13
20 I
14
IV. 9.

13-30-6. 8

M

SACROSANCTAE

DÆCISIONES CANONICAE AB EXCELLENTISSIMIS VIRIS, I. C. CLARISSIMIS,

iiſdémque ſacri Palatij auditoribus collectæ.

AEGIDIO BELLAMERA,
GVLIELMO CASSIODORO,
CAPELLA TOLOSANA,
PETRO DE BENINTENDIS,

Nunc demum hac poſtrema editione diligentius recognitæ, ac ſummarijs auctæ, ab innumeriſq; quibus ſcatebant, erroribus emendatæ, addito inſuper rerum Indice locupletiſſimo.

SS Blaſij et Caroli

LVGDVNI,
SVMPTIBVS HÆREDVM LVCÆ ANTONII IVNCTÆ.
M. D. LXVII.
Cum priuilegio Regio.

DECISIONES ROTAE.

COLLECTAE EX CONSILIIS DOMINORVM SACRI PALATII CAVSARVM AVDITORVM,

Per Dominum Ægidium Bellemeræ, Iuris
vtriuſque Doctorem.

CONCLVSIO I.

De conſuetudine optandi. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo optandi quanto tempore præſcribatur.*
& num. 2.

CONSVETVDO
† optionis, de qua lo-
1 quitur c. cum in tua. de
conſuet. libr. vj. præſcri-
a bitur [a] in x. annis: vt vi-
detur notaſſe gl. in d. c.
cum in tua. Dicebant
enim quidã, ibi non mu
tari titulum, ſed portio-
nem, iuxta no. Inn. de
proba. c. ex literis. de præben. c. maioribus. de re.
permuta. c quæſitum. Facit, quia videtur iuri com-
muni conſona, per c. ſtatuimus. de maio. & obe. Fa-
cit. quia dominium dictarum portionũ quo ad pro
prietatem eſt capituli. de teſta. c. relatum. §. nomine.
Conſilia etiam de hoc fuerunt reiterata & renoua-
LXIII ta in g. concluſione. Sed & quinimo fuerunt adhuc
noniſsimè aliter renouata, vt dicã ſuper dicta con-
2 cluſione. Sed † ſuper materia huius quæſtionis cre-
do ſic diſtinguendum: quia aut per talem cõſuetu-
dinem agitur de mutatione portionum canonica-
b lium [b] eccleſiæ, in qua non eſt diſtinctio corporum
præbẽdarum: ſed bene portionum ad tempus: vt eſt
videre in eccleſia Ambianen. & in eccleſia ſancti
Martini Turonen. & aliis multis eccleſiis: de qui-
bus de triennio in triennium, vel de alio tempore
ad aliud tempus omnes portiones canonicales redi
guntur in commune: & iterum diuiduntur aliter
quàm prius. Aut agitur per talem conſuetudinem
de mutatione præbendarum & titulorum præben-
dalium: ſicut eſt in eccleſia Baioren. & in eccleſia
Carnoten. in quibus quęlibet præbenda habet ſuos
redditus perpetuos à redditibus capituli ſeparatos.
Et iſtam diſtinctionem videtur ponere ſaltem ſecũ-
dum vnum intellectum. dictum c. relatum. §. nomi-
ne. alleg. Primo caſu dico procedere glo. videlicet,
quòd in præſcriptione talis conſuetudinis ſufficiũt
x. anni. Et ita procedunt conſilia iſta, in quibus fui
cum aliis dominis concors. Secundo caſu dico con
trarium, videlicet, quòd tunc requiruntur xl. anni:
& ita dixi in aliis conſiliis, licet in eodem facto pro-
pter hoc, quòd ibi mutabatur in facto addendo de
diſtinctione prębendarum: vt patet in dicta conclu
ſione. Sed ad iſtud ſecũdum membrum acceſſerunt
finaliter Domini quaſi omnes, licet maior pars in di
ctis ſecũdis cõſiliis mihi contradixiſſet: adeo ꝙ pro
iſta parte tulit diffinitiuã ſententiã do. Robertus re-
uerẽdiſsimo patre domino Cardinale ſancti Euſta-
chij, cuius etiam tunc fui & ſum familiaris auditor
indignus, in cauſa ſuper præbenda eccleſiæ fratris
Lauien. quæ ſententia domini Roberti poſtea fuit
per reuerendiſsimũ patrem dominum cardinalem
Albanen. cum magno & maturo cõſilio cõfirmata:
& in rem tranſiuit iudicatã. Ratio primi mẽbri eſt:
quia in illo caſu conſuetudo non eſt contra ius, ſed
præter: imò nedum pręter, ſed imò videtur ꝙ ſit ſe-
cundum ius: vt c. ſtatuimus. alle. Non enim hic agi-
tur de mutatione tituli præbendalis: nec etiam de
mutatione perpetuorũ redditũ ipſius præbendæ,
quod eſſet cõtra ius, ſed agitur ſolùm de maiori par
te bonorum communium ipſius capituli, & eccleſię
antiquiori canonico aſsignãda: & ita in nullo eccle
ſiæ aduerſatur. Nec omnino differo à dicto intelle-
ctu gl. quòd illa gl. ſe refert ad diſpoſitionem iuris
communis, quæ habet, quòd omnia de iure cõmuni
veniunt in communi, omni tali perpetua diſtinctio-
ne ſubmota in præbendis: vt c. ſtatuimus. alle. & cap.
quoniam de vita & hone. cleric. Modo iſta eſt regu-
la, quòd cõſuetudo, quæ non eſt contra ius, vel prę-
ter, præſcribitur x. annis: vt not. Io. Andr. de cõſuet.
c. quanto. in commento: licet ius ciuile non ponat
determinatè & expreſsè certum tempus conſuetudi
nis præbendæ: nec canonicum, niſi quadragenariũ:
quod intelligitur quando eſt contra ius, vel quę ec-
cleſiæ aduerſatur: vt deducit Io. An. loco alle. Ratio
ſecundi mẽbri eſt, quia nullo caſu cõſuetudo huiuſ-
modi eſt cõtra ius in hoc, ꝙ in ea beneficiarus pro-
pria auctoritate dimittit beneficiũ quod obtinet, &
ꝙ aliud beneficiũ pro eo propria auctoritate recipit
ſine aliqua canonica inſtitutione: qa ſupponit ꝙ hoc
caſu fit mutatio titulorũ prębendaliũ, cõtra c. admo
net. & c. quod in dubiis, de renun. & c. ij. de inſti. &
c. j. de reg. iu. lib. vj. Item in hoc, quia permittit fieri
propria auctoritate permutationẽ prębẽdarũ, cõtra
concil. Turon. de præb. c. maioribus, de rer. permut.
c. quæſitum. Item eſt contra iura in hoc, quia dat an
tiquiori canonico ius ad pinguiorem præbendam,
cum vacabat contra concil. Lateran. c. nulla de con-
ceſ. præb. dic reſiduũ, vt notaui ſuper d. cõcluſione.

a ¶ Præſcribitur. *Sex differentias inter conſuetudinem & præſcriptionem, vide in dictionario Alb. de Roſa, ſub verbo, conſuetudo, & quanto tempore præſcribatur conſuetudo: dic diuerſimode ſecundum ius cano. & ciuile extra de elect. ca. Cumana. de cenſi c. olim.*

b ¶ Portionum canonicalium. *Nota quòd conſuetudo ſeruanda eſt in dandis portionibus eccleſiarum. x. q. iij. ne numerus.*

CONCLVSIO II.

De verb. ſignific. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo loci vbi res de qua agitur eſt ſita, ſemper eſt inſpicienda. & nu. 2.*

3 *Sermones intelligendi ſunt ſecundum communem*

vſum loquendi in loco, in quo proferuntur.

CLaoſula librarũ, vel marcharũ in literis Apo-
ſtolicis poſita , intelligitur de vſualibus loci,
vbi eſt beneficium impetratum. Allegatur de pręb.
c.com de beoeficio.in clem. Conſilia. Facit.quia vſus
iſte tendir non ad litis ordinationẽ,ſed ad litis deci-
ſiooẽ:ergo.arg.ff.de euict.l.ſi fuodus.& ff.de vſu,l.j.
ſiue ex delicto. vt ff.de extraord. crimi. l.ſacculatij.
§.ſunt quædam.& ff.de nox.l.ij.C.de ædi.priua.l.an
in totum. ff.de admin.tut.l. ſiue hæredem.§.Lucius.
arg.C.de prædi.va.l.ij.& iij,lib.xj. Et has allegatio-
1 nes ponit Cy.C.quę ſit longa cõſue.Item † per hoc,
quia videtur ſemper inſpicienda conſuetudo loci,
vbi res ſita eſt, de qua agitor.arg.ff.de tut. & cur.ab
his.l.pupillo.& ff.de admin.tut.l.Titium.§.totor.Et
hanc rationem ponit Cyn.de ſumma trini.l.j.in ij.q.
Sed breuiter totũ contrarium puto:nam ex pręmiſ-
ſis habetur hæc cõcluſio, ꝙ quo ad litis deciſionem
a attenditur cooſuetudo loci[a],vbi traxit originẽ ius,
ex quo iudicandũ eſt,ſiue cõtractus,ſiue delictum,
ſiue res,vt prędictum eſt. Et ita clare innuit Cyn.in
2 d.l.j. C.quæ ſit lon.conſue. Sed † impetratio eſt res
illa à qua trahit origioẽ ius, de cuius deciſione mo-
do agitur:attendi omnioo debet vſus loquendi loci,
vbi impetratio facta eſt. Sermones†enim prolati in
3 loco ſunt intelligendi , ſecundum communẽ vſum
loquentium in loco illo:vt ff.de fide inſtr. l.cum de
lanionis.§.aſinã.& ff.de ſupell.leg.l.Labeo.extrà de
verb.ſign.c.j.& c.in his.alias enim Papa de facili de-
ciperetur:qoia ipſe præſumitur locorũ conſuetudi-
nem ignorare.de cõſtit.c.j.lib.vj.Debet enim taliter
quis loqui, ꝙ vox vel litera cõceptum eius promat
in notitiam legentiũ & audientiũ ,& clare:alioquin
to eius damnum fiet interpretatio,vt regula,contra
eum,lib.vj.& l.veteribus.ff.de pact. Diuinare enim
non poteſt Papa, qood ſermo loquentis ad ignota
ipſi Papę habeat ſe referre.Et redeundo ad primam
rationem,eſt ponderandom quod hic non agitur de
beneficio,vt de re: ſed vt de titulo in beneficio,vel
ad beneficiũ per impetrationẽ impetranti quęſito.
quod ab ipſa impetratione dependet : & ita non eſt
ponderãdus locus beneficij,ſed potius impetratio-
nis.Cootraria ſoluũtur faciliter ex præmiſsis. Facit
optime pro iſta opi.ibi quod not. Cyn.in d.l.j.C.de
ſumma trin.vbi not.in additione, quod attenditor
locus conditi teſtamenti , licet alia conſuetudo ſit
in locis vbi res ſunt : ibi vide. Ægidius.

a ¶Conſuetudo loci. *Adde quod conſuetudini alicuius loci,vel eccleſia non derogatur per nouam conſtitutionem Papa,niſi exprimatur. extra de conſtitut. c j.lib.vj.*

CONCLVSIO III.

De confeſſio. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio in vno iudicio facta,nocet in alio.*

1 COnfeſſio † in vno iudicio facta nocet in alio.
per no.Inn.de ele.c.per inquiſitiooẽ.Conſilia.
Caue oe decipiaris,& diſtingue ſic:quia aut quæri-
tur verũ acta vnius iudicij confeſſionẽ huiuſmodi
tangentis probent in alio iudicio:tunc indubitãter
dic,ꝙ non: vt probatur de ord.cog.c.ij.de fid.inſtr.
c.inter dilectos. Aut quęritur vtrum ſi allegetur &
probetur in ſecundo iudicio cõtra P. quod cùm ſic
fuerit confeſſus io primo:tunc oportebit,quod ſtet
in ſecũdo iudicio dictæ confeſſioni,niſi huiuſmodi
confeſſionem ad alium intellectũ probabiliter in-
terpretetur,vel doceat de errore:[a]& dic quod ſic:vt a
C.de non nu.pec. l.generaliter. in fi. de prob. c.per
tuas. & de accuſ. c.cum dilecti. Nec obſt.quod res
inter alios acta,&c.nec quod acta vnius iudicij ooo
probant in alio : quia verum,vt tanquam acta iudi-
cialia:ſed tanquam confeſſio extraiudicialis ſolen-
niter facta,ſecus. Et ita procedont dicta Inno.vide
de hoc Archid.de iureiur. in cap.fin.

a ¶De errore. *Nota quòd errantis nulla eſt voluntas. ff. de aqua plu.arc.l.ſed hoc ita. Et errare,eſt aliud pro alio putare. xxviij.diſt.quamuis.*

CONCLVSIO. IIII.

De reſcriptis. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Falſi expreſſio non doloſa,an vitiet gratiam.*

2 *Venia dignus qui nec nocuit,nec deliquit.*

FAlſi † expreſſio nõ doloſa quę veriſimiliter nõ 1
mouit principem ad concedeodum, non vitiat
gratiam,per no.Inn.de conceſ.pręb.c.cùm noſtris.
in gl.literis.in prin. Licet enim regula habear,quod
& ſi reſcriptum[a] ſit legi cooſentaneũ : falſus tamen a
impetrator carere debet impetratis. C.ſi cõtra ius,
vel vti.publ.l.pe.& C.de diuer.reſ.l.vlt.& C.ſi nup.
ex reſcr.pe. l.j.adeo quod in reſcriptis ſemper intel
ligitur clauſula, ſi eſt ita:ſeu ſi preces veritatẽ nitã-
tur.de reſcr.c.ſi.& d.l.ſi.C.de diuer.reſcr.Cuius oc-
caſione conſueui dicere clauſulam.ſi eſt ita,poſitam
in reſcripto, non indocere nouam formam;nec per
conſequẽs partis vacationẽ in executore:iuxta no.
Inn.de pręſum.c.dudũ.Quod intelligo in gratioſis.
Nec obſt.mihi quod de literis iuſtitiæ legitur, C.ſi
contra ius.l.ij.& c.ſuper literis.de reſcr.Tamen pa-
titur dicta regula fallentiam cõcluſionis noſtrę,vbi
ꝑſimplicitatẽ exprimitur illud falſum,qđ nullo mo
do mouit principẽ,nec mouere debuit veriſimiliter
ad cõcedendũ. Nam duplex poteſt eſſe ratio,quare
talis falſa expreſſio redderet gratiam ſubreptitiam:
vna,quia induxiſſet ad cõcedendum : alia, quia per
fraudẽ:vt d.l.ſi.C.de diuer.reſcr. Modo vtraq; ratio
hic ceſſat,vt ſopponitur. Venia†enim dignus eſt,q 2
nec nocuit,nec deliquit:vt de conſt.c.ij.cũ ſim.licet
Inn.videatur ootaſſe extrà de crim.fal. c.ſi.quod in
gratioſis falſa expreſſio præſumitur facta per dolũ:
tamẽ intelligo illud, vbi huiuſmodi expreſſio eſſet
talis,quę veriſimiliter deberet inducere principem,
ſaltem ad facilius coocedendũ.Si enim eſſet ſuper-
flua.non eſſet pręſumendũ aliquid de dolo:quia do
lus ſonat in machinationem exquiſitam. ff.de dolo.
l.j.quę in inutilibus & ſuperfluis nõ eſt veriſimilis.
Hinc eſt ꝙ Inn.in d.c.ſi. nõ dicit ſimpliciter talẽ ex-
preſſionẽ in gratiis eſſe præſumendã fraudu'oſam:
ſed dicit hoc in gratia magna:tales enim cauſę, ſeu
demonſtrationes nihil facientes ad factum,pro ſu-
perabundantibus habentur. C.de teſta.l.teſtamen-
tum nec donationes viciant. ff.de dona. l.ij.in fine.
ff. de cond. & demonſtrat. l.demonſtratio falſa. &
l.cum tale.§.legato.cum ſequen. Et de hoc videtur
tex.de reſcrip.c.ſuper literis §.j.vbi inter alios.quia
ratio ibi poſita etiam viget in prophanis. Ægidius.

a ¶Reſcriptum. *Quid ſit reſcriptum, & in quo differat à beneficio,vide Bar.in l.beneficiũ ff.de conſtit prin. Et an cõtrarium,*

&

& maxime diuinum, tenetur, vide eundem Bar. in l.j. de conſti. prin. vbi Alex. & Iaſ. Et an teneat contra ius ciuile, in l. præſcriptione. C. ſi contra ius, vel vtili. publ. Et dic quod valet dummodo ſit clauſula derogatoria iuris.

CONCLVSIO V.

De procuratorys. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Generale procuratoriũ ad cauſas includit beneficia.*
2 *Generali in ſermone non veniunt ſpecialia.*
3 *Procuratoriũ ad cauſas, omnes cauſas cõprehendat.*

1 GEnerale † procuratoriũ ad cauſas includit be-
neficia, per nó. Inno. de reſcr. cap. ſedes. & glo.
de procur. cap. non poteſt. in clem. Conſilia. Ratio
eſt, quia ſecundum Inno. verba debent intelligi ge-
neraliter, ſicut ſonant, niſi ex cauſa eorum à gene-
ralitate recedant: & ita ſeruandum eſt in contracti-
bus, & in alijs ſecundũ eum. Sed caue, & ſanè intel-
lige generalitatẽ huius dicti ꝙ habet, generale pro-
a curatorium[a] ad cauſas omnes cauſas cõprehẽdere,
intelligi debere prêterquam de cauſis quæ de iure
reperiũtur requirere ſpeciale mandatũ: vt ff. de min.
2 l. illud. §. ſi talis. In † generalitate enim non veniunt
talia, in quibus ſpecialitate opus eſt. ff. de proc. l. nó
ſolum. §. vlt. & l. Pomponius. in princip. & extrà de
procu. c. qui ad agendum. lib. vj. vbi Io. And. enume-
rat caſus requirentes ſpeciale mandatum. in gl. quæ
eſt ſuper verbo, paciſci. qui tex. prox. alleg. in illa ra-
tione fundantur. Et quo ad cauſas tales requirentes
ſpeciale mandatum, ſi plures reperiantur, quarum
aliquæ maiores, aliquæ mediæ, aliquę minores: dice-
rem locum habere. clem. non poteſt. de procur. ſed
quo ad alia, ſecus: vt ibi not. quia cum ſola generali-
tas per ſe ſufficeret, nihil faceret præcedens ſpe-
cialitas: ſed tamen generalitas per ſe non ſufficit, ſed
à ſpecialitate præcedente recipit ſuum poſſe: vt d. c.
qui ad agendum. oportet quòd recipiat ſecundum
naturam ſuæ cauſæ. Et hoc vltimum placet cuidam
domino magno, licet contrarium faciat ff. de vi. trit.
& oleo leg. l. fi. §. cui dulcia. Item caue, quòd gene-
3 ralitas Inn. † quòd procuratorium ad cauſas, omnes
cauſas comprehẽdat, intelligitur de cauſis quarum
exercitium competit ipſi conſtituenti, eodem iure
quo ipſe conſtituit. Secus verò, ſi alio iure conſtituat,
videlicet vt Petrus: & alio iure ſibi competat, vt E-
piſcopo videlicet, vel rectori: quia tunc ſi conſtitue-
rit procuratorem vt Petrum, non venirent cauſæ
quarum exercitium non competeret ſibi vt Petro,
ſed vt Epiſcopo vel rectori. ff. de his quib. vt indig.
l. tutorem. & de reſtit. ſpol. c. frequens. in fine. cum
ibi not. per Ioan. And. in ſua vltima gl. lib. vj. & facit
bene ff. quod cuiuſq; vniuer. no. l. ij. quod intelligo,
niſi eſſet talis qui agere non poſſet nomine ſuo, vt
monachus, Abbas, Prior: quia tunc talis in dubio
cenſetur velle conſtituere nomine eccleſiæ: quia eo
modo poteſt, & aliter non: maximè ſi faciat de ſua
adminiſtratione mentionem, quod videtur velle fa-
cere in dubio omni meliori modo quo poteſt: vt ff.
de teſt. mil. l. ſi miles. facit no. Inno. de præſcr. cum
ex officij: & vt res potius valeat. de verb. ſign. Abba-
te. Sed nihilominus procedit noſtra cõcluſio. Ratio
eſt, quia talis tituli beneficialis proſecutio non com
petit alicui nomine eccleſiæ, ſed nomine ſuo pro-
prio: vt not. Inno. de cau. poſſ. c. cum ſuper de reſtit.
ſpol. c. in literis. Vel diſtingue de cauſis beneficiali-
bus: quia aut dicuntur propriè beneficiales, vt quia
agitur in eis de titulis beneficialibus: & tunc pro-
cedit glo. aut dicuntur beneficiales, quia in eis de
rebus beneficiorum, & nomine ipſorum beneficio-
rum agitur, & tunc ſecus, vt ſ. proximè eſt deductũ.

a ¶ Generale procuratorium. *Procuratore facto per capitulum, an ſingulares poſſint contradicere, vide per Inn. extra de poſtul. prælat. cap bona.*

CONCLVSIO VI.

De procuratoribus, Rub.

SVMMARIVM.

1 *Agi an poſsit cum procuratore ſubſtituto mortuo ſubſtituente.*

MORTVO procuratore †. qui ſubſtituerat, 1
non ex vi mandati, ſed quia factus dominus
litis, agi non poteſt cum huiuſmodi ſubſtituto ſine
nouo mandato, per not. Pau. in clem. fin. de procur.
in glo. iij. in fi. Conſilia. Secus autem, ſi tanquam à
domino habens ſubſtituendi poteſtatem ſubſtituiſ
ſet, vt ibi etiam not. per Pau. Ratio diuerſitatis eſt
iſta: quia quando ex vi mandati ſubſtituit, non ab
ipſo, ſed à domino videtur eſſe ſubſtitutus: vt ff.
quod cuiuſque vniuerſ. no. l. item eorum. §. ſi decu-
riones. vide Cynum C. de procur. l ꝙ quis. q. penul.
& vlt. Aegid. Sed in primo caſu cùm non poſsit
ex vi mandati immediatè, ſeu nomine domini ſub-
ſtituere, eius perſona ſolùm attenditur: & ipſe ſolus
per conſequens dicitur eſſe mãdans: & ſic eſt locus
regulæ. §. rectè. Inſt mandati. & C. eo. l. mandatum
quæ habet, ꝙ morte mandatoris re integra manda-
rum expirat. Sed caue, & concluſionem intellige,
caſu quo mors talis interueniret re integra. arg. di-
ctorum iurium à cõtrario. Item quia licet ante litis
conteſt. res dicatur integra, quia quis tantum non
dicitur agere, ſed agere velle, vt no. in d. l. mandatũ.
tamen poſt litis conteſt. non poteſt dici, ꝙ litis con-
teſta. debeat eſſe inchoatio negotij, cùm vis fienda
non ſit in eadem lite. Dico ergo ꝙ primus actus ſub
ſtantiuus & intrinſecus faciat rem incipi, & deſi-
nere rem eſſe integram: per not. Cyn in d. l. manda-
tum. in ꝓ quæſt. Aegid. Sed quid ſi habuit ſubſti-
tuens mandatum ſubſtituendi à domino etiam in
qualibet parte litis? tunc dico, ſaluo ſemper melio-
ri iudicio, quòd ex vtraque parte ſubſtitutus fuiſſe
videtur, tractus ſubſtitutionis ſit validior. arg. de
cor. vitiat. c. ſignificauit. de præb. cap. niſi eſſent. de
præſcr. c. cũ ex officij. & ibi not. ſimile per Inn. vide
Cyn. in l. quòd quis. C. de proc. in pen. & vlt. quæſt.

CONCLVSIO VII.

De emptione & venditione, & de vſuris. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Venditio facta minus iuſto pretio, quando præſumatur in fraudem vſurarum.*

VENDITIO † facta minus iuſto pretio[a] per 1
diffamatum de vſuris, cum gratia retrahendi, a
præſumitur in fraudem vſuræ. per c. ad noſtram. de
emp. & vend. Conſilia. & ita videtur ibi notari per
Ioan. Andr. poſt Hoſtien. Sed quid dicitur eſſe mi-
nus iuſtum pretium? videtur dicere dicta decre. ad
noſtram. quòd pretium quod vix aſcendit ad me-
dium iuſti pretij: & de hoc eſt indubitatum, cum
decre. illa hoc exprimat. Sed quid ſi pretium eſt nu-

nus iuſtum, ſed non de tanto, vt ſuprà proximè dicens. nunquid erit tunc locus huic concluſioni? Et videtur quòd non, quia iure naturali licet contrahentibus ſe inuicem decipere intra dimidiam iuſti pretij. ff. de mino. l. in cauſæ. §. pen. C. de reſcin. vend. l. ij. & ibi no. & extrà de empt. & vend. c. cum cauſa. & cap. cum dilecti & ibi not. Præterea probatur à contrario ſenſu per d. cap. ad noſtram. quia ſi minus iuſtum pretium quàm ibi expreſſum ad præſumptionem vſurarum inducendam ſufficeret, bene dixiſſet tex. præterea, quia aliter omnes contractus, vel quaſi in regno Franciæ eſſent vſurarij: & quòd animæ ſic contrahentium eſſent cõdemnatæ, quod eſſet durum. Fortè videtur, ſaluo meliori iudicio, probabiliter poſſe dici, quòd aut illud minus iuſto pretio habito reſpectu ad rem, & ad pretium rei, eſt modicum: & tunc non præſumam fraudem. arg. ff. de dolo. l. ſi oleum. §. fin. cum l. ſequen. & l. ſcio. ff. de reſtit. in integ. tit. genera. aut eſt magnum & notabile, quod remitto ad arbitrium iudicis. ar. extrà de offic. deleg. c. de cauſis. & tunc præſumam fraudem non ex ſola quantitate pretij: & ideò non ob. c. ad noſtram. vbi non ſupponitur conſuetudo fœnerandi in emptione: ſed ex tribus coniunctim: & quia pretium multũ iniuſtum: & quia conditio retrahendi adiecta: & quia talis erat cõſuetudo creditorũ, videlicet ſic fœnerandi: quę multũ attendenda eſt. l. vel vniuerſorum. ff. de pign. act. & facit bene ad hoc no. Inn. in d. c. ad noſtrã. Sed verè dubito Aegi.

a ¶ Minus iuſto pretio. *Nota quod vendere nolle & non iuſto pretio velle vendere, paria ſunt. l. non dubium. §. fin. & ibi Bart. de leg. j.*

CONCLVSIO VIII.

De procuratoribus. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Ratihabitionis verba in fine procuratorij, an dent poteſtatem ſubſtituendi.*

1 VERBA † ratihabitionis poſita in fine procuratorij facientia mentionem de ſubſtituto, non dant poteſtatem ſubſtituendi, per clem. j. in fi. de proc. maximè quia alium effectum operari poſſunt. Conſilia. Poſſunt enim operari releuationem ſubſtitutorum in caſu quo procurator iure ſuo ſubſtituere potuerit, & ſi ſubſtitueret, vt videlicet poſt litis conteſt. vt C. de procur. l. neque. & fuit hoc dictum meum, quod ab initio non placuit domino Petro de Sarcenato: ſed poſtea placuit. Sed caue nihilominus, & dic, quòd aut ſunt ibi ſola verba ratihabitionis & releuationis, & tunc procedunt dicta ſuperius, videlicet, quòd talia verba poſita ad executionem in principali, diſpoſitionem non inducant, per d. clem. j. in fi. Aut ibi eſt clauſula conſueta poni, per quam dat dominus ſubſtituendis per ipſum procuratorem eandem poteſtatem: & tunc ipſemet conſtituens videtur conſtituere ſuos ſubſtituendos à procuratore: nihil aliud eſt conſtituere quàm poteſtatem dare, & econtrà. Et ita procedit quod proximè dixi per l. item eorum. §. ſi decuriones. ff. quod cuiuſq; vniu. no. cum ſi. Sed diceres, iam promittendo ratum habere quicquid facient ſubſtituti, tacitè eis videtur dare poteſtatem. Sed dico q verum eſt mediatè: puta in caſu ſuprà expoſito, ſed non immediatè: cùm verba hæc non ſonent: & tamen poſſent aliàs in proprio ſenſu effectum habere. Sed verè hoc dubium eſt.

CONCLVSIO IX.

De reſcriptis. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Commiſsio gratioſa pro remiſsione, quando ſubreptitia. & num. 2.*

COmmiſsio † gratioſa pro remiſsione[a] habenda ad probandum in partibus taxam beneficij pro ea obtenti, quod in curia probari non poteſt, non faciens mentionem de probatione, quæ haberi poteſt in curia per librum theſaurarij, vbi talis probatio ſufficeret: eſt ſubreptitia. Conſilia. Facit, quia pro his quorũ probatio habetur, vel poteſt faciliter fieri per ſcripturas, remiſsio non ſequitur de more palatij, & Ro. curiæ. Ratio eſt, vt euitentur maximi labores, & ſumptus qui ſunt in remiſsionibus proſequendis: qui non ſunt in productionibus ſcripturarum: ex quo videtur expreſsè, quòd de dicta taxa poſſet conſtare per librum theſaurarij, quòd Papa dictum moré Ro. curiæ voluiſſet infringere: maximè quia hoc eſſet dare occaſionem malignandi, quę præcludi debet. arg. ff. de rei vend. l. in fundo. Ecce enim veriſimile eſt quòd ille qui probationem ſcripturarum ſibi faciliorem non vult aggredi, & per hoc parcere tot laboribus & expenſis, quòd ipſe cogitat ſcripturas huiuſmodi facere contra ſe, & tẽdit ad teſtes corrũpendos: vel ſaltem in aduerſarij præiudicium nititur litem prorogare, & facere immortalem: quorum vtrunque eſt malum. Sed contra hoc vides taxas omnium beneficiorum eſſe ſcriptas in libris theſaurij, (eſt publicum & notorium) ergo veriſimile eſt, quòd Papa hoc ſciat. ff. de ver. ſign. l. latæ culpæ. de poſtul. præla. c. j. qui ma. ac pol. c. fi. xvj. diſt. Faciunt no. Inn. de reſcr. c. j. & Io. And. de conſtit. c. j. in glo. magna. & Fre. in glo. magna, de re. perm. vbi dicit, q de reſeruatione generali publica & notoria, nõ oportet in impetratione facere mentionem. arg. ff. de act. emp. l. j. in fi. Sed † reſpon. & dico, quòd 2
licet ſit publicum & notorium in curia, quòd taxæ beneficiorum ſunt cõmuniter, vel fuerunt ſcriptę in libris theſaurarij: tamé poteſt eſſe, quòd taxa huius beneficij vel illius non reperitur ibi ſcripta, propter perditionem librorum, vel quaternorum, vel foliorum, ſeu aliquam deletionem, vel alias. Et hoc Papa poteſt veriſimiliter ignorare: & hoc caſu debuit præſumere quòd ibi non reperiretur, poſtquã deueniebatur ad teſtes. Simile ſolemus dicere, quòd licèt ſit notorium iure Archidiaconum eccleſię cathedralis dignitatem habere. de off. archi. c. j. & c. ad hæc. cum ſimil. tamen quandoque per conſuetudinem Papæ ignotam ab huiuſmodi iure receditur. Ideo dignitas eſt exprimenda de præb. c. cum in illis. lib. vj. & cle. j. eo. tit. etiam ſi motu proprio gratia fiat per ordinationem domini noſtri Papæ. Ægid. Vide in quæſtionibus domini Neapolit. quæſt. vij. ſol. j.

a ¶ Pro remiſsione. *Remiſsio quid ſit, quæ ſint conſideranda in remiſsione facienda, & quibus caſibus fit, & qualiter, et quando fieri debeat, vide per Spec. tit. de remiſſ. § j. ij. iij. & iiij.*

CONCLVSIO X.

De procuratoribus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Procurator a capitulo conſtitutus, an præiudicet ſingularibus de capitulo. & num. 2.*

CAnonici † ſi capitulariter procuratorem conſtituant, etiam in cauſa quæ principaliter non concernit, niſi certos particulares de eis in procuratorio 1

ratorio nominatos, etiam citatos ad cauſam, non videtur procurator conſtitutus ab illis particularibus: quia ibi non fuerunt vt particulares, ſed vt capitulum repræſentantes. ff. quòd cuiuſque vni. no. l.ij. Conſilia. Idem econtra, vt infrà q.cviij. Caue tamen, quòd licèt dicta concluſio ſit vera: tamen ſi talis cauſa quæ ex eodem iure concernat vtroſque, videlicet & ciues particulares, vel capitulum & canonicos ſingulares, agente capitulo ſeu eius procuratore, præiudicatur perſonis ſingularibus facientibus cauſam agitari, etiam ſi ad capitulum ſecũdo loco, & minus principaliter pertineat cauſæ defenſio vel econtra: probatur, de re iud.c.cum ſuper.& c.quamuis.& ff.eod.titu.l.ſæpe.licet ſecus ſit, ſi diuerſi & diuerſo iure, & in iuribus allegatis clarè probatur. In cauſa verò beneficiali per appellationem deuoluenda eſſet indubitatum: per cap.j.de elect.lib.vj. Sed
1 pone † canonici ſimul congregati, an capitulariter, an non, non apparet, procuratorem vnum conſtituunt ad cauſam, non apparet an nomine capituli, an verò ſingularibus ipſorum ſingulorum, quæritur quid videtur egiſſe. Circa hoc diſtingue: quia aut eſt cauſa, quæ concernit eos ſolummodo vt capitulum facientes: aut eſt cauſa quæ concernit eos ſolum vt perſonas ſingulares: aut eſt cauſa quæ concernit eos vtroque modo. Si primo caſu, cenſetur ſolum nomine capituli talis procurator conſtitutus. Sed ſecundo caſu cenſetur conſtitutus nomine ſingularium perſonarum. Nam ſermones ſunt inquirendi penes materiam de qua agitur. ff. loca. l. ſi vno anno. de reſct. c. cum ab aliquibus. lib. vj. ff. de offic. conſul. l. ij. & de conceſ. præb. c. ſi capitulo. li. vj. cum no. Inn. de ſen. excom. c. Romana. li. vj. Tertio verò caſu, aut principalius concernit capitulum quàm ſingulares perſonas, vel econtrà. In his duobus caſibus dic vt in aliis duobus proximè præced. quia à principaliori fit denominatio. ff. de ſta. ho. l. quæritur hermaphroditum. & ff. de au. & arg. leg. l. & ſi non ſint. §. perueniamus. Aut non apparet de hoc: & tunc aut præceſſerunt aliqua ſigna capitulandi, vt ſonus campanæ & locus capitulorum, & ordo in capitulo conſuetus: & tunc præſumam capitulariter factum: aliàs præſumam totum ſingulariter proceſſiſſe: quia ex exterioribus ſignis præcedentibus, vel ſequentibus fit interpretatio voluntatis. ff. de teſta. l. hæredes palam. §. ſed ſi notam. de lega. j. l. ſi ſeruus plurium. in fin. de empt. & vendi. c. ad noſtram. de præſumpt. ex ſtudiis. ſaluo ſemper iudicio meliori.

CONCLVSIO XI.

De re iudicata. Rubr.

SVMMARIVM.

1. *Sententia an afficiat non legitimè citatos.*

1 SI † committitur cauſa cõtra certos, & alios quorum intereſt, ſi illi quorum intereſt non fuerunt
a legitimè citati, [a] ſed bene ſciunt cauſam agi, licet eis præiudicet ſententia huiuſmodi: tamen non poteſt ferri ſentẽtia contra eos: tenet palatium ſecundum dominum Petrum de Sarcenato, & ita fuit obtentũ in conſiliis. Conſilia. Certè hæc concluſio non videtur habere dubium: quia contra non citatum legitimè non poteſt ſententia, maximè diffinitiua, ferri. vt ff. quæ ſent. ſine appel. reſcin. l. j. § item cum ex dicto. Nec præiudicat huiuſmodi ſententia ſcientibus ex viribus ipſius ſententiæ, ſiue ex verbis, ſiue ex mente, ſed ex iuris poſitiui conſtitutione, quæ talem ſcientem & non venientem pro ſuo intereſſe ad cauſam, vt finis litibus citius imponatur, punit in hoc: quia vult quòd ſententia illa præiudicat vel facit, quòd videatur ſententiæ velle acquieſcere, etiam in ſui præiudicium, & ſuo iuri per cõſenſum tacitum renuntiare, vt in iuribus allegatis, maximè c. quamuis. de re indi. & l. ſæpe. eod. titu. Sed quid ſi fuiſſent legitimè citati? Certè hoc eſt magis dubiũ: & tamen adhuc dico idem: niſi huiuſmodi citati ad cauſam venerint pro ſui intereſſe. Diſtingue tamen ſic: quia aut agitur de generali ſẽtẽtia generaliter contra illos quorum intereſt proferenda: & tunc & generaliter & legitimè ſunt tales citati, & contra eos etiam in genere ſeruati termini, cõtra eos in genere forſan poſſet ferri ſententia, dummodo feratur ſpecialiter & principaliter cõtra certum, & aliàs non, ſecundum quoſdam: quod non capio: quia ſententia incerta in totum vel in parte, quo ad certitudinem nulla eſt ipſo iure. C. de ſenten. quæ ſine cer. quan. l. j. ij. & iij. Aut agitur de ſpeciali ſententia ſpecialiter ferenda cõtra B. tanquàm contra illum cuius intereſt: & ſi ille venit ad cauſam pro ſuo intereſſe, contra eum ſpecialiter ſeruati ſunt termini: & tunc fertur contra eum ſentẽtia, ac ſi ab initio cauſa fuiſſet commiſſa contra eum ſpecialiter. arg. de reſcriptis. c. paſtoralis. in fi. Aut ipſe non venit, & tunc ſecus: quia cùm non ſit citatus vt principalis contradictor, videtur ſolùm citatus ſub conditione, ſi ſua putauerit intereſſe. quo non veniẽte ad cauſam, videtur deficta cõditio. Nec mirum, quia licet quis compellatur ad deſiſtendum à contradictione ſeu impedimento, nemo tamen compellitur ad ſuum intereſſe allegandum, ſeu proſequendum: quia quilibet poteſt renuntiare &c. C. de pact. l. ſi quis in conſcribendo.

a ¶ Legitimè citati. *Nota quòd citatio legitima eſt, quæ ex autore procedit, ſpacijs temporum ad hoc inſtitutis ſeruatis. 6. q. 3. c. praeſenti. Adde etiam Lud. Rom. conſil. cccex. incip. vt clarior, ver. ita enim legat. Vbi dicit quòd citatio illegitima vnà cum notitia ſubſecuta ita arctat citatum, ſicut citatio legitimè emanans. Et an citatio ſit de iure diuino, & an poſſet tolli per Papam vel Imperatorem, vide eundem Lud. ſingul. dclxxiij. incipien. tu ſcis quod nedum.*

CONCLVSIO XII.

De pactis. De præbendis. Rubr.

SVMMARIVM.

1. *Pactum contra ius non valet.*
2. *Incontinenti quæ fiunt ineſſe videntur.*

SI in eccleſia † in qua non eſt numerus, ſit vno 1
mortuo alter per capitulum, ad quod pertinet de conſuetudine, receptus: & poſt receptionem interuenerit compoſitio inter receptum, & inter poteſtatem habentem canonicis prouidere, quòd ſi in locum primi mortui Papa alium ſurroget, receptio
prædicta nulla ſit: & non valet pactũ [a] propter ma- a
lum animum &c. Iuxta not. Innoc. de reſcrip. in noſtra. in gloſſ. in cle. gratiæ. eo. tit.: ſed ad receptionem non vitiat. l. per ſeruũ. §. j. ff. de vſu & habitatione etiã ſi ſententia talis fuerit in recipiendo. per c. fin. de ſeruis. & fortius ſi ſoli recipientes habuerint hanc mentem. vt l. repetendi. C. de condict. ob cauſ. dator.

Secus ſi tractatus de hoc expreſsè præceſsiſſet. per l. Modeſtinus.ff.de ſolu.iuncta j.q.j.cos.& c.vlt. de pact. Nec tamen poteſt annullare receptionem, ſi valida fuerit, etiã ſi ipſa cõpoſitio fuit valida: quia ſicut inſtitutio non dependet ab illorum volũtate. vt c.ex frequentibus.& de inſtitut. & cap. benefic. de reg.iur.li b.vj.ita nec deſtitutio.vt c.admonet.de renun. & not.Iuno.eo.tit.c.quòd in dubiis. Conſilia. Sed certè puto ego, ſaluo tamen meliori conſilio, diſtinguendum fore; an ex interuallo, an verò incontinenti interuenerit talis compoſitio poſt receptionem.vt primo caſu obtineret quod prædictũ eſt: videlicet, quòd conſerentur duo facta. Primum vtile, ſecũdum inutile: quorum ſecundum primum nunc vitiaret in diuiſibilibus.C.de donat. l.ſancim. & facit de præben.c.relatum.cum ſi. Secundo caſu
2 ſecus: quia † quæ incontinenti fiunt, ineſſe videntur, & ſimul fieri vno contextu: vt optimè probari videtur.ff.ſi cer.pet.l.lecta.§.dicebam. ff. de cõtrah. emp.l.pacta cõuenta.C.de pact.l.in bonæfidei. & l. perens.& facit de conſti. c.cum M. Sed contra opponitur de c.dilectus.de præben.& c.cùm ſuper.de conceſ.præben.vbi receptio in canonicum, & promiſsio vacaturę incontinẽti facta, ſeipſa non vitiãt. Secundò opponitur, quòd mutata perſona alterius contrahentium contractus alteratur, nec cenſetur amplius vnus contractus, nec vnum factum. ff. de excep.rei iud.l.ſi quis cũ totum. §. & gratiam. & l. & an. eadem.in prin.eo.tit. Modo in caſu noſtræ concluſionis iſte idem canonicatum ab vno recipiebat, & cum alio componebat: igitur compoſitio non videtur poſſe ineſſe receptioni, nec ecõtra, igitur &c. Ad primum dico, quòd nõ ob. quia loquitur in caſu, in quo à collatione beneficij vtraq; diſpoſitio actiue procedit: & de hoc eſt de reſ.li eod. tempore. li.vj. Sed loquimur vbi receptio, ſeu collatio canonicatus à recipiente, ſeu conferente producente actiuè, pactio illicita à recepto vel prouiſo paſsiuè procedit, quia illa damnatur.de pac.c.cũ prid.& c. fi. Non enim dicit lex diuina vel humana, quòd donans ſpiritualia non poſsit cũ hoc etiam temporalia dare: ſed dicitur, quòd quia talia ſpiritualia gratis debet dare, nihil pro eis vel eorum occaſione recipere habet. j.q.iij.ſi quis obiecerit. Ad ſecundum dico, quòd nedum committit ſimoniam contrahẽdo cũ collatore, imò etiam cum gratia collationis facilius obtinendæ contrahitur cũ aliis, qui huiuſmodi collationem, vel prouiſionem promouere, vel impedire valerẽt.de elec.per inquiſitionem.de ſim. c.j.& c. Matth. & propter facti vicinitatẽ præſumitur animus talis: & maximè propter naturam promiſsionis: & facit etiam inductiuè.ff.de probation. l.cum de indebito.in fi.

a ¶ Non valet pactum. *Nota quòd non valet pactum contra iura. vel contra publicam vtilitatem, nec contra bonos mores. Spe.tit.de proba. §.iy.ver.ſed pone.& ſeq.*

CONCLVSIO. XIII.

De reſcript.de præbend. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Reſeruatio canonicatus, quando ſurreptitia.*
2 *Coniecturis in incertis non eſt locus.*

1 Reſeruatio † canonicatus & præbendæ certi canonici in huiuſmodi eccleſia in qua non eſt certus numerus canonicorum & præbendarum.de hoc mentione nõ facta, ſurreptitia eſt, & per conſequens nulla.de conceſ.præb.c.ex parte. Ratio, quia non præſumitur in hoc Papam vti plenitudine poteſtatis. ar.no.Inno.de elec.c.innotuit.in fi. Tamen dominus Pet.de Farcenato tenebat contrariũ in caſu, in quo Papa reſeruaſſet locũ: quia hoc verbo vti ſolebat Papa, vbi non eſt certus numerus.alleg. de conceſ.præb.c.ſi.in gl.in verb.diſt.incipi.nunquid impetrans.lib.vj.quòd dubium puto.Cõſil. Quod autem, primũ eſſet de plenitudine poteſtatis, patet: quia talis canonicatus & præbenda moritur cũ canonico moriẽte: vt c.dilecto.de præbẽ. & c.ex parte Aſten.alleg. Aut igitur faceret reſeruatio canonicũ mortuum reuiuiſcere contra naturã.ff.de verb.obl. l.inter ſtipulantem.§.ſacra.de ſolu.l.qui res.§.neq;. Aut rem neceſſario periturã in perſiſtẽtia ſua permanere, quod etiã cõtra naturam eſt: alioquin eſſet oppoſitum in obiecto. Item ex alio capite, quia ſub alia forma in huiuſmodi eccleſiis ſolet ſcribi, & ſi ſub iſta ſcriberetur: literæ cõtra ſtylum Romanę curiæ emanarent, & ſic nõ valerẽt: vt c.quàm graui.de crimi.fal. Si vero ſecundũ ſtylũ Romanæ curiæ Papa ſcriberet, etiã credo quòd valeret, per no.gl.poſt Hoſtien.in d.c.vlt.de conceſ.præb.in d. gl. in verb. diſtinct.incip.nunquid impetrans.lib.vj. Et hoc modo ſaluo dictũ prælibati domini Per.de Sarcenato. Ratio in vtroq; caſu cõmunis: quia † in incertis & non in certis locus eſt cõiecturæ.ff.de verb.obl.l.cõtinuus.§.cũ ita. Ita quod reſeruato hoc caſu dũ valet vltra effectum ſolitũ manus ordinarij collatoris habet alium effectũ natura præcedente abſque quo ligamine huiuſmodi poni non poſſet, de quo dixi. Nec mirum: quia neceſſario priuatio præſupponit habitũ.ff.de verb.oblig.l.decem.de iniuſ.teſta.l.vna. §.j.& de ædil.edic.l.cito. Sed nunquid cõtra iſtum reſeruatiuum poſsit opponi de inopia facultatum? vide not.in d.gl.nunquid impetrans, quæ tamen in alio caſu loquuntur. Sed nihilominus hoc caſu puto, quia illa ratio quæ viget in caſu. glo. videlicet, quia non præſumitur Papam velle eccleſia grauari plus quàm ſuppetãt facultates, per receptionem & creationem noui canonici: viget etiam in caſu noſtro: quia nec præſumitur hoc velle facere per hunc modũ extraordinarium reſeruationis.de inſt.c.j.cũ ſim. Plus enim obuiat iuri iſte modus reſeruationis: quia eſt contra naturã, vt dixi in l.vna.C. de rei vxo.ac.quàm cõmunis modus qui de iure eſt: ergo facilius tollitur.argu. ff.de teſta.mili. l. eius milites. §.j. Nos enim loquimur in reſeruatione quæ ſecundum Fre.in tractatu de rerũ permut.eſt eiuſdem naturæ, eiuſmodi eſt impetratio ipſa: quia quãdo vnũ propter alterum &c.ff.pro dona. l. fi. j. q. iij. ſi quis obiecerit.imo plus odioſa, vt dixi. Ægidius. 2

CONCLVSIO XIIII.

De renun. & expen. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Renuntiãs liti à quo tẽpore in expẽſis condẽnandus.*

Renuncians † liti & cauſæ [a] in partibus ab eo tempore non eſt condemnandus in expenſis, quia amplius in partibus non eſt litigator. Conſilia. Non dicas à tempore renuntiationis, vt concluſio ſonat: ſed dicas à tempore quo renunciatio 1 a

tio fuerit aduerſario notificata.at.ff.man.l.ſi mandaſſem. Ratio ibi ponitur, ne damno afficiatur aduerſarius ignorans renunciationem.facit de procu. c.mandato. & eo.tit.c.voo. in clemen. cum ibi not. Nam quia aduerſarius ab initio temerè incipiendo litigare, damno totius litis occaſionem dediſſe videtur, de toto damno tenetur:vt ff.ad leg. Aquil.l.qui occidit.§.penult.cum concord.ibi alleg. Sed pone, dicit aduerſarius notificatione ſibi facta, de renunciatione prædicta non contento, imo volo ſententiam, vt ſim ſecurus de iure meo, quod per factum & culpam dicti renunciãtis poſitum fuerit in obſcuro, & volo expenſas litis vlteriores: quæritur vtrum bene dicat. Hoc dubium ſæpe occurrit:& certè meliori iudicio videtur quòd licèt ratio proxima videatur vrgere, quòd per viam actionis dictæ expenſæ peti poſſunt:tamen aliquis dicere poſſet, quòd non ſed per officium iudicis deſeruiens actioni: de quo officio habetur C.de fruc.& lit.expen.l.terminato.& C.depo.l.iiij. Ratio eſt, quia tales expenſæ ex iſto officio non veniunt niſi vel propter calumniam vel temeritatem:vt de pœnis.c.calumniam. & ff. de iudi.l.eum quem temerè. modò talis renuntians poſt renunciationem per eum factam, & parti intimatam, nec poteſt notari de calumnia, nec de temeritate:& hoc eſt quod dicit lex, omnia iudicia eſſe abſolutoria.inſtit.de pœn. teme. litig.& quod dicunt Doct. habentes iuſtam cauſam litigandi releuari à condemnatione expenſarum: & iſto modo ſaluatur quæſtio prælibata.

a ¶Renuntians liti & cauſæ. *An per renuntiationẽ liti & cauſa factã transferatur dominium, Bart.in l.ſi profundo.C.de transact. Et no quòd renuntiãs litis, non videtur fateri aduerſarium habere ius.C.de inge manumiſ. quem notat Bald.ſed videtur renuntiare omni iuri ſibi competenti in illa cauſa. Fallit in beneficio, vt no.domini de Rota, dec.ccc vj. alias deciſ.xj.de renuntiat.in nouis. Item nota quòd renuntiare litis, & non cauſa, non inducit renuntiationem totalis, de quo non agitur: quia renuntiationes ſunt ſtricti iuris: & ſic in eis non veniunt niſi expreſſa. l.tres fratres.ff.de pact. & de priuileg. c. quia circa.*

CONCLVSIO XV.

De fide instrumen. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Exempto an credendum.*

1 Licet plures contra † quòd ſi idem notarius fecit inſtrumentum appellationis & intimationis:per inſtrumentum intimationis recitans inſtrumentum appellationis, fit fides de appellatione & deuolutione cauſæ, licèt contra allegaretur auth.ſi quis in aliquo documento.C.de eden.& glo.Inno. de proba.quoniam.in gloſ.& per hoc patet.in prin. Conſilia.Et id quod not.Inno.in d.glo.not.Cy.in d. auth.in q.v.Simile huic concluſioni ſeruat æquitas palatij in inſtrumentis vigore compulſorij in partibus abſente parte non vocata exẽplatis, quia aliàs ſecundum nos requireretur partis aduocatio. per not.Cy.in d.auth.io q.j.& ij.non obſtante citatione facta in curia ad videndum decerni compulſoriam: quia decernere literas compulſorias, ac dictarum literarum vigore inſtrumenta in partibus exemplari, ſunt diuerſi actus, & diuerſas partis vocationes requirunt, licèt ſecus ſit in extractione excipiendo de prothocoll.ſed non proſequor, quia non tangit propriè materiam quæſt.aliàs cõcluſionis. Sed verè licet fateor cõcluſionem veram æquam in caſu ſuo non ita præiudiciabili, tamẽ vbi de magno periculo ageretur, ſeruarẽ rigorem, per no.Cy.in auth.prælibata. Nec dictam obſeruantiã palatij extẽderẽ ad exemplationẽ factam ſimpliciter per vnum notarium ſolũ: quia in dicta obſeruãtia vltra hæc concurrunt tria: videlicet præcedens vocatio partis ad videndũ decerni compulſoriã. Secundò authoritas executoris compellẽtis vigore literarũ compulſoriarum notarium ad exemplandũ, & eius præſentia examinans exemplationẽ. Tertiò concurrit neceſſitas officij, quæ præſumptionem malæ fidei excludit:quæ non habent locum in aliis caſibus.

CONCLVSIO XVI.

De condit. appoſi. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Conditionis expreſſio alias ſubintellectæ, an faciat conditionem.*

Secundum † Petrum de Sarcenato, illud quod dicitur per l. conditiones. & l. aliquando. ff.de conditio. & demonſtrat. expreſſionem conditionis aliàs ſubintellectæ, non facere cõditionem, nec vitiare, ſaluatur in actibus, in quibus non vitiatur per legem adiectio conditionis. In aliis autem, vt in collatione beneficiorum, ſecus:& ſic intelligit glo.c.ij. de elect. lib.vj. Pro primo allegabat lecta & not.de elect.c.ſignificaſti.& de præben.ſignificatum.Conſilia. Hic ſunt duæ difficultates. Prima eſt, qualiter expreſſio faciat conditionem. Secunda qualiter vitiet. De prima dico, quòd ſi non exprimitur aliter, quàm ſubintelligitur, non faciat conditionem.ff. de conditio. & demonſtrat.l.ſi expreſſum.& l.conditiones extrinſecus.& ita no.gl.eo.tit.l.aliquando. & Petr.de bella pertica determinatè, in l.nonnunquàm.eod.titu.ſed ſi aliter fiat expreſſio, ſecus, vt ſi cõditio hæc, ſi deo & eccleſiæ placuerit.quæ inerat effectui ſpõſaliorum, exprimetur ſimpliciter, inerit conſenſui, & aliter quàm ſubintelligeretur: & ita conditionẽ faceret, & non operaretur iuſtitiã publicæ honeſtatis, quæ aliàs includeretur:& ita procedunt no.gl.de ſpon.c.vno.lib.vj.Et rectè ſimile.ff. de reg.iur.l.actus.verſi.nõnunquàm.per quę diſſoluuntur iura omnia, quæ videntur ſimpliciter eſſe cõtraria, ſi quis bene aduertat. In ſecunda difficultate dico, quòd ſi eo modo quo ſubintelligebatur, exprimatur, non vitiat vo quàm.Ratio eſt, quia tunc non facit conditionẽ per proximè dicta.Et ita procedit l.mutos.§.tutoris dario.ff.de tutelis. Nec obſt. no.per gl.Io. And. Archi.& Ioã.mo.de elec.c.ij.li.vj. vbi notant, ꝙ ſi iſta conditio, ſi eccleſia vacat, quæ tacitè ineſſe videtur, in voto eligẽdi exprimatur, vitiat: quia dico ꝙ hoc non faciat natura cõditionis, ſed incertitudo, quæ per hoc notatur apud electores, licet nõ apud naturã, quæ reprobatur.vt ibi no.nõ em dicit ſolũ vota cõditionalia reprobari, ſed etiam alternatiua & incerta:& ita ibi ſatis innuũt doc.prædicti. Si verò non ſubintelligebatur, ſaltẽ eo modo quo exprimitur:tũc aut ſunt de illis actibus qui nõ recipiunt diẽ, neq; conditionẽ, & tunc vitiat: aliàs non.cuius materiã, & proſecutionẽ, & qui ſunt illi actus, remitto ad no.extrà de reg.iur.c.actus legitimi.& ibi pleniſsimè dixi in lectura mea regularum.

CONCL

CONCLVSIO XVII.

De reſtitutione ſpoli. quo ad colorem tituli. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Agens vnde vi non tenetur titulum ſuæ poſſeſsionis
collorare. Secus in interdicto integranda. Simile in
aquæ ductu. & nume. 2.*

1 SEcundum eundem † dominum Pet. quòd licet
agens vnde vi, non teneatur regulariter, ſaltem
in prophanis, titulum ſuæ poſſeſsionis colorare,
arg. de vi & vi ar. l. iij. §. qui vi à me. & de vſuris. l. ſe-
quitur. §. ſi dominus. ſecus tamé dicitin eo qui age-
ret ex remedio c. reintegranda, Sed Guil. Cal. contrà
in q. j. Conſilia. Ratio, cùm ibi reus habeat in poſſeſ-
ſione ita forte ius, ſicut vnquam habuit agens: opor-
tet igitur volenté vincere aliquid plus habere: cum
a ius agendi [a] fortius eſſe oporteat quàm ius exci-
piendi, ſeu excipiendæ. licèt in aliis conſiliis vide-
rim teneri contrarium, ſatis cito poſt. facit, quia hoc
remedium ſolum fundatur ſuper quadam æquita-
te: quæ æquitas non videtur exuberare, niſi colore-
tur, vt prædictum eſt: plus vrget, vt habeat locum
dictum remedium, oportet quòd per aliquam iniu-
ſtam cauſam eccleſia poſſeſsioné perdiderit. probat
c. integranda. in fin. iij. q. j. & ita not. Inno. in c. ſæpe.
de reſtu. ſpol. Sed vt præſumatur bona fides, docere
oportet, quòd ex aliqua probabili cauſa peruenerit
poſſeſsio: primo notaſſe videtur Innoc. in c. ij. de re-
ſtitu. in integ. in gloſ. per monachos. in fin. licet iſta
ratio ſit nimis ſophiſtica. Breuiter de vigore iuris
puto quòd ſic diſtingui debeat: quia aut iſto reme-
dio agitur ad poſſeſsionem beneficij eccleſiæ, vel
vxoris, & tunc habeat locum concluſio, per not.
Inn. de fil. presbyt. c. conſtitutus. Ratio, quia abſque
titulo non poteſt ibi haberi poſſeſsio colorata, nec
poſſeſsio quæ debeat aliquos iuris effectus habere:
quia talia quæ iuris publici ſunt, adminiſtrationis
publicæ ex propriis, actibus noſtris nobis acquiri
non poſſunt, nec haberi valent, niſi ex conceſsione
alicuius ſuperioris ſpeciali, & alia publica & ma-
iori adminiſtratione ius hoc concedendi habente,
vt de inſtit. c. ex frequentibus. & ca. j. de regul. iuris.
2 lib. vj. Simile † eſt in interdicto quod competit pro
ductu aquæ ex caſtello publico, vel pro rebus ſa-
cris: quia talium ius, ſeu talis adminiſtratio non
competit niſi ex conceſsione principis. & ideo talia
dicit Iuriſconſultus cauſam proprietatis habere: vt
ff. de interdict. l. ij. §. quædam. Aut agitur de aliis re-
bus: & tunc credo contrariú. Licèt enim in dubium
reuocetur, an & in quibus poſſeſſoriis exceptio doli
cópetit &c. propoſita per reum locum habeat: & ſit
cómunis opinio ꝙ admittatur in poſſeſſorio adipi-
ſcendæ poſſeſsionis, licèt ob. l. j. §. j. ff. quorú leg. &
non in poſſeſſorio recuperandæ. Secundò ſecundú
aliquos ſi incontinenti conſtare poſſet, tamen ꝙ in
aliquo poſſeſſorio actor teneatur aliquid docere de
titulo proprietatis, niſi in caſibus proximè tactis. &
in caſu in quo ius cómune faceret contra actorem
& pro poſſeſſore, vt de reſti. ſpol. ad decimas. non
reperio: imò horum caſuum ſpecialitas in contra-
rium probatur, arg. ff. ad municip. l. j. in fin. Nec mi-
rum attenta ſeparatione earum. ff. de acqui. poſſ. l.
naturaliter. §. nihil commune. & cauſa agendi, quia
ex ſola iniuſta poſſeſsionis amiſsione agitur. vt pa-
tet in c. reintegranda. alleg. Fateor tamen, quòd ſi
diu non tenuiſſet poſſeſsionem, nec fuiſſet pro do-
mino publicè reputatus, quod nó dico ad colora-
dum poſſeſsionem ex titulo, ſed potius ad coloran-
dam bonam fidem, deberet aliqualiter informare
de aliquibus probabilibus præſumptionibus ſuæ
bonæ fidei, per not. Innoc. in dicta gloſſ. per Mona,
in fin. Ægid. vide omnino quid dicam infrà ſuper
concluſione xxxvj.

a ¶ Ius agendi. *Nota quod ius agendi merè perſonale ad ſingu-
larem ſucceſſorem ſine ceſsione non tranſit. ff. de pec. l. quis ergo
caſus. in fine. nec contra ſingularem ſucceſſorem ff. de eden. l.
quædam. §. ſi autem.*

CONCLVSIO XVIII.

*De appellatione interponenda ab eo cuius con-
ſcientia oneratur. Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Oneratio conſcientiæ iudicis non impedit appella-
tionem.*

2 *Appellatio à definitiua licet nulla, deuoluit condi-
tionem ad ſuperiorem.*

ONeratio † conſcientiæ iudicis non impedit ap- 1
pellationem: licet iudex [a] deferre minimè te- a
neatur. no. in cle. j. de iure patro. ſuper verbo, onera-
mus. Conſilia. Item Paul. & alium effectum ſecun-
dum hoc habebit hæc oneratio conſcientiæ: quia li-
cèt ſuperior iniuſtè attentata poſt appellationem ha-
beat reuocare per modum ſimplicis iuſtitiæ, non ta-
men per modum attentati: vt not. Ioan. And. in dicta
decret. paſtoralis. ſuper verbo, emendari. quod puto
verum: quia ſi iudex ſecundum ſuam conſcientiam
credit bene egiſſe, & in hoc quòd repellit appella-
tionem iure permittente, bene agit, vt proximè di-
ctum eſt: in hoc quòd appellatione non obſtante ni-
hilominus procedit, nihil temerè agit, nec per con-
ſequens attentare videtur, quia iure permittẽte hoc
facit. xxiij. q. iiij. qui peccat. Verbum enim attentare
propriè ſonat in malum. Sed diceres, ergo appella-
tio non valuit: cuius contrarium habet concluſio.
Nego conſequentiam: quia † licèt non valeat quo 2
ad ſuſpendendum iuriſdictionem iudicis à quo, va-
let tamen quo ad deuoluendum cognitionem ad
ſuperiorem. Sic dicimus in appellatione à diffinitiua
ipſo iure nulla, quia ſententiam non ſuſpendit, ſed
cognitionem deuoluit de appel. c. cum dilecto. Ægi.
perſuacen. De oneratione conſcientiæ habes de re-
ſcrip. c. ſtatutum. §. acceſſorem. & ibi per Archi. con-
cord. de voto. c. fin. & ibi cum concord. per gloſſ. &
Ioan. Andr. in nouel.

a ¶ Iudex. *Nota quòd iudex dictus eſt quaſi ius dicens. ff. de iuriſ.
om. iudic. l. j. extrà, de verbo ſignific. c. forus xxiij. q. q. c. j. Non
eſt ergo iudex, niſi ſit iuſtus. xxiij q. q. c. iuſtum bellum. & ideo
dicit philoſophus v. Ethic. quod iudex eſt iuſtitia animata.*

CONCLVSIO XIX.

De appel pro ſe, & adhærentibus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Appellans de facto pro ſe, & adhærentibus ſufficit
verbo adhærere.*

SI quis † appellauit de facto pro ſe & adhærenti- 1
bus, ſufficit verbo eidem appellationi adhære-
re: tum quia non eſt caſus requirẽs ſcripturam, tum
quia non eſt niſi quædam ratihabitio, quæ ſcriptu-
ram

ram etiam non tequirit. Conſilia. Catd.& Io. Andr. idem in effectu tenent de elect.c. vt circa.li.vj. ſupet verbo,ad hærentes:& vide qund ibi no.pet prǽſatos qnatuor doctotes,& præſertim pet Io. And. cuins dicta hanc concluſionem bene determinant, & explanant.& gl.Io. An.optime eam probat.finis tamen gl.nimis mihi dubius eſt.charta mihi non ſufficit ad ſcribendum.Cogitabis.Aegid.

CONCLVSIO XX.

De procuratoribus. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Procurator in profanis ſimpliciter conſtitntus, poteſt litem conteſtari abſque ſpeciali mandato.*

a 1 PRocurator [a] † in prophanis ſimpliciter cōſtitutus poteſt litem cōteſtari ſine ſpeciali mandato. per l.ad rem.& l.ad legatum.ff.de procura. & de acquiren. hære.l.illud.de offic.deleg. præterea.cum ſi. Conſilra.Nec mirum: licet enim repetiam, qnòd in iutamento calumniæ requiratnt ſpeciale mādatnm, vt c.fin.de inra.calnm.lib.vj.tamen hoc noo reperio in litis conteſtatione.vt ff.tem ra.ha.l.hoc amplius.ff. ſo.ma.l. ſi cum dotem. §.eo rempore.in autb.de exhib.re.§.illud. & in auth.de litigioſis.§.ſiveto ioitiū. imò ante litis conteſtationem qui non videtur agete,ſed velle agete,vt probant iura alleg.ergo mandare procuratoti quòd agat, non eſt niſi mandare quòd litem conteſtetur, proſeqoatnr,& finiat: quia qui mandat totum, mādare videtur omnes partes, ſine quibus iſtud totum aliquo modo ſtate non poteſt, & præſertim litis conteſtationem pet qnam quæritur dominium litis.C.de procnt.l.neque.& ita eſt totale ſundamentum ipſius litis.igitur,&c.

a ¶ Procurator. *Nota quòd procurator dicitur aliquando negotiorum geſtor nullum habens mandatum.ff de procu. l.Plautius. & de neg geſt l.ſi ego. Procurator etiam dicitur cuius factum dominus ratificauit, licet ab initio non habuerit mandatum.ff iudicatum ſolui l.iudicatum ſolui.*

CONCLVSIO XXI.

De fide inſtrumentorum notariorum per inferiores à principe conſtitutorum. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Comes tabellionem non creat, niſi hoc habeat de conſuetudine.*

a 1 COmes [a] in † comitatu ſuo non poteſt tabellionem creare, niſi hoc habeat de conſuetudine, per nota.Inno.extra.de fide ioſtrumen.c.cum P.tabellio. Conſilia. Nec tamen hic dicetnt verè tabellio, niſi quia in tabulis ſcribit:nec notarins, niſi quia in notam tedigit,nec erit talis pnblico officio vbiq; conſtitutos, ſicut notarius Apoſtolicus & Impetialis: ſed id ſolum habebit qnod ſibi conſuetndo dabit, vt optimè inducit Inn.in d.c.cum P.Sed nūqnid poteſt facere conſuetndo ꝙ eredatur notario, præſertim ſine pręſentia & ſubſcriptione teſtiū:Et videtur quòd ſic, quia hoc inducit conſuetudo in actis iudiciorum:vt de proba.cap.quoniam contta. De mateтia ſtatutorum vide pleniſsimè pet dominum Bart. in l.cunctos populos.& aliquid per Cyn.de conttahenda empt.l.dudnm.& C.de teſta.l.fin.Aegid.

a ¶ Comes. *Quis ſit comes, vide in vſib. feud. quis dicatur comes,dux,vel marchio. Et not quod comes inter clariſsimos numeratur:in auth.vt ab illuſtribus, & qui ſupra eos ſunt. circa medium. Et dicitur comes à comitando,vel ſequendo domino,ff. de muner.l.item apud §.comitem.*

CONCLVSIO XXII.

De officio delega. in cauſa appellationis interpoſita per non procuratorem. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Auditor datus ſuper appellatione interpoſita per procuratorem,quomodo pronunciet.*

SEcundum magnam partem dominorum, quòd † auditor datus ſupet appellatione interpoſita 1 pet procnratotem, ſi de procuratorio non conſtet, & cooſtet beoe proceſſum, poteſt pronunciare bene proceſſum, & malè ſeu nulliter appellatum. Sed dominus Pet. de Satcenato contrà: quia iutiſdictio ſupet appellatione oulla fundati poteſt. Conſilia. Diſtingue, quia aut vult pronunciare nullitet appellatum in modum canſę:vel principaliter pronuntiet ſuper iſto,videlicet ſe non eſſe iudicem,& tunc poſsit:vt l.ſi qnis in alieoa.ff. de iudi. & de reſcri.ca. ſupet literis.in vlt.reſpon.cum ſi.Aut vult pronuntiare oullitet appellatum ad hunc finem,vt pronuntiet beoe proceſſum, & confitmet proceſſum iſtum: & tunc noo poteſt, quia iuriſdictionem non habet. Nam commiſsio non poteſt dare iuriſdictionem ſupet eo quod non eſt.Præterea qoia ſi fuiſſet expreſſum de nullitate appellationis, appellans in nulla forma litetas obtinuiſſet:& pet cōſequeos commiſſio nedum eſt ſnrreptitia, imò nulla.in c.ſuper literis.de reſcri. Caue, qnia hoc oon eſt verum quòd commiſsio papæ hoc modo ſit nulla ipſo iure. per no.Inno.in c.cæterum. de reſctip. & c.ſuper literis. ad fi.ſupet verbo forſan. imò hoc expreſſè tenet ibi Inno.in ver.item ſi quis impetrauetit literas.& eſt in prio. glo. iſtius. Nec obſt.quòd dicit commiſsionem fundari ſuper appellatione quæ oulla eſt: quia dico ꝙ imò ſundatur ſuper cognitione negotij, qnod dicitnr per appellationem denolni, quæ cognitio poteſt eſſe aliqna:ſaluo tamen caſu cle.ſi appellationem.de app. Vide tamen de hoc in quęſtionibus domini Neapolitan.quæſt.lxij.fol.x.

CONCLVSIO XXIII.

De officio deleg. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Iuriſdictione expirata quo ad principale, officium quod cōpetit ratione principalis expiraſſe videtur.*

SEcundnm maiorem partem dominorum qnòd auditor granamine appellationis non dato ſuper negotio principali, niſi in euentum proouociās bene proceſſum & male appellatum: à quo appellatur, non poteſt reponete in ſtatum, &c.tum quia functus officio.ff.de re iud.l.iudex. de off.del.c in literis. tum qnia illa pronūciatio habet vim diffinitiuę,tnm quia ſic pronunciando abdicat à ſe iuriſdictionem.vt c.ſignificantibus.de offic.deleg. Sed domi.Pe.de Sarcenato & Gnli.Gal.contra.ratio domini Pet. eſt iſta: qnia talis delegatus vltra iuriſdictionem habet officinm notabile.ex quo reducit & aſſumit iuriſdictionem,vel tollit ſuſpicionem quam appellatio fecit:quòd non placuit aliis. Conſilia. Tene cōcluſionem:ratio eſt:quia † expirata iuriſdictio- 1

ne quo

ne quoad principale iam finitum quo ad ſa officium quod cōpetit ratione principalis nagotij commiſſi etiam expiraſſe videtur. C.de poſſ. l. iiij. C.de fruc.& li. expen. l.terminato. Nec mirum, quia ceſſante cauſa, ceſſat effectus : & ceſſante principali etiam omnia acceſſoria ceſſant : vt regula, cum principalis. cum concor. ff.de pecul.le.l.j.ij. & iij.ca.cum ceſſante. de appel. Modo expedito articulo grauaminis per modum qui dicitur, certum quod articulus grauaminis eſt expeditus ſiua bene ſiue male, quod æquiparatur, vt l.iudex, alle. Itē & negotiū principale, quia non erat commiſſum niſi in euentum. puta, ſub cōditione ſi pronunciaret maleproceſſum, & bene appellatum. modo euenit contraria conditio, & deficit conditio huiuſmodi euētus. ergo. arg.l.ſi quis ita.ff. de cond.in ſt. Nec ob.c.cū ceſſante. quia loquitur in illo q remanet adhuc in principali iudex. & ita intelligitur l. qd iuſsit iudex.ff.de re iu.

CONCLVSIO XXIIII.

De offic.ordin. De offic.deleg. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Camerarius papæ cauſam appellationis à ſuo delegato ad eum interpoſita, non poteſt eidem delegato committere.*

2 *Aſsiſtentes in auditorio principis, quod ſuo iure cognoſcunt, non delegant.*

1 CAmaratius † papæ cauſam appellationis à ſuo delegato ad eum interpoſitæ, non poterat eidem delegato committere: licet enim totum contrarium prius concordia tenuiſſet. Conſil. Pro eo quòd non ex prima, ſed ax ſecunda commiſsione cognoſcet iſte delegatus de cauſa appellationis huiuſmodi, ſecundum eos, per argumenta de tanquam : ſequentes quo ad hoc Guli.de Cu. qui hoc tenuit in l. eos. C.de appel. tamen Per.da Sarcenato murans poſtea opinionem, maiorem partem ad ſe traxit. per l. eos. j. reſponſo. alle. per l.præcipimus.§.j.eod.tit. Sed tunc fui contra eum primis conſiliis, & cum Guli.de Cugn. quia non reperitur prohibitum. Nec obſtat l. eos. j. reſponſo alleg. quia ibi non loquitur de delegatione, ſed de remiſsione. Nec obſt.l.præcipimus, § j. Dicebam enim quòd ibi ſpeciale in his qui præſunt in auditorio principis, loco eius ſupar conſultationibus dandis, & cauſis appellationum à iudici-
2 bus interpoſitarum audiendis. Quia † enim quod illi ſuo ordinario iure cognoſcunt, nec delegare poſſunt, ſicut nec præſidentes parlamantorum regis Franciæ, fortè vt lites abbreuientur. & propter auctoritatem auditorij & dignitatem illorum à quibus ad huiuſmodi auditorium appellatur. ſic eod.tit. l.ſi quando. imo lex magis facit contrà: quia ſi ſpeciale eſt in illo caſu, ergo in contrarium eſt ius commune. ff.ad municip.l.j.in ſi. de hoc per canoniſtas de offic. deleg.c.ſuper quæſtionum. Et eſt caſus de offi. dele. c.j.& c.vt litigan.lib.vj.& ibi no.& C.de iudic.auth. ad hæc. licet docto. noſtri in l.eos. videantur dictam auth. aliter intelligere, cōtra Accurſ. Sed intellectus Accurſij eſt æquior : & facit pro canoniſtis. Conſilia. Quia opinio domini Viuatien. eſt veriſsima, licet motiuum quoddam tactum non valeat. Et diſtingue : quia aut quæritur an iudex ad quē appellatur, poſsit cauſam appellationis alteri cōmittere: & dicendum eſt quòd ſic: & ſic procedūt omnia alle. per me ſuprà proximè. Aut quęritur, an eam poſsit committere illi eidem à quo extitit appellatum: & dicendum eſt q non. Et ita procedit opi. do. Viuarien.& l. eos.§.j.alle. vbi de hoc ad veritatem eſt caſus ſecundum omnes doct.& etiam ibi not. per Cy. Et eſt ratio, quia in cauſa appellationis debet cognoſci de iniquitate iudicis [a] à quo extitit appellatum : vt l.præ- a
fecti.ff.de mino. modo de illa non debet ille cognoſcere, quia eam dicitur commiſiſſe : quia veriſimile eſt quòd ſicut errauit, vel iniquè egit ſemel, idē faceret alia vice, & factum ſuum defenderet, & tueretur: vt regula, ſemel malus. cum concord. & l.ex diuerſo.ff.de rei vend. Et de ratione iſta videtur tex.de reſcri.c.dilectus.ij.in ſi. Nec facio hoc caſu differentiam inter diffinitiuam & interlocutoriam, quia ratio eſt eadem vtrobique : imò tenet Iacob. de Arer. quòd ſi papa hoc faceret, non valaret : vt not. Cyn. in d. l.eos. quod intelligo, niſi ex certa ſcientia hoc faceret. argu.de conceſ. præb.c. propoſuit. cum ſimil. Nec faciunt ad propoſitum motiua per me in contrarium tacta, nec per alios : quia argumenta de tanquam non habent locum in materia iſta, cùm ratio dictæ cōcluſionis ſumatur ab extrinſeco, vt prędixi. Duo enim iura ſibiinnicē repugnātia ſibi nō debent cōcurrere: modo hic eſſet repugnātia, nō dico naturæ, ſed rationis & iuris: p ea quę dixi: igitur, &c.

a ¶ De iniquitate iudicis. *Nota quòd iniquitas omnia præcipitat. Spec. ij parte tit.de appel.§. vj. verſic. atom cuſta.§. vj. ver. ſed nunquid. Et iniquè dicitur fieri, quod fit per gratiam vel ſordes, vel quoties fit contra ius litigatoris. ff de inoffic. teſtam. l.ſi pars. & quando dolosè & ex certa ſcientia fit. ff. de minor. l.j in princ. ſecus eſt quando iniuſtè. Nota etiam quòd iniquitas ad mentis atrocitatem refertur. vide Archi. de verem.c.j.lib. vj.*

CONCLVSIO XXV.

De foro competenti. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Conſenſus vel ratihabitio partis non inducit deuolutionem, nec iuriſdictionem dat.*

LIcet † conſenſus vel ratihabitio partis poſsit validare proceſſum, vel iuriſdictionem prorogare illius, qui aliàs aſt iudax : non tamen poteſt inducere deuolutionem, nec iuriſdictionem dare auditori aliàs non habenti, per l.priuatorum. C.de iuriſdict.omn.iudic. Conſilia. De datione iuriſdictionis eſt clarum: de deuolutione habet dubium. Dic ergo aut loquimur de nudo conſenſu, aut de conſenſu facti cooperationē habente. Si de primo, tunc ſi loquimur in prouocante ad cauſam, vel appellante, certè tunc ſolus conſenſus ſufficit, quia requiritur factum, de quo de elect.c.ſtatuimus.& c.cauſam quæ. Si vero loquimur in appellaro, dummodo ſit appellatum, etiam in cauſa prophana, ſecus: quia poteſt dicere appellatus, Cæſarem appellaſti, illum habebis: & ita loquitur cap.cordi. dummodo hoc intimet appellanti in cauſa prophana, vt ibi probat. Nec obſt.de cauſa beneficiali.d.cap.cauſam quæ, in ſi.vt ibi not.glo.& idem in remiſsione dic, quam ad inſtantiam vnius facit iudex, quia dependet deuolutio à conſenſu alterius partis. Si loquimur de conſenſu facti cooperationem habente : & tunc dic vt cap.ſtatuimus.& cap. cauſam.alleg. 1

CONCLVSIO XXVI.

De teſta.& de condi.ap. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Inſtitutio filij facta ſub conditione miſta eſt nulla.*

2 *Intel*

1 INſtitutio † filij facta ſub conditione mixta, eſt nulla, & viriat teſtamentum.per l.fin.ff.de condi. inſti.licèt Bar.contrà, per l.ſancimus.§.cum autem. C.de inoffi.teſt.pro eo quòd omnia onera hodie filio remiſſa ſunt ipſo iure. per l. quoniam in prioribus.eo.tit. Sed reſpondetur, quòd hoc intelligitur ſolum de oneribus dantibus cauſam querelæ, non de inducentibus præteritioné ſecundum dominum Petr.de Sarcenato.Conſilia. Facit pro opinione do. Petr.de Sarce. quia remedia l.omnimodo.& l.quoniam in prioribus, non fuerunt introducta ad prouidendum contra nullitatem teſtamenti paterni, ſed inuenta fuerunt ad occurrēdum querelis, quæ fieri poſſunt aduerſus inofficioſa teſtamenta. Ideo de cōditionibus, & de modis hanc inofficioſitatem inducentibus, & non de inducentibus nullitatem eſt intelligenda.d.l.quoniam in prioribus.arg.ff.de
2 inoffic.teſta.l.ij.in fi. Nec obſt.† l.quoniam in prioribus, in eo quòd loquitur de conditione remiſſa: quia per pręmiſſa intelligo de conditione merè poteſtatiua, quæ teſtamentum non annullabat, ſed filium bene grauabat: & illa bene remittitur: de alia non, vt iniuium correctio etiam euitetur.argu.C.de inoffi.teſta.l.j.& de elect.c.cum expediat.lib.vj.Sed certè opin. domini Barto.eſt æquior:quia tendit ad conſeruationem voluntatis teſtatoris: & quia d.l. quoniam in prioribus.loquitur generaliter & indiſtinctè de conditione, nec apparet vrgens ratio diſtinctionis antedictæ. nam totalis intentio Imperatoris fuit, vt teſtamentum maneret firmum: vt l. omnimodo.allega.in princ. Sed quicquid ſit de iſta æquitate, opin. domini Petr. eſt multum colorata: quia cōditio inducens præteritioné, nō eſt ad onus filij, ſed ad commodum.not.gloſ.ff.de condit.inſtit. l.j.& tamen dicta l.quoniam. videtur loqui de oneribus. Elige quam vis. Ægidius.

CONCLVSIO XXVII.

De iudic.& de dilat. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Terminis ſubſtantialibus omiſsis ſentētia eſt nulla.*

1 TErmini † palatij etiam in cauſa beneficiali ſunt ſic ſubſtantiales, quòd illis omiſsis ſententia lata eſt nulla ipſo iure.Conſilia.Caue,quia iſta concluſio intelligitur de terminis tribus, videlicet, ad ponendum & articulandum, ad producendum omnia, & ad ſententiam audiendum. De aliis verò ſemper audiui à dominis & maioribus meis, illos non eſſe ſubſtantiales,videlicet de omnibus terminis ad dicendum contrà.Item de terminis ad libellandum,ad iurandum de calumnia,ad declarandū, & ad concludendum,de iure eſt clarum:licèt tamen bene ſit neceſſaria petitio, quæ poſt concluſionem pòteſt dari, iuxta lectu.& not.de verb.ſign.in clem. ſæpe. Sed caue: quia termini ad dicendum contra producta ſunt ſubſtantiales, quo ad effectum productionis validandum de iure.ar.de reſti.c.ij.& quo ad effectum tollendæ exceptionis &c.vt c.paſtoralis. de except. Item intellige de omnibus terminis proximè dictis ſaluis tribus primò nominatis, eos non eſſe ſubſtantiales quo ad hoc: quia ex eorum omiſsione proceſſus non eſt ipſo iure nullus. Sed dico quòd bene ſunt ſubſtātiales quo ad hoc, quia ſi ex eorum omiſsione fuerit appellatū, appellatio eſt legitima:& in ſtylis palatij ſaltē,quo ad terminū ad declarandum operatur, poſtquā ſtylus habet, ꝙ ſeruētur,ſi iudex eos omittat,grauat.de reg.iur.indultum.cum concor.& ita ſeruamus.Ægidius.

CONCLVSIO XXVIII.

De offic. delegat. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Iudex datus ſuper appellatione à diffinitiua de qua non conſtat nihil pronuntiat in cauſa.*

IVdex † datus ſuper appellatione à diffinitiua, de qua appellatione non cōſtat, nihil poteſt pronunciare in cauſa.Conſilia.Hoc intelligo verum quo ad articulum principalé per appellatione deuolutum: ſed ſecus quo ad hoc, an ſua ſit iuriſdictio vel non. poteſt enim pronūtiare appellationem eſſe nullam: & propter hoc ſuam commiſsionem eſſe ſurreptitiam& nullam,& per eam ſibi nullam iuriſdictioné attributā:per ea quæ dixi ſuprà.in concluſione xxij. Sed contrà per no. Innoc de reſcripto.ſuper literis. in glo.quæ eſt ſuper ver.forſan poteſt probari. Sed ſolue diſtinguēdo,vt dixit ipſe Inn.in prin. dictę gl. Aut quia literæ ſunt falſæ,& tales non dant aliquā iuriſdictioné:& ideo vigore talium non poteſt prætenſus in eis delegatus cognoſcere,nec pronūtiare, etiam ſuper illo articulo,an ſua ſit iuriſdictio:quia certum eſt, quòd ille priuatus eſt omnino, & caret omni iuriſdictione ordinaria & delegata:& ita procedit princ.gl.Inn.modò in contrarium alle. Aut literæ ſunt veræ,& tamen ſunt per falſi expreſsioné, aut veritatis taciturnitatem obtentæ:& tunc dant iuriſdictionem.vt not. idem Inno.in c. cæterùm.de reſcrip.& valet ſententia ſuper huiuſmodi articulo lata,& tranſit in rem iudicatā:vt in d.c.ſuper literis. vide.Sed contrà, quòd non dant iuriſdictionem ſaltem in principali, per dictū c. ſuper literis, in fine. cum dicit,non eſt aliquatenus procedendū niſi &c. quia hoc dico verum exceptione ſurreptionis oppoſita:quia illa eſt præiudicialis & dilatoria:ſed illa omiſſa,ſecus,per no.in d.c.cæterum alleg.

CONCLVSIO XXIX.

De re iudicata. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata in perſonam falſi procuratoris rata non poteſt haberi.*

SEntentia † lata in perſonam falſi procuratoris, 1
[2] rata non poteſt haberi. Nec obſt.ff.de iudi.l.licet. quia loquitur in proceſſu ante ſententiam.nec l.iij.§.falſus.ff.rem ra.habe. quia loquitur in præiudicium ratum habentis. Conſilia. Vnde Palatium modo tenet opinionem contrariam, & bene:quia quando actus alterius nomine geſtus ab initio habuit omnia ſua eſſentialia,ſaluo quòd ibi deficiebat cōſenſus illius cuius nomine fiebat:& vt valeat ſolùm dependet à voluntate & conſenſu illius aduenięte, actus huiuſmodi & huiuſmodi ſuperueniēte conſenſu validatur.per l.ſi fundus.§.j.ff.de pig.C.ad Mace.l.fi.& ibi not.iſta, maximè per Cy.not.etiam per Inno.in c.prudentiam.de offi.deleg.& per allegata in regula.rati.& regula,ratum.li.vj.Et per hoc deciduntur no.per Ioā.And in quæſtionib.in dictis clauſulis diſputatis:& no.gl.& Cy.C.qui pro ſua iuriſdic.iud.da.po.l.vna.Et probatur reuera clariſsimè 2

per d.§.falſus.& l.licèt,alleg. Nam vt dicit Inno.in c.dilecto. de appel.ideo ſententia lata contra falſum procuratorem ratihabitione ſuperueniente[a] confirmatur:vt §.falſus. alleg.quia reſpectu iudicij domini aute conſenſum ſuperuenientem non valeret: vt l.licet.C.de procur.tamen reſpectu procuratoris non erat nulla:& ita no.glo. Accur.ff.de appella.l.ſi expreſsim. modo iſta ratio locum habet in caſu noſtro:nec ſubeſt ratio diuerſitatis inter ſententiam interlocutoriam & diffinitiuam, nec inter proceſſum & ſententiam. igitur &c. Ægid. Dubito quòd ſententia lata pro domino in perſonam falſi procuratoris ſit ipſo iure nulla: quia actio in factum quæ tranſiuit in rem iudicatam, non quæritur domino vtilis, quia mandatum non dedit: nec procuratori directa ſaltem in effectu, quia ſibi ſolui non debet. Tu cogitabis pro dicta glo. Concluſionem gl.habes ff.de exc. rei iud.l.j.licèt gl.contrariam.C.de iure fiſ. l.ij.lib.x.Si tamen domini non intereſt ad eius commodũ factũ falſi procuratoris non poſſet ratum habere:no.gl.ff.rem ra.hab.l.ſi indebitũ.&xxij.q.ij.c.j.

a ¶Falſi procuratoris. *Quot modis dicitur quis falſus procurator: vide Spec.in tit.de his qui alieno nomine interuenerunt.*

CONCLVSIO XXX.

De re iudicata. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata in cauſa communi tribus non poteſt rata haberi pro vno.*

1 SEntentia † lata in cauſa communi tribus ſociis non poteſt ſolum rata haberi pro vno, etiam ſi opinio ſuprà proxima non procederet. Conſilia. Sed contra C.de diuer.reſcri.l.j.cum pluribus ll.ibidem alle.& C.ſi vnus ex pluribus appel.l.j.ij.& iij.& totũ illud brocardum, quòd vtile trahit ad ſe inutile.ff. quemadmodum ſerui.amitt.l.ſi communem. cum concor.Secundò opponitur,quia videtur quòd valet ſententia per huiuſmodi ratihabitionem: ſaltem quantũ tangit ratum habẽtem.per l.j.& ij.C.ſi plures vna ſent.condem.& per l.ij. ſecundo reſponſo.ſi vnus ex pluribus appellet.alle.Hic eſt duplex quæſtio.Prima,an ratum haberi poſsit.Secunda ſi ſic,an
a ratihabitio[a] alteri proſit.Quo ad primã: aut cauſa non erat ſic connexa, quin diuiſionem reciperet, etiam in modo agendi: ſicut in pluribus hæredibus diuerſo iure agentibus, licèt ex cauſa communi.l. ſæpe.ff.de re iudica.& hoc caſu ratihabitio prodeſt ratum habenti.ff.de appell.l.ſi ſeparatim.in prin.ff.de verb.obl.l.ſcire debemus.arg.ff.de cond.& demon. l.pater.in fin.ſecus ſi communis:vt l.per fundum.ff. de ſeruit.ruſt.præ.cum ſi. Similem diſtinctionẽ ponit Cy.in ratione.C.ſi aduer.pub.iud.l.j. Et per hoc ſoluta eſt quæſtio ſecũda:quia neutro caſu prodeſt ratihabitio alteri:non quidem primo,vt d.l.ſi ſeparatim.§.j.vt ibi not.& C.ſi vnus ex pluribus appell. l.ij.ſecundo reſponſo.& quod not.C.ſi in communi eadémq; cauſa in inte.reſti.po.l.j.per Cyn. Nec ſecundo:quia eo caſu non valet:vt dixi ad l.j.C.de diuer.reſcrip.Solue vt ibi no.per Cy.Præterea hoc faciebat ad ea quæ ibi in præfationibus dicta fuerunt, aut cauſæ cõnexitas, & modicum,circa id quod eſt iuſtitiæ executiuũ, & procedit hoc à principe, qui communis eſt vtriq; ſupplicanti. hic in omnibus ſecus.Nec obſt.brocardum:quia vtile in diuiſibilibus per inutile nõ vitiatur.aliàs ſecus.no. Dyn.in regula,vtile.& Cy.C.de dona.l.ſancimus.quod facit pro nobis.&l.ſi cõmunem.fallit fauore pupilli.Secunda opinio facit pro iamdictis.& facit pro præmiſsis no. Cy. C.ſi aduer.rẽ iudi.in l.& §.alleg.Ægid.Belleme.

a ¶Ratihabitio. *Quæ ſit ratihabitio neceſſaria: & quot modis fit de negotio geſto nomine meo, & multa alia de hac materia vide in l. Pomponius.de neg.geſt.& per Dyn.in regula,ratihabitionem. Item de hac materia vide quædam notata per Bal. in ſing.ſuis in hac dictione,ratihabitio.*

CONCLVSIO XXXI.

De donationibus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Vniuerſalis donatio non transfert actionem perſonalem in donatarium.*

VNiuerſalis † donatio non transferr aliquam perſonalem actionem in donatarium. C. de dona.l.æris alieni.ff.de iure do.l.mulier.& de iudi.l. non poſſunt.licèt det remedium retractandi donationem propter fraudem creditoris.ff.de his quæ in frau.cre.l.non omnes.§.Lucius.Conſilia. Puto bene primam concluſionem eſſe veram per l.alleg.& per alias.ll.quas alleg.& glo.in d.l.etiam.Sed caue:quia ſecundam non puto eſſe veram, nec eam tenet do. Ioã.Nichoaunalen.Epiſcopus.in d.l.æris. Ratio eſt, quia in dicta donatione, do tibi omnia bona mea: bona non intelliguntur, niſi ære alieno deducto:vt l.mulier. & l.non poſſunt. alleg.modu per hoc non committitur contra creditores aliqua fraus nec facto nec conſilio: igitur non habet locum edictum de his. quæ in frau.cre.alleg.&c. licet gl.contrà tenuerit in l.etiam.alleg.Nec obſt.§.Lucius.alleg.quia ibi ſub bonorũ nomine donatio non fiebat: ſed fiebat ſub priuato nomine ſpecialium ſeu particularium rerum facientium tantam quantitatem &c. Quod ergo remedium datur creditori? Certè quòd agat contra debitorem, qui adhuc remanet obligatus:& quòd executio fuit in bonis ſuis per alium poſſeſsis: quod cõſilium etiã dat glo.in l.etiã & dictũ intellectum ſonat verbũ,tradidit,poſitũ in §.Lucius.alleg.

CONCLVSIO XXXII.

De procuratoribus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Mandatũ generale petendi reſtitutionem in integrum ſufficit ad petendum eam principaliter.*

2 *Expreſsio generalis & ſpecialis qualiter differãt.*

MAndatum † generale petendi reſtitutionẽ in integrum[a] ſufficit ad petendum eam etiam principaliter:non ob.l.illud.§.ſi talis.ff.de mino. Simile not.de elect.c.ſtatuimus. lib vj.in gloſ.fin.per Innoc.Conſilia. Vbi not.Inno.quòd procurator qui non admittitur ſine ſpeciali mandato ad dandum obiectus, ſiue crimina, contra electum admittitur, ſi procuratorium det ſibi ſuper hoc in genere poteſtatem;licèt crimina ſeu obiectus non ſpecificentur in procuratorio.Sed Pe.de Bella pertica tenet contrarium.C.per quos cauſa in integr.reſtitu.agi po.l. vna. vt ibi recitat Cyn. in j.quæſt.& hoc per l.ff.de acqui.hered.l.ſi quis mihi,bona.§.iuſſum.j.reſponſo.& per hoc optimè facit extra de procur.c.qui ad agendum, lib.vj. Probatur ratione:quia nominata expreſsio id requirit: vt l. illud.§.talis ergo. Nam nominati fit expreſsio,cum fit non ſub nomine appellatiuo,

pellatiuo, ſed proprio, vel eo quod habet vim proprij nominis.de teſt.licet ex quadā.de libe.& poſtb. l.nominati.ff.ſi cer.pe.l.certum. Et iſtam rationem poſuit Ioan.And.pro iuſtificatione caſus dicti c.qui ad agendum.in d.c.& ſi ſic, poſſum etiam arguere ex identitate rationis ad iſtum caſum. Nec ob.c.j.in fin. eum ibi de con.lib.vj.vbi licèt text.dicat, non tollit conſuetudinem, per l.niſi fiat expreſsè mentio de cōſuetudine:tamen ſufficit generalis:vt C.de vſur.
2 l.eos.& auth.nauigia.C.de fur.quia † dico quòd inter expreſsionem & ſpecialem expreſsionē eſt differentia, ſicut inter genus & ſpeciem. Modo dictum c.j.non requirit niſi expreſsionē:ergo ſufficit quæcunque generalis. Sed caſus noſter requirit ſpecialem: & ita procedit c.qui ad agendum.cum ibi not. per Ioan.Andr.in nouel.ſuper verbo generale.& ſimile.de elect.vt circa c.is qui.& c.procurator.lib.vj. & c.conſtitutionem.eo.tit.in d.cle. Hoc intelligitur cum petitur in integrum reſtitutio principaliter:& in hoc ſequor Petr.ſecus verò eſt ſecundum Petr.ſi incidenter peteretur, per l.ad rem.& l.ad legatum. ff.de procu.& ita no.Cy.in d.l.vna.in vlti.q.Ad no. Inno.dic quòd non loquitur determinatiuè, ſed ſecundum opi.aliquorum: vel fortè loquitur in caſu, qui licet requirat expreſsionem, non tamen requirit ſpecialem vel nominatā.Ægi.vel dic quòd Inno. non viderat c.qui ad agendum.& dictum ſuum tollitur per c.illud. Si vellem ſuſtinere concluſionem, dicerem cōcluſionem loqui in caſibus reſtitutionū iam cōpetētibus.& qui prouideri poſſunt. Sed certe nō placet, quia eodē modo deberet dici in c.qui ad agendum. Contra mentē iſtius c.facit:quia nec ſunt magis eiuſdem rationis cauſæ reſtitutionum, quàm alij caſus requirentes ſpeciale mandatum. Ægidius.

a ¶Reſtitutionē in integrum. *Quid ſit reſtitutio in integrum, vide per Bart.in l.qui proprio.§.item quæritur ff.de procur.& quotuplex ſit, vide eundem in l.cum quis.§.ſi quis pro reo.ff.de ſolu.Et nota quòd reſtitutio eſt in priſtinum ſtatum repoſitio.l. videamus.§.in Fauiana ff.de vſuris.*

CONCLVSIO XXXIII.

De in integrum reſtit. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Articulum minoris vel eccleſiæ petentium ſe reſtitui aduerſus ſentētiā in qua dicūtur ſe læſos, valet.*

1 VAlet † articulus minoris, vel eccleſiæ petentis ſe reſtitui aduerſus ſententiam, in qua dicit ſe læſum, licet non addat verbum enormiter:dummodo hoc cōſtet aliàs ex allegatis in actis. Conſilia. Hoc intelligo verum, ſi allegata in actis data ſunt etiam in articulis.ſi verò data non ſunt pro articulis, tunc articulum non declarāt.nam articulus non datur, niſi pro teſtis facili examinatione: teſtes autē non oſtendūtur, niſi data pro articulis fuerit ſuper quibus habēt deponere: & ita in alijs actis ſibi non extenſis:non obſtat quòd teſtis adhuc remanet ſuper articulo incertus & obſcurus:non ſic in ſententia, quia ſententia refert ad omnia acta, & ex omnibus iuſtificatur:& ſic procedit.C.de ſent.quæ ſine cer.quan.l.iij. Sed plus dico, quòd adhuc articulus talis, qui nō haberet niſi quòd minor eſſet enormiter læſus, non eſſet ſatis clarus:quia plures & plures poſſunt eſſe læſiones, etiam diuerſarum rationum: facit de rei ven.l.ſi rem.ff.de inin.l.prætor edixit. & generalitas parit obſcuritatem.l.ita fidei.ff.de iure fiſ.ff.de leg.j.l.cum incertus.& l.legato generaliter. & hoc verum, niſi factum vnde ſurgeret læſio, declaretur in alijs articulis. Nam vnus articulus ab alio ad eundem finem tendens bene recipit declarationem, cum omnes tales articuli ſimul coniuncti propter vnum finem, ad quem tendunt, cenſeantur facere vnum fructum. Simile.ff.de legi. l.inciuile. Ægidius Bellemeræ.

CONCLVSIO XXXIIII.

De præſcriptionibus. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Poſitiones & articuli debent eſſe facti & non iuris.*

VAlet articulus præſcriptionem deducens ſuper longa præceptione fructus de verbo præſcriptionis non faciens mentionem. Conſilia. Hæc concluſio eſt indubitata ratio:quia poſitiones † & arti- 1
culi non debent eſſe iuris, ſed facti.no in c.ſtatuimus.de confeſ.& c.ij.eo.tit.lib.vj.Nec mirum potiſſime, quia articulos illos longæuus vſus pro clariori teſtium depoſitione & examinatione admiſit.probatur de verb.ſignifi.ſæpe contingit.in clem.no.de teſti.per tuas.& eo.tit.præſentiū.lib.vj.Modo ſuper facto debet deponere teſtis, & non ſuper iure:not. Inn.de teſti.cum cauſam.& Io.And.de conſuet.cum tanto.quia officium iudicis, & non teſtis, eſt diffinire de iure, quod ſemper eſt certū, & probatione non eget.not.C.de vſu.l.j.in glo. Ægidius.

CONCLVSIO XXXV.

De officio delegat. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Iudex tertius ſuper appellatione interlocutoria cognoſcens ad quem debeat remittere cauſam.*

SEcundum Pe.de Sarcenato, quòd ſi tertius † iu- 1
dex ſuper appellatione ab interlocutoria pronūtiet bene fuiſſe appellatum à ſecūdo iudice, qui interlocutoriam primi iudicis reuocauit: & hoc non pro eo, quia primus male, & ſecūdus bene pronuntiaſſet:ſed ex nouis productis corā eo & ſpeciali cōmiſsione domini noſtri Papæ:nihilominus ad ſecundum iudicem tertius debet remittere cauſam:quanquàm aliqui eſſent in opinione quòd imo debebat remittere ad primum. Alij vero dixerūt, quòd cauſam debebat retinere. Ratio domini Petr.quia ſententia ſecundi non reuocatur quaſi iniqua iure communi:ſed propter ſpecialem commiſsionem domini Papæ, quæ hoc caſu obeſſe non debet.argu.de mili. teſta.l.ſi miles.Conſilia.Opinionē domini Pet.puto veram, Ratio:nam tūc debet retinere cauſam iudex de appellatione tali cognoſcens, cum reperit rationabiliter fuiſſe appellatum: ſi minus rationabiliter appellatum reperiat, remittere debet cauſam, vt legitur ad literam de app.c.vt debitus.pen.reſponſo.
Modo rationabilitas, vel irrationabilitas huiuſmodi 2
attēditur ſaltem in appellationibus à grauaminibus ex proceſſu habito ante tempus appellationis, & coram iudice à quo.vt cle.appellanti.ergo ſi tunc fuit proceſſus iuſtus & appellatio irrationabilis, licèt ex nouis actis & noua principis cōmiſsione proceſſus de nouo reddatur iniuſtus, vt ſupponit concluſio: nihilominus debet fieri remiſsio. Præterea quia ceſſante cauſa &c. vt l.adigere.§.quāuis.ff.de iure pa. Modo cauſa, quare non remittitur ad eum qui grauauit, eſt:quia pro eo quòd grauauit, redditur parti

ſuſpectus, & timetur quòd adhuc grauet.vt not.in d.c.vt debitus. modo in caſu noſtro apparet, quòd nullam partem grauauit, vt ſupponitur, ergo &c. Sed quid ſi appellatum ſit ab interlocutoria, quæ habet vim diffinitiuæ quo ad cle.appellanti.de app. & ex nouiter productis reuocabitur per iudicem ad quem: fiétne remiſsio hoc caſu? certe de iure puto quòd ſic.per proximè dicta:& ita volebat etiá dicere dominus Viuarien.ſed dubito quòd non ſeruaretur.Ægidius Bellemeræ.

CONCLVSIO XXXVI.

De reſtit.ſpol. Rubr.

SVMMARIVM.

t *Exceptio doli quando habeat locum in poſſeſſorio.*

a *Regula,dolo facis,in quibus habeat locum.*

a CОntra agentem [a] ex remedio c. reintegranda, non admittantur articuli vel exceptiones tangentes ius proprietatis. Conſilia. Certe hoc dubium
s eſt: quia exceptio † doli ſatis bene habet locum in iudicio poſſeſsionis recuperandæ, dummodo occupata fuerit per violentiá.vt no.Cyn.C.vnde vi.l.fin. in q. v. Et hinc eſt quòd tenet ibi Cyn. quòd ſi rem meam primo poſſediſſi:& poſtea ſine culpa tua deſiiſti poſsidere, & ad me peruenit, non potes poſtea agere contra me: dummodo ſtatim docere poſsim de dominio meo. Sed eſt verum quòd dictum Cyn. ſe refert ad remedium.l.conquerebatur.C.vnde vi. quod quidem remedium in apprehenſione requirit dolum.vt ibi not. Cy. & gl.& ſecus in hoc remedio c.reintegrãda. Circa hoc autem videtur diſtinguere ſic:quia aut poſſeſſor excipit de non iure agẽtis:aut de ſuo proprio iure. Primo caſu nullo modo admittitur:quia in hoc affert priuilegium hoc remedium: quia abſq; hoc quòd probetur proprietas, poſſeſsio reintegratur,vt probat dictum c.reintegrãda.& not. Inn.in c.ſæpe alle.fallit primo, ſi exceptio iam probata eſſet ex actis per no.Inn.de diuor.c.ſignificaſti. Secundo ſi incontinenti vellet probare hanc exceptionem per regulam, dolo facis.& l.iij.§.cauſæ.ff. ad Carbo.habet enim locum exceptio hæc etiam in iudiciis poſſeſſoriis,vt not.de reg.iur.l.inuitus.§.cui damus.imo not.gl.ff.de iudi.l.ſi de vi.quod in omnibus iudiciis poſſeſſoriis habet locum.Sed certe doc. vnum c.excipiunt: videlicet de iudic.recuperandæ poſſeſsionis,competẽte contra actorem violentum in odium violentiæ.de reſtit.ſpol.c.in literis.ff.de vi & vi arm.l.iij.§.qui vi à me.per l.ſi quis emptionis.§. ſed hoc ſuper illis.ij.reſponſo.C.de præſcript.xxx. vel.xl.an.vbi apparet, quòd ſecundus poſſeſſor, qui per violentiam occupauit priorem poſſeſſoré,nulla exceptione repellit propter odium violentiæ ſuæ.& ita no.Cy.C.loca.ſi quis conductionis.in quarta op-
a poſitione.Cum enim † regula dolo facis.nõ reperiatur fallere: in hoc caſu ſtandum eſt ei:maxime cum æquitas huiuſmodi remedij nõ ſit tanta, ſicut æquitas illius regulæ. Præterea ſi violentiæ odium facit iſtam regulá fallere,vt in iuribus allegatis: ceſſante violẽtia ceſſat fallacia. Secundo caſu principali fortius idé puto. Primo quia ſic appellatur de non iure agentis.arg.ff.l.Pompo.§.& ſi.Secundo quia ſic fortius ius allegat poſſeſſor,videlicet dominiú cum poſſeſsione præſenti, quàm agentis, qui ſolum ſe fundat in poſſeſsione antiqua.vt ff.depoſi.l.bona fides. ergo præferri debet eius intẽtio.arg.C.de edic.diui Adri.toll.l.iij.& d.l.bona fides. maxime, quia iſtud remedium eſt contra ius,& ideo videtur tenendum in caſu ſuo, videlicet in clericis & eccleſiis, & eorú bonis, & adhuc in eis reſtringendum, vt in regula, quæ à iure.Ex his videtur teneri in conſiliis,quòd ſi poſſeſſor de titulo & bona fide exciperet,præſumẽdum eſſet,quòd maius ius haberet:quia ſi iſte à poſſeſsione etiam cecidiſſet, haberet vltra vnum aliud remedium in rem:videlicet Publicianam.ff.de Pub. per totum. Sed an in his prõpta probatio ſit neceſſaria, ſicut in alio caſu proxime præcedenti? Certe puto quòd non: quia reus debet eſſe ita fauorabilis in ſua exceptione legitima,ſicut actor in ſua actione vt reg. fauorabiliores.& reg.non debet. Modo iſta exceptio eſt legitima vt dixi.Præterea hoc caſu maior æquitas aſsiſtit excipiẽti, quàm in caſu proxime præcedenti vitatur circuitus hic.arg.l.dominus teſte.ff.de cõdi.indebi.& no.ibi.Præterea iſta exceptio procedit ex fauore, illa ex odio:igitur &c.vt in reg. odio. Sed caue, quia procuratores audientiæ bene cauent ſibi, & ab initio verba talia deducunt in libello & articulis, quòd omnia indicia poſſeſsionis recuperandæ comprehendunt, & iudicium petitorium partis vtriuſque ſuſpendunt, ſic quòd iſta exceptio propter admiſsionem interdicti non recipitur:& ita ceſſat diſceptatio præſens: aliàs tamen ſuſpenſio non obeſſet, cum dicam etiam hanc poſſeſſoris exceptionem obſtare.Simile de reſtit.ſpol.ſollicitè.& c.excepta.Ægidius Bellemeræ.

a ¶ Contra agentem. *Nota quòd agere dicitur, qui excipit. ff. de except. l. j. licet contrarium videatur quòd appel. actionis non contineatur exceptio. nota etiam quòd agere propriè dicitur in iudicio: facere verò extra iudicium. ff. quod cuiuſque vniuer. nom. l. j. §. quibus.*

CONCLVSIO XXXVII.

De appellationibus. Rubr.

SVMMARIVM.

t *Auditor quãdo admittat articulum appellationis.*

VBi † appellatur ab interlocutoria præiudiciali, t
[a] auditor datus in curia non debet admittere a
articulum appellationis, niſi de conſenſu vtriuſque partis:præſertim ſi intereſt vtriuſque:& ita procedit quod dicitur in plurali de app.c.cordi.lib.vj.ibi,niſi de partiú &c.quicquid ibi notauerit Inno.Conſilia. Vnde bene procederet,ſi vtriuſq; intereſſet pronunciari,& eſſet tale quid quod non poſſet cómode poſtea in proceſſu principalis negotij reparari:vt puta quia ſuper aliquibus attentatis non directe tangentibus negotium principale interlocutoria lata eſt, partim contra actorem, & partim contra reum, & vterque appellauit: & ſimile de teſta.c.Raynal.& c. Raynutius,in fin.Ratio:nam iudex qui eſt poſitus, non niſi ad iuſtitiam miniſtrandá, ius alicuius partium auferre non debet.C.de iudi.vj.col.l.iiij.in fin.& vnde vi.l.meminerint. & ſic procedit concluſio, ſi poſsit in proceſſu principalis negotij grauamine illatis faciliter recuperare, poteſt iudex procedere in negotio principali ſaluo iure expenſarum.& ita ſeruamus.& ita procedit opinio Innoc.Ratio:quia hoc non nocet grauato qualiter fiat, dummodo fiat: & prodeſt vtriq;:quia lis abbreuiatur.ar.ff.de dã.infe.l. Proculus.cum ſi.& præſertim non haberet dubiú,ſi pars grauata hoc vellet: quia licet ſibi reſpuere ea

quæ

quæ faciunt pro ſc.ff. de minn.l.ſi index.cum ſi. Sed præmiſſa intelligo, vbi appellatio venit extra palatium, ab alio tamen quàm à cardinali:& cõmittitur in palatio Apoſtolico. Nam in tali caſu ſiue pronnnciat auditor bene proceſſum per iudicem à quo, ſiue male: nunquàm remittit, ſed ſemper de couſnetudine palatij remanet tota cauſa in palatio terminanda. Ratio conſuetudinis eſt iſta: quia non eſt locus in mũdo eccleſiaſticus, vbi cauſæ ita bene & celeriter terminentur, ſicut ibi, vt experientia docet:& hoc facit copia peritorum, quæ ibi eſt, & diſertiſsimus modus cauſas audiendi, conſulendi, & decidendi, qui ibi habetur. Sed ſi appelletur & cauſa infra palatium committitur alteri auditori, quia tunc ceſſat conſuetudo prædicta, & locus eſt iuri communi: de qua c. vt debitus. de appel. cum conſuetudo non eſt, appellationem à cardinali auditori palatij committere, nec fieri debet, niſi de mandato Papæ expreſſo propter honorem ipſorum.

a ¶ Interlocutoria præiudiciali. *De multiplici interlocutoria vide Bart. in l. quod iuſſit. de re iudi. vbi plenius de hac materia quam alibi. Et nota quòd eſt vna de quatuor ſpeciebus ſententiæ. Et ad ſciendum quomodo diffiniatur & quomodo cognoſcatur interlocutoria, & de habente vim diffinitiua, & quando dicatur interlocutoria, vide latè per Fel. in rubri. de re iudic. col. ij. cum ſequen.*

CONCLVSIO XXXVIII.

De in integr. reſtit. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia & minor reſtituuntur poſt concluſionem & publicationem atteſtationum ad producendum nouos teſtes.*

1 ECcleſia † & minor [a] reſtituuntur poſt concluſionem & publicationem atteſtationum ad producendum nouos teſtes: ſaluo quòd requiritur ibi aliqualis cauſæ cognitio propter timorẽ ſubornationis:& hoc ſi petant reſtitui [b], aliàs exactio aliqua præſumptione non iuuatur, quanquam alias regulariter huiuſmodi reſtitutionis petitio ſiue aduerſus ſentẽtiam, ſiue incidenter, requirit cauſæ cognitionem per diſſolutiones. Io. An. d. c. cum veniſſent. & c. auditis. de reſtit. in integ. c. ſciſcitata. eo. tit. Conſilia. Hæc concluſio habet quatuor dicta. Primum & ſecundũ clare deciduntur per no. Inn. de reſti. in inte. c. auditis, in glo. vlti. poſt prin. ſaluo quòd ſecundum loquitur inepte. Nam non ſufficit ſic aliqualis cognitio cauſæ in primo dicto: imo requiritur magna diligentia & exacta, maxime propter timorem ſubornationis, & quia præſumitur produxiſſe teſtes meliores quos habebat. vt not. Innoc. in d. c. auditis. Similem præſumptionẽ ſecundæ præſumptioni ponit Inno. in c. dudum. de deci. Tertium dictum bene procedit: quia aliud non quærit dicta ſummaria cognitio, niſi huiuſmodi præſumptionem. Nec mirum: quia materia in qua proceditur per præſumptiones, faciliter vna præſumptio aliam tollit, vt not. Innoc. de eo qui fur. or. ſuſcepit. c. innotuit. in fin. vt puta ſi aliqua iudicia approbata in actis, ſiue reſultantia ex eis, vel ex eis aliqua producta, aut confeſsiones ipſarum partium reddantur bene veriſimilia, & aliqualiter probata illa clauſula ſuper quibus petitur alia productio teſtium. Quo ad quartum, dico quòd opus non fuit dictam præſumptionem allegare: ſufficit enim dicere hoc quo ad obtinendum reſtitutionem. oportet etiam minorem & eccleſiam probare læſionem enormem. vt ff. de mino. l. nam poſtea. §. ſed ſi minor. & de in integ. reſtit. c. ij. & c. cum ex literis. cum ſi. & vltra in minori probari oportet vltra læſionẽ aliquã aliam cauſam. ff. ex qui. cauſ. ma. l. j. §. fi. Præterea regulare eſt, quia vbi probationes requiruntur, clarum eſt quòd illæ debent eſſe plenæ & claræ. de proba. c. in præſentia. C. de rei vendic. l. fin. de proba. l. actor. argu. pro. C. ſi tibi petitio. l. in bonæ fidei: fallit vbi tale factum in probatione læſionis deducẽdum eſt & probandum, quod poſtmodum in alio magis principali & directo iudicio principalius diſcutiendum eſt: ſicut cum petitur reſtitutio ad appellãdum à diffinitiua vel contra lapſum fatalium ad appellationem proſequendam: tunc enim dicendum eſt in aliquo de iuſtitia volentis ſe reſtitui, etiam quo ad negotium principale: quia aliter læſio non eſſet vera: quia non habentis ius in principali negotio non intereſt appellare: ſed quia de hoc intereſſe plenius eſt poſtea diſcutiendum, ſufficit magis leuis & ſummaria probatio. argu. de teſti. c. veniens. ij. Innoc. de foro competen. c. Romana. §. contrahentes. lib. vj. de illa materia plene per Innocen. in c. literis. alleg. Sed quod dixi, locum habet in informatione quæ recipitur ad effectum reſtitutionis obtinendæ. Sed caue quòd vltra iſtam requiritur alia informatio quãdocunq; ad effectum agere volentem ad agendum, admittendum & recipiendum: vt pote quando veriſimiliter petit reſtitutionem aduerſus res bis iudicatas. vt ff. de mino. l. minor autem magiſtratus. primo reſponſo. in fin. & C. ſi ſæpe. in integr. reſtitu. pet. & quando præſumptio vel timor ſubornationis vel fraudis committendæ facit contra petentem reſtitutionem: vt in primo dicto huius concluſionis inductum eſt.

a ¶ Eccleſia & minor. *Adde quòd eccleſia & capitulum idem ſunt: & ſic minori æquiparatur, vt ne poſsit contra ſuum prælatum agere, niſi dato actore per iudicem. Ita & capitulum, niſi in authoritatem ſuperioris. Gloſſ. eſt ſingul. extrà de appellat. c. ſignificauit.*

b ¶ Si petant reſtitui. *Quis poſsit petere reſtitutionem in integr. & quibus rebus, & caſibus, & quibus non, & de multis dubitabilibus circa hoc, vide Specul. in titu. de in integrum reſtitu. iiij. parte. §. ij.*

CONCLVSIO XXXIX.

De prebendis. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Subſtitutus in locum alterius, eius iure vtitur.*
2 *Nomen proprium præponderat nomini dignitatis.*

SVbrogatus [a] in † locum auditoris, cui mandatum fuerat, quòd ſi ſibi conſtaret neutri parti in beneficio ius competere, prouideret iſti. & ei poterit prouidere. facit, quia ſubſtitutus loco eius, ergo &c. argu. ff. de iudic. l. mortuo. & l. cum proponebatur, el ij. Et quia ſibi ſcribebatur ſub nomine auditoris. ergo vt auditor. de offic. deleg. c. quoniam abbas. Sed contra per nominis proprij expreſsionem: facit no. Cyn. C. de ſacroſanc. eccleſ. l. j. in viij. q. Item quia hæc poteſtas prouidendi non competebat primo vigore, & ratione ſuæ iuriſdictionis, & primi mandati, ſed ſolum vigore & ratione noui mandati non iuriſdictionalis: modo in primo non in nouo a 1

ſurrogatus eſt iſte: igitur. facit l. cum apud Sempro-
nium. ff. iudic. ſol. Ad hanc partem ſe inclinabat do.
Neapolitan. licèt omnes tunc faterentur locum eſſe
prouiſioni, cle. auditor. Hoc caſu tamé quæſtionem
formabat do. Neapolitan. in iudice appellationis, &
formabat argumenta de hoc, quòd alia cauſa eſt ap-
pellationis &c. & in cōtrarium. quia in ea non pro-
poſita &c. & ſoluebat per not. Innocen. de teſtib.
c. fraternitatis. vide in quæſtionibus do. Neapolitan.
quæſtio. cxlv. fol. xxxij. facit cap. per exceptionem.
§. fin. de priuileg. libr. vj. vbi exemptio clericorum
eccleſiam non concernit: ſed non facit multum ad
rem. Item facit quod not. Spec. in prima parte Spec.
titul. de offic. deleg. §. vlti. ad fin. verſicu. ſed quid ſi
plures. & do. Bar. in d. l. cum apud. verſ. quæro pone.
Vbi videtur ſentire l. cum apud. locum habere etiam
in iudice euiſdem auditorij in eadem inſtantia ſur-
rogato. Item facit no. in c. quoniam Abbas. præalle.
Item not. quòd idem eſt, ſi nomine proprio cum di-
gnitatis adiectione ſcribatur, ſicut ſub ſolo pro-
prio nomine ſcriberetur. Idem not. Ioan. Andræ. de
reſcript. c. ſtatutum. lib. vj. in nouel. facit quia in di-
gnitate auditorij huiuſmodi multa cōcurrunt: ergo
de illa non eſt conſideranda, ſicut de canonico: not.
2 in d. c. ſtatutum. & quòd ponderandum † ſit plus
nomen proprium, licèt cum nomine dignitatis ad-
iunctum nomen dignitatis videatur. text. expreſſus.
ff. de ſtipul. ſer. l. ſi ſeruus communis ita ſtipularetur.
in fin. Quid dicendum? puto præmiſsis non obſtan.
cōcluſionem veram: quia licèt hoc ſit verum in du-
bio, quòd vbi ſub nomine proprio ad aliquem diri-
gitur locutio etiam cum adiectione ſuæ dignitatis:
tamen vbi ex aliquibus circunſtantiis & veriſimili-
bus coniecturis apparet, quòd intuitu dignitatis, &
non intuitu perſonę diſpoſitio proferetur, tunc non
ad perſonam, ſed ad dignitatem refereretur: de teſta.
c. requiſiſti. de epiſc. & cle. c. licentiam. facit ff. de an.
leg. l. annona. § à Titia. facit de foro competen. c. di-
lecti. cum ibi not. per Ber. Innoc. & Hoſt. in princi. &
quod no. de quæſtione ambaſiatorum per gloſſ. ff. de
procu. l. qui proprio. §. item quæritur. per Cyn. C. de
ſacroſan. eccl. l. j. in vij. q. facit. ff. de reb. dub. l. ij. cum
ibi no. per Bart. & ff. de condi. & demonſt. l. ciuibus.
Modo iſtud mandatum dirigitur Ægidio auditori,
pro eo quòd erat auditor: & ſignentur verba, ſi per
euentum &c. nam ſolus iudex eſt ille, qui habet iu-
dicare de iſto euentu: & aliter alio ſurrogato rema-
neret impetrans totaliter impeditus. Conſideratur
igitur Ægidius hoc caſu, non vt Ægidius, nec audi-
tor ſimpliciter, ſed vt auditor huius cauſæ: vt ſic
cauſa impetrantis ſit facta pinguior, & datus mo-
dus pronunciandi in cauſa, per quæ diſſoluuntur
omnia contraria argumenta. Ægidius. Et per hoc
diſſoluuntur duæ gl. contrariæ: vna eſt ff. de lega. ij.
l. Lucius. §. ciuibus. quæ eſt contra: & alia gloſſ quæ
eſt C. de ſacroſanct. eccleſ. l. ſi plures. ſuper quo o-
mnino vide Bart. in d. l. ij. ff. de reb. dub. in fin. Ægid.
ad improbandum diſtinctionem, quam quidam fa-
ciunt in ca. quoniam Abbas, an commiſſa ſit iuriſ-
dictio ſub nomine proprio & appellatiuo, expirat
mandatarij morte, videlicet vbi præcedat nomen
proprium vel ſequatur. per l. ſi ſeruus communis.
alleg. & per l. is qui in poteſtate. §. fin. ff. de leg. præ-
ſtand. & quòd ſemper videatur haberi reſpectus ad
perſonam, probat dominus Henricus Bohic, in d. c.
quoniam. Primo quia genus reſtringitur ad ſpecié
exponentem, de deci. ſtatuto. de cōtrahen. emp. R n-
tili. Secundo, quia vnum propter alterum. de præ-
ben. ſuper eo. lib. vj. Tertio, quia magis notum ad ſe
trahit minus. ff. de hæred. inſti. l. aſſe toto. Quarto, vt
nomen proprium de aliquo operetur: vt l. ſi quádo.
Quinto, quia text. videtur in c. quoniam. ibi, locorú
& non perſonarum iuncta plus negatio quam af-
firmatio ponat. not. de conſue. c. cum dilectus. & Io.
Mo de reſcrip. c. j. li. vj. Nec ob. l. ſi ſeruus communis.
& §. fin. alleg. quia in illis nomen appellationis eſt
ita incertum, ſicut nomen proprium: & ibi plenius
per eum vide. Sed non cures de prædictis quantum
ad præſentem cōcluſionem: quia prædicta loquun-
tur in dubio ceſſantibus coniecturis & veriſimili-
bus præſumptionibus contrariis: vt patet ex forma
argumentorum prædictorum.

a ¶ Subrogatus. *Id eſt, ſubſtitutus per Arch. in lit. penden. lib. vj. & de elect. c. j § eo tamen promiſo.*

CONCLVSIO XL.

De prebendis. Rubr.

QVia in caſu concluſionis ſuprà proximæ dicto
ſurrogatus nó habet aliquid probare de iure
ſuo, niſi aliquid aſſeruiſſet ad mouendum Papam:
puta ſe acceptaſſe &c. quòd illud probare deberet.
Conſilia. De hoc plenè dixi infrà.

CONCLVSIO XLI.

De reſcript. De iudic. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Proceſſus cauſæ appellationis non debet magis eſſe rigoroſius, quàm cauſæ principales.*

SI Papa dedit iudicé in cauſa cum poteſtate pro-
cedendi ſummariè &c. omnes iudices illi ſurro-
gati ſucceſsiue, licèt ſine adiectione dictæ clauſulæ,
ſummariè &c. procedere poterunt ſummariè &c. ita
abſq; litis cōteſt. &c. in prophanis. Conſilia. Vide de
materia huius cōcluſionis infrà. cōcluſione ccccxcv.
& ibi duæ rationes ponuntur. Et patet ratio huius
concluſionis per concluſioné proximè præcedenté,
& ibi alleg. quæ fortius vrgent in hoc caſu, maximè
quoad inſtantiá primá. Si verò loqueris vel dubitas
de ſecunda inſtantia: vide ſuper hoc duas rationes,
quas ſuccincte poſui circa dictá concluſioné. Prima
eſt, quia per talem ſignationé conceditur priuilegiú
cauſæ, de quo etiá cle. diſpendioſam. Modo licet di-
uerſæ ſint inſtantiæ: eadem tamen cauſa eſt ſecunda
cum prima. Secunda ratio, quia † proceſſus cauſæ 1
appellationis non debet eſſe magis rigoroſus, imo
minus quàm proceſſus cauſæ principalis: de appel.
c. per tuas. cú ibi no. Tertia, iudex appellationis ſuc-
cedit loco primi iudicis, & perſonam ipſius repræ-
ſentat: vt ſi ille maleſecit vel benefacere omiſerit,
iſte emendet & ſuppleat. Ægidius.

CONCLVSIO XLII.

De litis conteſta. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Litis conteſtatio, vt ſit, tria requirit.*

SI in cauſa prophana dedit actor articulos cōclu-
dentes, & partes iurádo de calumnia dixerunt,
quòd iurabant animo litem conteſtandi [a], & nota- a
rius refert, quòd litem conteſtando iurarunt: cen-
ſetur litis cōteſtatio facta. Sed de hoc dubito. Con-
ſilia.

ſilia. Iſta concluſio prout iacet non procedit: quia
1 vt ſit lis conteſtata tria requirũtur. Primò † petitio
præcedens: ſecundò reſponſio ſequens: & tertiò
quòd petitio & reſponſio fiant per verba apta ad
litis conteſt. vt probant iura in c. dudum. ij. de elect.
de litis conteſt. c. vno. C. eo. l. vna. & C. de iur. calum.
l. ij. modo iuramentum præſtare non habet quantum
eſt de ſe verba apta pro reſponſione importanda:
igitur, &c. Item vbi eſt opus facto vel verbo, ſolus
animus non ſufficit. de eo qui mit. in poſſ. cap. j. ff. de
verbor. oblig. l. j. vide tamen quæ ſuper hoc notat
Henricus Boich de litis conteſt. c. vno, alleg. Et puto
quòd in dicta concluſione aliquid ex inaduertẽtia
eſt omiſſum, vel forte domini in extu conſiliorum
factum non intelligentes indeliberate reſpõderunt,
ſicut vidi quandoque accidere. Ægidius.

a ¶ Litem conteſtandi. *Not. quòd litis conteſtatio eſt initium & exordium litis. Et quod ſit litis conteſt. & quomodo fiat, vide plene & pulchre per Spe. tit. de litis conteſta. per totum. plene etiam per Bart. in l. ij. C. de litis conteſta. Adde quòd litis conteſtatio inducatur etiam per dubitationem.*

CONCLVSIO XLIII.

De officio deleg. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Articulus iuriſdictionalis quibus committatur.*

1 ARticulus † iuriſdictionalis, vt receptio teſtium
iuxta clem. iudices. de offic. deleg. à delegato
Papæ non committitur niſi perſonis, de quibus in
cap. ſtatutum. licet contrarium videretur per c. mu-
lieres. de iudi. lib. vj. de hoc aliquid per glo. de reſcr.
lib. vj. c. ſtatutum. eod. lib. ſuper verbo, cauſæ. vbi per
Archi. Conſilia. Iſta concluſio ſecundum veritatem
non habet dubium, per ea quæ leguntur & not. in
dicta clem. iudices. de offic. deleg. iuncto cap. ſtatu-
tum. allegato. & c. fi. de offic. deleg. in antiquis. Nec
obſtat c. mulieres. alleg. quia loquitur nudo miniſte-
rio, vt in receptione iuramenti, & depoſitione ſiue
coactione, &c. iuxta not. in d. clement. in j. glo. Nec
obſtat no. per Archid. in d. cap. ſtatutum. ſuper ver-
bo, cauſæ: quia intelligitur eius dictum de tali arti-
culo adeo nudo, quòd ille cui committitur, iudex
non dicitur, ſed auditor merus, vt ipſemet ibi dicit,
& tamen clem. tales appellat iudices. Curia vero de
2 conſuetudine habet, quòd obſeruationes termino-
rum committunt domini Cardinales auditoribus
ſuis etiã ſine ſpeciali mandato domini noſtri Papæ:
dummodo abſque hoc quòd auditores huiuſmodi
aliquam compulſionem habeant, vel ſententias diſ-
finitiuas, vel interlocutorias ferãt: quæ conſuetudo
forte ex dicto Arch. inſurrexit, vt ex lectis. & no. de
offic. deleg. ſuper quæſtionum. §. porro. & §. verum.

CONCLVSIO XLIIII.

De dolo & contu. De reſtit. in integr. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Pauper ad expenſas ſibi impoſsibiles non tenetur.*

ALlegatio paupertatis non eſt ſufficiens excu-
a ſatio [a] ad cauſam ad curiam deuolutam non
comparentis. Conſilia. Concluſio vt iacet, eſt peri-
1 culoſa, quia † pauper ad expenſas ſibi impoſsibiles
teneri non poteſt, vt regula, impoſsibilium. ff. & re-
gula, nemo poteſt. lib. vj. Et probatur clare ff. de off.
præſi. l. illicitas. §. vlt. & ff. man. l. procuratorem. §. ſi
ignorantes, cum alleg. & not. per Pet. C. de epiſc. &
cler. ſi quis ad declinandum. vbi poſt eum ſatis per
Cy. & per Arch. plene in roſario. xj. q. iij. pauper. &
pro hoc etiam extrà de teſtib. c. ſi qui teſtium. & de
reſcr. c. ſtatutum. §. inſuper. in fi. lib. vj. Sed iſto mo-
do forſan poteſt procedere. Certum enim eſt, quòd
probatio aliàs legitima ſeu probabilis propter con-
trariam præſumptionem nimis violentã, plerunq;
licet tarde, bene repellitur: vt C. de fal. l. ij. & extrà
de hæret. c. filij vel hæredes. lib. vj. cum his quæ pul-
cherrime per Ioan. mona. ibi. not. & not. Inno. ſimile
de conceſſ. præben. c. poſt electionem. Modo ſicut
venit ad petendum reſtitutionem, ita veriſimile eſt
ipſum potuiſſe venire ad cauſam ab initio. arg. extrà
de elect. c. bonæ & c. conſtitutus. de appell. de dolo.
cum dilecti. ver. ſed contra hoc faciebat. Et hoc eſt
verum; niſi datetur aliqua materia huius violentiæ
præſumptionis excluſiue, vtpote quomodo tempo-
re citationis & proceſſus fuit pauper. & qualiter ex
ſequenti tempore diuitias ex cauſis legitimis acqui
ſiuit, iuxta l. ſi defunctus. C. arbi. tute. Vel forte ali-
ter ſaluari poteſt cõcluſio, quia licet paupertas ſuo
caſu dare poteſt reſtitutioné ex generali clauſula,
ſi qua mihi iuſta cauſa videbitur, ſi per hũc modum
ageretur: vt l. j. in fi. ff. ex quib. cauſis maio. fortè ta-
men non teneretur ipſo iure. arg. ff. ſi quis cau. l. ij.
§. j. & quaſi vſque ad fin. & hoc caſu procedit con-
cluſio & ſaluatur, ſi magineris, & dic vt tibi videtur.
Ægidius Bellemeræ.

a ¶ Sufficiens excuſatio. *Excuſatio quid ſit & quotuplex, vide C. de excuſ. mune. ſuper rub. lib. x. Et nota quòd excuſatio inferiorum non valet, vbi de rebus eccleſiæ, quas illicitè poſſident, per principes vel parentes ſe excuſ. ut. xvj. q. j. in canonibus. ante fi. Nota etiam quis dicatur pauper: vide ff de mune. & hono. l. cura. § inopes. & per Bart. in l. qui accuſare. in prin. ff de accu. & adde quòd arbitrio iudicis committitur quis pauper vel inops dicatur. C. vnde vir & vxor. auth. ibi poſita.*

CONCLVSIO XLV.

De reſcriptis. De exceptionibus. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio de non perhorreſcentia an valeat.*

EXceptio † de non perhorreſcentia cõtra reſcri- 1
ptum in dicta perhorreſcentia fundata, eſt bo-
na. Conſilia. Hęc cõcluſio non habet dubium: quia
Impetrator talem perhorreſcentiam probare tene-
tur: vt dicit text. de reſcrip. c. ſtatutum. §. cum verò.
in fi. lib. vj. igitur, & aduerſario licet probare con-
trarium: vt in regula non debet actori. quia alias le-
gitima defenſio auferretur, quod fieri non debet.
cap. paſtoralis. de re iudic. in clement. & C. de iure
fiſci. l. prohibitum. maxime quia probatio iuramenti
eſt leuis & extraordinaria nimis: quia contra totum
illum titulum, C. ne quis in ſua cauſa. Sed magis
dubium eſt, quomodo poterit probare contra-
rium, quòd puram & abſolutam negationem in-
cludit, & dependet ex animo, cuius ſolus ſcrutator
eſt Deus. Reſpondeo & dico quòd per indicia &
& facta exteriora, argum. extrà de præſump. cap. ex
ſtudiis. & C. de dolo. l. dolum. vt ecce ſi probat reus
actorem eſſe per omnia in partibus vel ciuitate
propria potentiorem: tunc enim timor actori eſſet
vanus & reiiciendus: vt ff. quod met. cau. l. quia non
eſt veriſimile.

CONCLVSIO XLVI.

De reſcriptis. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio litis pendentiæ quando valeat.*

1 EXceptio † de litis pendentia in partibus coram
domino temporali ſuper ſpoliatione feudi etiam
in vidua, vel perſona alia miſerabili oppoſita contra
cõmiſsionem factam auditori in curia de dicta lite
non facientis mentionem eſt bona. Conſilia. Tum
quia in dubio non eſt veriſimile quòd princeps cau
ſam pendentem coram vno iudice ab eo velit aduo
care, niſi ex certa ſcientia id faciat: quod facere non
videtur, niſi de proceſſu expreſſam faciat mentio-
nem. de officio deleg. c. coram. de re iudic. cap. inter
monaſterium. Simile de præbendis. ſi motu. in fine
in vj. Tum quia tales cauſę deberet apud huiuſmodi
dominos temporales tractari: dummodo ipſi in ex-
hibendo iuſtitiam non probentur negligentes. de
iudiciis. cęterum. de foro competenti. ex tranſmiſſa.
c. vetum. & cap. ex tenore. & cap. licet. cum multis
ſimilibus. imo forte ipſa commiſsio ipſo iure non
valet, niſi fuerit ſignata de certa ſcientia Papæ: quia
contra ius eſſet & procederet de plenitudine pote-
ſtatis, quod non eſt veriſimile Papam voluiſſe con-
cedere vicecancelario ſuo. arg. not. Innoc. de elect.
cap. innotuit. in fine.

CONCLVSIO XLVII.

De teſtibus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Depoſitio de facto quando valeat.*
2 *Vtile per inutile in quibus non vitietur.*
3 *Teſtis titubanti non creditur.*
4 *Teſtis iudicium non recipitur ſuper iure.*

a SI teſtis [a] deponit de iure & de facto, licet depo-
1 ſitio de iure non valeat, tamen depoſitio † de fa-
cto bene procedit, ſi alias ſit ſufficiens. Conſilia.
2 Ratio, quia iſta ſunt ſeparabilia, in quibus † vtile
per inutile non vitiatur: vt ff. de aqua quotid. & æſti.
l. j. §. Trebatius. & C. de donationib. l. ſancimus. &
extrà de reſcript. cap. ſi eo tempore, lib. vj. Sed con-
tra, quia eo ipſo quòd in dicto teſtis reperitur ali-
3 quod falſum † eo ipſo titubat in totum eius fides.
no. & probatur ix. diſtin. cap. ſi ad ſacros. cum qua-
tuor concordan. ibi alleg. & facit l. ij. in fi. ff. de fide
inſtr. de reſcript. c. ſignificaſti. Nam non debet dice-
re niſi quod ipſe vidit, &c. iij. q. ix. c. teſtis. cap.
hortamur. cap. pura. & quod no. Ioan. And. de offic.
dele. cum in iure. in fi. Sed ad hoc reſpondeo prout
reſpondet Inno. extra de hæret. c. fraternitatis. in j.
glo. & illa ſolutio ſufficit. Vel aliter dic, quòd in fa-
cto ſenſus facile non decipitur. Ideo ſi teſtis male
deponat ſuper facto, non mirum ſi titubat eius fi-
des. ſecus in iure: quia pauci periti ſunt in iure, nec
4 † iudicium teſtis recipitur ſuper iure.

a ¶ Si teſtis. *Qui poſſit eſſe teſtis & quæ conditiones principa-
liter requiruntur in teſte, vide in ſum. con. lib. ij. tit. de rap.
rubr. de teſtib. q. clxxvij. quaero ergo.*

CONCLVSIO XLVIII.

De iudiciis. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Proceſſus in principali factus virtute commiſsionis
ſuper appellatione & negotio principali quando
valeat.*
2 *Prorogatio proceſſus quãdo nõ admittatur, & nu. 3.*

PRoceſſus [a] in principali † factus partibus præ- 1
ſentibus & non contradicentibus virtute com- a
miſsionis ſuper appellatione & negotio principali
de ſpeciali mandato conceſſæ valeat: licet appel-
latio non ſit producta. Conſilia. Sed contra, quia
aut hoc fieret in vim prorogationis, & hoc non:
quia † conſuetudo in auditoribus palatij huiuſmodi 2
prorogationem non admittit: aut in vim principalis
commiſsionis, quia illud de conſuetudine palatij
ſolum tenetur facta in euentum, &c. & illud eſt ſa-
tis de iure. per cap. vt debitus. de appell. Præterea in
contrarium videtur caſus de foro compe. c. Roma-
na. lib. vj. in princ. Solutio. Dici poteſt † quòd imo 3
fieri poteſt prorogatio [b] &c. per l. de qua re. §. j. ff. de b
iud. quia conſuetudo caſum iſtum non impugnat,
ſed potius recipit & admittit. Vel dic & melius, quod
principale negotium commiſſum cenſetur ſimpli-
citer, & non ſub conditione tacita, & tali, videlicet
ſi conſenſerit pars vtraque: vt c. cordi. §. j. de appell.
lib. vj. vel ſi diſſenſerint & nihilominus pronuntia-
tum fuerit male proceſſum, & bene appellatũ: quia
nil aliud quęrit Papa, niſi vt lites finiãtur. ff. de oper.
no. nun. l. j. §. poteſt. & ff. ſi cer. per. l. quidam exiſti-
manerunt. & de don. c. finem. Nec obſt. de foro com-
pet. cap. j. in princ. quia hoc facit ibi ratio, cap. ſigni-
ficaſti, eodem tit. in antiquis. quæ hic ceſſat.

a ¶ Proceſſus. *A qua parte incipiat proceſſus, vide Bar. & alios
in rubr. C. de in ius vocan.*

b ¶ Fieri poteſt prorogatio. *Quot modis fiat prorogatio, vide
Bart. & Pau. de Caſt. in l. ij. §. fi. ff. de iud.*

CONCLVSIO XLIX.

De reſtitut. ſpoliat. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Titulum nec poſſeſsionem poteſt quis habere in be-
neficialibus à ſeipſo.*
2 *Interdicta quando dicantur cauſam proprietatis
habere.*
3 *Superioris contemptus magis ponderatur quàm ius
agentis.*

AGens poſſeſſorio recuperandæ in beneficiali-
bus tenetur colorare ſuam poſſeſsionem ex ti-
tulo: quia nec † titulum nec poſſeſsionẽ poteſt quis 1
habere in talibus à ſeipſo. Conſilia. Sic ff. de inter-
dict. l. ij. §. quędam. & ff. de aqua quotid. l. j. §. permit-
titur. Ex quibus apparet quòd † interdicta in qui- 2
bus poſſeſsio haberi non poteſt niſi à ſuperiori, pu-
ta à principe ſibi conceſſa fuerit, dicuntur cauſam
proprietatis habere, id eſt, quòd in eis quis obtine-
re non poteſt docẽdo de ſola poſſeſsione, niſi etiam
in aliquo doceat de proprietate. Simile de reſtitut.
ſpol. cap. ad decimas. modo ſic eſt in propoſito: vt
de reg. iur. c. j. lib. vj. & hoc indubitatum, ſi directe,
& principali iudicio poſſeſſorio, alias non priuile-
giato ageretur, per no. etiam Inn. de in integ. reſtit.
cap. conſtitutus. Sed ſecus dicunt domini in caſu in
quo ageretur ad reſtitutionem beneficij ex benefi-
cio litis pendentiæ vel alias per modum attentati:
iuxta no. c. ij. vt lit. pen. in cle. c. cum M. de cõſti. eum
ibi no. per Io. And. Ratio eſt ſecundum eos, quia ibi
† magis põderatur contẽptus ſuperioris & integritas 3
ſtatus cauſę, quàm ius agentis: vt lit. pen. per totũ &
in l. nihil nouan. ap. pen. per totũ. ita tenet palatium,
licet aliàs ſuper hoc viderim do. Viuarien. dubitare.

CONCL

CONCLVSIO L.

De ſtip. ſpoliatorum. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium collatum per vicarium epiſcopi, modo vicarius habuerit ab epiſcopo poteſtatem conferendi an valebit collatio.*

2 *Plene probare, & colorate probare inter ſe differũt.*

a SI petens [a] ſe reſtitui † ad poſſeſsionem benefi-
1 cij de qua ſpoliatum ſe dicat: & dicat ſibi illud
collatum per vicarium epiſcopi agentis in remotis,
& vicarium à domino epiſcopo ſuper hoc habuiſſe
poteſtatem, producat literam collationis vicarij, &
probet per ſeipſum & vicarium à domino epiſcopo
ſuper hoc habuiſſe mandatum & poteſtatem produ
ctum in teſtem. omnia ſupradicta ſufficiunt ad collo
rationem, de qua dictum eſt in concluſione ſuprà
proxima. Conſilia. Sed contra. quia iſte allegat &
producit infectum titulum: multo melius fuiſſet
ab initio tacuiſſe, quam malum titulum producere.
Primum patet per c.ſi.de offi.vica.lib.vj. Secundum
patet per nota. Inn. de in integ. reſtit. c. auditis. & de
deci. cap. dudum. Solutio. Dico quòd aliud eſt pro-
ducere titulum, qui à ſeipſo totaliter ſit infectus: &
ita procedit glo. Inno. in c. dudum. aliud eſt allegare
titulum bonum, & illum probare minus plene: quia
tunc licet non ſufficeret in caſu plenam probatio-
nem requirente, cum de peritorio non agatur hic
propter ſo. iuxta not. Inno. de notorio. de verb. ſign.
c. veniens. facit de teſti. c. veniens. ij. Probatio enim
quæ hic quæritur, ſolum requiritur ad reddendum
intentionem agentis coloratam: & † aliud eſt plene
2 probare, aliud verò colorare: vt de ſe patet.

a ¶ Si petens. *Not. quòd petere ad realem actionem pertinet. l. actio in perſonam. ff. de act. & obl.*

CONCLVSIO LI.

De re iudicata. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Articulorum admiſsio quando tranſeat in rem iudicatam.*

2 *Iudex ſine iuſta cauſa non poteſt reuocare ſuam interlocutoriam.*

1 ADmiſsio † articulorum facta præſertim parti-
bus conſentientibus, quo ad partes tranſit in
rem iudicatam, licet non quo ad iudicem, iuxta no.
Ber. in c. cum ceſſante. & Io. And. ibidem in no. ſuper
glo. de appel. Conſilia. Ibi pleniſsime & per Inn. de
ſent. exc. c. ſacro. ſaluo quòd licet non tranſeat quo
ad iudicem interlocutoria in rẽ iudicatã, quoniam
2 etiam reuocare † poſsit, intelligitur cum cauſa iuſta
& rationabili: quia ſi ſine cauſa hoc faceret, ipſe
partem grauaret, & poſſet pars appellare: vt not. Io.
And. in loco præalleg. Hinc eſt ꝙ primo auditor vo-
lens iam viam appellationi præcludere, non debet
ſubito ſimpliciter & abſolute mutare factum ſuum
de extremo ad extremum: vtputa admiſi articulos:
appellatur: poſſum factum meum reuocare mutan-
do de extremo ad extremum, articulos per me ad-
miſſos repellendo: & tunc periculoſe ageſed poſ-
ſum conſultius reuocare ſolum admiſsionem non
animo per hoc eos repellendi, ſed potius plenius
deliberandi. Et ita conſueuimus facere: & poſtmo-
dum non eſt de mora temporis periculum in dan-
dis apoſtolis: & ſubeſt tempus iudicij ad delibe-
randum: & ita ſeruamus.

CONCLVSIO LII.

De renuntia. De appellationibus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Errans non videtur tacite conſentire.*

2 *Concluſio in cauſa excludit productionem teſtium.*

SEcundum dominum Petr. de Sarcenato quòd
appellationi fruſtratoriæ inhærens, & per hoc
oblatæ remiſsioni ſuper admiſsis articulis conſen-
tire recuſans [a], illi remiſsioni per hoc renuntiare a
non videtur, licèt ſuper hoc fuerint conſilia con-
traria. Conſilia. Circa quod puto ſic dicendum, aut
nos ſolum ponderamus animum & voluntatem
ipſius volentis recipere remiſsionem: & tunc opti-
me procedit cõcluſio domini Viuarieñ. Ratio, quia
talis appellans putat ſuam appellationẽ legitimam,
& illum à quo appellauit per huiuſmodi appellatio-
nem ſuam iuriſdictionẽ vel ſaltem eius exercitium
perdidiſſe, ſeque non teneri coram eo comparere:
vt c. eum qui. de dolo. lib. vj. aut ergo bene credit &
quæſtio eſt indubitata, & tunc errat. modo † errans 1
non videtur tacite conſentire. l. ſi per errorem. ff. de
iuriſ. omn. iud. & hoc ſiue in iure ſiue in facto errat.
vt no. Inn. de offi. deleg. c. prudentiã. Præterea pon-
deranda eſt cauſa quare recuſat, quæ eſt illa quam
dixi, non quia renuntiare intendat, quod in dubio
præſumendum non eſt. C. de proc. l. inuitos. cum ibi
not. per Cy. & gl. aut cõſideramus iuris diſpoſitio-
nem: & tunc ſi eſt concluſum pro iſta inſtantia, per-
dit ſuam appellationem, ſi friuole appellauit: dum-
modo cõcluſum fuerit ante inhibitionem. extra de
appel. cap. cum friuolis appellationibus. lib. vj. quia
concluſio † excludit à productione teſtium, vt de ſe 2
patet. Idem ſi terminus peremptorius fuit ſibi præ-
fixus, infra quem vteretur remiſsione. de in integ.
reſtit. c. coram. & de excep. c. paſtoralis. alias ſecus:
quia non reperitur ius priuãs hoc caſu: & maxime
quia qui hodie non vult, poteſt cras velle, & poſſe
poteſt: vt c. licet. de proc. lib. vj. & c. ſi tibi abſenti. in
fine. de præben. eod. lib. Ægid.

a ¶ Conſentire recuſans. *Recuſatio quid ſit, à quo, coram quo, pro quibus, qualiter & quando fieri debeat: quis ſit eius effectus: & multa notanda & dubitabilia, vide per Spec. tit. de recuſat. in §. per totum titulum.*

CONCLVSIO LIII.

De re iudicata. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Iudex tertius quando non poſsit primam ſententiam confirmare.*

2 *Commiſsio gratioſa contra ius, & in alterius præiudicium impetrata, ſtricte debet interpretari.*

SI appellatio † à vero grauamine ante ſententiam 1
fuerit interiecta, & pòſt fuerit lata ſententia, &
demum poſtea confirmata, & poſt hoc per commiſ-
ſionem, per quã mandabatur coram tertio audito-
re procedi in principali omiſſo articulo appellatio-
nis cõcluſum in cauſa: non poteſt tertius iudex pri-
mam ſententiam confirmare, nec valuit ſententia
ſecunda cõfirmatoria primæ: ſed in hoc fuerunt di-
uiſa conſilia. Conſilia. Puto concluſionẽ eſſe veriſsi-
mam. Ratio eſt, quia iſta ſunt duo: videlicet ꝙ com-
mittebatur articulus appellationis, & quòd ſenten-
tia nulla validetur vel cõfirmetur: quorum vtrunq;
eſt contra ius. Igitur vno ſolo conceſſo aliud non
videtur

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

videtur conceſſum, imo potius negatum. ff. de indi.
l. cum prætor. extrà de fil. presby. c. ij. de aut. & vſu
pal. c. ex ruarum, de priuil. c. paſtoralis. ff. de ſer. vr.
præ. l. domum. bene facit de præb. c. non poteſt. in ſi.
2 lib. vj. Secundo quia † commiſsio gratioſa cōtra ius,
& in alterius præiudicium impetrata ſtricte debet
interpretari, & non laxari; vt regula, quę cōtra ius.
lib. vj. & c. ij. de dect. lib. vj. & l. ſi quando. C. de inof.
teſta. & l. ex facto. ff. de vul. & pupil. ſubſt. ſed cōſtat,
quòd dicta commiſsio eſt contra ius & in præiudi-
cium aduerſarij, vt de ſe patet. & tamē poteſt & de-
bet vnam bonam & certam impetrationem recipe-
re, licèt magis ſtrictam: videlicet quòd omittebatur
articulus appellationis ex toto: hoc eſt, quòd ſuper
illo art. non procedatur, nec pronuntietur, licet ef-
fectus inde reſultans nihilominus non omittatur.
& rectè. ſimile eſt quaſi in terminis extrà de ſen. ex-
comm. c. licet. lib. vj. facit C. de iudi. l. quoties. & C.
de or. cogn. l. aditæ. Aliam verò interpretationem
latiorem ſibi dare poſſet: & per hoc etiam omitte-
retur effectus iam in eſſe ob ipſam appellationem
emiſſus rectè contra rationem c. licet. Igitur recipe
primum intellectum. Ægidius Bellemeræ.

CONCLVSIO LIIII.

De ſequeſtratione. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Conſtitutiones nouæ & à communi iure exorbitan-
tes ſtrictè interpretantur.*
2 *Diffinitiua cum maiori maturitate pronuntian-
tur quàm interlocutoria.*

IN ſententia lata ſuper reuocatione ſpolij facta
lite pen. ex priuilegio litis pendentiæ, non habet
locum clem. ad compeſcendum. pro quo facit opti-
mè not. ibi in glo. in interlocutoria. Conſilia. Idem
Pan. & alij etiam ibi notant. & quòd talis ſit interlo-
cutoria patet clarè per ea quæ not. gl. in clem. fi. de
appel. de ſententiis ſuper peremptoria lata, &c. Sed
contra, quia nos tenemus clem. appellanti, non ha-
bere locum in ſententia tali: pro eo quòd nos eam
reputamus vim diffinitiuæ habere. Item contra, ſi
vis diffinitiuę eſt illa de qua in clem. ad compeſcen-
dum: & iſta habet vim diffinitiuæ ſecundū omnes:
igitur, &c. Ecce, vt clarius videatur, concluſionem
1 probo: quia in conſtitutionibus † nouis & à iure com
muni exorbitātibus, fit adeo magna reſtrictio, quòd
non arguitur ad caſum alium, etiam ex identitate
rationis. ff. de act. & obl. l. in honorariis. §. ſed cum
reſcia. & regula, ius ſingulare. & regula, quę contra
ius, lib. vj. melius de regula. c. conſtitutionem. & c.
non ſolum. eod. lib. Sed conſtat quòd clem. ad com
peſcendū. & huiuſmodi, vt ibi not. gl. j. & alij omnes
poſt eam. loquitur in diffinitiua: & iſta ſentētia non
eſt huiuſmodi: vt probat glo. dictæ clem. fi. Secun-
2 do, quia nec eſt eadem ratio: quia cum maiori † ma-
turitate diffinitiuę proferuntur. & per hoc contra-
ria ſunt ſoluta: quia ſequeſtrari eſt contra ius: & fa-
cilius quis accedit ad naturam ſuam iuris commu-
nis, quam ab ea diſcedatur. De ſecunda probat ra-
tio proxima: de prima ff. de pact. l. ſi vnus. §. in ſpecie.

CONCLVSIO LV.

De iudiciis. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Concluſio cauſæ facta cum poteſtate, quando & quo-
modo reuocari poſsit.*
2 *Lis quandoque per reuocationem alterius partis
multum prolongatur.*
3 *Cauſa dicitur eſſe bona, ſi probationes ſint in promptu*

COnclusio [a] † etiam facta cum poteſtate reuo- 1
candi non debet reuocari ad petitionē partis,
maximè quę eam fieri poſtulauit: niſi allegetur ali-
qua cauſa, & ſit aliqua præſumptio pro allegante:
vt quia teſtes, & inſtrumenta habeat in promptu,
quæ producere vult. Conſilia. Opponitur de con-
cluſione lvij. in eod. Solutio: aut quęrimus an poſsit
fieri: & ſic loquitur concluſio lvij. aut quęris an de-
beat fieri, & ſic loquitur illa concluſio, per l. nun-
quid. de iud. licet enim in lvij. concluſione cauetur
quòd videatur eſſe de arbitriis, vt ibi dicitur: tamen
iudex ad illud arbitrium non debet progredi, niſi
iuſte motus, quia per reuocationem alterius † lis 2
plurimum quandoque prorogatur: & negotium
plerunq; huius occaſione multipliciter intricatur:
quæ debet iudex totis viribus euitare. Si verò non
non ſit concluſum cum poteſtate reuocandi: tunc
aut eſt cauſa, in qua proceditur ſummariè, &c. tunc
habet locū propriè concluſio: quia in illis concluſio
non eſt de neceſsitate. vt in clem. ſępe cōtigit. tamen
ſi facta fuerit, non debet reuocari ſine cauſa: cauſa
† videtur bona, ſi probationes ſint in promptu. Si- 3
mile no. gl. in clem. ſæpe cōtigit. de ver. ſign. de pro-
bationibus recipiendis poſt terminū ad probandū.
Si verò eſt cauſa, in qua non proceditur ſummariè,
nec eſt retenta poteſtas reuocandi, tunc dico, quòd
nullo modo debet reuocari: quia in iſtis cauſis con-
cluſio videtur neceſſaria, prout notat Accur. C. quo-
modo & quando. l. probatā. & ſic quòd per conclu-
ſionem quęritur ius partis cuiuſdam tacitæ renun-
tiationis de fiēdis probationibus, vt probatur & no.
per Inn. de cau. poſſ. c. paſtoralis. de proç. c. auditis.
de teſti. c. ſignificauerunt. & de fide inſtr. cap. cum
dilectus. quod auferri non debet, nec poteſt. vt c. ab
eo. lib. vj. de elect. & l. indultum. de reg. iuris.

a ¶ Concluſio. *Qualiter dicatur concluſum in cauſa, vide text. & ibi late per ſcribentes, maximè per Fel. in cap. cum dilectus. extrà de fide inſtr. Cui adde, quòd tribus modis dicitur fieri cōcluſio in cauſa: vt pulchre per Are. in c. quamuā contra falſam. in vij. col. de prob. At vtrū poſt concluſionem quæ ſit in iudicio, poſsint inſtrumēta produci, vide extra de fid. inſt. c. cū dilectus.*

CONCLVSIO LVI.

De iudiciis. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Concluſio cauſa facilius reuocatur ad petitionem
partis in cuius contumacia eſt facta, quam alterius.*
2 *Probationibus vlterius fiendis renunciat, tacite
concludens.*
3 *Concludens ſemel in cauſa, concluſionem dicitur
approbare.*
4 *Contumacia pœna eſt, vt talis dāno litis afficiatur.*

FAcilius reuocatur cōcluſio † ad petitionem par- 1
tis, in cuius contumacia fuit facta, quàm alte-
rius; imo tunc ſecundū Pet. de Sarcenato ſine cauſa
reuocatur: quod intelligitur, dummodò non ſit ma-
nifeſtè cōtumax. Eſt tamen hoc totū in arbitrio iudi-
cis: maximè in cauſis in quib⁹ proceditur ſummariè.
Conſilia. Ratio diuerſitatis eſt in primo dicto; quia
† concludēs tacite, renuntiat probationibus vlterius 2
fiēdis: vt proximè dixi. Secus verò de alio potiſsimè
infrà tēpus appellādi. Preterea quia concludens † ſe- 3
mel concluſionē approbauit, ideo nō poteſt eā faci-
liter

liter impugnate: ſecus verò contra quem abſentem
concluditur. Quoad ſecundum dictum de mani-
feſto contumace: ratio eſt, quia iſte non appellat,
nec reclamat.ff.de iud.l.& poſt ædictũ. in fi.C.quæ
4 ſent.ſine app.reſcin.l.j. Pœna† enim manifeſtæ con-
tumaciç eſt quòd talis manifeſtè contumax damno
litis afficiatur: vt ff.de re iud.l.contumaciam.j.reſp.
Quoad tertium, dico maximè hic recipi reſtricti-
uè: niſi reſeruas extra cauſas ſummariæ ad caſum in
quo eſſet concluſum cum poteſtate reuocandi, per
ea quæ dixi in concluſione 3. proxima. Si quis au-
tem vellet attentare, & dicere, quòd iudex, qui con-
cluſit in cauſa ſummaria vel non ſummaria cum po
teſtate reuocandi, dummodo in reſeruationem hu-
ius poteſtatis pars non conſenſerit, ſine aliqua cau-
ſa probabili reuocare non poſſet, forte non eſſet hę-
reticum in iure: ſed iſta eſt materia quæſtionis ſeq.

CONCLVSIO LVII.

De iudicijs. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Iudex concludens in cauſa cum poteſtate reuocan-
di, an poſsit reuocare etiam cauſa nulla ſubſiſtente.*
2 *Terminus concluſionis ſecundum ſtilum palatij non
debet omitti.*
3 *Teſtes poſt concluſionem, nec articuli ad probandum
admittuntur.*
4 *Sentẽtia quando habeat vim rei iudicata in preuiſore.*

SEcundum dominũ Petrum de Sarcenato, quòd
cum iudex †concludit cum poteſtate reuocãdi,
1 & idẽ in procuratore habẽte à domino poteſtatem
reuocandi & reuocante, poteſt etiam reuocare ſine
cauſa: & idem in procuratore eodem modo à domi
no conſtituto: etiã ſi procurator vel ſubſtitutus per
litis cõteſtationẽ fuiſſet factus dominus litis. Con-
ſilia. Verè puto, quòd dominus qui concluſit cum
poteſtate reuocandi, reuocando altera parte inuita
grauat, ſi reuocat ſine cauſa aliqua probabili: ita quod
poteſt ab eo appellari de iure: licet non recipiamus
tales appellationes: quia licet fateor quòd in cauſa
huiuſmodi non eſt neceſſaria concluſio de iure: ta-
men parte inuita ſecundũ ſtilum palatij nõ †debet
2 omitti terminus ad concludendum. Item quia reuo
cata concluſione iterum terminus eſt aſsignandus
ad concludendũ, & concluſio facienda. Item poſt con
cluſionem non †recipiuntur teſtes, nec admittũtur
3 articuli ad probandum, ſed ſolũ proceditur ad ſen-
tentiam proferendum: ſed poſt concluſionem reuo
catam ſecus: & ita longè differtur finis litis, & intri-
cantur negotia in magnũ præiudicium partis: ergo
licitum appellare. Item quia licèt concluſio nõ fieri
debeat de neceſsitate, tamen ſi facta fuerit, ſuum
effectũ operari debet: ſicut dicimus quòd† prouiſor
4 non tenetur excipientem audire vel vocare, & iudi-
cialiter prouidere: tamẽ ſi hoc fecerit, ſententia vim
rei iudicatę habebit. No. Inn. de app. cõſtitutus. Æg.

CONCLVSIO LVIII.

De appellationibus. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Intimatio appellationis interpoſita per procurato-
rem quando non valeat. & num. 3. 4.*
2 *Intimationis diffinitio.*
5 *Notarij à fide, dependet fides pellis mortua.*

a INtimatio[a] † appellationis interpoſitę per procu-
1 ratorem, non valet, niſi fiat fides appellato man-
dato ipſius procuratoris: quod videtur notare gl. in
clem. cauſam. de elect. in glo. approbat. in fi. & Pau.
ibid. ſuper verſ. legitimè. Conſilia. Ratio mea fuit,
quia intimare † non eſt in hac parte, niſi edere, hoc 2
eſt ad notitiam ducere: editio autem in totum fiẽda
eſt. ff. de eden. l. j. §. edere. & §. editiones. modo pars
appellationis per procuratorẽ interpoſitæ eſt man-
datum ipſius procuratoris: quia abſque illo valere
† non poteſt: vt de ſe patet: igitur, &c. Et iſta ratio 3
fecit multos dominos in contrarium opinantes du
bitare. Sed circa hoc nihilominus ſic diſtingue: quia
aut intimat principalis, cuius nomine dicitur appel
latum: aut alius quam principalis. Si intimet prin-
cipalis, aut intimat† infra tempus, in quo ſibi licet 4
appellare de iure: & tunc ipſo facto dicam appella-
tionem ratam haberi: vt ff. rem rat. hab. l. iij. §. falſas.
iuncta l. bonorum. eod. tit. imo id eſt in odium rati-
ficantis: aut poſt tempus, & tunc ſecus. arg. d. l. bono
rum. Secundo caſu principali diſtingue: quia aut
tenor procuratorij eſt inſertus in inſtrumento ap-
pellationis: & per eundem notarium qui procura-
tionis & appellationis inſtrumenta recepit: & tunc
credo quod ſatis illud ſufficiat, ſicut dicimus in in-
ſtrumentis extractis vigore compulſoriæ per nota-
rium, qui eadẽ inſtrumenta receperat prius in notã,
& ingroſſauerat & ſignauerat. Ratio eſt, quia à fide
notarij † dependet fides pellis mortuæ ſemper: ſed 5
ſi nullo modo fidem facit, habet locum concluſio
per rationem quam dixi. Si verò fiat fides ſolum per
modum tranſſumpti alterius notarij, &c. & certe ſi
petat appellatus originale inſtrumentum procura-
torij ſibi oſtendi, & non oſtendatur: & tunc puto
concluſioni locum fore, per auth. ſi quis in aliquo
documento. Sed ſi tacet pars, & non petit originale
ſibi oſtendi: forte videtur tranſſumpto acquieſcere.
Sed hoc dubium eſt. cogitabis. an verò procurator
valeat intimare: dic, vt infrà. Ægidius.

a ¶Intimatio. *Vide quando arctet, in cap. cum contingat. 5. col. verſ. 6j. quod de reſcrip. & intimare id eſt, notificare, qualiter fit, vide in clem. de elect. cap. cauſam, cum ibi not.*

CONCLVSIO LIX.

De appellationibus. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Intimatio appellationis facta per procuratorem
quando valeat.*
2 *Appellationis notitia infra quod ſpacium temporis
debeat deuenire ad notitiam appellati.*
3 *Intimationis definitio.*

INtimatio †appellationis facta per procuratorem 1
valet, licet non fiat fides appellato de mandato
procuratoris intimantis, dummodo appellatio ipſa
fuerit per principalem interpoſita: vel ſi fuerit in-
terpoſita per procuratorem de cuius procuratorio
illius qui eam interpoſuit cum ipſa intimatione ap
pellatio fiat fides. Conſilia. Glo. videtur, velle, quòd
imo talis appellans debet habere ſpeciale mandatũ:
ſed puto quòd intelligat de intimante & appellãte,
vt in concluſione, ſuprà proximè præcedente. De
intimante ſolum puto iſtam concluſionem fore ve-
ram. Ratio quia poſtquam fuit infra tẽpus, & aliàs
legitime appellatũ, ſufficit quod appellationis notitia
†infra menſem qualitercunq; deueniat in notitiam 2
appellati, vt probatur in dicta clemen. cauſam quæ.

de

de elect.in fine.ergo non refert per quem intimatio fiat.arg.ff.de petit.hær. l.item veniunt §.à quo.ff.de act.empt. l.j. in fine. ergo non refert: quia licet requiratur mens literæ quòd appellatio in eius interpoſitione quo ad materiam, formam,& tempus, ſit legitima: item quòd fiat in præſentia appellati,vel ſui ſpecialis procuratoris, aut quòd ipſi appellato aut eius procuratori ſpeciali infra menſem ſuerit legitime intimata: vt clemen.cauſam.alleg.non tamen exprimit text. per quem huiuſmodi intimationem fieri opportebat: ergo † cum intimatio non ſit aliud, niſi ad notitiam eius,cui ſienda eſt, deductio,non refert per quem fiat,dummodo fiat: poſtquam text.non requirit, nec determinat per quem fiat. Cum enim clement.cauſam quæ ponat ius nouum, & quodammodo pœnale, non eſt extendenda, nec verba à ſuo proprio ſignificato diſtrahenda, cum non eſt abſque dubio: quia niſi de voluntate appellantis conſtet fieri intimationem, neſcire poteſt appellatus an appellans proſequi velit: ſed dico quòd præſumere debet voluntatem primam durare, argum. C. de vſufruct. l. ambiguitatem.& extrā de bapt. cap.maiores.

3

CONCLVSIO LX.

De officio legati. Rubr.

De officio vicarij. Rubr.

S V M M A R I V M.

1 *Proceſſus factus per officialem Archiepiſcopi, tanquam legati, quando non valeat. & num.2.*

1 a PRoceſſus† factus per officialem ᵃ Archiepiſcopi tanquam legati, qui valere non poteſt iure ordinario, ſed bene iure legationis, non valet: niſi probaretur officialem eſſe de illis,de quibus in cap. ſtatutum. de reſcr.in vj. in princ. & habere quo ad hoc iuriſdictionem legati ſibi ſpecialiter delegatam.Conſilia. Patet primum de reſcr.cap.ſtatutum. lib.vj.§.j. Patet ſecundum,quia licèt faciens actum videatur facere ex vtraque poteſtate,ſi duas habet, & hoc expediat, vt de præſcriptionibus. c.cum ex officij.tamen committens vni alteri poteſtatem,non propter hoc aliam committit: quia primum eſt extenſiuum, vt actus valeat. ff.de teſta.mili. l.iij.ſecundum verò eſt reſtrictiuum:vt de offi.vica. c.ij.& iij. lib. vj. imo debet habere locum argumentum de tanquam: per ea quæ dixi in vna concluſione. hoc

5 verum † ſi per ſe vel alium quam ſuum officialem talem generalem iuriſdictionem huiuſmodi legitimam,ſicut aliam exercere conſueuit: cum vtraque ratione eiuſdem: ſuæ eccleſiæ competat ei.Nam in talibus conſuetudo multum exuberat, tam reſpectu committentis, vt l.vel vniuerſorum.ff.de pigu. act.& l.ſi ſeruus plurium. in fi.ff.de leg.j.quàm reſpectu auditorij.& C.de manci.lib.l.jin fi.quam reſpectu erroris publici:vt ff.de offic.præto. l.Barbarius. Sed quid in dubio præſumemus: Primo dico quòd circa talia quæ publicè fiunt ſaltem in partibus in quibus fiunt,dubium eſſe non poteſt. Sed dico ſecundo ſi dubium eſſe poſſet, verba commiſſionis eſſent ponderanda. arg.de priuileg. c.porro. & vbi ex verbis nihil certi colligi poſſet:Dico tertio,quòd putare in dubio iuriſdictionem legitimam totam propter exempta eſſe commiſſam. Primò quia regula eſt pro commiſſione officialis, quòd præter exempta iuriſdictio committentis & eccleſiæ ſuæ tranſit ad officialem,de offic.vica.c.ij.lib.vj.vbi approbat bene cap.ſolitæ,in fi.de ma. & obe. Secundo videtur eſſe caſus in ratione. de offic.vica. c.j.lib.vj.vbi apparet quòd officialis Remeñ. nedū habet iuriſdictionem ciuitatis & diœce. Remen. imo etiam ſuffraganeorum & prouinciæ: nec ibi apparet de ſpeciali mandato:& tamē alio & alio iure ille iuriſdictiones cōpetunt archiepiſcopo, licet ratione eiuſdē eccleſiæ.

a ¶Per officialem. *Officialis licet deriuetur ab officio, officio, quod idem eſt quod noceo, noces. de elect. c. nihil eſt. in prin. tamen per contrarium, quia non nocet, imo prodeſt iuſtitiam exercendo: Vt cap. non eſt crudelis. xxiij. q. V. potius deberet dici deriuari ab officio, quod eſt nomen Ioan. Bapt. caſtel. Et nota quòd officialis dicitur iudex Vel apparitor. extra de ſentent. excomm. cap. ſi Verò.*

CONCLVSIO LXI.

De teſtibus. Rubr.

S V M M A R I V M.

1 *Teſtium atteſtationes non valent, ſi notarius tantummodo expreſſerit diem in quo examinati fuerint, & non nomina teſtium.*

2 *Iudicialium actuum forma.*

3 *Parti datur defenſio ſua legitima contra falſitatē.*

4 *Incertitudo vitiat totum proceſſum.*

5 *Notario quando non credatur.*

NOn valent † atteſtationes teſtium, ſi dixit in genere notarius in actis dies, in quibus producti & iurati fuerunt: videlicet ſic dicendo: hac die ſex teſtes fuerunt recepti & iurauerunt: ſi non exprimuntur nomina, etiam ſi poſt in examine dicatur talis teſtis receptus & iuratus deponit ſic,&c. 1

Cōſilia. Ratio † primi eſt:quia actus omnes iudiciales debent habere talem deſcriptionem temporum & locorum ſpecificam: vt clare nota. & legitur per glo.de probat. cap.quoniam. Ratio quæſtionis eſt, quia tales actus iuriſdictionales debent fieri per notarium vel duos probos viros,vt in dicto cap.quoniam contra.in fine.& ita rediguntur ad inſtar publicorum inſtrumentorum, ſaluo quòd teſtes in eis ſpeciales non requiruntur pro eo quòd publicè fiunt:& ideo ſicut tunc in publicis inſtrumentis dictis locorum & temporum deſcriptiones requiruntur:ita & in actis iudicialibus maxime:quia eadem 2

ratio vrget vtrobique: videlicet vt detur† parti defenſio ſua legitima contra falſitatem, ſi fieret per l. optimam.C.de contrah.& commit.ſtipul. Item alia 3

ratione:quia alias incertitudo† vitiaret totum. arg. ff.de reb.du.l.in ambiguo.& l.ſi fuerit.& C.de ſententiæ ſine cer.quan.l.iij.Ratio ſecundi dicti eſt:quia 4

licet† notario diſpoſitiuè & de præſenti loquenti in forma iuris fides adhibeatur:tamen ſi loquitur narratiuè de facto præterito forte non agitato coram ſe,ſibi non creditur. notat Innoc.in d.cap.quoniam contra.& eſt iſtud de iure clarum. Ægid.Bellemera. 5

CONCLVSIO LXII.

De verb.verborum ſignific. Rubr.

S V M M A R I V M.

1 *Inculti definitio.*

2 *Incultum accipitur pro nouali.*

APpellatione cultorum & † incultorū venit no uale.ᵃ vt de dec.ex parte tertia.Conſilia.Puto eſſe 1 a

eſſe caſum de hoc de verb. ſign. c. quid per nouale.
vbi eſt caſus, quòd appellatione noualiú, videlicet
in caſu conuerſo concluſionis culta non venient.
1 Ratio concluſionis: quia verbum, incultum † dici-
tur ab in, quod eſt non, & cultum, quaſi non cultú:
modo dictio, cultum, eſt vnum participium præte-
riti temporis: ergo negatio ipſum præcedit, quæ de
natura ſua habet deſtruere, quicquid poſt eam ſe-
quitur, & facere æquipollere ſuo contradictorio. fa-
cit, quòd non cultum ſeu incultum dicatur quaſi
2 nunquam cultum: ergo pro † nouali eſt accipiendú.
ar. ff. de re. du. l. qui ducéta. § verum. ſaluis reſtrictio-
nibus, de quibus habet in dicto c. quicqd per noua
le. & de deci. ca. ij. li. vj. & co. rl. in antiquis ſuggeſtú.
a ¶ Venit nouale. *Qualiter probatur aliquid eſſe nouale, vide Specu ij. parte, titu. de proba. § Vlt.*

CONCLVSIO LXIII.

De conſuetudine optan. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Optionis conſuetudo in eccleſia vbi ſunt prabenda diſtincta quot annorum ſpacio praſcribitur.*
2 *Titulus prabendalis de per ſe est beneficium eccleſiaſticum.*
3 *Longum & diuturnum quomodo inter ſe differant.*
4 *Optandi conſuetudo duplex.*
5 *Titulus prabendalis vel canonicalis non mutatur propter duo, vt ibi.*
6 *Beneficij titulus, de cuius mutatione agitur, non poſſidetur nomine eccleſia ſed nomine beneficiati.*

FVit obtenta per maiorem partem dominorum,
1 videlicet quòd conſuetudo † optionis in eccle-
ſia vbi ſunt præbendæ diſtinctæ præſcribitur decé
a annis,[a] per gloſ. ordinariam. Ioan. And. in c. fi. de cō-
ſue. lib. vj. Sed ego contrà, quia talis eſt contra ius
commune, tum quia aperit viam ad vacaturam: tum
quia concedit recipere beneficium propria autho-
ritate ſine titulo. Et quòd ſit contra ius cómune, te-
net Archid. in c. fi. alleg. in glo. habente. in fine. Nec
obſtat. ſi dicas quòd hic nó mutatur titulus canoni-
calis, ſed ſolum præbéda, manente eodem titulo ca-
nonicali. dico enim hæc nó valere: tum quia in præ-
bendis diſtinctis mutata præbenda mutatur cano-
nicatus, propter inſeparabilé connexitatem, per no.
Guil. de monte Laudu. vt c. ſi iusta. de præbend. in
clem. Faciunt nota. Compo. & Ioan. Andr. de conſti.
2 cum M. & ar. de præb. ſi clericus. lib vj. tum quia † ti-
tulus præbendalis de per ſe eſt beneficium eccleſia-
ſticum, imò in caſu noſtro talis naturæ ſicut Archi-
diaconatus vel abbatia: vt not Ioan. And. de proba.
c. ex literis. quia loquor in præbenda diſtincta habē
te certum corpus perpetuorum redituum, ſecun-
dum ea quæ diſtinxi ſuper concluſione prima: facit
optime notabilis diſtinctio de hac materia quā po-
nit Inno. de præben. c. maioribus. & de hoc videtur
tex. in c. in noſtra. de reſcript. tum quia ſi intellige-
retur de mutatione perpetuorum redituú ipſius
præbendæ, adhuc eſſet iſtud magis contra ius, vide-
licet quòd vni præbendæ auferrentur in totum iura
ſua, & darentur alteri: & qualitercunq; ſit, negari
non poſſit, quin ſaltem talis conſuetudo hoc caſu
præiudicaret ſecundum hoc huiuſmodi pinguiori
canonicatui ſeu præbendæ: & ita quòd in eius præ-
ſcriptione eſſent neceſſarij xl. anni. argu. de elect. c.
Cumana. de cau. poſſ. c. cum eccleſia. cum ſi. ij. quòd
requiruntur xl. anni, hoc principaliter probatur ſic.
dicta conſuetudo tendit de directo, quo ad præben
dam pinguiorem ad præiudiciú epiſcopi collatoris,
ſicut proxime alleg. Et breuiter inter hanc opinio-
nem tenui finaliter poſt longa conſilia & diſputa-
tiones diſcuſſas. do. Pet. de Sarcen. dicebat tamen c.
fin. allegatum de conſue. intelligi de conſuetudine
virtute optionis arctante epiſcopú ad cōferendum,
aliter conſuetudinem non valere. Dicebat autem,
Gal. eam intelligi & fundari in tacito cōſenſu epiſco
pi, non contradicentis. Præterea dicit do. Pe. de Sarc.
impugnando G. quia aut loquitur de iure ciuili, &
tunc male, quia doct. iuris ciuilis non ponunt niſi de
cennalem: aut de canonico, & hoc non: quia non re-
peritur tex. qui ponat niſi quadragenariam: quare ſe
cundum leges dicebat tépus præſcriptionis eſſe cō-
cluſionis arbitrium, contra doct. & glo. quia non eſt
lex quæ contrarium dicat. quia longum † & diutur 3
num aliter & aliter accipitur, ſecúdum diuerſitatem
materiæ: & in materia non determinata à iure, repu-
tatur ad arbitrium: & finaliter ad hanc parté quaſi
omnes declinauerunt, vt dixi ſuprà, concluſione j.
Ibi poſui vnam claram diſtinctionem bimembrem,
quæ declaratur claré per Compo. in c. fi. de conſue.
vbi dicit, quòd vna erat conſuetudo in Mediolano,
optandi domos, de qua fuit pronútiatum quòd præ-
ſcribi potuit xxv. annis. Et finaliter diſtinguit ibi
Compo. in prima gl. aut dicta conſuetudo † optandi 4
eſt talis, per quam non quæritur aliquod ius ſpiri-
tuale, vt conſuetudo optandi domum: & tunc in illa
ſufficiant x. anni. aut eſt talis, per quam debent trāſ-
mutare aliquod ſpirituale ius, & tunc requiruntur
xl. anni. Modo primo membro huius diſtinctionis
de directo conuenit primum membrum diſtinctio-
nis meæ poſitæ ſupra circa concluſionem primam.
Et ſecúdo membro huius diſtinctionis rectè etiam
conuenit membrum ſecundum dictæ meæ diſtin-
ctionis: quia in primo caſu non † mutatur ius ſpiri- 5
tuale, videlicet titulus præbendalis & canonicalis,
propter inſeparationem quam dixi: & à primo mem
bro huius diſtinctionis Compo. ſumpſit originem
dicta glo. Ioan. And. Id autem videtur allegare Ar-
chid. in dicto c. cum in tua. hanc cōſuetudinem eſſe
contra ius, videlicet in glo. ſua quæ incipit, haben-
ti. intellige membrum ſecundum, ſecúdum dictú di-
ſtinctionis meæ. & id quod dicit idem Archid. in gl.
quæ incipit, quomodo &c. in fi. intellige ſecúdum
membrum dictæ diſtinctionis, & diſſolue contra-
rium, de c. cum de beneficio: ſecundum quod facit
Archidia. per diſtinctionem ſuprà proximam. Vel
dic ſecundum dominum meum ſancti Euſtachij, ꝙ
per hoc quod dimittur dictum contrarium inſolu-
tum, videtur ſtare cum contrario. Mihi autem non
placet ſolutio Ioan. Andr. ad illud c. quia plus reſi-
ſtit diſpoſitioni iuris communis, quòd quis propria
auctoritate dimittat ſuum beneficium, & eadem
auctoritate aliud aſſequatur, ſeu aliud vacaturum
expectet in præiudicium etiam eccleſiæ alterius
collationis: quàm reſiſtit iuris communis diſpoſi-
tioni: quia nouo ſtatus beneficio attribuatur. Nec
obſtat vnum facile motiuum contra ſecundum

membrum diſtinctionis meæ, dicentium non fieri mutationem, quando in eodem corpore vel collegio ſit pro eo, quòd totum nomine eccleſiæ poſſide-
6 tur. Nam titulus | beneficij, de cuius mutatione hoc agitur, nõ poſſidetur nomine eccleſiæ, ſed nomine beneficiati: notat Innoc. de cau. poſ. c. cum ſuper. de reſt. ſpolia. c. in literis. & c. ex parte. Non obſt. quòd conſuetudo iſta eſt rationabilis ex lectis. & not. de maio. & obe. c. ſtatuimus. quia vltra præſcriptio requiritur, videlicet xl. annorum per prædicta.

a ¶ Præſcribitur x. annis *Quotuplex ſit quarta præſcriptio, vide Bar. in l. j & in l. naturaliter ff. de vſu. Et an vna eccleſia poſſit iura alterius tollere per præſcriptionem, vide x vj. q. iij. per totum. Et extra de præſcriptio. c. j. lib. vj.*

CONCLVSIO LXIIII.

De teſtibus. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Teſtis nuda depoſitio quando valeat.*
2 *Articulus iuris nõ cadit de directo in mentẽ teſtis.*
3 *Totum qui ponit, ponit & partem.*
4 *Totum quid ſit.*
5 *Fama aliquando probat.*

1 DEpoſitio † nuda, ſcilicet ſine redditione cauſæ in teſte, valet, niſi ſit articulus iuris: & quòd teſtis probans conſuetudinem, debet probare actus, actuum finem & temporis diuturnitatem: & quòd debent eſſe plures concordes eorundem actuum: & quòd debent deponere de diuturnitate temporis incipiente ab aliquo actuum habilium ad conſuetudinem inducendam[a]. Conſilia. Ratio primi & ſecun-
a
2 di dicti eſt, quia articulus † iuris nõ cadit de directo in mentem teſtis: alius ſic: & procedit ex not. Innoc. de teſt. c. cum cauſam. Intellige tamen primum dictum in caſu in quo teſtis de cauſa non fuit interrogatus. per not. glo. & Cyn. C. de teſti. l. ſolam. Ratio vero tertij, quarti, & quinti dictorum eſt; quia iſta ſunt de principiis eſſentialibus conſuetudinem conſtituentibus: inſtitut. de re. diui. §. ex non ſcripto. C. quæ ſit long. conſuetu. l. ſecunda. & extrà eodẽ. cap. fin. facit nota. Ioan. And. de teſtibus. cap. fraternita-
3 tis in commento. in quarta quæſt. qui enim † habet ponere totum, habet ponere quamlibet eius partem. ff. de origin. iuris. l. prima, & ſecunda & C. ad Sille. l. prima. in fine. cum ſecundum philoſophum
4 totũ † nihil ſit aliud, quam omnes ſuæ partes ſimul ſumptæ. primo Phyſicorum. Ratio ſexti dicti eſt, quòd teſtis ſingularis nihil probat. vt extrà de teſt. cap. licet vniuerſis. & de electio. c. bonæ. & C. de teſtib. l. iuriſdictio. Ratio ſeptimi dicti videtur, quia aliter ratio non videtur tempus certum concurriſſe, niſi probetur principium ſui curſus: modo non videtur poſſe inchoari, n ſi ab aliquo actu habili ad hoc: & hoc verum in præſcriptione conſuetudinis decem, vel xx. annorum: aut forſitan xl. ſecus in præſcriptione conſuetudinis temporis de quo non eſt memoria: allegare principium tale eſſet allegare cõtrariam memoriam, contra id quod probandum foret. Ideo ſufficit probare de certis actibus teſtantibus, & quòd non ſit de contrario memoria, imò
5 quòd eſt fama † ita factum & obſeruatum fuiſſe ſemper. Ita not. Ioan. Andr. in ſuis addition. ſuper Spec. titul. de teſti. Aegid.

a ¶ Conſuetudinẽ inducen. *Nota. quòd conſuetudo eſt vſus rationabilis competenti tempore formatus, nullo actu cõtrario interruptus, frequenti ſeu contrario inducto vel tempore cuius non eſt memoria, vſuque communi vtentium comprobatus. Et dicitur conſuetudo multis modis, vt ff. de legibus. l. diuturna. Nota etiam quod conſuetudinem aliquando inducit bonus actus. xxv. q. j. v. item. ita nos.*

CONCLVSIO LXV.

De conſuetu. probanda, *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Concluſio omnino habet locum, vbi conſuetudo inducitur in modum obiectus.*

ARticulus formatus ſuper conſuetudine, debet concernere actus & eorum frequentiam: & quòd actus illi fuerunt facti ſcientibus & conſentientibus omnibus, tacitè vel expreſsè, vel ſaltem maiori parte illorum qui poſſunt conſuetudinem inducere. Tenuit tamen do. Per. de Sarce. quòd vbi de iuribus conſuetudinis principaliter contẽditur, habent locum prædicta: ſed vbi non principaliter, ſed incidenter, ſecus. per c. veniens. de verb. ſignific. per Innoc. de notorio. Conſilia. Per prædictum præcedens reſtringe verba domini Viuarien. ea quæ ſcripſi ſuprà, concluſione proxima præcedente: & quæ in dicta concluſione leguntur & notantur. Item intellige etiam † concluſionem omnino locum habe- 1
re, vbi conſuetudo induceretur in modum obiectus: quia tunc clariſsimæ probationes requiruntur, per not. Innoc. extra de accuſ. c. ſuper his. & in Specul. tit. de fama. §. j. vet. quid ſi agenti. Idem putarem vbi agentis vel excipientis intentio ſuper tali conſuetudine fundata haberet ius commune reſiſtẽs: tunc enim ad intentionis de iure communi fundatę enumerationem requireretur arctior & clarior probatio. ar. de reſt. ſpol. c. de decimis. lib. vj. Idem dico ſi ad pœnæ maioris inflictionem conſuetudo huiuſmodi allegetur. ar. de præben. c. fi. & ff. de accuſa. l. libellorum. alioquin poſſit ſatis teneri reſtrictio do. Pet. de Sarce. Vellem tamen de dicta concluſione modis prædictis reſtricta habere pulchrum tex. vel glo. aut doct. notabilem: quia veriſsimum idem putarem. Supra præcedentia ſemel in vno conſilio coram vno domino Cardinali allegaui: & fuit nouum quodammodo reputatum: & allegabatur Inn. per vnum notabilem virum in loco in quo ipſe hoc non ponit: & tamen ſi concluſio eſt vera, ſaltem in quatuor caſibus ſuprà tactis notabiliſsima eſt: & de facto nobis hoc continue occurrit.

CONCLVSIO LXVI.

De prebendis. *Rub.*

1 *Poſſeſsionis traditio non impeditur per decretum reſeruationis.*
2 *Iuris effectus quis nam ſit.*
3 *Excommunicatus occulte conſtitutus in publico officio ſi aliquid faciat ratione ſui officy, illud quod facit, valet non obstante excommunicatione.*

DEcretum † reſeruationis non impedit poſſeſ- 1
ſionis traditionem, ſed bene effectum eius: ſed non tantũ quin valeant geſta per poſſeſſorem nomine eccleſiæ: quia illa procedunt non à poſſeſsione, ſed à iure communi dante illi, qui pro tali habetur, hanc

haue poteſtatem adminiſtrandi.viij. quæſt. iiij. nonne. & ff.de offic.prætо.l.Barbarius. Ita quòd colla-
a tiones beneficiorum [a] nomine eccleſię reſeruatę per ordinarium poſſeſſorem bonæfidei bene valẽt, ſaluis eccleſiis cathedralibus,monaſteriis,abbatiis, in quibus contrarium eſt ſtatutum per dominum Vrbanum quintum in quadam regula data in cãcellaria. Conſilia.hæc concluſio eſt valde notabilis:& quod hic dicitur de poſſeſsionis traditione, intelligo quòd ius illud impedire non poteſt.ff.de cap.l.in libello.§. factæ. ſed bene impedit eius effectum. & hinc eſt quòd petenti reſtitutionem beneficij etiam ſuſpenſo petitorio obſtat & opponitur reſeruatio benefi-
2 cij, vt tenet pallatium:quia † effectus iuris eſt producere interdictum & verba, & quicquid fuerit in contrarium attentatum magis concernunt factum iure aliquo adminicularum, quàm ipſum ius per ſe: & ſunt generaliſsima, vt de ſe patet. Dico ſecundò quòd ſi iure ſpeciali competeret aliquid canonico præbendato ratione canonicatus,vt puta eligere,quòd eius electio ex publico errore non iuuaretur.ſed potius per reſeruationem vitiaretur. Et hinc eſt, quòd
3 licet ſi occulte excommunicatus † vel ſuſpenſus in publico officio conſtitutus aliquid faciat ratione ſui publici officij,illud bene valet:ſuſpẽſione vel excommunicatione non obſtan.de re iud.c.ad probandum.& dicta l.Barbarius.Secus de his quæ non fierent iure publici officij, vt ſunt vota quæ in electione præſtantur, prout iſtud ad literam notat Innoc. de conſueti.cum dilectus.in glo. ſuſpenſus enim. in fi.Et ſimile notat Innocen.de reſcrip. c.ſuper literis. ſuper ver.forſan.poſt prin.illius gl.Intelligo autem concluſionem de poſſeſsione facti,quidum gerebat tales actus,ignorabat reſeruationem : quia ſi sciret, eſſet malæ fidei, & non faceret fructus ſuos.not.in ſimili Inno.de iure pa.c.cura. Ratio cõcluſionis eſt iſta:quia reſeruatio non concernit,niſi approbationem collationis factam ſoli papæ, & inhibitionem conferendi factam ordinario collatori:& decretum ſolum præmiſſa concernit. probat clem.viij.§.reſpõ. de conceſſ.præben.igitur decretum non irritat niſi collationem ordinarij cõtra reſeruationem, & inhibitionem antedictas per inferiorem attentatas:modo conſtat quòd geſta per non canonice inſtitutum ex publico errore iuuantur:igitur & hoc caſu,cum reſeruatio,inhibitio,& decretum ea non directe cõcernunt. Non enim ratione poſſeſsionis vel tituli hæc tolerantur:ſed ratione publici erroris & publicæ vtilitatis, vt probat l. Barbarius,allegata. Aegidius.

a ¶ Collationes beneficiorum. *Collationes beneficiorum ad quem ſpectent:Dic vt notatur extrà de preben. c.ſi tibi abſenti. §.reſponſo.& nota quòd collatio dicitur in aliquem iuris tranſlatio, vt extrà de app.c.à collatione.de inſti.cum ad noſtram.& de conceſ.praben.c.poſt electionem.§ver.quòd ſi archiepiſcopus. & totum hoc notatur per Archid.in cap.cum in illis.lib.6.*

CONCLVSIO LXVII.

De verborum ſignificationibus. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Intellectus l.licet.ff.de verb.ſignif.*
2 *Ars eſt habitus rerum factibilium, prudentia verò rerum agibilium.*
3 *Acta quæ poſsint fieri ſine ſcriptis et probari per teſtes.*

LEx,† licet.ff.de verbo.ſignif.de differentia,inter acta & geſta ſecundum ſanctum Thomam, intelligitur quòd acta ad extra, geſta ad intra. Vnde ſecundum philoſophum:Ars † eſt habitus rerum factibilium , Prudentia rerum agibilium , ſecundum dominum Viuarien.Conſilia. Aliam differentiam ponit gl.in d.l.licet.ſed non inſiſto.quia iſta diſputatio non eſt multum vtilis : nec fuit poſita hic iſta concluſio , niſi propter dictum domini Viuarien. Sed etiam quòd geſta ad extra ſe extendant , probat l. quæcunque gerimus.ff.de act.& obli.De actis habes ff.de re iud. l. acta. ſed ibi ſtricte ſumitur pro geſtis iudicialibus, de quibus ſatis probatur. c. quoniam contra.de proba.& ibi per Inno. Et licet tex. illius c. dicat ſatis bene, quòd acta debent redigi in ſcriptis per notarium vel duos probos viros : tamen credo, quòd poſsint † fieri ſine ſcriptis, & probari per teſtes, præterquam in diffinitiua ſententia , vt legitur à contrario,& etiam nota.de re iudicata.c.ſi.lib vj. 3

CONCLVSIO LXVIII.

De verborum ſignificationibus. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Conſtare & reperire quomodo inter ſe differant.*

HÆc eſt differentia inter conſtare † & reperire: quia conſtare requirit veritatem : ideo partis vocationem.de cenſi. c.præſenti, in clemen. cum ibi not.in gloſſ.& ibi apparentiam quæ non requirit vocationem partis.de offic.delega. c. j. in clemen. cum ibi no.& in clem. cum ei quem. de conceſ. præbend. cum ibi nota per Paul.& cum not.per Innoc.& Hoſtien.de præſumptio.c.dudum.Conſilia. Pro primo alleg.dominus noſter Greg.xj.C.fam.herciſc.l.ſi tibi conſtiterit.ff.de verbo.obliga.l.qui Romæ. Differentiam verò prædictam inter conſtare & reperire ponit Innocen.in c.dudum.& gloſſ.in dicta cle.vna.

CONCLVSIO LXIX.

De præbendis. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Præbendarum eccleſiæ collatio ad quem ſpectat.*
2 *Ars naturam imitatur.*
3 *Inſtituendi auctoritas eſt penes epiſcopum, licet capitulum habeat electionem.*
4 *Inſtitutio corporalis pertinet ad Archidiaconum.*
5 *Bona vbi inter capitulum & epiſcopum ſunt communia, etiam collationes ſunt communes.*
6 *Collatio quando ſpectet ad ſolum epiſcopum.*
7 *Bonorum appellatione quæ contineantur.*

PAlatium complectitur hanc opinionem, quòd † collatio præbendarum [a] eccleſiæ cathedralis ſpectat ad epiſcopum cum conſenſu ſui capituli. Conſilia. Hanc concluſionem ad literam tenebat Compo.Sed gl. communiter tenuerunt, quòd imò inter capitulum & epiſcopum huiuſmodi collatio eſſet communis.no.de electio.c.cum eccleſia Vultę. in glo.ſecunda.de ſuppl.neg.præla.cap. ſi. in prima gl.de offic.ord.c.irrefragabili.in iiij.gl.Ioan.xxj. di. §.j.& cap.j.vet.pontifex. Vincen. Philip. & Goffr. in c.cum eccleſia.alle.Et reperio quòd Pau.dicit hanc opinio.communiter approbari.all.pro ea c. cum ec-

cleſia.alleg.in fin.& cap.poſtulaſti. & cap.propoſui. de conceſſ.præben.& ne ſede vacan.cap vno. lib.vj.
2 Ratio,vt ars naturam † imitetur. C.de adopt.l.fœminæ.inſti.eodem.§. minorem. Modo epiſcopus & capitulũ faciunt vnũ corpus. de his quę fiunt à pręl. c.nouit.igitur non ſeparentur membra à capite hoc in alia materia not.Hoſt.de dona.c.ad apoſtolicæ vt recitat nouella de elect.ex eodem libr.vj.faciunt ſex prima capitula.de his quæ fi.à prælat.de fi. inſtru. c. quod in quibuſdam.de maio.& obe. c. quia nõnulli. §.verum.Innoc.dicit ſtando conſuetudini.& Io. An. nihil eligit:nec Archi.primos vide in cap.cum eccleſia.alleg.Archi.in cap.à collatione.de appellatio.lib. vj.Hoſtien.& Compo.tenent quòd imò ad ſolũ pręlatum, licet addant de conſenſu vel conſilio, quod poſtea dicam. Hoſt. inducit quandam rationem æqualitatis ſeruandæ quam in nouella impugnat, in c.cum eccleſia,vide Arch.de electio.cap.fi.ſuper verbo, confirmationes. vbi idem videtur dicere lib. vj. Hæc opinio placet mihi, quòd licet habemus tit.de his quæ fiunt à prælat.non tamen quæ fiunt à præla. & cap, Secundo quia ſecundum prædictos præſertim Ber.Lan.Vincen.& Goffr. de inſtitu.ex frequentibus † auctoritas inſtituendi ſemper eſt penes epi-
3 ſcopum:licet capitulum & alij quandoque eligant, notat etiam hoc Archi.in cap.à collatione.allega.& probatur in dicto c.ex frequentibus.& de offic.ord. c.conquerente.Sed de inſtitutione corporali non intelligitur hoc:quia iſta † de iure pertinet ad Archi
4 diaconum. vt c.ad hæc.§.pen. & vt noſtrum.de app. ergo intelligitur de inſtitutione titulum conferere. Sed non reperitur præbẽdas & canonicatus cathedrales eſſe electiuos ſeu præſentatiuos,ergo &c. Tertio quia ab initio plena poteſtas omnium huiuſmodi iurium epiſcopis in ſuis diœceſibus fuit data:notat Innocen. de iure patro. c.poſtulaſti. in gloſſ. prima. verſic.fatemur.& gloſ.Ioan.And.de electio.c.quanquam.libro vj.& ibi probatur per rationem diuerſitatis ſecundi & vltimi:vnde ſi illius cap. modo licet reperiam per iura quæ ſuperueniunt epiſcopum arctatum ad requirendum conſilium vel conſenſum, vt c.nouit. & c.quanto. & c.ea noſcitur. de his quæ fiunt à prælat.ne ſede vacan.c.vltimo.libr. vj.tamen quia ſolus epiſcopus conferat, non reperio mutatũ. ar.C.de teſta.l. ſancimus. de appell. præcipimus. in authen.detur.§.conſideramus.& vide Dyn. verſicu. nam & regula, quę à iure.lib.vj.pro dicta regula facit xxj.§.primo.& c.in nouo.diſtinct.in fin.xvj.quæſtione ſeptima.nullus.in authen.de men.ordi.cle. §. primo.prima q.iij.quis epiſcopus. Dico ſecundò, q. ſemper conſilium capituli petere debet epiſcopus in huiuſmodi collatione fienda,per c.nouit.c.quanto,c. ea noſcitur. & alia ad hoc ſuperius alleg.Dico tertiò conſenſum requiri,vbi nedum bona alia,imo etiam iuriſdictio & iuriſdictionis totalis exercitium inter capitulum & epiſcopum eſſent communia: & ſic etiam intelligo concluſionem noſtram, & ſic etiam
5 intelligo opi.Hoſti.quæ habet quòd vbi bona † ſunt inter capitulum & epiſcopum communia,etiam huiuſmodi collationes debent eſſe communes. Ratio quia poteſtas conferendi eſt de lege iuriſdictionis, & fructus eius eſt conferre.notat Innocen. de cauſ. poſ.c.cum eccleſia.de præbend.c.de multa.de iure patro. c. conſultationibus.igitur &c. patet conſequentia in cap ad hoc.§.fina.de offic.Archidiaco.& c.ea noſcitur.de his qui fi.à præla.& l.fin. C.de author.præſtan.Dic & quarto,quòd etſi alia bona eorum eſſent communia, non tamen ideo iuriſdictionis exercitium & iſtarum collationum eſſet commune: & patet quia ſuſpenſus à bonis ab his non ideo eſt ſuſpenſus.probatur de electio.c.cum Vintonien. iuncto cap.cum in cunctis.§.clerici.eodem titulo.& quod nota.de electio.c.cupientis.§.cæterum.in glo. nou ergo.libro ſexto. Quamobrem opinio Hoſtien.
quæ habet,quòd vbi bona † cathedralis eccleſię inter epiſcopum & capitulum non ſunt communia, 6
ad ſolum epiſcopum cum conſilio capituli ſui abſq; neceſſitate conſenſus ſpectant collationes præbendarum, puto eſſe veriſsimam, &c. Ad iſtum caſum ſuprà proximè dictum oſtendi facere cap.primum. cap.irrefragabili.& cap.conquerente. de offi.ordin. & cap.cùm epiſcopus.eod.tit. lib.vj.iuncto cap.j. de exceſ. prælat. & cap.nouit. alleg. Nec mirum, quia
licet pecuniæ, & omnia alia bona † appellatione bo 7
norum contineantur, vt l. fin. C. de conſtit. pecu.& l.pecuniæ. ff. de verbor. ſignifica. & l.rei appellatio cum in bonis iura non cenſeantur. ff. de vſufru.leg. l. prima. ff. de verborum ſignificationibus. l. bonorum. facit ratio tertia alterius concluſionis principalis: quia licet quo ad conſilium reperiam à iure primatiue mutationem, non tamen id reperio quo ad conſenſum. Solutio allegatorum in contrarium facilis eſt: & eam poſui in commento c.licet epiſcopus.de præbend.libro vj. vbi hanc materiam multo melius & plenius diſcuſsi.

a. ¶ Collatio præbendarum. *Quid ſit præbenda: Dic quòd præbenda eſt ius percipiendi prouentus in eccleſia. Et quia iſta materia præbendarum habet lac & lanam, pellem & carnes, & abundantiam temporalium: ideo variæ iura circa illam ſunt prodita, & multæ quæſtiones oriuntur quotidie: ex quibus quia præſules lucrantur in curia Romana. & alibi iſtam materiam ſtuduerunt & ſtudent & multum eſt dilatata pluſquam materia de pœnitentia & ſimiles: & Papa & cardinales & religioſi etiam paupertatem profeſſi & clerici ſeculares in hac materia ſtudioſe peccant continue: ideo de hac recurratur ad Goff. Hoſt. & Spe. hoc eodem titulo de præben. & de gesta. & titu. de conceſ. præben. vel eccle. non vacan. & ad text. & gl. Ber. Inno. & Hoſt. eod. tit. & plene notata per Comp. extra de reſcript. c. capitulum ſanctæ crucis. & ad text. & gl. doctorum tit. libr. vj. & in clemen.*

CONCLVSIO LXX.

De probationibus. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Factum antiquum quomodo probatur.*
2 *Fama ſola quomodo releuat aliquem ab onere probando.*
3 *Scripturis, columnis, ac libris antiquis quomodo adhibeatur fides.*

ADminicula iſta, videlicet † communis opinio, 1
& fama ſcripturæ, columnæ antiquæ, liber antiquus, hiſtorialis liber, & depoſitio auditus cum ſpeciali poſſeſsione probant factum antiquum: & de materia iſta vide quæ adducuntur in c.cum cauſam.de prob.per gl.& In.Conſi. Pro iſta cõcluſione concilia quæ habuit.d.Pe.de Sarc.tũc contradictarũ auditori

auditor, poſtquam Viuarieñ. epiſcopus, & nunc
Cardinalis in cauſa Arelateñ. Iudęorum, in qua ipſe
tulit diffinitiuam pro Chriſtianis contra Iudæos
ſuper ciuitate Valiſtampis, quam ego primo, &
deinde Nico. de Cremona ſecundo confirmamus,
ſed & alia fortius vrgentia. ideo non inſiſto. Ægid.
Nec mirum, quia licet vnum iſtorum per ſe, nec
omnia ſimul in facto recenti ſufficiant, tamen in
antiquo in quo illæ probationes haberi non poſ-
ſunt, faciunt probationem ſufficientem, ſicut alibi
legitur &c. ff. de prob. l. ſi arbiter. cum ibi not. & per
Inn. de verb. ſignifi. c. veniens. & c. quid per nouale.
dicit Henri. Bohic duas concluſiones. Primo quòd
a ſuper facto quod impoſsibile eſt non euenire [a], ſo-
2 la † fama releuat ab onere probandi, & transfert
illud in aduerſarium. Hanc opinionem ponit ipſe
in c. cum cauſam. quam concluſionem ponit Spec.
tit. de fama. circa medium, verſi. ſed adhuc. & Arch.
xxv. q. vj. ſi duo. licet fallat in caſtitate coniugum:
not. per eundem Hoſt. de ſpon. c. in præſentia. Se-
cundam concluſionem ponit in cap. in præſentia.
quod in factis antiquis probat ſama, per l. ſi arbit.
alleg. de aqua pluuia. arcen. l. j. §. apud. in authent. vt
lice. ma. & aui. & §. quod autem. coll. viij. Sed forte
per hanc concluſionem limitatur pręcedens ſecun-
3 dum veritatem. De ſcriptura † columnæ ac libris
antiquis & hiſtorialibus dicit Hoſtien. in cap. cum
cauſam. alle. quòd ſi talia ſub cuſtodia publica ſem-
per remanſerunt, eis fides adhibetur. arg. de in inte.
reſtit. c. cum ex literis. §. igitur nos proſpeximus. de
præſcript. cap. ad audientiam. de cleri. non reſiden.
c. ex geſtis. xvj. diſt. habeo librum. xxx. q. j. peruenit.
ff. de probat. l. cenſus. C. de fide inſtrum. authent. ad
hæc. aliàs non præſtant ſecundum eum, niſi admi-
niculum, vt C. de probat. l. inſtrumenta. ſed fateor
in factis recentibus & nouis quę aliter probari poſ-
ſunt. Sed in antiquis quæ aliter probari non valent
crederem talia cum fama & opinione communi
probari: ſicut in ſimili not. Ioan. And. de regul. iur.
ſine poſſeſsione. lib. vj. iij. q. iiij. ibi per eum diſpu-
tata. & per not. domini Hoſtien. de ſpon. in præſen-
tia alleg. vide Hoſtien. in dicto cap. cum cauſam.
diſtinct. ij. Ægidius.

a ¶ Sola fama. *Quid ſit fama, & vnde procedat, per ſe, vel cum
aliis adminiculis, & vnde quibus probet, & qualiter probetur,
& de eius effectu, & plura alia de fama, vide per Specul. in
tit. de notoriis criminibus. §. iij. per totum. & §. ſequen. Et ad-
de quòd fama facit plenam probationem, vbi agitur de modi-
co præiudicio. vt cap. ſuper eodem. de conſan. & affi. & ibi Ab-
bas in cap. venient. de teſtibus. alias autem ſola fama ſine aliis
adminiculis non probat: vt glo. notat, vbi Innoc. & Abb. in cap.
cum cauſam. de probat. Item fama plene probat in his in qui-
bus lex expreſſo diſponit. vt in caſu l. Barbarius ff de offic. præt.*

CONCLVSIO LXXI.

De offic. legat. & poteſta. vica. ſeu officialis. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Quod magis & dignius eſt in genere ſuo, ſub gene-
rali diſpoſitione non venit.*
2 *In generali diſpoſitione ſemper venit id quod mi-
nus eſt.*
3 *Cauſæ ſingulorum non ſunt vniuerſitatis nec e-
contra.*
4 *In caſu ſuppoſito & oneroſo fit lata interpre-
tatio.*

ARchiepiſcopus Cantuarieñ. ſedis apoſtolicę le-
gatus, ſe archiepiſcopum legatum nominan-
do, conſtituit officialem, dans ei poteſtatem cauſas
appellationis & querelas audiendi, videtur dare
poteſtatem quam habet vt legatus: ſaluis magis ar-
duis, in quibus non delegat. faciunt not. Innoc. in
cap. fin. de offic. deleg. Item quòd talis officialis in
cauſis quæ iure legationis ad eum deducuntur non
ſubdelegat, niſi perſonis de quib. in cap. ſtatutum.
lib. vj. de reſcr. Conſilia. Vide ſuper hoc quod dixi
ſuprà concluſione lx. & circa eam. Ægidius. Sed
contra. ff. quod cuiuſque vniuer. no. l. ij. vbi muni-
cipes ſeipſos duplici iure repræſentantes procura-
torem conſtituere non videntur: aliàs verò cenſen-
tur conſtituere non duplici iure, ſed ſolum digniori
iure, videlicet nomine vniuerſitatis. Item facit
contra ff. de his qui. vt indig. l. tutorem. vbi videtur
in dubio ſolum facere, vt alius, non vt ipſe. C. de ad-
miniſt. tut. l. cum quædam. Tertio, quia illud † quod 1
maius & dignius eſt in genere ſuo, ſub generali
diſpoſitione non venit. de elect. c. ſtatutum. lib. vj.
cum ibi not. per Ioan. monach. Quarto quia in du-
bio in generali † diſpoſitione venit ſemper id quod 2
minus eſt. de leg. iij. l. minimus. & l. ſemper. ff. de re-
gul. iur. Ad primum dico, quòd ibi ſupponitur, &
non quęritur id de quo arguitur, videlicet id quod
nomine vniuerſitatis conſtituerent ſolum, &c. Prę-
terea quia † cauſæ ſingulorum non ſunt vniuerſita- 3
tis, nec econtra: vt l. ſicut. §. j. eod. tit. Sed vtræque
cauſæ legationis & ciuitatis & diœc. proprie ſunt
eiuſdem, videlicet eccleſiæ, & eiuſdem videlicet
conſtituen. Igitur. Ad ſecundum dico, quòd ibi
etiam loquitur in certo caſu † ſuppoſito & in one- 4
roſo, in quibus fit lata interpretatio. Ad cap. ſtatu-
tum. & not. Ioan. monach. iſta procedunt, vbi gene-
ralitas de nobiliori mentionem non facit: hic ſecus.
Item ibi loquitur in conſtitutionis pœnalis euita-
tione: hic ſecus. Item per hoc prouidetur ei quod
nobilius eſt: hic non. Ad quartum dico id loqui, vbi
non poteſt venire niſi vnum. hic vero omnia ve-
niunt. not. Ioan. And. in c. ſedes. de reſcr. in nouella.

CONCLVSIO LXXII.

De re iudic. & de cauſa poſſ. & proprie. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Omiſsio in petitorio quando reparari non poſsit.*
2 *Sententiam ſuam quando poſsit iudex reuocare.*

LAta ſententia in poſſeſſorio † omiſſa condemna- 1
tione expenſarum, non poteſt illa omiſsio in
petitorio reparari. l. iiij. C. depoſi. l. terminato. C. de
fruct. & lit. expen. Conſilia. Iſta enim iudicia in ſe
totaliter ſunt diuiſa: vt l. naturaliter. ff. de acquir.
poſſ. ergo & officia eis accidentia etiam ſunt diuiſa,
vt l. cum principalis. de regu. iur. ergo ceſſante vno
illorum iudiciorum, ceſſabit officium ſibi cohæ-
rens. vt l. j. ij. & iij. ff. de pec. leg. c. ix. ergo & expen-
ſarũ condemnatione ex dicto officio venit: vt l. ter-
minato. & l. iiij. alleg. & hoc verum in directo iu-
dicio poſſeſſorij principaliter intẽtato: ſed indirectè
& incidenter per modum attentati ex priuilegio
litis pendentiæ, vel appellationis legitime præce-
dentis. Ratio eſt: quia officium quo expeditur arti-
culus attentatorũ, quo ad principale & quo ad ex-

penſas cohæret cauſæ & negotio principali, qđ adhuc durat. Et hioc eſt ꝙ dicimus, ꝙ talē ſententiam
2 † poteſt iodex reuocare, ſi repetir ſe grauaſſe, & ab eo appelletur, per c. cum ceſſante. & l. quod iuſsit.

CONCLVSIO LXXIII.

De re iudicata. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Probationes vbi non ſunt legitima, ſententia lata contra reum pro actore eſt nulla.*

1 SEntentia † lata pto actore courra reum abſque probationibus legitimis, non eſt nulla, ſed ioiqua: ſecus ſi actor agit certn iure de quo non conſtet, nec alio iute agere poſſet. facit. l. cum putarem. ff. famil. herci. Conſilia. Fateor beoe primū dictum. Ratin: quia eo caſu non eſt ſeotentia cootra ius cōſtitutionis, licet ſit cootra ius partis: & eſt caſus. ff. quæ ſen. ſine ap. teſcin. l. j. §. item cum contra. Sed ſecundum dictum, quod ſuir domini Viuatien. ſalua reocrentia tauri patris non poto procedere: quia eadem ratio eſt io ſecūdo dictn quæ io primo. Nec ob. huic dicta l. cum putarem: quia ſi ſeoteotia eſſet ibi, nulla repetitio ibi competeret, vt l. ſi poſt diuiſionem. C. de iuris & fac. ign. & ita oo. glo. in d. l. cū potarem. & in l. ſi poſt diuiſionem alle. & probatur per Iacob. de Butri. & per doct. & tameo repetitio ibi noo competit obſtante ſententia. Nec ob. quòd ibi dicitur iudicium eſſe nullum: quia debet e sponi ibi iudicium. id eſt. actio. & ita glo. ibi exponit, quā oēs apprnbāt: ideo mimr de dicto tāti patris. Aegid.

CONCLVSIO LXXIIII.

De iudiciis, & de dilatoriis. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Termini inſtantiæ vſque ad certum actum in partibus ſeruati, an ſint reiterandi.*

a 1 TErmini inſtantiæ [a] vſq; ad † certum actum io partibus ſeruati, & quo actu extitit ad ſedem apoſtolicam appellarum, oon ſiot reiteraodi in curia coram auditnre: licet cootratium ſeruaиũ fuerit hactenus: & ante omnia auditnt debet reoocare graoamen. Conſilia. Primum æqoiſsimum puto in terminis ſubſtantialibus & peremptnriis: vt eſt termioos ad ponendum & articulandum. Et terminus ad nmoia iora producendum, ad probandum, vel ad reprobaodum, aut exceptinnes dilatntias, vel peremptorias allegandum. Ratio eſt, qoia ius patti quæſitum, eidem per ſtylum palatij auferendum nnn eſt: vt c. ab eo. de elect. lib. vj. cum cnncotdan. Modo quæſitum fuit ius ex lapſu peremptorij parti. Caſos eſt extrà de in integ. reſti. & de excep. c. paſtnralis. Pooe enim quòd in termino ad ponendum onn dedit obiectus: poſteà dare noo poteſt: uo. Compo. de elect. c. quòd ſicut. & ita ſeruamus. Item ſaltem alium terminum ſecundum omnes de iure habete nnn debet. not. glo. in cle. ſępe. de ver. ſign. ergn grauaretur pars in litis prorogatiooe. Tameo nos communiter recepimus ab ioitin cauſæ: quia enmmuniter prnceſſus qui portaotur de partibus, modicum valent. De ſecuodn dic vt dixi ſuprà concluſione xxxvij.

a ¶ Termini inſtantiæ. *Inſtantia triennio terminatur. l. properandum. C. de iudi. Fallit in caſibus ibi notatis per glo. Sed de iure canonico non finitur triennio, vt in c. Venerabilis. extra de iud. cum ſi. Fallit tamen in litibus ex voluntate emergentibus, qua triennio concluduntur. vt in auth. de hære. & fal. §. illud. & ibi Iac. de Bel. de inſtantia plenius quam alibi vide per Bartol. in d. l. properandum. & quadam pulchra per Bald. in margari. ſua ſub hac dictione, inſtantia.*

CONCLVSIO LXXV.

De iudiciis. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Actore moriente pendente lite beneficiali, contra quos debeant ſeruari termini.*
2 *Idem eſt iudicium de parte quod de toto vbi ratio diuerſitatis non apparet.*
3 *Sententia diffinitiua ſemper requirit terminum peremptorium.*
4 *Repellere aliquem ab articulo grauaminis, eſt eum repellere à negotio principali.*

SI lite beneficiali pendeote moritur † in cutia actnr, poſſunt ſetuati termioi contra illns qunrum intereſt per coottadictarum audieotiam io priocipali. ar. c. ſtatuimus. nnu tamen ſoper articulo appellatinnis à grauamine, ſecuodum dom. Pet. de Sarce. Conſilia. Primum puro verum, ſi poſſeſſor petebat caoouizationē otuli ſui: & ita procedit quod habetur io clemen. ibi, vt lite pen. & qood not. Io. And. iu c. vt hi cnutra quns. in onuella, eo. tit. lib. vj. Secus vero ſi ſolum petebat ſe abſnlui ab impetitione actnris, & proounriari illum ius noo habuiſſe, ſibiq; ſilentium impnni, quia eoipſo quòd mortuus eſt, verum eſt ipſum ius non habere: morſque ſibi impnnit ſileotium & ſuæ petitiooi viam præcludit: vt §. deinceps. io authen. de nup. cnl. iiij. niſi prnpter fructus & expenſas: vt l. vtiq;. ff. de rei ven. Sed quia quæſtio fructuum & expenſarum cnncernunt hæredes vel execotores mortui ſolum & duntaxat, non eſt ageodum contra perſonas iocertas. ar. de elect. c. vlt. lib. vj hoc ramen dictum præcedens omuino reſtringe, per ea quæ untaui infra circa coocluſionem. xcv. Aegi. Caſu vero quo propter mortem ceſſat iudicium cootra certam perſonam dirigi: ſi amplius ſit ageodum ad tituli canonizationem, puto nedum ſore expedieos, imn puto nmoioo fore neceſſarium abſolutè, quòd ſi citentur per edictum illi quorum intereſt, & quòd aliter iudicium oullū eſt ipſo iure, per c. ſi. de elec. lib. vj. Primò: quia dare oppoſitum ono erit iudicium ex defectu rei. de ver. ſignifica. c. forus. §. in omnibus. quia ab initio hnc fuiſſet neceſſarium abſnlutè, ſi agi debetet contra perſnnam incettam: vt d. c. ſi. ff. de adop. l. nnn ita diuus. de mioo. l. in cauſæ. §. cauſa cognita. io authen. ſi omnes. C. ſi ab hæte. ſe abſti. ergo ex poſtfacto erit idem: quia idem eſt iudicium † de parte quod de to- 2
to. vbi ratio diuerſitatis non apparet. ff. de rei vendi. l. quæ de tota. & maximè patet illud in diffinitiua,
† quæ requirit de neceſsitate peremptnrium. vt l. j. 3
§. item ex edicto. quæ ſen. ſine appella. reſcin. aliàs eſſet dicere quòd iudicium contentinſæ iuriſdictionis factum eſſet vnluotariè, & mutaſſet naturam ſuam: quod eſſet abſooum: ſalua ſemper reuerentia reuerendiſsimi patris dnmiui Cardinalis Viuarien. cnottarium opinantis. Et adhuc ſalua reoerentia eiuſdem reuerendiſsimi patris, noo puto ſecundum

dum dictum huius concluſionis fore ſimpliciter verum. Pono enim, quòd grauatus eſt ſuperſtes in eo ſine cuius reparatione non poteſt canonizationem tituli ſui obtinere: puta quia repulſi ſunt articuli ſui, ſine quorum probatione non oportet con ſtare de iure ſuo, à qua repulſione ipſe appellauerat: repellere † eum ab articulo grauaminis, eſſet eũ
4 repellere à negotio principali: quod eſſet iniquum: modo non poteſt procedi iudicialiter ſine parte, vt dixi ſuprà &c. Secundo quia idem debet eſſe iudicium de termino & de via neceſſaria ad terminum: vt l.omnino.ff.de ſpon. Tertio quia illi quorum intereſt, debent venire ad cauſam in ſtatu in quo eſt modo ſtatus eius: quia pendet articulus appellationis coram iudice ſecundo: & forte etiam articulus principalis negotij in euentum: igitur ſaltem vt ſciatur apud quem illorum iudicum cauſa debeat remanere: de hoc in primis cognoſcendum eſt.

CONCLVSIO LXXVI.

De regularibus. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Prioratum monachalem non expreſſe profeſſus non impetrat abſque diſpenſatione.*
2 *Intentio vt fundetur, probatio eſt neceſſaria, ſiue ſit affirmatiua ſiue negatiua.*
3 *Probandi onus quando transferatur in actorem.*
4 *Reus non cogitur proponere ſuam exceptionem, niſi actor propoſuerit & probauerit ſuã intẽtionem.*
5 *Exceptiones ſunt arma reorum: replicationes vero arma actorum.*
6 *Exceptio niſi probetur, fruſtra probabitur eliſio.*
7 *Gratia qualiter habet tacitam conditionem, ſi expreſſa veritate nitantur.*

a 1 NON expreſſe: profeſſus [a] non impetrat † prioratum monachalem ſine diſpenſatione: [b] vt
b clemen.ne in agro.§.ſane.ij.& profeſsionem expreſſam, ſi negetur, probare tenetur: nec ſufficit confeſſio qua confitetur aduerſarius ipſum tempore impetrationis fuiſſe priorem alterius prioratus. Conſilia. Sed dominus reuerendiſsimus dominus Cardinalis ſancti Euſtachij contrarium ſentit: per no.in c.exceptiones.per Ioan.An.in nouella. Primum eſt indubitatum: Secundum eſt dubium. Nam facio differentiam inter ea quæ conſtituunt neceſſario intentionem agentis vel excipientis, & ea quæ non conſtituunt: licet ſint talia, quorum oppoſita huiuſmodi intentionem probatam elidunt. Nam in primis di-
2 cendum eſt pro regula: quòd ad † intentionem fundandam illorum probatio eſt neceſſaria, ſiue affirmatiua, ſiue negatiua exiſtat. Vt ecce promiſiſti mihi dare centum ſi Titius ante tale tempus Romam non veneri: nunquid ſi volo cõtra te agere, ex hac promiſsione oportet me deducere, & probare iſtam negatiuam, videlicet quòd Titius ante iſtud tempus Romam non venerit, nec venire poſsit? certe ſic: quia ex hoc competit mihi ius agendi. Iſte eſt caſus l.hoc iure.ff.de ver.obli.& ibi Bar. per hanc regulam ponit regulam ſupradictam. De exceptione ponė exemplum per Inno.de accu. ſuper his recitata & modificata optime per Bar. in l.hoc iure. In aliis vero ponitur regula in totum contraria: quia agenti vel excipienti cuius intẽtio de iure iam fundata eſt, non oportet illam deducere, nec probare, quorum appoſita ſuam intentionem iam probatam poſſunt euenire: vt ecce creditor ad fundandum ſuam intentionem ſolùm habet probare, ꝙ credidit. Sed ſi probaretur ſolutio, euerteretur eius intentio: nunquid ergo habet ipſe neceſſe deducere & probare non ſolutionem, vel ſi fecit pactum de non petẽdo primo, & ſibi eſt factum de petendo ſecundo, certè non habet neceſſe ad fundandum ſuam intentionem probare, niſi creditum, quouſque elidatur ſua intentio per probationem pacti primi, &c. Ago vt procuratot, excipitur quòd ſum minor affirmatiuè vel negatiuè: non curo: antequam probetur me eſſe minorem, repellat ego, niſi probem me maiorem? certè non, quia cùm edictum de procuratore ſit prohibitorium, in quo quilibet admittitur non prohibitus: eo ipſo quòd ſum conſtitutus, fundata eſt intentio mea de iure: licet per oppoſitionem & probationem exceptionis contrariæ poſsit elidi. & ita not. Inn. in d.c.ſuper his quo ad creditorem. & Ioan.Pet.& Cy. & hoc verum, niſi fama † faciens pro negante, transferat onus probandi in actorem. Ita not. Ioan.vj. q. 3
vlt. actio in fi. primæ gl. Ber. de elec. cap. bonæ. Spec. eod. tit. §.j. ver. teſtat. Archid. de elec. cap. ſi fortè. lib. vj. Innoc. de dolo. cap. cùm olim. ipſe Spec. in cap. vt circa. lib. vj. Hoſtien. de presby. non bapt. c. veniens. Faciunt not. Spec. de ſpon. tu ſi. Tenetur enim reus probare negatiuam ſeu affirmatiuã talem: quia neceſſaria eſt ad fundandum ſuam intentionẽ. Faciunt not. Hoſtienſ. in ſumma de probat. §. fin. ver. verum. & probat regula prima per me data. Probo ratione: quia reus † non habet neceſſe proponere ſuam ex- 4
ceptionem quouſque actor propoſuerit & probauerit ſuam intentionem. vt C. de excep. l. ſi quidem. ergo nec actor, cuius intentio eſt fundata, niſi per exceptionem elidatur, habet neceſſe proponere & probare ad effectum tollendi exceptionem elidentem ſuam intentionem ſiue replicationem eliſiuam dictæ exceptionis, quouſque exceptio ſit propoſita, probata: quia ſicut † exceptiones ſunt arma reorũ: 5
ita replicationes ſunt arma actorum: vt c. à nobis. de excep. & de repli. in princ. & ibi ſatis probatur, quod proximè dictum eſt. Modo ita eſt, quòd cùm quilibet monachus de iure communi ſit habilis ad prioratum regularẽ ſui ordinis, ſibi alias canonicè conferendum: niſi ſit de ſpeciali iure prohibitus: eo ipſo ꝙ probat ſuam collationẽ alias canonicam, fundat ſuam intẽtionem de iure communi: hoc verò quòd ſit de iure ſpeciali prohibitus, quia nõ expreſsè profeſſus, habet neceſſariò fundare ſuam intentionem rei ad hoc excipiẽtis etiam negatiuè: quia hoc quòd ſit profeſſus, non concernit directè modum fundandi intentionẽ monachi agentis: quia ex illo capite directè non cauſatur ſibi ius, ſed concernit replicationem, quam habere poteſt monachus cõtra dictã exceptionẽ, ſi opponatur, & eiuſdẽ replicationis eliſionẽ. Igitur niſi † probetur exceptio, fruſtra pro- 6
baretur eliſio: per l. ſi quidẽ. al l. Et ſi teneremus hoc caſu diſtinctionẽ, quam dicit Io. Andr. in d.c. exceptionis. nõ eſſet abſurdum: quæ habet quòd expreſſa probentur, tacita non. Ratio tacitorum eſt dicta ratio expreſſorum ſic: quia expreſſa ſunt pars gratiæ, & mouerunt principaliter concedentem.

7 & faciunt gratiam conditionalem:quia † quælibet gratia habet tacitam conditionem, ſi expreſſa veritate nitantur.de reſcrip.cap.ex parte.ideo neceſſaria ſunt ad probandum intentionem agentis. Sed oppono de not.Ioan.And.in regula,infamibus.li.vj.in quæſtione ibi per eum diſputata.vbi dicit in ſimili, confirmatorem debere inquirere ex officio.alleg.c. ſi fortè, alleg.de elect.c.cum inter ca-in fi.& c.cum nobis olim.& c.nihil.de appella.c.conſtitutus. Sed forte dici poſſet iſta loqui in confirmatione,per quã cõfertur ius in beneficio & titulus totus.Sed in declaratione collationis loquitur,& difficilius eiiciũtur tam promoti quàm promouendi &c. vt l.parte furioſo. Item quia iudex rendens ad ſolam declarationem, nihil facit ex officio : ſed ſolum cognoſcit inter partes & iudicat ſecundum allegata.ff.de offi. præto.l.illicitas.§.veritas.& huiuſmodi naturæ ſunt communiter omnia iudicia:quia regulare eſt,quòd iudex cognoſcens inter partes nihil ſuppleat de facto:vt C.quæ deſunt aduo. per totũ. ſed iudex confirmans vltra id quod inter partes declarat electionem eſſe canonicam,habet eam confirmare ex officio,& per talem confirmationem titulum dare:qui non debet dari, niſi bene merito, idoneo, habili, & ſufficienti.Ideo nõ mirum ne ettet eius officiũ, debet ex officio parte etiam non inſtante inquirere de prædictis, quòd rectè vendicat ſibi locum in auditore declarante acceptationem eſſe canonicam prouidente per decre.audit.ex ideotitate rationis. Vos cogitabis.De alio dicto putarem idem quod præfatus reuerendiſsimus pater & dominus meus domi. Cardinalis ſancti Euſtachij:quia poſſeſsio vel communis reputatio hic ſatis ſufficit:& videtur not. Io. And.in d.c.exceptionis. & dicta regula, infamibus. Sed ſi tenuit beneficium aliud,eandem habilitatem requirens : videtur fuiſſe in poſſeſsione, vel quaſi habilitatus huiuſmodi & pro tali fuiſſe reputatus. facit c.ſi iudex.de ſententi.excommu.lib.vj. Et quia poſſeſsio onus probandi in alium transfert. C. de proba.l.ſiue poſsideris.cum ibi not. & ita iſta tota concluſio ſaluo pomo dicto nimis mihi eſt dubia. To cogitabis,& videbis diſputationem Ioan.Andr. in regula, infamibus.

a ¶Expreſſe profeſſus. *Nota quòd nemo debet recipi ad profeſſionem ante annum probationis.xvij.quæſt.ij.conſuldus.*

b ¶Sine diſpenſatione. *Adde ſecundum Ray.in ſum.ſua,de lapſu & diſpen. quòd diſpenſatio eſt iuris relaxatio : & vocatur vulnus:quia vulnerat ius commune.xxvj.quæſt.iij.ipſa pietas.*

CONCLVSIO LXXVII.

De conceſſ.prabenda. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Gratia dua ſimul concurrentes, nempe ſpecialis & communis, qua nam earum præferatur.*

1 SI concurrunt † gratiæ ſpecialis & communis, præfertur ſpecialis tanquam impar, maxime ſi habet maiorẽ taxam, vel primo præſentauit. Conſilia. Hodie tenet palatium totum contrarium de primo & ſecundo,& de tertio nullus dubitet. Vide in libro diſputationum mearum , vbi de hoc mentionem feci : quàm prulixe ſuper hoc diſputaui ideo non inſiſto hic.

CONCLVSIO LXXVIII.

De iudicijs, & de dila. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Litis in deciſione ſemper ſequenda eſt conſuetudo loci, vbi res ſita ſunt de quibus agitur:que verè ad litis ordinationem attenditur conſuetudo loci in quo iudicium peragitur.*

SVper appellatione à diffinitiua lata ab auditore cameræ procedit auditor palatij ſuper hoc depotatus , ſicut in ſecunda inſtantia, quo ad obſeruationem terminorum.Conſilia.Idem ſeruamus,ſi à quocunque alio de extra curiam vel de curia, & de extra palatium fuiſſet appellatũ. Ratio eſt : quia licet quo ad litis † deciſionem nos ſequi debemus 1 ſemper loci conſuetudinem, vbi eſt negotium vel res ſitæ de quibus agitur:& idem in delictis,vt ff.de euict.l.ſi fundus.& de vſuris.l.j.& de reg.iur.l.ſemper in ſtipulationibus.& auth.qua in prouincia.vbi de crimine agi oportet. in principio, tamen quo ad ea quæ concernunt litis ordinationem , nos attendimus locorum conſuetudinem, in quibus iudicia agitantur:vt ff.de teſtib.l.iij.§.fio.& C.de epiſcop.& cler.l.cum clericis.in fin.& ita not.C y.C.de ſumma trin.l.j.in ij.quæſt. in fin.& C.quæ ſit long.conſuet. d.l.cum clericis.& l.j.in ij.quæſt.& ibi plenius. Sufficit ergo quòd in prima inſtantia fuerunt ſeruati termini ſecundum forum ſuum , vt dici poſsit vere fuiſſe inſtantia prima , & nunc in iſta ſecunda ſeruentur termini coram auditore palatij ſecundum conſuetudinem palatij.

CONCLVSIO LXXIX.

De accuſationibus. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Reus abſoluitur ab inſtantia iudicij & impetitione, ſi iste conteſtata accuſator ſe abſentauerit.*

2 *Pœna talionis quando ceſſet.*

3 *Accuſator ſuccumbens qua pœna plectendus.*

4 *Executionis difficultas ſeparata à ſententia, non debet impedire ſententiam.*

LIte conteſtata † in cauſa criminali,poteſt accu- 1 ſatore ſe abſentante procedi in curia per audientiam,& abſolui accuſatus, nedum ab inſtantia iudicij.ſed etiam ab impetitione : ſed non pœna talionis ſibi imponi. Conſilia. Notabilis eſt iſta concluſio.Ratio primæ partis eſt:quia tunc ceſſat ratio legis prohibentis abſentem damnari: quæ eſt propter pœnæ imponendę grauitatem:& quia non poteſt imponi abſenti : vt l.abſentem.ff.de pœnis.ita procedunt C. de accuſ.l.ſi accuſate.& l.abſentem. & l. fin. Si enim eſſet crimen in quo imponeretur pœna non ita grauis , vt eſt relegatio vel minor, quæ poteſt abſenti imponi : procedi poſſet contra abſentem cõtumacem:vt in dicta l.abſentem.quod intellige de abſente lite conteſtata : quia ad inſtar priuatorum iudiciorum.l.abſentem.de pœnis.alle. Modo in tali † abſolutione quæ vltra non progre- 2 ditur,ceſſat impoſitio pœnæ talionis [a] quantum ad a officium iudicis : quia illud expirat.l.iiij.C.depo.& l.fin.C.de fruc.& lit.expen.& eſt caſus C.de calum. l.j.& ibi no. Item aliàs non imponetur, niſi directa accuſatione inſtituta , vt ff. de accuſ. l.j.§.j.& not. in

in dicta l.j.C.de calum.& tunc non ferretur ſententia,niſi parte accuſata præſente, vt l.ſi accuſationibus.l.abſente.& l.ſi.C.de accuſat. & l. abſentem. ff. de pœnis.allegatis.De pœnis verò alias extraordinariis illius qui deſtitit ab accuſatione,vel eam nõ terminat infra tempus vel contumaciter eam proſequi recuſat, vide Cyn. C. qui accuſ.non poſſunt. l.iij. in iiij.quæſt.Et ſecutus opi.Pe.non recito:quia non facit ad propoſitum. Quo ad ſecundam partem concluſionis dico hanc partem non procedere, niſi in crimine pro quo imponitur pœna relegationis maior:vt not.in dicta l.abſentem. de pœn.not.Cyn.de accuſ.l. abſentem. & in illo crimine eſt ratio: quia
5 eadem † pœna imponitur accuſatori ſuccumbenti per ſententiam,ſicut imponeretur accuſato,ſi conuinceretur.vt l.j.de calum. & ita not. in d. l. abſentem.C.de accu.l.j.& de adult. l.quamuis. Secundo dico,quòd habet locum iſta pars abſque dubio. vbi antequam cauſa eſſet inſtructa,& concluſum in ea, ſe abſentaret accuſator, ſi cauſa non totaliter instructa,& concluſo in cauſa ſe abſentauerit accuſator.Iſte caſus dubius eſt: quia communiter omnes doct. tenent ſententiam ferri non poſſe propter iura loquentia indiſtincte. Sed tamen hoc non obſt. Iacob.de Are.& domi.Ioan.Nicho.Aurialen.epiſcopus contrarium tenent.facit l.quamuis. alleg. C.ad legem Iuli.de adult.licet loquatur in caſu,in quo venit ſententia ferenda pro abſente & contra præſentem .probat Iacob. quia ceſſante ratione l.&c. ff. de iure pa.l.adigere.§.quamuis. Modo ratio,quare non damnatur abſens,eſt,ne cauſa inaudita damnaretur ff.de requiren.reis.l.j.modo iſta cauſa ceſſat hoc caſu.Item videtur ſe abſentare cauſa impediendæ,vel differendæ ſententiæ:igitur ſuæ malitiæ eſt obuiandum. Item quia illud obſeruatur in priuatis:igitur. arg.l.abſentem.Item non valet iſta ratio:quòd quia non poteſt imponi abſenti etiam per l. abſentem. ff.
4 de pœn.alleg.quia † difficultas executionis ſeparata à ſententia non debet ſententiam impedire:vt ff. de pœnis.l.in ſeruorum.& l.qui vltime.& de verb.obl. l.conſcius.§.illud.imo caſtigatio ictus fuſtium,quę eſt pœna minor relegatione,non poteſt abſenti imponi. Præterea quia imo poteſt fieri executio, vt in ciuilibus:iuxta ea quæ leguntur ff.de re iud. l. à diuo Pio.circa prin. de bo. aucto. iudi. poſſi. l. ſi eum vnus.§.fin.C.de iud.l.properandum.§.ſin autem. et. in auth.vt nulli iudi. §. ſi quis vere comprehenſorum. Aegid.

a ¶ Pœna talionis. *De hac pœna vide Leuitici xxiiij. & xiiij. quæſt.1 quid debetur. Adde iuxta Fel. in c. ſuper his.ij. col. de accuſ. quòd pœna talionis poteſt aboleri conſuetudine. & ſecundum Alber. C. de accuſ. l. ſi. talis pœna de conſuetudine non ſeruatur.*

CONCLVSIO LXXX.

De probationibus. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Exacta forma remiſſa, an omnis forma remiſſa.*

ARticulus iſte aſt minor, vel cum peperit mater poſt talem annum:valet etiam materia obiectiua, dummodo exacta forma per Papam ſit remiſſa. Conſilia.Pene procederet concluſio dempto verbo, exacta:ſed ſicut ſtat,periculoſa eſt: quia non ſequitur,exacta forma † remiſſa eſt:ergo omnis forma re- 1
miſſa eſt. Modo iſte articulus quòd P.eſt minor xxv. annis,nullam formam habet:& tamen poteſt habere formam, licet non adeo exactam, ſicut requirit materia obiectiua, in qua puto adeo exactam iuxta mentem huius concluſionis adaptari,videlicet formam deſcribentem aliquod tempus neceſsitatis certum vel incertum,per quod poſſet appropinquari veritas articuli ad mentem teſtium omiſſo anno, menſe,& loco.

CONCLVSIO LXXXI.

De reſcriptis. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Partium conſenſus, non facientes quòd poſsit articulus iuriſdictionalis cõmitti an habeãt æqualitatẽ.*

COnſenſus partium † non facientes quòd poſ- 1
ſit articulus iuriſdictionalis committi, non habent æqualitatem:de quibus in c.ſtatutum. de reſcri. lib.vj.Conſilia. Hæc concluſio eſt indubitata hodie per capit. ſi. quæ ipſo iure reddit irritum quicquid ſit contra tenorem iſtius c. & ita tenet glo. in dicto c.ſtatutum.§.j.ſuper ver.committantur. & ita tenet Archidiacon.ſed de loco ſecus:vt in c.nullo quoque. eod.tit.quod intelligo,niſi Papa vel cancellaria eius proprio motu [a] iudicem talem dediſſet ſub bulla: a
quia tunc non eſſet quod imputaret parti:vt notat. Innoc.in extrauagan.præſenti.Innoc.iiij.de qua fuit extracta conſtitutio Bonif.c. ſtatutum.alleg. ſicut ſi Papa nominaret illum, cui committeret ſimplicem clericum.& hoc ſecundum Bar.& hoc dummodo id exprimat in litera, quòd motu proprio datur talis iudex,aliàs non:prout hoc recitat glo.in d.c.ſtatutum.§.j.ſuper ver.literarum.& ibi ſunt alleg.a.in dicta gloſ.De cancellaria non procederet dictum Innocen.in extrauag.præſenti. niſi literæ expedirentur nomine Papæ: quia cancellaria contra c. ſtatutum.venire non poſſet. vt clementi. ne Romani. de elect.in clemen.cum concordantiis.

a ¶ Proprio motu. *Motu proprium verum æquipollet clauſula non obſtante: vide Bar. in l.j. de pict. bon. Et an firmet vel ampliet gratiam vltra præſumptam mentionem concedentis in c. ad aures. de reſcr. Et an motum proprium poſsit probari per teſtes. c.cum inter. de excep. vltra medium.*

CONCLVSIO LXXXII.

De iudi. De dilatio. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Defenſiones ſuæ nemini ſunt auferendæ, nec in cauſa non ſeruatis ſeruandis concludendum.*

SI Papa committit epiſcopo Pariſienſi, quòd ſuper debito,quod eſt inter C. & B. ſummarie & è partibus vocatis ſe informet: informationem intimet poſtea Papæ: Informatione remiſſa, auditor ſuper hoc negotio deputatus à Papa, terminis non ſeruatis,ſtatim vocata parte ad dicendum contra commiſsionem,item ad ſententiam audiendam poteſt pronunciare in cauſa.Conſilia. Hoc intellige ſi ſeruatis ſeruandis ſecundum naturam cauſarum ſummariarũ proceſſit cõmiſſarius inter partes vſq; ad ſentẽtiã incluſiuè:alioquin cõcluſio eſſet inſuſtẽtabilis:q̃a † nemini ſunt ſuę defenſiones auferẽdę,de 1
re

re iudica.c. paſtoralis.in clem. fat eor tamen, quòd non fuit arctatus aduerſarius ad ſtilum palatij obſeruandum. Et hoc eſt quòd voluit concluſio:vt credo:videlicet, quòd licet ille terminos palatij non ſeruauerit, dummodo alias rite proceſſerit, ſecundum naturã cauſæ debeat auditor ex dicto proceſſu ſine aliis terminis pronuntiare:quod ſatis puto.

CONCLVSIO LXXXIII.

De probationibus, & de ætate & qualitate. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Articulus, de lite mota contra rectorem eccleſiæ, datus ad probandum legitimum impedimentum, cur non ſit nominatus ad ſacros ordines, an ſit admittendus.*

2 *Caſus qui ſequitur moram moroſam non excuſat.*

1 SVper hoc, an articulus † de lite mota cõtra rectorem parochialis eccleſiæ datus ad probandum impedimentum legitimum non promoto ad ſacros ordines, non faciens mentionem qualiter io adeptione poſſeſsionis pacificæ eccleſiæ fuerit mota lis: ſeu vſque ad quod tempus durauerit lis, ſit admittendus: fuerunt conſilia diuiſa: quia Petrus de Sarcen. diſtinguebat, an modicum tempus poſt motum litis ſucceſsiſſet &c. Gul. Gal. quòd præſumitur duraſſe etiam per quinquenniũ ſequens, de quo agitur. Ego Aegi. per l. properandum. C. de iudi. Item cum per rectorem ſteterit quominus &c. c. cõmiſſa. de elect. & c. licet. ij. de preben. lib. vj. Et quia articulus datus ad eludendum conſtitutionem, licet canon. debet eſſe certus & neceſſario concludens, & de tempore adoptionis &c. Igitur c. commiſſa. alleg. cum ibi nota. Conſilia. Supponendum eſt, quòd contra iſtum dictæ eccleſiæ poſſeſſorem pro parte illius qui eccleſiam impetrauerat tanquam vacantem per eius non promotionem, iuxta decre. licet canon, & qui eum ad cauſas prouocauerat, conſtabat in actis illum poſſeſſorem fuiſſe per quinquennium dictæ eccleſiæ pacificum poſſeſſorem: idcirco ipſe poſſeſſor ad ſui defenſionẽ volens deducere impedimenta ſuæ non promotionis occaſione cuiuſdam litis ſibi motæ ſuper dicta eccleſia deducebat litem: ſed in articulis non deducebat qualiter dicta lis per dictũ quinquennium duraſſet: dubium fuit an dicti articuli eſſent admittendi vel repellendi. dom. Viuariẽ. diſtinguebat. Et dom. Guil. & ego fuimus contrarij. Quid dicendum? iſta concluſio duplex habet dubiũ. Primum eſt, vtrum materia dictorum articulorum ſit bona, ſuppoſito quòd tempora eſſent bene deſcripta. Secundum dubium eſt, ſi ſit bona materia, vtrum ex defectu formæ dictæ malæ deſcriptionis veniant nihilominus dicti articuli repellendi. Primum dubium expeditur per lecta & not. de elect. c. commiſſa. §. j. non obſtan. no. Inno. de appel. c. conſtitutus. ij. quæ dubium faciunt: ſed non ſeruatur, imò ſtatur hodie glo. c. commiſſa, ſuprà alleg. quàm ſequitur Archid. Ad declarationem ſecundi quæro de duobus. Primum eſt, quid ſi in fine anni dati ad promouendum ſuperueniat lis, vtrum cauſabit ſibi impedimentum legitimum quòd impediat vacationem? Secundo quæro, quid ſi poſt ſex menſes illius primi anni veniat impedimentũ litis, & ante ſex mẽſes ante finem quinquennij ceſſauit impedimentũ. an debeant iſta duo ſemeſtria ſimul coniungi, & facere vnum annum, vt ſic ſit locus decr. licet canon? Circa primũ dubium ſic diſtinguo: quia aut adhuc dum ſuperuenit impedimentum, reſtabat tempus ſufficiens ad ordines omnes vel quos habebat recipere tunc ſuſcipiẽdos, & tunc impedimentũ ipſum excuſet, per no. Archi. de electio. c. cum ex eo. ſuper ver. tunc. lib. vj. & Ioan. And. in regula imputari. de reg. iur. lib. vj. in quæſtione ibidem per eũ diſputata, & iura & rationes dictorum Ioan. And. & Archid. in locis prætactis per eos alleg. Aut tãtum ſe arctabat, quòd non reſtabat ſibi ſufficiens tempus ſuſcipiẽdi ordines, quos habebat ſuſcipere: & tunc dic, quòd impedimentum eum non excuſat. ar. no. In. de appel. c. ex ratione, poſt medium gloſ. magnæ: & probant motiua contraria alterius partis, & iura alle. per doctores præfatos in locis ſupra alleg. Caſus enim qui ſequitur † moram moroſam, non excuſat. ar. no. per Innoc. ſed ſibi imputatur. ff. ſi certum pet. l. quid te, de ver. obligatio. l. ſi ea legati. à contrario. Item quia ſubſunt hic duo impedimenta: vnum ex culpa ſua, aliud ſine culpa. ſublato vno remanet aliud: ergo. ar. extra. de vſu pallij. c. ex tuarum. Nec obſt. c. commiſſa: quia fateor, quòd non vacat ante finem completi anni: ſed non negat quin tunc vacaret hoc caſu. Circa ſecundum dubium videtur dicendum, quòd dicta tempora non coniungãtur, ſed quòd ceſſante impedimẽto detur annus integer, ſicut dicitur poſt finitam diſpenſationem. c. cum ex eo. lib. vj. & ibi no. Ioan. And. in nouella. & etiam Archi. in glo. additionali ſuper verb. annum. per c. ſi electio. de elect. li. vj. dic reperio in ſimili quòd cum lex impedito reſtituit, tantum reſtituit ſicut prius, in auth. de his qui ingredi. ad app. C. de appella. in prin. §. j. & ſecundo. & tertio. dicto c. ſi electio. Sed vbi homo reſtituit tempus, tunc non reſtituit, niſi tantum quantum perditum fuit per impedimentum. vt ff. ex quibus cau. maio. l. ab hoſtibus. in fi. no. Innocen. de appell. c. ex ratione, poſt medium mag. gloſſ. Modo hic lex reſtituit tempus, prout in c. commiſſa. ergo reſtituit tantum ſicut ab initio dedit. probant hoc: quia alias neſciretur, quòd aliud tempus eſſet impedito reſtitutum: cum ius nõ determinet ad tempus. Itẽ quòd conſtitutio c. licet canon, imponit pœnam ipſo iure. Igitur non extendit ſe ad caſum huius coniunctionis non expreſſum, per c. ſtatutum. de elect. lib. vj. not. Ioan. Andr. in regula, odia. in iij. quæſt. in vj. Nunc ad quæſtionem principalem. videlicet ad ſecundum principale dubium accedo: & dico quòd non oportet, quòd deducat articulos, quòd in limine adeptæ poſſeſsionis fuit impeditus, per reſponſionem primi dubij: nec oportet quòd deducat formaliter, quòd impedimentum durauerit vſque ad finem quinquennij per reſponſionem ſecundi dubij: ſed neceſſe eſt, quòd deducat ad tantum & tale tempus: & ſic deſcribat extrema & medium illius temporis, quòd infra tempus adeptæ poſſeſsionis pacificæ & finem quinquennij non reparatus annus continuus præcedens impedimentum, nec annus continuus ſequens impedimentum, nec etiam annus continuus intermedius illius impedimenti,

dimenti,quo anno continue ſine interpellatione iu
ris vel facti ille turbarnt in poſſeſsione per prædi-
cta: & eredo quòd illa ſenſerit· dominus Viuarien,
tario hujus quia aliàs articulus de neceſsitate oon
concluderet,per prædicta.

CONCLVSIO LXXXIIII.

De reſcriptis. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Litera gratioſa ſurreptitia ſunt nulla ipſo iure.*
2 *Litera falſa non ſunt litera, nec falſus procurator eſt procurator.*

a EXecutoria impetrata ſuper execntiooe [a] trium
ſenteotiarum & taxatione expenſarum tertiæ
ſententiæ:pendente tamen appellatione à dicta ta-
xatione interpoſita:& proceſſus inde ſecuti quo ad
articulum dictæ cauſæ nulli ſunt ipſo iure,per fuo-
damentum.c.ſuper literis. Conſilia.Neſcio qualiter
iſta cooclusio emanauerit, niſi ex autoritate domini
Viuarien.à quo etiam duæ aliæ cooclusiones, vide-
licet conclusio xxij· & conclusio xxviij. in fin. quæ
ſunt ſuprà. Puto tamen conclusionem de iure non
procedere. Nam iſta eſt differentia inter literas gra-
b tioſas, [b] & literas de iuſtitia: quòd gratioſæ literæ
1 ſorreptitiæ † ſuot nullæ ipſo iure:licet per exceptio-
nem ſurreptionis oppoſitam valeant elidi.Sed nihi
lominus dant iuriſdictionem ipſo iure: & ita oot.de
reſcriptis.c.ad audientiam ij. io fine vltimæ gl. ap-
probatur per Iooc.& Compo.& Io. An.quia idem
tenet Inn.de literis iuſtitiæ in d.c.ſuper literis.in gl.
imò ſine forſan, in princ· & poſt prin. in ver. item ſi
quis impetrauerit &c. io princi.dictæ glo.Iono.Po-
tes colligere ad hoc probandum vnam rationem de-
mooſtratiuam ſecundom me.idem not. Ino eodem
tit.cap.cæterum.in gl.tertia.& ibi potes aliam ratio
nem colligere ad hoc probandum, etiam demon-
ſtratiuam,ſecundum me. prædictam diſtinctionem
expreſſe videtur approbare idem Innoc.eodem titu.
c.cum dilecta.& c.cooſtitutus.in dicto c.ad audien-
tiam.vbi videtur ſatis firmare pedem:& hoc ſit ſpe-
ciale in literis gratioſis,quæ obtentæ per ſurreptio-
nem nullæ ſunt ipſo iure: de quo videtur caſus de
præben.c.fin.Eandem diſtinctiooem ponit Compo.
& approbat in dicto c.ſuper literis.in fi.& eam reci-
tat Ioan.And.io cap.ad audientiam.alleg.ſuper fin.
vltimæ gl. ſaluo quòd in literis beneficialibus quo-
dammodo diſtinguit. ibi vide. Caue: quia ſecus de
2 literis † falſis:quia illæ non ſuot literæ reuera,ſicut
falſus procurator oon eſt procurator: oec dant ali-
quam iuriſdictiooē:imò nullæ ſunt ipſo iure,vt no.
ipſe Innoc.in dicto c. ſuper literis· in dicta glo· imò
ſine forſan.ver.ſed quid ſi literæ falſæ &c.cum ver-
ſibus ſequentibus, vſque ad finem illius gloſ. Item
ſecus eſt in literis obreptitiis,id eſt contra conſcien
tiam Papæ & ſuorum officialium impetratis: quia
illæ etiam ſunt ipſo iure nullæ:oec valere poteſt pro
ceſſus aliquis habitus per eaſdē, prout hæc pulchrè
no.Innocen.eodem tit.c.cum dilecta.in gloſſ.& fur-
tiue. vbi hoc probatur. ibi vide. Sed opponas, quia
per hoc ſequeretur,quòd lata eſſet ſententia diffini
tiua à qua nunquam fuiſſet appellatum, & quæ ita
in rem iudicatam iuiſſet:& ille contra quem lata eſ-
ſet, fingens ſe ab ea debite appellaſſe,obtiocns iudi-
cem appellationis, qui aliàs ſeruatis ſeruandis di-
ctam ſententiam reuocaret, quòd valeret ipſo iure
ſecunda ſententia reoocatoria primæ: quod videtur
prima facie contra cle.ſi appellationem· de appellat.
in cle.Reſpoodeo & dico, quòd imò eſſet oulla: niſi
in caſu in quo de viribus ipſius ſententiæ vel appel-
lationis ab ea intariectæ fuiſſet coram ſecundo iudi-
ce diſputatum, & per eum tacite vel expreſſe præ-
ſeoſo appellante diſcuſſum:vt not.Iacob.de Are. &
Cyn.C.quando prouo.non eſt neceſ. l.j.& C. ſi con-
tra ius. l. præſcriptione. & in fine ſecundæ coll· &
Ber & Io.An.de re iudi.c.inter monaſterium.& pro-
batur ff.de compen.l.quid ſi io die.§.primo.quę ſen.
ſine appella.re.l.j.io prin.ff.de eood.vide eleganter,
§.j.de fide inſtr.l.ſi.per quod apparet,quòd ceſſao-
te iſto caſu & poſito caſu dictæ cle. nullitas ſenten-
tiæ non venit ex defectu ioriſdictionis: quia ſi ſic
oon poſſet habere caſus.quem proximè dixi,ſed ve-
nit à conſtitutione poſitiua, quo ad talē ſecundam
ſeotentiam latam contra primam inficit ipſo iure.
C.quando prouo.ooo eſt neceſ. l. j. eum ſimi. & lo-
quitur cle.io caſu certo: videlicet in quo cōſtabat
de deſertione:ſed ſecus in dobio in quo prædixi: li-
cet glo.cle. videatur dicere ſecundam ſententiam
non valere tanquam à non ſuo iudice latam: quod
noo capio:oiſi dicamus,quòd iſte ſit vnus caſus ſpe-
cialis in quo literæ ſurreptitiæ non dant iuris dicta-
men in principali,niſi in euentum iu quem pronun-
tiaretnr ſuper præambulo, videlicet appellatū fuiſ-
ſe &c.quod de iure forte non eſſet abſonum. Prædi-
ctam opiniooem& diſtinctiooem inter reſcriptum
falſum, & ſurreptitium ponit Cy.C.ſi contra ius vel
vtili.publ.l.præſcriptiooe. circa prin. iiij. collat. &
loquitur ibi de reſcripto obreptitio aliter quàm
ſuprà.

a ¶ Super executione. *De executione ſententiarum vide plene per Bar.in l.ſi maior. §. quis iudicat. vbi multa bona dicit: & per totum titulum ff. de re iudi.*

b ¶ Literas gratioſas. *Nota differentiam inter literas gratioſas & literas de iuſtitia.*

CONCLVSIO LXXXV.

De præbendis. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Prouiſio nunquam debet fieri, niſi aliquali ſummaria cognitione præcedente.*

SI executor [a] habet mandatum prouideodi de di a
gnitate,quæ dicitur vacaſſe per extrauagantem,
execrabilis,ſi præmiſſa reperit eſſe vera,ſi prouide-
rit non vocata parte.prouiſio eſt ipſo iure nulla, ſe-
cundum Gulielmum Gal. Et ego contra:propter cō
ditionem quam not.vet.ſi repereris.& ver.ſi tibi cō-
ſtiterit,not.gloſſ.in clementin. j. de offic.delegat. &
Pau.in cap.vno.de cenſi.c.præſenti.in clemen.Con-
ſilia· Opinio dom.Gulielm. fundabatur in voa opi-
niooe,quam recitat Innocen. io c. dodum· de præ-
ſumptio.io glo.ij.circa medium illius gl.ver.alij me-
lius diſtinguunt, vbi dicit, quòd quidam melius
diſtinguunt, & dicunt, quod vbi verba ſonant
in conditionem & per literas, tollitur ius alterius,
vel ſit præiudicium alteri:non valet prouiſio,niſi vo

catis

catis partibus præcedat cognitio ſub conditione alleg. xxv. q ij. & ſi non. de reſcrip. c. cum dilecta. Sed finaliter poſt hoc Inno. in eadem glo. in ver. tu dic quòd ſiue verba ſonant, &c. à dicta opinione receſſit. Et Io. Andr. in loco præalleg. & Pau. in d. c. vno. ſtant cum receſſu prædicto in hoc, quòd recitat & non repugnat, & ſto ſicut prius. Ratio eſt: quia † pro
1 uiſio nunquam debet fieri, niſi aliquali ſummaria cognitione præcedente. viij. quæſt. ij. c. j. & ij. Innoc. de elect. c. dilecta. & tamen de narrata ſua propter vacationem non requirit: quia dicta informatio eſt extraiudicialis: vt c. licet: de præb. lib vj. & no. per me infra in vna concluſione. nec poteſt quis conqueri: quia per dictam prouiſionem nemini præiudicatur: licet per abſolutionem poſſeſsionis præiudicaretur. Et ideo in eo vocanda eſſet pars. vt d. c. licet. & ita no. Ioan. Andr. c. de mulcta. de præben. in glo. no. quòd is ad quem. ver. hos quantum.

a ¶ Si executor. *Id eſt delegatus. extrà de foro compe. c. ſi quis cõtra clericum. per Bar & alios. & C. de iudi. l. apertiſsimi. alias dicitur executor qui ſententiam exequitur. C. de execu. rei iud. l. ſi vt proponis.*

CONCLVSIO LXXXVI.

De probationibus. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Literis iudicum ſuper actis iudicialibus non creditur, niſi notarij & teſtium habeant deſcriptionem.*

2 *Viua vox eſt potior quam mortua.*

3 *Epiſcopo denuntianti aliquem ſuum ſubditum eſſe excommunicatum an credatur ſine teſtibus.*

SI referat auditor cameræ auditori contradictorum ſe excommunicaſſe cum clauſula &c. illúmq; non paruiſſe, ſicq; illum excommunicatum eſſe. ſeu ſe ita declaraſſe: non per hoc probatur excommunicaſſe. Conſilia. Ratio, quia literis iudicum † ſuper a-
1 ctis iudicialibus non creditur, niſi notarij & teſtium habeant deſcriptionem, etiam ſi diſpoſitiue loquantur, & ſub data expeditionis ipſius actus. vt de proba. c. quoniam contra falſam. ergo fortiori ratione, ſi non diſpoſitiue nec in facto fiant literæ, ſed ſicut literæ teſtimoniales de facto præterito, adhuc minus credi debet. Et ita procedit quod habetur de teſtib. c. à nobis. ff. de cuſto. reo. l. diuus. Nec mirum: quia ſi viua voce ita teſtificarentur, eis non crederetur xj. q. ij. ſi tantum. & c. placuit. C. de teſt. l. iuriſiurandi. in fin. & extrà. eod. titul. c. licet. Et tamen viua
2 vox [a] eſt † potior quàm mortua. in authen. de fi. inſtru. §. ſi vero. Sed contra: quia epiſcopo denuntian-
3 ti † aliquem ſubditum ſuum per eum fuiſſe excommunicatum, creditur etiam ſine teſtibus. & notat. etiam xj. q. iij c. caue. & de probat. c. poſt ceſsionem. quod c. loquitur in ordinario iudice, eiuſmodi videtur auditor cameræ. Tu ergo ſic diſtingue: quia aut loquimur in caſu in quo excommunicatio opponitur in modum exceptionis peremptoriæ: & tunc habet locum concluſio, & quæ primo allegata ſunt: aut in modum dilatoria: & tunc ſecus: pro ſecundo allegatur ſimilis diſtinctio. de excep. c. pla. lib. vj. in gloſſ. intelligas. & ibi ratio diuerſitatis ad prædicta.

a ¶ Viua vox. *Quòd viua vox præferatur mortua, vide Specu. ij parte titul. de probat. §. ij. ver. ſed pone.*

CONCLVSIO LXXXVII.

De præbendis & de iure patronatus. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Renuntiatio facta ex cauſa permutationis an valeat.*

2 *Superioris auctoritas an requiratur in renuntiatione.*

3 *Renuntiatio facta ex cauſa permutationis, facta videtur ſub conditione tacita.*

REnuntiatio † & collatio factæ ex cauſa permu 1
tationis contempto patrono [a] non ſunt nullæ: a
licet ſit collatio irritanda: quod videtur tenere Pau. in cl. vna. de re. permuta. Et ad c. decernimus. xxvij. q. vij. per me in contrarium allegatum fuit per do. Pet. de Sarce. reſponſum, quod loquitur in caſu in quo patrono licet præſentare quem vellet: licet tunc de eius præiudicio ageretur: ſecus hic agitur &c. Conſilia. Vide de concluſione infrà, in quadam concluſione, vbi plene de hoc dixi. Ideo circa hoc de præſenti non inſiſtam: ſed ibidem dicam. De renuntiatione nullus dubitare debet: quia omnes præter Io. mona. cuius opinio reprobatur in c. vno. de rerum permuta. lib. vj. tenent renuntiationem factam ex cauſa permutationis valere: etiam ſi permutatio ſuum non poſsit ſortiri effectum: licet habeatur recurſus, ſecundum c. ſi beneficia. Sed oppones contra. Primo quia patrono fiet præiudicium, ſi perderet rectorem, quem retinere ſibi & eccleſiæ forte expedit: ergo ſicut propter intereſſe patroni vitiatur collatio: ideo propter huiuſmodi intereſſe vitietur renuntiatio. per c. decernimus. alleg. faciunt no. Innocen. de renun. c. quòd in dubiis. vbi expreſsè vi
detur tenere quòd eo modo quo requiritur † su- 2
perioris auctoritas in renuntiatione huiuſmodi, eodem modo requiritur conſenſus illorum, quorum intereſt. alle. xix. q. iij. ſtatuimus. & viij. diſtinct. ſi quis. Sed conſtat quòd defectus auctoritatis redderet totum nullum: vt de renuntia. c. admonet. & dicto c. quod in dubiis. igitur &c. Secundo: quia re-
nuntiatio † facta ex cauſa permutationis: facta vide 3
tur ſub conditione tacita, ſi permutationem ſuus effectus ſequi poſsit. Igitur ſi conditio huiuſmodi futuri euentus non eueniat: renuntiatio nullum effectum habere debet. Et quòd tacite ſubintelligatur à iure dicta conditio, videtur tenere Io. And. in c. vno. de re. permuta. li. vj. in nouella, ſuper verb. ſui epiſcopi. verſi. in prædictis tamen caſibus. & ver. vel ſaltem. Et contrarium puto: quia hoc faceret præiudicium &c. Aut conditio &c. vt ſupponunt iſtæ duæ rationes in contrarium factæ. Sed dico quòd neutrum horum hoc facere poteſt. Dico enim primo, quòd non primum: quia tale præiudicium producit quæſtionem in iure talem renuntiationem recipiendi: ſed hoc inducit quòd debet interuenire conſenſus ſecundum omnes. Modo talis conſenſus poteſt interuenire ex poſtfacto: & eius defectus ipſo iure actum non vitiat. de elect. c. quòd ſicut. Ita no. in ſimili Ioan. And. de elect. c. nemo. li. vj. prout plenius deduxi ſuprà in vna concluſione: ibi videlicet fateor quòd patronus poteſt agere de contemptu. & petere quòd caſſetur renuntiatio. per c. quòd ſicut. alle. Item dico quod tacita conditio hoc facere non poteſt: quia ſicut renuntiatio facta penderet à conditione

futuri

futuri conſenſus ipſius patroni, ſequeretur quòd interim pėderet vacatio ipſius beneficij:& per conſequens quòd collatio interim facta etiam eſſet in pendenti: quod eſt abſurdum, per lecta & not.de elect.c.ij.lib.vj.& per not.Inno.de reſcr.c.io noſtra. imo ſequeretur quòd nunquàm poſſent fieri ſeparatim permutationis cauſa renuntiationes & collationes, quod eſſet abſurdum, vt videtur.

a ¶Contempto patrono. *Patronus dicitur qui conſtruxit eccleſiam ſeu dotauit vel fundauit eam ad eſſe deducens. Et dicitur patronus ad inſtar patris qui filium ſuum producit in eſſe. Notat Abba. in rubr de iure patro.*

CONCLVSIO LXXXVIII.

De regularibus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Monachus proſequens cauſam ſuam, ſiue petitorie agat, ſiue poſſeſſorie, an habeat expenſas.*

2 *Iniuſtum eſt vt aduerſarius aduerſario ſumptus litis miniſtret.*

3 *Matrimonium inter abbatem & monaſterium quale ſit.*

a ABbas [a] qui ſolet per electionem aſſumi, ſi priuetur abbatia, & poſt iudicio reſtitutorio agat: debent ſibi alimenta & non ſumptus litis reſtitui. Materia in cap.ex parte.de accuſa.& facit quod ibi not. de monacho, per Innoc.& in cap.olim. eod.tit. Conſilia. Facit l.ſi inſtituta. C.de inoffi.teſtam. cum ibi not. & alleg. ibidem. & ff. de petit.hæred. l.hæres furioſi. & in authent.de inceſt.nupt. §.ſi vero. & de tutel. & ra.diſtr. l.impares. facit ff.de libe.agno.l.ſi neget. de iure dot.l.ſi filius.de vent.in poſſ.mit. l.j. §.ſed incertum. de Carbo.edict. l.ſed ſi is. §.an autem. C.de ordi.cogn. l.fi.cum ibi not. in glo.ibi not. ſicut not. in cap.ex parte. & cum ibi not. C.de libe. cau.l.ſi tibi.ij.facit ff.vt in poſ.lega.l.qui legatorum. & dicto tit.de lib.agno. l.ſi quis à liberis. §.ſolent.& quæ nota.Specul. tit. de inquiſitione. §.vlti. & per totum illum §. Sed valde facit in oppoſitũ id quod not.Ioan. And.in d.cap.ex parte.in fi.vbi dicit, quòd

1 ſi † monachus proſequatur cauſam ſuam, ſiue petitorio ſiue poſſeſſorio agat, non habebit expen. nec obſtat, vt videtur C.de inoffic.teſta.l.hæres furioſi. l.ſi neget. l.filius. §.ſed ſi incertum. §.an autem. & l.qui legatorum. §.ſolent. quia loquuntur in filio. ſaluo quòd l.qui legatorum.loquitur etiam in vxore & nepte, miſsis tamen in poſſeſsionem legatorum:& ſunt illi caſus ſpeciales.l.fin.C.de ord.cogn. in caſu in quo ſuper reſtitutione ablatarum non fiebat delegatum, niſi propter quæſtionem ſtatus: & erat ille in poſſeſsione libertatis.hic totum ſecus. cap.ex parte.cap.olim.§.penult.allega. non obſtant quia loquuntur in caſu in quo monachus proſequitur cauſam monaſterij, accuſando abbatem, vel inquiſitis, &c. proſequendo. l.impares.allega. probat contrarium: quia iniuſtum eſt vt aduerſarius

2 †aduerſario ſumptus litis miniſtret.vt ibi.arg.l.minus graue.§.de teſtibus. Quid dicendum? Certe his non obſtantibus puto concluſionem eſſe veram.

3 Primo quia inter † abbatem & monaſterium eſt vnum ſpeciale matrimonium, tale quale ſi maritus haberet ſuſtinere onera matrimonij, & alere vxorem, ſeu alius eius nomine accuſet matrimonium: interim ali debet vxor per maritum. not.Specul. in d.§.fin. ver.quid ſi matrimonium. Secundo quia in materia iſta æquiparat lex vxorem filio.l.qui legatorum.alleg. Sed ſemper in dubio filius eſt alendus, vt probant iura allega. Tertio quia ibi conſtat quem fuiſſe verum dominum, & poſſeſſorem, ſeu legitimum adminiſtratorem bonorum & eius ſpoliatum: nec ſic ſibi quæſtio ſuper bonis, ſed ſuper ſtatu, & non habet vnde alias viuat, niſi de illis bonis: interim reſtituenda ſunt ſibi alimenta: & propter præſumptionem iuris pro eo facientem: & propter ſpoliationem quæ ante cauſæ diſcuſsionem præſumitur iniuſta: quia in dubio negare alimenta, eſſet tollere legitimam defenſionem, & dare defenſionem ſpoliatoribus, & occaſionem maligrandi & ſpoliandi: quia à monaſterio vnde eſt, non habet expenſas, ſecundum Innocen. in cap.ex parte.in fi.& Ioan.Andr.ibidem. & ita probat l.fin. C.de ord cogn.alleg. Probat in ratione iura de filio alleg. & probat regula quam dat Spec.in d.§.fin. ver.item ſeculari. Et multum pondero. quòd priuatio præſupponit ipſum fuiſſe verum prælatum ſiue ſponſum.argum.ff.de iniuſto teſtamen. l.v. §.j. Nec obſtat §. de inoffic.conſul. vbi dicitur requiri vt debeantur alimenta: quando pro filio iam ſit vna ſententia lata. Sed dic quòd ita ponit text.quia ita erat in facto: vel dic quòd ibi ſemel de exhæredatione & non iure: hic totum contrà: ideo ſecus.

a ¶Abbas. *Nota quòd abbas non ab epiſcopo ponitur: ſed à monachorum congregatione eligitur.xviij.q.ij.abbas.& c.ſeq Verum tamen eſt quòd de iure ciuili olim ponebatur per epiſcopum, in auth.de monachis. §.ordinandum. nunc autem reductum eſt ad ius canonicum. in auth.de ſanctiſ. epiſ. §.iubemus.*

CONCLVSIO LXXXIX.

De re iudicata. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Sententia à qua eſt appellatum an præſumatur ſemper eſſe bene lata.*

SEntentia † à qua eſt appellatum, [a] non ſtatim præſumitur bene lata: nec iuſtificatur ex ſe: niſi 1
proceſſus productus aut noua producta eam iuſtificent. Conſilia. vt cap.quoniam contra falſam. de probat.& not.per Innocen.ibidem. & de renu.cap. in præſentia.& de offic.delega. cum in iure. Secus ſi non fuiſſet appellatum: maxime ſi fuiſſet lata contra præſentem. Vide etiam ſuper hoc ſecundum Innoc.in cap.quoniam contra.& cap.in iure. & cap. in præſentia. vbi probatur alleg. & de elect. c. bonæ. j. nec ſequaris omnino glo. Ber. quia opin. Innocen. approbatur.

a ¶Sententia à qua eſt appellatum. *Nota quòd ſententia appellationis intelligitur de diffinitiua, niſi ſequatur abſurditas. vt in cap.cauſam matrimonij. de offic.deleg. & Feli. in cap. cum ſuper. de re iudica. dicit quod appellans pro ſuo intereſſe non tantum debet exprimere cauſam, ſed eam iuſtificare.*

CONCLVSIO XC.

De re iudicata. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Actiones ſingulares requirunt deſignationem rerum.*

2 *Generalitas vniuerſalis non reddit reum certum.*

IVxta clement. dudum.de ſepult.quòd pro rectore contra prædicatores non poteſt ferri ſenten-

ria generalis de omnibus à quinquaginta annis ratione quartæ perceptis. Materia in c. certificari. de ſepul. per Innocen. Conſilia. Ratio eſt, quia quicquid ſit de actionibus vniuerſalibus & generali-
1 bus : in † ſingularibus tamen requiritur deſignatio rerum. vt ff. de rei vend. l. ſi in rem. Super quibus & qualiter hoc intelligatur, vide C y. C. de eden. l. edita. ad fin. tertiæ quæſtionis. quod intelligo verum, etiam ſi multæ res eadem oratione vniuerſali comprehendi habeant : vt ſi peto omnia bona vel alicuius. vt not. Innoc. de reſtitut. ſpoliat. cum ad ſedem. in glo. ij. verſic. item ſi aliquis. Et hoc verum, niſi illa vniuerſalitas propoſitionis per coarctationem aliquam bonam reduceretur ad certitudinem ſufficientem. Et ſic procedit quod not Innocen. in dicto cap. certificati. in gloſſ. magna. in verſic. ſed quid ſi dicat. Item ſi ius commune talem generalitatem redderet certam & in petitione iurium epiſcopalium. de offic. ordi. cap. conquerente. & de religio. domi. cap. conſtitutus. & not. Innocen. in d. cap. certificari. circa princip. magnæ glo. Et attende ad oppoſitionem & ſolutionem quam ibi facit : fallit vbi talis actio dirigeretur ad redditionem rationis, ſicut actio tutelæ & negotiorum : quia ille contra quem agitur, debet petitionem certificare per redditionem rationis. vt C. de iudic. l. licet. no. glo. ff. de eden. l. j. §. j. & eſt text. de rei vendi. l. j. §. fin. Ratio autem, quare cum peto omnia, requiratur ſpecifi-
2 catio, eſt : tum quia talis † generalitas vniuerſalis non reddit reum certum : igitur editio non eſt ſufficiens. arg. ff. de eden. l. j. §. j. tum quia quot ſunt res in tali generalitate deductæ, tot cenſentur petitiones. vt ff. de verb. oblig. l. ſcire debemus. Sed caue, quia hoc non procederet, niſi per modum ſequelæ conſequentiæ vel acceſſorij ad rem vel ad actionem, aut ad cauſam talia peterentur : vt quia peteret rector reſtitui contra prædicatores ad ius : quare huiuſmodi percipiendæ etiam à tempore tali præterito, &c. vna cum perceptione à tempore illo : quia hoc caſu procederet ſententia, & petitio generalis : vt colligitur ex no. Innocen. de reſtitut. ſpoliat. cap. cum ad ſedem. & d. cap. certificari. Et plenius per eundem Innocen. de exceſsi. præla. cap. tanta. in glo. not. generalem. vbi vide fundamenta huius reſtrictionis, &c.

CONCLVSIO XCI.

De ſententia excommunic. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus quomodo poſſit abſolui ad cautelam, & quomodo talis abſolutio fiat.*
2 *Vnus teſtis clare deponens non probat.*

SI excommunicatus coram auditore habente
1 † poteſtatem cum abſoluendi ad cautelam[a] di-
a cat ſe excommunicatum, quia non paruit monitioni poſt appellationem interpoſitam, pro eo quòd recuſabatur dari copia monitionis, & producat appellationem, ſed non doceat excommunicationem ſecutam, niſi præſumptiue & per vnum teſtem, etiam non plene probantem, abſoluendus eſt ad cautelam. Materia in capit. ſolet. & cap. venerabilibus. de ſentent. excommunicat. lib. vj. Conſilia. Ego ſalua reuerentia puto contrarium. Nam vbi textus requirit probationem, ego intelligo de plena. de reſcript. olim. de probatio. in præſentia. cum ſimil. Modo text. hoc caſu requirit, quòd probetur appellationem præceſsiſſe, igitur, &c. de ſentent. excommunicat. cap. venerabilibus. in fi. Item quòd dubia probatio non ſufficiat quo ad hoc : videtur probari per ea quæ not. per Ioan. Andr. in d. cap. venerabilibus. in fi. vbi not. quòd non ſufficit probare, quia eadem die excommunicatio & appellatio interuenerint. Item licet ſufficiat probare, quòd appellatio & excommunicatio quo ad effectum obtinendi hanc abſolutionem ad cautelam facere rem dubiam : videlicet an excommunicatio fuerit nulla vel non iuxta theoricam datam per Innocen. de ſentent. excommunicat. lib. vj. capit. licet. & ibi per glo. tamen vbi lex inducit certum modum faciendi rem dubiam : ab illa recedere non debemus. ff. ſoluto matrim. l. ſi vero. §. de vno. Item illum modum non debemus in dubio ponere, ſed in certo : poſtquàm lex illum modum recipit in certo. Modo vbi petitur abſolutio ratione appellationis, lex vult quòd conſtet de duobus : videlicet quòd appellatum fuerit ex cauſa probabili : & quòd appellatio præceſſerit excommunicationem : vt cap. ſolet. & cap. venerabilibus. alleg. & vult quòd de his primo conſtet, vt in iuribus allega. Vnus enim teſtis
† claré deponens non probat : vt C. de teſtibus. l. iuriſiurandi. & extrà eodem titulo. capit. licet igitur, &c. 2

a ¶ Abſoluendi ad cautelam. *Nota quòd talis abſolutio ad cautelam fit ſine aliqua ſolemnitate. Et vide per Hoſtien. de ſeſto. Sementes. §. Vlt. Adde per eundem in ſumma ti. de ferys. §. quid in eis quod poteſt fieri diebus feriatis.*

CONCLVSIO XCII.

De re iudicata. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Interlocutoria lata per iudicem parte non vocata an valeat.*

INterlocutoria lata † parte non vocata, valet ipſo 1
iure. not. Innoc. de procur. c. auditis. ſecundum dom. Pet. de Sarce. Conſilia. Idem not. ipſe Innoc. de offic. iudic. cap. ij. vt mihi apparet. tamen ibi vide. Ratio huius eſt, quia talis interlocutoria quo ad ordinem magis fertur contra ius partis, quàm conſtitutionis. Nec eſt in ea iure cautum quòd nulla ſit : ergo, &c. argum. §. vbi autem. in cap. venerabilibus. de ſentent. excommunic. lib. vj. Caue, quia hoc fallit in interlocutoria quæ ferri non poteſt propter ſui ponderoſitatem ſine cauſæ cognitione, quin ſit nulla : vt l. minoris. C. de prædi. min. Cognitio cauſæ ſine partis vocatione haberi non poteſt. C. ſi per vim vel alio modo. l. fin. ſed negari non poteſt, quin ſemper ſit iniuſta : vt ff. de re iud. l. de vnoquoque.

CONCLVSIO XCIII.

De officio vicary. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Vicarius generalis non habens collationem beneficiorum, vtrum habeat inſtitutionem præſentati.*

LIcet vicarius[a] generalis † non habet collatio- a
nem beneficiorum, vt cap. vlt. de offic. vica. 1
lib. vj. habet tamen inſtitutionem præſentati. de inſtitut. cap. ex frequentibus. arg. eod. tit. cap. j. lib. vj.

Conſi

Conſilia. De vicario hoc ſatis credo, quia talis habet generalem ſpiritualium adminiſtrationem: maxime quo ad ea quæ non ſunt liberæ ſed præciſæ neceſſitatis, & quæ expediuntur per modum iuſtitiæ. Nam veriſimile eſt quòd talia epiſcopus committere voluerit. Quod hoc ſit neceſſitatis, probat cap. decernimus. xvj. quæſt. vltima. ſecus forte de voluntariis. vt cap. eccleſiæ. de ſupplen. negli. prælat. lib. vj. cum ibi not. per Ioan. moua. & vide infra in vna concluſione. Præterea quia hoc ſub ſuo vicariatu comprehenditur, & non reperitur exceptum. vt videtur in ratione cap. j. de inſtit. libro vj. alleg. de officiali generali deputato ad cauſas non habente poteſtatem vicarij. Contrarium puto, quia ex ſua commiſsione generali ipſe non habet ſe intromittere, niſi de cognitione cauſarum: vt de officio vicarij. cap. ij. lib. vj. & cum talis conſtitutio non eſt de ſpectantibus ad cognitionem cauſarum. argum. not. infrà in conclu. tunc putarem ſecus: quia tunc ad cauſarum cognitionem pertineret. & facit nota. Ioan. Andr. in cap. ij. de officio vicarij. lib. vj. alleg. in not. non obſtat prædictum cap. ex ſequentibus. quia non loquitur ſolum de officialibus ad cauſas niſi ſub conditione. loquitur enim ſolum de officiali qui ex generali vel ſpeciali commiſsione à iure vel conſuetudine aut ab homine ſibi data hæc facere poſſunt. loquitur enim narratiue, dicendo, quia de iure inſtituere poſſunt, &c. & ibi not. Innoc.

a ¶Vicarius. *Nota quòd vicarius ſeu vicem alterius gerens, ſic debet honorari in loco & in ſeſsione & in alijs: ſicut is cuius vices gerit. Vide Hoſt. in procemio ſumma ſua. & not. quòd vicarius non debet eſſe laicus, quia indecorum eſt laicum eccleſiaſticos iudicare. xvj. q. vij. in nona actione.*

CONCLVSIO XCIIII.

De officio vicarij. *Rubr.*

SVMMARIVM.

Vicarius Epiſcopi habens poteſtatem recipiendi reſignationes beneficiorum, an poſsit permutationes expedire.

2 *Inſtituti quando habeat vim collationis.*

1 Vicarius epiſcopi generalis † etiam habens poteſtatẽ reſignationes beneficiorum recipiendi, & etiam habens poteſtatem inſtituendi, non ideo

a poteſt permutationes a expedire. argum. de rer. permutat. cap. quæſitum. iuncta l. j. primo reſpon. ff. de offic. eius cui manda. eſt iuriſdict. & de offic. delegat. cap. vlt. Conſilia. Hoc ſatis puto verum: non quia epiſcopus non poſsit alteri committere ſpecialiter: quia puto quòd imo poſsit, cum hoc ſibi competat iure ſuo, vt ff. de iuriſdict. omnium iudicum. l. more. cum l. ſequen. facit de elect. cap. quia propter. verſic. ſaltem. & c. cauſam. eod. tit. & quod not. in nouella, de offic. deleg. cap. fin. ſuper verſic. prouideri. Non enim hoc caſu hæc reperio de except. ſed quia in generali commiſsione non veniunt ea quæ propter ſui ponderoſitatem certæ dignitati & non alteri à iure ſpecialiter ſunt commiſſa. vt d. l. j. in princ. de offic. eius cui manda. eſt iuriſdictio. facit cap. ij. de offic. vica. lib. vj. argum. de elect. cap. ſtatutum. lib. vj. cum ibi not. per Ioan. Modo ita eſt permuta. quia eſt quædam dependentia contra conſilium & rationem maiorum: & non permittitur niſi cum magna cauſæ cognitione, neceſsitate vel vtilitate eccleſiarum penſata: vt d. cap. quæſitum. Sed pone quòd dat epiſcopus vicario poteſtatem quaſcunque reſignationes recipiendi libere: ſed ex cauſa permutationis fienda inter perſonas eccleſiaſticas beneficium cum cura vel ſine cura in ſua diœceſi obtinen. de eiſdem beneficiis: an renunciationibus receptis per vicarium ex cauſa permutationis poterit ipſe permutationem complere & conferre hiucinde beneficia reſignata? Videtur quòd non, per proxime dicta. Item per cap. fin. de officio vicarij. libro vj. puto tamen contrarium poſſe per concluſionem ſuprà proximam, & rationem ſuam & ibidem alleg. Nam licet cauſæ cognitio in reſignationibus ex iſta cauſa cognitio recipiendi & ante eos ab initio requiritur, tamen factis renuntiationibus in conferendo non requiritur cauſæ cognitio: imo tunc ſunt collationes neceſſitatis, & non voluntatis: vt cap. vno. de rerum permutatione, libro vj. eodem tit. in clement. in cap. vno. Ex quo concludo quòd caſu noſtræ concluſionis non poterit renuntiationes recipere ex cauſa permutationis talis vicarius: quia ſic poſſet conferre quod negatum eſt. Sed nunquid in caſu noſtræ concluſionis poterit beneficia ſimpliciter in manibus reſignata libere conferre? Videtur quòd ſic propter verbum, inſtituendum. Inſtitutio † enim habet vim 2
collationis, quando fit in titulum. Sed breuiter puto contrarium. per cap. fin. de officio vicarij, lib. vj. & quia ſemper in genere venit minus, vt in l. ſemper. ff. de regulis iuris. & regula, ſemper in obſcuris. eodem tit. lib. vj. Et puto quòd vulgaris intellectus verbi inſtituere refertur ad inſtitutionem neceſſariam, qui ſequendus eſt, de ſponſalibus. cap. ex literis.

a ¶Permutationes. *Not. quòd permutatio initium eſt emptionis imo eſt emptionis ſpecies. Specul. tit. de loca. & condu. §. vj. Sed an & quomodo differat ab emptione, vide Bar. in l. j & ij C. de rerum permut. Et de permutatione beneficiorum & aliarum rerum eccleſiaſticarum: vide extra de rerum permutatione. per totum.*

CONCLVSIO XCV.

De iudicijs. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Cauſa pendente inter duos, & tertius vtroque viuente pro ſuo intereſſe ad cauſam huiuſmodi admittatur, proceſſuque facto ad aliquos actus, alter duorum primorum moriatur, an inſtantia quo ad illum tertium pereat.*

Si cauſa penden. inter duos, tertius † vtroque viuente & veniente ad cauſam pro ſuo intereſſe ad cauſam huiuſmodi admittatur: & eo admiſſo & proceſſu facto cum eo ad aliquos actus, alter duorum primorum moriatur: licet inſtantia quo ad mortuum pereat: non tamen perit quo ad illum tertium exemplum patrono. Conſilia. Hic indubitate procedit in cauſa beneficiali, ſi ambo inuicem agebant: vel vno ſolo agente moriente poſſeſſore vel moriente petitore: ſed poſſeſſor nihilominus inſiſtebat pro adiudicatione ſibi facienda, per cap. ſi hi contra quos. vt lite pendente, libro vj. & clement. vna. eodem titulo. quia ſi de nouo admitterentur prius non admiſsi, vt ibi, fortius deberet proceſſus inter eos continuari iam inceptus. argumento de his qui ſunt ſui vel alieni iuris. l. patre. Sed vbi 1

reus & poſſeſſor non peterent adiudicationem, ſed ſolum peterent ſe abſolui. & cap. dubitarem magis. per no. ſuprà circa vnam concluſionem. Sed vt dictum intellectum prædictis not. & huic concluſioni accommodemus: dico quòd in caſu iſto vltimo, qui dubius remanet, quòd aut ab homine vel à iure citati fuerant tales qui poterant intereſſe, vt cap. ſtatuimus. de electio. libro vj. & cauſa ſpecialiter commiſſa contra eos, & tunc procedat omnino iſta concluſio: & non procedant dicta not. inquantum huic obſtant concluſioni. ratio eſt quia intereſſe præcedens non venit ad cauſam, tanquam acceſſorium, ſed tanquam principale, poſtquam ſpecialiter eſt vocatus. Si vero non eſt ita, tunc cuius veniat acceſſorie, & ceſſante principali acceſſorium ceſſare debeat, vt regula, eum principalis, habeant locum dicta not. pro quo argum. optimum eſt C. ſi reus vel accuſa. mot. fuerit. l. fin.

CONCLVSIO XCVI.

De re iudicata. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Abſolui ab impetitione quidnam ſit.*
2 *Ius ex parte actoris metimur.*

Licet actore mortuo in cauſa beneficiali reus ſi
conſter, &c. poſſet abſolui ab impetitione: non
tamen ab inſtantia propter ſurrogandum, & illos
quorum intereſt. Conſilia. Non intelligo hanc con-
1 cluſionem: quia † abſoluere ab impetitione eſt ab-
ſoluere ab inſtantia: patet primo, quia talis ſenten-
tia ſecundum omnes eſt diffinitiua: ergo imponit
finem nedum inſtantiæ, imo toti cauſæ. ff. de re iu-
dica. l. prima. Item abſque petitione & parte non
petente vera vel ficta non poteſt eſſe nec fundari
2 iudicium: quia ex parte † actoris ius metimur. ff. ſi
pars hæreditatis peta. l. prima. probatur. ff. de ver-
borum ſignificatione. totus. §. in omni. Item quia
non debet accedi ad aliquam abſolutionem, niſi
vocatis illis quorum intereſt, vt patet per ea quæ
dixi circa concluſionem vnam ſuprà. Igitur in eo-
rum præſentia vel veram vel fictam contumaciam
procedi poterit ad vtrumque reſpectum, nec de ſur-
rogando eſt cogitandum: quia illud contra ius eſt
& incertum, vt cap. j. vt lite penden. libro vj. Talia
autem non ſunt cogitanda nec diuinanda nec præ-
ſumenda. Igitur, &c. Fateor tamen quòd auditor ex
hoc ſolo, quia mortuus eſt actor, non debet abſol-
uere ab inſtantia: ſed debet magis tendere ad finem
cauſæ, ſi commode poteſt: ne poſtea illi, quorum
intereſt, iudicium reſtaurarent. vt extrà de procu-
rat. cap. j & de iudic. cap. cauſam. Et hoc eſt quod
voluit dicta concluſio.

CONCLVSIO XCVII.

De appellationib. De foro competenti. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Iudex appellationis an poſſit pronunciare ſuper nullitate ſine alia commiſſione.*

1 Iudex † appellationis poteſt pronuntiare ſuper
a nullitate [a] ſine alia commiſſione. Materia in cap.
dilecto. de appellationib. per Innoc. Conſilia. Hoc
tenet Innocen. in appellatione interpoſita à diffinitiua. Secus enim dicit in appellatione interpoſita ante diffinitiuam & ab interlocutoria. Et placet hoc dictum dom. Ioan. Andr. in Speculat. eodem tit. in quadam additione magna: & probatur per clement. appellanti. quia non licet tunc appellare niſi certa vel in certis cauſis expreſſis nominatim & ſpecifice. Nec licet alias proſequi quàm expreſſas, vt ibi: & tunc appellatur ſolum ex cauſa nullitatis expreſſa, & dubio caret. Aut appellatur ex cauſa iniquitatis à nullitate ſpecie differentis ſolum: & tunc non venit alia ſpecies. Aut in genere ratione iniquitatis: & tunc cauſa eſt nominatim exprimenda. Item non ſufficit in genere allegare nullitatem: niſi cauſa inſeratur quare ſit nulla, per dictam clemen. appellanti. Sed hoc non obſtante, hanc concluſionem ſeruamus: pro eo quod ſumus in præſentia Papæ ad quem poteſt faciliter haberi acceſſus. Nec ob hoc permittimus noſtram iuriſdictionem prorogari.

a ¶ Super nullitate. *Nota quòd nullitas ſententiæ in modum replicationis opponitur. Vide per Innocen. extrà de procurato. c. ex inſinuatione. Et not. quòd qui appellat à ſententia nulla, poteſt coram iudice appellationis dicere nullam. tit. de except. & replic. §. iiij. verſic. item nota.*

CONCLVSIO XCVIII.

De re iudicata. De cauſa poſſeſſionis. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata in petitorio ſuſpenſa licet nulla ſit ipſo iure, ſecus tamen eſt de poſſeſſorio.*

Sententia lata in poſſeſſorio requirenti tituli
probationem, ſuſpenſo tamen petitorio, nulla
eſt ipſo iure. Conſilia. Scriptor male ſcripſit iſtam
concluſionem, quia prout iacet, de iure non vide-
tur poſſe procedere. Licet enim † ſententia lata 1
in petitorio ſuſpenſa nulla ſit ipſo iure: ſecus ta-
men de poſſeſſorio: etiam ſi ſit tale quòd habeat
cauſam proprietatis: & requirit tituli probatio-
nem. Ratio eſt, quia illa probatio non eſt propter
ſe: ſed eſt ad tollendum intentionem agentis, vt
de reſtitut. ſpoliat. cap. ad decimas. libro vj. Ideò
non eſt conſiderandum diſpoſitiue. C. de teſtamen.
mili. l. ex his. & ff. familiæ herciſcun. §. qui familiæ.
Item quia non requiritur ibi probatio plene quæ
poſſet ipſi petitorio afferre præiudicium: & ſic pro-
pter ſolum poſſeſſorium: igitur, &c. argum. l. fin. de
dolo & contuma. l. ſi eum. ff. de nouatio. & quòd re-
quiratur minor probatio, vide infra in quadam
concluſione, vbi hoc probatur, & infra concluſio-
ne proxima. Et quòd non afferat præiudicium in
petitorio patet: quia hic ad alium finem agitur
ergo. de ordi. cognit. cap. cum dilectus. de teſtib.
cap. veniens.

CONCLVSIO XCIX.

De reſtitutione ſpoliat. De probationibus. Rub.

SVMMARIVM.

1 *In reſtitutorio quod requirit probationem tituli, ſufficit titulum probare ſummarie.*

In reſtitutorio quod † requirit probationem ti-
tuli, vt in caſu cap. ad decimas. de reſtit. ſpoliat. 1
libro vj. & in cauſa matrimoniali ſufficit titulum
probare ſummarie: quia de titulo non agitur ad
finem

finem pronuntiandum ſuper illo: ſed per modum cuiuſdam præparamenti, vel pronuncietur ſuper poſſeſſione.ſimile.ff.ad exhibendum.l.iij. §.ibidem. ff.de lib.agnoſcen. l.ſi quis à liberis.§.ſi vel parens. & quod not. Innocen. de notorio. de verb.ſignific. cap.veniens. Conſilia. Procedit concluſio. Si vis alia motiua concluſionis huius, vide infrà in vna concluſione. Ex his concluditur quòd non obſtante quòd tale poſſeſſorium requirat probationem tituli.quòd nihilominus poteſt ſibi petitorium reparari à poſſeſſorio ſeparatim: ac etiam poteſt ſuſpendi petitorium, vt in ipſo poſſeſſorio [a] ſolum procedatur. Sic enim videmus in cauſa beneficiali omni die ſuſpendi petitorium: quanquam tamen non admittimus petentem reſtitutionem beneficij, niſi doceat de titulo aliqualiter, per Innocen. extrà de fil.presb.c.conſtitutus. Nec mirum:quia, alio & alio modo agitur de petitorio vtrobique. quia in poſſeſſorio agitur de petitorio non propter ſe, ſed propter poſſeſſorium ad dandum ſibi fomentum & colorem:& ideo ſuper petitorio tunc pronuntiari non poteſt. Sed cum agitur petitorio, deducitur petitorium propter ſe, id eſt, principaliter, & ad finem quòd ſuper eo pronuntietur. Ideo probationes tunc in eo plene requiruntur, ſic de teſti. cap.veniens.ij.de ordi.cogn.cap.cum dilectus. Sic procedunt not.Innoc.de foro compet. c.Romana. §.contrahentes. libro vj.

a ¶Poſſeſſorio. *Not quòd conſultius eſt agere poſſeſſorio quam petitorio. La que deſſlmaua. & do Bart. ff. de rei vendic.*

CONCLVSIO C.

De reſcriptis. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Commiſſio facta ſuper appellatione nondum interpoſita eſt ipſo iure nulla.*

2 *Commiſſio impetrata ante dationem apoſtolorum eſt ipſo iure nulla.*

1 COmmiſſio facta † ſuper appellatione nondum interpoſita, nulla eſt ipſo iure. Conſilia. Procedit concluſio conſtito pro claro quòd appellatio nondum eſt interpoſita. Nam aliàs ratione rei dubiæ valeret, licet ſurreptitia eſſet: not.Innoc. de reſcript.ſuper literis. & de appellat. ſi duobus à contrario. Vide ſuper hoc ſuprà concluſione xxij. & concluſione xxviij. & concluſione lxxxiij. Plus vult hodie noua conſtitutio domini noſtri moderni, quòd etiam poſtquam eſt appellatum, ante tamen

2 † dationem apoſtolorum, [a] commiſſio impetrata

a nulla eſt ipſo iure: quod tamen intelligitur in appellationibus ante diffinitiuam interpoſitis: ſed ſecus in appellationibus interpoſitis à diffinitiua. Fateor tamen quòd vbi conſtaret appellationem non fuiſſe interpoſitam tempore commiſſionis impetratæ, commiſſio effectualiter nulla eſſet: quia ad futuram appellationem extendi non poteſt. extrà de reſcript.cap.nonnulli. Si verò dubium eſt: perinde eſt ac ſi nulla appellatio præceſſiſſet. vt l.in lege. & l. Rutilia. ff.de contrahen.emptio. & ſi eadem die fuiſſent ſimul impetratæ, quod præſumeretur præceſſiſſe, videretur quòd excipientis contra commiſſionem probare haberet commiſſionem præceſſiſſe. argum.not.glo.in element.literas. de reſcript. Caue de not.per Ioan.Mona.de elect.c.ſi confirmationem. libro vj. & per Ioan. Andr. in nouella. quæ non ob. ſi bene ponderetur ſolutio, quam dat ibi Ioan. Andr. in nouella, ad cap.fin.de teſtiptis.

a ¶Dationem apoſtolorum. *Apoſtoli ſecundum Hoſtien. dicuntur literæ teſtimoniales, quia teſtificantur de appellatione facta: & licet ſemel ſint petiti etiam inſtanter, tamen ſunt iterum petendi.c.ab eo. Vbi glo.in ver.inſtanter. de appell.in 6.*

CONCLVSIO CI.

Vt lite pendente. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *In iudicio attentatorum non oportet ex titulo poſſeſſionem colorare.*

SI conſtat de nouo iure petentis ſe reſtitui ad poſſeſſionem beneficij per modum attentati ex priuilegio pendentiæ litis repellitur talis. Conſilia. Glo. poſita in cap. ſignificaſti. de diuor. loquens in agente ad huiuſmodi reſtitutionem directo iudicio habet communem rationem etiam ad caſum iſtum: videlicet ne iudex peteutem authorizet in delicto. in hoc enim non priuilegiatur agens ex priuilegio litis pendentiæ, &c. ſed in aliis duobus. Primum eſt, quia in hoc caſu agitur ſummariè non dato libello. not. vt lit. penden. cap.ij. in element. in prima glo. Secundum quia ſufficit hoc caſu ſola detentio, ſeu eius in alio poſſeſſorio. hinc eſt quòd in † iſto iudicio atteutatorum non oportet ex titulo poſſeſſionem colorare: ſuper quo vide quę ſcripſi ſuper concluſione lxxvij. Ratio huius priuilegij eſt, quòd priuilegium litis vel appellationis, vult ſtatum in aliquo interim non mutari, non habito reſpectu ad hoc an ſtatus ille ſit legitimus vel illegitimus, vt lite pendente: extrà per totum. & de appelat. per totum. Secundo contemptus iudicis & ſuperioris, plus autem eſt ſimul offendere patrem & iudicem ac duas leges, videlicet iſtam quæ punit violentias, & illam quæ prohibet aliquid attentari in præiudicium litis & appellationis, quàm ſolam patrem & vnam ſolam de dictis legibus offendere vt de ſe patet igitur, &c. 1

CONCLVSIO XCII.

Vt lite pendente. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Lite pendente nihil innouari an poſſit.*

2 *Actor lite pendente poteſt ſibi acquirere nouum ius agendi ex toto non ſolum in poſſeſſorio verum etiam in petitorio.*

3 *Impetratio quando dicitur ſurreptitia.*

SI poſſeſſio beneficij tempore motæ litis fuit vacua, & pendente lite per alium litigantium occupata, cenſetur innouatum contra litem. Ego ſolus hoc dixi annuentibus aliis vt videbatur. Ratio mea fuit iſta: quia † pendente lite [a] nihil debet fieri ſuper re litigioſa, per quod conditio aduerſarij efficiatur deterior. Et hinc eſt quòd lite pendente inter duos, ſi alter à principe aliquid ſuper re de qua litigatur impetret, per quod conditio partis alterius efficiatur deterior: illud videtur attentatum, & non valet. not. Innocentius, extrà vt lite pendente. in capit. vltimo. in glo. additionali. vbi etiam videtur eſſe textus. Modo ſic eſt hic, quòd 1 a

grauius eſt agere contra poſſeſſorem, quàm contra noo poſſeſſorem, vt de ſe patet, &c. Sed breuiter
2 contrarium puto. Nam actor † lite pendente poteſt ſibi acquirere oedum in poſſeſſorio, verum etiam in petitorio oouum ius agendi ex toto: vt probatur ad literam. de re iudi. cap. abbate. libro vj. Non obſtat cap. fin. vt lite penden. cum ibi not. per Innocent. quia textus non dicit, nec etiam Innocen. quòd impetratio renuntietur per modum attentati: ſed dicunt quòd ea non obſtante procedi poterit io lite. Nam ſi impetratio † non coocernit oiſi
3 præiudicium partis, tunc ſurreptitia eſt, ſi de lite mentionem non facit: & ita procedit dictum Innocen. Et eſt ratio, quia non eſt veriſimile, vt dicit Innocen. quòd in præiudicium partis litis vellet princeps aliquid concedere. cap. vlt. vt lite pendente per totum. de emanc. liberis. nec anus. de officio delega. ſuper eodem. Si vero concernit etiam aliam, tunc capitulum etiam tangens litis pendentiam non includit: & ita procedit dictum cap. fin. vel ſi facit de illo mentionem, & non de lite, quo ad illud capitulum eſt ſurreptitia. Et hoc probat etiam capit. j. eodem tit. cum multis. & ita in effectu not. Innocen. in dicto cap. fin. facit l. ſi poſt acceptum. ff. de rei vendicatione. cum in multis. ibi omnino vide Innocen. Hoſtien. & Ioan. Andr. Caue, quia imo Ioan. Andr. & Paulus in clement. ij. vt lite pendente. ſuper glo. ij. dicunt, quòd cenſetur fieri contra litis pendentiam, ſiue quis ſua poſſeſſione ſpolietur, ſiue res litigioſa alienetur, ſiue priuilegium impetretur non facta mentione de lite: quod credo in iudiciis tenere: licet prius dictum mihi de iure videatur probabilius: quia quod impetretur non eſt attentare: vt dicto cap. abbate. vbi acquireretur ſibi ius, non eſt attentare, vt l. ſi poſt acceptum. alleg. Sed quòd per ſurreptionem impetretur, non eſt contra litem, ſed contra impetrationem & principem attentare falsem ex dicta gloſſa & Paul. Concludas quòd medium huius edicti, ne lite pendente, concurrit cum remediis tribus illorum cum edicto, vt lite pendente. de alienat. iudic. mutan. cauſa fact. & de litig. de quorum differentia vide per Cyn. ne lite pend. l. j. Et caue & reſtringe hanc materiam per not. Inno. de conſtit. c. cum M. in fine penult. gloſſ.

a ¶Pendente lite. *Nota quòd lite pendente res litigioſa in nullam partem transferri debet ante cauſa cognitionem. xj. q. j. cap. ſlt. xcij. diſtinct. ſi quis ordinatum. & cap. ſeq.*

CONCLVSIO CIII.

De probationibus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *De non iure non dicitur conſtare, quandiu poteſt de iure doceri.*
2 *Defenſio nemini eſt deneganda.*

1 NOn dicitur † conſtare de non iure, quandiu poteſt de iure doceri: licet ex productis ſi aliàs non doceretur, probaretur non ius, niſi ex aliquibus coniecturis præſumeretur calumnia in petente reſtitutionem, &c. Conſilia. Caue, reſtringe, modifica & determina iſtam concluſionem per concluſionem vnam in ſequentem, quæ contra coram domino de Aragonia fuit obtenta. Saluo quòd concluſio obtinet indubitanter caſum, in quo illa fuiſſent producta poſt ſuſpenſionem vel ante ſoſpenſionem: ſed non fuit terminus ſeruatus ad dicendum contra, præſumitur contra volentem impugnare de non iure. vltra ibi allegata induci poteſt cap. ad decimas. de reſtitut. ſpoliat. libro vj. Fateor tamen, quòd ſi ex hoc capite impugnaretur, ipſe poſſet dicta iura impugnare ſuſpenſione
non obſtante: quia iſta eſt defenſio † nemini dene- 2
ganda. de re iudic. cap. paſtoralis. in clement. Sed ſi ſic faceret, eidem aduerſario liceret, argum. regulæ, non debet actori, &c. Caueátque ſibi reus de mali tituli allegatione propter not. Innocen. decre. dudum.

CONCLVSIO CIIII.

De reſtit. ſpolia. De cauſa poſſeſſionis. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Dominus quando per factum ſui procuratoris, coloni vel ſerui poſſeſſionem non amittat.*
2 *In exorbitantibus non arguitur de caſu ad caſum.*

LIcet procurator [a] poſsidens nomine domini a
tradendo alteri poſſeſſionem priuet dominum, non tamen aliàs deſinendo poſsidere, niſi pòſt alius poſſeſſionem occuparet. per not. in l. fin. C. de acquir. poſſeſſ. & l. iij. §. ſi ſeruus. ff. de acquir. poſſeſſ. Conſilia. Licet iſta fuerit ſententia Ioan. quam ſequitur Accur. & quæ communiter ſeruatur in iudicibus: videlicet quòd duo ſunt caſus, in qui-
bus dominus † per factum ſui procuratoris, coloni, 1
vel ſerui poſſeſſionem non amittit. Primus cum etiam derelinquit ab ea recedendo dolo vel deſidia. Secundus cum eam alteri prodit. vt alter eandem poſſeſſionem apprehendat, per dictam l. fin. C. de acquit. poſſeſſ. quod tamen oportet intelligere, etiam ſi dominus negligeret eam adipiſci per tempus: non tamen omnino deſinendo poſsidere: vel etiam ſi alius eandem poſſeſſionem ignorante domino interim ingrederetur, vt per hoc d. l. fin. aliquid ſpeciale inducat, & corrigat quo ad hoc l. ſi de eo. §. j. & l. peregre. §. quibus. ff. de acquiren. poſſeſsio. inquantum ſcilicet dicti duo §. limitabant. §. quod ſi ſeruus. alleg. & in hoc corrigunt Ioan. ſeu declarant Petr. & alij doctores, nihilominus in dicta l. finali. & bene vt credo: & quo ad hoc recedo à fine concluſionis noſtræ, niſi eam intelligas in occupatione facta ſciente domino & ſuſpicante ſe poſſe repelli: quia tunc de facto ipſemet dominus deiici videretur: vt ff. de vi & vi armata. l. prima. §. ſi autem corpore. Ratio huius dicti, quia ſaluo iſto caſu ſpeciali ſatis erat prouiſum per antiqua iura, & tamen lex iſta intendit addere prouiſionem nouam: & loquitur indiſtincte. Ideo oportet quòd ſaltem operetur in iſto caſu aliàs non prouiſo valde rationabili, vt videlicet dolus vel negligentia deſerentis vel recuperare nolentis ſeu alium occupare permittentis domino abſente & ignorante præiudicet, etiam ſi alius intret poſſeſſionem, vel etiam alio non intrante, ſi dominus non concurrit ita diligenter ad eam occupandam. Item quia ratio l. ad hunc caſum valde bene ſe extendit: igitur. Item ſunt alij duo caſus in

quibus

quibus dixit Ioan. & gloſſ. poſt eum poſſeſsionem domino perdi. Primus eſt, ſi procurator, colonus vel ſeruus fuiſſet deiectus: intelligo etiam domino ignorante. Secundus eſt, ſi ipſe procurator ſeruus vel colonus dictam poſſeſsionem ſponte alij tradidiſſet. de primo eſt text. ff. vnde vi. l. j. §. quòd ſeruus. de ſecundo. l. ſi ideo. §. primo. l. prima. §. quòd ſi ſeruus ff. de acquiren. poſſeſsi. allega. in primo caſu omnes concordant. Ratio: quia l. fin. loquitur in caſu in quo per dolum vel deſidiam concludit. Igitur ſtatur hoc caſu antiquis iuribus non correctis: ſed in ſecundo caſu Petrus poſt doctores alios tunc modernos, & Cynus in dicta lege finali. à Ioan. recedunt: & dicunt quòd procurator, ſeruus vel colonus, tradendo poſſeſsionem rei quam nomine domini poſsident dominum huiuſmodi poſſeſsione non priuant, licet enim verba dictæ l. fin. hunc caſum expreſſe non tangant: tamen ratio eſt vniformis & comprehendit caſum iſtum. allega. in ſimili. l. rémque nobis. ff. de acquiren. poſ. licet fateantur opin. Ioan. Andr. in iudiciis præualere: & bene puto eam de iuris rigore præualere: quia certum eſt, quòd l. fin. allegat. exorbitat etiam ſecundum eos à iure communi, & non loquitur in iſtis terminis, etiam

2 vt ipſi fatentur. Modo ita eſt, quòd † in exorbitantibus non arguitur de caſu ad caſum, etiam ex identitate rationis: vt probatur extra de regulis iuris cap. non ſolum. & cap. conſtitutionem. allega. modo dicta l. fin. non loquitur in caſu traditionis, vt ipſi fatentur: igitur propter eius rationem ad iſtum caſum extendi debet,

a ¶ Procurator. *De materia procurationis vide plenè per Feli. in c. accedentes. & in c. ex officij. de praeſcript. aliquid. in cap. cum olim. de re iudic. col. iij.*

CONCLVSIO CV.

De reſtitu. ſpoliat. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Iudicium reſtitutorium quando per auctoritatem ſuperioris non tollatur.*

AVtoritas ſuperioris ordine iudicis non præce-

1 dentis † non tollit iudicium reſtitutorium. l. meminerint. C. vnde vi. Conſilia. quia factum iudi-

a cis [a] ita demum tenetur, ſi legitimum fuerit: vt in regula iuris factum &c. facit ff. de decret. ab ordin. fac. l. ij. & de re. iu. l. magis puto. §. ſi tamen. & de tranſac. l. cum hi. §. ſi prætor. optime facit ex qui cau. in poſ. ea. eo. titu. l. Fulcinius. §. ij. & C. de iure fiſc. l. prohibitum. & C. de meta. l. deuotum. cum ſimil. Nec obſt. l. iuſte poſſidet qui authoritate prætoris poſsidet: quia verum eſt vbi authoritas huiuſmodi legitimè eſt interpoſita, vt ibi not. facit l. fin. C. ſi per vim vel alio modo. vide ex hoc per Cyn. in d. l. meminerint. in quæſt. j. & ij. vbi reperies hanc concluſionem fallere ſecundum Petr. vbi princeps hanc autoritatem ſcienter interpoſuiſſet. argu. ff. de re iudic. l. quidam conſulebant. in fi. ff. de leg. l. princeps.

a ¶ Factum iudicis. *Vnum hoc nota: quòd iudex debet abſque diffi. ultate reuocare quod perperam ſeu de facto fecit: nec requiratur alia cauſa cognitio. Tex. eſt no. in l. j. ff. ſi ven. not.*

CONCLVSIO CVI.

De officio delegati. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Beneficia deuoluta ad Papam an poſſit conferre legatus de latere.*

LEgatus † de latere [a] confert beneficia deuoluta ad Papam. vt de præben. c. venerabili. & ibi per Innocen. & de hoc plene not. de offic. leg. c. j. lib. vj. Conſilia. Hanc opinionem tenet Innoc. & Goffred. in dict. c. venerabili. Sed Vincen. ibi contra & male: & idem tenet Specul. titu. de leg. §. nunc tractemus. circa princip. Idem Ægidius & Bonag. de ſupplen. negligen. præla. §. penul. Idem Franc. & Archidia. & Ioan. And. in cap. j. de offic. lega. lib. vj. alleg. & puto quòd ſit caſus in c. venerabilis. quia Papa prouiſum à legato ibi mandat ſine alia collatione vel confirmatione ad poſſeſsionem admitti. Item videtur mihi caſus in ratione ele. ſi de beneficio. quia vt ibi probatur beneficium, latiorem recipit interpretationẽ in his in quibus ſolum agitur de præiudicio concedentis: quàm in his in quibus ageretur de præiudicio concedentis & alterius. facit de donatio. cum dilecti. cum ibi not. per Innoc. & de deci. c. & ex parte iij. & ff. de conſtitu. princip. l. beneficium. & extrà de conſuetud. c. cum dilectus. Item quia ſi hoc locum habet in literis beneficialibus natura ſua ambitioſis & reſtringibilibus: vt de præbend. c. quamuis. lib. vj. quanto magis in beneficio ſiue priuilegio principis perpetuo & per modum generalis conſtitutionis proprio motu Papæ in corpore iuris clauſo? ideo dubium non videtur. 1 a

a ¶ De latere. *Legatus de latere poteſt confirmare electiones exemptorum: alij verò legati non ſine ſpeciali mandato papæ. extrà de elect. cap. abbatem. lib. vj. Et poteſt etiam cognoſcere de cauſis exemptorum.*

CONCLVSIO CVII.

De iure patronatus. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Beneficia ſpectantia ad collationem laici, quando Epiſcopo non acquirantur.*

PEr collationem executoris apoſtolici ad epiſcopi collationem ſpectantem, factam de † beneficio ſpectante ad præſentationem laici, non acquiritur epiſcopo, nec deperditur patrono aliqua poſſeſsio. Conſilia. Nec mirum, quia ex parte epiſcopi hic non interuenit corpus nec animus. argu. l. quemadmodum. ff. de acquiren. poſſeſ. & l. iij. §. in admittenda. eod. titu. Dico vere nec repræſentatiue: quia licet text. velit hoc eſſe ſpeciale in poſſeſſione quærenda, quod per liberam perſonam etiam non iuri non ſubiectam nobis acquiratur. C. per quas perſonas nobis acquir. l. j. quod tamen in procuratore habet intelligi. vt l. j. §. per procuratorem. ff. de acquiren. poſſeſ. quòd hoc ſibi locum non vendicat: cum hoc intelligatur vbi talis perſona haberet animum quærendi alteri poſſeſsionem, & hoc faceret ad illum finem: aliàs ſecus. vt probat text. ad literam. de acquiren. poſſeſ. l. j. §. cum autem. modò hic ſecus: igitur &c. 1

CONCLVSIO CXIII.

De procuratoribus. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *In incertis & non certis locus eſt coniecturis.*

SI canonici etiam omnes ſimul in loco capitulari congregati ad cauſam capituli pendentis in curia

nomine ſuarum præbendarum vel dignitatum conſtituant procuratorem, etiam bona capituli obligando: non cenſetur procurator nomine capituli conſtitutus. Conſilia. Sicut nec econtra.ff quod cuiuſque vniuerſi. nomi.l.ij.de quo dixi ſuprà concluſione x. Cùm quis enim diuerſis nominibus aliquid facere poteſt, vel plura iura in ſua perſona repræſentat: & expreſſo vno nomine, vel vno iure vtendo diſponit aliud tangere non videtur.ff.de his quibus vt indign.l.tutorem.& l.Polla.& extrà de offic. deleg.c.cum ſuper.ff.de adop.l.ſi pater.§.qui duos. ſecus ſi non ita exprimeret: quia intelligeretur feciſſe eo iure vel nomine quo in dubio melius potuiſſet.ff.de teſtamen.milit.l.miles.& extrà de præſcrip. cap.ex officij.cum ibi nota.per Innocen. Ratio eſt:
1 quia † in incertis & non certis locus eſt coniecturis.
a ª ff.de verbo.oblig.l.continuus.§.cum ita. Nec obſt. obligatio bonorum capituli:quia aut fecerunt eam nominibus propriis, & tunc non valuit ipſo iure, nec per conſequens debuit aliquem effectum inducere.de reg.iur.non præſtant.lib.vj.cum concordan. Aut nomine capituli; & adhuc non: quia alius pro alio ſe & ſua obligare poteſt:vt ff.de pignor.l.hypothecis.§.fin.

a ¶ Locus eſt coniecturis. *Quod ſit coniectura, vide C.de furt. l.apud antiquos.ſuper verbo, per coniecturam.& ff.de legat.ij. cum proponebatur.in fin.*

CONCLVSIO CIX.

De dolo & contumacia. Et de ſententia excommunicationis. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Procuratoris culpa dominus litis non incidit in contumaciam.*

DOminus citatus procuratorem mittens pro-
1 pter † culpam procuratoris nolentis reſpon-
a dere libello, non eſt excommunicandus, ª vt lite non conteſt. cap.j. Conſilia. Hoc verum, niſi culpa ſeu contumacia non comparendi domino fuiſſet principaliter aſcribenda: vt quia citatus & perſonaliter appræhenſus, cum procuratorem nondum conſtituiſſet ad certum actum. Nam ſiue procuratorem miſerit, ſiue non, non purgatur eius contumacia: nec iudicis mandato paretur: niſi ipſe vel procurator compareat in termino. Et ideo tunc propter propriam contumaciam poteſt puniri: vt probatur ff. manda.l.ſi procuratorem.§.ſi tutores.facit l.ſi non diſtinguemus.§.penult. cum ibi not.ff.de arbitr. & plenius dixi poſt Bartol. qui hoc not.ff.ſi quis ius dicen. non obtemp. l.iſta. §.ſi procurator. Item falleret hoc ſtatim, quòd dominus contumaciam procuratoris ſciret, & etiam non purgaret: quia tunc ſua propria culpa eſſet: vt cap.j.vt lite non conteſt. in fin. Habet ergo locum hæc regula, cum procuratore conſtituto ad cauſam, & non domino fuit mandatum per iudicem, quòd compareret: & ſi ille fuit contumax, excommunicari debuit procurator, & non dominus: niſi poſtea ſciens neglexiſſet purgare contumaciam procuratoris, vt dixi.

a ¶ Non eſt excommunicandus. *Nota quòd ſubditum tantum poteſt excommunicare.extra de offic.ordi.cap.dilectum. & ſecus non ignorans,extra de conſtitut.vt animarum.lib.vj.*

CONCLVSIO CX.

De præſumptio. Rubr.
De conceſſio.preb. Rubr.
De offic.delegati. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Prouiſio facta impetranti poſt præſentationem, & receptionem literarum an valeat.*
2 *Collatio alicui facta, confectis literis ante earum præſentationem an valeat.*
3 *Officialis an poſſit purificare gratias nondum factas tempore commiſſionis ſibi factæ ab epiſcopo. Item vtrum poſſit purificare gratias prius factas, ſuper quibus nondum erant literæ apoſtolicæ confectæ.nume.4.*
Item vtrum poſſit facere proceſſus ſuper gratijs iam factis & in quibus literæ ſunt confectæ, ſed nondum per ipſam receptæ.nume.5.
6 *Supplicatio pauperis cum eſt ſignata, an ſtatim poſſit ſibi eligere executorem.*
7 *Executorum poteſtas dependet à Papa, vel eius Cancellario.*
8 *Inferior non poteſt ſuperiori legem imponere.*
9 *Literæ in beneficialibus habentur loco tituli.*
10 *Acceſſorium non præcedit ſuum principale.*
11 *Iudicum ſpecificatio non pertinet ad partes: & quid teneantur partes ſpecificare.*
12 *Iuriſdictio delegata non acquiritur niſi ſcienti, & conſentienti.*
13 *Iudex nullus poteſt procedere in cauſa, niſi primo receptis literis ſuæ poteſtatis.*
14 *Impetrans primum reſcriptum quod nondum eſt præſentatum, non poteſt excipere de ipſo contra ſecundum quòd eſt impetratum.*
15 *Delegatus an poſſit probare poteſtatem ſuæ delegationis per teſtes.*

PRæſumitur ª prouiſio facta †.impetranti poſt acceptationem factam fuiſſe poſt præſentationẽ a 1
literarum executori factam, & receptionem earundem. Conſilia. Iſtud dubium ſupponit aliud quod eſt maius: videlicet quòd prouiſio facta per talem executorem non valeret, niſi eſſet poſt præſentationem & receptionem antedictas, in caſu in quo literæ non eſſent confectæ tempore prouiſionis, magnum dubium non haberet. Sed vbi iam eſſent confectæ literæ, ſed nondum præſentatæ, dubium magnum haberet. Super quo pleniſsimè ſcripſit Reuerẽdiſsimus pater & dominus meus dominus Cardinalis Sancti Euſtachij: cuius ſcripta infra reperies immediate poſt præſentem concluſionem. Suppoſito igitur quòd non † valeret collatio etiam con- 2
fectis literis ante præſentationem earum, currit dubium huius concluſionis. Hanc concluſionem clariſsimè potes deducere per ea quæ ſcripſi ſuprà circa concluſionem lxvj.& quæ not.glo.in clemen. literas.de reſcript. quia conſtat intentionem impetrantis eſſe probatam: niſi per exceptionem oppoſitam & probatam eneruetur, ibi vide. Ad elucidationem clariorem præmiſſæ concluſionis hic interſere diſputationem quandam ſubtiliſsimam Reuerendiſsimi patris domini Flandrini decretorũ ſubtiliſsimi profeſſoris, ſancti Euſtachij diaconi Cardinalis, quæ hic ſequitur. Iſtud factum circa quod multæ difficultates palatij verſantur, diuidi poteſt

in tribus

in tribus dubiis. Primum, ſi epiſcopus qui commu-
niter deputatur in formis pauperum executor com-
mittat in genere officiali ſuo poteſtatē purificandi
omnes gratias, in quibus eſt vel erit executor depu-
3 tatus, † vtrum virtute huius commiſsionis officialis
poſsit purificare gratias nondum factas tempore
commiſsionis factæ ſibi per epiſcopum ipſum, licet
poſtea fiant, & epiſcopus deputetur executor in eis:
& iſtud dubiū procedit ſolum in gratiis formæ pau-
peris. Secundum dubium, ſi non poteſt purificare
iſte officialis gratias nondum factas tēpore commiſ
ſionis ſuæ, vel alios proceſſus neceſſarios pro ipſarū
4 gratiarum executione facere † vtrum ſaltem poſsit
purificare gratias prius factas, ſuper quibus nondū
erant literæ apoſtolicæ confectę, nec executores ſu-
per eis in cācellaria nominati. vel per ipſum domi-
num vicecancellarium deputati. Et illud dubium
procedit tam in principali executore. quā eius com-
miſſario generali, quo ad omnes gratias, vel ſpeciali
quo ad certas tā in executione gratiæ quàm formæ.
Tertium dubiū, ſi non poteſt executor vel eius com-
miſſarius facere proceſſus ſuper gratiis etiā iam fa-
ctis, ſuper quibus nondum ſunt confectæ literæ nec
5 executores per vicecancellariū deputati: vtrū † ſal-
tem poſſet ſuper eis in quibus literæ confectæ ſunt,
ſed nondū ſunt per ipſum executorē receptæ. Circa
primum dubium licet aliqui hactenus voluerūt ſu-
ſtinere, ꝙ officialis epiſcopi cōmiſſarius per ipſum
generaliter deputatus ad purificandā gratiam pau-
perum poteſt in virtute iſtius cōmiſsionis purificare
gratias etiā poſtea factas: ex eo quòd cum epiſcopi
ſoli de conſuetudine curiæ deputentur in talibus
gratiis executores, hæc poteſtas ſit virtute conſue-
tudinis iuncta ordinarię, videtur ſapere naturā eius
cui iungitur de plano. Contrarium eſt tenendum &
declarandū. Nam tales executores vt executores de-
legati ſunt: & delegata iuriſdictione in faciēdis pro-
ceſsibus vtuntur non ordinaria: de offi. de leg. c. cum
plures. & c. ſi ſuper. & c. is cui. lib. vj. eo. tit. c. iudices.
in cle. Ante quam ergo ſunt dati, nullam penitus ha-
bent poteſtatem, & per cōſequens nullam poſſunt
alteri cōmittere. j. q. vij. c. Daibertum. de iure patro.
c. quod autem. & ita tenet expreſſe. Io. mona. de offi.
ordi. c. Romana. lib. vj. Et idem Guiliel. in quocunq;
delegato generaliter loquens: in Specu. tit. de leg. §.
excipi poteſt. ver. quid ſi cōmittentes. & idem Pau.
de hære. c. j. gl. j. inquiſitionibus. in cle. Ratio in op-
poſitum alle. nullo modo vera eſt. Nam nec ſemper
epiſcopi dantur executores in forma pauperum: & ſi
darētur, non reciperent poteſtatē ſuam ab illa con-
ſuetudine: cum ſit nullum ius nullam poteſtatē pe-
nitus tribuens: ſed ex ſola ſuperioris voluntate de-
pendens: ſed eam recipiūt ex principis cōmiſsione.
Circa ſecundū dubium multi ſunt opinantes, quòd
6 poſt quam pauperis † ſupplicatio eſt ſignata, ſtatim
poteſt ſibi executorē eligere: & eo ipſo executor ſit
electus, etiam electis literis non confectis: imo non-
dum in cācellaria nominatus vel datus poteſt libere
procedere ad gratiæ executionem. Et iſti ſe fundant
in hoc, quòd Papa ſignando ſupplicationem partis,
ſimul facit gratiā, & ſuper ea dat parti executores,
licet nō nominatos & certos. Ergo cum executor ex
ſignatione principis ſumat fundamētaliter poteſta-
tem ſuam: habet etiam cum eius exercitio ex tēpore
datæ ſupplicationis: de reſcript. c. eam te. & eo. tit. c.
tibi qui. & c. ſi eo tempore. lib. vj. de præben. c. ſi cui.
& c. ſæpe. eod. lib. cum ſimilibus. Et hoc, vt videtur
iſtis, inconuincibiliter probant literæ quæ poſtea ſu-
per gratia conficiuntur. quæ eis indiſpoſitiue con-
tenta eſt: ſicut eſt datio executoris: ſic probant eſ-
ficaciter, quòd iſta probatio per aliquam aliam con-
trariam perimi poteſt. de proba. c. ex literis noſtris.
in clemen. cum ibi not. per gloſſ. Paul. Et iſti pro ſe
allegant text. pro determinatione. de reſcript. c. pa-
ſtoralis. §. fina. æquiparantes dationem executorum
incertorum commiſsioni ſuper rebus incertis &
contra incertas perſonas, & declarationem ſeu ſpe-
cificationem partis rerum & perſonarum incerta-
rum declarationem ſeu ſpecificationem partis in-
certorum executorum. Iſti etiam pro ſe allegant gl.
docto. dicentium, quòd gratiarum quarum pars eſt
executoris datio. de offi. dele. c. ſi ſuper gratia. lib. vj.
poteſt fieri ſine literis: & ſuper literas præuenit, vt
videtur text. de ſepul. c. dudum. in fin. in cle. vbi hoc
not. per Inno. de reſcrip. c. conſtitutus. per Archid. in
prooemio. vj. libr. Sed contraria opinio videtur eſſe
clara de mente Inn. & pro ea declaranda. Nam papa
ad cuius vel ſui † cancellarij officium pertinet dare 7
executores certos & nominatos & nullo modo par-
tis: eſt ille à cuius poteſtate ipſorum executorū po-
teſtas & officium omnino dependent: & ex hoc ſe-
quitur, quòd partis nominatio vel electio nihil ope-
ratur omnino quo ad dandum executorum poteſta-
tem, vel vſum & exercitiū poteſtatis. hoc ſatis clare
probat tex. de reſcri. tibi qui. lib. vj. ibi, à nobis certo
executore conceſſo &c. Non ergo certus & nomi-
natus executor recipit poteſtatem vel exercitium vel
vſum poteſtatis à nominatione vel electione partis,
ſed à cōceſsione principis, quam facit per ſe vel per
ſuum miniſtrū ad hoc officium deputatū. de crimi.
fal. ca. quàm graui. cum ibi not. lib. vj. ibi, ſimiliter. &
per eam quæ totaliter illi ab ipſo ſolo Romano pon-
tifice conceditur &c. de præben. c. j. in cle. ibi, quan-
quam confectis ſuper ea literis ſit incertū &c. aliàs
incertum pro hac parte, quòd iudex delegatus cu-
iuſmodi eſt executor. de offic. deleg. c. iudices. in cle.
ſi incertus ſit datus, non habeat poteſtatē vel vſum
poteſtatis, etiam ſi ex electione partis reducatur ad
certitudinem, niſi primo ad ſpeciem ſit deſcenſum
ex principis ſpecificatione. videtur caſus ſecundum
verum intellectū doc. de reſcri. ad hoc ſummus. per
quem ſolum ſi non eſſent alij hæc pars eſt tenenda:
aliàs ſequeretur quòd executorē electum per par-
tem dominus vicecācellarius inuitus dare teneretur:
quod eſt abſurdū: cum inferior † non poſsit impo- 8
nere legē ſuperiori ſuo. xxj. diſt. inferior. de maio. &
obe. cū inferior. de elect. ne Romani. in cle. & ſi in-
ſpiciantur text. ſuper geſtis executorum loquentes,
clare ſemper innuunt literas poteſtatis eorum per
prius eſſe factas, & apparere poteſt cuilibet inſpi-
cienti, & magis declarabitur in ſequenti dubio,
dummodo allegata in oppoſitum non obſt. Primo
non obſt. quod allegatur, ſcilicet executores qui
cum gratia ſimul dantur, recipiūt poteſtatem ſuam
ſundamentaliter ex ſignatione fateor ſupplicatio-
nis. Sed quia gratia facta per principem ante con-
fectas literas eſt quædam res vniformis, quæ po-
ſtea in confectione literarum formatur, politur,
& ad

& ad ſuum eſſe perfectum per additionem clauſularum neceſſariarum & dationem certorum executorum reducitur: ideo executores in ea deputati antè non videntur poſſe exequi, quàm ipſa eſt ad ſuum eſſe perfectum reducta, & ipſi executores per illum qui potuit ſpecificari & nominari. Inde dicunt do-
9 ctor. quòd in † beneficialibus literæ habentur loco
b tituli b, vt no. Compo. de reſcript. c. ſuper literis. ad finem. Archidiaco. & Ioan. Andr. de hoc not. de litis conteſt. c. vno. lib. vj. Igitur antequam fuerint confectæ literæ non videtur habere pars titulum ſaltẽ in ſuo eſſe perfecto, per illud quod præmiſi, & per conſequens: nec executio vſum ſuæ poteſtatis. cum
10 † acceſſorium non præcedit ſuum principale, ſed ipſum ſequatur. de reg. iur. c. cum acceſſor. lib. vj. Ad c. literis noſtris. de probat. in cle. reſpondetur, quòd iſta probatio, ſcilicet quòd executores, qui proceſſum fecerunt ſolum & duntaxat nominatim & in ſpecie & in cancellaria, dati & cõceſſi fuerunt poſt factos proceſſus eſt probatio partem releuans & in nullo perimens diſpoſitionem prolatam per literas. Iſta enim ſunt compatibilia. Illi iudices fuerunt ex tempore datæ literarum conceſſi, quia ex generalitate ſupplicationis comprehenſi, ſicut probant literæ vna cum ipſa ſupplicatione, ex qua extrahuntur, & de longo tempore poſt fuerunt nominatim ſpecificati in confectione literarum, ſicut habet partis probatio, quæ per conſequens infert, quòd pro tempore quod effluxit medium inter datam ſupplicationis, in quo non ſpecificantur, & ſpecificationem ſeu conceſſionem de nominatis in cancellaria factam nihil facere penitus potuerunt, per ſuperius allegata per cap. paſtoralis. §. fin. Non ob-
11 ſtat quia ſpecificatio † iudicum non pertinet ad partem, ſed bene pertinet ad partem ſpecificare res ſuper quibus, & perſonas contra quas agere vult. Non obſtat quia licet datio executorum in genere præcedat literas: deſcenſus tamen de genere ad ſpeciem, & nominatio iudicum quæ debet præcedere quemcunq; actum per ipſum gerendum: cum actus ſint indiuiduorum, primo metaphyſicæ, non generum. ſic in confectione literarum. Circa tertium dubium, vbi iacet lepus, magis inſtandum eſt: in quo multi tenent indubiè, quòd executor quicunque ante receptionem literarum habet poteſtatem plenariam exequẽdi ac ipſius poteſtatis exercitium, mouentur ex hoc, quia princeps dans executorem, ſtatim cum dat certum & nominatum, transfert in eum & iuriſdictionem ſeu poteſtatem exequendi ac ipſarum poteſtatis & iuriſdictionis exercitium: cum in iſtis tempus datæ ſit conſiderandum, vt in iuribus ſuprà in aliis dubiis allegatis: & maxime procedit hoc in executione principis, qui poteſt inuitum & ignorantem dare. vt ix. quæſt. iij. c. per principalẽ. cum ibi not. ſicut poteſt & ab inuito & ignorante iuriſdictionem reuocare. C. de iud. l. iudicium. de conceſſ. præbend. c. quia in cunctis. iu §. ex parte. lib. vj. Et ſi dicatur per aliquos, quòd habet poteſtatem, non habet exercitium: non videtur iſtud valere: quia cum conſtet quòd habet poteſtatem re ipſa, & non conſtet aliquo iure determinatum exercitium huius poteſtatis eſſe legatum: dicendum eſt ipſum exercitium ineſſe poteſtati, & cõcurrere cum ipſa, vt ſatis clare probant allega. decret. quia cunctis. & eod. tit. & lib. c. ſi ſoli. & c. cum ei quem. in cle. Alij, & maior pars tenent oppoſitum: dicẽtes quòd nullus executor habet poteſtatẽ quoquomodo procedendi ad executionem gratiæ, in qua eſt executor deputatus, antequam recipit literas ſuæ poteſtatis, ſaltem quo ad deducendum poteſtatem ipſam in actum, & ſi faciat, totum quicquid facit eſt nullum. Mouentur ex hoc, quia princeps gratiarum executoribus gratiarum ſemper mandat poteſtatem eorum per ſuas literas certam formam continentes, ad cuius formæ obſeruationẽ executor ipſe aſtringitur mero iure. de reſcript. c. cum dilecta. de reſtitu. ſpol. c. Piſanis. de preben. c. cui. de non. lib. vj. ergo ſimul cum literis, per quas mãdatur ipſa poteſtas poteſtatem ipſam & eius exercitiũ recipiunt ipſi executores. per l. qui abſenti ff. de acquiren. poſſ. & facit ad hoc quod not. iiij. q. v. c. quiſquis. ibi, poſtquam ipſum literas recepiſſe conſtiterit. ſic in ſimili not. gl. de cle. ex. mi. c. ad apoſtolicæ. in glo. magna. & ij. q. v. c. quanto. & maxime quia poſtquam princeps arctat executorem ad formæ obſeruationem in literis ipſis contentę, de qua executor non poteſt habere plenã notitiam aliàs quàm per ipſarum literarum inſpectionem, vt probatur de reſcript. c. ſi qui. & c. cum adeo. de fi. inſtru. c. contingat. & clarius de priuileg. c. porro. de mente ipſius principis coniecturari videtur, quia ea tunc demum vtatur, cum receperit literas, per quas de intentione ipſius habeat plenius informari, cui menti ſtandum eſt, etiam ſi verba hoc non haberent. de reſcrip. c. cauſam. de verb. ſignific. c. intelligentiã. j. § j. marchion. xxxvij. diſt. c. relatum. in cle. de iureiur. c. Romani principes. pro hac parte facit. Nam quicquid ſit de iure ciuili, Canoniſtæ vt plurimum tenent, quòd iuriſdictio c ſeu † poteſtas c
delegata non acquiritur, niſi ſcienti & cõſentienti: 12
vt videtur rex. xxiij. q. vlti. ſæpe. & ibi not. idem not. Archid. de offic. deleg. c. iudex. lib. vj. Et facit ad hoc, quia ſub clauſula impotentiæ includitur voluntas, vt eſt expreſſum de offic. deleg. c. prudentiam. c. addicimus. quaſi ſi non vult, non transfertur in eum iuriſdictio, & per conſequẽs non poſſit, cum iudex non ſit. de reſcri. ſciſcitatus. Nec ſecundũ iſtam opinionem obſt. quod opponitur huic rationi. ſcilicet quod officium iudicandi eſt minus neceſſitatis, quod mero iure inuito vel ignorãti quæratur: ſed quia ad hoc munus ſubeundũ poteſt quis inuitus compelli. de offic. delega. c. paſtoralis. j. reſponſo. Et iſtius opinionis videtur eſſe clare Inno. de conceſſ. præbend. c. quia cunctis. §. ex parte. & Io. And. & alij moderni poſt ipſum, ſicut de beneficio eſt expreſſum. de præbeo. c. ſi tibi abſenti. lib. vj. & eo. lib. de reſcrip. c. gratia. Conſentire autem non poteſt, vt poteſtatem executiuam acquirat & eius exercitium. qui ipſam poteſtatem ignorat, & eius formã. de præbend. c. ſi beneficia. quæ decre. cum not. ibidẽ: bene facit ad hanc partem, & videtur expreſſum in l. ſi per errorem. ff. de iuriſdictio. omnium iudicum. in his quæ not. de officio delegat. c. p. & g. Quid dicendum? Maiori parti conſilij viſum fuit, quòd executor quicunque non poteſt exequi illud quod ſibi ad exequendum mandatur, niſi primo receperit literas ſuæ poteſtatis vniuerſaliter allegar. Et licet aliqui magni voluerunt facere diſtinctionem inter executorem, qui ſine aliqua cognitione poteſt procedere ad executio-

executionem eorum, quę ſibi iniunguntur,& illum
qni habet præmittere cauſæ cognitionē parte vo-
eara vel ex ſuo officio·ſatis videtur de mēre iurium
& doctot.anthenticorum iuris canonici eſſe, quòd
13 nullus † executot poſsit procedere,niſi primo rece-
ptis literis ſuæ poteſtatis,quicquid hactenns obſer-
natū fuerit.ita videtur mihi debere declarari.& non
procedens per domum tarionum,ſed Inductionum
tantū:breuitatis cauſa videtur mihi,quòd hanc par-
tem ſatis probāt elare iura infra ſcripta· Primò pro-
bant hoc decre.mandatū.de reſcr.& decre.ſequens.
etiam decre.per literas.de præbend.in cle.quòd eo-
dem modo faciunt ibi mādatum apoſtolicum ad te
directū. Nam ille terminus pro te ſupponit pro ter-
mino ad quem,cum ſit de prçterito,denotat actum
perſectum.hoc eſt attigiſſet terminum reſcriptū ad
quem dirigebatur·ſcilicet executoris:alias nō eſſet
directū ſed in dirigendo eſſet efficacins. facit c. Ab-
batem.eo.tit.ibi, qui mādatum apoſtolicum iam ſu-
ſcepit communi,ex tunc poſsit procedere ad proui-
ſionem,nō antea· Ad idem efficaciter ſacit de appel-
lationi.c.ſuper eum.vbi tenent hanc partē,reputant
tex.nec procedit ſolutio aliter opinātium & dicen-
tium quòd illa decreta.bene pr· bat quòd vbi iudici
præfigitur tempus infra quod cauſam debet finire,
tempus incipit currere à receptione literarum, quaſi
ante non ſit negligēs ſi non procedat : ſed bene pro-
bat,ſi antè velit procedere,quod non poſſet:dato ꝙ
hæc ſolutio nō procedat. Ratio:quia pone quòd iu-
dex delegatus datus cum certi temporis adiectione,
ante receptionē literarum proceſsit multū in cauſa,
aut valeat proceſſus aut non.Si non,habetur propo-
ſitum. Si valet : ergo in poteſtate iudicis taliter dati
erit principis intentionē fruſtrari procedēdo mul-
tum in cauſa antequam literas receperat,vt illud ad
tempus prçcedens receptioōe habeat de lucris:quod
non eſt dicendum. Sit ergo mens illius literæ;quod
tempus ideo incipit currere,quia ante datus iudex
non poteſt procedere,per c.quia diuerſitatē.de con-
ceſsio.præben.cum ſuis ſimilib.Item alia opinio eſſet
vera:ergo non video quare ille tex.non determinaſ-
ſet tempus debere currere illo caſu poſtquam ince-
piſſet procedere,ſi hoc poſſet ante receptionem li-
terarum.ſimiliter facit eo.tit.c.vt debitus. cum ſuo
14 vero intellectu.Ibi enim patet quod † impetrās pri-
mum reſcriptum, quod nondum eſt præſentatum,
non poteſt excipere de ipſo contra ſecūdum,quod
iam eſt præſentatum:donec ipſum primum præſen-
tet : quare hoc eſſet ſi virtute primi nondū præſen-
tati poſſet procedi,nō video:ſed quia ante receptio-
nem primi iudex per ipſum datus non poteſt proce-
dere vt pars contra quam eſt impetratū non maneat
impedita, ſed ſemper habeat iudicē coram quo poſ-
ſet proſequi ſuam iuſtitiam. ideo ante receptionem
primi de ipſo & de eius prioratu excipi non poteſt
contra ſecūdum,quaſi nō videatur effectualiter eſſe
antequam iudex per ipſum datus poſsit procedere.
de pœ.diſt.j.c.hæc autem verba. de cleri.non reſid.
c.relatum.cum ſimil. Ad idē facit c.cum teneamur,
in prin.de præben.ibi.ſi mādatum noſtrum pro ali-
cuius prouiſione receperis.& de reſc r.c.ſuſceptum.
in prin.ibi, ſuſpectū ab apoſtolica ſede mandatum.
& eo.tit.c.ſi pro re.ſed efficacius facit eo.tit.c.duo-
bus.§.ſi vero.vbi patet quòd quando illi quorū gra-
tiæ per omnia ſunt æquales,concurrunt in data:ille
præfertur qui primo præſentat ſuas literas execu-
tori habenti poteſtatem prouidendi. Et ita fuit de-
terminatum in rota me præſente. Indubitatū eſt au-
tem,ꝙ ſi executor nondum pręſentatis literis poſsit
facere proceſſus,quòd non præfertur ſuo executori
literas præſentans:imò ille qui per ſuum executorē
primo feciſſet fieri ſuos proceſſus,per ea quæ no.ibi
Io.An.in no.gl.mag.ver.hoc addo. Ad idē eo.lib.de
præben.c.ij.in ſecundo reſponſo. ibi,ſiue literas ſu-
per aliquorū prouiſione generales, ſiue etiam ſpe-
ciales ſub quocunq; verborum tenore receperit.&
& eo.tit.c.ſi pro cleri in prin.ibi,literas.vt eis de be-
neficiis prouideas,etiam ſi animarū cura ſit annexa
eiſdē recipere.c.contingat.& c.ſi clericus.ibi,à ſede
apoſtolica recepiſti.& eodem modo de offi.deleg.c.
quoniam abbas.ibi, mandato noſtro ſuſcepro.& de
reſtit.ſpol. c.audita. Præterea ſatis efficaciter facit,
qui bene reſpicit ordinem literæ.eo lib de conceſſ.
pręben.c.quia cunctis.vbi allegās tex.quòd ad hoc,
vt per poteſtatem datam executori de prouidendo
auferatur ordinario prouidendi poteſtas,& promit-
tens exceptionem literarum executoriarū & noti-
ficationē earum factā in iudicio,infert quod adhuc
eſt neceſſe vt executor notificet &c. ſit in proceſsi-
bus quę fiunt per executorē,vt quælibet docet pra-
ctica.Et ſi contrariū diceretur,omni die executores
mentirentur in proceſsibus, in quibus ſemper po-
nunt,noueritis &c. Et breuiter quantū mihi appa-
ret,omnes text.de hac materia loquētes hanc partē
innuunt:& nullum tex. reperi qui efficaciter oppo-
ſitum innuat.partem autem hanc tenēt omnes no-
tabiles canoniſtæ. Primo hoc videtur eſſe de mente
Io. xcvij.diſt.c.nobiliſsimus. & fi.quòd ipſe idē not.
iiij.q.v.c.quiſqnis.& xxiiij.quæſt.vlti.c.ſæpe.gl.ergo
ibidē videtur eſſe clara de mente Inno.Nam licet in
c.in quæſtione. de reſtit. ſpol.opiniones recitat non
eligendo. tamen in decret.cum olim.de priuileg.ad
finem clare innuit iſtam partem. Ibi enim quærens
vtrum † delegatus poſsit probare per teſtes vel aliàs, 15
quàm per reſcriptum ſuæ delegationis poteſtatem:
dicit quòd non, antequam ſibi fuerit præſentatum
reſcriptum,& per ipſum receptum, per c.ſancimus.
xxv.quæſt.ij. Sed ſi poſt receptionem perdatur,po-
terit probari per teſtes vel aliàs per communia iura:
quare hoc eſſet, niſi quia iudex delegatus ante rece-
ptas literas ſuæ poteſtatis nō poteſt vti iuriſdictione
ſibi demandata:& per conſequens non poteſt reci-
pere probationes,quòd iudex eſt,qui iam exerceret
iuriſdictionem probationes ſuper hoc recipiendi;
prius quā haberet exercitiū iuriſdictionis : quod eſt
impoſsibile. Ad idem bene facit,vt ipſe idem no.de
conceſ. præben.c.quia cunctis.§.ex parte.vbi tenet
quòd conſenſus principis committentis & execu-
toris deputati debeor concurrere antequam quæra-
tur poteſtas:quod non videtur poſſe eſſe antequam
recipiat literas ſuæ poteſtatis : cum ante conſenſum
debeat certus eſſe de poteſtate ſua:quod non eſt an-
tequam recipiat literas ſuæ poteſtatis.per alleg.cap.
ſi beneficia.cum ibi not.per Archi.de præben.lib.vj.
Item eandem opioionem clare tenet. Sed contrà ibi
videtur Innoc. & contrarium ibi Ioan.de Ligna.&
dominus meus dominus præſertim mihi gratioſus,
omnes tenere hanc contrariam partem : & ibi vide
quæ

quæ ſcripſi poſt eum pro ſolutione ad cap.ſuper eo.
& ad cap.vt debitus. Hoſtien. in alleg.cap.ex quæ-
ſtione. & Ioan. Andr. ipſum recitat non probando.
Eandem tenet clare Guiliel.in Spec.de compe.iudi.
§.penul.ante fi.quem Ioan.And.nedum non repro-
bat.imò allega.concord.eiuſdem opinionis. pro eo
etiam bene facit quod ipſe Ioan.not.de præbend.
cap.ſi cui nulla.ij.reſponſo.in not.vbi innuit, quòd
nedum ante præſentationem, imò poſt.antequam
ſit proceſſum ad aliquem ex actibus requiſitis ad
perpetuationem iuriſdictionis res in literis formæ
pauperum cenſetur integra,vt expiret obitu conce-
dentis:quod non poſſet eſſe,ſi ante præſentationem
executor poſſet facere proceſſus. cum illi ad perpe-
tuationem ſufficerent. Sed clariſsime tenet, & cla-
riſsime remittit ibi ad Spec.hanc partem ipſe Ioan.
de offic.deleg.c.quoniam abbas. ſuprà allega.ſuper
prima gloſſ. Eandem opinionem tenet Archidiaco.
de procura.cap.is qui.libr.vj.& Guiliel.de mon.lau.
de elect.c.conſtitutionem.in clem. Et Collect.etiam
clarè loquens in executione gratiarum, qui fuit o-
mnium vltimus & practicus curiæ Romanæ. Dic
de rigore iuris hæc opinio eſt tenenda,in allega.de-
cret. ex conqueſtione. de reſtitur. ſpolia.c.auditis.
etiam licet non habeã dicta ſua,quòd Fed.de Senis
in executione diſputauit iſtam quæſtionem & de-
terminauit pro iſta parte non reperiri & contra di-
ſputationem, ſed in conſiliis ſuis concluſio.xxv.
ipſam tenet Ioan.de Ligna.clare idem in reportatis
ſuis.de officio delega.cap.quoniam.& plenius in al-
lega.decret.ex conqueſtione.de reſtitu.ſpolia.c.au-
ditis. vnde videtur iudicio meo non eſſe tutum à
tantorum virorum opinione, quam nullus gloſſa-
tor reprobauit recedere:maxime quia in ratione &
mente iurium fulcitur. Nec obſtat quod allegat.ad
oppoſitum: videlicet quòd cum in iſtis reſcriptis
etiam in beneficialibus conſideretur tempus datæ
ex ipſius tempore executor ſuam poteſtatem, cuius
exercitium cum non reperiatur iure ligatum,vide-
tur debere concurrere cum eadem. Reſpondeo &
dico, quòd in reſcriptis diuerſa tempora conſide-
randa ſunt.Si enim quæratur de ipſorum reſcripto-
rum efficacia quo ad hoc quòd poſsint vel non im-
pugnari propter aliquod tacitum vel expreſſum:
fateor quòd attenditur tempus datæ: & pro hac
parte allegatum eſt. Sed ſi quæratur de ducendo
poteſtatem datam per literas in exercitium, & de
ipſius poteſtatis perpetuatione quo ad ipſius iudi-
cis perſonam:attenditur tempus receptionis litera-
rum per iura allegat. pro hac parte. Et ita notat de
plano Guiliel.de mon.lau.de reſcrip.c.literas.in cle.
pro hac parte facit, quia dantur tres iudices cum
clauſula, quòd ſi non omnes &c. ſi alter ſit impedi-
tus procedere & recuſet, non propter hoc poſſunt
alij duo reuera cum iuriſdictionem habente proce-
dere, quouſque ad eorum notitiam hoc peruenerit.
vt de reſcrip.c.ſciſcitatus.ver.dummodo.& de offic.
delega.c.prudentiam. circa princ. ibi, in hoc autem
caſu.licet Ioan. Andr.aliter diſtinguat, videlicet in-
ter impedimentum perpetuum vel temporale ineui-
tabile, in quo non eſt opus exceptione:& tunc ſuf-
ficit ex illa: quia tunc probatione non eſt opus, &
impedimentum temporale euitabile, puta incom-
moditate vel voluntate:& habeat locum opin.Inno.
per quod tunc talis collega ipſo iure non perdit iu-
riſdictionem, & opus eſſet prorogatione vel exce-
ptionis propoſitione: quæ prorogatio in delegatis
non habet locum: vide in regula, cum qui.in quæ-
ſtione,ſed tamen. Barto.tenet contrarium indiſtin-
cte.ff.de condit.& demonſt.l.multum.in fin.& ff.de
iudi.l.ij.facit quia talis hæſitatio concernit funda-
mentum iuriſdictionis. ſimile ff.de hæredi.inſtitut.
l.hæres inſtitutus.in fin.cum multis ſimilibus alleg.
in cap.eum qui.in quæſtione per Ioan.Andr. Secus
ſi aliqualiter ſubſidium cõcerneret.vt l.ij.ff.de iudi.
in fin. niſi eſſet appoſita: quod ſi bene, videas per
teipſum & vide Bart.vbi ſuprà.

a ¶Præſumitur. *Præſumptio ſecundum Goffred in ſumma. eſt alicuius facti dubij quandoque plena, quandoque ſemiplena probatio Et nota quod præſumptio concipitur ex circumſtantia facti xxxij.quæſt.v.nec ſolo.*

b ¶Loco tituli. *Titulus quot modis dicatur, vide gloſ.in cap fin. de offic. Archidiaco & in cap.dudum ij.de elect. & ibi doct.in gloſſ in ver. vtrumque.*

c ¶Iuriſdictio. *Quot modis ſumatur iuriſdictio: qualiter diffiniatur: & qualiter diuidatur, not.in auth.de defen.ciuit.§.ipſos quoque.& §.oportet.*

CONCLVSIO CXI.

De probatione doli. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Dolus veriſimiliter non præſumitur, niſi probetur.*
2 *Infamia facti repellit quem à dignitatibus.*

SI mulier quæ dicitur in ætate xvj. annorum re-
cognouiſſe ſenſum, dicat ſe per dolum aduerſa-
rij ad hoc inductam, audienda eſt, licet non dat in
articulis in iudiciis, per quæ probandus eſt ille do-
lus. Conſilia. Salua omni reuerentia puto quòd ſi
ſuper dolo aduerſarij directe principaliter & imme-
diate ſe fundet: debet † omnino deducere aliqua 1
ſpecialia,quæ poſſunt cadere in mentes teſtium,ex
quibus dolus veriſimiliter poteſt præſumi.ratio eſt:
quia qualitercunque quis ciuiliter vel criminaliter
agat,vel excipiat de crimine vel facto famoſo quod
alteri impingit: non admittitur cum tali alterius
verbo vel diſcrimine, niſi ſpecificet & declaret.ff.
de accuſatio.l.libellorũ.& de iniuriis.l.prætor edi-
xit.in princi.extrà. de procurato. de electio.cap.j.&
cap.vt circa.libr.vj.& cle.conſtitutionem.eo.titu.de
teſt.cap.præſentium.lib.vj. & de excep.c.pia eo.lib.
Et eſt ratio:quia licet probata exceptio ipſo iure nõ
infamet infamia iuris, nota tamen eſt de facto eius
opinio.vt de ordi.cog.c.cum dilectus.in fin.cum ibi
not.& de teſti.teſtimonium.in fin. Quæ quidem in-
famia † facti grauis eſt:quia repellit quem à digni- 2
tatibus.l.ij.C.de dignit.lib.xij.notat Innoc.de eiect.
per inquiſitionem. ideo non mirum, ſi ſub tali di-
ſcrimine vagari non liceat.

CONCLVSIO CXII.

De probationibus. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Surrogatus an teneatur iuſtificare ius illius in cuius locum ſurrogatur.*

SVrrogatus † tenetur iuſtificare ius illius ad quod 1
ſeu in cuius locum ſurrogatur:& per conſequẽs
probare omnia expreſſa vel tacita in gratia primi
quæ ipſe primus probare tenebatur. Conſilia. Hæc
enim proprie locum habet regula, cum quis in ius.
de regu.iur. lib.vj. Nec obſt.quòd ius auctoris non
tenear

teneat ita clare probare, ſicut meum proprium: iu-
xta ea quæ not. infrà in pluribus concluſionibus,
quia illud habet locum, cũ ius auctoris in dubium
non reuocatur, nec ſuper eo principaliter agitur, &
dubitatur, ſicut in propoſito lis principaliter, hic ver
titur ſuper iure actoris. faciunt not. Innoc. in c. j. de
conceſ. præben. libro vj. Item quia in lite & litis one-
re iſte eſt ſurrogatus, & hoc regulariter verũ. Quan
doque tamen ad aliqua arctaretur auctor ſi viue-
ret, ad quæ non deberet arctari ſurrogatus, iuxta ea
quæ no. j. in vna concluſione: & maxime ſuper ha-
bilibus & promotione ad ordines ac legitimitate
ipſius auctoris: quia facilius fuiſſet ipſi auctori iſta
probare, quàm ſurrogato.

CONCLVSIO CXIII.

De probationibus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Probatio ſemiplena, in quibus ſufficiat.*

MAgiſtratus in artibus expreſſus in literis im-
petrantis probatur bene per literas nationis
1 Gallicanæ. Conſilia. Ratio eſt: quia † ſufficit proba-
a tio minus plena. [a] vt probat concluſio proxima
ſequens.

a ¶ Probatio minus plena. *Quot ſunt gradus probationum. quæ ſit plena & ſemiplena & pleniſſima probatio, & ex quibus inducatur: & an ſit dare medium inter probare & non probare: & quæ ſint ſcriptura quæ probant: vide plene per Bar. in l. admonendi ff. de iureiuran.*

CONCLVSIO CXIIII.

De probationibus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Probatio ſummaria ſufficit in impetrante qui di-
xit ſe eſſe magiſtrum vel preſbyterum.*

SI impetrans expreſsit ſe magiſtrum vel presby-
terum vel aliam talem qualitatem habere: opor-
tet quòd probet iſta, ſi negantur: & non oportet ple
1 ne probare, ſed † ſufficit ſummaria probatio. Ideo
ſufficit quod probet famam ſeu habitum & reputa
tionem. de hoc per Ioan. And. in c. exceptionis de li-
tis conteſta. & regula. infamibus. de regul. iur. lib. vj.
Conſilia. dic de his vt dixi ſuprà concluſione. lxxvj.

CONCLVSIO CXV.

De reſcr. Et de preb. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Surrogationem in lite quæ impediunt, non impe-
diunt ſurrogationem in iure.*
2 *Quæ reddant gratiam ſurreptitiam.*
3 *Beneficium lite pendente non eſt conferendum.*
4 *Terminus quando dicatur ex toto ſublatus.*

1 FAlſa expreſsio † litis pendentiæ vel appellatio-
nis interpoſitæ, facta in gratia ſuper ſurrogatio
ne obtenta in iure & lite, licet impediat ſurrogatio-
nem in lite: non impedit ſurrogationem in iure.
Conſilia. Item quòd falſa expreſsio ſeu quæ non in-
ducit ad citius cõcedendum non vitiat gratiam. no.
Inn. in c. in noſtris. vide ſuprà concluſione iiij. Iſta
concluſio habet duas partes. Prima pars huius con-
cluſionis non habet dubiũ: quia in eo quod non eſt,
quis ſurrogari non poteſt. de iure pat. c. quòd autem
de eccl. edifi. c. ad audientiã. Sed vt hic fiat dubium,
pone quòd lis erat facta: fuit mentio de lite & ſtatu
litis falſa: vt quia non ita ſe habebat ſtatus litis, vt
narratum eſt, vel non eſt bene ex toto expreſſus ſta-
tus litis: nũquid erit per hoc gratia ſurreptitia quo
ad litem? puto quòd non, per motiua quę circa par-
tem huius quæſtionis ſtatim ſubdam. Secunda pars
huius concluſionis prima facie videtur dubia pro-
pter falſam expreſsionem, quæ videtur mouiſſe ad
concedendum: quia forma literę habere ſolet, quòd
Papa procedit ad ſurrogationem faciendam, ne lis
careat legitimo defenſore: ergo occaſione litis vide
tur facere gratiam. Sed nihilominus ſto cum conclu
ſione: quia † non omnia falſa expreſſa reddunt gra 2
tiam ſurreptitiam: ſed ea ſola, de quibus eſt veriſi-
mile, quòd eis non expreſsis Papa non fuiſſet ita fa-
cilis ad concedendum, vt deduxi ſuprà. iiij. conclu-
ſione. Modo ita eſt, quòd iſta falſitas non eſt talis,
quòd de ea ſit veriſimile quòd eius expreſsio moue
rit Papam ad concedendum: ſeu quòd ea non ex-
preſſa non fuiſſet ita cito conceſſurus: imò videtur
de iure totum contrarium: videlicet quòd debuiſſet
mouere potius ad denegandum, quia de iure bene-
ficium † quod vacat lite pendente, donec lis pendet 3
nec eſt conferendum, nec in ea ſurrogatio facienda.
extrà vt lite penden. c. j. & ij. lib. vj. etiam per Papam,
niſi vellet vti de plenitudine poteſtatis. vt clement. j.
eod. titul. veriſimile autem eſt, quòd princeps velit
plus facere ſecundum ius quàm contra: vt l. digna
vox. C. de legi. ff. de leg. iij. l. ex imperfecto. Nec eſt ve
riſimile Papam velle vti in dubio plenitudine pote-
ſtatis. no. Innoc. de elect. c. innotuit. in fine. Sed pone
vt ſ. dixi, quòd facta fuit mentio de lite minus ple-
na, vel non ex toto vera, quo ad ſtatum cauſæ: certe
adhuc puto, quòd nec quo ad ſurrogationem in li-
te, nec in iure, eſt ſurreptio. Nam quandocunque
variatio qualitatum ſeu ſpecierum ſub genere con-
tentarum nullum effectum inducit, nil ad rumbum:
de eorum expreſsione no. gl. de exc. c. pia. ſuper ver.
ſpeciē. lib. vj. & do. Bar. de accuſ. l. liberorum. in dicto
eius bene notabili. Modo ita eſt quòd in quocunq;
ſtatu ſit cauſa, ita cito Papa eſſet conceſſurus vel de-
negaturus: igitur ſemper eſt locus deductioni quã
fecit in iiij. concluſione. Nec ob. c. inter monaſteriũ.
de re iud. cũ concor. quia loquitur vbi agitur de cau
ſa de vno iudice in alium transferenda. Et eſt tunc
ratio: quia ſecũdum quòd iudex plus vel aliter pro-
ceſsit in cauſa: ſecundum hoc præſumitur ipſe eſſe
melius de cauſa informatus: & ſecũdum hoc quòd
præſumitur melius informatus, ſecundum hoc prę-
ſumitur quòd Papa minus velit cauſam ab eo aufer
re: vt ff. de excu. mino. l. penul. in prin. §. ſi poſt actam
cauſam. ratio: quia Papa propter delegationes intẽ-
dit non perſonis delegatorum ſed perſonis litigan-
tium prouidere. extrà de offic. delegat. c. communi.
Nec ob. quòd dictum eſt, videlicet quòd ſit forma
literarũ: vt cauſa non careat legitimo defenſore, &c.
dico enim quòd cum Papa prouidet de beneficio li
tigioſo, ſeu ſurrogat, ipſe in eo duas gratias facit.
Vna eſt quòd contra ius commune. c. alle. extrà vt li
te pen. lib. vj. & in clem. j. eo. titu. ipſe diſpenſat. Alia
eſt, quia ipſe prouidet, vnde licet dicta clauſula, vt
cauſa &c. apponatur in princ. literarum: non debet

ad ſecundam gratiam,ſed ad primam referri: ratio
eſt quare non ad ſecundam,quia ſi ad eam referre-
tur,mala eſſet cauſa,per iura alleg.extra vt lite pen-
den.c.j.& ij lib.vj.in clem.eod.tit.c.j.ſed quòd refe-
ratur ad primam gratiam bene eſt: quia per hoc
quòd datur ſpecialis defenſor cauſæ, præſumitur
quòd lis meliori Marte incedat.arg.c.ſi. de electio.
lib.vj. & l. fin. C. ſi per vim vel alio modo. Alibi fit
mentio de pluribus gratiis ſimilibus, quare vna
conceſſa non videtur alia conceſſa, niſi ſit expreſ-
ſum.de præben.c.non poteſt.libr.vj. Nec inefficacia
vnius aliam vitiat.de reſer. c. ſi eo tempore. libr.vj.
quia hoc caſu videtur abundans cautela inutilis.C.
de teſta.l.teſtamenta omnia.& hoc verum cum inu-
tilis eſt abſque vitio ſurreptionis ſolum ex defectu
materiæ.Si enim eſſet vitioſa diſpenſatio ratione ſur
reptionis:vt puta,quia fuiſſent aliqua expreſſa falſa
tangentia ſtatum cauſæ, ad mouendum papam ad
concedendum,& quæ mouere de iure veriſimiliter
potuiſſent:tunc prouiſiuam gratiam etiam vitiaret,
4 quia † ſublata via per quam ſolam poteſt ad termi-
num veniri, terminus ex toto videtur eſſe ſublatus
vt c.dudum.verſic.inſuper cum ſimi.

CONCLVSIO CXVI.

De proba. De præb. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Papa non videtur tollere quod ignorat.*
2 *Collatio facta per ordinarium eſt legitima.*
3 *Surrogatus per ſurrogationem non poteſt ſibi nouum ius ſeu titulum acquirere.*

SI petens confirmationem vel ſurrogationem in
ius aduerſarij, dicat ſe fuiſſe beneficium canoni-
ce aſſecutum:ſufficit probare quòd autoritate ordi
naria fuerit illud aſſecutus:licet aſſecutio nõ value-
rit obſtante impetratione aduerſarij, in cuius locũ
a ſurrogatio dicitur eſſe facta. [a]Conſilia. Iſta conclu-
ſio habet duas partes. Prima de confirmatione.Se-
cunda de ſurrogatione, & ad ſecundam refertur
clauſula,obſtante impetratione aduerſarij &c.poſi-
ta in fine. Venio ad primam partem de confirmatio
ne:& dico veritatem obtinere,dũmodo totum hoc
propter quod aſſecutio huiuſmodi confirmatione
egebat, aliàs ſit bene expreſſum, aliàs ſecus: quia
1 † papa non videtur velle tollere quod ignorat, ex-
trà de conſtit.c.j.lib.vj. cum concor. Et ideo confir-
matio non validat nullitatem, niſi ex ſcientia certa.
extra de fid.inſtru.c.inter dilectos. §. cum igitur. &
quia vna nullitate ſublata alia remanet: vt ar. ff. de
ſerui.vrb.prædio.l.ſi domus.extrà de fil.presby. c.j.
de vſu pa.c.ex tuatum.de priuileg.c.paſtoralis.Nec
ob. verb. canonice, quia intelligitur illud verbum
ciuiliter. ſubaudi niſi inquantum impugnari poſſet
ex impedimento expreſſo, vt verba reducantur ad
mentem,vel contrarietatem euitent.ar.de ver.ſign.
c.ſuper his. in c. intelligẽtia. iuncto c.cum expediat.
de elect.lib.vj.niſi enim timuiſſet de impedimento,
non ſupplicaſſet pro confirmatione. Vel exponitur
canonice, habito reſpectu ad canones communes,
2 ſecundum quos collatio † facta per ordinarium eſt
legitima:licet ius ſpeciale reſeruationis ipſam impu
gnet.Nunc venio ad ſecundam partem cõcluſionis:
videlicet de ſurrogatione:& hic repetantur quę di-
cta ſunt circa primam partem, inquantũ valent hic
conuenienter adaptari. Ratio huius ſecundæ partis
eſt,quia † cum per ſurrogationem voluerit ſurroga 3
tus nouum ius ſiue nouum titulum ſibi acquirere,
quod non poteſt fieri,ſi ex primo titulo iam ius ha-
buerat:vt ff.de verb.oblig.l.vbi autem non apparet.
§.ſi. & inſtit.de actio.§.ſic itaq;. fateri oportet quòd
ad canonizationem ipſius ſurrogationis non opor-
tet omnino probare veritatem tituli primi & eius
iuſtificationem:quia iſta eſſet contrarietas per pro-
xime dicta. Sed fateor bene quòd debet probare
narrata eo modo quò dixi ſuprà concluſione lxxvj.
& ſufficit etiam per conſequens,quòd probetur fa-
ctum carens adminiculo iuris: videlicet præcedens
collatio vel impetratio obtenta à ſuperiore: licet de
facto & non de iure,prout concluſio habetur.

a ¶ Subrogatio dicitur eſſe facta. *Nota quod ſubrogatio qua fit à iure in loco alterius rei, qua res haberi non poteſt, ſapit naturam eius in cuius locum ſubrogatur. Sicut ergo non valet alienatio rei litigioſa: ita nec valet alienatio rei æquiualentis qua in locum eius ſubrogatur. Vt in c. eccleſia ij. Vt lite pendente.*

CONCLVSIO CXVII.

De appellationibus. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Vbi non eſt diuiſio materialis, & ſuppoſitalis, ibi ſeparatio fieri non poteſt.*
2 *Diffinitiua an ſit articulus grauaminis.*

SI appelletur à grauamine extra iudicium ab epi-
ſcopo ad archiepiſcopum:non poteſt appellatus
vel appellans petere, quòd primo cognoſcatur de
articulo grauaminis: quia ille eſt idem cum articulo
principali: ſed poteſt petere vt primo cognoſcatur
de appellatione an ſit talis quæ deuoluat obiiciendo
appellatum nõ fuiſſe infra x.dies:vel apoſtolos[a] de- a
bite non eſſe petitos:ſed ſi non obiecit hoc,& appel
latio ſit alias deuoluens, proceſſus factus ſuper ar-
ticulo grauaminis illa cognitione omiſſa bene va-
let.vide de appella.c.Romana.§.ſi vero vocatis.li.vj.
& no.in c.Romana.de foro competen.in additione.
circa princ.gloſſ.Conſilia. Iſta concluſio eſt indubi-
tata in terminis ſuis, videlicet cum de epiſcopo ad
archiepiſcopum appellatur. Ratio primi dicti eſt,
quia † vbi non eſt diuiſio materialis & ſuppoſitalis, 1
ibi ſeparatio fieri non poteſt. vt de ſe patet. Et per
hoc concluditur idem fore dicendum † vbi appella- 2
tur à diffinitiua: quia ibi etiam eſt articulus graua-
minis, diuiſionem non recipit à negotio principali:
& probat identitas rationis. De ſecundo eſt caſus
in d.§.ſi vero vocatis. Tertiũ etiã non habet dubiũ.
Ratio eſt: quia illa quæ annullant, nec vitiant ipſo
iure, ſed ope exceptionis oppoſitæ ſi tacite omiſſa
fuerint,non nocent:quare imputet ſibi appellatus
quòd quæ potuit excipere, non excepit, vt C. ſen.
reſcindi non poſſe. l. ij. cum ſimilibus. Ideo dixi in
ſuis terminis,quia ſi eſſet appellatum ad papam, &
fuiſſet proceſſum etiam omiſſo articulo grauaminis
iudicialis illati ante ſententiam, à qua fuiſſet appel-
latum,valeret proceſſus, ſi partes non contradixiſ-
ſent.vt ca.cordi.de appel.lib.vj. imo altera parte vo-
lente ſecundum Innocen. ibi: ſaluo tamen iure ex-
penſarum. Et ita ſeruamus ſaluis his quæ notaui
circa

circa hoc ſupra concluſione xxxvij. per quæ iſta omnino intelligas, ſuppleas, modifices & reſtringas.

a ¶ Vel apoſtolos. *Quid ſint apoſtoli, vnde dicantur, & de quadruplici eorum ſpecie & eorum forma, vide Specu. in iiij. parte in tractatu libel. §. ſequitur ver. apoſtoli. Et nota quòd communiter ſeruatur, quòd expenſis appellantis ſint tradendi.*

CONCLVSIO CXVIII.

De fide inſtrumentorum. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Inſtrumentum de datione apoſtolorum, ſi habeat bonam datam quo ad pontificatum, etiam ſi ſit error in numero annorum Domini, valet.*

1 SI inſtrumentum † de datione apoſtolorum & petitione eorum habeat bonam datam, quo ad pontificatum, ſed malam de toto vno anno quo ad numerum annorum Domini: nihilominus ſtatur ei. Conſilia. Sed contrà videtur: quia contrarietas vitiat totum. argu. ff. de regu. iur. l. vbi repugnantia. C. de fide inſtru. l. ſcripturæ. & extrà eo tit. c. imputari. Item ar. no. de ſimo. c. ſi ad ſacros. ff. ad l. Corne. de fal. l. eos qui. Item quia ſic alterum ſaltem habetur pro non ſcripto, & cum ſaltem annus eſt ſubſtantialis, igitur &c. ff. de verbo. ſignifi. l. Paulus. facit ff. de excuſatio. tut. l. ij. & alia allegari poſſent quæ reperies per Ioan. And. in data. lib. vj. Dici poteſt quòd in actu de quo agitur quòd eſt executiuum appellationis præcedentis, præſumitur appellans diligens in appellando, ſicut expectans in acceptando. no. Pau. de conceſſi. præben. c. j. in clem. Item quia illud eſt de modicis, & non tam præiudicialibus. Item faciunt alleg. de errore per Ioan. And. in loco præalle. videlicet ſuper fin. lib. vj. licet contra videantur facere no. per Dy. alleg. per Ioan. Andr. ſuper dicta data. Et hanc partem videtur tenere Dy. facit, quia per hoc quòd agitur de petitione apoſtolorum ſuper certa appellatione, præſumitur quod poſt appellationem &c. quia aliàs petitio fuiſſet ſuper re inexcogitata, quod non eſt præſumendum: videatur ergo qualiter conſtat de data appellationis. Et per hoc poterit haberi concordia. de qua not. Ioann. Andr. ſuper dicta data.

CONCLVSIO CXIX.

De procuratoribus. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Procurator conſtitutus à domino ad omnia quæ ſunt neceſſitatis, an poſſit ſe offerre ad voluntarie conſitendum.*

1 LIcet procurator † ad agendum à domino conſtitutus poſſit omnia quæ ſunt neceſſitatis quo ad expediendum ea quæ ſunt iuriſdictionis contentioſæ: non tamen poteſt facere gratioſa & voluntaria. Ideo non poteſt ſe offerre ad voluntarie confitendum: nec etiam facere gratiam, quòd ad videndum teſtes iurare ipſe vel dominus eius non debeat euocari: ſicut de vicario: vt de offi. vica. c. fi. li. vj. iuncto c. ex frequentibus. de inſt. facit c. eccleſiæ. de ſup. negli. præla. li. vj. cum ibi not. per Ioan. mo. in fin. gl. ſuæ. iuncto c. de inſtit. eo. lib. & c. illa. ne ſede vacan. quod dicitur notaſſe Cyn. in l. ij. C. de iura. calumn. circa primam oppoſitionem. not. in ca. j. vt lite non conteſta. Conſilia. Vide de iſta concluſione infrà.

CONCLVSIO CXX.

De probationibus. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Quæ concernunt aptitudinem, vel ineptitudinem cauſæ, poteſt iudex ſupplere in facto.*

2 *Mouere dubia, non eſt ſupplere in facto, ſed in iure.*

SI auditor coram quo eſt cauſa vbi videt quòd articulus eſt de iure partis & de bona materia: licet ſit nimis generalis: debet & poteſt dicere parti quòd ſe declaret: aliàs quòd articulū repellet. Conſilia. Plus dicit Fa. de ra. vt recitat Cyn. C. vt quæ deſunt aduo. ſuper quod ſi aliquid ſit notum iudici vt priuato: iudex poteſt hoc reducere ad memoriam partis: vt puta pactum de non petendo reo factum. Plus dicit ibi Cyn. poſt Pe. quòd ea quæ † concernunt aptitudinem vel ineptitudinem cauſæ poteſt iudex ſupplere in facto: vt C. de procura. l. exigendum. modo hoc concernit ineptitudinem: videlicet vaga generalitas articulorum videtur, quanquàm in aliis curiis fieret de hoc maior difficultas. Iſta tamen curia quæ veritatem exquirit, admittit bene, quòd iudex ſuppleat quandoque de facto: maxime dubia mouendo parti. Et hoc eſt quod dicit Cyn. in d. l. vna. C. quę deſunt aduoca. quia iudex poteſt ſupplere de facto quærendo. alle. l. aſsiduis. ff. de leg. iij. & facit pro hoc, quia † mouere dubia, non eſt ſupplere reuera in facto, ſed in iure. Et hunc modum quaſi adinuenit vel magis frequentauit in palatio dominus quondā bo. me. dominus Neapolitan. dum fuit auditor. quem modum multū ſequor: quia per hunc modum veritas multum faciliter aperitur: & qui ſeruat hunc modum vix poteſt in cauſis decipi. Item ſolemus in palatio ſupplere vel auiſare in facto, præſertim circa ea per quæ redderetur proceſſus nullus: quia intereſt iudicis, quòd proceſſus eius non ſit nullus: & ſic poteſt intelligi dicta l. exigendum. ſecundum vnum intellectum: de quo videbitis infrà in quadam concluſione, & notorie reſultantibus ex actis. Et hoc eſt quod dicit Cy. in d. l. vna. c. quę deſunt aduo. quod in notorio[a] iudex poteſt ſupplere de facto. vt ff. fini. re. l. ſi irruptione. §. inter. & de feri. l. ij. modo generalitas reddens articulum repellendum, eſt vitium notoriè reſultans ex actis, non tamen debet dare modum parti articulos reparandi: quia tunc ſuppleret officium aduocati: quod eſſe non debet: vt l. ſi quis. & l. prætor. ff. de iuriſd. omn. iudic. Caue: quia talia non conſueuimus facere in materia criminali vel obiectiua: ſed ſolùm dum agitur de coadiuuanda veritate circa ius partis. Nec debet fieri in caſu in quo apperietur per hoc graue præiudicium parti contra quam: quia iudex non tantum debet velle coadiuuare veritatem vnius partis, quod alteri nimis obſit.

a ¶ In notorio. *Not. quòd notorium triplex eſt: ſcilicet iuris, facti, & præſumptionis: de quibus vide in dictionario Albe. de roſ. ſub iſta dictione, notorium.*

CONCLVSIO CXXI.

De appellationibus. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Appellatio an verbis fieri debeat, an verò ſcriptis.*

2 *Verba reſtricta ad vnum ſuppoſitum ſolum, ſimul & ſemel duo ſuppoſita importare non poſſunt.*

SI index ſucceſsiue pluribus vicibus idem graua-
men & omnino ſimile intulerit, & prima vice
fuerit ab illo appellatum in ſcriptis & in debita for
ma:an ſi pòſt alia vice ab alio grauamine primus ap
pellans de nouo verbo appellat ſecundum formam
ſchedulæ primæ appellationis, quam quo ad iſtum
effectum producit & petit inſeri in actis, ac vult ha-
1 beri pro inſertis, nihilominus † dicitur appellatio
ſine ſcriptis facta, quia verbo appellauit licet ſecun
dum formam ſchedulæ. Diuiſa tamen fuerunt conſi
lia. Ego enim cum quibuſdam tenui appellationem
videri eſſe factam in ſcriptis. quia ſi illã ſchedulam
tenens dixiſſet verbo ſe appellare ſecundum illam
ſchedulam, ſufficeret: ergo & hoc caſu, cum ibidem
ſit porrigere & porrectam de nouo producere. Illa
enim ſchedula quæ tunc repræſentauit appellatio-
nem à primo grauamine, nunc repræſentat appella
tionem à ſecundo, & nomina ſignificant ad placi-
tum: & conſiderans eſt effectus & mens plus quàm
verba. Nec ob. quòd viua voce appellauit: quia de-
bet intelligi quòd viua voce dixit ſe appellare ſecun
dum illam ſchedulam: ſed hoc non obſtan. maior
pars noluit exaudire. Conſilia. Puto quòd conſilia
bene proceſſerunt, quia appellans talis tenetur cau-
ſam inſcribere. vt c. cordi de appella. in vj. quod non
facit iſte: quia pro huiuſmodi appellatione ſcriptu-
ram nullã facit. Prætetea quia aut talis ſecundum
ſchedulam appellat id eſt, quia vult modo verbo ap
pellare, modo conſimili, ſicut appellauit tunc dum
per illam ſchedulam appellauit: & tunc non in ſcri-
ptis, ſed verbo appellat, vt de ſe patet. Aut ideo ap-
pellat ſecundum iſtam ſchedulam, quia vult quòd
illa ſchedula habeat modo tantum importare ſuam
appellationem quam verbo fecit, & non ante vel
poſt: & hoc certe eſſet contra mentem c. cordi: quia
ſcriptura non requiritur pro momento, ſed pro de-
liberatione iudicem inſtruendo & partem. Aut vt
pro modo, & poſt pro ſemper importet & ſignificet
ſuam appellationem: & tunc aut vult per hoc quòd
deſinat ſignificare, & importat primam appellatio-
nem: & hoc certe non eſt veriſimile. Aut vult quòd
ſimul ſignificet ambas appellationes: & hoc cer-
2 tè eſt impoſsibile: quia verba † reſtricta ad vnum
ſuppoſitum ſolum, ſimul & ſemel duo ſuppoſita im
portare non poſſunt, ſaltem vniuoce, & in eadem o-
ratione: vt probat c. abbate. §. pen. de re iudica. li. vj.
Modo prima appellatio erat vna ſingularis loco &
tempore, & facta ſingulariter deſcripta: nec poteſt
dici ſuppoſitaliter ſeu materialiter eadem appella-
tio nunc quæ tunc: nec eadem pars, nec idem graua-
men: licet enim nunc verbo poſsit dicere & formare
facere, quòd ſcriptura apta ex ſua diſpoſitione vni-
cam appellationem importare, & importãs in actis
vnam iam factam eodem ſignificato manête aliam
licet omnino ſimilem appellationem importet: quia
hoc eſſet in vnico ſuppoſito materiali ponere plura-
litatem: quod eſt impoſsibile.

CONCLVSIO CXXII.

De probationibus. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Negatio precedẽs totũ tẽpus etiam ſequens negat.*
2 *Articulus obiectiuus requirit ſpecificationem.*
3 *Electio incerta an valeat.*

SI impetrans Vrbaninus reuocatus per Gregor.
poſſeſſor dicat ſe admiſſum per ordinarium, ne-
dum vt apoſtolicus, ſed etiam vt ordinarius, & Gre
gorianus impetrans det quòd imo apoſtolicus &
non aliter: materia Gregoriani licet ſit bona, tamen
minus generalis eſt: ideo repellenda eſt. Fui tamen
in contrarium per cap. tertio, de prob. ſecundum me
quòd teſtes ſuper materia dicta non poſſunt depo-
nere, reddens cauſam, vt in d. c. Nec ob. quòd ſi non
fuerit tunc receptus vt ordinarius, poteſt eſſe quod
aliquo tempore &c. quia negatio † præcedens totum 1
tempus etiam ſequens negat: vt ff. de rebus dubiis.
l. is qui eccleſia. §. vtrum. Sed ſuper hoc fuit reſpon-
ſum per domi. Pe. de Sarcen. quòd quia materia ne-
gatiuæ prædictæ de natura ſua non valet niſi coarcta
ta vt articulus admittatur: oportet quòd detur arti-
culus coarctatus: & ita nõ ſufficit generalitas ante-
dicta. Conſilia. Facere videtur pro iſta reſponſione,
quòd articulus † eſt obiectiuus, & requirit ſpecifi- 2
cationem.. de elec. cap. circa. & c. conſtitutionem. &
de teſti. c. præſentium. & de exceptio. c. pia. lib. ſexto.
Sed nihilominus ſuppoſito facto credo me bene di
xiſſe: quia ita erat in facto, quòd eodem tempore
prætendebat dictus Vrbaninus ſe fuiſſe vtraq; au-
thoritate receptum: & hoc nitebatur per vnum in-
ſtrumentum probare, in quo prima facie caueri vi-
debatur eodem tempore vtrumque factum: videli-
cet receptionem apoſtolicam ſimpliciter & pure: &
receptionem ordinariam factam fuiſſe ſub hac con-
ditione, ſi prima receptio non valeret: & certe ſatis
tunc eſſet coarctata huiuſmodi negatiua. per not.
Ioan. Andræ. de electionib. c. bonæ. in nouella. quia
ſi præſens fuit tunc in capitulo, debuit vidiſſe & au
diuiſſe quæ tunc ibi fiebant. Sed dic mihi an rece-
ptio conferens titulum potuit fieri ſub conditione
prædicta? Et videtur quòd non. per cap. ij. de ele-
ctionibus. li. vj. cum ibi not. Dicitur enim † quòd ele- 3
ctio incerta non valet nec alternatiua nec conditio-
nalis: & glo. ibi no. quòd idem in collatione & in cõ
ditione etiam tacite ſubintellecta, niſi exprimatur.
Breuiter puto contrarium: quia conditio tacite ſub-
intelligebatur, & eo modo quo fuit expreſſa: quia
ius in re ex pluribus cauſis non quæritur, ſicut poſ-
ſeſsio. ff. de acquir. poſſ. l. ij. §. ex pluribus. ff. de verb.
obliga. verſic. autem. §. fin. inſti. de actio. §. ſic itaq;.
Et de fide inſtru. c. inter dilectos. §. cæterum. in fi. Igi
tur non vitiat per not. per me ſuprà ſatis clare con-
cluſione xvj. & qualiter reſpondeatur ad not. in di-
cto ca. ij. dic omnino vt dixi ſuprà concluſion. lxxvj.
& tene menti.

CONCLVSIO CXXIII.

De probationibus. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata non vocata parte an valeat.*

TEnuit Pet. de Sarcen. cum magna parte domi-
norum quòd proceſſus iudicis remiſsionis de-
putatæ ad partes pro eo quòd præſentata fuit per
vnã de partibus principalibus, & quòd altera pars
non fuit citata ad videndũ aperiri & ad cognoſcen-
dum ſigillum &c. non eſt nullus: aliis tamen con-
trarium aſſerẽtibus. Conſilia. Vera eſt opinio do. Pe.
quia iura dicentia ſententiam † latam non vocata 1

parte nullam eſſe,loquuntur in diffinitiuis:ſecus in
interlocutoriis & aliis proceſsibus:not. Innocen.de
procura. auditis. In his enim reperitur ius irritans:
igitur valet cum ſit factum. circa quod vide omni-
no quod ſcripſi ſuper cõcluſione xcij. Hic ſunt tria
dubia in effectu.Primum:quia commiſsio & remiſ-
ſio fuerunt præſentatę per partem principalem,non
per nuntium iuratum: ſed hoc non reddit factum
nullum. Ratio eſt in promptu: quia aut conſidera-
mus literas apoſtolicas directas iudicibus, & in illis
non eſt dubium:quia etiam productæ per partem fi-
dem faciant,cum ſint apertæ & bullam habeant, ſi-
cut etiam quælibet publica inſtrumenta producta
per partem. Aut ponderamus rotulũ articulorum
& interrogatoriorum miſſum ſub ſigillo auditoris
intercluſum: & adhuc licet iudex remiſsionis po-
tuiſſet exigere probationem ſigilli, & aliàs in nego-
tio ſuperſediſſe: tamen quia fidem adhibuit & pro-
ceſsit, & proceſſum ſuum cum dicto rotulo & lite-
ris apoſtolicis remiſit.non eſt ſuper hoc vlterius di-
ſputandum: ratio eſt, ex actis originalibus audito-
ribus habitis in curia inter partes, apparere poteſt
manifeſtè,ſi illi articuli & illa interrogatoria iudici-
bus præſentata, fuit illa quæ fuerat deſtinata ad par
tes.Si verò interlocutoria non fuerint reportata,ad-
huc illud non vitiat ipſo iure, vt c.per tuas. de teſti.
cum ibi no.Secundum dubium facit, quia pars non
fuit citata ad videndum aperiri, ſed illud eſt ſolu-
tum per dictam concluſionem xcij. Tertium du-
bium, quia ſigillum non fuit recognitum: ſed ſolu-
tum eſt per ea quæ dicta ſunt circa dubiũ primum.

CONCLVSIO CXXIIII.

De ſententia excommunica. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Sententia excommunicationis an valeat contra prelatum contra quem ſunt impetrata litere ad beneficium, qui dicat executoribus ſe velle parere, & paulo poſt id recuſet.*

SI prælatus contra quem literæ ad beneficium
ſunt impetratæ executoribus præcedentibus.
dicat ſe velle parere, & poſt ex cauſis probabilibus
dicat ſe parere nolle & appellet,& ideo excommu-
nicetur:non cenſetur excommunicatus pro manife-
a ſta offenſa [a].Conſilia.Nec mirum eſt,quia voluntas
huiuſmodi etiam non eſt de natura ſui obligatoria,
imo eſt ambulatoria: vt ff de iuriſdi. omn. iudic. l. ſi
conuenerit.nec dat iuriſdictionem alias non haben-
ti vt l.priuatorum.C.de indi.nec poteſt validare lite
ras alias nullas. c. auditis. de elect. nec eas ampliare
ſeu impugnare, cum non ab ipſo, ſed à papa ema-
nent,& dependeant ſolum & duntaxat.Prima quia
poſsibile eſt quòd ignoraret tunc huiuſmodi cau-
ſas, & nunc eas ſciat:igitur cum cauſarum proba-
bilitas quam nunc proſequitur reddit rem dubiam;
propter talem voluntatem præcedentem nudam &
crudam non poteſt reddi res huiuſmodi ita certa.ſa
cit c.venerabilibus.§.ſecus.de ſent.excommu.li.vj.
Præterea potuit eſſe quod voluit tunc & male ex
ignorantia iuris vel facti,vel male ex inordinata ſua
voluntate & in præiudicium ſui, & quòd nunc non
velit, & bene faciunt lecta & not. C. de ſacroſanct.
eccleſ.l.iubemus.§.ſani.

a ¶ Excommunicatus pro manifeſta offenſa. *Nota quòd in eccleſia nulla eſt maior pœna quàm excommunicatio. xxij.q j. corripiantur.adeo iudex debet incipere à ſuſpenſione ſeu interdicto perſona: & demum venire ad excommunicationem, quod eſt contra prælatos noſtri temporis: qui immediate pro qualibet cauſa fulminant ſententiam excommunicationis: & frequenter eccleſia ducitur in contemptum. Notat Abbas in c.clericos. de coha.cler.& mulier.*

CONCLVSIO CXXV.

De probationibus. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Verba narratiua,nõ prelata propter ſe, ſed propter aliud, an confeſsionem non inducant.*

SI appellatus vel appellans in commiſsionis im-
petratione per eum ſacta & producta narrat ſen
tentiam eſſe latam:talis narratio fidem facit. Conſi-
lia.Facit not.Ioan. Andr.de iureiurando, c.cum im-
poſitionibus. in nouel. libr.vj. vbi deducit qualiter
narrata in iudicio probant etiam in alio iudicio.Sed
contrà: quia † verba narratiua non prolata propter 1
ſe,ſed propter aliud, confeſsionem non inducunt.
C.de teſta.milit.l.ex his verbis.& ff.fami herciſcun.
l.qui familiæ.Solutio. Dico quòd ſi illud tale prola-
tum propter aliud nihilominus eſt tale quid,de quo
pro nunc etiam principaliter agitur, vel quod in-
ter partes in dubium reuocatur:tunc certè bene ver
ba ſuper hoc narratiuè prolata facerent confeſsio-
nem, & probationem: quia tunc non cenſentur pro-
ferri incidenter,ſed principaliter: & ita propter ſe,
vt ſi reſpondendo interrogationi partis aduerſæ vo-
lentis contra me agere communi diuidundo narra-
tiuè ipſum eſſe hæredem pro parte,cum de hoc du-
bitaretur vel ageretur fortè in modum cauſæ: vt ff.
de donationibus. l.quidam. & ff de interro. act.l.de
ætate. §.qui interrogatus. & ita intelligo not. Ioan-
nis And. poſita in d.c.cum impoſitionibus.alle.Idem
credo ſi ad aliquid conſequendum & principẽ mo-
uendum,&c.Ita procedunt not.Ioã. And. poſita in
d.c.cum impoſitionibus.alleg. Idem diſpoſitiuè in
articulis vt admittatur ad id probandum. hoc dicat
pars: quia his caſibus non cenſentur verba ſimpli-
citer narratiua, ſed diſpoſitiua. Item quia qui vult
conſequens, &c.l.illud.ff. de acquirenda hæredita.
Et iſta colligere potes ex dictis Cyni in l.j. C. de fal.
cau. adie.aliter verba narratiua non probant: vt l.
ex his. & l. qui familiæ.alleg.

CONCLVSIO CXXVI.

De reſcriptis. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Tacitum non valet plus quàm expreſſum.*
2 *Magis principale trahit ad ſe minus principale.*

IN executore deputato ad confirmationem electio
nis habet locum c.ſtatutum.de reſcript. lib.vj.vi-
delicet ſi impetrans impetrat ſpecialiter contra cer-
tum, & ſunt ambo eiuſdem diœceſis & impetratur
in tertia:totus proceſſus erit nullus. Sed ſi impetre-
tur contra illos quorum intereſt generaliter nullo
certo competitore expreſſo: tunc ſecus ſecundum
aliquos. Tenui contrarium:quia tacitum † non va- 1

a let plus quàm expreſſum[a].l.qui ad certam.ff.loca. Si
ramen impetret epiſcopus diœceſis alterius, Papa vi
detur tunc ex certa ſcientia, non ob.c.ſtatutum. velle
quòd valear proceſſus habitus extra communem
diœceſim &c.quia narrata &c.dixi in c.j.de conſtit.
lib. vj. in repetitione. & in hoc ſumus concordes.
Conſilia.Iſta concluſio habet tres partes.Prima eſt
clara coniungendo.c.fi.de elec.libr.vj.cum c. ſtatu-
tum.alle.Secunda pars habet dubium:quia neceſſa-
rio requirit diſtinctionem. Nam aut loquimur de
parte illa illius c. quæ loquitur de qualitate perſo-
narum,quæ poſſunt à ſede apoſtolica vel eius lega-
to tunc deputari:& ponitur in § j. Aut loquimur in
parte tertia, quæ dicit vbi deputati iudices poſsint
procedere:& ponit in §.nullo quoque. Aut quæri-
mus de ſecunda parte quæ ſtatuit ad quæ loca ſeu
cum qua diſtaoria valeant iudices huiuſmodi depu
tari: quæ ponitur in §. cum vero. & §. cum autem.
Aut loquimur in aliis partibus quæ ponuntur in §.
inſuper.& §.ſequentibus.vſque ad fin. Si loquimur
de prima,tertia & aliis partibus dictę decretalis prę-
ter ſecundam, credo huic ſecundæ parti huius con-
cluſionis locum non fore,ſed potius primæ,quę ha-
ber dictę decretali locum non fore:quia non ſubeſt
ratio quo ad illã, quare recedi deberet quo ad eam
à dicta decre.cum conuenienter in eis valeat obſer-
uari:& non reperitur contrarium eſſe à dicta decre.
exceptum. Sed in ſecunda parte decre. ſatis eſt du-
bium. Sed hic ſubdiſtinguo:quia aut loquimur de
huiuſmodi intereſſe prætendere valentibus ſeu prę-
tendentibus,qui ſunt in eccleſia, de cuius confirma
tione agitur, & qui potuerunt veriſimiliter proui-
deri: & tunc dicamus illos cõtra formam dictorum
§ §.cum vero.& ſancimus.trahi non poſſe. Nam po-
nendum eſt huiuſmodi edictum in loco in quo ve-
riſimile eſt tales eſſe:vt not. Accur.ff.ex quibus cau-
ſis in poſſeſsionem eatur l.hæc autem. §. j. vbi ſunt
clerici & ſubditi ac prælatus illius eccleſiæ:quia illi
ſunt quos tangere poteſt, & qui poſsint veriſimili-
ter prætendere intereſſe:vt no.de elect.lib.vj. quo-
circa in glo. quorum intereſt vt canonici &c. facit
in ratione c.ſcriptum.&c.poſtquam.de elect. Aut lo-
quimur de aliis qui valent prętendere intereſſe,qui
non poſſunt veriſimiliter præuideri: & tunc pro-
pter impoſsibilitatem oportet fateri, quòd in eis
non ſeruetur forma.Idem ſi hi qui veriſimiliter prę-
uideri poſſunt, nõ ſunt in eadem ciuitate nec in ea-
dem diœceſi,nec ꝓpe ad duas dietas: ſufficit enim
tunc quòd in eccleſia fiat,vt ſunt illi quorum prin-
cipalius præſumitur intereſſe:quia in dubio, niſi ꝙ
2 magis principale † etiam debet ad ſe trahere id
quod eſt minus principale. ff. de ſtatu hominum.l.
quæritur.habetur oppoſitum ff.de vi & vi arma. l.&
ſi non ſunt.§.præueniamus.de præben. c.ſi is cui. de
caſi.de conſecratio.eccle.vel alta.c.vnn.lib.vj.& cap.
quod in dubiis. eodem titu. in antiquis. cum ſimili-
bus.Licèt ſecundum veritatem tales non videantur
trahi nec vltra formam non vltra locum, dict. cap.
Tertia vero pars noſtrę concluſionis patet per nota.
C.y.C.ſi contra ius vel vtilitatem publicam. l. finali.
poſt Iacobum, Petrum & Innocentium, cap primo.
de reſcriptis gloſſ.capitu.primo.de conſtitutio. fa-
cit ff.de actione empti. l.prima. in fine. & l. empto-
tem,ſecundo reſponſo.de edilitio edicto. l.j. §.ſed ſi
quæratur.ff.de excu.tut. l.Vlpianus. §.fin. & eſt hoc
no. menti tenendum, imo tota concluſio, ſaltem
partes iij.vel ij.

a ¶ Expreſſum. *An vitiato expreſſo vitietur tacitum: vide ff. de vulg.& pup. ſubſtit. ſuper Rub. in materia ſubſtit.in materia vulgaris circa fin in pluribus partibus Et not. quod taciti & expreſſi eadem eſt ratio. & idem effectum, niſi diuerſitatis ratio appareat. Panor. in c.cum eccleſia. de cauſa poſ.& propr.*

CONCLVSIO CXXVII.

De re iudicata. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata in cauſa confirmationis electionis eſt nulla parte non vocata.*

SEntentia † lata in cauſa talis confirmationis vel 1
infirmationis electionis eſt nulla ipſo iure, niſi
pars ad eam audiendam ſit vocata:quia talis ſenten
tia eſt diffinitiua. Conſilia.Vt ff.quæ ſen.ſi.appel.re-
ſcin.l.j.§.Item cum ex edicto. quia de longo ordine
hic curandum non eſt:vt cle.diſpendioſam.de iudi.
iuncta clem.ſæpe. de ver.ſign.licet ſecus de iure an-
tiquo.no.Innoc.& alij doct.in d.c.fina.

CONCLVSIO CXXVIII.

De iure patrona. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Eiiciens aliquem à poſſeſsione an dicatur bonæ fidei poſſeſſor.*

2 *Epiſcopi collatio eſt ipſo iure nulla abſque præſentatione patroni.*

SI vnum patronum de poſſeſsione iuris patrona-
tus [a] eiecit epiſcopus ſine præſentatione alteri a
conferendum, ſic quòd collatio habet effectum, &
poſtmodum alia vice vni conferat executor deputa-
tus ad collationem epiſcopi:alij vero conferat exe-
cutor deputatus ad præſentationem patroni can-
dem eccleſiam &c. obtinet collatio executoris de-
putati ab epiſcopo vel ad collationem epiſcopi. Sed
dubito: quia † eiiciens non poteſt dici bonæ fidei 1
poſſeſſor. Quid ſi non fuit deputatus executor ad
præſentationem patroni,ſed ipſe patronus epiſcopo
præſentauit? epiſcopus præſentatum admiſit, inſti-
tuit, & in poſſeſsionem induxit per nuntium apoſto
licum?hoc caſu præferri.de quo dubito:quia eoipſo
quòd epiſcopus admiſit præſentationem ſuam om-
nino renuntiare videtur.Sed dices quòd non poteſt
in præiudicium impetrantis cui iam ius quæſitum
extitit ad hoc beneficium: vt clem.conſtitutionem.
de elec.& c.ab eo.de appella.lib.vj.Item quòd ſi epi
ſcopus non eiicit patronum, ſed executor deputa-
tus ad collationem epiſcopi illud beneficium ſpe-
ctans ad præſentationem patroni tanquam ſpecta-
ret ad collationem epiſcopi contulit:& collatio ha-
bet effectum, & poteſt dici quæſito poſſeſſorio epi-
ſcopo, & per conſequens non poteſt dici patronus
etiam perdidiſſe. Dubito de his tribus concluſioni-
bus.Conſilia. Iſta concluſio habet tres partes. Quo
ad primam puto ſic poſſe diſtingui. An epiſcopus
† qui ſic contulit abſque præſentatione patroni ſci- 2
uerit an ignorauerit patronum eſſe in poſſeſsione
iuris præſentandi, & ad eum ius huiuſmodi pertine-
re:quia ſi ſciuit mala fide egit ipſum patronum ſpo-
liando. Ideo de iure non valuit ſua collatio,nec po-

tuir

tuit ius conferendi quæ in illo modo.per no.Inno.de iur.patro.c.cura. Ideo executor datus ad eum grauandum ſi conferret,non ipſum,ſed patronum grauaret.Ideo non poterit, vt cap. cum in illis. in fine. & cap.mandatum.de præben.lib.vj. ſi ignoraſſet ſecus: quia licet vno actu non inducatur conſuetudo ſecundum communem opinionem:tamen vno actu bene acquiritur poſſeſſio:quia text.in plurali apprehenſiones non requirunt: & facit ff.de publi.l.cum ſponſus §.fi.Sed quis probabit ſcientiam?dico quòd allegans eam ff.de probationi.l.& regula præſumitur.Sed ſi probetur publica vox & fama, per aliam partem præſumitur ſcientia.extrà de poſtulatio.prælato.cap.j.qui ma.accu.poſſ.cum in tua. xvj.diſtinct. quid dicitis. niſi patronus per epiſcopum allegaret excuſationem,puta epiſcopum illum in locum alterius nouiter ſucceſsiſſe: quia tunc præſumeretur ignorantia facilitet:argu. regulæ qui in alterius. & l.fina.pro ſuo. maxime propter ius commune quod debebat credere ſibi competere. per hoc credo ſecundam partem dictæ ſecundæ concluſionis fuiſſe declaratam diſtinguendo vt ſuprà: quia diſſolutio rationis oppoſitæ in ſimili facto mihi placet. Tertia vero pars non habet dubium,per ea quæ dixi ſuprà centeſima ſeptima concluſione.

a ¶ Iuris patronatus. *Secundum Goffre Ius patronatus eſt authoritas ſiue poteſtas proueniens ex beneficiis ante conſecrationem eccleſia collatis Et prouenit ex fundatione, donatione, & ædificatione, vel ſola collatione. vt xxvj quæſt. vij. filius. Adde quod præſentatus ab eo qui ius præſentandi habet, & idoneus non admiſſus à prælato: ſi patronus non variet, habet ius in re. & poteſt agere contra inſtitutum à nemine vel à falſo patrono præſentatum. de re iud. cap. cum Bertoldus. Si autem verus patronus variat, primus præſentatus non habet ius ad agendum contra ſecundum præſentatum & inſtitutum ſed poteſt agere contra prælatum qui eum præſentatum idoneum malitioſe non admiſit, differendo eum inſtituere, & difficultates ingerendo vt prouideat ei in beneficio competenti iuxta ca. paſtoralis. eo. ti.*

CONCLVSIO CXXIX.

De appellationibus. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *In appellatione à grauamine omittuntur articuli appellationis.*

1 QVando appellatur à grauamine † de partibus vel ab auditore cameræ,omittimus articulum appellationis ſaluis expen. & procedimus ſtatim in negotio principali.Conſilia. Verum eſt altera parte vel vtraque hæc petente.Et hoc eſt verum:quia nunquam remittimus cauſam ſiue pronuntiemus bene proceſſum ſiue male, ſed ſemper remanet cauſa in palatio terminanda.Dic tamen de hoc melius & plenius prout dixi ſuprà in concluſione xxxvij.

CONCLVSIO CXXX.

De conceſsione præbendæ. *Rub.*

PAuper impetrans ante purificationem gratiæ ſuæ acceptare poteſt. Conſilia. Vide iſtam concluſionem repetitam infrà.

CONCLVSIO CXXXI.

De conceſsione præbendæ. *Rubr.*

PRæſumitur acceptatio facta infra tempus.Conſilia.Dic de iſta concluſione quod Pau.in clem. cum ei quem.de conceſsione præbendæ. prout dixi infrà in quadam concluſione.

CONCLVSIO CXXXII.

De præſumptioni. & De præbendis. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Expreſſa plus obſunt quàm tacita.*

PRæſumitur beneficium eſſe infra taxam. Hoc intellige ſi impetrans in genere expectanti certæ taxæ. Secus enim ſi certum beneficium impetraret cum expreſsione certæ taxæ: ſuper quo tamen dic,vt infrà dicam quadam concluſione. Ratio diuerſitatis eſt: quia † plus obſunt expreſſa quàm tacita: vt l.nonnunquam.ff.de conditio. & demonſtrat. 1

CONCLVSIO CXXXIII.

De officio delegati. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Collega delegati an teneantur admittere ſubdelegatum.*

IN forma pauperum hodierna in qua mandatur epiſcopo, quòd ſolus ipſe faciat:& ſi non vult vel non poteſt, quòd duo alij id exequantur:epiſcopus poteſt committere. Et intelligitur iſta concluſio ſi non vult vel non poteſt:videlicet nec per ſe nec per alium:licet fuerit de hoc pluries dubitatum.Conſilia.Vide ſuper hoc nota.de officio delegat.cap.cum plures.lib. vj. An poſsit fieri ſubdelegatio [a], non debet dubitari. vt de officio delegati. licet vndique. & capitu.coram.eodem titulo. cum ibi not. vbi legitur,& no. quòd collega † tenetur admittere ſubdelegatum collegæ cum ſimilibus. Sed eſt dubium an neceſſe ſit impedimentum eſſe tale & tantum quòd impediat ſubdelegationem ſeu ipſius delegationis facultatem. Caſus autem dubius iſte nõ eſſet in eo qui fuiſſet in procedendo requiſitus: quia ſi procedere per ſe vel alium voluiſſet, vel per ſe non potuiſſet,nec delegare voluiſſet,claro loco eſſet.per cap.prudentiam.§.addicimus.de offic.deleg.iuncto cap ſciſcitatus.de reſcriptis. Nec puto tunc opus forte quòd delegando requireretur:quia illud de delegatione licet ſit facultatis:vt in c.quoniam.de off. deleg.tamen ſub verbis conditionis non cõprehenditur expreſſe.facit ff de re iudic.l.miles.§.j.cum ſimilibus. & ſibi imputet qui iuris facultate ſibi data vſus non eſt,cum poſſet:vt de officio deleg.cum ſuper. Caſus igitur remanet dubius in vere impedito procedere per ſe, qui tamen potuiſſet ſubdelegare qui non fuit requiſitus,& qui forte ſubdelegaſſet,ſi ſciuiſſet. Sed per nota.in cap.coram,deciditur:quia in caſu in quo propter impedimentum perpetuum vel temporale ineuitabile non poteſt per ſe,nec collegæ tenentur eius collegam admittere:& hoc caſu dictam requiſitionem non requiremus. aliàs ſecus. vide Ioan.And.in dicto c.coram.ſuper pen.glo.& in regula eum qui.libro vj.in quæſt ibi per eum diſputata.& ex illis collige proxime dicta.

a ¶ Subdelegatio. *Nota quod delegatus eſt cui cauſa committitur terminanda vel exequenda, vices delegantis repræſentans & in iuriſdictione nihil proprium habens. vt ff.de offic. eius cui manda.eſt iuriſd.l.j in fi. & extrà de offic.deleg.ſane Subdelegatus autem eſt cui per aliquem habentem iuriſdictionem demandatur in iudicio aliquid, vel extrà iudicium faciẽdum non iure proprio.ſed de iure mandato. Et quot requirantur vt delegatio valeat, vide Bart.in l.j C.qui pro ſua iuriſd.*

CONCLVSIO CXXXIIII.
De præſumptionibus. *Rub.*

HAbilitates non negatæ præſumuntur: ſed in hoc plures contrãdixerunt. Conſilia. De hoc dic vt dixi ſuprà concluſione lxxvj.

CONCLVSIO CXXXV.
De præſumptionibus. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Sanitatis cõditio nõ facit ptãtem datã cõditionalẽ.*
2 *Actus conditionalis non probatur, niſi probatur pacificatio conditionalis.*

SI epiſcopus ſuo officiali infirmo deputauerit
alium donec ille curaretur ad decem dies: poſt
ille alius expediuerit aliqua virtute dictæ commiſ-
ſionis: præſumitur infirmitas duraſſe vſque ad illos
decem dies: vt acta valeãt potius quàm pereant: fa-
cit C. de mino. l. ſi minorem: Conſilia. Dicta l. bene fa
1 cit. Item facit † quòd conditio ſanitatis non facit
poteſtatem datam conditionalem. Cum ergo con-
ſtet de poteſtate pure qui excipiendo dat ipſam, eſſe
finitam per conditionem ipſius ſanitatis euentum,
probet conditionem eueniſſe per d. l. ſi minorem. &
2 per generalia duo. Primum quòd non † probatur ex
illa actus conditionalis: niſi probetur porificatio cõ
ditionis. vt ff. de conditio. inſti. l. ſi quis itaque hære-
ditatem. Et ſecundum eſt, quia in exceptionibos
reus eſt actor. vt ff. de proba. l. in exceptionibus. Et
facit quia in facto recenti non præſumitur eius mu-
tatio ita ſubita, niſi probetur. facit quod legitur &
no. præſertim. Cy. de proba. l. ſiue poſsidetis. modo
ſatis recens tempus decem dierum: ergo &c.

CONCLVSIO CXXXVI.
De officio iudicis. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Iudicis officium contra procuratorem detrahentem aliquid ex articulis productis contra ſuam partem.*

PRocurator ſi de articulo probato per producta ſuæ partis contra producta aliquid detrahit, quod inficit ius partis ſuæ, auditor poteſt ſana conſcientia pro veritate habenda illi procuratori hoc reuelare. Tum quia procurator id facere nõ potuit. Tum quia de voluntate ſua propria id feciſſe videtur, vt videtur. Tum quia non eſt veriſimile quòd vnquam dominus id mandaſſet. Conſilia. Quo ad verificationem, & probationem dictorum motiuorum: & de materia & verificatione concluſionis, vide ſuprà concluſione. cxxj.

CONCLVSIO CXXXVII.
De renuntiatione. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Eo modo quo quis appellat, eodem modo poteſt & appellationi renuntiare.*

PRocurator legitime conſtitutus appellans poſt
commiſsionem ſuper appellatione factam au-
ditori & terminum ſeruatũ per eundem in vim ap-
pellationis & commiſsionis prædictarũ coram au-
1 ditore præfato, poteſt † renuntiare & renuntiat ſi
compareat citatus corã iudice à quo appellauit ter-
minum prorogationis factæ per illũ iudicem à quo,
inter ipſum appellantem & illum contra quem appellauit ad id agendũ. Conſil. De domino ſatis eſſet clarum per c. gratum. de offi. dele. cum ibi alle. & c. ſolicitudinem. de appel. & c. ex ore. de his quæ fiunt à maio. par. cap. & c. licet. de teſti. cum allega. in iuribus iſtis. de proc. idem dicendum eſt: tom quia ipſe eſt dominus. C. de procu. l. neque. & l. nulla. & quia eius eſt nolle &c. in regula iuris: ergo eodem modo ſicut appellatunt, ita appellationem renuntiant.

CONCLVSIO CXXXVIII.
De locatio. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Abſolutoria lata in prima inſtantia perit exceptione rei iudicata.*

LIcet conductor nõ poſſet locatori referre quę-
ſtionem dominij, [a] cum pro eo non poteſt quis a
eſſe conductor rei ſuæ poſt quæſtionem dominij ab
vtraque parte intentam: non poteſt actor accumu-
late, ſed ſuper eadem re quæſtionem penſionis. Pro
primo. C. locati. l. ſi quis conducibilis. & ibi ſatis no.
Pro ſecundo, eodem titu. l. qui rem propriam. Con-
ſilia. De ſecundo plenius vide in materia cumula-
tionis per Cy. C. de eden. l. edita. q. viij. per Dyn. in
regu. nullus pluribus. lib. vj. verum eſt quòd coniun
ctio materiæ. l. qui rem propriam. ad naturam cumu
lationis prælibatam ſatis facit: quia abſolutoria lata
† in prima perit exceptione rei iud. In ſecunda: in eo 1
quia in re propria quis non poteſt conductionem
recipere, vt l. qui rem. alleg. Sed non eſt ita clarum
pro eo quòd proceſſus habitus in ſecunda nullum
affert præiudiciom in prima: quia in ſecunda non
quæritur directe nec indirecte de dominio: ſed ſolũ
de contractu: vt probat, ſi quis conductiones. alleg.
vbi probatur quòd ita bene agit dominus, ſicut non
dominus ex illo contractu. Tu cogita per te.

a ¶ Quæſtionem dominij. *Nota quòd dominium & iuriſdictio æquiparantur. vt l. qui furem. ff. de ſtat. hom. Et adde quod quando ſit mentio dominij de directo intelligitur vt eſt gloſ. ſecundum Bald. ſingu. in l. j. §. qui in perpetuum ff. ſi ager vectig. & quid ſit dominium plenum, vide Bart. in l. iij. de vſufruct.*

CONCLVSIO CXXXIX.
De iudiciis. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Reſumptio cauſæ quid ſit.*

TErminus reſumptionis cauſæ præſentia vel
contumacia partis non eſt de neceſsitate ordi
nis iudicis. Conſilia. Patet quòd reſumptio † cauſæ 1
huiuſmodi non eſt niſi quædam admonitio & aui-
ſatio partis expreſſa: modo tantum valet tacita ſacta
per citationem emiſſam ad procedeodum in cauſa.
ff. ſi cert. petat. l. certum.

CONCLVSIO CXL.
De officio delegati. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Index ſurrogatus an eandem habeat poteſtatem quam primus iudex habebat.*

IVdex † ſurrogatus videtur ſurrogatus cum omni 1
ea poteſtate, maxime quo ad modum procedendi
ſummariè, ſub qua potuit procedere primus iudex.
Conſilia. De hoc vide quæ ſcripſi ſuprà concluſio-
ne xxxvij.

CON

CONCLVSIO CXLI.

De officio delegati. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Exiſtens in diœceſi an de ciuitate dicatur.*

SI primus iudex fuit deputatus ſuper præſtimo-
a niis [a] ciuitatis & diœceſ.& ſurrogatus fuit datus
ad eam cauſam aliàs reſumendum in eo ſtatu non fa
cta mentione, niſi de præſtimoniis diœceſis, nihilo-
minus cognoſcere poterit de præſtimoniis ciuitatis.
1 Conſilia. Quoniam † qui eſt de diœceſi, ſatis de ciui-
tate eſſe intelligitur. ar. ff. ad muni. l. qui ex vico. de
cenſi. l. forma. §. ſi verò. C. de epiſ. & cle. l. nulli. circa
fin. xvj. q. vij. omnes baſilicæ. xxiiij. diſtin. quando. de
conſe. diſ. ſi quis etiam. ff. de ſer. expor. l. cum. C. eod. l.
vlt. Nec ob. de reſcrip. c. Rodulphus. quia ibi eſt ſpe-
ciale in noua impetratione reſcripti ad partes & ad
lites. vt not. glo. de rerum permu. c. vno. li. vj. in gl. ij.
& Ioan. Andr. in nouella. in d. c. Rodulphus. Modo
iſta commiſsio quæ non eſt noua nec voluntaria,
imo de iuſtitia non eſt odioſa, ſed fauorabilis. Præ-
terea hæc eſt irrationabilis, per l. nulli. C. de iudi. &
cap. diſpendia. de reſcript. lib. vj.

a ¶ Super præſtimoniis. *Præſtimonia quæ ſint & quibus dentur, nota per Compoſt. de elect. c. ſtatutum. §. ſed poſtquam. & qualis mentio debeat fieri de præſtimonio, vide per Felin. in c. poſtulaſti. verſic. ſecundam. de reſcript.*

CONCLVSIO CXLII.

De libelli oblatione. Rub.

a TAcita libelli omiſsio [a] data tamẽ petitione ver
bali per notarium deſcribenda in actis, & fa-
cta litis conteſt. ſuper ea non vitiat proceſſum appel-
lationis à diffinitiua, etiam in cauſa prophana. not.
Accur. in auth. offeratur. & gl. in cle. ſæpe. de verbo.
ſign. in glo. datur. per hoc intelligo quod not. Inno.
de offic. deleg. c. cum contingat. & Ioan. And. de te-
ſta. c. Raynaldus. in nouella. Super hoc vide Archi.
de iura. calum. c. ij. lib. vj. Conſilia. Vide & dic de ma-
teria huius concluſionis, vt ſcripſi infrà, in quadam
concluſione.

a ¶ Libelli omiſsio. *Quid ſit libellus, & vnde dicatur: vide per Spe. titul. de libel. concep. §. ij.*

CONCLVSIO CXLIII.

De procuratoribus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Minor vigintiquinque annis, maior ſedecim, in negotiis ad quæ procurator eſt deputatus, vtrum poſsit eſſe procurator in iudicio.*
2 *Proceſſus an valeat ſi non ſit exceptum.*
3 *Fœmina an procuratrix fieri poſsit.*
4 *Secundum regulam iuris antiqui, an vnicuique ijs quæ pro ſe introducta ſunt liceat renuntiare.*
5 *Perſona minoris an ſit minus legitima, atque inhabilis ſtandi in iudicio.*
6 *An pars & iudex poſsint cum inhabili diſpenſare contra legem ſuperioris.*
7 *Minor curatorem non habens an ſit inhabilis.*
8 *Iura inducta in fauorem minoris iudicium habitum cum minore reddunt nullum.*

1 MInor † vigintiquinq; annis. [a] maior xvj. etiam
a in negotiis ad quę procurator deputatus eſt,
in iudicio procurator eſſe non poteſt: quod ſi fa-
ctum fuerit etiam parte tacite conſentiente, proceſ-
ſus tamen ipſo iure non tenetur, per l. exigendi. C.
de procuratorib. circa medium. & ff. de procurator.
l. minor. & eod. titul. libr. vj. qui generaliter. in fin.
Conſilia. Nec facit vt tunc dicebam poſt Guliel. Ga.
tacita aduerſarij renuntiatio: quia ius iſtud concer-
nit publicam vtilitatem. infrà de foro competent. ſi
diligenti. & per not. in cap. ſtatutum. de reſcription.
libro ſexto. & in hoc fuit concors conſilium exce-
pto vno legiſta. Nunc tamen credo contrarium:
quia Ioann. Andreæ. not. in cap. non iniuſte. de pro-
curatori. & d. cap. qui generaliter. quòd valet † pro- 2
ceſſus, ſi non fuit exceptum. ratio, quia cum per-
ſona aliàs eſſet talis, quæ pro ſe poteſt in iudicio in-
teruenire, licet prohibeatur, ſi non excipitur, tunc
valet proceſſus. not. Dominus Ioan poſt Abba. in c.
in noſtra. de procurator. arg. eod. titul. l. filius. c. ve-
terum. & C. eod. l. ita demum. Modo ſic eſt de mi-
nore, pubere tamen, vt l. exigendum. & capitulo fin.
de iudic. libro ſexto. alleg. in fin. optime not. Innoc.
in capitul. præterea. de ætat. & qualitat. Nec obſtat
quòd illud concernit publicam vtilitatem: quia plus
id concernit officium iudicandi & ponendi, & ita
tollitur iſta ratio. per l. j. §. præſentiam. ff. de poſtu. &
& cap. cum viceſimum. extrà de officio delegati. &
l. quadam. ff. de re iudic. Item tollitur. per l. milites.
C. locat. & conduct. iuncto §. veterum. alleg. In ſe-
cundo tollitur per l. minor. alleg. quæ aliam ratio-
nem aſsignat. & l. cum mandato. ff. de minor. Muti-
num ſimile: quia fœmina † de iure prohibetur fieri 3
procuratrix. vt ff. de procura. l. neq; fœmina. & tamẽ
valet proceſſus habitus cum ea, ſi non fuerit exce-
ptum. vt Accurſ. in l. ita demum. C. de procu. dicens
idem de omnibus ſimilibus eſſe dicendum, cum di-
uerſitatis ratio non occurrat. Idem notat ille ma-
ximæ authoritatis & ſcientiæ doctor Comptæ. vt
not. Io. An. de reſcr. ſciſcitatus. Et idem videtur ibidẽ
notaſſe Inn. licet fateatur quòd alij contrarium di-
cunt. Et licet etiam dicat Comptæ. quòd contra di-
ctam opinionem de fœmina vidit ſententiam retra-
ctari: & inter cætera rogo, quòd perſpicaciter ſtu-
deat curioſus rationem prohibitionis. illa enim non
eſt publica vtilitas vel auctoritas iudiciorum: quia
ſic nullo caſu admitteretur minor ad procurandum
in iudicio contra ſuperius alleg. & patet argumen-
tum, quia in omni caſu huiuſmodi ratio eſſet vnifor
mis. Nec eſt illa, ne propter imperitia minoris lites
habeant intricari: quia maior peritia requiritur in
aduocato & iudice, in quibus contrarium eſt ſtatu-
tum, vt per ſuperius alle. Sed eſt illa ſola ratio, quam
ponit iuriſconſultus in l. minor. alleg. videlicet ne
pars aduerſa effectu finali in vita præiudicium ex
minorum priuilegio patiatur: videlicet cum minor
aduerſus male geſta, de quibus non dominus, ſed
ipſe tenetur reſtituere. Super quo vide Ioan. Andr.
in cap. non iniuſte. & capitu. qui generaliter. de pro-
curator. in vj. alleg. Modo regula iuris antiqui eſt,
quòd licet † cuique tacite & expreſſe renuntiare 4
his quæ pro ſe introducta ſunt. l. penul. C. de pactis.
Et rogo quòd hoc caſu ponderetur auctoritas Bon.
& Ioan. And. in c. non iniuſte. & cap. qui generaliter.
de proc. in vj. quòd ſaltem in dubio potius valeat quam
pereat.

pereat.de verbor.ſignific cap.abbate.Non obſtante quòd hoc fuerit oppoſitum & iudicatum per proceſſum errore expreſſo, cui tamen finem acquiſiuerunt ambæ partes. Diuiſa fuerunt alia vice conſilia: quia quatuor tenuerunt de proceſſu, videlicet domini Simon de Regno, Robertus de Stratton, Galhardus de Nona eccleſia, & ego. & cæteri quinque contra, videlicet domini Petri de Satcen. Thomas de Aman. Gul. Gal. Ioan. de Bayrolis, Arnoldus Carrá. & Petrus de Narra. Ratio principalis per text. cap. qui generaliter, in fin. qui loquitur per verbum deputari nequibit. & per not. Cyn. in l. exigendi. C. eod.
5 videlicet de procuratore. Item quòd perſona † minoris eſt ipſo iure minus legitima, imo inhabilis ſtandi in iudicio habetur. C. qui le. per. ſtan. in iudi. hab. quaſi per totum. Saluo caſu. c. ſi annum, de iudic. li. vj. alleg. fuerunt no. in c. religioſus. de procurato. in clemen. & not. Ioan. Andr. in nouella. de procurato. in vj c. in noſtra. ſuper gl. quando dicatur in ſecunda ſuppoſitione, allegabatur, quòd ſententia non potuit de non procuratore facere procuratorem. not. Innoc. in c. ſuper literis. de procurato. nec etiam
6 conſenſu † partis nec iudicis cum inhabili diſpenſare contra legem ſuperioris. Item quòd error ſententiæ malè tollit præſumptum conſenſum partis. Item allegatur gloſ. cap. ſi in annum. In contrarium mouebatur ex not. Hoſtien. Iacob. de Aret. & Ioan. Andr. de procurato. non iniuſte. eod. titul. qui generaliter. lib. vj. in nouella. vbi Ioan. Andr. hoc tenet expreſſe. Item mouebat ex aliis per me ſuprà alleg. Dicebam
7 enim quòd minor †. curatorem non habens per ſe non eſt inhabilis ipſo iure. ilicet in hoc habeat perſonam non legitimam: quia repelli poteſt, ne in præiudicium partis cõdemnatus reſtitui poſſet, ſed in hoc non fui exauditus: & forſan bene. per l. clare. C. de author. præſtan. & ibi not. per l. fin. C. de legiti. tutori. & per not. in l. non eo minus. per Cyn. & per not. Innocen. in cap. præterea. de ætat. & qualita. & per l. ſi curatorem. C. de in integ. reſtitu. mino. à contrario reſponſum fuit, quia loquitur in extraiudicialibus. Sed in veritate hoc ſaltem mihi negari non poteſt, quin videlicet pro ſe ſaltem in ſui fauorẽ valet proceſſus habitus cum eod. vt l. non eo minus. & econtra ſe in caſibus infrà nota. Ex quo cõcluditur quòd non eſt ipſo iure omnino inhabilis: antequam enim emanarunt iura inhabilitantia, habilis erat, vt de ſe
8 patet. Iura † enim quæ reddunt iudicium nullum habitum cum minore &c. ſunt iura ſpecialia ſolum inducta in fauorem minoris contra ius commune primæuum. vt l. non eo minus. ergo ab eis faciliter recedatur. ff. de teſtamen. milit. l. eius militis. in auth. de re. eccle. non alien. §. quia verò veriſimile. & ff. de pact. ſi minus. §. pactus. verſicu. quòd in ſpem dotis. Item nec debent talia extendi ad alios &c. vt regula priuilegium. & regula, in argumentum. de regul. iur. lib. vj. imo & verius loquar, non eſt inhabilitatus per iura, licet iura proceſſum habitum cum eo inquantum ſibi præiudicat reddant nullum: ſicut de præſcriptione dicitur. C. in quibus. cauſis in integrum reſtitutio non eſt neceſſaria. l. finali. & hic ſubtilius. Præterea nec ſunt talia extendenda extra caſus expreſſos: quia videtur exorbitare à primæuo iure. argumen. regulæ, quæ à iure: nec reperies text. contrarium: quia text. dicens perſonam minorum non eſſe legitimam, loquitur ſolum vbi pro ſe minor, & in ſui præiudicium in iudicio interueniret: & ita videtur expreſſe notare gloſ. quòd licet non pro ſe, tamen pro alio poteſt interuenire minor in iudicio, quia ſibi imputet, &c. Inſtit. qui & ex quibus cauſis manu. non poſſunt. §. penultim. argument. ff. de minoribus. l. cum mandato. in fine. non enim video quare non poteſt ita bene eſſe procurator, ſicut aduocatus vel iudex. per hoc eſt reſponſum ad alleg. in contrarium. ad textum enim in capit. qui generaliter, in fine. cum dicit deputari nequibit, ſubaudiam, videlicet cum effectu: quia repelli poterit per partem. vt opiniones concordentur. Ad not. in in cap. religioſus. & c. in noſtra. reſponſum eſt, minorem non eſſe omnino inhabilem: quia imo certis caſibus &c. valet cùm de momentanea poſſeſsione agitur. C. qui legitim. perſon. lege finali. & notatur in l. clarum. allega. §. item pro cunctis perſonis. ve ibi notatur, & in l. minor. ff. de procuratoribus. Secundò in cauſa beneficiali, capitulo, ſi annum, allega. quarto ſemper in ſui fauorem. vt l. non eo minus. quinimo dicit lex quòd cenſetur legitimus defenſor in caſibus, quibus non poteſt reſtitui, vt dicit lex minor. proximè allegata. Licet contrarium videatur notari ibidem, quod intellige parte opponente.

a ¶ Minor vigintiquinque annis. *Nota quòd minor annis vigintiquinque dicitur qui agit annum vigeſimumquintum. ff. de adul. l. ſi maritus. §. minorem. non tamen qui diem ſupremum anni vigeſimiquinti agit. ff. de manumi. l. prima. quo ad honores tamen, annus inceptus pro completo habetur. ff. de muner. & ho. l. ad rempublicam. quo ad alia non, vt d. l. ad rempublicam. & de minoribus. l. ij.*

CONCLVSIO CXLIIII.

De reſcriptis. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Gratiæ æquales ab initio, licet duo poſtea eadem data ad eandem collationem idem beneficium acceptauerunt, quis præferatur.*

CVM gratiæ † ab initio ſint æquales, licet ex poſtfacto per hoc quod ambo expectãtes eiuſdem datæ ad eandem collationem idem beneficium acceptauerunt: reductæ ſunt ad æqualitatem, vel ſaltem ad contrarium, præfertur ſimpliciter habens gratiam fauorabilem pinguiorem vel latiorem. Nec attenditur ibidem quis primò præſentauerit: & hoc credo caſum in capitulo duobus. de reſcriptis. Conſilia Super hoc vide concluſionem pleniſsimè diſputatam, quæ incipit, factæ fuerunt. 1

CONCLVSIO CXLV.

De probationibus. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Facilius proceditur ad actum declarationis expediendæ, quàm ad diſpoſitionem inducendam.*

LIcet verba inſtrumenti [a] ſententiæ narratiua proceſſus habiti ante ſententiam non faciant a alias plenam probationem de proceſſu, per ea quæ notat Innocentius de probationib. cap. quoniam contra. in gl. & per hoc patet. Sufficiunt tamen ad

probandum

probandum declarationem nominis procuratoris, quòd non fuit in relatione curſoris, qui citauerat ad ſententiam expreſſam: quia † facilius proceditur ad actum declarationis expediendæ: quàm ad diſpoſitionem inducendam. per not. ff. de teſtamentis. l. hæredes palàm. §. ſed ſi notan. Petrus de ſarcena. imo debebat allegare §. ſi quid poſt teſtium. verſic. quid verò: ſed non video quòd faciat: quia licet minor ſolennitas in declaratione requiratur: tamē quoniam ipſa declaratio ſit plene probanda, non probat ille textus, nec ibi not. Ideo crederem conſiderandum, an eodem die facta citatio & ſententia lata: & tunc inſtrumentum ſententiæ etiam quo ad citationem, ſit loco actorum, in quibus ſoli notario ſiue teſtibus creditur. vt c. quoniam contra. cum ibi no. aliàs eſſet dubium forte in quo vellem declarari.

a ¶ Verba inſtrumenti. *De probatione quæ fit per inſtrumenta dicit Spe. ſecunda parte, titulo de probatio. §. ij. per totum.*

CONCLVSIO CXLVI.

De exceptionibus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Res quæ petitur eſt ſpecificanda.*

ARticulum quo dicitur plus fuiſſe vel aliter fuiſſe ſcriptum in inſtrumento quàm actum, non valere niſi magis ſpecificè declaretur. Conſilia.
1 Ratio quia talis non caderet in mente teſtis: ſic † res quæ petitur eſt ſpecificanda. l. ſi rem. ff. de rei vendic.

CONCLVSIO CXLVII.

De ſolutionibus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Actio perſonalis non concernit res nec bona.*

DE antiquiori debito contra creditorem agentem ad effectum impediendum condemnationem opponi non poteſt. Conſilia. Et probatur dum agitur reali. ff. de rei vend. l. ſi is à quo. & in perſona-
1 libus probatur, quia tale † non concernit res vel bona, ſed perſonam: nec reſpectum habent ad difficultatem præſtationis: vt l. fideicommiſſum. §. tractatū. ff de iudic. & l. j. §. hæredes. ff. ad Treb. iuncta l. ij. §. ex his. ff. de verborum oblig. & l. continuus. §. illud. eodem titul. imò occupatio per debiti receptionem ex cauſa exequendi ſententiam prioribus creditoribus perſonalibus præiudicat: vt ff. de re. au. iudi. poſ. l. ſi non expedierit. §. j. & de priuile. credit. l. qui autem. §. ſciendum. cum §. ſequen. & l. pupillus in fin. Saluo quòd crederem hoc caſu tolli ius hypothecæ vel pignoris: quia idē ſequitur, & eſt ſuper hoc omnino: vide quæ pleniſſime dixi in lectura mea, in regula. qui prior. libro ſexto. &c.

CONCLVSIO CXLVIII.

De re iudicata. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata ſuper articulo attentatorum, an habeat vim diffinitiua.*

a SEntentia[a] lata † ſuper articulo attentatorum ſic
1 cenſetur vim diffinitiuæ habere: quia in ea non habet locum cle. appellanti. motiuum principale: quia articulus prædictus non differt à poſſeſſorio reintegrandæ, niſi quia ordo iudiciarius non requiritur hoc caſu. Conſilia. Vide primo notata Gui. Gal. in ſuis concluſionibus infra, & ſupra concluſione lilij. Et ex illis concludo ad propoſitum.

a ¶ Sententia. *Nota quòd hac dictio, ſententia, ſimpliciter prolata, diffinitiua intelligitur. ff. quando appellandum ſit. l. j. §. biduum.*

CONCLVSIO CXLIX.

De probationibus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Probationes in cauſa appellationis quando cenſeantur noua.*

CAſu † quo in principali non fuerunt producta niſi extraordinaria, vel non fuerunt recognita 1
ſigna & ſigilla, productio originaliū & recognitio ſignorum & ſigillorum factæ in cauſa appellationis 1
cēſentur probationes nouæ. Conſi. Nō habet dubiū.

CONCLVSIO CL.

De appellationibus. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Clementina Appellanti in quibus habeat locum.*

SI iudex † appellationis ab interlocutoria ſuttogetur iudici à quo ad negotium principale, nihilominus ſi procedit ſuper articulo grauaminis habet locum clem. appellanti. Conſilia. Ratio quia cle. loquitur indiſtinctè. Item quia ſolum hic cognoſcitur de iniquitate iudicis primi. c. per tuas. de appel. & de mala appellatione propter expenſas. Modo licet ex alio capite poſſet interlocutoria per nouiter actitanda, alleganda, vel probanda reuocari, nihilominus ſtat quòd primus iudex æque proceſſit, & quòd pars tunc male appellauit: & quòd debet ſuccedere condemnatio expenſarum, ſicut dicimus de mutante libellum ex iuſta cauſa, qui nihilominus in expen. eſt condemnandus. C. de eden. l. edicta, & C. quomodo & quando iudex. qui ſemel. 1

CONCLVSIO CLI.

De appellationibus. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Quot ſunt grauamina, tot cenſentur appellationes.*
2 *Appellanti perſiſtenti in appellatione poſt plenam reductionem in ſtatum, omnino ſunt dandi apoſtoli.*
3 *Apoſtoli quinam dicantur.*

SI à tribus grauaminibus appellatum iudex in termino reponit in ſtatu de duobus, & ſuper tertio non reponit, nec dat apoſtolos, ſublatus videtur totus effectus appellationis, ſic quòd citandus eſt ad omnes actus ſequentis appellationis, dummodo id tertiū grauamen non exiſtat. Conſilia. De quo ſumme miror, quia cum à grauaminibus pluribus appellatur, † quot ſunt grauamina, tot cenſentur appellationes. ff. de verb. oblig. l. ſcire debemus. Sed conſtat 1
ꝙ ſi à grauamine prætēſo tertio etiā friuole talis appellaſſet: ſi iudex ſuper huiuſmodi appellatiōe requiſitus nō daret apoſtolos, ſaltē refutatorios: eo ipſo ꝓceſſus poſt habitus per eū eſſet nullus: vt clariſſime no. de app. c. vt ſuper. in gl. vlt. li. vj. igitur hoc caſu idē erit. Prætereà † quia appellāti perſiſtēti in ap 2
pellatione poſt plenam reductionem in ſtatum, ſunt de neceſſitate dandi apoſtoli: vt no. Ioan. And. in dicto c. vt ſuper. in nouella. ideo fortius non plene reducta,

ducta; vel nouiter appellãt. Præterea, quia alias ſequeretur quòd nunquam ſuper appellatione friuola eſſent apoſtoli dandi, niſi dilatorij, contra decre.
3 cum appellationibos. de appell. lib. vj. Præterea † apoſtoli ſunt literæ iudicis à quo, quæ emanant ad ioſtructionem iudicis ad quem & certificationem appellantis. Modò iſta bene requiruntur, cùm appellatio eſt friuola ſicut aliàs, igitur.

CONCLVSIO CLII.

De appellationibus. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Appellans non potens ſibi dari Apoſtolos, an ſit citandus ad alios actus.*

1 APpellantem † qui neceſſario ſibi io termino aſſignato ad dandum & recipiendum apoſtolos illos non petierit, neceſſe eſt poſtea citare ad alios actus, cum videatur ſuæ appellationi renũtiare. Conſilia. Sed nec dictum nec ratio huiuſmodi videntur procedere, vt expreſſe no. Ioao. And. de dol. & contuma. c. eum qui. lib. vj. Et tamen nec in iſto paſſu nec proxime præcedenti, nec in alio, videlicet ſuprà proxime diſputata potui exandiri.

CONCLVSIO CLIII.

De prabendis. De dilationib. *Rub.*

SVMMARIVM.

Annus dicitur currere non à die adepta poſſeſsionis pacifica, ſed à data literarum.

2 *Pœna c. licet canon, non eſt admiſsio iuris ad rem, ed iuris in re.*

a PApa diſpenſando [a] cum eo qui teouit eccleſiam parrochialem oon promotus & in minori ętate per plures annos, nunc tamen factus maior committat executoribus quòd dummodo antea iſte dimittat totaliter iſtam eccleſiam à data dictarum literarum à ſede apoſtolica ipſis executoribus ſe faciat
1 ad ſacros ordines promoueri, annus † dicitur tunc currere non à die adeptæ poſſeſsionis pacificæ, ſed à data dictarum literarum. Conſilia. Tenui tamen quòd non quoad effectum priuationis: de qua in c. licet canon, de elect. libr. vj. non currit à dicta data, imò à die adeptæ poſſeſsionis ſeu temporis quo per eum ſtetiſſet. & c. licet. ij. de præbeo. lib. vj. Fundameotum huius opinio eſt, quia c. licet canon. imponens pœnam non eſt ipſo iure aliqualiter extendeodum, per c. ſtatutum. eo. titu. Et diſcutitur per Ioan. And. de reg. iur. c. in pœnis. libr. vj. In quæſtione fuerunt plures mecum ſequeotes me. Sed dom. Pe. de Sarce. licet fateretur dictum meum procedere facta relatiooe & interpretatiooe verborum dictarum literaruo, ſecundum ius tameo dicebat quòd ponderata mente papæ quæ in abbreniatione temporis iuris, videlicet dicti c. licet canon. de elect. libr. vj. propter culpam præcedentem voluit illum punire. Et maxime conſiderato quòd continue poſſeſsioni intendebat, præſumitur per hoc veriſimiliter continuo etiã ſtare per eum ſi ſtatim non renuntiaret ſibi quæ facere prouideri per ſuos executores & poſſeſsioneio aſſequeretur. Dicendum erat, quòd imò aonus de quo in c. licet canon. currit à data literarum. Cum re-
2 uerentia tanti patris iſte videtur mitior: quia † pœna c. licet caoon. non eſt admiſsio iuris ad rem, ſed iuris in re: oec pœna impoſita per papam videlicet faciendo ſe promoueri iofra annum, ſi pœna dici debeat extendenda: maxime quia per c. licet canon. quia illud oõ impooit pœnam priuationis iuris ad rem, ſed in rem, quod non potuit iſti competere, quouſq; eſſet ſibi prouiſum de nouo: quia prius ius oon habebat, licet aliqui velint quo ad hoc facere æquiparationem de iure io re ad ius ad rem. per l. ſi quis in tantum. C. vnde vi. coniuncto cum l. extat. ff. quòd metus cauſa, cum oo. in dictis iuribus. Melius per c. eum qui. de praben. lib. vj. Sed prima iura oon imponunt pœnam ipſo iure, ſed ſi bene imagineris, ſoluere poteris ad ca. eum qui per teipſum. de hoc dixi infrà io quadam concluſiooe.

a ¶ Papa diſpenſando. *Nota quòd diſpenſatio per epiſcopum vel alium inferiorem à Papa non valet, niſi in caſibus permiſſis & cauſa cognita. Bart. in l. Barb. ff. de offic. prator. Et quando diſpenſatio contra eccleſiaſtica instituta poteſt fieri per Papam: dic vt per gloſ. in c. propoſuit. de conceſ. praben. Adde quòd ſicut in procellis merces de nauibus iactantur propter maius bonum, ſic diſpenſatio aliquando fit propter maius lucrum. j. quaſt. vij. diſpenſationes.*

CONCLVSIO CLIIII.

De proba. De excep. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Materiam obiectiuam quis teneatur probare, præſentatus, vel permutatus.*

VTrom ſi io caſu præſentatus per patroonm ad dictam eccleſiam tanquam ad vacan. per oon promotionem dicti impetrantis coorra illum qui cum dicto impetrante permutauit poſt anoum à data prouiſionis per executores illi impetranti factæ, & multos meſes ante prouiſiooem à data literarum ipſius impetrantis computãdos io articulis dictum impetrantem noo fuiſſe promotum iofra aonum: ſit materia obiectiua. Secundo quis eam † probare teoetur: videlicet an præſentatus ao permutatus. 1
Communis opinio eſt, quòd eſt obiectiua, & quòd eam tenetur probare permutarus pro eo quod petit ſibi adiudicari. Cooſilia. Quod materia in modo in quo datur de oatura ſua nõ eſt obiectiua: quia oportet certum modum vacationis exprimere & probare cuilibet petcoti ſibi adiudicari beneficium tanquam ſuum. Dixi præterea quòd oõ iocumbit probatio permutatiuo. Ratio: quia oon iocumbit probatio principali impetranti, de quo ſupra: ergo oec permutatino: patet conſequentia: quia minus probare habet permutatiuus qui de iure alterius agit, quã principalis qui agit de iure ſuo: probatur antecedens: quia io illo non fuodatur ius impetrantis, ſed bene priuatio illins iuris: modo ego nõ video, qoòd & ſi petens adiudicationem beneficij teoeatur probare ea per quæ conſtituitur ios eius: quòd tamen teneatur probare ea ooo eſſe vera per quæ dici poteſt ſuum ius fuiſſe extinctũ. Nec poteſt dici quòd per conditionem in literis appoſitam de faciendo ſe promoueri infra aouum à data literarum apoſtolicarum prædictarum, videatur quodammodo gratia cooditionata. Hoc oon eſt verum: quia illa verba nõ ſonant conditionem: imo ſolum in quandam admonitionem: quod pulcherrime not. Io. mo. Et ſi ſic, ergo materia putatiui quaorum tangit tempus præcedens

dens nouam prouiſionem impetrantis non valet. Et
dico præterea quòd ſi incumbere deberet per not.
Innoc. in c.veniens. de verbor. ſignificat. ſecundum
vnum dominorum meorum: ſed de hoc dubito. Sed
quicquid ſit, dico quòd ſi permutarious habuit ius
tali tempore de quo dicitur, videlicet eodem die
anno reuoluto: quo tempore conſiderato non po-
teſt dici à tempore adeptæ poſſeſſionis pacifice per
ipſum impetrantem cucurriſſe annum: nec ita per
conſequẽs ius quod eidem impetranti ex collatione
executoris competiit amiſſum eſſe, non arctatur ipſe
a permutatiuus probare permutationem: [a] imo plus
dico, quòd nec admitti deberet materia præſenta-
tiui contraria, cum per prædicta appareret, tunc
eſſe impoſſibile de iure: igitur &c. licet in conſimili
hoc fuerit ponderatum. Sed domi. Petr. de Sarceu.
quem multi ſecuti ſunt, dicit quòd imo ille impe-
trans probare haberet ſe promotum fuiſſe propter
mentem papæ, & propter culpam præcedentem: ſed
hoc non video, maximè ante adeptam poſſeſſionem
vel culpam negligentiæ adipiſcendæ commiſſam: vel
infra annum ab adeptione vel culpa huiuſmodi
computandum: neque video quòd poſtea cum illud
non inficiat, vt dixi, acquiſitionem iuris ſui. Pone
enim quòd beneficium tuum impetraui tanquam
vacans per non promotionem, & ſtatim te ſpoliaui:
agimus tamen inuicem: petit quilibet adiudicatio-
nem: quis probabit promotionem vel non promo-
tionem? Nullus diceret promotionem probandam:
nec aliquid facit quantum ad hoc clauſula poſita in
literis, de qua ſuprà.

a ¶ Probare permutationem. *Nota quòd permutatio initium eſt emptio. imo eſt emptionis ſpecies: vt dicit Specul. titu. de loca. & condu. §. vj verſi. xxij. Sed an & quomodo differat ab emptione, vide Bart. in l. j. & ij. C de rerum permuta. De permutatione autem beneficij, vide aliqua per Felin. in c. cum venerabilis. in princip. & iij. colum. in fin. ver. verum permutantes. de exceptio.*

CONCLVSIO CLV.

De iudicijs. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Modus citandi per audientiam eſt ſubſidiarius.*

SI principalis & procurator venerunt ad cauſam,
non ſufficit, quo ad effectum citandi per audien-
tiam, relatio de principalis receſſu à curia. Conſilia.
1 Ratio: quia † modus citandi per audientiam eſt ſub-
ſidiarius: nec ad eum recurritur, vbi pars præſens in
curia reperitur: modo procuratore præſente, qui re-
cipit onus, pars cenſetur præſens: igitur &c.

CONCLVSIO CLVI.

Vt lite pendente. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Actore mortuo, moritur cum eo ſua petitio.*

MOrtuo actore etiam in cauſa beneficiali, ſur-
rogatóque alio per Papam, neceſſe eſt reo ab-
ſenti, contra quem procedebatur per audientiam
intimare ſurrogatum veniſſe ad cauſam aliquo caſu
& econtra: quòd non credo. Conſilia. Ratio diuer-
ſitatis: quia mortuo actore reus eſt conſecutus ſuam
intentioné de iure, quia re ipſa ab actoris petitione
1 abſolutus, quia † mortuo actore, moritur cum eo
ſua petitio, cum ſit perſonalis. in auth. de nup. §. de-
inceps. ideo finita eſt lis, niſi reus velit plus proſe-
qui. no. in nouella, in c. vt hi contra quos. quod non
eſt præſumendum, quód videlicet reus ſe expen. &
lite fatiget ſine cauſa. ff. de inoffic. teſta. & l. j. & ij.
ſed in actore ſecus: quia donec habeat ſententiam,
lis non eſt finita, quo ad eum: ſed durat eius petitio,
quæ dirigenda eſt contra illos, quorum intereſt, vt
dicto cap. vt hi contra quos. igitur primo caſu opus
eſt intimare rem veriſimilem. Secundo caſu huiuſ-
modi veriſimilitudine ceſſante ſecus.

CONCLVSIO CLVII.

Vt lite pendente. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Auditoris & coauditoris officium & iuriſdictio.*

AVditor † poteſt inhibitionem quam coaudi- 1
tor à quo ad eum fuit appellatum fecit, inti-
mare ad partes, non tamen inhibere: domini dubita-
uerunt. Conſilia. Primum non habet dubium. Se-
cundum eget diſtinctione: quia aut vult inhibere
in tota cauſa: & tunc non poteſt, niſi periculum im-
mineret: quia non habet iuriſdictionem in princi-
pali, niſi in euentum. Aut vult ſimpliciter inhibere,
ne aliquid in præiudicium iuriſdictionis talis, quam
habet in lite, quæ coram eo pendet, attentetur: &
tunc poteſt: quia lis cenſetur, licet talis, qualis co-
ram eo pendere citatione ab eo decreta & executa:
vt cle. ij. vt lite penden. & eſt ita iuſtum tunc nihil
attentari, ſicut aliàs: igitur.

CONCLVSIO CLVIII.

De regula. De proba. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Iudicium idem de his quæ non ſunt, & de his quæ non apparent.*

2 *Confirmatio extraiudicialis, & voluntaria prælati non præiudicat domino.*

3 *Scientia certa refertur ad ſola excogitata.*

MOnachus [a] dicens ſe electum ad ſtudendum a
ad penſionem xxxv. librarum, ſecundum Be-
nedictinam, ſibique ſatisfactum de penſione per
triennium, & abinde ceſſatum, ob hoc agens in pe-
titorio non probat per literas teſtimoniales vicario-
rum abbatis. de quorum vicariatu non conſtat: con-
firmatur, dum conuentus bona & adminiſtratorem
bonis abbatis & abbatiæ diſtincta non habeat: nec
per literas ſpeciales narrantes electionem factam,
licet non ſecundum formam Benedictinæ, & ea au-
ctoritate apoſtolica ex certa ſcientia confirmantes:
nec per præmiſſa omnia ſimul. Conſilia. Concluſio
iſta habet quatuor partes. Prima pars eſt clara: quia
idem † iudicium de his quæ non ſunt, & de his quæ 1
non apparent. ff. de contra. empt. l. in lege. Patet ſe-
cundus: quia † confirmatio extraiudicialis & vo- 2
luntaria prælati, vel procuratoris eccleſiæ, domino
non præiudicat: not. & probatur à contrario extrà
de in integr. reſtitut. c. aduerſus. lib. vj. & not. de con-
uerſio. coniuga. ex parte. Patet ſecundum per c. edo-
centi. de reſcript. cum ibi not. Patet tertium: quia iſta
narratio non procedit à verbis papæ, per clemen. j.
de prob. cum ibi no. Nec ob. verbum ex certa ſcien-
tia: quia illud verbum non tollit expreſſam ſurre-
ptionem, quæ papam decepit ad ita faciendum &
dicendum: ſed tollit effectum expreſſum de Bene-
dictina non ſeruata. Nam ad † excogitata ſola certa 3
ſcientia refertur. l. ſi per errorẽ. ff. de iuriſd. om. iudi.

Modo nõ eſt veriſimile, quòd papa cogitauerit narrata fuiſſe falſa: imò veriſimile eſt quòd voluerit ſuã affirmationem intelligẽdam fore ſic, ſcilicet ſi preces veritate nitantur. de reſer. c. ex parte. Patet quartum per l. ſpadonem. § qui iura. ff. de cura. furio. &c.

a ¶ Monachus. *Monachus ſecundum regulam beati Benedicti in clauſtro morari praecipitur xvj. queſt. j. iuxta Calcedonenſe. Vnde etiam praeceptiue dicitur, quod monachus clauſtro ſit contentus: quia ſicut piſcis ſine aqua caret vita ita monachus ſine clauſtro. ea. cau. & q. c. placuit.*

CONCLVSIO CLIX.

De regulari. De aliment. Rubr.

IN caſu proxime maximè poſt concluſionem non eſt locus alimentorum monachi antedicti. Conſilia. Pro iuſtificatione huius concluſionis vide ea quæ ſcripſi ſuprà in concluſione lxxxviij. & not. de accuſ. ex parte. in fin.

CONCLVSIO CLX.

De appellationibus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Appellationis terminus infra quot dies expiret.*

1 SI à tempore † publicationis proceſſuum executorum arctantium infrà vj. dies &c. ille contra quem &c. exiſtens in loco remoto ad quinque dietas appellauerit infra xxv. dies ex cauſa probabili, probaueritque per tres teſtes inſinuationem factam ſolum per tres dies antè: danda eſt abſolutio ad cautelam. Conſilia. Ratio: quia illi vj. dies ſolum à tempore ſcientiæ computantur. ff. de cal. l. annus. ff. de ædili. edic. l. cum ſex. Modo legitima appellatio in tempore huiuſmodi intermedio hoc caſu bene ſuſpendit: vt c. præterea. de appel. & ibi no. per Inno.

CONCLVSIO CLXI.

De probationibus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Monachus prioratum habens an teneatur probare profeſsionem, & quomodo. & nume. 2.*

1 MOnachus † prioratum habens impetrans primus in data prioratum alium in articulis quos contra ſecundum in data dedit: det ſe expreſſe profeſſum, & aduerſarius negat, tenetur probare profeſsionem: ſed ſi aduerſarius confitetur illum fuiſſe priorem, & producat literam abbatis factam etiam lite penden. in qua narretur quòd ipſe abbas facta inquiſitione cum monachis ſui monaſterij reperit ipſum eſſe expreſſe monachum, & à iuuentute ibi monachatum, iurétque & ad mandatum auditoris
1 idem † monachus ſe expreſſe profeſſum: ſic videtur ſufficienter probata profeſsio. Conſilia. Materiam huius concluſionis quæ eo modo quo ponitur dubium non habet: vide ſuprà concluſione lxxvj.

CONCLVSIO CLXII.

De conceſsione praeben. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Vicaria an poſsit vniri monaſterio, rectoria penes aliud monaſterium exiſtente.*

1 MOnaſterium † contra impetrantẽ ad eius collationem qui vicariã parochialis eccleſiæ acceptauit dans dictam eccleſiam totam cum omnibus fructibus & pertinentiis eiuſdem pertinere ad ipſum: admitti debet ad probandum. Conſilia. Ergo vicaria poteſt vniri & annexari monaſterio rectoria penes aliud monaſterium exiſtente. Si enim loqueremur de monaſterio habente rectoriã, non eſſet niſi quædam conſolidatio: quia penes eundem rectoria & vicaria eſſe non poſſunt, ſicut nec proprietas nec vſusfructus: vt l. vſufructui. ff. ſi vſusfruct. pe. cum ſimil. Sed hoc non obſtãte aliqui reputant dubium: puto tamen concluſionem intelligi, dum totam eccleſiam monachi ſibi vendicant negãtes perpetuam vicariam ibi eſſe.

CONCLVSIO CLXIII.

De iure patronatus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Collatio facta ſpreto patrono ipſo iure eſt nulla.*

COllatio † facta ſpreto patrono nulla eſt ipſo 1
iure. xvj. q. vij. decernimus. licet Hug. exponat ibi irritam, id eſt, irritanda, contra verbi proprietatem: à qua tamen in dubio non receditur. ff. de legi. in l. non aliter. Nec ob. c. nobis. de iure patr. in fi. quia ibi exponendum, irritanda, id eſt, irrita nuntianda: ne corrigat decernimus. arg. l. iſta. C. de inoffi. teſta. Simile de elect. c. cum poſt petitionem. in fi. vide ſuprà Alex. poſt Fede. de lap. qui id tenere videntur. de re. permuta. cap. j. lib. vj. in iij. vel iiij. parte. j. vel ij. q. Dic de hoc vt infrà dixi.

CONCLVSIO CLXIIII.

De confeſsis. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Confeſsio procuratoris quando noceat domino.*

COnfeſsio † procuratoris nocet domino etiam 1
reuocati, ſi reuocatio ad aduerſarium vel iudicem non peruenit. de confeſ. c. vlti. iuncto c. mandato. de procu. Conſilia. Vide materiã huius concluſionis infra in quadam concluſione, in c. mandato. allegato. & cle. cum illuſio. de renuntia. per Paulum & alios.

CONCLVSIO CLXV.

De fide inſtrumen. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Inſtrumentũ notarij quando iudicetur eſſe falſum.*

SI notarius † qui ex commiſsione ſuperioris de 1
prothocolo notarij [a] mortui extraxit inſtrumen- a
tum ſuper venditione certæ domus, poſuerit hanc clauſulam in inſtrumẽto, videlicet, domum inquantum ſe extendebat à ſolario vſque ad cœlum, quæ tamen in dicto prothocolo non erat caſu quo in ſolario ſuperiori erant cameræ ſuperiores non pertinentes ad venditorem, & omiſit interlineaturam: quæ videtur eſſe de eadem manu, qua dicitur iſtam domum venditam confrontari cum illo ſolario ſuperiori, tale inſtrumentum eo ipſo probatur falſum, & quòd verbum &c. poſitum in prothocolo ſe non extendat ad tales clauſulas ſubſtantiales. per not. In. in c. fraternitatis. circa princip. de hæretic. Conſilia. Ratio, quia inſtrumentum quod plus vel aliter continet, quàm res geſta in veritate ſe habeat, maxime circa ſubſtantiales, falſum eſt: per not. Innocen. vbi ſuprà. Modo ita eſt, quòd iſtud inſtrumentum plus continet in hoc quod addit de ſuo vltra tenorem prothocoli, & aliter quàm res ſe habeat in hoc

quod omittit id quod declarabit quantitatem rei venditæ: igitur &c.

a ¶ De prothocolo notarij. *Quid ſit prothocolum, & vnde dicatur, vide in aut. de tabellio. §. ſiet in gloſ. Et an prothocolum fidem faciat, & alia de prothocolo, vide quod notauit Albert. C. de fide inſtrumen. l. contractus.*

CONCLVSIO CLXVI.

De officio delega. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Capitulum ſede vacante an poſſit eligere & confirmare nouum episcopum.*

1 CApitulum † ſede vacante, non poteſt vti iuriſdictione à papa pro mortuo epiſcopo delegato: nec per conſequens proceſſus pauperum expectatio. purificare loco epiſcopi. faciunt no. Ioan. And. de hæret. ad abolendam. ſuper vlti. gloſ. vbi hoc tenuit etiam in delegatione iuris. quod fortius eſt, licet Ioan. mona. contrariũ tenuerit in c. vno. de maio. & obe. lib. vj. Conſilia. Pro quo Ioan. mona. facit de reſcript. c. eam te. Solutio. ibi loquitur in mandato oneroſo mãdatorio de prouiſione fienda, quod non dirigitur ſucceſſori. j. cap. niſi cum ſucceſsione. Et nos ibi loquimur in mandato iuriſdictionis, quod concernit ſolum dignitatem cui dirigitur: & eſt ſtricte tenendum in terminis ſuis, vt ibi not. Innocen. Dic vt not. ſuper dicta gloſ. vltima.

CONCLVSIO CLXVII.

De reſcriptis. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Ius ad rem quomodo tollatur.*

PEr illa verba, ſi non ſit alteri ius quæſitum, tol-
1 lit † ius ad rem. Conſilia. Verum eſt de iure ad rem quod quæritur ex acceptione: quia id palatij vſurpatio ſeu obſeruatio obtinuit: & ita ſeruatur papa ſciente & tacite approbante: ſecus autem ſecundum Martinum de Salua, & alios modernos plures, & quaſi hodie videtur velle ſequi palatium de iure ad rem alio modo quæſito, videlicet per electionem, aut per patroni, clerici, vel laici præſentationem: quia illud non videtur papa velle tollere in dubio. not. Ioan. Andr. de præbend. ſi poſtquam. Et ipſe poſt Compo. de reſcript. cap. cauſam. Prætcrea clauſula prædicta ponitur ad diminutionem, igitur non debet operari augmentum &c.

CONCLVSIO CLXVIII.

De libelli oblatione. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Articulari non poteſt in cauſa prophana de non contentis in libello.*

1 IN cauſa prophana † non poteſt articulari de non contentis in libello: quia in illis non poteſt dici conteſtata lis. Conſilia. Intellige vel de facientibus directe vel indirecte neceſſario vel adminiculatiue ad illa.

CONCLVSIO CLXIX.

De iniurijs. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Condemnans aliquem actione famoſa, cùm de eius iuriſdictione non conſtet, qua pena puniendus.*

1 SI ille de cuius † iuriſdictione non conſtet, condemnauit in actione famoſa capitulariter aliquẽ: punitur ac ſi priuatus talem ſine cauſa occidiſſet ſeu diffamaſſet: vt ff. ad l. Iul. repe. l. Iulia. in fi. & decernitur ſentẽtia nulla. C. ſi à non compe. iudic. per totũ. Conſilia. Non habet dubiũ. quia caſus eſt vbi ſuprà.

CONCLVSIO CLXX.

De iniurijs. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Actio de iniurijs qua non dicatur prætoria.*

ACtio † inde competens non dicitur prætoria, 1
ſed perpetua. C. de fa. l. vna. cum ibi not. & ff de iniur. l. Corn. cum ibi not. Conſilia. Vide materiam in remiſsionibus hic tactis: & per Cyn. de iniuria. l. ſi non conuicij. & Ioan. And. in additione Spec. eo. tit.

CONCLVSIO CLXXI.

De iudicijs. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Acceſſus non tutus an excuſet vaſallum à iuramento fidelitatis.*

2 *Imperator an ſit vaſallus eccleſiæ Romanæ.*

CItatus [a] † perſonaliter coram papa de mandato a
vel iuramẽto fidelitatis, quo imperatori aſtrin- 1
gitur, ſe non bene excuſat, nec pro eo quod acceſſus per terram imperatoris non ſit tutus: ſed bene exceptio de ſenio vel corporali debilitate: quod itinerare vel equitare impediat. Conſilia. Ratio primi: quia in quocunque fidelitatis iuramento vel perſona ſemper ſupremi ſuperioris cenſetur excepta, vt extrà de iureiurand. c. venientes. cum concord. ibi no. in l. imperialem. §. fi. de prohi. feu. alie. per Federicum. Ratio ſecundi: quia † imperator qui eſt vaſ- 2
ſallus eccleſiæ, vt cap. ego Ludouicus. præſumitur vna cum ſuis terris ad eccleſiam Romanam, deuotionem & fidelitatẽ habere: igitur &c. ff. quod met. cau. l. non eſt veriſimile. Tertium eſt de ſe euidens.

a ¶ Citatus. *Alexand. conſil. ij. incip. Viſis. col. vij. verſic. & non dubium. in j. volum. dicit quòd princeps poteſt ſemper tollere citationem cauſa ſubſiſtente, per gloſ. quam dicit notabilem in l. ante pe. ff. ex quib. cau. maio.*

CONCLVSIO CLXXII.

De præbendis. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Collatio facta canonico regulari de beneficio cõſueto ſolum clericis ſecularibus aſsignari eſt nulla.*

COllatio † facta canonico regulari de beneficio 1
conſueto ſolum clericis ſecularibus aſsignari, eſt nulla: nec excuſat negligentiam conferre vel præſentare habentis quominus habeat locum deuolutio ad ſuperiorem. Conſilia. Non obſt. not. Ion. de conceſ. præben. c. cum noſtris. quia loquuntur in caſu quo collatio tenet ipſo iure, licet priuari poſsit propter crimen: vt c. inter dilectos. de exceſsi. præla. & c. accedẽs. de accu. & no. Compo. de elect. c. quòd ſicut. & Iono. de conceſ. præben. c. propoſuit.

CONCLVSIO CLXXIII.

De probationibus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Canonici regulares ius patronatus habentes, an poſſint ſuos canonicos præſentare.*

ARticuli † de priuilegio Vrbani quarti cõceſſo 1
certo collegio regularium, quòd ad talia beneficia, in quibus ius patronatus tempore priuilegij habebãt & poſſunt ſuos canonicos præſentare: item

quod pro eo tempore in tali beneficio ius patronatus habeant: ſunt boni & ſufficientes ad eneruandum materiam dictæ deuolutionis. Conſilia. Concluſio dubium non habet.

CONCLVSIO CLXXIIII.

De ſenten.excommu. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Contumacia vbi eſt dubia & incerta abſolutio non impeditur.*

1 VBi per contrarias † aſſertiones partium contu-
macia pro qua eſt aliquis excõmunicatus red-
ditur dubia, probabiliter non impeditur abſolutio:
nec ante omnia arctandus eſt excommunicatus ad
ſatisfactionem expenſarum: vel ad deponendum
pecuniam pro eiſdem: vt c. venerabilibus. §. idem eſt.
de ſenten. excommu lib. vj. Conſilia. Intelligo con-
cluſionem de aſſertionibus ex probabilibus & veri-
ſimilibus cauſis factis: quia aliter dubium non fa-
ceret. per not. Cyn. C. de procura. l. j.

CONCLVSIO CLXXV.

De ſententia excommunicationis. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio facta per non habentem iuriſdictionem. eſt iniuſta, nihilominus tamen valet.*

1 SI non † contumax [a] vt contumax excommuni-
a cetur per iuriſdictionem alias non habentem,
valet excommunicatio: ſed iniuſta eſt. Conſilia. Pro-
batur: quia talis eget abſolutione. text. de ſentent.
excommu. ſacro. §. j. fa. xj. q. iij. cap. j.

a ¶ Contumax. *Nota quòd contumax ſecundum Iſido eſt qui comparere debet in iudicio: & non comparet. Et dicitur quandoque vere: quando dicit expreſſe iudici vel eius nuncio ipſum citanti, quòd non comparebit coram ipſo. Ficte dicitur quando latitat, aut facit quod citatio ad ipſum non perueniat: vel qui vocem iudicis audire contẽnit: licet hoc vltimo caſu poſſet dici vere contumax, & non præſumptiue.*

CONCLVSIO CLXXVI.

De offic. deleg. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Reperiri verbi ſignificatio.*
2 *In iudicialibus ſemper requiritur partis vocatio.*
3 *Vocatio concernit magis ordinis formam, quàm ordinem.*

AVditor cui mandatur quòd ſi inuenerit illum
cuius beneficium eſt impetratum tanquàm va-
cans per eius non promotionem &c. per veriſimiles
coniecturas non fuiſſe promotum, præfigit ei tem-
pus infra quod doceat de promotione vel de impe-
dimento aut diſpenſatione ipſius in formatione hu-
iuſmodi: debet primo vocare partem. Cõſilia. Ratio
1 quia verbum † reperiris, propter quod adiicitur in
perſona iudicis & circa materiam iudicialem accipi-
tur pro verbo, ſi conſtiterit. arg. ff. loc. l. ſi vno anno.
2 cum in iudicialibus ſemper † requiratur partis vo-
catio. de maiori. & obedien. c. inter quatuor. de teſti.
In nomine domini. Item forſan ſecundum quen-
dam dominum aliter & non valet præfictio tanquã
facta forma non ſeruata. de offic. deleg. c. venerabili.
de reſcrip. cum dilecta. de reſtit. ſpoliato. c. Piſanis. de
elect. c. prouida. lib. vj. Sed hoc dominis nõ placuit,
quia ordo ille ſecũdum eos non apponitur hic ſtu-
dioſe per papam vt faciat formam. alleg. no. Inno. in
d. c. cum dilecta. in glo. no. pro ordine. Item quia vo-
3 catio † non tam ordinem quàm ordinis formam &
quàm partis iuſtitiam concernit.

CONCLVSIO CLXXVII.

De offic. delegati. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Impedimentum legitimum allegans, quare non probauerit promotionem infra terminum ſibi præſcriptum iudicis officio ſubleuari debet.*
2 *Permutatio facta contempto patrono eſt nulla.*
3 *Collatio ad patronum, inſtitutio ad Epiſcopum pertinet.*
4 *Aequitas exorbitans inducta in fauorem certarum perſonarum, debet ſic interpretari quòd alijs non noceat.*
5 *Epiſcopi voluntas præfertur patroni, quo ad vtilitatem eccleſiaſticam.*

IN caſu concluſionis † proxime præcedentis, ſi ta- 1
lis &c. non probauit infra terminum promotio-
nem, impedimentum vel diſpenſationem: tamen iu-
dex æquitate dictante propter graue præiudicium
maxime aliquo veriſimili colore faciente pro illo:
poterit alium terminum dare: maxime ſi aliquod
probabile allegetur: puta diſpẽſatio autoritate apo-
ſtolica facta &c. Non ob. c. coram. de reſtit. in integ.
quod pro contrario alleg. Conſilia. Facit ff. de iudic.
l. nonnunquàm. & l. & poſt edictum. in princip. vbi
poſt peremptorium datur aliud. Eo quod tenui ſu-
prà in vna concluſione permutationem † factam 2
non valere, [a] mouebat hoc motiuo: quia facta per a
epiſcopum contempto patrono eſt nulla, xvj. q. vij.
decernimus. nam nõ † collatio, ſed inſtitutio ad eum 3
pertinet: igitur &c. argu. c. cum in illis. de præbend.
in vj. Item quia debet patronus vocari renuntiatio-
ne. per not. in c. admonet. & c. quòd in dubiis. & c.
cum illuſio. quod dicit culpam in facientibus re-
nuntiationem non vocatis patronis qui debuerunt
inquiri: & in hoc caſu locum non habet æquitas c. li-
cet. in vj. & cle. vnica. de re. permuta. quæ habet lo-
cum carentibus: & ita videtur notaſſe Ioan. And. ſu-
per gloſ. quid in penultima ſuppletione. Item quia
illa æquitas exorbitans non habet locum, niſi in
ceſſione iuris vtentibus & permutantibus ſecũdum
formam iuris: modo eſt forma iuris, quòd vocentur
patroni &c. & aliter facere eſt contra iura &c. Item
quia æquitas † exorbitans inducta in fauorem cer- 4
tarum perſonarum debet ſic interpretari, quòd aliis
non noceat, niſi quanto minus poteſt, &c. l. nec an-
nus. C. de emanci. libe. & c. quamuis. de reſcri. in vj.
Igitur æquitas c. licet. & clem. alleg. ſic eſt interpre-
tanda in fauorẽ permutare volentium: quòd quanto
minus poteſt præiudicet patronis, de quorum præ-
iudicio principaliter non eſt cogitatum: vt videlicet
præſentetur, vel ſit præſentatio voluntaria eius quẽ
voluerint: & ſit in poteſtate eorum permutationem 5
eorum impedire vel ſaltem neceſſaria, vt ſatisfiat
iuri eorum in præſentatione permutantium, aliqua
enim quandoque ſic fiunt ſolum vt ſatisfiat iuri, de
renun. c. ſi de cauſa. ſic hic vltra vertitur intereſſe
patroni, qui ſe poterit contra permutationem oppo-
nere pro ſuo intereſſe. tunc autem dico locum eſſe
neceſſario præſentationi: cum videlicet patronus
vocatus fuit, & in renuntiatione conſenſit: vel cum
permutatio fit propter vtilitatem eccleſiæ, euiden-
ter, & vocatus patronus non habet iuſtam cauſam,
quam poſſit opponere contra ipſam. arg. de his quæ
fi. à maio. par. ca. c. j. vbi vocatus non eſſet patronus
nec

nec tenuntiationi cõſenſit:vel vocatns contra eum
iuſta cauſa reclamaret:tunc dicerė locum eſſe præ-
ſentatiooi voluntariæ. Ratio primi membri quo ad
primam partem.per not.in cle.vnica.alleg.in gl.pe-
nult.in fi.Ratio quo ad ſecundum, quia quo ad vti-
5 litatem † eccleſiaſticam. non debet aliquis contra
epiſcopũ ad quem principaliter pertinet,ſine cauſa
rationabili exauditi. per cap.j.alleg.cum ſimilibus.
Ratio ſecũdi membri quo ad partem primam:quia
æquitas c.licet. & cle.j.alleg.locum habens ſecluſa
culpa ex parte permutantium pro notatis in ſup-
poſitione proxime alleg. Item & ſolum in permu-
tantibus ſecũdum iura.in d.c.licet.& in confeſsione
iure vtentibus.vt in cle.alleg.& ita optime facit gl.
in d.cle.Quo ad ſecundã partem ratio eſt clara:quia
aliàs fruſtra vocaretur per rationem c.j.de his quæ
fi.à ma.par.ca.Prætetea maius præiudicium eſſet pa-
tronis permutationem valere, licet irritanda foret.
quàm ſi irritata eſſet ipſo iure: quia primo caſu im-
pediretur præſentare illa non caſſata.per no.de ele-
ctio.c.conſideramus. Secundo caſu non: & tamen
per rationem tactam de minori præiudicio inter-
pretandum eſt. Item conſenſus inquirendus ſecun-
dum omnes eandem vim habere debet, ſicut habe-
ret ius præſentandi cum loco illius ſuccedat:& ma-
xime, quia c.quæſitum.de re.permu.nullo modo de
illius patroni præſentantis præiudicio cogitauit:igi-
tur &c. faciunt iura dicentia, ꝙ res ſubrogata &c.
licet fateat quòd aliàs ſit generale. videlicet quòd
cum expeditio alicuius actus ſpectat ad aliquẽ cum
conſenſu vel conſilio alterius: expeditio facta ſine
huiuſmodi conſenſu vel conſilio bene valet ipſo
iure.de elect.c.quòd ſicut.de præſcrip.c.cum in ec-
cleſiis. de his quæ fi. à præla.c.cum vos.de arbi.cum
olim.xij.q.ij.ſi qua de rebus.per no.Ion.de re.eccleſ.
non alie.c.j.in vj.& glo.in regula.ratum & regula.is
qui tacet.in vj.in quæſtionibus ibidem diſputatis.&
adde ad hæc ea quæ dico infrà in quadã cõcluſione.

a ¶ Non valere. *Nota quòd autoritas de permutatione ſuorum inferiorum non pertinet ad epiſcopum. nec valet niſi ad ipſum pertineat collatio vel inſtitutio illorum beneficiorum: ſed pertinet ad eum ad quem collatio vel inſtitutio pertinet.ar.c.ad hæc.§.fin.de offic. Archid. & in c. ſuper eod in fin.in verſicu. præſentandum.*

CONCLVSIO CLXXVIII.

De rerum permutatio. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Promotus vltimo die anni an poſsit permutare.*
2 *Proceſſus habitus cum minore 25. annis an valeat.*

1 NOn promotus † vltimo die anni, de quo in c.li-
cet canon: & c. commiſſa. de elect.lib.vj.non
poteſt permutare ſecundum Ioan.And.in q.per eum
diſputata in regula, mora.lib.vj. Conſilia. Ego fui
contra:per gloſ.in c.vnico.de re.permuta.io cle.ſed
non fui exauditus. vide ſuper hoc not. Ioan. And.in
q.per eum diſputata in reg.mora.de regu.iur.lib.vj.
Item quòd ſi priuatus per c. licet canon. obtinuit
habilitatem & gratiam de prouiſione nouiter fa-
cienda, ſic quòd ante dimitteret eccleſiam, & quòd
infra annum à data gratiæ faceret caſu quo ei fieret
prouiſio ad ſacerdotium promoueri: currit annus
cum repetitione pœnæ c.licet canon.à data præſen-
tium, ſicut in c.cum ex eo.eo.tit.& li.ego contra per
rationem c.ſtatutum.eo.tit.& li.& no.Ioan.And.in
regula,in pœnis.& Guil.Gal.ſed non fuimus exau-
diti, licet eadem pœna c.licet.tollat ius in re &c. &
adde hęc ad dicta ſuprà concluſione xvj.Item ſuper
hoc verum † valeat proceſſus habitus cum procu- 2
ratore minori xxv.annis. Non ob.quòd de hoc ſue-
rit oppoſitum, ſi fuit iudicatũ pro proceſſu errore
expreſſato:an tamen ſententiæ acquieuerunt ambæ
partes, diuerſa fuerũt conſilia:quia quatuor tenue-
runt pro proceſſu,& cæteri quinq; cõtra:de quo dic
pleniſsime, vt dixi ſuprà in quadam concluſione.

CONCLVSIO CLXXIX.

De rerum permutatio. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Permutatio facta contempto patrono an valeat.*

PErmutatio † facta cõtempto patrono, valet ipſo 1
iure.Ego contra per dictam gloſ. & id quod no.
Ioan.And.eo.tit.licet.lib.vj.ſuper glo.quid ſi in ſup-
poſitione antepenult.ſed non fui exauditus.allega-
bam alia quæ omitto.

CONCLVSIO CLXXX.

De electione. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Pœna cap.licet, tollit ius in re.*

SI priuatus per c licet canon. obtinuit habilitatẽ
& gratiam de prouiſione noua fienda: ſic quòd
ante dimitteret eccleſiam, & quòd infra annum à
data gratiæ ſe faceret caſu quo ei prouiſio fieret ad
ſacros ordines promoueri: currit annus cum repe-
tione pœnæ c. licet canon. à data præſentium, ſicut
c.cum ex eo.eod.titu.& li. Ego contra per rationem
c.ſtatutum.eo.tit.& li.Et no.Ioan.And.in regula, in
pœnis.& Guil.Cal.& non fuimus exauditi, licet ad-
derem † quòd pœna c.licet.tollit ius in re. 1

CONCLVSIO CLXXXI.

De rerum permutatio. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Collatio facta per Epiſcopum contempto patrono eſt nulla.*
2 *Aequitas exorbitans inducta in fauorem certarum perſonarum, debet interpretari, quod alijs non noceat.*
3 *Præſentationi voluntariæ quando ſit locus.*

IN eo quod tenui permutationem factam contem-
pto patrono non valere: mouebat hoc motiuo:
quia † collatio facta per epiſcopum contempto pa- 1
trono eſt nulla.xvj.q. vij.decernimus.Nam non.col-
latio, ſed inſtitutio ad eum pertinet.igitur.argu.de
præben.cum in illis.li.vj.Item quia debet patronus
vocari in renuntiatione:per not.in c.admonet.& c.
quod in dubiis. & c.illud. quod contra dic. culpam
in facientibus renuntiationem non vocatis patro-
nis qui debuerunt inquirere,& in hoc caſu non ha-
bet æquitas c.licet canon.lib.vj.& clem.vnica.de re.
permuta.quod habet locum carentibus.& ibi vide-
tur notaſſe Ioan.And.in glo.in ver.quid ſi.in penult.
ſuppoſitione.Item quia illa æquitas exorbitans non
habet locum niſi in conceſsione iuris vtentibus &
permutantibus, ſecũdum formam iuris non forma
iuris quòd vocentur patroni &c. Et aliter facere eſt
contra iura &c. Item quia † exorbitans inducta in 2
fauorem certarum perſonarum debet ſic interpre-
tari, quòd aliis non noceat, niſi quantum minus:&
eſt lex, nec cuius.C.de emancip.libe.& c.quamuis.

de reſcript.lib.vj.Igitur æquitas c.licet canon.& cle.
allega.ſic eſt interpretanda in fauorem permutare
volentium: vt quantum minus poteſt præiudicet
patronis, de quorum præiudicio principaliter non
a eſt cogitatum, vt videlicet præſentent: [a] vel præſen-
tatione voluntaria, videlicet quem voluerint:& ſit
in poteſtate eorum impetrare:vel ſaltem neceſſaria,
vt ſatisfaciat iuri eorum in præſentatione permu-
tari. Aliqua enim ſic fiunt quandoque ſolum, vt ſa-
tisfaciant iuri.de renuntiatio.c.ſi.de cau.poſ.c.cum
eccleſia. Sed hic vltra vertitur intereſſe patroni qui
poterit formam contra permutationem opponere
pro ſuo intereſſe. Tunc autem dico locum eſſe ne-
ceſſariæ præſentationi, cum videlicet patronus vo-
catus fuit:& in renũtiatione conſenſit, vel cum per-
mutatio ſit propter vtilitatem eccleſiæ euidentem,
& vocatus patronus non habet iuſtã cauſam, quam
poſſet opponere contra ipſum. argu.de iis quæ fi. à
3 maio. par. ea. c.ij.vbi autem non † eſſet vocatus pa-
tronus, nec renuntiationi conſenſiſſet, vel vocatus
cum iuſta cauſa reclamaret:tunc dicerem locum eſſe
præſentationi voluntariæ.Ratio primi membri quo
ad primam partem per no.in clem.iſta alleg.in gloſ.
pen.in fi. Ratio quo ad ſecundam:quia contra vtili-
tatem eccleſiarum non debet aliquis contra epiſco-
pum, ad quẽ principaliter pertinet ſine cauſa exau-
diri, per c.j.alleg.cum ſimil. Ratio ſecundi membri
quo ad primam partem: quia æquitas c.licet.& cle.
alleg.locum haberet ſecluſa culpa ex parte permu-
tantium.per no.in ſuppoſitione proxime alleg.Item
& ſolum in permutationibus ſecundum iura, vt d.
c.licet.& in conceſsione iure vtentibus:vt in clemẽ.
alleg.& ita optime facit glo.j.dictæ clemen. Quo ad
ſecundam partem, non eſt clara: quia fruſtra voca-
retur aliàs per ca.ratione.in cap.j.de his quæ fiunt
à maio.parte ca.alleg. Præterea maius præiudicium
eſſet patronis permutationem valere, licet irritan-
da foret, quàm eſſet ſi irrita eſſet ipſo iure:quia po-
ſito caſu impedirentur præſentate illa non caſſata,
per not.de elect.cooſideramus. Secundo caſu non:
& tamen per rationem tactam de minori præiudi-
cio interpretandum eſt. Item cooſenſus requiren-
dus ſecundum omoes eandem vim habere debet
ſicut haberet ius præſentandi, & loco illius ſucce-
dat: & maxime quia c.quæſitum.de rerum permu-
tatio. nullo modo de illius patroni præſentantis
præiudicio cogitauit &c. faciunt iura dicentia, quia
res ſurrogata &c. licet fateor: quia aliàs ſit regu-
lare, videlicet quòd cum expeditio alicuius actus
ſpectat ad aliquem cum conſenſu vel conſilio alte-
rius. expeditio facta ſine huiuſmodi conſilio vel
conſenſu bene valet ipſo iure.de elect.quòd ſicut.
de præbend.c.cum in eccleſiis.de his quæ fi. à præ-
lat.c.cum nos.de arbi.c.cum olim.xij.quæſt.ij.ſi qua.
de re. eccle. non alie. cap.j. in fin.lib.vj. & in re.non
firmatur.eod.lib. Saluis oo.iuris regu.rati.& regu.
ratum.& regu.is qui tacet.lib.vj.in quæſtione vide-
licet diſputata de hoc per Alexand.poſt Federic.&
Lap.in capi.licet.

a ¶ Præſentent. *Nota quòd præſentatio pertinet ad patronos. Et de duobus præſentatis quis ſit potior: nota extrà de iure patro. cum autem. Et de tali præſentatione nota per Goſ.& Hoſt.in ſum.& Specu.eo.tit.de iure patro.*

CONCLVSIO CLXXXII.

De procura. De iudic. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Proceſſus habitus cum procuratore minorum 25. annis, cùm de hac re fuerit propoſitum in iudicio, an valeat.*
2 *Minoris perſona eſt inhabilis ſtandi in iudicio.*
3 *Minor quare in iudicio repelli poſſit.*
4 *Iura, quæ reddunt proceſſum habitum cum minore, ſunt contra ius commune primæuum.*
5 *Minor quando non ſit inhabilis.*

AN valet † proceſſus habitus cum procuratore 1
minorum xxv. annis, non obſtante quòd de
hoc fuerit propoſitum & iudicatum pro proceſſu
errore expreſſato, cui tamen ſeotentiæ acquieue-
runt ambæ partes. Diuiſa fuerunt Conſilia. Quia
quatuor tenuerunt pro proceſſu: videlicet domini
Simon de regio, Robertus de Straton, Galhardus
de noua eccleſia:& ego. Cæteri quinque contrà:vi-
delicet Petr.de Sarc. Tho.de Amanticis, Guil.Gal.
Ioan.de Vayrolis, Arnoldus terreni, & Pet.de Narra.
Ratio principalis per text.c.qui generaliter. in fin.
qui loquitur per verbum, deputan nequibit. & per
not.in l.exigendum.C.eo.videlicet de procura.Item
quòd perſona † minoris eſt ipſo iure minus legiti- 2
ma, imo inhabilis ſtandi in iudicio.C.qui legit.per-
ſonam ſtandi in iudi. habeant.quaſi per totum.C.de
procura. non eo minus. Saluo c. ſi annum.de iudic.
lib.vj. alleg. fuerunt not.in cle.religioſus.de procu.
in cle.& not.Ioan. And.in nouel.de procu.in noſtra.
ſuper gloſ.quando dicatur in ſecunda ſuppoſitione.
allegabatur etiam quia ſententia ſuper hoc lata non
potuit de non procuratore facere procuratorẽ.not.
Inn.in c.ſuper literis.de procu.Nec etiam conſenſus
partis nec iudicis cum inhabili diſpenſare, contra
legem ſuperioris: item quia error ſententiæ male
tollit præſumptum contrarium partis. alleg.glo c.ſi
annum.In cõtrarium mouebar ex no.Hoſt.& Iacob.
de Aret.& Io.And.de procu.non iuſte.ſuprà eo.li.vj.
qui generaliter.in nouel.vbi Ioã.And.hoc tenet ex-
preſſe. Item mouebar ex tactis per me ſuper fol.iiij.
collat.ij. Dicebam enim quòd minor curatorem non
habens per ſe non eſt habilis ipſo iure: licet in hoc
habeat perſonam non legitimam:quia repelli † po- 3
teſt ne in præiudicium partis condemnatus reſtitui
poſſet. [a] ſed in hoc nõ fuit exauditus:& forſan bene a
per l.clare.C.de autori.præſtan.& ibi not.per l.ſi.C.
de legi.tuto.& per not.in l.non eo minus.in princ.&
ad oo.Inno.in c.præterea.de ætа.& qualita.& l.ſi cu-
ratorem.C.de in inte.reſt.minor.A cõtrario reſpon-
ſum fuit, quòd loquitur in extraiudicialibus. Sed in
veritate hoc ſaltem mihi negari non poteſt, quin vi-
delicet ſaltẽ pro ſe & ſui fauore valeat proceſſus ha-
bitus cum eo.l.non eo minus. & cootra ſe in caſibus
infrà no.ex quo concluditur, quòd non eſt iure ipſo
omnino inhabilis: antequam enim emanarent iura
inhabilia, habilis erat, vt de ſe patet.Iura enim † quę 4
reddũt proceſſum nullum habitũ cum minore &c.
ſunt iura ſpecialia ſolũ inducta in fauorẽ contra ius
cõmune primæuũ.vt l.non eo minus.ergo ab eis fa-
ciliter receditur.ff.de teſt.mili.l.eius militis.in auth.
de re.eccle.non alien.§.quia vero veriſimile.& ff.de
pact.

pact.ſi vnus.§.pactus.ver.quod io ſpecie datur.Item nec debent talia extendi ad alios, &c. vt reg.priuilegium. & reg.in argumentum. de regul.iur. lib.vj. imò vt verius loquar, non eſt inhabilitatus per iura, licet iura proceſſum cum eo habitum inquantum ſibi præiudicat, reddant nullum: ſient de præſcript.dicitur. C.in quib.cau.in integr.reſtit. non eſt neceſſ.l.fin. Et hoc ſubtilius. præterea nec ſunt talia extendenda extra caſus expreſſos: quia videntur à primæuo iure exorbitantia. arg.regulæ, quæ à iure. nec reperies aliquod ius in contrarium: quia text. dicentes minorem non eſſe perſonam legitimam, loquuntur ſulum, vbi per ſe minor in ſui præiudicio interueniret: & ita videtur expreſſe notare glo.videlicet, quòd non pro ſe, tamen pro alio poteſt minor interuenire in iudicio: quia ſibi imputet, &c. inſtitut. qui pe.& ex quibus cauſis maio. non poſſ. §.penult.ff.de minor.l.cum mandato.in fi.non enim video quare non poſſet minor eſſe ita procurator, ſicut aduocatus, vel iudex: & per hoc eſt reſponſum ad alleg. in contrarium. Ad text.enim cap.qui generaliter.in fi. cum dicit deputari nequibit. ſubaudiam, videlicet cum effectu: quia repelli poterit per partem: & opi.concordentur. Ad not.in clem. religioſus.in cap.in noſtra.reſponſum eſt, minorem
5 †omnino non eſſe inhabilem: quia imò certis caſibus, &c. videlicet cum de iure perſonæ agitur. C.quando leg.per l fin.& not.in l.clare.alleg. Item pro coniunctis perſonis. vt ibi not. l. minor. ff. de procu. Tertio in cauſa beneficiali.c.ſi annum.alleg. Quarto ſemper in ſui fauorem. vt l.non eo minus. quinimò dicit lex, quòd cenſetur legitimus defenſor, in caſibus quibus non poteſt reſtitui. vt dicit l.minor. §.alleg. licet contrarium videatur notari ibidem, quod intelligo parte opponente, &c. coniunge hoc cum eo quod habes ſuprà. fol.iiij.in fi.

a ¶Reſtitui poſſet. *Nota quòd minor poſtquam impleuit xxv. annum, poteſt petere reſtitutionem in integrum, non ſolum in læſione qua demit de patrimonio. ſed etiam in læſione lucri ceſſantis: de his tamen ſolum, in quibus læſus eſt infra xxv. annum. vide glo in c.y de reſtit in integ. in ver.reſtitutionem.*

CONCLVSIO CLXXXIII.
De teſtibus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Cardinalis aſſertioni creditur in cauſis ſibi commiſsis.*

a *Confeſsio partis in beneficialibus non ſufficit.*

1 ASſertioni † Cardi.creditur in his quæ aguntur coram eo in cauſis ſibi commiſsis. de accuſat. cap.cum dilectus. in glo.hodie autem. Item quòd ſi legatus aſſerens epiſcopum ſibi obſequentem de mandato ab ipſo viua voce eidem facto recepiſſe reſignationem beneficij ex cauſa permutationis.illud conferat & partis aduerſæ procurator poſitionem de veritate dictæ aſſertionis factam cõfeſſus fuerit:
a dictæ aſſertioni ſtandum eſt: licet † aliàs confeſsio partis in beneficialibus non ſufficiat: maxime quo ad effectum adiudicat. notat Ioan. Andr. de eo qui cogno.conſangui.vxo.ſuæ.

CONCLVSIO CLXXXIIII.
De procuratoribus. Rubr.

PRoceſſus habitus in prima & in ſecũda inſtantia cum Albiſo de medicis, vt cum procurator conſtitutus tamen ſub nomine Bartholomæi valet: maxime ſi non eſt alius habens tale nomen: & præſertim ſi fuerit hoc per conſtituentem in tertia inſtantia declaratum.

CONCLVSIO CLXXXV.
De procuratoribus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Nomina conſtituentium vniuerſitatem non ſunt exprimenda cum agitur contra vniuerſitatem.*

LIcet cum † agitur contra vniuerſitatem ciuiliter nomina conſtituentium vniuerſitatem non ſunt exprimenda.not.Innoc.de ordi.cogni.cum dilectus. tamen cum agetur contra conſules vel alios vniuerſitatem conſtituentes, maxime propter crimen, exprimenda ſunt nomina in commiſsione citationis ac libelli: ita quòd aliter citatio facta per edictum ne perſonaliter comparendo non arctat. per no.in d.glo. quia ſucceſſor non tenetur de delicto prædeceſſoris.hoc caſu not.Inno.de immunitate eccleſia. aduerſus, &c. 1

CONCLVSIO CLXXXVI.
De his qui vi. De libelli oblatione. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Agens ad res ablatas per vim vel dolum, neceſſe eſt ei in libello exprimere res ablatas.*

VBi quis agit ad res ablatas per vim, vel metum, vel per dolum, oportet quòd † in libello exprimat res quas exprimere poteſt & hoc ſufficit: ſuper quo vide not.Inn.quod metus cau.ſuper eo.& in d.c.cum dilectus.glo.iij. Item volunt quidam dicere in citatione per edictum vt arctet perſonaliter ad comparendum ſub pœna excommunic. ſed facit in contrarium quod not.in d.iij.glo.in fine. 1

CONCLVSIO CLXXXVII.
De lit.conteſt. De dolo & contumacia. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Citatus contumax quando non ſit excommunicandus.*

CItatus † etiam perſonaliter non comparens contra quem proceditur per audientiam contradictarum lite non conteſt. puta in cauſa appellationis à diffinitiua, &c.non eſt excommunicandus. per not.de elect. cap.ſtatuimus. ſed dubito de citatione perſonali, &c. 1

CONCLVSIO CLXXXVIII.
De dolo. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Citatus doloſe agens poteſt excommunicari.*

VT citatus [a] † excommunicetur de citatione a
facta per edictum: non ſufficit probare, quòd 1
in vicinis partibus fuit edictum affixum: ſed oportet probare etiam, quòd taliter, quòd ad eius notitiam potuerit veriſimiliter peruenire. per not.de eo qui mitt.in poſſ. ſſ.cap.ſi aduerſus.

a ¶Vt citatus. *Nota quòd citato debet cauſa ſignificari per literas, vt ad reſpondendum venire poſſit paratus. v.quaſt.vy. ſi primates. Adde quod non debent iudicari abſentes, niſi citati venire contempſerint. v.quaſt.ſecunda.relatum.&c. de illicita. in ea.can.& quaſt.*

CONCLVSIO CLXXXIX.

De iudicijs. Rubr.

AVditor contradictarum qui fuit auditor palatij in cauſis ſibi commiſsis poſtquam fuit auditor contradictarum, poteſt pronuntiare etiam in domo, vel vbi ſibi placet.

CONCLVSIO CXC.

De expenſis. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Expenſarum à condemnatione quis excuſatur.*

1 HAbens † pro ſe poſſeſsionem, licet minus canonicam excuſatur à condemnatione expenſarum.

CONCLVSIO CXCI.

De reſcriptis. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Commiſsio quando non dicatur ſurreptitia.*

1 SI pars † quæ petitionem non dederat, pro qua tamen ſententia eſt ferenda, poſt concluſionem impetret commiſsionem, quòd recipiatur eius petitio, expreſſo quod neutra pars petitionem dedit, licet conſtet alteram partem certam petitionem dediſſe, ſuper qua pronuntiari non poteſt: talis commiſsio non eſt ſurreptitia.

CONCLVSIO CXCII.

De probationibus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Articuli impertinentes poſt terminum non ſunt admittendi.*

1 ARticuli † impertinentes non in ius aduerſarij, ſed ſolum in probationem iuris, nihilominus obiectiui dicuntur. Et ideo dati poſt terminum non ſunt admittendi, per nota. Compoſt. de elect. quod ſicut.

CONCLVSIO CXCIII.

De fide inſtrumentorum. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Inſtrumentum notarij ſimulati & falſi non valet.*

1 SI notarius † inſtrumenti confecti qui negatur eſſe notarius, non probetur notarius, ſeu ad eum tanquam ad notarium non poſsit haberi recurſus, inſtrumentum non probat.

CONCLVSIO CXCIIII.

De iudicijs. Rubr.

SI mandatur per auditorem citationem per edi-
a ctum [a] in tribus locis publicari, & ſolum fuit publicata in duobus locis, ſufficit: quia ſatis eſt ſeruata forma iuris.

a ¶ Per edictum. *Nota quòd citatio debet fieri tribus edictis vel vno peremptorio: quod continere debet tantum tempus, quantum tria edicta: niſi neceſsitas vrgeat. de dolatio. cap j. vbi de hoc in glo. Adde quòd citatio peremptoria habens competentia interualla, ſeu competentem terminum ſecundum practicam quam ponit glo. in c. conſtitutionem. de ſententia excom. lib. vj. æquiparatur tribus citationibus. xxiij. quæſt. iij. cap. de illicit. l. contumacia. ff. de re iudicata.*

CONCLVSIO CXCV.

De iudic. De teſtibus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Actor citatus ad comparendum perſonaliter certo die, quomodo & quando excommunicari poſsit.*

SI teſtis actore † citato ad comparandum perſonaliter coram auditore de menſe Maij probet de menſe Auguſt. ſequen. fuiſſe ſanum, & teſtes rei deponant de menſe Septembris etiam ſequenti illum vidiſſe in lecto infirmum: nihilominus excommunicandus eſt. Hæc die Venetis decima menſis Nouembris, anno milleſimo trecenteſimo ſeptuageſimoquarto, reintrauit palatium do. Pet. Iambo. coadiutor poſt exitum dominorum de conſilijs in cauſa Arrelateñ. coram me pendente. 1

CONCLVSIO CXCVI.

De ſolutionibus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Auditor quando non poſsit abſoluere quem excommunicatum per executorem.*

VTrum † auditor cameræ apoſtolicæ condemnatum in palatio apoſtolico per auditorem palatij excommunicatum, qui per executorem à ſede apoſtolica ſuper dictæ ſententiæ executione deputatum poſsit admittere ad beneficium ceſsionis, ſeu ab illa cauſa cognita repellere, ſeu cognoſcere de hoc, an ſit ad huiuſmodi beneficium admittendus. domini Pet. de Sarcenato, & Tho. de Amanati, quòd etiam ad effectum abſolutionis à ſententia excommunicationis obtinendæ, dicebant quòd ab illa ſententia non ipſe auditor cameræ, ſed præfatus executor poteſt abſoluere: vel abſolutione danda vel deneganda pronuntiare. Tamen cæteri omnes tenuerunt omnia ſupra dicta ſic ſpectare ad dictum executorem, tanquam concernentia executionem ſibi commiſſam: quod nullo modo ad auditorem cameræ poſſunt pertinere: inter quos do. Pet. Iamb. Guil. Gal. & alij. vj. tenebant inter cæteros P. Iambo. pro eo quòd auditor cameræ eſt delegatus, per not. Ioan. Andr. de raptis. auditor. in cle. iuncto c. P. & G. de officio delega. quorum non poteſt fieri prorogatio hoc caſu. 1

CONCLVSIO CXCVII.

De litis conteſt. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Litis conteſtatio & terminorum palatij obſeruatio quibus in cauſis requiruntur.*

SEcundo † in cauſa eadem idem dixerũt, quòd in dicta cauſa ceſsionis admittendæ vel denegandæ requiritur lit. conteſta. de neceſsitate, & terminorum palatij obſeruatio. Ratio, quia licet officium iudicis hic imploretur, non tamẽ principaliter, imò incidenter allegabatur cap. ſecundum de offic. iud. Dixit do. Pet. de Narbona, per not. Cy. in auth. poſito. ſuprà l. j. C. vt ab hæred. le abſti. id non eſſe verum: quia hic nihil dari vel fieri petitur à parte. Sed prout ponit do. Pet. de Sarcenato. probatur contrarium, quod dicitur de reſtit. in integ. c. ij. alleg. maxime quia hic imploratur officium contra perſonam certam, per not. in cap. ij. in glo. hoc ideo. Idem tamen do. Pet. de Sarcenato tenuit alio medio motus, non requiri litis conteſta. hoc caſu, vt pro eo, quia vt dixit, cauſa iſta eſt miſerabilis, allegans authent. niſi breues. Et cum eo duo alij vel tres fundantes ſe in hoc, quòd hoc non intendit, niſi ad finem executionis ſententiæ iam latæ per l. minor xxv. ann. ff. de minorib. 1

CONCLVSIO CXCVIII.
De procuratoribus. *Rubr.*
SVMMARIVM.

1 *Procuratoriū generale vtrum ſit ſufficiēs. & nu 2.*

1 Vtrum † procuratorium, in quo datur poteſtas comparendi coram quocunque iudice, & coram eo legitime de ipſo conquerentibus quæcunq; debita confitendi, ſuppoſito quòd debitum eſt iiij. flore. confitendi, ac bona ſua committendi in ſolut. dandi & bonis eius cedendi: iurandíque quòd dum veniet ad pinguiorem fortunā, vlterius ſatisfaciet: ſit ſufficiens procuratorium. Duę partes & vltra tenuerunt, quòd non: quorum quidam mouebantur, 2 quia † generalitas non ſufficit, quo ad articulum ceſsionis, vt dicitur notaſſe Cyn. quo ad articulum reſtitutionis petendæ, per l. ſi quis mihi bona. §. iuſſum. ff. de acquir. hæred. Alij quia quando debitum eſt magnum, & confeſsio ſeu ceſsio aliter in vna cauſa, aliter in alia facienda eſt: aliter pro modico debito aliter pro magno. Mouebātur tenentes procuratorium valere per not. in clem. non poteſt. de procur. & per no. Inno. in cap. ſedes de reſcrip & per l. ad rem. & l. ad legatum. de procurat. ff. hoc voluit dominus Petr. de Sarcen. quòd valeat procuratorium. Idem Guil. Gal. & Pet. Iambo, & N. de Cremona, & Symon de Regio.

CONCLVSIO CXCIX.
De re iudicata. *Rubr.*
SVMMARIVM.

1 *Sententia diffinitiua, quando non habeatur pro diffinitiua.*

1 Primo † in eadem cauſa dixerunt duæ partes, & vltra ſententiam eſſe diffinitiuam, vt ſic liceret appellare viua voce: quia ordine iudicij agebatur libello dato, &c. Cuius contrarium tenuit do. Pet. de Sarce. & do. Tho. de Aman. Alij contra rationibus tactis in ſecunda quæſtione huius cauſæ tacta ſupra. dicebant enim quòd licet diffiniat, & ita vim diffinitiuæ habeat, non tamen eſt diffinitiua, cum non principale negotium, ſed articulum acceſſorium ad illud diffiniat inter primos. Guil. Gal. Pet. Iambo. Symon de Regio. N. de Cremona.

CONCLVSIO CC.
De re iudicata. *Rubr.*
SVMMARIVM.

1 *Relatio executoris incerta & obſcura non valet.*

1 Si commiſſarius † deputatus ad exequendam citationem in partibus dicat citationem executam prout in literis continetur, non ſufficit: quia in literis continetur triplex modus citandi: videlicet 2 in perſona, vel in domo,[a] aut in eccleſia. Et ita talis relatio eſt incerta & obſcura, & non valet: quia etiam tollit defenſionem partis.

[a] *In domo. Citato in domo ſeu ad domum, an ſufficiat, & quomodo non, plene not. per Innoc. extra de eo qui mittitur in poſſeſſ. cau. rei ſer, cap. ſi aduerſarius. & tangitur per eum de poſtulat. prela. cap. j.*

CONCLVSIO CCI.
De libelli obla. *Rubr.*

Libellus conceptus contra duos citatos & tertium non citatum coniunctim vel diuiſim concludens, tamen contra quemlibet inſolidum, valet contra citatos.

CONCLVSIO CCII.
De exceptionibus. *Rubr.*
SVMMARIVM.

1 *Exceptio impediens litis conteſtationem contra quem opponi poſſit.*

Contra † agentem nomine ſuo pro iniuriis perſonalibus, opponi poteſt exceptio impediens lit. conteſtat. valet quòd monachus vel canonicus eſt regularis, non habens adminiſtrationem. 1

CONCLVSIO CCIII.
De praben. De regul. *Rubr.*
SVMMARIVM.

1 *Prioratus ſecularis quando cenſeatur reuocabilis.*

Quilibet † prioratus regularis cenſetur reuocabilis ad nutum, niſi vbi curatus vel conuentualis eſt. de ſta. mona. cum ad monaſterium. §. prioris. De hoc ſcripſi de præb. cum ſing. lib. vj. 1

CONCLVSIO CCIIII.
De regularibus. *Rubr.*

Gratia facta ſub hac forma, videlicet, quòd valeat collatio, ac ſi tres defectus expreſsi non obſtarent: non perpetuat regularem.

CONCLVSIO CCV.
De prabendis. *Rubr.*
SVMMARIVM.

1 *Beneficium quando dicatur electiuum.*

Beneficium † regulariter electiuum ſolo certo caſu collatiuum, non collatiuum, ſed electiuum dici debet: vt ff. de auro & argento lega. l. & ſi non. §. peruenia͂mus. & l. contra. 1

CONCLVSIO CCVI.

Item quòd gratia ſupra proxime facta non valet tacito quòd prioratus huiuſmodi eſſet collegalis: quanquam non eſſet electiuus. Item quòd beneficium regulare etiam collegabile vel collatum, licet collatiuum, & non redditiuum, reddit illud perpetuum. Item quòd cura ſubiecti prioratus reddit principali perpetuum.

CONCLVSIO CCVII.
De appellationibus. *Rubr.*
SVMMARIVM.

1 *Negligentia proſequentis appellationem non debet nocere appellato.*
2 *Auditor non eſt index niſi ſuper articulo appellationis.*
3 *Appellatio deſerta quando non habeatur pro appellatione.* 2
4 *Auditor non poteſt pronuntiare ſuper deſertione niſi prius parte citata.*

Auditor † datus ſuper cauſa appellationis[a] & deſertionis, ſi ſeruatis terminis ſuper articulo appellationis reperiat bene iudicatum, & appellatum male: & appellationem eſſe modo deſertam: poteſt pronuntiare, bene proceſſum, & male appellatum: quia de vtroque ſibi conſtat in actis. arg. l. de qua re. Secundo, quia negligētia non proſequentis appell 1 2

appellationem non debet nocere appellato. argu. regulæ, non debet: de regul. iur. Et ita tenuerunt olim antiqui auditores. Sed tamen domini Tho.de Amanat. & N.de Cremona. & N. de Narbona contra. ratio, quia prædicta locum haberent in iudice cuius iuriſdictio quo ad hæc eſſet fundata. Modo
2 ſecus eſt hic: quia auditor †hoc caſu non eſt iudex, niſi ſuper articulo appellationis deſertionis. modo hic non eſt appellatio, dum eſt deſertio: imo habetur perinde tunc ac ſi non eſſet appellatum. Solum enim ſibi videtur commiſſus articulus appellationis in caſu non deſertionis, & articulus deſertionis in caſu in quo poteſt procedi ſuper articulo appellationis propter exiſtimationem ipſius. Hanc partem tenet Archidiaco. in c.Romana. §.cum autem. de appellat.lib.vj. Sed reſpondetur, quòd non eſt
3 verum: quia ſolum in odium appellantis † eſt hoc, quòd appellatio deſerta habetur pro non appellatione: non autem in odium appellati, vt dixi. Item tenemus do.Pet.de Sareena. & ego, quòd vbi iudex videtur ſe non eſſe iudicem. vel ſenteotiam à qua non fuit appellatum tranſiſſe in rem iudicatam, ſeu appellationem deſertam eſſe. facit C. de temp. appell. l.iiij.in fine. & hoc videtur notaſſe Ioan.Andr. ij.quæſt.vij.cap.alicui. Aut nullam eſſe; parte etiam non petente poſſet ſuper hoc pronuntiare: quia iſta concernunt officium ſuum: videlicet quòd eius proceſſus ſit nullus.argu. de except. cap.exceptionem. & ff.de poſtul. l quos prohibet. Sed alij contra. Et contrarium etiam tenuit dominus Marcus de Sala. in clem.ſi appellationi. de appell.poſt arg. ibi vide.
4 Ibi concordat maior pars, quòd non poteſt † auditor pronuntiare ſuper deſertione, niſi primo citata parte ad docendum de diligentia, &c. ſic quòd ſubſtantialis videtur eſſe terminus.

a ¶Cauſa appellationis. *Nota quòd appellatio eſt à minore ad maiorem iudicem procuratio. ij quæſt.vj. omnis oppreſſus. & cap. ſequenti. & cap.placuit. Panorm in rubr.ea addit, quòd ſi prouocatio eſt legitima, pronuntiatum & iuriſdictionem iudicis quo ad illam cauſam ſuſpendit, & ipſius cognitionem ad ſuperiorem transfert.*

CONCLVSIO CCVIII.

SVMMARIVM.

1 *Procurator conſtitutus ad appellandum, poteſt appellare à diffinitiua.*

1 ITem procurator †non conſtitutus ſpecialiter ad agendum, ſed conſtitutus ad appellandum, appellare poteſt à diffinitiua.

CONCLVSIO CCIX.

De fide inſtrum. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Inſtrumentum notarij non habens teſtes, nec ſubſcriptionem, non valet.*

1 SChedula †notarij non habens teſtes & ſubſcriptionem, non probat ſubſtitutionem factam extra actum. Ægidius.

CONCLVSIO CCX.

De offi.aud.camera. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Officium auditoris cameræ quale.*

1 IN cauſa do.Sym. Primo quòd auditor † cameræ perturbatores ſuæ iuriſdict. non poteſt citare extrà curiam: maximè tunc, ſi extrà curiam turbarũt. Nec ob.de appell.c.Romana.§.contrahentes. lib.vj. Secus tamen in iudice delegato. Not.Inno.de offic. delega. c.j. Ipſe enim auditor eſt cameræ ſeu camerarij, ſed non eſt generalis auditor papæ, licet hoc prætendat: ideo de cauſis beneficialibus prohibitus fuit papam cognoſcere: ſed vt habetur in regiſtro, officium ſuum eſt cauſas cortiſanorum audire.

CONCLVSIO CCXI.

De procuratoribus. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Procuratorium ad excuſandum, non habens excuſationes expreſſas, an valeat.*

VAlet †procuratorium ad excuſandum non habens cauſas excuſationis expreſſas, licet videatur contrà: quod not.Inno.in cap.quia propter. de procu.etiam ad eligendum, & eum excuſandum, de elect. cap.quia propter. Item quòd citatus perſonaliter ad cauſam, &c. quia vltra hoc caſu quo excuſationes admittentur, habeat poteſtatem ſufficientem procedendi in cauſa: quia duo videntur ſibi mandari. Igitur, &c. arg.l.Celſus. ff.de arbi.& quia perſonaliter non additur, niſi vltra ad grauandum, &c. ſuper quo vide Innoc. in cap. dilectus. & & cap.conſtitutus. de procuratorib. 1

CONCLVSIO CCXII.

De iure patronatus. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Collatio non aufertur à patrono.*

IN cauſa do.Tho.quòd collatio [a] facta † per executorem appellatum ad collationem epiſcopi deputatum de beneficio ſpectante ad præſentationem laici, non per hoc acquirit epiſcopo, vel tollitur patrono noua poſſeſsio, nec perdita ſeu acquiſita probatur. a 1

a ¶Collatio. *Nota quòd collatio dicitur in alium iuris translatio. vt c.à collatione. de appell. Ad quem autem ſpectet beneficiorum collatio, dic vt notatur. extra de preb.c.ſi tibi abſenti. primo reſponſo. & §.j. lib. vj.*

CONCLVSIO CCXIII.

De cauſa poſſeſſ. & propriet. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſsio non tenetur colorare poſſeſſorium.*

ET hoc in cauſa vna tertiæ partis oblationum: quia †articuli vtriuſq; partis dati poſt ſuſpenſionem petitorij de poſſeſsione & proprietate quo ad colorandum & diſcolorandũ poſſeſſorium, ſunt admittendi, & eis reſpondendum: ſaluo quòd dominus Viuarien.& alij voluerunt dicere hoc verum de articulis rectoris fundantis in intentionem de iure communi: quia ibi materia conſuetudinis ſolum defertur ad factum. de articulis ſecus, pro eo quòd ſunt contra ius commune: & quòd poſſeſſorium non tenetur poſſeſſor colorare: quia decret. ad decimas, loquitur in actore. 1

CONCLVSIO CCXIIII.

De cauſa poſſeſſ. & propriet. *Rubr.*

ET hoc in cauſa do. Guil. Gal. quòd ſi narrato per reſeruatiuum contra expectatiuam ſuper eodẽ beneficio litigan. quòd niſi obſtaret ſuſpenſio petitorij, conſtaret de non iure alterius: conceſsit papa.

papa,ſi eſt ita ſimul procedi etiam in poſſeſſorio &
petitorio. Inſtrumenta producta ſi per ea ante ſu-
ſpenſionem producta cõſtaret de non iure,&c. quo
ad illum effectum etiam hodie conſtare dicetur.

CONCLVSIO CCXV.

De præbendis. Rubr.

SI reſeruatio & collatio executoris appellati ſi-
mul concurrunt, præfertur collatio reſeruatio-
ni, per not.clem.literas. de reſcriptis.

CONCLVSIO CCXVI.

De reſtit. in integr. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata ſuper reſtitutione, non decernendo tempus, valet.*

IN cauſa do. N. quòd ſi papa illum appellantem
1 †qui permiſit labi omnia fatalia, forte impedi-
tus,&c. mandauit per auditorem reſtitui ad proſecu
tionem appellationis, ſi & prout de iure, & impe-
trata probatio auditor pronunciet illum reſtituen-
dum non decernendo tempus ad quod,&c.ſenten-
tia valet:quia ſi apparet de impedimento certi tem-
poris per acta ad illud videtur reſtitutio facta.C.de
ſentent. quæ ſine cer.quantit. l.tertia. quia ad illud
reſtitui non debet poſt ſecundum fatale, per not.
Innocen.de appellat.cap.ex ratione.ſi non apparet,
videtur reſtitutus ad tempus datum à iure ad pro-
ſequendum appellationem, videlicet ad annum:
ſicut condemnatus ad ſoluendum,intelligitur con-
demnatus ad ſoluendum infra tempus datum à
iure. ff.de re iudic.l.iiij.P.Iambo, & ego contra,pro-
pter formam commiſſ.ad quam videtur ſe retuliſſe
auditor in ſententia. Ideo ſententiam diximus pro-
pter incertitudinem non valere, niſi certitudo ha-
beatur ex actis.

CONCLVSIO CCXVII.

Vt lite pendente. De except. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio falſitatis inſtrumenti appellationis an ſit ſufficiens vt per eam reuocentur attentata in iudicio.*

2 *Renuntiatio facta in manibus laici eſt nulla.*

a EXceptio [a] † falſitatis inſtrumenti appellatio-
1 nis, vel nullitatis appellationis eiuſdem con-
tra petitorem reuocationis attentatorum appella-
tionum, poteſt non obſtante tribus ſententiis latis
ſuper reſtitutione ad proſequendum appellatio-
nem in virtute cuius petuntur reuocari attentata:
quia de his non fuit quæſitum in cauſa reſtitutio-
nis, ſed ſolum de negligentia, vel impedimentis
illius, qui proſequi habebat: & quia proſecutio
fieri poteſt etiam de appellatione nulla de iure, vel
friuola. Tamen dom.Per.de Sarce.dicit quòd licet
ſententia diffinitiua ex falſa cauſa lata non ſit nul-
la.ff.de iudic. l.cum prætor.§.Marcellus. C.ſi ex fal.
inſtrum. l.j. & ij. Secus tamen de interlocutoria.
ff.de reb.eo. l.magis puto. §.ſi res, Iſta autem vide-
batur ſibi interlocutoria non diffinitiua:igitur,&c.
Item quia reſtitutus in caſu præmiſſo poteſt petere
reuocationem attentatorum ante appellationem in-
fra x.dies:quia ſunt opin.quia ſine reſtitutione po-
teſt,per lecta & not.de reſcriptis.c ex parte.de ſent.
excom. licet.lib.vj. Et quia reſtitutio debet eſſe ple-
na.C.de ſen.pa.l.fin.ff.de vſu. l.videamus.§.infamia.
de min. l.minor. §.reſtitutio. maxime quo ad effe-
ctum ad quem principaliter tendit, à quo ſequitur
immediate illud,de quo agitur,vt tollitur & not.in
cap.quamuis.de reſcriptis.lib.vj.Item quòd renun-
tiatio†facta in manibus laici nulla eſt.Item quòd iu- 2
dex appellationis auditor poteſt pronuntiare ſuper
deſertione ſine ſpeciali commiſſione.citata tamen
prius parte ad docendum de diligentia.

a ¶Exceptio. *Nota iuxta Panor. in Rubr. de except. quòd exceptio eſt actionis vel intentionis excluſio & adde quòd communiter tenetur, quod exceptio proprie eſt illa qua concludit actionẽ actoris.de qua vide per Bal in l.j C qui ac.n.ſ.non poſſ.*

CONCLVSIO CCXVIII.

De reſcriptis. De præbendis. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Impetratio ſurrogationis quando ſit ſurreptitia.*

IN cauſa do. Symonis, quòd ſi ille qui obtinuit
gratiam de prouiſione † habenda de eccleſia pa- 1
rochiali Titij, conſtito quòd illam idem Titius te-
nuit annis pluribus, non promotus, & qui contra
illum Titium litem mouit, fuit poſtea ſurrogatus,
aſſerendo tamen, ſed falſo, illi litiganti iam fuiſſe
prouiſum, licet verba ſurrogationis ſint in omni
iure, & ad omne ius, &c. nihilominus impetratio
ſurrogationis eſt ſurreptitia: tũ quia expreſſio col-
lationis potuit mouere papam ad concedendum:
tum quia nõ eſt ſurrogatus in iure,ſed ad rem.arg.
dictæ decre. ſuſceptum. de reſcriptis. lib.vj. tamen
fuit dictum, quòd commiſſio habens de ſurroga-
tione iure, in re non eſt ſurreptitia, per not.Innoc.
de lit.conteſt. in cap.exceptionis.

CONCLVSIO CCXIX.

De reſcriptis. De præbendis. Rubr.

IMpetratio facta lite pendente ſuper beneficio
beneficij eiuſdem valida eſt:ſi nullus litigantium
in beneficio ius habebat: per not. Innoc. in cap.iij.
vt lite pend. in addit.

CONCLVSIO CCXX.

De renun. De præbendis. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Renuntiare an quis poſſit beneficio abſque auctoritate ſuperioris.*

IN cauſa domini Viuatienſis, vtrum renuntiatio
facta [a] per canonicum præbendatum & in digni- a
tate † conſtitutum in eccleſia, in qua de conſuetu- 1
dine non poteſt tenere dignitas vel præbenda ali-
qua ſine canonicatu,de ipſa præbẽda ſolum & cum
proteſtatione,quòd non intendit renuntiare cano-
nicatui,faciat vacare canonicatũ:& per conſequens
dignitatem:vel vtrũ proteſtando ſaluet ius in vtro-
que.Conſilia fuerunt diuiſa.Sed pars maior tenuit,
quòd proteſtatio ſaluet,&c.quia diſtincta iura ſunt
& diſtincti tituli canonicatus,& titulus præbendæ.
Et poteſt vnum haberi ſine reliquo:de conſti. cũ M.
& cap.cum acceſſiſſent. de præbendis. relatum. de
reſcript.in noſtra.alle.no.Inn.de præb.c.maioribus.
& glo.c.cum M.& quòd connexio præbendæ cano-
nicalis non habet reſpectum ad certũ canonicatum
in ſpecie,ſed in genere ad præbendã.ſicut nec digni-
tas:ſuppoſita conſuetudine prædicta in cõtrarium
alleg.

alleg.no.Comp. in cap.cum M. & Archid. in cap.ſi clericus.de præb.lib.vj. & not.Guil. de mon.lau. de præb. cap. per literas. in clem. per quæ in loco vbi eſſent præb.& canonicatus diſtinct. Aliqui maiores tenuerunt contrà: quia creato in illis canonico ſupernumerali, adueniente'que poſt præbenda: non videtur poſſe dici numeralem canonicatum perimi, licet in contrarium diceretur de eadem plenitudine, qua creatur ſupernumeralis adueniente præbenda, quæ repetit ſupernumeralem ſibi ſufficientem, numeralis per extranumeralem confunditur. Et ſi diceremus adueniente numerali cum præbenda, perimeretur ſupernumeralis: & caſu noſtro adueniente ſupernumerali, ambo ſimul ſtarent propter plenitudinem poteſtatis Romani pontificis nouum canonicatum ſupra numeralem conferentis: quod fateor alium facere non poſſe: & ita non procedit, quo ad hoc motiuum domini N. dicentis renuntiationem non poſſe augere.

a ¶Renuntiatio facta. *Nota quòd renuntiare beneficio quis non poteſt ſine licentia ſuperioris, etiam in præiudicium ipſius renuntiantis. c. admonet. & c. quòd in dubijs. de renun.*

CONCLVSIO CCXXI.
De præbendis. *Rubr.*

IN cauſa domini Guil. Primo quòd in acceptationibus & prouiſionibus executorum non habet locum. cap. ſuſceptum. Item quòd impetrans in forma pauperum aſſerens ſe in alia prouincia elegiſſe perpetuam manſionem, ibidem fuerit collatus: hoc ipſo quòd ita aſſeruit, hoc non probat. per l.domicilium. ff. ad municipa.

CONCLVSIO CCXXII.
De probationibus. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Aſſertio partis non probat.*

1 ITem † quòd ſi pauper in forma pauperum aſſerens ſe in alia prouincia elegiſſe perpetuam manſionem, ibidem fuerit collocatus: hoc ipſo quod ita aſſeruit, hoc non probat, per l.dominium. ff. ad municipa. reperitur infra ſub concluſione ccxxxiij.

CONCLVSIO CCXXIII.
De dilationibus. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Dilatio alia an detur poſt terminum peremptorium.*

1 POſt terminum † peremptorium[a] ad docendum
2 datum de promotione, non datur alia dilatio
ſine reſtitutione, per cap.coram. de in integr.reſtit. & cap.cum venerabilis.de except. quòd non videtur facere: licet glo.clem.ſæpe videatur contra: ſed non eſt, quia loquitur in productionibus, non in caſu de quo agitur.

a ¶Poſt terminum peremptorium. *Terminus peremptorius eſt quædam interlocutoria. Et ſi ſimpliciter datur terminus, intelligitur peremptorius. extra, de dolo & contu. cap. j. lib. vj. De tali termino vide plene per Archi. extra de excep. c. j. lib. vj.*

CONCLVSIO CCXXIIII.
De donationib. De probationib. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Donatio facta per concubinam concubinario, ſi fraus adſit, non valet.*

2 *Mulierum genus eſt auariſſimum.*

IN cauſa Guil.Gal. quòd ſi mulier concubina fue-
rit inducta † per verba blanda, & quoſdam me- 1
tus varios ad dandum concubinario, & dederit flendo, & hæc probantur coram auditore, cui mandatur quòd ſi conſtiterit illam eſſe conductam per fraudem ad donandum, donationem nullam eſſe, & relaxet iuramentum quod dedit mulier de non veniendo contrà: ſufficit quòd probatio præparatoria: ergo minor. ff. ad exhib. l.iij.§.ibidem. Maxime quia non eſt præſumptio, quòd libenter donet: quia
genus mulierum † ſecundum leg. eſt auariſſimum. 2
ff. ad Velleia. l.ſi eo. Item cum quis procedit ſimpliciter ad id, in quo poteſt duplici authoritate, vna bene, alia male, ſufficit quocunque modo. not. Inno. de præſcr.cum ex officij. Item quòd libellus contrarietatem habens in aliqua ſui parte eſt reiiciendus.

CONCLVSIO CCXXV.
De præbendis. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Prouiſionem veram quanam inducant. & num. 2.*

IN cauſa domini Pet.de Narbona, quòd † indu- 1
ctio in poſſeſſionem facta per prouidere habentem nullo errore ſeductum, inducit prouiſionem veram. per cap.ex parte.de ſpon. vbi verba appoſita ad executionem, &c. facit clemen.cum ei quem.penult. reſponſo. de conceſſ. præben. l.vlti. C. de nec. ſeruis inſtit. Inſtit.qui da.tuto. poſſ. no. Compo. de elect.cap.tranſmiſſam.faciunt not.Inno. & Hoſtien. eod.tit.quòd ſic.vt de iure pa.cap.poſtulaſti.& Pau. in clement.cum ei quem.hoc verum ſecundum Vi-
uatien. ſi iudex † vſus eſt verbis, te in poſſeſſ.&c. 2

CONCLVSIO CCXXVI.
De foro compet. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Clericus mercator ſinens ſe trahi coram iudice ſeculari, ſubticens interea vſque ad diffinitiuam ſe clericum, tenetur actori ad expenſas.*

IN cauſa mea Auinionēſis ſpectatot. Primo quòd
clericus † mercator ſolutus permittens ſe trahi 1
ad iudicem ſecularem, tacuit ſe eſſe clericum, vſque ad ſententiam incluſiue: & poſt ad impediendum executionem dicit ſe clericum, & propter hoc dicit proceſſum nullum: tenetur actori ad expenſas. de except.exceptionem. Item quòd copia extracta per notarium cauſæ de originali proceſſu primi iudicis ac producta coram ſecundo iudice clauſa & ſigillata ſigillo primi iudicis, & ſubſcripta à notario fidem facit.

CONCLVSIO CCXXVII.
De expenſis. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata ſuper expenſis factis ante litis conteſtationem eſt nulla.*

2 *Appellatio a taxatione expenſarum an valeat.*

ITem ſententia † lata ſuper expenſis quę veniunt 1
ante litis conteſt. abſque petitione & proceſſu nulla eſt. Item quòd petendo in libello debitum cum expenſis, non intelligitur de expenſis factis antè coram alio iudice minus competente: & idem dicat, libello reconuentionali non reſpondendum, & petat

2 & petat expen. Item quòd appellatio † à taxatione expenſarum non valet, ſi non reperitur taxatio in actis, licet reperitur condemnatio & mandatum de taxatione etiam iniqua facta.

CONCLVSIO CCXXVIII.
De procuratoribus. Rub.

ITem quòd iudex ex cauſis animum ſuum mouentibus vt dicit mandans ex officio citari perſonaliter reum per procuratorem reſpondentem vt reſpondeat interrogationibus iudicis non grauat per hoc.

CONCLVSIO CCXXIX.
De conſuet. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *De conſuetudine antiquiori deferenda eſt portio pinguior.*

PRimo quòd ex conſuetudine optandi quis in diuerſis vacationibus poteſt pluries optare: quia verba conſuetudinis hoc habent & mete. videlicet vt ſemper † antiquior portionem habeat pinguiorem, & loquimur in actu cuius effectus eſt reperibilis: igitur, &c.
1

CONCLVSIO CCXXX.
De fide instrumentorum. Rubr.

IN principio facta in partibus vigore compulſoriç requirit partis reuocationem, allegaui de teſti. cap. ſignificauit. & cap. Albertus. & cap. in nomine. de teſta. publici inducendo. tu cogitabis.

CONCLVSIO CCXXXI.
De accuſationibus. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Agi poteſt ad accuſationem per modum inquiſitionis ex officio.*

a 1 VEritate criminis probata [a] per duos teſtes, licet non probetur infamia, hodie † poteſt agi ad effectum accuſa. per modum inquiſitionis ex officio. Non obſt. cap. inquiſitionis. & c. cum oporteat. de accuſ. & ibi no. allegabam rationem. l. iij. de offic. præſi. & lata vulneratus. inducendo & equiparando ſemiplenam probationem infamiæ ſaltem probationem duorum teſtium de veritate.

a ¶ Veritate criminis probata. *Nota quòd crimen probatur multipliciter: per rei euidentiam, vt cum quis in crimine deprehenditur. l. aliàs. j diſtin. ſi quis diaconus. item cum quid eſt ita notorium vt nulla tergiuerſatione celari poſſit. ij. q. j manifeſta. item per formam. iiij q iij. §. item in criminali. item per præſcript. (?) diſtinct. x iij. cap. peruenit. item per iuramentum. x vj. q. iij. dilecto. item per inſtrumenta. ea q. iij. §. poteſt. item per teſtes. de coha. cle. & mulie. c. tua. Per vnum autem teſtem non probatur niſi cum miraculo. iiij. q iij in fi. & §. ſed obijcitur. Exemplum ibi de ſancto Bricio. Caſus tamen ſunt ſpeciales, quibus probatur per vnum teſtem: quos ponit Albert. C. de teſtib. l iureiurando.*

CONCLVSIO CCXXXII.
De accuſationibus. Rubr.

INquiſito petenti copiam capitulorum, illa danda ſunt antequàm reſpondeat, licet curia ſeruat contrarium.

CONCLVSIO CCXXXIII.
De prebendis. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Impetratio certi corporis beneficij, non expreſſis qualitatibus quando valeat.*

IMpetratio † certi corporis beneficij, non expreſſis qualitatibus ſecundum dominum Neapo. & do. Pet. de Satce. valet tunc, ſi aliqua exprimantur, ex quibus, &c. vt quia impetretur beneficium electiuum, non dico quòd ſit curatum, &c. aliter non. 1

CONCLVSIO CCXXXIIII.
De prebendis. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Gratia quando dicitur ſurreptitia & quando non.*

SVb gratia † de dignitate cathedralis eccleſiæ vel ciuitatis etiam electiuæ, curatæ, & capitis tanquàm reſeruata papæ, non facta mentione de cura, electione. & capite, gratia non eſt ſurreptitia. Item quòd virtute dictæ primæ gratiæ propter non obſtan. potuit prouidere de dignitate collegiatæ, non obſtan. quòd ibi ſit conſuetudo, quòd non niſi canonicis præbendatis poſſunt tales dignitates conferri, etiam ſi ille non fuit canonicus præbendatus, ſecundum Pet. de Satce. Item gratia eſt ſurreptitia de beneficio facta, non habita mentione de ſurrogatione. 1

CONCLVSIO CCXXXV.
De prebendis. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Collatio quando præferatur reſeruationi.*

IN cauſa domini Guil. Gal. quòd vbi concurrunt reſeruatio † papæ & collatio executoris apoſtolici, præponderat collatio: quia non probatur impedimenta lit. reſer. præceſsiſſe. faciunt no. clem. litteras. de reſcriptis. de præbendis. ſi tibi abſenti. & cap. ſi à ſede. & per Ioan. Andr. in nouella. & no. in cap. venerabilibus. de ſenten. excom. lib. vj. Item quòd ſi executor mandat ſubexecutori, quòd conferat impetranti primum beneficium, quod duxerit acceptandum, poterit conferri antea acceptatum, &c. 1

CONCLVSIO CCXXXVI.
De appellationibus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Appellatus an poſſit approbare appellationem parte appellante non citata.*
2 *Appellatione ceſſante, ceſſat negotium principale.*

IN cauſa dom. Pet. de Narbona. primo quòd ſi in partibus † appellationem aliàs non deuolutâ, &c. cui præfixus erat terminus proſequẽdi per iudicem non approbauit, appellatus poteſt in curia eam approbare abſente appellante: & maxime poſſet procedere reintegra. propter not. Ioan. Hoſtien. Ioan. mon. Archidiaco. & Ioan. Andr. in cap. cordi. Sed adhuc tenui contrarium, & mecum plures propter æquitatem: quia æquum non eſſet abſentem & ignorantem compelli venire cum actis munientis ad curiam ſuper negotio principali. Facit verbum, petierit, poſitum in cap. cordi. cum ibi not. per dictos doct. Tu dic à quo debet fieri hæc petitio: an 1

ab appellato, vel à iudice à quo; quòd non poteſt fieri illis abſentibus: an à iudice ad quem, quod non videtur. Item quià iſta petitio fit, vt partes veniant cum actis, &c. continentibus principale: ergo oportet, quòd primo deueniat ad notitiam appellati. Item quòd vim citationis habet, vt ibi patet; ergo debet venire ad notitiam citati antequàm arctet. Item quòd deſertio appellationis interpoſitæ ab interlocutoria deuoluitur negotium principale, non impedit proſecutionem negotij principalis in curia: quia curia nunquàm remittit: licèt ſecus de ap-
2 pellatione à diffinitiua: quia ceſſante † appellatione, ceſſat negotium principale, cum ſit idem.

CONCLVSIO CCXXXVII.

De iudicijs. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum præſtitum Principi; an liberet aliquem citatum à papa.*

1 IN cauſa domini Nic. quòd † iuramétum [a] præſti-
2 tum Regi non excuſat perſonaliter citatum in curia de mandato papæ, per cap. cum parati. de appellat. & ibi not. per Innoc. iuncto c. veniens. ij. de iureiuran. cum ibi not. Item quòd nec impedimentum incommoditatis. Item quòd nec impedimentum neceſsitatis datum in mala forma.

a ¶Iuramentum *Iurare quid ſit, qua cauſa inſtitutionis iuramentis, qualis ſit eius forma: & quando licitum eſt iurare. Vide glo. ſingul. xxij q. j. cap j. ſuper verbo, iuramentum.*

CONCLVSIO CCXXXVIII.

De appellationibus. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Archidiaconus an poſsit nomine eccleſiæ appellationem proſequi.*

1 IN cauſa eccleſiæ † quòd non poteſt archidiaconus nomine eccleſiæ pro intereſſe eccleſiæ, niſi epiſcopo & capitulo negligentibus, ſed pro intereſſe ſuo bene: ſed non poteſt alius quàm ipſe appellationem proſequi, niſi eſſet talis qui adhæſiſſet infra c x. dies. per not. de elect. vt circa. lib. vj. alleg. not. Innocen. de teſt. cum olim. nomine autem epiſcopi non poteſt vicarius per not. Innocen. de offic. archi. cap. j. nec valet, niſi epiſcopus conſtituendo procuratorem ad eam proſequendam, vel alias eam infra x. dies ratam habuerit.

CONCLVSIO CCXXXIX.

De appellationibus. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Attentata poſt inhibitionem, vbi conſtat de nullitate appellationis; an poſsint reuocari.*

1 IN cauſa do. Guil. quòd attentata † poſt inhibitionem vbi conſtat de nullitate appellationis non ſunt reuocanda propter verbum, canonice, poſitum in cap. non ſolum. ſed vbi conſtat de iniuſtitia, ſeruandus eſt ordo, qui ſeruatur cum de poſſeſſorio pro vno & petitorio pro alio. de cauſ. poſſeſſ. cum eccleſia. & cap. cum dilectus. ſaluis not. Ioan. mo. in cap. non ſolum. alleg. Item quòd epiſcopus agit pro eccleſia ſine conſenſu capituli in non arduis, in aliis non: per not. Innoc. in cap. edoceri. de reſcriptis.

CONCLVSIO CCXL.

De praben. Et lit. penden. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Impetratio facta ſub conditione, ſi non ſit alteri ius quæſitum, an valeat.*

IN cauſa dom. Roberti, quòd pendentia litis ſurreptitiæ gratiæ primi inter primum & ſecundum impedimentum non reddit ſurreptitiam gratiam ſecundi ſuper beneficio cadente in gratia vtriuſque per ſecundum, non facta mentione de pendentia huiuſmodi tali lite pendente facta: quia non intereſt, &c. per not. Innocen. vt lit. penden. cap. iij. nec habet locum cap. j. & ij. vt lit. penden. libro vj. quia lis hic non pendet ſuper beneficio. Sed † ſi im- 1
petratio facta fuerit ſub conditione, ſi non ſit alteri ius quæſitum. Secundo de tali beneficio & per ſecundum arreſtari procurantem literas primi: ſi factum fuerit quo minus primus illud beneficium per eum acceptatum poterit ante huiuſmodi gratiam impetra. ſecundi facere ſibi conferri: ſurreptitia eſt talis gratia ſecundi, de hoc non faciens mentionem.

CONCLVSIO CCXLI.

De appellationibus. *Rubr.*

MEa in cauſa Gerunden. à grauamine primo: quòd vbi appellatur à grauamine ante ſententiam diffinitiuam, & ab ipſa ſententia diffinitiua, maxime in cauſa beneficiali iudex vtriuſque appellationis procedere poteſt ſuper principali ſaluo iure expenſatum.

CONCLVSIO CCXLII.

De appellationibus. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Apoſtolorum in datione quæ requirantur.*

IN datione † apoſtolorum ſufficit qualitercunque 1
talia dicere per quæ apparet, quòd vult approbare vel reprobare appellationem. Item quòd ſi loco apoſtolorum dicat ſeu narret notarius, quòd reduxit inſtantiam, & ordinauit procedendum ſuper principali, ſaluo iure expen. cum ab hac appellaretur, ſunt duæ ordinationes: quarum prima operatur reuocationem grauaminis, ſecundum Pet. de Sarcenaro: & alia noua diſpoſitionem præiudicantis appellati ab ea, & ſaltem domini cõcor. quòd cum bona cauſa poſſum remittere cauſam domino Guil. gal. à quo propter grauamen proximi fuit appellatio interpoſita, & mihi commiſſa cauſa.

CONCLVSIO CCXLIII.

De conſuet. Et de ſentent. excommunic. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo an poſsit inducere, quod procedatur ad ſententiam excommunicationis ſine ſcriptis.*

PRimo, quòd poteſt † conſuetudo inducere, 1
quòd procedatur ad ſententiam excommunicationis ſine ſcriptis: licet allegaretur contrarium, quòd talia quæ conceduntur ſolum ex priuilegio, non inducuntur conſuetudine, vt quòd procedatur ſine libello ſummariè, & no. Archid. viij. diſtin. conſuetudo. & de hæret. cap. fin. lib. vj.

CONCL

CONCLVSIO CCXLIIII.
De dolo & contum. Et de ſenten. excom. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Contumacia ſimplex an ſit ſufficiens vt canonicus excommunicetur, & auferantur ei fructus.*

1 Item, quòd pro † ſimplici contumacia [a] poteſt
2 capitulum habens aliàs iuriſdictionem ſuſpendere canonicos, ſicut excommunicare, & tali ſuſpenſo fructus auferre: & quòd huiuſmodi occaſione non poteſt agi reſtitutorio: & quòd contra petitorium admitti debent articuli de iſta materia.

a ¶ Pro ſimplici contumacia. *Nota quòd contumacia eſt quadam voluntaria inobedientia, qua quis monitionem in decis implere contemnit. ita elicitur ex cap. ij. de dolo & contu. iuncta glo. in ver. contumaciter. & ibi not quomodo fit multis modis. & conſiſtit propriè contumacia in non faciẽdo voluntariè, quod quis facere ſciat ſe debere: vt patet in dicta glo.*

CONCLVSIO CCXLV.
De prebendis. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Aſſertio ſola. abſque teſtibus, non probat.*

1 IN cauſa domini Galbardi, quòd præfixio† termini facta impetranti in aliqua prouincia in forma pauperum, adiecta, quòd ibi elegerat perpetuam manſionem, ibi facta eſt auctoritate commiſsionis ſpecialis habentis clauſulam de imponendo eidem pauperi, aliàs perpetuum ſilentium præiudicat infra terminum non probanti: & quòd ſola aſſertio prædicta hic non probat.

CONCLVSIO CCXLVI.
De fide inſtrumentorum. Rubr.

INſtrumentum notariorum imperialium confectum etiam infra terras eccleſiæ probat.

CONCLVSIO CCXLVII.
De donationibus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Frater minor epiſcopus an poſsit aliquid de bonis eccleſia donare.*

1 FRater † minor epiſcopus de bonis eccleſiæ modicum quid, videlicet xxx. flore. propter impenſa obſequia date poteſt. C. de ſacroſan. eccl. l. iubemus, & de donat. cap. cæterum. Et quòd concluſio facta in cauſa prophana cum poteſtate reuocandi poteſt reuocare ex cauſa.

CONCLVSIO CCXLVIII.
De prebendis. Et de probat. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium vacans quibus modis impetretur.*

1 EXpectanti † præbendam vacaturam per aſſecutionem auctoritate literarum apoſtolicarum in perſonam Titij, non ſufficit probare literas conceſſas Titio in forma, dignum arbitramur, continentes mandatum de prouidendo Titio, & Titium poſſeſsionem habuiſſe: niſi probetur prouiſio Titij, & modus prædictæ vacationis.

CONCLVSIO CCXLIX.
De appellationibus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Procurator non conſtitutus ad appellandum, non poteſt approbare appellationem abſque ſpeciali mandato.*

IN cauſa mea, quòd procurator† non poteſt facere approbationem appellationis, de qua in cap. cordi. ſine ſpeciali mandato. Alij tamen contrà, ſi eſt procurator ad appellandum: quod primo facit: quia non prorogat cum olim, nec facit niſi incluſa ſub mandato legis diligenter. graue autem eſt litigare in curia: & requirit ſpeciale mandatum. arg. clem. cauſam. 1

CONCLVSIO CCL.
De teſtamentis. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Heres inſtitutus poteſt debita teſtatoris repetere, non autem executor teſtamenti.*

NOn executores† teſtamenti, ſed hæres inſtitutus poteſt debita teſtatoris repetere. in l. nulli. & l. ſi quis ad declinandum. C. de epiſc. & cler. per glo. & l. id quod pauperibus. eod. tit. per Cy. & c. ij. de teſtam. lib. vj. 1

CONCLVSIO CCLI.
De prebendis. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium vacans per contractum matrimonij, non poteſt illud alius impetrare, niſi per reſignationem.*

IN cauſa mea Burdegaleñ. Primo quòd † gratia facta Titio de certo beneficio Meuij cum vacabat per contractum matrimonij eiuſdem Meuij vel alio quouis modo: non debetur illud beneficium Titio in caſu, quòd non præmiſſo modo, ſed per reſignationem factam per procuratorem dicti Meuij in curia Ro. vacauerit. 1

CONCLVSIO CCLII.
De fide inſtrum. Rubr.

SVmptum de regiſtro ſupplicationum non probat pro producente, nec contra eum: maxime, ſi producit ſolum quantum per ſe faciebat.

CONCLVSIO CCLIII.
De renunt. De probat. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium vacans per renuntiationem factam coram papa, an papa poſsit illud alteri conferre.*

SI papa narrans Titium per procuratorem ad hoc legitime conſtitutum renuntiaſſe apud apoſtolicam † ſedem præbendæ ſuæ in manibus commiſſarij ipſius Papæ, & illam præbendam vt ſic vacantem conferat Meuio, petárque ex dicta collatione ipſe Meuius præbendam huiuſmodi per auditorem, cui eſt cauſa commiſſa pro eo contra poſſeſſorem ſibi iudicari: non ſufficit ſibi quo ad præmiſſa probare, ſeu ad iudicem producere literam dictæ gratiæ: ſed vltra hoc oportet probare alias legitime procu. antedictam. 1

CONCLVSIO CCLIIII.
De reſtit. ſpoliat. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata contra non contumacem, nec citatum non valet.*

SEntentia lata † à iudice in partem non contumacem, nec citatam pro contumacia, vide per not.Innoc. in cap.auditis. de procurat. Item in alia cauſa ex ſolo remedio c. reintegrandæ. poteſt pronnntiari ſpoliationem eſſe iniuſtam, &c. per not. Archi.in cap.ſciant cuncti. de elect.lib.vj.

CONCLVSIO CCLV.

SVMMARIVM.

1 *Priuari an poſsit quis ſuo beneficio ſine cauſa.*

SI mandetur epiſcopo citramon̄. videlicet quòd
1 prioratus † monachorum vel monialium reuocari non debeāt, cum non ſint ſpoliandi ſine cauſa: nihilominus tamen reuocatio facta cum cauſa vel ſine cauſa, reo vocato vel non vocato, collatióque inde ſecuta ac poſſeſsio ablata priuato, & data prouiſo valent: licet poſsit priuatus officium ſuperioris implorare, & apud eum priuans teneatur de cauſa docere.

CONCLVSIO CCLVI.

De reſtit. ſpol. Et de reg. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Monachus priuatus ab abbate ſuo prioratu, an poſsit petere ſe reſtitui.*

1 MOnachus † nullo caſu poteſt petere reſtitutionem ſi ſpolietur per abbatem ſuo prioratu, niſi fuiſſet ſpoliatus pendente inquiſitione vel accuſatione, quam procurat contra abbatem: vt not.Innoc.in cap.olim.de accuſ.in j.glo. Item quòd ſi monachus in prioratu eſt inſtitutus à papa, requiritur & ſufficit in eius priuatione expreſſus eſſe. Item quia vicario curam prioratus habente, qui pro penſione agit contra priorem confitentem penſionem, dicentem tamen fructus diminutos & minus penſione ſufficere vicario, certámque quantitatem offerens ſub conditione, dummodo renuntiet in perpetuum maiori penſione, hoc recuſante vicario eidem vicario petenti lite pendente ſunt aſsignanda alimenta pro rata quantitatis oblatæ.

CONCLVSIO CCLVII.

De iureiurando. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Renuntians cum iuramento exceptioni non celebrati contractus, an poſsit reuocare dictam renuntiationem.*

1 ILle qui renuntiat † cum iuramento[a] exceptioni
a non ita celebrati cōtractus & copiæ inſtrumenti petendæ, poſt contra aliquam earundem renuntiationum non admittitur, niſi primo iuramentum relaxetur.

a ¶Cum iuramento. *Secundum Gof. Hoſt. Archid. & in auth. de manda.princ. § ſed neque. Iuramentum eſt aſſertio vel negatio licito poſsibili & honeſto ſacra rei atteſtatione firmata. Et nota xxij.q.j.§.j. Vnde dicitur iurare: quia quaſi pro iure introductum eſt, vt quod ſub inuocatione diuini teſtimonij dicitur, pro vero habeatur.*

CONCLVSIO CCLVIII.

De iudicijs. Et de teſti. Rubr.

TErtio non venienti ad cauſam pro ſuo intereſſe de quo in inſtrumento ſententiæ pro eo ſuper re de qua late agitur docet ad petendum & habendum copiam atteſtationum iam publicarum admitti debet: licet d.Viuarien̄. & P.Iambo contra.

CONCLVSIO CCLIX.

De appellationibus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Appellatus faciens ante præfixum terminum committi cauſam appellationis auditori, non præiudicat appellanti.*

PRæfixo † termino appellanti.x.dierum[a] ad pro- 1
ſequendum prodeſt ſibi ad hoc, quòd appella- a
tio ſua non dicatur deſerta, quòd infra illos x.dies appellatus fecit cauſam appellationis auditori committi: licet ipſe appellans nihil fecerit, licet Pet.de Sarce.contra reſpondendo certo modo ad l.petendæ.C.de temp.in integr.reſtit.pe. licet fatetur Spec. tenere eum dominis tit.de appel. Dixerunt antiqui domini etiam ſic aliàs fuiſſe in concilio determinatum. Sed dominus Viuarien.dubitauit, vt dixit.

a ¶x.Dierum. *Nota quòd infra x.dies à die lata ſententia appellandum eſt, vt C.de appell.authent.hodie vero. fallit in abſente ex probabili vel notoria cauſa, quia talis infra x.dies à tempore quo ſciuit ſententiam latam poteſt appellare vt C quomodo & quando iudex.l.ab eo.C quando appell.ſit.l.j.§ fin.& ibi bona glo. Et hoc verum niſi ſit contumax vere in non comparendo vel veniendo ad iudicium: quia tunc non auditur: niſi veniat iudice ſedente adhuc pro tribunali. l.diuus. ff de in integ.reſtit. Secus ſi fuiſſet contumax reſtituendo: quia poteſt appellare. l.creditor. ff.de appellat.§ iuſſus.*

CONCLVSIO CCLX.

De re iudicata. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *In libellis & ſententijs plus conſideratur mens quàm verba.*

SEntentia lata poſtquàm variator vnius partis habens ad hoc ſpeciale mandatum renuntiauit liti & cauſæ contra dominum illius procuratoris vocatum ſolum per audientiam contradictarum valet. Sed Viuarien.contrà, quia dicit, quòd lis durabat vſque ad ſententiam non obſtan. ceſsione.
Item quòd in † libellis & ſententiis plus conſide- 1
ratur mens quàm verba.

CONCLVSIO CCLXI.

De dolo & contu. Et de præſumpt. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Fraus repellit quem à beneficio ceſsionis.*

IN cauſa mea Arelaten. quòd ſi condemnatus
† bona ſua cito poſt condemnationem ad manda- 1
tum alterius iudicis dat in ſolutum, præſumitur fraus contra eum ipſum repellens à beneficio ceſſ. per.l.fin.ff.de ceſſ.bon.

CONCLVSIO CCLXII.

De reſcriptis. Rubr.

MAndatum directum epiſcopo exequitur electus confirmatus. per c.eam te. de reſcriptis. cum ibi not. facit ratio. c.quoniam abbas. de offic.deleg. C.de bon.quæ lib.non ſine. ff.de bon.poſſeſſ. quæ ex te.mili. l.j. & iura. & glo.quæ dicunt idem. vide de electo confirmato, ſicut de epiſcopo.

CONCLVSIO CCLXIII.

De reſcriptis. Rubr.

COmmiſsio facta ad recipiendum iura producenda per partes dat poteſtatem recipiendi atteſtationes, ſicut econtra in clem.ſæpe. ne nimis arctentur verba reſcripti. contra not.Innoc.de reſcriptis.ex literis.

CONCL

CONCLVSIO CCLXIIII.

De teſtibus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Teſtimonium teſtis in re incerta valet.*

1 SI teſtis dicit me † obligaſſe Titio, quanquàm dicat ſe neſcire ex qua cauſa, ſi conſtet eſſe Titio obligatus ex certa cauſa, præſumitur quòd ex illa, & valet teſtimoniũ. per not. de re. ven. l. quædam. nec valet obiicere contra teſtem affinitatem tertij gradus vel ſentent. excommunicationis, & probare ſolum denuntiationem, per not. c. pia. & per Innoc. in cap. ij. de teſtib.

CONCLVSIO CCLXV.

De teſtibus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Notarius & iudex nemo poteſt eſſe in eadem cauſa. An vero teſtis. num. 2.*

1 DE iure canonico non poteſt idem eſſe † notarius, & iudex in eadem cauſa. per c. quoniam contra. nec obſtat de teſtib. quoniam à nobis. quia
2 fateor, quòd ſuper his poteſt † eſſe poſtea teſtis: vt ibi aliud non dicit l. ij. ff. de dolo. l. ij. ob. ſed loquitur ſecundum leges.

CONCLVSIO CCLXVI.

De lit. conteſt. Et de reſtit. in integr. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Reſtitus an quis poſsit ante litis conteſtationem.*

1 SI vna pars ſuper cauſis appellationum, † & negotij principalis commiſſ. ad eius inſtantiam impetret procedi ſummariè, & alia pars poſtea obtineat mandatum de reſtituendo, ſi de iure, &c. poteſt cadere articulus reſtitutionis ſub articulo negotij principalis nec obtinuerit, quòd ſummariè, &c. nihilominus in cauſa reſtitutionis procedere ſummariè, & fiet vnum regiſtrum tanquàm ſuper negotio principali.

CONCLVSIO CCLXVII.

De præſum. De prob. Et de confeſsis. Rub.

NOtarius præſumitur rogatus regulariter, licet non dicatur.

CONCLVSIO CCLXVIII.

SVMMARIVM.

1 *Narrata in gratia impetrationis, probantur per confeſsionem aduerſary.*

1 ITem narrata † in gratia impetrationis, ad effectum etiam adiudicationis probantur per confeſsionem aduerſarij, & etiam procurat. Et idem quo ad purificationem, & proceſſum duorum executorum ſuper mortem tertij.

CONCLVSIO CCLXIX.

De officio deleg. Et de procur. Rub.

VAlet generalitas proceſſus executoris, videlicet in quo comitantur omnibus ſingulis preſbyteris certæ diœceſis.

CONCLVSIO CCLXX.

De dilatione. Rubr.

ARticuli obiectiui non dati in termino, poſtea in alio termino dari poſſunt, ſi alius terminus huiuſmodi per iudicem aſsignetur, & ab aſsignatione non appelletur.

CONCLVSIO CCLXXI.

De offic. deleg. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos ſimplex an poſsit eſſe ſubexecutor apoſtolicus quo ad conferendum.*

2 *Executor datus à duobus, non procedit in cauſa ſine tertio ſubſtituto.*

ITem quòd ſimplex † presbyter poteſt eſſe ſub- 1
executor apoſtolicus quo ad conferendum, & quòd cap. ſtatutum, non habet locum in executoribus apoſtolicis inquantum vellent recipere ſolum partes executorum, remanſit, vtrum debeamus præſumere tertio collegæ ſub nomine dignitatis mortuo infra duos annos fuiſſe alium ſubſtitutum. Item fuit concluſum, quòd in caſu dictæ ſubſtitu-
tionis ſubexecutor datus à duobus † non procedet 2
ſine illo tertio ſubſtituto, niſi eſſet impeditus.

CONCLVSIO CCLXXII.

De procuratoribus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Procuratorium generale an valeat.*

ITem remanſit dubium, vtrum valet † ſubſtitutio 1
procuratoris per alias facta de certa perſona vniuerſaliter ad omnia, in quibus erat ſubſtitutus generaliter vel ſpecialiter deputatus.

CONCLVSIO CCLXXIII.

De appellationibus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Intimationis appellationis defectus non vitiat deuolutionem quo ad appellantem.*

DEfectus † intimationis appellationis in cauſa 1
appellationis, licet vitiet deuolutionẽ, quantum tangit præiudicium appellati, non tamẽ quantum tangit appellantem: quod glo. & Paul. æquum reputarunt in clem. cauſam quæ.

CONCLVSIO CCLXXIIII.

De confeſsis. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Accuſatus de crimine, vt repellatur à beneficio, non tenetur aduerſary obiectionibus reſpondere.*

2 *Corporis vitium, non inducens irregularitatem, non obeſt.*

SVper crimine [a] oppoſito alicui † in modum obie- a
ctus ad repellendum eum in beneficio, non te- 1
netur ipſe poſitioni vel interrogationi reſpondere. Secundo quòd ſi dicatur confeſſus condemnatus vel conuictus de crimine poſitioni vel interrogationi de hoc datæ reſpondere tenetur. Has duas concluſiones, & fundamenta earum ponit Inno. de confeſsis. cap. cum ſuper. pro quibus de accuſ. accedens. Tertio quòd ſi reſpondit ſe infamatum, tenetur reſpondere ſuper veritate criminis. Hanc ponit Innoc. cum ſua ratione. de elect. dudum To thoma. ipſe Innoc. videtur velle, quòd ſuper corporis vitio teneatur quis reſpondere, cum ſit crimen, ſed de
irregularitate ſecus. Sed corporis † vitium non in- 2
ducens irregularitatem non obeſt. etiam Inno. velle videtur in cap. dudum. quòd ſuper crimine quod poſt peractam pœnitentiam inducit irregularitatem, tenetur quis reſpondere: vbi autem proceditur contra aliquem principaliter ſuper crimine per viam accuſationis, denuntiationis, vel inquiſitionis.

certum eſt quòd conetur reſpondere capitulis contra cum datis, ſecundum Vmarien. Pro ſecunda concluſione prædicta facit l. iij. ff. de teſti. iiij. q. iij. ſi teſtes. de accuſ. inquiſitionis. § ꝑ ad quæ ſe retulit glo. in cap. cum cauſam. de teſti. & dictam l. iij. ſolebar ſemper allegare dom. Per. Nicho. de Neapo. de vitio perſonę eſt hodie determinatum. de elect. cap. ſi formæ aliâs forte. lib. vj.

a ¶ Super crimine. *Nota quòd crimen propriè eſt mortale peccatum, vt patet per Gregor. homil. xij. Facit xxv. diſt. § criminis. in ver. quin fiat criminale dum placet. Largo autem modo accipitur quandoque pro veniali, etiam iuxta illud, Nemo ſine crimine viuit quandoque pro infamia, & quandoque pro peccato depoſitione digno, vt hic. Vide glo. in d. §. criminis appellatio. & quæ ſunt crimina depoſitione digna, vide d. And. in c. at ſi clerici. de iudic.*

CONCLVSIO CCLXXV.

De his qui à ma. par. cap. ſiunt. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Vt rector expediat negotia vniuerſitatis, requiruntur duæ partes.*

AD expediendum † negotia vniuerſitatis per rectorem requiruntur duæ partes. l. nulli. & l. pane. ff. quod cuiuſque vniuerſi. no. vel contra. & l. nominationum. C. de decur. lib. x. ſecus ſi per ſingulos de vniuerſitate per modum vniuerſitatis congregatos. vt ff. ad municip. quod maior. ſecundum dominum electum Vmarien. qui dicit Cyn. ita notaſſe. de procur. l. neque. quod eſt valde notabile.

CONCLVSIO CCLXXVI.

De reſcriptis. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Reſcriptum ad ſummarie procedendum quando non valeat.*

IN cauſa mea Auinionen. Cremonæ & Saniæ. Primo quòd licet patriarcha Ieroſolymitanus, qui commiſit cauſam domino Bonifacio, haberet
1 poteſtatem ab Vrbano † per ſe vel alium in cauſis cœptis, &c. procedendum ſummariè, &c. tamen quia licet petitum eſſet in dicta commiſsione domini Bonifacij, quòd poſsit procedi ſummariè, fuit illud in ſignatione omiſſum, non potuit Bonifacius procedere ſummariè, &c.

CONCLVSIO CCLXXVII.

De litis conteſtat. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Sententiam & proceſſum quæ non vitient.*

1 ETiam † vbi ſummariè non proceditur, arctatio terminorum extra palatium contra morem palatij vel omiſsio concluſionis non vitiant ſententiam vel proceſſum.

CONCLVSIO CCLXXVIII.

De teſtam. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Lite ſuper toto negotio non conteſtata ab vna partium, an eadem pars debeat condemnari.*

PRo eo, quòd Michaël de Fabrica maritus Cremonæ, ſuo & dictæ Cremonæ nomine ratione reſtæ duarum dotium, videlicet matris Guillentæ vxoris Ioannis teſtantis Cremonæ filiæ eiuſdem Guillentæ, ad quam reſtam dictus Ioannes teſtan-
1 tis, qui Bernardum † filium ſuum inſtituens in caſu quo idem Bernardus ſine liberis moreretur, voluit ſuam hæreditatem ad pauperes deuenire: & cuius Ioannis filius Bernardus antedictus hæreditate adita & relicta Sania ſua nouerca ſecunda vxore dicti Ioannis hærede de dicto fideicommiſſo mentione non facta obligatus egit contra dictam Saniam. & contra procuratorem animarum: quia ratione fideicommiſsi antedicti dicebant hæreditatem dicti Ioannis ad pauperes pertinere coniunctim & diuiſim, aſſerentes hæreditatem dictorum patris, & filij ad Saniam, & procuratorem antedictum pro partibus eos contingentibus perueniſſe, & concludentes vtrunque condemnari prout, & quemadmodum partis hæreditatis eos contingentis, & non aliter nec vltra lite ſuper huiuſmodi petitione cum dicto Michaële ſolummodo per Saniam conteſtata: condemnatio ſecuta non valet, quantum tangit partem procuratoris, & condemnationem factam inſolidum non obſtante, à die declaratiue facta poſt reuocationem concluſionis, in qua petit idem Michaël pronuntiari & condemnari Saniam ad totam teſtam antedictam, tanquàm lite ſuper toto minime conteſtata.

CONCLVSIO CCLXXIX.

De inuentario. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Inuentarij beneficio qui non gaudeant.*

ITem quòd Sania † non debet gaudere beneficio inuentarij: tum quia non vocauit creditores legatarios: tum quia in præſentia teſtis & notarij non nominauit nec realiter oſtendit omnia bona: tum quia non vocauit in teſti. cognit. perſonam hæredi. tum quia non deſcripſit, per ſe vel alium notarium ſpecialiter adhibitum, ipſa bona: nec adiecit ſigillum ſanctæ crucis: imo vt præſumitur, nec inchoauit infra xxx. dies. Item quia contra petitionem reſtit. dictarum duarum dotium non poteſt opponi compenſatio de mutuo recepto, per Michaëlem, aut de bonis hæredit. dicti Ioannis receptis per ipſum Michaëlem: cum non appareat, quòd illa receperit nomine Cremonæ: etiam quòd non obſtan. quòd nomine etiam ſuo egerit, ne per compenſationem Cremonæ eius vxoris præiudicium afferatur. 1

CONCLVSIO CCLXXX.

De reſcriptis. Rubr.

LIcet plura narrentur in commiſsione ad reſtitutionem contra ſententiam obtinendā, ſi vnicum ſit verum, ſufficit, licet alia falſa ſint. non obſt. de reſcr. ex parte. & c. cum olim. & c. inter cæteras.

CONCLVSIO CCLXXXI.

De procuratoribus. Rub.

REi vendicatio, & Publiciana ſimul intentantur alternatiue de conſuetudine, contra illius not. 9. alie. de acti. no. & legi. cap. abbate ſane. de re iud. lib. vj. & per Innoc. de reſti. in integ. conſtituitur.

CONCLVSIO CCLXXXII.

De litis conteſtat. Rubr.

ITem, quòd litis conteſtat. contra duos, ſi pòſt vnus alteri ſuccedat, non ſufficit ad totum illi adiudicandum ſine alia litis conteſtatione.

CONCL

CONCLVSIO CCLXXXIII.

De procuratoribus. *Rubr.*

PRocurator ad agendum vel defendendum qui ſententiam pro ſe obtinuit, quæ tranſiuit in rem iudicatam, cogitur defendere dominum in cauſa reſtitutionis obtentæ à principe contra ſententiam:& fuit obtentũ de primo anno do. Gul. Gal. in conſiliis: videtur caſus ff. de proc. l. qui proprie. §. i. ẽ quæritur.

CONCLVSIO CCLXXXIIII.

De confeſſis. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Reuocatio confeſsionis, quæ videtur facta in libello ſecundæ instantiæ, an valeat.*

IN dicta cauſa mea Auinion. Cremonæ, Pet. & Saniæ. Primo quòd confeſsio Michaëlis facta in libello primæ inſtantiæ, ibi dum dicit, quòd hæreditas Ioannis, & Bernardi &c. ad procur. animarum, & Saniam pro patribus eorum contingentibus peruenerunt: reddit ſententiam domini Bonifacij iniuſtam. Item quòd reuocatio † dictæ confeſsionis, 1
quæ videtur facta in libello inſtantiæ ſecundæ fieri non potuit ſine cauſa ſecundum domi. Viuari. Petr. Iambo. & Guliel. Gal. de no. eccleſia. Licet domini Nico. & Ioã. & Simon ac Robertus cum plures non eſſent tunc in conſil. contra. Dixerunt tamẽ domini Viuarien. & Guliel. & Pet. Iambo. poſt eum: quòd licet non valuit dicta reuocatio in modum erroris: valuit tamen quo ad mutationem in modo agendi: vt qui prius agebat contra duos, nunc non agit, niſi contra vnum. Quódque dicta confeſsio facta reſpectu procuratoris animarum, & modo agendi intentari contra eum, non obeſt reſpectu Saniæ. alleg. l. fi. ff. de interrog. act. Item quòd ego iudex ſecundæ inſtantiæ ex libello dato in ſecunda inſtantia, & conteſtatione ſecuta ex productis poſſum infirmare ſententiã domini Bonifacij pro ea parte ſuper qua fuit litis conteſta. & pro alia infirmare, & nihilominus pronuntiare, ſicut ſi eſſem iudex inſtantiæ primæ ſuper toto & pro Cremona: quia data additione ſuper libello &c. poſt reuocationem concluſionis potuiſſet. domi. Bonifacius ſuper ea lit. conteſt. & ſeruatis de nouo ſuper toto ſeruandis ſuper toto pronuntiare. ergo & ego qui ſucceſsi in locum ipſius. Sed ex poſtfacto domi. Viuarien. ſe mutauit, dicens quòd expedit cauſam iſtam poni in relationibus.

CONCLVSIO CCLXXXV.

De lib. obla. *De re iudica.* *Rubr.*

SI libellus emptoris datus fuerit ad æſtimationem rei venditæ quæ tradi poterat, & non ad traditionem: & ſententia ſuper ea lata valet: totum valet libellus & ſententia: niſi ex alio capite vitietur de æquitate canonica. Ego contra, per l. j. ff. de acqui. empt. & l. ſi ſeruum. §. ſi & l. eom qui ita. ff. de verbo. oblig. & de conſtit. pecu. l. pro minori nominis. & ſi cer. pet. l. cũ fundus. §. quo ad pecunias. & hoc plene not. ff. de re iudic. l. ſi ouis ab alio. §. fin. ff. de act. emp. l. j. Super hoc etiam vide de iureiur. l. ſi duo patroni. §. ſi quis iurauerit. & infra. iiij. fol. pag. ij.

CONCLVSIO CCLXXXVI.

Vt lite pendente. *Rubr.*

IN materia attentatorum non auditur quis petens reſtitutionem beneficij, niſi coloret titulum: licet Guliel. Gal. contra. Item quod lata ſententia in reſtitutione totali ex priuilegio litis penden. eſt diffinitiua quo ad effectum cle. appellanti.

CONCLVSIO CCLXXXVII.

De præbendis. *Rubr.*

ITem quòd allegans titulum infectum peius facit, quàm ſi nihil pro titulo allegaret.

CONCLVSIO CCLXXXVIII.

De præbendis. *Rubr.*

ITem quòd poſſeſſor non docens de titulo, nec colorans obtinet in caſu prædicto, petente reſtitutionem non colorate, & hoc quo ad effectum abſolutionis. Item quòd materia contraria videlicet continuæ poſſeſsionis vſque ad tempus quo ſpoliatio attentata dicitur, incluſiue admittenda eſt contra petentem.

CONCLVSIO CCLXXXIX.

De probationibus. *Rubr.*

POſt concluſionem &c. poſſunt produci iura etiam per illum quo inſtante fuit concluſum etiam in beneficialibus.

CONCLVSIO CCXC.

De probationibus. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Reus in exceptione eſt actor.*

ET quod gloſ. cle. literis. de proba. de narratis per papam de facto alterius ſuper quo &c. licet reprobetur quo ad effectum adiudicationi, & non tamen quo ad effectum defenſionis & intentionis actoris probatæ eliſionis. Sed dominus Nico. & ego contrà: quia reus † in exceptione eſt actor maximè 1
intentione iam fundata.

CONCLVSIO CCXCI.

De renuntiatio. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Renuntiare appellationi quando quis non dicatur.*

ILle appellans † qui petit copiam actoris poſt ap- 1
pellationem, & diem ad dicendum contra, non cenſetur appellationi renuntiare. Item quòd literæ executorum ſolo ſigillo &c. recognito vel probato ſigillo faciunt fidem.

CONCLVSIO CCXCII.

De procuratoribus. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Procuratore non appellante infra tempus, non auditur dominus poſtea.*

ITem quòd ſi † procurator cauſam proſequens in- 1
fra tempus non appellat, nõ auditur dominus poſt tempus appellans, niſi per viam reſtitutionis.

CONCLVSIO CCXCIII.

De filijs presbyte. *Rubr.*

ILlegitimus [a] diſpenſatus ad dignitates cu & elec. a
habebit in eccleſia cathedrali.

a ¶ Illegitimus. *Nota quòd illegitimus prohibetur promoueri per viam iuſtitiæ, cap. vt annotuit. de elect. non tamen prohibetur per viam gratiæ, vt ibi not. Abb. Et an legitimatus quo ad actus eccleſiaſticos per hoc ſit legitimatus quo ad actus ſeculares? Dic quod communis opinio canoniſtarum eſt, quòd ſic. extrà qui filij ſint legitimi c. per venerabilem ibi de hoc nota. per omnes: & ibi etiam nota de poteſtate imperatoris & papæ.*

CONCLVSIO CCXCIIII.

De attentatis. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Materia attentatorum quare ſit magis priuilegiata, quàm materia interdictis vnde vi.*

1 ID autem quod dicitur materiam † attentatorum magis priuilegiatam eſſe, quàm materiam interdicti vnde vi. vel beneficij c. reintegranda. intelligit d. Viuarien quo ad effectum procedendi ſine ordine iuris: non quo ad effectum procedendi abſque collatione tituli in materia beneficiali.

CONCLVSIO CCXCV.

De iudicijs. *Rubr.*

IN cauſa mea Auinioñ. Saniæ & Cremonæ, quod iudex ſecundæ inſtantiæ pronuntians ſuper nullitate primæ inſtantiæ ex defectu ordinis iudiciarij, poteſt. ſi reperierit ſeruato ordine iuſtam fuiſſe dictam ſententiam &c. poteſt etiam pronuntiare in eadem ſententia eo modo quo pronuntiauerat primus iudex.

CONCLVSIO CCXCVI.

De confeſſis. *Rubr.*

COnfeſſio facta in prima inſtantia poteſt reuocari in ſecunda, docto de errore, & etiam non docto.

CONCLVSIO CCXCVII.

De reſtitu. in integrum. *Rubr.*

CApitulum. ſuſcepta. de reſti. in integ. non habet locum in ſententia arbitr. quia illa non habet executionem. not. Innoc. in cap. quintauallis.

CONCLVSIO CCXCVIII.

De libelli oblatione. *Rubr.*

DE conſuetudine admittitur libellus alternatiuus nullitatis vel iniquitatis & reſtitutionis.

CONCLVSIO CCXCIX.

De arbitris. *Rubr.*

PEtens laudum reſcindi reductione ad arbitrium boni viri, etiam per modum reſtitutionis non cenſetur contrarius, ſed videtur ſolum ius ſpeciale reſtitutionis intentare.

CONCLVSIO CCC.

De locato. *Rubr.*

ITEM quòd locatio non probat poſſeſſionem.

CONCLVSIO CCCI.

De conceſ. praeben. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Acceptans plura beneficia ſimul, excedētia taxam literarum Apoſtolicarum, an omnino priuandus beneficijs.*

1 SI accepto † ſimul plura beneficia excedentia ſi ſimul taxam literarum mearum, valet nihilominus quoad primum ſecūdum & tertium nominata quæ non excedunt argu. C. de dona. l. ſancimus. ff. de verbo. obliga. ſcire debemus. ff. de iuriſdict. om. iudi. ſi idem cum eodem de hæredi. inſtit. l. qui ſoluendo. ij. cum coocord. de elect. c. penult. ij. reſponſo. in fin. de præben. c. mandato. lib. vj.

CONCLVSIO CCCII.

De prabendis. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Taxa beneficij certa quando ſit probanda.*

VBI impetratur certum beneficium † cum expreſſione certæ taxæ, ſi negetur, taxa probanda eſt: & videtur negata, ſi dati fuerunt articuli de hoc obiectiui: & ſi repulſi fuerunt, ſecus vbi virtute generalis gratiæ ad certam taxam &c. eſſet beneficium, quod dicitur per impetrantem infrà taxam acceptatum: quia illa taxa ſibi negata præſumitur. 1

CONCLVSIO CCCIII.

De prabendis. *Rubr.*

ITEM quòd narratio baccallariatus in gratia etiam non negata quo ad effectum adi dicationis probanda eſt.

CONCLVSIO CCCIIII.

De reb. eccle. non alie. *Rubr.*

CAnonicus volens alienata nomine eccleſiæ repoſcere, debet ex remedio malæ alienationis concludere, vt ſic intelligatur & reſtringatur cap. ſi quis presbyterorum. ſuper quo vide in nouella. de teſti. cum olim.

CONCLVSIO CCCV.

De foro competen. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Subijciens ſe cameræ, & extra curiam promittens ſoluere, an poſſit in curia conueniri, & extra curiam citari.*

IN cauſa mea Ianueñ. quòd de iure † qui ſubiicit ſe cameræ & promittens extra curiam ſoluere in curia: licet repertus in curia ibi poſſit conueniri. non tamen poteſt extra curiam citari, vt ibi reſpondeat. Licet domi. Viuarien. videretur contrà. allegabatur tamen pro auditore cameræ concludendo in contrarium. 1

CONCLVSIO CCCVI.

De procuratoribus. *Rubr.*

SEcundo quòd procurator deputatus ad cauſas deuolutas & de iuris neceſſitate in curia tractandas de nullitate proceſſus [a] habiti cum eo in cauſa non deuoluta nec in curia tractanda agere poteſt: quia illa eſt in curia de neceſſitate tractanda. a

a ¶ De nullitate proceſſus. *Nota quòd in conſiſtorio principis non attenditur nullitas proceſſus, ſi conſtet de meritis cauſa, vt not. Abbas in cap. ad petitionem. de accuſatio. Item in dicto conſiſtorio ſi eſſet de bono iure partis, non habetur reſpectus ad nullitatem proceſſus. notat idem Abbas in cap. cum olim. de re iudica.*

CONCLVSIO CCCVII.

De foro competenti *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Proceſſu nullo exiſtente ex defectu iuriſdictionis iudicis, ſententia talis iudicis eſt etiam nulla.*

TErtio quòd dominus comparens coram iudice remiſſionis conceſſæ huiuſmodi procuratori in cauſa huiuſmodi non videtur prorogare ſeu validare proceſſum habitum vel habendum cum procuratore prædicto, dummodo proceſſus † fuerit nullus ex defectu iuriſdictionis: videlicet 1

pro

pro eo quòd cauſa ſuper qua agebatur in curia coram auditore cameræ non eſt tractanda in curia. Quarto quòd grauauit auditor aſsignans terminum ad concludendum vel dicendum cauſam quare &c. contra allegantem contradicendum, nec eſt ſuis poſitionibus reſponſum.

CONCLVSIO CCCVIII.

De ordinaria cognitione. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Cauſa ciuilis vtrum ſit criminaliter.*

1 IN cauſa Guliel. Gal. quòd ciuilis † eſt criminalis ex eodem facto ſimul in eodem libro &c. fui cum Nico. Simo. & Guliel. quàm opinionem ſequitur Guliel. de Cu. licet gloſ. do. Rob. Viuarien. & Eſtulanus, contra ſequen. Cyn. in l. vna. C. quando ciuilis actio præiudicet criminali. & Bartol. in l. prætor edixerit. §. j.

CONCLVSIO CCCIX.

De iudicijs. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Executio facta ad valuas eccleſiæ cathedralis an ſufficiat.*

1 IN executione † citationis ſufficit executio facta in eccleſia cathedrali: & illa de qua agitur: & in eccleſia collegiata oppidi, vbi eſt illa eccleſia, dũmodo maximè iuret poſt præſentationẽ dictæ executionis pars ad cuius inſtantiam fuit executa, quòd non potuit procuratorem vel principalem apprehendere, licet aliàs ſeruatus non ſit ordo clementinæ, cauſam quæ.

CONCLVSIO CCCX.

De iudicijs. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Citatus cum omnibus clauſulis vt compareat coram iudice certo die in literis expreſſo, caſu quo non compareat, an poſsit procedi per audientiam ad omnes actus iuridicos.*

FVit citatus intruſus perſonaliter vt centeſima
1 † die compareat coram auditore cum authoritate &c. de iuſtitia reſponſurus, auditurus &c. facturus & recepturus quod dictauerit ordo iuris, poteſt procedi per audientiam ad omnes actus &c. vt ſi aliquis ipſarum eſſet omiſſus, non vitiaretur propter hoc proceſſus, licet hodie tantum inualuerit ſtilus obſeruationis terminorum per audientiam: quòd etiam appoſita dicta clauſula ad omnes &c. in citatione & executione omiſſo termino ad probandum omnia totum vnit, ſecundum Pet. de Sarcenato. Sed motiuum dominorum quo ad primum terminum cum fingit virtute citationis & executionis prædictarum eſſe hic apprehenſum. Sed contra talem procederetur per auditorẽ ad omnes & ſingulos actus. igitur &c. Et in his fuerunt omnes concordes, inter quos Viuarien. & Guli. Gal. ſed non Nico. de Narbo.

CONCLVSIO CCCXI.

De fide inſtrumentorum. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Litera præſentationis cum teſtibus ſine ſigillo & ſubſcriptione notarij, ſed tamen per vicarium Epiſcopi ſigillata, an valeant.*

IN eadem cauſa quòd præſentatus producit literas præſentationis † cum teſtibus ſine ſigillo & 1
ſubſcriptione notarij: ſed vicarij generalis epiſcopi ſigillatas ſigillo quòd ibi aſſeritur eſſe vicarius ſine teſtibus & ſubſcriptione notarij: & dat in articulis ibi eſſe conſuetudinem, quòd non cõſueuerunt nomina teſtium & vicariorum in talibus literis poni: & quòd vicarius eo tempore ibi erat talis: aliàs articuli ſunt repellendi, quia male ſpecificati nimis generales, nec datur ibi clare de poteſtate vicarij.

CONCLVSIO CCCXII.

Vt lite pendente. De verbo. ſignific. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata contra mortuum an valeat.*

IN cauſa domini Ioan. quòd appellatione illorum quorum intereſt quo ad materiam. cap. ſi hi contra quos. vt lit. penden. lib. vj. & cap. quamuis. de re iudic. non veniunt niſi illi quorum intereſt ratione iuriſdictionis eiuſdem ſeu occaſione. Sed quo ad materiam c. ſtatutum. de elect. lib. vj. veniunt omnes quorum intereſt etiam ratione cuiuſcunque intereſſe & ex quacunque cauſa. Item tenetur & placuit, quòd ſi mortuo illo contra quem primo litigatur cauſa ad curiam per appellationem deuoluta, committatur cauſa contra illos quorum intereſt, intimatio facta illi cuius poſt dictam cauſæ introductionem intereſſe cœpit, non operatur vim citationis:
nec facit quòd lata † ſententia cõtra mortuum. quæ 1
quo ad mortuum valida non fuit, ſibi præiudicet: imo quòd contra eum ferri poſſet etiam terminis ſeruatis per audientiam contra. Item quòd dictum cap. quamuis intra. in caſu quo ſuper illo iure de quo pronuntiatum eſt, alius ad quem eiuſdem iuris pertinet defenſio, ſciuit &c. Secus ſi quilibet ius diuerſum vnus ab alio prætenderet, vt duo hæredes, vel duo quorum quilibet ſe in beneficio ius habere prætendit, quod non poteſt procedere ex eodem iure ſecundum Innocen. de præbend. c. niſi eſſent. de reſtitu. ſpol. c. ex literis.

CONCLVSIO CCCXIII.

De appellationibus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Reuocatio grauaminis in quibus non habeat locum.*

SI à ſententia † excommunicationis vel eius exe- 1
cutione appelletur,[a] repoſitio in ſtatum fieri non a
poteſt: quia reuocatio grauaminis locum habere non poteſt.

a ¶ Appelletur. *Nota quòd à qualibet ſententia, vel grauamine poteſt appellari, ſi eſt hominis, de iure canonico. De iure autem ciuili non ab interlocutoria, niſi quando iudex in criminali vel ciuili negotio quæſtionem per tormenta interlocutus eſt. contra l. ante ſententiam. ff. de appel. reci.*

CONCLVSIO CCCXIIII.

De procuratoribus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Procurator conſtitutus contra duos expreſſos, non videtur cõſtitutus contra tertium non expreſſum.*

2 *Mutatio perſonæ inducit mutationem cauſæ.*

Procur

1 PRocurator † conſtitutns ad proſequédum contra Titium & Sempronium non poteſt proſequi contra Caium ſuper iure beneficij: quia eodem iure ſe ſundare non poterũt illi tres, ſcilicet Titius, Sempronius & Caius, & tamen deputatus procurator ad vnam cauſam, aliam non poteſt peragere.
2 de offic.deleg.eum olim. Item quia † mutatio perſonæ inducit mutationẽ cauſæ.ff.de excep.rei iudi. l.cum à te.& l.quæritur.cum l.ſequen.

CONCLVSIO CCCXV.

De iudic. De libel.obla. Rubr.

AGens contra monaſterium vt ſententia arbitralis contra monaſte.pro eo lata ſuper certis poſſeſsionibus declaretur per monaſterium obſeruanda, & eidem monaſte.non licere quomodolibet aduerſus eam reclamare:& in eodẽ libro perſiſtens non auditur contra libellum monaſte.ſuper reſtitu. aduerſus dictam arbitralem ſententiam dandum,& ex poſt facto datur excipiens de ſpolio earundẽ poſſeſsionum per idem monaſte. contra eum facto, & ſic ſuper ſpolio pro eo & contra ipſum monaſteriũ fuerit ipſa arbitralis ſententia lata.

CONCLVSIO CCCXVI.

De litis conteſt. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Litis conteſtatio requiritur in cauſa appellationis extraiudicialis.*

IN cauſa mea Gerundeñ.in qua aduocati allegarunt.
1 Primo quod † in cauſa appellationis extraiudicialis,quæ dicitur prouocatio ad cauſam,requiritur litis conteſta.cuius defectus totum vitiat.

CONCLVSIO CCCXVII.

De iudicijs. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *In cauſa nullitatis requiritur ordo iuris.*
2 *Appellans quomodo ſua appellationi renuntiet.*

1 IN cauſa † nullitatis [a] requiritur ordo iuris.no.In-
2 noc.de procura.c.auditis.& melius de offic.iudic. c.ij.in fin.ſuæ gloſ.mag.iuncto principio illius gloſ. & caſu illius c. ſic quod omiſsio termini ad producendum omnia,quæ eſt de ſtilo palatij ſubſtantialis, reddit totum nullum:etiam ſi nullitas colligitur ex actis alterius inſtantiæ in vim compulſoriæ productis:quia ex illa acta alia poſſunt produci, ex quibus releuabitur nullitas. Terno quòd auditor deputatus ſpecialiter ad certam cauſam factus epiſcopus ſuam iuriſdictionem quo ad illam cauſam non perdit.
2 Quarto quòd appellans petens † ſententiam pòſt ferri ſuæ appellationi renuntiat.

a ¶ In cauſa nullitatis. *An pendente cauſa nullitatis pro ſententia præſumatur, Felі.pulchre in c.quoniam.pen.col. Ver.Sіn.de proba. Et an nullitas proceſſus poſsit declarari parte abſente, idem in c.cauſam.in 3.colum.de reſcript.*

CONCLVSIO CCCXVIII.

De pactis. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus, inita compoſitione cum principe, an teneatur rebelles principis ſub ſua ditione degentes, principi tradere pacis gratia ſeruandæ.*

ET hoc quinto, quòd compoſitio regis Aragonum & epiſcopi Gerundeñ.pro † pace ſeruan- 1
da in diœceſ. Gerundeñ. obligans in perpetuum epiſcopum ſeu eius officialem Gerundeñ.omni caſu quo apparuerint maleſactores frangeñ.pacem diœceſ. Gerundeñ.quos per ſolitum proceſſum contingit eſſe à pace eiectos & excommunicatos. & pro talibus publice declaratos ad conuocandum communis ciuitatis & diœceſ. Gerundeñ & ſub pœna excommunicationis, & xx. ſol. pro quolibet non parente, veniant cum armis &c. ad inſequend. & c.cum epiſcopo aut vicario regis, aut loca tenen.in exercitu dictos maleſactores: non valet ipſo iure. licet aliqui & plures contrà tamen domini Vinatiс̃n.Guiliel.Gal.& Eſtulanus, dicunt quòd non valet. Sexto. quòd ſi valeret,valeret monitio facta de omnibus perſonis dictarum ciuitatum non habens clauſulam, niſi cauſam &c.non diſtinguens ſexum, ſtatum, conditionem, vel numerum perſonarum, aut ſubdi. epiſcopo in temporalibus, à non ſubditis commonitos ſpecialiter.vel ſcientes monitionem ab ignorantibus, vel non ſpecialiter monitis, non habens tenorem conſtitutionis incertum, ſed ſolum ſenta crude & nude ſecundum formam dictæ conſtitutionis. Sed in hoc fuerunt aliqui domini contrà,propter confuſionem monitionis. Et quia monitio videtur ſententiam excommunicationis ferre contra formam c.Romana.§.caueant.de ſentent.excommunicationis.lib.vj. Sed ad primum dicunt aliquãdo, quòd genus intelligitur ciuiliter:ad ſecundum quod ſententia excommunicationis ibi non fertur,ſed magis lata per cõſtitutionem declaratur.

CONCLVSIO CCCXIX.

De iudicijs. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Sententia, ſi fuerint diuerſæ, prolata per diuerſos iudices, expenſarum taxatio quomodo fieri debeat.*

IN cauſa mea Gerundeñ.quòd vbi reſultat † nul- 1
litas ex actis eiuſdem iudic.poteſt pronuntiari ſuper illo ordine iuris non certo: ſecus ſi ſit nullitas aliorum proceſſuum ſuper qua principaliter agatur. Item ſi iudex inſtantiæ ſecundæ coram quo dabantur poſitiones de nullitate & iniquitate ſententiæ primi, pronuntiet ſolum ſuper nullitate ſententiæ primi iudicis, & cauſa appellationis à ſententia ſecundi iudicis,& aliæ cauſę quæ remanſerunt coram eodem iudice ſecundo,tertio iudici remittantur:ille tertius iudex ex actis habitis coram eo poteſt pronuntiando ſuper non iniquitate ſententiæ ſecundi, pronuntiare ſuper nullitate ſententiæ primi: & id quartus tertio in omnibus ſurrogatus. Item quod cùm ſententia ſecunda reuocat primam, & tertia confirmat ſecundam, & quarta reuocat primam, ſecundam, & tertiam:ex eiſdem actis remitti debet iure cuiuſdam compenſationis condemnatio expenſarum hinc inde.

CONCLVSIO CCCXX.

De fide inſtrument. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Inſtrumento notarij ſuper canonicatu & præbenda quomodo adhibenda fides.*

IN cauſa † mea Burdegaleñ.quòd literæ apoſtoli- 1
cæ ſuper gratia facta arguendo de canonicatu & præben.

præben.Burdeg.& de reſignatis per Melch.procur. Burdegalenſis de Mo. qui eos obtinebat in curia Romana in manibus camerarij cum confeſsione Garſiæ aduerſarij de conſtitutione Melchi.procur. & renuntiationis quo ad effectum adiudicationis faciendæ, arguendo contra Garſiam etiam quo ad præbendam, ſed non ad Guilielmum alterum competitorem prædicta negantem, prædicta intelligendo etiam ſi Garſias negauerit Melchi.fuiſſe conſtitutum ad renuntia.præbendæ.& ipſum renuntiaſſe præbendam.

CONCLVSIO CCCXXI.

De fide inſtrument. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Literæ alicuius gratiæ ſigillis Epiſcoporum ſigillatæ, non habent locũ contra apoſtolicos impetrates.*

1 IN cauſa domini Guiliel.Gal.pro cuſtode Tybetis
domini noſtri † papæ quod licet literis epiſcoporum ſigillis ſigillatæ ſint, vel authenticæ, præſertim vbi hoc habet conſuetudo.de fide inſtrument.ca.ij. cum ibi no.per Inn.hoc tamen ſibi locum non vendicat contra apoſtolicos impetrantes, ne confingantur fraudes. Secundò, quòd nihilominus probatio dictæ materię eſt admittenda cum datur de alia materia ſufficiente, quia iſtam ſaltem faceret adminiculatiue.

CONCLVSIO CCCXXII.

SVMMARIVM.

1 *Literæ auditoris quando derogent commiſsioni.*

a ITem quòd intimatio [a] non habet vim inhibitionis.

a ¶ Intimatio. *Quando arctet intimatio, vide in cauum contingat. v.col.ver.vj.quid de reſcriptis.*

CONCLVSIO CCCXXIII.

De fide inſtrument. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Termini non ſunt reiterandi propter pendentiam dilationis.*

1 LItera † auditoris citationis ad partes ſigillata &
ſubſcripta non probat commiſ.ibi incorporatã, nec ipſius præſentationẽ: ſed bene inducit præſumptionem, cui non negatæ per partem ſtandum eſt.

CONCLVSIO CCCXXIIII.

De dilationibus. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Impetrans quando ante citationem obtentam non debeat ſe inſcribere.*

PEndente termino virtute nouæ commiſsionis præfixo ad probandum diſpẽſationem vel promotionem, poteſt procedi virtute primæ commiſ-
1 ſionis: nec erunt † propter pendentiam dilationis termini reiterandi.

CONCLVSIO CCCXXV.

De accuſationibus. *Rubr.*

1 VBi mandatur † auditori, quòd ſuper crimine
criminaliter intentando citetur quis perſonaliter: non eſt neceſſarium, quòd impetrans ante obtentam citationẽ ſe inſcribat, licet videatur contrà. C.de requirendis reis.l.nullus.ij.reſponſo.

CONCLVSIO CCCXXVI.

De fide inſtrument. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *In prioratus beneficio ille præfertur, qui primus fuerit confirmatus à papa.*

IN cauſa domini Card.Minatañ.quòd litera † ab- 1
batis Cluniaceñ. ſuper collation. prioratus pro eo qui obtinuit confirmationẽ eiuſdem collationis non obſtan.reſeruationibus, non facit fidem contra illum, qui poſt dictam confirmationem illum prioratum impetrauit à papa.

CONCLVSIO CCCXXVII.

De reſcriptis. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Quænam ſit materia obiectiua.*

MAteria † data de falſitate contra inſtrumen- 1
tum [a] eſt obiectiua. Item quòd ſi in commiſ- a
ſione prima narretur materiam obiectiuam datam eſſe poſt terminum & male fuiſſe ſpecificatam: & petatur his non obſtan.eam admitti: & reſpondeatur mandando eam admitti, non obſtãte quòd male ſpecificata non adiecto de lapſu termini: videtur nihilominus conceſſum, quòd non obſt. lapſu termini &c. Et ita do.Vicecancellarius declarauit.

a ¶ Inſtrumentum. *Quid ſit inſtrumentum & vnde dicatur: quòd inſtrumentum alio modo dicitur documentum, quia docet: alio modo munimẽtum, quia munit partem: & quòd largo modo inſtrumentorum appellatione teſtes & omne id quod iudicem inſtruit continetur, Spec.tit de inſtrumen edi.§ j.*

CONCLVSIO CCCXXVIII.

De reſcriptis. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Iudex ſecundus non ſurrogatur primo niſi in cauſis iuriſdictionalibus, & contentioſis.*

2 *Vocatio partis in quibus non requiratur.*

SI papa ad inſtantiam litigantis ſuper eccleſia cuius huius litis occaſione ſubtracti ſunt per alteram partem fructus præbendæ, mandet Petro auditori palatij coram quo etiam pendet cauſa, quòd durante huiuſmodi lite faciat illi litiganti de fructibus huius præbendæ vſque ad triennium reſponderi.& recedente de curia dicto Petro altera pars Guilielmo auditori obtineat committi cauſas penden.coram dicto Petro inter dictas partes cum inciden.depen. emergen. & connexis: non videtur per hoc committi ſecundo auditori poteſtas faciendi dicto litiganti de dictis fructibus responderi. ratio: quia
non † ſurrogatur ſecundus, niſi in cauſis iuriſdi- 1
ctionalibus & contentioſis. & alterius non eſt executoria de fructibus in modum priuilegij conceſſa, quæ non virtute primæ commiſsionis factæ in cauſa prima, ad quam ſe refert iſta ſurrogatio, ſed ſecundæ executoriæ competiit primo, in qua ſecunda non eſt ſurrogatus ſecundus, nec eſt eiuſdem naturæ ſecunda vt prima: & tamen ſub generali clauſula dependenti &c. videntur ſolum venire illa quæ ſunt eiuſdem naturę. videlicet cauſarum iudicialiũ, maxime quia aliud non videtur cogitare aduerſa

pars

pars impetrans vel concedens. Item à grauantibus
proceſſum executoris-cômiſ.etiam auditoris, etiam
1 non † requiritur vocatio partis:etiam ſi in commiſ-
ſione dicatur,ſi inuenerit ita eſſe,aggrauet.

CONCLVSIO CCCXXIX.

De prebendis. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Prouiſio beneficij competit primo iudici, ſi ita et fuerit iniunctum à Papa,ſecundo excluſo.*

1 IN cauſa domi.P.iambonis, quòd † litera illa dire-
cta d.N.Aud.primo in qua eidem Nicolao manda-
tur, quod ſi per euentum litis reperit neutrum liti-
gantium in beneficio,de quo litigatur coram eo,ius
habere, alteri ipſorum litigantium in litera nomi-
nato prouideat, non fuerit ante ſententiam eo.d.N.
præſentata,& à dicta ſententia fuerit appellatum,&
cauſa appellationis commiſſa do. Pet.poteſt do.N.
exequi literam antedictã quia ſuccedit in cauſa &c.
Primo enim,videlicet d.N.non committebatur,niſi
habito reſpectu ad auditorem huius cauſæ, in qua
ſuccedit do. Pet. per rationem c.quoniam abbas.li-
cet verba aduerſentur.facit l.annua.§.j.ff.de leg.cum
ibi alleg.& not.Innoc.de foro competen.c.dilecti,in
princ. Sed facit contra extra de priuileg.c.peremp.
§. fin.lib.vj. Sed finaliter ſolui poſſet. facit magis
contra quod ſupra proxime notatũ eſt in alia cauſa.
Nec obſt.quòd non fuit dicta litera d.N.præſentata:
per ea quæ Ioan.And.notauit, in cap.quoniam ab-
bas.de offic.delega.allega. ſuper finem primæ gloſ.
poſt Hoſtien.

CONCLVSIO CCCXXX.

De verborum ſignific. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Hæc verba,fida cuſtodia,quomodo intelligenda.*

SI condemnatus ciuiliter in cauſa ad pecuniam
ex tali facto, ex quo potuerit reſurgere leue cri-
men, ob hanc condemnationem incarceratus per
procuratorem ſuum impetrat à principe cauſam
committi pro eo contra iudicem & mandatum di-
rectum eidem iudici,quo mandatur, quòd à carce-
ribus relaxetur, & ad curiam principis ſuis expen.
1 ſub fida cuſtodia remittatur:verbum,ſub † fida cu-
ſtodia, intelligitur de cuſtodia militum & clientu-
lorum. C. de cuſto. & ex.re.l.j. Hoc enim facit ver-
bum.fida,informans mandatũ:vt l.j.alleg.per quod
ſoluitur ad l.j.& l.diuus.ff.eo.tit. Item quia imputa-
tur illi qui impetrauit reſcriptum:quia fuit obſcure
locutus:verbum,fida cuſtodia,proprie in eius præ-
iudicium recipietur:vt regula, contra eum. cum ibi
notatis.lib.vj.

CONCLVSIO CCCXXXI.

De libelli oblatione. Rubr.

a LIbellus [a] in quo petitur declarari ſententiam
obſeruandam eſſe, quæ ſententia fuit lata in
poſſeſſorio & petitorio, ſimul videtur in poſſeſſorio
& petitorio datus.

a ¶ Libellus. *Quid ſit libellus. & vnde dicatur: Specul.titu.de libel. concept.§.ij. Et quid libellus formatus debeat continere, & exemplum de hoc:& quæ ſint neceſſaria in libello.eod.titu. §.v. & in princ.titu. De quo vltimo quid debeat continere libellus. Bartol.in l.j.ff.de eden.& in l.edita.C.eo.vbi plenius de materia libellorum,quam alibi.*

CONCLVSIO CCCXXXII.

De probationibus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Rectores eccleſiarum vtrum ſint Epiſcopis ſubiecti.*

ARticuli vnius rectoris dati contra Archidiaco-
num in eum iuriſdictionem vendicantem de
iſta materia, videlicet quòd ipſi † rectores ſunt ſoli 1
epiſcopo Rodoneñ.immediate ſubiecti,admittendi
ſunt: quia licet negatiuam implicent:illa tamen eſt
probabilis.de cau.poſſ.c.cum eccleſia. Item quia li-
cet non tantum ſpecificati ſint: tamen ſunt de iure
partis,& poſſunt per reſponſiones teſtium ſpecifice
sciri,videlicet in modum reductionis cauſæ. Item &
articuli dati de iſta materia.videlicet quòd dicti re-
ctores ſeu eorum parochiæ ſunt extra limites Ar-
chidiaconatus eadẽ ratione. Item quòd clerici chori
eccleſiæ Rodoneñ.ſunt ſoli epiſcopo ſubiecti,etiam
ſi teneant tales perſonas, & quòd iſti ſunt clerici
chori &c. Non quia materia iſta per ſe data admit-
tenda eſſet,ſed quia alias materias ſaltem colorat.

CONCLVSIO CCCXXXIII.

De reſcript. De praben. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Factum certum narratum Papæ ad obtinendam gratiam excludit tacite omnia obſtantia, quæ ex narratis percipi poterant,gratiæ.*

IN cauſa domini Card. Minaceñ.quòd admittan-
tur articuli aduerſus dictum dominum Card.pro
eo † quòd vbi factum certum narratur papæ ad 1
gratiam obtinendam, omnia obſtantia gratiæ quæ
clare poſſunt colligi ex narratis,videntur tacite eſſe
ſublata:licet de illis tollendis in conceſſione gratiæ
nihil dictum fuerit per expreſſum,per not.Iacob.&
Petr.C.ſi contra ius,vel vti.pub.l.vlti.& de exceſſi.
præla.c.vno lib.vj.per not.Ioan.And.in nouella.

CONCLVSIO CCCXXXIIII.

De reſtitu.in integ. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Modica præſumptio reſtituit appellantem in integrum.*

2 *Procuratorium requirere, eſt requirere plenam probationem.*

IN cauſa domi. Pet. Iambo. quòd modica † præ- 1
ſumptio ſufficit pro reſtituẽdo ad appellandum,
cum mandatur auditori, quòd reſtituat, ſi & prout
de iure,vt cum ſententia ſuper deſertione tranſiuit
in rem iudicatam,& condemnatus petens aduerſa-
rium eam reſtitui,producit pro docendo de diligen-
tia inſtrumentũ de diligentia facta per vnum quem
conſtat in actis eſſe procuratorem:licet vere ſit:quia
ſic præſumitur,quòd non feciſſet ille talem diligen-
tiam, niſi procurator eſſet:& quia † requirere pro- 2
curatorium, eſſet requirere plenam probationem,
quæ habet fieri in cauſa appellationis.

CONCLVSIO CCCXXXV.

De re iudicata. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata ſuper reſtitutione ad appellationẽ, an ſit interlocutoria.an verò diffinitiua.*

SEntentia † lata ſuper reſtitutione ad appellan- 1
dum,& omnis alia talis tangens negotium prin-
cipale,

cipale, licet quo ad hoc quod appellatio ab ea inter poſita debeat fieri in ſcriptis, cenſeatur interlocutoria: vt c. cordi. quo tamen ad materiã cle. appellanti. & alios effectus, cenſetur vim diffinitiuæ habere: & ita conſueuit ſeruari in palatio, ſecundum dominum Viuarien. quod eſt notabile.

CONCLVSIO CCCXXXVI.

De conceſſione prebende. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Purificatio gratiæ quando non dicatur ſatis purificata.*

1 IN cauſa domi. Guliel. Gal. quòd tribus executoribus ſub forma cap. ſciſcitatus datis † de reſcriptis pro executione gratiæ in forma pauperum fuerit factus proceſſus purificatus, in quo duo ſe nominant executores eſſe & narran. per teſtimonia fidedignorum pauperem reperiſſe idoneum: in quo proceſſu ſunt tria ſigilla ignota cum ſubſcriptione notarij, & ſuper quo deponit vnus teſtis tres executores interueniſſe: per hoc non eſt ſufficienter probata purificatio gratiæ: quia præſumitur eo modo loquendi duorum executorum tertium fuiſſe abſentem: quam præſumptionem nõ tollit vnus teſtis: & tamen non conſtat illũ non poſſe vel nolle procedere: nec conſtat illum alias commiſiſſe vices.

CONCLVSIO CCCXXXVII.

De exceptionibus. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Proteſtatio conſeruat ius in poſſeſſione.*

1 PRoteſtatio † conſeruat ius in poſſeſſione. in ca. Cumana. de elect. Item quòd nõ de rigore, ſed de æquitate canonica bene poſt moram concluditur in actione ex empto, ad æſtimationem, melius tamen concluditur ad rem, male ad intereſſe. vide not. ff. ſi certum petatur. l. vitium. in fi. magnæ gloſ. & not. in iiij. fol. in medio ſecundæ paginæ. & not per Innoc. de ſenten. excommunicationis. c. ſacro. in magna gloſſ. poſt prin. col. & per glo. ff. quæ ſententiæ ſine appellatio. reſcind. l. prima. & quæ loquitur & no. in iij. col. tit. ſi de feud. de mu. contra. fu. cap. ſi facta. Et ibi vide in fi. glo. & quæ leguntur inſtitu. de donatio. §. perficiuntur. & not. lae. ff. de verbor. obligationibus. l. ij. §. item ſi in facto &c.

CONCLVSIO CCCXXXVIII.

De reſcriptis. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Taciturnitas ſtatus cauſa, reddit impetrationem ſu per cauſa commiſſionis ſupplentis nullitatis nullam.*
2 *Res contenta ſub genere poſt expreſsionem amplius non continetur ſub ea.*

1 IN cauſa mea Gerunden. primo, quòd omiſsio ſeu taciturnitas † ſtatus cauſæ, in qua eſt concluſum, etiam ſi ſit cauſa in qua proceditur ſummariè, reddit impetrationem ſuper illa cauſa commiſ. ſupplentis nullitates proceſſus nullam: ſi per commiſsionem dabatur poteſtas procedendi vlterius, & vlteſius impetrans eius vigore procedere vellet: quia licet commiſsio non ſit neceſſaria, tamen factum ſecundum effectum operatur. Item quòd ſi petitur poteſtas procedendi ſummarie ſimpliciter & de plano ſine ſtrepitu & figura iudicij, terminis palatij nõ ſeruatis, ſola facti veritate inſpecta, & conceditur quòd procedatur ſummarie &c. omnia prædicta per verbum &c. videntur conceſſa. Item quòd ſi ad ſupplendum nullitatis proceſſus petitur quòd poſsit procedi perinde ac ſi dicti defectus non obſtarent, & ſignetur quòd poſsit procedi huiuſmodi defectibus non obſtan. omnino tolli videntur dicti defectus. Item quòd ſi papa ſignet ſuppletionem defectuum ſecundæ inſtantiæ ſub conditione, ſi conſtet de nullitate & iniquitate primæ ſententiæ, oportet quo ad effectum pronuntiandi ſuper iniquitate primæ ſententiæ de illa conſtare: ſed quo ad effectum pronuntiandi ſuper nullitate huiuſmodi ſufficit de nullitate conſtare: & intelligitur ſignificatio de iniquitate inſurgente aliunde quàm à nullitate: videlicet à re ipſa, quia res † contenta ſub genere poſt expreſsionem amplius non continetur ſub ea. 2

CONCLVSIO CCCXXXIX.

De conſuetudine. De re iudic. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Sententia diffinitiua, excommunicatio, & ſuſpenſio abſque ſcriptis an valeat.*
2 *Conſuetudo in quibus vincat legem.*
3 *Conſuetudo quando dicatur rationabilis.*

COnſuetudo [a] non poteſt inducere † quòd valeat diffinitiua ſententia, vel excommunicatio vel ſuſpenſio, aut interdictum ſine ſcriptis, & abſq; hoc quòd redigatur in ſcriptis: ſecus tamen no. de interlocutoria. de ſen. & re iudi. c. vlti. lib. vj. in fine primæ gl. Caue tamen, quòd idem fuit obtentum in ſuſpenſione canonici à voce capitulari, & fructibus præbendæ ſuæ, quod in diffinitiua. Sed vt dixit auditor, credo quòd conſilia mutanda ſunt. Primo, quia vt no. de ſen. excom. c. j. lib. vj. ſuper ver. obſeruari. in fi. illud. c. j. habet locum in ſuſpenſione proximæ dicta per not. de app. c. quoniam ad hoc. nec mirum, quia talem ſuſpenſionem etiam à beneficio facit abbatiſſa. de ma. & obe. c. dilecta. quæ caret clauibus & quauis poteſtate cenſuræ. de pœniten. & remiſsio. c. noua quædam. imo nec per conſequens locum habet. c. j. in ſuſpenſione à beneficio: per no. de ſent. excom. c. is cui. in fi. lib. vj. per glo. & Archid. facit quia circa talia merè poſitiua vincit † conſuetudo legem communem contrariam, dummodo ſit rationabilis, & præſcripta. de conſuet. c. vlti. Vt autem † dicatur rationabilis, non oportet quod habeat rationem pro ſe vrgentem: ſed ſufficit ratio perſuadens, dummodo non habeat contra ſe rationem omnino vrgentem. no. Ioann. Andr. in c. fin. de conſuet. allega. in iij. oppo. a 1 2 3

a ¶ Conſuetudo. *Quis poteſt conſuetudinem introducere, quæ requirantur ad faciendam conſuetudinem, quomodo interrumpatur conſuetudo, & verum papa reuocet conſuetudinem particularem, ſi de ea non faciat mentionem: vide Angelum de Clauaſio in ſum. ſub hac dictione conſuetudo.*

CONCLVSIO CCCXL.

De reſcript. De iudic. *Rub.*

IN cauſa mea Gerunden. quòd virtute libelli dati coram domino Roberto & proceſſus habiti coram eo, quia d. R. ſucceſsit do. Pet. & domino Ro. ſucceſsit d. T. & d. T. ſucceſsi: ergo poteſtatem omnium huiuſmodi audiui, quo ad ea quæ ipſi facere debuerunt. Nec ob ſententia· d. Ro. quia nulla fuit. nec obſtat omiſsio termini ad producendum omnia. Primo, quia ille defectus per commiſ. eſt ſublatus. Secundo per dictam commiſsionem habeo poteſtatem procedendi ſine terminis ſola facti veritate inſpecta. Tertio quia ille terminus fuit ſeruatus coram dominis G. & Tho. & coram iudice primo. Item quòd vigore nomine petitionis ſummariæ dandæ ſuper nullitate & iniquitate proceſſuum ſacriſtæ, & toto negotio principali pronuntiare, non obſtante, quòd iam ſit concluſum, videlicet antequam daretur noua petitio antedicta. Item quòd ſana conſcientia poſſum dicere parti, quòd det petitionem nouam ſuper omnibus ſupradictis. Item quod in expenſis factis coram ſacriſta & in expenſis factis coram do. R. vſque ad illum ſtatum cauſæ, in quo incepit partem grauare nulliter procedẽdo debeo condemnare partem communitatum in expen. omittere condemnationem. Item quòd nullo modo debeo confirmare ſententiam domini Roberti. quæ nulla fuit vigore commiſsionis proximè dictæ, ſecundum do. Viuarien. & aliquos alios dominos. Sed Gui. Ga. & quidam alij domini contra: ego autem aſſentio magis domino Viuarien.

CONCLVSIO CCCXLI.

De probationibus. *Rubr.*

SI iudex qui admiſit omnes articulos partis proteſtando expreſſe, quòd non admittendi non cenſerentur admiſsi, includendo poſtea omnes in remiſ. ad partes quam concedit de cõſenſu partium, ſub ſigillo ſuo, non videtur recedere à dicta præſtatione: ſed magis continuare errorem: & hoc primo tenui: ſed poſt me fuerunt plures contrarij: & aliqui mecum: ſed finaliter, quia dominus Viuarien. fuit mecum, obtinui.

CONCLVSIO CCCXLII.

De reſcriptis. De praben. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Ordinarius vt repellatur petens reſtitutionem beneficy, ſufficit quod conſtet beneficium eſſe reſeruatum.*

AD effectum obtinendi adiudicationem non ſufficiunt actori apoſtolico, qui impetrauit beneficium reſeruatum: quia dixit illum ſub collatione &c. literæ apoſtolicæ ad nattan. & probationes in camera factæ, tamen quo ad effectum obtinendi, quia iuxta commiſsionem quæ habet, quòd non obſtan. ſuſpenſione &c. procedatur in vtroque, ſi auditor repetiat, quòd ille fuerit ſubcollector: quia hoc eſt præparatorium ff. de exhibend. l. iij. §. ibidem. Et hoc caſu habet locum opi. Pau. & gloſſ. in clem.
1 literis. Item quòd † ordinarius vt repellatur petens reſtitutionem beneficij, ſufficit quòd conſtet beneficium eſſe reſeruatum. plus dixit dominus Viuarien. quòd ſufficit, quòd conſtet ſummariè, quòd eſt mihi durum.

CONCLVSIO CCCXLIII.

De appellationibus. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Apoſtoli non ſunt petẽdi appellanti à iudice, niſi bis.*
2 *Termini ſeruati ſuper iniuſtitia, videntur ſeruati ſuper nullitate.*

APpellans † non tenetur vltra ſecundam vicem ad petendum apoſtolos coram iudice comparere. ſecundum opi. Guil. Pau. in cle. quamuis rigor. 1
Item quòd terminis ſeruatis in ſecunda inſtantia ſit per iniuſtitia occaſione libelli per partem fugien. ſu per nullitate oblati. ſuper quo offerens petit terminos iterato ſeruari non ſunt termini reiterandi: ſed ex eiſdem actis cognoſcenda eſt nullitas & diffinitiua. Dixit enim quòd termini † ſeruati ſuper iniuſti 2
tia, videntur ſeruati ſuper nullitate: quia nulla maior iniuſtitia quàm nullitas, ſecundum Innocent. de appellatio. c. dilecto.

CONCLVSIO CCCXLIIII.

De rerum permutatione. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Permutatio quando præſumatur fraudulenta.*

PRæſumitur † permutatio facta [a] fuiſſe in frau- 1
dem impetrantium ex iſtis quæ ſequuntur. pri- a
mo ex magna beneficiorũ inæqualitate, & eõrũ̃ ctione perſonarum: quia inter fratres ex ſenio & aliquali infirmitate, & morte ſecuta infrà viij. dies. ſequen. dummodo prædicta ſimul concurrant: & tali præſumptioni ſtatur, licet non ſit vera probatio. Dixit tamen dominus Viuarien. quod ſi concluderetur principalem per alteram permutantium ad declarationem fraudulosè, permutationes prædictæ non ſufficerent.

a ¶ Permutatio facta. *Nota quod beneficiati poſſunt liberè tractare de permutatione fienda: non tamen debent illam concludere ſed ſupponere ſe diſpenſationi ſuperiorum. not. Ioan. Andr. in cap. vnico. de rerum permuta. in ſi.*

CONCLVSIO CCCXLV.

De iudiciis. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Condemnatio partium facta per iudicem quando nullam habeat vim.*

IN cauſa mea Gerunden. quòd domino Eunto
† condemnato in prima inſtantia nulliter & ini- 1
que, dum ipſe erat epiſcopus Gerunden. & traheba tur inuitus in cauſis tangentibus eccleſiam: facto nunc epiſcopo Segobor. poſſum declarando dictam condemnationem nullam adiudicare expen. dictæ inſtantiæ primæ, licet epiſcopus modernus Gerunden. habeat recurſum contra eum. Secundo quòd in facto proxi. dicto poſſum concipere ſententiam ſecundum formam tactam in l. vtique. ff. de rei vendi. vel ſimpliciter dictam condemnationem. quantum tangit dictum epiſcopum declarare nullam: etiam de expen. mentione non facta. Nec obſt. dicta gloſſa. quæ loquitur in re perempta: hic ſecus, ſecundum Viuarien.

CON

CONCLVSIO CCCXLVI.
De procuratoribus. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Procurator conſtitutus ad appellandum, an videatur etiam conſtitutus ad proſequendum appellationem.*

1 PRocurator in vno procuratorio † ad appellandum, & cauſam appellatioois ad proſequen-
2 dum appellãdo ſine proteſtatioue[a] videtor recipere onus etiam quo ad proſecutiooem, cauſæ appellatioois. Sed dominus Guil.& ego contrà: quia ratiooe cle.j.de procurato.eſt, quia procuratot videre poteſt in iuſtrumento omuia. Item quia non eſſet ratio de vno magis quàm de alio, ergo de omnibus. l.vxori.j.reſpooſo. ff. de leg.iij.quæ rationes ceſſant hoc caſu: ergo ſtetur regulæ, ſufficit ſi cui vel in paucis &c.& quòd non præſumitur in dubio, iuncta l. in me.C.de procur. Io cauſa mea Burdegal. prout in ſchedula dubiorum.

a ¶ Sine proteſtatinne. *Quid ſit proteſtatio, quotuplex ſit, quid ſit declaratoria, cur ſit facienda, quis poßit proteſtari, qualiter: vbi, & quando fieri debeat proteſtatio: quis ſit eius effectus, an requiratur conſenſus proteſtati, & multa alia notanda & dubitabilia in hac materia & plenius quàm alibi, vide Bart. in l. Verbum. §. morte. ff. de oper. no. nuntiat. & in l.j. eodem titulo.*

CONCLVSIO CCCXLVII.
De appellationibus. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Articulus appellationis quando poßit omitti, & procedi in negotio principali.*

1 IN cauſa mea Tullum, quòd commiſſo † articulo appellatioois, & oegotio priocipali, quia iutelligitur in euentum de cõſenſu partium tacitè vel expreſsè, poteſt omitti articulus appellatioois, & procedi io oegotio principali.

CONCLVSIO CCCXLVIII.
De cap. licet. de rer. permut. lib. vj. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Permutato vno beneficio cum duobus, euicto vno, an habeat locum recurſus.*

2 *Ratio eſt iuris communis.*

3 *Quæſtio proprietatis non admittitur contra volentem habere recurſum.*

1 ANNO &c. Romæ, & quinta Febr. quod † permutato vnò beneficio cum duobus. euicto vno habet locum recurſus: facit bene ad argum. l.ſi aliam. ſecundo reſponſo. cum ſua ratione. ff. de ſolu. quia reſpectum habuit coniunctim ad duo, &c. beneficioque ioro deciperetur. Et ideo ratio clem. vendicat ſibi locum. hoc verum ſecundum domi. Fran. in litera mutatiouis, per not. Ioan. Andr. cap. licet. de rer. permut. lib.vj. ſuper glo. quid ſi. in fi. in nouella. quod verum dixi, ſi mora tolleret præſumptionem ignorantiæ: probabilis igitur. alias non: propter cap. ſi beneficia. de præbend. lib.vj. Vel aliter ſecundum dominum Nicol. quia dictum Ioann. loquitur reſpectu tertij expectantis vel alterius, cui interim facta eſſet collatio, non reſpectu alterius permutationis, contra quem agitur hic de recurſu. Dixit etiam cap. ſi beneficia. ſeu eius rationem extendi ad huuc caſum: quia ratio † eſt iutis commuois: & per cooſequens extenſiua. 2
Et ita ſecundum Alex. & tres alij in ea huoc caſum ſundaut. plus volui dicere in imaginando propter verbum, libere poſitum. iu c. ſi beneficia. quod oon admittatur quæſtio † proprietatis contra volentem habere recurſum, per no. Ioan. 3
And. de ver. libere. in c. ſi beneficia. melius in c. licet. & de præben. lib.vj. ſed bene placuit d.N. Dixi etiam imaginando, quòd oon oportet quòd ſemper ſtatim alterum oon euictum immediate dimittat: ſed noo ſufficit, quòd ſit paratus dimittere habito effectu recurſus: ſicut dicitur de habente vnum curatum promoto ad aliud. per not. de elec. commiſſam. lib.vj. quod placuit domino Nicolao.

CONCLVSIO CCCXLIX.
De præſumptionibus. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Vacatio eccleſiæ non præſumitur, niſi probetur, & quid ſit præſumptio.*

2 *Principium cum eſt incertum, nec finis præſumitur certus.*

SIcut præſumitur[a] pro impetrante veniente ad cauſam, quòd eius acceptatio producta facta fuerit infra menſem, ſecundum not. Innoc. de conceſſ. præben. c. quia cunctis. & Paul. in clem. cum ei quem. Idem præſumitur pro tertio de gratia & acceptatione primi dante per modum obiectus cootra ſecuodum, dummodo oon cooſtet quando vacatio inceperit publice in eccleſia eſſe nota: quia nõ † præſumitur oota, niſi probatur, vt dicitur de abſeote tempore abſentiæ quæ appellat poſt decem dies à tempore latæ ſenteotiæ, præſumitur appellare infra decem dies à tempore ſcientiæ, quia non præſumitur ſcientia, vt regula, præſumitur. facit fortius: quia cum antequàm incipiat currere menſis, id eſt aote notam vacationem publicè poſsit acceptare impetrans, ſecundum omnes: ſequitur quòd menſis noo eſt de forma ſeu ſubſtantia acceptationis: ex quo ſequitur quòd exhibitio acceptationis per ſe probat, niſi detur & probetur notam vacationem præcedere acceptationem, & tuoc teneretur oppoſitiones replicando dare & probare, quòd infra menſem modo parare non debet quis arma aduerſario ſuo. Et eſt ratio, quia licet menſis præfigatur acceptationi eius, quòd cum principium † ſcilicet tempus quo iocipit currere, eſt iocertum, quo oon certificato, non poteſt certificatus eſſe finis: igitur &c.& hoc fuit motiuum, & opinio domini Nic. ſaluo quòd dixit iu ver. fortius: quod fuit meum.

a ¶ Præſumitur. *Quid ſit præſumptio, & vnde oriatur, vide Specu. ij. parte. tit. de præſum. §. j. item quot ſunt præſumptionum ſpecies. & de ipſarum effectibus: & multa bona de præſumptione. eo tit. §. ij. & nota quòd præſumptio iuris eſt, quia iuris originem habet: & ita appellatur: quia ius tantum figit pedes, quòd ſtatuit ſuper ea. & non admittit probationem contrarium. De præſumptione vero hominis, non eſt dare certam doctrinam.*

CONCLVSIO CCCL.
De exceptionibus. Rubr.

NON ob. dicto Inno. de conceſ. præben. c. cum noſtris. & c. propoſuit. & Compo. de electio. quòd ſicut materia de homicidio presbyteri, & de immiſcentia ſeois com infamia data contra prouiſ-

ſionem ad impediendum inductis in poſſeſſ. eſt admittenda per c. ipſo iure. de reſcript. libro ſexto. & de accu.accedens.

CONCLVSIO CCCLI.

De præbendis. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Surrogatus in iure non videtur ſurrogatus in poſſeſſione.*

2 *Poſſeſſio ante eius acquiſitionem eſt ius.*

1 EAdem die quòd † ſurrogatus in iure & ad omne ius, quod deſcendenti & litiganti quomodolibet competebat, non videtur ſurrogatus in poſſeſſione, etiam ſi deſcendens fuit poſſeſſor, vel ei competit interdictum: ſi videlicet de poſſeſſione vel poſſeſſorio iudicio mentio non fuit facta: quia de illa non videtur fuiſſe cogitatum, ſecus ſi facta fuit de hoc ſaltem in narratione: quia tunc hoc cogitare

2 potuit innoto quòd poſſeſſio † ante eius acquiſitionem ius eſt. de acquir. poſſ. l. pergete. & not. C. eo. li. licet enim tunc circa omnia cogitata operantur dicta vniuerſalia verbum ſuum vniuerſalem effectum, iuxta no. Dy. in reg. de reg. iur. lib. vj. Et ita dixit dominus noſter Gregor. xj. modernus ſemel in collatione diſputando &c.

CONCLVSIO CCCLII.

De exceptionibus. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Excipiens contra abſolutionem de manifeſta offenſa, non tenetur declarare offenſam.*

1 COntra † abſolutionem excipiens de manifeſta offenſa non tenetur declarare offenſam: tum quia ſe referre videtur ad cauſam in exceptione in ſertam. c. j. de ſenten. excommunic. lib. vj. quia aliàs non eſſet audiendus: tum quia certum petit, & ita non obſt. l. ſi rem. ff. de rei vendi. licet ex cauſa incerta, ſicut rem certam vendicans ex incerta & generali cauſa; puta, quia d. c. abbate ſane. & l. in rem. vide ſuprà concluſionem xx. aliàs l. quòd idem eſt. vbi de hoc, & allegatur duplex ratio concluſionis ipſius, vt ibi patet.

CONCLVSIO CCCLIII.

De cautio. præſtan. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Cautio præſtita de præſentando aliquem coram iudice, an valeat.*

1 CAutiones † præſtitæ de repræſentando citatum coram auditore cameræ iure delegato præcedente, durant etiam ſi cauſa occaſione appellationis à grauamine committatur auditori palatij, per l. proponebatur. ff. de iudi. & l. mortuo. eod. titu. quod intellige, ſi in cautionibus nomen auditoris non fuit expreſſum, quia aliàs ſecus, vt ff. iudi. ſoll. cum apud. in fi. & ibi not. Bartol.

CONCLVSIO CCCLIIII.

De ſenten. excom. Rub.

SI appellatur ab auditore, quòd ſpreta exceptione de manifeſta offenſa ipſe abſoluit, & ipſe velit reuocare grauamen: ipſe habet admittere appellantem ad probandum offenſam infra terminum iuris: & poſtea præmiſſa monitione reintrudere offenſa probata: ratio, quia aliud non poſſet facere iudex ad quem: & ita locum habet ratio, cum ceſſante.

CONCLVSIO CCCLV.

De appellationibus. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Appellantem iniuſte incarceratum an poſſit index, mediante cautione, relaxare.*

SI appellatio interpoſita ab auditore à grauamine in cauſa propter quam tenet appellantē † incarceratum, & committatur auditori cauſa etiā negotij principalis, ſic q̃ recepta cautione idonea relaxauit appellantem à carceribus, & nō cognito de iniuſta incarceratione, nec recepta prius cautione relaxet, ipſe grauat, licèt poſtea cautionem recipiat. per c. Piſanus. de reſtit ſpo. & de electio. c. prouida. cum ſimilibus: ſecus ſi cognito & reperto incarcerationem fuiſſe iniuſtam, relaxaret: quia tunc hæc non faceret vigore ſpecialis commiſ. ſed potius ex communi iuſtitia, quam non videtur velle dicta commiſſio abſorbere, ſecundum Ni. & hoc bene probat. c. ij. de reſcrip. Et quòd dictum eſt, auditorem palatij non grauare, ſi relaxet &c. dummodo cautiones præſtitæ fuiſſent coram auditore cameræ, vt ſupra concluſione, quæ eſt tertia præcedens, quæ incipit cautiones. Intellige niſi in commiſ. audi. palatij fieret mentio de iam præſtitis coram audi. cameræ, quæ forte non valuiſſe prætenduntur, & papa nihilominus mandaret auditori palatij quòd recepta cautione idonea relaxaret: quia tunc intelligeretur de alia. argu. l. doli clauſula. & l. Scio. in princ. C. de pact. 1

CONCLVSIO CCCLVI.

Vt lite pendente. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Reuocatio attentatorum quando non admittenda.*

ILle de † cuius non iure conſtat, non debet admitti ad petendum reuocationem attentatorum pro eo quòd tunc conſtat de non intereſſe ſuo: & rationem Innoc. in ca. ſignificaſti. de diuor. qualibet in caſu iſto: & in huc omnes cōcordant. ſecunda Marrij. 1

CONCLVSIO CCCLVII.

De appellationibus. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Appellatus an poſſit ſe iuuare de appellatione appellantis.*

2 *Commiſſiones an ſint vtrique parti communes.*

TErtia Martij quòd ſi appellans † infra terminū x. dierum ſupra datum à iudice à quo ad proſequendum appellationem, pro ſe non facit diligentiam; nihilominus diligentia appellati infra eūdem terminum x. dierum faciendo cauſam committi facta appellanti prodeſt. caue, quia Specu. dicitur tenere contrarium in ſecunda parte. Spe. tit. de appell. §. nunc videtur. verſi. ſed pone. Auditor etiam ſi appellandus in termino ad dicendum contra huiuſmo di commiſſionem excipiendo dixerit eam nullam, & talem quæ non dabat iuriſdictionem audi. ratio quia appellatus ſe poſſet iuuare de appellatione appellan- 1

appellantis.C. de appella. l.omnem. etiam ſi appel-
lans noſlet ea vti.vt not.doct.C.de appel.l.per hanc.
alleg.l.per eos.modo infra x dies appellatus appro-
bauit dictam appellationem, & dixit ſe velle vti ea,
2 & bene, cum commiſsiones † non poſſunt non eſſe
communes, apparet de commiſsione huiuſmodi iu-
uante, quòd appellatus de ea ſe iuuare poſſet. C. de
diuer.reſcriptis. l.j. & C. de tempo. in integ. reſtitu.
ſpo. l.petendæ.præterea, quia deficit deſertio per di-
ligentiam appellanti: & appellãs in ſua oppoſitione
ſeu impugnatione non perſtitit: igitur &c. nec ius
quæſitum appellato ex huiuſmodi impugnatione
non conſentit. Et in hoc omnes concor.poſt publi-
cas relationes.

CONCLVSIO CCCLVIII.

De conceſsione prabende. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Acceptatio facta per pauperem impetrantem ante purificationem, ſi purificatio fuerit facta intra menſem, valet.*
2 *Acceptationis definitio.*
3 *Conditio in forma pauperum videtur ſolum dirigi ad prouiſionem.*
4 *Prouiſio dat ius in re, acceptatio vero in rem.*
5 *Acceptatio eſt actus legitimus qui non recipit conditionem.*

1 ACceptatio † facta per pauperem [a] impetran-
a tem valet ante purificationem: dummodo pu-
rificatio facta fuerit intra menſem, aliàs non. per
2 hoc facit quòd acceptatio † non eſt, niſi declaratio
voluntatis quæ præſumitur durare. de bap. c.maio-
res. Secundo quia valet acceptatio vacaturæ. vt c.
quia cunctis.§.pen. & c.ne captandæ. & tamen ante
vacationem gratia aſt cõditionalis. vt l.hæres meus.
de hære.& ſal.facit bene ff.de op.leg. l.ſi cum optio.
vbi datio libertatis pende.conditionis legatu optio-
nis valet, licet pendeat ex euentu facit l.legatarius.
3 §.j.ff. de opt. lega. fa.quia conditio † in forma pau-
perum ſolum videtur dirigi ad prouiſionem.faciunt
bene ff.de ſecun.tab. l.ij.§.ſi ſub conditione.de teſta.
mili.l.in fraude.§.teſtamen.de leg. iij. l. j. §. ſi filius.
ibi.ſi durauerit voluntas.ff.de offi.præſi.l.obſeruare.
§.fina.ibi.ſi ante.ff.de noua.l.quotiens.§.j. de ſolu.l.
ſub conditione infra menſem. Et in hoc concquaſi
omnes poſt publicas relationes, præter dominum
Franciſc.niſi poſtea renouet verbo, ſigno, vel facto,
ex quo poſtea appareat de eius animo arg. ff.de op.
leg.l.optione legata.ff.quorum le.l.j.§.quod ait præ-
tor.ver.voluntate.ff.ad Trebel.l.ſed ſi ante, ibi, cum
dicit,ſi ratum habeat à contrario.de ſecund tab.l.in,
liberum.§.in teſtam.ver.plane.de teſta. militis. l.tri-
bunus.videtur rex.ff de acqui .hære. l. is qui hæres.
& l.is poteſt.& l.ſi quis extraneus.in princi.& l.hæ-
res inſtitutus.rem ra.ha.l.bonorum. Fiat quia acce-
ptatio facta eſt per verbũ præſentis temporis, ſi de
iure ſibi debeatur gratia. vt l.cedere diem. de verb.
ſigni.inſti.de verbo. obli. §. ex conditionali. fa. quia
maioris effectus debet eſſe prouiſio, quàm accepta-
4 tio: quia † dat ius in re, & acceptatio ad rem. ea.ſi ti-
bi abſenti.& ibi per Archid & c.quoddam.de præb.
& de conceſ.præben.c.ſi. lib.vj. & tamen tunc pro-
uiſio non valeret: quia tunc fieret contra mentem
papæ & contra formam literæ. ergo & de reſcriptis.
c.cum dilecta.& ibi not.per Compoſ. facit quia ac-
ceptatio † ſicut aditio dicitur actus legitimus, qui 5
non recipit conditionem: vt regula, actus legitimi.
facit cap.ij. de elect. lib. vj. cum ibi not. reſpondet
quòd non valet acceptatio: quia & ante purificatio-
nem per eum ius aliquod acquiritur, quod probant
vltima iura: ſed bene valet vt purificetur cõditio ac-
ceptandi, & ſatis fiat ei, vt per gratiam purificatam
pòſt ius quæratur per prima iura. De ſecundo alle.
caſus ſaltem in ratione.ff.rem rat.hab.l bonorum.al-
leg.bene quòd officialis epiſcopi de criminibus &
exceſsibus ſubditorum poteſt cognoſcere ad par-
tem ſaltem quoad declarationem ſententiæ excom
municationis latæ à iure, ſecundum ea quæ not.
Card. de offic.vicarij.cap.licet.

a ¶ Acceptatio. *Nota quòd acceptans ad ſui commodum aliquod ius tertij inualidum, non poteſt ſimiliter ad aliud commodum ſuum improbare. Vide Card.conſil.cxj.col.j.*

CONCLVSIO CCCLIX.

De appellat. De offic.deleg. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Non legitime defenſus per procuratorem, & condemnatus, poteſt appellare à tempore ſcientiæ.*

COndemnatus † per procuratorem non legiti- 1
mè defenſum, appellat à tempore ſcientiæ. §.
biduum. à contrario, quòd ſi tertius executor re-
quiſitus de procedendo pro paupere in executione
ſuæ gratiæ, reſpondit ſe procedere nolle, & hoc
ignorantes alij duo executores purificet, valet pro-
ceſſus: & quòd tunc plus ponderatur ex illa exiſten
tia rei, quàm opinio ad not.Ioan.Andr. in regu.cum
qui certus eſt.in quæſtione ibi ſuper hoc pleniſsimè
diſputata.in fin. Reſpondetur quòd ibi loquitur in
iudicibus, ſuper quo vide Bar. ff.de cond.& demon.
l.multum.& ff.de iudic.l.ij. & ff. de oper.no.nuntiat.
alleg.de dam.infect. l.ſi finita. §.Iulianus. & hic lo-
quitur in executoribus præterea hic nedum erat
non voluntas, imò voluntas recuſatoria procedendi:
& quia præſumitur, quòd ſciuerint, niſi contra-
rium probetur: cum probationes non teneantur
ipſi recipere.

CONCLVSIO CCCLX.

De conceſsione prabendarum. Rub.

COncluſio quòd §. ſecus. clem. primæ. de con-
ceſsio. præb. intelligitur in forma pauperum
ante purificationem ſecundum dominum Ro. Ga-
lhardi, P.gaſto, & Gulielmum. Sed domini Nicol.&
Franciſc.clari vtrique intellectus, & ego contra pro
primis fa.no. Paul.Guliel.& Ioann. in dicto §. ſecus.
Pro nobis faciunt nota.Ioan. And.de præben.ſi pau-
per, ſuper verbo, mertra.in fi.à cõtrario.lib.vj in no-
uella.& clariſsime per Oldr.in ſuis conſiliis.c.xxvij.
& per Ioan. And. poſt eum in quarta parte Specul.
tit.de conceſsio.præben.in addit. Ratio principalis:
quia menſis non adiicitur, niſi cõditione acceptan-
di.& ideo duntaxat illam reduxit ad certitudinem
& ſemper durat ratio primi reſponſi, coniungen-
do tamen decre. qui cunctis. & notaui plene in c. ſi
pauper.& §.ſecus.allega.

CONCLVSIO CCCLXI.

De litis contesta. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Litis conteſtatio in quibus non requiratur.*

1 IN declaratione ſententiæ † excommunicationis latæ à canone, etiam cum implorando iudicis officium proceditur de parte contra certam partem præſentem ad denuntiationem & euitationem, non eſt neceſſaria litis conteſtat. per not. gloſ. ord. in cle. ſi quis ſuadente. in fi. de pœnis. Sed domi. Ro. & ego contrà, per c. ij. de offi. iud. cum ibi no. & per no. Spe. tit. de reſtit. in integ. §. ij. & Cy. auth. ſi omnes. ſi ab hære ſe abſtin. & Ia. trib. ibi à contrario. & Odof. de Senis tit. de offic. iudi. in tract. iudic. poſ. & quia contra regulam repetitur ex primo iure probari.

CONCLVSIO CCCLXII.

De filiis presbyterorum. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Illegitimus per epiſcopum diſpenſatus ad beneficia ſine cura an cenſeatur diſpenſatus ad præbendas eccleſiæ cathedralis.*

2 *Quænam ſit differentia inter gratiam ſtrictam & largam.*

a
1 ILlegitimus [a] † diſpenſatus per epiſcopum ad beneficia ſine cura non cenſetur diſpenſatus ad præbendas eccleſiæ cathedralis. facit quod not. Archi. de expectatiuis. de reſcrip. de præbe. c. quamuis. & per not. Io. mo. dicto c. quamuis. de impetrante in cathedrali, quòd ille non habebit in metropoli. facit quod not. Ioan. mo c. ij. de fil. presbyt. lib. vj. vbi dicit epiſcopum cum illegitimo ſuper præben. cathedrali diſpenſare non poſſe: licet Archi. & Ioann. Andr. ibi contra. facit quod not. Ioan. And. in addi. iiij. partis. Spe. tit. de fil. presby. quia diſpenſatus ad ordines & beneficia, non poteſt habere præben. cathedralem:
2 quia tunc † gratia eſt ſtricta: ſecus ſi diſpenſatus foret ad ordines & beneficia cum cura vel ſine cura: quia tunc gratia eſſet larga. arg. dicti c. quamuis. & quia cura plus ponderat, ſecundum eum, quàm præben. cathedralis. Aliqui tamen domini dubitarũt pro eo, quòd loquimur in facto ordinarij, quòd non ita facile redditur ſurreptitium, ſicut factũ papæ. de offic. ordi. c. ij. in cle. Sed non facit, quia non loquimur de ſurreptione, ſed de exceptione, quam ſortitur gratia papæ plus, quàm gratia ordinarij. de præbend. ſi à ſede, libro vj.

a ¶ Illegitimus. *Nota quòd cauſa illegitimitatis debet ſemper coram eccleſiaſtico iudice tractari. Spec. tit. de ord. cog. in prin. Adde quòd ſi diſpenſatum eſt ad ordines & dignitatem cum clauſula, quòd ſi ad epiſcopatum vocari contingat, non recipiatur ſine licentia papæ. ſi talis diſpẽſatio facta eſt à papa vel commendam, poteſt promoueri ad omnem dignitatem. Vide in ſum. confeſſ. titu. de fil. presbyt q. xiij.*

CONCLVSIO CCCLXIII.

De reſcriptis. *Rub.*

SI narretur de defectu & diſpenſatione facta per ordinarium ad beneficium ſine cura, facit papa gratiam de canonicatu ſub expectatione præbendæ cathedralis, valet impetratio: vel quia approbat opinionem, quæ habet hanc diſpenſationem extendendi ad præbendam cathedalem: vel quia videtur tacite diſpenſare. de re iudicata. l. quidam.

CONCLVSIO CCCLXIIII.

De præſumptio. *Rub.*

QVI per ſe vel procuratorem legitimum deputatum poſt citationem comparet, [a] præſumitur citatio executa contra eum minus legitime ad a
eius notitiam perueniſſe.

a ¶ Poſt citationem. *Nota quòd non debent iudicari abſentes niſi citati venire contempſerint. 5. quæſt. ſecunda. cap. relatum. & c. de illicita. ea. cauſa. & q.*

CONCLVSIO CCCLXV.

De reſti. in integrum. *Rub.*

MInor qui contra commiſſ. audi. non excepit cauſam fuiſſe in partibus vſq; ad concluſionem cogitatam, poſt concluſionem factam coram auditore, non poteſt petere ſe reſtitui vt in partibus remittatur, quia non intereſt ſua ibi plus quàm hic ſententiam expectare.

CONCLVSIO CCCLXVI.

De re iudicata. *Rub.*

PER ſententiam ſurrogato non adiudicantur fructus &c. niſi ſurrogatus eſſet in litem, & conſtaret litem fuiſſe ſuper fructibus motam cum eo in cuius locum ſurrogatus eſt: quia tunc deberent adiudicari ratione ſurrogationis in lite. &c.

CONCLVSIO CCCLXVII.

De exceptionibus. *Rub.*

GEneralis exceptio de ſurreptione commiſsionis non valet, quia non omnis ſurreptio vitiat commiſſ. no. Innocen. de appella. ſuper eo.

CONCLVSIO CCCLXVIII.

De offic. delegati. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Citatio quo in loco fieri debeat, cum partes diuerſis in locis habitent.*

QVÆ obtinuit de tempore domini P. de Sarce. nunc Viuarien. Cardi. quòd ſi detur remiſsio extra locum habitationis ipſarum partium de vna vel duabus diœceſ. poteſt † citari vna pars ad inſtan 1
tiam alterius in eccleſia notabilioris loci, vbi iudex remiſ. deputatur: & hoc maximè, ſi per auditorem cauſæ fuerit citata pars huiuſmodi ad procedẽdum ad ſingulos actus huius remiſsionis gradatim in loco prædicto per audi. curiæ vel contradictarum. Sed dixit do. Nicol. quòd ſufficit quo ad hoc citatio prima: quæ habet quòd ad ſingulos &c. etiam coram ſurrogando &c.

CONCLVSIO CCCLXIX.

De iudiciis. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Rector eccleſiæ parochialis citari debet in loco illius eccleſiæ, ibiq; ei appellatio intimari.*

ECcleſia † parochialis pro eo, quòd perſonalem 1
requirit reſidentiam, conſtituit domicilium rectori, ita quòd ibi citari, vel ei intimari appellatio poteſt:

poteſt:licet ſecus de vna præbenda ſiue cura.per no. Inno.de priuileg.ex ore.quòd intelligo ad effectum de quo agitur. Nam quo ad effectum alium ſecus:vt de tempo.ordi.c.cum nullus.lib.vj. ver. ratione beneficij cuiuſlibet,&c. Epiſcopus in cuius diœceſis,&c.promouet ad ordines, quia cenſetur ibi eſſe quo ad hoc domiciliarius,ſecundum do.Nic.

CONCLVSIO CCCLXX.
De teſtibus. Rub.

SI teſtes deponunt contra canonicum fuiſſe ceſſatum,addendo de excommunicatione canonici, ſuper qua non fuit argumentum: probatur ceſſatio, non excommunicatio.

CONCLVSIO CCCLXXI.
De appellationibus. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Appellans non defenſus debet appellare infra decem dies à tempore ſcientiæ.*

1 CItatus à iure per cap.primum.de elect. lib.vj. non defenſus † appellat infra x. dies à tempore ſcientiæ.maxime ſi intimatio eum perſonaliter non apprehendit,& potuit habere dubium, vel colorem probabilem ſuper deuolutione dubitandi. Idem etiam hoc ceſſante ſecundum do.Nic.d.Fran.& me, vt citatio iuris &c. quia mitius,&c.l.Celſus. ff.de arb. Item quia text.c.ſtatuimus, non punit niſi in proceſſu. Item quia poteſt habere multas exceptiones doli,& contemptus citatio iuris,plus quam citatio hominis:ſed alij contra, ſecundum not.gloſſ. & P.in clem. cauſam quæ. de elect. ne aperiatur via fraudibus:& protelationi litium. Dicunt tamen omnes eſſe de ſtylo,quòd infra x. dies à tempore ſcientiæ talis appellet:verius forſan eſt, quòd not.de do. fi ante. in fin.magnæ gloſſ. & ibi ſeruatur apud nos omnino,ſuper hoc vide Cy. C. de iudi.l.properandum §.ſinautem reus.

CONCLVSIO CCCLXXII.
De fide inſtrumen. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Teſtatoris vnius ſi producuntur duo teſtamenta, quorum in vno continuatur legatum magnum purè,in altero verò conditionatum, cui ſit ſtandum.*

2 *Fauor filij in teſtamentis præfertur.*

1 SI producuntur † duo teſtamenta eiuſdem notarij,& teſtium,& formæ,ſaluo quòd in vno eſt legatum magnum purè:in alio eſt illud idem conditionatum conditione iſta , ſi filius teſtatus moritur in pupillari ætate ſtandum eſt conditionato,quia non contradicunt,& ſi contradicerent. plus probaret aſſirmitas ad inſtar teſtium. Item quia aliter argueretur dolus,& falſitas notarij,& fides vtriuſque teſtamenti titubaret;tum quia citius præſumitur error,

2 quàm dolus. tū quia in dubio præfertur † fauor filij. l.ſi pater,& l.generaliter.C.de acutiſſimi.de fideiu.

CONCLVSIO CCCLXXIII.
De ſenten.excom. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus iniuſte per iudicem abſolutus an condemnandus in expenſis.*

SI dicens † ſe excommunicatum iniuſtè abſoluitur pro offenſa dubia, ſufficit quòd det pro expen.iuramentum cautionis: ſecus ſi non dicit iniuſtè, &c. quia daret tunc fideiuſſores. de verborum ſignificationibus.ex parte. c.cum deſideres. c. cum venerabilis.§.ſecus.de ſentent. excommunicatio. de appel.ablatæ.& ibi not. Aegid. 1

CONCLVSIO CCCLXXIIII.
De officio iudicis. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Iudici per partes exhibenda copia actorum.*

PArs † tenetur exhibere iudici ex officio petenti copiam ſuam actorum habitorum in partibus ad videndum,ſi ſint originalia,vt pars prætendit,per not.Inno.de probationibus.cap.j. 1

CONCLVSIO CCCLXXV.
De probationibus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Fama aliquando ſufficit ad iuſtificandū probationē.*

DEpoſitio † de communi reputatione, & fama ſufficit ad probationem, de probationibus. c.licet. 1

CONCLVSIO CCCLXXVI.
De re.eccle.non alie. Rub.

CAuſa debitorum, & onerum importabilium eſt cauſa ſufficiens vnionis. per c. dudum. de re.eccle.non alie.lib.vj.cum ibi notatis.

CONCLVSIO CCCLXXVII.
De præſumptionibus. Rub.

DIcta cauſa non præſumitur, niſi probetur,licet veniens ſe de illa cognouiſſe, & veram cauſam eſſe aſſerat, pro eo quòd nimis ſunt leues executores quandoque:ſed Guil.& Franciſ.contrà.

CONCLVSIO CCCLXXVIII.
De teſtibus. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes infra duos menſes recipere & examinare procuret executor,hæc verba quomodo intelligēda.*

LIcet † dicatur in literam remiſſ.quòd teſtes infra duos menſes recipere,& examinare procuret executor, ſufficit quòd referatur verbum, infra duos menſes, ad verbum, recipere, & non ad verbum,examinare. Ita quod poſt duos menſes poterit examinare:licet do.Franc.& Guil.contrà. 1

CONCLVSIO CCCLXXIX.
De can.poſſeſſ. Rub.

ALIO poſſidente, & ignorante non quæritur poſſeſſio alteri canonicatus,& præb.per receptionem,& traditionem modicæ pecuniæ.

CONCLVSIO CCCLXXX.
Vt lite pendente. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Cauſa commiſſie neceſſario debet deuenire ad notitiam partis citandæ.*

SI faciens † committi cauſam audi. contra ab. & obtinens citationem ad pa.teſt.ante cita. execu, 1

ſpoliet aduerſ.reuocatur per modum attentati, quia ideo requirit cle.niſi.vt lite pend.exec.citationis, vt deueniat ad notitiam partis citandæ cauſæ commiſ. vt not.in c.cauſamque.de teſtib.in nouella, quæ locum habet ſtatim in actore.

CONCLVSIO CCCLXXXI.
De appellationibus. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Iudice ſe abſentante à loco iudicij, ſufficit appellare coram perſona authentica.*

1 SI poſt † ſententiam iudex ſe abſentet à loco iudicij, ſufficit appellare coram perſona authentica: nec tenetur iudicem alibi ſequi pro appellatione intimanda, & apoſtolis petendis. ff. quando appel.ſit.in ij.§ biduum. ſed ſufficit tunc proſequi coram iudice ad quem.

CONCLVSIO CCCLXXXII.
De re iudicata. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Expenſarum taxatio, ſi ſuccumbens poſt appellationem moriatur quomodo ſienda.*

1 SI ſuccumbẽs † in expen condemnatus moritur poſt appellationem per ſuum procuratorem interiectam.& detur ſurrogatus, qui venit ad cauſam non debent taxari expenſæ vſque poſt finitam cauſam appellationis. quia ſemel fuit ſententia appellatione ſuſpenſa: nec tunc contra ſurrogatum, ſed contra hæredem mortui: nec tunc per audientiam citare ſufficit: fallit in expen.regiſtri notario ſoluendis, quia habet ſtylus, quòd ſurrogatus, qui vult ſe iuuare de regiſtro, teneatur ad illas &c.

CONCLVSIO CCCLXXXIII.
De exceptionibus, Rubr.

NON poſſeſſor non auditur in proponendo obiectus, niſi aliud producat, per quod appareat de ſuo intereſſe. nec ſufficit probare, quoad hoc, gratiam primam, licet acceptatio, & prouiſio ſint probandæ.

CONCLVSIO CCCLXXXIIII.
De probationibus. Rubr.

PRO acceptatione, vel prouiſione probanda ſolum non datur remiſſio, ſi articulans ſe retulit ad inſtrumenta publica ſuper hæc confecta.

CONCLVSIO CCCLXXXV.
De præſumptionibus. Rub.

PRo lucto titulo, & probata aſſec. poſſeſsionis præſumitur, quòd ex illo titulo, per gloſſ. ff.de re.vend l.quædam.

CONCLVSIO CCCLXXXVI.
De ſententia excom. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Iuramento partis ſtatur, ſi dicat ſe poſt appellationem excommunicatam.*

1 SI iudex dicit † ſe non credere poſt appellationem excommunicaſſe, & ſi.&c. dicit ſe velle deſiſtere. creditur iuramento partis, quæ poſt appellationem fuit excommunicata, quo ad abſolutionem ad cautelam obtinendam, cum per hoc iudici modicum præiudicium afferatur.

CONCLVSIO CCCLXXXVII.
De prebendis. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Leproſaria vnita altari an ſit beneficium.*

SI contra † petentem altare, vt beneficium defendat, poſſeſſor dicens illud non eſſe beneficium, pro eo quod eſt annexum leproſariæ, quam dicit eſſe officium in eccleſia cathedrali, non auditur tamẽ. quia magis veriſimile eſt, leproſariam eſſe altari vnitam, quàm contrà. per not. in cle.per literas.de præb. Et quia eo, quòd dicit eſſe officium in eccleſia cathedrali, videtur fateri, ꝙ ſit beneficium. 1

CONCLVSIO CCCLXXXVIII.
De iudiciis. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Auditori quando non liceat ſine noua commiſsione in cauſa procedere.*

DEcreta † remiſsione, & bullata auditor de conſenſu partium non poteſt ſine noua commiſsione procedere, quia papa alij committendo, & manum taliter apponendo aufert iuriſdictionem auditori. de appell. vt noſtrum. cum ibi notatis per Innoc.& de conſti.cum M. 1

CONCLVSIO CCCLXXXIX.
De probationibus. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Beneficij impetrationem an ſufficiat probare per ſolam famam.*

SI in impetratione † beneficij expreſsi de cura, dignitate, & electione, ſufficit, quòd hæc probentur de communi replicatione, & fama: tamen. quia principaliter non tẽditur, & accedũt not. Inn. in materia notorij.de verb. ſignific. veniens tamen, quia talia narrata ex actis probationem non requirunt: vt not. Ioan. And. de lit.conteſt. exceptionis. & regula in famibus in concluſione &c. 1

CONCLVSIO CCCXC.
De probationibus. Rub.

SVMMARIVM.

1 *In eodem delicto plures concurrere poſſunt.*

ARticuli qui habent, quòd Titius me de tali beneficio tali die ſpoliauit, non contrariantur articulis, qui habent, quòd Mæuius illa die de illo beneficio me ſpoliauit. quia in † eodem delicto plures concurrere poſſunt, & verbum, ſpoliatur, latè accipitur, ſecundum not. Archi.de elect.generali. lib.vj. 1

CONCLVSIO CCCXCI.
De teſtibus. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Teſtium variatio quando non noceat.*

VBI tempus † non eſt de ſubſtantia, variatio teſtium in tempore non vitiat. per not.ff.de teſti. l.ob carmen.in fi.& per Ino.de hære.c.fraternitatis. in prin.& per Ioan And.in prima parte Specu. titu. de teſte.in add.ſuis. Sed facit contrà quod no.Cy.C. de teſt.l.teſtimonio.li.vj. Quæro circa hanc l.io fine. 1

CONC

CONCLVSIO CCCXCII.

De prabendis. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Metus preprius non tellit ea per qua peſſet reddi gratia nulla.*

1 MOrus † proprius non tollit ea, per quæ poteſt reddi gratia nulla, quę non veniunt ex dolo, vel culpa impetrantis, ſed potius ex inueriſimilitudine mentis ipſius concedentis per no.Io.And.in c. ſi motu.in nouella: vt ſi ſpectat ad præſentationem patroni laici, & de hoc literæ non faciant mentionem.iuxta no. de præben.c.ij. libro ſexto. per Ioan. moder.& Ioann.Andr.in nouella.

CONCLVSIO CCCXCIII.

Vt lite pendente. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Petens reuocari attentata quando non audiatur.*

1 SI petens † reuocari attentata, colorans petitorium ex infecto titulo non auditur, quia peius eſt, quàm ſi titulum non allegaret. iuxta no.Inno.c. dudum. de deci. Nec obſt. quòd concluſum non eſt in petitione, iuxta lecta, & not. in gloſ. per Innoc.de eau.poſ.paſtoralis.& per gl.& Inno.de teſti. c.ſignificarunt: quia intelligitur, niſi vehemens præſumptio ſit, de iure conſtare non poſſe, & quando allegant infectum titulum, &c.

CONCLVSIO CCCXCIIII.

De reſcriptis. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Verbi, ſummariè, vis & efficacia.*

CVM in commiſſ. petitur quòd poſsit procedi 1 ſummariè, † ſimpliciter, & de plano. ſine ſtrepitu, & figura iudicij, terminis palarij apoſtolici nõ ſeruatis, & ſola facti veritate inſpecta, & ſignatur.audiat Aegidius, & procedat ſummariè, & iuſtitiam faciat, cenſentur omnia prædicta per verbum, ſummariè &c. eſſe conceſſa, niſi aliquod de eis reperiretur eſſe deletum in commiſ.& ita nobis dixit dominus vicecancellarius. propter hoc, vt priuilegia omnia hodie multum faciliter conceduntur.

CONCLVSIO CCCXCV.

De confeſsis. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Confeſsio tacitè facta per productionem instrumenti an poſsit reuocari.*

1 ID quod dicit Inno.de cenſi.olim non poſſe † confeſsionem reuocari, quæ fit tacitè per productionem inſtrumenti, niſi inſtrumentum pronuntietur eſſe falſum, intelligitur, quantum ad ea, ſuper quibus inſtrumentum per ſe faciat fidem, quia ſublata confeſsione remanet inſtrumentum, aliàs non.

CONCLVSIO CCCXCVI.

De appellationibus. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Appellatio per procuratorem malè interpoſita, non nocet domino.*

1 SI appellauit † procurator pro eo, quia dicit ſuũ dominum poſsidere, & turbari, & dominus, qui appellationem huiuſmodi produxit, pòſt reuocet procuratoris errorem, dicendo ſe tempore appellationis fuiſſe ſpoliatum, nihilominus poteſt appellationi inſiſtere, quo ad effectum deuolutum per id, quod ſuprà proximè dictum eſt.

CONCLVSIO CCCXCVII.

De regularibus. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Monachus beneficiatus an ſubſit abbati.*

LIcet monachus † directum, & proprium inter- 1 dictum non habet contra prælatum, cui vouit obedientiam, vt no.Innocen. de accuſa. cum olim. habet tamen bene contra tertium etiam ſuperiorem ſuum, quo ad iurandum, ſed non quo ad obedientiam, ſi ſine cauſa &c. quia habet velle, quo ad beneficium, & quia præcariò ab abbate poſsidet. l.& habet.§.cum qui.& ideo habet interdictum l.qui pręcariò.ff.de præca.

CONCLVSIO CCCXCVIII.

De iniuriis. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Iniuriarum actio requirit ſpecificationes.*

IN actione † iniur. ciuiliter intentata requiruntur 1 ſpecificationes.ff.de iniu.l.pretor edixerit.in prin. vbi per Bar.ff.de dolo. l. item non exigit. & extra de procura.tuæ.

CONCLVSIO CCCXCIX.

De iniuriis. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Articuli an poſt terminum ſint recipiendi in actione iniuriarum ciuili.*

2 *Articuli obiectiui dati poſt terminum repellendi.*

3 *Noua dilatio an detur per viam reſtitutionis.*

AN in † actione iniuriarum ciuili, articuli dati 1 poſt terminum ſunt recipiendi: concluſum fuit, quòd ſic, ſi eſt res integra. & non interſit aduerſarij.per no.Cyn.C.de accu. l.ſi ea lege. & per l. mancipiorum.ff.de op.le.& not.gl.de verb. ſign.ſæpe.in cle. in fi. & quia articuli cenſentur de iure, & tales accipimus poſt terminum: quòd ſint de iure, patet. quia in hoc non conſideramus id ad quod tenditur, ſed potius cauſam ex qua agitur. Si enim contra electum. non vt aliquid acquiratur excipiẽs, ſed ſolum vt caſſetur eius electio, nihilominus articuli ſunt de iure, ſi cauſa de qua agitur, ſit de iure articulantis: vt probatur in cle. conſtitutionem. de elect. ergo hic non ponderetur id, quod ſemper agitur ad vindictam.ff.de colla.bonorum.l.ij.§.emancipati.ſed ſolum id, quod conſideratur, quòd cauſa de qua agitur, eſt de iure agentis, quia fuit iniuriatus, & offenſus, ergo &c. Et per hęc reſpondetur ad id, quod ſtylus habet articulos † obiectiuos datos poſt termi- 2 num cum declarationibus eorum repellendos, vt no Compo.de elect.c.quòd ſicut. & Io.mo. de regu. iur.in generali.lib.vj. Et Oldr.in quæſtionibus ſuis. con.xlij. ſecundum librum meum. Nec obſt. quod dicitur, quòd poſt terminum peremptorium ad probandum, &c. vt de reſtitut in integrum.capitu.coram. quia fateor id, quod dicit illud capi. videlicet quòd

1 quòd noua dilatio † non daretur, vt ibi etiam per viam reſtitutionis: vt ff.de mino.l.auxilium.in prin. vbi videtur caſus.ſed non probăt illa iura, quoniam ſi darentur articuli reintegra.abſque præiudicio partis, & maximè prope terminum, quando admittetur more purgatio.arg.l. & ſi poſt tres. eum ſim. ff. ſi quis cau. Non obſt.l.ſi ea.C.de accu. & l.ſi eo tempore.C.de temſ.pig.& l.diffamari.C.qui.ad liber.prouo.non licet: quia loquitur in termino cum magna cauſæ cognitione propter ſe ſolum: & principaliter ad concludendum poſt terminum aſsignatum: hic vero ſecus.quia imo etiam datur propter aliud, & ſine cauſæ cognitione:ergo &c.Hanc opi.ſunt ſecuti domini Gat.Bar. & Pet. Alij contra, ſaluo, quòd dominus Barto.dubitat.

CONCLVSIO CCCC.
De libelli oblatione. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Actiones duæ diuerſæ, ex eodem tamen facto deſcendentes, an poſſint in eodem libello ſub vtraque ſpecie intentari.*

1 Ciuilis, † & criminalis [a] actio ex eodem facto
a deſcendentes in eodem libello ſub vtraque ſpecie poteſt intentari. ratio, quia ad diuerſa tendunt:ſuper quibus ſimul ſentĕtia fertur. C. de ord. cog.l.iij.ſimile in auth.de fideiu.§.neque.facit auth. de man.prin. §. delinquentes facit quòd euitatur litium multiplicatio.Nec obſt.ff.de iniut.l.prætor.§.j. vi.bo.rap.l.j.§.ex hoc.de publi.iudi.l.interdum.iuncta l duobus.§.Iul.alias incipit,colonus. de iureiur. l.fundi.& l.fundum.de excep.& no. Cy. C.de edendo.l.edicta.& Cyn.in regula, nullus pluribus. quia loquitur cum actioni primo intentatæ accumulatur alia actio ex poſt facto:quo caſu per probationes ſecundæ fieret præiudicium in prima: hic ſecus cum ſimul, quia ipſæ probationes ſeipſas coadiuuabunt, cum ſimul valeant terminati:vt dixi ſecundŭ Guil. de Cugno.& Io.Nico.licet Cyn.contra.quando ciuilis actio termi.præiud.l.vna.ibi vide.& licet dum in nouitate officij mei aliqui domini, inter quos dominus Viuarien.nunc Cardina.& dominus Pet. modo epiſcopus Euſtulanus, de me opinionem dicti Guil. de Cugno.ad lega.mitarentur, tamen poſtea omnes domini etiam Viuarie.ſaluo Euſtulano, etiam tunc, & modo iſtam opi. amplectuntur. Vide plenius per dictum Ioan.Nico. in repeti.l.j.C.de fur.& in l.vna. C.quando ciuil.act. Hanc materiam plenè diſcuſsi.

a ¶ *Ciuilis & criminalis. Nota quòd libellorum ſpecies ſunt duæ: Vna habet locum in criminalibus, alia in ciuilibus. Quibus autem nominibus iſti libelli nuncupantur, vide per Specul. titu. de libelli concep.§.iij.*

CONCLVSIO CCCCI.
De regularibus. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Monachus prior an poſſit pro iniuria ſibi illata agere abſque conſenſu abbatis.*

2 *Vxore iniuriata iniuriatur & dignitas mariti.*

1 Si monachus † factus prior, ſiue præceptor pro iniuria ſibi facta, per ſciĕtem eum eſſe priorem, vel præceptorem, bene agit etiam ſine authoritate abbatis. Nam agere poteſt nomine præceptoriæ, & eo nomine agere videtur: igitur &c. Sed clarum eſt quod agit.vt præſumendum eſt eo modo, quo agere poteſt. Primum patet. quia dignitatem habet huiuſmodi monachus à prioratu, quæ iniuriatur, ſicut eſt in marito cuius dignitas † cenſetur iniuriari, iniuriata vxore. C.de digni.l.mulieris. libr. xij. & ideo agit.ff.de iniur.l.j.§.atrox. Nec obſt.de iniur. l.j.§.j. alia eſt enim iſta, quam illa, quæ ſimplici monacho fit.inſtit.de iniur.§.j.vbi dicitur, quòd vxor nō agit pro iniuria facta viro, pro eo quòd debet eam defendere vir, non econtrà, quia licet prior habet defendere prioratum, & pro eo agere, ius tamen agendi, recipit ab ipſo prioratu, & ideo magis videtur à prioratu defendi, quàm econtrà &c. 2

CONCLVSIO CCCCII.
De officio leg. De teſti. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Legati poteſtas quemodo probetur.*

Inter † priuatos poteſtas legati per reſtes probatur per not.Ioan.And.de offi.de legat.eum iniur. ſuper communi reputatione. 1

CONCLVSIO CCCCIII.
De officio legati. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Legatus de latere an poſſit res eccleſiæ immobiles alienare.*

2 *Legatus principe inferior legatur canonibus.*

Legatus † de latere [a] poteſt vnire, alienationes facere rerum eccleſiarum immobilium, & eccleſias diuidere, ac dimembrare, dummodo in dimembratione, & alienatione prælatŭ immediatum vocet, & eo vocato de cauſa inquirat, aliter non. Primum patet per c.vacan.de præbend.de excel.præla. ſicut vnire.iuncto c.abbatem.de elect.lib.vj. Secundum patet per c.ij.de re.eccle.non alie.iuncto, quòd ſi legatus eum † ſit inferior à principe legatur canonibus.c.j.de conſti. 1 a 2

a ¶ *Legatus de latere. Nota à latere poteſt cauſam per appellationem deuolutam infra terminos prouinciæ ſuæ audire, & terminare. q. q. vj.*

CONCLVSIO CCCCIIII.
De reſtit ſpolia. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Notorium inducitur per probationes admiſſas.*

Probationes admiſſæ in petitorio ante ſuſpenſionem petitorij, & cōcluſionem petitorij, adeo notorium inducunt, quòd poſt ſuſpenſionem petit, reſtitutionem impediunt, niſi per aliqualem impugnationem probabilem reddantur dubiæ, per glo. Innocen.de fil.presby.conſtitutus.& de diuor.ſigniſicaſti.iuncto de cohabi.veſtra.c.fi. de priuileg. eum olim. vbi habetur † argu. per probationes admiſſas notorium induci:nec valet, quòd poſsint impugnari, quia ita quælibet notorietas.ff.ad leg. Aquil.iude Neratius.§.fin.& de confeſ.c.fi. 1

CONCLVSIO CCCCV.
De cau.poſſeſſ. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Actori non licet, quod reo non licet.*

NEc valet, quod not. Bet. & Inno. de cauſa lique re ſolum, cum concluſum eſt: de teſti. c. ſignificaſunt. de cau. poſſeſ. c. paſtoralis. quia intelligitur, quoad effectum ſimul cum poſſeſſo. petitorium per ſententiam expediendi, quia poſteà non eſt locus impugnationi. hoc caſu ſecus, cum ſpoliatus poſsit etiam ex petitorio ſe defendere per regulam, non
1 debet † actori licere, quod reo licitum non exiſtit. Et quia antè dici poſsit liquere, probat §. ſinautem ex geſtis. C. de iudi. l. properandum. & ibi vide Aeg.

CONCLVSIO CCCCVI.

De reſtit. ſpoliat. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Ratio proprietatis præiudicans poſſeſſorio in rei reſtitutione, præiudicat uniformiter in fructibus.*

VBi lis conteſtata eſt ſimul in petitorio. & poſſeſſorio, & poſt ſuſpenditur petitorium, & poſt ſuſpenſionem ex iure petitorij facto notorio impeditur reſtitutio, non fertur ſententia in poſſeſ-
1 ſorio propter fructus, & expenſas: quia ratio † proprietatis præiudicans poſſeſſorio in rei reſtitu. præiudicat vniformiter in fructibus, & expen. quia ſi poſſet ſpoliatus, factus fuiſſet per lit. conteſt. in petitorio malæ fidei poſſeſſor. ff. de petit. hæredi. l. contra. §. ſed ſi ante. ergo &c. argum. ff. de euic. l. vendicantem. Et hoc dummodo agitur ex cap. reintegranda. ſecus fortè ſi interdicto. §. ex die. l. j. ff. vnde vi. licet dubitem propter l. certum. C. de rei vendi. & per hoc tolluntur no. Innoc. de priuileg. c. cum olim enim. & Innoc. & Hoſtien. de cau. poſſ. c. paſtoralis.

CONCLVSIO CCCCVII.

De exceptionibus. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Articulus conſuetudinis pro impugnatione iuris alterius non eſt admittendus.*

1 ARticulus † conſuetudinis contra ius, vel pro impugnatione iuris alterius non eſt admittendus, niſi ſpecificet actus, quia ſuper illis teſtes habent ſolum deponere, vt no. Ioan. And. poſt alleg. c. cum tanto. Et quia in his caſibus clariores ac altiores probationes requiruntur.

CONCLVSIO CCCCVIII.

De præſumptionibus. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Materia conſuetudinis aliquãdo cenſetur calũnia.*

1 QVando † in ſecunda inſtantia ex productis in prima per actorem, reus fabricat materiam conſuetudinis, cenſetur prima facie calumnia. per rationem. c. fraternitatis. de teſti.

CONCLVSIO CCCCIX.

De reſti. in integrum. *Rub.*

PEtens ſe reſtitui aduerſus tres diffinitiuas, debet de noua cauſa docere. ff. de mino. l. minor. auth. magiſtratus. in fin. j. reſponſi.

CONCLVSIO CCCCX.

De reſti. in integrum. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Petens ſe reſtitui poſt atteſtationes publicatas, debet ex noua cauſa docere.*

ITem ſi petat † ſe reſtitui ad producendum teſtes poſt atteſtationes publicatas, per no. Inno. de teſt. in integrum. auditis. Item ſi plura falſa ad obtinendum reſtitutionem principi fuerunt oblata, quia ex illis præſumitur alia falſa, & calumnia. 1

CONCLVSIO CCCCXI.

De ſenten. excom. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Iudex an poſsit excommunicationis ſententiam proferre parte non vocata.*

DEnuntiatio [a] † partis vocationem non requirit. probatur de elec. c. venerabilẽ. circa princ. in verbo obiectioni. ergo facit, quòd non eſt actus iuriſdictionalis, cum poſsit fieri poſt appellationem per iudicem à quo de appel. c. paſtoralis. in fin. quod allegat dominus noſter Grego. xj. papa indutus in pontificalibus Romæ in capella Iacobo de Cena ſuo aduocato fiſcali ad roborationem ſuorum proceſſuum tunc per eum publicè factorum. videlicet die veneris ſancta. xxvij. menſis Martij, Anno à natiuitate domini M. ccclxxvij. & ſui pontificatus ann. vij. quos proceſſus fecerat ſtatim contra Flore. & in crimine cum eis particip. & cõtra ciuitatem. & loca quæcunq; in quibus inhabitant, dictas perſonas excõmunicando, & dictas ciuitates. & loca, præſupponẽdo eccleſiaſtico interdicto allegabat aliud, videlicet, quod ſuper notorio procedebat. Tertium allego, quia cauſa ſuberat. de ſent. exco. c. Romana. §. penult. eo. ti. c. dilecto. & coadiuuate poteſt plenitudo poteſtatis: & ſine iniuſtitia cum vera notorietas ſupponatur.

a ¶ Denuntiatio. *Denuntiationem multiplicem notat Cardi. de relig. do. c. j. lib. vj. Et in quibus cauſis denuntiatio eſt neceſſaria, & in quibus non tenet: vide in brocar. Azo. de lo. & poteſtat. denuntia.*

CONCLVSIO CCCCXII.

De fructibus. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Bonorũ vi poſſeſſor ad teneatur ad fructus extãtes.*

LIcet † bo. vi. poſſ. teneatur ad fructus exiant. C. de rei vend. l. certum. tamen hoc intelligitur niſi eos bona fide tenuerit triennio. quia ſic vſucepiſſet. no. Bart. ff. de vſucap. l. iiij. extra rotam. 1

CONCLVSIO CCCCXIII.

De libelli oblatione. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *In criminibus an ſufficiat exprimere annum & menſem.*

LIcet dicat l. libellorum, quòd in criminibus † ſufficit exprimere annum, & menſem: tamen 1
vbi certa pars menſis eſt de ſubſtantia actus, illa diſtribuenda eſt. no. Bar. ff. de oper. no. nun. l. de pupil. & de nego. geſt. l. cum act. ſecundum dominũ Franciſcum. audi. non ſtudui, ſed concluſio rationabilis eſt, & vera.

CONCLVSIO CCCCXIIII.

De prebendis. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia habetur loco domicilij, & executio in ea poteſt fieri.*

Vbi

1 VBI ſuper parochiali eccleſia agitur † & eſt citatio contra poſſeſſorem eccleſiæ exequenda, ſufficit facere executionem in eccleſia, de qua agitur, & in eccleſia cathedrali, & ſufficit cle. cauſam. de elect. quia eccleſia habetur loco domicilij. nota. Inno. de priuile. ex ore. & hoc voluerunt omnes domini ſemper, & in omni cauſa ſeruari. ſecus ſi agatur de præbenda.

CONCLVSIO CCCCXV.

De præbendis. Rub.

SI impetraui eccleſiam, quia dixi quòd poſſeſſor tenuit eam cum alia incompatibili per plures annos non promotus, ſufficit probare quòd ita tenuerit, licet non probetur non promotio. de reſcriptis. ex parte.

CONCLVSIO CCCCXVI.

De præbendis. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Probatio leuis & iuramētū, in quibus habeāt pōdus.*

1 SI obtinens † capellam impetrat eccleſiam, non obſtan. capella, quam dicit de bonis ſuis fundatam, non tenetur probare, quòd ſic fuerit fundata, vel ſi habet probare, ſufficit eius iuramentum, vel ſaltem alia probatio leuis. Aegi.

CONCLVSIO CCCCXVII.

De appellationibus. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Clementina, Appellanti non habet locum in appellatione ab interlocutoria habente vim diffinitiua.*

1 CLE. appellanti, † non habet locum in appellatione ab interlocutoria vim diffinitiuę obtinẽte, ſicut ab interlocutoria, quę fertur ſuper attentatis, vel ſuper articulo reſtitutionis ad appellãdum, vnò poſſunt coram iudice à quo nouo induci. Dic vt ſupra in concluſionibus domini Guil. concluſione xiij fol. xlviij. & conclu. viij. fol. xlvij.

CONCLVSIO CCCCXVIII.

De reſti. ad appel. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Sententia iniuſta eſt ſufficiens vt quis reſtituatur ad appellandum.*

1 PEtens ſe reſtitui † ad appellandum, nedum habet probare impedimẽta, &c. imò habet etiam probare ſaltem præſumptiuè aliquid de iniuſtitia ſententiæ. Ratio, quia non eſt læſus enormiter, nec ſua intereſt appellare, niſi ſententia lata contra eum ſit iniuſta. ergo ar. l. Seio. & §. ſi minor. l. nam poſtea. probat c. cum veniſſet. de in integ. reſtitu. no. Innoc. eo. titu. c. coram. & c. cum ex literis. Sed quia agitur de hoc per modum præambuli, & de hoc in principali iudicio principalius cognoſcetur, ſufficit ſummaria, & leuis cognitio, de teſtib. c. veniens. ad exhi. l. iij. §. ſciendum. & §. ibidem.

CONCLVSIO CCCCXIX.

De reſcriptis. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Commiſſiones factæ à ſuperiore auditori grauaminis ſuper negotio principali, ſemper habent tacitam conditionem.*

2 *Auditorum palatij iuriſdictio multum reſtricta.*

SI auditori † grauaminis ab alio iudice, vel Card. 1
fierent mille commiſ. ſuper negotio principali,
ſemper habent tacitam conditionem. videlicet ſi
pronuntiatum fuerit malè proceſſum, & bene ap-
pellatum, & aliter non, niſi per narrata in commiſ.
vel aliàs expreſsè appareat, quòd voluerit à primo
iuriſdictionem auferre per not. Innoc. de conſtit. c.
cum M. de appella. c. vt noſtrum. & c. vt debitus. eo.
titu. per quæ apparet, quòd non eſt veriſimile, quòd
papa velit iuriſdictionem auferre iudici, niſi dicat,
vel de eius certa ſcientia appareat, quòd voluerit.
Item quia operantur alium effectum, quòd aliter
etiam in dicto euentu non cognoſceret talis audi-
tor de negotio principali. Nec ob. c. vt debitus. quia
loquitur in iudice à quo ordinario. Nec ob. quod di
cunt aliqui, idem in delegato: quia hoc dubium, &
quia hoc in audi. palatij non ſeruatur, quia † audi. 2
palatij ſuam iuriſdictionem multum reſtringuut,
pro eo, quòd ad papā facilis habetur acceſſus. Aegi.

CONCLVSIO CCCCXX.

De reſcriptis. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Iuriſdictio eiuſdem cauſa poteſt eſſe ſimul coram diuerſis iudicibus.*

ILlud quod in concluſione proxima præcedenti
dicitur, locum haberet etiam, ſi coram dicto au-
ditore grauaminis proceſſum eſſet per ambas par-
tes ſuper negotio principali quo ad hoc, quòd ſi
poſt hæc talis auditor pronuntiaret, bene proceſ-
ſum, & malè appellatum, nihilominus partes ipſæ
ſi vellent, redire poſſent ſine noua commiſ. ad iudi-
cem à quo, & coram eo procedere ſuper negotio
principali: quia † coram diuerſis iudicibus poteſt 1
eſſe ſimul iuriſdictio eiuſdem cauſæ, & procedend.
materia eſt de reſcriptis. c. j. c. cæterum. c. cum con-
tingat. cum ſimilibus.

CONCLVSIO CCCCXXI.

De præſumpt. De probatio. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Probatis extremis præſumitur medium.*

PRobatis † extremis præſumitur medium. No. 1
xvj. q. iiij. volumus. Ideo ſi probatur te fuiſſe
ſcholarem ante, & poſt confeſſionem rotuli Pariſiis
præſumitur, quòd fueris ibi ſcholaris tẽpore rotuli.

CONCLVSIO CCCCXXII.

De reſcriptis. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Auxilium extraordinarium non trahitur ad cauſam ordinario remedio iam prouiſum.*

COmmiſſo auditori directa in prima, vel in ſe-
cunda inſtan. ſuper articulis obiectiuis admit-
tendis non obſtan. eorum mala ſpecificatione, & la-
pſu termini in tertia inſtan. non prodeſt, quia termi-
ni ſunt inſtantiæ, & non cauſæ, & extraordinarium
† auxilium non trahitur ad cauſam ordinario reme 1
dio iam prouiſum. de appel. l. in cauſæ. modò in ter-
tia inſtan. iur. ordinario ſibi potuit prouidere bene
ſpecificando, & dando in termino, ergo, &c.

CON

CONCLVSIO CCCCXXIII.

De regularibus. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Monachus habens adminiſtrationem, agit actione quæ competit adminiſtrationem habenti.*

1 SI monachus † habens adminiſtrationem, talem ſe nominans, agit actione, quæ non poteſt competere niſi adminiſtrationem habenti, hoc non dicat, quòd nomine tali in dubio cenſetur illo nomine agere. ar. no. Inno. de præſcrip. cum ex officij.

CONCLVSIO CCCCXXIIII.

De appellationibus. *Rubr.*

SI iudex appellationis à diffinitiua eam pronunciauerit deſertam, & ſententiam tranſiſſe in rem iudicatam, & ab eo fuerit appellatum in termino ad dandum apoſtolos, poteſt reuocare grauamen. Vide latius in concluſionibus domini Guliel. in concluſione lxxij.

CONCLVSIO CCCCXXV.

De prebendis. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Nuntius apoſtolicus habens à papa conferendi xx. beneficia, etiam ſedi apoſtolicæ reſeruata, an poſsit conferre beneficia duplici reſeruatione reſeruata.*

1 SI papa nuntio † apoſtolico, vt ſuam nuntiationem felicius valeat expedire, dat poteſtatẽ conferendi xx. beneficia etiam ſedi apoſtolicæ reſeruata, ille nuntius conferre poteſt beneficia generaliter reſeruata, etiam ſi ſint duplici generali reſeruatione reſeruata, etiam ſi vacent per mortem collectoris, vel ſubcollectoris. Ratio, quia talis gratia non videtur facta ad impetrationem alicuius; & videtur eam feciſſe papa ſuiipſius gratia. Ideo latè eſt interpretanda, & ſpeciale eſt. in cap. ij. de præben. lib. vj. Sed ego contrà, maximè propter quandam regulam cauſæ, quam papa voluit in iudicio obſeruari, qua cauetur, quòd quæcunque gratiæ de beneficiis reſeruatis generaliter qualitercunque factæ, vel obtentæ ipſo iure non valent, niſi de reſeruatione generali fiat mentio expreſſa, & niſi reſeruatio huiuſmodi ſpecialiter fuerit ſpecificata, quæ regula habet locum in gratia facta motu proprio, vt apparet ex verbis, ergo & in gratia, de qua agitur, quæ non eſt motu proprio facta: tamen hoc in ea non exprimitur: vt c. ſi motu proprio. de præben. lib. vj. Et ad hoc eſt reſponſum id quod in ca. is cui. de præben. lib. vj. Nota quòd talis gratia facta collatori, non eſt ita ambitioſa, ſicut gratia impetranti, ſed non fui exauditus: videat Apollo. Ægidius.

CONCLVSIO CCCCXXVI.

De negligen. prela. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Deuolutio non ponitur niſi in caſu à iure expreſſo.*

2 *Deuolutio iuris eligendi & præſentandi ab inferiori ad epiſcopum, non eſt niſi conſolidatio iuris inſtituendi, & quaſi amotio ſeruitutis.*

QVando epiſcopus non ſuo iure, ſed deuoluto conferre habet, ex ſua negligentia non deuoluitur ius conferendi ad capitulum, ſed ad ſuum ſuperiorem immediatum. Et idem in confirmatione, & inſtitutione not. Innocen. & Ioan. Andr. poſt eum. de elect. c. cum in cunctis. ſuper fin. gloſ. not. Ioan. Andr. de elect. c. quanquàm. lib. vj. in nouella, ſuper penulti. gloſſ. not. Archi. & Ioan. Andr. poſt eum. ne ſe. vacan. c. vno. lib. vj. in nouella. Ratio ſumitur ex not. gloſſ. Ioan. Andr. in d. c. quanquàm. & Innocen. cap. quia diuerſitatem. quæ habet, quòd
† deuolutio non ponitur, niſi in caſu expreſſo à iure. 1
Idem etiam no. de ſup. ne. præla. cap. quia regulares, in gloſ. in clemen. Sed quid ſi patrono, vel electoribus negligentibus ad epiſcopum, ad quem ſpectat iure proprio ius inſtituendi, ſeu confirmandi, ius eligendi, ſeu præſentandi deuoluatur, nunquid epiſcopo negligente ordinare, hoc caſu deuoluetur poteſtas ordinandi ad capitulum, an verò ad archiepiſcopum? dominus Nico. videtur velle imaginari, quòd ad capitulum. Ratio fuit ſua, quia hoc caſu
† deuolutio iuris eligendi, & præſentandi ab infe- 2
riori ad epiſcopum, non eſt niſi conſolidatio iuris inſtituendi, & quaſi quodammodo amotio cuiuſdam ſeruitutis. Ita quòd ſecundum eum videtur principaliter conſiderandum ius inſtituendi originale. Sed puto contrarium quod probo, quia in inferioribus beneficiis, de quibus loquimur, æquiparatur quo ad deuolutionem de epiſcopo ad capitulum faciendæ, peccatum, quod committit epiſcopus in ordinando indignum negligentiæ epiſcopi in ordinando. probat c. cum in cunctis. in fin. alleg. licet ſecus in cathedralibus, vt probat c. quanquàm. cum ibi not. in gloſ. Ioan. Andr. modo ſi propter peccatum electorum deuoluitur ad epiſcopum, & epiſcopus ordinet ſcienter indignum, non deuoluitur ad capitulum, ſed ad ſuperiorem. not. Innocen. & Ioan. Andr. poſt eum, licet aliqui in hoc eos impugnent. in d. c. cum in cunctis, ergo, &c. Ratio, quia deuolutio non imponitur, niſi in caſibus iure poſitiuo expreſsis. not. Innocen. in c. quia diuerſitatem. allega. & probatur in d. c. quanquàm. cuiuſmodi iſte non eſt igitur, &c.

CONCLVSIO CCCCXXVII.

De dilationibus. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Terminum competentem qui habuit à iure, alius terminus dandus non eſt.*

IN cauſa quæ vertitur inter capitulum Agareñ. agens, & epiſcopum defendentem ſuper iuribus, & oneribus certis per epiſcopum denegatis. In qua per dominum Cardi. ſancti Euſtachij admiſsi fuerunt primò articuli capituli, & poſtea epiſcopi, & decretæ remiſsiones ad partes, & fuit capitulum vſum remiſsione ſua. Stetit epiſcopus in Auinioñ. ante mutationem curiæ vltimò factam de Auinioñ. ad Romam, & poſt illam mutationem vſque ad menſem Aprilis, quòd non fuit vſus remiſsione prædicta, & facta dicta mutatione, concluſit in cauſa ad inſtantiam capituli, quòd ſuam remiſsionem reportauit domino Cardinali ſancti Angeli, cui propter abſentiam domini ſancti Euſtachij cauſa huiuſmodi prædictæ remiſsionis non obſt. fuit commiſſa, à quo fuit pro parte domini epiſcopi ap-

pellatum propter admiſsionem, & decretam remiſſionem antedictis, & propter impedimentum dictæ curiæ mutationis, & quia remiſsione vſus non fuerat, & ea vti volebat. Quibus non obſtañ. domini omnes cum domino Panip. ſ.lnis & exceptis dominis Guilhardo, & Benedicto concluſerunt conſulei per me nomine dicti ſancti Angeli, dandos apoſtolos refutatorijbus, attenta notabili negligentia dicti epiſcopi. & quod cauſa differendæ ſententiæ præſumitur iſta fuiſſe allegata. per not. Innocen. de conceſ. præben. poſt electionem. & quia ſuppleri poteſt in ſecunda inſtantia. alleg. c. ibi de reſcrip. lib. vj. de præben. ſi clericus. ſed dicti duo domini pro eo contrà dixerunt, quia non fuit terminus aſsignatus epiſcopo ad remiſsionem proſequendam, &c. per not. Innocen. de præben. c. extirpandæ. Sed dicebant

1 alij domini, quòd ille, † qui competenté terminum à iure habuit, iuxta l. j. C. de dila. & l. fin. ff. eod. alius terminus dandus non eſt, ne propter eius negligentiam culpabilem alius damnum incurrat.

CONCLVSIO CCCCXXVIII.

[a]De ſequeſtra. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Venditio fructuum facta per poſſeſſorem beneficij poſt ſequeſtrationem, an inducat violationem ſequeſtri.*

2 *Ex actu non completo pœnam ipſo iure non incurri.*

1 SOlus tractatus videndi, imò nec ſola † venditio fructuum facta per poſſeſſorem beneficij poſt

a ſequeſtrationem, [a] de qua loquitur cle. ad compeſcendam, non inducit violationem ſequeſtri, nec dat locum illi cle. Ratio, quia tractatus non videtur actus completus. ergo &c. argu. c. perpetuæ. de elect. lib. vj. & not. ibidem in regula. in pœnis. & in regula, odia: in concluſionibus ibi diſputatis per Ioan.

2 Andr. quæ not. habent ex actu † non completo pœnam ipſo iure non incurri. Idem tenuerunt de ſolutione ſecuta ſequeſtrum facta propter venditionem præcedentem ſequeſtrum, quia refertur ad tempus venditionis ſecundum eos, per l. Seio. ff. de minor. Sed domi. Nico. in omnibus tribus præcedentibus contra, & ego cum eo, quia per quemlibet dictorum actuum nomine eccleſiæ factum præſumitur eum nomine ſuo facere, non poſſet dictus poſſeſſor committi contra interdictum in ſequeſtratione ſibi factum: quod interdictum habet, ne de eccleſia, ſeu eius iuribus, & ipſorũ adminiſtratione ſe intromittat. Igitur quilibet dictorum trium actuum eſt de ſe completus, quo ad pœnam dictæ cle. Nec obſt. quod in tertio refertur ad tempus venditionis: quia & ſi refertur, vt ponitur, tamen attento, quòd rector eccleſiæ parrochialis fructus etiam retentos ſuos non facit. vt not. Ioan. Andr. in c. præſenti. de offic. ordin. & Ioan. Mo. & Gar. de re. eccle. non alienan. hoc conſultiſsimo. in vj. & Archi. de reſcripr. ſtatutum. §. acceſſori. eo. li. fateri oportet, quòd actio petendi huiuſmodi pretium, & eiuſdem pretij receptio exercere non poſſunt niſi nomine eccleſiæ: ergo, &c.

a ¶ Poſt ſequeſtrationem. *Sequeſtratio eſt duplex, neceſſaria, & voluntaria: Neceſſaria eſt, quæ autoritate iudicis fit: voluntaria eſt, quæ fit cum partium voluntate: ſecundum Cyn. & Iacob. de areti in l. j C. de prohib. ſeque. Adde quòd regulariter ſequeſtratio eſt prohibita. eo. tit.*

CONCLVSIO CCCCXXIX.

De ſequeſtra. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Fructus beneficij quare ſequeſtrentur per prædicationem verbi Dei.*

PEr † prædicationem verbi Dei [a] incurritur pœna clemen. ad compeſcendam. Ratio, quia nõn 1 a

ſolum ſequeſtrantur fructus beneficij, imò & beneficium ipſum: vt dicta clemen. Et quia nomine proprio prædicare non poteſt, niſi miſſus à poteſtatem habente, [b] igitur præſumitur facere nomine eccleſiæ. b

a ¶ Verbi Dei. *Nota quòd ſolum Dei verbum debet prædicari. ij. ad Timothe. iiij. Prædica verbum, videlicet Dei. & Marci vlti. Prædicate Euangelium omni creaturæ.*

b ¶ Miſſus à poteſtatem habente, *Adde, quòd non omnis qui à papa, vel ab homine mittitur, à Deo mittitur, iuxta illud ad Roma. x. Quomodo prædicabunt, niſi mittantur? à Deo videlicet. ſicut ſcriptum eſt Eſa. lij. Quam ſpecioſi pedes euangelizantium pacem, euangelizantium bona.*

CONCLVSIO CCCCXXX.

De præbendis. *Rubr.*

SI præpoſituram eccleſiæ impetrauit A. tanquàm vacãtem, per extraua. exectabilis. & B. tanquàm vacantem per decretalem eandem, vel alias quouiſmodo vacandi per decret. execrabilis. & probauerint, & propter hoc obtinuit A. quia primus; & in tertia inſtantia ad ponendum, & articulandum B. propter clauſulam, vel alio quouiſmodo mutauerit, & tranſiuerit ad modum vacandi per decreta. de mulcta mutando tempus dictæ aſſecutionis dictæ præpoſituræ, B. etiam poſt terminum ad ponendum per modum declarationum poteſt etiam mutare tempus, vt redeat ad modum vacandi decretalis, exectabilis. nec cenſetur obiectus, nec requiruntur ſpecificationes exactæ.

CONCLVSIO CCCCXXXI.

De iureiurando. *Rubr.*

POſitio iurata per iuramentum credulitatis, reuocatur per modum erroris, non obſtante iuramento, quia iuramentum eſt de credulitate, nec aliquid aliud ad iuramentum calumniæ. igitur, &c.

CONCLVSIO CCCCXXXII.

De probationibus. *Rubr.*

CApellania honoris non probatur per teſtes, pro eo, quòd ſolet ſemper de iſta fieri ſcriptura,

CONCLVSIO CCCCXXXIII.

De probationibus. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſsio non ſufficit in his, quæ non poſſunt haberi niſi ex conceſsione principis.*

POſſeſsio capellaniæ non probatur per duos teſtes, quorum vnus dicit ſe vidiſſe in partibus portare illum rochetum, & cappam: alter dicit quòd id in curia vidit, quia capellani iſta extra curiã non portant, & quòd non ſufficit ſola poſſeſsio: ratio, quia † in his quæ non poſſunt haberi niſi ex conceſsione principis, non ſufficit poſſeſsio. vt ff. de aqua quotidi. l. j. §. permittitur. 1

CONCL.

CONCLVSIO CCCCXXXIIII.

De exceptionibus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Articuli obiectiui, minus bene ſpecificati, dati contra partem abſentem an admittendi.*

1 SI contra † abſentem dantur articuli obiectiui minus bene ſpecificati, Iudex ſi vult, in pœnam contumaciæ poteſt eos admittere vt veritas eruatur: quia quòd ſint male ſpecificati, dummodo ſint de bona materia, ſpectat ad partem allegare, & non tenetur iudex id ponderare parte non excipiente, dummodo effectus ſpecificationis non ſit magnus.

CONCLVSIO CCCCXXXV.

De exceptionibus Rubr.

SI contra Inſtrumentum procurationis factum ad permutandum contra impetrantem apoſtolicum qui poſt permutationem ſeu renuntiationem acceptauit, datur quòd conſtituens procuratorem erat infirmus, & de infirmitate huiuſmodi fuit mortuus: materia eſt bona, per cap. ij. de renuntia. lib. vj.

CONCLVSIO CCCCXXXVI.

De exceptionibus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Contra permutationē fraudulentam beneficij partes opponere ſe poſſunt.*

SI admittatur materia vna obiectiua pro vna alterius excluſoria: eoipſo omnes aliæ materiæ ab eodem contra eundem aliàs de iure bene licet, forte aliàs propter malam ſpecificationem repellendæ,
1 admittendæ ſunt, † quia principaliter non venit eorum admiſsio, ſed potius ad materiam admittendam coadiuuandum: vt ſi in caſu proximæ concluſionis detur coadiuuandum materiam infirmitatis de furore, & dementia, & de confectione & fraude dictæ permutationis, licet non in arcta ſpecificatione tales materiæ cum vnitate venient admittendæ. argu. ff. de acquir. re. do. l. quædam. ff. de re. vendi. l. in modic. Et quia fauetur acceſſorio. per not. Inno. de reſti. ſpo. cum ad ſedem, & de exceſ. præla. tanta. plus facit, quia excluſa eſt calumnia & præiudicium partis: quod intelligo maxime, vbi omnes materiæ ad eundem effectum tendunt, & ex eodem medio procedunt: quia aliàs forte diceretur, quòd ſeparatorum &c. ff. de calum. l. fin. ff. de condit. l. pater. in fin.

CONCLVSIO CCCCXXXVII.

De expenſis. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Expenſarum taxatio, vbi pars per interlocutoriā eſt condemnata in expenſis, quomodo fienda.*

1 SVper interlocutoria † ante ſentētiam latam cum condemnatione expenſarum in expenſis, taxatione taxantur expenſæ pro aduocato & procuratore, ſed arbitrariæ, & niſi multū laboraſſent, ſufficit pro aduocato in prima inſtantia vj. flor. & in qualibet aliarum tres: & pro procuratore in prima iiij. & in qualibet aliarum ij.

CONCLVSIO CCCCXXXVIII.

De appellationibus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Articulo deſertionis non diſcuſſo, poteſt iudex tertia inſtantia ſecundam ſententiam confirmare.*

IVdex tertiæ inſtañ. licet reperiat ex actis appellationem à ſecunda inſtantia interpoſitam deſertam: ſi tamen † de hoc non fiat quæſtio poteſt nihilominus ſecundam ſententiam confirmare: quia 1
non eſt articulus deſertionis diſcuſſus, & poteſt eſſe, quòd ſi diſcuteretur deſertio, excuſaretur. Et hoc maxime: quia appellans non poteſt de deſertione opponere, nec excipiendo hoc appellato etiam allegare.

CONCLVSIO CCCCXXXIX.

De iniurijs. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Articuli dati poſt terminum in cauſa iuris ciuiliter attenta, an ſint admittendi.*

2 *Iudex non eſt ſubiectus peremptorie.*

ARticuli † dati poſt terminum in cauſa iuris ciuiliter attentata, dati tamen verbo in termino, 1
& de materia libelli, & cito facti dati poſt terminum bene ſpecificati, & de bona materia. ſunt admittendi, non obſtante lapſu termini ſecundum partem dominorum: quia de iure, & ſtylus habet, quòd de iure articuli admittuntur poſt terminum. quia de iure, licet actio infamet, & tendat ad vindictam, probat cle. conſtitutionem. quia deſcendunt ex iure partis. Tum quia non multum intereſt partis, & res eſt in eodē ſtatu, per l. maioris. ff. de adopt. lega. & l. & ſi poſt tres. ff. ſi quis cau. Tum quia admitterentur probationes. C. qui. accu. non poſ. l. ſi ea. per Iaco. de Aret. & Cyn. & gloſ. in cle. ſæpe, contingit. Tum quia reſtitutus terminus ad declarandum vbi dare poſſent, & ita lapſus termini omnino perimit. Tum quia non petitur nouus terminus quo ad quid terminus eſt peremptorius. Et ita ſoluitur ad gloſ. cle. j. de except. Tum quia ſunt verbo & facto Tum quia libellus præceſsit. Tum quia palatium non vult, niſi æquitatem, & veritatem: & in ſecunda inſtantia ad hoc admitteretur. Tum quia
† peremptorium iudici non videtur eſſe præfixum, 2
ſed parti: ergo iudex admittere poteſt, ſi vult: ſed alia pars æqualis eiuſdem conſilij contra: quia terminus eſt peremptorius: & ita ſolue per gloſ. dictæ cle. j de except. alleg. not. de except. c. paſtoralis. per Paul. in cle. conſtitutionem. quæ diſſoluitur facilius per primam. In prima parte fuit domi. Nico. domi. Gul. & Ber. Cremona mecum. In ſecunda fuerunt domini Rob. Franci. Ioan. de Aurellis, & Gulicl. & Benedictus. declaret Apollo &c.

CONCLVSIO CCCCXL.

De iudicijs. Rubr.

SI proceſſus eſt validus, licet ſententia nulla ex illo per alium iudicem iuriſdictionem habentem, poteſt ſententia ferri, per not. Barto. ff. de appel. ſi expreſsim &c.

CONCLVSIO CCCCXLI.

De fide inſtrument. Rubr.

SIcut litera ordinaria prouiſiua in præiudicium apoſtolici cum de data dubitatur non probat,

nec litera ordinarij dans poteſtatem alteri huiuſmodi prouiſionem faciendi, vel vicarium generalem conſtituens, cum poteſtate prouidendi: quia ſi fidem faceret, eſſet tam modus ita facilis, & apertus ad cogitandum fraudem contra apoſtolicos, ſicut ante.

CONCLVSIO CCCCXLII.

De fide inſtrument. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Procuratorij copia in beneficiali cauſa, quando faciat fidem.*

1 SI copia † procuratorij in cauſa beneficiali appellantis exemplari ad inſtantiam appellantis, præſente, & conſentiente dicto procuratore prætenſo appellante ad probandum deuolutionẽ vnam cum inſtrumento appellationis, & intimationem per eundem procuratorem interpoſitarum coram auditore in lite producuntur, dicta copia ſeu tranſumptum ſub publico inſtrumento, vt prædicitur, productio, facit fidem: licet dominus Nicolaus in hoc dubitet.

CONCLVSIO CCCCXLIII.

De offic. vicar. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus vicario vel officiali ſuo generali dans poteſtatem conferendi decem beneficia vacantia vel vacatura, an talis conceſsio valeat ad vacatura.*

2 *Poteſtas reſtricta conferendi beneficia vacatura conceditur à papa.*

3 *Commiſsiones non debent eſſe venales.*

4 *Conceſsio gratioſa latiſsime eſt interpretanda.*

5 *Volenti & conſentienti non fit iniuria.*

1 SI epiſcopus vicario † vel ſuo officiali generali det poteſtatem in vicaria x. beneficia vacantia, vel vacatura conferendi, quo ad vacatura non valet conceſsio. Ratio eſt, quia generale concilium huiuſmodi conceſsionem prohibere videtur. de offic. lega. ca. deliberatione. §. prohibemus. lib. vj. c. nulla. de conceſ. præbend. c. conſtitutus. & c. cum dilecta. & eod. titu. deteſtanda. in vj. Nec obſt. ca. fi. de offic. vicar. lib. vj. vbi probatur, quòd vicario vel officiali generali dari poteſt huiuſmodi poteſtas vacatura beneficia conferendi, & ita eſt caſus quidam ſpecialis, qui not. per gloſ. de præben. c. ſtatutum. lib. vj. in fin. Reſpondent enim, quòd illud c. fin. de offic. vicar. loquitur, dum datur vicario, vel officiali generali generalis poteſtas omnia beneficia conferendi, quia tunc ſub propria verb. ſignific. vicariatus continetur, niſi eſſet mentis inuerſimilitudo, quæ per expreſsionem tollitur, & multa tranſeunt cum vniuerſitate ex literis, cùm ibi not. per Innocen. ff. de acqui. re. do. l. quædam. de contrahen. emptio. in modicis. Sed iſta ratio non vendicat ſibi locum in officiali, cui non admittuntur, niſi iuriſdictionalia, vt not. Ioan. Mo. de offic. vicar. cap. ij. & de inſtit. cap. ij. lib. vj. Vide per Ioan. And. de maio. & obe. cum olim. & de elect. quanquàm. in nouella. Præterea quia non eſt tanta dubitatio fraudis in illo, qui ſemper, & ſatis poteſt habere quid conferat, quàm in alio, qui non poteſt conferre, niſi pauca Sed tollitur hæc ratio per cap. ſtatutum. allega. vbi patet, cum ibi notatis, quia † reſtricta poteſtas conferendi beneficia 2
vacatura apud ſedem etiam poteſt dari. Dicebant quidam domini loqui dictum cap. ſtatutum. ſolum de vacante. ſed nihil eſt, quia illud, quo ad actum, & tempus conferendi, ſecus, quo ad poteſtatis conceſsionem. per ibi not. in gloſ. Ioan. Andr. in additionali in fin. c. poſita, & recitata in nouella. & idem poſuit Archidia. in eod. cap. in ſua gloſſ. pen. iuncta gloſſ. Ioan. Andr. & Archidia. qui allega. cap. fin. de offic. vicar. Dixit domi. Franc. cum quibuſdam aliis, quòd ratio cap. ſtatutum. locum habet, niſi incerta conceſsio poteſtatis beneficia conferendi non ſe referret ad primos, quia ibi non eſſet tanta præſumptio fraudis, ſicut ſi referretur ad certa, quæ primò vacarent in numero certo, vt hic, quia vt pinguiora conferret contra concilium, vt facilè præſumitur, poteſt committere fraudem. Caſus autem, quo referretur ad primos, eſſet indubitatus, quia primum vacaturũ conferendi non poteſt dari poteſtas. Caſus eſt in cap. conſtitutus. allega. & idem de quatuor, ſicut de vno ex identitate rationis, modò referatur hic ad primam ſecundum eum. per not. cap. non poteſt. ij. reſponſo. de præben. lib. vj. cum ibi allega. videlicet de verb. ſignific. l. boues. §. hoc ſermone. ff. de verbor. obligat. l. eum qui. ff. de lega. iij. l. fideicommiſſa. §. ſi quis x. de offic. ordin. c. ordinarij. in fin. ibi cum dicit: vel ea quæ, &c. ff. de condit. & demonſtra. l. hæc conditio. Et quia aliàs eſſet in poteſtate huius habentis huiuſmodi poteſtatem faciendi ſuas commiſ. venales † quod eſſe non debet ſua gratia ſemper illæſa manente, contra id, quod habetur ſuprà de reſcriptis, nonnulli. & capit. ſedes. & capit. ad audientiam. ij. ff. de contratabu. l. filium quem. §. ſed cum exhæredatio. ibi. alioquin venale, & beneficium rectoris, & ff. de pac. do. l. ſi liberis. quæ ratio allegatur per Ioan. And. in cap. quamuis. in nouella. de præben. lib. vj. fa. eodem modo ſicut l. hæc conditio. ff. de penu lega. l. j. alias eſt l. j. ff. ad leg. Falcid. §. item ſi ita. fa. de elect. cupientes. §. cæterum. lib. vj. de ele. ægro. cap. vno. eo. lib. §. ſi autem. facit optimè. ff. de verborum ſignific. l. inter illam. in princip. Et ad idem poſſunt allegari omnia iura per Ioan. Andr. in dicta decreta. non poteſt. in nouella. ſuper vlti. glo. ad probandum, quod intelligantur de primo. ff. de iure do. l. dotis promiſsio. de pac. do. l. inter ſocerum. §. vlti. qui & à qui. ma. non lib. l. fin. l. matrimonij. de leg. ij. l. cum pater certam. de verbor. ſignific. l. ſciendum. de bo. auth. iudic. poſſ. l. vlti. licet quòd non debeat de primis intelligi videatur expreſſum per glo. Ioan. Andr. in dicto cap. quamuis. ij. de præben. lib. vj. quam gloſſ. licet quidam eam reprobent, Ioan. And. ibidem approbat in nouella propter quaſdam abſurditates. ibi vide. multi fuerunt contra gloſſ. proximam alleg. & quòd ſicut mandatum de prouidendo de vacatura intelligatur de prima vacatura. Et idem Ioan. Andr. dicit in dicto cap. quamuis. lib. vj. in nouella per cap. ſi clericus. eod. titu. & cap. ne captandæ. de conceſ. præbend. eod. lib. Item licèt hæc conceſsio debeat intelligi de primis, ne diutius vagare habeat talis in præiudicium ordinarij collatoris, & ordinarium collatorem in ſuſpecto tenere, maximè ſi decret. habeat, &c. tamen opponitur, quia hæc interpretatio gratiam reddit nullam, &

alia

alia interpretatio redderet eam validam.modo interpretatio debet fieri, vt res potius valeat, quàm pereat. cap. abbate. de verbor.ſignific. potiſsimè in priuileg.de priuileg.c.ſi papa. ad municip. l.j.in fio. & ff.de leg.j.l.ſi quando.Videtur præſumendum per prædicta, quòd dictæ cōceſsionis gratiam gratioſè coocedens, voluerit eam facere omni eo modo meliori,quo potuerit ſortiri effectum, ſaltem vt valeat. Et ita non obſt. not.contra gloſ. c.quamuis.quia ibi valet conceſsio in primis.hic non.Item quòd ibi eſt conceſsio ambitioſè impetrata, hic eſt conceſsio
4 † multum gratioſa, quæ in præiudicium cooferentis latiſsimè eſt interpretanda.de conſtit.princ.l.iij. de deci.ex parte. not.Innoc.de dona.c.cum dilecti. & eſt facta ab epiſcopo Anxitan.collatore,ita quòd
5 ceſſat eius præiudicium, quia † volenti, & conſentienti non fit iniuria, neque dolus.C.de tranſanct. l.cum donationis.& regula.ſcienti.lib.vj.cum concordan. Addo aliam rationem,quia ſi iotelligeretur de ſpecie, io primis archiepiſcopus ſic committeodo feciſſet contra concilium generale,& ita peccaſſet.de ma.& obe.ſi qois venerit. ſi io genere intelligatur,quomodocunque vacauerit,non fecit contra concilium, oec peccauit, modò in tali caſu recipitur præſumptio, quia benignior eſt, vt noo peccauerit. ff. pro ſocio. l.metiro. ff. de dona. inter vir.& vxo. l. Quintus. & per hæc non obſtant omnia iura in contrarium alleg. quia loquuntur,vel vbi interpretatio fit in fauore illius, qui ex ea lucrum ſortiti debet: vel ſaltem,vbi interpretatio oon inficit ipſo iure diſpoſitionem,nec peccatum inducit.quomodo ergo à propria ſignificatione verborum recedemus per talem ioterpretationem,quæ actu vitiat ipſo iure, noo video, quia vt vitetur talis ioterpretatio vitians in beneficiis propriam ſignificatiooem excedimus,vt l.j.io fin.ad municip.& l.ſi quando.allega. & melios in cap.ſi papa.alleg.§.j.& cap.abbate.alleg. Video enim quòd gratiam facieos,vt gratia valere poſsit, nedum videtur velle facere id,quod loquitur, ſed etiam præambula, ſine quibus ſua gratia valere oon poſſet. inſtitut.qui ma.oon poſ.§.j.& de teſta.tu.§.j.C.de nec.ſer.hære.inſtitu.l.fin.ff.de ſerui, vrba.prædio.l.iiij.§.qui habet.ff.de acquir.hæred.l.illud.ergo fortius eſt præſumendum, quòd à propria verborum ſignificatione nolit recedere, cum præſumatur eam ſcire, quia archiepiſcopus, qui debet ſcire iura canonica.per Inno.de elect.c.cum in cunctis.fortifico,quia ſi non intelligitur de primis,&c. gratia non eſt ſpecialis, ſed generalis. probat cap. quamuis.alleg.in princip.& §.j.& probatur de conceſ.præben,cap.j.§.ſubiúctum.& cap.ne captandæ. lib.vj.de offic. delega.c.ex parte. modò licet oon in genere, tameo in ſpecie poteſt fieri hæc commiſsio vicario, vel officiali generali.not.gloſ.in cap.conſtitutus. aliàs facit, quia videtur, quòd liceat epiſcopo concedenti legem, quam vult ſuæ ſublimitatis conceſsioni facere,& ponere per l.in traditionibus ff.de pact.quod intelligo etiam de genere reſtricto, per capit.ſtatutum.allegat.cum gloſſellis ſupetiùs allegat.

a ¶ Si epiſcopus. *Nota quòd epiſcopus eſt perſona illuſtris,vt per Barto.in l.omnes populi.ff de iuſt & iu. Dicitur etiam ſpectabilis, & interdum ſummus ſacerdos,vt notat Specu.tit. de iurisdict.omn.iudi. Et epiſcopum oportet eſſe irreprehenſibilem. 1 ad Timoth.iij. An autem epiſcopus poſsit ſolum ea,quæ ſunt à iure permiſſa:an omnia, niſi prohibita facere, opinio eſt ſed ſecunda communior, & benignior. Et de hoc vide in ſum.confeſ. lib.iij.titu.xxix.de lapſis & diſpenſa.quæſtio.iiij.*

CONCLVSIO CCCCXLIIII.

De appellationibus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio iuſtificatur,ſi reperiatur articulos admiſſos eſſe impertinentes, obiectiuos, & male ſpecificatos.*

SI ab admiſsione articulorum appello: † puta quia impertinentes,vel quia obiectiui,vel defectiui: ſi reperiatur aliqois impertinens,vel obiectiuus,& malè ſpecificatus iuſtificatur appellatio.Ratio primi: quia dicendo articulos impertinentes,ſe refert ad omnes, & iuſtificata appellatione in vna ſimpliciter,verum eſt dicere bene appellatum. Verbum vero defectiuum refert ſe ad defectum formæ, maximè,quia defectus materiæ importatur per verbum impertineo. & ita noo ob.ele.appellanti.quæ requirit ſpecificationem. 1

CONCLVSIO CCCCXLV.

De probationibus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Articuli non bene ſpecificati materia obiectiua non probant.*

SI contra illum, † qui impetrando beneficium dicit ſe eſſe de genere comitum do.quòd imò pareotes ſui fuerunt, & ſunt de inferiori geoere, & ita eſt publica reputatio: vel ſi volo deducere conſumptionem dicendo, quòd per talem procuratorem ſuum legitimè cooſtitutum aliud tale beneficium acceptauit,ſed ooo deduco diſpoſitiuum modum, & formam cooſtitutionis, tempus, & locum, articuli non ſunt bene ſpecificati in materia obiectiua. 1

CONCLVSIO CCCCXLVI.

De appel. De procu. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Procuratoria exemplificata de iure communi non probant niſi præſente & conſentiente eo, de cuius conſtat intereſſe.*

SI per appellationem, † quam io cauſa beneficiali per procuratorem aduerſarij prætendo interpoſitam, deduco cauſam appellationis ad probandum procuratorium appellaotis, ſufficit mihi producere inſtrumentum dicti procuratorij exemplatum de voluntate procuratoris appellantis, appellando extra iudicium dictum procuratorem producentis: quia aliter melior fides per appellatum fieri non poteſt: licet dominus Nicol.dubitauerit, ne ſit io poteſtate partis cooſingere fraudem ſubmittendo falſum procuratorem. Sed dicitur, quòd hic contradicit do.ad cootradicend.admittend. Sed dic, quòd de iure communi exempla non probant oiſi præſente, & conſentieote eo de cuius conſtat intereſſe,vt aduerſario principali:nec ſufficit ſecundum eum conſenſus huius procuratoris prætenſi. Sed dicitur, quòd imo, quia aliter de procuratorio fides fieri non poteſt,cum procuratorium originale apud procuratorem debeat remanere. 1

CONCLVSIO CCCCXLVII.
De probatio. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Articuli in cauſa prophana de iure partis, non obſtante conclusione facta parte abſente &c. ſunt admittendi.*

1 ARticuli in cauſa † profana de iure partis non obſtan. concluſione facta parte abſente, licet vocata per audientiam, & non obſtante, quòd lapſo termino ad ponendum & articulandum dati fuerint, & oon obſtantę lapſo termino ad videndum articulos admitti vel repelli: & non obſtante concluſione iam facta, dummodo ſit facta cum poreſtate reuocandi, vel ſit dara commiſsio de procedendo ſummariè &c. poſſunt concluſione primitus reuocata, ſi auditori viſum æquum fuerit admitti.

CONCLVSIO CCCCXLVIII.
De reſcriptis. Rubr.

COmmiſſa cauſa ad inſtantiam Petri inter eum ac. M. & Ioan. non poteſt vigore commiſſ. huius finita cauſa reſpecto Petri agere M. contra Ioan. quia ſic perſona mutaretur, & non eſſet idem iudicium, ſaluo domino Nico. qui eſt contra.

CONCLVSIO CCCCXLIX.
De confeſsis. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Confeſsio facta coram non ſuo iudice bene probat.*

1 COnfeſsio † facta cōram non ſuo iudice probata, aliàs legitime coram ſuo iudice non excuſata vel reuocata legitime, bene probat. l. Publia. in fin. ff. depo. & l. generaliter. C. de non nu. pecu. licet acta huiuſmodi confeſsionis habita coram non iudice eam non probent per modum actorum, cum nulla ſint ipſo iure, & ita procedit cap. at ſi clerici. de iudi. & colligitur totom ex not. Innoc. de elec. per inquiſitionem. ſaluo quòd diſtinguatur de præſentia vel abſentia, & ſi prout aliàs de iure foret diſtinguendum de atteſtationibus habitis io vno iudicio, qualiter aduerſario inuito io alio non probat. vide de teſti. c. venieos, & c. conſtitutus. & c. præſentata. & ibi oot. & de fi. inſtru. cap. inter dilectos. vernec atteſtationes. cum ibi oot.

CONCLVSIO CCCCL.
De confeſsis. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Defenſio fraudis in validitate diſcuſſa & probata excludet probationem confeſsionis.*

SI permutatiuus per pauperem appellantem trahitur in cauſam: & appellatus ſuſpendit petitorium, & fatetur permutationem factam fuiſſe ante purificationem gratiæ ſuæ: ſed dicit & deducit ante ſuſpenſionem permuta. fuiſſe fraudulosam, & aliàs de iure inualidam: non cenſetur per dictam confeſsionem adeò conſtare de noo iure appellanti, quòd debeat dicta ſuſpenſio impediri: quia dicta defenſio
1 † fraudis in validitate diſcuſſa, & probata excluderet probationem confeſsionis antedictæ, quæ tamen in petitorio nondum diſcuſſa eſt, & in poſſeſſorio diſcuti non poteſt.

CONCLVSIO CCCCLI.
De dilationibus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Dilatio parti citatæ quando non danda vlterius.*

PArs † reperta in curia, & citata, licet pro inſtrumentis ſuis habendis de partibus debeat decerni ſibi compulſoria: & dum venerit termious ad producendum omoia, ſecondum circunſtantias, & diſtantiatum. & negotiorum terminus ad producendum omnia longior ſibi dari, vel poſt termioum ante concluſionem, vel ſententiam diutius expectare, tamen huiuſmodi occaſione oon debet ante terminum ad producendum omnia proceſſus cauſa in aliquo prorogari: nec tunc ſi petat remiſsionem ad patres, quia coram iudice remiſsionis produci potuerunt inſtrumenta. vt cle. ſæpe contingit. 1

CONCLVSIO CCCCLII.
De probationibus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Articulus obiectiuus minus plenè probatus requirit minores ſpecificationes, quàm nullo modo probatus.*

SI mandatur auditori per ſpecialem commiſsionem, quòd admittat articulos obiectiuos non obſtante lapſu termini, dom tamen fuerint ſpecificati, & aliàs ſunt admiſsibiles, & auditor reperiet eos non ſpecificatos eo modo quo requirit communiter materia obiectiua, ſed reperiit ſemiplene probatos, videlicet per vnom teſtem, & videlicet quòd poterit haberi aliqualiter veritas in curia: tunc debet & poteſt admittere eos ad probandum in curia infra certum tempus: quia minores † ſpecificatio- 1
nes requirit articulus obiectiuus minus plene probatus, quàm nullo modo probatus. Nam exacta ſpecificatio non requiritur niſi propter præſumptam calumniam ſecuodom omoes &c.

CONCLVSIO CCCCLIII.
De probationibus. Rubr.

SI agat abbas [a] pro monaſterio, & pro membris ſuis, non oportet quòd probet illa de membris eſſe vſqueqoo ſiot admiſsi eius articuli. a

a ¶ Abbas. *An autem abbas poſsit acquirere prioratibus ſibi ſubiectis, qui habent ſpeciales adminiſtratores & intitulatos: docet ſingulariter Ioan. Fabri, in §. et vero qui in fin. inſtit. de inutil. ſtipu. quòd ſic: quia illi prioratus ſunt de natura caſtrenſis peculij vel quaſi &c. quod nunquam exeat mentem tuam, quia paucis notum eſt.*

CONCLVSIO CCCCLIIII.
De probationibus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Sequentia declarant præcedentia, & medium debet ſapere naturam extremarum.*

SI principalis qui Manfredum procuratorē conſtituit apud acta, poſt iſtam cooſtitutionem ad eius ioſtantiam etiam aduerſarium prouocando bis compareat, & litem cooteſtatam non teſtando, quod per hoc non intendit reuocare dictum procuratorem, & poſt iſtas duas comparitiones, & lite per eum conteſtata compareat, & proteſtetur tunc quòd non intendit &c. reuocare ſuos procuratores

cutatores

curatores,&c. intelligitur fuiſſe proteſtatus ſpecia-
liter de dicto Manfredo, quis alias non apparet. ſt-
gum. ff. de lib. & poſthu. l. nominatim. & poſtea pro-
cedat dictus Manfredus procurator cum parte ad-
uerſa non contradicente, valebit proceſſus, quia
non videtur fuiſſe reuocatus: tum quia ſequentia
1 †declarant præcedentia: tum quia medium debet
ſapere naturam extremorum, & interpretari ſe-
cundum ea. Ideo ſi probantur extrema, potius præ-
ſumitur medium: & quia pars poſt non contradixit.

CONCLVSIO CCCCLV.

De teſti. De præſcrip. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſio decimarum quomodo probetur.*
2 *Antiqua poſſeſſio ſufficit pro coloratione tituli.*

MOnaſterium allegans contra rectorem paro
chialis eccleſiæ ſe in eius parochia tenuiſſe &
a poſſediſſe decimas [a] & à rectore ſpoliatum fuiſſe, &
1 in articulis ſui † poſſeſſorij reſtitutorij deducens
poſſeſsionem, de cuius initio hominum memoria
non exiſtit, & producens teſtes qui dicunt ſe id vi-
diſſe à ſuis patribus, auis, & aliis maioribus audiuiſ-
ſe: licet non dicant ſe contrarium audiuiſſe, vtpote
non interrogati, probant poſſeſsionem, colorant
titulum ſufficienter, & ſatisfacit per hoc cap. ij. de
reſtit. ſpol. lib. vj. Ratio, quia licet ibi titulus pro-
bandus ſit ſimile. ff. de inter. l. ij. §. quædam. & ff. de
aqua quotid. & æſtiua. l. j. §. permittitur. tamen in
hoc poſſeſſorio iudicio reſtitutorio ſufficit minor
probatio, quàm ſi ad declarationem tituli in petito-
rio iudicio principaliter ageretur. Faciunt not. Inn.
de verb. ſignific. cap. veniens. Secundo, inquantum
denotatio ibi notatur: & de teſti. cap. veniens. ij. cum
ibi not. Aliter enim probandus eſt color veritatis:
aliter veritas plus viget quàm reuera. Illud cap. ad
decimas. non requirit, niſi quòd tollatur veriſimi-
litudo calumniæ, quam iuris communis probatio
inducit: quam veriſimilitudinem ex ſola probatio-
nis præſumptione inſurgentem inducit alia pro-
batio contraria, quæ inſurgit ex dictorum teſtium
depoſitione. facit magis verbum, aliquem diu poſ-
ſediſſe. & verbum, n. ſi aliud oſtendatur, &c. quia
2 per primum patet, quòd antiqua † poſſeſsio ſufficit
pro coloratione tituli: per ſecundum patet, quòd
ſufficit aliud oſtendere, per quod ſit veriſimile iure
communi locum non fore. Et ita fuit etiam aliàs
obtentum me præſente, domino Vinarieñ. reſiden.
in rota.

a ¶ Poſſediſſe decimas. *An & quando ſolutio decimarum tollatur conſuetudine vel præſcriptione: vide pulchras remiſsiones in cap. cauſam. in princ. cap. de præſcr. vbi multa alia ad materiam decimarum.*

CONCLVSIO CCCCLVI.

De iudicijs. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Iudicium eſt ipſo iure nullum parte non citata, & citatione non executa.*

1 SI P. contra M. obtinuit † cauſam committi cum
poteſtate citandi perſonaliter, &c. & citatio
perſonalis contra M. fuit ad P. inſtantiam per Aud.
decreta ad partes & in partibus. ad P. venit M. di-
cens, tu, vt mihi dicitur, obtinuiſti citationem per-
ſonalem contra me ſuper talibus à tali auditore
paratus ſum ſubire iudicium: rogo eam mihi inti-
mes, & me cites. & P. reſpondit, faciam, dum mihi
placebit: veniteque poſtea M. ad papam & obtinuit
dicto auditori committi, quòd dicto P. tacito legiti-
me ſuper abſolutione ab inſtantia iudicij quam pe-
tit ipſe M. contra dictum P. ſibi faciat iuſtitiam: non
poteſt dictam abſolutionem dictus M. contra di-
ctum P. imo nec aliquid aliud præter citationem
obtinere: niſi prius eodem P. in partibus vigore di-
ctæ primæ commiſsionis & ſecundæ legitimè ad
inſtantiam eiuſdem M. citato, quòd non eſt iudi-
cium, niſi ſaltem citatione executa: & quia renun-
tiare potuit executioni citationis & ipſi citationi
dictus P. & quia tempus non habet executor ad
executionem exequendam; & quia fraus eſt in his
poſsibilis, & faciliter præmenda.

CONCLVSIO CCCCLVII.

De teſtibus. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Teſtes producti ſuper articulo, deponentes vltra articulum, plene probant.*

SI impetrans certam præpoſituram quam tenet
P. eo quòd P. eam obtinens ſit aſſecutus certum
archiepiſcopatum incompatibilem, & ambas digni-
tates tenuit annis pluribus ſimul: & ita deducendo
modum vacandi per decret. de multa, reſtrinxe-
ritque aſſecutionem in articulo probando ad cer-
tos annum, menſem, diem; tempus aſſecutionis ar-
chidiaconatus præcedētes: & teſtes † producti ſuper 1
articulo, deponunt vltra articulum, quòd etiam de
tempore præcedenti fuit aſſecutus præpoſiturã, &c.
nihilominus teſtes huiuſmodi plene probant. Pri-
mò, quòd concordant cum gratia. Secundò, quia
concordant cum articulo. non enim habet articu-
lus negatiue, quia ante tempus in eo deſcriptum
non fuerit aſſecutus P. præpoſituram: licet habeat,
quòd illo tempore fuit aſſecutus, & concordes ſunt:
de teſti. cum tu.

CONCLVSIO CCCCLVIII.

De teſtibus. *Rubr.*

SI teſtes ſuper dicto articulo deponentes dictum
articulum eſſe verum: pro eo quòd ita reputa-
batur publice & notorie, & fructus præpoſituræ
percipiebat, bene probant, licet non irrogati
non deponant ſe vidiſſe, quòd receperit dictos
fructus.

CONCLVSIO CCCCLIX.

De probationibus. *Rubr.*

PRædicti teſtes deponentes quòd P. tenuit
præpoſituram de tempore articuli, & ante, &
quòd tenuit archidiaconatum ſimul cum præpoſi-
tura de tempore ſequenti non percutien. ſed tem-
pus aſſecutionis præpoſituræ vel archidiaconatus,
nihilominus probant aſſecutionem præpoſituræ
aſſecutionem archidiaconatus præceſsiſſe. & locum
eſſe modo vacandi, per decret. de multa.

CONCLVSIO CCCCLX.

De accuſationibus. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Lex libellorum in quibus habet locum.*

1 LEx libellorum, locum † habet in actio. in iure, etiam ciuiliter intentata. & l. prætor edixit. ff. de iureiuran. & quòd dans libellum ſuper crimine ſacrilegij criminaliter tenetur ſe inſcribere: alioquin pars non tenetur reſpondere libello.

CONCLVSIO CCCCLXI.

De conſuetudine. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Agens ex conſuetudine ſeu præſcriptione quæ prætenditur contra ius commune intentata, tenetur actus deducere in articulis, ſuper quibus habent teſtes deponere.*

1 a LIcet agens † ex præſcriptione vel conſuetudine [a] quæ prætenditur contra ius commune intentata, ſecundum multos quos credo verum dicere, tenetur actus deducere in articulis, ſuper quibus habent teſtes deponere: ſecus tamen in interdicto vti poſsidetis. Ratio diuerſitatis, quia primo caſu in veriſimilem agit: imo non mirum, ſi magis arctetur ad ſpecificandum illud, ſuper quo ſoli teſtes habent deponere. Patet primò de reſtitut. ſpol. cap. ad decimas. patet ſecundo per id, quod dicimus in materia obiectiua propter præſumptam calumniam, & inueriſimilem, requiri ſpecificationes. de elect. vt circa cap. is qui. & cap. ſi procurator. & clem. conſtitutionem. l. libellorum. de accuſat. & no. Compo. de elect. cap. quòd ſicut. & cap. qui aliter. articulus quodammodo videtur eſſe iuris, ſed in ſecundo caſu articulus eſt ſolùm de poſitione, quia licet habeat effectus iuris, tamen facti eſt. de primo ff. de acquir. poſſeſſ. l. peregre. de ſecundo ff. quib. ex cau. ma. l. denique. C. de acquir. poſſeſſ. l. j. cum ibi not. & quia de iure partis eſt totus, & non ita communiter iuri communi aduerſatur, nec tantum præiudicium parit. Vide tamen quod circa id not. Ioan. in Spec. tit. de teſti. in addi. ſuis.

a ¶ Præſcriptione vel conſuetudine. *Nota quòd præſcriptio ſeu conſuetudo iam completa non interrumpitur, licet ſemel, vel bis fiat contrarium. Specul. tit. de præſcript. §. j. verſic. quia ſi poſt completam.*

CONCLVSIO CCCCLXII.

De præbendis. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Gratiæ communes & ſpeciales ſunt pares.*

1 SPeciales † gratiæ & communes ex ſui forma non impares ſunt, vt ſit locus cap. duobus. de reſcrip. lib. vj. Sed fuimus contra archiepiſcopus Corſien. & ego, & nobiſcum eſt dominus Mar. ſcripſi ſuper hoc pleniſsimè in ſexterno magno. Ægidius.

CONCLVSIO CCCCLXIII.

De litis conteſtatione. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Petitioni propoſita cum pars aduerſa non directè reſponderit, lis non dicitur conteſtata.*

SI deponens † contra depoſitarium, agens poteſt iudicialiter compellere depoſitarium ad rei depoſitæ reſtitutionem, & reus neget ſe habere rem, quæ petitur, vel ſi datis depoſitionibus, & articulis de depoſito facto concludentibus ad reſtitutionem rei depoſitę, interloquitur iudex de poſitionibus, & articulis reſpondendum fore, & reus reſpondeat dicendo ſe habuiſſe rē, & eam perdidiſſe, non reſpondendo directè ad petitionem, neutro caſu lis conteſtata cenſetur: tum quia per modum prædictum non videbatur dirigi modus agendi ad litem conteſtatam. tum quia petitioni non videtur eſſe aliqualiter reſponſum, &c. 1

CONCLVSIO CCCCLXIIII.

De conſuetudine. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Fructus beneficiorum curatorum, an debeantur poſt mortem eis, qui eorum adminiſtrationem habent.*

COnſuetudo [a] quæ habet † quòd fructus curatorum beneficiorum adminiſtrationem habentium debeantur defuncto pro primo anno, &c. non valet, quia eſt irrationabilis. &c. & eccleſiis oneroſa. Nec obſtat extrauagans Ioan. xxij. ſuſcepti. quia non loquitur, niſi in caſu, in quo defuncto deberentur. Modo ille caſus eſt in ſimplicibus, & quo ad hoc teneretur deciſio Ioannis Andr. ad quæſtionem per eum diſputatā ſuper regula, nemo poteſt. Ratio enim diuerſitatis patet euidens inter hos caſus, per not. glo. in cap. præſenti. de offic. ordin. libro ſexto. & tenuerunt notabiliores conſilij: alij contrà quia videtur, quòd ratio deciſionis Ioannis Andr. vendicet ſibi locum hoc caſu. a 1

a ¶ Conſuetudo. *Nota quòd quando conſuetudini veritas ſuffragatur firmiter valet. diſtinctione viij. veritate. & c. fruſtra. & xij. diſtinct. illud interpretatur, l. extra. eod. c. cum dilectus. Adde quod conſuetudo illa dicitur rationabilis quæ ſuſtinetur à iure. Not. per Innoc. eod. cap. vlt.*

CONCLVSIO CCCCLXV.

De reſtit. ſpoliat. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Fructus beneficij cui debentur primo anno, ſi illos propria auctoritate, non dicitur ſpoliare beneficiatum.*

SI poſtquam † beneficiatus fuit in plena, & libera poſſeſsione percipiendi fructus, ille cui debentur ex conſuetudine fructus primi anni ſi illos percipit propria auctoritate ſine violentia, non ſpoliat: ita quòd ſi agit beneficiatus iudicio reſtitutorio, materia conſuetudinis data in contrarium eſt poſſeſſorij excluſoria. Sed archiepiſcopus Corſien. & ego fuimus contra, quia dicta materia petitorium concernit ſecundum nos, Aliud enim eſt ius percipiendi, aliud poſſeſsio iuris percipiendi: & aliud ipſi fructus. Directè enim ad fructus non agitur, nec ad reſtitutionem poſſeſsionis eorum, ſed directè, & principaliter agitur ad reſtitutionem percipiendi, quantum prædicto primo anno, & conſequenter ad reſtitutionem fructuum in modum ſequelæ. ſed non fuimus exauditi, licet hoc nobis clarum videretur. 1

CONCL

CONCLVSIO CCCCLXVI.

De præbendis. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Minoritas tacita reddit gratiam nullam.*
2 *Impedimento vno ſublato quando ſecundum remaneat.*

SI minor xiiij. tacito de minoritate ætatis obtinuit primò à domino N. Greg. xj. papa moderno gratiam de canonicatu ſub expectatione præbendæ eccleſiæ Spireñ. & ſecundò fuit per nuntium apoſtolicum habentem poteſtatem dictos canonicatus, & præbendas conferendi collationem quorundam canonicatus præbendæ dictæ Spireñ. eccleſiæ certo modo vacantium, & poſſeſſionem eorundem licet ratione dictæ minoris ætatis nulliter & de facto, & poſt hoc duo & tertio idem minor dictos canonicatum & præbendam per dictum nuntium ſibi collatos poſsidens impetrat ab eodem domino N. reformationem dictæ gratiæ ſuæ primæ apoſtolicæ: non obſtan. defectu ætatis de aliis prædictis non faciens mentionem; ſuppoſita regula eod. domi. Nico. quæ
1 habet, quòd tales † impetrationes non valeant tacito de dicto defectu, dicta gratia reformatoria eſt ſurreptitia. Tum quia tacuit de poſſeſſione præbendæ, quam poſsidet. Tum etiam hoc ceſſante,
2 quia tacuit de alio defectu, videlicet † de renuntiatione tacita primæ gratiæ, quam fecit recipiendo præben. à dicto nuntio, & poſſeſſionem eius, per clem. gratiæ. de reſcr. in clem. & per clem. ſi iſta. de præb. iuncta l. ſi domus. de ſer. vt. præd. quia ſublato vno impedimento, aliud remanet.

CONCLVSIO CCCCLXVII.

De conceſſ. præb. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *In præbendis quis præferendus, an ille qui acceptat infra menſem, & purificat, & facit ſibi conferri poſt menſem: an vero ille qui acceptat, & facit ſibi conferri infra menſem.*

1 SI primus † in forma. dignum arbitramur, acceptat infra menſem, & purificat, & facit conferri poſt menſem: & ſecundus acceptat, & faciat ſibi prouideri infra menſem, & eſt in poſſeſſione, & tertius poſt menſem, & ante purificat onem, & collationẽ primi obtinet de eodem beneficio gratiam à papa cum clauſula, ſi non eſt alteri ius quæſitum in re: & tertius excludit primum: quia primus non habet niſi ius ad rem, & primus propter clauſulam ſuam retractiuam, quę hodie currit excludit ſecundum, quia clauſula retractiua inficit per decret. quicquid interim fit, licet, vt dixi. forſan acceptatio primi non valuerit pro eo, quòd purificatio non fuerit facta infra menſem. per l. bonorum. ff. rem rat. hab. Nam clauſula retractiua non concernit niſi vires decre. & habet locum cap. authoritate. maximè in ratione. Nec obſt. determinatio Ioan. Cal. in quæſtione diſputata per eum, vbi tenet, quòd valet collatio ordin. vel execut. ſecundi facta infra menſem primi, ſi primus ius non habeat, quia intelligitur, dummodo primus non acceptauerit, de quo per Ioan. mo. & Ioan. Andr. in cap. ſtatutum. de præben. lib. vj. de quo tetigi plenè intra lecturam do. Mar. ſuper clem. videlicet inter tit. de cenſi. & tit. de magiſt. in quæſtione ſecunda principali: vbi pleniſsimè de hoc. quia loquuntur in caſu, vbi impetrans non acceptauit, hic verò acceptauit, nec valet. quia
ex poſtfacto tollitur ius quæſitum per acceptationem, vel fortè potius impeditur, quia quod eſt ab initio inſectum, &c. cap. auditur. de elect. 2

CONCLVSIO CCCCLXVIII.

De re iudicata. *Rub.*

SI inter P. habentem contra Mar. tres diffinitiuas ſententias conformes ſuper eccleſia, poſt dictas ſententias coram auditore committat papa executori ipſius P. quòd ſi ſibi conſtiterit A. peden. lite contra M. vel finita ſe intruſiſſe contra eum ſententias exequatur. Non obſt. dicta lite pendente auditor de ſurreptione dicti mandati non debet cognoſcere, ſed ſtatim debet committere executori, qui ad hoc, & ſuperſedere quouſque fuerit contra A. executio facta.

CONCLVSIO CCCCLXIX.

De procuratoribus. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Procuratorium ad cauſas motas & mouendas deuolutas, &c. non valet.*

PRocuratorium ad † cauſas motas, & mouendas 1
deuolutas, & in quibus aſtringitur conſtituens in curia litigare, non valet, niſi in cauſis, quæ erant tempore conſtitutionis deuolutæ propter verbum præteriti temporis, & propter verbum, aſtringitur, præſentis temporis.

CONCLVSIO CCCCLXX.

De teſtibus. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Fama ſola contra impetrantem tacitam præſumptionem inducit.*
2 *Poſsidens beneficium an teneatur probare ſuam poſſeſsionem.*

TEſtis cum fama non probat exceſſum taxæ datum contra poſſeſſorem per modum obiectus: per not. Specu. tit. de fama. ver. quid ſi agenti oppo-
nitur. Sed nedum teſtis cum fama imò fama † ſola 1
contra impetrantem tacitam præſumptionem inducit: quod etiam caſu quo aliàs non haberet probare quòd infra taxam eſſet beneficium acceptatum: tamen hoc caſu probare haberet, videlicet ſi peteret
adiudicationem: ſecus tamen † ſi peteret ſe abſolui 2
tantum: puta quia poſsidet: quia non tenetur tunc probare. l. cogi. & tenetur probare actor plene. cap. in præſentia.

CONCLVSIO CCCCLXXI.

De præbendis. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Beneficia quæ ſint ſurreptitia.*
2 *Diſpenſationes ſunt ſtricti iuris.*
3 *Dignitates duæ curatæ non poſſunt ſimul obtineri.*

SI epiſcopus obtinens † prioratum, dignitatem, 1
curatam & caput collegij habentem, tempore ſuæ promotionis ad epiſcopatum, obtinet gratiam à papa antequam vacet dictus prioratus de dicto prioratu cum epiſcopatum tenendo tacite de cura, dignitate,

dignitate,& capite collegij: totum eſt ſurreptitium re ipſa,quia ſi talia vitiant prouiſionem per regulas cancellariæ, vt cap.cum in illis. & clem. ſi dignitatem.& cap.ſi.eod.tit.in antiquis.ergo talem diſpen-
2 ſationem fortiori ratione,quia† diſpenſationes ſunt ſtrictioris iuris, &c. vt not.cap.j. & fin. de fil.presb. lib.vj. & de præb. cap.non poteſt.lib.vj. per doct.& Ioan.mo. Regula in generali, maxime quia materia iſta eſt de iure communi: vt de elect. c.dudum. Ro.& de præb,cap.dudum.lib.vj. vel ſaltem præter ius:quia de arbitratiis non declaratis per dicta duo cap.alleg.proxime. Item ex alio capite:quia nedum dicta retentio habet duos prædictos effectus: videlicet effectum prouiſionis, & effectũ vnius diſpenſationis:imò effectum duarum diſpenſationum.Pri-
3 mo contra ius† quo cauetur duas dignitates curatas non poſſe teneri ſimul: vt cap.de multa.& clem. ſi plures.de præben. Modo conceſſa vna non propter hoc alia conceſſa videtur. de fil.presb. cap.ij.de ſer. vrb.præd.Nec valet dubium vnius domini,dicentis quòd imaginari poſſet illam non eſſe nullam, ſed annullandam: licet dictum ſuum poſuerit concluſione proxi. ſequen. pro eo quòd ſurreptio eſt de ipſa retentione, & requirit fore opus exceptionis: quia non eſt verum. per not. in cap.ad audientiam. de rap.ij. & c.fin. de præben. Et hoc, quia iſta ſurreptio procedit ex culpa epiſcopi, qui ſciebat huiuſmodi qualitates, & eas tacebat.

CONCLVSIO CCCCLXXII.
De prebendis. *Rubr.*

LOcum habent primitiua dicta de cura, etiamſi per verba exceptionis facta fuit mentio, per elem. ſi dignitatem.

CONCLVSIO CCCCLXXIII.
De iure patronatus. *Rub.*

IDem eſſet de iure patroni, ad quem ſpectaret præſentatio, tacuiſſe, per not. Ioan. Andr. Ioan. mo.& Archid.de præb. cap.ij. lib.vj.

CONCLVSIO CCCCLXXIIII.
De prebendis. *Rubr.*

PRæmiſſæ tres concluſiones locum habẽt,etiam ſi dicta gratia facta fuiſſet epiſcopo motu proprio: quia ſurreptionem quæ competit re ipſa, & procedit ex intentione, non tollit motus proprius. per not.Ioan.Andr.c.ſi motu.Item quia alia diſpenſatione opus eſt.dixi in fi.concluſionis primæ.

CONCLVSIO CCCCLXXV.
De officio deleg. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Citatio debet eſſe certa.*

1 PLuribus † ſubexecutoribus ad iudicandum inſolidum datis: vnus non poteſt coram alio citare:quia citatio debet eſſe certa:& incertum eſt an collega voluerit ſeu potuerit procedere: & an ſibi terminus placeat aſsignatus.

CONCLVSIO CCCCLXXVI.
De officio deleg. *Rubr.*

ETiam ſi valeret,non valeret ſaltem citatio facta coram collega ad alios actus gradatim: quia quo ad illos alios actus fieret, in quo fieri non poſſet.arg.de offic.deleg.c.cum in plures.& ita non valeret.arg.C.de don.inter vi.& vxo. l.quòd ſponſæ.

CONCLVSIO CCCCLXXVII.
De officio deleg. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Prior conuentualis an poſsit eſſe iudex.*

PRoceſſus † factus coram priore tanquam ſubexecutore apoſtolico non valet, niſi probetur illum priorem eſſe conuentualem. per clem. & ſi principalis. 1

CONCLVSIO CCCCLXXVIII.
De appellationibus. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Appellatio ad ſuperiorem etiam ſi appellans infra tempus appellationis non curauerit proſequi appellationem, an valeat.*

APpellatio † interpoſita ab epiſcopo ad archiepiſcopum,vel ad papam in palatio apoſtolico à papa recipitur, etiam ſi appellans infra tempus appellationis proſequendæ non elegerit proſequi apud papam, & ita recepimus opin. Spec.tit.de appellat. in ſecunda parte. §.nunc tractemus. ver.ſed & verbo,ſed quid. licèt Ioan.Andr.ſuper regula, in alternatiuis. de reg.iuris. lib.vj. in concluſione ibidem per eum diſputata, & in addit.Specul. in loco proxime prealleg. contrarium determinet de iure, licet id fateatur de iure ciuili, quia non poteſt appellari omiſſo medio de illo iure.de appel.l.impares. ff.eod.ſaluo etiam, ſi de iure canonico infra tempus appellandi eligeret. l.bonorum.ff.rem ra.hab. 1

CONCLVSIO CCCCLXXIX.
De iureiurando. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Delationi iuramenti an ſit locus.*

LIcet ſecundum† communem opin.non ſit locus delationi iuramenti.iuxta l.in bonæfidei. C.de iureiur. in cauſa criminali, nec in cauſa matrimoniali,vel beneficiali. primò propter l.vlt. C.de probat. ſecundò & tertiò propter periculum animæ & canonicum titulum, qui requiritur per not.de eo, qui mit.in poſſ. cap.eum qui.lib.vj. nihilominus ſi contra intruſum, & prætenſos intendentes probetur violentia, & intruſio per vnum teſtem non ad effectum alium, niſi vt feratur ſententia ſuper fructibus, qui percipi potuerunt etiam à tempore intruſionis, & etiam contra epiſcopum,& alios milites laicos per ſe, vel alios ſpoliantes locus eſt dictæ dilationi iuramenti,maximè ſi per alios teſtes probatur aliquid de fama, ſecundum Nico.de Cremo. & me. 1

CONCLVSIO CCCCLXXX.
De iudicijs. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Auditoris ſecunda inſtantiæ ſententia,qui non ſeruauit terminos conſuetos ſeruari, quomodo poſsit per auditorem tertiæ inſtantiæ confirmari.*

SI auditor † ſecundæ inſtantiæ in cauſa beneficiali habens poteſtatem procedendi terminis conſuetis non ſeruatis, & ſola facti veritate 1

inſpecta

inſpecta omiſit terminum ad producendum omnia ſequen. & parte vocata ſententiam tulit, auditor tertiæ inſtan. qui terminos omnes bene ſeruauit, poteſt nihilominus ſententiam dicti ſecundi auditoris confirmare, ſi aliàs reperit eam iuſtam. fecit enim quod facere debuit alter & non grauatur pars, quæ potuit producere coram eo.

CONCLVSIO CCCCLXXXI.
De exceptionibus. Rubr.

SVMMARIVM.
1 *Differentia inter ordinarium & collectorem.*

a 1 b SI ordinatius [a] veniens † per mortem Titij habens confirmationem in forma perinde valere, ac ſi Titius fuerit collector [b], &c. producat collationem ordinariam & cõfirmationem apoſtolicam. & ad excludendum expectatiuum apoſtolicum, qui acceptauit, det de collectoria, quia ſi aduerſarium non haberet, non haberet neceſſe dare de hoc, imò ſi daret materia tanquam impertinens, & non inuans repelleretur: ergo eſt obiectiua. conſequentia patet per not. Ioan. Andr. in addit. Spec. de teſte. Prima pars antecedentis patet, quia ſi collector non eſt, obtinet in vim collationis ordinariæ. Si collector eſt, obtinet in vim confirmationis apoſtolicæ. Secunda verò pars antecedentis patet, & ſequitur formaliter ex dicta proxima deductione primæ partis. conſequentia patet ex dicta proxima deductione primæ partis. conſequentia etiam ſequitur ex regula, quæ habet, quòd dicitur obiectiua, quæ non eſſet neceſſaria ſine parte, quam tenemus in rota, & tenemus: quia cum ad adiuuandum obiicientem nil facit, oportet etiam recipere eam vt impugnatiuam. vel nullo modo eam admittere. Et hanc opin. tenuerunt domini Nic. Guillel. Petrus, Franc. & quaſi dominus Benedictus. Alij verò contra, inter quos dominus archiepiſcopus Corſien. de quo miror, quia ſubtilis eſt literatus, & domini Robertus Guil. & Bertan. fateor tamen cum domino Benedicto, quòd ſi dicta confirmatio non produceretur, & articulans fateretur collectoriam, materia dictæ confirmationis eſſet de iure ſuo, quia eam probare tenetur, tunc etiam ſi aduerſarium non haberet.

a ¶ Si ordinarius. *Quis dicatur ordinarius vide per Fel. in c. poſt ceſſionem, in prin. de probat. Et an appellatione ordinarij, vel diœceſani veniat alius, quam epiſcopus idem in cap. cum olim. col. vij. de praeſcrip.*

b ¶ Fuerit collector. *De collectore vide per Fel. in cap. noſtra. in xxj. correlario. de reſcrip.*

CONCLVSIO CCCCLXXXII.
De teſtam. Rubr.

SVMMARIVM.
1 *Conditione legatarij, purificata hæres poteſt adire legatum.*

1 HÆres † legatam conditionalis habet de neceſſitate probare, nedum legatam, & conditionem de facto fuiſſe purificatam: imò etiam purificationem conditionalem de vita legatarij eueniſſe, quia hoc fundat eius intentionem. ergo, &c. arg. no. Bar. l. in illa. ff. de verborum ſignifi. per illam l. coniunctam. cum l. hoc iure. & quia venit non ex perſona ſua, imò ex perſona legatarij. ergo debet probare fuiſſe locum legato in perſona legatarij ipſo legatore viuente, quod non poſſet fieri niſi probaret conditionem fuiſſe tunc purificatam, vt l. cedere diem. & §. ex conditionali. ergo, &c.

CONCLVSIO CCCCLXXXIII.
De teſtamentis. Rubr.

SVMMARIVM.
1 *Intellectus. § tractari, in l. hæredis inſtitutio, ff. quando dies leg. ce.*

COncluſio † quòd §. tractari. in l. hæredis inſtitutio. ff. quando dies leg. ce. non habet locum in caſu, in quo ſubſtituto dato ſub conditione legatum, ſub eadem conditione relinquitur, ſed non expreſsè à ſubſtituto. Ratio, quia §. ille loquitur, vbi expreſsè legatur à ſubſtituto ſub conditione, à qua dependet ſubſtitutio. Et dicit, quòd pendente conditione moriens legatarius transfert pro eo, quòd conditio etiam non adiecta tacitè ſubintelligebatur. Ideo adiecta effectum operari quo ad hoc non habebat. Modo vbi expreſsè à ſubſtituto non legatur, licet cenſeatur ſub conditione legatum à ſubſtituto tacite repetitum, tamen hoc eſt verum caſu quo ſubſtitutioni locus erit: veruntamen quia caſu, quo ſubſtitutioni locus non eſſet, de legato hæreditatis onerata foret, & deberet hæres ipſi inſtituto ab inteſtato ſuccedens etiam abſque aliqua conditione & pure: & ita patet quòd legato talis conditio inhærens ſubſtitutioni non eſſet tacita, ergo expreſſa, quæ omni caſu ſuſpenderet, aliud genus cõditionis induceret. & ita ceſſaret ratio dicti §. tractari. Et hæc fuit ratio mea, quæ placuit dominis: & in hoc omnes concordarunt. 1

CONCLVSIO CCCCLXXXIIII.
De iudicijs. Rubr.

SVMMARIVM.
1 *Proceſſus factus vigore commiſsionis ſurreptitiæ, an ſit validus.*

PRoceſſus † factus vigore commiſsionis ſurreptitiæ, contra quam non fuit de ſurreptione exceptum, niſi longe poſt terminum videlicet nec remittere debet talis auditor, maxime ſi multum proceſſit alteri auditori habenti non ſurreptitiam commiſsionem, qui modicum proceſſit. per c. paſtoralis. de except. & quia non curamus qui procedat, eum tota iuriſdictio ſit papæ, niſi noſtra interſit. 1

CONCLVSIO CCCCLXXXV.
De conſeſsis. Rubr.

SVMMARIVM.
1 *Curſor portans communem commiſsionem, an poſſit ab vno petere integrum ſalarium.*

SI curſor † pro portatione remiſsionis à Ioan. petens ſalarium, non probat, niſi quia Io. fatetur quòd portauit communem remiſsionẽ inter ipſum, & Pet. tunc non debet Ioan. niſi in medio ſalarij condemnari: quia cum reſponſio facit vnum ſtrictum in totum deber recipi, &c. per nota. de confeſſ. cap. ſtatuimus. 1

CONCL

CONCLVSIO CCCCLXXXVI.

De arbitris. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Curſoris ſalarium belli tempore eſt augendum.*

1 PRo † portando remiſsionem ad Angliam tempore guerræ regum Franciæ, & Angliæ, poteſt arbitrari. ſalarium pro labore & expen. ad xxxvj. flore. attento quòd per vias diſtortas propter guerram deambulare oportet.

CONCLVSIO CCCCLXXXVII.

De præbendis. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Quænam ſit differentia inter præbendam gratialem, & corporalem.*

2 *Præbenda qualibet de iure debet gratis conferri.*

SI impetrans aliquod beneficium eccleſiaſticum dicit in non obſtantia ſua, quòd habet in eccle-
1 ſia Burgeñ. † præbendam gratialem, licet poſt conſtet, quòd imò præbenda, quam tenet, eſt corporalis, nihilominus gratia propterea non eſt ſubreptitia, etiam poſito, quòd gratialis differat à corporali, quia licet vtraque ſit præbenda data in titulum, & ad vitam, tamen gratialis moritur cum defuncto, vt cap. dilecto. & non corporalis. Et hoc maximè, ſi non conſtet ibi eſſe gratiales à corporalibus diſtinctas. Ratio, quia hic non diſputatur, niſi de errore circa qualitatem beneficij. cuius expreſsio falſa non mouit papam ad denegandum, tamen reſpectu canonici viuentis non differunt. Et quia papa hoc etiam ignoranter potuit credere, quòd omnis de
2 iure dicitur gratialis, cum † omnis præbenda de iure debeat gratis conferri. vt eccle. benefi. c. vt noſtrum. quòd ſit veriſimile papam ignoraſſe, patet de conſtitut. cap. j. lib. vj.

CONCLVSIO CCCCLXXXVIII.

De exceptionibus. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Reus poteſt vti contrarijs remedijs.*

1 SVppoſito † quòd capitulum ſancti Seuerini contra Rogeriũ canonicum præbendatum eiuſdem eccleſiæ, qui certum groſſum conſuetum antiquiori canonico aſsignari impetrauit à papa, tanquam generaliter reſeruatum, & per dictum Roge. docentem de iure ſuo trahitur in cauſam. ad excluſionem Rogeri det articulos de iſta materia: videlicet, quòd vltra groſſum terminum præbendarum ſunt huiuſmodi groſsi, & quòd ſint res prophanæ bonis capituli pauciores, vel minores ſecundum quòd ſunt canonici, & quòd ceden. vel deceden. habente groſſ. redit ſine hominis miniſterio ad capitulum, & dantur per capitulum in remunerationem laboris, per hoc augetur cultus diuinus, & tamen alias diminueretur. Item ſuppoſito, quòd det de alia materia, videlicet de iſta, quòd de conſuetudine eccleſiæ morien. vel deceden. &c. optat antiquior canonicus, &c. groſſum, &c. & capitulum ſibi aſsignet. & tenet ad vitam. prima materia inficitur per ſecundam, iſtud non videtur de iure procedere. Primò cum iſtæ materiæ non ſint contrariæ. Secundò quia etiam reus poteſt vti contrarijs remedijs, & totum pellitur.

CONCLVSIO CCCCLXXXIX.

De iudicijs. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Error in proprio facto quando ſit tolerabilis, & poſſit reuocari.*

COncluſio, † quòd vbi quis poteſt defendi ex 1
errore vel alio facto, [a] non ſufficit, quòd con- a
ſtet de errore in actis, niſi error allegaretur per illum, cuius intereſt allegare. probatur ff. ad leg. Iul. de adulr. l. ſi adulterium. §. idem imperator. in fine. & ibi not. per Bart. ad fi. ſecundæ col. lecturæ ſuæ. circa illam l. verſic. vlterius ex hac lege. quod eſt multum notabile, vt apparet, appellationem eſſe deſertam, & non allegetur, nihilominus poſsit ſententia confirmari, &c. Ibi enim loquitur, vbi erant probationes apparentes. Et iſtud eſt dictum domini archiepiſc. Corſien. videlicet domini Ioan. de Amelia dudum palatij apoſtolici auditoris, tertius poſt me, licet ſecundus fuit dominus Petrus de Narbona epiſcopus Eſtulanus.

a ¶ Ex errore, vel alio facto. *In facto proprio an, & quando ſit tolerabilis error, & poſſit reuocari, vide Bar. in l. j C. de confeſſ. ver. ſormo. Et quis ſit iuſtus, vel inuiſtus error in l. Celſus. de vſucap.*

CONCLVSIO CCCCXC.

De exceptionibus. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Illegitimi vtrum admittantur ad canonicatus cathedralium eccleſiarum.*

COncluſio † quòd contra commiſsionem, quæ 1
habet quòd prouiſus de canonicatu, & præbenda Meten. compellatur infra terminum ſibi per auditorem præfigendũ, docere ſe eſſe legitimum [a]: a
pro eo, quòd de priuilegio dictæ eccleſiæ Meteñ. eſt, quòd nullus illegitimus ibidem admittatur in canonicum. Opponitur quòd dicta eccleſia hoc priuilegium habet. exceptio tanquam dilatoria etiam præiudicialis eſt ante omnia diſcutienda, quia licet tangat petitorium, tangit etiam ſurreptionem. Simile eſt in cap. accepta de reſtitu. ſpoliat. Nec obſtat de reſcript. cap. ſuper literis. quia iſta commiſsio non eſt de iuſtitia, ſed potius gratioſa. Nec obſtat Iacob. de Aret. & Cyn. C. de probat. l. actor. ver. not. quòd negantem releuat præſumptio famæ, de qua ante omnia mandatur auditori inquiri. quia illud habet locum in communi materia, non in obiectiua, vbi fama non habet vim vnius teſtis. not. Spec. tit. de teſti. fa. tertia parte Speculat. ver. ſed quid ſi agenti. faciunt optime not. Innocen. de accuſ. cap. ſuper his. vt ſi ageret eccleſia Meten. pro præmiſsis. multum bene faciunt not. Innocen. de foro compe. ex parte, in glo. quæ in ſpit. not. arg. quæſt. vbi apparet de mente Innoc. quòd exceptiones peremptoriæ quæ non obſtarent in petitorio contra commiſſ. obſtarent in poſſeſſorio, pro eo, quòd ibidem maiorem gratiam obtinent.

a ¶ Docere ſe eſſe legitimum. *Nota quòd perfectè probare, vel ſcire non poteſt, quis ſit filius legitimus ſed ex præſumptionibus, & coniecturis. Iure enim præſumptione præſumitur legitimus, qui ex viro, & vxore natus eſt in legitimo matrimonio, vt l. filium. ff. qui ſunt ſui vel alie. iu. & hoc quando ambo in facie eccleſiæ coniuncti ſunt bona fide credentes ſe legitime copulatos, vel etiam, ſi alter tantum credebat.*

CONCLVSIO CCCCXCI.

De dilationibus. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Intimatio parti fienda, vt non ſit locus dilationi.*

1 ITem quòd vigore † dictæ commiſsionis proceſſus eſt ita fiendus, quia primò eſt tenor commiſsionis parti in curia per procuratorem litiganti in partibus intimandus: quia hoc potuit verſimiliter ignorare, ſicut dicimus de morte procuratoris, & de probatione promotionis, quòd de ſtylo non obſeruatur inter eos auditores, & quòd facta fide de intimatione aſsignetur terminus procuratori, vel principali, ſi comparcat ad ſatisfaciendum, quantum in ſe eſt fidem de legitimitate prædicta, &c.

CONCLVSIO CCCCXCII.

De indicijs. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Articulis poſt concluſionem admiſsis pars aduerſa poteſt ſe opponere.*

1 COnclusio, quòd ſi dantur articuli † poſt concluſionem, & citatur pars ad dicendum contra, videtur citari ad dicendum cauſam, quare non debeat propter huiuſmodi articulos concluſio reuocari, quia de hoc ſolo tunc diſcutiendum eſt, non autem ad dicendum defectus tangentes materiam, vel formam, quia de his ante concluſionem diſcutiendum eſt, & non poſt, & per conſequens, quòd ſi reuocetur concluſio, non deberent admitti dicti articuli niſi pars primò citet ad dicendum contra, vel ad videndum eos admitti, vt diſcutiantur dicti defectus, quia citatio quo ad hoc, nō videtur fuiſſe facta poſt concluſionem, & ſi videretur facta, non valeret, & ita reiteranda foret. de teſti. cap ij. ſuper verbo, rite. in clem. imò ſi voluiſſet, non eſſet admittenda citatio ad videndum articulos admitti: quia huiuſmodi citatio in vnoquoque medio fieri debet, & habet tacitam diſiunctiuam, puta, vel, ad dicendum contra. l. de vnoquoque. ff. de re iudi. Prætcrea, quia terminus ad dicendum contra concernit defectus materiæ, vel formæ. Alter terminus concernit alios defectus, quia non habet poteſtatem dandi, vel renunciauit, vel eſt excommunicatus, vel termini non ſeruati, & rationes alias iuris, vel facti infinitas, quæ mouere poſſunt. Nec obſtat quòd exceptio eſt iudic. quia ſi hoc procederet ad nullam diffinitiuam, vel interlocutoriam pars vocanda foret, &c. Et ſi contra fiat, grauata eſt, & potuit appellari ſecundum dominum Corſien. dominum Fran. & me. & domi. Nico. de Cremona: vt credo, alij contra.

CONCLVSIO CCCCXCIII.

De reſtit. in integr. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Ordinaria & extraordinaria remedia pure & ſine conditione ſimul non intentantur.*

COnclusio quòd ſi petens ſe reſtitui aduerſus contractum, ex quo poſſeſsionem rei alteri dedit, ex eadem cauſa intendit interdictum vnde vi, vel redintegrandæ, vel quo ad rei, vel quo ad fructus ſpolium repellendus eſt, tanquam ſibi contrarius, quia † ordinaria, & extraordinaria remedia pure & ſine conditione ſimul non intentantur, l. in cauſæ. ff. de mino. & quia ſe ſpoliauit, & ita non potuit dicere ſe ab alio ſpoliatum, & habet locum in prælato eccleſiæ ſe modo prædicto ſpoliante, quia ceſſantibus dolo, & negligentia ceſſat. l. ſi. C. de acquiren. poſſeſſ. quæ hic ceſſat, dummodo ponamus, quòd prælatus contrahens credidit bene facere, nec fuit deceptus dolo aduerſarij. negligentia enim notarij non poteſt. per not. Innoc. de conceſſ. præb. cum noſtris. 1

CONCLVSIO CCCCXCIIII.

De indicijs. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Procuratoris mors domino de iure eſt intimanda, non autem abſentia.*

LIcet mors † procuratoris ſit domino intimanda, ſecus tamen de abſentia, quia ſine intimatione tunc proceditur per audientiam. 1

CONCLVSIO CCCCXCV.

De exceptionibus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Abbas an poſsit incarcerare monachum, qui agit aduerſus ſe de iniuria ſuper ablatione bonorum beneficij.*

COnclusio, quòd ſi monachus † contra vnum prælatum ſuum, vel alium ab abbate intentat iudicium reſtitutorium ſuper beneficio, & agit de iniuria propter ablationem bonorum, & perſonæ ſuæ incarcerationem, & prælatus huiuſmodi dicit, quòd fecit vt iudex, & deſcribit malcficia monachi, propter quę proceſsit materia huiuſmodi, quia tendit ad crimen, & depoſitionem, inquirit ſpecificationem, & danda eſt in termino, aliter non valet. per l. libellorum. Nec propter proceſſum danda eſt remiſsio, quia ſcribi debet. de probat. cap. quoniam contra. & propter ſcripturas non datur remiſsio. 1

CONCLVSIO CCCCXCVI.

De confeſsis. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Error qui committitur in articulis, qui petuntur ad probandum admitti, ante concluſionem reuocari poteſt.*

COnclusio, quòd ſufficit † in articulis datis, qui petuntur ad probandum admitti, ante concluſionem verbo reuocare errorem: quia probatur error, dum correcti articuli cum ſuis correctionibus probabuntur: nec ante videtur admitti, niſi correct. probatio. Et ita ſolebat tenere dominus Viuarien. Et ita ſatisfactum eſt cap. de confeſſ. 1

CONCLVSIO CCCCXCVII.

De prebendis. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſsio vitioſa facit impetrationem inualidam.*

SI obtinens † parrochialem eccleſiam reſeruatam ex collatione ordinarij, ſciens reſeruationem eam, à papa impetrat facta mentione de reſeruatione, ſed non facta mentione de eius poſſeſsione 1

vitioſa, non valet impetratio. per not. de electione commiſſa. libro vj. & de elect. dudum Rotho. poſt medium.

CONCLVSIO CCCCXCVIII.

De teſtibus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio de ſurreptione gratiæ apoſtolicæ, non concernit exceptionem de tacita renuntiatione.*

COnclusio, quòd licet in concluſione ſuprà proxima probentur collatio ordinaria, & poſſeſsio inde ſecuta per teſtes, non ſufficit, niſi teſtes percutiant ad tempus ipſius collationis, & poſſeſſionis inde ſecutæ. Nec obſt. de re iudic. cum olim. prouiſus à papa recipiens ab ordinario facit in eluſione apoſtolicæ ſedis: quia † exceptio de ſurreptione 1
gratiæ apoſtolicæ non concernit exceptionem de tacita renuntiatione, vel priuatione, aut alias ipſius gratiæ infectione.

CONCLVSIO CCCCXCIX.

De rerum permut. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Furioſus non poteſt permutare.*

1 COnclusio, quòd articulus † infirmitatis, & articulus furoris contra permutationem per apoſtolicum impetrantem ſunt boni. c. ij. de re. lib. vj.

CONCLVSIO CCCCC.

De exceptionibus. Rubr.

COnclusio, quòd ſi plures materiæ obiectiuæ dantur ab eadem parte, quarum vna bene ſpecificata, aliæ licet non ita bene ſpecificatæ, tanquàm coadiuuantes admittuntur.

CONCLVSIO CCCCCI.

De reſtit. in integr. Rubr.

COnclusio, quòd reſtitutio in modum replicationis contra contractum implorata, cenſetur implorari incidenter. vt ff. de iureiuran. l. nam poſt. § ſi minor. & ita non haberet locum. cap. ij. de offic. iudi. nec requiritur obſeruatio terminorum.

CONCLVSIO CCCCCII.

De reſtit. in integr. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Reſtitutionem contra gratiam fieri poſſe, intelligitur, ſi reperiatur læſio.*

a COnclusio, quòd confirmatio [a] contractus † facta
1 per principem, etiam ex ſcientia certa, non tollit beneficium reſtitutionis propter enormem læſionem eccleſiæ in contractu. ratio, quia talis confirmatio licet tendit ad validitatem inualidi. cap. j. de tranſact. cum ibi no. non tamen tendit ad dictum beneficium, quod tendit ad inualidandum id, quod validum eſt, quia ad hoc non tendit. actiones etiam diſponuntur ſecundum intentiones agentium. cap. cum dilectus. de ordi. cogn. Nec ad alium effectum debent trahi. l. qui hominem. in fi. & clem ſi dignitatem. in fine. imò eſſet ſurreptitia, quia gratioſa, & nulla aliter: quia ſi papa ſciret læſionem, taliter non concederet, arg. cap. dudum. de in integr. reſtit. in fi. & fortè daretur reſtitutio aliàs per confirmationem. per c. cum ex literis. de reſtit. in integr. ſi commiſſum eſt hoc auditori, ſi & prout de iure. Nec obſt. quòd gratioſa eſt, & cap. cum ex literis. loquitur in his, quæ ſunt de iuſtitia. quia poſtquàm papa conceſsit reſtitutionem contra gratiam fieri poſſe, intelligitur, ſi reperiatur læſio, etiam non obſtante, quòd gratia ſit, vel commiſsio effectum totaliter fruſtraretur.

a ¶ Confirmatio. *Nota quòd confirmatio quælibet etiam principis intelligitur ſine præiudicio iuris tertij. vt in c. quamuis. de reſcrip. lib. vj.*

CONCLVSIO CCCCCIII.

De re iudicata. Rub.

COnclusio, quòd ſi auditor admittit duas materias contrarias, licet de iuris rigore poſſet in totum pronuntiare male proceſſum, quo ad materiam repellendam; & quo ad materiam admittendam, de æquitate eius admiſsio confirmari poteſt, vt fiat obreptio litis. Ægid.

CONCLVSIO CCCCCIIII.

De re iudicata. Rubr.

COnclusio, quòd ſi ambæ partes fateantur ſententiam latam, & appellatum eſſe, nec contradicat pars appellata, non eſſe infra decem dies appellatum, iudex non debet de hoc diſcutere, maximè ſi debet ſententiam confirmari, ſecus ſi appellatus non fatetur appellatum, per clem. ſi appellationem.

CONCLVSIO CCCCCV.

De ordi. cogn. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Spoliatus quis ab aduerſario beneficio, ante litis ingreſſum eſt reſtituendus.*

COnclusio, quòd quæſtione † ſpoliationis bene- 1
ficij [a] mota, incidenter per modum attentati, a
& lata vna ſententia ſuper attentatis, ſcilicet pro ſuſpenſione petitorij, reus ſpoliator propè ſecundam confirmationem impetret, vt præmiſsis non obſtantibus procedendum foret ſuper petitorio in poſſeſſorio ſimul, poteſt prius nihilominus poſſeſſorium expediri, ſi de eo prius conſtet, quia hoc non tollit commiſsio, ſed ſolum tollit priuilegium poſſeſſorij, quod habet, quòd in petitorio procedi non poſſet.

a ¶ Spoliationis beneficij. *Nota quòd cum quis ſpoliatur ab aduerſario rebus, vel beneficio ante litis ingreſſum reſtituitur. 3. q. 1. per totum. Adde quod ſpoliatio ſonat in factum non in exceptionem. Panor. in c. ex parte. de clo. non reſi.*

CONCLVSIO CCCCCVI.

De re iudicata. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Sententijs tribus latis pro ſpoliato, non debet amplius procedi ſuper petitorio, quouſque illa ſententia quo ad reſtitutionem poſſeſſionis. fructuum, ac expenſarum fuerint executioni mandata.*

COnclusio, quòd in caſu proximè dicto fuerunt latæ † tres interlocutoriæ conformes ſuper 1
huiuſmodi attentatis, pro ſpoliato non debet poſt illas tres ſententias ſic latas amplius procedi ſuper petitorio, [a] quouſque illæ ſententiæ quo ad reſtitu- a
tionem

tionem poſſeſsionis, ac fructuum, & expenſarum fuerunt executioni mandatæ. Ratio eſt, tum primò, quia venit ad eum caſum, à quo non incepiſſet ante ſuum completum eſſe dicta commiſsio, nam completum eſſe, non eſt quouſque doret proceſſus in petitorio. ergo vitiatur. patet antecedens, quia papa modo non concederet talem commiſsionem, ſi ſciret tales tres interlocutorias fuiſſe concorditer latas. patet conſequentia. ff. de ſerui. l. generali. §. pro parte. & ff. de verb. oblig. l. poſſunt. §. fin. in princip. Secundò quia aliàs tribus ſententiis concordibus fieret præiudicium contra clem. j. de re iudic. Tertiò quia hæc commiſsio eſt contra ius odioſa, & ideo ſtrictè interpretanda, & tamen non dicit, quòd fiet executio ante omnia, ſed loquitur ſolum de proceſſu, qui tamen fertur per ſententiam. ff. de re iudic. l. j. Confirmat dominus Franc. quia videntur hic eſſe duo priuilegia huiuſmodi poſſeſſorij: vnum, quo ad proceſſum, qui fit ante ſententiam, & illud propter dictam commiſsionem eſt bene ſublatum: aliud, quo ad proceſſum executoris, & poſt ſententiam, & illud non eſt ſublatum, ſed hoc facit magis contrà, quàm pro: quia reuera non eſt, niſi vnicum indiuiduum priuilegium, vnico & indiuiduo iure conceſſum. Ideo in totum videtur eſſe ſublatum. Item confirmat dominus Nico. quia in materia attentatorum non dicitur, quòd non procedatur, &c. ſed quòd ante omnia reuocentur. Hoc verò concernit magis principaliter executionem quàm proceſſum. Commiſsio verò principaliter concernit proceſſum. Sed hoc facit contrà, quia bene videt, & commiſsio de hoc priuilegio attentatorum mentionem facit, & vult, quòd non obſtet proceſſui ipſius petitorij, & tamen aliàs noceret. Quarto, quia non dicit, niſi quòd procedat in vtroque, quòd eſſe non poteſt, niſi vtroque proceſſu durante, ergo vſque ad ſententiam vlt. ſuper poſſeſſorio latam ſolum, & duntaxat. Quinto, quia non refertur hæc commiſsio, niſi ad dandum, non refertur ad executionem, ergo, &c. Sed ego fui, & ſum contrà. Primò, per contrarium rationem primæ rationi, quia tunc non vitiatur, &c. quando poſt ſuum completum eſſe, &c. vt ff. de ſerui. l. vt poſſeſſorium. §. fin. & dicta l. penul. §. j. ij. reſponſo. ff. de verb. obligat. Modo hic habebat ſuum completum eſſe gratia in dicta commiſsione facta, etiam ſtatim antequàm ad alia procederetur, licet huiuſmodi completum eſſe, haberet cauſam continuam, & durabilem producentem effectum vt pote, quòd proceſſui petitorij priuilegium poſſeſſorij etiam per modum attentati intentati in aliquo non obſtaret. Secundò per contrariam rationem ſecundæ rationi, quia mens commiſſ. non fuit derogare quo ad hoc iudicio poſſeſſorio, quando iudex in eo continuò, & ante, & vſque ad ſententiam, & etiam poſt ſententiam vſque ad completam eius executionem continuo procedere poſſet. & infra not. fa. in aliquo commiſsio cõtra cle. vt calumniis. de iureiur. ſed fuit intentio eius fauere petitorio quo ad hoc, vt priuilegium attentatorum, de quo, vt lit. pend. cap. ij. in clem. cum ibi nota. proceſſui in petitorio in nullo obſter. modo clem. vt calumniis, loquitur ſolum de tollendo impedimento, quòd tribus ſententiis concordibus obſtare haberet. Tertiò, per contrariam rationem tertiæ rationis contrariæ, quia licet hoc ſit regulare, quòd ea, quæ ſunt contra ius commune, ſunt ſtrictè interpretanda. ff. de act. & oblig. l. in honorariis. §. ſed cum reſciſſa. nihilominus, vbi ſunt talia, ius aliquod contra quod veniunt in ius commune, reducunt ad ius commune magis commune, ſunt fauorabiliter interpretanda, & non reſtringenda: pro eo, quòd cum naturale eſt illud ius ſpeciale ad commune redire. ff. de pact. l. ſi vous. §. pactus. verſic. quòd in ſpecie. licet enim commiſsio ſit contra ius ſpeciale materiæ attentatorum, tamen eſt ſecundum ius commune, quòd duæ quæſtiones ſimul motæ ſimul tractentur. quod patet, quia ius ſpeciale attentatorum priuilegium ab omnibus appellatur. Quarto circa idem, quia ſi contrariorum eadem eſt diſciplina. inſtit. de his, qui ſunt ſui vel alie. iur. & in priuilegio poſſeſſorij dicunt iura non procedi debere in petitorio, quouſq; proceſſus poſſeſſorij fuerit expeditus. cap. paſtoralis. de cau. poſſ. & tamẽ intelligitur in poſſeſſorio etiam vſque ad executionem. ergo idem in commiſsione prædicta, vt ibi verbum proceſſus ad proceſſum executionis extendatur, vt de reſtit. ſpol. c. piſanis. facit, quia licet in executione non ſit neceſſarius talis proceſſus, ſicut ante ſententiam, tamen aliqualis neceſſarius eſt. ff. de re iudica. l. à diuo Pio. §. ſuper hæc. Quinto per contrariam rationem quartæ rationis contrariæ. Nam vnaquæque diſpoſitio debet habere & recipere ſuam interpretationem ſecundum finem, ad quem tendit. probant iuta ſuprà alleg. facit de teſtib. cap. veniens. Modo conſtat, quòd gratia facta per dictam commiſsionem non tendit, vt dicta materia attentatorum in aliquo priuilegietur, & maximè non tendit ad hoc, quòd illi materiæ competit de iure communi, videlicet, quòd in ea cum petitorio procedi poſsit. ff. ad municip. l. j. in fi. ſed potius tendit, vt dictæ materiæ attentatorum priuilegium cooperatur, & quòd petitorio beneficium afferat, vt videlicet in eo procedi continuo, & ſtatim poſsit, illius materiæ attentatorum priuilegio non obſtante. Modo proceſſus petitorij non finitur, niſi quouſq; in eo remanet aliquid ad agendum. C. ad Sylla. l. j. in fine. ergo, &c. Ergo propter nullam materiam, de qua loquimur verbum ſimul debet interpretari ciuiliter, vt durante, vel non durante proceſſu attentatorum procedatur in petitorio. Vel debet intelligi, & melius, quòd durante proceſſu poſſeſſorij, ſeu attentatorum etiam coram quocunque procedi poſſet in petitorio, modo durat proceſſus, quo ad executionem coram executore. ergo, &c. Sexto per rationem contrariam quintæ rationi contrariæ, & etiam rationi quartæ, quia dum priuilegium conceditur cauſę, non debet conſiderari perſona iudicis, ſed materia cauſæ: quia perſona iudicis non priuilegiatur, ſed cauſa, vt mandatur auditori cauſæ in prima inſtantia, quòd procedat ſummariè, &c. Auditor ſecundæ inſtantiæ hoc facere poterit: quia non ſit præiudicium perſonæ ſed cauſæ. Ita tenemus. Modo hic non ſit præiudicium auditori, ſed potius parti petitorium intentanti, & cauſæ ſuæ, ergo, &c. Et ita verbum ſimul debet bene recipere ſuam ciuilem interpretationem, vt dixi. Septimo, quòd cauſa, quare fuit conceſſa commiſsio, fuit vt vitioſus non daretur ingreſſus ſpoliato ad beneficium, & vt lites abbre-

uienrnt. ſed iſta durat etiam pendente executione. Ægidius bellemere.

a ¶ Super petitorio. *Petitorium iudicium quod ſit, vide C. qui legiti perſo. l. fin. & plenè Spec.*

CONCLVSIO CCCCCVII.

De iudicijs. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Citari an aliquis poſſit ab auditore cameræ apoſtolicæ extra curiam.*

1 COnclusio, quòd auditor † cameræ apoſtolicæ nullo modo poteſt citare extra curiam, niſi habeat hoc à papa ſpeciale mandatum, vel niſi ſuper hoc in aliquo caſu ſpeciali habeat conſuetudinem ſpecialem, & hoc eſt contra ius. not Ioan. mon. in regula, generali. contra quod non poteſt auditor cameræ imò nec camerarius, vel alius præter papam. Item quia cur. eſt ſibi pro territorio, ergo & præſertim non poteſt citare perſonaliter. Et in hoc arguitur eius temeritas, quia prætendit ſe eſſe executorem proceſſuũ, qui fiunt in die cœnæ, imo omnium conſtitutionum papalium, tanquàm ordinarius, & per hoc omnem iuriſdictionem ordinariorum, imò potius apoſtolicam nititur occupare. Ægid.

CONCLVSIO CCCCCVIII.

De probationibus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Articuli fundati ſuper gratia non admittuntur in cauſa beneficiali.*

1 COnclusio, quòd † in cauſa beneficiali non debent admitti articuli fundati ſuper gratia, cuius ſumptum de regiſtro literarum ſtatim haberi poteſt, niſi ſumptum huiuſmodi habeatur, & producatur, quia æquitas dicti modo poſiti in cap. j. de probat. plus vrget in hoc caſu de productione. Intelligitur domini cum timeatur de fraude per aduerſarium committenda, & tunc ſi producam, & detur copia, detur ſine die, & conſule.

CONCLVSIO CCCCCIX.

De reſtit. ſpoliat. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Superior dicens ſpoliationem factam per ſuum vicarium, non excuſatur.*

1 COnclusio, quòd ſi inferior † commendator deducit contra ſuperiorem commendatorem, ſpoliationem factam per P. & Mat. familiarem dicti ſuperioris commẽdatoris, & de mandato ipſius, & dictus ſuperior commendator excuſando ſe, ne de iniuria teneatur, dixit hoc factum fuiſſe per ioan. eius vicarium eo inuito, & eo ignorante, non bene excuſat ideo tunc, quòd illud, quod deducit ſpoliatus, & poſsibile eſt hęc facta multiplicia fuiſſe plura.

CONCLVSIO CCCCCX.

De reſtit. ſpoliat. Rubr.

COnclusio, quòd non valet, quo ad excludendum reſtitutionem, quia dicat ſuperior commendator, quòd eo ignorante facta eſt ſpoliatio, poſtquàm adhuc eum de facto detinet ſpoliatum.

CONCLVSIO DXI.

De reſtit. ſpoliat. Rub.

COnclusio, quòd ſi dicat ſuperior commendator ſe non ſpoliaſſe, ſed dediſſe cuſtodem beneficio vacanti, non bene ſe defendit in iudicio reſtitutorio, quia eoipſo, quòd illum venientem non admittit ſpoliat, & quia calumnioſe loquitur, quia iſto modo datur ordinariis occaſio omnes ſpoliãdi.

CONCLVSIO DXII.

De offic. leg. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Legatus de latere an poſſit epiſcopali dignitati vnire vnam eccleſiam parochialem.*
2 *Ordinarie vocabuli explicatio.*
3 *Epiſcopus an bona eccleſiæ poſſit alienare abſque conſenſu capituli.*
4 *Epiſcopi iuriſdictio in ſua diœceſi eſt fauorabilior legati.*
5 *Conferre qui non poteſt, nec poteſt donare.*
6 *Principis ſolius eſt aliquem priuare iure ſuo.*
7 *Diſpoſitio perpetua eſt fortior & maior quàm temporalis.*
8 *Poteſtas auctorizabilis qua nam dicatur.*

COnclusio, quòd legatus † de latere [a] poteſt 1
epiſcopali dignitati vnire vnam parochialem a
eccleſiam illius diœceſ. Hanc concluſionem tenet Ioan. And. in addit. Specul. tit. de lega. §. nunc oſtendendum. verſic. vno. ſuper verſic. forte. Ratio Ioan. Andr. quia hoc poteſt epiſcopus. in cap. ſicut vnire. ergo & legatus. per not. Spec. eod. §. ad fin. col. pen. verſic. legatus. Caue tamen, quòd Fed. de Se. in quodam conſilio ſuo, quod incipit: Reuerẽdus in Chriſto pater. in plebe collegiata contrarium tenet. monetur per cap. fin. de confir. vti. Et bene facit pro hoc not. per Innoc. Hoſtien. & Ioan. Andr. qui tenent, quòd collationes ibi factæ de monachis quibuſdam eccleſiis, ibi non valuerunt, pro eo, quòd legatus ad hoc non habebat poteſtatem. Item monetur per cap. penult. de offic. leg. lib. vj. in princ. vbi dicit text. quòd nedum inhibetur legatus de latere conferre eccleſias collegiatas, imò etiam inhibetur de ipſis ordinare, vel diſponere quoquomodo quòd hæc ſunt à collatione diuerſa, quia patet, aliàs fruſtra ad vet. collationis adderetur. fac. de præben. cum in illis. §. j. & ij. de codi. l. ſi idem. & fa. no. Ioan. Andr. de præben. ſi tibi abſenti. in glo. ſed nunquid
poterit. Accipitur enim † verbum ordinare pro o- 2
mni actu circa rem exercendo, vt colligitur in q. ij. cap. iij. de offic. ordi. cap. j. de priuileg. ſi papa. ver. & idem. lib. vj. De hoc videtur caſus de exceſ. prælat. in cap. ſicut vnire. vbi papa ſe referens ad canones antiquos dat intelligere, quòd verbum ordinis ibi poſitum trahi debet ad vnionem. Dicit præterea ipſe Federi. quòd Ioan. Andr. hoc idem ſentire videtur in dicto cap. fin. in reportationibus ſuis. Nec obſtat ſecundum eum, quòd in caſu cap. fin. aliàs non conſentiebat epiſcopus, de cuius priuilegio ibi tractatur, hic bene: quia talis conſenſus non ponderatur, vt clem. ſi vna. de reb. eccle. non alien. Nec obſt. quòd epiſcopus cum ſuo capitulo hoc poſſet. vt cap. ſicut vnire. & clem. ſi vna. ergo. vt cap. ſi abbatem. de elect. lib. vj. quia Fede. negat huiuſmodi
alienationem. Nam epiſcopus † poteſt alienare cum 3
conſenſu capituli, vt in canone ſine exceptione, & tamen ſine conſenſu huiuſmodi cum authoritate legati non poſſet alleg. de his, quę fiunt à ma. par. cap. c. j. & ſufficit dare inſtantiam. j. q. j. ſicut vrgenti. &

fauor

4 fauorabilior † eſt iuriſdictio epiſcopi in ſua diœceſ. quàm legati, licèt legatus ſit ordinarius. de offic.ordin.cap.ij.in clem.alleg.§.nunc tractemus.verſic.penult. licèt Specul. de hoc dubitet eod. tit. §. nunc oſten. verſic.vno. plus tenet Fede. vbi ſuprà. quòd legatus non poſſet alterare collegium, nec de loco religioſo facere collegiatum, & dicit, quòd colligitur de eccleſ.ædific. cap.penult. Nec poſſet inuitis canonicis dare licentiam plebanis permutandi in-
5 uicem ſuas plebes collegiatas, quia qui † non poteſt conferre, nec habet poteſtatem dare, vt colligitur ex not. Ioan. And. de rerum permut.cap.vno. in glo. per conſtitut. clem. Ratio omnium præmiſſorum ſe-
6 cundum eum eſt iſta, quia † ſolius principis eſt aliquem priuare iure ſuo, vel alteri præiudicare. vt dicunt iura, quæ alleg. de religio.domi. cap.conſtitutus.in prin. imò plus dicit, quòd legatus non poſſet ſimplices capellas aliis beneficiis vnire, ſi per huiuſmodi vnionem auferretur ius conferendi ordinario loci. quia non conceditur legato iura aliena in perpetuum præiudicium turbare, licet iſta beneficia non collegiata vacantia poſſet conferre, & in hoc ad tempus præiudicare. de offic. leg. cap.dilectus. eod.tit. cap.ij. & iij. libro vj. imò nec papa vniendo vult alteri præiudicare, vel ius alicui auferre. de reli. domi.cap.ij. & ibi glo. quod cap. bene facit ad prox. dicta. fa. iura, quæ not. in ſimili concluſione de iure patro. nobis. in glo. magna. in addit. Dicit etenim, quòd qui contrarium dicit, videlicet, eccleſiam collegiatam per legatum poſſe reduci ad capellam, vt deſinat eſſe collegium, & dignitas, & diminuatur cultus diuinus. det tex. de hoc. Reperio etiam, quòd Ioan. And. per epiſcopum, cui vniuit legatus dictam plebem, conſultus reſpondit, quòd expediebat ſibi habere confirmationem papæ, ex certa ſcientia, dicens hoc eſſe dubium, remittens ad Specul. in dicto §.nunc oſtendendum. verſic. vno. & ad not. in cap.fin.de confir.vti. nec aliud ibi ponit in effectu, quid dicendum videtur. ſic diſtinguo, quia aut loquimur de dignitate tali, cuius ordinatio legato admittitur per decret. de liberatione. in princ. de offic. lega. libro vj. aut de alio beneficio inferiori. Primo caſu ſtarem cum Fede. quòd non valeret vnio, de illo facta per legatum per ſuperius allega. quia adempto minori, videlicet collatione, fortiori ratione id quod maius eſt, videtur ademptum, vi-
7 delicet vnio. quia perpetua diſpoſitio † fortior, & maior eſt, quàm temporalis. Et ita procedunt prox. per Fede. alleg. Aut loquimur de aliis beneficiis, quorum collatio, & diſpoſitio poteſt pertinere ad legatum. Et tunc ſubdiſtinguo, quia aut per huiuſmodi vnionem non fieret præiudicium, niſi beneficio, de cuius vnione tractatur, & tunc procedat concluſio palatij, & dicta opinio Ioan. Andr. not. in Specu. tit. de legat. §.nunc oſtendendum. ſuper verſ. vno. puta quòd poteſt legatus tale beneficium vnite. Nec obſt. quòd iſtud non eſt iuriſdictionis, quia nec eſt ita propriæ adminiſtrationis, quin ſit aucto-
8 rizabilis † poteſtatis, ſicut ſunt diſpenſationes, quæ ſunt in poteſtate talis legati, ſeu beneficiorum collationes. cap.j. de offic.leg.lib.vj. Aut fieret præiudicium alteri eccleſiæ, vel dignitati, quàm beneficio vniendo per huiuſmodi vnionem, &c. & tunc dico, quòd in præiudicium huiuſmodi talis vnio non valeret. Et eſt caſus in cap. fin. de confir. vti. vel inut. vtpote, ſi per vnionem perderet epiſcopus ſuam iuriſdictionem, & alia iura, vt dicto cap. fin. Vel ſi ordinarius collector, vel patronus perderent iura conferendi, aut præſentandi. Ratio eſt, quia nec epiſcopus hoc poſſet facere. vt de officio ordin. ad hæc. & de loca. capit. veſtra. Hoc enim ſpeciale eſt in principe, quòd tale præiudicium afferat, vt ſupradictum eſt. dictam ſubdiſtinctionem probat in ratione dictæ clemen. ſi vna. coniuncto capit. ſine exceptione. & cap. dudum. infrà proximè alleg. quod prox. intelligo, niſi in auferendo iure alterius eccleſiæ ſeruaretur forma canonis ſiue exceptione. & c. dudum. de reb. eccleſ. non alie. lib. vj. Et per iſta ego, qui fui valde dubius, ſum modo Dei gratia clariſſimus.

a ¶ Legatus de latere. *Panor. in cap.j. de offic. leg. tenet. & bene, quòd ſolum cardinales dicuntur legati de latere, maxime hodie. Adde, quòd legatus de latere ex generali poteſtate recepit poteſtatem diſpenſandi in omnibus caſibus, in quibus diſpenſant epiſcopi, archiepiſcopi primates, & patriarcha, & in omnibus aliis. præter reſeruatos papæ. vt cap. ij. de offic. leg. lib. vj. Et de his intelligitur, quòd ſunt honorandi, ſicut papa. Et quamplura ad hanc materiam. & de eorum poteſtate magna. vide Spec. tit. de offic. deleg. §. iij. & per totum Abb. in rubr. de confir. vti. vel inut. & Bar. in l. prohibere. verſi. pone. ff. quod vi aut clam.*

CONCLVSIO DXIII.

De offic. leg. De reb eccl. non alie. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *In vnione facta per legatum non requiritur conſenſus capituli.*

Concluſio, quòd in vnione † fienda per legatum non requiritur conſenſus capituli, etiam ſi fiat vnio epiſcopali dignitati, quia licet epiſcopi poteſtas propter coniunctionẽ, quæ eſt inter ipſum, & capitulum ſuæ eccleſiæ ſit arctata ad conſenſum, vel conſilium huiuſmodi requirendum, vt de his, quæ fiunt à præla. cap. nouit. & clem. ſi vna. tamen in legato, qui cum capitulo non habet huiuſmodi vnionem. hoc non repetitur expreſſum. Ægidius. 1

CONCLVSIO DXIIII.

Ad idem.

SVMMARIVM.

1 *In vnione fienda per legatum non requiritur tractatus.*

Concluſio, quòd in vnione † fienda per legatum non requiritur tractatus. Ratio eſt, quia ſi conſenſus, vel conſilium capituli hoc caſu non requiritur, vt ſuprà prox. ergo nec tractatus cum capitulo. quia de alio intelligi non poſſet hoc caſu. 1

CONCLVSIO DXV.

De offic. leg. Rubr.

Concluſio, quòd legatus actum huiuſmodi vnionis committere poteſt, quia iure ordinario hoc ſibi competit. arg. ff. de iuriſd. om. iud. l. more maiorum. cum l. ſequen.

CONCLVSIO DXVI.

De offic. leg. Rubr.

Concluſio, quòd grandis attenuatio redituum dignitatis epiſcopalis propter guerras, eſt ſuf-

ſiciens cauſa dictæ vnionis. per lecta, & not.de rebi. eccl.non alie. dudum.lib.vj.

CONCLVSIO DXVII.

De iudicijs. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Contractum qui inficit, & contractum qui ſupponit repellendus eſt in totum à iudicio.*

1 COnclusio, quòd ſi prælatus † vnius eccleſiæ rei ad eandem eccleſiam pertinen. prælato alterius eccleſiæ per ſuum prædeceſſorem locatæ, petit fructus pro tribus annis primò præcedentibus, tanquam de eis ſpoliatus, & nihilominus ratione penſionis de quinque annis non ſolutæ petit declarari illum conductorem cecidiſſe in commiſſum, & cecidiſſe à iure ſuo, tanquam contrarius repellendus eſt in totum. quia in hoc, quod petit dictos fructus contractum inficit. Et in hoc, quod dicit illum cecidiſſe, contractum ſupponit. l. Titio. vſufructus. ff. de condit. & demonſtr.

CONCLVSIO DXVIII.

De probationibus. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Separatorum ſeparata eſt ratio.*

1 QVod duo † diuerſa probationum genera non
poſſunt coniungi, vt minus plene plenariam
probationem inducant. arg. ff. de excuſ. tut. l. ſpado-
nem §. qui vnam. & maximè, ſi ad diuerſos fines
tendunt, puta vnum ad probandum vnum obie-
ctum: aliud vero ad probandum aliud obiectum,
quia ſeparatorum ſeparata eſt ratio. ff. de calumn.
multo melius probatur. ff. de rei vend. in venditio-
nibus. §. item quæcunque. verſi. non idem.

CONCLVSIO DXIX.

De appellationibus. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Mortuo legato non moritur eius conſtitutio.*

2 *Appellatione deſerta deſeruntur & eius effectus.*

3 *Ius acquiſitum appellato, per negligentiam appellantis auelli non debet.*

4 *Res quæ iam peruenit ad ſuum completum eſſe, ex cauſa ſuperueniente non retractatur.*

COnclusio, quòd ſi appellatio beneficialis le-
gitimè deuoluta, cauſam ſemel deuoluat ad
a apoſtolicam ſedem [a], deſertio ſuperueniens non
poteſt tollere deuolutionem antedictam. Primo,
quia appellatio in cauſa beneficiali non interponi-
tur ſolum, vt reparetur grauamen, imo etiam prin-
cipaliter vt cauſa ad curiam deuoluatur, ſecundum
dominum Franc. Item quia intimatio hanc deuolu-
tionem principaliter inducit, ſecundum dominum
Nico. Addo, quia licet quòd effectus requirẽs con-
tinuam aſsiſtentiam cauſæ, ceſſet cauſa ceſſante. de
epiſc. & cler. l. generaliter. de in integr. reſtit. mili. l. ſi.
ſecus tamen de effectu, cuius perfecta productio
eſt momentanea, & qui non requirit cauſæ conti-
1 nuam aſsiſtentiam. Ideo mortuo † legato non mori-
tur eius conſtitutio. de offic. leg. c. fin. ſicut moriente
patre, non igitur moritur filius. Exemplum in caſu
2 noſtræ materiæ: deſerta appellatione † deſeruntur
effectus ipſius appellationis requiren. continuam
aſsiſtentiam ipſius appellationis, tanquam cauſæ,
ſicut eſt ſuſpẽſio effectus ipſius ſententiæ, vt l. furti.
in prin. ff. de his qui not. inf. Et idem tenet palatium
de attentatorum reuocatione ex priuilegio ipſius
appellationis. quia huiuſmodi priuilegium requirit
continuam aſsiſtentiam appellationis eiuſdem tan-
quam cauſæ. Secus verò, vbi effectus in totali ſuo
eſſe ſtatim & momẽtaneè, ac perfecte produceren-
tur, ita quòd per eius perſiſtentiam non requiret
continuam aſsiſtentiam appellationis tanquã cauſæ,
vt eſt in facto actus requirens liberam iuriſdictio-
nem, ſicut in facto excommunicationis. Caſus eſt
de ſentent. excommu. cap. licet. in vj. Modo ad pro-
poſitum, deuolutio eſt effectus momentaneę & per-
fectæ productionis. igitur ſortitur. Secundò con-
firmatur, quia ius † quæſitum appellato ſecundum 3
huiuſmodi quo ad huiuſmodi deuolutionem, per
negligentiam appellantis auelli non debet. vt de
elect. ab eo. & de elect. ab eo. lib. vj. & clem. conſtitu-
tionem. regula. non debet. C. de inoffic. teſta. ſi quis
in ſuo. Et not. per doct. & Cy. C. de appel. per hanc,
in vj. quæſt. Et tamen per appellat. & intimationem
hoc ius deuolutum, eſt quæſitũ appellato, ergo, &c.
Non obſt. clem. ſi appellationem, vbi patet etiam,
quòd etiam appellato proſequen. non ideo minus
ſententia tranſiit in rem iudicatam. quia hoc non
videtur tangere præiudicium appellãtis, ſed potius
fauorem. Tamen quia aliqui dicere volunt, quòd
etiam confirmari poteſt. per no. ff. de appell. l. ſi ex-
preſſum. Tertiò confirmatur hoc, quia licet hęc de-
uolutio concernat articulum grauaminis, quo ad
eius deuolutionem, per modum appellationis, ta-
men concernit etiam principaliter negotium prin-
cipale, quod non deſeritur ita faciliter. operetur er-
go deſertio circa id, quòd reſpicit. Quartò confir-
matur, quia † res, quæ iam peruenit ad ſuum com- 4
pletum eſſe, ex cauſa ſuperueniente non retractatur.
regula. factum legitimè. cum concor. & ff. de ſer. vrb.
præd. §. ſi. modò effectus deuolutionis iam peruenit
ad ſuum perfectum eſſe ante deſertionem. Quintò
confirmatur, quia non appellatio, non intimatio,
ſed l. ſcripta, puta c. ſtatuimus. licet appellatione &
intimatione præcedentibus tanquam profanis ſe-
cundum omnes hoc inducunt. arg. dictæ l. nun-
quam moritur.

a ¶ Ad apoſtolicam ſedem. *Adde, quòd appellationi ad apoſtolicam ſedem eſt ab omnibus deferendum, & non deferens punitur. 2. quæſt. 6. decreto. & cap. quoties epiſcopi. & proceſſus poſt appellationem factus eneruatur. eod. cap. quoties.*

CONCLVSIO DXX.

De iudicijs. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Cauſa deuoluta ad curiam partes citantur per audientiam.*

2 *Ignorantia non excuſat quem ab errore.*

COnclusio, quòd etiam poſt annum cum dimi-
dio à tempore dictæ deuolutionis computan-
dum, poteſt in curia in dicta cauſa procedi per au-
dientiam abſque hoc, quòd fiat citatio alia, vel in-
timatio [a] ad partes. Ratio eſt, quia in cauſa † deuo- a
luta ad curiam modus citandi eſt per audientiam, 1
& hoc ſcit totus vniuerſus orbis. Igitur cum
hoc potuerit præuidere pars, ſibi imputatur, quia
non

non fecit alterum de duobus, vel quia ſtatim non fuit ſuam appellationem proſecuta, vel quòd non miſit ad cuſtodiendam audientiam contradictarum
2 cum ſufficienti mandato. Imputatur † enim ei, qui præuidere potuit, vt l. ſi domum. ff. mandati. c. concertationi. de appellat. lib. vj. Primo, quia non loquitur de deſertione appellationis extra iudic. ſed de tempore appellandi. Secundò eſto, quòd fateor huiuſmodi ibi deſertioni locum fore, tamen hoc eſt, quo ad partis præiudicium concernens grauaminis reuocationem, non quo ad effectum deuolutionis, quam dicta deſertio non concernit, vt proximè dictum eſt. Nec obſt. quod notat Comp. de elect. ſtatuimus. lib. vj. tempora, de quibus loquitur c. ſtatuimus. ita currere appellato, ſicut appellanti, & ſeruanda fore per vtrunque, quia illa tempora non concernunt tempus, quo procedi debet, ſed concernunt tempus, in quo procedi non debet, &c. Nec obſtat, quòd potuit appellans ignorare proceſſum fieri poſſe poſt deſertionem, tamen quia ſi errauit in facto, ſibi imputatur, & præuidere potuit, vt dixi, ſi in iure ignorantia non eſt probabilis. igitur, &c. Ægidius.

a ¶ Intimatio. *Quomodo debet intimari appellatio aduerſario, nota in cle de elect. c. cauſam Et ſi quis intimat appellationem alieno nomine, tenetur facere fidem de mandato, aliàs non valet. not per Archi. in diſtinct ſi quis.*

CONCLVSIO DXXI.
De teſtibus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes qui ſemel depoſuerunt non ſunt amplius admittendi.*

1 COnclusio, quòd ſi pars † cui fuit ſemel decreta, vel expedita remiſsio, producit teſtes in partibus, ſed propter factum partis fuit impedita citationem exequi contra partem & reſt. contra producentem depoſuerunt, non eſt danda alia remiſsio pro eiſdem teſtibus. quia præſumeretur, quod idem deponerent ſicut ante.

CONCLVSIO DXXII.
De officio iudic. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Abſtinere à malo non ſufficit, niſi fiat quod bonum eſt.*

1 COnclusio, quòd ſi auditor † primæ inſtantiæ non pronunciauit ſecundum petitionem rei, ſed ſecundum petitionem actoris, & male: & ſecundus auditor ſecundæ inſtantiæ repetiit pronunciandum eſſe pro reo, & contra actorem, hoc debet facere, licet reus petitionem primæ inſtantiæ non repetierit, quia duo facere debet. Primum corrigere maleficium per primum. Secundò facere, quod primus facere debuit, quia non ſufficit abſtinere à malo, niſi fiat, quod bonum eſt. de no. fo. fi. in fi. in feu. collat. iij.

CONCLVSIO DXXIII.
De re iudicata. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Procurator tantum ſalary habet pro cauſa leui, quàm pro grauiſsima.*

COnclusio, quòd in omni prima inſtantia, in qua procurator † omnes terminos ſeruauit, taxandum eſt pro procuratore pretium xv. flor. quia ita habet l. ff. ex quibus. l. proſpexit. licet quandoque cauſa ſit leuis, quia ſi grauiſsima eſſet, non plus haberet. ff. de iure. l. eum qui. Ægidius. 1

CONCLVSIO DXXIIII.
De reſcriptis. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Commiſsio, procedi ſola facti veritate inſpecta, valet impetrata etiam parte abſente.*

COnclusio, quòd commiſsio † procedendi ſola facti veritate inſpecta, &c. in omni cauſa impetrata parte abſente valet, etiam non facta mentione de partis abſentia, quia hoc præuideri potuerat, cum ſit de pertinentiis cauſæ, & quia faciliter, & ſæpe obtinetur. Item, quia citatus eſt abſens ad omnes actus, & per audientiam ad iſtum ad dicendum contra. Et Nicol. dicit, quòd negari non poteſt, quin commiſsio valeat ipſo iure. 1

CONCLVSIO DXXV.
De iudicijs. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Proceſſus ſecundæ inſtantiæ non debet eſſe arctior, quam prima.*

COnclusio, quòd vigore huiuſmodi commiſsionis primo auditori in prima inſtantia directè ſecundus auditor in ſecunda inſtantia procedere poteſt. Primò, quia ſit cauſæ iſta commiſsio, quæ durat in ſecunda inſtantia procedere poteſt primo: ſecundò † quia non debet eſſe arctior proceſſus ſecundæ inſtantiæ, quàm primæ, ſeu cauſæ appellationis, quàm principalis. 1

CONCLVSIO DXXVI.
De reſcriptis. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Impetrans ſecundam gratiam, de prima nulla facta mentione, an priuetur ſecunda.*

COnclusio, quòd habens gratiam † ab Vrbano, ante mortem eius conſtituit procuratores ad proſequendam gratiam, & acceptandum prouiſionem, & poſſeſsionem recipiendam, & superueniente domino Gregorio, & poſt eius reuocatoriam dictus procurator acceptat vicariam curatam, & eius poſſeſsionem naneiſcitur collatione facta, & quòd hoc facto dictus conſtituens impetrat à Gregorio aliam gratiam de præmiſsis, mentione non facta, nec apparet, quòd præmiſſa ad eius notitiam peruenissent, ſed poſt impetratam gratiam per ſex menſes ipſe impetrans narrans ſuam poſſeſsionem dictæ curiæ per dictum ſuum procuratorem eius nomine fuiſſe continuatam, vſque tunc eam intrat, & adminiſtrat ſicut vicarius, non ideo inficitur dicta gratia per modum ſurreptionis. per lecta & not. in c. gratia. de reſcript. lib. vj. Nec obſt. narratio. ſuprà proxi. quia potuit eſſe, quòd ideo dixit ſuam poſſeſsionem per dictum ſuum procuratorem de illo tempore continuatam fuiſſe, quia tunc reuocatoriam ignorabat. 1

CONCLVSIO DXXVII.

De ſide inſtrument. *Rubr.*

COncluſio, quòd inſtrumentum, quo cauetur impetrãtem narraſſe vacare beneficium, & eadere ſub gratia ſua, & illud acceptaſſe, non probat gratiæ conſumptionem, niſi probetur, quòd inſra tempus acceptauerit, quia obiectus eſt, in quo præſumptio non ſufficit. per not. Innoc. in c. ſuper his. licet dominus Nicol. & Franc. contra, & ego cum eis. Ægidius.

CONCLVSIO DXXVIII.

Vt lite pendente. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Litis in præiudicium nihil fit, cum ſuper poſſeſsione illorum iurium non litigetur.*

SI Titius cõmendator ſancti Antonij Vien. contra Mæuium alterum commendatorem eiuſdem ordinis ſuper quibuſdam iuribus ſpectantibus ad præceptoriam Titij poſſeſ. per Mæuium, & præceptoriam Mæuij ex cauſa cuiuſdam attendationis coram auditore contenditur, & moriatur Mæuius, & eius loco, quo ad præceptoriam Seius ſurrogatur, & admittitur ad cauſæ proſecutionem, & poſt hoc in cauſa inhibitio. per auditorem obtinet Seius à papa mandari, ſe induci in poſſeſsionem dictorum iurium, & inducitur, non reuocatur per modum attentati mandatum, & inductio proximè dictatum quia iniuſta fuit inductio eum præceptoria poſſeſ-
1 ſionem nunquam amiſerit: tum quia † nihil fit in præiudicium litis, cum ſuper poſſeſsione illorum iurium non litigetur. facinnt not. ff. quòd appellatio. penden. nihil innouatur. l. j. in princip. per doct. ſecundum Franc.

CONCLVSIO DXXIX.

De procuratoribus. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Procuratores nouos conſtituens primos reuocare videtur.*

1 DOminus † nouos conſtituendo procuratores, primos reuocare videtur, etiam ſi ſecũdo conſtituti onus procurationis non acceptant. not. gloſ. Ioan. Andr. in c. ſi duo. de procur. lib. vj. in gloſſ. ij. & no. idem Archi. ſa. in arg. ff. de adi. leg. l. & ſi transferan. & l. legatum ij. §. j.

CONCLVSIO DXXX.

De procuratoribus. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Procurator factus dominus litis in prima inſtantia licet non poſsit reuocari. ſecus tamen in ſecunda.*

1 LIcet procurator † factus dominus litis in prima inſtantia per litis conteſta. non poſsit reuocari inuitus ſine cauſa, ſecus tamen eſt in ſecunda inſtantia, niſi in ea fuerit lis conteſta. vel actum fecerit, qui in ſententiis loco lit. conteſt. habetur. Ratio eſt, quia licet dominus litis efficiatur procurator per conteſtationem, hoc intelligitur quo ad inſtantiam, non quo ad cauſam. Modo licet ſit eadem cauſa, diuerſæ tamen inſtantiæ. tamen aliqui domini fuerunt contra.

CONCLVSIO DXXXI.

De præbendis. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Materiæ deductio non eſt neceſſaria ad fundandum ius deductionis.*
2 *Confirmatio quæ ſortitur effectum æquiparatur prouiſioni papali.*
3 *Medium debet ſapere naturam extremorum.*
4 *Conditionis exiſtentia eſt de eſſe actus conditionis valide.*
5 *Confirmatione exiſtente canonica, conditionis exiſtentia non eſt neceſſaria.*

SI prouiſus [a] per ordinarium dubitans, quòd ille per quem venit fuerit ſubcollector, impetrat confirmationem in forma perinde valere, ac ſi non fuiſſet ſubcollector, & poſtmodum eum per apoſtolicum impetrantem trahitur in cauſam, ipſe ordinarius confirmans dat ſimpliciter de huiuſmodi ſubcollectoria. materia huiuſmodi eſt de iure ſuo & non obiectiua. quia facit ad gratiam dictæ confirmationis, quæ alias effectum non habet, & quæ tunc prouiſionem operatur, quam canonizare intereſt potiſsimè, ſi confirmatus in conſcientia ſua hoc credit. Simile, quia impetrans gratiam, quòd ſi per euentum litis neutrum litigantium conſtiterit ius habere, ſibi prouideatur, dat obiectus, vt tenet palatium: & tamen caſus ſimilis videtur: igitur &c. Dominus Gal. & ego contra. Idem Reuerendiſsimus pater dominus Cardinalis ſancti Euſtachij, & dominus Nicol. ab initio idem. Sed per rationem vltimò tactam in vltimis conſiliis dubitauit, & vltimò licet ſine motiuo in dubitatione perſtitit ſequendo partem maiorem, neſcio qualiter. Ratio, quia deductio huius materiæ, non eſſet neceſſaria deducenti. ſi aduerſarium non haberet. igitur eſt obiectiua. patet conſequentia per regulam, quam palatium in hac materia tenet. probatur primum, quia ſi fuerit ſubcollector, ſiue non, ſibi adiudicari deberet: quia ſi non valuit collatio ordinaria, & ſic valuit confirmatio: igitur fruſtra expectaretur euentus probationis huiuſmodi. ff. ad Velle. l. aliquando. C. de probatio. l. ad probationem.
& l. neque naturales. Secundo quia materiæ † deductio non eſt neceſſaria ad fundandum ius deductionis, cum ſine illa fundetur, vt dixi, ſed bene facit aduerſarium repellendum: ergo præſumitur, quòd data fuit ſolum ad repellendum: & ſi admittitur, ad dictum effectum ſolum admitti videtur. Primum patet ex dictis. Illatio patet, quia de quolibet actum faciente præſumitur, quòd facere intendat ad finem illum: ad quem valere poteſt, & non alias. ff. de leg. j. ſi quando. ff. ad municipa. l. j. in fin. cap. ſi papa. & cap. abbate. cum ſimi. ergo clarè patet. quòd hoc caſu immittit in alium, iuxta l. Proculus. ff. de damn. infect. ff. ſi ſeruitus vendi. l. ſicuti. §. Ariſto. fac. ff. de aqua plu. arcen. l. j. §. idem aiunt. & §. denique. de leg. præſtan. l. virilis. §. ij. ff. de Carbon. l. iij. §. ſi duo. Et per hoc ceſſat ratio domini

domini reuerēdi patris,& maximæ ſciētiæ viri Ioan. de Amelia,olim auditor. nuoc atchiepiſc. Corſien. Dicebat enim hoc caſu referre, an daretur dictus articulus in euentum, an verò ſimpliciter.vt primò caſu cenſeretur obiectiuus,ſecundo non.Dico enim ſecundo caſu idem quia licet ſimpliciter detur,præſumitur tamen,quòd detur propter aduerſarium repellendum quia aliter darione non eſſet opus, cum ad veritatem deſiunctiuæ ſufficiat quancunq; partem eſſe veram. Tertiò hoc probo ſic,quia aut ponderamus ſolum ordinariam prouiſionem præcedentem, aut conſideramus ſolum confirmationem ſequentem, aut conſideramus vtrunque coniunctim. Si primò non poteſt negari,quin ſit obiectus, ad quem tamen non admitteretur talis, niſi admitteretur ratione poſſeſsionis defendendæ.vt de ſe patet. Secundò caſu probo eſſe idem : quia talis
2 confirmatio † caſu quo poteſt ſortiri effectum, æquipatatur prouiſioni papali factæ cum clauſula : etiam ſi ſubcollector, &c. mutu in tali cenſeretur obiectus. Tenet enim palatium, quòd ſecundus in data habet clauſulam,etiam ſi ſit dignitas,vel curam habeat animarum,& primus non habeat hanc clauſulam,& ſecundus de dignitate,vel cura deducat, obiectus eſt,& ita fuit ſeruatum contra me de tempore domi. Ioan. Rober. & dominorum ſancti Euſtachij, ſancti Angeli,& de Benchino Romę in palatio, Anno
3 lxxvij. Tertio caſu idem, quia † medium debet ſapere naturam extremorum, & videtur eadem, & fortior ratio.l.præmiſſa.Sed caue,& aduerte,& nota,vt diſſoluatur vltima ratio per dominum Nicolaum ſubtiliſsimè in contrarium facta de gratia, quod ſi per euentum,&c. quia facio magnam differentiam,vtrum timens titulum ſuum prętenſum non valere, impetret ad audi. cauſæ mandatum de prouidendo ſub collatione aliqua, cuius exiſtentia inficeret dictum titulum primum:an vero aliquis timens de ſuo titulo,vt præfertur, impetret primò à papa cōfirmationem ſub forma:per inde valere. per quam vult papa, quòd etiam ſi conſtet de certo impedimento,de quo timetur,quòd aliàs titulo primo obſtaret, quòd nihilominus valeat à data confirmationis titulus primus.Nam primo caſu,ſi talis impetrans petat ab auditore prouiſionem ſibi fieri ſecundum formam prædicti mandati, & ad dictam nouam prouiſionem obtinendam, deducit exiſtentiam dictæ conditionis, huiuſmodi deductio ſatis poteſt dici de iure ipſius deducentis. Ratio eſt,quia cum timeat ſuam prouiſionem primam non valere, & ideo nouam prouiſionem petat, negari non poteſt, quin noua prouiſio fienda ſit ſibi neceſſaria, & de iure ſuo.Igitur non mirum,ſi omnia, ſine quibus noua prouiſio haberi non poteſt, etiam de iure ſuo cenſeantur,quia idem eſt iudicium de via,& de termino, de ſpon.ratio. Item quia negari non po-
4 teſt,quando exiſtentia † conditionis ſit de eſſe actus conditionis validæ. ff.de verborum ſignificationib. l.cedere diem ff.de conditio. inſtitu.l.ſi ita quis hæreditatem. Modo ſic eſt in mandato, quòd ſi per euentum lit. conſtiterit auditori neutri ius competere, prouideat impetranti, vigore cuius impetrationis aſſerens ius neutri competere petit prouiſionem nouam ſibi fieri, & procedit ſaltem clariſsime, vbi conſtat ex actis a'ias de oon iure ſuo:quia tunc, ſicut quodlibet aliud mandatum de prouidendo diceretur de iure ſuo. ita iſtud.igitur, &c.Secundo caſu dico ſecus, quòd deductio materiæ exiſtentiæ talis conditionis eſt obiectiua, vt in caſu noſtro, de quo agitur. quia aut talis ordinarius confirmatus per modum prædictum petit declarari ſimpliciter prouiſionem ſibi factam fuiſſe, & eſſe canonicam, aut petit pronuntiari dictam prouiſionem fuiſſe & eſſe canonicam à tempore confirmationis, & non ante, aut petit copulatiuè, & ſimpliciter collationem ordinariam, & confirmationem fuiſſe canonicam. In primo caſu apparet clare, quòd deductio dictæ exiſtentiæ conditionis, eſt obiectiua:quia cum ad effectum pronuntiationis ſufficiat probare dictam prouiſionem eſſe canonicam, & etiam aliquo tempore fuiſſe, nec requiratur modus agendi, probationem pro omni tempore iam præterito deducere materiam, per quam appareat prouiſionem prædictam certo tempore fuiſſe canonicam, videlicet impetratæ tempore confirmationis, & certo tempore non fuiſſe canonicam, videlicet tempore confirmationis præcedentis, & facit ad fundationem iuris ſui, tamen ſiue ſit, ſiue non ſit ſufficiat, & reſultat idem effectus ad effectum dictæ prouiſionis obtinendæ. In ſecundo caſu obiectus adhuc clarior eſt. Simile ponit Ioan. Andræ.in addit.ſuis in prima parte Specul.titul.de teſte.§.ſequitur additio, quæ incipit : & ſciendum eſt. Ibi ,nunc videndum de articulis, quos cauſidici impugnationes appellant. Dicit enim, quòd ſi prouiſus Calend. Aprilis contra prouiſum Calend. Martij dat articulum, in quo deducit vacationem de tempore ſequen. Calend. Martij,articulus eſt impugnatiuus, quia cum ſibi ſufficeret in genere ſine tali temporis limitatione deducere huiuſmodi vacationem, ſi aduerſarium non haberet, & quo ad fundandum ius ſuum, ſatis videtur, quod hanc temporis limitationem ipſe deducit ad hunc finem ſolum, & duntaxat, vt immittat in aduerſarium, & eum excludat, quia ſecundum eum uedum articulus eſt impugnatiuus, cum per ſe ſolum conſideratus impugnat aduerſarium, imò etiam cum adiunctus cum alio hanc impugnationem inducit aliàs.ff.de aqua pluui. arcen.l.ſi autem plures. & de flu.l.penulti. In tertio caſu dico, quia aut quantum tangit dictam confirmationem, petit tantum illam pronuntiari canonicam:aut etiam petit illam ſuum ſortiri effectum. Primo caſu idem, quod ſupra. Ratio eſt,quia ad hoc, quòd dicta † confirmatio ſit cano- 5
nica,non eſt neceſſaria exiſtentia dictæ conditionis, quia etiam ſi conditio non ſit vera,canonica eſt confirmatio, & non operatur,niſi abundantiorem cautelam, & excluſionem titubationis præſertim conſcientiæ. Aut petit etiam pronuntiari, quòd dicta confirmatio ſuum debitum ſortiatur effectum. Et tunc dico, quòd quia iſta pronuntiatio non eſt neceſſaria, quo ad huiuſmodi beneficium, & canonicatum, & ſuum titulum in eo obtinendum, ſed ſufficit,quòd pronuntietur prouiſionem fuiſſe, & eſſe canonicam. Præſumendum eſt, quia iſta petitio eſt impugnatiua, ſicut illa, qua peteretur pronuntiari prouiſionem aduerſarij non valere per rationes, de quibus ſupra, & per conſequens omnia, quæ ad eam tendent, & impugnatiua cenſentur

ex ident

quando procurator neglexit appellare, qualiter dominus potuit appellare. Et ibi omnino vide. Ægidius.

a ¶ Manifeſte contumax. *Ille autem dicitur manifeſtè contumax, qui quando offenſa eſt notoria, & iuſſus à iudice non vult emendare. vt extra de verb.ſign. c.ex parte. circa finem. vbi etiam dicitur quòd excommunicatio non debet imponi, ſeu ferri, niſi pro contumacia: quia cum quis paratus eſt audire eccleſiam, quare habebitur ab ea ſicut ethnicus, & publicanus?*

CONCLVSIO DXLVI.

De probationibus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Reus quando ſit ab impetitione actoris abſoluendus.*

1 REus† nihil probans ab impetitione actoris nullam petitionem dantis eſt abſoluendus, quia impetere videtur, qui temerè ad iudicium vocat. Sed ſuper impoſitione ſilentij, quo ad principale, domini fuerunt diuerſi, & ſatis dubij. Item conſuluerunt quòd non ab impetratione ſeu inquietudine iudicij.

CONCLVSIO DXLVII.

De procuratoribus. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus nominatus conſtituens procuratorem, is procurator cuius nomine dicatur conſtitutus, an proprius, an vere eccleſia.*

1 COncluſio † quòd ſi Ioan. epiſcopus Carpen. nominatus ſe epiſcopum dictæ eccleſiæ conſtituit procuratores generales in omnibus cauſis, &c. cenſetur nomine eccleſiæ conſtituere. Tum quia omnia, quæ habet in dubio præſumuntur eccleſiæ, vt not. C. de epiſc. & cleric. authen. licentiam. & extrà de pecu. cap. j. Tum quia debet præſumi, velle eſſe ita diligens in cauſis eccleſiæ, ſicut in propriis. Sed prima ratio, vtputa cardinali epiſcopo ceſſat, quia minores redditus, quos percipit, ſunt redditus eccleſiæ ſuæ: plus enim redditus capellæ, & aliorum beneficiorum ſuorum in decuplo. Ideò præſumptio hoc caſu præſumptione tollitur, ſecundum not. Innoc. de eo, qui fut. or. ſuſce. cap. innotuit.

CONCLVSIO DXLVIII.

De prebendis. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Habens poteſtatem habilitandi tenentes iniuſte beneficia, non habet poteſtatem conferendi vacantia.*

1 NVntius † apoſtolicus habens poteſtatem à papa habilitandi tenen. iniuſtè beneficia eccle-
a ſiaſtica [a] obtinenda, & eadem beneficia eiſdem obtinentibus nouiter conferendi, non habet poteſtatem conferendi vacantia, per extrauag. execrabilis. obſtante reſeruatione generali illius extrauagan. de de præben. c. ij. lib. vj. cum ſimil.

a ¶ Beneficia eccleſiaſtica. *Nota quòd beneficia eccleſiaſtica dicuntur canonicatus vel prebenda xij. q. ij. c. cum multis. Adde quòd beneficia eccleſiaſtica danda ſunt clericis, quibus parentum bona non ſuffragantur. j. q. ij. clericos. & c. ſeq. & illis, qui in eccleſia vigilanter ſeruiunt j. q. ij. clericos. Et qui ex bonis paternis ſuſtentari poſſunt, ſi beneficia eccleſiæ percipiunt, ſacrilegium committunt. j. q. ij. clericos. & cap. ſeq. & cap. ſi quis. quod tamen hodie non ſeruatur, & malè dicit gloſ.*

CONCLVSIO DXLIX.

De prebendis. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Collatione ceſſante ceſſat habitatio.*

IN caſu proximè dicto non poteſt talis diſpenſare in caſu dictæ extrauag. quia ibi requiritur habilitatio ad ordines, quæ non eſt conceſſa, & tamen
maior eſt, quia† habilitatio fit propter collationem, 1
ergo ceſſante collatione illa ceſſabit, per communia iura. Item quia diſpoſitio eadem ad ambo debet referri vniformiter. C. de impuber. & aliis ſubſtitut. l. quamuis.

CONCLVSIO DL.

De procuratoribus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Procurator conſtitutus ad acceptandum poſſeſſionem ſi ſpoliet alium, dominus non tenetur.*

SI † procurator datus ad acceptandum poſſeſ- 1
ſionem, & beneficium naueiſcendum ſpoliat alium, dominus non tenetur, quia non videtur mandaſſe. ff. de condit. indeb. l. ſi procurator. ff. ſi quis iud. non ob. l. vna. §. ſi procurator. & ibi per omnes doct. plene, niſi quòd primò ſciuerit ſpoliationem nomine ſuo factam non contradixerit, vt extra, vt lit. non conteſt. c. j. & not. per Innoc. ibidem: & plenius per eum de fideicom. cap. quòd quibuſdam. Nec ſufficit verbo reuocare, niſi de facto ipſe dominus mandet procuratori quòd deſiſtat. argum. de eo qui mit. in poſſeſ. c. j. Sed dico, quòd non tenetur mittere expenſ. ſuis, vbi longe eſſet, ne dolus procuratoris ſibi obſit. contra l. ſi quis in ſuo. C. de inoffi. teſtam. in fi. Nec per conſequens durante hoc deberet contra eum, ſeu pro eo proceſſus petitorij impediri. argum. regulæ non debet. lib. vj. niſi propter moram, vel culpam purgandum factum procuratoris præſumeretur ratificatio, vel conſenſus in domino per prædicta. ita dixi, vt patet omnibus.

CONCLVSIO DLI.

De teſtibus. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Concluſio in cauſa allegationibus viam præcludit.*

IN cauſa prophana poſt concluſionem† occaſione 1
publicandarum atteſtationum non eſt concluſio renocanda, nec poſt concluſionem terminus aſſignandus ad dicēdum contra atteſtationes, ſed tunc, prout poteſt fieri, earum copia detur. Ratio primi, quia articulus ante concluſionem debuit peti. Ratio ſecundi, quia licet non renuntiato poſt concluſionem poſſit pars dare iure allegationes, concluſio tamen in facto allegationibus viam præcludit, quia illa debent fieri ante ſententiam, & licet auditor retinuerit ſibi poteſtatem concluſionem reuocandi, hoc ſolum concernit eius arbitrium, & fortè intelligitur, ſi videlicet ad boni viri arbitrium iuxta cauſæ naturam fuerit reuocanda. Veruntamen ſi copia atteſtationum data, æquitas dictaret illa talia eſſe, propter quæ deberet concluſio reuocari, bene faceret reuocando. præmiſſa dixi, & dominis omnibus concorditer placuerunt, & domino Corſien.

CONCLVSIO DLII.

Vt lite pendente. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Petens reuocari attentata in præiudicium appellationis vel litis, an teneatur docere de ſuo intereſſe.*

1 COnclusio, quòd licet petens † reuocari attentata in præiudicium appellationis, vel litis non teneatur de iure, vel intereſſe ſuo docere etiam coloratè, & in hoc differt iſte articulus in poſſeſſorio beneficiali principaliter attentato: tamen vbi conſtaret de non iure peten. attentata huiuſmodi reuocari debent compelli, & in hoc conuenit dictus articulus cum dicto beneficiali poſſeſſorio, & etiam in his duabus concluſionibus omnes pariter concordarunt nemine diſcrepante, vnà etiam cum domino archiepiſcopo Corſien.

CONCLVSIO DLIII.

De reſcriptis. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Reſcriptum Papæ ſuper alienatione rei immobilis eccleſiaſticæ, an valeat.*

1 a SI facta † alienatione [a] rei immobilis eccleſiaſticæ, partes aduerſua huiuſmodi alienationem certam concordiam faciant, & poſt huiuſmodi concordiam illa pars, in quam facta eſt alienatio, impetret ex certa ſcientia papæ confirmationem alienationis prædictæ, non facta mentione de dicta concordia, & alia pars nihilominus impugnet dictam concordiam, ex cauſa confirmationis prædictæ non poteſt ratione dictæ concordię per eum impugnatæ dictam papalem confirmationem ſurreptitiam allegare, quia eam impugnando, dicit eam non valuiſſe, & per conſequens de ea non fieri mentionem, & dicendo gratiam propter eius taciturnitatem eſſe ſurreptitiam, dicit eam valuiſſe, & allegans contraria non eſt audiendus. C. de fur. l. j.

a ¶ Facta alienatione. *Caſus, in quibus prohibetur alienatio rei eccleſiaſticæ ponit Bart. in authen. hoc ius porrectum. in vij oppoſi. C. de ſacroſanct. eccleſ. & ibi etiam aliquid per ſcribentes. & an & quando conſuetudo poſſit diminuere, vel augere ſolemnitatem in alienatione rei eccleſiæ, vide per canoniſtas in c. cum cauſa. de re iudic. & præſertim latè per Felin. ibi.*

CONCLVSIO DLIIII.

De re iudicata. Rub.

1 COnclusio, quòd petitione data per actorem ſuper adiudicatione fienda reo nullam petitionem danti, poterit vigore libelli actoris fieri adiudicatio, ſi non de iure actoris, & de iure rei conſtet in actis. per not. Innoc. de offic. deleg. c. cum contingat. de reſtitut. ſpol. ex conqueſtione. videtur tex. de re iudic. cum cauſa. in fine.

CONCLVSIO DLV.

De iudiciis. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Cancelaria an poſſit committere cauſas non deuolutas, partibus non præſentibus, & abſque ſpeciali mandato Papæ.*

2 *Conſenſus priuatorum in ſupplemento defectus circa iuriſdictionem nihil poteſt.*

3 *Quod fit vltra fines mandati eſt nullum.*

COnclusio ſecundum dominum archiepiſcopum Corſien. dominum Robertum, & me, quòd ſi procurator limitatus ad cauſas deuolutas, & deuoluendas præſente aduerſario in curia impetret committi cauſam propter partium præſentiam per cancellariam ſine ſpeciali mandato papę, & proceditur vſque ad concluſionem inter iſtum procuratorem prædictum, & dictam partem aduerſam in cauſa prophana ſine alia commiſsione, proceſſus totus eſt ipſo iure nullus: tũ quia iſta cauſa nunquam fuit deuoluta, nec habuit ſpeciale mãdatum dictam cauſam deuoluẽdi dictus procurator limitatus: item quòd adeò eſt nulla, quòd non poteſt per ratihabitionem, vel ſcientiam domini confirmari, iuxta not. Inn. de reſcript. ex parte decani. Ratio eſt, † quia etiam peccat ex defectu iuriſdictionis: quia cancellaria non poteſt committere cauſas non deuolutas, niſi ambæ partes ſint pręſentes ſine ſpeciali mandato papæ, & ita commiſsio eſt ipſo iure nulla, ergo non poteſt reconualeſcere. de præſcrip. auditis. cum ſimilibus. Et per not. Ioan. Andr. in regula, ratum. in quæſtionibus ibi per eum diſputatis. & per Inno. de offic. deleg. prudentiam. & maximè, quia conſenſus priuatorum † in ſupplemento defectus circa iuriſdictionem nihil poteſt. per l. priuatorum. C. de iuriſ. omn. iud. licet teneat palatium ſecus: vbi de ſpeciali mandato papæ cauſa committeretur, quia tunc non cura remua de perſona impetrantis, dummodo reciperetur per partes. argu. ff. de reg. iur. l. hoc iure. not. Spec. in ſpe. ij. parte. tit. de appelat. §. nunc breuiter. verſic. quid ſi appellauit. Item ſecus eſſet in actis habitis coram vero iudice per non procuratorem. per l. licet. ff. de iudic. & ff. rem rat. hab. l. iij. §. falſus. Sed dominus, & alij dixerunt contrà, quo ad ſecundam partem dictæ principalis concluſionis: quia dicit, quod id, quod facit cancellaria, facit papa, & quòd vicecancelarius eſt loco miniſtri, & ideò non inſurgit nullitas ex defectu præſentium partium, ſed ſurreptio. de reſcriptis. ſuper literis. Sed non valet motiuum, quia licet papa videatur facere, &c. hoc eſt verum. vbi faciunt infra poteſtatem ſui miniſterij eis datam, alias non. Pone enim: mitto famulum, qui vt miniſter certa verba obligatoria pro me dicat, dicit vltra quàm ſibi commiſi, ero obligatus? certè non, hoc enim regulare eſt, quòd † id quod fit vltra fines mandati, eſt nullum. de præben. cap. fina. cum ſimil. & ita non obſtat. ff. de conſtit. pec. l. qui autem. §. fin.

(Right-margin numbers, in order: 1 at "Ratio eſt, † quia"; 2 at "priuatorum † in ſupplemento"; 3 at "quòd † id quod fit vltra fines".)

CONCLVSIO DLVI.

De re iudicata. Et de reſti. ſpol. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Iurata cautio quando ſufficiat.*

COnclusio quòd ſi poſt ſuſpenſionem petitorij lata † pro ſpoliato ſententia in poſſeſſorio ſpoliatus obtinet commiſsionem, qua mandatur, quòd ſi pauper eſt quo ad fructus, & expenſas recipiatur cautio, quam præſtare poteſt de ſoluendis fructibus & expenſis, & quòd credatur ſuo iuramento ſuper poſſeſsione reſtituta, & ille probauerit ſe pauperem, nec poſsit dare fideiuſſores, ſufficit iurata cautio, vt not. per c. veſtras. de donat. inter virum & vxo. 1

vxo.& C.de epiſc.& cleric.auth. generaliter.not. de ſen.excom.cap.venerabilibus.& quo ad iuratoriam ſtatur rigori commiſsionis,quæ quo ad hoc gratioſa eſt, hoc enim potuit papa ſicut ab initio tollere ſuſpenſionem in totum. Item, ſi creditur dicto ſuſpendentis, non mirum ſi credi poteſt papa mandan te iuramento ſpoliationis, quo ad effectum procedendi in petitorio, ſaluo quòd per hoc executio minimè differatur, & quòd per hoc manus executoris in aliquo non ligentur.

CONCLVSIO DLVII.

De reſcriptis. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Verba coniunctim & diuiſim, in commiſsionibus quid denotent.*

COnclusio, quòd ſi de mandato ſpeciali papæ
committitur cauſa ſuper eccleſia parochiali,
necnon ſuperioribus, prouentibus, reditibus ipſius
parochialis eccleſiæ, poteſt intentari vigore huiuſ-
modi commiſsionis, nedum cauſa beneficialis, imò
etiam cauſa prophana ſuper pecuniis & decimis,
1 maximè ſi agitur etiam ſuper eccleſia, vel ſi eſt † in
commiſsione verbum coniunctim, & diuiſim, quia
in commiſsionibus veniũt omnia, quę poſſunt com-
prehendi ſuper verbis Innoc. de reſcriptis. ſuper li-
teris.& quia largus eſt papa ad concedendum, nos
non debemus eſſe stricti ad commiſsion. huiuſmodi
reſtringen.argu.d.cap.ſuper literis.in fine. Nec obſt.
ſtaus, quæ fieri poteſt per proximam rationem, quæ
tunc potiſsimè ceſſat, cum alterum de duobus pro-
ximis præcedentibus interuenit, vt dixi.

CONCLVSIO DLVIII.

De cauſa poſſeſ.& propr. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Quod procedi poſsit in cauſa non præſtita cautione.*

1 COnclusio, quòd ſi lata ſententia † in poſſeſſo-
rio ſuſpenſo petitorio ſpoliato omiſſa con-
demnatione fructuum & expenſarum per ſpoliato-
rem prætenſum ab eo appellatum, mandet papa au-
ditori ſecundo, quòd ſuſpenſione non obſtante pro
cedat in vtroque præſtita cautione de ſoluendis fru
ctibus & expenſis, in quibus dicitur condemnatus,
poteſt ſtatim procedi non præſtita cautione: cùm in
eis nulla facta fuit condemnatio, nec eſt prius dan-
da poſſeſsio, cum per hoc appellationi renuntiare co
geretur: quod non eſt faciendum, igitur, &c. Ægid.

CONCLVSIO DLIX.

De appellationibus. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *In cauſa appellationis, an tria tempora, de quibus loquitur c.ſtatuimus.de elect.ſint obſeruanda, & an procedi poſsit in cauſa nondum elapſis dictis tribus temporibus.*

2 COnclusio, quòd ſi de cauſa beneficiali [a] appel-
3 latur, † & tria tempora, de quibus loquitur
cap.ſtatuimus. de elect.lib.vj. fuerunt lapſa, videli-
cet menſis à die, iter arripiendum. & ſequens tem-
pus arbitrarium datum ad veniendum ad xx. dies,
dictum tempus arbitrarium immediatè ſequens,
per quos eſt abſens expectandus, poteſt procedi,
poſtea quomodocunque etiam poſt annum à tem-
pore appellationis interiectæ, & dictorum trium
temporum iam lapſorum computandum, & vltra
vna parte adueniente contra aliam partem abſen-
tem per audientiam. Tum quia licet dicta tria tem-
pora ſint ſeruanda antequam procedi poteſt, ta-
men non dantur ad proceſſus inchoatos. Tum
quia licet ſit circunductum edictum primæ compa-
ritionis, bene ſufficit citatio noua, quæ ſecundum
naturam cauſæ deuolutæ habet fieri per audien-
tiam. Tum quia talis citatio iuris non citat ad iſtum
actum, vel ad illũ, nec ad iſtam diem plus quàm ad
illum, ſed arctat ad totam cauſam! & arctat ad pro-
cedendum in curia quandocunque per audien-
tiam citationes emanebunt, ſine quibus de ſtilo pa-
latij eſſet proceſſus nullus & ita præuidere, & cogi-
tare debet quælibet pars, quòd per audientiam ci-
tare potuerit, & debet, vel in cauſa appellationis ſta-
tim poſt tempora lapſa procedere, vel tenere pro-
curatorem, qui habeat audientiam contradictarum
cuſtodire. Simile not. in clemen. tanquam. de elect.
in gloſ. quid ergo. in fine. Sed Robertus & Benedi-
ctus contrarium primitus ſentientes, in contrarium
allegabant vnum, quod per Specul. not ij. parte ſpe-
cu. tit. de appellatio. §. nunc breuiter. verſic. hoc au-
tem certum, cum duobus ſequent. & per Compo.
in cap. ſtatuimus. de electio. libro ſexto. alleg. vide-
licet, quòd pars præueniens non videtur ſeruaſſe
tempus viginti dierum, &c. niſi inter illud tempus
ſaltem impetrauerit auditorem, &c. Sed nec illud
eſt verum, nec ſi verum eſſet, ad propoſitũ facit. Pri
mò quidem non eſt verum, quia † viginti dies dictæ 2
expectationis non computantur à tempore aduen-
tus alterius partis præuenientis, ſed computantur
à fine menſis dati ad iter arripiendum, vt notat
Hoſtienſis & Archidiacon. in dicto cap. ſtatuimus
& Ioannes Andr. poſt eos, & ſubaudio: & à tempo-
re lapſus termini arbitratij ad veniendum dati, quia
illa duo tempora hoc tempus tertium præcedere de
neceſsitate habent: nec mirum, quia aliter ſeque-
retur, quòd ſi ex fortuna venti per mare veniret
pars vna infra triduum à tempore appellationis
interpoſitæ: cùm tamen tempus itineris arripiendi,
& tempus veniendi fortè facerẽt quinque menſes,
quod ſtatim infra vigintitres dies à tempore inter-
poſitæ appellationis contra abſentem non culpabi-
lem procederetur, ſic quòd poſsit fieri definitiua
contra indefenſum reuerà non contumacem: quod
eſſet iniquum. Sed dices ſaltem à tempore aduen-
tus poſt tempora, &c. nihil valeret, & ſi veniſſet an-
te tempora. Item eſſet iniquum & contra mentem
Hoſtien. & Archidiac. & doct. & dictæ decret. quod
ſine cauſa compelleretur pars volens procedere, ve-
nire ſtatim poſt tempus arbitrarium, pro huiuſmo-
di expectatione facienda. Quid enim ſi videns illa
tempora neceſſaria expectanda, habens per illos
viginti dies extra curiam aliquid expedire, vult
eſſe extra curiam ad faciendum ſua negotia per
illos viginti dies: quid parti oberit? certè nihil.

quid enim in curia facerent? certe nihil. frustra igitur fieret. ff. ad Velleia. l. aliquando. cum concor. Sed quæreres: qualiter ergo intelliguntur verba literæ, quæ dicit: ſed ſi pars altera non venerit per viginti dies poſt aduentum alterius expectata, in electionis negotio, non obſtante cuiuſcunque abſentis contumacia, ſicut de iure fiunt procedetur? Certe ego dico, quòd textus ſupponit, quod pars aliqua ſtatim poſt duo tempora prima venerit, quia verbum aliqui, eſt partitiuum: not. C. de ſumma trinitate. l. j. ſuper verbo, quos. & qui de vno negat, de alio videtur concedere. de præſumptio. nonne. ff. de iudi. l. cum prætor. C. de procurato. l. maritus. Ideo oportet text. intelligere in caſu, in quo ſuus menſis, ſed potius tempus arbitrarij cum vnius partis præcurrentis aduentu concurrit, & vbi non præcurrerit, quod intelligantur iſti viginti dies currere à tempore lapſus temporis arbitrarij ſupradicti, ſecundum Hoſtienſem, & Archidia. & iudicium rectæ rationis, vt præfertur. & miror de Compte. & Spe. quod fatetur Spec. quòd ſolam expectatiuam requirit conſtitutio, non ergo requirit aliquem proceſſum, vel aliquã impetrationem fieri interim. Secundò dico, quòd etiam ſi dictum præcedens eſſet verum, non faceret ad propoſitum: quia non quærimus de modo tempora obſeruandi, ad quem modũ dictum Compte. & Specul. ſe refert ſolum, & duntaxat: ſed quærimus modò ſolum de tempore, quo poſt tempora iam ſeruata poterit in cauſa taliter deuolata inchoari proceſſus, cui inchoationi non reperitur per aliquam conſtitutionem poſitiuam aliquod tempus ſaltem anni, vel biennij eſſe præfixum. Dicit enim dicta conſtitutio: procedetur, ſed non dicit quo tempore ſit neceſſarium ſimpliciter huiuſmodi inchoari proceſſum.

a ¶ Cauſa beneficiali. *Cauſa beneficialis dicitur ſiue agatur de dignitate, ſiue de perſona, vel officio, vel prabenda, vel beneficio. argu. eorum, qua notantur extra de reſcrip. cap. ſi gratioſè. & cap. ſi propter. lib. ſexto.*

CONCLVSIO DLX.

De exceptionibus. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Falſa narratio an reddat gratiam Papæ nullam.*

COnclusio, quòd ſi P. qui ex perſona Ioann. ex
1 cauſa permutationis † cum eo, & cum alio de beneficio initæ, vel alio quouis modo ius habere in certo canonicatu prætendit, ad probandum ius Ioan. poſt concluſionem factam in cauſa, & omnibus terminis palatij aliàs ritè ſeruatis, producat literam apoſtolicam, per quam mandatur in forma: dignum arbitramur dicto Ioan. prouideri de huiuſmodi canonicatu, tanquam de vacante per promotionem canonici dictum canonicatum obtinentis ad quandam eccleſiam cathedralem, & opponatur per aduerſarium ipſius P. ipſi Petro, primò, quòd ipſe Ioan. qui aſſeruit in gratia à papa ex cauſa dictæ permutationis, aut alia ſibi facta ſe eſſe doctorem, & familiarem vnius cardinalis, in his duobus falſum ſe aſſeruit: item, quòd idem Ioann. in eadem gratia non fecit mentionem de quadam capella certæ eccleſiæ, quam tamen capellam obtinebat: Item, quòd Ioann. in impetratione prima eiuſdem canonicatus non fecit mentionem, quòd P. eſſet familiaris illius eiuſdem cardinalis, cuius erat familiaris idem Ioann. ſed eſt verum, quòd idem dominus cardinalis gratiam ipſius Ioann. procurauit. item, quòd ipſe Ioan. fuit tempore dictæ permutationis excommunicatus, quia mutuum per eum receptum monitus ipſe conſentiente de ſoluendo in certo termino non ſoluit, &c. & alioquin lata excommunicatione in eum, & lapſo termino fuit denunciatus. Hæc denunciatio non facit ad effectum peremptoriè, licet ſufficeret ad effectum dilatoriè. Fa. not. Ioann. Andr. de except. pia. & de ſentent. excommunicatio. cum deſideres. in nouella. & ita hic non obeſt, nec hic ex præſumptionibus iudicamus in materia obiectiua: quod intellige, niſi talis fuiſſet eo vocato iudicialiter ſeruatis ſeruandis declaratus, ſeu denuntiatus: quia talis ſententia contra eum pro iure haberetur. ff. de ſtat. homi. l. ingenium. & l. res iudicata. ff. de regul. iur. Primi duo & vltimi dictorum obiectorum ſunt repellendi. De primo, & ſecundo eſt clarum, quia deducunt negatiuam non coarctatam. C. de probat. l. actor. De quarto eſt clarum, quia conſtitutio facta eſt in fauorem cardinalis, qui inter duos ſuos familiares de beneficio procurauit, & non poteſt prætendi deceptus. argu. C. de reſcind. vendic. l. quiſquis. De quinto eſt clarum, tamen quia non ſolutio ſecundum Innocent. de accuſa. ſuper his. in hoc caſu eſſet neceſſaria ad probandum, quæ tamen eſt quædam negatiua non determinata, & per conſequens improbabilis, vt ſuprà facit. de ele. bone. cum ibi no. per Innocen. Fateor tamen, quòd probatio doctoratus, & familiaritatis narratorum in gratia Ioan. non pertinet ad P. quia pertinet ad Ioann. ſecundum Ioann. And. de lit. conteſtat. c. exceptionis. de regul. iur. infamibus. in quæſtione ibidem per eum diſputata. De tertio verò puto, quòd materia eſt bona. de præbend. ſi motu. libr. vj. & quòd ſi forma eſt bona, nec apparet ex proceſſu cauſæ, quod aduerſarius P. potuerit præuidere hanc exceptionem à natura ſibi competere, & hoc iurare voluerit, quòd terminum lapſum in concluſione non obſtante audiri debebit, quia de nouo, &c. ff. de interroga. actio. l. de ætate. cum ſimilibus. probant c. j. in fin. & c. vt circa. in fine. de elect. lib. vj. & ca. paſtoralis. de exception. licet dominus Nico. & quidam cum eo videntur innuere velle pro parte contraria arguere dicen. ſtylum obſtare in contrarium ſeruatum eſſe: tamen quia obiiciens ante omnia debuit præuidere, quæreret ſi aliqua obiect. ſibi poterat competere. Tum quia materia eſt odioſa. Tum quia in ſecunda inſtantia poſſet reparare, & in tertia. Tum quia prima opinio obtinuit per dicta iura. Si verò iurari voluerit, repelli debuit, & reputari calumnioſus: maximè, quia ſuper qualibet exceptione, & in qualibet parte litis debet exigi huiuſmodi iuramentum, ſeu ſaltem poteſt. de iuramen. calumn. c. ij. in fin. libr. ſexto. Et probant iura prædicta: licet aliqui domini videntur primo velle contra, qui poſtea ſe reduxerunt. Sed etiam dominus Nicolaus & domini alij ſe ſatis reduxerunt.

CONCLVSIO DLXI.

De exceptionibus. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Materia obiectiua non ſpecificata, ad probandum admitti non debet.*

a Conclusio, quòd ſi poſſeſſor ſecundus in data[a]
contra actorem primum in data, cum ad eandem collationem expectarent, & ambo idem beneficium poſt vtriuſque purificationem infra tempus
debitum acceptaſſent, & ſibi ambo feciſſent de eo
1 per ſuos executores prouideri, † det certam materiam obiectiuam principaliter ad vnum effectum,
videlicet ſurreptionis gratiæ ipſius actoris primi in
data, & generaliter ad omnem alium effectum, qui
ſibi prodeſſe poteſt, & alteri parti obeſſe. & reperitur, quòd ad effectum ſurreptionis prodeſſe non
poteſt: licet tamen reperiatur quoad effectum renunciationis, ſeu priuationis, ſeu conſumptionis
cauſæ eiuſdem actoris aliàs probata materia ipſa facere poſſet, tamen propter hoc admitti non debet,
quia materia obiectiua non ſpecificata ad probandum admittenda non eſt, ſecundum omnes. de procura. cap. tuæ. de elect. vt circa. capi. j. §. qui. ca. procurator. cap. conſtitutiones. de teſti. præſentium. & ca.
pia. de ſententia excommunicationis. libro vj. de
accuſatio. libellorum. ff. de iniuriis. l. prætor. in princ.
Modo dictus articulus, ſeu materia datus ad omnem finem, &c. quo ad hoc eſt generalis, & ſine
ſpecificatione. ergo &c. & fuit dictum domini Nic.
& placuit valde omnibus.

a ¶ In data. *Nota, quòd data literarum attendatur, vide per Ioan. And. in fi. lib. vj. ſuper verbo data. Et verum debeat vna, vel duabus lineis terminari, vel qualiter, nota per Archidiaco. xxv. quæſt. ij. in ſum. Et vide ibi pulchra circa literas papales.*

CONCLVSIO DLXII.

De præbendis. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Ignorantia præſumitur niſi ſcientia probetur.*

2 *Renuntiare quis ignorans non præſumitur.*

Conclusio, quòd Cle. gratiæ. de reſcript. & c.
de mulcta. de præben. & dec. eum. qui. de præb.
in vj. non habent locum in eo, qui recipit benefi-
a cium incompatibile, [a] credens ſe habere ius in eo,
1 & non habens, & quòd hoc caſu † præſumitur ignorantia. niſi ſcientia probetur. ff. de probatio. l. verius.
& regula, ignorantia. lib. vj. de præbend. eum qui.
quia dicit ſcienter. & probat regula, ſine culpa. Item
quia c. de mulcta. non habet locum in canonica aſſecutione. probat c. eum qui. quia aliàs ſuperflueret.
Et c. eum qui. non habet locum niſi in ſciente, vt
probatur ibi. in princ. & c. gratiæ, habet locum in
2 tacita renuntiatione, quam quis † ignorans non
præſumitur facere velle. ff. de iuriſdictio. omn. iudi.
l. ſi per errorem. cum ſimilibus. Ægid.

a ¶ Beneficium incompatibile. *Quæ beneficia ſint incompatibilia, & non poſſint ſimul retineri, vide Archid. extra de reſti. c. gratiæ. lib. vj.*

CONCLVSIO DLXIII.

De præbendis. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Titulus habilis ad acquirendum in futurum, non cauſat ius in re.*

2 *Probatio plena non eliditur per minus plenam.*

Conclusio, quòd gratia facta de certo benefi-
cio per modum mandati de prouidêdo, si ha- 1
bilis reperiretur, &c. & poſſeſsio ſecuta, ac communis reputatio, &c. non probat ſufficienter titulum
in beneficio, maximè aduerſario opponente, & negante, & aliàs de iure ſuo docente, quia titulus habilis ad acquirendum in futurum, non cauſat ius in
re. ff. de acquirend. poſſeſſ. l. ſi ex ſtipulatione. cum
ſimilib. nec probat hoc eſſe, &c. C. de proba. l. neque
natales. maximè, quia † plena probatio aduerſarij 2
per minus plenam iſtius non eliditur. C. de edict.
Adria. tollen. l. iij. & de teſti. l. volumus. & per not.
Cyn. C. ſi certum pet. l. in bonæ fidei. in quæſtione fi.
Tamen aliqui domini dixerunt, quòd ſi talis talem
aduerſarium non haberet, fortè etiam ad adiudicationem ſibi proficeret talis præſumptio. per no. glo.
ff. de re. vend. l. quædam.

CONCLVSIO DLXIIII.

De procuratoribus. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Subſtitutio ſecundi procuratoris, reuocat ſubſtitutionem primi.*

2 *Comparitio non fit niſi ad certos actus, & habere poteſt executores ex mente.*

3 *Separatorum ſeparata debet eſſe ratio.*

Conclusio, ſi procurator [a] habens poteſtatem a
plures ſubſtituendi, † & ſubſtitutionem reuo 1
candi: primò ſubſtituit Bernardum proteſtando,
quòd comparendo poſtea non reuocet, niſi dicat
expreſsè, & poſtea ſine proteſtatione ſubſtituit Albertum, Bernardus videtur reuocatus. extrà. de procur. c. non iniuſte. cum concor. ibi alle. dummodo in
eadem cauſa ſecus, no. Archi. de procu. licet. lib. vj. &
Ioan. And. in d. c. iniuſte. probat l. cum ſemel. ff. de tutelis. Nec obſt. dicta proteſtatio per procuratorem
in prima ſubſtitutione facta, quia non reſcribatur,
niſi ad modum reuocandi tacite per perſonalem
comparitionem, vt de ſe patet: de quo extrà. de procura. ſi quem. cum concor. Modo alia eſt tacita reuocatio, videlicet per nouam perſonæ alterius deputa-
tionem. Præterea alia hic, quàm ibi, quia † compa- 2
ritio non fit niſi ad certos actus, & habere poteſt
executores ex mente, vt in d. c. ſi quem. ij. reſponſo.
Sed ſecunda ſubſtitutio fit ad totum, & caret illis
executoribus: & no. clariorem titubationem ſecundo ſubſtitutis circa fidem, vel diligentiam primi
ſubſtituti, probat clauſula generalis. quæ habet
quòd ſeparatorum † ſeparata debet eſſe ratio: & 3
quòd clauſula appoſita circa vnum ſpecialiter non
operatur ad aliud, iura ſunt communia.

a ¶ Si procurator. *Nota vnum licet extrauagans, quòd procuratores duo ſi ſint dati inſolidum ad negotia, vnum poteſt exigere debitum ab alio, ſine debitum fuit contractum ante mandatum eius factum ſiue poſt. Vide Fede. conſi. xcix. & conſi. xxvi.*

CONCLVSIO DLXV.

De exceptionibus. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Probatio probationem non excludit.*

2 *Præſumptio probationem non excludit.*

CONCLVSIO, quòd ſi ego poſſeſſor, &
reus ab ordinario in hoſpitali habente ſob ſe

parochialem eccleſiam ſibi vnitam inſtitutus con-
tra apoſtolicum de eccleſia per executores proui-
ſum excipio proponendo, eccleſiam eſſe vnitam
hoſpitali, & non econtrà. exceptio huiuſmodi non
videtur obiectus. ſed de iure hoſpitalis. per clemen.
conſtitutionem. de electio. & debet admitti. etiam ſi
contrarium probauerit apoſtolicus per aliquos te-
1 ſtes in curia, quia † probatio probationem non ex-
cludit. Nec obſtat. imò coadiuuat, quia per compul-
ſoriam habuit ponere quædam iura non probantia,
niſi narratiuè vnionem quam prætendit, quia præ-
ſumptionem ſaltem faciunt illa, & quia alia fortè
in verificatione plenaria producet, & quia materia
eſt probabilis per teſtes. vt in cap. cum de beneficio.
de præbend. lib. vj Nec obſtat ſi apoſtolicus deducit
poſſeſsionem contrariam annorum quadraginta,
proximè præcedentium: quia videbitur in fine quis
melius probabit. Nec obſtat, ſi quis producit col-
2 lationem factam per Papam de eccleſia, quia † præ-
ſumptio probationem non excludit. not. Ioan. mo.
de hæret. c. fin. lib. vj. Ægidius.

CONCLVSIO DLXVI.

De ordine cognit. & de cauſa poſſeſ. & propriet. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Mutuæ petitiones ſimul tractantur, nec ſe impediunt.*
2 *Poſſeſſor non ſuſpendit petitorium rei, quam poſſidet.*
3 *Suſpenſio vnius petitorij in alio petitorio non ſuſpenſo totaliter diuerſo, nihil operatur.*
4 *Exceptio dilatoria debet proponi antequam lis pro conteſtata habeatur.*

COnclusio, quòd ſi Ioannes, contra P. poſſeſ-
ſorem eccleſiæ agit petitorio & poſſeſſorio ſu-
per eccleſia poſſeſſa per Petrum, & eodem iudicio
pendente P. agit contra Ioan. ſuper ſpoliat. domus
pertinen. ad dictam eccleſiam: & ſuſpenditur petito-
rium per vtranque partem, & poſtmodum, quia di-
cta ſuſpenſione non obſtante, auditor procedit cum
Ioan. in petitorio, etiam antequam iudicium reſtitu-
torium intentatum per Petrum fuerit terminatum,
ipſe Petrus appellat, dandi ſunt apoſtoli duatum,
vel alterius earundem, aut vigore cap. frequens. de
reſtitut. ſpoliat. libro ſexto. aut vigore cap. ſuper ſpo-
liatione, de ordin. cogn. aut per l. fundi. l. fundamen-
ta. de exceptio. ff. & principia materiæ accumulatio-
num, ſed nullo modo poteſt, igitur, &c. ſtabitur re-
1 gulæ, quæ habet, quòd † mutuæ petitiones ſimul
tractentur, nec ſe impediant, quæ ponitur per Dyn.
in regula, nullus pluribus. libro ſexto. Et probatur
de ordin. cog. cum dilectus. Primò enim non poteſt
ſe iuuare per cap. paſtoralis. de cauſa poſſeſ. ex ali-
qua dictarum duarum ſuſpenſionum. Primò ſi qui-
dem ex ſuſpenſione petitorij Ioan. ſuper eccleſia at-
tentati ſe iuuare non poteſt, quia ſupponitur in fa-
cto, quòd ipſe Petr. ſic ſuſpendens poſsidet dictam
eccleſiam, modo tamen priuilegium dictæ ſuſpen-
ſionis non detur, niſi ſpoliato, & in odium ſpolian-
2 tis, vt probat d. c. paſtoralis. patet quòd † poſſeſſor nō
ſuſpendit petitorium rei, quam poſsidet. Præterea
ex alio capite, quia ſuſpenſio non fit in fauorē fien-
dæ reſtitutionis, & poſſeſſorij intētati à ſuſpendente
petitoriū rei quā poſsidet, vt illud ante omnia expe
diatur, vt probat dictum cap. paſtoralis. modo talis
non agit aliquo iudicio poſſeſſorio, niſi ſuper do-
mo, vt præſupponitur. igitur, &c. Secundò non po-
teſt ſe iuuare ex ſuſpenſione petitorij ſui ſuper do-
mo intentati quantum ad eccleſiam, quia † ſuſpen- 3
ſio vnius petitorij in alio petitorio non ſuſpenſo to-
taliter diuerſo nihil operatur: quia in ſeparatis de-
bet eſſe ſeparatus effectus. ff. de calum. l. finali. & de
condi. & demonſt. l. pater Seuerinam. in fin. nec de-
bet operari diſpoſitio, niſi circa proprium effectum,
cui adiicitur, & ſecundū finem, ad quem tendit. ar.
dict. c. cum dilectus. & de teſti. c. veniens cum ſimil.
modo petitio eccleſiæ, & petitio domus ſunt di-
uerſæ ex toto. Primò, quia vna intentatur nomine
proprio. no. Inno. de reſti. ſpol. in literis. Alia nomi-
ne eccleſiæ. no. Inno. de probati. ex literis. Secundò,
quia vna tendit ad declarationem tituli in beneficio.
Alia ad declarationem tituli in domo, & hæc reci-
piunt ſeparationē. Tertiò. quia vna eſt beneficialis,
& alia prophana. igitur, &c. Itē dico ſecundò, quòd
non poteſt ſe iuuare per cap. frequens, tum quia de
hoc in dicta appellatione mētionem non fecit. & ita
obſtat ſibi clem. ſi appellanti. tum quia ante appel-
lationem de hoc non excipit, & ita non dicitur gra-
uamen ante appelationem illatum, cum illud priui-
legium non competit, niſi exceptione oppoſita. vt
probat c. cum dilectus. allega. coniunctim cum cap.
ſuper ſpoliatione. alle. & ita non valet, quo ad hoc
appellatio iudicialis. de appel. vt debitus. & c. cordi.
tū quia illa eſt exceptio † dilatoria.[a] quæ debet pro- 4
poni, antequam lis pro conteſtata habeatur, & non a
fuit ita propoſita, igitur, &c. Addūt quidam, quòd
de ſpolio rerum prophanatum cōtra agentem ſu-
per titulo beneficij non poteſt excipi. per fin. dicti
ca. frequens. ſed non omnes admittebant hoc. Item
dico tertiò, quòd non poteſt ſe iuuare ex dicto ca.
ſuper ſpoliatione. allega. per eandem motiua. ſicut
dictum eſt de cap. frequens. maxime per tria pri-
ma. Item quia ſuper ſpoliatione tunc ſolum locum
haberet, cum primò egiſſet Pet. ſuo poſſeſſorio ſu-
per domo, & vellet Ioannes modo reconuenire ſu-
per eccleſia. Sed in caſu, in quo primo egiſſet Ioann.
ſuper eccleſia, ſicut fecit, ſecus eſſet, quia reconuē-
rio Petri licet in modum exceptionis propoſita
fuiſſet, potuiſſet repellere, ſeu differre conuentio-
nem Ioannis, tamen ipſa in modum reconuentio-
nis propoſita hoc non poſſet facere; & hoc probat
directè dictum capitulum cum dilectus. & probat
ratio naturalis, quia facilius impediuntur contra-
henda, &c. ff. de his qui ſunt ſui, vel alieni iuris. l.
patre furioſo. Modo iam fundatum eſt iudicium,
cum lis eſt conteſtata, vel habetur pro conteſtata. l.
hoc amplius. ff. rem ratam habe. Item dico quartò,
quòd non poteſt ſe iuuare ex l. fundi. & l. fundum.
allegata. nec ex materia cumulationis, quia illæ
regulæ loquuntur, vbi ab eodem cumulatio fie-
ret. ſecus enim, ſi à diuerſis. vt legitur & nota. C.
quan. ciui. act. crim. præiud. Et poteſt etiam tolli per
l. ſi autem. ff. de exceptio. non proſequor. Secundo,
quia etiam ſi ab eodē fieret cumulatio, non haberet
locum

locum hoc caſu. per l. ſed ſi ante. ff.de exceptin.per quam apparet quòd ſi peto primò viam ad fundum, & idem ſi primò peto partem ſundi, & poſtea vellem accumulare petitionem fundi,certè poſſum. Igitur ſic in propoſito. Tertio,quia fortè non habet locum niſi in vno iudicio ageretur poſſeſſorio, in alio petitorio, vt modo fit hoc caſu. Quarto,quia fortè non habet locum regula cumulationis, vbi vna actione agitur nomine proprio, in alia nomine eccleſiæ,ſicut hoc caſu per rationem c.frequens. in fi. alleg. Quinto, quia exceptio huiuſmodi præiudicij quæ reo competit,eſt dilatoria,vt dixi, & debet poni ante lit.conteſta. igitur, &c.Ægidius.

a ¶ Exceptio dilatoria. *Nota quòd exceptionum alia ſunt peremptoria, & alia dilatoria, alia anomala, & alia mixta. de quibus vide plenè per Spec.ij.parte.tit de excep.cap.j.*

CONCLVSIO DLXVII.

De prabendis. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Obtinens eccleſiam à Papa vacantem, per non promotionem poſſeſſoris,an rectè obtineat.*

1 CONcluſio, quòd ſi Ioannes, † qui eccleſiam ſancti Mar.à papa obtinuit,vt vac.per nõ promotionem Borchardi poſſeſſoris. iuxta cap.licet canon.de elect.lib.vj.qui Borchardus coram executore dato ipſi Ioanni ad prouidendum ſibi de dicta eccleſia, ſi vocato illo Borchardo dictam eccleſiam reperiret dicto modo vacare, vocatus,&comparens confeſſus fuit non promotionem antedictam traxit in cauſam Ioan.qui ex eodem modo vacãdi ſumpta occaſione ex dicta confeſsione Borchardi dictam eccleſiam obtinuit ſibi conferri per ordinarium collatorem,& ſe in poſſeſsioné induci à domino meo papa obtinuit, per commiſsionem ſpecialem domino auditori mandari, quòd ſi ſibi conſtaret de confeſsione prædicta dicti Borchardi, præfigeret terminum ipſi Ioanni, infra qué probaret promotionem Borchardi alioquin quòd imponeret ſibi ſilétium, & probat dictus Ioannes dictam confeſsionem per proceſſum dicti executoris habentis teſtes, & no.in quo narrabitur dicta confeſsio,& per notarium productum in cauſa.qui ſuper hoc clarè deponit, ſufficit hæc probatio ad dictum finem, cum iſte articulus qui non eſt niſi præparatorius,ſuper quo principaliter non agitur, nec eſt pronuntiandum ſuper eo,non requirit probationes ita arctas. ff.ad exhib. l.iij §.ſciendum. & §.ibidem. & quod not. Innoc.de verb.ſign. veniens de notario, &c. tamen quia magna fides adhibetur ei, cui committitur aliquod negotium extra iudicium expediendum, cum ſuper illo negotio refert: vt not.Innoc. de fide inſtrumen. c.j.in fi.pen.gloſ. & Compo.de elect. ſtatuimus. col. iiij. verſic. item quæritur.de quo per Ioan. Andr. de prob.poſt ceſsionem modo dictus executor in proceſſu ſuper hoc extra iudicium per eum agitato hoc fateretur, & narrat, quòd ſit iſte proceſſus actus extraiudicialis.per not.Innoc.de præſump.c.fi.& gloſ. de offic.deleg.cap.vno.in clem Item,quòd notarius cum teſtibus,qui dicit ſe omnibus cum teſtibus interfuiſſe in inſtrumento proceſſus probare videtur, quòd omnia ſimul & ſemel facta coram teſtibus, & rogato notario eſſe dicuntur. Et ita non obſt. not. Inn. in d.c.quoniam contra falſam.aſſeſ.vi.Ægid.

CONCLVSIO DLXVIII.

De reſcriptis. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Prothocolla quando habeantur pro actis.*
2 *Plurale quando reſoluatur in ſingulare.*

COncluſio, quòd parti, cuius cauſa fuerat in
receſſu domini noſtri de Auinione ibidem com
miſſa in Auinione, & quæ obtinuit à d.N.nihilominus
eam hic committi,pro eo.quòd aſſeruit acta eſſe
hic, & etiam regiſtra papalia, per quæ volebat ſe iuuare,ſufficit
hic eſſe notarium cauſæ cum ſuo prothocollo, [a] qui vult facere regiſtrum, quòd non- a
dum fuit inceptum, & quòd producat de dictis
vnum ſumptum gratiæ ſuæ,in qua ſe fundat. Ratio
primi,quia † protocollum cenſeretur acta, cum alia 1
non ſint,potiſsimè ſi redigãtur in modum actoris.
ratio ſecundi,quia hoc caſu ſecundum dominos plu
rale † reſoluitur in ſingulare. Item quòd regiſtra 2
etiam in plurali dicuntur illa de quibus ſumptum
fuit illud,& quia talia notaria ſurreptionem debét
magis per partem opponi, quàm à iudice ſuppleri.
Item fuit obtentum, quòd auditor, cui eſt facta dicta
commiſsio, vocitatis vocandis, &c. poteſt, &
debet ſimul mittere iudici deputato in Auinione intimationem
habétem vim inhibitionis cũ citatione.

a ¶ Cum ſuo prothocollo. *Quomodo liceat notario ſeu tabellioni ampliare verba prothocolli.ſeu abbreuiare cum ea redigit in publicum inſtrumentum. vide Spec. in tit. de inſtrum. edit. §.ix.verſic.item opponitur. contra reſcriptum.*

CONCLVSIO DLXIX.

De teſtibus. Rub.

SVMMARIVM.

1 *In vna & eadem cauſa, an quis poſsit eſſe procurator & teſtis.*

COncluſio, quòd licet procurator † in termino 1
ad producendum omnia reuocatus non ſit, in eadem inſtantia pro domino alias ſit bonus teſtis. de teſtib.c.ij.lib.vj tamen quo ad probandum pertinentiam collationis,ſuper qua directè non agitur, nec pronuntiandum exiſtit. & quæ per conſequens requirit probationes ita arctas, ſufficit cum diſpoſitione clauſula dicti procuratoris in teſtem, per dominum producti probatio communis opinionis, & famæ, maximè ſi prætenſus collator habito ad eum recurſu ſuper exceptione apoſtolici prouiſi illum recepit, & admiſit. quod intellige ſi aduerſarius negantem huiuſmodi collationis pertinentiam non habeat,aliàs ſecus. dominus Nico. aliqualiter dubitauit,ſed ſatis conſenſit poſt.

CONCLVSIO DLXX.

De exceptionibus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Data anterior literarum apoſtolicarum, facit regulariter literas præferri.*

QVod ſi V.poſſeſſor † in data [a] ſecundus con- 1
tra Nicol. in data primum, & actorem vtro- a
que docente de iure ſuo obiicit de conſumptione gratiæ ſuæ in termino, quòd poſt gratiam Nicol. de anno Domini M.ccclxx.de mẽſe Ianuarij anno xxv. dié eiuſdẽ mẽſis vacauit beneficiũ aliud, quàm illud de quo

papæ cum poteſtate citandi, deuoluit cauſam tractandam ad curiam, licet citatio effectum non operetur. Modo clem. cauſam quæ. de elec. dicit quòd ſufficit facere intimationem in perſonam procuratoris legitimi. Iſte verò fuit legitimus, & onus aſſumpſit, vt præfertur. licet ſecus ſecundum dominum Nico. ſi non conſtaret, quòd onus aſſumpſiſſet. per c. licet. de proc. lib. vj. in quo multi decipiuntur ſecundum eum, & ita non ſufficeret hoc caſu producere procuratorium, niſi probaretur aſſumptio oneris.

CONCLVSIO DLXXVI.

De iudiciis. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Citatio non ſemper debet fieri in propriam perſonã.*

1 Etiam † ſi executio proximè dicta fuiſſet facta ſolum in perſonas poſsidentium pro dicto Io. dictum beneficium, & in beneficio ipſo, videlicet in eccleſia parochiali curam animarum habente, & dictæ perſonæ literis citatoriis citantes ſpoliaſſent, & eum vulneraſſent, ſufficeret, licet non ſit facta in perſonam propriam, vel procuratoris, nec in eccleſia cathedrali. tum quia feciſſe videtur citandus, ſeu alius pro eo, quo minus aliter citari potuiſſet. tũ quia non eſt veriſimile, quòd illa feciſſent, niſi aliquod mandatum habuiſſent, vel aliàs aliquid de voluntate dicti Io. ſciuiſſent. tum quia imputatur Io. quia non contradixit, nec mãdauit poſtea. vt li. non conteſt. c. j. tum quia veriſimile eſt, quòd dicti ſpol. notificarunt ipſi Io. in cuius fauorem hoc fecerunt. Et ita ſemper eſt locus dictæ cle. cauſam quæ.

CONCLVSIO DLXXVII.

De reſtit. ſpol. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Aduerſarij ſola confeſsio non probat.*

a Spoliatus [a] ad colorandum titulum producens prouiſionem prætenſi ſubexecutoris ſine gratia, & proceſſu, ac ſententiam diffinitiuam adiudicatoriam pro eo contra alium in palatio latam, & executoriam ſuper eo emanatam, ſufficienter titu-
1 lum colorare videtur. quia † non eſt veriſimile ad obtinendum in palatio pro ſe ſentẽtiam adiudicatoriam contra quemcunque, niſi docuiſſet de iure ſuo. quia palatinum non ſolet adiudicare ex ſola confeſsione aduerſarij, propter not gl. in c. eum qui. de eo qui mit. in poſ. libro vj. licet quoad petitorium nõ ſufficeret hæc probatio. quia non exemplis, &c. C. de ſen. l. nemo.

a ¶ Spoliatus. *Nota quòd ſpoliari dicitur qui priuatur per ſententiam. extra de pac. cap. cum clerici. Et not. per Hoſtienſ. de reſtit. ſpol. cap. conquerente. & an ſpoliatus per iudicem ſit reſtituendus: vide Goffred. de reſtitut ſpol. in ſum. §. generaliter. & ſequen.*

CONCLVSIO DLXXVIII.

De verb. ſignific. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Sermones ſunt inquirendi ſecundum materiam.*

Si agens ſuper vicaria certa certæ eccleſiæ: in primo articulo deſcribit quatuor vicarias, & in omnibus ſequentibus articulis determinat ſe ad vnam earundem, non deſcribens eam alias, quàm dicendo, dicta vicaria, &c. intelligitur quòd ſemper cenſetur per hæc verba: dicta vicaria, &c. de vicaria, de qua agitur, & non de alia, quia de alia non agitur. & ſermones † ſunt inquirendi iuxta materiam. ff. loc. & conduc. l. ſi vno anno. & maximè, niſi articuli ſint de iure partis: licet idem ſatis crederem in materia obiectiua per prædicta. 1

CONCLVSIO DLXXIX.

De his qui vi. Et de iureiur. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum de quo in l. ſi quando. C. vnde vi. non concernit probationem violentiæ vel doli.*

Iuramentum † de quo loquitur l. C. ſi quando. C. vnde vi. & cap. ſuper eo. extrà quòd met. cau. non concernit probationem violentiæ, vel doli, ſed ſupponit eam probatam, & ea probata concernit damni æſtimationem, & nihilominus in cauſa beneficiali non probaret literarum probantium titulus amiſsionem ad effectum adiudicationis faciendæ violentiam paſſo, licet aliqui dicerent, quòd quo ad effectum abſolutionis ab impetitione ſecus eſſet. Primum enim, videlicet adiudicatio ratione præiudicij aduerſarij, quòd operatur confeſsio non fieret. not. glo. cap. eum qui. de eo qui mit. in poſſ. lib. vj. Secundum verò tendit ad præiudicium ſpoliantis, vel doloſi, in quo fundant ſe dicta iura. 1

CONCLVSIO DLXXX.

De appellationibus. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Procuratori non ſpecialiter deputato ad cauſam an poſsit fieri intimatio.*

Licet velit clem. cauſam quæ. procuratori † non poſſe fieri intimationem, niſi ſit ſpecialiter deputatus ad cauſam, tamen non procurator appellationem interpoſitam per dominum bene poteſt aduerſario intimare. probat glo. antepen. dictæ clem. cauſam quæ. Nec obſt. alia glo. ſuper verbo ſpecialiter. quæ incipit: approbat opin. ad fin. eiuſdem gloſ. quia intelligenda eſt de appellationis intimatione interpoſitæ non per dominum principalem, ſed per procuratorem: quia aliàs contradiceret fini clemen. & antepenult gloſ. in fine. 1

CONCLVSIO DLXXXI.

De appellat. Et de procur. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Proceſſus agitatus partibus abſentibus in cauſa appellationis, non eis obeſt, ſi contra eos aliquid agitetur.*

Licet † in cauſa beneficiali [a] per appellationem 1
de partibus ad curiam legitimè deuoluta, proceſſus neceſſarius per partes principales ſine colluſione legitimè, & iudicialiter agitatus obſit abſentibus, quorum intereſt. Secus tamen. ſi partes principales iudicialiter proceſſum non fecerint, quod appareat, etiam ſi eis petentibus, & conſentientibus auditor cum interpoſitione decreti mandauerit, & fecerit fieri regiſtrum ſine magna parte proceſſus ſuper quibuſdam copiis, ſeu ex eis. ſic not. Innocen. vt lit. non conteſt. cap. primo. de hoc quòd procurator non neceſſariò ſed voluntariè agit, quia non noceret

noceret domino, facit ff. de pet. hæte. l. qui repudiantis. §. ſi. enm cnncor. ff. de euic. l. ſi ideo. C. de peric. & commo. tei vendi. l. j.

a ¶ In cauſa beneficiali. *Nota, quòd cum tex. dicat cauſa beneficiali. extra de cleri non reſi. c. conquerente. indiſtinctè eſt intelligendum ar. extrà. de præben. l. c. maioribus. Adde quòd eſt intellegendum de beneficio ſpirituali. Secus ſi eccleſia dediſſet alicui clerico vel laico aliquod beneficium tanquam benemerito ad ſuſtentationem. xvj. q. j. poſſeſſiones. & q. vj. illud. Et tale beneficium non requirit reſidentiam.*

CONCLVSIO CCCCCLXXXII.

De reſcriptis. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Commiſsiones per non verum procuratorem impetratæ non valent, niſi poſtea per eundem fuerint approbatæ tacitè vel expreſsè.*

1 LIcet vſus palatij apoſtolici habeant † commiſſ. auditoris ſine ſpeciali mandaro impetratas pet non procuratorem valere, hoc intelligitur, ſi pet illum nomine cuius fuerunt impetratæ, poſtea approbatæ fuerũt tacite, vel expreſſe: puta quia earum vigore illi poſtmodum proceſſerint. per l. licet. ff. de iud. alleg. no. de reſcr. c. nonnulli, Ratio, quia talis iudicis confeſsio facta abſenti non valet, quouſque ipſe ſciuerit, & acceptauerit. per Inno. in c. quia cunctis. de conceſſ. præbend.

CONCLVSIO CCCCCLXXXIII.

De reſcriptis. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Commiſsio prima præualet ſecundæ.*

1 COncluſio, quæ ſequitur ex præcedenti, quòd ſi nomine † meo neſcitur, per qoem contra B. fuit impetrata commiſsio. Primo ad auditotem A. Secundo ad auditorẽ C. & ego ptimo approbem commiſsionem auditoris C. & recnſem procedere, & approbare cõmiſsionem A. eo ipſo videlicet valet commiſsio facta auditore C. & non commiſsio facta auditore A. non obſtante quòd B. primo proceſſerit coram auditore A. ad multos actos, quia ex proceſſu ipſius non fuit ratificata cõmiſsio nomine ipſius non impetrata, ſed ex proceſſu mei facto coram auditore C. validatur commiſsio facta ipſi auditori C, per prædicta.

CONCLVSIO CCCCCLXXXIIII.

De reſcriptis. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Proceſſus coram ſecundo iudice factus valet, ſi de prima commiſsione alias bona non excipiatur.*

IN cauſa proxima: concluſionis per vnum procuratorem meum vtraque commiſsio fuiſſet impetrata, nihilominus ſi dictus B. approbauit ſecũdam commiſsionem comparendo, & petendo copiam libelli, & producendo verbo aliqua iura, non poteſt poſtea reprobare, per regulam, quod ſemel placuit.
1 Item quod valet † proceſſus coram ſecundo factus, ſi de prima commiſsione alias tamen bona non excipitur, quia vtraque dat iuriſdictionem. Notat In. de reſcriptis. c. cæterum. & probat l. j. C. de his qui ſpon. mu pub. libro x.

CONCLVSIO CCCCCLXXXV.

De ſententia excom. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus pro re iudicata non abſoluitur niſi ſolutis expenſis.*

SI excnmmunicatus † a pro re iudicata, puta, quia non ſoluebat expenſas litis, in qua fuerat condemnatus, non eſt abſoluendus, niſi ſoluat expenſas executoriæ, & etiam contumaciæ nnn parendo monitioni executionis, quia reuera iſtæ ſunt expenſæ litis, & ſequuntur ex ea, & quia caſus eſt de ſenrent. excom. venerabilibus. §. ſecus. lib. vj. quo ad expen. contumaciæ, & ſi contrarium fecerit auditor, grauat, & appellatio ab eo interiecta iuſtificatur. 1 a

a ¶ Si excommunicatus. *An autem excommunicatus poſſit petere opponendo exceptionem compenſationis, ſi cõuenıatur? dic, vt per gloſſ. & doct. in c. cum inter. de except. vbi concluditur, quòd ſi excommunicatus poſſit conſequi agendo id quod vult compenſare, non admittitur ad except. Secus ſi non poſſet id conſequi agendo.*

CONCLVSIO CCCCCLXXXVI.

De conſuetudine. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo, quod capitulum eligat canonicos qui acceptant præbendas minores vacantes, an valeat.*

NON ob. c. nulla. c. vlti. c. ne captandæ. & c. deteſtanda. de conceſ. præb. poteſt valere † conſuetudo, quòd cap. eligat ex ſua ordinaria poteſtate canonicos, & huiuſmodi canonici ſic electi ſecundũ ordinem ſuæ receptionis acceptent minores præbendas vacan. & quòd cap. præbendam acceptatam acceptanti debeat aſsignare, quia conſonat iuri cõmuni: vt de præben. dilectus. j. & ij. & c. inter cætera. & c. relatum. de conceſ. præben. cum ſuper. 1

CONCLVSIO CCCCCLXXXVII.

De præbendis. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Beneficium vnum duobus acceptantibus, quis præferendus, an ille qui primus acceptauerit, an vero ille cui capitulum illud aſsignauerit.*
2 *Acceptationis diffinitio.*

SI duo fuerint † ſic recepti, videlicet A primo, & B. ſecundo, & vterq; poſtea præbendam vacantem acceptauerit, & capitulum præbendam huiuſmodi ſic acceptatam A. primo aſsignare denegauerit, & eam B. ſecundo recepto aſsignauerit, valet aſsignatio facta ipſi B. nec poteſt A. contra ipſum B. ſuper dicta præbenda agere: ſed agat, ſi vult contra capitulum. c. dilectus. j. & ij. & c. cum ſuper, alleg. ſupra proxi vbi caſus eſt ſuppoſito fine ſuæ vltimæ gloſſ. & c. inter cætera. & ibi not. per Innoc. Hoſti. Io. And. & omnes breuiter doc. Item dominus G. fundabat ſe ſuper dicto Inno. Hoſt. Io. An. in c. de præb. dilectus ij. ſuper ver. recipi. & per Archi. ſi poſtquã. ſuper ver. ius. addens, quòd canonicatus receptio præbendam afficit. de reſcriptis. tibi qui. de præben. eum qui. hi qui. & ſi poſtquàm. & c. dilectus. allega. Sed iſta magis faciunt contra eum, quia loquuntur de receptis ſolum authoritate apoſtolica. Sed dominus Guiliel. contra, quia conſuetudo optionis tantum ius dat canonico præbendam optandi, quia 1

collatio

collatio alteri facta de eadem præbenda non valeret.
alle.lecta & oo.de conſuetudine.c.cum io tua.lib.vj.
ergo dicta couſuetudo acceptandi ideni opetabitur,
2 cum † acceptatio non ſit, niſi quædam optio ſecun-
dum not. Hoſtien.& Ioan. Andr. in c.cum iu multis.
io fin. de reſcript. lib.vj. & reſpondet ad c.ſuper.&
c.dilectus.quòd ibi erat ſolum vinculum iuris com-
munis, hic vltra. conſuetudo hæc nimis me mouet,
quia aut dices, quòd noo poteſt valere talis conſue-
tudo, & tunc ob.quæ dicta ſunt in cõcluſione proxi.
præcedeñ.& etiam obſtare videtur c.cum iu tua.al-
leg. Aut dices, quòd valet conſuetudo, & tunc ſta-
tim ſequitur, quòd pronifio facta contra talem con-
ſuetudinem caſſa eſt ipſo iure per regulá. quæ con-
tra ius. cum concor. vel ſaltem caſſanda per c.cum
dilectus. de couſue. & c.Cumana.de elect.& c.cum
eccleſia.de cau.poſ.& proprie. Sed tollebat hoc re-
ſponſum domi.Nico.per hoc, quia ſi ſic, &c.tunc eſ-
ſet vera expectatio præbendæ vacaturæ, quòd iu
eiſdem, oiſi in caoonicis iam prouiſis, & præbeoda-
tis, de quibus non præſumitur. quod eſſent ita ar-
dentes ad excogitandum in mortem viuentis, ſicut
de nullo modo prouiſis. Item quia ſecundum ali-
quos ibi non eſt mutatio tituli ſed redditaum, cor-
pore præbendæ remanente.eod.titu.præbendali.ſe-
cundum alios ſi mutatio eſt, vel fit in vim primi, vel
fit authoritate iuris. Nec obſt.de collatioue canoni-
catus, quia ille canouicatus eſt ſupernumerarius,
nec præbendam afficit, licet babeat aliquos effectus,
iuxta lecta, & uo.de conſtit.cum M.tamen d.F.&B.
dubitaruut. Alij verò erant clari omoes.

CONCLVSIO DLXXXVIII.

De conſuetudine. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Extenſionis materia in quibus habeat locum.*

1 LIcet † conſuetudo, de qua loquitur c. dilecto.
a de offi Archi.recipiat extenſionem, [a] prout ibi
leg.& uot.præſertim per Innoc.tamen ſecus de poſ-
ſeſsioue receoti per alios veraciter ignorata, & in
paucis obſeruata, vt probat diſcurſus gloſ. Innoc.in
c.dilecto. præſertim vbi non agitur de couſuetudi-
ne, ſed de præſcriptione inducenda. ſecundum ibi
not.Item dixi poſſeſsionem recentem requirere co-
lorationem tituli propter præſumptionem famæ
malæ, propter not.Innoc.de iu integ.reſtit.cap.ij.glo.
per mocachum.ad finem.

a ¶ Recipiat extenſionem. *Extenſionis materiam vide per Bar. in l.ſi conſtante.in vij q.ff.ſolu.mat. & in auth. quas actiones. C. de ſacroſan. eccleſ. in quibus locis vide etiam per alios ſcribentes.*

CONCLVSIO DLXXXIX.

De procuratoribus. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Incontinenti quæ fiunt, ineſſe videntur.*

2 *Ex proxime præcedenti voluntate colligitur voluntas in præcedentibus.*

SI procurator habens poteſtatem voum, & plures
ſubſtituendi, & reuocandi, reaſſumendi, & rur-
ſus ſubſtituendi, ſubſtituit primo Albertum.ſecun-
do Bernardum ſine poteſtatione, tertio comparens
a in cauſa cum proteſtatione, [a] quòd non inteudebat
ſubſtitutos ſuos reuocare, & appellauit, & termino
ſibi ſtaõm ſtatuto ad dandum apoſtolos, ſtatim Gof-
fridum ſine proteſtatioue ſubſtituit: per Goffridi
ſubſtitutionem non videtur Alberi.vel Bern.reuo-
catus, quia quæ † incontinenti fiunt, ineſſe viden- 1
tur.ff.ſi cer.pet.l.lecta.§.dicebam. Modo præcedebat
immediate proteſtatione de noo reuocãdo.ergo, &c.
Item quia † ex proxime præcedenti voluntate col- 2
ligitur voluntas in ſequeñ. de præſum. ex ſtudiis.
maximè, quia non facilè præſumeretur, quòd vno
eodem momento fuiſſet contra voluntatem, vide-
licet nou reuocandi, & reuocandi, licet ſi primo cum
dicta proteſtatione, videlicet uon reuocandi ap-
pellaſſet, & tuoc de iudicio receſsiſſet, & poſt
hæc reuerſus ex interuallo ad iudicium, Goffri-
dum ſine proteſtatione ſubſtituiſſet, forſan con-
trarium diceretur pro eo, quòd iterum voluntas
eſſet mutata, ſeu eſſe poſſet ſecundum aliquos, ſed
quòd in alio proximo caſu ita ſubito mutata fuiſſet
oullus diceret.

a ¶ Cum proteſtatione. *Nota, quòd proteſtatio nihil aliud eſt. quàm animi agentis expreſſio.extra de regula c.conſulti.ff vti poſ.l ſi duo. & multa notanda, & ſingularia de proteſtatione vide per Bald.in ſuis ſingul.in verſi.proteſtatio.*

CONCLVSIO DXC.

De præſumptio. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Voluntas quemadmodum trahitur ex præcedentibus ad ſequentia, ita trahitur ex ſequentibus ad longe præcedentia.*

2 *Præſumptio vna per contrariam præſumptionem tollitur.*

REtenro themate cooclusiouis proximè præce-
dentis, per dictam proteſtationem nedum de-
claratur voluntas volendi reuocare Albertum pri-
mo ſubſtitutum, imò etiam declaratur voluntas de
tempore ſubſtitutionis, & Bernardi, quòd tunc per
eam noluerit dictum Albertum primum reuoca-
re, quia ex concluſiooe proxima præcedenti col-
ligitur, quòd ex dicta proteſtatione colligitur
quòd nedum per compatitionem, imò perſonæ ter-
tiæ ſubſtitutionẽ non intendebat reuocare nec pri-
mam ſubſtitutiooem, nec ſecundam. Modo iſta ſe-
quens voluntas etiam præſumitur fuiſſe io præce-
dentibus actibus, maximè cùm aliàs fruſtra fieret
proteſtatio, quia non pouuurur alij ſubſtituri, niſi
dicti duo Alber.& Ber.ſicut † enim ex præcedenti- 1
bus voluntas trahitur ad ſequentia. de præſum.ex
ſtudiis.ita trahitur ex ſequeñ.ad longe præcedentia,
vt patet. C.ad l. Iul. de adulte.l.ſi qui adulterij.cum
quatuor concord.ibi alleg.in gloſ. Nec mirum, quia
tota iſta materia procedit ex præſumptione, & con-
iecturatione voluntaoís.vt de procu.c.ſi quem.lib.vj.
& per couſequens facile per † præſumptionem, vel 2
coniecturam contrariam tolli poteſt, vt not. Innoc.
de eo, qui fur.or.rece.c.innotuit.in fin. Et ſi alij po-
nerentur ſubſtituti, ad quos proteſtatio referretur,
deberet allegari per partem, & aliàs præſumeretur
fraus, & facit, quia præſumitur iu ſecunda ſubſti-
tutione dicta proteſtatio fuiſſe omiſſa, cum hodie
præſertim per nortarios audi. in iucur. ſemper con-
ſueuerit poni, & per hoc ſaluatur vnus magnus pro-
ceſſus, & ſumptuoſus, &c.

CONCLVSIO DXCI.

De reſcriptis. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Abbatis procurator conſtitutus ad agendum contra Epiſcopum, volens validare proceſſum obtinuit etiam commiſſionem contra capitulum, an capitulum teneatur eiuſmodi commiſſioni parere.*

2 *Sententia lata à iudice contra partem iniuſte an teneat.*

1 SI procurator abbatis deputatus † ad agendum contra epiſcopum, volens validare proceſſum obtinuit etiam commiſsionem ſpecialem contra capitulum, & illud citari fecerit, & ſuſpendi pro contumacia, videlicet ſuſpenſio iuris, quia eam per primam commiſsionem etiam contra capitulum extendebat, ſecundum quoſdam per c. edoceri. de reſcrip. & ſi non per primam, tamen per ſecundam. Item licet capitulum prælato defendente non teneatur venire ad cauſam, ſed ſufficit, quòd præſtet conſenſum in cauſa ardua prælato agente. per c. edoceri. Et ibi not. per Innoc. tamen quia pro multis cauſis poteſt dirigi actio contra capitulum, quæ poſſunt ſub commiſsionis generalitate comprehendi, & quia commiſsio ſecunda expreſſe dirigitur contra capitulum, & quia capitulum expreſſe vocabatur, negari non poteſt, quin capitulũ debuerit comparere cauſam allegaturum ſaltem, quare ad proſequendum compelli nõ deberet. per l. ſi quis ex aliena. ff. de iudi. & l. ex quacunque. ff. ſi quis in ius vo. non ie. Nec ob. quod impetrans erat ſimpliciter contra epiſcopum conſtitutus, quia probat c. edoceri. allega. quòd per hoc videatur ſatis contra cap. conſtitutus. imò per præmiſſa ſatis domini concordabant, quòd dicta ſuſpenſio erat iuſta, ſed ſaltem negari non poteſt,
2 quòd fuerit aliqua. quia lata † à iudice contra partem iniuſte tenet. not. in c. ſacro. & c. Romana. de ſenten. excommu.

CONCLVSIO DXCII.

De appellationibus. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Terminus datus à iure, & terminus datus ab homine æquiparantur.*

VNum modicum impedimentum reſtituit terminum decem dierum datum per iudicem à quo fertur diffinitiua, à qua appellatur ad appellationem proſequendam ad dictum terminum ipſo iure: vtputa, quia vna hora congrua quæſiuit dominum Pontium, qui ſignat commiſsiones, & non potuit reperire congruo loco, &c. Ratio eſt, quia
1 † ita eſt in termino dato à iure. not. Innoc. de appel. ex ratione. Igitur idem eſt in termino dato ab homine, quia iſta æquiparantur, Præterea, quia non dantur hoc tempus ad complendum, ſed datur ad aliquam diligentiam faciend. modo per hoc probatur diligentia.

CONCLVSIO DXCIII.

De cau. poſ. & propriet. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſsio & reputatio actus ſufficiunt, ſi poſſeſsio fuerit aliquandiu continuata.*

1 LIcet poſſeſsio † & communis reputatio actoris mei mihi regulariter ſufficiant, quia ſuper iur. actoris principaliter non eſt pronunciandum. Fa. no. Cyn. poſt Pet. C. quæ ſit lon. conſue. l. ij. in iiij. articulo verſus finem ſecundæ quæſtionis illius articuli quarti. per Innoc. de verbo. ſignific. veniens. de notorio. & fa. not. in cap. j. de regu. iur. lib. vj. in fin. vlti. gloſſ. & l. ſiue poſsidetis. C. de probatio. de ſenten. excommu. c. ſi iudex. lib. vj. cum ibi not. per Ioan. Mo. tamen illud intelligitur de poſſeſsione aliquandiu continuata: ſecus verò de minus recenti, quia illa ſine titulo minus euidenti non potuit cauſare ita cito talem communem reputationem, quæ deberet ſufficere iſto caſu poſſeſſori. hinc eſt quòd licet primo caſu poſſeſſor dignitatis agens contra creditores non haberet docere de titulo, ſi ſibi negaretur: ſecus tamen in caſu ſecundo. not. Innoc. de con. præbend. c. quia cunctis. in gloſ. cum plures. ver. ſi vero contra alios agatur. & quòd coadiuuant not. per Innoc. de reſtit. ſpol. c. in literis. in gloſſ. magna poſt princip. primæ coll. & quod me. cau. cap. ij. §. per monachos. in fin. Fa. not. per Innoc. de eo qui fur. or. re. c. innotuit. & de præſu. illud.

CONCLVSIO DXCIIII.

De proba. De teſti. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Literæ apoſtolicæ in forma expedita & inductio in poſſeſsionem an ſufficiunt ad probandum veram poſſeſsionem.*

VBi † ius actoris de neceſsitate & vere probandum non poteſt deſcendere, niſi ex vno titulo, 1
puta, quia per literas apoſtolicas in forma communi prouiſum, & in poſſeſsionem inductus, non ſufficit, quòd teſtes dicant, quòd literas viderunt & proceſſus, & viderunt earum vigore dari poſſeſsionem, niſi de prouiſione effectus literarum, & purificationis earum ipſi deponant: quia aliter non poſſunt reddere bonam cauſam.

CONCLVSIO DXCV.

De probationibus. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Narratio vera, veram confeſsionem inducit.*

SI A. † contra B. habet probare C. fuiſſe capella- 1
num papæ, & producat gratiam per B. impetratam de beneficio vt vacan. per obitum C. in quibus narratur C. fuiſſe capellanum papæ, ipſe A. probat per hoc ſufficienter capellaniam, quia talis narratio confeſsionem inducit. per not. Ioan. And. in nouella. c. cum impoſitionibus. de iureiuran. lib. vj.

CONCLVSIO DXCVI.

De præbendis. *Rubr.*

NOn eſt locus ca. de multa. de præben. niſi ſecunda aſſecutio ſit pacifica nedum de facto, ſed de iure: puta, quia non litigioſa. & quo ad hoc approbata eſt gloſſ. Archi. & Ioan. Andr. poſita in ca. commiſſa. de elect. lib. vj. allegatur ca. dudum. de præbend. in fin. lib. vj. & reprobatur gloſ. Innocen. in c. conſtitutus. de appel. quod intelligitur verum, dummodo in limitibus legitimæ poſſeſsionis moueatur ſibi lis. per no. per gl. in d. c. commiſſa.

CONCLVSIO DXCVII.

De præbendis. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Verborum (ſublata difficultate quacunque) poſitorum in C. ſi beneficia, de præben. explicatio.*

Verba

1 VErba iſta (ſublata † difficultate quacunque) poſita in ca.ſi beneficia. de præbend. lib.vj.intelliguntur de difficultate facti, non de difficultate iuris, & quæ probabilem cauſam haberet, per not. Innoc. de præbend. pro illorum.at.ff.de petit. hære. l.illud. adeò, quòd ſi cauſam probabilem habuit litigandi, etiam ſi per tres inſtantias forte litigaret, locus eſſet recurſui ſecundum aliquos dominos.

CONCLVSIO DXCVIII.

De re iudicata. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Appellans ſuccumbẽs in cauſa appellationis quando in expenſis condemnandus.*

1 SI vigore † commiſsionis impetratæ per appellatum poſt appellationem propter non proſecutionem iam deſertam, appellans, & appellatus proceſſerunt vſque ad concluſionem, & tunc auditor inſtante appellato pronuntiat appellationem deſertam, non debet condemnari appellans in expenſis factis ex proceſſu habito vigore dictæ commiſsionis ſuper negotio principali, quia per factum appellati iſtæ factæ fuerũt: ſecus ſi appellans commiſsionem impetraſſet. Et ita conſului domino Nicol.

CONCLVSIO DXCIX.

De reſcriptis. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Taciturnitas quando ſurreptionem & non nullitatem inducat.*

a SI delegatus apoſtolicus [a] ad inſtantiã vnius partis altera abſente non per contumaciam in loco, in quo non procedere debebat, cauſam remiſit ad curiam beneficialem, & tanquam remiſſa commiſſa fuerit auditori, procurator legitimus alterius partis in remiſsione abſentis, ad alterius partis inſtantiam
1 citatus, & nihil obiiciens, valet proceſſus † licet de præmiſsis, ex quibus remiſſ. nullitas videtur inſurgere, dicta commiſsio non facit mentionem, quia talis taciturnitas non nullitatem, ſed ſurreptionem inducit. de reſcript. ſuper literis. & debuit pars excipere, &c. ſed non fuit ponderatum, quòd ſine ſpeciali mandato papæ, vicecancellarius tales cauſas non deuolutas committere non poteſt.

a ¶ Delegatus apoſtolicus. *Nota, quòd delegatus dicitur iudex extraordinarius. C. de dela. l. j. & eſt honorandus, ſicut ille, qui delegauit. lxxxiij. diſtinctio, præcipimus. Sed non creditur ei, niſi oſtendat literas delegationis. xcvij. diſtinctio. nobiliſsimus. & de hac materia delegatorum ſatis profunda, vide extra. de offi. deleg. per totum. & lib. vj. cum ibi notatis per omnes.*

CONCLVSIO DC.

De conceſ. præben. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Non omnia falſa expreſſa vitiant impetrationes.*

IN cauſa mea Rotomageñ. ſuppoſito, quòd dominus noſter in gratiis cõmunibus ordinauit, quòd habens vnicum beneficium xl. libra. ſecũdum communem valorem, vel taxam decimæ in forma pauperum impetratæ valent, ſi Ioan. habens beneficium cum cura taxatum ad x. impetrauit in forma pauperum faciens de dicto beneficio mentionem, & narrans illud beneficium ſecundum decimæ taxam ix. lib. non excedere, gratia ſua propter hoc nõ eſt ſurreptitia, quia non omnia † expreſſa falſa ſecundum 1
dominos vitiant impetrationes, ſed illa ſola, de quibus poteſt aliqualiter præſumi, quòd mouere potuerunt principem ſaltem ad facilius concedendum, not. Innocen. de conceſ. præben. cum noſtris. Modo in propoſito non poteſt hoc præſumi veriſimiliter, attenta maxime ordinatione antedicta. ergo, &c.

CONCLVSIO DCI.

De reſcriptis. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Cancellaria an poſſit omnes cauſas, quæ ſunt de communi iuſtitia, committere.*

CAncellaria [a] poteſt † omnes cauſas, quæ ſunt de communi iuſtitia, committere, & per conſequens, quòd poteſtas de abſoluendo ad cautelam auditori commiſſa, coram quo pendet cauſa per dominum Pontium ſine ſpeciali mandato bene valet, quia illud eſt de communi iuſtitia. de offic. deleg. cum contigat. de ſenten. excommu. per tuas. & c. ſolet. & c. venerabilibus. §. ſecus. a 1

a ¶ Cancellaria. *De cancellaria papæ, vide extra. de reſcrip. c. ad hoc ſummo. Et quare dicantur cancellarij, not. per Azo. in ſumma. de aſſeſſ. §. cancellarij.*

CONCLVSIO DCII.

De ſenten. & re iudicata. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Sententia vim diffinitiuæ habens, habetur loco diffinitiuæ.*

DE ſententia † lata ſuper deſertione diffinitiuæ ſententiæ latæ debet tantum recipere notarius, ſicut de diffinitiua, quia habet vim diffinitiuæ. not. gloſ. quòd vim diffinitiuæ habeat. de appel. cap. ſecundo. & idem in ſententia lata ſuper attentatis: fortiori ratione ſecundum eos ſuppoſita conſtitutione papæ Ioan. quæ habet. quòd tantum debet recipi de ſententia vim diffinitiuæ habente, ſicut de diffinitiua. 1

CONCLVSIO DCIII.

De officio delega. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Iudex delegatus ſuſpectus an poſſit ſubdelegare.*

COncluſio, quòd licet ſit iuſta † cauſa recuſandi iudicem delegatum ſuper promotione mihi facta, quia authoritate ordinaria prouiſionem fecit, tamen nihilominus ante exceptionem recuſationis, ſeu ſuſpicionis oppoſitionem potuit ſubdelegare. not. gloſ. de appel. à collatione. lib. vj. Ægidius. 1

CONCLVSIO DCIIII.

De teſtibus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Famulus procuratoris an poſſit eſſe teſtis in cauſa, quam dominus eius menet contra aliquem.*

COncluſio, quòd licet procurator, † qui eſt, vel fuit non poſſit eſſe teſtis in cauſa. de teſti. ij. lib. vj. nec ſolicitator fortiori ratione, quia ille concertat ad cauſam maiorem affectionem habere: tamen clericus, ſeu familiaris procuratoris poteſt 1

bene eſſe teſtis, quia non reperitur eſſe prohibitus, ſi
1 bene deponit ſuper cauſa reſtitutionis ad appellan-
dum cum iuramento procuratoris receptum ſupple-
mentum ſatis ſufficit de iure C.l.in bonæ fidei.

CONCLVSIO DCV.

De cau. poſ. & proprie. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Petitorium eſt principalius poſſeſſorio.*
2 *Commiſsiones ſunt latè interpretandæ in curia.*
3 *Vigore diſpoſitionis conditionalis quæ fiunt, condi-
ctione pendente non valent.*

CONcluſio, quòd ſi commiſſo petitorio, & poſ-
ſeſſorio in cauſa beneficiali, quod videtur fieri
per ſolam commiſsionem petitorij, de poſſeſſorio
tamen mentione non facta, nec appoſito verbo ex-
cluſorio, tenet. argu. cap. de iudic. l. nulliter. cum ibi
not. nec ob. C. de nego. geſt. l. fin. Ferat auditor defi-
nitiuam in poſſeſſorio ſolo, pro eo, quòd petitorium
erat ſuſpenſum, & ab illa appellatur. ac cauſa appel-
lationis huiuſmodi, & negotij principalis de petito-
rio expreſſa mentione non facta committatur al-
teri auditori, coram quo ille, qui contra ſe habuit
ſententiam in poſſeſſorio, altera parte conſentien-
te, renuntiat dictæ ſuſpenſioni per eum in prima in-
ſtantia factæ, & ſeruat terminos in vtroque, & valet
proceſſus: licet aliqui contra. Ratio eſt, quia licet
commiſsio facta ſuper appellatione à definitiua in-
terpoſita etiam deuoluat negotium principale ſic,
ſcilicet quòd adiectio negotij principalis in ea facta
ſuperfluit, hoc intelligitur verum, dummodo non
reperiatur ſeparatum aliquod principalius nego-
tium à negotio appellationis. Tunc enim, quia non
reperitur, quod adderet illa adiectio, non mirum ſi
nihil addat, ſed vbi reperitur aliquod aliud nego-
tium, quàm appellationis principalis, tunc quia re-
peritur quod addat, non mirum ſi addat, ſicut in
caſu, quo ſuper certo grauamine ante ſententiam
appellatur, & committitur cauſa grauaminis, &
negotij principalis. Modò ita eſt in propoſito, quòd
licet petitorium, & poſſeſſorium ſint duæ cauſæ ſe
quaſi non contingen. argu. ff. de acquiren. poſſ. l. na-
turaliter. §. nihil. tamen facta relatione de vna ad
1 aliam † petitorium principalius eſſe cenſetur, quia
trahit ad ſe poſſeſſorium. de cau. poſ. cum eccleſia.
2 & cap. cum dilectus. Et facit, quia † commiſsiones
latè ſunt interpretandæ in curia. per not. Innocen.
de reſcript. cap. ſuper literis. Caue tamen, quia non
intelligo hoc caſu fuiſſe commiſſum auditori ſe-
cundo negotium principale, niſi in euentum: vide-
licet in caſu, quo pronuntiaret per primum ſuper
poſſeſſorio male fuiſſe pronuntiatum, quia in illum
ſolum caſum perderet iuriſdictionem, videlicet
cum grauat, nec aliter ſuper non expeditis eſt ſibi
iuriſdictio auferenda. de appel. vt debitus. & c. cordi.
cum ſimilibus. Et licet illa iura loquantur cum ap-
pellatur ante ſententiam, tamen hoc caſu obtinere
debent, quia ratio in vtroque caſu eſt vniformis. ar.
ff. de fonte. l. vnica. de tranſla. inter corporalia. cum
ſimilibus. Sed diceres: ergo proceſſus non valuit
3 contra concluſionem. Probo, quia quæ fiunt † vi-
gore diſpoſitionis conditionalis, conditione pen-
dente non valent. ff. de condit. inſtit. l. ſi quis ita hæ-
redi. vel lega. & de conceſſ. præbend. cum ei quem.
in clemen. j. reſponſo. Sed reſpondeo, quòd hoc
caſu alia ratio format pactum: puta, quia cum ar-
ticulus grauaminis, & negotium principale ſimul
auditori committuntur partibus ambabus conſen-
tientibus, poteſt auditor omittere articulum gra-
uaminis, & procedere in negotio principali. argu. de
appella. cordi. libr. vj. cum ibi notatis. Et ita ſerua-
tur. Modo ita fuit in propoſito, & præmiſſa omnia
dixi, quæ finaliter dominis omnibus, vt videbatur,
placuerunt. Et ita fuit obtentum.

CONCLVSIO DCVI.

De appellationibus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Sententia confirmata in poſſeſſorio per iudicem ap-
pellationis petitorij cauſa debet remitti auditori
primo.*

CONcluſio, quòd ſi intentatæ † ſuprà proximæ 1
quæſtionis ſuſpendens non renuntiaſſet ſu-
ſpenſioni, & ſolum in poſſeſſorio fuiſſet proceſſum,
& finaliter fuiſſet in poſſeſſorio [a] ſententia confir- a
firmata, cauſa petitorij deberet remitti auditori pri-
mo, etiam ſi auditor primus appellationi à dicta ſen-
tentia lata in poſſeſſorio interiectæ detuliſſet. Nec
obſt. c. cum appella. de appel. libr. vj. ij. reſponſo. Ra-
tio eſt, quia reuera ſunt cauſæ diuerſæ ſe ipſas non
contingentes, vt de acquir. poſ. l. naturaliter. §. nihil.
argu. de reſtitu. ſpol. in literis. & capi. item cum
quis. Ægidius.

a ¶ In poſſeſſorio. *Nota, quòd poſſeſſorium iudicium eſt triplex, ſcilicet pro poſſeſsione adipiſcenda. retinenda, & recuperanda: vt in c. paſtoralis. de cauſa poſſeſsionis. in gloſ. iuj.*

CONCLVSIO DCVII.

De foro competenti. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus & legatus ſi in iuriſdictione concurrant,
an præuentio facta per Epiſcopum adimat iuriſdi-
ctionem legato.*
2 *Appellans appellando conſentit, nec poteſt à con-
ſenſu huiuſmodi recedere.*

CApitulum primum de foro competen. libr. vj.
j. reſponſo. non habet locum in appellationi-
bus ad legatum natum. vel de latere interiectis: quia
poteſt adiri per viam ſimplicis querelæ. Et ita nor.
gloſ. de foro competen. Romana. in vj. & de appella.
cordi. eod. lib. Hoc tamen impugnat, & poſt eum
dominus Benedictus, quia licet † epiſcopus, & lega-
tus in iuriſdictione concurrant. vt de offic. leg. cap. j.
tamen præuentio [a] facta per epiſcopum ademit le- a
gato iuriſdictionem. vt de foro competen. c. propo-
ſuit. nec appellatio ſibi iuriſdictionem deuoluit, niſi
in euentum omittere verum articulum grauaminis,
& procedere in principali, eſſet prorogatio quæ-
dam, quæ requirit conſenſum iudicis perdentis iu-
riſdictionem, vt c. ſignificaſti. de foro competen. &
quæ non poteſt fieri niſi parte vtraque conſentien-
te. ff. de iuriſdict. omn. iudi. l. ſi conuenerit. & l. ſi per
errorem. & ff. de iudic. l. j. & l. ij. in princip. Nec ſuffi-
cere videtur conſenſus tacitus appellantis. per not.
Innocen. de offic. delega. c. prudentiam. Sed præ-
miſsis

miſsis ad pauca reſpicientibus in ſcholis viderentur
forſitan collecta, tamen de iure non valerent, &
omnibus aliis dominis diſplicuerunt. Primò quidem non eſt verum, quòd præuentio adimat iuriſdictionem alias habenti ipſo iure, licet exceptionem
paret contra præuentum. Nec c. propoſuiſti. loquitur in caſu iſto, ſed loquitur, vbi appellatione probabili præuentus vult recedere altera parte inuita.
Et c. ſignificaſti. loquitur in prorogatione alias non
iudicis proprij. hic ſecus, & hic vtraque pars con-
2 ſenſit. quia appellans † appellando conſenſit, nec
poteſt à conſenſu huiuſmodi reſilire. vt c. eordi. &
glo. Innoc. in c. prudentiam. loquitur in errante, ſed
in ſciente ſecus. Ita quòd omnia prædicta fundamenta Lapi ſunt falſa.

a ¶ Præuentio. *Nota, quòd præuentio inducitur per litis conteſt. in c. penult. de foro competen. quod verum eſt, niſi alter ſit impeditus cognoſcere. Bart. ſing. in l. ſi maritus. in §. j. de adulte. inducitur etiam quandoque præuentio per citationem, quandoq; per libellum, & quandoque per ſententiam. vide Bart. plene in l. ſi plures. de leg. j.*

CONCLVSIO DCVIII.

De prebendis. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Supplicatio ſuper aliquo beneficio per papam ſignata an ſufficiēter probet ius beneficij fuiſſe alicui acquiſitum.*

1 IMpetrans † beneficiū vacans [a] tanquam per mor-
a tem Titij, non ſufficienter probat Titium habuiſſe ius, ſolum producendo ſupplicationem per
papam de huiuſmodi beneficio ſignatam ipſi Titio,
quia non probat hoc eſſe, &c. C. de proba. l. ad probationem. & l. neque natalis. Modo poſsibile eſt,
quòd literæ in eam non potuiſſent expediri, vel cum
aliis clauſulis reſtrictiuis fuiſſent expeditæ: vel
quòd ille repulſus fuit in examine: vel quòd non
per modum prouiſionis, ſed per modum mandati
de prouidendo tranſiuiſſet.

a ¶ Beneficium vacans. *Beneficium impetrans vacaturum tenetur de ſui receptione in canonicum, & in fratrem facere mentionem extra de prebend. in noſtra. Si autem impetrat vacans, non, vt not. eo c. per Innoc. quod eſt notandum.*

CONCLVSIO DCIX.

De prebendis. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Generalitas clauſulæ debet reſtringi ad vnam perſonam, ſi de vna tantum perſona fiat mentio, ſecus verò ſi de duabus.*

LIcet palatium teneat hanc opinionem, quòd
impetrans gratiam de beneficio, tanquam de
vacante per certum modum in perſonam Titij, vel
aliquo quouis modo præterquam ipſius Titij obitum, vel aliquem modum, non poteſt habere, niſi
contingentem in perſonam Titij: tamen ſi impetrans
per obitum Titij, & poſt timens, quòd vacaret per
obitum Seij, nec aliàs, niſi per mortem Titij vacaſſet, & reperiatur vacare per contractum matrimonij
ex perſona Mæuij, per quem modum in ſecūda data
ſequen. & etiam confirmationem aliis impetrauit.
Primus ius habet vigore dictæ confirmationis ſecundum dominum Nicol. cui tunc prima facie aſſenſi. Sed alij omnes contra. Ratio noſtra fuit, quia
pro eo, quòd de altero modo vacandi ratione perſonarum in præcedenti narra. confirmationis fiebat
mentio, ad talem modum alternatiue conceſsio,
ſeu concluſio confirmationis ſe referre debebat:
maxime quia hic non fuit clauſula, præterquam per
obitum: & maxime quia fuit alia exceptio, videlicet
dummodo non vacaret per aſſecutionem authoritate literarum apoſtolicarum. Sed in primo caſu ibi
non fiebat mentio, niſi de vna perſona, & referebatur exceptio ſolum ad illam. Et ita videbatur,
quòd etiam ad illam ſolam deberet referri regula.
Quanquam tamen in primo caſu Ioan. Cal. diſputauerit, & contrarium tenuerit. In ſecundo verò
caſu omnes alij fuerunt contra, quia ſicut per ſty-
lum habet reſtringi † generalitas clauſulæ ad vni- 1
cam perſonā, dum de illa vnica facta eſt mentio, ita
deberet habere ſtylus, quòd ſi fiat mētio de duabus
perſonis, ſolum ad illas duas perſonas dictæ clauſulæ generalitas referatur per identitatem rationis,
allega. clemen. j. de præbend. cum gloſ. ſuper ver. &
quamuis aliam. allegant l. fin. §. cui dulcia. ff. de vino,
triti. & oleo lega.

CONCLVSIO DCX.

De probationibus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Capellanus papæ an debeat probare per bullam, ſe receptum fuiſſe ad capellaniam.*

LIcet † capella papæ de iure ſcripturam non re- 1
quirat, quia papa, qui capellanos facit, non facit
ſub bulla, ſed mandat eos recipi per camerarium,
& tunc camerarius eis receptis per dationem cappæ, & rocheti, & birreti eos in matricola inſcribi
facit inter alios, tamen propter dictam inſcriptionem dans articulum de huiuſmodi capellanatu, tanquam calumnioſus ad probandum per teſtes non
admittitur, niſi doceat de aliquo probabili impedimento, quo impediente de dicta inſcriptione fidem facere non poteſt, ſicut dicens ſe priuilegium
amiſiſſe, volens probare tenorem, debet prius probare amiſsionem, vt c. cum olim. de priuileg. not. ibi
per Innocen. in gloſſ. ij. ſicut allegans ſe gratiam ſpecialem à papa ſub certa forma obtinuiſſe, & de narratis dans articulos, petens eos admitti ad probandum per teſtes, non admittitur in palatio ad hæc,
niſi producat gratiam, poſtquam eam poteſt faciliter de regiſtro habere, niſi cauſam probabilem alleget, quare eam habere non poſſet. Et ita ſeruamus
propter præſumptam calumniam. Ægidius.

CONCLVSIO DCXI.

De probationibus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſsio non facit titulum, & à veritate recipit ſeparationem.*

2 *Sola reputatio non ſufficit, vbi requiritur veritas cauſæ ad productionem effectus.*

3 *Actor petens adiudicationem debet plene probare.*

ACtor admiſſus ad probandum huiuſmodi capellaniam per teſtes, forte ex cauſa probando
communem reputationem & poſſeſsionem, ſuffi-

bene eſſe teſtis, quia non reperitur eſſe prohibitus, ſi
1 bene depoﾠnit ſnper cauſa reſtitutionis ad appellandum cum iuramento procuratoris receptum ſupplementum ſatis ſufficit de iure C.l.in bonæ fidei.

CONCLVSIO DCV.

De cau. poſ. & proprie. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Petitorium eſt principalius poſſeſſorio.*
2 *Commiſsiones ſunt latè interpretandæ in curia.*
3 *Vigore diſpoſitionis conditionalis quæ fiunt, conditione pendente non valent.*

COnclusio, qnòd ſi commiſſo petitorio, & poſſeſſorio in cauſa beneficiali, quod videtur fieri per ſolam commiſsionem petitorij, de poſſeſſorio tamen mentione non facta, nec appoſito verbo excluſorio, tenet. argu.cap.de iudic.l.nulliter.cum ibi not.nec ob.C.de nego.geſt.l.fin.Ferat auditor definitiuam in poſſeſſorio ſolo, pro eo, quòd petitorium erat ſuſpenſum, & ab illa appellatur.ac cauſa appellationis huinſmodi, & negotij principalis de petitorio expreſſa mentione non facta committatur alteri auditori, coram quo ille, qui contra ſe habuit ſententiam in poſſeſſorio, altera parte conſentiente, renuntiat dictæ ſuſpenſioni per eum in prima inſtantia factæ, & ſeruat terminos in vtroque, & valet proceſſus: licet aliqui contra. Ratio eſt, quia licet commiſsio facta ſuper appellatione à definitina interpoſita etiam deuoluat negotium principale ſic, ſcilicet quòd adiectio negotij principalis in ea facta ſuperfluit, hoc intelligitur verum, duinmodo non repetiatur ſeparatum aliqnod principalius negotium à negotio appellationis. Tunc enim, quia non reperitur, quod adderet illa adiectio, non mirum ſi nihil addar, ſed vbi reperitur aliquod aliud negotium, quàm appellationis principalis, tunc qnia reperitur qnod addat, non mirum ſi addat, ſicur in caſu, quo ſuper certo grauamine ante ſententiam appellatur, & committitnr cauſa grauaminis, & negotij principalis. Modo ita eſt in propoſito, quòd licet petitorium, & poſſeſſorium ſint duæ cauſæ ſe quaſi non contingen.argu.ff.de acquiren.poſſ.l.naturaliter. §. nihil. tamen facta relatione de vna ad
1 aliam † petitorium principalius eſſe cenſetur, quia trahit ad ſe poſſeſſoriom.de cau.poſ.cnm eccleſia.
2 & cap.cum dilectus. Et facit, quia † commiſsiones latè ſunt interpretandæ in curia.per not. Innocen. de reſcript.cap.ſuper literis. Caue tamen, quia non intelligo hoc caſu fuiſſe commiſſum auditori ſecundo negotium principale, niſi in euentum: videlicet in caſu, quo pronuntiaret per primum ſuper poſſeſſorio male fuiſſe pronunciatum, quia in illum ſolum caſum perderet iuriſdictionem, videlicet cum grauat, nec aliter ſuper non expeditis eſt ſibi iuriſdictio auferenda.de appel.vt debitus.& c.cordi. cūm ſimilibus. Et licet illa iura loquantur cum appellatur ante ſententiam, tamen hoc caſu obtinere
1 debent, quia ratio in vtroqne caſu eſt vniformis.ar. ff.de fonte.l.vnica. de tranſla. inter corporalia. cum ſimilibus. Sed diceres: ergo proceſſus non valuit
3 contra concluſionem. Probo, quia quæ fiunt † vigore diſpoſitionis conditionalis, cooditione pendente non valent.ff.de condit.inſtit.l.ſi quis ita hæredi. vel lega. & de conceſſ. præbend.cum ei quem. in clemen. j. reſponſo. Sed reſpondeo, quòd hoc caſu alia ratio format pactum: puta, quia cum articulus grauaminis, & negotium principale ſimul auditori committuntur partibus ambabus conſentientibus, poteſt auditor omittere articulum grauaminis, & procedere in negotio principali.argu.de appella. cordi.libr.vj. cum ibi notatis. Et ita ſeruatur. Modo ita fuit in propoſito, & præmiſſa omnia dixi, quæ finaliter dominis omnibus, vt videbatur, placuerunt. Et ita fuit obtentum.

CONCLVSIO DCVI.

De appellationibus. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Sententia confirmata in poſſeſſorio per iudicem appellationis petitorij cauſa debet remitti auditori primo.*

COnclusio, quòd ſi intentatæ † ſuprà proximæ 1
quæſtionis ſuſpendens non renuntiaſſet ſuſpenſioni, & ſolnm in poſſeſſorio fuiſſet proceſſum, & finaliter fuiſſet in poſſeſſorio [a] ſententia confirmata, cauſa petitorij deberet remitti auditori primo, etiam ſi auditor primus appellationi à dicta ſententia lata in poſſeſſorio interiectæ detuliſſet. Nec obſt.c.cum appella.de appel.libr.vj.ij.reſponſo. Ratio eſt, quia reuera ſunt cauſæ diuerſæ ſe ipſas non contingentes, vt de acquit.poſ.l.naturaliter.§.nihil. argu. de reſtitu. ſpol. in literis. & capi. item cnm quis. Ægidius.

a ¶ In poſſeſſorio. *Nota, quòd poſſeſſorium iudicium eſt triplex, ſcilicet pro poſſeſsione adipiſcenda, retinenda, & recuperanda: vt in c. paſtoralis. de cauſa poſſeſsionis. in gloſ. iij.*

CONCLVSIO DCVII.

De foro competenti. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus & legatus ſi in iuriſdictione concurrant, an præuentio facta per Epiſcopum adimat iuriſdictionem legato.*
2 *Appellans appellando conſentit, nec poteſt à conſenſu huiuſmodi recedere.*

CApitulum primum de foro competen.libr.vj. j.reſponſo. non habet locum in appellationibus ad legatum natum, vel de latere interiectis: quia poteſt adiri per viam ſimplicis querelæ. Et ita not. gloſ.de foro competen.Romana.in vj.& de appella. cordi. eod. lib. Hoc tamen impugnat, & poſt eum
dominus Benedictus, qnia licet † epiſcopus, & lega- 1
tus in iuriſdictione concurrant, vt de offic.leg.cap.j.
tamen præuentio [a] facta per epiſcopum ademit le- a
gato iuriſdictionem, vt de foro competen.c.propoſuit.nec appellatio ſibi iuriſdictionem deuoluit, niſi in euentum omittere verum articulum grauaminis, & procedere in principali, eſſet prorogatio quædam, quæ requirit conſenſum iudicis perdentis iuriſdictionem, vt c.ſignificaſti. de foro competen.& quæ non poteſt fieri niſi parte vtraque conſentiente.ff.de iuriſdict. omn.iudi.l.ſi conuenerit.& l.ſi per errorem.& ff.de iudic.l.j.& l.ij.in princip. Nec ſufficere videtur conſenſus tacitus appellantis.per not. Innocen. de offic. delega. c.prudentiam. Sed præmiſsis

miſsis ad pauca reſpicientibus in ſcholis viderentur forſitan collecta, tamen de iure non valerent, & omnibus aliis dominis diſplicuerunt. Primò quidem non eſt verum, quòd præuentio adimat iuriſdictionem alias habenti ipſo iure, licet exceptionem pateat contra præuentum. Nec c. propoſuiſti. loquitur in caſu iſto, ſed loquitur, vbi appellatione probabili præuentus vult recedere altera parte inuita. Et c. ſignificaſti. loquitur in prorogatione alias non iudicis proprij. hic ſecus, & hic vtraque pars con-
2 ſenſit. quia appellans † appellando conſenſit, nec poteſt à conſenſu huiuſmodi reſilire. vt c. cordi. & glo. Innoc. in c. prudentiam. loquitur in errante, ſed in ſciente ſecus. Ita quòd omnia prædicta fundamenta Lapi ſunt falſa.

s ¶ Præuentio. *Nota, quòd præuentio inducitur per litis conteſt. in c. penult. de foro competen. quod verum eſt, niſi alter ſit impeditus cognoſcere. Bart. ſing. in l. ſi maritus in §. j. de adulte. Inducitur etiam quandoque præuentio per citationem, quandoq. per libellum. & quandoque per ſententiam. vide Bart. plene in l. ſi plures. de leg. j.*

CONCLVSIO DCVIII.
De prabendis. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Supplicatio ſuper aliquo beneficio per papam ſignata an ſufficiẽter probet ius beneficij fuiſſe alicui acquiſitum.*

1 IMpetrans † beneficiũ vacans [a] tanquam per mor-
a tem Titij, non ſufficienter probat Titium habuiſſe ius, ſolum producendo ſupplicationem per papam de huiuſmodi beneficio ſignatam ipſi Titio, quia non probat hoc eſſe, &c. C. de proba. l. ad probationem. & l. neque natalis. Modo poſsibile eſt, quòd literæ in can. non potuiſſent expediri, vel cum aliis clauſulis reſtrictiuis fuiſſent expeditæ: vel quòd ille repulſus fuit in examine: vel quòd non per modum prouiſionis, ſed per modum mandati de prouidendo tranſiuiſſet.

a ¶ Beneficium vacans. *Beneficium impetrans vacaturum tenetur de ſua receptione in canonicum, & in fratrem facere mentionem. extra de præbend. in noſtra. Si autem impetrat vacans, non, vt not. eo. c. per Innoc. quod eſt notandum.*

CONCLVSIO DCIX.
De prabendis. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Generalitas clauſula debet reſtringi ad vnam perſonam, ſi de vna tantum perſona fiat mentio, ſecus verè ſi de duabus.*

LIcet palatium teneat hanc opinionem, quòd impetrans gratiam de beneficio, tanquam de vacante per certum modum in perſonam Titij, vel aliquo quouis modo præterquam ipſius Titij obitum, vel aliquem modum, non poteſt habere, niſi contingentem in perſonam Titij: tamen ſi impetrans per obitum Titij, & poſt timens, quòd vacaret per obitum Seij, nec aliàs, niſi per mortem Titij vacaſſet, & reperiatur vacare per contractum matrimonij ex perſona Mæuij, per quem modum in ſecũda data ſequen. & etiam confirmationem aliis impetrauit. Primus ius habet vigore dictæ confirmationis ſecundum dominum Nicol. cui tunc prima facie aſſenſi. Sed alij omnes contra. Ratio noſtra fuit, quia pro eo, quòd de altero modo vacandi ratione perſonarum in præcedenti narra. confirmationis fiebat mentio, ad talem modum alternatiue conceſsio, ſeu concluſio confirmationis ſe referre debebat: maxime quia hic non fuit clauſula, præterquam per obitum: & maxime quia fuit alia exceptio, videlicet dummodo non vacaret per aſſecutionem authoritate literarum apoſtolicarum. Sed in primo caſu ibi non fiebat mentio, niſi de vna perſona, & referebatur exceptio ſolum ad illam. Et ita videbatur, quòd etiam ad illam ſolam deberet referri regula. Quanquam tamen in primo caſu Ioan. Cal. diſputauerit, & contrarium tenuerit. In ſecundo verò caſu omnes alij fuerunt contra, quia ſicut per ſtylum habet reſtringi † generalitas clauſulæ ad vnicam perſonã, dum de illa vnica facta eſt mentio, ita 1
deberet habere ſtylus, quòd ſi fiat mẽtio de duabus perſonis, ſolum ad illas duas perſonas dictæ clauſulæ generalitas referatur per identitatem rationis, allega. clemen. j. de præbend. cum gloſ. ſuper ver. & quamuis aliam. allegant l. fin. §. cui dulcia. ff. de vino, triti. & oleo lega.

CONCLVSIO DCX.
De probationibus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Capellanus papæ an debeat probare per bullam, ſe receptum fuiſſe ad capellaniam.*

LIcet † capella papæ de iure ſcripturam non re- 1
quirat, quia papa, qui capellanos facit, non facit ſub bulla, ſed mandat eos recipi per camerarium, & tunc camerarius eis receptis per dationem cappæ, & rocheti, & birreti eos in matricola inſcribi facit inter alios, tamen propter dictam inſcriptionem dans articulum de huiuſmodi capellanatu, tanquam calumnioſus ad probandum per teſtes non admittitur, niſi doceat de aliquo probabili impedimento, quo impediente de dicta inſcriptione fidem facere non poteſt, ſicut dicens ſe priuilegium amiſiſſe, volens probare tenorem, debet prius probare amiſsionem, vt c. cum olim. de priuileg. not. ibi per Innocen. in gloſſ. ij. ſicut allegans ſe gratiam ſpecialem à papa ſub certa forma obtinuiſſe, & de narratis dans articulos, petens eos admitti ad probandum per teſtes, non admittitur in palatio ad hæc, niſi producat gratiam, poſtquam eam poteſt faciliter de regiſtro habere, niſi cauſam probabilem alleget, quare eam habere non poſſet. Et ita ſeruamus propter præſumptam calumniam. Ægidius.

CONCLVSIO DCXI.
De probationibus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſsio non facit titulum, & à veritate recipit ſeparationem.*
2 *Sola reputatio non ſufficit, vbi requiritur veritas cauſa ad productionem effectus.*
3 *Actor petens adiudicationem debet plene probare.*

ACtor admiſſus ad probandum huiuſmodi capellaniam per teſtes, forte ex cauſa probando communem reputationem & poſſeſsionem, ſuffi-

eientet non probat, quo ad effectum deducendi reſeruatiooem,& per eam reum aduerſarium, & poſſeſſorem excludendi. Ratio eſt, quia reſeruatio non afficit beneficia illorum, qui vere ſunt de iſta profeſ-
1 ſione. Modo poſſeſsio † non facit titulum, vt l. habemus. ff. de decur. & à veritate recipit ſeparationem, vt in toto ti. plus vale. &c. & l. naturaliter. §. nihil. ff. de acquiren. poſſ. & de cau. poſſ. c. cum eccleſia. &
2 c. cum dilectus. Vbi enim requiritur † veritas cauſæ ad productionem effectus, non ſufficit reputatio ſola. Item licet quis reputetur iudex delegatus, cum non ſit, non propter hoc valet eius ſententia. not. Innocen. de reſcript. c. ſuper literis. in gloſ. imò ſiue forſan. circa princip. Nec obſt. l. Barbarius. vt not. Innoc. in gloſ. prædicta. tamen hoc adiicit, quòd actor
3 † habet plene probare. de proba. in præſentia. C. eo. titu. l. actor. & l. contra negantem. & ff. eod. l. ij. C. de eden. l. qui accuſare. & C. de re. ven. l. fi. & maximè, dum adiudicationem petit. Sed ſi eſſet reus, & poſſeſſor non petens adiudicationem, ſed abſolutionem ab impetitione, forte putarem bene, quia huiuſmodi cõmunis reputatio induceret præſumptionem, quæ volueret onus probandi in aduerſarium, C. de proba. l. ſiue poſsidetis. Faciunt præſertim no. Cy. in d. l. actor. Primum dictum confirmat id quòd materia dictæ capellæ in actore videtur obiectiua, & per conſequens requirit clariorem probationem. per not. Innoc. de accu. c. ſuper his.

CONCLVSIO DCXII.

De teſtibus. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Teſtis deponens ſuper articulo capellæ ſi dicat ſe præſentem fuiſſe in curia, dum talis reciperetur in capellanum, an probet.*

1 TEſtis † deponens ſuper articulo dictæ capellæ, & dicens, quòd ideo ſcit, quòd fuit præſens in curia, dum ille fuit factus capellanus nihil probat, licet domi. Barto. in tractatu ſuo, de teſtibus, dicat hoc teſtimonium bonum de actu apprehenſibili, proprio viſu, vel auditu: ſcio, quòd fui præſens: tamen hoc intelligitur de illo, qui fuit præſens ſic, quòd veriſimiliter actus non potuerit fieri, quin hoc viderit, vel audiuerit: tamen alias ſecus, vt hoc caſu. Potuit enim eſſe, quòd fuit in taberna, vel eccleſia, & quòd non potuerit videre quid fieret in capella papæ. Ægidius.

CONCLVSIO DCXIII.

De præſumptionibus. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *In negotio colluſorio iudex debet ſuperſedere à pronunciatione, & concluſione in cauſa.*

1 SI in cauſa † beneficiali actor poſſeſſor, & reus dans libellum verbo, procedunt vſque ad concluſionem incluſiue, nihil producendo hincinde. & reus renunciet liti, & cauſæ: & ob hoc actor petat, quòd declaretur reo non cõpetere, nec competiiſſe aliquod ius, ſibi perpetuum ſilentium imponendum fore, & imponi, ſéque ab impetitione ipſius rei abſoluendum fore, & abſolui, auditor debet præſumere, totum iſtud negotium eſſe colluſorium, & à pronuntiatione ſuperſedere, quouſque actor in aliquo docuerit de iure ſuo.

CONCLVSIO DCXIIII.

De iudiciis. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Pars præſens non tenetur aduerſarium ſuum quærere extra locum vbi curia cauſarum exercetur.*

CVria exiſtente in Roma, & papa cum cardinalibus ſuis exiſtente in Anania ad diætam cum dimidia prope vrbem, partibus litigantibus ad Ananiam recedentibus procuratoribus, & ſubſtitutis non admiſsis poteſt per audientiam procedi contra
eos. Ratio eſt, quia pars † præſens non tenetur talem aduerſarium ſuum quærere extra locum, vbi curia cauſarum exercetur. ff. quando appel. ſit. l. j. §. dies autem. vet. adeundi autem facultatem. cum ſi. & ff. de procur. l. vna. & l. ſequen. poſtquam agimus de actu expediendo certo loco & non alibi, abſens ab illo loco cẽſeri debet ſimpliciter abſens per prædicta iura. Secus vero, ſi diſpoſitio requirens perſonæ præſentiam non ſe arctaret ad certum locum loci. & ita procedit, quod habetur de præbend. præſenti. lib. vj. in princip. & §. j. & §. loca. 1

CONCLVSIO DCXV.

De teſtibus. *Rubr.*

ETiam teſtes de Roma in caſu ſupra proximo ad Ananiã recedeñ. iurantes ſe non recedere cauſa productionis proxime dicendæ, & ſe non eſſe reuerſuros in breui, poſſunt recipi, vt affuturi.

CONCLVSIO DCXVI.

De litis conteſta. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Ex perſona actoris metimur ius.*

SI agit actor ſuper beneficio, tanquã ſuper vnito ſuæ dignitati, & tanquam ſuper re, quæ eſt de pertinentiis ſuæ dignitatis: licet reus prætendat illud ad ſe iure tituli, & tanquam beneficium ex collatione apoſtolica pertinere: tamen non cenſetur cauſa beneficialis, ſed prophana, & requiritur litis conteſta. adeo, quòd reus citatus ad reſpondendum libello non comparens eſt excommunicandus. Ra- 1
tio eſt, quia † ex perſona actoris ius metimur. ff. ſi pars hæredi. pe. l. j. in princ. plus dicebat domi. Nico. quòd etiam ſi ageretur, vt de beneficio abſens non comparens excommunicari deberet, quia poſsit procedi ſummarie. Hoc concernit ſolum fauorem præſentium partium, & procedentium, non autem concernit contumaciam partis aduerſæ non curantis procedere, ſecundum enm. ſed dubium eſt.

CONCLVSIO DCXVII.

De officio delega. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Quæ ſunt de directo neceſſaria ad fundandum ius & intentionem agendi, vel defendendi, maxime affirmatiue prolata probanda ſunt.*
2 *Inquiſitio facta parte non vocata non valet.*
3 *Reus in ſua exceptione eſt actor.*
4 *Falſitas cauſæ non vitiat ipſo iure vnionem.*

SI executor papæ datus ſuper vnione fienda, [a] cui 2
papa cõmiſit de certis prætẽſis cauſis, quare peteba

tebatur fieri vniooem, diligéter inquireret, & ſi re-
periret eſſe veras, procederet, prout de iure, ad hu-
iuſmodi vnioné faciendam, qui referendo ſe cogno-
uiſſe de dictis cauſis, & ſe reperiſſe eas eſſe veras,
procedit ad huiuſmodi vnionem, non propter hoc
dicto dicti executoris ſuper veritate dictarum cau-
ſarum eſt fides in iudicio plena ſaltem adhibenda.
Licet enim crederetur nudo nuntio, vel miniſtro
ſuper aliquo nudo, & ſimplici officio cauſæ cogni-
tionem non requirenti ſibi commiſſæ referenti, vt
curſori ſuper citatione.arg.ff.de reb.eorum, qui ſub
tut.vel curat. l.magis puto. §.ne tamen. & extra.de
appel.cap.cum parati.nec mirum, quia teſtis, & no-
tarius ex publico eorum officio eſt de hoc depone-
te: tamen vbi exigitur cauſæ magnæ cognitio, & in
facto arduo, tunc licet credatur tali executori refe-
renti ſe ſuper hoc inquiſiuiſſe, quod inquiſiuit: ta-
men quòd illa inquiſitio contineat veritatem ſuper
hoc ſibi non creditur, etiam ſi verbo hoc dicat, vel
literis promat: niſi appareat de illa inquiſitione,
qualiter facta fuit: & hoc maxime, ſi per hoc graue
alicui præiudicium afferat. Et hanc diſtinctionem
poſuit Spec. tit. de remiſſ. §.vtile. ver. ſed nunquid
remiſſio.in fine. Et hoc verum, niſi forma mandati
haberet, quòd de repertis inquiſitione fidé faceret
executor ſub proprio eius ſigillo: quia tunc crede-
retur huiuſmodi ſigillo propter formam. ſecundum
Spe.in d.§.vtile.in fi. Modo hic eſt factum arduum,
& non eſt hic dicta forma. ergo licet credatur in-
quiſiuiſſe, ſeu cognitum fuiſſe: non tamen crederem
ea, quæ inquiſitione continentur vera fuiſſe, niſi ali-
ter conſtet. Aut enim proceſſum fuit ad huiuſmodi
inquiſitionem parte vocata, & in forma iudicij, &
tunc certum eſt, quòd deberet fides fieri per acta,
nec ſufficit relatio iudicum.de proba.quoniam con-
tra: aut parte non vocata, & tunc eſſet iniquũ, quòd
probationes illæ poſtmodum in iudicium, etiam ſi
in forma ſua originali producerentur, ſicut tene-
mus in palatio de proceſſu executorum inquiren-
tium ſuper narratis in gratia ſecundum formam
mandati ſibi facti, quia propter hoc, quòd hoc fit
parte abſente, poſtmodum negotio deducto in viam
litigij, nec talibus probationibus, nec executori ſu-
per hoc referenti, quo ad hoc, creditur, ſecundum
omnes. Nec obſt. ſi dicas hic non eſt locus partis.
vocat.vt clem.ſi vna. de reb.eccle. non alie. quia di-
co, quòd hoc non bene concludit, rectorem viuen-
tem tempore vnionis forte de cauſę huiuſmodi fal-
ſitate non poſſe conqueri, quia de ſuo præiudicio
non agitur, quod tamen clarum non eſt ex toto.
Sed ſi hoc verum eſſet, tamen quando rector ſuc-
ceſſor illius, cui præiudicat dicta vnio, poſsit dare,
cauſam veram non fuiſſe. Sed dices: probet ergo fal
ſitatem, qui eam allegat.arg.ff.de prob.l.ij. Reſpon-
deo, quòd probat eoipſo, quòd veritas non proba-
tur.vt C.de re mili.l.ſuper ſeruis. Licet enim hoc al-
leget, non tamen hoc allegat aſſerendo, prout nec
tenetur, ſed potius negando. Pro quo ſciendum,
quòd quicquid eſſet in ordinario hoc caſu, tamen
requiritur veritas cauſæ, quia illa fuit expoſita in
reſcripto. arg.de reſcr.cap.ex parte.ergo ſine illa ad
vnionem non potuit procedi, & per conſequens ad
iuſtificationem vnionis probanda eſt. Simile de con-
uerſione in vtilitatem, &c. auth.hoc ius porrectum.
C.de ſacra.eccl.& ff.de exerci.l.fin. Hæc enim eſt re-
gula, quòd † omnia illa, quæ ſunt de directo neceſ- 1
ſaria ad fundandum ius. & intentionem agendi, vel
defendendi, maxime affirmatiue prolata (& idem
etiam forte in negatiuis) probanda ſunt, vt hanc re-
gulam ponit do.Bart.de verb.oblig.l.in illa.ſa.bene.
c.j.de reb.eccle.non alie.libro vj.vbi videtur caſus,
quòd in alienatione cauſa probanda ſit, cum ibi di-
cat Ioan. Andr. quòd illa cauſa ibi expreſſa fuiſſet
bona, ſi fuiſſet probata. Modo nihil eſt ſibi commiſ-
ſum, niſi quòd exquirat. & vniat, & cum hoc quod
inquiſierit, & per inquiſitionem, quam fecit, ita
eſſe repererit, & vnierit, & tamen quòd non ſit ita,
ſicut ſua inquiſitio habet, maxime quia ſua inqui-
ſitio † fuit facta parte non vocata, forte per falſos 2
teſtes non iuratos & male deponentes, igitur, &c.
Caue, ſi peteretur canonizari vnionem prædicta
clare procedunt. Sed ſi poſsidet ille, qui ex vnione
ſe iuuat, maius eſt dubium: videlicet an ex facto, &
relatione executoris inſurgat ſaltem talis præſum-
ptio, quæ ipſum releuet à probatione, niſi cauſæ fal-
ſitas contra eum probetur. Sed puto idem, quia
poſtquàm ſtatus præcedens vnionem plene proba-
tur, ex quo plenè fundata eſt intentio ipſius ag&etilde;tis,
oportet quòd poſſeſſor excipiens ſuam exceptionem
plene probet, ita quòd præſumptio, vel ſemiplena
probatio rei excipientis plenam actoris probatio-
nem in aliquo non enanaret. arg.eorum, quæ not.
per Cyn.C.ſi cer.peta.l.in bonæ fidei. in vltima con-
cluſione. Nec mirum, quia † reus in ſua exceptio- 3
ne eſt actor. ff.de probat. l.in exceptionibus. Iunge
omnino, quæ habes in concluſionibus dom.Neap.
concluſione lix. fol.x. vbi finaliter tenetur, quòd
falſitas † cauſæ non vitiat ipſo iure vnionem. Sed, 4
caue, quia loquitur in vnione facta per ordina-
rium non autem loquitur in caſu noſtro, videlicet
in vnione facta vigore reſcripti, in quo cauſa nar-
ratur, & in quo intelligitur clauſula, ſi eſt ita, vt
dixi.

a ¶Vnione fiendæ. *Adde, quòd vnio duarum eccleſiarum facit vnam. extra. ne ſede vacante. cap j. & vide extra de exceſſ. prala. ſicut vnire. Et ſi vnum regimen, vel ſtatutum vnitur alteri, quomodo debet regi, & ſecundum qua ſtatuta, vide Bart. in l.ſi convenerit. §.ſi nuda. ff de pignorat. actio. Et quando duo vniuntur adinuicem quid inducatur, in l.j.§ ſi coheredem. ad leg Falcid.*

CONCLVSIO DCXVIII.

De reſcriptis. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Appellatum ſi fuerit ad papam, non facta mentione, in huiuſmodi appellatione, de negotio principali, an iudex appellationis poterit procedere ſuper articulo grauaminis, & negotio principali.*

SI in † cauſa beneficiali iudicialiter, vel extraiu- 1
dicialiter ab aliquo grauamine fuerit appella-
tum ad papã, [a] & cauſa huiuſmodi appellationis de 2
negotio principali mentione non facta fuerit com-
miſſa per papam auditori, nedum poteſt auditor
procedere ſuper articulo grauaminis, imò etiam ſu-
per negotio principali: quia talis appellatio, licet
quo ad verba non contineat, nec tangat, niſi arti-
culum appellationis, tamen effectualiter continet,

tangit, & deuoluitur negotinm principale, vt c.ſtatuimus. de elect. lib.vj. Et maxime clarius eſt hoc, cum cauſa more ſolito committitur cum inciden. depen.emergen.& connexis: qnia tunc negari non poteſt, quin principale negotiũ ſit de inciden. emergen.dependen.& connexis, ſecundum omnes.

a ¶Appellatum ad papam. *Nota, quòd ad papam poteſt appellari omiſſo medio. vt per Philippum peruſinum de appellat. late in cap. delectis, in glo.j. ver. x. militatio. & in ver. vj. intellige. Sed ad imperatorem non poteſt appellari omiſſo medio. vt per eundem in cap. dilecti filij prior. eod. tit.*

CONCLVSIO DCXIX.

De electione. De inſtit. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo aliquibus in prouincijs obſeruanda tanquam optima legum interpres.*

CApitulnm fin.de elect. lib.vj. quòd loqnitur in electionis confirmatione, non habet locnm in inſtitutione, quæ ſequitur præſentationem, & eam approbare videtur: licet Ioan. Andr. ibidem in glo. in nouella notet contrarium, qnia iſta ſpecie differunt, vt probat cap.cnm in illis. de præben.lib.vj.& tamen cap.illnd vltimum, de elect. lib.vj, ponit ius nounm à iure communi exorbitans, & ita non debet extendi ad caſum ſpecie differentem, vt cap.non ſolnm. & cap.conſtitutionem. de reg. lib.vj. imò omnino, & penitns diuerſnm, vt videtur, ergo per cap.ſtatutum.de elect. lib.vj. imponitur pœna nullitatis: licet Ioan.Andr. ad hanc rationem reſpondeat ſatis colorate. Prædicta intellige non vbique,
1 ſed ibi ſolum, vbi non †eſt conſuetudo contraria, quia in Anglia, & Normandia, & certis partibus Alemaniæ obſeruatur dictum cap.fin.iniuſtitię.Sed in illis conſuetudo talis ſeruanda eſt, tanquàm optima legum interpres.cap.cum dilectus.de conſue.& l.ſed ſi de interpretatione. ff.de legi.

CONCLVSIO DCXX.

De reſtitutionibus. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Inſtitutio eſt verè collatio.*

CLem.auditor. de reſcrip. nedum habet locum in collatione, imò etiam in inſtitutione, & vi-
1 detur ibi notari ſuper ver.debitum.in glo.quia†inſtitntio vere collatio eſt.Et ſi haberet locum c.fin.de elect. lib.vj. de inſtitutione. minus adhuc haberet dubia, per ea, quæ not.in d.clem.ſuper dicto ver.

CONCLVSIO DXXI.

De iudicijs. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Proceſſus factus per iudicem à quo pendente termino ad dandum apoſtolos, an ſit ipſo iure nullus.*
2 *Impedimentum vnius non nocet alteri.*
3 *Appellatio ſuper conuentione non impedit proceſſum reconuentionis.*
4 *Terminus iure datus ad appellandum, vel appellationem proſequendam ante ſententiam non impedit proceſſum iudicis.*
5 *Appellatio an ſit actus extraiudicialis.*
6 *Iudex à quo quando perdat ſuam iuriſdictionem.*

1 PRoceſſus † factus per indicem, à qno eſt appel-
a latum pendente termino [a] ad dandum apoſtolos, non eſt ipſo iure nullus. Et hanc opinionem tenet modo palatium, licet de tempore aliquo meo tenuerit totum contrarium. Et in opinione contraria erant domini Viuarieñ. P. Iambo. & Guil.Gal. Sed abſentante ſe domino Viuarieñ. palatium mutauit, & hanc amplexum eſt. Et iſtam opin. tenet Ioan.Andr.de appell.vt ſuper.lib.vj.licet ille tenuerit contrarium in cap.cordi.eod.tit. Caue in primis, quia non negatur, quin appellatio ſit legitima in vim appellationis iudicis à quo iuriſdictionem ſuſpenden. totns ille proceſſus quantocunque poſt appellationem ſit nullus, & quando poſt veritatem cauſæ probatam ſit de facto reuocan. de ſenten.excommun. per tuas. cum ſimil. Sed procedit ſolum dubium noſtrum bene clare, an ob hoc ſolum, quia pendente termino ad dandum apoſtolos factus fuit, debeat dici nullus, etiam ſi cauſa, propter quam appellatum eſt, non ſit vera. Et dicitur quòd non. Primo, quia ſeparatnm eſt illud, à quo eſt appellatum à proceſſu, de qno agitur de appellat. vt
debitns. ergo impedimentum†vnius alteri non no- 2
cet, etiam coram eodem, & inter eoſdem. de teſti. cauſam quæ. & cap.cum veniſſet.de appell.inquiſitioni.ff.de mino.l.etiam.cum ſua glo.C.de rapt.virg.
l.vna. ideo appellatio † ſuper conuentione non im- 3
pedit proceſſum reconuentionis.Ber.de appella. ſuper eo.& Guil.in Spec.recon.§.pen.in fin.Secundo, quia appellatio friuola, vel nulla ex falſo grauamine hunc proceſſum impedire non debet: ergo nec eius ſequela, puta, dicti termini præfixio. Confirmatur, quia appellatio in vna cauſa iuriſdictionem ordinarij in alia cauſa non ſuſpendit. de appellat.ad hæc.& cap.cum teneamur.& cap.propoſuit. & cap. paſtoralis.& eod.tit.Romana.§.cum vero. Sed idem eſſet in delegato hoc caſu, ideo non curo. Tertio, quia expectatiua, & penden. termini id ſolum impedit interim fieri, quòd prorogat, & pro quo expediendo præfigitur, non autem alia ſeparata ab eo, quæ non habent fieri in termino, nec poſt neceſſario, quia ita intelligitur l.ſiue pares. C.de dilationibus.& cap.ſignificante.de appella.& probatur C.de reb.credit. l. generaliter. §.his autem ſtatutis. Vbi dicit text.licet abſenti præfixus ſit terminus, in qno veniat præſtitum iuramentum deciſorium litis, vel illud aduerſario relaturus: dicti termini relatione, & penden. non obſtan. ſuper alijs litis articulis ab iſto iuramento ſeparatis poteſt procedere iudex. Et hunc intellectum poſuit Cyn. in l. ſiue pars. alleg. modo iſte proceſſus à datione apoſtolorum eſt ſeparatus. Facit, quia appellans pendente termino ſuæ appellationis recurrit ad iudicem à qno, &c. de appellationibus. cum teneamur. Quarto, quia
terminus † iure datns ad appellandum, vel ad ap- 4
pellationem proſequendam ante ſententiam non impedit proceſſum iudicis.de appellationib. non ſolum. libro vj. ergo nec terminus hominis iſta æquipatando.argum.j. de appellatio.cap.perſonas.& ſequen.& clement.quamuis.eodem tit. Quinto, quia
extraiudicialis † actus, vt appellatio, non vitiat per 5
ſe, nec extra ſua pendentia iudicialia, ſi aliàs licite fiant. de electio. cum inter. & cap.conſiderauimus. C.de rei vendica. l.ſi fundus. & not. Innocent. de ma.& obed. dilecti. de his quæ fiunt à ma. par.cap. primo. de appellat. conſtitut. ij. reſponſo. Sed talis termini

termini præfixio eſt actus extraiudicialis. Probo, quia eam poteſt facere vnus de pluribus. vt clem. j. de appellat. quod alias non poſſet. ff. de re iudicata. l. dno ex tribus. Tendit enim ad hoc, quòd index à quo ſuam iuriſdictionem perdat, ſi non det, &c. de appellat. cordi. cap. vt ſuper. & cap. ab eo. lib. vj. Sexto, quia appellato iſte terminus nno eſt præfixus, & cum eo ſolo poteſt procedi. de dolo & contum. enm qui. libro vj. ergo cum appellato non impeditur proceſſus, quia ratio non appatet, maxime, quia appellans interim etiam poteſt procedere coram iudice, ad qnem appellauit illo termino pendente, qnia aliàs noo computaretur in fatali, ergo. de appellat. ex ratione. & tamen computatur. arg. de appellat. ſicut appellationem. in clem. & cle. quamuis. eodem tit. ab eo. arg. regulæ non licet actori. lib. vj. Septimo, boc videtur probari per decre. vt ſuper. & decret. ab eo. alleg. quia ponunt tria tempora: primum de negatione apoſtolorum, ſecundum negligentiæ, tertiom quod procedit. De duobus primis
1 diſponit Innoc. dicens, quòd † perdit iuriſdictionem iudex à qoo, denegans, vel negligens inſtanter, & debite requiſitos. De tertio non diſponit, ergo relinquitur pıort diſpoſitinni. C. de teſta. l. ſancimus. de appella. præcipimus. in fi. & arg. ſumptum à contrario confirmatur, quia dictio tunc, poſita in cap. vt ſupra. notat temporis extremitatem. ff. de conditio. & demonſtrat. l. iiij. io fi. ſic & dictio nam: vt ibi not. de conſtit. ex literis. de appellat. l. ſuper eo. ij. in fi. & cap. ad aures. & cap. cum ſpeciali. verſi. exceſſu quoque. de ſacra. vnc. cap. vno. §. vnde in veteri. de appel. qnam ſit. lib. vj. de præben. tibi. in fi. eod. lib. cum ſimil. & pet conſequens proceſſus valet ante. argum. à contrario ſenſu quod eſt fortiſsimum. argum. xxv. diſtinct. qualis. de regu. cum verum. cum concor. Octauo, quia non reperitur prohibitum, ergo. de tranſlat. inter. de deci. ad audientiam. de verb. ſignific. cum in partibus. cum concor. Nono, per decret. non ſolum. qua cauetur proceſſum factum poſt appellationem à grauamine ante inhibitionem, vel inſtitutionem non reuocari, & tempus includit dandorum apoſtolorum. Decimo, quòd factum denorat intentionem tantum, ſicut verba, imo quandoq; plus. ff. de edic. eden. l. ſi tamen. §. ci. ff. de legi. l. de quibus. Nam cauſa probatur per effectum. xij. quæſt. ij. quatnor. not. xxij. q. v. cauere. j. q. j. com omnes. Ideo facta quis appellat. de appell. dilecti. ibi, cum corpore. Et iudex facto partem grauat, & præcedens videtur obſtan. exceptiones tacite remittere. de appel. ex parte. ij. not. Spec. eod. tit. §. qualiter. verſic. item quòd faciat iudicem. & facto appellationi renuntiatur. de offic. deleg. gratum. ergo eodem modo facto appellationi non defertur. ergo videtur velle appellationem remittere, licet verbaliter hoc non dicat, ſed poſtea dicit ad inſtructioné ſuperioris, id quod poteſt appellans, eoipſo intelligetur per prædicta. hanc opi. tenet Pau. qui hanc conclnſionem ſolenniter diſputauit per præmiſſa motiua. Addo ego caſum in terminis, in cap. ab eo. alleg. ij. reſponſo. & miror, quòd Pau. non ponderauit: quia decre. ab eo. declarat id, quod dictum erat in cap. vt ſuper. proceſſum non dantis apoſtolos extuus uullum fore, ſolum debere intelligi in duobus caſibus, videlicet dum recuſat eos date, vel cum uoo dat infra tempus negligenter id omittendo. ergo dictum cap. vt ſuper. in altero caſu tertio, puta eum recuſat. nec negligit, & tamen non reperitur alius text. annullans proceſſum niſi ille, ergo, &c. Per præmiſſa faciliter reſpondetur ad omnia contraria, quæ ad contraria mouere poſſunt. Et ſi vis ſpecifice videre: videas Pau. in diſputatione prædicta ad clem. quamuis. in fine. quæ videtur dicere, quòd demum poſt datos apoſtolos, ant denegatos, vel omiſſos per negligentiam, poteſt procedere appellans ſuper ſua appellatione. Sed intellige illud, ſubaudi, iudice à quo requiſito, ſed quando ante poſsit non negat Ioan. de ligna. de appellatio. dilectus. Diſtinguit an dederit poteſtatem poſtea apoſtolos irreuocabiles: an vero refutatorios vt primo caſu non valeat proceſſus interim factus, & ita ſeruetur opinio Hoſtien. Secundo caſu valeat proceſſus, & ita ſeruetur opinio Ioan. Andr. Sed non bene video, quin etiam primo caſu proceſſus per rationes primo factas, licet vltima ratio forte non vrgeret boc primo caſu. Nec ibi tanta æquitas eſt ſicut in ſecundo. Intellectum Cyn. ad l. ſicut pars. alleg. quam allegaui ſupra in tertia ratione, ponit dominus Bart. ff. de re iudic. l. ij. in vlt. quæſt. addens, quòd etiam in connexis. & aduerſantibus procedi poſſet dilatione non obſtante, ſi cauſa dilationis iam ceſſaret: vt ſi habuiſti decem dies ad veniendum, & veniſti prima die, ſequen. diebus in omnibus procedi poterit. Idem dedit iudex terminum decem dierum ad dandum apoſtolos. & prima die dat apoſtolos refutator. Pro quo alleg. caſum. l. nobilem. ff. ad Trebell. l. à filia. §. fin. pro quo ff. de ſta. libe. l. iij. §. Stichus annua.

a ¶Pendente termino. *Terminus appellationis quid veniat. Bar. in l. iij. ff. de annu. lega. Et an dies . . . ius termini computentur in termino plene per doct. in l. j. ff. ſi quis cautio per cano. in c. pia. de except. lib. vj. & in c. frequens. de reſtit. ſpol. eod. lib. Panorm. in cap. ſuper eo. ij. de appellat.*

CONCLVSIO DCXXII.

SVMMARIVM.

De iudicijs. *Rubr.*

1 *Iudex ad quem, an poſsit ſuſpendere iuriſdictionem iudicis à quo.*

PRoceſſus † factus per iudicem, à quo eſt appellatum ante ſententiam poſt inhibitionem iudicis ad qnem, nedum eſt reuocandus per modum attentati, nec cap. non ſolum. de appellat. lib. vj. imo eſt etiam ipſo iure nullus, qoi nó eſt dubium, quòd talis hominis inhibitio ſuſpendit iuriſdictionem iudicis à quo. fa. not. Innoc. de teſtam. Raynaldus. modo facta à tali iuriſdictione ſuſpenſa nulla ſunt ipſo iure. de ſentent. excom. per tuas. & cap. licet. eod. tit. lib. vj. & de dolo. cap. veritatis. in fi. cum ibi not. in d. cap. Raynaldus. 1

CONCLVSIO DCXXIII.

De iudicijs. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *In ſui praeiudicium quis non videtur velle tacite conſentire.*

2 *Appellatio quando renuntiatur, habetur pro non facta & etiam retro.*

PRoceſſus nullus [a] in caſu concluſionis ſupra proxime per ſuperuenientem renuntiationem a
appell

appellantis factam de appellatione ſua,& omnibus
inde ſecutis, non reuiuiſcit per regulam quòd ab
initio. & cap.auditis. de elect. cum concor. & præ-
ſertim, quia prædicta regula indubitauter locum
habet, quando validitas non pendet ſolum à con-
ſenſu ratum habere volentis. per not. Innocen. de
officio deleg. prudentiam. & Ioan. Andr. in regula,
rati.& regula,ratum.in concluſionibus ibidem per
eum diſputatis. Modo hic procedit nullitas ex alio,
quàm ex defectu conſenſus, puta ex iuriſdictionis
ſuſpenſione, ergo, &c. probatur, quia licet renun-
tiaret tunc ſuæ appellationi, non per hoc ſequitur,
quòd vellet proceſſum valere in ſui præiudicium,
1 qui ante non valuerat, quia † in ſui præiudicium quis
non videtur velle tacite conſentire. ff.de fur. l.qui
vas. §.vetare.& C.de procurat. l.inuitus.& maxime,
quia nec cum eo, nec eo nomine fuit ille proceſſus
factus.arg. cap.eum qui. de do. libro vj. Sed ſecus,
ſi reuera fuiſſet appellatum legitime, & non inhi-
2 bitum,ſecundum aliquos:tamen † appellatio, quan-
do renuntiatur, habetur pro non facta etiam retro.
vt ff.de his, qui not.in fa. l.furti. §.j.in fi.tamen quia
non poteſt amodo pronuntiari bene appellatum.
Et idem eſt iudicium de his.quæ non ſunt,&c. ff.de
contrahen.empt. l.in lege. & l. Rutilia Polla. Sed
credo de contrario eſſe in ratione caſum expreſſum.
in cap.licet.de ſentent.excommunic.libro vj.& fac.
& probant omnia allegata in ſua concluſione ſupra
proxime,pro quo vt diſſoluatur l.furti.§.j.in fi.ſcien
dum eſt,quòd inter ea,quę ſunt à ſui principio nul-
la omnino, & ea. quæ non ſunt nulla omnino, ſed
ſunt in ſuſpenſo propter incertum euentum futuri
caſus,eſt longa differentia. Nam in primis nullo mo-
do poteſt locum habere ratificatio,nec reminiſcen-
tia, niſi superueniat cauſa ſufficiens de nouo pro-
ducenda in eſſe. Sed ſecus in ſecundis, prout iſta
clariſsime ex not.Innoc.in cap.prudentiam alleg.&
glo.not. in regula rati, & in regula ratum, alleg.&
Dyn.in regulis prædictis, & regula, quòd ab initio.
Modo conſtat, quòd ſententia, & infamia, quæ di-
citur effectus ipſius ſententiæ, ab initio non eſt ex
toto ipſo iure nulla, nec per appellationem ex toto
extinguitur, ſed potius ponitur in ſuſpenſo propter
incertitudinem futuri euentus, & tamen facta per
iudicem poſt legitimam appellationem ſuſpenſam
nulla ſunt à ſui principio, & ex toto nulla. cap. per
tuas.alleg. igitur,&c. Dico enim ſecundo,quòd li-
cet directo vigore appellationis de viribus appella-
tionis cognoſci non poſsit, vt ſuper ea pronuntie-
tur, cognoſci poteſt de hoc incidenter ad effectum
pronuntiandum ſuper nullitate dicti proceſſus.arg.
cap. iudicis. l.quoties. & C.de ordi. iudi. l.aditæ. &
probatur in d.cap.licet.

a ¶Proceſſus nullus. *Quanto tempore duret nullitas proceſſus, & qualiter pronuntietur ſuper nullitate iudicij, vide Abba. in cap.cum olim. de re iudica.*

CONCLVSIO DCXXIIII.

De probationibus. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Iudex an poſsit procedere ad receptionem & pro-
ductionem teſtium parte non vocata.*
2 *Probatio probationem de iure non excludit, nec
propter præſumptam calumniam quis à probando
repellitur.*

SI habui ſemel remiſsionem [a] ad probandum a
† per teſtes in cauſa, & iudices proceſſerunt 1
primo ad executionem, nulliter tamen: tum quia
non ipſi, ſed quidam notarij ſimplices ex eorum
commiſsione contra cap.ſtatutum. §.j. de reſcripts.
libro vj. ad huiuſmodi teſtium receptionem proceſ-
ſerunt. tum quia pars non fuit vocata ad huiuſmodi
receptionem. Et poſt hoc melius conſultus ſuppli-
caui eiſdem iudicibus. quòd cum ex cauſis prædi-
ctis nulliter proceſsiſſent, iterum vellent procedere
ad aliam receptionem per ſeipſos, & parte vocata,
& illi dixerunt, quòd nollent, nec propter iuſtum
metum auderent, pro eo, quòd cauſa erat contra
vnum familiarem archiepiſcopi Colonien. in cuius
diſtrictu ipſi erant, qui ſuper hoc ſcripſerat eis, &
ego hæc proprie exponens optimum, quòd ſi con-
ſtaret de dicto metu, daretur alia remiſsio, non exi-
gitur in probatione dicti metus arcta probatio,quia
voluntas ſolum iudicum alias forte ſufficeret. Et
quia ex metu directe in principali non agitur, nec
oportet, quòd ſit metus mortis, vel cruciatus cor-
poris, aut amiſsionis partis bonorum, quia etiam
propter minas iudicis à iudicando ſe excuſauit. vt
ff.de arbitris. l.licet. in fine. & de vaca.mu. l.penult.
§.fin. in fine. ff.de iudic. l.ſi longius. in fine. primi
reſponſi. & ff. quemadmodum teſtament. aperian.
l.ſed ſi quis. Et certe multum bene probaretur
tunc metus, ſi deponerent tunc teſtes ſuper hoc
producti, quòd conſueuit in conſimilibus caſibus
violentias iniuriáſque inferre, in l. in bonæ fidei.
in princip. ff.de rei vendicatio. & ff. commo. l.ar-
gentum. Et ſi conſtaret, quòd dictis iudicibus mi-
natus eſſet de prædictis archiepiſcopus antedictus.
per l.metum.cum glo.ſua. C.quod metus cauſa. Fa-
ciunt notata glo. C.ſi quis imperatori maledix. l.v-
nica. Et ita not.dom.Batt. ff.de operis noui nuntia-
tio.l.ſi quis ipſi prætori.v.quæſt. Et qualiter ex præ-
cedentibus minus præſumitur actus ſequens. vide
not.Cyn. in l. metum. & l.vna. C.ſi quis imperatori
maledixe.alleg. imo dominis videbatur, quòd ſi te-
ſtes deponunt in partibus, quòd pro aliqua re
mundi non procederent, ſi eſſent in ſtatu illorum
iudicum propter iſtum metum archiepiſcopi, hoc
ſatis ſufficit,quòd hoc caſu non requiritur,vt dixi,
arcta probatio. Et quia præſumitur,quòd ipſi ſciant
conſuetudinem illius archiepiſcopi tanquam no-
toriam, & ideo ſic deponunt. talis enim conſuetu-
do in talibus factis publicis non poteſt eſſe non no-
toria. argumen. de tranſlatio.cap.quanto. Caue ta-
men, quia dicta conſtitutio ad ius commune nihil
addit, ſed potius forte contra ius commune quo-
dammodo ad metus probationem arctare videtur.
Hinc eſt, quòd ſi aliàs deneganda foret de iure re-
miſsio, altero forſan de duobus caſibus: vtpote,
vel quia teſtes omnes, qui poſſunt produci, coram
notario publico ſimplici, vt præmittitur, depo-
ſuerunt totum contrarium eius, quod probandum
eſt. Súntque eorum depoſitiones per producen-
tem petentem aliam remiſsionem productę in actis,
& ſic, quòd ex hoc inſurgit contra eum maxima
præſumptio de non iure ſuo. per capit.tertio loco.
de

de probationibus.ſeu in eius cauſam:vel quia quòd
non bene, ſed male, & nulliter proceſſum fuit,
non proceſſerit ex facto, vel culpa iudicum, ſed po-
rius ex facto, & culpa partis, certe de iuris rigore
dicta commiſsione non obſtante adhuc dicta remiſ-
ſio deneganda foret.ſecundum caſum intellige,niſi
dum rurſus perierit à iudicibus, quòd iterum bene
procederent, fluxum nondum eſſet tempus. ſed re-
ſtaret tantum, quòd procedere poſſent, quia illud
reſiduum temporis non fuerit auferendum ſibi. vt
regula. indultum. libro vj.cum concordan. Et hoc
dummodo ſe minus arctauit. Nec obſt.l.fin.§.ſed
& ſi quis.ff.ſi quis cau. De primo caſu caue ne poſ-
ſint ſubeſſe aliæ probationes,quia de iure probatio
2 †probationem fiendam non excludit, nec propter
præſumptam calumniam facile repellitur quis à
probando.not.Ioan.Mona.de hære.cap.filij vel hæ-
redes. libro vj.

a ¶Remiſsione. *Quid ſit remiſsio.qua ſiat conſideranda in re-
miſsione facienda, quibus caſibus fiat remiſsio, & qualiter. &
quando fieri debeat. vide per Spec.tit.de remiſſ.§.j.ij.iij. & iiij.*

CONCLVSIO DCXXV.

De conſuet. De priuilegijs. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo cum eſt contra ius, eſt reſtringenda,& tenenda in ſuis terminis.& num.2.*

3 *Diſpoſitio nude & ſimpliciter loquens infinitatem importat.*

4 *Priuilegium poſtquam eſt conſumptum, non poteſt amplius effectum producere.*

SVppoſitis tam de iure, quàm de conſuetudine,
a quòd vnuſquiſque auditor palatij[a] ſibi habeat
idoneos notarios eligere, licet vicecancellarius eos
habeat examinare, & approbare, ſaluo quòd dum
nouiter creatur auditor, dominus vicecancellarius
alium loco illius, etiam per modum ſurrogationis,
poteſt auditori præſentare. Nam cum huiuſmodi
1 †conſuetudo ſit contra ius, eſt reſtringenda, & te-
nenda in ſuis terminis. Modo ſi aliud diceretur,ex-
tenderetur.igitur.argum.ff.de actio. & obligat. l.in
onerariis.§.ſed cum reciſa.& regula, quę à iure.cum
concor.Probatur fortius,quòd ſi id,de quo minus
videretur ineſſe,ineſt,& id de quo magis.vt ff.ſolut.
matrim.l. ſi viro. §. de viro. autbent. multo magis.
C.de epiſc.& cler. tamen in materia communi non
reſtringibili de natura ſua, nec ex verbis reſtricta,
tempus ex mente iuris intelligitur ſolum de primo,
& non trahitur ad ſequens, vt patet concor. alleg.
ad hoc per Ioan.Andr. Ioan.mo.& Archid. & alio-
rum.de præben. non poteſt.§.j.libro vj. & c.quam-
nis. eod.tit. Modo hoc caſu conſuetudo eſt arctata
ad vnum de primis,& ad tempus,igitur & maxime
2 vrgent iſta,quia hæc†conſuetudo non loquitur,niſi
de tempore certo,videlicet dum eſt nouus auditor,
& nouiter factus: igitur ad aliud tempus non debet
extendi,vt l.inter illam.in princ.ff.de verb.obligat.
& l.hæc conditio. ff.de condit. & demonſtr. Facit,
3 quia abhorrent, quòd diſpoſitio †nude,& ſimplici-
ter loquens infinitatem importet.ff.de legat.iij.l.fi-
deicommiſſa.§.ſi quis.extra de reſcrip. cum in mul-
tis. libro vj. cum concordan.xj. ibi allega. in glo.de
præben.is cui.§.j.& ij.eodem libro. Et pro hoc opti-
me facit not.Archid.de fil.presby.cap.ij.in fi.lib.vj.
quia licet Ioan.Andr. ſit contra, vt plene per eum
ibi.&c. non poteſt alleg. tamen opinio Archid. ho-
die approbatur ab omnibus, tanquam vera. Sed
oppones primo de hoc,quod not.Ioan.mo.de verb.
ſignific.libro vj.in concluſione, quę incipit:ſed cum
verò epiſcopus haberet indultum,vbi dicit,quòd ſi
epiſcopus habet indultum cum temporis præfixio-
ne,quòd quatuor clerici ſuis officiis inſiſtentes gau
deant de fructibus ſuorum beneficiorum, & illos
quatuor elegerit, & tamen vnus cedat, vel decedat
ante præfinitum tempus, nihilominus potuerit
alium epiſcopus ſurrogare, qui dicto indulto gau-
debit. per l.ſicut in annos. ij. reſponſo. ff.quib.mo.
vſuſruct.amitt. & induco eo l.iij. §.quòd ſi quis ita.
ff.de ſuſpect.tut. quæ bene facit pro hoc. etiam al-
leg.Ioan.Andr. ff.de legat.iij. l.ſi ita ſuerit. & ff.de
fundo inſtructo. l.ſi mancipia. & decre. quia circa.
de priuil.cum concor.ibidem alleg. Secundo de eo,
quod notat Ioan.Andr. an priuilegium de quo lo-
quitur cap.ſicut. alleg. locum ſibi vendicare poſsit
in familiaribus tempore priuilegij non receptis, ſed
poſtea recipiendis, ac etiam in beneficiis tempore
priuilegij nondum adeptis, ſed poſt datam priuile-
gij adipiſcendis, in gratia videtur ibi fieri dignitati
epiſcopali, quæ ſemper durat. allegat not.ſua de re-
ſcrip.cap.fin. libro vj. ſuper tertia glo. Modo etiam
in propoſito agimus de priuilegio conſuetudinario
dignitatis officij in cancellaria præſiden. Tertio op-
pones de regula, is qui in ius.de regu.iuris. libro vj.
cum omnibus ſuis concor. pro quorum duorum
contrariorum ſolutione eſt ſciendum, quòd duo
ſunt genera priuilegiorum,inter quæ eſt differentia
longa.Nam quoddam priuilegium reperitur ſorte,
quod non habet temporis extenſionem, nec effe-
ctuum multiplicationem, ſed momentanee, & per
vnum actum ſuum vnicum effectum, licet durabi-
lem producit in eſſe. Et tunc priuilegium effectu
huiuſmodi producto conſumitur,licet effectus per-
ſeueret. Exemplum patet in gratia expectante be-
neficium vacaturum. de offic.deleg. ex parte. & de
præben.ſi clericus. libro vj.& patet per ea, quæ not.
poſt Hoſtien. de reſcript. cum in multis. libro vj. in
vlt.glo.Patet exemplum in patre filium generante.
Et ita intelligitur ſecundum vnum intellectum
cap.j. in fi. de fil.presbyt.libro vj. & cap.non poteſt.
§.j. alleg. Nec in iſtis oportet loqui, an habeat lo-
cum ſurrogatio, quia † poſtquàm priuilegium eſt 4
conſumptum, non poteſt amplius effectum produ-
cere, vt probant ſupra proxime alleg. Aliud vero
priuilegium reperitur, quod non eſt ſui effectus
productione momentaneum, ſed extenſiuum,non
dico, quia nude in momento producat effectum
perfectum,ſed dico pro eo extenſiuum,quia ex ver-
bis, & mente, vel continuo poteſt producere effe-
ctum ſuum, vt ſi dono tibi vſumfructum bonorum
meorum,donec vixeris,licet interim ca.diminutio-
ne, vel alias perdideris, rehabebis, quia ad quodli-
bet momentum vitæ tuæ tibi donatus eſt, vt dicta l.
ſicut in annos. §.j. Vel volo, quandocunque eris in
Italia,ſis tutor filiorum meorum. Idem vt ſuprà.&
ſic de ſimilib. & de his caſibus ſurrogationi locus
eſt.Et ita loquitur §.quòd ſi quis ita.& l.ſi ita fuerit,
alleg. Modo ita eſt in caſu per Io.And. modo ſupra
not.

not. Idem etiam in caſu oot.per Ioao. Andr.videlicet io cap.ſicot. Primo enim caſu priuilegium habet vuum certum tempus ſibi præfinitum, & per totum illud debet ſortiri ſuum effectum.ergo oportet fateri, quòd ſurrogatiooi locus ſit. c.ſicut. licet nou habeat certum tempus, tamen habet tempus incertum:puta ad vitam priuilegiati,poſtquàm alind non dicitur,& poteſt,& debet illud priuilegium ſibi continoo operari. maximè quia uaturam beneficij habet,& nemini præiudicat. vt cap.qoia circa.de priuilegiis. cum concordan. ibi not. Modo in caſu noſtro non eſt priuilegium habens naturam beneficij,imò eſt ius iniquum alteri præiudicans,& obuians iuri communi,igitur nou poteſt argui de illis caſibus ad caſum iſtum. Item illud priuilegium c. ſicut loquitur per verba confuſa extenſiua, vt per verbum, poteſt, nou reſpicientia certum tempus. Iſta vero conſuetudo, de qua hic agitur, loquitor per verba certa, videlicet de primo, &c. & concernit certum tempus. Et iſto modo diſſoluit glo.cap. porro.ad cap.quia circa.& per alium modum ſupra proxime dictum ſoluit ad cap.cum in tua,&c. Item conſuetudo, de qua loquitur reſpectu cuius auditor producit effectum vnicum momentaneum.puta in primo notorio, & in illius productione quo ad illum auditorem expirat,quia non habet aliud tempus certum, vel incertum reſpectu auditoris illius, per quod extenſiue & productiue operatur. Et ita iura alleg.non obſtant,imò magis argum. ſumpto à contrario, quod eſt in iure fortiſsimum, probant contrarium, arg. xxv. diſtinct.qualis.cum ſimilib. Nec obſtat regula is qui in ius.cum concordan.quia licet dicat ſurrogatus cenſ. eodem iure, &c. tamen non dicit,quòd ideo,quòd quis poteſt primum facere,quòd poſsit propter hoc ſurrogare.Pone enim, q papa dat poteſtatem regi Francię,qui per tempus fuerit ad nominandum ad primas duas præbendas poſt ſuam coronationẽ in eccleſia Pariſienſi vacaturas duas perſonas idoneas,dicens,quòd ſi ſemel nominauerit duas perſonas ad duas præbendas,quòd in perpetuum poſsit,& in infinitum ſurrogare,certe nullus ſanæ mentis hoc diceret.

a ¶ Vnuſquiſque au litor palatij. *Nota,quòd auditores in curia Romana vocantur auditores ſacri palatij. quibus cauſa committuntur à papa,vel vicecancellario, & vt plurimum cauſa maiores, vel deuoluta ad ſedem apoſtolicam, per decretalem, ſtatuimus. de elect. lib.vj.*

CONCLVSIO DCXXVI.

De conſuetudine. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *In iuribus concernentibus vt ſingulos, non vt vniuerſos, factum vnius alteri non obeſt.*
2 *Conſuetudo non inducitur biennio.*
3 *Trinus actus an inducat conſuetudinem.*

IVxta thema concluſionis ſuprà proximè ſuppoſito,quòd præfatus dominus vicecancellarius ab vno,vel à duobus annis citra vſus fuerit iure dictæ ſurrogationis ſolum trina vice,& ſolum in perſonis trium audit.& poſtea in perſona alterius quarti auditoris accidat caſus dictæ ſurrogationis fiendæ, non propter hoc debebit in caſu prædicto vti ſua poſſeſsione prędicta contra dictum alium quartum auditorem, contra quem vnquam alias vſus fuit,
quia† in iuribus concernentibus vt ſingulos,non vt 1
vniuerſos factum vnius alteri non obeſt.vt in c.cum
omnes. de conſtit.in fi.j.glo. & ea quæ leguntur,&
notantur de re iudic.cap.quamuis.& l.ſæpe.eod.tit.
de pluribus hæredibus, ſcilicet quando ſententia
contra vnum lata alteri non obeſt. Nec obſt.cap.
dilecti. de offic.archid.quia in hoc iure competenti
cuilibet auditori,& diuiſim non poteſt notari caſus
cap dilecto. quia cap.dilecto. loquitur in vna anti-
qua conſuetudine iam præſcripta. Nos autem hic
loquimur in recenti poſſeſsione.& in certa pręſcri-
ptione impedienda. modo,vt not.Innoc. in cap.di-
lecti.alias dicta extenſio locum non habet in poſſeſ-
ſione,vel præſcriptione. Probant optime not.Inno.
in cap.tua nobis.de deci.in fine. Sed in conſuetudi-
ne † ſola quæ biennio non inducitur[a] ſecundum o- 2
mnes. Item locum non habet dicta extenſio,etiam a
in conſuetudine, niſi in maiori parte caſuum ſimi-
lium fuit obſeruata.not.Inno.in eodem cap.dilecto.
quòd non fuit hic obſeruata niſi in tribus.Item quia
locum non habet dicta extenſio in conſuetudine
onerosa,quæ eſt contra ius, ſecundum eundem Innoc. in dicto cap.dilecto. & tamen iſta obſeruantia eſſet auditoribus onerosa, & eſt contra ius, vt de ſe patet. Item quia non habet locum dicta extenſio in iuribus per alium poſſeſsis, ſecundum Innoc.in d.c. dilecto. & tamen hic alij poſsidebant, videlicet alij auditores iſta iura. Præterea ex alio capite non poteſt iuuare dicta poſſeſsio.quia ſi in his,quę per eundem poſsidentur,non nocet alterius occupatio,niſi in occupatis, vt ff.de acquir. poſſeſſ. l.quod modo, in fi. Fortius in his,quæ per alios poſsidentur.Præterea ſi collegij iura prædicta competerent, tamen collatio ignoranti fact. illorum trium obeſſe non potuit. Item habet locum eum tunc clare. l.quòd in eo.in fi. alleg.modo. Caue tamen,quia licet ſupponam dictam trini actus poſſeſsionem, tamen non pono eam veram, ſed ſine præiudicio cauſa diſputationis,& veritatis eliciendę,quia prætenditur per dominum vicecancellarium,eam ſuppono,vt etiam ſuppoſita ea appareat de non iure ipſius. Nec obſt.
quòd trinus † actus bene inducit conſuetudinem. 3
per l.ij.C.de epiſc.aud. Et requiritur etiam tempus,
vt cap.quanto.in fi. de conſue. cum ibi not.

a ¶ Biennio non inducitur. *Quanto tempore firmetur conſuetudo, & an obtineat vim legis, vide C.quæ ſit lon.conſuet. l.ij. & in ſum.con. d.tit.q.cxvj.& cxvij.*

CONCLVSIO DCXXVII.

De teſtibus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Cardinalis ſolius teſtimonio an ſtetur.*

CArdinali † ſoli conteſtan. alium non habenti 1
non creditur in cauſis, tanquam teſti.extra.de
teſti. cap.licet vniuerſ. cum ibi not. in vlt.glo.& ſu-
per ea ſaluis in caſibus,in quibus dicto domini Car-
dinalis de ſtylo curiæ[a] creditur. Super quo notat a
Ioan. Andr. poſt Hoſtien. de appellat. conſtitutus. ſuper verſic. aſſertionem. & not. per Archidiac. & poſt eum per Ioan.Andr. in nouel. de elect. vt circa. libro vj.ſuper verſic.factum:& etiam ibi not.de hoc Inno.& etiam Ioan.Andr.ſuper glo.ij. & Ioan. And. de teſtib.cum à nobis.& Hoſtien.& Ioan.Andr.poſt eum

eum de fide inſtrum. quòd ſuper his. vide omnino concluſionem.

a ¶De ſtylo curiæ. *Nota quòd ſtylus Romanæ curiæ multum attenditur, maximè in ſcriptis. extra, de falſa. cap. quàm graui. & de confir. vti. vel inuti. cap. penult. Adde quòd ſtylus curiæ facit ius, & poteſt allegari in deciſionibus cauſarum, ſi ius non reperitur. Panor. in cap. ex literis. de conſtitut. in vj. col.*

CONCLVSIO DCXXVIII.

De teſtibus. *Rubr.*

NVlli etiam ſi eſſet Romanæ eccleſiæ cardinalis creditur, tanquàm teſti. l. iuriſiurandi. extra de teſti. cap. tuis. & cap. nuper. cum ibi notatis. & cap. at ſi Chriſtus. eod. tit.

CONCLVSIO DCXXIX.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes an produci poſſint lite non conteſtata, nec habito proceſſu.*

1 LIcet dominus † vicecancellarius etiam Romanę eccleſię cardinalis, quo ad effectum expeditionis literarum ſuper gratia confectarum pro informatione ſuper narratis dictarum literarum de papæ mandato, & ex commiſsione ſpeciali teſtes reperit, iuramenta eorum etiam ſi opus ſit directe parte vocata, receptio huiuſmodi coram auditore, cui cauſa ſuper eiſdem literis poſt committitur inter partes poſtea iuris ordine procedenti, non facit fidem, ſeu probationem plenam. Ratio, quia ad alium finem procedebatur tunc qui minus erat principalis, & præambulus. Ad alium vero finem & principalem modo agitur, & ſuper hoc videtur tex. extra. de teſti. veniens. cap. cum in tua. e. cauſam quę. cap. conſtitutus. & cap. ea. in fi. cum ſimil. Et maximè, quia dicti teſtes lite non conteſtata, nec habito proceſſu producuntur. extra, vt lite non conteſta c. j. ij. reſponſo. in rubro & nigro. Item quia in caſu, in quo ſummaria probatio eſt ſufficiens.

CONCLVSIO DXXX.

SVMMARIVM.

1 *Sigillo & relatione vicecancellarij quando non adhibeatur fides.*

1 SI etiam † tales atteſtationes valerent, tamen ſoli relationi, vel ſigillo domini cardinalis vicecancellarij ſuper eis non adhiberetur plena fides. per cap. quoniam contra falſam. de probat. cum ſimil.

CONCLVSIO DXXXI.

De præbendis. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Legis ratione ceſſante, ceſſare debet & lex.*
2 *Conſtitutionis verba cùm ſunt clara, eis ſtandum.*
3 *In præiudicialibus conſenſus in præiudicium conſentientis non recepit extenſionem extra verba.*
4 *Conſenſus expreſſus venditioni rei propriæ præiudicat domino.*
5 *Dolus in tacendo exprimenda vitiat gratiam.*

SVppoſita noua domini noſtri Gregorij papæ xj. moderni conſtitutione, quæ habet, quod vt honori dominorum cardinalium deferantur gra-
a tiæ factæ per papam de beneficiis vacantibus per ceſſum, & deceſſum, vel aliàs familiarium dominorum cardinalium de familiaritate huiuſmodi mentione non facta, tanquàm conceſſę per inaduertentiam papæ, ſunt ſurreptitiæ, & nullæ ipſo iure, & quòd moriente quodam Roberto familiare domini cardinalis Cantuarieñ nuper etiam defuncti: eodem tamen cardinali viuente adhuc, Ioan. beneficium quoddam vacans per mortem dicti Roberti impetrauit à papa de dicta familiaritate mentione non facta, tamen ante huiuſmodi impetrationem præfatus dominus Cardinalis conſenſit dicto Ioan. quòd ipſe dictum beneficium impetraret. Sed noluit, quòd de dicto conſenſu fieret mentio in ſupplicatione papæ porrigenda Quæritur vtrum dicta gratia Ioan. ſit ſurreptitia, & nulla ipſo iure. d. Franciſ. Rober. Galhar. & Bernar. dixerunt, quòd non. Ratio eorum eſt, quia quando lex habet certam rationem finalem annexam, præſertim in ipſa lege expreſſam, † ceſſante ratione legis, ceſſare debet lex. 1
allegant do. pro caſu. ff. de flu. l. ij. §. non tamé omnes. Hoc tenuit Dyn. in regula. certum eſt. de regulis iuris. lib. vj. per l. adigere. §. quamuis. ff. de iure patro. & de re mil. l. milites. circa princip. ff. qui pe. tu. l. videndum. circa principium. de excuſ. tut. l. ſcire oportet. §. aliud. cum iuribus allegatis. & per glo. not. & Ioan. mo. alleg. De quo etiam per Pet. de bel. perti. C. de legi. l. non dubium. & ibi per Cyn. in ſecunda oppo. & in prima concluſione. Addidi huic rationi, quia hoc quod dictum eſt, locum habet tunc maximè, cùm lex talis eſt ſpecialis & exorbitans à iure communi, vt hoc dictum poſuit Ioan. Andr. de renun. cap. poſt tranſlationem. Probatur C. de epiſc. & cler. auth. generaliter. & C. de teſtit. in integr. l. fin. Modo iſta conſtitutio domini papæ eſt ſpecialis, & exorbitans, & habet rationem ſcriptam, & ſpecialiter in ea expreſſam videlicet, vt in hoc dominorum cardinalium honori deferatur. Modo volenti, & conſentienti non fit iniuria neque dolus. C. de tranſact. l. donationis. & regula. ſcienti. libro vj. cum concor. Sed dom. Nico. Guil Benedictus, & ego eorum omnium minimus fuimus prima facie in opinione contraria. Rationes meæ fuerunt tales. Prima fuit iſta, quia ponderabo hic duas fuiſſe rationes in conſtit. expreſſas papam mouentes ad ita declarandum vel ordinandum: vna proxima, & immediata, videlicet quòd conceſsio facta per eum de beneficio per primam. capitulo, fraternitatis familia. &c. non facta mentione de familiaritate, cenſebatur facta per inaduertentiam, & ita contra mentem ſuam. Et iſta fuit cauſa vera proxima, & immediata & finalis, & per conſequens attendenda per legem penultimam. ff. de condit. ob turpem cauſam. & ff. de donationibus. l. j. Alia fuit ratio impulſiua, & remota, videlicet vt honori dominorum cardinalium deferatur, quo ad hoc, & iſta ceſſante, & alia remanente, adhuc remanet conſtitutio, & videtur argumento ff. de poſtulationi. l. j. §. ſexum. Modo ſubiiciendo minorem huius argumenti non poteſt notari aduertentia papæ ex vi dicti conſenſus adhibiti in occulto exiſtentia, ipſi papæ non notificata. Cum ergo ad tollendum huiuſmodi aduertentiam requiratur talis expreſsio, argumento qui & à quibus lic. ma. non fi. l. proſpexit. de præbendis. capit. ſi motu proprio. in fine. libro vj. Confirmabat hoc dictum Nicolaus, quia veriſimile eſt, & valdè poſsibile, quòd papa in hoc conſiderauerit nedum conſenſum car-

dinalis, ſed etiam fauorem familiarium ipſius car-
dinalis, quia Romanæ curiæ etiam ſeruire videutur
reductiue. Confirmabam aliter quia & poſsibile, &
veriſimile eſt, quòd papa voluerit ſibi ſpecialiter re-
ſeruare diſpoſitiones beneficiorum talium familia-
rium etiam propter ſe, pro eo etiam, quòd ſe reddi-
dit communiter faciliutem, & promptiorem ad
eos, quàm aliis melius & pinguius in beneficiis pro-
uidendum, ſicut videmus de officialibus, & capel-
lanis papæ, & ſimilibus: licet hoc clarius procede-
ret, ſi huiuſmodi conſtitutio huiuſmodi beneficia
reſeruaret, ſed licet non reſeruet, plus facit, quia
reſeruationi dictam ſpecialitatem addit. Prædicta
tamen ratio impugnabatur à domino Franciſc. di-
cebat enim quòd licet hic notent duas rationes, vi-
delicet honorem cardinalis, & inaduertentiam pa-
pæ, tamen vna dependet, & ſequitur ex alia, vide-
licet inaduertentia ex dicto honore, &c. ergo tan-
tum videtur vna, argumento ff. pro donatio. l. vlt.
& ff. de nouationibus. l. ſi enim. cum ſimilibus. Sed
poteſt dici, quòd ſi conſtaret, quòd dicta cauſa pri-
ma eſſet finalis, & ſola dicta euaſio eſſet tolerata.
Sed hoc non conſtat, nec ſupra hoc forſitan præſu-
mendum, maxime ſecundum illos, qui dicunt, quòd
cauſa in dubio præſumitur impulſiua, vt not. Ac-
curſius de donationibus. l. ſecunda. §. vltimo. ff. &
Dynus, in regula, decem. libro ſexto. licet aliter no-
tet Ioannes Monach. de ſciſmati. cap. fin. in fine vl-
timæ glo. & aliter poſt Petrum, Cynum. C. de epiſc.
& clericis. l. generaliter. Et aliter Ioannes Andr.
in dicto capitulo, poſt tranſlationem. ſuper glo. ar-
gumen. eſt, in fine. Præterea aliqua dicta, propter
quæ forte tollitur præſumptio, quæ haberet dictam
cauſam ſolam fuiſſe finalem. Præterea hæc obiectio
domi. Franc. tollitur clariſsime per rationem proxi-
me ſequentem. Secunda ratio mea fortior eſt iſta,
quia licet honor, & cætera eſſet, & præſumeretur
ſola cauſa finalis huius conſtitutionis, tamen pro-
pter talem conſenſum ipſius cardinalis ſecreto ad-
hibitum, non tollitur dicta cauſa, nec ceſſat. Igitur
propter talem conſenſum non ceſſat conſtitutio.
2 patet argum. quia † verba conſtitutionis ſunt clara,
& eis ſtandum eſt mente non reſiſtente, nec ratione
ceſſante. ff. de exercitoria. l. j. §. ſi is qui nauem. &
ff. de legatis iij. l. non aliter. & dicta l. iij. proſpexit.
Probatur antecedens. hic enim duo ex parte cardi-
nalis conſiderare debemus: puta commodum, &
honorem. Commodum in hoc conſiſtit, quia de ta-
libus beneficiis obtinere poterit à papa ſibi, vel ſuis
nepotibus, conſanguineis, familiaribus, notis, vel
amicis prouideri, qui ſibi tenebuntur, ac libentius
tenebantur. Honor eſt in hoc, quia talis notabilis
expreſsio eſt honorabilis cardinalis. argumento.
ff. de iniuriis. l. item apud. §. ait prætor. & de præben.
cap. quamuis. libro ſexto. de electione. cap. ſtatutum.
de ſentent. excommunic. capit. quàm periculoſum.
eodem tit. licet exceptio commodi tollatur per di-
ctum conſenſum, non tamen tollitur exceptio ho-
b noris, &c. facit ſtylus curiæ, [b] qui habet pro magno
honore quarundam perſonarum pro aliis ſuppli-
cantium, quia illi & non alij in literis inſcriban-
tur, puta reges, cardinales, & archiepiſcopi. Mo-
do ſolum honorem dicta conſtitutio ponderauit:
igitur, &c. Tertia ratio mea adhuc fortior eſt iſta:
quia in præiudicialibus † conſenſus in præiudicium 3
conſentientis non recipit extenſionem extra verba.
ff. de verborum obligat. l. quicquid aſtringendæ. &
l. ſi à colono. argum. not. per Dy. in regula. qui tacet.
libro vj. argum. ff. de furtis. l. filius. §. notare. & C. de
procurat. l. maritus. cum ſimil. Modo iſte conſenſus
ex verbis non habet, niſi quod complacebat domi-
no cardinali, quòd ille impetraret, ſi poſſet, à papa
hoc beneficium, & habet hunc effectum, quòd ſi
impetret, ex hoc ſibi neſciet nec referet malas gra-
tias, & tamen ſecundum aliquos (quod tamen cla-
rum non eſt) habet etiam hunc effectum, quòd di-
ctæ impetrationi ſe opponet, ſed eam non impediet,
non autem habet hunc effectum, quòd ille impe-
tret eo modo, quo fieri debet, & poteſt, & cum ver-
ba hoc non habeant & de hoc oſtendi non debent:
imò plus dicunt quidam, quòd hic attenditur ho-
nor dignitatis cardinalatus, & per conſequens ta-
cita renuntiatio non obeſſet. argum. de foro compe.
ſi diligenti. cum ſimil. & ibi not. Quarta ratio mea
eſt confirmatoria proximæ præcedentis, quia voluit
cardinalis, quòd papa ex iſto conſenſu ad conce-
dendam gratiam iſtam moueri poſsit: ergo ſuo iuri
non videtur per dictum conſenſum renuntiare, ſed
ſolum diſplicentiam & ingratitudinem, quam im-
petrans contra cardinalem incurrere poſſet ex im-
petratione ſibi remittere. patet conſequentia, quia
ſi voluiſſet ius ſuum impetranti concedere vt faci-
lius impetrans obtineret: veriſimile eſt quòd voluiſ-
ſet quòd papa id ſciret, & ad hoc facilius mouere-
tur: quia præſumitur de eo, qui vult vnum, quòd de-
beat velle vias per quas peruenitur ad illud. ff. de
ſpon. l. oratio. ff. de acquiren. hæred. l. illud. Proba-
tur antecedens, quia in facto ſupponitur, quòd no-
luit cardinalis, quòd hoc papæ exprimeretur. Ita
quòd veriſimile eſt, quòd cardinalis ſe retulerit ad
id, quod papa conſenſum ignorans, familiaritate
tamen ei expreſſa, de hoc facere vellet. Sic enim
cogitare poſſet, quòd conſenſu iſto non recipiente
extenſionem non obſtante ius ſuum illæſum ſibi
duraret. Nec obſt. ff. quibus mo. pign. vel hypot. ſol.
l. ſicut. §. non videtur. vbi † conſenſus expreſſus ven- 4
ditioni rei propriæ præiudicat domino, quia vendi-
tio valet: quia dico, quòd ſi id conſentiret ſimplici-
ter papa ſciente, & papa conferret, certum eſſet.
Idem forte ſi ignorante, dummodo conſentiret,
quòd vellet impetrare, etiam de familiaritate men-
tione non facta: quòd tamen dubium eſt, & forte
falſum propter primam rationem. & tollit etiam
hanc præſumptionem voluntas contraria. De qua
conſtat, vt ſupra proximè dixi. Quinta ratio mea,
quia † dolus in tacendo, maxime aliàs exprimenda, 5
& quæ potuiſſent mouere ad denegandum, vitiant
gratiam. de reſcript. ſuper literis, cum ſimil. Modo
ex ſcientia certa, vt ſupponitur, iſte tacuit mentio-
nem aliàs exprimendam, & quæ potuiſſet mouere
papam ad denegandum. Et ſi ex certa ſcientia ta-
cuit, præſumitur tacuiſſe, vt gratiam facilius obti-
neret, & ita, vt papam circumueniret, & ita per do-
lum. Et licet aliquæ de dictis rationibus forſan
poſſent euadi, tamen attento, quòd iam ſurreptio
per conſtitutionem eſt plene, & vere probata, illæ
quinque rationes omnes ſimul ſumptæ adeò red-
dunt dictam excuſationem prælibatæ ſurreptionis
iam

iam plene probatæ dubiam, & obſcuram; quòd ſtandum eſt ſurreptioni iam claré probatæ, quod argum. not. per Cyn. C. de rebus credi. l. in ratione fidei. in vlt. quæſt. & cap. in præſentia. de probat. & & l. ij. C. de edict. diui Adri. toll. Tamen caſus prima facie dubius eſt.

a ¶ De beneficiis vacantibus. *Nota. quòd beneficia dignitatis, vel perſonatus vacantia in curia Romana non poſſunt conferri, niſi per papam vſque ad menſem poſt menſem vero illi, ad quos pertinent. per ſeipſos tantum, vel ipſis abſentibus in remotis per vicarios, quibus hoc ſit commiſſum. extra de preben. cap. ij. & iij. & cap. præſenti. & cap. ſi apoſtolica.*

b ¶ Stylus curiæ. *Quod ſtylus curiæ ſit attendendus vide per Fel. in cap. ad hæc. de ſentent. excom. Item ſtylus quando faciat ius, & multa de ſtylo, vide per eundem Felin. tit. de reſcrip.*

CONCLVSIO DCXXXII.

De his quæ fiunt à præla. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Actionis exercitium ad quem pertineat.*

1 LIcet contra processum agitandum pro epiſcopo, etiam cardinali contra poſſeſſorem in cauſa ardua nomine eccleſiæ ſuæ poſsit poſſeſſor opponere de non conſenſu ſui capituli, propter c. cauſam, de iudi. quia ſine tali conſenſu ſui capituli ad ardua etiam in iudicio non debet ipſe procedere, vt ibi tangitur, & not. Innoc. de reſcrip. edoceri. in fine. tamen contra procuratorem hoc opponi non poſſet, quia ad ipſum ſolum prælatum pertinet exercitium actionis. Notat ipſe Innoc. in cap. edoceri. de reſcriptis.

CONCLVSIO DCXXXIII.

De iudiciys. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Cathedralis eccleſia an ſemper habeat collegium.*

1 SI excipitur † vt ſuprà proximè contra epiſcopum, & epiſcopus replicet ſe carere capitulo, vt de elect. in pleriſque. libro vj. ſibi non creditur, niſi probet, quia de iure communi cathedralis eccleſia habet collegium, ſed ſuper hoc iudex ſummatim inquirere debet.

CONCLVSIO DCXXXIIII.

De prebendis. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Reformatio omnino vim nouæ prouiſionis habet.*

SVppoſita ordinatione domini noſtri moderni, quæ habet, quòd in reformationibus gratiarum
1 non eſt opus de non obſtan. beneficiorum ipſius reformati fieri mentionem, dummodo in principali facta fuerit: licet in confirmationibus ſecus, pro eo, quòd papa in gratia principali per eum conceſſa ſemel in reformato pluralitatem approbauit, quod non fit in confirmato, quia nil papæ prætepſit, ſi habens primam gratiam ex aliquo defectu inutilem, puta, quia de lite mentionem non fecit, impetrat facta mentione de defectu ſurrogationem, & prouiſionem nouam. Valet etiam ſi de beneficiis ſuis non fecerit mentionem dummodo in prima gratia
1 hoc expreſſerit. ratio eſt, quia † omnis reformatio vim nouæ prouiſionis habet; ergo nouam prouiſionem habere non eſt niſi exprimere tacite ſubintellectum. Ergo idem in expreſſo, ſicut in tacito. per not. glo. de elect. cap. ij. libro vj. & eod. lib. de ſpon. cap. vno. in vlt. glo. Idem tenuerunt domini, etiam ſi in reformatione facta eſt mentio de aliquibus tacito de vno, quod mihi dubium fuit propter fraudem præſumptam, & etiam dubium fuit domino meo. Ratio etiam fuit in concluſione prædicta principali ſecundum dominum Nico. quia in poteſtate petentis ſurrogationem non fuit dare modum confectioni literarum, an per modum reformationis, vel nouæ prouiſionis fierent, nec factum officialium cancellariæ omittentium viam reformationis, & eligentium viam ſurrogationis, & nouæ prouiſionis debet fuiſſe ei in damno. ratio tertia, quia mens, & voluntas papæ, & ratio vrget vniformiter in vtroque caſu, iura ſunt communia.

CONCLVSIO DCXXXV.

De reſcriptis. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Cardinali, qui dicit ſe de mandato papæ ſubſignaſſe commeſsionem, an credendum.*

SVppoſito, † quòd domino noſtro papa Grego. xj. 1
anno præcedenti proximè de menſe Nouembris exiſtente in Ianua abſente vicecancellario, & quolibet alio pro eo ex parte eiuſdem d. n. per curſorem fuit mihi Æg. commiſsio præſentata, quæ ſignata per dominum noſtrum, nec per vicecancellarium, vel alium eius officium alias quod appareat gerentem, ſed per reuerendiſsimum patrem dominum cardinalem ſancti angeli, de mandato tamen, prout ipſe in ſignatione refert, licet alias appareat, eo. d. n. ſtandum eſt dictæ ſignationi, quanquam præiudiciali, quia erat cauſa prius in Auinione commiſſa, & ibidem remanſura, quia licet alias forte de rigore iuris dicto cardinali regulariter non credatur: tamen in his commiſsis ſecus: præſertim vbi alij papæ in talibus non aſsiſtunt. ſuper quo remitto ad not. in remiſsionibus per me ſignatis.

CONCLVSIO DCXXXVI.

De reſcriptis. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Negatiua de ſui natura non eſt probanda.*

SI auditori [a] per d. n. committitur cauſa, quæ a
fuit ante ex eiuſdem noſtri ordinatione remanſura, dicta ordinatione non obſtan, dummodo partes non eſſent ciues Auinionen. cum poteſtate citandi: & auditores ante citationem ſe informauerit de dicta clauſula, dummodo, &c, & repererit ita eſſe, & citauerit, fueritque citatio cum executione reportata, & in termino ad dicendum contra commiſsionem, comparauerit procurator ad excipiendum, & ad appellandum ſolum deputatus, qui de hoc excepit, & fuerit ad approbandum admiſſus termino octo dierum ſibi præfixo peremptorie, qui licet non conſentiret in termini præfixione, non appellauit, nec infra terminum aliquid probauit, ſufficit dicta extraiudicialis informatio per auditorem facta, maxime, quia ad eum pertinet de contrario dare, & probare, & ad hoc habuit terminum, & non fecit.
Et quia † negatiua de ſua natura probanda non eſt, 1
nec pro ea præſumitur, maxime hoc caſu, quia illi ſunt aliunde oriundi, & requiritur certa ſolennitas, vt quis ciuis efficitur, vt probatur C. de incol. l. ci-

nes. lib. x. per l. patet, quòd ſola domicilij mutatio, & noua conſtitutio curiæ non facit.

a ¶ Si auditori. *Nota, quòd auditor iſte appellatur auditor contradictionarum cuius eſt magnum officium circa reſcripta inſpecta, & dandos iudices, qui impetrentur extra curiam.*

CONCLVSIO DCXXXVII.

De reſcrip. De re iudic. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Apoſtolorum non datio facit vt non impetretur commiſſio in cauſa appellationis.*

1 SVper articulo † grauaminis, à quo eſt appellatum, non impetratur commiſſio, antequam dati fuerint apoſtoli, non intelligitur de articulo habente vim vltimæ diffinitiuæ: puta deſertionis, quia illa videtur eſſe diffinitiua, & ſequitur ſententiam, & articulus grauaminis notat id, quod ſententiam præcedit, igitur. Vide not. de appell. cordi. lib. vj.

CONCLVSIO DCXXXVIII.

De reſtit. in integr. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Spoliato an competat reſtitutio ſuper proteſtatione perſonali.*

ALlegans titulum penſionis, de quo habetur de præben. c. niſi eſſent. & agens reſtitutorio, non eſt audiendus propter titulum infectum. Et ſi habuit contra ſe ſententiam in poſſeſſorio, & non appellauit infra tempus legitimæ impeditus, non ideo reſtituendus eſt: quia de non iure, nec de intereſſe ſuo ſatis conſtare videtur per infectum titulum. alleg. de conſuet. patet in cap. niſi eſſent. alleg. conſequentia probatur per not. Inno. de diuor. cap. ſignificaſti.
1 An † verò ſuper proteſtatione perſonali ſpoliato competat reſtitutio, materia eſt l. ij. ff. quorum bonorum. de pact. ſi certis annis. & ff. de vſur. l. cum de in rem verſo. & ff. ſi ſerui. vendi. l. ſi quis dinmo. de elec. querelam. per Odonem de Senonis in tract. ſuo iudi. poſſi. tit. quorum bonorum.

CONCLVSIO DCXXXIX.

De reſtit. ſpoliat. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Reſtitutorio agere an poſſit non habens poſſeſſionem.*

1 SVppoſito † quòd coram Paulo auditore ſpolia-
a tus [a] agens reſtitutorio per epiſcopum intendentem impediret, nedum habere poſſeſſionem eccleſiæ, de qua litigabat, ſed etiam huiuſmodi occaſione litis habere fructus vnius præbendæ, quam in diœceſi obtinebat, & quòd his papæ narratis obtinuit pro eo Paulo, quia erat cauſæ auditor, committi, quòd lite pendente dicto ſpoliato de fructibus dictæ præbendæ faceret reſponderi, poſtquam recedente Paulo de curia, P. auditori ſunt commiſſæ cauſæ, quas inter iſtas partes audiebat Pau. cum inciden. dependen. emergen. & connexis dictam commiſſionem poterat exequi P. auditor. Ratio, quia ſaltem negari non poteſt, quin ſit de cauſa, vel dependen. inciden. emergen. & connexis ipſius cauſæ, quia occaſione litis facta fuit. Simile ff. de inoffic. teſtam. l. ſi inſtitutio. §. pen. & extra. de accuſ. cap. ex parte. & de offic. deleg. cap. j. Nec obſt. quòd capitulum eccleſiæ, vbi eſt præbenda non eſt de partibus, quia hoc venit incidenter, vt ff. de offic. deleg. c. j. & de app. Romana. §. ſi verò partibus. arg. C. de iudic. l. quotiens. & C. de ordi. cogni. l. aditæ. Vide tamen ſuper hoc in concluſionibus Nea. concluſione cxlv. fol. xxiij. vbi tenere videtur contrarium in gratia, ſi per euentum litis apparuerit neuter. &c. licet hodie palatium ſit in contrarium, quod bene facit ad contrarium propoſitum. Et hoc caſu de dictis narratis leuis præſumptio, ſeu probatio ſufficit: quia de his in lite plenius eſt agendum ſecundum dom. Vioarien. cardinalem.

a ¶ Spoliatus. *Cum quis ſpoliatur ab aduerſario rebus, vel beneficio, antè litis ingreſſum reſtituatur, vide q. q. ij. per totum. iij quæſt. j. epiſcopi. v. quæſt. ij. ſi primatem. xx. quæſt. iij. fratres. xxxiij. quæſt. ij. hiſteria.*

CONCLVSIO DCXL.

De prebendis. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Prouiſio eſt nulla, ſi forma non fuerit in ea ſeruata.*

SI mandatur † executori, quòd ſi vocato poſſeſſore repererit beneficium vacare, per extrauagan. execrabilis. prouideat Titio: prouiſio per eum facta aliter nulla eſt. de offi. deleg. venerabili. & cap. cum contingat. & de reſtit ſpol. piſanis. quia forma non ſeruata, &c. 1

CONCLVSIO DCXLI.

De iudicys. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Proceſſus vigore commiſſionis factus parte non vocata eſt nullus.*

PRoceſſus † factus vigore commiſſionis, de qua commiſſione dictum eſt ſupra parte non vocata, non eſt nulla ipſo iure. per not. Inn. de præſumpt. dudũ. Et quia talis partis vocatio regulariter etiam in iudicialibus iniuſtitiam, & non nullitatem inducit, & ideo interlocutoria nihilominus valet, not. Innoc. de procura. audit. Tamen ſi eſſet verbum: ſi repereris. &c. crederem eſſe iudicialem commiſſionem, non modo executoriam, quia iudici iudicialiter proceden. directa fuit. arg. pro hoc, vt talia ſint ſubiecta, qualia, &c. ff. loca. l. ſi vno anno. arg. extra. de cenſib. præſenti. in glo. ſuper ver. conſtiterit. 1

CONCLVSIO DCXLII.

De reſcriptis. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Error proprij nominis poſſeſſoris non vitiat poſſeſſionem.*

ERror † nominis proprij poſſeſſoris, contra quem commiſſio impetratur, per cognitionem dictæ poſſeſſionis deſignati non vitiat. argum. C. de leg. ſi quis in fundum. & de lib. & poſthum. l. nominatim. 1

CONCLVSIO DCXLIII.

De prebendis. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Supplicationis ſignatio an probet.*

SI papa prouidet mihi de beneficio vacan. per obitum Titij tẽpore domini Vrbani cum clauſula: dummodo per Vrbanum de eodem beneficio non fuerit diſpoſitum, valet prouiſio, etiam ſi papa Vrbanus ſignauit ſupplicationem de dicto beneficio pro Martino, & etiam ſi Martinus ſignat gratiam,

riam, & ratam habens ſuper ea literas mandauerit
fieri, dummodo literis non confectis fuerit Marti-
nus mortuus, vel vxoratus, aut religionem profeſ-
1 ſus. Ratio eſt iſta: tum † quia ſignatio ſupplicationis
non probat: tum quia non poteſt ſurreptionem in-
ducere ordinatio effectu carens, & ſuſpenſionem
perfectam ſuperueniens amittens per communia
iura. Et ita non obſt. de re iud. cum olim. Item, quia
ſi fuiſſet papæ dictum de dicta ordinatione, & ſub-
iunctum, qualiter reductum erat ad non cauſam,
non minus conceſsiſſet.

CONCLVSIO DCXLIIII.

De probationibus. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Caſus, inter quos non eſt diuerſitatis ratio, ad paria iudicantur.*
2 *In certis non eſt locus coniecturis.*

NOn obſtantibus conclusionibus ccccclxij. &
ccccclxiij. ſupra præcedentibus; ſi deduco in
impetratione capellaniæ vnicum titulum ex perſo-
na anteceſſoris mei, puta per aſſecutionem eccleſiæ
parochialis auctoritate literarum domini noſtri pa-
a pæ Vrbani in forma pauperum[a], & teſtes mei depo-
nunt, ſe vidiſſe literas purificationis, acceptatio-
nem, & prouiſionem, & poſſeſſ. aſſecut. harum au-
ctoritate factam, & quòd ita ſit, eſt publica vox, &
fama, ſatis ſufficit ad obtinendum in cauſa. Ratio
1 mea eſt, quia † caſus, inter quos non eſt diuerſitatis
ratio, ad paria iudicantur. ff. de verb. oblig. l. à Titio.
Modo ſi agamus de probando titulo auctoris, ſiue
de probando modum amiſsionis ſui tituli inter iſta
eſt eadem ratio, ergo. quòd ſit eadem ratio proba-
tur dupliciter. primo, quia vtrunque eundem effe-
ctum habet, quia ſi titulum non habuiſſet anteceſ-
ſoris, non dicitur vacare per eius perſonam. Et ita
non habet ius impetrans. de reſcrip. ſuſceptum. ſi-
cut ius haberet, & modus in eius perſonam non
contigiſſet. Secundo, quia idem in probatione tituli
auctorum non ſequitur plena probatio, quia licet
quis arctetur ad probandum literas, quas habere di-
citur de titulo ſuo, quia præſumitur quòd eas habet,
& cuſtodiret ſi eſſet vnum, &c. tamen ſecus eſt de
literis probantibus ius auctoris ſui, quia illud dif-
ficilius, & grauius eſt, ideo poſitio, & communis
opinio, quoad hoc, releuat. C. de probat. l. vti poſ-
ſidetis. ff. de offic. prætoris. l. Barbatius. & ff. de pro-
bat. l. ſed arbiter. & arg. not. Innoc. de verb. ſignific.
quid per nouale. & cap. veniens. Et quia ſuper ti-
tulo auctoris non eſt pronuntianda. faciunt not. glo.
ff. ſi ſerui. vend. l. ſicuti. §. ſed ſi quæratur. & C. quæ
ſit longa conſuet. l. ij. in v. arg. iiſ. concluſione ix. &
not. glo. qui fil. ſint legiti. cap. lator. modò iſtæ duæ
rationes locum habent, hoc maxime, quia literæ in
forma communi, non regiſtrantur. Non obſtat quòd
ex recenti poſſeſsione difficile inducitur poſſeſ-
ſio, &c. quia dico, quòd ad inducendum commu-
nem opinionem hic aliud concurrit: puta, quia te-
ſtes viderunt literas, proceſſum, acceptationem, &
2 & prouiſionem. Et certis † non eſt locus coniecturis.
ff. de verb. obligat. l. continuus. § cum. Ita finaliter
omnes tenuerunt.

a ¶ In forma pauperum. *Litera in forma pauperum qua dicantur, vide Abb. in cap. poſtulaſti in ij. col. de reſcript. Et quomodo cognoſcantur litera in forma pauperum, vide per Fel. in d. cap. poſtulaſti. ij. col. de reſcr. ver. dum declarat ob naturam.*

CONCLVSIO DCXLV.

De conſuetudine. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo detrahens forma teſtandi, in modo probandi bene valet.*
2 *Pater & ciuitas aquiparantur.*
3 *In ore duorum aut trium ſtat omne verbum.*

COnſuetudo [a] poteſt inducere, quòd duobus a
notariis vocatis ſuper teſtamento facto, &c. ad
alias cauſas. quàm pias credatur ſine teſtibus, & ſub-
ſcriptione, quia conſuetudo † detrahens formæ te- 1
ſtandi, in modo probandi bene valet. de teſta. Ray-
nutius. & cap. cum eſſet. & de teſta. relatum. de fide
inſtrum. cum dilectus, & not. per Dyn. de regul. iur.
lib. vj. indultum Quicquid diffuſe nouerint in con-
trarium legiſtæ, & Barto. C. de ſumma trinit. l. j. ibi
tenuit Bart. etiam iſtam partem. arg. de teſtam. l. fin.
& per l. ij. C. quemad. teſtam. ape. iuncta l. publicati.
C. de teſtam. & l. ſi quis ex ar. cum ibi not. ff. quemad.
teſta. ape. l. hac conſuitiſsima. §. ex imperfecto. C. de
teſtam. & falſ. hære. l. fin. inncto, quòd † pater & ciui- 2
tas æquiparantur. ff. de iuſti & iu. l. veluti. & de cap.
l. poſtlimi. §. filius. & per l. omnes populi. ff. de iuſti. &
iure. quia non reperitur prohibitum, nec obſtat ſe-
cundum eum. l. fin. C. qui teſtam. fac. poſſ. quia ibi
conſuetudo præterita limitatur, non autem futura
prohibetur. Et ita videtur ſentire Cyn. ibi. & in l. du-
dum. C. de contrah. empt. ſecundum eum. Nec eſt,
vt dicit, temeraria hæc bona, & fauorabilis teſtan-
tibus, ſicut in militibus, & inter liberos, & ratione
teſtium. argum. l. ſi quis ex aſsignantibus. ff. quemad.
teſtam. ape. Vide de hoc in Specul. de inſtrum. edi.
§. compendioſe. verſic. ſed de conſuetudine. & per
Henri. Bohic. de teſtam. cum eſſes. & alios. ff. de iuſti.
& iure. l. omnes populi. Et licet cap. relatum. & cap.
cum eſſes. non loquantur de conſuetudine, probant
tamen rationem hoc caſu ſaltem in foro eccleſiaſti-
co non obuiare conſuetudini, imò in omni foro ad
veritatem. arg. iij. diſtinct. erat autem l. Nec mirum,
quia ab initio de iure diuino, in ore † duorum, vel 3
trium ſtat omne verbum, quia ſi repertum eſt iura-
mentum, hoc à malo eſt. de iureiuran. & ſi Chriſtus.
Et ſi conſtitutum eſt, maiorem numerum requiri in
teſtamentis, hoc eſt de iure poſitiuo propter peri-
culum maius. Modo iura poſitiua tolluntur per con-
ſuetudinem. ergo, per cap. fin. de conſuet. cum ſi-
milib. Item quia minor fraus poteſt committi per
duos notarios in caſu noſtro, quàm per vnum ſo-
lum. verſic. de teſti. adiecerimus. quo caſu tamen
omnes dicerent poſſe valere conſuetudinem. per
iure alleg. Nam vnicus notarius configendo teſtes
mortuos per ſeipſum ſolum poſſet committere
fraudem, quòd non fit hoc caſu, quia duo non ſunt
ita cito falſarij, ſicut vnus.

a ¶ Conſuetudo. *Nota, quòd conſuetudo facit licitum, quod alias eſſet illicitum, vt in authen. de defenſo. ciuit. §. quia vero etiam. & notatur per Archid. lxiij. diſtinct. cap. quia ſancta. Et facit delictum, quod alias ſui natura non eſſet delictum ff. de extraor. crim. l. ſalutari. §. ſunt quadam.*

CONCLVSIO DCXLVI.

De verb. ſignific. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Appellatione præbendæ omne beneficium comprehenditur.*

SI expectans ad beneficium cum cura, vel ſine cura acceptat parochiam vacantem, & executor prouidit ſibi de præbenda parochiæ vacan. vel
1 vacaturæ, valet prouiſio: tum quia † appellatione præbendæ poteſt omne beneficium comprehendi, quia præbet: tum quia in multis partibus parochiani maximæ ciuitatis præbendarij vocantur, occaſione no. in cap. cum eccleſia Sutrina. de cau. poſſ. tum quia ſe refert ad certum corpus. Nec obſt. de vacatura. vel ſi vacat. arg. not. in cap. ſi tibi. de præben. lib. vj. per Ioan. mon.

CONCLVSIO DCXLVII.

De offic. deleg. *Rubr.*

SVMMARIVM

1 *Sigillare literas ſequeſtri ad quem ſpectet.*

1 SI auditor † ſecundæ inſtantiæ propter abſentiam primi ſigillauerit literam ſequeſtri, contra acta non poteſt reuocare. quia de literis non cognoſcit, quia ſpectat ad auditorem contradictarum, coram quo debent proponi exceptiones. domini Guil. Bened. & ego ſolus contrà, quia apponere ſigillum ſpectat ad eius officium per ordinationem papalem: vt ſic videlicet errorem in actis non ſigillet. arg. regulæ, eius eſt nolle. cum concor. & cap. j. de reg. iur. in antiquis. & cap. ceſſante. de appellat. cum ibi not.

CONCLVSIO DCXLVIII.

De reſcriptis. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Terminus lapſus prima inſtantia non eſt peremptorius in ſecunda.*
2 *Specificatio in materia obiectiua quidnam ſit.*
3 *Termini prohibitio, viæ prohibitionem inducit.*
4 *Iura & defenſiones partium concernunt cauſam & negotium principale.*

LIcet vna de præcedentibus concluſionibus; videlicet concluſio cccclxxxviij. computando numerum iſtarum concluſionum, ſed ſecundum numerum concluſionum domini Guiliel. quæ eſt inter illas concluſiones xc. vide meam. ſuprà folio xcvj & illam domini Guil. folio lxxvij. Vide etiam ſuprà in concluſione xj. & concluſione cccc xcv. Ægidius. Et habet, quòd commiſsio facta auditori primę inſtantiæ de admittendo articulos iam datos, eorum mala ſpecificatione non obſtante, ad auditorem ſecundæ inſtantiæ non extenditur, pro eo, quòd iure ordinatio ſibi competit remedium faciendi ſpecificationes in prima inſtantia omiſſas,
1 quia † lapſus termini primæ inſtantiæ non eſt peremptorius in ſecunda, cum termini ſunt inſtantiæ, & non cauſæ. Nihilominus dicta concluſio locum non habet in caſu, in quo papa ad lapſum termini non habuiſſet reſpectum, ſed potius ad defectum materiæ: vtputa. quia negatiua non coarctata, nec prægnans, vt quia infra terminum non ſoluiſti, vel non fuiſti promotus. Talis enim ſecundum naturam non recipit probationem, vt C. de probat. Lactor. & per conſequens nec ſpecificationem, quia ſpecificatio † in materia obiectiua nihil aliud eſt, 2
quàm coarctatio directe cadens in animum teſtis, quòd deducit materiam eſſe probabilem. Et ita patet, quòd † termini prohibitio, viæ prohibitionem 3
inducit, ff. de ſponſ. l. oratio. vel quia licet ſit probabilis, quia ſpecificabilis, tamen ſpecificatio eſt diffinibilis, vt de exceſſu taxæ. Et in his duobus caſibus non habet locum dicta concluſio, quòd papa non conſiderauit lapſum termini hoc caſu inſtantiam concernentem, ſed potius conſiderauit defectum materię, vel difficultatem ſpecificationis, quæ concernunt totam cauſam, quia concernunt directe ius, ſeu defenſionem ipſius partis. Idem forte, ſi papa non retulit ſe ad articulos iam datos, ſed potius ad dandos, quia iſtud non concernit magis vnam inſtantiam, quàm aliam, ſed potius cauſam. iura enim † & defenſiones partium concernunt 4
cauſam, & negotium principale, ſed terminorum obſeruatio, & eorum continuatio concernit inſtantiam, & conſtituit eam. Et hoc tertium notabile eſt. Et in duobus primis caſibus fuerunt quaſi omnes concordes, ſaluo ſolo, quòd dom. Guil. à prin. quodammodo deuiauit, ſed videbatur poſt reuerti. Tertius caſus non fuit tunc tactus, ſed recordor, vt mihi apparet, alias audiuiſſe, & vidiſſe concilia in huoc tertium caſum ſe declinaſſe.

CONCLVSIO DCXLIX.

De iudicijs. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Eadem eſt ratio de via quæ de termino.*
2 *Executio citationis an poſſit fieri extra territorium.*
3 *In iudicio ſpectatur initium.*
4 *Citationis decretum an ſit iuriſdictionis voluntariæ. & num. 5.*
6 *Quod quis poteſt facere per alium, hoc idem poteſt facere per ſe.*
7 *Iuriſdictio voluntaria extra territorium exerceri poteſt.*
8 *Terræ eccleſiæ imperio Romano ſubiectæ non ſunt.*

CVria Romana [a] adhuc exiſtente in vrbe auditor exiſtens in Anania, cui committitur cauſa cum poteſtate citandi, poteſt in Anania decernere citationem, dummodo fiat citatio ad locum habilem, videlicet in quo idem auditor in Romana curia pro tribunali ſedebit. De materia huius, & ſequentium, ſeu circa eam, vide per Bart. de ope. noui nunt. l. j. §. nuntiatio. col. iiij. verſic. quæris. Iac. de Aret. an citatio. imò videtur contrarium, Primo quia eadem †debet eſſe ratio de via, & de termino. ff. de ſpon. 1
l. oratio. Modo effectus citationis non poſſet fieri, niſi in curia, quia eſt contentioſæ iuriſdictionis. igitur, &c. Secundo, quia executio citationis† non poteſt fieri extra territorium. vt de re iud. paſtoralis. 2
in clem. verſic. & vt id tanquam notorium. ergo nec decretum, quod cenſetur quædam interlocutoria. vt l. neminem. ff. de exhib. reorum. & C. de his, quæ ad eccle. confu. l. præſenti. Et non fit, niſi per iudi. Et tamen citationis executio fit per nuntium. Nec debet eſſe maioris ponderis executio, quàm ipſum principale, & tamen auditor habet Romanam curiam pro territorio. ergo, &c. confirmatur, quia aut eſt auditor ordinatius, aut delegatus, ſed

ſed neuter iſtorum extra territorium ſuum aliquid
facere poteſt.ff.de iuriſdictione omni.iudicum.l.fin.
de reſcrip.c.ſtatutum.§.in nullo.lib.vj.ergo,&c.Facit
3 quarto, quia † in iudicio ſpectamus initium.ff.de
mino.l.iij.§.ſcio.Modo citatio eſt huiuſmodi initium,
vt inſtit.de pœ.te.litigan.§.fin.probatur,vt lit.pend.
cap.ij.in cle.Inducitur pro parte iſta.ff.de ſer.expor.
l.ſi minor. Et pro hac parte facit,quod not.Franciſ.
Accurſ. & Iacob. de Are.C.de feri.l.fin.& Dyn. &
Bar.ff.de no.ope.nunt.l.j.§.item nuntiatio.videlicet,
quòd non valet die feriata facta ad diem non feria-
tam,per iura prædicta. Modo de tempore ad locum
bene arguitur.argu.ff.ſi certum petatur.l.vnum. Ad
hanc partẽ videbatur velle domi.Gualhar.& etiam
domi.Nico.ab initio, licet propter ſequentes ratio-
nes poſt inceperit dubitare. Sed in contrarium vi-
4 detur, quia decretum † talis citationis eſt iuriſdi-
ctionis voluntariæ, igitur poteſt extra territorium
exerceri,ſaltem cum eius effectus in locum habilem
dirigatur,patet conſequentia per l.obſeruare.in fin.
ff.de offic.proconſul. & leg.argu.ff.de donatio.inter
virum & vxorem.l.ſi.cum glo.& l.ſeq.& C.de dona.
ante nupt.l.ſi quid ſponſæ. & ff. de hære.inſtitu.l.in
tempus.cum ſimili.ff.de offic. proconſul.l.ij.& C.de
feriis.l.actus. licet videatur contra C. de dilato.l.à
præcedente. ſoluetur infra modum actus citationis
decernendæ, licet à iuriſdictione contentioſa pro-
cedat, tamen quantum in ſe eſt, voluntariæ iuriſdi-
ctionis eſſe cenſetur. Quod probatur primo, quia
fit die feriata quicquid nouerint alij ſuperius nomi-
nati,vt no.Dyn.poſt ſe corrigendo Pet.& Cyn.C.de
feriis.l.ſi.& Io. And.eo.tit.c.conqueſtus.in nouella.
Et ita ſeruatur,& tamen actus contentioſus non fie-
ret illa die.vt l.ſi.& c.conqueſtus.alleg.cum ſi. Item,
quòd ſit voluntarius,& non contentioſus,probatur
ratione quia actus non dicitur volũtariæ iuriſdictio-
nis, pro eo ſolo, quia liberè dependeat à voluntate
iudicis,quia iudex ſuam iuriſdictionem etiam inuo-
luntariè ſubdito miniſtrare tenetur, cum hæc iura
mandent. Sed pro eo dicitur voluntariæ iuriſdictio-
nis. quia poteſt expedire ſine alicuius vocatione, &
ſine cauſæ cognitione.ff.de offic.procõſul.l.ij.Modo
5 ita eſt,quòd citatio, † quæ fit parte abſente,fit ſine
cauſæ cognitione.Et idẽ eſſet de illa,quæ fieret par-
tibus præſentibus,& conſentientibus,ſeu non alter-
cantibus,nec contradicentibus.Licet ſecus,ſi parti-
bus hinc inde ſuper hoc altercantibus, & inuicem
cõtradicentibus iudex dilationẽ certam daret,quia
tũc interloqui videretur.vt not.Cy.in d.l.dies feſtos.
& d.l.à procedente.Et probatur in d.l.à præcedente.
cum ſua dilatione ad l.voluit.§.ſi.ff.de interrog.acti.
Secundò, principaliter quis exiſtens extra territo-
rium,& ita in loco minus habili poteſt cõmittere al-
teri exercitium ſuæ iuriſdictionis, fiendæ tamen in
loco habili: puta infra territorium.vt ff.de offic.pro-
conſulis & legati. l.obſeruare, allega.& ff.de offic.
præfec.vr.l.ſi.& not.extra.de offic.deleg.nouit.& ita
ſeruatur. Modo auditor in caſu noſtro non habet
poteſtatem citandi extra curiam per totum orbem.
ergo,&c. & committendi in loco inhabili quod fiat
vbique, quia totus orbis eſt locus habilis iſto caſu.
Tertio fortius, quia ipſe auditor habet poteſtatem
citandi extra curiam. ergo poteſt extra curiam
committere alteri, quòd citet.quia non eſt fortious
efficaciæ commiſsio ſola de citando, quàm citatio
ipſa. licet enim regulare ſit, auditores non conſue-
uiſſe committere,tamen in citationibus,& compul-
ſoriis conſueuerunt committere, & negari non po-
teſt, quin illud ſit regulare, quòd † quis poteſt hoc 6
facere per ſe,quod per alium.& econtra.de re iudic.
quod alicui.& c.poteſt quis.& c.qui ſicut.cum ſimi.
Prima ratio facta in contrarium in nullo obſtat,quia
tunc eſt eadem ratio de via, & termino cum ratione
ſubiectæ materiæ prohibetur terminus abſolutè, &
ſimpliciter, imò potius permittitur. licet prohibea-
tur certo modo, loco, vel tempore fieri. Tunc bene
poteſt eſſe, quòd permittatur via, modo, loco, &
tempore huiuſmodi,dummodo quo ad hæc ex nulla
via,& termini ratione diuerſitas reperiatur inter viã
& terminum. Modo ſic eſt in propoſito,quia citatio
eſt voluntariæ iuriſdictionis, & proceſſus vigore
ipſius agitandus cõtentioſe. Modo iuriſdictio † vo- 7
luntaria extra territorium bene exercetur, & non
contentioſa,ergo,&c. Sic ſponſalia fiunt per verba
de præſenti, & ante pubertatem, & de matrimonio
ſecus. Ad ſecundũ dantur multæ reſponſiones,qua-
rum aliquas vide per Paul.in cle.paſtoralis: quas li-
cet non placeãt non impugno.Et ibi de iſta materia
plene. Alij dixerũt, quod illa ratio poſita in ver.& vt
illud.non eſt neceſſaria ſed perſuaſiua,& per ſe non
concludit,ſed cum aliis bene. Sed vt dicit Paul.hæc
ſolutio eſt temeraria. Alij dicunt,quod §.ſi vero ap-
paritor ibi.l.omnes vbiq;.C.de epi.& cle.& §.ſi con-
trahentes.c.Romana.de fo.compe.lib.vj.loquitur in
executione citationis facta in territorio ſaltem illius
ſuperioris, qui ordinarium, vel iudicem delegatum
dedit,& loquitur in caſu noſtro. Sed c.paſtoralis.lo-
quitur in executione citationis facta in territorio
non ſubiecto citanti, nec ſuperiori ſuo, ſaltem qui
eum iudicem quo ad hoc dederit. Terræ enim † ec- 8
cleſiæ imperio ſubiectæ non ſunt. Et iſtam ſolutio-
nem ponit domi Barto.in xj.col.pro Federico impe-
ratore. per eum gloſſ. Vel forte poteſt dici,quod in
§.ſi verò apparitor.eſt ſpeciale in præfecto vrbis,
quòd ſuper cauſis in vrbe Romæ delicti,vel contra-
ctibus ibi initi.aut alias,coram eo tractandum poſ-
ſit citari in prouincia degen. Et ita ſeruat auditor
cameræ apoſtolicæ ratione contractus, &c. Et hoc
forte de priuilegio,vel de cõſuetudine ſpeciali:quo
iure enim hoc poſſet, textus non declarat, ſed ſup-
ponit quòd poſsit. Qualiter autem hoc poſsit,ſup-
plere debemus propria alia iura. Et hoc probat.§.
contrahentes.allega.quo ad effectum procedendi in
cauſa, citatio ibi non fit, ſed ſolum quo ad dimit-
tendum in poſſeſsionem, & non habet propriè vim
citationis, ſed magis intimationis, ſeu denuntiatio-
nis. Nec fit talis citatio propter perſonam, ſed rem.
Et ibi vide pleniſsime per Ioan. Andræ.in nouella.
vbi per eum de materia multum late. Nos autem in
caſu iſto non loquimur de inhabili loco etiam quo
ad citationem exequendam, vt oſtendit tertia ratio
huius partis. Ad tertium ſatis reſponſum eſt. Ad
quartum & ad quintum facile eſt reſpondere. Ideo
omitto.

a ¶ Curia Romana. *Nota, quòd curia Romana ſæpe mutat ob-
ſeruantias ſuas propter mutationes ſummorum pontificum, &
auditorum, & aduocatorum, vt patet per Compoſt.extra.de
electio.cap.j.lib.vj.& Ioannes Andr.eodem.cap.j.in nouella.
ſuper ea gloſſ.*

CONCLVSIO DCL.

De procur. De except. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Procurator rei an poſt diffinitiuam poſsit excipere contra procuratorem actoris, dicens eum non verè conſtitutum procuratorem.*

2 *Confeſsio partis releuat à probatione.*

3 *Ratihabitione an validentur ſententia & proceſſus.*

1 SI pars † actrix in perſona Ioan. ſui procuratoris
præſens contra vnum procuratorem partis reæ
obtinuit diffinitiuam, & actori petenti executio-
nem dictæ ſententiæ obiiciatur per eum, quòd di-
ctus Ioan. non fuit procurator ipſius actoris, pro
eo, quia in inſtrumento procuratoris, ſolum nomen
notarij apoſtolici fuit ſine ſubſcriptione expreſſum,
talis exceptio non eſt admittenda: maxime, ſi pro-
curator verus ipſius rei pendente iudicio interro-
gatus, an vellet aliquid dicere contra procurato-
rium ipſius Ioan. dixit ſe nil dicere velle. Ratio eſt,
a quia huiuſmodi exceptio nũ eſt peremptoria [a] pro-
curationis, licet videatur obſtare probationi ipſius.
Et ita eſt magis dilatoria, quàm peremptoria, de
qua poſt litis conteſt. quærendum non eſt. ff. de pro-
cura. Pomp. §. rati. Quòd autem non ſit peremptoria
ipſius procuratoris, quia non ſequitur inſtrumen-
tum, non probat, ergo non eſt ita, quòd quandoque
non deficit ius. ſed probatio iuris. ff. de teſta. tute. l.
2 duo ſunt Titij. Item confeſsio † partis releuat à
probatione. de offic. cap. fin. & eod. titu. eod. libr. vj.
Modo procurator rei confeſſus eſt ipſum procura-
torem eſſe. quia interrogatus dixit, ſe contra pro-
curatorium nihil velle dicere, & cum eo, tanquam
cum procuratore continuo litigando, eum, vt ve-
rum procuratorem approbauit, quòd potuit, quia
hoc erat de neceſſariis dependentiis ipſius cauſæ.
In quibus factum veri procuratoris bene præiudi-
cat domino, ſecundum not. Innocen. vt lit. non con-
teſt. cap. j. de fideiuſſ. quòd quibuſdam. potuit enim
eſſe. quòd ſciebat procurator rei etiam aliter, quòd
ille Ioan. erat verus procurator actoris. Item ter-
tio, quia non reperio, quòd cognomen ſit de eſſen-
tia inſtrumenti huius. facit de fide inſtrumen. cum
Petr. tabellio. vt euitetur enim æquiuocatio, & in-
certitudo l. duo ſunt Titij. aliàs ſolet opponi co-
gnomen, quæ incertitudo, &c. quo plures in no-
mine, & cognomine concurrerent, vendicarent ſibi
locum. Item quarto, quia qualitas ipſa notariatus
apoſtolici ſatis videtur haberi per cognomen, ſi
alius notarius apoſtolicus eiuſdem nominis non re-
peritur in partibus illis. vt ff. de liberis & poſthu.
l. nominati. & ſi certum petatur. l. certum. Modo
quòd eſſet alius notarius apoſtolicus in partibus il-
lis, pro tunc cum ſit facti, non præſumitur, niſi pro-
betur, ergo apparet, quòd ipſa etiam ex forma ſua
3 de ſe eſt mala. Quinto, quia ſaltem † ratihabitione
validarentur ſententia, & proceſſus. ff. de iudic. l. li-
cet. ff. rem rat. hab. l. iij. §. falſus. Probo, quia lex ha-
bet iudicium pro valido actum cum procuratore
actoris, de cuius mandato dubitatur, ſi cauet de ra-
to habendo, alioquin prouiſio legis primæ C. de
procurato. non valeat. & tamen ratihabitio nihil ad-
dit ad mandatum. Modo petendo executionem
ſententiæ quis eam ratam habet, vt C. de re iudica.
l. ad ſolutionem. Et licet in procuratore rei, in quo
ceſſarent plures de rationibus ſupradictis poſsit eſſe
dubium: tamen in procuratore actoris dubium non
videtur per prædicta. Et ibi in hoc fuimus concor-
des. Sexto, vide in domino Archiepiſcopo Bareñ.
regeñ. cancellariam pro domino Cardinali Pam-
pilieñ. xiiij. Iulij. anno lxxvij.

a ¶ Non eſt peremptoria. *Quæ ſit exceptio peremptoria, & quare ſic dicatur, item quòd exceptionum peremptoriarum aliæ dicuntur ſimpliciter peremptoriæ exceptiones: aliæ verò exceptiones defenſiones vocantur, vide Specul. q. parte titu. except. §. j. De dilatoria habes ſuprà in quadam additione.*

CONCLVSIO DCLI.

De procuratoribus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Curiæ mutatio facta per papam non immutat mandatum procuratoris.*

PRocurator deputatus ad proſequendum cau-
ſam in curia tempore quo curia erat Auinionæ,
quæ cauſa ex ordinatione papæ primo poſt receſ-
ſum curiæ de illo loco ibi remanſit, & poſtmodum
ex certis cauſis eſt ad curiam iterum aduocata, ſi
curiam ipſam ſecutus fuerit, ipſam cauſam adhuc
hic proſequi debet, & poteſt, quia ſuum manda-
tum non concernebat ipſam curiam, & per conſe-
quens omnem locum, vbi curiam eſſe continge-
ret. Nec mutatio † curiæ facta per papam potuit, 1
ſeu debuit mandatum procuratoris dicti aliquali-
ter immutare, ita quòd nil eſt domino de dicta ad-
uocatione nouiter facta intimandum: quia ſufficit,
quòd procurator ad hoc commiſſum per dominum
intimetur, ſicut ſi committeretur de nouo cauſa re-
citanda in curia, & reperitur procurator habens
mandatum ad cauſas in curia tractãdas contra eum
ſine alia intimatione procedi poſſet, ſaluo quòd ad
dominum conſulendum, & ad inſtrumenta produ-
cenda ſibi poſsit dari dilatio. de procuratoribus.
capitu. dilectus. cum ſimili. Et in hoc etiam domini
concordarunt.

CONCLVSIO DCLII.

De in integrum reſtitutione. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Hæreditas iacens an repræſentet perſonam minoris.*

2 *Fictio circa impoſsibilia non operatur.*

3 *Negligentia adeundi hæreditatem non notatur in non valente agere.*

QVadriennium de quo in l. ſuperuacuam. C. de
tempo. in integrum reſtitutione, quod ex per-
ſona pupilli mortui in pupillari ætate maiori hære-
di ipſius pupilli competit, currere incipit nedum à
tempore, quo maior hæreditatem huiuſmodi dicti
pupilli adiuit, ſed etiam ſtatim poſt mortem pupilli
etiam hæreditate iacente. per l. ad diem. & l. cum fi-
lius. §. primo. Bartol. ff. de verborum obligationibus.
& l. fi. ff. de nau. fe. & per not. Dyn. in regula. cum
quis in ius. libro ſexto. cum remiſsione Specul. addi.
ibi

ibi per Ioan. Andrꝛam. Et quia, vt dicebant dicti
1 domini, hæreditas † iacens repræſentat perſonam minoris, & maioris retrotrahitur aditio ad tempus mortis, ne fingatur quis, etiam quoad tempus, deceſsiſſe pro parte teſtatus. Et quia fuit in culpa, nam cito potuit adire, & non adiuit. Et quia aliter poſſet habere duo contra mentem l. & quia, vt dicit domi. Nicol. idem de iure reperitur in tempore decem dierum dato ad appellandum, ſed text. non cogitabat. Sed domi. Guliel. & ego dubitamus: quia aut hæreditas iacens, quo ad hoc conſideratur, vt repræſentans pupillum, aut vt repræſentans hæredem maiorem. Si primo non poteſt reſpectu præſcriptionis huius quadriennij tunc inchoari, quia non plus po-
a teſt inchoari fictio [a] veritatem repræſentans, quàm veritas aperiretur, ſi eſſet veritas huiuſmodi in natura. vt C. de iure do. l. in rebus. & tamen ſi viueret vere pupillus ſibi non curreret, nec currere inciperet, quouſque maior eſſet. C. in quibus cau. in integrum reſtitutio non eſt neceſſa. l. finali. & clemen. vna. de reſtitutione in integrum. ergo nec valet dicere, quòd hæreditas, ſeu ipſe hæres repræſentet pupillum, vt maiorem, quia hoc eſſet impoſsibile
2 in natura, & fictio † circa impoſsibilia non operatur. ff. ex qui. cau. ma. l. denique. & ff. de cap. l. in libello. §. factæ. inſtitu. de adoptio. l. minorem. Secundo caſu idem: quia contra maiorem habito ſolum reſpectu ad ipſum, non poteſt inchoari talis præſcriptio, quandiu ille maior non poteſt agere. C. de anna. præſcrip. l. j. in fi. Nec mirum, quia ex parte præſcribentis non ſubſiſtit aliquod fundamentū ipſius præſcriptionis hoc caſu, ſicut poſſeſsio, vel vſus in vſucap. & præſcript. ſeruitu. facit ff. quorum bonorum. l. ij. Sed ſolum fundamentum huius præſcriptionis, actionis, ſeu officij iudicij eſt negligentia ipſius, cui competit ius agendi, & qui non agit cum agere poſsit: vt dicta l. j. in fin. & l. ſicut. & l. omnes. C. de præſcript. xxx. vel xl. annorum. Et ideo de iſtis non intelligitur regula, ſine poſſeſsione, vt ibi no-
3 taui. Modo † talis negligentia in non valente agere non notatur. de conceſſ. præbend. quia diuerſitatem. in fin. ff. de calum. l. annus. de ædil. edict. l. cum ſex. Ideo non obſtat, quod dicitur. Speciale enim in eccleſia, &c. cap. j. de præſcript. quia verum eſt regulariter. Sed dico propter rationes proxime datas, iſte caſus, quo ad inchoationem, cum illo concordat. Nec obſtat quòd, quo ad perſonalia iura, ſeu priuilegia, maior non repræſentat minorem vt minorem, quia concedo. Ideo dico, quòd maior hic conſideratur, vt maior. Et ideo hic attenditur ſola negligentia eius, & ſtatim currit ſibi negligenti. Non obſtant alia ſuprà allega. quia procedunt regulariter, & procederet, ſi pupillus deceſsiſſet maior, ſed aliàs repugnantia veritatis, & fictionis hoc non patiuntur hoc caſu. Sed iſta dicta aliis dominis non placuerunt, quia formæ moriui ſubtilitatem prima facie non capiebant, vel formam imaginatio mea non eſt demonſtrans, videat ſubtilior me. ſed ratio mea imò demonſtrat, & de ea eſt caſus C. de tempo. in integrum reſtitutione l. ea quæ. vltimo reſponſo. & plus notatur ibi in penultima concluſione. ibi vide.

a ¶ Fictio. *Nota, quòd fictio non poteſt operari plus quàm veritas. §. y. & l. ſi triennio. Adde, ſi concurrit cum veritate, an præualeat. Bartol. in l. filio, vbi ſcribentes. de lib. & poſthu. Et quomodo procedat regula, de qua hic, vide Alexand. & Aret. poſt Bartol. in l. ſingularia. ff. ſi cer. peta.*

CONCLVSIO DCLIII.

De reſtit. in integ. De probatio. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Actor quemadmodum tenetur probare ſuam intentionem, ita reus exceptionem.*
2 *Quilibet in ſui commodum præſumitur diligens.*

SI ſupponeremus pro vero, quòd dictum tempus curreret ſolum à tempore aditæ hæreditatis opponenti de præſcriptione, non autem agenti ad reſtitutionem, probatio temporis aditus incumberet reo, quia ſicut actori † incumbit probatio intentio- 1
nis ſuæ, ita reo ſuæ exceptionis. ff. de probatio. l. in exceptionibus. Modo actor ad fundandum intentionem agendi non habet probare, niſi huius beneficium à perſona minoris competiiſſe, & ſe minori ſucceſsiſſe, cum tempus non deſit de eſſentia ſuæ intentionis. Sed reus non poteſt fundare ſuam intentionem de lapſu temporis, niſi probet eius inchoationem, & iſta eſt ratio, per quam tenuit Innoc. de conceſſ. præbend. cap. quia in cunctis. lib. vj. quòd præſumitur impetrātis acceptatio facta ante lapſum ſui menſis, niſi contrarium contra eum probetur. Et quia † quilibet in ſui commodum præſumitur 2
diligens, vt not. Paul. eod. titu. cum ei quem. in clemen. Et in hoc omnes prædicti domini concordauerunt.

CONCLVSIO DCLIIII.

SVMMARIVM.

1 *Corteſanus papæ præfertur alijs in collatione beneficiorum*

CApellam ſancti † Petri de vrbe papa cum curia 1
in vrbe exiſtente vacañ. per mortem A. & B. qui in vrbe tunc morabatur, tanquàm vacantem apud apoſtolicam ſedem impetrauit à papa: & C. eandem capellam ab ordinario collatore obtinuit, vel vigore bonæ apoſtolicæ expectationis pure, vel purificate eam acceptauit, præfertur C. dummodo B. non eſſet aliàs corteſanus, quia ſecundum hoc gratia eſſet ſurreptitia, per c. præſenti. lib. vj. Sed pone, quòd B. præcedit in data, quid iuris? Dic, quòd aut gratia B. licet præcedat collationem, ſequitur tamen acceptationem. Aut præceſsit vtrumque in apoſtolico expectante, vel in ordinario collationem ordinarij. Primo caſu, idem quod ſupra: quia forma dictæ impetrationis ſuper generali reſeruatione prætéſa fundatur, quæ præſupponit non fuiſſe ius in re, nec ad rem obſtante decreto reſeruationis. Et ideo non eſt veriſimile, quòd ius tale etiam ad rem voluerit tollere, quod non cogitauit. ff. de iuriſdict. omn. iudic. l. ſi per errorem. Præterea quod talis forma non habet clauſulas tollentes huiuſmodi ius ad rem. Secundo caſu eſt magis dubium pro eo, quia quòd valeat gratia B. facit, quia papa facilius mouetur ad faciendum gratiam de non vacante apud ſedem, quàm de ibi vacante. cap. ij. de præbend. lib. vj. Et ita

non

non videtur, quòd talis expreſsio ſurreptionem inducat. Tamen contrarium puto prima facie, quia tale quale præiudicium affert ordinario collatori conferendo beneficium ſpectans ad ejus collationem illa vice, quod facere nollet, ſi hoc ſciret, ergo expreſsio falſi potuit mouere ad concedendum. Fateor tamen hoc ſecundum membrum fore dubium, nec fuiſſe deciſum per concilia, quia ibi non fuit motum.

CONCLVSIO DCLV.

De priuilegijs. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Notarij pœnitentiariæ an cenſeantur papæ officiales, & gaudeant exemptionibus.*

1 NOtarij † pœnitentiariæ cenſentur papæ officiales, & ſeruitores, & gaudent exemptione c. cum Matthæus, editi à domino Ioan. papa xxij. quia licet ſub nomine maioris pœnitentiarij ſcribant, tum ad officium Romanæ curiæ, & pro papa, & ſede apoſtolica exercent ſuum officium. Et hoc potiſſime per duas extrauagan. clemen. papæ vj. quarum prima incipit. Ad perpetuam rei memoriam.

CONCLVSIO DCLVI.

De officio delegati. De probatio. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Remiſsio an dari poſsit ad partes pro teſtibus recipiendis ab auditore palatij de conſenſu ambarum partium.*

1 AVditor † palatij de conſenſu ambarum partium poteſt etiam in cauſa beneficiali vel pro-
a phana dare remiſsionem [a] ſub ſigillo ſuo ad partes pro teſtibus recipiendis, & ita à tempore noſtro in palatio eſt obſeruatum, & antè, & videtur de iure per cap. ſtatutum. §. in nullo quoque. in fin. de reſcriptis. lib. vj. licet nuper papa in publico conſiſtorio vno alio domino auditore, videlicet domino Gal. & me, præſentibus de hoc miraremur dominis Viuarien. ſancti Euſtachij & ſancti Angeli cardinalibus aſſerentibus totum contrarium, quibus reſtiti tunc, & papa voluit, vt præterita ſaltem valerent, de futuris tunc noluit dicere pro, vel contra. Sed poſtquàm ita vtimur, & longo tempore vſi ſumus, & eſt hoc iuſtiſsimum, & æquiſsimum: tum per hoc facilius, & cum minoribus ſumptibus expediatur quod debet quærere papa, & non aliud. ff. ſi cer. peta. l. quidam. de neg. ge. num. l. j. §. inde poteſt quæri. & extra, de do. cap. fin. deliberauimus continuare vſum noſtrum: maximè, cum iuri, & æquitati applaudeat, vt præfertur, niſi papa contrarium dixerit per ſpecialem commiſsionem ordinandum. Et etiam in dicto cōſiſtorio me iuuarunt d. cardinalis de Bernhic, qui fuit auditor, & quidam aduocati.

a ¶ Dare remiſsionem. *Nota quòd remiſsio fit pro teſtibus in clemen. de verbo ſignifi. c. ſæpe. §. quia poſitiones. & de teſti. c. præſtatum. lib. vj. Adde, an ſub remiſsione generali conceſſa a papa, vel ab alio habente poteſtatem, veniat iuramentum. Dic vt per Albe in opu ſtatu. rubr. an ſtatutum iuratum. in ſi.*

CONCLVSIO DCLVII.

De ferijs. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Executio actus iudicialiter expediti poteſt fieri etiam in ipſis vacantijs.*

AVditor † palatij, qui dictam remiſsionem ſub ſigillo ſuo decreuit, & in cauſa, in qua proceditur tempore vacationum, & coram quo fuit de loco, & iudicibus concordatum, poſt articulorum admiſsionem, & dictam commiſsionem ſic directam, & totum ante vacationes, in ipſis vacationibus poſt ſequen. poteſt partes compellere ad concordandum de nuntio, qui remiſsionem huiuſmodi portet ad partes, quia non eſt iſte actus, niſi quædam executio actus iudicialiter expediti, ergo, per cap. ſi. extra. de iudic. in antiquis. 1

CONCLVSIO DCLVIII.

De ferijs. *Rubr.*

DIcta compulſio poteſt fieri extra iudicium, & in domo, non obſtan. quòd requirat partis vocationem, & totam Romanam curiam habemus pro territorio: licet quo ad actus principaliores ad procedendum habeamus certum locum. Sic enim in domo abſoluimus parte vocata, dearreſtamus partem, & recipimus teſtes affuturos.

CONCLVSIO DCLIX.

De ſup. negli. præla. De præbendis. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Actoris intentione plene probata, non ſufficit probare exceptionem ſemiplenam.*

PRobata videtur deuolutio eo ipſo, quòd probatur, quòd ordinarius [a] vidit literas acceptationis, & prouiſionis impetrantis primi, & quòd publica fama eſt ibi, quòd impetrans ante plures contraxit matrimonium. per not. gloſ. ordi. poſitæ. ff. de recep. l. j. & melius C. de in lit. dan. tuto. l. penulti. quæ gloſſ. ſemper ad prædicta duo, videlicet de intimatione, & fama allegatur. Item quòd prædictam probationem non bene ſatis diminuit hoc, quòd probetur excipiendo, videlicet quòd ſcientibus, & authorizantibus collatoribus ſecundus in data, qui etiam ſibi de eodem beneficio fecerit prouideri, illud beneficium cum alio permutauit, †. quia probata intentione actoris plene non ſufficit probare exceptionem ſemiplenam. argu. ff. de probatio. l. in exceptionibus. & not. C. ſi cer. peta. & de iureiuran. l. in bonæ fidei, ad fin. per Cyn. licet aliàs teneat palatium, quòd quandiu beneficium eſt plenum non currit tempus collatori regulariter. 1

a ¶ Ordinarius. *Quis dicatur ordinarius, vide per Fel. in cap. poſt ceſsionem. in princip. de probatio.*

CONCLVSIO DCLX.

De dilationibus. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Solemnitas feriarum an obſtet quo minus procedatur in cauſa.*

IN cauſa † in qua maxime proceditur ſola facti veritate inſpecta, poſſunt ſimul aſsignari duo termini, videlicet ad videndum articulos admitti, qui ſunt 1

ſunt de iure partis, & ad videndum teſtes ſuper eis
recipi, ſi contingat eos admitti. & poſtquàm ad-
miſsi fuerint, quia fortè primus terminus eſt ſuper-
fluus, quia ordo datus tollit inculcationem, & quia
non requiritur hic ſolennitas feriarum &c.

CONCLVSIO DCLXI.

De iudicijs. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *In cauſa beneficiali ab initio deducitur omne ius quod competit & competere poſsit vtrique parti.*

SI ex gratia per me de beneficio ſub certo modo
vacandi obtenta egerim contra Titium aduer-
ſarium vſque ad concluſionem & poſt concluſio-
nem, & ante ſententiam obtineo de eodem bene-
ficio aliam gratiam ſub alio modo vacandi abſque
alia terminorum reiteratione, poteſt pro me vigore
ſecundæ gratiæ ſententia ferri, ſi per eam conſtet
1 de iure meo. Ratio, quia in cauſa † beneficiali de-
ducitur omne ius ab initio. quod competit, vel com
petere poteſt vtrique parti, vt de elect. ſtatuimus.
libr. vj. & ita per conſequens non eſt locus diſtin-
ctioni c. abbate ſane. de re iudica. libr. vj. Nec poteſt
conqueri altera pars, quia omnes terminos ſibi ne-
ceſſarios ad docendum de iure ſuo habuit. Dixe-
runt tamen domini, quòd ſi aduerſus iſtam ſecun-
dam gratiam competerent ſibi defenſiones legiti-
mæ pro eis proponendis, & probandis, poſſet pe-
tere ſibi terminos aſsignari competentes. argu. c. ſta-
tuimus. de elect. lib. vj. in fin. & c. vt circa. in fin. eo. ti.
& lib. & c. paſtoralis. de except. ij. reſponſo. Et quia
quæ de nouo emerſerint, &c. ff. de in integ. reſti. l. de
ætate. §. ex cauſa. & ff. qui ſatiſda. cog. l. ab arbitro. Pro
primo dicto huius concluſionis multum facit: quia
libellus actoris in cauſa beneficiali nunquàm con-
ſueuit ſe reſtringere ad certam cauſam agendi, vt
poteſt videri in cauſis ſingulis.

CONCLVSIO DCLXII.

De conceſſio. prebende. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Abſentia remota an cenſeatur impotentia.*
2 *Locus remotus quis dicatur.*
3 *Mora punienda in alienationis culpa.*
4 *Mora ſua cuilibet eſt nociua.*
5 *Moræ purgationi eſt locus re exiſtente integra.*

a PAuper[a] expectans habens epiſcopum executo-
rem, & ſi ille non poſſet, &c. habens duos alios
executores, videlicet decanum, & cantorem ſteterit
per quatuor annos à tempore obtentæ gratiæ, quòd
non fecit gratiam purificari, & poſt quatuor annos
prædictos vacante beneficio epiſcopo ſe abſentante
ad quatuor dietas, licet per dictos quatuor annos
fuiſſet præſens, illi duo, decanus, & cantor propter
dicti epiſcopi abſentiam purificant, & poſt hoc ac-
ceptat impetrans dictum beneficium, & facit ſibi
illud conferri, valent purificatio, acceptatio, & pro-
uiſio factæ infra menſem, quia aut obſtaret epiſcopi
irrequiſitio, aut ſuæ abſentiæ procedentibus non
facta notificatio, aut præcedentis negligentiæ anno-
rum quatuor præſcriptio. ſed nullum iſtorum po-
teſt dici, ergo. Primum vero dici non poteſt, quia
1 abſentia † remota cenſetur impotentia quædam.
argu. ff. de verbo. ſignifica. l. nepos. & probatur de re-
ſcript. ſciſcitatus. & not. Ioan. Andr. in regula eum
qui. in quæſt. j. per eum diſputata. lib. vj. Et quia non
tenetur talis pauper talem epiſcopum vbique quæ-
rere extra locum ſuæ ciuitatis, & diœceſ. argu. ff.
quando appella. ſit. l. ij. §. dies autem. verſi. adeundi
autem facultatem. & probatur optime. ne ſe. va. c.
vno. lib. vj. maxime ſumpto argu. à maiori deſtructi-
ne, quia ibi arguitur de auferendo ius concilij, vel
conſequens competens proprio iure propter abſen-
tiam ſolam. Hic vero non competeret hæc exceptio,
niſi iure alieno. Et ita bene facit ver. adeundi autem
facultatem. allegat. Modo quòd iſte ſit locus remo-
tus probatur ſatis per lecta, & not. extra. de reſcript.
c. nonnulli. in glo. ij. vbi probatur & not. locum † re- 2
motum eſſe ad duas dietas extra diœceſ. facit magis
c. ſtatutum. eod. titu. libr. vj. Item nec ſecundum po-
teſt dici. Primo, quia quicquid ſcrip. Ioan. Andr.
in dicta quæſt. diſputata, tamen per tres diffinitiui-
uas concordes obtentum eſt, & quicquid ſit in iu-
dicibus. In executoribus tamen gratiarum ſufficit
exiſtentia impedimenti hoc caſu: licet not. Bart. ob-
ſtent, de quibus per eum. de oper. no. nuncia. l. ſi fi-
nita. §. non ſolum. de re. autori. iudic. poſ. l. ait prætor.
§. conſtet. de conditio. & demonſtratio. l. multum.
de iudic. l. ij. ſed etiam ſi dicta concluſio, quam ta-
men poſt publicas relationes in palatio obtinui, ve-
ra non foret, regulariter tamen hoc caſu fateri opor-
tet, quod vera ſit, pro eo, quia veriſimile ſit illos duos
executores epiſcopi abſentiam ſciuiſſe, quia præſu-
mitur ſatis eam fuiſſe notoriam. per not. Innocen.
de cleric. non reſiden. cap. ex parte. j. ſa. de tranſla.
præla. quanto. nec iudicialis propoſitio, nec proba-
tio coram executoribus eſt neceſſaria: maxime;
quando partes execu. & non iudicis in ſe recipiunt.
Nec obſt. tertium principale. Primo, quia licet † in 3
alienationis culpa mora ſit punienda, tamen in pro-
priis ſolum eſt culpanda, vt ff. ſolu. matrimo. l. ſi con-
ſtante. §. ſi maritus. Et hoc eſt, quod dicit regula,
mora † ſua cuilibet eſt nociua, debere intelligi in 4
mora alteri præiudiciali, prout clare deduxi in le-
ctura mea regularum ſuper regula, mora.[b] Hic agi- b
tur de mora in re propria commiſſa, & alteri non
præiudiciali, quia aut attenderetur hoc caſu præ-
iudicium collatoris, aut epiſcopi executoris. Pri-
mum non, quia non contulit ante purificationem,
& valet tunc collatio, non obſtante tunc aliqua pu-
rificatione ſecuta, prout patet clare per latam de-
ductionem, quam feci in q. tangente intellectum,
§. ſecus in cauſa argent. & probat clemen. cum ei
quem. §. ſecus. allegat. de conceſſ. præbend. vel con-
tulit poſtea, & tunc ſua non intereſt, quia tunc, vel
ante ſit facta purificatio, & ita de mora huiuſmodi
nihil ad eum. Secundum non, quia epiſcopus hoc
caſu non confert iure ſuo, ſed vice papæ: ita quòd
iſto caſu ſuum intereſſe ponderari non debet. Se-
cundo principaliter hoc idem deduco ſic, quia licet
in his, in quibus eſt à iure, vel ab homine ſtatutus
terminus certus, mora non facientis infra terminum
non facienti ſit præiudicialis, vt probant iura alleg.
in l. mora. probat materia præſcriptionũ temporaliũ 5
vbi ſunt iura infinita. de hoc tamen alias non affert
præiudicium regulariter ante terminum præfixum,
probant lecta, & no. de præb. c. ſi tibi abſenti. li. vj. de

conſuet

conſuet.c.cum in tua,li.vj. Et hoc verum,niſi in caſibus, in quibus hæc iura ſtatuunt ſpecialiter. de reſcript. vbi qui.lib.vj.de præben.ſi clericus. ratio ſpecialitatis dictæ promiſſionis eſt ad occurrendum diuturnis vacationibus. Simile de elect.c.j.& c.vt circa. & c. quam ſit.lib.vj. Et propter præiudicium collatoris ordinarij, & ſecundi in data, quæ hic ceſſat: modo hic non eſt ad purificandum præfixus terminus ab homine,vel à iure,ergo. &c. Tertio principaliter hoc idem probo ſic, quia reintegra † locus
4 eſt moræ purgationi, ideo ſi mihi collatum eſt beneficium, & à collatore terminus præfixus ratam, vel non ratam collationem habendi, termino lapſo re integra poſſum ratam habere, vt cap.tibi qui.allega.cum ibi not. Quarto principaliter,quia diſpoſitio, cuius effectus concernit certam conditionem, ſans eius purificatur,cum eueniente conditione effectus purificarut, quia aliter fruſtra fieret.per l.aliquando.ff.ad Velleia. cum ſimil. Modo gratiæ effectus concernit, quo ad effectum ſuum conſequendum, vacationem beneficij per modum conditionis,vt patet ex forma gratiæ,ergo ſatis eſt.quòd vacante beneficio purificetur: maximè, quia ſperare vacationem, quæ communiter fit per mortem, eſſet inhoneſtum. argu. ff. de act. obligatio.l.inter ſtip.§. ſacram. Sexto principaliter, quia ſatis eſt in iudicialibus quòd tempore præſentationis reſcripti ſit abſens,vel impeditus alter coniudicum,vt patet per cap.conſtitutus. & per cap.prudentiam.de offic.delega. quæ loquuntur indiſtinctè, & maxime coniungendo. de appella.vt debitus. & ca.ſuper eo.quæ probant tempus præſentationis attendi. Ergo idem hoc caſu, cum de illis text. ad executionem arguatur.tum coadiuuat æquitas hanc partem, quia non refert, an tempus vel illi duo hoc faciant, cum non de illorum intereſſe,ſed ſolum de fauore impetrantis hic agatur. tum, quia firmius eſt iudicium,&c. cap. prudentiam. allega. tum, quia aliter vitiaretur, quod debet valere potius in dubio.vt cap.abbate. cum ſimil. Plus obtentum fuit, quòd etiam ſi fuit negligens infra tempus acceptandi, per xij.dies, de quibus epiſcopus in loco fuit præſens, licet ſtatim poſtea ſe abſentauerit ad quatuor dietas, ſibi non obeſt,per notata.Ioan.Andr.in regula,mora.lib.vj. in quæſtione diſputata ibidem per eum.

a ¶ Pauper. *Nota,quòd pauper dicitur parum potens.Vel parum habens, vt not. per Archi.Vel diſt.quo iure. Aliquando etiam pauper dicitur, qui fideiuſſorem dare non poteſt. ff. de cuſt.reo. l.ſi quum reum.*

b ¶ Super regula, mora. *Mora quid ſit, quæ ſit ſpecialis, quis ſit eius effectus, qualiter purgetur, & plura, not. Barto. & alij poſt gloſ.quam allebi ibi, quotuplex ſit mora, quot ui cater committatur.in l.mora.ff.de vſu.*

CONCLVSIO DCLXIII.

De ſenten.excommu. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Iudex partem non vocatam excommunicans,etiam parte altera non vocata, eandem partem abſoluere poteſt.*

1 SEcundum † dominum Ægidium archiepiſcopū Corſicē. quòd ſi iudex propter iniuriam non vocatam partem excommunicauit, ipſe eodem errore debet abſoluere taliter excōmunicatum,etiam parte altera non vocata, & dicebat hoc determinatum fuiſſe per dominum Oldr. in vna de quæſtionib. ſuis pro hoc allega.ff.de euict.l.minor xxv.ann. in princip.& quod ibi notat gloſ.ij.Dicitur enim ibi, quòd ſi minor Titio, & Titius fundum Seio vendiderit, & Titius de euictione miſerit, & minor etiam aduerſus Seium reſtitutionem iure ſpeciali obtinuerit, etiam iure ſpeciali committetur contra Titium ipſi Seio promiſſio de euictione, licet ideo euictus non fuerit, quia non eſſet vendentis, per quod ibi not. Secundò argumentor, quòd ſi die feriata detur ſententia per officium iudicis, quòd eodem modo debet reſtitui præſtita ſatiſdatione.ff.de rei vendic. l. ex diuerſo. Vbi de errore ſequitur error. Item pro hoc, quia hoc iure error, in quo debet poſſe vti etiam aduerſarius.ff.quod quiſque iuris.l.j. §. j. per totum. Et ita accidit in perſona mea, quia vnus cardinalis ſemel me citatum in teſtem procuratore meo non expectato præcipitanter excommunicauit, antequam eſſem auditor, & poſtmodum eadem die etiam poſt receſſum partis, & ea non reuocata me abſoluit. Et eſt iſtud notabile ſi ſit verum.do.tamen Nico.de hoc dubitauit.

CONCLVSIO DCLXIIII.

De reſtitu.ſpoliatorum. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Conſtitutiones poſitiuæ prohibentes procedi certis temporibus & locis, loquuntur de proceſſu iudiciali iudicialiter per iudicem fiendo.*

2 *Separatorum ſeparata debet eſſe ratio.*

3 *Petitorium & poſſeſſorium colorant titulum.*

AGens petitorio & poſſeſſorio [a] in beneficiali, ſimul à ſuenientibus & pendentibus feriis,petitorium poteſt ſuſpendere expreſſe, & etiam petitorio non ſuſpenſo expreſſe poteſt procedere in poſſeſſorio reſtitutorio ſolum ex priuilegio iuris poſſeſſorij, non obſtantibus dictis feriis, Patet primum, quia ſuſpenſio talis, eſt actus partis, non iudicis, & procedit ex priuilegio iuris, & à mera, & ſola voluntate ipſius ſuſpendentis in iudice,& parte inuita.de cauſ.poſſeſſ.cap.paſtoralis. Ideo poteſt fieri omnibus temporalibus, & omnibus locis, quia † poſitiuæ conſtitutiones prohibentes procedi certis temporibus, & locis, loquuntur de proceſſu iudiciali iudicialiter per iudicem fiendo.C.de fer.l. dies.extra.eo. conqueſtus.ff.de fer.l.j. Secundo hoc idem probatur, quia vnumquodque conſideratur ſecundum finem,ad quem tendit,& propter quem fit.vt ff.de auro & argen.leg.l.& ſi non ſic.§.perueniamus. Et quando vnum propter aliud, &c. ff.de donatio.l.fin. Modo iſta ſuſpenſio fit ad finem,vt in poſſeſſorio procedatur,non autem vt procedatur in petitorio,in quo tunc procedi non poſſit.ergo ſicut in poſſeſſorio poteſt procedi. poſſit etiam fieri hæc ſuſpenſio, vt conceſſo termino cenſeantur media conceſſa perueniendi ad id.ff. de ſerui.ruſt.prædi. l.iij.§.iter. Præterea quia hoc iure priuilegium non eſt limitatum tempore, igitur. Patet tertio quia † ſeparatorum ſeparata debet eſſe ratio.ff.de calum.l.fi. C. de procur.l.marito. & de dona.inter vi.& vxo.l. maritus. Modo petitorium,& poſſeſſorium ſunt huiuſmodi.ff.de acquiren. poſſeſſ. l.naturaliter.§.nihil:

Præter

3 Præterea † quia petitorium,& poſſeſſorium coadiuuat, quia colorat titulum, ergo ſibi obeſſe non debet. Præterea, quia ius hoc caſu priuilegium poſſeſſoris non aufert, ergo nec nos auferre debemus. argu.ff.ſoluto matrimonio.l.ſi vero.maximè, quia hic non agitur de præiudicio aduerſarij, quia expedit aduerſario, quòd non ſuſpenſo petitorio in poſſeſſorio procedatur, quàm quod ſuſpenſio fiat: qoia ſecundo caſu poſt ferias poterit ipſe procedere io petitorio, quod uondum poſſet, igitur &c.

a ¶ Agens petitorio & poſſeſſorio. *Adde, quòd conſultius eſt agere poſſeſſorio, quàm petitorio.l.is qui deſtinauit.& ibi Bar. ff.de rei vend.*

CONCLVSIO DCLXV.
De prebendis. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Impetrans beneficium aſſerens ſe eſſe ſcholarem, ſufficit quod probet ſe fuiſſe ante impetrationem ſcholarem.*

1 EI qui † in gratia aſſeruit, ſe eſſe ſcholarem, ſufficit ſi probet, quòd fuit aote ſcholaris, licet nõ tempore gratiæ, ſicut de baccalauriatu, licentiatu, magiſtratu, & doctoratu dicere cõſueuimus: quodq́; etiam, licet impetraus in rotulo ſtudij, habeat probare ſe eſſe ſtudentem tempore quo rotulus fiebat: tamen ſufficit, ſi teſtes dicant, ꝙ paulò ante ipſum ibi ſtudentem dimiſerunt, quæ de proximo fiunt ineſſe videntur. ff.ſi cert.petat.l.lecta. §.dicebam. ff. de rei vend.l.quæ religioſis. Præterea, quia allegans receſſum ita breuem, id probare haberet. de bapt.maiores.cum ſimi. Præterea, quia conſtitutio domini noſtri videtur excipere iuſtum caſum.

CONCLVSIO DCLXVI.
De prebendis. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Cuius gratia adhuc eſt purificanda nondum habet ius in re, nec ad rem.*

AVditor deputatus in cauſa beneficiali poteſt purificare gratiam, de qua agitur coram eo, quia illud eſt de pertinentiis cauſę, & ſi faceret hoc executor lite pendente, reuocaretur per modum attentati: vt de appel. vt noſtram. de conſti. cum M. in fin. cum ibi uot. per Iooocen. ſi enim poteſt prouidere, vt cle. auditor. de reſcript. ergo facere omnia illa, ſine quibus prouiſio fieri ooo poteſt. Modo gratiæ porificatio eſt huiuſmodi, igitur &c. Sed certe hoc non eſt ſine aliquo ſcrupulo dubij, licet ita ſeruetur: rum quia cle. auditor, pouit ius nouum, & tamen nou tangit hunc caſum: rum quia clem. loquitur in eo, cui beneficium iam debitum eſt, & qui habet
1 ius ad rem. Sed ille, cuius † gratia adhuc eſt purificanda, uondom habet ius in re, nec ad rem, quia in credito conditionali ante cooditionis exiſteotiam non venit, nec ceſsit dies ante conditionis euentum, vt patet de verb. ſign. l. cedere diem. Modo licet ad iudicem pertineat executio, & declaratio, iure tamen ius nouum parti conferri non habet, vt ff. ſi ſerui. vendi. l. ſicuti. §. ſed ſi qoæratur. Et præſertim apparet iſta ratio io purificatione gratiæ conceſſæ in forma pauperum, in qua etiam coutrarium dicunt aliqui per huiuſmodi rationem. Ægid.

CONCLVSIO DCLXVII.
De conceſ.prebend. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Conditio non purificatur forma non ſeruata.*

CLauſula poſita iu forma pauperũ, quæ habet, quòd ſi per ſolertem inquiſitiouem, adeò facit couditiouem, quòd etiam ſi pauper alias milleſies eſſet idoneus, & per executorem etiam ſciretur, & pronuntiaretur eſſe talis, uon ſufficeret, quia executori, vt executori, & certo modo, videlicet per inquiſitionem ſolertem de hoc conſtare debet, alioquin † conditio non purificatur, tauquam forma non ſeruata. de reſcrip. cum dilecta. j. de offic. deleg. cum venerabili. de reſti. ſpo. Piſanus. de elect. quamuis. & c. prouida. lib. vj. Et hoc teouit Pau. in cle. cum ci quem. j. reſponſo. ſuper hoc ver. inquiſitionis, de conceſſ. præben. Et per hoc vidi, quòd quidam pauper perdidit voum beoeficium. 1

CONCLVSIO DCLXVIII.
De feudis. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſsio non perditur, niſi poſſeſſor habeat animum verum vel fictum eam perdendi.*

2 *Nuda apprehenſio facti cum animo poſsidendi valet in poſſeſsione vacante.*

OBedientia vaſſallorum,[a] vel ſubditorum recipientium dominum ad poſſeſsiooem caſtri, vel villæ, noo dat illi veram poſſeſsionem in præiudicium domini veri, vt oo. Innoceo. de reſti. in integ. cum veniſſet. de reſti. ſpol. olim. iij. de cenſi. venerabili. qood tamen intelligendum eſt in caſu, in quo verus dominus io poſſeſsione eſſet, quia † cum poſſeſsio non perdatur, oiſi poſſeſſor habeat animum verum, vel fictum eam perdeodi. ff. de acqui. poſſeſ. l. iij. §. io admittenda. & l. quemadmodum. ex facto alterius perdi uon poteſt, vt l. quod ooſtrum. ff. de re iudic. Sed ſi poſſeſsio eſſet vacans omnino, diceremſecus: quia ſufficeret † ouda apprehenſio facti cum animo poſsidendi. ff. de acqui. poſſeſſ. l. j. ſimilis differentia. eod. titu. l. quòd meo. io ſiue. a 1 2

a ¶ Obedientia vaſſallorum. *Nota quòd vaſſalli dicuntur, qui habent feuda ab aliquo. De obedientia autem, & ſeruitio, quod debent domino, dic inſpiciendum eſſe, quod fuit conuentum in conceſſione feudi. Secundo recurre ad bonum textum in cap. de forma. xxij. q. j. & doc. in c. j. de feud.*

CONCLVSIO DCLXIX.
De ſens.excom. De except. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Ceſſante appellatione, ceſſat eius effectus.*

SI contra petentem beneficium abſolutionis ad cautelam, pro eo, quia poſt, & contra appellationem legitimam fuit excommunicatus, de his duobus plene docentem, excipitur, quòd ipſe renuntiauit appellationi. & exceptio eſt reiicięda. per c. licet, de ſeoten. excom. lib. vj. licet crederem ſecus iu reoocatiooe attentatorum, quia ex priuilegio appellationis eſt priuilegium huiuſmodi attentatorum ſic priuilegiatum. De quo priuilegio uot. gl. cle. j. vt lit. pend. Si † enim ceſſat appellatio, ceſſat eius effectus, videlicet omne priuilegium eius per regulam, 1

cum principalis. Sed fateor quòd abſque priuile-
gio huiuſmodi per modum nullitatis via ſimplici &
ordinaria attentata poſſent venire ad dictorum at-
tentatorum reuocationem, per rationem cap. licet.
& ita concordaret cum proximo caſu.

CONCLVSIO DCLXX.

De ſent.excom. De except. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Confeſsio alteri præiudicans an ſit valida.*

LIcet ſubditus vnius epiſcopi alterius non ſui iu-
dicis ſine ſui epiſcopi conſenſu iuriſdictionem
prorogare non poſſet, vt de fo. compe. ſignificaſti.
tamen ſi excommunicatus per capitulum vnius ec-
cleſiæ cathedralis, pro eo petat ſe abſolui ab excom
municatione huiuſmodi ad cautelam: puta quia, di-
cit, quòd capitulum in eum iuriſdictionem nullam
habeat, & contra eum excipiatur, quòd in capitulo
contrarium eſt confeſſus, & ſuper hoc producatur
publicum inſtrumentum, dicta exceptio eſt reci-
pienda, tanquam bona. Nec obſt. not. Bart. ff. de ver.
obligationib. l. ſciendum. & ff. de caſtren. pec. l. ſi for-
1 te. vbi per dictam legem dicit contra ea, quæ † quis
non poteſt per ſe diſponere, non valet eius confeſ-
ſio: vt prælatus ſolennitatem iuris in alienatione non
volens omittere, non poteſt confiteri eam non eſſe
ſeruatam, nec donans extra caſtrenſe peculium fi-
liofa. poteſt confitendo contrarium facere, quod ha
beatur in caſtrenſi. Et ita loquitur dicta l. ſi forte.
quia iſta intelliguntur, quantum confeſſio huiuſ-
modi poſſet eſſe alteri præiudicialis, vt puta, in pri-
mo caſu eccleſiæ, & in ſecundo caſu patri ipſius. ff.
de acquir. hære. l. placet. Sed in caſu, in quo poteſt
confeſſio nemini præiudicare, niſi confitenti, tunc
ſecus. arg. C. de non numer. pecu. l. generaliter. & ff.
depo. l. Publia. ſecundum do. archiepiſcopum Cor-
ſienſem. & mihi placet.

CONCLVSIO DCLXXI.

De reli. & venera. ſanct. Rub.

SVMMARIVM.

1 *In confirmatione electionis vocandi ſunt quorum intereſt.*
2 *Malus prelatus officio ſuo priuandus.*
3 *Actus iudicialis dici non poteſt, qui nullam habet partem.*
4 *In extraiudicialibus nõ requiritur partis vocatio.*
5 *Iudex non debet dare audientiam vni parti in præiudicium alterius.*

EXtra rotam: quòd in informatione, quæ circa
2 negotium canonizationis [a] alicuius, qui dici-
tur ſanctus eſſe, per dominum papam, vel alium de
eius mandato, ſuper vita, & miraculis dicti ſancti
recipitur, non eſt neceſſe vocare illos, quorum inter
eſt per generale edictum. Sed contra videbatur, per
l. in cauſæ. §. cauſa cognita. & l. etiam. §. fin. ff. de mi-
no. C. ſi mi. ab hære. ſe abſti. auth. ſi omnes. vbi requi-
ritur talis generalis citatio, etiam dum non agitur
contra partem, propter hoc, quia poteſt eſſe, quòd
aliqui ſunt, de quibus non apparet, qui poſſunt præ
tendere intereſſe. Et propter hoc in ſimili. ff. de ado.
l. nam ita diuus cum alleg. ibi. Et facit bene, vt vide-
1 tur, c. fi. de elec. lib. vj. vbi in † confirmatione electio-
nis vocandi ſunt quorum intereſt, etiam ſi non ſunt
aliqui prætendentes, niſi intereſſe commune. Modo
commune intereſſe in propoſito poteſt quilibet ca-
tholicus prætendere: videlicet, ne in iſta eccleſia mi-
litãti aliquis, qui fuerit malæ vitę, veneretur vt ſan-
ctus, ſicut † cuiuſlibet parochiani vnius eccleſiæ 2
particularis intereſt, ne ibi malus prælatus inſtitua-
tur. Et ideo admittitur quilibet talis ad opponendũ
ſe confirmationi propter huiuſmodi intereſſe com-
mune, prout not. de elect. vt circa. per Io. mo. & alios,
& præſertim per gl. an. in gl. quorum intereſt. Vnde,
vt prædicta ſoluantur, & appareat veritas dictæ con
cluſionis, cum quæritur, an in omni confirmatione
ſuperioris actus expedientius precedẽte aliquis ne-
ceſſario generaliter, & ſpecialiter ſit vocandus. Di-
ſtinguo, quia aut procedit ſuperior ad inſtantiam
partis ex officio reſidẽte in parte. Aut ex officio ſuo
mero, in ipſo ſolo, & non in parte reſidentiã facien-
te. Hanc diſtinctionem ponunt Iac. & Pet. ff. de iuriſ-
dict. om. iudi. l. j. & Odoff. de Sen. in tractatu ſuo de
interdic. ſeu poſ. iudi. tit. de offi. iud. Primo caſu, ſi a-
gitur contra certam perſonam, eſt indubitatum, ꝙ
requiritur eius vocatio. ff. de re iudi. l. vnoquoque. in
prin. de maio. & obe. c. inter quatuor, cum concord.
Item regulariter, ſi agitur contra incertam perſonã,
ſeu incertas perſonas, quibus maxime de directo
præiudicaret expeditio actus, & hoc, ſiue iudiciali-
ter agitur. vt auth. ſi omnes. & §. cauſa. alleg. ſiue ex-
traiudicialiter, non quia valeat, ſed quia non præiu-
dicabit perpetuo illis, quorum ſpecialiter intereſt,
eis non vocatis. ff. de natali. reſtit. l. fi. & l. nam ita di-
uus alleg. probat l. pe. §. fi. de mino. alleg. quia quod
omnes tangit, &c. C. de auth. præſtan. l. fi. Et iſtam di
ſtinctionem in effectu fecerat Inno. in confirmatio-
ne electionis factæ iudicialiter, vel extraiudicialiter.
de elec. c. cum dilecti. c. nihil. & c. ſtatuimus. & de do
na. cum olim. de app. conſtitutus. ij. quia nondum vi-
derat. c. fi. lib. vj. Secundo caſu principali ſubdiſtin-
guitur, quia aut vult ſuperior ex officio huiuſmodi
procedere contra iſtam perſonam, vel in directum
præiudicium certæ perſonæ. Et tunc illam vocare ha
bet de neceſſitate per iura allega. & arg. ij. q. j. nos in
quenquam. cum concor. Aut nõ agit contra aliquã
perſonam certam, vel incertam, nec in directũ præ-
iudicium alicuius certæ, vel incertæ, & tunc non re-
quiritur aliqua vocatio cuiuſlibet, licet poſsint eſſe
aliquæ perſonæ, quæ poſſunt prætẽdere aliquod in-
directum præiudicium, vel intereſſe, vt commune.
Ratio, quia his ſuppoſitis non poteſt † dici talis a- 3
ctus iudicialis, qui nullã habet partem, vt c. ſorus.
§. in omni. de verb. oblig. & in † extraiudicialibus nõ 4
requiritur partis vocatio. Hinc eſt, quòd licet ſupe-
rior habens per modum prouiſionis eccleſiam ordi-
nare de bono prælato, habet præmittere bonam in-
formationem de perſona electi, & qualitate præla-
turæ. no. In. in c. cum dilecti. alleg. & probatur ſatis.
viij. q. ij. c. j. & ij. & tamen nõ requirit informatio illa
partis vocationẽ, imo nec tenetur prouiſor partem
audire. not. Innoc. de præſumpt. dudum. de conceſſ.
præbend. propoſuit. Et hoc notat gloſſ. in dicto c. fi.
de elect. lib. vj. in vlt. gloſ. Hinc eſt, quòd cum domi-
nus papa committit inquiſitionem faciendã de ſuf-
ficientia certæ perſonæ nominatæ. vel ſupplicatę ſi-
bi ad certam eccleſiam cathedralem reſeruatam &

vacantem

vacantem, in hoc non vocatur pars: imo nec auditur, niſi de gratia, & ſpeciali mandato, quia nec ſupplicatus habet aliud ius, propter quod faciat partem: nec eſt negotium iſtud iudiciale, ſed eſt potius quædam extraiudicialis executio officij ipſius ſuperioris. Et procedit hoc ſiue ſic procedat ſuperior ad ſupplicationem alicuius ſiue proprio motu, vt probant ſuperius alle. Et probatur prædicta diſtinctio, quoad duo membra magis dubia per diſſolutionem dictæ l. nam ita diuus. & l. eum adoptio partes. eontu. in l. nam ita diuus. agebat proſequens confirmationem adoptionis, & iudex ad euius inſtantiam procedebat, & in l. eum adoptio. partes inuicem ſuper adoptione voluntarie procedebant. Ratio diuerſitatis inter totum primum caſum principalem, ac primum membrum ſecundi caſus ex parte vna, & ſecundum membrum ſecundi caſus ex altera, eſt iſta. Quia primo caſu, cū agitur ad inſtantiā partis, iudex ſuam iuriſdictionem non fundat, niſi in iuſtitia partis. Modo non eſſet rationabile, quòd talis ſuperior ad inſtāriam vnius ſubditi, in alterius præiudicium, ex iure ipſius ſubditi aliquid attentaret, imò † nec debet dare audientiam vni parti in alterius præiudicium, niſi iſta audita & vocata, quia debet eſſe medius inter eas, vt c. j. de re iudi. lib. vj. & de iuſti. & iur. l. j. §. iuris præcepta. ff. Sed in ſecundo membro ſecundi caſus ipſe ſuperior vtitur iure ſuo ex officio mero. Et ita nemini iniuriam facit, vt ff. de iniur. l. iniuriarum. §. j. Præterea tūc non eſt ipſe medius, neque iudex, quia ipſe ſolus eſt, & pars: iuxta not. Inn. de verbo. ſigni. ex parte. & in primo membro ſecundi caſus, cum agitur contra partem ſpecialiter, ibi non vtitur ſuperior ſolum de iure in eo reſiden. imò incurrit in ius alterius, ideo nihil de facto agit, & male. C. de iure fiſ. l. prohibitum. Aut ipſum vocat, & audit, & habeo propoſitū. Modo concluſio noſtra clare cadit ſub ſecundo membro ſecundi caſus principalis, ergo &c. Et ſimile eſt in ſtatutis, in quibus non requiritur vocario ſubditorum, licet eis bene præiudicet. Et quòd ſit cum bona informatione ad ea procedendum. C. de legi. l. humanum. Et quod teneatur probationes admittere, nec ſe opponentem audire, vt partem, adhuc melius colligitur, & notat Inn. de cenſi. venerabili. in gl. magna. & de verb. ſig. ex parte. in gloſſ. magna. imò per ibi no. non expedit admittere quem, vt partem, ſed bonum eſt audire ad ſuipſius informationem extraiudicialem. Et ita fuit concluſum per dominos Cardin. commiſſarios in facto canonizationis do. Caroli. videlicet per do. Alba. Flori. & ſancti Angeli tunc commiſſarij, quibus aſſentit dominus meus ſancti Euſtachij dicit quòd alij domini cardinales in conſiſtorio in hoc etiam concordarunt.

a ¶ Negotium canonizationis. *Nota quòd non licet venerari aliquem pro ſancto, niſi ſit canonizatus per ſanctam Romanam eccleſiam extra de reliquiis & venera. ſan. c. j. in fin. An autem eccleſia Romana poſſit errare in canonizatione, vide Feli. in c. venerabilis. de teſti. col. j.*

CONCLVSIO DCLXXII.

De reli. & venera. ſanct. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Probabilia allegans eſt audiendus.*

2 *Cauſa exiſtente probabili & veriſimili, excipiens audiendus.*

Extra rotam: ſi domino papa, vel eius commiſſario ſuper facto dictæ canonizationis, [a] vt in eō eluſione ſupra proxima dicitur, procedente comparet aliquis, ſe dicens eſſe fidelem catholicum, & ſe opponat, & dicat, quòd talis proceſſus † agitandus non eſt, ſeu quòd tales teſtes recipiendi non ſunt, ſeu quòd ad talem canonizationem non eſt procedendum, ſi probabilia alleget, audiendus eſt, & ſi vult dominus papa, vel commiſſarius, licet ad hoc procedens de neceſſitate minime teneatur ſecundum aliquos. Ita videntur poſſe deduci ex no. Inn. de præſump. c. dudum. de appel. c. conſtitutus. ij. de conceſ. præb. c. propoſuit. Nam prout deducit Inno. in locis præalle. ſuperior habens iuriſdictionem, & valens ad ſui officij executionem ex natura ſua extraiudicialem, puta ad prouiſionem beneficij procedere iudicialiter, vocatis quorum intereſt, ſi eligit magis procedere ſecundum naturam negotij, puta extraiudicialiter, poteſt non admiſſis exceptionibus procedere ad executionem officij ſui, nec reuocabitur factum ſuum ex eo ſolo, quia excipientes non audiuit, licet caſſari poſſit probata veritate eau ſatum, ſaluo, quòd à dicta executione ex cauſa probabili, & vera fuerit ante factum appellatū. poſtea probata cauſa collatio, quæ alias non fuiſſet caſſa, ſed caſſanda propter præcedentem appellationem legitimam, ipſo iure caſſa erit: quia in contemptum appellationis legitimæ non debuit ſpernere cauſam probabilem, & veram, ſed debuit ſaltem per ſe inquirere, & cognitor de cauſæ veritate eſſe. Effectus vero eſt, quia hoc caſu non impeditur ſecunda electio, vel prouiſio iſta non caſſata, & alias impeditur, vt patet exemplum in prouiſione facta homicidæ. Et hinc eſt quòd vt dicit Inno. † maximè, ſi cauſa probabilis alle. ſit veriſimilis & dubia, bonū eſt excipientem audire, prout iſta deducit Inn. in locis præalleg. & præſertim in d. c. conſtitutus. Cum enim talis executio officij ſit extraiudicialis, vt dixi, ab ea ceſſandum non eſt propter contradictionem cuiuſcunque, vt C. de debi. vendi. pig. impe. non poſ. l. j. C. de reſcin. vend. l. ſi maior. ff. pro emp. l. pen. not. In. in c. dilecti. de ma. & obe. in gloſſ. ad quid valet. poſt prin. vbi repetics multos alios effectus appellationis extraiudicialis à prædictis facientes ad prædicta. Bonum eſt tamen nihilominus audire propter rationem, c. j. de fer. non ord. Et quia melius eſt ante tempus occurrere, &c. l. fi. C. in quibus cau. in integ. reſt. non eſt neceſ. Et quia vbi maius periculum, &c. ff. ad Car. l. j. §. ſed & ſi quis. & c. vbi periculis. de elec. lib. vj. Attamen licet expediat audire, non debet quis admitti, vt partem faciens, ſed ſolum ad informandum extra iudicium animum ex officio præcedentis. dixi ſuprà in fine præcedentis concluſionis.

a ¶ Dictæ canonizationis. *Nota ſecundum Inno. in c. audiuimus. de reli. & vener. ſanct. quòd canonizare aliquem, eſt regulariter ſtatuere, quòd aliquis honoretur pro ſancto. Quæ autem requirantur in canonizatione, reſpondet idem, quòd regulariter probationes de fide, & excellentia vita, & miraculis eius. extra, de teſti. c. venerabile fratri noſtro.*

CONCLVSIO DCLXXIII.

De reli. & venera. ſanct. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Excipiens qui non excipit bono zelo non eſt audiendus.*

ETiam extra rotam: quòd licet ſit dictum circa concluſionem præcedentem, quòd in caſu dictæ concluſionis bonum eſt audire excipientem, &
1 probabilia allegantem, tamen ſi apparet, quòd † excipiens non excipit bono zelo, quem habeat ad eccleſiam & ad fidem, ſed potius ex odio, quod habuit aduerſus mortuum, vel ex inimicitia, quam haber aduerſus illos de genere mortui, de cuius canoniza
a tione [a] agitur, ille non eſt aliqualiter audiendus, ſed potius totaliter repellendus. de re iudi. c. cum I. & A. de appell. ex inſinuatione. de accuſa. repellantur. & c. cum oporteat. cum c. ſeq. & quæ not. in c. proximè alle. & in concor. ibi no. & de ſimo. licet Heli. c. fi. & c. ſuper tuas. cum ibi no. & allega. vtrobique. de excuſ. tuto. inſt. §. inimicitiæ. iij. q. iij. §. item in criminali ff. de arbi. l. licet. in auth. de teſti. §. ſi vero quis dicat. & C. eod. auth. ſi dicatur. iij. q. v. accuſatores.

a ¶ De cuius canonizatione. *Adde, quòd ſolus papa canonizat ſanctos. de reli. & venera. ſanct. c. primo. qui quidem papa, quòd valet, facit non valere, & econuerſo. extra de exceſſ. præl. tamen item nulli legi ſubiacet. extra. de ſupplen. neglegen. præla. licet xi quæſt. j. per nonit. Et ſententia eius facit ius. extra de iudiciis. in cauſis.*

CONCLVSIO DCLXXIIII.

De præbendis. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Fama & cõmunis reputatio validat probationem.*

1 SI impetrans † beneficium, expreſſit illud non excedere certam taxam, ad hoc probandum fama ſufficit, & communis reputatio. per not. Ioann. And. in c. excep. vt lit. non conteſt. lib. vj. & in quæſtione per eum diſputata ſuper regula, infamibus. eo. lib. Per quæ apparet, quòd ſuper narratis in impetratione gratiæ. in quibus principalis intentio nõ fundatur, ſufficit probatio minus plena. Tamen quia iſta aſſertio eſt negatiua, quæ ſui natura non probatur. l. actor. C. de prob. & quę de ſui natura ineſt vt l. rerum. cum ibi no. ff. ad leg. Fal. ideo non generatur, ſi onus probandi tranſit in aduerſarium, præſumptio inſurgens ex communi reputatione ex natura dictæ negationis coadiuta. arg. C. de probationi. l. ſiue poſsideris. ſicut in caſu alio, requirente tamen vrgentem probationem, vtputa, quia contra ius. ponit Ioan. Andr. in quæſtione per eum diſputata ſuper quarta, per rectorem contra epiſcopum præſcribenda, in regula, ſine poſſeſsione. de regul. iur. lib. vj. De fama qualiter probatur, plene per Bar. ff. de quæſtio. l. de minore. §. corrupta. & per Henricum Bohic. de probatio. c. cum cauſam. & de ſponſa. in præſentia.

CONCLVSIO DCLXXV.

De probationibus. De præbendis. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Expreſſio nõ mutat formam, & facit ius commune.*

SI impetrans beneficium. illud aſſeruit curam nõ habere animarum, huius negatiuę probatio ſibi non incumbit, quia de iure ita eſt, quòd nullum beneficium habet curam, niſi habeat populum, vel clerum, quod non ponitur in facto per aliquam partem. Item, quia aſſertio hic tacite intelligebatur. vt cap. fi. de præb. & cap. cum in illis. libro vj. eod. titu.
1 ergo † expreſſio non mutat formam. de conditio. & demonſtr. l. condi. quæ extrinſecus. & facit ius commune. de quo ſupra.

CONCLVSIO DCLXXVI.

De hæreticis. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Contumax an vt hæreticus condemnandus.*
2 *Præſumptio an quem faciat hæreticum.*
3 *Velut, dictionis explicatio.*
4 *Non hæreticum vt hæreticum condemnare eſt omnino iniquum.*
5 *Præſumptio violenta venit ex propinqua facti circunſtantia.*

COntumax [a] vt † hæreticus eſt condemnandus. a
iuxta cap. excommunicamus. §. qui autem. de 1
hære. & eod. tit. cap. cum contumacia. Etiam poteſt damnari poſt mortem de verbo eſt indubitatum per cap. ſane profertur. xxiiij. quæſtio. ij. & per l. ex iudiciorum. ff. de accuſ. iuncta l. Manichæos. C. de hæret. & extra. eod. c. vrgentes. Sed de præſumpto habet concluſio idem pro concluſione alleg. d. noſter. ff. de bo. eorum, qui mortem ſibi conſci. l. iij. in princip. & C. de hæret. l. Manichæos. §. pc. de hæret. accuſatus. in princip. lib. vj. & iura multa, in quibus
quis ſola † præſumptione eodem modo, & ad ean- 2
dem pœnam damnatur. C. de adulte. l. ſi quis adulterium. Ita quia non condemnantur, ſed declarantur condemnati. per auth. Gazaros. in fi. de hære. Primo quia licet c. cum contumacia. in fi. dicat, quòd, velut hæreticus, talis condemnandus eſt, tamen exponitur verbum illud, velut, tanquàm expreſſiuum veritatis, ſecundum Archidia. & Ioan. And. ibidem hoc
notantes. Secundo, quia illud verbum, † velut, non 3
deſignat fictionem contrariam veritati, vt ſic talis fictus hæreticus cenſeatur, ſed potius deſignat præſumptionem, non dico vehementem, quia illa non ſufficeret, & quia illam inducit ſola contumacia in cauſa fidei. ſed violentam, vt ibi no. Ioan. And. videlicet in dicto cap. cum contumacia. in prima gloſſ. Et ideo præſumptio talis ſufficit pro probatione, etiam ad effectum condemnationis ſequendæ, vt no. de ſimo. c. cum inſinuatum. in vlti. glo. & de præſumptio. literas. in gloſſ. penult. Nec mirum, quia probatio, & teſtimonium etiam procedit ex præſumptione, quæ habet, quòd in ore duorum, vel trium ſtat omne verbum. de teſta. cum eſſes. cum ſi. Tertio, quia aliter ſententia, quę ferretur tanquàm contra hęreticum, iniuſte ferretur, niſi reputandus eſſet verus hæreti-
cus: quia † iniuſtum eſſet non hæreticum, vt hæreti- 4
cum condemnari. Nec contumacia poteſt dici per delictum hæreticæ prauitatis ſecundum ſe. Modo pœnæ debent adæquari delictis. vt l. ſancimus. C. de pœnis. Quarto hoc probo, quia ſi contrarium diceretur, hoc eſſet maxime propter hoc, quia non tam deberet procedi acriter contra præſumptum hæreticum, ſicut contra illum, de quo directo conſtat, quòd eſt hæreticus. propter not. de præſum. c. quia veriſimile. in vlti. gloſſ. in fi. Et videtur c. inter ſolicitudines. de pur. ca. quæ tamen opi. non approbatur. vt not. Ioan. And. poſt eum. aliàs ibidem. & in ca. ſi accuſatus. in princi. de hære. lib. vj. in nouella. Sed hoc dici non poteſt pro eo, quòd hoc dictum Inno. non tangit modum procedendi, quo ad ſententiam

ferendam

ferendam vel non ferendam: quia ita bene procedi-
a tur ad ferendam ſententiam † ex præſumptione. b ſi-
b cut ex probatione directa, vt dictum eſt. Sed tangit
modum procedendi, quo ad pœnæ imponẽdæ qua-
litatem, aut quantitatem, vt ex eius dicto apparet.
Et quòd hoc ſit verum, quòd ex ſola præſumptione
violenta damnetur quis ad mortem, caſus eſt in c. ſi
epiſcopus. de hæret. vbi epiſcopus, qui reiecta pro-
pria eccleſia inſtituit ſcienter hæreticos, eo ipſo præ-
ſumitur præſumptione violenta participare in hæ-
reſi, & condemnatur vt hæreticus, etiam poſt mor-
tem per eandem viam. facit c. filij, vel hæredes. eod.
titu. lib. vj. in uerbis, quæ ibi no. in iij. glo. De iſta quæ-
ſtione vide pleniſsimè de hære. c. cum contumacia.
libro ſexto.

a ¶ Contumax. *Nota, quòd contumacia dicitur hæreſis. c. ſi qui presbyteri. l. xxiiij. diſtin. Et contumax dicitur infidelis. xxxviij. diſt. nullus. Et de hoc vide gloſſ. cap. iij. diſtin. ſi papa. Vide etiam Panor. in c. j. de iudi.*

b ¶ Præſumptione violenta. *Not. quòd præſumptio violenta ſumit ex propinquis facti circunſtantia. diſt. xliij. quorundam. Adde, quòd plene probat, licet recipiat probationem in contrarium. Vt patet xxiiij. q. j. nec aliqua. & c. cauſam. & c. propoſuiſti. de probatio.*

CONCLVSIO DCLXXVII.

De hæret. De iudic. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Delictum patris non nocet filijs.*
2 *Mortuus non poteſt citari, nec contumax reputari.*
3 *Sententia lata contra matrem non obeſt filio: ſecus vbi condemnatio reſpiceret publicam vtilitatem.*
4 *Hæretici in condemnatione quatuor perſonæ requiruntur.*
5 *Mortuus in iudicio ſtare non poteſt.*
6 *Sententia contra hæreticum debet ferri iudicialiter & parte vocata.*
7 *Sententia diffinitiua edicto peremptorio non propoſito, nulla eſt ipſo iure.*
8 *Contumax in vno articulo non cenſetur contumax in alio*
9 *Delicti per commiſsionem an bona poſsint confiſcari & excludi hæres.*

IN tali proceſſu fiendo poſt mortem, maximè ad
ſententiam audiendam vocandi ſunt illi, quo-
rum intereſt: videlicet filij, & hæredes. Sed videtur
quibuſdam dicendum contrarium. Primo, quia cõ-
tra talem non eſt ſententia condemnatoria neceſſa-
ria: igitur nec aliqua vocatio, conſequentia videtur
clara, antecedens patet, quia iam talis condemnatus
eſt per auth. Gazaros. in fin. C. de hæret. vbi patet,
quòd illa auth. iam talem condemnauit anno lapſo,
quæ quidem auth. eſt probata infra eo. c. inquiſitio-
1 nis. lib. vj. in princi. Secundo, quia † talis ſententia
poſt mortem ferenda in perſonam defuncti, filiis &
hæredibus obeſſe non debet: ergo vocandi non ſunt
illi, quorum non videtur intereſſe, conſequentia vi
detur nota. probatur antecedens per l. eius, qui de-
latorem. in princ. ff. de iure fiſ. Vbi dicit text. quòd ſi
delatus de termino corruperit delatorem, pro con-
uicto habetur. Sed ſi præmoriatur obeſſe non debet
hæredibus. Ex qua l. Bart. ff. de verbo. obli. l. cum fi-
lius. in princi. recipit hanc concluſionem, quòd vbi
quis propter ſolam fictionem, vel præſumptionem
eſſet de crimine condemnandus, non nocet hæredi-
bus, licet fortiter ſit contra l. ſecundam. in princi. ff.
de bo. eorum, qui ante ſen. mortem ſibi conſci. Ibi
enim re vera contra hoc eſt caſus ſecundum intelle-
ctum gloſſ. in cap. filij, vel hæredes. Tertio, quia
quando proceſſus tangit vnum principaliter, &
vnum per modum conſequentiæ, ſufficit bene pro-
cedere contra illum, quem principaliter tangit, ſeu
ad id, de quo principaliter, etiam omiſsis ipſis con-
ſequentiis. Et patet quia ſententia lata cõtra illum,
contra quem, ſeu ſuper illo principaliter præiudi-
cat omnibus, qui veniunt per modum conſequen-
tiæ, vt ff. de inoffic. teſta. l. Pamp. §. fi. iuncta l. ſibi op-
poſita. ff. de except. rei iudi. l. j. & vera ſolutione ap-
probata, in d. §. fi. per Cy. C. qui res iudi. no l. j & per
hoc ff. de libe. agno. l. j. §. fina. cum l. ſeq. Modo ita eſt,
quòd principaliter ſententia eſt ferenda cõtra mor-
tuum. Et pro hoc facit, quod not. gloſſ. in d. cap. ſane
probatur. vbi ſoluendo contrarium de hoc, quòd
† mortuus non poteſt citari, nec contumax reputa- 2
ri, dicit ſpeciale eſſe hoc ſecũdum eum. Dicit etiam,
quòd Archidiaconus aliter ſoluit dicendo, quòd
imò in perſona cenſetur contumacia perdurare, nec
alios tangit, niſi per modũ conſequentiæ, igitur, &c.
Facit pro iſta ratione, quod no. Bart. ff. de verb. obli.
l. cum filius. Vbi dicit, quòd in concernentibus pri-
uatam vtilitatem, condemnatio facta contra illum,
quem principaliter tangit, non obſit illis, quos tan-
gere poterit per modum conſequentiæ. vt C. de fal.
mo. l. j. & ibi no. ſcilicet † quòd ſententia lata con- 3
tra matrem non præiudicat filio. Pro quo C. de fi.
inſtrumen. l. ſi veteris. & quod no. Cy. qui accuſa. non
poſ. circa finem. tamen vbi condemnatio reſpiceret
publicam vtilitatem ſecus. C. vbi cau. fiſ. l. j. & notat
glo. in homicidio. ff. ad Syl. l. in conuentione. facit C.
ad l. Iul. maie. l. ſi quis. Vbi ſententia lata in patrem
habet effectum inferendæ pœnæ in filium ſine no-
uo proceſſu. & l. fi. eod. titu. & l. ex iudiciorum. ff. de
accu. de hære. c. cum ſecundum. Item quod ibi vltra
not. Bart. d. quòd licet hoc ſecundo caſu de concilio
& vrbanitate poſſet vocare illos, quos tangeret per
modum conſequentiæ. vt ſuprà de inoffi. teſtam. l. ſi
ſuſpecta. & C. de lit. conteſtatio auth. nunc ſi hæres.
& not. in ſimili Pet. & C. de aduo. di. iudi l. j. circa fin.
hoc tamen de neceſsitate non eſt fiendum ſecun-
dum eum. Plus, & quarto dicebat do. Fran. quòd a-
lios videlicet filios, & hæredes non tangat, videtur,
quia iam bona omnia ipſo iure confiſcata ſunt per
commiſsionem ipſius delicti, quę probatur ex dicta
præſumptione violenta. vt c. cum ſecundum. de hæ-
re. lib. vj. iuncta auth. Gazaros. alleg. igitur amplius
vocandi non ſunt. Hæc autem motiua ſcripſi con-
tra morem proprium propter dictũ Fran. in eis, ſed
potius propter ea aliqualiter dubitãtem, licet mihi
dubia minime videantur. Attẽdo igitur ad quæſtio-
nem noſtram, quam veriſsimam, & indubitatiſsimã
puto, & eam deduco contrariis rationibus, quæ ſe-
quuntur. Primo, quia ſententia hoc caſu iudicialiter
eſt ferenda, ergo † neceſſaria ſunt quatuor perſonę: 4
patet conſequentia per c. forus. §. io omni. extra, de
verb. ſigni. antecedens ſupponit concluſionem, &
probant iura, quæ ponunt verbum: condemnetur
etiam poſt mortem. de quibus patet in concluſione
proxime præcedenti. Suppoſito ergo, quòd ſint ne-
ceſſariæ quatuor perſonæ, dic mihi, quæ ſunt illæ.

Iudicem habes ex officio procedentem i teſtes, ſeu
alias probationes habes, videlicet cõtumaciam ex-
communicationis,& obſtinationem annalem, quæ
vicem probationis obtinent, & per conſequens lo-
cum teſtium tenent.in d.c.cum contumacia. Famam
vero habemus loco actoris.vt c.qualiter. ij.de accu.
poſt princi.& de ſimo.licet Hely.poſt prin. & procu
ratorem reipublicæ, videlicet procuratorem fiſca-
lem:quia intereſſe publicum principaliter hic verſa
tur.vt ff.de pub.vect. & commiſ. l. licitatio. §. quod
illicite. Modo dic mihi, quis erit reus? certè non mor
5 tuus, quia mortuus † in iudicio ſtare non poteſt. in
auth.de nup.§.deinceps. colla.iiij. ergo fateri opor-
tet, quòd viuus. Si viuus, ergo viſus cuius intereſt,
cum illi, quorum non intereſt, in iudiciis minime
audiantur regulariter.vt c.non ſolet. ij.q.vj. cum ſi.
& ſi admitterentur, præferrentur ſaltem illi, quo-
rum intereſſet principaliter.ff.de ſepu.vio.l.ſepulcri.
& ff.de acti.l.ſi plures. Modo non eſt aliquis viuus,
cuius tantum interſit, ſicut eſt filius, vel hæres pro-
pter pœnas quæ eis infliguntur. C. ad l. Iul. ma. l.
quiſquis extra de hære.c.excommunicamus, §.cre-
dentes.& eod.tit.c.quicunque.lib.vj. Et bona, quæ
eis auferuntur.vt c.cum ſecundum. eod.titu.alleg.
Ergo oportet, quòd illi, vel interſint, vel propter cõ-
tumaciam abſint, alioquin iudicium & ſententia
eſſet nulla. C.quomodo,& quandò iudex. l.ea quæ.
Et quod. ſit tale intereſſe, propter quod admittendi
ſint tales, probatur de bo. eorum, qui mortem ſibi
conſci.l.vlt.§.fi.& extra.de hæret.c.filij.vel hæredes.
Nec obſt.auth. Gazaros. in fi. quia licet condemna-
tio noua ſit neceſſaria.vt probat auth. Gazaros, ta-
men ſententia declaratoria bene eſt neceſſaria, an-
tequàm nominatim pro hæreticis publicentur. pro-
batur de hære.c.cum ſecundum.in fin. Nec mirum,
quia auth. Gazaros, ponit ſententiam generalem,
quam profert contra omnes, quæ,&c. Modo licet
quilibet veniens contra ſtatutum, vel ſententiam
hominis promulgantis pœnam, vel ſententiam gene
raliter contra prohibitionem facientes ipſo iure ſta-
tim pœnam, vel ſententiam ipſo facto incurrat; ta-
men nunquàm eſt habendus, vel nominandus, ſeu
denuntiandus pro tali, niſi per ſententiam declare-
tur,& probatur in d.cap. cum ſecundum.in fine.in
authen.de inceſ.nupt.§.primo.xxiij.q.v.ſi vos. & C.
de ligu. Et hoc bene not. rectè in ſimili. Archidia.c.
pro humani.in fin.in gloſſ.quia ſufficit.lib.vj.& eo:
lib.de pœ.ſuper ver.infamis.c.fœlicis. Sententia ve-
6 ro talis declaratoria criminis † debet ferri iudiciali-
ter,& parte vocata.vt probatur in clemen.præſenti.
de cenſi.in gloſſ. quæ eſt ſuper ver. conſtiterit. Et
hoc tenuit expreſsiue argumen. ſuper dicto verſic.
infamis. Et idem videtur tenere ipſe Archidiaco.in
cap.ſimili.de electio.quòd ſit.lib.vj.in gloſſ. Sic ſu-
pra. Et per hoc ſublata eſt prima ratio domin. Fran.
Nec ob. quòd dicit reſpondendum ad c.filij, vel hę-
redis.ſimpliciter, ſed tribus concurrentibus, de qui
bus ibi cauetur, quia ſalua pace hoc non dicit text.
ſed bene dicit ſuppoſito certo facto, quòd ibi expri-
mitur non admitti filios, vel hęredes huiuſmodi ad
probandum certum articulum, videlicet furorem,
niſi ceſſantibus tribus caſibus ibi expreſsis: non
quia admittendi non eſſent ad omnem legitimam
defenſionem allegandum: puta ad impugnationem
probationum illorum trium caſuum. vt ibi not. Io.
And. Sed pro eo, quia altero de tribus ibi expreſsis
poſito ineſſe, intentio agentis eſt adeò magna præ-
ſumptione adiuta, quòd probatio contraria præſu-
mitur calumnioſa, & repellitur. vt ibi pulchre de-
ducit Io.mo Et hoc principaliter probatur, quaſi ex
eodem fundamento, quia diffinitiua † ſententia lata 7
edicto peremptorio non propoſito, nulla eſt ipſo iu
re.vt l.j.§.item cum edicto.ff.quæ ſen.ſine appel.re-
ſcin. Sed conſtat, quòd edictum peremptorium con
tra mortuum proponi non poteſt, cum finis perem-
ptorij [a] ſit vt compareat, & ſuas defenſiones iuris, a
vel facti proponat, aut ſaltem appellet. ff.de iudic.l.
& poſt.§.fin.& C.de iudi.l.properandum.§.cum au
tem.& quorum appella.non reſcin.l.j.& per conſe-
quens via veniendi ad finem etiam eſt impoſsibilis.
ff.de ſpon.l.oratio.cum ſimi.ergo oportet, quòd pro
ponatur contra vnum, ergo contra filios, vel hære-
des per proxima dicta in alia ratione. Nec valeat di-
cere, quòd videatur velle in eadẽ contumacia mor-
tuus perdurare: tum quia poſt mortem deſiit velle.
vt C.de ſacroſanct. eccle. l. j. tum quia † contumax 8
etiam in vno articulo, non cenſetur contumax in a-
lio ſequenti articulo, imò ad illum nihilominus eſt
citandus.vt not.gloſ.ab omnibus approbata.extra,
de do.c.cum qui.libr.vj. Nec debet dicere, quòd ſit
ſpeciale, quia licet hoc ſit ſpeciale, quòd poſt mor-
tem procedi poſſet, tamen quòd extendamus illud
ſpeciale ad iſtud aliud ſpeciale, quòd nullum per-
emptorium ad audiendum ſententiam ſit proponẽ-
dum, non dicit l.ergo.arg.ff.ſolu.matr.l.ſi vero.ff.de
act.& oblig.l.in honorariis.§.ſed cum receſſa, & huius.
ſingulare.ff.de legi.& per hæc non obſt.no.gl. & Ar
chid. quia vel exponenda ſunt ſecundum præmiſſa,
vel de iure non procedant. Tertio principaliter,
quòd iſta eſt regula,& maximè iuris ciuilis,& cano
nici: quando aliquis actus eſt iudicialiter expedien-
dus.& non appareat perſona certa, contra quam de-
beat expediri, ſed poſsint eſſe veriſimiliter plures
quos expeditio tangit,& quorum intereſt, ſeu poſ-
ſet præiudicium generari, nunquam debet, nec po-
teſt procedi ad talem iudicialem expeditionem, niſi
propoſito generali edicto, per quod citentur gene-
raliter illi, quorum intereſt, vt ff. de adop. l.nam ita
diuus, de mino.l.in cauſæ. §. cauſa cognita. §. ſi mi-
nor ſe abſti.authen. ſi omnes. ff. de re iud. l. de vno-
quoque.de ma.& obed. c.inter quatuor. extra, de
elect.c.ſi.li.vj. Super quo vide omnino Inn.extra, de
procu.c.in noſtra.in gloſſ.qualiter recipiuntur.ver.
dic ergo petitionem. Modo, in caſu noſtro certa per
ſona, contra quam procedi poterat, amplius non ap
paret,& poſſunt veriſimiliter eſſe multi, quorum in-
tereſt, videlicet illi de genere, vel hæres,& qualiter
intereſt, prius dixi, igitur,&c. Nec obſt. quod dixit
Bar. in l. cum filius. per l. eius qui delatorem. quod
ſupra præmiſi, quia illud dictum licet ponat regu-
lam, tamen fallit in crimine læſæ maieſtatis,& in la
tronibus,& furibus.vt not.gl.in l.ij.ff.de bo.eorum,
qui ante ſent.conſci.ſibi mor. & in crimine hæreſis.
ſecundum ipſum Bartol.qui hoc not.in dicta l.ij.di-
cens l. Manichæos. quantum ad hoc corrigi cum
gloſſ. quia ibi agitur de præſumpto hæretico, per c.
cum ſecundum.allega. Et de hoc eſt caſus in l.ſerui
filij, vel hæredes. cum gloſſ. quia ibi agitur de præ-
ſumpto

ſumpto hæretico,& tamen gloſſ. notat hæredem admitti ad defenſionem ne bona perdantur. Et certe
b non minus debet [b] priuilegiata accuſatio hæreſis eſſe, quam ſimplicis furti, in quo loquitur d.l.ſecũ. Præterea poſſum dicere, quod l.eius, quæ loquitur in criminalibus, in quibus bona non auferuntur, niſi per ſententiam, quæ ſententia ſi feratur ex præſumptionibus magis eſt temperanda, per not. in ca. quia vereſimile, de præſumpt. in fi. per Innoc. potiſſimè contra illos, quos non tangit ita principaliter. qui magis venia digni ſunt, quia morbo alieno laborant, ſed nos qui loquimur in caſu, in quo bona per delicti commiſsionem amittuntur, ideò præſumptio probans in principali, in ſequela neceſſariò probat. ff. de procuratori. l. Pomp. §. ſed & ſi. & de rei vendicat. in fundo. Sed ſecundum hoc ſaltem fateri oporteret fallentiam eſſe in caſu l.ij. in princ. alleg. ideò alia ſolutio gloſ. & Bart. eſt ſecurior. Et per hoc eſt ſublata reſponſio ſecunda. Quarto principaliter hoc probatur, quia in actu iudicialiter expediendo primò, & principaliter vocandi ſunt illi, quorum principaliter intereſt, vt probatur in l. ſepulchri. & l. ſi plures, alleg. & melius, & clarius in c. ſi. de elect. lib. vj. Vbi dicitur, quòd ſi apparet principalis contradictor, cuius principaliter interfuerit, ille primò, & principaliter eſt vocandus. Modo licet ante mortem non intereſſet principaliter filiorum, & hæredum: tum quia ſupererat pater, cuius principaliter intererat: tum quia nondum erat apertum eis ius ad illud ſuccedendi. C. de pact. l. vlterius, tamen poſt mortem eorum principaliter ſolum intereſt: tum quia apertum eſt eis ius ſuccedendi in bonis, niſi obſtent crimen, & accuſatio. Et ita ſunt contradictores, & competitores principales in bonis: tum quia non ſupereſt ille, cuius principaliter interfuerat: tum quia cenſentur eadem perſona cum defuncto, ac eum repreſentare videntur. vt l. fin. in fine. C. de impube. & ali. ſubſti. & in authen. de iureiurand. à mo. præſti. in princip. colla. v. Et per hoc colligitur ratio tertia in contrarium facta, quia iſti, quorum intereſt, ſunt illi, quos non per conſequentiam, ſed principaliter tangit. De hoc an admitti deberent vltro ſe offerentes nullus vnquam dubitauit, quia imò illi, quorum ſpecialiter non intereſſet, imò prorſus extranei ad defendendum mortuum, qui ſe defendere nequit, admitti deberent. vt ff. de libera. cau. l. benignus. argument. ff. de appellationib. non tantum, cum ſimil. Nec obſt. id quod quarto in contrarium dicebatur, videlicet
9 quòd † per delicti commiſsionem ipſo iure bona confiſcantur, quia dico, quòd hoc verum eſt. Sed dico, quòd quouſque ita declaretur per ſententiam, hoc dubium eſt. item primò ab hæredibus ſciendum eſt, ſi hoc fateantur. ff. de iudic. l. ſi debitor. quòd ſi ſic, reſtat ſententia, ſeu præceptum ſine magna cauſæ cognitione proferendum, quia in confitentem nullæ ſunt partes iudicis, niſi in condemnando. ff. de confeſſ. l. j. & iij. ſi neget, iudicialiter conuincendus eſt. Poterit enim dicta ficta contumacia non obſt. eam per probationem contrariam excuſare probando, quòd ille legitime fuit impeditus, vel non apprehenſus fuit. Vt conſueuit dici in c. contumacia. & probatur in c. filij. cum ibi not. Et in dubio ſaltem circa iudicialia abſens condemnandus eſt, vt l. abſentem. ff. de pœ. ij. q. j. nos in quenquam. imò requiritur vocatio, vt aſſertione partium iura pandantur. C. vnde vi. l. fin. Et ſi tantum protraxi calamum in materia non forte adeo dubia, parcatur illi, cuius dubitatio huic protractioni forte non adeo vtili cauſam dedit. Facit pro prædictis, id quod ſeruamus iuxta cap. ſi hi, contra quos. vt lite pend. lib. vj. & cle. j. eod. titu.

a ¶ Finis peremptorij. *De effectu peremptorij, & quicquid de peremptorio dici poteſt, vide per Spec. titu. de citatione, quaſi per totum.*

b ¶ Accuſatio hæreſis. *Hæreſis quid eſt, & vnde dicatur. nota, in ſumma Azo. Goff. & Hoſtien. de hære. & per Archid. de re iudic. c. ad apoſtolica §. ij. lib. vij. Adde iuxta Paulum j. Corint. xj quòd oportet hæreſes eſſe, vt qui probati ſunt, manifeſti fiant.*

CONCLVSIO DCLXXVIII.

De hæreticis. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Hæres hæretici mortui an teneatur comparere pro mortuo, & eum defendere.*

SI apparent filij, vel † hæredes, aut alij, quorum intereſt principaliter, illi omnino ſpecialiter ſunt vocandi. per c. fin. de elect. lib. vj. Et hoc placuit domino Nicol. de Cremona, & domino Roberto de Stratone auditoribus, prout mihi prima facie apparebat. Et pro hoc de excep. rei iud. l. j. ff. vbi ſecundum vnum intellectum apparet, quòd defenſio vel vocatio legatarij non obeſt hæredi ſuper viribus teſtamenti, quia hæres eſt ille, qui eſt principalis, qui principaliter eſt vocandus, quem intellectum approbat Cyn. poſt C. qui res iudi. non no. l. j. in ſua magna diſtinctione, & dominus Bartol. in dicta l. j. ff. de re iudicata. 1

CONCLVSIO DCLXXIX.

De hæreticis. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Contumacia requirit contemptum, nec cadit in mortuo.*

COncluſio ſuprà præcedens †. locum habet, etiam ſi edictum peremptorium [a], verè emanaſſet, & in perſonam illius, qui poſtea mortuus extitit, perſonaliter executum fuiſſet, dummodo termino edicti pendente mortuus fuerit ille ſic, quòd non potuerit perſonaliter comparere. Ratio eſt, quòd quando diſpenſatio delata in tempus termino pendente ante ſui complementum eſſe peruenit in caſu, à quo non poteſt incipere, vitiatur: vt promiſi tibi tali die Stichum ſeruum dare, interim moritur, aufertur mihi facultas dandi, & quòd ab initio hominem mortuum minimè promittere potuiſſem, ſtipulatio vitiatur. ff. ſi cert. petat. l. quod te. de verbo. obligatio. l. incendium. C. ſi cer. per. quia illud loquitur in origine generis ob hoc, quòd genus perire non poteſt. Vnde ſi poneretur pro poſsibili, quòd poſtquam tali die promiſi tibi ſeruum in genere dare, & mortui eſſent omnes ſerui, extincta eſſet obligatio ex identitate rationis. Præterea quia effectum ſuum debet ſortiri edictum adueniente die ſua. ff. de verborum ſignificatione.

l.cedere diem. Et tamen tunc non poteſt, quia effectus eſt citatum non comparentem conſtituere cōtumacem. Modo mortuus non poteſt eſſe hic contumax, quia contumacia requirit contemptum. ff. ſi quis ius dicenti non obtemp. l.j. in prin. de re iudic. l. contumacia primo reſponſo. & §. primo. & mortuus non poteſt cōtemnere. Item probatur hoc per l. contra pupillum. §. j. qui ad maius. ff. de re iud. ergo tempore, quo debet in eſſe producere effectū ſuum, hoc non poteſt, ergo non valet. C. de cadu. tollend. l. iſta. §. quòd ſi in medio: cum ſi. facit l. quod ſponſæ. C. de dona. ante nup. Præterea negotia ſunt ponderanda, & conſideranda ſecundum tempus, in quo fiunt, & expediuntur. vt ff. de ſeru. expor. l. moueor. cum ſimili. Modo tempore ferendæ ſententiæ cauſa non concernit mortuum principaliter, reuera cum, quo ad veritatē, huiuſmodi ſententia in nullo ipſum liget, vel ſibi præiudicet. xxv. diſtinctio. qualis. & de cele. miſ. cum Marthæ. in fi. de quo per Hoſti. & Io. And. de ſenten. excommu. c. à nobis. Et ibi plene per Henricum.

a ¶ Edictum peremptorium. *Not. quòd edictorum, aliud eſt monitorium, aliud conuentuale, aliud citatorium, aliud peremptorium, de quo hoc, de quibus omnibus vide ff. de iudic. l. ad peremptorium.*

CONCLVSIO DCLXXX.

De procuratoribus. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Proceſſus factus & conclusus, citato non comparente per ſe, nec per ſuum procuratorem in iudicio præſentem, valet.*

1 SI citatus † legitime[a] conſtituit procuratorem ad
2 cauſam, & miſerit procuratorem ad curiam, & ille qui habebat procuratorium, tamen in procuratorio non nominatus, ad mandatum auditoris, illud mandatum produxit in iudicio, in quo procuratorio apparent nominati duo de principalibus procuratoribus Romanæ curiæ, de quibus tamen nullo modo apparet, quòd aliquis eorundem ſuſceperit onus Et his non obſtan. proceſſum fuit per audientiam, pro eo, quòd dictus citatus nec per ſe, nec procuratorem comparebat etiam vſque ad ſententiam incluſiue. dictis duobus procuratoribus in procuratorio nominatis, ſeu eorum aliquo minime citatis, ſeu interrogatis, an vellent aſſumere onus huiuſmodi procuratorij. nihilominus valet proceſſus. Ratio quia citationes per audientiam fiunt ad iſtum finem, vt ſi principalis, vel eius procurator, qui accepit onus, & procedere velit, eſt in curia præſens, comparet, igitur illi imputetur, qui audientiam non cuſtodit, vel qui minus diligentem elegit. Et quia onus iſtud ſpectat ad citatum, vt faciat diligentiam, quòd eius procurator onus accipiat cum effectu, & veniet ad cauſam, non autem ſpectat ad illum, qui citari procurat, ergo Et in hoc omnes concordarunt præter vnum, cuius motiuum erat leue, & finaliter in contradictione non perſiſtebat.

a ¶ Citatus legitime *Nota quòd citationem non debet committere bonus iudex, niſi prius videat petitionem actoris, an ſit honeſta, & iuſta. ita dicit Old. in l. cum clericus. & Bal. repetit not. dignum. C. de epiſc. & cle.*

CONCLVSIO DCLXXXI.

De procuratoribus. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Frater pro fratre an poſsit agere.*
2 *Cautio tunc habet locum, cum dubium eſt de mandato.*
3 *Spiritualia non recipiunt æſtimationem.*

IN cauſis beneficialibus, & alias ſpiritualibus nō admittitur perſona coniuncta: vt puta frater † ad agendum pro fratre, imò nec ad citationem impetrandum: quia, quo ad huiuſmodi ſpiritualia, non curatur de coniunctione, vel cognatione huiuſmodi, vt extra de iudi. ſi animum. lib. vj. & ad Trebel. l. ille, à quo. §. tempeſtiuum. imò nec cum cautione admittitur, quia vbi certum eſt quem admitti non debere, nec etiam cum cautione admittitur; cautio † tunc demum locum habet, cum dubium eſt de mandato. C. de procur. l. j. & ibi no. Cy. Et in hoc omnes concordarunt, & ita ſeruari mandarunt, prout ſeruatum, & ordinatum fuerat ab antiquo. Allegatur, quia ſpiritualia † non recipiunt æſtimationem. j q. prima. quàm pio: de pact. cum pridem. Sed facit contrà, quia loquitur in cauſa beneficiali. Facit etiā tex. cum ſua glo. in contrarium. de conſtitu. cum M. In prophanis tamen dicit do. Guil. ſecus allegans lecta, & not. de procur. c. j. de reſcript. nonnulli. & ex parte decani. 1 2 3

CONCLVSIO DCLXXXII.

De conceſsio. præbend. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Iuramenti delatio non habet locum in ſpiritualibus.*
2 *Iuramenti ſupplementum non habet locum, niſi vbi eſt probatio ſemiplena.*

SI impetrans in forma pauperum dixerit ſe obtinere vnam parochialem eccleſiam, cuius taxam dixit non excedere xv. libras, vt ſecundum ordinationem domini noſtri moderni impetrare poſſet in forma pauperum, & probat per vnum teſtem ſuper dicto non exceſſu communem reputationem, & famam, ſufficit, maximè cum ſuo iuramento in probationis ſupplementum. Sed fuit oppoſitum contrà. Primo, quia † iuramenti delatio non habet locum, vt videtur in his ſpiritualibus, per not. Ioann. And. de eo, qui mit. in poſſ. cum qui. Secundo, quia † iuramenti ſupplementum non habet locum, niſi vbi eſt probatio ſemiplena. C. ſi certum petatur. l. in bonæfidei. Ad primum dicebatur, quòd illud verum circa principalia conſtitutoria iuris, & tituli, ſecus de alia ſolum tollentibus dubium ſurreptionis, maxime, quia non exceſſus eo ipſo debet de iure communi præſumi, niſi probetur exceſſus, ita quòd ſtylus requirens huius articuli probationem, videtur nimia rigoroſus, ſecundum dom. Corſien. Item dicebatur, quòd hic non habetur copia alterius probationis. Sed plus placuit prima ſolutio propter remiſsionem ſolitam dari probationibus faciendis. Sed vt ſit finis litis, ſtatur dictæ tali quali probationi dicta præſumptione coadiutæ. arg. c. filij de hære. lib. vj. Ad ſecundum dicebatur, quòd hic ſemiplena probatio eſt probatio plena ſecundum naturam 1 2

negotij,

negotij.de quo agit.Ideo ex identitate rationis ſemi
plenitudo ſemiplenę probationis recipit ſupplemē-
tum iuramenti illius,maximè qui debet omnino ſci
re vnum,ſicut in propoſito noſtro: & quia iſtud eſt
de leuibus,& quaſi coipſo probatū,non opponitor.

CONCLVSIO DCLXXXIII.

De appellatienibus. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Confeſsio ſuper re,ſuper qua quis diſpenere nen poteſt an valeat.*
2 *Verba narratiua nen inducunt ebligationem.*
3 *Confeſsio quandꝰ confitenti præiudicet.*
4 *Impetrans an teneatur prebare tempus ſuæ acceptationis.*

a QVanquam de appellatione à diffinitioa [a] per
ſcripturam non conſtet in actis, ſi tamen illa
pars, quæ dicitur appellata impetret ſuper ipſa ap-
pellatione commiſsionem,poſtmodum coram audi-
tore per ipſum impetrato det libellum,in quo petat
duo:videlicet pronuntiari male appellatum: ſecūdò
ſententiam confirmari, videtur per hoc confiteri
fuiſſe in forma,& tempore debito appellatum,& ſi-
bi præiudicat talis confeſsio,adeo,quòd auditor ſi-
ne alia probatione talis appellationis poteſt dictam
ſententiam confirmare,ſi alias fuerit confirmanda.
Ratio primi,quia qoi aliquid confitetur, ex conſe-
quentia confiteri videtur illud quod ex illo de ne-
ceſsitate infertur. vt c.dudum. Rotongen de elect.
vbi eoipſo,quòd electus confitebatur archidiacona
tum Arnbianen.viſitare,inquirere, & excommunoi-
care,ex conſequentia confitebatur, quòd dignita-
tem,vel perſonatum babebat.modo ipſe reus,qoi di
citur appellatus,confitetur appellatum in commiſ-
ſione,& talis cōfeſsio ſibi ſemper præiudicat,vt pa-
tet per no.Io.And.de iureiur. in c.cum portionibus.
lib.vj.in nouella,in princ.Item confitetur ſentētiam
per auditorem præfatum confirmari poſſe in hoc,
quod diſpoſitiue hoc fieri petiit.Ex quibus ſequitur
dictam appellationem eſſe talem quæ deuoluat per
ea, quæ dedoxi ſupra vna con. quia ſi appellatum
non foret, appellatio non deuolueret, & tranſiſſet
ſententia in rem iudicatam:& per cōſequens ſuper
confirmatione, vel infirmatione in vim appellatio-
nis pronuntiari non poſſet,per cle.ſi appellationem.
de appel. Vide etiam ſuper hoc ſupra. Sed diceres,
1 quòd † non valet talis confeſsio ſuper re.ſuper qua
non poteſt ipſe confitens diſponere, vt no.do.Bart.
ff.de verb.obl.l.ſciendum.ff.de caſtren.pecu.l.ſi for
te,quia lex illa, & dictum huiuſmodi intelligūtur,
inquantum huiuſmodi confeſsio concerneret præ-
iudicium alterius,quam ipſius confitentis.Sed ſi nō
concerneret,niſi prę iudicium ipſius confitentis,ſe-
2 cus. Nam verba † narratiua non inducunt obliga-
tionem,& tamen probant, ſeu confeſsionem indu-
cunt:quæ pro veritate habetur.ff depo. l. Publia. in
fi.Item non poſſum facere,quòd dominium rei meę
in te ſine traditione transferatur. vt l.traditionibus.
C.de pact.& tamen ſi cōfiteor rem certā eſſe tuam,
quæ tamen mea eſt, in mei præiudicium confeſsio
pro veritate habetur,licet dominiū vere non tranſ-
ferat,not.Cy.C.de iur.& fact.igno. l. cum Salſa. Sic
3 ergo in propoſito erit. Et ideo ſi † confiteor litem
eſſe conteſtatam in cauſa mea,confeſsio in mei præ-
iudiciom pro veritate habetur.ſecondum Inno.licet
gl.videatur contra.de proba.quoniam contra.aliàs
eſt vt lite non conteſt.quoniam freqoenter. Plos vo
luerunt aliqui dicere,quòd poſtquam pars confite-
tur appellatum,non oportet probare. quod infra x.
dies niſi pars opponat probationem.per c.Romana.
§.ſi vero vocatus.de appel.lib.vj.Vbi videtur requi-
ri oppoſitio partis. Et pro hoc facit, qnòd habetur
ſuprà vna concluſione. Sed non placuit aliis, quia
quis etiam partem non habens tenetur probare o-
mnia cōſtitutiua formaliter ioris ſui, ſine quibus ius
habere non poteſt,vt no.Compo.de elec. non poteſt
dilectus,niſi. & ibi probatur. Modo tempus eſt de
forma eſſentiali ipſius appellationis. vt auth. ei qui.
§.ſi vero vocatus.alle.Nec obſt.quòd † impetrans ha 4
bet probare tempus ſuæ acceptationis, licet ſit de
forma.no.Inn.de conceſ.præb. qui cunctis.& Paul.
cle.vna.eo.tit.quia ſtatim à tempore vacationis,licet
non incipiat currere,valeat fieri acceptatio.Sed hic
oportet appellare infra x.dies à tempore ſententiæ,
niſi ponatur,quod contra abſentem,&c.& tūc præ-
ſumitur ignorantia illo caſu, ſicut alio, & certum
eſt ſemper quando incipit currere hoc tempos. Se-
cus ibi.Et quod dixi in acceptatione, idem puto in
tempore.c.quia diuerſitatem.in fi.de conceſ. præb.
& eod.tit.c.nulla ex identitate rationis, & de iure
fundatur intentio conferentis, licet ius reſtingat in
caſu negatiuo.ergo illa probanda eſt in modum ex-
ceptionis,ergo,&c.

a ¶ A diffinitiua. *Not quòd diffinitiua ſententia cum maxima deliberatione ferri debet.xj.q.iij.cum apud & c.ſeq. C. de pæ. l. qui ſententiam. Adde,quòd ſuper appellatione interponenda dantur dies x.ad deliberandum.xij q.vj.anteriorum.*

CONCLVSIO DCLXXXIIII.

De ſenten.excem. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Res iudicata an dicatur ſententia diffinitiua appellatione ſuſpenſa*

RES iudicata [a] de qua poteſt opponi contra pe- a
tētem beneficium abſolutionis ad cautelam,
non dicitur ſententia diffinitiua appellatione ſuſpē
ſa,ſed ſolum intelligitur de eo iudicato,quod nulla
eſt appellatione ſuſpenſum,quod intelligo ſiue prę
cedat appellatio,ſiue ſequatur,dummodo ſit de ca-
ſibus,de quibus non ſit de iure ſpecialiter prohibi-
tum appellare.videtur text.ff.de cond.inde.l.elegan-
ter.§.pe.Ratio eſt,quia ſententia,à qua eſt appella
tum pendente appellatione vim rei iudicatę nondū
habet,quia per appellationē eſt ſuſpenſa.ff. ad Tur.
l.j.facit ff.de re iud.l.iiij.§.condemnatum.Et ita not.
Accur.ff.de re iudi.l.j. ideo text. communiter vtun-
tur hoc vet.manifeſta offenſa,vt c.ſoli. & c.venerabi
libus.§.ſecus.de ſen.excom.in vj.pro eo.quòd mani
feſta contumacia,vel in non comparendo.vt d.§.ſe-
cus.vel in non reſtituendo.de verbo.ſigni.ex parte.
& l qoi reſtituere.ff.de rei vend. cenſetur manifeſta
offenſa.Sed non dicitor manifeſte offendere,qui nō
paret iudicato,à quo appellauit, ergo,&c. De quo
aliqui prima facie mirabantur,ſed hoc clariſsimum.

a ¶ Res iudicata *Res iudicata quando dicatur, vide Bartol.in rubri.C.de re iud & in l.litigatoribus. C.de appel.per Felin.in rubri.extra.de re iudi.in prin.*

CONCLVSIO DCLXXXV.

De ſenten.excem. Rubr.

Licet

LIcet appellationi renuntiatum fuerit, nihilominus occaſione illius, dummodo ſit bona ex forma, & tempore, & probabilis, poteſt peti abſolutio ad cautelam. per c. licet. de ſent. exco. lib. vj. Et quòd inſtrumentum productum non iudicialiter, & parte non vocata ad dicendum contra, ad impediendum abſolutionem ad cautelam nihil facit, quod not. In. de ſent. excom. ſolet. iuncto de teſti. in nomine domini. comparando teſtium, & inſtrumentorum productiones. Nec obſt. auth. ſi quis in aliquo documento. & quòd non valet tale procuratorium non expreſſis nominibus propriis canonicorum nomina capituli conſtituentium, niſi cum notario ſit ſigillatum. Et quia hoc alibi plene tractaui non inſiſto.

CONCLVSIO DCLXXXVI.

De præbendis. *Rub.*

PEtrus habens eccleſiam parochialem S. Martini curatam, & expectans ad collationem Cenomanen. epiſcopi etiam cum cura, vel ſine cura eccleſiam ſancti Ioannis vacātem per mortem Guil. acceptauit, & de ea ſibi ſecit per ſuum executorem prouideri. Quod conſiderans Bernardus dictam eccleſiam ſancti Martini, tanquam talem, quę per dictam aſſecutionem dictæ eccleſiæ ſancti Ioannis ſperabatur vacare, ſi per dictam aſſecutionem dictæ eccleſiæ ſancti Ioannis, vel alio quouis modo eam vacare contigerit, impetrauit à papa. Poſt hoc apparuit ſpecialis reſeruatio dictæ eccleſiæ ſancti Ioan. quæ fuerat prius ſemper occulta, & ideo pro iſta vice gratia Bernardi nō potuit ſortiri effectum. Poſt hoc dictus Petrus, quandam aliam eccleſiam parochialem ſancti Vincentij vacantem, & cadentem ſub gratia acceptauit, & fecit ſibi de ea prouideri. Quod attendens quidam Nic. dictam eccleſiam ſancti Martini, tanquam vacantem per obitum, per aſſecutionem dictæ eccleſiæ ſancti Vincentij à domino papa impetrauit, & forte cum clauſula, ſeu, ſi quouis alio modo vacaret. Fuit, quęſtio, cui dictorum dominorum, videlicet Bernardi, vel Nicolai dicta eccleſia ſancti Mar. deberetur. Et tenuerūt domini omnes concorditer nemine diſcrepante, quòd deberetur Bernardo primo impetranti, & non Nicolao impetranti ſecundo eccleſiam prædictam. In contrarium fuit vt dicitur, do. Martinus de Salua, pro eo, quòd ab acceptatione, & prouiſione eccleſiæ ſancti Io. dicta gratia quodammodo dependebat, quæ tamen acceptatio, & prouiſio ipſo iure non valebant. Sed domini non curarunt, quia non dependebat gratia Bernardi à validitate acceptationis, & prouiſionis ipſius, ſed potius a ſpe ipſius validitatis, quæ non deerat: item, quia ſi non valuerit primus modus, locus fuit ſecundo per clauſulam: alio quouis modo Præterea, quia clauſula: vel alio, non ſolum concernit non vacationem quam perſonam propter aliam cauſam quam nullitatem acceptationis, quam propter nullitatem: Nec ſubeſt ratio aliter dicendi, ergo vniuerſaliter. per no. gl. de elect. vt circa. lib. vj. Alle. no. per Lap. de reſcr. c. ſuſceptum. lib. vj. Et dicitur quòd ita tenent collecta. Io. de lig. in c. de mulcta. de præb.

CONCLVSIO DCLXXXVII.

De hæreticis. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *In criminibus proceditur ad inſtar priuatorum iudiciorum*

2 *Contra contumacem abſentem in criminibus an ſententia ferri poſsit.*

IN cauſa concluſionis ſuprà præcedentis, quòd ſi citatus ſuper fide non comparuit, & fuit contumax, & poſtmodum ſtetit in dicta excommunicatione obſtinatus per annum, ita quòd anno elapſo non
reſtat, niſi ſententia declaratoria, [a] & tunc moritur, a
nihilominus habet locū dicta conclu. ſcilicet, quod vocandi ſunt filij, vel hæredes, quorum nunc principaliter intereſt. Primo, quia † in criminibus proce 1
ditur ad inſtar priuatorum iudiciorum, pręter caſus exceptos, vt l. abſentem. ff. de pœn. Modo in priuatis iudiciis, etiam concluſio in cauſa, & omnibus paratis ad ſententiam promulgādam, pars nihilominus ad audiendam ſententiam eſt citanda de neceſſitate, vt ff. quæ ſenten. ſine app. reſcin. l. j §. item cum ex dicto. & C. quomodo, & quando iudex. l. ea quæ & l. ab eo. & l. conſentaneum. & C de iud. l. properandum. §. ſi quidem. cum §. ſeq. qui non diſtinguunt, ergo &c. Facit, quia concluſio facit omnia eſſe parata ad ſententiam, vt c. auditis. de procu. & c. cum dilectus, de fi. inſtr. & c. ſignificauerunt. de teſti. Secundo hoc fortificatur, quia vbi maius periculum, &c. ff. ad Car. l. j. §. ſed & ſi quis. Tertiò quia imò videtur de iure cōmuni nedum dictam vacationem eſſe
neceſſariam, imò vltra, † quòd contra abſentem, & 2
contra contumacem ſententia in criminibus ferri non debeat. ff. de accu. l. ſi abſentem. & C. de accuſa. l. ſi accuſatoribus. l. abſentem. & l. fi. eod. tit. arg. ff. de requi. re. l. j. licet ſit ſpeciale in criminibus minorem pœnam relegationis requirentibus. Non dico, quo ad vocationem, ſed quo ad non condemnationem abſentis, vt dicta l. abſente. ij. reſponſo. Quarto, quia ſpeciale eſt in contrarium, ſcilicet tribus concurrentibus, videlicet inſtructio cauſæ, & cauſa abſentiæ reipublicæ parte abſente, & quòd pro abſente erat ſententia ferenda, ſecundum Ia. But. & Iaco. Are. C. ad l. Iul. de adul. ergo. In contrarium eſt ius commune. ff. ad municipa. l. j. in fin. Et ſi ſit ibi ius commune ſecundum Cyn. tamen vnum eſt, quòd caſus ille loquitur, quando pro abſente, & contra præſentem in crimine ſententia eſt ferenda. Sed hic eſt contra, & magna ratio diuerſitatis, quia in caſu l. quamuis. ſi abſens præſens voluit aliquid ad impediendam ſentētiam allegare, hic ſecus, ergo, &c. Quinto quia licet ille, contra quem proceditur habeat contra ſe iuris præſumptionē, imò probationem etiā notoriā ſufficientem ad eius condemnationem: tamen ſi illa præſumptio iuris, vel probatio notoria poteſt aliquas ꝓbationes excuſationis habere, omnino vocādus eſt accuſatus, vt ſciatur ſi aliquas excuſationes probabiles poterit allegare, vt probatur. de præb. c. licet epiſcopus lib. vj. iuncto c. de mulcta. eod. titu. in antiquis. de re iudi. c. paſtoralis. facit cap. cum eccleſia Sutrina. de cau. poſſeſ. auditis. de præſcri. & c. de quarta. alàs ſequeretur, quòd ſtatim ferri deberet ſententia pro eo, cuius intentio fundata eſſet de iure communi alia parte non audita contra iura proxime allega. Modo ita eſt, quòd licet hæc præſumptio c. cum contumacia. ſit ſufficiens ad condemnationem, tamen poteſt legitimas, & probabiles probationes,

tiones, excuſationes, & defenſiones habere puta furorem, vel abſentiam in remotiſsimis, aut captiuitatem, vel infirmitatem, ergo, &c. Cum ergo nũquàm emanauerit citatio ad huiuſmodi excuſationes, vel defenſiones allegandas, fateri oportet, quòd vt proceſſus iuſtificetur, terminus iſte ad audiendam ſententiam habet hoc, quod comparẽs in termino poſſit allegare defenſiones huiuſmodi, & probare ſi quas tales habet. Ex quo ſequitur, quòd cauſa non plene audita, & ita non ſumus in caſu l. quamuis. C. ad l. Iul. de adult. ſed potius in caſu l. j. de requi. re. ff. hinc eſt, quod notauit glo. de iureiur. ad noſtrâm. iij. in notoriis citationem eſſe neceſſariam, videlicet ad dictum effectum, probatur ſatis de appella. cum parati. & de diuor. c. porro. & ij. q. j. deus omnipotẽs.

a ¶ Sententia declaratoria. *De ſententia declaratoria vide per Bart. in l. eum, qui delatorem. de iure fiſci. vbi dicit, quod ille eſt primus textus, qui fecit ſibi honorem poſt doctoratum. Vide etiã per Alexan. & Are. in l. ii. qui bonus. de ver. obliga.*

CONCLVSIO DCLXXXVIII.

De hæreticis. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata abſque legitimo defenſore non præiudicat illis, ad quos legitima defenſio dicitur pertinere.*

2 *Hæres repræſentat perſonam mortui teſtatoris.*

3 *Obligatio perſonalis contracta ex delicto non tranſit ad hæredem.*

4 *Expreſſum principale ſi non teneat, nec tenet tacitum acceſſorium.*

5 *Edictum peremptorium ſoluitur morte.*

6 *Crimina morte extinguuntur.*

7 *In pœnalibus & exorbitantibus non fit extenſio.*

8 *Hæreſis propter ſuſpicionem non eſt quis poſt mortem accuſandus. & num 9.*

10 *Non credens in vnam ſanctam eccleſiam, an ſit hæreticus.*

11 *Corpus hæretici mortui relinquitur brachio ſeculari, & per brachium ſeculare comburitur.*

12 *Grauius proceditur cõtra præſentem & auditum, quàm contra abſentem inauditum.*

13 *Accuſatus de crimine mortem ſibi inferens, habetur pro confeſſo.*

14 *Ex præſumptione an quis damnari poſsit.*

15 *Propoſitio artis, licet indefinita, valet vniuerſalem.*

16 *Pœna de neceſsitate delictum præſupponit.*

17 *Contumacia non æquiparatur hæreſi.*

18 *Præſumptio non purgata nec excuſata, an facit quem hæreticum.*

19 *Præſumptio hæreſis non notat certam ſpeciem vel qualitatem hæreſis, ſed ſolum ſignat factum.*

20 *Mutatio facti rem de qua agitur, non immutat.*

21 *Ens & verum conuertuntur.*

22 *Probatio conueniens naturæ materiæ eſt ſufficiens.*

23 *Probatio ex præſumptione procedens an ſit ſufficiens.*

24 *Quænam ſit differentia inter fictionem & præſumptionem.*

25 *Corpus excommunicati an ſit exhumandum.*

26 *Hæreticus peccans in vno articulo fidei, an peccet in omnibus.*

27 *Quaſi, velut, veluti, tanquam, hæ verborum ſignificationes recipiuntur ſecundum naturam materiæ in qua ponuntur.*

28 *Iudicia omnia tendunt ad declarationem regulariter.*

29 *Reus, ante ſententiam, ſemper poteſt allegare ſuas defenſiones.*

30 *Statu negotij cùm eſt mutatus occaſione moræ, non eſt locus purgationi.*

31 *Præſumptio violenta an ſit ſufficiens ad condemnationem.*

32 *Mors ciuilis tollitur per mortem naturalem.*

33 *Clauium contemptus an inducat præſumptionem hæreſis.*

34 *Deficiens in purgatione, an cenſendus hæreticus.*

35 *Inſtantia cauſæ criminalis an tranſeat in hæredem.*

36 *Edictum peremptorium quare proponatur.*

37 *Iudicium idem de toto quod de parte.*

38 *Sententia lata extraiudicialiter non habet vim rei iudicatæ.*

39 *Hæres an repræſentet perſonam defuncti quo ad vitia.*

40 *Hæreticus an poſsit hæredem inſtituere.*

PRoxima conclu. & conclu. dclxviij. ſupra præcedens etiam locum habent, ſi citatio ad audiendum ſententiam emanaſſet, & citandum perſonaliter apprehendiſſet, dummodo citatus pendente termino citationis ſit vita functus. & iſta eſt concluſio
dclxxx. ſupra præcedens. Saluo, quòd addit de caſu
concluſionis ſupra proxime præcedentis. Et hoc deduco ſic † quia ſententia lata abſque legitimo defen 1
ſore non præiudicat illis, ad quos legitima defenſio
dicitur pertinere. ff. ſi quis inge. eſſe di. l. j. & de collu. dete. l. cum non iuſto. Et hinc eſt, quòd vt ſenten
tia contra hæredem lata ſuper reciſione teſtamenti
præiudicet legatariis, oportet, quòd cauſa fuerit per
hæredem defenſata. vt ff. de inoff. teſta. l. Papinianus.
§. meminiſſe. & l. qui repudiantur. §. fina. ff. de euic. l.
ſi ideo. & C. de peri. & com. rei ven. l. j. Modo ſi ex iſta
citatione ſine alia vocatione ferretur ſententia, tem
pore ſententiæ cauſa non haberet aliquem defenſo
rem, ergo. &c. Secundo hoc idem probo, quia ſi dice
remus dictum peremptorium emiſſum ante mortem, &c. ſufficere, aut nos conſideremus eius effectum reſpectu defuncti, & hoc non per ea, quæ circa concluſionem dclxxx. allegaui. Aut reſpectu filij,
vel hæredis, & hoc nõ, quia aut cõſideraremus perſo
nam filij, † vel hæredis, vt repræſentatiuã ipſius mor 2
tui. Aut tanquã tertiam perſonã ratione ſui proprij
intereſſe vocandã ad cauſam. Sed primũ dici nõ poteſt, quia † obligatio perſonalis contracta ex delicto, 3
ſuper qua cõtra defunctũ iudicium fundabatur, nõ
poteſt facere talem tranſitũ: licet alias inſtãtia bene
transfundatur de perſona teſtatoris in perſonã hæredis. vt l. inter eos. ff. de fideiu. de perſona patris in fi
lium, & de perſona teſtatoris in hæredẽ. C. ex delic.
defunc. l. vna. C. ne filius pro pa. per to. & ſi filij puniantur, hoc eſt, ex delicto patris, vt legitur, & not.
C. ad l. Iul. maie. l. quiſquis. Si conſideretur, vt perſo
na tertia, &c. tũc dicta citatione nõ arctatur. Tũ, quia
nec mens. nec verba hoc patiũtur. Tum, quia ſi non
† tenet expreſſum principale, nec tacitũ acceſſoriũ. 4
l. fi. ſi pen. appel. mor. inter. C. Item hoc videtur eſſe
determinatum per l. in ſumma. §. fi. ff. de re iudic. vbi
videtur text. quòd † edictum peremptoriũ ſoluitur 5
morte, & circũducitur. Facit ff. de iud. l. poſt edictũ.
§. j. facit, quia omnes rationes concluſionis ſupra
proximè

proxime hic locum habent.ergo,&c.Redeo ad con-
cluſionem dclxxvij. nam domino noſtro papæ pri-
ma facie,argumentatiue tamen, vt dicebat,contra-
rium videbatur. Primo, quia iſta eſt regula, quòd
6 † crimina morte extinguuntur, quæ reperitur falle-
a re in hæretico vero [a], qui damnatur poſt mortem.
xxiiij q.ij.§ his authoribus.C. ſi reus, vel accuſator
mor.fu.per ro.xxiij.diſtinctio.quorundam.xxij.q.iij.
admonere.Sed in ficto hæretico, ſeu præſumpto nõ
reperitur prædicta regula fallere,ergo, quo ad fictũ
hæreticum, vel præſumptum regulæ erit ſtandum.
arg.ff.de regu.iuris.l.j.& eorum quæ notat Dy. eod.
titu.lib.vj.in Rubrica.Si enim reperiretur hoc cau-
rum,hoc maxime videretur per c.ſi quis epiſcopus.
de hæretic.vel per c.filij.eod. titu. lib.vj. Sed hoc eſt
falſum,vt videtur. Primo, quia c.ſi quis epiſcopus.
non loquitur de hæretico vero vel præſumpto, ſed
de fautore, imò & de epiſcopo inſtituere extraneos
non fautores,nec loquitur de accuſatione, vel da-
mnatione,ſed de anathemate, ergo. Item quia in c.
filij.loquitur de vero hæretico,ſecundum eum; Se-
7 cundò confirmatur ſic,† quia in pœnalibus,& exor-
bitantibus non fit extenſio.de elec. ſtatutum. lib.vj.
de re.non ſolum, & in c. conſtitutionem. lib.vj. ſed
iſte caſus eſt huiuſmodi,ergo. Tertio hoc confirma
tur,quia ita reperio in crimine læſæ maieſtatis,quia
licet lex in illo crimine generaliter dixiſſet, de illo
poſſe fieri accuſationem poſt mortem.de accuſ. l.ex
iudiciorum. tamen poſtea iuriſconſultus declarat,
id locum nõ habere in caſu extenſo, videlicet vltra
duo capita prima illius l.eod.titu.l.fin.Quarto vide-
tur hoc idem poſſe probari per c.accuſatus.§.porro.
8 de hære.lib.vj.cum ibi no.Io.mon. vbi propter † ſu-
ſpicionem, vel fautoriam hæreſis, non eſt quis poſt
mortem accuſandus. Quinto,quia verbum, velut,
poſitum in c.cum contumacia,ex proprio ſignifica-
tu deſignat ſimilitudinariam comparitionem, &
ſtandum eſt in dubio proprietati verborum. Sexto,
quia nõ dicit,hæreticus declaretur,ſed dicit, quòd
pœna hæretici damnetur. ergo ſupponit, quòd non
ſit verus hæreticus. Septimo,quia ſi talis contumax
ſtatim poſt annum non condemnatur, ipſe poſt an-
num ſemper poſſet venire, & purgare ſuam contu-
maciam,& condemnationem euitare, vt not. Ioan.
Andr.& Hoſtien. de hære.excommunicamus. §. qui
autem.ſuper ver,damnetur, Sed ſi eſſet verus hære-
ticus,ipſe abſque adiuratione hæreſis ex tali purga-
tione ſententiam non euitaret, vt extra. de hære.c.
quia ad abolendam. §.j. & eod.titu. c.accuſatus. Et
quicquid ſit, ſaltem propter præſumptionem, ne-
dum magnam,quæ citationem induxerit,aut vehe-
mentem,quę ex contumacia orta fuit.ſed vehemen
tiſſimam ,ſeu violentam, quæ ex pertinacia annali
cum aliis præmiſſis inſurgit, purgatione opus fo-
ret,argumen.de præſum.literas.de purga. cano. in-
ter ſolicitudines.Octauo ſecundum dominum ſan-
cti Euſtachij, quia ſi viueret corpore, poſſet etiam
legitimas ſuas defenſiones allegare,ac pręſumptio-
nibus præſumptiones tollere, iuxta no.Inno. de eo
9 qui fur.ordi.ſuſce.c.innotuit.in fi. Mors enim † hanc
facultatem ſibi aufert, ergo & effectum condemna-
tionis,qui ferri non debet,niſi huiuſmodi defenſio-
nibus auditis.C.ſi per vim,vel alio modo.l.fi. Item
poſſet contumaciam purgare,vt præmittitur, quod
mors excludit.Nono ſecundum eum, quia illa ſuſpi
cio,vel præſumptio, vnde fit condemnatio, ſecun-
dum c.cum contumacia. non oritur ex aliquo erro-
re certo circa articulum fidei certum vere, vel præ-
ſumptiue. Poſſibile enim eſt, quòd ſuſpicio prima
dans actionẽ citationi, erat orta propter fautoriam
hæreticorum. quæ reuera non eſt hæreſis, nec con-
cernit,quantum in ſe eſt,plus vnum articulũ,quàm
alium.Item poteſt oriri ex contemptu clauium,vt c.
grauem. qui contemptus poteſt eſſe in illo qui non
credit articulum, In † vnam ſanctam eccleſiam. ſi- 10
cut & contemptus cuiuſlibet præcepti eccleſię.Mo-
do talis confuſio propter eius incertitudinem, ec-
cleſiæ non eſt ita ſcandaloſa, nec ita exaggeranda,
nec ita periculoſa. Decimo ſecundum eum,quia ſe-
cundum conſuetudines Franciæ corpus † mortui, 11
qui poſt mortem damnatur,vt hæreticus, relinqui-
tur brachio ſeculari,& per brachium ſeculare com-
buritur: modo ſi viuus damnaretur ſtatim poſſet re
dire ad fidem,& confiteri errorem contumaciæ, &
talem pœnam euitare, vt c.ad abolendam. §.j.alleg.
quod remedium mors excludit:ergo iniquum eſſet,
quòd damnaretur. Dicebat tamen, quòd talis non
teneretur confiteri ſe in fide erraſſe, quia de hoc non
conſtat vere,ſed ſufficiat, quòd confiteatur contu-
maciam ſuam,& quòd offerat obedire mandatis iu-
dicis ſui.Plus dicebat ſoluendo ad c. inter ſolicitudi-
nes.de pur.c.quòd ibi proceſſum fuerat contra pre-
ſentem in ſuis defenſionibus exauditum. & ideo ibi
ad purgationem compellebatur. Hic vero nullus
proceſſus factus fuit contra hunc,niſi citatio prima
inducens contumaciam, & citatio ſecunda ad ſen-
tentiam audiendam.Grauius enim,vt dicit † proce- 12
dendum eſt contra præſentem, & auditum, quàm
contra abſentem inauditum. Vndecimo idem proba
bat ſic,quia iudicandus ex pręſumptionibus mitius
indicatur.no.gl.c.inter ſolicitudines.& Inno.de pre-
ſump.quia veriſimile probatur per Inno.in c.afferte.
& facit C.de epiſc.& cle.l.ſi quis non dicam rapere.
cum ibi not.per Cyn. & C. ad l.Cornel. de ſicca.l.ſi
quis enim telo.etiam cum ibi no.per Cy. Idem dom.
Greg.in contrarium allegabat:primo,quia Archid.
idem videtur notaſſe in c.cum contumacia.exponẽ-
do verbum:velut.Reſpondet do. Greg. quòd ſolus
eſt, & loquitur contra rationem, & proprietatem
verbi.Secundo de hoc videtur eſſe text.in c.accuſa-
tus.j.reſponſo.vbi crimen relapſus ex ſola præſum-
ptione iudicatur. Tertio inducit l.in princi.ff.de bo.
eorum, qui mortem ſibi conſci. vbi † accuſatus de 13
crimine ſe interficiens,habetur pro confeſſo de illo
crimine,& poſt mortem eodem modo ex illo crimi-
ne proceditur,ſicut ſi in vita fuiſſet directe,& plene
probatum. Quarto inducit iura, quæ dicunt,quòd
ex præſumptione † æquæ bene, & eodem modo,& 14
ad eandem pœnam quis damnatur, ſicut ſi eſſet di-
recte probatum crimen contra eum,vt C.ad l.Iul.de
adulter. ſi quis adulterium.Quinto inducit l.Mani-
chæos.§.pen. de hære. C. vbi ex præſumptione quis
damnatur,vt hæreticus. Sexto inducit auth.Gaza-
ros.in fi.C.de hære.confirmatam in c.inquiſitionis.
eo.tit.in vj.Vbi patet, quòd talis præſumptus hære-
ticus non eſt damnandus, Imò iam damnatus, ita
quòd hic non agitur de ſententia proferenda con-
demnatoria, ſed ſufficit declaratoria, id eſt quòd
exponatur:

exponatur:damnetur id eſt declaretur eſſe damna-
tus.Quid dicendum? domi.Greg.licet hoc dubium
magnum reputaret, ſed ſe non declarauit. Sed do-
mini Mediolañ. Pictaui. Viuarieñ. & ſancti Angeli
cardinalis. Nicol.de Cremon. auditor. Martinus de
Salua referendarius. Iaco.de Sena.& Iaco.de Ianua
aduocati, & ego Ægid.eorum minimus fuimus in
opinione ſecunda,cum mea concluſione ante dicta:
licet dominus meus dominus ſancti Euſtachij eſſet
contra per motiua prædicta. Motiua huius partis
noſtræ vide ſuprà circa dictam concluſionem, &
hic ſuprà proxime tacta ſunt. Tamen vltra ea, vel
magis clare poteſt iſta pars ſecundum dictos domi-
nos ſic deduci. Primo, quia ca.contumacia.ponit re-
gulam, quòd velut hæreticus talis damnetur, ergo
per omnia velut hæreticus condẽnabitur, niſi quan-
tum reperitur de iure contrarium cautum eſſe.patet
15 conſequentia: quia † propoſitio artis, licet indefi-
nita, valet vniuerſalem, vt not.gloſ.vt circa.de elect.
lib.vj. & Dyn.in rubri.de regu.iur.lib.vj. ſed hæreti-
cus damnatur poſt mortem,ergo iſte.Secundo,quia
aut eſt cenſendus verus hæreticus,& habeo propo-
ſitum,aut non,& tunc non debet ſibi imponi pœna
16 hæretici, quia † pœna de neceſsitate delictum præ-
ſupponit, & ſibi debet coadæquari.C.de pœ.l.ſan-
cimus. Tertio, quia aut præſumitur de ſolo delicto
contumaciæ per ſe conſiderato, aut præſumitur ex
crimine hæreſis. Sed primum dici non poteſt: tum
17 quia nulla † contumacia poteſt eſſe tantum delictũ,
b ſicut hæreſis, [b] & per conſequens nulla contuma-
cia requirit tantam pœnam. conſequentia patet,
quia dictum eſt,quòd pœnæ debent commenſurari
delicto. tum quia pœna contumaciæ per non com-
paritionem non purgaretur,vt probatur C.de indi.
l.ſancimus.& ff.ſi quis iudi.non ob.l.vna.in princip.
cuius contrarium patet per deductionem ſeptimæ
rationis alterius partis ſuprà factã.Quarto hoc pro-
batur, quia iudex nũquàm debet procedere ad ſen-
tentiam,quouſque ſibi clare ex actis conſtet de veri-
tate illius, ſuper quo vult ſententiam ferre,vt ff.de
offic.iudic.l.illicitas.§.veritas.& de teſti.c.ſignifica-
runt,cum ſi. Sed ſuper crimine hæreſis,& eius pœ-
na poteſt ex tali præſumptione ferri ſententia.ergo
18 talis † præſumptio non purgata, nec excuſata facit
perclare conſtare de hæreſis crimine. Quinto quòd
probatio præſumptionis violentæ eſt ſufficiens pro-
batio, etiam in materia criminali, vt l.dolum.C.de
dolo.& d.l.qui alternum.ergo cenſetur clara proba-
tio.patet conſequentia per l.fi. C.de probat. Sexto.
19 quia † præſumptio hæreſis non notat certam ſpe-
ciem,vel qualitatem hæreſis, nec in ipſa hæreſi ali-
quid mutat, quo ad ſpeciem,vel etiam quo ad qua-
litatem,ſed ſolum ſignat factum,quo plene & dire-
cte probat l.per quod ipſam hæreſim præſumit, ſeu
habet pro plene probata,& adeo quòd mandat pro-
nũtiari ſuper ea.tanquàm ſuper plene probata:ergo
dicta hæreſis ſic probata cenſetur vera hæreſis, &
habetur pro vera,& vere probata.Patet conſequen-
20 tia:tum quia † mutatio facti,ſeu qualitatis intrinſe-
cæ,ſeu extrinſecæ, rem, de qua agitur, non immu-
tat.licet enim id pluribus viis,vel modis fieri valeat,
non tamen refert, quo modo fiat, dummodo fiat.
Quid enim refert de eo,quod probandum eſt,quo-
modo probetur,ſiue probetur per teſtes,ſiue per in-
ſtrumẽta,ſiue iudicia,aut præſumptiones. Certe ni-
hil.Poſt quàm enim iſta ad eundẽ effectum tendunt,
cenſentur æquipollentia ita,quòd inter ea nihil re-
fert, de proba.licet.ff.ſi cer.pet.l.certum. Septimo,
quia aut huiuſmodi hæreſis,quam præſumptam ap-
pellas,eſt vera hæreſis, & habeo propoſitũ,aut non
eſt vera hæreſis, & ſi ſic, ergo non eſt hæreſis, quia
† ens, & verum conuertuntur.v.methaphiſicæ:aliàs 21
eſſet dicere, quòd diuerſitas in modo probandi di-
uerſificaret rem probandam contra illud, quod di-
ctum eſt in ratione proxime præcedenti.Et ſi non eſt
hæreſis,ergo non eſt præſumpta hæreſis:licet poſsit
eſſe præſumptio, quòd ſit hæreſis, quæ hæreſis non
eſt.Octauo,quia † probatio conueniens naturæ ma- 22
teriæ eſt ſufficiẽs,vbi videlicet alterius naturæ pro-
batio probari non poteſt, licet in alia materia non
eſſet ſufficiens,vt ff.de proba.l.ſi arbiter.& no.Inn.
de verb.ſigni.c.veniens.& c.quid per nouale. Modo
in iſta materia non poteſt haberi probatio, niſi per
præſumptiones,quia id quod probandum eſt in ani-
mo hominis conſiſtit:videlicet male de fide ſentire.
Vnde poſſet eſſe, quòd ore confitens ſe eſſe hæreti-
cum, non eſſet hæreticus.not.xj.q.iij.non ſolum.&
eſt glo.ij.Et quantomagis eſſet hoc poſsibile de illo,
quem teſtes dicerent hæreticum eſſe. Modo quæ in
animo conſiſtunt,directe non probãtur,ſed per præ-
ſumptiones, quæ ex exterioribus actibus colligun-
tur.not.Inno.de teſtib.cauſamq;.& Cy.C.de dolo.l.
dolum.alle.& ibi probatur. ergo † probatio ex præ- 32
ſumptione procedens eſt hic bona, & ſufficiens,&
recepta à iure.Sed caue,ne ſis ita ſimplex,quòd cre-
das præſumptionem probare, vel probari, quia illa
iuris eſt, [c] & per conſequens non probat, nec pro- c
batur, ſed ſemper certa eſt.ff.de iur.& fact.igno.l.ij.
Sed bene dicas,quòd clare,& directe probatur ali-
quod factũ,ex quo clare,& directe probato ius præ-
ſumit aliud factum faciens ad propoſitum, de quo
agitur, quod quidẽ factum aliud non probabile eſt
directe occaſione dictæ præſumptionis, dictam &
directam probationẽ ad factum iſtud indirecte tra-
hentis, per dictam directam probationẽ dicitur in-
directè probari,prout totum colligitur ex no.Inno.
in d.c.cum cauſam.de teſti.& Cyn.in l.ſiue poſside-
tis.C.de proba.vbi plene tractat materiam præſum-
ptionum.Si ergo alia probatio hic nõ poſsibilis,niſi
indirectè,quæ mediãte iuris præſumptione ex quo-
dam intrinſeco facto inſurgit, quid ad rumbum de
diuerſitate factorum,ſiue an ex iſto,vel ex illo facto
inſurgat hæc præſumptio,ego non video vere.Nono
hoc idem probo,quia vt no.Cy.in d.l.ſiue poſsideris.
& ita dicũt breuiter omnes gloſſatores,& ſummiſtæ.
iſta eſt † differentia inter fictionem, & præſumptio- 24
nem, quia fictio proprie ſumpto vocabulo ſemper
eſt contra veritatem,licet non cõtra poſsibilitatem
iuris, vel naturæ. Patet primo C.de rei vxo.actio.l.
vna.in princ.C.de ſent.pa.l.fi.inſtit,quib.mo.ius pat.
pot.§.ab hoſtibus. Patet ſecundum ff. ex qui.cauſis
ma.l.denique.& ff.de capti.& poſtli.reuer.l.in bello.
§.factæ.& nota.ff.de lib.& poſthu.l.Gallus.§.ſi eius.
ad fi.Sed præſumptio ſemper licet in caſu dubio,eſt
aſſumptio alterius partis veræ, & veritati aſsiſtit,&
ita procedit ff.de ſta.ho.l.ingenuũ.ff.de re iud.cum ſi.
ergo ſi ſic ius præſumit, & vult ſtare præſumptioni.
Decimo,quia præſertim in materia,quæ non poteſt

directam probationem habere, id quod probatur
per præſumptionem, verum eſſe cenſetur, & repli-
catur. caſus eſt ff. de his, qui ſunt ſui. vel alien. iuris.
l. filium. C. de nup. l. ſi vicinus. ff. de proba. l. j. iuncta
l. Lucius. ff. de condit. & demonſtr. Vndecimo poteſt
induci, quòd ſi ſola præſumptio ſufficit ad damnan-
dum vnum ad pœnas grauiſſimas, ergo fortius idem
in mortuo. quia ibi non agitur de pœna temporali,
& amiſſione bonorum. Inducebat dominus Nicol.
illud ſpeciale, quod de probatione liberorum not.
Archi. in c. ſane profertur. xxiiij. q. ij. quia ibi not. eſſe
ſpeciale, ſcilicet quòd in hoc crimine probent dicti
liberi, quia non idem contra vſurarium, & tamen lo-
quitur ibi de accuſato poſt mortem. & ibi etiam po-
nitur caſus c. ſi quis epiſcopus. alle. Nunc videamus
qualiter contraria diſſoluentur, ſeu potius taliter
qualiter. & ſaluo omni meliori iudicio euadentis. Et
primo ad primum, & dico quòd imò fallentia locum
habet in caſu iſto, quia debemus talem reputare ve-
rum hæreticũ per prædicta, & maxime, quia de hoc
eſt caſus in c. ſane profertur. alleg. Et ſi vis, poteſt ad
diſſolutionem vti contrario argumento per argu-
mentum primum huius partis ſupra proxime factũ,
& tamen dicitur, quòd ca. ſi quis epiſcopus. non lo-
quitur de hæretico vero, vel præſumpto. Dico quod
ſi contra talem poteſt procedi poſt mortem, fortius
contra præſumptum hæreticum, quia propter ma-
ioritatem criminis hoc in crimine hæreſis, ſicut in
duobus principalibus capitibus læſæ maieſtatis eſt
ſtatutum. Item dico, quòd illa eſt vna ſpecialis fan-
toria, videlicet inſtituere hæredem illum, quem ſcit
inſtituens eſſe hæreticum, quæ ita magna eſt, quòd
ius ibi præſumit hæreticam prauitatem, quia talis in-
ter præſumptos hæreticos nominatur. in c. ſane pro-
fertur. allega. ſicut ille, qui recipit conſolationem ab
hæretico in morte per manus impoſitionem. per hoc
præſumitur eſſe de credentibus, de quibus de hæ-
reti. c. excommunicamus. ij. §. fin. & c. filij. alleg. Nec
obſt. quòd ibi loquatur, &c. etiam de epiſcopo inſti-
tuente extraneos non hæreticos, quia iſta lectura eſt
expreſſe contra glo. & contra Ioan. And. in nouella,
& ab omnibus legentibus reprobatur. Nec poteſt
ſuſtineri de iure, pro eo, quia tales non ſunt excom-
municati de iure, quod reperiam: licet ſecus de fau-
toribus hæreticorum, vt capit. excommunicamus.
§. credentes. de hæreti. Non enim reperio, quòd epi-
ſcopus inſtituens alium, quàm eccleſiam ſit excom-
municatus, & tamen poſt mortem ab homine ex-
municari nõ poteſt, nec c. à nobis in magno. de ſent.
excom. Nec obſt. quod ibi non loquitur de condem-
natione hæretici, ſed de excõmunicatione. ſeu ana-
themate, quia re vera illud anathema quod dicitur
de hæreticis poſt mortem, non eſt aliud, quàm con-
demnatio hæretici mortui, quæ fit poſt mortem. pa-
tet, quia loco condemnationis tam in veris, quàm
in præſumptis hæreticis canones antiqui vtuntur
hoc ver. condẽnatione permixto, & accipiunt vnum
pro alio, vt patet diſcurſu illius cap. ſane profertur.
Præterea, quia alias fruſtra emanaſſet per modum
caſus ſpecialis ille text. & fruſtra inter alios caſus ſi-
miles fuiſſet annumeratus in c. ſane profertur, quia
25 excommunicatio † etiam mortui in omni caſu etiam
poſt mortem fieri poteſt ad effectum exhumandi
corpus de terra benedicta. per cap. à nobis. Nec mi-
rum, quia de re mortua bene cognoſcitur, & iudi-
catur per modum declarationis ad effectus. qui poſ-
ſunt concernere viuos: vt ff. de rei vendic. l. vtique.
cum ſimi. Ad id, quod dicitur de cap. filij. quod lo-
quitur de vero hæretico. certe fateor. Sed dico, quòd
non conſtat directe de vera hæreſi recipientis con-
ſolationem per manus impoſitionem ab hæretico in
morte, ſed ſolũ præſumptiue, quia poſſet eſſe, quòd
alia intentione dictam conſolationem. & manus im-
poſitionem reciperet, quàm animo credendi erro-
ribus, licet præſumat ius talem id feciſſe animo cre-
dendi, ſicut præſumit ius contra talem cõtumacem
annalem, & pertinacẽ in tanta pertinacia ideo per-
ſtitiſſe, quia male ſentit de fide. Et ita eſt ibi caſus
pro nobis. Ad ſecundum dico, quòd hic non fit ex-
tenſio aliqua, imò procedit ex verbis, & mente, vt
dixi, quia talis, vt dixi, verus hæreticus eſt cẽſendus.
Ad tertium ego dico, quòd hic non fit aliqua exten-
ſio mundi, quia caſus iſte cadit ſub mente, & pro-
prietate verborum. Non enim eſt extendere propo-
ſitionem artis etiam indefinite loquentem, ſi pro
omnibus eius ſuppoſitis recipiatur, imò eſt eius
mens, & verborum proprietas, quòd ita fiat, vt not.
glo. de elect. vt circa. & Dyn. de re iudi. lib. vj. maxime
etiam, quia in verbis deficiẽtibus caſus incluſus ſub
mente etiam venit ſub conſtitutione pœnali, etiam
pœnam infligente ipſo iure nec cenſetur eſſe exten-
ſio. vt ecce capitulum Carpieñ. priuat ipſo iure ele-
ctum appellantem, vel contra quem appellatur, ſi
certo tempore non veniat, & proſequatur, &c. Nec
loquitur in prouiſo, vel poſtulato. & tamen lex dicit
hunc caſum includi ex mente abſque extenſione.
de elect. ſi poſtquã. in fin. & ibi not. ſuper ver. men-
te. in fin. facit lex C. de adul. l. ſi poſtulauerit. §. ratio.
de edendo. l. quidam. §. nummularios. & quod not. de
temp. ordi. ca. j. in glo. quid etiam. lib. vj. & idem not.
Archi. de pœ. diſt. j. c. pone. Facit ad hoc c. licet can. de
elect. lib. vj. coniuncta cle. vna. de offic. vica. & quod
ibi no. in glo. fi. & quod no. Ioan. And. de elect. lib. vj.
ca. fin. ſuper glo. ij. in nouella. & quod notat Accurſi.
ff. de re iudi. l. quæ propter: & in auth. vt hi qui ſe ob.
ha. prohib. res minoris. §. j. in gl. nunquid. Dico enim,
quòd omnes hæreſes mundi tendunt ad idem, vide-
licet contra fidem [d] quæ vna eſt, vt in extrauaganti. d
vnam ſanctam. & contra Deum vnum, qui vnus eſt.
& ideo, qui peccat † in hæreſi ſuper vno articulo fi- 26
dei, cenſetur peccare in omnibus, ideo omnes abiu-
rat. de hære. c. accuſatus. gl. j. lib. vj. & ita ſunt omnes
eiuſdẽ rationis. Sed in crimine læſæ maieſtatis ſunt
plura capitula diuerſarum rationum, & generum.
ſiue ſpecierum, & quæ committuntur in diuerſos.
Nam eſt vnum capitulum quod committitur in per-
ſonam principis. Aliud, quod cõmittitur in rempubl.
Alia quæ veniunt per modum extenſionis, & non
cõmittuntur directe in principem, nec in rempubli.
& iſta ſunt alterius ſpeciei, & rationis, quàm duo
prima. Ideo non mirum, ſi conſtitutio mere pœnalis
loquens in duobus capitulis primis, ad alia ſe non
extendat, vel ſi conſtitutio generaliter loquens ad
illa duo capitula reſtringatur. Et ita loquitur l. fin.
ff. ad leg. Iuliam maieſtatis. Ad quartum dico, quod
§. porro, non loquitur de hæretico vero, vel præſum-
pto, ſed in fautore, idem dico, quod de dicto Io. Mo.
ibi poſito. Modo fateor, quòd non debet pœnalis
conſtit

conſtitutio loquens in hæretico extendi ad alium ca-
ſum alterius rationis, & ſpeciei, videlicet ad caſum
fautoriæ, ſicut dixi de caſu l.fin.ad legem Iul.maie-
ſtat.ff.Sed dices quòd ca.ſi quis epiſcopus.& ca.filij.
loquuntur in alijs duabus ſpeciebus fautoriæ. Sed
dico tibi, quòd verum dicis. Dico tamen, quòd ali-
quæ ſunt fautoriæ ita magnæ, & mali generis, quod
ius ex eis, & vltra id, quod ſonant, præſumunt ve-
ram hæreſim, vt ſi epiſcopus hæretico intantum fa-
ueat, quòd ipſum relicta eccleſia ſua hæredem inſti-
tuat in ſua vltima voluntate: vel ſi infirmus ad mor-
tem tantam cum hæretico familiaritatem, & confi-
denuam habeat, quòd in morte ab eo recipiat conſo-
lationem per manus impoſitionẽ, præſumitur, quòd
nedum fauere vel familiaritatem habere voluerit, ſed
quòd ideo intantum fauerit, vel conſolationem ab
eo ſic receperit, quia credidit erroribus eius. vt in
cap.ſi quis epiſcopus.& cap.filij.allega. Sed aliæ ſunt
fautoriæ non adeo infectæ, & malæ, quòd ius reci-
piat tantam præſumptionem ex eis, quòd indicet ta-
les eſſe hæreticos, licet male de eis ſuſpicatur. Et de
iſtis loquitur §.porro.cum ibi not.per Ioan. Mo. Ad
quintum dico, quòd ſignificata horum verborum,
27 † quaſi, velut, veluti, tanquam, recipiuntur ſecun-
dum naturam materiæ, in qua ponũtur, iuxta quam
ſermones ſunt ante omnia ſecundum philoſophum
inquirendi.ff.loca.l.ſi vno anno. Vnde ſi natura ma-
teriæ habet quòd recipiatur comparatione, vel ſimi-
litude, tunc recipiendum eſt. vt ff.de vſufruct.earum
rerum, quæ vſu conſu.l.ij.ff.ſoluto matrimonio.l.ſi
cum dotem.§.ſi mulier.extra, de iudic.nouit.ibi.tan-
quam ethnicus, & publice peccans.de exceſſ.prela.
cum graue, ibi: tanquam membrum putridum. Si
verò natura materiæ habet, quòd exemplum, vel
deſignet veritatem, quaſi in modum cauſæ, quia ab
effectu multum bene arguitur ad ſuam cauſam. ar-
gumen xxij.quæſtio.ij.quod ait.xxiiij.quæſtio.v.ca.j.
& probant rationes omnes, & iura ſupra alleg. Nec
reperio dictam expoſitionem Archidia.ab aliquo re-
probari. Ad ſextum dico, quòd dicendo conſequens,
videtur ſatis neceſſarium includere antecedens. vt
ff.de procura.l.ad rem. & l.ad legatum.ff de ſerui.
ruſti.prædi.l.iij.§.ſi iter.ff.de acquir. hæredi. l.illud.
C.ne.ſeruis hære. inſtit.l.pe. Modo in ſententia fe-
renda ſuper crimine duo ſunt regulariter. Primum
eſt delicti declaratio quod præcedit per modũ cau-
ſæ. Secundum eſt pœnæ impoſitio, quæ dicitur voce
condemnatio, quod ſequitur ad primum, ſicut ſe-
quitur effectus ad ſuam cauſam, ſicut dicimus in
perſonalibus, quòd ſententia debet declarare obli-
gationem, & inducere condemnationem, licèt to-
tum poſſet ſimul fieri, & in realibus debet primo
declarari dominium, & poſtea cõdemnare ad reſti-
28 tutionem. Nec mirum. quia omnia † iudicia tendunt
ad declarationem regulariter, quia iudex non de-
bet dare nouũ ius partibus, ſed declarare iam com-
petens. vt ff.de rei ven.l.ſed ex diuerſo.ff.ſi ſer.ven.
l.ſicuti.§.ſed ſi quæratur. Ergo dicendo, quòd con-
demnetur vt hæreticus, videtur dare poteſtatem
eum hæreticum declarandi. Vel aliter dicendo, quòd
ſententia debet eſſe ſimpliciter declaratoria, per
auth. Gazaros in fin. Et quòd exponetur verbum,
condemnetur, id eſt, declaretur condemnatus pro-
pter naturam materiæ. Ad ſeptimum eaue, quia di-
ctum, de quo hic arguitur, non eſt vſquequaque ve-
rum. Si enim intelligis de purgatione iſtum operan-
te defectum, quòd non declaretur poſt dictam pur-
gationem eſſe hæreticum, dico, quòd bene dicis,
quia nunquam fuit ita hæreticus malus, quin ſi di-
gne pœniteret, ſubito deſineret eſſe hæreticus. vt
xxiiij.quæſtio.j.hæc eſt fides. Vbi de hoc eſt in quæ-
ſtione vltima.dicit apoſtolus. & ca.qui in eccleſia.ij.
Idem puto, quo ad pœnæ corporalis mutationẽ, &c.
quia etiam ſtatim poſt pœnitentiam ſententia hæc
induceret. vt cap.ad abolendam.§.j.allega. Si vero
tu vis tollere pœnæ mutandæ impoſitionem; puta
pœnam carceris, & declarationem, ſcilicet præte-
ritæ hæreſis reſpectu effectus dictæ pœnæ mutatæ,
tunc autẽ in purgatione huiuſmodi excuſatur con-
tumacia, & pertinacia nude, & probabiliter, vt pote,
quia erat infirmus. vel furioſus, vel captiuus, vel ta-
liter abſens, quòd non cognouit edictum citato-
rium, licet falsò diceretur ad eum peruenisse. Et tũc
dico, quòd bene euitatur totum, ſcilicet ſententiã,
& quæuis impoſitio pœnæ. Et ſic procedit dictum
viij.poſitum. in capitu. excommunicamus.§.j.ſuper
verſic.damnetur. in nouel. Ratio, quia ante † ſen- 29
tentiam reus ſemper poteſt allegare ſuas defenſio-
nes. Et ſi illas allegauerit, & probauerit condemna-
tionem euitabit. vt probat cap.filij.allega. Aut ipſe
in nullo excuſat contumaciam ſuam, ſed forte eam
confitetur: dicit tamen, quòd non animo male opi-
nandi de fide hoc fecit, & offert ſe ſtare ſuper hoc
mandato iudicis, & eccleſiæ. Et tunc dico, quod ni-
hilominus non euitat iſtam ſententiam, videlicet,
quin declaretur eſſe hæreticus, & quòd etiam non
euitet pœnæ mutatæ impoſitionem. videlicet pœ-
nam carceris de rigore iuris. Et hanc opin. quicquid
dicatur tenent Hoſtien, & Ioan. Andr. in cap. excom-
municamus.§.j.allc.reprobãdo, quo ad hoc dictum
viij.per auth. Gazaros, allega. niſi quantum de rigo-
re iuris. Ratio quia cum violenta præſumptio, ſu-
per qua fundatur capit. cum contumacia. reſpiciat
tempus præteriti anni, & purgatio concernat tem-
pus præſens, non poteſt eſſe ſufficiens ad eludendam
dictam aliam præſumptionem violentam, cum non
percutiat ad tempus ſuum. Et quia valde eſt poſſi-
bile, quòd tunc fuerit hæreticus, & non modo. Nam
quando † moræ occaſione ſtatus negotij eſt muta- 30
tus, non eſt locus purgationi. vt probatur ff.de act. &
obli.l.traiectitiæ.§.deinde.& per l.quas vincit.alleg.
ſi bene inſpiciantur. & hoc probatur, videlicet. ff.de
ope.le.l.mancipiorum.& de præbend.ſi tibi abſenti.
Modo ita eſt hic, quia propter moram orta eſt præ-
ſumptio veræ hæreſis, imò forte ſi neget veram hæ-
reſim, eſt in periculo, quòd non reputetur vere pœ-
nitens, poſtquam per dictam præſumptionem iuris
probatur hæreſis temporis præteriti contra eum.
& videtur text.in cap.ad abolendam.§.j.in fin. Item
miror, quòd ſaltem negetur hoc caſu purgationi lo-
cus eſſe, quia videtur mihi eſſe contra principia iu-
ris. Nam negari non poteſt, quòd ſola præſumptio
vehemens, licet non violenta, nec ſufficiẽs ad con-
demnationem inducit effectum purgationis, etiam
in crimine hæreſis, vt probatur ad literam de præ-
ſump.c.literas. & facit c.inter ſolicitudines.alleg.de
purga.cap. Pro eo enim, quòd talis præſumptio non
eſt violenta, nec per conſequens ſufficiens ad con-

demnationem inducendum, requiritur purgatio,
e c tanquam remedium ſubſidiarium, quo remedio
31 opus non eſt, cum eſt præſumptio violenta, † quia
illa ſufficit ad condemnationem. vt de ſimo. cap. inſinuarum. cum ibi notatis. ſuper vltima glo. & tamen
negari non poteſt, quin ex ſola cõtumacia orta fuerit præſumptio vehemens, & ex pertinacia annali
violenta ſecundum omnes ſcribentes, ergo ſi negare
condẽnationem, ſaltem viribus oportet fateri purgationi locum fore. quia ſola negatio citati non poteſt tollere ſic ſubito præſumptiones ambas, ſicut
nec tollit in iuribus allegatis. ¶ Ad octauum dico,
32 quòd ſicut mors † præcludit plures modos defenſionis, ita tollit plures modos punitionis, vtpote
mortem ciuilem, & temporalem, ac pœnam carceris. Item licet poſt mortem damnetur mortui memoria. & bona publicentur in hoc caſu. & tamen in
hoc plus puniuntur illi de genere, & habentes ſuccedere adhuc viuentes, quàm ipſe mortuus, & modicum affligitur ipſe mortuus ſecundum veritatem.
Viui vero admittuntur ad defenſionem ſecundum
omnes. vt ff. de lib. cau. l. j. ij. & iij. & l. libertus. eo. titu.
& de appel. non tantum. & de bonis eorum. l. iij. §. fi.
& de iure fiſ. l. res quæ. ad leg. Iul. maie. l. fi. Sic ergo
video, quòd contra pupillum furioſum, & abſentem
cauſa reipublicæ fit proceſſus grauior, videlicet
miſsio in poſſeſsionem. Dico grauior reſpectu abſentis, quã hic reſpectu mortui. Præterea quid mihi
dices, nunquid in directa accuſatione contra atteſtationes, & probationes directas forſan falſas daretur viuo defenſio, & tamen illa poſt mortem excluditur, nec impedit excluſio poſt mortem accuſationem, ergo, &c. Ad nonum dico, quod ergo procedit
33 ex errore certo, videlicet † ex contemptu clauium,
quod inducit vehementem præſumptionem hæreticæ prauitatis. vt cap. grauem. de pœ. Præterea quia
non refert an contra vnum articulum ſpecialiter an
contra Deum, vel fidem in genere erretur: quia ſemper eſt idem defectus, quia fides tota eſt vna. Et qui
peccat in vno, omniũ eſt factus reus, vt prædixi per
cap. accuſatus. §. j. allega. Item quia hic non attenditur ſolum ratio ſcandali, imò magis attenditur ratio
periculi, ne vna mala ouis inficiat totum gregem.
xlv. diſtinct. ſed illud. xxiij. quæſtio iij. reſecandæ. de
tegu. ea quæ. in fin. primi reſponſi. Ad decimum dico, quòd in tali ſtatu, in quo quis moritur, cenſetur
ſemper reſiſtere voluiſſe, ſi vixiſſet, de cap. maiores.
de bap. C. de vſufruct. l. ambiguitatem. Et idcirco,
quia amplius non eſt locus remedio per pœnitentiam, ſecurius procedi poteſt ad terminos illius qui
nec pœnituit, nec pœnitere poteſt declarationem
& punitionem. Ad vndecimum dico, quod ſecundum veritatem illa Innocen. in cap. quia veriſimile.
& gloſ. Bern. in cap. inter ſolicitudinem. communiter
34 reprobatur: imò dicit ibi Hoſt. quòd deficiens † in
purgatione, & ideo condemnandus, verus hæreticus
eſt cenſendus, & vt talis, pœna ordinaria puniendus, niſi pœnituerit, &c. quia qualitercunque probetur hæreticus, hoc ſufficit ſecundum eum. Et ita
not. Hoſtien. ibidem, & cap. cum P. eo. tit. & cap. qualiter. ij. de accu. & Ioan. And. poſt eum. Item quia hoc
non concernit tempus, vel modum ad ſententiam
procedendi. Sed cõcernit, dum eſt ſententia ferenda
modum pœnam infligẽdi, ideo nil ad rumbum. Non
obſt. not. Cy. in l. ſi quis non dicam rapere. & l. ſi quis
cum telo. quia loquuntur in delicto non conſumpto
ſecundum omnes.

Redeo ad concluſionem dclxxvij. & dclxxxviij.
de vocatione illorum, quorum intereſt, &c. ¶ Circa
quod ſciendũ, quòd domini Pictauieñ. Mediolaneñ.
Viuarieñ. & ſancti Angeli cardinalis, & do. Martinus
de Salua, fuerunt in opinione, quòd tales de neceſſitate vocandi non eſſent, licet domini Mediolañ. &
Viuarieñ. Cardinales, & domi. Martinus de Salua
prædicti bene faterentur ſecurius eſſe, & expedientius ante factum ipſos vocare. Sed dominus noſter,
& dominus meus domi. Cardinalis ſancti Euſtachij,
& domini Robertus de Feracone, Nicolaus de Cremona, & domi. Franciſ. laudo, auditores, & domini
Iaco. de Sena & Ioan. de Ianua aduocati, & ego eorum minimus, fuimus in opinio. quod concluſiones
prædictæ dclxxvij. & dclxxxvij. eſſent veræ. Moti-
uum principale primæ partis fuit, quia † inſtantia 35
cauſæ criminalis non tranſit in hæredem, ſed potius
durat cum mortuo, quia damnatur mortuus. & memoria eius, & cõcernit mortuum principaliter, ergo
omnibus præiudicat. Nec poteſt dici edictum circunduci, quia illud habet locum, cum inſtantia tranſit in
hæredem, nec eſt ferenda ſentẽtia contra mortuum.
Allegabatur ca. vt hi, contra quos. vt lit. pend. li. o. vj.
¶ Motiuum alterius partis noſtræ fuit iſtud, quia aut
conſideramus intereſſe mortui, aut conſideramus
intereſſe viuorum. Si primò, adhuc, poſtquam caret
omni ſpeciali, & principali defenſore, edictũ † per- 36
emptorium proponendum eſt, vt ſciat iudex, an ſit
aliquis cognatus, affinis, vel alius, qui defendere velit, per l. hoc autem. §. j. ff. de bo. auth. iudi. poſ. l. cum
proponas. in vij. q. quia prædicta loquuntur in prædicto maiore, qui potuit citare ad domum, vt l iij. §.
ſed ad domum. ff. de damn. infect. vel qui poteſt dimittere procuratorem. l. necnon in princ. ff. ex quib.
cau. maio. Sed hic ſecus. facit l. benignus. ff. de lib.
cau. Si conſideremus intereſſe, & præiudicium illorum, qui viuunt, habent locũ argumenta facta circa
dictas concluſiones. Et hoc potiſsime, quia licet viuente principali videretur eos iſtud concernere per
modum ſequelæ. Modo iſtud eos concernit principaliter, & multo principalius quàm aliquos alios,
quia principales competitores ſunt in bonis, & eſt
eis apertum ius, & non ante. Nunc non habẽt alium
defenſorem cauſæ, & ante habebant, ita quòd ceſſantibus nunc rationibus, & cauſis, quarũ ceſſabat
prius vocandi neceſsitas, locus huiuſmodi vocationum eſſe debet per communia iura. Et per hoc motiuum tollitur motiuum contrarium Nec ob. c. vt hi,
contra quos. quia dicitur ibi vocandos non eſſe illos,
quorum intereſt, quia imo conſueuimus eos vocare,
& credo quòd de neceſsitate vocandi ſunt, quia idẽ
† puto iudicium de toto, quod de parte, poſtquam 37
non reperio rationẽ diuerſitatis inter totum & partem, vt de rei ven l. quæ de tota. & ff. de vſuris. l. qui
ſit. Modo ſi ab initio, reſpectu totius litis, cauſa beneficialis non reperiret defenſorem, tunc ageretur
contra certam perſonam, & vocandi eſſent omnes,
quorum intereſſet per edictum. vt c. fi. de elect. lib. vj.
ergo idem in parte proceſſus fiendus mortuo eo cuius principaliter intereſt, quia aliter ſententia non
ferretur iudicialiter, quia non ferretur cõtra partem
certam,

38 certam, vel incertam, ſed † potius extraiudicialiter. Et ita vim rei iudicatæ non haberet. Nec valet dicere, quòd pro eo, quòd non tranſit inſtantia directe in hæredem, ſit non circunductum edictum: quia imò eſt iſta potiſsima vna ratio, quare neceſſario circundatur, quia mortuum non poteſt arctare, nec conſtituere contumacem, nec per conſequens in eius perſonam aliquem operari effectum. Sed ſolum erat du-
39 bium propter hæredẽ, quia † repræſentat perſonam defuncti, in vitiia, & omnibus, vt ff. de diuerſis & temporalibus præſcriptionibus. l. cum hæres. Et ideo videbatur propter eum durare edictum. Modo lex illo caſu dicit non durare, ergo fortius nec in iſto durabit. Nec valet dicere, quòd quia mortuus tangitur principaliter, & dãnatur, præiudicet aliis, quia colorem haberet, ſi mortuus defenderetur, ſed eo indefenſo iniquiſsimũ eſſet, quòd ſententia lata contra indefenſum, vbi vel alteri nocere deberet, præſertim in crimine. ff. de requirendis reis. l. j. de pœnis. l. abſentem. & C. de accuſa. l. ſi accuſatoribus. & l. abſentem. & l. fi. & C. quomodo, & quãdo iudex. l. conſentaneum. l. ab eo. & l. ea quæ. & ff. ſi quis ingenuus eſſe dicatur. l. j. & de colluſione detegẽda. l. iij. & ff. de inoffi. teſta. l. qui repudiatur. §. fin. & l. Papinianus. §. meminiſſe. & ff. de euic. l. ſi ideo. & C. de periculo, & commodo rei venditæ. l. j. Pro parte noſtra allegabã id, quod probatur clare per l. proxime alleg. videlicet quòd ea quæ fiunt in cauſa, non nocent abſentibus, niſi cauſa legitime ſit defenſata, præſertim in criminibus per iura prædicta, quæ clare hoc probãt. Item allegabat dominus noſter, quòd ad hæredem pertinet agere pro iniuria facta famæ teſtatoris. vt l. j. §. quoties. ff. de iniuriis. Et quòd hæredum ſpecialiter hoc intereſſet, hoc allegabat. & hoc ſpecialiter l. res quæ. in princ. ff. de iure fiſ. & l. fi. ff. ad l. Iul. maieſtatis. facit etiam l. iij. in fi. ff. de bonis eorum, qui mortem ſibi conſciuerunt. Et dicebat, quòd aliter fruſtra emanaſſet c. filij. Dicebat do. Viuarieñ. quòd fruſtra,
40 & male vocarẽtur hæredes, cũ eos negemus, † quia dicimus illum eſſe hæreticum, & per conſequens illum hæredem habere non poſſe. Dixi, quòd imò lite pendente, & donec poteſt de contrario conſtare per legitimas defenſiones allegãdas, & probandas, non debemus hoc dicere. per no. gl. & Inno. de teſtib. c. ſignificarunt. de cauſ. poſſeſ. & propriet. ca. paſtoralis. Alioquin cauſa non cognita, & inaudita iudicaremus, cum adhuc ſub iudice lis eſt, cuius euentus adhuc dubius eſt. ff. de pecul. l. quod debetur. Dixit tamen d. Nic. hanc practicam expedire, videlicet quòd non vocentur ſpecialiter hi, vel illi, ſed generaliter illi, qui poſſunt, & debent de iure vocari, ſeu admitti, quod valde placuit domino noſtro.

a ¶ Hæretico vero. *Nota, quòd ad rationem hæretici veri duo concurrũt. Vnum eſt in ratione, hæreſis initium: alterum in voluntate, id eſt, hæreſis complemẽtum, vt quia pertinaciter a fide deuiat. & talis proprie dicitur hæreticus verus, & de illo dicit apoſtolus ad Titum iij. Hæreticum hominem poſt vnam, & ſecundam correptionem deuita. Adde, quòd hæreticus eſt non qui errat, ſed qui errorẽ ſuum pertinaciter defendit. Et nota, quòd ille non eſt hæreticus, qui licet dubitet de fide, & ſcrupulum habeat conſcientiæ, tamen habet firmitatem animi: nec perſeuerat in quadam pertinacia, ſed confirmat ſe cum fide eccleſiæ. vt notat abbas in cap. j. de hæreti.*

b ¶ Sicut hæreſis. *Adde, quòd nullum peccatum eſt hæreſi grauius. xxiiij. quæſtio. iij. quid in omnibus xxiiij. quæſt. iij. quid autem. xxiiij. quæſt. iij. primum.*

c ¶ Illa iuris eſt. *Nota, quòd præſumptio iuris, & de iure operatur plura, de quibus late per Fel. in c. quanto. in vlti. col. de præſumpt. & inter alios effectus quos operatur vnus eſt, videlicet vt condemnatus ex præſumptione iuris, & de iure non poſſet appellare. quia habetur pro confeſſo, & conuicto: & conuictus, & confeſſus non appellat. l. ij. C. quorum appella. non recip. vt per Hipp. de Mar. ſingu. cxvij. incip. præſumptio.*

d ¶ Contra fidem. *Nota, quòd hæreticus proprie eſt, qui falſam de fide opinionem inuenit, vel inuentam ſequitur. xxiiij. quæſt. j. hæc eſt fides. & quæſt. iij. hæreticus. Adde, quòd imò etiam qui circa fidem dubius eſt. extra. eo. cap. j. & intelligi debet dubius, qui determinate perſiſtit in dubietate. Secus de illo, qui de fide cum dolore cordis tentat. de quo ſupra.*

e ¶ Requiritur purgatio. *Nota, quòd purgatio canonica licita eſt, & diuerſimode exercetur ij. quæſt. v. per totum. & an deficiens in purgatione puniatur, vt conuictus, vide per Abba. in c. accedens. de accu. Adde, quòd quemadmodum deficiens in purgatione punitur vt conuictus, ita & contumax in purgatione aſſumenda. vt patet ex c. tua nos. de coha. cleri. & mulie.*

CONCLVSIO DCLXXXIX.

De accuſationibus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *In crimine læſæ maieſtatis ipſo iure bona non veniunt confiſcanda.*

IN crimine † læſæ maieſtatis [a] bona non confiſcan- 1
tur ipſo iure. vt l. quæſitũ. ff. qui & à qui. ma. li. non a
fi. & inſtit. de hæreditatibus, quæ ab inteſtato deferuntur. §. per contrarium. & ibi nòt. licet ſecus in crimine hæreſis. & aliis criminibus, de quibus in c. cum ſecundum. de hære. lib. vj. & ibi probatur, quod eſt notabile, ſecundum dominum noſtrum. Idem not. domi. Bar. ff. de iure fiſci. l. imperator. licet Dyn. contra, quem ibi reprobat Bar. licet etiam do. Ioan. And. in gloſ. cap. cum ſecundum. in fin. de hæretic. lib. vj. contrarium teneret, & male. Vide omnino de materia huius concluſionis ſupra.

a ¶ Læſæ maieſtatis. *Nota, quòd graui pœna puniuntur conuicti crimine læſæ maieſtatis. xv. quæſt. vj. ſane. Adde, quod nulli de ſe confeſſo creditur contra alium, niſi in crimine læſæ maieſtatis. xv. quæſt. iiij. nemini. & C. de accuſa. l. fin.*

CONCLVSIO DCXC.

De confeſsis. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Confeſsio facta iudicialiter, ſiue extraiudicialiter nocet confitenti.*
Fallit ſi confitens fuerit furioſus. numero 2.
Item ſi coactus confeſſus fuerit. nume. 3.
Item ſi per errorem confeſſus fuerit. nume. 4.
Item vbi veritas eſt contraria confeſsioni. nume. 5.
Item ſi verba confeſsionis proferuntur non animo confitendi. nume. 6.
Item ſi confeſsio fuerit extraiudicialis. nume. 7.
Item ſi confeſsio fuerit facta in abſentia partis. n. 8.
Itẽ vbi quis ſpe futuræ numerationis cõfitetur. n. 9.
Item vbi confeſsio eſt facta ſuper eo quod quis non poteſt diſponere. nume. 10.

COnfeſsio † emiſſa iudicialiter, vel extraiudicia- 1
liter [a] facta probat cum deliberatione in præ- a
iudicium confitentis. probant communia iura. C. de non numerata pec. l. generaliter. ff. depoſiti. l. Publia. ff. de confeſsis. l. j. C. eo. l. vna. extra. eo. c. cum ſuper. & c. ex parte. de exceſsi. prælato. quàm graue.

a ¶ Iudicialiter, vel extraiudicialiter. *Confeſsio iudicialis an præiudicet confitenti, vide Panor. in cap. ex parte. de confeſs. An autem confeſsio extraiudicialis præiudicet in abſentia partis, vide eundem Panor. in cap. ſi cautio. de fide inſtrumen.*

SEQVVNTVR fallentiæ.

2 Prima fallentia eſt.†¶ Si perſona, quæ confitetur, habeat aliquem defectum, qui impediat ipſum effectualiter cõfiteri, vt quia furioſus, vel mente captus, vt de ſucceſsionibus ab inteſtato.c j.vel pupillus nõ habens autoritatem tutoris, vt ff.de confeſsis.l.certum.§.in pupillo. In alio autem minore, vel oon valet, vel datur reſtitutio.vt d.l.certum.§.peoul. Super quo dic, vt oot.Cyo.C.de confeſsis.l.vna.circa principium.& io vltima quæſtio.de confeſsiooe adminiſtratoris qualiter noceat domino. dic vt oot.Inno.vt lite oon cooteſt.cap.j.& c.quòd quibuſdam.de fideiuſſoribus. & per Hentic. de confeſsis. ex parte.io tertia diſtinct.& per domi.Barto.ff.de confeſsis.l.certum.§.ſed an & ipſos. & per Iacob. & Pet.ff.ſi quis ios dicenti non obtempe.l.j.§. ſed ſi procurator.& ibi etiam pleoe per Barr.& forte infrà dicam.& Cyn. de confeſsis.l.voa.in xiiij.quæſt.

3 Secuoda fallentia.†¶ Si non ſponte, ſed coacte eſſet qois confeſſus. ff. de coofeſsis.l.j.§.diuus. niſi in confeſsione ceſſante metu, & violentia vltro perſeueraret, vt dicta l.j.§.ſi quis vltro. & notat Cyn.C.de quæſtio.l.fin.in v.quæſt.

4 Tertia fallentia.†¶ Vbi per errorẽ quis confiteretur.& non ſcienter. De quo dic, vt oo.Bar.de confeſsis.l.nõ fatetur.& per Cy.& Iac.Butri.C.de iuris, & facti ignorantia.l.error.& per Cy.C.de confeſsis. l.vna.in xiiij.q.& per canoniſtas.de confeſ.ca.vlti.& ibi per Henri.in vlti.diſt.& forte infrà dicam.

5 Quarta fallentia.†¶ Vbi veritas contraria, de qua conſtat, aut rei coofeſſatæ, ſeu eios cauſæ incertitudo, fauor, vel fraus, ſeu iuris, vel naturæ impoſsibilitas ipſi confeſsioni aduerſatur. De veritate contraria habes ff.de interrogatoriis actionibus.l.in confeſsionib.& l.is cuius.& ff.ad l. Aquil.l.inde Neratius. §.fio. Dixi de qua conſtet, quia confitenti incumbit onus probãdi.vt l.iode Neratius.§.fi.allegat.& hoc probato cõſtet de errore. Ideo locus eſt reuocationi. vt C.de confeſsis.l.vna. circa princ. lecturæ huius.j. De incertitudioe rei confeſſatæ eſt caſus.C.de confeſsis. l.certum. j.reſponſo. De incertitudioe caoſæ videlicet non expreſſatæ in confeſsione, eſt tex.ff.de probat.l.cum de indebito.§.fin. extra de fid.inſtru.ſi cautio quod habet locũ in perſonalibus. & ita procedit quod not. Spec.tit.de confeſsis.§.ounc dicendum.ver.ſi autem non fuit cauſa, &c.ſaloo quòd facit probationem ſemiplenam, etiam in perſonalibus, vt ibi not.Spec & Accur.C.de conuen.fi.debi.l.vlti. lib.x.Sed ſecus in realibus, & eſt text.ff.de confeſsis. l.certum.§.ſed & ſi fundũ. Ratio dioerſitatis eſt iſta, qnia io vna re non poſſum habere, niſi vnicum dominiũ, & ex vnica cauſa, vt l.vbi autẽ oon apparet. §.fi.ff.de verb.oblig. & inſtit.de act.§.ſic itaq; Sed in perſonalibus ad eandem rem poſſum habere plures obligationes, & ex pluribus cauſis.ff.de actio.empt. l.non eſt nouum.cuoi ſiou. Ideo non mirum, quòd in realibus non eſt, neq; eſſe poteſt aliqua incertitudo in re cõfeſſata, cum res, de cuius dominio agitur, eſt certa.argu.ff.de libe.& poſthu.l.nominatim.& de teſtib.c.licet ex quadam. Sed in perſonalibus eſt iocertitudo ſuper re cõfeſſata, videlicet ſuper debito, vel obligatione.arg.l.cum incertus.ff.de lega.j.ergo non mirum, ſi vna propter incertitudinẽ vitietur, & alia non, vt l.certum.io princi. & §.j.alleg. in ſimili.per l. & eandem.§.actiones.ff.de excep.rei iudi.per haoc l. dicont Cyn. & Pet.C.de probat. l.non epiſtolis. & hi in cap.ex parte.de confeſ.io realibus cauſam oon requiri. Et qoòd ideo valet in eis cõfeſsio ſioe cauſa. vt ff.de probat.l.qoidam.& l.vlti. Sed ratio præcedens videtur mihi clarior. Eodem modo facit c.abbatem.de re iudic.lib.vj. Hinc eſt, quòd opinio vnius ſubtilis doctoris ooo procedit, qui dicebat, quòd de iure canonico coofeſsio emiſſa ſine expreſsione certæ cauſæ bene valet in perſonalibus. Dicebat enim, quòd ratio §.fio. l.cum de iodebito, fuit, quia non omoes cauſæ obligationum de iure ciuili pariunt actiones.vt ff.de pact.l.iuriſgeotiũ.§.ſed cum nulla, quòd nõ procedit de iure canonico.per oo.de pact. c.j.& eo.tit.quotiens.xij.quæſt.ij.quicunque ſuffragio.& c.quia Ioan.de iureiuran.c.ex parte.de reſcri. Sed noo valet, quia imo eſt alia ratio dicti §.fi.videlicet certitudo obligationis in confeſsione deductæ. Item habet hoc locum in obligationibus, nõ autem in liberationibus.vt ff.de pact l.tale pactum.in prin. & in authen.de teſtib.§.licet.colla.vij. Intellige quo ad effectum probandi. Secus enim quo ad effectum liberandi, ſi pars præſens non eſſet. dicam infrà Ratio diuerſitatis eſt fauor liberationis vt l.Arrianus. ff.de actio. & obligatio. & l.fauores.ff.de regul.iur. imò & alia poteſt eſſe, quia plus deſtruit negatio, quàm affirmatio ponat, quia negatio deſtruit totũ, quod ſequitur eam, vt ff. de rebus dub.l.is qui ducenta.§.vtrum. Ideo ſi profiteor te non teneri mihi in decem, certe fateor te io oulla cauſa teoeri, quia ſequitur, non teneris, ergo ex nulla cauſa teneris, quia ſi teneris, reuera ex aliqua teneris. Modo qui ex toto negat, ſuam negationem iocertam non facit, ergo ceſſat ratio §.fio.l.cum de indebito. allegat. in cauſa liberationis. Et ideo non eſt mirum, ſi ceſſat etiam deciſio illius iuris. Idem etiam puto in aliis pactis ſuper liberatiooe factis, quæ ſecũdum omnes non habeot aliquam diſpoſitionem tacite, vel expreſſe, vtpote ſi confiteor te ſoluiſſe. Ratio, quia multiplicatio obligationum nunquàm præſumitur. argu.ff.de proba.l.cum de indebito.§.j. Et quia præſumitur ſolutio facta ad effectum liberationis obligationũ grauior.ff.de ſolu.l.j.& §.ad hæc.alleg. Primum tamen pactum de lege tale factum ſecundum commuoem opinionem habet in ſe diſpoſitionem tacitam liberatoriam. No.hoc in ca.ex parte.allega. argu.per l.iuriſgentium.§.prætorum.& l.ſi pactum. ff.de probat.& nihilominus, quòd licet tale pactum factum in abſentia partis, noo valeat ad obligationem, valet tamen ad liberationem. Facit ad ſequentia valde beoe. Caue, quia etiam fallentia habet locum in extraiudicialibus, quia in iudicialibus ſtandum eſt concluſioni iam dictæ, etiam ſi fiat in iudicio confeſsio ſioe cauſæ expreſsione. Ratio, primo, quia non eſt text. loquens in confeſsione iudiciali, qui ponat falleotiam contra regulam concluſionis noſtræ antedictæ. Secundo, quia text. dicuot indiſtincte confeſsionem iudicialem valere, nec dicunt, an cum cauſa, vel ſine cauſa. vt ff. de interrog.act. l.j.& l.voluit. §.quod autem. & ff. & C. de coofeſ. per to.imo ſatis hoc probatur in l.certũ.§.& ſi alia. ff. de confeſ. Tertio, quia in iudiciis quaſi contrahitor.ff.de pact.l.iij.§.idem ſcribit. Modo obligatio

contra

contrahenda cauſam non requirit. Sed confeſsio extraiudicialis non parit obligationem. vt d. l. Publia.in fi. Et iſta eſt vna ratio diuerſitatis inter iudicialia, & extraiudicialia ſecundum Pet.in d.l. generaliter.C. de non num.pec.in iij.quæſt. Sed alia ratio poteſt reddi, quòd imaginor, quòd ratio, quare confeſsio facta de re incerta non valet, non fuit, quia res incerta deberi non poſsit. quia imo poteſt. vt ff. de legat.j. l.cum incertus.& l.legato. ff.de iure dot. l.cum poſt.§.gener. Sed fuit, quia confeſsio facta de re incerta, non videtur facta bene deliberate. Ideo voluerunt iura, quòd talis negatio obeſſet confitenti. Item, quia agi non poteſt in perſonalibus, niſi certa cauſa expreſſa, vt extra.de lib.obla. cap.fin. & de cenſi.cap.peruenit.& C.de edic.diui Adria.l.vlt. & ff.quando di.le.ce. l.vlt. hoc legatum. Facit ff.de iureiur. l.duobus. §.colonus. & de inſtit. l.habebat. ar.fur.ce.l.ſi colonus. Modo confeſsio non parit effectum obligationis regulariter. vt l. Publiam, in fi. ſed bene probationis, vt ibi. Probatio autem fieri non poteſt, niſi primo detur libellus ſuper modo agendi, ac lis ſuper eo conteſtetur, vt extra.vt lite non conteſt.per totum. Dari autem non poteſt libellus ſuper incerta obligatione. vt probatum eſt. Nec ſuper incerta poteſt ferri ſententia. inſtit.de actio. §.curare. C.de ſent.quæ ſi.ex cer.quant. per totum. xj.q.iij. graue. Sed caue, quia confeſsio facta iudicialiter parte præſente ſuper incerto, bene præiudicat in effectu. Ratio eſt, quia iudex debet compellere eum captis pignoribus, vel per cenſuram, ſi ſit eccleſiaſticus, ſuam confeſsionem declarare, vt d.l. certum.§.j.cum ibi not.in glo. Vel debet haberi pro confeſſo, ſi non reſpondeat certum, vt cap.ij.de confeſſ.lib.vj. Vide ſuper hoc Cy.C.de iuram.calum.l.ij. §.quòd ſi actor. & Bart.in d.l.certum. §.j. Aliud de confeſsione facta extra iudicium propter cauſam, quæ ſuprà, & infra ſequitur, ſed quia ceſſat iudicis officium, & non competit actio ad compellendum ad faciendum confeſsionem certiorem. Si vero detur libellus ſuper incerta obligatione, confeſsio illam non probat, quia extra propoſitiones artis male argui poteſt ab indefinitiua ad ſingularem, vt colligitur ex not. Dyn.in rubr.de re iudic.lib.vj.in glo.& glo.in c.vt circa.de elect.eod.lib. Non enim ſequitur: debeo tibi decem, ergo debeo tibi ex cauſa mutui, vt de ſe patet. nec poteſt operari confeſsio, niſi propoſita, & probata iudicialiter, quia nullus extra iudicium poteſt ſibi ius dicere. C.de iudic.l.nullus. Sed prędicta ceſſant in confeſsione iudiciali. Nã illa refertur ad cauſam, ex qua agitur, quia quæ in præfa. &c. vt l. Titia.§.idem reſpõdit.ff.de verb.obl. & facit l.ij.& iij C.de ſent.quæ ſine cer.quan. licet ſi actum eſſet generaliter, & admiſſus fuiſſet libellus, licet fieri non deberet.iuxta l.fin. C.de ann.excep.putarem valere talem confeſsionem, pro eo, quia parit obligationem, & facit hæc auctoritas iudiciorum, quam non debet quis deludere. ff.de iudic. l.ſi præt. Facit, quia non valet talis confeſsio, niſi parte præſente ſecundum communem opinionem, vt d.l. certum. §.ſi quis abſente. Sed dicetur infra. Modo non eſt veriſimile, quòd corã iudice, ſeu parte præſente quis dicat contra ſe indeliberate, vel male: arg. C.arb.tut.l.ſi. Ideo de vagatione in iudicio, non video, quo ad hoc curandum fore. Et ita per pręmiſſa clare apparet, qualiter valet confeſsio facta cũ cauſa, vel ſine cauſa in iudicio, vel extra in perſonalibus, vel realibus, in obligationibus, vel liberationibus de fauore, vt ſi confiteor me eſſe ſeruum tuum, fauor libertatis impedit, ne confeſsio obſit. C.de lib. cau.l.interrogata.& l.parentes. Quod intellige, niſi confeſsio fieret iudicialiter, & contentioſe, vt l.iubemus.eod.tit. Et ita not.ſi.glo.j.cap.ex parte.alleg. & Accur. l.vna.C.de confeſſ & ibi per Cy.de frau. vel iuris impoſsibilitate vel naturæ. Dic vt not.glo. ac etiam doct. omnes cum glo. in l. vna. & cap.ex parte alleg.

Quinta fallentia. † ¶ Si verba confeſsionis non 6
proferuntur propter ſe, nec animo confitendi, vt ſi crederem te eſſe fratrem meum, ſcribo tibi epiſtolam, in qua te nomino fratrem meum, & voco te ad paternæ hæreditatis diuiſionem, talis epiſtola non probat te eſſe fratrem, quia dicta nominatio non fiebat propter ſe, nec animo confitendi. Et talia verba apud quoſdam appellantur narratiua, non diſpoſitiua. Alia vero, quę probant, appellantur diſpoſitiua: non quia obligationem diſponant, ſed quia confeſsioné inducunt. Et probatur dicta fallentia. C.de probat. l.non epiſtolis.& l.non nudis. & C.de teſta. mili.l.ex his verbis.& ff.famil.hercisc.l.qui familiæ. & C.de teſta. l.neque profeſsio. & C.de cau.fal.adiect.l.j.& ibi per Cy.poſt Pet.diſtinctione magna.

Aliam fallentiam † ponunt quidam in extraiudi- 7
cialibus, quia dicunt confeſsionem extraiudicialem, etiam quo ad effectum probandi, non pręiudicare. Quam opi. ſequitur Hoſtien.extra.de ſucceſſ. ab inteſt.cap.fin.per illud cap.fin. Eandem opin.ſequitur Io.in ſumma xv.q.vlt.& Hugo ea cauſa.q.v. presbyter. Sed iſte intellectus Hoſtien.non procedit, quia veritas eſt in contrarium ſaluis fallentiis, de quibus ſupra, & infra dicam. Et eſt caſus in l.Publia.in fi.& l.generaliter, alleg.& tenent glo. Accur. & Bernar.in c.ex parte.& l.vnica.alleg. Inn.& Ioan. And. de ſucceſſ.ab inteſt. l.fi. alleg.Iac.Pet.& Cyn. l.generaliter.& l.vna.alleg.& extra.de iureiur.cap.j. in cle. Nec cap.illud fi.obſt.per not. ibidem per Innoc.vel quod dicit ibi, quòd non probat ſufficienter, forte procedit attento modo agendi: quia, vt dicit ibi Hoſtien.non agebat ibi abbas ex donatione inter viuos, ſed cauſa mortis, quę ibi per talem confeſsionem non probatur. Vide de hoc aliter not.per Dy.in regula. Quod ſemel placuit.lib.vj.

Aliam fallentiam † ponunt communiter quaſi 8
omnes gloſſatores: videlicet in caſu, in quo confeſſio fieret in abſentia partis.alleg. ff.de interro.actio. l.ſi & ff.de confeſſ.l.certum.§.ſi quis abſente. Hanc opinionem ſequitur Accur. in d.l.fin.& l.vna. C.de confeſſ.& C.de conue.fiſ.de. l.fin.lib.x.& ff.de probat. l.cum de indebito.§.fi.& Ber.& Hoſtien.in c.ex parte.de confeſ. Pet.vero, & Cy.poſt eum. C.de non num.pecu.l.generaliter.in quarta quæſt.& Henric. Bohic in d.cap.ex parte.in prima diſtinctione, fatentur dictam fallentiam in vno caſu ſolummodo: videlicet dummodo in contentioſo iudicio per modum contentioſæ iuriſdictionis procederetur: quia vt valeret cõfeſsio, requireretur præſentia partis, & ita procedũt.l.fi.ff.de inter.act.& dictus §.ſi quis abſente. Et eſt ratio: quia talis confeſsio hoc caſu parit obligationé. vt l.alle.& probatur. idem ſcribit, alle.&

abſenti non requiritur obligatio. vt §. alteri. inſtit. de inut. ſtipu. quia eius conſenſus requiritur. vt l. ſi abſenti. ff. de dona. & de præb. ſi tibi abſenti. lib. vj. Secus vero ſecundum eos, vbi fieret confeſsio, etiam in iudicio, dummodo procederetur per modum voluntariæ iuriſdictionis, quia talis confeſsio valet etiam ad obligandum. Et iſtud membrum poſuit Cyn. poſt Pet. C. de epiſc. & cler. auth. generali er: & d. l. non nudis. Et ſic intelliguot l. rem pup. ſal. fore. l. non quaſi. & de magi. conue. l. j. §. exigere. & dicta auth. generaliter. Ratio diuerſitatis inter iſtos duos caſus ſecundum eos eſt iſta, quia cum agitur contentioſe inter partes, vt in primo caſu, quęlibet pars per ſe proſequitur. vt l. de vnoquoque. ff. de re iudic. Ideo non oportet, quòd iudex in aliquo ſuppleat perſonam partis. Sed vbi proceditur voluntarie, vt in ſecundo caſu, non vocatur abſens pars. Ideo opus eſt, quòd iudex ſuppleat perſonam abſentis ſecundum eos. In extraiudicialibus vero dicti docto. dicunt, quòd quo ad effectum probandi, de quo præſens concluſio intelligitur, non requiritur in confeſsione præſentia partis, imò probat confeſsio extraiudicialis facta etiam in abſentia partis. Probatur primo ſic, quia quòd præſentia partis ſit neceſſaria vltra caſum prænotatum, non reperitur iure cautum. ergo §. conſideremus. alleg. & l. illud. C. de collat. fa. ij. q. v. conſuluiſti. de tranſlat. epiſc. inter corporalia. §. ſed denique. Secundo, quòd de vno dicitur, &c. C. de procurat. l. maritus. ff. de iudic. l. ſi prætor. de præſumpt. cap. nonne. iij. l. fi. ff. de interro. actio. & §. ſi quis abſente. loquuntur in confeſsione iudiciali, ergo ſecus in extraiudiciali. Tertio, quia ceſſante ratione. l. &c. ff. de iure patr. l. adigere. §. quãuis. Modo ratio iurium dicentium in confeſsione iudiciali requiri partis præſentiam, eſt, quia illa parit obligationem. quæ non poteſt quæri abſenti, vt dictum eſt. alleg. ff. de verb. obliga. l. j. de actionib. & oblig. l. conſenſu. inſtit. de oblig. quæ ex contractu naſc. Modo iſta ratio ceſſat in extraiudiciali, quia illa nõ eſt obligatoria. vt l. Publia. in fi. Quarto, quia in depoſitione teſtis, quæ valet etiam ad probationem, non requiritur præſentia partis. facit not. de teſta. c. ij. Quinto, quia in vltimis voluntatibus, quæ fiunt in abſentia partis. ff. de legat. ij. l. cum pater. §. ſurdo. & C. quando di. leg. ce. l. fi. non valet confeſsio etiam ad obligandum ſe ex cauſa appoſita, vt ff. de libe. leg. l. legaui. §. vlt. C. de fal. cau. l. j. & tamen arguitur de iſtis ad illa. de leg. j. l. ſeruum filij. §. cum qui. & de conceſſ. præben. quia cunctis. verſi. ſed exiſtit. arg. ff. de leg. iij. l. qui chirographum. Et licet ex vltima voluntate diſpoſitiua quæratur abſenti, non tamen ex enuntiatiua. Ideo arg procedit, quod intelligit Per. de confeſsione non tendente, niſi quo ad effectum probandi, quia ſi tenderet ad effectum diſponendi obligationem, vel liberationem, ſecus, per præmiſſa. allegat ff. de pact. l. tale pactum. & de do. l. nuda. & de ſol. l. ſi cum Coroclius. quod intelligit, quo ad effectum diſponendi, volens dicere. Secus quo ad effectum prouandi, etiam in confeſsione ad diſpoſitionem tendente. quod dictum Cyn. puto notabile propter vnum, quod ſtatim ſubdam infra. quid dicendum videtur? dicta opin. Per. inquantum recedit à glo. mihi placet. niſi confeſſus vellet in aliũ caſum declarare, videlicet quòd dixiſſet per errorem, vel per truffam, &c. per not. Inno. de elect. per inquiſitionem. de iudi. at ſi clerici de hęre. ab inteſt. cap fin. quod tamen probare haberet, quia verba prima facie ſemper debent recipi in ſenſu, quem ſonant. ff. de ſupell. lega. l. Labeo. & l. ſi quis in ambiguo. ff. de reb. dub. Aut ergo oportet, quòd probet ſe aliter intellexiſſe, vt dixi. Aut, quòd recipiat verba proprie in eo, quod ſonant, & dicat ſe verum dixiſſe, & habeo propoſitum. Aut dicat ſe falſum dixiſſe, & tunc allegat ſuam turpitudinem, & ſuam temeritatem, quæ puniri debet. vt ff. de act. emp. leg. Iul. §. j. & l. j. ff. ad Turpill. Et hanc rationem ponit Iac. But. C. de iuris, & facti ign. l. error. in vlt. quęſt. ad mendacium, & non eſt audiendus, vt l. generaliter. C. de non num. pecu. quæ in effectu hanc rationem ponit. argu. de ſer. pig. da. ma. l. ſi creditoribus. & l. ſi poſt mortem ff. de adopt. Sed nunquid eſt verum dictum Petr. in hoc, quod dicit, quòd fallit concluſio in iudicio contentioſo? Et certe gl. videtur hoc modificaſſe in d. §. ſi quis abſente. vbi videtur velle ſentire, quòd in caſu, in quo contracto eremodicio poteſt fieri ſententia pro abſente. poteſt etiam confeſſio abſenti prodeſſe. Ratio quia §. ille ſi quis abſente. fundatur in iſta ratione, quia abſenti ſententia non datur, contrahitur autem hodie eremodicium, vt C. de iudi. l. properandum. §. ſi quidem de dolo & contu. c. cauſamque & cap. prout. Et hanc opinionem ſequitur Pet. §. de confeſſ. l. vna. in vj. quæſt. Et Cyn. etiam videtur eam ponere generaliter, non ad caſum, &c. Nec valet dictum cuiuſdam licentiati, qui inſiſtit dictæ reſtitutioni, quia dicit, quod non contrahitur eremodicium, nec fertur ſententia pro abſente, nec contra eum, niſi ipſo abſente per contumaciam. Sed non valet hoc, quia non plus debet adferre contumacia abſenti, quàm nõ contumacia. l. ſi ne hære. di. ff. de neg. geſt. & cap. cum qui. de pręb. libro vj. imò forte pro abſente non contumace, qui cauſa in totum inſtructa, & concluſione facta in cauſa ſe abſentat, poteſt hodie ferri ſententia. vt l. quamuis. C. ad leg. Iul. de adult. ponendo, quòd ibi non ſit caſus ſpecialis reſpectu reipublicæ, vt ibi tenet Cy. Solum ergo, quo ad hoc, conſideretur, quòd lex hodie habilitauit iudicem, etiam contentioſe procedentem ad quærẽdum obligationem abſenti. arg. l. properandum. §. j. iuncta l. actori. C. de iureiur. quod eſt notabile, ſi ſit verũ. Sed miror valde, quòd doctores non tetigerunt, an confeſsio facta pro abſente, quæ de iure ſtrictum ſibi non prodeſt, quo ad obligationem pariendã an ſibi proſit, quo ad probationem inducendam? Videtur tamen in hoc ſentire, quòd non in hoc, quòd ſimpliciter dicunt cõfeſsionem nõ valere. Sed puto ſaluo meliori iudicio, quòd imò ad effectũ probandi bene valet. Primo quia non ſequitur, non valet ad obligandũ, ergo non ad probandum, vt patet in confeſsionibus extraiudicialibus. Et facit optime, quod no. Cy. de confeſsione. ad deliberandũ. ſupra eo. ver. quod intelligit Cy. quod ideo ibi dixi eſſe notabile dictum. Fortius id probo, quia & ſi non valet talis confeſsio, vt iudicialis, valere tamen debet, vt extraiudicialis. prout pulchre not. Inno. de elect. per inquiſitionem. in glo. magna. auctoritates enim iudiciorũ ſibi obeſſe non debent, imò debent reddere eam magis auctorizabilem, & ſolemnem: quia in iudicio præſumitur quis loqui

magis

magis deliberate, quàm extra. Non obſt. l.fin. ff.de interrog.actio. quia clare loquitur de effectu obligandi. Nec obſt §.ſi quis abſente.quia etiam de illo loqui videtur in hoc,quòd reddit rationem de obligatione non quærendo patrono abſenti ex confeſſione liberti,& de ſententia non ferenda pro abſente,ex qua quæritur actio. l.actori. alleg. Et etiam ſi poteſt intelligi, vt concordet cum aliis iuribus, & cum principiis iurium.C.de inoffic.don. l.vna.& de elect.cum expediat.lib.vj. Nec valet reſpõſio,quam dant glo.ad l.Publia. in fi. dicentes,quod loquitur ibi de confeſſione,quæ fit per nuntium,vel per epiſtolam, quia illud ponderari deberet, quo ad effectum contrahendæ. vt l.j. § fin. ff.de contrah.empt. non quo ad confeſſionem inducendam, quæ nihil parti abſenti reuera acquirit,ſed neganti repugnat. l.generaliter,alleg.Et ita procedit l.Publia,in fi.vbi non quæritur obligatio,quia verba enũtiatiua erant. vt l.Lucius. ff.de conſtit.pec.fac.quia ſecundum do. Hug.& Bart.ſunt certi caſus,in quibus non ſimpliciter,abſque dubio confeſſio facta in abſentia partis in iudicio nocet, vtputa ſi non ſimpliciter,ſed in libello,vel in poſitionibus,& exceptionibus actor, vel reus altera parte abſente afferant aliquid. per l. cum præcum. C.de lib.cau. Item ſi in commiſſione id exprimatur,per no.Ioan.And.in cap.inquiſitioni. de iureiur.lib.vj.in nouella. Et non video rationem magnam ſpecialitatis in iſtis. Prædicta poſuit Hug. in cap.ex parte. & Bart. in d.§.ſi quis abſente. & ibi latius vide.

9 Sexta fallentia. † ¶Vbi quis ſpe futuræ numerationis confitetur, & hoc ſiue in obligatore, ſiue in liberatore.Nam in obligatore non obeſſet effectualiter,niſi vſque ad biennium.In liberatore,non niſi vſque ad xxx.dies,& habet locum aliquibus,videlicet quinque concurrentibus, vt hoc probatur C. de non num.pec.l.in contractibus. & C.de do.caut. non nu. l.fin.& authen.ibi poſita.inſtit.de libe.obl. per totum. Sed caue, quia ſi fieret dicta confeſſio, etiam in caſibus huius fallentiæ,iudicialiter,& contentioſe reſpondendo poſitionibus, non eſſet locus fallentię,ſed potius regulę,quia cum iudicium reddatur in inuitum,non eſt veriſimile, quòd voluntarie ibi confiteretur ſpe futuræ numerationis. ff.de verb.obligat.l.inter ſtipulantem.§.Stichum. Et hoc not.Cyn.in d.l.in contractibus.poſt Pet. Item caue, quia prædicta locum habent,vt ſonant,cum impugnantur. Ideo confeſſio, quia dicitor facta ſpe futuræ numerationis non ſecutæ. Secus vero,ſi impugnatetur,quia ſi eſſet aliter actum,quàm dictum,& ita per ſimulationem,vel per dolum, quia tunc exceptio non eſſet temporalis, ſed perpetua,ſed in ea incumbet onus probandi excipienti,& ita effectualiter ſtatim obeſſet confeſſio. Et ita procedit,quod in contrarium notat Lamber.C.eo.l.vna. Et ita non eſt verum, quòd fauorabilior ſit actio, quam exceptio ſecundum Iac.Butr. qui ita intellexit, & ſoluit ad omnia iura. in l.generaliter, & in l.contractib.alleg. quod Pet.& Cy.non cogitauerunt,nec Henric. ſaltem,quantum verba eorum ſonant.

10 Septima fallentia. † ¶Vbi confeſſio eſt facta ſuper eo,quod quis non poteſt diſponere, ſeu cui non poteſt renuntiare, nam tunc non valet confeſſio. vt notat Bar.ff.de verb.oblig. l.ſciendũ.& ff.de caſtren. pec.l.ſi forte allegetur.ff.de noua.& dele.l.doli mali except.§.diuerſum.& quód not.C.de in integ.reſti. mil.l.de tutela. Itẽ allegatur l.j.& ij.C.de iu.ha.fiſc. lib.x.Vbi non præſumitur ſubhaſtatio tempore venditionis interuenisse pro eo,qui requirit temporum interualla tunc interueniſſe non potuiſſe.Sed etiam hoc diſtingue, quia aut eſt ſimpliciter impoſſibile de iure,vel de facto id,ſuper quo emanat confeſſio, & tunc procedat iſta fallentia per ea, quæ not.ſunt in fallentia quarta. Aut eſt poſſibile,ſed eius omiſſio,vel renuntiatio non eſt poſſibilis ipſis partibus, & tunc aut quæritur, an valeat confeſſio in præiudicium alterius,vtpote eccleſiæ,vel minoris,vel alterius perſonæ. Et ſic procedis l.ſi forte.cum ibi no. de caſtren.pec.quia pater ibi donata iur.pecu.occupatet.ff.de acquir.hære.l.placet,niſi dicerentur eſſe caſtrenſia. Aut agitur de præiudicio ſolius confitentis, & tunc dico, quòd regulariter ſibi præiudicat, per ea,quæ notaui conclu.delxxxiiij. Saluo,quòd ſi eſt minor.vel non valet,vel reſtituitur,ſecundũ not. ſupra in fallentia prima.probata tamen quo ad reſtitutionem prima læſione. per ea,quæ not.Cyn.C.de confeſſ.l.vna in vltima quæſt.Et attende,quòd concluſio noſtra in criminibus locum habet reſtringendo ad perſonam non patientem defectum. vt in fallentia prima,& aliis, vt in ſecunda, & tertia fallentiis prælibatis.& dic de ſecunda,vt not. Io.An.ij.q.j. nos inquam.& Bar.de diuor.ex literis.vbi per Hug. Nec habet locum reuocatio poſt perſeuerantiam in criminibus.ff.de cuſto.reo.l.ſi confeſſ.in fi.C.de pœ. l.qui ſententiam.xv.q.v.presbyter.C.de appel. l.j.de mino. l.auxilium. De tertia fallentia habeo xv.q.vj. cap.j.xxxj.q.ij.Lotharius.ff.de quæſtio.l.j.§.diuus.de confeſſ. l.nõ fatetur.& d.l.error.& d.c.ex parte.Facit pro regula.de elect.per inquiſitionem.de confir. cap.j.ij.quæſt.vij.quicunque. Nec habet locum reuocatio in confeſſione ſponte, & ſemel tantum, deliberate tamen facta. not. cap. vt noſtrum. vt eccleſiaſt.benefi.& Archid.in d.c.nos inquam. & cap. licet.de iureiur.lib.vj.de appellat.c.poſtquam.lib.vj. facit l.generaliter.alleg.C.de reb.cred.l.ſi quis.in fi. propter vitandam variationem, quæ ibi appellatur iniquitas. Facit ff.de ſta. hom.l.liber homo.qui ſatiſdare cog.l.de die.§.fi.de dona.l.quidam in iure. Nec obſt.cap.ex literis. alleg. quia forte eſt in matrimonio ſpeciale, vel fuit ibi perſeuerantia,vel primo confeſſio fuit facta ad partem,vt ibi not.Hoſtien.& alij. Vel dic alias, vt ibi not.Ioan.And. Fallit etiam regula,vbi cauſa iracundiæ,vel indeliberate emiſſa fuit confeſſio.vt ff.de reg.iur.quod calore. l.ij. diſt. ſi quis iratus. quod prædixi de confeſſione facta in criminibus, modifica omnino, & reſtringe per ea, quæ notaui. & ſcripſi infra in vna concluſione.

CONCLVSIO DCXCI.

De confeſſis. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio præiudicans quo ad probationem an præiudicet quo ad obligationem.*

2 *Verba enuntiatiua an obligationem inducant.*

3 *Confeſſio emiſſa ad obligationem etiam ſine verbis diſpoſitiuis expreſſis operatur diſpoſitionem obligationis.*

Licet

1 LIcet † confeſsio præiudicet, quo ad probationẽ
non tamen quo ad obligationem, niſi verba
diſpoſitiua obligationis in ſe contineat. Iſtam con-
cluſionem deducit Cyn. poſt Pet. tam quo ad regu-
lam, quàm quo ad exceptionem. in d.l. generaliter.
C. de non num. pec. in j. quæſt. & Hoſtien. in d.c. ex
parte. de confeſſ. in prima diſtinctione probat Pat.
2 regulam; tum † quia verba enunciatiua obligatio-
nem non inducunt. C. de teſtam. milit. l. ex his ver-
bis. tum, quia iſte non eſt modus obligationis indu-
cendæ. ff. de his, qui ſunt ſui, vel alieni iuris. l. patre.
& l. offerre. §. placet. ff. de act. & oblig. tum quia iura
videntur hoc dicere in l. Publia, in fi. alle. patet exce-
ptio, quia ceſſat ratio regulæ, & habet locum ratio
contraria, quia verba diſpoſitiua diſpoſitionem in-
ducere debent. vt ff. de pact. l. j. cum infinitis. Secus
eſt tamen in pacto liberationis, quia ſi ſit tale, fateor
te non teneri. Communis opi. habet, quòd parit li-
berationem. per l. tale pactum. & l. iuriſgentium.
§. prætorum. ff. de pact. Ratio diuerſitatis. l. fauora-
biliores. de reg. iur. licet de hoc vltimo non ſim cla-
rus. Primum ſecundum Pet. & Cyn. C. de non num.
pec. in vltima voluntate locum habent; ſaluo quòd
3 confeſsio † ibi emiſſa ad obligationem, &c. etiam ſi-
ne verbis diſpoſitiuis expreſsis operatur diſpoſitio-
nem obligationis. vt ff. de lega. ij. l. vnum ex familia.
§. fin. & de interro. act. l. de ætate. §. qui interrogatus.
& C. de fal. cau. adiec. l. j. & l. pen. Et ſaluo ſecundo,
quòd non requirit cauſæ adiectionem ad oblig. &c.
ff. de lega. ij. l. Lucius. §. quiſquis. Nec plus poteſt re-
uocari ſecundum eos, quàm emiſſa inter viuos. imò
nullo modo per hæredem, ſi ſint iurata per teſtato-
rem. ff de lega. iij. l. cum quis decedens. §. codicillis.
C. de probat. auth. quod locum. Vide Cyn. in d.l. ge-
neraliter. in concluſionibus vij. viij. ix. x. xj. & xij. &
per Hugo. in d. cap. ex parte.

CONCLVSIO DCXCII.

De confeſsio. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Confeſsio erronea facta in iudicio reuocatur.*
*Fallit vbi reus contra quem agitur rei vendicatio-
ne confeſſus eſt ſe poſsidere, & non poſsidebat &
hoc vterque ſciebat.*
*Item vbi aduerſarius non poteſt pretendere in-
tereſſe.*
2 *Error iuris non excludit latam culpam.*
3 *Confeſsio erronea ſcienter facta in iudicio præiudi-
cat in probabilibus.*
4 *Errorem alleganti incumbit onus probationis.*

1 ERronea † confeſsio facta in iudicio, vel extra,
reuocatur, ſaltem vſque ad ſententiam, docto
de iuſto errore. vt ff. de interro. actio. l. de æta. §. qui
iuſto. & §. fin. & ff. de confeſſ. l. non fatetur. C. de iu-
ris, & facti ignor. l. error. & extra de confeſſ. cap. fin.
Dixi de erronea, quia ſecus regulariter in confeſ-
ſione ex certa ſcientia facta, quia illa regulariter
non reuocatur. vt ff. de donat. l. quidam in iure. &
leg. Iulianus. ff. de confeſſ. & l. qui Stichum. eod. tit.
Fallit quo ad præparatoria iudiciorum in duobus
caſibus. Primus eſt, ſi reus, contra quem agitur rei
vendicatione, confeſſus eſt ſe poſsidere, cum tamen
non poſsideat, & actor, & reus hoc ſciebat, vt l. is qui
ſe obtulit. ff de rei vendic. Fallit ſecundo in eiſdem
præparatoriis ante lit. conteſt. vbi aduerſarius ex re-
uocatione non poteſt prætendere intereſſe. vt ff. de
interro. actio. l. de ætate. §. fin. Et intelliguntur capi-
tula aduerſarij per lecta, & not. de rei vendi. in l. ſi
autem. Et intelligitur de iuſto errore, vt infrà ſequi-
tur, & probatur in d. §. qui iuſto, Sed non intelligo
de ita iuſto, qui excludat leuem, vel leuiſsimam cul-
pam, ſed Bart. ſic intelligit. Hinc eſt, † quòd error 2
iuris non excludit latam culpam, vt l. error. C. de iu-
ris, & facti ignoran. quam Bart. ſic intelligit. & hinc
eſt, quòd quia error iuris non excludit latam cul-
pam. ff. de iuris, & facti igno. ideò in iudicio non ex-
cuſat, vt l. non fatetur. alleg. & huiuſmodi ſententiæ
eſt glo. ff. de noxa. l. electo. §. neque. & in c. ex parte,
allega. quia debuit conſulere peritiores. l. vt bono-
rum. ff. de bo. pa. at. l. quod quis. ff. de reg. iur. Dyn.
dicit hoc verum poſt lit. conteſt. Secus ante, in re-
gula c. ignorantia. quod tenuit glo. ff. de dona. l. qui-
dam in iure. Sed Pet. dicit, quòd imò admittitur re-
uocatio confeſsionis ex errore iuris poſt lit. conteſt.
ope reſtitutionis. Allegat caſum ff. de confeſſ. l. cum
fideicommiſſum. facit, quia error iuris iuuat in
damno vitando. l. error. Sed ſi error facti poſſet ipſo
iure reuocari ſine ope reſtitutionis, vide ſuper hoc
glo. ff. de interro. actio. l. de ætate. §. Celius. quam po-
nit Archid. xxxij. q. j. cap. apoſtolus. Sed Iac. de But.
in d. l. error. dicit, quòd imo intelligitur l. cum fidei-
commiſſum. de errore facti. Et tenet glo. quòd iuris
error in iudicio indiſtincte præiudicat, per l. error.
alleg. Bart. videtur inſiſtere opi. Dyn. in l. non fate-
tur. alleg. Et dictam opi. Dyn. etiam approbare vide-
tur Cy. in d. l. error. Ideo ſecurior eſt ſequenda, quæ
communiter approbatur. Sed ſi eſſet probabile du-
bium iuris, in quo errans ſecutus eſſet opin. docto.
minus veram putatem opin. Pet. ſed ſatis æquam,
quia talis excuſaretur ab expenſis. Sequitur: in iudi-
cio, vel extra. In hoc conueniunt, quòd vterque er-
ror ante ſententiam reuocatur. Sed diſconueniunt,
quia error iuris ſufficit in extraiudiciali. vt l. cũ falſa.
C. de iuris, & facti ignor. & ibi not. per glo. & Cyn.
& alias facit ff. de iur. & facti ignor. l. regula. Iacob.
But. in l. error. aliam differentiam ponit, d. quòd ſem
per † in iudicio confeſsio erronea facta ſcienter præ- 3
iudicat in probabilibus, quia loco probationis eſt. vt
C. de iura. calum. l. ij. §. quod obſeruari, quia non ha-
bet effectum inductiuum, ſed declaratiuum. Sed in
extraiudicialibus habet effectum etiam inducti-
uum, ſeu declaratiuum. Ideo in his, quæ per con-
ſenſum confitentis induci poſſunt, confeſsio præiu-
dicat, etiam facta à ſciente, vt ff. de acqui. poſſeſſ. l. iij.
§. in admittenda. & l. id quod. §. differentia. eod. tit.
& ff. de pact. j. reſpõſo. In aliis ſecus, vt in l. cum falſa.
Sed hoc periculoſum dictum propter cõclu. dcxcij.
præcedentem. Sequitur, reuocatur, & interim præ-
iudicat. C. de libe. cau. l. iubemus. Dixi ſaltem vſque
ad ſententiam, quia regulariter poſt ſententiam ſe-
cus, vt l. error. alleg. Et hoc verum, niſi fuiſſet iuſtiſ-
ſimus error omnem culpam excludens, quia tunc
poſt ſententiam per viam reſtitutionis in integrum
ex generali clauſula: ſi qua mihi iuſta videbitur, vt
ff. de interrog. actio. l. de ætate. §. ſi ex cauſa. & l. cum
fideicommiſſum. alle. ſecundum Iac. de But. & alios.

Dixi

Dixi poſtea: docto de errore, &c. le. & nó. de conceſ. cap. fin. Ratio ſecundum Iac. de Butr. quia præſumitur mente cogitaſſe, quòd verbo expreſsit. ff. de ſuppel. leg. l. Labeo. aliàs eſſet allegare ſuam temeritatem punibilem. ff. de actio. empti. l. Iul. §. i. ideo
4 †errorem alleganti incumbit probationis onus. ff. de prob. l. ei qui dicit. Palatium tamen admittit continuo huiuſmodi reuocationem de errore, non docto etiam vſq; ad ſententiam diffinitiuã tertiæ inſtantię.

CONCLVSIO DCXCIII.

De confeſsis. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *In facto proprio non præſumitur error.*
2 *Iura nemo præſumitur ignorare.*
3 *Confeſsio facta coram arbitro recepto, cenſetur facta iudicialiter.*

IN caſu concluſionis ſupra proximè docet de errore, qui probat rem ſe aliter habere, nili in caſu, in quo errorem in proprio facto, & de damno vitando non tractaret, vel in caſu, in quo erraret in iure. Pro concluſione ſunt glo. in d. l. fatetur. & d. §. qui iuſto. & d. l. cum de indebito. circa princ. videtur text. de iur. & fac. ignor. l. ſi poſt diuiſionem. licet contrariam glo. habeamus ff. de leg. j. l. ſi res obligata. & Dy. in c. j. præſumitur. de reg. iur. lib vj. & glo. de nouat. ff. ſi quis delegauerit. Et ibi diſtinguitur error in facto proprio, ſiue in facto alieno. Patet concluſio quo ad regulam. Primo in reuocatione confeſsionis procuratoris, ſeu alterius, &c. vt l. certum. alleg ff. de confeſſ. §. ſed an ipſos. & ibi glo. Patet ſecundo dicta cõcluſio quo ad regulam in confeſsione ipſius reuocantis, cum error verſatur in facto alieno. arg. ff. pro ſuo. l. fin. & l. ſi quis delegauerit. alleg. Patet tertio etiam in facto proprio, cum tractatur de damno euitando extra iudicium. l. ſi poſt diuiſionem. alleg. & l. ſed etſi me præſentem. ff. de condit. indeb. & glo. in l. cum de indebito. ff de probat. in princ. Patet quarto concluſio quo ad regulam in præparatoriis iudiciorum, vt d. §. iuſto. cum glo. j. Exceptio vero prima regulæ patet in iu-
1 dicio, & extra iudicia, quia †in facto proprio non præſumitur error. ff. ad Velleia. l. quanquam. & arg. ff. pro ſuo. l. fin. Et ideo oportet probare circunſtantias, ex quibus error præſumatur, vt perſuaſio aduerſarij. l. fin. quando de pec. anna. eſt act. & l. hominem. pro ſuo. temporis longinquitas. ff. de acquiren. poſſeſſ. peregre. in princ. & per Dyn. in c. præſumitur. allega. vel dum negotium eſt implicitum. ff. de confeſſ. l. penul. ff. de pact. l. emptor. §. Lucius. Secun-
2 da exceptio regulę patet, quia †pręſumitur de quolibet, quòd non ignoret iura, vt ff. ad Trebel. l. ſi hæres ab eo. in fine. & quòd conſuluerit peritiores. l. ij. ff. de iur. & facti ignor. & l. vt bonorum. ff. de bon poſſeſſ. Ideo oportet, quòd ignorantia iuris ex aliquibus circunſtantiis veriſimilibus præſumatur, iuxta doctrinam, quam dat iuriſconſultus in l. ſi adulterium cum inceſtu. §. j. ff. de adult. puta ex circunſtantiis iſtis, videlicet ex qualitate perſonarum, & qualitate rerum. Si vero confeſsio haberet iuris errorem expreſſum, eoipſo de errore conſtaret, vt l. ornamentorum. ff. de auro & argen. lega. & l. confeſsionibus. ff. de interrog. act. & C. de confeſſ. l. vna. cum ibi not. in glo. ibi, niſi ius, vel natura repugnet. vt C. de iuram. calum. l. ij. §. quòd obſeruari. Ideo dicit, quòd confeſsio facta emiſſa ſuper malo intellectu vnius l. non præiudicat confitenti: ſecus ſi poſitio, cui reſpondetur, eſſet iuris cõſuetudinarij, quia illud probandum eſt, vel ſtatuti municipalis, vel extrauagantis ipſius principis. per l. cum perlatum. ff. de re iudic. quam intelligit Bart. in extrauag. fac. extra de fide inſtrum. cap. paſtoralis. cum ibi not. Et cenſetur †fieri confeſsio iudicialiter, quę coram ar- 3
bitro recepto, ſine pœna, vel cum pœna rato manente pacto. per l. cum antea. alias ſecus, quia incidendo in pœnam reuocari poſsit, licet non iudicialis. l. j. ff. de arbit. Aliud in arbitramento, quia tranſactio eſt. niſi eſſet cuius laudum, ſicut ſententia executioni mandaretur, quia tunc videretur iudicialis, videtúrque iudicialis facta coram notario, in vim cuius notarius vigore ſtatuti facit præceptum, &c. ſecundum Bart. cuius præcepta ſunt ad literam.

CONCLVSIO DCXCIIII.

De confeſſ. procur. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Confeſsio procuratoris facta de mandato domini, domino nocet, ſi eum procurator non purgauerit.*
2 *Confeſsio extraiudicialis cenſetur voluntaria.*
3 *Procurator ſciens & voluntario producens falſa inſtrumenta. non nocet domino.*
4 *Sententia & confeſsio ambulant pari paſſu.*
5 *Culpa vnius non debet obeſſe alteri.*

FActum, † ſeu confeſsio non doloſa, nec volun- 1
taria procuratoris ex mandato domini præcedente, vel eius ratihabitione ſequente, ac negligentia ſeu contumacia, vel imperitia procuratoris eiuſdem circa eidem procuratori commiſſa, quæ domino expediret, vel per ſe gereret, quæ eidem neceſſaria forent, tanquam negligentia, aut contumacia, vel imperitia ſimplex, ſi ignorauit, vel tanquam contemptus quo ad neceſſaria, ſi ſciuit, aut purgare potuit, & non purgauit, in iudicialibus, & extraiudicialibus domino nocent. Dixi: factum, quia de omiſsione poſtea in alia conclu. Dixi: ſeu confeſsio, non quòd confeſsio non ſit factũ, vt l. licet. & l. verbum facere. ff. de verb. ſignifi. Sed quia quo ad iſtam materiam confeſsio eſt factum ſingulare, ſpecialiter nota. dignum. arg. ff. de iniu. l. item apud Labeonem. §. hoc edictum. Dixi: non doloſa, quia dolus, & colluſio procuratori ſpecialiter non mandatus, ſi de eo conſtaret effectu obeſſe domino non deberet. vt C. vnde vi. l. meminerint. & l. fin. C de acquir. poſſeſſ. Dixi: in effectu. quia ſi poteſt recurſum habere per acta mandati contra procuratorem ipſo iure ſibi præiudicat alioquin in ſubſidium contra dictam confeſsionem directa reſtitutio ſibi datur. arg. C. de de iudi. l. properandum. §. fin. & ff. de eo, per quem factum eſt. l. fin. Dixi: ſi de eo conſtaret, quia non præſumitur. & qui dolum allegat, &c. l. quoties. §. qui dolo. ff. de probat. Dixi: nec voluntaria, vt putà ſi veniret voluntariè ad iudicem, & non interrogatus, vel iuſſus ab eo, vel à parte ad confitendum vero ſe offerret. Et licet doct. hoc intelligant, vbi proceditur per modum voluntariæ iuriſdictionis, & ſic intelligunt. ff. de confeſſ. l. vna. & plenius hoc notat Cyn. poſt Pet. C. de iura. calum. l. ij. circa

primam

primam oppoſitionem. Et de hoc etiam notat Bart.
in dicto §.ſed an & ipſos. & Henricus in dicto c. ex
parte. Tamen idem credo, vbi per modum conten-
tioſæ iuriſdictionis, & offertur vltro confeſsio per
modum, quem dixi, pro eo, quia videtur mihi quo
ad hoc ſatis identitas rationis. Et quia dominus ad
hoc noo teneretur, & ita magis videtur feciſſe ex
voluntate, quàm ex neceſsitate, & magis ex dolo,
quàm ex bona fide. Fateor tamen quòd iſtud mem-
2 brum dubium mihi remanet. Caue tameo, † quia
confeſsio extraiudicialis magis adhuc cenſetur vo-
luntaria, & ideo illa præiudicare noo debet. Et ita
intelligatur §.ſed ao & ipſos. & videtur caſus de io
integ. teſti. cap.ſi aduerſus. libro vj. à contrario. quia
ibi loquitur de confeſsione facta in iudicio ſolum,
& ibi notat Ioan. Andr. & ita oot. glo. in cap. ex par-
te. alleg. Præmiſſa intelligitur in caſu, in quo non
haberet ad talem confeſsionem ſpeciale manda-
tum. Iſtud membrum ponit Cyn. io d.l.ij.C.de iura.
calum. quia ſi haberet eſſet indubitatum, vel ratiha-
bitio ſequeretur per ſequentia. Ex hoc enim venit,
quod proxime dictum eſt, quia talis confeſsio vo-
luntaria non comprehenditur ſub generali manda-
to, ſecundum Pet. & alios do. prædictos. Et ita ſi vo-
luiſſem, potuiſſem totum hoc comprehendere ſub
ſequentibus verbis. Sed ſpecialiter volui id notare,
quia materia iſta eſt vltra alias notatu digna, ſpe-
cialiter per hoc edictum ad id, quod dixi de confeſ-
ſione voluntaria, quæ non videtur mandata. Facit,
quod not. Inno. in cap.j. vt lit. non conteſt. circa me-
3 dium magnæ glo. vbi not. quòd ſi † procurator
ſciens, & voluntarie producit falſa inſtrumenta,
non nocet domino, & aliàs bene colligitur ex dictis
Innoc. ibidem dicta concluſio. vide omnino ad ma-
teriam iſtam, quam habes ſuprà in vna concluſione.
Dixi etiam: non voluntaria, vt idem daretur intelli-
gi, vt confeſsio neceſſaria, quam faceret procurator
reſpondendo libello, vel poſitionibus aduerſarij, aut
interrogationibus iudicis, caderet ſub generali mã-
dato, & domino noceret, quia dominus ſi præſens
eſſet, ad eam teneretur, & procurator non tenetur
reſpondere, niſi id, quod credit eſſe verum, vt ff. de
re iudic. l.iiij. in princ. & §. tutor. ff. de procura. l. non
ſolum. in princ. C. de iura. cal. l.ij. §. quod obſeruari.
extra, vt lite non conteſt. cap.j. de confeſſ. cap. fin.
4 de re iudic. ſuborta. Ratio, quia † ſententia & con-
feſsio ambulant pari paſſu. ff. de re iudic. l. poſt rem.
& l. certum. §. ſed & ſi fundum. Modo ſententia lata
contra procuratorem, nocet domino. vt ff. de proc.
l. Plaucius. & de re iudic. l. ſi ſe non obtulit. in prin.
& §. ſi tutor. Et hoc, niſi velit reuocare confeſsio-
nem probando contrarium, iuxta ea, quæ dixi in
concluſione proxime præcedenti. Ratio diuerſita-
tis inter hunc caſum, & ſuprà proxime præceden-
tem eſt iſta, quia confitendo voluntarie quis vide-
tur donare velle, quod nõ poteſt. ff. de pactis. l. con-
tra iuris ciuilis regulas. §. ſi filius. Sed tamen per mo
dum iuriſdictionis contentioſæ cenſetur id facere
inuitus. arg. ff. de verb. oblig. l. inter ſtipulantem. §.j.
& agnoſcere bonam fidem, vt ff. de adminiſtrat. tut.
l. quotiens. §. ſicuti. l. actus ſui. & l. proinde. ij. §. ſi
procurator. ad leg. Aquil. reſpondet Pet. quòd licet
dicat ibi procuratorem teneri, non excludit domi-
num. Ex omnibus enim cauſis tenetur procurator
non in confeſsione voluntarie facta. Et habent lo-
cum iſta etiam, ſi contrahat, vel quaſi in nomine
domini, non in contractu ſententiæ. vt l. Plaucius.
l. proinde. §. ſi procurator. ff. ad leg. Aquil. alleg. Bart.
vero intelligit dictum §. ſi procurator. in confeſsio-
ne voluntarie facta. Et habent locum etiam iſta in
tutore ſecundum Barto. dummodo iudicium eſſet
ceptum cum tutore. Secus ſi cum pupillo cum au-
ctoritate tutoris, quia tunc ooo teneretur tutor
reſpondere. vt d. §. ſed an & ipſos. & d. §. quod ob-
ſeruari. Dixi: procuratoris, quia de facto domini
non dubitatur. de tutore dic ibidem ſaluis notatis
Pet. C. de his, qui vt indign. l. Polla. & ibidem Cyn.
de confeſsione adminiſtratorum eccleſiæ. Vide Cy.
in l. vna. C. de confeſſ. & l. iobemus nullam. C. de ſa-
croſan. eccl. Melius per canoniſtas in c. præſentium.
de teſti. lib. vj. & de in integr. reſtit. ſi aduerſus. eod.
lib. & per Archid. xxij. diſtinct. de Conſtantinopoli-
tanis, de tuto. per Bar. ff. ſi quis ius dicen. non obtem.
l. vna. §. fin. & per Iaco. Butri. in d. l. Polla. Fac. quia
not. Innoc. de præſcript. cum oluo. in fi. prælati ha-
bent meliorem adminiſtrationem, quàm alij admi-
niſtratores. Item, quia ſecus in facto defenſoris, vel
alterius mandato carentis, vt ff. de interrog. actio.
l. ſi defenſor. §.j. Idem in procuratore fines mandati
excedente. ff. de cond. inde. l. ſi procurator. ff. quod
quiſque iur. l.ij. §. ſi procurator. ff. commo. l. argen-
tum. de ope. noui nunt. de pupillo. §. ſi plurium. j. re-
ſponſo. de exceptio. doli. l. apud Celſum. §. quis non
tutor. C. de procur. l. ſi procurator. Ratio, quia alte-
rum alterius odio, &c. de inoffic. teſtam l. ſi quis in
ſuo. in fi. Nec † culpa vnius debet obeſſe alteri. l. me- 5
minerint alleg. & regula non debet. lib. vj. Et ſic po-
teſt intelligi de appellat. ſignificante. & ff. mand. l. ſi
diligenter. & de offic. deleg. c. cum olim. & cap. cum
dilecto. & de reſtit. ſpol. Piſanis. quia nec hoc caſu
procurator, quod intelligo, niſi ratum habuerit, vt
ſtatim dicetur. Hinc eſt, quòd quia delictum non
comprehenditur ſuo generali mandato, ideo ex eo
non teneatur dominus, qui ſpecialiter non manda-
uit per ſtatim dicenda. Dixi: ex mandato domini
præcedente, ſi mandatum fuit ſpeciale, etiam in de-
lictis eſt indubitatum. ff. de interrog. actio. l. qui ſer-
uum. ad fin. primi reſponſi. alleg. Bar. ff. ad leg. Aquil.
l. proinde. §.j. & ibi glo. ff. de condit. indeb. l. ſi pro-
curator. io princ. & ff. ſi quis ius dicen. non obtemp.
l.j. §. ſi procurator Bart. facit etiam de elect. cap. ſi
compromiſſarius. in vj. & ff. de vi & vi arm. l. qui vi à
me. & §. quoties. & §. deieciſſe. Sic poteſt iotelligi ff.
de digni. l. quotiens. lib. xij. & ff. ne vis fiat ei. l.j. §. ſi
domini. & C. de accuſ. l. non ideo. cum ibi not. quod
intellige in vno eodemque iudicio, & non in alio,
licet ſecus in domino confitente. not. Compo. & Io.
Andr. de elect. poſt inquiſitionem. Idem puto ceſ-
ſante ſpeciali mandato, ſi habuit generale, ſub quo
directe cadit factum procuratoris. Nec reperitur à
generalitate exceptuio, quia tunc id cenſetur com-
miſſum fuiſſe ſpecialiter, quia tantum operatur ge-
neralitas in omnibus ſuis ſuppoſitis non exceptis,
quãtum ſpecialitas io ſuo caſu ſpeciali. l. ſi duo. ff. de
adminiſtr. tut. Dico: non exceptis, propter caſus non
excep. not. per Ioan. mo. in regula, in generali. lib. vj.
Et facias quo ad hoc differentiam inter caſus, & ca-
ſus. vt facit glo. in cap. non poteſt. de procurat. in
clem.

clem.& Ioan.Andr.de reſcript.cap.ſedes.in nouella. Idem puro de non duraore incluſ. in mandato inclusis, ramen per modum conſequentiæ oeceſſaria, vt ff.de procur. l.ad rem.& l.ad legatum. cum ſimil. Dixi:vel eius ratihabitione ſequente confirmatum, quia iſta ratihabitio mandato comparatur, vt C.de Macedo. l.fin. & ſic ratum habeo. alienam culpam ſuam faciunt, no.j.q.iij.ſic itaque.facit l.ſi procurator.de condi.indeb.alleg.xxvij.q.v.ſi quis ſe.lxxxiij. diſtinct. quid prodeſt. de ſentent.excom. cum quis. lib.vj.de re iudic.ratihabitio.& cap.ratum. Et ratum habens hoc caſu,quo ad commodum tenetur etiam ratũ habere,quo ad onus.vt ff.de except.doli.l.apud Celſum. §.de auctore. Idem ſi lucrum ad eum peruenisset ex dolo,quia de lucro teneretur.vt d.l.apud Celſum. §.illa. & ff.de dolo. l.non debet. cum § fin. cum l.ſeq.& ff.de tribu.l.iij.§.Iulianus. Dixi : vt negligentia, ſeu contumacia,vel imperitia. Iſta conſiſtunt in non faciendo. Imperitia reſpicit principaliter ea,quę concernunt expedienda domino,de quibus dicam ſuper illis verbis, quæ domino expediteot.Contumacia reſpicit ea,quę concernunt mandatum ſuperioris,factum ad inſtantiam alterius partis,de qua ſtatim dicam, in ver.procuratoris negligentia.Negligentia vero communius eſt ad vtrumque. Dixi:procuratoris,vt non includam propriam contumaciam domini. Vode dicit Bart.ff.ſi quis ius dicen.oon obtemp.l.j.§.ſi procurator. quòd contumacia radicatur in illo, qui debet aliquid facere,& oon facit. Et ideo ſi dominus eſt ille,eius eſt contumacia, non procuratoris.ff.man. l.ſi procuratorem. §.ſi turores. Simile in l.ſi cum filius.§.in hac.& l.ad diem.ff.de verb.oblig.Vnde contradicit,quòd ſi domino eſt ioinnctum, & ipſe mittit procuratorem, & procurator ooo facit, coutnmacia eſt domini, alleg. etiam ff.de arbit. l.non diſtinguemus. §.pen. ibi not. licet propter caſum contingentem in perſonam procuratoris, dominus excuſaretur, ſicut ſi contigiſſet in perſona ſua,vt C.qui petant tut.l.cum à matribus.de pign.cap.ſignificantibus.Facit,quòd dominus patiatur propter contumaciam procuratoris.C.de dignit.l.quoties.alleg.vbi patitur miſsionem ex primo decreto,quę non eſt adeo magni pręiudicij. Item ſi non appellauit procurator infra decem dies.ff.qnaodo appel.non ſit oec. l.j.licet ſi ſuccurratur quandoque ſecundum formam. l.eleganter. §.pen.ff.de dolo. Dixi : circa eidem procnratori commiſſa, quia circa alia ſecus, vt in alio membro dixi. Dixi:quæ domino expeditent.Ideo ſi omiſerit prodncere iura,dare obiectus in termio, appellare, vel emere rem meliorem pro pretio minori,aut abſtinere ab emptione talis rei, &c.nocet imperitia domino. ſic ff.de procur. l.defectus. cum ſua materia. ff.ex quibus cauſis io poſſ.ea. l.ij. vt lit.non conteſt. cap.j.cum ibi oot.ff.quod cuiuſque vniuer.no.l.j.§.ſi vero. & l.ciuitates. de appel. ſæpe contingit. ij.q vj. §.biduum. ver.ſi aduerſus. & d.l.j. in fi. quando appellan.ſit. & d.cap.ij. de confeſſ.lib.vj. de procurat. l.non ſolum. §.j. cum ibi not. C.de ſacroſan. eccle. l.iubemus.nullam.C.de acquir.poſſ. l.fin.ij.reſponſo.& l.quoties.C.de eroga.mili.an.l.fin.lib.xij.ff.de ædi.edi.l.quòd ſi nolit.§.mancipium. de verb.oblig. l.ſed ſi ex ſtipnlatu. de electio. cupientes. §.quòd ſi per xx.lib.vj. Ratio,quia dominus ex ſna culpa videtur pati pœnam,quia procuratorem eligit minus peritum, & diligentem,iuxta nota. in d.cap. ſi compromiſſarius,in glo.poterunt facere. Facit ff.de min. l.eum mandato. in fi. & inſtit. l.ſed & ſi quis à procnratore.in fi.l.fin.C.de acquir.poſſeſſ. ij.reſponſo. alleg.ff.de procutat.l.non cogen.cum l.ſequen. licet recurſum habeat dominus cootra procuratorem per actionem mandati. C.mand. l.ſi à procnratore. & l.ſi inanis ſit actio.& l.nam is.ff.de do.& c.Odoardus.de ſolut. Imputet ſuæ culpæ dominus.argu.regulæ,quod quia. Facit etiam ff.de contrahen.empt. l.iij. & d.l.apud Celſum. §.illa. & cap.quæſitum. & d.cap.ſuborta.& dicto cap.ſæpe.de cau.poſſeſſ. cap. cum olim.ff.de tribu.l.procuratoris.& l.illud.& d.l. quòd ſi nolit.§.ſi maociplum.& l.ędiles.§.& notandum. eod.tit. Dixi : oeceſſaria,&c. vt excludam voluntaria,&c. probant intra omoia ſuprà proxime alleg. quare excludo voluntaria ſuprà ſuper ver.nec volnntaria. Dixi : tanquàm oegligentia. &c. vt excludam pœnam grauiorem propter delictum infligendum, vt excommunicationem, vel mulctam, vt l.j. §.ſi quis procnrator. ff.ſi qnis ius dicen. non obtemp.& quod quiſque.iur.l.iij.§.ſi procurator.& de procurat. §. ſi proprio. §.adeo. l.meminerint. alleg. C.de acquir.poſſeſſ.l.fin.j.reſponſo.ff.de dam.infec. l.ſi quis miſſum.de re iudic. l.neque iuriſdictio.ff de procur.l.neque ignotia.mand.l.ſi mandato.in princ. de lib.can.l.io ſeruo.de except.doli. l.ſi procurator. in authent.de eccle. tit. §.ſi qnis in ſua domo. Non obſtat C.de his,quib.vt indign.l.Polla.§.à pupillis. cedendo ibi actioni liberatur.alleg.Innocen.ad hoc ff.quando ex fac.tut. l.j.ff.de adminiſtr.tut.l.fi. Ideo propter contumaciam procuratoris oon perdit dominus beneficinm appellandi,ſecundum Bar.tenet Innoc.vt lite non conteſt.cap j. nec condemnatur io expenſis,ſi domions citatus ad cauſam miſit procuratorem , & ille fuit contumax ſecundum do.Bart. licet Innoc.contra, vt lit.non conteſt. cap.j. probat. l.vnica. ſi qnis ius dicenti. in fine. Ratio,quia delictum eſt cauſa condemnationis expen. quod non venit in generali maodato. ff.de his,quæ fi.io frau. credit.l.ſi pater.& ff.de cond.indeb.l.ſi procurator. alleg.etiam ſic alleg. Bart. ff.de adminiſtr.tut. l.non ignorum. licet repelli poſsit doioinns oon refundendo expenſas.Sed credo, quòd dictum Inoo.procedit vbi dominus fuit citatus ad totam cauſam, & ita ſeruamus ex prædicta,licet Bart.dominum ooo pati miſsiooem ex ſecnndo decreto propter contumaciam procuratoris dicat,quia oimia magni præiudicij eſt.vt ff.ſi ex ooxa.cauſ. aga.l.iij. & l.hoc amplius.in fi.de dam.infect.& ff.qnemad.teſta. l.j. io fi. Dixi : ſi non purgauit,&c. C.de except.& tranſact. mi.ao.l.j.lib.xj.& l.ij.C.de fal.iudi. de procur. l.non ſolum.in princip.vt lit.non conteſta.cap.j. in princ. vide in Specul.tit.de execu.ſent.§.j.

CONCLVSIO DCXCV.

De confeſſ. prælati. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Confeſsio prælati agentis an præiudicet eccleſiæ, etiam ſi fiat ſine conſenſu capituli.*

2 *Prælati an ſint legitimi adminiſtratores ſuarum eccleſiarum, & monaſteriorum.*

3 *Prælatus an poſsit agere ſine conſenſu ſui capituli.*

1 CONfeſſio † prælati agentis præiudicat eccleſiæ ipſo iure, etiam ſi ſine conſenſu capituli agat. Conſilia. Iſta concluſio licet hic ponatur in numero, fuit obtenta anno lxxv. de tempore domini Viuatien. cardinalis tunc contradic. auditore. Sed hic ponitur ex certa cauſa. Circa quod breuiter dico, quòd concluſio iſta duas habet partes. Circa primam dico, quòd prima pars dependet ab vno alio dubio, videlicet ſi prælatus dicitur adminiſtrator legitimus ſuæ eccleſiæ, i. quo ad effectum agendi, vel non, & ſi eſt adminiſtrator legitimus, & in quibus cauſis ſit adminiſtrator legitimus. Et in hoc concernit materiam ſecundæ partis concluſionis. Dico enim in cauſis, in quibus prælatus eſt adminiſtrator legitimus eccleſiæ ſuæ in agendo, confeſſio ſua præiudicat eccleſiæ ex modo, quo præiudicat confeſſio adminiſtratoris alterius legitimæ, videlicet ſi ſit facta in iudicio, & per modum iuriſdictionis contentioſæ, & abſque concluſione & fraude, iuxta ea, quæ dixi ſupra in vna concluſione. & circa eam, & hanc concluſionem probant iura clare, vt extra, lit. non conteſt. cap. j. de confeſſ. cap. vlt. de re iudic. cap. ſuborta. de poſſ. præ. ad hoc. de cap. mo. cum dilectos. de elect. dudum. ij. Sed ibi contra aliqualiter. licet enim prædicta iura in ſyndico, vel procuratore loquantur, fortiori ratione vrgent in prælato, qui maius ius ratione ſuæ legitimæ adminiſtrationis ſibi competentis iure ſuæ prælaturę habere cenſetur, quàm dicti procuratores & ſyndici. Patet, quia procuratorem conſtituit, & reuocat. de procur. cap. j. de iudic. cauſámque. not. Archid. de teſti. præſentium. Hanc concluſionem poſuit Cyn. poſt Pet. in l. vna. C. de confeſſ. in xv. quæſt. De iſta parte eſt caſus in cap. ſi aduerſus. de in integr. reſtit. lib. vj. Si intelligatur de confeſſione prælati, quod aliqualiter videtur ſonare glo. Si vero non eſſet legitimus adminiſtrator ipſius cauſæ, & litis, tunc ſecus eſſet dicendum per rationem contrariam. Et hanc ſecundam partem poſuerunt etiam domini Pet. & Cy. in loco præalleg. & glo. quæ dicit, quòd requireretur conſenſus ſui capituli. Ita notatur xxij. diſtinct. de Conſtantinopolitana. in pen. glo. per cap. j. de procurat. & cap. cauſámque. de iudic. & Archidiac. & glo. videtur ſequi dicta glo. in cap. præſentium. alleg. Videamus igitur in quibus cauſis ſpectat hoc caſu legitima adminiſtratio ad prælatum. Et breuiter ad
2 iſtam quæſtionem reſpondet text. quòd † prælati ſunt adminiſtratores legitimi ſuarum eccleſiarum, & monaſteriorum, ac congregationum, ac pro eis in iudicio ſtare poſſunt defendendo. vt cap. edoceri. de reſcrip. & agendo. vt cap. cum deputati. de iudi. & probat. l. quod cuiuſque vniuerſ. no. l. ciuitates. Excipit tex. vnum caſum, videlicet ſi bona prælaturæ à bonis congregationis ſunt diſtincta omnino. vt in cap. edoceri. in fi. quod exponit Innoc. omnino, id eſt, etiam quo ad adminiſtrationes. Nam ſola diuiſio non tolleret prælato legitimam adminiſtra-
a tionem, [a] niſi poſt diuiſionem bonis congregationis à bonis prælaturæ diſtinctum eſſet de adminiſtratore prouiſum, vt pulchre ponit Innoc. in d. cap. edoceri. Sed dices, ſi ita ſit, quòd adminiſtratio legitima pertineat ad prælatum, videtur, quòd debeat eam exercere cum conſenſu ſuæ congregationis. argum. de procurat. cap. j. & de iudi. cap. cauſámque. Sed vt dicit Innoc. hoc non reperitur, quòd adminiſtrator legitimus teneatur de iure cum conſenſu alterius ſuam adminiſtrationem exercere. Et ſoluit valde bene ad dicta ad alia iura. Concludit tamen, quòd in arduis tenetur requirere conſilium in iudicio, ſicut extra. cap. nouit. & cap. quanto. de his, quæ fi. à præla. Et iſta eſt veritas, ſaluo quòd aliqui dicunt, quòd imò debet habere conſenſum, & hoc conceditur gratia collationis. Sed nihilominus hoc non obſtante dico, quòd ſi agat prælatus ſine conſenſu ſui capituli, vel conuentus, valet quod facit, & hoc ſine dubio in non arduis. per cap. edoceri. & cum deputati. & etiam in arduis, licet cap. propter ſuum conſenſum non adhibitum poſſet contradicere, & petere, quòd irritaretur, quòd factum foret eius conſenſu ſpreto ipſo ignorante, quia iſta eſt regula, quòd quando expeditio alicuius pertinet primo ad aliquem iure ſuo, licet ex poſtfacto forma ſibi adiiciatur, ſecundum quam debet facere, videlicet de conſilio, vel conſenſu alterius, quòd valet quod facit, dicta forma, ſeu dicto conſenſu non adhibito. Hanc regulam videtur poſuiſſe glo. ordi. in clem. j. de iure patro. ſuper ver. prohibentes. & Inno. de reb. eccle. non alien. dudum. lib. vj. Vbi dicit quòd vbi conſenſus requiritur, hæc eſt regula, quòd ſufficit, quòd interueniat ex poſtfacto, & tamen ſi actus primus eſt nullus, hoc non ſufficeret, vt ipſemet dicit. & probat cap. auditis de elect. Et prædictam regulam ſatis probant. cap. ij. & iij. de his quæ fi. à præla. cum ibi not. Modo certum eſt, quòd adminiſtratio de iure communi ſoli prælato [b] eſt commiſſa: licet b ſuperuenerint iura arctantia prælatum ad requirendum conſilium, vel conſenſum. igitur, &c. Faciunt not. per Innoc. & alleg. de arbit. cum olim. Et per hoc ſecunda pars ipſius concluſionis eſt expedita, & concluſio ex toto verificata, præterquam in vnico caſu excepto, de quo ſuprà.

a ¶ Legitimã adminiſtrationem. *Adde quòd adminiſtratio legitima, & libera eſt, quando quis poteſt in iudicio agere, & conueniri, & etiam extra iudicium de aliqua diſponere. Vide cap. ex literis. de prob. & ibi Innoc.*

b ¶ Soli prælato. *Adde, quod adminiſtratio prælatorum maior, & liberior eſt, quàm aliorum adminiſtratorum. extra, de don. cap. cæterum. & not. per Innoc. in fi. de præſcrip. cap. Senens.*

CONCLVSIO DCXCVI.

De litis conteſt. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Lite in prima inſtantia conteſtata, an etiam in ſecunda debeat conteſtari.*

AVditor † ſecundæ inſtan. litem non tenetur conteſtari, niſi velit. Conſilia. Iſta fuit etiam de 1
tempore Viuatien. Sed an præſens fuerit, & in eo concordauerit, non recordor. Sed ipſam intellige, dum altera pars eſt abſens per contumaciam, & altera non. Et hoc tenet Spec. & Archid. Et ita mandauit auditoribus ſeruari Clemens quartus, vt recitat Spec. Vnde ſuper hoc Archi. de vica. cap. ij. lib. vj. Hoc breuiter probant tex. in §. illud. l. fi. C. de temp. appellat. & cap. per tuas. de appell. quia in hoc, quòd ponunt ius ſpeciale in caſu contumaciæ, videntur innuere ius commune in contrarium eſſe. vt l. j. in fi. ff ad municip. Et ita non procedunt in contrarium, not. per Innoc. de offic. deleg. cum contingat. vide Ioan. ſuper hoc de teſta. Raynal. in nouella. Contu-

maciam

maciam intelligo, etiam ſi pars contumax in curia ſit præſens, quia tunc apprehendi poteſt, & eſſe vere contumax, & per conſequens ex contumacia magis punibilis. l. & poſt edictum. §. fin. ff. de iudi. quia hoc eſt priuilegium appellationis. cap. per tuas. ergo nec eſt auferendum, nec eſt reſtringendum. de re iudi. indultum. ff. de conſtit. pri. l. iij. Quid ſi eſt appellatum ab interlocutoria? dic aut in vna inſtantia quæris, an ſuper articulo grauaminis ſit neceſſaria lit. conteſt. Et dic, quòd non, quia in vna inſtantia vna lit. conteſt. eſt ſufficiens. Et ita mandauit auditoribus palatij Clem. iiij. vt recitat Spec. & Archid. in d. cap. ij. de iuram. calum. & probatur, de appell. interpoſita. Aut quæritur ſi coram iudice appellationis omiſſo articulo appellationis. iuxta cap. cordi. de appellat. lib. vj. vel expedito pronuntiando male proceſſum. iuxta cap. vt debitos. de appell. proceditur ſuper negotio principali. An tunc ſit coram illo iudice neceſſaria lit. conteſt. Et tunc dic, aut fuerat coram primo lis legitime conteſtata, aut non. Primo caſo non eſt neceſſaria lit. conteſt. Secundo caſu neceſſaria eſt. Ratio eſt, quia aut litis conteſtatio in cauſa ſemper eſt neceſſaria, vbi ſeruatur ordo iuris, vt extra, vt lite non conteſtata. per totum. & non plores, quia hoc non reperitur iure cautum. Item quia iudex appellationis, qui ſuccedit loco iudicis primi, debet facere ea, quæ habuit facere iudex primus. vt l. mortuo. ff. de iudic. & dicto cap. interpoſita. Modo primus debuiſſet litem conteſtari, vbi nondum fuiſſet conteſtata, & alias non agitur idem de iſto, & ſic de aliis ſimil. Quæ tene menti perpetuo, & in iſto articulo non dubitabis.

CONCLVSIO DCXCVII.

De reſcriptis. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Impedimento primo remanente, totum adhuc remanet impeditum.*

2 *Veri taciturnitas vitiat gratiam.*

3 *Priuilegium ſeu reſcriptum per principem conceſſum, an ſit contra ius commune.*

4 *Sub generali gratia an comprehendatur dignitas maior poſt epiſcopalem.*

5 *Collatio facta per papam crimino ſo valet.*

CONcluſio extra totam. Pro qua cõdenda concluſionem præmitto, ſuppoſito iſto facto, videlicet quòd Rodolphus de Coradone vtriuſque iuris doctor habens gratiam de canonicatu ſub expectatione præbendæ, dignitatis, perſonatus, vel officij eccleſiæ Trecoreñ. canonicatum, præbendam, & cantoriam dictę eccleſiæ vacan. vigore dictæ gratiæ de facto acceptauit, cum de iure non poſſet: tum quia canonicatus, & præbenda, ac cantoria erant ſpecialiter reſeruata, vtpura per reſeruationem, de qua conſtat: tum quia quo ad cantoriam, quia cantoria eſt dignitas poſt epiſcopalem maior in eccleſia Trecorenſi, & iſtam acceptationem facti fecit exponi domino noſtro formæ gratiæ, & acceptationis antedictæ non facta mentione, quòd gratiam ſpecialiter haberet, vel non haberet de dignitate poſt epiſcopalem maiori. Et hoc expoſito, obtinuit à domino noſtro ſibi de canonicatu, & præbenda prædictis ſpecialiter prouideri, tanquam ſpecialiter reſeruatis, reſeruationem obtinendo, etiam expreſsione facta in literis, quòd dicta cantoria erat dignitas maior poſt epiſcopalem, & curata. opponitur contra literas, antequam expediantur per cancellariam, vt non expediantur, vel poſtquam fuerint expeditæ, nec expeditio executioni mandetur, quòd talis prouiſio non valet, pro eo, quòd in literis expectationis antedicta fuit excepta dignitas maior poſt epiſcopalem, & de hac exceptione in ſupplicatione, & literis huiuſmodi prouiſionis non fit mentio: quæritur vtrum talis oppoſitio, ſeu exceptio ſit bona, & ſufficiat ad impediendum literas, vel executionem antedictas, ſaltem quo ad cantoria. Et primo videtur, quòd exceptio, ſeu oppoſitio talis ſit bona, & ſufficiens, quia quando alicui obſtant plura impedimenta, licet fiat ſibi gratia de ſublatione vnius, non propter hoc tollitur ſibi aliud, & ideo adhuc alio remanente totum remanet impeditum. vt ff. de ſer. vrb præd. l. ii dominus. de fil. presby. cap. ſecundo. de auctor. & vſu pal. cap. ex tuarum. de priuileg. cap. paſtoralis. Modo dicta acceptatio non valebat ex duplici capite. Primo, quia gratia ſe non extendebat ad dignitatem huiuſmodi maiorem poſt pontificalem. Secundo, quia cantoria ante erat reſeruata, & non erat ſublatum, niſi ſecundum impedimentum. ergo † primo impedimento adhuc remanente totum adhuc remanet impeditum. Tertio, quarumcunque in gratia aliquid exprimitur, vel tacetur, quo non expreſſo, vel non tacito papa gratiam denegare potuiſſet, gratia eſt ſurreptitia, & nulla. de elect. dudum. & cap. ad audientiam. ij. & de præben. dudum. lib. vj. Modo ita eſt, quòd hic videtur expreſsiſſe, quòd virtute dictæ acceptationis ſibi dicta cantoria deberetur. niſi reſeruatio obſtaret, quod eſt falſum, quia ex alio capite acceptatio non valebat, puta, quia dicta dignitas cantoriæ ſub dictis literis non cadebat. Item tacuit, quòd dignitas maior poſt pontificalem fuiſſet in literis ſpecialiter excepta, quæ ſi fuiſſent expreſſi, ac non tacita, mouiſſent principem ad non concedendum, ergo, &c. Contrarium puto, quia aut vitiaretur dicta gratia † prouiſiua propter falſi expreſsionem, aut propter veri taciturnitatem, cum de poteſtate collatoris, & habilitate prouiſi, ſeu vacatione minime dubitetur. Sed neutrum horum poteſt dici. Dico primo, quòd non poteſt dici dicta gratia defectuoſa propter falſi ſuggeſtionem, quia ſi diceretur hic fuiſſe facta ſuggeſtio, iſtud eſſet in hoc, quòd ſuggeſtum videatur eſſe, acceptationem pro eo ſolo fuiſſe vitioſam, quia beneficium erat reſeruatum. Sed breuiter dico, quòd hoc nullo modo videtur papæ fuiſſe ſuggeſtum, quia non ſequitur: hoc impediuit, ergo non illud. cum plura poſsint eſſe impedimenta, quorum quodlibet per ſe eſſet ſufficiens, vt probant iura ſuperius alleg. facit cap. cum pro cauſa. de ſentent. excommunic. Dico ſecundo, quòd non poteſt dici dicta gratia ſurreptitia propter veri taciturnitatem, quia ſi hoc diceretur, hoc eſſet propter hoc, quòd tacitum eſſet in gratia, quòd in gratia, vigore cuius fuit facta acceptatio, excepta fuerat dignitas maior poſt pontificalem. Sed hoc non obſtat, quia nunquam vitiat gratiam illius taciturnitatis, quod ex narratis, & eorum forma poteſt, & debet veriſimiliter principi eſſe no-

(Right-margin numbers: 1 beside "dimentum. ergo † primo impedimento adhuc rema-"; 2 beside "cta gratia † prouiſiua propter falſi expreſsionem,")

tum: ſed ſic eſt in propoſito, ergn, &c. Patet pri-
mum, quia quando quis facit actum, qui poteſt
certo obſtacnlo impediri, ſi ſciat obſtaculum illud,
& ſit in eius poteſtate illud tollere, eſto quòd nec
de hoc aliquid dicar, nec de hoc aliqnid ſibi dica-
tur, videtur ipſe velle tollere illud. vt ff.de excuſat.
tutorum. l.idem Vlpianus.§.fin. & ff.de re iudicata.
l. quidam conſulebant. & C. de neceſſariis ſeruis
hæredib. inſtituen. l.penult. Ad quid enim opor-
teret aliquid dicere alicui, quod per ſe veriſimi-
liter ſcire deber? certe fruſtra. vt ff.de actio. empti.
l.prima. in fine. & l.ea quæ. ff.de ædil.edicto. l.j. §.ſi
intelligatur. cum ſimilib. ibidem alleg. Et pro hoc
facit, quod not.Iacob.Perr.& Cyn. C.ſi contra ius,
vel vtil.pub. l.omnes. circa princip. videlicet, quòd
licet reſcriptum non valeat contra legem, tamen ſi
facta eſt talis narratio facti in reſcripto, quòd prin-
ceps cognoſcere potnit huiuſmodi reſcriptum eſſe
contra legem, licet de hoc in reſcripto nil dicatur
expreſſe, ſeu quòd non dicat.non obſtan. tali l.valet
reſcriptum. Item facit, quod dicit Inno.de reſcrip.
5 cap.primo.priuilegium, †ſeu reſcriptum conceſſum
a per principem [a] valere, eſt ius commune tollere, li-
cet de illo non faciat mentionem. quia in ſcrinio
pectoris præſumitur illud habere. l.omni.C.de teſta.
Item pro hoc facit quod not.Ioan.Andr. in glo.ſua
de conſtit.cap.j.libro vj.quòd papa faciendo nouam
conſtitutionem, generalem conſtitutionem contra-
riam videtur velle tollere, pro eo quòd præſumitur
illam ſcire, etiam ſi de ea mentionem non faciat.
Item fac.quod not.Felin.in tract.ſuo.de rer.permut.
quæſt.iiij. vbi dicit, quòd impetratio beneficij ex
cauſa permutationis obtenta, non valet, ſi benefi-
cium eſt reſeruatum, & de reſeruatione mentio non
eſt facta, niſi reſeruatio illa eſſet generalis, & publi-
ce nota. quia tunc præſumeretur, quòd papa illam
ſciuiſſet, & tunc expreſſio neceſſario non fuiſſet.
Minor propoſitio dictæ rationis ſatis videtur eſſe
clara, videlicet, quòd ex forma narratorum papa
debuerit ſcire veriſimiliter, quòd in gratia prima
excipiebatur dignitas electiua, quia iſtud eſt no-
torium ex ſpeciali conſtitutione plus quàm noto-
ria, quòd in omnibus huiuſmodi literis ponitur di-
cta clauſula exceptiua. In notoriis verò admonitio,
ſeu expreſſio neceſſaria non eſt. Hinc eſt, quòd li-
cet emptor debeat euictionem venditori denuntia-
re, tamen vbi eſſet notorium, denuntiatione opus
non eſſet. vt ff.de actio.emp. l.emptorem. ſecundo
reſponſo. Item hoc alia ratione ſecundo deduco ſic,
quia aut dices papam fuiſſe deceptum in hoc, pro
eo, quòd credidit, quòd forma ſibi expreſſa ſibi hoc
importet, & ſub ea dignitas talis comprehendere-
tur. Aut pro eo, quòd ipſe putauerit, quòd in gra-
tia prima fuerit facta expreſſa mentio, quòd digni-
tas huiuſmodi maior etiam comprehenderetur ſub
ipſa, quia non videtur, quòd ex alio decipi potuiſ-
ſet: Sed neutrum dici poteſt, ergo, &c. Dico enim
primo, quòd primum dici non poteſt, quia hoc eſſet
ponere errorem iuris in principe, quod eſſet abſur-
dum. vt cap.j.de conſtitut.libro vj. Certum enim eſt
4 †de iure ſaltem moderno ſecundum conſtitutiones
domini noſtri, quòd ſub generali gratia non com-
prehéditur dignitas maior poſt pontificalem, etiam
ſi non apponeretur clauſula exceptiua, vt habent

ordinationes papæ Ioan.xxij. per omnes dominos
ſummos pontifices ordinatè confirmatæ, & con-
ſtitutio domini noſtri moderni data in cancellaria.
Dico præterea, quòd nec ſecundum dici poteſt, quia
non eſt veriſimile papam voluiſſe diuinare. vt l.ſi
putator. ff.ad leg. Aquil. Secundo quia veriſimile eſt,
quòd papa debuerit idem iudicium facere de eo,
quod ſibi non apparebat, & de eo quod non erat.
vt l.in lege. & l.Rutilia Polla. ff.de contrahen.empt.
Tertio, quia veriſimile eſt, quòd debuit dominus
noſter præſumere, quòd non fuerit poſita aliqua
clauſula in literis primis, per quam in eis huiuſmo-
di dignitas maior comprehendi valeret: tum, quia
hoc non eſt conſuetum, imò prohibitum fieri, nec
credo factum adhuc fuiſſe de tempore domini no-
ſtri moderni: tum, quia ita eſſet veriſimile, quòd
dictus Rodulphus de hoc feciſſet mentionem in
iſtis ſecundis literis, vt eas faciliter obtinere potuiſ-
ſet: quia quilibet præſumitur eſſe diligens in modis
ſibi acquirendi. argum. ff.de arbit.tut. l.ſi defectus.
& ff.de probano. l.cum de indebito. in princip.& in
fine. & l. ſi pactum. eodem tit. Concludo igitur in
præmiſsis, papam in conceſsione dictæ gratiæ no-
uæ prouiſiuæ non fuiſſe in aliquo circunuentum.
& per conſequens dictam gratiam minime propter
ſurreptionem vitiati. Tertio principaliter hoc pro-
bo ſic, quia licet falſæ expreſsiones, quæ mouere
potuiſſent principem veriſimiliter ad facilius con-
cedendum, regulariter vitiet gratias, quia literæ
habent tacitam conditionem, ſi preces veritate ni-
tantur: tamen non omnia tacita, quorum expreſ-
ſio mouere potuiſſet ad denegandum gratiam, vi-
tiant, ſed ea ſolum, de quibus reperitur expreſ-
ſum, vel de quibus iure eſt certum, quòd eis ex-
preſsis papa gratiam nullatenus conceſsiſſet. Et
hinc eſt, quòd licet papa non ita libenter daret be-
neficium magni valoris, ſicut modici valoris, huiuſ
modi videlicet modicæ dignitatis: tamen ſi dat ca-
pellam maximi valoris, valore tacito, huiuſmodi
talis modicæ dignitatis valet gratia, nec ex tacitur-
nitate huiuſmodi vitiatur: licet ſecus, ſi minorem
valorem expreſsiſſet. vt not. glo. in clement. j. de
præben. alleg. Facit, quòd †collatio facta per pa-
pam criminoſo, valet ipſo iure, per nota. Innocent.
de conceſſ.præben. propoſuit. & probat capit. inter
dilectos. de except. prælat. & cap. accedens. de accu.
& tamen ſi fuiſſet crimen expreſſum papæ, hoc val-
de potuiſſet commouere ad denegandum. de æta.
& qua. cam te. cum ſimilib. Modo ita eſt, quòd hic
non poſſumus dicere literas huiuſmodi impugna-
ri poſſe ex falſi ſuggeſtione, quia hic non reperitur
aliquod falſum expreſſum, vt prædictum eſt, &
non eſt certum de iure, quòd ſi fuiſſet expreſſum,
quòd in primis literis non fuiſſet adiecta dicta
clauſula exceptiua, papa propter hoc dictam no-
uam gratiam denegaſſet, imò veriſimiliter magis
eſt de contrario attenta dignitate impetrantis, &
quòd gratia iſta noua non fundatur ſuper aliquo
in re ipſius, ergo, &c. Ad rationes factas in con-
trarium faciliter reſpondetur. Et primo ad pri-
mam dicitur, quòd hæc eſt gratia nouum ius con-
cedens, non impedimentum tollens, & inquan-
tum tolleret impedimenta, videretur vtrunque
tollere, vnum expreſſe, & aliud tacite. per prædicta.

Ad

Ad ſecundam rationem reſponſum eſt per primam rationem huius partis.

a ¶Per principem. *Not. tamen, quòd princeps poteſt ex ſola voluntate contra im poſitionem diſpenſare. vide Innoc. in cap. cum ad monaſterium. de ſta. regu. Abb. in cap. cum litern. de in integr. reſtit.*

CONCLVSIO DCXCVIII.

De reſcriptis. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſsio xij. annorum an ſit ſufficiens vt aliqua eccleſia vniat monaſterio.*

2 *Impetratio in præiudicium partis non facienda.*

1 SVppoſito, quòd cauſa † commiſſa ad inſtãntiam
abbatis, & conuentus ſancti Petri contra Ioan.
presbyterum ſuper eccleſia parochiali ſancti Martini, quam monaſterium poſſedit tanquam vnitam,
per xij. annos proxime præcedentes, & ratione dictæ vnionis ad ſe, & dictus Ioan. ratione cuiuſdam
prætenſæ collationis ad ſe pertinere prætendunt,
decretaq; citatione per auditorem curſor ad inſtantiam monaſterij contra Ioannem impetrat gratiam
à papa iure deuoluto, non faciens mentionem de
commiſsione, & decreto citationis prędictæ, eadémque die fit executio citationis ſimpliciter per curſorem ad dicendum contra dictam commiſsionem
tenore commiſsionis ipſi Ioan. citato non explanato
per curſorem. Nec apparet quid pręceſſerit, an citationis executio, an vero econtra, valet dicta impetratio. hoc eſt, quòd non eſt ſurreptitia occaſione
præmiſſa non obſtante. cap. cauſamque. ij. de teſtib.
quia vt ibi not. Hoſtien. non intelligitur illud c. niſi
2 de impetratione † facienda in præiudicium partis
ſuper eo, de quo litigatur. Modo hic ſecus, quia ſi
vnitum eſt, non vacat. Si non vacet, impetratio non
valet. de conceſſ. præb. cap. j. non obſt. cap. ij. vt lit.
pend. in clem. Tum quia, quòd præceſſerit executio, tenetur probare excipiens. per not. glo. cap. fin.
in clement. de reſcrip. & Cyn. poſt Iaco. C. de probatio. l. cum te. ff. de negot. geſt. l. cum qui. per glo.
Tum quia citatio non habuit plenam certitudinem
cauſæ, &c. vt d. clem. ſi tamen præceſsiſſet plena citatio, forte ſecus propter præiudicium abſolu. de
quo C. de rei vend. l. fin.

CONCLVSIO DCXCIX.

De reſcriptis. *Rubr.*

IN caſu concluſionis ſupra proxime prædicti temporis xij. annorum curſ. deuolut. eſſe probatum, fac. quia debuerit ordinarius inquirere. de offi. ord. cap. ordinarij. lib. vj. de priuile. cum perſonæ. eod. lib. maxime propter papales conſtitutiones vniones prohibentes, non obſtat poſſeſsio, quia non nunc, ſed in princip. dicti curſ. negligentia eſt attendenda, ſed in impetrante habente modo acceptare, dicta poſſeſsio longa curſ. menſis impediret, & excuſaret. Ægidius Bellemeræ.

CONCLVSIO DCC.

De iure patro. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Tollere facultatem præſentandi, eſt tollere perceptionem fructuum & ſtatum poſſeſsionis immutare.*

SI poſſeſſor comitatus, ad comitatum ſpectat
ius patronatus, & præſentandi, in cuius iuris
poſſeſsione eſt ipſe comitatus, & erat ipſe vltimus
comes tempore mortis, licet ipſe poſſeſſor comitatus nunquam alias præſentauit, modo iure & nomine ipſius comitatus præſentauit, valet præſentatio iure, & ratione dictæ poſſeſsionis iuris præſentandi ipſi comitatui per eum poſſeſſorem competente. per not. Innocen. de reſtit. ſpol. literas. in fine.
vbi not. Innoc. idem de poſſeſsionis beneficio poſſeſſori competenti, quam tamen poſſeſsionem non
apprehendit, quia hoc non obſtante ipſe pro ea
agit, non ſuo, ſed beneficij nomine. fac. not. de iure
patro. cap. ex literis. not. Innoc. quòd cum iure vnibili tranſit ius iſtud, de eo mentione non facta, licet ſecus in ſundo. Modo conſtat pro regula, quòd
ducatus, & comitatus ſunt nomina adminiſtrationem habentium, vniuerſitatem iuris, &c. de prohi.
feu. alie. per Federi. §. præterea ducatus. not. glo. de
voto. cap. licet. quod intellige, niſi ipſe ſit in poſſeſſione mala fide, tempore quo præſentat: licet fateor, quòd ſola litis, vel guerrę motio aut alia quæuis denuntiatio non facit verum bonæfidei poſſeſ-
ſorem [a] eſſe poſſeſſorem malæfidei, quo ad hoc, a
quando valet, nihilominus valet præſentatio poſt
per talem facta. niſi ex alio capite inſurgat præſumptio malæfidei, quicquid alij dicant. Et colligitur
hæc concluſio ex dictis Innoc. poſitis in capit. conſultationibus. de iure patr. Ratio, quia propter prohibitionem talis quis non debet omittere vti iure
ſuo. Vide ſuper hoc de dictis Innoc. de maior. & obedien. cap. dilecti. Poteſt enim eſſe, quòd lis iniuſte
ſibi mouetur: & quòd ea non obſtante habet iuſtam
cauſam ſuam poſſeſsionem defendendi. Nec debet
quis prætextu litis motæ à ſua poſſeſsione deſiſtere.
vt ff. de petit. hæred. l. illud. ff. de lega. ij. l. qui ſolid.
§. etiam. imò ſi in hoc impediretur, fieret attentatio,
& innouatio in præiudicium litis. vt lit. pend. cap. j.
& ij. & cap. fin. Vide per Innoc. vbi ſuprà. Et licet denunciatio fiat ex cauſa probabili, ſi vera eſſet, & aliquid veriſimilitudinis habeat. & ita facit rem dubiam, ſecundum not. C. de procurat. l. j. per Cyn. tamen non ſufficit, quia quis non tenetur de facili
credere aduerſario ſuo. Nec obſt. C. de rei vendic.
l. ſi domum. & l. certum. ff. de peri. hæred. l. item veniunt. §. à quo. quia loquitur in alio caſu, videlicet
quo ad fructus conſeruandos propter dubium, &
loquitur de fructibus, qui conſeruari poſſunt, poſtquam enim res dubia eſt, mala fide ageret, ſi fructus
non conſeruaret, nec per hoc perceptio fructuum
ſibi impeditur, & ita nec per hoc ſtatus poſſeſsionis
ſibi turbatur. Sed in caſu noſtro loquimur in fructu, qui conſeruari non poteſt, ne diutina vacatio
inducat ipſi beneficio diſpendium. Item loquimur
in fructu, qui percipi non poteſt, niſi percipiendo
conſumatur. not. Innoc. de reſtitu. ſpoliat. in literis.
vbi de hac materia plura, ita † quòd tollere facul- 1
tatem præſentandi, eſſet tollere perceptionem huius fructus, & ſtatum poſſeſsionis immutare, quod
fiendum non eſt, vt prædictum eſt, ergo, &c. Non
intro difficultatem, an faciat fructus ſuos bonæ fidei poſſeſſor lite etiam conteſtata. licet enim teneatur reſtituere, an non, quia opus non eſt, licet putem, quòd ſit. Et ita not. duæ glo. ff. de rei vendic.

tione rei principalis per temporum diuerſitates.argum.de teſti.ca.cum tu.& C.de fur.l.manifeſtiſsimi. maxime, quia non eſt veriſimile, procuratorem voluiſſe contra producta per eum venire. produxit enim in facto iſto inſtrumentum poſſeſsionis adeptę ante litem, & confirmationem antedictam per dictum reum, & confeſsionem, & confirmationem, & aſſertionem dictæ partis ſuæ principalis voluiſſe aliquid ex certa ſcientia confiteri: maxime quia non eſt veriſimile, dominum id voluiſſe mandare ſub clauſula generali, & ideo non eſt veriſimile, procuratorem id potuiſſe, & præſertim, quia verba, dominus, &c. poſſunt habere bonam interpretationem ſi recipiantur cum iuris effectu.vt ff. quod quiſque iuris. l. j. in fin. ſcilicet quo minus potuerit habere cum effectu, quia non videtur verſum, quod non durat verſum. ff. de in rem verſo. l. pro patre.§. verſum. facit tamen dubium not. Barto.ff.de verbo. obliga.l.qui ante.vbi videtur notare, quod interpretatio cap. cum tu. quæ habet locum in teſtibus, inſtrumentis, & iuris diſpoſitionibus, non habet locum in diſpoſitionibus, confeſsionibus partis eiuſdem, quia primæ probant, & ſecundæ non, ſecundum domi. Corſien.

CONCLVSIO DCCIII.

De cauſa poſſeſsionis. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Fructuum perceptio, & facultas percipiendi an confirmet poſſeſsionem.*

1 SI in caſu concluſionis ſupra ſi † tens confirma-
tus prædictus in dicta confirmatione expreſsit,
quòd fuit poſſeſsionem pacifice aſſecutus. ſecundo
quia fructus percipiebat, ſi primū probat hoc mo-
do, videlicet per chordas, & veſtimenta, &c. infra
eccleſiam fuit in poſſeſsionem inductus. ſecundum
non probat, nihilominus non propter hoc ſua con-
firmatio eſt ſurreptitia, quia ſi habuit poſſeſsionem,
a ergo facultatem liberam fructus percipiendi,[a] niſi
aliud appareat. vt l.in bonæ fidei.ff.de acquirend.re.
domi. quod ſi eſſet, de hoc deberet per partem ex-
capi. Si ſic præſumitur, quòd perceperit.vt l.ſi de-
functus.C.in arbi. tute. & l.cum de indebito. de pro-
batio.ff. Præterea quid ad rumbum, an percipiat,
cum percipere poſsit, & cum perceptio obſtante re-
ſeruatione ſit infecta, quanquàm in apprehenſione
fuit ignorata, non video.tamen Corſien. fuit in opi-
nione contraria, quia ſecundum eum dictæ conſe-
quentiæ non ſunt neceſſariæ. replicaui tamen iſta
non fore plene probanda, per notata in capit.exce-
ptionis. & regula, inſamibus. tamen hoc non eſt
ſine dubio.

a ¶ Fructus percipiendi. *Nota, quòd fructus percipiendi dicuntur duobus modis, ſicut & fructus percepti: de quibus vide per Specu.titu.de fruct. & intereſſe.§.j.*

CONCLVSIO DCCIIII.

De præſcriptionibus. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Titulus errore facti fulſitus dat cauſam præſcribendi.*

2 *Iuſtus error habetur pro titulo.*

SI appareat in caſu dccj.concluſionis ſupra præcedentis conceſsio epiſcopi, quæ dicatur facta
cum conſenſu ſui capituli, de quo conſenſu non ap-
paret, & ſequatur tempus ſufficiens ad præſcriptio-
nem, illud ſufficit. Nam talis † titulus errore facti 1
fulcitus dat cauſam præſcribendi: videlicet ſi epi-
ſcopus donat, & vt dicit de conſenſu ſui capituli. &
ita credit monaſterium, & ita procedit, quod notat
glo.de conſuet.cum dilectus.de præſcrip.de quarta.
& præſumitur talis error per cap.ea noſcitur.de his,
quæ fiunt à præla. Facit, quia † iuſtus error[a] habe- 2
tur pro titulo. ff. pro emp.l.ij.§.ſi à pupillo. & §.ſe- a
quen.& ff. pro lega.l.fin. & iuſtus eſt hic error facti.
l.ij.ff.de iur.& facti ignorantia. Maxime propter le-
cta, & notata in capit.ea noſcitur. Super quo tamen
vide dominum Barto.ff.rem ratam ha.l.actor. Secus
ſi in iure erraſſet. Et ita procedit, quod notatur in
d.ca.ij.de his quæ fiunt à præla.argu.de iuris & facti
ignorantia.l.iij.& l.regula.& de vſucap.l.ij.§.ſi à pu-
pillo.& l.vbi lex. & l.nonnunquàm. probant notata
Archidia. x. quæſtio. iij. cognouimus. Et ita notat
Paulus in clemen.j.de rebus eccle.non alie.in ſua vl-
tima gloſ. & ibi vide plene. Aliqui domini volue-
runt dicere, quòd requiritur ſubſcriptio clericorum,
pro quo videtur text.xij.quæſtio.ij.ſine exceptione.
& notat Innocen. in capit. dudum. de rebus eccle.
non alie.lib.vj.de alia ſubſcriptione loquitur. Idem
dixerunt quidam domini de tractatu per capi.tua.in
fin.de his, quæ fiunt à præla. Sed dic de hoc, vt in
concluſionibus domini Neapolitani, quæſtio. lviij.
Quod dixi conſenſum capituli interueniſſe, intel-
ligo quo ad effectum excludendi malam fidem in
recipiente. Et ita procedit opinio Pauli, vt præſcri-
ptio currat. Sed quo ad effectum validandi aliena-
tionem perpetuam ſecus. Et ita procedit opinio Bart.
in dicto §. ſecus. licet ſecus de alienatione tempo-
rali.vt cap.ea noſcitur. de his, quæ fiunt à præla. Et
ita procedit, quod ibi not. Quod intellige niſi oppo-
natur per partem conſenſum non interueniſſe. Et
ita procedit, quod no.Innoc.in d.c.ea noſcitur.

a ¶ Iuſtus error *De errore iuſto, & minus iuſto, & iuſtiſsimo, vide Albert.de Roſa ff pro ſalute.l.ſi exiſtimans. & not.in gloſ. C.de inceſtu nup.l.qui contra legem.*

CONCLVSIO DCCV.

De prebendis. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Patronus donans eccleſiam, an cenſeatur donare ius quod in ea habet.*

2 *Condemnatio iudicis in eo quod continetur in petitione actoris eſt nulla.*

3 *Eccleſia eſt indiuiſibilis.*

SVppoſito, quòd eccleſia parochialis ſpectet ex canonico titulo pleniſsime ad monaſterium, videlicet ad ſpiritualia omnia. & temporalia, ac ipſorum omnium plenum, & liberum exercitium, & fructuum perceptionem omnium, ſaluo quòd debent habere ſecum vnum capellanum ſecularem, qui per eos epiſcopo præſentetur, & ab eo recipiat curam, & in decenti habitu ſacramentum eucharistiæ portet infirmis. & etiam quòd ibi monachi vſi fuerunt per ſeipſos exercitio curæ, & vicariatu ſacramenta miniſtrando: ſi moritur capellanus, & impetratur eccleſia, tanquàm vacans per ipſius mortem, impetratio valet, vt ſupra in vna concluſione, & per ea, quæ ibi dixi in fin.& vt gra-

tia papæ valeat, & in aliquo ſortiatur effectum, cum papa fuerit ſine dubio intentionis aliquid conferendi, argumen. de priuileg. ſi papa. de verbo. ſignificatione. abbatem. de leg. i. j. ſi quando. Facit, quòd
1 ſi † patronus donet eccleſiam, cenſetur donare ius, quod in ea habet, vt de donatio. cap. paſtoralis, & de iure patrona. cap. cura. Plus dixerunt quidam domini, & plurali numero, quòd ſi in libello talis impetrans contra monaſterium generaliter tria petierit: videlicet dictam ſuam poſſeſsionem pronunciari canonicam, & declarari dictam eccleſiam ad eum pertinere, ſibique adiudicandam fore, ac dicto monaſterio nullum ius competere ſuper dicta eccleſia: dictus iudex facta fide de præmiſsis, debet declarare libellum. & ſuper iure dicti capellani ferre ſententiam ſuper aliis impetranti ſilennum imponendo, & hincinde compenſando expenſas. Pro primo allegat. ff. de lega. ij. l. qui ſolidum. in princip. ff. famil. herciſcun. l. in hoc iudicio. & not. Cyn. C. ſi aduerſus rem iudic. l. j. Pro ſecundo de expenſis allegabantur not. Innocen. de dolo. capit. finem. in gloſſ. magna. ver. item nota, quòd ſi in ſententia licet nimis. Facit contra Innocen. de plus pe. cap. vno. in fin. vltimæ gloſ. Sed in primo duo domini ſubtiliter illud dictum impugnarunt, vt prima facie videbatur.
2 Eſt enim certum † de iure, quòd iudex, qui condemnat in eo, quod non tenetur in petitione actoris male, & fatue agit. vt ff. de euict. l. fundus. & C. de fideicommiſſa, li. l. fin. Modo conſtat, quòd ius, quod habuit præmortuus capellanus ſub generali eccleſiæ petitione, non comprehenditur, ergo in illo iure condemnatio fieri non poteſt. Quòd non comprehendatur probo ſic, quia aut comprehenditur tanquàm pars rei petitæ: vt in l. qui ſolidum, in prin.
3 allega. & hoc non, quia † eccleſia eſt indiuiſibilis, & partem non habet, nec ipſa, nec ius incorporale, quod in ea habetur, partem habet. vt de præbend. maioribus. & capit. dilecto. de conſtitu. capit. cum M. cum ſimili. Aut comprehenderetur per reductionem proprietatis verborum ad improprietatem, ſicut de impetratione proxime dixi. Et certe hoc dici non poteſt, quia ſicut ius monaſterium non excluderet, ſi mentem talem libellans haberet, quod tamen per expreſſum excludit. Poſtquã enim nullus prætendit in eccleſia ius, niſi monaſterium, & iſte impetrans ab eoipſo, quòd impetrans expreſſe monaſterium in libello ex toto excludit, cenſetur velle libellum intelligere de directo, & principali iure rectoriæ. argumen. ff. ſi ager vect. l. ij. Facit, quia libel-
a lus debet eſſe clarus [a] de natura ſua. ff. de rei vendic. l. ſi rem. Et licet ab initio declaratio relinquatur actori. ff. de iudic. l. ſi quis intentione ambigua. & l. inter ſti. §. j. ff. de verborum obligatio. quod dicti duo domini conſulebant, videlicet, quòd diceretur illi actori per dominum auditorem, quòd dictum libellum declararet, & in caſu, quo non declararet, fieret interpretatio contra eum. vt in regula. contra eum. lib. vj. & ſaltem debent in dubio accipi verba in proprio ſenſu, vt inſtitu. de iure naturali. §. quoties. ff. de lega. iij. l. non aliter. maxime in odium declarare valentis. ff. de interroga. act. l. de ætate. §. qui tacuit. Coniunge cum iſto, quòd ſi libellus debet eſſe clarus, adhuc ſententia debet eſſe clarior. §. curare. inſtitu. de actio. Et quia non videtur, quòd ius illius capellani conſiſteret in ipſo corpore eccleſiæ, ſeu in principali eius regimine, ſed eſt ſicut quædam capellania, vel vicaria in eccleſia conſtituta ad releuamen rectoris in aliquo ordinata, ſicut videmus in multis eccleſiis huiuſmodi capellanias, vicarias, & præbendas etiam cum animarum cura, ſeu poteſtate audiendi confeſsiones conſtitutas, quibus tamen non dicitur prouideri aliquo modo de eccleſia, ſed in eccleſia. Et hanc differentiam notat gloſſ. in clemen. j. de præbend. licet ſecus putarem, vbi monachi carerent exercitio curæ per ea, quæ dixi ſupra in vna concluſione. Hoc ſuppoſito dicebant domini, quòd ſi recuſat ille declarare, abſoluatur monaſterium ab eius impetitione, & condemnetur in expenſis, quod tarde fiendum foret. Et ſi fieret, bonum eſſet ſententiam taliter declarare, quòd appareret modus, & cauſa pronuntiantis eiuſdem, ſi ſe declararet. Dicebant, quòd pronuntiaretur, ſecundum quòd alij domini ſupra proxime ante prædixerant.

a ¶Libellus debet eſſe clarus. *Adde tamen, quòd libellus in vna, & eadem concluſione poteſt pro parte eſſe aptus, & pro parte ineptus: pars tamen inepta non vitiabit aptam: vt Lud. Ro. conſil. ccxlvi. in j. col. ver. præterea.*

CONCLVSIO DCCVI.

De renuntiatione. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Renuntiare facto & tacita ſuæ appellationi quis dicatur.*

2 *Appellatio legitima iudicis iuriſdictionem ſuſpendit.*

3 *In facto quæ veniant conſideranda.*

SI ille quià ſententia diffinitiua contra eum per auditorem cameræ apoſtolicę lata ad ſedem apoſtolicam appellauit, poſt appellationem compareat coram eodem auditore, & producit iura ſua, vt ſibi oſtendat ſuam ſententiam fuiſſe iniuſtam ad iuſtum finem, quòd idem auditor ad dictæ ſententiæ executionem non procedat, per hoc ſuæ appellationi
renuntiare non videtur. Ratio eſt, quia † tunc quis 1
renuntiat facto, & tacitæ ſuæ appellationi, cum facit actum contrarium ſuæ appellationi, vt in eo contrarietas euitetur. vt de appel. ſolicitudinem. in fin.
vt ecce † appellatio, ſi ſit legitima, iudicis iuriſdi- 2
ctionem ſuſpendit. vt de ſentent. excommu. cap. per tuas. & habet effectum talis ſuſpenſio, quòd talis iudex, à quo eſt appellatum, & cuius iuriſdictio ſit per appellationem ſuſpenſa, non poteſt in cauſa vlterius procedere, & ſi procedat, nullus eſt ipſo iure proceſſus. vt capit. licet. de ſenten. excommu. lib. vj. & cap. per tuas. allega. Et idcirco ſi appellans cum tali iudice, à quo ipſe appellauit, procedit ad aliquem actum, qui non poſsit expediri, niſi virtute iuriſdictionis huiuſmodi ſic ſuſpenſæ, tunc vel videtur velle per factum contrarium ſuæ appellationi renuntiare. vt de conſtitu. cum M. vel eſſe ſibiipſi contrarius, quod non creditur in dubio, nec permittitur in expreſſo: vt cap. ſolicitudinem. in fin. allegat. Et ita procedit cap. gratum. allega. de offic. delegat. de teſtib. cum veniſſet. Modo producere iura ſua, non eſt procedere cum tali iudice ad actum, qui non poſsit, niſi in vim iuriſdictionis expediri, quia hoc poteſt coram non iudice, & extra iudicium.

3 cium. Præterea † quia finis intentus conſiderandus eſt in facto. ff. de dona.l.ij.in fin.cum l.ſequen.& l. ſed an vltro. in princip.ff.de negotiis geſt. Modo iſte producebat, vt non fieret executio. Modo ad idem tendit ſua appellatio, & ita bene fa.notata Innocen. de appel.dilecto.in fin. gloſ. & Paul. in cle.ſi ante.de geminatione appellationis. Præterea, quia ſi productio poſſet reſpicere plures intentiones, & fines, reſpiciendus eſt tamen in dubio ille, qui minus obeſt producenti: puta, quia non eſt veriſimile in dubio, quòd quis tacite ſuæ appellationi renuntiare velit, niſi bene appareat per contraria iura præmiſſa: intelligas, niſi petiiſſet à iudice tali, quòd pronuntiaret, vel interloqueretur ſuper executione non fienda, vel quòd citaret partem ad dicendum contra. Cum enim talia non poſsint fieri à iudice, niſi in vim ſuæ iuriſdictionis, quæ iam dicitur eſſe ſuſpenſa, apparet. quòd tales actus contrarij ſunt huiuſmodi ſuſpenſioni, & per conſequens appellationi prædictæ, per elatum fundamentum ſuperius allegatum.

CONCLVSIO DCCVII.

De accuſa. De iudic. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Informatio facta ſuper infamia teſtium eſt extraiudicialis.*

AVditor cui eſt commiſſum, quòd ſi repererit citandos de contentis in commiſ. ſibi directa publice diffamatos, decernat contra eos citationem
a perſonalem, & qui ſuper huiuſmodi infamia [a] teſtes recipit, non obſt. hoc abſque ſpeciali mandato, etiam ad inſtantiam procuratoris huiuſmodi citandorum generaliter deputati ad cauſas, non poteſt recipere teſtes ſuper bona fama. Ratio eſt triplex. Prima
1 † quia iſta eſt extraiudicialis informatio. ergo &c. Hanc rationem proſequitur, vt dixi ſupra. in vna cõcluſione. Secunda ratio, quia natura huius cauſæ procuratorem non admittit. Et ita fuerat ante deciſum per tres concordes interlocutorias in palatio apoſtolico, vt dicebat in conſiliis dominus Guillardus auditor. Item tenuerunt domini, ſi talis procurator vellet allegare cauſas abſentiæ. Nec obſt.l.ſeruum quoque.§.publice.ff.de procura. quia intelligitur de procuratore habente ſpeciale mandatum ad huiuſmodi excuſationem, ſeu cauſas abſentiæ proponendas, & de procuratore poſt datam citationis deſtiuato ad hoc ſpecialiter. Sed iſtam rationem deſtruit dictus §.publice.ſi bene videatur. Sed alia ratio poteſt eſſe, quia non ante citationis conceſsionem, ſed poſt eius executionem, & reportationem ſunt talia alleganda, quia exceptio accuſationem præſupponit, cum ſit eius excluſio.ff.de excepi.l.ij. Præterea de hoc ſolet ſemper ſpecialis commiſsio impetrari.

a ¶Huiuſmodi infamia. *No.ta, quòd duplex eſt infamia, Vna, qua eſt iuris canonici, quæ eſt mortalis peccati, vel excommunicationis, & hæc tollitur, quantum ad culpam per pœnitentiam, & abſolutionem. vj.quæſtio.j illi qui. ſed quantum ad infamia notam, ſi ſunt clerici, non tollitur, niſi per papam, ij. quæſtio. iij. capitu. Euthemium.§.proxi. alia eſt infamia iuris ciuilis. iij. quæſtio. vij. infamis §. porro. Et huiuſmodi infamiam non poteſt delere, niſi ciuilis iudex, cuius eſt legem condere.ac.c. Euthemium.§.proxi.*

CONCLVSIO DCCVIII.

De re iudicata. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Probans tertius litigans ſe, ante latas tres ſententias conformes, habuiſſe poſſeſsionem, & doceat de iure ſuo, an repellendus, vel admittendus.*

SVppoſito † quòd Petr.contra M.ſuper beneficio obtinuit tres diſſinitiuas ſententias in petitorio, & poſſeſſorio, & fecit fieri executorias, & proceſſus, & poſt hoc reperit A.intruſum, & obtinuit à papa poſtmodum, narrando tamen intruſionem factam fuiſſe tam lite pendente, quàm poſt ſententias antedictas, quòd per executorem dictæ ſententiæ, quo ad poſſeſſorium contra dictum A. executioni mandarentur, perinde acſi contra eundem A.fuiſſent promulgatæ, quodque hoc videns ipſe A.expoſuit domi. Nicol.ſe poſſeſsionem huiuſmodi ante dictas ſententias habuiſſe, & ſe poſſe ſtatim docere de iure ſuo, & obtinuit mandari auditori palatij coram quo cauſa primo pendebat, quòd ſi reperiret, quòd ante ſententias huiuſmodi poſſeſsionem habuiſſet, ipſum ſuper petitorio ante executionem audiret. Sed ſi reperiret, quòd poſt ſententias habuiſſet hanc poſſeſſionem, cum non audiret, quouſque ſententiæ huiuſmodi fuerint contra eum executioni mandatæ, onus probandi, quod poſt ſententias incumbit ipſi P.adeo, quòd ſi nihil probaret, audiri debet A.& retardari executio. Ratio eſt, quia de iure communi ſententia lata inter P. & M. non debet præiudicare ipſi A.cum diuerſæ perſonæ & ex diuerſo iure ſe fundent, nec vnus ab alio habeat cauſam, nec poſsit prohibere alium reperiri: vt ff. de re iudica. l.ſæpe. cum ibi not. & eod.ritu. capit.quamuis.in antiquis. Fallit ſecundum quoſdam in vno caſu: videlicet ſi ille A.poſſeſſor fuiſſet factus lite pendente, vel poſt ſententias, vel ſi non fallit, hoc voluit papa, quia ſub illa tacita conditione: ſi preces veritate nitantur. de reſcript.cap.ij.ergo ſtabitur regulæ, niſi probetur exceptio, per no.in cle. literas.de reſcrip.licet fuiſſent contra aliqui domini ſine vrgenti tamen motiuo. Et ſi dicas, conſtat A. nunc poſsidere, & quòd ante non poſſederit, eſt negatiua, quæ probari non debet: vt l.actor.C.de probat. Dico, quòd imo, vbi eſt directa cauſa intentionis. vt probatur ff.de verbo.obliga.l.in illa.& ibi plene not.per Bart.modo ſic eſt in propoſito eius, veniat per modum exceptionis contra intentionem de iure communi iam fundatam, ergo, &c.

CONCLVSIO DCCIX.

De re iudicata. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Probationes exacta quibus in cauſis non requirantur.*

IN caſu proximæ † concluſionis ſi probet P. quòd M.durante lite & tẽpore ſententiæ pro poſſeſſore habebatur publice, & notoriè, eo ipſo ſatis ſe exonerat à probatione negatiuæ, attenta natura materiæ, de qua agitur, quæ non requirit probationes ita exactas. vt no.ff.de re iudic.l.à diuo.§.ſi ſuper. Item præſump

præſumptio faciens pro negante, ipſum releuat ab
onere probandi.vt not.idem Barto.in l.in illa allega.
arg. C.de proba.l.ſiue poſsidetis.cùm ibi no.iončto,
quòd cum oon ſit poſsibile duos inſolidum poſsi-
dere.vt l.certo.§.ſi duobus.ff.commo.& ff.de acquir.
poſ.l.iij.§.ex pluribus. Ita non videtur poſsibile eſſe
communem npinio.de poſſ. M.quando ſit indirecte
opinio cootraria de A.argu.ff. de procur.l.Pomp.
§.ſed & ſi.

CONCLVSIO DCCX.

De re iudicata. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Partis cognitio non dependet à natura executionis, ſed à natura exceptionis oppoſitæ per partem.*

SI executor ipſius P.datus contra A.vigore dicta-
rnm literarum narrãtiom A.fuiſſe tam lite pen-
dente, quàm poſt ſentẽtias intruſum, vt in vna con-
cluſione ſuppoſitom eſt, oon facta inquiſitione de
veritate dictorum narratotum proceſsit, monendo
eum ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ
ipſo facto, quòd à poſſeſsione infra xvj.dies deſiſte-
ret, & propter hoc fuerit appellatum, & cauſa ap-
pellationis auditori commiſſa, non obſt.hoc, poterit
proceſſus huiuſmodi impngnari, qoia cauſarum co-
gnitionem non præmiſit, dummodo coram audi-
tore poſtea conſtet de veritate cauſarum. Et ſumi-
tnr fundamentom ex not. Innoc. de præſumpt.du-
dum.& glo.cle.j.de offic.delega.& nn. Paul.de con-
ceſ.præben.cum ei, quem.in cle. Mouit etiam domi-
1 nos, quia, quòd executor habeat recipere † partis
cognitioné in aliquo caſn, non venit à natura exe-
cutionis, ſed potios à natura exceptionis oppoſitæ
per partem, vt patet ex literis, & not.ff.de re iudic.l.
à diuo Pio.§.ſi ſuper rebus. Item mouebantut, quia
aſsignatio termini xvj.dierum habebat conditio-
nem tacitam, licet non expreſſam, ſi non veniret in-
fra terminum ad allegandum rationes, & cauſas,
quare non deberet fieri execotio contra eum. Sicut
enim venit infra terminum ad appellandum, ita ve-
nire potoit ad allegaodum cauſas in cootrarium, ſi
quas habebat.

CONCLVSIO DCCXI.

De re iudicata. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Res aliqua vendicata ab aliquo ſciente domino & ſe non defendente.præiudicat domino.*
2 *Sententia lata inter certos an præiudicet alijs.*
3 *Contra reum datur actio ratione ſolius detentionis.*

SEcundum dominos Robertum de Sitacone, &
Nicolaum de Cremona auditores, ſi in caſu con-
cluſioois ſuprà præcedentis tempore litis agitatæ in-
ter P.& M.A.poſſediſſet beneficium, de quo P.con-
tra M. tanquam contra poſſeſſorem agebat, & ſci-
uiſſet, quòd illo modo P.contra M.ageret, latæ ſen-
tentiæ contra M.ipſi à quo ad poſſeſsiooem præiu-
dicium attuliſſent, & afferre debereot Et dicebat do-
minus Robertus, qnòd ita foerat obtentnm præ-
ſente reuerendiſsimo patre domino Petro ſancti
Eoſtachij diacooo cardinalis in conſiliis coram bo-
næ memoriæ domino cardinali Guliel.dudom ha-
bitis. Et quòd Panl.hoc tenet in c.ſuam.de pe.& al-
legabat c.quia vero.de iudi.c.ſignificauit.de reſcrip.
Per quorum iurium allegationé puto, quòd in caſu
illorum conſiliorum poſſeſſor tertins, à reo coodem-
nato poſſeſsionem habuerat, quia ſic illa iura bene
faciunt, aliter non bene facerent. Alleg.do.Nico.c.ſi
clericus.de præbeod.lib.vj.cum ſua gloſ.quæ dicit,
quòd illi impetranti pro eo præiudicatur, quia cum
de ſuo præiudicio ageretur, ſciens ſe opponere ne-
glexit, allegans ſimile in ca.quamuis maxime.quia
illa oppoſitio conſiſtebat in ageodo, quæ grauior
videtur: iſta in defendendo, quæ videtur minus gra-
uis, ſecundom eum. pro hoc allego tres gloſ. Innoc.
Prima eſt io c.ſuper eum.in glo.magna, quaſi in me-
dio ſecnndæ columnæ illius gloſ.ver.idem videlicet
& res aliqoa. Vbi dicit, quòd ſicot dicitur in l.ſæpe.
quòd agitato † iudicio cum liberto patrono ſcienti 1
præiudicat: ita idem videtur, ſi res aliqua [a] vendice- a
tur ab aliquo, qui eam non poſsidet, ſed tenet. Nam
ego poſſeſſor debeo me offerre defenſiooi eins, &
niſi me offeram, fit mihi præiudicinm, quo ad poſ-
ſeſsionem. vt ff.depoſiti.l.bona fide. Licet ſecus, ſi
ille reos poſsidebat, quia tnoc noo admitteretur ad
defenſionem, nec fieret mihi præiudicinm.vt nor.vt
lit.non conteſt.quoniam.§.ſi autem.& §.fi.Secundo
allego pro hoc aliam gloſ.eiuſdem Ionoc.io d.gloſ.
magna poſt princi.tertiæ col.eiuſdem gloſ.mag.ver.
per iſtam aotem decretalem.in prin.& ex qno, & ibi:
ex quo, &c.ibi vide. Tertio allego aliam gloſ.Innoc.
de re iudi.c.quamuis.in gloſ.j.vbi videtur dicere id,
quod dicit tex.quòd ſententia † lata inter certos.aliis 2
non præiudicat, eſt intelligendum, quo ad actionem,
vel exceptionem patiendam. Nam ſecos, quo ad poſ-
ſeſsionem. Sed certe illa glo.non habet hunc intel-
lectum, qui ſibi imponatur, quia iotelligitor de præ
iudicio mutatæ poſſeſsionis de perſona rei condem-
natæ in alium grauiorem. patet, quia allegat hoc
Inno.in eadem glo. Probo eandem concluſionem ra-
tiooe, quia in caſu c.cum ſuper non ſit prçiudicium,
quo ad proprietatem, vt ibi apparet in fin.& ita non
eſt de caſibus comprehenſis ſub c.quamuis.& tamẽ
ibi præiudicatur, quo ad poſſeſsionem, ergo illi, cui
res iudicata inter alios oon obeſt quo ad proprieta-
tem, dummodo ad eum, & non ad reum condemna-
rum poſſeſsio pertineret, io poſſeſsione præindica-
tur, ſi ſciuit cauſam agi, & eam nõ defendit, nec ap-
pellaoit. Secũdo probo ſic, quia ſi ſpeciale hoc dice-
res in caſu c.cum ſuper.aut hoc diceres pro eo, quòd
ad Oneteñ.epiſcopum priori loco, & ad monaſteriũ
ſecũdo loco illius cauſæ defenſio pertineret. Aut pro
en, quòd cauſam habuiſſet à monaſterio epiſcopus
Oneteñ.& neutrum dicere poſsis, quia ſic præiudi-
caretur in proprietate.vt c.quamuis.& l.ſæpe.alleg.
Aut quia Oneteñ. epiſcopus potuiſſet prohibere
monaſterium defendere, & hoc noo eadem ratione,
qua ſupra.per d.l.ſæpe. Aut vt dicit Bart.in d.l.ſæpe.
quia videretur Oneteñ.epiſcopus dediſſe facultatem
agendi ipſi mona.& hoc non eadem ratione, quia in
illo caſu tenet idẽ Bart.qno ad proprietaté præiudi-
cium generari. Et ſic intelligit opi.Guer.quam non
puto reprobatá eſſe. Etiam, quia non videtor, quòd
aliquis de dictis quattuor caſibus in caſu dicti c.cum
ſuper, valeat proprie applicari. Et quia ſi ſic deciſio
eius eſſet, vel contra c.quãuis, vel contra l.ſæpe.quod
oon eſt credendũ. Aut tu poneres rationem ſpeciali-
tatis, quam ponit Innoc.in c.quamuis.de re iudic in
princ.ſecundæ columnæ mag.glo.in ver.argumento
etiam

etiam eius, quod dictum eſt ibi, ad hoc eſt argumen-
tum, quia ſicut Oneteñ. potuit agere contra Aurien-
ſem, ſi poſsideret, & e. quòd non eſſet ei ius exercere
iura epiſcopalia: multo fortius, quando ei petebat,
debebat excipere. Et certe tunc habes idẽ hoc caſu,
quia ſi Petrus poſſediſſet ab initio, de quo agit Al-
phonſus, contra eum agere potuiſſet, & per conſe-
quens eo agente potuiſſet venire ad cauſam, & exci-
pere, ne ſibi fieret præiudicium in poſſeſſorio, prout
& hoc ſatis ponit Innoc. in d.c. cum ſuper. ergo cum
ratio ſpecialitatis non appareat in hoc caſu. idem eſt,
maximè, ſi ratio Innoc. poſita in d. ca. cum ſuper. in
dicto ver. per iſtam autem decretalẽ. ibi. ex qua enim.
3 quia ex quo iura voluit, quòd contra reum † ra-
tione ſolius detentionis detur actio. vt l. officium. de
rei vendic. quòd etiam fiat executio, ne iudicium ſit
illuſorium, ſit bona. & per conſequens generalis.
idem videtur in propoſito, ſi aduerſarius dixit ſe
poſsidere, cum reuera non poſsideret. quia quo ad
litem pro poſſeſſore habetur, maxime cum per par-
tem & iudicem pro tali reputetur. vt ff. de rei vendi.
l. is, qui ſe obtulit. allegabatur pro iſta parte dictum
Archi. in c. vno. de eo qui mitt. in poſ. lib. vj. & opin.
Guliel. de monte Lau. qui idem dicitur tenuiſſe in
cle. vt calum. de re iudic. Ægid. In contrarium facit
generalitas. §. fin. l. ſæpe. allega. Vbi dicitur valde ge-
neraliter, quòd ſi fundum Titius à te petierit, quem
ego, ſed non ex perſona Titij ad me pertinere dico,
quamuis contra Titium me ſciente iudicatum ſit,
nullum tamen præiudicium patior, quia neque ex
iure, quo Titius victus eſt, vendico, neque ego potui
interdicere Titio, quo minus iure ſuo vteretur. hoc
dicit. ſi ergo nullum præiudicium, e[illegible] nec quo ad
poſſeſsionem. Inducitur regula ge[illegible] negatiua,
quòd res inter alios acta, aliis non [illegible]dicet, quæ
non reperitur vitiari hoc caſu, etiam quo ad poſſeſ-
ſionem, vt videtur. tu cogitabis. Caue, quia do. Fran.
dicit, & loquitur, probabiliter ſolui poſſe ad capitu-
lum. cum ſuper. quia loquitur in caſu, quo agitur
contra perſonas, quæ vendicantur, & de quarum
poſſeſsione agitur, ita quòd duo faciunt pro actore,
& quia de re tertij agitur. Sed in caſu noſtro ſecus.
Domini ſunt multum contrarij, quia do. Guliel. ſe-
quitur do. Fran. Alij volunt deliberare, & ego.

a ¶Vendicetur. *Nota, quòd vendicatio poteſt ſumi ſtricte, & lar-
ge, vt vult Panor. in c. venerabilis. in prin. de excep.*

CONCLVSIO DCCXII.

De re iudicata. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Cauſa plena cognitio non poteſt agitari tempore fe-
riarum ſine ſpeciali mandato.*
2 *Proceſſus validatur partibus tacite cõſentientibus.*

SI ſententia pro P. fuit lata contra M. & executor
velit eam exequi contra A. qui poſſeſsioni incum-
bit, & A. dicat eam de iure non exequendam, quia
neſciuit cauſam agi, & P. dicat contrarium, maxime
virtute quarundam commiſsionum papalium exe-
cutioni ſpecialiter directarum, ſuper quibus opor-
tebat cauſæ cognitionem habere, talis articulus non
poteſt ſine ſpeciali mandato expediri durantibus fe-
1 riis, pro eo, quia † cauſæ plenam cognitionem requi-
rit, cum in hoc articulo agatur de pleno præiudicio
in poſſeſſorio contra illum, quanquam forte nullo
iure ſentẽtia debet exequi, modo in intruſione poſ-
ſeſsionis requiritur plena cauſæ cognitio. vt C. ſi per
vim, vel alio modo. l. fi. & de præben. c. licet. ij. lib. vj.
& ita no. §. ſi ſuper rebus. per ea, quæ ibi notauit. Non
obſt. quòd dicitur communiter idem iuris. & fortio-
ris, quo ad hoc de executione ſententiæ, ſicut de ſen-
tentia, cum executio magis debet habere rem para-
tam, quàm ſententia. vt l. minor annis xxv cui fidei-
commiſſum. ff. de minor. quia dico, quòd verum eſt
in caſu, in quo debet fieri executio contra eum, con-
tra quem ſententia lata eſt, & contra quem de iure
claro, & per ſententiam declaratio ſententia eſt fe-
renda. ſed vbi agitur de executione fienda contra
alium, tunc eſt quaſi vna noua inchoatio litis pro-
pter perſonæ mutationem. ff. de excep. rei iudi. l. cum
quæritur. & requiritur alia cauſæ cognitio, quàm
prima. ergo, &c. Sed ſi partes † tacite, vel expreſſe, 2
vel tacite videlicet non contradicendo in hoc con-
ſentirent, proceſſus ex hoc validaretur, prout omnes
tenuerunt. ff. de ſer. l. j. cum ibi nota.

CONCLVSIO DCCXIII.

De regulari. De prebend. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Collatio facta monacho de eccleſia parochiali etiam
de conſenſu abbatis, ſine diſpenſatione non valet.*
2 *Monachus mundo mortuus eſt.*
3 *Reſuſcitatio monachi miraculoſa.*

COllatio † facta monacho de parochiali eccleſia 1
conſueta clericis ſecularibus aſsignari, etiam de
conſenſu abbatis, abſque diſpenſatione, ipſo iure
non valet. Conſilia. Iſta concluſio fuit obtenta alias,
ſed ex cauſa eam pono hic. de materia habes gloſſ.
xvj. quæſt. j. in ſumma. lv. diſtin. c. j. & c. pro vtilitate.
xvj. quæſt. j. c. reſtis. & ca. ij. de ſta. mo. vbi dicitur no-
tari concluſio in tertia gloſſ. Ber. & in ſecunda gloſſ.
Inno. & ibi aliquid per Hoſt. & Ioan. And. & ibi alle-
gantur dicta iura. vide etiam lecta, & not. in c. quòd
Dei timorem. eo. tit. & ibi plene per Ioan. And. Et ibi
etiam vide Hoſt. qui hoc ibi tractat plene. & ipſe, &
Ioan. Cal. tenent contra concluſionem, & præſer-
tim vide, quæ ibi not. in vna gloſſ. & ea, quæ ibi not.
Ioan. Cal. in diſtinctione, quam ibi per modum ad-
ditionis ponit, vbi contrarium noſtræ concluſionis
tenet ipſe Ioan. Cal. & ipſe Hoſtien. idem tenet, vt
not. Ioan. Andr. eo. c. quod Dei timorem. propter of-
ficium prædicandi, & idem tenuerũt Hugo, & Bern.
prouincialis. Idem tenet Federic. de Senis in conſiliis
ſuis. pro concluſione noſtra tenet quidam, videlicet
do. Ioan. de Ligna. probat, quia † monachus mundo 2
mortuus eſt, licet Deo viuat. xv. quæſt. j. monachus.
& ca. placuit. & c. generaliter. ſed per aſſumptionem
ad parochialẽ eccleſiam reſuſcitatur, & † iſta reſu- 3
ſcitatio eſt miraculoſa. vt igitur reſurgat, & actus ci-
uiles exerceat, eſt opus diſpenſatione [a] ſuperioris. a
Dicit etiã, quòd iſta diſpenſatio non debet fieri ſine
cauſa vtilitatis, vel neceſsitatis. Opponit Hoſti. quia
de iure cõmuni aſſumitur in epiſcopum, & mortuus
tũc reſurgit. Reſpõdet, quòd habetur pro mortuo,
non quo ad actus regulares. & nõ ob. quòd dicitur,
quòd l. cõmunis habilitat, & reſuſcitat. dicit papa,
quòd epiſcopus diſpenſat poteſtate ſibi data à lege.

Quid ſi ad collegiatam præfici velit ? gloſſ. cle.j.de
elect. ſecundum illum dominum non firmat. Dicit
tamen dici poſſe,ſecundum Hoſtien.videlicet idem,
quod concluſio habet,quòd cum capitulo diſpenſa-
tio fienda eſt. Si de ſocio babendo quæris,iunge quæ
habes de capellis mo.c.fin.cum ibi not.quid dicen-
dum ? Io.Aud.in cle.j.de elect.in gl.dicunt quidam,
circa princi.videtur ſtare cum opin. Hoſt.Ioan.Cal.
Feder.de Senis.Hug.Ber.prouincialis,& Goff.

a ¶ Opus diſpenſatione. *Nota, quòd diſpenſatio prohibita eſt, vbicunque non poteſt fieri ſine manifeſta declaratione eccleſiæ. Item vbicunque non eſt iuſta cauſa diſpenſandi j.quæſtio.vij. tali.& c.ſi illa.extra,de elect.c.in:otuit.§.multa.& §.fin.*

CONCLVSIO DCCXIIII.

De teſtibus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Probationis definitio.*
2 *Probatio dependet à iuramento & depoſitione.*
3 *Sacramentum dat robur depoſitioni.*
4 *Probatione non facta excluditur pars.*
5 *Iudicis officium non expeditur niſi parte petente.*

SI dato peremptorio termino,ad probandum te-
ſtes producti fuerunt, & iurauerunt, ſed non
depoſuerunt, & ſtetit per producentem,quominus
deponerent,lapſo termino,& parte opponente exa-
minati non potuerunt. Spec.hanc tenet titu.de teſti.
§.qualiter.ver.is quoque.Iacob.de Are.in l.damni.§.
Sabini.ff.de dam.infect. & Archid. & Ioan.Andr.in
nouella.de except.c.pia.aliquid per Archi.xxx.q.ſi.
c.licet. Iaco.de Butr.contra in l.ſi quando,C.de teſt.
1 probatur concluſio, quia † probatio eſt oſtenſio rei
dubiæ per argumenta faciens fidem.not.ſuper ru-
brica.C.de proba.& not. Azo in ſumma.ergo patet
argumentum,quia ſola depoſitio eſt id,quod oſten-
2 dit.Secundo , quia † ex duobus ſimul inſurgit pro-
batio:puta ex iuraméto,& depoſitione.vt l.teſtium.
ff.de teſti.ergo vno deficiente, totum deficit.vt l.te-
ſtium.§.j ff.de teſti.de excu.tut.l ſcire oportet.ff.de
repu.l.fi.ff.de it.l.actúq; priua.l.j.§.hoc auté. Tertio,
quia confirmans trahitur ad tempus confirmati,&
non econuerſo. vt l.ſi.fundus. in princ.ff.de ſolu.l.
3 vero. C.ad Macedo.l fin.modo † ſacramentum dat
robur depoſitioni. vt l.iuriſiurandi. C.de teſti. ergo
præmiſſa confirmant.l.certarum.§.ſimiles.ff.de iure
codicillo.vbi codicilli teſtamento cõfirmati ad tem-
pus teſtamenti non trahuntur. Quarto, quia depo-
ſitio non habet neceſſariam conſequétiam ad ſacra-
mentum,ergo ad illud tempus non trahitur.proba-
tur conſequentia.ff.quæ res pign.ob.poſſ.l.pe.& l.j.
& l.poſterior.in princ.ff.qui potio.in pign.ha.& d.l.
potior.§.ſi colonus.pater antecedés, nam teſtis non
cogitur deponere,eoipſo quòd iurauit,ſed compel-
litur iurare , & deponere ratione veritatis inueſti-
gandæ.Quid plura?terminus non eſt datus ad teſtes
producendum,& iurare,ad recipi faciendum,ſed ad
4 probandum, ergo † probatione non facta,excludi-
tur pars.C.de accuſa.l.ſi ea.ff.de iudic. ad perempto-
rium.cum l.ſequen. & C.de remi.pig.l.ſi eo tempo-
re.C.de ingen. manum. l.diffamari.ff.de ope.liber.l.
mancipiorum.extra de reſtit.in integrum.c.coram.
de except.c.paſtoralis.Iacob.de Butri.qui eſt in con-
traria opin.in dicta l.ſi quando.C.de teſti.ſic diſtin-
guit aut eſt terminus ad probandum , & tunc ſuffi-
ciat, quòd teſtes iurent,cum teſtimonij fides ad iu-
ramentum reducatur.vt l.ſi quando. allega.& l.aſſe.
ff.de hæredib.inſtit. Interdum aſsignatur terminus
ad habendum probatum. & tunc debuit, &c. Con-
firmatur primum mébrum huius diſtinctionis no-
ſtræ concluſioni aduerſans. Primo,quia vnum pro-
pter alterum, &c. vt l.cum Paulus.& l.cum ſeruus.
ff. de condit. & dem. ſed fides teſtimonij eſt ſacra-
mentum.vt l.iuriſiurandi.allega. Secundo, quia ad
primordium ſequentia referuntur. vt l.j.C.de impo.
lucra.deſcrip.& l.ſed & ſi is.§.ſi initium. C.de eden.
& l.iij.§.ſcio.ff.de mino.& fa.op.quod no.in l.vnica.
ff.de poſ.quæ ex teſta.mili.tu per teipſum cogita diſ-
ſolutionem iſtorum. Sed fortius obſtat,& videtur,
quòd concluſio non procedat, ſed ſibiipſi contra-
dicat , quia vbi non ſtat per partem producentem,
ſibi non imputatur,vt concluſio habet, & not.Dyn.
in dicta l.vnica. C.de bo. poſ. quæ ex teſta,mili.vt ff.
de cód.inſti.l.ex fratribus.C.de vſu.l. ſi pro te.Modo
nihil eſt,vt videtur,quod litigatori imputari debeat,
cum non ad eum pertineat examinatio teſtium, ſed
ad iudicem.C.de teſtib.l.nullum. & l.vlti.C.de fide
inſtrumen. authen.apud eloquentiſsimum. facit C.
de tempo. appel.l.fin. §. illud.in fin. Secundo dico,
quòd imò poteſt bene ſtare per partem, licet enim
teſtes non examinétur per partem,ſed per iudicem,
tamen pars habet ſolicitare,& implorare iudicis of-
ficium.vt id expediat , vel expediri faciat. hoc enim
regulare , quòd iudicis † officium non expeditur, 5
niſi parte petente.vt ff.de oper.no.nun.l.de pupillo.
§.qui opus.& de damn.infect.l.iiij.§.hoc autem edi-
ctum.& dicta l.j.§.magiſtratibus.& quod plene not.
per doc.ff.[illegible] iuriſd.omn.iud.l.j.vnde ſi per iudicem,
vel aduerſ[illegible] ſteterit, ipſo iure non nocet, ſi alias
datur reſtitutio,vt colligitur ex not.in dicto cap.pia.
per Innocen.Ioan. Andr.& Archi.& per Innocen.de
re iudic.cum Bertoldus.

CONCLVSIO DCCXV.

De donatione. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Non præſumitur fraus , niſi appareant aliqua vrgentia indicia fraudis.& nume.2.*
3 *Alienatio facta de iure fiſci, non dicitur facta in fraudem creditoris.*
4 *Contractus factus in fraudem quisnam dicatur.*
5 *Simulatus contractus quis nam dicatur , & quot modis dicatur.& nu.6.& quot eius ſpecies.nu.7.*

NOn per hoc ſolum, quòd donator poſſeſsionũ
poſt donationem per eum factam inſiſtit con-
tinuo poſſeſsioni vſque ad mortem, poteſt dici do-
natio facta in fraudem,vel contractus ipſe donatio-
nis eſſe fictitius. nam † non præſumitur fraus , niſi 1
appareant aliqua vrgétia indicia fraudis. vt l.dolum.
C.de dolo. Ideo qui dolum allegat.dolum probare
tenetur.ff.de probat.l.quoties.ff.de dolo.nec probat
hoc eſſe, quod &c. l.neque natales.C.de proba.poſ-
ſibile eſt, quòd donauit ſine fraude, & quòd de vo-
luntate donatarij in poſſeſsione remanſit , vel forte
mutata voluntate contra ipſius voluntatem,& actio
inſtituta eſt. inſtitu. de dona.§.proficiuntur. & l.ſi
quis argentũ.Item etiam,quia † fictiones & ſimula-
tiones non præſumũtur,niſi appareat cauſa,propter
quam

quam ſactæ ſint, & per quam præſumi debeant. vt ff. de re amo. l. ſi mulier. in prin. & ff. qui & à quibus. l. ſed ſi maritus. §. fin. vbi eſt hoc expreſſe & expreſ-
3 ſius extra de renun cap. ij. lib. vj. Ideo dicit † ex allegationem non poſſe dici in fraudem creditoris, quæ non fuit facta de iure fiſci. l. j. Sic nõ poteſt dici
2 donatio cauſa mortis, ª niſi obſtet aliquod periculum mortis. vt ff de donatio. cauſa mortis. l. j. cum l. ſeq Sed qualiter ſoluetur ad l. ſuperuacuum. ff. quibus modis pign. vel hyp. ſol. Certe do. Bario de ſaxo ferrato in quodam conſilio ſuo ſoluendo, quòd vltra hoc, quòd tenebat poſſeſsionem, ſuberat ibi cauſa: videlicet quòd excludẽdo creditorem, quam creditor allegabat propter quam ibi venditio præſumitur ſimulata. Vide ad hæc ea. quæ ſcripſit Bart. ff. de dona. l. poſt contractam. vbi nota. quòd ad præſumendum donationem factam in fraudem oportet, quòd aliquid ſemper interueniat, quod det cauſam huic præſumptioni aduerte, quia inter contractum violentum, & contractum fictitium eſt diffe-
4 rentia. Nam dicitur † contractus factus in fraudem, qui vere eo animo agitur, vt vere valeat, & permaneat prout agitur, ſed ideo agitur, vt alius per eum, ſeu eius occaſione decipiatur, vt ff. de his quæ in fraud. credi. alie. ſunt. per totum. hoc autem allegare non poſſunt, qui taliter contraxerunt ſeu huiuſmo di participes fraudis fuerunt. C. de reuoca. donatio. l. eum confiteatur. & de ſeruo da. pign. ma. l. ſi creditoribus. nec ipſius voluntarius hæres. l. cui ipſe non habet neceſſe relinquere. vt not. C. de his, quæ in frau. pat. l. ij. Sed certe ille contractus irritus dicitur probatis his, quæ ad fraudem probari debent, & etiam hæres neceſſarius contrahentis, id eſt, cui contrahens neceſſe haberet relinquere, ſi in eius fraudem fuit contractus factus, poterit dicere contractum fraudulentum. vt dicta l. ij. C. de his, quæ in fraud. patro. & ibi no. & C. quæ in fraud. credi. per totum. Et ita loquitur dictus §. ſuperuacuum. Sed
5 ſimulatus † contractus dicitur, quando ſimulatur certus contractus fieri, & non fit, ita ſicut ſimulatur. vt C. plus valere quod agitur. per totum. ff. de contrahend. empt. l. nuda. & ff. de regul. iuris. l. imaginaria. C. de diſtra. pigno. l. & qui ſub. C. de aqua plu. arcen. l. emptor. C. ſi quis alteri, vel ſibi quamuis. & l. cum propria, & hoc caſu tam ipſe ſit contrahens, quàm eius hæres etiam voluntarius poteſt dicere, talem contractum eſſe fictitium per dicta iura, dummodo fraudem ſuam non allegent, ex qua ſe iuuant, quia tunc obſtat ut iura prædicta, & l. poſt mortem. ff. de adop. Et circa hoc ſciẽdum, quòd
6 tribus modis † poteſt dici contractus fictitius, imaginarius, & ſimulatus. vno modo tamen vnus contractus celebrari ſimulatur, & tamen in veritate agitur, quòd alius celebretur. ſic loquitur totus titulus plus valere, quod agitur. & ff de contrahen. empt. l. empti fides. & huius natura eſt, vt non impediatur inquiſitio ei, cui acquiri debet fienda, ſi ex cauſa, quæ vere agebatur, poterat ſequi. vt dicta l. empti fides. & ſi eſt. per. l. ſi ex pretio. & no. l. nuda, allega. & l. imaginaria. alleg. Secundo modo dicitur contractus ſimulatus, qui licet vere agitur, quòd ij fiat, tamen agitur, quòd cito diſſolutio contractus fiat. vt l. iiij. §. ſi ab ignoto ff. de manu. teſta. & ſi ius ſimulationis natura eſt, vt debeat hæc expreſſe per pa-

ctum agi. vt d. §. ſi ab ignoto. Tertio modo dicitur contractus fictitius, ſeu ſimulatus, quando ex mente non procedit, id eſt, quando agitur inter partes quòd contractus nullus ſit, & de hoc loquitur l. nuda. & l. imaginaria, alleg. & ff. de ri. nup. l. ſimulatæ, & de aqua plu. arcen. l. emptor. vt faciunt quidã quandoque propter effugiendum onera, vel debita fiſcalis. Ex præmiſsis duo concluduntur. Primum eſt, quòd cum ſimulationis ſint tres † ſpecies, allegans
7 agendo, vel excipiendo contractum, vel inſtrumentum eſſe fictitium, & non deſignans ſpeciem fictionis, non eſt audiendus, quia aduerſarius ſic redderetur incertus. facit ff. de eden. l. j. §. j. & de rei vendi. Pomponius ſcribit ſi frumentum: niſi quæ loquuntur in agente. Idem in excipiente. ff. de ſtu. l. j. §. ab eo. ff. de leg. j. l. Titiæ textores. in princ. Idem in probante, quia non debet obſcure probare. Idem de neg. geſt. l. eum actum. in fi. & ibi not. do no. oper. nuntia. l. non ſolum. §. ſed vt probari. & ibi not. in gloſ. ſuper verſi. quod probatur. & eſt expreſſum extra de probat. c. in præſentia. facit optime quod nor. Ioan. An. in gloſſ. de exceptio. pia. lib. vj. ſuper verbo, ſpeciem. Secundo concluditur ex præmiſsis, quòd tali dicenti inſtrumentum, vel cõtractum eſſe fictitium, non ſufficit exprimere ſpeciem fictionis, niſi declaretur cauſa, ex qua colligi valeat initium huiuſmodi fictionis. ratio, quia cum ex ipſo actu de per ſe non inferatur ipſa fictio, vt concludit de iure intentio, addere poteſt id ex quo inſurgat indicium ſimulationis. ex qua concludi valeat ipſa fictio per prædicta. facit, quia intentio debet de neceſsitate vrgere. vt l. ad probationem. C. de probatio. ne tibi dicatur non probare hoc eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe. Dicunt quidam in caſu noſtræ concluſionis tolli dubium fictionis, ſcilicet, ſi donans nomine donatarij ſe cõſtituiſſet poſsidere. per l. quiſquis. C. de dona. & l. quidam ff. de rei vend. & l. quod meo. & l. qui pignoris. §. j. & l. ſequen. ff. de acqui. poſſ. in quibus id videtur expreſſum, quod procederet, ſi nulla cauſa præſumendi fictionem alias appareret, quia ſi ſubeſſet cauſa huiuſmodi, ita bene præſumeretur illam clauſulam, qua dixit donans ſe conſtituere nomine donatarij poſsidere, appoſitam in fraudem, & fictitiè, ſicut de contractu ipſo, niſi ſequeretur traditio corporalis. argum. de hoc. C. de ſuffrag. l. j. Et eodem modo dicerem de clauſula tenutæ doli, & fictionis. argu. ff. de noua. l. doli. ver. diuerſum. Tertio concluditur ex præmiſsis, quòd ideo non dicitur donatio fictitia, vel in fraudem, quia de omnibus bonis, vel maiori parte ſit facta, niſi ſubſit aliqua cauſa fraudem præſumendi, & per hoc non obſtat l. omnes. §. Lucius. de his, quæ in fraud. cre. vide Bar. in cõſilio prædicto, quod incipit: Petrus Nicol. donauit, ſi hæres. vbi reperies magnã partẽ de præmiſsis.

a ¶ Donatio cauſa mortis. *Quotuplex ſit donatio cauſa mortis, & quomodo poſſit reuocari, vide Bar. in l. ij. ff. de dona. cau. mor. & ibi multa ad iſtam materiam.*

CONCLVSIO DCCXVI.

De accuſationibus. Rub.

SVMMARIVM.

1 *In cauſis in quibus ſententia poteſt ferri contra abſentem, poteſt procurator admitti.*

2 *Abſens an puniri poſſit.*

3 *Sacrilegij crimen non ſemper requirit pœnam relegatione maiorem.*

4 *Verbum vniuerſale recipit reſtrictionem.*

a SI clericus contra laicum intentauit crimen ſacrilegij[a] criminaliter, & enim admiſit per procuratorem ad cauſam vſque ad concluſionem incluſiue, venitq; ſententia abſolutoria ferenda pro laico, non poteſt ad impediendam ſententiam, vel proceſſum præcedentem annullandum opponi contra procuratorem, quòd non poſsit in cauſa huiuſmodi procurator admitti. Primò, quòd non ad impediendum ſententiam, per l. quamuis indubitati. C. ad l. Iul. de adulr. vbi videtur caſus quòd ſententia abſolutoria poteſt ferri in crimine adulterij pro abſente, & contra præſentem, ergo & in perſonam procuratoris fortiori ratione, facit pro hoc, quia communis
1 opinio habet; † quòd in cauſis, in quibus ſententia poteſt ferri contra abſentem, poteſt procurator admitti. l. per ſeruum quoque. §. publice. ff. de procura. ergo idem ſi pro abſente, quia magis iura ſunt extenſiua in fauorem abſentium, quàm in eorum læſioné. vt l. abſentem. ff. de pœnis. Præterea, quia ceſſat ratio, quare procurator non poteſt in criminibus interuenire. vt l. pœnult. §. ad crimen. ff. de publ. iudi.
2 videlicèt, quod ſententia eſſet eluſoria, † quia non poteſt abſens puniri, &c. quæ hic ceſſat. Et hanc concluſionem tenuit Iaco. de Are. & do. Ioan. Nic. Aurel. epiſcopus, in l. quamuis indubitati. C. ad leg. Iul. de adult. Et per hoc non obſtat, quod ibi no. Fran. Accur. & Cyn. poſt eum, videlicet, quòd iſta exceptio opponi poteſt in qualibet parte litis, quod confirmat Ioan. An. de iudi. c. j. lib. vj. in nouella. quia illud intelligitur verum regulariter. Fallit in caſu, in quo iam eſſet concluſum, & ſententia abſolutoria pro abſente ferenda per prædicta. Dixi ſecundo, quia prædicta oppoſitio præcedentem proceſſum non annullet, & ſic abſoluatur opi. gloſſ. l. quamuis, allegaræ. & Ber. Ioan. mo & Archi. ac gloſſ. Ioan. And. in dicto c. j. de iudic. lib. vj. quæ habet, quòd exceptio iſta eſt dilatoria, & ita determinat Ioan. And. ibidem in nouella. Item probatur dicta concluſio, quia non
3 omne crimen † ſacrilegij requirit pœnam relegatione maiorem, & tamen in his ſolis criminibus, & dictam pœnam requirentibus habet locum prohibitio §. ad crimen. ſecundum communem opin. & docto. opt. vt not. in §. publice. & l. j. §. ſed ad ea. ff. quando appel. per alium exer. poſ. & per Cyn. C. de accu. l. reos. & C. de iniur. l. ſi licet Iaco. & Pet. & do. Ioan. Nicol. in dictis legibus, & do. Bart in d. §. ad crimen. vbi pleniſsime per eum de iure teneant contrarium eſſe verius, maxime per l. ſi. C. de iniur. coniuncta l. ſi. ff. eod. tit. & per §. ad crimen. qui loquitur indiſtincte. & per §. ſed ad ea. recipiendo vſque incluſiue, ne idem fruſtra bis reperi videatur, & bene videtur probari per l. fin. C. de iniur. quia nedum dicit illuſtres eſſe priuilegiatos, vt in cauſis iniuriæ per procuratorem ſe defendant, ſed vltra dicit, quòd nullus alius poteſt in cauſa huiuſmodi per procuratorem admitti. dicere autem hoc eſt reſtringere ad vnicum caſum. l. vnica. C. de fa. lib. eſſet diuinare ad l. Et ſi vis ſcire, qualiter colligitur ſolutio Guiliel. de Cun. ad iſtam l. & qualiter pulchre ſoluitur dictus §. publice. vide omnino Barto. in dicto §. ad crimen. ad l. abſentem. reſpondet dominus Nicolaus quòd illa l. loquitur de punitione delicti, quod eſt notorium iudici, videlicet de delicto contumaciæ, vt ibi patet. & in tali ceſſat ratio l. abſentem. & habet locum l. quamuis. C. ad l. Iul. de adulte. Et iſte eſt vnus caſus, in quo ponitur abſens. l. vna. ff. ſi quis ius dicen. non obtemp. l. j. Non autem loquitur de pœna delicti iudici ignoti, & quod notum fieri non poteſt, niſi parte præſente. Certos autem caſus, in quibus damnatur abſens, vide per Barto. in dicto §. ad crimen. & prædicta intellige in caſu, quo pœna eſt corpori, vel perſonæ infligenda: alias ſecus ſecundum prædictos, quia tunc ratio iuris ceſſaret. In contraria opinione ſunt Iacob. de Are. Odoff. Guil. de Cun. & Iacob. de Bur. Ideo ſecurior eſt, per præmiſſa, quid ſi ferenda eſſet condemnatoria, diſtinguendo ſecundum gloſſ. & doc. vt ſuprà dictum eſt, cum referebat quidam, vt Io. de Lig. ſuprà c. proximo diſtinguebat, verum ex cauſa accuſatoris interuenitet procurator, & tunc valeret proceſſus: an ex parte accuſari, & tunc ſecus. licet dubium hoc reputaret, tamen in caſu noſtro, videlicet interuenit ex parte accuſari, & eſt ſententia abſolutoria pro accuſato ferenda, minus eſt dubium, vt videtur. C. de do. l. ſancimus. & ibi per Cyn. & ff. de ver. oblig. l. j. §. ſi ſtipulans. ver. præallega. Non obſt. §. prohibemus. ſed magis contrarium probat, quia hoc ibi facit decretum totum ſimul inficiens. C. facit tamen, quòd valeat renuntiatio. not. in dicto c. dudum. Nec obſtat, ſi dicas, non eſſe conſtitutiones alias inhabilitantes, quàm extrauagans, execrabilis. quia hoc eſt falſum, quia c. licet canon. minores inhabilitat, & c. commiſſa. inhabilitat tenentes vltra annum non promotos, & tituli de fil. presbyte. & de corp. vi. alios inhabilitat. & c. quicunque. de hære. & c. fœlicis. & cle. ſi quis ſuadente. & ſententia hominis inhabilitat, vt de ſe patet, quinimo non valet ratio, per no. pulcherrima Alexandri. non obſtante. ver. qualitercunque vacantia. † quia verbum vniuerſale recipit reſtrictionem. C. de ſacroſan. eccle. l. j. & ff. de oper. noui nunc. l. j. §. nuntiatio. cum ibi not. per Barto vel melius dic, quòd conferendi facultatem hic non impedit defectus proueniens ex parte modi vacandi, ſed proueniens defectus ex accidenti ad modum vacandi, ſuper additio. ſcilicet reſeruationis. ſimile in c. ex tuarum. de autho. & vſu pallij. cum ſimilibus. 4

a ¶ Crimen ſacrilegij. *Sacrilegij crimen ad quem iudicem ſpectet, ad eccleſiaſticum, an ſecularem, vide doc. in c. ſi clericus laicum. Et dic, quod contra ſacrilegum poteſt tam iudex eccleſiaſticus, quàm ſecularis procedere, quando agitur ciuiliter ad reſtitutionem rei ſubtractæ. Item quãdo agitur ciuiliter non ad pœnã corporalẽ, ſed ad pecuniariã, iuxta c. quiſquis. xvij. q. iiij.*

CONCLVSIO DCCXVII.

De præbendis. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Patronus ex fundatione cõſequitur ius patronatus.*
2 *Collegium non eſt deterioris cõditionis quam laicus.*
3 *Epiſcopus an poſsit de omnibus beneficiis ſuæ diœceſis diſponere.*
4 *Iuri communi per conſuetudinem ſæpe derogatur.*
5 *Per ſequentia præcedentia interpretantur & reſtringuntur.*
6 *Ius primogenituræ competens ex conſuetudine vel ſtatuto eſt tranſmiſsibile ad filium & ad heredem ipſius primogeniti.*

7 *Teſta*

7 *Teſtatoris voluntas eſt ambulatoria vſque ad mortem. Fallit in iure primogenituræ.*
8 *Debitum in diem, & ſub conditione, etiã ante diem & conditionem, tranſmittitur ad heredes.*
9 *Ius primogenituræ eſt ius reale.*
10 *Eius eſt nolle cuius eſt velle.*
11 *Legis prouiſio vel pacti nemini poteſt auferri.*
12 *Tarde comparentis minor eſt contumacia, quàm nullo modo comparentis.*

COllationes præbendarum eccleſiarum colle-
giatarum à cathedralibus inferiorum de iure
communi pertinent ad collegia ipſa, & prælatos
ipſorum ſimul. Ioan. Cal. hanc opinionem multum
tenet in c. cum eccleſia Vulterana. de elect. repu-
tans hoc ſatis probari in c. ea noſcitur. de his, quæ
fi. à præla. per hoc etiam induci poteſt c. ex inſinua-
tione. de ſimo. de hoc per Archi. xij. q. j. §. vltimo. In
contrarium allegabatur c. quoniam vt ait. de vi. &
hone. cle. & c. quia diuerſitatem. de conceſ. præben.
d. Fed. de Senis in conſiliis ſuis conſilio primo, pri-
1 mam tenet opin. probatur ratione, quia † ex funda-
tione patronus conſequitur ius patronatus. & ſi ibi
eſſet, ad eum præſentatio pertineret, ſecundum o-
mnes, per lecta, & no. de iur. pat. c. nobis. & per Ioan.
And. eo. tit. c. poſtulaſti ſuper fin. vltimæ glo. Modo
omnia bona præbendarum ſunt ipſius eccleſiæ in
communi quo ad proprietatem, vt de reſta. c. rela-
2 tum. §. nomine igitur. facit, quia † collegium non
debet eſſe conditionis deterioris, quàm laicus, qui
non niſi de gratia contra iuris principia ius patro-
natus acquirit, quia illud ſpirituale cenſetur. vt c.
quanto. de ordi. iudi. & iurium ſpiritualium non eſt
laicus capax: vt c. cauſam. de præſcri. c. bene quidem.
xcvj. diſt. & c. ij. de iudi. cum ſimil. pro hoc facit, quia
ideo capellania fundata in eccleſia, vel parochia ex
meritis eccleſiæ ſpectat ad præſentationem recto-
ris, ſi non ſit ibi patronus, pro eo, quòd de bonis, &
iuribus eccleſiæ parochialis fundatur, vt legitur, &
no. de eccle. ædific. c. ad audientiam. licet pro hoc al-
legetur gloſſ. expreſſa. de elect. ſciant cuncti. lib. vj.
in glo. iiij. Ioann. Andr. quæ eſt ſuper verbo, ſpectat.
Quid dicendum? dominus archiepiſcopus Corſien.
& quidam alij dubitant de iſtis cõſiliis. primo, quia
3 de iure communi eſt clarum, quòd † epiſcopo ab ini
a tio eſt data poteſtas iſta de omnibus beneficiis ª ſuæ
diœceſ. diſponendi, etiam conferendi. Hanc regulam
ponit gloſſ. ordinaria in cap. quanquam. de elec. lib.
vj. addens quòd ab illa regula non eſt recedendum;
niſi quantum reperitur de iure expreſſum. ar. xcvj.
diſt. vbi nam. in auth. de crimine. §. conſideramus. &
regula. quæ à iure. cum ſimi. & probatur dicta regu-
la. xj. q. j regenda. xvj. q. vlti. omnes baſilicæ. de offic.
ordi. conquerente, & de inſtit. ex frequentibus. lo-
quuntur de inſtitutione, intelligitur tamen de inſti-
tutione vim collationis habente, quia alia pertinet
ad Archid. vt de offic. Archid. c. ad hoc ſi in quadam:
& c. vt noſtrum. eo. tit. Modo non reperio ab hoc iu-
re primitiuo receſſum, nec hoc ius ablatum epiſco-
pis, nec collegiis datum, quo ad canonicatus, & præ
bendas, licet bene, quo ad capita ipſorum collegio-
rum. per c. congregatio. xvj. q. vlt: & c. ſicut procedit.
de elect. de conſue. cum dilectus. de verb. ſigni. c. ab-
bate. & gloſſ. c. ſciant cuncti. Nec obſtant allegata
iura in contrarium, quia non loquuntur diſpoſitiue,
ſed narratiue, & factum poſſibile ſupponunt, ſicut
econtra in d. c. quia diuerſitatem. poſt principium. in
verſic. mandamus. in princip. Sæpe † enim iuri com- 4
muni hoc caſu per conſuetudinem derogatur, & a-
lio modo, de quo ſtatim dicam. Fateor tamen, quòd
ſi daretur, & probaretur, quòd præbendæ fuiſſent
fundatæ de bonis eccleſiæ communibus, tunc præ-
ſentatio earum ad capitulum pertineret, ſicut ad pa
tronum in ſimili caſu, vt probat ratio ſupra ad hoc
inducta. Sed nunquid præſumi debet, quòd de bo-
nis eccleſiæ fundatæ fuerint? domini fuerunt in ma-
gna parte, quòd ſic. per dictum c. relatum. licet poſ-
ſit eſſe contrarium, per not. Innoc. de probat. literis.
& in eo. c. relatum. §. in nomine. vbi autem ſecun-
dum vnum intellectum. Sed pone ab initio funda-
tur eccleſia & in capite, & in membris cum canoni-
bus, & præbendis per eundem fundatorem laicum,
qui non retinet ſibi aliquod ius patronatus, & hoc
caſu omnia bona præbendarum ſunt ipſius congre-
gationis, quo ad proprietatem. vt d. §. in nomine. &
c. quoniam vt ait, allega. nec per hoc fundat capitu-
lum, ſeu collegium intentionem ſuam de iure com-
muni, quod conferre, ſeu præſentare debeat huiuſ-
modi præbendas. domini in maiori numero tenue-
runt quòd ſic. imò ca. quoniam vt ait. directum om-
nibus epiſcopis videtur probare contrarium in eo,
quòd dicit quod certum in eis valeat ponere nume-
rum clericorum. & per eandem viam facit l. in ec-
cleſiis. C. de epiſcop. & cleri. in fi. Sed aliqualiter fa-
cit ſecunda ſolutio gloſſ. §. ſi quis oratorij domum.
C. de ſanct. epiſco. ibi poſita. Nec enim ipſi de colle-
gio fundarunt, nec de eorum bonis, ſed de bonis
fundatoris fundatæ fuerunt. Ideo non ſubeſt ratio,
quæ eſt in fundatore patrono, nec locum habet ra-
tio c. ad audientiam. l. de ædi. eccle. alle. & per conſe-
quens ſtabo diſpoſitioni iuris, cum hoc caſu non
reperiatur receſſum ab eo, vt prædixi. vt C. de appel.
l. præcipimus. in fin. & C. de teſtam. l. ſancimus. nec
valet, vt videtur, ratio Ioan. Cal. quæ habet. quòd
iſtud, ſicut alia negotia eccleſiæ communia abſque
requiſitione epiſcopi gerere debet collegium, per
no. Inno. Pe. & Ioan. And. de iuram. calum. c. imperato
ris. ſuper glo. pen. & poſt Hoſtien. de inſtit. c. ij. ſuper
ver. communiter. per Ioan. And. quia ibi loquitur de
negotiis pertinentibus ad adminiſtrationem colle-
gij, ſeu menſam eorum, non ſic de collationibus be-
neficiorum, per prædicta ad c. in eccleſiis. de præb.
lib. vj. dico, quòd loquitur narratiue, non diſpoſiti-
ue. Et hanc altercationem not. text. loquens ſub di-
ſtinctione. de reſcript. c. cum aliquibus. lib. vj. tu co-
gitabis. Quarto ſuppono, quòd quinta clauſula lo-
quens de factis, ſolum loquitur de vtraque dicta-
rum duarum ſucceſſionum permixtim, videlicet de-
ſcendentium, & collateralium, & illa ſuppoſitio pa-
tet ex terminis, & probat duas ſuppoſitiones pro-
xime præcedentes. Quinto ſuppono, quòd ſexta
clauſula loquitur ſolum de ſucceſſione collaterali,
de qua loquuntur clauſulæ tertia, & quarta, & re-
ferenda ſunt duntaxat, quod probo rationibus, quæ
ſequuntur. Prima ratio eſt, quia diſpoſitio interpre-
tatiua, ſeu declaratiua refert ſe ſolum, & duntaxat
ad caſus ſub interpretata, ſeu declarata comprehen-
ſos. vt no. in auth. de fi. an. dota. inſtr. na. circa fi. coll.
iiij. & ibi ſuper hoc etiã vide Io. An. in nouel. & eo. tit.

e.procurator. in prima gloſſ. & ſuper ea in nouella.
lib.vj.imò potius reſtringnnr, vt probat l.pe.ff.de au.
& argen.lega.l.quęſitum.§.j.vt ſi legarus ſit fundus
cnm ibi exiſtentibus, id eſt familia, & quæ ibi erant,
dicta expoſitio, id eſt familia &c.facit, quod dictum
legatum adeo reſtringatur, quòd aurum, & argen-
tum ſub eo amplins non comprehendantur. Modo
conſtar, quòd dicta clauſula ſexto poſita fnit ſolum
ad interpretationem dictæ tertiæ clauſulæ in eo,
quod dicebat ſeruatis gradibus, &c. ergo cùm illa
clauſula ſolum loqnatur de ſucceſsione collatera-
lium. vt pater ſupra ſuppoſitione tertia, ergo & iſta
vj. clauſula etiam de illa ſucceſsione intelligi debet.
Secunda ratio, quia & ſi verba narratiua de iure di-
ſpoſitionem non inducant, maxime illa, quę propter
aliud proferuntur, & propter ſe, vt ff.famil. herciſ.l.
quæ familiæ.& C.de teſt.mili.l. ex his non ipſa, ſed
potius ea quæ inducunt diſpoſitionem, intuenda
ſunt, vt authen. ſi quis in aliquis documento. & hoc
maxime, vbi de verbis diſpoſitiuis apparet. vt extra,
de fid.inſtrum.c.j.cum ſimi. Modo conſtat, quòd di-
cta verba, quòd ſicut inter has perſonas volumus
gradus ſeruari, vt ſcilicet prior gradus poſteriori
gradui pręferatur, ſunt verba narratiua, & non pro-
feruntur propter ſe, ſed propter ſequentia verba: ſic
in eodem &c. Et verba illorum diſpoſitiua ſunt illa,
ſeruatis gradibus, &c. poſita ſuper tertia clauſula.
ergo non iſta, ſed illa conſideranda ſunt, ſed illa
ſolum referuntur ad ſucceſsionem collateralium.
5 ergo &c. Tertia ratio, quia † per ſequentia præce-
dentia interpretantur, & reſtringuntur. vt l. nam
quod liquide.§.ſi.ff.de pen.lega.& ff.de leg.j.l.ſi ſer-
uus plurium.§.fin.in fi. Et hoc potiſsime verum in
caſu, in quo præcedentia adiiciuntur propter ſequen
tia, & vt in eis diſpoſitionem inducant. nam quan-
do propter aliud conſœderatur illud, propter quod
vt ff.de noua.l.cum eum. modo illud, quod in eadem
clauſula ſequitur de præpoſitione priuati in gradu
eodem, non refertur, niſi ad ſucceſsionem collate-
ralium. quod patet, quia de ſucceſsione deſcenden-
tium ſpecialiter, & expreſſe prouiſum fuerat in clau
ſula ſecunda. ergo iſta generaliter ad iſtam partem
expreſſe, & ſpecialiter, prout videtur iam referri nõ
debet: ar. ff.de verb.oblig.l.doli clauſula. & de pœnis.
l.ſanctio legum. C.de pact.conueo.tam ſuper do.l.ſi.
no.Ioan.mo.de conſtitut.c.j.lib.vj. Non obſtat ſi di-
cas, quòd verbum volumus, non no. ſuperiorem ex-
preſsionem. ſed potius interiorem voluntatem, quę
poteſt eſſe ſine verbis. ff.de acquir. hæredi. l.pro hæ-
rede. de conceſſ.præb.c.cum ei quem.in fin.in cle.di-
co enim, quòd in contractibus non attenditur vo-
luntas, quæ non eſt in contractu expreſſa: vt ff. de
verb.oblig.l.quicquid.& l.ſi à colono.eod.tit. modo
iſte contractus erat feudalis, nec reperitur in pactis
alia expreſsio voluntatis, quàm illa, quæ dicta eſt.
ergo, &c. Præmiſsis in facto quinque ſuppoſitioni
6 bus antedictis ſuppono primo in iure, quòd ius † pri
b mogenituræ[b] competens ex conſuetudine, vel ſta-
tuto tranſmiſsibile eſt ad filium, & ad hæredem
ipſius primogeniti, etiam in caſu, in quo huiuſmodi
primogenitus viuente eo, de cuius ſucceſsione agi-
tur, moreretur. Iſtam quæſtionem ponunt & dedu-
cunt dicti dom. Old. & Ioann. And. in locis ſuperius
allegatis. Ratio principalis eſt, quia licet in iure,

quod debet competere ex vltima voluntate, hoc fit,
quòd illud antequam competat, non tranſmittitur
ad hæredes. vt C.de cadu.tollen.l.vna. §. pro ſecun-
do. pro eo, quòd depender à voluntate teſtatoris,
quæ † ambulatoria eſt vſque ad mortem. C.de ſa- 7
croſanct.eccle.l.j.& de adi.lega.l.iij. in fin.§.le.ſe.ta-
men vbi requiritur aliquod debitum alicui ex bene
ficio lega. vtputa ex conſuetudine, priuilegio, vel
ſtatuto, contrarium totum eſt, pro eo, quòd non
dependet tunc ex voluntate teſtatoris ambulato-
ria, quia nec teſtator poteſt hoc ius ipſi primogeni-
to auferre, vt patet per ea, quæ not.ij.q.j. quàm peri-
culoſum.& per Hoſt.& Ioann. And.c.licet. de voto.
imò eſt in omni euentu debitum, licet in tempus in-
certum deferatur. ſic ff. de condit. & demon. l.j. &
tanquam æs alienum debitum. vt not.gloſſ.in ſimili.
ff.de collat.bo.l.j.§.ſi impuberi. & probatur hoc in l.
ſi arrogaretur. ff.de adopt. & l.j. §.ſi impuberi. alleg.
ſimul iunctis cum not. in §. ſi impuberi. allega. per
quas apparet, quòd impubes arrogatus quartam,
quæ ſibi debetur in bonis patris arrogantis ex con-
ſtitutione diui Pij tranſmittit ad hæredem, etiam ſi
viuo patre adoptiuo decedat, quia licet non com-
petat in actu, competit tamen in habitu, & tale ius
bene tranſmittitur, ſicut dicitur de querela. C. de
inoffi.teſta.l.ſi quis filium.fa.ff.de aſsigna.liber. l.iij.
in fin.cum ij.l.ſe.facit ff. de inoff. teſta. l. Papinianus.
§.ſi quis impubes. C.de liber.& eorum libe.l.j. Item
pro hoc, quia circa ea, quæ competunt filio, vt filio,
non vt hæredi, non conſideratur perſona patris. vt
ff.de interdict.l.iij.& ibi plene per Bart. ff. de ſena.l.
ſi emancipatum.§.fin.& ibi not. in vltima gloſſ. ſed
illud, quod debetur primogenito à iure communi,
vel ſpeciali, non debetur ſibi, vt hæredi, ſed vt filio,
quia ſibi auferri non poteſt. fa.C.de la.liber.tollen.
l.vna.§.ſed & ſi ſub conditione. & C. de proxi.ſacr.
ſcrin.l.ſi quis in ſacris. lib. xij. per hoc tollitur argu.
de lega. iij. in omnibus. & regula. priuilegium. quia
priuilegia etiam tranſeunt ad filium. C.de excu.mu.
l.ſordidorum. & ibi not.& in l.in omnibus.no.quòd
non habet locum in filio. Præterea hic perſona non
eſt cauſa priuilegij, ſed primogenitura, ergo, &c. ar.
ff.de mino.l.non ſolum. & l. minor. §. fin. cum l. ſe-
quen. C.ad Velleian. l.hæredes. facit pro hac tranſ-
miſsione in argu.ff.de ſuis, & legiti.hæred.l.ſi pro eo
pluribus. C. de iure delib. l.cum antiquioribus. in
prin.facit bene, quia per venditionem poteſt tranſi-
re patre viuo in ſingularem ſucceſſorem.c.quàm pe
riculoſum. j. q. vij. optime facit, quia † debitum in 8
diem, & ſub conditione, etiam ante diem, & condi-
tionem tranſmittitur ad hæredes. C.vt ab hærede, &
contra hære.acti.incipit.ff.de act.& oblig. l.is cui. fa-
cit pro iſta æquiparatione, quia maius ius quæritur
ex beneficio principis. vt l. beneficium. & parifica-
tur pacto. l.pacto. & contra. C.de fide.l.fin. Nec ob-
ſtat l.j.& l.cum hæres meus. ff.de condi. & demonſt.
quia illud ſpeciale eſt in legato, pro eo, quòd lega-
tum datur propter meritum legatarij, & affectio-
nem, quam habuit ad eum teſtator. ff. mandati. l.
idémque.§. ſi.pro ſocio.l.nec adiecit.de adi.lega.l.iij.
§.j.& C.de codicil.l. fin.§.penult. Modo mortuo le-
gato ceſſat affectio, quia hæres, quo ad hoc, mor-
tuum non repræſentat.l.in omnibus. ff.de regul.iur.
cum ſimil. De ratione diuerſitatis inter contractum,
& vltimas

& vltimas voluntates, quo ad hoc vide glo. in ſtit. de verb. oblig. §. ex conditionali. ſed in caſu noſtro †ius,
9 quod competit ratione primogenituræ, non eſt per ſonale, ſed reale, cum in vnius perſonam non faciat fidem. vide Old. vbi ſupra. Per hoc ſoluuntur argumenta multa. Secundo ſuppono, quòd id, quod dicitur in ſuppoſitione proxime præcedenti, locum ſibi vendicat in caſu, in quo iure primogenituræ ex pactis primæ conſtitutionis, ſed in fendationibus ceſſantibus à ſtatuto, & conſuetudine, huiuſmodi ſoli primogenito deferretur. Iſta ſuppoſitio patet ex præcedenti, arguendo ex identitate rationis, maxime, quia legis prouiſio, & prouiſio ex contractu deſcendentes recipiunt bene æquiparationem. vt ff. de pact. l. non impoſsibile. facit, quia verba prolata à contrahentibus recipiunt ſuam interpretationem ſecundum ius. Ideo ſi verbum arbitrium, quod à inte ſuam habet interpretationem. vt ff. de verb. oblig. l. continuus. §. j. proferatur à contrahentibus, eodem modo etiam intelligitur, videlicet ſecundum quod de iure arbitrandum eſt, videlicet arbitrio boni viri, non pro libito voluntatis. ff. pro ſocio. l. ſi ſocietatem. de contrahend. empt. l. hæc venditio. ff. locati. l. ſi in lege. ff. de regulis iuris. Lin perſonam. §. generaliter. Modo ſi eſſet verbum primogenitus, prolatum à lege, fieret interpretatio, quam dixi in ſuppoſitione præcedenti, ergo, &c. facit de interdand. c. ſi. cum ſimilib. Plus dico, quòd iſta eſt multo minus dubitabilis, quàm præcedens ratio, quia iſta regula minus clara eſt de iure, quod debitum conditionale, vel in diem ex contractu deſcendens, eſt tranſmiſsibile, etiam ante diem, & conditionem ad hæredes. vt C. de actio. ab hæred. & contra hære. l. vna. & inſti. de verbo. obliga. §. ex conditionali. licet ſecus ſit de conditione, & die incerta, vt prædixi. Et hoc facit ratio diuerſitatis, quam inter iſta ponit Accur. in §. conditionali. quia dicit quòd in contractibus interuenit vltra factum donantis, vel promittentis factum illius qui ſtipulando ſibi & hæredi ſuo vult acquirere, & ſtipulari. vt l. ſi pactum. ff. de proba. quod non eſt in vltima voluntate, vbi non interuenit, niſi vltima voluntas teſtatoris. ergo à ſimili, hoc ſi potuit. l. diſpoſitio, in qua non interuenit, niſi voluntas principis, fortius hoc operabitur conuentionalis diſpoſitio, in qua non interuenit voluntas amborum partium, maxime, quia iſta conuentionalis diſpoſitio in indiuiſibilibus habet concomitan tiam legis canonicæ, & diuinæ, vt apparet per not. Ioan. And. in dicto cap. licet. de voto. ergo plus debet operari. quàm ſola l. canonica, vel diuina, quia triplex funiculus difficile rumpitur. vt extra. de treug. & pac. c. j. & ſaltem difficilius, quam vnus ſolus. ff. de libe. leg. l. iij. §. fin. in authen. de conſang. & vteri. fra. §. j. quæ ſituatur C. de communi ſucceſsione. & incipit, atque. Tertio ſuppono, quòd ſi lex, conſuetudo, vel pactum ſolum haberet ſucceſsionem ex primo ſtipite deſcendentium, locum fore in regno, & non vltra progrederetur aliquid de alio modo ſucceſsionis exprimendo, nihilominus obtineret, quòd in duabus ſucceſsionibus proxime præcedentibus eſt expreſſum. quod probo lic, quia lex diuini iuris defert in indiuiſibilibus ſucceſsionem primogenito; [c] vt deduxit Hoſtien. in dicto c.
c licet modo regnum ſolum de iure eſt indiuiſibile. vt l. imperialem. §. præterea ducatus. de prohib. feu. alie. per Fed. ergo regni ſucceſsio defertur primogenito à lege diuina. ergo transfertur ſtatim per ſuppoſitionem primam. probo fortius, quia antequam ſecundus filius naſceretur, ius ſuccedendi primogenituræ ſuit ipſi primogenito à lege, conſuetudine, vel ſtatuto, aut conuentione feudali quæſitum, ergo per natiuitatem primogeniti non debuit eidem minui, vel auferri, per not. Ioan. Andr. in regula, ſine culpa, in quæſt. ij. per eũ ibidem diſputata. Præterea, quia ambobus deberi non poteſt, cum ſit indiuiſibile, & non poſsit eſſe cuiuſlibet inſolidum: vt l. ſi incerto. §. ſi duobus vehiculum. ff. commod. Et rationabilius eſt, quòd ſit primogeniti, quàm ſecundogeniti. argumen. de maior. & obedien. cap. j. & regula qui prior. lib. vj. Modo veriſimile eſt, quòd talem ordinem voluerit conſiderari huiuſmodi l. conſuetudo vel pactum. argumen. ff. de hæred. inſtitu. l. qui ſoluendo. & extrà. de præb. cap. mandato. Modo hoc poſito pro conſtante, quòd à lege, conſuetudine, vel pacto ſit primogenito primo acquiſitum huiuſmodi ius, fateri oportet illud fore admiſsibile per duas ſuppoſitiones præcedentes, ergo, &c. Quarta ſuppoſitio quæ ſequitur ex tribus proximè præcedentibus eſt iſta: videlicet quòd primogenitus non venit ad ſucceſsionem huiuſmodi regni, tanquam primogenitus inter deſcendentes à ſtipite primo. ſed potius tanquam primogenitus filius dicti primogeniti, & tanquam eius perſonam repræſentans, quia licet ius primogenituræ tranſmittatur in eum, tamen ipſa primogenitura non tranſmittitur verè, vt ſe apparet: ergo ſolo habito reſpectu ad perſonam, in qua verè non eſt primogenitura reſpectu ſtipitis primi, non ſuccederet, ſed habito reſpectu ad præſentationem, de qua ff. de verb. ſigni. l. liberorum. in fine. ſecus. ſimile. ff. de collat. bonot. l. iij. §. portiones. & l. ſi nepotes. eodem tit. Item ſimile de hæred. quæ ab inteſt. defer. l. j. §. ſi ergo defunctus. colla. ix. iuncta authen. itaque. C. communia de ſucceſ. & C. de legit. hæred. authent. poſt fratres. ratio huius repræſentationis eſt identitas fictitia eorundem. C. de agric. & cenſi. l. cum ſatis. & de impu. & aliis ſubſti. l. fin. inſt. de ſtipu. §. ei qui. & ita habet locum id, quòd perſonam eius repræſentans, & in locum eius ſuccedens vtitur eodem iure, &c. regula. cum quis in ius. facit optime, argument. ff. de dona. inter virum & vxorem. l. ſi donatæ. §. ſi ſponſus. facit C. de emancipat. libe. l. fin. Ex his ſormo quartam rationem, quia poſita clauſula in fin. non refertur, niſi ad ea, ad quę poteſt congruentius adaptari, ſi omnia vniformiter non concurrent. l. talis ſcriptura. in fin. de legat. primo. & probatur in iuribus pro contrario allegatis. de reſcript. c. olim. & ff. de poſtu. l. j. §. deinde. & ex qui. cau. maio. l. ſed & ſi. §. deinde. modo ſic eſt hic. ergo, &c. Item probat hoc pronomen hanc certitudinem deſignans. ff. ſi certum peta. l. certum. poſitum in tertia clauſula, & hic repetitum. Et præmiſsis quatuor ſuppoſitionibus clariſſime inſertas ex multiplicibus capitibus noſtram principalem quæſtionem per ſeipſum. Sed contra dictas quatuor ſuppoſitiones vltimas opponitur dupliciter. Primo, quia ſi lex, conſuetudo, ſtatutum, vel pactum hanc ſucceſsionem transferant, vt probant ſuperius allegata, quando dictum eſt ſupra,

quòd tranſmittat primogenitus in filium ſuum, non videtur.quia ex diuerſis cauſis, eidem non acquiritur dominium eiuſdem rei.de fide inſtru.inter dilectos.§.cum igitur. Secundo opponitur, quia ſi tranſmittere poteſt ex iure perſonæ ſuæ,ergo & auferre,quia † eius eſt nolle, cuius eſt velle. in regula
10 iuris.ff. Item quia vitium perſonæ ipſius primogeniti nepoti obſtaret.contra l.ſi mancipatum. §.fi. alleg.& l.iij.ff de interdi.& rele.alleg. Ad primum dico, quòd lex, conſuetudo, ſtatutum, vel pactum transfert actiue, & primogenitus paſsiue. ſic videtur, quia à patre in filium hoc ius per legis diſpoſitionem deriuatur, ſic licet quis per ſe ſuas perſonales actiones perſonales directas in alium transferre non poteſt: vt ff.de pecu. l. quis ergo caſus. & ff. pro ſocio. l.iij.cum l. xij. tabularum tranſportat eas in hæredes.vt C.ſi certum.l.j.& vt ab hæredi.l.vna.Sed hæc eſt differentia. quia prima tranſmiſsio eſt ne-
11 ceſſaria, quia † legis prouiſio, vel pacti nemini poteſt auferri.vt regula,iadultum.& l.ſicut C.de actio. & obli. ſecus in vltima voluntate in caſu ſecundo. per l.conficiuntur. §. j. ff. de iure codic. Ad ſecundum fateor, quòd ſi filius primogeniti non poſſet venire ex perſona patris, pro eo, quòd pater à die ſuæ natiuitatis,& ſemper fuiſſet inhabilis,eo, quòd in eo cadere non potuiſſet vnquam hoc ius primogenituræ actu,nec habitu, quòd tunc primogenitus præferetur. Ratio, quia in eo,quod nunquam fuit, repræſentatio haberi non poteſt, vt de ſe patet: & ceſſante tali repræſentatione ſeruandus eſt ordo graduum. Præterea, quia ſublato impedimento, quod ſecundogenitum in huiuſmodi ſucceſsione impediebat, effectus ipſius etiam ceſſare debet per iura communia, ſed ſublato ex toto primogenito, quo ad hoc tollitur impedimentum ſecundogenito. igitur.& ita procedit argumentum.ſed ſi aliquo tempore fuiſſet habilis,ſecus:quia ſtatim quando naſcitur primogenitus, quæretur ſibi ius in ſucceſsione, & quanquam illud perderet ex poſt facto, tamen deferetur ad primogenitum eius. l.iij.alle, non obſtante primo dicto huius diſtinctionis. l. ſi emancipatas. §. fin. quia loquitur in quodam iure, in quo vnius præoccupatio alteri non obeſt, hic ſecus. & alia non venerit,primo,quia hoc ſonat verbum ſublato,quod eſt participium,maxime, quia de vno dicit,de alio eo ipſo denegat,& econtra. l. ſi prætor.& l. maritus.ſecundo,quia ſequitur ibi verbum poſt aduentum,quod videtur referri ad tempus, vbi venetit, vel illud præcedens, ex quibus concluditur, quòd ſi neutra pars non venerit, ſed lapſis xx. vel xxx.diebus, poſt illud tempus veniſſet vna pars alia parte minime veniente. Iſte caſus ex verbis literæ dictic,ſtatuimus.ver.ſed ſi pars. non decideretur, ſed quia non eſt veriſimile, quod.voluerit.text. ex mente decidere illum caſum, modo ioens ex natura materiæ debet colligi ex ratione illius c. & iuris communis, ſed ſi à fine temporis arbitrarij non computaremus.hoc caſu ex mente huiuſmodi xx.dies, eſſet date infinitos caſus,in quibus loco xx.dierum, darentur xl.quandoque centum, ſi altera pars tarde veniret, per quod prorogaretur lis contra naturam materiæ,& rationem decreti,& iuris communis.igitur,&c.Præterea,quòd ambæ concluſiones ſint veræ, & id quod ſequitur ex eis ſimul ſumptis, quòd pars comparens, & iudex ſolum debet inſpicere an dicta tria tempora lapſa fuerint, probatur clare hoc modo. pone, quòd me exiſtente in curia appellat procurator meus in partibus,vel contra me appellatur, & caſu ad me venit inſtrumentum appellationis,quid dices hoc caſu? certe fateri oportet,quòd ex mente ſufficit lapſum dictorum trium temporum expectare.vel pone.quòd appellaui Romæ,curia exiſtente Auinion. & ſtatim curia de Auinion. Romam acceſsit,nec me moui de Roma,quid dices tunc?Concludo ergo ſolum conſiderandum eſſe lapſum trium temporum prædictorum.Secunda concluſio eſt, quòd ſi pars comparens omittit comparere poſt dicta tria tempora ex toto lapſa, etiam per vnum integrum annum,& vltra,poteſt nihilominus poſt annum à lapſu dictorum temporum trium computand.comparere,& procedere in caſu appellationis per audientiam contradictarum, vt principalis concluſio ſonat. hanc concluſionem deduco valde clare ſic, quia quandocunque aliqua cauſa beneficialis, vel prophana, ciuilis vel criminalis per citationem huiuſmodi hominis.quo ad rotam cauſam, de ſpeciali domini noſtri mandato in partibus legitime executam.ad eandem curiam eſſet legitime deuoluta, haberet locum hæc concluſio, vt contraria practica docet. ergo idem in citatione iuris,de qua in c.ſtatuimus. alleg. quia non videtur,quòd minus debet operari citatio iuris,quam hominis.Ratio rationis eſt, quia in cauſis plene, & totaliter ad curiam per citationem iuris, vel hominis deuolutis,omnes citationes fiendæ,ſunt fiendæ in curia per audientiam ad ſingulos actus.operatur enim principalis citatio in partibus facta primo ad totam cauſam, quòd pars teneatur ſubire iudicium in tota curia, & per citationes in audientia exequendas ad ſingulos actus reſpondere,& audientiam ſeruare,vt practicæ continuæ experientia docet, ita quòd omnes citationes inuoluendo in vna citatione iuris vel hominis ab initio facta incluſæ fuerunt,& per ſingulas citationes poſtmodum in curia factas ad ſingulos terminos diſtinctè fiunt, vt probat c.ſtatuimus.cum ibi not.& dixi plene, & totaliter per citationem iuris,vel hominis ad curiam deuolutam, quia per appellationem,& ipſius intimationem ſecundum formam cle. cauſam. bene fit deuolutio cauſæ ad curiam,quo ad hoc, quòd in curia, & non alibi cauſa tractanda ſit ammodo,ſed non eſt plena adhuc hæc deuolutio quouſque per citationem iuris, quæ requirit dictorum temporum lapſus, pars arcteatur ad certum tempus in cauſa huiuſmodi apud ſedem apoſtolicam litigare. Tertio retardatio proceſſus etiam annalis non eſt modus tollendi dictam plenam deuolutionem,vel eius plenitudinem diminuendi, igitur,&c.ff.de his qui ſunt ſui,vel alie.iur is.l.patre furioſo.cum ſimi. Præterea, quia de hoc non poteſt pars conqueri:quia quanto fuit amplius expectata, tanto ſibi maior gratia facta fuit, arguendo per regulam philoſophi, ſicut ſimpliciter ad ſimpliciter, & magis ad magis,& maxime ad maxime, nec cauſa patitur in hoc damnum, imò acceſsit rationem, quia ex noua citatione cauſa prorogatetur, vt de ſe patet, quia fateor quòd ex retardatione cauſa habuit damnum, propter quod ſuperior poſſet, ſi vellet, ſuper hoc contra partem vtranque ex officio

prouid

prouidere, ſed non deberet ob hoc ad vnius partis inſtantiam alteri pœnam imponere, quia amborum contumaciæ compenſantur. vt l ſi ambo. ff. de compenſa. & ff. ſol. matr. l. viro. fa. de excep. cum eccleſia. de ſen. olim. xxv. diſt. c. fi. in fi. de vſu. quia fruſtra. de re. iur. cum pa. no. Spec. de app. §. nunc breuiter. ver. eſt autem & alius, in fin. Et hoc tamen probant for-
12 titer ſupradicta, & maxime quia tarde † comparentis minor eſt contumacia, quàm nullo modo comparentis. Nunc reſtat reſpondere ad rationes in contrarium factas. Ad primam dico, quòd obſeruatio temporum conſiſtit in duobus. Primo quidem in comparendo in curia infra tempora, vel ſaltem poſt lapſum eorum, & hæc ſub pœna proceſſus, caſu tamen quo alia pars compareret, & procedere vellet. Secundo in hoc conſiſtit obſeruatio antedicta, quòd pars diligens, & comparens expectet eorúdem temporum lapſum. nec ante præcurrat, quia ſi hoc faceret, proceſſus videretur contra non contumacem factus, & non teneret. etiam probatur vtrunque in dicta decret. ſtatuimus. & concernit vtrunque, appellantem, & appellatum, vt de ſe patet. Et hoc eſt, quod voluerunt dicere dicti dom. doc. & ſi das eis alium intellectum, male intelligis & hoc modo intelligendo nihil ad propoſitum facit, quia dedi ſatis bonum intellectum. Ad ſecundam rationem dico, quòd illa facit contra, vt patet in ſecunda ratione primæ concluſionis ſuprà per me poſitæ, & in aliis pluribus locis huius concluſionis principalis dixi de hoc. Ad tertiam rationem, quòd hic pro forma ſtudioſè non adiicitur, quod arreptio itineris fiat infra menſem, ſed pro forma ſtudioſa adiicitur dictorum trium temporum lapſum. vt patet ex dictis argumentis. pro hoc not. Inno. de reſcrip. cum dilecta, in gl. no. ordinem. & quod ſtudioſe non adiiceretur, quòd quælibet pars iter arriperet. patet tamen, quia vna non arripiente alia procedit. Item quia non ſonant illa verba niſi in admonitionem. Nam aſsignatio termini, imò ipſa appellatio, & nedum appellatio, imò citatio ipſa iur. & nedum illa citatio, imò ius naturale. quod dat vnicuique voluntatem faciendi, quod ſibi libet, niſi vi, aut iure prohibeatur, vt inſtit. de iure perſo. §. j. ergo in facultatem, & admonitionem, & non in formam ſonant. argumen. de off. ordi. cap. licet in corrigendis. & de reſcript. cum aliquibus, lib. vj. Licet fateor, quod ipſa arreptio itineris, & comparitio infra terminum iuris fienda, imponitur ſub neceſsitate cauſatiua. quia aliter incurreret pœnam proceſſus. Ad quartam rationem dico, quòd terminus iuris, qui conſtat ex tribus temporibus. vt prædixi, & non alius hoc obtinet vim peremptorij. Dico quo ad pœnam proceſſus incurrendam, non autem ad hoc, quin poſtea procedi poſsit, vt dixi. Ad quintam rationem dico, quòd licet citatio, de qua loquitur c. ſtatuimus. terminum habeat in hoc certum, quin præueniri non poteſt, & poſt quem procedi poteſt, & non ante: tamen terminus huiuſmodi non habet certitudinem in hoc, quòd de neceſsitate pars præſens habeat tūc cauſam inchoare, imo vltra ſi vult poteſt partem ſpectare. vt dixi. Ad vj. dico, quòd tollitur abſurditas, quia ſi vtraque pars ſic præſens, vtraque poteſt agere quando vult. Item ſi appellatus non vult agere, poteſt appellantem indirecte cōpellere ad agendum, per l. diffamari. C. qui. ad libet. procla. non licet. Ad vij. rationem reſpondeo. quòd hoc dictum Inno. intelligitur de re non integra: ſecus vero re integra, prout idem Inno. ſe exponit in alia gl. Ad viij. rationem dico, quòd ex eo capitulo, in quo quis committitur in l. non iuuat ſe de l. ſed bene in alio. & ita not. gl. Ioan. And. de renuntia. ex eo quod. lib. vj. per cap. Raynutius. & Raynaldus. de teſta. licet ergo quo ad iter arripiendum non datur ſibi aliud tempus, quia quo ad l. non videtur ſibi obſeruaſſe, ſi tamen vtendo duplicitate. vel alias negligentia alterius partis non venientis ſatis cito venerit, alias ex ipſa l. quo ad alia capitula, videlicet quo ad proceſſum ſe iuuabit. Et hæc ſufficiant.

a ¶ De omnibus beneficiis, &c. *Quid ſi papa mandet alicui conferri præbendam vacantem, vel vacaturam. & epiſcopus, & capitulum, ad quos ſpectat collatio, alteri conferant in excluſionem mandati apoſtolici. Dicitur. quòd collatio nulla eſt & tenentur ei pro quo papa ſcripſit, ad fructus annuatim extra. de præben. inter cætera. & c. dilectus filius. Et per Goff. in ſumma de præbend. in fine.*

b ¶ Ius primogenituræ. *De hoc iure primogenituræ vide per Albe. pulchra & ſubtilia. c. de dona. inter virum & vxo. l. cen. & in proœmio digeſtorum, §. diſcipulis. & in lib. Oldr. c. cclxxij. & cccvij.*

c ¶ Succeſſionem primogenito. *Nota. quòd primogenitus, etiam ſi nullus naſcatur poſt eum. extra. de verborum ſign. cap. Ioſeph. & de iure primogenitura inter reges, principes, & nobiles. & quæ ſint dignitates indiuiſibiles, vide plene per Abb. in cap. ex inſinuatione. de iure patro.*

CONCLVSIO DCCXVIII.

De appellationibus. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Terminus decem dierum an detur ad proſecutionem appellationis complendum, an verò ad huiuſmodi proſecutionem inchoandum.*

SI papa cum cancellaria exiſtente in Anania, & audientia palatij exiſtente in Roma. ferat ſententiam, & parti cōdemnatæ viua voce illico ab eadem ſententia appellanti dat apoſtolos reuerentiales, [a] & a
præfigat terminum decem dierum ad appellationem proſequendam, & infra dictos decem dies appellans arripiat iter per ſe, vel alium ad eundum Ananiam pro impetrando commiſsionem aſsignari ſuper appellatione ſua prædicta, talis arreptio itineris, & proſecutio eſt ſufficiens, & deſertionem excuſat: licet domini Fran. & Bet. contra. Ratio domino-
rum fuit iſta, quia † iſtud tempus datur non ad proſecutionem appellationis complendum, ſed ad huiuſmodi proſecutionem inchoandum. 1
Modo ſatis inchoat proſequi, qui facit præparatoria, abſque quibus proſecutio ipſa non poteſt fieri, quia idem iudicium de termino, & de via ſententię quo ad terminū perueniri nō poteſt. vt l. oratio. ff. de ſponſalib.

a ¶ Apoſtolos reuerentiales. *Nota quòd dicuntur apoſtoli reuerentiales ſeu reuerendi, quando ob reuerentiam ſuperioris appellatio defertur. vt c. j. de appella. lib. vj. in gl.*

CONCLVSIO DCCXIX.

De præbendis. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *In generali conceſsione non veniunt, ea quæ ſunt concedenti ſpecialiter reſeruata, nec ſpecialiter prohibita. & nu. 2.*

NVntius apoſtolicus, cui ad perſonam ipſius, & eius officiū honorādū ad prouidendū animarū

ſalnti conceditur, quòd obtinentibus beneficia minus iuſte in prouincia, ad quam ille nuntins deſtinatur, poſſet reſignationes recipere, & obtinentes ad eadem beneficia, ſeu quæuis alia habilitare, ac cum eis pro camera apoſtolica ſuper perceptis fructibns concordare, & de huiuſmodi beneficio etiam qualitercunq; vacan. perſonis eiſdem prouidere, niſi ſint aliqua talia beneficia generaliter reſeruata, vtputa per extraua. execrabilis. Ioan. xxij. illa conferre poterit, licet aliqui contra. probatur primo, quia hæc poteſtas data eſt iſti nuntio, quæ re uera recipit magnam reſtrictionem, vt extra, de præben. is cui conceditur, quia non eſt motu proprio facta, cum non dicatur hoc in literis. vt c. ſi motu. in fin. de præben. lib. vj. non eſt magis fauorabilis, quàm poteſtas à iure data ordinariis, vt xj. q. j. peruenit. cum ſimi. quæ non recipit dictam reſtrictionem, vt cle. & ſi ab apoſtolicæ. in fin, de offic. ordin. tamen illa non concludit beneficia reſeruata ſecundum omnes. ergo, &c. Item quia poteſtas data legatis de latere generaliter, quæ non eſt minus fauorabilis, ita modicum includit papæ ſpecialiter reſeruata. de officio leg. c. quod tranſlationem, cum ibi no. Item nec ſpecialiter data. vt c. dudum. de præben. lib. vj. Item nec poteſtas data executori, licet comprehendat deuoluta. vt cle. ſi de beneficio. de præbend. non tamen includit ſpecialiter, vel generaliter reſeruata, ſecundum omnes. Item videtur caſus in c. ij. de præben. lib. vj. licet loquatur in vno genere reſeruationis generalis, quia idem iuris hodie cenſetur in aliis, & eadem eſt ratio in omnibus, ergo & videtur fortè id poni cauſa exẽpli, & ita nõ reſtringit, vt l. j. §. quod vulgo. ff. de vi, & vi arm. pro eo, quia tũc aliæ generales reſeruationes
1 non erant notæ. Ratio, † quia in generali conceſſione non veniunt ea, quæ ſunt concedenti ſpecialiter reſeruata, vt ff. cui mand. eſt iuriſd. l. j. primo reſponſo. de m. l. illud. ff. de pigno. l. generali. & d. c. quod tranſlationem, cum ibi no. & regula, in generali. cum ibi not. & quod not. ij. q. v. quæ de cauſa. & quæ not. Ioan. And. in prædicto c. ij. de præb. lib. vj. in nouel.
2 facit etiam, quia † in generali conceſſione non veniunt ſpecialiter prohibita. vt ff. de ritu nup. l. quanquam. j. reſponſo. & C. de acc. l. fallaciter. no. Io. mo. in regula. in generali. ſub exemplo xxxij. ſed collatio beneficiorum reſeruatorum ſpecialiter omnibus aliis à papa ſunt prohibitæ. ergo addunt aliqui aliud motiuum, vtputa, quia papa alio iure confert reſeruata, quia iure proprio, alio iure confert alia, quia iure communi, & in dubio cenſetur vti iure communi, ſed non inſiſto, quia re uera tantum ius, & tale habet papa in collatione non reſeruatorum, ſicut aliorum. patet ſatis ex no. in c. ij. de præben. lib. vj. Et per hoc dixit Fe. in tractatu ſuo. de re. perm. q. ij. & Alex. in c. vno. de re. permu. lib. vj. q. j. partis quartæ, quod ſi detur poteſtas ſpecialis legato recipiendi renuntiationes ex cauſa permut. & beneficia reſignata ex cauſa huiuſmodi conferendi, conferre non poteſt beneficia reſeruata, & ſi teneremus reſeruationem non includi ſub gratia facta motu proprio, quod videtur ſecurius, quia motus proprius non ampliat, ſed fortificat, nec includit ibi veriſimilia contra mẽtem. dixi ſupra concluſione ſeptingenteſima triceſima tertia: vbi plene excuſſi materiã motus proprij. ſi opponitur de fauore, qui ſaluti animæ, reſpondeo, quia id concernit renuntiationem, quam puto etiam abſque collatione, per ea, quæ no. de offic. delegat. c. deliberatione. §. prohibemus. In contrarium facit, quod ibi notatur per Archidiacon. & Ioann. Andr. in nouella. vbi not. renuntiationem non teneri, & facit quòd communis determinatio plurium determinabilium ad omnia vniformiter referenda eſt. ff. de vulga. & pupil. ſubſtitu. l. hoc iure. C. de impub. & aliis ſubſti. l. quamuis. ergo verbum beneficia, ſeu conceſſio poteſtatis, ad collationem, & renuntiationem vniformiter referentur. Sed caue, quia facit pro §. probibemus. inutile trahit ad ſe vtile. Sed obſtat regula communis data in diſsimilibus per Dyn. in regula, vtile, per l. j. §. Trebatius. ff. de aqua quotidia. & æſtiuali.

CONCLVSIO DCCXX.

De confeſsio — *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Confeſsio extraiudicialis an plene probet.*

Licet † confeſſio etiam extraiudicialis regulariter probet. de quo dic, vt habes ſupra concluſione dclxiij. tamen ſecus eſt in delictis, in quibus confeſſio extraiudicialis delictum plene non probat, quo ad effectum pœnæ ordinariæ infligendæ, probatur extra, de exceſſibus prælato. quam ſit graue. vbi presbyter beneficiatus confeſſus crimen adulterij ſe commiſiſſe, non deponitur, nec priuatur beneficio, ſed ſolum ſuſpenditur. & ibi no. per Inn. & Hoſtien. ſic ſuper crimine bene indiceretur purgatio,[a] vt ibi etiam not. gloſſ. quem approbat Bart. expreſſe. ff. ad l. Iul. de adul. l. capite quinto. quòd cõfeſſio talis extraiudicialis non plene probat, niſi quo ad effectum confitentem ſubiiciendi torturæ, quæ glo. eſt not. valde. Et poteſt forte eſſe ratio, quia in delictis clariores probationes eſſe debent. vt l. fin. C. de probat. Modo poſsibile eſt, quòd ita fuerit confeſſus, & tamen non ita commiſerit, & quòd confeſſus fuerit, non quia fecerit, ſed forte animo diffamandi mulierem, aut maritum eius, aut forte animo ſe iactandi, & gloriandi: vt d. c. quàm ſit. vel forte animo mentiendi, vt ſunt multi voluntariè maxime in talibus mentientes. Sed caue, talis ſic mentitus diffamans, vel ſe iactans, ſe glorificans de peccato etiam per ſe non commiſſo, ex huiuſmodi mendacio, diffamatione, iactantia, ſeu gloriatione incurrit nouum genus delicti requirens certam pœnam, quæ non probata huiuſmodi confeſſione, etiam ſine accuſatore, tanquam pro notorio infligenda eſt, vt probat dicta decretalis, quàm ſit graue.

a ¶ Indiceretur purgatio. *Not. quòd purgatio, quæ contra aliquem debet indici, debet eſſe orta ex tali ſuſpicione, quæ generet ſcandalum, vt colligitur ex c. tua nos. de cohabit. cle. & mulie.*

CONCLVSIO DCCXXI.

De proba. De iniur. — *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Iniuriæ æſtimatio, carens omni probatione quomodo taxari debeat.*

AD † æſtimationem iniuriæ,[a] quæ per probationes legitimas haberi non poteſt, debet deueniri iſto modo: quia iudex debet primo conſideratis omnibus qualitatibus, & circunſtãtiis omnibus, quę poſſunt

poſſunt augere, vel minuere huiuſmodi æſtimationem, ſuo iudiciali arbitrio taxare certam æſtimationem huius iniuriæ, ſeu certam quantitatem, non vt in illa condemnet, ſed vt infra illam. ſeu in illa, & non vltra pars per ſuum iuramentum huiuſmodi æſtimationem declaret. Et ita intelligitur quod habetur. ff. de iniur. l. ſi vnus. §. ſeruus meus. & in conſti. §. j. Et poſt huiuſmodi taxationem pars in ipſa quantitate taxata, ſeu infra eam, declarabit per ſuum iuramentum huiuſmodi æſtimationem. & ita intelligitur l. iniuriarum æſtimatio. ff. de iniur. & ita intelligitur extra. de iniur. c. olim ſcribentibus. & de offi. ordin. c. canonici. lib. vj. cum ibi no. in glo. Nec facio quoad hoc differentiam, an agatur ex l. Cornelia, an vero ex actione prætoria, licet gloſſ. eam faciat in d. l. iniuriarum. Sed ſequor in hoc But. qui in d. l. iniuriarum. dictam gloſſ. quo ad hoc reprehendit, licet non ita declaret. fateor tamen, quòd ſi pars agens vult augere æſtimationem, probare debet qualitates, ex quibus æſtimatio ſuum poteſt recipere iuramentum. Et ita intelligo §. pœna. inſti. de iniur. cum ibi no. Bonum exemplum huius primę taxationis, & ſequentis iuramenti declarationis habes C. vnde vi. l. ſi quando. & extra. quod me. cau. ſuper eo. ſecus tamen in iuramento in litem, quia ibi licet poſſet taxatio iudicialis præcedere, tamen non eſt hoc neceſſarium ibi, ſicut hic, vt patet ff. de in lit. iuran. l. videamus. §. penult. & in l. in actionibus. §. j. eod. tit. tu vero in hoc rationem diuerſitatis cogitabis, primum vero in expen. taxatio locum habet, licet enim de iure C. non præcederet taxatio de neceſſitate, ſed ſequi poſſet. vt C. de iud. l. ſancimus. tamen de iure authenticorum ſequi non poteſt, vt in auth. de iudi. §. oportet. quæ ſituatur. C. de iudic. ſuper dicta l. ſancimus. & alias incipit. ſed hodie, ſed alias incipit. poſt iuſiurandum. Sed diceres, qualiter procederet practiqua hodierna, quia poſt iuramentum taxamus? certe reſpondeo, & dico, quòd duplex eſt taxatio. Vna eſt, quæ habet vim pronuntiationis, nec etiam reuera ipſius condemnationis fiendæ, ſed habet vim limitationis ipſius iuramenti per partem præſtandi, & ita debet procedere iuramentum, quia vltra illam iurare non licet, & ita loquitur authen. poſt iuſiurandum. Alia eſt, quæ habet vim condemnationis, & illa eſt, quam facimus poſt iuramentum. & de illa non negat, quin fieri poſſit poſt dictam authen. Sed bene dicit, quòd ſi bene, hoc eſt infra taxationem iuramentum eſt in minori, condemnatio fieri non poteſt. quod intelligit Innocen. ſuper eo. alle. niſi taxatio primo per iudicem reuocaretur, quia tunc poſſet. quod intelligit cum cauſa in minus condemnatio fieri per l. alleg. videamus. circa fin. iuncta l. quod iuſſit. ff. de re iudic. Sed dic qualiter ſuſtinetur factum noſtrum, quia iſta prima taxatione non vtimur iſto modo, quia ſemper infra certam ſummam deferimus iuramentum, quod ſic faciendo duos actus ſimul facere videmus, ſcilicet ſummam, vltra quam iurari non poſſit, taxare, & iuramentum deferre. ſic ff. de acqui. hære. l. illud. cum ſimi.

a ¶ *Aeſtimatione iniuriæ. iniuria dicitur multis modis, ſed propriè pro contumelia. ff. ad leg. Aquil. l. ſed & ſi quacunque. §. iniuria dic vt ibi.*

CONCLVSIO DCCXXII.

De appellationibus. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Proceſſus in quo ſunt obſeruati omnes termini ſubſtantiales an valeat.*

a *Intellectus verbi ſeruare.*

3 *Ius ſpeciale quando introducatur contra ius commune.*

4 *Poſt peremptorium quis abſque reſtitutione non admittitur.*

5 *Edicto citationis circunducto non proceditur niſi parte de nouo citata.*

6 *In legem qui peccat, nõ gaudet beneficio ipſius legis.*

7 *Verba legis ſic interpretanda ciuiliter quod nullam iniquitatem includant.*

8 *Quis puniri non debet in alio quàm deliquerit, nec plus quam deliquerit.*

9 *Citationis effectus non dicitur circunductus auctore citationis tempore non comparente.*

SI appellatus appellationem beneficialem contra
ſe ad apoſtolicam ſedem interpoſitam, ſibi tamen non intimatam, licet poſt menſem à die interpoſitionis eiuſdem computand. deuenerit inſtrumentum appellationis ipſius ad manus ſuas, poſt xj. menſes à dicta interpoſitione computandos, ad dictam ſedem inchoauit proſequi, & per audientiam contradictarum abſque alia citatione, vel intimatione facta ad partes vſque ad concluſionem
incluſiue fuit proſecutus † terminos ſubſtantiales alias 1
legitime obſeruando valet proceſſus ſecundum do. Nicol. Fran & Ber. & Pe. in qua concluſione conſenſerunt alij duo domini, videlicet Guil. & Guil. Sed do. Ro. & Benedic. contra. & dom. Corlien. remanſit dubius. Motiua dominorum Ro. & Bene. ſunt iſta. primò, quia Comp. Archid. & ſequaces, & in c. j. de elect. lib. vj. videntur tenere, quòd ita tenetur appellatus ſeruare tempora decret. primæ alleg. ſicut ap-
pellans, modo verbum, † ſeruare, debet intelligi 2
cum effectu, vt l. j. § fi. ff. quod quiſque iur. cum ſimi. vt nedum intelligatur de lapſu ipſorum temporum, ſed intelligatur magis de expeditione horum, quæ infra illa tempora ſunt fienda. Secunda ratio eorum eſt iſta, quia ratio c. ſtatuimus. de elect. lib. vj. alleg. eſt iſta, vt diuturnitate vacationis beneficiorum occurratur: modo ſi non ſeruarentur tempora,
ceſſaret ratio. ergo. Tertia ratio eſt, † quia contra ius 3
commune ius ſpeciale introducitur cũ certa forma ceſſante forma huiuſmodi ceſſat illud ius, quia ceſſante cauſa debet ceſſare effectus. modo c. ſtatuimus. alle. inducit ius ſpeciale ſub certa forma, videlicet ſi infra certa tẽpora certæ expeditiones fiãt, quod no. verbum infra ibi poſitum, ergo, &c. Quarta ratio,
† quia poſt peremptorium a quis abſque reſtitutione 4
non admittitur. de reſtitu. in integ. c. coram. de ex- a
cep. c. paſtoralis. Sed iſta tempora vim habent termi-
norum peremptoriorum. Quinta ratio, † quia edi- 5
cto citationis circundacto non proceditur, niſi parte de nouo citata. vt ff. de iudic. l. & poſt edictum. §. j. ſed actore non comparẽte in termino iuris edictum circunducitur. vt d. l. & poſt edictum. §. j. &c. Sexta ratio, quia bene arguitur in iure ab euitatione abſurdi. vt C. de furt. l. ſi quis. ff. de ſer. cor. l. j. & de neg. geſt. l. Pompo. & ſolu. mat. l. diuortio. ff de excu. tut. l. ſcire. §. aliud. & de reg. iur. l. aliud. §. abſurdum. & C. de teſta. l. conſulta. ſed foret abſurdum, ſi appellatus dormiret, quòd appellans eius diſpendio vagari

gati deberet perpetuo in incerto expectando. facit
qnia malitiis hominum debet obuiari, vt l. ſi fundo.
ff. de rei vendi. Septimo hoc probatur por Innocent.
qui in dicto c. ſtatuimus. not. expreſſe, quod ſi pars
iter nón arripuerit infra menſem, vel nnn expecta-
uerit xx. dies, non habet locum proceſſus illius con
6 ſtitutionis. Octauò, † quia qui committit in l. con-
temnendo ipſius obſeruationem, non debet gaude-
re beneficio ipſius l. ff. de mino. l. auxilium. cum ſi.
pro hoc ſciendum, quòd duo tempora per decre.
hic ponderantur. Primum tempus itineris arreptio-
nis interpoſitæ, pro quo datur menſis, qui currit à
die appellationis interpoſitæ, & intimatæ, vt not. de
intimatione Archi. & alij in c. ſtatuimus. alle. Secun
dum tempus eſt expectationis, & illud xx. dierum,
& incipit currere ab aduentu alterius partis ad cu-
riam. de primn tempore eſt text. in d. ca. ſtatuimus.
in fin. j. reſponſi. ibi cum dicit, quòd à die abitionis
iter arripuerit infra menſem. De ſecundo tempore
eſt text. in eo c. in princi. ſecundi reſponſi, cum di-
cit, ſi pars aliqua non venit poſt xx. dies poſt aduen-
tum alterius expectata. &c. Aliqui vero addunt ter-
tium tempus intermedium, videlicet inter duo tem-
pora ſupra dicta, quod arbitratium vocant, per §.
quòd ſi per xx. c. cupien. de ele. lib. vj. Sed certe glo.
Ioan. And. ſenſit contrarium in d. c. ſtatuimus. ij. re-
ſponſo. in princ. in gloſſ. quæ incipit. æquior tempo-
ris computatio. & idem not. gloſſ. in d. §. quòd ſi per
xx. quæ incipit. rationabilior, &c. Quid dicendum?
7 breuiter puto contra glo. vt deduxi ſuprà. ratio † eſt,
quia verba legis debent ſic interpretari ciuiliter,
quòd nullam iniquitatem includant. iiij. diſtin. erit
autem lex. & probant iura ſupra alleg. pro abſurdi-
tate tollenda, nam iniquum foret quem aſtringi à
tempore itineris arreptionis de loco, vbi degit ad
Romanam curiam accedere ante tempus, quo iux-
ta iudicis, ſeu boni viri arbitrium conſideratis con-
ſiderandis iri ſolet, & commode poteſt duplicitate
non vtendo. vt ff. de ver. oblig. l. continuus. §. j. & ff. ſi
quis cautio. l. j. argum. eod. titu. l. ij. §. quod autem di-
ximus. & ff. de pigno. act. l. ſi ſeruus. & ff. de ædil.
edict. l. ſi quid venditur. ergo ſi citius, quàm more ſo
lito iri ſolet, ſeu poteſt, iuerit vna pars, quòd eius
computatio tempore xx. dierum ſuæ expectationis
vna cum tempore ſuæ itinerationis totum ſimul
non conſtituat huiuſmodi arbitrium temporis, hoc
non ſufficit, vt ſi ſolet iri in vj. menſibus. l. fin. ff de
dila. & quadruplicitate vſus mutando equos, & iti-
nerando cum curribus, & dormiendo in itineratio-
nes ſicut faciunt curſores portantes proſpera noua,
iuerit in vij. ſeptimanis, & expectauerit poſtea xx.
diebus, & ita quaſi duobus menſibus, & quinque
diebus pro alijs tribus mẽſibus, & xxv. diebus pro-
cedi poterit contra non contumacem, quod eſt ini-
quum. Non enim licet ſic præcurrendo ſuum aduer
ſarium ſupplantare. de appel. ſæpe in fin. & c. oblatæ.
cum ſimi. circa medium. argum. xvj. diſ. placuit. ff. ad
Turpil. l. ij. §. ſi autem. ij. Intelligatur autem aduen-
tus huiuſmodi de aduentu ſecundum communem
itinerandi vſum facto, vel ſaltem de tali aduentu, cu-
ius tempus coniunctum cum xx. diebus non ſaciat
mixtus, quàm ſit arbitrarium tempus. Et in hoc ſit
differentia inter computationem §. quòd ſi per xx.
& dicti c. ſtatuimus. & in hoc ſaluentur dictæ duæ
gloſſ. & tollatur iniquitas dicta. Et hoc verius puto,
quod licet nouum prima facie videatur, tamen eſt
menti tenendum. His præmiſsis pono três conclu-
ſiones. Prima eſt, quòd pro eo ſolo non impeditur
pars aduerſa ad curiam veniens in alterius partis
non venien. contumaciam, dummodo res integra ſit
appellationem proſequi, quòd infra menſem iter
non arripuerit veniendi, ſed potius poſt menſem
lapſum: & iſta concluſio concernit primum tem-
pus. Iſtam concluſionem videntur expreſſe tenere
Hoſti. & Archi. & Ioan. And. in d. c. ſtatuimus. ſuper
ver. infra menſem. & etiam alia citatione, vel intima
tione minime requiſita, quia dicti doct. aliam cita-
tionem, vel intimationem non requirunt: & pro
hoc poteſt in rationem allegari. ff. ſi quis cau. l. & ſi
poſt tres. ff. de op. leg. l. mancipiorum. & extra. de
præben. ſi tibi abſenti. lib. vj. & faciunt no. ſupra. Et
hanc rationem deduco, quia ſi contrarium dicere-
tur, aut hoc diceretur, quia per hoc induceretur de-
ſertio appellationis: aut quia per hoc impediretur,
vel circunduceretur citationis effectus, quia recte
percipiendo ad medullam aliud non apparet, ſed
nullum horum poteſt dici, ergo, &c. Primum ſiqui-
dem dici non poteſt, quia hoc eſſet contra concor-
dem opinio. doct. omniũ. Secundo, quia dictus men-
ſis non adiiceretur ſolum ad proſecutionem appel-
lationis, ſed adiicitur coniunctum ad proſecutio-
nem appellationis, & negotij principalis, vt ibi pa-
ret, & ibi no. per Inn. cuius eſt iſta ratio: ergo vtrũq;
debet vniformiter inſpicere. argu. ff. de vulg. & pup.
ſubſt. l. hoc iure. & C. de impu. & alijs ſubſt. l. quam-
uis. & tamen nullus diceret fuiſſe de mente papę pri
uare partem non arripientem iter infra menſem ob
hoc ſolum à proſecutione iuris ſui. & contrarium
tenet glo. Ioan. And. in c. ſtatuimus. & §. quòd ſi per
xx. alle. in gl. duabus ſimilibus ſupra alleg. ergo, &c.
Nec per hoc poteſt dici. quòd impediatur per hoc ci
tatio iuris, ſeu eius effectus. Ratio eſt, quia quot ſunt
perſonæ citatæ, tot ſunt citationes diuerſæ & ab in-
uicem ſeparatæ. ff. de verb. obli. l. ſcire debemus. nec
ab eo per conſequens limitatur. argum. C. de dona.
inter vi. & vxo. l. maritus. & ff. de calum. l. fin. quia a-
lias ſequeretur, quòd tempora ſeruans non poſsit
procedere contra non ſeruantem, contra mentem
decre. & verba. ergo per hoc, quòd ego appellans
non ſeruo primum tempus, hoc eſt, non arripio iter
infra menſem, non minus arctantur alij ex huiuſmo-
di citatis ad ſeruandum, ſi volunt euitare contuma-
ciæ pœnam. Præterea, quia citatio ad cauſam non
concernit, niſi comparitionem, & tempus compari-
tionis in cauſa. licet ergo deliquerit pars in iter arri
piendo, dummodo non delinquat in comparendo,
effectu ipſius comparitionis puniri non debet, ſed
ſolum effectu termini dari ad iter arripiendum, illũ
perdit, nec alius ſibi datur. probatur conſequentia,
quia † quia nõ debet puniri in alio, quã delinquerit, 8
nec plus, quã deliquerit. vt C. de poſiti. l. ſancimus. &
ſi aliud diceretur, ſequeretur ꝙ non ſeruãs primũ tẽ
pus, nõ eſſet expectãdus in ſecundo. ergo. Præterea
nullũ ius reperitur talẽ pœnã imponẽs, igitur pœna
impoſita cõtẽnitur. ar. l. ſi vero. §. de viro. ff. ſolu. mat.
Itẽ nõ † poteſt dici circũductus citationis effectus, 9
cũ author citationis tẽpore nõ cõparet in cauſa. vt l.
& poſt edictum. §. j. alle. ſed hic ſecus, quia comparet
appella

appellatus in termino, qui actor eſt, quia in hoc in cauſis beneficialibus quilibet poteſt eſſe actor. & reus. Secunda ratio ſit iſta, quia ratio cap. ſtatuimus. ſeu eius arctationis non fuit fauor ſingularis ipſarum partium, ſed magis natura cauſæ, quæ requirit accelerationem ſecundum omnes ſcribentes, præſertim Archid. & facit de elec. c. inter vniuerſos. & cap. ne pro defectu. & c. vt circa. lib. vj. & de appella. c. oblatæ. Modo ſi periret, vel circunduceretur citatio iuris, cauſa nihilominus remaneret apud ſedem apoſtolicam terminanda. per cle. cauſam. quę ad deuolutionem huiuſmodi obſeruationem non requirit, & ita requiritur alia citatio noua, & per hoc celeritas impediretur, & prorogatio induceretur contra mentem, & rationem decret. ita quòd daretur occaſio per remedium decret. impediendi finem, ad quem principaliter tendit, contra l. ſi miles. ff. de teſta. mil. Pręterea, quid intereſt appellantis, aut ipſius cauſæ, vel beneficij appellatum iter arripuiſſe, vel non arripuiſſe infra menſem, dūmodo debito tempore in curia ſe repræſentet? certe nihil, imò magis cauſæ, & beneficio obeſſet, ergo licet in aliqua culpa fuerit, quam non reputo multum pōderandam, quia in re propria abſque cuiuſcunque præiudicio, vt præfertur. arg. ff. ſol. matr. l. ſi conſtante. §. ſi maritus. non propter hoc debet omitti, quin puniatur culpa appellantis, quæ per culpam prædictam appellati non purgatur. maxime, cum ſit multo maior. facit quia cauſa principalis eam puniendi remanet, videlicet fauor cauſæ, & beneficij. fa. inſtitu. de nup. §. affinitas. ff. de condit. & demon. l. cum tale. §. legato. cum ibi no. Tertia ratio, quia quando lex ſpecialis prohibet illud, quod alias iure communi non eſſet prohibitum, ſed permiſſum, & pœnam adiicit contra facienti, actus contra prohibitionem factus pœna præſtita validus eſt ipſo iure. vt l. ſi. in princ. de diuort. not. Cyn. C. de legi. l. non dubium. in vlti. quæſtio. de cuius materia vide per eum. C. de ſepul. viola. l. qui ſepulcra. & per Bartol. in l. ſcio. ff. de pœnis. licet ergo ius ſpeciale cap. ſtatuimus. mandet iter arripi infra menſem, & per conſequens ſecundum te, licet non fateor, tacite inhibere videatur, ne aliter fiat: tum quia certam pœnam adiicit, videlicet de pœna proceſſus in contumaciam facti, ergo dicere non debemus proceſſum huiuſmodi valere, quia non eſt veriſimile, quòd eadem conſtitutio addat pœnam pœnæ, ſi non dicat. vt d. l. ſcio, cum intellectu ſuo, quem ibi dat Dyn. & Bart. poſt eum. & Pet. & Cy poſt eum in l. non dubium alleg. in ſimili. Secunda concluſio eſt, quòd ſi pars comparens poſt omnia tria tempora ſupradicta ex toto lapſa, videlicet poſt menſem tempus arbitrarium. & xx. dies, venit ad curiam, & ſtatim poſt eius aduentum incepit procedere per audientiam, valet proceſſus: nec ideo vitiatur, quòd comparens non expectauit per xx. dies a die dicti aduentus ſui computandos alteram partem, hanc concluſionem proſequere, vt dixi ſuprà. Item pro eiuſdem concluſionis clariori deductione ſuppono duo ad euidentiam. Primum eſt, quòd verbum venit, poſitum in ver. ſed ſi pars. non concernit omne tempus, ſed refertur ſolum ad tempus, in quo pars quælibet, quæ in fine menſis dati ad iter arripuiſſet, commode venire potuiſſet: quia illud tempus incertum eſt ex natura rei. vt l. interdum. ff. de verborum obligationibus. & l. continuus. §. primo. eodem titu. allega. alias omnino intelligeretur contra literæ mentem, quia ſi ſic veniret poſt inchoatum proceſſum, totum rueret contra mentem, vel nullum eſſet. argument. ff. de legat. ſecundo. l. vxori. primo reſponſo. Secundum ſupponendum eſt, quòd verbum, ſed ſi pars, ſupponit vnam partem iam veniſſe, tunc videlicet, cum dicit, alteram partem non veniſſe: ita quòd loquitur in caſu, de quo loquitur prima ſuppoſitio proxime præcedens: venerit vna pars.

a ¶ Poſt peremptorium. *De effectu peremptorij, & quicquid de peremptorio dici poteſt, vide Specul. titul. de citatione. §. iij. per totum.*

CONCLVSIO DCCXXIII.

De feudis. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Princeps an poſſit facere conſtitutionem per quam vni parti ius auferatur, illud in aliam transferēdo.*
2 *Hoſtienſis lucerna iuris canonici.*
3 *Conſtitutio principis quando non habeat vim legis.*
4 *Declaratio legis facta in iudicio, parte non vocata, non valet.*
5 *Declaratio legis nil noui iuris inducit, ſed ſolum detegit quod prius erat.*
6 *Obeſſe non debet quod non ratione, ſed errore factum eſt.*
7 *In re dubia capienda eſt interpretatio benignior.*
8 *In papa debet vigere omnis puritas.*
9 *Labor improbus vincit omnia.*
10 *Vna via quod prohibetur, alia via non debet eſſe permiſſum.*
11 *Priuilegia licet de ſui natura ſint contraria iuri, ſunt tamen ſecundum ius interpretanda.*
12 *Sententia diffinitiua cum cauſæ cognitione lata per principem, ſi reperiatur male lata & per errorem, in melius reformari debet.*
13 *Sententia lata ex falſa allegatione retractanda.*
14 *Priuilegium obtentum ex falſa cauſa eſt nullum.*
15 *Donatio cauſa mortis totum ſuum effectum ſolum refert in tempus mortis.*
16 *Diſpoſitio conditionalis futura, & mere cauſali conditione ſuſpenſa non poteſt aliquem ſortiri effectum ante huiuſmodi conditionis euentum.*
17 *Ius quæſitum ex contractu ſiue in re, ſiue ad rem, ſiue pure, ſiue ſub conditione eſt tranſmiſſibile.*
18 *Appellatione filiorum continentur nepotes.*
19 *Statuta an accipiant extenſionem ad caſum non comprehenſum.*

ETiam de extra Rotam, circa quæſtionem ſecundam, quòd dicta declaratio dicto nepoti in effectu obeſſe non debet. quòd deduco pluribus
rationibus, quæ ſequuntur. Prima ratio † eſt, quia 1
princeps non poteſt ſine cauſa facere conſtitutionem, per quam ius meum mihi auferat, illud in aliū transferendo. no. Ber. Compo. Inno. extra de conſti. quæ in eccleſiarum. & ipſe Inno. de immu. eccl. quia plerique. ac Iacob. Pe. & Cyn. in l. reſcripta. de preci. impe. offe. faciunt not. per eos. C. de quadri. præſcri. l. bene à zenone. Et eſt ratio, quia iſtud eſſet de directo venire contra naturalem rationem iure diuino fundatam, contra quam non valet aliqua conſtitutio poſitiua. extra de conſuetud. cum tanto. C. eo.

l. ij. &c

l.ij.& iiij.diſti.ἀt erit autem lex.Innoc. plus dicit in
dicto c.quia pleriq;.quòd generalis conſtitutio nec
ab initio, nec ex poſt facto poteſt includere talem
caſum. Modo conſtat;quòd talis conſtitutio eſt con-
tra ius, de quo dixi in concluſione ſupra proxime
præcedenti,vt ibi deduxi,& per conſequens tendit
de directo,vt ius primogenituræ auferatur dicto ne-
poti,.& in dictum ſecundogenitum transferatur.
ergo ſaltem,quo ad præiudicium dicti ſecundigeni-
ti,valere non poteſt.Et pro iſto non modicum vide-
2 tur facere,quod not.Hoſtien. † lucerna iuris cano-
nici,& Ioan.And.tuba veritatis poſt eum, in c.licet.
de voto & voti redemp.videlicet,quòd conſuetudo
non poteſt tollere ius huiuſmodi primogenituræ ei:
cui alias competere debet,. & idem recitatiue ap-
probat ipſe Ioan.And in q.ij. per eum diſputata ſu-
per regula ſine culpa.lib.vj.in princ.primi membri.
Et tamen ſi iure poſitiuo hoc induci poſſet, conſue-
tudo dummodo præſcripta hoc induceret, dum-
modo alias irrationabile non foret.vt c.fin.de con-
ſuet.alleg.quia hodie ſaltem per illud c.ſunt omnes
conſuetudines rationabiles., & præſcriptæ, etiam
aduerſus ius commune, per l.communem ſuperio-
rum approbatæ.Secunda ratio eſt,quia dicta decla-
ratio,etiam ſi valeret,non deberet dici l.communis,
ſed quædam ordinatio ſpecialis inter ſolas partes,
inter quas promulgata eſt, vendicans ſibi locum:
igitur ad eius promulgationem prouocare debuit,
& conſentire iſte nepos,de cuius præiudicio princi-
paliter agebatur, & patet conſequentia,quia iſtud
eſſet regulare,quia quantumcunque princeps facit
aliquid ſpeciale pro vna certa parte, contra aliam
certam,etiam extra iudicium, non per modum ge-
neralis conſtitutionis,debet vocare partem,contra
quam ordinare diſpoſuit, & id facere de conſenſu
ſuo,& aliter non. hinc eſt, quòd, ſi princeps ve-
lit libertum reſtituere natalibus, debet vocare pa-
tronum,vel filium patroni, & hoc facere de eius
conſenſu,& aliter non poteſt de iure, pro eo,quod
patronus,vel patroni filius, maxime ratione ſucceſ-
ſionis.de qua in §.ſed noſtra.inſti.de ſucceſſ.lib.ma-
gnum poteſt prætendere intereſſe iſte eſt caſus legis
pen.& l.fi.ff.de nata.reſti. facit ff.de manu teſta.l.pe.
& ff. de adop. l. nam ita diuus. vbi hoc tenet Iacob.
de But. & Bart. poſt eum.dum videlicet de præiudi-
cio graui in reſcriptis, vel impetratione agitur. facit
etiam ff.de iure ann.aure.l.diuus.& de libe.cau.l.j ff.
de pact l.fin. Et hoc maxime probat l.in præiudicio
graui.C.de preci.imper.offe. l.quoties. ſicut in pro-
poſito in perditione vnius maximi regni. probatur
antecedens. primo per l.ij. C. de legib. vbi videtur
3 eſſe caſus, quia ibi dicitur, quòd † ſiue ſuggeſtione
præſentis, ſiue relatione abſentis princeps pro vno
contra alium aliquid ſtatuit, non habet vim legis
communis,ſed magis priuilegij,niſi ſecundum glo.
diffinitiue cauſa cognita partibus præſentibus pro-
nuntiat. aut faciat ſtatutum redigi in corpore iuris:
ſed iſta ceſſant hic.ergo,&c.Secundo probatur hoc,
quia ſtatutum de per ſe probat legem eſſe commu-
nem, niſi appareat aliter de mente principis, quia
hoc voluerit.no.glo.§.ſed quod principi. inſtitu.de
iu.na.gen. & ciui. & probat l.ij. alleg. mens autem
colligitur per modos traditos à lege,vt ſi per ſenten
tiam,&c. vt dixi C. de legib. l.final. vel ſi illud fecit
redigi in corpore iuris. C.de no. co. compo. in con-
ſtit.vna.§.fin.circa fin.vel ſi ad venerabilem cœtum
iudicum,vel docto.legentium illud pro l. deſtituet:
aut ſi per modum edicti, vel generalis legis id fa-
ciat:vel ſi pro lege in ſimilibus caſibus id præcipiat
generaliter obſeruari:aut ſi motu proprio forte illud
nemine ſolicitante promulget.vt legitur C. de legi.
l.iij.modo prædicta hic omnia ceſſant. ergo facit ar-
gumentum vulgatum.de l. patre furioſo. ff. de his,
qui ſunt ſui, vel alien. iuris. hic autem nepos voca-
tus non fuit.ergo,&c. Tertia ratio,quia dices,quòd
dicta † declaratio eſt iudicialis,ergo non valet parte 4
non vocata, & inaudita. ij.q.j. nos in quenquam.ff.
quæ ſentent. ſine appellat. reſcinduntur l. j. §. item
eum ex edicto. imò plus tenet Cyn. poſt Pet. & alij
in dicta l. iij. C. de legib. quòd ſi fuiſſet facta parte
vocata, ſed abſente per contumaciam, non faceret
ius generale, ſed ſolum obeſſet parti vocatæ. per l.
qui ſuperſtitis.in fi.ff. de inoffic.teſtamen. facit cod.
titu.Papinian.§.meminiſſe.ff.de euict. l.ſi ideo. C.de
pericu.& commod.rei vendi. l.j. aut dices, quòd eſt
extraiudicialis,& tunc aut dices, quòd valeat, tan-
quam habens vim ipſius declarationis: aut quòd
valeat, tanquam habens vim conſtitutionis noui
iuris. Si dicis, quòd non poſsit valere, niſi vt vim
habens meræ declarationis: tunc dico, quòd non
valet, nec obeſſe poteſt: quia talis declaratio eſſet
erronea, atque falſa, per ea, quæ dicta ſunt circa
concluſionem proxime præcedentem. declaratio
† enim nihil noui iuris inducit, ſed ſolum detegit,
quod prius erat.vt l.adeo.§.cum quis.in fi.de acquir.
rer do.& ſi ſerui.vend.l.ſicuti.§.ſed ſi quæratur. ſed
id,quod non eſt,nullo modo detegi poteſt,& mate-
ria fundamenti ceſſante nihil valet ædificium.extra,
de presbyte.non bapt.veniens.& j.q.j. cum Paulus,
neque enim † obeſſe debet,quod non ratione, ſed 5
errore factum eſt.vt l.quod non ratione. ff.de legib.
& l.ſi per errorem.ff.de iuriſdict.omnium iudic. Si
vero dicas,quòd valeat, vt vim habens conſtitutio-
nis iuris noui,ſequitur quòd ad tollendum ius iam
acquiſitum per ius antiquum, videlicet per ius pri-
mogenituræ, facta eſſet, quod non eſt præſumen-
dum in principe,& præſertim in papa. argu. de re-
ſcript.ſi pro te.& cap.quamuis.de præben.ſi apoſto-
licæ. lib. vj. & quia hoc forte de iure non poſſet per
rationem primam, maxime, ſi ius habuit nepos ex
infeudatione papali,& pactis,& conuentionibus ibi
appoſitis. modo princeps tenetur ſeruare pacta,
quæ ipſemet iniuit cum ſubdito, nec poteſt venire
contra,ſaltem de iure,vt probat Cyn. poſt Guil. de
Fund. C.de legib.l.digna vox.per c.j.extra,de prob.
quod ibi videtur approbare Ioan. And. ſaltem reci-
tando. Item,quia ſi ſic,verbum declarationis ſtaret
nimis impropríe, quod non eſt in dubio ſuſtinen-
dum.ff de exerci.l.j. §.in re igitur dubia. de lega. iij.
l.non aliter.cum ſimi. Quarta ratio eſt,quia in caſu
dubio pluribus occurrentibus circa intentionem di-
ſponentis interpretabilibus, quarum vna eſt veri-
ſimilis,& honeſta: alia turpis,& inhoneſta: altera
vero ſimilis, & honeſta, illa veriſimilis, & honeſta
recipienda eſt.Ideo dicit regula iuris,quòd inſpici-
mus ſemper in negotiis,quod eſt veriſimilius. vt re-
gula, inſpicimus.de regulis iuris.lib.ſexto.Et regu-
la, in obſcuris. eod.titu.cum ſi.Et dicit alia regula,
quod

7 quòd in re † dubia capienda eſt interpretatio, quæ
benignius reſponſum affert.ff.de reg.iuris.l.capien-
da.& l.ea quæ.§.in re ergo dubia. cum concordant.
& probantur iſta ff.pro ſocio.l.merito.de dona.inter
virum & vxo.l. Quintus.extra.de procurat.capit.j.
de præſumpt.dudum.& de præben.niſi eſſent.Modo
hic occurrunt in dubia interpretatione dictæ decla-
ratinnis quatuor imaginationes. Prima eſt, quia
verba prima facie ſonant, quòd papa Bonifacius
erronee declarando contra concluſionem proxime
præcedentem. & iſta eſt omnino inueriſimilis, vt C.
de teſta.l.omnium.& extra.de conſtitu.cap.j libr.vj.
Secunda imaginatio eſt, quòd papa Boniſa.habuit
mentem etiam ſi opus eſſet faciendi nouam conſti-
tutionem, & tollendi per conſequens ſine cauſa il-
lius primogenituræ nepoti ius iam quæſitum.& iſta
8 certe non eſt honeſta, in papa † potiſsime, in quo
debet vigere omnis puritas. de dona.cap.per tuas.&
pro hoc bene facit text. in iiij.colum.de ali.feu.cap.
vno.§.j.in fin.vbi dicit text.quòd eccleſia cultrix, al-
trix, & auctrix iuſtitiæ non patitur contra iuſtitiam
aliquid in ſe, vel alterum fieri, priuatus vero ſæpe
obuiat iuſtitiæ. Tertia imaginatio eſt, quòd domi.
Boniſa.non errauerit in iure, nec habuit inhoneſtam
intentionem, ſed errauit in facto: vt puta, quia ad ſi-
niſtram informationem crediderit ita eſſe in pact.
infeudationis. Et iſta certe eſt honeſta, & veriſimilis:
quia veriſimile eſt, quòd papa ignoret ea, quæ in fa-
cto conſiſtunt, ſicut ignorat quilibet quantumcun-
que prudens. vt ff.de iuris, & facti igno.l.ij.& maxi-
me, quia referebat ſe ad dicta pacta, vt ſuppoſitum
eſt in facto. Quarta imaginatio, quòd importunitas
dicti Caroli regis ſupplicantis tanta fuit, quòd lite-
ræ abſq; plena papæ examinatione, quaſi per quan-
dam inaduertentiam propter diuerſas occupatio-
nes, fuerunt expeditæ. Et iſta adhuc magis eſt hone-
ſta, quàm duæ primæ. Dicit enim lex, quòd plerunq;
propter importunitates petentium nonnunquã non
concedenda conceduntur. vt C.de pe.bono.ſubl.l.j.
9 & ij. iuxta illud: Labor † improbus vincit omnia.
ergo recipiatur tertia imaginatio, vel quarta, vel ſal-
tem altera earundem. Nec mirum, quia, quod proxi-
me dixi de dicto Carol. cum dictus Carolus habe-
ret vnum filium, & nepotem ex altero, & videret
nepotem bene prouiſum de vno notabili regno, li-
cet non dato per eum, ſed veniente ex ſucceſsione
materna, volebat ſuo proprio filio etiam prouidere
de alio regno, non curauit de exhæreditare nepotis
propter prouiſionem antedictam, & vt quaſi ſibi
ſuccederent duo reges: & quia hoc non poterat fa-
cere per ſeipſum. vt ff. de interdict. & releg.l.iij.vo-
luit hoc facere per papam per medium declaratio-
nis antedictæ, quod ſibi non profuit, vt præfertur.&
10 merito: quia quæ † vna via prohibentur, alia via non
debent eſſe permiſſa.ff.de tuto. & curato.da.ab his.l.
ſcire oportet.cum concordan.& pro præmiſſa quar-
ta ratione facit regula iuris, quæ dicit, quòd quoties
nihil ſine captione inueſtigari poteſt, vt in propo-
ſito eſt oſtenſum, eligendum eſt, quod minimum
habet iniquitatis.ff.de regulis iuris.l.quoties.mini-
mum autem iniquitatis habet interpretatio proxi-
me dicta. ergo &c. Quinta ratio eſt, quia in priui-
11 legiis, quæ etſi de natura † ſua ſunt contra ius, fit in-
terpretatio ſecundum ius, maxime vt minus obuiet.

vt ff.de vul.& pupil.ſubſtitu.l.ex facto.C.de inoffic.
teſta.l.ſi quando. extrà, de deci.capit.ij.libr.vj.for-
tius eſt hoc in ſententiis, & declarationibus, quo-
rum naturæ repugnat fieri contra ius: quia verba
ſemper penes materiam propriam inquirenda ſunt.
ff.loca.l.ſi vna.cum ſimili.probat l.ſecunda.de offic.
proconſ.& leg.primo reſponſo.& extra, de reſcript.
cum aliquibus.libr.vj.& ita loquitur ad literam cap.
cum eccleſia veſtra.§.idémque.& facit cap.cum di-
lect.de conſuetu. Modo iſta declaratio fiebat iuxta,
vel ſecundum, aut inſtar, vel prout in dictis pactis,
& conuentionibus oppoſitis in infeudatione conti-
netur. Iſta autem verba poſſunt accipi cauſatiue, vel
conditionaliter. Si cauſatiue, hoc erit contra ius, de
quo ſupra concluſione proxima præcedenti. Si con-
ditionaliter, hoc erit recte ſecundum ius. ergo con-
ditionaliter, & non cauſatiue debent recipi.& quòd
duplicem ſenſum conuenienter habere poſsint di-
cta verba. text. eſt de verborum ſignificationibus.
abbate. Nec obſt. illud cap. vbi accipitur interpre-
tatio contraria: quia loquitur in materia priuilegij,
in quo papa fuerat intentionis aliquid dandi, quod
fieri non poterat, niſi acciperentur cauſatiue. ſed hic
non loquimur in priuilegio, nec in caſu veriſimili ſic
papam voluiſſe aliquid dare, ſed in declaratione,
quæ de natura ſua nihil habet aliquid de nouo pro-
ducere, ſed duntaxat ſecundum ius iam produ-
ctum declarare, vt prædictum eſt, vt ſic cenſeatur,
ſicut priuilegium conceſſum ad inſtar, de quo dicit
Innocen. de fide inſtrumen. inter dilectos.in gloſſ.
addi.& Archidiac.in cap.ſi papa.de priuileg.libr.vj.
quòd illud non probat, niſi oſtendatur illud priui-
legium, ad cuius inſtar aliud dicitur eſſe conceſſum.
Confirmatio, quia legatum relatum ex toto ad fal-
ſam demonſtrationem non valet ipſo iure.ff.de con-
ditio.& demonſt.l.tali.§.fin.cum l.ſequen.ergo arg.
§.diſponat.in authen. de nup.iuncto, quòd cauſa.l.
præſumitur finalis.ff.de iure patr.l.adigere.§.quam-
uis.& l.fin.C.de dona.inter vi.& vxorem. alleg.No.
Ioan. Andr. de renun. poſt tranſlationem.facit ff.de
fal. ſi quis obrepſerit. de his qui non à do.ina.l.fin.
Sexta ratio eſt, quia ſententia † diffinitiua lata cum 12
cauſæ cognitione per principem, qui facit ius. vt l.
fin.C de legi. etiam ſi ab ea non fuerit appellatum,
ſi reperiatur male lata, & per errorem, in melius re-
formatur per principem ipſum, vel ipſius in princi-
patu ſucceſſorem, vt de reſtit.in integr.cap.cum ex
literis. ergo fortius: & declaratio facta ſine aliqua
cognitione per errorem, poterit & debebit per do-
minum noſtrum reformari in melius. fa. xxxv.q.ix.
cap.veniam.& cap.ſententiam.cum concordan.ibi-
dem allegatis, facit etiam, quia ſententia † lata ex 13
falſa allegatione retractanda eſt.C.ſi ex fal.inſtrum.
l.j.& ij.& ſi ſcienter pars, quæ obtinuit huiuſmodi
allegationem, fecerit, ſibi ſuccurritur ipſo iure, vt ff.
de iudic. l. ſi prætor.§.Marcellus. ſecundum vnum
intellectum gloſſ. ibidem poſitum, quam approbat
ibidem domi.Barto.non tamen curatur, an ſcienter,
vel ignoranter, ſi abſens, contra quem proceditur,
non ſit contumax in culpa, vt ff.de ædili.edict.l.j.§.
ſi cauſa. hinc eſt, quòd not.Innocen.de fide inſtrum.
inter dilectos.priuilegium † obiectum ex falſa cauſa 14
nullum eſſe, & tamen fortius in declaratione, cui er-
ror iuris plus obeſſe debet, vt dixi. negari enim non

poteſt, quin cauſs reſtitutionis propter falſam allegationem ſit iniquitas, & iniuſtitia in ipſa ſententia ex dicta falſa allegatione inſurgés, æquitas enim contraria eſt illa ſola, quæ dat cauſam reſtitutioni. vt l. quòd ſi minor. §. fin. ff. de mino. Modo licet iniquitas non vitiet ſententiam ipſo iure, vitiat tamen iuris declaratione: vt d. cap. cum tanto. & cap. erit autem. allega. ergo reſtat ſimpliciter, illam declarationem reuocandam fore per domi. noſtrum, non tanquam iniuſtam, ſed potius tanquam nullam, & erroneam. dico tamen id non poſſe fieri, niſi per papam. C. de legi. l. ij. §. j. & l. fin. quia ante papalem declarationem facit præſumptionem, cõtra quam non admittitur probatio. not. Iacob. & Cyn. in dicta l. reſcripta. De tertia concluſione dic vt ſupra. De quarta quæſt. ſatis dictum eſt. Redeo ad materiam primarum duarum cõcluſionum proxime præcedentium, & ſecundæ ſuppoſitionis pro illius deductione ſupra factæ: & oppono: quia diſpoſitio cuius effectus differtur in tempus, conſideratur ſecundum illud tempus, & ideo ſi ſponſus donet ſimpliciter, valet

b donatio, [b] quia reſpicit præſens tempus, ſed ſi ſic donet quòd donatio ſuum effectum ſortiatur, & differatur in tempus matrimonium vitiatur, quia ſolum refertur ad tempus illud eius effectus, quo fieri non poſſet. vt ff. de dona. inter vi. & vxo. l. cum hic ſtatus. §. ſi ſponſus. & C. de dona. ante nupt. l. quod ſponſæ. & ita econtra, ſi fiat donatio ſimpliciter tempore matrimonij inter coniuges, non valet, quia reſpicit præſens tempus. ſi tamen differatur, vel referatur eius effectus in tempus mortis, vel diuortij, pro illo tempore, & non ante conſideretur, & valet donatio. ff. de pact. do. l. Beblius. in fin. & de do. inter vi. & vxo. l. ſi eum. §. fin. cum l. ſequen. Et hinc

15 eſt, † quòd donatio cauſa mortis ſuum totum effectum ſolum refert in tempus mortis. Ideo pro illo tempore ſolum conſideratur perſona donantia, an videlicet tunc capere poſſit. de dona. cauſ. mort. l. mortis cauſa do. fa. ff. de ma. reſt. l. libertas. primo reſponſo. & ff. de verborum obligatio. l. quotiens in diem. Modo ſi conſideremus tempus ſucceſsionis, in quo refertur effectus feudalis diſpoſitionis, tunc reperiemus filium, qui fuerat primogenitus, capere non poſſe, cum tunc ſit mortuus, & reperiemus aliũ filium tunc capere poſſe, ac primogenitum in ætate, & gradu proximiorem, &c. Confirmatur ſecundo, quia participia præſentis, vel præteriti temporis relata ad verba futuri temporis ad futurum tempus effectum ſuum protogantia, ſuum tempus referunt ad tempus futurum importatum per verba, ad quæ taliter referuntur, vt cle. ſi de beneficio. de præbend. & in cap. ſicut. de verborum ſignifica. libr. vj. cum ibi not. & per Ioan. Andr. in nouella. ff. de ſer. vrba. præ. l. ſi ſeruitus. & l. ſi ita fuerit. ff. de leg. iij. Modo hoc participium, primogenitus, vel hæc oratio, in gradu proximitatis primus, referuntur ad verbum, ſuccederet. ergo pro tempore quo erit locus ſucceſsioni, ſuam, & ſui temporis interpretationem recipiunt, ergo, &c. Tertio probo ſic: quia verba contrahentium ſic ſunt in ſenſu proprio recipienda, quod extra illum ſenſum proprium non recipiunt extenſionem. vt ff. de verborum obligatio. l. quicquid. & l. ſi à colono. & ff. de arbit. l. non diſtinguemus. §. de officio. modo hoc verbum, ſuccedent, poſitum in conuentione infeudationis, poteſt referri ad impropriam interpretationem, videlicet ad habitum, ſeu potentiam ſuccedendi, vel ad propriam, puta ad actum ſuccedendi. probantur hæc ff. de verborum ſignificatio. l. qui actionem. & l. minus. ergo in dubio ad propriam referetur. facit ff. ſi ager vectiga. l. ij. inſtitut. de iure natu. §. quoties. Quarto hoc probo ſic, quia conditionalis † diſpoſitio futura, & mere 16

cauſali cõditione ſuſpenſa, non poteſt aliquem ſortiri effectum ante huiuſmodi conditionis euentum. vt ff. de conditio. inſtitut. l. ſi quis ita hæreditatem. & extra. de conceſſ. præbend. cap. ei quem. in clemen. j. primo reſponſo. cum concordan. Nec mirum, quia nec venit, nec ceſsit ante dies eius. vt l. cedere diem. ff. de verborum obligatio. modo conſtat, quòd feudalis ordinatio, ſeu diſpoſitio, vigore cuius admitti debet primogenitus, vel nepos ex primogenito, quã habes ſupra circa dictam concluſionem in clauſula tertia, eſt ſuſpenſa iſta caſuali conditione de futuro, videlicet ſi illum, qui pro tempore fuiſſet rex, ſine prole legitima ſui corporis mori contingeret, ergo ante mortem regis non poteſt in primogenito eius hæc diſpoſitio aliquem operari effectum, ſed eſt ſolum conſiderandum, quis illo tempore, quo mortuus eſſet rex, fuiſſet in ætate, & gradu anterior, cuius non fuit primogenitus morte priuatus, nec filius eius, vt de ſe patet. Quinto hoc probatur ſic, quia iſtud dari ſolet pro regula, quòd dum res ante ſuum eſſe completum peruenit ad caſum, à quo non poſſet incipere, habetur perinde, ac ſi nunquam incepiſſet. vt ff. de ſerui. l. pro parte. & ff. ad leg. Aqu. l. huic ſcripturæ. §. fin. cum l. ſequen. & ff. de verb. obliga. l. penul. §. & ſi placeat. & ff. de duo. reis. l. eandem. §. penulti. Modo ſi ab initio iſte primogenitus nunquam fuiſſet in rerum natura, tempore ſaltem quo poſſet eſſe ſpes de ſucceſsione regni, certum eſſet, quòd ille nepos nullum ius haberet, cum non poſſit excludere paternum, niſi ex eius perſona. Et certum eſt, quòd ille primogenitus pendente ſpe, & ita ante completum eſſe huius veræ, & actualis ſucceſsionis deceſsit, ergo &c. Sexto, quia veriſimile eſt, quòd in diſpenſationibus, quæ inter peritiſsimos cum maxima maturitate aguntur, verborum congeries magna ſuperaddita non ſit poſita ad ſolam ſuperfluam repetitionem præcedentium, ſed potius veriſimile eſt, quòd poſita ſunt ad nouum effectum operandum. vt in conſtitu. vna. §. quibus. C. de no. co comp. fa. cap. ſi papa. & l. ſi quando. cum ſimil. Modo ſi non faceremus interpretationem, niſi ſecundum ius, vt prætendit pars nepotis, ſuffeciſſet dicere, quòd haberet in regno homo talem gradum ſeruato tamen ſemper ordine primogenituræ, prout de iure, & ſexu ſemper maſculino in eodem gradu prælato. ergo quod appoſita ſit vltra tanta verborum congeries non videtur factum, niſi vt in quantum verborum proprietate à iure communi recedatur. argum. C. de pact. conuen. tam ſuper. l. fin. quia non apparet, quòd alium effectum operari poſſit. Septimo, quia diſpoſitio generalis, quæ terminatur in vno, licet omnia ſuppoſita, ipſius generis ex vi orationis videatur complecti, vt dicit l. Mæuius. §. duobus. ff. de legatis ſecundo. & hoc quaſi ſub declaratione futuræ declaratiunis, vel euentus, vt dicit lex ff. qui & à quibus ma. non fi. li. l. iij. tamen ſe-

cundum veritatem, nullum ſuppoſitorum determinate ſub ipſa diſpoſitione comprehenditur, & probatur ff. de verbo. obligat. l. ſi duo. & de ſolu. l. qui. §. Stichum. ſecundo reſponſo. & de leg j. l. cum incertus. & cod. titu. l. continuus. §. illud. & l. inter ſtipula. §. ſacram. Et eſt differentia inter generalem, & alternatiuam, vt probant prædicta iura. Et hic eſt, quòd illud ſuppoſitum, in quo per ſequentem declarationem, vel caſuum euentus terminatur, ipſa diſpoſitio habeatur perinde, ac ſi fuiſſet ſpecialiter, & determinate ſub diſpoſitione comprehenſum. vt extra. de reſcript. paſtoralis. in fin. tamen pro eo, quòd in tali generali diſpoſitione non comprehenditur determinate, aliquid de ſuppoſitis illius generis, ſi ante declarationem, vel euentum eſſe deſinat, vel mutet ſtatum, habetur perinde, ac ſi ab initio non fuiſſet ſub generalitate comprehenſum. vt ff. de ſol. l. cum qui. §. qui hominem. & dicto §. Stichum. & ff. de adi. leg. l. qui hominem. & dicto §. ſacram. allegat. & probat optime clemen. ſi de beneficio. allega. vbi paret, quòd ſi expecto in genere ad collationem epiſcopi, & aliquod beneficium vacans, ſpectās ad illam collationem, deſinat interim ad eam ſpectare, quia deuoluatur ad capitulum, non debebitur mihi. facit etiam, quia ſi expecto in genere ad primum beneficium certæ collationis vacaturum, quod duxero acceptandum ſine præfixione certi temporis, & pendente deliberatione mea ordinarius confert, quia beneficium tale mutat ſtatum, amplius ex illa vacatione mihi deberi non poteſt. vt de conceſ. præbend. quia cunctis. ver. ſubiunctum. lib. vj. Modo dicta diſpoſitio feudalis, de qua loquitur dicta clauſula tertia, eſt generalis, & incerta, quia refertur ad illum de pluribus, qui tempore, quo erit locus ſucceſsioni, erit prior in gradu, & primogenitus in ætate, & licet ſit maior ſpes de primo filio, tamen poteſt eſſe, quòd eam non capiet. vt inſtitu. de re. diui. §. illud quæ ſitum. in fin. ergo hæc incertitudo generalis facit, quod nullus, nec primogenitus, nec alius cenſeatur ab initio determinate ſub diſpoſitione comprehendi, & per cōſequēs, ſi præmoriatur, habetur perinde, ac ſi non fuiſſet aliqualiter ab initio comprehenſus. faciunt iura vltimarum voluntarum. C. de cadu. tollen. l. vna. §. ſin autem ſub conditione. & alia ſuprà allegata. Accedo ad ſolutiones rationum. Primo ad primam dico, quòd ego contentor, quòd inſpiciatur tempus quo poteſt dicta diſpenſatio ſuum operari effectum, illa duo diuerſa tempora conſideranda ſunt. Primus concernit ſucceſsionem. Secundus effectus conſiſtit in ſucceſsione actuali. quorum deductio patet ex prædictis. Circa tamen primum effectum eaue, quia effectus ille licet in filio primogenito ſit quaſi immutabilis, quia ſiue ipſe ſuperſit, ſiue filium dimiſerit, qui ſuperſit incommutabiliter ius ſuccedēdi remaner apud eum, per prædicta: ſed ſi nondum extarent filij primogenito facto rege, frater eius ſecundogenitus haberet in habitu hoc ius ſuccedendi, ſed non incommutabiliter, quia ſi naſceretur filius fratri primogenito regi facto, ille haberet hoc ius, & auferret primo, vigore tamen l. communis. Ad formam ar. cum dicis, quòd tempore ſucceſsionis actualis non eſt in rerum natura primogenitus pater nepotis, cum ſit mortuus, fateor quòd vere non eſt in rerum natura: ſed dico, quòd repræſentatiue eſt in rerum natura, quia repræſentatur in perſona nepotis filij ſui. vt l. liberorum. in fin. ff. de verborum ſignificatio. Tu dicis: ergo non poteſt ſuccedere. quia ille, qui non eſt, non ſuccedit. Reſpondeo, & dico, quòd videtur ipſe ſuccedere, eo ipſo, quòd alius, qui tanquam perſonam ipſius repræſentans vice, & loco ſui ſuccedit, vt in authen. cum ceſſante. C. communi. de ſucceſ. Tu dicis: talis fictio repræſentatiua ſonans improprietatem licet cadetet in vltimis voluntatibus, vel legis interpretationibus, non tamen ita in contractibus, vbi non venit, niſi id, quod expreſſe, & propriis verbis comprehenſum eſt, vt deducit ſecunda ratio. Reſpondeo, & dico, quòd ſi in vltimis voluntatibus, ergo fortius in contractibus: quia plus ſe ad tempus mortis referunt vltimæ voluntates, quàm contractus, vt in aliis ſupra deductum eſt. probat l. vna. §. ſin autem ſub conditione. C. de cadu. tollen. coniuncto §. ex conditionali. inſtitu. de verbo. oblig. Ratio C. de act. & obli. l. ſicut. coniuncta l. iij. in fin. ff. de adi. & tranſ. lega. in fin. cum l. ſequen. Dico ſecundo, quòd ſi in lege interpretatiue hæc repræſentatio admittitur, ergo hic, cum ſit lex ſpecialis locata à principe inter certas partes. §. ſed quod principi. & l. ij. C. de legi. allega. Item, quia & ſi pacto eſt, vel contractus, tamen cum hoc eſt iuris communis, quæ per contractum huiuſmodi coadiuuatur, vt dixi ſupra. Item poſtquàm contrahentes contrahunt ſecundum ius, veriſimile eſt, quòd voluerunt, quòd verba eorum intelligantur ſecundum ius, & ſecundum illud ſi poſſunt interpretantur, ſi non poſſunt, referuntur ad factum. vt de verbo, licere habere, probat text. de verborum obligat. l. ſtipulario iſta. §. j. & § qui. & §. hæc quoque ſtipulatio. & in l. in illa ſtipulatione per te non fieri. eod. titu. Et pro hoc etiam optime facit, quia licet natura conditionis ſit in facto conſiſtere, & referri ad factum. vt ff. de condit. & demon. l. qui hære. in princi. & l. Mæuius. eod. tim. tamen ſi verba in conditione adiecta poſſunt referri ad ius, & interpretari ſecundum ius, ad ius referuntur, & ſecundum ius interpretantur. vt ff. de ſolu. l. ſi ſeruus x. & ff. de condit. inſtitu. l. ſi mulier. §. j. & not. Bart. ff. de condit. & demon. l. Mæuius. allega. Modo verbum, ſuccedunt, eſt verbum iuris, vt de ſe patet. ergo interpretatur ſecundum ius: ſed de iure ita eſt, quòd filius in ſucceſsione perſonam patris repræſentat, ergo, &c. Dico tertio, quòd ſi conſideremus naturam contractus de per ſe, natura illa hoc habet, quòd † ius quæſitum ex contractu, ſiue in re, ſiue ad rem, ſiue pure, ſiue ſub conditione, eſt tranſmiſsibile, vt in præcedentibus habetur. Vel dic, & melius, quòd ſi conſideremus contractum in ſe, hæc reputatio, ſeu proprietas bene admittitur in contractu, quia ſi promitto tibi tali die dare centum, vel ſub conditione, ſi nauis ex Aſia venerit, & interim moriaris, hæredi tuo tanquàm te repræſentanti competit actio, licet verba ſtipulationis ad te dirigantur. Et ideo non refert an dicam, promitto tibi, quòd ſoluam tibi, vel promitto tibi quòd ſoluam tibi, vel hæredi, vt d. l. ſtipulatio. § quæſitum. in fin. Præterea, quia non eſt pactum ſimplex, [b] ſed ponus eſt lex pacto coadiuta, vt dixi. Præterea, quia poſtquàm ius incommutabile, & tranſmiſsibile de natura ſua fuit quæ- 17 b

ſitum ad iſtam ſucceſsioné, ad primogenitum tranſ-
fuſum videtur illud in ſua ſucceſsione, vt in præce-
dentibus dixi. Et ita videtur hic magis agi de ſuc-
ceſsione primogeniti, quàm patris, ſeu aui. Et per
hoc tertia ratio ſoluta eſt, quia verba cótrahentium
etiam contra proprietatem eorum recipiunt bene
intentionem ſecundum ius, vt dictum eſt ſupra. per
eandem viam eſſet ſoluta ſecunda ratio, quia cenſe-
tur nepos ſecundogenitus, cum vice eius, & vt per-
ſonam eius repræſentans ſic ſuccedat. Ad quartam
dico, quòd illa conditio non adiicitur huic caſui, ſed
potius caſui loquenti de ſucceſsione collaterali. & ſi
adiiceretur, non obſtaret, quia talis conditio tacite
ineſt. & ita non facit conditionem. vt l. conditionem,
quæ extrinſecus. ff. de condit. & demon. & ſi faceret
conditionem, adhuc non obſtaret, quia dico, quòd
referretur ad ſucceſsionem actualem, & in illa ſem-
per ſuccedit tunc primogenitus, vel tunc primoge-
nitum repræſentans, vt dixi in ratione præcedenti.
Ad quintam, non capio bene qualiter faciat, quia
ſecundum veritatem nec ſucceſsio in perſona pri-
mogeniti completur, nec in perſona nepotis impe-
ditur, ſed potius inchoatur, & completur. Ideo aut
æquiparat ratio, aut non concludit, &c. Ad ſextam
rationem dico, quòd tertia clauſula non ſuperfluit,
ſed addit de collateralibus, de quibus non fuerit
actum. Et ſi per verba prolixiora, quàm poſſet fieri,
tamen per clariora. Ad ſeptimam rationem dico,
quòd eoipſo quòd naſcitur filio primus filius, eo-
ipſo ſecundum legem communem, cóſuetudinem,
& diuinam quaſi ordinationem ſucceſſor declara-
tur, cum talis ſit ammodo immutabilis. not. Hoſtien.
in cap. licet. Nec obſt. quòd poſsit eſſe quòd ſucceſ-
ſionem non capiet nec per ſe, nec per filium de ſuo
corpore deſcendentem: quia talis caſus malus for-
tunæ odioſæ non eſt ſperandus. de verbo. obligat. l.
inter ſtipula. §. ſacram. Pro præmiſsis facit determi-
natio quæſtionis quam mouet Barto. ff. de verborum
ſignificatio. liberorum. in qua quærit, ſuppoſito
quòd ſi ſtatuto caueatur, quòd fœmina filia non ſuc-
cedat extantibus filiis maſculis, ſed ſi contenta dote
contingit, quòd aliquis deceſsit relicto nepote ex
filio maſculo, an ille nepos ſuccedat in totum, & fi-
liam excludat. Iacob. de Butri. in quadam ſua diſpu-
18 tatione determinat, quòd ſic: quia appellatio † filij
continet nepotes ex propria ſignificatione ſecúdum
eum. & ita not. gloſſ. inſtitu. qui dare tut. po. §. fin. vbi
dicit, leges in contrarium loquentes referri ad com-
munem modum loquendi. Idem not. in authen. de
non eſt. ſecundo nuben. §. cum igitur. in gloſ. quæ in-
cipit: ac appell. hæc probat Iacob. de Butri. quia pro-
pria ſignificatio ſumitur ab alluſione vocabuli. vt ff.
ſi cer. peta. l. ij. §. appellata. & ff. de verborum ſignific.
l. tignij. l. pupillus. §. territorium. ſed ſecundum al-
luſionem vocabuli appellatio filij cóprehendit ne-
potes. vt l. liberorum, allega. vbi dicitur, quòd filius
dicitur ἀπὸ τῆς φιλίας, id eſt, ab amicitia, amore, &c.
Præterea per gloſ. alleg. dicitur quòd interpretatio
illa, quæ habet appellatione filiorum non continere
nepotes, ſumatur ſecundum vſum communem lo-
quendi, ſed talis vſus non eſt intellectus proprius,
ſed figuratus, & interpretatiuus. vt ff. de fun. inſtru.
l. cum de lanionis. §. aſinam. de ſuppel. leg. l. habeo.
Præterea communis vſus loquendi non poteſt alte-
rare proprium ſignificatum, vt ſupra de vſufruct. &
re. quæ vſu conſu. l. ij. & facit d. l. liberorum. ver. ſed
& Papirius. vbi dicit nepotem interim non extendi.
ad idem facit l. iuſta. de verbo. ſignifica. Secundo ad
principalem quæſtionem allegat aliam rationem
domi. Iacob. de Butri. quæ etiam ſi prima ceſſaret,
vrget ſecundum eum, quia cum ſtatutum non di-
ſponat, vtrum beneficium datum filio per ſtatutum
porrigatur ad nepotes, hoc iuri communi relinqui-
tur, & tamen de iure communi certum eſt, quòd
beneficium, priuilegium, vel honor, qui datur filio,
regulariter tranſit ad nepotes, vt C. de quæſtio. l.
milites. & l. diuo Marco. & de pœ. l. decurionum. &
de ſenato. l. emancipatum. & de priuileg. do. l. j. Ter-
tio hoc idem probat, quia filio ſublato de medio
nepos eius locum tenere incipit. inſtitut. de exhæ-
red. libe. §. poſthumorum. & de hære. quæ ab inteſta.
defe. §. non filius. ff. de libe. & poſthum. l. Gallus. §.
videndum. allega. ad hoc, quòd ſurrogatum in lo-
cum alterius, &c. vt l. j. §. hæc. ff. ſi quis teſta. li. eſſe
iuſ. fue. Idem determinat dominus Barto. quòd ſicut
nepos in ſucceſsionibus obtinet locum patris, &
primi gradus, licèt ſit in ſecundo gradu. allegat. in
authen. de hære. quæ ab inteſta. defe. §. ſi autem ibi,
illud palam eſt, quia in locum patris defuncti, &c.
De hoc dixit Bartol. ſe plene dixiſſe in l. ij. §. j. ff. de
ſuis, & legit. hæredib. Sic in priuilegio conſequen-
do ſecundum eum, vt quod ex perſona ſua non
conſequitur, conſequatur ex perſona patris. Sed
contra, quia † ſtatuta non accipiunt extenſiones 19
ad caſum non comprehenſum, dicit Bartol. quòd
imò bene paſsiue, quia ius commune ſe extendit
ad illud. allegat. l. j. §. j. de mu. & ho. & quæ ibi di.
hoc dictum, quia ſtatuta non extenduntur actiue
ad diſponendum alium caſum non comprehen-
ſum, ſed in caſu, in quem diſponunt, bene patiun-
tur ſtatuta, quòd lex communis interpretatiue, &
declaratiue ad illum caſum ſe extendat: vt ſi lex mu-
nicipalis ſtatuit circa munera, quæ non habeant cu-
ram, niſi perſonæ abſque erogatione patrimonij,
lex iuris communis extendit ſe ad illud diffiniendo
illud perſonale, & diſponendo de illo, tanquàm de
munere perſonali. vt l. j. §. j. ff. de muneri. & ho. Item,
ſi dicit ſtatutum, quòd filius poſsit facere teſtamen-
tum, certe lex ſe extendit ad illud, vt intelligatur,
quòd poſsit facere legitime, & ſecundum leges, vt
ſic ex eo adeatur hæreditas, & falcidia detrahatur,
& vt omnes leges loquentes de teſta. locum habeát:
vt l. j. §. ij. ad leg. Fal. & ita dicit Bartol. in d. l. j. §. j. ff. de
mu. & ho. & plenius in l. omnes populi. ff. de iuſti. &
iure. per eum repetita. & probatur ff. de hære. inſti.
l. ex facto. & C. de inoffic. teſta. l. ſi quando. Idem de-
terminat Iacob. de Are. vt recitat Barto. in quadam
ſua diſputatione, iſta ratione, quia ratio ſtatuti eſt,
vt agnatorum ſalua ſit benignitas, quæ agnatio con-
ſeruatur in filiis maſculis. vt inſtit. de legit. agna. ſuc-
ceſsio. ergo eadem ratione in nepote. Sed prior ra-
tio magis placet Barto. cum ratio Bar. Iacob. de Are.
non ſit expreſſa in ſtatuto.

a ¶ Valet donatio. *Nota, quòd donatio propter nuptias eſt, quod ſponſus ſponſæ donat quando ab ea dotem recipit. extra. de do. inter vi. & vxo. c. nuper. Et vide ibi Hoſtien. & Goff. in ſum. & Specu. & C. de dona. ante nup. per totum.*

b ¶ Pactum ſimplex. *Quandam pactorum diuiſionem vide per Barto. in l. pacta nouiſsima C. de pact.*

CONCLVSIO DCCXXIIII.

De feudis. De accuſa. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Vaſalli rei crimine læſa maieſtatis dominium an applicetur fiſco, an vero ad baronem reuertatur directum dominium. & nume. 7. & 9.*
2 *Peccatum nocentis, non nocet innocenti.*
3 *Alienatio in potentiorem eſt prohibita.*
4 *Vaſallus intrans religionē, an eius feudum tranſeat ad religionem.*
5 *Ceſſante cauſa ceſſat effectus.*
6 *Mater damnata de publico crimine, an filius priuetur hereditate.*
8 *Alienari prohibita an in confiſcatione tranſeant.*

1 PRo introductione quæſtionis quæro, an † ſi in
crimine læſæ maieſtatis, vel alio quis damnetur,
2 & ob hoc bona ipſius publicentur, feudum,[a] quod
tenet à barone, fiſco applicetur: an vero ad baronem
directum dominium reuertatur? Quidam dicunt,
quòd debet pertinere ad fiſcum, videlicet quo ad
vtile dominium. & hoc tenet Spec. ti. de feu. §. quoniam.
verſi. xl. Et primo perſuadetur ſic. Nam à iure
humano imperatorum dominia deſcenderunt. viij.
b di. quo iure. quia dominus omnium eſt imperator[b]
vt l. deprecatio. ff. ad leg. Rhod. de iac. & l. bene à zenone.
C. de quadri. præſcri. ergo non eſt hæc, niſi
quidam naturalis reuerſus fauorabilis. Ratio quia
caſus videntur expreſsi. ff. ad l. Iul. maieſtatis. l. fin. &
C. eo. l. pe. & in auth. vt nulli iudices. colla. ix. in fi. In
quibus dicitur omnia bona damnatorum hoc crimine
cōfiſcari. Tertio videtur de hoc text. in ratione
cum glo. ff. de dam. infe. l. ſi finita. §. ſi de vectigalibus.
vbi patet, quòd ſi poſsidens fundum vectigalē, ſiue
cenſualē non cauet de damno infecto, propter eius
contumaciam fit miſsio in poſſeſsionem iuris ſui. Et
idem in feudatore emphy. & libellorum, vt ibi not.
Quarto hoc videtur tenere glo. Cyn. & Iaco. de Are.
in l. ſi quis in tantam. C. vnde vi. In ſimili videtur,
quòd ſi emphyteota, ſiue vaſſallus inuadit, cadit à
iure ſuo, & transfertur in inuaſum, per dictā l. Bar.
& alij tenent totum contrarium, dicentes, quòd licet
vaſallus illud directum dominium perdat, tamen
non applicatur fiſco, ſed ad dominum reuertitur:
2 primo, quia propter † peccatum nocentis, innocenti
pœna inferri non debet. Ideo dicit lex, quòd alieni
puta mariti, criminis infortunio res vxoris cōſtringi
non debet. C. de dona. inter vi. & vxo. l. res vxoris. in
princ. facit ff. de pu. vec. & con. l. dotem. §. ſi dominus.
vbi dicitur, quòd ſi mandante, vel ſciente domino
nauis illicitæ merces impoſitæ fuerint, nauis confiſcatur.
Secus vero, ſi ignorante, licet inuectores pro
delicto proprio capite puniantur. facit auth. de eccle.
ti. §. ſi quis in ſua. C. de inoffic. teſt. l. ſi quis in ſuo. &
C. de pœ. l. ſancimus. extra de conſt. cognoſcentes. de
his, quæ fi. à præla. quæſiuit. lvj. di. ſatis peruerſum.
3 Secundo hoc probatur ſic, quia † alienatio in potentiorem
eſt prohibita, ne domini conditio deterior
fiat. C. locati. l. ſi quis curialis. & l. milites. & C. de
alie. mu. iudi. cau. facta. l. fi. cod. titu. extra. c. ij. Modo
princeps eſt potentior, tum quia excellentior, tum
quia magis priuilegiatus. xvj. q. ij. ver. humanum eſt.
arg. ff. de alie. iudi. mutan. cauſa facta. l. iij. j. reſponſo.
Tertio probatur, quia dānato, vel deportato ſeruo,
vel filio. & bonis publicatis eorum peculia domino,
vel patri non auferuntur, vt de bo. dam. l. j. & l. ſi filius.
pro quo facit in argu. C. de epiſc. & cle. l. ſi quis
presbyt. vbi patet, quòd ſi bona clerici inteſtati ſuæ
eccleſiæ applicātur, nihilominus peculium patrono
debitū. aut res ratione ſeruitutis aſcriptitiæ domino,
obnoxia domino, vel patrono redditur. Quarto probatur
per leges quæ dicunt, quòd ſi bona liberti publicātur,
nihilominus remanet patrono ſuum ius patronatus
ſaluum. vt ff. de bo. libe. l. ſi in libertum. &
ff. de bo. dam. l. fi. §. ſi in libertinum. facit l. quæ dicit,
quòd ſi res emphyteotica in emphyteoſim conceſſa
aliquo modo peruenerit in imperialem domum, vel
in aliquam curiam, eccleſia, quæ illam conceſſerit,
poterit eam vēdicare infra biennium. in auth. de non
alie. & emphyt. §. j. Quinto de hoc videtur text. in x.
col. quib. cau. feu. amitt. l. vnica. ſi vaſſal. feu. priu. cui
applic. vbi videtur text. quòd ſi vaſſallus feudo priuetur,
partim & ad agnatos, vel ad dominum reuertitur
per eandem viam. facit c. ſi vaſſallus culpam. iuri.
ſi de feu. defunct. mili. con. fuer. & de eo, qui inter
fratres domini ſui. ca. j. de prohib. feud. alie. per Fede.
l. imperialem. §. illud. in quib. Barto. reputat caſum.
Sexto pro hoc inducit, licet priuetur vaſſallus non
tamen tranſeat in fiſcum: quia † dicit text. quòd ſi 4
vaſſallus religionem ingreditur perdit feudum, ſed
non ob hoc tranſit ad eccleſiam. vt ſi de feud. mili.
con. fue. ca. qui clericus. & de milit. vaſſal. qui ar. bel.
depoſu. c. vno. & de benefi. fra. ca. vno. in fin. licet alij
aliter diſtinguant, vt no. Cyn. C. de ſacroſ. eccl. auth.
ingreſsi. vbi glo. tangit. Septimo hoc probatur, quia
cauſa, propter quam datur hoc vtile dominium feudale,
ipſi vaſſallo eſt quædam ſeruitus perſonalis,
quam domino præſtare habet. in x. coll. qui. cau. feu.
alie. c. j. & quæ ſit pri. cau. benefi. am. etiam obligatio
fidelitatis, in qua tenetur vaſſallus domino, quæ etiā
mere perſonalis eſt, vt ea. collat. de forma fideli. ca. j.
de noua fideli. forma. ca. j. Modo ita eſt, quòd ſeruitus,
& obligatio antedictæ in fiſcum[c] tranſire non c
poſſunt: tum quia mere perſonales ſunt, vt proxime
dictum: tum quia operæ vnius hominis aliæ ſunt ab
opere alterius: vt l. nemo eſt qui neſciat. ff. de duo. re.
ergo non tranſit vtile dominium, quia ſeparari non
poteſt à ſua cauſa, & facit totum illud generale, quòd
† ceſſante cauſa ceſſat effectus: & illud aliud, quod 5
datū ob cauſam, illa ceſſante, reperitur. Octauo hoc
probatur, cum ſpecialiter prohibetur alienari. publicatione
bonorum ad id perueniri non poteſt, & ideo
ſi teſtator prohibuit ſeruum alienari, & in caſu, quo
contra fieret, dedit ſibi fideicōmiſſariam libertatem,
nedum voluntaria, imò etiam neceſſaria alienatio,
etiā per modum bonorū publicationis, prohibetur.
vt dicit l. de fideicom. lib. l. rogo. & l. cum vero. eo. tit.
Modo feudum prohibetur ſpecialiter alienari. vt l.
imperialē. alle. igitur, &c. Nono, & vltimo inducitur,
quia æquitas dictat, quòd res redit ad eum, à quo
emanauit. Ideo dicit l. ſi duobus competat ſeruitus
aquæ ducendæ per eundem fundum, & riuum, &
vnus vtitur, & alius non, non vtens amittit, nec ius
ex vſu alterius ſibi conſeruatur, ex hac æquitate, vt
ſaltem pro parte non vtentis ad fundum ſeruientem
libertas redeat. ff. quēadmo. ſeruitus amitt. l. aquam.
in fi. Ideo dicit lex, quòd expulſis hoſtibus, res quas
ceperant, non publicātur, ſed redeant ad priores dominos,
licet publicarentur, ſi hoſtium forent. vt l. ſi

quid in bello. & l. ſi captiuus, cum ibi not. ff. de cap. & poſtl. reuer. Vltimo poteſt induci l. communis, quæ dicit, quòd ſi ſeruus communis accuſatur, vel alterius, in quo accuſatus habet ſolú vſumfruc. ratione quæſtionis de eo contra accuſatum meltus habendæ publicetur, non publicetur, niſi ius, vel pars accuſati, ne alteri præiudicetur. ff. de adulte. l. ſi poſtulauerit. §. iubet. ſed iſta lex magis facit pro prima parte. Tertia opinio fuit quorundam, qui dicunt, quòd tranſibunt ad fiſcum, & tenebit fiſcus, donec ille vaſſallus moriatur, ſeu potius, quandiu ille tenuiſſe deberet, & poſtea ad immediatú dominum reuertetur. probant per iura, quæ probare videntur, quòd vbi quis eſt alienare prohibitus; ſi ex ſuæ perſonæ neceſsitate alienet, nõ tenet ille, in quem alienat, vltra tempus, in quo alienans tenere poſſet. Ideo ſi vnus de familia tenet rem prohibitá extra familiam alienari, & bona eius veniant, emptor non tenet, niſi pro tempore illius, &c. ff. de leg. j. l. peto. §. prædium. & l. vnú ex familia. §. ſi ex familia. eod. tit. & ideo dicit lex, quòd ſi

6 mater † rogata à filio hæreditatem reſtituere, damnetur de publico crimine, & bona ipſius publicentur, quandiu ipſa viuit, bona pertinét non ad filium, ſed ad fiſcum. ſed poſt mortem eius redeant ad filium. vt l. Statius. §. fin. ff. de iure fiſci. ſic ſi vxor, cui legatus eſt vſufructus villæ vſque ad quinquennium, moritur interim, habebit, qui alias de iure habere debet: ſed poſt quinquennium habebunt hi, quibus poſt quinquennium eſt legatum. vt l. vxori vſufructum villæ. ff. de vſufruct. legá. Item pro hoc optime facit lex, quæ dicit, quòd ſi prælatus eccleſiæ à rege, vel imperatore tenens feudum, culpam committit, propter quam feudo priuari debet, donec viuat priuatus erit, & ad regem vel imperatorem pertinebit: ſed poſt eius mortem redibit ad ſucceſſorem. l. vnica. §. fin. de cap. Corra. collat. x. & facit authen. vt nulli iudic. in §. quia vero. Præterea vide omnino hæc de pœ. cap. in quib. diſtinct. j. & Bartol. ff. de damno. infect. l. ſi finita. §. ſi de vectigali. His ſic ſparſis elicio modo hanc concluſionem, quòd inquantum concernit præiudicium vaſſalli damnati, & illorum, quibus ipſa damnatio habet de iure præiudicare, bona feudalia veniunt in confiſcatione generali facta ab homine, vel à iure, & non alias, neque vltra, & per hoc in ratione omnes prædictæ tres opiniones concordantur, per hoc enim, quòd in pœna damnati, &c. ſatisfit primæ opinioni: per hoc vero, quòd non in pœnam domini, ſatisfit ſecundæ. per hoc enim, quòd non vltra, &c. ſatisfit tertiæ. Primum probant rationes primæ opinionis.

7 Item pro hoc, quia ſicut ex pœna, † quæ nocenti infligitur, & innocenti afflictio inferri non debet, vt deductum eſt, ita vtilitas inde ſurgens ad nullam perſonam priuatam, etiam innocen. non offenſam in caſibus non expreſsis pertinere debet, ſed potius ad rempublicam. vt C. de mo. mulcta. l. iuſ. & eſt ratio, quia offenſa reſpicit vigorem reipublicæ, de quo C. de Iudæ. l. nullus. & ideo intereſſe punitionis eiuſdem ad ipſam rempublic. pertinet. vt l. licitatio. §. quod licite. ff. de publica. & l. ita vulneratus. in fine. ff. ad legem Aquil. ideo ad burſam fiſcalem reipublicæ pertinere debet vtilitas huiuſmodi intereſſe, non ad aliquam priuatam. Modo, ſi aliter diceretur, ad dominum immediatum non offenſum, non ad burſam reipublicæ pertinet vtilitas huiuſmodi vtilis dominij, poſtquam enim iſta duo ſunt diuiſibilia, videlicet rectum dominium, & vtile, ſi diuiſa remaneant in fauorem reipublicæ abſque magno præiudicio domini, dominus turbari non debet. vt dicta l. ſi poſtulauerit. §. iubet. Secundo hoc ego deduco, quia fiſcus habet pro ſe intentionem iam fundatam, puta, quòd ad eum debeant omnia bona, iura, & actiones ex confiſcatione pertinere. vt l. iij. cum infinitis. C. ad legem Iuliam. de vi publi. vel priuá. nec reperitur. l. aliqua excipiens iura, vel bona fiſcalia, ergo in eis ſtabo regulæ, quia qui excipit à regula iam fundata, exceptionem probare tenetur. Nec facit l. imperialem, cum ſimilib. Primo, quia licet prohibeat vaſſallum alienare, & eum puniat, ſi contra faciat: tamen non inhibet, ne ab eo alienetur inuito, ſicut fit in confiſcatione quantum eius præiudicium tangit, ſicut lex, quæ inhibet alienari id, quod teſtator voluit manere in familia, non inhibet, quòd vrgentibus creditoribus poſsit ab eo vendi, & alienari inuito pro tempore ſuo. l. peto. §. prædium. allega. & l. fin. ff. de fun. do. Item, quia l. illa imperialem. & aliæ ſimiles præcedunt leges de confiſcatione loquentes, quæ tractant de commodo burſæ imperialis, cui non eſt veriſimile imperatorem, per l. ſequentem de hoc non loquentem expreſſe præiudicare voluiſſe. vt l. ſicut. §. non videtur. quibus modis pig. vel hyp. ſol. quia ius principis ſemper videtur exceptum. de iureiurand. cap. j. venieris, & dicta l. imperialem. in fine. quod enim faciebat imperator in l. imperialem. in fauorem dominorum inferiorum, non eſt veriſimile, quòd in ſui odium voluerit retorqueri, cum hoc non dicat in regula. in generali. cum ibi not. per Ioan. Monac. & l. inquiſitio. C. de ſolu. & l. generali. ff. de pigno. Faciunt not. Ioannis Andr. in quæſtione, quam diſputauit in regula, cui licet. Præterea quia certum eſt, quòd in alienatione neceſſaria non loquitur, cum ſucceſsionem in feudum non interdicat, &c. Præterea, quia ſurrogatus in locum alterius, vt regula, cum quis in ius. & regula, is qui in ius. Modo princeps hoc caſu ſuccedit in locum, vt l. iij. de via public. allegat. ergo. Nec obſt. iura feudorum per Bartol. allegat. quia loquitur de delicto commiſſo in dominum, [d] propter quod licet feudum amittatur, tamen bona non confiſcantur. vt dicit Specul. vbi ſupra & bene. loquitur enim de feudi priua. in ſpecie, quod non eſſet opus, ſi bona omnia publicarentur: quia cum vniuerſitate tranſiret. Item patet, quia dicit poſſe pertinere ad agnatum, vel ad filium de domini voluntate, quod non eſſet poſsibile, ſi bona omnia publicarentur, potiſsime propter crimen læſæ maieſtatis. Item quia in l. imperialem. §. illud. per eum allegat. dicitur, quòd vaſſallus poteſt inferiorem dominum contra ſuperiorem iuuare, quod non poteſt intelligi de principe, quia ille ſemper excipitur, vt ibi dicitur in fine. Item non diſcutitur ad dominum vel fiſcum pertineat, ſed diſcutitur, an ad dominum, vel ad filium, vel ad agnatum. ergo ſupponit, quòd ſit in illis caſibus, qui de eis diſponit. ergo de illo non diſponit. & referendum eſt ad caſum poſsibilem, videlicet circa confiſcationem, vt leges legibus concordentur. l. vna. C. de inofficio. dot. &

dor.& cap.cum expediat.libro vj.de elect. Ad id au-
tem, quod dicit Bartol.de ſeruitute, & obligatione
8 perſonali,dicam infra. Ad id,†quòd ſpecialiter alie-
nari prohibita in confiſcatione non transeunt. l.ro-
go.& l.cum vero. reſpondeo,quòd illud ibi dicitur
fauore libertatis. vel potius dic, quòd ibi erat le-
gata libertas ſub conditione, ſi exiret manus, ſeu
ſeruitutem hæredis. Modo idem eſſet hoc tale feu-
dum, quod non poſſet transire in aliquam perſo-
nam de natura ſua eo modo,quo infra dicam. Dixi
in concluſione: & illorum, quibus,&c. quia quan-
do bona confiſcantur, intentio eſt præiudicare illis,
quibus bona deberentur, ſi confiſcatio non fieret.
quia eo ipſo, quòd fiſco applicantur, tollitur eis o-
mnis via in eis ſuccedendi.arg. ſumpto à contrario.
vt l.Pompo. §.ſi & eis. ff.de procur. patet C.ad leg.
Iul.maieſt. l.quiſquis. vbi filij à ſucceſsione, & bo-
nis parentum excluduntur, &c. & ſuccedit fiſcus
loco eorum, vt dixi, & non alias. Quærò qualiter
hoc exempletur. Secundo, quomodo nihilominus
totale præiudicium tolli poteſt? Pro primo ſic di-
ſtingue. Aut damnatur quis ad vltimum ſuppli-
cium hoc expreſſo, vel tacito, quia damnatur de
crimine in quo pœna à lege ſtatuta eſt ſupplicium,
& ita ad vltimum ſupplicium damnari videtur.
vt l.j. §.calum. ff.ad Turpill. cum ibi not. per Bart,
& bona ipſius etiam à lege, vel homine confiſcan-
tur tacite, vel expreſſe, vel alio modo. Primo caſu
ſubdiſtingue, quia aut feudum eſt talis naturæ,
quòd non durat, niſi ad vitam vaſſalli, nec eſt tranſ-
miſsibile in ſucceſſorem aliquem, vel perſonam
aliam: vt in iiij. collat. de feu.iur.vel comi. Vel eſt
tranſmiſsibile in certos ſucceſſores, ſed de illis nul-
lus ſupereſt. Et tunc hoc caſu puto feudum reuerti
ad dominum immediatum, & non tranſire in
fiſcum. Ratio eſt, quia morte vaſſalli feudum do-
mino aperitur, vt præſupponitur. Modo talis con-
demnatio mortem vaſſallo ſtatim infligit, ſaltem
quo ad bona: quia ſtatim ſic condemnatus amittit
ciuitatem, & libertatem, & efficitur ſeruus pœnæ.
vt l. quo ad ſtatutum. & l.qui vltima. ff.de pœnis.
Sed dices, imò ſtatim contracto capitali crimine
videtur perdidiſſe bona .vt not. glo. Ioan. Andr. in
cap.cum ſecundum.de hære.libro vj. per l.donatur.
ff.de donationib & tamen nondum eſt mortuus ci-
uiliter, nec feudum domino apertum. ergo ſaltem
pro illo tempore debet fiſcus habere. Reſpondeo,
& dico, quòd dicta glo.quo ad hoc eſt falſa: quia
reuera non perdit, niſi poſt ſolum ipſo iure. Et de
hoc eſt caſus in l.quæſitum. ff.qui.& à quibus ma-
numiſſ. lib. non fiant. & inſtit. de hæred. quæ ab in-
teſta.defe. §.per contrarium. & ſcripſi ſupra in vna
concluſione, licet fatear, quòd ſtatim in iſto cri-
mine adminiſtrationem perdit, & eſt ſpeciale, vt
dicta l.donatio. In alijs ſecus, vt l.poſt contractum.
ff. de donationib. in crimine hæreſis loquitur cap.
cum ſecundum. & ita non obſt. ad propoſitum. er-
go redeundo patet, quòd ſi fiſcus caperet hoc vti-
le dominium iam directo dominio conſolidatum,
in hoc vaſſallum non puniret, nec eius liberos, vel
ſucceſſores. ſed ipſum dominum directum inno-
centem, quod eſſet iniquum. Pro hoc optime fa-
cit l.ratio. & l.cum vero. de fideicommiſſ.libert. al-
leg.quia ſicut libertas ibi debebatur ſeruo ſub con-
ditione, ſi hæredis ſeruitutem exiret, ita debetur
domino ille regreſſus ad vtile dominium, ſub con-
ditione, ſi vaſſallus ciuiliter vel naturaliter moria-
tur,&c. ergo per eandem viam facit l.iiij. de bonis
damnatorum. cum glo. l.iij. eodem tit. Aut eſt tale
feudum, quod poteſt tranſmitti in certas perſo-
nas, ſeu ſucceſſores, vt collat. de feud. quod non
habet propriam naturam feud. capit. vno. Et tunc
aut aliquis de illis perſonis ſucceſſorum, in quas
alias tranſiret de iure hoc feudum, ſupereſt. Et tunc
quandiu perſona, ſiue perſonæ huiuſmodi ſuper-
erunt, erit apud eas dictum feudum. Sed illis ex
toto deficientibus domino aperietur, & ad eum re-
uertetur. Ratio eſt, dum ſuperſunt illæ perſonæ,
fiſcus loco earum ſuccedit: quia condemnatio, quo
ad hoc, eis præiudicat, vt prædixi, nec agitur tunc
principaliter de præiudicio ipſius directi domi-
ni. ſed illis deficientibus aperitur de iuris diſpoſi-
tione illud feudum domino, & tunc fieret ſibi præ-
iudicium, quod non debet fieri: ſicut in ſimili, ſi
papa fecit tibi gratiam ad collationem epiſcopi, ſi
cum capitulo conferat, non valebit, quia præiudi-
caretur capitulo, minus, ſi capitulum ſolum con-
ferret. vt de præbendis. cap.cum illis.& cap.manda-
to.libro vj.& ne ſede vacan.cap.vno.eodem lib. Sed
ſi collatio epiſcopi deuoluatur ad capitulum non
poterit executor prouidere etiam propter præiudi-
cium capituli. Et ſi collatio capituli deuoluatur ad
epiſcopum, poterit tunc executor prouidere: quia
tunc præiudicium ceſſat. vt clement.ſi de beneficio.
de præben. Et hoc optime probat d.l.Statius. §.fin.
& d.l.peto.§.præd.& d.l.vna.de capitulis Cotta. al-
leg. & d.l.vſumfructum villæ. & etiam §.iubet. al-
leg.& ita ſeruata eſt tertia opinio valde plane. Nunc
recipio ſecundum caſum principalem, videlicet, vbi
quis non damnatur tali delicto, &c. Et tunc dico,
quòd bona de iure talium delinquentium non
confiſcantur, vt in authentica, bona damnatorum.
C. de bonis damnato. nec per conſequens poteſt
ſibi vendicare locum præſens. quod fallit, vbi lex
in pœnam ſpecialiter vult bona huiuſmodi con-
fiſcari, vt auth. inceſtus. C.de inceſtis nupt. & not.
Pet. poſt Cyn. in d.auth.bona. & tunc poſt mortem
vaſſalli habetur eadem diſtinctio, quæ in primo caſu
ſupra facta eſt. Sed † ante mortem putarem, quòd 9
vtilitas huius vtilis dominij debet auferri ipſi vaſ-
ſallo, & dari fiſco, & ſtare apud fiſcum, quouſque
feudum domino aperiretur ſecundum naturam
illius. & not. vltra dictam leg.Statius.§.fin.cum aliis
iuribus in proximo membro alleg. & per rationem
illius membri. Et in hoc etiam patet ſaluatio tertiæ
opinionis. Et ideo in concluſione ponuntur iſta ver-
ba,& non vltra,&c. & facit bene l.iiij.& l.vna.ff.de
bo.dam. Nunc ad ſecundam concluſionem accedo,
videlicet quo reſpondetur, quia reuera affertur do-
mino immediato præiudicium, quia habet impera-
tor ſibi non ſeruire, nec ſibi teneri ad fidelitatem,
vt vaſſallus. C.de epiſcopis & clericis. l.ad ſimili-
tudinem. & l.quiſquis. & C.de decur. l.nullos qui
vxo. libro x. Sed obſtat l.penult. eodem tit.quia id
videretur facere, quod per alium faceret. ff.de vi,
& vi arma. l.iij. §.deieciſſe. extra. de reſtitut. ſpolia-
torum. cum veniſſent. Item non eſt reſponſum ad
obligationem fidelitatis, quæ non cadit in fiſco.

Item non eſt reſpõſum ad hoc,vt quis non eſt compellendus inuitus habere ſocium. vt ff. pro ſocin. l.actione. §.ſocietas. præſertim maiorem ſe. vt ff.de ali.mu.iudi.cauſa fac. l.iij. §.j. Item videtur principi ignominioſum, ſi teneretur alteri per ſe, vel alium ſeruire,& tamen ad hoc teneretur.l.fiſcus.ff.de iure fiſci. Ideo Carolus fecit legem,quòd nullus alterius vaſſallus poſsit eſſe rex. not.Spec. vbi ſuprà. Quid ergo dicendum? dicit Spec.vbi ſuprà,quòd iſtis inconuenientiis altero de tribus modis ſubueniendum eſt. Primus eſt,quòd feudum vendatur,& princeps pro æſtimatione ſui vtilis, & dominus pro æſtimatione ſui directi dominiorum partes recipiant, per l.qui ſolidum. §.j. ff.de lega.ij. vbi dicitur, quòd ſi teſtator partem prædij à republica per eum empti Titio legauit, & poſt eius mortem imperator venditionem reſcindi; & pretium hæredi reſtitui iuſſerit. de pretio habebit partem legatarius pro æſtimatione partis legatæ, & partem hæres. Sed dices, quomodo inuitus compellitur quis vendere ſuum directum dominium, contra l.dudum. C.de contrahen.empt.l.dudum de iu.delib. l.nec emere? Sed bene reſpondetur, quòd iſtud eſt priuilegium fiſci.vt l.ij.C.communi re.alie.& l.vtere.C.de præd. mino.etiam quantumcunque modicam partem habeat in re. vt l.vna. C.de ven.re.fiſc. cum priuatis. communi. & præſertim ex cauſa. vt l.item ſi verberarum.§.j.in fi.ff.de rei vend.& l.ſi fundus.j.reſpon. ff.loca. & condu. & l.Lucius. ff.de euict. modo non eſt modica pars vtile dominium, ergo,&c. Secundus modus eſt, quòd princeps vendat ſuum vtile dominium huiuſmodi ei, qui velit,& poſsit ſeruire domino feudi. iuxta l.vnam.§.ex eadem l.x. col.tit. de lege Corradi. Tertius modus, quòd dominus vendat.

a ¶Feudum. *Nota quòd feudum eſt conceſſio rei immobilis facta pro homagio. extra. de ſimonia.ex diligenti. an autem feudum poſsit alienari ſaluo iure domini, vide Lud.Rom.ſingu.cccccxij. vbi ip ſu habes.*

b ¶Imperator. *Adde quòd imperator, quamuis totius mundi dominus ſit, quo ad iuriſdictionem, & protectionem, non tamen intelligitur dominus rerum particularium, vt not. glo. & Bart. in proæm digeſtorum.*

c ¶In fiſcum. *Nota quòd fiſcus eſt ſaccus, vel locus, in quo publica vectigalia reponuntur. C.de muner. l.omnibus. & l.in prouinciis. Vel ſecundum alios, fiſcus eſt camera ſiue burſa regis.*

d ¶De delicto commiſſo in dominum. *Adde quòd ſicut vaſſallus amittit feudum propter delictum: ita etiam dominus proprietatem feudi.in lib. feu.de contro.int.do.& emp.cap.domino cum emptore.*

CONCLVSIO DCCXXV.

De probationibus. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Probationes impertinentes ſunt omnino reyciendæ.*

2 *Articuli non bene ſpecificati in prima inſtantia poterunt melius ſpecificari in ſecunda vel tertia.*

SVper articulis non admittendis,vel iam repulſis
a non debẽt recipi teſtes [a] affuturi. Et hoc verum,
ſi ſunt repulſi, vel repellendi ex defectu materiæ.
1 Nam probationes † impertinentes ſunt omnino reiiciendæ. l.ad probationem. C.de probat.cum ſimil. & ea ratione, qua pro prima inſtantia repelluntur, ea ratione in ambabus aliis inſtantiis repellẽdi ſunt, cum defectus materiæ concernat inſtantiam totius cauſæ, non ſolius inſtantiæ. Secus vero, ſi propter lapſum termini, vel ex defectu formæ, quia male ſpecificati. Ratio, quia teſtes affuturi non ſolum recipiuntur reſpectu illius inſtantiæ, ſed reſpectu totius litis, quia cauſa abſentiæ ad omnes inſtantias eſt vniformis. Et ideo ante inchoationem totius litis recipiuntur, vt cap.quoniam frequenter. vt lite non
conteſt. Modo † articuli non bene ſpecificati in pri- 2
ma inſtantia, poterunt melius ſpecificari in ſecunda, vel tertia: & non dati in termino in prima, poterunt in ſecunda, vel tertia dari. Et ſi auditor voluerit deliberare, ſi articuli ſunt tales, ſuper quibus debent teſtes huiuſmodi affuturi recipi, eos arreſtet ſub pœna excommunicationis, ne illicentiati, & quouſque depoſuerint, non recedant: & ſi contra arreſtum, & pendente deliberatione receſſerunt, dominus auditor nõ grauabit, quia ſuper hoc puncto potuit eſſe dubium iuris,& facti, quia potuit eſſe regiſtrum non viſum. Item, quia non debuit cogitare auditor, quòd recederent contra arreſtum, & ſe excommunicari permitterent. Et in hoc concordauerunt omnes. Ideo appellatio inde ſecuta, fuit ab omnibus illegitima reputata. Si tamen in hoc grauaſſet, tenuit maior pars, quòd non potuiſſet reponere, quia cum teſtes receſſerint, grauamen videtur irreparabile, & ita videtur eſſe locus cap.cum ceſſante. licet æquitas maneat in contrarium, quia per hoc, quòd reuocat eo modo, quo faceret alteri, videtur ſatisfactum rationi.cap.cum ceſſante.Item, quia per hoc mala ſuſpicio ceſſat. Sed hoc dominis non placuit.

a ¶Teſtes. *An & quando teſtes ſint reducendi ad concordiam, vide Bar. & alios doct.in l.Gallus.§.ille caſus. de lib.& poſth. Et quoties poſsint teſtes produci, nota in ſum.confeſſ.q.clxxxix.*

CONCLVSIO DCCXXVI.

De ætate & qualitate. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Annus xiiij.inceptus, an habeatur pro completo.*

SVppoſita ordinatione domini noſtri moderni, quæ habet, quòd præbendæ cathedrales non niſi
habentibus annos xiiij. conferuntur, † annus xiiij. 1
inceptus non habetur pro impleto. vt l.ſi cui legetur.ff.de leg.j.ff.de mino.l.iij.§.minorem autem.Nec obſt.ff.de mu.& ho.l.ad rem.quia ibi in refectione. hic vero in augmento temporis attenditur.

CONCLVSIO DCCXXVII.

De præbendis. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Defectus ætatis an reddat quem inhabilem ad acceptandum beneficium, ſi diſpenſationem impetrauerit a papa.*

SI exiſtens † in xiij. vel in xiiij. ætatis ſuæ anno 1
impetrat canonicatum, & præbendam, ac theſaurariam eccleſiæ cathedralis, expreſſo in non obſtan. de defectu ætatis, & facta ſecum diſpenſatione, hoc modo: non obſtan. quod ſis in xiij.vel xiiij. ætatis tuæ anno. Volen.nihilominus, quòd & ſi theſauraria ſit dignitas talis ſuper dicto defectu tecum diſpenſet, quo ad theſaurariam antedictam, non propter hoc ſecundum maiorem partem dominorum valet gratia, quo ad canonicatum,& præbendam, ſuppoſita conſtitutione de qua in concluſio. ſupra proxima continetur. licet dominus F. & ego contra. Prima pars fundatur per capit. non

poteſt.

poteſt, in fi.de præb. lib.vj. & ele.j. de præb.in fi. &
per not.de fil.presby.venien. Secunda pars funda-
tur, quia ſi narraretur defectus ætatis, ſufficeret,
per l.quidam.ff.de re iud.& l.pen.C.de neceſſ.ſer.hę-
red. inſtit.qui dare.tut.teſta.po.in princ.cum ſimil. &
ff.de excuſ.tut. l.idem Vlpianus.fac.not. C.ſi contra
ius.vel vtili.publ. l.fin.& per Cyn.& per Ioan.And,
poſt Ber.& alleg.extra.cap.ſtatutum.§.j. ſuper verſi.
literarum.in glo.pœnæ papa in literis cum ibi alleg.
ergo idem fortius in non obſtantia, quæ nondum
narrat imo tollit. Et quia doct.certi de non obſtan-
tia ſolum de narratione dubitarunt. Nec obſt.clau-
ſula vltima:quia papa non habens pro dubio ſurre-
ptionem, non inhabilitatem, nec diſpenſationem
requirentem, quæ prouenit de conſtitutione ſua,
quæ eſt certa. Et quia certa in literis exprimebatur
ſuper inhabilitate iuris communis, quæ requirit
diſpenſationem ratione dubij occaſione dignitatis,
de qua non conſtabat ſub conditione,ſi dignitas eſ-
ſet ſuper huiuſmodi theſauraria diſpenſari. Et ideo
non obſt.regula, quæ de vno.ff.de iud.l.prætor.quia
ſeparatorum ſeparata debet eſſe ratio. ff.de cond.&
demonſtr. l.pater ſe. in fi.

CONCLVSIO DCCXXVIII.

De appellationibus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Notario an credatur ſuper omnibus contentis ſub*
proprij verbi ſignificatione, etiam ſi ſit verbũ iuris.
2 *Terminum à iure indultum appellanti ad ſuam ap-*
pellationem proſequendam non poteſt minuere ap-
pellatus.
3 *Inuitus agere quis non compellitur.*
4 *Abſque citatione non proceditur in iudicio.*
5 *Perſonaliter apprehenſus non poteſt recedere ſine*
licentia.
6 *Pars parti cedere non tenetur.*
7 *Quicquid reperitur alteri conceſſum, in pari caſu*
reo conceſſum videtur.

SI in cauſa prophana appellatio ad ſedem apo-
ſtolicam interiecta, fuit recepta à iudice, datiſq;
apoſtoli reuerentiales ſine termini præfixione, & ab
appellato admiſſa cum termini præfixione, facta ta-
men per ipſum ſolum appellatum, adeo deuoluitur
cauſa, quòd appellatus abſque alia citatione contra
appellantem in partibus exequenda poteſt contra
ipſum appellantem apud dictam ſedem apoſtolicam
per audientiam contradictarum procedere, per cap.
cordi. de appellat. lib.vj. & quòd inſtrumentum, in
quo notarius narrat diſpoſitiue, qualiter ipſo, & te-
ſtibus præſentibus, & vocatis appellatus dictum
terminum per eundem appellatum proſecutioni
huiuſmodi appellationis coram iudice abſente ap-
pellante præfixum, & in dicti appellantis plenam
deduxerit notitiam, probat ſufficienter in appellan-
tis notitiam dictam præfixionem perueniſſe, pro
eo, quia vbi ipſa termini præfixio, ſeu ipſe terminus
cum ipſius qualitate, & quantitate fuiſſet eidem ap-
pellanti plene explicatus, non dicetur in eius noti-
tiam perueniſſe, ſaltem plene, cum indiuidua per
huiuſmodi qualitates concomitantes in notitiam
deducantur. cap.abbate ſane. verſi.pen. de re iudic.
lib.vj. & l.vbi autem non apparet. in princ. de verb.
1 oblig. & l.j.§.edere.ff.de eden. Notario †verò credi-
tur ſuper omnibus contentis ſub proprij verbi ſigni
ficatione, etiam ſi ſit verbum iuris. l.j.C.de contrah.
& com.ſtip.& l.ſciendum.ff.de verb.obl.& no.C.de
vſur.l.j.per glo.Nec ob.d.l.vbi autem.§.ſi quis vinũ.
ff.de verb.obl.Per quem §.videretur ſufficere, quòd
intimando dixiſſet inter terminum, quem præfixi
coram iudice. Pro quo facit ff.de re iudic.l.ait præ-
tor. §.ſi iudex. C.de ſent.quæ ſine cer.quan. l.iij.ff.ſi
cer.pet.l.certum.ff.de lib.& poſth.l.nominatim. Di-
co, quòd aliud eſt ſtipulationem [a] in ſe eſſe certam a
reſpectu naturæ:aliud eſt eius certitudinem deduci
in notitiam certæ perſonę:vt l.cum ad præſens.cum
duabus legib.ſeq.& cum ibi not. Modo primo caſu
loquuntur iura proxime alleg.Secundo caſu loqui-
tur concluſio noſtra. Dubito tamen de prima parte
huius concluſionis pro eo, quòd Innoc.Ioan.mo. &
Gui. in Spec. tit.de appel. §.qualiter. ad fin.dicunt,
quòd appellatus non poteſt præfigere terminum
proſecutionis appellationis ipſi appellanti. Ratio
duplex. Prima, quia nimis eſſet graue, quòd appel-
lans terminum ſuæ appellationis proſequendum à
reo metiri deberet. vt l.die.in prin.ff.qui ſatiſ. Ratio
ſecunda eſt, quia terminum † à iure indultum ap- 2
pellanti ad ſuam appellationem proſequẽdam non
poteſt minuere appellatus, quia hoc non reperitur
ſibi à iure permiſſum, licet hoc ſit permiſſum ipſi
appellanti. c.perſonas.de appell. & iudici ex cauſa.
vt c.ſi.& c.abbate.eod.tit. Nec videtur permitti de-
bere de bona æquitate, quia alteri per alterum de-
terior conditio afferri non debet. vt regula, non de-
bet. cum concor. ibi alleg. facit regula. indultum.
lib.vj.cum ibi not.& l.ſi idem.in fi.ff.de iuriſd.omn.
iudic. Tertiam rationem addo, quia licet repetiam
bene quandoque.l.citare. vt c.j.de elect.lib.vj.& iu-
dicem, vt ff.ſi quis ius dicen.non obtem.l.vna.& par
tem ſeipſam. vt cap.perſonas.alleg.tamen quòd vna
pars aliam citet citatione, quæ poſſit eam cõſtituere
contumacem, non videtur hoc conceſſum, per l.non
eſt ſingulis.ff.de reg.iur.& l.nullus.C.de iudæ. quia
ſic eſſet dare parti, quòd ius ſibi diceret contra par-
tem in partis alterius præiudicium. contra l.extat.
ff.quod met.cau.& l.ſi quis in tantã.C.vnde vi.cum
ſimil.multis. Quarto addo rationẽ, † quia quis non 3
compellitur inuitus agere. C.nemo age.coni.per to-
tum.niſi indirectè.& per iudicis officiũ. l.diffamari.
C.de ingen.manumi.Pars tamen ad hęc per ſeipſam
aliam non poteſt compellere contra regulam præli-
batam, quia hoc non reperitur ſibi, permiſſum. er-
go, &c.& tamen ſi, &c.appellans compelleretur age
re.ergo, &c. Quid dicendum: Breuiter videtur mihi
ſic dicẽdum, quòd iſtud dubium aliud pręſupponit,
cuius expeditio debet præcedere, quod eſt iſtud.
Vtrum in cauſis de neceſſitate apud apoſtolicam
ſedem, & non alibi tractandis ſufficit intimatio de-
creta, & intimata ad partes, ac etiam ad curiam re-
portata, continens proceſſum de proxi. fiendum, &
iam factum, ſi quis factus eſſet, vna cum citationi-
bus per audientiam pro exequẽdis, an verò præciſe
requiratur citatio in partibus exequenda: Et quo ad
hoc, dico, quòd puto, quòd ſit neceſſaria in partibus
citatio exequenda.in caſu huius dubij, quia iſtud eſt
regulare, quòd † abſque citatione non proceditur in 4
iudicio. l.de vnoquoque.cum ſimilib. ff.de re iudic.
Et quòd citatio, debet exequi in perſona propria,
aut

aut procuratoris, vel in loco habitationis. vt l.iiij. §.prætor ait.vet.ſed ad domum. & ibi not.per Bart. ff.de dam.infec.extra.de elect.& cauſam quę.in cle. de do. cauſam quæ. cum ibi not. Quod autem alle. vel alibi citatio, hoc eſt contra ius. ideo ſi reperitur ſtatutum aliquo caſu ſeruandum eſt in terminis ſuis.ff.de lega.j.l.quod vero.& de accuſ.l.in honore. § ſed cum reciſa.extra, de re.cap.conſtitutionem.& cap.non ſolum.& regula,quæ à iure. & regula,quæ in argumentum. libro vj. Modo quòd citationum executio fiat per audientiam ſtatutum eſt in caſibus de conſuetudine; in quibus quis eſt citatus in partibus ad totam cauſam ab homine, vel à iure,vel in curia perſonaliter apprehenſus, non autem obſeruatum alias reperitur, ergo, &c. quia de primo ratio eſt, quia iam citatus eſt ad totam cauſam, & ad omnes actus. Ideo tales citationes ſunt ſolum coadiutoriæ primæ generalis citationis, & operantur diſtinctionem terminorum. Ratio in ſecundo
5 caſu, quia † perſonaliter apprehenſus non debuit recedere ſine licentia. vt cap.j. de iudi. cum ibi not. per Ioan.Andr. in nouella,ammodo præſumitur latitare. & iuxta pulchre not.Bar in d.§.ait prætor.& Innoc. cap.fin. de eo,qui mit.in poſſ. vbi not.quòd licet ad diffinitiuam non poſsit procedi abſque citatione, quæ perſonam apprehendat, illud verum, niſi perſona fuiſſet ſemel apprehenſa, quia tunc præſumitur latitare,& ſufficeret citare ad domum: ſed iſta alleg.ceſſant, ergo. Pono enim quòd papa cauſam, quæ inter me, & te pendet Pariſiis coram epiſcopo Pariſien. te exiſtente Pariſiis, hic Romæ ad mei inſtantiam committit huiuſmodi cauſam auditori cognoſcendam,& terminandam facta mentione de dicta lite, & eius ſtatu, ac certa ſcientia, certum eſt tunc hic,& non alibi tractandam fore,& tamen nullus diceret, quin citatio requireretur ad partes,& quòd intimatio non ſufficeret ſaltem partis.Præterea licet ſufficeret intimatio iudicis(quod non credo) tamen ſecus de intimatione partis, quia
6 † pars parti credere non tenetur. apparet ex not. Bar.in materia proteſtationis.in l.non ſolum.§.morte. ff.de no.ope.nun. Alij habent in l.prouinciali. §.ſed & ipſi prætori.& iſtud conſolidat quatuor rationes proxime pręcedentes,& poteſt facere quintá rationem. Quid ergo dicemus? Certe ſaluo ſemper meliori iudicio,puto nihilominus concluſionem veram. Pro qua vnum ſuppono,quòd beneficium appellationis eſt adeo appellanti,& appellato commune,quòd nedum appellanti,imò etiam & appellato competit,& facultas huiuſmodi appellationem proſequendi.vt l.omnem honorem.C.quando prouoc. non eſt nece.melius.C.de temp.appella.l.fin. §.pen. imò etiam appellante inuito poteſt proſequi appell. vt not.Cyn.in d.l.omnem. & l.per hanc.C.de temp. appell. facit C.de appell. aut appellatione ceſſante. & ff.de contratab. l.poſt mortem.in fi.& potiſsime, quando ex conſenſu, & petitione appellati principale negotium ad papam deuoluitur, quia tunc in huiuſmodi deuolutione tantum operatur conſenſus. & petitio appellati, quantum appellatio appellantis. vt d.cap.cordi. cum ibi not. Secundo ſupponendum
7 poro, quòd † quicquid reperitur actori conceſſum, in pari caſu reo conceſſum cenſetur, etiam ſi non dicatur, in regula,non debet actori. & l.petente. & l.terminato. & ff quod quiſque iuris. l.j.& ij.& extra.de mut.pec.cap.vnic. Hoc ſuppoſito patet cõcluſio ſupra proxima,quia ſi appellans ſuæ propriæ proſecutioni appellationis, videlicet per eum interiectæ, poteſt terminum præfigere.vt cap. perſonas.& etiam appellatus appellante tacente poteſt ſuam propriam proſecutionem eiuſdem appellationis facere,vt patet per primam ſuppoſitionem, ergo poterit ſuæ propriæ proſecutioni dictæ appellationis, non dico proſecutioni appellantis,ſed dico ſuæ propriæ proſecutioni ipſiuſmet videlicet appellati terminum præfigere per ſecundam ſuppoſitionem. Caue,quia vnus de dominis hanc rationem ſoluit valde aperte, dicens, quòd illud, quod licet actori,licet reo. Vbi eſt per omnia æqualitas:vt ecce ſicut appellatus poteſt petere iudicem appellatum, quia hoc voluit appellans:ita appellans pœnitendo poteſt reuerti ad iudicem,à quo appellauit,quia hoc voluit appellatus,& præſumitur,quòd hoc velit.Ita in propoſito permittitur appellanti ſuæ proſecutioni terminum præfigere,quia præſumitur,quòd hoc velit appellatus, vt ſi arctetur appellans, & ſua appellatio per non proſecutionem deſeratur, vel vt ſaltem ob citius tempus datum à lege appellanti ad proſecutionem perueniatur in præiudicium appellantis. Sed non eſt veriſimile, quòd placeat appellanti econtra, quia ceſſat ratio prædicta, & ſemper renderet ad præiudicium appellantis, quæ contra priuilegium iuris dantis ſibi longius tempus per factum arctaretur. Modo licet ſit veriſimile, quòd in fauorabilibus quis libenter conſentiat, tamen non ita in odioſis.vt l.inuitus.cum ibi not.per Cyn. C.de procurat. ergo non eſt rationis identitas vtrobique, cum ſequendo opinionem aliam, quam tamen pro nunc non puto periculoſam. Pro ea facit, quia Innoc. fatetur, quòd poſſet proſequi citationem contra appellantem obtinendo. Et certe hoc fateor. Sed dico. quòd longus eſſet, & inutilis iſte circuitus, ergo euitandus. vt l.dominus teſta. ff.de condit.indeb. quanquàm fateor illum modum eſſe ſecuriorem propter tantam auctoritatem iſtorum doct. Qualiter ſoluentur quinque rationes ſuprà tactæ in contrarium. Ad primam dic,quòd hic non metitur appellans tempus ſuæ proſecutionis ex perſona appellati, ſed metitur ipſe appellatus ex propria perſona ſua ſuæ proſecutionis tempus,ſicut econtra appellans metitur proſecutionem ſuæ proſecutionis ex perſona ſua propria. Fateor tamen, quòd indirecte, & cauſatiue cogitur proſequi appellans,eo ipſo,quòd ſequitur appellatus. Sed idem in appellato, ſi proſequitur appellans. Nec valet etiam iſta ratio ex alio capite, quia præſupponit appellantem eſſe actorem,& appellatum eſſe reum, cum ſæpe ſit econtra, & ſæpe ſit vterque actor: vt cum ſuper beneficio litigatur. quilibet adiudicationem petit: & aliter dicere eſſet dare occaſionem fugiendi ſemper appellanti, & nunquàm proſequendi. Ad ſecundam rationem dico, quòd per iſtam præfixionem appellati, de qua proxime dixi, non diminuatur aliquid de tempore iuris dato appellanti, nec arctatur ſub pœna deſertionis venire ad proſecutionem, ſicut ex propria ſua præfixione arctaretur. vt capitulo, cum ſit Romana. nec aliàs grauaretur de huiuſmodi præfixione,

niſi

niſi in hoc, quia inditecte cogitur ire ad defenden-
dum ſe contra proſecutionem appellan. Sed de hoc
grauamine non debet conqueri, cum ius iſtud ſta-
tuitur in eius perſonam contra appellatum: & ta-
men ius debet ſeruare æqualitatem inter eos, per
iura alleg. & facit optime totus tit. ff. quod quiſque
iur. alleg. & ita ſunt clara motiua do. ſublata. Ad ter-
tiam rationem dico, quòd iſta non eſt citatio partis,
ſed iuris, vel ſi eſt citatio partis, iſta eſt conceſſa à
iure, quia ſi conceſſa eſt appellanti, ergo & appella-
to in pari caſu, per prædicta. Ad quartam rationem
dico, quòd hoc modo non compellitur agere appel-
lans, ſed defendere, ad defenſionem vero trahitur
bene quis inuitus, vt l. inter ſtipulantem. §. j. ff. de
verb. obligat. Ad quintam rationem dico, quòd iſte
eſt ſpecialis caſus à iure permiſſus, per prædicta. Ad
authent. appellatione ceſſante. C. de temp. appellat.
quod videtur velle, quòd appellatus poſſet proſe-
qui tunc demum cum de biennio ſolum ſupereſt
menſis, quia dico, quòd illud authenticum ponit
caſum magis ſpecialem, videlicet, vbi nulla præceſ-
ſit termini præfixio, nec citatio: ſed apud locum,
vbi eſt iudex appellationis appellans minime repe-
ritur ibi abſque alia citatione, vel præfixione proce-
dere in cauſa appellationis propter periculū lapſus
termini. Et ita non præiudicat huic caſui, nec loqui-
tur in hoc caſu.

a ¶ Stipulationem. *Quid ſit ſtipulatio, & quare dicatur ſtipulatio, & quæ ſint de ſubſtantia ſtipulationis, vide Bart. in l. j. in princ. ff. de verb. oblig. vbi Alexand. & Aret.*

CONCLVSIO DCCXXIX.

De reſcriptis. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Commiſsio ad cauſam impetrata à filiofamil. exiſtente in poteſtate patris, an valeat.*

2 *Iudicia omnia ex ſui natura ſunt abſolutoria.*

3 *Aditus iudiciarius ex quibus cauſis alicui auferatur.*

4 *Serui perſona an regulariter ſit habilis ſtandi in iudicio.*

5 *Filius in iudicio an poſsit quicquam acquirere patri.*

1 COmmiſsio impetrata † ad cauſam, facta audi-
tori palatij ad inſtantiam filiifam. in poteſtate
patris conſtituti valet: maxime, ſi filius ante lit. con-
a teſta. emancipetur, [a] & emancipatus ex donatione
facta per patrem vigore dictæ commiſsionis agat.
Vel ſi non eſt emancipatus de conſenſu patris in
bonis, in quibus patri non acquiritur vſufructus,
agat. Ratio eſt, quia non ius ipſius impetrantis com-
miſsionem impetrationem non inficit ipſo iure,
dummodo perſona impetrans ad impetrandum
aliàs non reperiatur inhabilitata de iure: quia ſi ſic,
tales exceptiones contingentes negotium princi-
pale poſſent obiici contra literas, & lit. conteſta. im-
pedirent contra caſum exceptionis, de lit. conteſt.
lib. vj. vbi caſus eſt. de re iudicata. c. abbate. quia ibi
fuit impetratus iudex delegatus pro parte monaſte-
rij illius ius non habentis. patet, quia poſt lit. con-
teſta. ibi ius competiit, & valet proceſſus. Nec mi-
rum, ſiue ius habeat impetrans, ſiue non, iuriſdictio
eſt neceſſaria, per quam hoc declaretur, videlicet
illum ius habere, vel non habere, cum æquè ad ab-
ſolutionem, ſicut ad condemnationem iuriſdictio
ſit neceſſaria: maxime, cum omnia † iudicia natura 2
ſua ſunt abſolutoria. vt inſtit. de perpe. & temp. act.
§. fin. Nec mirum, quia commiſsiones ſunt commu-
nes. vt l. j. C. de diuer. reſcrip. Et contrarium dicere,
eſſet inducere aut impetrationem commiſſ. non va-
lere, aut impetrantem omnino ius habere, quod
eſſet abſurdum. ergo modo de iure non reperio fi-
liumfa. inhabilitatum ratione patriæ poteſtatis, ſeu
ad ſtandum in iudicio, ſeu ad commiſsionem huiuſ-
modi impetrandam: imò reperio, quòd in omnibus
caſibus pro alio, & pro ſe in caſibus, in quibus ſibi
competit ius agendi, agere poteſt, & in iudicio com-
parere, imò & in omnibus caſibus conueniri. vt l. fi-
liusfam. §. ſed & ipſe. de procur. & ff. de act. & obl.
ſi filius, in ſecundo. Nec mirum, quia contrahit, &
quaſi contrahit in omnibus. vt l. tam ex contracti-
bus. ff. de iudic. & in iudicio quaſi contrahimus. vt
l. iij. §. idem ſcribit. ff. de pecu. Sed oppo. de l. ſi filius.
& l. longius. ff. de iudi. quia ibi ſpeciale. ergo In con-
trarium eſt ius commune. l. j. in fi. ff. ad mun. Item
oppones de l. fin. §. neceſsitatem. C. de bon. quæ lib.
Sol. dic, quòd ex triplici † capite alicui tollitur adi- 3
tus iudiciarius. Primo ex eo, quia actionem non ha-
bet. vt l. ſi pupillus. §. fin. ff. de nego. geſt. Secundo
modo, quia licet actionem habeat, tamen eius exer-
citio caret: ſicut videmus in adulto curatorem ha-
bente, qui licet habeat actionem, tamen quia admi-
niſtratorem habet curatorem, ſuæ actionis exerci-
tio caret. vt l. j. & ij. C. qui le. per. ha. facta in iudicio.
argum. C. de in integr. reſtitut. mino. l. ſi curatorem
habens. Melius exemplum eſt in prodigo. vt l. is cui.
ff. de verb. obligat. & l. certi condictio §. item quæri
poteſt. ff. ſi cer. pet. Tertio modo, quia † inhabilis eſt 4
perſona ad ſtandum in iudicio, ſicut ſeruus regula-
riter. vt l. quod attinet. de regu. iur. & pupillus, ſeu
minor. vt l. cum minores. C. ſi aduer. rem iudi. & l. a-
cta. §. fin. ff. de re iud. & l. non eo minus. C. de procur.
hoc ſuppoſito, quia ceſſante tertio caſu, illi de duo-
bus caſibus primis non repelluntur ab agendo, quia
non habent legitimam perſonam ſtandi in iudicio.
Sed pro eo, quia non habent ius agendi, ſeu ipſius
iuris adminiſtrationem, & tales non impediuntur
commiſsiones impetrare, præſertim ſi non eſt in eis
in ſecundo caſu, in omnibus, licet bene in caſu, de
quo agitur, adminiſtratio interdicta. Non enim vi-
detur plus obeſſe debere hoc, quòd exercitio ca-
reat, quàm ſi actione, & actionis exercitatione ſi-
mul caret. Modo ſecundo aduertendum eſt, quòd
de iure digeſtorum. primo erat † clauſus iudiciorum 5
aditus ipſi minori, quia totum quærebat patri. vt
l. placet. ff. de acquiren. hæred. Ideo actiones omnes,
& earum exercitium ſoli patri competebant ſaluis
caſibus. vt l. ſi filius. & l. ſi longius. ff. de iudi. & l. fi-
lius. j. reſponſo. ff. de procura. & l. ſi filius. ff. de actio.
emp. & caſtren. pec. vt l. ij. ff. de caſtren. pecu. De iure
vero C. data fuit in peculio aduentitio proprietas
actionis ipſi filio, & exercitium patri. vt l. j. C. de bo.
ma. & hac ratione vſusfructus qui acqui. patri. vt l. ſi.
§. vbi. C. de bon. quæ libe. Iſtud regulariter verum,
quia de iure C. in caſu datur actionis exercitium fi-
lio, licet patris requiratur aſſenſus. vt d. l. fin. §. neceſ-
ſitatem. C. de bon. quæ lib. Modo ſi conſideremus
duos primos iſtorum caſuum, illi non concernunt

inhabi-

inhabilitatem filij, ſed defectum iuris ſui, vel exercitium ipſius iuris. Et minus tertius caſus, qui magis eſt pinguis. ergo, &c. facit pro præmiſsis, quia non reperitur ius inhabilitans, & edictum non eſt de permiſsis, ſed potius de prohibitoriis. ergo intelligitur eſſe permiſſum. vt l.nec nõ. §.quod eis, inquit. ff.ex quib.cauſis maio. l.j. ff.de teſti.& l.ab ea parte. ff.de probatio. Quid enim ſcitur, dum impetratur commiſsio, qualiter agetur, an ex caſtrẽſi, vel quaſi, an eum conſenſu, vel ſine? Et hoc eſt fortiſsimum argumentum, quia ſufficit, quòd in iudicio interueniat iſte conſenſus. ergo non requiritur, quòd ante in commiſsionis interpretatione præcedat. Nec ob. cap nonnulli. de reſcriptis. quia hic pro alio non impetrat, ſed pro ſeipſo. Item pro hoc, quia non refert, quis reſcriptum impetret. vt l j. & l.vniuerſis. C.de preci.impera.offer. Et tangit hoc magis ſurreptionem, quàm nullitatem commiſsionis. vt cap.ſuper literis. de reſcript. Et ita tolluntur not. glo. de ſcientia, & ignor. principis concedentis. in l.vniuerſis. alleg. Nec obſt. cap.j. de reſcrip. lib.vj. imò facit contra, quia ſi inhabilitas, de qua ibi dicit, non obſt. ante illud cap. vt omnes tenebant per ante in cap. pa.& fuit iure nouo id inductum per dictum cap.j. Secus erit in alleg. per l.j. ad finem. ff.ad munic. Item quia illa inhabilitas non venit ex defectu iur. agendi, ſed ex periculo commiſsionis cõmunis. ergo, &c. Vltimo hoc fortiter roboratur, quia ſignationes huiuſmodi commiſsionum non ſunt niſi quædam diſtributiones, & ideo non quæritur quis impetrauerit, ſeu qualis fuerit, an excommunicatus, vel procurator ſine mandato: quia ſemper commiſsiones valent, & nec reciperentur huiuſmodi oppoſitiones de ſtylo palatij à tempore, de quo eſt memoria obſeruata. ergo, &c.

a ¶ Emancipetur. *Nota, quòd emancipare eſt à poteſtate, manu, & iure patriæ poteſtatis dimittere, vel liberare. Et dicitur filius emancipatus, qui à iugo, & poteſtate, vel manu patris eſt relaxatus, & ſui iuris effectus.*

CONCLVSIO DCCXXX.

De procuratoribus. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Ius agendi non habens an procuratorem conſtituere poſsit.*

2 *Impetratio commiſsionis an ſit de actu iudicij.*

1 SI filiusfa. ante † emancipationem ad agendum in certa cauſa, in qua nondum ius agendi habere poterat, procuratorem conſtituit, & poſtea emancipatus fuerit, & ius agendi, & conſenſum patris obtinuerit, procurator huiuſmodi ſine alio ſpeciali mandato agere poterit, & erit proceſſus bonus, & validus de iure: & per eaſdem motiua, & præſertim, quia perſona patris ſufficit tempore iudicij: fortius ſecundum me, quia ius agendi non habens bene procuratorem conſtituit ad agendum. Et ſi diceremus ſecundum opi. Iac. de Arer. & Cyn. quòd ſufficeret conſenſus etiam poſt factum, vt ipſi not. in §. neceſsitatem. minus haberet dubium. Et ſi tenerem, quòd proceſſus habitus cũ filiofa. agente, vel defendente in omni cauſa ciuili validus eſſet ipſo iure, licet repelli poſsit ex defectu iuris agendi, & ſi non repelleretur, deberetur contra eum ſententia ferri, ſicut in quolibet maiori ſine actione agente, vt l.non putarem. ff. famil. hereiſc. non crederem forte nimis curare in iure: quia facilius reſponderetur ad omnia iura. Aliqui volebãt dicere, quòd † impetratio commiſſ. non eſt de act. iudicij. not. Inno. de probat. quoniam contra. nec procuratorium extra iudicium factum ratione eadem, vel fortiori: & per conſequẽs, quòd iſta facta per filiumfa. tanquam contractus extraiudiciales, bene valent, ſicut not. Iac. de But. de procuratore conſtituto à minore, & iudicio habito cum procuratore, qui ob hoc dicit iudicium validum ipſo iure. in l.non eo minus. alleg. ad l.oratio. ff.de ſpon. Reſpondetur, quòd ipſum procuratorem debere omnino admitti ad agendum vigore commiſsionis, & procuratorij, non eſt ſequela neceſſaria earundem. Sed eſt iſta ſequela, videlicet iudi. cognitio habenda eſt ſuper hoc. ergo per not. Bar. ff.de auct.tut. l.j. poſt Dyn. 2

CONCLVSIO DCCXXXI.

De foro competenti. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Ius patriæ poteſtatis eſt à poteſtate ſeculari, & non eccleſiaſtica introductum.*

2 *Emancipatio facta coram iudice laico non derogat libertati clericorum.*

3 *Clericatus non liberat quem à patria poteſtate.*

EMancipatio clerici filiifam. facta coram iudice ſeculari ipſius patris, valida eſt. Prima ratio eſt, quia emancipatio eſt actus ipſius patris, & non filij. vt l.j. C.de emancip. liber. ergo eſt ſolennizanda à iudice patris, & non à iudice filij. Facit, quia † ius 1
patriæ poteſtatis [a] eſt à poteſtate ſeculari, & non ec- a
cleſiaſtica introductum. inſtit. de pat. poteſt. in prin. Secunda ratio eſt, quia ille eſt in actu voluntario iudex, qui in actu contentioſo iudex eſſet. Ideo dicit Innoc. de renunc. cap. quod in dubiis. in fine. quòd ille recipit renuntiationem beneficij à volente, qui poſſet deſtituere inuitum. Sed vbi filius poſſet petere per iud. patrem ad emancipandum compelli, in his caſibus apud iudicem patris agendum foret. vt l.inter ordinem. C.de iuriſd omn. iud. & cap.ſi clericus laicum. de foro compet. Si dicas econtra. poſſet apud iudicem filij in certis caſibus. Dicam vtrunque poſſe per not. Cyn. in l.ſi prædium. C.de præd. mino. quæ optime facit ad hanc quæſtionem, quæ omnia volo hic pro repetitis haberi. Ideo ſi agatur in inſinuatione, donatio. vel alienatione rei eccleſiaſticæ, aut de tranſactione ſuper alimentis, per no. Cyn. in l.ſi prædium. adiri debebit iudex illius, de cuius alimentis, vel donatione, aut alienatione agetur. Nec conſiderabitur illud, in quod effectus trãſfertur. Facit not. de præben. is cui. lib.vj. de verbor. ſignific. ſicut. eod. lib. Tertia ratio eſt, ſi filij conſenſus in emancipatione ſit neceſſarius, cum factum patris, qui ſe habet per modum agentis, eſt præpotentius facto, qui tenet locum patientis. ergo debet conſiderari in dubio. vt l.quem. ff.de rebus dub. & l.ſi non ſunt. §. perueniamus. ff.de auro & argen. lega. Quarta ratio eſt, quia † exemptio clericorum 2
tendit ad libertatem eorum, ſed huiuſmodi emancipatio non derogat huiuſmodi libertati, ſi coram laico fiat, imo eam auget. ergo. Quidam quintam rationem addunt, quia cap. ſi diligenti. loquitur in

iuriſd

iuriſdictione contentioſa. Sed non eſt forte ſufficiens dictum, quis poteſt date tutorem pupillo clerico, non eſt ſimilis materia. Sed de hoc vide per Cyn.in auth.presbyteros. ſituata ſub l.generaliter. C.de epiſc.& cler. vbi tenet, quòd iudex eccleſiaſticus.de hoc habetur aliquid de iudic.ſi annum lib.vj.
3 vbi eſt text. quòd † clericatus non liberet à patria poteſtate.

a ¶Patriæ poteſtatis. *Patria poteſtas quot modis inducatur, vide Bar.in l.item in poteſtate ff. qui ſunt ſui.vel alie.iur. Adde quod certi ſunt modi,quibus liberatur quis à patria poteſtate, de quibus Spec. tit.de tut. §.iij. ver. ſed quæritur.*

CONCLVSIO DCCXXXII.

De libelli oblatione. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Appellatione dominij an contineatur vtile dominium.*
2 *Ceſſionis actione nemo agere cenſetur,niſi de ceſſione faciat mentionem.*
3 *Actionum realium quatuor genera.*
4 *Vtile dominium an tranſeat in ceſſionarium.*
5 *Ius ex quo oritur Publiciana quaſi dominium appellatur.*
6 *Verbum, quaſi, quid importet.*

a SI ceſſionarius[a] rei & actionum cui non eſt tradita poſſeſſio rei, agat contra poſſeſſorem narrando in libello rem ad ſe pertinere iure dominij, vel quaſi,& vt talem eam petens adiudicari de dicta ceſſione in libello mentione non facta,ſi tamen docet de dominio, & de ceſſione cedentis, licet de ſuo proprio dominio, vel quaſi aliter non docet, obtinere nihilominus adiudicationem debet. Pro-
1 batur,† quia appellatione dominij in libello, continetur,& venit vtile dominium,ſecundum Dy.Guil. de Cu.Iac.de Beluiſo,& Bar.qui Bar. hoc notat ff.de except.rei iudi.l.inter.§.eandem.licet glo.& Per.de bella pertica contra. vt ipſe Bart. ibi not. & glo.ibi. Per.alleg.pro ſe.l.argentum.§.ſi fundem.de except.
b rei iudic.Et quia verbum dominium[b] intelligitur de directo. vt l.j. §.quæ in perpetuum. ff.ſi ager vectig. vel emphyt.pet. Alij probant ſuam opinio.per l.per dictum. §.eandem.ibi. nam in qualicunque,&c. & per l.ſed & ſi pignori. §.item ſi iurauerit. ff.de iureiurando. & per l. quibus diebus. §. dominus. ff.de condit. & demonſtrat. & l. ſtipulatio iſta. §. huius qui. de verborum obligat. de hoc per Dyn. inſtitu. de actio. §.aliæ. & per Iaco.de Beluiſo in authent.de litig. In contrarium allegaui notata domini Iacob. de Butr.in l.emptor. C.de hæred.vel actio.vendit.& l.qui ſtipendia. C.de procurat. vbi tenet expreſſe,
2 quòd † nunquam quis cenſetur agere actione ceſſionis,niſi de ceſſione faciat mentionem.Item allegaui rationem, quia quando ſunt plures actiones inter ſe,diſtinctę,ex principiis diuerſis procedentes, vna intentata, non propter hoc videtur intentata alia.vt l.j.in fine. primi reſponſi.ff.ſi menſor fal.mo. dix. Ideo ſi vnam intentat, & ſuccumbat, poteſt aliam intentare. Nec obſt.except. rei indic. l.ſi mater.§. j.& ij. & §.eandem. ff.de except.rei iudic.cap. examinata.de iud. Tunc vero eſt certum,quæ actio intentatur,quando nomen eius exprimitur.vt l.certum. ff.ſi certum petatur. Vel cum factum,& concludendum medium certæ actionis exprimitur, quia per eius principia, & finem concludendi medium bene cogitur. vt cap.dilecti. de iud. hinc eſt, quòd quia diuerſæ cauſæ diuerſas actiones perſonales pariunt,oportet exprimere cauſam agendi in perſonali in libello. cap.fin. de libel.obl. Secus in reali vbi dominium eſt cauſa ſufficiens, vt plene not.in cap.ij.eod.tit.de libel.obl.Sed vbi ſecundum diuerſitatem principiorum diuerſæ reales actiones oriri poſſent, vt rei vendicatio,& Publiciana: dicerem taliter factum debere ſpecificari in libello,quo ſciri poſſet qua actione ageretur, argumento identitatis rationis. Item,quia alias reus deliberare non poſſet.vt l.j. ff.de eden. in prin. & l.edicta.C.eod.& authent.auferatur. C.de lit.conteſt. & dicerem per conſequens, quòd ſi factum exprimeretur, ex quo deberet oriri rei vendicatio ſolum,quòd nunquam comprehenderetur Publiciana,nec econtra. Et hoc expreſſe tenuit dom.Bart.in d.§.eandem.& ſatis apparet ex not.glo.Ioan.Andr. de re iudic. cap.abbate ſane. libro vj.& pro hoc alleg.Bart. l.minor.§.j. ff.de
enict. Modo ad propoſitum dico, quòd nos † habemus quatuor genera realium actionum: videlicet 3
directam rei vendicationem, quæ oritur ex dominio directo.item vtilem rei vendicationem,quę oritur ex vtili dominio competenti emphyt. Publicianam, quæ oritur ex quaſi dominio. vt §.aliæ. alleg. item vtilem rei vendicationem, quæ non naſcitur ex vtili dominio, quod ſine traditione per ceſſionem nō tranſit.l.traditionibus.C.de pact.& l.ſi fundum. ff.de fundo. ſed propter æquitatem ceſſionis ceſſionario datur à lege. iuxta C.de actio.& obl.l.j. iuncta l.vltima. C.de hære.vel actio.vend. Modo his ſuppoſitis apparet, quòd etiam ſi vera eſſet opi.Bar. Dyn.Guil.& Iac.de Bel.nihilominus ex libello prædicto non poſſent elici,niſi tres actiones primæ: videlicet duæ primę, quæ oriuntur ex quaſi dominio, & quarta, quæ oritur ex dominio directo,vel vtili, & tertia,quę oritur ex quaſi dominio ipſius agentis, ſed ex quadam æquitate ratione ceſſionis.vt l.quoties. ff.de præſer.verb. ex dicto libello reſultare non poteſt de facto ceſſionis, vnde reſultat dicta in ipſo
libello mentione non facta. Quòd † autem vtile do- 4
minium non tranſeat in ipſum ceſſionarium, tenet Dyn.in cap.pro poſſeſſore. de reg.iur. lib.vj. & Iac. de Butr.in d.l.emptor.& Bar.in l.j. ff.de actio.& obl. in ij.quæſt. licet Cy.aliter videatur velle.C.de hære. vel act.vend.l.fi.& glo.licet obſcure.ff.famil.herciſc. l.plane. alleg. Quod autem dicta vtilis actio ſit datiua,non natiua,determinat Bart.in d.l.j.ff.de actio. & obligat.in d.ij.quæſtione. Vide Cyn.de actio. & obligat.l.prima. in ij.& iij.quæſt. poſt Pet.quod non tranſeat vtile dominium, & not.glo. in l.ſine culpa. ff.de rei vendic. facit l.huius rei. & l.ſi rem. ff.de rei vendic. per quas Bart. reprehendit Petr. dicens iſta eſſe multum neceſſaria propter libellum, per hoc ſuccincte hanc quæſtionem contra concluſionem noſtram determinans ſecundum ſe,vt videtur. Nec poteſt imaginari,quòd videatur agere velle actione directa ſibi conceſſa, tum quia ſic alieno nomine ageret,quod non videretur in dubio. not Bart. ff.de noui ope.nunt.l.j.§.nuntiatio.& ibi plene.tum quia agit ex ſuo proprio dominio,vel quaſi, non ex dominio, vel quaſi,cedentis, nec de ceſſione mentionem facit. Fuit reſponſum per dominum Nico.

5 multum aperte. Et licet ius, † ex quo oritur Publiciana quaſi dominium appelletur. vt §. aliæ. alleg. tamen non per hoc ſequitur, quin ius competens ceſſionario quaſi dominium valeat appellari. Et ſi non quaſi dominium directum, tamen quaſi dominium vtile. per not. Cyn. in l. fin. C. de hære. vel actio. vend.
6 poſt Pet. Verbum † enim quaſi, notat improprietatem veritati contrariam, ſimilitudinariam tamen. vt l. ij. ff. de vſufr. ea. re. quæ vſu conſu. & ff. ſolu. mat. l. eum dotem, in fine. Modo qui actionem habet ad rem, quaſi rem habere dicitur. vt l. qui actionem. ff. de reg. iur. Modo ceſſionarius iſte habet actionem ad habendum hoc dominium. ergo & ſicut appellatione dominij venit etiam vtile ſecundum dictos doctores: ita etiam appellatione quaſi dominij venit quaſi vtile ex identitate rationis. Modo verba libelli in fauorem libellantis latam recipiunt interpretationem. vt l. ſolemus. ff. de iudic. & l. inter ſtipul. §. Stichum. ff. de verb. oblig. quod mihi placet.

a ¶ Ceſsionarius. *Nota quòd ille dicitur ceſſionarius, in quem transfuſa eſt obligatio, vel nomen, & debet certiorare debitorem, quòd nomen eius in ipſum transfuſum ſit, ipſum notificando, vel oſtendendo inſtrumentum, & legendo, & copiam, ſi velit habere, dando vt l. nomen, qua res pign. oblig. poſſ. C.*

b ¶ Dominium. *Quid ſit dominium, & quotuplex, vide Bart. in l. ſi quis. ff. de acquir. poſſeſſ. in §. differentia.*

CONCLVSIO DCCXXXIII.

De libelli oblatione. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Libellus procedens ex præſumptionibus an ſit validus.*

2 *Confeſsio non recipit verborum extenſionem.*

SI in libello narro fundum ad me pertinuiſſe, & pertinere conſueuiſſe, & peto illum mihi adiudicari, valet libellus: licet in libello in narratione non dixerim pertinere, &c. aRatio, quia ſufficit,
1 quòd † libellus procedat ex præſumptio. l. omnes. §. Lucius. ff. de his, quæ in fraud. cred. Nec obſt. not. Cyn. C. de eden. in l. edita. io iiij. quæſt. & glo. & do. Bart. ff. de confeſſ. l. certum. quia illa intelliguntur, vbi in libello quis ſignat abnegationem: hic ſecus, quia poſtulat præſentem adiudicationem. Nec obſt.
2 glo. l. certum: quia loquitur † in confeſsione, quæ non recipit verborum extenſionem, quia præiudicaret confitenti, quod non eſt veriſimile ex eius mente procedere. Sed nos loquimur in libello, qui recipit extenſionem. vt dixi in quæſt. proxime præcedenti. Nec obſt. l. ſi adulterij. §. idem Pollioni. vbi non ſatisfacit erroris exiſtentia etiam notoria, niſi allegaretur. quia allegari videtur cum præſumptiones, ex quibus oritur in libello, vel exceptionibus, exprimuntur. per dictum §. Lucium. vt in d. §. idem Pollioni. not. Bart.

CONCLVSIO DCCXXXIIII.

De impetrat, *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Coniunctiua quando reſoluatur in diſiunctiuam.*

2 *Iuris ignorantia non præſumitur in principe.*

3 *In alternatiuis ſufficit alteram partem eſſe veram.*

4 *Actus vacandi eſt actus priuatiuus, qui non priuat, niſi reperiat habitum, quem priuet. & num.*

5 *Dictio, &, eſt copulatiua, dictio verò, etiam, implicatiua.*

6 *Sequentia ſunt per præcedentia moderanda & interpretanda.*

SI impetrans certum beneficium tanquam vacans per decr. execrabilis. expreſſit etiam. quòd incumbens poſſeſsioni contra dictam decre. tenuerat poſſeſsionem, & illud beneficium, quod parochiale exiſtit, & curam habet animarũ, per annum, & vltra pacifice non promotus, & probat impetrans huiuſmodi non promotionem, &c. ſed non probat modum vacandi per dictam decreta. execrabilis. non adiudicabitur ſibi beneficium. In contrarium fuit alleg. quia, quando † ad obtinendum aliquem 1
effectum plura etiam copulatiue adijciuntur in reſcript. quorum tamen quodlibet de per ſe eſt ſufficiens ad effectum huiuſmodi obtinendum, reſoluitur coniunctiua in diſiunctiuam: & ſufficit de altero facere fidem. vt cap. inter cæteras. & cap. olim. de reſcrip. & cap. ex parte, eod. tit. Sed hic ſunt expreſſi duo modi. Vnus per decre. execrabilis. alius per decret. licet canon. quorum quilibet de per ſe eſt ſufficiens. ergo, &c. eo enim ipſo, quòd factum exprimens modum vacandi exprimitur, modus vacandi videtur expreſſus, cum † iuris ignorantia non ſit in 2
principe allegãda. vt l. omni. C. de teſta. & cap. j de conſtitut. lib. vj. & ſatis colligitur ex not. per Cy. poſt alleg. C. ſi contra ius, vel vtili. publ. l. fin. de eo, qui narrauit in impetratione reſcript. factum, ex quo ius reſiſtens reſultat, quia hoc ſufficit, vt ibi nota. Sicut ſufficit narrare factum, ex quo notorie inſurgit reſeruatio generalis, ſecundum Fed. de Se. in tract. de rer. permut. Secundo, quia † in alternatiuis 3
ſufficit alteram partem eſſe veram. vt l. ſi hæredi plures. ff. de condit. inſtit. inſt. de hæred. inſtit. §. pen. de reb. dub. l. ſi is, qui ducenta. §. verum. & l. ille aut ille. ff. de verb. ſignific. Sed dicti duo modi hic cenſentur appoſiti alternatiue, & non copulatiue. Et hoc probatur dupliciter. Primo, quia repugnantes ſunt. patet, quia quòd ſemel vno modo vacauit, huiuſmodi vacatio per nouam prouiſionem non ſublata, amplius alio modo vacare non poteſt, quia † actus vacandi eſt actus priuatiuus, qui non priuat, 4
niſi reperiat habitum, quem priuet. vt l. Titius vſufruct. ff. de condit. & demonſtrat. ergo non poſſunt copulatiue ſimul ſtare. vt l. vbi repugnantes. & l. ius noſtrum. ff. de reg. iur. ergo recipiuntur diſiunctiuè, vt verba principis ad intellectum poſsibilem referantur. arg. de fide inſtrum. cap. inter dilectos. §. cæterum. & de præb. cap. ſi motu. lib. vj. & l. ſi quando. ff. de lega. j. & vt res valeat. l. quoties. de verb. ſignifi. & facit l. falſa. in fi. ff. de condit. & demonſtr. Tertio hoc probat quidam, quia licet † dictio, &, quæ non 5
eſt implicatiua, inducat copulam, non tamen dictio etiam, quæ implicat. alleg. not. in l. ſi hæredi plures. & l. ille aut ille. alleg. Sed non video, quòd multum faciant. Modo hic ponitur dictio, &, implicatiua. Quid dicendum? Dico ſtandum nihilominus cum concluſione prędicta. Ratio principalis eſt iſta, quia vno ex duobus repugnantibus pure, & diſpoſitiue, & legitime aſſerto: aliud repugnans eoipſo tacite videtur eſſe negatum. Ideo qui dicit rem eſſe meam, dicit ad alium non pertinere. vt l. Pomp. §. ſed & ſi. ff. de procur. & econtra. vt l. cum quæratur. C. vnde vi. probat l. illud. ff. de acquir. hær. Modo concurſus plurium modorum ſupponitur impoſsibilis, & repugnans,

pugnans, vt prædictum eſt. ergo vno modo pure, &
diſpoſitiue aſſerto, omnes alij modi cenſentur eſſe
negati. Modo impetrans hic pure, & diſpoſitiue aſ-
ſeruit modum vacandi per decret. execrabilis. ergo
negauit modum vacandi per decret. licet canon. Nec
per ſequentem orationem poteſt in dubio cenſeri
aſſertum, quòd præcedenti diſpoſitioni eſt negatum.
arg. ff. de ritu nupt. l. quanquam. in princ. quia eui-
tanda eſt contradictio. & verba ad concordiam re-
6 ducenda, & † ſequentia per præcedentia moderan-
da, & interpretanda. vt l. non eſt nouum. ff. de legi.
& l. ſi ſeruus plurium. in fi. ff. de leg. j. & cap. cum ex-
pediat. de elect. lib. vj. maxime, quando ſequentia
ſecundum contrarium neceſſario non includunt ſi-
cut hic. Nam non ſequitur: tenuit per annum non
promotus, ergo vacauit. per decret. licet canon. niſi
addatur, tenuit. & canonice tenuit. Nam, vt dixi,
7 † priuatio habitum neceſſario præſupponit: vt l. vna.
§. j. ff. de iniuſto rup. & irrito teſta. Pro hoc ſunt ſub-
lata vno verbo omnia argumenta in contrarium fa-
cta. Sed diceres: ad quem effectum fit de non pro-
motione expreſſio, cum modum vacandi non notet?
Reſpondeo, quòd fit ad aggrauandum perſonam
poſſeſſoris, & per conſequens ad inducendum pa-
pam ad facilius contra eum procedendum, & gra-
tiam concedendum. Et ideo, cum forſan fit de ex-
preſſis, requirit verificationem etiam probata va-
catione. per decre. execrabilis. Et faciliime reſpon-
detur ad cap. inter cætera. per not. in cap. olim. alleg.
Non inſiſto cum de iſta concluſione aliqui domini
ex improuiſo dubitarunt. Sed ſalua ſemper reue-
rentia tantorum doctorum & patrum, non video
occaſionem dubitandi, ſuppoſita deciſione c. ſuſce-
ptum, de reſcr. lib. vj. Sed forte imbecillitas ingenij
mihi, quo ad hoc, intellectum obumbrat.

CONCLVSIO DCCXXXV.

De exceptionibus. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Reus in exceptione eſt actor.*
2 *Propoſitio exceptionis & propoſitio actionis æqui-
parantur.*
3 *Poſitiones licèt aſſerant & narrent, non tamen con-
cludunt.*
4 *Concluſio ſiue petitio in propoſitione exceptionis
non eſt neceſſaria.*
5 *Ceſſante ratione legis, ceſſat lex.*
6 *Exceptio rei ad quem finem tendat.*
7 *Intentiones agentium ſecundum naturam ſubiectæ
materiæ, de qua agitur, conſiderandæ.*
8 *Arma reorum impugnatiua actoris quænam ſint.*

SI in termino aſſignato per auditorem pertinere
ad videndum abſolui partem actricem ad cau-
telam, ipſa pars rea prius tamen ad dicendum cau-
ſam, quare non debeat actor abſolui ad cautelam,
minime citata det poſitiones, & articulos conclu-
dentes de materia offenſæ manifeſtæ, & rei iudicatæ,
nec dicat, quòd excipiendo illos porrigat, nihilomi-
nus tamen videntur talia excipiendo ſufficienter
propoſita: adeo quòd ſi auditur his repulſis abſol-
uit, ipſe grauat, & ab eo ob hoc legitime appellatur,
dummodo aliàs non peccet in materia, nec in for-
ma, nec ſint ratione calumniæ, vel ex alio capite re-
pellendi. Sed in primis videtur, quòd concluſio non
procedat, quia quando aliquid poteſt proponi ad
multos fines ſpecie differentes, non ſufficit propo-
nere niſi dicatur, ad quem finem ſpecifice propona-
tur, ne aduerſarius obſcurus remaneat, & incertus:
& hoc ſiue agendo. vt ff. de eden. l. j. in prin. & l. Pôp.
ſcribit. in fi. de rei vend. ſiue excipiendo, vt l. j. in fi.
ff. de flu. & l. Titiæ textores. in princ. ff. de lega. j. &
quod ſuper hoc pulchre not. Ioan. Andr. extra. de
except. cap. pia. lib. vj. ſuper ver. ſpeciem. in glo. ſiue
probante. vt de probat. in præſentia. ff. de neg. geſt.
l. cum actum. in fi. & quòd ibi not. de ope. noui nunt.
l. non ſolum. §. ſed & probari. & quod ibi notatur,
maximè per Bart. C. de petit. hæred. l. ſi poſt motam.
Modo articuli de re iud. & manifeſta offenſa poſſunt
dari ad finem probationis adducendi ſuper nego-
tio principali, vel ad finem lit. conteſt. impediendi.
vt cap. exceptionem. de lit. conteſt. in vj. & ad finem
impediendi abſolutionem ad cautelam, vt de ſent.
excom. cap. ſolet. & cap venerabilibus. §. ſecus. cum
§. ſeq. lib. vj. qui fines ſunt omnes ſpecie differentes,
ergo generalis propoſitio per auditorem merito re-
pulſa. facit cap. cum dilectus, de ord. cogn. Secunda
ratio eſt, quia † reus in exceptione eſt actor. & eius 1
partes ſuſtinet, vt ei æquiparetur. vt ff. de probat. l. in
exceptionibus. in princ. de noui ope. nunt. l. ſi prius.
cum ibi not. de excep. l. j. ergo † propoſitio exceptio- 2
nis, & propoſitio actionis æquiparantur. Modo li-
bellus non valet, ſi ſolam habeat narrationem, niſi
etiam habeat concluſionem, ſeu petitionem. Proba-
tur ad literam, de elect. dudum. Rotho. & de lit.
conteſt. c. vno. vbi per reſponſionem ad poſitiones
ſuper principali negotio datas non fit lit. conteſt. pro
eo, quòd † poſitiones licet aſſerant, & narrent, non 3
tamen concludunt, neque petunt. & ita not. Hoſt. in
d. c. vno. & Io. Andr. ibi enim recitat in nouel. Et eſt
ratio ſecundum eum, quia libellus datus, nedum vt
reo actionem edat, ſed etiam vt iudex ſecundũ eum
ſententiam ferat, vt l. fundus. ff. communi diuid. vi-
detur expreſſum. C. de fideic. liber. l. fi. nec ob. c. cum
veniſſent, de inſtit. quia loquitur de proceſſu coram
principe agitato, cuius præſentia omnia purgat. vt
cap. j. de tranſact. & l. omnes. C. de teſt. vt not. Io. An.
ſuper d. c. vno. ſuper fi. vltima glo. poſt. Inno. & Hoſt.
His non obſtantibus concluſioni noſtræ ſtandũ pu-
to, quam ponit ad literam do. Bar. de excep. l. j. & ij.
& iij. quæſt. licet ratio, quæ ipſum mouet in iij. quæſt.
in propoſito meo iudicio non ſit bona. Pro cuius de-
ductione pono duas concluſiones. Prima eſt, quòd
† concluſio, ſiue petitio in propoſitione exceptionis 4
non eſt neceſſaria. Primo hoc probo, quia non repe-
ritur in lege expreſſum. ergo non ponendum. vt §.
conſideremus. in auth. de trien. & ſem. collat. iij. imo
plus, leges plures reperiuntur formas excipiendi de-
clarantes, in quarum tamen nulla concluſio, ſeu
petitio annectitur, quod tamen factum foret, ſi fien-
dum eſſet §. ſi autem ad deficientes. C. de cadu. tol.
& ſic inducuntur. ff. de procu. l. itaque. ff. de act. emp.
l. pendentem. in fi. j. reſponſi. ff. de excep. l. fundi. &
l. fundum. & ff. de except. rei iud. l. ij. & de publ. iud.
l. interdum. cum infinitis. Fortiter coadiuuo, vt vi-
detur, quòd cum iura de materia exceptionum lo-
quentia non ponant hoc, videlicet, quòd in exce-
ptionis propoſitione cõcluſio ſiue petitio requira-
tur, imò magis contrariũ innuant, vt prædixi. argui,

ſeu probari non poteſt hoc, niſi ex ratione iurium, quę in actionis propoſitione requireretur, hoc videretur, ſicut ſecunda ratio partis contrariæ deducebat. Sed reuera illo modo hoc probari non poteſt, igitur, &c. Quod ita probari non poſſit oſtendo.
5 Nam ceſſante † ratione legis, ceſſat lex. vt l. adigere. §. quamuis. ff. de iu. par. ergo fortius & extenſio: vt l. à Titio. ff. de verb. obl. Sed ratio, quę eſt in libello, ceſſat in exceptione. ergo. Quod ceſſet oſtẽdo. Pro quo aduertendum, quòd duplex eſt ratio, quare libellus non eſt neceſſarius. Prima eſt, vt actionis genus reo edat, & de ea clare certificet. ff. de eden. l. j. in prin. & C. eod. l. ædita. & C. de lit. conteſt. auth. offeratur. Secunda ratio, vt iudex, qui ſuum officium non debet regulariter exhibere niſi ad partis poſtulationem: vt l. j. §. hoc autem. vt ibi plene per Bar. & l. cũ poſtulaſſem. ff. de dam. infe. ſecundum formam petitionis ſententiam formet. vt l. ſi fundus. l. ſi. C. de fidei. liber. alleg. Et propter primum requiritur, quòd taliter factũ narretur, quod actio & cauſa agẽdi ſpecialiter deſcribantur. vt c. dilecti. de iudi. cum ibi not. & c. j. & ij de libel. obl. cum ibi not. & c. iij. eod. tit. l. Propter ſecundum requiritur forma petitionis, vt in iuribus alleg. modo ad propoſitum dico primo, quòd ratio locum habet, ideo opus eſt factum aliter declarari, quòd ex eius declaratione reſultet materia bona, & ſufficiens ipſius exceptionis. Et illud eſt, quod voluit Bar. in d. l. j. de excep. in iiij. quæſt. Et ita procedit, quod habetur ff. de flu. l. habeo. & quod not. Ioan. And. in d. c. pia. ſuper ver. ſpeciem. Secundo dico, quòd ſecunda ratio nõ habet locum in excep.
6 quia † exceptio tendit ſolum ad elidendum intentionem actoris, vt pro eo non pronuncietur ſecundum formam ſuæ petitionis, & vt reus ab ipſa actoris petitione abſoluatur. vt l. ij. in prin. ff. de except. Modo ad iſta conſequenda reus non habet neceſſe petitionem porrigere, quia ſufficit actoris petitio, quia ſuper ea iudex ſuam ſententiam abſolutoriam formare debet, ſi reperiat actoris intentionem non probatam, vel per exceptionem eliſam. not. pulchre Inn. de offi. deleg. cum contingat. Si ergo ratio legis loqueretur in libello, quo ad petitioné in exceptione ceſſet, ceſſabit legis extenſio, vt prædictum eſt, ergo, &c. Si teneretur not. Io. j. quæſt. iiij. quia præſulatus, & per aliquos alios in cap. cum eccleſia Sutrina. de cau. poſſ. & ibi tangit aliqualiter Ioan. And. in nouel. faceret pro. Item ſi teneretur opin. Innoc. poſita in d. c. vno. de lit. conteſt. quam tamen reprobat Hoſtien. & tangit ibi Ioan. And. in nouel. etiam faceret pro. Secunda concluſio, quo ad hoc, eſt iſta: quando ad partis actricis inſtantiam ad videndum pro ipſa parte actrice certum articulum iudicialiter expediri, & reo eſt certus terminus aſſignatus, & reus comparens in termino dat certos articulos, & poſitiones, quorum materia ſi probata foret, eſſet ſufficiens ad elidendum intentionem actoris circa articulum illum; quanquam ad multos alios fines materia talis dari poſſit: & quanquàm reus ita dando ſe in aliquo non declaret, nec aliud dicat, cenſetur tamen ſpecialiter hoc caſu dediſſe ad iſtum finem, videlicet excipiendi, ne ille articulus ſecundum intentionem actoris expediatur. In iſta concluſione concordat Bart. in dicta l. j. iij. quæſt. iij. Et ita intelligo eius dicta, licet ratio eius mihi non placeat, vt prædixi. Ratio huius concluſionis eſt, quia
intentiones † ipſorum agentium ſecundum naturam ſubiectæ materiæ, de qua agitur conſiderandæ ſunt. & recte probatur. in l. vulgata, ſi vno anno. in princ. ff. de loca. cum concor. fac. de fide inſtru. cum inter dilectos. §. cæterum. & de ord. cogn. cum dilectus. & de teſta. ſi pater. lib. vj. not. Cyn. C. de prædi. sura. l. fin. lib. x. Modo in iſto termino non agitur in ſuppoſito, niſi in huiuſmodi articulo, ergo quicquid tunc dicunt. vel faciunt partes; ad iſtum articulum ſolum referenda ſunt. Item in iſto articulo interuenit actor, vt proſequatur ſuam illius articuli expeditionem: reus vero, vt eam impugnet. Modo 7
† arma reorum impugnatiua actoris ſunt exceptiones. vt inſtit. de except. in princ. ergo animo impugnandi, & per conſequens excipiendi videntur dictæ poſitiones, & articuli eſſe dati. Et per iſta reſponſum eſt ad duas rationes in contrarium allegatas. Dixi in concluſione, prius tamen non citata, &c. quia ſi prius eſſet citata, adhuc ſibi obſtaret termini lapſus. vt cap. coram. de reſtit. in integ. & cap. paſtoralis. de except. cum ſimil. Caue tamen, quòd non allegetur nullitas excommunicationis ex defectu iuriſdictionis, quia tunc exceptio de re iudic. vel offenſa manifeſta admittenda non foret, niſi primo manifeſte de iuriſdictione conſtaret, vt pulchrè not. Innoc. in cap. ſolet. alleg. in glo. ſua magna, additionali, poſt princ. ſecundæ col. & ibi ratio, cui iudicio meo reſpondesi non poteſt. & hoc ſequitur in concluſione infra proxime ſc. 8

CONCLVSIO DCCXXXVI.

De exceptionibus. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Sententia nomen rei iudicatæ non habet, niſi ſit lata à iudice competenti.*
2 *Sola iuriſdictionis negatio an faciat iuriſdictionem dubiam.*
3 *Deductio exiſtentiæ iuriſdictionis debet notorietatem continere.*
4 *Fama & communis opinio non habent originem à certa ſcientia.*
Fallit in paſſione Chriſti. & num. 5.

PEtitioni abſolutionis ad cautelam non bene opponitur except. rei iudic.[a] vel exceptio manife- 1
ſtæ offenſæ ex ſola non petitione rei iudic. cõtractę, in caſu videlicet, vbi ex defectu iuriſdictionis, vel erroris, vel expreſſi nullitas allegatur: vel quia poſt appellationem legitimam dicitur excommunicatio lata per illum, cuius iuriſdictio non negatur, ſed potius à partibus approbatur, & per conſequens non ſufficit in exceptione deducere exiſtentiam iuriſdictionis, ſed oportet vltra deducere notorietatem iuriſdictionis eiuſdem, quòdque ad deductionem notorietatis huiuſmodi non ſufficit deducere exiſtentiam, & exiſtentiæ publicam vocem, & famam ſimul. Iſta concluſio habet tres partes. Prima pars eſt Innoc. in cap. ſolet. & ibi. ratio, cui iudicio meo
non eſt reſponſio, quia † ſententia nomen rei iudicatæ non habet, niſi ſit lata à iudice competenti. C. ſi 1
non à compe. iudi. per totum. Aut enim conſtat manifeſte de iuriſdictione, aut de non iuriſdictione: aut non conſtat manifeſte de vno, nec de altero, ſed dubium

dubium eſt. Primo caſu non poteſt peti huiuſmodi
abſolutio ex defectu iuriſdictionis, cum de ea con-
ſtet manifeſte. Nec ſecundo caſu, cum tunc de nul-
litate excommunicationis conſtet manifeſte. Tertio
ſolo caſu, videlicet, cum de iuriſdictione dubitatur,
eſt locus petitioni huiuſmodi. Sed tertio caſu non
poteſt dici res iudicata manifeſta, nec per conſequẽs
offenſa non parendi ei, quia nullo modo ſciri poſsit,
an ſit res iudicata, niſi ſciatur iuriſdictio illius, qui
eam tulit. ergo nec vnius ſine altero poteſt eſſe noti-
a tia manifeſta. Caue tamen, quia an † ſola iuriſdictio-
nis negatio faciat iuriſdictionem dubiam, eſt viden
dum. Circa quod dico ſic, quia aut intentio negan-
tis fundata eſt ex diſpoſitione iuris communis, &
tunc ſola negatio facit rem dubiam, quia probabi-
lis. imò tam probata: vt ſi ille, qui de iure communi
non eſt iudex, excommunicauit: & ita procedit l. iij.
C. qui. ad liber. procla. non licet. Aut econtra inten-
tio iudicis, & eius iuriſdictio fundata eſt de iure
communi, & tunc negatio eſt improbabilis, & per
conſequens non facit rem dubiam, ſecundum not.
Cyn. C. de procur. l. j. Et hoc verum, niſi allegaret,
& probaret exceptionem ſaltem ſemiplenã, & tunc
redderet iuriſdictionem dubiam, & per conſequens
non rem iudicatam, & offenſam. not. Cyn. in d. l. j.

¶ Secunda pars concluſionis noſtræ non ponitur
expreſſe per Inno. & vnum ſupponit, & aliud diſpo-
nit. Supponit enim. quòd etiam ſi iuriſdictio nege-
tur per petentem abſolutionem ad cautelam, ni-
hilominus tamen poteſt excipi de re iudicata, &
manifeſta offenſa, dummodo in exceptione exiſten-
tia iuriſdictionis deducatur. Secundo diſponit, quòd
3 deductio † exiſtentiæ iuriſdictionis debet notorie-
tatem continere. Primum patet. Tum quia tex. dicit
contra petentem abſolutionem ad cautelam, vult
ſimpliciter poſſe excipi de manifeſta offenſa, & re
iudi. ergo & poterit iſto caſu: aliàs eſſet dicere, quòd
ſola negatio vnius partis tolleret ius alterius, quod
eſſet iniquum. Tum quia hoc caſu ceſſat ratio Inno.
quia conſtito de iuriſdictione eius, non ceſſat ratio,
vt dixi. Pręterea quia ſatisfit iuri, cum talis exceptio
infra octo dies ſit probanda, & ita non plus impedi-
retur proceſſus, quàm aliàs. ergo, &c. Secundo patet,
vbi quis habet probare notorietatem, non ſufficit
probare veritatem, vt ipſe Inno. ponit in caſu noſtro
in d. cap. ſolet. Modo hoc caſu probanda eſt noto-
rietas. ergo, &c. Tertia pars concluſionis, quæ fuit
valde dubia apud multos, & quaſi apud maiorem
partem, apud me eſt ſatis clara. Nam non probat
hoc eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe. l. neque na-
tales. l. non epiſtolis. & l. ad probationem. C. de pro-
bat. licet modo hoc ſit bene, quòd nihil poteſt noto-
rium eſſe, niſi verum: vt not. Innoc. in cap. tua. de co-
hab. cler. & mu. tamen poteſt aliquid eſſe verum, &
de illo eſſet publica vox, & fama, & tamen non eſſet
notorium. Ratio eſt, quia vt not. Innoc. in d. cap. tua.
iſta eſt differentia inter communem opinionem, &
publicam famam. Et dicit Innoc. de verb. ſignific.
veniens. ad fi. in ſe dicitur continere manifeſtum, &
4 notorium, quia † fama, & communis opinio non ha-
bent originem à ſcientia certa, ſed plerunque à ſuſpi
catione ſola, & incerto authore. vt de conſecr. di-
ſtinct. iij. cap. ſtatutum. aliàs ſanctum. Sed mani-
feſtum, & notorium ſemper procedunt à ſcientia
certa: non dico vnius, vel duorum, ſed totius po-
puli, vel maioris partis. Hinc eſt, quòd licet teſti-
monium ſuper notorio ſit ſuper ſcientia certa, ta-
men teſtimonium ſuper communi opinione eſt ſo-
lum ſuper credulitate. Ideo licet communis opinio
poſsit eſſe de longe præteritis, tamen notorium non
eſt, niſi de præſentibus, vel proxime præteritis. vt
not. Innoc. ibi in d. cap. veniens. Fallit, quando † hu- 5
iuſmodi certa ſcientia eſt in memoria populi certi-
tudinaliter reſeruata, ſicut de Chriſti paſsione. Vide
Ioan. Cal. in commento cap. veſtra. in deſcriptione
notorij. Modo ad propoſitum, ergo poteſt eſſe ve-
rum, quod ponitur, & probatur per duos teſtes tan-
quàm verum, qui nihil de notorietate ſcirent depo-
nere, & probare, nihilominus cõmunem vocem, &
famam per illos, qui de veritate dubitabant. imò
per præmiſſa patet, quòd etiam idem teſtes pote-
runt deponere, videlicet de veritate, & fama, & ni-
hilominus notorietatem ignorare, aliàs negare. per
hoc credidi vnam abſolutionem cuiuſdam domini,
qui repulſus tali exceptione conceſſa fuerat, & à
qua extiterat appellatum ſuſtinere, nõ obſtañ. quòd
notorietas iuriſdictionis probaretur per duo inſtru
menta ſuper confeſsione partis facta iudicialiter
confecta, quia dicebatur dicta duo inſtrumẽta non
probare, pro eo, quia licet pro ordinario producta
fuiſſent, tamen pars non fuit citata ad dicendum
contra, nec petita citatio huiuſmodi, nec negata,
modo talis defectus per iudicem appellationis ſup-
pleri non poterit. obſtan. clem. appellanti. de appell.
ſed quaſi non potui exaudiri, ſed non video cauſam.

a ¶ Exceptio rei iudicatæ. *Nota quòd exceptio rei iudicata non poteſt opponi, quando ſit ſuper eadem re, & quando eſt ex eadem re, & quando eſt ex eadem cauſa, & eadem perſona.*

CONCLVSIO DCCXXXVII.

De prabendis. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Recepti auctoritate apoſtolica in canonicos, iure ſua receptionis, & ratione ſui canonicatus præferuntur omnibus & alijs alia auctoritate venientibus, & collatio alteri facta eſt nulla.*

2 *Cui competit optio, electio, vel acceptatio extraiudicialis, etiam ſi in termino, ad id faciendum ſibi præfixio, ſit negligens, nihilominus poſt terminum re integra id facere poteſt.*

CAnonicus ſub expectatione præbendæ papalis
poſt menſem poteſt præbendam vacantem ac-
ceptare, dummodo res ſit integra, vt quia non ſit
collata alteri, nec ſit alius impetrans apoſtolicus, cui
non currit dictus menſis. Contra concluſionem vi-
detur cap. ſi clericus. de præben. lib. vj. à contrario,
quia in eo, quod dicit, quòd poteſt aliam vacaturam
acceptare, de ea, in qua fuit negligens, negare vide-
tur, arg. ff. de iud. l. cum prætor. cum ſimil. Præterea,
quia hoc videtur tenere glo. in clem. cum ei quem.
de conceſſ. præb. in fi. vlti. glo. Sed pro concluſione
eſt glo. in d. cap. ſi clericus. & probatur ratione, quia
† recepti auctoritate apoſtolica in canonicos iure 1
ſuæ receptionis, & ratione ſui canonicatus in præ-
bendis vacantibus omnibus, & aliis alia auctoritate
venientibus præferuntur, & eas vacantes, vt ſibi
debitas, petere poſſunt: & ſi petant collatio alteri

poſtea facta nulla eſt ipſo iure:vt cap.eum qui.& cap. hi qui.& cap.ſi poſtquàm.de præb.lib.vj.& de reſcr. tibi qui. lib.vj. Nec mirum, quia hic ſunt duo iura in eadem perſona concurrentia, videlicet receptionis, & canonicatus, & vires literarum apoſtolicarum.ergo habetur perinde,ac ſi in diuerſis perſonis reſiderent.vt l.tutorem.ff.de his,quib.vt indig. Modo ita eſt, quòd ſi non haberet, niſi canonicatum,abſque temporis limitatione præbendam nulli alij de iure debitam petere poſſet.ergo,&c. vt in iuribus allegatis. & cap.ſi clericus. alleg. Item probat
2 ratio. nam cui iure ſuo competit†optio,electio, vel acceptatio extraiudicialis, ſi præfigitur ſibi terminus ad hoc faciendum, & in illo ſit negligens,poſt terminum re integra poteſt id facere. ff.de ope.leg. l.mancipiorum.& cap.ſi tibi abſenti.de præb.lib.vj. & quod not.Inn.in cano.quaſi recte ſimile.de elect. cum in cunctis.in glo. dum menſium.in fi. Dixi: in extraiudicialibus, propter hoc,quia in iudicialibus eſt contrarium, propter iudiciorum auctoritatem, quando tamen terminus peremptorius ſtudioſe aſſignatur.vt de reſtit.in integr. cap.coram. & de except.paſtoralis. Et dixi ſtudioſe,propter not.mea in vna conclu.ſuprà. licet etiam in iudicialibus non ſit hoc clare expeditum. Nec obſt.cap.ſi clericus.quia intelligitur,dum ſubauditur,videlicet, ſi iam alteri collata erat, quod finis literæ innuit,& vt iura iuribus,& rationi concordent. Glo.vero clemen.intelligatur eodem modo. Vel cum eſt alius impetrans aut reſpectu habito ad vires gratiæ. Dico tamen, quòd executor non poteſt prouidere obſtante forma mandati.vt cap.ei cui.de præb.lib.vj. Si enim ad gratiæ totalem extinctionem hoc determinat.cap.ſi clericus. fortius quo ad ſpeciei de genere ſubtractionem,quia quo ad alios gratia remanet firma. & ita non agitur de præiudicio tantum. Pro concluſione facit bene not. argum. in d.cap. ſi clericus. & cap.ſi tibi abſenti. alleg.

CONCLVSIO DCCXXXVIII.

De prebendis. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Ceſſante præiudicio, ceſſat ratio prohibitionis, & infectionis.*

2 *Conceſsiones priuilegiorum licet recipiant interpretationem reſtrictiuam & limitatam,non tamen recipiunt interpretationem deſtructiuam.*

3 *Reſcriptum gratioſum per quod præiudicium alteri afferatur, an ſit ſemper inualidum.*

4 *Collationes beneficiorum ſunt actus legitimi.*

5 *Conditio appoſita in poteſtate grauati, videtur grauato data poteſtas etiam non implendi.*

6 *Gratia ſolum refertur ad ea, quæ de iure communi non competunt.*

SI quia tu obtinens præbendam Rothoma. obtinuiſti gratiam à papa de præbenda Pariſienſi certo modo vacatura, te offerens in aſſecutione Pariſieñ. dimittere Rotho. impetraui tuam præbendam Rothoma. dum ipſam vacare contingat, per aſſecutionem antedicta.& poſtea à papa impetrans, quòd poſsis dictam præbendam permutare cum alio beneficio.& nihilominus præbendam Pariſieñ. aſſequi de mea impetratione mentione non facta, huiuſmodi impetratio tua ſecunda eſt nullius momenti, tanquàm ſubreptitia. Sed contra concluſionem videtur primo,quia cum principis priuilegium late interpretando vergeat in alterius præiudicium, ſeu aliquo caſu vergere poſſet,ſed ſtricte reſtringẽdo ad certum caſum, in illo valere poſſet abſque alterius præiudicio,non eſt tunc nullum ipſo iure,ſed valet. Sed reſtringitur ſic,vt non præiudicet.Sic loquitur c.tibi qui. & cap.quamuis. de reſcr. & c.cum in tua.de conſuet.lib.vj.& cap.ſuper eo.de offic.deleg.c.licet in corrigendis.de offic.iud.ord. de auth. & vſu pal. cap.ex tuarum.de deci.cap.ex multiplici. Et ita loquitur l.ij. §.merito. & §.ſi quis à principe. ff.ne quid in loco publ. Nec mirum, quia caſu,quo ceſſat † præiudicium, ceſſat ratio prohibitionis, & 1
infectionis.ergo.&c per iura communia, quæ habent, quòd ceſſante cauſa, &c. Modo tua ſecunda impetratio,de quo ſupra,poteſt ſortiri effectũ abſq; præiudicio tuo iure impetrationis:videlicet in caſu, in quo vacatio per modum per te expreſſum nõ potuerit euenire. Pone enim,quòd modus primus à te expreſſus,per quem præbenda Pariſieñ. ſperabatur vacare, erat per contractum matrimonij de Titio eam obtinente fiendum. Iſte modus eſt reducibilis ad impoſsibilitatem multis modis, vt ſi Titius efficiatur profeſſus religionis. vt c. beneficium. de reg. iur.lib vj.vel in ſacris ordinibus conſtitutus.vt cap. vno. de voto. lib.vj. Vel renuntiet. vt c.ſuſceptum. de reſcriptis. lib.vj. vel moriatur:quia mortuus non contrahit.Vel ego primo moriar,vel renuntiem gratiæ meæ, quibus caſibus mea gratia poſſet ſortiri effectum iſtum, videlicet, quòd etiam ſi mea impetratio ex aliquo de capitibus prætactis non poſſit ſortiri effectum,nihilominus per vnam regulam dictam in cancellaria. præbenda ipſa Rothomagenſis remaneret affecta ſic quòd reſeruatio permutationis fienda in partibus impediretur, quod impedimentum tollitur per conceſsionem dictæ tuæ ſecundæ impetrationis, & iſte eſt magnus effectus,vt videtur. Præterea apparet alius effectus maximus, quia ſi præmoreretur, tolleretur impedimentum oblationis, & mandati de dimittendo Rothomagen.ergo,&c. Secundo hoc idem probo ſic,quia licet†conceſsiones priuilegiorum,cuiuſmodi eſt iſta, recipiant interpretationem reſtrictiuam, & limitatam, vt iuribus omnibus ſupra alleg. ff.de vulg.l.ex facto.C.de teſtamen.l.ſi quando.de electio.cap.cum eccleſia veſtra.de decimis.cap.ij. libro vj.de priuilegiis. cap.abbates. & cap.ne aliqui. tamen non recipiunt ita interpretationem deductiuam. ff de lega.j. ſi quando.ff.de verb.obligationib. l.quoties.ad municipa. l.j. in fi.de verb.ſignificat. abbate. de priuileg. cap.motu. etiam ſi ſequi inde debeat aliquale præiudicium tertij. vt cap.ad apoſtolicæ. de priuileg. lib.vj. cum ſimil. Ita intelligit glo. dictum §.ſi quis à principe. vbi dicit,quòd modicum præiudicium poteſt auferre, &c. Item not. in l. nec auus. C.de emancip.lib.& l.quotiens. C.de præci.impera.offe. vbi hoc probatur, videlicet, modo hic permitteret ex toto, gratia,& interpretatio, quam dixi nullam, videretur præiudicium poſſe afferre, ergo,&c.. Pro concluſione tamen videtur argui ſic, quia†reſcriptum gratioſum,per quod præiudicium alteri afferretur, [a] ab initio eſt inualidum,vt probant

iura

iura allegata.& maxime in d.l.quoties.& de reſcrip.
conſtitutus. Non enim eſt, nec eſſe præſumitur de
more ſeu de mente principis hoc.vt §.ſi quis à prin-
cipe.& §.merito. & l.nec auus.allegat. maxime dum
ignorat.vt ff. de pact.l.tres fratres. & de tranſact.l.
cum Aquiliana. & l.ſed mater.C.de inoffic. teſtam.
not.iſta duo per gloſ. in d.cap.ſuper eo. modo ſic eſt
hic. Nam gratia mea totaliter extingueretur, ſi tua
ſecunda impetratio effectu præſens,& pura,præſen-
tem ſortiretur effectum. Facta enim renuntiatione,
ex cauſa permutationis tolleretur omnino ſpes va-
cationis expreſſa in literis meis, ergo, &c. Nam ſe-
cundum hoc eſt omnino peremptoria, & non dila-
toria iſta. Et ita recte habet locum l.quoties. allega.
nec poteſt dici permutatio pendere ex futuro euen-
4 tu, quia † collationes beneficiorum ſunt actus legi-
timi, qui non dependent.vt de elect.cap.ij.cum ibi
not.lib.vj.& ex huiuſmodi penden.multa inconue-
nientia ſequerentur:præſertim in beneficiis haben-
tibus curam, & excommunicandi poteſtatem, quia
ſic penderet excommunicatio contra cap.præterea.
de appella.& ibi notata per Innocen. Præterea quia
non poteſt afferri præiudicium minus, videlicet di-
latorium.vt cap.tibi qui.& cap.quamuis. alleg.ergo
multominus peremptorium, quod grauius eſt.vt l.
quoties.alleg. Et hæc ratio videtur fortis prima fa-
cie,ſi bene videatur. & inducatur cap.quamuis.per
hoc patet primam rationem eſſe ſublatam,quia ipſa
peremptio ſpeciei eſt præiudicium totale,quod ſta-
tim affertur, quia permutatio non poteſt eſſe in ſu-
ſpenſo, ſicut eſt dictum.nec obſt.ratio ſecunda,quia
in perplexo melius eſt illi,qui iam habet non aufer-
ri, quàm ei auferri, & alteri, dari. quia non debet
vnum altare diſcooperiri.vt aliud cooperiatur.vt l.
aſsiduus.§.except.C.qui po.in pign.ha.& l.vt virtu-
tum præmia.C.de ſta.& ima.quid dicendum?in con-
trarium fortiter facit, quia tu potuiſſes abſque alia
impetratione ſuperioris dictam præbendam Ro-
thomagen. renuntiare, & ſuperior renuntiationem
admittere. & tamen per hoc ſolum mea gratia peri-
meretur ex toto, ergo ex impetratione non inſurgit
mihi hoc præiudicium, & per conſequens ratione
talis præiudicij ſurreptitia reddi non poteſt. Primum
patet, quia papa mihi talem gratiam concedendo,
non fuit intentionis, impedire te in renuntiando,
nec ordinarium in renuntiationem recipiendo, nec
tibi, nec ordinario talia iuris communis beneficia
auferre.per iura ſupra alleg.Ideo tenent Ioan.And.
Paul. & Gezel. in clemen. de reſcript.literas.quod
propter gratiam vnio non impeditur. Quando enim
conditio ponitur in poteſtate grauati diſpoſitio ipſa
adeo debilis eſt, quòd licet grauato eam deteriora-
re.vt l. qui balneum.§.amplius.ff qui pot.in pig.ha.
& cap.ſi pro te.de reſcript.lib.vj.Modo ita eſt de iſta,
quia in poteſtate ſua erat aſſequi.Eo enim ipſo,quòd
5 † conditio apponitur in poteſtate grauati, videtur
grauato data poteſtas etiam non implendi.vt l.cum
ab eo.verſi.ſi vero ſub conditione.ff.de contrahend.
empt. imò & contraueniendi.vt l.ſi gratuitam.§.j.ff.
de præſcri.ver. Nec obſtant iura.quæ dicunt,quòd
ſi per te ſtat.quominus habeas poſſeſsionem ſecũdi
incompatibilis. &c. cap.commiſſa.de elect.lib.vj.&
de præbend. licet epiſcopus.eo.lib.quia loquitur in
iam prouiſo, qui voluntatie poſtquam prouiſioni
conſentit,reſilire non poteſt. Nos loquimur in non-
dum prouiſo, qui ſolo conſenſu non poteſt reſilire.
vt capi.ſi electo.de electio.lib.vj.& cap.gratiæ.de re-
ſcript.in clemen. Nec obſt.quòd te obtuliſti dimiſ-
ſurum, quia plus facis, ſi ante dimittis. Nam licet
primum neceſſarium, iſtud non neceſsitatum re-
manet voluntarium. Patet ſecundum dictum prin-
cipale huius articuli per capi.ſuſceptum aliæ.de re-
ſcript.lib.vj. Patet tertium dictum, ſcilicet modus,
ſeu conſequentia ipſius argumenti, quia † gratia in 6
dubio ſolum refertur ad ea, quæ de iure communi
non competunt.vt capit. cum aliquibus.de reſcript.
lib.vj.& cap.licet.de offic.ordina.& ff.ad municip.l.j.
Modo de iure communi competit facultas renun-
tiandi, licet non permutationis impetratio, ergo
non ad renuntiationem,ſed ſolum ad permutationis
conſummationem referri debuit impetratio, & ſi
referretur ad id, quod de iure communi alias com-
peteret ſurreptitia vocari non poſſet. Sed dices,
quòd, quia renuntiatio fit cauſa permutationis, &
propter eam fit,quod aliter non fieret,non ipſa re-
nuntiatio.ſed permutatio eſt attendenda.Nam quan-
do vnum propter aliud attenditur, ſolum id pro-
pter quod,& reputatur ſolum vnum.vt l.fi.ff.de do-
na.& l.filio ff.de condi.& demon.tu cogitabis.

a ¶Præiudicium alteri afferretur. *Nota, quòd præiudicium alteri affertur, ſeu contra alterum committitur, quando lite pendente pro altero ſententiatur, & quando vna parte abſente altera auditur, & quando quis contra ius condemnatur, & quando quid furtiue vſurpatur, item per quodlibet factum iniurioſum.*

CONCLVSIO DCCXXXIX.

De probationibus. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſsio cum reputatione dominij an præſumptionem ſufficienter inducat.*
2 *Traditio iuſta, cauſa traditionis,vera poſſeſsio, & amiſsio poſſeſsionis, requiruntur vt quis probet ſe verè dominum.*
3 *Iuſtus error quis dicatur.*
4 *Dominium an ſine traditione transferri poſsit.*

SI à te vendico [a] caſtrum,quod poſsides.& quod a
nunquam ego poſſedi, tanquam ad me pertinẽs
iure dominij,vel quaſi,& probo per teſtes,quòd pa-
ter meus poſſedit, ac dum vixit, habitus, & reputa-
tus fuit pro domino publice, & communiter,ac no-
torie,non ſufficiẽter, probo ita,quòd abſolui debes
à petitione mea,niſi aliud proben.Ratio eſt.Aut di-
ceres hoc caſu dominium eſſe probatum, aut quaſi.
Sed neutrum potes dicere,ergo,&c. Primo non po-
tes dicere, verum dominium eſſe probatum,quia li-
cet illud ſit opinio Placen.quòd poſſeſsio † cum tali 1
reputatione dominij præſumptionem ſufficiẽter in-
ducat. per l.litibus. & l.ſi coloni.C.de agri.& cenſi.
lib.x. & l.Titia.ff.de ſolu. Tamen doct. eam repro-
bant. in l.cum res.C.de proba.per Cyn.& Barto.in
l.quidam in ſuo.in fin.ff.de condit.inſtit. Vbi glo.de
hoc tangit. Vbi dicit Barto.in effectu, quòd vbi do-
minium reducitur principaliter ſiue per actionis,
ſiue per modum exceptionis, poſt actoris inten-
tionem iam fundatam, oportet plene probare: nec
ſufficit poſſeſsio, vel fama, vt ff.de rei vendicatio.
l. in rem. & l. is qui deſtinauit. & l.ita ſi fur ff. ſi

cert. per. & C.de non nu.pecu. l.j.& quod ibi not.&
C.de proba.l.ſiue poſsidetis.& quod not.eo.tit.l.iiij.
l.cum res. niſi cum agitur contra violentum. vt l.ſi
quis empt.C.de preſcrip.xxx.ann. Secus ſi inciden-
ter,&c.vt no.l.ſicuti.§.ſi quęratur.ff.ſi ſer.ven.& d.l.
quidã in ſuo.& faciunt no.Cy.C.quæ ſit lon.conſue.
l.ij.in iiij.q.princ.in fi.ij.q.nec obſt ff.ad leg.Aquil.l.
item Mela.§.pen.quia & de contrario conſtabat, &
hoc ſi poſitio præſens eſt.Secus enim ſi de præterito,
vt in caſu noſtro.& l.quæ nondum ſunt.§.quod di-
citur.ff.de pig. & quod no.C.de ſolu.l.mater.& not.
Cyn.in d.l.cum res.& quæ ſolent not.per doct.inſti.
de act.§.item Seruiana.Itẽ ſecus,ſi per modum ex-
ceptionis ante fundatam intentionem actoris,quia
tunc poſſeſsio ſufficit.vt l.ob maritorum.& ibi glo.
C.ne vxor pro marito.de priuileg.fiſci.l.j.& ibi gloſ.
facit de ſol.l.Titia.& l.litibus.hic alleg. Sic intelligi-
tur no.in l.cum res.& l.iiij.de proba.C.& l.at qui na-
tura.§.ſi cum.ff.de neg.geſt.ſecũdum eum.Item non
potes hoc dicere de quaſi dominio cauſato primo in
perſonam patris, & tranſlato etiam abſque aditione
in perſonam filij.vt l in ſuis.ff.de libe.& poſthu.Aut
de quaſi dominio creato de nouo in perſonam filij.
Sed neutrum dici poteſt. Primum enim dici non po-
teſt. Nam quatuor in citatione huius actionis neceſ-
2 ſario requiruntur,ſcilicet traditio † iuſta,cauſa tra-
ditionis, vera poſſeſsio, & amiſsio poſſeſsionis. De
duobus primis, & de quarto eſt text.ff.de pa.l.j.& ij.
& iij.& per to.& §.aliæ.inſtit.de act. Tertium deter-
minant doct.in Cyn.in d.l.cum res.quia vſucapioni
æquiparantur.vt l.ſiue.§.hæc actio.ff.de publ.in qua
hoc requiritur.vt l.fi.ff.pro ſuo.licet fallat in caſu.vt
l. ſi ergo. §.partus.ff.de pub.& l.ſed & ſi res. §.ſi pe-
tenti.& l.ſiue autem. in princi.& §.j.& ij.ff.de pu.&
ibi eſt aliquod,quod loco traditionis habetur.Modo
licet hic probetur poſſeſsio,non tamẽ probatur tra-
ditio facta ex cauſa. ergo nec valet depoſitio cõmu-
nis opi.& famæ: tum quia illa non refertur ad quaſi
dominium probãdum, ſed ad dominium,& in illius
probatione eſt ſufficiens ſecũdum omnes.cum quia
ſi ad quaſi dominium, vel eius vera principia refer-
retur,tamen plenam probationem non faceret,cum
vix valeat ſemiplenam. ſecundum not.ff.de reſti.l.iij.
§.eiuſdem.& per Spec.tit.de fama.Sed diceres forte,
quòd iſta communis opinio,reputatio,& fama facit
communem errorem,qui habetur loco tituli.vt ff.de
publ.l.ſed & ſi.§.Marce.& §.ſi à minore,& pro emp.
l.ſecunda.§.ſi à pupillo.& §.ſe.Sed non ob.leges præ-
dictæ, quia loquuntur, & intelliguntur de iuſto er-
3 rore.vt l.Celſus.de vſuca. iuſtus † autem dicitur er-
ror, quando ſubeſt iuſta cauſa errandi.vt l.nec vlla.
ff.de pe.hære.in prin.& patet in omnibus legib.alleg.
Modo quòd poſsidẽs, qui habetur pro domino per
omnes,& per publicam vocem, alius ab ipſo poſsi-
dente ipſum dominum reputans à communi opi-
nione, & fama, habet iuſtum errorem,cum ille tunc
in facto proprio erret.l.fin.ff.pro ſuo.Hinc eſt,quòd
licet poſſeſſor poſsidentis poſſet illam communem
reputationem ſi poſsideret, vel ſi à poſſeſsione ceci-
diſſet, ſibi pro titulo allegare. l.qui in alterius.ff.de
regul.iur.tamen ipſe poſſeſſor,vel eius perſona hoc
allegare non poteſt. per prædicta.& hanc diſtinctio-
nem ponit in effectu pulchre Bart.ff.de vſu. l.Celſus.
Secundum vero membrum principale dici non po-
teſt, tamen æquiparatione ſuppoſita publicatione,
& vſucapione.de qua ſupra per l.nihil.C.de hæred.
tamen quia licet in tranſlatione dominij, & per con-
ſequens quaſi dominij. Fallunt regulæ,quia traditio
non requiritur.vt l.cum hæredes.ff.de acquir.poſſ.
in princip. l.fin. C.communia de leg.l.cum pater.§.
ſurdo.& l.legatum. de leg.ij.cum in creatione noua
dominij, vel quaſi dominij non reperio eas fallere.
Nec obſt.l.cum ſponſus.§.is cui.ff.de pub.quia debet
intelligi vt ibi not. in princip.gloſ.per l.ij.eod.titu.
non obſt.quo in eo.§.not.in fin.quia illud reſiſtit in
prima,& ita tenet Ioan.licet Pet.& Ioan.Vaalin con-
tra, de quo per dictum Ioan.Vaalin in repetitione,
quam fecit de §.petenti.in l.ſed & ſi.ff.de pub.De hoc
tamen diſputat gloſ.ff.de pub.l.ij.& iij. Præterea ad-
uertendũ eſt, quòd ius Publicianæ eſt valde debile.
Et ideo ſublato ſibi pede fortiori, imò quaſi ambo-
bus pedibus, & quaſi totali ſuo fundamento,vide-
licet traditione ex iuſta cauſa, & poſſeſsione, non
mirum,ſi tuat totum,quia ſi nullum ius agẽdi nun-
quam competiit, nec mihi, nec authori meo, quòd
abſque principiis creari poterit, eſſet mirabile. Se-
cus in dominio, quod † fuit iam creatum, & quod 4
ſine traditione transferetur, & de quaſi dominio
idem, quia in perſona authoris verum ius dominij,
vel quaſi, & ius agendi rei vendicatione, vel Publi-
ciana iam competiit.ergo,&c. Vide tamen Guliel.de
Cug.& Bar.in iuribus proxime allegat. Et ita tenet
Bartol.vt proxime dictum eſt in l.j.ff.de pub.l.cum
ſponſus.§.is cui.

a ¶ Vendico. *Nota, quòd vendicare eſt coram iudice dicere, vel intendere rem eſſe ſuam, vel allegare. vt quando quis dicit. hæc res eſt mea. & eſt idem, quod intentare: ſcilicet ad hoc ſolum intendere, vt res ſua declaretur, & ſibi dominium applicetur.*

CONCLVSIO DCCXL.

De confeſsis. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Confeſsio partis aduerſæ in ſui præiudicium an plene probet.*

SI ad tui † defenſionem in caſu concluſionis pro-
ximè præcedẽtis dares etiam in euentum,ſi con-
ſtaret te poſsidere, dummodo conſter de euentu,
quòd cum in patrẽ meum haberes forſan tanquam
comes in ſubditum ratione comitatus iuriſdic.ordi-
nariam, ratione diffinitiuæ ſententiæ per iudicem
tuum in patrem meum latæ propter delictum eius
per iudicem tuum prætenſum,in modum executio-
nis eiuſdem ſententiæ dictum caſtrum per dictum
iudicem tuum captum,& tibi applicatum fuerit,eo
ipſo videris confiteri,quòd quantum in te eſt, repu-
taſti caſtrum iſtud ad patrem meum pertinere:adeò
quòd tua talis confeſsio vna cum atteſtationibus,de
quibus cauetur in concluſione proxime præcedenti,
ſatis probãt caſtrũ ad me de iure dominij, vel quaſi
pertinere.ſic quòd debeo coram te ſententiam adiu-
dicatoriam obtinere,niſi doceas ſententiã iuſte latã:
quia vſus iudiciorum obtinuit, quòd ſola credulitas
partis cõtra quã ſufficit abſq; alia probatione.Ideo
talis reſpõſio de tali credulitate facta poſitioni ple-
nam confeſsionem, & de vſu iudiciorum operatur.
Ratio, quia veniens contra talem credulitatem ca-
lumniaretur, & ita veniret contra calumniæ iura-
mentum, & ſic ſuam turpitudinem proſequeretur,
&

& per cōſequens non eſſet audiendus.vt l.cum profitearis.C.de reuoca.dona.& l.ſi creditoribus.C.de ſeruo pign.da.mor.Modo talis allegans titulum ſuæ ſententiæ allegat ſe habere cauſam, & titulum ab authore, & per conſequens ſe credere authori ius competiiſſe, aut ſe iniuſte detinere.vt l.fin.C.vnde vi.quod eſſet turpe dictum, vel allegatum. Et per hoc reſpondetur ad l. à diuo Pin.§.ſuper his.ff.de re iudi.& ad illud generale:non probat hoc eſſe, quòd ab hoc contingit abeſſe.cum ſimili.Et in hoc omnes vnanimiter concordauerunt me aperiente.prædicta intellige vera,niſi dicta poſitio per partem aduerſam eſſet negata,quia tunc non poſſet ſe iuuare de ea.vt not.Ioan.Monach.& Archidia.& Ioan.Andr.in nouella.de confeſ.cap.ſtatuimus.lib.vj.tamen ſi negata fuiſſet, primo poſſet negatio declarari. & declarando reuocari.vt not. prædicti docto.in loco præalleg. Et ita fuit conſultum.

CONCLVSIO DCCXLI.

De feudis. De dona. Rubr.

SVMMARIVM.

1 Conſideratio & contemplatio proprie refertur ad mentem.
2 A primaria verborum ſignificatione contra communem conſuetudinem non receditur.
3 Nati ex damnato coitu an ab omni prorſus beneficio excludantur.
4 In beneficio an fienda interpretatio.
5 Differentia inter contractus nominatos & donationem ob cauſam.
6 Lex fauorabilis,imo nec odioſa non reſtringenda.
7 Feudi donatio pro ſeruitio certo an ſit donatio.
8 Abſenti donari an poſſit,ſine intermedio epiſtolæ.
9 Verbi, poſſe, explicatio.
10 Falſa demonſtratio non vitiat ſtipulationem.
11 Inferior à principe non poteſt diſponere contra legē.
12 In feudo non ſemper requiritur ſucceſſio hereditaria vniuerſalis ſed particularis,& ex pacto.
13 Spurij an poſsint inueſtiri de feudis, & ad honores promoueri.
14 Liberi affinibus in ſucceſsione præferuntur.
15 Illegitimi affinibus in ſucceſsione præferuntur.
16 Naturalis affectio ſanguinis plus in afficiendo imprimitur quam ciuilis & accidentalis.
17 Actus agentium vltra mentem eorum non debent extendi.

SVppoſito quòd magiſter, & conuentus hoſpitalis ſancti Ioan.Hieroſolomi.donans certum caſale in feudum nobile pro certo ſeruitio P.de Iaco. & ſuis liberis, & affinibus ſuis, & deſcendentibus ab eis, adijciens etiam hanc clauſulam in donatis: cæterum volen. vos proſequi gratia ampliori ordinamus, & volumus ex certa ſcientia Catharinam filiam veſtram, & alios filios veſtros naturales, & eorum hæredes, & eorum quemlibet in perpetuum poſſe ſuccedere in dicto feudo in totum, vel in partem, ſicut prædicti liberi, & affines. prout vobis placuerit ordinare. item ſuppoſito, quòd Catharina erat ſpuria, & quòd ſciebant. item ſuppoſito, quòd P.habebat filiam legitimam Ioannem, quam dedit in vxorem Gregorio de Leone, ſibi in dotem conſtituens medietatem dicti caſalis, & quòd Ioanna habuit ex dicto Greg.Clareram filiam legitimam, quæ poſt mortem dictorum matris,& aui pro recompenſatione amplæ dotis, quæ ſibi à Greg.patre dicebatur etiam conſtituta, eidem Grego.patri donauit,& quitauit de conſenſu, & voluntate dictorum magiſtri,& conuentus dictum totum caſale,& omne ius, quod in eo habebat, & poſt deceſſit ſuperſtitibus tamen Gregorio,& Catharina prædictis. Præmiſsis non obſt.dicta Catharina præfato Grego.eſt in feudo,ſeu caſali huiuſmodi præferenda.Et ita pronuntiaui reuocando vnam ſententiam in contrariū prius latam.Pro videnda veritate huius cōcluſionis principalis pono ſex concluſiones particulares,quæ ſequuntur.Prima eſt,quòd licet iſta conceſsio directa in perſonam Catharinæ ſuo caſu facta fuerit Catharinæ in fauorē,& contemplationē dicti Petri patris, tamen non cenſetur à dicto Petro, nec à ſubſtantia eius, ſed potius ex dictis magiſtro, & conuentu, & eorum ſubſtantia prouenire.lunge notata in quadam concluſione, per quæ oportet iſta modificare, quia licet iſta ſit via brocardica,& plura habeat iura,pro vtraque tamen parte iſta eſt veritas, quòd cum vni donatur, legatur, vel promittitur, contemplatione alterius acquiritur illi,cui relinquitur, non illi,cuius contemplatione, &c. & ita cenſeri debet ff. pro ſocio.l.qui ſocium.qui in eum.in fi.Et ita no.do.Bar. poſt Gul.de Cu.ff.ſo.ma.l.ſi vero.§.item quicquid.in materia ambaſiatorum. licet fallat in caſu, in quo conſtat de contraria voluntate donantis,&c.videlicet,quòd donet alteri,cuius contemplatione vtilitas acquiritur.Et hunc caſum ponit gloſ.in d.l.ſocium. in fi. Nam tunc breui manu cenſetur tranſire de vna perſona in aliam.vt l.ſingularia.ff.ſi cer.pe.Secundo caſu fallit,vbi recipiens recipit nō vt ipſe,ſed quaſi, vt perſonam alterius repræſentans. Et ita loquitur l. ſi vero.§.item quicquid.ff.ſolu.matri.alleg.Et ita poteſt loqui à cōtrario.l.debitor.§.fi.ff.ad Treb.Tertio caſu fallit, vbi recipiens eſt talis, per quem poſsit,& conſueuit de iure communi acquiri illi, cuius contemplatione,&c.Et ſic loquitur l.ſi plures.§.j.in arrogatoria.ff.de vulg.& pup.ſub.& l.profectitia dos. ff.de iu.do.& l.aditio.in princip ff.de acquir.hære.& quod no.in l.cum oportet.in princi.C.de bo.quæ liber.& ff. de vſu leg.l.& ſi quid.ff.de acqnir.rer.do.l. liber homo. Et eſt ratio, quia cum ille poſsit alij acquirere, & ſcit hoc donans, ſi mentem hanc habeat donans, quòd ſibi quærat, poterit:ſi quòd alij quærat,alij quæretur, modo ab eo, quod contempletur
quis,mens præſumitur,quia conſideratio,† ſeu con- 1
templatio proprie refertur ad mentem.& hoc, niſi cōſtaret,quòd nihilominus vellet recipienti acquiri, quia tunc non eſſet locus coniecturæ. l.continuus. §.cum ita.ff.de verbo.obliga.Sed vbi non conſueuit
acquiri,etiā ceſſat iſta præſumptio, quia † veriſimile 2
eſt,quòd contra conſuetudinem cōmunem,& vſum quis in dubio non recedit à primaria ſignificatione verborum.vt l.I abeo.ff.de ſuppel.leg. Vide qualiter ſoluitur ad nor.Bart.ff.de dona.cauſa mor.l.qui pretio. quæ reuera tamen nihil faciunt, & ſolue per te. Ex iſta concluſione infero, quòd licet dictus Per. de Iac. dictæ filiæ ſuæ ſpuriæ Cathari forte de bonis ſuis nihil donare poſſet. dixi forte, quia l.j.C. de na.liber. licet ad hoc allegetur, hoc non probat: quia ponit caſum ſpecialem etiam in filiis legitimis locum habentem, ſcilicet in hominibus in certis dignita

dignitatibus conſtitutis, ſuſcipientibus filios natu-
rales, vel legitimos ex mulieribus humilis ſtatus, vt
ibi patet, ſi forte hoc probatur. authen. licet patri. in
3 fin. eod. titu. ibi, cum dicit. ſed † qui ex damnato ſunt
coitu, ab omni prorſus beneficio excludantur. &
authen. ex complexu. C. de inceſt. nup. cum multis ſi.
tamen non ob hoc vitiatur dicta conceſsio inquan-
tum dirigitur in perſonam ipſius Catharinæ, per
prædicta. Nam Catharina eſt talis, per quam non
poteſt acquiri, cum ſit ſpuria. Item quia hæc diſpo-
ſitio non eſt conſideranda pro tempore, in quo, ſed
potius in quo eius effectus dirigitur, videlicet poſt
mortem P. quo caſu omnis huiuſmodi fictio ceſſat.
argu. ff. de dona. inter vi. & vxo. l. cum hic ſtatus. §. ſi
ſponſus. & C. de dona. inter vi. & vxo. l. quod ſpon-
ſæ. ff. de hæred. inſtitu. l. quod tempus. Item quia pro
tempore vitæ ipſius P. illa fictio non conſideratur,
quia fictiones ſic extraordinariæ, & ſubſidiariæ, vbi
veritas reperitur, de fictione non curatur. per com-
munia iura. l. in cauſæ. cum ſimilib. Modo expreſſa
ordinatione ad eum pertinet, quandiu viuit, nec ex
pluribus cauſis ſimul pertinere poteſt. vt ca. inter di-
lectos. extra, de fide inſtrumen. §. cæterum. & ff. de
acqui. poſ. l. iij. §. ex pluribus. Item quarto, quia non
eſt veriſimile, quòd talem voluntatem, & intentio-
nem habuerit, per quam ex toto iudicium ſuum nul-
lum, & inefficax quo ad hoc redderetur. vt ff. de reſt.
4 mi. l. miles. Et quia in beneficio † non eſt facienda
interpretatio, vt res pereat. vt l. j. in fin. ff. ad munic.
capit. abbate. de verbo. ſignifica. & l. quoties. & l. ſi
quando. ff. de operis lib. Modo quo ad Catharinam
valere non poſſet aliquo caſu illo modo. ſed alio mo-
do ſecus, ergo, &c. Et miror quomodo ad tam per-
nitioſam interpretationem talis ſubtilitas Brocardi-
ca, & volubilis animum clare, vt videtur, à ratione
naturali abſtrahere poſſet. ita diffuſe ſcribo, quia ego
vidi vnum magnum dominum contra Catharinam
nimis in hoc ſe fundare, ſane de l. ſi pretio. ff. de do-
na. cauſa mortis. & notatur ibidem per gloſam, &
per Bartol. & de l. nec fratris. C. eo. vbi notatur. per
gloſ. & Cyn. ¶ Secunda concluſio eſt, quòd dicta li-
beralitas dicti magiſtri, & conuentus, ac etiam pa-
ctum dicti Petri pro ea recipientis potuerunt acqui-
rere dictæ Catharinæ: licet abſenti, & ſine nuntio,
vel epiſtola, ſeu alio ſimili miniſterio. De prima par-
te concluſionis caſum reputo in l. quoties. C. de do-
na. quæ ſub modo. in quo omnes doctores caſum
reputant, videlicet, quòd ſi dono tibi, vt in certum
caſum, vel poſt certum tempus veniat ad Titium in
fauorem mei donantis, & liberalitatis, quam facio,
datur Titio vtilis actio, & valet donatio reſpectu
ipſius. vt ibi not. Cyn. & per Ioan. Nicol. & alios. Nec
obſt. ſi dicatur, quòd eſt donatio ob cauſam. Pro
5 † quo ſciendum, quòd inter contractus nomina-
tos, & donationem ob cauſam de qua loquitur ti. C.
de dona. quę ſub modo. l. j. eſt longa differentia. Nam
donatio cui adiicitur aliquid, à donatione ob cau-
ſam diſtingui debet. Nam quædam eſt, in qua prin-
cipaliter attenditur liberalitas ipſius donantis, licet
adiiciatur aliquod ſeruitium fiendum, quod tamen
non adiicitur principaliter, vt cum rei datæ pretio
compenſetur, quia tunc hanc liberalitatem exclu-
deret. vt l. fin. ff. pro dona. Sed acceſſorie vt deſignet
quandam recognitionem liberalitatis impenſæ. Et
iſta eſt vera donatio, licet habeat onus, vt l. j. C. de do-
natio. quæ ſub modo. & l. ea l. C. de præſcri. ve. ſ. & ff.
de donat. l. j. & habet locum l. ſpecialis, loquens in
donationibus. ſi quis argentum. C. de donat. Et ita
not. gloſ. in dicta l. C. de donatio. quæ ſub modo. Et
non mirum, quia attenditur, quoad veram. & pro-
priam denominationem, id, quod præponderat &
principalius. & potentius eſt in actu, cuiuſmodi eſt
hic liberalitas. vt l. quæritur hermap. ff. de ſtatu hom.
& l. & ſi non ſint. §. perueniamus. ff. de au. & argen.
lega. & l. j. ff. de author. tut. alia poteſt dici datio ob
cauſam, vt illa, in qua cauſa æſtimatur, & compen-
ſatur cum donatione, & in qua liberalitas non con-
ſideratur, iſta non poteſt dici proprie ob cauſam, ex
qua oritur actio ex l. ſi quis argentum. & oritur actio
præſcri. verbis, vel in factum, & condictio ob cau-
ſam, cum multis aliis; & in perſona iſtarum habet
locum l. quotiens. quia proprie donatio eſt. Iſtam
rationem approbant doct. C. de dona. ob cauſam. l. j.
in diſſolutione vnicæ opi. ibi ſignatæ. & in iij. quæſt.
in fin. & idem ponit Cyn. C. de pact. inter empt. l.
cum te. Et idem videtur approbare Barto. l. j. ff. de
donatio. Lex † enim fauorabilis, imo nec odioſa, & 6
reſtringibilis contra propriam verborum ſignifica-
tionem, potiſsime eius ratione durante reſtringen-
da non eſt. vt l. pupillus. §. in re ergo dubia. ff. de iudi.
ff. de lega. iij. l. non aliter. ff. qui, & à qui. ma. non ſi. l.
proſpexit. Licet fateor, quòd in ſecunda ſpecie lo-
cum non habet, quia reuera donatio non eſt vt præ-
dixi. Modo † feudi conceſsio pro ſeruitio certo eſt 7
donatio, in qua liberalitas principaliter attenditur. 8
vt de feu. da. in vicem l. commi. cap. j. facit l. donatur.
C. de dona. Facit, quia legatum etiam onus habens
dicitur donatio, eo quòd onus excedit. l. creditori.
de lega. j. Facit ſecundum domi. Franciſ. id quod do-
ctores tenent in feudo agi condictione ex l. ſi quis
argentum. Et ita tenent Mar. Subli. quib. mod. feud.
conſt. poſt colla. x. qui eum. Nec debet dici, quòd l.
quoties. habeat locum in donatione cauſa mortis,
quia illud eſſet diuinare contra naturam tituli, in
quo ponitur. Domini tenuerunt ſaluo do. Corſien.
& do. Ber. quòd de æquitate canonica † abſenti do- 9
nari poteſt ſine intermedio epiſtolæ, ſiue nuntij ec-
cleſiæ, vt not. Io. j. quæſt. vij. quoties. & cum eis con-
cordat do. cardinalis ſancti Euſtachij allegãs pro hoc
duos text. videlicet extra. de procur. cap. licet. lib. vj.
alleg. not. Inn. de præben. cap. j. lib. vj. Secunda pars
dictæ concluſionis patet. Nam non ſolum paciſcen-
do ſuper re ſua poteſt quis contra cõmunem regu-
lam alteri quærere. vt l. Publia. in princip. ff. depoſiti.
& not. Bart. ff. de verborum obligat. l. ſtipulatio iſta.
§. in ſtipulationibus. ſed etiam idem poteſt paciſcen-
do ſuper re, quæ de proximo, ſiue ſtatim ſua futura
eſt. vt in feud. de benefic. fœminæ. cap. vno. Vbi pa-
tet, quòd fœmina, dum inueſtitur de feudo, poteſt
per pactum expreſſum ſtipulari pro ſe, & filiis, &
filiabus ſuis, licet alias nullo modo poſſet. Et ita te-
nent doctores; & poſt eos Bartol. ff. de verborum
obligatio. l. quod dicitur. ſecundo per l. debitor. §.
fin. ff. ad Trebel. & per l. Caius. ff. ſolut. matri. &
per l. pactum. C. de pact. quæ hanc ſecundam par-
tem, videlicet, quòd ſuper re futura mea poſſum
alteri prorſus extraneo ſtipulari, tenet. idem Bartol.
in dicta l. quod dicitur. in fin. per dictum cap. vnum.

Pro

Pro quo facit rod. lib.titu.fin.de ſeu. fra. cap.j.& de
duo. fratri. &c. capit.j. per eandem viam, ſicut cap.
vnum. de benefic. fœminæ. Tertia concluſio eſt,
9 quòd verbum, † poſſe, poſitum in dicta clauſula,
cæterum, non importat ſolum facultatem, ſed im-
portat diſpoſitionem. primo, quia ita eſt in vltimis
voluntatibus, ſecundum quod not. in l. ſæpe. ff.de
offic. præſi. per l. fideiuſ. §.ſi quis ita. ergo idem in
beneficiis,& donationibus, in quibus eſt eadem ra-
tio,quia procedunt ex voluntate vnius,& puram li-
beralitatem concernunt. arg. l.qui chirographum.
de lega.iij.& l.ſi ſeruus plurium.§.cum qui.de leg.j.
allegat domi. Franci. diſſulu.l.ſi quis fundum.ff.de
contrahend.empt.ad l.diuortio.ff.de verbo.obligat.
10 quam ponunt doct. quia falſa † demonſtratio non
vitiat ſtipulationem, quæ vitiat venditionem: & ita
donatio,& ſtipulatio,& non venditio æquiparantur
vltimæ voluntati, licet etiam venditio quandoque
æquiparetur.l.qui chirographum. de lega.iij.allegat.
iuncta l.falſa demonſt.ff.de condi.& demonſt. Nam
ſicut legatum fit amore, &c. l.non adiecit.ff.pro ſo-
cio.ita dona.l.donare.C.de dona.& feudum.de feud.
dato in vicem leg.commiſ. cap.j.in fin.allega. Item
hoc clare probatur, quia hoc poſſe, videlicet relin-
quendi ſpuriæ, non poteſt contra l.communem
dari à principe ipſi patri, ergo caſu, quo moreretur
pater ſine legitima prole, verba iſta ex toto effectu
carerent contra mentem donantis. quod dici non
poteſt. per prædicta paret quòd dari non poſſet. pa-
11 tet, quia † inferior à principe non poteſt diſponere
contra legem. vt l.nemo poteſt. ff.de lega.j.& capi.ne
Romani. in princip. de elect.in clemen. Veriſimile
autem eſt, quòd illi ſe referre voluerint ad poſſibi-
lem ſenſum: vt capi.inter dilectos.§.cæterum.de fide
inſtrumen. allegat. Item hoc probatur adhuc cla-
rius, quia voluit hoc poſſe, tale eſſe ſicut poſſe alio-
rum liberorum, & affinium, quia dicit ſicut prædi-
cti liberi, & affines. ſed nullus dubitat, quin illud
poſſe liberorum ſit diſpoſitiuum.ergo, &c. Præter-
ea, quia ſequitur in fin. licet non fuerit ſibi ſcripta
clauſula diſpoſitiua, in qua donat, concedit omni-
bus, &c. quòd verbum poſſe, etiam in contractibus
referatur ad diſpoſitionem. fa. l.j.ff.man.licet ſecus
in iudicio ſecundum mod.l.non quicquid.& l.ſæpe.
& fa. not. domi. Iacob. de Butri. in l.j.C.quomodo,
& quando iudex. Non obſt.l.quæ dicit, quòd pater
non poteſt filio ſuo inceſtuoſo aliquid donare: quia
dico, quod verum eſt de bonis propriis. Et ita lo-
quitur l.j.C. de na. lib. Sed quando poſſit ſibi pa-
ciſci de bonis alienis, caſu, quo poſſit paciſci, lex
hoc non dicit, nec eſt ad hoc extendenda, cum ſit
odioſa, & contra ius.ergo iſte caſus relinquitur iuri
communi,vel l.ſi cum dotem. in princip.ff.ſolu.mat.
ergo valet ſicut pro quolibet extraneo, per prædi-
cta. Quarta concluſio,quòd verbum ſuccedere,po-
ſitum in dicta ſchedula intelligitur de ſucceſſione
tituli ſingularum proueniente immediate ex dicta
conceſſione feudali,non autem de ſucceſſione hæ-
reditaria, & vniuerſali. Primo, quia in verbis du-
biis taliter facienda eſt interpretatio, quòd conue-
niat naturæ negotij,de quo agitur,& rei, ſuper qua
agitur, & perſonis diſponentibus, & in quas effe-
ctus diſpoſitionis protenditur.vt cap.ſi pater.de teſt.
libro vj. poſſem iura pro ſingul. allegare, ſed gratia
breuitatis omitto. Modo ita eſt, quòd verbum ſuc-
cedere, vtramque ſucceſſionem proprie compre-
hendere poteſt, vt probatur ff.de fideicommiſ.libe.
l.non tantum.in princip.& ibi not.per Barto. Si igi-
tur ſit dubium, pro qua accipiatur, facienda eſt in-
terpretatio, de qua ſupra. Modo quòd conueniat
negotio, de quo agitur, patet quia in † feudum de 12
primæuo, & proprio iure non habet locum ſucceſ-
ſio hæreditaria vniuerſalis, ſed particularis, & ex
pacto, vt in feudis. qui ſen. da. poſ. §.j.tamen quia
pactum,& non voluntas vltima hic verſatur. Item,
quia ſuper re ſingulari & non vniuerſali iuris di-
ſponitur, & tamen eſt vniuerſum ius. ergo, &c. &
ita patet, quòd conuenit etiam rei, ſuper qua agi-
tur. Item, quòd conueniat perſonis, patet quia
Catharina non eſt ſtabilis ad hæreditariam ſucceſ-
ſionem, ſaltem ex perſona patris. Item nec eam ha-
bilitare ad eam poterant diſpoſitionem, quia con-
tra legem legare, ſeu diſpenſare non poteſt alius
quàm princeps in caſibus ſpecialiter non permiſſis.
per lect. & no. qui fi.ſint legi. per venerabilem.not.
Innocen.de tempo.ordina.cap.cum dilectus.in addi.
quam recitat ibi Ioan.in nouella.& recitat Archidi.
licet canon.de elect.lib.vj.Item not.Innocen.de fide
inſtrumen. cum P. tabellio. & tamen in donatione
ſingulari facta ſibi à magiſtro tanquàm extraneo in
caſu ſuo omnia iſta ceſſant, quia tunc legitimatio-
ne,& habilitatione, & legalitate opus non ſit, quia
† ſpurij poſſunt bene inueſtiri de feudis, imo & ad 13
honores aſcendere: vt ff.de decu.l.ſpurij. Secundo,
quia in dubiis præſumendum eſt diſponentes re-
tuliſſe ſe ad caſum ſibi poſſibilem, non autem ad
impoſſibilem. per l. ſi miles. & §.cæterum. allegat.
& hoc maxime in donatione late interpretanda.de
dona. cum dilecti. de deci. cum ex parte.maxime,vt
valeat,& verba de aliquo operentur, per iura com-
munia,quæ ſuperius allegaui multa.modo ſucceſſio
ſingularis erat eis poſſibilis, & alia impoſſibilis,vt
prædixi, & hoc ipſi ſciebant,quia publicum erat,&
notorium, & ſupponitur. ergo, &c. facit bene pro
iſta ratione, & pro materia. l.hæredibus.§.vlti.ff.ad
Trebel. cum ibi not. maxime pro Catharina,vt ex-
preſſio aliquid operetur, ſecundum quoſdam, &
quòd ſucceſſio particularis ſit propria ſucceſſio,
probant iura infinita, quæ cauſa breuitatis omitto.
¶ Quinta concluſio, quòd verba illa ſicut prædicti
liberi & affines, poſita in dicta clauſula: cæterum,
ſic ſunt interpretanda, quòd ante affines ſuccedere
debeat Catharina, certum † enim eſt liberos affini- 14
bus præponendos: quod tamen probo ſic, quia iſta
verba: vobis,& liberis,& affinibus veſtris,& deſcen-
dentibus ab eis concedimus,non faciunt Petrum.&
eius affines,& ab eis deſcēdentibus coniunctos ta-
liter, quòd ſimul, & pro partibus ſint ſucceſſuri:
tum,quia hoc eſſet quaſi impoſſibile:tum,quia cer-
tum eſt ipſos ſaltem P. voluiſſe præferri: tum, quia
poſtea ſubiungit liberos, & affines ſuccedere debe-
re, ergo non voluerunt eos ſimul admittere. ex quo
ſequitur, quòd illa coniunctio, &, non notat illam
coniunctionem, de qua in l.re coniuncti.ff.de leg.iij.
& l.triplici.ff.de ver.ſigni.ſed notat ordinem ſecun-
dum quem ſuccedere debent.ſic ff.de vſufruc.l.quo-
ties.de hære.inſti.l.qui ſoluēdo.& deſcendit ordo ex
præſumpta affectione, quā inducit ordo ſcripturæ,
qui

in ſeparatis capitulis, inter quæ ſequela non eſt neceſſaria, non valet argumentatio ab vno expreſſo ad aliud non expreſſum. vt l. fin. ff. de calum. not. Dyn. & poſt eum Bart. ff. de autho. tut. l. j. Ratio eſt, quia non probat hoc eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe. vt l. neque natales. & l. ad probationem. C. de probatio. modo quanquàm diſpoſuit hic pater de dote filiæ, non tamen ſequitur, quòd cogitauerit de Catharina, nec verba diſpoſitionis hoc neceſſario includunt, & tamen hic in alterius præiudicium, videlicet Catharinæ, non videtur lata interpretatio eſſe facienda: præſertim, quia in dubio non eſt credendum illum Petrum ſuam propriam filiam Catharinam Gregorio ſibi in nullo attinenti in caſu mortis ſuæ filiæ, & liberorum eiuſdem voluiſſe præferre. argum. C. de fideiuſ. l. cum acutiſsimi, maximè quia pro ſolo tempore ſuo poterit expreſsio ſuæ diſpenſationis formaliter ſe extendere, ergo nec vltra tacitè. l. ex publici. cum ſimilib. & l. ſi certum. cum ſimilib. Præterea, quia ſi verba in ſuo proprio ſenſu habent plenum effectum, non videtur fienda verborum extenſio ad effectum alium directè non comprehenſum de capite proprio, vt l. ſi verò. §. de viro. ff. ſolut. matr. modo hic verba in ſuo proprio ſenſu habent ſuum proprium & perfectum effectum. videlicet, quòd durante vita patris dos erit in iure Ioannæ, & poſt eius mortem conſidit in iure Ioannæ: & Ioanna mortua aperietur illi, qui habebit ſuccedere ex diſpoſitione primæua, nec aliud facere poterat ipſe pater, ergo &c. Item poſſet induci, quia hæc verba poſſent ſuccedere in totum, vel in parte, notant ſubſtantiam ſucceſsionis. Et hæc verba: licet liberi & affines; modum, ſeu qualitatem ipſius ſucceſsionis: ergo verba immediatè ſequentia, videlicet: aut ſicut vobis placuerit ordinare, ſignant non ſubſtantiam, ſed modum, aut qualitatem, vt fiat relatio ad immediata. argum. ff. de poſtu. l. j. § deinde. & hoc ſignat verbum, alio modo. ergo non potuit priuare ſucceſſione Catharinam, nec in toto nec in parte, dico directè, licet poſſet ordinare an poſt, vel ante liberos vel affines, ſeu cum eis ſuccedere poſſet, & tamen hic dicendo aliter, quàm ſit dictum, eſſet Catharinam excludere omni caſu à medietate caſualis, videlicet, quia nullo caſu ad eam poſſet amplius admitti, ergo, &c. Item, quia ſi voluiſſet ordinare illo modo, veriſimile eſſet, quòd ordinaſſet de toto, ſicut non eſt veriſimile, quòd quis velit decedere ſolum pro parte teſtatus: & quia quis opus non debet velle relinquere imperfectum: probant communia iura. Tertia verò pars concluſionis minus eſt dubia, quia non debet eſſe in poteſtate Claretæ tollere ius ipſius Catharinæ hoc caſu, nec debet eſſe in poteſtate donantium perfectam donationem reuocare, non allego, quia ſunt communia iura. Nec potes dicere, quòd Gregor. tanquàm pater Claretæ in feudo iſto ſuccedat, licet tanquàm affinis excludatur, quia tanquàm pater non includitur in ſucceſsione, niſi comprehendatur vt affinis: quia conceſsio non comprehendit niſi Petrum, & liberos Petri naturales, & deſcendentes ab eis, &c. modo nec eſt ipſe Petrus de liberis Petri, nec de deſcendentibus ab eis, ergo &c.

a ¶ Pro ſeruitio certo. *Quale ſeruitium teneatur facere vaſſallus, dic ſecundum quod conuentum eſt, alias ſecundum quod natura rei requirit ex conſuetudine, alias ſtatur iuri communi.*

b ¶ In habentibus ſymbolum. *De habentibus ſymbolum vide Panor. in cap. præſentata. de teſtib. & in cap. cum homines. de deci. Et expone ſymbolum, id eſt ſimilitudinem. Nam vnum ſimile cetius conuertitur in ſuum ſimile, quàm in ſibi contrarium, vel non ſimile.*

CONCLVSIO DCCXLII.

De reſti. in integrum. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Reſtitutio eſt in priſtinum ſtatum repoſitio etiam quo ad omnia.*
2 *Minor reſtituitur etiam contra tertium poſſeſſorem.*
3 *Perempta actio quandoque reſtituitur.*
4 *Patris per deportationem an filius perdat ius patria poteſtatis.*
5 *Donatoris iure reſoluto, reſoluitur ius acceptoris.*
6 *Vnum ius ciuile aliud tollit.*
7 *Reſtitutionis beneficium latam recipit interpretationem.*
8 *Quod noſtrum eſt ſine facto noſtro à nobis euelli non debet.*
9 *Variatio in principe vituperoſa.*
10 *Illegitimus per papa legitimationem an reſtituatur legitimitati.*

Concluſio patet ex diſputatione concluſionis proximè ſequenris. Pone ergo; papa propter deliĉtum per vnum notabilem laicum Imperatori immediatè ſubiectum commiſſum contra Romanam eccleſiam, & ipſius papæ maieſtatem, illum nobilem priuauit per proceſſus ſuos omnibus bonis ſuis, & ea ſtatuit publicari, & debitores ab omnibus obligationibus, quibus illi nobili tenebantur abſoluit: poſtmodum illi nobili reconciliato papa eum in integrum reſtituit, etiam quo ad bona, & dictos proceſſus ſuos factos contra eum reuocauit. Quæritur an dictæ obligationes feudalis, & emphyteoſis, quæ fuerunt aperta iam dominis, ſibi videantur reſtituta, & ſi non, an papa hoc ſpecialiter facere debet. Et videtur primò, quòd ſint reſtituta: quia † re- 1
ſtitutio eſt in priſtinum ſtatum repoſitio, etiam quo ad omnia. vt ff. de min. l. q. ſi minor. §. reſtitutio. & de vſuris. l. videamus. §. infamia. C. ſi aduerſus tranſact. l. j. & ij. C. de ſent. paſ. l. j. §. vltimo. melius facit ff. de minor. l. in cauſæ. §. fina. cum l. ſequen. vbi † minor 2
reſtituitur etiam contra tertium poſſeſſorem, &c. modo non fieret repoſitio in caſu, quo ad omnia niſi etiam fieret quo ad omnia feuda, & emphyt. ergo, &c. maximè, quia expreſsio facta eſt de bonis, quæ debet aliquid operari. arg. l. nonnunquam. ff. de condit. & demonſtr. & l. expreſſa. ff. de reg. iur. verba enim debent operari. vt l. ſi quando. & cap. ſi papa. facit l. fin. in fi. C. de ſent. paſ. vbi dicit, quòd reſtitutio debet eſſe omnium bonorum per ſententiam amiſſorum recuperatio. Secundò videtur caſus de ſen. paſ. l. caſus. vbi dicitur, quòd licet ille qui actionem ſibi competentem contra ſuũ debitorẽ in iudicio mouit, fuerit damnatus, ita quòd eius bona, & actiones fuerint confiſcata. iuxta l. ij. C. de vi prima. tamen, ſi fuerit poſtea beneficio principis reſtitutus in integrum, prædicta actio cenſetur ſibi reſtituta: non enim eſt nouum, quòd † perempta actio re- 3

Deciſ. Cano. v

ſtituatur, vt ff. de noxal. actio. l. ij. in fine. de facili
enim res ad naturam ſuam reuertitur, quod eſt
valde æquum.ff.de pact.l.ſi vnus.§.quod in ſpecie.&
ideo dicit lex, quòd ſi libertus fuerit naturalibus re-
ſtitutus in totum: ita quòd patrono ius patronatus
aufertur.ff.de nata.reſti.l.ij.facit, quia non eſt omni-
no falſum, quod nõ caret reliquiis veritatis.&l.cum
filius.§.hęres meus.ff.de leg.ij.Item non videtur, niſi
quædam redditio, ſicut dicitur de filio emancipato
arrogato per patrem ff.de libe.& poſthum. l.filio.in
priu. Tertio principaliter hoc probatur, quia quan-
do propter mutationem ſtatus perſonæ perditur a-
liquod ius, ſi reſtituatur ille ſtatus, reſtituitur illud
4 ius: & ideo dicit lex, quòd † ſi mutatur ſtatus patris,
puta quia deportatur, perdit filius ius patriæ pote-
ſtatis, & pater etiam: ſed ſi patri reſtituatur ſtatus hu
iuſmodi, recuperatur hincinde ius patriæ poteſtatis,
vt l.alleg.C.de ſen.paſ.induci poteſt.l.fin.ff.de adop.
& in iſta ratione videtur text. ff. de iure patro. l. ſiue
libertus. vbi dicitur, quòd ſiue libertus, ſiue patro-
nus deportatur, perditur ius patronatus, ac etiam
ius petendi bonorum poſſeſsionem contra tabulas
in bonis liberti.Item in eadem ratione videtur text.
ff.ad Tertul.l.prima.§.filius.vbi dicitur, quòd ſi mor-
tua matre, & per eius mortem filio tunc libero, &
ciui Romano eius hæreditate delata, ipſe filius ante-
quam dictam hæreditatem matris adiret, damnetur
& efficiatur ſeruus pœnæ, & poſtea beneficio prin-
cipis reſtituatur, maternam hæreditatem recuperat
per eandem viam.facit l.iij.§ fi.l.ſeq ff. de bono.poſſ.
contra tabu.& l.j.§.j.alleg.§.bonorum.ff.ad Tertul.
5 Quarto principaliter, quia † reſoluto iure donato-
ris reſoluitur ius acceptoris. Ideo dicit lex, quòd ſi
creditor rem ſibi pignoratã pignori dederit, & poſt
ipſi creditori ſatisfiat, & ſic ius ipſius reſoluatur,
tollitur etiam ius illius, cui pignori dedit. C. ſi pi-
gno.da.ſit.l.ij & per eandem omnia. facit in feu. de
controuer.inue.§. rurſus. Sed ius papæ damnantis
& priuantis eſt reſolutum per reſtitutioné.ergo, &c.
Quinto hoc probatur, quia cum per rei mutatio-
nem ius perditur, & res poſtea reſtituitur, ius illud
etiam cenſetur reſtitutum. Ideo dicit lex, quòd ſi
habeo in domo tua ſeruitutem ſtillicidij, & illa tol-
latur, perditur, ſcilicet ſeruitus, ſed ſi domus noua
reædificetur, ſeruitus etiam reſtituitur. ff. de ſeruit.
vrb. præ. l. ſeruitutes, quæ in ſuperficie. §. ſi ſubla-
tum.ff.de ſer.ru.præ.l.vnus ex ſociis.§.fi. Sexto pro-
batur hoc, quia conſtat, quòd princeps à iure habet
hanc poteſtatem, quæ poteſt dici ipſius priuilegium
ſpeciale: videlicet quòd damnatos poſsit reſtituere
nedum quo ad pœnæ euitationem. vt C. de ſen.paſ.
l. inuiſibilis. & l. ſeq. & quattuor ll. præcedentibus.
imò etiam quo ad honorem, dignitatem, iurium. &
bonorum recuperationem.vt eo titu.§ tutor.l.caſus.
& l.fin. ergo ſemper intelligitur tacita conditio ſal-
tem reſolutiua: videlicet ſi princeps non reſtituerit,
vt in ſimili, ea quę ſperat contrahere dat dotem, non
poteſt remanere, niſi matrimonium inde ſequatur,
vnde intelligitur tacita conditio.ſi ſequatur.ff.de iu-
re dot.l. ſtipulatione. Septimo, quia qui vult vnum,
quod velle poteſt, videlicet, quòd reſtituatur ad
bona. videtur velle illud, ſine quo illud ſequi non
poteſt, videlicet quòd auferantur his quibus per
priuationem aperta erant, vt l.illud.ff.de acquiren.
hæredi. cum ſe. facit recte in ſimili: quia vbi prin-
ceps facit aliquid, cui poteſt impedimentum ob-
ſtare, etiam videtur illud impedimentum tollere
velle. vt ff. de excu.tuto. l.idem Vlpianus ſcribit. §.j.
in fine. Octauo, quia omnis res per eaſdem cauſas
diſſoluitur, &c. vt c.j.de regulis iur.& l.Stichum, aut
Pamphilum §.naturalis. ff. de ſol. Item, & † vnum 6
ius ciuile aliud tollit.§.fin.inſti.de legi.ag.ru. & l.eas
cauſas.ff. de capi. di. per priuationem & ſententiam
principis hæc aperta ſunt, ergo per reſtitutionem
illa tolli poſſunt.facit l j. §. adeo.ff. de pact. l. videa-
mus.§.iurare. ff.de in litem iuran. facit, quia vſque
ad annum videtur res integra, ſicut in bannito, cu-
ius bona annotantur. vt l. fin. ff. de requi. reis. facit
etiam, quia hoc † beneficium reſtitutionis [a] vide- 7
tur late interpretandum, & eſſe manſurum. ff. de a
conſtit.princ.l.iij.& argument. C.de fundo limi.l.iij.
libro xj. Nono, de hoc videtur tex.in clemen.quo-
niam.de immu. eccle. cum ibi not. ſuper verbo. in-
fectis. Decimo hoc probatur, quia ſublato princi-
pali, tolli videntur omnia, quæ immediatè, & ac-
ceſſoriè ab illo dependent. vt l. non dubium. C. de
legibus. cum concor. facit in ſimili, quod notat
Ioan. And. de præbend. libro vj. c. ei cui. ſuper prima
glo. vbi no. quòd ſublato ſtatuto eccleſiæ, per quod
inducta fuit impetrantis inhabilitas, illa inhabilitas
etiam tolli videbatur. Ad partem contrariam alle-
gatur primo, quia poſtquam dominis aperta ſunt
feuda, & emphyteoſis, & debitoribus apertæ libe-
rationes, non videtur amplius res in eodem ſtatu: &
ideo non videtur, quòd reſtitutio quo ad hoc pro-
ficere poſsit. per cap vnum in feud. quid iuris ſit, ſi
poſt alienationem feudi vaſſallus id recuperet. vbi
dicitur, quòd ſi vaſſallus feudum ſine voluntate do-
mini alienet, domino aperitur illud feudum. Sed po-
ne, quòd poſtea illud ab emptore recuperat, nun-
quid per hoc feudum recuperari videtur? dicit tex.
quòd non pro eo, quia domino iam apertum eſt. ſic
dicit, quòd ſi homo liber ſe in ſeruitutem vendidit,
& poſt impetrat ſe manumitti, non per hoc reſtitui-
tur in totum ad priſtinum ſtatum ingenuitatis, ſed
remanet in ſtatu libertatis. de ſtat. ho. l. liber homo.
Secundo per oppoſitum quintæ rationis alterius
partis, quia videtur, quòd ius perditum propter rei
mutationem, re reſtituta non reſtituatur. Nam dicit
lex: ſi domus, vel inſulæ legetur vſufructus, & poſt-
ea domus, vel inſula ad aream reducatur, perit vſu-
fructus propter rei mutationem. Sed ſi in area rur-
ſus inſula, vel domus ædificetur, non reſtituitur. ff.
de vſufruc. l. qui vſufructum. in priu ff. quibus mod.
vſufruct.amit.l.quid tamen.in princ.facit ff. de leg.j.
l.ſi ita. §.j. per eadem facit l. quæ dicit, quòd ſi fer-
uum alienum, aut domum, vel nauim alienam tibi
dare promiſi, & dominus ſeruum manumittat, vel
domum ad aream reducat, vel nauem deſtruat, li-
beror ad obligatione: & ſi poſtea in ſeruitutem redi-
gatur, vel domus, vel nauis nouiter conſtituatur,
mihi non reſtituitur obligatio. vt ff. de ſolu. l. qui res.
§. aream. & ff. de verborum obligationib. l. inter ſti-
pulantem.§. ſacram. Tertio hoc probatur, quia quod
† noſtrum eſt, ſine facto noſtro à nobis euelli non 8
debet. vt l. quod noſtrum. ff. de regulis iuris. & in iſta
ratione fundatur l. quoties. C. de rei vendic. modo
per prædictos proceſſus ius iam quæſitum eſt do-
minis,

minis, & debitoribus, ergo, &c. Quartò hoc pro-
batur, quia quod legitimè factum eſt, & plenè
conſummatum, de factò ſuperuenienti retractari
non debet, vt regula, quod ab initio. & regula fa-
ctum legitimè. & l.quarta. C. de interdic. matrimo.
Quintò hoc probatur, quia princeps ſi hoc etiam
vellet, de iure non poſſet alicui auferre ius ſuum,
ſeu iuſtitiam ſuam ſine cauſa. vt ff.de natal. reſtitu.
l.quæris. & l.finali de na.feu.in princip.& quo tem-
pore miles inueſti.pe.debe. cap.ſecundo. in princip.
& C. de precib. Imperat.offerend. l.quoties. & l.re-
ſcripta. & ita per Cyn. & ita notat determinatè do-
minus Bertrandus de Drocheo. in l.vnica.C.de ven.
rer.fiſcal. cum priuatione communi. libro decimo.
& Innocen.de conſtitut. cap.quæ in eccleſiarum.&
cap.quia plerique. de immunit. eccleſ. ergo nec per
indirectam viam huiuſmodi reſtitutionis hoc po-
teſt. argum.l.ſcire oportet. ff de tuto. & curat. da.ab
his.& C.de vſuris rei iudic. l.fin. §.finali. Sextò hoc
probatur, quia quis contra factum ſuum venire
non poteſt, maximè in præiudicium alterius, vt ff.de
adopt.l. poſt mortem. & de ſeruo pigno. da.ma. l. ſi
creditoribus. & maxime hoc in principe locum ha-
9 bet, quia † in eo variatio alteri iniurioſa magis eſt
vituperoſa, quàm in alio. vt C. ne fiſ.rem quam ven.
l.j. & ij. libr.xj. & C. de quadri. præſcript. l.bene à
zenone. vbi probatur extra notata ibidem ratio
præcedens, nec præſumitur id velle princeps: vt l.
nec auus.§.merito. & §.ſi quis à principe, quæ vul-
gatæ ſunt. Modo hic retractaret factum ſuum in
præiudicium dominorum, & debitorum.ergo,&c.
Septimo hoc probatur per l.fi. C. de ſenten.paſ.vbi
per reſtitutionem huiuſmodi nõ reſtituuntur medio
tempore facta, ſiue geſta. Octauo, quia quando mi-
nor reſtituitur, non reſtituitur niſi ad id, quod in
eadem cauſa permanſit. vt ff. de mino. l.quòd ſi mi-
nor.§.Sceuola. Nono, quòd non debet vni aliquid
concedi per gratiam, vt alteri auferatur. vt C. qui
po.in pig.hab.l.aſsiduis.§.empt. argumen. C.de ſta.
& imag.l.fin.in princip. Decimo videtur gloſſ. ff.de
libe.& poſthum.l.Gallus. §.ſed quid ſi tantum. in fi.
magnæ gloſſ vbi not. ſi pater filium inſtituit, & ne-
potem ſubſtituit, ſi poſt mortem aui deportatur fi-
lius, perdit ſucceſsionem pater, & nepoti aperitur:
ſi reſtituitur filius, ſucceſsionem non recuperat, ne
ius nepoti apertum eidem auferatur. Vndecimo fa-
cit not.qui fi.ſint legi.cap.per venerabilem. in gloſſ.
10 not.vbi not.quòd † ſi illegitimus per papæ legitima-
tionem reſtituatur legitimitati, licet videatur quo
ad honores temporales, non tamen quo ad bona. Et
facit bene ratio diuerſitatis per Hoſtien. ibi not. &
per Ioann. And. ibi poſita ſuper dicta gloſſ. ſecunda.
facit per eandem viam, quod not. Ioann. And. de re-
gulis iur. ſine culpa. in quæſtione ibidem diſputata,
quòd legitimatio non præiudicat ſecundogenito
ibi terminato. Duodecimo hoc probatur, quia quod
ſemel nullum eſt, ipſo iure non poteſt vlterius in
ſtatum adduci, niſi interueniant cauſæ habiles ad
illud de nouo conſtituendum. vt ff. de teſtam. l. eius.
& l.ſi filius. & ff.de legat.primo.l.cætera. §.primo. &
C.de lega.l.ſeruus inſtituitus. & inſtitu. de leg. §. ſed
in ſeruo. & not. Dyn. in regula. non firmatur. libro
ſexto. modo cauſa conſtituendi obligationem de
nouo, eſt conſenſus ipſarum partium. l. conſenſu.
ff.de actio. & obliga. & §. naturalis. allega. qui non
eſt in poteſtate principis. ergo, &c. Decimotertio
hoc probatur, quia quando cauſa produxit ſuum
effectum in ſuo iam conſummato eſſe, licet cauſa
tollatur, effectus tamen manet: & ideo ſi moritur
filio pater, non ideo moritur filius. tunc enim vitia-
tur res deueniens ad caſum, à quo non poteſt inci-
pere, cum deuenit ad illum caſum ante ſuum com-
pletum eſſe. vt l. vt pomum. §. finali. eodem titulo.
modo per priuationem prædictam dictorum pro-
ceſſuum ius domini, & debitoris ſunt in ſuo com-
pleto eſſe. ergo, &c. Decimoquarto hoc probatur,
quia non plus videtur poſſe operari teſtamentum,
quàm retractatio, imò minus. per not. in dicta l. fin.
C.de ſenten.paſ. per Cyn. & per Bartol. diſſoluitur.
l.ſi quis ex hæreditate. §.ſed ſi pater. ff.de iniuſt.rup.
& irrit. teſt. ſed retractatio non habet locum niſi in
his, quæ manſerunt in eodem ſtatu. vt l. ſi balneum.
§.finali.ff.qui por. in pigno.hab. facit cap. quamuis.
de reſcript.libro ſexto.facit l.quoties. ff de noua. in
fine.& l.quoties. C.de rei vendi. cum ſi. & l. potior.
primo & ſecundo reſponſo. ff. qui po. in pign. hab.
& c.ſi pro te.de reſcript. libro vj. Hunc caſum ſpe-
cialem, qui loquitur in conditione dependente à
poteſtate grauati.

a ¶ Beneficium reſtitutionis. *Reſtitutio in integrum an appelletur beneficium, vide abba. in cap fin. eod. titu. Et an ſit beneficium reale, vel perſonale. Bart. in l. in cauſa. §. interdum. ff. de mino. & in l. ij. C. de fideiuſ. tut.*

CONCLVSIO DCCXLIII.

De reſtit. in integr. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Princeps repræſentat rem publicam.*
2 *Adminiſtratio iuris ciuilis poſitiui principi commiſſa.*
3 *Obligatio naturalis non tollitur per abſolutoriam ſententiam principis.*
4 *Nomina damnatorum etiam cum confiſcatione confiſcantur.*
5 *Sententia priuationis lata circa primum extremum, circa ſecundum non operabitur.*
6 *Occupanti conceditur quod in nullius bonis eſt.*
7 *Reſtitutio reddit quod priuatio tollit.*
8 *Vnde naſcuntur iura, non debent iniuriæ exoriri.*
9 *Minor reſtituitur etiam mutato ſtatu rei.*
10 *Ius ſuum alicui auferre ſine cauſa eſt contra ius naturale & diuinum.*
11 *Reipublicæ honor in magiſtratuum honore conſiſtit.*

HIS ſuppoſitis concluſio extra rotam ſit iſta, quòd reſtitutio in integrum damnati facta per principem, puta per papam, vel imperatorem, operatur etiam quoad iura & bona, quæ per ipſam damnationem ſolùm, hoc eſt abſque aliquo actu præcedente vel intermedio habili de iure, ad nouam eorundem bonorum, vel iurium tranſlationem, aut acquiſitionem, aut conſolidationem faciendam, aperta fuerint, quódque talem reſtitutionem poteſt papa, vel imperator facere expreſſe. aliam maiorem non debet de iure facere, niſi cauſa vtilitatis reipublicæ hoc expoſcat, & tunc læſo debet damnum de publico reſarcire. Iſta concluſio habet quatuor partes, & primas duas probant rationes ad vtranque

parte ſupra factæ & directæ. de prima parte eſt.caſus,in l. fin. C. de ſent. paſ. quia ibi per deportationem erat apertum ius liberationis iuris patriæ poteſtatis filio. & tamen illud per reſtitutionem ſibi aufertur, licet forte in præiudicium eius ex priuilegio iuris principi conceſſo à iure, & etiam ratione caſus in l.libertus,alleg. & l.j.§. fin. cum l. ſequen. de
1 contra tabu.allega. Et ratio huius † priuilegij eſt, quia principi, à quo repræſentatur reſpublica, ad decorem ipſius reipublicæ, iuſte deferuntur honores,etiam cum aliquali præiudicio priuatorum.l. bene à zenone. alleg. & l.vna. de vendi.re.fiſca.alle. & quia huiuſmodi bona, & iura, ex ſola principis priuatione damnato ablata,& aliis aperta non aperiuntur eis ex æquitate iuris naturalis,vel gentium,
2 ſed potius ex rigore iuris ciuilis poſitiui, † cuius adminiſtratio ex toto principi eſt commiſſa. Ideo non mirum,ſi ſuper hoc potuerit per ſuas conſtitutiones ordiuare. & ſatis poſſunt hæc colligi ex notatis Innocen. in cap.quæ in eccleſiarum: & cap.quia plerique.allega.& facit l.bona fides.ff.depoſi.Ex iſta prima parte concluſionis huius infertur, quòd ad nomina debitorum,& ad obligationes vaſſallorum extendit ſe huiuſmodi reſtitutio. Ratio, quia liberatio iſta debitoris ab ipſis proceſsibus, & priuatione per eos inducta immediate procedit, nullo videlicet alio actu intermedio procedente, ſicut liberatio ſeruitutis patriæ poteſtatis, & libertatis.vt l.vlti. de ſent. paſ. & l. ſine liber. de iure pa. & vni rationi
3 oppoſitæ reſpondeatur. Aduertendum eſt,† quòd ſententia iſta principis priuatiua,& abſolutoria non
a tollit obligationem naturalem [a] quia hoc non videtur poſsibile fieri, cum illa ſit naturalis,quæ non tollitur per actum ciuilem ipſo iure. vt ff. de cond. inde. l.Iulianus vnum debitorem. & l.quidam. ff. de pœn.& l.ſi quod.de condi.inde. ff.ti.alleg.argumen. pro hoc inſti. de iure naturali. §. ſed naturalia. & l. eas obligat.ff.de cap.dimi. Cauſam enim notabilem naturalem habet, videlicet conſenſum, quæ non poteſt tolli, niſi per cauſam contrariam, id eſt, niſi per conſenſum contrarium. vt l.Stichum. §.naturalis. alleg. & idcirco, ſi ius ciuile abſtulit huic naturali obligationi effectus ſuos ciuiles per priuationem,non mirum,ſi per reſtitutionem eos ſibi poteſt reſtituere,per dictum §.naturalis. & l.nihil tam naturale.ff.de regulis iur. & c.omnis res. de reg. iuris. & ſi eſſet obligatio mere ciuilis, quæ per proceſſus huiuſmodi prorſus, & ipſo iure in totum tolli poſſet,etiam in totum poſſet reſtitui: quia ius ciuile bene obligat,vt patet in ſententia. vt l.actori. C. de iureiuran.Sed caue, quia obligatio non tollitur, licet perſona ab ea eximatur. † conſiderandum enim eſt,
4 quòd nedum dominia rerum, imo etiam nomina damnatorum cum confiſcatione ſecuta confiſcantur. Ratio, quia ſucceſſor eſt fiſcus, & in eum, & contra eum tranſeunt actiones. ad leg. Iul.de vi priua. l.ij.in qua confiſcatione ſunt duo extrema,videlicet damnati priuatio, & in fiſcum tranſlatio, & iſta ſunt capitula ſeparata. ergo ſententia † priuatio-
5 nis lata circa primum extremum, circa ſecundum non operabitur.argumen.l.patet Se in fin.de condi. & demon.& l.fin.ff.de calum. quia iſta duo ſeparatas cauſas,& rationes habent. Primum enim concernit odium damnati. Secundum verò fauorem fiſci, & ſequitur ſecundum ex primo. Ideo non debet tolli per primum.vt l.qui hominem.in fin.ff.de ſolut.Nec eſt veriſimile, quòd quia delinquenti aufert, velit propter hoc auferre burſæ fiſcali,quæ non peccauit. Ideo non videtur difficilis reſtitutio huius actionis, ſaltem vtilis,quæ eidem operatur in effectu. Sed dices, quòd reſtitutio ius fiſcale ad reſtituentem non pertinens non debet tollere, quia non apprehendit poſſeſsionem bonorum ipſius damnati, & habeat locum prima pars noſtræ concluſionis. Ratio eſt, quia ſi ad reſtituentem pertinet ius fiſcale, eſt indubitatum: ſi ad alium, idem: quia hoc eſt priuilegium principis, licet aliquali alterius præiudicio, vt dixi ſupra. Sicut enim fiſco aperitur hoc ius,ita aperitur hæreditas ſecundo in gradu, in caſu l.j. §.filius. ff.ad Tertu.vt l.j.ff.quis or.in bo.poſ.ſerue.& tamen illud ius aperitur. Secundo in gradu tollitur per reſtitutionem.vt dicto §.filius.ergo idem in fiſco. Secundo caſu dico, quod habet locum ſecunda pars concluſionis. Ratio eſt, quia ratio iuris naturalis ius gentium habet, quòd in re habili ad poſsidendum iure dominij vacante,apprehenſio corporalis animo quærendi dominium, occupanti acquiritur. Et ſic intelligitur: † quod in nullius bonis eſt, occupanti 6
conceditur.vt ff.de acquirend. rer. domi. l.j.& inſti. de re.diui. §.feræ. quod enim nullius eſt, id naturali ratione occupanti conceditur: ſaluo, quòd iura ciuilia volentia fiſcalem burſam impinguare,hæc bona vacantia fiſcali burſæ applicarunt. C.de bonis va.per totum.libro x.collatio.quæ ſunt regalia.circa princip.ergo cum fiſcus rem damnati,quaſi vacantem reperit, antequam apprehendat, eam ex cauſa habili ad dominium de nouo acquirendum, acquirit. ergo eſt locus ſecundæ parti ipſius concluſionis.Sed ſi non apprehenderet camera fiſcalis,ſed ſolum agnoſceret hæc bona,ſecus eſſet, quia licet dominium ſine apprehenſione tranſiret hoc caſu.vt l.j. §.an bona. & l.imperator. & ibi per Dyn. & Bartol. ff.de iure fiſc.& ff.de publi. l.commiſſa. tamen à ſola ſententia priuatiua veniret hæc acquiſitio. Ideo per reſtitutionem tolli poſſet: ſed apprehenſione facta ſupereſt alia cauſa per ſe totaliter reparata.ergo, &c. Sed dices: ſi quæſitum eſt dominium ex ſola agnitione per iura proxi. alleg. quomodo alia vice ex apprehenſione quæri poteſt, contra l. iij. §. ex pluribus ff.de acquirend.poſſeſ. & l.vbi autem.§. fina. de verbo.obliga.& §.itaque. inſti. de act.de fid.inſtru. inter dilectos.§.cæterum. Præterea, quomodo dici poteſt res vacans,cuius dominium in alium iam tráſlatum eſt: non videtur poſſe. Præterea,quia hic non ponitur ex parte fiſci animus acquirendi ex huiuſmodi cauſa,quia vacans.Sed dico,quòd licet ex huiuſmodi cauſa non acquiratur dominium iam quæſitum,quia naturalis cauſa eſt habilis ad acquirendum. Ideo fortificat illud iam quæſitum, quod ita forte eſt,ſicut ſi ex illa cauſa quæſitum foret, & patet ex diſpoſitionibus l. omnes. & l.ſicut. C. de præſcrip.xxx. vel xl.ann. ad l.in omnibus. & ad l. intra. ff. de diuer.temp.præſcri quam ponit Cy. de quadri. præſcri.l.j. Sed caue, quia prædicta locum non habent in caſu, quo ius fiſcale ad reſtituentem pertinet, quia in eius præiudicium reſtitutio ad omnia etiam per eum poſſeſſa ſe extenderet. vt l. j. C. de ſenten. paſ. quia in præiudicium concedentis beneficium

neficium late interpretatur. vt extrà de dona. cum
dilecti. & ibi per Innocen. & cap. per tuas. & de de-
cies parte. Modo de verborum ſignific. cum tibi. ff.
de conſt. princip. l. iij. Nec obſtat ſi dicas, quòd iura
loquentia de reſtitutione, quo ad bona, fuerunt
edita ante tempus authenticæ, bona damnatorum,
& ita de tempore, quo bona damnatorum debebant
ad cameram imperialem pertinere. Dico etenim,
quòd & tunc præiudicabatur tertio in caſu primæ
partis huius concluſionis. vt patet per iura proiſta
parte ſuperius allegata. Caue etiam, quia in omni-
bus non reperio apprehenſionem, de qua ſupra per
debitii occupationem. vt ff. de his, quæ in frau. credi.
l. qui autem. §. ſciendum. & l. pupillus. in fine. quo
caſu idem dicerem ſicut ſupra dixi, in alia occupa-
tione naturali per eandem rationem. Nec credo pon-
derandam occupationem per. litem conteſtat. de
qua ff. de procurat. l. à pluribus. quia ibi prædicta ratio
ceſſat. De ſecunda parte concluſionis eſt caſus in l.
fin. C. de ſenten. paſ. in eo, quòd dicit, quòd interim
contracta, & geſta per ſequentem reſtitutionem
non reuocantur. imo nec teſtamentum interim per
filium factum irritaretur, ſi filius ante reſtitutio-
nem moreretur, quia tunc recuperaret ſuum con-
ſummatum eſſe ante reſtitutionem: ſecus ſi poſt,
quia tunc adhuc penderet, prout ibi no. Cyn. poſt
7 Azo. Ratio eſt quia ſatis eſt, quòd † reſtitutio red-
dat, quod priuatio tollit. Item, quia res non eſt am-
plius integra. Item, quia negotium iam recepit ſuum
eſſe conſummatum. Et ita procedunt allegata pro
ſecunda parte. Item, quia ceſſat tunc ratio primæ:
b non enim à rigore iuris ᵇ ciuilis habet talia cauſam
proximam, & immediatam. ſed vel à contractu, vel
à quaſi contractu proprio. vt l. quæcunque gerimus.
ff. de actionibus & obligationib. vel à cauſa antece-
dente, ad quam actus refertur, vt tunc geſtus. vt l. ſi
rem. §. finali. ff. de pigno. actio. Iunge, quòd ſi hoc
poteſt facere tacite, vt præmiſſa omnia clare pro-
bant, quòd hoc etiam poteſt facere expreſſe. vt l.
certum. cum ſimilibus. Et ita procedit hæc ſecunda
pars concluſionis. facit l. ſecunda. C. ſi reus, vel ac-
cuſa. mor. fue. Ex iſta ſecunda parte ſequitur primo,
quòd ſi bona deportati per fiſcum damnantem, vel
alium, cui aperta ſunt, in alium alienata fuiſſent, quo
ad illa reſtitutio nihil valeret. Et eſt caſus in l. fina.
alleg. quia emptor vel donatarius tunc non habent
cauſam proximam à priuatione, ſed à ſuo contractu
proprio, & cauſa proxima, & immediata eſt atten-
denda. vt l. penultima. ff. de condict. ob turpem cau-
ſam. & hoc tenet Iacob. de Belui. in decima collatio.
titu. de feud. hic finitur. l. deinde incipit. regni con-
ſuetud. cap. domino Guerram. vbi gloſſ. tangit di-
ctam quæſtionem. Ad contraria ſoluit Iacob. de Bel.
dicens, quòd reſtitutio eſt in priſtinum ſtatum re-
poſitio: hoc dicit verum de rebus exiſtentibus in
eadem cauſa, & in eodem ſtatu: aliter non. Et per
hoc ſoluit ad omnia contraria. ad l. in cauſæ, §. fin.
cum l. ſequen. ff. de mino. reſpondet, quòd illa lo-
quitur in eo, in quo recipit à minore, in quo non eſt
ſpes certa. Nos vero loquimur in eo, in quo recipit
ab eo, in quo eſt certa, maxime in principe. per l. ſe-
cundam. C. de quadri. præſcript. Modo maius eſt
habere ſpem certam, quàm incertam. vt C. de com-
pen. l. finali. ff. ad exhib. l. tertia. §. ibidem. Idem te-
net ibidem vir magnæ authoritatis hodie in iure ci-
uili dominus Bertrandus Caprioli Aurelian. de præ-
ſenti ordinariè legens in dicto capit. domino Guer-
ram. In fauorem tamen domini Bertrandi de Klea-
quin conneſtabulatij Franciæ, cui rex dederat comi-
tatum Longeuillæ ſibi per talem modum confiſ-
catum, & de reſtitutione huiuſmodi timebatur. vl-
tra præmiſſa non allegat, niſi communia: videlicet,
quia beneficium principis non deciperet. vt l. pri-
ma. C. de his, qui ve. æta. impe. Et † quia vnde naſ- 8
cuntur iura, non debent iniuriæ exoriri. vt l. memi-
nerint. C. vnde vi. iuncta l. bona fides. ff. depo. allegat
etiam l. ſi quando. C. de inoffic. teſta. l. ſecunda. §. ſi
quis à principe. & §. merito. ff. ne. quid in loco publi-
ſi. & maxime, ſi princeps hæc bona ſibi confiſcata
alteri dedit in feudum: quia vaſſallum non debet
feudo priuare ſine cauſa. in x. colla. quo temp. mili.
inueſti. po. de caaij. de for. fide. capit. vno. §. fina. vbi
dicitur, quòd dominus verſa vice tenetur vaſſallo
ad fidelitatem. pro hoc. ł. de milite vaſſallo. qui con-
tumax eſt. capi. vno. §. ſi vero. Solutionem vero con-
trariorum, quam facit dominus Iaco. de Belloiuſu,
videlicet, quòd reſtitutio non operatur, niſi circa
res, quæ in ſtatu eodem remanſerunt. Comprobat
iſte dominus per hoc quod ſpeciale eſt in minore.
vt l. in cauſæ. §. finali. cum l. ſequenti alleg. & l. vnica.
C. de repud. quæ in iudi. re. ſi. videlicet, quòd reſti-
tuatur † minor mutato ſtatu. rei. Ergo in contra- 9
rium eſt in ius commune. vt l. prima. in fine. ff. ad
municipa. Et ex hoc colligitur ſecunda ſolutio no-
na. ad l. in cauſæ. §. fina. alleg. Vel poteſt dici, quòd
reſtitutio minori competit, quia minor eſt læſus ᶜ ex c
iuris diſpoſitione, & per modum iuſtitiæ. Ideo pro-
uideri poteſt per contrahentem, quia iura ſunt cer-
ta. l. ſecunda. ff. de iur. & fac. ignorantia. & de facto
debuit inquirere contrahentes: maxime dico, præ-
ſenti, vel præterito, quod ſciri poteſt: ſed reſtitutio,
de qua loquimur, conceditur contra ius de mera
gratia, & incerta, & dependet à libera principis vo-
luntate. Ideo nec in iure, nec in facto præſenti, vel
præterito conſiſtat. ſed potius in futuro, non ſi præ-
uideri non poteſt. Et non mirum, quòd hoc gra-
tioſum, & ſpecialiſsimum ſit reſtringibile. l. cius mi-
litis. ff. de teſtamento militari. Imputatur autem ei,
qui poteſt præuidere, &c. dicta l. qui cum alio. & l.
ſi domum. ff. loca. Et propterea illud eſt bene ſpe-
ciale in fauorem minoris, & bene reſtringitur: quia
intelligitur hoc caſu ſolum, quo primus emptor ſol-
uendo non eſſet, & de quadam æquitate, quæ non
eſt hic. ergo, cum non ſit contra ius, non eſt exten-
denda. extra, de elect. cap. ſtatutum. lib. j. de regulis
iuris. non ſolum. & c. conſtitutionem. & regula, quæ
à iure. eod. lib. cum ſimilibus. Item præfatus domi.
Bertrandus pro dicta ſolutione contrariorum do-
mini Iacob. inducit l. filij matri. & filius, qui ſe nolle.
ff. ad Tertul. vbi dixit, quòd filius qui dixerit ſe
nolle hæreditatem adire, poterit nihilominus poſtea
mutare voluntatem: ſed hoc verum re integra, id
eſt, ante quam ſequens cognatus in gradu adierit:
quia ſecus, ſi adiſſet &c. per eundem modum po-
teſt induci ff. de op. leg. l. mancipiorum. & extra. de
procuratoribus. capitu. licet. libr. ſexto. & de præb.
ſi tibi abſenti. eod. lib. & notat Cyn. C. qui accuſare
non poſſunt. Ita, quæ. & not. gloſſ. de inſtrumen.

poſt terminum.in clemen.ſæpe. de verborum ſignif. & ff.ſi quis cautio. & l.ſi poſt tres.cum ſimil. Et induci poſſet ff. de viuſfruc. l.qui vſumfructum. §. denique. de adim. & transfer.leg.l.ſi ſeruum. ff.de iure dot.l.ſtipulatio.Item ſecundò ex dicta ſecunda parte huius concluſionis infertur, qualiter debeat intelligi & modificari id,quod notat gloſ.in l.Gallus. §.& quid ſi tantum.in fi. magna gloſ.ff. de liberis & poſthum. videlicet, quòd ſi auus filium inſtituat, &
a ſubſtituat ſibi nepotem, & poſt mortem aui hæreditate non adita per filium, filius deportetur, & ita ius ſuccedendi amittat, & poſtea filius reſtituatur, dicit gloſ.illa, quòd non recuperabit hæreditatem auitiuam: quia nepos fuit hæres, & non poteſt deſinere hæres eſſe. hoc enim intelligendum eſt per præmiſſa, ſi hæreditatem adeundo expreſsè, vel tacitè ſe immiſcendo agnoſcat, tunc enim res non eſt integra, nec ex perſona damnati, nec ex ipſa damnatione, tanquam à vera cauſa: ſed potius ex auitina ſubſtitutione,& ipſius agnitione huiuſmodi hæreditatem auitinam conſequitur. Ideò per reſtitutionem ſibi auferri non debet. argum. ff.de adop. l.ſi arrogator. de vulga.& pupil.ſubſtitu. l.ſi plures, §.in arrogato. & de interdictis & releg. l.tertia. C. de decurio. l.diuo Marco. cum ſimil. Nec obſtat, ſi non fuiſſet deportatus, non fuiſſet apertum ius nepoti, quia illa non eſt propter hoc cauſa, ſeu occaſio, ſed potius ſolius conditionis implementum. Sic eſt in ſimili: expecto primam vacaturam; nunquid à canonico moriente, vel illo, qui dent ſibi mortem, vel ab actu ipſius mortis cõſequor beneficium? certè non, ſed à canonica inſtitutione, vt cap. beneficium de regul. iur. libro vj. facit pro; & concta plenè allega. per dominum Ioannem, poſt Bat. Brixien. qui videtur ſentire contrarium, & Hugo,& Ioan. qui videntur ſtare cum præmiſsis, in quæſtione Lazari reſuſcitati: extrà, de frigid.& malefic. cap. fraternitatis. ſuper ver. miraculum. de quo tetigit idem Ioan. de regul.iur.cap. priuilegia.in nouella, in quæſtione. Et ita dixit plenè prædictam opinionem in Lazaro reſuſcitato tenet Ioann. Andr. de iuris rigore veriorem, in dicto cap. fraternitatis. prædictam etiam opinionem in caſu noſtro tenet etiam ſubtilis doctor dominus Ioannes Calderi. in lectura ſua. ff. de regul. iur. l.ea, quæ raro. & ita procedit dicta gloſ. quæ continuo allega. ab omnibus communiter approbata. Sed ſi nondum agnouiſſet nepos huiuſmodi hæreditatem, nec tacitè nec expreſsè, tunc reputarem rem integram. Et quod reſtitutio circa huiuſmodi hæredes ſuum effectum operetur, ratio eſt, quia ſi ex ſubſtitutione eueniente ſubſtitutionis conditione, ſubſtitutus hæreditatem non adiit, defertur hæreditas huiuſmodi ſubſtituto ex teſtamento, ita quòd ab inteſtato deficiente primo gradu defertur, & aperitur ius ſuccedendi in gradu, vt ff. quis ordo in bonor. poſſeſ. ſer. ſuccluſ. de ſucceſsio. edict. l.j. §. quibus. tamen ſi deficiat primus gradus per huiuſmodi damnationem, & poſtea re integra reſtituatur, recuperat ius ſuccedendi. l. prima.§.filius.ff.ad Tertul.l.j. in fi.cum l. ſeq.ff.de contratab.ergo, &c. ſaluo, quòd hic poſſet imaginari, quòd in caſu gloſ. iuſtas valeret aditionem, ſed non poſſet dici, quòd nunquam auus habuit in caſu gloſ. nepotem in poteſtate. Et præterea idem poſſet dici in §. filius. qui cum loquitur generaliter, iſtum caſum includere poteſt. Ex iſta ſecunda parte ſequitur tertia modificatio dicti domini Bartol.poſita in dicta l.prima.§.filius qui.ff.ad Tertu.quia intelligit illum caſum quando ante reſtitutionem non eſt per alium apprehenſa hæreditas per gloſ. dicti §. & quid ſi tantùm. ſed intelligo illud dictum ad improprium ſenſum: videlicet, nedum in apprehenſione poſſeſsionis, ſed etiam de apprehenſione iuris; quæ fit per aditionem, quia & intelligit gloſ. in qua ipſa fundat, quia nedum per primam, imò & ſine ea per ſecundam quæritur hæreditas, & omnia dominia rerum, &c. de acquiren. poſſeſ. l.hæredes. & ex alia cauſa, quàm ex ipſa priuatione. Sed quid, ſi ex perſona ipſius damnati, non præcedente alia cauſa, per priuationem habuerunt eius bona ſuccedeñ. ab inteſtato, & ea apprehenderunt iuxta nouum ius authenticæ, bona damnatorum. poſt reſtituitur, nunquid habebit iſta bona per reſtitutionem? videtur quòd non, quia iura loquentia de reſtitutione ad bona præcedunt tempus dictæ authenticæ. bona damnatorum. quia ſunt iura codicis, ſecundum quæ omnia ad fiſcum pertinebant: vt C. de bon.damna.quaſi per totum.& ſibi tunc & non alteri præiudicabat: ſed hoc caſu præiudicaretur aliis, ergo non videntur ad iſtum extendi caſum, cum non ſit eiuſdem rationis. Breuiter nihilominus puto, quòd in his habent locum omnia iura allegata, quia non eſt veriſimile, quòd Imperator concedendo dictam authenticam, ſuo priuilegio reſtituendi ad bona voluerit in aliquo derogare. Præterea, quia contra æquitatem, & rationem iuris naturalis ex rigore ciuili ipſius damnationis illa habent, ergo à contrario remedio reſtitutionis tolli poterunt per prædicta: & quia nulla alia cauſa quærendi illa bona competit illis, niſi ex perſona, & ipſius priuatione. ergo, &c. per prædicta. & valde bene, quo ad hæc, facit opinio Bartholomæi, & in hoc concord. præfatus dominus Ioan. Calde.& do. Ioan. Nichori Aurelien. epiſcopus in dicta l. fin. C. de ſent.paſ. Sed ſi ſucceſſores iſta bona alienaſſent interim, ſecus crederem, per prædicta. Et idem tenet præfatus Ioan. Cald. licet dictus dominus Ioan. Nichori contra. in hoc vltimo credo de ambobus do caſum expreſſum in dicta l.fin. nam ibi per deportationem filius conſecutus erat duo, videlicet, liberationem à iure patriæ poteſtatis, & dominia rerum paternarum, quæ ambo pater reſtitutus recuperat, niſi alienata ſint interim per filium, vt ibi apparet: & ita eſt ibi caſus expreſſus. Secundò quæro circa hoc, quid ſi hoc caſu iure fiſci pertinerent ad alium, qui interim agnoſcit bona, & ita ſibi quæruntur ſine apprehenſione, vt l.prima.§.an bona. & l.imperator.ff.de iure fiſci.ſed nondum apprehendit, damnatus reſtituitur, nunquid bona huiuſmodi recuperabit à tali fiſco? Breuiter puto, quòd ſic, ſicut faceret à quolibet alio ſucceſſore, vt in dicto §. præcedenti, ſucceſſor enim eſt, & conſequenter ſucceſsionis hæc bona ſibi quæruntur, vt l.ij. C.ad l.Iul.de vi priua.alle. ita, quòd licet conſenſus in acquiſitione ſit neceſſarius, vt l.qui abſenti.ff.de donat. & §.ſi tibi abſenti. alleg.tum, quia ſuccedit in mortuo patientis, & recipientis, magis ponderatur cauſa agentis vt l.fin.ff.ſi pars hæreditatis petatur. Nec obſtat di-

cta. l.

ſta modificatio dicti domini Bart. modo tertio illa-ti, quia ibi cum conſenſu concurrit alia cauſa agens, quæ tamen ſine conſenſu non ſufficeret, cum con-ſenſus ſit neceſſarius ad perficiẽdum, vt dixi. Quar-to ex eadem parte ſecunda ſequitur alius: videlicet, quòd ſi ſit tale feudum, quod perditur per damna-tionem; quòd ſecundum naturam, vel ipſius, vel ſuarum primæuarum, reconuentionum non poſsit tranſgredi perſonam vaſſalli, ſed ipſo mortuo na-turaliter, vel ciuiliter ſtatim domino debeat aperiri, & vtile dominium ipſius vaſſalli conſolidari directo, ſtio, per talem damnationem ipſe vaſſallus efficitur ſeruus pœnæ, & ita mortuus ciuiliter, & ſic dicta conſolidatio ſtatim ſuum totum, & completum ſor-tiatur effectum, illam conſolidationem reuocare non poteſt reſtitutio ſequens, patet per præcedentia, quia iſtam conſolidationem non conſequitur dominus directe, & principaliter ex ipſa damnatione, ſed po-tius ex natura feudi, vel feudali conuentione præ-cedenti. licet ipſa damnatio ſortitur eam irrogans, vt ff. de pœn. l. quoad ſtatum. & l. qui vltio. aperiat viam huic conſolidationi in hoc, quod dat cauſam purificationi conditionis ipſius feudi, vt dixi ſupra in alio caſu. modo directa cauſa, & principalis, non conſecutiua, & occaſionalis eſt conſideranda. vt ff. de author. tuto. l. j. in princip. cum ſimilib. Nec obſt. illatio primæ partis concluſionis principalis ſuprà præcedentis; quia ibi liberatio debitoris principalis & directe, ac ſolum, & dumtaxat à dicta damna-tione dependebat: hic ſecus, vt dixi. Præterea hic non ponderatur conſenſum, vel ſcientiam ipſius do-mini. Ratio eſt, quia vtile dominium vaſſalli, non eſt, niſi quædam ſeruitus iure domini. vt decima collatio. quibus modis feud. amit. in fin. modo igno-rante domino liberatio ſequi poteſt. inſtitutio. qui-bus modis tolli. obligatio. in principio. Nec obſtat l. qui abſenti. regula. inuito. & notat Innocen. de con-ceſsio. præben. cap. primo. libr. vj. quia loquuntur in donationibus, & priuilegiis; hic ſecus. ita ſoluit gloſſ. quib. mod. obliga. tol. in princip. allega. Si vero feudum non haberet talem naturam, ſed eſſet tranſ-miſsibile ad ſucceſſores, vel ſententia non eſſet talis, ex qua mors ciuilis, vel naturalis irrogaretur, tunc ad fiſcum perpetuo pertinere deberet, iuxta modum tamen, quem pleniſsime deduxi ſupra ccccclxvj. quam omnino hic ex toto contingas, dicerem pri-mum, quod dixi in prima illatione primæ partis prin-cipalis concluſionis. & in ſecunda quæſtione tertiæ illationis eiuſdem concluſionis ſupra præcedenti-bus. Nec facio differentiam inter mortem ciuilem,

d & naturalem ᵈ quo ad hoc, quia iſta omnino con-ueniunt, quo ad mentem iuris. ff. de liber. & poſthu. l. Galus. §. & quid ſi tantum, alleg. & l. ſi mater. C. de condi. inſtitu. Quæ dixi in feudo, intellige in em-phyteoſi repetita, quia eadem ratio, per ea, quæ dixi circa dictam concluſionem ad fin. verb. prædictam concluſionem, &c. Et per iſta prima pars concluſio-nis eſt ſoluta. Nunc accedo ad tertiam partem con-

10 cluſionis, & patet illa tertia pars pro eo †, quia ali-cui auferre ius ſuum ſine cauſa. eſt contra naturale ius, & diuinum, quo cauetur, quod reddatur vni-cuique quod ſuum eſt, nec lædatur alter in iure ſuo, ff. de iuſti. & iure. l. iuſtitia. §. inter præcedentia. & in decret. prima diſtinct. in princip. Ideo præter caſus expreſſos in iure principi conceſſos ex priuilegio iuris communis, hoc ſibi non licet, argumen. §. ſed naturalia, & communium iurium. Ita doct. notant, & Cyn. C. de precib. impera. offe. l. reſcripta. & domi-nus Bertrandus de Droc. in l. vna. C. de vendica. re-rum fiſca. & Innocen. Hoſtien. & Compoſtel. de con-ſtitu. quæ in eccleſiarum. & Innocen. eod. tit. & Ho-ſtien. de immuni. eccle. c. quia plerique. Caſus au-tem expreſsi à iure ſunt tres. vnus in l. ij. C. de com-muni re. alie. & l. vna. C. de vendica. rerum fiſc. alleg. Alius de quadri. præſcri. l. ij. Tertius in l. j. & fin. C. de ſenten. paſ. eo modo intelligendo, quo dixi. ergo vltra illos niſi reperiantur, alij ſtandum eſt regulæ.

Ratio autem dictorum trium caſuum eſt honor rei-publicæ, qui in magiſtratuum honore conſiſtit. vt l. omnem honorem. C. de appel. & c. vt debitus. extra. eod. tit. Aegid. De quarta parte eſt text. C. quib. ex cau. ſerui præmium lib. accu. l. ij. cum multis ſi. Ideo conſulerem principi, quòd ab iſto modo caueret, ne fiſcalem ſuam cameram ex huiuſmodi negotiis obli-gationum diuerſarum generibus intricaret. 11

a ¶ Obligationem naturalem. *Quotuplex ſit naturalis obli-gatio, & qua iure procedat. Bart. in l. cum lex. de fideiuſſo. quo iure ſit inducta, in l. Stichum. §. naturalis. de ſolu. item qua ſit iſta obligatio naturalis, vide inſt. de oblig. vbi docto. examinant.*

b ¶ Rigore iuris. *Nota quod rigor aliquando eſt exceſſus, ſiue auſteritas iudicis & terror, qui non eſt obſeruandus, niſi vbi timetur exemplum malo. xl. diſtinctio. illud. Aliquando vero rigor dicitur ſubtilitas iuris, vt hic, & tunc ſeruandus eſt. extra. de reſtitutio. ſpoliato. in literis.*

c ¶ Minor eſt læſus. *Si minor lædatur in rebus ſpiritualibus, in quibus reputatur maior, an poſsit petere reſtitutionem in in-tegrum. Vide Abb. in cap. ex parte. de reſtitu. ſpolia. colum. vj. & an minor ſi beneficio renuntiauit, audiatur petens reſtitu-tionem. ibidem colum. vij.*

d ¶ Mortem ciuilem & naturalem. *Mors ciuilis an, & quibus caſibus æquiparetur morti naturali, vide Panormi. in cap. cum ſin. de conuer. coniuga. Bald. in l. deo nobis. C. de epiſc. & cler. & Bartol. in l. j. §. ſi filium. ff de contra tab.*

CONCLVSIO DCCXLIIII.

De reſti. in integrum. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Res non integra quando eſſe dicatur.*
2 *Mora vnius non debet alteri eſſe damnoſa.*
3 *In iudicialibus latior interpretatio facienda, quàm in contractibus.*
4 *Cauſa finalis in actu principaliter attendi debet.*
5 *Circuitus in iudicio euitandus.*
6 *Interlocutoria, quo ad partem, licet tranſeat in rem iudicatam, non tamen quo ad iudicem.*
7 *Difficilius reuocatur quod cum maiori difficulta-te fit.*
8 *Reſtitutio in integrum ſola nititur æquitate.*
9 *Exceptiones dilatoriæ de ſui natura ſunt odioſæ.*
10 *De ſimilibus ad ſimilia arguendum.*

CONcluſio, quòd articuli de iure dantis crimen non ſapien. etiam in cauſa prophana poſt ter-minum peremptorium ad articulandum aſsigna-tum, re tamen adhuc integra, ᵃ dari per iudicem poſ- a ſunt ſaltem de gratia recipi, & ad probandum ad-mitti, non obſtante lapſu dicti termini peremptorij. Et antequàm ad vlteriora progrediaris, omnino vi-de, & hic præmitte concluſiones, alias duas ſupra tactas, & quæ circa eas dixi, quia eas omnes volo hic pro repetitis haberi. Pro concluſione

facit l. mancipiorum. ff. de optio. legat. & capit. ſi tibi abſenti. de præbend. libro ſexto. & quod notat Cynus poſt alios inter quos principaliter Iacob. de Are. C. qui accuſare non poſſunt. l. ſi ea. quam opinionem, ſeu dictum, approbat Iacobus Buttig. per l. ſecundam. C. de dila. Sed in contrarium inducebat domi. Argentin. legem, omne. ff. de feſ. dicit tamen, quod illa opinio communiter approbatur, videlicet, teſtes in criminali cauſa recipi poſt peremptorium terminum datum ad probandum, dummodo re integra. & ſimile notat Ioan. Andr. de verb. ſignificatio. ſæpe contingit. facit l. & ſi poſt tres. ff. ſi quis cau. ff. de verborum obligationib. l. ſi quis ita
11 promiſit. §. Seia. eodem titulo. l. ſi inſulam. & ff. de penu lega. l. j. & ff. ſi quis in ius voca. non ierit. l. ſecunda. §. finali. & quod notat Ioann. Andr. poſt Hoſtien. de reſtitut. in integrum. cap. coram. ſuper verbo, motam. Dicitur autem res non integra duo-
1 bus modis. † Primo, ſi eſt proceſſum poſt lapſum termini ad aliquem actum factum, ſiue negotium, ſeu effectum ipſorum articulorum contingentem: puta, quia ſeruatus eſt terminus ad videndum admitti articulos, ſeu repelli: vel plus, quia diſputatum eſt iam ſuper admiſsione, ſeu repulſione eorum; vel plus, quia iam eſt aſsignatus terminus ad probandum. tunc dico amplius rem non eſſe integram, poſtquam res modo aliquo præmiſſorum iam agi cœpit alias quantum ad hæc, res cenſetur adhuc integra, etiam ſi ad alios actus proceſſum fuerit, vt puta, ad producendum omnia, vel ad dicendum contra producta. & probantur iſta ſatis bene per ea quæ notat Cyn. in l. ſiue pars. C. de dila. & Ioannes Andræas poſt eum, de appella. cap. ſignificante, cum, quia qualiter pendente dilatione ſi procedatur, videtur procedi ſuper materia dilationis; &c. & facit etiam per eandem viam not. Cyn. in dicta l. ſi ea. alle. & Barto. in l. mancipiorum. alleg. vide omnino Cyn. de pactis. l. ſi pacto, quo pœnam. de tranſact. l. ſiue apud acta. in penultima quæſtione. & l. ſi maior viginti quinque annis. & C. de procurator. l. nihil. & l. ſecunda. C. de conſut. eiuſdem litis. Bartol. in l. ſi inſulam. ff. de verborum obligationib. allega. vbi ipſe plenariè tradit materiam purgationis moræ nec minorum, quia ſi aliter diceretur, generaretur per moram partis negligentis alteri parti præiudicium graue. videlicet, quia ſaltem lis plus ſolito prorogaretur, & creſcerent labores, & ſumptus: quia occaſione articulorum nouiter datorum oporteret facere nouam diſcuſsionem ſuper eorum admiſsione, aut nouam dilationem dare ad eos probandum: quod ceſſat, quando non eſt proceſſum ad aliquod
2 de præmiſsis. ergo, &c. modo † mora vnius alteri non debet eſſe damnoſa, ſed ſibi ſoli. ff. ſi certum pe. l. quod te. ſi quis cau. l. & ſi poſt tres. & à contrario extra. de regulis iur. mora. cum ibi notatis. ff. de vſufruct. l. mora. Secundo modo dicitur res non integra, quando ſuperuenit factum aliquod, per quod læderetur ius aduerſarij ex admiſsione articulorum nouiter datorum plus quàm læſum fuiſſet, ſi dati fuiſſent in termino: vt pote, quia ſi tunc dati fuiſſent, alia pars etiam dediſſet ſtatim de materia contraria, & feciſſet tunc examinari aliquos teſtes, quos tunc habebat, qui modo longè receſſerunt, vel mortui ſunt. quia tunc ex mora prædicta pars altera læderetur, quod non eſt ſuſtinendum per proxima allegata. Sed præmiſsis ceſſantibus ſatis puto rem eſſe integram, etiam ſi tempus longum lapſum foret: & in hoc recedo à l. & ſi poſt tres. & à not. Hoſtienſ. in dicto cap. coram. ſuper verbo. motam. & §. Seia. l. ſi quis ita promiſerit. de verborum obligatio. allega. Probo, quia latior interpretatio facienda eſt in iudicio, quantum ad hoc, quàm in contra-
ctibus: quia in † contractibus ſecundum mentem contrahentium iudicamus. l. in conuentionalibus. de verborum obligationibus. ſed in iudicialibus iudicamus ſecundum mentem prætoris terminos tales peremptorios præfigentis: qui quidem prætor ſemper habet oculum ad æquitatem. vt l. quod ſi Epheſi. de eo, quod certo loco dari oportet. & ita probatur ex diſſolutione. l. ſi tres. ff. ſi quis cau. ad l. traiectitiæ. §. de illo. ff. de actionibus & obligationib. l. vtrobique. & in l. ſi inſulam. & §. Seia. allega. not. dominus Bartol. & tamen in extraiudicialibus eſt hoc, quod attenditur ſolum, an res ſit integra, & an partis interſit, vt l. mancipiorum. & cap. ſi tibi abſenti. ergo: &c. Præterea, quia in iudicialibus caſibus, in quibus non eſt inobedienti per lapſum termini appoſita certa pœna, niſi de alterius partis intereſſe appareat, lapſus huiuſmodi non imputatur. vt l. ſecunda. in fine. ff. ſi quis in ius voca. non ierit. cum concord. licet ſecus, ſi pœna eſſet appoſita. per l. & ſi poſt tres. allegat. & l. ſi cum dies. in fine. & l. Celſus. in principio. ff. de arbit. & ita diſſoluitur dicta l. traiectitiæ. §. de illo. ff. de actionib. & obligationibus. & l. ſi inſulam. ff. de verborum obligationibus. allegat. & tamen hic non erat appoſita certa pœna, quoniam nec hic interuenit principaliter, niſi factum iudicis. & in l. & ſi poſt tres. interuenit principaliter factum partis: & eiſdem modis ſoluitur ad § Seia, allega. dictum vero præcedens intelligo, vbi ſequitur intereſſe partis al-
terius, &c. Tertio hoc probo ſic, quia † cauſa finalis in actu principaliter attendi debet. l. ſecunda. ff. de dona. & l. fin. ff. de cond. ob turpem cauſam. Nec debent introducta ad vnum finem principaliter retorqueri ad alium, præſertim contrarium. ff. de adimen. legatis. l. legata. ff. de ſolutio. l. qui hominem. in fine. modo aſsignatio horum terminorum peremptoriorum non fit ad finem intercipiendi partem, nec ad tollendum ſibi ius ſuum, ſeu ad eum impediendum in iure ſuo: abſit hoc. vt l. meminerint. C. vnde vi. l. ſecunda. in fine. C. de iudic. vi. tollend. ſed ſic ad abbreuiationem litium ſolum, & duntaxat: & ſatis patet in ratione in c. paſtoralis. de exceptionib. cum ibi notatis per docto. & tamen ſi re integra caſu, quo nil intereſt partis, dantur articuli, per hoc lis non prorogatur. Da oppoſitum: iam partis intereſt, & ſic dictum concluſionis non habebit locum. quinimò ex contrario detur magna occaſio prorogationum litis: quia admittitur pars ad docendum de iure ſuo, & doceret, & obtineret in iſta inſtantia, & ſi non audiatur in iſta, audietur in ſecunda, & ſi non, ſaltem in tertia, & reuocabuntur diuæ ſententiæ præcedentes, & erunt factæ fruſtra expenſæ in primis cum laboribus grauibus & ærumnis. Si vero docere non poteſt, videns forte ſe iuſte ſuccumbere, non appellabit. & ſi non eſſet audita, non eſſet ita certa pars de non iure ſuo, & haberet maiorem

occaſion

5 occaſionem appellandi. Præterea † per hæc euitatur circuitus, qui, præſertim in iudicio, propter eorum abbreuiationem eſt euitandus. vt l. dominus teſtamento.ff.de condictio.indeb.iuncto cap. finem. de dolo.cum concordan. Quid enim aliud quærere debet iudex, quàm vt abbreuiet litem? C.de iudi. l. properandum.& ff. ſi certum petatur. l. quidam exiſtimauerunt. Præterea, quia iudex principaliter non debet quærere, niſi veritatem, & æquitatem. vt C.de appellatio.l.eos.& l.quid ſi Epheſi. ff. de eo, quod certo loco dari opor. cum ſimilibus. modo poſtquam alterius partis non intereſt, æquius eſt hic partem audiri, quàm indefenſam condemnari. ij.q.j.nos in quenquam. Præterea, quia hic pars iſta intendit de damno cum æquitate vitando. Alia vero pars de lucro cum iniquitate captando. ergo potius iſta audienda, quàm illa. quia non eſt par, nec eadem ratio, lucra non capere, & damna ſentire. vt l.fin.C. de codicillis.cum ſequen. Quarto hoc principaliter deduco, quia hoc peremptorium non debet perimere, vt videtur reſpectu iudicis, ſed ſolùm reſpectu partis, vt patet. quia iudex poſt peremptorium poteſt expectare, imò & de nouo citare. ff. de iudic. l.& poſt edictum. in princip. ſed iſtud eſt de gratia. vt extra, de offic.de leg.c.conſuluit.& not.gloſ. xxiiij. quæſtione tertia. de illicita. circa princ. magnæ glo.

6 Simile † de interlocutoria, quæ licet tranſit in rē iudicatam, quo ad partem, non tamen quo ad iudicem. ff. de re iudic. l. quod iuſsit. de appellatio. cum ceſſante. cum ibi notatis. facit optimè, quod dicam in fine rationis infra proximè ſeq. ibi. Præterea hoc valde, &c. Quintò reducendo nos ad materiam tertiæ rationis videtur facienda magna differentia inter terminum, qui ſtudioſè, & deliberatè, & cum magna cauſæ cognitione non ad effectum litis ordinationis, vel litis abbreuiationis, ſed ad effectum peremptionis iuris alterius aſsignatur, & terminum, qui non præfigitur ita ſtudioſè, nec ita deliberatè, nec cum tanta cauſæ cognitione. Item, qui non præfigitur ad effectum principaliter peremptionis iuris alterius. ſed præfigitur principaliter ad effectum litis ordinationis, & abbreuiationis, licet ex conſequenti veniat quandoque peremptio talis qualis. Nam maiorem, & notabiliorem debuit effectum habere prima aſsignatio, quàm ſecunda, vt patet ex notatis Innoc. de reſcript. cap.cum dilectus.in gloſſ.not.pro ordine. Attenditur enim plus id, propter quod principaliter, &c. vt C. de inoffic.
7 teſtamen.lex his.cum concordan.& quod † cum maiori difficultate fit, difficilius reuocatur. vt C. de teſta.l.ſancimus.iuncta l.tertia. in fine.ff.de adi.lega. Exemplum de primo, in.l. ſi eo tempore. in l. diffamari.& l.ſi ea quæ. & l. mancipiorum. & cap. ſi tibi abſenti.& de probat.cap.licet.cum ſimilibus. & cap. coram. & cap. paſtoralis alleg. In caſibus dictorum iurium ſtudioſe, & deliberate, & cum cauſæ cognitione ad finem perimendi poſt terminorum lapſus termini aſsignantur, vt poteſt clare videri text. ſingulos diſcurrendo. Exemplum de ſecundo in terminis palatij, qui aſsignantur ſecundum ordinationem, & vſum palatij ad producendum, ad ponendum, ad declarandum, &c. tales enim termini ſunt inuenti principaliter ad duos effectus, videlicet, ad litis ordinationem, & ad litis abbreuiationem. quia ante lites erant ſine ordine, & ſine fine: nec fiunt cum magna deliberatione, ſeu cauſæ cognitione: nec fiunt ſtudioſè ad finem perimendi, vt in ſeipſo auditor quilibet experitur, & ſciunt aduocati, & procuratores: licet quo ad aliquid ſint peremptorij ex conſequentia: videlicet, quia ad ea, quæ ſunt agenda in illis terminis poſt illos terminos pars alios terminos, vel dilationes petere non poteſt. & ſic intelligo gloſſ. infra cap. de exceptioni. in clement. quæ habet, quòd omnes iſti termini ſunt peremptorij, & ita ſeruamus: tamen prædicti termini non ſunt principaliter adinuenti de iure ad perimendum ius ipſius partis, quia ſi ſic, fruſtra ſequeretur terminus ad concludendum, qui eſt peremptorius allegationum iuris, & facti, & principaliter ad hoc de iure inuentus, de procuratorib. audit. de cauſa poſſeſsion. & propriet.cap.paſtoralis.de fide inſtrument.cap.cum dilectus, quòd fruſtra patet, quòd termini ad proponendum, & probandum peremptorium iam præcedunt ſemper ipſam concluſionem. ergo, &c. licet ergo diceretur in primo caſu partem poſt terminum audiendam non fore citatam, veniret ſine partis læſione. vt not. Hoſtien. in dicto cap. coram. tamen in caſu ſecundo modo forte ſecus: dummodo tamen non interſit partis alterius, vt dixi. quanquam tamen & in pluribus ſub primo caſu comprehenſis text. aperiant partem re integra ſimpliciter admittendam. vt l mancipiorum.& cap.ſi tibi abſenti. alleg. quod fortiter vrget caſum noſtrum per argumentum à minori ad maius. Præterea, hoc valde fortificatur per vnum dictum Specul. poſitum in ſecunda parte titu.de dilatione. §.primo. verſic. ſed quid ſi terminus.vbi dicit, quòd non obſtante termino præfixo reo ad omnes dilatorias proponendas, admittitur reus ad proponendum eas, ſi paratas eas habet, & abſque dilatione eas proponat. &
hoc de æquitate, [b] de qua in cap.conſuluit. allegat. b
licet ad petendum nouam dilationem admitti non deberet.& ſic intelligit cap.paſtoralis.allegat. Et breuiter pro parte videtur bene facere æquitas canonica, de qua in cap.penultimo.de iudic. quicquid eſſet de rigore iuris ciuilis, de quo iure tamen crederem idem per præmiſſa. Quid dicendum ad ea, quæ videntur in contrarium facere? certe in primis videtur clare reſponſum per ea, quæ ſupra proxime in ſexta ratione ſunt dicta. Sed vltra hoc ſingulariter ad ſingula reſpondendo, ad l. ſi eo tempore, quòd effectum peremptionis non dicit text. per ſolum lapſum peremptorium re integra inductum fuiſſe, ſed dicit, quòd ſi edicto peremptorio præcedenti ſecūdus creditor diſtraxerit, primus creditor amplius non auditur. Nec mirum, quia per diſtractionem, & poſt lapſum peremptorium veniſſet primus creditor, volens ſtatim allegare & docere de iure ſuo, text. non dicit, quòd tunc non audiretur, & dimitterit illum caſum indeciſum, quem debemus decidere per alia iura: videlicet per l.mancipiorum, & cap. ſi tibi abſenti, alleg. Ad l. diffamari. C. de ingen. manu. allega. eodem modo reſpondetur, quia ibi ſententia per præſidem fuit lata, antequam admonitus agere vellet. l.mancipiorum. & c. ſi tibi abſenti. facit pro parte iſta ad l. ſi ea. & c. licet.

allega.

allega. Et ad prædictum cap. paſtoralis. teſpondeo,
& dico, quòd duo ſunt caſus ſpeciales, iu quibus la-
pſus termiui ſtatim præiudicat totaliter ipſo iure.
Primus eſt in obiectionibus criminum, & obiecti-
num. & ſic procedunt c. licet. & c. ſi ea. alleg. & quod
not. Compoſt. in c. quod ſicut. de elect. & Ioan. And.
ibi poſt eum in nouella. Ratio eſt, quia tales oppo-
ſitiones ſunt odioſæ. Ideo æquitas dictans talia re-
ſtringi, vt regula. alia. & c. vt circa. cum ſuis decla-
ratotiis. de elect. libro vj. tollit contrariam æquita-
tem, ex qua ſolus rigor peremptorij maxime in iu-
diciiş mitigatur, vt prædictum eſt. Sic in ſimili di-
cunt docto. aduerſus talem lapſum non compete-
8 re reſtitutionem minori, quia † reſtitutio ſola niti-
tur æquitate, & æquitas huiuſmodi in iſtis odioſis
euitatur. ſic notat Innocen. extra. de iu integ. reſtitu.
cap. coram. in gloſſ. iuſtum fuit. & Specula. titu. de
exceptionib. §. primo. verſicu. ſed poue datus eſt
peremptorius termiuus partibus. & ibi plene per
eum poſt Compoſt. quem vide in c. quòd ſicut. alleg.
& videtur tex. in l. auxilium. in princ. ff. de minorib.
Secundus caſus eſt in propoſitione exceptionis di-
latoriæ, & ſic procedit dictum c. paſtoralis. Ratio
9 huius eſt, quia † exceptiones dilatoriæ ſunt odioſæ
de natura ſua, quia tendunt ad impediéndum, vel
prorogandum ingreſſum litis, & eas odioſas vocat,
& in numero odioſorum pouit Innocen. iu dicto c.
coram. Item, quia per earum repulſionem non affer-
tur magnum præiudicium, ideo ceſſat æquitas, de
qua dixi. Nec obſtat, quod Innocen. & Hoſtien. in
d. c. paſtoralis. dicunt, quòd locum habet in perem-
ptorio illud ca. quia poſſum dicere primo, quòd illud
nou eſt verum, quòd habeat locum in peremto-
rio, prout ibi uotat Bartol. in j. gloſſ. Vel poſſum ſe-
cundo dicere, quòd illud dictum Hoſtien. & Innoc.
intelligitur de exceptiouibus peremptoriis odioſis.
quod patet per exemplum Innocen. quod ponit de
exceptione excommunicationis in modum perem-
ptorij oppoſita: ſecus vero de exceptionibus mere
defenſoriis, quæ ſunt de iure partis, uec ſapiunt cri-
men, vel obiectum, vel de articulis datis per acto-
rem, vel reum ad probandum ius ſuum ad effectum
pro ſe ſententiam obtinendi, in quo caſu loquimur:
quem caſum illi docto. non tangunt. ergo, &c. Vel
dico tertio, & forte melius, quòd illud cap. paſtora-
lis. locum habet in caſu, de quo loquimur, quo ad
duo: quorum primum eſt, quòd poſsit in caſu no-
ſtro dictum peremptorium aſsignari. Secundum
eſt, quòd tale peremptorium, etiam in caſu noſtro,
de iuris rigore partem excludit. & ita procedit di-
ctum Innocen. & Hoſtieu. Sed vltra hoc eſt vnum
tertium, iu quo caſus noſter differt à caſu cap. pa-
ſtoralis. videlicet, quòd in caſu noſtro licet pars ſit
excluſa per lapſum peremptorij ipſo iure de rigore:
tamen de benignitate, & æquitate quadam in caſu,
in quo non præiudicatur alteri parti, iudex poteſt
partem audire, ſed in caſu cap. paſtoralis, ſecus, quia
ibi æquitas, vt dixi, ceſſat. Et quo ad iſtum tertium
non intelligitur dictum Iunocen. & Hoſtien. alleg.
Sed forte quæreres, vbi eſt illa æquitas ſcripta? Sed
tibi reſpondeo, quòd eſt ſcripta in l. & poſt edictum.
& cap. conſuluit. & l. mancipiorum. & cap. ſi tibi ab-
10 ſenti. allega. cum ſimilibus. Iuncto, quòd † eſt de ſi-
milibus ad ſimilia arguendum, l. nou poſſunt. ff. de

legibus. cum ſimilibus. Vel poſſum adhuc, & forte
melius, & quarto ſoluere: quia aut quæris, au pars
negligens ex ſe, & ex iure ſuo poſsit petere, quòd
ſui articuli dati poſt terminum admittantur: & tunc
dico, quòd non: quia tunc peremptorium eſt, quo
ad ſe, ipſo iure excluſa, adeo, quòd ſi non exaudia-
tur talis eius petitio, forte nou poterit appellare: &
ſic procedit c. paſtoralis. & ibi no. hoc verum, niſi per
viam reſtitutionis. & ita procedit cap. coram. allega.
Aut quæris, an iudex ex æquitate prædicta, quaſi
ex gratia, poſsit articulos in caſu præmiſſo admitte-
re lapſu dicti termini non obſtante: & tunc quòd ſic
& ſic procedat noſtra conclusio, & quæ dicta ſunt
circa eam. argumen. de ſimi. ff. de aqua quoti. & æſti.
l. j. §. permittitur. & quod not. in cap. cum ceſſante.
& l. & poſt edictum. & c. conſuluit. alleg. Nec obſt. ſi
dicatur, quod per lapſum peremptorij quæritur ius
alteri parti ad repellendum excluſum perempto-
rium, vt videtur, ergo illud ius per iudicem ſibi au-
ferri non debet, vt de elect. cap. ab eod. libro vj. &
regula. indultum. eodem lib. cum concor. quia dico,
quòd imo non eſt acquiſitum aliquod ius firmum
parti hoc caſu: ſed quæritur beue ius, dependens ta-
men à iudicis voluntate, vel gratia, & quaſi per con-
ſequens ſub conditione iſta: niſi iudex æquitate di-
ctante partem duxerit audiendam. ſic ff. de iure dot.
l. ſtipulatione, ergo, &c. Ad c. coram. reſpondetur,
quod ibi nou dicitur, quòd quo ad effectum admit-
tendi ad ſtatim dandos articulos, ſeu probationes
iam paratas opus ſit reſtitutione. ſed dicitur ibi,
quòd ſi pars, quæ habuit dilationem ad proban-
dum, & uon probauit, vult quòd ſibi detur alia di-
latio, non eſt audienda, niſi per viam reſtitutionis in
integrum. Et eſt ratio, ſi aliter fieret, induceretur li-
tis prorogatio in præiudicium partis, quo caſu ceſſat
æquitas, de qua dixi, & per conſequens tunc ceſſa-
re debet concluſio noſtra in dicta æquitate fuuda-
ta. ſi vero res uon eſt integra, aut aliàs multum in-
tereſſet partis, dicere tunc, quòd abſque beneficio
reſtitutionis in integrum non eſſet pars vlterius au-
dienda, per iura prædicta, & eſſet reſtituendus ma-
ior probato aliquo iuſto impedimeuto ex generali
clauſula: ſi qua mihi iuſta cauſa videbitur. vel. prima.
in fin. ff. ex quibus cauſ. ma. & minor, & eccleſia ex
ſuo priuilegio ex iure ſuo clauſo, dummodo quòd
ſua interſit aliqualiter colorent, per not. Iunocen.
de reſtitutione in integrum. cum ex literis. & Barto.
de iureiuran. l. nam poſtea. §. ſi minor. Nec obſtat
quod dicebat dominus Corſien. quòd ſicut datur
ſecunda dilatio ad probandum cum aliquali cauſæ
cognitione, abſque tamen reſtitutione. vt de reſti.
cap. cum in cauſis. cum ibi not. & ſic in articulis, qui
ſunt præparatorij ad probationes, quia dico, quòd
cap. in cauſis. non loquitur de dilationibus per mo-
dum peremptorij, aſsignatur, quia ſic obſtaret cap.
coram. allega.

a ¶ Re integra. *Nota quòd res integra dicitur reſpectu iudicij quando lis nondum ſuper eis recepta eſt, videlicet ante lit. conteſtat.*

b ¶ De æquitate. *Nota quòd æquitas eſt quædam conuenientia & quoddam temperamentum procedens ex cauſa à communibus regulis iuris. not. Bart. in l. j. ff de legib. Abbas in cap. ex parte. de tranſact. in cap. ij. de re iud. vbi dicit, quod æquitas eſt ordinata iuſtitia, temperata dulcedine miſericordiæ.*

CONC

CONCLVSIO DCCXLV.

De probationibus. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Collatio facta per papam alicui de eccleſia ſpectante ad collationem patroni laici, an ſit valida.*
2 *Motus proprius an probetur ſolum per literas.*
3 *Idem iuris de toto quod de parte.*
4 *Teſtes an ita probent, ſicut ſcriptura.*
5 *Defectus ætatis ex principis voluntate ſuppletur.*
6 *Hæredis inſtitutio requirit magnam ſolennitatem.*
7 *Miles liberam teſtandi voluntatem habet.*
8 *Papa habet omnia iura in ſcrinio ſui pectoris.*
9 *Ceſſante ratione, ceſſat extenſio iuris exorbitantis.*

1 Licet † obſeruet Romana curia, quòd gratia papalis non poteſt probari, niſi per literas, cuius materia habetur per Archidiaco. & Ioan. Andræ. in proœmio ſexti libri. & aliquid tangitur in clementina. dudum. de ſepulturis. & quòd collatio facta per papam de eccleſia ſpectante ad præſentationem patroni laici non valet, niſi ex certa ſcientia papa laico patrono præiudicare intendit: tamen probata collatione papali de tali eccleſia ſpectante ad præſentationem patroni laici alicui facta per literas apoſtolicas, de huiuſmodi iure patronatus nulla facta mentione, per teſtes probari poteſt dicta certa ſcientia papæ. & ea probata per teſtes gratia non eſt ex eo capite inualida, nec ſurreptitia reputanda ſecundum maiorem partem dominorum conſilij: licet adeo magna pars fuit in opinione contraria, inter quos fuerat archiepiſcopus Corſien. Nicolaus, & Franciſcus: quorum authoritas, & ſcientia me exiſtentem in opinione huius concluſionis fecit, & non immerito dubitare, quòd videntur conſilia diuerſa quaſi per medium. Pro parte contraria concluſioni allegetur principaliter, primò, quòd eadem ſolennitas requiritur in probanda declaratione, ſine qua diſpoſitio remaneret nulla, & inualida ſimpliciter ipſo iure, ſicut in probatione ipſius diſpoſitionis principalis: licet ſecus, vbi diſpoſitio alias non fuiſſet ipſo iure nulla, ſed ageretur alias de qualitate vel quantitate declaranda. modo niſi conſtaret de huiuſmodi ſcientia, certe gratia eſſet ipſo iure nulla vt ſupponitur, & patet de offic. lega. c. dilectus. & de iure patro. c. cum dilectus. de præb. c. ij. lib. vj. per Ioan. monac. Archid. & Ioan. And. & ibi plenè. ergo non poteſt probari, niſi per literas. Primum probant ſic, quia ſi teſtator hæredem inſtituendo, vel legando non errauerit in corpore hæredis inſtituti, ſeu legatarij, vel rei legatæ, ſed errauerit ſolùm in nomine, vel cognomine, aut qualitate, vel quantitate, & errorem huiuſmodi poſtea declarauerit, poteſt probari poſtea huiuſmodi declaratio per duos teſtes: & abſque alia ſolennitate, quia ſine tali ſolennitate declarari poteſt. Et eſt ratio huius, quia abſque tali declaratione valebat in ſe talis inſtitutio, vel legatum, vt ff. de lega. j. l. ſi quis in fundi vocabulo, licet deficeret ſola probatio eius. vt l. duo ſunt Titij. ff. de teſtament. tutel. & l. ſi fuerit. ff. de rebus dubiis. Ideo talis dicitur propria declaratio, quæ non diſponit, ſed iam diſpoſitionem detegit, & declarat. vt l. adeò. §. cum quis. ff. de acquirendo rerum dominio. & l. ſicuti. §. ſi quæratur. ff. ſi ſeruitus vendice. Et eſt iſte caſus ad literam in l. hæredes palam. §. quod verò. & §. ſed ſi notam. ff. de teſtamentis. & tamen ſi teſtator ab initio errauit in perſona, ſiue corpore legatarij, vel hæredis, aut in corpore rei legatæ, ita quòd propter huiuſmodi errorem diſpoſitio à ſui initio, & in ſe conſiderata eſt ipſo iure nulla, & poſtea teſtator errorem huiuſmodi declaret, oportet quòd in declaratione tali ſeruet voluntatem ſolennitatis, quàm debuit ſeruare in diſponendo. Et eſt ratio, quia talis declaratio ſequens eſt additio, vel mutatio ſubſtantiæ rei, cùm ſit eius validatio, quod nullum erat, & ita non eſt noua declaratio, cum nõ de nouo diſponit. & ita not. in d. §. quod verò. ſuper verbo, poſſe. & probatur ad literam dicta ratio huius membri per §. ſi quid poſt factum. in l. hæredes palàm. allegata. qui §. præcedit immediatè §. quod verò. Item probatur per § quod verò. in fine. à contrario ſenſu ibi. nihil enim nunc dat, ſed datum ſignificat. pro quo facit ff. de lega. ſecundo. l. vnum ex familia. §. ſi de Falcidia. cum allegat. in dicto §. quod verò. alleg. ſuper verbo, ſignificat. Et videtur probari hæc diſpoſitio ad literam. in l. quoties. primo & ſecundo reſponſo. ff. de hæredibus inſtitu. Iſtam eandem diſtinctionem poſuit Cy. C. de codic. l. prima. & ibi ſcripſit, dicens: quòd ſi agatur ab initio de voluntate inualida confirmanda, requiritur eadem ſolennitas. Si verò de valida declaranda, ſufficiunt duo teſtes. §. ſed ſi notam. Et ponit dominus Barto. in l. qui ex liberis. §. teſtamen. ff. de bonorum poſſeſ. ſecundum tabul. Secundò inducitur l. cùm proponebatur. cum ſua gloſ. & ecce quid dicit l. pone, teſtator inſtituit duos filios ſuos pupillos hæredes, & fundum per fideicõmiſſum reliquit duobus extraneis ſub conditione: ſi nauis ex Aſia venerit. & dictos duos extraneos pupillariter dictis filiis ſuis ſubſtituit, habens intentionem, ꝙ illos inuicem ſubſtitueret, id eſt. grauaret, vt qui eorũ decederet ſine liberis, alteri ſuam partem fundi redderet, quod tamen ſcriptũ non fuit, non quia dictũ non fuerit, ſed quia omiſſum fuerit in ſcriptura errore ſcriptoris. dicit text. quòd hoc caſu ad dictæ ſubſtitutionis fideicommiſſariæ probationem cum coniectura [a] admittendum eſt, vt videlicet, quòd teſtator, dum ſic voluerit facere, vel ante, vel poſt ſuam intentionem declarauit, vel ſic faciẽdo dixit, quòd ita vellet, &c. a
Sed qualiter probabitur coniectura? dicit gloſ. ſecundum Rogerium & Azonem, quòd probari debet eodem modo ſicut diſpoſitio principalis, & non aliter: videlicet ſi in nuncupatiuo teſtamento fiebat hoc per ſeptem teſtes: ſi in teſtamento in ſcriptis per ſolam ſcripturam: ſi in codicillis per quinque teſtes. & pro hoc inducunt l. fin. C. de fideiuſſ. ibi. cum enim, &c. licet fateatur gloſſ. quòd alij, videlicet Ioan. & Hugo dicunt, quòd nedum modis præmiſſis, ſed etiam alijs probari poteſt huiuſmodi coniectura: vt puta, ſi poſt teſtamentum coram dicto numero teſtium dixiſſet, per errorem, & obliuionem ſe omiſiſſe illam ſubſtitutionem fideicommiſſariam, ſufficiet. vt infra. de dote præle. Theopompus. & intelligunt l. contrariam. C. de fideiuſſ. l. fin. quando vult probare per teſtes principalem diſpoſitionem; non per coniecturas alias. Item tertio pro hoc inducitur gl. l. prima. C. de codicil. vbi dicitur, quòd

quòd ſi agitur de voluntate fideicommiſsi relicti in
teſtamento confirmanda, requirnntur quinque te-
ſtes,vt in codicillis.& idem uot. ff. de ſecundis tabu.
l.ſi quis ex liberis.§.teſtamento. Item pro boc indu-
eit domi.Bonifacius .ff. de lega primo. l.ſi pluribus.
ibi. niſi ipſe teſtator ex ſeriptura manifeſtiſsimus eſ-
2 ſet,&c. Item quarto † pro boc inducitur,quòd mo-
tus proprius non probatur, uiſi per literas. de præ-
bend.ſi motu.lib. ſexto.Item quinto inducitur,quia
non extendit ſe gratia ad beneficium facta ad ho-
ſpitale.niſi papa ex certa ſcientia hoc dixerit, vt de
præbend.per literas.& tameu huiuſmodi certa ſcieu
tia non probatur,niſi per literas, vt ibi not.per glo.
3 & per Paulum.Item ſexto inducitur,quia † idem iu
ris eſt de toto,& de parte.vt l.quę rota.ff.de rei veu-
dica.& tamen gratia,cuius videtur eſſe pars iſta eer-
ta ſcieutia,non poteſt probari,niſi per literas,vt ſup
ponitur.ergo nec iſta ſcieutia certa. Item ſeptimo
pro hoc videtur caſus C. de fideiuſſor.l. finali. eum
ibi not.per gloſſ.& Cyn. Item octauo pro hoc vide-
tur text.in ratione,in dicta l.quoties.primo reſpon-
ſo.ff.de hæred.iuſtitut.quia voluntas verum, & pro-
prinm fratrem inſtituendi non probatur per teſtes;
ſi alium inſtituit,quem credidit eſſe fratrem. Et hãc
partem videntur tenere in ſimili caſu Vincen.Ioann.
And.ſupra.de reſcript.cap.nonnulli. vbi vide in no-
uella ſuper glo.vt ſi.in fin. licet ergo. & Compoſtel.
ibi.videantur tenere.fa.no.Innocent.& Compoſtel.
de reſcript.cap.ſignificante. In contrarium videtur
primo,qnia Barto. in dicta l.cum proponebatur. di-
cit, quòd quando quis vult probare diſpoſitionem
directe,vel per coniecturas,requiritur, quòd probe-
tur cum eadem ſolennitate teſtium, &c. & ita lo-
quuntur lecta, & uot. allegata pro alia parte. Sed
quando quis vult probare qualitatem diſpoſitionis,
ſufficit minor numerus. §. ſed ſi notan. & d. l. quo-
ties.§.illo,ſed hic agitur non de diſpoſitione proban
da, ſed de probanda qualitate. ergo, &c. Secundo
hoc probatur,quia ſtatur regulæ,niſi ab ea reperia-
tur receſſum, & ſi reperitur eſſe receſſum per conſti
tutionem ſpecialem,illa tanquam exorbitans,& ſpe
cialis extenſionem non recipit, etiam ex identitate
rationis. vt ff.de legi. l.quod vero. & l.quod non. &
ff.ad munic.l.conſtitutionibus.& extra.de regu.iur.
in regula.non ſolum. & c.conſtitutionem. & de reg.
iur.regula.quæ à iure. & regula. in argumentum. &
fa.no. Ioan.And. eodem titulo in regula. quæ à iure.
regula. odia. & regula. in pœnis. in quæſtionibus
4 mercur.ibi per eum diſputatis: ſed conſtat, † quòd
regulariter ita probant teſtes,ſicut ſcripturæ. vt l.in
exercendis.C.de fide inſtru. & ff.& C. de teſtib. per
totum. ergo licet ſtatuatur in caſibus non ſufficere
probationem teſtium, ſed requiri probationem per
ſcripturam,non eſt trahendum ad conſequentiã. Et
per hoc tolluntur omnia allegata pro alia parte. Ter
tio fortius probatur hoc ſic, quia licet voluntas di-
ſponentis concernens directe, & indirecte ipſam di
ſpoſitionem,ſiue reſpectu rei, ſuper qua agitur,ſiue
reſpectu perſonæ,ad quam tendit, ſeu ipſius volun-
tatis, talis declaratio non poſsit probari, niſi cum
ea ſolennitate,cum qua ipſa diſpoſitio probanda eſt
caſu,quo ſine tali voluntate, ſiue declaratione ipſa
diſpoſitio eſſet ipſo iure nulla.Et ita procedunt tres
primæ, & tres vltimæ rationes partis contrariæ. ta-
men voluntas diſponentis,quę concerneret directe
& ipſam diſpoſitionem, & eius productionem, ſed
potius ſublationem impedimenti, per quod poſſet
reddi inualida à principio,vel ex poſtfacto, requirit
talem ſolennitatem iu probando.vt pone, teſtator fa
cit teſtamentum in ſcriptis, in qno legat rem alie-
nam extraneo,niſi ſciat eam eſſe alienam, non valet
legatum.C.de lega. l.cum alienam. poterit ne lega-
tarius probare,quòd ſciuiſſet eam eſſe alienam?cer-
te ſic.vt inſti.de leg. §. non ſolum. & ff. de lega.j. l.ſi
res obligata.& non poteſt dici de probatione per te-
ſtes,quia tunc male, & fruſtra oneratur legatarius
de probando,eum ex apertione teſtamenti apparet.
& patet per ibi not.quia quòd ſciuerit probatur per
coniecturas. vt quia de proximo rem alienauit per
ſeipſum.argu.ff.pro ſuo. l.fin. quæ coniecturæ ſcri-
pturam non requirunt,nec earum probatio tantum
numerum teſtium. eodem modo poteſt intelligi l.
prædia.in fin.C.de fideiuſ.& l.voluntatis. eod.tit.&
dicta l.quidam cnnſulebant.ff.de re iudic.quæ opti-
me probat,quia ſupponit in litera principis non fie-
ri mentionem de defectu ætatis,qui † tamen ex prin- 5
cipis voluntate ſuppletur. Sed ſubdit gloſſ. verum
hoc.ſi princeps ſciuerit, probandum eſt. l. verius. ff.
de probatio. & non per literas. de boc nil dicentes.
ergo per teſtes.vt inſti.qui.& ex quibus cau. ma. po.
§.j. de teſta.tu.§.j.& ff.de neceſ.ſer. hære.inſti.l.penul.
tamen facit,quia † hæredis inſtitutio requirit ſolen 6
nitatem magnam. C. de teſtamen. l. hac conſultiſsi-
ma.Item facit bene c.j.de conſti. lib.vj. & quod not.
Cyn. C.ſi contra ius vel vti. pub. l. ſi præſcriptione.
& ff.de exeu.tu.l.idem Vlpianus. in fin.fallit in caſi-
bus, in quibus reperitur contrarium à iure expreſ-
ſum. Et ita procedunt rationes quarta, & quinta.
Modo hic non agitur de voluntate diſpoſitiua pro-
banda,quia certum eſt,quòd voluit gratiam facere:
ſed agitur de voluntate impedimenti ſublatiua pro-
banda,videndo, & probando, quod voluit patroni
præiudicium non obſtare, quod voluerit eoipſo,
quòd ſciuit, ne ſua gratioſa conceſsio ſit deluſoria,
nam qui vult vnum,&c.ff. de acquiren.hære.l.illud.
l.ad rem. & l.ad legatum. ff. de procura. & ff. de iu-
riſdi. omn. iudic.l.ij cum concor. & per iſta ſublatæ
ſunt omnes contrariæ rationes. Ratio diuerſitatis
inter dicta duo membra præcedentis diſtinctionis
eſt,quia in primo membro agitur de ipſa diſpoſitio-
ne probanda,ſed non ſic in membro ſecundo, quia
ibi non agitur de ipſa diſpoſitione probanda,ſed ibi
agitur ſolum de probando impedimentum fuiſſe
ſublatum,vel non obſtitiſſe. modo iura non induxe-
runt iſtam ſolennitatem ſcripturæ, vel numerum
teſtium circa modum impedimenta tollendi,ſed ſo-
lum circa modum ipſam diſpoſitionem inducendi.
Quarto hoc idem probari poteſt per rationem pri-
mam alterius partis, quia per iſtam declarationem,
& declarationis probationem nil de nouo datur,
ſed prius de nouo ſignificatur datum. Nec facio
differentiam, an declaratio huiuſmodi voluntatis
probanda non præceſsit gratiæ conceſsionem, vel
ſequatur, dummodo ſe referat ad tempus conceſ-
ſionis eiuſdem per prædicta,ſed ſi refert ſe ad tem-
pus ſequens conceſsionem gratiæ, ſecus foret, quia
tunc eſſet vera confirmatio, in qua eadem require-
rentur ſicut in gratiæ conceſsione, per not. Archid.
in d.

in d.cap.ſi motu.facit, quia ſic confirmant doct.re-
uera.§.interim.in authen.de defen.ciui.& ita locum
habet ratio contraria.§.quod vero. & §.quòd ſi no-
tam. allega. & ita recte procedunt gloſſ. l.j.C.de co-
dicil.& l.qui ex liberis.§.teſtamento.ff.de ſecundis
tabul.& not.Cyn.in dicta l.j.C.de codicil.& Cyn.in
dicto §.ſed ſi notam.& Bartol.in dicto §.teſtamento.
quæ ſupra poſui. Quinto confirmando prædicta vi-
dentur text.expreſſi.pone,Imperator literis ſuis dat
licentiam clerico in vna prouincia ad regendam tu-
telam vnius pupilli,transferendo domicilium ſuum
ad aliam prouinciã ſuam. nunquid videtur per hoc
ipſum abſoluere à tutela? dicit text. quòd ſic, dum
ſciat, quòd ſit electus. Sed nunquid de iſta ſcientia
oportet conſtare per literas? certe dicit text.quòd
non:ſed ſufficit, quòd aliter conſtet, dummodo li-
teræ habeant de tranſlatione per expreſſum, & ita
tollit impedimentum tutelæ, ſi ſciat, licet non ex-
primat.vt ff. de excu.tut.l.idem Vlpianus.in fin.&
ibi not.per gloſ.& per Bartol.qui hic allegat l.bono-
rum.C.qui admit.ad bono.poſ.fa.per eandem viam
inſtitu.qui, & à qui. cauſ. ma.non poſ. in princip.&
qui tut.dare poſ.in princip.& C.de neceſ.hære.inſti.
l.penulti. Item pro hoc induco aliam l.quæ dicit, ſi
a miles [a] ſciens ſe habere filium, alium inſtituit,tacite
filium exhæredat, vt inſtitutionis impedimentũ tol-
lat, licet de illo in teſtamento non faciat mẽtionem.
vt C.de mili.teſta.l.ſicut.& ff.de bo.lib.l.ſi patronus
teſtamento, in princip.& l. Paulus.§.fin.eod.titu.&
inſtit.de exhære.li.§.ſed ſi in expeditione. Sed quare
ſecus in pagano.vt l.nominatim.ff.de libe.& poſthu.
7 & not.in dicta l.certe. Ratio eſt, quia † miles habet
liberam teſtandi facultatem, prout ſibi placet, &
ideo eius voluntas,quæ in nullo coarctata eſt,ſolum
ſpectatur recte, ſicut in papa,dummodo de ea bene
conſtet.vt ff.de mili.teſta.l.j.& quaſi per totum: ſed
paganus in filij præiudicium non habet liberam te-
ſtamenti factionem, ſed arctatur legibus, ne exhæ-
redet filium ſine cauſa, nec eum cauſa nominatim
hoc faciat.& hoc propter odium exhæredationis,&
exhæredantium, & fauorem filiorum. & ideo, ſi in
eo ſecus, non mirabile. Modo certum eſt,quòd vo-
luntas papæ,quæ non coarctatur legibus.vt ca.pro-
poſuit. de conceſ. præbend. ſolum operatur.vt l.j.§.
quod principi.ff.de conſtit.ergo militi.& non paga-
no hoc caſu nõ immerito comparatus eſt. Sexto hoc
perſuadetur hoc modo, quia ſi in certis ſpecialibus
caſibus eſt expreſſum, quòd de obſtaculo,vel impe-
dimento tollendo in ipſa diſpoſitione fiat mentio,
vt in exhæredatione, & motu proprio, & caſu cle.
per literas.ſupra dictum eſt. & idem eadem ratione,
vbi reperitur iure cautum, fiendam expreſſionem,
vt de cura,& dignitate.per cap.fin.de præben.& eo.
titu.lib.vj.cap.cum in illis.& cle.ſi dignitatem.& ho-
die per regulas cancellariæ. Idem de electione capi-
tis collegij, & principalitate dignitatis,&c. In con-
trarium, quo ad caſus alios ſub regula comprehen-
ſos, debemus ponere ius commune.vt l.ius ſingu-
lare.ff.de legi. & ff. ad municip.l.j.in fin.& debemus
in aliis caſibus ſub regula comprehenſis per tales ca-
ſus exceptos firmare regulam.vt ff.de pen.leg.l.nam
quod liquidæ. in fin. ſed laxando vnum dico,quòd
licet talis probatio non deberet admitti, tamen ſi
de ea iam conſtaret principi, contrariũ dicerem: vi-
delicet,quòd ſufficeret per clemen.conſtitutionum.
de elect.in cle. Ratio, quia eoipſo iura † contraria, 8
quæ ipſe habet in ſcrinio pectoris,tollere videretur.
vt cap.j.de conſtitu.lib.vj.& pro hoc bene facit not.
Innoc.de reſcrip.cap.j.& Cyn.poſt Iacob.& Pet.C.ſi
contra ius,vel vti.pub.l.fin. Poteſt reſponderi aliter
ad cap.ſi motu.quod facit pro nobis,quia illud,quod
ibi dicitur, quantum ad hoc, eſt nouum, & rigoro-
ſum,vt ibi not.in fin.vltimæ gloſ.& ideo non recipit
extenſionem per rationem ſecundam huius partis,
imò probat in contrarium eſſe ius commune per ra-
tionem ſupra proximã. Item eſt alia ratio,quia mo-
tus proprius includit de neceſſitate vnam negatiuã
non coarctatam: videlicet, quòd nullus ſuper hoc
vnquàm papæ ſupplicauerit,vt not.in d.c.ſi motu.&
tamen talis vel impoſſibilis eſt ad probandum.vt l.
actor.C.de proba vel minus difficilis.vt not.in glo.
vlti.d.ca.ſi motu.ſed certa ſcientia,& vltima volun-
tas, de qua loquimur nullam negatiuam, ſed vnam
ſimplicem affirmatiuam includit,quæ probabilis eſt.
vt dicta l.actor.ergo,&c. Et caue,quòd licet fateor,
quòd motus proprius reddat gratiam fauorabilem,
& propter iſtum fauorem iuuat ad interpretationem
noſtræ concluſionis faciendam: tamen non propter
hoc ſequitur,quòd ſi motus eſt probandus per ſcri-
pturam.quòd iſta certa ſcientia,& voluntas ita pro-
banda ſit. imò magis contrarium: quia poſita cauſa
ponitur effectus,licet dicam, & fateor,quòd licet in-
net,non tamen eſt cauſa ipſe proprius motus ſed po-
tius ipſa ſcientia eſt cauſa ipſius voluntatis, vt pro-
bant iura allegata. Item dico,quòd in caſu clemen.
per literas.non eſt eadem ratio, ſicut in caſu noſtro,
quia ibi agitur de maiori præiudicio: videlicet pau-
perum.item,quia per hoc gratia.quæ non eſt,niſi ad
beneficium, ad hoſpitale, quod non eſt beneficium,
extenderetur. hic ſolum agitur de generalitate non
extendenda:hic vero agitur de ſpecialitate non peri-
menda quorum ſecundum fauorabilius quàm pri-
mum patet per no.Ioan.Monach.in regula,in gene-
ralitate.cum concord.& per conſequens non eſt mi-
rabile, ſi ceſſante † ratione, ceſſat extenſio iuris ex- 9
orbitantis. Ad alia de dignitate, & cura,& de quali-
tate electionis principalitatis & capitis collegij di-
co,quòd vel ſupplentur per dicta iura,& rationes al-
lega. Vel dico, quod contra ius ſcriptum itur, & in
his caſibus ſaltẽ dupliciter:vt ff.qui, & à qui.l.pro-
ſpexit. & ideo trahenda non ſunt ad conſequentiã.
per allegata ſupra in ratione ſecunda huius partis.
Non obſt.quod dicit,quòd pars gratiæ eſt hic ſubla-
tio obſtãtiæ huius præiudicij:quia licet fateor,quòd
gratia abſque illa non poterit in eſſe produci:tamen
dico, quòd propter hoc non ſequitur, quòd ſit pars
gratiæ,imò totam ipſam gratiam cenſetur tanquàm
præambulatorium quoddam præcedere, ſaltem in-
tellectum eo modo, quo reſeruatio. præcedit colla-
tionem. de præparatoriis enim alicuius negotij eſt
impedimenta tollere, quæ obſtare poſſent.vt l.iij.§.
qui iter.ff.de ſer.vrb.præ. Nec obſt.l.ſi.C.de codicil-
lis.quia loquitur de probando legato in teſtamento
relicto, vel voluntate in teſtamento legandi,quod
legatum requirit illo caſu ſolennitatem teſtamenta-
riam.vt l.ſi veritas. & l.ex teſtamento.C.de fideiuſ.
hic vero agitur ſolum de obſtaculo tollendo, & eius
procreatione, ergo patet ratio diuerſitatis ſupra in

tertia ratione dictæ huius partis: & eius intellectus deductionem vide ibi per Cyn. Nec obſt. l. quoties, primo reſponſo: de hære. inſtit. quia ibi loquitur de errore in corpore rei legatæ vel perſonæ legatarum: & patet ratio ſuprà in tertia ratione huius partis. Ad alia eſt reſponſum.

a ¶ Cum coniectura. *Quid ſit coniectura, vide C. de fur. & apud antiquos, ſuper verbo, per coniecturam. & ff. de lega. ij. cum proponebatur, in fin.*

b ¶ Si miles. *Quis ſit miles, & quot requirantur ad militem, vide in l. milites. ff. ex quibus cau. maio. Quæ ſint priuilegia militum, Bart. in l. neque. ff. de teſta. milit. Qualiter teſtari poſſunt milites, vide per Specu. titu. de inſtru. edi. Sed aduerte, quia milites noſtri temporis non gaudent priuilegijs militaribus. & eſt ratio quare milites olim habebant multa priuilegia, quia inter cætera iurabant, ſe non euitaturos mortem pro republica, cui militabant, & à qua ſtipendia accipiebant.*

CONCLVSIO DCCXLVI.

De procu. De iudi. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Cancellaria non poteſt committere auditori palatij cauſas ad curiam non legitimè deuolutas, ſine ſpeciali mandato papæ.*
2 *Princeps non eſt aſtrictus legibus.*
3 *Auditores palatij in cauſis eis commiſsis cenſentur iudices delegati.*
4 *Proceſſus factus coram eo qui nullam habet iuriſdictionem eſt nullus.*
5 *Vſus iuriſdictionis in delegato non probat iuriſdictionem.*
6 *Cauſa ab effectu non trahit ſuam originem.*
7 *Sententia lata cum non iuſto contradictore, vim & nomen rei iudicatæ non habet.*
8 *Poſitio vnius contrariorum eſt reuocatio alterius.*
9 *Allegans contraria in iudicio non audiendus.*
10 *Terminus cui denegatur, via etiam ad terminum veniendi denegatur.*
11 *Tacitum non plus operatur quàm expreſſum.*

SI auditor per cancellariam domini noſtri, ſine mandato tamen ſpeciali eiuſdem domini noſtri, in cauſa in curia non deuoluta legitime deputatus, ad inſtantiam actoris legitime comparentis, contra reum abſentem, comparentem tamen per eius procuratorem, limitatum tamẽ, videlicet ſolum ad cauſas tempore ſuæ conſtitutionis ad dictam curiam legitime deuolutas, pronontiauit cauſam prædictam eſſe ad curiam legitime deuolutam, & non appellauerit prædictus procurator limitatus: vel ſi appellauit, appellationi renuntiauit tacite, vel expreſſe, & poſt hoc cum eodẽ procuratore limitato fuerit proceſſum per dictum auditorem vſque ad ſententiam diffinitiuam incluſiue; ſententia non valet, & proceſſus totus ipſo iure eſt nullus. Hanc concluſionem deduco ex duplici capite, & primo ex primo defectu iuriſdictionis ipſius auditoris, ſecundo ex defectu dicti procuratoris limitati. Primo ergo deduco ex defectu iuriſdictionis, &c. pro quo ſuppono, quòd
1 cancellaria † non poteſt committere auditori palatij cauſas ad curiam non legitime deuolutas ſine ſpeciali mandato domini noſtri: & ita tenemus, & probo, quia hoc eſt contra ius, quod apud apoſtolicam ſedem tenetur quis venire de ſua prouincia pro litigando. not. Ioan. Monach. in regula, in generali. & Compoſt. de elect. ſtatuimus. ergo nullus poteſt facere præter papam, nisi in caſibus à iure conceſsis. patet argumentum, quia † ſolus princeps [a] poteſt 2
venire contra iura, quia omnes alij legibus ſunt ligati. vt cap. j. de conſtit. lib. vj. & l. leges. & l. fin. C. de legi. ideo non poteſt inferior à principe contra ius diſpenſare, niſi in caſibus à iure conceſsis. not. Innoc. de temp. ordi. cap. dilectus. in gloſ. adiicibili. Modo non conceditur illud à iure, niſi in cauſis ad curiam alias legitime à iure, vel ab homine deuolutis. ergo cancellaria in aliis committendis non valet. ergo ſi contrarium fecerit, cõmiſsio erit nulla, arg. de iure patr. cap. quod autem. de offic. vica. capi. ſua. de iudic. ar. ſi clericum ſimilib. Ex quo infero, quòd dictus auditor vigore dictæ commiſsionis nullam iuriſdictionem, ſeu poteſtatem habebat. Secundo ſuppono, quòd auditores † palatij extra cauſas eis com- 3
miſſas nullam habent iuriſdictionem, & in cauſis eis commiſsis cenſentur delegati; nec aliquam iuriſdictionem ordinariam habent. Primum notorium eſt, & ſecundum ſequitur ex primo. per l. more maiorum. & l. quia. ff. de iuriſdict. omnium iudic. & l. j. §. quo mandatum. ff. de offic. eius, cui man. Nec obſt. quòd Spe. dixerit eos habere ordinariam in cognoſcendo, vt not. gloſ. j. auditor. de reſcript. in Clemen. quia vel illud refertur ad tempus, quo non fiebant diſtributiones, vel intelligitur de officio ordinario recipiendi commiſsiones omnes: quia omnes debẽt ei diſtribui, & non aliis, niſi dominis cardinalibus, ſine papæ mandato. His duobus præſuppoſitis probo ſic, quia † proceſſus factus, & ſententia lata ab 4
eo, qui iuriſdictione omnino caret, ſunt nulli ipſo iure: faciunt, & probant iura in prima ſuppoſitione alleg. de præben. cap. ſi. C. ſi non à competen. iud. l. j. & ij. & per totum. modo proceſſus, & ſententia præuia, & interlocutoria, per quam talis auditor pronuntiet, ſe iuriſdictionem habere facti, & lati ſunt ab illo, qui ex toto iuriſdictione caret. probo, quia ſi iuriſdictionem aliquam habuiſſet, aut illa iuriſdictio à dicta concluſione proueniret, aut à lege, aut à pronuntiatione, quam fecit, aut à conſenſu ipſarum partium: ſed nullum horum eſt poſsibile, ergo &c. quòd primum dici non poſsit, patet per primam ſuppoſitionem. quòd ſecundum dici non poſſit, probo ſic: quia licet bene reperiam, quòd iudici, de quo certum eſt, quòd iudex eſt, & alias iuriſdictionem habet, ſed dubitatur de ſua iuriſdictione, an videlicet ad caſum, de quo agitur ſe extendat, lex dat iuriſdictionem, per quam poſsit ratione huius dubij cognoſcere, an in tali caſu ſua iuriſdictio vendicet ſibi locum, & dicitur quædam prorogatio legis. & quòd dicatur talis prorogatio not. gl. ff. ſi quis in ius voca. l. ij. & hoc multum facit pro me. quia prorogatio requirit præexiſtentiã iuriſdictionis prorogandæ. vt ff. de iudic. l. j. & ita procedunt l. ij. ff. ſi quis in ius voc. non ierit. & l. ſi quis aliena. ff. de iudic. & l. ij. §. ſed ſi dubitetur. eodem titu. & ff. ad municip. l. de iure. primo reſponſo. tamen non reperio, quòd priuatæ perſonæ omni iuriſdictione careant: tamẽ propter falſas, & minus rationabiles allegationes dubitatur, an iuriſdictionem habeat, vel non, quòd propter iſtud dubium lex det talem iuriſdictionem. Nec obſt. cap. ſuper literis. in fin. de reſcript. ſi duobus. de appella. quia vtrobique iudex iuriſdictionem habet: licet poſſet exceptione elidi, vt patet per vtrobique not.

not.nec quod Inno.in cap.ſuper·de eo, cui commit-
titur cauſa appellationis. & tamen appellatio fuit
nulla:quia pronuntiat appellatum, & iudicem eſſe:
quia ex tali commiſsione papali datur iuriſdictio,li-
cet poſsit per exceptionem ſurreptionis elidi.& ideo
non obſt. not. Innoc.in cap.ſuper literis.cap.ſi duo-
bus. allega. à contrario per prædicta. Non obſt. not.
Innoc.in cap.ſuper literis.& cap.Romana.§.contra-
hentes.de foro competen.& cap.præterea.de dila.de
ordi.qui iuriſ. habet in ſubdi.& ſuper nõ ſubdi.pro-
nuntiat ratione contractus,vel delicti ſe iudicẽ eſſe,
quod poteſt,&c. quia illud cõfirmat primum mem-
brum dictæ diſtinctionis. Secũdum vero membrum
eiuſdem diſtinctionis probatur per not. Inno.in cap.
ſoper literis. de eo delegato, cuius literæ dicuntur
nullæ ipſo iure. vt, quia falſæ, vel ſurreptitiæ, quia
tunc quicquid fit.nullum eſt ipſo iure, ſicut in pro-
poſito.ergo,&c. allega.do.Ioan.not.de priuil.lib.vj.
cum perſonæ. vbi tenetur comparere priuilegiatus,
& tamen ſentẽtia ordinarij non teneret.ſa.no.Hoſt.
in ſimili.de reſcript.capit.cum ordinem.Nec tertium
principale poteſt dici:videlicet, quòd pronuntiatio
5 ipſa de per ſe hoc faciat, quia † vſus iuriſdictionis in
delegato non probat ioriſdictionem,nec eam cauſat.
not.Inno.de reſcrip.cum dilecta.& d.c.ſuper literis.
Ratio per l.ij.§.quædam.ff.de interdi.& l.j.§.permit-
titur.ff.de aqua quoti.& æſti.& l.habemus.ff.de de-
6 curion. Nec mirum, quia † ab effectu [b] non debet
b cauſa ſuam originem trahere, ſed ecõtra. Nec quar-
tum principale poteſt dici, videlicet, quòd conſen-
ſus partium hoc caſu det iuriſdictionem: quia aut
hoc fieret per modum propriæ conceſsionis.& hoc
non.vt l.priuatorum conſenſus.C.de iuriſdict.omn.
iudic.per modum tacitæ prorogationis,& hoc non:
rum quia prorogatio requirit præexiſtentiam iuriſ-
dictionis, quæ proroganda eſt. vt ff.de iudic.l.j.tum
quia procurator non prorogat ſine ſpeciali manda-
to.vt ff. de offic.delega. cum olim. in fin.tum, quia
hæc prorogatio nouam induceret deuolutionem.&
ad illam non eſt procurator conſtitutus.ſed hoc tan-
git ſequens membrum,ideo venio ad illud.Secundo
vero principaliter ex ordine oſtendo, quòd ex defe-
ctu poteſtatis dicti procuratoris limitati totum ruit.
de hoc tangit Bar.ff.quod fal.tuto.l.j.§.idem Pomp.
lulla.§.videatur.tangit Spec.de reſcript.princip.§.j.
verſi.vlti.de ſenten.§.j.per Cyn.C.de procurat.licet.
per Innoc.de elect.nihil.qui videtur ibi contra.facit
C.de eo,qui pro tuto.neg.geſſ.vbi dicit tex.cum glo.
etiam ibi per doct. per Compoſt. & Ioan.And.de re-
ſcrip.ca.ſoper literis.& ibi in nouel.ſuper fi.vlti.glo.
7 Et probo hoc dupliciter. Primo ſic,quia † ſententia
lata cum non iuſto contradictore,vim,& nomen rei
iudicatæ nõ habet:nec illis poteſt præiudicare,quos
principaliter non tangit, vt l. cum non iuſto.ff.de
collu.detegen. ſed talis procurator, vt procurator,
non eſt legitimus contradictor, ergo domino non
præiudicat. probo minorem, quia ſub mandato ad
cauſas deuolutas limitatio non cadit exceptio non
8 deuolutionis:quia poſitio † vnius contrariorum, eſt
reuocatio alterius.l.vbi repugnantia.ff.de regulis iu-
ris. modo deuolutio, & non deuolutio contrarian-
tur. Nec obſt. quòd deuolutionem proſequi poſſet:
quia ſicut ex parte actoris ius actionis metimur.l.j.
in princip.ff.ſi pars hæred. pet.ita ex parte rei meti-
mur ius conditionis, & defenſionis.vt ff.de proba-
tio.l.ij. & ff. de exceptio.l.j.& ij.modo ita eſt, quòd
pars rea in contradictione, ſuper qua fuit interlo-
cutum.non proſequebatur,niſi non deuolutionem.
Secundo hoc probo ſic,quia quando procurator ge-
rit actum, quem non poteſt gerere vt procurator,
vel ſi poteſt, & non gerit vt talis, domino non præ-
iudicat.ff.de condict. indeb.l.ſi procurator.ff.quæ in
fraud.cred.l.ſi pater.ff.iudic.ſolu.l.ſed quòd de tu-
tore. ver. ſed & ſi tutor. modo talis procurator hoc
caſu geſsit actum non vt procurator,nec gerere po-
tuit vt procurator, probat ratio præcedens: ſed &
aliter probo,quia quando quis in officio conſtitutus
id facit, quod ſuo officio non contrariatur, non po-
teſt id faciendo facere, vt in tali officio conſtitutus.
vt ff. de offic. procura. Cæſa.l.j.§.j.ff.pro empt.l.qui
fundum.§.ſi tutor. & ff.de fur.l.interdum.§.qui tu-
telam. modo proſequi, quòd pronuntietur cauſam
non eſſe deuolutam, aduerſatur ſuo officio, quod
requirit deuolutionem. ergo, &c. Præterea ſecun-
do, quia allegans † contraria in iudicio non eſt au- 9
diendus.vt de appel.cap.ſolicitudinem.& C. de fur.
l.j.modo in eo, quòd interueniret, vt procurator di-
ceret,cauſam eſſe deuolutam: quia in non deuoluta
nullam poteſtatem habet, & tamen excipiendo de
non deuolutione diceret contrarium. totum ergo
debemus præſumere,quòd interuenit,vt priuatus:[c] c
quia non vult grauari, vt procurator, cum non ſit
procurator: quia videtur elegiſſe viam ſibi poſsibi-
lem.vt ff. de teſta. mil.l.ſi miles.& per not.Innocen.
de præſcrip.cum ex officij.Confirmatur tertio,quia
† cui terminus denegatur, via etiam ad terminum 10
veniendi deneganda eſt. vt ff.de ſpon.l.oratio.modo
iſti non erat conceſſa cauſa, quæ deuoluta non erat.
ergo nec iſta via ad terminum veniendi. Confirma-
tur quarto, quia ſicut procurator agit, & defendit
nomine domini, ita beneficiatus agit, & defendit
nomine beneficij: & tamen cum de hoc agitur, an
talis habeat ius in tali beneficio,cauſa tunc non agi-
tur nomine eccleſiæ, ſed potius nomine perſonæ.
not. Innocen. de reſtitu. ſpol.in literis. Nec obſtat,
quòd conceſſo vno omnia videntur conceſſa, ſine
quibus,&c. quia illud verum, vbi quod conceditur,
ad hoc tenderet, & vbi principalis conceſsio eſſet
certa.ſic procedunt l.ad rem.& l.ad legatarium.l.ſe-
cunda.de iuriſdictio. omni. iudic.l.tertia.§.qui iter.
ff.de ſer.ru.præ.capi.j.cap.præterea.cap.paſtoralis.de
officio delega. ſed hic procurator ad hoc non ten-
debat,&c. nec erat certum, quòd caderet ſub man-
dato. ergo. Tertio principaliter hoc probatur ſic,
quia non † plus poteſt operari tacitum, quàm ex- 11
preſſum. vt l. qui ad certum. ff.loca. nec refert quid
de æquipollentibus fiat. vt l. cum quid. ff.ſi certum
petatur.& modo ita eſt, quòd expreſſe pronuntian-
do cauſam eſſe deuolutam,pronuntiatur tacite pro-
curatorium eſſe bonum, & tamen, ſi ſuper hoc
pronuntiaretur, expreſſe domino non obeſſet.not.
Cyn.poſt Iacob. de Are. & alios moderniores.C.de
procu.l.licet.& Compoſt. & Io.And.in d.c.ſuper li-
teris.tamen iſta æquipollent,quia etiã pronuntiando
procuratorium hoc caſu eſſe validum pronuntiatur
cauſam deuolutam eſſe,quia qui vnum dicit,&c. ff.
de procur.l.Pomp.§.ſed & ſi.facit: deſtructo conſe-
quenti, neceſſario deſtruitur antecedens.

a ¶Solus princeps. *Nota, quòd princeps hic vocatur papa, qui quandiu vivit, dicitur dominus, & poteſt aequare quadrata rotundis, ſalua violatione fidei. Not. Hoſtien. in cap cum venisſent. de iudic. Et quando voluntas principis ſit pro ratione, vide Feli. in cap ſi quando de reſcrip.*

b ¶Ab effectu. *Nota, quòd effectus aliquando ponitur pro cauſa, vt manumiſſio pro cauſa manumiſſionis. ff. de manumiſ. teſta. l. qui potuere. Sed hic effectus eſt, quod ex re ſequitur. ff. ex quibus cau. ma. l. iij.*

c ¶Vt priuatus. *Nota, quòd priuatus homo dicitur non illuſtris. C. de appel. l. praecipimus. § fin. vel qui non eſt ex aliqua dignitate. C. loca. ne cui. in fin.*

CONCLVSIO DCCXLVII,

De pactis. De locato. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Locatio ad non modicum tempus conſtituit ius in re.*

2 *Eccleſia non poteſt obligari per praelatum niſi ex vtilitate euidenti.*

SVppoſito, quòd domi. Guido Portueñ. epiſcopus Cardinalis, Hannibaldo ciui Romano de anno lxx. praefato Hannibaldo conceſsit in locationem ad xv. annos vnum caſtrum cum aliquibns poſſeſſionibus eccleſiae Portueñ. cum poteſtate percipiendi, & exigẽdi omnes fructus ad penſionem annuam ducentarum librarum, ſeu florenorum abſque ſuperioris anthoritate, vel abſque euidenti eccleſiae Portueñ. vtilitate: locatio fuit perſonalis, & tenuit reſpectu perſonae dicti domini Guidonis ad vitam eius. per cap. veniens. cap. decaetero. & cap. contingit. de tranſact. & cap. niſi eſſent. de praeben. Sed reſpectu eccleſiae ipſo iure non tenuit, nec eccleſiam potuit obligare, nec ad ſucceſſorem tranſire, ſeu ſucceſſorem obligare ipſo iure. Ratio eſt, tum propter defectum ſolennitatis, tum propter defectum vtili-
1 tatis. Ratio primi, quia † locatio ad non modicum
a tempus [a] conſtitnit ius in re. vt l. j. §. quod autem ait. ff. de ſuperfi. & l. fin. ff. ſi ager vecti. ergo ſub ver. alienationis, continetur. vt l. alienationis. ff. de verb. ſig. C. de re. eccl. noo alie. Et dicitur non modicum tempus ſecundum vnam opinionem communiorem ad decem ann. argu. C. de praeſcri. lon. temp. primo reſponſo, in rubro, & nigro. not. gl. in l. fi. ſi ager vecti. allega. & ff. locati. l. quaero. §. interlocutorem. vel ſecundum aliam opinionem ad arbitrium iudic. not. gloſſ. in dicto §. quod autem ait. & capi. j. de re. eccleſ. non alie. io fi. in cle. arbitrari autem debet iudex ſecundum iura. arg. ff. de legi. non poſſunt ergo ad annos xv. per praedicta. maxime, quia conſuetudo, io qua ſe fundat gloſ. clemen. j. hic non apparet. Ratio
2 ſecundi eſt, quia † eccleſia non poteſt obligari per praelatum niſi ex vtilitate euidenti. C. de ſacroſan. eccle. autb. hoc ius. & l. fi. ff. de exercitoria. cuius probatio incumbit allegan ti. vt in iuribns allegat. not. Innoc. ne praelati vi. ſu. cap. querelam. probat cap. ij. de preca. de ſucceſſore non eſt dubium: quia cum non contraxit, nec quaſi: nec deliquerit, nec quaſi: nec poteſt per medium eccleſiae obligari. plus dixerunt domini, quòd ſi ſucceſſor permiſerit colonum ſtare per aliquot annos in locatione, ſibi non praeiudicat, etiam penſionem recipiendo, niſi ſciret locationem, nec tunc, niſi ſciret eam non tenere, & quemadmodum facta fuit. per not. Innocen. de materia prorogationis, in capit. prudentiam. de officio deleg. nec tunc, niſi pro tempore illo. vt l. item quaeritur. §. qui impleto. & l. qui ad certum. ff. locati. not. Bart. in dicto §. qui impleto. plus dicunt quidam domini, quòd nec tunc, niſi vterque in reconductione alias tacite vel expreſſe conſenſiſſet, pro eo, quia alias noua obligatio non contrahitur. vt ff. de pact. l. j. nec poſt validabilis eſt reſpectu perſonae, quae in ea non fuit initiata, nec reſpectu eccleſiae: tum, quia in ea nunquam valuit ipſo iure. extra, de elec. ca. auditis. & per not. Innocen. in dicto cap. prudentiam. de offic. deleg. & Ioan. Andr. in regula. rati. & regu. rarum. in mercurja. in conclusionibus: tum, quia cauſa confirmans, videlicet vtilitas, & ſolennitas non ſuperuenerunt, iuxta not. Dy. in regula. non firmatur. Nec obſt. §. qui impleto. quia ibi interuenerunt tria, videlicet, quòd obligatio ſemel fuit intimata inter eas, & inter perſonas vtrinſque, cuius obligationis reliquiae operantur. vt ff. re. amo. l. ij. & iij. de quaeſtio. l. vnius. §. ſi ſeruus. de decurio. l. fin. & ff. de lega. ij. l. cum filius. §. haeres meus. & ſcientia certa, ac permiſsio, &c. ſed primum non eſt hic, vt eſt deductum ſupra proxime. Nec ſecundum: quia per id, quod dictum eſt ſupra, quia potuit ignorare vitium, & defectum locationis: tum, quia potuit differre litem ex multis cauſis. ſimile not. Innocen. de priuilegio. accidentibus. ad §. locationis. in authen. de alie. & empt. col. ix. vbi videtur dici, huiuſmodi locationes fieri poſſe ad voluntatem cõtrahentium, & quantumcunque tempus, dummodo non vltra xxx. annos, ſoluitur, quòd illud authen. non obtinet de iure canonico: quia non reperitur approbatum iuxta not. Innocen. cap. dudum. de re. eccleſ. non alie. lib. vj. vel quòd ibi loquitur de eccleſiis Conſtantinopolitanae ciuitatis, vel quòd loquitur de obligatione perſonali, quae valet, vt praedixi, quod ſonat verbum contrahentibus, ibi poſitum. & tunc ibi expone ab ipſis venerabilibus domibns, id eſt, à praelatis ipſarum: vel illud intellige per modum reiterationis: vel ibi expone: quantumcunque, ſcilicet infra vitam praelati: ſed iſta ſolutio eadem eſt cum tertia. alias enim aſcendens ad xxx. annos eſſet perpetua. vt inſtitut. de perpe. & tempo. actio. in princip. iuncta l. ſicut. & l. omnes. C. de praeſcript. xxx. anno. quod non procedit, ſecundum omnes.

a ¶Ad non modicum tempus. *Locatio ad non modicum tempus inducit alienationem. ff. vbi hic allegatur. Nota ad hoc de loco publico fruendo l. j. §. ad hac. extra. de loca. cap. veſtra. extra. de re. eccleſ. non alie. §. vlti. lib. vj. Adde, quòd licet locatio dicatur tranſlatio, non tamen dicitur alienatio.*

CONCLVSIO DCCXLVIII.

De reſcrip. De praeb. Vt lite penden. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Appellatione pendente nihil innouandum.*

2 *Lite pendente an liceat principi ſupplicare.*

3 *Alienatio rei litigioſa prohibita.*

LIcet per appellationem in cauſa beneficiali interpoſitam, & legitime intimatam, ac deuoluentem inducatur litis pendentia [a] ſimilis illi, de 1
quo loquitur clement. ij. vt lite pendente. etiam quo ad impediendum impetrationem iuris noui, pront not. in dicta clemen. cap. j. & in cap. fi. in addi. vt lite peoden. tamen impetratio beneficij reſeruati, de quo

de quo contra ordinarium interpoſita extitit appel-
latio talis facta ſine expreſsione talis appellationis,
vel cuiuſcunque alterius pendentiæ litis, non propter
hoc eſt ſurreptitia. pro quo ſciendum, quòd nos ha-
1 bemus vj. edicta. Primum eſt, ne † appellatione pen-
dente aliquid innouetur. de quo habetur, nil inno-
uari appellatione interpoſita, in rubro, & in nigro.
Secundum edictum eſt, ne lite penden. aliquid inno-
uetur. vt in decre. lib. vj. & in clemen. vt lite penden.
nil innoua. Tertium edictum eſt, ne lite penden. im-
petrentur à principe, vel eius referendariis iuſsio-
nes, per quas iudex à iuris communis tramite rece-
dere habeat, & ſecundum eas iudicare, vel proce-
dere in cauſa, de quo in authen. vt in medio litis iuſ-
ſiones non fiant. §. j. & §. ſi vero. & per totum in ru-
bro, & in nigro. Quartum eſt, ne lex, vel conſtitutio
principis nouiter edicta ad cauſam pendentem, vel
ad cauſam appellationis ſit trahenda, de qua in au-
then. vt cum de appella. cogno. in princip. & §. j. & ij.
2 colum. viij. Quintum edictum eſt, † ne lite, vel appel.
pendente liceat principi ſupplicare, de quo C. ne lite
penden. vel poſt prouoca. aut diffini. ſen. vul. impe.
ſuppli. in rubro, & nigro per totum. Sextum edi-
ctum eſt, ne lite, vel appel. penden. liceat nouum ius
impetrare, vt extra. ne lit. penden. capi. j. & fin. & de
teſt. cap. cauſam. quæſtio. ij. His ſuppoſitis pro con-
cluſionis dilucidatione quæro de vno, videlicet, an
vltimum edictum cadat ſub ſecundo. videtur quòd
ſic. per capi. j. & fi. extra. vt lite penden. quia aliter
inepte ſituarentur in titu. illo. Item hoc not. Innocen.
in duobus cap. ſituatis. & Ioan. Andr. eodem titu. in
clemen. ij. In contrarium videtur, quia licet aliena-
3 tio † rei litigioſæ ſit prohibita. ff. & C. de litig. per to-
tum tit. tamen acquiſitio ipſius rei litigioſæ in per-
ſonam alterius litigantium ipſorum non eſt prohi-
bita, vt not. Innocen. in cap. fi. vt lite penden. in addi.
& probatur, de rei vendic. l. ſi autem. §. j. l. ſi poſt ac-
ceptum. eod. titu. & probatur extra. de re iudic. cap.
abbate. Breuiter diſtinguo, quia quæritur de impe-
tratione, quæ non fit à communi domino, & tunc
non ſit prohibita, nec cadit ſub aliquo vj. edictorum
prohibitoriorum per proxime dicta. Aut quæris de
impetratione à communi domino: puta, à principe,
& tunc bene eſt prohibita, ſecundum Innocen. niſi
fiat mentio de lite, vt ipſe not. in additione prædicta.
& probant iura pro prima parte alleg. Ratio diuer-
ſitatis ſecundum eum, quia licet veriſimile non eſt
de principe, quòd velit liti præiudicare: ſed non eſt
veriſimile de priuato, quòd propter litem velit à ſui
iuris conceſsione abſtinere. Sed per hoc non eſt quæ-
ſtio noſtra diſſoluta. Et ideo, vt diſſolutio videatur,
ſecundum membrum diſtinctionis prædictæ ſub-
diſtinguo. Quia aut impetratio talis tollit ius partis
alterius, vel illud attenuat, ſiue lædit: vel aut non at-
tenuat, vel lædit, nec tollit ius alterius litigantis. pri-
mo caſu dico, quod cadit ſub prohibitione ſecundi
edicti. Ratio, quia tunc innouatur contra alterum
litigantium ſuper re, de qua litigatur, in eo, quod
ius alterius litigantis tollitur, vel in aliquo abſor-
betur, & interimitur. cap. j. & fin. vt lite penden. quæ
loquuntur de tollenti. & cap. cauſam, quæſtio. ij. de
teſti. quod loquitur etiam de impetratione etiam in
aliquo abſorbente. Aut loquimur in ſecundo caſu,
& in iſto caſu dicere videtur Innocen. quòd adhuc
impetratio facta in principe communi domino. quæ
de lite mentionem non facit, ſit ſurreptitia, in addi-
tione prædicta dicti cap. fin. ſed in contrarium facit,
quod ipſe not. in cap. j. & in cap. ſignificante. de app.
videlicet, quod tunc innouatio prohibetur, cum per
innouationem alteri præiudicatur. hoc idem not.
gloſ. Ber. in capi. cauſam. quæſtio. ij. de teſti. allega. in
gloſ. ij. cum glo. concor. ibi Tan. & Go. & Ioan. And.
recitatiue. Quod dicendum dubito, ſed ſub corre-
ctione dico, quòd hic, aut vltimo caſu præiudicatur
quo ad poſſeſsionem: vtputa, quia actori non habẽti
ius in beneficio, de quo litigat contra poſſeſſorem
impetret de nouo ius, [b] per quam impetrationem b
adiudicandum ſibi foret beneficium, & poſſeſſori
poſſeſsio auferenda, & non facit mentionem de lite,
& hoc caſu eſt prohibita impetratio, & cadit ſub
edicto ſecundo. Ratio, quia nondum dicitur inno-
uari, cum ius illius, contra quem litigatur innoua-
tur. Et ita loquitur, imo etiam, cum ſuper eius poſ-
ſeſsione innouatur. cap. j. & ij. vt lite pendente. Aut
non præiudicatur alteri parti, etiam quo ad poſſeſ-
ſionem, & tunc ſecus. Circa primum exemplum cla-
rum eſt iſtud, ſi poſſeſſor impetrat ius nouum, quia
neuter ius aliquod habebat, tunc non præiudicat
actori in iure ſuo, quia tunc ſupponitur, quòd ius
non habet, nec in poſſeſsione, quia poſſeſsione ca-
ret. Exemplum ſecundum magis dubium, vt ſi ego
expectatiuus litigo contra ordinarium detentorem
de beneficio ſedi apoſtolicæ reſeruato, & ita in eo
neuter ius habet, nec in re, nec ad rem, nec poſſeſsio-
nem, quia ob decretum inficitur etiam poſſeſsio. ar-
gumen. decre. vt noſtrum. de appel. & vt eccle. bene.
vt noſtrum. Et in primo caſu huius ſubdi. cadit di-
ctum Innocen. poſitum in additione prædicta. In ſe-
cundo vero caſu cadit dictum Innocen. poſitum in
cap. j. & cap. ſignificante. allega. Ratio huius ſecundi
dicti eſt, quia omnia talia edicta prohibitiua iudicia-
lia intelliguntur, ſi partis interſit. ff. ſi quis in ius vo-
ca. non ier. l. ij. §. j. & ff. quod quiſque iu. l. j. §. j. cum ſi-
mili. Item, quòd nihil innouatur, cum nec ius, nec
poſſeſsio aduerſarij in aliquo immutatur, & hoc caſu
non cadit ſub edicto ſecundo. Item nec cadit ſub
edicto primo ex indentitate rationis. Item nec cadit
ſub edicto tertio, quia loquitur de iure diſponente,
non de diſpoſito, de quo loquimur nunc. Nec quar-
tum locum habet per eandem viam. Nec quintum,
quia loquitur de ſupplicatione habente vim appel-
lationis, & per quam partis iuſtitia læderetur. Nec
eſt aliqua ſpecialis conſtitutio contraria, cum loqui-
mur in vera taciturnitate, nec apparet, quòd expreſ-
ſio omnino mouiſſet ad denegandum. Ex his deter-
minatur concluſio noſtra: quia reus poſſeſſor impe-
trauit, dum actor omni iure in petitorio, & poſſeſſo-
rio omnino carebat. & iſte caſus eſt clarus. Confir-
matur, quia totum intereſſe, quod poteſt prætendi,
eſſet de futuro caſu, videlicet, ſi ad actorem benefi-
cium ſine vitio deueniret, quia non cogeretur reſti-
tuere, niſi reus doceret de iure ſuo, vel de impetra-
tione futura, cui via propter iſtam, ſi valet, præcluſa
foret, quia dico, quòd talia futura, quæ ſe habent
ad eſſe, & ad non eſſe mere contingentia non ſunt
ponderanda, quia non habent ſpem de præſenti in
aliquo iure bono fundatam. vt ff. qui ſatiſdare co-
gantur. l. ſciendum. §. penultu. ff. de in litem iurando,

l j.ff.qui, & ex quibus cauſis. leg.Iulianus.ergo,&c. Confirmatio, quia aut impetratio vitiatur ratione innouationis, aut ratione ſubreptionis. Non primo, quia faciliter diceretur talis acquiſitio iuris noui, ſi per alterum de litigantibus fieret cum tertio. iuxta not.Innocen.in cap.cum M.de conſtitu.& per Ioan. Andr.de appella.non ſolum.libr.vj.ſuper verbo, reducendum: & hoc, quod ibi loquitur de attentatione, cum parte per tertium. facit, quia princeps proprie non attentat, cum ſit ſupra ius.vt cap.propoſuit.de conceſ. præben. & tamen ſi pars à tertio requireret, non foret attentatum, quia innouatio dicitur reſpectu iuris, vel poſſeſsionis partis, contra quam, non reſpectu iuris partis impetrantis. probatur in dicto cap. abbate. vbi eſt caſus. & not. Innocen. in cap.fin.vt lite penden. in additione. nec ſecundum dici poteſt: primo, quia eſſet contra opinionem gloſſ. Tan. & Ioan. Andr. in dicto cap.cauſam. quæſtio.ij.de teſti.allega.& Innocen.in capit.j. vt lite penden.& cap.ſignificante.de appella.pro eo, quod non intereſt actoris. Secundo quia eſſet hoc caſu ſine lege loqui in materia odioſa, & reſtringibili, imo & contra rationem. per prædicta. Tertio, quia non eſt veriſimile papam poſſe moueri ad denegandum ex tali lite ſine aliqua cauſa rationabili mota, & cuius effectus non impeditur reſpectu alicuius partis per iſtam impetrationem: nec etiam ex non iure, ſeu ex non intereſſe alterius.

a ¶Litis pendentia. *Quando dicatur lis pendere, vide in cle. vt lite pendente, cum ibi not. Adde, quòd lite pendente res litigioſa in nullam partem transferre debet ante cauſa cognitionem. xj quæſtio.prima.cap. vltimo.xcij.diſtinct.ſi quis ordinatus. & cap ſequen.*

b ¶Impetret de nouo ius. *Nota, quòd impetrans ius antiquum, licet non vtatur, tenetur quod quiſque iuris.l.iij.ff.*

CONCLVSIO DCCXLIX.

De teſtamentis. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Teſtator inter hæredes an poſsit prohibere ius accreſcendi.*

2 *Teſtatoris voluntas in omnibus debet obtinere primum locum.*

3 *Conditio impoſsibilis adiecta inſtitutioni, habetur pro non adiecta.*

4 *Pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus quis decedere non debet.*

5 *Adiectio contraria actui vitiatur.*

6 *Omnis ſubſtitutio eſt conditionalis inſtitutio.*

SI pater plures filios in ſua poteſtate habens ſin-
a gulos inſtituit [a] in certis rebus, & eos illis ſingulariter iuſsit eſſe contentos, multa poſtea legata relinquens, cenſetur deceſsiſſe teſtatus. videtur primo, quòd concluſio non procedit: quia licet pluribus in certis rebus inſtitutis cenſeantur vniuerſaliter inſtitui, hoc verum, ſi teſtator hoc expreſſe non prohibuerit. vt l.j.§.ſi ex fundo.ff.de hære.inſtit. ſecus, ſi hoc expreſſe prohibuiſſet. vt l.quoties.§ ſi
1 duo. eodem titulo. facit, quia † teſtator inter hæredes poteſt prohibere ius accreſcendi. vt ff.de iniuſto, rup.teſtamen.l.penultima. ergo & prohibere hæredem inſtitutum in certa re, ne vltra illam capiat quia illud aliud non videtur, niſi prohibere ius huiuſmodi accreſcendi. facit optime not.Barto.in l.penulti. §. ſi ex fundo. & §. ſi duo. allegatis. in quibus not. hoc ius accreſcendi per teſtatorem poſſe tolli, facit gloſſ.l.dominus fructus.§.j.ff.de vſufruct.facit, quia voluntas teſtatoris repugnantiam in ſe habens videtur vitiari. vt ff.de condit.inſtitu.l.ſi Titius. facit, quia † tales videntur habendi loco legatorum. 2
l.quoties.de hære.inſtitu.facit, quia voluntas teſtatoris debet in omnibus obtinere primum locum. vt in l.in conditionibus.ff.de condit. & demonſt. Concluſionem tamen probo, quia vbi conſtat teſtatorem voluiſſe relinquere vniuerſalem hæredem, & per conſequens decedere teſtatum, quæcunque adiectio per eum facta, huiuſmodi vniuerſalitati, & teſtatoriæ diſpoſitioni repugnans, vitiatur, & non vitiat, & trahit ad ſe teſtamentaria, cauſa tamen inteſtati. Sed ſic eſt in propoſito. ergo, &c. Maior probatur. quia ſi teſtator Titium vniuerſalem hæredem inſtituit, & † adiiciat inſtitutioni conditionem 3
impoſsibilem. vel exceptionem rei hæreditariæ, habetur pro non adiecta.ff.de conditio.inſtitu.l.j. & ff. de hære. inſtitu. l.ſi ita quis hæres inſtitutus fuerit. excepto fundo. facit quia cauſa teſtamenti debet præualere. vt l.quandiu.ff.de acquiren. hære. facit, quia omnia iura conantur ſuſtinere teſtamenta. ff.de hæred. inſtitu. l.ex facto.§.j.& l.alterius. eod.titu.cum ſimili. facit, quia in hoc plus fauetur voluntati teſtatoris, quia ex legis diſpoſitione veniunt hære.ab inteſtato, non ex diſpoſitione teſtatoris. facit, quia aut adeunt in fauorem alicuius, & tunc eſt locus fideicommiſſariæ ſubſtitutioni teſtamento in ſuo vigore manente. vt ff.de lega.ij.l.peto.in princip.§.j. Si vero prohibitio non fit in fauorem alicuius, fit ſine cauſa, & irrationabiliter, & ita non valet. vt l.filiusfamil.§.diui.ff.de lega.j. Hinc eſt, quòd not.gloſ.ff.de acquir.hæred.l.ſi ſeruus communis ab extraneo. in fi. quia ius accreſcendi cohæredi vniuerſali per teſtatoris diſpoſitionē auferri non poteſt. Ratio, quia teſtator non poteſt facere, quòd leges locum non habent in ſuo teſtamento.ff.de lega.j.l.nemo modo.
l.vlt.quia † non patitur, quòd quis decedat pro parte 4
teſtatus, & pro parte inteſtatus. vt in regula, ius noſtrum non patitur. Simile, quia nec l.hoc patitur in hærede, vel legatario. vt ff.de acquiren.hære.l.j.& ij. cum gloſ. ergo. Nec mirum, ſi trahit eam cauſa teſtamenti, quia fauorabilior eſt, quàm cauſa inteſtati. vt l. antequàm. C.communia de leg. & patet bene per lecta. & not.in l.ij.ff.de acquir.hære.allega.facit optime in argu.ff.ſi vſufruct. peta.l.j.§.j. Hanc partem dicunt quidam Dy.& Cyn.formaſſe in additio. ſuper l.ſi ita quis hæredes.ff.de hære.inſtit.dicentes, quòd ſi teſtator inſtituit quem ex dimidia.& cauet, quòd venientes ab inteſtato habeant alias partes, quòd nihilominus totum habebit inſtitutus. Minorem ar.probo, quia ſpeciale eſt in filiofa.in poteſtate patris conſtituto inſtituto in certa re, quòd pro hærede vniuerſali habetur. vt C.de hære.inſti.l.quoties. not. Cy.& probatur vt cum de appel.cogno.§.cæterum.col.viij.quia ibi dicit, quòd ſibi debet relinqui iure inſtitutionis, quòd ſi minus relinquit pater iubens illum eſſe contentum, nihilominus l.ſupplet
vſque ad legitimam, [b] etiam ſine onere. vt l.omnino.& l. quoniam in prioribus. C. de inoffic.teſtam. b
& eſt caſus de hoc in §.certum.alleg.modo l.diſpo-

ſitio

ſitio non debet carere effectu, nec verbis imponi.
C.communia de lega. l.ij. in fine.ergo ius, & benefi-
cium vniuerſaliter habebit, quod ius in iure accre-
ſcendi conſiſtit. ergo non obſtat, quòd ſine onere
habet. ergo non habet hæres, quia hæreditas ſecum
onera habet, quia dicitur, ꝙ hoc per modum fallen-
tiæ l. induxit in filio, eius fauore. & ideo non debet
in eius læſionem retorquen. vt l.nulla.ff.de legibus.
C.eod. l.quod fauore. & ſi vltra legitimam iuriſdi-
ctionis capiunt, tenētur bene oneribus, ſed ab intra:
ſecus ex priuilegio l. Secundo principaliter hoc de-
duci poteſt, quia videtur diſpoſitio facta per mo-
dum diuiſionis inter liberos. vt l.quoties. C.famil.
herciſc. quæ valet iure teſtamenti etiam ſine ſo-
lennitate. vt in auth. hoc inter liberos. C.de teſtam.
Tertio pro hoc facit. quia videtur adiectio de non
plus accipiendo adiecta fauore legatariorum, vt vi-
delicet liberi occaſione Falcidiæ, vel aliàs nil detra-
hant de lega. quia non appareat alia cauſa. & iſta ſit
probabilis, & recipienda eſt: & tamen tunc teſta-
menti vigor ſtat, &c. Ad §.ſi duo. reſpondetur, quòd
ibi non loquitur in hæredibus vniuerſaliter inſti-
c tutis. Sciendum eſt, quòd cum hęreditas [c] ſit quod-
dam vniuerſum ius, vt ff.de verb ſignific. l.hæredi-
tas. non poteſt quis hæres eſſe de per ſe in re ſingu-
lari. Verum ſi teſtator inſtituit vnum ſolum. & in
fundo, quia prima facie præſumitur voluiſſe decce-
dere teſtatus, fit interpretatio ex eius mente, licet
verba ſonent aliter: quòd ſit ille hæres fundi men-
tione detracta. vt § ſi ex fundo. & vt potius valeat
cauſa teſtamenti, quàm quòd trahatur ad inteſtatũ.
Sed ſi vltra progreditur prohibendo, ne vltra ca-
piat, apparet tunc, quòd nec ex verbis, nec ex men-
te poteſt procedere vniuerſalis inſtitutio. Ideo to-
tum nihil valet, & idem eadem ratione in pluribus
incertis rebus cum huiuſmodi expreſsione inſtitu-
tis. & ita procedit §.ſi duo. alleg. & quod quoad hoc
not. Bart. ibi. & in §.ſi ex fundo. & l.pen. alleg. licet
dominus Argeñ. contra, vt videtur dicere do.F. cum
eo ſtans. quibus non aſſentio per prædicta. ſed ſe-
cus, vbi mens teſtatoris, & verba clare ſapiunt pri-
mo vniuerſalem inſtitutionem, licet adiiciant ad
hoc adiect. contrariam. quia tunc, vt dixi, illa vitia-
tur, & non vitiat. vt l.ſi ita quis hęres inſtitutus fue-
5 rit excepto fundo. alleg. fieri, quia adiectio † con-
traria actoi vitiatur. ff.de preca. l.cum precario. in
princip. extra de condit. appoſi. cap.fin, Ad l penult.
ff.de iniuſto teſta. reſpondet Argentinus, quòd ibi
non eſt ratio, quare videtur teſtator tollere ius ac-
creſcendi dando ſubſtitutum, quia ſi ſubſtitutus
moreretur, & cohæres renuntiaret, alteri accreſce-
ret. not. Bart. ipſe ff.de leg.iij. l.coniunctim. aliàs eſt
ff.de verbor. ſignific. l.triplici. ſed eſt ibi ratio fauor
poſthumi. Sed certe ſalua pace domini Argent. hoc
verum eſt, quia dando ſubſtitutum via, ex conſe-
quentia præcluditur iuri accreſcendi, quia ſi habet
ſubſtitutus, qui ſuo caſu ſine dubio cohæredi præ-
ferendus eſt. C.de cadu. tollen. l.vna. §.in primo. &
§.pro ſecundo. cum ſimil. cohæredi non accreſcit, vt
de ſe patet, verùm quia ſubſtitutus pendet ex euen-
6 tu conditionis, quia omnis † ſubſtitutio eſt condi-
tionalis inſtitutio. vt l.j. & ij. ff.de vulg. & pup. ſubſti.
ideo præcluſo iure accreſcendi pendet ex eadem
conditione. Ideo illa deficiente locus eſt neceſſario
iuri accreſcendi. argum. l. ſi quis ita hæreditatem.
ff.de condit. & inſtit. Ideo male reprehendit Bart.
Argent. Dico tamen, quòd dom Bart. ex alio capite
male ſe fundat per l.illam, quia fateor, quòd teſta-
tor ex cauſa poteſt tollere ius accreſcendi. dummo-
do ſic tollat, quòd remaneat cauſa teſtati in ſuo ro-
bore, vt ſi dat ſubſtitutum, quia ſubſtitutus habet
cauſam videlicet fauorem ſubſtituti, & non immu-
tat cauſam teſtamenti: & ita loquitur l.penul. alleg.
vel ſi facit aliorum fauore, quia tunc operatur fidei-
commiſſum. vt l.peto. alleg. quod autem in pen. l.ceſ-
ſante ſubſtituto non habeat locũ ius accreſcendi, fa-
cit fauor poſthumi, qui rumpit ſolũ in ſui fauorem,
non in fauorem hæredis. vt l.nam & ſi. §.rumpendo.
ff.de iniuſ.teſt. Et eſt ibi caſus, in quo cauſa inteſtati
trahitur ad cauſam teſtati fauore poſthum. Ad glo.
l.dominus fructus. §.j. reſpondeo, quia § ibi loqui-
tur in fideicommiſsis particularibus, in quibus. ſi-
cut in legatis, & aliis fideicommiſsis quibuſlibet,
prohibitio iuris accreſcendi locum habet. vt l.Ti-
tius. §.qui habebit. ff.ad Trebell. non obſtat l.ſi Ti-
tius. quia ibi ſunt duæ inſtitutiones conditionales
repugnantes æque potentes, quę conſenſu ſe impe-
diant: hic vero cauſa teſtati eſt potentior, vt præ-
dixi ad l.quoties. C.de hæred. inſtit. Nec obſt. quòd
voluntas teſtatoris eſt ſeruanda, quia verum eſt: ta-
lis, quæ non eſt irrationabilis, ſibi ipſi repugnans, &
infecta à iure, vt in propoſito, teneatur ergo opinio
Bart. quo ad caſum §.ſi ex fundo. & §.ſi duo. alleg.
Ægidius.

a ¶Inſtituit. *Nota quòd inſtitutio hæredis initium eſt teſtamenti, & dicitur inſtitutus non ſolum ſcriptus, ſed etiam nuncupatus ff.de hæred. inſtit. l.j.*

b ¶Vſque ad legitimam. *Legitima an ſit quota hæreditatis. Vide Bart. in l.ex facto. l.y ff.de hæred. inſtit. & in l.quoties. C.eod.tit.*

c ¶Hæreditas. *Quid ſit hæreditas. Vide ff. de lega. pra. l.nihil aliud. & de reg. iur. l.hæreditas. Quæ autem contineantur appellatione hæreditatis, dic vt ff.ad Trebell. l.poſtulante.*

CONCLVSIO DCCL.

De iure patro. De regularibus. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Monachus an admitti poſsit ad regimen eccleſiæ parochialis ſecularis. & num.3.*
2 *Naturæ regulæ monachalis deſcriptio.*
4 *Epiſcopis an liceat regulares ad ſeculares eccleſias parochiales promouere. & num.5.*
6 *Præſentatio regularis ad eccleſiam ſecularem parochialem facta abſque abbatis conſenſu an valet.*

PAtronus infra tempus iuris ad parochialem ec-
cleſiam præſentans religioſum regularem iuri
non ſatisfacit, nec excuſatur per hoc ex negligen-
tia, nec per hoc lapſus temporis, ſeu deuolutio im-
peditur. Ad materiam huius concluſionis omnino
præmitto ea, quæ ſuprà ſcripſi circa vnam conclu-
ſionem, & quæ leguntur, & not. in remiſsionibus
ibi no. & præſertim per Io. And. poſt Hoſt. & per Io.
Cal. in diſt. de ſta. regu. quòd Dei timorem. ſuper gl.
verum. Circa hoc vltra præmiſſa ponunt quidam in
primis concluſiones quę ſequuntur, Prima cõcluſio
eſt, ꝙ † regularem aſcendere ad regimen parochia- 1
lis eccleſiæ ſecularis repugnat regulę monachali, &

naturæ profeſsionis obuiare cenſetur. Ratio huius
eſt, quia monachus factus rector eccleſię parochia-
lis ſecularis, ſolutua eſt ab obedientia ſui abbatis.
not. Ioan. And. ibi poſt Hoſtien. in d. cap. quòd Dei
timorem. ſuper glo. verum. & tamen obedientia hu-
iuſmodi eſt vnum de tribus votis ſolennibus, circa
quæ diſpoſitio eſt difficilis. vt cap. cum ad monaſte-
rium. in fi. de ſtatu regula. & ibi monachi. Itē natura
1 † regulæ monachalis eſt ſilentium,[a] contemplatio,
2 quies, ſeu clauſtrale otium, & abdicatio propriæ
voluntatis. vt cap. licet. de regulari. imò generaliter,
quòd mortuus cenſetur vitam regularem profeſſus,
quo ad omnia ſecularia, & mundana, vt C. de epiſc.
& cler. l. Deo nobis. & tamen promotus ad recto-
riam ſecularem, quo ad omnia dicta proxime, mu-
tat ſtatum. ergo, &c. Secundo probatur, quia per-
miſsio ſpecialis mutat aliàs regulam in contrarium.
vt l. j. in fine. ff. ad municip. & l. vna. C. de theſauris.
lib. x. modo ſpecialiter permittitur ax cauſa de ec-
cleſia parochiali ſeculari. vt cap. quod Dei timorem.
alleg. cum iuribus omnibus facien. pro hac parte,
ergo regula erit in contrarium ratione repugnan-
3 tiæ antedictæ. facit tertio, quia † antiqua iura ſecula-
res adminiſtrationes eccleſiaſticas monachos gene-
raliter prohibebant. xvj. q. j. ſi cupis. & cap. iuxta. &
cap. adiicimus. cum duobus cap. ſequentibus. & epi-
ſcopi cum conſenſu abbatis diſpenſatiue de paro-
chialibus eccleſiis id permittebant. vt eodem tit. &
quæſt. cap. cum pro vtilitate. & lv. diſtinct. c. priſcis.
ergo oportet, quòd generalis prohibitio propter di-
ctam repugnantiam procedat. Secunda concluſio,
4 quòd † hodie epiſcopis, & non inferioribus ab eis eſt
permiſſum, regulares ad ſeculares eccleſias paro-
chiales promouere. Prima pars concluſionis proba-
tur. xvj. q. j. cap. doctos. & cum multis ſequentibus.
& cap. moderamine. & cap. in parochia. cum multis
aliis cap. eod. tit. & quæſt. & cap. quòd Dei timore.
alleg. Secunda pars concluſionis probatur, quia de
his, quæ generaliter omnibus reperiuntur eſſe pro-
hibita, vt in concluſione proxime præcedenti, &
aliquibus ſpecialiter permiſſa in prima parte huius
concluſionis, dicendum eſt, quòd aliis, quibus non
permittuntur, ſpecialiter denegata cenſentur. vt
cap. quanquam. de elect. in vj. iunctis not. per Inno.
de conceſſ. pręb. quia diuerſitatem in materia in cap.
quanquàm. facit ff. de iudic. l. cum prætor. Et quia
ſtandum eſt regulæ, niſi quantum reperitur exce-
ptum, vt probant iura communia. modo. non repe-
ritur aliis cōceſſum, quàm epiſcopo. ergo, &c. Ter-
5 tia concluſio eſt, quòd epiſcopo † ſoli libere non eſt
permiſſum hoc, ſed vt poſsit hoc, requiritur de ne-
ceſsitate, quòd conſentiat abbas, ſeu alius ſuperior
regularum ipſius regularis, &c. vt lviij. diſtinct. cap. j.
& ij. xvj. q. j. ſi quis monachus. & cap. cum pro vtili-
tate. & cap. ſi religioſus. de elect. lib. vj. Nec mirum,
quia per talem promotum aufertur obedientia ab-
bati debita, & tollitur ius monaſterij, & abbatis.
Ideo abbas conſentire recuſans, etiam ex cauſa ſuf-
ficienti, ab alio, quàm à papa non compellitur ad
conficiendum. Non obſt. de renuntia. admonet. &
Hoſtien. de iure patro. c. nullus. & Archid. de elect.
quàm ſit. lib. vj. & Ioan. mo. & Io. Andr. in d. cap. ſi
religioſus. Ex his concludunt dictam præſentatio-
6 nem non valere: primo, quia † facta abſque abbatis
licentia iuxta concluſionem tertiam. Secundo, quia
facta abſq; diſpenſatione epiſcopi, ſeu ab alio, quàm
ab epiſcopo, iuxta duas concluſiones primas. ſed in
veritate, ego valde dubius ſum. Primo quidem ſum
dubius de prima ratione, quia regularis ita modi-
cum habet volarum libere ad epiſcopatum, ſicut ad
parochialem eccleſiam ſine licentia ſuperioris: &
tamen non propter hoc eſt poſtulandus, ſed potius
eligendus. vt de elect. quàm ſit. in fi. & cap. quorun-
dam. & cap. ſi religioſus. & c. nullus. & ibi not. lib. vj.
& not. Ioan. Andr. de poſtul. præla. cap. fin. licet Inn.
ibi contra. Item, quia poſt electionem factam de re-
ligioſo datur tempus arbitrarium ad petendum
iſtam licentiam à ſuperiore. vt d. cap. quàm ſit. in fi.
Item poſt illud tempus arbitrarium lapſum licentia
non obtenta datur iterum integrum tempus iuris
ad eligendum. vt cap. ſi electo. de elect. lib. vj. & not.
Archid. in d. c. quàm ſit. Circa ſecundam rationem,
ſeu defectum ſecundum etiam dubito, quia quaſi
omnes doct. & glo. ſaluo ſolo Ioan. de Lignano, vi-
dentur dicere, maxime in canonico regulari, quòd
diſpenſatio hominis non requiritur, ſed quòd eſt
diſpenſatio iuris communis. ſimile fac. de æta. &
qualit. cap. præterea. vt fuit dictum in vna conclu-
ſione ſuprà alleg. Præterea c. antiqua nedum ſe re-
ferunt ad epiſcopi prouiſionem, ſed etiam ſe refe-
runt ad electionem plebis. xvj. q. j. ſic viue. Item, quia
monachus eſt ille, in quem cadere poteſt ius præla-
turæ.[b] ſaltem abbate conſentiente, & epiſcopo or- b
dinante per prędicta. Igitur ſi patronus cum epiſco-
po ordinauerit, non poteſt dici negligens. per not.
Innoc. de conceſſ. præb. cum noſtris. Sed reueren-
diſsimus pater dom. P. Cardinalis ſancti Euſtachij
ſtans cum concluſione reſpondet, dicens, quòd li-
cet epiſcopus diſpenſatiue poſſet præſentatum ad-
mittere, videlicet aliis ſecularibus deficientibus. &
caſu, quo talis eſſet, de quo ratione prædicationis
eſſet vtilis eccleſiæ talis prouiſio. vt cap. priſcis. &
cap. pro vtilitate. & aliis capit. alleg. ac admittendo
præcedente cauſæ cognitione, aut rei notorietate,
videretur eoipſo diſpenſaſſe. iuxta not. Innoc. de fil.
presb. veniens. & ibi per alios etiam not. tum, quia
epiſcopus, non tamen niſi velit, maxime niſi de prę-
dica. appareret, non videtur idoneus ſimpliciter prę-
ſentatus. pro quo inducebat. cap. cum de beneficio.
de præb. lib. vj. & ideo non videtur iuri ſufficienter
ſatisfactum. argum. de offic. ord. cap. cum vos. cum
ibi not. ad glo. Inn. in cap. cum noſtris. dicitur, quòd
loquitur de eo, in quo cadit ius prælaturæ ipſo iure
ſine diſpenſatione, vt eſt homicida, excommunica-
tus, & irregularis. alleg. cap. poſtulaſti. de cler. ex-
commu. mi. de æta. & qualit. bonæ. de exceſ. præla.
inter dilectos. de accuſ. accedens. not. Compoſt. de
elect. quòd ſicut. & Innoc. de conceſſ. præb. propo-
ſuit. ſed hic ſecus dixit.

a ¶Silentium. *Adde quòd ſilentium indiſcretum eos, qui erudiri poterant, in errore relinquit. xliij. diſtin. ſit rector. Et ſimplex conuerſatio abſque ſermone exemplo prodeſt tantum, ſilentio nocet. xliij. diſtinct. §. j.*

b ¶Ius prælaturæ. *An autem monachus profeſſus iuris prælatura, vel eccleſia ſeculari teneatur ad ſtatuta ſui ordinis, vide Hoſt. in ſum. de ſtatu mona. & Innoc. quorum vnus dicit, quòd ſic: & alius, quòd non: vterque tamen habet bonum motiuum. extra, de ſtatu mona. cap. quòd Dei timore. Vide illos, & concorda, ſi potes.*

CONCL

CONCLVSIO DCCLI.

De iure patronatus. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Ius præſentandi, eligendi, vel conferendi ante vacationem nulli competit.*
2 *Beneficium legitimationis à principe conceſſum filio ſpurio, facit eum habilem ad acceptandum hæreditatem quæ tempore legitimationis nondum erat delata.*
3 *Ceſſante cauſa ceſſat effectus.*
4 *Ius ſpirituale an cadat in laico.*
5 *Priuatus beneficio per ſententiam à qua appellat, an appellatione pendente poſſit per epiſcopum reſtitui. & num. 8.*
6 *Pœnam & damnum qui excludit non videtur fraudem committere.*
7 *Omnia tacita non reddunt gratiam ſurreptitiam.*
9 *Res prorogata non cenſetur innouata per prorogationem.*
10 *Vno impedimẽto ſublato non videtur aliud ſublatũ.*
11 *In prælato requiritur reſidentia perſonalis.*
12 *Quæ de nouo emergunt nouo indigent auxilio.*

SVppoſito in facto, quòd do.fe.re. Greg. papa xj. do.Martinum priorem cuiuſdam prioratus, quæ eſt dignitas curata in collegiata principalis, ſpectãs tamen ad præſentationem laici, promouit ad eccleſiam Siluen. tunc vacan. & cum eo tempore huiuſmodi promotionis, vel cito poſt eum, & ante vacationem dicti prioratus motu ſuo proprio diſpenſauit, quòd dicta promotione non obſtante, dictum prioratum vna cum dicta eccleſia Siluen. retinere poſſet vſque ad beneplacitum apoſtolicæ ſedis, non facta tamen mentione, quòd dictus prioratus ſpectaret ad præſentationẽ patroni laici, vt præfertur. dixerunt domini in reiteratis conſiliis duarum inſtantiarum, dictam diſpenſationem, licet motu proprio factam, ſurreptitiam eſſe, & nõ valere. Pro iſta parte fuerunt latæ duæ ſententiæ, & nunc pendet tertia inſtantia, & terminus ad audiendum ſententiam in eadem. & in primis, quòd collatio non procedat, deducitur ſic: quia tunc in gratia principis eſſet ponderandũ præiudicium ſpei futuri iuris, cum ſpes illa eſt radicata in aliquo iure de præſenti competenti, & aliter non. modo talis non eſt ſpes iuris præſentandi ante vacationem patrono competens,
1 ergo minor propoſitio videtur clara: quia † ius præ-
a ſentandi, eligendi, vel conferẽdi ante vacationem [a]
in nullo competit. vt in c.j.& ij. de cõceſſ. præb. Maior vero propoſitio probatur per gl. in l. Gallus. §. & quid ſi tantum. ff. de lib.& poſth. cuius gl. inductionem, & verificationem vide ſupra in quadam concluſione, in ſecunda illatione ſecundæ partis illius concluſionis, pro qua glo. facit l. fin. C. de ſent. paſſ. Caue tamen quia alio modo d. glo. inducitur, videlicet in ea parte, in qua videtur dicere, quòd reſtitutio à principe conceſſa filio deportato, nepoti ex eo, cui ratione deportationis hæreditas ex aui diſpoſitione, ſi non foret reſtitutus filius, deferri debebat, ex ſubſtitutione auitina. videlicet ipſi filio, quo ad huiuſmodi auitinam hæreditatẽ habendam, ſi tempore reſtitutionis hæreditas non erit nepoti delata, ſen quęſita. & fac. d. l. fi. & c. quamuis. de reſcr. lib. vj. & l. ij. & quod ibi no. ff. de decu. Item probatur dicta

propoſitio maior per aliud exemplum. Nam † licet 2
beneficium legitimationis à principe cõceſſum filio ſpurio non aufert hęreditatem iam quęſitam agnatis, de eis mentione non facta, ſecus tamen de hæreditate tẽpore legitimitatis nondum delata. prout ponit Iac. de Are. in l. pe. ff. de nat. reſti. & do. Bar. in d. §. ſed quid ſi tantum. de quo plene per Io. And. in reg. ſine culpa. lib. vj. in ij. q. in mercurialibus per eum ibi formata. Et quòd talis ſpes attendi non debeat, alle. l. poſt. §. illud quęri. ff. de lib. leg. Tertio hoc idem videtur probari per aliud exemplum. nam ſi libertus per principem reſtitutus ſit natalibus, antequam ſua hæreditas ſit delata patrono aufertur eis futurum ius ſuccedendi. vt l. etiam. §. j. ff. de bonis lib. Quarto pro hoc inducitur, quod ſi militi, qui propter delictum, & per ſententiam ius teſtandi amiſit, conceditur ex priuilegio ius teſtandi, intelligitur conceſſum iure militari etiam in iniuriam filiorũ, & ſi de ipſis mentione non facta. vt ff. de iniuſt. rup. teſt. l. ſi quis filio exhæredato. §. irritum. & ibi per Bar. & melius facit ea. l. ſecundum planiorem intellectum: quia videtur loqui de præſeruatione iuris teſtãdi, ſicut de præſeruatione tituli non vacandi. Secundo principaliter hoc deducitur, quia ſi hic notari deberet præiudicium patroni, aut notaretur quo ad proprietatem iuris patronatus, aut quo ad poſſeſſionẽ: non poteſt dici primum, quia eam non perdit, nec ſibi negatur. Nec ſecundum, quia poſſeſſio hoc caſu non interpellatur, cum eius vſus nõ poſſit haberi, niſi in actu vacationis. ergo, &c. arg. ff. de iniuſ. rup. teſt. l. nam & ſi. §. poſt defectum. Confirmatur, quia omnia iura, quæ dicunt principis beneficium cum alterius pręiudicio tacito non valere, loquuntur de præiudicio, quod imminet de præſenti, cum alias damnum vel præiudicium non dicatur proprie, niſi præſens. & ideo l. ſeu priuilegiũ, debet intelligi de præſenti. ar. ff. de hæred. inſtit. l. ex facto. Tertio principaliter hoc
probatur, quia † ceſſante cauſa ceſſat effectus. ff. de iu. 3
par. l. adigere. §. quãuis. modo vacatio eſt cauſa fiendæ pręſentationis per patronum, quia alio tempore locũ habere non poteſt, vt ſupponitur. Quarto, quia iura ſpecialia, & exorbitantia adeo ſunt reſtringenda, & tenenda in terminis ſuis, quòd non detrahantur de caſu in caſum. vt c. non ſolum. & c. conſtitutionem. de reg. lib. vj. reg. quæ à iure communi. eod. lib. & l. conſtitutionibus. ff. ad munici. Modo, quòd
laicus [b] habeat ius præſentandi, & patronus eſt ſpe- b
cialiter, & exorbitans, & de gratia indultum laico. vt xvj. q. iij. c. ij. & ibi not. per Archid. & colligitur in
c. iij. de iur. pat. cum ibi not. quia ius † ſpirituale non 4
cadit in eo. de iud. decernimus. c. Maſſana. & c. ſacroſancta. de elect. iuncto c. quanto. de iu. & non reperitur conceſſum ius præſentandi, niſi tempore præſentationis. & ita intelligitur de offi. deleg. dilectus. de iure patr. cum dilectus. cum ibi not. & no. c. ij. de pręb. lib. vj. per Io. mo. Arch. & Nouellatorẽ, & lecta & nut. in cle. per literas. de pręb. Quinto principaliter hoc probatur, quia qui in re ſua iure ſuo vtitur nõ animo nocendi alteri, licet nihilominus ex conſequentia alteri noceatur, nõ poteſt improbari, quod facit. vt ff. de dam. in fe. l. fluminũ. §. fi. cum l. ſeq. ff. de aqua plu. arc. §. denique. Modo papa hic ſuper beneficio iure ſuo vſus fuit diſpenſando, & vacationis impedimẽtum tollendo, non autem diſpoſuit ſuper

iure

iure præſentandi pattoni, quia nondum erat eius
locus, nec illud agebat animo illi iuri nocendi. ergo
voluit, quod fecit. per prędicta iura. Sexto principa-
liter hoc probatur, quia patronus in iſtum ſemel
conſenſit, & eius perſonam approbauit, igitur am-
plius reſilire nõ poteſt, nec in ſequenti diſpenſatio-
ne huiuſmodi eſt eius conſenſus neceſſario requi-
rendus. facit in ſimili, quia ſi criminoſus fuit electus,
& cõfirmatus, tacito crimine & irregularitate ipſius
prælatus, ad quem etiam ius eligendi, vel cõfirman-
di non pertinet, poteſt diſpenſare, & valet diſpenſa-
tio, etiam facta electoribus, & cõfirmatoribus non
vocatis, pro eo, quòd ſemel in eum conſenſerunt. vt
patet de renun. c. niſi. §. perſonæ. & ibi no. per Inno.
in fi. c. Idem not. Inno. de elect. c. innotuit. in ij. glo.
Idem not. Inn. de fil. presb. c. veniens. circa medium
primæ glo. Septimo principaliter hoc probatur. ſi re-
ctor parochialis eccleſiæ eſt adeo in fine anni, quòd
promoueri nõ poteſt, nondum vacat eccleſia. vt l. in-
ſulam. ff. de verb. obl. & c. commiſſa. de elect. lib. vj.
poterit ne epiſcopus per ſui diſpenſationem non vo
cato patrono impedire vacationem ratione ſtudij,
& ſic præiudicare patrono, ſi præiudicium dici de-
beat? certe ſic. vt de elect. c. cum ex eo. lib. vj. vel po-
ne, poſtquam iudex præfixit terminũ peremptorium
ad agendum, vel proponendum. aut probãdum. vt
l. ſi ea. C. qui accuſ. non poſſ. & c. paſtoralis. de excep.
eſt ita prope finem termini talis, quòd id non poteſt
perficere infra terminum, nũquid poteſt ſibi iudex
terminum prorogare, etiam aduerſario non conſen
tiente, ſic quòd pœna non currat? certe ſic: & idem in
c pœna conuentionali.[c] Et ita not. Bart. in l. cum ita
ſtipulatus. ff. de verb. obl. & probatur eod. tit. l. qui
Romę. §. Callimachus. in fi. §. Sed caue, quia loquitur
in arbitrio. & pœna incurrenda propter contẽptum
ipſius. Octauo principaliter hoc probatur per not.
glo. Io. And. poſitę in c. quamuis. de reſcr. lib. vj. quæ
5 glo. habet, quòd depoſitum † beneficio per ſenten-
tiam, à qua appellat, appellatione pendẽte poteſt
epiſcopus ad huiuſmodi beneficium reſtituere inui-
to patrono. ergo fortius poteſt papa id, de quo quę-
ritur, vt videtur alleg. id quidem non eſt ſic ponde-
randum, quod facto principis contingit. per l. inde
Neratius. §. idem Iulianus. ff. ad l. Aquil. licet hoc nõ
probant rationes ſequentes fundantes partẽ iſtam,
& ſeq. per ſcriben. Nono principaliter hoc probatur,
quia papa poſſet in totum tollere conſtitutionem
ſuam poſitiuã, per quam inducitur hæc vacatio, nec
oporteret tunc vocari patronũ, aut eius conſenſum
haberi, ſeu de eo fieri mentionẽ. ergo & per modum
diſpenſationis in parte. patet conſequẽtia per l. quæ
de tota. ff. de rei vendic. & ff. de vſu. l. qui ſcit. Caſus
probari videtur, quia libera videtur poteſtas quo
ad hoc in principe reſidere. vt c. de pœn. l. fin. ff. de
conſti. prin. l. j. §. j. arg. extra. de reg. iur. c. omnes res.
facit not. Inn. de conſtit. quæ in eccleſia. & cap. quia
plerique. de immu. eccl. Decimo hoc probatur, quia
ſi diceretur dictam gratiam nõ valere, aut hoc eſſet
ex defectu poteſtatis, aut propter fraudem, vel cul-
pam impetrantis, aut propter contrariam diſpoſitio-
nem alicuius iuris poſitiui ſuper hoc contrarium
ſtatuentis, aut propter ſurreptionem re ipſa inſur-
gentem, & ex veriſimilitudine mentis ipſius conce-
dentis. Primũ dici non poſſet, per ea, quæ dicta ſunt
in ratione proxime præcedenti. Secũdum etiam dici
nõ poteſt, primo, quia in gratia facta motu proprio
hoc non cadit. vt not. Nouellator in cap. ſi motu. de
præben. Secundo, quia idem, ſi non eſſet facta motu
proprio. Nam qui † pœnam, & damnũ excludit, non 6
videtur fraudem committere. vt ff. de lega. ij. l. cum
pater. §. Titio. & ff. ſi quis ali. teſt. prohib. l. fi. Nec ter-
tium dici poteſt, quia iſte caſus non videtur iure
cautus. Nec obſt. c. cum dilectus. de iure patro. c. di-
lectus. de offi. leg. quia loquuntur in beneficio laici
patronatus iam vacandi, in quo caſu eſt longa diffe-
rentia ad iſtam cauſam, quia ibi patrono iam ius
quæſitum eſt, quod ſine cauſa auferri non debet. vt
cap. ab eo. de elect. lib. vj. Hic vero ſecus. facit pro his
alleg. ſupra in ratione prima vnius partis. Nec quar-
tum poſſe dici videtur, quia † non omnia tacita red- 7
dunt gratiam ſurreptitiam. ſed illa ſolum. quæ vel
ſunt expreſſa in iure. vt c. ſi motu. c. cũ in illis. & c. ſi
dignitatem. de præb. vel in non expreſſis loquendo
illa, de quibus eſt veriſimile de iure, quòd ſi papa il-
la ſciuiſſet, nunquam illam gratiam cõceſſiſſet. vt de
elect. c. dudum. ij. ad fi. & de præb. dudũ. lib. vj. §. nos
igitur. vet. conſiderantes. vt not. Inn. de cõceſſ. præb.
cum noſtris. modo nõ eſt de iure cautum, nec omni-
no veriſimile, quòd papa ſi hoc ſciuiſſet, propter hoc
gratiam dediſſet, imò magis totum contrarium eſt
verum, & certum, quia de iure præſentandi laici pa-
pæ fuit dictum. vt ponitur in facto. Et ibi idẽ, ſi non
eſſet dictum in facto. Ratio eſt. Nam quod dicunt
doct. in c. ij. de præb. lib. vj. & c. cum dilectus. alleg.
gratiam factam de tali beneficio laici patronatus, de
huiuſmodi iure mentione non facta, non eſt ſcri-
ptum in iure: ſed illud ex ratione ſumit. c. cum dile-
ctus. & c. decernimus. xvj. q. vlt. in quibus habetur,
quòd legatus, & ordinarius non poſſunt impedire,
& per conſequens eſt veriſimile, quòd nec hoc velit
papa, niſi de hoc ſciat, ſed illa iura loquuntur, & di-
cti doct. in beneficio iam vacanti, & in caſu, in quo
patrono iam ius quæſitum eſt, inter quem caſum. &
caſum, in quo ſumus, eſt maxima differẽtia rationis.
& ecce in ſimili: reſtitutio damnati facta per princi-
pem etiam quo ad bona, operatur præiudicium illis,
quibus bona deferri haberent, ſi fiat rebus ſtanti-
bus in eodem ſtatu. vt ff. de iure pat. l. ſiue libertus.
& ff. ad Tertull. l. j. §. ſi filius. qui. & ff. de contrarab.
l. j. §. ſi ſecus. tamen, ſi res non ſit in eodem ſtatu. vt
C. de ſent. paſ. l. fi. & hanc diſtinctionem poſuit Iac.
de Bel. in c. domino guerram. tit. hic fi. lex. x. col. &
late ſcripſi ſupra in vna concluſione. Modo ante va-
cationem res eſt adhuc in eodẽ ſtatu, ſed poſt ſecus,
quia tunc patrono ius quæſitum eſt, ergo ex iden-
titate rationis hoc dici non poteſt, nec ex identitate
terminorum, vt de ſe patet, igitur ad idem induci-
tur. quia opi. Bart. Brix. in quæſt. dominicali. not. per
glo. in cap. quamuis. de reſcript. lib. vj. approbatam
per omnes, vt dixit Ioan. And. in nouella, quę habet,
quòd epiſcopus † inuito patrono poteſt reſtituere 8
depoſitum[d] per eum pendente appellatione depoſi- d
ti, videlicet remanente adhuc in eodem ſtatu: id
eſt, antequam depoſitio tranſeat in rem iudica-
tam, & loquitur de depoſitione vera, & iuſta, quia
alias reſtitutione opus non eſt: vt l. v. §. primo. ff. de
iniuſto, rupto, irrit. teſtam. licet ſecus ſtatu muta-
to. puta, ſi appellatum non foret, ergo apparet,
quòd

quòd ſit magna diuerſitatis ratio inter iſta. Tertium
exemplum eſt, quia cum rector parochialis eccleſiæ
facto ſubdiacono prope finem anni, dum non po-
teſt ad ſacerdotium promoueri, poteſt epiſcopus,
iuxta c. cum eo. de elect. lib. vj. cauſa ſtudiorum diſ-
penſare, dummodo non fiat in fraudem: licet poſtea
hoc non poſſet, quia primo caſu res eſt integra: ſe-
cundo caſu non. ita tenet Archid. in cap. cum ex eo.
& ibi eius opinio per Ioan. Andr. in nouella. & per
dominum Pariſienſem clarius probatur. Quartum
exemplum eſt de not. Inn. in cap. veniens. & cap. niſi
cum pridem alleg. cum intellectu, quem ponit Pau-
lus in cap. poſtulaſti. de cler. excom. min. & dominus
meus Pap. epiſcopus poſt pa. videlicet quod diſpen-
ſare poſſet cum alias habente ius ipſo iure, licet di-
mittere tenerentur: alias non, quia requireretur no-
ua collatio. Quintum exemplum ſume de xiij. ra-
tione infra ſeq. & bene faciunt iſta exempla ad pro-
poſitum. & primo primum, quia ſicut papa non præ-
ſumitur velle præiudicare patrono, ita non præſu-
mitur impetrator velle tollere ius alterius. ff. de nat.
reſtit. l. j. & l. pen. & fin. & l. nec auus. C. de emancip.
lib. Item ſecundum, & tertium, & quartum exempla
bene faciunt, quia ſi fieret patrono præiudicium,
quòd ponderari deberet, illud præiudicium non
poſſet auferri per epiſcopum, quia ſolius principis
eſt poſſe tollere ius alterius, ſeu ei derogare. vt not.
glo. in cap. religioſus. de elect. lib. vj. facit regula. in-
dultum. cum concor. Ex præmiſsis colligitur xj. ra-
tio. quia ſi, &c. aut hoc proueniret ex verbis, ſeu pro-
priis terminis iuris, vel gl. aut ex identitate rationis.
ſed nec ſic, nec ſicut ſupra. ergo fortifica, quia etiam
in exorbitante materia non arguitur ex identitate
rationis. vt de reg. iur. non ſolum. & c. conſtitutio-
nem. maxime, vbi non eſt idétitas omnino rationis,
vt bene colligitur, & not. in cap. j. de temp. or. lib. vj.
in gl. quid ecóuerſo. & hoc dico, quia ſi eſſet omni-
no eadem ratio, dicerent aliqui eandem menté eſſe.
per cap. ſi poſtquam. de elect. eo. lib. & not. glo. quid
econuerſo. de temp. ord. in vj. & per not. Accur. ff. de
reg. iur. l. ea, quæ. & C. de ſacroſan. eccl. l. illud. & ibi
per Cy. & Dy. de reg. iur. cap. j. in ar. lib. vj. Item ex
præmiſsis colligitur xij. ratio ad idem, quia epiſco-
pus ſimile præiudicium ſuo caſu poteſt auferre pa-
trono. ergo & papa, etiam de eo non faciendo men-
tionem, & omnia probantur, vt ſuprà. & egregie fa-
cit, quia ſuper iure ſuo diſponit, licet alteri noceat:
non dico directe ſed indirecte, vt alleg. fuit ſuprà. &
vltra facit l. quemadmodú. §. j. ff. ad leg. Aquil. modo
directum præiudicium attenditur, & non indirectú.
vt ff. de auctorita. tut. l. j. in princ. cum concor. Item
egregie facit quartum exemplum quartæ rationis
in fi. poſitum. Tertiodecimo hoc idem probatur,
9 quia res † prorogata, nó cenſetur innouata per pro-
e rogationem,[c] ſed potius eadé reputatur, ſicut ante.
vt l. ſed ſi mouente. ff. de preca. & pro hoc etiã ff. de
iud. l. ij. §. & iudex. & ff. de arb. l. Labeo. §. pen. & l. ſi
cum dies. §. pen. modo hic papa fecit quandam tituli
prorogationem. nam ante finem temporis vltra tem
pus titulum extédit, non autem in tempus nouum
titulú dedit: vt ff. de ſuſp. tut. l. iij. §. quæri. ergo idem
erit, vt per hoc tollatur id, quod do. Bar. no. de dam.
in fec. l. iiij. circa princ. Nec mirum, quia multa fieri
poſſunt per prorogationé, quæ non poſſunt fieri per
innouationem, ſicut patet de iuriſdictione delegata
ad tempus, quæ ante finem temporis de conſenſu
partium prorogatur. vt d. §. ſed & iudex. & poſt tem
pus per partem non innouatur. vt l. priuatorú. C. de
iuriſd. om. iud. & pro hoc optime facit ff. de peculio.
l. peculium. §. ſi ære. & quod not. j. quæſt. j. ordinatio-
nes. in fi. & de renun. poſt tranſlationem. ſuper verb.
nequeat. vel etiam ſi dicatur habere quaſi ex noua
cauſa, tamen non videtur neceſſaria noua cóceſsio.
arg. dicti §. ſi ære. In oppoſitum tamen, & pro con-
cluſione noſtra arguitur, & primo ſic, quia nedum
affertur alicui graue præiudicium, cum tollitur ſibi
ius, quod habet in præſenti, imo etiam, cum tollitur
ſibi ſpes firma, & propinqua habendi illud ius, &
pro hoc facit tex. pone: ſeruus meus hæres inſtitutus
viuo teſtatore occiditur, habeo actionem l. Aquil.
pro damno mihi dato contra occiſorem, núquid in
æſtimatione damni venit hæreditas? certe non, quia
ſpes nec eſt firma, nec propinqua. ſed pone, quòd
erat inſtitutus ſub conditione cuius implementum
à poteſtate mea dependebat, & quod fuit poſt mor-
tem teſtatoris penden. idem occiſus, nunquid hoc
caſu venit hæreditas in damni æſtimatione? certe
tex. quòd ſic. Et eſt ratio. quia hoc caſu ſpes fuit fir-
ma, & propinqua. iſte eſt caſus. ff. ad leg. Aquil. l. inde
Neratius. §. idem Iulianus. Et ideo alibi dicit text.
quòd ſi publicentur bona hæredis damnati reſti-
tuere hæreditatem alteri poſt morté ſuam, ſcilicet,
quia ſic firma eſt ſpes fideicommiſſarij, quòd ei au-
ferri non poteſt hæreditas per publicationé ei non
aufertur ſaltem poſt mortem: vt ff. de iu. fiſ. l. Statius.
§. Cornelio. in fi. per eandem viam facit. C. commu-
nia de lega. l. fin. §. nemo. & §. ſi autem ſub conditio-
ne. & auth. res, quæ ibi ſita: quæ iura videntur, quod
adueniente tempore, vel caſu, quo patronus præſen
tare deberet, ſi iſta gratia non fuiſſet facta, gratia
tunc debet effectu carere, & ius patrono aperiri. Se-
cundo probo hoc ſic, quia ſicut ille, in cuius graua-
men, vel præiudicium mihi competit ius ſub condi-
tione, non poſſet illud ius mihi auferre, ſi iam per
conditionis purificationem foret mihi apertum: ita
non poteſt ipſe impedire conditionis euentum. hinc
eſt, quòd ſi hæreditas legatarij, vel libertas relinqui-
tur ſub conditione: ſi decem dentur hæredi. non po
teſt hæres conditionem impediendo impedire reli-
ctum. iura pro hoc allegantur, in regula, cum non
ſtat. lib. vj. vt patet ff. de condit. inſtit. l. iij. de cond.
& demonſtr. l. pupillus. & l. iuris ciuilis. C. de cond.
inſtit. l. vlt. cum ſimili modo ius competens patrono
præſentandi eſt ad grauamen, & præiudicium ordi-
nariorum collatorum, nec illud poſſunt ſibi aufer-
re, vt cap. decernimus. alleg. & dependet illud ius à
conditione vacationis: vt cap. fin. de conceſſ. præben.
ergo illius conditionis euentum vacationum impe-
dire non poſſunt. ergo nec præſumitur de papa,
quòd hoc velit, niſi hoc dicat, quod ſi non faceret,
eſſet contra iura, & vteretur plenitudine poteſta-
tis, quod in dubio non præſumitur, vt not. Innoc. f
de elect. cap. innotuit. in fi. facit, quia non debet eſſe
in poteſtate grauati à ſe excutere onus. vt ff. de
eo. quod cer. loc. da opor. l. prima. & l. non vterque.
§. primo. Tertio idem probo ſic, vbi ſunt † duo im- 10
pedimenta, vno ſublato aliud non videtur eſſe ſub-
latum. vt ff. de ſeruitutib. vrbanorum prædiorum.
l. ſi

l.ſi domus.de fil.presb.cap.ij. de aucto. & vſu palij. ex tuatum. de priuileg. cap.paſtoralis. modo hic videntur duo impedimenta. vnum de conſtitutione. cap.cum in cunctis, circa principium. aliud de iure patroni.ergo primo ſublato,ſecundum non videtur ſublatum: maxime, quia vtrunque eſſe videtur ſupra ius, & non poſſe fieri, niſi ex plenitudine poteſtatis.modo licet papa vtitur plenitudine in vno articulo, non ſequitur, quòd velit in alio, quia talia tanquam odioſa ſunt reſtringenda, vt regula, quæ à iure. non autem trahenda de caſu ad caſum. ff. de libe.& poſth. cum quidem.de reſcr. cap ſuſceptum. libro vj. maxime in excogitato, vt cap.j. de conſtit. lib.vj. Quarto idem probo,quia expediendo actum permutationis epiſcopus vtitur beneficio iuris à j.ſpecialiter ſibi non conceſſo. vt cap.quæſitum. de ret. permut. & contra concilium Turoneñ. de quo in cap. maioribus. de præben: & quia ibi poteſt intereſſe patroni,ipſum vocare tenetur.vt not.Innoc. de renun.quod in dubijs.& Ioan.Andr.in cap.vno. de rer.permut.lib.vj.Et nec mirum,quòd iſta eſt regula, quòd vbicunque gerendus eſt actus, qui aliis poteſt præiudicare, vocandi ſunt: vt authen.quod omnes. vt minor ab hære.ſe abſti. & ff.de mino. l.in cauſæ. §.cauſa cognita, &c. etiam ſi princeps hoc faciat. vt ff.de adopt. l.nam vt ait. & ff.de nata.reſtit, l.pen.& fin. modo in caſu iſto potuit intereſſe patroni, vt haberet priorem reſidentem, & eum in propria perſona honorantem, quia melius ſeruitur eccleſiæ per proprium prælatum, quàm per vica-
11 rium. Ideo iura in prælato requirunt reſidentiam perſonalem.cap.licet canon.de elect.lib.vj. Ammodo propter maiorem dignitatem epiſcopalem in prioratu non tenebitur perſonaliter reſidere,& ita apparet de notabili intereſſe patroni. Quinto argui poteſt ab idẽtitate rationis,quòd etiam poteſt fieri in arbitrantibus. vt not.glo. ff.de reg.iur. l.ea, quæ propter.& C.de ſacroſan.eccl. l.illud.& Dyn.in reg. in argum.de reg.iur. lib.vj. licet glo.videatur notare contrarium in l.ij.C.de parti.qui fil.diſtraxe.ſed ſoluitur ad illam glo. & ad l.illam ij.per Dyn.in dicta regula.in argum. & ibi vide. & idem not.Cyn.quod Dyn.in dicta l.illud. Modo ratio,propter quam introductum eſt, quòd beneficia laicorum ad eorum præſentationem pertinentia eis ſpretis non conferantur, eſt, ne turbati ex hoc ab eccleſiarum fundationibus retrahantur: ſed eadem videtur turbatio, cum certum habeant talia vacatura, nec de modica temporis dilatione curare habeant. vt l.ſi debitori. ff.de iudic. & l.quod dicimus. ff.de ſolu. Sexto,quia quando ex aliqua cauſa præcedente oritur ſpes fir-
g ma ¯ de certo effectu trahente conſequentiam neceſſariam ad cauſam ipſam de proximo producendo, habetur perinde effectu ſecuto, ac ſi tempore cauſæ fuiſſet iam productus.vt ff.ad leg.Aquil.l.huic ſcripturæ.§.j.& l.ait.& l.ita vulneratus.in prin.eod. tit.clarus rex.l.damni.§.Sabini.ff.de dam.infec.facit ff.de verb oblig. l.hnc iure.& l.cum ſtipulatus mihi, & Proculo.eod.tit.perinde enim eſt vel iam de præſenti eſſe,vel de propinquo futurum fore,vt probatur per ea,quæ leguntur & not.ff.de minori. l.iij.§.j. Modo ſi iam vacaret, apparet de graui præiudicio ipſius patroni,& non valeret,ſecundum omnes. ergo,&c. vt ſic ratione cauſæ præcedentis beneficium iam patrono cenſeatur affectum, ſicut ſolet dici de beneficio pro certa perſona in euentum certæ vacationis per papam,vel eius executores ſpecialiter reſeruato. Septimo,quia iſta eſt regula,quòd non eſt veriſimile,quòd princeps velit præiudicare iuri tertij pręſenti,vel futuro per priuilegij conceſsionem, quam fecit,quia non eſt veriſimile,quòd hoc facere velit in iniuriam tertij. vt C.de ſta.& imagi. l.fin. & de emancip.lib.nec auus. & ff.ne quid in loco publ. l.ij.§.merito.& §.ſi quis à principe.& extra.de priuileg. dudum. & de conſuet. cum dilectus. etiam per modum diſpenſationis,ſeu reſtitutionis.vt ff.de nat. reſtit.l.j.& pen.& fin.& l.nam,vt ait.& l.qui liberatur. & l.adoptio ff.de adopt. imò nec hoc forte poſſet ſine cauſa.per not.Innoc. in cap.quæ in eccleſiarum. & cap.quia plerique. alleg. & C.ſi contra ius. l.præſcriptione. Fallit in reſtitutione aduerſus pœnam ratione delicti inflictam:quia princeps ex priuilegio ſibi conceſſo à iure reſtituit ſibi damnatum, etiam ad bona delata, & etiam quandoque alteri quæſita.iuxta ea,quę plene ſcripſi ſupra in quadam conclu. ergo. In contrarium eſt hoc caſu ius commune, & habeo propoſitum. & facit optime, quod tenet do.Pariſienſis in cap.quamuis. de reſcr. alleg. reſtitutionem cõceſſam à principe per modum gratiæ ad beneficiũ patroni præuenu.vel non pręuenti, ante vacationem,vel poſt,non valere non facta mentione de patrono laico. Ad primam rationem alterius partis ſoluitur dupliciter. Primo per interemptionem minoris propoſitionis:quia reuera hic ſuberat cauſa præſens, vnde trahebat originem prima ſpes,de qua oritur ſexta ratio huius partis:videlicet electio ad eccleſiam Siluen. & conſenſus electi, & conſtitutio poſitiua cap.cum in cunctis. decernens vacationem prioratus infra ſaltem ad tres menſes ad longius vna cum iure patronatus quodammodo affinitate, vt prædixi in dicta ratione vj. Secundo ſoluitur aliter per propoſitionis maioris declarationem,& modificationem, quia intelligitur iſto modo:videlicet,niſi ſpes huiuſmodi ſit certa,& firma, ac de propinquo: ſeu niſi effectus ſeparatus habeat neceſſariam conſequentiam ad ipſam cauſam.ſicut hic dixi in vj. ratione prædicta. Non obſt.primum exemplum dictæ rationis primæ de reſtitutione: quia eſto, quòd princeps in reſtituendo in totum habeat generalem intentionem pręiudicandi omnibus collatoribus,& aliis,quibus nondum quęſitum eſt ius in re:tamen ab iſta generalitate excipitur ſpeciale præiudicium patroni laici. patet,quia ſi papa collationes beneficiorum certorum in genere, vel in ſpecie alicui conferat, vel ſibi etiam ſuo proprio motu reſeruet,etiam omnibus collatoribus,& pręſentantibus inhibendo ſpecialiter,& cum appoſitione decreti,[h] vt non conferant,vel præſentent,exci- h
pitur patronus laicus, niſi de eo caueatur expreſſe. vt tenent omnes per lecta,& no.de offi.leg.dilectus. de iure patro.cum dilectus. de præben.cap.ij.lib.vj. vel aliter dic, quòd id, quod dicitur principem per modum reſtitutionis in integrum præiudicare, etiam quo ad bona deuoluta, nondum tamen per agnitionem, immiſsionem, vel accepiationem vere quæſita,habet locum in reſtitutione,quæ fit aduerſus pœnam, quæ infligebatur ex delicto. & eſt in pœnatum odium, & fauorem reipublicæ, & principis

cipis hoc caſu ſpecialiter introductum, vt deduxi ſuprà in quadam concluſione ſæpius allega. & ita ſecus in aliis. & dixi in vj. ratione huius partis. & facit cap. quamuis. de reſcrip. libro ſexto. Et not. Ioannes Andr. in nouella. cap. ſi tibi abſenti. libro ſexto. Ad ſecundum exemplum de legitimatione his modis reſponderi poteſt, ſicut ad exemplum reſtitutionis eſt reſponſum, vel negari poteſt forſan opinio Iaco. de Are. vel poteſt reſponderi, quòd ſpes, quæ eſt antequam hæreditas ſit delata, non eſt propinqua & certa, ſiue firma: quia multa poſſunt accidere, ne capiatur, vt inſti. de rerum diuiſ. §. interdum. vel quòd non ita cito capiatur. nec mors hominis eſt ſperanda. C. de pact. l. fin. ff. de verb. oblig. l. inter ſtipulantem. §. ſacram. Et hoc vltimo modo reſpondetur ad tertium exemplum de teſt. liber. Ad quartum exemplum de teſtitutione priuilegij teſtandi eiſdem modis reſpondetur, quibus fuit reſponſum ad primum exemplum: vel aliter dicendum, quòd illud præiudicium filiorum nimis eſt indirectum, & obliquum, & remotum, dubiúmque & incertum. Et ideo non eſt idem, ſicut in caſu noſtro, in quo totum contrarium repeiitur. Ad tertiam rationem dico, quòd vacatio non eſt cauſa iuris præſentandi, & ſi cauſa fore fingitur in eſſe de præſenti, pro eo, quòd finis habet neceſſariam conſequentiam ad principium, vt dixi in ſexta ratione. Ad ſecundam dico, quòd hic non no. præiodicium patroni quo ad eius proprietatem, vel poſſeſsionem in ſe: ſed potius, quo ad fructum ipſius iuris, qui fructus patrono auferretur, quod non debet fieri, vt l. ſolum. §. meum. ff. de rei vendic. & l. bonæ fidei. ff. de acquit. rerum domi. Ad quartam rationem dico, quòd licet ius exorbitans videri eſſe queat, quòd in patrono cadat hoc ius præſentandi, quia de gratia eſt, vt ibi dicitur: tamen poſtquam illud ius conceſſum eſt, non eſt exorbitans, quòd non auſeratur: quia de iure communi eſt, quòd priuilegia non auferantur, ſed ſunt manſura, & perpetua, vt regula, decet. & regula, indultum. libro ſexto. & iiij. diſtinct. priuil. Nec eſt hoc priuilegium odioſum, imò fauorabile: quia in fauo-

i rem eccleſiarum, & motu proprio [i] principis in corpore iuris clauſum, ideo non reſtringendum, ſed potius extendendum, vt ff. de conſti. princip. l. beneficium, & regula, odia. libro ſexto. Præterea, quod exorbitans non eſt hoc, quòd papa non concurrat cum patrono in iure pręſentandi, quia imò concurrit: ſed quòd non velit iuri præiudicari, in dubio eſt ſpeciale: ſed non eſt magis ſpeciale hoc caſu, quàm illo, imò hæc ſpecialitas non eſt ſcripta, ſed deſcendit à ratione ſcripta generali, & vniformi ad caſum iſtum, & ad illum, ergo, &c. Ad quintam rationem reſpondeo, quòd illa ratio tangit poſſe, & concluſio tangit nolle, ergo non percutit ad concluſionem: vel aliter, ſoluitur, quòd tunc licet in ſuo facere, quod alteri noceat, cum animo ſibi proficiendi illud facit, & cum ſic faciendo directo in alieno non immittit. Primum probatur per l. primam. §. denique. ff. de aqua pluuia. arcen. Secundum probatur per l. ſicuti. §. Ariſto. & l. ſi quando. §. finali. ff. ſi ſer. vendice. ſed hic vtrunque deficit, quia non animo ſibi, ſed alteri prouidendi fiebat. Item, quia per hoc in alieno immittitur in hoc, quòd tollitur ſpes vacationis directæ, vt dixi. Ad ſextã rationem quòd dicta gl. Inn. & Hoſt. poſita in cap. innotuit. de elect. & cap. niſi cum pridem. §. perſonæ. de renun. & cap. veniẽs. de fil. presby. habet duplicem modificationem. Prima modificatio eſt, ſi talis macula, quæ per diſpenſationem tollebatur, non impediebat, ſeu tollebat, vel infectum reddebat titulum ipſo iure. Nam alias ſola diſpenſatio titulum non daret, vt cap. non poteſt. de præben. lib. vj. niſi diſpenſans haberet poſſe ius dandi in titulo. cuius contrarium ſupponit Innoc. & de hoc expreſſe faceret mentionem ſupplendo defectum, vel titulum dando: & ita expreſſe modificauit Ioan. Andr. de elect. dudum illo. ſuper glo. talis electio. Secunda modificatio eſt, videlicet, ſi defectus inerat tempore inſtitutionis. Nam ſi poſt ſuperueniſſet, nihil foret imputandum eligentibus præſentati vel confirmati. qui bonum ab initio elegiſſet, ſi poſtea factus eſſet nullus: nec idem cenſetur, quod primo, quia alias cenſeretur res bona aliena deteriorata: vt ff. commod. l. iij. §. ſi reditus. & hæc ſimplex, & aliud hoc, vt tale not. gl. poſt Ioan. monac. in clem. dudum. de ſepult. in fine. Præterea,

quia † quæ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio, vt ff. de interd. act. l. de ætate. cum ſimil. Et colligitur hæc ſecunda modificatio ex dictis Innoc. qui ſolum fundat ſe in hoc: quia in eo ſemel conſenſerunt, non poſſunt reſilire: vt cap. inter canonicos. in fine. hic autem ſuperuenit ex poſtfacto cauſa nouæ vacationis reducentis totalem titulum ad non cauſam, &c. Ad ſeptimam rationem faciliter reſpondetur negando fundamentum, quia nec Archiepiſcopus expreſſe hoc dicit, niſi ex dicto ſuo arguendo à contrario ſenſu. Item ſupponendo fundamentum eſſe verum, taliter dico, videlicet, quòd ibi loquitur diſpenſatiuè, quod innititur iuſtitiæ: nos autem loquimur de diſpenſatione quæ innititur meræ gratiæ. Modo ius patroni quod eſt de gratia, non impedit ita faciliter iuſtitiam, ſicut gratiam, quia iuſtitia innititur vinculo fortiori, & quòd prima ſit de iuſtitia, patet ex not. in d. cap. cum ex eo, quòd verò iſta ſit de mera gratia, dubitatur. Præterea, quia ſit in fauorem eccleſiæ, iſta ſit in fauorem perſonæ, argu. cap. fin. de reſcript. lib. vj. prędictam autem differentiam de gratia & iuſtitia ponit valde notabiliter dominus Cardin. Pariſien. in d. c. quamuis. Non obſtat aliud exemplum in dicta ratione poſitũ, quia loquitur de pœna contemptus [k] mandati ipſius arbitri, quæ ſublato mandato per arbitrum ex quadam conſequentia neceſſaria cenſetur eſſe ſublata, hic non ita. Ad octauam rationem dico, quòd illud dictum intelligitur cum epiſcopus ex cauſa reſtitueret: ſecus verò ſi fieret per modum gratiæ meræ, vt ibi pulchrè no. do. Pariſien. vt ſuprà tetigi. Præterea in hoc ſunt opiniones. Et ſi diceretur fore vtroque caſu, vocãdum fortè non eſſe hæreticum in iure. Ad nonam rationem, quia papa ſcit ius tale laicis competere in aliquibus eccleſiis, cùm hæc ſint iura expreſſa, ideo nimirum faciendo generalem conſtitutionem, & nihil excipiendo, iſta comprehenderet, vt de conſtit. cap. j. lib. vj. cum ibi not. in gloſ. magna. & per Innoc. & Hoſtien. de reſcrip. cap. j. ſed hic ſecus. Præterea, quia non reuocaret ex toto, niſi propter euidentem vtilitatem rempublicam concernentem, vt ff. de conſt. prin. l. ij. & ita ex cauſa, & in modũ iuſtitiæ: hic verò de gratia mera: vt ſuprà proximè.

12 k

4 Quintò, quia † aſſertio fidem non faciens, certificationem non inducit: ſed iſta fuit talis, ergo, &c. patet propoſitio maior, quia non omni ſpiritui eſt credendum, & quia ſi fidem non facit, res dubia remanet, nec rem certam reddere eſt aliud, quàm facere, vt de ſe patet. Minor propoſitio patet, quia
5 vox † vnius, vox nullius. vt l. iuriſdictio. C. de teſtib. & extra, eodem. cap. in omni. & cap. cum à nobis. & potiſsimè parti impetranti non creditur in his, quæ dicit pro gratia à principe obtinenda, vt patet de probatio. cap. j. in clem. & per Ioan. And. de lit. conſ. in nouel. cap. ij. fecit autem pars talem aſſertionem, vt motum proprium obtineret. ergo, & facit, quia ſi voluiſſet ſtare aſſertioni ſuæ, illam feciſſet inſtrui in literis ſuis: & ſi papa eis ſtare voluiſſet, id fieri mandaſſet, vt videtur. Iſta fuerunt motiua dominorum iudicio meo. In oppoſitum tamen videtur poſſe argui, quia in his, in quibus ſola ſcientia, ſeu certificatio eſt neceſſaria, ſufficiat qualitercunque ad notitiam deueniat. vt ff. de pet. hæred. l. item veniunt. §. petitam. & de act. empt. l. j. in fi. & de ædil. edic. l. j. §.
b intelligatur. licet, vbi denuntiatio [b] eſt de ſubſtantia, ſecus. vt d. l. denuntiaſſe. in princ. & ita not Dyn. in regula, eum, qui certus eſt. libro vj. & Cyn. C. de euictio. l. emptor. modo ſola ſcientia, ſeu certificatio principi, hoc caſu, videlicet, ad effectum tollendi impedimentum ſufficiens eſt, vt fuit plenè deductum ſuprà in vna concluſione, nec eſt hic neceſſaria denuntiatio, quia hoc nullo iure cauetur, ergo, &c. Præterea, & ſi opus eſt denuntiatione proco, quòd requiritur ſcientia, vt aliquid de futuro fiat, iuxta not. Bart. in d. l. denuntiaſſe. in principio. tamen facta fuit, vt præſupponitur, nec nocet, quòd ad alium finem, vt ſtatim dicetur. Secundò hoc idem probatur. Nam quòd dicitur, verba ad vnum effectum opposita, non operari effectum alium; intelligitur, quando effectus principaliter intentus valere poteſt abſque hoc, quòd valeat alter effectus principaliter non intentus. Et ita loquitur l. cum tale, §. ſi. de cond. & demonſtr. & ita not. Bart. ſecus verò, ſi vnus ſine alio valere non poſſet. exemplum de primo: lego Meuio ſic: quicunque futurus es mihi hæres, dato Meuio quinquaginta ex centum, quæ Titio legaui, valere poteſt legatum Meuij, licet Titio nihil legauerim: quia teſtator grauat hæredem proprium, ſicut ſibi placet, & ita loquitur l. cum tale. §. fin. Sed ſi dico lego Meuio decem præſentanda ſibi per Titium de cẽtum, quæ ſibi legaui, eo ipſo videor Titio legaſſe, quia aliter non potuiſſem eum oneraſſe. & ita loquitur l. denique. §. interdum. ff. de pec. leg. & l. Proculi. ff. de vſufru. & ita poſuit Bart. in d. §. interdum. & d. l. cum tale. in fi. & faciunt omnia iura dicentia, quòd volens d. principaliter, & directè vnum diſponere, vult etiam ex conſequenti, licet indirectè omnes effectus ſibi poſsibiles, & ſibi notos, ſine quibus fieri non poſſet illud, ad quod principaliter intendit producere, ff. de acquir. hæred. l. illud. de ſer. vrb. præd. l. iij. §. qui habet. de iuriſd. omn. iud. l. ij. § de neceſ. ſer. hære. inſti. l. pen. inſtit. quib. ex cau. man. non licet. in prin. & qui da-tur. poſ. in prin. & de excu. tu. Idẽ Vlpianus in fi. & de re iu. ꝙ cõſulebant. & extrà de cõſt. prin. c. j. cũ ibi no. in gl. magna. li. vj. & no. Inn. de reſcr. c. j. & Cy. C. ſi con. ius, vel vtil. pu. l. fi. modo ita eſt ꝙ propoſito ꝙ certioratus fuit papa vt gratis in faceret motu proprio, & eam fecit animo & intentione quòd valeret, vt in reg. decet. lib. vj. & de dona. c. per tuas. & tamen valere non poterat, niſi tolleretur impedimentũ præſentationis patroni laici ambobus, videlicet papæ, & Martino notũ, ergo ad hũc effectum poſſunt verba apertè referri, quod erat probandum, quod antè papa ſciuerit, & fuerit certificatus per aſſertionem dicti M. vt tollatur v. ratio partis alterius, oſtenditur, quia tunc reuera dicitur aliquis certificatus de eo, quod ibi aſſeritur, cũ id, quod ſibi aſſeritur verum eſt, & ipſe fidem adhibet tali aſſertioni. vt d. §. petitam. verſ. à quo. l. itẽ veniunt. ff. de pet. hæred. Modo vtrunque in propoſito fuit in nam vera fuit aſſertio, vt partes cõcordant. Item papa aſſertioni credidit, quod patet, quia eam ſecutus gratiam motu proprio conceſsit, prout petebatur. Sed dicis, quòd nõ apparet, quòd fuit aſſertionem ſecutus, quoad alium effectũ, videlicet, præiudicandi iuri præſentandi patroni laici. dico, quòd imò conſecutiuè per rationẽ proximè præcedentem. Item dico, quòd quo ad alium effectũ papa debuit aſſertioni credere: ratio, quia in his, in quibus non tractatur niſi de præiudicio aſſerentis, credendũ eſt aſſertioni, prout legitur, & not. de homi. ſignificaſti. Modo hæc aſſertio faciebat contra aſſerẽtem & pro patrono, vt crederetur difficilior papa ad concedendum, ne patrono præiudiciũ afferretur: vel aliter, & melius dico, quòd licet de narratis huiuſmodi papæ per partis impetrantis aſſertionem nõ fiat plena fides[c], vt probat dicta ratio v. tamen papa talia narrata ſupponit nihilominus eſſe vera, abſq; tamen præiudicio veritatis. Et his ſuppoſitis, vt præfertur, ſuper his fundando ſuam intentionem cõcedit talem gratiam, ſicut ſibi placet. Ex hinc eſt, quòd conceſsio gratiæ dependet à veritate præſuppoſita narratorũ, & intelligitur facta ſub cõditione: ſi vera ſint, prout narrata fuerant eſſe vera. vt extra, de reſcri. c. ij. cum concord. Et hinc eſt, quòd poſtmodum de veritate inquiritur, & ſuper ea à narrante probationes exiguntur, prout deducit dicta ratio v. Ex quo ſequitur, quòd cum narratum fuit ius patronatus, tenendum eſt, quòd papa illud ſuppoſuit eſſe tale, & ſub tacita cõditione: ſi tale foret, videtur ad gratiam illi iuri præiudicantem, & illius iuris impedimẽtum aſſerentem proceſsiſſe. Nec obſtat ratio partis alterius de iure erroris faciens mentionem, quia hic non agitur de actu, qui procedit effectiuè à narrante, vel an ipſius narrantis voluntate. Ideo narrans in narrãdo contra ſuam intentionem in iure errauerit, vel non errauerit, non curamus: ſed agitur hic de actu procedente, licet non directè, & expreſsè, tacitè tamen, & indirectè à mente præſumpta Romani pontificis gratiã concedentis, de quo non eſt veriſimile, quòd erret à iure. vt l. omnium. de teſta. & cap. j. de conſtit. lib. vj. alleg. Et verè pars iſta eſt multum probabilis, & in ea conſentiebat do. Grego. papa xj. nomine Io. Rogecij, antea Cardinalis Belliforti, & nepos ex fratre d. Cle. papæ vj. lucerna iuris ciuilis, vir vtique ſubtilis ingenij, optimi iudicij, & intellectus valde clari, & ita nobis auditoribus mandauerat Cancellariam regens, quondã Archiepiſcopus Bateñ. & nunc in papatu intruſus per literas ſuas patentes ex parte eiuſdem do. Clemẽtis, non vt papæ, ſed vt doctoris. Idem tenẽt, vt intellexi, do. Mediol. S. Euſtachij, c

& ſancti Angeli Cardinales. domin. meus de Salua epiſcopus Papiſien. Et dicunt aliqui de domino Vivarien. qui ſunt omnes maximi prælati literati doct. decret. omnes. idem in conſilijs Romæ tenuimus. do. Epiſcopus Limocen. Robertus, Galhardus, & ego, licet alij contra maiorem partem facien. Ideo expediuiſſet do. M. quòd cauſa ſaltem in tertia inſtantia commiſſa fuiſſet extra rotam, elicitur ex deciſione concluſionis ſequentis. ergo &c.

a ¶ Error iuris non excuſet. *Nota, quòd error iuris excuſat quem à dolo glo. eſt ſingu. ff. de abigeis. in fin. An autem, & quomodo error iuris noceat, vel poſſit reuocari, vide per Dyn. in regula ignorantia. de regulis iur.*

b ¶ Denuntiatio. *Denuntiare qualiter quis intelligatur, vide ff. de adulc. l. denuntiaſſe. Adde, quòd denuntiatio perſonalis non requiritur, vbi præceſſit publica notificatio. text. eſt ſingu. ſecundum Bald. ff. de decre. ab ord. fa. l. prima.*

c ¶ Plena fides. *Nota quòd plena fides bona fides præſumitur, vt plene per Hoſtien. extra. de præſcript. cap. ſi diligenti. & habetur hæc dictio bona fides. ff. depoſiti. l. bona fides.*

CONCLVSIO DCCLIII.

De conceſſ. præbend. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Impubes an ſit habilis, ex diſpenſatione papæ, ad obtinendum præbendam eccleſiæ cathedralis.*

SVppoſita concluſione edita per domin. Gregor. papam xj. quæ habet quòd in præbendis eccleſiarum cathedralium obtinendis requiritur ætas xiiij. annorum,[a] & quòd idem domi. Greg. in eadem conſtitutione declarauit, ſe etiam tempore ſuæ promotionis ad papatum fuiſſe intentionis, prædictam ordinationem debere ſeruari. item ſuppoſito in facto, quòd 1 clericus adhuc agens xij. tantum ætatis ſuæ annum ab eodem dominum Grego. obtinuit gratiam de canonicatu ſub expectatione præbendæ cuiuſdam eccleſiæ cathedralis, & poſtea, dummodo Grego. ageret in humanis, ipſe P. iam habens xiiij. annos præbendam tunc vacantem, & ſub data gratia ſua cadentem, acceptauit, & de ea ſibi fecit prouideri, vtrum valuerit ipſo iure acceptatio, & prouiſio? Antedicti domini Guil. Nicolaus, Galhard. & Fornandus, quòd ſic, ſed domini Corſien. archiepiſcopus Camerinus epiſcopus, ſeu electus, R. P., & Aegid. contra, & Ebrandus dubius. pro prima parte facit cap. ei, cui. de præbend. pro ſecunda parte facit cap. ſi eo tempore. de reſcript. eodem libro. Item pro prima parte, & vltima diſſolutio dictorum duorum capitulorum poſita in gloſſ. Ioann. Andr. ſuper cap. ei, cui. & ſol. Ioann. Andr. poſita in gloſſ. Ioann. Andr. ſuper cap. ei, cui. de reg. iuris. libro ſexto. & ſo. domini M. de Salua per me addita in dicto cap. ei, cui. ſuper dicta gloſ. Ioan. And. videlicet, quòd aliud in qualitate de iure communi inhærente, aliud in qualitate de iure ſpeciali inhærente. ſed pro ſecunda parte facit ſecunda ſolutio poſita in dicta gloſſ. Ioan. Andr. pro qua optime facit text. ff. de ſolu. l. qui x. §. Stichum. j. & ij. ff. de verb. oblig. l. inter ſtipulantem. §. ſacram. ver. vini. &c. & extra, de re iudi. cap. abbatem. ver. præfatus. Item pro prima parte facit, quia non loquitur conſtitutio de canonicatu, & tamen nouella etiam correctiua eſt ſecundum quoſdam. ergo nõ intelligitur de canonicatu, & ita valet gratia in canonicatu, qui afficit. vt cap. ſi clericus. de præb. lib. vj. Sed pro ſecunda parte facit. quia canonicatus datur propter præbendã. Ideo nõ habet canonicus talis ante præbendã adeptionem iura canonicalia, puta, diſtributiones, & voce. vt not. Ioan. And. de conſtit. cum M. in nouella. ergo ſi non valet gratia de præbendis. ergo nec de canonicatu, per regulam. cum principalis, &c. & l. prima. & ſecunda. ff. de pecu. lega. Item, quia quando vnum propter alterum, &c. C. de dona. l. fin. Item, quia altera pars erat expectans, licet ſecunda maior ratio, & hæc hic ceſſat. Item pro ſecunda parte facit, quia conſtitutio ſolum loquitur de obtinendis præbendis. ergo refert ſe ad tempus, quo obtinebũtur, quod erat tempus acceptationis, & prouiſionis. C. de donat. propter nupt. l. quod ſponſæ. Sed pro alia parte facit, quia alia omnia referuntur ad tempus datæ. de reſcript. eam te. cum concor. & in cap. ſi eo tempore. alleg. ſicut in regula Catoniana. ff. de re. Catoniana per totum. & , quia ca. ei, cui. tanquam à regula iurium dicentium, debere ſemper inſpici tempus exorbitans, debet quantum poteſt fieri reduci. argu. ff. de pact. l. Item ſi vnus. §. pater. verſic. quòd ſi de ſpecie dotis. quod non poteſt melius fieri, quàm ſequendo ſecundum ſolutionem dictæ gloſ. Io. And. Item, quia habilitas prouiſi requiritur tribus temporibus proſequi. per Dyn. in capit. j. de regul. iuris. libr. vj. Secunda pars viſa fuit mihi in conſilijs, vt dixi, & adhuc mihi videretur probabilior, & in ea plures ſaltem de vno concordauerunt, vt dixi. & qui vellet inſiſtere contra primam & vltimam ſolutionem Ioan. Andr. & ſolutiones domini M. ſupradictas facile foret ſoluere, quia capit. ſi eo tempore non fundat ſe in ſpeciali fauore reſpectu primæ ſolutionis. & ita poſſent in caſu. in capitu. ſi eo tempore omnia beneficia eſſe curata reſpectu alterius ſolutionis, & non minus debet operari ſpecialitas in ſuo caſu ſpeciali, quàm generalitas in ſua generalitate reſpectu alterius ſolutionis domini M. ergo, &c. Item pro ſecunda parte facit opinio Hoſtien. Archi. & ſequacium, quæ habent de iure communi impuberem[b] eſſe inhabilem ad præbendam eccleſiæ cathedralis. in cap. ſuper inordinata. de præbend. & alia iura, & rationes. quæ allegant. de quo per Arch. de reſcrip. ſi eo tempore. libro ſexto. & per Hoſtien. in cap. ſuper inordinata. alleg. & ibi per Ioann. And. in nouella. Sed pro prima parte facit opinio contraria aliorum. per cap. cum ex eo. de electio. libro vj. & alia iura, & rationes eorundem.

a ¶ Aetas xiiij. annorum. *Nota quòd ætas diſcretionis in pueris eſt xiiij. annorum xxij. quæſtio ij. pueri. Aetas autem qualiter probetur, & quòd ſi teſtes ſuper annis diſcordent, & an teſtimonium propinquorum admittatur ſuper ætate, vide Bal. in conſ. cccclx. in iij. volum.*

b ¶ Impuberem. *Nota quòd impubes dicitur eſſe minor xiiij. annis Inſtit. quib. mod. tu. fi. in princip. quandoque tamen improprie dicitur, qui adultus eſt. ff. de excuſ. tuto. l. ſed & milites. Quandoque etiam impubes eſt minor annis xxv. ff. de excuſ. tuto. l. non ſolum. § ſi libertus.*

CONCLVSIO DCCLIIII.

De præbendis. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Papa totius mundi & omnium eccleſiarum eſt ordinarius epiſcopus.*

2 Limit

2 *Limitatio temporis reſpicit vltimum extremum, & non primum.*
3 *Principis præſentia ſupplet omnem ſolennitatem.*
4 *Collatores cameræ apoſtolicæ loco œconomi ſuccedunt in beneficiis reſeruatis, & fructus recipiunt, & conſeruant ad vtilitatem cameræ apoſtolicæ.*
5 *Matrimonium per non valentes loqui, nutu, vel ſigno contrahi poteſt.*
6 *Verba legis ciuiliter intelligenda.*

SI rector parochialis eccleſiæ impetrat à papa archidiaconatus dignitatem, & curam habentem, certo modo vacantem, offerens expreſſe ſe dimittere eccleſiam per aſſecutionem pacificam archidiaconatus, & papa conferat eccleſiam alteri, dum vacauerit per aſſecutionem iam dictam, dictúſque rector poſt hoc poſſeſſionem pacificam archidiaconatus aſſequatur, dimittátque ſtatim, & infra menſem à tempore huiuſmodi aſſecutioni computandum, realiter, & cum effectu, & ſine fraude dictam eccleſiam, & eius poſſeſſionem, nec ſine noua collatione redeat ad eam, licet infra dictum menſem coram ordinario ſub publico teſtimonio eandem eccleſiam verbotenus non dimittat, pœnas conſtitutionis extrauagãtis Io. xxij. quæ incipit. execrabilis. §. qui vero, non incurrit. Contra concluſionem non valetur arguere, quia videtur textus rotundus in contrarium, in §. qui vero. alleg. exponendo ibi verbum, pari modo. ſecundum Ieſſe. & Guil. id eſt, ſub publico teſtimonio verbaliter coram ordinario, &c. Sed probatur concluſio. primo enim ſupponimus, quòd ſine fraude, & realiter, & cum effectu dimiſerit infra tempus, nec redierit poſtea ad eandem, nec reſtat, niſi oſtendere. quòd coram ordinario verbo expreſſo, & ſub publico teſtimonio dimiſerit. Pro quo
1 ſciendum, quòd † papa totius mundi, & omnium eccleſiarum eſt ordinarius epiſcopus, etiam immediatus, & non caſualis, ſicut archiepiſcopus. vt ix. q.
a iij. cuncta per mundum.[a] & c. ſequen. & c. per principalem. infrà de conceſ. præb. propoſuit. & de præb. c. ij. lib. vj. Secundo ſciendum eſt, quod cum verba proferuntur, non vt pro tempore prolationis operentur effectum, ſed potius in aliud tempus futurum non recipiuntur pro tempore, in quo proferuntur, ſed pro tempore, in quo effectum ſuum protendere dignoſcuntur. vt ff. de dona. inter vir. & vxo. l. cum hic ſtatus. §. ſi ſponſus. & C. de dona. ante nup. l. quod ſponſæ. & quòd illud, quod fit ante tempus, habetur perinde, ac ſi fieret poſt tempus, ac ſic tempus eſt gratia facientis. vt ff. de annu. leg. l. cum, qui rogatus eſt. cum omnibus concor. ibidem alleg. vel etiam ſi alterius gratia, dummodo ipſius in nullo interſit. vt l. qui Romæ. in princip. cum ibi not. per Bart. ff. de verb. obligat. & faciunt not. Bart. & gloſſ. in l. cum, qui rogatus. imo & l. ipſa à contrario probat, & per hoc tolluntur not. Cyn. in l. ij. in fine. C. de iure emphyt. & eiuſdem in l. ſi cert. annis. C. de pact. & præſertim, quando dilatio temporis eſt modica & ſpes propinqua, & firma. per l. alle. ſupra. in quadam con-
2 cluſione ad fin. & facit optime, quia † limitatio temporis reſpicit vltimum extremum, & non primum, quando etiam ante illud fieri poſſet, ſicut dicimus in menſe, qui datur impetranti ad acceptandum, & currit à tempore notæ vacationis in eccleſia, & ante poteſt acceptari, & ante ligat decretum ſecundum omnes. Tertio dico, quòd illud, quod fit in præſentia alicuius principis, cenſetur publice fieri, &
cum omni ſolennitate. quia eius † præſentia ſupplet 3
omnem ſolennitatem. vt C. de teſtam. l. omnium. Ex præmiſſis apparet, quòd etiam coram ordinario quis coram papa per primum ſuppoſitum etiam verbaliter in ſupplicatione, quam porrexit per ſecundum ſuppoſitum, & ſub ſufficienti teſtimonio, quia ſub teſtimonio principis per tertium ſuppoſitum, beneficium primum dicitur dimiſiſſe, & maxime videtur bene teſtimonium publicum, ſi ſuper ſupplicatione, ex eius ſignatione facit confici literas, & ipſis publice vtitur recipiendo poſſeſſionem ſecundi authoritate literarum earundem, quia non poteſt dici teſtimonium magis publicum, quàm teſtimonium literarum, contra quas probatio non admittatur, niſi ſuper crimine falſitatis. Et hæc dico ſuper hæc, quæ papa aſſerit in ſua præſentia eſſe facta. vt clemen. j. de prob. cum ibi not. & c. ſi motu. de præb. lib. vj. cum ibi nota. & maxime, ſi hoc liceret, alias non, poſtquam literis vtitur, tanquam bonis. vt c. per tuas. de proba. cum ſimilib. Secundo eadem concluſio probatur per rationem magis claram. Nam certum eſt, quòd iura pœnalia ſunt odioſa, & tanquam reſtringenda. vt l. ſi præſes. & l. ſi de interpretatione. ff. de pœnis. & maxime illa, quæ pœnas ipſo iure imponunt, putà priuationis. vt de elect. c. licet canon. & cap. ſtatutum. lib. vj. ſimul iunctis. facit de pœniten. diſtinct. j. pœnæ. & facit egregie no. & alle. Ioan. And. in regula. in pœnis. & regula odia. lib. vj. in quæſtionibus mercurialibus, ubi per eum diſputatis in nouella. Et quanto pœna eſt grauior, & culpa minor, tanto debet reſtrictio eſſe maior, vt authent. multo magis, cum ſimilib. maxime, quia debet eſſe adæquatio inter culpam, & pœnam. vt l. ſancimus. C. de pœnis. Modo hic eſt pœna maxima, quia nedum eſt priuatio habiti, & ambiti, ſed etiam eſt pœna inhabilitationis, ad quodlibet aliud deceтero obtinendum. Ex quibus concludo, quòd in aliis materiis non pœnalibus, nec odioſis, ſed potius fauorabilibus arguitur ex cauſæ, ſeu ipſius rationis ceſſatione, ad l. ſeu eius conſtitutionem, & eius effectus ceſſantes. vt C. de epiſc. & cle. generaliter. & ibi per Cyn. & de in integ. reſt. mi. l. fin. & ff. de iure patro. l. adigere. §. quamuis. vt not. per Dyn. in regula. priuilegium. de reg. iur. lib. vj. & per Ioan. And. de renunciatio. poſt tranſlationem. in nouella. & egregie facit quod not. Bart. in d. §. quamuis. dicens, quòd quando quis puniretur contra mentem l. niſi per rationem verba l. reſtringerentur, reſtringuntur. & iſte eſt caſus dicti §. quamuis. & l. ij. C. de noxa. licet ſecus, ſi lucrum admitteret, vbi l. reſtrictionem non notaret. vt l. proſpexit. ff. qui, & à qui. manu. non fi. & idem videtur notaſſe Cyn. C. quæ ſit lon. conſue. Modo pro eo videamus, quæ potuit eſſe ratio, quare vltra veram, realem, & actualem, effectualem reſtitutionem curatur de verbali. Nam cum verba menti ſeruiant, habito effectu ſecundum mentem, de verbis non videretur prima facie eſſe curandum. ff. de ſuppel. lega. l. Labeo. de rebus dub. l. in ambiguo. C. de libe. præteri. l. iij. & extra. de verb. ſign. c. præterea. & c. in his. & ff. de lega. l. ſi ita. l. & breuiter, neſcio imaginari aliam rationem, niſi vnam, quæ po-

nitur pro parte in textu, & pro parte debet ſubau-
diri. vt puta, vt videlicet ordinarius citius ſcien. di-
miſsionem, citius de reſeruatis domino papæ refe-
rat, vt ipſe citius conferat, vt diuturnis vacationibus
ſuccurratur, & vt materiæ fraudum non ſit locus.
facit pro euitatione longæ vacationis, de electio.ne
pro defectu. cum ſimilib. Modo videamus, ſi dicta ra-
tio hoc caſu ceſſat in totum, certe ita. Nam primo
ceſſat fraus in totum, vt ſupponitur. Item ceſſat pri-
ma pars rationis, quia iam papa certioratus eſt, ideo
non fuit plus certiorari opus. vt l.j. in fi. ff. de act. empt.
l.j. §. ſi intelligatur. ff. de ædilitio edicto. Item, quia
iam ſatisfactum eſt rationi, quia iam papa prouidit
vt ſupponitur. Item ceſſat ſecunda pars dictæ ratio-
nis: quia beneficium non ſpectat ad collationem or-
dinarij, cum ſit reſeruatum. Sed dices: ſaltem ſpectat
ad eius diſpoſitionem, de qua in c. cum vos. de offic.
ordina. Sed non obſtat. quod c. cum vos. non loqui-
tur, niſi cum eſt periculum de longa vacatione, vt
ibi not. quod hic ceſſat. Item non obſtat, quia alius
ordinarius omni ordinario maior, videlicet papa,
prouidit hic de alio adminiſtratore, qui cito poſt aſ-
ſecut. fecit ſibi prouideri, & fuit poſſeſsionem eccle-
ſiæ aſſecutus. vt ſupponitur, igitur. Item, quia veritas
eſt, quod hodie reuera ceſſat c. cum vos. in beneficiis
4 reſeruatis. quia † collatores cameræ apoſtolicæ lo-
b co œconomi [b] ſuccedunt hodie in beneficiis reſer-
uatis, & fructus recipiunt, & conſeruant ad vtilita-
tem cameræ apoſtolicæ. Pro prædicta vero ratione,
quæ habet verba dictæ extrauagantis reſtringi ex
mente, faciunt not. Ieſſe in dicta extraua. execrabi-
lis. §. ſtatuimus. ſuper ver. verbaliter. verſic. quid au-
tem de illo qui loqui poteſt. vbi dicit Ieſſe, quòd etiã
in valente loqui ſufficit, ſi qualitercunque coram
ordinario, etiam ſine verbis: puta, nutu, ſigno, aut
alias ſuam voluntatem eccleſiam dimittendi oſten-
dat. argumen. not. per Hoſtien. extra. de ſpon. c. tuæ.
& in ſumma. de ſponſal. in rubricella. de matrimo-
5 nio. §. qualiter contrahitur. vbi dicit, quòd † matri-
monium per non valentes loqui, nutu, vel ſigno cõ-
trahi poteſt, quia hoc, quòd non poteſt loqui, non
debet ſibi eſſe ad præiudicium. argumen. ff. de condi.
& demonſt. l. falſa. C. de adoptioni. l. per optionem.
& de dignita. l. maior. & de agen. in rebus. l. ſaluber-
rimam. lib. xij. maxime, quia verba ad aliud inducta
non ſunt, niſi ad deſignandum conſenſum. xxij. q. ij.
is autem. argumen. ff. de lega. iij. §. iij. l. Pamphilum.
§. propoſitum. & quod not. C. de teſtam. l. iubemus.
§. vltim. Ad §. ſtatuimus. reſpondet, cum dicit: verbo,
ſubaudi, vel alio modo æquipollenti, puta ſigno, nu-
tu, vel literis, vt ius ſeruetur, & verbis præferatur,
6 vt d. l. iij. C. de libe. præteri. legis † enim verba ciuili-
ter intelligenda. ff. de ſeruitu. l. ſi cui. nec ius calum-
niari, nec eius verba captari, ſed qua mente dicantur
conuenit animaduertere: vt ff. de exhiben. l. ad exhiben
dum. licet fateatur tutius fore, ſi cortici literæ ſer-
uiatur, quod & fateor. argumen. ff. de ven. in poſſeſ-
ſio. mitten. l. ſed ſi incertum. extra. de ſpon. iuuenis.
de cleri. excommuni. miniſt. illud. de pœniten. diſtin.
vij. cap. ij. cum ſimilib. Item quòd recedendum ſit à
verbis illius extrauagan. propter mentem, & ratio-
nem, colligitur ex vno dicto Ieſſe poſito in dicto §.
ſtatuimus. ſuper verbo. teſtimonio publico. vbi dicit
mentem literæ, ſeu literam ex mente referendam, ne-
dum ad teſtimonium inſtrumenti publici, vel literæ,
vel ſigillo authenticæ ſigillatæ. de elect. vt circa libr.
vj. de offic. ordi. ſi canonici. eo. lib. ij. quæſt. j. legum.
C. de epiſc. & cle. l. ſi qua per calumniam, ſed etiam
per teſtimonium perſonarum authenticarum, ſeu
notabilium. argumen. ff. de teſtamen. l. hæredes pa-
lam. de ritu nup. l. palam. in princip. & §. quæ in adul
terio. attenta mente. argumen. ff. de excuſa. tuto. l. ſci
re. §. aliud. de electio. c. ſi poſtquam. lib. vj. §. j. arg. C.
de fide inſtru. l. in exercendis. de pact. l. pactum. ma-
xime, quia pœnalis. argumen. re. odia. arg. de præb. ſi
beneficia. libro vj. licet tutius fateatur, quòd fiat ſub
publico inſtrumento, [c] vt ſatisfiat cortici literæ, & c
opinioni: & quia promptior fides eſt inſtrumenti,
argumen. ff. de pigno. l. communiter. de Carbo. edi-
cto. l. iij. §. duæ cauſæ. de acquirend. poſſeſ. l. peregre.
§. ij. prædicta autem multa coadiuuant, quia licet pa-
tres noſtri dictam interpretationem, quam conclu-
ſio ponit, in ſcriptis non redegerint, ſaltem quod
ego viderim: tamen de facto eam fecit conſuetudo
longa. facit, quia nullus in caſu iſto conſueuit ad a-
liam verbalem dimiſsionem recurrere. ergo ſeruan-
da eſt. argumen. ff. de legib. l. minime. & l. ſi de inter-
pretatione. eo. titu. & alias periculoſiſsimus laqueus
mitteretur animabus, contra cap. de viduis. nec poſ-
ſum credere, papam voluiſſe tam magnam pœnam
debere incurrere ex ita modica culpa: quia commen-
ſuratio eſſet valde inæqualis, & exceſsiua, quod eſſe
non debet: vt dicit l. ſancimus. Saluetur ergo conſi-
ſtorio caſu, quo papa contuliſſet archidiaconatum de
parochia mentione non facta: vel ſi ordinarius ha-
benti in aliena diœceſi parochialem eccleſiam, in ſua
curatum beneficium contuliſſet, ſed quid ſi papa
motu ſuo proprio contuliſſet. de parochia tamen
mentione facta, eam mandando dimitti? vel quid ſi
dediſſet expectatiuam ad vacaturam dignitatem ec-
cleſiam ad oblationem impetrantis, vel ſine obla-
tione, motu proprio: vel ad aliam petitionem dimitti
parochiam mandaret: vel quid ſi ordinarius habenti
in ſua diœceſi parochiam aliam conferat, de prima
facta, vel non facta mentione, mandando dimitti,
vel non mandando ad oblationem, vel ſine oblatio-
ne: omnia iſta ſunt adhuc dubia aliqualiter.

a ¶Concta per mundum. *Adde quòd eſt ſummus inter omnes, & habet omnem plenitudinem poteſtatis, & alij in parte ſolicitudinis ſunt vocati. ij. q. vj. decreto. & c. qui ſe ſcit. vnde, cum dominus apoſtolis dixit, vt laxarent retia. ſoli Petro dixit: duc in altum. & ei ſoli dixit, vt piſcaretur hamo, quæ duo vtrumque facerent.*

b ¶Loco œconomi. *Oeconomus eſt, cui res eccleſiaſtica gubernanda mandatur. C. de ſacroſanct. eccl. iubemus. Et nota, quod œconomus & propoſitus ſunt diuerſa nomina, tamen idem ſignificant, ſicut primas. & patriarcha. Adde quòd œconomum debet habere qualibet eccleſia cathedralis, qui cum arbitrio epiſcopi res eccleſiæ gubernare debet.*

c ¶Sub publico inſtrumento. *Inſtrumenta quæ dicantur publica, vel priuata: & quibus inſtrumentis credatur: & an exemplaris ſcriptura ſit ſtandum, vide diffuſè. & plene per Innocen. Hoſtien. & Ioan. And. & alios in c. j. de fide inſtru.*

CONCLVSIO DCCLV.

De filiis presbyterorum. De rerum permutatione. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Illegitimus poſsidens beneficium curatum, an illud cum alio curato permutare poſsit.*

2 *Error*

2 *Error in iure probabilis an excuſet quem à dolo.*
3 *Inuſitatio iuris reddit ignorantiam probabilem.*

1 SI illegitimus † diſpenſatus ad curatum benefi-
2 cium[a] obtinendum, obtento curato beneficio in vim diſpenſationis eiuſdem illud permutet ad aliud curatum cum legitimo effectu dictæ illegitimitatis ignorante, credens ſibi id ex prædicta diſpenſatione licere, non valet collatio ſecundi curati ex cauſa dictæ permutationis facta: ſed datur vtrique: videlicet legitimo ratione probabilis ignorantiæ facti, & illegitimo ratione erroris iuris probabilis recurſus ad beneficia renunciata ex cauſa permutationis antedictæ. Ratio primæ partis: quia opinio Archid. poſita in c. j. de fil. presbyt. lib. vj. qui habet, huiuſmodi diſpenſationem non poſſe extendi, niſi ad vnicum, & niſi ad primum in curia Romana, & palatio apoſtolico, ſemper extitit obſeruata, & prohibitus aliud recipere, non poteſt etiam ex cauſa permutationis illud recipere, vt not. gloſſ. & Pau. in princ. in clemen. de pœnis, ſuper verbo. obtinenda, quia in permutatione interuenit vera hincinde renuntiatio & ſequitur vera hincinde collatio, vt not. in c. vno. de rerum permutatio. quicquid ibi Ioan. mo. in contrarium notet: licet opinio Ioan. mo. poſita in d. cap. j. de fil. presbyte. lib. vj. & Ioan. And. poſita in cap. non poteſt, de præbend. lib. vj in nouella. vbi pleniſsime de iure videretur pluribus dominis probabilior: & fateor recte, quod benignior eſt. Sed puto, quòd alia de iuris rigore ſit verior, quia talis diſpenſatio non ſe extendit, niſi ad vnicum. vt in c. vnico. de fil. presbyte. alleg. & ad primum. vt in cap. non poteſt. de præbend. alleg. cum ibi not. & alleg. etiam iura, & hoc in ſimilib. in c. quamuis. eod. tit. & lib. in nouella. ergo conſumitur in illo argumen. no. Ioan. poſt Hoſtien. in ſimilib. de reſcript. in c. cum in multis. ſuper gloſſ. fin. libro vj. ſi conſumitur, poſtea non reuiuiſcit. vt ff. de verb. obligat. l. inter ſtipulantem. §. ſacram. & de ſolut. l. qui res. §. aream. quia ſemper remanet illegitimitas, cum per talem diſpenſationem non tollatur, vt not. in dicto capit. j. de filiis presbyter. dicebat dominus F. quòd magis odium eſt in diſpenſatione, de qua in cap. non poteſt. quàm hic, quia prima reſpicit cumulationem beneficiorũ iuribus munitam. de cle. non reſiden. quia nonnulli. & de præbend. c. quia intantum. cum ſimilib. hoc vero habilitatione perſonæ, qui morbo alieno laborat. Sed certe dico, quòd per iſta eſt magis odioſa, quia magis iuri antiquo repugnat, & magis honori eccleſiarum dicitur obuiare. Et ſecundum veritatem in maiori, vel minori odio non fundantur iura prædicta. Secunda pars concluſionis quo ad legitimum eſt clara: quo ad legitimum vero in hoc fundatur,
quia † error in iure probabilis bene excuſat à dolo. 2
ff. ad Silleia. l. ſi quis in graui. §. ſi quis ignorans. & etiam à culpa, quia culpa ex iuris ignorantia imperito imputatur, quia conſulere potuerit peritiores, & probatur ff. quis ord. in bo. poſſeſsio. ſerua. l. ij. §. fin. & ff. de iuris, & facti ignora. l. regula. §. ſed iuris ignorantiam. modo ſi periti ſint adeo contrarij. quòd neſcit, quorum debet opinionem ſequi, patet quòd nõ poteſt certitudinaliter conſulere peritiorem, quia neſcit, quis peritior ſit in hac parte. & quòd talis error hoc caſu ſit probabilis, & excuſet, videtur tex. ff. de peti. hære. l. illud. in fi. primi reſpon. & ff. de leg. ij. & l. qui ſolidum. §. etiam. & C. de condi. indebi. l. fi. & probatur in ſimili, quia talis error excuſat à ſumptibus litis, vt notat Specul. ad plenum in Spec. tit. de expenſis. § nunc videndum. & P. de Samp. ſuprà de appella. vt debitus. & ibi not. Ioan. And. ſuper gl. pen. & tamen error improbabilis non excuſaret, vt ff. de iudi. l. eum, quem temere. poſtquam enim maiores literati, in facultate periti, doctores, & authoritate pollentes, & numero plures in hac materia errarunt, & errant, nõ improbabiliter errat circa hoc
peritus,[b] & maxime, quia hic non agitur de coadiu- b
uando errantem in lucro captando, ſed potius in dãno vitando. ergo ei videtur eſſe ſuccurrendum, ſi ex iuris ignorantia errauit. vt ff. de iuris, & facti igno. l. regula. & l. iuris ignorantia. cum ſimili fa. quia ob eam cauſam quòd error iuris probabilis. dicit Ioan. mo. in regula. ignorantia. lib. vj. in fi. quòd error iuris
inuſitati bene excuſat, quia † inuſitatio bene reddit 3
ignorantiam probabilem. Item eadem ratione dicitur mulierem, ruſticum, & militem probabiliter iuris peritiam ignorare, & per hoc excuſati. C. de iure delibet. l. ſancimus. & C. de iuris, & facti ignoran. l. conſtitutiones. & ff. de probat. l. cum de indebito. §. ſin autem. & ff. de eden. l. j. §. fin. de iuriſdict. om. iud. l. ſi quis id, quod. §. doli. de teſtamen. l. fin. & not. j. q. iiij. notandum. C. de iuris, & facti ignoran. l. j. ij. & vlt. & per Ioan. mo. in regu. ignorantia. alleg. licet ſit magna differentia in aliquibus inter perſonas antedictas, quam differentiam ſcripſi in regula. ignorantia. allegata.

a ¶ Diſpenſatus ad curatum beneficium. *An ſolus papa diſpenſet cum illegitimis in beneficiis, quæ ſunt cum cura. Vide. lxj. diſt. Cenomanen.*

b ¶ Peritus. *Quis dicatur peritus, & in quo differat à prudente, vide per Archi. extra. de hære. c. vt commiſſo. lib. vj. ſuper verbo. peritos. Adde, quòd ſi periti diſcordant ab imperitis, peritioribus magis credendum eſt propter perſpicatiorem ſcientiam, vt dicit Bald. in proœ. ff.*

FINIS DECISIONVM ÆGIDII BELLEMERÆ.

Appellationibus. pag. 384. Dolo et contumacia. 356. Præsumptionibus. 380. Sententia et re iudicata. 383.
Acquirendo rerũ dominio 318. Emptione, et venditione. 429 Priuilegijs. 453. Sequestrat. possess. et fruc. 373.
Causa possess. et propriet. 348. Exceptionibus. 382. Probationibus. 375. Simonia. 452.
Clericis non residentib. 396. Iudicijs. 344. Procuratoribus. 319. Sponsalib. et matrimonijs 450.
Concessione præbendæ 421. Iureiurando. 381. Regulis cancellariæ. 62. Successionib. ab intestato 443.
Confirmatione util. uel inutil. Iurepatronatus. 444. Renunciatione 335. Testamentis. 428.
Constitutionibus 320. Locato et conducto. 431. Rerum permutatione. 436. Verborum significatione 460
Consuetudine. 334. Mutuis petitionibus. 345. Rescriptis 324. Vnionibus 298.
Decretis in rele. nationibus. Pactis 338. Pensionib. 301. Reseruationibus 305. Vsuris. 454.
Dilationibus. 346 Præbendis. 396. Restitutione in integrũ 343 Vt lite pendente. 369.
Restitutione spoliatorum 351. Finis tot. Deci. Cassad.

INCIPIVNT DECISIONES ET INTELLIGENTIAE AD REGVLAS CANCELLARIÆ,

Per R. P. D. GVLIELMVM CASSADOREM, Epiſcopum Algarenſem vtriuſque ſignaturæ Referendarium, ac Rot. Aud. ſuper dubijs, tam in Signatura, quàm in Rota tempore ſuo occurrentibus, recollecta.

Primæ Deciſionis ſuper regula Cancellariæ, quòd commiſsiones cauſarum, ac proceſſus earum vigore deſuper habiti, literis ſuper gratia non expeditis, non valeant.

SVMMARIVM.

1 *Spoliatus validè cauſam committit literis non confectis, quia Regula xxix. annullans commiſsiones & proceſſus, ſi literæ ſuper gratia confectæ non fuerint, non habet locum in ſpolio.*
2 *Commiſsio & proceſſus ita fit in cauſa ſpolij, ſicut in cauſa petitorij.*
3 *Sententia lata ſuper ſpolio eſt diffinitiua.*
4 *Titulus ſaltem colloratus exigitur in beneficialibus in interdicto recuperandæ.*
5 *Confeſsio tituli facta per ſpoliatorem ſufficit ad colorandum titulum pro ſpoliato.*
6 *Supplicatio ſola eſt ſufficiens ad colorandum titulum pro ſpoliato.*

DECISIO PRIMA.

IN PLVRIBVS cauſis meo tempore Rota tenuit quòd Regula † de nullitate iuriſdictionis literis non cõfectis non habeat locum in ſpolio, quaſi tunc literæ non ſint neceſſariæ, licet proficiant ad colorem titu.
1 qui in cauſa ſpolij requiritur ſecundum Innoc. communiter approbatum in cap. in literis. de reſtit. ſpol. an ſit verum ſemper dubitaui, ex quo regula ſimpliciter loquitur ad l. de precio. de publ. in rem act. & l. j. §. generaliter. ff. de
2 leg. præſtan. Item, quia ita eſt commiſsio † & proceſſus ſuper cauſa ſpolij, ſicut ſuper petito. & committuntur cauſæ in poſſeſſorio obtento vigore prouiſionum factarum de beneficiis, & propter ipſa beneficia, vnde quia conueniunt verba & mens. l. iiij. §. toties. ff. de dam. infec. & quòd vtraque ſit cauſa, patet in rubr. & per totum titu. de cauſa poſſeſ. & propriet. quamuis altera ſit ſeparata ab altera. l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acquir. poſſeſ. Et
3 vlterius diffinitiua † eſt ſententia quæ ſuper poſſeſ. promulgatur. Bart. in l. quòd iuſsit. ff. de re iudic. & Abb. in c. fin. iiij. col. de iudic. vbi de hoc, & per gloſ. & eundem in cap. conſultationibus. de offic. deleg. & per eundem Bart. in l. ſi finita. §. Iul. in ij. col. ff. de dam. infec. præterea ſi exigitur † tit. coloratus, ergo 4
literæ requirunt pro tit. ad colorandum. Ad hoc tamen dici poſſet, quòd ad colorem non ſint neceſſariæ literę omni caſu, cum ſufficiat confeſsio † tituli 5
facta per ſpoliatorem, prout voluit Rot. de reſt. ſpo. in no. xix. ſed ratio regulæ conſideranda eſt. l. cum patet. §. dulciſsimus. de leg. ij. & ſine fuerit burſalis vt literę expediantur, ſeu potius ne temerè quis alium moleſtet, quod non eſt veriſimile, quãdo prius cum non modicis expenſis cogitur literas expedire, arg. eum de indebito. ff. de probatio. & cap. ſuper hoc. de renunt. non video quòd ſit differentia inter cauſam poſſeſſoriam & proprietatis, & ſi æquitas quædam conſiderata cum fauore ſpoliati, & contra ſpoliatorem pro deciſ. faciat & illud quòd neceſſariæ † non 6
ſunt literæ ad obtinendum in ſpolio, in quo ſufficiat ſola ſup. prout in alia deciſ. annotaui. incipien. quamuis ad canonizationem tituli, quaſi iſta regula expeditionem deſideret in caſibus duntaxat, quibus ſine literis pronuntiari diffinitiuè non poteſt, vt in canonizatione titu. ſecundum aliam regulam, quòd non iudicetur iuxta tenorem ſupplicationum, ſed literarum deſuper expeditarum. Sed hoc attento etiam in petito. abſolutoria cum ſola ſupplicatione, & ſine ea dari poſſet, vt in l. qui accuſare. C. de eden. & cap. vnico, vt eccl. benefic. ſi. dim. confer. quod obſeruat Rota, reſpiciens tamen pro parte obtinen. committi cauſam, an literæ ſint productæ ad firmandam iuriſdictionem, non quòd abſolutoria requirat aliquam literarum expeditionem vt in ſequen. deciſ.

SVMMARIVM.

1 *Abſoluere non poteſt, qui condemnare non poteſt.*
2 *Abſolutoria in Rota ſemper fertur cum impoſitione perpetui ſilentij.*
3 *Iudex datus per reſcriptum non tribuentem iuriſdictionem, an poſsit reum abſoluere, & impetrantem in expenſis condemnare.*

DECISIO II.

ITem voluit Rot. quòd dicta regula non procedat quando datur abſolutoria contra actorem qui

quiobtinuit committi cauſam , in quo etiam dubl-
taui: nam † qui poteſt condemnare , poteſt & ab-
ſoluere , & qui non habet vnum , non poteſt alte-
rum, vt in l.iij.ff.de re iudic. & ibi Paul.de Caſtr.ſed
condemnare iudex in propoſito ſine literis non po-
teſt , ergo nec abſoluere , vt in proxima eſt dictum,
2 regula non diſtinguit. Item Rota † ſemper abſoluit
cum impoſitione perpetui ſilentij , & ſine iuriſdi-
ctione fieri nequit , quare quandocunque conſtat
3 qualitatem tribuentem iuriſdictionem, † prout hic
literarum expeditionem non adeſſe conſtat aliquem
non eſſe iudicem , licet ab inſtantia iudicij debeat
abſoluere, & actorem in expenſis condemnare, cum
reſpectu condemnationis expen. ſit iudex , vt in cle.j.
cum glo. de reſcrip. & gloſ. fin. in cap. fin. eod. tit. ita
Abb. in cap. enm ſit generale, colum. quinta. vbi ma-
giſtraliter de foro competen. Item ſuper damnis, in
his enim & ſequen. dicitur iudex habere iuriſdictio-
nem, inquit Abb. in cap. dilectus , el iij. de præbend.
ſcilicet quòd iudex datus per literas nullas poteſt
pronunciare ſe non iudicem, quare ſaltem in illo ar-
ticulo eſt iudex , & poteſt etiam impetrantem con-
demnare in expen. & idem in quolibet iudice incom
peten. ſecundum eum , vt ſaltem ſit competens in
cauſa dubij, dum diſcutitur an ſit iudex, quo in ca-
ſu poteſt cognoſcere & mulctare contumacē, quan
do poteſt eſſe iudex , quamuis in veritate non ſit:
ſecus vbi non eſt iudex , nec eſſe poteſt , & hoc ſe-
cundum eundem Abb. in cap. ſi diligenti. col. vlt. de
foro compet. ſequitur Felyn. in cap. ſi duobus. col.
penult. de appellat. & hæc in ſimili faciunt pro deciſ.
ſed in abſolutoria , & in perpetui ſilentij impoſitio-
ne non videntur ſimilia, vt ſit iuriſdictio , niſi dixe-
rimus quòd ſit ratio diuerſitatis inter condemna-
tionem & abſolutionem in caſu regulæ ex deductis
in proxima deciſ. Item quòd regula emanauit in
odium impetrantis commiſsionem, non eius contra
quem cauſa committitur , quin potius in fauorem,
& conſequenter non debet retorqueri contra reum
vt nequeat abſolui, arg. l. quod fauore. C. de leg. &
iſtud faceret pro deciſ. proxima. Domini tam in iſta,
quàm in proxima, poſt latam ſententiam tranſeunt,
ſuſtinen. eam ante latam verò dicunt, habeatur com
miſsio quòd poſsit pronuntiari abſque dubitatio-
ne, & vt tollatur omnis diſputatio.

SVMMARIVM.

1 *Probandi onus quando incumbat reo , excipiente quòd literæ per actorem productæ, non ſint expeditæ ante cauſæ commiſsionem, & quando actori ? & numero 4.*

2 *Probare quid teneatur ille qui agendo vel excipiendo ſe fundat in negatiua?*

3 *Expeditio literarum ad euitandam nullitatem præſumitur facta tempore debito , dummodo ante ſententiam producantur.*

DECISIO III.

SVper eadem regula obſeruatur quòd ſi com-
miſsio cauſæ nil dicat de regula ipſa aduerſario,
1 excipien. † quòd literæ productæ non ſint expedi-
tæ commiſsionis tempore , ſed poſt incumbat onus
probandi, quia ei qui dicit. l. ſecunda. de probatio.
& in l. prima. ff. de exceptio. ſicut in eo † qui ſe fun- 2
dat in negatiua, agat vel excipiat, quòd probare te-
neatur ſecundum Innocent. in cap. ſuper his, de ac-
cuſatio. & Bartol. in l. in illa. ff. de verbor. obligatio. &
Biſignet in antiq. de præbend. vj. deciſ. Item quia ex-
peditio † dummodo literæ ante ſententiam produ- 3
cantur, præſumitur facta in tempore ad euitandam
nullitatem , vt dixit Bartol. in l. non ſolum. §. ſed vt
probari. de noui ope. nuntia. per l. merito. ff. pro ſoc.
quoniam nullitas eſt pœna, vt in l. ſenatus. ff. de con
trahen. empt. & vend. ſed quando † in commiſsione 4
regulæ derogatur , dummodo literæ expediantur
ante terminum ad articulandum , tunc impetrans
commiſsionem tenetur probare , quòd expedierit
ante obſeruationem dicti termini , quia falſus eſt
quòd tempore commiſsionis non erant expeditæ,
ideo ceſſat præſumptio expeditionis in tempore.

SVMMARIVM.

1 *Regulæ quòd non valeant commiſsiones literis ſuper gratia non expeditis derogatur de ſtylo , dummodo ante terminum ad articulandum expeditæ ſiat.*

2 *Tempus expeditionis literarum probatur per manus reſcribendarij.*

3 *Bulla non habetur pro expedita, niſi fuerit bullata, id eſt plumbata & num. 5.*

4 *Priuilegium ſtatum quod eſt bullatum, adimit poteſtatem ordinarie.*

6 *Expeditio literarum ſi concurrat cum termino ad articulandum, præſumitur facta ante terminum.*

7 *Horam habens in gratia , certiorem probationem habet, quàm illa quæ eſt ſine hora.*

DECISIO IIII.

INoleuit ſtylus † in commiſsionibus cauſarum, 1
quando literæ non ſunt expeditæ ad hoc vt iudici
iuriſdictio tribuatur, & lis pendeat, quòd derogatur
regulæ ſi petatur de qua in his proximis concluſio-
nibus cum hac modificatione , quòd literæ expe-
diantur ante terminum ad articulandum , & niſi ita
fiat, interea beneficium non ſit litigioſum, nec locus
regulæ exiſtat de ſurrogandis colliigan. cum talis
modificatio conueniat rationi ipſius regulæ , in cu-
ius interpretatione ſæpius fuit tentum, prout etiam
in vna Geben. beneficiorū, quam propoſui de men-
ſe Martij 1520. in tertia inſtantia, dixerunt domi-
ni, quòd bona † erat iuriſdictio ſi de menſe Decemb. 2
erat ſeruatus terminus ad articul. in literis produ-
ctia poſt ipſum terminum erat manus reſcribenda-
rij De. quòd ſignificat Decembris, ſicut Ian. Ianua-
rij, & ſic de aliis menſibus, nam licet iſtud non con
cludat neceſſariò expeditionem in eo menſe, ex quo
eſt initium expeditionis & prius quàm ſit plumbata
bulla † non habetur pro expedita, quia non probat 3
hoc eſſe, in l. neque natales. C. de probatio. cap. in
præſen. eodem tit. bene autem ſi habeat plumbum,
in quo ſolet dici expedita. ex quo cum plumbo dici-
tur bullata bulla & expedita, vt in ca. licet. de crim.
fal. & priuilegium adimit † poteſtatem ordinario 4
ſtatim quod eſt bullatum , ſecundum doct. in cap. j.
§. ex parte. de conceſ. præben. in vj. nihilominus † ex 5
quo iam habemus initium in tempore benignum eſt
etiam præſumen. finem in tempore, ſicut aliàs ad fu-
gien.

gien.delictum,dicit Bar.in l.non ſolum.§.ſed vt pro
bari.ff.de oper.noui nuncia. & fuit conſideratum in
proxi.deciſ. & quia regula habet quòd deſiderat,
ſcilicet, expeditionem ſine fraude, & vt proceſſus
magis in dubio valeat & non pereat.l.quoties.ff.de
re.dub.cum vulg.& quia non caret primordio veri-
tatis propter principium debito tempore, ergo non
omnino falſum.l.cum filius.§.hæres.de legat.ij.& vt
plurimum poſt appoſitionem manus reſcribendarij
expediuntur literæ infra breues dies, & ad iura ad-
uertunt.l.nam ad ea.ff.de leg.&quamuis concurrant
6 obſeruatio † termin. ad articulandum, & appoſitio
manus reſcribendarij eodem menſe, nec de priori-
tate appareat, ex eo,quòd reſcribendarius non ap-
ponit diem, ſed menſem tantum, & obſeruatio ha-
beat vtrunque. Voluerunt domini quòd expeditio
etiam præſumatur ante obſeruationem, cum ſit de-
bilis regula & benigniſsimè interpretanda, poſt-
quam ſaltem tempore obſeruationis termini iam
cum aliquo diſpendio cepta erat expeditio, ad hoc
quod Cyn.& Bald.dicunt in l.de rebus. C.de dona.
ante nupt. certiorem eſſe & anteriorem probatio-
nem præſumptiuè, quæ horam habet,quàm illam,
7 † quæ diem ſine hora, & ſic de ea videtur quæ
menſem & diem,reſpectu eius quæ ſolum menſem
continet.

SVMMARIVM.

1 *Lite pendente ſuper beneficio ordinarius de eodem quoquomodo prouidere non poteſt.*
2 *Lis introducta literis ſuper gratia non expeditis eſt nulla propter regulam.*
3 *Probandi onus cui incumbat literas fuiſſe ante commiſsionem cauſæ expeditas?*
4 *Expeditio literarum in dubio præſumitur quod ſit tempore debito facta.*
5 *Negatiua qualiter probari poſsit?*
6 *Bullæ quæ non regiſtrantur ſunt ſuſpectæ.*
7 *Probare tenetur allegans pluralitatem factorum & perſonarum eiuſdem nominis, ac multiplicationem titulorum.*
8 *Probatio famæ & communis reputatio releuat ab onere probandi negatiuam illum qui aliàs illam probare tenebatur.*

DECISIO V.

AGebat Franc. Pius coram d.B. de Petraſanc.
1519.contra Io.Sapien. ſuper parochiali ſanct.
Simphoriani Lugdun.& quia Ioan.obiit poſt intro-
ductam litem & ordinarius prouiderat euidem Hie
ronymo habita ſubrogatione per Franc. & mota li-
te contra Hierony.per Ant. qui habuerat ex ceſsio-
ne Franc.in manibus papæ canonizata fuit prouiſio
1 Antonij, ex eo quòd ſtante † lite ordinarius nequi-
uerat prouidere.cap.ſi hi contra quos. vt lit.pend.in
vj.& clem.j.cod.tit.in ij.inſtan.coram domino Hier.
de Spina, Hier. dedit de iſta regula quaſi non doct.
2 per Ant.quòd Fran.expediuiſſet literas nulla † fuit
lis, & ordinarius conferre potuit, & vt concluderet,
quòd Franc. vigore apoſtolici tit.cauſam commiſſi
obtinuiſſet, produxit ſupplicationem impetrationis
apoſtolicæ certo modo factæ à Franc. vel ſumptum
ex regiſtro ſupplicationum,& impetrauit commiſ-
ſionem, quòd præfigeretur terminus arbitrio, vel
prout de iure Anto. ad probandum de expeditione
literarum per Franc.ex quo Hiero.producta ſuppli-
catione fecerat omnem diligentiam in regiſtro lite-
rarum, vbi de more omnes literę ſub plumbo ſolent
& debent regiſtrari. Et concl.† cum dominis quod 3
eſſet locus præfixioni termini eo fundamento,quia
quando ſumus in caſu in quo requiritur ſcriptura,
non procedit regula Innoc.in c.ſuper his.de accu.&
Bar.Pau.de Ca.& aliorum in l.in illa.ff.de verb.obli.
ſcilicet quod negans teneatur probare. quoniam po
tius fallit & onus probandi transfertur in aduerſa-
rium,ſecundum eundem Innoc.in d.cap. ſuper his.
quem ſequitur Abb.in c.bonæ. el j.de elect.& in ca.
ſicut.de re iudi.ſed regula requirit literas expeditas
eſſe,vt patet,ergo non obſt. quòd quidam ex domi-
nis dicebant Rotam tenuiſſe, quòd impugnans iu-
riſdictionem prætextu huius regulæ cum obiiciat,
tenetur probare non expeditionem tempore com-
miſsionis,maximè quia in materia obiectiua debet
probare,& quidem concludentiſsimè.l.non ad hoc.
C.vnde cog.& Ægid.deciſ.dcxij.& Rot.i j.in antiq.
de prob.quæ vult quòd diceti aliquem non legitimè
inſtitutum incumbit onus probandi, quia reſpondi
Rotam hoc tenuiſſe, quando literæ ſunt produ-
ctæ apud acta, cùm tunc conſtet de expeditione,&
expeditio † in dubio præſumatur in tempore, per 4
ea quæ Bart.tradit in l.non ſolum. §. ſed vt proban.
ff.de no. oper.nunt. & latius eſt expreſſum in proxi.
concluſ.non autem tenuit quando literæ non repe-
riuntur productæ,nec expeditæ, quo caſu impoſsi-
bile eſſet probare, non dixerim expeditas non eſſe,
ſed quòd magis vno tempore quàm alio,ex quo nul
libi de expeditione conſtat,& iſtud noto pro intel-
gentia reg.ad deci.Rot.reſponſum eſt quòd hic re-
quiritur ſcriptura, & erat caſus quòd in literis ſur-
rogationis Ant. ex ceſsione Franc. dicebatur quòd
cedebat literis non confectis,quamuis poſſet referri
ad literas ſurrogationis Franc.non de neceſs.tare ad
literas primæ impetrationis certo modo,& iſta præ-
fixio iuſtificat, quoniam ſi Anto. non probauit eſſe
expeditas,quod eſt et facile in curia, & Hier.impoſ-
ſibile,niſi per inquiſitionem quam facit in regiſtro
literarum & in cancel.& came.vſque ad plumbum,
& ſic omnia poſsibilia fecit, colligitur verum eſſe,
quòd non ſint expeditæ.cum de non entibus & non
apparentibus idem ſit iudicium, & quòd † per talem
poſsibilem diligentiam videatur probata huiuſmo
di negatiua,prout in ſimili tradit Bal.in l.ij.C.de err.
aduoc. & probatione non ſententiæ quando non
reperiretur in libro, in quo ſolent deſcribi omnes
ſententiæ.& in l.titiæ textores.ff de leg.j.& Felyn.in
cap.ſicut. de re iudic. de non titulo ſeu probatione
defectus tituli quando oſtenderetur collationem li-
terarum in loco, in quo ſemper regiſtrantur colla-
tiones, & conſtaret illam quæ aſſeritur non eſſe ibi
regiſtratam,de aliis modis probandi negatiuam, vi
deatur Pau.de Caſtr.in d. l.in illo. & Ia.in l.fin.§.li-
centia.C.de iur.delib.ad Rot.de reſcript. in no.xiii.
quòd fundans ſe in non promotione teneatur eam
probare, reſponſum eſt, quòd hoc caſu requiritur
ſcriptura. Item quòd per diligentiam ſupradictam
eſt probata non expeditio,vel ſaltem ex tali præſum-
pta probatione transfertur onus probandi in aduer-
ſarium,vt in cap.vnico,vt eccleſ.benefi.cum ibi noc.
nec refragatur quòd contingens eſt & poſsibile,
quòd

6 quòd † quædam bullæ non regiſtrantur, quia tales
dici poſſunt ſuſpectæ. Item lex illud non conſide-
rat, ſed quòd communiter & frequentius fit vel fie-
ri debet. l. nam ad ea. de leg. l. ſuis quoque. §. puto ge
neraliter. ff. de hæred. institur. & per productionem
ſupplicationis impetrationis certo modo reſponde-
tur, & tollitur quod Fran. potuiſſet habere titulum
ab ordinario alium quàm apoſtolicũ, qui non ſubii-
citur regulæ, quæ diſponit reſpectu prouiſionum
apoſtolicarum duntaxat, ſic communiter intelligi-
tur ſine extenſione ad §. hæc verba. l. iij. ff. de neg. ge.
7 quia † multiplicatio titulorum non præſumitur, nec
pluralitas factorum, inquit Bald. in l. qui iuraſſe. §. ſi
pater. ff. de iureiur. Idem de pluralitate perſonarum
eiuſdem nominis, niſi probetur ſecundum eundem
Bald. in conſil. incip. eum apparet, quem refert Fely.
in cap. cum Ioan. iiij. col. de fide inſtrum. aut prout
eſt dictum, ſaltem onus proband. de titu. ordinario
propter talem præſumptionem tranſit in aduerſa-
rium, ſicut dicit Rota, deci. xv. aliàs vlt. in no. de pro-
8 batio. quòd fama † & communis reputatio releuat
à probatione negatiuæ eum, qui illam aliàs probare
teneretur, & ſic transfundit in alium probãdi onus.

SVMMARIVM.

1 *Regula de triennali non defendit illud qui cauſam committi, & citationem etiam duntaxat decerni obtinuit.*

2 *Attentata per actorem poſt commiſſionem & decretum citationis, licet non executa veniunt reuocanda per viam attentati.*

3 *Lis dicitur pendere per ſolam commiſſionem & decretum citationis, quo ad eum qui impetrauit & decerni obtinuit.*

4 *Litem per conteſtationem incipere ſi dicatur, non procedit in actore.*

5 *Lis ſecundum Rotã non finitur niſi per ſententiam.*

6 *Regula de triennali an non procedat niſi cum bona fide?*

7 *Præſcriptio inducta per regulam de triennali per moleſtiam iuris vel facti interrumpitur.*

8 *Moleſtia facti ſeu extraiudicialis durat durante facto, & eo ceſſante præſcriptio de nouo initium capit.*

9 *Sequeſtrum vtrum decerni debeat contra illum qui triennio poſſederat, & cauſam committi obtinuerat, & numero 12.*

10 *Regula de triennali extracta videtur ex concilio Conſtantienſi, & approbata in concilio Baſilienſi.*

11 *Clauſula adiecta in lege interpretata videtur repetita in l. interpretante.*

12 *Statuta paſſiuam etiam interpretationem recipiunt.*

14 *Lis ad hoc vt quo ad reum pendere dicatur, neceſſe eſt quod fuerit citatus.*

15 *Deciſio tertia de cau. poſſeſ. & propriet. in antiq. non eſt in obſeruantia.*

16 *Litis pendentiam non reperitur iure tantum per ſolam commiſſionem fore introductam, licet aliquem effectum pariat.*

DECISIO VI.

VOluerunt domini in cauſa Parmen. archipres.
coram domino Hug. de Spin. 1519. de menſe
Mar. quòd regula † de triennali poſſeſſore non mo- 1
leſtando, non defenderet poſſeſ. Iacobum Cola. ex
eo quòd impetrauerat commiſſionem ſuper dicto
archipreſ. contra Bonif. de Aldigetiis, & quoſdam
alios expreſsis nominibus, & obtinuerat decerni
citationem non procedendo vlterius ad executio-
nem citationis, & hoc erat antequam poſſide-
re cepiſſet pacificè, vel poſt inchoatam triennalem
pacificam, nondum tamen finitam, fundamentum
fuit in his quæ voluit Rot. deciſ. vj. vt lite pend. † in 2
no. quòd in huiuſmodi terminis, ſi actor attentet ta
lia attentata veniunt reuocanda. ergo lis erat, ſine
qua attentata non caderent. Et ad c. forus. de verb.
ſignifi. quòd in omni negotio ſeu iudicio inſpiciun-
tur tres perſonæ, iudex, actor, & reus. fuit reſpon-
ſum quòd reperiuntur, quia Iac. habet pro reis eos
contra quos obtinuit cauſam committi, & citatio-
nem decerni, aut † ſaltem quo ad eum eſt lis, & ipſe 3
de ea eſt certus quòd ſufficit ad impediendum ini-
tium & interrumpendum præſcriptionem. Et ad il-
lud † quòd lis incipit per conteſt. litis non antea, vt 4
in auth. de leg. §. omnem. ver. ſi verò. col. viij. & not.
in cap. relatum. de offic. deleg. fuit reſponſum quòd
reſpectu actoris non procedit, vt in d. deciſio. Item
quòd ſi hodie veniret ad cauſam, vnus ex nominatis
in commiſſione, ſine dubio quoad actorem & reum
lis vera eſſet, vnde commiſſio & alia ſemper durant,
donec aliquo iuris fine terminentur, ſicut litis pen.
† non finitur niſi per ſententiam, ſecundum Rot. vt 5
lit. pend. deciſ. x. in no. & per alios modos quos Mil.
ponit in verbo, lis finitur, in repertorio. Tertiò di-
cas, eſto quòd lis dici nõ poſſet mota, niſi poſtquam
fuerit conteſtata, nihilominus dicitur cœpta & pen
dens, ex quo pars ſcit cauſam commiſſam ad not.
per Hoſtienſ. & Ioan. Andr. in cap. olim. de accuſat.
ſuper verbo incœptam. ita declarat Mil. in ver. lis
etiam ante litem conte. & in propoſito ſatis eſt quòd
pendeat, & pendentia duret, quam Iacobus in facto
proprio ignorare non poteſt. l. fin. ff. pro ſuo. & cap.
ab excommunicato. de reſcript. & quoniam Iaco. in
hac inchoatione litis cauſat ſibi malam fidem, te-
nendo quòd regula † non procedat niſi cum bona 6
fide, in cap. fin. de præſcrip. & ibi Abb. in cap. illud.
ij. col. eod. tit. & quia requirit titulum coloratum, li-
cet aliqui deſuper dubitauerint, ex eo quòd duos
tantum caſus excipit. igitur firmatur extra illos. l.
nam quod liquide. §. fin. ff. de pe. leg. de quo in aliis
deciſ. ſeq. Idem Iacobus hoc ſtante nequiuiſſet inci-
pere vel adimplere triennalem, accedit, quòd ſi non
eſſet iſta moleſtia † iuris, ſed facti, interrumpiſſet 7
præſcriptionem, quia non diceretur pacificè poſſe-
diſſe, iuxta deciſ. iij. de præben. in no. in addit. licet
non impediret de nouo inchoari, ex eo quòd † mole- 8
ſtia facti ſeu extraiudicialis durat durante facto, &
ceſſat ſtatim eo ceſſante, vt denuo præſcriptio ini-
tium capiat: cuius contrarium eſt in iudiciali quæ
durat donec lis finiatur: & ita Rota diſtinguit ſe-
cundum terminos regulæ quod not. in practica. vlte-
rius dicebatur, quòd Iacobus ſibiipſi litem moue-
rat. & ex confeſsione ſua principi facta in commiſ-
ſione cauſæ deducta, quòd moleſtabatur ſuper be-
neficio, quæ probat l. cum precium. C. de liber. cau.
quam moleſtiam deduxerat in litem & iudicium. er
go eſt ſibi imputandum. In ſecunda inſtantia coram
me dub

9 me dubitatum fuit, vtrum † deberet concedi ſequeſtrum, vt in cle. vnica, de ſeque. poſ. & fruc. vel negari, ex quo Iacobus excipiebat quòd triennio poſſederat, aduocatus Iacobi oſtendit mihi regulam de triennali ab origine & ad ſatuitatem editam in con
10 cilio † Conſtantien. quæ fuit approbata in concilio Baſilien. vt habetur in octauo decreto illius concilij incip. quicunq; non violentus, vbi cauetur quòd lis pendeat ſi ad executionem citationis proceſſum fuerit, & omnes termini ſeruati. quòd gloſſ. ibi quo ad terminos declarat, quomodo procedat. Conſtantié. autem concilium aut eius decreta fuere per Martinum, v. approbata, vt dicitur cõſtare ex geſtis ipſius, vnde occurrit tunc mihi, quòd ſi conſideramus regulam modernam de triennali habuiſſe ortũ à conſtitutione prædicta Conſtantien. vt inquit Fely. in c. ſicut, de re iud. xvij. col. nu. xxxj. debeat intelligi ſecundum eam tãquam fontem & matricem ad quam eſt recurrendum. l. Sempronius Proculo, de leg. ij. & l. ſi librarius. de reg. iur. ff. cum ibi not. ſicut ad conditorem cuius eſt interpretari. l. ex facto. ff. de vulg. & pup. l. fi. C. de legi. & c. cum veniſſent, de indi. præcipuè quando conſtitutiones expreſſæ non ſunt contrariæ, ſed vna magis declaratur & ſuppletur per aliam, & decla[...]nt ſuppletio eſt conſona iuri prout in caſu, de quo agitur. ſi verò dixerimus quòd moderna regula venerit ad interpretationem antiquæ, omnino intelligi debet in caſibus quibus interpretationi locus eſt vt in aut. de fil. ante do. inſtr. na. col. iij. & clauſula adiecta in lege. interpretata, vi
11 detur † repetita in lege interpretante. l. nihil. ff. de cõiung. cum emanc. libe. & ibi Bart. & in l. de quibus in ij. q. priu. x. col. ff. de legi. ſi ad correctionem etiam lex noua corrigens recipit extenſionem à conſequentia antiquæ legis. vt in c. miramur, de ſer. non ordi. & ibi not. Butr. quod contractus tranſlatus ad qualitatem certi gradus recipit extenſionem omnium iurium de gradu loquentium, & in c. à multis. de ætra. & qua. vbi colligit quod habilitatus ad gradum, & aſſumens qualitatem gradus, cēſetur habilitatus ad omnia ad gradus qualitatem conſecutiua, & ſta-
12 tuta † recipiunt interpretationem extenſiuam paſſiuè l. j. §. lex falcidia. ff. ad leg. falcid. & per Bart. in l. omnes populi. iiij. q. vj. qu eſt. prin. de inſti. & iur. Et ſi ſupponimus regulam in Conſtantien. concilio editam fuiſſe correctam, liceret ad minus arguere ex lege correcta, vt no. gl. in l. j. ff. de coniung. cũ eman. libe. & fait c. nouit iuxta gloſſ. in verbo, quicunq; de iudi. & quòd habetur in c. frequens, de teſti. ſpol. in vj. & Alex. in l. j. C. qui admit. ad bo. poſ. ij. col. & late Fely. in c j. verſic. fallit. ij. in v. col. de conſti. & ſi eſſet damnatum concilium, eſſent damnata opera ſacris canonibus conformia & ratione fulcita. vt in c. damnamus, de ſum. trini. & fide cath. non quòd, vt ait ibi Abb. in fine, habeant auctoritatem ex auctore damnato, ſed poſſunt recipi & defendi ſicut recipiuntur & defenduntur alia bona cum veritas non mutetur, licet auctor reprobatus in aliqua parte fuerit eam ſecutus. & auctores gentilium legi poſſunt, nó quia illi talia dixerint, ſed quia bonum eſt, inquit Goffr. in ſum. de temp. ord. vj. col. & de libris cronicarum & aliis ac eorum fide, per Bart. in l. j. ff. ſi cert. pe. ſed ad omnia hæc quæ breuiter quæreudo, quid ſuper ſequeſtro explicui. fuit reſponſum quod papa non admiſerat illam Conſtantien. conſtitutioné, niſi quatenus ediderat in moderna regula, & quòd reliqua receſſerunt ab aula, nec fuerunt admiſſa in curia, & ſic decreuit ſequeſtrum. Succeſſiuè † dum poneret 13
cauſam ſuper cõfirmationem vel reuocationem pro parte Iac. iterum allegata fuere primò, quòd regula eſt fauorabilis edita principaliter fauore poſſeſſoris, quòd debet attendi. l. quia exceptionem, cum glo. in prin. ff. de condi. inde. ideo amplianda ad eius commodum & reſtringenda ad eius incommodum cap. odia. de regul. iuris. in vj. vt ex quo à nemine eſt moleſtatus tueatur ea regula, ſed dictum eſt q̃ ſeipſum moleſtauit & paſſus eſt ab aliis moleſtari, ſecundò quòd in caſu cle. ad compeſcen. triennalis poſſeſſor pacificus non patitur ſequeſtrum, & tamé Card. ibi in xij. q. poſt Pau. & Genſe. inquit, lité dici iuxta formã cle. ij. vt lite pend. igitur requiritur quòd ſit proceſſum ad executionem citationis, aduerte Car. dicit hoc ſcilicet motam litem, etiam ſi non ſit conteſtata, arg. c. olim, de accuſ. & quòd ibi not. Hoſt. & pro hoc etiam adducit no. in cle. cum lite, vt li. pend. Vnde non negat quin reſpectu actoris & in ſui præiudicium etiam lis dicatur, quamuis † reſpectu rei ſit 14
neceſſe quòd eſt reus fuerit citatus, vt in d. clem. & eius terminis. Tertiò quòd regula induxit præſcriptionem triennalem, abſq; eo quod exprimat caſum iſtum, adeo quod tanquam omiſſus debeat intelligi ſecũdum antiquam regulam vel haberi pro omiſſo. l. commodiſsimè. ff. de lib. & poſth. ad hoc facit quod ſcribit Fely. in c. illud, de præſcri. ver. & quia ſuprà feci mẽtionem de l. diffamari. vij. col. quod quãdo eſſet facta litis conteſtatio, non propterea diceretur interrupta præſcriptio quaſi commiſsio iſto caſu ſuper iactationibus & moleſtationibus ſit in eiſdem terminis, d. l. diffamari. C. de inge. manu. ad hoc reſpondebant domini, quòd vna lex declarat & ſupplet aliam l. ſed & poſteriores cum dua. ll. præce. ff. de legib. & regula interpretatur in omni eius verbo à iure communi, vt quis dicatur pacificus poſſeſſor & ſic de aliis, & quod dictum Fely. non facit ad caſum, & quando aliquo modo faceret, nihil firmat: cum potius relinquit cogitandum: item quòd ſufficit moleſtia facti ad interrumpendum. Quartò adducta fuit † deciſ. iij. de cauſ. poſ. & prop. in antiq. de cuius materia per Inno. in c. conſtitutus. de appel. ſed non eſt in obſeruantia & in alia deciſ. oſtendo non poſſe ſtare, quæ incipit, Rota in antiq. iij. Quintò † quòd non 16
reperitur iure cautum per ſolam commiſsionem fore litem inductam, ſeu eius pendentiam, niſi ſolum ad effectum reddẽdi reſcriptum poſtea impetratum ſubreptitium tacito de commiſsione, iuxta no. in c. cauſamq;. de teſt. prout eſt regulare in c. j. de li. conte. & in l. amplius non petitum eſſe. ff. rem ra. hab. non ad interrumpendam præſcriptionem triennalem, nec ad effectum faciendi quem deſinere poſsidere pacificè. Fuit reſponſum quòd imo ad effectum litis quo ad actorem & attentatorem vt ſupra & conſequenter non pacificè poſſeſsionis quam regula requirit. Sexto quòd deciſ. vj. vt li. pen. in no. habebat locum in attentatis tantum & quòd cõtra veram rationem etiam ita voluit de quibus rationibus per Bertignet. deciſ. ij. de appel. ſed ex primo adductis dixerunt domini iuſtificatam illam deciſ. & iſtam vltimò dicebat Iacob. quòd tunc extrema coniunguntur

quando

quando reus agit ad effectum reuocandi attentata & non antea nihilominus fuit reſponſum ſatis eſſe quòd poſsit coniungi & quòd interea cepta eſt lis quo ad actorem. Militant alia pro deciſione ponderanda ex quibus & ex eo etiã quòd in gratia ſi ueutti per ipſum Iacob. obtenta dicebatur quòd lis pendebat voluerunt domini quòd confirmarem ſententiam domini Hugonis & ita confirmaui.

SVMMARIVM.

1 *Regula de triennali an defendat in dignitate maiori poſt pontificalem aut principali in collegiata poſſeſſorem cum titulo ordinarij, & nu. 4.*

2 *Regula defendit illum qui habet titulũ coloratum.*

3 *Titulus coloratus non dicitur habere ille qui fuit prouiſus à non habente poteſtatem conferendi.*

5 *Sententia lata contra regulas cancellariæ ſeu extrauag. non eſt ipſo iure nulla quia à iudicibus non conſiderantur, niſi producantur in actis.*

6 *Iudicare iudex non poteſt iuxta continentiam regulæ aut extrauagan. niſi poſt productionem.*

7 *Titulus coloratus reſpectu regula ille habere dicitur quando poteſtas eſt in conferente naturaliter, licet ſit ex accidenti impeditus.*

8 *Regula de triennali non dat titulum.*

9 *Obiectus reus & poſſeſſor etiam ſi de eius non iure conſtet dare poteſt ad effectum abſolutionis non autem adiudicationis obtinendæ.*

10 *Regula de triennali contra ſuperiorem locum non habet.*

DECISIO VII.

PRæponebatur dubium in vna monaſterien. bonorum coram domi. Hug. de Spina 1519. de
menſe Octobris an is qui triennio pacificè poſſederat præpoſituram, quæ erat prima dignitas poſt pontificalem in cathedrali, & aliam quæ erat principa-
1 lis in collegiata, defenderetur exceptione † regulæ
de triennali cũ titulo ordinario, & dicebatur quòd
non per quatuor ex dominis. primò quia obſtat regula cancel. tertia, reſeruans diſpoſitioni apoſtolicæ huiuſmodi beneficia. ideo habens ab alio quàm
à papa dicitur habere ab eo qui non habet poteſtatem conferendi. ſecundò: quia in concordatis inter
ſedem apoſtol. & nationem Germanicam expreſsè
inhibetur ordinariis ne de talibus diſponant cum
decreto irritanti, ergo inficitur titulus & poſſeſsio.
c. ſi eo tempore, de electio. in vj. ſicut in terminis c.
ij. de præbend. eod lib. & eſt penitus diſcoloratus ti-
2 tulus cum poſſeſsione, & tamen regula † ſemper eſt
interpretata dummodo excipiens habeat titulum
coloratum. nam iuxta primum fundamentum non
3 dicitur coloratus † prouiſus à non habente conferendi poteſtatem ſecundum regulam quam tradit
Abb. in c. cum noſtris. vlt. colum. de conceſ. præben.
& Lap. alleg. xvj. quòd colorata poſſeſsiò dicatur
quando fuit poteſtas in conferente, & Cal. conſi.
xiij. de ver. ſigni. quòd habens beneficium reſeruatum Papæ ex inſtitutione inferioris intruſus videtur, quando autem titulus & poſſeſsio colorata, vel
non, videatur, latè tradidit Lap. alleg. ciij. & Butr. in
c. literas, de conceſ. præbend. Dominic. in c. propter.
xix. diſtin. in fi. & Fely. in c. noſtra, de reſcrip. in ij. &
xxxvj. corr. Item in ſimili etiam decretũ. c. ſi hi contra quos, vt lit. pend. in vj. diſcoloratur vſque adeo
quòd poſſeſſor beneficij litigioſi debet amoueri, &
perinde tractari ac ſi eſſet reſeruatum. & poſſeſsio ei
tradita per ordinarium, nullo iuris adminiculo tuuatur ita Rot. dec. iij. de teſtit. ſpol. in no. in addi. & intruſus contra dicto cap. non poteſt petere reſtitui
Biſignet. eod. titu. iiij. deciſ. & in decreto regulæ Leo.
x. reſeruantis benefic. in ſex menſibus. idem quòd
non ſit locus interdicto recuperandæ tenuit Rota,
vt in alia deciſio. quam adnotaui, videas fundamenta ad propoſitum, incipit, prouiſus ab ordinario ſub
tit. de reſtit. ſpol. Præterea † concordata habent vim 4
legis, ergo notoria in Germania, taliter quòd decretum in eis debet habere eandem virtutem, quam habet decretum in corpore iuris: cæterum temporalitas
tertiæ regulæ, quæ moritur cum quolibet pontifice, tranſiiſſe dicitur in perpetuitatem propter ipſa
concordata, & conſequenter iudicandum vt de re
perpetua: quibus non obſtantibus alij tenuere contrarium eo potiſsimo fundamento, quia regula tantum concipit duos caſus, ſcilicet caſum d. cap. ij. de
præbend. in vj. & ſimoniacum ingreſſum. igitur ſtat
firma in omnibus aliis non exceptuatis. l. nunquid
liquidæ. §. fi. ff. de pen. leg. & in auth. de non alie. aut
permu. §. vt autem. colla. j. Item, quia contenta eſt regula, ſi quis habeat ab ordina. collatore pro colore
& bona fide, quamuis ad tempus vel ex accidenti
impedito. nam ſi non eſſet impeditus, prouiſus à tali
non indigeret regula: ad hoc Rota deciſio.. xiiij. de
cauſ. poſſeſ. & proprie in antiq. dicens illum intruſum qui abſque titulo eius qui dare poteſt. licet de
validitate tenentis titulum dubitetur. pro quo etiam
gl. ſuper dicta regula, & deciſio incip. fuit etiam cõcluſum. Et per hoc eſt reſponſum ad d. regulam tertiam, tum quia temporalis, tum quia ſine decreto,
tum quia etiam ſi haberet decretum, non eſſet notorium in corpore iuris, aut ſaltem non applicabile ad
terminos regulæ propter primum fundamentũ huius partis. idem in decreto concordatorum, maximè quia eſt in poteſtate Papæ reuocare concordata
aut illis derogare: quoniam maior & eadem poteſtas remanſit apud eum. c. dudum. de præben. in vj.
licet ad id poſsit reſponderi quòd imo magis teneatur ad obſeruan. quando in vim contractus & præcipuè ob publicã vtilitatem ad materiã c. j. de prob.
cum not. ibi per Ioan. And. & Abb. poſt alios put. in
beneficialibus iſtis in quibus papa eſt plene dominus, & poteſt adæquare quadrata rotundis, vt in
ele. j. vt lite pen. & per doct. in c. quæ in eccleſiarum,
de conſti. & facit lex in c. propoſui, de conceſ. præb.
in concordatis Leodien. quæ ſunt fauorabilia quàm
cõcordata Germaniæ & fortiora, voluit Rota prout
in alia deciſione meo tempore, quòd potuit derogare alicui cle. ſeu principali conceſsioni eorundem,
quaſi aliud ſit in aliis rebus in quibus cõtrahit cum
ſubditis quæ non ſunt ita libera quo ad omnem diſpoſitionem quàm in beneficiis, ſed expediret legere tenorem concordatorum ad fugien. d. c. j. cum materia. facit etiam deciſ. iij. de reſti. ſpol. in no. vbi in recuperanda poſſeſsione deciditur obſtare ſolum decretum generale in corpore iuris d. c. ij. de præben.
in vj. & ſpeciale ad certũ corpus beneficij, quale non
eſt iſtud. An autem conſtitutio execrabilis Ioã. xxij.
impediat reſtitu. deciſ. xv. de reſtit. ſpol. in antiq. dicit quòd ſic, ſed additio vltim. ſuper deciſio. iij. ſentit

in vltima oppoſitione contra , meo tempore non
memini deciſum , & cum conſulerem dominos de-
ſuper,inueni eos dubitantes : Sed redeundo ad ma-
teriam , ſi regula valuiſſet vt ei obſtaret decretum
extra ius , dixiſſet quemadmodum dicit de decreto
in corpore iuris : argum.l.vnicæ. §. ſiut autem à de-
ficientis.C.de cad. tol. & c. ad audientiam , de deci.
5 præterea extrauag.regulæ † & concordata niſi pro-
ducantur in actis,non conſiderantur à iudicibus &
ſententia contra regulas non eſt ipſo iure nulla, di-
cit Fely.poſt alios in c.j.viij.col.de re iudi. quoniam
non ſunt conſtitutiones generales. idem de ſenten-
tia contra extrauagan. de quibus in c. paſtoralis.de
fide inſtru.ſuper quo Abb.in prohe.decre. Rex pa-
cificus,vltim.col.& in dicto c.j.& Bart.in l.cum pro-
latis.ff.de re iud.& de ſtylo Rotæ eſt , vt inquit Fely.
vbi ſupra vt producatur regula , aliàs pronuntiatur
6 contra eam , nec iuxta eius continentia † iudicari
poteſt , niſi poſt productionem ſi hoc eſt in extra-
uagan. perpetuis. idem vel multomagis in concor-
datis non habẽtibus ita vim legis generalis nec per-
petui, & ſi aliter interpretaremur, vix regula tuere-
tur aliquem in Germania vbi ſunt multæ ſpecies re-
ſeruationum cum decretis. rurſus propter regulam
tertiam reſeruante in ſimilia beneficia papa præ-
ſeruauit ea ſedi apoſtolicæ , & cum regula ipſa non
excludat ipſam exceſsionem iſtius , nec præſeruatio
ad imitationem inducta debet excludere vt ſapiat
eandem naturam.arg.l.eum qui. §.qui iniuriatum.ff.
ſi quis caut.& c.eccleſia ſanctæ Mariæ,vt li.penden.
ſed ad hoc primi domini reſpondebant videndum
eſſe verba concordatorum an ſimpliciter prohibea-
tur ordinariis non habito reſpectu ad dictam regu-
lam tertiam.Item eſto quòd haberetur reſpectus ad
regulam, poſſet id operari generalitas aut perpetui-
tas in concordatis quæ non ſunt in regula vel decre-
to quando alia non obſtarent : vnde in hoc vltimo
non facerent fundamentum, licet aliqui ex dominis
ipſam multum ponderauerint ad illud de titulo non
7 colorato quòd regula † procedit vt ſit color quando
poteſtas eſt in conferente naturaliter quantuncunq;
ex accid. vel ob regulam ſeu aliàs fuerit impeditus,
dummodo non ſit inducta priuatio ipſo facto à iure
vel ab homine, prout idem Abb. declarat in d.c.cum
noſtris,& alij in locis alleg.& dato quòd eſſet indu-
cta, ſatis eſt quòd de ea regula non curauit excipiẽs
ſolum duos caſus iam dictos. item decretũ expecta-
tiuarum non impedit reſtitutionem. minus obſtat re
gulæ noſtræ quia nõ eſt de certo, vel ſuper certo: ſed
an aliqua ratio concludatur, diſcurro in alleg. deciſ.
prouiſus ab ordinario , & ad caſum de quo agitur
eſt menti tenenda hæc intelligentia, quòd poſito ſi-
ne præiudicio quòd non eſſet coloratus tit. ſecundũ
regulas traditas, per doctores fuit dictum omnem ti
tulum habitũ ab ordinario naturali colorare in ter-
minis regulæ, niſi ſit diſcolor in altero vel vtroq; ex
caſibus exceptis , & in alia materia, procedet doctri.
doct. & ad illud negaretur reſtitutio in terminis
quibus loquuntur docto. conſidera, quòd tunc iura
merito non aſsiſtunt : quia ſumus in actore qui ſine
canonica inſti.aut ſaltem colorata audiri non debet,
vt in c.j.de eo qui mit.in poſ.cau.rei ſer.in vj.& com
munis.opinio Inno.in c.in literis.de reſti.ſpol. at hic
ſumus in excipiente & reo ſe defendẽre in ſola poſ-
ſeſsione cum regula † nullum det tit. vt ſemper fuit 8
intellecta, dicit Fely in c.ſicut.de re iudic. xvij.col.&
magis fauent iura reis quàm actoribus.l.fauorabiles.
ff.de reg.iuris.& c.cum ſint partium.eo.titu.in vj.ad
quos optimè facit deciſio.iiij.de re iudic. in nouella.
volens quòd reus & poſſeſſor licet de eius non iure
† conſtet , poteſt dare obiectus contra perſonam & 9
gratiam ad effectum abſolutionis non adiudicatio-
nis: quia aliud eſt certare de recuperando aliud de
retinendo & non admittendo vt ibi nimirum ſi ſo-
lum voluit excludere duos caſus , ex quo in aliis in
ſuperiori poteſtate eſt amouere quemcunq; poſſeſ-
ſorem triennalem , ſi nõ iuſtificet titulum cum non
habeat locum regula † contra ſuperiorem, ſed con- 10
tra partem duntaxat , quia poteſt ſuperior probare
intruſionem, vt ait Fely.in d.c.ſicut.de re iudic. Item
onus & facultas eſt ordinariorum quærere de titu-
lis canonicis inferiorum.c.ordinarij, de offic.ordin.
in vj. & quod fuit locus exceptioni & tuitioni ſecun-
dum regulam iudicauit d.Hugo.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſor decennalis iuuatur regula de triẽnali, quia de iure præſumitur habere titulum.*

2 *Probandi enim defectum tituli in poſſeſſore decennali ordinarius in ſe ſuſcipere poteſt , & quomodo hoc probari poſsit ?*

3 *Titulus præſumptus admittitur à iure tam in poſſeſſorio quam petitorio.*

4 *Titulum præſumptum habens an iuuetur regula de triennali.*

DECISIO VIII.

QVamuis regula de triennali tueatur eum in
poſſeſsione qui abſque ſimoniaco ingreſſu ex
apoſtolica vel ordinaria collatione, aut electione, &
electionis huiuſmodi confirmatione, ſeu præſenta-
tione, & inſtitutione illorum ad quos pertinet , per
triennium pacificè poſſederit, & ſic illum qui habet
titulum , verum nihilominus voluerunt domini in
vna cauſa Bononien. de menſe Martij 1519. coram
dom.Pet.de Capiſuchis, inter Emilium de Blanchis
& quendam alium, quòd etiam locum haberet † in 1
eo qui decennio poſſederat, & nullum titulum pro-
ducebat: ex eo quòd ius præſumit tit. ex ſola poſſeſ-
ſione antiquata , nam ſi quis vt rector beneficium
tanto tempore poſsidet in eo ius habet, & præſumi-
tur titulus, dicunt Inn.& Hoſt.in c.illud.de præſum.
& in c.licet Hely.de ſimo. & Do.conſ.lxxxvij.appa-
ret.iij.col.ratio , quia cum epiſcopi viſitando inqui-
rant de titul.c ordinarij.de off.ord.in vj.non eſt præ-
ſumendum quòd ipſimet ſubditi quoad curata per-
miſiſſent tali curſu temporis retineri eccleſiã abſq;
cano.ti. prout abundè Fely.de his in d.c.illud.iij.col.
& c.ſicut.de re iudic.xxvj.col.cum ſeq.colligens ad
propoſitum auctoritates doctorum vtriuſque iuris.
facit etiam quod Lap.alleg.3.& Anch.conſi.cxvj.a-
liàs cxvij. Verum eſt quòd prælatus licet ex quo to-
lerauit diu in poſſeſsione ſubditum, non poſsit eum
compellere ad oſtendendum titulum beneficij , ta-
men poteſt † in ſe ſuſcipere onus probandi defe- 2
ctum tituli, vt c.dilecto. & ibi Abb. de præben. & in

d.c.licet

d.c.licet Hely.& domi. in d.conſi.& in d.c.ordinarij.
hoc autem probaretur ſecundum Fely.in d.c.illud.
& c.ſicut, ſi conſtaret collationem factam in loco in
quo ſemper regiſtrarentur collationes & oſtende-
rentur illa quæ aſſeruntur non eſſe regiſtrata prout
in ſimili tradit Bar. de probatione non ſententiæ in
l.ij.C.de erro.aduo. & in l. titiæ textores.ff.de lega.j.
quòd quandoque negatiua poteſt probari ex inſpe-
ctione ſcripturæ, vt ſi nego alij eſſe legatum, appa-
ret ex viſione inſtrumenti vt ibi & in l.fina.C.de re-
bus cre. & facit quod probetur aliquẽ non eſſe al-
libratum in ciuitate, ſi non reperitur in libro libræ,
vel non ſoluiſſe collectam, ſi non reperitur in libro
ſoluentium ad illud quod diſputando dicebam re-
gulam ſtrictè interpretandam ad l. iij. §. hæc verba.
ff.de neg.geſt.& quod non erat extendenda ad præ-
ſumptum tit. ex quo loquebatur in vero per verba
expreſſa, & in quibus caſibus fuit reſponſum quòd
3 iura admiſerãt tit.præſum. † tam in petitorio quam
in poſſeſſorio & ſi non admiſiſſent niſi reſpectu poſ-
ſeſſorij, cum poſſeſsio decennalis defendat poſſeſſo-
rem beneficij excludendo alium & non det titulum
poſsidenti, vt dicit Fely.in d.c.ſicut.xvij col. omnino
idem eſſe debebat in terminis regulæ quæ etiam
non dat titu.nec defendit à proprietate, vt in ſimili
inquit Abb.in c.contingit, de dolo & contu. pro-
pter gloſ.ſingu.ibi & referendo ſequitur Fely.in d.
c.ſicut, ſecundo, quod regula patiebatur interpre-
tationem extẽſiuam paſsiuè à iure, vt in l.j.§.lex fal-
cidia. ad l.falcid.& per Bartol. in l.omnes populi. in
ſexta quæſtio.iiij.quæſt.princ.xix.col. de iuſt. & iur.
Sed occurrit quod cum allegatio Lap.lxxxix. loqua
tur in ſucceſſore, vt non teneatur iuſtificare titulum
auctoris, vel quòd aduerſario ſaltem incumbebat
onus probandi, quòd alium titulum non haberet
ſtante quod regula procedat etiam in titulo præ-
ſumpto, videtur quòd non ſit differentia inter eum
contra quem agitur vt oſtendat quo titulo ipſe
poſsidet & ſucceſſorem contra quem agitur vt o-
ſtendat titulus auctoris ſui, quoniam vtroque caſu
tenebitur impugnans docere defectum tituli, aut
defendet poſſeſſor titulum præſumptum, niſi dicas
quòd præſumptus titulus cauſatur ex diuturna &
longa poſſeſsione & etiam in ea eſt quid imputetur
tam parti quàm ordinario, quòd non eſſet quoad
ſuperiorem in poſſeſsione triennij, & infra decen-
nium reſpectu titu. cum non procedat regula con-
tra ſuperiorem, vt eſt dictum in proxi. deciſ. verum
etiam quòd in caſu iſto non erat neceſſe diſputare
4 † an regula ſeruiat etiam cum titulo præſumpto, ex
quo ſine ea titulus præſumptus ſolus defendebat in
poſſeſsione: ſed deciſ. cum fundamentis ſeruit quan-
do eſſemus in ti.præſumpto aliàs quàm ex curſu de-
cennalis poſſeſsionis, & in ea de triennali, quando
pinguius in aliquo prouiſum eſſet per regulã quàm
per ſolam poſſeſsionem decennij, ne videatur facta
diſputatio verbis contra l.ij.in fi.C.commu.de leg.&
c.commiſſa, de elect.in vj. obiiciebatur etiam quòd
dominus Mar.de Spinoſa in vna cauſa monaſterien.
ſeu alterius diœc.iudicauerat quod non ſufficiebat
præſentatio ſine inſtitutione, nec electio ſine con-
firmatione ex verbis regulæ in eo quòd triẽnio poſ-
ſederat, ſed reſpondi quod non ſunt contraria iu-
dicia ex quo poſſeſſor triennalis & non decennalis
habet ſolam regulam quæ requirit titulum verum
vel præſumptum, qui ex præmiſsis non apparet ve-
rus, neque præſumptus, at in decennali: ſi non con-
ſtat de vero, adeſt præſumptus neque ob. ſi dicere-
tur quòd alle. Lapi reſtricta eſt ad triennium, prout
in alia deci. poſui incip. Lapi alleg. Quia loquitur in
ſucceſſore reſpectu tituli ſui prædeceſſoris non re-
ſpectu tituli proprij: & reſtrictio non facit quòd
materia d. c.illud. de præſump. fundatur in poſſeſ-
ſione decennij reſpectu proprij tituli, reſtringatur
ad minus tempus, & ſit contenta triennio.

SVMMARIVM.

1 *Regula de triennali non habet locum in beneficiis vacan. apud ſedem etiam collatis à papa de tali vacatione mentione non habita, nu. 3.*

2 *Papa quomodocunque prouidendo, an dicatur colorare poſſeſsionem.*

DECISIO IX.

QVod non poſsit excipi de regula de triennali
† per eum qui habet à papa, ſi beneficiũ apud 1
ſedem apoſtolicam vacauit, & de aliter vacan. non
eſt expreſſum, fuit tentum quaſi ab omnibus in vna
cano. & præben. Veronen. coram domino Corrado
Manlio, quia iſte caſus excluditur à regula non
obſt. quod papa date, & in eo caſu & omni alio co-
lorare poteſt vt in c.ij.de præben.in vj. quia procede-
ret, niſi in regula caſus eſſet exceptuatus à papa, nã
exceptio debet eſſe de regula & eius materia & fir-
mat regulam in non exceptuatis. l.nam quod liqui-
dæ.§.fi.de pe.leg.& no.in l.j.ff. de reg.iur.& in auth.
de non alie.aut permut.§.vt autem, col.prima. Dicit
enim textus, ſi quis ex apoſtolica vel ordinaria col-
latione illorum ad quos pertinet poſſederit, &c. mo
leſtari nequeat, dummodo in beneficiis huiuſmodi,
ſi diſpoſitioni apoſtolicæ ex generali reſeruatione
in corpore iuris clauſula reſeruata fuerint, ſe non
intruſerit. ergo etiam habentes à papa, excluduntur
in caſu excepto. quia niſi appareat de cõtraria men-
te diſponentis, non eſt à verbis recedendum, l. non
aliter.ff.de leg.iij. nec verba regulæ ſunt reſtringen-
da ad prouiſiones facta ab aliis quàm à perſona pa-
pæ, prout à legatis, nuntiis, & cæteris, qui facere di-
cuntur, & facerent auctoritate apoſtolica, vt in
c.cum aliquibus, de reſcrip. & c.hi qui. de præbend.
in vj. cum ſimilib. ex quo verba vel ordinaria intel-
liguntur etiam ſi per ſe ordinarius prouideat. Item
exceptio eſt referenda ad vtrunque caput regulæ,
vt determinetur à tota regula vel excipiat ad totam:
quia ſi ad alterum voluiſſet papa excipere, dixiſſet
& declaraſſet. c.ad audientiam, de deci. & l. vnica.§.
ſint autem ad deficientis.C.de cadu.tol. item in alia
exceptione de ſimoniaco ingreſſu, nullus dicet quòd
habeat locum etiam in prouiſione apoſtolica. igitur
idem in iſta, vt vtraq; exceptio ab eadem regulam
vniformem determinationem meruerit l. nam hoc
iure.§.ij.ff.de vulg.& pup.& l.hæreditatem.C.de im
pub. & aliis. & per prædicta tollitur quòd vnus ex
aduocatis dicebat quòd exceptio ſolum referretur
ad ordinarias, quia ſit poſsibilis, & conueniens rela-
tio nõ ad apoſtolicas, ne videatur diſputari an papa
† quomodocunque prouidendo poſſeſsionem di- 2
catur colorare ſaltem, quoniam ſatis eſt ita legiſla-

torem voluiſſe vltra prædicta , quòd ſorte potuit
eam ratiooe ſtatuiſſe, quia quando vacat in curia
non voluit aliquem deſendi ſub prætextu regulæ,
niſi ſcienter & prudéter tanquam de tali prouideat,
quæ eſt principi peculiaris.vt in d.c.ij.& ne decipia-
tur ſi id taceret impetrans , aut quando motu pro-
prio ipſi papæ non innoteſceret:& ſi reddi conclu-
dens ratio non poſſet nihilominus diſpoſitio ſeruan
da.l.non omnium.ff.de legi. etiam ſi dura videretur.
3 l.proſpexit.ff.qui & à quibus.aut ergo papa † proui
det.& non exprimit etiam ſi vacauit apud ſedem:&
ſtet iſta deciſio cum exceptione ad regulam per fun
damenta prædicta,aut prouidet vt de vacanti in cu
ria etiam regula locum habeat, non exceptio ad re-
gulam.ex quo papa ſciens vacationem prouidet:quo
caſu ridiculum videretur dicere quòd colorem non
daret etiam in caſu regulæ,& iſta diſtinguendo do-
mini inclinabant diſputando.quamuis cauſa ex alio
capite deciſa fuerit , ego verò prout occurrit tenta-
bam quòd data veritate huius deciſ. ſed quòd non
ſit locus regulæ quando de vacatione apud ſedem
in prouiſione non dicitur,idem ſit ſi dicatur.ex quo
regula circa hoc non diſtinguit. l.j. §.generaliter. ff.
de leg.preſtan.& verba huic intelligen.conueniunt,
ergo & mens.l.iiij.§.toties.ff de dam.infe. item quia
in caſu ſimoniaci ingreſſus non deſenderet proui-
ſio papæ:ſed regula quam de vacan.apud ſedem.igi
tur nec in iſto vt vna diſpoſitio reſpiciens & exclu-
dens duos caſus pariformiter terminent vtrunque,
vt in d.l.nam hoc iure , & quia ſi voluiſſet conditor
declaraſſet d.c. ad audientiam , vt dicamus quòd in
neutro caſu ſit vera , interpretatio autem in vtroq;,
tamen iſte paſſus non fuit diſputatus, ideo conſide-
ra an bona ſit ratio diuerſitatis inter caſum &
caſum.

SVMMARIVM.

1 *Regula de triennali eſt perſonalis & non realis.*
2 *Clauſula in gratiis beneficiorum videlicet quorum tenores &c. tollit & ſuſpendit ſpecialia & indiuidua gratiarum præcedentium.*
3 *Decretum irritans requirit ſpecialem mentionem in derogationibus , nec poteſt per partes decreto renuntiari.*
4 *Decretum quando eſt acceſſorium ad gratiã ſi derogatur gratiæ,& ipſi decreto derogatũ eſſe videtur.*

DECISIO X.

QVæſitum fuit in vna Caurien. portio quam
propoſui 1519.inter Gundiſaluum Salazar&
quendam alium quomodo verba decreti regulæ de
triennali ibi.necnon impetrationes quaſlibet de be-
neficiis ipſis ſic poſſeſsis factas irritas & inanes cen-
ſeri debere decreuit,eſſent intelligenda:an reſpectu
poſſeſſoris ſolum,vel generaliter quoad omnes pro-
ut eſt interpretata regula de annali realiter , quòd
1 quilibet de ea opponere poteſt,† & dixerunt domi-
ni quòd dicta regula ſemper ſuerat iudicata perſo-
nalis , quia verba erant directa ad poſſeſſores cum
prouiſione quòd poſſet excipere,non autem inquie
tari , vt ibi pacificè poſsiderint , & ibi ſuper eiſdem
beneficiis taliter poſſeſsis nequeant moleſtari.ergo
alij de ea opponere non poterant quàm poſſeſſores
excipiendo ne moleſtentur , cum beneficium tan-
quam perſonale non egrediatur perſonam , nec
transfear ad aliam non poſsidentem. l.quia tale.ff.ſol.
matr.l.j.§.permittitur. ff. de aqua quotid. & æſti. c.ij.
de aucto.& vſu.pal.& regula.priuilegium perſona-
le.de regulis iur.in vj. & ideo decretum dixit etiam
eſſe perſonale tanquam acceſſorium ad regulam fa-
uore poſſeſſorum duntaxat , cum propter regulam
ſit appoſitum, vt in c.inter dilectos , circa fi. de fide
inſtrumen. vbi quòd ex eo , vel ob inter dilectos id
ignoſcitur eſſe ſecutum. l.non dubium.in fine. C.de
legib.regula acceſſorium. de regulis iur.in vj. & fa-
cit cap.ſi ſuper gratia.de offic.deleg.eod.lib & quòd
Rota tenet meo tempore quòd per clauſulam quo-
rum † tenores,ac ſi de verbo ad verbum inſerentur, 2
habere volumus pro expreſsis , vel ſimile, tolluntur
vel ſuſpenduntur etiam ſpecialia , & indiuidua gra-
tiarum præcedentium. & decretum in eis adiectum
per conſil.Butr.ij. quod eſt inobſeruantia, licet ma-
gis communis opinio videatur contraria ex his quæ
hicinde colligit Felyn. in cap. accedentes. de præ-
ſcript.iij.col.vbi refert Feder. de Sen. conſil. ccxxiij.
atteſtati.quòd vario modo diuerſis temporibus fuit
ſuper hoc iudicatum Romæ , & ſaluat minus com-
munem propoſitum , quando ſtylus curiæ haberet
quòd ſufficeret prædicta mentio implicita in ter-
minis de quibus ibi allegando dictũ conſil.ij.ad hęc
conferunt quæ annotaui in illa deciſione incipien.
dubitaui in cauſa ſub tit.de ſen.& re iudic.& videa-
tur idem Felyn.in c.nonnulli. colum.ix. ibi fallit ſe-
cundo ver.addatis primo But.de reſcrip.vbi dicit de
communi opinione, item de ſtylo contrario commu
ni ſententiæ & colligit ad hoc multorum auctorita-
tes & varias verborum formas , ex quibus ea quæ
erant exprimenda nominatim habentur pro expreſ-
ſis per dictas clauſulas, etiam ſi derogetur legi , ſeu
priuilegio,& etiam ſi diſpoſitio ſit ad inſtantiam ali
cuius conceſſa,nedum ſi motu proprio : quæ omnia
ibi collecta nota in practica. ad hoc Rota. xx. deci-
ſione in no.& Fely. in c.cæterum. col. iij. in ſecunda
limit.eo.tit.& videatur etiam deciſ.conſ.clxv.vbi re-
fert opiniones hincinde , & ponderat ſtylum curiæ
& ad decretum † irritans quòd requirit ſpecialem 3
notam & mentionem , & cui renunciari non poteſt.
c.dilecto.de præben.cum ibi not.de quo per Fely. in
c.cum acceſsiſſent.de conſtit.iiij.col.& in c.cum dile
cta. de reſcriptis in verbo Anglia , primo. xij. col.
cum ibi.xiiij. & xv.col.de materia , & non videbatur
ſublatum aliàs,maximè quando in prima gratia cum
decreto eſt clauſula quòd iudices ſecundum ipſam
debeant iudicare ſublata eis aliter iudicandi faculta-
te,prout tenet Villadiego qui fuit auditor Rotæ in
tractatu de poteſtate legati.ix.q.vbi allegat Bar.in l.
neminem.C.de cano.fruc.vi.ro.lib.xj.reſponderunt
Domini quòd ex quo per clauſulas,quarum tenore
derogantur cuicunq; gratiæ anteriori † ex ſtylo cu- 4
riæ cenſeretur etiam derogatum ipſi decreto tan-
quam acceſſorio: quia acceſſorium quandocunq; &
decretum ſublata gratia per ſe ſine ea nihil operare-
tur & dicitur ſublatum, vt in d.c.ſi ſuper gratia,cũ
aliis,vnde in hoc Rota non ſequitur opinionem Vil
ladiego.facit etiam text.in cle.vnica. de conc. præb.
in princ. vbi decretum appoſitum diſpoſitioni con-
ditionali non habet effectum niſi exiſtat conditio:er
go nec iſtud de quo agitur,niſi quando eſt locus re-
gulæ,& poſſeſſor vtitur ea pro iſta deciſione fuit ad-
ductum

ductum ſimile quòd ſub vulgari ſubſtitutione non
continetur pupillaris tacita fauore matris tãtum,vt
in l.precibus.C.de impu.& aliis ſubſti. cum ibi not.
ſed quo ad alios ſic. l. nam hoc iure.in princip. ff. de
vulg.& pupil.

SVMMARIVM.

1 *Regula de triennali defendit etiam illũ, qui verum valorem non expreſſit regula de exprimendo valore non obſtan.& nu.9.*

2 *Titulum coloratum an habere dicatur ille qui verum valorem in gratia non expreſſit?*

3 *Regula de triennali nunquam derogatur in commiſſionibus iuſtitia.*

4 *Praſcriptio requirit titulum & bonam fidem.*

5 *Decretum papa irritans inficit titulum & poſſeſſionem habitam contra decretum.*

6 *Regula de triennali eſt contenta omni alio colore tituli preter exceptuates in ea.*

7 *Regula de triennali defendit prouiſum ab ordinario de dignitate maiori poſt pontificalem,& principali collegiata alia regula non obſtan.*

8 *Mala fides quando cauſatur ex errore iuris,non nocet quo ad acquiſitionem fructuum.*

10 *Error iuris duby excuſat in praſcribendo.*

DECISIO IX.

QVærebatur in vna Barchinonen. parochialis
ſancti Vincentij de ſortis de menſe Iunij 1521.
coram domino Ioan.Ant.de Triuultiis an ei qui non
expreſſerat verum valorem ſecundum communem
æſtimationem,prout ex regula de vero valore expri
mendo ſub pœna nullitatis prouiſionis,tenetur cõ-
1 petere exceptio dictæ † regulæ de triennali poſſeſ-
ſore non moleſtando,ex quo triennio pacificè poſſe-
derat,& concluſum fuit quòd ſic, cum non exclu-
dat niſi ſimoniace ingreſſum, & de beneficio in eu-
ria vacante prouiſum.nam exceptio firmat regulam
in non exceptuatis.l.nam quòd liquide.§.fi.ff.de pe.
leg.& dominus P.de pertaſancta affirmauit ſe ſuc-
cubuiſſe in rota antequam eſſet An.ex hoc capite in
vna ſua beneficiali cauſa valoris ducentorum duca-
torũ. occurrit tamen contra cõcluſionem ꝙ regula
requirit titulum ad minus coloratum qui non vide-
tur talis,quando quis eſt priuatus ſententia iuris vel
hominis ipſo facto ſecundum Lapi alleg.xvj.& Abb.
in cap.cum noſtris.in fi.de conceſ.præben. & regula
de valore exprimen.habet decretum annullans tali-
ter quòd huiuſmodi prouiſio nunquam dedit titu-
lum,vel ſic dicimus tribuiſſe priuauit eo,aut reduxit
ad non titulum,& prouiſus remanet intruſus ac nu
dus poſſeſſor. item præſumitur eſſe in mala fide fa-
ciendo contra regulam, ideo non debet triennali
præſcriptione iuuari.l.nunquam.ff.de vſuc. l.quem-
admodum.C.de agricol.& cenſi.lib.xj.& c.qui con-
tra.de reg.iur.in vj. quòd ſumus in præſcriptione,
videtur quia Abb.in ſimili caſu, in c. contingit. col.
iij.de do. & contu. appellat præſcriptionem etiam ſi
non præſcribatur titulus & regula defendit abſque
eo quod det titulum non contra ſuperiorem qui po
teſt inquirere, ſed contra alium qui non auditur,
3 neq; in poſſeſſorio,neq; in petitorio, cum nec †per
commiſſionem iuſtitiæ vnquam ipſi regulæ deroge
tur,quoniam ſi fieret eius effectus: vacuaretur in-
quit Felyn.in cap.ſicut.col.xvij.cum ſeq. de re iudic.
& facit etiam gloſ.fin. in dicto c.corrigit loqués de
præſcriptione fructuum,& requirens quòd præſcri
bens † habeat titulum & bonam fidem.& congruit 4
diffinitio præſcriptionis tradita per Abb. ſuper ru-
bri.de præſcrip.quòd eſt ius ex tempore competens
auctoritate iuris vim capiens pœnam negligenti-
bus inferens,& finem litibus imponens,& quamuis
ſimus ſecundum prædicta in præſcriptione regulæ
habet tamen prout ſtatutaria eandem naturã quam
legalis.l.in contractibus.& ibi Bal. C.de non nume.
pecun.& alij quos refert Felyn.in c.illud.column.ij.
de præſcript. legalis enim præſcriptio exigit bonam
fidem.l.j.& l.ſuper longi.C.de præſcrip.lon. tempo.
fortius canonica.cap.fin. de præſcrip. & c. poſſeſſor.
de regulis iur.in vj. Præterea dictum decretum†an- 5
nullans inficit & diſcolorat titulum & poſſeſſio-
nem, c. ſi eo tempore. de elect. in vj. c.j. & ij. vt lite
penden.& in c.ij.de præbend.eo.lib. iunctis deciſio-
nibus Rotæ Biſignet. in antiquioribus ſecunda. de
dol.& contum.& de reſtitut. ſpolia. in not. tertia &
prima additione,& dico latius in illa deciſ.incipien.
prouiſus ab ordinario.Sed pro concluſione ponde-
ra quod eſt dictum regulam † eſſe contentam omni 6
alio colore tituli conceſſo ab habente poteſtatẽ con
ferendi, præter dictos caſus exceptuatos in ea, &
hoc ſtante ceſſant obiecta, & ex eo etiam quòd eſt
tentum regulam†ipſam procedere in prouiſo ab or- 7.
dinario de prima dignitate poſt pontificalem in ca-
thedrali aut principali in collegiata non obſt. alia
regula reſeruante ſedi apoſtolicæ talia beneficia, &
concordatis Germaniæ excludentibus in eis ordina-
rios cum decreto irritanti,prout in illa deciſio.inci-
pien. dubitatum fuit vbi pono quædam motiua fa-
cienda ad concluſionem,& ad decreti excluſionem,
ac malę fidei.quæ mala fides quando cauſatur ex er-
rore iuris non nocet quoad fructuum acquiſitionem
ad doctrinam.Bar.in l.ſed & ſi leges.§.ſcire.ff.de pe-
ti.hær.& Abb.in c.ſi diligenti.col.vj.de for.compe.&
quamuis Bart.in dicto §.& Abb.in c. ad noſtram.de
reb.eccleſiæ non alie.ad fi.hoc non admittant,quan
do ius apertè reſiſtit, & dicta regula de exprimen.
vero valore videatur reſiſtere annullando prouiſio-
nem. nihilominus ex quo regula † de triennali ex- 9
cludens prædictos duos caſus tantum, videtur in
aliis præſcriptionem permittere, ſeu dare exceptio-
nem: vna declarat aliam,& ſecundum aliam eſt in-
telligenda ne ſibi inuicem repugnent. l.non.eſt no-
uum cum dua.ſe.ff.de legibus.l.vnica. C.de inoffic.
doti.& c.cum expediat.de elect.in vj. item non ſem-
per ſequitur lex annullat ergo expreſſe reſiſtit, vt in
exemplis datis per Bar.in d.§.ſicut non ſequitur ſim
pliciter lex aliquid fieri,prohibet ergo ſi fiat eſt nul
lum.l.non dubium.C.de legi.quia in multis actus va
let,vt per Deci,exemplificantem in conſ.xvij.& pro-
bantem, & quando ius reſiſtat quando non vide in
illa deci.incipien.erat à pattono.& videtur magis aſ-
ſiſtere propter dictam regulam de triennali, vel ſal-
tem ſi non daretur aſſiſtentia.ex ea tollitur reſiſten-
tia. nam aut ſumus in claro quòd eſt licita præſcri-
ptio,ſeu non,ceſſat exceptio ex determinatione de-
ciſionum prædictarum duos ſolum caſus excluſos
ponderantur,vel in dubio ex conflictu dictarum re-
gularum circa earum interpretationem,& ex dedu-
ctis pro & contra in allegatis deciſionibus, & alia

etiam incipiente, fuit etiam concluſum coram domino Io. Ant. de Triunltiis, in quibus videas moti-
10 ua, & tunc error † iuris dubij excuſat in præſcribendo ſecundum gloſ. & Abb. in c. de quarta. de præſcr. col. ij. idem ſi ſumus in facto dubio, in quo etiam error præſtat cauſam præſcribendi ſecũdum eandem gl. & Abb. ibi. & Abb. etiam in d. c. ad noſtram exemplificando in eo qui putabat ſolennitates interueniſſe quæ non interuenerunt, & ex bona fide fecerit fructus ſuos, & ſi talis error non excuſat à pœna regulæ per ſe ſolum bene excuſat concurren. præſcriptione triennali, vt hic, & in præfatis deciſionibus, & hoc modo regulę reducuntur ad concordiã, negari autem non poteſt quin in caſu huius concluſionis ſit error in facto dubio circa expreſſionem veri valoris, in qua facile erratur cum probabiliter ignoretur, vt apertè demonſtro in illis deciſionibus ſuper ipſa regula incipientibus, item voluerunt domini & alia fuit etiam in pluribus cauſis.

SVMMARIVM.

1 *Regula de annali nedum in prima, verum etiam in ſecunda & tertia inſtan. produci poteſt, & ſuffragatur etiam quoad nullitatem ſententiæ, & impedit executionem.*

2 *Extrauagans & conſuetudo non notoria eſt allegan da & probanda in termino.*

3 *Sententia lata contra regulas cancellariæ non eſt ipſo iure nulla, niſi fuerint producta, quia iudex niſi producantur ſecundum earum tenorem iudicare nõ poteſt. quòd intellige, vt nu. 13.*

4 *Appellatio reſcindit iudicatum, & reſtituit appellãtem vt poſsit facere omnia quæ poterat poſt litem conteſtatam.*

5 *Regula cancellariæ habens decretum quandocunque in iudicio producatur, annullat omnia acta etiã ante productionem.*

6 *Decretum papæ irritans operatur vt ſententia lata contra eum ſit nulla & executionẽ non mereatur.*

7 *Decretum an operetur vt annullet ante notitiam poſt eius viſum.*

8 *Iudex debet habere conſcientiam ex deductis in actis tantum, & ſecundum allegata & probata iudicare.*

9 *Conſcientia publica & non priuata attendi debet.*

10 *Iudices ſi quid extra iudicium ſibi proponatur aut intelligant nullam fidem adhibere debent, donec in iudicio ſint producta & pars citata ad dicendum contra.*

11 *Sententia lata contra regulas cancellariæ & extrauagantes ſi non ſint apud acta cauſæ producta valẽt quando non habent decretum.*

DECISIO XII.

Obrinui in vna Vilicen. c. & præben. quam propoſui 1516. in qua dabatur de regula de annali in ſecunda inſtan. de qua dari poterat in prima, ſed non erat datum quod prima ſententia erat nulla, & tanquam talis annullanda. idem de ſecunda quan-
1 do † produceretur regula in tertia, & hoc propter decretum irritans in ea appoſitum, prout fuit. ſæpius iudicatum: verum huic deci. contradixit ſemper dominus Mercurius de Vipera decanus noſter vir profundæ memoriæ, per ea quæ dixit Alex. in auth. iubemus. C. de iudi. nu. 6. quem ſequitur Felyn. in c. j. de re iudi. vij. col. quòd quamuis poſt terminũ ad probandum poſsint allegari iura, vt per Bart. & Bald. in d. auth. non tamen poteſt allegari extraua-
gans, ſed eſt alleganda, † producenda & probanda in 2
termino, quemadmodum conſuetudo non notoria, nec illam habet iudex ſupplere qui eam probabiliter ignorare præſumitur. c. paſtoralis. de fid. inſtr. & not. Bald. in l. j. in fi. C. vt quæ deſ. adno. par. iudi. ſupple. ergo vel dari non potuit in ſecunda, vel ſi potuit non ſit nulla prima, ſed reuocetur ex nouis iuribus propter regulam, facit etiam Egi. deci. ccccxc. quòd vbi quis poteſt defendi ex errore vel alio facto non ſufficit quòd conſtet de errore in actis niſi allegaretur per eum cuius intereſt. item ſecundum eundem Fely. in d. c. j. de re iud. col. viij. poſt alioa ſen
tentia lata † contra regulas cãcellariæ apoſtolicę nõ 3
eſt ipſo iure nulla, quia nõ ſunt cõſtitutiones generales, allegat Anch. conſ. ccxcij. efficacibus, in princ. & quod eſt de ſtylo Rotæ quod niſi allegentur & producantur in actis valet ſententia cõtra eas, nec aliter poteſt iudicari ſecundum earum tenorem, & quòd iſta ſeruantur etiam in literis habentibus clauſulam decreti, ſed pro deciſione poteſt reſponderi quòd imo dari poteſt in ſecunda, ex quo regula permittit & annullat omnia, & peremptoriæ exceptiones poſſunt poſt litem conteſt. & ante ſententiam proponi. l. peremptorias. C. ſenten. reſcin. non poſſe. appella-
tio verò † reſcindit iudicatum. l. j. in fi. ff. ad turpilia. 4
& reſtituit appellantem in eo ſtatu vt poſsint omnia fieri, quæ poterant poſt litem conteſtatam, & conſequenter peremptoriè opponi, non ante, vt in l. ita demum. C. de procur. vbi ita decla. Barb. & Abb. in c. j. de except. ij. col. & in c. paſtoralis. eod. titu. vlt. col. igitur materia regulæ poteſt deduci in cauſa appellationis etiam non deducta in principali. & noua inſtrumenta & allegationes, vt in l. per hanc. C. de tempo. appella. l. ſcio. ff. de appella. c. fraternitatis. de teſti. c. cum Ioan. de fid. inſtrum. c. conſtitutis. iuncta gloſſ. in verbo, aliam vellet, de appellat. & gloſſ. fin. in c. cum cauſam. eo. tit. nec eſt omnino nouum capitulum, quandoquidem exceptio quæ actionem propoſitam reſpicit, prout iſta perimens omnia dicitur pendere ex veteribus ſecundum Bar. in d. l. per hanc. item ſi Alexan. intelligeret quòd nõ liceret poſt terminum in cauſa appellationis dicere contra producta etiã ſi eſſemus in termino hominis: quia eſt quædam comminatio non ſe extendens ad appellationem, & reſtringitur ad inſtantiam opponentis ſecundũ But. Io. Mon. & Archi. vt refert Abb. in d. c. paſtoralis. vlt. col. licet teneat cõtra in hoc quaſi ſuccedat loco termini iuris, ſcilicet cõteſt. lit. ſed ad caſum noſtrum non ſumus in dilatoriis ex quo regula annullat quoad iudicem & acta iudicij, & deſtruit ius quoad partem, & de iure terminus in peremptoriis non eſt ante ſed poſt litem conteſta. ſecundò poteſt dici quòd Alex. loquatur quòd poſt trienniũ produci nequeat in eadem inſtãtia, quãdo eſſet hoc verum nõ in diuerſa ad aliũ ꝙ non ſit nulla niſi poſt vſum regulæ, reſpõde pro deciſione paria eſſe in lege ꝙ dicatur nullius exiſtere momẽti, vel ꝙ pro infecto aliquid habeatur, ſed in ſecũdo lex annullat vt ab initio. ſ. vt ex tũc non vt ex nũc quoad iuris effectũ, vt vult gl. in cle. vnica. de immu. eccl. quã dicit Abb. notabilem

tabilem in c.quæ in eccleſiatũ,in prin.de conſt.ergo
à princip. omnia nulla ex quo in decreto regulæ ha-
betur quod impetratio cum quibuſcunque inde ſe-
cutis nullius exiſtant firmitatis,ad ſtylum Rotę ſcri-
pta per Felyn. in d.cap.j. procederet ſi regula nun-
quam producatur aut quouſque producatur vt te-
neat ſententia & regula extra acta in nulla ſit con-
5 ſideratione, ſecus † ſi producitur, quia ſtatim de-
cretum operit nullitatem etiam retro vel detegitur
nullitas per productionem. nam decretum irritat
omnia & ligat ignorantes. ca.ſi eo tempore.cum ibi
not.de elect.in vj.& vbi eſt clauſula decreti conſen-
ſus partium nihil operatur vt in c.dilecto.& ibi Abb.
de præbend.facit quod Archi.inquit de decreto in
cap.cum de beneficio.eod.titu.& in cap.j.§.ex parte.
de conceſ.præben.in vj.& alij in dictis locis & Butr.
Innoc.& Abb.in ca.cæterum.de reſcrip.quòd regula
decreti operatur reuocationem literarum, iuriſdi-
6 ctionem, & proceſſus ipſo iure, & ita in vna † Me-
diolanẽ.caſtrorum hoc tenuit Rota poſtquam do.
Hierony.de Cuſano, contra quem & eius vxorem
fuerat lata ſententia adiudicatoria caſtrorum in fa-
uorem Cardin. Senogaliẽ. vt commendatarij mo-
naſterij ſanctæ Chriſtinæ per domi.Domini.de Iaco-
batiis, quæ dicebatur tranſiuiſſe in rem iudicatam,
oppoſuit in cauſam appellationis de literis Sixti iiij.
in quibus abdicabat Sixtus à monaſterio beatæ Chri-
ſtinæ caſtra & applicabat ſedi apoſtolicæ decernens
irritum & inane quicquid in contrarium fieret, quia
voluerunt domini quòd non eſſet locus executioni
quin potius per domi. Sibiniceñ.qui ob mei abſen-
tiam fuerat ſubrogatus in ſecunda inſtan. fuit pro-
nuntiatum 1516. ſententiam do. Iacob.fore nullam
& non meruiſſe nec mereri executionem: neque cu-
rarunt domini pro maiori parte de eo quod Felyn.
diſputationis gratia.non animo decidendi ingenioſè
tentat in d.cap cæterum.in verbo.prima reſtrictio,
7 quòd regula decreti † non operetur reuocationem
literarum ante notitiam, nec proceſſus aut iuriſdi-
ctionis antequam pars excipiat de ſecundis, quaſi
intelligatur conditio, ſi pars voluerit & quod ſolus
vſus operetur nullitatem poſtea geſtorum,& decre-
tum incipiat operari poſt illum vſum & non prius,
quia communis opinio eſt in contrarium ex curioſè
collectis per eundem ibi à qua in iudicando non eſt
recedendum.c. prudentiam.in princi.de offic.deleg.
& per Abb.poſt alios in c.j.de conſti.& ex prædictis
videtur eſſe nulla ſententia contra decretum etiam
non producto decreto,ſed ſi velimus ſaluare ſtylum
Rotæ & quòd ſcribit Fel.in d.c.j.de re iudi.dicamus
verè nullam eſſe quia contra decretum ligans igno-
rantes & annullans à data ipſius. ſed quòd iudices
8 † habent conſcientiam ex deductis in actis tantum
& ſecundum allegata & probata coguntur iudicare
vt in l.illicitas.§.veritas.ff.de offi.præſi.& ibi Bar. &
text.cum glo.in auth.de manda.princ.col.iij.c. Deus
omnipotens.ij.q.j.ver.quando autem.& iij.q.vij.iu-
dicet.c.in præſentia.de renunt.c.j.cũ gl.de offi.ordi.
& gl.in verbo contra cõſcientiam.in c.cum æterni.
de re iudi.in vj. & in c.paſtoralis.§.quia verò.de offi.
9 delega.vbi Abb.poſt glo. † refert hanc communem
opinionem.non eſſe iudicandũ ſecundum conſcien-
tiam priuatam ſed publicam ex actis, quicquid ſen-
tiat eum Card. idem Abb.diſtinguendo puta cauſam
veram.nam ſi poſſet iudicari ſecundũ conſcientiam
extra acta, poſſet pro libito iniuſte condemnare aut
abſoluere iudex & iuſtificare quod talis eſt cõſcien-
tia ſua cuius ſolus Deus eſſet cognitor & iudex,iux.
no.in c.ſtatutum.in §.acceſſorem.de reſcrip. in vj.&
in cle.j.in verbo, oneramus. de iur.patro.nec poſſet
quis conqueri de iudice aut ab eo tali caſu appellare
etiam ſi ſuperior ex officio poſſet reducere ad bonã
æquitatem. vt dicit glo.in dicto verbo oneramus,&
Abb.in c.ſuper his.v.col.de accuſ.& propterea apud
eoſdem iudices valida reputatur ſentẽtia & manda-
bunt dari executioni, niſi exceptio decreti vel alia
detegens nullitatem vel impediẽs executionem op-
ponatur.l.iiij.§.condemnatum.ff.de re iudi.& c.fin.
eod.tit.cum ſolum credant actis.& extra acta ad ni-
hilum obligantur. nam ſi quid extra † proponatur 10
aut intelligent,nullam fidem facit donec ſit produ-
ctum, & pars citata ad dicendum contrà oblata co-
pia, vt tenet Bar.in extrauag.ad reprimendum,in gl.
in verbo,de plano.& Lud. Ro.cõſi ccccxix.& facit
Egid. deciſ.xxvij. quoniam tunc datur vel non fides
prout iura volunt.l.fi.C.de fi.inſtr.vel ſecundò quod
ſit hoc in regulis † extrauagantibus & aliis conſti- 11
tutionibus non incluſis in corpore iuris vt valuerit
ſententia prima, & valeat contra eas ſi non fuerint
acta producta quando non habent decretum ex quo
poſsint de iure ignorari à iudicibus vt in d.ca.paſto-
ralis.de fi.inſtru.vt tunc productio in ſecunda non
annullet primam detegendo à tempore latæ nulli-
tatem. Sed operetur quòd ex nouis annulletur vel
irritetur ſecus in habentibus decretũ ex virtute de-
creti vt ſupra, & idẽ quòd in cauſa Mediolaneñ. ca-
ſtrorum voluit palatium in vna alia Auinioneñ.co-
ram domino Nicolao de Spinoſa in qua erat pronun-
tiatum in Rota contra quendam ſcholarem Auinio-
neñ.vniuerſitatis,& ſententia tranſierat in rem iudi-
catam & ſcholaris ad impediendum executionem
& docendum de nullitate ſententiæ produxit priui-
legium cum decreto irritanti quod ſcholares Aui-
nioni & non alibi conuenirentur.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium vnitum perdit nomen beneficij.*
2 *Regula de annali defendit illum qui beneficium vt vnitum poſsidebat.*

DECISIO XIII.

VTrum obtinens beneficium vnitum ſi conue-
niatur ſuper eo ad inſtãtiam eius qui impetra-
uit illud in titulum & tanquam de per ſe,poſsit ex-
cipere de regula de annali contra impetrantem: &
videbatur quòd non, ex quo † beneficiũ poſtquam 1
eſt vnitum perdit nomen beneficij, vt Rot.deciſ.x.
de reb.eccl.non alie.in anti.& perpetuitas tranſit in
temporalitatem deciſ.ij.de exce.præla.in no regula
verò loquitur de beneficio.ſed contrarium † tenue- 2
runt domini in vna cauſa Bononieñ.de Sala coram
domi. Iacob. Simonetta,ſcilicet quòd fratres ſancti
Saluato.qui beneficium vt vnitum poſsidebant,ex-
cluſerint impetrãtem beneficio regulæ.nam ex per-
ſona actoris impetrantis ius metimur.l.j.§.j.ff.ſi pars
hære.pe.& impetrans aſſerebat eſſe per ſe beneficiũ
non autem membrum alterius vel alteri annexum.
ergo obſtat & regula pro quo etiam in ſimili Cat.
In cle.vnica.viij.q.de ſequeſt.poſſ.& fruct.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus cum ſit priuatus omni titulo & poſſeſſione, an poſſit ſe tueri regula de annali.*
2 *Regula de annali emanauit in odium impetrantis & contenta eſt detentatione etiam abſque titulo, quia realis exiſtit.*
3 *Executio in bonis hæreticorum nec illorum occupatio fieri poteſt ante ſententiam, ideo detinendo beneficium poteſt dare de regula.*
4 *Regula de annali defendit execrabilem.*
5 *Pœna iuris non excluditur per pœnam regulæ, nec econtra.*
6 *Pœna duplex & interdum triplex aliquando imponitur delicto quando eſt graue.*
7 *Nullitas actus eſt pœna.*
8 *Reſtitutio etiam ad detentationem & momentum competit hæretico.*
9 *Poſſeſſor ſeu detentator beneficij reſeruati an poſſit tueri ſe de regula?*
10 *Regula aſinina appellari poteſt cum detentatione dicitur fuiſſe contenta.*
11 *Regula de annali requirit pacificũ poſſeſſorẽ quæ tamen inficitur per qualibet moleſtia iuris vel facti.*
12 *Sequeſtrum neceſſarium an auocet poſſeſſionem?*

DECISIO XIIII.

PRopoſitum fuit vtrum regula de annali locum
habeat contra impetrantem beneficium ob crimen
hæreſis ſecundum formam iuris coram domi.
Paulo de Capiſuchis in cauſa Illerden.c.& præben.
ac propoſituræ inter Dominicum Pancano, & do.
Capredo & ſæpius articulus diſputatus 1519. &
1520. vna pars dominorũ renuit quod non. Primò
1 quia † hæreticus eſt priuatus omni titu.& poſſeſſione,
& regula loquitur de impetrante beneficium ab
alio poſſeſſum, quòd ſit priuatus eſt text.in cap.quo
iure.cum gloſ. & Domi.& Archi.ibi.viij.diſt.& Mil.
in reperto.in verbo hæretici ad omnia beneficia.Item
inhabilis ad quoſcunque honores & omni infamia
infectus.c.ij de hæreti.in vj.& per Abb.c.inter dilectos.
de excep. præla vlti.col.facit regula infamibus.
de regu.iur.in vj.& quod Domi.& Archi.in d.c.quo
iure, & eius bona ſunt ipſo iure confiſcata.c.cum ſecundum.
de hære.in vj. ergo quocunque iuris beneficio
nudatus & conſequenter non debet tueri à regula,
cum vbique iura contra hæreticos inſurgant.
Secundò prohemium regulæ à quo finalis ratio ſtatuitur.
l.fi.de hære.inſtit.& per Bar & l.ambitioſa.ff.
de decre.ab ordi.faci.venit ad reprimendum improbos
motus exquirentium lites, ſed iſte eſt impetrans
hoc caſu in forma iuris prout ex ſtylo ſignaturæ regula
apponitur, & de prouiſione & collatione, prout
de iure & in forma iuris, quæ ſi non apponeretur,
cancellaria aliter non expedit literas, & aliàs tenetur
de iure ſe inſcribere.l.qui crimen qui accuſa.non
poſſ.l.ſi veris.C.de fi.inſtru.c.tuæ.de procu.& c.qualiter
& quando. el ij. de accuſat. ergo in eo propter
periculum pœnæ ceſſat improbitas & debet ceſſare
diſpoſitio. l.adigere. §.quamuis. ff.de iure patro.&
ca.cum ceſſante.de appel.Tertiò non debet quis duplici
pœna puniri.l.ſenatus.ff.de accuſa.c.at ſi clerici,
§.de adulteriis.in fi.de iudi.facit.l.diuus Marcus.ff.
de offi præſi.& l.antep.C.de pœ. & ſi locus eſſet regulæ,
ſuccederet duplex pœna, igitur ſufficiat vna.

Alia pars tenuit affirmatiuam. Primò quia regula
emanauit † in merum odium impetrantis vt in præ- 2
fatione, & nullo modo in fauorem poſſeſſorum. Secundò,
quia non requirit poſſeſſionem, ſed eſt contenta
detentatione etiam abſque aliquo titu. Item
realis cõpetens cuicunq;, ſicut ſemper eſt intellecta,
& non eſt recedendum à tali interpretatione.l.minime.
ff.de legi.cuius cõtrarium eſt in regula de triennali,
quæ exigit titulum & eſt mere perſonalis.ergo
hæreticus quemadmodum quilibet alius debet poſſe
dare de ea & ex quo detinet, cum nõ poſſit † in bo- 3
nis ipſius executio aut occupatio fieri niſi feratur ſen
tentia iuxta terminos.d.cap.cum ſecundum, quarto
contra impetrantem per extrauagantem execrabilis
Io.xxij.locum † habet regula vt tenuit Rota ſecun- 4
dum gl.regulæ, habeat ergo locum iſto caſu ex quo
vterq; eſt priuatus & inhabilis ipſo iure,& per prædicta
eſt euacuatum primum fundamentũ partis negatiuæ.
Nec refragatur quòd ſit omni beneficio iuris
excluſus, ex eo quòd regula non attẽdit ad perſonam
poſſidentis, ſed duntaxat impetrantis. Ad ſecundũ
poteſt dici, quòd non probato ſtylo adducto
contra affirmatiuã, quòd cancellaria ita interpretetur
in tali interpretatione improbus etiam videtur
impetrans beneficium hæretici, & cuiuſcunq; alterius
ſi vincatur. Item † pœna iuris nõ excluditur per 5
pœnam regulæ, nec econtra. Ad tertium dicas quòd
illud de non imponenda duplici pœna fallit quando
delictum † eſt graue, & multiplici pœna plectendũ. 6
nam multiplex imponitur.in c.cum æterni tribunal.
de re iudic.in vj. & duplex in cle.ad compeſcendam
de ſequeſt.poſſ.& fruct.& triplex.in c.ij.de pe.& re.
& ſic in infinitis iuribus.vt in l.quiſquis.C.ad l. Iul.
maie.&c. Ita etiam ſentit gl.in d.c.at ſi clerici, ſufficere
alterum quando vtraq; per ſe eſt ſufficiẽs, aliàs
bene infertur duplex, allegat ad hoc multa iura.in
caſu autẽ regulæ iam ponitur duplex aut triplex. vt
pecuniaria cancellariæ apoſtolicæ damnorum & intereſſe
poſſeſſori, ac nullitatis omnium geſtorũ, cum
nullitas † actus ſit pœna.l.ſenatus.ff.de contra.emp. 7
& vendi.c.diſpendia.de reſcrip.in vj.& gl.in c.de elec.
§.ordinarij in verb.proceſſus. de immu.eccle.eo.lib.
& de mate.& an ſit naturalis & propriè pœna irritatio
proceſſus, vide Philip.Fran.in c.fi.de elec.eo.lib.ij.
col.& Fely.in c.cæterum, de reſcrip.in verbo, prima
reſtrictio:& magiſtraliter Domi.in d.c.fi.col.iiij.igitur
ceſſat articulus cum cõditor non fuerit contentus
vna pœna. Item per pœnã regulæ ſatisfaciat tantum
conditori qui ſolum voluit punire impetrantẽ,
non priuilegiare detentorem aut in peccato defendere
quòd ſine titulo canonico detineat. c.vnico.de
eo qui mi.in poſ.cauſa rei ſer. & c.j.de reg.iur.in vj.
non obſtan. quòd mandet ei ſatisfieri de dãno & intereſſe,
quia in hoc proſpicit ne damnum patiatur,
non vt lucrũ capiat, & diuerſa eſt ratio.l.fi.C.de codicill.
per pœnã autẽ inſcriptionis eſt etiã prouiſum
parti, contra quàm opponitur de crimine, ergo de
vna ad aliam non infertur ex quo ad diuerſa reſpiciunt.
l.Papinianus exul.ff.de mino. & l.fin.ff.de calũnia.
Quartò, pro affirmatiua quòd ſi inſpecta perſona
hæretici nõ eſſet locus regulæ, & minus in tertio
ſcilicet R.Cabredo cui erat prouiſum in partibus
per priuationem Dalmatij Toloſæ condemnati
de hæreſi & Cabredo nõ erat incapax nec inhabilis,

vt admit

vt admittamus quòd tertius poſsit dare de regula
vel ex perſona ſua habili, quia deuenit beneficium
ad eum, in quo regula loquitur & à principio locum
habuiſſet.l.huic ſcripturæ.§.fi.cum l.ſeq.à contrario
ſenſu.ff.ad l.Aquil.vel ex perſona hæretici impediti
à ſimili eius quòd dicitur. in l.poſt mortem.§.fi.ff.de
bon.poſ.contra tab. & not.in l.qui ſe patris. C.vnde
libe.Sed pro affirmatiua huic motiuo reſpõde, quòd
ab initio inſpicitur an locus exiſtat regulæ quando
fit impetratio contemplata natura & forma impe-
trationis, & perſona poſſeſſoris, tũc non alia vt qua-
litas temporis, verbi &c.l.in dilectis.§.ſi extraneus.
de noxa.& l.Titius.ff.de mili.teſta.& vt ſtatim dica-
mus habere vel non locum regulam, quæ omnia à
principio annullat: & ſi dicimus locum non eſſe ab
initio cõſiderata perſona poſſeſſoris in crimine hæ-
reſis, neque erit ex poſt facto ad regulam, non fir-
matur, de regul. iur. in vj. effectus nanque regulæ
quòd ſit vel non ſit iam eſt conſummatus eo mo-
mento vnde non debet ceſſare ceſſante vel mutata
qualitate perſonæ ex interuallo.ſecundum Bart.in l.
Titia.§.imperator.de leg.ij. & in l.pluribus.§.fi.ff.de
verb.oblig.& illud quòd in execrabili habeat locum
regula non eſt ſimile cum execrabilis non ſit ita pri-
uatus & exoſus ſicut hæreticus, quia remanet poſ-
ſeſſor & quidem coloratus & ad effectum recupe-
randæ poſſeſsionis ſecundum Rotam in vlti.tamen
additione & opinione deciſ.iij.de reſtit.ſpol.in no.&
non poteſt à poſſeſsione amoueri ſine citatione.ca.
licet epiſcopus.de præben.in vj.ſuper quo tamen vi-
dendum quæ opinio approbetur in practica. Allega-
batur etiam pro negatiua quòd omnino tam poſſeſ-
ſio quàm detentatio in hæretico ſunt improbata à
iure, vt inquit Arch.in d.c.quo iure.vlti.col.& pro-
pterea negatur reſtitutio etiam ad detentationem
8 † & momentum ad quod Rota reſtituit, argu.l.cum
ſponſus ſponſæ.§.fi.ff.de publi.in rẽ acti.& quicunq;
detentator pro ſua detentatione habet remedia iuris
ad eam recuperandam, ſcilicet canonem reintegran-
da iij.quæſt.j.ſecundum Bu.in c.ſæpe.de reſtit.ſpol.
& Alexan.in l.j.in princi.xix.col.ff.de acquir.poſ.pro
qua conſideratione occurrit quòd detentatio hære-
tici nullum habeat iuris fomentum, nec poſſet ali-
quem effectum producere, nec conſequenter dici
quòd detineat ſicut dicit Rota in d.deciſ.iij.in iij.ad-
ditione, de poſſeſsione beneficij litigioſi propter de-
cretum.c.ſi hi contra quos.vt lit.penden.in vj.in iure
notorium cum ſit ſimiliter contra hæreticum.in d.
c.ij.§.hæretici.de hære.eo.lib.ad hoc pertinenter fa-
cit quod Fely.ad intellectum huius regulæ tradit in
c.in noſtra corre.xxxvj.vbi tandem tenet quòd poſ-
9 ſeſſor † ſeu detentator beneficij generaliter reſer-
uati nõ poteſt dare de regula propter decretum no-
torium in corpore iuris, quod excludit ignorantiam
quia ſatis eſt decernere prouiſiones irritas ad hoc
vt poſſeſsio & detentatio quæ ſequitur etiam ſint
infectæ, vt dicit text.expreſſe.in ca.ſi eo tempore.de
elect. eod.lib.videlicet quòd omnia quæ ſequuntur
poſt ipſum decretũ ſint infecta nec d.ca.ſi hi contra
quos dicit quod poſſeſsio afficiatur, & tamen eſt in-
fecta & reprobata: ſed pro affirmatiua reſponderi
poſſet cum regula cõtinetur quacunq; detentatione
etiam de facto & abſq; aliquo titulo ſolum factum
reſpiciente in poſsidente non ius aut quòd producat
iuris effectum, maximè ſi ſit contra impetrantem
duntaxat edita.& non ignorabat conditor poſſeſſo-
rem aut detentatorem ſine titulo nullum ius habere
in beneficio nec debere in eo tueri & nihilominus
ita voluit. Verum pro negatiua proponebatur quod
ſi quælibet detentatio locum haberet regula proce-
deret in layco iudæo & muliere detinentibus quod
abſurdum videtur, & quod pro abſurdo & claro,
quod in talibus regula non haberet locum tenebant
domini de Pareo in cancellaria: pro qua opinione
facit, quia lex intelligitur de idoneis.l.vt gradatim.
poſt princi.ff.de muneri. & hono.& titulus beneficij
non cadit in tales, licet cadat in homicidas illegiti-
mos & alios non reprobatos, de quibus per Abb.
poſt Innoc.in c.cum veſtris.col.fi.de conceſ.præben.
& Ancha.conſi.cxvij.& Abb.in ca.quærelam.de iu-
reiuran.& Felyn.in cap.ij.de reſcript.quod ſi verum
eſt, minus debet locum habere in hæretico qui ma-
gis quàm fœmina & laycus peccat. Et ſi gloſſator
huius regulæ tenuit affirmatiuam, ex his omnibus
conſtat non dixiſſe verum, quamuis etiam ad iſtud
vltimum diceretur regulam † aſinina detentatione 10
fuiſſe contentam, & nullo modo reſpexiſſe ad per-
ſonas poſſeſſorum nec dixiſſe dummodo aliàs ſint
habiles, ex quibus omnibus articulus fuit dubius,
aliquibus ex dominis nunc in vnam nunc in aliam
partẽ inclinantibus, quare pro negatiua conſidera-
tum etiã fuit quòd inquiſitores hæreticæ prauitatis
ſequeſtrauerant beneficia ſeu fructus beneficiorum
Dalmatij incarcerati, taliter quod fuit abdicata aut
turbata poſſeſsio & detentatio ſi qua erat, & † re- 11
gula quæ requirit pacificum poſſeſſorem excluditur
per quamlibet moleſtiam iuris vel facti, vt Rota de-
ciſ.ij.de præben.in no.in additione. Item quia inqui-
ſitores fructus percipiebãt, ergo Dalmatius non pa-
cificus.c.ſi tibi conceſſo, de præben.in vj. iuncta di-
cta deciſione, quod vt vacẽt priora beneficia requi-
ritur quòd adminiſtrationem bonorum eccleſiaſti-
corum vel maioris partis quis habeat, vt dicatur pa-
cificè poſsidere, ſed ex aduerſo reſpõdebatur quòd
tale ſequeſtrum, quia neceſſarium non voluntarium
erat, non abdicabat poſſeſsionem.l.intereſſe.ff.de ac-
quir.poſ.& quòd materia ca.ſi tibi conceſſo, proce-
debat quando tertius percipiebat fructus ad ſuam
vtilitatem, quia erant ei debiti vel aſsignati prout
in c.ſi propter.de reſcrip.in vj.cum ſi. ſed inquiſito-
res perceperant nomine Dalmatij vel ſaltem ad eius
commodum, quia ſubueniebant ex illis Dalmatio in
victu & aliis neceſſariis vſq; ad ſatisfaciendum cre-
ditoribus, & tandem non diſcuſſo hoc articulo an
ſequeſtrum neceſſarium noceat † poſſeſsionem nec- 12
ne, ſuper quo videantur Bart.in d.l.intereſſe, Bal.&
Salyce.in l.vnica.C.de prohi.ſequeſtra.pecu.Paul.&
alij in cle.vnica.de ſeq.poſ.& fruc.& Ioan.And.in c.
examinata.de iudi.vbi refert opiniones. vnus ex do-
minis qui defenſauerat affirmatiuam declinauit ad
negatiuam ſeu ex præmiſsis, ſeu ex hoc magis quòd
inficiari nõ poſſet quin per huiuſmodi ſequeſtrum
fuerit detentatio abdicata, aut turbata etiam ſi præ-
tenderet ad commodum fieri Dalmatij, quia forſan
inquiſitiones prout eis placebat non aliàs prouide-
bant neceſsitatibus Dalmatij. Et dominus Paulus
cum ſex votis quatuor contrarium tenentibus pro-
nuntiauit pro parte negatiua.

SVMMA

SVMMARIVM.

1 *Regula de annali nedum in impetrationibus certo modo verumetiam in ceſsionibus locum habet.*

2 *Impetrans ad obtinendum tenetur dare & probare aliquem modum vacandi certum.*

DECISIO XV.

LOcum habet præfata regula de annali nedum
quando quis impetrat beneficiũ tanquam cer-
to modo vacans, verum etiam ſi impetret ſibi pro-
1 uideri, aut † prouideri mandare ex reſignatione ali-
cuius, ſicut in ſupplicatione dici ſolet quòd T. cede-
re proponit prout cedit, & ſupplicat ſibi prouideri,
& ita de menſe Iunij 1521. coram domino Sibinicē.
vna Cæſar auguſtana dixerunt domini abſque alia
diſcuſsione quaſi modus eiuſmodi impetrationis ac
vacationis certus ſit, videlicet ex reſignatione ſi ex
ea vacat, & ita quolibet alio modo expreſſo in indi-
uiduo aut ſub generali verbo vel clauſula quouis
modo, de natura & virtute cuius Rota prima de re-
ſcript. in not. dico in alia deciſione incipiente volue-
2 runt domini, cum oporteat ad obtinendum † dare
& probare aliquem modum vacandi & quidem cer-
tum, & verba regulæ ſic verificantur, & quod ita
fuerat obſeruatum dixerunt domini. l. minimè. ff. de
legi. non obſtan. quòd dicebam ponderandum eſſe
rationem regulæ an ex cauſa ceſsionis impetratio
eſſet modus improbus exquirentis litem tanquam
data vacatione ex ceſsione, ſatis videretur extra cul-
pam & dolum qui veritatem expreſsit, licet poſſeſſo-
rem tacuerit, cuius reſpectu alia expreſsio neceſſa-
ria non fuiſſet etiam ſi de eo impetrans dixiſſet.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſor annalis ſi cõuentus ante fluxum anni cedat vel decedat, an impetrãs teneatur ad expeditionem cauſæ iuxta formam regulæ vſque ad diffinitiuam.*

2 *Diſpoſitum in morte naturali ex identitate rationis locum habet in ciuili.*

3 *Regula de annali cum ſit realis, an quilibet de ea dare poſsit etiam ſucceſſor poſſeſſoris?*

4 *Sententia contra mortuum naturaliter haberi non poteſt & ſi habeatur non valet.*

5 *Aequiparatio mortis ciuilis cum naturali quando procedat?*

6 *Lex ad limites rationis & ex mente coniecturata reſtringitur & ampliatur.*

7 *Regula de annali an ad poſſeſſorem tantum & eo durante intelligenda & reſtringenda exiſtat?*

8 *Impetrans an arctetur diſpoſitioni regulæ ſi poſſeſſor ante lapſum ſex menſium naturaliter vel ciuiliter moriatur?*

DECISIO XVI.

IDem quod in proxima cõcluſione tenuit palatium
in vna Iſclaua coram domi. Iacob. Si vt regula ipſa
1 non arctet impetrãtem † quando ante fluxum tem-
pus ad illius proſecutionem vſque ad ſententiam in-
cluſiuè aſsignatum poſſeſſor conuentus reſignat,
aut moritur: quia ſicut contra mortuum non coge-
retur ad expeditionem diffinitiuè, nec contra eum
qui etiam obtinuiſſet in eius locum ſobrogari, etiam
ſi poſſeſsionem habuiſſet, cum de tali non loquatur
l. ſi ſeruum. §. non dixit prætor. ff. de acqui. hære. ita
nec quando ceſsit ex quo ciuiliter moritur & diſpo-
2 ſitum † in morte naturali ex identitate rationis locũ
habet & in ciuili, cle. j. iuncta gloſ. in ver. mori, vt lit.
penden. & cle. fi. de procu. iunct. deci. Rot. xxviij. in
3 not. eod. tit. Obſtare tamen videtur, quia regula † eſt
realis, & quilibet de ea dare poteſt prout ſemper eſt
intellecta, ergo & ſucceſſor poſſeſſoris debet poſſe
excipere etiam ſi non poſsideret vt abſolueretur. l.
qui accuſare. C. de eden. Item ſi eſt edita in odium
certo modo impetrantium tantum vel principaliter,
de quo vide ſuper illo dubio vtrum procedat contra
impetrantem beneficium ab hæretico, incipit, pro-
poſita fuit, hoc ſolum debet attendi, non an cõuen-
tus poſſeſſor viuat vel ſit mortuus. l. qui exceptionē,
cum gl. in prin. ff. de condi. inde. Tertiò, ratio quæ ex
prohemio colligitur ad l. fi. ff. de hære. inſtit. fundata
in improbitate exquirentium lites, videtur militare
ſiue viuat poſſeſſor ſiue moriatur, igitur & diſpoſi-
tio. l. à Titio. ff. de verbo. obliga. nec proficit quòd vi-
uente poſſeſſore poſt annum ſemper improbitatem
excludit & eximit impetrãtem, quoniam debet eam
excludere omni tempore, & ſic etiam eo mortuo in-
fra annum vt generaliter prouiderit ac in omni caſu
& tempore prout eſt legis natura. ca. erit autem. iiij.
distin. & ſi contra mortuum naturaliter nequit † ha- 4
bere ſententiam, quæ nec valeret. l. de quare. §. cum
autem. ff. de iudi. l. pe. ff. quæ ſen. ſi. app. reſcin. poterit
contra ſucceſſorē in beneficio, dummodo cõpareat,
aut ei de certo contradictore innoteſcat, aliâs citatis
intereſſe putantibus decreto proceſſu per audientiã
contradictarum ex obſeruantia palatij. c. ſi. cum ma-
teria. de elect. in vj. in auct. ſi omnes. C. vt ab hære. ſe
abſti. & ibi Bal. & Egid. deciſ. clvj. quaſi regula volt
vt omnino habeat vnam ſententiam per quam ſiue
fauorem cum perſeuerantia excluditur malitia, ſiue
contra ſe vt caſtigetur improbitas tam in expenſis
quàm in pœna. cæterum æquiparatio † mortis ciuilis 5
cum naturali procedit quando diſpoſitio reſpicit ef-
fectum, & producitur idem ſtante eadem ratione in
vtraq;. l. Gallus. §. & quid ſi tantũ. ff. de l. b. & poſthu.
& ibi Bal. & alij. l. mulier ff. ad Trebel. non aliâs niſi
in caſibus expreſsis in iure, vt no. in c. ſuſceptum. de
reſcript. in vj. in caſu autē iſto videtur diuerſa ratio
cum effectu ex quo mortui naturaliter non intereſt,
habeat vel non ſententiam impetrans vel etiam be-
neficium, aut alius, cum eius reſpectu mors omnia
ſoluat, in auct. de nup. §. deinceps. col. iiij. & quia mo-
riens nihil cedit nec in alicuius fauorē. & minus de
ſucceſſore excogitauit, neque poteſt impedire, cum
nõ ſit talis ex eo quòd eſt in poteſtate ſuperioris. ce-
dentis verò bene intereſt qui in manibus papæ cedit
in alterius fauorē ſibi dilecti ex prouiſione papæ vt
dico in alia deciſ. incip. concluſum eſt in vna, & cui
forſan tenebatur retribuere, vel quia implet votum
ſuũ in quo ſatis lucrari dicitur. l. pe. cum gl. de condi.
ca. dat. & l. ſi pignore, ibi ſpecies enim lucri eſt. ff. de
fur. aut quia remanebit ei naturaliter obligatus. l. ſed
& ſi lege. §. cõſuluit. ff. de pœ. hær. in auct. de hære. &
fal. § ſi vero expreſſum, & Abb. in c. intelleximus. de
iudi. & in c. cum inter. col. v. de except. ſicuti econtra
nocere videretur ſi contra ipſius fieret voluntatem,
quando ab eius penderet arbitrio prout in caſu ceſ-
ſionis. & in §. præterea ſi quis generaliter. inſti. de act.
l. fi. cum gl. de vſu & habi. & Bart. in l. ij. in princ. col.
iiij. ff. ſolu. matr. ſeu quia eſt cedenti reſeruata penſio
aut regreſſus, vel ſolus titulus & locus cum nudo
nomine

nomiue prout fit: & dato quod bouorem duntaxat
tribueretur eſt conſiderabilis & commodo præſe-
rendus. l. Iulianus.ff.ſi quis om.ca.reſta.vlterius de
poſſeſſore exempli gratia expreſſum videtur, quia
caſus de eo eſt frequentiſsimus, & ſufficit initium
regulæ eſſe generale reſpectu improbitatis iam di-
ctæ l.damni inſecti.la ij.de dam.inſc. l.nam ad ea.de
leg.l.fin.§.fi.ff.de iur.& fac.igno.ratio enim & meus
porius attenduntur quàm verba quibus ſunt præ-
ferenda. l.ſcire oportet. §.aliud. de excu.tu.l.nomi-
nis.§.verbum ex lege.ff.de verb.ſignifi.c.propterea.
6 & c.intelligentia. cod.titu.reſtringitur † nanque ac
ampliatur lex ad limites rationis & ex mente con-
iecturata.l.com pater.§.dulciſsimis.ff.de leg.ij.Abb.
in ca.propoſuit.de probat.in ca.ſecundo requiris.in
princ.de appella.& in ca.fi.col.v.de iureiur. Ad hæc
omnia conſiderabam ſi pro decisi.lis ſit fienda cum
7 poſſeſſore & regula † ad ipſum ac eo durante intel-
ligenda & reſtringenda quemadmodum dicitur de
qualitate verbi requiſita tempore verbi.l.in delictis.
§. ſi extraneus. de noxa. & l.Titius.ff.de mil.teſt.&
quòd ad hoc regula reſpexerit ex quo ſæpius de
poſſeſſore repetit, quæ repetitio mentem arguit.l.
baliſta.ff.ad Treb.& ibi not. quinimo ſemper de eo
dicit & nõ de alio ſi poſſeſſor deficeret:de quo facile
erat dicere ſi voluiſſet. cap.ad audientiam. de deci.
maximè quia verba de emenda fienda poſſeſſori
non habita ſententia & plura alia non conueniunt
nec poſſunt verificari eo ſublato ante annum, ergo
nec mens.l.hos accuſare. §.in omnibus.de accu.l.iiij.
§.toties.ff.de dam.infec.& cum ſimus in regula ſuc-
cedat. l.iij. §.hæc verba. el ij. ff.de neg. geſt.& vt ſit
contenta ſuis terminis. cap.j.de ſepul.& quòd dici-
tur de improbitate impetrantis coarctetur reſpectu
ſolins poſſeſſoris ex non ſine miniſterio toties &
ſemper poſſeſſor reperitur abſque eo quòd vltra
progrediatur, prout habetur in ſimili. l.vnica.ff.de
offi.præfect.præto.vbi ſi ratio quòd non aliter eſſet
iudicaturus quam princeps de qua ibi generaliter
aſſumeretur, non clauderetur ad præfectos præto-
rio tantum diſpoſitio in corpore iuris quòd ab eo-
rum ſententiis appellari non poſſunt, quin potius
idem eſſet in interioribus à quorum nihilominus
ſententiis appellatur & his ſtantibus nil obſtaret.
Occurrit etiam pro deciſ.ratio correlatiuorum.Item
contrariorum & oppoſitorum quæcunq; cadat me-
lius. l.fin. C.de indic. vid. tol. l. ſi contra.de vulg.&
pupil.l.fin.ff.de leg.iij.quòd ſicut in proxima deci-
ſione non obligatur ſucceſſor impetrantis, ita nec
impetrans contra ſucceſſorem conueniri nec contra
conuenium poſtquam ciuiliter vel naturaliter mor-
tuus eſt,& ſicut moriente impetrante per ceſſum vel
deceſſum aut aliâs ceſſat regula, quoad omnes, ita
moriente conuento poſſeſſore. Item ſi improbitas
in omnem caſum & euentum eſſet conſiderata non
ſtaret proxima deciſio,ex eo quòd impetrans ab ini-
tio vel poſt ex facto ante incurſum cogitare poſſet,
& effectui mandare de fugienda regula, vel de ve-
xando poſſeſſore & ſubſtinenda lite atque euitanda
pœna per ceſsionem iuris & litis in alium tranſla-
tionem,præcipuè amicum ſuum,& corruerent fun-
damenta d.deciſionis & alterius ad quam ſe remittit
quæ plura ſunt & ſi in omni caſu contingenti vole-
bat excludere, debebat dicere,ſtantibus his duabus
deciſionibus. Idem dicas in vtraque ſi ante lapſum
ſex † menſium infra quos impetrans tenetur poſſeſ- 8
ſorem ad iudicium euocari facere ſub eiſdem pœnis
impetrans ipſe vel poſſeſſor naturaliter aut ciuili-
ter quomodocunque moriatur, quia eadem cauſa
vrget ad hoc reſpectu ſuæ impetrationis:quia reſpe-
ctu nouæ currunt noua tempora.

SVMMARIVM.

1 *Impetrans qui obſeruauit oẽs partes regulæ ſi ante finem anni cedit vel decedit locus regulæ nõ exiſtit.*

2 *Ius illius perẽptũ non eſt cui per ceſſum vel deceſſum impetrantis prouiſum fuit, ex eo quòd ſententia infra annum iuxta formam regulæ lata non exiſtit.*

DECISIO XVII.

QVoad dictam regulam de annali voluere do-
mini quod non procedat quando impetrans
qui obſeruauit omnes partes regulæ præter vltimã
de ſententia diffinitiua infra † annum cedit vel de- 1
cedit ante finem anni cum amplius non dicatur im-
probus & ceſſet ratio regulæ,& quia totum tempus
indulgetur ipſi.vnde ante fluxum ipſius nõ eſt quid
ei imputetur nec poſt ceſſante ratione: caſus eſt in
ſimili.in cap.commiſſa. de elect. in vj. & opti. conſi.
Old. cciij. incip. factum tale eſt collata fuit eccleſia
vbi fundamenta ad propoſitum,& ideo non eſt per-
emptum † ius eius cui per ceſſum vel deceſſum im- 2
petrantis eſt prouiſum de beneficio quin illud pro-
ſequi poſſet ac ſi ſentẽtia fuiſſet lata in tempore vel
regula non eſſet, & quòd ſit idem in ciuili morte ſi-
cut in naturali, & non obſtant quæ in contrarium
adduci poſſent,vide in deciſione quòd regula de pu-
blicanda acceptatione & prouiſione vigore expecta-
tiuæ non habet locum ſi acceptans ante finem ter-
mini cedit vel decedit incipit,tenuit palatium,quòd
ſi acceptans. & ibi ſcripta ſeruiunt ad hanc conclu-
ſionem,& materiam proximam.

SVMMARIVM.

1 *Valor annuus beneficij in regreſsibus exprimi neceſſarius non exiſtit quando in prouiſione ſeu prima gratia fuerat expreſſus.*

DECISIO XVIII.

QVæſitum eſt in vna cauſa Burgen.beneficij an
regreſſus in † quo non erat expreſſus aliquis 1
valor ſubſiſteret & videbatur quod non, quia licet
de iure communi expreſsio valoris non ſit neceſſa-
ria, vt dicit gloſ.in clem.j.de præben.tamen regula
cancell.diſponit non valere prouiſiones apoſtolicas
de beneficio, niſi in eis exprimatur verus valor ſe-
cundum communem æſtimationem & fuit reſpon-
ſum quòd ſi in prima gratia expreſſus erat valor &
ad illũ habetur recurſus quod hoc ſufficit, & quod
ita ſemper fuerat iudicatum, Quod procedit ſi vere
in prima fuit expreſſus valor ſicut regula requirit,
aliâs ex ſe ipſa nõ ſubſiſteret gratia regreſſua nec per
relationẽ aut recurſum ad aliam quæ eſſet inualida.

SVMMARIVM.

1 *Valor beneficiorum ſi exprimatur in gratia ſecundum quòd in libris cameræ taxati reperiuntur regulæ de exprimendo valore ſatisfactum eſſe videtur.*

2 *Matrimonium contrahendum impeditur ad dictum vnius grauis perſonæ.*

3 *Teſtes deponentes ſuper valore debent reddere cauſam ſui dicti etiam irrequiſiti quia difficile eſt ſcire verum valorem.*

4 *Cauſa*

4 *Cauſa beſtialis excuſat à dolo.*
5 *Beneficiũ licet ſit minoris valoris quàm ſit in taxa, tamen neceſſe eſt ſoluere ſecundum taxam.*
6 *Annata ſoluitur de beneficio taxato ſecundum quod in libris cameræ reperitur.*
7 *Taxa ſecundum taxationem decimarum quando attendi debeat.*

DECISIO XIX.

ITem voluerunt domini quòd ſi in prouiſione be-
neficij valor iuxta taxam, quæ in libris cameræ
reperitur exprimitur, ſit ſatisfactum regulæ volen-
1 ti quòd fiat expreſsio ſecundum † communem æſti-
mationem, quamuis pro veritate de maiori valore
conſtet, & ita in vna cauſa domi. Bar. de Petraſancta
fuit obtentum 1520. de menſe Ianuarij. ſed do. Mer-
curius de Vipera dicebat hoc procedere ante tem-
pus regulæ, ſed ex quo regula requirit quod fiat ſe-
cundum communem, non ſecundum taxam, non vi
debatur ſatisfieri, allegabat Fely. in cap. ad aures. de
reſcript. in prima concluſ. pro qua oppoſitione facit
quia à verbis regulæ non eſt recedendum. l. non ali-
ter. ff. de lega. iij. taxa non probat neceſſariò verum
valorem inſpecta communi æſtimatione, & conſe-
quenter de vno non infertur ad alium. l. non hoc. C.
vnde legiti. cap. in præſentia. eod. tit. & l. Papi. exuli.
ff. de mino. & tamen impetrans neceſsitatur à regu-
la ad communem æſtimationem, nihilominus, vt di-
cebam, ſine culpa eſt, & obediens qui ſequitur de-
ſcriptionem cancellariæ, & ſic puniri non debet. c.
cognoſcentes. de conſtitu. & ſicut excuſatur à dolo,
qui credidit vni boni viro, cui erat credendum. l. Ti-
tio. iuncta gloſ. ff. de condit. & demonſtr. & ad vnius
2 grauis perſonæ dictum impeditur † matrimonium
contrahendum. cap. cum in tua. de ſpon. & matri. &
accuſator qui habet vnum teſtem, de veritate excu-
ſatur à calumnia, vt dicit Bald. in l. iiij. de calumniato.
C. & plura ad id cumulat Felyn. in cap. ſuper his. de
accuſat. pen. & vlt. col. ita excuſandus eſt, qui deſcri-
3 ptioni papæ acquieuit, præcipuè quia valdè † diffi-
cile eſt valorem verum beneficiorum ſeu fructuum
ſcire, cùm nec teſtes deſuper deponentes probent,
niſi etiam non interrogati reddunt cauſam ſcientię,
ex quo iſtud ſcire percipitur ſenſu corporeo, vt tra-
ditur per Innoc. in cap. cum cauſam. de teſtib. & Bal.
in l. ſolã. C. eo. & Paul. de Caſt. in l. proprietatis. C. de
prob. ſatis itaque iuſtã habuit cauſam, quæ præſtet
immunitaté à pœna quando etiam beſtialis excuſat
4 † à dolo. l. igitur. §. poteſt. ff. de libe. cau. & Angel. in
l. plagij. C. ad l. fla. de plagia. vbi diſtinguit quomodo
hoc procedat. Item conſuetudo etiam non bona ex-
cuſat, vt not. in c. cum venerabilis. de conſuet. præ-
5 terea † qui ſoluit ſecundum taxam cameræ, rele-
uatur etiam ſi probet de minori valore, ſicut non co
6 gitur quis plus ſoluere pro annata quàm † ſit in ta-
xa, cum beneficium ſit maioris valoris: quia de plu-
ri camera non inquirit ſi in his taxatio inſpicitur, vi
detur regula interpretata eo modo quando fit ex-
preſsio, ſcilicet vt fiat vel fieri poſſet iuxta taxam ex
quo ſi in minori expreſsiſſet, omnino cogeretur ſa-
tisfacere prout in taxa, vt regula quoad taxata non
ſuſtulerit taxam, quia quod non mutatur. &c. l. ſan-
cimus. de teſtam. & l. præcipimus. in fi. C. de appel.
& ne inducatur correctio. l. vnica. C. de inoffi. dot. &
cap. cum expediat. de elect. in vj. & quia taxa cameræ
eſt in viridi obſeruantia, adde dictum Fely. in d. cap.
ad aures. dicas quòd non negat quin fieri poſſet ad
euitandum pœnam iuxta taxam in taxatis, & ſi ne-
garet, obſtarent pędicta. Item idem Fely. ſuper con-
cluſione xvj. in qua dicit quòd debet attendi com-
munis æſtimatio præſentis valoris non antiq. quam
ponit in d. cap. ad aures. vlt. col. & ſubiicit limitatio-
nem ad propoſitum niſi beneficium olim fuiſſet ta-
xatum, quia taxa ſemper durat, quamuis ſecundum
eum forte non operaretur quando eſſet taxatio per
viam decimæ & bene temperatè loquitur per ver-
bum fortè. vt not. glo. in l. ſi duo. de arbitr. & Bart. in
l. ſi ſocietatem. §. arbitrorum. v. col. pro ſoc. ff. ibi. &
ideo ſub dubio fortè dico cum etiã tentari poſsit, quod
ſufficiat expreſsio ſecundùm taxam decimæ ſi ex-
tat † & ſi non eſſet facta, quòd fiat ſecundum quòd 7
communiter pro decima dari conſueuit ſi in curia
papæ vel in partibus vbi eſt ſitum beneficium ſoleat
tunc tantum dari communiter pro decima, & hoc
per fundamenta prædicta & attenta forma litera-
rum iuſtitiæ, quæ pauperibus conceduntur, dum in
eis dicitur ſi cum cura xl. ſi ſine cura xx. lib. turoneñ.
paruorum ſecundum taxationem decimæ, ſi taxa-
tum fuerit, vel ſi taxatum non fuerit, ſecundũ quòd
de illo pro decima huiuſmodi communiter perſolui
conſueuerit valorem annuum non excedát, &c. dicit
tamen Mil. in verbo, gratia ſi impetretur in reper-
torio, quòd ſi expreſſa taxa decimæ, & in eo loco
non reperitur taxa decimæ, quòd vel gratia non va-
let, vel intelligitur ſecundum veram æſtimationem,
vt dicit Old. conſil. ccxxxij. ſed ſubiicit quòd Ioan.
Andr. plures opiniones referens aliter concludit in
additione Specul. ſuper rubric. de conceſ. præben.
vbi videndum erit. Dicit tamen à Rota deciſ. xlij. de
reſcript. in antiq. quòd ſi in prouiſione fiat mentio
communis valoris non inſpicitur taxa decimæ & ſi
fiat expreſsio ſecundum æſtimationem ſeu taxatio-
nem decimę tunc attẽditur taxa beneficij non com-
munis valor & nota quòd quantum ad valorem be-
neficij inſpicitur tempus datæ & impetrationis non
anterius vel poſterius. Oldr. conſil. lvlij. quidam im-
petrauit, & latè Fely. in cap. eam te. col. pen. verſ. fal-
lit. v. de reſcript. ita etiam in contractibus tempus
contractus. l. ſi voluntate. C. de reſcin. vend. cap. cum
cauſa. de teſti. c. cum dilecti. & ibi gl. de emp. & vend.

SVMMARIVM.

1 *Valor beneficij neceſſario non probatur per arrendamentum.*
2 *Poſſeſsio non probatur per locationem.*
3 *Ignorantia in gratioſis non excuſat à ſurreptione.*
4 *Valor eſt pars gratiæ, ideo verè probandus.*
5 *Princeps debet eſſe alienus ab omni amaritudine & auaritia.*
6 *Solennitas non neceſſaria, ſi tamen attentatur & inepte an valeat actus, vide remiſsiuè.*
7 *Valor expreſſus ſecundum arrendamentum prædeceſſoris excuſat à pœna regulæ de exprimendo valore.*

DECISIO XX.

PLures etiam occurrerunt cauſæ, in quibus fuit
tentum, quòd ſi exprimatur valor ſecundum
æſtimationem † arrendamenti facti per proximum 1
prædec

prædeceſſorem ſeu eum qui ceſsit iſta credulitas
excuſat à pœna regulæ, de vero valore exprimendo:
& do. Iaco. Simonetta in cauſa quam habuit contra
domicilium de Glutiano, dum eſſet aduocatus con
ſiſtorialis, dixit ſuccubuiſſe ex eo ſolo fundamen-
to, quòd aduerſarius probauit arrendatos fructus
per prædeceſſorem ad expreſſum valorem: pro hac
concluſione faciunt fundamenta proximæ deciſio-
nis, & iſta confert etiam ad illam. Item, quia proba-
biliter potuit credere impetrans, quòd vltimus re-
ctor non arrẽdaſſet pro minori pretio veræ æſtima-
tionis, cùm nemo præſumatur iactare ſuum. l. cum
de indebito. in princ. ff. de probat. & cap. ſuper hoc.
de renuntiat. quamuis arrendamentum non probat
2 neceſſariò valorem ſicut nec locatio dominium † aut
poſſeſsionem. l. ad probationem. C. loca. & cap. inter
dilectos. in fi. cum ibi not. de fide inſtrum. & ita do.
Ioan. Andr. de Triuultiis ex votis omnium domi-
norum, vno excepto, iudicauit, & in ſecunda cauſa
pendet coram reuerendiſsimo domino Cardinali
3 Anchonitano, coram quo allegatur † quòd igno-
rantia in gratioſis non excuſat à ſurreptione, cap.
conſtitutus. de reſcrip. & quòd ſola ſimplicitas ſine
dolo in iſtis nocet, vt dicit Felyn. in c. ad aures. eod.
4 ti. iij. col. Item quòd valor † eſt pars gratiæ quæ de-
bet verè probari & non poteſt prætendi iuſta igno-
rãtia quia debuit ſe informare prout hæc late pro-
ſequitur Felyn. in dicto cap. in verbo de expreſsio-
ne valoris & quòd arrendamentum verè non pro-
bat quibus pro ſententia videtur reſponſum ex de-
ductis in iſta & proxima deciſione & oſtẽſum quod
fuit iuxta credulitas non futura quæ debet ſuffi-
cere. Item non ſumus in terminis pœnæ nullitatis
gratiæ inductæ à iure cõmuni quo non eſt neceſſa-
ria expreſsio, ſecundum glo. in cle. j. de præben. quæ
hoc tenet, tam in valore beneficij obtenti, quàm ob-
tinendi, vt colligit Card. ibi, in princ. ſicut nec habe-
tur in quo caſu in requiſitis de iure admittatur ſine
præiudicio veritatis, quòd rigoroſè diſponunt iura
de ſimplicitate & ignorantia loquentia, ſed ad fu-
giendam pœnam regulæ, quæ ſtrictam deſiderat in-
terpretationem. l. iij. § hæc verba. ff. de nego. geſt. &
benignam intelligentiam. l. cum quidam. ff. de liber.
& poſthum. & cap. odia. de regul. iur. in vj. & l. inter-
pretatione. ff. de pœ. probabilis credulitas ſit ſuffi-
ciens remota ab omni dolo, aliàs difficile nimium
eſſet & quaſi impoſsibile, in breui tempore veram
habere valoris informationem, & beneficia diutius
carerent adminiſtratore, cum diſpendio eccleſiarum
& periculo animarum in habentibus curam, quod
eſſe non debet, cap. ij. de conceſ. præben. & hinc eſt,
quòd diſpenſatur cum electis extra Italiam, vt ante
confirmationem impunè adminiſtrent. cap. nihil. de
elect. & vacare dicitur, licet prouiſum ſit quando
prouiſus adminiſtrare non poteſt, quia nondum ha
bet literas, vt dicit gloſ. in clem. j. de hæretic. ſaltem
de facto quando negligentia promiſsi imputari po-
teſt, vt tenet Hoſtienſ. in ſum. de ſede vacan. §. quot
modis dicatur ſedes vacare? aut eſſet regula captio-
ſa, quæ laqueum pararet, & metu pœnæ conſtrin-
geret ad expreſsionem maioris valoris, & ſolutio-
nem maioris annatæ, ſi quis ſine mora vellet expe-
dire literas, ſeu ſtante etiam periculo alterius regu-
læ, quòd ſi literæ ſint expeditæ ad vnum valorem,
non poſsint aliæ ad maiorem expediri vigore eiuſ-
dem ſupplicationis habentis clauſulam, quòd valor
poſsit augeri: eſſet enim cauſa quòd gratia periret,
ſi eſſet expeditio facta ad minorem, contra cap. erit
autem. iiij. diſtin. & regulam c. cognoſcen. de cõſti. &
omnis amaritudo † & auaritia debet à principe eſſe 5
aliena. vt in l. vnica. § fin. C. de caduc. toll. & in auth.
de nupt. §. primæ ſiquidem. ibi, ne aliquo videamur
talia corripientes fiſci prouidere vtilitati. col. iiij. &
obligare quaſi ad impoſsibile contra. l. impoſsibi-
lium. de reg. iur. & l. fin. ff. quæ ſent. ſine app. reſcin.
& propter difficultatem facilis eſſet error, & quo-
dammodo vagaretur impetrans ſub incerto & qua-
ſi ſorti ſupponeretur an plus vel minus explicaret,
quod regulariter eſt prohibitum. c. fin. de ſortileg. &
ideo quęcunque probabilis credulitas aut taxatio-
nis in camera vel arrendamentorũ, ſeu forſan quòd
talis eſſet fama publica, vel antiqua aut moderna,
taxa etiam in partibus pro decima, facta dummodo
ſecundum communem æſtimationem ſufficere de-
bet ad euitandum pœnam regulæ: nam fama & alia
quæ ponit Bart. in l. celſus. de vſucap. ff. inducunt iu-
ſtum errorem & iuſtiſsimum, reſpectiuè etiam ad
vſucapiendum, & ſic ad acquirendum quod eſt
plus, & fama à dolo & calumnia excuſat, etiam in
caſu, de quo Oldr. conſil. cciiij. vbi videas. Item bo-
na fides, quæ cauſatur ex arrendamento prædeceſ-
ſorum, prout in ſimili not. gloſ. in cap. de quarta. &
ibi Abb. col. ij. de præſcr. quæ optimè & in fortiori-
bus terminis faciunt pro deciſione, & Rota, quæ
multum innititur æquitati exemplo legiſlatoris. in
l. quòd ſi epheſi. ff. de eo, quod cer. loc. in conſeruan-
dis gratiis, in quibus fiunt multæ expenſæ, & obti-
nentur cum ſudore, & ad vitandas pœnas, in dubio
& vbicunque poteſt, ſequitur iura dicentia rem in-
terpretari potius vt valeat. quàm vt pereat. l. quo-
ties. ff. de reb. dub. & cap. abbate. de verb. ſignifi. cum
ſimil. nimirum ſi etiam in hoc caſu æquitatem am-
plexa ſit, quando ea opus fuerit, non obſtat, quòd
quamuis de iure expreſsio non ſit neceſſaria, tamen
ſi exprimitur & falſo non valet impetratio, vt fir-
mat Felyn. in dicto cap. ad aures. ſecunda concluſ.
& iſtud eſt de iure communi, quia ſi non eſſet re-
gula, tunc imputandum eſſet ei, qui ſe aſtrinxiſſet
ad exprimendum. l. fideiuſſor. §. j. qui ſatiſd. cog. & l.
ij. §. quod diximus. ff. ſi quis cautio. & cap. cum in ve
teri. circa fin. de elect. quod tamen dependet à bro-
cardo illo, an & quando † ſolennitas non eſt neceſ- 6
ſaria, ſi tamen attentatur & ineptè vitiet vel non,
vt Fely. ait in cap. cum ordinem. de reſcri. & in d. ſe-
cunda concluſione, ſed poſtquam edita eſt regula
& obſeruatur talis culpa non eſt veriſimiliter aſcri-
benda, quin potius dicendum quòd cogente regula
expreſſus eſt valor, qui ſine ea fuiſſet omiſſus ſuper
quo videatur deci. Rotæ xix. in no. de præb. & Abb.
poſt Cardin. in cap. fin. ij. & iij. col. de præſumpt. &
Anch. conſil. ccxcv. incipien. pro clariori euidentia.
vbi firmat fortius quòd ſi omiſsio valoris non vitiat
nec ſuperflua expreſsio, licet falſa, per iura quæ ibi
adducit col. pen. & vlt. & ibidem, ac in conſ. cxxviij.
de natura & efficacia, &c. loquitur quando gratia
eſt facta motu proprio, & ideo non curat de exceſſu
in modica quantitate, & in vna Mediolanen. paro-
chialis de Verdelo coram me de menſe Martij 1522.

7 pro Lud.de Brixianis † & cõtta archiepiſcopum Spa
laten.domini idem firmarunt, quòd ſufficerent ar-
rendamenta, quæ in facto duo erant producta.

Super regula de inſinuatione & publicatione.

SVMMARIVM.

1 *Noua prouiſio ſupplet diligentys requiſitis per re-*
gulam in acceptantibus vigore gratiarum expe-
ctatiuarum.

2 *Expectanti an rectè dicatur ius eſſe quæſitum ante*
lapſum trimeſtris?

3 *Mentio de actu elidibili, vel nullo, neceſſaria non*
exiſtit.

4 *Dominium in prophanis ex pluribus cauſis in ſimul*
concurrentibus haberi poteſt.

5 *Tituli in beneficialibus multiplicari poſſunt, non ad*
effectum conſequendi ius ex varys cauſis, ſed vt ex
illis poſſit ſe defendere.

6 *Dominium ex pluribus cauſis acquiri non poteſt.*

7 *Beneficium ſuum facit expectans ex noua prouiſio-*
ne, quando publicare omiſit.

8 *Lex dicitur eſſe certa de eo quod poteſt eſſe certus*
homo non de eo quòd ſoli Deo.

9 *Ius in re in iſtis ſpiritualibus ex ſolo titulo etiam*
abſque traditione acquiritur, ſtante conſenſu.

10 *Impetrans an mentionem facere teneatur de futu-*
ris habẽtibus merè contingenter ſe adeſſe & nõ eſſe.

11 *Noua prouiſio æquipollet diligentys.*

DECISIO XXI.

QVidam habens inferius decretum in vna cau-
ſa Coroſopiten.coram d.Bar.de Pertaſan. de-
duxerat acceptationem & prouiſioné in parochiali
vigore gratiæ expectatiuæ, & obiciebat fortior in
decreto, quod non publicauerat dãdo de regula de
inſinuatione & publicatione, de qua fortior retor-
quebat contra debiliorem, debilior dabat nouã pro
uiſionem, cum qua adducebat aliam regulã de plu
ribus expectantibus ad eandem eccleſia, quæ ſolet
allegari de iure accreſcẽdo, vel non decreſcendo in-
ter acceptantes, quorum ſuperior deficit in publica
tione, fortior dicebat non ſufficere nouam proui-
ſioné quę venit poſt ſuam acceptationé & prouiſio-
nem & ſic poſt ius in re quæſitũ.c.ſi.in ſi.de conceſ.
præbend.in vj.quãuis amiſsibile ſi in tempore non
publicaret.c.cõmiſſa.c.quam ſic.de elect. & c.ſi tibi
abſenti.de prę́b.eo.ti. vnde obſtabat plenitudo & ꝙ
alteri validè cõferri non poterat.c.quauis. de reſcri.
eo.lib.& d.c.ſi tibi abſenti.in ſi. & faciũt no.Io.An.
& Phil.Fran.in c.ſi quo poſtquam.de præb.eo.lib.&
clauſulã in quibuſcunq; prouiſionibus poni ſolitã,
dummodo tempore datæ præſentium non ſit alicui
alteri ius quęſitum, Item quia decretum expectatiuę
ipſius ligabat etiam Papam.c.pen.eod.titu.& lib.ibi
Lap.& Do.ideo petebat abſolui, quia poſsidebat.l.lo
ci corpus.§.pen.ff.ſi ſerui.vendi.& l.fi. C.de rei ven.
& huic opinioni adhærebat vna pars dominorum,
1 ſed maior voluit † nouam prouiſionem valere, pro
quo fuit allegatũ conſil.Lud.Ro.cccexxxij.vlt.col.
in fi.ſecundæ quæſtionis.item quòd per regulas præ-
dictas de publicando, & de iure accreſcendo indu-
cebatur ſecundum quoſdam fictio, & per quã de-
clarabatur cui & prius fuiſſet ius quæſitum ex di-
ctis duobus, vel ſi neutri eſſet quæſitum, cum apud
rerum naturã illud certum eſſet, l. cum ad præſens.
ſi cer.pet.& l.cum quidam.§.quod dicitur.ff.de acq.
hære.quamuis nobis incognitum, qui † ante lapſum 2
trimeſtris.dicere nõ poſsimus rectè quòd alicui eſſet
ius quęſitum, & propterea non ſecuta declaratione
ob defectum publicationis, nulli fuerat ius quęſitũ,
& conſequenter noua prouiſio valuerat, quia bene-
ficium non erat plenum, & hoc certũ legi, ſicut na-
turę erat: ideo noua prouiſio impedimẽtum non ha-
bebat, nec mentionem iuris alicuius, quod non ex-
tabat requirebat, vel derogationé, & quòd per iſtam
rationem tollebantur contraria, & quidam ex domi
nis in hoc magis ponderabant regulam de publican
da acceptatione, quaſi ipſa reſolueret annullando o-
mnia ab initio, ita quòd poſt finem trium menſium
declararetur, & cõſtaret nullum ius fuiſſe quæſitum
fortiori, de quo debuerit in noua prouiſione fie-
ri mentio & quòd ſtãte hac fictione, reſpiciente re-
tro, non fuerat in pendulo prouiſio fortioris, quin
potius ab initio nulla, & eo modo non obſt.c.ij.de
elect.& regula, actus legitimi.de regu.iur.in vj. & ff.
Item quòd † de actu elidibili vel nullo, non eſt ne- 3
ceſſaria mentio, gl.in c.nonnulli. de reſcrip. & in c.
j.de lit.conte.in vj.& plura cumulat Fely.in c.ex te-
nore.de reſcri.in verb.de reſcripto.ſed cõſ.Lud.non
facit pro deciſione, cùm tãtùm dicat, quòd benefi-
cium meũ reuocabiliter vel futurũ meum ſub con-
ditione, ſi publicauero in termino, & tunc irreuoca-
biliter poſſum pendente publicationis conditione,
facere meum, ex noua prouiſione à ſimili eius quod
dicitur in l.cui res.de act.empt.& in l.fundo.ff.ad le.
Falcid.iuncta declaratione Bart.ibi poſt glo.& dicta
etiam in l.iij.§.ex pluribus.de acqui.poſſeſ.ff. † quòd 4
dominium in prophanis poteſt haberi ex pluribus
cauſis ſimul concurrẽtibus, & quòd valet legatum
factum purè eius quod eſt debitum ſub conditione,
ſed per hoc non probatur quòd ſatisfiat regulæ quę
requirit pro forma publicationem: vnde ſaltem for-
tiori poſſeſſori abſolutoria non debet negari. Nam id
clarius procedit in † beneficialibus, in quibus poteſt 5
multiplicari titulus.c.poſt electionem. in verb.pro-
ceſſu verò temporis.de conceſ.præb.cui concor.c.ij.
de arbit.vbi capellaniam habuerit vnus á duobus ad
minus ex confirmatione: & ibi not. Abb. quòd ad
cautelam poteſt quis ſibi procurare plures collatio
nes ſeu inſtitutiones beneficij, nec per ſecũdam vi-
detur renunciare primæ, & hoc eſt tutũ cum dubi-
tatur de validitate primæ, & in c.veniens.iiij.col.de
præſcript.dicit, quòd quamuis dominium † ex plu- 6
ribus cauſis nequeat acquiri, poteſt tamen pro cau-
tela quis varios cumulare titulos, non ad effectum
conſequendi ius ex variis cauſis, ſed vt ex illis poſ-
ſit ſe defendere, licet enim vti pluribus defenſioni-
bus, regula, nullus pluribus.de re. iu.in vj.not.Abb.
in d.c.poſt electionem.& Goffr.in ſum.de pręſcrip.j.
col.ex noua † igitur prouiſione bene fieri ſuum be- 7
neficium, etiam ſi omittat publicare, dummodo
non concurrat cum fortiori in decreto, qui ipſum
vincat publicando, vel qui ſine publicatione poſsi-
deat, vt in caſu iſto, ad illud quod non ſecuta decla-
ratione defectu publicationis nulli fuit ius quæſi-
tum, & intrauit noua prouiſio ſine impedimento,
reſponde non eſſe verum aliquo reſpectu; quia aut
conſideramus certitudinem legis † & naturæ de 8
præſenti: quæ eſt certa de eo quòd eſt, vt d.l.quidã.
§.ſuum.

§. ſuum. non autem eſt certa, de eo, quòd futurum
eſt, quia prout ibi inquit Bart. certa eſt de omni eo,
de quo poteſt eſſe certus homo, non de eo quòd ſo-
li Deo eſt certum hinc eſt quòd non eſt certa quã-
do aliquid pendet ex futuro euentu, cum illud ſciat
ſolus Deus. c. nouit. de iudi. & tali caſu lex non eſſet
certa an fortior publicaret vel non, ſed bene quòd
tempore nouæ prouiſionis fortior habebat ius ple-
num ad rem & in re, & ſic per alium non impetra-
bile, aut reſpicimus legem de præſenti eſſe certam
de eo quo euenire poteſt, vt quod eſt certum natu-
ræ, ſit certum legi, vt l. ſed & ſi reſtituatur. §. fin. de
iud. & l. ſi pater. ff. de ſol. cum ibi not. prout de atten
tatis dicit Abb. in c. ſuper quæſtionum. §. fin. de offi.
dele. quòd apud nos pendent ex futuro euentu, qui
ignoramus an appellatio fuerit legitima necne, ſed
apud ipſum ius ſtatim ſunt nulla vel valida, & idem
ait de excommunicatione poſt appellationem, an
teneat vel non, in c. paſtoralis. in prin. iij. col. de app.
& ſic ſciret & inſpiceret tempore nouæ prouiſionis
deſtructionem iuris habentis fortius decretum, &
poteſt primò dici id procedere quãdo inſpicitur fu
turus euẽtus antequam veniat, reſpectu probatio-
nis faciendę ſuper re iam facta, vt in caſibus, de qui-
bus per Abb. & ſimilib. ex quo lex & natura certa
ſunt, iam eſt in eſſe producta, & in rerũ natura, ſed
apud homines detegitur quando probatur quomo
do erat, non autem reſpectu rei producendæ in eſſe
ſecundum intelligentiam ad d. §. ſuum, & etiam tali
reſpectu lex non eſſet certa, ex eo, quòd tẽpore no-
uæ prouiſionis non erat aliquid poſitiuè aut nega-
tiuè de publicatione, & ſoli Deo notũ an publicaret
vel non. ſecundò eſto propter aliquem iuris effectũ,
quòd quãdoq; lex reſpiceret de præſenti ad id quod
nondum exiſtit in rerum natura, & producendũ eſt
id eſſe de nouo non reſpectu ſolius probationis, om
nino in caſu de quo agitur certitudo non procede-
ret hunc effectum, quia contrariũ voluit canon d. c.
ſi tibi abſenti. vbi poſt collationẽ factam abſenti al-
teri. non poteſt conferri beneficium etiã antequam
abſens conſentiat exiſtens in termino, quod eſt for
tius, ex quo adhuc dicitur beneficiũ vacare, quam-
uis non ſit libera diſpoſitio eius, ſecundum Io. Andr.
ibi. & Oldr. conſ. lvij & Abb. in c. accedens. de pręb.
col. j. in caſu quo confertur abſenti nulla perſona
mediante, vt nihil acquiratur abſenti per talem col
lationem. nec poſſumus dicere beneficiũ eſſe ſuum,
antequam acceptet, licet conferens nequeat retro-
cedere à collatione, donec abſens declarauerit ani-
mum ſuum, quia functus eſt officio ſuo in eligendo
abſentem, poſt acceptationẽ autem & conſenſum al
teri nullo modo poteſt prouideri, vt in fi. d. cap. quia
9 ſtante † conſenſu in ipſis ſpiritualibus ex ſolo titu.
acquiritur ius in re, etiam abſque traditione, vt
dicit idem Abb. in c. inter cætera. de præb. & ius ple
num in beneficio ex collatione ſeu ſola inſtitutione,
d. c. ſi. de conceſ. præb. & Abb. in c. quòd autem. & c.
nobis. ij. col. de iure patr. & ſi dicatur quòd ideò eſt
in caſu d. cap. ſi tibi. quia eſt functus officio ſuo, &
quòd non eſt ius quæſitum, & vacat beneficium vt
ſuprà, & quòd poſt cõſenſum abſentis & accepta-
tionem: ideò non poteſt alteri cõferri, quia non eſt
amiſsibile vlterius & irreuocabiliter eſt quæſitum,
reſpõde quòd à fortiori facit ad propoſitũ, & quãdo
non faceret eſt caſus rotundus in ſimili in d. c. com-
miſſa. in prin. de elec. eo. lib. cui non cadit reſpõſum
aut volumus dicere quòd apud nos ſit incertum de
publicatione futura, vel non publicatione. & ex hoc
non ſequitur quin ius ſit quæſitum in re, & plenum
per prouiſionẽ, cum id operetur diſpoſitio iuris, &
nihil faciat vel ſcientia vel ignorantia debilioris in
decreto, qui ſi ſciat prouiſionẽ fortioris eã ignorare
non poteſt, & ſi neſciat ignorantia à ſurreptione no
uæ prouiſionis non excuſat. c. conſtitutus. de reſcri.
quoniam in iſtis nocet ſimplicitas, quia debet quis
quærere, an alteri ſit prouiſum, ſecundum Fely. in c.
ad aures. iij. col. eod. tit. præſentia enim & præterita
debuerunt conſiderari ab impetrante, non futura.
quæ diuinare non poteſt nec cogitur. l. ſi putator. in
fi. ff. ad l. Aquil. & cap. vnico. vt eccleſ. benef. ſine di.
confer. nam † de futuris habẽtibus ſe ad eſſe & non 10
eſſe merè contingenter, non eſt opus in impetratio-
ne mentionem facere, vt inquit Fely. col. vij. in c. in
noſtra. de reſcri. & quòd eſt conſideratum de fictio-
ne regulæ de publicandis, non eſt verum, cum non
fingat nec reſoluat annullando acceptationem &
prouiſionem, vt à principio, ſed ſtatim poſt tempus
publicandi & nõ ante. fuit ergo plenitudo iuris vſq;
ad effectum publicationis abſque pendulitate, alias
diceremus contra ſequentem deciſionem, in qua
fuit obtentum non valere impetrationem tertij poſt
acceptationem & prouiſionem acceptantis ante la-
pſum terminum ad publicandũ, etiam ſi expectans
in publicatione deficiat, & ibi lucebunt hæc clarius
non ob. etiam quòd de iure elidibili nõ fuit neceſ-
ſaria mentio quia ex prædictis eſt reſponſum, & il-
lud intelligitur quando poteſt elidi tempore gratiæ.
at hic tempore nouę promiſsionis ſtabat firma pro-
uiſio, licet reſolubile, vt eſt dictum, ex quibus om-
nibus ſubſiſtunt fundamẽta contra concluſionem:
quæ nihilominus poteſt ſaluari hoc ſolo fundamen
to, vt dicamus quòd noua † prouiſio æquipolleat pu 11
blicationi, & tunc non dicemus quòd valeat vt pro-
uiſio, ex quo inuenit ius plenum in habente ſupe-
rius decretum, quia obſtarẽt prædicta, ſed tanquam
publicatio, vel habens vim publicationis, & cum
regula de iure accreſcendo debilior vincet fortio-
rem, & ceſſabunt alia motiua ſuper quo. & an ſit ve-
rum. quia variæ fuere interpretationes, vt audio,
antiquorum dominorum, quomodo æquipolleat vel
veniat, videatur alia deciſio, incipiens, pluries fuit
diſputatum, quòd noua prouiſio ſupplet diligen-
tias vel defectum diligentiarum, cum ibi. quemad-
modum hic plura dici poſsint.

SVMMARIVM.

1 *Expectantes vel publicare, vel nouam prouiſionem,*
quæ defectũ diligentiarum ſupplet facere tenentur.
2 *Publicatio acceptationis qua ratione fieri man-*
datur?
3 *Acceptans ſi habet nouam prouiſionem, capit be-*
neficium abſque publicatione, & tunc noua proui-
ſio, & non expectatiua canonizanda venit.
4 *Expectans habens nouam prouiſionem cum fortiori*
decreto, ſi concurrat cum alio expectante, qui pu-
blicauit, quis ſit præferendus?
5 *Teſtamentum coram principe factum & publica-*
tum, omnem ſolennitatem habere cenſetur.

6 *Noua prouiſio æquipollet publicationi.*
7 *Acceptans licet habeat nouam prouiſionem, ad maiorem tamen cautelam acceptationem & prouiſionem publicare non deſinat.*

DECISIO XXII.

PLuries fuit diſputatum in cauſa Vlterana beneficij coram do. Nicolao de Spinoſa, an noua
prouiſio habet vim publicationis, & vna pars domi-
1 norum † tenebat quòd non, quia pro forma certis
loco & tempore requiritur publicatio, quæ eſt ſeruanda. c. cum dilecta. de reſcript. & non æquipollet
noua prouiſio publicationi, cum hoc regula non dicat, nec nos debemus dicere. c. ad audiētiam. de deci.
& l. illam. C. de collat. neque ad arg. iurium conſimilium argui poteſt, quòd videatur ſufficere publicare
per æquipollens, vel quando non poteſt fieri formaliter, vt ſit ſatis quòd fiat prout fieri poteſt, vt
inquit Lud. Rom. conſ. ccccxxxiij. in j. q. allegando ad hoc c. ſtatuimus. de offi. deleg. c. vbi periculum. §.
porrò. de elect. in vj. & clem. cauſam. vet. verum. de elect. & in clemen. j. de fo. compet. ac vnica de conceſ. præbe. iuncta gl. ſuper verbo, loco. & l. in cauſis. de re. iu. & l. j. §. ſed & ariſto. ff. quod vi aut clam.
quoniam ibi eſt quia ſatisfit menti conſtitutionis, & tantum eſt, quãtum ſi verbis ſatisfieret, & poteſt veriſimiliter deuenire ad notitiam illius, cui lex voluit, & aliàs excuſat impedimentũ, vt declarat Lud.
in d. conſ. in ſingulis caſibus. at in caſu iſto nullum eſt impedimentum ad publicãdum, nec per nouam
prouiſionem, in qua ſolum fit ſupplicatio, peruenit veriſimiliter ad notitiam ordinarij & aliorũ, & conſequenter non ſatisfacit expectans menti regulæ,
cum noua prouiſione, ex quo duplici ratione man-
2 datur fieri publicatio † acceptationis, ſecundũ Lud.
in d. conſil. vt acceptatio ordinario collatori ſit nota, ne contingat aliàs ordinarium impeditum proprio iure conferre, & detur eo modo materia litigandi expectatiuo & prouiſo ab ordinario. ſecundò
vt per publicationem innoteſcat omnibus ius competere, vel non publicanti, ne in vanum deſuper laborent; quod eſt idem cum prima ratione, & ſub vna
totum poteſt contineri, noua nanque prouiſio in curia obtinetur non in partibus, vnde exiſtentibus in
loco beneficij eſt penitus incognita, & licet per curiales poſsit fieri in curia publicatio, iſtud tamen
præcipitur fieri in audientia contradictarum legendo alta voce, hora, qua curialium multitudo adeſt,
taliter quòd tranſit in notitiam veriſimiliter quòd non ſequitur ex noua prouiſione paucis cognita, &
quæ ſecreto poteſt procurari & doloſè poſt aliquot menſes regiſtrari, ne habeatur notitia ſi impetrans
eam non redimat in regiſtro, neq; regiſtrari procuret, non obſt. quòd Ludo. in d. conſil. firmat, in ij. q.
quia iſtud non dicit vt videatur ſatisfactũ publicationi, ſed ꝙ durante termino ad publicãdum poteſt
obtineri beneficiũ vigore nouæ prouiſionis, & non inconuenit quòd petatur purificatio ex duplici cauſa, quinimo permiſſa eſt cumulatio titulorum in beneficialibus, vt in c. poſt cle. de conceſ. præb. & cap.
ij. de arbitr. & vbique Abb. & eſt vtile ſicut legatum purum rei, quæ erat debita ſub conditione, vt in ſ.
cui res. de act. empt. & vendi. & l. fundo. ad l. falci. &
Bar. in l. iij. § ex pluribus. ff. de acq. poſſeſ. poſt glo. &
prout latius in ſuperiori deciſ. incipiente, quidam
deduxit. vbi videas. & do. Domi. de Iacob. qui hanc
partem cum tribus aliis defendebat, aſſerebat fuiſ-
ſe bene tentum quòd acceptans ſine † publicatione 3
capiebat beneficium cum noua prouiſione, & quòd
noua prouiſio debebat canonizari non expectatiua
cum acceptatione & prouiſione, quod puto verum
ex prædictis, ex quibus infertur quòd ſi concurre-
ret † expectans habẽs nouam prouiſionem cum alio 4
expectante habente inferius decretum & publicante, nihil haberet vt vinceretur ab illo propter regulam de iure accreſcendo, cui regulæ papa non derogat in noua prouiſione, & hoc ſuppoſito deſtrueretur in totũ, prædicta deciſio ſuprà proximè allegata
non eſſet vera. etiam ſecundum vltimum fundamentum, ibi, nec huic intelligentiæ reſtagatur. l. omniũ.
C. de teſta. vbi factio † & publicatio teſtamẽti coram 5
principe habet omnem formam & ſolennitatem, vt
idem ſit in noua ſupplicatione porrecta principi, &
prouiſione, quæ fit à principe. in qua dicitur, ꝙ dubitat expectans acceptationẽ & prouiſionẽ viribus
non ſubſiſtere, & petit de nouo prouideri, quia præſentia principis excludit omnem ſuſpitionẽ & ſupplet quancunq; ſolennitatem, vt in tex. d. l. ſed non
in propoſito efficit quòd ordinario & aliis qui poſſent fraudari innoteſcat, quod requirit regula quæ
non fuit contẽta vt ipſi principi innoteſceret, & attenta ratione regulæ, quæ gubernat legem. l. cum pater. §. dulciſ. ff. de leg. ij. etiam cõiecturata dicit Abb.
in c. fin. v. col. de iureiur. & in c. ij. requiris. in prin. de
appel. facile eſt reſpondere aliis articulis, quę in contrarium fierent, ſed maior pars, hoc eſt domini quin-
que contra, vt † æquipolleat publicationi, per d. conſ. 6
Lud. Item quia maiores vt dicebatur, ita obſeruauerant, & à tali interpretatione non erat recedendum.
l. minimè. ff. de legib. maximè quia ſub ſecuritate &
fiducia huiuſmodi interpretationis, tenendo nunc
contra eam reperirentur multi decepti, quòd non
erat æquum. Quid tenuerint antiqui, & an variauerint, dicant antiquiores necne, hoc vnum eſt quod
hodie quinq; ex dominis firmiter tenent, quod non
æquipolleat, inter quos ego ex præmiſsis, licet alij
contra, & ex mutatione auditorum contingens eſt,
quòd negatiua magis placere poſſet: ideo † vnuſ- 7
quiſque cautus non deſinat publicare, nec firmiter
in noua prouiſione confidat.

SVMMARIVM.

1 *Noua prouiſio æquipollet nedum publicationi & inſinuationi, verumetiam quo ad tertiam partem de vocando poſſeſſorem infra annum.*
2 *Noua prouiſio ſupplet omnes diligentias quo ad omnes partes regulæ, poſt acceptationẽ & prouiſionem.*

DECISIO XXIII.

SI detur quòd ſit verũ ſeu ita ſeruetur quòd noua prouiſio æquipolleat publicationi, dubitabãt
in vna Hiſpalen. ca. & præb. quæ coram me pẽdebat
de menſe Maij 1523. an noua prouiſio etiam æquipolleret tertiæ parti dictæ regulæ de inſinuatione & pu-
blicatione, † videlicet de intimatione fienda poſſeſ- 1
ſori, vel de citando eo iudicialiter infra annũ, & dixerũt domini quòd ſic, & quòd ita fuerat obſeruatum omni tempore, quo fuit tentum nouam prouiſionẽ valere pro publicatione acceptationis & prouiſionis: mihi videbatur durum vtrunq;, ſed dato &
præſup

præſuppoſito pro vero non debebat extendi interpretatio vltra caſum publicationis, arg.l.in agris. ff. de acq.rer.do.& c.j.de ſepul.maximè quia nec ratio reg.id patitur, nec verba: vt etiã oſtenſum eſt in proximis deciſ. Tamen poteſt dici interpretatam fuiſſe
5 †nouam prouiſionem, vt ſuppleat diligẽtias, vel pro diligentiis dictæ reg. quo ad omnes diligentias, & partes poſt acceptationem & prouiſionem, non quo ad vnam tantum vel data veritate ſuppoſiti, quòd impoſſibile eſſet intimare publicationem, quæ non eſt formalis.l.impoſſibilium.de re.iur.ff.licet ex aduerſo dixerim, quòd debuiſſet publicari & intimari ipſa noua prouiſio eadem facilitate, & quòd aliàs poſſeſſori non ſatisfit, nec regulæ contemplata eius ratione, vt ſic ſaltem ſatisfieret, quòd melius eſſet, & poſſet ſuſtineri deciſio in vtroque capite.

S V M M A R I V M.

1 *Prouiſio facta tertio de beneficio acceptato per expectantem infra tempus datũ ad publicãdum nõ valet, quãuis expectãs in publicatione poſtea deficiat.*

2 *Clauſula in qualibet prouiſione apponi ſolita, dummodo non ſit alteri ius quæſitum, de quo iure intelligatur? & num.5.*

3 *Ius in re plenum, licèt reſolubile, non poteſt alteri conferri ante reſolutionem.*

4 *Delegatus ſub conditione ante euentum conditionis effectualem iuriſdictionem non habet.*

6 *Expectans poſt acceptationem & prouiſionem, ius purum & perfectum habet, licet amiſſibile, ſi non fiat publicatio.*

7 *Regula de publicandis, an annullet acceptationem & prouiſionem factam per expectantem ab initio, ac ſi facta non eſſet, non publicauerit, vel ſolum poſt finitum tempus.*

8 *Regula de iure accreſcendo procedit tantum in concurſu expectantium.*

DECISIO XXIIII.

DVbium concurrit in vna Palentina beneficij coram do. Pa.de Capiſuchis 1519. an valeret
1 prouiſio facta † tertio de beneficio q expectans acceptauerat & prouideri obtinuerat, ſi poſtea in publicatione deficiat. Et quidam ex dominis tenebant valere, dicẽtes quòd ius quod eſt in pendenti, quale videtur eſſe expectantis propter reg. de publicandis non impedit collationẽ fieri tertio. Caſus eſt, vt inquit Lud. Ro.conſ.cclvj.in c.ſi pro te. de reſcri.in vj.
2 & in cle.j.de conce.præb.ſecundum † quem non ob. clauſula, dummodo alteri non ſit ius quæſitum, quia intelligit papa de iure perpetuò duraturo, nõ autem de non duraturo, arg.l.qui concubinã.§.cum ita.cle. ij.de leg.iij.& l.pro parte. §.verſum. ff.de in rem ver. Item de iure conditionali & exiſtenti in pendenti.l. ſi ita ſcripſiſſet. de legat. ij. & l. Paulo Calimacho.§. pomponius. ff.de leg.iij.alij contrà, cum quibus ego
3 hoc ſolido fundamento, quòd ius † in re plenum, & ſi poſſet reſolui, non eſt alteri conferibile ante reſolutionem. vt in c.commiſſa.in prin.de elec.& c.ſi tibi abſenti.de præb.in vj. Et hinc eſt quòd in qualibet prouiſione ponitur clauſula præſeruatiua iuris quæſiti, non obſt.conſ.Lud. quia loquitur de iure pendenti conditionali, nõ de pleno, & iam perfecto, patet ex d.c.ſi pro te. & d.clem.j.in princ. vt intelligatur iuxta quotas quas allegat I.imperator.de in diem adie.& Bar.in l.non ſolùm.§.ſi liberationis. ff.de lib. lega.ibi enim prouiſio fiebat ſub conditione. & conditio nihil potuit in eſſe. vt in dictis iuribus, & §.ex conditionali.inſti.de ver.oblig.& c.j. in fi. de ſponſ. & matri.in vj.cum ſi. vnde ante exiſtẽtiam conditionis nullũ ius etiam ad rem eſt quæſitum, ſicut nec delegatus † ſub conditione habet iuriſdictionem ef- 4
fectualem ante euentum conditionis: d.Card.in d. clem.j.x.q.& conſequenter ſequens prouiſio ſubintrauit, quia non inuenit impedimentũ, ſecus in prouiſione iuris in re plena, quãuis reuocabili. Nec eſt verum quòd clauſula † præſeruatiua intelligatur de 5
iure perpetuo duraturo, quia ob. d.c.commiſſa.cum ſi. vel procedat in tali iure, quando eſt in poteſtate prouiſi perpetuare, vt hic, publicando etiam in d.c. commiſſa. ſuſcipiendo in termino ſacros ordines requiſitos, & ita de cæteris, ſecus ſi penderet à poteſtate tertij, vel à caſu, prout in conditionali ſentit Dominic.in d.c.ſi pro te. aliàs cùm multis modis priuatio beneficiorum ipſo iure inducatur, & annullatio iuris, vt in extraua.execrabilis. & in c. de multa. de præb.& c.cum in cunctis. §.cum verò. de electio. cum infinitis aliis, niſi aliquid fiat, ſequeretur quòd ante priuationem, ſeu reſolutionem iuris quæſiti eſſent impetrabilia & cõferibilia, & eodem tempore idem ius & beneficium reperiretur apud duos, contra l.iij.§.ex pluribus.ff.de acq.poſ. Item poſt accepta-
tionem † & prouiſionem ius purũ eſt, quamuis amiſ- 6
ſibile, ſi non fiat publicatio, & huiuſmodi incertitudo publicationis non facit, quòd interea ſit conditionalis prouiſio, cùm, vt eſt dictũ, natura propria conditionis ſit, quòd nihil exiſtere ſupponat, & ſe habeat ad eſſe & non eſſe de futuro, non de præterito aut de præſenti. l. cum ad præſens. cum ſeq. ſi cer.pet.& tradit Bar.in l j. ff.de cond.& demon. nec eſſe dicitur in pendenti, quin ſit valida, plena, & perfecta.c.ſi.in fi.de conceſ.præb.in vj.& eſt deductum in proxima deciſ. nec debet eſſe collatio pẽdula, ad c.ij.de elect.eod.lib.& regulã actus legitimi. de reg. iur.ff.& in vj. quantumcunque ex variis cauſis iura inducant priuationem ante amiſſionem beneficiorum, etiam quo ad ius in re acquiſitũ in eis, ſi quid fiat, vt in hæretico.c.quo iure.cum glo.viij.diſt.& c. ij.de hæret.in vj.vel ſi quid nõ fiat, vt in caſu noſtro, & ſimilib. & tamen ante talem euentum non eſt ius pendens, & per hæc eſt reſponſum ad iura adducta per Lud.quæ etiam procedunt in materia diuerſiſſima à noſtra, & in diſpoſitione conditionali, & non offendunt in aliquo concluſionem, neq; Lud.cõtradicit, & pro concluſione conferunt deducta in ſuperiori deciſ.quam duobus dubitãtibus alij tenuerunt inſpecta diſpoſitione iuris communis. Verum fuit etiam dubitatũ, † nunquid ſaltem regula de publi- 7
candis, quæ annullat omnia, reſolueret, vt ab initio nullam fingendo perinde nõ valuiſſe, ac ſi facta non eſſet, quo caſu prouiſio tertij non reperiſſet obſtaculum: & propter fictionẽ etiam non fuiſſet in pendulo prouiſio acceptãdi, vel ſolum annullet poſt incurſum: itaque nulla inducatur fictio, & interim ius fuerit plenum, de quo debuerit fieri mentio, & plenitudo impediuerit impetrationem futuram: & aliqui ex dominis dicebant, q reſpiciebat retro, quia paria ſunt dicere nullius ſint momenti, vel habeantur pro infectis, ſed in ſecundo lex annullatur ex tunc, non vt ex nunc, vt dicit gl. not.in cle.vnica, de

immun. eccleſ. ergo à principio omnia finguntur
nulla.& nunquam fuiſſe, nec impedimentum præ-
ſtitiſſe, ſed maior pars contra, cũ qua concurri, pon
derando verba regulæ, quæ habet tria decreta, pri-
mum quòd acceptatio fiat infra menſem, idem &
prouiſio, alioquin lapſo dicto mẽſe ſint caſſa & irri
ta, ergo poſt lapſum termini annullat non retro nec
ante, & medio tẽpore ſunt valida & perfecta. Secun
dum ꝙ publicatio fiat infra tres menſes, aliàs gratiæ
ſint nullæ, cum inde ſecutis. Tertiũ quòd intimetur
poſſeſſoribus, ſi qui ſint tunc, alioquin à die quo in-
truſi fuerint intra annum, vel iudicialiter experiri
teneatur, alioquin ſi poſt modum expectantibus in
beneficiis ius competiiſſe conſtiterit, gratiæ necnon
acceptationes & prouiſiones nullius ſint roboris vel
momenti. Subiungitur in fine, quòd ſi acceptantes
in præmiſsis defecerint, locorum ordinarij. perinde
poſt pręfatos mẽſes de beneficiis prouideri poſſunt,
ac ſi gratiæ prædictæ etiam cum decreto nullatenus
emanaſſent, hoc declarat, quòd poſt tempus in quoli
bet decreto annullentur præcedentia, ex nunc non
prius, & quãuis nõ dicat de ſeipſo, papa tamẽ oſten
dit nolle annullare à principio fingendo, quia vali-
dè, ſi ita eſſent, prouidiſſent antea ordinarij, & ideò
ex primo decreto reſultant, per quod ſequentia de-
clarantur. l. ſi ſeruus plurium. in fi. ff. de leg. j. & quia
non eſt ratio quòd in primo poſt lapſum tempus &
in aliis antea ſit inducta nullitas, ergo, &c. l. à ratio.
ff. de verb. obli. quinimò maior quòd in primo retro
ab initio, ex quo iuuatur tex. d. cle. j. §. ſecus. de con-
ceſ. præb. & ex quo in eo voluit minus dicendũ quã
in aliis voluerit, quia dixiſſet ſi aliter quã in primo
voluiſſet. l. j. §. ſin autem ad deficientis. C. de cad. tol.
& c. ad audientiam. de deci. & ſi interrogaretur, an
idẽ in ſequẽtibus, veriſimiliter ex prædictis reſpon-
deret quòd ſic: ergo habeatur pro expreſſo. l. tale pa
ctum. §. fi. & ibi not. ff. de pact. & per præmiſſa eſt re-
ſponſum ad glo. d. cle. j. de immu. eccl. ex quo regula
reſoluit & annullat poſt terminum non antea, neq;
8 deciſioni ob. regula † de iure accreſcendo. quia pro-
cedit tantum in concurſu expectantium, & ſucceſ-
ſiuè in ſimilibus deciſio fuit obſeruata.

SVMMARIVM.

1 *Reſeruatiuus & quilibet alius habens gratiam ad vacatura cum tempore ad acceptandum, tenetur ſicut expectans publicare.*

2 *Regula de publican. habet locum in reſeruatione & vnione, etiam ſi reſeruatio & vnio habeat clauſulam prouiſionis ex nunc prout ex tunc.*

3 *Tempus ad publicandũ quomodo computari debeat?*

DECISIO XXV.

Firmum eſt hoc quod dicta regula de inſinuatio-
ne & publicatione procedit in reſeruatione &
1 vnione, † ac aliis gratiis, quibus apponitur tempus
ad acceptandũ, quia quamuis non ſint propriè ex-
pectatiuæ de quibus regula edicit, ſeu in aliqua dif-
ferat, tam in nomine, quàm forma. l. ſi idem. C. de
codi. & gl. in cle. j. de conceſ. præben. dicitur tamen
pinguis expectatiua quælibet talis gratia, & eſt ea-
dem ratio quæ in mera expectatiua, propter tempus
ad acceptandum, è quo ſumitur ratio regulæ, ergo
eadem diſpoſitio. l. illud. ff. ad le. Aqui. ita in vna Bri-
xien. coram do. Io. Ant. de Triuult. poſt multas, aliàs
fuit concluſum de menſe Aprilis 1521. in qua etiam
deciſum, quòd non obſtaret ſi reſeruatio † aut vnio 2
haberet clauſulã prouiſionis ex nũc prout ex tunc,
quaſi non poſſet verificari quòd prouiſio fieret in-
fra menſem à die acceptatio. & publicatio accepta-
tionis infra tres menſes à die prouiſionis, cum ſæpe
datæ gratiarum præcedant vacationem per annum,
ita quòd inſpecta prouiſione tempore datæ, verba
non poſſunt adaptari, ergo nec mẽs. l. iiij. §. toties. ff.
de dam. infec. cum ſi. quia fuit dictum ꝙ regula non
requirit publicari prouiſionem. ſed acceptationem
tantùm ſed id non ſufficere quo ad prouiſionem,
quæ debet fieri infra menſem poſt acceptationem.
Item ſuppoſita prouiſione tempore datæ non cade-
ret poſsibilitas publicationis acceptationis in tem-
pore à die prouiſionis: ideo conſidera quod de pro-
uiſione habetur in regu. ex eo quòd in expectatiuis
dantur executores ad prouidẽdum, vnde potuit ap
poni exẽpli cauſa abſq; reſtrictione. l. damni. la ij. ff.
de dam. inf. & ſatis eſt rationem eſſe generalẽ, l. fin.
§. fi. ff. de iur. & fac. igno. fieri igitur debet publicatio
† ſi prouiſio fiat poſt acceptationẽ à die prouiſionis, 3
computato termino, ſi ſimul ad idem. ſi antea tunc
à die acceptationis, quaſi tali caſu prouiſio cõiunga-
tur acceptationi, & ad eam trahatur, & quia prius
non cadebat publicatio, nec poterat habẽti gratiam
imputari, aliàs puniretur ſine culpa, & ad impoſſi-
bile obligaretur cõtra. l. fi. ff. quę ſen. ſine app. reſcin.
& c. cognoſcentes. de conſtit. & omnino ſtante tem-
pore ad acceptandum, cõſtitutio in ſua mente etiam
non expreſſa, vt ſuprà in aliis deciſ. vult fieri publi-
cationem: vel tertiò dicas, ꝙ nõ dicitur facta proui-
ſio à tempore datæ, ſed à die acceptationis, & papa
ex tunc, hoc eſt, à tempore acceptationis. ſeu ſtatim
& eodem momento acceptationis, aut poſt accepta-
tionem dicatur prouidere, ex quo ponit tempus ad
acceptandum, & non eſt pura prouiſio, ſed cor-
reſpectiua ad tempus acceptationis, & acceptatio-
nem ipſam, prout in ſimili inquit Imo. in d. cle. j. col.
ij. quòd in dubio verba ex nunc, prout ex tunc, in
actu conditione non intelliguntur, vt effectualiter
reſpiciant tempus actus celebrati, ſed tempus con-
ditionis extantis, & ita videtur papam voluiſſe.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſsionis apprehenſio & continuatio per menſem facta per expectantem æquipollet publicationi, de qua in regula de publicandis.*

2 *Forma an ſit relaxabilis per ſuum æquipollens.*

DECISIO XXVI.

Istud etiam firmiter tentum eſt meo tempore,
quòd ſi acceptans vigore expectatiuæ † adipiſca- 1
tur poſſeſsionem beneficij, & in ea per menſem per-
ſeueret, ſatisfecerit prædictæ regulæ, nec teneatur
aliter ad publicandam acceptationem, cum hoc æ-
quipolleat publicationi & ſatisfiat menti regulæ,
quoniam innoteſcit prout per publicationem, vel
multo magis his quibus debet innoteſcere, ad hoc
facit quod Lud. Ro. conſ. ccccxxxiij. & iura quæ ibi
allegat ad propoſitum prima quęſt. de quibus ſuprà
in alia deciſ. quòd noua prouiſio æquipollet publi-
cationi, & quòd Fely. in d. c. dilecta. de reſcrip. † xv. 2
colum. dum dicit, quòd notitia æquipollet ſolenni
intimationi, cùm forma ſit relaxabilis per ſuũ æqui-
pollens lege permittẽte, quæ inſpecta ratione etiam
tacita

tacita & vnica permittit ad gloſ.in l.quamuis. C. de
fideicom.iuncta l.libertum. §.de ſenatuſconſulti. ff.
de ri.nup. & doctrina Alex.poſt alios io l.ſi cooſtau
te. in princ.ſol.mat.de ratione expreſſa io l.aut vni-
ca ooo expreſſa, & hoc dummodo infra trimeſtre
datum ad publicandum totum id fiat, aliàs non eſ-
ſet ſatisfactum.l.booorum.ff.rem rat.hab.

SVMMARIVM.

1 *Regula de publicandis non habet locum, quando ac-
ceptans infra tempus cedit, vel decedit, & num.5.*
2 *Reſignare validè poteſt obtinens parochialem vlti-
ma die anni à iure ad promoueri ſe faciendū cōceſſi.*
3 *Fraus non præſumitur, quando aliquid fit lege per-
mittente.*
4 *Succurrendum non eſt ei qui ſe in neceſſitate poſuit
aut arctauit.*

DECISIO XXVII.

TEnuit palatium quòd ſi acceptans & obtinens
ſibi prouideri vigore expectatiuæ ceſſerit iuri
in beneficio acceptato cōpetenti ante curſum trium
menſium datorum ad publicandum, quòd non pe-
reat ius ſuum, quãuis nunquam publicet, quinimo
1 cui ex ceſſione fuit † prouiſum, poteſt iſtud proſe-
qui, perinde ac ſi cedens publicaſſet in tempore, &
idem ſi obiiſſet quo ad eum cui per obitum fuiſſet
prouiſum, cùm eadem ſit ratio, tam in naturali mor
te, quàm in ciuili, inſpecto effectu.l.mulier. ff.ad tre.
l.gallus.§.& quid ſi tantum. ff.de lib.& poſth. & ibi
Bar.& not.in c.ſuſceptum.de reſcri.in vj. facit cle.ſi.
de procur.& facit.deciſ.Rot.in no.xxviij. eod.tit.ra-
tio.quia totum tempus vſq; ad vltimã diem eſt coo
ceſſum acceptanti, & potuit expectare vſque ad fi-
nem, cum regula prius oou annullet, vt in pe.deciſ.
ſuper regula indultum.de reg.iur.in vj.& eſt caſus in
c.commiſſa.de elec.eod.lib.nihil tamen eſt, quòd ei
poſſit imputari ante fluxum terminum: ergo interea
potuit cedere, vel cedendo, vel moriendo ceſſat re-
gula quoad eum, idem quo ad impetrantem per
obitum vel ceſſionem, quia regula non aſtringit il-
lum per hoc, Old.conſil.cciij.factum tale eſt, colla-
ta fuit eccleſia, loquendo in terminis d.c. commiſſa.
& c.licet canon.eod.tit. & iib. vbi fortius ſeu in for-
tiori caſu dicit ſalté in foro contentioſo, quòd cum
2 † detur totus annus ad omoes ſactos ordines priuſ
quam parochialis vacet, potuit obtinens eam impu
nè reſignare, etiam permutando io fine anni, & ſe
reſtringere ad tam modicum tempus, quòd ſit cer-
tum eum non poſſe intra annum promoueri, allegat
in arg.l.in illa.& l.inſulam.ff.de verbo.oblig.& dicit
eſſe caſum in d.c.commiſſa.quòd nedum hoc proce-
dit in prima permutatione, verū etiam in ſecunda,
tertia.& vlteriori quantumcunq; in qualibet reſpe-
ctu nouæ parochialis expectet vltimam diem, nec
obſt. quòd potuit in fraudem res differri vſq; ad vl-
3 timum momentum, quia fraus excluditur † ex quo
ſit iure permittente.l.graccus.C.ad leg.Iul. de adul.
& l.nemo damnum. ff.de regul.iur. Nec refragatur
4 non eſſe † ſuccurrendum ei, qui ſe in neceſſitatem
poſuit & nimis arctauit, vt l.ij.§.quòd dicimus. ff. ſi
quis cautio.& c.cùm in veteri.circa ſi. de elect.quo-
niam vltra prædicta reſpondet Oldr. varias eſſe ho-
minum voluntates.l.quia poterat.ff.ad trebel. Item
5 in caſu deciſ. quoad morientem † non eſt quid ei
imputetur, cùm non ſit in eius poteſtate euadere,
nec ſcire quando, ex quo mors ioopinatè venit. l.j.
ff.de cond.& demon.& in autb. de trien. & ſemiſ.§.
illud quoque. & ibi gloſ. iij. reſignans verò poterat
expectare vltimam diem & in ea publicare, & im-
poſſibile, quaſi eſſet probare quòd per ſe vel alium
de eius mandato non potuiſſet in fine temporis fieri
publicatio, ideo ſufficiat.l.duo ſunt Titij.ff.de reſta.
tut.nimirum ſi ſine publicatione potuit cedere cum
effectu abſque pœna regulæ, ſatis eſt vt ſupra, quòd
erat in termino. duodecim enim ſuot horæ diei, &
vſq; ad duodecimam potuit habere animum publi-
candi, & in ipſa duodecima cedendi & cedere, &
procederet deciſio, & in ſimil. prout in eo qui iuxta
reg.de aunali infra aunū ad expediendū caoſam dif
finitiuè cedit vel decedit, de quo in alia deciſ.ſuper
ipſa reg.incip.quo ad dictam regulam de auoali.

SVMMARIVM.

1 *Publicatio acceptationis in curia ſede vacante, vel
tempore vacantiarum, qualiter fieri debeat, vt di-
catur ſatisfactum regulæ?*
2 *Publicatio acceptationis in alio, quàm beneficij loco
facta, quando ad eum tutus non patet acceſſus ſu-
ſtinetur?*

DECISIO XXVIII.

PLacuit dominis in vua Olomucen. ca. & præb.
coram me de menſe Iunij, 1522. publicationem
acceptationis vigore expectatiuæ ſede per obitum
Leonia x.vacante facta per affixionem † & publica- 1
tionem, vt cautar cedula per curſorem ſubſcripta
in acie Campiflore, & valuis cancellariæ, ſeu aliis
locis publicis, quibus tempore feriatum affixiones
fieri ſoleot, valere, ex quo ceſſat tuoc audiétia con-
tradictarum & cãcellariæ apoſtolicæ, cum dicta lo-
ca ſuccedaot loco audieutiæ, & cancellariæ prædi-
ctarum in quibus fit, ac ſufficit lectio & publicatio
horis deſtinatis abſq; affixione etiam facta dunta-
xat in vno loco, prout obſeruatur à curialibus de
quorum priuilegio acceptãdi in genere & ipſius in-
terpretatione dico in illa deciſione incipien. ſolent
præſentes in curia, & aliàs à pari proceduur facta in
omnibus locis prædictis cle.j.de iud.ad boc optimè
facit Ludo.Ro.in conſi.cccexxiij. & ibi adducta per
quæ patet ſufficere publicationem † fieri in alia ec- 2
cleſia & loco quam beneficij, cuius acceptatio pu-
blicatur, quãdo ad locum beneficij vbi fieri debeat,
tutus non patebat acceſſus. data ergo impotentia
iu locis audientiæ & cancellariæ ſuccedunt alia loca
vt ſupra, alias præſentes in curia, quorum præſentia-
litas io multis meruit fauorem, vt eſt dictum, & pa-
tet, fruſtrareotur hoc priuilegio.& perderent acce-
ptata beneficia non factis procuratoribus in parti-
bus confiſi de publicatione in curia poſſibili & faciſi
vel ignorantibus, aut negligentibus, taliter quòd
damnificarentur ſine culpa contra regulam.ca.co-
gnoſceutes.de conſti. Accedit quòd ratio dictæ re-
gulæ ſiue ſit duplex ſecundum Ludo.Ro.in d.conſi.
ſiue vna, vt ſentio in alia deciſ. ſuper ipſa reg.inci-
piē. Pluries fuit diſputatum, fundatur ſuper notitia
ordinariorum & aliorum quorum intereſt, quæ pa-
riter vel multo magis militat in affixione huiuſmo
di, ex eo quòd lectio quæ voci præconiæ æquipollet,
inooteſcit paucis, autheu.qui ſemel.C.quomodo &
quan. iud. pluribus autem & omnibus tranſeunti-

bus ac permanentibus, affixio in locis publicis ad
inſtar edictorum prætorum, vt in d.clem.j.

SVMMARIVM.

1 *Regula de veriſimili notitia loquens de beneficio vacanti per obitum, extendi non debet, ſi vacat per reſignationem.*

2 *Clauſula generalis ſeu alio quouis modo continet omnem modum etiam per obitum vacandi ex eadem perſona.*

3 *Regula de veriſ. noti. dummodo beneficium per obitum vacet, ſiue vacatio huiuſmodi exprimatur, vel in generali clauſula contineatur, locum habet.*

DECISIO XXIX.

REgula quòd prouiſiones per obitum non va-
leant niſi poſt obitũ, & ante datam prouiſio-
nis tantum tempus fluxerit, quòd interim vacatio-
nes ipſæ potuerint veriſimiliter perueniſſe ad noti-
1 tiam† papæ de locis in quibus perſonæ deceſſerint,
non habent locum ſi quis impetret per obitum, &
verè vacent per reſignationem, prout in caſu cõtin
git, quòd obierat T. & ceſſerat, per quam ceſsionem
beneficium vacauerat, quia non loquitur niſi quan
do per obitum, & extendi non debet. l. iij. §. hæc ver
ba. ff. de nego. geſt. Secus ſi hodie vnus obtinet ſibi
prouideri per reſignationem Titij, & obierat pridie
Titius in loco ita diſtanti à Romana curia, quòd in-
ſpecta poſsibilitate non potuerat haberi veriſimilis
2 notitia, quia quamuis clauſula generalis† alio quo-
uis modo contineat etiam per obitum, & quamuis
alium vacandi modum ex eadem perſona, iuxta de-
ciſionẽ Rotæ primam, de reſcri. in no. non ex alia, vt
ibi: tamen ex quo nõ datur alia vacatio, quàm per
3 obitum † obſtat regula non attento, quòd impetra-
tio in modo expreſſo fit per reſignationem, ex quo
re vera vacat per obitum, & in tali vacatione tan-
tum verificatur prouiſio, in qua regula loquitur,
ſeu modo expreſſo, ſeu per generalia verba conti-
neatur, & ita audio maiores tenuiſſe olim, & in vna
Gebennen. parochiali coram me de mẽſe Maij 1517.
conſenſerunt domini & iudicaui.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium ſi vacat per ceſſationem commendæ, an ſit locus regulæ de veriſimili noti?*

2 *Commendata beneficia an vacẽt eo modo quo prius?*

DECISIO XXX.

PEr obitum Regini ceſſauerat commenda cuiuſ
dam beneficij, & dabatur de iſta regula, dubi-
1 tatum eſt an procederet in tali vaca. † & videbatur
quòd non, ex quo non vacat per obitum, ſed ceſſan
te commenda eo modo, quo prius ſecundum Fede.
de Sen. in tract. de permu. benef. q. xv. & Lud. Rom.
conſil. cccl. & Rota de conceſ. preb. prima, in antiq.
& iſta opinio eſt in obſeruantia apud dominos de
Parco, in cancell. & regula loquatur de vacan. per
obitum, & ex obituai, ergo, &c. regula, odia. de reg.
iur. in vj. Sed maior pars inclinabat quòd locum ha-
beat quaſi mens regulæ complectatur etiam hunc
caſum, licet non verba, pro qua ſcientia facit, quia
vbi eſt omnimoda ratio, ſuccedit eadem diſpoſitio,
glo. in c. ſi poſtquam. de electio. ratio autem eſt eui-
tandæ fraudis, & tollẽdæ ambitionis eorum, qui in-
firmantibus aliquibus mittunt curſores ad papam,
vel alias de infirmitate certificeantur, vt dicit gl. ſuper
regula, quæ ita verificatur in ceſſatione commendæ,
ſicut in vacatione per obitum, maximè ſecundum
illam opin. quòd per obitum † commendatarij de- 2
tur vacatio, non modo quo prius, & ſi eſſet vnita, ha
beretur pro expreſſa, ad glo. ſing. in l. quamuis. C. de
fideicom. & in expreſſa eſt tex. iuncta gloſ. in clem. j.
de elect. ſed ex iſto capite cauſa non fuit deciſa, &
articulus eſt dubius, & hincinde rationes & funda-
menta, quæ vt potui, collegi in illa deciſione: verum
regula de infirmis reſignantibus etiam infra viginti
dies ex eadem infirmitate decedentibus locum ha-
beat in eo, qui cedit commendæ, & ibi videas, in-
cipit Paſchaſius de Rota.

Super regula de infirmis reſignantibus.

SVMMARIVM.

1 *Regula de infirmis reſignantibus, an liget ordinarios, & locum habeat extra curiam? & num. 9.*

2 *Regula cancellariæ an ligent extra curiam?*

3 *Conſenſus in reſignationibus quæ fiunt in curia, poteſt præcedere & ſequi datam ſupplicationis.*

4 *Ratio etiam coniecturata limitat & reſtringit legem ad ipſius limites.*

5 *Regula de exprimendo valore non habet locum in prouiſione ordinarij, quia ordinarij eccleſiæ, papa verò perſonæ prouidere intelliguntur.*

6 *Expectatiuas nullus concedere poteſt, niſi ſolus papa, quia nemo ius ad vacatura dare poteſt, niſi ipſe.*

7 *Legatus de latere poteſt reſeruare collationi ſuæ beneficia vacatura etiam pro certa perſona, licet confirmare donationem ad prima vacatura non poſſit.*

8 *Regula quòd diſpenſationes non ſuffragentur literis non expeditis extra curiam non procedit.*

DECISIO XXXI.

SAepius fuit diſputatum vtrum regu. de infirmo
reſignante & infra xx. dies ex eadem infirmitate
decedente ligaret ordinarios, † & locum haberet 1
extra curiam: & vna pars dominorum dicebat quod
non, quia ſunt conſtitutiones generales, vt Anchar.
in conſil. ccxcvij. efficacibus, nec ligant ſaltem exi-
ſtentes extra curiam, † ex quo non ſunt intimatæ per 5
loca publica ſecũdum formam traditam in auth. vt
fac. no. conſti. in prin. col. v. & in c. j. circa medium. de
poſtul. præl. in c. nouerit. de ſent. excom. cum ibi nor.
& ſuper data in vj. & per Bart. in l. omnes populi. in
q. v. prin. ff. de iuſti. & iu. & Abb. in c. cognoſcẽtes. de
conſti. iij. & iiij. col. ita Card. conſ. xcix. redemptoris.
in fi. & Fely. in c. j. de re ind. viij. col. Alia pars contra,
ex quo per publicationem quæ fit in cãcellaria apo-
ſtolica, dicitur facta inſinuatio & publicatio quarũ-
cunq; conſtitutionũ, & hoc eſt in obſeruantia. Item
quales ſint conſtitutiones inſpecta poteſtate condi
toris vniuerſalis, & ſine illa reſtrictione locorum, c.
cuncta per mundũ. & c. principalẽ. xiiij. q. iij. & c. erit
autem. diſt. iij. facit l. arriani. C. de hæret. niſi aliqua
ratione in ſe concluderet tantũ in curia, cùm id ſolũ
ſit in conſideratione: an ratio ſit generalis vel loca-
lis, & quòd ligẽt ordinarios & vbique vim habeant,
ſentit talem dubitando idem Fely. in c. ij. pe. col. de
reſcript. ex eo quòd quotidie etiam in cauſis extra
curiam pendentibus allegantur, & fit de eis fides
per literas vicecancelarij papæ, & in concernenti-
bus poteſtates legatorum, & vires expectatiuarum
ac reſer

ac reſeruationum adducuntur vbiq; tanquam leges generales,& de eis iudicatur vt de alijs canonibus etiam quoad pœnas contra exiſtentes in partibus, quando ſunt pœnę nullitatis prouiſionum,licet ſub dubio forte Felyn.loquatur quando non haberetur noticia, ſed iſta regu.eſt ſatis in partibus nota,& in hoc quòd regulariter ligent vbiq; quaſi omnes domini tandem conſenſerunt,etiam do.Mercurius de Vipera decanus noſter dubitauerit ex primis fundamentis, ſed ſpecialius ad dubium circa hãc regulam fuit inter dominos diuiſio , quia vna pars conſiderabat quod in moderna regula erat additum quòd xx.dies computarentur à die pręſtandi conſenſus in cancellaria , & quòd in partibus non cadebat & cui non conueniunt verba nec meus.l.hos accuſare.§. in omnibus accuſ. & l.iiij. §. toties. ff.de dam.infec. nam in partibus totum fit vnico contextu & actu, non ſic in curia , in qua fit hodie gratia craſtina vel vlteriori die aut citeriori , & ante ſignatam ſupplicationem, ex quo † conſenſus poteſt præcedere & ſequi.c.cura.de iure patr.& Rot.de ter.permu.quin tam no.præſtatur conſenſus in cancellaria vel in camera. Alia pars ponderabat rationē reg.quæ occurrit malitiis hominum reſignantium in curia, præcipuè in fauorē alicuius ſub timore mortis,& eo modo quodam modo teſtamentū facien. fraudantium ordinarios ſeu expectantes,vt dicit gl. ſuper reg. & quòd ita militat in partibus ſicut in curia, & non minus quàm verba,mens eſt admittēda. l.ſcire oportet.§.aliud.de excu.tut.l.nominis.§.verbum ex lege. ff. de verb.ſign. & l.contra † legem, de legib.etiam ſi ſit coniectùrata , limitat & reſtringit ratio ipſam legem ad limites rationis , vt Abb.in c.propoſuiſti. de prob.c.fin.v.col. de inteiur.& in c.ij. requiris, in prin.de appel.& licet vnico actu expediatur, verum eſt dicere quòd reſignans conſentit , quoniam ſine conſenſu non ſupponeretur ceſsio,neque actus aliquis.l.j.ff.de pact. & audio quòd antiquo tempore quo regu. non inuungebat dies viginti, computandos à die præſtandi conſenſus in cancellaria , ſemper fuerat intellecta quòd procederet etiam in partibus,& dubitatio reſultauit ex additione dictorum verborum,quæ dicuntur addita à Iul.ij. ad obuiandum fraudibus eorum , qui expectabant euentum infirmitatis antequam conſentirent,& diu antea habebant ſupplicationem ſignatam , & ſi ita eſt , non debet , propterea regula quæ alteri fraudi obuiat, concludi in curia Rom.duntaxat, ex quo quàtum ad curiam prouidet etiam huic fraudi non reſtringendo virtutem generalem regulæ , quin procedat etiam in locis,in quibus alteri fraudi locus eſſe poteſt,quia ſatis eſt quòd additio in ſuo caſu & loco operatur,ſicutdicitur de cauſa limitata in l.in agris. ff.de acquir.rer.domi.quia quando aliquid prohibetur ex pluribus rationibus,ſufficit quòd vna vigeat licet aliæ ceſſent,vt prohibitio ſubſiſtat.§.affinitatis. inſt.de nupt.l.liberorum.§.j.ff.de his qui not.infa.& gl.in auth.de nup.§.ſi verò altera harum.col.iiij.propter duas ergo fraudes & cauſas,& earum quamlibet apud Ro.cui ceſsio erit nulla,propter vnam extra curiam , & bonum fuit quòd plenè prouiderit excludendo omnem fraudem,ſed non bene ſonaret quòd propterea localiter prouidiſſes , maximè data ante additionem interpretatione,de qua ſupià.cùm lex debeat eſſe generalis, & proſpicere omnem caſum.d.c.erit autem.iiij.diſtin.ſed quòd in partibus locus non ſit,adducebat † vnus aduocatus quòd regula lxj.de exprimendo valore,non procedit in prouiſione ordinaria , ea ratione, quia ordinarij originales intelliguntur prouidere eccleſiæ,papa verò & legati perſonis,vt dicit Lud.in cle.ij. de offic. ordi. & refert ibi Car.col.vlt.& Fely.in cap.ad aures. in xiij. conclu.de reſcrip. & hoc facit pro illa opi. quòd regulæ non ſint conſtitutiones generales, nec ligent extra curiam:tamen reſpondeat quòd ratio diuerſitatis tollit obiectum: nã ratio regulæ de valore quæ emanauit,quòd ſolutione annatarum in curia Ro. ſolum fienda vt videmus , & ex his verbis etiã iſtud oſtendit,dum ponit exprimendum † valorem in expectatiuis , quas ordinarij concedere non poſſunt, cum ad beneficium vacaturum obtinendum nemo poſsit dare ius,niſi ſolus papa,vt not. Abb.in c.inter cætera.de præben.licet poſsit legatus de latere † reſernare collationi ſuæ etiam pro certa perſona vacaturam , & ſuper ea conferenda dare executorem ſecundum eundem Abb.in c.dilectus filius.j.col. eo. tit.& glo.in c.ſi cum. & tex.in c.ſi apoſtolicæ. eo.tit. in vj.non autem confirmare donationem factam de prima vacatura conferenda , vt in c.conſtitutus. de conce.præb.& ibi etiam Abb.quoniam ſicut non poteſt directè contra concilium diſponere , ita nec indirectè concedendo vel confirmãdo huiuſmodi gratiam,& idem dixi ſuperius,iſtud conſiderandum an regula ſeu ratio regulę ſit localis vel vniuerſalis.nam etiam † extra curiam nō procedit reg.iiij.quòd diſpenſationes non ſuffragentur, niſi literis expeditis, vt in ea, & ſic de ſimilibus , & ex his patet quòd ligantur ordinarij , & ita tandem cum domini eſſent diuiſi in pluribus diſputationibus, ſex ex decē cum quibus ego,tenuere procedere † in partibus quatuor contradicentibus, & in vna Barchinon. capellaniæ. do. Marcus coram do. Iaco. Simonetta in alia Salamantina coram do.Hug.de Spina,& in duabus alijs coram do.Martino de Aretio, & do. Paulo de Capiſuchis fuit firmatū quòd daretur remiſſoria ad probandum quòd ex eadē infirmitate deceſsiſſent, &c. & ad illud quòd coram ordinario , qui habet notas perſonas,cum ceſſaret fraus,reſpōde quòd non ceſſat omnino ratio regulæ , ſaltem attento quòd ordinarij paſsim admittunt ceſsiones , & prouident, vel ex eo quod vt plurimū ita fieri ſolet , ex quo pro ſigillo prouiſionis ſoluitur certum quid , vel quia ordinarij poſſent , quando ex cauſa permutationis fraudare expectantes,& eos excludere admittendo & prouidendo,vt in c.vnico.de ter.permut.in vj.

3 (left margin, beside "cationem, ex quo † conſenſus")
4 (left margin, beside "ff. de verb.ſign.")
5 6 7 8 9 (right margin, beside the lines marked †)

SVMMARIVM.

1 *Regula de infirmis reſignantibus , an habeat locum quando infirmus beneficium in commendam obtinebat & ceſſit?*
2 *Beneficium commendatum per obitum commendatary,ſiue per eius ceſsionem vacare non cenſetur.*
3 *Reg.de infirmis exorbitat vel corrigit ius cōmune.*
4 *Verba in pœnalibus propriè intelligi , & in exorbitantibus reſtringi debet,in correctorys autē extendi tate aut maioritate rationis extendi non debent.*
5 *Commenda afficit beneficium , & vtrum affectio & reſeruatio expiret per commendam,vide remiſſiue.*

6 Cem

6 *Commendatarij noſtri temporis, an habeantur loco titulatorum: & faciant fructus ſuos?*
7 *Commēda nō facit incompatibilitatē ſicut titulus.*
8 *Religionem profiteri non cogitur obtinens beneficium regulare in commendam.*
9 *Legis virtus non in proprietate & cortice verborum, ſed in ſenſu & mente, quæ verbis eſt proferenda, conſiſtit.*
10 *Ratio in lege, quando niſi vnica aſsignari poteſt, habetur pro expreſſa.*
11 *Pœnalis non dicitur conſtitutio, quæ non priuat iure quæſito, licet irritet actum in iure quærendo.*
12 *Cauſæ commendatarijs non committuntur, niſi ex certa ſcientia Papæ.*
13 *Regula de viginti de ſtylo derogatur quando reſignans eſt abſens.*

DECISIO XXXII.

PAſchaſius de Rota habens priorarum de Funis
in commendam, conſtitutus in infirmitate, ex
1 qua infra viginti † dies obiit, ceſsit in manibus Pa-
pæ, & fuit prouiſum Michaeli de Murillo abſque
derogatione regulæ, de infirmo reſignante, &c.
Ioan. de Arigua obtinuit ſibi prouideri ex ceſsione
Antonij de Rationibus, qui impetrauerat per obi-
tum, fuit dubitatum coram d. Barth. de Perraſancta
1519. an prouiſioni Michaelis obſtet d.reg. & quin
que ex dominis tenebant negatiuam. primò, quia
non conueniebant verba, ergo nec mens. l.hos accu
ſare.§.omnibus.de accuſ.l.iiij.§.toties.ff.de dam.inf.
cum dicat reg.de reſignante beneficium non de ce-
dente commendæ. ibi ſi quis reſignauerit aliquod
beneficium, & ſequitur, quòd ſi infra xx. dies ex ea-
dem infirmitate deceſſerit, collatio nulla ſit, ipſúm-
que beneficium per obitum vacare cenſeatur: ſed
2 † non datur vacatio per obitū ceſſante commenda,
ſeu per ceſsionem cōmendæ, vt in ij.deciſ.ſuper reg.
de veriſimili eſt dictum, tenendo tamen opin. Fede.
de Se.in tract.de permut.benef.q.xv.ergo nedū non
conueniunt verba, ſed repugnare videntur, ibi be-
neficium ipſum cōſideratur per reſignationem ſic
factam, quia non cōfertur quòd vacet per reſigna-
tionem, ſed eo modo quo prius. Secundò regula vel
3 corrigit ius † cōmune, vel exorbitat, cū quilibet ſa-
nus aut infirmus liberè reſignare valeat, aut ex his
quæ frequētius videmus fiunt ceſsiones vbiq; & ad-
mittūtur per ſuperiores qui prouidēt ex huiuſmodi
ceſsionibus. vnde per regulā videtur quodammodo
coarctari cedendi libertas, & nullatur prouiſio in
quo dicitur corrigere & inducere pœnā.l.ſenatus.ff.
de cōtra.emp.& ven.c.diſpēdia, in fi.de reſcri.in vj.
4 & gl.in c.decet.§.ordinarij.de immu.ecc.eo.lib. † In
pœnalibus autē verba propriè capiuntur & in exor-
bitātibus reſtringūtur.l.interpretationē, de pœ.l.cū
quidā, de lib. & poſt.l.in peius.de re.iu.c.odia.eo.ti.
in vj.& l.iij.§.hæc verba.ff.de ne.geſt. in correctoriis
verò etiā ex idētitate aut maioritate rationis non fit
extenſio.l.ſi verò.§.de viro.ff.ſol.ma. & cōtra auth.
quas actiones.C de ſacr.ſan.eccl.cum ibi not.tertiò
de hoc eſt opt.cōſi.Old.clxxix.quæritur. vbi vult ꝙ
extrauag.inuēra à Bonifa.viij.in ti.de ele.nō habeat
locū, quando Papa eccleſiam cathedralem commit-
tit gubernandam tanquam commendatam. quartò
reg.eſt extracta tanquam ex viſceribus cap.ij.de re-
nuntia.in vj.ad obuiandum fraudibus, vt de ratione
eius in prox.deci.ſed in caſu iſto expectan, non frau
dantur nec ordinarij, cùm per regulas cancella.ſint
prohibiti acceptare & conferre beneficia reſeruata,
commenda autem afficit † beneficium, & papa dādo 5
commendatarium.videtur ad ſe prouiſionem reuo-
care, vt inquit.Lud.Ro.conſ.cccl.igitur à ratione ceſ
ſante, & cauſa debet ceſſare.l.adigere.§.quamuis.ff.
de iu.patr.& l.Titiam Seio.§.vſuras.ff.de leg.ij.c.cum
ceſſante.de app. & c.ſuggeſtum.de deci. ſed vtrū af-
fectio & reſeruatio expirent per cōmendam, videa-
tur Rota vij. de elect. in antiq. & Biſignet prima de
præb.in antiq.& quòd dico in illa deciſ. cōmenda-
uerat papa beneficium ſub tit.de priuileg.quòd per
commendam ad vitam non expirēt, de quo ibi latè.
Alijquinq; pro affirmatiua dicebant, † ꝙ cōmendæ 6
noſtri temporis habētur loco titulorū, & ꝙ cōmen-
datarij poſſunt de fructibus diſponere vt titulares,
ſecundum Ale.xliiij.diſt.cum autem. & lviij.ſi quis.
ſed reſpōdetur pro negatiua quòd ideo eſt, quia pa-
pa concedit vt faciant fructus ſuos & adminiſtrēt.
Item quòd cōmendatarij cum fructuū adminiſtra-
tione etiam hodie non habentur tanquam titulares
in omnibus, cùm talis † commēda non faciat incom- 7
patibilitatem ſicut titulus, vt in c.dudū.el ij. de elec.
qui tex. multum facit pro negatiua, nec eſt alterata
natura commendarum, niſi quatenus in hodiernis
prouiſionibus cōceditur. patet in alio, vt ſuprà, quia
per obitum cōmendatarij non vacat beneficiū, quòd
vtiq; vacaret ſi per omnia haberetur pro titulari, ne
que habens † in commendā beneficiū regulare, cogi 8
poteſt vt profiteatur religionem, ad quod titularis
cōpelleretur. itaq, ceſſat æquiparatio in his & mul-
tis aliis caſibus, quos explicare magis laborioſum
eſſet quàm ſubtile, ſecundò pro affirmatiua quòd
virtus † legis nō conſiſtit in proprietate verborum 9
& cortice, ſed in ſenſu & mente quæ verbis eſt pro-
ferēda.l.ſcire oportet.§.aliud.ff.de excuſa.tut.l.con-
tra legē, de legi.l.cum paret.§. dulciſsimis.de leg.ij.
l. nominis & rei.§. verbum ex lege, ff de ver.ſig.c.in-
telligenti.& c.propterea.eo.ti.& non tantum cauſa
verborum & ſignificatio, ſed etiā mens agētium eſt
inſpicienda. l.ſi in venditione, in fi. cum ibi not.ff.
com.præd.vbi Bal.colligit quòd in exceptionibus &
reſeruationibus conſideratur potius mēs quā ſcri-
pta verborum natura, quia cauſa verborū prolato-
rum à cōtrahentibus ampliat vel reſtringit, & ibi e-
tiam videatur Paul.de Caſtr.ſed ratio huius regulæ
eſt fundata ad obuiandum fraudibus, vt ſuprà, &
ita fieri poſſent per commendatarios cedentes, ſicut
per titulares reſignantes, ergo &c. & ſi inſpecta
mente Papa interrogaretur, veriſimiliter idem re-
ſponderet in ceſsione cōmendatij, igitur habeatur
pro expreſſo.l.tale pactum.§.fina. cum ibi not. ff.de
pact. quæ lex procedit ſiue per modum ſtatuti, ſeu
reſcripti, aut conuentionis, vel alterius diſpoſitio-
nis aliquid cautum exiſtat ſecundum Bald. & Paul.
de Caſtr. ibi, vt etiam Cur.firmat conſi.lj. colum.ij.
ſed pro negatiua reſpondebatur quòd ſi papa vo-
luiſſet, dixiſſet.l.vnica.§.ſin autem ad deficientis. C.
de caduc.tollend.& c.ad audientiam.de deci.tertio
pro affirmatiua, quòd ratio regulæ fundata in frau
de, reſpiciat, ne ſucceſsio dari aut excogitari valeat
in beneficiis, quia licet à voluntate ſuperioris pen-
deat admittere, vel non reſignationes & prouidere

vel illi

vel illi magis quàm huic, tamen vt plurimum ad-
mittuntur,& pronidetur ad vota reſignantium, &
vtiſta quæ erant in frequẽti vſu cum quadam quaſi
ſactione teſtamenti &ftaude tollerentur,prouiſum
eſt per regulam,& hæc ita militant in cedente com
mendæ,ſicut in reſignante tit. quod ſatis reſidet in
idem cum ſecundo fundamento, & ſi hæc eſt vnica
10 ratio,†habetur prn expreſſa,gl. in l.quamuis. C.de
fideicom. & extenderet diſpoſitionem ad caſum
omiſſum etiam in correctnriis,inquit Alexan. io l.ſi
conſtante.in princ.ff.ſnlu.matrim.col.iij. & ſi non eſ
ſemus in correctoriis ſe exorbitantibus,cum ſit fun
data reg.in ratinne iuris. d.c.ij.de renunt. in vj.& c.
j.& ij.de conce.præb.extenſio locum haberet,ſecun
dum Alex.poſt Bar.& alios in d.l.ſi conſtante. ſi ve-
rò volumos vt duæ ſint rationes, fraudis videlicet,
& ſucceſsionis, ſi ceſſaret prima, nunquam ſecnn-
da, qoæ etiam in commendatario locũ vendicaret,
& ſufficit altera, qnando vtraque eſt finalis. §.affi-
nitatis.inſtit.de nupt.cum ſimi.Item quando mẽs &
omnimoda ratio concurrit, fit extenſio ſecundũ gl.
in c.ſi poſtquam.de elec.io vj.vel magis venit caſus
omiſſus in verbis,in vj. comprehen ua mentis & ra
tionis.l.libertum.§.ſenatuſconſulti. de ritu nupt.ff.
& proſequitur latè Dec.cooſil.xv.iij.colum.& facit
clem.j iuncta glo.de elect. & quod dicit Abb.de ra-
tione cõiecturata, quòd limitet & reſtringat legem
ad limites rationis in c.propoſuiſti.de probat.in c.ſi.
de iureior.v.col.& in c.ſecundò reqniris.in princ.de
appel.& Bald.in l.omnes populi.in fine.ff.de iuſti.&
iur. qoòd quamuis non debeamus dicere qoòd ſta-
tutum non dicit, eſt verum, niſi ratione materiæ de
qua loquitur, detur interpretandi materia & occa-
ſio vt in clem.exiui de paradiſo.de verb. ſigni. ſubii-
ciens quòd ſi ſtatutum aſſumit verba gloſſata, im-
poſsibile eſt qoòd inde non gloſſetur, quia illa eſt
glo.naturalis ſtatuti, & quòd vbicuoque neceſſaria
eſt diſputatio ſori,non eſt culpa legis, ſi non loqui-
mur ita clarè,quòd non indigeat glo.l.ij. §.ex his.ff.
de orig.iur.quæ omnia no.pro iorerpretatione ſtatu-
torum & regularum. Quartò,quòd in multis regu-
lis cancellariæ erat adiudicatum in coomẽdatariis,
idem quod in titularibus,ergo,&c.c.in cauſis.de re
iudic. & quia ſtylus curiæ io his non facit differen-
tiam.cap.qoam graui.de cri.fal.ita dicebatur de reg.
xxx.de impetrante beneficium vacans per obitum
familiaris Cardinalis, item de reg.xxviij. de veriſi-
mili notitia obitus, item de regu. xix. de idiomate.
Quintò,ꝙ quandoq; cõmendatariis cauſæ cõmitte
bantur ſicut titularibus,& ex his videbatur reſpon
ſum etiã ad arg.partis negatiuę,& ſpecialis ad illud
ꝙ ceſſabat fraos in ordioatis &expectao.dicas non
eſſe verum in omnibus,cum quidã ex ordinatis ha
beant ex indulto & gratia quòd poſsint de reſerua-
tis prouidere,& per ceſſatiooem commeodæ, & ali-
qui ex expectantibus talia acceptare, & quòd regu.
negabat,indulgentia reſtituebat ſeu coocedebat,&
ad aliud de pœna quòd dici poteſt nõ l eſſe pœnalé
conſtitutiooem,quæ non priuat iure quæſito,ſed ir-
ritat actũ in iure quærendo, prout refert Phil.Fran.
in c.ſi.ij.col.de elect.in vj.pro quo facit, quia alia eſt
ratio dãni,alia lucri.l.ſi. C.de cód.inſer.alias ſeque-
retur quòd omnia iura quæ caſſant teſtameota, vel
contractus, deficientibus certis ſolẽnitatibus eſſent
pœnalia,quod non videtur,ex quo non minuunt pa
trimonium,vel ius priſtinum, vel ſecundum Inn.in
c.ſi verè.de ſent.exc.non eſt naturalis pœna coontra-
hentiũ.quòd irritetur contractus,ſed bene quando
eſt pecuniaria vel corporalis,ideò Io.And.de reg.iu.
in mercu.circa ſi.dicit quòd propriè pœna eſt circa
diminutionem patrimonij ſicut & damnum,vt in l.
iij.ff.de dam.infec.& quod conſtitutio priuans iure
ad rem non in re non dicitur propriè pœnalis.idem
Fely.in c.cæterum.de reſcrip.in verbo,prima reſtri-
ctio, ſed de hoc in dictis locis pro negatiua fuit di-
ctum,quòd ſecundũ & tertiũ fundamẽtum affirma-
tiuè erat ſublatum per d.cõſi.Oldr. & eius rationes
vltra alia adducta pro. item ad ſequentia poterat di-
ci,qnòd non ſumus in ratione expreſſa in conſtitu-
tione,de qua d.l.libertum.& d.clem.j.loquebantur,
&ad quartum quòd non recordabantur ſi fuerat in
aliis regu.ita iudicatũ, & quando fuiſſet,poteſt eſſe
diuerſa ratio inter caſum & caſum. & non eſt exem
plis iudicandum,ſed legibus.l.nemo.C.de ſent.&ad
reg.xxx.potuit eſſe propter verba io ea appoſita,ſci
licet de beneficiis,de quo obtinuerunt,& in quibus
ius eis competierit, cùm ſit quòd commendatarios
obtinet,vt Lud.Ro.in d.conſ.cccl.& canonicæ,cum
commenda ſit canonicus tit.dicit Milis io repert. in
verbo, commendæ, quòd titulus beneficij & ius ei
competit propter fructus &adminiſtrationem,quia
& titulares procuratores ſunt,vt in c.ij.de donatio.
& reſerua.beneficiorum,quæ quis obtinet ſortitur
effectum, etiam ſi de facto teoeret, Rota de elect.in
antiq.viij.vel quia ratio regu. eſt propter onera quæ
Card.ſubſtinent in eorum familia ſecundum deciſ.
Rot.xvj.de præb.in antiq.quæ ratio pariſormiter vi
get in commendatariis,ſicut in titularibus, vt dico
in illa deciſ.voluerunt domini.edita ſuper reg. xxx.
prædicta, vbi etiam io alia remiſſa ibi ad xxviij. de
veriſimili ootitia obitus,quòd eſſe potuit propter il
la verba, quòd omnes & ſingulæ gratiæ cum com-
menda ſit gratia ad reg. xix. quòd ideo eſſe potuiſ-
ſet,quia ratio in ea eſſe non poteſt alia, qnàm quia
tenentur ad curam animarum, & quòd militat in
prouiſiooe commendæ,ſed pro veritate noo memi-
ni meo tempore fuiſſe iudicatum, niſi quo ad regu.
de impetrante beneficium vacans per obitum fami-
liaris Cardina.& quo ad reg. de veriſimili ſuprà per
viam dubij collegij, incipit, per obitum Regini. &
quo ad omoes præter xxx.& etiam quo ad iſtam ar-
ticulus eſt ſatis dubius, ex quo in omnibus regulis
dicitur de vacatione per obitum,&verba ponderata
noo videntur excludere, quin verificari debeant in
vacatione per obitũ.& melius erat reſpondere,pro-
ut reſpoodet Oldr.in conſ.ſuo, vel vt in aliis ſunda-
mentis partis negatiuæ:ad†illud qnòd commeoda- 12
tariis cauſæ quandoq; committantur,dicas nõ pro-
cedere de ſtylo curiæ,nec de iure,prout in trac.Hie.
Pau.ſuper pract.cancel.fol.cxiiij.in tit.de iudic. &
cor.ordin.& in c.ſtatorum.cum ibi not. per ſcrib.de
reſcr.in vj.niſi Papa ex certa ſcientia cõmeodatario
committeret, & ex hincinde deductis quæſtio fuit
dubia,& domini diuiſi.Verum quia Ant. de Ratio-
nibus,qui fuerat procurator Paſchaſij. ad cedẽdum
oon petiit derogari huic regulæ, attento quòd ce-
dens erat † abſens à curia, quo caſu ſolet de ſty- 13
lo dari derogatio, & poſtea impetrauit pro ſe per
obitum

obtum Paſchaſij prędicti,& concordauerat ceden-
do cum do.Ioann.de Arigno. Omnes domini incli-
nauerunt ob præſumptam fraudem, quòd in hoc
caſu iudicaretur pro negatiua, ne Ant.de ſua mali-
tia aut negligentia commodum reportaret, & Mi-
chael Murillo remaneret fraudatus præcipuè, quia
in procuratorio ad cedendum dicebatur, quòd Paſ-
chaſius erat infirmus, & ita iudicauit domi. Barth.
de Petraſancta.

SVMMARIVM.

1 *Res noua fieri videtur, quando eſt aliquid ei additũ.*
2 *Solennitas eadem requiritur in reformando, quæ in conſtituendo.*
3 *Executores literarum apoſtolicarum non poſſunt ad illarum executionem procedere, antequam ſint expedita.*
4 *Diſpenſatio vel remotio obſtaculi perinde valere habilitat.*
5 *Vnio ad vitam eſt quædam palliata diſpenſatio.*
6 *Gratia perinde valere diuerſos effectus parit, ſecundum ſubiectam materiam.*

DECISIO XXXIII.

LAta fuit ſententia per do. Camillum de Ballio-
nibus, in fauorem Vngale de Vincardon, & Pe-
trum Martinum Colland. ex eo quòd M. in expe-
ctatiua ſua ad Corſopiten. collationem vbi eſt in
vſu ſermo Britonum britoniſantium, quod idioma
non intelligunt Britones Galli, qualis eſt M. de hoc
non fecerat mentionem, vnde ſtetit contra eum re-
gula quæ ſolet dici de idiomate, quòd nulli expe-
ctatiua extra ſuam nationem concedatur, niſi idio-
ma quam communiter homines ibi loquũtur, intel-
ligat, & intelligibiliter loqui ſciat, alioquin gratia ſit
nulla: fuit 1516. de menſe Iulij in cauſa Corſopiten.
ca & pręben. in ſecunda inſtantia coram me fuit ex-
pedita gratia perinde valere per Mart. ſanans eiuſ-
modi defectum, quæ eſt poſterior ipſa expectatiua
in data, ſed ante vacationem cano.& præben. V. de-
dit contra M. de alia reg. quòd nullus vigore expe-
ctatiuæ ſeu ſpecialis reſeruationis, vel reualidatio-
nis ſeu extenſionis eius literis deſuper non confe-
ctis, aliquod beneficium acceptare, vel aſſequi va-
leat, alias acceptatio ac aſſecutio huiuſmodi nulliua
ſint roboris vel momenti, & cum M. poſt vacatio-
nem, acceptationem, & prouiſionem expediuerit,
quòd tardè venit, poſuit cauſam ſuper hoc dubio plu
ries & tandem domini, exceptis tribus, tenuerunt
contra Mar. per cõſ. Gemi. cxxviij. vbi adducit quin
que fundamenta, quorum aliqua quidam ex domi-
nis ita inducebant, quando aliquid additur alicui
1 rei, noua † res fieri videtur. l. ius ciuile. ff. de iuſtit. &
iure. & ibi Bald. tunc ſuccedit, quòd ſi per aliquam
gratiam acquiritur, augetur vel conſeruatur ius, de-
bent omnia exprimi, quæ in prima gratia fuere ex-
preſſa & adeſſe ſolennia in prima requiſita. & vult
gloſ. in cap. ſi apoſtolicæ. de præbend. in vj. Rot. de
reſcrip. in no. xxiiij. & Ludoui. Rom. conſ. ccclxxxij.
in propoſito caſu. j. col. & idem Gemin. in d. cap. ſi
2 apoſtolicæ. Item eadem † ſolennitas requiritur in
reformando, quæ in conſtituendo, dicit Bart. in l. iu-
riſgentium. §. adeo autem. ff. de pact. ſed gratia per-
inde valere, eſt talis, patet, quia expectatiua ex ſe in
totum erat nulla, ergo ſicut expectatiua requirebat
quòd literæ eſſent expeditæ, ita perinde valere. Item
ex confirmatione iudicandum eſt, quia ſuſcitat ſpi-
ritum ad primam gratiam, vt inquit Gemi. qui vide-
tur perinde valerę, non naſcitur cum prima gratia,
cum ſint ſub datis diuerſa: ergo executores vigore
proceſſus fulminati ſuper expectatiua, à quo reci-
piunt poteſtatẽ, non potuerunt validè conferre: quia
ſi non valuit expectatiua, nec facultas ex ea proce-
dens. cap. ſi ſuper gratia. de offic. deleg. in vj. Vlterius
non potuit vigore expeditionis perinde valere poſt-
modũ ſuperuenientis, valere prouiſio facta per exe-
cutorem, cùm ante † expeditionem literarum exe- 3
cutores non poſſent exequi, ſecundum Rot. de con-
ceſ. præb. in no. xvij. licet Biſigner contrariũ teneat,
deciſ. iiij. eod. tit. quæ eſt antiquior: hoc tamen fun-
damentum non placuit do. Io. Ant. de Triuul. & qui-
buſdam aliis, propter formam literarũ, perinde va-
lere, quòd perinde valeat expectatiua & proceſſus
habitus per eandem, ac ſi de idiomate eſſet expreſ-
ſum: mihi verò non diſplicuit, ſtãte vera dicta deciſ.
xvij. Item ſi literæ perinde valere non erant expedi-
tæ, forma eorum nihil validabat. Cæterum fuit di-
ctum quòd perinde valere erat quædam diſpẽſatio,
& ſubintrabat [illegible] regu. ſed quòd nulla diſpenſatio
cuiquam ſuffragetur, antequam ſuper ea literæ apo-
ſtolicæ ſint cõfectę: ſed in hoc non ſe fundarunt do-
mini, cùm non ſit propriè diſpẽſatio, ſed potius re-
motio † obſtaculi inducti per reg. licet poſsit forſi- 4
tan defendi, quòd ſit diſpenſatio ex quo reg. inhabi
litat quæ eſt ius, ſicut in ſuis caſibus extrauag. exe-
crabilis & aliæ, & gratia perinde valere habilitat &
ſic diſpẽſat, prout in ſimili vnione ad vitã † de bene- 5
ficio, inquit idẽ Gemi. conſil. xxxviij. quòd dicitur
diſpenſatio ſaltẽ palliata, quia ſi non eſſet vnio, erãt
incompatibilia. c. dudum. el ij. de elect. c. de multa.
de præben. & d. extrauag. execrabilis, Io. xxij. & hoc
eſſet videndum an d. reg. in caſu iſtiua diſpenſatio-
nis loquatur, & propriè poſsit dici diſpenſatio, nam
in alia deciſ. incipien. agebatur coram me. fuit ob-
tentum, quòd quando agitur vt beneficium vnia-
tur alteri beneficio ad vitam, potuit teneri tela pro-
ut in beneficialibus, ex quo dicitur quædam pallia-
ta diſpenſatio, non obſt. quòd ex aduerſo dicebatur
regulam eſſe ſtricti iuris. l. iij. §. hæc verba. ff. de nego.
geſt. & pœnalem propter nullitatẽ actus, l. ſenatus.
ff. de contrah. emp. ideo reſtringendã reg. in pœnis.
ff. de reg. iur. & c. odia. eo. tit. in vj. & gratiã † perinde 6
valere, non eſſe reualidationem neq; extenſionem,
quia poteſt dici ꝙ ſi nõ eſt reualidatio eo reſpectu,
quòd conſumpta gratia per acceptationẽ vnius be-
neficij, ſolet quandoq; reualidari, perinde ac ſi non
eſſet acceptatum, ſic quia viuificat quòd nullũ erat,
& inſufflat ſpiritum & animam, vbi nõ erat: Gemi.
in d. conſ. 128. & quodammodo reualidat quod non
erat validum, vel ſi non reualidat, quia nunquã va-
luerat ad regulam, non firmatur, de regul. iur. in vj.
tunc eſt noua gratia, & directè in ea regula loqui-
tur, aut ad minus in virtute comprehẽſiua vel exten
ſiua, vt eſt deductum in proxi. deciſ. & ſi iſta nõ ſol-
uerent contrariũ, ſtant alia fundamenta pro deciſ.
& ſolu. & ad illud de pœna etiam confert, quod eſt
dictum in d. deciſ. neque refragatur ſimile de reg.
xxix. quòd cauſarum commiſsiones nullius ſunt
momenti, niſi tempore earum ſuper conceſsioni-
bus apoſtolicis literæ ſint confectæ, in quo ſufficit
quòd

quòd validæ vel ſurreptitiæ repetiantur expeditæ,
etiam cum mille defectibus, quoniam ſi poſtea ſa-
nentur cum gratia ſi neutrl perinde valere ſurro-
garionis aut aliâs poterit iudex eam canonizare, &
dicitur iuriſdictionem habuiſſe. quia dico quòd di-
uerſæ ſunt rationes, nam ratio d.reg. ſiue fuit bur-
ſalis vel magis, ne temerè quis alium moleſtet, quòd
de facili non contingit quando ante ingreſſum ad
cauſam erit coactus habere literas expeditas, cum
non modica impenſa & labore, arg. l. cum de inde-
bito. in princip. ff. de proba. regula habet quod deſi-
derat quomodocunque bene vel male, validè aut
non validè ſint expeditæ in tempore. at in iſta reg.
non ſufficeret quòd literæ eſſent expeditæ, & non
poſſent capere beneficium ad effectum quòd acce-
ptatio valeret, quid ſi loqueretur tantum de can. &
præbend. vel quid ſit in vna diœceſi tantum & non
dicerent de aliquibus priuilegiis aut qualitatibus de
quibus erat neceſſaria mentio, vt in beneficio acce-
ptato valerent, certe non videbantur quo ad tale
beneficium expeditæ, niſi cõcurrente alia gratia ex-
tendente ad alia beneficia & diœc[...] & volente quòd
perinde valeãt, ac ſi de tali qualita[...] fuiſſet dictum,
vt verba reg. cum effectu intelligantur. l. pe. §. doce-
re. ff. ne quis eum qui in ius voc. eſt vi exi. & ca. rela-
tum, de cle. non reſi. ex quo expeditio requiritur vt
acceptatio valeat, quæ aliâs annullatur. ergo bona,
& talis quæ poſſet capere beneficium, non ſic in re-
gula de qua obiicitur vt bona ſit iuriſdictio, quia
bona eſt quæcunque cum literæ ſint confectæ, cum
non reſpiciat vt validitatem gratiæ, ſed expeditioné
tantum: vnde ex diuerſis non eſt bona illatio. l. ſi. ff. de
calum. aut ſi vtraq; reg. reſpexiſſet ſolum literarum
expeditionem quancunque, iuxta tamen diuerſita-
tem materiæ in vna ſubſiſteret iuriſdictio in alia, ſi-
cut eſt iſta non valeret prouiſio ex motiuis adductis,
& de regu. non eſt arguendum, cum regulæ non ſint
iura communia ſed ſpecialia l. quod verò eum ſeq. ff.
de leg & ſena. & quælibet habet ſuam rationem ſin-
gularem ſeparatam ab alia ſicut & extrauagan. quæ
poſſunt probabiliter ignorari, vt in ca. paſtoralis. de
fide inſtrum. & ibi Abb. & alij prout inquit Barto. de
iure feud. tanquam conſuetudinario in l. vt iuriſiu-
randi. §. ſi liberi. ff. de ope. lib. neque ob. quòd Rot.
tenuit dictam regulam non procedere quando di-
ſpenſatio eſt cum prouiſione, vt in illa deciſione in-
cipien. verum prouiſio, quia ideo voluit, quoniam di-
ſpenſatio eſt mixta cum gratia. Item acceſſoria ad
gratiam prouiſionis de beneficio & per alia funda-
menta de quibus in d. deciſ. ſed iſte caſus nihil ha-
bet tale, ergo &c. l. naturaliter. §. nihil commune. ff.
de acquiren. poſ. nec proficit dicere quòd d. conſil.
Gemi. cxxviij loquatur quando alteri erat ante da-
tam perinde valere ius quæſitum. hic autem data eſt
ante vacationem, quia alia motiua aſtringunt etiam,
quando alteri non eſſet quæſitum, vt in d. conſil. &
licet regu. retrotractiua, tunc operetur ſecundum
Rot. de conceſ. præben. in no. xij. & Cald. in conſi. xij.
de reſcrip. tamen vt dicit Cald. in præiudicium tertij
nõ operaretur, nec in propoſito operari poteſt clau-
ſula in perinde valere, ſcilicet vt literæ ſuper gratia
expectatiua perinde valeant ac ſi. &c. ſtante reg. quæ
annullat. conſi. autem Gemi. cvj. loquitur quòd di-
ſpenſatus eſt habilis tẽpore adminiſtrationis. quam-
uis literas non expedierit, ſed ibi de regu. verbum
nullum fuit ſucceſſiuè inuenta vna ſententia lata in
ij. ioſtan. per bo. me. dominum Ioan. Vanulium audi-
torem Rotæ in cauſa Genuen. can. & præbend. vbi
erat datum de iſta regu. quia expectans erat natione
Valentinus, non Caſtellanus. Item extabant priui-
legia quòd oriundi & doctores ad c. præben. docto-
rales admitterentur & non alij, & quo ad expediue-
rat gratia perinde valere poſt acceptationem & pro-
uiſionem, & lite pendente, & fuit iudicatum pro ex-
pectante non ob. regu. ergo contra deciſ. hanc, ſed
quia omnia ibi erant conceſſa ſub eadem data, dixe-
runt domini aliud eſſe quam quando ſub diuerſa in
caſu diſputato, & quòd vltra Gemi. in d. conſi. eſt ad
id deciſ. Egid. dccxlvj. ſed duo ex dominis contra-
dicebãt huic diſtinctioni, nihilominus ex votis alio-
rum pronuntiaui locum eſſe regu. 1520. de menſe
Ianuarij confirmando ſententiam domi. Camilli &
ponderetur Egid. in longo diſcurſu dictæ deciſio-
nis, cuius ſcientia non multum differt à ſupradicta,
niſi quàm referat ſe ad tempus ſequens.

Super regula de non habendo duas expectatiuas.

SVMMARIVM.

1 *Gratiam expectatiuam habens vna cum alia gra-
tia in forma c. mandatum, an ſubiiciatur regula de
non vtendo duabus gratijs expectatiuis? &c.*
2 *Ordinarius grauari dicitur, quando papa confert
beneficia ad eius collationem ſpectantia.*
3 *Grauare eccleſiam in admiſſione duorum dici ſolet
papam non intelligere, niſi id exprimat hoc de ſtylo,
non autem de iure probatur.*
4 *Litera apoſtolica alia gratioſa, alia iuris & iuſtitiæ
appellantur, & quæ ſunt huiuſmodi generis?*
5 *Gratia in forma c. mandatum, an dici poſſit expe-
ctatiua?*
6 *Mandatum in forma c. mandatum differt ab expe-
ctatiua, non ſolum nomine, ſed etiam in forma.*
7 *Regula quæ reuocat vniones an intelligatur de per-
petuis vel de temporalibus?*

DECISIO XXXIIII.

DVbitabam in vna Tullen. ca. & præbend. quæ
coram me pendebat, an gratia conceſſa ſecun-
dum formam c. mandatum cum duob. ſeq. de reſcri.
ſubiiceretur regulæ, qua cauetur quòd non poſſit
quis vti duabus gratiis expectatiuis, ſeu ſpecialibus
reſeruationibus, aut expectatiua & ſpeciali reſerua-
tione ſimul, ſub pœna quòd in ſecundis literis ex-
pediendo dicat de primis, aut eligat qua gratiarum
vti voluerit, aliàs effectu caret vtriuſq;, & hoc quia
vnus ex litigantibus contra quem dabatur de regu.
habebat gratiam expectatiuam & aliam in forma
d. ca. † & dixerunt domini non ſubiici. primò quia 5
propriè & ſtrictè non dicitur gratia expectatiua,
ergo l. iij. ff. de ne. ge. §. hæc verba. ſecundò quia for-
ma d. ca. magis innititur iuſtitiæ quàm gratiæ, & ita
aliâs fuiſſe iudicatum affirmarunt. Aduerte ſi ideo
conſideretur quòd innitatur iuſtitiæ quòd iuſtum
ſit ne ordinarij grauentur in admiſſione duorum
ſeu eadem eccleſia, quaſi ſatis ſit eundem collatorem
ſeu vnam eccleſiam fuiſſe grauatam in admiſſione
vnius, ne duplici onere grauetur, ſicut dicitur de
duplici pœna in l. ſenatus, de accuſ. & c. at ſi clerici,

in fi.de iudic.& in ſimili etiam in l.diuus Marcus.ff.
de offi.præſi.ne afflictio in vno grauamine addatur
afflicto in alio.vt in d.l.& in ca.exparte, de cle.ægro.
& c.licet.de cenſi.cuius eſt miſerendum magis vt in
d.iuribus, & nn.in c.audiĉtiam, de cle.non reſi.cum
2 negati non poſsit† quin, ordinarius dicatur grauari,
quando papa confert beneficia ad eius collationem
ſpectantia, vt not.Abb.in d.c.mandatum.col.j.aliâs
nullo iure expreſsè cauetur quòd papa non poſsit
3 aut non † intendat grauare eccleſiam ſuper rece-
ptione duorum, vt dicit Abb.in d.c.vlti.col.cum in-
tentio papæ, quòd in dubio non videatur id velle,
inſurrexerit ex ſtylo curiæ Romanæ prout declarat
ibi, vnde videtur hoc eſſe quædam moderatio & vr-
banitas papæ procedens ex conſideratione, quòd
non vult vt grauetur, ex quo non prohibetur habés
plenitudinem dominij, vt in cle.j.in fi.vt lit.pend.&
per doct.in c.quæ in eccleſiarum, de conſti.licet dici
poſsit quòd proceſſerit ex ratione iuris vt ſupra, &
quia ius eſt ars boni & æqui, vt in l.j.ff.de iuſti.& iur.
& quodammodo videretur iniquum intantum one-
rare eandem eccleſiam, quæ duplicatum onus pati
non debet, argu.l.nauis onuſtæ. §.cum autem.ad le.
rhod.de iactu.& l.Titia la j.§.qui inuita filia, de leg.
ij.& l.pe.ff.de bo.præleg.nam in iure literæ aliæ gra-
4 tioſæ appellantur, † quando habenti ſufficiens be-
neficium confertur ſecundum, vel ſic alia gratia, aliæ
iuris, & iuſtitiæ, quæ etiam dicitur forma pauperum,
vt Car.in cle.j.de conceſ.præben.iuſtitiæ, vt quando
ſcribitur vt prouideatur pauperi clerico nullum be-
neficium habenti, talis enim forma literarum eſt iu-
ſtitiæ, vel quaſi, vt dicit glo.in c.quamuis.& c.ſi pau-
per clericus, de præben.in vj.& Domi.ibi poſt Ioan.
Mo. habet enim gratia in forma pauperum plus de
iuſtitia quàm de gratia, dicit Bonifac.de Vitali, in d.
cle.j.in princi.col.iiij.de conceſ.præben.ſubiungens
quòd ſuper ea ſcribitur ordinario diœceſano, qui
melius habet notam vitam clericorum, & quia eſt
executor eorum quæ ſunt iuris communis, inter
quæ eſt quòd pauper beneficietur iuxta merita.ideo
cum non ſit ambitioſa dicta gratia eſt magis fauoran-
da, & iſta forma iuſtitiæ appellatur forma commu-
nis. ca.poſtulaſti, de reſcrip. ca.accepimus. de æta. &
qua.& ibi Abb.& ca.cum ſecundum apoſtolum, vbi
Butr. Item debitum & iuſtum dicitur quando rece-
pto in canonicum mandatur prouideri de præbend.
ca.relatum.& ca.dilectus.el j.eod.titu.& ca.cum ſu-
per.de conceſ. præbend. quia canonicus non poteſt
aut non debet eſſe ſine præbẽda, inquit Gof.in ſum.
eod.titu.& acceſſoriè venit ad canonicam.ca.ſi cle-
ricus.& ca.ſi poſtquam.de præben.in vj.Item contra
5 deciſionem videtur quòd forma † d.ca.mandatum,
ſiue ſit iuſtitiæ, vel gratioſa, aut gratiæ, poſſet dici ex-
pectatiua, cum expectet vacationem & prouiſionẽ.
præterea regula voluit occurrere fraudibus & am-
bitioni, ne vnus plura beneficia aucupetur, & occu-
pet loca aliorum, cum pluralitas ſit inimica canoni.
cap.quia nonnulli.de cle.non reſid niſi quando ex
cauſa papa diſpenſat.cap.de multa.de præben.& hoc
ita eſt contingens cum literis in forma d.ca.manda-
tum, ſicut cum expectatiua, ſed pro deciſione facit,
6 quia aliud eſt mandatum in forma † d.cap.aliud ex-
pectatiua, & differunt nomine & forma, ergo &c.
l.Papinianus exuli ff.de mino. de nomine patet: de
forma, quia expectatiua habet menſem ad acceptan-
dum.item verbum reſeruamus & decretum irritans
non ſic mandatum iuxta tenorem d.ca.ergo diuerſa
etiam in ſubſtantia.l.ſi idem, cum ibi not.etiam per
doct.C.de codi.& facit glo.ſuper verbo, iuſtra men-
ſem, in cle.j.de conceſ.præben.inſuper facit conſue-
tudo papæ l.vel vniuerſorũ.ff.de pig.acti.qui quan-
do reuocat per regulas, exprimit expectatiuas reſer-
uationes, vniones, mandata de prouidendo, & vt in
pluribus apponit præterquam in forma ca.manda-
tum, ergo habet ea pro diuerſis, & iſtud multũ pon-
derant domini hoc tempore in interpretatione reg.
& gratiarum, quæ fiunt poſt regulas in craſtinum
aſſumptionis fieri conſuetas. ſtylum attendentes,
etiam in verbo vniones † quod importat perpetuam 7
vnionem, quia niſi dicatur quòd reuocat vniones
perpetuas, non videtur per verbum vniones indu-
cta reuocatio perpetuatum, ſed temporalium dun-
taxat, attento quòd vt plurimum papæ ſolent expri-
mere de perpetuis, quando volunt reuocare etiam
perpetuas, & ita in vna cauſa inter Car.ſanctæ Cru-
cis & quendam [illegible]ium fuit concluſum. verum eſt
quòd verbum [illegible] reuocatione vnionum erat in lite-
ris reſeruationis, non in reg.& in illis quia non facit
legem omnibus, & quia perpetuæ ſolent dari raro,
& cum cauſæ cognitione, & quandoq; componun-
tur: optima eſt interpretatio quòd per literas, niſi
expreſsè dicatur de perpetuis, non cenſeantur reuo-
catæ aut ſuſpẽſæ, & ita audiui in ſignatura à ſanctiſſ.
domi.noſtro Leone 1520. de menſe Augusti quòd
non intelligebat per literas ſub ſimplici verbo vnio-
nis, quòd viderentur reuocatæ perpetuæ, & in regu.
cancel.quæ in craſtinum aſſumptionis reuocat om-
nes vniones nondum ſortitas effectum, ex quo ſit
lex omnibus, & vt reuocentur omnia, & cum ma-
tura deliberatione, forſan aliud eſſet.cũ maiori enim
maturitate emanat conſtitutio quàm reſcriptũ, dicit
Abb.in ca.nonnulli, de reſcrip.iij.col.faciendo diffe-
rentiam inter caſum & caſum in materia de qua ibi.
item pro iſta deciſione etiam facit quia ſi aliter di-
ceremus, ſequeretur quòd coadiutoriæ acceſſus, &
omnes gratię de vacaturis ſub expectatione ſubiice-
rentur regulæ, quòd non eſt admittendum ita largè
& diffusè, quia ſi papa voluiſſet dixiſſet.c.ad audien-
tiam.de deci.

Super Regula quod nulli diſpenſatio ſuffra-
getur literis non confectis.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſatio in prouiſione obtenta, ſuffragatur etiã literis non confectis, regula non obſtante.*
2 *Gratia principis neceſſariò ſcripturam non requirit, & eſt perfecta ſine ea.*
3 *Caſus ſimplex in odioſis non continet mixtum.*
4 *Literarum expeditio ſuper diſpenſatione ad incompatibilia, ſi fiat tempore ſententiæ, non autem litis motæ, an ſufficiat ad euitandam pœnam extrauag. execrabilis.*

DECISIO XXXV.

VTrum prouiſio de beneficio curato in cuius
prouiſione diſpenſabatur, quòd poſſet illud
cum alio ſimili, quod antea obtinebat retinere &
poſsidere. obſtet regula quòd nulla diſpenſatio ſuf-
fragetur.

fragetur, niſi deſuper literæ ſint confectæ coram do.
Hugo. de Spinoſa 1514. fuit dubitatum & omnes
1 domini excepto vno † tenuerunt quòd non, & ita
fuit iudicatum: primò, quia regu. & ſtatutum parem
habebat interpretationem, cùm ſint conſtitutiones
extra corpus iuris. ergo regulariter ſtrictè capiuntur
& prout verba ſonant, ac in caſibus tantum expreſ-
ſis. l. iij. §. hæc verba. el ij. ff. de ne. ge. l. ſi ſeruú. §. non
dixit prætor. ff. de acquir. hære. & c. in noſtra. de iniu.
non enim extenduntur vt dicit Bar. in l. ſi is qui pro
emptore. xvij. col. ſuper artic. an fictio fingat ſuper
his quę ſunt ſimul iuris & facti. de vſuc. & magiſtra-
liter in l. omnes populi. in iiij. q. vj. q. prin. ff. de iuſt. &
iur. & not. Abb. in c. cum dilectus. de conſue. ſed reg.
non loquitur expreſſe, quando diſpenſatio eſt cum
prouiſione, ſed ſimpliciter de conceſſione diſpenſa-
tionis, igitur &c. Secundò reg. exorbitat & eſt odio-
2 ſa, cum de iure † gratia principis non requirat ne-
ceſſariò ſcripturam, ſine qua proficit & eſt perfecta.
vt Arch. Io. An. Dy. & alij in prohe. vj. & Cal. & Abb.
in c. in noſtra. de reſcrip. & Bal. in l. humanum. C. de
leg. & dico in illa deciſione incipi. quamuis ad cano-
nizationē. Reg. autem loquitur in caſu ſimplici non
mixto, quando eſt coniuncta diſpenſatio cum proui-
3 ſione vt in themate, ſed in † odioſis in ſimplicibus
non continetur mixtum, ergo &c. quòd non conti-
neatur probatur in l. ſi ita ſcriptum, in prin. de lib. &
poſth. & l. vim paſſam. §. præſcriptionum. ad l. Iuli. de
adul. cum ſi. tenet Bart. & communiter doc. in l. ij. in
princi. ff. de verb. oblig. & ibi referunt & ſequuntur
mode. adducentes etiam l. mariti. §. quinquennium,
iunct. l. ſi adulterium cum inceſtu. & ibi not. eo. titu.
de adul. & idem Bar. in l. Gallus. §. & quid ſi tantum.
ff. de libe. & poſth. ij. col. quòd in materia non fauora-
bili in qua debet fieri ſtricta interpretatio, diſpoſitio
in caſu expreſſo non extēditur ad omiſſum, & quòd
in ſtatutis caſus mixtus non comprehendatur ſub
ſimplicibus, voluerunt Bal. in d. l. omnes populi. Pet.
de Ancha. in repe. c. canonum ſtatuta. verſi. venio ad
quartum membrum, & alij quos refert ſequendo
Alex. in d. l. ij. in princi. Tertiò gratia diſpenſationis
venit acceſſoriè ad gratiam prouiſionis. vnde regu-
latur ab ea quæ expeditioni literarum non eſt ſub-
iecta, & eius naturam ſequitur. l. non dubium. C. de
leg. c. inter dilectos. circa fi. de fide inſtru. & reg. ac-
ceſſorium. de regu. iur. in vj. nam acceſſoria erat pro
retentione vtriuſq; beneficij diſpenſatio. & non po-
ſtularat principaliter ad duo incōpatibilia. Quartò
ſi ratio regu. fuiſſet burſalis, prout tentat gloſſator
ſuper ea, dicebant aliqui attendentes effectum quòd
4 ſatis erat ſi reperiebatur expedita tempore † ſenten-
tiæ: licet non tempore motæ litis maximè ad euitan-
dam pœnam extrauag. execrabilis, vt in iſto caſu reg.
in pœnis. ff. de reg. iur. & ita fuiſſe aliàs ſententiarum
in Rota dicit gloſſator intellexiſſe in diſpenſato ad
tria Incompatibilia, quæ detinuerat bullis non ex-
peditis, ſcilicet quòd non inciderat in pœnam exe-
crabilis, per verba ibi poſita. ſi verò fuit propter for-
mas datas in cancellaria circa expeditionem diſpen-
ſationum, quæ quandoq; limitantur per reg. vt dici-
tur in ipſa reg. tunc non oſtendebatur quòd in hoc
caſu potuiſſet impediri expeditio aut limitari, vel ſal-
tem quin expeditæ prout poſſunt expediri, defen-
diſſent poſſeſſorem ab incompatibilitate, & ſic ceſ-
ſabat ratio, & eſt notandum quod ait gloſ. ſuper re-
gula, quòd locū habeat in his diſpenſationibus quæ
reſtringuntur per reg. cancellariæ, tamen non in aliis
quæ reſtringuntur ſolum de iure communi, quòd
intellige in caſibus in quibus loquitur. & ei poteſt
eſſe locus ſecundum fundamēta adducta, non aliâs.
Non obſt. quòd poteſt per hanc mixturā fieri fraus
regu. quia fraus non cadit extra caſum regulæ. Item
ſatis debet eſſe contenta regu. quòd expeditio fit
ante ſententiam, & quòd per eam apparet, quòd ni-
hil erat impedimenti, nec fuit limitata diſpenſatio
quo minus proſit, & ab omni priuatione iuris &
pœna liberet poſt ſententiam in Rota latam, fuit al-
legatum conſ. Soci. in conſi. nouiter impreſſis, nume.
xlj. iij. vol. ibi conſueuit etiam non eſſe locum regu.
& facit quòd dicit, Domi. conſi. cvj.

SVMMARIVM.

1 *Supplicatio diſpenſationis abſque literis, an excu-
ſet ab execrabilitate & inhabilitate?*
2 *Diſpenſationis ſimplicis vigore cum ſola ſuppli-
catione plura incompatibilia validè obtinere & aſ-
ſequi poteſt, dummodo ante ſententiam literarum
expeditio fiat.*
3 *Diſpenſatus vt poſſit plura beneficia incompatibi-
lia obtinere, ſi ſibi canonicè conferantur, ſi minus
canonicè recipiat, an incurrat pœnam extrauagan.
execrabilis?*
4 *Ratio iuſta & iniuſta excuſat non ſolum à dolo, ve-
rum etiam à pœna doli.*
5 *Cauſa limitata limitatum producit effectum.*
6 *Supplicatio quando excuſet non ſolum ad obtenta,
verum etiam ad futura?*
7 *Diſpoſitio principis quando ad conſeruationem &
derogationem iuris communis interpretari poteſt,
quomodo ſit interpretanda?*

DECISIO XXXVI.

DIſpenſatus erat Io. Bert. diſpenſatione ſimplici 2
ad obtinendum plura incōpatibilia, obtinuit
& poſſedit ea vigore diſpenſationis cum ſola ſuppli-
catione, abſque eo quòd literas expediuiſſet. poſtea
fuit ei prouiſum de archidiaconatu. cuius prouiſio
impugnabatur tanquā eſſet inhabilis ex retentione
incompatibilium ſine diſpenſatione, vt in extrauag.
execrabilis. §. quia verò. de præbend. dato de regula
quòd diſpenſationes non ſuffragētur, niſi literis ex-
peditis, dubitatur coram do. Io. Staphileo Epiſcopo
Sibinicen̄. de menſe Ianua. 1526. in cauſa Illerden̄.
archidiaconatus, an ſupplicatio † diſpenſationis ex- 1
cuſaſſet ab execrabilitate & inhabilitate, & licet in-
ſpecto iure eā excuſaret ſola ſupplicatio per ea quæ
vult & adducit Gemi. conſil. cvj. tamen propter reg.
do. Iaco. Simo. multum dubitabat. tanquam aliquid
deberet inducere vltra ius commune, ſicut ſtatutum
ad tradita per Bart. in l. iiij. §. prætor ait. ff. de dam. in-
fect. & per Abb. in c. paſtoralis. in princ. de appel. ſed
do. M. Spinoſa voluit quòd licet non expeditio po-
tuiſſet forſan nocere ſi ſuper obtentis incompatibi-
libus ageretur, non tamen quòd propterea inhabi-
litatē incurriſſet, quo minus validè potuerit poſtea
aſſequi archidiaconatū, quia pœnæ debent reſtringi
non ex regulis, niſi expreſsè dicant ampliari d. inter-
pretatione. de pe. l. cum quidam. de lib. & poſth. pro
domi. Sibinicen̄. ponens dixit benefacere deciſ. iij.

de except. in antiq. vbi pœna in vno beneficio non
extenditur ad alia, nec inhabilitatem inducit, nam
hanc pœnam ſecundum domi. Spinoſam non conſi-
derauit reg. nec induxit. Verum obſtare videtur, quia
ſi nocet quo ad incompatibilia vtiq; ex retentione
incompatibilium cauſatur, & ſequitur inhabilitas
ad obtinenda, vt in d. §. qui vero. & in c. dudum. el ij.
de elect. & d. deciſ. iij. loquitur in transgreſſore. c. licet
canon. de elect. in vj. in quo non eſt cautum quòd vl-
tra puniatur in priuatione beneficij, nec quod effi-
ciatur ineligibilis ſicut retinens incompatibilia. Ma-
2 ior tamen pars voluit, vt non expeditio † non noce-
ret in caſu deciſionis, quinimo quòd nec quo ad
obtenta incompatibilia attento quòd nunc tempore
litis ante ſententiam reperiebantur literæ expeditæ
ſine aliquo defectu, quaſi reg. ſit burſalis vel frater-
niter cum illa quòd non iudicetur iuxta tenorē ſup-
plicationum, ſed literarum deſuper expeditarum,
pro qua ſententia fuit adductus Socin. in conſil. xlj.
volu. iij. vbi etiam ſuper intellectu huius regulæ vi-
dendum, ſed vltimum non procedit ex quo illa reg.
reſpicit iudicium, & iudicem ad quem verba dirigit,
nimirum ſi expeditio ſufficit tempore ſententiæ, iſta
verò concernit inutilitatem diſpenſationum etiam
ante litem, & iudicium, verùm quòd ſola ſupplicatio
excuſet etiam quo ad obtenta conſiderabatur, quòd
Innoc. Hoſti. & Ioan. And. not. in d. c. dudum. & Spec.
in §. dicēdum reſtat, ver. quid ſi habent plura bene-
ficia in titulum, de diſpenſa. videlicet quòd diſpen-
ſatio ad habendum plura beneficia conceſſa ei, qui
non exprimit, quæ minus canonicè tenebat, ſi non
prodeſt quo ad obtenta, prodeſt tamē quo ad futura
quæ canonicè obtinuerit. Sed hoc non eſt ad propo-
ſitum, & potiùs videtur eſſe contra reſpectu obten-
torum. vnde melius accommodari videtur doctrina
eorundem doct. in d. c. dudum. & Specu. in allegato
titu. ver. quid ſi diſpenſetur, quòd ſi cum aliquo di-
3 ſpenſetur † vt poſsit plures perſonatus recipere, ſi ei
canonicè conferantur; & poſtea eos minus canonicè
recipiat, licet peccet; vt poſsit contra eum procedi,
quia male & non canonicè tenet, non tamen peccat
ex eo quòd plures teneat quo in ca. ſu. Mediam repetito.
in ver. diſpenſatur vt poſsit plures & c. dicit quod
talis non incurrit pœnam inhabilitatis. d. extrauag.
execrabilis. de preben. Si tamen hæc ſimilitudo non
ſufficeret, confirmatur concluſio maioris partis do-
minorum, vt ſola diſpenſatio excuſet, quia etiam
decretum inualidum ex errore partis cauſato à iure
1 poſitiuo, quia non in ſcriptis vel peccans in alia ſo-
lennitate excuſat, ad tradita per Bar. in l. ſed & ſi. de
pet. hær. & in l. quod vero. depoſi. quem ad hoc ad-
ducit Socin. in l. iuſte. ff. de acqui. poſſ. l. non quælibet
etiam beſtialis cauſa & iniuſta excuſat à dolo. l. igi-
tur. §. poteſt. ff. de libe. cauſa. & Iaſ. in d. l. iuſte. colum.
vlti. & dicit Angel. in l. plagij. C. ad l. Flauiam de plag.
4 quòd vbi † quis eſt puniendus ex crimine propter
dolum, iuſta vel iniuſta cauſa excuſat à dolo, & con-
ſequenter à pœna doli, & ibi vide diſtinctionem in
materia reprobata erroris conſuetudo excuſationem
præſtat, ex cum venerabilis extra. gloſ. de conſue. Pro
concluſione quæ mihi etiam placuit dixi facere ad-
ducta in proxima deciſione & ratione, quæ in prohe.
rego. ponitur, à qua mens ſtatuentis colligitur, vt in
l. fin. de hære. inſti. quæ non habet locum niſi in di-

ſpenſationibus quæ prouide limitantur, cùm ratio
reſtringat & ampliet diſpoſitionem ad ſuos limites.
l. cum pater. §. dulcis. ff. de leg. ij. ca. ſecundo requiris.
& ibi Abb. de appel. iſta autem vt per expeditionem
cōſtitit non eſt de illis, ex quo nihil quòd in ſuppli-
catione continetur fuit per literas limitatum, ad hoc
pondera etiam illa verba, ne quid diſpenſatiuè tenere
præſumat ad quod conceſsiones huiuſmodi ſe non
extendunt. nam verbum huiuſmodi intelligitur de
his. quæ in expeditione literarum prouidè limitan-
tur de quibus rārum dixerat, & proximè, ſuper quo
domini Abbreuiatores habent ſuum ſtylum & regu-
las, etiam quòd in quibuſdam reſtringant conceſſa
in ſupplicationibus diſpenſationum, quando literas
deſuper expediunt. Ad idē ſuccedunt verba in parte
depoſitiua ibi nullitatis diſpenſatio, igitur ſola illa
quæ erit limitata excluditur, & quæcunq; alia quæ
non erit talis ſuffragatur, quoniam † limitata cauſa 5
& diſpoſitio limitatum producit effectum. l. in agris.
ff. de acquir. rer. domi. & c. j. de ſepul. Ex quibus con-
ſtat quòd regula in omni ſui parte de his ſolum di-
ſponit, quæ per expedientea literas prouide limitan-
tur, prouide, id eſt, attento ſtylo in parco vel came-
rali expeditione, vel regulis aliis ſuper hoc editis. er-
go non de omnibus, de quibus ſi voluiſſet, dixiſſet
abſq; verbis taxatiuis. l. vnica. §. ſin autem. C. de cad.
tollen. & ca. ad audientiam. de deci. neq; cadit conſi-
derare, an ratio prohemij fuerit finalis, vel impulſiua
ad tradita per doc. in l. j. §. poſtulare. ff. de poſt. in §. af-
finitatis. inſtit. de nup. & in c. cum ceſſante. de appel.
ex quo rota regu. tam in princi. medio, quàm in fine
fundat ſe, & loquitur de certis diſpēſationibus, non
ſimpliciter de omnibus, & repetit ac proſequitur
quòd in prohe. promiſerat reſtringendo ſe ac de cla-
rando, vnde aliter ſentire eſſet dicere nedum contra
mentem, verum etiam contra verba, à quibus, niſi de
mente appareat contraria non eſt diſcedendū. l. non
aliter, & l. ille aut ille. §. cum in verbis. ff. de lega. iij.
Item interpretatio non eſſet admittenda, vt melior
ſenſus exiſteret, qui ex verbis & mente in hunc ſen-
ſum collectus eſt. l. pe. C. de lib. præte. Neque iſta in-
telligentia debet videri aliena poſtquam conuenit
verbis & menti, maximè quia ſumus in materia pœ-
nali & iuris ſtricti, in qua ſatis eſt vt operetur, prout
verba ſonant, & non vltra. l. iij. §. hæc verba. ff. de neg.
geſt. l. ſi ſeruum. §. non dixit prætor. de acquir. hære.
& l. quicquid aſtringendæ. de verb. obli. etiam ſi per
eam firmetur hæc deciſio abſq; illa diſceptatione,
an ſola † ſupplicatio excuſet, & ſi excuſatur quo ad 6
futura vel obtenta tantùm ſeu quo ad vtranque &
reſtringat ad eas ſolas quæ limitātur per expeditio-
nem vel limitarentur, quando produceretur ſuppli-
catio & iudicatur per præſidentes expeditionis, an
debeat limitari, quia etiam in materia ſtatutaria in-
ſpectis verbis Alex. qui in l. fin. §. in computatione.
col. pe. C. de iur. delib. diſtinguit ſecundum Bart. &
alios ibi quòd tunc ſtatutū interpretatur, vt aliquid
addat iuri cōmuni; quando parti non infertur gra-
ue præiudicium, ſecus ſi ex interpretatione, prout
verba ſonant, ſurgeret graue præiudicium, tunc enim
interpretabitur ſecundum ius commune, etiam ſi
ita interpretando nihil operaretur. Ad hoc no. dictū
Innocen. in ca. dudum. in fi. de deci. quòd diſpoſitio
† principis, quæ poteſt interpretari in derogatione 7
iuris

iuris communis, & etiam ad conſeruationem potius interpretabitur ſecundo modo, cuius dictum de facili non inuenitur alibi prout inquit Butr. ibi & meminit Bald. in l. bonorũ. col. ij. C. qui admitti. & refert ac accommodat Fely. in tract. quando lite. apo. noce. patro. in iij. ampliatione in caſu de quo ibidem, longe ergo magis hic ſuſtinetur hæc intelligentia, ex qua verba non impropriãtur, nec mens læditur, quæ ex verbis colligitur. l. cum delantonis. §. aſinam. ff. de fun. inſtructo. l. labeo. ff. de ſuppel. leg. & c. fi. iunc. gloſ. iiij. de ſucceſ. ab inteſt. & nihilominus operatur in ſuis caſibus contra ius, cùm de iure cõmuni gratia per ſolam ſupplicationem ſit perfecta ſecundum glo. & doc. in prohe. vj. Bal. in l. humanum. C. de leg. Cald. & Abb. in ca. in noſtra. de reſcript. & late pono in deciſione incip. quamuis ad canonizationem titu. ſupra de reſtitu. ſpolia. Aduerte tamen, quia ſi in expeditione limitaretur ſupplicatio in aliquo paſſu, qui non noceret diſpenſato, non procederet regula, ſed tunc demum quando limitatio noceret & vellet ſe defendere, quòd illud in ſupplicatione habebat, quia non ſufficeret.

Super Regula de impetrat. beneficiorum per obitum familiarium Cardinalium vacan.

SVMMARIVM.

1 *Prouiſio de beneficio vacante per obitum familiaru alicuius Cardinalis, etiam ſi eidem familiari commendatum extiterat, non valet, niſi de nomine & titulo Cardi. mentio habeatur, & ad id eiuſdem Cardina. accedat aſſenſus.*

2 *Ratio regula quare conſenſus Cardinalis requiritur in beneficio vacan. per obitum familiaris ſui, eſt propter expenſas quas Cardinales ſubſtinent in eorum familia.*

3 *Conſenſus Cardinalis exigitur in beneficijs, etiam ſi per ceſſationem commenda aut diſſolutionem vnionis aut aliàs quomodocunque per obitum familiaris ſui vacare aſſerantur.*

DECISIO XXXVII.

SI familiaris alicuius Cardina. decedens haberet
1 aliqua beneficia † commẽdata ad vitam, voluere domini quòd talia etiam contineantur, & ſubiiciantur reg. xxx. vt non teneat eorundem prouiſio, niſi de nomine, & titulo Cardinalis mentionem faciat, ipſiúſq; conſenſum habeat, prout in ipſa reg. etiam ſi teneamus quod non cenſeantur vacare per obitũ, ſed eo mo. quo prius commenda ceſſante ſecundum Feder. de Sen. in tract. de bene. permu. q. xv. Rot. de conceſ. præbẽ. prima in antiq. ac Lud. Ro. conſi. cccl. & noto in pluribus deciſionibus, maximè in illa ſuper reg. de veriſimili notitia obitus, incip. per obitum Regini, & in alia ſuper reg. de infirmis reſignãtibus & infra xx. dies decedentibus, incipi. Paſchaſius de Rota, vbi pro & contra in omni materia regularum de vacatione per obitum exprimentium, quo ſuppoſito non conueniunt verba, ergo nec mens debet conuenire l. hos accuſare. §. in omnibus. de accuſ. & l. iiij. §. Toties. ff. de dam. infec. quia fuit dictum candẽ eſſe rationem ſiue teneremus quòd daretur vacatio per ceſſationem, ſiue quòd ceſſet tantùm commenda
2 & vacet modo, quo ante commendam. nam † ratio reg. eſt propter expenſas & onera quæ Cardinales ſubſtinent in eorum familia ſecundum Rot. de præbend. in antiq. xvj. quæ militat ita in obtinente in commendam, ſicut in habente in titulum data vacatione, ſeu aperta per obitum quomodocunq; vacare dicãtur beneficia, & tunc vel prius & ſi eſt vnica habet vim expreſſæ inquit gloſ. in l. quamuis. C. de fideic. & ſi plures eſſent, ſufficeret quòd eſſet vna finalis. §. affinitatis. inſti. de nup. hoc dico quia inuenio Egid. deciſione dcxxxij. non ponentem iſtam & conſiderantem duas aliàs ſuper eadem reg. attenta autem hac conſideratione procedit concluſio, † & in 3
diſſolutione vnionis per obitum per quam etiam non datur vacatio, ſed modo quo prius vt plene dico in illa deciſione incipi. facta erat vnio ad vitam, vbi etiam dicitur de commenda ad vitam fraternizante cum vnione, tamen in omni materia generalia vide argumenta hincinde in allegatis deciſ. per obitum, & Paſchaſius, & in indiuiduo ſuper iſta regu. Egid. d. deciſione. dcxxxij. & quod ſuper ea conſidero in alia quæ incipit, commendauerat.

Super Regula quod Cardi. non comprehendatur ſub Regulis poſt primam editionem faciendis.

SVMMARIVM.

1 *Regula reuocans reſeruationes, ſeu gratias etiam Cardinalibus conceſſas, praiudicat eiſdem non obſtante alia regula prius edita quod Cardinales non comprehẽdantur ſub regulis poſt primam editionem faciendis, niſi eorum fauorem concernant. & nu. 11.*

2 *Regula noua an tollat primam contrariam quamuis id non exprimat. & nu. 4. 11.*

3 *Clauſula quorũ tenores appoſita in regula, ſeu gratia ſequẽti tollit ſpecialia, & indiuidua præcedẽtiũ.*

5 *Cardinales in verbis generalibus regularum comprehenderentur, niſi eſſet aliter diſpoſitum per dictam regulam.*

6 *Statutum vel reſcriptũ habens clauſulã derogatoriam ad ſecũdũ, quãdo per ſecũdum reuocari poſſit?*

7 *Conſtitutio generalis principis ſecunda tollit primam contrariam cum generali mentione. & nu. 9.*

8 *Diſpoſitio præcedens habens clauſulam derogatoriam quando tollatur per ſequentem.*

9 *Reſcriptum contra ius quãdo emanauit ob publicã vtilitatem, an valeat non facta mentione de iure?*

10 *Priuilegium vel reſcriptum emanatum contra legem valet cum clauſula generali non obſtan. aliqua lege in contrarium, niſi forma legis induceret non valere, niſi faciat mentionem de illa.*

DECISIO XXXVIII.

PAſſus fuit dubius in cauſa Mantuana Capellaniæ quæ coram me in ij. inſtantia pendebat 1519. de menſe Februarij an regu. † Leonis x. reuocans 1
omnes reſeruationes conceſſas etiam Cardinalibus præiudicabat ei qui veniebat ex reſeruatione Cardinalis ſancti Seuerini ſtante anteriori reg. quòd Cardinales non comprehendantur ſub regulis edendis, niſi conſenſerint vel eorum fauorem concernant, & videbatur quòd non: ex quo per reg. reuocatoriam, quæ non erat edita de conſilio Cardinalium, tollebatur reſeruatio conceſſa dicto Cardinali. & conſequenter erat damnoſa, non fauorabilis, ergo &c.

Nec obſt.quòd de Cardinalibus eſſet facta mentio
2 in ſecunda,quia in ea non derogabatur † primæ re-
gulæ, nec aliquid de prima dicebatur.vnde per pri-
mam cum ſuis clauſulis & forma præſeruabatur re-
ſeruatio ad materiã.l.ſi quis in principio teſtamenti,
de leg.iij.& c.nõnulli.de reſcrip. ſed me non parum
dubitante dixerunt domini, quod eadem & maior
poteſtas tollendi regulam & derogandi,remanſerat
apud conditorem non ob.reg.ca.dudum.de præben.
in vj.& quòd voluit præiudicare Cardinalibus ex eo
quòd expreſsè de eis in ſecunda dixit, & ad clauſu-
lam derogatoriam primæ reg.fuit reſponſum,quòd
per clauſulas prægnantiſsimas poſitas in ſecunda
videbatur ſublata prima, & de ea cogitatum & di-
ctum,ita Bar.in d.l.ſi quis.in princi.teſtamen.inquit
de cle. derogatoria derogatoriarum quòd per eam
videtur in ſpecie dictum,& per clauſulam,quorum
3 tenores, ac ſi de verbo† ad verbum infererentur ha-
beri volumus pro expreſsis tolluntur ſpecialia & in-
diuidua, vt Rot.tenet per conſi.ij. Anto.de Butr.de
quo & ſtylo curiæ in varietate opinionum meminit
Fel.in c.accedẽtes.de præſcrip.dixi in illa deciſione
quòd decretũ regulæ de triennali eſt perſonale iuci.
quæſitum fuit non ob.conſi.Gemi.xij.in quo de ge-
nerali,ſpeciali,& indiuidua gratia, quia non negat
quòd non eſſet derogatum primæ,quando clauſulæ
de quibus eſt dictum proximè, vel ſimiles appone-
rentur in ſecunda gratia,& ſi diceret obſeruantia eſ-
ſet contra eius opinionem, nam cum iſtis pinguiſsi-
mis clauſulis conatur papa declarare, quòd præce-
dentia cuiuſcunque tenoris non obſtent, & exhalat
animum tollendo omnia quæ expreſsè & magis ſpe-
cificè tolleret,ſi memor eſſet.vnde inoleuit quòd vl-
4 tima † reuocant aut ſuſpendunt priora vel eis dero-
gant,quia ponuntur clauſulæ fortiſsimæ ad priores
diſpoſitiones ſicut dicitur de pactis nouiſsimis in
l.pacta nouiſsima.C.de pac.Item dicebatur ſatis eſſe
in ſecunda factam fuiſſe mẽtionem de Cardi.abſq;
mentione de prima, & ad id quod obiiciebam quòd
prima reg.ſecundum prædicta non operabatur, re-
ſpondebant domini quod operaretur,quando in ſe-
cunda reuocatoria reuocarentur reſeruationes qui-
5 buſcunq; conceſſæ,quia quamuis† in verbis genera-
libus comprehendantur Cardinales ſecundum com-
muniorẽ ſententiã, de qua Fely.in c.ad aures.viij.co.
de reſcrip.tamen propter primam reg.non contine-
rentur, & in hoc operatur primò quòd in ſequenti
non ſufficiat verbum generale.ſed requiratur quod
expreſſa mẽtio de Cardinalibus fiat:adhuc concluſio
redditur dubia ex his quæ tenet Bar.l.omnes populi.
ff.de iuſt.& iur.in iiij.q.iij.q.pri n.ix.& x.col.poſt Cy.
6 quod quando præcedens ſtatutum eſt † derogatoriũ
ſecundi,vt quia prohibet aliud fieri, aut quòd non
poſsit in contrarium ſtatui vel contra ipſum veniri,
niſi certa forma quod ſecũdum non valeat.niſi fiat
expreſſa reuocatio primi, quia proteſtatio & clau-
ſula derogatoria in primo declarat animũ deeſſe in
futuro,& ſequitur Abb.in c.cum acceſsiſſent.ij.col.
de conſti.item idem Abb.in d.c.nonnulli.iij.col.dicit
quod quando ius habet clauſulam derogatoriam,
ſeruanda eſt forma iuris,& ſi requirit ſpecialẽ men-
tionem nõ ſufficit generalis, ſed dicitur eſſe ſpecia-
lis ſaltem per verba æquipollentia,vt in l.non aliter.
de leg.iij.ſecundum Bal.& Cyn.in l.humanum.C.de
leg.procedit in reſcripto,ſecus in cõſtitutione† quæ 7
valet contra cõſtitutionem cum generali mentione,
ſcilicet non obſtãte quacunq; conſtitutione in con-
trarium,vt in cle.dudum, in fi.de ſepul.quia conſti-
tutio emanat cum maiori maturitate quam reſcri-
ptum:& Bald. poſt Cyn. in d.l.humanum.in ij.q.lo-
quens de ſtatuto & reformatione dicit quòd quãdo
præcedens† diſpoſitio derogat formæ, ſcilicet quod 8
non valeat reformatio,niſi ſub tali forma,quod non
valet non ſeruata illa forma,quia præſumitur deeſſe
conſenſus:ſi verò deroget voluntati, vltimus actus
non valet,quia non adeſt volũtas.d.l.ſi quis in prin.
teſtamenti.& hoc quando poſterior diſpoſitio ema-
nat ſimpliciter, ſed quando emanat cum clauſula
derogatoria non obſt.aliquo ſtatuto quod in contra-
rium diſponeret ſecundum Cyn.& ſtylum Rom.cu.
ſufficiat in legibus condendi derogatio † generalis 9
legum in contrarium,vt inquit Bald.ea ratione,quia
in legibus quæ fuerunt ob publicam vtilitatem ſuf-
ficit generalitas, & in reſcripto quod emanat pro-
pter publicam vtilitatem contra ius. quòd valeat
non facta mentione de iure, voluit Bart.in extraua-
gan.ad repri. vt refert Abb.in d.ca.nonnulli, ratio,
quia tunc princeps videtur diſpenſare contra ius:
l.quidam conſulebat in fi.ff de re iudi.ſecus ſi ema-
nante in fauorem priuatæ perſonæ, quoniam tunc
iura habent regulam derogatoriam. contra tale re-
ſcriptum.& Bart.in l.fin.C.ſi contra ius vel vti.publi.
loquendo in priuilegio † quando princeps reſcribit 10
contra legẽ.vult non ſufficere ſi dicatur aliquo non
obſtan. vel aliqua lege non obſtan. cum id ſit gene-
raliter loqui, nec requiritur quòd dicatur non ob-
ſtante tali lege, nominãdo eam,quia eſſet, loqui ſin-
gulariter ſeu indiuiduè,ſed eſt ſatis dicere non ob-
ſtan.aliqua lege,quæ in contrarium loqueretur.cùm
iſtud ſit ſpecialiter loqui,quòd limitat But.in c.quę
eccleſia.de conſti.prout in additione magna ad Bar.
in d.l.fin.habetur quod non requiratur vt ſingulari-
ter,niſi forma legis illud induceret,quia dicat non
valere reſcriptum, niſi faciat mentionem de illa,vt
in ca.nonnulli, quoniam tunc requiritur ſingularis
in propoſito. ergo pro veritate deciſionis ſaltem in
ſecunda regula † debuit eſſe mentio generalis pri- 11
mæ cum clauſula non obſtan.alia regula, capiendo
quancunque opinionem,& non eſt verum ſufficere
in ſecunda regula factam fuiſſe mentionem de Car-
dinalibus abſq; eo quòd de prima regu.facta fuerit,
& cum ſimus in regulis extra corpus iuris, forſan
aliud eſſet, quam in conſtitutionibus intra corpus
iuris, ex quo in primis datur probabilis ignorantia,
in ſecundis non vt in c.primo.de conſtit.in vj.inn&.
l.leges ſacratiſsimæ.C.de leg.& primæ non tollun-
tur ſine ſpeciali mentione, ſecundæ verò ſic per ſe-
quentem conſtitutionem contrariam,etiam ſi nihil
ſit dictum de eis vt in d.ca.j.vt dicamus quod requi-
ratur vt dicatur ſpecialiter non obſtan.alia regula.
quæ in contrarium diſponeret vel ſimilia, ſed quod
nihil dicatur de prima reg.non crederem poſſe ſub-
ſtineri etiam per clauſulas prægnantiſsimas quæ di-
ceret de gratiis & non de regulis aut conſtitutioni-
bus aliquid in generalitate clauſulatum, de quibus
ſupra. ideo verba ſecundæ regu. iuxta doc.adducta
videnda ſunt, quia prima regula formam habet,
& clauſulam etiam derogatoriam voluntatis, nec
prodeſt

prodeſt dicere quod ſecunda regnla reſpicit fortaſ-
ſe publicum fauorem, quia ratio primæ videtur etiã
in tali fauore fondata, vt in c. bonæ, el ij. de poſtu.
præla. vbi tex. & gl. declarans quòd Car. cum papa
curam & ſolicitudinem gerunt pro ſtatu vniuerſalis
eccleſiæ, & etiam in lege condeoda requiritur gene-
ralis derogario ſeu mentio vt ſupra, & vide in mate-
ria ſecundæ diſpoſitionis ad primã habentem clau-
ſulam derogatoriã doct. in prædictis locis & non quę
in additione ad Bar. io allegata l. fi. dicuntur.

Supet regula de non tollendo ius qnæſitum
per quancuoque commiſsionem.

SVMMARIVM.

1 *Regula de non tollendo ius qnæſitum per quancnnq; commiſsienẽ ſen conceſsionem, intelligit quo ad impetrata & cõceſſa lite cepta ſeu pendẽte, & nõ ante.*
2 *Lis & cauſa quando dicantur ceptæ?*
3 *Ius an ita tolli dicatur per ea qua concedũtur ante litem ceptam, ſicut per ea quæ poſt? & nu. 6.*
4 *Ratio limitat & reſtringit diſpoſitionem ad eius limites.*
5 *Princeps quandoque propter importunitatem vel præoccupatus aut circunuentus non concedenda cõcedit, ideo in dubio non eſt præſumendum quod voluerit alicui inferre iniuriam.*
7 *Verbum in cauſis in eadem regnla ſimpliciter prolatnm, an de præſentibus tantum vel de futnris intelligi debeat & ſupra. nn. 4.*

DECISIO XXXIX.

QVod reg. de non tollendo ius qnæſitum per
1 quancunq; ſignaturam ſeu cõceſsionem † io-
telligatot qnoad impetrata, aut conceſſa lite pen-
dente, aot cepta, & noo ante, fuit dictum in vna Ba-
ion. deeimarum coram domino Ioanne Antonio de
Triuulniis, & aliam placenti. nullitatis location. in-
ter Car. Comen. & eins aduerſarium coram domi-
no Paulo de Capiſuchis 1520. eo fundamento,
quia in prohemio regulæ à quo mens reprehendi-
tur. l. fin. ff. de hæ re. inſt. & Bal. in j. conſt. C. in §. qui-
bus, dicitnr ne per varias, quæ pro commiſsionibus
ſeu mandatis & declarationibus habendis in cauſis
plerunqne fiuot ſuggeſtiones, iuſtitia poſtponatur,
quaſi conditor reſpexerit ad ea qnæ tantum conce-
duntur cauſa cepta. cauſa autem ſecundum varias
2 expoſitiones eſt poſt litem inceptam non † conteſta-
tam, vel poſt litis conteſtationem. l. cauſam & lites
iunct. gloſſ. C. de tranſact & alias dicitur lis cepta, &
pendens ex quo pars ſcit caoſam commiſſam proſe-
qui. Mil. in verb. lis eſt cepta ante notam litem, & de
lite & cauſa etiam in c. forus. de verb. ſignific. ſed ad-
3 uertendnm quòd inſpecta ratione † poteſt dici, &
æquius vt iotelligatnr etiam quo ad conceſſa etiam
ante inchoatam cauſam & litem, cum verum ſit ita
poſtponi iuſtitiam & tolli ius per ea quæ concedun-
tnr ante, ſicut per ea quæ poſt litem, quod patet,
qnando deneuitnr ad litem, & ratio eſt geoeralis,
ergo dicitur venire omois caſus ſub ratione compre
henſus. l. fin. §. fi. ibi ea, nam initium conſtitutionis
4 generale eſt de inr. & fac. igno. nam ratio † limitat &
reſtringit diſpoſitionem ad eius limites. l. cum pater.
§. dulciſsimis. ff. de leg. ij. & conſiderata mente in ra-
tiooe expreſſa apprehendit caſum ſub ſententia ve-
nientem, vt eſt tex. melior quàm alius in corpore iu-
ris, in l. liberom. §. ſenatuſconſulti. ff. de rit. nup.
quòd locnm habet etiam in ratione coniecturata di-
cit Abb. in c. fin. v. col. de inrein. & ad verbum in cau
ſis qnòd poſsit intelligi præſentibus vel futuris,
quoniam cauti viri timentes lites qnæ redduntur
in inuitos. l. inter ſtipulantem. §. j. ff. de verb. obliga.
ant proponentes expedirt iudicialiter contra ali-
quem, procurant facilins ante litis ingreſſum om-
nem grstiam iuxta vires qua mediante poſsint vio-
cere vel ſe tueri, & ſic eluere regulam contra l. ſi prę
tor. de iudic. & l. fin. ff. quod vi aut clam. & quando-
que † princeps per importunitatem concedit non 5
concedenda ant præoccupatus vel circunuentus. l. j.
C. de petit. bo. li. x. & c. ij. de conceſ. præbend. in vj. &
Fely. in c. olim. de re iud. ideo edita eſt reg. iuri con-
formis, vt in l. ij. §. merito. ff. ne quid in lo. pub. & l.
cnm auus. C. de eman. & c. ſuper eo. de offic. delega.
cum ſimi. & proptetea lanus meretur interpretari,
vel exempli gratia expreſſum ſit de conceſsionibus
io cauſis & oon reſtringatur in d. l. fi. in fi. & l. dam-
ni, la ij. ff. de damn. infect. & princeps qui eſt lex ani-
mata in terris in authen. de cooſuli. §. fin. col. iiij. &
ix. quæſt. iij. ipſi ſuot & ſumma iuſtitia, non videtor
in dubio, nec eſt præſumendum quod aliquo caſu
voluerit alicui ſine remedio iniuriam inferre per ea
quæ concedit, vel in regula non proſpicere in om-
nem caſum, quia non eſſet generalis reſpectu ca-
ſuum contra caperit autem. iiij. diſtinct. pro hac in-
terpretatione facit quia Leo addidit in hac regula
gratias ſeu literas apoſtolicas, qoarum plurimæ an-
te omnem litem emanant & tollunt ius quæſitom,
quo enim † ad tollendum ius quæſitum tertio, non 6
refert lite pendente vel ante tollatur, ex quo vtro-
que caſu tollitur, & in vtroq; ſuccurrendum ne in-
iuria fiat. vnde ſi papa interrogaretur, ſine dubio pro
uideret, & ſtatueret etiam de præiudicio caoſato an
te litem, ergo habeamus pro cauto. l. tale pactum. §.
fi. eum gl. ff. de pact. pro deciſione tameo facit quia
ratio generalis quæ in prohe. ponitur ne iuſtitia poſt-
ponatur, in eodem prohemio ad conceſſa in cauſis
conclodi videtur, vt extra caſom præfationis proui-
diſſe non cenſeatur. Item verbum † in cauſis ſimpli- 7
citer prolatnm de præſentibns non de futuris debet
intelligi, arg. l. ſi ita. ff. de aur. & arg. lega. & contin-
gens eſt quòd non ſemper conſtitutio prouidet in
omni caſu nimirnm ſi Leo etiam addidit & quibus
caſibus non erit prouiſum poteſt ſnpplicari papæ,
prout ſolet fieri io ſignatura quòd quatenus tolla-
tur ius quæſitnm, cogita, quia ex prędictis expediret
omnino prouidere per regulam, & per verba clara
etiam quo ad conceſſa lite nondum cepta.

Super regula de ſurrogandis collitigaotibus.

SVMMARIVM.

1 *Surrogatio in iure defuncti qnando lis eſt introducta per aſſertum procuratorem, licet ratificata poſt mortem poſſeſſoris collitigãtis, poſtquam tertio, fuit de beneficio prouiſum, non prodeſt nec locus regulæ de ſurrogandis eo caſu exiſtit,*
2 *Geſta per aſſertũ procuratorem poſt ſententiã, Dominus ratificare põt in ſni, & nõ tertij præiudiciũ.*
3 *Geſta per aſſertnm procur. an poſt concluſionem in*

cauſa ratificari poſſint?
4 *Procuratores aſſerti indifferenter in curia obti-*
nent decretum citationis ad partes, promittunt de
ratihabitione ſub pœna cc. ducat.
5 *Coniuncta perſona ſine mandato etiam cum cautio-*
ne de rato in beneficialibus, non admittitur pro con-
iuncto.
6 *Cōmiſsionis forma quæ obtinetur cōtra aſſertos pro*
curatores, qui decretum citationis obtinuerunt.
7 *Lis introducta per aſſertum procuratorem ratifi-*
cata poſt mortem non impedit ordinarium.

DECISIO XL.

INtroducta erat lis in palatio nomine abſentis per
aſſertum procuratorem contra Bonifacium poſ-
ſeſſorem ſuper beneficio, ante ratificationem poſſeſ-
ſor obiit, abſens tatam habuit litem poſt obitū obti-
nens ſe ſubrogari, poſtquam tertiò fuerat prouiſum
de beneficio, & volebat excludere prouiſum benefi
cio regulæ de ſurrogandis colligitātibus, ex quo ſur
rogatio erat infra menſem à die prouiſionis tertij,
fuit concluſum de menſe Iunij 1521. in vna coram
1 † d. Ni. de Are. Hypo. parochialis quòd non poterat,
quia talis debebat ratificari ante obitū, cum non li-
ceat poſtea ad inducendū litem retro in præiudiciū
tertij ad effectū. d. reg. pro concluſione facit opt. de-
2 ciſ. j. Rot. de procur. in antiq. volens quòd † geſta per
non procuratorē poteſt dominus ratificare poſt ſen-
tentiam in ſui præiudicium nō tertij, & quod ita in-
telligitur. l. licet. ff. de iud. cū ibi not. ex eo quod ante
ſententiam eſt incertum vtrum proceſſus ſit in ſano
rem ratificantis vel damnum, dubius eſt enim litis
euentus. l. quòd debetur. ff. de pecul. & eſſet in pote-
ſtate domini doloſè ratificare aut omittere ratifica-
tionem & vagari cum diſpendio partis, & contra æ-
qualitatem quæ in iudiciis ſeruari deber. l. fin. C. de
fru. & litis expen. c. ij. de mut. peti. c. cum inter, de ex-
cep. & eſt in viridi obſeruantia dicta deciſio nō obſt.
quòd Fely. in c. cauſam. cle. j. de iud. pen. & vltim. col.
poſt adductas opiniones varias communem opi-
nionem dicat eſſe contra Rot. à qua nullo modo re-
cedendum in cōſulendo & iudicando, ſed facit pro
ea alia deciſio. x. eo. tit. in antiq. in fortiori quòd poſt
3 concluſionem in cauſa non † poſſunt ratificari, niſi
in præiudicium ratificantis geſta per non procura-
torem. Item vltra ibidem deducta pro ea per Felyn.
referentem facit, quia in curia admittuntur ſaltem
4 famoſi, & quandoque non famoſi procuratores † ad
obtinendum decretum citationis pro aliquo ſine
mandato, & quamuis ſub pœna ducentorum duca-
torum promittant de ratihabitione infra duos men-
ſes, raro tamen exigitur pœna, & dato quòd poſsit
exigi non debet eſſe in facultate domini poſſe differ
re ratihabitionem, & expectare ſententiam vel mor
tem aduerſarij, & tunc deliberare, an magis expe-
diat ratum habere cum ſolutione pœnæ, ſi eſſet qui
exigeret vel nō, ſtylus ergo curiæ relaxans in hoc iu
5 ris habenas, cum † in beneficialibus non admitta-
tur etiam coniuncta perſona ſine mandato cum cau-
tione de rato. Rot. vj. in no. de procur. & Abb. in cap.
coram. de offic. deleg. & c. accedens. de præben. co-
adiuuat deciſionem, vt hæc pars quòd poſt ſenten-
tiam in præiudicium tertij nequeat lis huiuſmodi
rata haberi, amplecti debuerit, & ſi alia pars eſſet
verior, tunc quia in vno releuatur, quia ſine manda-
to in hoc patiatur. l. eum qui. ff. de iureiur. in princ. &
maximè debuit amplecti, quia ſecundum Cald. ita
fuit obtentum in curia etiam ſi ſoleat haberi com-
miſsio, † quod niſi in termino præfigendo de ratiha 6
bitione aut mandato doceatur, pronuncietur nul-
lam iuriſdictionem iudici datam, nec litem introdu
ctam cum condemnatione expenſarum contra aſſer
tum procurat. etiam quo ad pœnam quandoq;, quo-
niam huiuſmodi remediū non fit à multis, nec quā-
do procurator eſt in tempore ſemper, cum contin-
gens ſit mors citati ante ſententiam vigore commiſ-
ſionis ferendam. Item ſententia ante talem commiſ-
ſionem, & ex his tollitur ratio tenentium contra
Rot. quia nō fuit in poteſtate citati impedire curſum
litis, niſi vt ſupra, imo ſi caſus iſte occurreret, res du-
bia eſſet propter tot diſcrepantias, vt Fely. refert in
d. c. cauſam quæ, vndè Rot. ex præmiſsis non ſine ra
tione partem deciſionis ſequi potuit, à qua etiam in
iudicando non diſcedimus. l. minime. ff. de legi. idem
vt eiuſmodi lis † poſt obitum ratificata non impe- 7
diat ordinarium prouidere, qui ſtante bona lite ha-
beret manus ligatas. c. j. & ij. vt lit. penden. in vj. cle. j.
eod. titu. nam ſic poſſet præiudicari ordinariis, &
non videtur eſſe actor in tali lite ante ratihabitio-
nem. ergo nec lis conſiderabilis nec præiudicialis
tertio. c. forus. de verborum ſignific.

DE VNIONIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Vnio apoſtolica ex falſa cauſa, an ſit ipſo iure nulla?*
2 *Vnio facta ab ordinario eſt annullanda.*

DECISIO PRIMA.

VNIO ex falſa cauſa an ſit ipſo iure † nulla 1
deciſiones variæ ſunt. nam Rot. viij. & xij.
de re. eccl. non alie. in antiq. & Biſignet. ſe-
cunda in antiq. & prima de exce. prælat. in no. voluit
valere. ſed debere annullari probata falſitate cauſæ.
Egi. verò deciſ. dcxviij. in fi. videtur ſentire idem in
ordinaria, ſecus in ea quæ fit per reſcriptum, & ſic
in apoſtolica in qua ſubintelligitur clauſula, ſi ita
eſt ad validitatem. c. ij. de reſcript. & Car. item quòd
Egi. in apoſt. conſi. xcvj. Meo tempore palatium † re- 2
nuit apoſtolicam ipſo iure nullam, factam autem ab
ordinario annullandam, Milis in reperto. in verbo,
vnio facta ex falſa cauſa, refert nouos tunc audito-
res tenuiſſe, quòd facta ex falſa cauſa eſſet ipſo iure
nulla. ſed quòd antiqui auditores tenuerunt contra
rium, & conſiderat plures caſus diuerſos pro cōcor-
dia, vide ibi & Fely. etiam referentem varias opin. &
caſus in materia in cap. poſtulaſti. vj. col. verſ. poteſt
etiam inferri. de reſcrip. & pondera omnia, quia nō
audiui Rotam diſputantem cum diſtinctione caſuū,
& ſub diſtinctione an motu proprio vel ad ſupplica-
tionem partis fuiſſet facta vnio, vel an in ea eſſet vel
non ſeruata forma iuris, vel ſi erat expreſſa falſitas
ex neceſsitate eccleſiæ quæ non iubeſſet, & ſic de a-
liis diuerſitatibus, de quibus ibi ſed ſimpliciter re-
ſpōdiſſe, quòd ſi eramus in apoſtolica expreſsio falſi
tatis vitiabat ipſo iure non ſic in ordinaria.

SVMMARIVM.

1 *Vnione diſſoluta per obitum, an beneficium ſic va-*
cans reſeruatum aut effectum remaneat.

2 *Vnio*

1 *Vnio perpetua extinguit, temporalis autem facit ceſſare titulum ea durante.*
3 *Delegatus ſimpliciter ſubdelegans perdit iuriſdictionem. ſi ſubdelegans vtatur iuriſdictione, ſecus ſi donec duxerit reuocandã, quia tunc tantũ ſuſpẽdit.*
4 *Reſeruatio per commendam non expirat, quia vacat eo modo quo prius.*
5 *Electio de beneficio vacanti per ceſſationem commenda non tenet.*
6 *Vnio temporalis non facit prælatum in vnito.*
7 *Cancellaria eſt organum papæ.*
8 *Commendæ & vniones ad vitam palliata diſpenſationes dicuntur, & in eis apponitur clauſula, quod poſsit de fructibus interim diſponere &c.*
9 *Reſeruatio & affectio non inducitur, niſi in caſibus expreſsis quia odioſa.*
10 *Vniri poteſt beneficium nondum vacans.*
11 *Affectio quando inducatur, & quando reſeruatio efficiat ſine decreto vide remiſsiuè.*
12 *Commendatum beneficium alicui ad vitam, licet obtinens moriatur extra curiam, tamen prouidetur vt de vacanti in curia.*
13 *Commenda eſt canonicus titulus beneficij ad impediendam impetrationem & deuolutionem, non tamen ad euacuandam affectionem vel reſeruationem.*
14 *Clauſula in literis vnionum apponi ſolita, quòd per diſſolutionem vacare cenſeantur, ad quam vacationem referatur?*
15 *Poſſeſsio vera an transferatur per actum fictum?*
16 *Fictio habetur quo ad iuris effectum pro veritate, & tantum operatur in ſuo caſu quantum veritas.*
17 *Literis papæ ſtandum eſt ſi mandat conferri beneficium ob certum crimen, licet vacatio non inducatur ipſo iure ob huiuſmodi crimen.*

DECISIO II.

FActa erat vnio ad vitam à papa de beneficio in
eius manibus reſignato, in qua dicebat quòd cadente vel decedente T. in cuius fauorem fiebat, ad
priſtinum ſtatum reuerteretur cum clauſula, quòd
per diſſolutionem vnionis beneficium vnitum vacare cenſeretur, fuit dubitatum coram do. H. de Spina
in vna Geben. parochialis de Orchia inter Petrum
Lamberti abbreuiatorem de maiori & Io. de Coſta:
1 152 an † diſſoluta vnione per obitũ remaneret reſer
uatio c. ij. de præb. in vj. ſeu aliàs affectio, ita quòd ſo
lus papa poſſet prouidere, vel ſublata eſſet omnis reſeruatio & affectio, & vacaret per diſſolutionem taliter, ꝙ ordinarius potuiſſet diſponere, & poſt plures diſputationes Rota pro maiori parte, ſicut aliàs
in duabus cauſis ſunt anni circiter xv. ſcilicet in vna
Rodon. parochialis ſancti Clerij & alia, ita in iſta tenuit ſolum papam prouidere potuiſſe, & durare vin
2 culum antea cauſatum. primò † quia vnio perpetua
eſt extinctiua tituli tollẽs omnia vincula ſicut mors
omnia ſoluens in auth. de nup. §. deinceps. col. iiij. nõ
temporalis quæ ſolum facit interea ceſſare titulum
ſecundũ Ioan. de Lig. & cõmuniter doct. in cle. ſi. de
reſcrip. vbi Imo. quo titu. durante remanet reſeruatio quæ ſicut affectio ſemper durat, donec prouidea
tur per papam, Rot. de præben. xiij. & xiiij. in antiq.
& xj. in no. Cald. c. x. eod. tit. ad hoc quia doct. in d.
cle. dicunt, in temporali quando diſſoluitur, non dari nouum beneficium, ſed idem quod prius erat, in
perpetua verò nouum omnino titulum, ergo non
fuit extinctus, ſed dormiuit quodãmodo, & ſublato
impedimento vnionis ſuſcitatur idem, quaſi durauerit eadem forma & ſpecies. l. proponebatur. ff. de
iudi. non enim extinguitur tit. qui pro tempore durantis vnionis occultatur ſuſpendique videtur, pro
quo Bald. in cap. cum acceſsiſſent. de conſtit. v. col.
quòd quando priſtina facies non immutatur, nec
natura, coniunguntur tempora eſſentiæ, & interim
dicitur potius dormiſſe quam expiraſſe & ſeq. col.
ibi porrò non dicitur omnino extincta, quando ſupereſt aliqua ſpecies, iudicium, habitus vel memoria in codicibus eccleſiæ non cancellatis, nec quòd
pendet & eſt ad tempus occultatum, ſicut ſomnus
interficit hominem, dum quieſcit allegat. l. ſicut. C.
de præſcrip. lon. & l. peculium. §. ſi opem. ff. de pecul.
& quia in temporali apponitur clauſula quandiu vi
xerit &c. ad tempus & ſine extinctione, à ſimili de
†delegato ſubdelegante vices ſuas, qui ſi ſimpliciter 3
ſubdelegauerit, extinguit & perdit iuriſdictionem,
ſi ſubdelegatus iuriſdictione vſus fuerit: ſi verò donec duxerit reuocandam, ſuſpendit. c. quamuis. e. ſi
delegatus. de off. dele. in vj. ſi idem ergo cum eiſdem
qualitatibus, quia in nouo cum nouis. Non ob. Biſignet prima in antiquioribus, de præbend. & vij. de
elect. in antiq. quòd in caſu deciſionis dicatur perpe
tua tollens & extinguens, quia in alia deciſione quæ
incipit commendauerat, oſtendo contrarium, vbi vi
de, quia confert ad iſtam, accedit clauſula illa quòd
in priſtinum ſtatum reuertatur, cum reſtitutio ſit re
poſitio in primæuum ſtatum. l. quòd ſi minor. §. reſti
tutio. ff. de mino. & de omnibus iuribus intelligitur.
l. j. & l. fin. C. de ſeu. paſ. ita & rediens ab hoſtibus omnia iura recuperat. l. in omnibus. l. poſtliminium.
ff. de cap. & poſtli. reuer. Non ob. quòd Pe. de Peruſ.
inquit in tractatu vnionis, vij. q. cum ſequen. quòd
referentur dicta in priſtinum &c. vt ſit electiuum
præſentatiuum, aut collatiuum prout erat, & quaſi
relatio fiat ad qualitates beneficij non ad modum
vacationis, quia non negat quin etiam ad reſeruationis vinculum, aliàs non eſſet plena reſtitutio ſicut
eſſe debet, neq; indefinita clauſulæ prædictæ æquipolleret vniuerſali contra. l. ſi pluribus. de leg. ij. & l.
iulianus. ff. de leg. iij. & c. ſolitæ. de maio. & ob. circa
fin. & ex his tollitur quòd dicebatur reſtitutionem
non reſpicere qualitatem extrinſecam & accidenta
lem modi vacandi, ſed naturalem ſtatũ eccleſiæ, ſed
non eſt opus quòd reſtitutio id operetur, ſi per vnio
nem non eſt ſublata reſeruatio. Facit etiam ad prædicta optime Biſignet. in ſimi. dicta deciſione prima
de præb. quòd reſeruatio non † expirat per commen 4
dam quã facit papa, ergo nec per vnionem coadiuua
tur deciſio, quia quando papa dat adminiſtratorem
ſeu viſitatorẽ eccleſiæ cathedrali, videtur ad ſe pro-
uiſionem reuocare, adeo ꝙ ſi poſtea canonici † igno 5
ranter eligunt, non tenet electio, glo. eſt in c. is cui,
de elect. in vj. referens Compo. dicentem ita fuiſſe
pronunciatum in curia. licet nõ bene dicat iure probari. Per † vnionem autem temporalem non facit pa 6
pa prælatum in vnito, non prouidet de eo in tunc vi
detur extinguere, ſi verba vnionis inſpiciantur. dica
mus igitur quod dederit in adminiſtrationẽ cũ pote
ſtate percipiendi & vtẽdi fructibus, & hoc fundamẽ
to gl. innititur Lud. Ro. in conſ. cccl. in cõmenda in

qua

qua etiam datur vacatio modo quo prius, non per
ceſſationem commendæ ſecundum Fede. de Sen.io
tract. de ret. permut. q. xv. prout etiam cancellaria
7 quæ eſt organum † papę exprimit in literis quicquid
referendo opiniones dicant Pauin. in iij.q.in ij. par-
te priu.de poteſta.cap. ſed vacan. & Mil. in ver. be-
neficia commendata, & licet argumen. à ſim. ſileat
data diſsimilitudine & ſimile non ſit idem gloſſ. l.
quod oerua.ff.depoſi.tamen ſatis eſt quòd ſit ſimili-
tudo in eo ad quod ſit comparatio,c.cum dilecta.de
confir.vti.vel inutil.nec ſufficit ad deſtruendum ad-
ducere diſsimilitudinem in genere, dicit Abb. in c.
tranſlato.de conſtit. nam ſecundum Bald.in l.eura-
tores. C. de nego.geſt.ſimile dicitur quod vt pluri-
mum habet conuenientiam. licet in aliquo habeat
differentiam,& ſatis eſt quod in his io quibus conue
niunt dicantur ſimilia, vt colligitur ex his etiã quæ
Felyo.refert in c.capitulum.de reſcript. col.ij.moti-
ua vero Lud.in propoſito multum ſeruiunt, & vltra
ea quæ ibi videas, fraternizant commenda & vnio
8 † ad tempus,quia dicuntur palliatę diſpenſationes,
c.dudum.ij.de elect.iunct. conſil.Gemi. quod ſolet
allegari xxxviij.& Rot.j.in antiq.de conceſ.præbeo.
pertinenter purificat quod non detur vacatio per
ceſſatiooem commeudæ,nec per diſſolutionem vnio
nis.Item iu vtraque gratia apponitur clauſula quòd
faciat fructus ſuos,quę oon cadit in perpetua vnio-
ne,nec in prouiſione beneficij in titu. cum fructus
ſequãtur titularem.c.fin.de offic.ordi. in vj. cum ibi
not.& deciſ.tit.de exce. præla.in no. cum ſim.quod
vnitum efficiatur membrum & tranſeat io tempo-
ralitatem,loquitur in perpetua non in temporali,&
ſic facit magis pro concluſ. Ad illud quod reſerua-
9 tio † & affectio vt odioſa nunquam ioducuntur oiſi
in expreſsis. quia præiudicant ordinariæ poteſtati
pro qua in dubio ad gloſſ.iu c.præſenti. de offic.leg.
in vj. dicendum ex præmiſsis probari inductam, &
dato dubio articulo quod hæc pars eſt magis iuri-
dica & ſecura. nec contradicit quòd ad eſſe voionis
non ſit neceſſe, quòd detur vacatio beneficij cum
10 † non vacans poſsit vniri.c.cooſultationibus. de do-
na.& not.per doct.in cap. ſicut vnire. de exce.præla.
quia ſumus in caſu vacationis per ceſsionem. Item
ſufficit ſine eo fundamento d.gloſſ.in d.c.is cui. pro
qua etiã facit, quia appoſitio manus papæ afficit ad
e.vt noſtrum.de appel.c.inter dilectos.de exce.præ-
la.& ibi doct. non tamen quælibet alia ab iſta in qua
non cadit prouiſio vt ſupra, ne admittamus quod o-
mne beneficium de quo papa prouideret eſſet affe-
11 ctum,de quo quando † afficiat per Innocen. Card.
& Abb.in d.c.ioter dilectos. Anchar.conſi.lviij.Egi.
xxxiiij. col. iij. & quando reſeruatio ſine decreto.
quia poſt notificationem afficit non ante per Ioan.
Andr. Anchar. Domi. & Phil. cap. ſi eo tempore. de
elect.in vj. accedit quod Collect. in commeuda re-
fert in ca.ſi conſtiterit. de accuſ.in vlt.q.curiam am-
plecti hanc ſententiam quòd beneficium commen-
12 datum † alicui ad vitam vacat in curia,licet moriatur
extra curiam, & curia prouidebit non ordinarius,
qoamuis ſubiiciat æquius eſſe, vt per commendam
expiraret cum habeat vim prouiſionis, quòd non
eſt verum, vt in deductis per Lud d.conſi.cum aliis,
& per eundem Collect. pro obſeruantia curiæ, dum
dixit quòd commenda oon eſt perfecta prouiſio &

ordinatur vt plenior fiat. ſicut vnio alia eſt motiua
ibi conferunt ad deci.noo ergo recedendum à tam
antiqua & continuata interpretatione curiæ vſq; ad
tempora noſtra.l.minime.ff.de leg. † commenda au- 13
tem dicitur titulus canonicus Arch. poſt glo.in cap.
nemo.de electio.in vj.Fed.de Se.d.q.xv. Mil. in ver.
cõmenda an ſit titulus & vnio? Idem & plenifican-
tur beneficia, non quod de eis ſit plene prouiſum
nec in tit.beneficij vt euacoent reſeruationem & af-
fectionem, ſed ad impediendum impetrationem &
deuolutionem, vt in d.gloſ.d.cap.nemo.& d.deciſ.j.
de conce.præb.cum ſi. † Non ob.ꝙ vacare cenſeatur 14
per diſſolutionem,quia intelligitur propter diſſolu-
tionem,ad quod Bal.in rubrica de exerci.acti.facit l.
par retentionem. C.de vſur.& 50.diſt. vt conſtitue-
retur iuncta gl.cum ſi.data enim diſſolutione verum
eſt aperiri vim vacationi quæ fuit cauſata per reſi-
gnationem,& aliàs quomodocunq; fuiſſet,non erat
aperta facultas ad impetrandam antea, vel refera-
tur ad vacationem impropriè ſumptam & facti,
cùm de iure vacet,vt priùs prout in ſim.in c.auditis.
cum gloſ.in ver.caſſatam.de elec.c.accedens.j.iunct.
gloſſ.penul.vt lit.non conteſta.c.ex parte A.de reſti.
vbi verba caſſamus,& caſſata referuntur ad impro-
priam caſſationem, & ad actum nullitatis, ita & in
ca. ſi quis presbyterorum. c. ad audientiam. de reb.
eccle.non alie.Abb.poſt gloſſ.colligi nullitatem con
tractus referri ad factum, & hac via defendere iſta
non ſunt impropriare literam nec diuinare, cùm ſit
neceſſaria talis interpretatio pro concordia.l.vnica.
C.de inoff.dot.c.cum expediat.de elect.in vj.& ne vi
deatur ſibi contradicere papa quod in priſtinum ſta-
tum reuertatur & per diſſolutionem vacet.l.non ad
ea.ff.de condi.& demon.Quod fortius vrget contra
deci.eſt verbum,cenſeatur vacare,quod cum ſit im-
propriatiuum, videtur inducere vacationem iuris
non facti, ſicut per actum fictum transfertur vera
† poſſeſsio iuris. l. quòd meo. cum ibi nota. & in l. j. 15
§.ſi vir vxori.per doct. ff.de acqui. poſſeſ. & colligi-
tur ex diffinitione fictionis per Bartol. in l. ſi is qui
pro emptore. ff. de vſuc. in prio. cum materia & ex
regula de publicanda reſignatione, & alia de in fir-
mo reſignante,& infra xx.dies,ex eadem infirmita-
te decedeote, quòd per obitum non per reſignatio-
nem vacare ceoſeantur, quibus inducitur vacatio
de iure per obitum, licet vere vacaret per ceſsionem
cum fictio † habeatur pro veritate quoad iuris effe- 16
ctum,& tantum operetur in ſuo caſu quantum veri
tas,Bar.in l.j.§.hoc autem ſenatus,ad Sena.Sille.l.ſi
ex pluribus.ff.de acceptila.Item obſt.quòd eſto ſine
veri præiudicio quòd aliter quàm per diſſolutionem
vacaret, & vacatio duraret vſque ad diſſolutionem,
ſi papa dicit † vacare beneficium ob certum crimen, 17
& mandat illud conferri,quãuis huiuſmodi crimen
oon inducat vacationem ipſo iure,ſtandum eſt lite-
ris papæ,ad hoc Ancha.conſi.ccxciij.& Fely. in c. ij.
col.iij.de reſcrip.quia ſcienter ſcribens contra ius vi-
detur remouere obſtacula & diſponere, l.idem Vl-
pianus.de excu.tut. l. quidam conſulebant. ff. de re
iud.quod idem Felyn.in c.à nobis. de teſt. intelligit
procedere in dubio iuris. facit quod Paul. de Caſtr.
in l.hæredes palam. §.ſi quid,aliàs, ſed & ſi notam.
ff.de teſta. ſtemus ergo verbis papæ volentis, quod
per diſſolutiooem vacet de iure, cum caocella-

ria non vtatur ſuperfluis & loquatur aperte, ſed neutrum obintelligendo per ideſt, propter. Secundò quòd omnis interpretatio vel relatio ad factum etiam in verbo ficto, conueniat potius quam ſine ſolido fundamento contra tot motiua aliquid firmare, vt in iuribus in ſim. adductis, maximè, quia ſi durat vacatio per reſignationẽ, quis dicet papam velle, quod ſileat illa vacatio inducta aliàs pro parte contraria, oporteret concludere per vnionem temporalem extingui omnino titulum ad tempus, ſicut in perpetua, argumen. l. quæ de tota. ff. de rei vendica. & fieri prouiſionem perfectam & plenam de beneficio quod de iure non probatur. l. illam. C. de colla. Tertiò occurrit quod hoc admiſſo adhuc ſtaret deciſio, quia ſi papa non obſtante prima vacatione per ceſsionem quæ durabat, voluiſſet quod vacaret per diſſolutionem, non propterea eſſet extincta reſeruatio, nec affectio cauſata vt ſupra, quæ per prouiſionem tantum tolluntur vt eſt oſtenſum, non per vacationes duas aut plures, ſi darentur, vt in adductis per Calde. dicto conſilio x. Et tenendo hunc ſenſum ceſſarent obiecta multa, & reducerentur ad concordiam opiniones quæ in Rota & Pateo & quondam quæ hodie fuerunt variæ, licet vbiq; maior pars obtinuerit in magna varietate, tamen pro iſta deciſione de triplici vnione pro terminis maximè videatur gloſſ. in cap. j. ne ſede vacan. vbi Abb. per hoc conſiderat quinque modos, & Rot. ponit tres de rebus eccle. non allen. xiij. in antiq. & vnum declarat Old. conſil. ccxcvj.

DE PENSIONIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Penſionis reſeruatio ſuper fructibus beneficij facta non tenet in præiudicium illius, qui habebat indultum regrediendi ſeu accedendi.*

2 *Penſionis impoſitio ex certa ſcientia papa habita mentione de regreſſu valet.*

DECISIO PRIMA.

QVOD reſeruatio penſionis ſuper fructibus beneficij ad quod T. habebat regreſ-
1 ſum ſeu acceſſum ſine eius † conſenſu facta non teneat in eius præiudiciũ, fuit cõclufum. pro cõcluſione cõferunt fundamenta deducta late in alia deciſione, q̃ nõ valet reſeruatio ſecundæ pẽſionis tacito de prima. & ibi videas. incipit, cõcluſum eſt in vna Cremon. ad idẽ tex. in l. ſi ex duobus §. ſed & Marcellus. ff. de in di. adiec. per quẽ in ſimili etiã infertur quod à principio nõ ſit nulla, neq; ex poſt facto, ſed tunc demum quando acceſſui locus exiſtat, & ſic quando præiudicaretur habenti regreſſum vel acceſſum, & non aliter, aut quòd ab habente regreſſum non ſit exigibilis, quòd an ſic verum pendet ab his quæ in allegata deciſ. conſidero, nunquid ab initio hic ſicut ibi, detur nullitas vel ſint caſus diuerſi vt prima facie viderur, quaſi limitata cauſa impedimẽti ceſſet & limitatum produceat effectum. l. in agris. ff. de acqui. rer. domi. de quo tamen ibi eſt conſiderandum, concluſio autem procedit ni
2 ſi papa † ex certa ſcientia habita mentione de regreſſu reſeruaret, quoniam poteſt, & eſt plene dominus, vt not. doct. in cap. ad audientiam, el ij. de reſcript. & in cap. quæ in eccleſiarum. de conſtit. & eſt optimus text. in clemen. j. in fi. vt lite pend.

SVMMARIVM.

1 *Intimatio literarum non eſt neceſſaria ei qui præſens reſeruationi penſionis conſenſit, ſecus ſi per alium. & nu. 13.*

2 *Penſionem non ſoluens incurrit pœnam priuationis lapſo ſeptimo menſe à die termini ſolutionis computandum.*

3 *Executor in expectatiua à literis & fulminatione proceſſus poteſtatem recipit.*

4 *Excommunicationis pœna indubitatam notitiam, ac perſonalem intimationem exigit, & quòd ſententia feratur in ſcriptis.*

5 *Penſio an poſſit exigi, & obtinens beneficium cogi ad ſoluendum abſque eo, quòd literæ ſint deſuper expeditæ? & nu. 12.*

6 *Priuationis & excommunicationis pœnam abſque expeditione & intimatione literarum, an incurrat non ſoluens in tempore, ſi præſens conſenſit.*

7 *Extrauaganti nota non eſt neceſſe vt producatur.*

8 *Citatio in notoriis non eſt neceſſaria. & ea etiam notoria dicuntur quæ ſunt in frequenti vſu.*

9 *Citatio & monitio quando eſt tempus etiam à lege ſtatutum non eſt neceſſaria, quia dies interpellat & pœna in facto negatiuo ſufficit pro monitione.*

10 *Supplicatio ſola probat & perficit gratiam.*

11 *Excommunicationis ſententia eſt nulla, ſi feratur ſine ſcriptis. ſine monitione, & cauſa cognitione, de conſuetudine tamen induci poteſt vt ſine ſcriptis feratur.*

14 *Intimatio literarum an ſit neceſſaria, quando agitur ad ſolutionem penſionis?*

DECISIO II.

QVæſiui in vna Vladis Ladieu. cano. & præben. quam propoſui dominis de menſe Aprilis 1521. an acceſſus ob non ſolutionem penſionis poſſet canonizari, attento quòd literæ reſeruationis penſionis xvj. ducato. non erant expeditæ, & ſic nec intimatæ ante incurſum prætenſum, quamuis Io. perſonaliter conſenſiſſet ſolutioni fiendæ in tali feſto & tali tempore, & licet pluries fuiſſet obſeruatum, quòd non ſit neceſſaria intimatio literarum † ei, qui 1
per ſe conſenſerat, cum ſit certus, & amplius certificari non debeat. c. eum qui certus. de reg. iur. in vj. tamen pro dubitatione deducebã, quòd in ſupplicationibus vt plurimũ terminus & locus ſolutionis referuntur ad expeditionẽ literarũ. vt in clauſula, in locis, & terminis in literis, vel in cãcellaria exprimẽdis. Item excommunicatio quæ incurritur ſi nõ fiat ſolutio infra menſem à die termini computandum, debet præcedere priuationem beneficij, cum pœna priuationis † non incurratur niſi eſſet ſolutio per 2
ſex menſes poſt lapſum dicti menſis. vnde ſine literis non videntur tales pœnę in eſſe productæ & ſunt informes in ſupplicatione, cum à literis & earum fulminatione formam recipiant ac producantur ad eſſe ſicut executor † vigore expectatiuæ à literis & ful- 3
minatione recipit poteſtatem, vt de his Rot. xvij. in no. de conceſ. præbend. & quia pœna † excommuni 4
cationis exigit indubitatam notitiam ac perſonalem intimationẽ ſecundũ Inn. qui ad hoc allegatur in c. fi. de eo qui mit. in poſ. cauſa rei ſer. & Lu. Ro. conſil. cccclxxxij.

ccccclxxxij.& facit gl.in c.qui ad agendum. de proc.
in vj. & ex eo quod ligat animam , vt patet & dicit
Abb.in c.P.& G.de offi.deleg.ideo in rem inanima-
tam non intelligitur.c.Romana.§.vniuerſitatem. de
ſent.excom.in vj.requiritur intimatio,quæ cõſtituat
in contumacia, ſine qua excommunicatio non intel
ligitur ab homine.xj.q.iij.Epiſcopi.cum ibi no.Abb.
in c.j.de iud colum.iij. & in ea citatio , cauſæ cogni-
tio,& ſententia in ſcriptis requiruntur. cap.ſacro.in
antiq.& c.j.de ſent.excom.in vj.& gloſ.in c.j.de cen.
eod.lib.&,cum iſta in ſupplicatione non ſint expreſ-
ſa,præcipuè quando in ea locus & terminus non ex-
plicantur,ſed veniunt explicanda in expeditione li-
terarum , videntur neceſſariæ literæ ad quas habe-
tur relatio. l.aſſe toto.ff.de her inſti.& earum intima
tio facit , quia papa apponendo pœnas in clauſula
ſub cenſuris,& pœnis in cãcellaria exprimẽdis &c.
reſpicit ad ſtylum qui eſt vt expediantur deſuper li-
teræ , quæ dant formam & fulminant cenſuras ac
pœnas ſi infra menſem , & ſucceſsiuè ſi infra ſex
menſes ſolutio non fiat,aliàs ex nota notarij recipien
tis conſenſum , & clauſula ſupplicationis ſub qua-
dam incertitudine reſultaret ſententia excommu-
nicationis,& pœna priuationis.& dato quod ſit cer
tus in eo quòd per ſe conſenſit:dicebant duo domi-
5 ni procedere & operari , vt poſsit † cogi ad ſoluen-
dum abſq; eo quòd literæ ſint expeditæ, facit quia
in pœnis etiam leuis cauſa excuſat , & à dolo etiam
beſtialis.l.igitur.§.poteſt.ff.de lib.cau.c.cum venera-
bilis.iunct. gl. de conſue. Sed his non obſtan.maior
6 pars tenuit † locum eſſe priuationi inſpecto conſen-
ſu perſonali & certitudine, & quia ita fuerat iudica
tum, & talem interpretationem receperat perſona-
lis conſenſus.l.minime.ff.de legib. & quia notorium
eſt in curia,quòd ſub prædicta clauſula nõ facta alia
expreſsione pœnæ in literis ponũtur,vt eſt dictum,
ergo non licet ignorare , nec eſt opus aliter auribus
conſentientis per ſe inculcare. C.de poſt. præl. facit
c.bonæ.el.j.de elec.c.ad noſtram.iij.de iureiur.& l.ea
quidem. C. de accu.vbi de notorio quòd releuat ab
onere probandi,gloſſ. in cle. appellanti. de appel.&
Abb.in c.vt debitus.eod.ti.ſicut dicitur de extraua-
7 ganti,quando eſt nota† quòd non eſt neceſſaria pro-
ductio,Felyn.in c.j.de re iudic.vbi plura ad hoc,col.
vij.& ſatis eſt quòd proponatur prout proponitur,
quia pars citatur ad videndum declarari ſe incur-
riſſe pœnas & canonizari acceſſum , ad ea quæ late
Felyn.cumulat. in c.Rodulphus,in vet.ſed declara-
tã,& ibi,Citatur etiam pars,de reſcript.Abb.in cap.
reprehenſibilis. de appel. quod non requiritur alia
8 monitio in † notoriis,& quia eſt in frequenti vſu &
notoria habetur pro expreſsis.l.quod ſi nolit. §.quia
aſsidua.ff.de edil.edic.l.fin.C.de fideiuſſ.& Bart.in l.
de quibus.in repeti.ij.quæſt.princ.col.vij. Item quia
9 dies † & lex viua interpellant.l.magnam. C. de con-
trahen.& commit.ſtip. quia etiam in pœna appoſita
in facto negatiuo ſufficit pro monitione , tempus
etiam à lege ſtatutum prout hic eſt à principe & ex
conſenſu partis,vt Abb.in cap.extirpandæ.§.qui ve-
rò.de præben. in repet.v.& vj.col. & in lect. col.vlti.
Item ſi requireretur intimatio,non magis operare-
tur cõſentire per ſe quam per procuratorem,& quia
niſi adiuuarentur penſiones in hoc caſu & aliis , vt
in clauſula , quæ ponitur in commiſsionibus cauſa-
rum ſine retardatione ſolutionis penſionis , plures
lites ſuccederent,& ſolutiones differrentur.Præter-
ea papa in ſupplicatione imponit pœnas,& fulminat
de conſenſu partiũ, nec ſine ſcriptis facit ſola† enim 10
ſupplicatio probat & perficit gratiam,gloſſ.in pro-
hem.vj.& ibi docto.& Abb.poſt Calde.in cap.in no
ſtra.de reſcript. Neque eſt nulla excommunicatio
† quæ fertur ſine ſcriptura , vt dicit gloſſ.Domin.& 11
Phil.Franc.in dicto cap.j.licet locum habeant pœnę
de quibus ibi & in dicto c.ſacro.& de conſuetudine
induci poteſt,vt feratur ſine ſcriptis ſecundum Egi.
deciſ.ccliiij.cccxxxix.nam etiam tenet lata ſine mo-
nitione & cauſæ cognitione ac non ſeruata forma,
inquit Abb.cap.conqueſt.in princip.cap.qua fronte.
iiij.col.c.reprehenſibilis. penult.col. poſt gloſſ.ij. &
c.ad audientiam.in fi.de appel. Item non eſt verum
quòd conſentiens † per ſe ſine literis cogi poſsit ad 12
ſolutionem , quoniam iudex ſine literis non decla-
rat incurriſſe,maximè data regula quod non iudice-
tur iuxta tenorem ſupplicationum , ſed literarum
deſuper expeditarum,& quo ad hoc poſſet dici non
habere formam, nec productionem non quo ad in-
curſum & veritatem. Ideo domini noluerunt quòd
canonizarem acceſſum,niſi productis literis penſio
nis,in quibus de pœna & forma ac aliis non curan-
tes,quod poſt motam litem & incurſum,& non an-
tea eſſent expeditæ , & ita tandem pronũciaui etiam
in vna alia Caurien.& alia Nouarien.coram me pen-
den.de menſe Iunij , poſtea in ſimilibus iudicaui.
Quando verò † conſentit quis,per alium requiritur 13
intimatio,ex quo cadit probabilis ignorantia de for
ma ſupplicationis & contentarum in ea. l.fin. ff. pro
ſuo.& c.ab excommunicato.de reſcript.ita obſeruat
palatium , niſi aliunde probaretur ſcientia principa-
lis,& ita in pluribus cauſis fuit dictum , & nouiſsi-
mè in vna Rechanaten.prioratus & hoc quia requi-
ritur indubitata notitia & ſcientia,not.in ſi.in c.con
certationi , de appel. in vj. & noto in deciſio. incipi.
Non valet collatio. Intimatio † verò literarum non 14
requiritur quandò agitur ſolum ad ſolutionem pen
ſionis,prout annotaui ſuper concluſione facta in ſi-
gnatura iuſtitiæ, quòd in commiſsione aut monito-
rio ſuper ſolutione penſionis non eſt ponenda clau-
ſula,cõſtito de literarum intimatione,& incipit,pro-
poſui etiam,& hanc concluſionem intellige ſane vt
incurratur pœna creditore volente & declarante ſe-
cundum terminos alterius deciſionis incip.Apertiſ-
ſimi iuris eſt & duarum ſequentium poſt eam &c.de
loc.& cond.deciſio.ij.

SVMMARIVM.

1 *Penſio impoſita ſuper fructibus beneficij alia penſio-
ne grauati etiam motu proprio non valet,niſi de pri
ma penſione mentio habeatur.*
2 *Papa in dubio non præſumitur onerare velle benefi-
cium duplici onere.*
3 *Priuilegium principis ſuper nouo pedagio non va-
let,ſi de pedagiis in eodẽ loco impoſitis mẽtio nõ fiat.*
4 *Motus proprius quid operetur in gratia?*
5 *Penſio impoſita ſuper fructibus beneficij alia penſio
nẽ grauati,an ſit nulla vel annullanda?*
6 *Collatio beneficiorum computatur inter fructus.*
7 *Beneficium obtinens ſi ſoluat vtranque penſionem,
an ſibi & eccleſiæ præiudicet?*

DECISIO III.

PEnſio quæ reſeruatur ſuper fructibus beneficij
1 † alia penſione grauati non valet, ſi de ea men-
tionem non faciat, ita in vna Cremonen. coram do-
mino Paulo de Capiſuchis fuit firmatum, pro con-
cluſione facit, quia ſicut papa in dubio non videtur
grauare eundem collatorem, ſeu eandem eccleſiam
ſuper admiſsione duorum.c.mandatum. de reſcript.
2 ita nec onerare beneficium † ſeu eius redditus du-
plici onere, niſi appareret quod voluiſſet. c.duobus,
3 in fi.eod.tit. in vj. † Item priuilegium principis ſu-
per nouo pedagio non valet, quando ſit tacitum
quod in eo loco erant alia pedagia, cum ſit quaſi cer
ta præſumptio quod princeps de tali grauamine cer
tificatus id non conceſsiſſet: & iſtud viciat priuile-
gia & reſcripta.cap.ſuper literis.§.ſi vero.cap.poſtu-
laſti.eod.titu. Ita dicit Ioann. Andr. in addi. ad Spec.
in titu.de cauſa poſſ.& propri.§.quia vero.in verſic,
ſuper quibuſdam,& Oldra.conſil.xxij.nam ſi prin-
ceps ſciuiſſet, nouum grauamen non induxiſſet,
ideo ſubreptitia eſt gratia, nec valeret etiam ſi motu
4 proprio † facta eſſet. cap. ſi motu proprio, de præ-
bend.in vj.clemen.ſi romanus.eod.tit.quia ſi defen-
deretur à ſubreptione quam ſolam excludit pro-
prius motus in quo latiſsimè interpretatur & in ter-
minis etiam. cap. ſi pluribus. eod. titu. in vj. de quo
Imol.in clem.j.de re.permu. col.xxvij.ver. circa ter-
tium princ.& Rot.in antiq.viij.de elect.in fi. & Lu-
do.Ro.conſilio cccLxxvj.quæſtio eſt.col.iij. Non ta-
men firmatur gratia contra præſumptam conce-
dentis voluntatem, nec præter eius intentionem ſe-
cundum gloſſ.in dicta clem. Abb. in cap. cum olim.
de re iudic.& in cap.cum noſtris.de conceſſ.præben.
in iiij.column. & Felyn. in cap. ad aures. de reſcript.
in propoſito verò ſatis conſtat ex prædictis volun-
tatem principis eſſe alienam à tali onere imponen-
do, & hoc eſt quod communiter dicitur gratiam pati
defectum intentiuis, quod patet, quia aliàs eſſet
minimum præiudicialis afferens magnam iacturam
contra mentem papæ, l.ij §.merito.ff. ne quid in loco
publi.l.nec auus.C.de eman.c.cum olim. de conſue.
c.ſuper eo.de offi.deleg.c. audita.de reſti.ſpo.& c.cū
teneamur, de præben. Pro concluſione & ad iſta eſt
tex. in l.nauis onuſtæ.§.cum autem. ad le.rod.de iac.
ibi indubitatè vtrumque onus pati non debet & in
l.tutia.la j.§.qui inuita filia.de lega.ſecundo. & l.pe-
nult.ff.de do.præle. ibi, non enim eſt veriſimile pa-
trem duplici preſtatione dotis hæredem onerare vo
luiſſe, & in penſione loquitur Imol. in dicto capit.
mandatum. j. column. dum dicit quod idem eſſet ſi
primus recepiſſet penſionem ad excluſionem ſe-
cundæ procedit proxima concluſio, vt ſi nulla pen-
ſionis reſeruatio ipſo iure & ab initio, eo ipſo non
5 ope exceptionis. Vtrum autem ſit nulla † penſio ipſo
iure vel annullanda vi exceptionis dubitari poteſt,
nam in terminis dicto cap.mandatum, ſecundæ li-
teræ non annullantur, niſi vigore exceptionis gra-
uaminis competentis eccleſiæ grauatæ vt firmat in-
diſtinctè ibi Abb. licet Ioann. Andr. & Butr. diſtin-
guant & Ioan.de Imo.dicit quod ſecunda gratia in-
telligitur conditionaliter, ſi primus non proſequa-
tur, quo proſequente non valebit, quia deficiet con-
ditio & ſecundum eum eſt noua conſideratio in ma-
teria, & Felyn.in cap.capitulum.iij.column. in ver.
literæ.de reſcrip.ſequitur Abb.vt capitulum exclu-
dat alium recepto vno, non per viam nullitatis, ſed
exceptionis grauaminis, ſed quicquid ſit in termi-
nis, d.c.mandatum, teneo quod ſit nulla à prin.quo-
niam vt eſt deductum, hic eſt defectus intentionis,
& gratia ſubreptitia, ergo nullitas ab initio, vt Abb.
ſentit in d.c.quod quando gratia eſt ſubreptitia, di-
citur ipſo iure nulla:& in d.c.capitulum.ij.col.inquit
quòd ſubreptitio in beneficialibus vitiat ipſo facto
& in c.ad audientiam.ij.eo.ti.c.ij.de fil.presby.in vj.
& ibi etiam gl. ac Io.Andr.& alij ita in penſione per
iura ſuperius allegata. ſtant enim alia fundamenta
vltra motiuum.d.c.mandatum, pro nullitate eo ipſo.
Item poteſt aſsignari diuerſitatis ratio, quia quod
grauetur eccleſia ſeu collator in admiſsione duorum
non eſt onerare beneficium in onere aliquo, ſeu or-
dinarium collatorem duntaxat, qui non confert ſe-
cundum, & ſic non vtitur fructu conferendo, cùm
collatio † beneficiorum computetur inter fructus vt 6
inquit gl.in cap.cum olim.de maio.& obe.quia con-
ferre eſt quidam fructus iuris conferendi, ſicut ele-
ctio iuris eligendi, dicit Abb.in c.cum olim.de cauſa
poſſ.& proprie.j.& ij.col.& quāuis neceſsitetur con-
ferre, nec vtatur liberalitate in cōferendo.l.cum de
indebito.ff.de proba. vtitur tamen in ei conferendo,
ex quo non cogitur magis huic quam illi, no.gl.in c.
relatum.de præben.& facit cap.duobus, iunct. glo.in
ver.teneantur.de reſcript. in vj. & talis collatio dici
poteſt donatio & liberalitas, quando motu proprio,
& is cui fit naturaliter aſtringitur conferenti, c.poſt
electionem.de conceſſ.præben.& ibi Abb.in prin.l.
ſed & ſi lege, §.conſuluit ff.de pet.hær.& in hoc ſolo
grauatur ordinarius, q eſt parui præiudicij, & quan-
do poſsit excipere, & nō excipit, ſibi imputet quod-
cunq; eſſet præiudicium reſpectu perſonæ ſuæ. at in
caſu concluſionis res ipſa ſeu fructus nimium one-
rentur, quia multiplicaretur onus & ſeruitus ſuper
eadem re, vnde caſus ſunt diuerſi.l.naturaliter. §.ni-
hil commune.ff.de acqui.poſſ. Nec ob. ſi habens † be- 7
neficium nollet excipere, ſed vtramque penſionem
ſoluere: quia licet poſſet ſibi præiudicare ſoluendo
de parte, quæ deductis deducendis de iure ei contin-
geret, etiam ſi nil tale debeat, ca. veniens cum mate-
ria.de tranſla. non tamen eccleſiæ, nec beneficio vt
remaneat onus & beneficium dicatur eſſe ſeruum,
cùm tantum ſit procurator, non dominus.cap.ij.de
dona. Item nec his quibus pro portione redditus be-
neficiorum ſunt aſsignati & debiti, prout ſunt pau-
peres, & fabrica eccleſiæ, quibus debentur duę par-
tes, & vna epiſcopo de oblationibus & prouentibus
eccleſiarum.c.de redditibus.c.quatuor autem.xij.q.ij.
quarta autem clericis pro ſingulorum meritis diui-
ditur, ſicut bona olim ſerui facti presbyteri ab inte-
ſtato decedenos in quatuor partes diuiduntur.capi.
ſancto concilio, de ſuccedentib.ab inteſta.vnde nul-
lo modo dicendum quod poſsit velle ſoluere ſecun-
dam penſionem in iſtorum præiudicium, quia etiam
de portione ſua ſi ſuperior vellet, poſſet compellere
ad expediendum vtiliter, non ad iactandum & per-
dendum fructus beneficiorum, ex quo eorum eſſe
debet bonus adminiſtrator ac diſpenſator, non ia-
ctator, maximè in alterius præiudicium, donare
autem eſt perdere, vt in d.cap.ij.& in l.contrà iuris,
de pact.l.filiusfamil.ff.de dona.cum ſimi.

SVMMARIVM.

1 *Penſio ſecunda cum facultate transferendi reſer ua ta non faciens mentionem de prima, ſi tranſlata ſit poſt obitum eius cui erat reſeruata prima, an ſit nulla vel annullanda?*

2 *Penſionem non ſoluens non cenſetur priuatus, niſi creditore volente.*

3 *Reſcriptum gratioſum quamuis non faciat mentionem de primo valet & tenet.*

4 *Penſio excedens mediotatem non eſt nulla, ſed reducibilis.*

5 *Penſio ſi ab initio nulla fuit, non reuiuiſcit, licet ceſſet cauſa nullitatis.*

6 *Papa non vult nec intendit onerare fructus beneficiorum, licet poſsit ſine conſenſu beneficiati.*

DECISIO IIII.

HAbui poſteà cauſam Zamoren. penſionis ſo.
duc. 15 9. de menſe Decembris quam Con-
1 ſtantinus de Caſtillo dicebat nullam, † quia de an-
teriori xlij. ducatorum mentionem non fecerat G. de
Villareal in cujus fauorem fuerat tranſlata ſecunda,
aſſerebat ope exceptionis annullandam, & quia pri
ma euanuerat per obitum eius cui erat reſeruata an-
te tranſlationem, & viuo adhuc Didaco del Caſtillo
qui ſecundæ conſenſerat, & nunquam contradixe-
rat. & ex cuius ceſsione Conſtantino de beneficio
dictis penſionibus grauato prouiſum fuerat, quod
ceſſare debuit exceptio ſuper eo fundata ceſſante
grauamine, ſicut in ſim. ſi ceſſat defenditur ſenten-
tia & tollitur appellatio. l. adigere. §. quamuis. ff. de
iure pat. cap. eum ceſſante. de appel. quaſi Didacus
caſu quo potuiſſet, debuiſſet via exceptionis petere
annullari. & cum eo nihil excipiente prima ceſſaue-
rit, ſecunda nequeat impugnari. Conſtantinus au-
tem non poterat vt dicebatur allegare nullam tem-
pore Didaci poſſeſſoris, ex quo cõſenſerat. c. veniẽs.
cum ibi no. de tranſac. l. pe. C. de pac. non etiã vt ſuc
ceſſor, cùm non ſucceſsiſſet in grauamine, quo defi-
2 ciente deficere videtur nullitas. Itẽ nõ ſoluens † pen-
ſionem ſub pœna priuationis nõ cenſetur priuatus,
niſi creditor voluerit. Idẽ in emphiteuta, recipiendo
enim creditor, ſine proteſtatione ſibi præiudicat, &
aliàs declarãdo nolle debitorem eſſe priuatũ, primũ
obſeruat Rot. ſecundum quod eſt opti. argumentũ. pri-
mò patet in l. ij. cum gl. & ibi doct. C. de iure emphi.
& in c. potuit, loca. cũ materia, & diſcurro ad ſaturita
tem in alia deciſ. Vbi vtrunq; poſtea fuit firmatũ &
incipit, apertiſsimi iuris eſt, cum duabus ſeq. ad hoc
quia in terminis. c. cæterũ. de reſcr. reſcriptũ non eſt
ipſo iure nullum, ſed annullandum. vt per doct. ibi
cõmuniter, & gl. & doct. in c. ad audientiã. de reſcri.
Præterea ponamus quòd Didacus extinxiſſet primã
penſionem, certe ſucceſſor eius onus extinctũ alle-
gare non poteſt, regula non præſtat impedimẽtum.
de reg. iur. in vj. Vltertus contra nõ eſt primus pen-
ſionarius, ſed ſecundus cui prima ceſſat noua conſti-
tuitur. qui poteſt dici primus & ſolus attenta ceſſa-
tione antiquę pẽſionis & extinctione ſecundę, quã-
do fit tranſlatio & noua conſtitutio. vnde non ſurri-
puit in aliquo quod poſsit ei obiici. Cæterum literæ
3 gratioſæ † valent, quamuis de primis non dicant ſe-
cundum Abb. in c. in noſtra. vlti. col. in ver. credo, vbi
etiam Fely, ij. col. de reſcrip. qui in c. ex tenore. eo. tit.
plura cumulat, quòd de actu nullo, ſeu qui poteſt
annullari, non eſt neceſſaria mentio. Item ſi reſerue-
tur penſio excedens † dimidiam partem fructuum be 4
neficij non dicitur nulla, ſed debet reduci & refor-
mari, ne excedat tertiam aut dimidiam iuxta cõſue-
tudinem curiæ, prout Ludo. ſecũdum vnam opi. ſen-
tit conſil. ccclxix. Idem ergo ſi vtraq; nõ excedebat
vt in totum valeat aliàs reducatur. Sed contrarium
fuit concluſum, & faciunt deducta in proxima con-
cluſi. † & illud quòd ceſſauerit pẽſionem nõ ob. quia 5
effectus nullitatis ſecundæ penſionis erat conſum-
matus ſtante prima, & regula d. c. ceſſante procedit
in effectu non conſummato inquit Bar. in l. pluribus.
§. fi. de verb. obl. & in l. titia. §. imperator. vlt. col. ff. de
leg. ij. & But. in c. ſanc. de renunci. j. col. & in c ij. de
biga. non ordi. Nam cum ſecunda à principio fuerit
nulla, actus nullitatis dicitur perfectus. quia nil a-
liud ad nullitatem exigit, niſi exiſtentiam primæ de
qua mentio facta non fuit, nec aliquid facit conſen-
ſus Didaci cum taciturnitate, quia ſi ſibi potuiſſet &
voluiſſet præiudicare non ſucceſſori aut beneficia. c.
veniens. de tranſac. & c. cum veniſſem. de inſtit. cum
ibi no. Illud de creditore & emphiteuta non ob. quia
pendet à voluntate eius cuius fauore eſt appoſita
pœna, hic totum vel magis à voluntate ſuperioris.
vt patebit infra, quod in emphiteuta & creditore,
ita ſit dico in allegatis deciſionibus vbi plura, ad
hoc conſidero fundamenta, materia autem d. c. cæte
rum, procedit in literis ad lites non in gratioſis. in
quibus inducitur ab initio nullitas. Quod eſt di-
ctum de literis caſſatis, non habet ſimilitudinem,
quia ſuppoſita inualiditate ſecundæ ad validitatem
tranſlationis ſeu nouæ reſeruationis extinguendo
primam requiritur conſenſus obtinentis beneficiũ,
ſuper quo eſt regula cancellariæ quod aliter literæ
non expedientur, & ſine quo conſenſu † papa licet 6
poſsit, nõ vult, nec cõſueuit onerare fructus benefi-
ciorum, niſi ex certa ſcientia id agat. Citra certam
ſcientiam etiam exigit cauſam, ſine qua non conce
dit, quòd tranſeat ad ſucceſſorem, & hæc conſuetu-
do papæ & ſtylus curiæ attenduntur. l. vel vniuerſo
rum. ff. de pign. act. c. ex literis. de conſti. Bl ſignet in
anti. v. deciſ. de reſcrip. & Fely. in c. in noſtra. xx. col.
eo. tit. ſed Conſtantinus non conſenſit, nec refraga-
tur quod tranſlatio fit in vim conſenſus Didaci ſu-
per ſecunda penſione præſtiti. quia reſponſum eſt
quòd non potuit præiudicare beneficio nec ſucceſ-
ſori. Nec ob. quod onus extinctum allegari nequeat,
quia data nullitate ſecundæ ab exordio nihil ad rũ-
hum, ſi poſtea ceſſet prima, & ſi grauamen & cauſa
nullitatis. ex quo à principio non valuit, nec ex poſt
facto conualeſcit reg. non firmatur de reg. iur. in vj
nec ſi valuiſſet & fuiſſet extincta reuiuiſceret. l. qui
res. §. arram. ff. de ſolu. niſi ex nouo conſenſu obti-
nentis beneficium & papę reſeruantis. Nec ob. etiam
quòd quando ex poſt facto ceſſat impedimentum, &
adeſt conſenſus ſaltem tacitus & veriſimilis, tunc
actus valet prout ex nunc, vt dicit gloſſ. in dicta reg.
non firmatur, quia negatur quòd adſit conſenſus
partis, cum nemo præſumatur &c. l. cum de indebi-
to. ff. de proba. c. ſuper hoc. de renunt. nec partis con
ſenſus ſufficeret vt conualeſceret, quod fit per ſub-
reptionem. c. cum olim. iunct. gloſſ. vbi etiam Abb.
ante pen. col. de re iud. & ibi ſecundum Iun. literæ,

quæ ſunt nullæ ipſo iure,non conualeſcunt ex con-
ſenſu aduerſarij ſuperueniente , cùm validitas non
dependet ab eo,ſed à facto ſuperiorum.Papę autem
conſenſus non adeſt qui ſine conſenſu obtinentis
beneficium non reſeruaſſet , nec ſine cauſa vt ſupra
reſpectu ſucceſſorum, & ideo Dyn. in d.regu. dixit
quòd quando ſolum ceſſauit cauſa impediens.& nō
ſuperuenit cauſa confirmans procedit ipſa regu. vt
l.inter ſtipulantem.§.ſacram.ff.de vet.obl.cum aliis
quę allegat,& idem Old.conſ.cccvj.& vt eſt dictum
cauſa confirmans eſt noua reſeruatio papę cum con
ſenſu partis & cauſa. Lud. in allegato conſil. primò
firmat penſionem eſſe nullam , & eſto ſine præiudi-
cio,quòd in vna ſola penſione daretur validitas vſq;
ad dimidiũ,hoc eſſet quia pars conſenſiſſet,& papę
intentio non deficeret vſque ad ſummam , quæ ex
ſtylo reſeruari ſolet.in ſecunda verò penſione defi-
cit omnino conſenſus & papæ mens,aut ſaltem vlti-
mum , vt ex adductis in iſta & in proxima deciſione.
quoniam in prima papa vſque ad dimidiam , ſi in
tanto eſſet,conſiderat partis conſenſum & cauſam,
vt ad ſucceſſores tranſeat , & ſi excedat , reducitur
propter ſtylum defectu intentionis papæ ad alia. in
contrarium ſatis ex prædictis patet reſponſum &
diuerſitas caſuũ,& ita declaraui penſionem nullam.

DE RESERVATIONIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Motus proprij quando continent reſeruationes, an videantur mendicanti?& num.3.*
2 *Probari poteſt per teſtes certa ſcientia papæ , necnon qualitates & circunſtantia gratiarum.*
4 *Gratia conceſſa motu proprio , ſi reperiatur , quòd pro ea ſit ſupplicatum,quomodo ſit accipienda?*
5 *Motus proprius,licet non ampliet,viuificat tamen gratiam.*

DECISIO PRIMA.

HABEBAT Card.Campegius ante Car-
dinalatum multorum beneficiorum reſer
uationem proprio motu factam,oppone-
batur quòd non valebat obſt. moderno Lateranen.
concil. prohibente reſeruationes cōcedi ad inſtan.
quod aliqui ex dominis tentabant ex eo , qui pluri-
mum hoc tempore conceduntur ad preces .vnius,
aut plurium , raro autem proprio motu. pro quibus
facit l.nam ad ea.ff.de legib. quaſi papa reſpexerit ad
id quòd frequentius facit , non ad ea quæ raro, &
idem nos attendere debeamus arg. c. ſuper literis.in
fi.de reſcrip. & quia regulæ ſumuntur in iure ab his
quæ frequentius contingunt , l.ſuus quoque.§.puto
1 generaliter. ff. de hæred. inſti. item † quia iſti motus
proprij cenſentur mendicanti vt notũ eſt, & ſaltem
largè dicitur impetrans gratiam motu proprio ha-
bens ſecundum Card.in cle.vnica.vlt.col.de conceſ.
præben. præterea quia omnes reſeruationes vide-
mus expediri motu proprio quòd princeps nō igno-
rat,ergo locum debet in eis habere conciliaris inhi-
bitio,ne aliàs ſit ſuper vacanea ac eluſoria,& fruſtra
membranas occupans potius verbis quam rebus
edita.l.iiij.ff.de vſur.c.ſolite.circa fi. de maio. & obe.
xix.di.c.ſi romanorũ.l.ſi prætor.de iud.l.fi.ff.nequid
in loco pub.l.ij.in fi.C.commu.de leg. c.commiſſa. de
elect. in vj. & quamuis papalis gratia ſit probanda
per literas,certa tamen ſcientia † poteſt probari per 2
teſtes,Egid.deciſ.dccxlvj.& idem de circunſtantiis,
qualitatibus , & accidentibus gratiæ voluit Rot.de
reſcript. xxvij. in no. licet ſuper probatione motus
proprij ſint opiniones de quibus ibi. & de prædictis
etiã per Arch.Io.An.Domi.& Phil.Franch.in probe.
vj.circa fin. Sed maior † pars contra etiam ſuppoſi- 3
to quod ad inſtan.conceſſæ non valerent, ſuper quo
in alia deciſione dico,quid ſentio de intellectu con-
cilij incipit , inter cætera ex quo ſumus in claris
cùm tenor literarum dicat , motu proprio non ad
tuam vel alterius pro te nobis oblatæ petitionis in-
ſtantiam , ſed de noſtra mera liberalitate , & ab eis
non debemus recedere. l.ille,aut ille. §.cum in ver-
bis.l.nō aliter.de leg.iij. nec interpretatio debet eſſe
contra ſenſum verborum ita apertum.l.j. C. de lib.
præte.& quia prohibitioni concilij non conueniunt
verba nec mẽs eo caſu ſuccedit.l.iiij.§.toties.de dam.
infect.l.hos accuſare.§.fi.ff.de accuſ.c.indẽnitatibus.
in fi.de elect.in vj.Papa enim certus eſt de facto ſuo.
l.fi.ff.pro ſuo.c.ab excommunicato. de reſcript. cum
ibi not. & ex eius verbis reſultat clara & certa pro-
batio , cle.j. de prob. quibus etiam ſtaretur in facto
mixto,vt ibi not.vnde in iſto caſu certo ceſſant con
iecturæ.l.continuus.§.cum ita. ff.de verbo. oblig.ad
hue tex.expreſſus in c.ſi motu proprio.de præbend.
in vj.vbi nō dicitur factum motu proprio,niſi quan-
do exprimitur.ergo quando exprimitur non eſt du-
bitandum, nec ſemper eſt verum quòd ad inſtantiã
concedantur,cum pro multis beneficiandis cogitẽt
principes non interpellati. & eis prouideant ex me-
ra liberalitate,vt nota.elegans gloſſ.ſuper ver.reſer-
uamus in extrauagan. execrabilis. de præbend.&
dato quòd videamus reſeruationes formari motu
proprio,nihilominus poſſent aliquæ aliter expediri,
& totum pendet à voluntate papæ : videmus enim
quòd in ſupplicationibus ad inſtantiam quandoque
ponitur clauſula reſeruationis abſq; clauſula motu
proprio,& ſatis eſt † quòd contra cōſtitutionem non 4
ſit gratia conceſſa quinimo dicit Bal.in c.niſi ſpecia-
lis. de offi. lega. quòd ſi in eadem gratia reperiatur
ſupplicatum ab aliquo & conceſſionem factam mo
tu proprio , accipimus cauſam in potentiori capite
motus proprij pro quo. l.quæritur.in arg. ff.de ſtat.
ho. quoniam in his non eſt repugnantia , & videtur
proprius motus præueniſſe ſupplicationem,ita quòd
viuificatur † gratia per clauſulã motus proprij,quòd 5
eſt dicere ſecundum Bald. ibidem quòd motus pro-
prius,& ſi non ampliet, viuificat tamen vt de obre-
ptione dici non poſſet cle.ſi Romanus.de præben.&
quòd motus proprius deſignat ad nullius petitio-
nem factum , & per hæc firmatur deciſio & tollun-
tur contraria & ita 152 c.de menſe Maij iudicaui.

SVMMARIVM.

1 *Animus continuandi poſſeſsionem,ſi prius quis non poſsideret,inducit nouam acquiſitionem.*
2 *Clauſula præſeruans non operatur niſi circa actus validos.*
3 *Clauſula præſeruans conſeruat ea quæ viuunt,ſicut clauſula non obſtante tollit inualida non valida.*
4 *Princeps an habeat in promptu iuris ſcientiam?*

DECISIO II.

COnceſſa erat à Leone x. nominandi facultas
ab beneficia Regi Poloniæ, cuius virtute Rex
ad vacatura nominauerat, poſt nominationem no-
minandi facultas per regulam cancellariæ fuit reuo-
cata, poſtea orator dicti Regis epiſcopus Plocen,
pro perſona ſua obtinuit reſeruationem cum ſu-
ſpenſione omnium gratiarum, exceptis nominatio-
nibus præfatn Regi conceſſis, poſt iſtam reſeruatio-
nem vacauit beneficium, fuit dubitatum coram do-
mino. Cam. de Ballionibus de menſe Octnb. 1520.
an deberetur nominato à Rege, vel oratori: & tres
domini dicebant tentari poſſe quòd nominato, &
1 quòd ſtaret nominatio eo motiuo, quia animus † con
tinuandi poſſeſsionem inducit nouam acquiſitio-
nem, ſi prius quis non poſsideret ſecundum Bartol.
Bald. Angel. Imol. & magis communiter doct. in l. iij.
in prin. ff. de acquir. poſſeſ. vbi etiam Alexand. & Iaſ.
dicentes quòd ea quæ fiunt ad conſeruandum, ope-
rantur etiam nouam apprehenſionem & inductio-
nem. l. ij. C. de acquir. poſſeſſ. vt in dicta l. ſi in vendi-
tione. C. com. prædi. cum aliis adductis per eos, ſed
in reſeruatione præſeruantur nominationes, ergo
videntur inductæ. Secundò poteſt pro hac parte di-
ci. quando res habuit aliquod principium, quamuis
ſuperuenerit reuocatio, non dicitur omnino falſum
ob veritatis primordium. l. cum filius. §. hæres. ff. de
lega. ij. nimirum ſi de facili reſumat vires, vt nota. in
l. quòd ab initio. ff. de regul. iuris. & cap. non firma-
tur. eod. titu. In vj. quod initium inſpicitur, quia &
ſi ea quæ ab origine non valent non conualeſcant,
ſecus eſt in validis quamuis annullandis. item ſi ſo-
lo temporis tractu aliquid non conualeſcit. l. obli-
gationum fere. §. placet. ff. de acti. & obligatin. reui-
uiſcit tamen ex conſenſu ſuperuenienti tacito ſeu
expreſſo, ita poſt gloſſ. in dicto cap. non firmatur,
inquit Cal. conſil. ij. de conſt. in propoſito autem
videtur ſuccedere conſenſus Leonis præſeruantis
nominationem regiam, qui de regula reuocante tam
quam de facto proprio notitiam præſumitur ha-
buiſſe. l. fina. ff. pro ſuo. cap. ab excommunicato, cum
ibi notat. de reſcript. Felyn. cap. in noſtra. v. tor. eod.
titu. præcipuè quia à die regulæ vſque ad reſerua-
tionem ſemeſtre tantum effluxerat, & memoria re-
cens videbatur. Præterea ſuppoſita ſcientia fruſtra
præſeruando exciperet nominationem Regis, niſi
denuò concederet diſponendo in ea parte aliquid
validè, aliàs ſuperuacaneè membranas occuparet.
l. ſi quando. ff. de lega. j. cap. ſi papa. de priuil. in vj. l.
idem Vlpianus. ff. de excu. tut. l. quidam conſulebant.
ff. de re iudic. cap. ſolite. de maior. & obed. cum ſimi.
Sed maior pars tenuit contra, & pro iſta parte fuit
pronunciatum, & ego cum ea concurri per text. In
cap. dudum. ij. de elect. circa fin. vbi diſpenſatio in
2 ſimil. † non operatur retentionem, niſi eorum quæ
validè tenebantur & aliud non inducit, ad idem. c. ſi
gratioſe. de reſcript. & cap. non poteſt. de præbend.
in vj. item clauſula excipiens nominationes intelli-
gitur de validis, & quæ poſſunt ſortiri effectus, non
de ſublatis. l. penultim. § docere. ff. nequis eum qui
in ius vo. eſt vi exi. cap. qualiter. de pac. cap. veniens.
de cler. non reſid. vnde pertinenter dicit Abb. con-
ſil. xcviij. j. vo. non poſſe dici gratiam. quando fit con
ceſsio fructuum ſub conditione, ſi alia ſuper eiſdem
non præceſsiſſet quæ præceſſerat, ſed non valebat
quando papa reſpexerat ad gratiam quæ valuiſſet:
nam nec de reſcripto nullo. aut annullando eſt ne-
ceſſaria mentio, gloſſ. in cap. nonnulli. de reſcript. in
cap. j. de lit. conteſt. in vj. Fely. plura cumulans in cap.
ex tenore, in verbo, reſcripto. de reſcript. clauſula
enim † præſeruans ea quæ viuunt conſeruat ne eis 3
præiudicetur, ſicut clauſula non obſtantibus tollit
inualida non valida, & quæ de facto obiicerentur
remouet, non quæ de iure: nam qui præſeruat re-
ſpicit ad ea quæ ſubſiſtunt, qui te nouet pro effe a
gratie reiicit quæ de iure non tenetur, vt ſupra, &
per eundem Felyn. in cap. cauſam quæ. in verbo non
obſtante eod. titu. & Abb. de clauſula contradicto-
res in cap. pro illorum. poſt gloſſ. de præben. nec pa-
pa voluit conſeruare id quod nullum poterat ſortiri
effectum, cùm nec reſeruationi præſtaret impedi-
mentum regula non præſtat. de regul. iur. in vj. ſen-
tentia etiam. & exhæredatio de validis intelligun-
tur. l. iiij. §. condemnatum. de re iudic. l. non putauit.
§. non quamuis. ff. de bon. poſſeſ. con. tab. vbi Bartol.
no. quod quando dicitur de mandato procuratoris,
accipitur de valido & aliàs de habilibus ac potentia
iuris commoda. l. vt gradatim. de mune. & hono. l.
nepos proculo. ff. de verb. ſignific. & licet exceptio
firmat regulam in non exceptuatis. l. nam quod li-
quide. §. fin. ff. de pen. leg. in authent. de non alie. aut
permut. §. norem. col. j. cap. in noſtra. de ſepul. cap. ii.
de coniug. lepro. non tamen ampliat eam. l. generali.
§. vxori. de vſuf. leg. & ibi Bar. & per eundẽ in l. quæſi
tum. §. deniq; ff. de fi. le inſtr. cum eius officium ſit
remouere & excipere ſecundum Io. An in c. fi. de lit.
conteſt in c. exceptionem. de reg. iur. in vj. Bal. in l. a-
ctione. C. de tranſac. Fely. in c. quoniam frequenter,
j. & ij. colum. in princip vt lit. non conteſt. cum ergo
veniat ad diminutionem, non operatur argumen-
tum, minus aliquid nouum inducit. l. legata inutili-
ter. ff. de addi. leg. facit quia intentio propriè eſt illa
quæ ex verbis colligitur l. non aliter. de lega. iij. l.
labeo. §. idem Tubero. de ſup. leg. l. iiij. §. toties. ff. de
dam. infec. eſt præſeruare non de nouo dare, ita quod
vltra non operatur. l. non omnis. ff. ſi certum petat.
quinimo nec conſummatio in forma communi ali-
quid noui tribuit, ſed ſolum conſeruat priuilegium,
cap. inter dilectos. de fi. inſtrumen. & cap. cum dile-
cta. de confir. vti. vel inuti, facit optime quod dicit
Anch. in c. ij. de offic. vica. in vj. quo. l potestas con-
ceſſa vicario faciendi ea quæ epiſcopus poteſt, ex-
cepta beneficiorum collatione, non inducit quòd
poſsit alia quæ non veniunt in generali conceſsione
ſeu mandato, & alij hoc ſequuntur, vt refert Fely. in
d. c. quoniam frequenter. ij. col. quicquid contra ſen-
tiat Domi. in cap. qui ad agendum. de procur. in vj.
Item res extincta ſemel amplius non reuiuiſcit, niſi
princeps ſciens & volens de nouo concederet. l. qui
res. §. aream. ff. de ſolu. non ob l. ij. C. eo. quia ibi ex
approbatione partium non approbatur ſententia di
uiſionis vt ſententia, ſed habet vim cuiuſdam con-
tractus quaſi partes fecerint contrahendo id quod
continebatur in ſententia, ita Barto. in l. vnica. C. qui
pro ſua iur. iudi. dat. datiue poſſ. & Abb. in c. dilecti.
de arbi. & in c. ſignificaſti. de fo. compe. vlt. col. & in
c. j. de re iud. col. vj. ad l. ſi in venditione. reſpõde quod
ſi venditor ibi ſpecificauerit certam perſonam: non

pot eſt

poteſt ſeruitutem alteri conſtituere quin teneatur ad intereſſe. vnde non dicitur inducta, nec cogitur nominato præciſè conſtituere, & hoc modo non faceret contra, eſto ſine præiudicio veritatis quod non inſtari poſſet apud principem, vt ratione præſeruationis eandem nominandi facultatem induceret, vel ſecūdò dicas quod ſecundū Pau.de Caſtr.ibi requiritur qđ verba de ſeruitute fuerint aſſertiuè prolata, & in caſu de quo agitur qđ ex certa ſciētia papæ cum voluntate inducendi denuo, nec in dubio obſtent fundamenta pro concluſione adducta, ſed non eſt clarum quòd papa pro certo ſciret, quando præſeruauit quibus die, menſe, & anno dederat Regi facultatem nominandi, & ſi reuocationem per regulam haberet mente non tamen an, & quando innouaſſet, ex quo ſunt facti, & nedum in talibus,
4 verum etiam in reſcriptis † non præſumitur habere ſcientiam iuris ita propriam propter multitudinem reſcriptorum quæ concedit, inquit Felyn.in d. c.nonnulli de reſcript.in ij.co.dicere igitur non poſſumus quod ſciens & prudens de facultate nominandi de reuocatione, & an iterum conceſsiſſet vel non, ac de temporibus de nouo concedere voluit, & per hoc reſpondetur ad iura quæ in materia præſeruationis allegari poſſunt, quando operaretur inductionem, & ſumus in eo qui poteſt inducere, de quibus per Moder.in d.l.iij.in princip. de acquiren. poſſeſ. maximè attento more principis qui ſimiles nouas conceſsiones pro paucis & deliberatè facere ſolet, & tunc non per vnam clauſulam exceptiuam in gratia tertij appoſita, ſed per ſupplicationes, breuia, aut literas plūbatas, & iſte ſtylus declarat mentem principis.l.vel vniuerſorum.ff.de pig.actio.c.ex literis.de conſti. Felyn. in c.in noſtra, in xx.corre.de reſcript. Tertiò eſto ſine veri præiudicio quòd poſſet conſiderari exceptionem inducere, non procederet in iſto caſu in quo ſumus in odioſis.c.quamuis. c.cū in illis.§.cum autem.de præben.in vj.quoniam vt dicit Abb.in c.ad audientiam. de cler. non reſid. illud quod exceptio firmat regulam non habet locum in materia reſtringibili, & Fely. colligit in d. c. quoniā frequenter.ij.col. & limitatione, facit quia dictiones præter & niſi.ſunt exceptiuæ.l.ſi ita quis legauerit, quod ibi Bald.de leg.j. & præter ſui naturam excludit, vt ibi, & in l.nullam.ff de diuor. & Innoc. in d. c. dudum.in fi. & licet quandoque ponatur exceptiuè, quandoq; implicatiuè. tamen vbi ſumus in caſu odij vitandi non implicat ſecundum Bald. in d.l.actione. C.de tranſactio.& ſi gratia eſſet motu proprio, omnino præiudicat ordinariæ poteſtati, & dicitur odioſa ad gloſſ.in c.præſenti.de offic.lega.in vj. non obſt. quòd etiam viſus eſſet velle innouare nominandi poteſtatem ſublatam pro ſuo Rege, quia ſolum agebat ei non diſplicere præſeruando, quando.ſ.ſtaret nominandi facultas, aliàs bona & viua non mortua & ſublata, quo caſu ſolius principis eſt vt reſurgat per vias & formas de quibus eſt dictum, ſi inſpiceretur animus oratoris potius præſumeremus, quòd mortuam nominationem in præiudicium gratię ſuæ voluiſſet ſuſcitare.ar.l.iij.ff.de mili.teſt. l.quod fauore. C.de leg.cum charitas, quando nihil tollit regi quod valeret ſibi ſit proximior.l.præſes.C.de ſer.& aqua. c.niſi ſpecialis, de auct.& vſu pal.gl.in verbo confouemus.in c.quoniam, de immu.eccle.in vj. ad illum quod ex tacito etiam conſenſu res ipſa reſurgit reſponſum eſt per d.l. qui res. §. area. & quod excluſa certa ſcientia papæ nullus adeſt conſenſus, nec eſt verum oratorem iuri ad rem ſibi pręiudicaſſe. ſi cō currebat cum eo nominatus. forſan ex eo quòd à papa fecerat, aut poni paſſus fuerat clauſulam exceptiuam nominationum, ex quo tali iuri de facili renunciatur.c.ad audientiam, ſecundo.de reſcript. vbi doct. quia ex prædictis plene eſt reſpōſum. & quod non tenet non impedit.d.c.nō præſtat. Nec propterea inferretur renunciatio iuris ad rem.

SVMMARIVM.

1 *Reſeruatio inducta per regulas, eſt generalis, non ſpecialis.*

2 *Regula cancellaria quando conficiuntur, qui conueniant in earum confectione?*

3 *Reſeruatio ſpecialis qua ſit? & nu. 4.*

5 *Reſeruationes an ſint odioſæ?*

6 *Verba ſi vulgariter proferantur & in latinum reducantur, ſecundum iuris diſpoſitionem intelligi debent.*

7 *Reſeruatio generalis qua ſit?*

DECISIO III.

COnceſſerat papa Maximiliano Romanorum Regi poteſtatem porrigendi preces ad quæcunq; beneficia, exceptis generaliter reſeruatis, ſucceſsit regula reſeruans generaliter omnia beneficia in Ia. Mar maio Iulio Sep. & Nouembri vacantia ſeu vacatura, vacauit vicaria vocata elemoſinaria in eccleſ. Argentina, preces fuere porrectæ pro Clemente qui habuit poſſeſsionem. Henri.apoſtolicus dicebat non valuiſſe precum porrectionem in vicaria. ex quo vacauerat in menſe reſeruato per regulam, & ſic erat reſeruata generaliter, fuit dubitatum coram domino Barto.de Petraſancta qui ſæpius propoſuit de menſe Nouemb. 1519. an reſeruatio inducta per ipſam regulam eſſet generalis, vt prouiſus apoſtolicus prætendebat, vel ſpecialis. prout precarius aſſerebat? & poſt plures diſpoſitiones in Rota, & verbum etiam in ſignatura gratiæ factum quod fieret declaratio, vbi nihil fuit determinatum. Rot. pro
maiori parte concluſit † reſeruationem eſſe genera- 1
lem, & hæc pars mihi placuit. primò quia id ſonat verbum generaliter in quo nulla eſt dubitatio. l.ille aut ille. §. cum in verbis. ff. de lega. iij. ſecundò quia hanc interpretationem facit papa in ſecunda regula & in tertia in craſtinum aſſumptionis. nam in ſecunda dicit, item reſeruauit ſpecialiter omnes eccleſias etiam patriarchales, epiſcopales, archiepiſcopales, necnon omnia monaſteria virorum valorem. cc.flo. aur. exceden. in tertia verò dicitur, item reſeruat generaliter diſpoſitioni ſuæ omnes dignitates maiores poſt pontificales, non eſt autem dicendum quod in principe & eis aſsiſtentibus in edendis regulis cadat ignorantia proprietatis verborum, cum habeat iura in ſcrinio mentis, l.omnium. C. de teſta. c.j. de conſti. in vj. quoniam potius tenendum firmiter quod nihil ſuperfluum apponat, nec verbū aliquod ſine miniſterio.l.j.ff.ad muni.§.quibus, in j.conſti.C. & in prohem.decreta.Bal.in rub. C.de emp.& vend. q.ix.& in l.j.poſt gloſſ.ff.quod met.cauſa, nec admittendum quod eodem die, & verborum contextu,

& in eadem materia ſub verbo generaliter intelle-
xiſſet de ſpeciali vel econtra, aut de nimibus, quòd
eſſent eiuſdem naturæ, quia ſuperfluè alterum ap-
poneretur, imo magnam dubitationem induceret,
quòd ſub verbo ſpecialiter reſeruamus, conclude-
retur generalis ſeu econuerſo contra.l.iiij. ff.de vſur.
c.ſolicite.ver.quòd autem, iunct.gl de maio.& obe.
xix.diſt.ſi Romanorum. ſaperet enim vel ſuperflui-
tatem vt eſt dictum, vel errorem, ſicut dicitur de te-
ſtatore in l.ſi quis in fundi vocabulo. ff. de leg.j. l. ſi
in nomine.C.de teſt.quòd in principe nefandum eſ-
ſet aſſerere, qui in editione regularum non decipi-
tur minori intelligētia, in quo caſu ceſſaret præſum
ptio.d.c.j.de conſti.ſecundum gl.xxiij.diſt. præterea
2 † ex quo conueniunt ad eas abbreuiatores de maio-
ri præſidentia, dum auditores Rotæ antiquiores, to-
tidem aduocati ac procuratores magis docti & pra-
ctici cum aliis, propter quos dicitur principem non
poſſe in iure decipi, nec tunc etiam vadit venatum,
vt ſecum non habeat ſapientes quo tempore ſi-
quid ſtatueret poſſet errare inquit Bald.in l.præſcri-
ptione.iiij.col.C.ſi contra ius vel vti.pub.& Fely.c.in
noſtra.de reſcrip.iiij.cor. iura namq; quemadmodum
regulæ cancellariæ prædictæ maturè fiunt & delibe
ratè.l.humanum.C.de legi.c.ij.de elec.c.j.de pac.re-
gula ſicut lex debet eſſe manifeſta, certa, & clara, ne
aliquid per obſcuritatem incautum captione conti-
neat.c.erit autem.iiij.diſt.c.abbate.ver.hic autem ſen
ſus.de verb.ſigni.& per literarum aut verborū debi
tam conſonantiam & conſequentiam eſt explanan-
da.l.j.circa fi.C.de ve.iur.enuc.& proculdubio incō-
ſultè digeſta, obſcura, & captioſa eſſet, ſi ſub verb.
generaliter acciperetur ſpecialis, & etiam cōtra tex.
in auth.de teſt.imperfec.§.nos igitur omnia.col.viij.
ſtemus ergo propriç ſignificationi verborum, ne ab-
ſurdum ſequatur quòd vnum verbū inducat aliud
quàm ſonet.l.fi.C.de vſur.in auth.de non eli.ſe. nu-
ben.§.cum igitur.col.i. c.ſolitè. poſt prin. cum infe-
rior.de maio.& obe.aliàs ignoraſſet conditor vocabu
lorum naturam, facit quia à voluntate papæ pendet
quòd reſeruatio dicatur ſpecialis vel generalis, ſed
ea eſt naturalis interpretatio voluntatis, quç ex ver-
borum ſumitur natura, tot.tit.de ver.ſigni.ff.& C.&
in decre.l.Labeo ver.idem Tubero.ff.de ſupel.leg.c.
ſecundo requiris, de appe.& ibi Abb.colligēs quòd
verba dicta ſunt ad omnem intentionem exprimen-
da, & ſunt ſigna intentionis.xxij.q.ij.is autem à qua
interpretatione diſcedere non licet, niſi de alia diſpo
nentis mente appareat. l.non aliter. ff. de leg.iij. & ſi
diuerſum ſenſum à ſono vocabulorū ſenſiſſet, vtiq;
dixiſſet, aut oſtendiſſet in aliqua parte regulæ. c.ad
audientiam.de deci.l.vnica.§.ſin autem ad deficiētis.
C.de cad.toll.cum igitur verba ſint aperta non rece
damus ab eorum proprietate, ne violemus contra id
quòd conditor ſenſit ſatis clarè per dicta verba.l.pe.
3 C.de lib.præter.cæterum † reſeruatio ſpecialis dici-
tur, quæ fit de certo corpore beneficij, & pro certa
perſona. Item quæ fit quo ad certum corpus benefi-
cij ſeu beneficiorum, non tamen pro certa perſona
ſecundum Gemi.conſil.xij. & Rot. de præb. in anti.
xxvij. ſed regula Lennis non eſt de certis corpori-
bus, nec pro certis perſonis. ergo generalis ſecundū
iſtam conſiderationem. Vlterius ſecundum prædict.
in dictis locis beneficia officialium & aliorum per
extrauag.Ioan.xxij.ex debito, & Benedicti.xij.ad re-
gimen dicuntur generaliter reſeruata. idem ergo in
reſeruatis per regulam, cum non poſsit reddi diuer-
ſitatis ratio.l.à Titio.ff.de verb.obli.ex quo tam reg.
quam extrauagan. ad regimen, & ex debito, ſunt
conſtitutiones extra corpus iuris & temporalis. non
obſt. quod dicitur in d. deciſione beneficia vacaſſe
apud ſedem, quia intelligitur verum non vacaſſe,
ſed per declarationem Io.xxij. factam in d. extraua.
ex debito, vbi declarat beneficia vacare apud ſe-
dem, vbicunque officialis mori contigerit ibi epiſco
pales, & quod vere extra curiam vacaſſent nō apud
ſedem. colligitur ex deciſione quç loquitur de bene
ficiis ſubcollectorum, qui vt in plurimis colligunt
in partibus, licet neceſſariò nō inferatur, quia potuiſ-
ſet mori in curia, ſed ſi loquereretur de vera vacatio-
ne apud ſedem de non dubio fuiſſet caſus ſtante.c.ij.
de præb.in vj.contra l.quòd Labeo.ff.de carbo.edict.
c.cum in iure in parte deciſa.de offi.dele.& cum de-
ciſ.allegat extrauag. intelligit iuxta eius declaratio-
nem dicendo de vacatione in curia. l. Imperator. de
in diem adiect.Bar.in l.non ſolū.§.liberationis. ff.de
lib.le.hanc partem tenet etiam glo.in reg. lxij. quod
quamuis reſeruatio inducatur per regulam, tamen
ſi in ea dicatur quod papa generaliter reſeruat, erit
generalis & ad deciſionem xxj. de præd. in no.quæ
vult quòd ſpecialis reſeruatio dicatur inducta per
regulas, & generalis per d.extraua.ad regimē reſpō-
det, quòd procederet quādo in regula non eſſet ver-
bum generaliter, ſed ſine eo aut cū verbo ſpecialiter,
& hoc modo concordat regulas, pro qua interpreta
tione facit, quia cancellaria quæ in iſtis eſt organum
papæ & à cuius obſeruantia colligitur mens ipſius
ad ea quæ Fely.no.in d.c.in noſtra xxviij.cor.dicit in
expeditione, ſeu ex eo quòd familiaris videtur, aut
N.Cardinalis ſeu officialis fuit generaliter reſeruata
examinant, vnde ipſius atteſtationi ſtandum cle.j.de
probat.l.fi.C.de leg.l.ex facto.ff.de vulg.& pup.cap.
cum veniſſent.de iud.& ita inquit de regula.lxij. ſed
contra prædicta faciunt dicta deciſio. xxj. & xiiij. in
antiq.eo.tit.ac Mil.in ver. reſeruatio, in repertorio.
vbi habere reſeruationem etiam ſpecialem, quæ fit
per regulas, quodq; beneficia collectorum & ſub-
collectorum ſunt ſpecialiter reſeruata. prout etiam
inquit deciſio.ix.de præben. in no. ita fuiſſe determi
natum in Rota, & per dictum vicecancellarium pro
ſolutione poteſt dici, audiui à domino Angelo aduo
cato hic quod.d.deci.xxj.loquitur de regula cancel-
lariæ. lxiiij. diſponente de beneficio vacaturo † per 4
contractum matrimonij, prout in ea vt tale benefi-
cium nō cenſeatur ſpecialiter reſeruatum, nec affe-
ctum, niſi ſequatur matrimonium, quaſi à contrario
ſenſu arguendo.l.j.§.huius rei.de off.eius. l.inter ſo-
cerum.§.cum inter.ff.de pac.dot. & papa mandando
prouideri per contractum matrimonij de vacaturo.
videatur reſeruare ſpecialiter de certo beneficio vel
habitu reſpectu ad effectum in euentum vacationis
ſit ſpecialis, ex eo quia papa reuocando ſpeciales re-
ſeruationes excipit eas, quarum literæ per cancella-
riam expediri conſueuerunt, puta per contractum
matrimonij, ingreſſum religionis &c. in quibus non
datur votum captandæ mortis, prout aliàs in cap.
ne captandæ.de conceſſ.præbend.in vj.cum exceptio
firmet regulam in non exceptuatis & ſit de natura
regulæ.

regulæ.l.nam quod liquide.§.fin.de pen.leg.& in l.j.
cum ibi no.de re.iur.& in hoc cõuenit.d.deci.xxvij.
cum Geoi.in d.cunſi.ſcilicet ſpecialem eſſe quæ ſit
de certo corpore beneficij ad hoc, quia ſi reſeruatio-
nes de certis beneficiis inductæ per regulas eſſent
ſpeciales, cenſerentur omnes reuocatæ, per regulas
reuocatorias reſeruationum ſpecialium, præcipuè
quando etiam reuocãtur mentales, in quarum reuo-
catione requiritur mẽtio ſpecifica, ſicut in prouiſione
beneficij mentaliter reſeruati etiam motu proprio
facta ad hoc vt valeat ſecũdum hodiernã obſeruan-
tiam, vt dico in alia deciſione incipi.mentalis reſer-
uatio, & dicerentur tantum exceptæ à reuocationi-
bus illæ ſuper quibus literæ per cancellariam expe-
diuntur, vt eſt dictum, & non illæ quæ ſunt inductæ
per regulas generales, ſuper quibus literæ per can-
cellariam expediri non cõſueuerunt quo verò ad re-
gulam reſeruantem beneficia collectorum, reſponde
quòd olim debebat eſſe abſq, verbo generaliter, aliâs
cõtrariæ eſſent deciſiones regulæ, & iſtud magis pro
concordia credendũ.l.vnica.C.de inoffic.dot.c.cum
expediat.de elect.in vj.ſed ob.etiam quia lex non fit
verbis ſed rebus l.ij.in fi.C.com.de leg.c.cõmiſſa.de
elect.in vj.nec interpretatio ex verbis ſumitur, ſed
potius ex cauſis & mente proferentis.c.intelligẽtia.
de verb.ſigni.vnde non tam proprietas quam mate-
ria videtur inſpiciẽda.& propterea Mil.in ver.reſer-
uatio iam dicto.& Bellenz.in tract.de chari.ſubſeq.
q.cxvij.dicũt quòd ea eſt ſpecialis quæ fit per regu-
las contra ius commune.l.quod vero contra & l.ius
ſingulare.ff.de legi.quoniã licet appellatione ac ver-
borum conceptione poſſet dici generalis, tamẽ quo
ad effectũ dicitur ſpecialis.vel quia contra ius com-
mune vt ait Mil.vel quia diſcrepet à terminis.d.cõſti.
ad regimen, de quo aliquid Felyn.in d.c.in noſtra.v.
corr. referendo dicta per Mil.pro ſolutione primo
dico non poſſe reddi bonam rationẽ diuerſitatis in-
ter inductas per regulas & extrauag. vt ſupra, ſecũdò
quòd materia eſt eadem aut ſimilis quæ non poteſt
cauſare naturẽ, vel diſsimilem effectum in vna quá
in alia. quia dicere reſeruamus beneficia ſcriptorũ,
prout in coſti.ad regimen, & reſeruamus generali-
ter beneficia collectorum prout in reg.ſimilia ſunt,
cum omnes ſint officiales Item quia Cald.conſi.vij.
de reſcrip.tenuit quòd beneficia cappellanorũ papæ
& ſcriptorum abbreuiatorũ & ſimilium ſunt gene-
raliter reſeruata & hoc probat regula.lxij.& ad illud
quod ſi fiat contra ius.dicẽdum nil tale fieri per ex-
trauag.& reg.ſed magis præter, inter quæ eſt differẽ-
tia, vt no.in l.pacta quæ cõtra.C.de pac.nam non vi-
deo quòd canon expreſſe reſiſtat etiã ſi non aſsiſtat,
ex quibus cognoſcitur, an ſit præter vel cõtra vt ibi
& in c.j.ad decimas.de reſti.ſpoli.c.j.cum gl.de præ-
ſcrip.in vj & per Bar.in l.ſed & ſi lege.§.ſcire.de per.
hær.l.cum lex.ff.de fideiuſ.l.cum nois.C.de iur.& fac.
5 igno. & ſi ex quod reſeruationes ſunt † odioſæ tan-
quam præiudicãtes ordinariæ poteſtati. & quod per
eas paratur via ad vacatura.ideo reſtringẽdæ vt dicit
glo.in c.præſenti.de offic.leg.in vj. l.fi.C.de pac.c.ij.
de conceſ.præben.cum ſi diceremus canonem reſi-
ſtere, & fieri contra iura, non ſequeretur quòd eſſet
ſpecialis, quia idem eſſet fatendum de inductis per
extrauag.cuius contrarium habetur in allegatis de-
ciſionibus, quinimo hoc attento nulla eſſet genera-
lis.ſed omnes ſpeciales, niſi forſan quando vere be-
neficium vacat in curia per.d.cap.ij.de præben.in vj.
quaſi non interſit ordinarij tunc, ſed inductio.d.c.eſt
contra ordinarium. Item non ceſſat in ea ratio viæ
ad vacatora, & quãdo infra menſem papa non con-
fert, remouetur obſtaculum, & fit reſtitutio ordina-
rio.c.ſtatutum.eo.titu.& lib.quòd eſt fauorabile.l.ſi
vnus.§.quòd & in ſpecie.ff.de pac. & dicit Do.in d.
c.ſtatutum, inter extrauag.autẽ & regulas eſt ſimili-
tudo iam dicta & in vtriſq;, niſi allegẽtur & produ-
cantur, non iudicatur ſecundum eas.c.paſtoralis.de
fid.inſtru.& ibi Car.& Abb.& c.j.de re iud.vbi Fely.
poſt alios & Bart.in l.cum probatis.ff.de re iudic.ex
quibus conſtat motiuum Mil.& aliorum non proce-
dere & quòd debemus inhęrere proprietati ſermo-
nis, & quòd communis intelligentia aduertit an di-
catur quòd generaliter vel ſpecialiter beneficia re-
ſeruentur, ad quam eſſet recurrendum etiam in ſta-
tutis & pœnalibus ad diuinæ ſcripturæ verbis.l.li-
brorum.§.quòd tamen caſsius.ff.de leg.iij.l.cum de-
lanionis.in §.aſinã.ver.opt.ff.de fund.inſt.c.maiores.
de bapt.c.ex literis.j.de ſpouſ.& matri.Bar.in l.omnes
populi.in v.q.princ.vlti.char.ff.de iuſt.& iur.in l.j.de
offic.procur.cæſ.ij.lect.iiij.col.in l.talis ſcriptura, in
princ.de leg.j.& l.j.in princ ff.ad l.Falc.Abba.in pro-
hemi.decret.ij.col.cum ſeq.c.j.de iudi.col.penult.&
c.ex tenore, in fi.de for.competen. nam & verba † ſi 6
vulgaria eſſent in ſcriptis redacta ac in latinum de-
ducta ſecũdum iuris interpretationem deberent in-
telligi inquit Bart.in l.ſi quis filiabus.ff.de teſt.tut.
& quando eſſent verba groſſa interpretantur groſſo
modo, vt Bald.in l.mancipia. in fi.C.de fur. quando
eſſent ſermones in vulgari prolatione, Alex.conſi.v.
iij.vol.refert Bal.dicere quod debemus eos interpre-
tari ſecũdum communem vſum loquendi. prolatos
vero in literali ſermone ſecundum artem literarum,
id eſt ſecundum communem modum loquendi lite-
raliter, non ſecundum vſum loquendi vulgarem,
allegat non per Cyn.in l.cum ante.C.de dona.ant.
nup.& ſi aliter quam de generali ſentiremus non va-
leret quod dicitur de generali, quia non valet, nec
de ſpeciali, quia non loquitur & incideremus in id
quòd habetur in l ambiguo.ff.de reb.dub.Non obſt.
etiam quòd illa dicatur generalis cuius iam eſt ma-
nifeſta & notoria illa ſpecialis cuius cauſa eſt ſecre-
ta, & probabiliter ignorari poteſt vt dicit Mil.vbi
prima quoniam ſecũdum hanc doct.non eſſet diffe-
rentia inter inductas per regulas & extrauagan.non
enim eſt magis nota extrauag.ipſa regula, cũ regulæ
præſumuntur notæ, & in eis cõtenta de quibus papa
præſumitur recordari ad no.per Fel.in d.c.in noſtra.
v.corr.& alij habere æqualem aut minorẽ notitiam
quam extrauag.ex quo in quolibet põtificatu reno-
uantur illæ quæ in craſtinum fiunt.& quo ad alias
publicatas in cancellaria cum obſeruantia, faciunt
quòd habetur notitia & recens.Item cauſa nõ poteſt
conſiderari potentior reſpectu notitiæ, in extrauag.
quã in regulis quæ de materia quotidiana eduntur,
& in Rot.ac ſignatura tam gratiæ quam iuſtitiæ ſæ-
piſsimè adducuntur non ita frequenter, nec de tam
frequenti materia extrauag.doctrina igitur Mil.ſo-
lum poſſet verificari in reſeruatione notoria.d.c.ij.
de præben.in vj.propter decretum in corpore iuris,
& eſt vnica ſecundum gloſſ. in d.regu.lxij. tamen

beneficia litigioſa poſſunt dici etiã reſeruata, vel ſoli papæ præſetuata ſicut in d.c.ij.ex quo ſolus papa de talibus prouidere poteſt cum decreto irritanti, vt in c.j.& ij.vt lit.pend.eo.lib.Item beneficia de quibus in c.præſenti.de præb.in vj.& ſi aliâs ſint eiuſdem generis.& ſi decretum ſit in conſideratione, poſſet teneri, quod reſeruationes tam per regulas quam extrauag.inductæ eſſent generales, quando haberent decretũ irritans abſq; verbo generaliter, ex eo quòd iſtud operaretur virtus decreti quod ob.ſpolio agẽti & inficit poſſeſsionẽ.c.ſi eo tempore.de elect.eo.lib. prout in decreto regulæ prædictæ Leonis fuit tentũ à maiori parte dominorum non ſine contradictione, vt dico in deciſione illa incip.prouiſua ab ordinario quòd agenti poſſeſſo. recuperan. obſt.decretum regulæ huiuſmodi de quo ibi late, qua concluſione ſtante etiam fundamenta deciſionum antiquarum, Mil.& Bellenzi.non concludunt neceſſariò, nec ſecundum eas eſſet iudicandum. l.nemo.C.de ſenten. ſed legibus & ratione.l.ſcire oportet.§.ſufficiat.de excu.tut.l.cum ratio.ff.de bo.dam.ſed hoc quòd ſolum decretum diſtinguat generalem ab ſpeciali non video, nec illa etiam conſideratio Mil.& Fel.in allegatis locis eſt tuta, quòd illæ reſeruationes in extrauag.ad regimen, ſint generales, quæ ſunt ſecundum ius cõmune quaſi aliæ non ſint tales, ſed ſpeciales, quia vt ſupra dixi, forſan nulla eſt quæ non ſit contra ius, aut ſaltem non eſt ſecundũ ius.ſed præter vel in omnibus viget ratio glo.in allegato.c.præſenti.de præiudicio poteſtatis ordinariæ & via ad vacatura & ſic fuit odioſa. Item ſuppoſito quod aliqua ſint non ſecundũ ius, ſequeretur quòd diſpoſitio cenſeretur quòd diuerſo iure, & determinaretur difformiter non vniformiter vt debet.l.eum qui.de vſuc.c.eum in tua.de deci.l.nam hoc iure.§.ij.ff.de vulg.& pup. l.hæreditatẽ.C.eo.& cum nulla ſtabilis diſciplina in hac materia tradita ſit, vt patet ex præmiſsis omni-
7 bus.occurrit † quòd omnis reſeruatio à iure inducta intra corpus iuris, dici poſsit generalis ratione notorietatis maiorum, cum omnes ſcire iura debeant, l.leges.C.de legi.& ſecũdum ea iudicare. extra corpus verò iuris ſpecialis habeat, vel non decretum & ſit extrauagans vel regula.ex quo non ita eſt notoria & poteſt ignorari & cõtra eam iudicari, vt eſt dictũ, & in hoc niſi ex verbis, vt in caſu iſtius deciſionis generaliter conſtaret eſſe generalem aut ſpecialem reſpectu primæ reg.nam illud de decreto nõ reperitur quòd generalem faciat, ſed tantum annullat, inficit & diſcolorat, & ſine decreto ſtãte reſeruatione nulla eſt ordinariorum prouiſio.l.non dubium.C.de legi. eum ſi.illud etiam quòd ſit contra vel ſecundum ius hoc non operatur, cùm reſeruationes ſint contra aut præter & odioſæ prout eſt dictũ, ſubiecta etiam materia per ſe nõ officeret, quòd ſi papa diceret, reſeruamus generali reſeruatione, non eſſet generalis, vt patet in regulis adductis, in quibus dicitur de generali & ad d.extrauag.ad regimen, quæ ponit plures reſeruationes, de quibus in corpore iuris ſuccederet quo ad eas dictum Mil.& Fel.quòd eſſent generales aliæ ſpeciales non obſt.quòd diuerſo iure cenſerentur, hoc enim eſt iuris quãdo eſt diuerſa ratio determinandi, vt dicunt legiſtæ.in d.l.eum qui.& l.nam hoc iure.& Abb.in d.c.cum in tua, quæ indiuerſitas rationis ex maiori & minori notitia colligitur, & aliàs vt ſuprà.Itẽ extrauag.non dicit quòd ſit ſpecialis vel generalis, ſed quod reſeruat diſpoſitioni ſuæ cõditor.vnde non venit ad hoc, itaq; ex aliis iuribus iudicatur quæ ſint ſpeciales, quæ generales, neq; d. c.ij.c.præſenti.de præb.c.j.& ij.vt lit.pend.& ſimilia reſeruãtia ſe.Apoſtolicæ dicunt quòd reſeruent ſpecialiter vel generaliter, extrauag.etiã adductæ hoc non explicant, ſed regulæ ſic ex quibus forma colligitur doctrina in materia.Item quòd aliud ſit quãdo per extrauag. regulas ac conſtitutiones in corpore iuris reſeruationes inducũtur, vt tunc ſecundũ prædicta aliud quando per literas, in quo caſu loquitur Gemi.d.conſi.& tunc ſubiecta materia magis quam aliud inſpiciatur, quę in reſeruationibus à iure & per literas ac extrauag.inductũ non poteſt conſiderari, cùm reſeruãrut beneficio certarum perſonarum, & vacantia certis modis, locis & tẽporibus.vt in d.extrauag.ad regimen, & in regulis, & tamen non ſunt de certis beneficiis, nec certis corporibus beneficiorum, nec pro certis perſonis. vnde deberent omnes eſſe generales & nulla ſpecialis attenta materia, cuius cõtrarium eſt oſtenſum, quòd quædam ſunt ſpeciales quædam generales, & etiam ſecũdum motiua omnium & ad illud quòd beneficia collectorum & aliorum vt ſupra dicuntur generaliter reſeruata, reſponſum eſt eſſe ex eo, quia vltra contenta in regula reſeruãte ſpecialiter eccleſias & monaſteria in aliis, regulæ voluerunt vt eſſent generaliter reſeruatæ, aliâs poſſumus admittere quòd eſſent ſpecialiter quando in regulis & conſtitu. vt dixi non habemus aliud traditum quam quòd in eis exprimitur.in literis verò materia attenditur, vt innuunt iura adducta per Gemi.in d.conſi.Si verò non admitteremus differentiam inter reſeruationes à iure, extrauagantib. & regulis inductas, & eas quę per literas cauſantur, tunc regula ſit quòd vbicunque dicatur de generali vel ſpeciali ſit generalis aut ſpecialis, ex quo talis deprehenditur mens principis ex fundamẽtis pro deci. adductis aliâs materia attẽdatur vt ſit ſpecialis, quæ ſit ſuper certis corporibus beneficiorum & pro certis perſonis.c.dudum.de præben.in vj.c.executor.de conceſ.præb.eo.lib. Idem ſi ſuper certis corporibus beneficiorũ, licet non pro certa aut certis perſonis. c.cum olim.de re iudi.c.ſi eo tempore.de elect.in vj. generalis autem quæ non erit huiuſmodi naturæ vt colligitur ex adductis & mente Gemi.in allegato conſi.& non ob.d.c.ij.iij.de præben.eo.lib.cum ſi.tenendo quòd ſit generalis, quia ibi non diſponitur ſuper certis corporibus, nec pro certis perſonis, nec dicta extrauag.ad regimen, cum aliis ex quo quòd in omnibus & ſingulis, primò conſiderabitur ſi erit dictũ de vna aut alia, quo ceſſante diſtinguetur modo præmiſſo, & procedet diſtinctio etiam ſi in eadem conſtitutione aut literis eſſent plures diuerſæ ſpeciei, quædam generales, aliquæ ſpeciales, quoniam ratio diuerſa facit diuerſas, vt per Abb.in d.c.cum in tua, quando papa omnes non baptizaſſet ſpeciales aut generales prout in regulis, quandoque ſpecialiter quandoque generaliter reſeruat &c.ſecundum hanc intelligentiam nihil obſtat, nec illud quod habeat vel non decretum aut ſit contra vel ſecundum ius, vt ſuperius eſt oſtenſum, & verificatur quod de ſubiecta materia eſt deductum ſalua tamen proprietate ſermonis, & hæc ad indagandum veritatem

prout

prout ex ſtudio potui, trado hæc omnibus corrigen-
da vt ea quæ videbuntur à iure aliena emendentur,
ſic enim ſecundum philoſophum datur occaſio in-
ueniendæ veritatis, etiam gratias agendo his qui
falſa ſcripſerunt, quo ſtudioſi ſoliciti ſint, prout eſſe
debent ad veritas inueſtigationem inquit gloſ. in
cap. j. de ſra. de no. benc. inueſ. in vſi. ſeu. &c.

SVMMARIVM.

1 *Mentalis reſeruatio qua dicatur, & de eius effectu?*
2 *Ordo non reſpicitur in bis qua fiunt vnico cõtextu.*
3 *Gratia plures & diuerſa etiam ex interuallo poſ-
ſunt poni & fieri in eadem charta.*
4 *Papa ſolus diſponit de beneficio mẽtaliter reſeruato.*
5 *Mentalis reſeruatio, an ſit illa quãdo apponit clau-
ſulam cupienti T. de tali beneficio prouidere, ideo
motu proprio &c. reſeruamus.*
6 *Mentalis reſeruatio expirat per motum papa.*
7 *Reſeruatum beneficium non cadit in gratia etiam
motu proprio facta, ſi de eo mentio non ſit habita.*

DECISIO IIII.

MEntalis reſeruatio iuxta hodiernam interpre-
1 tationem eſt, quando † papa dicit quòd in
mente reſeruat tale beneficium aut primò vacatu-
rum &c. vel in nullius fauore, aut vt perſonæ ſibi
gratæ prouideat, & his ſimilia, ex quibus deprehen-
ditur non eſſe expreſſam perſonam pro qua fit re-
ſeruatio, & quòd remanet in pectore papæ, & iſta
ſpecies reſeruationis eſt frequentior quam deceat.
ideo non intelligenda pro tempore quo eius vſus
durabit, cum expediret quod nunquam fieret. l. le-
gata. in princip. ff. de lib. lega. quæ interpretatio pro-
cedit etiam ſi eadẽ die reſeruationis declaretur per-
ſona. dummodo præcedat reſeruatio & ſequatur de-
claratio ſeu prouiſio, cum declaratione quòd reſer-
uauerat. idem ſi vtrunque in eadem charta ſub ea-
dem data fiat, ita quòd poſt reſeruationẽ cum clau-
ſulis ſuſpenſiuis, inhibitoriis ac irritan. decreto &
aliis ſolitis etiam immediatè ſequatur prouiſio cum
declaratione perſonæ, in quo aliqui ex dominis du-
bitabant, quaſi tunc eodem verborum contextu vi-
deatur papa ab exordio reſeruationis pro eo reſer-
uaſſe, quem ſine interuallo & præcipuè in eadem
ſcriptura nominat argu. l. lecta. ver. dicebam. ff. ſi cer.
2 pe. & quia in his quæ fiunt vnico contextu † non in-
ſpicitur ordo. l. quidam. de pecu. leg. & in rub. ff. de
act. & obli. ſed fuit à maiori parte concluſum negari
non poſſe quin ſit mentalis, quæ vno ex modis præ-
dictis eſt concepta abſque declaratione cuiuſq; vel
pro quo, & quòd eſt verum vnam eſſe gratiam re-
ſeruationis priorem in tempore & aliam prouiſio-
nis & poſteriorem, quòdque neceſſe eſt procedat re-
ſeruatio, & quod in inſtanti potuit papa cogitaſſe
poſt factam reſeruationem de perſona grata, quini-
mo ante reſeruationem mentalem cogitaſſe de ea,
& reſpexiſſe ad aliquem ſibi gratum, prout motus
proprius præueniſſet ſupplicationem reſpectu gra-
tiæ in qua conſtat ſupplicatum ab aliquo & conceſ-
ſionem factam motu proprio, vt inquit Bald. in c. niſi
ſpecialis. de offic. lega. vnde potuit etiam illi proui-
dere ſine vlteriori mora, & quando hoc obſtaret
ſufficit quòd non ſequitur neceſſariò quòd pro ſta-
tim nominato, ex quo nõ probat hoc eſſe &c. l. neq;
natales. C. de proba. ca. in præſentia. eodem titu. nam
† in eadem charta poſſunt poni & fieri plures & di- 3
uerſæ gratiæ etiam factæ ex interuallo, ſicut habe-
tur de pluribus ſtipulationibus & ſummis. l. ſcire de-
bemus. ff. de verbo. obliga. & duo teſtamenta in vno
continentur inſtrumento. l. patris & filij. ff. de vulg.
& pupil. vnde non excluditur mentalitas ex identi-
tate ſcripturæ, nec diei aut modici interualli cum. xij.
ſint horæ diei. vt Ioan. capi. xj. in quolibe. quarum
mens humana multa agit etiam diuerſa, & contin-
gens eſt quod per horam in ſeipſo declarauit papa,
& deliberauit pro quo poſt reſeruationem vel poſt
vnam diem ſeu plures, & adueniente vacatione man-
det formari prouiſionẽ de die reſeruationis, in quo
nemini iniuriam facit ex eo quòd ſolus. ideo poteſt
vltra plenitudinem quam habet in beneficiis. clem. j.
in fi. vt lit. penden. & in eius mente exiſtit neq; alius
† de mentaliter reſeruato poſſet diſponere, aut ſo- 4
lum Deum veritatis iudicem habeat in ſimilibus: ita
quòd non poteſt fieri fundamentum quòd eadem
die vel ſtatim ſeu in eadem charta ad excluſionem
mentalitatis. Cautum tamen eſt quòd fiat cum in-
teruallo dierum: aut ſi eadem die, quòd ſint in di-
uerſis chartis duæ ſupplicationes aut duo paria lite-
rarum, quarum altera reſeruationem, altera proui-
ſionem cum mentione mentalis reſeruationis conti-
neatur. l. teſtamentum C. de teſti. quando † verò di- 5
citur cupientis T. de tali beneficio cum vacauerit
prouidere motu proprio reſeruamus, iſta non eſt
mentalis cùm à ſui origine habeat declaratam per-
ſonam abſq; eo quòd in mente papæ explicanda re-
maneat, & iſta in pluribus cauſis tentum fuit. eſt au-
tem mentalia reſeruatio ſpecies ſeparata ab aliis re-
ſeruationibus, habens tantum id ſingulare ac pecu-
liare à principe dependens & cõſiſtens totum in eius
mente, prout dicitur etiam in ſimili de reſignatione
& reſeruatione facta in manibus papæ ad ca. ij. cum
materia. de præb. in vj. quòd de ea debet & vult prin-
ceps certiorari. ideo meruit interpretari vt non in-
cludatur in regulis reuocatoriis reſeruationũ gene-
ralium & ſpecialium editis cum vrgentiſsimis clau-
ſulis, de quibus quando dicatur generalis quando
ſpecialis. dico in alia deciſione incip. cõceſſerat papa,
& hoc niſi in verbis fiat expreſſa mẽtio de ipſa men-
tali, idem in prouiſione beneficij reſeruati mentali-
ter vt non valeat, niſi quòd eſſet taliter reſeruatum
dicatur, & papa intelligat de ſic reſeruato prouide-
re, aliàs deficit intentio, & ita in vna ca. & præben.
Nouarieñ. 1519. pronuntiauit domi. Iacob. Si. in fa-
uorem Benedicti de Capris cõtra Melchion. Lague.
& in alia domi. Nicol. de Aretiò contra Ferdinan.
Fontetiam, quia eorum prouiſiones nihil habebant
de mentali, pro qua intelligentia facit ſtylus papæ
qui quando intendit reuocare etiam mentales de
eis, quaſi aliter non videatur eas reuocare per re-
gulas. l. vel vniuerſorum. ff. de pign. acti. ca. ex literis.
de conſtitu. nec de beneficiis huiuſmodi prouidere,
niſi ſciens & prudens aliàs ſolet cancellari in ſup-
plicationibus prouiſionum clauſula mentalis reſer-
uationis, quoniam paucis & dilectis, ſeu benemeritis
de ſimilibus fit gratia, & mos papæ, ex commu-
ni curſu & ſolito cancellariæ colligitur ſecundum
Rot. in antiq. Biſignet. v. de reſcript. & Felyn. in ca. in
noſtra, cotre. j. eod. titu. & in ſuſpenſione gratiarum,
quando fit prouiſio ex ceſsione in manibus papæ,
oportet

oportet exprimi de mentali vt non obſtet reſeruatio
talis,& ſolet limitari ad effectum reſignationis dun-
taxar, ne mentalis reſeruatio capiat ex ea vacatione
ſtante dicta modificatione, quæ etiam morem papæ
declaret, quòd in mentali non vult decipi, ſed clare
intelligere cui & de quo beneficio mentali ca. quam
grani. de cri. fal, & iſtud poſt plures diſputationes
maior pars firmauit, etiam ſi papa prouidiſſet de va-
canti G. tanquam ſibi grato, non expreſſo quòd de
mentaliter reſeroato, vt moriente poſtea papa qui
6 reſeruauerat & prooiderat, † dicatur adhuc vacare
beneficium de iure ac durare vinculum mentalita-
tis,& non valuiſſe prouiſionem G. ſactam ac debere
& poſſe ſolum fieri per ſucceſſorem, & ita coram
do. Camillo de Ballio. 1520. in vna alia cauſa tandem
poſt varias opiniones fuit obtentum, etiam ex eo
quòd in aliis proponebatur ſic ſuiſſe pronunnatum,
nec debere ab eo ſenſu diſcedi arg. c. in cauſis. de re
iudic.& l. minime. ff. de legi. Non ob. quòd reſeruatio
in qua non dicitur quòd papa ſibi & apoſtolicæ ſedi
reſeruat, videatur morte reſeruantis expirare. ca. ſi
gratioſæ. & ibi Archi.& Ioan. And. de reſcript. in vj.
facit. l. iiij. ff. loc. quia reſponde prout erat in facto,
quòd iam tempore vitæ reſeruantis per obitum ob-
tinentis beneficium aut alio vacandi modo, fuerat
ſortita effectum reſeruatio & eius vinculum incer-
tum. vnde non expirat effectus conſummatus Bat. in
l. Tina. §. imperator. ff. de leg. ij. quinimo reſpectu vin-
culi & inhibitionis ac aliorum effectunm nedum
tempus vacationis, ſed etiam reſeruationis attendi-
tur, vt dico in illa deciſ. inci. papa contulerat Ioan. de
Madrigal, ſucceſſor ergo poterit declarare perſonã
gratam, quam non declarauit prædeceſſor cum in
omnibus & per omnia ſuccedat,& non ſumus in ea
ſucceſsione, quòd nequeat qui ſuccedit, declarare
mentem defuncti, prout in l. idem Pomponius. §. fin.
cum ibi no. ff. de rei ven. in qua etiam admittetur de-
claratio, quãdo alius non damnificaretur perdendo
ſuum quamuis amittat lucrum ſecundum Barto. in l.
gerit. iiij. col. de ac q. hæt. l. ſi quis à filio. §. ſi quis plu-
res.& ibi etiam Alex. ff. de leg. j. ſicut in propoſito ni-
hil de ſuo alicui aufertur. dato enim ſemel vinculo
reſeruationis, quod durat quouſque per habentem
poteſtatem, hoc eſt per papam prouideatur, etiam ſi
eſſet cauſa finalis affectioné inducens Rot. de præb.
iij. in antiq. xiij.& xiiij.& in no. ix. nemini fit iniuria,
nec præiudicium quòd quicunque papa & ſolus ex
quo alius non poteſt, poſsit declarare atque decla-
rando cuicũq; pro libito prouidere,& in cauſa præ-
dicta Nouatieñ. caſus erat quod Leo x. prouiderat Bar.
& declarauerat de mentali facta à Iulio ij. in perſo-
nam Petri Magni & in vna alia reſeruatione mentali
quæ fuerat de tempore Eugenij ſeu Nico. fuit aſſer-
uatũ à do. Bar. de Petraſancta & aliis antiquioribus,
quòd durauerat vinculum reſeruationis donec ve-
nit vna regula Alex. vj. qui expreſsè reuocauit men-
tales quæ in cauſa fuit producta & cõſiderata. æqua-
lis enim eſt poteſtas vtriuſq; papæ. l. ille à quo. §. tem-
peſtiuum. ff. ad Trebel. c. innotuit. de elect.& idem eſt
quo ad hoc in aliis ſpeciebus reſeruationum quòd
ſi vnus papa commendat per quam commendam af-
ficit beneficium, & videtur ad ſe futuram prouiſio-
nem reuocare ac reſeruare ſecũdum Lud. Ro. conſi.
cccl.& Feder. de Sen. in tract. de ter. permu. q. xv. &
habetur in deci. incip. commendauerat, alius proui-
debit ceſſante commenda, licet non ipſe commen-
dauerit ſublata ordinariis inferioribus diſponendi
facultate,& maximè id procederet quòd non expi-
raſſet facultas eligendi aut declarãdi perſonam gra-
tam per obitum reſeruantis, quando in prohemio
reſeruationis à quo ſumitur finalis ratio. l. fi. de hære.
inſtitu. Bart. in l. ambitioſa. j. q. ff. de decre. ab or. faci.
dictum eſſet quòd licet beneficiorũ omnium plena
& libera diſpoſitio ad Ro. Pont. pertineat, nihilomi-
nus idem Pont. aliqua ex eis quandoq; ſuæ & apo-
ſtolicæ ſedis diſpoſitioni reſeruat, vt de illis cum va-
cauerint per eum,& dictæ ſedis prouiden. valeat ſa-
lubriter prouideri etiam ſi ſequatur. hinc eſt quòd
nos cupientes perſonæ gratæ ac acceptæ prouidere
noſtra & ſedis apoſtolicæ diſpoſitioni reſeruamus,
quoniam verbum, nos, non reſtringit ad reſeruan-
tem, ſed prædicatur de reſeruante & quocunq; ſuc-
ceſſore, vt patet ex præcedentibus & ſequentibus.
l. ſi ſeruus plurium. in fi. ff. de leg. j. Præterea iſtud ſuf-
ficit quòd ſolus papa poteſt de mentaliter reſeroato
prooidere. igitur & perſonam declarare. l. ij. ff. de iu-
riſdic. omn. iudi. l. ad rem mobilem.& l. ad legatum.
ff. de proc. l. illud. ff. de acq. hær. cum ibi no. cum ſolus
habeat poteſtatis plenitudinem, vt eſt dictum. d. c. ij.
& d. cle. j.& c. propoſuit. de conceſ. præben.& ſi non
prouidebit perſonæ gratæ reſeruanti, ſatis eſt quòd
prouideat perſonæ ſibi gratæ. nam nec cogeretur illi
in quem non declaraſſet reſeruans, cum par in paré
non habeat imperium. d. §. tempeſtiuum. Prædicta
militant etiam prouiſione facta motu proprio, cum
non firmet gratia contra defectum intentionis cle. ſi
Romanus cum gl. de præb. de quo Fely. in c. cauſam
quæ de teſti. nam † ſub gratia motu proprio non ve- 7
niũt reſeruata Rot. de cõceſ. præb. in no. vj.& xxviij.
deficit antè intentio ex præmiſsis, & quia eſt magis
peculiaris iſta mentalis quam aliæ, quæ ex magna
cauſa ac pro paucis,& quidem ſibi dilectus pro qui-
bus beneficiandi motu proprio cogitat ac prouidet,
emanat, ad quòd facit peregrina glo. in ver. reſerua-
mus, in extrauag. execrabilis. eo. tit. de præb. conce-
ditur,& quia poteſt papa velle omnino & certitudi-
nariè de aliquibus beneficiis diſponere, propterea
inuenta eſt huiuſmodi ſpecies reſeruationis quæ in
omni diſpoſitione requirit ſpecificam mẽtionem ad
hoc vt in prouiſione papa ſit certus, quid agat de
quo beneficio, & cui prouideat, Gemi. conſi. xij. po-
nens alias ſpecies reſeruationum nihil attingit de
mentali. de qua videatur Egid. conſi. xxxiiij. vt alle-
gabatur dixiſſe ibi ad primum dubium dicens, nam
illud colligo & reſtringo ad reſeruationes ſimpli-
ces factas per papam ſimpliciter in fauorem ſuum,
& in ſolutione ſecundi dubij ibi, & eſt ratio diuer-
ſitatis, quia quando papa ſcribit pro perſona inuen-
ta eſt eius intentio quòd voluit de illo beneficio ſua
authoritate ordinari, & quòd iſto animo manum
apponit, ſed pro veritate non loquitur de mentali
ibidem, nec materia eſt talis nec ad mentalem fa-
ciunt quotæ quas allegat, de qua expreſsè iura non
faciunt mentionem. vnde doct. antiqui de ea non
ſcribunt, nec hoc quòd ſit facta reſeroatio ſimpli-
citer in fauorem reſeruantis infert neceſſariò men-
talem, niſi concurrant quæ ſupra dixi ponendo re-
gulam & exempla, ex eo quòd omnis reſeruatio
non

non expreſſa perſona etiam in fauorem papæ, vt ſo-
lus poſtea diſponat, & tamen non dicitur mentalis
inducta per regulas reſeruãtes beneficia certis tem-
poribus vacatura, niſi etiã dicatur vt perſonæ gratæ
abſque declaratione vt ſupra, & idem ſi per literas.

SVMMARIVM.

1 *Mentalium ad reſeruationem mentio qualiter ſit facienda ad hoc vt prouiſio ſeu reſeruatio beneficij mentaliter reſeruati valeat?*

2 *Clauſula ſuſpenſiua reſeruationum eſt pars gratia, ideo in ea ſufficit de mentali reſeruatione facere mentionem.*

3 *Prouiſio papa de beneficio mentaliter reſeruato, non valet de mentalitate huiuſmodi mentione non habita.*

4 *Clauſula ſuſpenſiua mentalium, an liberet beneficium à mentalitate?*

DECISIO V.

SVppoſito vt in proxima deciſione quòd in proui-
ſione beneficij mẽtaliter reſeruati pro validitate
requiratur mentio de mentalitate fuit concluſum
1520. in vna Nouarieñ. cann. & præben. coram do.
Camillo de Ballionibus ſufficere ſi in clauſula ſu-
1 ſpenſionis omnium † reſeruationum dicatur etiam
mentalium ſeu in nullius fauorem, licet nec in cor-
pore ſupplicationis, nec in clauſulis alibi verbum
aliquod de mentalitate factum ſit, etiam ſi papa ex
reſignatione facta in manibus ſuis prouideat, & ſo-
leat reſpectu ſuſpenſionis mentalium reſtringi ſu-
ſpenſio ad effectũ reſignationis duntaxat, ita quòd
videbatur ſtylus conſiderandus & mos patrisfami-
lias. l. vel vniuerſorum. ff. de pig. acti & c. ex literis. de
conſtit. ſed ex quo talis reſtrictio non erat, operatur
mentio etiam reſpectu prouiſionis, quia ſumus in
claro & rationabiliter præſumimus quòd papa vo-
luit ex aliqua cauſa pro eo cui prouidit ſuſpendere,
facit deciſio Biſignet. v. de reſcrip. in antiquioribus,
& quod ibi dicitur ſimplicem ſignaturam remanere
in terminis iuris communis. & correſpondere omni-
bus petitis in ſupplicatione. §. præterea. inſti. de inuti.
ſtipu. Nec obſt. quòd in parte prouiſiua nihil dicitur
2 de mentalitate. quia † clauſula ſuſpenſiua eſt pars
gratiæ vt dixerunt domini. & ſatis eſt fieri mentionẽ
in aliqua parte, & papam intelligere, qui ſi noluiſſet
prouidere de mentali, cancellaſſet aut reſtrinxiſſet
verbum mentalium ca. ad audientiam. de deci. vnde
non cancellatio vel omiſſa reſtrictio magis arguit
conceſſionem etiam ſtylo inſpecto, cùm pro aliqui-
bus ſoleat princeps ſuſpendere mentales in omni
gratia. prout eis per mentales reſeruationes proſpi-
cere, vt in proxima deciſione. Item aliàs ſuſpenſio
nihil prodeſſet. & prouiſio fruſtra eſſet admiſſa con-
tra. l. ſi quãdo. ff. de leg. j. & c. ſolite. de maio. & obed.
3 papa † enim ſcit non valere prouiſionẽ quæ de men-
talitate non dicat cùm habeat iura in ſcrinio. cap. j.
de conſtitu. in vj ergò dum exprimit de mentali vel
expreſſionem admittit, vult quod mentalitas non
obſtet, etiam de mentali, ſi tale etiam cenſeatur pro-
uiſum, & hoc ſecundum vnum modum intelligen-
di, ſecundum quem talis prouiſio extinguit vincu-
lum mentalitatis, ex eo quod reſeruatio & affectio
durant, donec prouideatur, & ſic per prouiſionem
tolluntur Rot. xiiij. de præben. in antiq. & xj. in no.
vel ſecundum alium modum papa ſuſpendendo
† mentales liberat à mentalitate beneficium vt pro 4
ea vice ſublato impedimento valeat prouiſio ſeu
mortificat faciendo dormire ac ceſſare mentalita-
tem, ne vires habeat nécve prouiſionem impediat
ſicut in ſim. dicimus de commenda & vnione ad vi- 2
tam vt in deciſione incipi. facta erat vnio & in alia
commendauerat papa, vbi non datur extinctio, fa-
cit ſonus verbi ſuſpenſionis differentis ad extinctio-
nem. l. ſi idem. C. de codi. & quòd videmus in expe-
ctatiuis & reſeruationibus poſterioribus ſuſpen-
dentibus anteriores, ſed non extinguentibus. & iſto
modo accipiendo durabit mentalitas vſq, ad aliam
prouiſionem extinctiuam. Pro iſta intelligentia fa-
cit deciſio incipi. dubium fuit in vna Marſilieñ. cum
ſuis motiuis, licet etiam ibi ſint fundamenta pro pri-
mo modo extinctiuo, & quod ſufficiat mentio in
clauſula ſuſpenſiua etiam appoſita in reſeruatione
cum beneficio acceptandi, & valuerint acceptatio
cum prouiſione, de mentali fuit cõcluſum de menſe
Iunij 1522. in vna Vercelleñ. cano. & præben. coram
me in qua pronuntiaui pro Contino Virnutio &c.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula ſuſpendens omnes gratias etiam in nullius fauorem, & ſic mentales proſequentibus operatur. ſiue ſit vel fuerit declarata perſona, cui ex reſeruatione mentali huiuſmodi fuerat prouiſum. ſiue non.*

2 *Mentalis reſeruationis natura eſt remanere in mente reſeruantis.*

3 *Clauſula ſuſpenſionis mentalium includit etiam ea que adhuc remanent in pectore.*

4 *Verbum proſequentibus, appoſitum in clauſula ſuſpenſiua, quo modo verificatur?*

5 *Decretum irritans in expectatiuis & reſeruationibus non mentalibus operatur nullitatem prouiſionum inferiorum infra menſem, etiam ſi expectantes non acceptent.*

DECISIO VI.

IN eadem cauſa Vercelleñ. canoni. & præben. di-
cebat dominus Thomas Regis, quòd quamuis
reſeruatio domini Anchonitani ſuſpenderet omnes
gratias etiam in nullius fauorem, & ſic † mentalis, 1
tamen quia inhibebatur cum ſuſpenſione quibuſ-
cunque quaſcunque gratias etiam mentales proſe-
quentibus, quòd non continebat ipſos canoni. &
præben. mentaliter reſeruatos, de quibus in euen-
tum vacationis fuerat prouiſum Franciſco Tubie
inhabili, quia patienti defectum natalium, de quo
papa in prouiſione quam ei fecerat non intellexe-
rat, & ſic validè proſequi non poterat, cùm de va-
lida ac effectuali proſecutione verba ſint intelli-
genda. l. non putauit. §. non quæ ins. de bono. poſſeſ.
contra tabul. l. iiij. §. condemnatum. ff. de re indic.
capi. fin. eodem titu. in vj. & l. j. §. docere. ff. ne quis
eum qui in ius vo. eſt vi exi. Idem ſi perſona non eſ-
ſet declarata quaſi in dictis caſibus. nullus ſit, qui
ipſam reſeruationem proſequatur aut proſequi de
iure poſſit, ſed ſolum verificetur quando eſt facta
declaratio perſonæ habilis, & quod hoc innuat ver-
bum proſequentibus, & affirmabat eiuſmodi ver-
bum ad id ponderaſſe Felyn. in Rota, & iuxta eius
ponderationem fuiſſe reuocatam ſententiam latam
per

per domi.Hieronymum de Porcatlis pro qua ponderatione facit, quia ſi voluiſſet papa etiam in bis quas nullus proſequitur, ſuſpenſionem procedere, expreſsiſſet. Sed contrarium voluerunt domini vt omni caſu capiat, & pro concluſione facit quia pe-
2 culiaris † natura mentalis reſeruationis eſt.vt remaneat in mente reſeruantis,& ſic ſecreta perſona grata cui vult prouidere quonſq; prouideret,declarat taliter quod in ipſa reſeruatione perſona grata non exprimitur,quoniam ſi declararetur,non eſſet mentalis,vt in deciſione incipi.mentalis reſeruatio eſt dictum, licet aliquando & ſæpe ante vacationem fiat
3 declaratio,quando ergo ſuſpendit † mentales videtur de omni mentali ſentire, etiam de ea quæ adhuc remanet omnino in pectore ſuo, quæ etiam omnimodo mentalis.Verbum autem proſequentibus,verificabitur in non mentalibus & in mentalibus perſona idonea declarata. Item quia dicitur etiam in nullius fauorem proſequentibus,ergo quando nullus proſequitur tanquam in iſtis non attendebatur proſecutio, & ſi attenderetur, quòd videatur papa cuius intereſt proſequi,poſſet tamen dici quod verba in nullius fauorem non inferunt perſonam non eſſe declaratam,ſed naturam tantum mentalis,quæ verba iuncta cum verbo proſequentibus, videntur
4 velle loqui de declaratis tantum, & † verbum proſequentibus non rectè cadit in papa ex quo de aliis, non de ſeipſo loquitur, & in generali ſermone perſona loquentis non continetur.l.inquiſitio.C.de ſolutio.niſi diximus pro deciſione quod verbum proſequentibus,non ſit appoſitum reſtrictiuè & excluſiuè reſpectu gratiarum, quas nemo proſequitur, ſed ex eo quia vt plurimum reſeruationes & aliæ gratiæ habent aliquem qui curat eas & cuius
5 intereſt,quemadmodum in expectatiuis† & reſeruationibus non mentalibus decretum irritans operatur nullitatem prouiſionum inferiorum infra menſem, licet expectantes non acceptent, & ſic non videantur proſequi, vt per Felyn.in cap.cum ex officij,colum.xv.de præſcript.Ita papa per verbum proſequentibus, non videtur velle ſuſpendere gratias duntaxat,quas aliqui proſequuntur,ſed etiam quas nullus proſequitur. Conſidera quia in decreto ſunt multæ rationes, & illa vt appoſitio menſis hoc operetur vt Felyn. in d.cap. Item ibi eſt potentia proſequendi ſine actu proſecutionis, quia noluit acceptare tale beneficium quod erat in eius poteſtate, quando gratia habet terminum ad acceptandum, vt declaro in illa deciſione incipiente, ſolent præſentes in curia, & hic ſumus in terminis quod nullus eſt qui proſequi poſsit, vel ſi eſt validè & iuridicè non poteſt vt in iſto caſu, vnde valde vtilis eſſet papæ declaratio.

SVMMARIVM.

1 *Mentalis reſeruatio expirat non ſolum per prouiſionem, ſed etiam per commendam, quia inſpicitur declaratio perſonæ, non modus prouiſionis.& nu.4.*
2 *Commenda eſt depoſitum, non prouiſio non inducens incompatibilitatem.*
3 *Reſeruatio non expirat per commendam, vel vnionem ad vitam.*
5 *Commenda ceſſante & vnione diſſoluta ſolius papæ tenet prouiſio.*
6 *Mentali reſeruatione ſublata per commendan, remanet tamen alia ſpecies reſeruationis vel affectionis cauſata à commenda.*
7 *Mentalis reſeruatio ſolus papa poteſt eam atteſtari.*

DECISIO VII.

Sicut aliæ reſeruationes expirant per prouiſionem ſecundum deciſ.xx.in antiq.Biſignet.de præben. ac xiiij.in antiq.& xj. in no.ita mentalitas quando perſonæ gratæ prouidetur † etiam ſi in commẽdam 1
prouideatur, ita voluerunt domini in vna Coroſopiten.archidiaconatus & parochialis ſancti Andreæ coram domi.Ioan.Staphileo de menſe Iunij 1525.ea conſideratione, quia in mentali vt deſinat mentalitas,ſolum inſpicitur declaratio perſonæ,non modus prouiſionis potius in titu.quam alias.obſtare tamen videtur quòd commenda † eſt magis depoſitum, 2
quàm prouiſio non inducens incompatibilitatem, quinimo per eam papa futuram prouiſionem ad ſe reuocat,nec per obitum commendatarij datur vacatio,ſed modo quo prius, ita Fede.de Sen.in tract.de permu.benefi.q.xv.Lud.Ro.conſi.cccl.tex.in l.licet. ff.depoſi.in c.dudum.el ij.de electi.& glo.in c.is cui. eod.tit.in vj.ex quibus & aliis fundamentis tentum eſt quod per commendam, † quæ fit ad vitam,reſer- 3
uatio non expiret, prout pono in deciſ.incipi.commendauerat,ſupra de priui.idem in vnione ad vitam facta vel quandiu quis beneficium,cui fit vnio,obtinuerit vt in alia deciſione, vnio, ſupra de vnio.niſi pro iſta deciſione dixerimus quod in aliis reſeruationibus non cadit conſideratio declarationis perſonæ gratæ, ſed magis quod prouidetur cuicunque prouideri cõtingat,dummodo ſit vera prouiſio.ideo modus prouiſionis attenditur, per quem prouiſus ſit prælatus in beneficio, & propriè dicatur de beneficio prouiſum, vt in allegatis deciſionibus, ſecus
in mentali † emanata in fauorem perſonæ gratæ,cui 4
eſt peculiaris gratæ declaratio.& quia dicta declaratione eſt iudicanda contenta,dummodo perſona declarata ſit,& prouiſionem habeat de beneficio qualicunque, nimirum ſi in ea verbum prouiſio largè accipiatur, vt omnem modum contineat per quem perſonæ gratæ prouidetur, quemadmodum largo ſumpto vocabulo cõprehendit omnem modum per quem prouidetur eccleſiæ,iux.glo.no.in verbo prouiſioni in cle.ſi.de elect.& no.Phil.Franc.in c.cum in illis.§.j.de præben.in vj.ad hæc quia in aliis reſeruationibus nihil dicitur de perſona,ſed quòd ligantur per eas manus omnium inferiorũ, vt ſolus papa diſponere poſsit,vt in c.ij.de præ.in vj.& in extrauag. Pauli ij.ad Roma.de benef.affect.de conceſ.præben. & ſunt plures aliæ extrauagan.& cancellariæ reg. in iſta verò expreſsè cauetur,quòd ſit vt perſonæ gratæ prouideatur,ita quòd in productione differt ab aliis. non ergo mirandum ſi etiam differat in extinctione, ſed id plurimũ deciſioni confert quòd in commendando explicatur, quòd is cui papa commendat eſt illa perſona grata,vel ſatis id deprehẽditur per narratiuam vel relationem, quæ fit ad reſeruationem in ipſa commenda.ad l.aſſe toto.ff.de hær.inſti.vnde ibi papa clare loquitur & manifeſtat perſonam gratam, atque habet ex tali manifeſtatione intentum,merito tollitur etiam vinculũ ex mentalitate iam enacuata ac effectuata cauſatum, præterea non eſt veriſimile,

nec

oec dicendum quod papa commendando reſpexerit, quòd quando conimenda ceſſaret perſonæ gratæ in ti.prouideret: ſic enim ſua intentione fruſtrari poſſet, quia commendaret alteri quàm illi pro qoo reſernaſſet, quinimò à communiter contingentibns à qnibus argnimus.l.ſuis quoq;. §.puto generaliter. ff.de hære.inſti.fruſtraretur ex quo hoc magis cōtiogens eſt quod prius papa vel perſona grata moriatnr quàm commendatarius, ſi igitur commendaodo ſeu in primo actu commendæ, vel alterius prouiſionis, vt disi, elegit & declarauit perſonam ſibi gratam, & habuit finem animi mentiſque ſuæ aliàs differendo euacnare, effectuatéque meotem in perſona grata, commendando prius alteri qnonſque in ut-perſonæ gratæ prouideret, faceret actum impeditiuum & veriſimile deſtructiunm meotis, & conceptus ſui, cōtra l.iij.ff.de mil.teſt.maximèqnia etiam commēdando perſonæ gratæ adimpleuit quod mente conceperat, poſtquam in effectu parum vel nihil diſtat commenda noſtri temporis à titulo & cōmendatarij quodāmodo æquiparantur titularibus, qnia adminiſtrationem cum fructuū perceptiooe, & vſu habent, ſecundum ea qnæ ponderat Alex.xliiij. diſt. rum autem. & lviij.ſi quis.col.pen. nam quoad fructus non differt, & hoc ſufficiat perſonæ gratæ, ſi eius perſonam contemplemur, in cnius fauorem emananit reſeruatio, ſufficit etiam papæ, vt eſt oſtenſum: nam & commeoda canonicatus, titu.eſt, & ſic canonica prouiſio. c. nemo deinceps. & ibi gloſ & Archid.de elec.in vj. idem quādo fit vnio ad vitam, vel quādiu beneficinm cui fit vnio, quis obtiouerit cum vtroque caſu fiat contemplatione perſonæ & non eccleſiæ, vt in allegata deciſiooe, vnio. obſtare
5 etiam videtur, quòd per commeodam † vel vnionem ad vitam ſi tollatur vinculum iam productum, inducitur nouum, vt futura prouiſio ceſſante commenda, vel diſſoluta vnione ſolius papæ, ſit, vt in deciſ.ſuprà adductis: ſed hoc oon contradicit, quia
6 hic non agitur, niſi quòd ſit ſublata † mentalitas, & eius effectns, licet ſuperſit alia ſpecies reſernationis vel affectionis cauſata à commenda, ſeu vnione, vel aliunde, qnàm reſeruatione mentali, quæ eſt durior aliis, vt paret ſuprà in prox.deciſ.huius titu.& ſic eſt magni effectus mentalitatis extinctio, & adiuuanda eſt hæc deciſ. quia ſi mentalitas non euacuaretur per commendas & vniones vt ſuprà, poſſet durare annis centum & vltra, & plures in hoc decipi ignorantes tale vinculū, quādo eis prouiderent, poſſet etiam decipi papa ſucceſſor eius qui reſeruaſſet, & credens validè prouidere, inutiliter prouideret oon faciendo de mentalitate mentiooem, qnæ ignorantia non eſt ita facilis io aliis reſeruationibus, per ius commune extranag. & regulas cancellariæ inductis, qnæ papa non ita ignorat, nec nobis ignorare licet.l.leges.C.de legib.& facta es quibus cauſantur, ſunt etiam magis oota, quàm factum, mentalis, quæ ſecretius fit quàm alię, & paucis innoteſcit, & ſolus papa poteſt eam † atteſtari, ex quo in eius mente perſiſtit, & inde mentalis & pectoralis appellata. papæq; atteſtationi ſtandum eſt, clem.j. de pro. & ex his paret etiam aliqna diuerſitas.

DE DECRET. IN RESERVATIONIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Prouiſio papæ quamuis infra menſem reſeruatiu vel expectantis datum facta teneat, legati tamen licet reſeruatiuu non acceptet, non valet.*

2 *Menſis appoſitio in expectatiuis vel reſeruationibus operatur, vt interim factæ prouiſiones non teneant.*

3 *Legati poteſtas in prouincia eſt ordinaria, quamuis ſit extraordinario modo inducta.*

4 *Clauſula anteferri conſeruat ius ad rem, non in re.*

DECISIO PRIMA.

CORAM d.Bartholomęo de Petraſanc. 1515. in vna Bergom. placuit prouiſionem legati † priorē non valere, ſed bene apo- 1
ſtolicam poſteriorem, quę ante prouiſionem reſeruariui à papa fieri poteſt, iuxta Rot. xvj. item licet de more de pra b.in oo.& hoc ſtante reſeruа.conceſſa in prouincia Lombardiæ d.Iacobo Simoeta cum clauſula acceptandi infra menſem beneficia vſque ad certum valorem, ac cum irritanti decreto, de quo apoſtolicus dedit non obſt. quòd aliqui dicebant validam eſſe prouiſionē legati, ex qno dominus Iacobus non acceptauerat, quaſi clauſula non operaretur, niſi purificata conditione, & potuiſſet legatus & ordinarius qnilibet ante acceptationem conferre.c.j.de conceſ.præb. io vj.clem.j ver. qnia.eod.ti. item quia videbatur oon vo non acceptaodo, & renuntiare decreto in eius fauorem appoſito.l.ſi quis in conſcribendo.de pact. Anch. In cap. ſtatutum.de præb.in vj.& Felyn. ad id plura cumulans in c.cum ex officij.antep.col.de præſcript. licet oppoſitum teneat vt infra litem reſeruatio habebat clauſulam anteferri ad prouiſiones legati: ergo ſupponebat eius prouiſionem valere, nihilominus hæc tolluntur per §.ſecus.in d.clem. volentem quòd ap-
poſitio † temporis efficiat inualidam ordinariorum 2
prouiſionem infra menſem, etiā ſi non fiat acceptatio, nedum intra mēſem, verùm etiam ſi nunquam Cat.ſuo eleganti conſ.cv. A.& B.clerici, vbi nouem conſiderat fundamenta, & refert ac ſequitur Fely. poſt alios quos adducit in d.c.cum ex officij. col.pe. firmans hoc, & reſpondeos ad contraria inter cætera motiua, & poſtquam d.c. præmiſit ꝙ gratia conditionalis decretum habens non operetur, niſi conditiooe purificata, ſubiungit eſſe ſecus quādo in ea eſt menſis appoſitus, ex eo quod tunc quoad impediendam ordinarij collationem habet effectū ante conditionis purificationē, cùm non ſurgat ex clauſula decreti ꝙ ſui natura ſuſpendit in euentū purificatæ conditionis, ſed ex ſpeciali & noua diſpoſitione d.§.ſecus.inducta propter expreſſam rationē, vt mēſis appoſitio aliquid operetur, & hæc pars vel tanquam communior aut verior ſeruatur in palatio, &
ſicut ligantur manus ordinariorū, ita legati † qui in 3
prouincia reputatur ordinarius.c.ij.de of.leg. in vj. nam verè talium legatorum poteſtas eſt ordinaria, quamuis extraordinario modo inducta. vt ait Abb.in c.ſi quis contra clericū. col.ij. de fo.cōp. inſuper reſeruatio habebat clauſulā inhibitionis ad quoſcūq;, quacunq; auctoritatę fungen. ergo & ad legatos. de
clauſula vero † anteferri fuit dictū, quòd conſeruabat ius ad rem, non in re, vt ſi haberet aliquis à legato expectatiuam ant reſeruationem, præferretur ei reſeruatio d.Iacobi, quouſque ſit effectuata præfer- 4

uato iure reſeruatiuo legati poſt impedimentum do.
Iacob. effectuando, & ita fuit iudicatum, & ex hac
concluſione euacuauerunt plures prouiſiones in
Lombardia à legato factæ.

SVMMARIVM.

1 *Prouiſio papæ non data acceptatione reſeruatiui, valet etiam ſi in reſeruatione huiuſmodi irritaret prouiſiones etiam per ſe factas.*

2 *Prouiſiones inferiorum infra menſem ſiue reſeruatiuus vel expectans acceptauerit, ſiue non, non tenent.*

DECISIO II.

QVamuis prouiſio legati non valeat, vt in de-
ciſione proxima, & eius terminis, valet tamen
1 prouiſio † papæ, non data acceptatione reſeruatiui,
non obſt. quòd decretum reſeruationis irritet pro-
uiſiones etiam per papam factas, & in vna Vercel-
len. coram domino Paulo de Capiſucbis fuit ten-
tum, quia ligauerit ſeipſum in fauorem reſeruatiui
duntaxat, taliter quòd ſit cõditionale quo ad eum,
ſi acceptatio fiat: ex quo eadẽ & maior poteſtas, &c.
2 c. dudum. de præb. in vj. quo † verò ad inferiores pu
rum & ligans ſiue acceptatio facta fuerit, ſiue non,
quòd non verificatur ſecundum hanc cõcluſionem
doct. Anchar. & ſequacium in d. c. ſtatutum, in caſu
concluſionis, & limitatur propterea deciſio ac cap.
penult. & quod ibi Lap. & Dominic. de præbend. in
ſexto. inquiunt quòd decretum ligat papam, quaſi
ita voluerit: ad l. ſi quis in principio teſtamenti. ff. de
legatis tertio.

SVMMARIVM.

1 *Decretum irritans papæ, ligat etiam ignorantes, & num. 3.*

2 *Legatus de latere poteſt decretum irritans apponere, an autem liget ignorantes eſt conflictus opinionum?*

3 *Legatus de latere contra ius facere non poteſt.*

4 *Ligare ignorantes quando ſit contra ius?*

5 *Iuriſdictionem inferioris ſuperior impedire poteſt.*

6 *Decretum legati de latere non ligat ignorantes, & numero 8.*

7 *Differentia eſt inter reſeruationem, inhibitionem, & decretum.*

9 *Annullatio actus, an, & quando ſit pœna?*

10 *Statuere vt tempus currat ignoranti ſolus princeps poteſt.*

11 *Legatorum poteſtas vt ſuprà inducta, eſt reſtringenda, ordinariorum verò amplianda.*

DECISIO III.

1 SVppoſitio prout eſt clarum quòd decretum † ir-
ritans papæ, ligat etiam ignorantes. capit. ſi eo
tempore. & ibi gloſ. de electio. cap. dudum. & cap.
penult. de præbend. cap. j. & cap. ſi ſoli. de conceſsio.
præbend. in vj. cum ſimilib. quòd legatus de latere
2 † poteſt tale decretum apponere, cap. præſenti. de
offic. lega. in princip. cap. ſi apoſtolicæ. de præben. &
ibi Archidiac. & Ioan. Andr. ac glo. ſuper verbo, &
irritum. in cap. j. de conceſ. præbend. in vj. an etiam
iſtud liget ignorantes. eſt conflictus opinionum, &
propterea in vna Brixienſi. coram domino Cornelio
de la Volta, de menſe Martij 1525. fuit dubitatum,
& tres ex dominis tenebant affirmatiuam, per c. di-
lectus. de iure patro. quem ad hoc ponderat Domi.
in d. cap. ſi apoſtolicæ. ibi. vnde poſtquam idem lega-
tus donationem ſibi decreuerat, reſeruando papa di-
cat, quòd ſolum decretum operetur effectum nulli-
tatis geſtorum in contrarium, ex quo illud de inſi-
nuatione fuit contingentia facti, quæ in parte diſ-
poſitiua non attenditur: ex quo papa refert ſe ad
tempus decreti, quòd fuit ſine dubio antequam in-
ſinuatio, & ad rationem Compo. in c. capitulum. col.
penult. de reſcrip. vbi tenet negatiuam, quòd alius
à Papa nequit ſupra vel contra ius facere, aſſerens
contra ius eſſe quòd ignorans ligetur. l. ſi ignorans
loca. l. ſiu. ff. de decret. ab ord. fac. cum aliis per doct.
allegatis, & non licere etiam Cardinali legato † de 3
latere contra ius facere. cap. pen. & vlt. de fil. presby.
& c. dilectus. el j. de præbend. Reſpondet Ioann. de
Lig. hic pro affirmatiua non eſſe contra ius † ligare 4
ignorantes, quo ad annullationem actus, ſed tunc
demum quando ligaretur quo ad pœnam, pro qua
conſideratione facit, quia nullitas actus non eſt pro
priè pœna. nec irritatio contractus eſt naturalis pœ-
na contrahẽtium contra legem, cum pœna propriè
ſit circa diminutionem patrimonij, ſecundum Inn.
in cap. ſi verè. de ſenten. excom. & Ioan. And. in cap.
odia. de reg. iur. in vj. in mercu. & declarant Domi. &
Phil. Franc. in c. fin. de elect. eodem lib. ac Felyn. no-
uiſsimè in cap. cognoſcentes. poſt princ. de conſtitu.
& ad rationem Zenze. tenẽtis negatiuam, quòd non
reperitur iure cautum vt ignorantes liget, niſi in
decreto papæ, reſpondet Domi. ſatis caueri in d. cap.
cum dilectus. vbi hoc placet Inno. & Hoſtien. etiam
in ſum. §. ei à quo. ad fi. de præben. & licet Lap. alle-
gatiune xiiij. vbi adducit ad idem Ioan. Andr. in d. c.
apoſtolicæ. Card in clem. j. in vj. notabili. de conceſ.
præbend. inquit communiter teneri in d. cap. apo-
ſtolicæ, quòd ligat ea ratione, quia poteſt † ſuperior 5
impedire iuriſdictionem inferioris, quia etiam quan
do concurrerent. ſuperior præfertur, cap. ſi à ſede. de
præbend. in vj. eandem partem ſequitur Bonifac. de
Vital. in d. clemen. j. in princ. col. ij. Bened. Capra. hic,
& videtur idem ſentire Collecta. in cap. eccleſia no-
ſtra. col. penult. de ſortil. ibi & ita ſeruatur loquens
de clauſula quæ ſolet apponi, videlicet decernens
irritum & inane, ſi ſecus à quoquam ſcienter vel
ignoranter factum fuerit ſeu attentari contingerit.
Alij domini pro maiori parte tenuerunt † negati- 6
uam, & in hunc ſenſum fuit concluſum, quam opi.
poſt Compo. firmat Archid. in d. cap. ſi apoſtolicę. &
ſequuntur Lap. in c. ſtatutum. eod. titu. & Pau. in c. j.
de conceſ. præb. in vj. ac Anchat. in c. ſi beneficia, in
col. iij. de præbend. eod. lib. vbi in decreto reſeruatio-
nis etiam valido tenet, vt non ligerante notificatio-
nem ſubiungens ita notare Archid. & Ioan. Andr. in
d. ca. ſi apoſtolicæ. & pro hac parte Phil. Franch. ibi
etiam allegatur Ioan. Andr. ex quo patet quòd aliter
adducitur per Phil. Franc. & in alium ſenſum, quàm
inducat Lap. in d. alleg. xiiij. & verè ratio Compoſt.
eſt potens, cùm non reperiatur lege cautum, quòd
liget, vnde erubeſcit affirmatiua. l. illam. C. de collat.
in authen. de non elig. ſecun. nub. §. cùm igitur. verſ.
ſui autem. col. j. & in authen. de trien. & ſemiſ. §. con-
ſideremus. col. iij. ad c. j. §. obiciebatur. & ibi ex parte
de conceſ.

de conceſ.præben.& ad c.tibi qui.§.j.de reſcri.in vj.
reſpondet Archi.in d.c.ſi apoſtolicæ,quod non pro-
bant affirmatiuam. quin potius faciunt pro nega.
tiua,& ita eſt verum & Io.And.Anch. & alij referen
tes ſentiunt transeundo,ideo non inſiſto. Ad c.cum
dilectus. reſpondet Archid. vbi ſuprà,quòd proceſ-
ſum erat ad inhibitionem, vt patet in princ. & Phil.
Franc.qui ſequitur negatiuam tanquam veriorem
& ornatam iuribus & rationibus, reſpondet aliter
quòd ibi nihil dicitur de decreto, cùm ſolùm dica-
tur de reſeruatione & inhibitione, tamen eſt diffe-
7 rentia † inter inhibitionem & reſeruationem,& de-
cretum. d.c. tibi qui.§.j.& not.gloſ.in d.c. ſi eo tem-
pore,ſuper verbo,prouiſione.de elect.in ſexto.& ad
ponderationem Domi.vltra reſponſum Archidiac.
dic quòd ſola reſeruatio afficit ignorantes, prout
Ioan.Andr.& Phil. Franc. poſt alios dicunt in d.c.ſi
eo tempore, & ideò finis ca. neceſſariò intelligitur
in caſu in quo loquitur,ſi ſecuta notificatione.Hen.
Boich.in d.cap.cum dilectus.circa fin. videtur ſequi
etiam negatiuam, quia poſtquam retulit Innoc. &
Hoſtienſ. pro affirmatiua ſubucit,ſed Goffre. in hoc
contra infrà de præben.ſi apoſtolica.vnde reſidet in
opinione vltimò relata iuxta gl.not.in l.cum filium.
§.Sabinus.ad trebel.l.bona fides.& ibi Bart. ff.depo-
ſiti.ponit Bald.in auth ex teſtamento. C.de colla.&
dictum glo.probat Abb. in c.de quarta. col.iij. in fi.
de præſcrip. & plura ad id accumulat Iaſ. in l.pacta
nouiſſima. C.de pact.Pro negatiua eſt etiam Fed.de
Sen.conſil. ccxc. col. iij. dum dicit quòd decretum
8 † principis ligat etiam ignorantes, quod tamen non
accidit in inferioribus à principe. & allegat d.c. j. §.
ex parte.de conceſ.præbend.& d.cap. tibi qui.Egid.
Bellame. firmat etiam hanc partem in d. c.ſi apoſto-
licæ. diſcutiendo latè hunc paſſum, & Villadiego
qui fuit auditor Rotæ in ſuo tract.de leg.q.ix.verſi.
ij. quæro,col.xxj.& Pau.de Liaza.in d.ca.j.de con-
ceſ.præben. Accedit opinio Alex.conſi.xc.vo.vij.vbi
etiam reſpondet ad d.c.ſi à ſede,qui loquitur quan-
do legatus & ordinarius concurrunt eodem die, &
non apparet de proprietate prouiſionis, ſed vbi re-
ſeruatio præceſsit,& ordinarius ignorans contulit,
inhibitio non ligat. Item ſi eſt alius actus canonicus
expreſſus in iure,iſte nullibi,& ſic non ob,conſide-
ratio Card.in d.cle.j.& ad illud de pœna reſpondet
9 quod infringeret † ſeu annullare actum geſtum ab i-
gnorante dicitur pœna quando annullatio procedit
ratione prohibitionis vt hic, non ratione defectus
ſolennitatis.l.ſenatus.ff.de contra.emptio.l.non du-
bium & ibi no.Iacob.Bu.C de legi. & ibi etiam Bald.
col.ij.l.turpia.in prin.&ibi no.Bar.de leg.j.& Io.An.
in c.fi.de reſcrip.& in c.diſpendia.eo.ti.in vj.cum a-
lis adductis per eum quæ notat in materia quando
dicatur diſpoſitio pœnalis quando non licet hoc ſi
admiſerimus quod ſit pœna, non propterea firma-
bitur affirmatiua, nec tollentur iura & rationes fa-
cientes pro negatiua, & iſta pars negatiuè ſecun-
dum Alexan.in d.conſ.eſt magis rationabilis quam
affirmatiuè & ſequitur Io.Andr.in ca.ſi apoſtolica,
Ange. etiam in l.genero.ff.de his qui not.infa. tenet
idem dum dicit quod nullus inferior à principe aut
à papa poteſt ligare ignorantem, & adducit ad hoc
auctoritas Compoſt.ad idem Lud, Ro.in l.j.§.occi-
ſorum,ad ſille.& in l.is poteſt.ff.de acq.hær.& Barb,
in cle.j.colum.vij.de elec. dicés quod nullus præter
† principem poteſt ſtatuere vt tempus curiat igno- 10
ranti, nouiſsimè Soci.conſ.cxij.iij.vol. firmat iſtam
partem eſſe ſequendam in iudicando, quæ, vt ſenſi,
eſt de iure verior & ſanior ac fauorabilior, quàm
affirmatiua, ex eo etiam quod quando ſumus in de-
creto reſeruationi appoſito, conſideratur duplex
odium vt no.glo.in c.præſenti.de offi.leg.in vj. me-
rito accõmodatur quod non liget ignorantes.l.cum
quidam.ff.de lib.& poſth.& regula,odia.de reg.iur.
in vj. nam & poteſtas † legatorum vt ſuper inducta 11
& extraordinaria ac ordinariis præiudicans reſtrin-
genda eſt, ordinariorum verò vt naturalis & fauo-
rabilis amplianda pro quo gloſ.in cle.ij. de offi.ord.
ergo longe magis conſeruanda: ex quibus conſtat
ꝙ ſi eſſemus in dubio, omnino eſſet tenenda, vt ma-
gis amica iuri ac rationi pars negatiua quàm affir-
matiua, quæ vt hodie apparet vltra iura & rationes
habet etiam lõge plures doctores numero, ita quod
eſt communis & ab ea etiam in iudicando non eſt
diſcedendum.cap.prudentiam.in prin.ibi, integrum
eſt iudicium quod plurimorum ſententiis confir-
matur.& Abbas poſt alios in cap.j.de conſtitutione.

SVMMARIVM.

1 *Fluminis curſum naturalem ad alium diuertere locum opere manu facto eſt prohibitum.*
2 *Lex ad caſus raro contingentes non adaptatur. & numero 9.*
3 *Feudi incrementum non per alluuionem, ſed ex induſtria & opera manuali vaſalli ipſius eſt.*
4 *Eleemoſinam eccleſia à raptore & vſurario capere non debet.*
5 *Alueus fluminis ſi mutetur, etiam facto hominis vendicatur per habentes prædia vicina.*
6 *Inſulam in flumine ſine facto hominis aut poteſtate diuina nata acquiritur prædijs vicinis, & num.8.*
7 *Natum vel ædificatum in flumine publico, quicquid eſt, an illorum eſſe cenſeatur qui prædia iuxta ripam fluminis poſsident?*
10 *Feudorum iura ſunt ſpecialia contra regulas iuris communis non trahenda in conſequentiam.*
11 *Acquiſitio illicita dici non poteſt quæ fit lege ciuili aut canonica permittente.*
12 *Iuramentum de non alienando ſine licentia papæ non continet ſolita alienari ac inconſulte.*
13 *Alueorum mutatio non fit, niſi magna cauſa vtilitatis ſuadente, vel neceſsitate publica vrgente, alias eſt interdicta.*
14 *Impoſsibile non iudicatum factum per ſolum principem, niſi quando abſtractum eſt ab omnibus iuſtitia, & ſoli gratiæ innititur.*
15 *Lex habens plures intellectus an poſsit allegari & fieri fundamentum ſuper ea?*
16 *Iudex in iudicando communem ſententiam ſequi debet.*
17 *Sacra ſcriptura quatuor admittit ſenſus ſiue expoſitiones.*
18 *Poſſeſsio cum ſit facti in acquirendo exigit corporalem apprehenſionem, nec lex ſupplet etiam per fictionem.*
19 *Poſſeſsio aluei relicti à flumine, acquiritur ab habentibus prædijs vicinis abſque apprehenſione, non tamen inſula nata in flumine.*

DECISIO VNICA.

DE ACQVIR. RERVM DOMI.

DERELICTVS erat alueus natu-
ralis flumine ad alium alueum fluen-
te à duce Mediolani de nouo factum
ſuper prædiis quorundam ciuium Pa
pienſium eccleſiæ Papienſis, & pro
ea Cardinalis ſanctæ Praxedis, de Monte nuncupa-
tus, obtinens prædia viciniora antiquo alueo, vendi-
cabat ipſum per l. adeo. §. inſula. ff. de acquir. rer. do.
cum §. quòd ſi naturali. inſtit. de rerum diuiſ. is qui
habuerat à ducali camera dicebat dicta iura & ſi-
milia procedere quando flumen naturali curſu, aut
propter aquarum inundationem mutat alueum,
non ſi facto hominis vt lex in caſu poſsibili loqua-
1 tur, cùm autẽ † naturalem curſum fluminis ad alium
diuertere locum opere manu facto ſit prohibitum
& impoſsibile. l. j. C. de allu. & palud. pro quo facit,
quia ſi eſt in ſola principis poteſtate, impoſsibile re-
putatur, nec legari poteſt, quod in commercio non
eſt, vel cum magna difficultate eſt. l. cum ſeruus,
iuncta l. idem Iulia. §. conſtat. ff. de leg. j. poſsibilitas
autem quæ à iure colligitur, conſideratur, & quod
à iure inhibetur, dicitur fieri non poſſe, ſicut quòd
commodè fit & non commodè. l. conditiones. l. fi-
lius. de condi. inſti. l. nepos procu. ff. de verbo. ſigni.
xxij. q. ij. facit homo. & c. cum pridem. §. perſonæ, de
renun. idem de eo quòd per extraordinariũ reme-
dium fit ſecundum Inno. quem refert Abb. in c. pa-
ſtoralis. in fi. de cau. poſ. & prop. cuius dictum inquit
2 eſſe notandum. Item lex † ad caſus raro contingentes
non adaptatur. l. iura, cum duabus ſeq. ff. de legib.
ca. coram. ver. ſed fuit. de offi. deleg. vbi Abb. colligit
diſpoſitionem in dubio intelligi in caſu contingi-
bili, non ſi nunquam vel raro contingere poſsit, nam
in his quæ raro fiunt, miraculum eſt, dicit tex. in au-
thent. de conſul. ver. quintum. colum. iij. collat. iiij. &
quòd præter miraculum non fit, pro impoſsibili ha
betur. cap. fraternitatis. de frigid. & malef. vnde non
ſine miniſterio, d. §. inſula. cum ſim. nihil exprimunt
acquiri quando humano opere fieret mutatio, quòd
ſi voluiſſent, dixiſſet, arg. cap. ad audientiam. de deci.
ideo ſine lege erubeſcimus, l. illam. C. de col. nec id
immeritò, quia ſecundum Bart. in tracta. Tiberiadis
inter. ver. flumine. ver. ſed quæro omnes acceſsiones
quæ diuina natura obueniunt nullo humano facto
interueniente, eiuſdem naturæ ſunt. l. item ſi fundi.
§. j. ff. de vſur. & Azo in ſum. inſtit. de rer. diuiſ. ergo
alia videtur eſſe earum, quæ facto hominis: ad idem
in ſimi. Bald. in cap. j. §. ſi quis de manſo. ſi de inueſti-
3 feu. contro. fuerit, quòd incrementum feudi † ex in-
duſtria & opera manuali vaſalli perueniens ipſius
eſt, non ſi per alluuionem: item differentia inter fa-
ctum hominis & fluminis, ſentit gl. in l. pomponius.
§. de arbore. ff. de rei vendic. & fuit antiquorum opi-
nio, quæ videtur ſatis rationabilis, vt dicunt Ioann.
Fab. & Angel. Aret. in §. præterea. inſtit. de rer. diuiſ.
quam glo. & doct. ponderando Curt. conſ. lxxij. ma-
gnifice vir. ver. aduerte autem quòd d. §. quòd ſi toto.
cum ſimilib. de rer. diuiſ. inſtitut. non habent locum
quando facto hominis mutatio fit. quòdque in tota
Italia ita practicatum fuit, quòd vbi flumina mutan
tur opera hominis, alueus eorum remanet qui in flu
mine iuriſdictionem habent, item ſi mutatio aluei
eſt illicita, vt d. l. pr. ma. nullus ex actu illicito debet
ſentire lucrum. l. fin. C. de reb. credit. minus eccleſia
quæ ab vſurario † & raptore eleemoſinã non debet 4
capere. c. ſuper eo. de rapt. & cap. quia in omnibus.
cum ibi not. de vſur. neque ex opere ducis, cum eius
iactura locupletari contra naturalem æquitatem. l.
nam hoc natura. ff. de cond. indeb. c. locupletari. de
regul. iur. in vj. & cap. ij. cum ibi not. de eccleſ. ædific.
præcipuè quia nullo facto opere à Duce, nihil lucri
feciſſet, nec propter ipſum opus factum aliquid per-
dit quod eccleſiæ debet ſufficere, etiam ſi non lu-
cretur. l. fi. C. de codi. ne aliàs doleat Dux cum dam-
no & labore contra l. fin. C. de allu. & palud. Sed pro
eccleſia & Cardinali prædict. in cauſa Papienſi bo-
norum intitulata de menſe Maij, 1519. fuit concluſum
& iudicatum per do. P. de Capiſuchis † attenta 5
generalitate d. §. quod ſi toto. & aliorum allegato-
rum l. j. §. generaliter. ff. de leg. præſtan. & quia alueus
& inſula in allegatis §. abſq; reſtrictione ſunt æqui-
parata, ita quòd ſtante regula acquiſitionis eorum,
qui vult reſtringere, neceſſe eſt det exceptionem ab
ea, vt not. in l. omnis diffinitio. ff. de reg. iur. & ſuper
rubr. circa fin. eo. tit. in vj. in acquiſitione autem in-
ſulæ † idem iuris eſt, ſiue caſu aut poteſtate diuina, 6
ſeu manu hominis facta ſit, vt inquit Bar. in in trac.
de inſul. ver. in flumine nata, allegando tex. expreſ-
ſum in l. pen. §. fin. ff. de acquir. rer. domi. qui eſt ſin-
gularis in materia, ſecundum literam affirmatiuam
ſuppoſita prædicta æquiparatione, quo ſtante ſi al-
ueum legiſlator in caſu de quo agitur acquiri no-
luiſſet, dixiſſet: itaque d. cap. ad audientiam. & d. l.
illa, magis faciunt pro concluſione, cum ſaltem per
æquiparationem & generalitatem dictum ſit, prout
in concluſione. item idem Bar. in l. quominus. col. v.
ff. de flum. adducendo eundem §. fin. dicit quicquid
natum † vel ædificatũ eſt in flumine publico, eſſe co- 7
rum, qui prope ripam prædia poſſident, & d. vlt. col.
circa fin. ait quòd in his quæ ſoli cohærent, non eſt
differentia inter natum & ædificatum, quia ratione
ſoli ſunt eorum, qui prope ripam prædia poſsident,
ſecus in his, quæ ſolo non cohærent, in quibus quic-
quid ibi naſcitur ſolo non cohærens, eſt publicum.
d. l. pen. §. ſi qua inſula. nec huic concluſioni contra-
dicit Bar. in d. tract. Tiberiadis, cum loquitur de ac-
ceſsionibus diuina natura obuenientibus abſque fa-
cto hominis, ad differentiam eorum, qui humano
facto interueniũt, ſcilicet per applumbationem vel
ferruminationem, & aliis modis diuerſis ab iſto: de
quibus Azo in ſum. de rer. diuiſ. per diſcurſum, in
quo nullibi in alueo & inſula talem ſcribit eſſe diffe
rentiam, vt dictum Bart. iuxta notam accipiatur. l.
imperator. ff. de in diem adie. Nec d. l. Item ſi feudi, lo-
quens in vſufructuario obſt. vt patet in ea, & quia
ſumus in diuerſis. l. fin. ff. de calum. & ita etiam gl. in
d. §. de arbore relata ad tex. non procedit in caſu no-
ſtro, quæ quando procederet, vel à ſimili argueretur
non eſt communis, nec tenetur, per Accur. ibi, quin
potius opin. Azo. ſentiens idem ſiue † facto homi-
nis, ſiue aquæ impetu coaluerit, ex quo refert eum
vltimo loco, abſque eo quòd approbet aliquam ad
gl. not. in l. qui filium. §. Sabinus. ff. ad Treb. pro qua
collige concord. in addit. ad Bart. l. bona fides. ff. de
pe. & ipſam gloſ. ſequitur in hoc Abb. in c. de quarta.
col. iiij.

col.iij.in fi.de præſcrip.& opinionem Azo.tanquam
æquitati conſonam ſequitur Ioan. Fab.& Angel.de
Are.in d.§.præterea.ac Ang.de Peru.in d.§.de arbo-
re,vnde Curt.in d.conſil.æquiuocauit,aut ſaltem in
eis non poteſt fundare. Neque quòd caſus ſit ra-
rus vel miraculoſus obeſt, quoniam in hac materia
9 iura † prouident his quę rarò contingunt, & diuina
natura,vt per Bart.in d.tract.Tiberiadis.& tex.in d.
§.inſula.de rer.diuiſ.vbi etiam gl.in verb.quod raro
ponderat pro ſolutione verbum potius,de quo in d.
l.nam ad ea.de legib,& alias ſolutiones ponit in l.ex
his.ff.eo.tit.de leg.dictum etiam Bal. in d.§. de man-
ſo.eſt in materia ſeparata ,habente diuerſam conſi-
10 derationem.Item iura † feudorum ſunt conſuetudi-
naria & ſpecialia contra regulas iuris cõmunis non
trahenda ad conſequentiam. l. quod vero.cum dua.
ſeq.de leg.& Bart.in l.vt iuriſiurandi.§.ſi liberi.ff.de
de oper.lib.Ioan.Andr.& alij in cap.ij.de feud. Nec
11 poteſt dici illicita acquiſitio † quæ ex iuris poſitiui
diſpoſitione prouenit , vt in præſcriptione, vſuca-
pione & aliis cauſis, & caſibus ciuili ac canonica
lege approbans.viij.diſt.quo iure. Cæterum æquum
eſt vt quilibet ratione vicinitatis prædiorum acqui-
rat, ſicut per alluuionem aut aliter perdere potuiſ-
ſet,ad reg.quòd vbi eſt periculum,ibi lucrũ,& econ
tra l.fin.§.cum autem. C.de fur.§.cùm autem. inſtit.
de emp.& vendit.cap.cùm ſecundum apoſtolum.de
præb.c.j.de ſepul. Reg. qui ſentit, de reg.iur.in vj. l.
vnica.§.pro ſecundo.C.de caduc.toll. & clemen.j.in
princ.de cenſi. Neque aliquid eccleſia acquirit cum
damno ducis,qui nouum alueum non fecit ad quę-
rendum antiquum, ſed vt flumen per nouum flue-
ret, ita quòd habet intentum & commodum abſque
eo quòd doleat,& ſic ceſſat d.l.fin.de allu.& palud.
Nec obſt. d.l.j. eod.tit. quia verè mutatus eſt curſus
fluminis naturalis,id eſt,antiquus, vt exponit Bart.
in d.tracta.de alueo.in ver. naturali,non ab eccleſia
ſeu eius mandato, vt eidem imputari poſsit, ſed à
Duce,& quicunq; alius feciſſet , factum eſſet quod
ius ponit, vt videatur adueniente caſu cui quæra-
tur, ſicut de inſula quæ in mari naſcitur.& aliis quæ
à Deo vel principibus fiũt,quibus omnibus ius pro-
uidit,vt eſt dictum.& ex his etiam ſilet d.§.conſtat.
quia procedit in re non facta,ſed quę ſine principis
licẽtia fieri nequit:ſecundò quia talis iudicatur dif-
ficilis,& ſic impoſsibilis,quãdo per principem non
eſt ſolita fieri,vt in d.§.in fi.ibi cum diſtrahi non ſo-
leant, vt notabiliter determinat ibidem Angel. pro
qua determinatione pondero tex.cum gloſ.in cap.ij.
de feud.vbi etiam Abb. poſt alios quòd iuramẽtum
12 † de non alienando ſine papæ licentia,non continet
ſolita alienari, quæ inconſulto etiam papa alienan-
tur, nec impoſsibilia quoquo modo reputantur, &
ſumus in caſu poſt alueum factum nouum & anti-
quum derelictum , quod publica ſuadente vtilitate
factum fuiſſe credendũ eſt.Item q eadem conſidera-
tione idem in aliquibus aliis fluminibus factum ſit,
licet vnicus actus acquiſitioné quaſi poſſeſsionis iu-
rium inducat & conſuetudinem : quando ſumus in
his quæ facile non ſolent concedi ratione amicitiæ
aut facultatis.l.j.§.item quæſitum.& §.quod autem.
de aqua quotid.& æſti. Bart. in l.j. §.hoc interdicto.
in principio. ff.de itin.actúque priua,cap.cum eccle-
ſia ſutrina. iuncta gloſ. in ver. in trium.& ibi Abbas
colum.quarta. de cauſ. poſſeſ. & proprieta.facit cap.
quærelam. de electio. cap. conſultationibus. de iure
patro.& ca.cùm de beneficio. cum materia de præ-
ben.in vj. quamuis aliàs & ad quæ eodam proprie-
tatem duo,tres,aut plures actus requirantur , & vſ-
que ad certa tempora ſecundum varios caſus, l.iij.
C.de epiſco aud. Bart.in repet. l.de quibus. ff.de le-
gib.l.ij.C.quæ ſit lon.conſuet. col.viij. cum ſequen.
Butr.in cap.fin. de conſuet.char.ij. & Abb.in iiij. &
idem Abb.in cap.fin.de appel. & tex.cum gl. in cap.
cum olim.de cau.poſſeſ.& propriet. Tertiò † muta- 13
tiones alueorum nunquam fiunt, niſi ſuadente ma
gna cauſa vtilitatis, & vrgente neceſsitate publica,
etiam ex hoc quòd in eis eſt maxima impenſa, in-
gens labor, periculum,etiam incertitudo an ſequa-
tur effectus, & quomodo ſequitur: non ergo fiunt,
nec videntur permitti fieri ſemper ex ſola gratia,
ſed magis publica iuſtitia inſtante, cùm iudices &
principes poſtpoſito priuato commodo & proprio
aliorum ſtudere debent, & quando vrget ne obmit
tatur expediri permittitur, & mandatur quòd aliàs
communi iure eſt interdictum.l.meminiſſe, de offic.
procon.l.actione.§.Labeo.ff.pro ſoc.l.vnica.de offi.
comi.ſacra.leg.auth.ees quæ.C.com.de leg. d.l.vni-
ca.§.fin.C.de caduc.toll.cap.bonæ,primo, de poſtu.
prælat.& cap.ſicut.cum ibi not.de ſuppl.neg. præla.
quod autem fieri debẽt per ſolum principem † non 14
iudicatur impoſsibile , niſi quando abſtractum eſt
ab omni iuſtitia,& ſoli gratiæ innititur , ſecundum
Cyn. in l.fi.C.de ſen. paſ. vt refert & ſequitur Ang.
in d.§. conſtat, allegando l.quartam. §.primo. ff.de
fideicom.lib. quòd quando ſapit iuſtitiam non di-
citur impoſsibile, omitto ſi erat in ſola Ducis pote-
ſtate aluei mutatio , & ſi Dux habet iura principis:
vt in eo iura de principe & facto principis loquen-
tia locum habeant, vel non cum prędicta videantur
ſufficere. Non obſt.quòd d.l.penult. §.fin.de acqui.
rerum domi.habeat duplicem literam,& ſoleat alle
gati l.in ambiguo. & ibi Bart.ff.de reb.dub.quod in
lege habente plures † intellectus , non poſſet fieri 15
fundamentum , quia non eſt verum , & contrarium
videmus,quòd talia iura ſeruiunt in legendo , ſcri-
bendo,arguendo,& iudicando in omni ſenſu,qui in
ſe verus eſt vel communis:alias fruſtra talis lex mem
branas occuparet.cap.ſolite.de maior.& obedien.&
fuiſſet atque eſſet in poteſtate docto. ſcriben.in iure
in varietate literarum & intellectuum plures leges
efficere inutiles , quod non eſt dicendum : ſufficit
enim quòd vnus ex pluribus ſenſibus ratione iuue-
tur, etiam abſque lege. l.ſcire oportet. §.ſufficit.de
excuſ.tut.& l.cùm ratio.ff.de bo.dam.Item quòd ſit
communiter approbatus. c.prudentiam. in prin.de
offic.deleg. cùm † debeamus communem ſequi ſen 16
tentiam in iudicando : Abb.poſt alios in cap. primo.
de conſtitut. & ſemper dicimus aliquid probari in
tali lege , ſecundum talem lecturam : neque aliud
inquirimus ſi eſt communis vel non reprobata,aliàs
infinitæ leges & capitula habentia plures ac varias
interpretationes corruerent , & deberent deleri de
corpore iuris,in quo nihil eſt ſuperfluũ , vt in §.qui-
bus.in prima conſtitu.C.& in prohe.decret. Nec in-
conuenit quòd vna conſtitutio plures habeat intel-
ligentias , cum legiſlatores philophia pleni & omni
arte eruditiſsimi.l.j.de iuſtitia & iure.l.ij.ff.de legib.

breuiloquio multa complectantur, & plures caſus
decidant, ad hoc quia vocabula quædam ſunt ſy-
17 nonima, plura eod.tit. de verbor.ſignific. & † ſacra
ſcriptura quatuor admittit ſenſus ac expoſitiones,
vt in ea & eius interpretatione. Vnum not. pro de-
18 claratione quòd † quamuis poſſeſſio ſit facti in ac-
quirendo, corporalem exigens apprehenſionem, in
qua lex non ſupplet etiam per fictionem. l. deni-
que. ex quib.cauſ.maio.l.j in princip. & l. cum hære-
des. ff. de acquir.poſſeſ. nihilominus in caſu conclu-
19 ſionis acquiritur & fuit acquiſita ipſo † iure eccle-
ſiæ, ſicut priuatus abſque apprehenſione, ex quo
concretas acceſſiones fundis veſtris poſſeſſis, iure
ipſo poſsidemus, cum hoc quod obiicitur, pars pri
mi fundi ſit, non nouus ager, & prout primus fun-
dus poſsidetur, quoniam non eſt neceſſe ſingulas
terræ ceſpites calcare, ex eo quòd vnum totum in-
tegrale, vnico iure poſſeſsionis & proprietatis cen-
ſetur, l.iij. in prin. de acquir. poſſeſ. & l. cum qui edes.
ff. de vſucap. quod locum habet in alluuione & al-
ueo, non in inſula quæ eſt locus ab agro diſtinctus,
& aqua in medio exiſtente. Ita Bart. in d. tract. Tibe.
in ver. acquiritur nobis. Bald. in rubr. ff. de ſer. diuiſ.
colum. viij. Angel. in d. §. inſula. & Iaſ. in dicta l. iij.
in princip. tertio notab.

DE CONSTITVTIONIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Ponit quatuor tempora quibus varia fuerunt con-*
dita ſtatuta contra retinentes inſimul plura cura-
ta beneficia eccleſiaſtica.
2 *Priuationis pœna inducta per §. qui verb. extraua-*
gantis execrabilis, extenditur tantum ad obtenta
curata. & alia inibi expreſſa beneficia citra ſimpli-
cia, inhabilitas verò extenditur ad omnia obtinen-
da, tam curata quàm ſimplicia.
3 *An poſsit quis plura eccleſiaſtica beneficia ſimpli-*
cia inſimul retinere, ſiue exigant reſidentiam, ſiue
non? vide remiſsiue.

DECISIO PRIMA.

ANTE Concilium Lateranen. quod
fuit celebratum ab Alexandro ter-
tio, Senen. Anno 1179. Anto. Ioann.
And. cap. cùm apoſtolica. de his quæ
fi. à prælat. & cap. nemo deinceps. de
elect. lib. vj. in nouella, de quo in ca.
1 quia nonnulli. de cleric. non reſid. † obtinens plura
beneficia curata, non priuabatur ſecundo, ſed habe
bat optionem retinendi primum vel ſecundum. cap.
referente. c. præterea. de præb. Tempore verò dicti
Concilij reſtricta fuit facultas, & ſtatutum vt priua-
retur ſecundo, non quod ipſo iure eſſet priuatus, vt
d. cap. quia nonnulli. ſucceſsiuè per c. de multa. de
præbend. inductum fuit quòd per aſſecutionem ſe-
cundi curati, dignitatis aut perſonatus, & idem vi-
catus perpetuæ, per clem. vnicam, de offic. vica. pri-
mum ipſo facto vacaret, & ſi illud retinere conten-
deret, quòd etiam alio ſpoliaretur. Vltimò per ex-
trauagan. execrabilis. Ioan. xxij. in titu. de præbend.
§. qui verò. fuit ſtatutum quòd recipiens ſecundum
vt ſuprà, niſi poſt habitam ipſius poſſeſsionem paci-
ficam, vel ſi per eum ſtaret quominus habuerit. cap.
commiſſa. de elect. cap. licet epiſcopus. de præbend.
in vj dimitteret primum, eſſet priuatus vtroque, &
inhabilis ad ordines & beneficia. Hæc quatuor tem
pora colligit Abb. in d. ca. quia nonnulli, dictam ex-
trauagantem quo ad ſimplicia beneficia intellexit
Rota in vna Legionen. parochialis de Portillero co-
ram me 1513. † vt non priuetur ſimplicibus ob- 2
tentis, ſed curatis & aliis; de quibus exprimitur in
§. qui verò deinceps. iuncta gloſ. in verb. quodcun-
que eiuſdem. & elegãter in §. itaque ius. ver. alioquin.
in glo. ſuper ver. beneficia. ſumpto argumento à con
trario ſenſu. Et quia inhabilitas inducta in certis be
neficiis, vt puta in obtinendis, non extenditur ad
alia puta ad obtenta, de electio. cap. ſtatutum. lib. vj.
cùm debeamus eſſe contenti pœnis legibus com-
prehenſis. l. ſi ita ſtipulatio. ff. de verb. oblig. & ita di-
cta extrauagãs erit contenta ſuis terminis. l. in agris.
de acqui. rerum domi. l. cùm quidam. de lib. & poſth.
l. interpretatione. ff. de pœ. regula odia. de reg. iur. in
vj. cap. j. de ſepul. & facit gloſ. in cap. fin. de iure patr.
quamuis ad obtinenda inhabiliter, & ita condem-
naui Garſiam de Hortera poſſeſſorem in beneficio
ſimplici habito poſt incurſum pœnę dictæ extrauag.
& abſolui in alio, quod antea habuerat. An autem
inſimul poſſet quis habere † plura beneficia non cu- 3
rata & ſimplicia, videatur plenè Abb. in cap. extra
pandæ. §. qui verò. in repet. x. colum. de præbend. &
ſi non exigant reſidentiam, col. xv. iij. quæſt. Si verò
exigant, colum. xxiij. ibi quære, certum eſt, & de plu-
ribus præbendis atque ſimplicibus etiam in ca. cum
iam dudum. & c. cum non ignotas, eod. tit. & Gof-
fred. in ſum. eod. tit. colum. ſecunda.

SVMMARIVM.

1 *Per promotionem ad eccleſiarum cathedralium re-*
gimina, non vacant de iure priora beneficia obtenta
per promotum, donec labatur trimeſtre datum ad
petendum munus conſecrationis: hodie tamen papa
in promotione conſiſtoriali decernit illa vacare eo
ipſo à die promotionis, vbi non datur promoto re-
tentio eorundem. num. 3.
2 *Vt promoti beneficia cenſeantur reſeruata, ſufficit*
quod promotionis tempore illa obtinuerit promotus,
etiam ſi de facto ſint retenta, dummodo ius & verus
illorum titulus non ſint penes alium.
4 *Vbi de fide aut verbis extrauagantis dubitatur,*
recurritur ad quinternum gratiæ cancellaria apoſto-
lica, in quo conſtitutiones apoſtolicæ extrauagan-
tes ſolent annotari.

DECISIO II.

PRomotus erat quidam ad eccleſiam cathedra-
lem, & tempore promotionis obtinebat quæ-
dam beneficia, quæ dimiſit ante trimeſtre datum ad
petendum conſecrationem: fuit dubitatum 1513. an
caderent ſub dicta reſeruatione, & dicebatur quòd
non, quia † talia non vacant per promotionem ante 1
tempus conſecrationis lapſum, vt in cap. cum in
cunctis. §. cum verò, de electio. & ibi Abbas & alij.
Ita ergo interpretetur dicta extrauagans, contra-
rium fuit determinatum ex eo, quia in extrauagan-
te reſeruantur ſi tempore promotionis vacarent ibi,
quæ promoti obtinebant tempore promotionum
de ipſis factarum, vt patet ex verbis eiuſdem extra-
uagantis,

uagantis, ibi, quæ promoti per dictum prædeceſſo-
rem vel nos auctoritate ad patriarchalium, archi-
epiſcopalium, & epiſcopalium, necnon monaſte-
riorum regimina obtinebant tempore promotio-
num de ipſis factarum, nunc quocunque modo va-
cantia, & quæ per nos, ſeu auctoritate noſtra impo-
ſterum ad eadem regimina promouēdi tēpore pro-
motionis huiuſmodi obtinebunt quouis modo im-
poſterum vacatura, vnde ſiue tunc ſiue poſtea va-
cent, aperta ſunt verba, à quibus non diſcedimus. l.
non aliter. de lega. iij. ff. nec interpretatio debet con-
tra clarum ſenſum admitti, quia ex verbis colligi-
tur: vt d. l. non aliter. & in l. cum de lanionis. ibi, opti-
mum. ff. de fun. inſtru. & l. Labeo. ver. idem tubero.
ff. de ſuppellect. leg. cap. fin. cum gloſ. de ſucceſ. ab
1 inteſta. l. ſi quis filium. C. de liber. præter. † dummo-
do is qui promouetur tempore promotionis obti-
neret, etiam ſi de facto teneret, ſecundum Ro. de
electio. viij. in antiq. Collect. in cap. tuis. de præben.
& in c. ecclefia de ſortileg. vj. colum. Licet contra-
rium ſentiat Bellem. in tracta. de chari. ſub ſi qu. eſt.
xxij. cum ſequen. & poſtea concordet, quòd ſi ius
beneficij aut titulus non reperitur in aliquo, pro-
cedit deciſio, vt reſeruatio effectum ſortiatur in ob-
tento de facto tantum, aut reperitur, & non habeat
locum, & hæc diſtinctio mihi placuit, & placet
quia nemo dicet quòd reſeruatio beneficij, quod
tubero de facto obtinet, præiudicet ius habenti.
Communis etiam reputatio & poſſeſſio quòd ali-
quis fuerit capellanus papæ, non ſufficiunt ad in-
ducendam reſeruationem, ſecundum Egidium
deciſione dcxij. † Quando verò papa decernat pro-
3 mouendo ab ipſa die promotionis vacare, clarius
procedit concluſio, & ita fuit iudicatum, & viſa
4 † originali ad regimen extracta ex quinterno gra-
tiæ cancellariæ apoſtolicæ, in qua verba, de qui-
bus ſuprà, reperiuntur, quæ in impreſſis quibuſ-
dam deficiunt.

S V M M A R I V M.

1 *Retentio obtenta ab eo qui promouetur, non tollit reſeruationem inductam per dictam extrauag. ad regimen.*

2 *Extrauagans ad regimen eſt temporalis, & non perpetua.*

3 *Quilibet pontifex renouat extrauag. ad regimen, pro tempore ſui pontificatus.*

DECISIO III.

IDem fuit concluſum coram domino Iacobo Si-
monetta in vna archidiaconatus Elbernen. 1519.
li is qui promouetur impetret retentionem benefi-
ciorum ſimul † cum eccleſia aut monaſterio quòd
poſſit ea vt prius retinere. Nam quomodocunque
poſtea vacent, cenſentur reſeruata, etiam ſi per
obitum poſt tempus conſecrationis propter dicta
verba, quouis modo impoſterum vacatura, ex quo
verum eſt quòd promotionis tempore obtinebant.
Et quòd tempore promotionis ſeu poſt promotio-
nem vacant, etiam ſi diſpenſatio referatur ad tem-
pus ante promotionem, quia tempore promotio-
nis vel diſpenſatiuè, vel aliàs obtinebant, ita quòd
verificatur ſecundum tempus conſtitutionis, ſicut
inſpicitur in qualitate verbi. d. l. in delictis. §. ſi extra-
neus. de noxal. actionib. ff. de mili. teſtam. † Et nota, 2
quòd quamuis conſtitutio ad regimen ſit tempora-
lis, ſeu ad vitam conditoris non perpetua, tamen
quilibet pontifex in prima regula renouat eam 3
pro tempore ſui pontificatus in craſtinum ſuæ aſ-
ſumptionis.

S V M M A R I V M.

1 *In vicegerente deputato à principe vel vniuerſitate in locum abſentis vel mortui, tranſeunt omnia quæ habet is cuius vices gerit, etiã ſi habeat iuriſdictionem & imperium, & habet immunitatem quam principalis, dummodo ad omnia deputetur vicegerens ſecus in deputato ab inferiore, vel non generaliter ad omnia.*

2 *Quatuor ſpecies vicegerentium, vide remiſſiuè.*

3 *Conſtitutio apoſtolica reſeruans collationi & diſpoſitioni papæ aliqua beneficia, eſt odioſa & reſtringenda, & non comprehendit niſi expreſſa.*

4 *Rectores terrarum eccleſiæ dicuntur qui in iudicando in eccleſiæ ciuitatibus præficiuntur à papa, etiam ſi legatus de latere in eadem prouincia eorum ſit ſuperior, & non caſtellorum præſides.*

5 *Vicegerens auditoris cameræ in Auinione, quamuis ſit deputatus à papa, non tamen habet eandem facultatem & iuriſdictionem ita amplam vt auditor cameræ in vrbe, nec poteſt aliquid vltra conceſſa.*

6 *Reſeruatio in præiudicium papæ eſt fauorabilis & ampliãda: in præiudicium verò impetrantis ſiue tertij odioſa & reſtringenda.*

DECISIO IIII.

VTrum beneficia vicegerentis auditoris ca-
meræ in ciuitate Auinionen. ſint reſeruata
per dictam extrauagantem ad regimen in vna Mar-
ſilien. præben. coram domino Barth. de Petraſancta
1520. de menſe Octobr. fuit dubitatum inter capi-
tulum dictæ eccleſiæ & P. Aluardi. Et pro affirmati-
ua ponderabantur verba ibi, ac in terris Roma. ec-
cleſiæ rectorum, quaſi vicegerens ſit rector Auinio-
ni, eo modo quo auditor cameræ in vrbe. Nec obſt.
quòd aliud ſit eſſe auditorem, aliud vicegerentem,
& haberi pro tali. l. ſi maritus. §. j. ver. quòd ſi quis. &
ibi Bart. de adult. gl. in l. mercis, la ij. ff. de verb. ſign.
quod idem Bar. declarat in l. ſi is qui pro emptore. in
prin. in artic. fictionis inductiuæ. xvij. col. ff. de vſuc.
& Butr. in cap. nuper. de bigam. non ordi. quia in eo
qui conſtituitur ab ipſo auditore vel alio rectore id
procederet. l. filius. & c. vicarius. ff. de leg. † nõ in eo, 1
qui deputaretur à principe vel vniuerſitate in lo-
cum abſentis vel mortui, in quem tranſeunt omnia,
quæ habebat is cuius vices gerit. l. ij. C. de offic. eius
qui vic. alicuius. vel præt. ob. & l. j. §. hi quibus. ff. de
leg. iij. vbi etiam Bart. Talis enim eſt ordinarius ha-
bens iuriſdictionem & imperium, ſicut ille in cuius
locum eſt ſubſtitutus, vt in dictis iuribus. & habet
immunitatem quam haberet ſi principaliter fuiſſet
creatus rector. l. fina. C. vt dig. or. ſer. libro xij. Bart.
in dicta l. filius. & in l. nec quicquam. §. vbi decre-
tum. tertia colum. de offic. procon. l. j. in princip. de
offi. eius cui mand. eſt iur. & Alex. ſuper rubr. d. tit.
ff. in iiij. col. cum ſeq. vbi ponit quatuor † ſpecies vi- 2
ces gerentium. Sed hic vicegerens erat deputatus

& creatus à papa. ergo ordinarius & regens in Auinione, prout auditor cameræ videtur regere in vrbe, & habere ordinariam ſecundum glo. in cle. auditor, de reſcrip. & cle. ne Romani, in verb. expirare, de elect. Non enim attenditur verborum ſonus, ſed poteſtas & effectus, vt not. in l. ſi idem. C. de codi. & ibi Alex. pater etiam in vicariis, qui ad terminos d. tit. de offic. eius qui vic. alie. iud. ger. non erant legati vel ſubdelegati, ſed ordinarij iudices electi ad certum tempus, quod erat ordinarius præfixum, vt ipſi ordinariorum vices ſupplerent, dicit Goffre. in ſum. de offic. vica. j. col. Siue ergo dicatur Auinioni gerere vicem auditoris cameræ de vrbe, ſeu ſit præfectus perpetuò vel ad tempus, ex prædictis videtur rector & ordinarius, & quòd in eo locum habeat extrauagans, ad hoc etiam clem. vnica, de offic. vicar. vbi in pœnalibus & odioſis ſtatuitur idé in vicariis quod in rectoribus, quod gloſ. ibi & Card. ij. notab. ac vj. oppoſ. & xxv. quæſt. intelligunt vltra caſus expreſſos ex identitate rationis, & ſi eſſet omnimoda ratio in vicegerenti, quæ eſt in rectore, veniret omnis caſus in vi comprehenſiua, & ſatis eſſet quòd ampliatiuè vel extenſiuè. l. liberti. §. ſenatuſconſ. ff. de ritu nup. clem. j. cum ibi not. de elect. glo. in cap. ſi poſtquam. de elect. & in cap. j. de temp. ordi. in vj. facit verbum generale, quorumcunque legatorum ſeu nuntiorum, ac in terris Rom. eccleſiæ rectorum, quod multum operatur, inquit Fely. in tract. quando lit. apo. noc. part. in quarta ampliatione, vt inducat reſeruationem in regente quomodocunque. l. ſi quando. ff. de leg. primo. cap. ſi papa. de priuil. in vj. Sed pro
3 negatiua fuit concluſum, ex quo extrauagans † in eo quod reſeruat eſt odioſa gloſ. in cap. præſenti. de offic. lega. in vj. & de vicegerente non exprimit l. ſi ſeruum. §. non dixit prætor. ff. de acquir. hæred. Non obſt. quòd vicegerens habeat omnia quæ auditor cameræ, quia quidam ex dominis dixerunt hoc admiſſo ſine præiudicio veritatis illud procedere in fauorabilibus & ob publicam cauſam in quibuſdam caſibus, vt in allegatis iuribus, non in odioſis. Alij conſiderarunt quòd loquitur extrauagans de rectoribus ciuitatum eccleſiæ, ſcilicet de vno & principali rectore in qualibet ciuitate, prout eſt in multis gubernator, non habito reſpectu ad legatum de latere, qui præeſt vni prouinciæ cui ſubſunt gubernatores ſingularum ciuitatum eiuſdem pro-
4 uinciæ, quia non ſequitur quod † illi qui poſt legatum in vniuerſo deſtinantur gubernatores ciuitatum, non dicantur verè & propriè rectores earundem, nec etiam inſpectis aliis officialibus, qui vltra principalem terræ gubernatorem quandoque deputantur in caſtellis alicui ciuitati ſubiectis, & in illis regunt, ſeu habent gubernium. Nam ſi de eis etiam intelligeretur, nimium laxaretur diſpoſitio quæ ſtrictam exigit interpretationem. l. ij. §. hæc verba. ff. de nego. geſt. Et ſecundum iſtud motiuum ceſſarent omnia fundamenta affirmatiuè. Secundò poteſt dici quòd etiam auditor cameræ non ſit rector in vrbe, & admittendo quòd eſſet in d. cle. vnica, ſumus in caſu expreſſo in iure & pœnali, qui procedit etiam in non expreſſis ex identitate rationis, vt ſuprà, & eſt in ſimili gloſ. not. in l. j. C. de cond. inde. de caſu excepto à regula, quæ exorbitat propter regulam, & extenditur ad ſimiles. Ita Abb. in c. fi. de iud. iiij. col. & in c. cú dilecta. de cóſtit. vti. vel inuti. & gl. in l. illud. C. de ſacroſan. eccleſ. Sed extrauagans non dicit de auditore cameræ, nec de eius vicegerente, aut locum tenéte, igitur non dicamus. l. regula. C. de coll. ſiquidem voluiſſet, dixiſſet prout de aliis dixit. c. ad audientiam. de deci. & hoc modo ſilerent omnia in contrarium. Accedit etiam pro deciſione, quòd iſte vicegerés, † quamuis depu- 5
tatus à principe, non habebat ea quæ auditor cameræ in vrbe. ex quo ſolum ei concedebatur, quòd audiret cauſas appellationum, & quòd poſſent ei cauſæ committi, ſicut qualificatis. c. ſtatutum. de reſcri. in vj. & quædam alia. Vnde ex his non dicebatur erectus rector ciuitatis, nec poterat aliquid vltra conceſſa. ei ad hæc. c. ſignificauit. c. Rodulphus, de reſcrip. c. P. & G. de offic. deleg. l. diligenter. ff. mand. c. porro. c. ſane. de priuil. Nec obſt. quòd reſeruationes † dicátur fauorabiles, quia emanent à principe, 6
& eorum effectus deriuatur in tertiú, & propterea largiſsimè interpretandæ, vt Io. And. in c. fi. de verb. ſig. & Gemi. conſ. lxix. Quia verú eſt ſi agitur de præiudicio ſolius papæ, quia contra eum lariſsima fit interpretatio. l. fin. ff. de conſtit. princ. c. cum dilectus. de conſuet. gloſ. in cle. ſi de beneficio. de præb. ſecus quando contra tertium: tunc enim ſunt odioſæ & reſtringendæ, vt in d. gloſ. d. cap. præſenti.

SVMMARIVM.

1 *Simoniaci de iure communi regulariter debent priuari per ſententiam, & non ſunt priuati ipſo iure, quod hodie fallit in ſimoniaco reali, per extrauagantem cum deteſtabile, & num. 2.*

2 *Ad inducendam ſimoniam paria ſunt dare pecuniam, ſeu aliud temporale, vel promittere.*

3 *Preces importunæ & debiti remiſsio inducunt ſimoniam.*

4 *Vbi ſunt duo æquiparata à iure, pœna quæ adijcitur in vno, videtur & in alio adiecta.*

5 *Maior eſt pœna excommunicationis, quam priuationis beneficij, & quòd nulla pœna maior in eccleſia excommunicatione, & qualiter hoc ſit intelligendum, & num. 6.*

6 *In pœnis debet fieri benigna interpretatio, nec in eis valet argumentum de maiori ad minus, & quid in correctorijs, & quid vbi lex correctoria eſt pœnalis?*

7 *Excommunicatio non fertur niſi pro contumacia, aut alio graui peccato.*

8 *Priuatio beneficij non infertur propter peccatum mortale, niſi illud ſit graue, etiam ſi delinquens ſit propterea excommunicandus.*

9 *Priuatio beneficij perpetua maior pœna eſt, quàm excommunicatio ratione durationis, licet ratione effectus excommunicatio ſit maior.*

10 *Diſpoſitio etiam pœnalis emanantis in fauorem animæ non debet reſtringi, ſed dilatari.*

11 *Vbi eſt varietas opinionum, non peccat ſequens opinionem non veram, aut poſtea reprobatam, quia ſufficit ad excuſationem etiam ambiguum iuris, & tanta poſſet eſſe ambiguitas, quod excuſaret etiam peritiſsimos iuris.*

12 *In ambiguis excuſatur qui ſequitur quod in Rom. curia obſeruatur, propter ſcientiam & tollerantiam papæ.*

13 *Commu*

13 *Communis opinio plenè excuſat, & ſequenda eſt, nec ab ea licet recedere, niſi eſſet euidenter falſa.*
14 *In facto proprio non cadit ignorantia, licet bene in iuris intellectu.*

DECISIO V.

CONſtitutionem Pauli ſecundi, cum deteſtabi-
le.in tit.de ſimo.ſicut antiquiores, vt audio, ita
Moderni pariter intelligunt, quòd quatenus inducit
pœnam priuationis ipſo facto, loquatur in ſimonia
reali, non in conuentionali, de qua in cap. cùm pri-
dem. cap. pactiones. de pact. pro qua ſententia pon-
deratur text. in ver. ſtatuentes. ibi, qui quomodoli-
bet dando vel recipiendo ſimoniam commiſerint,
& quia in pœnis, &c. l. interpreta. de pe.l. cùm qui-
dam. de lib. & poſth. regula, odia. de reg. iur. in vj. Et
ſatis eſt quòd aliquid addat iuri cõmuni, iuxta doct.
Bart. in l. iiij. §. prætor ait. ff. de dam. infec. & per Ale.
in l. fin. §. in computa. C. de iur. deli. Sed contra hanc
interpretationem clamauit ſæpius, & exclamauit
vnus ex aduocatis, dicens, pœnas priuationis, quæ
de iure communi contra ſimoniacos imponebantur
per ſententiam eſſe inflictas ipſo iure per extraua-
1 gantem † in quacunq; ſimonia, de iure autem com-
muni generaliter priuari debent ſimoniaci per ſen-
tentias non eo ipſo. c. ij. de confeſ. cap. iniurandum.
de ſimo. & ibi doct. cap. per inquiſitionem. cum glo.
de elect. j. q. j. presbyter. vbi etiam gl. & Abb. in cap.
inter dilectos. vlt. col. de exceſ. prælato. vnde in caſi-
bus quibus voluit ius quòd priuetur, cenſeatur ho-
die priuatus: pro qua opinione facit prohemium ag-
grauans ſcelus ſimoniacæ prauitatis, tanquam de-
teſtabile. & arguens mentem. l. fin. ff. de hæred. inſtit.
quod voluit augere pœnam indifferenter, ex quo in-
diſtinctè ſtatuit, & hoc ob criminis frequentiam, &
vt penitus extirpetur, dicit tex. Et quia à canone ta-
le dictum fuerat iam baptizatum ſimoniaca rabies,
hæreſis peſtis & labes. cap. ſi dominus. cap. quoties.
cap. ſicut. de ſimo & facit etiam tex. d. extrauag. im-
mediatè ibi, ac omnes & ſingulas excommunicatio-
nis, ſuſpenſionis, priuationis, & interdicti ſenten-
tias, cenſuras, & pœnas contra ſimoniacos quomo-
dolibet latas, &c. ipſo facto incurrere volumus. Di-
cit ergo apertè de pœna priuationis ipſo facto non
diſtinguendo conuentionalem ſimoniam à reali, de
qua etiam diſponunt iura adducta, igitur, &c. l. j. §.
generaliter. ff. de lega. præſtan. xix. diſtin. in memo-
riam. Item ius in inducẽdo huiuſmodi crimine non
diſtinguit an aliquid detur vel promittatur. c. ſuper
hoc. de renunciat. & ibi Imo. & Abb. colligunt paria
2 eſſe † ad inducendam ſimoniam dare pecuniam, vel
promittere, ſeu aliud temporale, argum. l. j. & ij. ff. de
calum. facit d. cap. pactiones. & gloſ. in d. cap. per in-
3 quiſitionem. notandum quòd etiam preces † im-
portunę inducunt ſimoniam, & remiſsio debiti. cap.
veniens. el primo. de teſtibus. Paul. igitur inducens
pœnam priuationis, eo ipſo nihil alterat tale, ſed in
omni caſu, quo ius voluit aliquem priuari, priuat ex
quo non venit ad declarandum quomodo ſimonia
contrahatur, ſed innouando addit & auget pœnam,
& ſi aliter voluiſſet, dixiſſet l. prima. §. ſin autem ad
deficientis. C. de caduc. tollen. cap. ad audientiam. de
deci. Præterea cùm dare & promittere ſint æquipa-
rata, vt eſt dictum, quando Paulina inducens pœ-
nam ipſo facto loqueretur in vno caſu, ſuccederet
vt inquit Abb. in cap. ſecundo. de mu. pet. iij. colum.
& in cap. de mulcta. de præben. colum. quinta. vbi à
iure duo † ſunt æquiparata, pœna, quæ adiicitur in 4
vno, videtur adiecta in alio, pro quo tex. cum gloſ. in
cap. ſi poſtquam. de elect. in ſexto. ſuper hoc autem
videndum an æquiparatio procedat per viam regu-
læ, vt noua diſpoſitio diſponens in vno, debeat trahi
ad alium ex æquiparatis: ſeu prout dicit Bartol. in l. ſi
conſtante. in prin. ff. ſol. matri. in vij. q. primæ partis
princip. & Alexan. & alij in l. ij. de lega. primo, nec §.
ſtatuentes, videtur obſt. vbi de datione vel receptio-
ne dicitur, quia ibi de pœna duntaxat excommu-
nicationis, & nihil de pœna priuationis, de qua iam
edixerat, & quo ad dictam pœnam excommunica-
tionis tantum declarat, reſtringit, ſeu ſtatuit quod
antea dictum erat. Pro interpretatione tamen ma-
iori occurrit, ſi dici poſſet, quòd maior † & grauior 5
ſit pœna excommunicationis, quàm priuationis
beneficiorum, cùm excõmunicatio liget animam,
cap. per venerabilem. qui fil. ſint legit. cap. Romana,
§. in vniuerſitate. de ſenten. excom. in vj. Abb. in cap.
P. & G. de offic. deleg. anima autem precioſior eſt o-
mnibus rebus. l. ſancimus. C. de ſacroſanct. eccleſ. &
cum infirmitas. de pœnit. & remiſ. Si ergo Paulus in
pœna excommunicationis grauiori reſtrinxit aut
declarauit quod ipſo facto, quando aliquid datur
vel recipitur, fortius videatur voluiſſe in pœna le-
uiori. authen. multo magis. C. de ſacroſanct. eccleſ. &
cap. cum in cunctis. in princip. cum ibi not. de elect.
Et quia de pœna excommunicationis, priuationis,
& aliis ſtatuerat ipſo facto, poſtea declarãdo in vna
videatur reperiſſe & ſentire in omnibus, ſed ad id
reſpondebitur, quòd in pœnis † ſit benigna inter- 6
pretatio, regula. in pœnis. de reg. iu. in ſexto. & quòd
non valet argumentum de maiori ad minus, auth.
quas actiones. cum ibi not. C. de ſacroſanc. eccl Bar.
in d. l. ſi conſtante. in ix. quæſt. primæ partis princi-
palis, & ibi Alexan. limitat regulam in correctoriis,
niſi ratio ſit ſcripta in l. correctoria, vt tunc ſecun-
dum Bald. in d. authen. fiat extenſio. ſubiicit hoc in-
telligi, niſi lex correctoria eſſet pœnalis, per clem. ij.
iuncta gloſ. de ætate & qualit. de qua tamen mate-
ria, quia periculoſa & diffuſa poſt aliqualem progreſ
ſum ſe remittit ad ſcripta per docto. in multis locis.
& tractatur etiam in l. ſi verò. §. de viro. ff. ſolu. ma-
tri. Secundò quòd non ſequitur ad pœnam excom-
municationis pœna priuationis, nã vt tradit Abb.
in cap. primo. de iudic. tertia col. licet ſine contuma-
cia, & conſequenter ſine mortali peccato non fera-
tur † ſententia excommunicationis, vel ferri debeat 7
pro leui culpa. cap. nullus. cap. nemo epiſcoporum.
xj. quæſt. tertia. non tamen omne peccatum † mor- 8
tale eſt priuatione beneficij dignum, etiam ſi pro-
pter eiuſmodi peccatum ſequatur excommunica-
tio, cum ſolum omne graue delictum priuationem
beneficij expoſcat. † Nihilominus pia videtur ma- 9
iorum interpretatio, & forſan tempore conditio-
ris cepta ita intelligi propter periculum anima-
rum, cum contraria ſit dura nimis, & animabus pe-
riculoſa, maximè quia tempore noſtro pauci euade-
rent talem ſententiam, & tunc ſequenda eſſet &
imitanda. l. minimè. ff. de legibus. contra tamen
facit, quia in concernentibus animæ periculum in
partem

partem deteriorem interpretamur, & tutiorem te-
nemns.c.iuuenis.de ſponſ. & mat.gloſ.in c.vnico.de
ſeru.io ord.fa.Goffred.ibi in ſum. Abb.c.cùm tu,de
teſtib.Et quia emanat fauor animarum, non debet
reſtringi, ſed dilatari, vt homines à peccato retra-
hantur: ita Ioan.Andr. & Abb.in c.pen. qui fil. ſint
10 legit.inferentes quòd † diſpoſitio c.fin.de clandeſt.
deſponſ. licet pœnalis, extenditur ex identitate ra-
tionis,ex quo emanauit fauore animarum: facit glo.
in cap.ſciant cuncti. de electio. in vj. niſi dixerimus
quod tutius fuerit non intellectam oce receptam
extrauagantem niſi in reali, & quòd ſi aliter verba
ſonent ſaltem quo ad tutionem conſcientiæ, ſuffi-
ciat hanc compoſitionem fuiſſe vſu præſcriptam,&
quòd adhuc ab ea nnn diſceditur in palatio, quia ſi
11 oon ſeruans ius præcepti nnn peccat, vbi † eſt varie-
tas opinionum. c.capellanus.iuncta glnſ.de feri. &
Butr. ibi hoc tenens, licet fortè quis ſecutus fuerit
opinionem oon veram,&poſtea reprobatam vt non
veram,vel nnn ſubtiliter inquentem aut inueſtigan
tem minus ille qui communi iudicio innititur,dicit
glo.in verbo, de cætero. de poſtul.prælat.c.vnico.in
vj. cum de temeritate argui non poſsit, ſequendo
maiorum ſenſum.c.ne innitaris. de cõſti. & ibi Ion.
ius nanque poſitiuum nnn afficit probabiliter ignn
rantes, & ſufficit eſſe ambiguum, quid iuris ad ex-
cuſationem? dicit Card.Lan. in clem.j. de reb.eccleſ.
non alie.ſubiiciens ad prnpoſitum Lau.dicere quòd
etiam ſi ante dictam clem. hoc quod dicitur eſſe iu-
ridicum,eſſet dubinm, & per inumbratam conſue-
tudinem obfuſcatum, tale ius non afficit ignnran-
tes ſi ſit poſitiuum, imò etiam ſi naturale, & ſecun-
dum Abb.in c.paſtoralis.iij.col.de reſcrip.tanta poſ-
ſet eſſe iuris dubitatio, quòd haberet excuſare etiam
peritiſſimos: vnde magis excnſatur qui ſequitur &
12 tenet quod in Ro.curia † obſeruatur vel arguitur pa
pæ ſcientia & intelligẽtia,aut ſaltẽ tolleratia,quam
obſeruantiam nmnes prouinciales ſequi debent.§.fi.
inſtit.de ſatiſda.c.cùm nnn liceat.de maio.& obed.c.
fi.de ſponſ.duo.Hoc enim plus eſt,quàm ſequi com-
13 munem opinionem † quæ in dependentibus ab in-
terpretatione prndentum plenè excuſat & ſequen-
da eſt, vel ab ea recedere licet,niſi ſit euidenter fal-
ſa.c.prudentiam.de nffi.deleg. Abb.in c.j. & cap.ec-
cleſia ſanctæ Mariæ.vlt.cnl.de conſtit. & ad c.iuue-
nis, ſuper eius intellectu poteſt dici ꝙ ibi ſumus in
dubio facti non in iuris interpretatione,& tunc ius
cantè amplectitur id factum quòd eſt ad animę ſalu-
tem ſecurius,quia ſi non faceret,ita quis poſſet eſſe
cum vna in matrimnnio,quod putaretur exiſtere &
non eſſet,vel ſicut ea quæ eſſet vera vxor in aliis ca-
ſibus,ita quod faceret contra cnnſcientiam, & ædi-
ficaret ad gehennam,cnntra c.literas.de reſtit. ſpol.
14 ex quo vnuſquiſque † factum proprium ſcit,in quo
nnn cadit ignorantia,l.fin.ff.pro ſuo. cap.ab excom-
municato.de reſcript. Sed bene cadit circa iuris in-
telligentiam per prædicta. Vnde ſi quoiæ allegatæ
ſimul cum d.c.iuuenis.reſpicerent factum, non ob-
ſtarent, cum ſimus in intelligentia extrauagantis,
clarius autem potuiſſet conditor explicuiſſe men-
tem, cum etiam. §. per electinnes. qui dicit quod
nullum ius acquiratur, non ſit neceſſarius ſi prius
omnem ſimoniacum priuauerat ipſo facto niſi ad
maiorem declaratinnem dictum accipiamus.

DE RESCRIPTIS.

SVMMARIVM.

1 *Reſcriptum ad lites ſurreptitium non eſt ipſo iure nullum, ſed ope exceptionis, ſecus in aduocatorio iuriſdictionis quod eſt nullum ipſo iure.*

2 *Doctores qui videntur ſibi contrarij debent ſicut leges ad concordiam reduci.*

DECISIO PRIMA.

LICET regulariter reſcriptũ ad lites ſur-
reptitium non ſit ipſo iure nullum, ſed de-
beat opponi exceptio. Innoc. in c.cum M.
Ferra.de conſti.in fi. But.& Abb.in cap.cæterum.de
reſcrip.glo.& dnct.in c.ad audientiam, ſecundo,eo.
tit. Tamen quandn eſt † aduocatnrium viciat ipſo 1
iure ea ratione, quia reuocatio literarum papæ eſt
odioſa, quoniam fit contumelia iudici qui reuoca-
tur,ſecundnm Innoc.Hoſtien. & Ioan.Andr.in c.ex
literis. de offic. deleg. & hoc caſu fallit regula,dicit
Felyn. in d.cap. ad audientiam.x.fallen. & tempore
meo Rota hanc fallentiam eſt ſequuta in pluribns
cauſis,cum non obſtant,quod idem Innoc.in d.cap.
cæterum.& Butr.ibi,& in cap.ex parte.de fo.compe.
videantur ſentire contrarium, prout idem Fely.re-
fert in dicta fallentia. Et Mil. in verbo, reſcriptum
ad lites ſi eſt nbreptitium remittitur ad Butrig.in d.
locis. Quia ſi bene eorum dicta inſpiciantur non
contradicunt concluſioni, cum loquantur de ſe-
cundo reſcripto, qnod non meminit de primo, vel
quandn eſt alia ſurreptio.& materia quàm adnoca-
tionis à primo iudice,vt valeat ſecundum, niſi exci-
piatur, & ſic ſumns in caſu regulæ de qua Innoc.&
Butrig.ibi,& nihil de reſcripto aduocatorio: de qno
clarè in d.cap.ex literis.dicunt vt ſuprà, & ita intel-
ligo etiam Fely.dum ſe remittit ad dicta per eum in
d.cap. cæterum, vbi concludit qnòd ſecundum re-
ſcriptnm non faciens mentionem de primo, non eſt
ipſo iure nullum, ſed ope exceptionis, loquitur er-
go de alio reſcripto, quàm aduocatario, ex quo de
aduocatione verbum nullum, vnde doc.allegati per
Fely.& Mil. in locis prædictis ſimpliciter loquun-
tur nnn in caſu aduocationis, aliâs eſſent ſibi con-
trarij, & magis † reducendi ſunt ad concordiam. l. 2
vnica.C.de inoffic.dot.c.cum expediat, de elect. in
vj. & hanc declarationem nota, quia videtur mihi
vera,licet nullus eam deregat, qnem viderim.

SVMMARIVM.

1 *Quando in ſecunda commiſsione nihil dicitur de prima, ſine verbo aduocamus, inducitur cauſæ aduocatio.*

2 *Requiſita ad reuocationem primi reſcripti remiſsiuè.*

3 *Surrogatus auditor vel alius iudex in locum abſentis per reaſſumptionẽ cauſæ factam per redeuntẽ, excluditur ita ipſe, quàm quilibet alius ſurrogatus.*

DECISIO II.

COmmiſſa erat cauſa epiſcopo Cernien, eo ab-
ſente, ſignata fuit commiſsio pro quatuor ſur-
rogatis, & inter alios erat epiſcopus Signinus, co-
ram quo fuerunt omnes termini tenti, & quia vna
pars allegauerat ſuſpectum Signinum, fuit habita
alia commiſsio ad alios quatuor ſurrogatos ob
eandem

eandem abſentiam:& vnus ex collitigãtibus adiuit
Ioan. Andream Caſarellum ſurrogatum,& obtinuit
ab eo confirmari ſecundam ſententiam latam ſuper
præſtanda cautione legatorum nomine, iuxta l.j.&
per totum,vt le.no.ca. Dicebatur coram me 1519.in
vna Mediolanen.de nullitate tertiæ ſententiæ defe-
ctu iuriſdictionis,ne locus eſſet executioni ſecundũ
cle.vt calumniis.de re iudic.ex eo.quod comiſsio di-
recta Caſarello non faciebat mentionem de ante-
riori directa Signino,nec de tela coram eo tanta, &
& cum videretur habere vim aduocationis à Signi-
no in aduocatoriis ſurreptio vitiat ipſo iure. Innoc.
Hoſtien.Ioan. Andr.c.ex literis.de offic.deleg.& di-
xi in proxima deciſione:ſed contrarium fuit conclu
ſum ex eo quod hic non cadebat aduocatio expreſ-
ſa à Signino,de qua nihil tale proponebatur nec ta-
1 cita: quia in † ſecunda commiſsione nihil dicebatur
de prima, quo caſu ſine verbo aduocamus,induci-
tur aduocatio,vt Rot.de reſcrip. in antiq.vij. ac no.
vj. vbi ponuntur requiſita ad reuocationem primi
reſcripti,nec obſtaret ſi ſecunda eſſet ſurreptitia,ex
quo ſurreptio regulariter non vitiat iure ipſo, ſed
exceptionis ope:vt in prox.deciſ.& doct.communi-
ter in c.cæterum.de reſcrip.& glo.& doct.in cap. ad
audientiam.el ij.eod.tit.tribuit ergo iuriſdictionem
& valuit ſententia,inquit Innoc. in c.cum M.Ferra-
2 rien.circa fin.de conſtit. nec refragatur † quòd du-
rante abſentia Ceruien. radicata fuiſſet iuriſdictio
in perſonã Signini & aduocata à Ceruien.quoniam
3 non eſt verũ ex quo Signinus cognoſcebat, vt † ſur
rogatus & rediens Ceruien. ad curiam per reaſſum
ptionem excludit eum & omné alium ſurrogatum,
prout etiam fit in Rota & obſeruatur.

SVMMARIVM.

1 *Practica Rota & curia obſeruat quod procurator*
non videtur cõſentire in iudicem, etiam ſi patiatur
ſe citari ad aliquem vel omnes actus,& non compa-
reat.quia non ſufficit ſola patientia, aut talis ta-
citus conſenſus,ſed eſt neceſſe quòd expreſsè conſen-
tiat,vel actum poſitiuum faciat, producendo iura,
aut ſeruãdo terminum,vel faciendo aliquid ſimile.
2 *In oneroſis & obligatoriis, licet tacens habeatur*
pro contradicente,tamen ſi ſcienter aliquid agit, vi
detur tacitè ſe obligare & conſentire, quia inter-
uenit actus poſitiuus vltra taciturnitatem. Appel
latione partis comprehenditur procurator,& quo-
modo hoc ſit intelligendum,& num.3.
3 *Non poteſt procurator conſentire quod non appel-*
letur,niſi ad hoc habeat ſufficiens mãdatum, etiam
ſi commiſsio hoc contineat de partium conſenſu,ſed
poteſt omittere ordinem iudiciarium & alias ſolen-
nitates per partẽ remiſsibiles vel parui præiudicij
etiam ſine mandato,non tamen quæ non ſunt remiſ-
ſibiles per partem,& num.4.

DECISIO III.

SAepe contingit quòd cauſa appellationis com-
mittitur alicui de conſenſu partium,& obſeruat
palatium meo tẽpore quòd non requiratur vt prin-
cipales conſentiant, ſed ſufficiat conſenſus procu-
ratorum, & ita in pluribus cauſis tam in ſecunda,
quàm in tertia inſtantia dixerunt domini, etiam
quando eidem qui iudicauerat in prima eſſet com-
miſſa in ſecũda,quo caſu magis dubitabam ex quo
committebatur ei à quo fuerat appellatum, quaſi
grauaſſet & iniquè pronunciaſſet. l.j. ff.de appellat.
quod intellexerunt,ſi procuratores expreſsè con-
ſenſerint, vel actum poſitiuum fecerint producẽdo
iura aut obſeruãdo terminũ vel aliud ſimile:ſecus ſi
alter paſſus fuiſſet citari ad aliquẽ, vel omnes actus,
& non comparuiſſet, cum ſola patientia † non ſit 1
ſufficiens, aut conſenſus eo modo tacitus, & ita
practicatur.pro quo facit c.non iniuſte,iuncta gloſſ.
de procu.vbi non dicitur conſentire procurator,ni-
ſi quando expreſsè conſentit.& Card.ibi.v.q.& pro
actu poſitiuo facit c.ſi.eo.tit. & quod Abb.inquit in
d.c.nõ iniuſtè. quia licet in oneroſis tacẽs habeatur
pro contradicente,tamen ſi ſcienter aliquid † agit, 2
videtur ſe tacitè obligare & hoc quia vltra ſimplicẽ
taciturnitatẽ interuenit actus poſitiuus. alleg. cle.j.
de proc.& c.ex ore,de his quę fi.à ma.par.ca.ad limi
tationẽ l.filiusfamilias.§.inuitus. ff.de proc.ſic q in
obligatoriis & oneroſis tacẽs habeatur pro contra-
dicẽte,ita & Bar.in l.quod enim.rem rat.hab. & l.fi-
liusfamiliàs, pen. ff.ad Maced. vbi per receptionem
literarum in quibus continetur quòd ſum debitor
alicuius,ſi ſtatim non reclamaui, viſus ſum conſen-
ſiſſe, facit quia appellatione partis, comprehẽditur
procurator,vt ait Mil.in verbo,pars,allegando cap.
ſuborta.de re iudic.Sed dubium facit quod Fely.in
d.c. in princ. refert Rotam ſuo tempore concordi-
ter tenuiſſe, quòd ſi papa commiſit cauſam cum
clauſula, quòd ſummariè procederetur & non ap-
pellaretur,dummodo accederet partium cõſenſus,
non poſſe procuratorem conſentire quòd non appel
laretur,quoniam hoc non eſt in mandato,ſed quo ad
omittendum ordinem iudiciarium in ſolennitati-
bus per partem remiſsibilibus,bene poteſt procura-
tor quod pars, & dicetur à parte geſtum, ſecus in
non remiſsibilibus per partem,de quibus in cap.de
cauſis.de officio deleg. in quo dicit inſpicienda eſſe
prægnantia verba mandati.Et quòd fuit etiam con-
cluſum quòd aut ea quæ geſsit procurator poſſunt
fieri virtute ſui mãdati,& tunc ſemper dicẽtur geſta
à parte,aliàs non, & ſic inſpicitur ſubiecta materia.
patet,inquit in cap.cordi.de appel.in vj.in verbo,de
partium conſenſu.ad idem c. quamuis. de elect. eo.
lib. dictũ autem Mil. quòd appellatione partis in-
telligitur procurator,intelligit Fely.in ſibi commiſ-
ſis,item ex interpretatiuo intellectu, non proprio,
ſecundum Cald.conſil.xij.de verb.ſig.alleg.l.ſi quis
alium.in princ.† ff.ne quis eum qui in ius voc. eſt vi 3
exi. Ad not.in d.cap.non iniuſte. facile reſpondetur
quòd procedunt ſi eſſemus in principali, qui per
actum poſitiuũ ſibi præiudicat.Sed procurator non
poteſt niſi ea quæ ſunt ſibi demandata: cum ſtricti
iuris ſit mandatum: vis ergo eſt, aut ſine mandato
iſtud poſſet per procuratorẽ fieri, quaſi ſit de ſolẽni
tatibus remiſsibilibus,& parui præiudicij, & quòd
propter paruum præiudiciũ inſpiciatur etiam quod
vt plurimum in curſu cauſæ tractantur per procura
tores,& ſic obſeruantia fundetur,aliàs cõmiſsiones
tales de partiũ cõſenſu rariſsimè poſſent exequi, &
in vna quam d.Hu. de Spina propoſuit de mẽſe No-
uemb.1521.ſuper hoc art. domini voluerũt ſufficere
cõſenſum procuratoris per actũ poſitiuũ.alleg.Mo-
der.in d.c.ſuborta.& quia iſtud eſt parui prǽiudicij.

SVM

SVMMARIVM.

1 *Quod ſtatuitur in citatione, locum habet in inhibitione.*

2 *Argumentum de tempore ad locum eſt validum in iure, & ſimiliter de re ad tempus.*

3 *Quando committitur cauſa cum poteſtate citandi in Ro. curia, non adiecto, & extra eam, tunc arguitur quod non poteſt citare extra eandem curiam, niſi in cauſa appellationis: iuxta deciſionem cccxcj. in antiq. aliàs quarta, in tit. de foro compet.*

DECISIO IIII.

TEmpore feriarum generalium dubitaui in vna cauſa coram me, & conſului dominum Mercurium de Vipera decaoum noſtrum: an ſi commiſſio non dabat de inhibirione extra curiam, ſed ſimpliciter habebat hæc verba cum poteſtate inhibendi, poſſem decernere citarionem, & inhibere extra curiam? & reſpondit quòd primo anno quo fuit in Rota d. Breuius epiſcopus Cenenten. locum tenẽs audtroris, renuit ꝙ non poſſet inhiberi: & alij erant cum eo: pro quo facit, quia quaſi ſemper apponitur

1 cum poteſtate inhibendi † io Roma. curia, & extra eam ad hoc allegauit deciſiooem primam de procu. in no. quæ loquitur de citarione, vt idem ſit de inhibitiooe, tamen dixit ſe reperiſſe poſt Fely. in nonis cancellariæ, qui dicebat quòd Alexandrinus tenebat contrarium, per c. cuncta per mundũ. c. per principalem, ix. q. iij. & quòd Alexandri dictum fuit ſtupeodum in Rota, licet ipſe adhæreret primæ opinioni propter dictam deciſionem primam poſtpoſito ſtylo, qui ex tempore variatur, vt ioquit Lap. alle. l. j. mihi placet opinio Alexand. ex eo quod clauſula cum poteſtare citandi non reſtringetur magis extra curiam, quàm intra: & eſt indefinita: poteſtas enim committentis eſt vniformis ſine reſtrictione locorum quo ad hoc, vnde vbiq; locum habeat. l. ſi pluribus. de leg. ij. l. Iul. ff. de leg. iij. l. j. §. generaliter. ff. de

2 lega. præſtan. † nec eſt ratio reſtringens: deciſio. prima non obſt. quoniam in ea ſunt hæc verba, Audiat & iuſtitiã faciat ſine clauſula cum poteſtare citandi, magis facit pro opin. Alex. dum dicit quòd verbum deuolutas, trahitur ad futuras: allegando Inno. io c. dilecti. de excep. quia præſens confuſum, præſentis non tenet vſum, facit in ſimili argumenro de tempo-

3 re † ad locum, quod eſt validum, ſecundum Bar. in l. vel ſingulis. cum l. ſeq. ff. de vulg. & pupil. & Abb. io c. j. de iure patron. ſicut etiam de re ad tempus. l. miles ita. in prin. ff. de mil. teſt. Quando autem commiſſio diceret cum poteſtate citandi in Rom. curia, & non ſubiungeret & extra eam, tunc magis crederem quòd non poſſet extra. l. maritum. C. de procu. ſicut contrà, prohibitio in vno, eſt permiſsio in alio. l. cum prætor. ff. de iudic. c. nonne. de præſumpt. vide quando auditor datur in cauſa appellationis ſiue committatur ei principaliter, ſiue in conſequentiam, quod ſtatim poteſt iohibere etiam in partibus: ſecundum Rotam deciſ. quarta. de fo. compet. in antiq. & pondera verba deciſionis.

SVMMARIVM.

1 *Conſenſus coauditorum qui iuxta conſtitutionem Innocentianam debet accedere, vt iuriſdictio remaneat penes auditorem cui prius fuit præſentata commiſſio, hodie de ſtylo accedit tacitus, nec requiritur alius expreſſus.*

2 *Ad perpetuam iuriſdictionem non ſufficit ſola præſentatio literarũ ſine citatione, quoniam præueniri poſsit cum res ſit integra ante citationẽ, quod fallit inter Rotæ auditores, & eſt in eis ſpeciale.*

3 *Auditor Rotæ in procedendo eſt ordinarius, & in multis habet ampliorem iuriſdictionem quàm delegatus.*

Magis dignum attrahit ad ſe minus dignum, quando veniunt æquè principaliter.

4 *Diſpoſitio loquens de ſimplici, ſi exorbitat, non extenditur ad caſum mixtum, ſed tantum ſuis terminis debet eſſe contenta.*

DECISIO V.

DEciſio prima de conſtitutionibus in antiq. dicit quòd ſi aliqua cauſa eſſet cõmiſſa duobus auditoribus dominum vicecancellarium mandaſſe 1375. quòd ille cognoſceret cui primo commiſsio eſſet præſeotata, & alter nullo modo, idẽ voluit poſtea conſtitutio Inoocentiana, loquens de poteſtate auditorũ Rotę, ꝙ ſi diuerſis cauſarũ palatij apoſtolici auditoribus cõmiſsiooes præſentatas hactenus vel pro tempore reperiri contingat in eadem cauſa eiuſdem tenoris vel effectus, licet ad diuerſarum perſonarum inſtãtiam auditor cui prius commiſsio præſeotata fuit iuriſdictionem in procedendo & iudicaodo retioeat, abſque alia deſuper commiſsione aliorum coauditorum ad id accedenre conſenſu, & iſtud obſeruatum eſt tempore meo & antea, & obſeruatur ooo requiſito alias cooſenſu aliorum coauditorum expreſſe, etiam ſi tacitè dici poſſet quod accedat: & hoc eſt neceſſe pro ſignatura quæ habet quòd audiat qui præuenit: vt inter † Rotæ auditores 1
is dicatur præueniſſe, cui prius præſentata fuerit commiſsio. Extra verò Rotam ille qui in citatione præuenerit, non attenta præſentatione reſcripti, & idem ſi concurrat auditor Rotę cum iudice alio extra Rotã, prout coram d. Hugone de Spina, in vna Romana meliotamentorum 1520. de menſe Ianuar. concluſum fuit, quam poſtea do. Bartholomæus de petra ſancta, iudicauit, ſeu ad executionem proceſſit: & in qua eidem d. Hugoni in Rota primo fuerat præſentata cõmiſsio, & ſecundo d. Conſtaotino de Narnia extra Rotã in cauſa appellationis qui in citando præuenerat do. Hugonem: quia vt dicebam & fuit tentum, Conſtãtinus valide pronunciauit, non autem nulliter ex quo ad perpetuam † iuriſdictionẽ 2
non ſufficit præſentatio, ſed bene citatio, c. gratum. de offi. dele. cap. ſi. de offi. lega. Vnde ſola literarum præſentatio ſeu aſsignatio facta iudici, non ſufficit neq; impedit, quoniã præueniri poſsit, cum res ſit integra ante citationem, vt dicit gl. in verb. aſsignãte. c. vt debitus. de app. quam Innoc. & Phil. Fran. ibi ſequuotur: licet aliqui præſeotationem ponderent ad deciſionem primam & Innocentiaoam dicẽdum quòd non loquuntur niſi in Rota & inter auditores Rotæ & magis faciuot pro concluſione per locum à ſpeciali. l. ius ſingulare. ff. de leg. vel quia omittuntur inter alios, recurrimus ad ius commune. l. ſi extraneus. de condi. cauſ. da. cau. non ſecu. l. ſi cum dotem. ſolu. matrim. l. commodiſsime. ff. de lib. & poſthum. nec ob. quod videatur auditor Rotę cui cauſa committitur honorabilior commiſſario extra Rotam, ex eo quia in procedendo † eſt ordinarius. iuxta oo. io cle. auditor. de reſcr. & ibi patet, in dicta

Inoocent

Innocentiana ac aliis conſtitutionibus habet am-
pliorem iuriſdictionem in multis quàm habeant de-
legati extra Rotam, quaſi debeamus hoc metiri à
maiori potentia argu. l.quæritur.ff.de ſta. homi.&
quod magis dignum trahat ad ſe & vincat minus di-
gnum.c.quod in dubiis de conſe.eccle.vel alt,quod
ſecundum Abb.in c.extirpādæ.§.qui verò.ij.colum.
depræben. procedit quando magis dignum & mi-
nus dignum veniunt æquè principaliter, prout in
propoſito venit vtrunque reſcriptum,& vterque iu-
dex: quia dico quod cum deciſio & Innocentiana
inter auditores duntaxat diſponant, militant fun-
damenta adducta.Item ſumus in caſu mixto omiſſo
& non comprehenſo in eis ſimpliciter de auditori-
4 bus loquentibus & cum exorbitent, † non extēn-
duntur ad caſum mixtum. l. præſcriptione. §.vim
paſſam. de adult. l.ij.in princi. ff.de verbo.obligat.&
ibi Moder.& debent in ſuo tantum caſu intelligi,&
ſuis terminis abſque ampliatione contentari. l. in
agris.ff.de acquir.rerum do.cap.j.de ſepul.& regula
odia.de reg.iur.in vj.ex quibus conſtat quod mate-
ria.d.l.quæritur,& d.c.quod in dubiis,non refraga-
tur nec habeat aliquid commune cum iſta.

SVMMARIVM.

1 Vbi in commiſſione petitur cōmitti cauſam ſuper moleſtationibus beneficij aut talis rei, cauſa cenſetur cōmiſſa tam ſuper proprietate, quam ſuper poſſeſſione, ſecus vbi dicitur ſuper moleſtationibus poſſeſſionis talis rei, vel facta narratiua deiectionis petit committi cauſam ſuper huiuſmodi moleſtationibus, quia tunc ſola cauſa ſuper poſſeſſione cenſetur commiſſa.

2 Lis ſuper poſſeſſione rei non facit ipſam rem litigioſam, ſed poſſeſſionem duntaxat.

3 Si committitur iudici vt compellat aduerſarium ne impediat impetrantem pacificè poſſidere, cauſa poſſeſſionis tantùm eſt commiſſa.

4 Verba ambigua commiſſionis vel libelli deſeruiunt vtilitati & intentioni impetrantis vel libellantis, & recipiunt interpretationem ſecundum ſubiectam materiam ſuper fauore impetrantis vel libellantis etiam ſi expediat illa impropriando.

5 Cauſa ſimpliciter commiſſa vtputa ſuper tali re cenſetur commiſſa ſub vtroque, videlicet proprietate & poſſeſſione.

6 Verba moleſtatio iniuriarum ſeu iniuria reſpiciunt tam proprietatem, quàm poſſeſſionem.

7 Si contineat reſcriptum cauſam committi ſuper occupatione, ſpoliatione & detentatione alicuius rei quam impetrans dicit ad ſe pertinere, vel ponatur clauſula cum incidentibus, dependen.emergen.&c. comprehenditur petitorium.

DECISIO VI.

PAlarium ſicut tenuit olim,ita nunc tenet quòd
commiſsio ſuper iactationibus,moleſtationibus
vel ſimilibus verbis quæ in cauſarum commiſsioni-
1 bus ſolent apponi concepta tribuant † iuriſdictio-
nem nedum in poſſeſſorio, verum etiam in petito-
rio:non obſtante conſilio Cald.ſexto de reſcrip.Sed
pro concordia diſtingue, aut dicitur ſuper moleſta-
tionibus talis rei vel beneficij,vel ſuper moleſtatio-
nibus de & ſuper tali re,& procedit concluſio Rotæ
vt ſit proprietas etiā in lite & res ipſa ex quo ſuper
eius dominio vel quaſi lis introducitur.auth.litigioſa.
C.de liti.& ibi Bal.Cy.& Bart.in l.ij.eo.tit.Et petito-
rium habet in ventre poſſeſſorium,aut ſuper mole-
ſtationibus poſſeſsionis talis rei, vel facta narratiua
turbationis ſeu deiectionis à poſſeſsione petitur cau-
ſa committi ſuper dictis moleſtationibus. Et in his
& ſimilibus poſſet fortè procedere opinio Cal.qua-
liter lis in poſſeſſorio † vel ſuper poſſeſsione non fa- 2
ciat proprietatem rei litigioſam, ſed poſſeſsionem
duntaxat.d.auth.litigioſa.& glo.in c.j.de confir.vti.
vel inuti. & ibi Butr.& Abb.ſunt enim res & cauſæ
diuerſæ.l.naturaliter. §.nihil commune.ff.de acqui.
poſſ.& in rub.de cauſa poſſ. & proprieta. & per tot.
tit.de vtroq; membro, & materia in locis allegatis.
& latius per Abb.in ca.eccleſia ſanctæ Mariæ,vt lit.
pen.& Milis in verbo litigioſa res ſit, & quod in be-
neficialibus tradit Innoc. in ca.cum M.Ferrarieñ.de
conſtit.in c.ex parte, de arbit.Ioan.And.in c.ij.vt lit.
pen.in vj.vbi etiam Phil.Franc.Bal.in d.auth.Ro.iij.
vt lit.pen.in addi.in no.& Mil.vbi ſupra.& de his la-
tius deciſione incip.Rota in antiq.iij.& in alia maior
pars dominorum quòd ita ſenſerit Cal.& colligitur
ex themate in quo iudici committebatur † vt com- 3
pelleret aduerſarium ne impediret impetrātem pa-
cificè poſsidere: quod videtur ſonare ſuper poſſeſ-
ſione tantum. Item quando verba eſſent ambigua
deſeruirent vtilitati † & intentioni impetrantis. l.ſi 4
quis intentione.ff.de iudic. Abb.in c.cum veniſſent.
ij.col.de reſti.in integ.glo.etiam ij.in c.cum ad ſedem.
de reſtit.ſpol.ponens qualiter in principio litis,me-
dio,& fine ſunt accipienda,ſed ſecūdum Cal.prolata
erant ad cauſam poſſeſſoriā ad quam debēt inſpecto
fine referri.c.ij.de ordi.cogni.c.gaudemus,de diuor.
Recipiunt namq; interpretationem iuxta ſubiectam
materiam,ſuper fauore libellantis etiam ſi expediat
impropriando ea. Abb c.conſuluit.ij.de appel.facit
pro cōcluſione Rotæ.c.j.de ſequeſt.poſſ.& fruc. Vbi
cauſa † ſimpliciter commiſſa, ſub vtraque cenſetur 5
commiſſa.& glo.exemplificat quando committitur
ſuper tali re. Idem ergo quando ſuper moleſtationi-
bus talis rei cum non inſpiciantur magis iſta verba
quàm alia,ſed res ſuper quibus ſit cōmiſsio, & ver-
bum moleſtare reſpiciat vtrunq;, ex quo conuentus
ſuper dominio moleſtari dicitur ſuper eo.Facit etiam
quod tradit Innocen.in c.cum olim, de offic.deleg.
quòd vigore reſcripti in quo habetur quod aliquis
iniuriatur † mihi ſuper fundo,poſſum agere rei ven- 6
dicatione ad fundum, & condictione ſine cauſa ad
fructus perceptos.Idem ſi ſuper nemoribus dicatur
iniuriari vt agi poſſet de dānis datis poſſeſſori in pe-
titorio.Et ibi infert Imo.ſecundum Innoc.quòd ſub
verbis generalibus reſcripti comprehendi poteſt pe-
titorium ſicut poſſeſſorium.paria autem ſunt dicere,
talis iniuriatur mihi ſuper tali re, aut me moleſtat
ſuper ea vel iactat, &c. ad terminos etiā l.diffamari.
C. de inge. & ma. in quibus ſententia vel terminus
contra diffamantē exceptionem pararet in petitorio.
Item venit petitorium ſi reſcriptū contineat † ſuper 7
occupatione,ſpoliatione, & detentione alicuius rei,
quam impetrans dicit ad ſe pertinere. Rot.in no.ix.
de cau.poſ.& prop.& Abb.in ca.j.col.iij.de ſeq.poſſ.
& fruc. Sed commiſſa cauſa petitoria vel poſſeſſoria
venit vtrunq; ſecundum d.deciſ.ix. licet cōmuniter
contra.vt refert & ſequitur Abb. in d.ca.j.col.iij.de

quo dico in allegata deciſ.incip. Rota in antiqnis.iij. & propter nota. in d.deciſ.ix. dixi quod fortè poſſet procedere opinio Cald. vel ſi termini ſunt pares ſecundum communem, de qua per Abb. in d.c.j.

SVMMARIVM.

1 *Cardinali præpoſito ſignatura eſt data poteſtas ſignandi, etiam cõcedendi petita, regenti vero tantum extendendi ſed non reſtringendi conceſſa.*

2 *In omnibus commiſſionibus in quibus petitur quod poſsit procedi ſummariè, ſolet regens extẽdere quod procedatur ſummariè, niſi ſit cauſa iniuriarum.*

3 *Solent domini auditores palatij in dictis cauſis in quibus per iniuriam non fuit in extenſione per regentem appoſita clauſula quòd poſsit procedi ſummariè, &c. cum etiam petitum in corpore commiſſionis ante ſententiam, vel etiam poſt primam & ſecundam ſententias mittere notarium cauſa ad regentem vt apponat in originali commiſsione huiuſmodi clauſulam. & ſi id regens facere recuſaret, nihilominus ſemper proceſſus per Rotam reputatur validus.*

4 *Stylus Ro. curia variatur frequenter quem modò album, modò nigrum appellat Lapus alleg. lj.*

DECISIO VII.

COntingit in vna cauſa coram do. Paulo de Capiſuchis in alia coram d. M. de Spinoſa 1519. & 1520. quòd cum cauſæ non eſſent ſummariæ termini erant tenti prout in beneficialibus: & commiſſio habebat in corpore quod procederetur ſummariè, &c. Cardinalis autem ſignatura habebat, Placet domino noſtro papæ. Regens verò in extendendo ſolum dixerat, audiat, procedat, & iuſtitiam faciat: fuit dubitatum an ſignatura cardinalis ſufficeret pro ſummario proceſſu, quaſi petita cõceſſiſſet ſimpliciter reſpondendo. §. præterea. Inſtit. de inuti. ſtipula. l. ſi defenſor. §. j. de interrog. act. l. Titia. §. idem reſpondit. ff. de ver. oblig. Quidam domini volebant non ſatis eſſe, quia tempore Alexan. & aliorum ante hæc tempora, vt dicebat Cardinalis præſidẽs ſignaturæ quando volebat cauſam eſſe ſummariã reſpondebat. Placet d. N. papæ. & quòd ſummariè. &c. vnde denegaſſe videbatur ſine verbo ſummariè. l. maritus. C. de procur. iuncto ſtylo qui pro iure habetur. c. ex literis, de conſtit. c. quàm graui. de cri. fal. ac conſuetudinem principis. l. vel vniuerſorum. ff. de pigno. act. Item quia regens extendendo omiſerat etiam quod ſummariè interpretando mentem papæ vt eius organum & aſsiſtens ad id præpoſitus. Sed maior pars
1 contra ſcilicet quòd inſpiciatur † ſignatura Cardinalis cui eſt data poteſtas, non regentis ad extendendum præpoſiti, qui nõ poteſt negare quod conceſſum extat. Neq; in his attendimus regentis mentem ſi omittat de ſummaria cauſa conceſſa per verbum placet, vt ſupra. d. §. præterea. cum ſi. & Rota de reſcriptis in no. ix. quod in commiſsione ſignata veniũt omnia petita. quia eſſet in facultate ſua tollere aut reſtringere conceſſa à principe, quod non poteſt inferior: cle. ne Romani, de elect. & quaſi in omnibus cõmiſsionibus, in quibus poſtulatur pro-
2 cedi ſummariè niſi † ſit cauſa iniuriarum ſolet extendere quòd ſummariè. Vnde ſi in aliquibus omittit, obliuioni & inaduertentiæ attribuitur. Et ideo
3 Rota in talibus ante ſententiam mittit † notorium cauſæ ad eum vt apponat in originali commiſsione verbum ſummariè poſt ſententiam, & poſt duas etiam ſententias ideo facit ad cautelam & ſemper ex more introducto regẽs ipſe apponit quòd ſi non faceret omnino Rota proceſſum ex prædictis ſaluaret. Ad ſtylum antiquum reſpondetur quòd tunc erat in conſideratione ſi cardinalis apponebat ſummariè vel non. nũc eſt mutatus, vt dicit Lap. alleg. lj.
quòd modò † eſt albus modò niger, quoniam Car- 4
dinalis hoc tempore nunquam apponit quòd ſummariè, niſi aliquando ex certa ſcientia quando non petitur. & ideo regens niſi eſſet negatum debet extendere ſi eſt in corpore reſcripti, & ita vſq; ad milleſimum quingenteſimum vigeſimum primum incluſiue practicaui in quibuſdam cõmiſsionibus coram me etiam in ſecunda inſtã. & regens appoſuit verbum ſummariè, &c. Et ex his patet non obſtare deciſionem Egi. cclxxvj. vel vt eſt dictum debet practicari alia eiuſdem Egi. cccxxviij.

SVMMARIVM.

1 *Sicut res ſemel effecta alienabilis durat alienabilis, ita proceſſus ſemel effectus ſummarius durat ſummarius ad ſequentes inſtantias: quando ſumus in eadem re cum dependentibus & annexis, & ex quo non vrgeat ratio quare debeat reſtringi ad illam inſtantiam.*

2 *Quando clauſula reſpiciat & præcedentia & ſequentia & qualitas adiecta in aliqua diſpoſitione reſpiciat omnia remiſsiuè.*

3 *Iudicatum propriè non dicitur, quando poteſt appellari à ſententia, ſed tunc quando non poteſt aut tranſiuit in rem iudicatam.*

4 *Non eſt eadem cauſa appellationis & cauſa principalis quãtum ad iudicium, iudicem, & inſtantiam, ſed bene eſt eadem quo ad intẽtatam actionem, quia ventilatur eadem actio.*

5 *Vbi in commiſsione cõceditur proceſſus ſummarius, extenditur ad ſurrogatum in eius locum, & in alia inſtantia, ſiue hoc concedatur in prima commiſsione, ſiue in ſecunda, vel vlteriore, & in quacunque inſtantia ſeu parte iudicij, ita quòd omnis proceſſus poſt ipſam erit ſummarius, ſed non ante cõmiſsion.*

6 *In cauſis ſummarijs hodie de ſtylo palatij ſeruantur quatuor termini, qui ſunt ſubſtantiales ante ſententiam: videlicet ad articulandum, ad dicendum contra articulos, & producendum omnia, & ad dicendum contra producta, vnus quorum ſi omittatur, ſententia eſt nulla, & idem ſi pars non citetur ad audiendum ſententiam etiam ſi fuerit lata à principe.*

7 *Si omittatur obſeruatio trium terminorum, videlicet ad dicendum contra commiſsionem, ad libellandum & ad iurandum de calumnia in cauſis ſummarijs, non propterea ſententia eſſet nulla, bona tamen cautela eſt vt obſeruentur.*

8 *In cauſis prophanis requiritur tela & ordo iuris qui habetur in l. prolatam. C. de ſenten.*

9 *Quando committuntur cauſa ſimpliciter & de plano ſine ſtrepitu & figura iudicij, vt ſunt cauſæ beneficiales & alia ſummaria qualiter ſit procedendum.*

10 *Conſtitutio Innoc. octaui in Rota ſanat malam aut nullam obſeruationem terminorum ſubſtantialium reiterãdo vnico contextu & vnica audiẽtia eoſdem etiam*

etiam in duabus audientijs tantum tentos, vel aliâs
conculcatos aut peruerſo ordine, aut male vel nulli-
ter ſeruatos etiam ſi ipſa obſeruatio terminorum
fuerit facta per procuratores aſſertos dummodo in
reiteratione ſint veri.

DECISIO VIII.

FVit etiam obſeruatum & obſeruatur quòd ſi pri-
ma cõmiſsio cauſæ habeat quòd ſummariè pro-
cedatur, ſufficit tela prout in beneficialibus, & totus
proceſſus eſt ſummarius, non ſolùm in prima, ſed
etiam in ſecunda & tertia inſtañ. & vſque ad finem
cauſæ: eo quòd in ſecunda & tertia ſeu vlteriori in-
ſtañ. non petatur nec detur ſummarius proceſſus
1 dummodo non negetur datus. Sicut res ſemel † effe-
cta alienabilis durat alienabilis. l. pater. §. quinde-
cim, de leg. iij. ff. facit etiam quia clauſula in principio
poſita refertur ad omnia quæ ſequuntur. l. iij. §. filius,
de libe. & poſthu. l. talis ſcriptura, in fi. ff. de leg. j. &
cap. ij. requiris, de appel. de materia tamen quando
2 clauſula † reſpiciat & præcedentia & ſequentia, &
vtrium qualitas adiecta in aliqua diſpoſitione reſpi-
ciat: omnia tractantur per Abb. in d. ca. ſecundo re-
quiris. & Bar. in d. l. talis ſcriptura, & in l. præter, la ij.
§. et itque differentia. ff. vi bo. rap. Ex quorum dictis
colligitur debere in propoſito referri ad ſequentes
inſtantias: quando ſumus ſuper eadem re cum de-
pendentibus & annexis, & ex quo non viget ratio
quare debeat reſtringi ad illam inſtañ. in qua conce-
ditur talis proceſſus. Non obſt. quòd per ſententiam
diffinitiuam cauſa finem accipit. l. j. ff. de re iudi. l. ter-
minato. C. de fruc. & lit. expen. Ita quòd in ſecunda
requiratur noua conceſsio ſummarij proceſſus, quia
3 non dicitur † propriè iudicatum, quando à ſenten-
tia appellari poteſt. Sed tunc demum quando non
poteſt, vel tranſiuit in rem iudicatam. gloſ. eſt nota-
bilis in verbo innouata fuiſſent, in c. non ſolum, de
appella. in vj. quam pro ſtatuto ponderant ibi Domi.
& Philip. Franc. & gloſ. etiam in d. l. j. quæ videatur
ad hoc quod Ho. & Abb. voluerunt in ca. cum dile-
ctus, de arbi. quòd ſententia arbitri non dicatur pro-
priè ſententia, niſi tria concurrant, quorum vnum
eſt quòd ex ea agi poſsit. Clarum autem eſt infra de-
cennium agi non poſſe, ſed attentari quãdo non eſt
approbata ſententia. d. c. non ſolum, & l. cum antea.
C. de arbi. Et ſi fuerit prouocatum ſuſpendi iudica-
tum. l. j. in fi. ff. ad Turpil. ca. venientes, de iureiurã.
Nec refragatur quòd alia ſit cauſa appellationis,
4 † alia principalis, ſeu prima cauſa. l. eos, cum ſi. C. de
appel. quia non eſt verum omni reſpectu. Item non
agitur ſuper re diuerſa ſed eadem, de qua in prima,
quòd hic debet attẽdi. Ita dicit Bal. in l. qui proprio.
§. item quæritur. iij. col. ff. de procu. quòd non eſt ea-
dem quantum ad iudicium, iudicem, & inſtañ. Sed
bene eſt eadem quo ad intentatam actionẽ, quia ea-
dem actio ventilatur. Item notandum eſt finis cauſæ
& princeps ſuper huiuſmodi cauſa talem rem conti-
nentem ſummariam dedit cognitionẽ, & aliâs quæ-
ſtio eſt ſabbatina an ſit eadẽ cum prima vel diuerſa
cauſa appellationis: dicit glo. in l. vnica. C. de ſuffrag.
vbi Odof. & alij. & aliquid per Barto. in l. cum apud
Sempronium. ff. iudic. ſolu. & Gof. in ſum. de procur.
v. col. & ad prædicta ac deciſionem videatur Egi. de-
5 ciſio xlj. ſi papa, vbi commiſsio † procedendi ſumma-
riè vni facta, extenditur ad ſurrogatũ in eius locum,
& in alia inſtantia: & procedit concluſio ſiue prima
commiſsio det quòd ſummariè ſiue ſecunda aut alia
in quacunq; parte iudicij ſeu inſtãtia vt omnis pro-
ceſſus poſt ipſam ſit ſummarius vſq; ad finem litis,
non ante commiſsionem: cum eadem ſit ratio de ea
quæ de prima commiſsione in his quæ ſequuntur
de ſtylo † palatij circa obſeruationem terminorum 6
in cauſis prophanis ſummariis, & in attentatis ac
aliis, eſt paruus tractatus qui incipit, Termini cau-
ſarũ in Romana curia ſeruari ſolit, & quicquid ibi
dicatur, & deciſ. ij. de reſcri. in no & per Egid. deciſ.
xxvij. qui vult quòd tres ſolum termini ſint ſubſtan-
tiales ad ponendum, articulandum ad producẽdum
omnia, & ad ſententiam hodie quatuor termini in
ſummariis ante ſententiam tantum ſunt ſubſtantia-
les, ſcilicet ad articulandum, dicendum contra arti-
culos, ad producendum omnia & dicendum contra
producta, quorũ ſi vnus omittatur nulla eſt ſenten-
tia. Item ſi pars non citetur ad audiendum ſenten-
tiam. c. j. de cau. poſſ. & proprie. l. de vno quoq;. ff. de
re iudi. vſque adeo vt ſententia principis etiam ſine
citatione ſit nulla. ſecundum Abb. in c. venerabilem,
de elec. iij. col. & tex. in cle. paſtoralis, de re iud. Secus
† ſi omittantur termini ad dicẽdum contra commiſ- 7
ſionem, & ad libellandum. Item ad iurandum de ca-
lumnia tacite poteſt omitti. ca. j. de iura. calum. in vj.
quamuis cautum ſit vt obſeruentur. De iure autem
communi in prophanis † non requiritur niſi tela & 8
ordo quæ habentur in l. prolatam. iuncta gloſ. & ibi
etiam Bar. C. de ſenten. Et quando † committuntur 9
ſimpliciter & de plano ac ſine ſtrepitu & figura iu-
dicij eſt expreſſus in extrauagante ad reprimẽdum
quo. in cri. læſæ ma. proce. & in cle. ſæpe, de verb. ſig.
tales autem eo modo commiſſæ ſunt beneficiales &
aliæ ſummariæ: de quibus in cle. diſpendioſam, de iu.
Et in Rota † Innocentiana ſanat terminos ſubſtan- 10
tiales reiterando vnico contextu & vnica audientia
eos nulliter vel male ſeruatos quod procedit etiam
ſi per aſſertum procuratorẽ, de cuius mandato non
conſtet, vel contra aſſertum procuratorẽ rei fuerint
tenti, dummodo in reiteratione ſint principales vel
boni procuratores vtriuſq; & hoc propter illa verba
male aut nulliter quæ etiã in multis aliis caſibus fa-
ciunt quòd ſanetur tela, quãuis auditor debeat eſſe
diſcretus. quod ſi fuerit tenta contra non legitimam
perſonam vel ad inſtantiam non legitime expectet
reum tanto tẽpore quantum eſt neceſſariũ ad obſer-
uandum terminos ſubſtantiales ſine præcipitatione.
Ex quo etiã reiteratio prædicta ſanat omnes termi-
nos etiam in duabus vel in vna audiẽtia tantum ten-
tos & aliâs conculcatos ac ordine peruerſo ſeruatos
quòd pro interpretatione dictæ Innocentianæ not.

SVMMARIVM.

1 *Alia eſt tela & ordo iudicarius in prophanis cau-*
ſis, & alia in beneficialibus & ſummarijs.
2 *Seruans male telam ſiue ordinẽ proceſſus iudiciarij,*
tenetur ſanare illum aut ſua impenſa aut per com-
miſsionem ſanatiuam.
3 *Practici & cauti procuratores ne errent & damni-*
ficent clientulum ſuum in expenſis proceſſus, debent
ponere ſpecifice in commiſsione reiterationis termi-
norum quòd cauſa eſt prophana, & quod termini in

ea fuerunt ſeruati, vt in beneficialibus ſeu ſummarijs, & tunc reiteratio fit vt in beneficiali. & non vt in prophana, atque in hoc errant plurimi procuratores non ponentes vtrunque, quia tunc talis commiſsio non valet.

DECISIO IX.

FRequens eſt vſus commiſsionum ſuper reiteratione terminorum vnico contextu ac audientia ſeruandorum, ac ſuper ſanatiua proceſſus coram domi. Simonetta 1519. in vna Viterbien. ſalarij erat commiſsio in prima inſtantia in qua locum tenens auditoris cameræ iudicauerat quòd terminis de more ſeruatis etiam male & nulliter tentis vnica citatione & audientia reiteratis procederetur, & dubitatur de validitate dictæ ſententiæ locum tenentis. & pro ea dicebat ponens qui habebat cauſam in ſecunda, quod in prophanis ſolet tela ſubſtantialis teneri ſicut in beneficialibus, & ita erat tenta in dicta cauſa, quodque hoc attento ſatis videbatur expreſſum. Et quòd papa ita intellexiſſet. l. quod ſi nolit. §. qui aſſidua. ff. de ædi. edic. l. ſi. C. de fideiuſ. Nam frequens actus inducit conſuetudinem in contractibus, vt in dictis iuribus. & Bar. in repeti. l. de quibus. in ij. quæſ. princi. vij. colum. ff. de legi. & facit regula. l. ſuis quoque. §. puto generaliter. ff. de hære. inſtit. nihilominus
5 fuit concluſum pro nullitate ex quo † alia eſt tela in prophanis, alia in beneficialibus, & ſummariis: & in arbitrio partis eſt quomodo obſeruet, quia ſi aliter quàm debeat oportet quod ſanet proceſſum ſua impenſa & quandoque per commiſsionem non
2 obtinet ſanatiuam quo ad omnia. Vnde quidam † in prophanis ſeruant telam prout in eis requiritur ad fugiendum omnem nullitatem & neceſsitatem, & ideo neceſſe eſt quòd papa intelligat cauſam eſſe prophanam, & in ea telam tentam prout in beneficiali & ſummariè, ad hoc vt ſanet & reiteratió vt in
3 beneficialibus proficiat. Et ita † practici procuratores ponunt in commiſsione vtrunque ex eo quòd reiteratio fit ſicut eſt facta obſeruatio, nō vt in prophana: quia ita nō eſt facta nec iterari poſſet: quemadmodum nec priuatio datur niſi ſuppoſito habitu. l. decem. ff. de verb. oblig. §. ſeruus. inſti. de capi. dimi. aliâs papa intelligit iuxta ſubiectam materiam ſcilicet tentam vt in prophanis, ſi de cauſa tali dicat commiſsio. c. ſedes. de reſcrip. c. vt priuilegia. de priuileg. l. ſi vno. loca. glo. in verbo, titulo. in c. j. de vſur. in vj. & Socin. conſi. xxv. & no. quia in hoc vidi plures errare in formando commiſsiones.

SVMMARIVM.

1 *Vbi ex facie literarum aut inſtrumenti conſtat aliquid non deberi: tunc iudex ex officio abſque partis oppoſitione poteſt & debet repellere agentem.*
2 *Pecunia debita ad diem ſi petatur ſtatim reo nihil excipiente iudex condemnabit ad diem ex quo iſtud dari in diem ineſt obligationi, idem de exceptione ex pacto incontinenti appoſito vel ex tacitè intellecto, cum inſint ſui natura actioni: & actor deducendo eam proponit cum exceptione, ſecus in exceptione qua non ineſt obligationi, ſed venit extrinſecus, vt exceptio pacti facta ex interuallo.*
3 *Non eſt neceſſaria exceptio facti vel iuris quando ademptio ſit in teſtamento, cum eidem teſtamento inſit nec poſſit iudici non liquere.*
4 *Si ex tenore appellationis conſtat quod eſt interpoſita in caſibus à iure prohibitis, tunc iudex non reuocat attentata ſtatim, nec inhibet antequam incipiat cognoſcere an appellatio ſit recipienda vel non, quia appellans habet ius commune contra ſe.*
5 *Publice excommunicatum poteſt iudex ex officio repellere etiam reo non excipiente, ſimiliter libellum quando ex eius cōtinentia ineptitudo apparet.*
6 *Contra inſtrumentum guarētigiatum habens executionem paratam & contra quod nulla poſsit opponi exceptio niſi falſitatis vel ſolutionis de ſimulatione excipi poteſt quæ facit deficere contractum. nam ex quo deficit conſenſus non dicitur eſſe contractus.*
7 *Quo ad validitatem non refert an aliquid fiat ſub conditione vel modo: quoniam ſi modus non ſeruatur ſubijcitur clauſula irritans ſeu annulans actum, cum illud ſit pro forma appoſitum quæ dat eſſe rei: qua non ſeruata actus eſt nullus.*
8 *Non debet retardari aut aliâs impediri ſolutio penſionis ſimpliciter, & de partium conſenſu præſertim reſeruata ſuper cuius nullitate lis mouetur, donec de nullitate aut extinctione ſit iudicatum niſi ſub modo aut conditione fuiſſet reſeruata, quia tunc non verificata conditione aut modo reus non compellitur ſoluere niſi agens eſſet in poſſeſsione percipiendi, quia tunc cogeretur, quia in his non requiritur titulus.*
9 *Quando in materia rei liquidæ aut contra inſtrumenta guarētigiata ſit locus exceptioni remiſsiuè.*
10 *Si in actione includit & deducit actor exceptionem ſuo ligone ſe percutit, & ei incumbit onus probandi excluſionem exceptionis, alias incumberet excipiēti aliquid ponenti.*

DECISIO X.

CAſus occurrit in ſignatura iuſtitiæ de menſe Nouemb. 1520. quod P. conſenſerat reſeruationi penſionis cum poteſtate transferendi, dummodo infra tres menſes translatio ſibi intimaretur, alias eſſet nulla ſeu eoipſo extincta. Is in quem erat tranſlata ſeu ex tranſlatione reſeruata agebat contra P. ad ſolutionem, Petrus petiit committi cauſam nullitatis vel extinctionis, fuit dubitatum an in commiſsione deberet apponi clauſula conſueta, ſcilicet placet ſine retardatione ſolutionis penſionis. Et pro affirmatiua quidam ex referendariis allegabat ſtylum, nihilominus pro negatiua dixi & hoc pars obtinuit quod de non penſione aut extinctione conſtabat ex facie literarum reſeruationis prioris ac tranſlationis, quo caſu † iudex ex officio abſque partis oppoſitione poteſt & debet repellere agē- 1
tem. l. lecta. ver. dicebam. ff. ſi cer. pet. & ibi Barto. dicens quod ſi † pecunia debita ad diem petatur ſta- 2
tim reo nihil excipiente, iudex condemnabit ad diem ex quo iſtud dari in diem ineſt obligationi, & eſt intus in obligatione d. ver. dicebam. l. petens. cum materia, C. de pact. & in l. eum qui ita. §. qui ita. ff. de verb. oblig. inquit non eſſe neceſſe quod opponatur exceptio quæ ineſt obligationi, prout in pactis incontinenti appoſitis vel quæ tacite intelliguntur, vt in dictis iuribus; & l. iuriſgentium. §. quinimo. ff. de pact. ita etiam dicit Bald. in l. bonæ fidei.

fidei, circa finem.C.eod.quòd exceptio quæ eſt ex
eodem contractu, id eſt, pacto incontinenti appo-
ſito, non eſt neceſſe quod opponatur, quia ex fi-
gura eiuſdem contractus apparet. Nam in iſtis non
eſt opus quod pars opponat cum inſint actioni, &
actor deducendo eam proponat cum exceptione
quæ ſui natura ineſt, vnde actionis expreſsio eſt ſuf-
ficiens reo, ſecus in exceptione quæ non ineſt obli-
gationi, ſed venit extrinſecus prout exceptio pacti
poſtea facti ſeu alia quæ partium conuentione non
venit, ad idem Innocen. in capit.j.de plus peti.& in
capi.paſtoralis, de exceptio. Abba.in capit.exceptio-
nem. eod. titu. iiij.colum. Bartol.in l.ſi ita ſcriptum.
3 ff.de leg.j.inquiens † non eſſe neceſſarium exceptio-
nem facti nec iuris quando adeptio fit in teſtamen-
to, cum eidem teſtamento inſit nec poſsit iudici
non liquere, & Barto.etiam in l.naturaliter.§.nihil
commune. ff. de acquiren. poſſeſ.in ij.quæſtio.prin-
cipali.iiij.colum.& quod Philip. Franc. poſt Domi.
concludit in capi. non ſolum. j.colum. de appella.
4 in vj. quod quando conſtat † ex tenore appellatio-
nis quod eſt interpoſita in caſibus à iure prohibitis,
tunc iudex non reuocabit attentata ſtatim, nec in-
hibebit antequam incipiat cognoſcere an appella-
tio ſit recipienda vel non, quia appellans habet ius
commune contra ſe & quod in iij.colum.in princip.
allegando Deci. primam in no. eod.titu.ſubiicit ad
hoc.capit.pia.de except. eod.titu. & lib.vbi publice
5 † excommunicatum poteſt iudex ex officio repel-
lere etiam reo non excipiente, idem de libello,
quando ex eius continentia ineptitudo apparet.ca.
examinata.cum materia, de iudic. Et quando extra
ſeriem libelli eſt notorium ſecundum Butr.in capi.j.
de offic.vicar.ſed in propoſito agens ad penſionem
producit literas ex quarum contextu deprehenditur
nullitas vel extinctio aperte, ſi lapſus fuerat termi-
nus trium menſium prout erat, igitur niſi de inti-
matione in tempore doceat, ſeipſum excludit, & à
iudice repelli debet etiam reo tacente, accedit quòd
6 contra inſtrumentum guarentigiatum † & ſtatutum
habens executionem paratam, & quòd nequeat op-
poni niſi exceptio falſitatis ac ſolutionis, & nulla
alia poteſt excipi de ſimulatione, cum ſimulatio fa-
ciat deficere contractum: ex quo enim deficit con-
ſenſus non dicitur eſſe contractus.l.prima.de pact.&
Bartol. in l.j. §. & parui refert. ff. quod vi aut clam.
bona ergo eſt exceptio non eſſe contractum, & ſic
legitimam non eſſe penſionem, nec literas penſio-
nis quæ non habent animam niſi ſecuta intimatio-
ne in tempore, & docto de ea. item penſio eſt re-
ſeruata in euentum tranſlationis ſub conditione in-
timationis, ſed ſtatutum diſponens vt inſtrumenta
guarentigiata habeant paratam executionem, &
quod nulla poſsit opponi exceptio intelligitur dum-
modo conditio contractus ſit adimpleta. Bald.in l.ſi
cauſam.C.de except.rei iudic. & alij ad quos ſe re-
fert & ſequitur Alexand.conſil.cxix.primo volumi.
Igitur ante verificationem intimationis conſtat iu-
dici non eſſe pēſionem, ac ius ita excipiendi ſaluum
eſt parti, cum conditio nihil ponat in eſſe.§.ex con-
ditionali.inſtitu.de verbo.obliga.cap.j.de ſpon.in vj.
Non obſt. ſi ponderetur quòd non ſumus in condi-
tione, ſed in modo per dictionem dummodo: quia
7 non refert † quoad inualiditatē fiat ſub conditione
vel modo, quando ſi modus non ſeruetur, ſubiici-
tur clauſula irritans ſeu annullans actum.ca.verum.
de condit. appo. tunc ſi quidem illud eſt pro forma
appoſitum, qua non ſeruata actus eſt nullus, quo-
niam dat eſſe rei, ſicut in l.ſi vnus.C.de teſta.l.an in-
utilis.de acceptil.l.j.§.ſi quis ita.vbi Barto.de verbo.
obliga.& Bald.ad hoc in l.j.ff.de libe.& poſthu. Nec
etiam obſtat quòd ab initio tenuit reſeruatio & eius
vigore eſt facta ſolutio quæ non debet retardari do-
nec de nullitate ſeu extinctione ſit iudicatum.capit.
querelam.de elect.c.conſultationibus.de iure patro.
ne interea priuetur commodo poſſeſsionis.capit.j.vt
lit.pend.quia procederet ſi nulla tranſlatio facta eſ-
ſet, vel ſi abſque tali modo aut conditione transfe-
rendi facultas data fuiſſet: quibus caſibus de par-
tium conſenſu papa reſeruat ſimpliciter, & tunc
† non impeditur penſionis præſtatio propter ſuper- 8
uenientem litem ſuper nullitate vel extinctione ex
eo quod literæ ſint liquidæ, & ex conſenſu partium
ad quem papa reſpexit firmè quouſque contra eas
ſit res iudicata, ſecus ſi à principio fieret reſeruatio,
ſub conditione ſi talis conſentiret, ſeu alia, aut ſub
modo vt ſuprà, nam tunc non verificata prius con-
ditione aut modo non poſſet reus ad ſolutionem
compelli, niſi agens eſſet in poſſeſsione percipien-
di.d.ca.querelam.cum ſimili.quoniam in his titulus
non requiritur.ca.in literis, & ibi Abb.poſt alios.de
reſtit.ſpo. Idem ergo quando adiicitur in euentum
tranſlationis ex quo & papa & partes agunt vt per
tranſlationem extinguatur & ceſſet, ſi intimatio in
tempore non ſequatur. Vnde de extinctione notoriè
conſtat ex literis tranſlationis, ita quòd fundata eſt
rei exceptio, cum non agatur ex primis literis reſer-
uationis, ſed ex ſecundis tranſlationis, ſeu nouæ &
ſecundæ reſeruationis, cum forma ſit quod extin-
guitur prima & denuo ſimilis reſeruatur perſonæ
nominatæ: poteſt itaque dici, non eſt penſionis ali-
qua reſeruatio, ſicut excipi quod aſſerta ſententia
non eſt ſententia, & quod non eſt publicum inſtru-
mentum: & ſi diceret ſtatutum derogatum poſſe
iurare opponi quod non eſt talis ſecundum Bartol.
in l. diuus. de teſtamen. milit.& in materia † rei li- 9
quidæ vel non, & quando contra guarentigiata lo-
cus ſit exceptioni vltra prædicta videatur Bartol.in
l.proinde.§.notandum.ff.ad legem Aquil.Abb.in ca.
ex parte ij.de offic.delega.& doct.allegati per Alex.
d.conſil. Ad hunc ſenſum facit etiam quod ait in
no.in capi.ſuper literis.de reſcript.vlti.colum.quòd
ſi actor † in actione includit & deducit exceptio- 10
nem, ſuo ligone ſe percutit, & ei incumbit onus pro-
bandi ad excluſionem exceptionis, aliâs incumbe-
ret excipienti aliquid ponenti.l.j.de except.l.ij.ff.de
procur.cum gloſ.vbique & Goſ.in ſumma.eod.titu.
ij.colum.cum reddat actionem ſuam dubiam quin-
imo in propoſito deſtruit eam & ſe excludit ex quo
aſſertio ſua & negatio aduerſarij reperiuntur ſimul
& in eadem ſcriptura per expreſſum. Ex quibus in-
fertur non debere poni clauſulam ſine retardatio-
ne ſolutionis penſionis, quæ quaſi pro regula in
ſimilibus commiſsionibus apponitur. Et hoc not.
vt quotidianum vt inquit textus in l.legatum.
ff. de liber. legat. & habes vnam limitationem ſeu
fallentiam ad exceptionem ad ſtylum reſcribendi
cum dicta clauſula.

SVMMARIVM.

1 *Non liberat.ca.Odoardus,de ſolutio.clericum à debito ſed ſolum à moleſtia creditoru præſtando cautionem,quòd ſoluet,ſi peruenerit ad pinguiorem fortunam.ſicut per ceſsionem bonorum non dicitur cedens ſoluere.ſed tantum liberatur ne carceretur,& remanet obligatus ad ſoluendum quādocunque ſoluere poſſet,deducto ne egeat.*

2 *Lex aut capitulum debet regulariter facere ad titulum in quo ponitur, licet non ſemper de neceſſitate.*

3 *In multis caſibus in iure paupertas nocet & minuit hominis fidem, non tamen hoc debet extendi extra caſus à iure expreſſos cum proſit etiam in multis & inſpicit lex aliquādo magis perſonarum fidem quàm facultatem.*

4 *Sententia adiudicatoria in beneficialibus non dat titulum,ſed declarat ius ad victorem pertinere.*

5 *Dominium quando transferatur per ſententiam remiſsiue.*

6 *Ad probandū ſtylum ſignaturæ adducuntur quandoque commiſsiones aliàs ſignaturæ in caſibus ſimilibus.*

DECISIO XI.

PRopoſui in ſignatura iuſtitiæ. t 5.t 9. an deberet
concedi quòd condemnatus per tres conformes
audiretur ſuper earum nullitate , fructibus & ex-
penſis in fine litis reſeruatis,conſtito de paupertate
condemnati parito quo ad poſſeſsionem & vigore
rei iudicatæ parendum ſit,& dicebam quòd ſic,tum
quia à iure conceditur beneficium.ca.Odoardus,de
ſolut.tum quia in Rota videram quaſdam commiſ-
ſiones ſimiles quaſi ſtylus talis eſſet qui pro iure ha-
betur.cap.ex literis.de conſtitu.cap.quàm graui.de
cri.ſal.& in hunc ſenſum fuit etiam domi.Ioan.An-
tonius de Triuultiis decanus , & quatuor alij , reli-
qui vero contradicebant eo fundamento , quia non
debet prius condemnatus audiri quàm fuerit eua-
cuatum iudicatum quo ad omnia , cle.vt calumniis.
de re iudi.in verbo plenariè.iunct.glo.quæ allegatur
in ca.reintegrandi.iij.q.j.ad d.ca.Odoardus.licet de-
beat facere ad titulum.l.imperator.ff.de in diem ad-
iect.dicebatur non eſſe verum quòd habeat vim ſo-
1 lutionis , cum ſolum liberetur † clericus à moleſtia
creditoris præſtādo cautionem ſi peruenerit ad pin-
guiorem fortunam. Ad hoc.§.fi.inſtit.de act.vbi per
ceſsionem bonorum non dicitur cedens ſoluere,ſed
liberatur ne carceretur,& remanet obligatus quan-
do ſatisfacere poſsit, deducto ne egeat : ſimiliter in
l.ſunt perſonæ.cum ſe.ff.de re iudic.quo ad priuile-
giatos de quibus ibi.Nam inanis actio dicitur quam
debitoris excludit inopia.l.nam & is.ff.de dolo.capi.
olim.ij.de teſtib.ſpo. Poſſet & aliter reſponderi ad id
2 quod lex † debeat facere ad titulum vbi ſituatur,
iuxta d.l.imperator.& no.in cap.j.&c.ſi ſuper gratia.
de offic.delega.in vj. de quo etiam Abb.in prohemi.
decret. vlti. colum. & in cap. bone.de confir. vti.vel
inuti.in fi.quod ſatis dicitur facere.d.ca.Odoardus.
ex quo decidit quòd ob inopiam ad ſolutionem non
cōpellitur.Item quòd non eſt de neceſsitate vt ſem-
per faciat,vt in §.fin.iuxta gloſ.inſtit.de obli.quæ ex
quaſi contra.& in ca.potuit,luca.vbi & gloſ.pro com-
miſsione etiam videbatur quòd ſi ſententiæ eſſent
nullæ & iniquæ , locupletaretur cum aliena iactura
victor ſi victus non audiretur ante plenam paritio-
nem contra æquitaté.l.nam hoc natura.ff.de condi.
indeb.cap.locupletari.de re iudic.in vj.& paupertas
quæ non eſt de genere malorum præſtaret impedi-
mentum vt agi non poſſet , & eo modo periret ius
ſuum. Paupertas autem potuiſſet eſſe in victo ſine
culpa victi, vnde lex puniret eum ſine culpa obli-
gando ad impoſsibile quòd teneretur ad totalem
rei iudicatæ euacuationem contra regulam.cap.co-
gnoſcentes de conſtit.& l.fin.quæ ſenten.ſi appella.
reſcin.l.impoſsibilium. ff.de regu.iur.& quamuis in
caſu.l.teſtium.in princip.ff.de teſti.& pluribus aliis.
in iure † paupertas diminuat de fide hominis & no- 3
ceat , extra tamen expreſſos id non eſt extenden-
dum, cum etiam in multis proſit, & aliâs magis lex
fidem inſpicit perſonarum quàm facultates.§.fina.
Inſtitut. de ſuſpe.tuto. Sed pro negatiua poteſt dici
quòd præſumptio quæ eſt pro tribus conformibus
tollat omnem iniquitatem , cum etiam in vna ſen-
tentia præſumatur quòd omnia rite proceſſerint, &
tanta eſt iudicialis authoritas vt ſemper pro eo præ-
ſumi debeat donec cōtra eum aliquid legitimè pro-
betur.cap.in præſentia.de renun.cap.cum inter.de re
iudic.& vt ſit finis litium.l.properandum.C.de iudi.
ca.finem litibus.de do.& contu.& ſi in vna vel dua-
bus conformibus cōcederetur commiſsio non con-
tra tres conformes ratione calumniæ quam conſi-
derauit dominus Clemens. d. cle. quod in vna vel
duabus non eſt cautum quòd de nullitate ſine pari-
tione dici nequeat cum nec mereantur nomen ſen-
tentiæ , neque executionem ſi ſint nullæ.l.iij.§.con-
demnatum.ff.de re iudic.ca.fi.eod.titu.in vj. Et dato
ſine præiudicio quòd ſine culpa , non tamen ſine
cauſa pateretur & à iure conſiderata per d.cle.capit.
quoniam frequenter.§.ſunt & alij,vt lit.non conteſt.
Et per prædicta tolleretur quòd dicebatur de nu-
triendo peccato in vincente habente forſan ſcientiá
quod contra veritaté obtinuiſſet, & quia ſententia
facit ius inter partes.l.ingenuū.ff.de ſta.ho.d.ca.cum
inter.& ibi Abb.ij.col. licet † in beneficialibus ſen- 4
tentia adiudicatoria non det titulum , ſed declaret
ius ad victorem pertinere , de quo quando eſſet præ-
ſeruatina, quando declaratina & de eius effectu, Idem
Abba.in capit.j.de conceſ. præben.& de materia, &
quando † per ſententiam transferatur dominium 5
videatur Bart.in l.ex hoc iure.de iuſti.& iur.in l.mi-
les.§.fin.de re iudic.text.in l.ſiquis.§.ſed & ſi quæra-
tur.ff.ſi ſerui.vendi.in cap.forus.iunct.gloſ.in verbo
iuris ſtatus.de verbo.ſignifi.Pro affirmatiua videtur
etiam facere quòd iura loquentia de paritione de-
beant accipi data poſsibilitate ſicut commoditate:
aliâs per remedia & priuilegia iuris.l.nepos proculo.
ff.de verbo.ſignific.& quòd Clemen.ſimpliciter lo-
quens declaret & ſe referat ad paritiones à iure
conceſſas , licet ex aduerſo dictum ſit quantum ad
hoc quòd nutriretur maior calumnia in multis qui
ſub clipeo inopiæ poſt tot ſententias & diſpendia
iterum ad cauſam venirent : quicquid ſit in veritate
in alia ſignatura fuerunt adductæ quædam † com- 6
miſsiones ſignatæ & conceſſæ prout in themate,
& ita fuit concluſum quòd iſta admitteretur : ſtylus
autem potuit reſpexiſſe ad fundamenta pro affir-
matiua conſiderata.

SVMMA

SVMMARIVM.

1 *Si agitur contra Titium vt hæredem Gaij obliga-
tum ex contractu non cogitur actor intimare Titio
contractum obligationis, ſed ſufficit facere eum in
ius vocare vt hæredem obligatum ex tali cauſa,
& probare poſtea in iudicio quod Gaius erat ſibi
debitor, & Titius eſt hæres ipſius Gaij, aut alias
tenetur pro eo.*

2 *Si penſionarius vult agere ad pœnas contentas in
literis apoſtolicis penſionis: tunc eſt neceſſaria ea-
rundem literarum intimatio vbi quis non conſen-
ſiſſet, vel per alium præſtitiſſet conſenſum.*

DECISIO XII.

PRopoſui etiam commiſsionem eodem anno
1519. in qua Petrus Males fecerat intimari mo-
nitorium de ſoluendo penſionem ſibi reſeruatam
cuidam. I. qui ſucceſſerat in beneficio granato, &
qui non conſenſerat reſeruationi penſionis, & quia
I. per procuratorem comparuerit, petebat. P. quòd
non obſtante commiſsione præinſerta, in qua fue-
rat additum vt auditor cameræ procederet conſtito
de intimatione literarum penſionis, auditor proce-
deret non obſtan. quòd literæ non eſſent intimatæ,
attento quòd non agebatur ad pœnam priuationis
nec incurſum cenſurarum, ſed ad ſolutionem dun-
taxat debitarum penſionum, & dixi debere cõcedi.
1 & ita fuit concluſum ſicut ſi agerem † contra Titiũ
ex aliquo contractu vt hæredem Gaij obligatũ, cum
actiones tranſeant actiue & paſsiue in hæredem. l. j.
C. vt act. ab hæ. & con. hæred. inci. non cogerer ei in-
timare contractum obligationis, ſed ſufficit citari fa
cere eum vt hæredem obligatum ex tali cauſa, & in
iudicio poſtea probare quòd Gaius erat mihi debi-
tor & Titius citatus, vel aliàs comparens per procu-
ratorem eſt hæres Gaij, aut aliàs tenetur pro Gaio.
ſatis eſt etiam oſtendere apud acta. I. obtinere bene-
ficium cum fructuum perceptione ſuper quibus eſt
reſeruata penſio, non obſtante quòd dicitur ſucceſ-
ſorem non obligari niſi literis ſibi intimatis, ex quo
probabiliter ignorat alium conſenſiſſe. l. fina. ff. pro
ſuo. cap. ab excommunicato, cum ibi no. de reſcript.
quia hic agitur vt ſoluat penſionem quæ debetur ex
fructibus quos percipit, quo caſu non reperitur,
quòd requiratur obligationis intimatio ad iuriſdi-
ctionem cum ſit ſatis in citatione talia exprimi, per
quæ plene intelligat monitus ſuper quo cõuenitur.
2 cle. ij. vt lit. pen. Secus † ſi agerer ad pœnas iam di-
ctas, tunc enim neceſſaria eſſet intimatio literarum
quando quis non conſenſiſſet, vel per alium conſen
ſiſſet non per ſeipſum. Nam propter grauitatem pę
iudicij & cenſura & ſpiritualia quæ ligant animam
principaliter, vt inquit Abb. in c. P. & G. de offi. dele,
c. veritatis. de iureiur. & propterea in rem inanima-
tam proferri non poſſunt. c. Romana. §. in vniuerſita
tem. de ſen. excom. in vj. eſt neceſſaria certa & indu-
bitata notitia ad no. Innocen. qui ſolet communiter
allegari. in c. fin. de eo qui mit. in poſ. cauſa rei ſer. vt
Ludo. Ro. allegat conſilio. cccclxxxij. quòd eſt ne-
ceſſaria perſonalis citatio, facit gloſſ. pen. in c. qui ad
agendum. de proc. in vj. quoniam abſq, monitione
perſonali non debet irretiri cenſuris cum non eſſet
in contumacia, ſine qua excommunicatio non infli-
gitur ab homine. xj. q. iij. epiſcopi ſi ſacerdotali. &
ibi no. Abb. in c. j. de iudic. iij. col. & in c. reprehenſi-
bilis. de appel. & de his vide quæ poſtea annotaui in
illa deciſione Rotæ quòd conſentientes per ſe reſer-
uationi penſionis incurrunt pœnas excommunica-
tionis & priuationis ſi non ſoluant in tempore, ſe-
cus ſi per alium, & ibi latius incipit dubitaui in vna
Vladis Ladienen.

SVMMARIVM.

1 *Per reſtitutionem aduerſus ſententiam impediun-
tur literæ executoriales: ne illarum vigore executio
ſententiæ fiat, cum reſtitutio in priſtinum ſtatum
reponat reſtitutum.*

2 *In cauſis agitatis in Ro. cu. & maximè in Rota ferè
ſemper victus victori condemnatur in expenſis.*

3 *Quando prima ſententia confirmatur ex eo quia re-
peritur bene iudicatum, tunc ex ſecunda ſententia
oritur actio non ex prima, & ſecundus iudex debet
facere executionem: & hoc etiam obſeruat ſtylus ſi-
gnaturæ in commiſsionibus executionum.*

4 *Delegatus principis poteſt de iure exequi ſenten-
tiam abſque vlteriori commiſsione, tamen in curia
Ro. propter præſentiam papæ & derogationem re-
gulæ quod executoriales literæ aliter quàm ſub
plumbo expeditæ non arctent, ſemper ſolet commiſ-
ſio impetrari iudici poſterioris ſententiæ etiam pro-
nuncianti illam bene latam, aut appellationem ex
lapſu fatalium eſſe deſertam.*

DECISIO XIII.

HAbuerat T. ſententiam quæ tranſiuerat in rem
iudicatam, & obtinuerat decerni literas execu
toriales: condemnatus impetrauit reſtitutionem
aduerſus eam, in qua reſtitutione fuere latæ duę ſen-
tentiæ confirmatoriæ primæ vſque ad alium tran-
ſitum in rem iudicatam: petebat T. volens excuſari
ab vlterioribus expenſis quòd primæ executoria-
les ſeruirent & poſſent intimari perinde ac ſi virtu-
te vltimæ ſententiæ decretæ fuiſſent, fuit negatum
in ſignatura iuſtitiæ, pro qua negatiua facit quia
† per reſtitutionem videntur euacuatæ executoria- 1
les prædictæ & impedita executio ſententiæ: nam
reſtitutio reponit quem in priſtinum ſtatum. l. quod
ſi minor. §. reſtitutio. ff. de mino. l. vnica. C. de in integ.
reſtit. poſth. ne quid no. fi. & l. j. & l. fin. de ſenten.
paſ. c. ſuſcitata, & ibi gloſſ. de reſti. in integ. ¶ Peti-
tio tamen ſaporem innuebat ad vitandum expenſas
ſuperfluas, & ex eo quod condemnatus non ſenſiſ-
ſet damnum quin potius exonerationem & diminu
tionem expenſarum, ex quo in curia † vt plurimũ & 2
in Rota ſemper victus victori cõdemnatur in expẽ.
& præcipuè quando agi poſſet ex confirmato, ſicut
ex confirmante, vel ex vtroque, prout ex declarato
agitur. l. aſſe toto. de hæred. inſtit. & ex impleto non
ex implente. l. cum enim. ff. de noua. ¶ Super quo ar
ticulo ex qua ſententia oriatur actio videatur text. in
l. actoris. de reb. cre. glo. in l. eas. in verbo iniuſtam, &
ibi Bart. C. de appel. & idem Bart. in l. j. ff. de re iudic.
¶ Et quis iudex exequatur per eundem, in l. à diuo
pio, in princip. eo. tit. & per doct. in l. tale pactum. §.
qui prouocauit. ff. de pact. & ex dictis Bart. colligi-
tur oriri † actionem ex ſecunda non ex prima ſen- 3
tentia quando confirmatur prima, quia reperitur

benciudieatum :& tunc ſecundus iudex debet exe-
qui,quod facit pro decreto ſignaturæ,& hoc etiam
4 quod licet de iure delegatus † à principe poſsit exe-
qui ſententiam abſque alia commiſsione.c.quærenti.de offic.deleg.Bart.in d.l.à diuo pio.Nihilominus
in curia ſemper habetur commiſsio forſan etiam
vltra præſentiam papæ ob derogationem regulæ
quòd executoriales literæ aliter quàm ſub plumbo
expeditæ non arctent in caſibus in quibus diſponit:
& videmus quòd commiſsio executorialis dirigitur
iudici qui vltimò iudicauit non inſpecto quòd confirmauit tanquam bene latam,vel quod ex lapſu fatalium pronuntiauerit appellationem deſertam,aut
aliàs ex ea cauſa confirmauerit, vnde ſignatura potuit ad huiuſmodi ſtylum reſpexiſſe.

SVMMARIVM.

1 *Etiam parte non petente in reſcripto ſeu commiſſione,ſi papa vel cardinalis dicit placet quod ſummarie &c. aut quod appellatione remota in cauſa procedetur ſummariè & remota appellatione.*

2 *Si in commiſsione petatur per verbum ſummarie, aut alia verba æquipollentia,quòd proceſſus ſit ſummarius & regens cancellariam apoſtolicam in ſignatura ſeu extenſione ſua poſuerit quòd poſsit procedi ſummario &c. quamuis in ſignatura papa aut Cardinalis ſit ſolum verbum placet, cauſa dicetur ſummaria.*

3 *Vbi non petitur quod poſſet procedi ſummarie,ſignatura papæ aut Cardinalis per verbum placet , non concedit cauſam ſummariam ſed petita duntaxat. Nec tunc regens poteſt extendere quod ſummariè poſsit procedi.*

4 *Hodie nil refert an ſit in ſignatura regentis quòd ſummarie &c.vel ſine dictione &c.licet antiqui exigerent dictionem &c.ſine qua dicebant quod non veniebant alia videlicet de plano ſine ſtrepitu & figura iudicij cum eſſent diuerſa & vnum ſine alio ſæpe committeretur.*

DECISIO XIIII.

OBſeruatum eſt meo tempore quod in quacunque cauſa prophana & aliàs non ſummaria,& iniuriarum quæ non includitur in cle.diſpendioſam.de iudic.declarata per extrauagantem ad reprimendum,quo.in cri.le.ma.proc.& per cle.ſæpe.de verb.ſign.ſufficiat pro ſummario proceſſu quod in
ſignatura papæ aut Cardinalis dicatur placet quod
1 ſummarie,&c.etiam ſi † pars petiiſſet tantum quod
ſummarie abſque eo quod ſubiunxiſſet ſimpliciter
& de plano,ſine ſtrepitu & figura iudicij,vel ſola facti veritate inſpecta terminis etiam non ſeruatis vel
alia verba de quibus Rot.deci.ij.de reſcri.in no.Idē
ſi nec verbū ſummarie procedi , vel aliud circa proceſſum ſummariū potuiſſet in reſcripto , cum ſolius
principis ſit cauſam ſummariā concedere & appellatione remota,petat pars vel nō ſecundū gl.in c.fi.de
hæreti.in vj.& in c.quod tranſlationem.de offi.lega.
& Abb.in c.j.de tranſact. & in c.paſtoralis. ij.col. de
2 appel.& dicitur etiā ſummaria cauſa † ſi regens cancellariam in ſignatura ſua ſeu extenſione poſuerit
procedat ſummarie,&c. quamuis in ſignatura papæ
vel Cardinalis eſſet ſolum verbū placet,quia de more nō ſolet ponere quod ſummarie hodie , dūmodo
hoc caſu in cōmiſsione ſummarius proceſſus per verbum ſummarie vel per alia verba ſit petitus, ex quo
hodie inoleuit ſtylus vt ſufficiat,& per tale verbum
ſine aliis ſummarius proceſſus intelligatur peti & cōcedi.Nam † ſi nō eſſet petitum , Cardinalis aut papa 3
per verbum placet nō dediſſet cauſam ſummariam
ſed petita duntaxat , & regens ad extendendum ſignaturam præpoſitus ex ſe id non poſſe , nec facias
vim an in ſignatura † vel extenſione quod ſummarie 4
ſit dictio,&c.his caracteribus poni ſolita.vel nō ſit,
quia licet antiqui iſtud exigerent ad ſummariam cognitionem conceſſam pro quibus deciſ.xxviij. in no.
de reſcrip.& Egid.cccxxxviij. in cauſa dicens quòd
per verbum,&c.omnia petita videntur conceſſa.Moderni tamen ſine tali dictione tranſeunt, ſi quādo in
aliqua commiſsione omittatur, quod raro cōtingit,
& inaduertenter & operatur dictio,&c.quod per eā
vult quis idem quod omittit.dicit Bar.in l.gallus.§.
idem credendum.de libe.& poſthu.& per hæc declaratur quomodo ſint practicandæ hoc tempore deciſiones ij.& ix.ac xxviij.de reſcrip.in no.cum ſi.& d.
deciſ.Egi.cccxxxviij.ac cccxciiij.cum in cōmiſsione.

DE CONSVETVDINE.

SVMMARIVM.

1 *Poſſunt clerici exigere à laicis prætextu conſuetudinis aliquid temporale, etiam ſi repletionem ventris vel aliam vtilitatem priuatam reſpiciat, vt in Britannia tertiam partem mobilium in fabricam eccleſiæ aut pauperibus distribuendam,& talis conſuetudo eſt laudabilis.& ſufficit quòd non ſit irrationabilis,hoc eſt,peccati inductiua.*

2 *Vbi clericis aliquid temporale longo tempore ſoluerunt laici præſumuntur ſe ad id voluntariè obligare,nec habet vitium : imò potius laudabile fundamentum quod ex mera voluntate populi introductum eſt , non tamen petetur aliquid pro ſacramentis quæ prius liberè conferri debent , ſed quod prætextu conſuetudinis laudabilis eſt debitum.*

3 *Etiam ſi tempore ſacramenti aliquid conſuetum ſit exhiberi huiuſmodi conſuetudinis prætextu peti poteſt ex eo, quia præſumitur populum voluiſſe ſpontaneè obligare longo tempore iſtud ſeruando in recompenſationem ſpiritualium , cognoſcendo Deum in donis ſuis , atque eleemoſynis peccata redimendo.*

4 *Vbi exactio præcedens dedit cauſam conſuetudini, tunc non valet talis conſuetudo.*

5 *Sufficit tempus decem annorum ad inducendam conſuetudinem præfatam contra laicos , & vide remiſsiuè de modis probandi huiuſmodi conſuetudinem.*

6 *Quando ſumus in dicta conſuetudine inducenda, magis præſumitur quòd ex cupiditate procedat niſi de contrario conſtet : quando vero in inducta nec appareat de origine , nec ex qua cauſa ſit inducta tunc præſumimus inductam ex liberalitate aut ex alia cauſa approbata à iure , puta loco decimarum cenſus cathedratici , vel alterius iuris.*

DECIS

DECISIO VNICA.

NON eſt reſpuenda conſuetudo quòd re-
ctor, curatus, ſeu parochialis habeat le-
ctum & meliorem veſtem mariti vel vxo
ris aut alterius morientis qui fuit caput
domus, vt concloſit palatium de menſe Nouemb.
1521. in vna cotam domino Bartholomæo de Petra-
ſancta per c. ad apoſtolicam, de ſimon. cum clerici
1 † poſsint à laicis aliquid temporale prætextu conſue
tudinis exigere etiam ſi repletionem ventris aut a-
liam priuatam vtilitatem reſpiciat, vt in dicto cap.
apoſtolicam.& cap.Iacobus.eod.titu. & vbique do-
cto. communiter exemplificantes de tertia mobi-
lium tempore mortis quæ in Britannia ſoluitur in
opus eccleſiæ vel pauperum. Item quòd capellanus
habeat caput bouis à nubentibus, vel ei offeratur
candela groſſa cum denariis, vel aliud quid certi. Ita
Innoc Hoſt.Collect.Ioan.And.Car.But.& Abb.in d.
iuribus.Item Hoſt.in d.c. ad apoſtolicam. & Henri.
Boich.in d.c. Iacobus. exemplificant etiam in ſacer-
dote vt habeat lectum vel veſtes mortui. talis enim
conſuetudo, vt inquiunt, laudabilis eſt, & ſufficeret
quòd non eſſet irrationabilis. hoc eſt inductiua pec-
cati ait Egi conſil.xxxj quod mulier, col.iij.non ob.
quòd videatur præſumi cupiditatis cauſa, & ex ra-
dice auaritiæ proceſsiſſe.c.non ſatis.c.cum in eccle-
ſiæ.eod.titu.com ſimi.& Egid.in d.conſi. Vbi multa
pro damnata conſuetudine conſiderat: quia vt doct.
2 præfati vbi ſupra dicunt ex quo † laici aliquid tan-
to tempore ſoluerunt, præſumuntur ſe ad id volon-
tarie obligaſſe, non quòd pro ſacramentis, quæ
prius liberè conferri debent, aliquid petatur, ſed
quia gratis à laicis fuit exhibitum, ex vi conſuetudi-
nis poſtulatur quòd quando ex mera liberalitate &
deuotione populi introductũ eſt, non habet vitium,
quin potius laudabile fundamentum & valet ſecun-
dum Abb.in c.ſuam.eo.ti. quia non eſt magnum nec
mirum ſi ab eo metuntur temporalia qui ſeminant
ſpiritualia c.cum ex officij.de præſcrip.& in c.ſi epi-
ſcopus.de offi.ordi.in vj.ad hoc tex.in d.c.ad apoſto
licam. ibi.laudabilem conſuetudinem pia deuotione
3 fidelium introductam. Item idem † ſi tempore ſacra-
menti aliquid exhibeatur, vt videatur populus lon-
go tempore iſtud ſeruando ſe velle ſpontaneè obli-
gare in recompenſationem ſpiritualiũ recognoſcen-
do Deum in donis ſuis, atq; peccata eleemoſynis re-
dimendo.de pe.di.j.medicinam. Ita Abb. vbi ſupra,
4 & Io.de Ana.in d.c.ad apoſtolicam. Si † verò exactio
præcedens dedit cauſam conſuetudini, tunc non va-
let.vt dicit Abb.Ponit etiã Abb.in d.c. ſuam. modos
probandi conſuetudinẽ in iſtis ſpiritualibus, putans
5 ſufficere † tempus decem annorum ad eam contra
laicos inducendam. ideo quando ſumus in inducen-
6 da, præſumendum eſt † magis quod ex cupiditate
procedat, niſi conſtet de contrario: quando verò in
inducta, nec apparet de origine ex qua cauſa præ-
ſumamus inductam ex liberalitate, aut alia cauſa ap-
probata à iure, puta loco decimarum ſenſus cathe-
dratici ſeu alterius iuris, vel quod ſit in diuinum
cultum conuertendum, vt dicit Io.de Ana.poſt alios,
in d.c.ad apoſtolicam. ex his cauſis, & ſimilib. conſue-
tudinem habere compulſionem, vel quod cauſa nõ
inducat peccatum ſecundum Egi.in d.conſi.& quia
in dubio ex iuſta potius occaſione quàm iniuſta, &
pro validitate.l.merito.ff.pro ſoc.l.quoties.ff. de re-
bus dub.& c. Abbate.de verbo.ſignific.Egid.autem
in dicto conſi. loquitur in alio caſo, & non contra-
dicit concluſioni.

DE RENVNCIATIONE.

SVMMARIVM.

1 *Voluntas & mandatum licet morte finiantur, actus tamen ceſsionis, ſeu reſignationis, & prouiſionis per ſolam ſignaturam eſt perfectus ex quo habet conſenſum cedentis per procuratorem facientem ſupplicationem & porrigentem illam papæ: quia tunc perinde eſt ac ſi cedens porrexiſſet ex quo eius mandato fecit.*

2 *Antequam admittatur ceſsio & fiat prouiſio beneficij reſignati poteſt cedẽs reuocare & mutare voluntatem, quæ ſi non reuocatur durare præſumitur.*

3 *Sufficit ad validitatem actus conſenſus vndecunq; collectus & poteſt ad præſtandum ipſum compelli de iure reſignans qui ſupplicationem papæ porrexit: licet hoc in practica non ſeruetur.*

4 *Procurator reſignantis mortuo ipſo reſignante poteſt aſtringi de iure ad præſtandum conſenſum in cancellaria vel camera pro expeditione literarum cum talis conſenſus non ſit niſi executio ad actũ perfectum nec quo ad hoc expirauit mandatum.*

5 *Cepta adimplere tenetur procurator & multò magis facta conſeruare. & pro illorum executione quicquid expedit aut neceſſarium exiſtit facere, noua tamen inchoare non tenetur.*

6 *Conſenſus qui præſtatur in camera vel cancellaria, dummodo alias poſſet legitimè probari, non eſt de ſubſtantia reſignationis. ſed tantum ad ipſum probationem, cum propter regulam cancellariæ literæ apoſtolicæ ſine eo ſeu probatione vel oſtenſione illius expediri non poſſunt. Et ob eam rem huiuſmodi regula non eſt de dandis, cum reſpiciat expeditionem literarum.*

7 *Sicut in cedente exigitur conſenſus vt ceſsio ſortiatur effectum, ita in ceſsionario requiritur etiam conſenſus ſeu acceptatio vt beneficium poſsit dici ſuum, quia inuito non datur beneficium.*

8 *Duæ extrauagantes ſeu declarationes fuerunt aditæ per Alexand.vj. & Leonem x. quibus determinatum fuit conſenſum præſtari poſſe per procuratorem poſt obitum conſtituentis dotata & ſignata ſupplicatione viuo reſignante & bulla declarationis Alexan. fuit producta in quadam alia cauſa & ſecundum eam iudicatum.*

DECISIO PRIMA.

CONCLVSVM fuit in vna Senen. pa-
rochialis cotam domino Martino de Spi-
noſa 1513. quòd conſenſus ad beneficia
reſignata potuit præſtari poſt obitum re-
ſignantis, dummodo ſupplicatio eſſet ſignata & do
tata viuo reſignante, prout erat, nam licet † voluntas 1
& mandatum morte finiantur.l.iiij.ff.loca. c.ſi gra-
tioſe.de reſcript.in vj.§.recte inſti.man. actus tamen
ceſsionis & prouiſionis per ſolam ſignaturam erat
perfectus ex quo habebat conſenſum cedentis per
procuratorem, qui fecerat fieri ſupplicationem &
porrigi papæ, quod perinde eſt ac ſi cedens porre-
xiſſet

xiſſet cum mandato ſuo feciſſet.l.j.ff.de proturat.re-
gula,qui facit per alium,de re.iut.in vj.quo caſu non
eſt dubium valere ceſsionem ad patris ſupplicatio-
2 nem admiſſam,& hoc † niſi conſtaret quod ante ad-
miſsionem & prouiſionem cedens reuocaſſet muta-
ta voluntate,alias voluntas durare præſumitur.cap.
maiores,de baptiſ.in fi.vbi gloſſ.allegat concord.fa-
cit.l.cum tacitum.de probationib. & quod Barto. in
l.fideicommiſſa. §.ſi rem. ff.de lega.iij. Vndecunque
3 † enim colligatur conſenſus, ſufficit ad validita-
tem actus & poteſt quis ad id compelli. c. quidam.
4 de renuutia,& ibi Butr. nam procurator † mortuo
cedente poteſt ad conſentiendum in cancellaria vel
camera pro expeditione literarum aſtringi .ex quo
talis conſenſus non eſt niſi executio ad actum per-
fectum, & ad hoc non expirauerat mandatum:cum
iſtud ſit declaratio nihil addens rei perfectæ,non di-
ſponens de nouo , ſed factum exequens ac ſignifi-
cans.l.hæredes palam §.ſiquid.ff.de teſta. c.paſtora-
lis.§.fina. de appella. & ibi Abb. in princip. ad hæc.
l.nam & Seruius. §. ſi viuo Titio. ff. de nego. geſt.
5 Vbi procurator † tenetur cepta adimplere , non no-
ua inchoare,multo ergo magis facta conſeruare , &
pro illorum executione ac expeditione quidquid
expediat aut ſit neceſſarium facere.non obſt.l.bono-
rum. ff. rem ra. habe.quod extrema eſſent impedita
propter mortem inter datam & conſenſum: quia
procederet ſi de conſenſu in vita, vt ſuprà non con-
6 ſtaret: vel ſi is in cancellaria † aut camera præſta-
turus eſſet de ſubſtantia non ad expeditionem ſeu
probationem , nam regola de beneficiis reſignantis
dicit , quòd literæ nullatenus expediantur, niſi re-
ſignans expeditioni huiuſmodi conſenſerit , & non
eſt de dandis cum reſpiciat expeditionem , nec re-
fragatur quod notarius recipiens conſenſum , dicit
quod talis conſentit ceſsioni & literarum expedi-
tioni,quia optime facit cum reſpiciat ad tenorem
ſupplicationis,& ceſsioni etiam verè conſentiat, &
ſi antea non eſſet præſtitus aut probari non poſſet,
tunc eſſet ad eſſentiam & de ſubſtantia , ex quo in
iſto actu ſicut in omni alio neceſſarius eſt conſen-
ſus.l.j.ff.de pactis. Sed ſi prius fuiſſet præſtitus , &
de eo conſtaret , tunc eſſet ad expeditionem litera-
rum iuxta regulam , quis enim diceret non eſſe per-
fectam gratiam cum conſenſu neceſſario ? Si ergo
porrigo papæ ſupplicationem in qua cedo , vt in ea
dicitur:& alius petit prouideri , poſtquam papa ad-
mittit quamuis ſecundo loco coram notario præ-
ſtem conſenſum, certè nullus. Nec obſt. cap. ſi tibi
abſenti.de præben.in vj.vbi vt tuus dici valeat : quo-
7 niam ſicut in cedente reſpectu † ceſsionis conſen-
ſus exigitur , ita in ceſsionario cui prouidetur , ad
hoc vt ſit ſuum requiritur acceptatio , nihilominus
quo ad ceſsionem ſufficit conſenſus cedentis modo
iam dicto quo ad prouiſum , vt in dicto cap. ſi tibi
abſenti. & in l.abſenti. ff.de do.quia in inuitum non
radicatur beneficium,regula inuito, de regulis iur.
ff.l.nec emere. C.de iure deliberandi. Pro deciſione
8 vltra prædicta eſt extrauagans † Alexan.vj.determi-
nans conſenſum poſſe præſtari poſt obitum, cui de-
clarationi in dubio iure eſt ſtandum inquit Pau. de
Caſtr.in dicto §.ſi quid. Anchar.conſi.ccxciij. Felyn.
in cap. cum olim. de re iudica. & dum de conſenſu
prædicto in camera aut cancellaria præſtatur in ſi-
gnatura papæ,de anno 1520. fieret verbum , papa
Leo meminit ſemper audiuiſſe ita fuiſſe tentum &
mihi & aliis diſceptantibus dixit , & quod ea pars
ſibi placebat.

SVMMARIVM.

*1 De ſtylo curiæ & de more cardinalium eſt quod ipſo-
rum conſenſus præſtatur ab eis in reſignationibus
per cedulam propria manu ſubſcriptam, proprióque
obſignatam ſigillo : quæ poſtea præſentatur notario
cancellariæ aut cameræ apoſtolicæ.*

*2 Vbi in gratia ſeu literis apoſtolicis appoſita eſt clau
ſula gratificationis præfertur prouiſus per illas al-
teri prouiſo etiam apoſtolico einſdem datæ & poſſeſ-
ſori non habenti ſimilem gratificationem, aliàs data
paritate præfertur poſſeſſor.*

*3 Per reſignationem beneficij factam in manibus ſu-
perioris admittentis eandem reſignans admittit ne-
dum poſſeſsionem , ſed etiam proprietatem & titu-
lum, ſed ſi fuerit facta in manibus priuati , valet in
præiudicium cedentis , & non ſuperioris ſine cuius
admiſsione non perditur proprietas nec titulus , li-
cet admittatur poſſeſsio.*

*4 Reſignans beneficium in manibus priuati , ſi ſpolia-
tur, poteſt illud repetere à ſpoliante , tanquam ha-
bens ante admiſsionem ſuperioris verum ius & ti-
tulum in eo , non tamen contra ordinarium qui po-
teſt ceſsionem approbare vel reprobare.*

*5 Si reſignans beneficium in manibus priuati impe-
trat aliud beneficium ante admiſsionem ſuperioris,
tenetur facere mentionem de beneficio taliter reſi-
gnato. propterea quia adhuc non dicitur titulus à
cedente abdicatus , nec dicitur reſignans eccleſia
perditur donec ſuperior reſignationem admittat.*

*6 Notarius cancellariæ aut cameræ non præficitur ad
admittendas vel reprobandas reſignationes benefi-
ciorum, ſed tantum ad recipiendum ſeu teſtifican-
dum reſignantium conſenſus iuxta tenorem ſuppli-
cationum ſignatarum aut ſignandarum cum ad ſo-
lum papam ſpectet reſignationes in Ro. cur. factas
admittere vel reprobare.*

*7 In præiudicium ſuperioris currit tempus ad confe-
rendum ob negligentiam ſuam à die renunciationis
in manibus priuati factæ & non à die ratihabi-
tionis.*

*8 Conſenſus ſiue præſtetur ante datam prouiſionis
ſiue poſtea ſemper trahetur ad diem datæ ipſius
prouiſionis.*

DECISIO II.

CArdinalis Cibo ceſsit canonicatui & præben.
Friſingen.in fauorem duorum diuerſis diebus
per cedulam de more Cardinalium coram notario
cancellariæ propria † manu ſubſcriptam proprióq; 1
ſigillo ſigillatam, papa poſtea eadem die ſignat ſup-
plicationem pro vtroque gratificando vni ex eis
tantum. fuit dubitatum coram domino Staphileo
de menſe Maij 1521. cui deberentur: & conclu-
ſum † quòd habenti gratiam gratificationis,ex quo 2
de prioritate non conſtabat,licet pro nõ habẽte gra
tificationẽ conſenſus prius fuiſſet præſtitus ſicut nõ
data gratificatione reſpiceretur poſſeſsio.c.ſi à ſede
de præb.

de præben.in vj.non obſt. quòd pro non gratificato
prius Cardi.conſenſerat quaſi à ſe omnia abdicaſſet
ſecundum Ro.de renunc.in no. iiij. volensq; per re-
3 nuntiationem factam in manibus † ſuperioris videa-
tur amiſſa etiam proprietas, & quòd amiſsio ſupe-
rioris non eſt niſi quædam abſolutio vel dimiſsio à
ſua iuriſdictione per quam non conſertur nec aufer
tur ius ſeu titulus in beneficio. Et quòd ſuperior po
teſt dici notarius cancellariæ aut cameræ ad recipiē-
das reſignationes aut earum conſenſus præpoſitus.
Idem quòd contra renunciantem poteſt excipi etiā
de tacita renunciatione.gloſſ.c.ex ore.de his quæ fi.
à ma.pat.cap.& c.quod in dubiis.de renūc. Ita quod
primus conſenſus tantum ſit in conſideratione non
ſecundus, quia reſpūdetur quòd ante admiſsionem
bene valet ceſsio etiam in manibus nō habentis po-
teſtatem in præiudicium cedentis non ſuperioris. c.
fi.eo.ti.& Car.& Imo.in d.c.ex ore. Item quòd non
perditur proprietas ſine licentia & admiſsione præ-
lati, quāuis perdatur poſſeſsio tanquam nihil habēs
ſpiritualitatis, neq; vinculi indiſſolubilis, & quia fa-
cilius amittit.l.ſi quis vi.§.differentia.ff.de acqui.poſ.
Ita Inno. & But. in d. c. quod in dubiis, & Rot.Biſi-
gnet.iij.& iiij.de renunc.in anti. firmans cedentem
4 † poſſe agere quouſq; fuerit priuatus, & beneficium
repetere ab intruſo vt ius habētem, dummodo non
agat contra ordinarium, & quòd ante admiſsionem
ſequutam interea remaneret verum ius & titulus in
beneficio ſecundum Inno.in d.c.quòd in dubiis. Et
ex hoc infert Fely.in c.in noſtra.xxxiiij.cor.de reſcr.
5 neceſſe eſt facere mentionem † de beneficio taliter
renūciato in impetratione alterius beneficij, quod
non eſſet ſi ius & proprietas non remaneret. Titu-
lus nanque non dicitur à cedente abdicatus, nec ce-
dens eccleſiæ perditus donec papa admittit, quia ſe-
cundum Goſ.in ſum.eod.tit. licet perdat eccleſiam
non perditur eccleſiæ niſi ſuperiore volente. Ita etiā
But.in d.c.fi.quòd ſuperior poteſt approbare vel re-
probare, & quod dicit Henr. Bohic. in d. c. quod in
dubiis.& d.c. fi. ex quibus patet non obſtare ceſsio-
nem fuiſſe factam niſi fuiſſet admiſſa per habentem
6 poteſtatem: poteſt etiam dici quòd notarius † in can-
cellaria aut camera non ſit appoſitus ad admitten-
das vel reprobandas reſignationes beneficiorum,
ſed duntaxat ad recipiendum earum conſenſus iux-
ta tenorem ſupplicationum ſignatarum: vel ſignā-
darum ſolius enim papæ eſt admittere vel negare,
non notariorum coram quibus præſtantur conſen-
ſus ad probationem ſeu expeditionem literarū, ſtan-
te regula quòd literæ apoſtolicæ non expediantur,
niſi reſignans conſenſerit, vt dixi in proxima deciſ.
Ideo nota, cōſenſus eſt quòd talis cōſentit reſigna-
tioni & literarū expeditioni: quamuis in aliquibus
cedulis Cardinalium apponatur quòd cedit & reſi-
gnat, quòd ex prædictis nō ob. dicta ad deciſ. primā
de elec. in antiquior. Biſignet. vbi inſpicitur dies ceſ-
ſionis nō admiſsionis, dixi quòd data eius veritate
ibi illud eſt in præiudiciū ſuperioris qui poterat ad-
mittere, & nō admittere renūtiationem factā in ma-
7 nibus priuati, & propter eius † negligentiā in nō rati
ficando ſeu approbādo vel reprobando huiuſmodi
reſignationem tempus Lateranen. cōcilij ad confe-
rendū incipiat currere ſibi à tempore renūtiationis,
& non à tempore ratihabitionis: ſed ex hoc non ſe-
quitur quòd ante admiſsionem ius & titulus non
remanſiſſet vt ſuprà. Itē in papa id nō cadit qui pro-
babiliter putat conſenſum non procedere, & magis
eſt quòd conſenſus † trahatur ad diem datæ suppli- 8
cationis, quàm data ad diem conſenſus. patet quia
literæ dicunt hodie in manibus noſtris, &c. Vnde
quando conſenſus procedunt non videtur effectua
lis ceſsio niſi in die admiſsionis, licet notarij recipiē-
tes conſenſus in hoc referant & repræſentent perſo
nam papæ, habito tamen reſpectu ac relatione facta
ad ſupplicationem ſignandā, & eius tempus ſi ſe-
quuntur, trahuntur retro ad diem datæ.

SVMMARIVM.

1 *Sicut ab vſu paterfamilias ſic ab vſu papæ valet argumentum in reſignationibus, qui non ſolet admittere illas pro alijs perſonis quàm pro illis in quorum fauorem fiunt.*

2 *Admiſsio papæ reſignationum factarum in fauorem certarum perſonarum ac illarum ſcientia & tollerantia quæ arguitur ex diuturno & quotidiano vſu earundem omnem ſimoniæ labem purgat, ſiue datam ſupplicationis admiſsionis ſequatur conſenſus reſignantis, ſiue præcedat. propterea quia tales reſignationes paſsim hodie fiunt & admittuntur in curia Romana.*

3 *Conſenſus præſtitus ante vel poſt datam ſupplicationis ſe refert ad ſupplicationem ſignatam vel ſignandam, ſine qua non præiudicat reſignanti volenti cedere in fauorem certæ perſonæ, cum trahatur ad datam ſupplicationis.*

DECISIO III.

CONfirmauerat papa creationem in canonicum eccleſiæ collegiatæ ſancti Angeli de vrbe factam per Cardinalem Surrenen. de perſona Ricardi de Bartholinis, & admiſerat prouidendo ex nunc prout ex tunc quàm primum cano. & præben. vacarent per ceſſum vel deceſſum, ſeu quamuis aliam dimiſsionem: etiam in manibus ſuis, aut coram notario & teſtibus factam: contigit quòd Angelus de Accuſinis decimaſeptima Sep. ceſsit in vrbe in manibus notarij cameræ apoſtolicæ in fauorem ſui nepotis, ſequenti die fuit admiſſa ceſsio, & facta prouiſio nepoti, Ricardus coram domino Paulo de Capiſuchis, & Camillo de Ballionibus qui poſuerunt cauſam in Rota de menſe Octob. 1522. dicebat ſuam prouiſionem ſubintraſſe ſtatim facta ceſsione, quaſi papa admiſiſſet ceſsionem & prouidiſſet in euentum ceſsionis, ita quòd admiſsio in ſequenti die dicitur ſecunda & ſine effectu, & prouiſio nepoti de beneficio pleno. Nam papa qui iura non ignorat. l. omnium. C. de teſta. c. j. de conſti. in vj. & ſcit quòd ante admiſsionem ſuperioris ceſsio non abdicat titulum. cap. admonet. cap. fin. Innoc. & But. in c. quòd in dubiis. de renuntiatio. & Rot. Biſignet. in antiquior. iij. & iiij. eo. tit. Felyn in c. noſtra. xxxiiij. corre. de reſcript. & latius dico in alia deciſione quòd per conſenſum qui præſtatur in cancellaria nō abdicatur proprietas, incipit enim, Car. Cibo videtur à tēpore confirmationis prouidendo ex tunc aut eo ipſo ſecuta ceſsione eam admiſiſſe per neceſſarium antecedens, ſicut e contra. l. ad rem mobilem. l. ad legatū. de procu. l. oratio. de ſpōſa. l. illud. ff. de acqui. hære. &

ſuſpenſio

ſuſpenſio omnium gratiarum in prouiſione nepotis venit tarde poſt admiſsionem iam dictam & prouiſionem Ricardi. His non obſt. concluſum fuit gratiam Ricardi procedere in ſimplici reſignatione, nō in ea quæ fit in fauorem certæ perſonæ, & hoc ab
1 vſu papæ † qui non conſueuit pro alio quàm pro eo in cuius fauorem eſt facta ceſsio admittere ipſam. l. vel diuerſorum. ff. de pigno. act. c. illo vos, in fi. de pigno. c. cum martæ. iuncta gl. in verb. probabilius. de cele. miſ. Non ob. quod quia in fauorem videbatur ſymoniaca, gl. in c. ex parte. j. de offi. dele. & non abdicans ius à reſignante. Inno. in c. cum vniuerſorú. de re. permu. Rot. de renun. in anti. vij. & ſic quòd vacaſſet per obitum Angeli, non per reſignationē prout annotaui in alia deciſione incipiente, concluſum eſt in vna coram domino Hugone, ſcientia, tolleran
2 tia † & admiſsio papæ purgat maculā & paſsim admittuntur tales ceſsiones in curia ſiue perſonaliter, ſiue per procuratores fiant. ex quibus & tam longiſſimo & quotidiano vſu colligitur euidentiſsime notitia papæ quemadmodum inquit Felyn. in d. c. in noſtra. col. v. quòd ſi reſeruatio eſſet generalis & publice nota, præſumitur papam ſcire illam, & eius expreſſio eſt ſuperflua, & quod reſeruatio inducta per regulas præſumitur nota papę cui nō refragatur quòd id locum habeat quando conſenſus ſequitur datam, quaſi papa ſciens & prudens iam purgauerat non ſi antea erat præſtitus, quia videmus ꝙ quandocunq; ſit concepta ceſsio in fauorem, admittitur, & omnino idem eſt cū poſsit conſenſus præcedere & ſequi. e. eura. c. ſuggeſtum. de iur. patro. Rot. de re. permut. v. in no. doc. in l. ſi quis mihi bona. §. iuſſus. ff. de acq. hære. non enim ignorat papa quòd aliquando præcedunt, aliquando ſequuntur conſenſus, quodq; in curia omnia fiunt in fauorem non aliàs, ne cedentes incurrant periculum perdendi beneficia tantis quęſita laboribus. c. ſuper hoc de renun. l. cum in debito. ff. de prob. & quòd in ceſsionibus conceditur lariſsima ſuſpenſio quarumcunq; gratiarū pro ſecuritate.
3 Item quòd conſenſus ante vel poſt ſe † refert ad ſupplicationem ſignatam vel ſignandam, & quòd ſine ea nō præiudicet, & de his in allegata deciſione Cardinalis Cibo, & propterea noluerunt domini quòd noceret, quia notarius per errorem poſuit Angelum ceſsiſſe aut cedere ſecundum ſupplicationem ſignatam ſub tali data, cum in veritate ſignata non eſſet. Item quòd non obſtaret etiam clauſula quòd Angelus cedere proponit, prout cedit de præſenti, & tenera pridie reſignauerat, ex quo de more taliter concipiuntur ſupplicationes ceſsionū, ſit vel non ſit præſtitus conſenſus, & aliter non ſoleat præſtari quam in fauorem, & papa non magis reſpicit ad ſequentem quam ad præcedentem conſenſum, cum ignorat an ſit præſtitus necne, & ſi ſequentem ſolum reſpiceret, non verificaretur quòd cedit quis de præſenti, niſi conſtaret quòd is qui cedit per ſe vel procuratorem, aut alium de eius mandato ſupplicationē ſignari porrexiſſet, vt pono in illa deciſione incipiente, eo concluſum fuit in vna Senen. & valet gratia ſignata ſupplicatione viuo cedente, licet conſenſus per procuratorem præſtetur eo mortuo. Et ex prædictis conſtat non obſtare quod voluit Egi. quem refert & ſequitur Alex. j. q. j. ordinationes. pen. col. & vlti. quòd quando in fauorem requiritur quòd papa faciat ex certa ſcientia, vt purget vitium. Nam quòd taliter faciat eſt notorium vt eſt dictum. Et ita in curia practicatur, vt ibi Alex. etiam ſubiicit, & ſi aliter concluderetur deciperentur multi qui ſequentes ſtylum curię putant cedere ſecurè in fauorem & ante vel poſt conſentire iuxta tenorem ſupplicationis ſignandæ aut ſignatæ, ac interim darentur & cederent in grauiſsimum curiæ præiudicium, quoniam pauci reſignarent. Item ſi teneremus quòd niſi papa expreſſe intelligat facta in fauorem, non videretur admittere ceſsionem, imo non ſubintraſſet gratia Ricardi ante obitum Angeli ſtatim facta ceſsione vt ſupra. Per obitum autem non vacant ex prædictis, & ſic ſtat concluſio. Item notarius admittendo ſeu recipiendo ceſsionem, & conſenſum in fauorem alicuius ex ſtylo prædicto atq; ſcientia & approbatione papæ refert ac repræſentat ipſius perſonam in propoſito, habito tamen reſpectu ad ſupplicationem ſignatam aut ſignandam non obſtan. quod ſupplicatio dicat Angelum cedere abq; expreſsione quòd in fauorē talis qui ſupplicat ſibi prouideri, nam in talibus quòd in fauorem fiat, inſpicitur prout ex conſenſu declaratur, & vt plurimum ita concipiuntur ſupplicationes ceſsionum in fauorem.

DE PACTIS.

SVMMARIVM.

1 *Quia regreſſus habent cauſam iuris de praterito & non ſimpliciter de futuro, ideo non continentur nec ſub indultis Cardinalium, nec ſub concordatis germaniæ, ſecus eſt in coadiutorys cum futuris ſucceſsionibus quæ nihil habent de præterito.*

2 *Concordata germaniæ ſunt latiſsime interpretanda in fauorem ordinariorum & contra concedentem, quia per illa fit reductio ad ius commune.*

3 *Acceſſus nullam habent præambulam cauſam iuris præteriti, vt habent regreſſus, quare canti curiales pro illo qui cedit maximi iuri, liti & cauſa indeciſa reſeruāte ſibi regreſſum, petunt in ſupplicatione concedi regreſſum, acceſſum, ſiue ingreſſum vt ſi non ſit locus regreſſu ſubintret acceſſus non ſupponens ius aliquod præexiſtens.*

4 *Quando papa in reſignatione qua fit in manibus ſuis ſuſpendit ad illius effectum omnes expectatinas vel generales reſeruationes, vniones, nominationes, & alias ſimiles gratias citra acceſſus etiam ſine conſenſu non ſuſpenduntur, coadiutoria vero ſine conſenſu ſic, quia verbum de conſenſu poſitum in huiuſmodi limitatione ſupplicationum refertur ex ſtyli interpretatione tantum ad coadiutorias.*

DECISIO VNICA.

CONCORDATA germaniæ generalia tollunt materias ꝑuentiuas in ſex menſibus conceſsis ordinariis, ſed an tollant etiam coadiutorias quæ hodie dantur cum futura ſucceſsione, dubitabatur in vna Ratiſlanien. 1514. coram domino Ioanne Antonio de Triultiis, & pro negatiua allegabat quod regreſſus & acceſſus non ſubiiciebantur quaſi non eſſet eis ſimplex reſeruatio, ergo nec coadiutoria. Nihilominus maior pars dominorum tenuit affirmatiua conſiderando quòd regreſſus † habent cauſam iuris 1
de præterito

de præterito non ſimpliciter de futuro, ideo non
continentur ſub concordatis nec ſub indultis Car-
dinalium, vt dicam in ſequenti concluſione, ſecus in
coadiutoria nihil habenti de præterito. Item ob præ-
gnantia verba concordatorum excluden. expectati-
uas reſeruationes ac quamuis aliam &c. importantia
quancunque diſpoſitionem de futuro etiam diſsi-
milem propter dictionem quamuis, vt per docto.
in l. penul. C. qui amitti. & in c. ſedes. de reſcrip. Item
1 quia concordata † reducunt ad ius commune, ſunt
fauorabilia ac pleniſsime in ordinariorum fauo-
rem, & contra cōcedentem interpretanda. l. ſi vnus.
§. quod & in ſpecie. de pact. ..non ſtatim, cum ibi
not. ff. de pecul. xxxv. diſtin. ab exordio. c. cum dile-
ctus. de conſue. gloſſ. in cle. ſi de beneficio. de præ-
bend. & Cal. conſil. xxij. eod. titu. & de reſcript. vij.
Abb. in c. ſuper eo. de offic. deleg. & in c. fi. de pœ. &
remiſ. Anch. conſi. xxxj. ad excuſationem. & Ludo.
Ro. ccxxxvij. clarum eſt. Cæterum autem coadiu-
toria aut eſt ſimplex reſeruatio & cadit ſub concor-
datis, aut mixta. & quia in fauorabilibus venit caſus
mixtus. l. ſi ita ſcriptum. de lib. & poſt. l. ij. in princip.
vbi Moderni. ff. de verb. obligatio. Sed ante, quia illa
conſideratio de cauſa iuris præteriti non vera in ac-
3 ceſſu † cum nullam habeat præambulam, licet in re-
greſſu contra qui ſupponit ius priſtinum & depen-
dentiam à præterito ſicut priuatio habitum. l. de-
cem. ff. de verbo. obligatio. & §. ſeruus. inſtit. de capi.
dimi. Vnde curiales caute petunt regreſſum, acceſ-
ſum, & ingreſſum, vt ſi non ſit locus regreſſui, ſub-
intret acceſſus non ſupponens ius aliquod præexi-
ſtens niſi diceremus peculiare eſſe in eis ex quo ſem-
per præſeruantur, vt non ſubiiciantur concordatis
quemadmodum regreſſus. ſed conſidera quia etiam
coadiutoriæ de conſenſu præſeruantur per hanc
clauſulam præter vel citra acceſſus & regreſſus ac
de conſenſu coadiutorias quo attento non deberent
4 concordatis ſubiici. Quod verbum de conſenſu † ad
coadiutorias tantum refertur, & ita ſtylus accipit,
pro quo facit, cap. cum dilecti de donati. alias clau-
ſula in principio, medio, vel fine poſita, ſi poteſt re-
ferrur ad omnia. l. iij. §. j. de liber. & poſthum. de quo
per docto. ibi, & in l. talis ſcriptura. & ibi Barto. ff. de
lega. j. & in cap. ſecundo requiris, & ibi Abb. de ap-
pella. tantum enim præſeruantur coadiutoriæ de
conſenſu, & ſuſpenduntur aliæ non habentes con-
ſenſum. Regreſſus verò & acceſſus etiam ſine con-
ſenſu dati præſeruantur. nam ingreſsibus eſt con-
ſideratio primæui iuris, & in acceſsibus, & coad-
iutoriis cauſa ac compoſitio, quoniam ſi gratis ali-
quibus dantur, habetur reſpectus ad labores &
merita talium qui maiora merentur in recompen-
ſam laborum pro ſede apoſtolica, aut pro conceden-
te impenſorum prout aliàs opera alicuius pro pe-
cunia valet. Inſti. de ſoci. §. de illa. Ratione autem
compoſitionis videntur ſapere & quaſi habere vim
contractus inter ſubditum & principem ad cap. pri
mum cum materia. de probationib. & eſſet graue
quod per concordatam euacuarentur. Sed tunc nec
coadiutoriæ continerentur in concordatis, quia
etiam componuntur, & ad materiam dicti capit. j.
poteſt dici quòd ſi ſaperent vim contractus, non mi-
nus concordata quæ etiam ob publicam vtilitatem
ſunt firmata, & pro maiori bono quàm regreſſus &
acceſſus. Item ſi coadiutoriæ prædictæ non præſer-
uarentur per dictam clauſulam omnino ſi ſunt de
natura materiæ præuentiuæ, ſuccumbunt concor-
data vt ſupra de acceſſu nihil affirmo, cum pendeat
lis in Rota. & veniat diſputandus iſte paſſus, qui oc-
caſione concordatorum ac indultorum Cardinali-
bus conceſſorum eſt quotidianus, & habet ex præ-
miſsis conſiderationes hincinde, maxime quia non
ſicut cauſa acceſſus, & quidem plures hoc tempo-
re conceduntur. De coadiutoria vero quæ ſine ſuc-
ceſsione datur, eſt ti. de cle. egro. & tex. in c. grandi.
de ſup. negli. præla. in vj.

DE PROCVRATORIBVS.

SVMMARIVM.

1 Ex gratia principis & ſupplicatione impetrantis procedit in integrum reſtitutio, & licet ex toto non dependeat à gratia cum innitatur iuri, habet tamen gratiam annexam dependentem potius à iure quam à iudice.

2 Procurator in Ro. cu. eſt obligatus pro principali ſuo abſente ad ſoluendum expen. regeſtri.

3 Speciale mandatum requiritur ad petendam reſtitutionem in integrum principaliter: nihilominus tamen ſufficit ſpeciale comprehenſum ſub generalitate verborum, & ſi dicatur ad tranſigendum & generaliter omnia & ſingula faciendum quæ requirunt ſpeciale mandatum, quia ad tranſigendum etiā requiritur mandatum ſpeciale.

4 Ex ſtylo curiæ nunc valide & abſque pœna falſi impetrantur literæ apoſtolicæ ad lites, & ad earum impetrationem admittuntur abſque ſpeciali mandato non obſtante diſpoſitione. c. nonnulli. ad fi. de re.

DECISIO PRIMA.

OCCVRRIT dubium in vna Cau-
rien. heremitoriorum coram me pen-
den. de menſe Aprilis 1516. An pro-
curator eius qui ſuccubuerat per tres
diffinitiuas conformes vigore ſui mā-
dati in cauſa dictarum ſententiarum,
in quo erant iſta verba ad agendum & defendendū,
appellandum & ſupplicandum, & generaliter ad o-
mnia alia faciendum &c. potuerit impetrare reſti-
tutionem in integrum prout obtinuerat & proſe-
qui cauſam abſque alio mandato: & vnus ex domi-
nis dicebat quòd verbum ſupplicandum reſtringe-
bat ad terminos auth. quæ ſupplicatio. C. de preci.
impe. offe. Sed alij contra ex quo † reſtituere in in- 1
tegrum procedit ex gratia principis & ſupplicatio-
ne impetrantis, licet non ex toto dependeat à gra-
tia, cum innitatur iuri habens gratiam annexam po-
tius à iure quàm à iudice, inquit Abb. in c. ſuſcitata.
iij. col. & vlt. de reſti. in integ. & cauſatur à quadam
æquitate eius cui datur, ſecundum Angel. in l. qui
proprio. §. item quæritur. ff. de procuratorib. & hoc
mihi placuit: quia licet mandata ſint ſtricti iuris. c.
qui ad agendum. de procur. in vj. & cle. non poteſt.
eo. tit. & Rot deciſi. xiij. in no. eod. tit. tamen quando
verbum ſui natura eſt aptum natum comprehende-
re impetrationem reſtitutionis, prout eſt verbum
ſupplicare, vt patet in omnibus etiam mere gratio-
ſis, hoc non eſt diſcedere à naturali verbi ſignifica-

tione, quinimo in vim comprehenſiuam omnia complecti.l.libertū.§.ſenatuſconſulti.ff.de rit.nup. cle.j.iuncta gl.de elec.nec eſt à iure alienum ita intelligere ſi natura verbi id patiatur etiam in genere quando ambiguum eſt verbum à proferente, & in eius vtilitatem declaratur & accipitur l.ſi quis decurio.C.de fal.l.ſi quis intentione ambigua.ff.de iudic. quod videtur declarari procuratore impetrante reſtitutionem & litem proſequentem cum impenſa & labore quod ſine domini ſcitu fieri aut factū non præſumitur, cum dominus qui tenetur procuratori nó iactet de facili, nec procurator pro domino perdere
2 velit qui in curia pro expenſis † principalis.abſentis ſoluendis per regiſtro eſt obnoxius.l.cum de indebito.ff.de proba.c.ſuper hoc de renunci. Rot.de procur. in no. xxiij.ad hoc facit quia quamuis ad petendam
3 † reſtitutionem in integrum principaliter requiratur ſpeciale mandatum.l.illud. §.j. ff. de mino. & ibi legiſtæ.gl.in c.ſuſcitata.de reſti.in integ. & ibi Abb. poſt alios,ij.col.qui dicit hoc communiter teneri.& glo.in c.qui ad agendum.de procu.in vj.& c.coram. de reſti.in integ. nihilominus ſufficit ſpeciale comprehenſum ſub generalitate verborum, vt inquit idé Abb.in d.c.corā.ij.col. ſubiiciés ſe plus putare quòd ſufficit, ſi dicatur ad tranſigendum & generaliter omnia faciendum, quæ requirunt ſpeciale mandatū. c.qui ad agendum.de procur. in vj.l.ſed & ſi quis.§. quæſitum.cum ibi no.ff.ſi quis cauti.cum ſatis comprehendatur caſus reſtitutionis, ex quo iſtud non eſt præiudiciale nec continet pœnam reſpectu domini. Et mandatum generale ad petendum reſtitutionem in integrum ſufficit ſine expreſſione alia ſecundum deciſionem Egi.xxxij.facit cap.fin.de except.ſecundum eundem Abb.quòd procurator etiam generalis
4 poteſt † ſine alio ſpeciali mandato literas impetrare in cauſis in quibus ex ſuo mandato agere poteſt, de quo ſe remittit ad dicta per eum in cap.nonnulli. de reſcrip.& ſi potuit impetrare & proſequi, ex quo in ea cauſa habet facultatem agendi & defendendi ſicut appellationem proſequendi ſi vult, licet non cogatur.c.non iniuſte.de procura. ibi Abb. etiam, l. inuitus.C.eo.quam impetrationem autem generale reſcriptorum ad lites ſtylus curiæ non obſeruat diſpoſitionem dicti cap.nonnulli.in fi.& ita etiam no. ibi gloſſ.quia vnuſquiſque ſine ſpeciali mandato valide, & abſque pœna falſi admittitur.

SVMMARIVM.

1 *Si aduerſus ſententiam poſtulatur reſtitutio in integrum, primæ cauſæ procurator non indiget ſpeciali mandato; quia eſt de incidentibus & appendicijs ac dependen. primæ cauſæ in quibus mandatum ſpeciale non eſt neceſſarium, ſecus vero vbi petitur in integrum reſtitutio.*

2 *Procurator rei ſeu defendentis cauſam reſtitutionis in integrum non indiget ſpeciali mandato.*

3 *Si ad cauſas deuolutas fuit quis conſtitutus procurator, tenetur defendere cauſam commiſſam in curia de ſpeciali mandato papæ.*

DECISIO II.

DVbitaui etiam in vna Mindonien. heremitorij quæ coram me pendebat eodem tempore. An procurator actoris qui obtinuerat rem iudicatam, poſſet & deberet abſque nouo & ſufficienti mandato defendere principalem ſuum in cauſa reſtitutionis impetratæ à reo, † ex quo procuratorium de cau- 1
ſa reſtitutoria nihil dicebat, & videbatur expiraſſe finita lite.l.j.ff.de re iudi.l.terminato C.de fructi. & litis expen.quia etiam ea non finita compellitur cauſam appellationis proſequi.l.inuitus. C.de procurat. cap.non iniuſte,eod titu. & alia videtur cauſa reſtitutionis & noua à prima. Et quia in impetranda reſtitutione principaliter requiritur ſpeciale mandatum vt in proxima deciſione dixi, & fuit concluſum quòd poterat & tenebatur defendere per l. qui proprio.§.item quæritur. ff. eo. ſecundum quintam lect. Accur.quam ſequuntur ibi inter alias & veram ſaltem in ſe. Angel. Pau.de Caſtr. & alij. & declarat Bald.melius dicens quod mandatum cauſæ principalis porrigitur ad cauſam reſtitutionis in integrum, quæ petitur contra ſententiam, quæ eſt ſecundatium iudicium conſequens. Quando enim poſtu-
latur † reſtitutio aduerſus ſententiam, procurator 1
primæ cauſæ non indiget ſpeciali mandato, ſecus vbi petitur in integrum reſtitutio. l. illud. §. j. ff. de mino. ratio differentiæ, quia reſtitutio contra ſententiam quodammodo venit incidenter ex prius actitatis & in incidentibus non eſt opus ſpeciali mandato.l.fin.C.vbi & apud quem cogni. in integ. reſt. agitan.ſit,& c.ſuſcitata. cum ibi not. de reſtit. in integr.non obſt. d. l.inuitus. quia vt inquiunt gloſſ. & Bald.in d.§.item quæritur, reſtitutio in integrum eſt de appendiciis primæ cauſæ, & non mutatur ibi forum eiuſdem iudicij ſicut in cauſa appellationis, vnde primo caſu, non ſecundo prætenditur mandati.l. præfecti.ff.de mino.Ita etiā Iaſ.in d.l.inuitus. in quarta limitatione ad idem.vj.lec.vltramontanorū quam Bald.in allegato §.declarat.quod mandatum in cauſa integra habet locum in cauſa integrata per reſtitutionem in integrum aduerſus ſententiam latam contra minorem in exemplo quod ponitur, & non dicitur noua cauſa, ſed eadem. & ſecundum lect. quintam prorogatur mandatum de vna cauſa ad aliam, ſecundum iſtam ſextam prorogatur de vna cauſa ad ſeipſam. facit etiam. l. quod ſi de ſpeciali. ff.de mino. quod procurator eius contra quem petitur reſtitutio, ſuſtinet partes rei, & debet cauere, vt dicit ibi Bart.& per eundem tex. inquit Innocen. in dicto c.ſuſcitata. quod talis procurator admittitur ſine ſpeciali mandato, vbi Abb.iij.colum. firmat idem dicendo ſe intelligere vt requiratur ſpeciale mandatum ex parte petentis reſtitutionem, non ex parte defendentis.ad hæc etiam l.ſeruum quoque.§. ait prætor.ff.de procura.& pro præmiſſa eſt firma cõcluſio,& non obſtant contraria, nec hoc quod dicit d.§.Itē quæritur, ſecundū dictas lec.cum loquatur in procuratore actoris ex generalitate etiā ad l.quod ſi de ſpeciali. & ex his quæ Bal.ſine deſtinatione ſcribit ſuper dicta quinta lect.& vj.in d.§.& ex eo etiam quia procurator ad agendum, vt dicatur idoneus, debet habere poteſtatem ad defendendum. cap. accedens, iuxta gloſſ. de procuratorib. & quando eſt ſimpliciter ad agendum datus videtur in quadam conſequentia conſtitutus ad defendendum.pro quo & concluſiue.dicta l. ſeruum quoque. §. ait prætor. & l.inuitus.§.pœna.cum gloſſ.ff.eo.facit in ar. cap. eod.tit.& c.qui ad agendum.in vj. & Abb. in d.cap. accedens.

accedens.

accedens.& ſic iſta concluſio, vt poſtea legendo de-
ciſiones Egi. inueni, fuit obtenta de primo anno do-
mini Guil. vt dicit Egid. deciſ. cclxxxiij. procurator.
In procuratore conſtituto ad agendum vel defen-
dendum per d. §. Item quæritur, & not. etiam quod
3 procurator † conſtitutus ad cauſas deuolutas tene-
tur defendere in cauſa commiſſa in curia de ſpecia-
li mandato ſecundum Rotam deciſio. xxxiij. in an-
tiq. de procuratorib.

SVMMARIVM.

1 *Et ſi non præſumatur aliàs extrinſeca ſolennitas, tamen ex antiquitate nedum centum, ſed etiam triginta vel quadraginta annorum præſumitur etiam ſi de alterius præiudicio principaliter tractetur.*

2 *Mandatum & compromiſſum præſumuntur in laudo valde antiquo præceſſiſſe.*

3 *Quamuis pro ſententia recenti non præſumatur ſine proceſſu, tamen pro valde antiqua ac illius proceſſu & narratis in ea præſumitur, quamuis acta nõ reperiãtur abſq; alia probatione & multo magis.*

4 *Præſumitur actus requirẽs impenſam factus de mandato eius cuius intereſt. & hac ratione præſumitur pro mandato eius qui ſoluit penſionem illi qui erat in quaſi poſſeſſione percipiendi, etiam ſi nullo modo conſtet de mandato illius qui dicitur penſionem debere. num. 4.*

5 *Dominus qui videt cauſam ſuam agi & non contradicit, præſumitur dediſſe mandatum.*

6 *Etiam ſi cum ſententia eſſet productus proceſſus in quo deficeret mandatum, præſumitur in antiquis vel antiquiſſimis ratihabitio aut ſcientia vel patientia domini vel ſimile præſumptum mandatum.*

7 *Vbi tranſactio fuit diuturno tempore obſeruata præſumitur capituli conſenſum interueniſſe in ea: licet inſtrumentum nihil dicat de conſenſu.*

DECISIO III.

LAta erat ſententia in vna tridentina confinium
pro Nacenſibus cõtra Arcenſes à cc. annis citra
opponebatur de anno. 1516. coram domino Iacobo
Simoneta de nullitate & defectu mandati, cum ſen-
tẽtia poſſet perpetuò dici nulla vſq; ad mille annos,
ſi de mandato non conſtet ſecundum Bal. in l. ij. ſi ex
fal. inſtru. & in l. j. C. de rebus alie. nõ alien. poſt prin.
Alex. in l. ſciendum. iiij. col. de verbo. oblig. in l. qui in
aliena. in prin. ij. col. ff. de acquiren. hæred. & conſi. j.
pen. col. iiij. vol. ad hoc. c. quoniam contra. de proba.
Et ita in vna Ilerden. diſputando fuerat dictum, ſed
non iudicatum: nihilominus in iſta concluſum fuit
oppoſitum & pronunciatum per dictum dominum
Iacobum, cuius ſententia fuit, per duas confirmata,
mori fuerunt domini per conſi. Curtij. lxxvij. vbi re-
fert Bald. ſibi contrarium fuiſſe præſumi pro inſtru-
mento mandati procuratorij in conſi. in primis vi-
dendum eſt, & ibi verius, quàm in d. l. ij. & j. In qui-
bus cũ ſequacibus loquitur ſine lege. Ita quòd eius
dictum erubeſcit. l. illam. C. de colla. Nam licet alias
1 † ſolennitas extrinſeca non præſumatur, gloſ. Bar. &
alij in d. l. ſciendum. per l. quæcunq;. §. fi. de public. &
in c. ſicut, de re iud. vbi Fely. poſt alios, & Canoniſtæ
in c. cum in iure. de offi. dele. bene tamen præſumi-
tur nedum ex antiquitate centum annorum, verum
etiam xxx. & xl. etiam ſi principaliter tractatur de
alterius præiudicio, per text. ſingularem ſecundum
intellec. gl. in c. peruenit, de emp. & ven. & ibi etiam
Imo. iiij. col. ver. & no. ex prædictis. & in verb. Item
quòd emptrix: per quem limitatur. l. ſi filius fami-
lias. cum ibi no. C. de peti. hære. vbi longum tempus
ſufficit. & dictum tex. dicunt ſingul. Ang. & alij poſt
eum in d. l. ſciendum. Bart. Ang. Imo. Roma. & mo-
derni in dicta l. qui aliena. & plures alij adducti per
Curt. in dicto conſil. & nullibi cauetur maius tem-
pus requiri, facit quia in facto valde antiquo † vt 2
ſubijcit, etiam in laudo præſumuntur mandatum
cum compromiſſo præceſsiſſe, conſi. v. inter conſi.
Cal. de reſcript. & But. conſi xxiiij. quæſtio hæc, ac
pro ſententia antiqua præſumitur, quamuis non re-
periantur acta, Inno. in d. c. cum in iure. Bart. in l. ad-
monendi. ver. quæro quid ſi reperiuntur dicta te-
ſtium. col. x. ff. de iureiur. in facto etiam de antiquo
ſufficit præſumptiua probatio, gloſſ. in l. qui ex libe-
ris. ff. de bo. poſ. ſec. tab. & aliàs verba enunciatiua
probantur ſecundum But. in c. fin. de ſucceſ. ab inte-
ſta. Salyc. & Alexan. adducentem multas auctorita-
tes in l. cum aliquis. C. de iure delibe. & dicit Bald.
poſt Cy. in l. emancipatione. C. de fide inſtru. quòd
ſi ſententia † eſt multum antiqua, ſtatur illi in narra 3
tiuis & enunciatiuis, quoniam iuuatur tempore: pro
quo text. in c. bonæ. de electio. & Papien. in ſua pra-
ctica in forma diffinitiuæ. xiiij. col. cum ſe. declaran-
do dicta doct. in d. c. cum in iure, inquit ea procede-
re in ſententia de recenti lata, ſecus ſi eſſet de lon-
ginquo, & eius probatio foret difficilis vt tunc indi
ſtincte pro ea pro proceſſu, & in ea narratis præſu-
matur abſque alia probatione inducens Hoſti. ibi,
Inno. in d. c. quoniam contra. & Cy. in d. l. emancipa-
tione. magis ergo id procedit in antiquiſsimis du-
centorum annorum. facit quia difficillime proba-
tiones iuſtificare antiquiſsimam ſententiam cum
mandatis, quæ in multis locis non regiſtrantur, & in
curia poſt curſum tanti temporis plura regiſtra cau
ſatum perierint & non inueniuntur, & idem de iu-
ribus productis, quæ finita lite partibus, ſi petant,
reſtituuntur. Si igitur in inſtrumento ſententiæ de
mandato fit mentio, dicamus illud præſumi. pro quo
ait Curti. in gloſſ. in verbo ſine ſpeciali mandato,
text. in c. ex parte decani. de reſcrip. quam pauci pon
derant volentes reſcriptum præſumi impetratum
ab eo qui de hoc habuerit mandatum. Accedit quia
actus † requirit impenſam. ideo præſumitur factus 4
de mandato & nomine eius cuius intereſt. Bartol. &
Alexan. in l. cum ſeruus. ff. de verbo. obligationib. &
de prædictis latius Curti. in dicto conſil. Item vult 5
Decius conſil. xxxvj. quòd mandatum ſyndicatus
probetur ex inſtrumento, in quo dicitur in princi-
pio de cuius ſyndicatu apparet manu, &c. & hoc in-
ter eaſdem perſonas. l. optimam. de contra. & com.
ſtip. Bart. in auth. ſi quis in aliquo. vlt. col. C. de eden.
& videatur Abb. in d. c. ſicut. col. iiij. & procedit con-
cluſio ſecundum Deci. in ſuo caſu, quia mandatum
erat neceſſarium ad actum per Butr. in cap. illud. de
præſumpt. vbi etiam Abb. iij. colum Ita hic ad validi-
tatem ſententiæ quando lis per procuratores eſt agi
tata, & vt eſt dictum in antiquiſsimis verba enun-
ciatiua inſtrumenti probant, de quo & Bald. in d. l.
cum aliquis. & Alexand. conſil. vj. circa fin. viſo the-
mate li. j. & lxxiiij. viſis. li. iiij. & propterea ſatis pro-

batur mandatum ſyndicatus per verba inſtrumenti etiam ſi eſſent enunciatiua. & quòd dicitur mandatum non probari etiam ex maxima diuturnitate temporis procedit, inquit Decius. quando allegatur ſimpliciter & nulla ratione iuſtificatur quemadmodum Bald. loquitur in dicta l.ij. Secus quando inſtrumentum narrat dicendo aliquem habere mandatum, quia talia verba adiuuantur ex antiquitate temporis, ex qua facilius probatio conformatur & ſuppletur quàm ex toto inducatur. facit quod not. Innocen. in dicto cap. cum in iure. & Bartol. in l.j. C. de rela. & Bald. in dicta l.j. de re. alie. non alien. vbi vult mandatum ex coniecturis probari. Item ſecundum Rot. in antiq. de cauſa poſſ. & proprie. præſumitur pro mandato eius qui ſoluit penſionem illi qui erat in quaſi poſſeſsione percipiendi, etiam ſi nullo modo appareat de mandato illius qui dicitur penſionem debere: cum non ſit veriſimile quòd ſoluens voluerit iactare ſuas pecunias, l. cum de indebito. ff. de probationib. cap. ſuper hoc, de renunc. & præſumitur quòd gerens talem actum egerit de mandato domini. Ad no. per Innocen. in cap. nonnulli. ſuper verbo mandato, de reſcript. non enim eſt actus ad quem veriſimiliter quis ſine mandato accederet: quinimo talis quem ſine eo non faceret. Præ-
5 terea † ſi dominus videt cauſam ſuam agi per alium nomine ſuo & non contradicit, creditur quòd ex mandato agat ſecundum Innocen. in dicto cap. ex parte decani. Et ſi apud aliquem reperiantur inſtrumenta cauſæ, præſumitur quòd ſit procurator. Bart. in l.iij. §. cauſæ. ff. de carb. edicto. & in materia plura allegat Iaſ. in l.j. in fine. C. de procu. quod locum habet & in defendendo, quando ſcit dominus quòd aliquis defendit eum abſque mandato vt præſumatur habere mandatum, vel dominus patiendo tacitè mandare videatur. Abb. in cap. querelam. iiij. col. de elect. quis autem dicet vel non fuiſſe verum mandatum in actis, aut vnum ex iſtis non interfuiſſe, vel non productus proceſſus, ex quo ſententia cum re iudicata præſumitur rite & rectè lata. dicto cap. bonæ. & cap. in præſentia. de renun. d. cap. ſicut. & cap. cum inter, de re iudic. & ibi Abb. ac Felyn. in d. cap. quoniam contra, in v. charr. loquens de virtute rei iudicatæ. Nam in antiquis & minus in antiquiſsimis non loquitur d. c. quoniam contra. & debet ſententia iuſtificari ex actis, ad hoc vt habeat fidem, vt ibi in d. cap. cum in iure, communiter tenetur. Vna tamen pars dominorum tenebat quòd ſi cũ ſententia
6 † eſſet productus proceſſus in quo deficeret mandatum, quòd nũc non præſumeretur ex quocunq; longiſsimo tẽpore pro eo. Secus ſi proceſſus non produceretur, & hoc per conſi. Pau. de Caſt. xlviij. in cauſa quæ vertitur. v. co. quod adducit Fel. in d. c. ſicut. col. xix. allegando no. per Innoc. in c. propoſuiſti, de proba. & Alexan. incidenter conſi. cccclxxxx. ponderat ad quod videatur, ait Aret. in d. cap. quoniam contra. ad fi. ver. & quia ſuperius. Sed iſtud non tollit quin potuerit interuenire vnus ex caſibus mandati, ſeu ratihabitionis ſuprà deductis ex ſcientia & patientia domini, aut iurium communicatione facta ei, qui nomine ſuo tractauit cauſam, & iſtud ſimul cum tanti temporis progreſſu ac præſumptione ſententiæ ſufficit abſque proceſſus productione ad præſumendum validitatem & iuſtitiam rei iudicatæ per omnia, cum regula præſumens non reperiatur limitata in hoc caſu mandati procuratorij vnde à regula non diſcedendum. qui enim habet regulã pro ſe transfert in aduerſarium onus oſtendendi, quòd in eo caſu locus regulæ non exiſtit, dicit gloſſ. ſuper rub. de reg. iur. in vj. circa fi. & Bald. in l. ſi tutor. C. de ſer. pig. da. manu. in fi. Item in hoc contradicit Anch. conſil. cxxxv. ex conſiliis volens quòd licet inſtrumentum nihil dicat † de conſenſu capituli, nihilo- 7
minus præſumatur, ſi tranſactio fuit diuturno tempore ſeruata. & Alex. cõſ. lxxix. vol. j. circa primum, de quo quæritur. vj. col. quando tranſiuit longum tempus, vt proſequitur Felyn. in dicta colum. xix. dicens id eſſe ſuſtentabilius, quia ſi à principio actus fuiſſet nullus, non eſt veriſimile quòd fuiſſet tolleratus ſicut nec ſententia, ſed impugnata, & ij. colum. dicitur ſtare præſumptionem in antiquis, quando in inſtrumento non eſt aliquod ineptum: ſed in eo non dicitur de ſolennitate; licet ſubiiciat quòd quando apparet inſtrumentum etiam antiquiſſimum, quòd ſolennitas in eo eſt expreſſa non debito modo & inepte adeo, quòd actus ab initio non tenuit; ceſſat præſumptio, quia ſumus certi quòd actus caruit ſolennitate, & non poteſt præſumi quòd ſolennitas fuerit perfectè adhibita, cum ſcriptura detegat eius ineptitudinem ex quo in incertis eſt locus coniecturis, non in certis. l. continuus. §. cum ita. ff. de verborum obligationib. & ſecundum eum ita loquitur Pau. de Caſt. in dicto conſi. & fuit de mente Bart. But. & aliorum quos ad hoc adducit. Sed prout dixi potuit dominus mãdaſſe aut ratum habuiſſe quòd ſimul cum præſumptione ſententiæ & temporis eſt præſumendum natura. & in allegatione Lap. lxxxix. in fine. de cuius mand. & Mil. in verbo, Beneficium impetrans. & Anchar. conſil. cxvij. & in illa deciſione pono latius, quòd dicta allegatio practicatur, vt ſufficiat prædeceſſorem triennio poſſediſſe, & per dicta Lapi allegatio deciditur quòd præſumendum ſit pro titulo prædeceſſoris, qui deceſsit in pacifica poſſeſsione quòd titulo canonico poſſederit, etiam ſi nullus titulus oſtendatur à ſucceſſore, vel ſit oſtenſus inualidus ex quo potuit ſuperueniſſe validus quod præſumitur, quia ille aut ſaltem triennio tenuit, & poſsidet ſine contradictione, præſumitur habere titulum. d. c. illud. & ibi docto. de præſumpt. Item Fely. fatetur quod nullus illorum, quos adducit in allegatis locis per eum, loquitur de facto antiquo, ſicut ipſe voluiſſet ad probandum id quod dixerat, vnde eius dictum non procedit quòd vltra prædicta in materia præſumendæ ſolennitatis extrinſecæ, facit etiam Aret. conſil. xxxvj. Soci. pulchrè conſil. cclxvij. li. ij. xij. colum. & quod Fely. accumulat in cap. Albericus. de teſt. penult. & vlti. colum. vbi multa colligit ad propoſitum, quæ dicit non eſſe tradenda obliuioni & ibi videas, ex quibus omnibus patet, quòd ſiue producatur proceſſus ſententiæ ſiue non, ſiue in inſtrumento ſententiæ enunciatur, mandati, ſiue non, & quando enunciatur ſiue apertè ſiue ineptè præſumitur pro mandato quòd iuſtificatur non ſolum tempore, ſed etiam ex præſumptione rei iudicatæ, & prout eſt deductum: Ita quòd non obſt. dictum Deci. in dicto conſil. quando mandatum. allegatur ſimpliciter ſi eſt verum.

DE RESTITVTIONE IN INTEG.

SVMMARIVM.

1 *Reſtitutio conceditur etiam vbi appellatio denegatur.*

2 *Ius commune potentius eſt ad excludendum quàm priuilegium.*

3 *Rota ob reſtitutionem, prout de iure minori aut eccleſia conceſſam, non vult executionem trium ſententiarum tot diſpendijs, laboribúſque habitarum impediri, vt ſit aliquando litium finis, ac improborum malitijs occurratur, ſecus vbi Præſumptio malitiæ ceſſaret ex iuribus de nouo repertis, vel aliàs.*

DECISIO PRIMA.

RESTITVTIO minori val eccleſiæ aduerſus tres conformes an debeat dari, & ſi detur executionem impediat. Bal. l. vnica. C. ne. lice. ter. prouo. tenet quòd non, niſi facta plenaria executione, vt in cle. vt calumniis, in verbo plenarie, de re iud. quæ eſt in pupillo
1 air & io eccleſia, loquitur Saly. ibi contra, ex quo † reſtitutio conceditur etiam vbi appellatio denegatur,
gl. l. vnica. C. ſi de mo. poſ. fue. app. & cle. loquitur
quando nullitas proponitur, non quando quis vult
iuuari ratione ætatis de beneficio ſpeciali. Alex. l. iiij.
§. condemnatum, vlt. col. de re iud. putat opi. Bald.
poſſe ſuſtineri. quia ſi cle. tollit beneficium nullitatis, quod eſt de iure communi, fortius beneficium
reſtitutionis extraordinarium. l. eius militis. §. militia
miſſus. de mil. teſt. l. in honorariis. de act. & obli. Bat.
m. l. ſi conſtante. §. quoties. circa fi. ſo. ma. Cum for-
2 tius † ſit ius commune ad excludendum quàm priuilegiũ. Idem Bat. in l. ſi arrogator. xj. col. ff. de adop.
Item inquit Alex. extenſum locum eſſe eum cle. limiter. & in ea ſit ratio expreſſa ad tradita per Bar. d.
l. ſi conſtante, in prin. x. q. j. partis. & cle. j. cum gloſſ.
de elect. & per Bald. authen. quas actiones. de ſacroſan. eccle. & l. maximum vitium. C. de lib. præte. Mil.
in verbo executio trium ſententiarum dicit contra
Bal. ſentire Laud. vt refert Car. in d. cle. & ipſe proſe-
3 quitur. Rota † meo tempore in reſtitutione prout
de iure, quam ſolet in his concedere ſignatura, ſæpe
opinionem Bald. & Alex. eſt ſecuta etiam eo attento
vt aliquando ſit litium finis. l. properãdum. C. de in.
c. finem litibus. de do. & contu. & ne tot ſententiæ
cum tanto diſpendio labore, & tempore habitæ ludibrio ſint, quia ſic etiam malitiis plurimorum occurritur. l. ſi prætor. cum ſi. ff. de iu. Aliquando verò
opinionem Saly. quando iuxta caſuum varietatem
præſumptio malitiæ ceſſabat, prout nouiſſime in
vna Rom. inter filiũ Pauli de Alexiis reſtitutum, &
illos de Mattutiis coram domino Iacobo Symonetta fuit dictum, poſt aliam cauſam Segobien. in qua
opinio Alexand. ſeruata fuerat. Sed pro opinione
Saly c. ſimpliciter videtur quòd motiuum Alexand.
deſtruatur per glo. in d. l. vnica. ſi de mo. poſ. fue. app.
volentem quòd reſtitutio & appellatio non ambulent pari paſſu. & Bart. ibi ſequitur gloſſ. vbi arguebatur, ſicut arguit Alexand. quo ſtante remanet fundamentum Saly. quod ſonuit in aures meas, & cum
eo int repidè tenerem, quando ex nouis aut antiquis
aliquid appateat quod præſumptionem calũniæ ſilere faciat, ad quod no. per Mil. in d. loco, vbi de intellectu cle. magiſtraliter quo caſu extenſio non procederet: quæ ſecũdũ Alex. inſpecta ratione fieri debet,
quoniã ceſſaret ratio malitiæ, & militarent fundamẽta Mil. qui videatur etiã in verbo reſtitutio in integrum ad appellãdum, & inferius dũ dicit reſtitutio
ita datur minori & eccleſiæ cõtra plures ſententias
conformes ſicut econtra vnam. allegat. l. minor autem. ff. de mino. & c. tum ex literis, de in integrũ reſti.

SVMMARIVM.

1 *Vbi iuſto metu, & qui cadere poterat in conſtantem virum, impeditus culpa aduerſarij vel etiam iudicis ceſſante metu impetrat reſtitutionem in integrum, non obſtat ſibi nec regula de triennali, nec quadriennium: ſecus verò vbi metus fuiſſet leuis & condemnandus.*

2 *Contra regulam de triennali papa non concedit commiſsiones ne ludibrio pateat & ſit eluſoria.*

DECISIO II.

AN regula de triennali, Item lapſus quadriennij
obſtaret petenti reſtitutionem in integrum habenti in commiſsione reſtitutionis ſignaturam:
prout de iure fuit dubitatum & in vna Meſſanen. coram domino Iacobo Simonetta. 1515. tentum quòd
non. Sed maior pars hoc voluit ex eo quod probabatur ne dum impedimentum, & impotentia agendi eo modo quo poterat, verum etiam minæ factæ
ad inſtantiam Cardinalis Regini, qui tuebatur cauſam ſororis monialis teſtibus ac procuratoribus aduerſariæ reſtitutionem poſtulantis tam in Cilicia vbi
Cardinalis erat potens & eius comminationes timendæ, quàm in curia, taliter quòd fuerit periculoſum commiſsionem impetraſſe reſtitutoriam, &
eo viuente citationem exequi feciſſe, & quia teſtes
examinati ſuper metu pungebant contra quendam
ad dandum certum proceſſum, & ita etiam in vna
Parmen. archipresbyteratus. 1519. coram domino
Hugone de Spina idem fuit concluſum à dominis,
ex quo Bonifacius de Oldigeris probabat minas crudeles ſecundum naturam perſonarum quæ ſolitæ
erant eas exequi factas contra ipſum & ſuos procuratores ad inſtantiam Cardinalis ſancti Seuerini ac
eius fratris, adeo quòd iuſtus metus concipiebatur
ex minis & iactationibus iuxta qualitatem perſonarum ad no. per Bar. in l. metum. C. de his quæ vi metúſve cau. fi. & c. cum dilectus. & ibi glo. Inno. Hoſti.
& Abb. eo. tit. Nam impeditis † ex culpa vel facto iu 1
dicis ſeu aduerſarij non currit quadriennium ad petendum reſtitutionem conceſſam. c. cum ex literis.
& ibi Abb. col. v. de reſtitut. in integ. & propterea in
vtraq; cauſa & quia vt etiam in iudicio reſtitutionis
conſtitit, ſuſpicio erat de falſitate teſtium examinatorum in iudicio pro parte eorum contra quos fuit
admiſſa reſtitutio, & tranſiuerat primum iudicium
in rem iudicatam per tres conformes, ſed idem eſſet
ſi cum vnà computato triennio aut quadriennio à
fine litis, dicit deciſio Rot. j. in no. de reſtitutione in
integr. à die vltimæ ſententiæ: non eſt mirandum
quòd Rota pro maiori parte inclinauerit in hanc
ſententiam. mota æquitate ne quis in ſua iuſtitia
opprimatur, ſed magis veritas manifeſtata locũ habeat iuxta illud. Pſal. Cognoui domine quia æquitas

iudicia tua.& l.quod Epheſi. ff.de eo quod cer.lo. ac
in prohem. decreta.& viij.diſtin.veritate.In aliis ve-
rò cauſis vbi potuiſſent partes experiri in iudicio,
ac reſtitutionem impetrare, mináſque contemnere,
atque litem ante lapſum triennij quod pauciſsimis
demptis eſt facile, & infra quadriennium facilius
abſque metu prædicto incipere ac finire, domini ne-
2 gaſſent, prout eſt neganda † reſtitutio, ne dicta re-
gula euacuetur contra quam papa commiſsiones
non concedit, vt inquit Felyn.in cap.ſicut.col xviij.
char.pe.de re iudic.ſi enim concederet deſtructa &
eluſoria eſſet. Et ne ſit etiam ludibrio text.in cap.j.
de in integr.reſtit.in vj.cum cle.vnica,eod.titu. cum
ibi not. ex quo etiam eccleſia negligens infra qua-
driennium non auditur poſt quadriennium, vt in d.
iuribus.& Abb.in dicto cap.cum ex literis.ſicut eſſe
non debent, vt l.ſi prætor.in fi.de iudic. & l.fin. ff.ne
quid in lo.publ.Ideo in his & ſimilibus iudices ſunt
circunſpecti, vt ex probationibus & aliis forment
animi motum ad inclinandum in vnam vel aliam
partem.vt habetur in l.teſtium. §.j. ff.de teſti.& in c.
in præſentia.de renunc. Nec iudicia curaui annota-
re ne quis trahat in exemplum ea ſimpliciter aſſe-
rendo palatium obſeruare partem negatiuam dubij
ac quæſtionis.

DE IVDICIIS.

SVMMARIVM.

1 *Nemo citra principem poteſt concedere quòd in caſibus non conceſsis expreſſè à iure procedatur ſummariè.*

2 *Non debet procedi ſummariè in omni cauſa ſpirituali, ſed tantum in expreſsis a canone qui non omnem cauſam ſpiritualem complecti volunt.*

DECISIO PRIMA.

ERAT quæſtio inter duos ad quem
ius viſitandi ſpectaret. Item inter
volentem viſitare & negātem quòd
non debeat nec poterat viſitare, fuit
dubitatum.1514.an tela tenta prout
in beneficialibus eſſet ſufficiens,
ita quòd in talibus proceſſus diceretur ſummarius,
& quidā tenebant quòd ſic.attento quòd cauſa erat
ſpiritualis, & ſuper re ſpirituali. c.cum ex officij. de
præſcript.& cap.ſi epiſcopus.de offic.ordi.in vj. Sed
à maiori parte contrarium fuit concluſum, cum ca-
ſus iſti non contineantur in cle.diſpendioſam,de iu-
1 dic.Vnde regulæ ſtandum, niſi à principe † eſſet con
ceſſus proceſſus ſummarius, cum alius id non poſ-
ſit.gloſſ.in c.fi.de hære.in vj.Nec ob.quòd agatur de
re ſpirituali:quia d.cle. noluit omnem cauſam ſpiri-
tualem cōplecti, & ex quo reſtringit, debet eſſe con-
tenta ſuis terminis in caſibus.ſecundum gloſ.ibi in
verbo ſubſcriptis, nec refragabatur quòd aliqui di-
cebant quòd de vna cauſa ſpirituali debebat fieri ex-
tenſio ad aliam: quoniam cum cle.corrigat & exor-
biter, non eſt amplianda vel habilitanda, inquit ibi-
dem gl.in verbo decimis, & facit tex.in c.j. de ſepul.
Nam ſi voluiſſet, expreſsiſſet de iſtis ſicut de aliis.in
c.audientiam.de deci.l.j.§.ſinaurem. C.de cadu.toll.
2 & ita glo.in verbo † reſtringere, excludit omnem ca-
ſum non expreſſum. Nec obſt.verbum tangentibus
cauſas ſpirituales quomodolibet, quia iſta non tan-
git cauſam aliquam expreſſam, & circa expreſſa id
procedit prout in beneficialibus inquit Card. poſt
Pau.ibi. q. xxxvj. quando quæritur de aliquo quod
determinari & examinari nequit: abſq; cognitione
electionis, poſtulationis, aut prouiſionis, ſeu tituli
illius, quia aliàs non venit ſub tali verbo.

SVMMARIVM.

1 *Licet pars citetur ad producendum aliqua iura ſpecificè etiam ſi aduerſarius ſeruauerit terminum, ſi omiſerit obſeruationem termini ſubſtantialis ad producendum omnia, proceſſus & ſententia ſunt nulla, licet ſecus ſit ſi datis articulis pars citetur ad dicendum contra articulos, & productis iuribus ad dicendum contra producta.*

2 *Actus non viciatur quamuis iuris ſolennitas obmittatur in totum quando ſatisfactum eſt menti legis ſolennitatem inducentis, quia ſufficit ſatisfacere menti legis licet verbis non fuerit ſatisfactum.*

3 *Citatio non requiritur ſi pars eſt in iudicio præſentia, nec etiam quando eſt certum nullam defenſionem abſenti competere. nam cum citatio fiat vt ſe defendat ſatis eſt eam eſſe præſentem, aut eſſe notorium ſibi defenſionem non competere.*

DECISIO II.

MEmini etiam 1514.cùm diceretur de nullita-
te vnius ſententiæ: quia terminus ſubſtantia-
lis ad dicendum contra producta non erat ſeruatus
quòd Rota ſuſtinuit ſententiam † ex eo quod in pro 1
ductione iurium parte citata ad dicendum contra
producta fuerat ſeruatus terminus: licet non fuiſſet
pars citata neq; obſeruatio facta reſpectu termini
ſubſtantialis, de quo nihil dicebatur ad ſecundam
nec in termino ſubſtantiali, ſed ad dicendum contra
iura producta &c. quaſi lex requirens termini ob-
ſeruantiam habeat intentum ſuum, ex quo pars fuit
citata ad dicendum contra producta, & potuit face-
re defenſiones, nec habeat de quo conqueratur. Et
ita domin.Dominicus de Iacobatiis dixit eſſe tranſ-
eundum. Et idem in termino ad dicendum contra
articulos prout in vna Mediolanen. abbatiſſatus co-
ram me. 1521. de menſe Martij domini memores
tranſierunt ſaluando primam ſententiā, licet hoc ſit
verum, nec cadat in termino ad producendum om-
nia cuius omiſsio annullat ſententiam, ſecundū Rot.
deciſ.pen.de iud.in antiq. Pro hoc facit quia ſufficit
quòd ſatisfiat menti cōſtitutionis, licet verbis nō fue
rit ſatisfactū.l.ſcire oportet.§.aliud.de execu.tuto.l.
mulier.ff.ad trebel.& l.fi.C.de don.quæ ſub mo. nec
vitiatur † actus quamuis iuris ſolennitas omittatur 2
in totum, quando menti legis ſolennitatem inducen
tis ſatisfactū eſt.l.cū hij.§.eam.ff.de tranſac.Ita Lud.
Ro.conſ.cccccxxxiij.nam & forma eſt relaxabilis per
æquipollens.Fely.in c.cū dilecta de reſcri.xv.col.vbi
vide.Item quando pars † eſt in præſentia iudicis nō
requiritur citatio, nec quando eſt certū nullā defen
ſionem abſenti cōpetere, ſecundū Abb.in c.j. de cau
ſa poſ.& proprie.j.col.& in c.cum olim.de re iu. col.
pen.facit l.ij.§.quod de frumentaria.& ibi Barr.ff.de
admi.re.ad ci.pert.i.cum citatio fiat, vt ſe defendat.
Ideo ſatis eſt partem eſſe præſentem, l.de vno quoq;
ff.de r

ff.de re iudi.& C.quomo.& quan.iud.in rubro.& in
l. ſi vt proponis.ij.à contrario ſenſu. ca.qualiter.ij.§.
debet.de accuſa.de quo late Philip.Franch.in cap.ſi.
poſt alios.de elect. io vj. & facit Rota deciſ. xxij.in
no.de teſtib.& Boniſac.de Vital.in fi.cle.paſtoralem.
de re iudic. Ergo nec obſeruatio termini formalis,
licet ad dicendum contra producta fuerit quis cita-
tus,& ſic habuerit tempus ad impugnandum.

SVMMARIVM.

1 *Vbi agitur de canonizatione vnionis perpetuæ vnius beneficij ad aliud cauſa non eſt beneficialis, ſecus de vnione ad vitam, aut ad certum tempus.*

2 *Si prouiſus de beneficio quod alius prætendit perpetuo vnitum alteri agat, cauſa cenſetur beneficialis, quia iudicium metitur ab actore ſecus ſi conueniatur ab eo qui agit ſuper canonizatione vnionis perpetuæ. nam cum beneficium quod vnitur alteri efficiatur membrum illius, & tranſeat in temporalitatem, & extinguatur titulus illius, cauſa illius non eſt ſummaria.*

3 *Vnio ad vitam eſt palliata diſpenſatio, ſicut commenda ad vitam, nec titulum beneficij extinguit ſicut perpetua. illáque diſſoluta beneficium vacat: eo modo quo antea vacabat.*

DECISIO III.

AGebatur coram me de anno 1516. in vna cauſa
Caurieñ. canonicatus & præbend.inter Dida-
cum de Paternina & Cardinalem Arboreñ. Et dice-
batur ſententiam domini Barthol.de Perta ſancta
eſſe nullam, ex quo actum erat ſuper canonicatu &
præben.eccleſiæ prædictæ vniendis cuidam archi-
diaconatui ad vitam Ioannis de Terres, & literæ
1 † vnionis erant canonizatæ, cum tela tenta, vt in be-
neficialibus quaſi non ſimus in cauſa ſuper bene-
ficio: ſed ſuper membro beneficij, & quadam tem-
poralitate ex quo beneficium quod vnitur, efficitur
membrum alterius, & tranſit in temporalitatem,
Rot.de exce. præla.in no.ij.& quod Car.in clemen.
vnica. de ſequeſt. poſſ. & fruct. viij.quæſt.quia iudi-
2 cium ab † actore metitur.l.j ff.ſi pars hære.peta.cle.
autem diſpendioſam.de iudic.loquitur de cauſis ſu-
per beneficiis.aut titulo beneficiorum, aut tangen-
tibus ea, vt quando quæritur de aliquo quod exa-
minari & decidi nequit abſque cognitione electio-
nis, poſtulationis, aut prouiſionis ſeu tituli, ſecun-
dum Paul. & Car.ibi.quæſt.xxxvj. & cum exorbi-
tet, non debet extendi, ſecundum gloſ.ibidem. Sed
pro validitate ſententiæ fuit concluſum, & dictum
Rotam aliâs idem tenuiſſe tanquam agatur ſuper
beneficio, ex quo vnio † ad tempus ſeu ad vitam
non eſt extinctiua tituli, ſed magis quædam palliata
diſpenſatio ſicut commenda.c.dudum.el ij.de elec.
in conſilio Gemi.xxxviij.quia reſpicit fauorem per-
ſonæ, cuius beneficio vt per eam obtento fit, & eſt
tempo talis.deciſio verò.ij.& Car.vbi ſuprà de per-
petua vnione & extinctiua tituli loquuntur,& con-
ferunt ad concluſionem quæ collegi in illa deciſio-
ne, quòd per diſſolutionem vnionis ad vitam non
datur vacatio, ſed eo modo quo prius vacat, & quòd
talis vnio non extinguit, & ibi latius de natura vnio-
nis incipit facta erat vnio, & vide in alia incipiente.
commendauerat.

DE MVTVIS PETITIONIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Alimenta non patiuntur dilationem cum nemo viuat vento, negaréque illa eſſet necare homines, quapropter ſunt priuilegiata, & conceſſa eorum fauore, ad piam cauſam dicuntur conceſſa.*

2 *De ſtylo ſignaturæ iuſtitiæ non datur abſolutio iuramenti aduerſus iuratam obligationem in forma cameræ etiam ad effectum agendi: quia contra inſtrumenta habentia executionem paratam non admittitur niſi ſolutionis vel falſitatis exceptio.*

3 *Sola ratio naturalis licite allegatur in deciſionibus cauſarũ, & poſſumus verba legis reſtringere per eam.*

4 *De iure videtur verior opinio, quòd in caſu præmiſſo reconuenienti ſuper mercede deberet dari abſolutio à iuramento, vbi ſoluta ſumma obligationis maxima premeretur inopia, & cogeretur mendicare cum periculo vitæ.*

DECISIO VNICA.

FVIT negata in eadẽ ſignatura com-
miſſio ei qui conueniebatur pro certa
ſumma ad quam ſe obligauerat in for-
ma cameræ cum iuramẽto, & petebat
abſolui ad effectum reconueniẽdi ſu-
per mercede & ſalario perſonæ ſuæ ra-
tione ſeruitij, ſaltem ad concurrentem quantitatem
compenſando & non vltra, nam & ſi mercedes ex
ſudore ſeruitij deberentur, vel quia fuiſſet procura-
tor aduerſarius aut aliâs, & ſic vt ex tali ſudore vul-
tus ſui viueret: & hoc ſapiat naturam alimentorum,
quæ † non patiuntur dilationem, cum nemo viuat 1
ex vento. l.fin. C. de ali. pup. præſtan. & iſta negare
ſit homines necare.l.necare.ff.de agn.vel alen.libe.
quod eſſet crudele ac contra charitatem, non debet
fieri, quin potius ſubueniri. lxxxvj. diſtinct. paſce
fame morientem.cum ibi no.ca.penulti.de conſue.
cap. cum haberet. in fi. de eo qui dux. in ma. quam
pol.per adul.ca.quantæ.in glo.de ſenten.excommu.
cum multis aliis. & propterea alimenta ſunt priui-
legiata, prout plura ſpecialia de eis ponit Barto.in l.
mela.ff.de alimen.& ciba.vbi glo.dicit quòd habent
cauſam fauorabilem, & conceſſa alimentorũ fauore
videntur conceſſa ad piam cauſam, ſecundum Ludo.
Ro.in l.ſi verò.§.de viro.in xxiij.fal.ff.ſol.mat.quem
refert Fel. in c.nõnulli, in prima ampliatione.col.vj.
de reſcrip. Nihilominus fuit reſponſum, quod iura-
mentum ligans animam pretioſiorẽ corpore ac re-
bus omnibus præferendam. l.ſancimus. C.de ſacro-
ſanct.eccle.ca.cum infirmitas.de pœniten.& remiſ.
eſt magis priuilegiatum & conſiderabile.& quando
poteſt ſeruari ſine interitu æternæ ſalutis ſeruandũ
eſt.cap.ſi verò.de iureiuran. Item dixerunt præſen-
tes illi ſignaturæ eſſe de ſtylo, † non dari abſolutio- 2
nem aduerſus obligationem iuratam in forma ca-
meræ etiam ad effectũ agendi, & reconueniens agit
l.cum papinia. cum auth.& conſequen.C.de ſenten.
c.j.& ij.de mut.peti.& contra habentia executionem
paratam non admittitur: niſi exceptio ſolutionis &
falſitatis.de quo Bart.in l.j.§.& parum refert.ff.quòd
vi aut clam. Et dixi in illa concluſione quæ incipit.
fuit in ſignatura iuſtitiæ &c. vbi vide, & facit quòd
Alex.inquit, in l.ſtipulatio iſta.in §.alteri. penult.col.

ff.de verb.oblig.& ſic maior pars voluit commiſsionem non eſſe ſignandam. Sed poſſet pro cōmiſsione dici, quòd iuramentum tunc debeat excludere ad ſolutionem, & ante omnia ſeruari quando eius obſeruantia poteſt fieri abſq; deſtructione corporis & animæ, & ita loquitur.d.cap.ſi vero.in glo.videmus enim quòd iura, ne quis pereat in carcere aut fame, in multis caſibus prouident, vt ſupra, & in iuribus adductis in alia concluſione incipiente.propoſui in ſignatura niſi quia facit.ca.ſi quis propter.de furt. Et quod communiter tenent canoniſtæ quem excuſari à pœna non obſtante iuramento quando fecit quicquid potuit, vt refert Iaſ.licet contrarium ſentiat, in d.l.ſtipulatio.in princip.iiij.colum.& ſufficit
3 † ratio naturalis ad limitationem legis.l.ſcire oportet.§.ſufficit.de excu.tuto.l.cum ratio.ff.de bo.damna.c.cum vobis.in fi.de elect.ibi tam rationes quàm canones.c.ſecundo requiris, de appel.in fi.vbi Abb. ij.colum.ponderat, quòd ſola ratio naturalis licite allegatur in deciſionibus cauſarum, & quòd per eam poſſumus reſtringere verba legis ſecundū eum. in ca.vt debitus.vlti.col.eod.tit. Ratio autem & miſeratio eſt maxima quòd ſi cogitur prius ſoluere & mendicare cum periculo vitæ forſan. Item poſtea
4 † ſine facultatibus nudus, & impotens non poterit ſuper ſibi debita mercede contendere, vt dicitur.de ſpoliatio.in c.frequens.de reſti.ſpolia.in vj.Item propter famen & dotem quæ ſuccedit loco alimen totū diſceditur à regulis iuris in multis caſibus ſufficiat prouunt.l.ob æs.iuncta gloſ.C.de præd.mino.

DE DILATIONIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Procuratori ſpeciali in curia citato non datur dilatio ad conſulendum dominum an debeat cedere vel contendere, ſecus procuratori generali vel ipſi reo in curia perſonaliter apprehenſo quibus datur ad partes dilatio conſueta.*

2 *Aſtori non datur dilatio, quia debuit ab initio venire inſtructus ad cauſam.*

3 *Beneficia iuris patronatus laicorum ex donatione & fundatione, etiam ſi illorum beneficiati decedant apud ſedem apoſtolicam, non tamen propterea ſunt reſeruata, nec ſub reſeruatione c.j.de preben.lib.vj. aut extrauagan.execrabilis, continentur.*

4 *Si mutatur perſona quæ in ius alterius ſurrogatur, vel ſi eadem impetrat ius nouum, datur dilatio propter nouam inſtructionem, quæ tunc requiritur reſpectu noui iuris, & nouæ perſonæ.*

5 *Sequeſtrum non datur ei qui eſt ſurrogatus in locum habentis vnam ſententiam pro ſe, cum contra ſurrogationem poſsint dari multæ exceptiones eam annullantes, vt quod ſurrogatus contraxit matrimonium carnale, vel eſt alias inhabilis, & quia iura ſurrogati non ſunt diſcuſſa, ſicut alterius qui habuit ſententiam.*

6 *Omnia beneficia eccleſiaſtica præſumuntur libera, niſi ius patronatus ſiue ſeruitus illorum probetur.*

DECISIO PRIMA.

QVANDO reus apprehenditur in curia
datur ei dilatio ad partes conſueta ad ha- 1
bendum iura ad ſe formandum & in-
ſtruendum ac deliberandum &c. procuratori † etiam generali non ſpeciali in curia citato 1
conceditur ad conſulendum dominum in cauſa de qua non potuit veriſimiliter informari.cap.dilectis. de procur.Rot.Biſignet in antiq.j.de dila.in no.xxx. de procur.de do.& contum.deciſ.xiij. in fi. † Actori 2
verò dilatio deliberatoria ab initio non datur: quia debuit venire inſtructus, glo.& Abb.in ca.præterea. iiij.colum. de dila. qui in capi.j.eod.titu. vlti.colum. ponit de pluribus ſpeciebus dilationum, vbi vide.& prædicta dilatio in pluribus cauſis fuit conceſſa reo in curia apprehenſo ſuper beneficio vacante in ea, non obſtan. cap.ij.de præben.in vj. quod eſt clarum ad ſolum papam diſpoſitionem pertinere:& ſic videbatur calumnioſa petitio dilationis. Sed fuit conſideratum quod forſan erat ſeu eſſe poterat benefi-
cium de iure patronatus laicorum † quod ſub reſer- 3
uatione dicti c.non continetur, prout communiter ibi contra glo.doct.cenſentur, in c.dilectus.de offic. lega.Sicut in extrauagan.execrabilis, in titu.de præbend.non continentur talia quo ad reſeruationes, vt Rot. Biſignet.in antiq.ix.de præbend.& facit quod Fely.adducit ſuper regula in tracta. quan.lite.apoſt. noce.patro.Item quòd non vacaſſet ex perſona eius qui obiit in curia quaſi non haberet titulū nec poſſeſsionem vel alterum ex eis: quibus caſibus & ſimilibus probatio & iura de partibus ſunt habenda.
Ita in ſimili quando † mutatur perſona quæ ſurro- 4
gatur vel eadem ius nouum impetrat fienda eſt intimatio & danda dilatio cum requiratur noua inſtructio, & non venerit quis inſtructus niſi reſpectu iuris quod aduerſarius intentauit & contemplata perſona aduerſarij, non alia, vt habetur in di.deciſ. xiij.& in terminis cle.j.de ſequeſtra.poſſ.& fruct.in
quarta quæſtione ibi dicit Car. non dari † ſeque- 5
ſtrum ei qui eſt ſurrogatus in locum habentis vnam ſententiam pro ſe, ea ratione quoniam poſſunt dari exceptiones contra ſurrogationem, iura autem habentis ſententiam iam erant diſcuſſa, nec ſic iura ſurrogati. Ex multis nanque cauſis poteſt eſſe quod non tenet ſurrogatio etiam ob inhabilitatem ſurrogati, & hoc ſemper meo tempore fuit tentum, & dictum poſſe opponi quod ſurrogatus cōtraxerat matrimonium carnale, & ita de aliis inhabilitatibus ad beneficia, puta quod profeſſus fuerat religionem mendicantium, & ſimilia, licet iſta non ſint veriſimilia, quemadmodum nec illud de patronatu laico-
rum, † ex eo quod libertas omnium beneficiorum 6
præſumitur, niſi ſeruitus probetur. Cum ſufficiat eſſe poſsibilia neque locum habeat in his beneficialibus per rationes iam dictas, quod gloſ.in l.edita. C.de eden.inquit, ex noua actione nonam dari dilationem deliberationis, niſi vbi in ſecunda poteſt eſſe quis inſtructus ex deliberatione primæ, nam loquitur in prophanis in quibus prædicta non cadunt, vel ſi caderent, non daretur eadem inſtructio reſpectu perſonarum, ſi eſſet reſpectu einſdem iuris. Item ratione iuris poſſet conſiderari diuerſitas, de qua in dicta deciſio. xiij. & hæc nota in practica.

SVMMARIVM.

1 *Vbi pro parte agentis ſuper ſpolio eſt facta aliqua probatio ipſius, licet non plena, reo dilatio denegatur cum tunc præſumatur gratia differendæ litis ac conſe*

ac confouendæ ſe in intruſione illam petere, ſi vero nulla conceditur, idem in remiſſoria, vt in ſequenti deciſione dicetur, idem etiam in attentatis, vt dicetur infra in iiij. deciſ. huius tituli & fin.

2 *Ante terminum ad articulandum de ſtylo palatij regulariter debet peti poſt quem bene ſeruatũ communiter denegatur.*

DECISIO II.

DVbitatum etiam fuit an in ſpolio prætenſo ſpoliatorij deberet concedi dilatio, & ego dicebam quod non, ex quo petebatur ad confouendam occupationem quæ ſonat in delictum cum nec competat reſtitutio. l. auxilium. §. fi. ff. de mi. facit. c. bonæ. de elect. ca. fi. de immu. eccle. ca. quia fruſtra. de vſur. cap. primum. de delict. puc. Item aut in veritate erat ſpolium, & merito negabatur: aut non erat verum, & petens non indigebat, cùm veniret abſoluendus. vnde fruſtratoria videbatur dilatio cuius expectatio & finis non commodum, ſed diſpendium potius vtrique parti erat allatura, argu. l. aliquando. §. ſi ſub conditione. ff. ad velleia. c. cum contingat. iuncta glo. pe. de offic. deleg. & hanc partem quidam etiam guſtabant. Alij contra ex eo quòd ſi reo daretur dilatio forſan haberet teſtes, inſtrumenta, & alia adminicula quibus interea à prætenſo ſpolio ſe defenderet. Et ſi negaretur, poſſet ſuccumbere ex falſis probationibus: aut ſine culpa damnari contra regulam ca. cognoſcentes. de conſti. Tandem fuit concluſum

1 quòd ſi ex parte † agentis erat facta aliqua probatio ſpolij, licet non plena negaretur, ſi nulla concederetur, & iſtud eſt magis contingens ex quo vt plurimum

2 poſtulatur ante † terminum ad articulandum, poſt quem bene ſeruatum negatur. Propterea mouebatur agens, & quanto citius aliquid de ſpolio probaret ad detegendum quòd gratia differendæ litis ac confouendi ſe in intruſione poſtulabatur, & ſic ad excludendum dilationem. l. ſatis apertè. C. de fal. & reus ad oſtendendum contrarium vt attentis probationibus alterius ſeu vtriuſque daretur aut negaretur, prout auditores ex eis animi motum informarent. l. teſtium. §. ideoque. & §. ſequen. ff. de teſtib. capit. in præſentia. de renuntiatio. capi. conſtitutus. in fi. de fideiuſ.

SVMMARIVM.

1 *Sicut dilatio reſpectu loci & termini eſt arbitraria, ita & remiſſoria in cauſis ciuilibus cuius materiam vide hic remiſſiuè.*

2 *Propter dicta teſtium etiam nulliter in partibus examinatorum excludentia ſpolium ac ſuſpitionem malitioſæ dilationis conceditur remiſſoria reo prætenſo ſpoliatori.*

DECISIO III.

SVb eiſdem cõſiderationibus in cauſa ſpolij quibus in dilatione, prout in præcedenti concluſione, fuit conceſſa vel negata remiſſoria prætenſo ſpoliatori, habent enim ſimilitudinem, nam ſicut dilatio † in pluribus dilationũ ſpeciebus etiam reſpectu termini ac loci eſt arbitraria. l. ij. & ibi Bartol. ff. de re iudic. gloſ. in ca. præterea. de dila. Abba. in c. j. ij. colum. eod. titu. colligens ſpecies dilationum, colum. vlt. ita & remiſſoria in ciuilibus. l. iudices. cum aut. ſeq. apud eloquentiſsimum. & in corpore vnde ſumitur. C. de fide inſtru. cle. j. de offic. deleg. Ancha. & Ioan. Andr. in c. præſentium. & ibi Philip. Franch. v. colum. de teſtib. vj. & materiam iſtam remiſsionis declarat Pau. in tract. de offic. & pote. capi. ſe. vacan. in x. quæſt. primæ partis principalis, quarta col. ver. & aduerte: quia auditores in curia Ro. &c. Quæ remiſsio tunc negatur, quando iudex calumniam concipit, aut præſumitur quod malitioſè petatur ad not. Innocen. in capi. poſt electionem. de conce. præbend. & Bald. in d. l. iudices. & in ſpecie Ludo. Roma. conſilio. cclxxiij. clarum eſt. de qua calumnia in hoc caſu & alijs, plura cumulat Felyn. in cap. de cætero. iij. colum. in fi. cum ſequen. de re iudic. ponens cautelam pro iudicibus formantibus eorum animum in præſumpta calumnia, vt ſi non conſtet de ea in actis ex quo nedum ex dictis, verum etiam ex geſtis & alijs formãtur animi in ſimilibus. d. l. teſtium. §. j. cum ſeq. de teſtibus. no. in ca. j. de teſti. cogen. faciant eam redigi apud acta propter. c. quoniã contra. cum materia de probat. & ita nouiſsime in vna Regieñ. aquæductus ſuper ſpolio in qua domi. Ioan. Ant. de Triuultijs primo, ego ſecundo pronuntiaueramus contra communitatem Regieñ. tanquam ſpoliaſſet in fauorem Herculis Eſteñ. vt ſpoliati in materia domi. Camillus de Ballionibus ex decreto maioris partis dedit remiſſoriam de menſe Ianuarij 1519.

quia † erant teſtes in partibus nulliter examinati, 2 quorum dicta excludebant ſpolium ac coniecturam dilationis malitioſæ, & faciebãt præſumptionem pro bona fide petentis quam euentus probauit: quoniam examinatis legitimè teſtibus. Idem dominus Camillus reuocauit prædictas duas ſententias, & ſententiã domini Camilli cõfirmauit de menſe Nouemb. 1521. Dominus Mercurius de vipera Decanus noſter ita quod iuſtiſsima fuit conceſsio remiſſoriæ, & iniuſta fuiſſet negatio, fuit etiam conceſſa remiſſoria in Hildeſemeñ. Argentifodinæ coram domino Bartholomæo de Perſa ſancta in ſecũda inſtañ. de anno. 1522. licet cum obligatione de ſtando vnicæ ſententiæ ac ſi eſſet tertia; non obſt. text. in d. authen. apud eloquentiſsimum, quia in criminalibus & ciuilibus quandoque datur quandoque negatur, prout iudex ex varijs cauſis arbitratur, cum ab eius pendeat arbitrio ſecundum Bald. & Paul. de Caſtr. ibi & hoc etiam de iure ciuili, nam de iure canonico id permittitur, vt in cap. archiepiſcopatu. de rapto. etiam ſi neceſsitas non immineat ut inquit Paul. de Caſt. ſuper dicta l. iudices. & dict. authen. & ibi de cauſis & materia remiſsionis.

SVMMARIVM.

1 *Remiſsio ad partes olim non dabatur ad probandum attentata, hodie tamen aliquando datur.*

2 *Agentis ſuper ſpolio aliquando datur remiſsio ad probandum ſpolium, & nume. 4.*

3 *Attentatorum iudicium cauſam petitorij & poſſeſſorij ſuſpendit.*

5 *Per commiſsionem de præfixione termini ſuccurritur contra agentes ſuper attentatis ſeu ſpolio.*

DECISIO IIII.

IN attentatis ad probandum ea † non dabatur remiſsio ad partes: ſed admittebatur in curia probatio 1

batio inquit Rot.de probatio.vij.& xxxvj.in antiq.
& iiij.in no.vt lit.penden. in addit. Sæpe tamen fuit
data meo tempore ad excuſandum attentata, ſicut
ad excuſandum prætenſum ſpolium, quaſi prohibi-
rio intelligeretur quando poſtulatur ad probandum
pro quo.l.abſentem.in princi.ff.de pe. Sed aduerte, ſi
2 agenti † ſpolio aliquando datur ad ſpolium proban-
dum, vt in proxima deciſione, fortius debet dari ad
probandum attentata quæ ſunt magis odioſa & pu-
nienda.ca.cordi.in fi.de appella.in vj. Non enim mi-
nus eſt ſubueniédum offenſo poſt litis pendentiam,
quàm ante. Præterea auferretur probandi facultas ſi
in partibus tantum probari poſſent, quæ non eſt co-
arctanda, nec auferenda, ſed amplianda.l.quoniam,
in fi.de hære.l.generaliter.in prin.C.de reb.cre.facit
c.fin.cum ibi no.de teſti.cogen.& non deficeret ius,
ſed probatio iuris.l.duo ſunt Titij.ff de teſta.tute.
3 Nec obſt. † quod attentatorum iudicium cauſam
petitorij ſuſpendat & poſſeſſorij, ex quo ante omnia
veniunt reuocanda attentata.c.ex parte.ij.de appel.
& c.non ſolum.eod.titu.in vj.cum ſimili.quia ſi hæc
eſſet ratio negandi remiſſoriam ex eo quòd poſſent
doloſe differri alia iudicia agendo ſuper attentatis,
idem conſiderari poſſet, quando intentatur poſſeſſo-
rium ſuſpendendo petitorium.ca.paſtoralis.de cau.
4 poſſ. & proprie. & tamen prætendenti † ſpoliatio-
nem remiſſori non negatur ad probandum contra
prætenſum ſpoliatorem. Item ſolet ſuccurri contra
taliter agentes ſuper attentatis, aut ſpolio, vel vtroq;
5 via † commiſsionis, quòd præfigatur terminus ad
probandum prætenſa attentata, aut ſpolium, quo
elapſo, & non probato ſuper vtroque ſimul vel peti-
torio duntaxat procedatur ſeu reiectis attentatis,
aut ſpolio, vel vtriſq; tanquàm calumnioſis: quando
prætenditur ſpolium lite pendente in petitorio iu-
dex procedat, prout ex diuerſitate cauſarum ac tem-
porum, vt quando propè vacantias Paſchatis, aut
generales Iulij, Auguſti, & Septembris alia iudicia
proponuntur, ſignatura occurrit vno modo vel alio.
Quo verò ad conuentum iudicio attentatorum de-
bet dari & negari ad excluſionem attentatorum, &
excuſationem ſuper euſdem motiuis quibus præ-
tenſo ſpoliatori datur vel negatur remiſsio, vt in
proximis duabus deciſionibus eſt dictũ. quæ omnia
no. pro hodierna obſeruantia, & ad limitationẽ ſeu
declarationem antiquarum deciſionum.

DE CAVSA POSSESSIONIS ET PROPRIETATIS.

SVMMARIVM.

1 *Reſeruatio generalis ſeu ſpecialis inficit nedum ti-
tulum, ſed etiam poſſeſsionem, quando habet decre-
tum irritans & impedit reſtitutionem.*
2 *Intruſus contra generalem ſeu ſpecialem reſerua-
tionem condemnatur in fructibus à die intruſionis:
non autem litis motæ ſtante decreto irritante.*
3 *Condemnatio in fructibus quomodo & quando fieri
debeat vide remiſsiue.*

DECISIO PRIMA.

QVONIAM Decretum c.ij.de præben.
1 in vj. † inficit poſſeſsionem.& Rot.iij.de
reſtit.ſpoli.in no. æquiparat decretum ad
certum corpus beneficij ſpeciale ad di-
ctum decretum generale & notorium, vt in vtroq;
impediatur reſtitutio vt in deciſ. prouiſus ab ordina-
rio, cum ſequen. infrà tit. proxi. in vna coram domi.
Pet.de Capiſuchis. 1520. de menſe Maij facta fuit
æquiparatio in condemnatione fructuum, vt ſicut
intruſus † contra generalem reſeruationem d.ca.te- 2
nerit & condemnatur ad fructus à die ſpolij, non
à die litis motæ duntaxat. Ita intruſus contra ha-
bentem regreſſum, acceſſum, aut coadiutoriam cum
futura ſucceſsione, dummodo in dictis gratiis ſit
decretum irritans.& de materia quando quis † te- 3
neatur ad perceptos, vel percipiendos, vel à die li-
tis conteſtatæ ſolùm, ſeu etiam perceptionis ſeu poſ-
ſeſsionis, & quando, an fructus etiam qui percipi
potuerunt cum diſtinctione fructuum. & bonæ fidei
poſſeſſoris, aut malæ, videatur tex. in l.& ex diuerſo.
cum gloſ.ff.de rei vendic.& ibi Bartol.& gloſ.inſtit.
de rer.diui.§.ſi quis à non domino.& de offic.iudic.
§.j.l.certum.C.de rei vendi. vbi etiam Cyn.text.cum
gloſ.in cap.grauis.de reſtitu.ſpolia. vbi & Abba. poſt
alios.ij.colum.cum ſe.& Rot.eod.titu.in no.iiij.& v.
& x.& in antiq.x.& vlti.

SVMMARIVM.

1 *Succeſſor an teneatur iuſtificare titulum ſui præ-
deceſſoris, & quid quando litigioſum & de ſurro-
gato in litem.*
2 *Regula de triennali eſt contenta titulo præſumpto.*
3 *Ordinarij omni anno debent viſitare eccleſias ſibi
ſubiectas.*
4 *Impetranti beneficium per reſignationem non co-
gitur docere titulum ſui authoris.*
5 *Petenti beneficium ex cauſa permutationis ſufficit
probare compermutantem pro tali habitum.*
6 *Seruat Rota ad hoc vt ſucceſſor non teneatur do-
cere de titulo ſui prædeceſſoris ſufficere cedentem
vel decedentem triennio pacifice poſſediſſe.*

DECISIO II.

LApus allegatione lxxxix. per plura fundamenta
vult ſucceſſorem in beneficio non teneri † ad 1
iuſtificandum titulum ſui prædeceſſoris, qui de-
ceſsit in pacifica poſſeſsione, ſecus ſi in lite: quia
tunc ceſſant motiua & præſumptiones, & ita de
ſurrogato in litem & ius: & idem dicit Egidius de-
ciſio.cxij. quod tenetur iuſtificare, & vtrunque eſt
in viridi obſeruantia. Nam ſi quis non aſtringitur
ad docendum titulum ſuæ poſſeſsionis.l.cogi.C.de
petit. hæred. ſuper quo articulo Abba. in cap.cum
ſuper. in fi.de cauſa poſſeſ. & proprie.& Rot.de re-
ſtitu. ſpolia. in not. primo, circa fin.& in additione
minus ad iuſtificandum titu. authoris, quando lon-
go tempore poſſedit, cum ſufficiat communis repu-
tatio, & non ſit pronunciandum ſuper eius iure,
Egidius deciſ.dcxlv. Ad idem Anchar.conſil.cxvij.
Vbi eſt caſus de poſſeſsione xvij. annorum & de
poſſeſsione x. annorum in propria perſona, non
authoris. in capi.illud.cum materia de præſumpti.
quia ex poſſeſsione tanti temporis cauſatur præ-
ſumptus titulus, vt declaro in illa deciſi. quod re-
gula de triennali † eſt contenta titu. præſumpto, 2
incipit quamuis regula, & dicunt Innocen. Hoſt.
Car.Butr. Abba.& Fely.in d.cap.& Fely. etiam in c.
ſicut.de re iudi. Domi.in c.ordinarij.de offic.ordi. &
in conſi-

in conſi.lxxxvij.tertia colum.quoniam non permi-
3 ſiſſent ordinarij, † qui omni anno debent viſitare.
d.ca.ordinarij,eccleſias tanto tẽpore poſsideri abſq;
canonico titulo. Quod obſeruatur etiam in eo qui
4 impetrat † per reſignationem vt non cogatur pro-
bare titulum prædeceſſoris,iuxta no.per Innocen.&
Hoſtien.in d.c.illud.& in c.innotuit.de eo qui furti.
ordi.rece. Cum eadem ſit ratio in morientem ciuili-
ter quæ in naturaliter,Rot.xxviij.de procu.in no.fa-
cit etiam Rot.in no.de re.permuta. quarta, vbi pe-
5 tenti † beneficium ex cauſa permutationis ſatis eſt
probare compermutantem pro tali habitum, & ad
iſta l.ſi filiusfamilias.C.de peti.hære.& Barto.in l.ſo-
lent.§.fina.penul.col.de offic.proconſul.quando ex
curſu temporis & patientia titulus præſumatur, &
in l.cum de in rem verſo.ff.de vſur.col.ij.Phil.Franc.
in c.vnico.de iure patro.in vj.iij.colum. Alexand.in l.
ſciendum.ff.de verbo.obliga.& Felyn.in d.cap.illud.
tertia colum.cum ſeq.& in d.ca.ſicut.xv.colum.Sed
palatium meo tempore in cauſis quæ occurrunt,ſer-
uauit prout ſeruat.& in vna Spoletañ.coram domi.
6 Simonetta voluit ſufficere † cedentem vel deceden-
tem triennio pacifice poſſediſſe attenta breuitate
vitæ noſtri temporis, & à ſimili regula de triennali,
quæ optima conſideratione tuetur pacificum poſſeſ-
ſorem per triennium.& ſecundum hanc obſeruatio-
nem intelligatur Egid.d.deciſio.dcxlv.& dxciiij.vbi
vult regulariter ſufficere communem reputationem
authoris, dummodo poſſeſsio ſit aliquandiu conti-
nuata,& ſic de ſimilibus deciſionibus.

SVMMARIVM.

1 *Impetratio per obitum putatiui triennalis pacifici poſſeſſoris valida reputatur etiam concurrens cum vero,ex quo ei litem non mouit.*
2 *Titulus bonus præſumitur ſuperueniſſe putatiuo triennali quem impetrans iuſtificare non compellitur.*
3 *Communis reputatio ſufficit ad probandum titulum prædeceſſoris triennalis.*
4 *Probatio tituli inualidi prædeceſſoris non concludit,quòd non habuerit alium titulum.*
5 *Veritatem opinioni præferendam eſſe in beneficialibus qualiter intelligitur.*
6 *Si cedens vel decedens ſaltem triennio poſſedit: impetrans ex tali vacatione poteſt beneficium petere, nec cogitur iuſtificare titulum ſui authoris.*
7 *Peius eſt titulum infectum producere, quàm nihil de titulo allegare.*
8 *Tituli poſſunt multiplicari.*

DECISIO III.

ITem fuit tentum in vna Teruiſina Cano.& præ-
ben.coram domino Domi.de Iacobatiis ad decla-
rationem dictæ allegationis Lap.cum materia,quòd
licet etc.verus præferatur putatiuo in concurrentia.
c.ſuſceptum.de reſcript.in vj.& ibi Moderni.tamen
quia putatiuus obierat in poſſeſsione pacifica trium
annorum ad minus valida, † fuit iudicata impetra-
tio per obitum putatiui.cui non præfertur verus,
qui concurrebat cum putatiuo ex quo litem ei non
2 mouerat,quia præſumitur quòd titulus † bonus pu-
tatiuo ſuperueniſſet quem impetrans iuſtificare non
cõpellitur: contra quod videtur quòd Lap.in dicta
allega. loquitur quando vnus eſt ſolùm impetrans
petens beneficium, & ibi.vij.colum. Nam ſi eſſent
duo tunc veritas ad completum negotium decla-
rata præfertur opinioni.viij.diſt.veritate. Vni autem
ſoli petenti beneficium vacans de iure & de facto,
qui expreſsit modum vacationis putatiui, nihil ob-
ſtat, & ita Domi.& Philip.Franch.ſentiunt in d.cap.
ſuſceptũ.ex quibus aduocatus partis qui ſuccubuit
volebat quòd quia verus cõcurrebat cum putatiuo,
& viciſſet, cum ita vincat impetrantem per obitum
putatiui cum quo nunc etiam concurrit.& quòd al-
legatio Lap. procedit in vnico impetrante per obi-
tum putatiui:& limitatio eiuſdẽ verificatur quando
duo ex perſona vnius tamen impetrarunt,vnus cum
expreſsione veri modi vacandi per reſignationem,
alius putatiui per obitum: vt verus præferatur etiã
in data poſteriori:& ſi ſecus quãdo ex perſona duo-
rum. Sed hanc differẽtiam non perpendo,nec puto
veram, nam ſi Lap.loquitur in vno impetrante per
obitum putatiui, oportet dicere quòd aduerſarius
impetrantis præſẽdat ius viuente putatiuo ſibi com-
petiiſſe,& competere, ſeu det de iure tertij,cui verè
& non putatiuè competeret, & tunc ſumus in caſu
deciſionis,vt ſimili pro quo allegatio faceret.Si verò
admitteremus quòd loquitur in vnico impetrante,
cum quo non concurreret alius ex perſona, nec da-
ret de iure tertij, ſed ſolùm expiret, iuſtifica titulũ
authoris tui, aliâs volo abſolui,reſtringeret nimiũ,
& eſſet contra fundamẽta per eundem Lap.adducta
maximè penul. & vlti.col.dum aſſerit, quòd in pro-
batione alicui titulo communis † reputatio ſufficiat: 3
& non cõpellitur quis talem titulum probare quin-
imo productio renuntiationis, & ſic non tituli non
excludit præſumptionem quæ cauſatur ex tempore
iam dicto pacificæ poſſeſsionis: quòd potuit obti-
nere nouum & bonum titulũ,pro quo obtento facit
communis fama, & putatiuum reputauit verum.
prout forſan fuit, quamuis non conſtet, ſic nec ſen-
tentia illegitimitatis noceret, cum potuiſſet ſuper-
ueniſſe diſpenſatio, vt dicit Lap.quod etiam Mil.in
verbo, beneficium impetrans, firmat in caſu fortiori
in quo † probaretur aliquem habuiſſe titulum in- 4
ualidum,& ſic de nullitate tituli oſtenderetur.Cum
ex hoc non cõcludatur,quòd ius non habuerit,cum
potuerit habere alium titulum validum.ita Abb.in
c.ſollicitæ.ij.col.de reſtit.ſpo.& quod Anch.in dicto
conſil.cxvij.Innoc.& Ioan.And.in c.ſuper his.de ac-
cuſa.Fely.in c.illud.de præſump.& c.ſicut.de re iudi.
& text.in ca.j.de conſue.rec.feu.in vſi.feud.quod ſi-
cut ibi per ſolutionem & receptionem cenſus præ-
ſumitur reuocatio,ita hic per perceptionẽ fructuum
beneficij pacificè cum cõmuni reputatione aut bo-
nus aut nouus titulus validus vt ſuprà: illud verò
quod fiat diſtinctio an ex perſona vnius vel duo-
rum duo impetrent, vnus verè, alter putatiuè, non
habet ſaporem, cum vtroque caſu extra terminos
deciſionis præferatur verus.d.ca.veritate.& d.ca.ſu-
ſpectum, & quod duobus impetrantibus veritate
declarata ante completum negotium veritas opi-
nioni † præferatur, locum habet ſi verus modus 5
tempore vacationis apparet, non ſi putatiuus repu-
tabatur verus communiter, & verus erat occultus.
Nam ſi patebat putatiuus tanquam verus,& latebat
verus, vt in caſu concluſionis in quo populus non
exiſtimabat beneficiatum niſi eum qui poſsidebat
in pace,

in pace, & perſeuerauerat ſine contradictione vſque
ad obitum, vtique putatiuus eſt in conſideratione,
& opinio præferenda veritati, vt potentior ex iam
dictis & ita declarando Lap. & d.ca.ſuſpectum.dicit
Doloi.in d.ca.quod not. Nam ſecundum iſtam de-
clarationem & rationem potentiæ cum præſumptio-
ne quod fuerit vel ſuperuenerit titulus canonicus,
& alia adminicula ad id deducta iuncta hodierna
interpretatione triennalis poſſeſsionis, iſtud tantum
6 eſt inſpiciendum an cedens † vel decedens pacificè
triennio ſaltem poſſediſſet, vt obtinens ex tali vaca-
tione ſit tutus, & poſsit petere beneficium abſque
eo quod cogatur iuſtificare titulum authoris ſiue
ſit ſolus impetrãs contra quem excipiatur, vel alius
ei opponat dando de iure ſuo vel tertij, quod eſſet
verum & ortum tempore poſſeſsionis putatiui ſeu
concurrat alius impetrans ſecundum verum mo-
dum vacandi cum eo ex eadem aut diuerſis perſo-
nis, vel ex vacatione eius qui erat verus titularis:
quia imputaſſet ſibi verus quare tacuiſſet tanto
tempore & permiſsiſſet putatiuum poſsidere, &
tunc ſi triennio obſtitiſſet ei agenti contra putati-
uum ſi egiſſet dicta regula de triennali, ſi decennio.
d.c.illud.cum materia, multò ergo magis debet ob-
ſtare allegatio venienti ex eius perſona, & ad hanc
intelligentiam reducẽdæ ſunt hodie deciſiones Egi.
cccccxxxiij. & dclxvj. ac ſimiles & his non obſtan.
7 alia.cclxxxvij.quod peius † eſt titulum infectũ pro-
ducere quàm nihil de titulo allegare, ex quo non
ceſſat ratio viſitationis ordinarij, quòd non permi-
ſiſſet ſine titulo Canonico &c. Item quod potuit ſu-
peruenire alius & præſumitur ex tempore ac com-
muni opinione quod verus fuerit, & quia producẽs
vnum, non excludit nec dicit quòd non habuerit
8 alium præcipue: quia titulus † poteſt multiplicari.
ca.poſt electionem.de conceſ.præben.ca.ij.de arbi.&
vbique.Abb.Roma.conſilio.ccccxxxiij.

SVMMARIVM.

1 *Nouus titulus præſumitur ſuperueniſſe reſignanti, ſi poſt reſignationem illud per triennium poſſedit.*
2 *Gratia an dicatur perfecta ſignata ſupplicatione.*
3 *Supplicatio an ſit ſufficiens pro colorando titulo in poſſeſſorio recuperando.*
4 *Affectio & reſeruatio, an ſit extincta ſupplicatione perfecta.*
5 *Præſumptio quod potuit prædeceſſor habuiſſe titulum validum cum poſſeſsione, dicitur probata probatio.*
6 *Titulus validus intelligitur habere qui habuit ab eo qui valide dare potuit.*
7 *Regula de triennali eſt perſonalis.*
8 *Si non datur vacatio beneficij morte ciuili vel naturali triennali, ſucceſſor inuari non poteſt, allega. Lapus.*
9 *Decennalis poſſeſsio facit præſumptionem tituli in poſsidente.*

DECISIO IIII.

VOluerunt domini pro maiori parte in vna To-
letañ.parochialis de Relas coram me de menſe
Martij de anno 1522. quòd collegium ſancti Ille-
fonſi de Alcala quod vigore vnionis apoſtolicæ poſ-
ſeſsionem apprehenderat dictæ parochialis vacantis
per aſſecutionem archidiaconatus incompatibilis
cum parochiali, quem archidiaconatum aſſecutus
fuerat Franciſcus zabata. 1515. qui etiam tunc pa-
rochialem pacifice poſsidebat, non teneretur iuſti-
ficare titulum dicti Franciſci non obſtan. quòd di-
ctus Franciſcus eam parochialem. 1508. in mani-
bus papæ reſignauerat, † ex cuius reſignatione E- 1
gidio Gondiſalui in curia præſenti fuerat prouiſum,
qui in eadem literis non confectis obierat. 1516. &
Alfonſus de Segouia per obitum & reſignationem
Franciſci in curia impetrauerat, ex quo Franciſcus
à die ceſsionis vſque ad diem aſſecutionis prædicta-
rum pacifice poſſederat, ita quòd præſumebatur ſu-
perueniſſe titulum ex adductis in proximis conclu-
ſionibus. Nec refragatur quòd durare proponeba-
tur vacatio in curia, & ſic reſeruatio. cap.ij.de præ-
ben.in vj. quæ non videbatur expiraſſe, ex quo Egi-
dius non probatur aliquas expediſſe literas iuxta
deciſionem Egi.cum ſuis motiuis 112. 609. & 644.
cum ſimilib. & quia cancellaria non dat vacationem
ex perſona taliter prouiſi, quaſi papa non plenè
prouiderit, niſi literæ conficiantur. Etiam ſi bene-
ficium non ſit impetrabile propter pendulitatem
niſi prius ſeruata forma.cap.ſi tibi abſenti.de præ-
bend.in vj. quoniam domini pro maiori parte etiam
tenuerunt quòd ſola † ſupplicatio perficit gratiam, 2
ad no.per doct.in prohemi.vj. & eſt elegans conſil.
Gemi.cvj. de quo in illa deciſione quòd ſupplicatio
† eſt ſufficiens pro colore in poſſeſſorio recuperan- 3
dæ incipiente, quamuis ad canonizationem, ſub ti.
de reſtitut. ſpolia. ad quod Rot.de reſcript. vlt. in
antiq. de quo pro & cõtra Mil.in repertorio in ver-
bo gratia apoſtolica non cenſetur perfecta. Suppo-
ſita ergo prouiſione perfecta per ſupplicationẽ † ex- 4
tincta eſt quælibet affectio & reſeruatio, cap. inter
dilectos. vbi Innocen. & Abba.poſt alios.de exceſ.
præla. & in d.deciſ.vlti. & de præbend.in antiq. xiij.
& no.xj. facit, quia paſsim iudicatur ſecundum ſup-
plicationes in poſſeſſoriis, & quoad abſolutorias,
prout in illa deciſione incipiente obtentum eſt in
palatio, ſub titu.de ſenten. & de re iudic. Sed contra
concluſionem facit dicta deciſio vlti. intelligendo
eam ſicut Fely.in rub.de conſti.colum.iiij. quòd licet
vacet beneficium per eius obitum qui habebat ſo-
lam ſupplicationem, non tamen per hoc expirauit
reſeruatio, nec probaretur reſeruationem, ex ſola
ſignatura ſupplicationis expiraſſe, quia oportet
eam probare per tranſumptum regiſtri apoſtolici.
Pro concluſione dicas omittendo an iſtud ſit ve-
rum ex hîc adductis, & in locis remiſsis, & quia
fuere opiniones, vt refert Rot.iij.de ſeri.in antiquis.
quòd poſito ſine præiudicio ita eſſe, tamen tenen-
do quod titulus ei qui reſignauerat ſuperueniſſe
præſumatur, & quidem alius quàm eſſet antequam
cederet, ceſſat obiectus, cum præſumatur ab eo qui
dare potuerit, & ſic quòd reſeruatio expirauerit,
& per hoc etiam reſpondetur ad veram vacationem
in curia. Nam rationes allegationis Lapi ſunt plu-
res & generales, ex quibus ſatis eſt quòd militet
vna concludens. §. ſtipulationis. inſtitu. de nupt. l.
beroruin.§.j.cum gloſ.de his qui no.inſa. Bartol.in
l.j.col.pe.ff.ſol.ma. & Abb.in c.cum ceſſante.j.no.d
appella. & in propoſito hoc eſt illa ſufficiens, quam
conſiderat Mil.in ver.beneficium impetrans, quod
non

non obſtet ſi probaretur etiam inualidus titulus,
quaſi iſtud ſit peius, quàm ſi nullus appareret ſecun
5 dum Egid.deciſ.cclxxxvij. quia potuit habuiſſe † va-
lidum, in quo attenditur potentia, ex qua cum poſ-
ſeſsione id præſumitur, vt etiam Innoc. & Abb.di-
cunt in cap.ſollicitè.de reſtitn.ſpol.& talis præſum-
ptio eſt probata probatio, niſi, quod valde difficile
eſt, probaretur non titulus, aut non bonus conclu-
dentiſsimè, vt dicitur in dicta allegatione in fine: va
6 lidus † autem neceſſariò intelligitur ab eo, qui vali-
dè dare potuit, alias non eſſet iuridica præſumptio,
vnde licet ceſſaret illa ratio, quòd ordinatius paſſus
ſit reſignantem poſsidere poſt reſignationem, quia
eam potuit probabiliter ignoraſſe, non facit ceſſare
præſumptionem allegationis ſtante alia ratione. Nec
obſt. quòd dicebatur non ſufficere quinquennium
ad allegationem, quia ſi in aliis Rota fuit contenta
triennio, in hoc caſu facilius vbi erat quadriénium,
& aliqui mēſes vltra. Nec ſequitur ex hac reſtrictio-
7 ne trienuij regulam † de triennali, quæ eſt perſona-
lis, fieri realem hoc modo: quia non poſſum obtine-
re contra poſſeſſorem triennalem propter regulam,
ſed bene potero contra ſuccedentem in poſſeſsione,
cui regula non ſuffragabitur, quod non potero ſi di-
cta allegatio eum iuuet, quia reſpōdeo quòd ſumus
in diuerſis, videlicet in terminis allegationis in pu-
tatiuo ac præſumpto titulo reſpectu alterius: ſcili-
cet prædeceſſoris, cum reſpectu ſucceſſoris debeat
eſſe canonicus & verus, quamuis ſufficiat ex vaca-
tione per obitum prædeceſſoris, ſeu quamuis aliam
dimiſsionem habitus. In terminis verò regulæ in
proprio perſonæ ſuæ, non alterius titulo, ex quo
tunc etiam conſtat non obſtare quòd regula requi-
rat titulum ſaltē coloratum, & quòd ex hoc nullus
eſſe videatur, quin re vera eſt præſumptus & verus
reſpectiuè, vt eſt dictum, & ſic plus quàm colora-
8 tus. Item † ſi triennalis poſſeſſor poſſeſsionem ami-
ſerit aliter quàm morte naturali, aut ciuili, ſeu di-
miſsione, ex qua non detur vacatio beneficij, nec
cadat prouiſio in alium, tunc ſuccedentem in poſ-
ſeſsione non iuuabit allegatio à quo poterit eunci
poſſeſsio nullo fomentata colore. Poſſumus tamen
vo temperamento, & quodammodo via media inter
antiquam obſeruantiam quę longum tempus in hoc
exigebat, ac modernam, quæ triennio eſt contenta,
prout ſæpe fecerunt legumlatores, vt in §.fin. Inſtit.
quib. ex cau.ma.non lic.& l.ſolent. §.fi. iuxta gl.nec
quicquam.§.circa. de offi.procons. l.obſeruandum.
ff.de offi.præſi.c.j.de offi.cuſto.& c.quæ tenri.de off.
deleg.cum not. ibi. Nam nedum in opinionibus ſæ-
pe accipitur media, verùm etiam in iuſtitia.iiij. diſt.
deniq;. Item in ſermone vt xliij.diſt.ſi rector.faciunt
not. in c.clerici.ij.& ibi Card.de vi.& ho.cler. videli-
cet vt non eſſet poſſeſsio triennij ſufficiens, ex eo
quòd ad cauſandum communem reputationē non
videtur ſufficere poſſeſsio minus recens, ſecundum
Egid.deciſ.dxciiij. & dcxlv. ſed requireretur quin-
quennium, aut ad minus quadriennium, & differret
allegatio in omni caſu à regula, quæ tunc nec per
indirectum nec contemplato effectu videretur rea-
lis, nec eſſet neceſſaria decennalis longi temporis,
9 ex quo ad præſumendum † titulum in poſsiden-
te vtuo, ſatis ſit, quod decennio poſſederit. c.illud.
cum materia.de præſumpt.vbi doct. & in cap. licet
Hely.de ſimo.de quo dico ad ſatietatem in illa de-
ciſ. quòd regula prædicta requirens colorem & con
tenta hoc titulo præſumpto ex decennali poſſeſsio-
ne cauſato, incipit quamuis regula aliter dicat. Alle-
gatio enim ſupernacanea eſſet ſi decennium exige-
ret. Minori igitur tempore concludatur, & non pa-
rum minori, poſtquam de alieno titulo præſumen-
do loquitur, non de proprio. Et poſtquam ſuper alie
no non eſt pronuntiandum, & ad hoc conferunt ali-
qua fundamenta Egid. de quibus in proxima deciſ.
& l.cogi.C.de pet.hæred. & quod ait Abb.in c.cum
ſuper.in fine.de cauſa poſſe. & propt.loquens etiam
in actore, & in materia etiam beneficiali, quando
teneatur quis, & quando non titulum ſuæ poſſeſsio-
nis oſtendere, ac ſufficiat conſenſus etiam tacitus.
videatur tex.in c.ex inſinuatione.& ibi gl. & Inno.
de procur. Abb. in cap.cum noſtris. in fine.de con-
ceſ.præbend.& Rot.de reſtitutio.ſpoliato.in no.j.&
in additione.

SVMMARIVM.

1 *Regreſſum habens & patiens alium poſtquam re-
greſſus factus eſt locus pacificè per quadriennium
poſsidere ſibi præiudicat.*
2 *Decennium requiritur ad hoc vt dicatur quis ha-
bere titulum pro derelicto.*
3 *Scientia & patientia iuris proprij in alio vel in li-
te præiudicant.*

DECISIO V.

IN terminis prædictis etiam fuit concluſum con-
tra Cardinalem ſanctæ Crucis in vna Cautien.
cano.& præben. 1517. in qua do.Iac.Simonetta pro
nunciauit quòd non erat † locus regreſſui eiuſdem, 1
ex quo conſtabat ipſum ſciuiſſe quando is, per cu-
ius ceſſum habebat regreſſum, reſignauit benefi-
cium, & paſſus fuerit prouiſum ex reſignatione poſ
ſidere pacificè quatuor aut quinque annis, prout
contingerat: quia ſicut ſucceſſor talis poſſeſſoris ex-
cluſiſſet ius prætendentem ex alio titulo quàm re-
greſſus ſeu acceſſus. Ita tutus eſt aduerſus regreſ-
ſum habentem, etiam ſi de eo clarè appareret, & non
obſtante quòd ſaltem decennium requiritur † ad hoc 2
vt quis dicatur habere titulum pro derelicto in ſui
præiudicium: quod tempus etiam ad obliuionem in-
ducendam eſt neceſſarium, & ad ciuilem poſſeſsio-
nem amittendam. l.ſi de eo.§.j.cum ibi no. etiam per
Alex.col.ij.& Pau.de Caſt.in l.j.in princ.col.iij. ff de
acquit.poſ. & Abb.in c.contingit. colum.ea.de do-
lo.& contum. Nam militant motiua dictæ allegatio-
nis, per quæ præmiſſa non obſtant. Item coniun-
guntur cum materia.l.ſæpe.ff.de re iudic. & ca.pen.
eod.tit.ac aliorum iurium volentium quòd ſcientia
† & patientia iuris proprij in alio vel in lite præ- 3
iudicarent.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula dummodo in ea intruſus non ſis, ſolet ap-
poni in omni ſurrogatione.*
2 *Sententia poteſt mandari executioni non citato vl-
terius appellante quando appellatio eſt deſerta.*
3 *Iudex an poſsit committere vt habens rem iudica
tam propria auctoritate ingrediatur poſſeſsionem.*
4 *Nuncius an quis poſsit eſſe in re ſua.*
5 *Nuncius an poſsit conſtitui per iudicem aduerſa-
rius ad actum citationis.*

6 *Apprehendens poſſeſsionem plenam ſine violentia, an dicatur attentare, & ſit locus pœnæ c. eum qui. de prebend.in vj.*
7 *In poſſeſsione tradita per executorem vel iudicem, etiam iniuſtè, non eſt locus pœnæ d.cap.eum qui.*
8 *Cauſa beſtialis à dolo & pœna excuſat.*
9 *Executor habens armatos non dicitur inferre violentiam, cum iuris executio iniuriam non habeat.*
10 *Executoriales literæ de ſtylo ſunt intimandæ & reproducendæ auditori in Rota, qui ſeruatis terminis procedit vſque ab brachium ſeculare.*
11 *Canonica poſſeſsio dicitur illa, quæ apprehenditur vigore brachij ſecularis, vel mandati executiui.*

DECISIO VI.

GRatia ſurrogationis an ſit ſurreptitia aut aliàs
nulla, ſi ſurrogatus habens rem iudicatam in
Rota, habuerat poſſeſsionem cum executorialibus
Rotæ per electum executorem non intimatis exe-
cutorialibus condemnato, nec eo in executione ci-
tato. Et in vna Brixien. parochialis coram do. Iacobo
Simonetta de menſe Martij 1521. dicebatur quòd
ſic, attento quòd Rota reuocat talem poſſeſsionem.
1 Ideo videtur intruſus, † & obſt. clauſula, dummodo
intruſus non ſis, in omni ſurrogatione poni ſolita.
2 Contrarium fuit concluſum. Nam † quando lapſo
termino deſerta eſt appellatio, poteſt mandari ſen-
tentia executioni, non citato vlterius appellante.
Innoc. in cap. cum ſuper. de re iudic. c. ex ratione. de
appella. & Abb. cap. cum cauſa. de re iudic. quod eſt
verum generaliter, ſi fiat executio in eadem re, ſu-
per qua eſt iudicatum, vt non requiratur citatio par
tis. Bart. in l. à diuo pio. §. in venditione. ff. eod. titu. &
l. meminerint. C. vnde vi. vbi intelligit opinionem
Innoc. & hæc ſententia eſt communior. Licet con-
traria videatur verior, inquit Alexand. in d. §. in ven-
ditione. x. culum. poſt opiniones hincinde adductas,
quæ tamen in vtroq; dicto limitatur vt ibi per eum,
& Fely. in cap. cum cauſa. eod. tit. ij. colum. cum ſeq.
3 Item poteſt iudex † parti habenti rem iudicatã com
mittere executionem, vt propria auctoritate ingre-
diatur poſſeſsionem, & valet etiam ſi communis mo
dus ſit per executorem, dicit Bart. poſt Oldr. & Iac.
de Aret. in l. iuſtè poſsidet. de acq. poſſ. l. ſi finita. §. Iu
4 lianus. col. v. de dam. inf. Cum poſſet quis † nuncius
eſſe de re ſua. l. eum qui. §. ſi epiſtola. ff. de fur. Et hæc
eſt etiam legiſtarũ cõmunis concluſio, ait Abb. c. de
cætero. vi. col. de re iud. pro qua c. cum dilecti. de do.
& contu. vbi colligit in notab. poſt Abb. antiquum
5 ꝙ aduerſariũ poteſt iudex † conſtituere nuncium ad
actum citationis, & procedit ſecũdum eundem d. c.
de cætero. quãdo committitur mera & nuda execu-
tio, ſecus ſi oporteret adhiberi cauſæ cognitioné. ad
quod Bart. in l. nequicquam. §. vbi decretũ. de offic.
procouſ. in fi. & l. intra diem. ff. de re iudi. multò er-
go magis ſi pars fuiſſet citata, & ei executoriales in-
timatæ, & ſine alio progreſſu capta poſſeſsio: quod
proculdubio procedit quãdo vacua apprehenditur
6 † poſſeſsio, quia etiam quãdo plena, dummodo ſine
violentia non attẽdatur, nec ſuccedit pœna d. l. me-
minerint. neque c. eum qui. de præben. in vj. vt Rot.
de cauſ. poſſ. & propr. vlt. in no. & poſt gloſ. & Ioan.
And. Phil. Fran. d. c. eum qui. quamuis Archi. & Lap.
quos refert cum ſequacibus contrà. & hæc pars be-
niguior, quæ dominis in aliis cauſis placuit: pro
qua quod Bar. ait in d. l. iuſtè. & Abb. c. cum dilecti. ibi
dummodo non repetiat reſiſtẽtiam. Nam etiã quan
do cum violentia ſunt opiniones, & lis ſub iudice,
ac deſuper cogitandum, vt latè Felyn. in c. cum cau-
ſa. ij. & iij. colum. de offi. deleg. Nam quando poſſeſ-
ſio † per executorem traditur, ceſſant dictæ pœnæ, 7
etiam ſi iudex hoc faciebat iniuſtè. Bart. & Ang. d. l.
meminerint. & Fely. d. ca. cum cauſa. ij. col. ver. tertiò
limita. & Bart. d. l. iuſtè. dicit commune eſſe dictum
aduocatorum, & ſiue iuſtis ſiue iniuſtis rationibus
cadit excuſatio, licet in ſtatuto ſimpliciter loquen-
te putet debere puniri ex lata culpa, facit quia ſi à
dolo † & pœna beſtialis excuſat cauſa. l. igitur. §. po- 8
teſt. de lib. cau. ff. c. cum venerabilis. iuxta gloſ. & not.
ibi per doct. de cõſue. magis debet excuſare factum
lege permittente, licet contra ſtylum, maximè quia
ſtylus Rotæ procedit ſolùm reſpectu poſſeſsionis
validæ vel inualidæ, non in aliis caſibus contra iura,
ſicut dicitur tantum præſcriptum, quantum poſſeſ-
ſum. cap. cum olim. cap. cùm contingat, de decim.
Bald. l. j. §. ſi quis. ff. de itin. actúque priua. & Abb. cap.
auditis. iiij. col. de præſcript. & cap. cum inter. de re
indic. colum. iiij. Et executor † bene poteſt ſecum ha 9
bere armatos ad exequendum ſine impedimento,
& ad propulſandum iniuriam, non ad inferendum,
& tunc non dicitur inferre violentiam, cùm iuris
executio nõ habeat iniuriã. d. l. iuſtè. & l. iij. quod me.
cau. l. iniuriarum. §. j. ff. de iniu. c. cùm eccleſia Vulte-
rana. de elect. cum ibi not. Item ad excuſandum fa-
cit, quia in executorialibus duæ viæ proponuntur,
vna per executorem vt ſuprà, alia quam obſeruat
Rota, de qua infrà vnde nõ videtur peccare eligẽs
alterã ad literam. l. gracchus. C. ad leg. Iul. de adult.
& per hoc tenuiſſem etiam non debere reuocari hu
iuſmodi poſſeſsionem, & aliqui bene guſtabant: ſed
præualuit ſtylus qui in omnibus cauſis fuerat obſer-
uatus. cap. ex literis. de conſtitu. l. minimè. ff. de legi.
& etiam quòd debét † intimari executoriales parti. 10
& reproduci intimatio auditori in Rota, ac ſeruari
quatuor termini, de quibus Felyn. cap. ad proban-
dum, de re iudi. & declaratur ſi non potuerit, aut ſe
legitimè excuſauerit incurriſſe excommunicationis
pœnã, ac alias pœnas in literis executorialibus con-
tentas, & ſucceſsiuè progreditur ad aggrauationem,
reaggrauationem, interdictum, & vſque ad bra-
chium ſeculare incluſiuè. Et ita habetur canonicè
† poſſeſsio, non aliàs, niſi loco executorialium de- a
cernat papa mandatum executiuum: quod fit in
quibuſdam caſibus, & pro ſtylo facit quod Abb. ſal
tem reſpectu citationis in caſu dubio tenet in d. cap.
ex ratione. vlt. quæſt. & col. poſtquam retulit opi-
nionem Innoc. & aliorum, ſed citatio perſonalis aut
certa aut indubitata notitia eſt neceſſaria propter
ſententiam cenſurarum ad doctrinam Inno. in cap.
fin. de eo qui mit. in poſſeſ. cau. rei ſer. quæ non eſſet
quando via executoris ad poſſeſsionem eligetur, ſi
ſtylus non repugnaret.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſsio ſeu quaſi ſine apprehenſione non habetur, nec recuperatur etiam per fictionem iuris.*
2 *In quaſi poſſeſsione iuris incorporalis quæ requirantur.*

3 *Poſsidere quando quis incipiat poſt ſententiam.*
4 *Ex poſſeſsione caſtri an teneatur acquiſita poſſeſsio iuris præſentandi ad eccleſiam.*
5 *Poſſeſsio dum acquiritur eſt facti, licet acquiſita ſit iuris.*
6 *Laicus ex præſcriptione acquiri poteſt ius patronatus.*
7 *Allegans titulum quid probare debeat.*
8 *Per præſentationem acquiritur quaſi poſſeſsio præſentandi.*
9 *Abſurdum detegere ſatis eſt ad impugnationem vnius actus.*
10 *Poſſeſsio non acquiritur, nec acquiſita probatur per illa verba, in literis prouiſionis appoſita, & executoribus directa, quòd faciat illum pacificè poſsidere, ſed bene poteſtatem intrandi & acquirendi.*
11 *Poſſeſsio in incorporalibus an acquiratur per ſententiam.*
12 *Actus corporalis eſt neceſſarius in acquirenda poſſeſsione.*
13 *Confirmatus in prælatura licet poſsit agere & poſſeſſorio & petitorio, non tamen dicitur eſſe in quaſi poſſeſsione.*
14 *Actus electionis eſt neceſſarius ad acquirendam quaſi poſſeſsionem iuris eligendi.*
15 *Præſentatio eſt fructus iuris patronatus.*
16 *Si agitur ſimul poſſeſſorio & petitorio vtrunque debet terminari vna ſententia.*
17 *Verbalis eſt illa reſtitutio quæ ponitur in ſententia talem reſtituendum fore, & reſtituimus.*
18 *Poſſeſsio regulariter non tranſit ſine apprehenſione corporali.*
19 *Extenſio fieri debet ad caſum ſimilem rationem habentem.*

DECISIO VII.

VTrum ſententia quę fertur ſuper proprietate
iuris patronatus in beneficialibus, transferat
eo ipſo quaſi poſſeſsionem in eum pro quo eſt lata,
coram domi. Bartholomæo de Petraſancta 1521. de
menſe Martij, in vna Maioricen. Capellaniæ vnde-
cim millia virginum ſæpius poſita cauſa fuit diſpu-
tatum, vbi caſus erat, quòd ei cui fuerat adiudica-
tus patronatus, mota lis erat poſtea à tertio, ante
aliquam præſentationem ſuper eodem iure: ita quòd
aſſerebatur ipſum pręſentare impeditum, niſi ex ſo-
lo actu pronunciationis cepiſſet poſsidere: & tamen
quinque ex octo domini, inter quos ego, tenuere
negatiuam: pro qua facit regula l. denique. ex quib.
cau. maio. & l. cum hæredes. ff. de acqui. poſſeſ. quòd
1 poſſeſsio † ſeu quaſi, cum ſit facti, etiam per fictio-
nem iuris non recuperatur, nec habetur ſine appre-
henſione, & procedit ſine diſtinctione. l. j. §. genera-
liter. ff. de leg. præſtan. Secundò facit doctrina Inno.
in cap. ij. de in integr. reſtit. & Cald. conſil. xij. de iure
2 patron. volen. in † quaſi poſſeſsione huiuſmodi iu-
ris incorporalis quinque aut ſex requiri, videlicet,
præſentare & bona fide, & quòd ſortiatur effectum
cum aliis requiſitis: ergo exigitur actus præſenta-
tionis. Tertiò ad hoc eſt text. iuncta gloſ. in cap. ſi
verò. de iure patron. Vbi fit repræſentatio per eum,
qui per ſententiã obtinuerat ius patronatus, quæ ni
hil iuris tribuit inſtituto, ſed fit, vt verus patronus
poſſeſsioné, pręſentandi adipiſcatur poſt victoriam
in lite, ita Anchar. Card. & Abb. poſt gloſ. ibi, vbi ne-
mo aliorum, quem viderim, ſentit oppoſitum, igi-
tur per ſolam ſententiam non fit tranſlatio. Quartò
facit cap. fin. de iudic. ſecundum Butri. & Abb. colli-
gen. ibidem practicam exequendi in materia vt iu-
dex verbo reſtituat, & ad priſtinam poſſeſsionem
redocar. cap. cum eccleſia Sutrina, de cau. poſſeſ. &
prop. & per executorem partem compellat ad præ-
ſtandum patientiam exercitij talis iuris. Quintò fa-
cit quod Bart. tradit in l. miles. §. qui iudicati. ff. de re
indica. quòd ſolùm incipit † quis poſt ſententiam 3
poſsidere in caſibus quibus ſententia trahit ſecum
executionem paratam, abſque eo quòd ſit neceſſe
aliquid fieri: & ponit exempla quod non eſt in pro-
poſito caſu in quo ſolùm ſententia dat facultatem
eligendi aut præſentandi adueniente vacatione, ita
quod præſentatione opus eſt. Item vt dixi, hoc te-
net expreſſe Innoc. in cap. cum noſtris, de conceſ.
præbend. quem omnes, quos vide, communiter ſe-
quuntur, vt Hoſtienſ. Ioan. Andr. Anch. Cardi. Ioan.
de Imo. & Butrig. dum ait quòd in his incorporali-
bus, vbi nihil corporale attingit, vt in electionibus
& ſimilibus, ſtatim lata ſententia actor poteſt in-
gredi poſſeſsionem, & victus eam amiſit, ſi con-
ſtat eum non habere. Cum potentia differat ab actu.
l. multum. C. ſi quis alte. vel ſibi. & cap. cum ſuper. de
offic. deleg. Pertinenter etiam facit ad caſum de quo
agitur deciſio prima, in not. de iure patro. vbi ex poſ
ſeſsione caſtri † non cenſetur quæſita quaſi poſſeſ- 4
ſio præſentandi, quaſi eſſet ſi per litem ſequentem
non impediretur. cap. j. vt lite pend. & communi ſen
tentia ſecundum Abb. in cap. ex literis, de iure patr.
de quo etiam Roch. in eodem tractatu ſuper verbo,
competens alicui. xxij. quæſt. Item omnis poſſeſsio
† dum acquiritur facti eſt, & in facto cõſiſtit, quam- 5
uis acquiſita ſit iuris. l. j. in princi. & ibi legiſtæ. ff. de
acquir. poſſeſ. & canoniſtæ in d. ca. cum noſtris. vnde
facti miniſterium requirit. Præterea ſine poſſeſsio-
ne præſcriptio non procedit. l. ſine poſſeſsione. ff. de
vſucap. & tamen quando quærimus an laicus † ius 6
patronatus ex præſcriptione quæſierit, prout quæri
poteſt ad ea quæ ſcribit Ioan. Andr. in regula, quod
alicui, in mercur. in vj. Inſpicimus ad initium quaſi
poſſeſsionis antiquiorem actum præſentationis.
Nam † allegans titulum, & volens probare ex tem- 7
pore neceſſe eſt oſtendat quòd actus fuerit factus
ex eod. tit. & cauſa quam allegat, & ſi prætendatur
immemorabilis, omnino eſt neceſſarium quòd actus
præſentationum probentur: licet præſumatur tunc
abſque aliqua probatione facti ex cauſa tituli. Ita
Felyn. in cap. cauſam, de reſcript. vnde etiam ſi ter-
mini non ſint pares, ex quo de tit. non conſtat vali-
do, quando ad præſcriptionem quis recurrit. ca. ve-
niens. de præſcript. tamen pro quaſi poſſeſsione re-
quiritur † præſentatio, & ſi titulus nouus bonus ſi- 8
ne præſcriptione ſufficiat, non tamen ex eo ſequi-
tur poſſeſsio, etiam ſi nullus alius probetur fuiſſe
aut eſſe in quaſi poſſeſsione, ſicut nullus erat in ca-
ſu iſto. Vlterius ex affirmatiua ſequeretur quòd ſi
ſtatim lata ſententia victor eſſet in poſſeſsione ali-
cuius, non patronus præſentans ſpoliaret haben-
tem ſententiam: hoc autem eſſet abſurdum, vel illud
quod non eſſet dare cõcurſum inter proprietarium
nudum, & quaſi poſſeſſorem, quãdo quis eſſet pro-

prietarius per ſententiam: quem concurſum docto.
prædicti conſiderant indiſtinctè io d cap. cooſulta-
tionibus,& aliis locis.Item alia contra iuris regulas
ſequeretur, vt ſuprà eſt oſtenſum, & patebit infià:
ad impognaiionem autem vnios patris ſeu actus ſa-
9 tis † eſt detegere abſurditatem quæ inde reſultaret.
l.fi.C.de vſu.rei iodic.in auth.de noo eligen. ſecun.
nubeo.§.cum igitur.circa fin.col.j cap.ſolitæ.de ma.
& obed.& cap.nooa,de pœnit.& remiſ. & ibi Abb.
facit cap.in geneſi. de elect. Validus eſt enim arti-
eolus per reductionem ad inconueniens. l.debitor.
& ibi Bart.ff.de leg.ij.Item tanrom quærit quis præ-
latniam per electionem & confirmationem, quan-
tum per ſententiam in pattonatu argoendo à pari
vel maiori potentia, qnoniam non requitit or maior
poteſtas data iudici in boc, quàm coofirmaoti, ſed
per electionem & confirmationem non quærit quis
poſſeſsionem ſed facultatem, ſic ea adminiſtrandi,
&iuriſdictionalia exetceodi ſecundum commnnio
rem opinionem Innoc.Hoſtien.& Ioan.And. quam
ſequitur Abb.in cap.rranſmiſſam.de electio. Igitur
nec per ſententiam niſi poteſtatem vtendi omni fru
ctu iuris patronatus.Et licet Butr.& Abb.in cap.ſe-
cundo.de renunc.notent per tex. ibi quòd ex inne-
ſtitura beneficij videtur quæſita quaſi poſſeſsio be-
neficij ſeu tranſlata:rameo boc non eſt verum, vt pa
tet ex dicta communi ſeotentia, & etiam ſecundum
alinm intellectum tcoentium contra commonem,
& ſecundum ea quæ Abb.proſeqnitur in d.c. tranſ-
10 miſſam.& illa † verba in d. cap.ij. quibus papa man-
dat vt faciant inueſtitum beneficium pacificè poſsi-
dete, non probant traoſlationem poſſeſsionis nec
acquiſitionem,ſed poteſtatem tantùm intraodi pa-
cificè, noo obſtante lite quæ terminatur prout ibi:
& ideo Butr.& Abb.non videntur firmare pedes, &
ſe remittere ad oor.in d.c.tranſmiſſam. & in ca.ij.de
conſuet. Non obſt.quòd tres domini pro affirmati-
ua allegabaor d.cap. de iudic. vbi Franciſ. de Aret.
quem refert & ſequitur Fely.colligit quòd in incor-
11 poralibos ſententia lara † eſt vnus modus qni tranſ-
fert poſſeſsionem ciuilem & naturalem ipſo iure: &
loquitur tex.de facnltate eligendi,& ad idem Ange.
in l.qoi reſtituere,de rei vendic.& in l.iij.§.j. de pub.
& Floria.in l.ſeruitutes,de ſeruit.vrb.præd.Et idem
Franc.de Aret.in l.iij.in princip.iiij.col. ff.de acqoir.
poſſeſ.& Bald.io l.traditionibus. C.de pact.in l.Bar-
barius.de offic.prætoin l.iubere cauere,de iuriſdic.
omn.iud.& in ſua margarita,in verb.poſſeſsio. in fi.
& in d.c.cum eccleſia Sutrina,cùm inquiunt, quòd
in his quæ non ſunt merè incorporalia ſed corpo-
ralia,vel inſunt corporibus, vt ſeruitutes,requiritnr
actus facti ad acquirendam poſſeſsionem.l.ſciendū.
§.ſi fundum.qui ſatiſd.cog.l.non eſt mirum. §.ſcien
dum.de pign.act.& l.qui vniuerſas.§.item cum præ-
ter.ff.de acquiren. poſſeſ. ſecus in his qnæ nulli in-
ſuot corpori, vt in iure præſentandi & eligendi, vt
tunc ſecuodum eos tranſeat quaſi poſſeſsio ex ſolo
actu verbi iudicis pronunciantis, tanquam ibi con-
ſiſtat quaſi poſſeſsio in ſola licentia iuris, quæ per
ſententiam quæritur, & hæc appelletur ciuiliſsi-
ſima, quæ iure ipſo transferatur abſque aliquo actu
vero vel ficto de vno in alium, ita quòd ſimus in
incorporaliſsimis, & quòd per hoc ſit caſus nota-
bilis ſecundum Capram. in d. cap. cum eccleſia Su-
trina, vt Franc. de Aret. refert in dicta l. iij. vbi papa
per ſententiam rednciт ſpoliaros ad quaſi poſſeſsio-
nem: quia reſpondi vnico verbo quòd omnes præ-
dicti docto.in ſecundo membro confugiunt ad In-
nocen.in d.cap. cum noſtris, vbi Innoc. & alij ſen-
tiunt oppoſitum, vt eſt oſtenſum: ergo oeceſſe eſt
intelligamus cotum dictum, iuxta quotam allega-
tam. l. imperator. de in diem adiect. & Bartol. in l.
non ſolùm. §.ſi liberationis verba. ff. de liber. lega.
aut fareamor qoòd æquiuocauerint aliter intelligen
tes, quàm Innoc. & alij ſenſerint, qoi pro negatiua
ſenſerunt, vt declarat Butrig.poſt alios ibi: dum di-
cit Innoc.finaliter reſidere, quòd per ſolam ſenten-
tiam oon acquiritur quaſi poſſeſsio ioris eligendi,
niſi habeatur à ſoperiore licentia ad eligendum: &
quòd alij volunt vt ſine licentia ingredi poſsint, li-
cet primum ſecurius ſit. Vnde ſecundum vtrunqoe
ſeoſum ſtat concluſio deciſionis, & Innoc. ſeipſum
declarat io cap.ex literis.de reſtit.ſpol.vlt.colum.ibi
poſſeſsio aotem eligendi non videtor poſſe quæri,
niſi eligat, & ab eo electos habeatur pro electo ab
his, qui poteſtatem habent eligēdi, vel ad minus eis
ſcieotibus patiantur eom eſſe in poſſeſsione eligen-
di, ſoſtinendo electum, aut ſaltem non contradi-
cendo, altero illorum modorum ait, quos notaui io
cap.ij.de in integ.reſtitu.ſubiiciens quòd actus † cor- 12
poralis neceſſarius eſt in acquiſitione poſſeſsionis.l.
prima.in princ.ff de acquir.poſſeſ.cum ſimi. quam l.
etiam in iſtis incorporaliſsimis iuxta materiam in-
telligit. Non obſt.l.j. & quod Bald. ibi ſcribit. C.de
donar.quia interuenit traditio inſtrumenti.Item res
erat in præſentia: licet ſecundum aliam lectoram
ſpeciale ſit in donatione, vt ibidem per eoodem Bal.
Nec ob.quòd confirmatus in prælatura poteſt age-
re in peritorio † & poſſeſſorio aote apprehenſionem 13
poſſeſsionis, vt in dicto cap.tranſmiſſam. qnaſi con-
firmatio trahat ſecom poſſeſsionem, & ſententia
idem faciat: quia ex hoc non ſequitur quòd ſit io
quaſi poſſeſsione. Item permittitur nō nomine ſuo,
ſed nomine & fauore eccleſiæ apod quam vniuer-
ſalis vel ſingularis, mortuo prælato, proprietas &
poſſeſsio remanent, cum nonquam moriatur, ſicut
nec ſedes apoſtolica.c.ſi gratioſæ. de reſcrip.in vj.
vel dicontur eſſe apud ipſum qui viuit in æternum,
vt dicunt Inn.& Abb.in c.cum ſuper. de cao.poſſ.&
propr.& Inn.io d.c.in literis.& Rota deci.x.in anti.
de cau.poſſ & propr.& deciſ.j.in oo.de reſtitu. ſpol.
Reſpondens ad d.l.cū hæredes: ſed ſi hæredi id non
permittitur poſt aditam hæreditatē, cum eſſet ratio
fauoris: ad dicta Bald.in diuerſis locis vltra præmiſ-
ſa dic quòd contrarium ſentit in l.ij.C.de ſeruit.&
aqua.intelligendo eum ſimpliciter: nam ponit regu-
lam conformen hoic deciſioni, quòd poſſeſsio in
iuribus quæritur rebus ipſis & factis, non ſola ani-
mi cogitatione: quia actus corporalis, in qno illud
ius repræſentatur. neceſſarius eſt, & ſic in ſeruitu- 14
tibns requiritur vſus rei, & in iure eligendi † actus
electionis. Item in l.fin. C.de edict. diui Adria. tol.
inqnit ſe credere quòd hæres poſsit præſentare ſine
aliqua miſsione, quia ſufficit ius habere io puris in-
corporalibus, vt not.per Ionoc. in cap. cum noſtris,
de conceſ.præbend. Vnde intelligit Innoc. vt ſuprà
dixi, ad ſenſum negatiuæ, & deciſionis, vt poſſet 15
præſentare † & vti fructu qui in præſentatione
conſiſtit

conſiſtit, & in electione vt not.gloſ. in ca.cum olim.
de maio. & obed.& Abb.in c.cum olim. de cau.poſſ.
& propr. Nam ad executionem huius iuris non eſt
neceſſe quem poſsidere,aliter ſequeretur quòd hę-
res patroni poſt aditionē hæreditatis ex quo nō eſſet
poſſeſſor,non poſſet præſentare.Nec is ad quē tran-
ſiuiſſet vniuerſitas ſub qua eſſet pertinentia iuris pa-
tronatus ad cap.ex literis.cum materia,de iure patr.
& ſic de habente ſententiam,qui antea non poſſediſ
ſet.Item Bal.poſt eum Aluaro.& Alex.in c.j.de con-
ſue.rec.feu.in vſib.feud.inquit , quòd in incorpora-
libus eſt vna quaſi poſſeſsio quę conſiſtit in habitu,
& hæc acquiritur ex poteſtate cōferentis. Alia con-
ſiſtit in actu & executione , & hæc quæritur operis
effectu, vt in c.tranſmiſſam.allegato. Iſta eſt conclu-
ſio in habitu quę per ſententiam,non quę actu.Nec
obſt. quòd vnus ex dominis ponderat de patientia
quam victus tenetur præſtare victori, quaſi reſpice
ret impedimentū cōtinuationis , quia reſpicit quòd
in acquiſitione quaſi poſſeſsionis teneatur pręſtare
patientiam, & ſucceſsiuè in continuatione. Ad Aret.
in d. cap. fin. de iudic. dicas quòd ſupponit vnum,
quod non eſt verum ex prædictis,ſcilicet quòd non
exiſtens in quaſi poſſeſsione nequeat præſentare,
cum ad id ſufficiat ius in proprietate,& quaſi poſſeſ
ſio in habitu,vt d.cap.tranſmiſſam.in ſuis terminis.
Et hoc eſt quod dicit Innoc.in verb. poteſt. in d.ca.
cum noſtris.& Bald.in d.l.fin.ad d.cap.cum eccleſia
Sutrina.dicas,quòd magis probat negatiuam iuxta
glo.in ver.reducentes. ſcilicet, verbo,non re, vt ſit
verbalis, & non realis,nec effectualis reſtitutio poſ-
ſeſsionis,& dicit Abb.ibi col.viij. poſt Cal. quòd ad
nullum actum poſſeſsionis vel quaſi facta fuit reſti-
tutio.Sed papa prius caſſauit electionem , & poſtea
reſtituit clericos,nec reſtitutio operatur effectū caſ-
ſationis,ex quo ſine caſſatione aliqua eſt reuocanda,
electio facta aliquibus cōtemptis & excluſis, prout
erat in caſu cap.quod ſicut.& c.bonæ.el ij. de elect.
Et ſuper poſſeſſorio pronūciatio facta fuit , etiam ſi
de proprietate abſorbentem poſſeſsionē conſtaret,
vt ſatisfieret iuri volenti,quòd de qua re fuit cogni-
tum,de ea pronunciari debeat.l.de qua re. ff.de iud.
& d.cap.cum ſuper. Nam iuxta regulam c.cum dile-
16 ctus.eo.tit.quando ſimul agitur † petitorio & poſſeſ
ſorio.vna ſentētia debet terminari vtrunq;,ſed poſ
ſeſſorium præcedit in determinādo ſeu pronuntian
do,ex exequendo verò proprietas.Item propter fru
ctus ſacta fuit,vt ibi,& in cap.ſeq.iuncta gl.ij.& c.ſi-
gnificauerunt,iuncta gl.fi.de teſti.quāuis ergo non
operetur acquiſitionē poſſeſsionis non dicitur ina-
nis ex prædictis.de more etiam eſt, quòd in ſentētiis
17 reſtitutoriis ponitur clauſula,talem reſtituendi† ſo-
re & reſtituimus,& tamen verbalis eſt tantum reſti-
tutio.Ex quibus omnibus ſatis conſtat pro affirma-
tiua nullum eſſe textum,vnde erubeſcit. l.illam. C.
de collat.& in auth.de trien.& ſemi.§.cōſideremus.
col.iij.& in auth.de non elig.ſec. nub. §. cum igitur.
ver.ſin autem voluerit.col.j. ibi , nec quælibet eſt lex
aliquid tale dicens,quinimo negatiua habet omnes
regulas pro ſe,vt ſuprà,& rationem naturalem quæ
ſine lege ſola ſufficeret ,ad l.ſcire oportet.§.ſufficit.
de excuſat.tuto.& l.cum ratio.ff.de bon. damnat. &
xxviij.q.j.ſic enim.& not.gloſ.j.quæſt.j.quæ reſtrin-
git & ampliat.l.cum pater dulciſsimis.ff.de lega.ij.&
habet tex.iuncta gloſ. in d.cap. ſi verò. cui non con-
tradicitur reſponſio , quæ pro affirmatiua conſi-
derabatur , quòd repræſentatio fieret ad poſſeſsio-
nem facti,ſit quippe reſpectu patroni ad acquiſitio-
nem poſſeſsionis , quæ non erat , licet reſpectu in-
ſtituti proſit vt non vexetur de facto,& dicatur fieri
ad cautelam,vt Abb.ibi poſt gl. declarat. Cæterùm
non reperitur cautum quòd tranſeat poſſeſsio †ſine 18
apprehenſione,niſi in caſu l.raptores.§. ſin autē dia-
coniſſam.C.de epiſc.& cler. vbi ciuiliſsimam poſſeſ
ſionem propterea docto.appellant. ergo ſtat regula
in aliis à iure non exceptuatis in contrarium. l.nam
quod liquidæ.§.fin.ff.de pe.leg. & in authen.de non
alie.aut permu.§.vt autē.col.j.Sola enim lex eſt quæ
fingit dominium & poſſeſsionem quæri abſq; tradi
tione,non homo.Alex.cōſ.j.vol.v.Nec eſt ratio quòd
iſte caſus exceptuatus extendatur ad caſum deciſio-
nis, † cum non habeat ſimilem rationem , quo caſu 19
ſit extenſio,ſecundum glo.not.in l.j. C.de conditio.
indeb. & not. Abb.in c.fin.de re iu.iiij.col. & eſt tex.
in c.cum dilecta.& ibi etiam Abb.v.not.de confirm.
vti.vel inut.& in vltima diſputatione.do.Iaco.Simo-
netta,qui tenuerat affirmatiuam,motus auctorita-
te tantorum legiſtatum ; victus rationibus & argu-
mentis,mutauit votum pro negatiua:pro qua etiam
ponens ſentiebat ,qui ſecundum eam pronunciauit.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſsio canon. & prebend. capitulariter tradi de-
bet,aliàs non eſt canonica , niſi aliud ſit de conſue-
tudine.*
2 *Poſſeſsio preben.qualiter acquiratur : vide remiſ-
ſiuè.*
3 *Poſſeſsio iuſtificatur per patientiam canonicorum
ad actus canonicis tantum competentes facta ad-
miſsio.*

DECISIO VII.

VT legitima ſit poſſeſsio canonicatus eccleſiæ
cathedralis aut collegiatę non ſufficit quòd ſit
tradita à canonicis qui ſunt de capitulo:vt in c.cum
olim.de re iudic.& ibi doct. Sed requiritur † quòd 1
capitulariter tradita fuerit,& ita obſeruat palatium,
niſi ſit aliud de conſuetudine.ad hoc Innoc.Io.And.
& Butr.in c.in literis.de reſtitut. ſpol. vbi etiam tra-
dunt qualiter† acquiratur præben.poſſeſsio. & Rot. 2
eo.tit.in no.xij.aliter nunquam habita non eſt conſi
derabilis neque reſtituibilis,niſi ſucceſsiuè ex patien
tia † canonicorum ad actus canonicales canonicis 3
tantum competentes iuſtificata fuerit, ſecundū Inn.
in d.c.in literis.& in c.ex parte.col.vlt.eo.ti.& Alex.
iij.q.j.c.j.col.v. quæ iuſtificatio ſi agatur poſſeſſorio
recuperandæ , debet præcedere ſpolium ad l.bono-
rum.ff.rem rat.hab.& But.in c.cum veniſſent. de re-
ſti.ſpol.& Rot.eo.tit.in no.ix.ac Alexand.& Imo. in
l.quod meo.in princip.col.ij.ff.de acquiren.poſſeſ.&
ita in vna nouiſsimè coram domino Hugone de Spi
na, de menſe Martij. 1522. fuit concluſum prout
idem recolo in actis tentum.

SVMMARIVM.

1 *Pacificus poſſeſſor quis dicatur.*
2 *Poſſeſsio pacifica reſpectu cap.de multa. & cap.licet
canon,quomodo intelligatur?*

3 *Lis ſuper beneficio an operetur circa poſſeſsionem, & eam afficiat.*

4 *Reſtitutio an competat intruſo contra formam c. ij. vt lite penden. lib. vj. ſi fuit ſpoliatus vigore executorialium.*

5 *Intruſio contra formam d. cap. ij. etiam ex cauſa permutationis vel alias, an via attentatorum ſit reuocanda.*

6 *Cauſa ſimpliciter ſuper beneficio commiſſa, ſuper petitorio & poſſeſſorio commiſſa cenſetur, & in optione actoris eſt intentare quam malit.*

7 *Cauſa quando eſt ſimpliciter commiſſa, admittitur quandoque ſuſpenſio petitorij, & termini ſemel tenti ſeruiunt etiam in poſſeſſorio.*

8 *Cauſa ſuper moleſtationibus beneficij commiſſa, includit etiam cauſam petitorij.*

9 *Rem ſiue beneficium pacificè poſsidere quis non dicitur, ſi ſibi ſuper ea mouetur quæſtio iudicialis.*

10 *Lis ſuper poſſeſſorio intentata non facit proprietatem litigioſam.*

11 *Proprietas vel poſſeſſio aut res ſeu actio etiam in materia beneficiali quando cenſeatur litigioſa, vide remiſsiuè.*

12 *Iudex datus ſimpliciter ſine aliqua dictione taxatiua ſeu excluſiua ſuper proprietate iuriſdictionem habet etiam in poſſeſſorio, quia petitorium habet in ventre poſſeſſorium, non autem econtra.*

13 *Cauſa appellationis à grauamine cum incidentibus, dependentibus, & connexis commiſſa, includit negotium principale, etiam de eo mentione non habita.*

14 *Poſſeſsio nec eius commodum tollitur per litem.*

15 *Quare Rota variat in ſuis deciſionibus.*

16 *Stylus ex tempore recipit varietatem in dubijs iuris.*

17 *Iuri ſcripto potius adhærendum eſſe, quàm ſtylo Rotæ propter illius varietatem.*

DECISIO IX.

ROta in antiquis iij. de cau. poſſeſ. & propr. & in
not. iij. in additione de præbend. voluit quòd ſi
1 quis ſit † in poſſeſsione beneficij, licet ei moueatur
lis ſuper beneficio, non ideo minus dicatur habere
pacificam poſſeſsionem, quaſi ſatis ſit de facto poſ-
ſidere pro poſſeſsione pacifica, quamuis ſuper iure
controuerſia ſuperuenit: allegat Innoc. in cap. con-
ſtitutus. de appel. el ij. qui idem tenet in ca. de mul-
ta. de præben. & l. ſciendum. §. ſi fundum. qui ſatiſd.
cogan. ac. l. intra. ff. de di. & temp. præſcrip. Sed hanc
deciſionem meo tempore non memini obſeruatam,
quinimò potius contra, & propterea volui annota-
re, & repetio quòd eam ad terminos d. ca. de multa.
arguit Egid. deciſ. dxvij. vt non ſit locus pœnæ, niſi
ſecunda aſſecutio fuerit pacifica de facto & de iure,
id eſt, ſi non litigioſa, ſecundum Archid. & Io. Andr.
2 in cap. commiſſa, de electio in vj. reiecta † opinione
Innocen. Intelligendo tamen dummodo limitibus
legitimæ poſſeſsionis lis ſit mota: quo caſu non vi-
detur pacifica, ad gloſ. in d. cap. commiſſa, quod in-
terpretatur ſi infra duos menſes lis ſuperueniat,
per ea quæ Lap. in d. cap. voluit, vt Rota in dicta ad-
ditione non ſi poſtea: quo verò ad faciendum ſe pro-
mooeri ad ſacros ordines in tempore ſub pœna pri-
uationis, vt in d. cap. commiſſa. & ca. licet canon. eo.
tit. & lib. ſufficit habere pacificam poſſeſsionem &
exercitium curæ, licet non habeatur maior pars bo-
norum, ſecus in aſſecutione ſecũdi, vt incurrat quis
ipſo iure priuationem primi, in quo vltra pacificam
poſſeſsionem exercitij curæ requiritur poſſeſsio om-
nium fructuum, vel ſaltem maioris partis. cap. ſi ti-
bi conceſſo. de præben. eod. tit. & gloſ. dicit ibi eſſe
ſpeciale, ne clerici mendicare cogantur, quòd pri-
mum beneficium ſimile non vacet: ſed ne pereant
animæ, promoueri teneantur: & ita Io. Andr. Domi.
& Philip. Franch. in d. cap. commiſſa. & Rot. in d. ad-
ditio. firmant, & eo modo intelligunt, cap. cum in
cunctis. §. cum verò. de elect. pro hodierna obſer-
uantia etiam facit tex. in cap. ij. vt lite penden. in vj.
vbi lis † ſuper beneficio, & ſic ſuper iure operatur, 3
& circa poſſeſsionem, & afficit eam, taliter quòd
non competit reſtitutio, vt Rot. in no. iij. in ij. addit.
de reſtitut. ſpoliat. nec intruſus contra d. cap. ij. agit
ad reſtitutionem † contra eum qui obtinuit in poſ- 4
ſeſſorio. & vigore executorialium ſpoliauit ipſum,
Rot. eod. tit. in antiq. xvij. & Biſignet iiij. quinimo
intruſio † eſt via attentatorum reuocanda, Biſignet. 5
vt lite penden. Ita poſſeſsionis tranſlatio etiam ex
cauſa permutationis vel aliàs lite penden. in alium
per reum facta. Rot. iij. in no. & oj. in antiq. eod. titu.
Quod procedit etiam quando † ſimpliciter com- 6
mittitur cauſa ſuper beneficio non expreſſo, quòd
ſuper titulo vel poſſeſsione, aut vtroque, vt ſit com-
miſſa poſſeſsionis cauſa, argumen. l. ordinarij. C.
de rei vendic. & cap. paſtoralis. de cauſa poſſeſsio. &
propriet. & eſt tex. notabilis in cap. j. de ſequeſtrat.
poſſeſ. & fruct. vbi etiam gloſ. & Abb. dicens quòd
eſt in optione actoris, à qua cauſa incipiat: & quòd
actore ingrediente poſſeſsionem, reus eo inuito po-
teſt vti petitorio. Nam petitorium ſicut abſorbet &
trahit ad ſe, ita habet in ventre incluſum poſſeſſo-
rium, vt in d. iurious, & in cap. cum dilectus. cum
materia de cauſa poſſeſ. & propriet. Abb. in cap. j. ij.
col. de ſequeſtr. poſſeſ. & fruct. & cauſa † ſimpliciter 7
ſuper beneficio commiſſa admittitur ſuſpenſio pe-
titorij, prout in d. cap. paſtoralis. & tela ſimpliciter ex-
tenta ſeruit etiam in poſſeſſorio, taliter quòd poſt
ſuſpenſionem petitorij non eſt neceſſe vt ſeruetur
denuo, vt obſeruat palatium. Item commiſsio † cau- 8
ſæ ſuper moleſtationibus beneficij abſque alia de-
claratione includit etiam cauſam petitorij, quicquid
ſuper vltimo ſentiat Cald. conſil. vj. de reſcrip. quod
in alia deciſione declaro, incipiente, Palatium, ſicut
tennit ſub tit. de reſcript. Item quando agitur ſuper
titulo beneficij. dicitur agi ſuper quaſi dominio. ca.
ij. de dona. iuxta cap. ſi tibi abſenti. de præben. in vj.
Lis antè ſuper dominio vel quaſi efficit rem litigio-
ſam. auth. litigioſa. C. de litig. Cy. & Bar. in l. ij. C. eod.
ad idẽ c. j de confit. vti. vel inuti. vbi non dicitur quis
rẽ pacificè † poſsidere ſi ſibi ſuper ea mouetur quæ- 9
ſtio, & hoc no. & ibi Abb. eſt etiam tex. in c. ij. de re-
nunc. vbi But. & Abb. notant ꝙ non videtur quis be-
neficium pacificè poſsidere, ſuper quo patitur con-
trouerſiam iudicialẽ. Siue igitur agatur ſuper re vel
iure, aut ſuper dominio ſeu quaſi, poſſeſsio ſit liti-
gioſa ſeu non pacifica. Non quòd cõtrouerſia ſuper
poſſeſſorio † faciat rẽ ipſam litigioſam, vt in d. auth. 10
hoc eſt

hoc eſt proprietatem, ſed bene poſſeſſionem, ex
quo agitur de dominio rei, ſecundum Butr. Et Abb.
in d. cap. j. & de quinta ſpecialiter in illa deciſione
incipiente, maior pars dominorum, & conferuot no.
in alia, incipien. Palatium ſicut tenuit ſupra addu-
11 cta. Super quo quando proprietas, † quando poſſeſ-
ſio, quando res, quando actio ſit litigioſa. & in ma-
teria vltima Butr. & Abb. in d. cap. j. videatur gloſ. in
d. auth. & in d. cap. j. Et Bart. in d. l. ij. Abb. in cap. ec-
cleſia ſanctæ Mariæ. vt lite penden. in materia bene-
ficiali etiam Innoc. in cap. cùm M. Ferrarien. de con-
ſtit. cap. ex parte. de arbitr. Bald. in d. auth. Phil. Fran.
in d. cap. ij. Mil. latè in verbo, litigioſa res ſit. Rot. de-
ciſ. iij. in d. addi. in no. vt lite penden. & Oldr. conſil.
ccxcix. allegans Inno. & Compoſt. in d. cap. cum M.
Ferrarien. Et prędicta ſeruiunt ad clem. vnica. de ſe-
queſtr. poſſeſ. & fruct. & regulas de annali & trien-
nali. ac ſimiles diſpoſitiones, requirentes pacificos
poſſeſſores, qui tales non ſunt, ſi de iure vel de fa-
cto iudicialiter aut extraiudicialiter moleſtentur ſe-
cundum Pau. de Liaza. in clem. gratia, de reſcript. &
12 Rot. in d. deciſ. iij. de præben. in addi. Item iudex † da-
tus ſuper proprietate, habet etiam iuriſdictionem
ſuper poſſeſſione, quia commiſſa cauſa poſſeſſoria
vel petitoria ſine dictione taxatiua tantum aut ſimi-
li, videtur vtrunque commiſſum, ſecundum Rot.
deciſ. ix. in no. de cauſa poſſeſ. & propr. licet commu-
nis opinio ſit in contrarium, vt refert ſequẽdo eam
Abb. in d. cap. j. de ſequeſtr. poſſeſ. & fruct. col. iij. per
l. ſi de proprietate. C. ſi à non compe. iud. Cui tamen
reſpondet ex dictis docto. quatuor modis in d. cap.
paſtoralis. col. ij. quæ reſponſiones faciunt pro de-
ciſione Rotæ, quæ mihi placet, vt in commiſſione
proprietatis abſque dictione excluſiua veniat poſ-
ſeſſio. pro quo gl. ij. in d. cap. paſtoralis, & not. ſuprà
non econtra, per ea quæ habentur in allegata deci-
ſione, maior pars dominorum, & ſentit Collector in
13 d. deciſ. ix. Sub verbis autem † cum incidentibus, de-
pendentibus, & connexis, includitur principale ne-
gotium in cauſa appellationis à grauamine, etiam de
principali negotio mentione non habita, ſecundum
Egid. dcxix. dummodo ſit eiuſdem naturæ, iuxta de-
ciſ. eiuſdem cccxxviij. redeundo ad terminos dictæ
deciſionis tertiæ, de cau. poſſ. & propr. dico quod ad
iura in contrarium adducta in d. deciſ. iij. ex præmiſ-
ſis patet reſponſum, & non obſt. §. ſi fundum: quia
14 lis † non tollit poſſeſſionẽ nec eius commodum. c. j.
vt lit. penden. nimirum ſi poſſeſſio litigioſa releuat,
ſicut pacifica ab onere ſatiſdandi, nec in d. §. ibi di-
citur quòd ſit pacifica. l. ſi intra. quod facit ad cauſam
loquentes de ciuili interruptione ſecundum vnam le-
cturam, quæ interruptio non prodeſt omnibus, de
quo videndum per Bart. in l. naturaliter. ff. de vſuca.
& Abb. poſt Bui. ponentem opiniones in c. illud. vlt.
col. de præſcri. Nec mireris quod aliud ſenſerit tunc
15 Rota, quàm nunc † ſentiat. ita enim reperitur in plu-
ribus deciſionibus tam nouis quàm antiquis, & pro-
cedit ex mutatione auditorum variè ſentientium.
Nam, vt inquit Perſius Satyra 5.

Velle ſuum cuique eſt, nec voto viuitur vno:

Cum tot ſint quandoque ſententiæ quot capita:
ſic ex varietate temporum ſtatuta variantur huma-
na, nec id reprehenſibile. cap. non debet. de conſan.
& affin. & meo tempore in quibuſdam articulis iu-
ris aliud voluerunt domini quàm antiqui, vſque ad
ea tempora iudicaſſent, prout in expectatiua in for-
ma pauperum, quòd non capiat canonicatum &
præben. in collegiata cum prærogatiua regulæ, vt in
illa deciſione pono. incipiente. dicebant maiores. &
ibi aliquid ad excuſandum vtrunque iudicium, ex
quo contrarium reperiebatur iudicatum, & idem in
vnione, inquit Mil. in verbo vnico, facta ex falſa cau
ſa, quòd tunc noui auditores tenuerũt eam nullam
ipſo iure: & quòd contrarium antiqui tenuerant:
circa quod quid hodie obſeruetur, vide cum diſtin-
ctione vnionis apoſtolicæ ab ordinaria deciſione in-
cipiente, Vnio ex falſa cauſa. Et ſicut in iſta, ita in
quibuſdam aliis inuenies annotatum, & iſtud non ad
detrahendum maioribus: ſed quia ſtylus ex tempo-
re recipit varietatem: & in dubiis iuris † quilibet co- 16
gitur ſequi ſuam intelligentiam, etiam ſi erraret in
vetando, ne aliàs ædificet ad gehennam. ca. per tuas.
el. ij. de ſimo. quòd ſi errorem deponere non poteſt,
& ſit auditor in ea cauſa, remittat cauſam ad can-
cellariam iudicandam ab alio, qui ſentiet cum votis
maioris partis, aut omnium, iuxta deciſionem xiiij.
de conceſ. præbend. in no. ſecundum Collectorem
ibi in fine: quia etiam in illo articulo, in quo iudex
tenetur iudicare ſecundum allegata & probata,
non ſecundum conſcientiam. l. illicitas. §. veritas. ff.
de offic. præſid. & ibi Bartol. de quo Abb. poſt gloſ.
in cap. paſtoralis. §. quia verò. de offic. deleg. omnino
laborare debet vt exoneretur, & pati omne incom-
modum vt alius non ipſe pronunciet, vt ibi docto.
Item ſæpe reuelatur paruulis, quod occultum fuit
magnis, & vni, quod latet aliis: quia etiam detegi-
tur hodie, quod non fuerat cognitum, eſt ſingu-
laris textus in l. ij. §. ſed neque. C. de veter. iur. enucl.
& magis pro Modernis, quàm antiquioribus præ-
ſumitur, iuxta illud Priſciani: Quanto iuniores,
tantò perſpicaciores, gloſ. in l. gallus. in princip. ff.
de liber. & poſthum. ex quibus excuſatur quod di-
cit Hoſtienſ. in ſumma, de reſtitut. in integr. vt refert
Lap. allegatione xxvj. poſt princip. varium eſſe Ro-
manæ curiæ ſtylum, & quòd ideò potius iuri ſcri-
pto adhærendum ſit, quàm conſuetudini Romanæ
curiæ: † ex eo quod eſt fragilis & incerta, nunc alba, 17
nunc nigra, ac frequenter varia, ſuis tamen tempo-
ribus eſt ſequenda etiam extra curiam in caſu §. fin.
inſtitut. de ſatiſdatio. & facit cap. cum non liceat.
de maior. & obedien.

DE RESTITVTIONE SPOLIAT.

SVMMARIVM.

1 *Prouiſus ab ordinario in vno ex ſex menſibus reſeruatis per regulas cancellariæ, ſi ſpoliatur an debeat restitui?*

2 *Decretum papæ irritans quando inficiat titulum & poſſeſſionem?*

3 *Decretum hominis ſic afficit ſicut iuris.*

4 *Reſtituitur prouiſus ab ordinario ſi ſpoliatur ab expectante habenti inhibitionem & decretum.*

5 *Statuta & extrauagantes licet poſt publicationem arctent, non tamen nocent partibus, niſi in iudicio reducentur.*

6 *Reſtitutio impeditur quando notoriè conſtat de non iure agentis in petitorio.*

7 *Poſſeſſores de iure citari debent.*

8 *Papa appenens manum prouidendo aut reſeruando inficit omnia in contrarium facta & per eius decretum ligat etiam ignorantes.*
9 *Restitutio in beneficialibus non datur ſine titulo colorato, ne detur vitioſus ingreſſus.*
10 *Poſſeſsio ſola nihil operatur ſi titulus eſt notoriè nullus.*

DECISIO PRIMA.

1 PRouiſus ab ordinario † an deberet reſtitui contra prouiſum à papa, de beneficio quod vacauerat in vno ex ſex menſibus reſeruatis per regulas cancellariæ 1518. primò coram domino Iacobo Simonetta: ſecundò coram domino Paulo de Capiſuchis fuit diſputatum, & tandem maior pars dominorum voluit quòd non. Primò quia decretum
2 nedum inficit † titulum, verum etiam poſſeſsionem, prout videtur eſſe de mente Rotæ, deciſ. ij. de reſtit. ſpoliat. & de cauſa poſſ. & propr. xj. & xij. in antiq. & Egid. 342. & 536. ad quas deciſiones vnico verbo reſpondebam, quod debebant intelligi, prout loquitur tertia, de reſtitut. ſpoliat. in no. quando ſumus in ſpeciali reſeruatione de certo beneficio, vel in generali notoria. cap. ij. de præbend. in vj. non in aliis, puta collectorum, ſubcollectorum, capellanorum, &c. Nam cũ de his poſſet dubitari an eſſent ſeu fuiſſent tales, & ſic eorum beneficia reſeruata, inquit ibi Collector, dicerem non obſtare agenti poſſeſſorio, arg. not. per Innoc. in cap. conſtitutus. de fil. presbyt. hæc autem de qua agitur ſiue diceretur generalis, non eſſet notoria, ſiue ſpecialis non eſſet de certo beneficio, igitur, &c. Sed maior pars ſuppoſuit non eſſe differentiam inter decretum de certo & de in-
3 certo, in hoc, ſeu quòd ita afficit decretum † hominis ſicut iuris, vt econtrario æquiparando pōderat Rot. de reſtit. ſpol. in antiq. xvij. allegando l. ſi libertus. ff. de iure pat. ad hoc facit, quia Can. mitius agit, quàm iuris miniſter, dicit gloſ. in cap. apoſtolicæ, de excep. & iudex eſt lex animata, quæ durius agit quàm inanimata, no. glo. in cap. dilectus, ſecundo. de præbend. l. celſus. cum ibi nota. ff. de arbitr. decretum verò legis inficit, dicto cap. ij. & c. primo, & ij. vt lite pend. in vj. & Rot. de reſtit. ſpol. vij. in antiq. ergo & principis, quæ eſt lex animata: tamen non videtur quòd decretum ſuper incerto ita aſtringat. ca. j. vet. ſub incertum. de conceſ. præben. vj. cle. j. ſecundo reſponſo, eod. tit. quamuis in §. ſecus, propter appoſitionem temporis ligentur omnium manus, ne validè prouideant: item in expectatiuis habentibus inhibitionem & decretum nō cauſatur talis infectio,
4 quin expectans † teneatur ad reſtitutionem prouiſo ab ordinario ſpoliato vt in dies practicatur. Quidam dicebant ad hoc quòd expectatiua nō eſt ſuper certo, ſed eadẽ conſideratione nec regula reſeruans beneficia certis menſibus vacatura: & ſicut requiritur probatio extrinſeca, quod collector fuerit aliquis tempore quo habuerit beneficium, ita in propoſito quòd conſtet beneficia vacaſſe tempore expreſſo in regula, ergo idem iudicium. l. illud. ff. ad leg. aquil. Nec obſt. quòd etiam in reſeruatione, d. cap. ij. eſt neceſſe probari quòd vacauerit in curia, nam ibi ex quo eſt in corpore iuris notoria, id operatur notorietas facta probatione, non ſic in decreto hominis in quo non eſt tanta nec par ratio, ſed longè inferior, cùm non ſit ita patens nec tam notorium: iura enim ab omnibus ſcribi debẽt. l. leges. C. de legibus. vnde habentur pro notoriis: ſtatuta
† autem & ſi poſt publicationem arctent: non tamen ſunt ita notiſsima, nec de eis curant iudices. 5
nec partibus nocent, niſi in iudicio producantur, ſicut nec extrauag. cap. paſtoralis. cum materia, de fide inſtrum. Bart. in l. cum prolatis. ff. de re iud. Abb. & Felyn. in cap. primo, eodem titu. nam in caſu iſto poterat etiam dubitari an eſſent conceſſæ expectatiuæ, quia regula reſeruabat vſque ad generalem expeditionem expectatiuarum, ſed ſi quando notoriè conſtat † de non iure agentis in petitorio, impe- 6
ditur reſtitutio. cap. ad decimas. de reſtit. ſpol. in vj. no. Innocen. in dicto cap. conſtitutus. & per Specul. in titu. de peti. & poſ. §. quia ſupradictum eſt ex productione regulæ, & probatione vacationis in tempore conſtare de non iure in petitorio, & procederet concluſio maioris partis. Verum quia domini dixerant Rotam hoc non obſeruare in his terminis quod no. quia contrarium dicit deciſio ſecunda. de reſtit. ſpoliat. in antiq. Sed poteſt dici quòd eo caſu, quo infecta eſſet poſſeſsio, & ſic non datur reſtitutio in ſpolio, conſideretur non ius non quando daretur reſtitutio, etiam ſi aliàs de non iure conſtaret ex cauſa, quæ non diſcolorat poſſeſsionem; & quod hodie ita practicetur quidquid aliàs fuerit tentum, & tunc adhuc dubia eſt concluſio, præſertim quia per eam pataretur via ad ſpolia. Et ſi poſſeſſores citarentur, forſan aliquid releuans exciperent: ideò ius voluit citari † poſſeſſores, & quòd nullus propria 7
auctoritate ius ſibi dicat. l. meminerint. C. vnde vi. cap. licet epiſcopus. de præbend. in vj. & C. ne quis in ſua cauſa ius ſi. di. in rubr. & nigro, facit tamen pro cōcluſione, c. ſi eo tempore. de elect. in vj. vbi decretum irritans afficit omnia, quæ ſequuntur poſt ipſum, vt effectu careant, & iuris fomentum non habeant, ergo & poſſeſsionem: cui dici poteſt quod loquatur in diuerſo caſu, & non ſit generale: iſtud patet in decreto expectatiuarũ, vt eſt dictum, idem in decreto reſeruationum per literas papæ reſeruantes beneficia vſque ad certum valorem, & Aret. in l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acqui. poſſeſ. pen. col. reſpondet quòd d. cap. intelligatur de his quæ ſequuntur ita ad electionem, vt electio quæ præcedebat decretum, & ſic valebat, & ſine ea eſſe non poſſet, prout eſt confirmatio & tranſlatio iuris in illo beneficio, in quo non poteſt quæri ius ſine inſtitutione canonica, regula prima, de regul. iur. in ſexto. poſſeſsio verò bene poteſt haberi ſine illo iure. cap. in literis. cap. item cum quis. de reſtitut. ſpoliato. & in dicto loco Aret. impugnat dictam deciſionem tertiam in no. de reſtitut. ſpoliat. quam tamen defendit Socinus ab impugnationibus Aret. in l. rem quæ nobis. nona quæſt. principali. ff. de acquiren. poſſeſ. ad doctrinam Innocen. & aliorum in cap. vt noſtrum. de appellat. in cap. inter dilectos. de exceſ. prælato. quòd appoſitio † manus papæ ex cer- 8
ta ſcientia inficit omnia quæ in contrarium fuerint, & quòd decretum ligat etiam ignorantes. Videtur ex prædictis reſponſum non procedere generaliter in omni decreto in caſu ſpolij: conſiderabat etiam pro concluſione vnus ex dominis, quòd in beneficialibus reſtitutio † non datur 9

abſque

abſque titulo colorato ſecundum Innoc. in d. cap. in
literis. ne detur vitioſus ingreſſus, cap. vnico, de eo
10 qui mit. in poſſ. cauſa rei ſer. in vj. & cum titulus † ſit
notoriè nullus ſola poſſeſsio non operatur. pro quo
facit quod Bald. in l. j. C. ſi momen. poſſeſ. fuer. app.
ij. col. quòd poſſeſſorio beneficij oportet allegari ti-
tulum. & idem ſi allegatur poſſeſsio iuriſdictionis,
quia iuris adminiculum deſiderat, ideo mixtum eſt
poſſeſſorium. Sed ſuprà dictum eſt Rotam non ſer-
uare quando notoriè conſtat de non iure in proprie
tate. Item ſufficit titulus coloratus, licet aliàs nullus
qui quando ſit talis vel non, tradit Abb. poſt alios in
cap. cum noſtris. de conce. præben. vlt. col. Item non
diceretur conſtare notoriè ex productione regulæ,
ſi vera ſunt motiua Aret. in d. §. nihil commune. ſu-
per quo notorio, quoniam ampla eſt materia, videa-
tur Bar. in l. ſcriptus. ff de relig. & ſumpt. fune. & ca.
veſtra. & ibi Abb. de cohab. cler. & mulie. ad regulas
de beneficiis collectorum, &c. fuit dictum pro con-
cluſione, quòd non habent decretum, ſicut habet
regula, de qua in themate, propterea non inficiunt.
Audiui tamen à domino Thoma Regis, quòd in li-
teris prouiſionis beneficiorum collectorũ dicitur,
dudum beneficia collectorum reſeruauimus decer-
nentes irritum, &c. in forma ſicut quando prouide-
tur de vacan. in curia, quaſi habeat regula tale de-
cretum. pro quo facit, quia poſt regulas reſeruantes
beneficia plurimorum, ponitur in vltima clauſula
decreti, quæ videtur deſpicere omnes præcedentes.
ad l. iij. §. j. ff. de libe. & poſthum. vt dicamus quòd o-
mnes regulæ habeantur pro vna lege loquente de
reſeruatione beneficiorum: & quælibet regula re-
putetur vnus §. cogita: quia quatuor domini contra
concluſionem ſcoterunt, & eſt dubius paſſus.

SVMMARIVM.

1 *Decretum papæ appoſitum in reſeruatione ſpeciali ſuper certo corpore beneficij inficit titulum & poſſeſsionem, nec datur reſtitutio aduerſus decretum.*
2 *Eadem ratio militat in literis acceſſus & regreſſus, ac coadiutoriè cum futura ſucceſsione, quæ in reſeruatione ſpeciali.*
3 *Decretum papæ in alternatiua conceſſa epiſcopo appoſitum, quare non inficiat ſicut in reſeruatione?*
4 *Alternatiua in beneficialibus quid ſit?*
5 *Inhibitio apponitur in reſeruatione ad vacatura ſimul cum decreto non in vacanti.*
6 *Decretum habet implicitam inhibitionem, & inhibitio decretum.*
7 *Decretum & inhibitio æquiparantur in iure.*
8 *Prouiſio dicitur eſſe magis notoria, quam reſeruatio.*

DECISIO II.

DEciſio tertia in no. de reſtitu. ſpoliat. de qua in
proxima conclu. quòd quando ſumus † in ſpe
1 ciali reſeruatione de certo corpore beneficij vacatu
ri, vt decretũ appoſitũ in ea inficiat etiam poſſeſsio-
nem, & non ſit reſtituibilis: procedit etiam in literis
2 acceſſus & regreſſus † ac coadiutorie quæ ſolet con
cedi cum futura ſucceſsione, quia de iure non ita
dabatur, patet eod. titu. de cleric. egrot. & cap. gran-
di. de ſupplen. negl. prælat. in vj. prout in duabus cau
ſis coram domino Martino de Spinoſa fuit conclu-
ſum, quia militant in eis rationes quæ in reſeruatio-
ne: ſed contrarium fuit dictum in decreto † alterna- 3
tiuæ conceſſæ epiſcopo in vna coram domino Pau-
lo de Capiſuchis, de menſe Maij 1521. ea conſidera-
tione, quia eſt ſuper incerto & non notorio, ſicut de-
cretum in corpore iuris & regularum quæ publican
tur in cancellaria. Item quia † alternatiua non eſt 4
prouiſio de aliquo beneficio, ſed facultas prouiden-
di cum remotione obſtaculorum, licet ex aduerſo
faciat, quòd ita alternatiuè habet decretum, cum in-
hibitione in ſex menſibus, ſicut regula de qua in
proxima concluſione. Item quòd nec dicta regula
prouidet, ſed inhibet, & decernit, & ſimul cum al-
ternatiua eſt conſideranda regula. quòd epiſcopus
non poteſt vti alternatiua. ſi prius vſus fuerit regu-
la de quatuor menſibus: ergo ſi vſus non fuerit, ir-
ritum eſt quod fit ab alio, etiam ſi epiſcopus non
prouideat in illis ſex menſibus, vt inquit Felyn. cap.
cum ex offi. de reſcript. vlt. col. Sed ad dictum Fely.
fuit reſponſum quòd procedit vt operetur decre-
tum reſpectu proprietatis, non poſſeſsionis: regula
verò non fuit conſiderata, ex quo inhibet & decer-
nit nullum vſum quatuor menſium poſt vſum al-
ternatiuè, & econtrà quo ad ordinarium habentem
alternatiuam. Et intellige in decreto beneficij vaca-
turi, non in decreto quod apponitur in prouiſione
beneficij vacantis, quia iſtud non inficit poſſeſsio-
nem. Et cum huius dicti peteret rationem vnus ex
dominis, quidam dicebant hoc eſſe propter inhibi-
tionem † quæ ponitur in reſeruatione ad vacatu- 5
rum ſimul cum decreto, quæ non apponitur in pro-
uiſione de vacanti: pro qua differentia facit quia in
c. ſi eo tempore. de elect. in vj. dicitur quòd papa in-
hibuerat & decreuerat irritum, &c. Sed non videtur
concludere quoniam iura & doc. decretum irritans
ponderant ad infectionem, abſq; eo quòd velint in-
hibitionem cum decreto eſſe neceſſariã. De decreto
cum inhibitione eſt etiam text. in d. cap. ſi hi contra
quos. vt lit. pend. in vj. de inhibitione ſine decreto in
l. non dubium. C. de legi. decretum † enim habet im- 6
plicitam inhibitionem, & inhibitio implicitum de-
cretum, cum ſufficiat legiſlatorẽ aliquid inhibuiſſe,
vel irritum decreuiſſe abſq; inhibitione expreſſa, vt
in dictis iuribus. ad hoc quia in terminis cle. vnicæ,
in §. ſecus. de conceſ. præb. ſufficit ſola reſeruatio &
acceptatio tempore limitata cum decreto: nec eſt ne-
ceſſaria inhibitio, cum ſolùm ſit neceſſaria quando
in iure exprimitur, c. tibi qui. de reſcript. in vj. aliàs
decretum † & inhibitio executoris æquiparantur, vt 7
in cap. ſi ſoli. de conce. præb. eo. lib. ita dicit Imo. poſt
gloſ. in d. cle. vj. Alij conſiderabant quòd reſeruatio
eſt de iure vacaturo: & quòd poſt vacationem appre-
henditur poſſeſsio, & ſic decretum eſt ante vacatio-
nem, prouiſio verò eſt de iure vacaturi: quæ non ita
afficit. Sed hoc non eſt generale: nam reſpectu poſ-
ſeſsionis quæ apprehenderetur poſt diem prouiſio-
nis de vacanti, ita deberet operari decretum in va-
canti, ſicut in vacaturo, & tamen non operatur.
Et reperio quòd Rota, Biſigner in antiq. vij. & in
antiq. xxv de conceſsio. præbend. dicit non vide-
re rationem diuerſitatis inter vacantia & vacatura,
quando venit caſus vacationis, licet in caſu deciſio-
nis xiiij. vt lite pendente, in no. conſideretur diffe-
rentia: ſed non tenetur, & conſideratio eſt de va-
canti ad vacatura reſpectu puræ & conditionalis
diſpoſit

diſpoſitionis. Alius dixit, quòd ratio eſt, quia in re-
ſeruatione de vacaturo decretum eſt nototium: &
iſtud quod inficiat, operatur nototietas, quæ non
eſt in decreto de vacanti. Sed dubitari poteſt in quo
cõſiſtat huiuſmodi notorietas, ſiquidẽ in eo quod ex
diſcuſſione & productione ſtatim poteſt conſtare
notoriè de non iure agentis poſſeſſorio abſque ali-
quali diſcuſſione. cap. in literis, de reſtit. ſpol. prout
in vna conſidetsnone habetur in d. deciſ. iij. nota. de
reſtitu. ſpol. ij. col. vtique. Idem erit in diſcuſſione &
productione prouiſionis ſicut reſeruationis, ſi in eo
quoque producantur iura ante ſuſpenſionem peti-
torij, vt conſiderat Egi. deciſ. ccccitij. cum ſequen. Et
vtroque caſu poſſunt produci, & non eſt differentia
ſi in hoc quod de vacaturo eſt magis certum quàm
de vacanti apud papam poſſet eſſe magis certũ qui
ſcit quòd ei, cui reſeruãdo prouidet, ius competit &
non alteri: & eſt certus quòd nullus inferior quic-
quam in tali beneficio poteſt, non ſic in prouiſione
de vacãti, quia licet papa prouideat cum decreto, po
tuit ordinarius in partibus antea prouidiſſe, quòd
papa ignorat, & ſimilia quæ facti ſunt. ca. primo. de
conſtit. in vj. Sed ex hoc non ſurgit notorietas: ma-
ximè ſi inſpicimus omnes alios à papa, magis eſt no-
8 toria † prouiſio de vacanti, quę tranſit ordinariè per
multas manus & ſolitas. c. ad audientiam. j. de reſcr.
quàm reſeruatio, quæ per pauciores, & vt plurimum
fit occultè & ſine ſupplicatione, vel qusndo cum ea
non ſemper regiſtratur: niſi dixerimus quòd papa
in decreto ad vscaturum, reſpectum habet nedum
ad titulum, ſed ad poſſeſſionem: quia ſupponit Ti-
tium poſsidere, non in decreto de vacanti, in quo ni-
hil tale conſiderat: cum poſſet credere ex experien-
tia, ꝙ aliquis in partibus poſſeſsionẽ habuerit, quan
do extra curiam vacatio datur, vt non apponat de-
cretum niſi pro Titio. Sed nec iſtud cõcludit ex quo
in prouiſione mãdatur prouiſum poni in poſſeſſio-
ne, & papa præmiſſa non sduertit, ex quibus patet,
& in hoc paſſu, & in proximis deciſionibus huius
materiæ vix apparere rationem concludentem pro
deciſionibus, nec contra deciſiones. Ideo conſide-
randum vltra ne cogantur recurrere ad l. non om-
nium. ff. de legib.

SVMMARIVM.

1 *Reſtitutionem petens in iudicio via attentatorum an teneatur docere vel allegare titulum coloratum?*
2 *Reſtitutionem petens in iudicio via attentatorum, quid probare ſibi ſufficiat.*
3 *e Attentatorum iudicium & recuperandæ in quibus differant remiſsiuè.*
4 *Si notoriè conſtet de non iure petentis, an ad ipſius inſtantiam reuocari debeant attentata?*
5 *Poſſeſſor licet de eius iure non conſtet, non eſt amouendus, quin potius abſoluendus, ſi de iure actoris non appareat.*
6 *Attentata ex mero officio iudicis, reuocari poſſunt.*

DECISIO III.

1 PEtens reſtitutionem beneficij via † attentato-
rum in iudicio, an obtineat ſi non coloret titu-
lum, Egid. deciſ. cclxxxvj. dicit quòd non: contra-
rium vult Rot. deciſ. ij. in no. de reſtitutio. ſpoliato.
Et iſta fuit in obſeruantia palatij meo tempore, ne-
dum in meris attentatis, vt ante omnia reuocentur
ſic vt debeant in priſtinum reponi ſtatum, cap. ad
præſentiam. cap. bonæ. de appel. & cap. non ſolum.
eod. titu. in vj. & ſi eſt res iudicsta ſuper attentatis
executioni snte omnia demandari libet, antequam
veniatur ad negotium principale, inquit Rot. deciſ.
ij. de re iudi. in no. Verum etiam ſi sgatur ſpolio lite
pendente facto, vt idẽ Egid. ſibi contrarius inquit
deciſ. xlix. allegans cap. cum M. Ferrarienſis. & ibi
no. per Ioan. And. de conſti. ea ratione, quia in atten
tatis magis inſpicitur contemptus ſuperioris, læſio
partis ac iuris. cap. cordi. in fine. de appel. in vj Item
integritas ſtatus cauſæ cum ſufficiat † probare pe- 2
tentem ſimpliciter poſſediſſe beneficiũ, vt in dictis
iuribus: & in cap. ex parte A. de reſti. quàm ius agen-
tis. Et hoc eſt quod põderat additio ad d. deciſ. ij. di-
cens ſatis eſſe probare ſolum ſtatum cauſæ, & quòd
iſte eſt vnus mirabilis effectus, ac differentia inter
attentatorum iudicium, & interdictum recuperan-
dæ: & ibi colligit differentias † quatuor, Abb. verò 3
in d. cap bonæ. col. vj. cum ſeq. ponit quinque. Phil.
autem Frsnch. col. iiij. colligit ſeptem, vbi etiam affir
mant prædicta teneri communiter declarando ma-
teriam. Sed ſi notoriè † de non iure petentis reſti- 4
tui conſtaret, tunc ſunt deciſ. plures Egid. ccclvj. ac
ccexciij. & ccccclitj. Item Rotæ vij. in antiq. & ij. in
no. vt lit. pend. & habetur etism d. deciſ. ij. de reſtitu.
ſpoliat. & deciſ. xij. de cauſa poſſeſ. & propr. in antiq.
quòd ad ipſius inſtantiam non fit attentatorum re-
uocatio, etiam per viam atterati, ne iudex petentem
auctorizet in delicto, ſecundum gloſ. Innoc. in cap.
ſignificaſti, de diuor. vt dicit Rota in antiq. de reſti.
ſpol. xiij. pro quo cap. cum inter R. de elect. vbi nul-
lus auditur appellans, niſi eius interſit. cap. cum ſu-
per. de re iudic. cap. à collstione. iuncta gloſ. de app.
in ſexto. nec etiam communis ordinatio eccleſię im-
peditur per eum cuius non intereſt. csp. ex ore. de
his quæ fiunt à maio. par. cap. & in terminis, ne cum
peccato detur ad beneficium vitioſus ingreſſus. cap.
primo, de eo qui mit. in poſſ. cau. rei ſer. in ſexto. Ac-
cedit doctrina Innocen. in cap. conſtitutus. de filiis
presbyter. Et iſtud quòd reus, † de cuius iure non 5
conſtat, non eſt à poſſeſsione amouendus: ſi etiam
de non iure actoris apparet, quin potius abſoluen-
dus. l. loci. §. fin. ff. ſi ſer. vend. l. qui accuſare. de eden.
& l. fin. C. de rei vendica. & eſt deciſio quarta in no.
de re iudic. & hoc vt notorius defectus iuris obſtet
in beneficialibus, eſt commune ſecundum Butr. in
d. cap. bonæ. colum. penul. Domi. in cap. ad decimas.
de reſtitut. ſpol. in vj. colum. iij. ac Phil. Franch. in d.
cap. bonæ. in vij. differentia. vbi vide de materia, &
& quid in aliis. Et pro hoc deciſiones Rotæ ij. &
xxiiij. in antiq. de reſtit. ſpoliat. volentes vt obſtet in
beneficialibus ſubiicien. quod ſecus videretur in re
prophana, ad idem Abb. in cap. ſolicitè, & in cap. in
literis. eod. titul. vbi dicit in colum. penult differri
reſtitutionem & admitti exceptionem, quando ita
eſt notorium, quod certum eſt, vel ſatis veriſimile,
nullum ius competere. Alex. in iij. q. j. ca. ij. col. iiij.
hoc cumulat in beneficialibus, matrimonialibus, &
ſimilibus, & ibi de materia. Bene verum eſt quòd
ex † officio iudicis poſſunt talia attentata reuocari, 6
vt in sllegatis deciſionibus, & deciſione quinta, vt
lite pendente, in antiquis, & ita obſeruat Rota, &
quando

quando reuocat,contemptum animadoertit,& ſolet
ſequeſtrare abſque eo, quòd poſſeſsio reſtituatur
notoriè ius non habenti,prout d.deciſ.ij. tenet Ant.
de Butr.& Phil.Franc. in allegato cap.bonæ. & not.
etiam quòd non reſtituitur ſpoliatus qui ſuerat poſ
ſeſsionem lit.penden. aſſecutus, ſecundum Rotam
Biſignet.deciſ. iiij.in antiq.de reſtitutio.ſpoliato. &
xvij.io aotiq.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio renunciationis an obſtet agenti interdi-
cto recuperandæ contra tertium, qui eum ſpoliauit
poſt reſignationem factam in fauorem alterius?*

2 *Renuncians beneficium licet amittat poſſeſsionem
iuris,tamen ſi incumbit poſſeſsioni realiter & de fa
cto, ſi à tertio ſpoliatur,eſt reſtituendus.*

3 *Renuncians beneficio an non ſolum abdicet à ſe do-
minium, verumetiam ciuilem & naturalem poſſeſ-
ſionem.& num.10.*

4 *Violentus poſſeſſor ſi incontinenti fuit deiectus, non
aget ſpolio.*

5 *Succeſſor non tenetur iuſtificare titulum ſui præ-
deceſſoris triennalis pacifici.*

6 *Renunciatio facta per ſpoliatum poſt ſpoliatio-
nem, an ſit impedimento ſi vult agere ad reſtitu-
tionem?*

7 *Reſtitutio in beneficialibus non competit ſine titulo
colorato,ne detur vitioſus ingreſſus.*

8 *Poſſeſſor non tenetur oſtendere titulum ſuæ poſſeſsio-
nis alicui,niſi ſit ordinarius.*

9 *Agenti poſſeſſorio, in quibus terminis obſtet ex-
ceptio renunciationis, etiam ex cauſa permuta-
tionis.*

10 *Renuncians amittit omnem poſſeſsionem, ſi poſtea
incumbit animo continuandi, illam de nouo acqui-
rere videtur.*

11 *Poſsidens quomodo poſsit mutare cauſam ſuæ poſ-
ſeſsionis?*

12 *Accumulari an poſsit quis poſſeſsionem poſſeſsioni,
ſicut accumulatio permittitur titulorum?*

DECISIO IIII.

FVit dubitatum coram domino Ioan. Stapbileo
1516. in vna Segobien. archidiaconatus an. N.
1 de Roias qui ceſſerat archidiaconatoi † vt prouide-
retur T. cui fuit prouiſum. & poſtea iocubuit poſ-
ſeſsioni, & à tertio ſuit eiectus, poſſet agere ad re-
cuperandã poſſeſsionem coutra tertium, & maior
pars dominorum inclinauit quòd ſic,per deciſ.j. de
reoun.io no.& Innoc.in cap.ſupet hoc,ac Cal.conſ.
2 iiij.eod.tit.vbi dicitur quòd licet † perdatur poſſeſ-
ſio iuris,nihilominus cedeos poteſt incumbere poſ-
ſeſsioni realiter & de facto, inquit deci. Et ſi ſpo-
lietur tali poſſeſsiooe reſtitueretur, quia ſecundum
Cal.incumbẽs poſtea poſſet retinere naturalem,ſed
perdet ciuilem.Sed cõtra.T.non poſſet cum ad eum
voluerit transferri etiam poſſeſsionem.noo ad aliũ:
& ita fuit iudicatum. Nam domini libẽtet iuuarent
cedentem,quia is qui deiecerat capiebat archidiaco
natum vigore cuiuſdam gratiæ exorbitantis, quæ
male olebat,vt patet in regiſtro cauſæ huius. Aduer
tendum tamen in themate & materia, quia per ceſ-
3 ſionem † beneficij abdicat quis à ſe dominium &
poſſeſsionem.Ita Innoc.in d.cap. ſuper hoc. & idem
Ioan.Andr.Imo.& Abb.io cap.ſolicitè.de reſtit.ſpo.
eſt tex.in l.iij.§.in admittenda. & l.ſi quis vi. §.diffe-
rentia.ff.de acquir.poſ.& Alex.ioſert, quòd renun-
ciaos beneficio,videtur etiam renuntiare poſſeſsio-
ni beoeficij: quod procedit nedum in poſſeſsione
ciuili,verumetiã io oaturali: ſolo enim animo vtra-
que perditur, etiam priuſquam quis exeat de fun-
do,dummodo habeat animum diſcedendi,prout ha-
bet cedens iuri,ſecundum Alex. in d.§. in amitten-
da.vbi tex.ſolum animum conſiderat,& incipiendo
ab animo omnis poſſeſsio amittitor, dicit ibi gloſ.
quam ſequitur Bart. & alij communiter ſecundum
Alex.ibidem fit vt nequeat cedens agere ſpolio de-
ficieote primo extremo., vt oot.in cap. conſultatio-
oibus.de offic.deleg.Non obſt.dictum Inn.in d. cap.
ſuper hoc.quia ooo loquitur in beneficialibus, ſed
in prophanis,vt conſtat ex iuribus allegatis, ſecun-
dum quod debet intelligi.l.imperator.de in di.adie.
& Bart.in l.non ſolum.§.ſi liberationis. ff.de lib.leg.
ideo Abb.in d.ca.ſolicitè,declarans dicit, quòd non
ſpoliatur, qui ſtatim poſt reounciationem eiicitur,
ſeu non admittitur, ex quo per renunciationem
ſpootaneam amiſit domioium & poſſeſsionem, ſi-
cut ille non agit interdicto vnde vi, qui violenter
† cepit poſsidere,& incontinenti fuit ſpoliatus.l.iij. 4
§.cum ergo.ff.de vi & vi ar.c.olim.j. de reſtitut.ſpol.
Sed ſi poſt ceſsionem incubuit poſſeſsioni.& ex in-
teruallo deiiciatur,poteſt prętendere ſpoliationem,
cùm etiam is qui cepit poſsidere non poſsit ex in-
teruallo expelli:& ſi appellatur,poterit intentare in-
terdictum. Ita ait Innoc. in d. cap.ſuper hoc, cuius
dictum in beneficialibus non putat verum, ex quo
obſtat cedenti exceptio deſectus proprietatis noto-
ria,quæ impedit reſtitutiooem petentem ſecundum
com.cap.conſtitutus.& ibi Innoc.de filiis presby.&
idem Abb.in c.in literis.col.penult.de reſtit.ſpol.di-
cens differri reſtitutionem & admitti exceptionem,
quando ita eſt notorium,quòd certum eſt, vel ſatis
veriſimile nullum ius competere petenti reſtitui. &
Alexan.iij.q.ij.c.ij. col.iiij. loquẽs in beneficialibus,
matrimonialibus,& ſimilibus.& vide in deciſ.inci-
piente,petens reſtitutionem ſub hoc tit.& vt li.pen.
Credit tameo verum quòd ſi longo tempore poſt
ceſsionem ſteterit in poſſeſsioue, tunc præſumetur
iuſta,quia potuit acquirere ius de nouo, quod eſt
veriſimile ad cap. illud. cum materia de præſumpt.
Et quia ordinarius oon ſuſtinuiſſet eum ſine titulo
tanto tempore,vt Lap.alleg.lxxxix.Mil.io ver.bene
ficiũ impetrans.& Anch.conſ.cxvij.ex qoibus patet
ꝙ dictũ Inno.poteſt procedere in beneficialibus (vt
dixi de eis nõ ſentiat)in caſu poſſeſsionis lõgi tem-
poris, & hodie ſi triconio poſt ceſsionẽ poſſediſſet,
ex quo Lap.allegatio ad id tẽpus io practica reſtrin
git meo tempore,vt ſufficiat † quòd prædeceſſor pa 5
cificè triẽnio poſſederit ne ſucceſſor cogatur iuſtifi
care eius titulũ & io propoſito ꝙ pręſumatur in tali
tempore titulũ ſuperueniſſe, ad quã interpretatio-
nem facit regula de triennali poſſeſſore oon mole-
ſtando,vt in deciſione incip.Lap. allegatio, ſub titu-
lo,de cauſa poſſeſ.& propriet. Io minori verò tem-
pore ſuſtineri nequit,quia vltra prædicta etiam con
tra dictum capit. ſolicitè. quod probat † clarè im- 6
pediri reſtituoonem ſi ſpoliato anterior renunciatio
non ſit impedimento. Proprio nanque facto atque
contractu

contractu perfecto amittens poſſeſsionem, non habet etiam remedium cap. reintegranda. iij. quæſt. j. vt incipit Soci. in l. cum quæ nobis. in ij. q. princ. col. pe. ff. de acq. poſſe. deciſ. j. de renun. non obſt. qui verum eſt eum qui liti, cauſæ, ac beneficio renunciauit teneri ad fructus, ſi poſſeſsionem de facto nõ amittat. ad dimittendum autem tenetur, neque poteſt retinere, aut fructus percipere, vt dicit Ioan. Andr. in c. fi. de renunc. & ibi omnes in hoc concord: cum his quæ conſideraui. & facit contra id quod eſt tentum, cum propter ea teneatur; quia ſine titulo, & quia de facto tenuit quod eſt ſine iure, & re ipſa ſicut quilibet alius etiam laicus incapax qui detinuiſſet, potuiſſet percipere fructus, & teneretur ad reſtitutionem vel habenti tit. vel eccleſiæ. c. fin. cum ibi not. de offic. ord. in vj. cum ad eum non ſpectent ſpoliatum omni tit. ſine quo canonico obtineri non poteſt beneficium. c. j. de reg. iur. in vj. & certum ſit ad alium pertinere. l. cum quærebatur. C. vnde vi. nec reſtitu-
7 tio † in beneficialibus competit ſine titulo colorato ad not. Innoc. communem in d. c. in literis. de reſtit. ſpo. quam obſeruat palatium, licet Abb. ibi contra. & Lap. alleg. lij. lætatus ſum, in fine, ſaltem ex Rot. deciſ. vij. in no. de probat. Imo ſine colore tit. non fit reſtitutio, Egid deciſ. xlix. cum ſeq. & xcix. de quo in illa deciſione incipiente, quamuis ad canonizationem, ſub eod. tit. & eſt etiam deciſ. v. in antiq. de reſtit. ſpolia. quæ dicit quòd hanc partem ſeruat curia Rom. & deciſ. xx. eod. tit. Idem concludens in cauſa ſpirituali, & hoc ne aliàs daretur vitioſus ingreſſus. c. vnico, de eo qui mit. in poſſeſ. cauſa rei ſer. in vj. & quia iuris adminiculum deſiderat, dicit Bar. in l. vnica, C. ſi de mo. poſ. fue. app. col. ij. ex quo apparet Inn. in loco allegato per Rotam in prophanis loqui. Et per hæc omnia reſpondetur ad illud quod ſine executore quis nequeat poſſeſsionem ingredi. cap. eum qui. de præben. eod. lib. cum materia, nec ſine citatione quenquam à poſſeſsione amoueri. l. meminerint. C. vnde vi. c. licet epiſcopus. de præben. in vj nec ſibi ius dicere. C. ne quis in ſua cauſa ius di. in rubro & nigro: quia ſatis eſt quomodocunque ſit habita poſſeſsio, ſeu facta eiectio, quòd eiectus agere impediatur, cui abſq; titulo etiam colorato non detur reſtitutio ad poſſeſsionem ſeu detentationem in beneficialibus. Nec obſt. quod Cald. ait in d. conſ. iiij. & Butr. in d. c. ſolicitè. q. vit. quòd incumbendo retinetur naturalis, quia vtraque eſt perdita, vt eſt probatum. Et non cadit retentio nec etiam naturalis, iuncta etiam cum ciuili ſufficeret ſine tit. in propoſito, neque ex poſſeſsione vnius aut duorum annorum, cautum reperitur præſumi tit. l. illam. C. de collar. & vt eſt dictum, tex. ſunt aperti. in d. c. ſolicitè. & c. accepta. eod. tit. ſimpliciter loquens nec diſtinguentes an poſtea cedẽtes incumbant poſſeſsioni ſtatim vel ex interuallo, per quod & ſequentia tollitur quod ſub dubio forte tentat Butri. in d. c. ſolicitè. in fi. nec
8 an prouiſus aut tertius reperiatur poſſeſſor † qui nõ habenti titulum coloratum, neq; aliquem titulum: etiam ſi eſſet prædo, poteſt dicere, quo ad te liberè poſsideo. l. loci corpus. §. fin. ff. ſi ſer. vendic. quæ exceptio realis eſt aduerſus quemcunque titu. non habentem niſi ſit ordinarius qui tenetur inquirere. ca. ordinarij. de offic. ordin. in vj. & poteſt deiicere non habentem titulum, cui nõ obſt. regula de triennali, ſecundum Abb. in c. dilecto. de præbend. Felyn. poſt alios, in dicto cap. illud. de præſumpt. & in cap. ſicut. de re iudica. & Dominic. in dicto cap. ordinarij. & idem Innocent. in d. cap. ſuper hoc, inquit quòd in
his † terminis agenti poſſeſſorio ob. exceptio renun- 9
ciationis, & ita adducit eum additio vlt. ad deci. tertiam, de reſtitut. ſpolia. in no. & voluerunt etiam indiſtinctè deciſione ſecunda, in no de rerum permu. quòd reſignanti etiam ex cauſa permutationis non competat vnde vi nec reintegrãda, & allegat etiam Innoc. in d. cap. ſuper hoc & quarta, de renunciat. in no. etiam in reſignatione de beneficio reſeruato facta in manibus ordinarij, & ſecunda in antiq. cum aliis. ergo ſine diſtinctione accipiamus. l. de pretio. ff. de publ. Et ex his conſtat non competere interdi-
ctum, & quòd per renunciationem † eſt amiſſa om- 10
nis poſſeſsio: quòd ſi cedens incumbat poſtea, non dicitur cõtinuare, ſed magis poſſet dici de nouo acquirere, ſi quam poſſeſsionem quærat, ex eo quòd animus continuandi operatur nouam acquiſitionem, ſecundum Bart. Ange. Innoc. & Alex. in l. iij. in
princ. ff. de acquir. poſſ. aliàs poſsidens † non poteſt 11
ſibi mutare cauſam poſſeſsionis, niſi cauſa extrinſecus adueniente. l. cum nemo. C. de acquir. poſſeſ. & ſolo animo non poteſt deſinere quis poſsidere ex vna cauſa retenta poſſeſsione, & incipere poſsidere ex alia, ſed opus eſt vt alteri tradat, & à ſe abdicet: quoniam antiqua poſſeſsione remanente impoſsibilis eſt mutatio, & quòd ex noua cauſa poſsideatur, tex. eſt ſingularis in l. qui bona §. fin. ff. de acqui. poſ. quem ita declarant ibi Raph. Cu. & Pau. de Caſt. ac Angel. in §. nouiſsimè, inſtitu. de vſu. quicquid dixerit Bilignet deciſ. j. de reſtit. ſpol. in antiq. referendo opiniones de antiquo poſſeſſore, &c. quia niſi deſinat poſsidere, vt ſuprà, non eſt dicendum quòd
de nouo poſsideat, ſed magis accumulet † poſſeſsio- 12
nem poſſeſsioni, ſecundum Pau. de Caſt. in d. cap. ſi. quemadmodum permiſſa eſt accumulatio & multitudo titulorum poſt electionem, de conceſ. præb. & ibi Abb. & eandè rem poſſumus ex pluribus cauſis poſsidere. l. iij. §. ex pluribus. ff. de acquir. poſſeſ. licet non curandum an continuaret, accumularet, aut de nouo quæreret in caſu, de quo quæritur, in quo poſſeſsio ſine tit. non ſufficit in interdicto vnde vi.

SVMMARIVM.

1 *Spoliatus etiam poſt longiſsimum tempus poteſt agere remedio canonis reintegra, etiã contra quemcunque ſucceſſorem.*

2 *Regula de triennali nec allegatio Lapi lxxxix. non defendunt ſpoliatorem.*

3 *Obliuio quo tempore inducatur.*

4 *Sententia in beneficialibus non tribuit ius, licet tranſeat in rem iudicatam reſpectu partis contra quam eſt lata, non autem ſuperioris.*

5 *Regula de triennali non vult aliquem in petitorio, nec poſſeſſorio moleſtari.*

6 *Regula de triennali non habet locum in eo, qui obtinuit cauſam commiſſi.*

DECISIO V.

IN vna Feſulana parochiali coram domino Iacobatio erat caſus, quòd vnus tenuerat cum tit. pacificè parochialem per aliquot annos, & ſucceſsiuè

alij quæ

1 alij quatuor vſque ad † annns triginta, tituli enim
erant acti. ille qui primo tenuerat agebat ſpolio pe-
tens reintegrari: fuit cõcluſum à maiori parte quòd
non obſtaret ei curſus longiſsimi tẽporis, vt in pro-
xima deciſione, nec allegatio Lap. lxxxix. cum qua
Mil. in verbo beneficium impetrans, & Anch. conſi.
cxvij. cum ſequacibus de quibus in alia deciſione ſu-
per intellectu dictæ allegationis, ſcilicet quòd non
tenetur quis iuſtificare titulum ſui prædeceſſoris
2 pacifici. Incipit allegatio Lapi, minus regula † de
triennali poſſeſſore non moleſtando parans exce-
ptionem pacifico poſſeſſori. Nec doctrina Abb. in c.
contingit. col. ij. de dol. & contu. Cum hæc non pro-
cedant in ſpolio, quod no. Sed aduerte quia Abb. in
d. ca. loquitur indiſtinctè non ſe reſtringens ad pro-
prietatem, & materia ibi eſt proportionabilis ad
poſſeſſorium & petitorium, dum dicit Abba. quod
Clericus bona fide & titu. poſsidens beneficium al-
terius per decennium inter præſentes, & annos xx.
inter abſentes præſcribit in præiudicium veri recto-
ris. allegat Ioan. And. in ſimili in regula ſine poſſeſ-
ſione, de regu. iur. in vj. in mercur. Et quia ex lapſu
tanti temporis videtur quis habere beneficium pro
d relicto in ſui præiudicium, ad no. in l. ſi de en. § j.
ff. de acquiren. poſſ. Vbi etiam Alexan. colum. ij. dicit
quòd ciuilis poſſeſsio perditur ob negligentiã tanti
3 temporis ex quo reſultat obliuio. † Et eſt quando
per decennium quis per ſe, vel alium non accedit
ad naturalem poſſeſsionem ſecundum Pau. de Caſt.
in l. ij princi. colum. iij. eod. titu. dicitur enim perdere
ait Abba. potius ex facto ſuo quàm poſsidentis, qui
nec acquirit ex natura rei impræſcriptibilis, addu-
4 cens ſimile de ſententia † quæ tranſit rem iudicatam
reſpectu eius, contra quem eſt lata, non contra ſu-
periorem, qui poteſt inquirere de defectu tituli, ex
quo ius non tribuit. ca. j. cum ibi not. etiam per Abb.
de conceſ. præben. ſubiungens iſtud eſſe notandum.
quoniam ſi verum eſt, nouum eſt, atque mirabile di-
ctum & ſatis coloratum: videatur tamen Socin. in l.
rem quæ nobis. ij. quæſt. principali. ver. ſecundo du-
biratur. ff. de acquiren. poſſeſ. dum inquit quòd ne-
gligentia decem annorum amittit quis poſſeſsionẽ
& remedium Canonis reintegranda. iij. quæſt. j. ergo
n[illegible] probetur diligentia aut acceſſus ad naturalem,
ſ[illegible] quod excludens obliuionem, videtur ex addu-
ctis hic & in concluſione proxima dubium quòd
ſimpliciter ſuper dicto Canone eſt in vtraque ten-
tum. ideo vlterius cogitandum & quoad regulam de
5 † triennali facit dubium quod regula prædicta ex-
tracta ex concil. Conſtantieñ. approbata in concil.
Baſilieñ. incipien. Quicunque non violentus, ſecun-
dum tex. vbi vult quod nõ poſſet triennalis poſſeſſor
nec in petitorio nec in poſſeſſorio à quocunque mo-
leſtari: ſed propterea dico in alia deciſione, quòd re-
6 gula † ipſa non habet locum pro eo, qui obtinuit
committi cauſam: licet non proceſſerit niſi ad de-
cretum citationis duntaxat. vbi rurſum ponderat,
& incipit voluerunt domini in vna Parmen.

SVMMARIVM.

1 *Spoliatus quandoque poteſt petere reſtitutionem,
cum remedium canonis reintegrãda ſit perpetuum.*
2 *Tempus non debet eſſe in cauſa vt quis alienum de-
tineat, & locupletetur cum damno proximi.*
3 *Leges licitè allegantur in foro eccleſiaſtico, niſi ca-
nonibus contradicant.*
4 *Præſcriptio ſi ſimpliciter tollatur per legem aut
ſtatutum, de qua intelligatur.*
5 *Indefinita æquipollet vniuerſali.*

DECISIO VI.

AN poſſeſſorium remedium Canonis reinte-
granda. iij. quæſt. j. competat ſolum vſque ad an-
nos triginta aut quadraginta, vel ſupra, aut perpe-
tuo? vna pars dominorum tenuit quòd ei præſcri-
beretur † & eſſet perpetuum, hoc eſt vſque ad annos 1
triginta allegando Soci. in l. rem quæ nobis. quæſtio.
viij. ff. de acquiren. poſſeſ. & ita intelligantur Cano-
niſtæ qui in ca. ſolicite. de reſtitu. ſpoli. dicunt ſuper
gloſ. vltima, quod non eſt differentia in hoc inter
Canones & leges, ad idem optimè in l. ſicut. & l. om-
nes. C. de præſcrip. xxx. vel xl. ann. alia & maior ſu-
perans in vno voto tantum voluit perpetuò dari, &
vltra tempus prædictum ſine præfinitione tali, affir-
mando hanc eſſe communem opinionem d. gloſ. ac
Canoniſtarum in d. cap. vide quomodo ſentiant do-
ctores, quia Gofre. col. iiij. & Hoſt. in ſum. à quo peti
poſsit in ſum. eod. titu. aiunt dari non obſtante qua-
cunque temporis conditione, Ioan. And. in d. ca. in fi.
ſimpliciter tranſit cum gloſ. Butr. dicit de iure ciuili
procedere gloſ. vt ſit annalis actio quoad pœnam
perpetuam quoad rei perſecutionem, de iure autem
Canonico videri ſibi vt debeat competere perpetuò
quando agitur condictione ex dicto Canone. Cardi.
& Abb. ibidem dicunt non eſſe differentiam inter le-
ges & Canones, cùm leges dent annum in interdi-
cto, quia eſt prætoria actio. l. in honorariis. ff. de
actio. & obliga. & inſtit. de perpetu. & tempori. acti.
in princip. dictus verò Canon procedit quando agi-
tur condictione ex eo, & ſic non prætoria actione &
ſecundum Abb. ibi ita voluerunt Gofre. & Ioan. An.
aſſerentes finem dictæ glo. procedere in condictione
ex dicto Canone. Innocen. ſentit quòd nulla præ-
ſcriptio habeat obſtare agenti poſſeſſorio de iure
canoni. & quòd iſta ſit mens Gofre. & Butr. licet ſe-
cus ſit de iure ciuili. l. ſi quis emptionis. C. de præ-
ſcript. xxx. vel xl. anno. l. j. in princip. ff. de vi & vi ar-
ma. pro prima opinione poſſet dici quòd verba vt
non obſtet aliqua temporis conditio, ſeu dicti Ca-
nonis quæ ad metam longiſsimi temporis à iure ter-
minantur, & eo modo dicitur perpetua actio. d. l.
omnes. & d. l. ſicut, aliâs ad vitam alicuius, vt in l. j.
iuxta gloſſ. ff. pro ſoc. & quod differentia cum decla-
ratione doctorum ad id tendat vel ſit intelligenda
taliter vt in prætoriis anno finiatur, in non præto-
riis, ſed ciuilibus aut aliis prout in condictione dicti
canonis quæ non eſt prætoria durent perpetuo, vi-
delicet vſque ad xxx. vel xl. annos duntaxat vt in di-
ctis iuribus, quamuis pro ſecunda facit verbum ge-
neraliter quacunque. l. j. § generaliter. de lega. præ-
ſtan. & quòd † tempus non debet eſſe cauſa deti- 2
nendi alienum, & quòd locupletetur quis cum
damno proximi contra naturalem æquitatem. l. obli-
gationum. §. placet. de acti. & obli. l. nam hoc natura.
ff. de condict. inde. & ca. fin. de præſcri. Sed pro pri-
ma reſponderi poteſt per cap quo iure. viij. diſtin. &
per to. ti. de vſuca. & de præſcrip. inſtitu. ff. & C ac in
decret. in vj. & ad verbum quacunque, quòd per

prædicta ſit reſtrictum, & quòd hoc modo euitatur correctio cum concordia.l.j.C.de inoffic.doti. Nam legibus ſtandum eſt, niſi canoni contradicant expreſsè.cap.j.cum ibi not. per gloſ. & docto. de oper. no.nuntia.& gloſ.iij.in ca.cum dilecti.de elect. Abb. in cap.ij.& in ca.in cauſis.de teſti.l.ſancimus.de teſta.
3 & l.præcipimus. in fi.de appel. Nam † leges in foro eccleſiaſtico licitè allegantur, etiam vbi in eadem diſpoſitione concurrunt Canones.ca.à nobis.de teſti. & ibi Abba.colum.j.& ca.dudum.ver.nos igitur.de præb.in vj.Et pro his & prima parte multum aſtringit text.cum gloſſ. ſingulari.in capi.j.de capi.cor.in
4 feu.volens quòd ſi ſtatuto † caueatur aut lege, quòd certo caſu nulla currat præſcriptio non cenſetur ſublata, niſi præſcriptio longi temporis decem aut viginti annorum.ita firmat etiam Abba.in ca.ad audientiam.colum.iiij.de præſcrip.& in d.ca.fin.col.vij. ne videatur ſtatuens iura de longiori præſcriptione loquentia vnico verbo tollere.l.ſi quando.C.de inoffic. teſtamen. ſubiiciens illam gloſ. ſequi ibi Bald. & tenere Ioan. Andr.in additione Specul.in titu.de feud.colum.ij.referendo Dyn.ita conſuluiſſe, quod ait etiam menti tenendum, & hoc quando ſtatutum poteſt verificari in præſcriptione longi temporis ſecundum Bald.in d.ca.quia ſi non poſſet, niſi in longiſsima, vt in perſonalibus actionibus, vel rebus eccleſiæ.d.l.omnes.& ca.de quarta.ca.illud.ca.quia iudicante.cum ſimilib.de præſcript.tunc excluderetur etiam longiſsima vt aliquid operaretur.l.ſi quando. ff.de legat.j.ca.ſi papa.de priuileg.in vj.Barto.in l.iiij. §.prætor ait.ff.de dam.infec.& Abb.in ca.paſtoralis. in princi.de appella.Verum hoc aliâs in vna ex concluſionibus meis conſiderabam non procedere per text.iuncta gloſ.in l.auus.ff.de requi.rer.& ca.vigilanti.de præſcript.vbi dicitur nulla dierum poſſeſſio, & intelligitur prohibita etiam longiſsima, pro quo Barto.in l.cum ſatis. C.de agrico.& cenſ.lib.xj. ex quo ſimpliciter loquitur quòd nulla currat.l.de pretio.ff.de public.fortius Cardi.in clemen.ij.q.viij. & in fi.de reb. eccleſ. non alie.& Felyn.in cap.cum cauſa. ver. fallit primo. colum.iiij.de re iudic. quòd quando ius reſiſtit conſuetudini, locum habet illa ſolum quæ eſt temporis immemorabilis, cum ſit alterius naturæ ac fortioris potentiæ ait Abb.in d.c.fi. de qua text. in l.hoc iure, §.ductus aquæ. ff.de aqua quotid.& æſtiua.tollen.c.ſuper quibuſdam.de verb. ſignific.& cap.j.cum ſeq.de præſcrip.in vj.Sed ſi ius expreſsè reprobet, non videtur etiam prædicta locum habere, eſto quòd non dicat de quamuis con-
5 ſuetudine, cum indefinita † æquipolleat vniuerſali. l.ſi pluribus.de lega.ij.l.Iulianus.ff.de lega.iij.ca.ſolicitè.in fi.de ma.& obe.ca.quia circa.de priuileg.ca. vt circa.de elect.in vj gloſ.& Abb.in ca.ij.de coniug. lepro.quando verò materia eſſet ſui natura impræſcriptibilis, omnis etiam tollitur præſcriptio.ca.cum ex officij.vbi etiam Abba.colum.j.& iij.de præſcrip. & §.furtiue.inſtitu.de vſuca.faciunt ad hæc.ca.cum non liceat.iuncta glo.& d.ca.fin.eod.titu.ac ca.poſſeſſor.de regu.iur. in vj. ſi ergo ſumus in terminis in quibus expreſsè non reprobetur præſcriptio attentis vltimis fundamentis, erit locus præſcriptioni immemoriabili contra canonem reintegranda.ſecundum verò Cardi.& ſequaces etiam ſi ius reſiſtat, inſpecta autem opinione d.capi.j.cum glo.de capi.cor. & ſequentium eam.tunc etiam procederet longiſsima præſcriptio, ſaltem ſuper quo ex deductis hic & quæ deducam in deciſ.ſeq.cogitandum, & quæ pars dubij ſit verior. non obſtante quòd in vna Feſulana quinque contra quatuor perpetuò competere tenerent, vt eſt dictum.

SVMMARIVM.

1 *Remedium canonis reintegranda, competit etiam contra eum qui cum titulo & bona fide poſsidet.*
2 *Remedia in poſſeſſorijs & eorum diuerſitate vide remiſsiuè.*

DECISIO VII.

CONcluſerunt domini in vna Romana officiorum quæ primò fuerat coram domino Antonio de Monte. Deinde coram domino Breuio, & vltimo coram domino Iacobatio, quòd quidam de Scapuriis qui emerat officia † à camera apoſtolica, & poſſidebat, non excluderet Cecchum Noticom prætendentem ſe ſpoliatum, & petentem reintegrari propter titulum emptionis, cum canon reintegranda, detur etiam contra titulo poſsidentem, etiam ſi ad eum res ſine vitio peruenerit. Et iſta eſt communior opinio ſecundum Alexan.in d.l.rem quæ nobis.ff.de acquiren. poſſeſ.quæ in iudiciis, ait, practicatur, & pro ea ibi Iaſ. abunde colum.v. cum ſe. referens opiniones.Et pro communiori multa motiua adducens ac conſilia Alexand. plura, & aliorum concludens eam eſſe tenendam non obſt.quòd Franc.de Aret. ibidem colum.vlti.& Abba.in ca.cum ad ſedem.de reſtit.ſpol.dicant quòd in bonæfidei poſſeſſore conuento videtur ceſſare ratio peccati, quod non eſt tutum ex quo, quando conſtat ei de mala fide authoris, militat contra ipſum conſideratio peccati.cap.illud. & cap. fin. de præſcrip. & de multis † remediis poſſeſſoriis & eorum diuerſitate ac natura videantur Barto. Alexan.& Iaſ.poſt alios in d.l.rem quæ nobis. & Goffre.ac Hoſti.in ſum.de reſtit.ſpol.

SVMMARIVM.

1 *Supplicatio ſignata & data ſufficit ad colorandum titulum pro ſpoliato.*
2 *Agens interdicto recuperandæ in beneficialibus non debet probare titulum, ſed iuſtificare poſſeſsionem ex titulo.*
3 *Poſſeſsio habetur pro canonica cum ſola ſupplicatione cum litera non ad effectum gratiæ, ſed ad illius probationem requirantur.*
4 *Reſignatio beneficij poteſt probari per teſtes.*
5 *Poſſeſsio nec bonorum adminiſtratio in cathedralibus & monaſterijs capi non poteſt ſine literis.*
6 *Confeſsio tituli facta per ſpoliatorem ſufficit ad colorandum titulum pro ſpoliato.*
7 *Supplicatio ad obtinendam abſolutoriam in petitorio pro poſſeſſore eſt ſufficiens.*
8 *Supplicatio eſt titulus, & non expirat mortuo concedente.*
9 *Beneficium vacat per obitum illius. qui habebat ſolam ſupplicationẽ, licet aliter obſeruet cancellaria.*
10 *Supplicatio dicitur informis ante confectionem literarum reſpectu executorum.*
11 *Gratia an dicatur perfecta, & expiret reſeruatio ex ſola ſignatura? vide remiſsiuè.*

12 *Executor*

12 *Executor datus licet recipiat iuriſdictionem in ha-*
bitu, non tamen illam exercere poteſt ante receptio-
nem literarum.
13 *Supplicatio ad docendum de iure tertij in iudicio*
producta eſt ſufficiens.
14 *Regula, quòd non iudicetur iuxta tenorem ſuppli-*
cationis, ſed literarum, non habet locum in poſ-
ſeſſorio.

DECISIO VIII.

QVamuis ad canonizationem tituli apoſtolici
requirantur literæ propter regulam qua caue-
tur quòd non iudicetur iuxta tenorem ſupplicatio-
nis, ſed literarum deſuper expeditarum. tamen ad
1 † obtinendum in interdicto recuperandæ poſſeſſio-
nis voluerunt domini duobus exceptis, qui tandem
conſenſerunt, quòd ſufficiat ſupplicatio ſeu gratia
ſignata, & data ſupplicatione abſque literarum ex-
peditione pro titulo colorato qui in beneficialibus
requiritur ſecundum Innocen. cuius opin. commu-
niter approbatur in cap. in literis. de reſtit. ſpol. & in
palatio obſeruatur quicquid ibi Abb. ſentiat in con-
trarium, qui tamen ibi dicit communem eſſe opinio-
2 nem, quòd non debet agens † probare titulum, ſed
iuſtificare poſſeſſionē ex titulo, vel aliter colorare.
Ita etiam ibidem Butr. col. vj. & Alexan. iij. quæſtio. j.
cap. ij. colum. v. ac Rot. deciſ. v. in antiq. de reſti. ſpol.
quæ dicit quòd hoc tenet curia Rom. & dicit deciſ.
xx. eod. tit. quòd procedit in cauſa ſpeciali vt debeat
iuſtificari vel colorari titulus ante reſtitutionē. Nam
3 & poſſeſſio haberi canonice poteſt, cum † ſola ſup-
plicatione cum ad eſſentiam gratiæ non requiran-
tur literæ, ſed ad probationem & canonizationem
ſic, ſecundum Archi. Ioan. And. Domi. & Phil. Franc.
in prohe. vj. in fi. & Abb. in c. in noſtra. de reſcript. &
Gemi. pulchrè conſi. x. & Bald. in l. humanum. C. de
4 l. gi. Item † collatio beneficij ſicut renuntiatio po-
teſt probari per teſtes. ca. ſolicite. & ibi Bald. in fi. de
reſtitu. ſpol. & Rota de probat. in antiq. xxxix. ergo
non requirit literas. Secundò probatur per locum à
ſpeciali. l. ius ſingulare. ff. de legi. in extrauagan. in-
5 iunctæ Bonifac. viij. in titu. de elect. quæ in † cathe-
dralibus & monaſteriis improbat poſſeſſionē ante
literarum expeditionem. ergo in inferioribus bene-
ficiis oſtendit non eſſe neceſſarias literas. Tertiò ſuf-
ficit ad colorem in ſpolio producere collationem
factam per vicarium epiſcopi, & probare per eundē
quòd ad conferendum habuit poteſtatem, vt vult
Egid. deciſ. 50. quam Rota ſequitur: fortius debet
ſufficere gratia ſignata & facta per papam, de cuius
6 poteſtate nullo modo dubitatur. Quartò ſi † pro
colorato titulo etiam ſufficit confeſſio tituli facta
per ſpoliatorem ſecundum Rotam de reſti. ſpo. xix.
in no. quæ etiam eſt in viridi obſeruantia, multo ma-
gis ſignatura papæ, per quā proculdubio de gratia
conſtat, & ſic de titulo, de quo per confeſſionem in-
fallibiliter non apparet. Cæterū tempore meo Rota
in pluribus cauſis abſoluit † poſſeſſores in petitorio
habentes ſolas ſupplicationes contra actores qui ti.
produxerant per literas & canonizari obtinuerant,
prout late in alia deciſ. oſtendo incipiente, obtentum
eſt in palatio, ſub ti. de ſenten. & re iudi. Si iſtud fit in
petitorio in reo contemplata poſſeſſio debet etiam
fieri in actore, vt recuperet poſſeſſionem cum non
ſit minus priuilegiatus ſpoliatus ſuper recuperanda
poſſeſſione, quàm conuentus actore non probante
ſuper habenda abſolutione, ſi iura ſuper his ponde-
rentur. Item ſupplicatio † eſt titulus, patet quia gra- 8
tia per eam facta non expirat ſi moriatur papa ante-
quam ſcriptura deſuper facta ſit: & beneficium ha-
bentis † ſolam ſupplicationē vacat per eius obitum. 9
Ita Archi. Ioan. Andr. & Philip. Franch. in probe. vj.
circa fi. & Rot. de reſcri. vlti. in antiq. quæ etiam eſt
in practica firma in palatio cauſarum, vt videmus in
beneficiis vacantibus pleno iure cedcn. vel deceden-
tibus his quibus gratiæ reperiuntur factæ ſola ſup-
plicatione. licet cancellaria aliter obſeruet, per quæ
reſpondetur ad Egid. deciſ. dcix. & dcxluij. quæ non
ſeruantur. non ob. Rot. de conce. præben. in no. xix.
quòd ante confectas literas † gratia dicitur quædam 10
res informis, quia in his terminis non loquitur, nec
eſſet vera ſi loqueretur per prædicta. Nam procedit
reſpectu executoris qui datur in gratia quo ad eius
poteſtatem quam non habet ante literas: cum ab ea-
rum forma eius poteſtas pendeat. patet quia in vno
ſummario etiam ibi dicitur, quòd gratia ſemper in
tempore præcedit bullas, & propterea bullæ non
ſunt de eſſe ſubſtantiali gratiæ, & ad hunc ſenſum
videatur Millis in repertorio in verbo, gratia † apo- 11
ſtolica non cenſetur perfecta, vbi pro & contra, an
dicatur perfecta ex ſola ſignatura per quam expiret
reſeruatio, videatur aliquid ſaltem remiſſiuè in de-
ciſione incipiente, voluerunt domini pro maiori
parte ſub tit. de cauſa poſſeſ. & proprie. Et licet Biſi-
gnet. iiij. eod. titu. velit quòd valet acceptatio & pro-
uiſio ante literarum expeditionem, & ſic contradi-
cat alteri deciſioni, & ſi vera eſſet, faceret pro iſta
concluſione. Nihilominus deciſio. xix. eſt poſt eam,
& magis tuta, & fortificatur per deciſionem ſequen.
Secundò quòd executor † à die dationis recipit iu- 12
riſdictionem in habitu non in actu, nec in exercitio,
niſi literæ fuerint præſentatæ. Et hoc eſt quod no.
Ioan. Andr. in cap. eam te. in fi. de reſcrip. loquens in
delegato qui à tempore datæ ſortitur iuriſdictio-
nem, quamuis illam non exerceat ante receptionem
cap. ſuper eo. el ij. de appel. facit. ca. paſtoralis. §. quo-
niam. de reſcript. Tertiò potuit habere reſpectum
Rota ad regulam cancellariæ quòd nulla ſit acce-
ptatio, nulla prouiſio literis non expeditis, per quam
regulam probatur concluſio, quòd ſufficit ſuppli-
catio, quoniam ſufficeret etiam in expectatiuis, niſi
eſſet regula ad acceptandum & prouidendum, & in
epiſcopatibus ac monaſteriis ad poſſeſſionem ſi non
ſuperueniſſet dicta extrauagans iniunctæ: quia gra-
tia ſola ſignatura perficitur, ad hoc quia ſufficit † ad 13
docendum de iure tertij producere ſupplicationem,
vt dico in dicta deciſione incipiente obtentum eſt.
Regula verò, quòd non iudicetur † ſecundum teno- 14
rem ſupplicationis, ſemper fuit intellecta in petito-
rio & adiudicatione tituli, non in poſſeſſorio & re-
ſtitutione, & ita intelligitur & merito: quando enim
agitur ſuper ſpolio non iudicatur iuxta ſupplicatio-
nis continentiam, nec canonizatur ſupplicatio quæ
tantum adducitur pro colore tit. qui non inquiritur
an ſit bonus vel non. Sed duntaxat vtrum ſit colo-
ratus, ad regulas traditas per Abba. poſt alios in cap.
cum noſtris. in fi. de conce. præb. de titulo colorato
& non colorato. Nam ſuper recuperāda poſſeſſione

eſt iudiciom & fertur ſenteutia non de petitorio, & probatio tequiritur ſolum ad reddendam intentionem agentis coloratam, & ſufficit de titulo probare ſummariè, quando de titulo non agitur ad finem pronuntiandi ſuper illo. dicit Egid. deciſ. 10. & xcix. & hoc clarius quaodo eſſet confeſsio ſpoliatoris de titulo aduerſarij vt ſupra, ex quo tunc de titulo diſcuti oon poteſt. Et ita in vna Lanzaneñ. coram me fuit cooclusum de menſe Iaouarij 1519. quæ concloſio mihi placuit, & eam adiuoi, vt ſupra, & ſucceſsiuè ſic à domino Paulo de Capiſuchis & aliis fuit firmatum.

DE DOLO ET CONTVMACIA.

SVMMARIVM.

1 *Publicatio acceptationis in alio quàm beneficij loco facta, dato iuſto impedimento an ſufficiat?*

2 *Citatio per edictum, conſtito de non tuto acceſſu, decreta, in quibus & quot locis exequi debeat?*

3 *Citatione per edictum in pluribus locis executa poſt lapſum tempus vltimæ executionis ad comparendum & non antea procedatur.*

DECISIO PRIMA.

1 REGVLA de † publicatione & inſinuatione requirit, quòd poſt acceptationem & prouiſionem vigore gratiæ expectatioæ infra tres menſes à die prouiſionis acceptatio in loco beneficij publicetur, aliâs gratia, prouiſio, & acceptatio ſint nullæ. Hæc in pluribus cauſis intellexit Rota ſi in eo loco fieri potuit, & dato iuſto impedimento quod ſufficiat facere in alio, & ſit ſatisfactom regulæ per plura fuodamenta quæ Ludo. Roma. adducit conſi. ccccxxiij. Idem in intimatiooe appellaoonis extraiudicialis, clem. caoſam. §. verum. de elect. vbi text. quando ob metum vel potentiam citandi quis impediretur. Et quando per edictom de-
2 ceroitur citatio † in curia, conſtito de noo tuto acceſſu (vt ſolent fieri) oon eſt ſatis quòd in vno loco, quiconque eſſet, fiat. Sed debet fieri in duobus, propter formam quæ datur in pluribus, cum numerus pluralis non verificetur in vno, & ad minus reqoirat duo. l. fina. ad Trebelli. l. vbi oumetus. ff. de teſti. non obſtante quòd aliâs ſi non eſſet forma, ſufficiebat fieri in vno, vt dicit gloſ. in d. §. verum, in verbo aliquo. & licèt in forma apponantur tria loca, ſufficit executio in duobus. Ita dicit Rota deciſ. v. in no. de reſcript. & xxxij. in antiq. ac de dolo & cootum. viij. in no. Et Egid. ccxciiij. quod intellige in duobus ex tribus in curia & totidem in partibus, & ſic in qoatuor locis, cum non ſufficit quòd in curia tantum in duobus vel in partibus, aut quòd in vno in curia, in alio in partibus io quo decipiebatur vnus procurator ponderans verba deciſionum de quibus ſupra quòd ſufficit in duobus, quia eſſet contra formam decreti, & contra clemen. j. de iudi. vbi de pluribus locis vbique & copulatiuè, non diſiunctiuè ſeu alternatiuè. Ergo &c. l. ſi hæredes plures. de condi. inſtit. l. ſi quis ita ſtipulatus. de verbo. obliga. l. diligenter. ff. man. cap. cum dilecta. de reſcrip. Et pluries ſeruamus quòd ſi io partibus repetiatur facta executio, & nullo modo in curia, habemus proceſſum pro nullo, & facimus fieri in curia in duobus ſaltem locis executionem, & lapſo † tempore ad comparendom à die vltimæ executionis, incipit validus proceſſus. 3
Et ita de menſe Nouemb. 1522. in vna coram domino Paulo de Capiſuchis fuit dictom quòd non ſufficiebat factam eſſe executionem in partibus io duobus locis, & in vno in coria. De materia citationis per edictum ad intellectum præmiſſorom & an ſit ſpeciale in papa, & quid & in quibus caſibus poſſint alij, videatur Fely. in cap. quooiam frequenter. §. porro. j. & ij. col. cum ſe. vt lit. non conteſt. Et quòd ſpeciale eſt in papa in caſu d. cle. j. quòd citatio, lectio & affixio arctent, dicitur in d. deciſ. viij. in additiooe.

SVMMARIVM.

1 *Acceſſus non tutus probatus contra vnum an afficiat alium vigore clauſulæ omnéſque alios &c.*

2 *Teſtes examinati ſuper nõ tuto acceſſu ſufficit quod dicant quòd credunt non eſſe tutum citare eos.*

DECISIO II.

SI contra vnum eſt decreta citatio per edictum, & doctum de non tuto acceſſu ad eum, & citetur alius per edictum non perſonaliter, cõtra quem non eſt probatum aliqoid tale, citatio huiuſmodi ooo arctat nec deuoluit, quia de vnius † metu ſeu de oon 1
tuto acceſſu non infertur ad alium. Et ita in vna coram me habui proceſſum pro nullo. & cum à dominis requirerem reſponderunt ita fuiſſe teotum: pro quo facit, quia aliàs puniretur alius pro alio, quod eſſe non debet. l. ſi quis in ſuo. §. legi. C. de teſta. regula, non debet. de regu. iur. in vj. & pœna non egreditur delinquentem. l. ſancimus. C. de pe. cap. ij. de his quæ fi. à ma. parte ca. aliâs puoiretur quis ſine culpa. cootra regulam ca. cognoſcentes. de conſti. Nec obſt. clauſula, omnéſque alios, de qua in c. com in multis. de reſcri. io vj. vbi tex. vult quòd citandi per eam exprimantur in primo citatorio ad tolleodas fraudes. Rota verò cõteotatur, & ita practicatur quòd poſſint nominari & citari in partibus de dolo & contu. in no. xviij. licet fuerint opiniones tunc, nunc talis eſt obſeruaotia, & vt plurimum commiſsiones habent clauſulam cum poteſtate citandi. N. omnéſqoe alios io decre. ſeu executione in Ro. curia ſeu extra eam nominandos & c. quooiam dicta clauſula cum ſua interpretatione nõ operatur in citationibus per edictum quãdo probatur oon tutus acceſſus contra certos, ſed ſi probaretur oon tutus ad vnam prouinciam ſeu ciuitatem contra quoſcunque, qoi in ea eſſent citandi, & ſi generaliter vel propter dicta aut ſeuitiam principis, vel aliâs oon cootra eos qui citantor, tunc poſſet ipſa clauſula operari. Et quãdo conceditur per commiſsionem quòd citentur aliqui per edictum ioxta cle. dudum, de iudi. Sufficit † quòd 2
tunc teſtes dicant quòd credunt eſſe impoſsibile vel non tutum citare eos, vt inquit deciſio. xxij. de reſcrip. in antiq. Sed idem obſeruatur licet in commiſsione. d. cle. dudum non exprimatur com ſolum dicatur, quòd conſtito de non tuto acceſſu poſsint citati per edictum. Ad hoc etiam ſunt deciſiones. de dolo & contu. xvj. & xx. in antiq. vide eas, & licet deciſio. xxj. eod. titu. ponderet ſi ſignetur commiſſio, vt petitur in forma, vt tunc debeat fieri informatio iuxta text. d. clemen. ſecus ſi non dicatur in forma, tamen hodie hoc non attenditur.

SVMMA

SVMMARIVM.

1 *Voluntas durare præſumitur, niſi mutata probetur.*
2 *Probatio ſemel facta in cauſa ſuper non tuto acceſſu, deſeruit etiam in commiſsione executoriali.*
3 *Executio eſt quodammodo acceſſorium, & fructus ſententiæ.*

DECISIO III.

VOluit palatium in vna Anaguina coram me
quòd intimatio executorialium facta per edi-
ctum, arctaret eum contra quem pronuntiaueram
diffinitiuè, & ſententia tranſiuerat in rem iudica-
tam, quamuis in commiſsione vel vigore commiſ-
ſionis executorialis, etiam per edictum decretæ non
eſſet probatum de non tuto acceſſu, ex quo prima
commiſsio habebat, quòd poſſet per edictum citari,
& erat doctum non eſſe tutum acceſſum. Nam ſicut
1 præſumitur † durare voluntas, niſi probetur muta-
tio. l. eum qui. ff. de proba. ca. j. de his quæ vi metúſve
cau. fi. c. maiores. circa fi. cum ibi no. de baptiſ. & eius
effect. Ita præſumitur durare timor & metus, & ſic
2 quòd non ſit tutus † acceſſus, ex quo ſemel hoc eſt
probatum & conceſſum, & quia non probatur con-
trarium ſufficiat vna probatio. & hoc niſi conſtaret,
quòd cauſa timoris & metus ceſſaſſet ante tempus
decretæ executorialis, & eſſet tutus acceſſus, tunc
enim debuiſſet fieri intimatio aliter quàm per edi-
ctum, iuxta no. in dictis iuribus. Sed quid ſi cõmiſsio
executorialis nihil diceret, quòd per edictum eſſet
magis dubitabile, quia quando vtraque commiſsio
habet quòd poſsit fieri per edictum, ſatis videtur ſa-
tisfactum quòd ſemel fuerit probatum: nihilominus
3 quia executio † eſt fructus & quodammodo acceſ-
ſorium, & effectus ſententiæ, non inconuenit quòd
in eo ſapiat naturã ſententiæ, vt non exigatur men-
tio, niſi in prima commiſsione. quoniam & poteſtas
delegati durat ad annum ad exequendum. cap. quæ-
renti. de offic. delega. licet auditores Rotæ ſine ſpe-
ciali commiſsione propter præſentiam Principis
non exequantur.

SVMMARIVM.

1 *Citatio per edictum decreta debet legi & affigi ac affixa dimitti per aliquas horas.*
2 *Executio an ſit bona, ſi in ea non dicatur, quòd legerit ſed tantum quòd affixit & publicauit.*

DECISIO IIII.

FVit etiam tentum in vna Fauentina vallis Hamo-
nis coram me de menſe Ianuarij 1520. quòd
quando in executione alicuius citationis requiritur,
quòd tenor legatur, ſicut de citatione quæ decer-
1 nitur † per edictum, quod debet legi & affigi. In-
quit deciſio. viij. de dolo & contu. in no. quòd ſi no-
2 tarius † exequens vel alius dicat in inſtrumento af-
fixi, & publicaui, ſit bona executio & ſatisfactum
formæ, licet non dicatur, quòd legerit vel explana-
uerit, aut ſimilia. pro quo facit cle. cauſam. poſt prin.
ibi perlecto. iuncto. §. quòd ſi forſan, in verbo publi-
cari. de elect. & gloſ. in verbo publicè in cle. j. de ſe-
pultu. & quòd Abba. in conſi. xcix. primo volumi. Et
quòd in tali citatione per edictum requiratur lectio,
vult dicta deciſio. & Mil. in verbo citatio, quando
committitur vni verbo. & Bar. in extrauag. ad repri-
mendum, in verbo publicè. ac Maria. Soci. in tracta.
cita. xxiij. artic. viij. quæſt. in fi. Quod tamen palatium
in quibuſdam cauſis non ſeruauit, contentum ſola
affixione: quaſi affixio ſufficiat, cle. j. de iudi. licèt in
cæteris, moti dicta deciſione, voluiſſent, quòd vltra
affixionem erat neceſſaria lectio. & hoc mihi mul-
tum placet, ſicut placebat, quia aliter poſſet quis af-
figere tali hora, & in eccleſia vbi eſſent ad diuina au-
diendum congregati ignorantes, quòd veriſimili-
ter non perueniret ad notitiam eorum qui citantur,
quamuis aliâs vox præconia paucis innoteſcat. auth.
qui ſemel. C. quomodo & quando iu.

SVMMARIVM.

1 *Executio citationis per edictum, quomodocunque decreta paſsim etiam tempore feriarum fieri poteſt.*
2 *Citatio decerni & exequi, etiam per edictum poteſt die feriato.*

DECISIO V.

ITem dixerunt domini, quòd ſi citatio per edictũ
fuerit decreta tempore, quo ſunt audientiæ, & le-
guntur citationes publicè in audientia contradicta-
rum, potuit fieri, & ſuſtinetur executio facta tẽpore
vacantiarum paſchatum, aut generaliũ de menſibus
Iulij, Auguſti, & Septembris, ſeu aliis vacationibus,
quibus audientia contradictarũ quieſcit. & hoc per
affixionẽ & aliàs, prout in curia ſolet fieri tempore
vacantiarum in duobus locis ad minus, vt in dictis
deciſionibus. v. in no. xxxiij. in antiq. de reſcript. Et
idem ſi erit decreta tempore vacantiarum, vt valeat
facta & executa tempore audientiarum, ſcilicet le-
gendo in contradictis & affigendo, ita quòd reperia-
tur in duobus locis, quocunq; tempore facta in cu-
ria executio. Licet videretur contra, quòd non po-
tuerit recedi à forma. l. diligenter. ff. man. c. cum dile-
cta. de reſcript. quæ eſt tempore vacantiarum, quod
vbique per affixionem, ex quo tunc ceſſat lectio in
cõtradictis & tempore audientiarum, quod legatur
in contradictis & affigatur &c. quaſi iudex decer-
nendo ſequatur tempus decreti, non tamen aſtrin-
gendo partem ad illud. Sed vt quandocunq; fiat ſe-
cundum poſsibilitatem † exequatur, aliâs ſequere- 1
tur, quòd ſi decretum fieret in fine audientiarum
de menſe Iunij, ſeu in principio Iulij non poſſet exe-
qui tempore feriarum, & cogeretur pars expectare
per tres menſes: vel habere aliam commiſsionem,
quòd poſſet exequi &c. Item ſi fieret in fine feria-
rum generalium, non poſſet exequi tẽpore audien-
tiarum: & oporteret expectare aliquod tempus va-
cantiarum, quòd non eſt admittendum: quia diffe-
rentur lites, quæ debent quantocitius terminari l.
properandum. C. de iudi. ca. finem litibus. de dolo &
contu. & propterea non inſpecto tempore decreti,
fiunt paſsim executiones quandocunq;, prout tem-
pora patiuntur, & ſtylus habet rationem. cap. quàm
graui. de cri. fal. Executio † enim citationis ſiue ad 2
perſonã, ſiue ad domum facti eſt. & die feriato exe-
qui poteſt. cum non fiat per iudicem, nec cum cauſæ
cognitione: ſed per nuntium vel literas, vnde cita-
tio poteſt decerni. vel exequi tempore feriato ob ne-
ceſsitatem hominum, & exequi per edictum inquit
Rot. deciſio. j. in no. de feri. & ibi habetur quòd vnus
locus ſuccedit loco alterius, prout dicitur de maiori
eccleſia loco audientiæ.

SVMMARIVM.

1. *Vicina loca quo ad effectum exequendi citationem per edictum, quæ intelligantur?*
2. *Verba ſequentia declarant præcedentia, & econuerſo.*
3. *Citatio cum termino nimis breue, non arctat citatum, etiam poſt terminum.*

DECISIO VI.

PRæſentata erat commiſsio domino Paulo de Capiſuchis 1514. quòd procederetur per edictum ad inſtantiam V. contra magiſtrum Martinum Garſiam inquiſitorem hæreticæ prauitatis in regno Aragoniæ, & quòd citatio, propter non tutum acceſſum, fieri poſsit in terris vicinioribus dominiis catholici Ferdinandi regis &c. fuerat executa in Terracineñ. & alia ecclesia vicina ipſi Terracineñ. volebant tres domini quòd valeret, ex quo ſeruata erat forma commiſsionis ad literam. Sed dixi non valere, quia licet Terracineñ. & alia ecclesia eſſent viciniores, regno Siciliæ ſubiecto præfato regi, ta-
1 men debebat ſane intelligi † de vicinitate terrarum regno Aragoniæ, in quo citandus moram faciebat, & ſic debuit fieri in terris regis Franciæ vicinis dicto regno. & hoc indicant verba locorum viciniorum, ſeu ſi diceretur in locis circũuicinis, ſcilicet, illi patriæ in qua citandus habet domicilium, quia in omnibus ſubiungitur, quòd ſit veriſimile, vt de facili ad notitiam peruenire valeat. In propoſito autem eſt quaſi impoſsibile, quòd vnquam, aut ſaltem quòd infra xl. dies ad notitiam veniat, cum diſtet regnum Aragoniæ à Terracina per octingenta miliaria, vel circa, ſi non per plura, & à lege dentur vicena millia paſſuum pro d. l. j. ff. ſi quis cau. eſſet enim abſonum dicere papam ita intellexiſſe contra. l. nam abſurdum. ff. de bon. libe. l. fin. C. de vſu. rei iudi. Item loca non ſunt viciniora, nec quidem vicina, imo remotiſſima ab habitatione citandi. Itaque verba non verificantur, quæ omnia ſimul coniungi debent, cum ſe-
2 quentia declarentur † per præcedentia, & econtra. l. ſi ſeruus plurium. §. fin. ff. de leg. j. finis nanq; principis eſt, quod de facili poſsit ſcire citandus ne ignorantiam aliquã quomodolibet allegare valeat, quam in hoc caſu plus probabiliter, & iuſtè prætenderet, imo ad impoſsibile teneretur, contra l. fin. quæ ſen. ſi. app. reſcin. & l. impoſsibilium. de reg. iur. ff. & iiij. diſt. ca. erit autem. Sic etenim potuiſſet fieri in terris regis Burgiæ, ex quo in eis Ferdinandus rex habet dominium vnius ciuitatis, quod eſſet abſurdum, & etiã in aliis terris infidelium, aut fidelium vicinis pluribus inſulis, & terris firmis ſubiectis eidẽ regi, vnde accipiuntur omnia ciuiliter & commodè, data facilitate notitiæ & commoda poſsibilitate. l. nepos proculo. ff. de verbo. ſignific. Ad hoc optimè facit quòd
3 citatio † habet terminum ita breuem, quòd impoſsibile eſt comparere in termino, non arctat citatum, etiam poſt terminum, quoniam fuit temeraria. l. autem qui aliter. ff. quod vi aut clam. & ibi Bar. & Abb. in ca. dilecti. de dolo & contu. vij. col. quod procedit ſiue ſit iuris, vel facti impoſsibilitas, dicit Franc. de Arc. in l. ſi mihi & tibi. § ſi quis ſeruos. in fi. ff. de leg. j. & videatur etiam Spec. in titu. de citatione. § j. item quòd facta eſt. & ita in vna Cathanieñ. legitimationis coram domino Bartholo. de Petraſancta 1519. tenuit Rota non valuiſſe citationem executam in Terracineñ. & vt ſupra cum termino. xv. dierum ad comparendum contra eum, qui erat in inſula Siciliæ, & maior pars concluſit citationem non arctaſſe dictum Martinum Garſiam, quæ concluſio locum habet, ſiue commiſsio dicat vt ſupra, ſiue nihil tale, ſed ſolum quòd per edictum &c. vt exequi debeat in locis vicinioribus, vt ſuperius eſt dictum.

SVMMARIVM.

1. *Lis iniuſtè mota, non inducit vitium litigioſi.*
2. *Calumnia apertiſsima eſt, ſine aliquo iure litem introducere.*
3. *Opinio vehemens habetur pro certitudine.*
4. *Ex pluribus coniecturis, reſultat plena probatio.*
5. *Probabilis litigandi cauſa, an excuſet à condemnatione expenſarum?*
6. *Confidens de iure ſuo, nõ debet illud temerè deſerere.*
7. *Dolus, licet conſiſtat in animo, tamen detegitur per exteriora.*
8. *Probatio præſumpta ſufficit, vbi clara & liquida haberi non poteſt.*

DECISIO VII.

COncluſit Rota in vna Aſtoriceñ. parochialis de Aguilar. duobus ſolum dubitantibus 152 de menſe Martij, quòd valuit prouiſio ordinarij, non obſtante citatione executa contra febricitantem duo prius, quàm decederet, prout contigerat: quia licet ſtante lite bona prouiſio ordinarij non valeat. cap. j. & ij. vt lit. penden. in vj. Tamen quando habe-
tur pro calumnioſa, non impedit † ordinarium. nec 1
inducit vitium litigioſi, & quando mouetur lis iniuſta malitioſè, tale vitium non inducit ſecundum Biſignet. deciſio. ij. de rerum permuta. allegat in articulo no. in l. j. §. j. ff. de litig. habuerunt autem domini pro calumnia, quòd hominem morti proximum quis citari fecerit, vt ſurrogari poſſet. & quòd de nullo iure oſtendat, aut omnino inualido. nam prout erat in facto fuerat annus, aut circà à die impetratæ commiſsionis, vſque ad diem executionis citationis. Idem ſi poſt ſemeſtre facta fuiſſet, vt ſupra quoniam conſtaret de expectatione & dilatione executionis, vſque ad tempus periculi & infirmitatis, vt præſumatur malitioſè conceptum quo caſu ſuccedit, quod inquit Phil p. Franch. in d. cap. j. poſt princip. vt non procedat text. ibi, quando lis in fraudem mota eſſet. & Innocen. in capi. de cætero. de cleric. non reſiden. loquens de clerico procurante ire ad ſeruitia domini, vt fructus percipiat, ac Butr. in capi. ſignificante. de pigno. & Barbat. plura cumulans de cauſa procurata, conſilio. lvij. cum ſequen. in prima parte conſiliorum. Et pro concluſione eſt text. quem ponderaui in l. dolum. iuncta gloſſ. C. de dolo. & in capit. ij. de renuntia. in vj. vbi vnicum indicium ſufficit ad coniecturam doli, & fraudis, vt dixi, per quod reſpondi, quòd quamuis gloſſ. fi. a. in d. capit. j. in qua duo domini ſe fundabant, velit quòd & ſi appareat ſuperſtiti ius non competere, non propterea conualeſcit electio, ex quo ſine aliquo iure lis moueri poteſt, quæ qualiter procedat declarant ibidem Lapus Dominicus & Philippus Franch. qui videantur propter dicta per Biſignet. vbi ſupra. nihilominus quia vltra id, quod de iure non

oſtendeb

oſtendebatur, concurrebat præſumpta calumnia, ſa-
2 tis erat, & apertiſsima eſt † etiam calumnia abſque
aliquo iure litem introducere. ſicut videmus hac tē-
peſtate à quibuſdam ſine fundamento iuris moueri
lites, & ſunt iſti plures quàm expediret, vnde iam
ſimilia clamores prouocant. ideo iura in materia lo-
quentia ſunt applicanda ad iſtud magis præſumen-
dum, cum deſeruiant tempori. c. fi. de tranſac. xxix.
diſt. c. fi. Sic enim duo poſſent inter ſe litem fingere,
vt ius tertij impedirent. l. j. ff. de litig. & dicit Io. Andr.
in c. non ſolum. vlt. col. de appel. in vj. Ita & magis ac
facilius vnus, vt noceat ordinario, ac ſibi putet pro-
deſſe via ſurrogationis, aut alia. & euentus mortis ci
tati hic cum ſurrogatione, quam ſine alio titulo pe-
tebat; qui litem mouerat canonizati, cauſant vehe-
mentem coniecturam calumniæ ac malæ conſcien-
tiæ. Sicut ait gl. in l. ſi quis extraneus. §. fi. ff. de acqui.
hær. ed. in caſu fortiori in quo ſecundum Anch. conſ.
clxij. præcedens & vehemens opinio, ſeu veriſimilis
concurrens cum veritate, quæ poſtea ſequitur, facit
3 ipſam vehementem † opinionem haberi pro certitu-
dine. Et in hoc dicto inquit Iaſ. in l. certum. ij. col. ff. ſi
cer. peta. quòd Anch. habuit aliquid vltra hominem,
& pro euentu etiam conſiderando eſt text. in auth.
de nup. §. quia verò. in fi. col. iiij. quis autem in caſu
iſto non opinetur calumniam, & non credat, ac ha-
beat pro certo litem malitioſam ſtante non iure a-
ctoris, citatione executa contra mortis proximum,
qui poſt paucos dies obiit, & ſecuta ſurrogatione?
4 certo nullus, quia ex tot coniecturis, † reſultat vna
plena probatio calumniæ, vt in ſimili no. gl. in l. ij. §.
ætas. ff. de excuſa. tuto. l. inſtrumenta. C. de proba. in
c. fi. in verbo teſtis. de ſucceſ. ab inteſta. in c. cum cau-
ſam. & ibi etiam Abb. de prob. quòd ſingula, quæ nō
ſufficerent, collecta probant. ſancta ergo fuit cōclu-
ſio, & adiuuanda ad præcludendam viam malitiis. l.
ij. de ind. vidu. tollen. l. meminerint. C. vnde vi. Nec
citatus arctabatur ad comparendum. l. quæſitum ff.
de re iud. imo ſi iudex ſciuiſſet impedimentum, ſen-
tentia fuiſſet nulla, ſi ignoraſſet, ſed daretur reſtitu-
tio inquit ibi Bart. & Abb. in c. querelam, de procu.
vlt. no. neque excludebat calumniam, ſi fuiſſet ve-
rum, vt dicebatur, quòd obierat citatus morbo pe-
ſtiſ contagioſo, quaſi non ſit credendum, quòd pro
omnibus mundi beneficiis auderet quis ire ad citan
dum, quia quòd laboraſſet ea egritudine, potuit
ignoraſſe procurator. Item non ipſe ſolus, ſed no-
tarius, & teſtes ad actum citationis acceſſerunt. Præ-
terea ſufficit legere & citare à remotis, & tanta di-
ſtantia, qua citatus audiat & intelligat, vel dicamus
quòd ſitientes calumnioſè beneficia hæc & maiora
tentant: maximè quia propter breuem muram cum
aliqua diſtantia non timent infici, ſed bene exclu-
deret calumniam, ſi ante motam litem oſtenderet
de aliquo iure non procurato malitioſè ad effectum
ſurrogationis aut tribulandi poſſeſſorem, prout ex
liuore auaritiæ aut ambitione faciunt quidam, præ-
cipuè contra ſenes aut valetudinarios, & cum vitæ
diſcrimine cogantur venire ad curiam, vel cum eis
componere redimendo lites, & vexationes prout
experientia docet, ſed quòd eſſet aliquantulum du-
bitabile, licet non bonum, de quo intelligatur glo.
5 in dicto cap. j. & de tali. dicitur, quòd probabilis † li-
tigandi cauſa excuſat à condemnatione expenſa-
rum, vt not. gloſſ. in c. finem litibus. de do. & contu.
in no. nam ſicut diffidens de iure ſuo, debet dimit-
tere rem, quam tenet. c. bonæ. ij. de poſtu. præla. iun-
cta gloſſa confidens † de eo vel omnino non deſpe- 6
rans, non debet illud temerè deſerere, nec relinque-
re indiſcuſſum. l. illud. de peti. hære. & tunc lis eſſet
impedimento ordinario, & non obſtaret executio
citationis facta, vt ſupra, ex quo credulitas talis
qualis iuris excuſaret calumniam, ſi aliundè non in-
duceretur: in quo peritus iudex ex facie detecti iu-
ris, & aliarum coniecturarum informabit animi ſui
motum ad præſumendum vel non calumniam, cum.
dolus † conſiſtat in animo, & detegatur per exte- 7
riora. d. l. dolum. & d. c. ij. cum ibi. nota. quoniam ipſe
magis hoc ſcire poterit. l. teſtium, vſque ad §. item
diuus Hadrianus. ff. de teſt. c. in præſentia. de renun-
ciatio. cap. conſtitutus. in fi. de fideiuſ. & in his, in
quibus non poteſt † haberi clara ſeu liquida pro- 8
batio, ſufficit quòd iudex ex vehementi opinione
inducatur l. non omnes. §. à barbaris. ff. de re mili.
Barto. in l. in illa prima. in fi. ff de verb. obligationib.
& ratione difficilis probationis eſt ſufficiens præ-
ſumpta probatio ſecundum Bal. in auth. quas actio-
nes, vlt. col. C. de ſacroſan. eccle. & lex eſt contenta
indiciis, & argumentis, ſecundum eundem in l. ſi
quis in hoc genus. de ſacroſan. eccl. & in l. quicunq;.
col. penult. aliàs vlt. C. de ſer. fugi.

VT LITE PENDENTE.

SVMMARIVM.

1 *Surrogatio gratioſa quæ ſit?*
2 *Lis dicitur durare in perſonam gratioſè ſurrogati.*
3 *Surrogatio gratioſè conceſſa, admittit ſurrogatum*
in locum defuncti ſine miniſterio iudicis.
4 *Lis ita dicitur pendere per admiſsionem, ſicut*
quando citatio eſt legitime executa.
5 *Lis prius viuere in perſonam illius, qui ſurrogari*
mandatur non dicitur, quàm per iudicem ſit facta
admiſsio.
6 *Prouiſio ita differt à mandato de prouidendo, ſicut*
venditio à promiſsione de vendendo.

DECISIO PRIMA.

ALEX. de Lecanis in caſu deciſionis
incipiente, dubitaui in cauſa Tauri-
nen. ſub titu. de re iudica. quia fuerat
ſurrogatus in ius ad litem Latini an-
te latam ſententiam per d. Martinum
de Spinoſa, & ſurrogatio erat gratio-
ſa per verbum ſurrogamus, † non mandatum de 1
ſurrogando per verbum ſurrogari, mādamus ſurro-
ges vel ſimilia. voluere domini quòd mortuo poſtea
Antonio Panis, patronus non potuerit præſentare,
nec ordinarius inſtituere, cum lis ſuſtineretur, † & 2
viueret in perſonā ſurrogati gratioſè, ſicut duraret
viuēte eo, in cuius locum eſt facta ſurrogatio. c. j. &
ij. vt lit. pend. in vj. & cle. j. eod. titu. Sapit etenim na-
turam eius in cuius locum ſurrogatur. l. ſi cum. §.
qui iniuriarum, ſi quis cauti. l. ſi ſtipulatus. ff. de vſur.
& cap. eccleſia ſanctæ Mariæ, vt lite pendente.
Papa † nanq; ſurrogando gratioſè admittit ſurroga- 3
tum, & ponit in locum defuncti, abſq; eo, quod ſit

neceſſe aliquo miniſterio, & perinde eſt, ac ſi fuiſſet
à iudice admiſſus, cum non ſit minor poteſtas papæ
4 quàm iudicis in hoc. & ita † inducit pendentiam li-
tis ſola admiſsio, ſicut ſola citatio legitimè executa,
vt dicit Egid. deciſio. dxlv. & Felyn. in cap. cum ſu-
per. colum. vltim. de re iudica. ſecus in mandato de
5 ſurrogando in quo vt habens † illud dicatur eſſe in
cauſa, & ex eius perſona lis viuat, requiritur ad-
miſsio iudicis, prout in ſimili reſtitutione aduerſus
rem iudicatam rigoroſa, prout de iure reſtitutus,
non dicitur eſſe in lite, nec res litigioſa, donec in-
ducat eius vigore litem coram iudice, vt ſæpius eſt
tentum, licet pendente lite non debeat reſtitui. cum
nihil poſſet innouari, & attentata veniunt reuo-
candæ. Rota de appellationib. in nota. lj. quæ eſt in
obſeruantia non lxij. illi contraria eodem titu. pro
iſta differentia facit quod dicit Egid. deciſio. dcix.
6 vbi ad propoſitum vult aliud eſſe † prouiſionem,
aliud de prouidendo mandatum, ſicut aliud eſt ven-
dere, aliud pactum, ſeu promiſsio de vendendo, in-
quit Iaſ. poſt alios. l. in bonæ fidei. ff. de eo quod cer-
to loco. Et vide quando tertius ſurrogatur, quid iu-
ris in deciſio. x. vt lite penden. in no. an poſsit agi ſu-
per attentatis, &c. Verum quia ſententia tranſiue-
rat in rem iudicatam, ſi Alexand. de lite ſciuiſſet,
potuiſſet etiam ei nocere ad l. ſæpe. & ibi Moderni.
ff. de re iudic. & cap. quamuis. eodem titu. ac l. Caius.
ff. de pigno. acti. cum materia. & cap. ex literis, cum
ibidem not. & per docto. de tranſacti. de quo ſtatim
videas.

SVMMARIVM.

1 *Surrogatio in lite facit præſumptionem notitiæ litis in ſurrogato.*
2 *Surrogatio in lite motu proprio facta, non arguit ſcientiam litis in ſurrogato.*
3 *Surrogatio in euentu litis appoſita in prouiſione ad ſupplicationem illius, qui ſurrogatur, non infert notitiam litis in eo, niſi aliunde probaretur.*

DECISIO II.

SVrrogatus fuerat in ius, & litem Latini de Be-
naſſays, Alexander de Lecanis, antequam domi-
nus Martinus de Spinoſa ferret ſententiam abſolu-
toriam in fauorem Antonij Panis, vt patet in caſu
deciſionis incipientis, dubitaui in cauſa Taurinen.
ſub titu. de re iudicata. Et quia idem Alexander non
venerat ad cauſam, nec appellauerat à ſententia in-
1 fra decendium, dicebatur litem † extinctam fuiſſe,
etiam quo ad eum, ex quo ſurrogatio fundata in lite
arguit ſcientiam litis prædictæ, vnde eſt ei impu-
tandum ad allegata iura & no. per Abb. & Felyn. in
2 cap. cum ſuper. de re iudica. Sed quia † erat motu
proprio, ceſſauit motiuum ſtante per Alexand. regu-
la. l. verius. ff. de probationib. & cap. præſumitur, de
regulis iur. in vj. idem ſi fuiſſet ad eius inſtantiam, ex
3 quo poſt prouiſionem papæ in euentum litis † ſur-
rogabat. Ita quòd ex gratia ſcientia non inferebatur, niſi aliunde probaretur, cùm de lite diceretur euentualiter, non aſſertiuè, ex quo collige cautelam tu Curialis, vt nec in ſuppplicatione ſurrogationis, nec in literis dicas affirmatiuè de lite, ſed euentualiter.

SVMMARIVM.

1 *Papa conferens beneficium litigioſum in curia vacans, de iure patronatus laicorum exiſten. nulla de eo mentione habita, an collatio valeat, & num. 5.*
2 *Lite pendente Patroni præſentare, ac ordinarij inſtituere ſeu prouidere, non poſſunt.*
3 *Gratia ſurreptitia reputatur, ſi in ea non exprimantur omnia quæ principem ad dandum, vel negandum mouere poſſent.*
4 *Derogatur iuri patronatus laicorum per papam, ſi de eo mentio fiat attenta lite.*
6 *Lis per ſententiam aut morte ciuili, vel naturali collitigantium finitur.*
7 *Prouiſio in deuolutis, nulla de iurepatronatus mentione habita, valida reputatur.*
8 *Clauſula derogatoria iuripatronatus in litigioſis, & deuolutis, ad cautelam non neceſſario ponitur.*

DECISIO III.

SOlet papa, quando beneficia † quæ ſunt iuriſ-
patronatus laicorum, ſuper quibus lis pendet,
vacant in curia, ea conferre, & derogare iuripatro-
natus huiuſmodi, ſed ſi non fiat mentio, nec dero-
gatur, fuit dubitatum coram me 1519. in vna
Glaſquen. in tertia inſtantia an valeret, prætende-
batur beneficium eſſe de iurepatrona. Regis Sco-
tiæ. & quidam ex dominis tenuit quòd non, quia
difficilius derogatur in his, etiam ſi in curia vacent,
ne retrahantur laici à fundatione talium beneficio-
rum, dicit gloſſ. penultim. in cap. cum dilectus. de
iurepatronatus, & quamuis durante † lite patroni 2
præſentare nequeant. cap. j. & ij. vt lite penden. in vj.
tamen lite finita, & ſic remoto impedimento poſ-
ſent. nam in fortiori, ſcilicet in impedimento pro-
ueniente culpa impediti hoc procedit. cap. quia di-
uerſitatem de conceſ. præbend. vnde videtur quòd
patronis præiudicetur. Et licet ipſi tempore litis,
quo papa prouidet, habeant manus ligatas, nihilo-
minus ſi fuiſſet expreſſum, quòd erat de iurepatro-
natus laicorum, maximè Regum, Ducum, Marchio-
num, de quibus in regula cancellariæ volente quòd
de talibus expreſſa mentio fiat, forſan papa non pro-
uidiſſet ei, cui prouidit, ſed alij: vel non derogaſſet
etiam attenta lite, aut difficilius. quibus caſibus gra-
tia † dicitur ſubreptitia, quoniam omnia debent ex- 3
primi, quæ poſſent mouere principem ad dandum
vel negandum. cap. poſtulaſti. & cap. ſuper literis.
de reſcript. & not. ibi Abb. & in cap. paſtoralis. §. præ-
terea, de officio delega. & Egid. deciſio. iiij. Vlterius
videmus quòd ſit † mentio, & papa derogat atten- 4
ta lite: ergo ſi non fieret, aut non derogaretur,
non valeret, nec aliàs dicamus quòd clauſula, attenta lite, fruſtra ponatur. Signatura enim, quæ cum myſterio apponit clauſulam iſtam, non vtitur ſuperfluis: quia fruſtra membranas occuparet. l. iiij. ff. de vſu. cap. ſolicitæ. de maio. & obed. ver. ſed interpoſitum. & xix. diſtinct. in memoriam. Sed omnes domini præter duos, voluerunt † prouiſionem valere eo fundamento, quia ſtante lite, nec patroni præſentare, nec ordinarij poſſunt inſtituere,

nec

nec prouidere d.c.j.& ij. Ita quòd oulla eis ſit iniu-
ria,nullum præiudicium , de quo poſsint cooqueri,
aot propterea retrahi. Papa autem habita vocatio-
ois noritia, ſtatim prouidet,ne diutina vacatio no-
6 ceat eccleſiæ.c.ij.de conceſ.præben.& lis † noo fini-
tur,niſi per mortem ciuilem aut naturalẽ litigaotis.
Item per ſententiam inquit Mil.in verbo lis,finitur.
& in cle.j. vt lite pen. cum ibi no. vnde raro contin-
geret quòd ſtante lite tempore vacationis , ceſſaret
lis ipſa ante prouiſionem,pro quo l.nam ad ea. ff.de
7 leg.facit etiam pro concluſione,qoia in † deuolutis
non eſt neceſſe de huioſmodi patronatu facere men
tionem,atteotò quòd papa , ad quem ob negligen-
tiam patronorum facta eſt deuolutio,poteſt ſine ali
qua præſentatione prouidere , quamuis poſſet dici
quòd deuolotio caoſetor ex culpa patronorum , vel
8 negligentia, non aotem lis. clauſula † verò deroga-
tioois,attenta lite , fuit dictum , quòd ad cautelam
ponitur,noo oeceſſariò.l.teſtamentum. C. de teſta.
quæ etiam in deuolutis apponitur ſine neceſsitate,
oec expreſsio iuriſpatronatus , etiam Regis, retra-
xiſſet Principem intellecta lite:prout videmus,quod
non retrahit. Et iſtud oſtendit ſtylum dictæ clauſu-
læ , neque cautum eſt quòd inducatur ſurreptio in
iſtis terminis , allegabatur etiam pro deciſione con-
ſil.Cal. l. vt lite peoden. ſed ſolum dicit d. cap. j.
eod tit.habere etiam locum in præſeotationibus au-
diui poſtea in ſignatura gratiæ à domino Anconi-
tano, quòd iſta concluſio erat vera & ſemper in
Rota tenta.

SVMMARIVM.

*1 Lis ſuper poſſeſſorio tantum,non facit beneficium li-
tigioſum,nec eſt impedimento ordinario,quin poſſit
occurrente vacatione prouidere.*

*2 Lis ſuper poſſeſsione beneficij,eſt quaſi ſpiritualis &
de foro eccleſiaſtico.*

*3 Exceptio criminis cum infamia ſurreptionis , pro-
uiſionis , aut poteſtatis defectus , in prouidente , an
admittatur in interdicto adipiſcendæ?*

*4 Teſtamenti vicium inuiſibile , non impedit hæred.
mitti in poſſeſsionem.*

DECISIO IIII.

MAior pars dominorom concluſit in vna Bri-
xien.coram do.Io.Antonio de Triuultiis , de
menſe Iunij 1521. litem † ſuper poſſeſsiooe benefi-
cij,non inducere litem io proprietate , neque facere
rem litigioſam, reſpectu tituli & iuris in beneficio:
nec impediſſe ordinarium , quo minus potuerit
prouidiſſe oou obſtan.cap.j.& ij.vt lit.penden.in vj.
cum clem.j.eod.tit.Iſta eſt vera & commonis opioio
de qua text. io authent. litigioſa. vbi etiam Cyn. &
Bald.ac Bart.in l.ij. C.de litig.Inno.& But.in c.cum
M.Ferrarien.de coosti.Ioan.And.& Abb. in c.eccle-
ſia ſanctæ Mariæ. & in c.fina. vt lit. penden. & dico
plenius in illa deciſione incipiente Rota in antiq.
tertia,quod tũc demum res efficitor litigioſa,quao-
do ſuper dominio vel quaſi,prout in beneficialibus,
eſt mota quæſtio, non ſi ſuper ſola poſſeſsione , quo
caſu poſſeſsio ſit tantũ litigioſa & quaſi dominium
poſſeſsionis non proprietatis vt Bot.& Abb. decla-
rant in c.j.de confir.vti.vel inuti. & d.c.j. & ij. vt lit.
pend. in vj. non loquuntur in lite ſuper poſſeſsione
ſecundum Io.And.in d.c.ij.ac Pau.& Cat.io d.cle.&
alios quos ad vtrunq; refert Mil. in verbo , litigioſa
res ſit.Non ob.quòd tres domini pro contraria par-
te allegabant Abb.io c.literas. de iura. calum. quòd
qoæſtio poſſeſſoria beneficialis † ſit ſpiritualis & fo 2
ri eccleſiaſtici , quia in his terminis ſecundum eum
dicitur quaſi ſpiritualis,ſed eſto quod eſſet ſpiritua-
lis vel quaſi,& fori eccleſiaſtici vt dicebam:aliud eſt
eſſe de foro eccleſiaſtico,& ſpirituali, aut quaſi , vel
mixto,aliud quod res ipſa ſeu rei poſſeſsio etiam ſpi
ritualis dicti fori ſit litigioſa , nam ratione mixturæ
ſpiritualitatis vt in iore patronatus, vel quia ſaltem
de colore tituli ſit videodum vt in poſſeſſorio recu-
perandæ & ſimilibus.cap.quanto.de iudic. & Inno.
inc. literis. de reſtit. ſpo. & ex aliis cauſis de quibus
per Abb.in d.c. literas. cauſa tam poſſeſſoria quàm
petitoria participat in aliquo , an ſit tota ſpiritualis
& ſic iuriſdictionis eccleſiaſticæ , non autem pro-
pterea res ipſa litigioſa , cum de ſpiritualitate cauſæ
& fori eccleſiæ inferatur ad rem litigioſam. l. natu-
raliter.§.nihil commune.ff.de acquiren.poſ. l.neque
natales.C.de probationib.& cap. in præſentia. eod.
tit.nec refragatur Biſignet. in antiquior. deciſio. iiij.
de reſtitu.ſpol. quia io principio dicit quòd lis erat
ſuper petitorio , ex quo litigabatur de beneficio.
quamuis poſtea dicatur pronuociatom in poſſeſſo-
rio.hoc enim potuit contingere vel ob ſuſpenſio-
nem petitorij , vel remanente aliàs indeciſa lite ſu-
per petitorio.c.paſtoralis.de cau. poſſ. & proprie. &
tunc procedunt d. c.j. & ij. quando verò loqueretur
deci.Biſigoet.de cauſa ſolius poſſeſſorij, fuit tentum
contra eam propter communem ſententiam vt ſu-
prà.& hæc pars mihi placuit,non obſtan. quod Lap.
qoem refert Mil.in d.loco, voluerit oppoſitom & ex
æquitate Mil.vt ait idem tenet circa finem licet non
videatur firmare pedem : oec etiam obſtat ſi eſſemus
in ioterdicto † adipiſcendæ poſſeſsionis , in quo di- 3
ſputatur de titulo & obſtat agenti exceptio crimi-
nis com infamia.cap.attendens.de accuſatio. & vbi
allegator ſubreptitia prouiſio ſeu per falſas obten-
ta,aut poteſtatis defectus in prouidente , non prius
prooiſus poſſeſsionem nanciſcitur quàm de validi-
tate tituli fuerit diſcuſſom. & admittitur exceptio
defectus proprietatis ſi incontinenti offeratur , &
plures aliæ de quibos,& in materia Abb.in cap.cum
olim.penul.& vltim.colom.de cauſa poſ.& proprie.
& in c.cum olim.col.vlt.de do. & contum. quoniam
ſufficit principaliter agi de poſſeſsione etiam ſi ali-
qoaliter in caſu & caſibus diſcutiatur titulus , ſicut
eſt dictum, quòd coloratus requiritur in interdicto
recuperandæ,ſed non ad effectum pronunciandi ſu
per eo,vt inquit Egid. deciſ.50.& xcix. & dico latius
in illa deciſione incipiente , quamuis ad canoniza-
tionem tituli,de reſti.ſpol.& id ioſpicitur quòd prin
cipaliter aut principalibos agitur. l. qui exceptionẽ.
& ibi glo.de condi.inde.l.j.& l.qoòd dicitur.in prin.
ff.de auct.tu.c.de cætero.cum ibi no. de homi. Et ita
ad propoſitũ dicit Abb.in d.c.literas.de cauſa quaſi
ſpirituali:quando agitur de poſſeſſorio habeore cau-
ſam proprietatis annexam , ex quo in tali eſt fienda
aliqualis probatio ſuper ipſo iure , vt in reſtitutione
cooiugis & ſimilibos.Et propterea non dicitur merè
ſpiritualis cum principaliter tractetur de violentia
non de iure ipſo ſpirituali. Et ad hoc Mil. etiam
in allegato

in allegato loco, ſed prout dicit Abb. in c. conſtit. ij.
de appel. col. vlti. agens adipiſcendę in beneficiali-
bus intentat interdictum, ſicut hæres aut bonorum
poſſeſſor effectus dominus rerum hæreditariarum,
4 & tamen vitium † teſtamenti inuiſibile non impe-
dit hæredem mitti in poſſeſsionem. & ſi appareat le-
gitimus contradictor, procedit ſicut in l. ij. & l. fin.
cum ibi not. per gl. Bart. & Bald. C. de edic. di. Adria.
tol. Sed aduerte quia de anno 1526. de menſe Mar-
tij dominus Iacobus Simonetta, qui erat ponens, di
xit in quadam cauſa quòd lis ſuper poſſeſſorio impe
diebat ordinarium, reprobata ſeu non tenta in hoc
gl. d. c. j. vt lit. pend. in vj. in qua opinione erat etiam
Ioan. Staphileus ex quo ſaltem requirebatur color,
& ſic aliquid attingebatur de titulo. Sed ad hoc ſu-
pra reſponſum eſt, articulus non fuit aliter diſputa-
tus. ego verò dixi tentum in vna cauſa contra opi-
nionem prædictorum & erat iſta, & eſt vera, & com-
munis vt patet.

SVMMARIVM.

1 *Lis in qua nihil eſt actum per xviij. annos an impe-*
diat ordinarios & ſit locus diſpoſitioni. c. j. & ij. vt
lit. penden. in vj.
2 *Lis non finiri aliter quàm per ſententiam an reci-*
piat aliquam limitationem.
3 *Litis motio iniuſta non inducit vitium litigioſi.*
4 *Tempus ad litem finiendam de iure canonico, quod*
ad litigantem, non eſt præfixum.

DECISIO V.

ERat in vna lite Giennen. beneficij, quæ coram
d. Iacobo Simonetta pendebat per annos xviij.
1 † & forſan pluries ceſſatum in eius proſecutione,
abſque eo quòd fuiſſet ad aliquem actum præintro-
ducta in litem proceſſum, dubitabatur an eſſet ne-
glecta, ita quòd non impediret ordinarium, nec in-
duceret vitium litigioſi ad terminos. c. j. & ij. vt lit.
pend. in vj. & cle. j. eo. titu. vt habetur per totum. ff. &
C. de litig. & per Egi. deciſ. dccxlix. licet per appel-
lationem, colligentem ſex edicta in materia litis pen
dentis. Et idem de aliis effectibus iuris, quòd vera lis
pendens operatur. & vna pars dominorum inclina-
uit pro affirmatiua, per text. iuncta gloſſ. & docto.
cum ea in verbo, non proſequitur, in dicta clemen.
j. item quia per decennium præſumitur ac induci-
tur obliuio. l. peregrè. ff. de acqui. poſ. gloſſ. in l. j. C.
de ſer. fu. & quod tenet Abb. in c. contingit. de do.
& contum. col. iiij. ibi. Secundò ex d. gloſſ. no. & Soc.
in l. rem quæ nobis. in ij. quæſt. prin. col. penulti. ff. de
acqui. poſ. quòd priuauit quis poſſeſsione negligen-
tia annorum decem. Sed dubitationem facit deciſio
Rotæ x. in no. vt lit. pend. per quam alij domini di-
2 cebant contrarium, vt non finiatur † lis niſi per ſen-
tentiam. pro qua opinione facit, quia in vna conie-
ctura ad præſumendum calumnioſam ac doloſam
litem ſufficit. l. dolum. iuncta gloſſ. C. de dol & c. ij.
de renunc. in vj. quæ ex longi temporis diuturnitate,
hoc eſt decennij. C. de præſcript. lon. tempo. x. vel xx.
ann. & ſic multo magis. xviij. annorum, colligitur, ex
quo non eſt veriſimile quòd ſi inſtantia eſſet aut
dubitabilis, aut ab omni malitia calumniáque libera,
fuiſſet tanto tempore neglecta, quæ ſic videtur pro
derelicta habita, cum nemo iactare præſumatur. l.
cum de indebito. in prinс. ff. de proba. c. cum ſuper
hoc. de renun. Nec ius quod bona fide prætenderet,
indiſcuſſum tanto tempore derelinqueret. l. illud. ff.
de peti. hær. quinimo potius dicendum quòd rediés
ad cor conſcius non iuris, aut probabiliter diffidens
à lite ceſſauerit. nam qui diffidit de iure ſuo, debet
dimittere rem quam tenet. c. bonæ. el ij. iuncta gloſ.
de poſtu. præla. fortius nihil tenens, ſed petens tene-
tur diſcedere à lite, ſi non expreſsè, ſaltem tacitè.
Ex quibus arguitur potens coniectura, qua ſtante
litis † motio malitioſa non inducit vitium litigioſi 3
ſecundum Biſignet. deciſ. ij. de re. permu. in antiq. in
fi. Item quando eſſet mota in fraudem ſecundum
Phil. Franc. in c. j. poſt prin. facit quod no. But. in c. ſi-
gnificante. de pigno. & Innoc. in c. de cætero. de cle.
non reſ. quando dicit de clerico procurante ire ad
ſeruitia domini, vt fructus beneficij recipiat, & plu-
ra cumulat Barbat. de cauſa procurata conſi. lvij. cú
ſe. in prima parte conſi. coadiuuatur hæc pars, quia
per eam finis litibus imponitur, quæ aliàs poſſent
fieri immortales. l. properandum. in prin. C. de iudi.
& c. finem litibus. de dolo & contu. & c. iurgantium.
de re iudic. Sed aduerte quia illud, quòd ſi nullus li-
tem proſequatur, lis extinguatur, intelligit Mil. in
repertorio in verbo, litis pendentia non finitur &c.
ſi facta ſit renunciatio coram iudice, ad no. per Cyn.
& Barto. in l. non ſolum. §. ſi liberationis. ff. de lib.
leg. & in l. poſtquam liti. C. de pact. & Butr. in cap.
eum pridem. de pac. Cum aliàs ridiculum eſſet dice-
re, quòd eoipſo quòd ſuperſtes litem non proſequi-
tur, lis finiatur, ex quo iure canonum ad litem fi-
niendam non eſt † certum tempus præfixum. c. pen. 4
de iudi. Subiungit tamen in verbo, lite pédente, quo
ad litigátem quod de animo ac mente partiú quòd
noluerit litem proſequi ſufficit, ſi conſtat quando
id exprimant in iudicio vel extra verbo. Sed conſi-
dera quia docto. allegati non dicunt eſſe renuntiatio
nem neceſſariam in his terminis, ſed quòd d. l. poſt-
quam liti, loquitur in renuntiatione quæ fit in iudi-
cio, ſeu præſente iudice, licet ratio videatur aſtrin-
gere etiam ex eo quòd lis fundata ex actore, reo, &
iudice. c. forus. cum ibi no. de ver. ſig. nó debet ita de
leui ex ſola taciturnitate tolli, maximè quia etiá in-
tereſt papæ propter d. c. j. & ij. cú d. cle. j. Secus in a-
miſsione poſſeſsionis dependente à ſolo animo per-
dentis & cuius ſolius intereſt. l. iij. §. in amittenda. ff.
de acqui. poſ. Poteſt tamen pro prima opinione dici
quòd ſicut ſuperſtes ſolus potuiſſet expreſsè renun-
tiádo, ita poſsit tacitè negligédo tanto tépore quòd
ex tali negligétia arguatur animus habendi lité pro
derelicta, prout poſſeſsioné, & beneficiú per iura &
motiua adducta. & no. per Abb. in d. c. contingit. cú
taciti & expreſsi idem ſit iudicium. l. cum quid. ff. ſi
cer. petatur. vel ſaltem hoc procedat in terminis. d.
cle. j. vt Mil. in d. verbo, lite pendente, proſequitur &
declarat. Et ita maior pars in d. cauſa Giennen. tene-
bat non eſſe impeditum ordinarium in conferendo
propter eiuſmodi litem per prima fundamenta,
quamuis in alia cauſa memini fuiſſe tentam. d. de-
ciſio x. Ita quòd iuxta varietatem caſuum facile eſt
nunc concludi vnum, nunc aliud, cótemplata vbiq;
æquitate, atq; hominú & temporú malignitate, qué
admodú dico in deciſ. incipiéte cóclusit Rota. Ca
ſam tamé ſeu lité in cauſa Gień. propter varietatem
opinionum

opinionum concordare ſtuduit d. Iaco. Simonetta. & tandem concordauit vt ab eo audiui.

SVMMARIVM.

1 *Mortuo altero ex collitigan. citatis ſua intereſſe putantes per audientiam contradictarum proceditur.*

2 *Abſentia procuratoris probata proceditur per audientiam contradictarum.*

3 *Procurator defuncti dominus litis effectus, in beneficialibus an citari debeat?*

4 *Proceditur per audientiam contradictarum cum procuratore minus ſufficienti præfixo termino ad docendum de ſufficienti mandato.*

5 *Coniuncta perſona in cauſis beneficialibus, & ſpiritualibus etiam cum cautione de rato non admittitur pro coniuncto.*

6 *Proceſſus per audientiam contradictarum contra intereſſe putan. inualidus reputatur contradictore legitimo apparente omiſſo.*

DECISIO VI.

MOrtuo altero ex collitigantibus etiam poſſeſ-
ſore, dirigi poteſt petitio contra intereſſe pu-
1 tantes † inquit Egi. deciſ. clvj. & ita proceditur ipſis
citatis per audientiam contradictarum, vt Rota
deciſio. xiij. in no. vt lit. penden. & etiam proceditur
2 per audientiam contradictarum abſentia † procura
toris probata etiam ex cauſa recreationis, deciſio eſt
v. in no. de iudi. & reo citato non comparente, vt de-
ciſ. xiiij. de do. & contum. in no. Sed in vna Vrbeue-
tana prioratus ſancti Spiritus, quæ coram me pen-
debat quærebatur, an deberet etiam citari procura-
3 tor defuncti † qui ante obitum principalis erat do-
minus litis effectus, vel omiſsis intereſſe putantibus
eſſet omnino contra talem procuratorem proceden-
dum, quaſi non eſſet reuocatus, ex quo non ageba-
tur de cauſa eccleſiæ ſed perſonæ, quia ſuper titulo
beneficij ſecundum intellectum gloſ. quem ſequi-
tur Card. in clem. fin. quæſt. j. de procuratorib. Et vo-
luerunt domini quòd bonus eſſet proceſſus factus
per audientiam contradictarum contra intereſſe
putan. quamuis ad cautelam potuiſſet citari procu-
rator, ad gloſſ. d. clem. dixerunt quòd non eſt vera
eius opinio, vel non ſeruatur, de quo dubitaui aliàs
prout poſui mouendo in deciſione incipiente. Nota
quòd voluerunt domini, ſub tit. de appel. poteſt etiã
4 procedi † per audientiam contradictarum, & cum
procuratore minus ſufficienti, ſimul præfixo ſibi
termino ad prouidendum de ſufficienti mandato.
ait Rot. xviij. de do. & contum. in antiq. Sed ad cau-
telam fit quæ non obeſt. l. teſtamentum. C. de teſta.
nec abundans malam fidem inducit. l. pe. C. de euic.
facit c. bonæ. el ij. de elec. non neceſſariò ex quo con-
ſtat de inſufficientia procuratoris, cum in beneficia-
li cauſa † & ſpirituali non admittatur coniũcta per-
ſona pro coniuncto etiam cum cautione de rato, ſi
non habet mandatum, vt no. in c. coram. de offic. de-
lega. & ibi Abb. col. ij. & in c. cum pridem. col. iij. de
pac. in c. accedens. col. ij. de præben. & eſt deciſio Ro
ta. vj. in no. de procura. licet ſecus ſit in prophanis.
l. ſed & hæ perſonæ. ff. eo. & quando eſt dubium de
mandato in l. j. C. eo. & de his ac materia per Abb. in
dicto cap. coram. Si verò eſſet mandatum ſufficiens,
conſtaret de legitimo † contradictore, & contra eum
debere procedi nominatim, vel contra eius procura-
torem habentem ſufficientem poteſtatem, omiſsis
intereſſe putantibus. cõtra quos nequit validè pro-
cedi, ſi omittatur contradictor de quo conſtet ad c.
fin. cum materia. de elec. in vj. & ibi Domi. col. iij. di-
cens quòd quando eſt certus, non ſufficit vocatio
per edictum, ſed requiritur ſpecialis. facit gloſſ. in
verbo nominatim. in cle. j. de vi. & ho. cle. & auth. ſi
omnes. & ibi Bal. & alij. C. ſi vt ab hæré. ſe abſti. Et
no. quod dicitur in principio etiam poſſeſſore mor-
tuo, quia nedum ſententia adiudicatoria verum
etiam abſolutoria validè proferri poteſt in his ter-
minis, vt noto in alia deciſione incipiente, Dubi-
taui in cauſa Taurinen. vbi videas motiua conferen-
tia ſub tit. de re iudic.

DE SEQVEST. POSS. ET FRVC.

SVMMARIVM.

1 *Sequeſtrum non decernitur quando reſtitutus aduerſus rem iudicatam in petitorio, obtinuit ſententiam pro ſe.*

2 *Clementina vnica de ſequeſtra. poſſ. & fruct. in quo caſu loquatur & intelligatur.*

3 *Reſtitutionis cauſa eadem cum prima reputatur, & coram eodem iudice terminari debet.*

4 *Reſtitutoria ſententia contraria primæ reuocat expreſsè primam, aliàs non valet.*

DECISIO PRIMA.

OBTINVERAT quidam in vna
cauſa Elnen. beneficij ſententiam &
rem iudicatam in petitorio in audito
rio † Rotæ, & eius vigore poſſeſsio- 1
nem aduerſarius reſtitutus obtinuit
aliam pro ſe, fuit concluſum quòd
virtute ſecundæ non debuit decerni ſequeſtrum, de
quo in cle. vnica. de ſequeſt. poſſ. & fruc. ea ratione
quia ſi ſententia à qua appellatur excuſat, fortius
illa quæ tranſit in rem iudicatam, & multo magis
ipſa res iudicata, ad hoc text. in d. cle. † loquens de 2
vna ſententia vt eius vigore fiat ſequeſtratio, ſi con
tra eam alia non ſit promulgata, prout declarat Car.
ibi in iiij. q. poſt Io. An. Et quòd ſententia quæ patit
ſequeſtrum intelligitur de prima, nec diſtinguitur
an fuerit ab eo appellatum, quod no. pro intelligen-
tia. d. cle. & tamen verum eſt ſententiam in cauſa
reſtitutionis reuocare aliã prius latã, & licet poſſet
dici prima inſpecto iudicio reſtitutorio, nihilomi-
nus vere eſt ſecũda, quãuis poſsit reſpectiuè appel-
lati prima vel ſecũda, ꝓut in formãdis ſentẽtiis po-
ni ſolet. Nã † cauſa reſtitutionis cẽſetur eadem cũ pri 3
ma, & debet expediri corã eodem iudice. l. præfecti.
& l. illud. ff. de mino. & procurator in prima tenetur
eam proſequi, nõ ſic cauſam appellationis, vbi perſo
na iudicis & tribunal mutãtur. Ita Ange. & Pau. de
Caſt. in l. qui proprio. §. item quæritur. ff. de procura.
poſt gl. & Iaſ. in l. inuitus. C. eod. ti. & Bal. in dicto §.
item quæritur ſup. v. lec. Accur. & vj. vltramonta-
norum, declarat quando dicatur, & quo reſpectu
noua cauſa, quando eadem, nec identitatem, & alia
excludit, quòd coram diuerſis quãdoque iudicibus
expediuntur, quoniam iſtud euenit ex commiſsione
principis: & ſententia † in reſtitutorio contraria pri- 4
mæ reuocat expreſsè primam, vel aliàs non valeret,
qu'a

quia eſſet ſententia contra ſententiam.l.j. C. quando prouo.non eſt nece.c.inter monaſteriū.de re iud. vbi gl.fi.& Abb.v.col. cum ſe. ponunt ſeptem caſus fallentiæ ad hanc regulam declarando materiam & idem de compromiſſo & laudo contra rem iudicatam,vt non valeant,dicit Bal. in l.ſi diuerſa. ad fi. C. de tranſa. Et in vna Parmen. archipresbyteratus coram domino Hugone de Spina in qua erāt latæ tres conformes abſolutoriæ ſuper petitorio cum impoſitione perpetui ſilentij de more palatij contra Bonifa.de Aldigeriis, & pro Iacobo Cola pro quo Bonifacio reſtituto fuit poſtea pronuntiatum canonizando gratiam apoſtolicam eiuſdem domini.Negarunt ſequeſtrum 1519. de menſe Martij memores concluſionis factæ in dicta cauſa Eluen.

SVMMARIVM.

1 *Sequeſtrum decernitur vna ſententia lata in petitorio pro eo qui contra ſe ſententias & rem iudicatam obtinuit in poſſeſſorio.*

2 *Sententia in poſſeſſorio non facit præſumptionem contra obtinentem in petitorio.*

DECISIO II.

FVit in vna alia cauſa beneficiali concluſum,
1 quòd ſi habens † contra ſe rem iudicatam ſuper poſſeſſorio, cui paruerat, poſtea pro ſe primam ſententiam ſuper petitorio obtineat,eius vigore debuit decerni ſequeſtrum,cum ſententiæ ſuper poſſeſſione habuiſſent finalem exitum:& ſi fuerat ſequeſtrū, debuit relaxari victori,vt in d.cle.ſed attenta iſta ratione in proxima deciſ. contrarium debuiſſet concludi,licet poſſumus dicere, quòd ibi ſumus in caſu diuerſo & habente diuerſam conſiderationem, vt
2 patet.& ideo alia eſt melior ratio,quia ſententia † in poſſeſſorio, non facit præſumptionem contra obtinentem in petitorio,ſecundum doct.in d.cle.ex quo ſunt diuerſa, & de vno non infertur ad alterum. l. naturaliter.§.nihil cōmune.ff.de acqui.poſ.nec præiudicat petitorio,vt dicit Car. in d.cle.in ij.oppo.iij. col.cum ſeq. Et cum ratio primæ ſententiæ contra alias ad negandum ſequeſtrum ſit fundata in præſumptione,quæ oritur ex ea, ſecundum Car. ibi declarantem in iiij.q. Iſta prima non faciens præſumptionem non obſtat ſecundæ quod no. in materia, & pro eo,quòd dicitur in text. de finali victoria, ac pro prima ratione vt intelligatur finalis. quando agitur poſſeſſorio illa quæ deſuper tranſit in rem iudicatam nō expectato iudicio proprietatis nec eius fine.Secus ſi poſſeſſorium & petitorium ſimul fuerit deductum vt finalis dicatur victoria,ſententia quæ ſuper proprietate fertur prout diſtinguit idem Car. in quæſt.xxix.

SVMMARIVM.

1 *Sequeſtrum decerni poteſt cōtra ſymoniacum triennalem,ſi contra ſe reportauit ſententiam tanquam vitioſus poſſeſſor.*

2 *Regula de triennali non defendit habentem ſymoniacum ingreſſum.*

3 *Symoniaca electio eſt nulla etiam ignorante electo.*

DECISIO III.

ITem 1516.in vna cauſa beneficiali Lunen.Sarzanen.coram do. Martino Spinoſa concluſum fuit quod cōdemnatus in terminis d.cle.vnicæ,qui triennio poſſederat pacificè non gauderet † exceptione, 1
quæ ponitur ad caſum d.cle.nec euitaret ſequeſtrum ſi erat ſymoniacus, tanquam vitioſus & poſsidens ſine colore.pro quo Innoc. in c. niſi cum pridem.de renun.in princ. dicens quòd ſymoniacus & intruſus ſunt fures.j.q.j.c.ordinationes. nec habent titulum, licet ſibi videatur quòd non debeant dimittere eam poſſeſsionem facti,quem habent abſque licentia, & ibi videatur But. hoc tenens in ſymonia in promotione per ſe commiſſa: facit etiam quod Fely.in c.in noſtra.de reſcript. ſcribit in materia intruſionis & poſſeſsionis non coloratæ ſecundo cor. & in c. inſinuatum.de ſymo.circa fin.Item quia regula de triennali poſſeſſore non moleſtando quæ habet ſimilitudinem cum dicta exceptione, & videtur ab ea orta,
& requirit.ac eſt contenta † titulo & poſſeſſore coloratis, excipit habentem ſymoniacum ingreſſum tanquam incoloratum, & carentem iuris adminiculo:vnde in eo qui ingreditur per ſymoniam ab ipſo vel alio eo ſciente commiſſam, ſtat concluſio etiam ſecundum But.Car.& alios in d.c.niſi.& Fely.in d.c. inſinuatum,at Mil.in verbo ſymoniacus eſt ab omni.&c.Abb.tamen in c. pen.de ele. indiſtinctè notat 2
quod electio † facta ſymoniacè eſt nulla,etiam ignorante electo:quia vitioſè facta.& idem in collatione, 3
de quo per doc.in d.c.ordinationes,& vbi ſuprà.

SVMMARIVM.

1 *Sequeſtrum non decernitur contra triennalem qui ſententiam priuationis contra ſe ob non ſolutionem penſionis reportauit.*

2 *Priuatus beneficio non eſt amouendus à ſua poſſeſſione,niſi præmiſſa citatione & iuris ordine ſeruato.*

3 *Regula de triennali fraternizat cum cle.de ſequeſt. poſ.& fruct.*

4 *Titulus coloratus qui & quando dicatur? vide remiſſiue.*

5 *Conſtitutio execrabilis an obſtet agenti poſſeſſorio.*

6 *Reſtitutio an canonico regulari ſpoliato competat de beneficio ſeculari cum prouiſione ordinarij?*

DECISIO IIII.

FVit etiam concluſum in vna coram domi. Ioan. And.de Triuultiis, quod triennalis † poſſeſsio 1
pacifica eius qui declarabatur priuatus beneficio, quia non ſoluerat penſionem in tempore, excluderet ſequeſtrum,per tex. iuncta glo. in c.licet epiſcopus.de præben.in vj. videtur tamen obſtare ratio de non colorato poſſeſſore ad regulam quam tradit Abb.in c.cum noſtris.col.vlt. de conceſ.præb. quod quando inducitur priuatio à iure, vel ab homine, poſſeſsio dicitur incolorata & d. c. licet epiſcopus, loquitur de non amouendo poſſeſſore † quantumcunque priuato, & eius beneficio alteri iam collato abſq, citatione & iuris ordine, prout etiam in l. [illegible] minerint.C.vnde vi.non autem an ſit coloratus poſſeſſor necne & quando de colore diceret Abb. in c.cum noſtris.ad probandum priuatum non habere colorem allegat d.c.licet epiſcopus.& c.de multa [illegible] præben.Item quia regula de triennali † fraternizat cum text.dictæ cle.non debet prodeſſe, niſi habenti titulum & poſſeſsionem coloratam ex verbis regulæ & eius antiqua interpretatione.titulus autem qui

ante

ante priuationem erat, euanuit adueniente incurſu
priuationis ex iuris diſpoſitione, & eſt redactus ad
non titulum ſola poſſeſsione remanente, quæ cum
ſit facti, non potuit à iure infirmari. l. denique.ex
quib.cauſ.ma.l.j. §. ſi vir vxori. & l.cum hæredes.ff.
de acquir. poſſeſ. quod autem Domi. in c.felicis. de
pœ.in vj.& aliunde Felyn.in c.Rodulphus,in verbo.
ſed declaratoria.& ibi citatur etiam pars,pen.& vlt.
char. de reſcript. inquiunt & not. in additione ad
deciſio.iij.de reſtitut.ſpol. in nouel. quòd in ſenten-
tia iuris requiritur declaratio,& non impedit ſpolia-
ti reſtitutionem,poſſet dici, intelligi requiri quo ad
facti probationem vt à poſſeſsione amoueatur, &
ad alios effectus,de quibus in dictis locis,non quòd
de iure non ſit verè priuatus, pro deciſione tamen
facit quod ipſa regula videtur omni colore conten-
ta,quod non ſymoniace ant contra. c.ij. de præben.
4 in vj.habitus vt in ea,de quo & quando dicatur †ti-
tulus coloratus & poſſeſsio, & quando non, & ad
materiam tango in illa deciſione,quòd dicta regu-
la procedit in habente titulum ab ordinario de pri-
ma dignitate in cathedrali poſt pontificalem, aut
principali in collegiata, non obſtante concordatis
Germaniæ & regula cancellariæ talia beneficia re-
ſeruante, incipit, proponebat. Illud verò quod
titulus videatur per priuationem reſolutus proce-
dat intelligendo de iuſto, cum titulo ſaltem iniuſto
poſsideat,inquit gloſſ. in dicto cap. licet epiſcopus.
qui ſi ſufficiat in terminis regulæ, ſecundum quos
ſufficit poſſeſsio cum titulo colorato, & propterea
excommunicatus, defenditur à regula, ex quo eſt
capax poſſeſsionis quæ eſt facti, & à iure nequit in-
firmari, licet, ſi ſpoliaretur, non reſtitueretur:quia
obſtaret exceptio excommunicationis prout ſentit
gloſſ.ſuper dicta regula. ergo & cle. quæ ad vitan-
dam ſequeſtrationem fuit contenta poſſeſsione trien
nij ad ſimilitudinem vſucapionis, quæ terminatur
triennio:& quia per lapſum dicti triennij aliquan-
do acquiritur ius eccleſiæ poſsidenti prout declarat
Card.ibi.viij.not.& quæſt.xj. Additio autem vltima
diſtinguit ſententiam hominis à ſententia iuris, &
diſputat ſi reſtitutio competat, & an execrabilitas
5 † obſtet agenti poſſeſſorio,quod quæſiui à quibuſ-
dam dominis in vna cauſa coram me, & erant opi-
niones, nec fuit aliquid firmatum, licet reperiam
deciſionem xv.de reſti.ſpol.in antiq. pro parte affir-
matiua,& opinionem in dicta additione,vbi vltima
eſt pro negatiua. Item quia ſumus in vna ſententia
per appellationem ſuſpenſa,aliàs extincta. l.j. in fi.
ff.ad Turpil.c.venientes, de iureiur. ex quo petitur
ſequeſtrum poſſumus dicere nondum condemna-
tum eſſe priuatum quouſque contra eum ſit res iu-
dicata,cum hoc ſit de quo agitur,an ſit priuatus vel
non. facit etiam deciſ.ix.de reſtit. ſpol. in antiq. vo-
lens quod canonico †regulari ſpoliato beneficio ſe-
culari quod habuerat ab ordinario competat reſti-
tutio, & ſequitur Felyn.in c.dilecta. de reſcript. vlt.
char. & limitatione. ſuper veritate cuius fuit etiam
dubitatum in vna coram domi. Sibiniceo. de menſe
Maij.1521. & ſuper eius intelligentia ac. c. cum de
beneficio.de præben.in vj.videantur Lap.& Domin.
in d.c.& Fely.in c.in noſtra.col.pen.ver.ij.de reſcrip.

SVMMARIVM.

1 *Sequeſtrum an impediatur per appellationem, &*
an violans ſequeſtrum ſub tali prætextu ſit locus
pœnæ cle.ad compeſcendas.
2 *Appellatio ab interlocutoria in ſcriptis & cum*
expreſſione cauſæ fieri debet.
3 *Sequeſtrum in beneficialibus regulariter eſt per-*
miſſum.
4 *Appellatio ab interlocutoria cuius iniquitas de-*
tegitur allegationibus iuris, ſine expreſſione cauſæ
fieri poteſt.
5 *Appellans à decreto ſequeſtri debet inſerere cau-*
ſam in appellatione.
6 *Remiſſoria ad probandam violationem ſequeſtri an*
regulariter concedi debeat.

DECISIO V.

DVbitatum fuit coram Mercutio de Vipeta in
vna beneficiali Mediolanen.de Villegio 1510.
de menſe Maij, an appellatio interpoſita à diſſiniti-
ua cum inde ſecutis,ſeu à diſſinitiua & quocunque
alio grauamine,impediat quominus ſequeſtrum de-
cretum ante appellationem iuxta formam cle. vni-
cæ de ſequeſtra poſſeſ.& fruct.potuerit exequi, † & 1
ſi fuerit violatum, locum habeat pœna, dictæ clem.
& quidam domini tenebant non debere exequi,nec
eſſe locum pœnæ, cum appellatio ſuſpendat iudica-
tum.l.j.in fi.ff.ad Turpil.cap. venientes, de iureiur.
& quòd per illa verba cum inde ſecutis videbatur à
decreto ſequeſtri appellatum,ex quo aliud non fue-
rat ſecutum poſt ſententiam.l.ij.de libe.& poſthum.
l.fundum qui locatus,cum l.ſeq. ff.de fund. inſtruct.
cum ibi not.& licet regula velit quòd in appellatio-
ne † ab interlocutoria ſit exprimenda cauſa.c.cordi. 2
de appell. cle.appellanti.eodem titu.& decretum hu
iuſmodi dicatur interlocutio, ſuper quo quando ſit
diſſinitiua, aut diſſinitiuæ vim habens, vel interlo-
cutoria.eſt gloſſ.in d.clem.& ibi docto.& tradit Bat.
in l.Titiæ ff.de accuſationib. Alexand. ſuper rubrica
de re iudic.ff. & Abb. etiam ſuper rubr. eod. titu. in
decreto limitatur ſecundum Bal.in l.minoribus.C.
de his qui.vt indig.& Philip. Franc. in d. c. cordi, in
iiij.limit.quando conſtat de grauamine iuris præſum
ptione aut per allegationem iuris, vt ſi iudex man-
det ſequeſtrum fieri, quod eſt regulariter prohibi-
tum.C.de prohib.ſequeſt.per l.nimis propere. C.de
execu.rei iud.& c.j.de ſequeſt.poſſ.& fruct.tunc enim
non requiritur cauſa, ſed major pars contrarium
concluſit:& ego fui in hac opinione & hoc per deci-
ſionem Biſignet. in antiquior. ij. quæ eſt prima in
antiquis eodem titu.de ſequeſtra.poſſeſ.& fruct.vbi
plura videas fundamenta per quæ tolluntur contra-
ria,& ad dictum Bal.reſpondebat vnus ex dominis,
quòd in beneficialibus ſequeſtrum † regulariter eſt 3
permiſſum,quod non videtur tutum,cum Car.in d.
cle.vnica.iiij.col. dicat quod per cle.iſte caſus debet
addi ad alios caſus fallentiæ not.per gloſſ. in l. vni-
ca.C.de prohi.ſequeſt.pec.& in cap.ij. de ſequeſtra.
poſſeſ & fruc.vnde dicas aliter.quòd cum in ſe tam
aperta, quando ſequeſtrum,quod ius prohibet, de-
cernitur; ſuperuacua ſit expreſsio cauſæ, vt inquit
Bal.in d.l.minoribus.at.l.ſi conſtat.ff.de appell.quo-
niam iniquitas talis interlocutoriæ detegitur per
allegationem iuris: ita in hoc caſu requiratur ex-
preſsio quod ſumus in re clara & ad cle.præmiſſa,&
magis iniquitas appellationis colligitur ex hoc

quod iure permittente decretum eſt ſequeſtrum, &
ceſſat præſumptum vitium interlocutionis per ra-
tionem expoſitorum. l. & ſi contra, io fi. de vulg. &
pup. l. fin ff. de lega. iij. Ratio ergo Bart. concludit ad
caſum, quando ius apertè facit contra interlocutio-
nem, non quando ei aſsiſtit ſicut in propoſito ſiue
cle. ponat regulam ſiue exceptionem. Neque obſtat
quòd quia condemnatus fortiſan poſſederat trien-
nio pacificè non fuiſſet locus ſequeſtro, vt in d. cle.
quia ſaltem iſtud debebat allegari & conſtare iudici
ex probationibus facti, & non proficeret niſi ex de-
ductis appareret manifeſtè ſecundum Bal. in d. l. mi-
noribus, dicentem quòd quando ſumus in interlocu
4 toria † cuius iniquitas detegitur per allegationem iu
ris non eſt neceſſe inſerere cauſas appellationis. arg.
l. j. in fi. de dot. præleg. & ita debet intelligi Innoc. in
c. fi. de noui ope. nun. Sed vbi debet detegi ex pro-
bationibus facti, ita quòd eſt quæſtio facti & non
iuris, vt in his terminis, tunc procedit quòd appel-
lans ab interlocutoria habet neceſſe exprimere cau-
ſam quare ſententia ſit iniuſta, ita etiam ſentit Phil.
Franc. referendo Bald. in d. l. minoribus, in c. j. de ap-
5 pel. in vj. col. ij. ex quibus conſtat quòd omnino † cau
ſa in appellatione erat exprimenda hic, ſicut quan-
do appellatur ab executore excedente. c. quòd ad
conſultationem, de re iudic. iuxta gloſſ. & declara-
tionem Abb. ibi & aliorum. Prçterea nunquam eſſet
locus ſequeſtro, ſi per verba, cum inde ſecutis, ſeu
à quocunque grauamine, & ſimilia, abſque explica-
tione cauſæ & grauaminis cenſeretur appellatum à
decreto ſequeſtri, & ſuſpenderetur iuriſdictio, cum
decretum ſequeſtri ſoleat fieri ſtatim lata diffinitiua
eadem audientia vel ſequenti. Sic enim eluderetur
prouiſio cle. de facili, cum dicta verba ſint in vſu ad
cautelam, vel facilia cuiquam, contra l. ſi prætor. de
iudic. & l. fin. ff. quod vi aut clam. Cæterum ſiue ſe-
queſtramus iuſtè & bono zelo moueamur, ſiue ſit
dubium, debet obtemperari, vt ait Car. poſt Laud.
& Zenz. in d. cle. vnica, dummodo ſit lata ſententia
ſufficit reſiſtentia facti. vt ibi. xj. col. Nam non debet
quis propria temeritate violare, ex quo violat poſ-
ſeſsionem quæ eſt facti, vt in dictis deciſionibus. ij.
& j. & factum ac præſumptionem & contemptum
punit cle. ſicut aliàs factum ipſum. Lex etiam ſi non
producat iuris effectum. l. quid ergo. §. cum autem.
ff. de his qui no. infam. & c. nuper. de biga. & in cauſa
6 prædicta fuit data remiſſoria † ad probandum vio-
lationem ſequeſtri habito articulo pro concludenti,
cum aliàs dari non debeat, nec conſueuit.

DE PROBATIONIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Collationis pertinẽtia ad inferiorem pertinere quo-
modo probetur?*
2 *Fama regulariter non facit plenam, ſed ſemiple-
nam probationem.*

DECISIO PRIMA.

PERTINENTIA collationis ad ar-
chidiaconum, decanum, priorem, ſeu a-
lium epiſcopo vel archiepiſcopo, ſeu alio
ordinario inferiorem, ad quem de iure
1 non ſpectat, probatur † per famam ſecundum Ro-
tam deciſio. iij. in nouel. de probationib. quod pro-
cedit quando ordinarius non eſt in cauſa nec proui-
ſus ab eo, ſed alius habens à papa vel aliunde. Nam
contra ordinarium voluerunt domini quòd ſufficc-
ret in vna Parmen. parochialis ſanctæ Chriſtinæ
quam propoſui de menſe Martij 1520. In qua age-
batur inter prouiſum ab vno canonico Parmen. qui
contulerat ratione præbendæ de Sorbulo & pro-
uiſum à Cardinali de Farneſio adminiſtratore eccle
ſiæ Parmen. niſi fama eſſet adiuncta alia ſpecie pro-
bationis, prout erat, quæ intelligentia mihi placuit.
Nam pro ea facit quod vult Egid. deciſ. dlxx. dum
intelligit famam ſufficere niſi directo agatur ſuper
pertinentia, vel ſuper collatione facta ab ordinario.
Et ſi aduerſarius negaret huiuſmodi collationis per-
tinentiam, non habeat. Nam † fama regulariter non 2
facit plenam probationem, ſed ſemiplenam. cap. j.
vbi gloſſ. de appel. ſuper quo quando plenè, quando
ſemiplenè, quando nihil tale inducat, habetur ſal-
tem remiſsiuè in illa deciſione, quòd fama probat
ius patronatus antiquiſsimum, incipit, fama regula-
riter, in propoſito autem probat modo quo ſit præ:
& facit quod Egid. deciſio. cxxviij. & quod Bartol.
dicit de fama in l. celſus. ff. de vſucapio. quòd indu-
cit iuſtum errorem, & tribuit cauſam præſcribeo-
di, ac inducit titulum putatiuum ſecundum Abb. in
c. de quarta. & c. ad audientiam. vlt. col. de præſcrip.
facit, quia aliud eſt quando agitur contra eum cui
ius aſsiſtit, aliud ſi ei non aſsiſtat. c. ad. decimas. de
reſti. ſpol. c. j. de præſcri. in vj. cum ibi no. ad idem Fe.
de Se. conſil. ccxliij. vbi aliud ſentit quando agitur
inter plebem in cuius plebanatu ſita eſt capella, &
patronos, quis eorum præſumatur eſſe in poſſeſsio-
ne, cum neutri ius aſsiſtat? Aliud quando eſſet quæ-
ſtio inter patronos & ordinarium, cuius intẽtio eſſet
fundata de iure communi. xvj. q. vij. omnes Baſilicæ.
cum c. ſe. & c. j. de cap. monach. c. de zenodochiis. de
relig. domi. ac. c. cum ex iniuncto, in fi. de hæret.

SVMMARIVM.

1 *Fama habito reſpectu ad indicia & præſumptiones
vnde fama traxit originem an plenè vel ſemiplenè
probet?*
2 *Dominium antiquiſsimum an per ſolam famam
probetur?*
3 *Dominium quomodo probetur, & an ſit differentia
inter antiquum & antiquiſsimum? vide remiſsiuè.*
4 *Fama an ſufficiat in probando iure patronatus an-
tiquiſsimo?*
5 *Fama in his quæ metam humanæ memoriæ excedit
ſatis probat.*
6 *Patronus ille dicitur cuius anteceſſores per centum
annos præſentarunt.*
7 *Ex præſcriptione temporis immemorabilis an ac-
quiratur ius patronatus?*

DECISIO II.

FAma regulariter † non facit plenam, ſed potius
ſemiplenam probationem. l. iij. §. eiuſdem quoq.
iuncta gloſſ. ff. de teſti. & voluerunt aliqui, vt refert
Barto. in l. admonendi. ff. de iureiurand. & gloſſ. in
j. de appella. cap. præterea. de teſti. cap. illud. de præ
ſump. c. ex literis. de iureiur. & quòd ſemiplenè pro-
bet in ciuilibus, inquit Franc. de Aret. in conſil. I
col. ij.

col.ij.adduceos plures docto.ad hoc,quòd qualiter
procedat tradit Philip.Franc. io dicto c.j. col.ij. qui
omnino videatur in materia, quinimo ſecundum
Bar.in l.de minore.§.tormenta. ff.de quæſt. quando
indicia & præſumptiones,ex quibus fama traxit ori
ginem, non multum vrgent, arbitrabitor iudex
quòd non faciat ſemiplenam. Et quando habet or-
tum ab inimicis.de ea non eſt curandum.c. licet ex
quadam,de teſtib.c.cum in iuuentute. de præſumpt.
c.qualiter & quando,el ſecundo.de accuſ.Et in qui-
buſdam caſibus ſolum coadiuuat abſque eo quòd
faciat aliquem gradum probationis, Abb. in c. ve-
2 oiens.j.de teſti.vlti.col.Dominium autem † antiquiſ-
ſimum bene probatur per ſamam ſolam.l.at qui na-
tura. §. cum me abſente. vbi gloſſ. ff. de neg. geſt.
quam ita declarat ibi Ang. ad Are. & ſequitur con-
ſil.xxxvj.& Pau.de Caſt. in l.proprietatis.C.de pro-
bationib. Socin. conſil.cclxxxiij. col.iij. & Bald.in l.
conuenticulam.C.de epiſcop.& cleri. dicit in factis
multum antiquis opinionem generalem habeti pro
veritate. Rota verò de re iudica. xv.in no. dicit do-
minium non probari per ſamam aut communem re-
putatiooem & poſſeſsionem prędeceſſoris,ſed opor
tet quòd probetur per veras cauſas,& hoc eſt veriſ-
ſimum ſequitur Abb.in c. cum ad ſedem. de reſtitu.
ſpol. vij.col. licet bene releuet ab onere probandi
negatiuam illum, qui aliàs probare tenetur ſecun-
dum eam deciſionem.xv.aliàs vlti. in not. de proba.
Sed Alex. ſimpliciter loquendo dicit ſolam famam
ſufficere ad probandum dominium in antiquis. in
l.tem quæ nobis.vij.col.ff.de acquir.poſ.vbi adducit
itateoere multos, & eſſe communem opinionem
omnium.in c.cum cauſam.de probationi. vbi videa-
3 tur † an de tali antiquo quod differat ab antiquiſſi-
mo,vel ſine tali differentia loquantur, Barto. etiam
tradit in l.quidam in ſuo.ff.de coodi.inſtit.quomo-
do probetur dominium.& ſuper intellectu gloſſ. in
dicto §. me abſente. & plures caſus ponunt Abb. io
d.c.venicus.& Anch.in c.veniens. de verb.ſignfi. in
vj.vij col. cum ſeq. in quibus ſola ſama probat ple-
nè, & ſicut probatio dominij eſt difficilis, Inquit
Cyn.in l.cum res.C.de prob.& Abb.in c.ſæpe,de re-
ſti.ſpol. ita ius patronatus cum non ſufficiat proba-
tio.xl.aon. & vltra continuæ poſſeſsionis, ex quo
certis modis acquiritur, de quibus Innoc. & Abb.
In rub.de iure patro.& diuerſa ſunt eſſe patronum,
quia reſpicit petitorium, & eſſe in quaſi poſſeſsio-
oe, cum reſpiciat poſſeſſorium. dicit Philip. Franc.
in c.vnico.ij.col. eodem titu. Videntur enim in hoc
4 fraternizare,& in eo quòd in probando † patronatu
antiqoiſſimo ſama ſufficit, quemadmodum in do-
minio. & hoc ſequitur Rota meo tempore tenendo
opinionem Bal.in l.cum ſuper.C.de rei ven.& videa-
tur idem Bal.in auth.quas actiones,circa fi.C.de ſa-
croſan.eccle.& Innoc.in c.venieus.de ver.ſign. Pro
qua obſeruantia & ſententia facit,quod idem Bal.in
conſil.cccx. v.vol. ſuper hoc an patronatus eccleſiæ
probetur per literas antiquas, dicit ad propoſitum
quòd in his † quæ metam humanæ memoriæ exce-
dunt, fama ſatis probat, ad idem Deci.conſi.clxxiij.
& per indicia & ſamam probatur ius patronatus
antiquiſſimum.& allegat Fed.de Se.conſ.cccxxiij.
ſuper primo. colum. ij. dicentem negari non poſſe
illum † eſſe patronum, cuius anteceſſores iam per
aonos centum præſeotauerunt. Ad hæc doctrina
Ioan.And.in regula,quòd alicui,de regu.iur.in vj.in
mercu.quòd ex † præſcriptione temporis immemo- 7
rabilis acquiritur ius patrooatus,licet Archid.cõtra,
& opinionem Io.And.ſeqoitur Abb.io c.j.de reli.do
mi. quando laicus fuit longiſſimo tempore in quaſi
poſſeſsione præſentandi. Nam difficile eſt probare
patronatũ antiquum.& Fely.in c.cauſam.de præſcri.
iij. col. quando allegatur titulus patronatus, & ad
probandum inducitur tempus immemorabile,non
quòd præſcribendo, ait, acquiratur ius patronatus
per laicũ,ſed quia ex tali tẽpore præſumitur titulus,
& tũc nõ putat neceſſariũ probare famã,tituli quod
eſt no-tam circa patronatom,quã circa dominium.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes deponentes de fama qualiter deponere debeant vt concludant?*

2 *Fama,rumor,communis reputatio,notorium & manifeſtũ quomodo inducantur,& in quibus differãt.*

3 *Duo teſtes probant famam & notorium.*

4 *Publicè exponit Bal. id eſt, coram populo vnde teſtis dicens quòd publicè audiuit dici,probat famam, & num.7.*

5 *Teſtium dicta ſunt adiuuanda,non cauillanda.*

6 *Teſtis deponens præſumptiue, ex præſumptione iuris ſufficienter probat.*

8 *Probatio præſumptiua quando ſit concludens.*

9 *Teſtis deponens de auditu à pluribus, & quòd ſic communiter dicebatur,ſufficienter probat communem opinionem.*

10 *Teſtis quòd teneatur reddere cauſam ſui dicti quando locum habeat.*

DECISIO III.

AD hoc vt teſtes,qui deponuot de fama, neceſſo
eſt quòd dicant ſe audiuiſſe à maiori † parte ho 1
minum, ſen gentium talis ciuitatis vel oppidi. cum
ex eo colligatur quòd maior pars populi ita ſentit,
oec ſufficit dicere audiui à maiori parte populi,
quia noo concludit vbi ſit iſta fama,& dictum teſtis
debet neceſſariò concludere. l. non hoc. C. vnde le-
git.Ita Bart. in l.de mioore. §.plurimum. ff.de quæſt.
ſubiiciens, ſis ergo cautus vt deponat quod eſt pu-
blica vox & ſama, quia publicè dicitur per ciuita-
tem, ſeu à maiori parte populi talis ciuitatis, caſtri,
ſeu villæ, & quod non probat teſtis dicendo, quòd
eſt publica vox, nõ reddit cauſam per aliquod quòd
ſenſu percipiatur. non enim dicit quòd audierit à
maiori parte popoli, ſed quòd hoc dicitur, idem ſi
dicat audiuiſſe publicè dici, cum eſſe poſsit quòd
vnus publicè dicebat i hanc opinionem ſequitur
Ang.in l.iij.ad Mace.& Bald. in additione Speculat.
io titu.de ſeu.in vj.col & Alexan.conſil.xxv. vol.iiij.
in caoſa verten.inter Antonium,penult.col.& cxvij.
viſo proceſſu cauſæ vertentis inter dominam Lu-
ciam prout refert Iaſ.in d.l.non hoc facit,quia ſama
† communis reputatio, manifeſtum, & notorium 2
non inducuntur ab vno vel duobus, ſed ab omni-
bus,aut à maiori parte populi.l.j.C.de teſt.& plus in
ſe habet fama quàm rumor.c.ſuper eo, cum ibi not,
de eo qui cog.conſan.vxo.ſuæ.vbi Abb.dicit, quod
fama propriè eſt quando tota ciuitas,ſeu vicinia,aut
maior pars reclamat. Rumor verò, quando aliqua

pars, puta tertia, vel quarta. Et de fama, rumore ma-
nifeſto, communi opinione, & notorio quid ſint, in
quo differant, & de materia vide Bart. in l. ſcriptus. ff.
de reli. & ſum. fun. & Abb. in c. veſtra, de coha. cle. &
mulie. & text. ac docto. in fi. eodem titu. & aliquid
per Innocent. & Anchar. in c. veniens, de verb. ſign.
in vj. Sed aduerte quod quamuis fama & notorium
3 nequeant induci per duos teſtes, poſſunt † tamen
probari per duos, gloſſ. iiij. q. iij. teſtes. §. item ſæpe.
Abb. in c. tertio loco. de præſumpt. & c. quia nos, de
appellationib. Bald. verò in c. per tuas, de proba. poſt
4 princip. in verbo publicè † exponit, id eſt coram po-
pulo & vicinis, ſubiungens facere ad dictum teſtis
dicentis, quòd publicè dici audiuit, vt probet fa-
mam, & tenet etiam contra Bart. in c. præterea, vlti.
col. de teſti. ſufficere teſtem deponere quod audiuit
à maiori parte populi, cum intelligatur de populo
illius ciuitatis & interdum ſufficit fama viciniæ tex.
eſt ait hic no. quod popularis fama intelligitur illius
populi vel vicinalis illius viciniæ, & ſatis eſt ſi dicat,
quia publicè dicitur per maiorem partem populi &
aliâs non affirmet de ſuo auditu, quia ſufficit quòd
reddat cauſam per ſenſum corporis præſumptum
per locum à communiter contingentibus, nam ſi
dicatur publicè, & eſt vnus de populo, præſumitur
audiuiſſe quod ab omnibus dicitur. cap. j. de poſtu.
5 præla. quia † dicta teſtium non ſunt cauillanda nec
calumnianda, quin potius iuuanda & ſuſtinenda
pro viribus. cap. cum tu. de teſti. l. quoties. ff. de reb.
dub. Ad hoc Bar. in l. j. ff. ſi certum peta. iij. colum. vbi
vult ſatis eſſe quòd dicat ſcio quia vicinus, quia & ſi
non inferat neceſſariò cum poſſit eſſe vicinus &
6 ignorare, † ſufficit quòd concludat præſumptiuè ex
ex præſumptione iuris tali quæ ad condemnatio-
nem ſufficiat: præſumitur autem ſcientia ex ſenſu
corporis ſufficiens ad condemnationem, vt in iuri-
bus adductis ibi per Bar. ita etiam Lanfran. in repeti
tione. c. quoniam contra, in ver. teſtium depoſitio-
nes, col. iiij. & ſecundum Bal. in d. c. præterea. Ita con
ſuluit Dy. ad idem c. literas, de præſum. ibi, publica
voce, ex quo etiam text. infert Bald. ad dictum teſtis
7 † qui dixit ſe audiuiſſe publicè dici, quia intelligitur
publica voce dici à populo & ſic probat famam. Ita
enim eſt aptior expoſitio ſecundum communem in-
tellectum loquentium, ad quem eſt recurrendum.
c. ex literis, el primo, de ſponſ. l. Labeo, verſi. verum.
ff. de ſupell. lega. Ita etiam referendo Bal. tranſit Iaſ.
in d. l. non hoc, & opinionem Bal. ac ſequacium ſer-
uat Rota admittendo probationem famæ per depo-
ſitionem teſtium de publico auditu, quòd in pluri-
bus cauſis audiui à dominis. Et in vna Roman. do-
morũ coram domino Camillo de Ballionibus 1519.
inter Matthæos & Capiteferros, in qua quærebatur
an eſſet probata fama per quinq; teſtes, prout ſtatu-
tum requirebat? & contentabatur taliter probari
poſſe merom, cum allegaretur Bart. vbi ſuprà quod
non ſufficiebat dictum de auditu, fuit à d. Mercurio
de Vipera, & d. Iacobo Simonetta, & quibuſdam aliis
reſponſum quòd contra opinionem Bart. erat obſer
uantia. pro qua facit, quia in probanda fama non ſu-
mus in probatione neceſſaria, ad quam inferunt ra-
tiones Bart. ſed ſumus in præſumptiua, in qua ſatis
eſt quòd ſequatur per ſenſum iuris præſumptione,
vt per Bart. in dicta l. j. & Bald. in dicto c. præterea.

& latè in l. cõuenticulam. C. de epiſ. & cle. vbi in iiij.
col. inquit. quòd in probatione † præſumptiua aut 8
volumus probare actũ in genere, puta quòd aliquis
ſit malæ famæ, aut pauper & ſimilia, & tunc ſufficit
ratio, quia ſum vicinus, quoniam concludit per lo-
cum à communiter cõtingentibus. Si verò actum in
ſpecie, & tunc aut eſt actus à communiter acciden-
tibus, qui conſueuit eſſe notus vicinis, vt mors &
ætas. ad idem. l. ortam. ff. vnde cog. aut non conſue-
uit eſſe notus à communiter contingentibus vicinis,
vel habet ſe pariter ad notum & ignotum, vt homi-
cidium Petri, vel furtum de re Martini, & tunc non
probat in fama vel ſumus in probando actu in ge-
nere vel in ſpecie. qui cõſueuit eſſe notus vicinis cũ
non cauſetur, vt eſt dictũ, niſi à toto vel maiori parte
populi, vnde non eſt neceſſaria. Ita exacta probatio
nec per ſenſum verum, quod no. in materia ad hoc
pertinenter facit quod dicit Inno. & poſt eum Anch.
in d. c. veniens. de verbo. ſign. in vj. v. & pen. col. quòd
licet in probanda communi opinione † debeat teſtis 9
dicere ſe à multis audiuiſſe, quos interrogatus, ſi no-
minat, bonum eſt, tamen ſi reſpondeat non habere
memoriam de aliquo, quia nec recordatur de certo,
ſed quòd ſic communiter dicebatur. Videtur nihilo-
minus valere teſtimonium, allegata l. in ſumma. §.
idem labeo. ff. de aqua plu. arcen. Item à cõmuni vſu
loquendi videtur teſtis apertè deponere de cauſa
ſcientiæ dicendo ſic, cõmuniter audiui dici. Et pro-
bat quamuis non repetat dicto tempore, vel in dicta
ciuitate. Nam deponendo contenta in articulo eſſe
vera, quia ſic communiter audiuit dici, intelligimus
rationem dicti ipſius teſtis de eiſdem loco & tempo
re contentis in articulo, non de aliis, ne aliàs eſſet
ſibi contrarius, & in falſum incideret atq; eius di-
ctum non valeret d. c. cum tu. cum vulgaribus. & tan
to magis procedit opinio Bal. & Rotę, quando teſtis
reſpondens de publico auditu, vel de publica fama
non eſſet interrogatus quomodo ſcit, quia quamuis
dictum teſtis ſine redditione † cauſæ non probet. l. 10
ſolam. C. de teſti. tamen eſt verum in his quæ perci-
piuntur iudicio intellectus, nõ quæ ſenſu corporis
dominium namq; & incorporalia cum ſimilibus in-
tellectuali iudicio percipiuntur, & in talibus teſtis
debet dicere cauſam ſui dicti etiam nõ interrogatus
ad hoc vt probet in aliis quę per ſenſum corporeum
quis percipit, valet dictum ſine ratione quando non
interrogatur de ea, ſed ſi interrogatus non redderet
vel non bonam aſſignaret, non valeret, Ita Inno. in
c. cum cauſam. eo. tit. Pau. de Caſtr. in l. proprietatis.
C. de proba. & Bal. in d. l. ſolam. ſubtiliter declarans
& diſtinguens id quod eſt notũ quo ad plenam no-
titiam per ſenſum corporis, vt per viſum, auditum,
& cæteros eiuſdem generis, in quibus ſenſus non
decipitur circa obiectum proprium, ſicut in contra-
ctu vel maleficio de quibus plena habetur notitia
per viſum & auditum ab eo probando quod non eſt
obiectum ſenſus ſed intellectus, vt dominium & ſi-
milia & de vtriſq; eſt tex. Inſti. de re. corp. & incorp.
in princ. & vſq; ad finem. ſed fama quę eſt obiectum
ſit nota per ſenſum corporeum exteriorem, ſcilicet
per auditum, nõ per interiorem vt hoc termino vtar,
ergo probat ſine cauſa vt ſuprà. Nec ſumus in caſu
in quo plurimum laboret res intellectus, licet in fa-
cto conſiſtat, vt in probando aliquem ebrioſum vel
furioſum,

furioſum,nec vbi requiratur præ dominium intellectus ſupra ſenſum,in quibus non creditur teſti,niſi applicet rationem concludentem ex ſenſu, quod eſt in omnibus, quæ ſunt difficilis probationis, ex eo quòd videri vel ſentiri non poſſunt directè,vt adulterium & reliqua eiuſdem qualitatis quæ Bal.per regulas & exempla tradit in d.l. ſolam. cum fama non ſit einſmodi vt patet. & conferunt etiam ad hanc concluſionem motiua quæ adduco ſuper illo dubio incipiente,pluries coram domino M.

SVMMARIVM.

1 *Verbum vt aſſeris,vel vt aſſeritur, in gratia appoſitum quomodo oneret vel releuet ab onere probandi narrata.& num 6.& 8.*

2 *Fundatio,conſtructio, & dotatio æquiparantur in iure.*

3 *Prouiſio papæ etiam motu proprio facta non præiudicat iuripatronatu laicorum.*

4 *Iuſpatronatus ſi ex præſcriptione acquiritur, quibus noceat?*

5 *Iuriſpatronatus laicorum ex conſuetudine,ſeu præſcriptione,an in literis prouiſionis vel expectatiuis mentio ſit facienda?*

7 *Beneficium an præſumatur liberum vel ſeruum à natiuitate?*

9 *Verbum vt aſſeritur, tanquàm generale & imperſonale non cenſetur prelatum per impetrantem.*

10 *Probatio aſſerentis beneficium de iurepatronatus laicorum vel clericorum eſſe,an ſibi vel impugnanti incumbat? & num.12.*

11 *Derogatio aut mentio iuriſpatronatus clericorum in literis neceſſaria non exiſtit.*

DECISIO IIII.

HActenus obſeruatum eſt,vt audio, ab antiquis patribus,& meo tempore in palatio,quòd ſi in impetratione beneficij dicitur, tale beneficium
1 quod,vt aſſeris, † de iurepatronatus laicorum exiſtit, impetranti incumbat onus probandi quòd ſit ex præſcriptione vel conſuetudine, vt ſic excludat quod non ex fundatione, vel dotatione,aut cõſtructione,aliàs prouiſio ſine derogatione & abſque patronorum conſenſu eſt nulla. c. decernimus. xvj.q. vij.ſecus ſi dicatur quòd beneficium vt aſſeritur, de iurepatronatus laicorum exiſtit, vel per alia verba æquipollentia, tunc enim aſſerenti patronatum laicalem etiam poſſeſſori beneficij ad excluſionem prouiſionis,& ſic impugnanti eam incumbit proba
2 re quod ſit laicorum & ex conſtructione, † fundatione, , aut dotatione, cum in hoc iſti tres æquiparentur, vt not.gloſſ.in cap.piæ mentis,ead.quæſtio. Innocent.& Abb.ſuper rubric.de iurepatrona. ratio nullitatis eſt ne laici à conſtructione, fundatione, vel dotatione retrahantur ſecundum gloſſ.in capit. nobis,& in cap.cum dilectus,vbi etiam Abb.eodem titu.& Butr.in cap.dilectus. de officio lega. propter quam rationem papa in dubio non videtur velle præiudicare iuripatronatus laicorum, nec poteſtate quam habet in derogando etiam ſi prouideat
3 † motu proprio ſecundum Rotam deciſio. lxxj. in antiq.de reſcript. Ita quod concluditur inualiditas quæ vt inquit Felyn.in tract.quan.lite. apoſtol. no. patro. colum. j. non reperitur iure ſcripta, ſed eam ſumpſerunt iure ſcribentes ex ratione d.cap.cum dilectus, ac iurium ſimilium, & ipſam fortificat Fely. per multa ſimilia & bonas rationes, quæ ſatis mentem iuris aperiunt. l. ſcire oportet. §. ſufficit. ff. de excuſ.tut. Butr.verò in dicto cap.dilectus. allegat ad hoc text. in clemen. per literas, de præbend. qui re vera in alia materia loquitur, licet in ſimili bene faciat. prædicta autem ratio ceſſat quando eſt ex conſuetudine vel præſcriptione,dicit Butr.in dicto cap. dilectus.& ibi Card.etiam & Federic.de Sen.conſil. lxiij.& lxiiij. incip. infraſcriptæ quæſtiones, ac alij quos refert & ſequitur Felyn.in dicto tractatu in xj. limitatione firmantes eo caſu poſſe legatum de latere conferre.quamuis contrarium ſentiat Innocen. in dicto cap.dilectus.in fine. quaſi etiam his caſibus poſſent retrahi laici à benefaciendo eccleſiæ: cuius opinio eſt contra communem, & conſideratio falſa ſecundum Alexandr. conſil. lxxiiij. colum. vltim. volumi. iiij. dicentem quòd laici † non retrahuntur 4
à fundatione eccleſiarum quando de ſuo proprio non poſuiſſent ad tale ius quærendum, imò potius eſt præſumendum, vt non multum curarent de præſcriptione quærenda, videntes parum eis prodeſſe, licet pro veritate proſit ſaltem contra collationes ordinariorum, contra quos eſt præſcriptum, vt tenent Butr. Cardin. & Imol. in cap. dilectus, & Alexand.in cap.hortamur.lxxj.diſtinct.in fine, ſed nihil contra papam aut legatos de latere, ex quibus patet quod opinio Imol. quam Decius ſequitur conſil.cxxvj.non ſubſiſtit, niſi forſitan in vno caſu ad quem Deci.videtur ſe reſtringere, & ipſum tenta Felyn.ſub dubio forte in dicta xj. limit. pro quo facit quod Ioann.Andr. adducit in regula quòd alicui, de regulis iur.in Mercur.colum.vltim. & Abb. in cap.quærelam.colum. iij. de elect. & idem Felyn. qui videtur in cap. cauſam quæ, colum. iiij. de reſcript.& Alexand.in dicto c.hortamur. lxxj. diſtinc. colum. vlti.dum dicit vtile eſſe vendicanti iuſpatronatus. quòd ad illud præſumendum alleget præſentationes & plurimas in curſum temporis, & ſic in eo caſu poſſet defendi opinio Imol. non tamen ſimpliciter verum eſſet de iure ex communi ſententia quod Decius ait in allega.conſil. & Fely.in dicta xj. limita.iuxta ſenſum Modernorum, tunc Roma.cur. refert vt in curia Romana præualeat quòd non differat patronatus ex fundatione, à patronatu ex præſcriptione, quinimo hoc tempore iudicatum eſt quòd de iure patronatus laicorum eccleſiæ ratione,non autem patrimonij. Item laicorum † ex con- 5
ſuetudine vel præſcriptione in literis collationum papæ, ſeu expectatiuis non ſit neceſſaria mentio, prout in deciſio.quæ incip. memini, ſub titu. de iurepatro.aliàs de proba.dixi,quam videas: quia confertur ad iſtam, & conſideratio Alexand. in dicto conſil. lxxiiij. vt laici non retrahantur, ex quo nihil ponunt de ſuo proprio,quam etiam Card.Alexand. ponit in cap.hortamur.lxxj.diſtinc. facit ad id quod in dicta deciſione tetigi. Quid ſi ius patronatus competeret ex priuilegio? & pro deciſione iſta & aliis adductis eſt vulgatum conſil.Cardin.Zab.lxix. vim faciens & diſtinguens verba † vt aſſeris, à ver- 6
bis vt aſſeritur. In primo nanque caſu aſſerens pa-

tronatũm laicorum, habet contra ſe quod ſit ex conſtructione, fundatione, ſeu dotatione ex eo quòd beneficia non naſcuntur, ſed fiunt. vnde in dubio conſtructa, fundata, aut dotata per patronos videntur, ad hoc text. in dicto cap. querelam, & ibi Abb. iij. colum. ponderans ipſum, & idem Abb. conſil. lxxvj. & cvj. volumi. ij. quo ſtante aſſerens tenetur probare eſſe aliter patronatum beneficium quàm ex conſtructione, fundatione, ſeu dotatione cum modis præmiſsis, vel vno ex eis exiſtere aſſeruerit & huiuſmodi expreſsio ſit pars gratiæ, ex quo verba vt aſſeris referuntur ad impetrantem. & ſic cauſa intentionis ſuæ ad regulam. l. ij. ff. de probatio. & no. Ioan. Andr. in cap. j. vt lite non conte. in vj. quam ſequitur Abb. in cap. ij. colum. ij. de præſumptionib. & ad collecta per Felyn. in cap. ad aures. in tertia concluſio. & col. de reſcript. Et omiſſo an beneficium
7 † magis præſumatur à natiuitate liberum quàm ſeruum? de quo Rocch. in tractatu de iurepatrona. in verbo conſtruxit, in quæſt. xx. vbi pro & contra qui videatur & eo quod not. Bald. in cap. ſignificauit. de teſtib. quòd ſi tempore ædificationis naſcitur liberum, nunquam poſtea recipit ſeruitutem, licet ſecus econtra dato tamen patronatu, ſemper placuit mihi hæc pars vt in dubio potius præſumatur quòd ſit vno de tribus modis prædictis, vel duobus aut omnibus, quàm e... præſcriptione vel conſuetudine, quoniam occurrit præſumptio quòd beneficia non naſcuntur. Item tollitur coniectura libertatis de præſenti, & etiam ab origine, cum ex præſenti ſtatu patronatus præſumatur in præteritum. l. circa. de prælat. l. liberis. §. fina. ff. de liber. cauſ. Egi. deciſ. cccccxcj. & l. ex perſona. C. de probationib. iuncta. gloſſ. & ibi Bald. magiſtraliter regulam iſtam declarat firmans eam procedere in materia contingenti, qualis eſt iſta, quando præſens ſtatus ſeruitutis poteſt concurrere cum naturali veritate antecedentis, vt ſi præſumamus conſtructionem, ſeu dotationem ab exordio, & conſequenter ſeruitutem ſicut præſumere debemus per text. in dicto cap. ſignificauit, à contrario ſenſu, prout Rota intelligit & deciſio. iij. in antiq. de iurepatrona. ſicut & in iuribus allegatis præſumitur de libertate, & de non facultatibus, & ſicut aliàs præteritis circa futura. cap. mandata, de præſumptionib. vel ſaltem onus probandi libertatem transfertur in aſſerentem propter dictas coniecturas ſeruitutes arguentes. l. ſi poſsideris, & ibi gloſſ. C. de probationib. & cap. vnico, vbi etiam gloſſ. allegans concord. in verb. actore, vt eccle. benefic. ſi. di. conſ. & Rota deciſio. xv. & fi. de iud. in no. Aduerte tamen quia attento fundamento quod beneficia fiunt & non naſcuntur, item quòd dotantur, quòd ſine fundo non daretur exiſtentia, quòd omnia beneficia mundi eſſent patronata, tamen videmus quòd pro maiori parte ſunt libera, ideo dixi ſuprà, ſuppoſito quòd reperiatur ius patronatus, vt tunc motiua quæ adduxi militent. Secundo verò caſu
8 quando verba † vt aſſeritur, vel per alia non aſſertiua dicitur de patronato laicorum, impetrans nihil affirmat quod ſit laicorum, nimirum ſi poſſeſſor beneficij vel alius aſſerens eſſe tale in hoc dicitur eſſe actor, & tenetur probare quòd aſſerit, vt eſt dictum per iura & regulas allegatas, & bene ſeruiunt motiua Cat. in d. conſi. lxix. & per hoc Rota optimè deciſ. lx. In antiq. de reſcript. dicens quòd verba † vt 9
aſſeritur, in gratia circa expreſsionem valoris poſita, ſunt generalia & impersonalia: & ideo non aſtringunt partes nec videntur prolata per impetrantem: ſecus in verbis vt aſſeris, quæ ad partem referuntur & alia. lxxvj. eod. tit. quòd ſupplicatio ſignata per papam per verba vt aſſerit eſt ſurreptitia, niſi ita ſit, ſecus ſi per verba vt aſſeritur. Tertio caſu quando dicitur quòd beneficium † vt aſſeris de iurepatro. lai- 10
corum vel clericorum exiſtit: tunc etiam probandi onus quòd eſſet laicorum incumberet impugnanti literas prouiſionis ex quo impetrans non fundat ſe nec firmat pedem quod ſit laicorum, cum loquatur alternatiuè, vel clericorum, in quo loquendi genere ſufficit alteram partem eſſe veram. l. ſi quis ita ſtipulatus fuerit. ff. de verborum obligationib. & regula in alternatiuis, de regulis iur. in vj. & ſi eſſet clericorum ſolet derogari ex ſtylo: quinimo quando eſſet laicorum & clericorum ſimul quia dicitur in derogatione, ſi laicorum tantum & ex fundatione. vel dotatione pro medietate, aliàs in totum quo vltimo caſu niſi derogaretur, præponderat qualitas laicalis in mixtura annullans prouiſionem, vt plene per Felyn. in dicto tracta. quan. lite. apoſto. in vj. ampliatione, col. v. Sed in primo non eſt † neceſſaria men 11
tio nec derogatio, vnde omiſsio non vitiat, prout eſt communis vſus & firmatur. Fely. poſt Rot. in d. tracta. iij. limitatione. col. vij. & annotaui in alleg. deciſ. incip. memini. & ita † in vna cauſa coram domino 12
Martino de Spinoſa, in qua erat clauſula alternatiua fuit concluſum de anno 1 5 2 4. de menſe Maij, quod menti tene ad limitationem ſeu declarationem præfati conſil. Card. lxix. vel quia eſt tertius caſus ibi non expreſſus & ſæpe contingens ac vtilis merito notandus, inquit text. in l. legati. in princ. de lib. leg. & non aſpernendus ait in his terminis Bart. in l. verus. §. duorum. in fi. ff. de leg. ij.

DE PRÆSVMPTIONIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Ad validitatem ſententiæ, proceſſus & iuriſdictio ſunt neceſſarij.*

2 *Præſumitur pro proceſſu in ſententia lata parte præſente, & non appellante.*

DECISIO VNICA.

VICARIVS, qui dicebatur de Boltanya Oſcen. dioc. impugabat ſententiam, † quæ contra eum producebatur in cauſa dictæ vicariæ ſuper crimine hæreſis, quo erat cõdemnatus per inquiſitores hæreticæ prauitatis, ſub prætextu quòd nõ doceretur de proceſſu, quẽ inquiſitores non concedũt dari alicui. Item quia de poteſtate & iuriſdictione inquiſitorum non apparebat. l. vnica. C. de mand. princip. c. cum in iure. de offi. deleg. in c. j. de cen. in vj. c. quoniam contra. de proba. auth. ſi quis in aliquo. C. de eden. non obſtãte quòd acta recitabantur in ſententia, ſed coram d. Hugone de Spina. 1 5 1 4. fuit concluſum † quòd præſumebatur pro proceſſu ex ſententia. ex quo fuerat lata contra ipſum præſentem, & non appellantem per doctr

per doctrinam Innoc.in d.ca.cum in iure, commu-
niter approbatam, vbi etiam Abb.& Bart.in l.j.C.de
relati.& Abb.poſt alios in d.c.quoniá contra.col.xv.

DE IVREIVRANDO.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum perhorreſcentia poteſt præſtari per habentem deſuper ſpeciale mandatum.*

2 *Clauſula ad præſtandum quodlibet licitum & honeſtum iuramentum, eſt ſufficiens ad iurandam perhorreſcentiam.*

3 *Iuramentum perhorreſcentie, licet debeat præſtari ab initio: támen virtute Innocentianæ in Rota poteſt præſtari quandocunque.*

DECISIO PRIMA.

DOCTRINAM Ioan.Andr.& ſe-
quacium, de qua in ca.vt circa, in fi.
de elect.in vj. quòd in caſu.d.ca.& ca.
ſtatutum.§.cum verò, de reſcrip.eod.
1 lib.vbi de iuramento † perhorreſcen-
tiæ, quòd poſsit præſtari per alium, qui habeat deſu-
per mandatum, meo tempore ſeruat Rota quamuis
Archi.teneat contrariú, ponderando verba per pro-
prium iuramentum. Domi.verò poſt Ioan. And.ma-
giſtraliter in d.ca.vt circà, diſtinguit, quòd aut iura
requirunt, vt quis iuret ſimpliciter, & poteſt per
alium, vt patet in clemen.j.de iureiuran.cum autem
exigunt iuramentum alicuius in propria perſona,
vel propriæ manus ipſius, & non poteſt per alium,
ſecundùm Ioan. And.aut requirunt proprium iura-
mentum illius, qui facit actum.& tunc aut ipſe facit
actum in propria perſona, & per ſe iurare debet: aut
facit per alium, & per eum iurare poteſt: dum tamen
habeat ſpeciale mandatum.quia vt dicit Ioan.And.
quamuis tua perſona, vel tua manus non ſit mea: ta-
men iuramentum, quod ſpeciali mandato in ani-
mam meam præſtas, meum eſt.patet, quia ſi ſit fal-
ſum, cenſeor periurus.c.ij.de iureiuran.in vj.& præ-
dicta ſecundum Domi. faciunt ad not.in l.ij.§.quod
obſeruari.vbi etiam Cyn.& Bald.C.de iur.calum.&
ita in vna Gerunden.manſi coram domino Martino
de Spinoſa 1516.& in alia Iauuen. plurium mil-
lium coram me 1518. Rota voluit ad iurandum
2 † perhorreſcentiam, ſufficere mandatum, in quo di-
caturquòd poſsit præſtari quodlibet licitum, vel
honeſtum iuramentum in animam conſtituentis,
cùm tale iuramentum ſit licitum. Item honeſtum &
à iure approbatum, & in verbo quodcunque veniat
illud, l.ſi pluribus.ff.de leg.ij.& fortius ſi eſſet ver-
bum neceſſarium, ex quo neceſſarium eſt quando
reſcriptum fundatur in perhorreſcentia, & ſignatu-
ra reſpondet præſtito iuramento prædicto, quia aliâs
3 iudex, niſi præſtaretur † ab initio, non haberet iuriſ-
dictionem, vt d.§.cum verò, & ibi no. licèt virtute
Innocentianæ in Rota præſtari poſſet in fine primæ,
aut ſecundæ ſententiæ, refectis expenſis, & hoc ſe-
curius ſi eſſet facultas ad iurandum de calumnia, &
quodcunque alterius generis licitum & honeſtum,
aut neceſſarium iuramentum præſtandum, quoniam
& ſi procurator generalis iurare nequeat, vt no.glo.
penulti.in d.c.vt circa.& non ſit ſpecialitas ad iuran-
dum de perhorreſcẽtia in dictis verbis, nec expreſ-
ſus caſus iuramenti calumniæ, requirens ſpeciale
mandatum.ca.fi.de iura.calum.& no.gloſſ.in ca.qui
ad agendum, de procura.in vj.ſubiecta clauſula ge-
nerali de quocunque alio iuramento, quo caſu ve-
niunt alij ſimiles etiã pares, vt in c.ſedes, de reſcrip.
& dict. capi.qui ad agendum, cum ibi not. & ſatis
eſſet quòd iuramentum perhorreſcentiæ non eſſet
magis, quàm calumniæ.

SVMMARIVM.

1 *Pœna l.ſi quis minor.C.de tranſact.an habeat locum in omni contractu iurato? & nume.7.*

2 *Cenſus, an habeat caducitatem ob non ſolutionem? & nume.6.*

3 *Iuramentum, an debeat regulari ſecundum naturam contractus cui eſt appoſitum?*

4 *Pœnam ſpecialem, qua a iure non eſt expreſsè ſtatuta, imponere non debemus.*

5 *Pœna certa à iure inducta, & non alia eſt imponẽda.*

6 *Vaſallus amittit feudum in ſolis caſibus, in quibus id iura diſponunt.*

7 *Periurium an faciat quem cadere à iure contractus ipſo facto?*

8 *Iuramentum ex parte iurantis eſt perſonale, & non tranſit ad heredem.*

9 *Iuramentum non facit heredem, & de foro eccleſiaſtico ſi aliàs non eſt.*

10 *Heres ex iuramento defuncti, periurus non exiſtit.*

11 *Iuramentum ex parte recipientis, & perſonale, & reale eſſe poteſt.*

DECISIO II.

QVòd cadat quis à iure contractus cenſualis iu-
rati, ſi non ſoluat, ratione periurij in vna Va-
lentina caſtrorum 1519.coram domi.Ioan.Anto.de
Triuultiis inter Magiſtrum, & ordinem ſancti Iacobi
de Spata & N.de Guyl.militem caſtrorum poſſeſſo-
rem tenuit maior pars dominorũ † per l. ſi quis ma- 1
ior.C.de tranſa.prout in omni contractu intelligunt
eam doct.quos ibi refert & ſequitur Iaſ.in ij.colum.
Aliqui tamen ex dominis contradicebant, cum vi-
derent eis rigoroſum, quòd in pœnis fieret extẽſio.
l.cum quidam, de libe.& poſt.l.interpretatione.ff.de
pœ.c.odia, de reg.iur.in vj.maximè in ipſo contractu
cenſus, † qui non habet caducitatem ob non ſolu- 2
tionem.ca.conſtitutus.vbi gloſ.& doct.de reli.do.&
propterea iuramentum debebat † regulari ſecũdum 3
naturam cõtractus.l.fi.C.de non nu.pe.Pro quorum
opin.conſiderabam non inducere perditionem iuris
nec priuationem, quod non eſt lege cautum.tex.eſt
no.in auth. de non elig.ſec.nub. §.cum igitur. col.j.
quem ponderat Bal.in auth.ex teſta.vlti.col.C.de ſe-
cun.nup.& quia erubeſcimus, & eſt periculoſum in
his terminis ſine lege expreſſa hoc firmare. l.illam.
C.de colla.in auth.de trien.& ſemiſ.§.cõſideremus.
colum.iij. Item quia nõ debemus imponere pœnam
† ſpecialem, quæ à iure expreſsè non eſt ſtatuta.gl.eſt 4
menti tenenda ad propoſitum.in c.fi.de iurepat.quã
ſequitur ibi Abb.& in c.querelam.ij.col.de iureiur.
Et quando † certa pœna eſt à iure inducta, non eſt 5
alia imponenda, niſi per habentem plenitudinem
poteſtatis.c.bona.ij.iuncta glo.de elect.vbi Abba.&
in c.venerabilis.viij.col.ver.circa primum, de excep.
pœna ergo ſtatuta in tranſactione non inducatur
in hoc caſu. Ad idem, quia eſſet in materia feudi,

6 vaſſallus † non perdit feudum : licet veniat contra
iuramentum fidelitatis. niſi in caſibus, in quibus id
iura dicunt.text.eſt in ca.j.§.illud.ij.quæ fuit pri.cau.
benefic.amit.in vſi.feud. Ita Alex.conſi.ciij.videtur
prima conſideratione.pe.col.j.volu.adducens plura
facientia ad iſtam partem, nec etiam cadit ob non
ſolutionem annuæ penſionis debitæ proferendo ſe-
cundum communiores concluſiones,vt inquit idem
Alexan.in conſi.xix.viſo themate volu.iij.nam & ca-
ſus pœnales ſunt ſtricti iuris.ideo non extendun-
tur, lege, In teſtamento.la j.ff.de condi.& demon.&
in eis clara, & plena exigitur probatio ſecundum
Bald.in ca.j.col.fi.quali.domi.propr.feu.pri.qui no-
tat primum in l.cum proponas.colum.fi.C.de hære.
inſtitu. Et nihilominus pro ſententia maioris partis
facit.ca.querelam.de iureiuran.& ibi gloſſ.j.& fin.ac
7 etiam Bald.notans quòd periurium † facit quem ca-
dere à iure contractus ipſo facto. & Alexan.conſil.
lxxxv.non puto.j.volu.vbi dicit communiter teneri
pœnam.d.l.ſi quis maior,habere locum in omni con
tractu iurato.& quòd diſpoſitio exorbitans tendens
ad maiorem obſeruationem iuramenti, extenditur
de caſu ad caſum ex identitate rationis,vt no.per gl.
& doc.in auth.ſacramenta puberum.C.ſi aduer.ven.
& Iaſ.conſi.cvj. Magnifice prætor.v.colum.iij.vol.ac
idem Iaſ. in l.ij. in ix. q. C.de iure empby.vbi firmat
non inuenire contradicentem:& tenendo hanc par-
tem poteſt reſponderi ad d.§.illud.quod loquitur in
iure cõſuetudinario feudorum ſingulari contra re-
gulas iuris cõmunis.ideo non eſt trahendum in con-
ſequentia. l.quod verò contrà.cum ſeq. de legi. Ita
Bart.in l.vt iuriſiurandi. §.ſi liberi.ff.de oper.li.& ad
illud de pœna quòd periurium nõ eſt propriè pœna,
ſed crimen, propter quod pœna infertur,vt ait Bal.
in l.obſeruate.§.proficiſci. iij.col.ff.de offic.proconſ.
hoc tamen non eſt excludere, quin ſimus in materia
pœnali.Verum eſt quod.d.l.ſi quis maior exigit do-
lum ſine quo periurium nõ incurritur.l.qui iuraſſe,
in princi.ff.de iureiuran.xxij.q.ij.quæritur.§.item op-
ponitur.de quo in terminis. d. l.ſi quis maior. Bald.
in d.§.proficiſci.& Alexan.qui videatur in l.fi.ff.qui
ſatiſd.cog.quælibet autem cauſa etiam iniuſta excu-
ſat à dolo.l.igitur.§.poteſt.ff.de libe.cau.& Iaſ.in d.l.
ſi quis maior. j.col. Suppoſita autem parte affirma-
tiua pro cõmuni fuit ab omnibus concluſum,quòd
8 ſi in contractu cenſuali iuramentum † ligabat iuran-
tem, non tamen eius hæredem nec ſucceſſorem.ca.
veritatis,de iureiuran.vbi non eſt ille caſus,ſed con-
cluſio eſt vera, quam tenuit Ioan.And.in ca.fi.de ſe-
pul.j.col.dicens quòd hæres non obligatur ex iura-
9 mento defuncti.neque eius occaſione poteſt † trahi
ad forum eccleſiaſticum.& doc.communiter firmãt
in d. cap.veritatis.vt refert & ſequitur Abba.ibidem
vlti.col.quòd iuramentum non tranſit in hæredem,
etiam ſi quis iuraſſet pro ſe & ſucceſſoribus, ac hæ-
10 redibus,& tales nunquam ſunt periurij † ex iureiu-
rando defuncti ac ca.penulti.eod.titu. Nam in ſpiri-
tualibus ligatur anima, quæ ſine proprio conſenſu
ligari non poteſt. Idcirco in eis requiritur ſpeciale
mandatum.ca.fi.de iura cal.in vj. Secus in tempora-
libus,in quibus obligatio tranſit in hæredes.l.vnica.
vt act.ab hære.& con.hære.incip.l.veteris.C.de con-
11 tra.& commit.ſtip. Quamuis ergo iuramentum † ex
parte recipientis quandoq; ſit perſonale,quandoq;
reale,ex parte tamen iurantis ſemper eſt perſonale,
prout concluſiuè infert Abba.in d.ca.veritatis. Sed
prædicta procedunt non ligari hęredes,quo ad cen-
ſuras & pœnas animæ,ſed reſpectu pœnæ caducita-
tis ac reſolutionis contractus. Sunt variæ doctorum
ſententiæ,ſicut domini fuerunt varij.

DE EXCEPTIONIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Tertius veniens ad cauſam pro ſuo intereſſe poſt ter-
minum ad articulandum bene tentum,an admittatur an dandos obiectus?*

2 *Obiectus quando poſt terminum ad articulandum
dari poſſunt? & nume.4.*

3 *Admiſſus à iudice ad cauſam & non antea, poteſt
videre regeſtrum.*

5 *Obiectus contra iura quacunque poſt terminum ex-
cluſiuum producta,dari poſſunt.*

DECISIO PRIMA.

VTRVM veniens † ad cauſam vigore 1
clauſulæ generalis, omnéſque alios
poſt terminum ad articulãdum bene
tentum, poſtquam Rot.non admittit
obiectus,vt eſt deciſ.viij.& ix.de ex-
cep. in antiquio.& xxxiij. de prob.&
de teſtib.xxvij.quæ fecit differentiam inter cauſam
ſpiritualem & prophanam,poſſet dare materiam ob-
iectiuam coram domino Sibiniceñ.de menſe Aprilis
1521. fuit dubitatum in vna cauſa N. & mihi vide-
batur prima facie quòd poſſet,quia quãdo venit ad
cauſam dicitur habere eius notitiam,non ante:vnde
quia prius non potuit, licet cum primùm poteſt à
ſimili eius, qui poſt terminum excluſiuum ex noua
ſcientia & cauſa admittitur.l.de ætate.§.ex cauſa.ff.
de interrog.act.c.paſtoralis.de excep.& facit.ca.inſi-
nuante.de offic.dele.& c.vt circa.in ver.niſi aliquid.
de elect.in vj. Et quia ſine culpa non debet excludi.
c.cognoſcentes.de conſtit. Item quia etiam poſt ter-
minum ad articulandum Rota admittit obiectum,
† quando ante dictum terminum dari non poterat, 2
vt ſi producat gratiam poſt terminum prædictũ ci-
tatus ad dicendũ contra gratiã, poteſt tunc obiicere
contra eam, etiam ſi omnes termini eſſent tenti, ſed
caueat vt ſtatim in eo termino obiiciat, quia poſtea
non audiretur. propterea nemo † admittitur ad vi- 3
dendum regeſtrũ, niſi admiſſus à iudice ad cauſam.
ita quòd ſtatum litis antea ignorauit. Scientia enim
non præſumitur.l.verius.ff.de proba.& videns cau-
ſam agitari contra alium,quæ ad eum ſpectabat,ve-
nit ad iudicium inuitatus & inuitus.l.inter ſtipulan-
tem.§.j.ff.de verb.oblig. Sed fuit à maiori parte con-
cluſum,quòd non poſſet,quia admittitur ad ſtatum,
ſi petit, & ſine petitione & iure,c.ſi hi contra quos.
vt lite penden. in vj. & quia gaudet beneficio ſtatus
litis.debet cum qualitate eſſe admiſſus,& onus pati.
l.eum qui.ff.de iureiuran. Item in poteſtate ſua erat
venire vigore nouæ commiſsionis, & non clauſulæ
generalis,& in tali caſu non arctari ad ſtatum cauſæ
cum ſuis qualitatibus. Imputet ergo ſibi, regula
damnum, de regulis iuris. in vj. & l.ij.§.quod dixi-
mus.ff. ſi quis cautio. Poſſet dari poſt terminum
† obiectus, quando de nouo peruenit ad notitiam, 4
ſuper quo ſtatur iuramento partis. capit. vt circa.
vt ſupra.

vt ſupra. de elect io vj. & cle.conſtitutionem.eo.tit. Item in propoſito veniendo cum noua commiſsiooe de nouo ad cauſam non vtendo ſtatu,vel cum commiſsiooe aduerſarij citaodo in iogreſſu aduerſarium ad diceodum contra commiſsionem, & ſucceſsiuè ad libellaodum, quia non eſt tunc quod imputetur veoieoti ad litem, nec de quo conqueratur aduerſarius. Item ſi inſtrumenta a b alterutra partium
5 aut iura † quæcuoque poſt termioum excluſiuum, etiam in calculo ferendæ ſententiæ. producantur contra talia, poteſt dari obiectus, quod pars citatur ad dicendum contrà, quoniam ante citationem non videntur producta iura, vt arcteot ad opponeodum, & faciant fidem. gloſſ. & Battol. in extrauagan. ad reprimendum, io verbo de plano, quo. io crimi.leſ. maie.proce. facit deciſio Egid.xxvij.& Ludo.Roma. conſil. ccccxix. Pars ergo producens ſtatim citet aduerſarium ad contradicendum, & ſeruet terminum. Et citatus, ſi terminus ad articulaodum erat tentus, cootradicat in termino, qui tenetur, quo ad iura nouiſsimè producta, aliâs poſtea oon audiretur, prout practicatur.

SVMMARIVM.

1 *Exceptiones articulatæ, ſiue articuli includentes etiam per indirectum ius dantis non dicuntur merè obiectiua.*

2 *Per reum & poſſeſſorem, obiectus etiam ſine titulo dari poſſe, quomodo intelligatur?*

DECISIO II.

1 IN eadem cauſa fuit tentum † noo eſſe merè obiectum, ſi data inualiditate prouiſioois aduerſarij probata profeſsione & religione, ſobintret, & valeat prouiſio mea noo obſtante quod Old.ſubtiliter oppoſitum ſeotiat conſil. cxvj. & clxx.& ibi quòd ſit de iure dantis, quando directè canonizat titulum, non quando indirectè & exemplificat, quia pluries vidi practicari, quòd qoomodocunq; oſtendam adnerſario ios non competere, & includam validitatem tituli mei, etiam per indirectum totum ſit de iure meo,& hoc per deciſio.xviij.& xix.de except.in antiq.pro qua obſeruaotia & deciſionibus facit, quia non eſt merè obiectus, ideo debet admitti,facit.d.cle.conſtitutionem, de elect.vel ſi eſſet materia obiectiua, admitteretur tamen oon vt obiectus, ſed vt ius partis, vt dicit Rota j.in oo.de ſequeſt. poſſeſ. & fruct. & de teſtib. in antiq.xxvj. & Felyn.io cap.olim.de reſcript.penulti.colum. declarans materiam, & deciſiones vij.& viij.de except.in antiq.& ij.in antiquior. Biſignet. dom dicitur etiam
2 reum † & poſſeſſorem poſſe dare obiectum ſine titulo, vt intelligatur, niſi eſſet lapſus terminus ad daodum obiectus, qoia non renouabitur ad dandum omiſſos, niſi inſerant nedum ius non competere aduerſario: ſed etiam competere danti obiectum, vide ibi melius quàm alicubi: & in materia loquuntur deciſio.xiij.xuij.xix.& xx.de teſti.in antiq. cùm aliis pluribus ſequentibus.

DE SENTENTIA ET RE IVDICATA.

SVMMARIVM.

1 *Docto de obitu actoris proceditur per audientiam contradictarum,citatis intereſſe putantibus.*

2 *Sententia nedum adiudicatoria, verum etiam abſolutoria contra intereſſe putantibus mortuo actore,valida reputatur.*

3 *Permiſſum eſſe videtur, quod non reperitur expreſſè prohibitum.*

DECISIO PRIMA.

DVBITAVI io cauſa Taurinen̄.Capellaniæ,quæ erat mihi commiſſa inter Alexand.de Lecaois & Anton.de Romagnano, an ſeotentia abſolutoria lata per domioum Martinum de Spiooſa in fauorem Antonij Paois cum impoſitiooe perpetui ſilentij de more palatij.vt de re iudica, in antiq.xxvij. citatis † intereſſe putantibus per au- 1
dientiam contradictarum docto de obitu Latini de Benaſſays actoris eſſet valida, & litem extingueret? quia licet procedi poſsit ad adiudicationem ſecundum Rot.vt lit.penden.viij.in nouis, non tamen ad abſolutiooem,nam mortuo actore reus eſt conſecutus ſuum intentum: quia re ipſa ab actoris petitione abſolutus, ex quo mortuo actore moritur cum eo ſua petitio, cum ſit perſonalis in auth.de oupt. §.deioceps.colum.iiij.vode dicitur lis finita ſine ſeotentia, vt ioquit Egid.deciſio.clvj Ioao.And.in cap. ſi hi coutra quos,vt lite peoden.in vj.io no.& ita affirmabat dominus Thomas Regis procurator Alex. ſe audiuiſſe à domino Alexandrino,quando erat auditor Rotæ, quòd pro reo abſolutoria dari non poterat,quoniam nec intererat,ſed domini voluerunt
1521. de menſe Maij valere ſcotentiam † dicentes, 2
quòd dicta deciſio.viij.non oegat, quin peti poſſet etiam ad effectum abſolutionis,& hoc propter multos effectus,& maximè ſi caſu procederet illud,quòd non finitur lis niſi per ſenteotiam vt Rot.x.eod.titu. in no. Item Egid.dicit finitam litem, oiſi reus velit, proſequi, & ita Ioan.And.intelligit in d.cap.ij.& eſt text. in cle.j.eod.titu.§.ſi verò, etiam mortuo petitore,dummodo poſſeſſor ſeu alius cuius intereſſit,litem proſequatur. poteſt ergo proſequi, & non dicetur lis finita, & valebit ſenteotia, & ſe onerare expen. quando ita placuerit etiam ſi non conſequetur aliquid vltra abſolutionem,ſicut eſt in optione, quòd lis extinguatur magis per ſententiam, quàm per renuntiationem vel mortem, aut per taciturnitatem non proſequendo, vt dicit gloſſ. in dicta clemen.j. quod proſequitur Mil.in verbo, litis pendeotia non finitur,niſi per ſcotentiam.& in verbo lit.pendente quoad litigantem,& ibi lis finitur,& vitium litigioſi purgatur &c. niſi reſtringēdo prædicta diceres poſſeſſorem poſſe litem proſequi ad effectum adiudicationis tantùm, oon abſolutionis prout etiam Egid. ſcotit deciſione lxxv.xcv.cum text.& docto.ſimpliciter loquuntur, & Egid.in dicta deciſio.quòd non ſit veriſimile reum velle ſe expen.& litibus fatigare, aſſerit non quòd nequeat,& in allegata deciſio.xcv. inquit ſe magis dubitare. Item aut appareoter non prodeſt abſolutio, & omnino cautela talis non nocet, l. teſtamen. C. de teſtament. maximè cum ita placeat, quo caſu vtile iudicatur inſpecta voluntate,ſicut nocere diceretur ſi id obtinere noo poſſet, vel fieret contra eius voluntatem.§.præterea ſi quis generaliter, inſtitutio.de actionib.l.finali de vſu & habita.

horarnm ſolenn:a,ſtante popnli multitudine ad an-
diendum diuina, ſeu aliâs legitimè congregata, &
quòd publicè alta & intelligibili voce fiat taliter,
quòd veriſimiliter ſit ad citandorum notitiam indu-
bitatam peruenire, ne ignorantiam aliquam quomo-
dolibet allegare valeant, & hanc formam palatinm
habuit ex.d.cle.cauſam.cum materia, nedum quan-
do de partibus appellatur ad ſedem apoſtolicam vt
ſnpra, verum etiam quando virtute commiſsionis
decernitur in palatio citatio, forma & modo præ-
miſsis, ſufficit publicatio abſque affixione. Loqui-
tur autem.d.cle.in beneficialibus, non in aliis cauſis
realibns & perſonalibus. d.Cardi.in d.§.viij.quæſt.
Sed in omnibus cauſis videmus ita ſeruari. Ideo
4 Rota † xxij. in no.de reſcrip.dicit fuiſſe ordinarnm,
quòd ſi cauſa committitur cum poteſtate citandi in
partibus, ſeruanda eſt forma cle.cauſam.& aliâs de
appellatione extraindiciali, loquuntur text.in cap.j.
cap.vt circa.ca.procurator.de elect.ca.concertationi.
de appella.in vj.& dicitnr appellatio extraiudicialis
pronocatio ad cauſam incipiendam, quando fit ex-
tra iudicium cauſa non cœpta.cap.cum in Romana.
de appella. Et ibi Abba.ponens aliquas differentias
5 † inter appellationē iudicialem & extraiudicialem.
& in ca.dilecto.de excep.pennl.col.ac in ca.cum I.&
A.de re iudic.col.iiij.& magiſtraliter colligit.xiiij.in
cap.bonæ.de appella.& quòd generaliter in duabus
6 conueniunt. Sed per extraiudicialem † appellationē
lis non dicitur pendere ſecundnm Rotam eod.titu.
lxix.in antiq. an autem attentata poſt extraiudicia-
lem appellationem ſint nulla vel annullanda, vi-
deatur poſt Butri.& Abba. Philip.Franch.in ca.con-
ſuluit.& ca.ſæpe.eod.titu.& latius in ca.bonæ.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio procuratoris poſt ceſsionem & litis & cauſa factam per dominum, non eſt admittenda? & nume. 8.*

2 *Reuocatio procuratoris tacitè intelligitur eſſe facta, ſi dominus litis & cauſa ceſsit.*

3 *Mortuo principali procur. etiam effectus dominus litis, non eſt citandus, ſi proceditur contra intereſſe putantes.*

4 *Procurator dominus litis effectus, an poſsit reuocari, & nume. 5. & 6.*

5 *Procurator efficitur dominus litis, ad domini non ſui commodum.*

6 *Reſcriptum auocatorium ſi ſit ſurreptitium eſt nullum ipſo iure quia auocatio eſt odioſa.*

7 *Renuntiare liti & cauſa, & renuntiare iuri quid importent?*

9 *Iudiciū ſeu actus cum procuratore reuocato, quando teneat? nume 12.*

10 *Sententia ſi fertur non viſis actis, eſt nulla.*

11 *Sententia lata contra iam defunctum non tenet.*

13 *Procurator rectè agit etiam in fauorem reuocantis, donec certificetur.*

14 *Certificatio an ſit in conſideratione, quando agitur de praeiudicio reuocantis?*

DECISIO II.

NOta quòd voluerunt domini 1519. de menſe
Octob.in duabus cauſis coram domino Mer-
curio de Vipera & Nicolao de Atetio, quòd qnia
principalis † in cauſa beneficiali ceſſerat liti & cauſæ 1
ante ſententiam diffinitiuam, eins procurator à tali
ſententia contra ſuum principalem lata, appellare
non potuerit, ea ratione, quia per ceſsionem videtur
tacitè reuocatus, † licèt iuri non ceſſerit, ex quo 2
quantum ad litem & cauſam ceſsit, & habuit ani-
mum non litigādi, vel ſaltem declarauit illam litem
proſequi nolle, pro qua concluſione facit cle.fin.de
procn. quòd ſicut ibi per obitnm rectoris eccleſiæ re-
uocatur procurator, ita hic per ceſsionē, cum locum
habeat etiam in moriente ciuiliter ex identitate ra-
tionis, Rot.in no. xxviij.eo.ti.& hoc intelligendo cle.
etiam ſi ageretur ſuper propria cauſa, non ſolùm ſi
pro eccleſia, prout ſecundo modo glo.ſentit.& Car.
ibi in j.q.qui etiam videatur in prima, & Egi.deciſ.v.
in fi.declarat quòd proſecutio tituli beneficialis nō
competit nomine eccleſiæ, ſed proprio. Nihilominus
me dubitante in vna alia, an mortno † principali in 3
cauſa ſuper titulo beneficij potuerit decerni proceſ-
ſus contra intereſſe putantes, abſq; eo quòd citare-
tur procurator mortui, qui erat etiam effectus do-
minus litis: fuit reſponſum quod ſic, & quòd ita fue-
rat intellecta.d.cle. & erat in practica quæ intelli-
gentia videtur contra prædictos. Ideo conſiderabis
non obſtante quòd procedant præmiſſa quando liti
renunciaretnr, quia verum eſt remanere ins, & ſu-
per eo de nouo agi poſſe non amplius, quo ad cau-
ſam & inſtantiam, cui eſt per ceſsionem renuntiatū.
Nec refragatur quòd expreſsè reuocari non potuiſ-
ſet procurator † dominns litis effectus.l.ante litem, 4
cnm ſeq.ff.de procn.ergo nec tacitè, eſt enim ſeu re-
puratur vna perſona cum domino. dicit gloſſ.in l.ſi
procurator.ff.de do.ma.excep.quia ſecūdum Zenze.
quem refert & ſequitnr Cardi.in d.cle.iij.opinione,
hoc non eſt ad commodum † procuratoris, ſed do- 5
mini, quòd per conteſtationem efficiatur litis domi-
nus.l.qui proprio.§.procurator vt in cæteris.ff.eo.&
cnm nullum effectum dominij habet, nō poteſt dici
priuatus aliquo iure dominij. Item dicitur ſolùm fa-
ctus dominus inſtantiæ quo ad hoc, vt ſine cauſa re-
uocari non poſsit, vt in dictis iuribus. ſed in tacita
reuocatione non cadit conſiderare cnm cauſa, vel
ſine. vnde valeat reuocatio, & in eo plus operatur ta-
cita, quàm expreſſa, qnod eſt mirabile ſecundum
Zenze.in d.cle.& contra regulam.l.cum quid.cum
ibi no.ff.ſi cer.pe.quinimo vt ſubiicit Cardi.in dicto
loco etiam expreſsè reuocari poteſt poſt litem con-
teſtatam taliter, quòd reuocatus poſtea nihil poteſt,
quia ſi ſe ingereret, eſſet ſuſpectus.l.quæ viam.ff.eo.
de procura. Cum tantùm id poſsit velle, quòd cauſa
cognoſcatur, an ſit iuſtè reuocatus.& hoc pro con-
ſeruatione ſuæ famæ quæ videtur grauari de facto,
quando ſine cauſa, vnde iſtud non impedit effectum
reuocationis. Ita in d.l.quæ omnia.ver.niſi fortè.&
hæc interpretatio congruit iuribus adductis & aliàs
placuit. pro qua in ſimili facit quod Innoc. Hoſtien.
& Ioan.Andr.dicunt in ca.ex literis.de offic.del.ga.
quòd auocatorium † reſcriptum, ſi ſit ſurreptitium, 6
eſt ipſo iure nullum, quia reuocatio eſt odioſa, quo-
niam fit contumelia iudici, qui ſine cauſa reuoca-
tur, iudicis enim & procuratoris non intereſt quòd
reuocentur, dūmodo cum cauſa & ſine contumelia
in procuratore videatur.c.ij.& c.ſi quem.de procur.
in vj.& ibi docto.Goffr.in ſumi.eo.tit.v.col.intelligit
etiam

etiam vt ſolum audiatur procurator volens probare
falſam cauſam ſuſpitionis, quam dominus prætendit.
& eatenus audiatur, vt æſtimationem ſuam defendat,
non vt procuratione vti velit. ſubiungens,
quòd is contra quem procurator inſtitutus eſt, audiatur
in hoc, cum eius interſit diuerſis procuratoribus
non impugnari.d.l.quæ omnia. Deciſio autem
Rotæ xxv.de procu.In antiq.facit differentiam inter
ſecundam inſtantiam & primam ea ratione, quia diuerſa
eſt cauſa principalis à cauſa appellationis, vide
ibi redeundo. ad caſum ſi procur. erat tantùm dominus
inſtantiæ nimirum ſi quantum ad illam inſtantiam,
& litem nihil poſsit poſt ceſsionem: quinimo
ſi eſſemus in prophanis. per renuntiationem litis
eſſet renuntiatũ inſtantiæ cauſæ, & iuri in iudicium
deducto: adeo quòd ad eandem denuo redire cedens
non poſſet, ex quo per renuntiationem eſſet finita. l.
poſtquam liti.C.de pact. quam ita declarat ibi Alex.
& de ceſsione litis & cauſæ. Item pronuntiatio litis,
7 cauſæ, † & iuris, & quid importent per Bart.in l.naturaliter.
§.nihil commune. col.iiij.ff.de acqui.poſ.&
Abb.in c dudum.ij.de elect.iiij.col.in c.cum pridem.
de pact.in princi.c.paſtoralis.de cauſa poſſeſ.& proprie.
col.iiij. Sed quia ſumus in beneficiali titulo, &
ſuper eo agitur non inducitur renuntiatio titu.nec
iuris ſuper eo.niſi fiat in manibus habentis poteſtatem.
ca admonet.ca.quòd in dubij.ca dilecti.cum ibi
not.de renuntia.& in materia eſt elegans deciſio.iij.
eod.titu.in no.quæ practicatur prout dicit quòd renuntiatio
litis debet fieri coram proprio auditore,
qui non admittit ceſsionem iuris ſi fieret: quia nec
poteſt, ſed litis & cauſæ tantum, & iuris coram ſuperiore,
aliàs facta non valet & ponit inter ea differentiam.
Concluſionem autem intellexerunt domini
8 mini vt non admittatur † appellatio procuratoris,
ſi ſciuit dominum ceſsiſſe, ſecus ſi ignorauit, ſed ſi
tacitè reuocatur procura.per ceſsionem, quid refert
ſciat procurator vel ignoret? & ad l. ſi procuratorem.
in fi.ff.de procur.l.vnica.C.de ſatiſda.cap.mandato.
de procur.cum materia.& ea.ex parte decani.
quatenus loquitur de iudicialibus, de reſcriptis,
9 quod tenet † iudicium cum procuratore reuocato,
ſi reuocationem iudex & aduerſarius ignorauerunt,
poteſt dici quòd in iudicialibus non attenditur ſcientia
aut ignorãtia reuocati, ſed tantùm aduerſarij vel
iudicis aut vtriuſque. vnde ſumus in diuerſis caſibus
non aduerſis.l.ſi.ff.de calumnia.& quando eſſemus
in ſimilibus non obſtaret tenendo opinionem gloſſ.
& Barto.in d.l.vnica.quòd quando iudex ſciuit iudicium
ſit nullum, ſi ceſsio fiat in manibus iudicis, vt
ſuprà.vel ſit in actis, quæ non licet iudicem ignorare,
10 re, † ex quo non viſis eis ſententia eſt nulla, gloſſ.&
docto.in ca.eccleſia ſanctæ Mariæ, de conſtit.c.cum
ex literis. cum ibi not.de reſtit.in integ.& eſt longa
apoſtilla Alexan.ad Bart.in l.prolatam.C.de ſententiis,
& quærimus an iudex debeat, vel non admittere
appellationem? ſi verò tenuerimus opinionem glo.
in d.ca.mandato.& Abb.ibi in ea.ex inſinuatione.&
ea.in noſtra.cod.titu.quòd ſufficeret alterius ſcientia,
idem dicit in iudice vt eſt oſtenſum non cadat hic
ignorantia quando verò daretur caſus, quòd iudex
ignoraſſet & pars ſciuiſſet, & eſſet vera opinio gloſ.
& Bartol.in d.l.vnica. quòd valeret ſententia, poteſt
ſecundo dici, quod ibi ſumus in expreſſa reuocatione,
in qua id eſt quòd poteſt imputari reuocanti,
quare non certiorauit iudicem aut aduerſarium ſeu
vtrunque, ſecundum varias opioiones? At in tacita
reuocatione à lege inducta nihil tale poteſt imputari,
& hoc attento Bart.in d.l.ſi procuratorẽ.& Abb.
in d.c.mandato, volunt quòd indiſtinctè non teneat
iudicium, & quòd iura loquentia in expreſſa, non
habeant locum in tacita. nam † nec ſententia lata 11
contra defunctum tenet.l.de qua re.§.ij.de iudi.l.pe.
ff.quæ ſen.ſi.appel reſcin. Aliud eſt in ſcientia partis
vel iudicis, aliud in ſcientia procuratoris, de qua vel
ignorantia in iudicialibus iura non curant, non obſt.
cle.j.de renuntia.& d.c.ex parte decani, inquantum
dicit de extraiudicialibus, quia habet varias lecturas
vbi actus valet, niſi † peruenerit reuocatio ad noti- 12
tiam ſuperioris vel procuratoris reuocati. Quia primò
reſponderur quòd procedont in expreſſa non in
tacita reuocatione. Secundò in extraiudicialibus non
in iudicialibus, an autem in tacita reuocatione locum
habeat, quòd re integra vel non, id eſt, ante litem
conteſtatam, vel poſt inducatur reuocatio, &
quid in expreſſa, videatur Card.magiſtraliter in ca.
quoniam Abb.de offic.delega.v.vj.& vij.quæſt. Sed
pro diſtinctione dominorum reperio Abb.in d.c.ex
parte, vltimo no. dicentem quòd quicquid agit procura.
reuocatus ante † certificationem reuocationis 13
etiam fauorem domini tenet ita, quòd aduerſarius
non poteſt allegare illam reuocationem in præiudicium
reuocantis, & in hoc habet tex.pro not.dicens
quòd idem voluit ibi gloſ.& Innocen.niſi dicamus,
quòd loquitur in extraiudicialibus cum in iudicialibus
doc.ſolùm reſpiciant ad notitiam iudicis vel partis,
non autem procuratoris reuocati prout de mat.
per eundem Abb ibi.iiij.col.& verbum aduerſarius
poteſt verificari in eo, cuius intereſt valere, vel non,
actum extraiudicialem, vel qui poſtea propterea litigaret,
& ſic eſſet aduerſarius, & ſi Abba.intellexiſſet
de actu iudiciali & eius dictum eſſet verum. poſſet
reſponderi, quòd loquitur de expreſſa non de tacita
reuocatione, ſed hoc non obſtaret in propoſito,
ex quo in tacita per mortem militat ratio Bartol.&
Abba. de qua ſupra non in tacita per ceſsionem, in
qua eſt quid imputetur cedenti, ſicut expreſsè reuocanti.
Ideo in vtroque idem ſit l.illud.ff.ad l. Aquil.
ca.inter corporalia.de tranſla.epi.ca.cum dilecta de
confir.vti.vel inuti.ca.cum mariæ.§.fina.de celebra.
miſſa. & tunc is eſſet an Abba. de iudicialibus ſenſerit
an verum ſit, & ad illud, quòd iudex non poteſt
ignorare, in iſto caſu poſſet dici non eſſe verum,
quando coram alio iudice vel in manibus papæ eſſet
facta ceſsio, licet ſit reſtringere, & poſſet ad dictum
Abba. conſiderari, quòd quicquid ſit poſt reuocationem
alicuius, etiam ſi cedat in eius commodum,
dicatur fieri contra eius voluntatem, & ſic iudicetur
incommodum, & non valeat per text.in §.præterea
ſi quis generaliter. inſtit.de vſuca.& Bartol.in
l.ij.in princip.ij j.colum.ff.ſol.ma.quia ſicut non cogeretur
recipere contra ſe, non debet admitti contra
alium, quin poſſet allegare reuocationem & voluntatem,
nec laudicet actus.l.ſi.C.de fruc.& lit.expen.
& ita glo.in d.c.ex parte ſentiunt. nec bene perpendendo
quòd glo.& Innocen.dicunt id, quòd colligit
Abba. ex text. quinimo quomodocunque ſentiat
Abb.contra eius dictum in glo.ij.c.ij.de procu.in v.
quòd

quòd indiſtinctè valeat reuocatio in præiudicium
reuocantis, & Hoſtien. io cap. auditis. ac Rot. eo. tit.
in antiq. xj. quòd conſtituens ootuos procuratores
ad acceptãdum videtur primos reuocare: eſto quòd
14 non ſint certificati, cùm certificatio † non inſpicia-
tur, quando agitur de præiudicio reuocantis, & ſu-
mus ibi in extraiudicialibus, & idem Abb. io d. cap.
mandato. colligit io principio, quòd non valet pro-
curatoris reuocatio poſt litem conteſtatam, ſi ipſe
procurator tantum fuit certioratus: & hoc io præiu-
diciũ aduerſarij, qui debuit certificari, ſed valuit in
præiudicium reuocantis, quia non poteſt prætẽdere
defectum ignorantiæ, vt no. in d. cap. ex parte. & lo-
quitur io iudicialibus. Ad idem Fely. io d. c. ex parte.
uj. fallen. x. col. dicens fallere regulam, vbi agitur ſo-
lùm de præiudicio conſtituentis, quia valet reuoca-
tio etiam noo intimata & geſta per ipſum ſuot nol-
la, etiam ſi ſententia eſſet lata. Allegat poſt alios Pau.
de Caſt. in d. l. ſi procuratorem. qui loquitur in iudi-
cialibus. Aduerte tamen quia Card. io d. cle. v. q. io-
quit tex. ibi procedere, ſiue fiat reuocatio procura-
toris tacitè ſiue expreſsè, & hoc niſi taciti & expreſ-
ſi eſſet diuerſa ratio, ſed Bart. io l. ſi quis. §. Iulianus.
ff. de procur. & Abb. iu cap. non iniuſtè. eod. tit. col. j.
firmant quòd per conſtitutiooem ſecundi procura-
toris, quando eſt lis cooteſtata, non reuocatur pri-
mus: quia nec poteſt ſine cauſæ cognitione, quę cau
ſa iu reuocatione tacita oon cadit, ex quo opi. Pau.
de Caſt. in d. l. ſi procuratorem. videtur deſtrui hoc
caſu, & vide in materia diſtinctionẽ Bar. io l. mutari.
ff. eod. & adducta ſuprà & circa reuocationem pro-
curatoris in iudicio, & extra iudicium ad negocia vi-
deatur, in iiij. col. cum ſeq. & Bald. in cap. audita. de
reſtit. ſpoliat. & in d. l. vnica. Imo. & Abb. in d. cap. ex
parte. & Rot. de procur. in no. ij. iuxta additionem,
quando agitur cum certa perſona, quando cum in-
certa, & Imo. etiam in d. cap. mandato. eod. tit.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio abſente vel impedito iudice coram ho-
neſta perſona interponi poteſt.*
2 *Appellans in abſentia iudicis, tenetur ad expenſas
in articulo executiuo factas, quouſque appellatio-
nem produxit.*
3 *Expenſæ contumaciales ſemper præſtantur, etiam
ſi contumax iuſtam habuerit cauſam litigandi?*
4 *Expenſæ executionis factæ poſt appellationem pro-
curatoris, de cuius mandato non conſtabat, vſque ad
productionem mandati ſolus debent.*
5 *Clericus ſi ante ſententiam non excipit, de priuile-
gio clericatus, tenetur ad expenſas.*
6 *Attentata poſt appellationem extraiudicialem, an
& quando veniunt reuocanda?*

DECISIO III.

1 SÆpe impedito iudice qui diffiniuit † coram alio,
vel honeſta perſona appellatur legitimè, Rot. de
appella. in not. l. Mil. iu verbo, appellatio fieri debet.
& dico in alia deciſione incipieote, Appellauerat
quidam, contingit quòd habens pro ſe diffinitiuam
proceſsit ad executiooem, & condemnatus poſt ali-
qualem proceſſum, produxit appellationem, fuit
2 concluſum, quòd ad expenſas † in articulo execu-
tiuo factas, vſque ad terminum, in quo appellatio-
oem talem exhibuit appellans, appellatio teneatur,
ex quo appellatus & iudex exequentes in nihilo
peccarunt appellationem ignorantes, poſt termi-
num autem appellationis productæ tenetur appel-
latus. l. ſi quis inficiatus. ff. depo. & not. Bald. ibi ad
vtrunque quòd quis poteſt habere iuſtam cauſam
litigandi vſque ad certam partem iudicij, & vſque
ad certam noo: quod inquit tene menti propter ex-
pẽſ. refectionem. Appellaos verò à culpa aut dolo
nequit excuſari, quia paſſus eſt expenſas fieri, & ad
executionem procedi, ideo ſibi imputetur. l. quòd
quis ex ſua culpa. ff. de reg. iur. cap. damnum. eodem
tit. in vj. ad hoc cap. exceptionem, de except. cap. j. in
princip. eo. tit. in vj. vbi differens excipere de excom-
muoicatione, condemnatur in expenſis, pro quo in
ſimili cap. finem litibus. de do. & contum. & ibi glo.
in verbo, expen. notans quòd omnes expeoſæ † quæ 3
fiunt ob contumaciam alterius partis, indiſtinctè
præſtantur, qualemcunque litigandi cauſam ha-
buerit is, cui præſtatur, ad quod allegat multa iu-
ra facientia ad propoſitum: nec videtur carere ſu-
ſpicione malitię, qui citatus ſuper executione diſtu-
lit opponere de appellatione, forſan vt aduerſariũ
laboribus & expenſ. fatigaret, & de nullitate acto-
rum ageret, ac dictorum iurium: aut ſaltem eſt cul-
poſus, quod ſufficit, & forſitan non liber à contu-
macia, pro qua & qualibet etiam ante peremptο-
rium fit in expen. condemnatio, & poſt peremptο-
rium etiam excommunicatur, cum fit delictum, ita
gloſ. iu cap. j. de dolo & contuma. in vj. cap. j. cum ibi
oot. de iudic. l. omne delictum. §. contumacia. ff. de
re mil. facit cap. j. in fine. & ibi Phil. Franc. de appel.
in vj. & l. eum quem temerè. iuncta gloſ. ff. de iudic.
vbi temeritas ad idem obligat, ac libelli confuſio ſe-
cundum vnam lecturã, & hoc etiam accidit, quan-
do quis appellat † pro alio, & verè eſt procura. & de 4
mandato noo docet, ſiue non poſsit ſiue nollit. quo-
niam eius principalis ſoluet expenſas executionis
vſque ad diem productionis mandati. de dolo, cul-
pa, aut negligentia ſua aut procuratoris, de qua etiã
regulariter tenetur. l. & eleganter. §. ſi dolo. l. arbi-
traria. §. dolo. ff. de dolo. l. ſi procurator. C. de procu-
ratoribus. cap. j. iuncta gloſ. vt lite ooo conteſtata. ea.
cum olim. de cauſa poſſeſ. & propriet. vbi gl. & cap.
ſigoificante. cum gloſ. de appellat. & Philip. Franc.
in cap. ex ratione. colum. viij. eodem titu. & iſtud in
pluribus cauſis abſque aliqua diſceptatiooe memi-
iu firmatum, quod etiam † in clerico noo excipien- 5
te de priuilegio clericatus ante ſententiã, ſed poſtea
ad impediendum executionem, allegante ſe cleri-
cum, ac proceſſum iooalidum, fuit aliàs reorum, vt
actori in expenſis ſatisfaceret, vt colligit Egid. deciſ.
ccxxvj. & in voa Saonen. lanarum 1518. coram do-
mino Iacobo Simonetta, eſt etiam obſeruatum, ad
hæc facit pertinenter Rota xxviij. in not. de appella.
quòd † atteotata per iudicem vel partem poſt ap- 6
pellatiooem extraiudicialem ante notificationem
eiuſdem eis factam, non veniunt per modum at-
tentati reuocanda propter iuſtã igoorantiæ cauſam.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio non dicitur deſerta. ſi in termino ad pro
ſequendum appellationem aſsignata cõmiſsio curſo-
ribus, licet non iudici fuit præſentata.*

2 *Terminus hominis quando ſuccedat loco termini iuris, quomodo intelligatur.*

DECISIO IIII.

DE more eſt in palatio, quòd appellanti à diffinitiua dantur apoſtoli reuerentiales, quia ius
defert, & non deferens punitur, cap. de priore, cum
ibi not. de appellat. cap. cum appellationibus. eo. tit.
in vj. & hoc cum termino decem dierum in forma
ſolita, ita quòd ſi infra decendium cauſa appellationis non reperiatur commiſſa, deſerta eſt appella-
1 tio, ſed licet præſentata ſit commiſsio † cauſæ appellationis iudici, ad quem die xj. concluſum fuit in
vna Roſcen. 1515. coram do. Antonio de Triultiis
quòd non eſſet deſerta, dummodo die x. probaretur
data curſori vt præſentaret eam, ex quo conſtat de
diligentia, cui concluſioni non obſt. l. fin. §. illud. C.
de temp. appel. & Faſtol. dubio xxxvij. quòd vlterior
inſtantia & maior proſecutio requiruntur, quia loquuntur in tempore appellationis finiendæ nó proſequendę, vt hic quo caſu ſufficit itineris arreptio. c.
cum cauſam. de re iudic. ac reſcripti impetratio. cap.
ex parte. cap. dilectus. ij. de reſcript. Item inchoatio
vltima die, ſeu alia quælibet proſecutio Rot. Biſignet in antiquior. xx. de appellat. cum non aſsignetur terminus ad proſecutionem appellationis complendam, ſed inchoandam, deciſio eſt vlt. aliàs lxvj.
eod. tit. in no. ita & Abb. poſt alios in cap. perſonas. ij.
col. ver. ij. caſu, & Philip. Franc. colum. iiij. ibi, ſecundum principale. & ibi ſecundo caſu. & facit ad hæc
cap. ij. vbi etiam Abb. & Ioan. Andr. in cap. ſæpe. eo.
2 tit. dicens quòd terminus † hominis propriè eſt ad
inchoandum, iuris verò ad finiendum. & quamuis
ſimus in termino ſtatuto in curia, & exigatur maior
diligentia quàm ſit dictum ſecundum Abb. & Phil.
Franc. in d. cap. perſonas. ad d. deciſ. xx. nihilominus
vt ibi ſatis eſt adire Vicecancellarium aut locum tenentem, vel eum qui pro tempore ad ſignaturam
commiſsionum eſt præfectus, & ſi erit impeditus
proteſtari: vnde probare porrectam commiſsionem
ſucceſsiuè ſignatam, atque curſori exhibitam, vt
præſentet facta collegio curſorũ ſolutione, eſt oſtendere omnem diligentiam & proſecutionem, & pluſquam adiuiſſe ſignare debentem, ac vltra quàm in
vno actu proteſtari, aut ſaltẽ proteſtationi æquipollens, & ita Ægid. inquit deciſ. dxciij. ſufficere quòd
in vna hora congrua fuerit quæſitus, qui ſignat
commiſsiones, & non potuerit congruo loco reperiri, ex quo tempus illud non datur ad complẽdum
ſed ad aliquam diligentiam faciendam, quæ præmiſſo modo probatur, & ſi eſſemus in caſu dubio,
Rota inclinat ſemper pro non deſertione, ſecundum not. Pau. de Caſt. in l. j. ff. ſi quis cautio.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio deſerta dolo, aut negligentia procuratoris nocet domino.*
2 *Agi poteſt ad intereſſe contra procuratorem, per cuius negligentiam appellatio eſt deſerta.*
3 *Reſtitutio aduerſus deſertionem competit domino ſi procurat. cuius cauſa appellatio dicitur deſerta, non eſt ſoluendo.*
4 *Res ſpiritualis an recipiat æſtimationem?*
5 *Reſtitutio an impediat executionem?*

DECISIO V.

REgula iuris eſt, quòd ſi deſeritur † appellatio, 1
dolo aut negligentia procuratoris, non excuſatur dominus, nec propterea competit ei reſtitutio. l. & eleganter. §. ſi dolo. & l. arbitrio. §. dolo. ff. de
dolo. Ita tenet Spec. titu. de appellatio. §. nunc breuiter. ver. quid ſi pars. Pau. & Card. in clem. ſicut, eo.
titu. Ange. & Imol. l. ab executore ff. eod. not. Innoc.
& Ioan. Andr. cap. cum olim. de offi. deleg. quos refert & ſequitur Philip. Franc. cap. ex ratione. de appel. iij. char. ver. circa quartum impedimentum, &
gloſ. pen. poſt princ. in cap. cum acceſsiſſent. de reſti.
in integr. Sed poteſt agi contra † procuratores ad 2
intereſſe, vt in d. iuribus, cum ibi not. & l. à procuratore man. l. ſi procurator. de procurato. C. Fallit regula, quando procurator † non eſſet ſoluendo, tunc 3
enim reſtitueretur dominus. d. §. ſi dolo. & glo. fin. d.
§. dolo. & pe. d. cap. cum voluiſſent. & ibi Abb. v. col.
pro regula & fallentia, Card. in d. clem. ſicut, allegat
ad fin. §. j. ff. de eo per quem fac. erit. Oldr. conſi. clvij.
& Philip. Franc. in d. c. ex ratione, differentiam non
eſſe ſoluendo in beneficialibus, quæ non recipiunt
æſtimationem, gloſ. cap. coram. de offic. delega. vbi
etiam Abb. & in cap. cum olim, remiſsiuè. de cauſa
poſſeſ. & propt. & cap. accedens. de conceſ. præben.
in quibus locis ponit an ſaltem indirectè res ſpiritualis † recipiat aliquam æſtimationem, & poſſet in 4
beneficiis prętendi aliquod intereſſe æſtimabile. Hãc
fallentiam Rota non admiſit meo tẽpore, & ſi conceſſa ſit reſtitutio cõſueta, prout de iure ex eo, quòd
cauſæ beneficiales & ſpirituales ſunt in curia quotidianæ, vt plurimum tractantur per procuratores:
vnde impedirẽtur executiones cum magno partium
diſpendio, ex quo † reſtitutio regulariter impedit 5
executionem, l. vnica. C. in integr. reſti. po. & Abb. in
cap. ſuſcitata. de reſti. in integ. ita quòd ſtylus interpretatur commiſsionem, ad quem commiſsio videtur ſe referre. cap. ex literis. de conſtit. & proceditur
ad executionem, niſi in aliquibus cauſis alia iuſtificatio aut excuſatio coadiuuans aut mouens iudicem cõcurrat. l. j. ff. ex qui. cau. ma. & ita practicatur.

SVMMARIVM.

1 *Paupertas an excuſet ab appellando, & appellationem proſequendo?*
2 *Publicatione teſtium denegata, an ex hoc ſententia impugnari poteſt.*
3 *Paupertas ne afflictio addatur afflicto eſt iuuanda.*
4 *Infirmitas an præbeat iuſtam cauſam excuſationis?*
5 *Reſtitutio an competat ſi propter obitum procuratoris ſententia tranſiuit in rem iudicatam.*
6 *Pauperi quomodo prouideatur, quando agitur vt res iudicata pareat.*
7 *Pauper quis dicatur: vide remiſsiuè.*
8 *Appellans de ſtylo curiæ dummodo infra annum aliquid fiat, habet biennium ad proſequendum & finiendam appellationem.*

DECISIO VI.

FIrma eſt propoſitio, quòd excuſatur quis † ab 1
appellando, & ſi non fuerit appellationem proſecutus propter paupertatem. l. ſi procuratorem. §. ſi
ignorantes. ff. man. cum materia, tenent gl. l. inuitus.
C. de procur. c. non iniuſtè. eo. tit. vbi legiſtę & canoniſtę communiter, ſcilicet Abb. anti. Hoſt. Collec. Io.
Andr.

And.Card.Imo.Bald.& Inno.in c.ex ratione.de ap-
pel.Et ibi etiam Abb.col.j.& Fely.in prin. Licet Bar.
in d.l.inuitus, contra, ex quo poteſt appellari viua
voce ſine impenſa.l.j.in fi.cum ſeq.ff.de appel. l.liti-
garoribus.C.eo.intelligeus.d.§. loqui tantum de ap-
pellatione exercenda, quam quis tenetur proſequi,
niſi ob inopiam excuſetur, qui verè loquitur ſolùm
de interponenda in omni ſui parte, cum de exercen
da verbum nullum.& ita Pau.de Caſt.in d.l.inuitus,
dicit & intelligit.d.§.quando ex forma, vel aliàs ap-
pellãs tenebatur pro appellatione ſoluere gabellam,
prout per ſtatutũ ſoluitur in ciuitate Lucana, vt in-
ueni in regeſto vuius cauſæ Luca. domus coram me,
quod eſſet reſtringere & diuinare. Vnde Alex. me-
lius ibidem ſecundum Odof.Rich.Malum. & Salyc.
in d.§.quod non poteſt intelligi, quando non pote-
rat appellari viua voce. Sed hoc non eſt generale &
reſtringitur.Ideo Abb.in d.cap.non iniuſtè, intelli-
git, quando viua voce fuit appellatum incontinen-
ti. Et hoc puto verius non diſtincto an potuerit vel
non? Nam ſecundum Fulg.in d.§. vt inquit Alex. in
d.l.ſi non vult quis ſtatim, ſed cautè & conſulto ad-
uocato appellare, quo caſu neceſſarius eſt in ſcriptis
libellus.d.l.j.&in eo formãdo & concipiẽdo impen-
ſa, dicit Odof.in ſum.de procur.vlt.col. & Imo.in d.
cap.non iniuſtè.iiij. & ibi Collect. & Card.& repe-
ritur vna additio ad Collecta. in d. cap. quòd etiam
quando fuiſſet appellatum ſtatim paupertas profi-
ceret, vt voluit Bald.in l.ij.ff.ſi quis cautio.& in l.ac-
ceptam.C.de vſur.& Matheſil.ſingulari ſuo vltimo.
Sed ſi appellauit ſtatim viua voce non videtur quòd
in eo proſit, in aliis videantur quotæ allegatæ. Item
beneficium decendij ad appellandum ad hoc datur
inter cætera, & non eſt coarctandum, quia ſic au-
ferretur regula indultum, de reg.iur.in vj. cum nec
reperiatur cautum, quòd in aliquo caſu aſtringa-
tur quis ſtatim appellare. l.illam. C. de collat.& ita
dicit Imo.in d. cap. quòd non arctatur, cum in eius
ſit electione viua voce vel in ſcriptis appellare, poſ-
ſet enim pauper, qui minus prouidus & potens eſt,
quàm diues, habere patrocinium & alia: & quid, &
quomodo, & quando pro omni tuitione ſit appel-
landum ignorat, erraret de facili, ſi fuiſſet ei dene-
2 gata publicatio † teſtium, & diffinitiuè pronuncia-
tum, ſi à diffinitiua duntaxat appellaſſet, non à de-
negatione, quoniam non poſſet impugnare ſenten-
tiam propter denegationem, cap.cum I.& A. de re
iudic.Et ibi Abb.& ſic de aliis multis præmaturè &
ſine conſilio factis, excuſatur etiam, qui ob pauper-
tatem non eſt proteſtatus, nec potuit, & pro prote-
ſtante habetur, ait Bal.c.cæterum.de reſcri.Et ſi Bar.
bene videatur, aliter ſenſit in d.§.ignorantes. quàm
in d.l.inuitus.&videtur dicere ꝙ paupertas etiam in
appellando excuſet. Sed an currant vel non, tẽpora
appellationis proſequendæ propter paupertatem?
Alex.in d.l.remittit ad no. per Inno. in d.c.ex ratio-
ne.de appel.& Bar.in l.ſi.C.de cõd.inſer. Iaſ.verò ibi
allegando eoſdẽ.& Bal.etiã in aliis locis vult, quòd
paupertas nedum excuſet à proſequendo, verũ etiã
efficiat vt non currat tempus datum ad proſequen-
dum. Adducit ad hoc etiam in c.dilecti.de do. & cõt.
& in c.ægrotans.ij.q.iij.ſubiiciens Bald.dicere in l. ij.
§.ſi quis in iudicio, in fi.ff.ſi quis cautio. quòd Guil.
de Cun.euaſit quẽdam pauperem à pœna furcarum
qui appellauerat, & præ inopia appellationem proſe
cutus non fuerat. Et non obſt. quòd aliqui domini
conſiderabant auditores Rotæ poſſe prorogare fa-
talia vigore Innocentianæ, cum modica aut nulla
impenſa, & quòd eſſet eludere plures res iudicatas
impedire executionẽ ratione paupertatis, Rota ad-
miſit hanc executionem & admittit, & habetur com
miſsio in ſimilibus.prout de iure, vel conſtito de le-
gitimo impedimento ad appellandum vel proſe-
quendum, &c.Et merito in iſtis, † quia iuuanda eſt 3
paupertas, ne afflicto addatur maior afflictio. l.
diuus ff.de offic.præſid.ca.ex parte. de cler.ægro.&
compatiendum ad benefaciendum.c.licet. de cenſi.
& glo.in c.ad audientiam.de cleri. non reſid. aliàs ſi
non excuſaretur pauper, perderet forſan quicquid
parum ſupereſt, & eſſet necare eum, contra l.necare.
de alen.vel agnoſ.lib. Videamus enim quòd cogun-
tur impotentes deſerere cauſas, redire ad partes,
nullos dimittere procuratores, aut aliquos qui ne-
gligunt, cum nudi & inermes nequeant contende-
re, cap.frequens.de reſtit.ſpol.in vj. Pecunia nanque
eſt neruus belli, & vt plurimum excluduntur, vel
non ita audiuntur ab his, qui eos deberent benignè
iuuare, iuxta Iuuenal. Satyra 3. inquit, *Nihil habet
infelix paupertas durius in ſe, quam quòd ridiculos
homines facit, & plurima ſunt quæ non audent omnes
homines pertuſa dicere læua profit.* Ergo in propoſito
paupertas prout in aliis prodeſt.§.ſed & propter pau
pertatem.inſti.de excu.tut.l.ſi quis ad declinandam.
C.de epiſ.& cler. cum ibi not. idem dicamus de in-
firmitate, † vt præſtet excuſationem, vel præbeat iu- 4
ſtam cauſam reſtitutionis, pro quo §.item propter
aduerſam valitudinem.inſti.de excu.tut.c.in tua.qui
ma.accuſ.poſ.ita Hoſt. & Io. Andr. in d.cap.non in-
iuſtè.& de vtroq;, ſcilicet paupertate & morbo etiam
Bald. videatur in d.l.ij. §.ſi quis in iudicio. ff. ſi quis
caut.& Bar.in l.quæſitum.de re iud.& Abb.poſt glo.
in cap.quærelam.de procur.facit etiam glo.in d.ca.ſi
ægrotans.& Goſ.vbi ſuprà. Item ſi quis procurato-
rem dimittere non potuit, vel dimiſit † & obiit: & 5
ſententia tranſiuiſſet poſtea in rem iudicatam, dica-
tur nemine appellante aut proſequente, vel proro-
gari fatalia petente, & in aliis caſibus, ſi quis legiti-
mè fuerit impeditus, vel ſit ſaltem iuſta cauſa ad ob
tinendam reſtitutionem, quæ (vt ſuprà) proficiat.l.j.
l.ſed & ſi prætorem.§.j.iuncta glo.& ibi Bart.ex qui-
cau.ma.& Bart.etiam in l.fin.col.ij.ff.de in integ.re-
ſti.& gl.in d.cap. ſi ægrotans. & de caſu mortis pro-
curatorum ſæpius fuit obſeruatum in Rota, habita
commiſsione, vt eſt dictum. Sed quomodo conſide-
ratur paupertas aduertendum, & in quanto debet
prouideri † pauperi: quia quãdo agitur vt rei iudica- 6
tæ, quoad fructus & expenſas, pareatur, ſupponitur
beneficium c.Odoardus.de ſolut. Rota, cuiquam cle
rico quantumcunq; infimo aſsignat annuatim pro
victu & veſtitu, ſine quibus vitam ducere non poſ-
ſumus.cap.ſi quis propter.de fru. ducat. auri de ca-
mera xxiiij. & ſi quid vltra habeat conſignatur vi-
ctori vſque ad integram ſatisfactionẽ, niſi condem-
natus eſſet miles. doctor, aut aliàs qualificatus, cui
ex arbitrio auget qualitatem perſonæ, & patriæ vbi
habitat, fertilitatis, & ſterilitatis habita cõſideratio-
ne, prout in conſtitutione dotis, inſpecta quantitate
patrimonij, & dignitate perſonæ.l.cum poſt. §.verò.

ff.de iu.dot. & etiam commune remedium ceſsionis
bonorum ad fugiendos carceres, & de eo inſtit. de
actio.§.fin.& l.j.C.qui bon.ced.poſ.iuncta l.fin.eod.
tit.quæ de dilatione quinquennali ac creditorum al
ternatiua electione diſponit.& Rot.xxij. de reſtitu.
ſpoliat.in antiq.& xxxj.de re iudic. & in materia ca.
olim.ij de reſtit.ſpol.& ibi Ioan. Andr. vltra remed.
d.c.Odoardus.& in practica pro clericis beneficia-
tis remedium c.peruenit.de fideiuſſo. quo beneficio
fructus condemnati aſsignantur victori, deducta
ſumma, vt eſt dictum, ne victus egeat: eſt & aliud ex
benignitate canonica conceſſum delinquẽti, de quo
l.di.ſtudeat ne fame pereat, pro quo cap. cum habe-
ret.de eo qui dux.in matrim.quam pol.per adult. &
facit cap.Henricus.de cle.pug.in duello.aliàs autem
7 quis † dicatur pauper, traditur per Bar.in l.ſi conſtan
te.in princ.ff.ſol.matrim. ij.q.col.iij.& Abb.in cap.j.
de accuſat.vbi habetur quòd in caſibus quibus à iu-
re expreſſum ſtatut expreſsioni, quando non in re-
bus leuis præiudicij ſtamus opinioni vulgari, ſi ma-
gni, relinquitur arbitrio iudicis ſecundum qualita-
tem perſonarum, cauſarum, & terrarum. Et quia de
aſſecuratione & deſertione appellationis eſt dictum,
ne ſtylus palatij antiquus, & qui eſt in viridi obſer-
uantia obliuioni tradatur. Inſtit.de teſtam. in princi.
8 Sciendum quòd licet appellanti † regulariter detur
annus ad proſequendum & finiendum, & ex cauſa
biennium, auth.ei qui appellat. C.de tempo. appella.
cap.cum ſit romana.de appel.in curia tamen ſine ta-
li cauſa datur biennium forſan, ex eo quòd frequen
tiores ſunt cauſæ forenſium, qui non modico tem-
pore ad veniendum & conducendum teſtes, ac por
tandum inſtrumenta indigent. Item quia multitu-
do eſt cauſarũ maxima de vniuerſis Chriſtianorum
regionibus, & ſatis eſt ita eſſe introductum, quòd
procedit, dummodo infra annum aliquis actus fiat,
prout ſeruatur, & ponit Faſ.dub. Rotæ xxxvij.quan
do verò deſeritur appellatio lapſu biennij, non vidi
dari triennium eo modo, quo extra curiam ex cauſa
tribuitur biennium, quia nec ſimpliciter curia ad-
mittit biennium, ſicut ius commune annum, cum
velit quòd aliquid fiat, vt eſt dictum, quod non eſt
ſic de anno iuris vt requiratur intra ſemeſtre ali-
quid fieri, cum ſufficiat etiam in vltimo induciarũ
termino anni comparere.auth. item ſi appellatione.
C.de tempo.appellat.quod qualiter intelligatur vi-
deatur ibi Bart.& Abb.poſt Ioan. Andr.& Butrig.c.
ex ratione.v.quæſt.de appel. verum eſt quod d. cap.
ex ratione, prouidet ex cauſa de tertio anno. Et ita
ibi declarat Philip.Franc.colum.viij.verſi. circa ter-
tium impedimentum. ſed ſi vt ferretur ſententia,
quis ſumma ope inſteterit, non labitur fatale biennij.
l.fin.§.illud.de tempor.appel.C.Rot.xxxviij. de ap-
pel.in antiq.& canti procuratores petunt ſemel, bis,
& ter pronunciari parte citata, & annotati in rege-
ſtro petitionem per notarium cauſæ, cap. quoniam
contra. de probat. & ſi aliud prætendatur impedi-
mentum, habetur commiſsio conſtito de legitimo
impedimento, vel prout de iure, & curritur ad ca.
ex ratione. cùm mate. aliàs habetur cõmiſsio quòd
decernantur executoriales. & taxentur expenſæ, ſi
ſententia non fuerit habita in biennio, cum con-
cluſio non ſufficiat, vt in d. deciſ. xxxviij. quoniam
licet poſſet auditor pronunciare ſuper deſertione,
ſecundum Rot.iiij.de appellationibus.in no.ix.xiij.
& xxiiij.cum aliis, tamen non ſolet, & rariſsimè id
facit meo tempore, & (vt dicunt antiquiores) pro
poſſe eſt abſtinendum pro partium commoditate,
& minori diſpendio.

SVMMARIVM.

1 *Prorogatio fatalium facta procuratore putatiuo citato, an valeat?*
2 *Auditor Rotæ vigore Innocentianæ poteſt proro- gare fatalia.*
3 *Iudicem poſſe ſupplere defectum tutoris, quomodo intelligatur, & quid agere & ſcire debeat?*
4 *Motu proprio principis aliquid eſſe factum, non præſumitur, niſi id exprimat.*
5 *Appellanti ſi auditor dat reuerentiales, quæ con- currere & interuenire debeant, vt verè eas dediſſe videatur.*
6 *Arbiter & arbitrator qua poteſtate vſus eſſe vi- deatur, ſi ſimpliciter pronunciauit, vide remiſsiuè.*
7 *Clauſula omni meliori modo, quando ſubiungitur in aliqua diſpoſitione, in qua eſt expreſſus ineptus, quid operetur?*
8 *Fatalia etiam ſine citatione partis in vim bullæ In- nocentianæ prorogari poſſunt.*
9 *Fatalia ſi prorogantur in vim commiſsionis, legiti- ma citatio partis an ſit neceſſaria?*

DECISIO VII.

QVamuis auditor Rotæ vigore Innocentianæ
poſsit prorogare fatalia, vel de nouo conce-
dere: tamen ſi ad partis † inſtantiam prorogat, & non 1
procurator, ſeu qui putabatur, vel qui non acceptа-
uerat ad videndum prorogari citatus reperiatur,
dubitatum eſt in vna Roman. domorum coram do-
mino Hugone de Spina, de menſe Martij 1521. an
prorogatio valeat, & vna pars dominorum dicebat
quòd ſic, quia Rota aliquando tranſiuerat in du-
bio pro non deſertione ad doctrinam Pau. de Caſt.
l.j.ff.ſi quis cautio.ad hoc poteſt adduci, quia ſi alias
de quàm per Innocentianam, vel quia extat com-
miſsio, poterat auditor prorogare, debet teneri ex
capite vtili non inſpecto inutili, & eo modo quo po-
teſt regula vtile, de regul.iur.in vj.& Bartol. in l.j.§.
ſi quis ita.ff.de verb. oblig. Nam quod non tenet ex
vna poteſtate, ſuſtinetur ex alia.l.iij.ff.de milit.teſta.
& actus ab ea geſtus præſumitur ſecundũ modum,
qui poteſt ſuſtineri, not. Abb.cap.niſi eſſent. j. col.
de præbend.in vj.de quo Innocent. & poſt alios latè
Fely.cap.cum ex officij.de præſcript.ix.colum.cum
ſequen. vſque ad vlti.char. & licet papa in proroga-
tione per commiſsionem manum apponat, nihilo-
minus poteſt auditor † vigore Innocentianæ proro- 2
gare.l.iij.ff.de milit.teſtam. & ita fuit in Rota obten-
tum aliquando: aliquando & nouiſsimè valdè du-
bitatum, quando ſequitur commiſsionem, an te-
neat in caſu dubij, alia pars tenebat quòd non: quia
in iſtis requiruntur ſcientia & voluntas, de qua con-
ſtet, prout inquiunt Bartol. Salyc.& Paul. de Caſtr.
l.ſi curatorem. C. de in integr. reſtitut. mi. quòd li-
cet iudex, † quando tutor haberi non poteſt, poſſet 3
eius defectum ſupplere, argum.l.ſi longius.de iudic.
l.ſi cum dotem.ff.ſol.matrim. tamen hoc intelligitur
dummodo

dummodo ſciat, quod tutorem non habet, & id faciat ea intentione, vt ſuppleat. Ideo debet exprimi in actis, ſciens tutorem non habere, & volens ſupplere, quod nõ eſt in propoſito, ad hoc Ang. in tract. male. in verb. ex eius mero officio, & c. ſi motu proprio. de præb. in vj. quod nõ dicitur facere princeps
4 † motu proprio, niſi exprimat: & hæc pars mihi placuit, pro qua facit, quòd quando dat auditor reuerentiales in formã appellanti † & petenti apoſtolos,
5 videtur dediſſe eos, ſi à diffinitiua & intra decendium, ac à legitima perſona appelletur, & petantur, aliàs refutatorios, & iſte eſt ſtylus palatij, & ſi appellans non erat principalis, nec procu. ſententia tranſit in rem iudicatam, nec videtur appellationi delatum: licet iudex aliàs poſſet deferre vt videmus, ergo non ſuſtinemus actũ ex capite poſsibili, patet, quia auditor voluit vti Innocentiana, ſed partis inſtantiam reſpexit, neque de Innocentiana à parte, nec iudice aliquid dictum, & per hæc non obſtant motiua pro affirmatiua, & quia ſumus magis in claro, quàm in dubio, quam poteſtatem pars & auditor elegerint, ceſſat doctrina Paul. de Caſtr. allegat & alia fundamenta, quia etiam coniecturæ. l. continuus. §. cum ita. ff. de verb. obligat. & ſubintrat illud quod potuit, voluit, & c. multum. C. ſi quis alte. vel ſi. cum ſuper. de offic. deleg. & quod dicitur de procuratore, & aliis agentibus ex capite incongruo, qui poterat ex congruo & valido. l. habeat. ff. de inſtit. Ludo. Rom. conſil. ccccxlvj. & ccccxcvj. vbi plura ad pro-
6 poſitum. Item quando arbiter † & arbitrator ſimpliciter pronunciat non expreſſo, an ex altera vel vtraque poteſtate, communiter dicitur, quòd debet inſpici acta, per quæ etiam ſi ſimus in dubio, mens declaratur iudicantis, refert Felyn. d. cap. cum ex officij. col. xv. vnde etiam ſi eſſemus in dubio, ex actis appareret, quòd nihil in vim Innocentianæ, ſed magis ex alia facultate. facit etiam quod voluit Spec. in tit. de actore vniuerſitatis, ver. Sed pone, quem refert & ſequitur Abb. in c. petitio. in fi. de procurat. quòd conſtitutus ſub nomine ſyndici actoris, procurat. & nego. geſto. intelligitur facere iuxta ſubiectam materiam, vt etiam Fely. in d. cap. cum ex officij. xj. col. Ergo & auditor iuxta tenorem petitionis, in qua de Innocentiana verbum nullum. Item quia etiam
7 quando ſumus in caſu in quo aliquid fit, cum † clauſula omni meliori modo, ſi eſt expreſſus modus ineptus. non operatur, niſi in expreſſo, quãdo modus aptus non deſcendit ex expreſſo. Cal. conſil. j. de accuſat. Anch. conſil. cccivij. Fely. d. cap. cum ſuper. vlt. col. ſed in caſu iſto, eſt expreſſa via commiſsionis, vel alia ſeparata ab Innocentiana: ergo concluſio fuit, quòd ſocietas confalonis, contra quam Maria obiiciebat de re iudicata, impetraret reſtitutionem aduerſus deſertionem ob culpam, aut negligentiam procuratoris. Pro aliquali concordia occurrit, quòd affirmatiua procedat, quando nulla eſt commiſsio ſuper prorogatione, & citatur bonus vel putatiuus
8 procurator † ad videndum prorogari fatalia in vim bullæ Innocentianæ, quia & pars & iudex ad Innocentianam reſpexerunt, maximè, quando ex alio capite prorogare non poſſet, vt non vitiet citatio de non legitima perſona facta, quando & ſine ea valuiſſet prorogatio: quo caſu etiam ſine citatione non diceretur iuxta Innocentianam, ſed ſimpliciter ad videndum prorogari. Idem etiam & ſeruirent ad hæc prima fundamenta, & frequens vſus procuratorum ad Innocentianam recurrentium, tãquam ad promptum & ſecurum remedium. Negatiua verò quando eſt ſuper prorogatione, commiſsio & citatio fit ad prorogandum iuxta tenorem commiſſionis, & reperitur facta contra non legitimam perſonam, vt in ſecundis fundamẽtis, niſi quis diceret
quòd virtute commiſsionis † hoc fieri poſſet ſine ci- 9
tatione, quod non videtur, quoniam nec fidem faceret, niſi parte citata, ad gloſ. Bart. in extrauag. ad reprimendum, ſuper verbo de plano, quo. in crimine læſæ maieſt. proced. Egid. deciſ. xxvij. & Ludouic. Roman. conſil. cccccxix.

SVMMARIVM.

1 *Appellans ſi non inuento iudice à quo, coram honeſta perſona appellauit, an teneatur redire ad eundem pro apoſtolis, vel probare ipſum in momento impeditum, & num. 3. & 6.*

2 *Appellationis modus quando iudicis præſentia haberi non poteſt?*

4 *Appellans termino iuris aſsignato, & interim, &c. tenetur pro apoſtolis iudicem adire, antequam labantur dies triginta.*

5 *Iudex de apoſtolis reſpondere, vſque ad vltimum momentum non tenetur.*

6 *Appellatio in abſentia iudicis à quo coram honeſta perſona, quomodo fieri poſsit & debeat?*

7 *Domicilium iudicis dicitur congruus locus ad appellandum & apoſtolos petendum intra tempus debitum.*

8 *Apoſtoli, quando in abſentia iudicis appellatur, an neceſſariò peti debeant?*

9 *Triginta dies ad recipiendum apoſtolos, quando currere incipiant, vide remiſsiuè.*

10 *Iudex non deferens appellationi interpoſita à diffinitiua puniri poteſt.*

DECISIO VIII.

APpellauerat quidam biduo ante curſum decendij coram honeſta perſona, quæſito iudice à
quo, & non inuento, † nec curauerat poſtea redire 1
ad iudicem ipſum pro apoſtolis, nec probare quòd fuiſſet in momento impeditus, fuit à maiori parte dominorum concluſum in vna coram do. Hugone de Spina 1519. quòd non eſſet deſerta appellatio: & pro concluſione allegata deciſio Egid. ccclxxxj. Et quia paſſus eſt dubius, & caſus quotidianus, attingam exemplo legiſlatorũ. l. legaui. in princ. ff. de lib. leg. aliqua motiua hincinde pro viribus. Et pro affirmatiua & deſertione, quam aliqui tenebant, facit c. ab eo. de appel. in vj. vbi dicitur, quòd à iudice ſunt exhibendi apoſtoli, aliàs præſumitur appellationi renunciare appellans, ſi intra tempus petere prætermittat, ad hoc in ſimili c. ſi tibi abſenti. verſ. ſed ſi epiſcopus. de præb. eod. titu. Item videmus in curia, quando non reperitur iudex intra decendium, cauti procuratores veniunt ad eius habitationem tempore momenti, & ſi nequeunt habere eius copiã ap-
pellant, aut petunt † reſponderi de apoſtolis coram 2
quocunq; notario & teſtibus, cum proteſtatione de abſentia aut impedimento, iuxta c. ſi. de appel. quaſi ſtylus innuat non eſſe ſatis ita appellaſſe, ſi in mo-

mento,data iudicis copia non tedeat ad ipſum ap-
pellans pro apoſtolis:ad idem quod inquit Butr.in c.
ex ratione.vet.ex his decidirur.eod.tit.quòd appel-
lans quis nō potuit habere copiam papæ,debet pro-
teſtari de impedimento ſecundum gl.in verbo pro-
poſita.in c.cupientes.§ quòd ſi per viginti.de elect.
in vj.Subiiciens non eſſe ſatis quòd ſemel fuerit im
peditus,cùm oporteat quòd durauerit & cōſtet du
rare: quia ſi hodie non potuit habere copiam papæ,
habebit craſtina.Et quod Ang. ait in auth. ſed lia.C.
de temp. appel. videlicet , vt cauſa appellationis in
terminis d.auth.remaneat intacta abſq; damno mo-
ræ , ſi appellans fuerit ſollicitus ad introducendum
eam in cōſiſtorio principis,& non potuerit, ex quo
aditum ad principem non habuerit : pro quo tex.in
l.fi.§.illud.C.de temp.appel. ibi, ſumma ope nixum
litem exercere , quaſi vſque ad finem termini iuris,
quoties detur facultas,debet redire ad iudicem pro
3 † appellatione ſeu apoſtolis. ad idem Bal. in authen.
item ſi appellatione. & Salyc. in d.§.illud. eod.titu.
quòd licet regulariter ſufficiat vna interpellatio.l.
titia ſeya.§.ſeya.de leg.ij.& l.mora, in princip. cum
ibi not.per Bar.ff.de vſur. in cauſa tamen appellatio-
nis non ſufficeret,ideo debet cum ea inſtantia & di-
ligentia cum qua ſunt petendi apoſtoli. Item ſi fieri
poteſt, appellandum eſt coram iudice à quo , & ab
eo petendi apoſtoli, vt eidem honor debitus tribua-
tur, l.omnem honorem. C. quando prouoc. non eſt
neceſ.& c.vt debitus.de app.habita ergo copia ipſius
vſq; ad vltimum momentū adiri debuit. facit quod
referendo Matheſi.ſequitur Fely.in c.ex tranſmiſſa.
circa medium,de præſcr.qui appellans coram hone-
ſtis viris ob defectum contingentem in perſona iu-
dicis à quo,debet altera die requirere iudicem.Et ita
conſuluit Alex.conſ.xix.vol.x. ibi, circa ſecundum:
volens,quòd interim debeat requiri,dicens proba-
ri in l.de pupillo. §.ſi quis ipſi prætori. cum ibi not.
per Bar.op.iij.ff.de no.ope.nun.faciunt not.per gloſ.
in verbo,expectandi.in j.c.de conſue.rec.feud. Pro-
4 pterea quando iudex aſsignat † terminum iuris, &
interim quandocunque tenetur appellans ante flu-
xum xxx.dierum adire iudicē pro apoſtolis ſub pœ-
na renuntiationis appellationis , aut deſertionis , &
iudex ſub pœna dare.l.iudicibus.C.de appel.l.vnica,
iuncta gl.fi.de libel.dimiſſo.& d. ca.ab eod.& ſi ante
vltimum momentū requiratur,poteſt dicere,prout
practicatur,ſi velit differre, nolo adhuc reſpondere,
5 † quia ſum in termino,cum poſsit intra tempus iu-
ris tenere impeditum appellantem, cle. quamuis. §.
pen.& fi.vbi etiam glo.de appel.vnde videtur fauo-
re & beneficio iudicis terminus appoſitus,& conſe-
quenter appellans aſtrictus ad expectandum vlti-
mam horam pro habēdo iudicis præſentia,aut pro-
banda abſentia ſeu impedimēto,vt eſt dictum. Pro
concluſione verò ac validitate appellationis abſque
6 deſertione † facit, quia ſi iudex ſe abſentet à loco iu-
dicij , ſufficit appellare coram perſona auctentica,
nec tenetur appellans ſequi alibi iudicem pro inti-
manda appellatione , & petendis apoſtolis. l. ij. §.bi-
duum,ver.dies. ff. quando appel.ſit. & ſatis eſt pro-
ſequi coram iudice ad quem . ſecundum Egid.in d.
deciſ.ccclxxxj.Et appellari poteſt ac peti apoſtoli in
abſentia iudicis coram aliis , cum proteſtatione de
abſentia, vt inquit Mil. in ver.appellatio fieri debet.
Item ſatis eſt ſemel requirere iudicem congruis lo-
co & tempore, & ſi fuerit abſens,potuit appellari in
loco tribunalis tanquā congruo,vt in d.§.biduum.
cum ſequen.& voluerunt Archid.& Ioan.Andr. in
c.ab eo,ad hoc Rot.50. in no.eod.tit.volens ſatis eſ-
ſe iudicem in abſentia congruis loco & tēpore fuiſ-
ſe requiſitum , & proteſtari quòd libenter appella-
ret,ac apoſtolos peteret à iudice à quo , ſi eius præ-
ſentiam habere poſſet,& non aſtringitur,etiā quan-
do appellationem potuit iudici intimare.Item quòd
locus domicilij † fuit congruus ad appellandum,& 7
petendum apoſtolos infra tempus debitum prout
contigerat hic, quòd non inuento iudice in domo ibi
coram honeſta perſona fuerat appellatum , & petiti
apoſtoli ſaltem teſtimoniales vnico contextu, iuxta
formam dictæ cle. quamuis , & ſic iuri ſatisfactum,
fortius firmat Phil.Fran.in d.cap.ſi.quæſt.xiij.quòd
quando † appellatur in abſentia iudicis , non ſunt 8
de neceſsitate petendi apoſtoli,ſecundum Spec. eo.
titu.in iiij. parte. § ſequitur videre. ver. notandum.
Igitur quamuis ad cautelam poſsit appellari coram
honeſta perſona . tamen id non eſt neceſſe , ita te-
nent etiam Bald. & Angel. in l ij. C. de his qui per
met. iudic. non appella. ea ratione quia reuerentia-
les aut refutatorios apoſtolos nullus alius dare po-
teſt iudex à quo,in d.cap.ab eo.& cap.ſuper. eod.tit.
& lib. nec à iudice ad quem,ſi coram eo eſſet appel-
latum peti deberent ex quo dare non poteſt. Super
hoc autem ſunt opiniones in contrarium , voluit
Rot. deciſione prædicta , quòd apoſtolorum peti-
tio nequeat omitti ex eo,quòd apoſtoli ſunt pars &
eſſentia appellationis , aliàs fruſtrà doctores diſpu-
tarent in d. cap.eo. & in d. clem. quamuis ante xxx.
† dies pro apoſtolis currant à die prolationis ſenten 9
tiæ vel appellationis interpoſitę:quicunque ergo ſit
appellans . quando non petierit , reputabatur non
appellaſſe,vt in dictis iuribus & aliis ibidem addu-
ctis.& opinionem dictæ deciſionis in hoc , vt verum
tenet Domi.in d.c. ab eo. & eum ea etiam tranſit ibi
referendo Rot.Phil.Franc.quamuis ex aduerſo for-
ſan dici poſſet diſputationem fore vtilem & neceſſa-
riam quando appellatur à iudice in eius pręſentia,vt
tunc ſunt petendi apoſtoli poſtquam dare poteſt,
non quando in abſentia. Vide tamen Archid. & Io.
And.in d.c.ab eo,tenētis quòd non ſit de ſubſtātia,
vt peti debeant apoſtoli in ipſa appellatione, dum-
modo intra xxx. dies petantur , redeundo ad caſum
deciſionis ſubiungit Philip.Fran. in d.q.xiij. ad pro-
poſitum,quod non eſt neceſſe reuerſo poſtea iudice
redire ad eum pro petendis iterarò apoſtolis , cùm
ſufficiat quòd ſemel fuerit requiſitus,& ita antiqui
domini,vt inquit Fely.in d.cap.ex tranſmiſſa , tene-
bant:quibus tamen pro affirmatiua ipſe reſpondet,
vt ibi.Nihilominus etiam pro negatiua facit † quia 10
ius defert appellationi à diffinitiua,& iudex non de-
ferens punitur,cap.de priore.cum ibi not.de appel.
c.cum appellationibus.eod.tit.in vj. Igitur ſatis eſſe
debet ſemel appellaſſe, & apoſtolos petiſſe , cum à
iure videatur delatum.Nec obſt.quòd bis ad minus
peti debuiſſent,vt dicunt ſcribentes in d. cap.ab eo,
ſuper verbo,ſæpius.Nam illud erat ante d.cl.quam-
uis,quæ vnica petitione eſt contēta. Et ad dicta Bal.
Angel.& Alexand & aliorum , poteſt pro negatiua
reſponderi , quòd loquuntur de tempore appella-
tionis

tionis proſequendæ anni, vel biennij ad materiam. d. auth. ſed lis. & authen. qui de appel. eod. tit. prout etiam loquitur tex. in d. §. illud. Et hoc eſt ſatis diuerſum à terminis appellandi, & apoſtolos petendi. l. papinianus exuli. ff. de minor. Et quòd canti viri expectent momentum & non videtur ex prædictis neceſſarium, ſed fit ab abundantem cautelam, quæ non nocet & tollit omnem dubitationem. l. teſtamentum. C. de teſtam. & cap. bonæ. el j. de electio. ex quo non reperitur expreſſum, quod debeat expectari momentum. l. illam. C. de collatio. Nec dicatur quòd appellans poſſet captare iudicem impeditum tertia, ſexta, aut nona die, & tunc appellare coram honeſta perſona, poſt factam diligentiam de iudice reperiendo, & eo modo vitare ne coram eo appellatet, ſi ſemel ante momentum abſentia vel impedimentum ſufficeret, quinimo fugeret refutatorios apoſtolos, quos forſan habuiſſet, quod non debet poſſe eſſe in poteſtate patris, contra honorem iudicis. ac in præiudicium aduerſarij, quoniam poteſt dici non eſſe abſonũ, ex quo durius eſſet tenere condemnatum, cuius fauore eſt datus à lege terminus appellandi & apoſtolos petendi, vel ſaltem ita eius contemplatione, ſicut & iudicialiter impeditum, quòd omni die cogeretur cum diſpendio & labore data abſentia inquirere iudicem, etiam vſque ad vltimum momentum: quid enim ſi ob cauſam ſuper qua lis vertitur. aut alia negocia compelleretur ſtatim poſt ſententiam aut diem ſequentem, ſeu vlteriorem prope finem decendij longius peregrinari, vtique lex debuit eſſe contenta tali diligentia, per quam iudici honor eſt tributus abſque contemptu, & magis abſentię iudicis in dubio eſt imputandum, partique ſubueniendum, quàm fraudi aſcribendum, argum. cap. fin. cum ibi nota. de præſumptio. Adde clemen. quamuis, cum gloſ. dicendum quòd licet appellans iudice nolente reſpondere ante finem termini iuris de apoſtolis cogatur expectari, ſi per totũ terminum eos offerre voluerit, arg. c. ſi à iudice. de appellatio. in vj. cum non dicatur motoſus iudex ante lapſum termini, tamen appellans non tenetur iterum adire iudicem poſtea quàm ſemel intra terminum petiit, per quam petitionem videtur iuri ſatisfeciſſe, prout gl. & Card. inquiunt in d. cle. Nam eiuſmodi terminus pro apoſtolis communis eſt tam appellanti quàm iudici. & ab eo tempore quo incipit currere appellanti & iudici à quo, vt not. Philip. Franc. in d. c. ab eo in princ. Verum pro affirmatiua ad illud quod ſufficiat in abſentia appellare, & apoſtolos petere abſq; eo, quòd iterato iudex ſit adeundus, dici poſſet, vt procedat quando fuit in vltimo momento appellatum, non ante momentũ, vel quando antè, ſi fuiſſet doctũ de abſentia aut impedimento iudicis, etiam in ipſo momento. Et quòd in his caſibus duntaxat verificetur dicta eorũ, qui volunt, ꝙ non debeat iterum adiri, ac Fel. in d. c. ex tranſmiſſa. non obſtãte ꝙ pro negatiua in dubio pro validitate appellationis accipimus. l. quoties. ff. de re. du. & in c. abbate. de ver. ſig. & pro nõ deſertione ad doctrinam Pau. de Ca. in l. j. ff. ſi quis cau. & ꝙ hoc tenẽdo nil alicui tollitur, cũ veritas perquiratur, quæ magis inueſtigatur, & ſi manifeſtetur ei, omnia credere debent. viij. di. veritate. poſſent etiam alia pro vtraque parte cõſiderari, & vtilis eſſet principis declaratio.

SVMMARIVM.

1 *Fatalia an currant pendente termino remiſſoria?*
2 *Cautela optima pro quocunque volente diffinitiuè pronunciare.*
3 *Fatalium curſus publico fauore introductus exiſtit.*
4 *Tempus in dubio præſumitur præfixum inſtantiæ, non iudici.*
5 *Appellanti an currat tempus, ſi facto iudicis vel partis fuerit impeditus?*
6 *Impedimentum appellati petentis remiſſoriam excuſat appellantem.*
7 *Pendente partium compromiſſo tempus non currit ad proſequendam appellationem.*
8 *Solennitates iuris quando non ſint remiſsibiles per partes?*
9 *Iuriſdictio quando poſsit prorogari de tempore ad tempus per partes, vide remiſsiuè.*
10 *Terminus præfixus inſtantiæ debet intelligi, ſi infra dictum terminum cauſa poteſt expediri.*

DECISIO IX.

AN eſſet deſerta appellatio in vna coram domino Camillo de Ballionibus 1516. fuit dubitatum ex eo, quòd durante termino † remiſſoriæ datæ 1
ad partes pro examinandis teſtibus, iuxta c. præſentium. de teſti. in vj. lapſum eſt biennium quod in curia datur ad proſequendum & finiendum, dummodo infra annum aliquid fiat, prout dico in deciſ. incipiente, firma eſt propoſitio, ſub tit. de appel. & ponit Faſto. dubio Rotæ, xxxvij. Et vna pars dominorum volebat non eſſe deſertam, nec decurriſſe fatalia, ex quo pendẽte dilatione iudicis officium quieſcit. l. ſiue pars. C. de dilatio. & iudex debet expectare donec ſit finita dilatio, & ſic non eſt quid imputetur parti appellanti, ad hoc dictum Cyn. & Dyn. quod refert Bald. in l. ſi cum ipſe. ff. de excuſatio. tuto. quòd caueatur ſtatuto, quòd quælibet cauſa infra tres menſes decidatur, & aduerſarius ad longinquas partes gratia teſtium producendorum dilationem petat, quæ vltra dictum tempus extendatur quòd non obſtante ſtatuto pars debet audiri, & poſt menſes tres de cauſa cognoſci, quod eſt notatu dignum, ait Bal. accedit quod ſcribit ipſe Spe. in tit. de appel. §. nunc breuiter tranſcurrendũ eſt, ver. quid ergo ſi appellatur. col. ij. quòd in cauſis totius orbis ad ſupremũ tribunal per appellationẽ delatis, non poteſt iuris rigor per omnia ſeruari, cum quandoque oporteat remiſsiones ad prouincias remotas ſuper variis articulis fieri, quæ nõ poſſunt infra breuis termini ſpatiũ expediri, nihilominus (inquit) de hoc ſæpe excipi videmus, ſed ratò pronunciari. Pars alia forſan maior tenuit oppoſitum, quaſi id non ſit iure cautum, l. illam. C. de collat. Secundò, quia eſſet nimiũ differre cauſarũ expeditionem, quæ quantò citius finiendæ ſunt. d. l. properandum. C. de iudic. & c. finem litibus. de do. & contu. Tertiò, quia eſt quid parti imputetur, quare paſſa eſt talem concedi dilationem, quæ bienniũ excederet, eſſet longa vel breuis inſpecta, eò quod ſupererat de biennio conceſſionis tẽpore, arg. l. ij. §. quid diximus. ff. ſi quis caut. Seu quia non petiit prorogari fatalia ꝙ vnicuiq; petenti in Rota conceditur vigore Innocentianæ, & etiam paruo diſpendio ac breui ſpatio fit per viam commiſsionis, ad l. ſiue pars, reſpondebatur quòd

index potuiſſet pronunciare reuocando dilationem
2 remiſſoriæ, ſicut de more † in palatio auditores pro-
nunciant diffinitiuè reuocatis prius dilationibus,
& datis refutatoriis quibuſcunq; appellationibus,
& eſt optima cautela pro quocunque diffiniente in
quocunque tribunali, no. eam vel ſecundo, licet iu-
dex debeat finem dilationis expectare, quòd non
3 ideo minus currunt fatalia, quorum † curſus eſt pu-
blico fauore inductus, vt not. Abb. in ca. ex ratione.
col. ij. circa fi. de appel. ad not. per Bart. in d. l. ſi cum
ipſe. quem ſequitur Iaſ. in l. properandum. in princi.
col. vj. in v. limit. C. de iudic. fuit reſponſum proce-
dere, quando terminus præfigitur liti, ſecus ſi præ-
figatur iuriſdictioni, prout præfigitur in cauſa ap-
pellationis, ſecundũ Alex. qui ad hoc fuit allegatus,
conſi. ciiij. vol. v. vt tunc nequeant per eiuſmodi dila-
tiones prorogari ad not. Inno. in c. de cauſis. de offi.
deleg. quemadmodum Bald. ſentit in d. l. & Felyn. in
cap. venerabilis, in ſecunda concluſ. col. v. de iud. vbi
4 ait quòd in dubio tempus † præſumitur præfixum
inſtantiæ & non iudici, quia hoc modo obuiatur im
mortalitati litium, ſecundum Io. Andr. in addit. ad
Spec. in tit. de leg. §. teſtat, quod ſequitur Imo. in d. c.
de cauſis dicens eſſe menti tenendum. Spec. verò (vt
dicebat) pars iſta non loquitur in iſtis terminis, vel
non figit pedes, quòd fuerit pro non deſertione iu-
dicatum. Mihi placet prima opinio, cum ſufficiat ap-
5 pellantem † à iudice vel à parte citra culpam ſuam
fuiſſe impeditũ, cui non poteſt imputari, quando ſtat
per iudicem vel partem. l. fi. §. illud. C. de tempo. app.
& d. cap. ex ratione. cum ibi not. ob iudicis enim aut
partis impedimentum appellans habet ſecundum
fatale, vt eſt communior ſententia, quam refert &
ſequitur Phil. Dec. in d. c. ex ratione. ver. Secundus ca
ſus. & ver. quartus caſus. col. iij. & vj. & in effectu fir
mat ad propoſitum, quòd ſi appellatus petiit lõgio-
res dilationes, vt currerent fatalia, ſeu appellauit ab
interlocutoria, vel quid ſimile, tunc habet appellãs
ſecundum fatale, & ad hoc ſubiicit multa facientia
pro hac parte, fortius ergo concurren. impedimen-
to partis petentis remiſſoriam, & iudicis conceden-
tis, vt in d. l. ſi cum ipſe. ad hoc optime Rota deciſ.
vij. in no. de appellationib. dicens quòd impedimen-
6 tum † appellati petentis remiſsionem excuſat appel
lantem, legitimè nanque impedito tempora iuris vel
hominis non currunt. l. j. in fi. C. de anna. exceptio. in
in auth. de ſanct. epiſc. §. ſi quis epiſcopus. ver. ſi ve-
rò. col. ix. c. ne pro defectu. de elect. ca. j. & c. illud. de
præſcr. c. quia diuerſitatem. de conceſ. præb. cap. ſi
electio. de elect. in vj. & clem. ſicut. in fi. de appel. Ita
concludit Rota deciſ. ij. de dila. in no. ſuper illo arti-
culo, quòd terminus duorum vel trium menſium ad
teſtes recipiendos aſsignatorum, non currit penden
7 te † partium compromiſſo, & ita nunc fuit deciſum
non obſtante, quòd quidam ponderabant cõtra de-
ciſionem, quòd terminus erat appoſitus deciſioni
non iuriſdictioni, vt habetur in d. deciſ. Nec refra-
gatur quòd dicant doct. de impedimento occurren
te in j. fatali. ex quo in curia regulariter datur bien-
nium: vt ſuprà, & d. cap. ex ratione, propter impe-
dimentum conceditur vltra & prouidet de triennio,
vt firmat idem Phil. Dec. in d. ca. neque curarunt iu-
ra, quòd propterea differatur cauſarum terminus,
cum hoc iuſtius conſueuerint, quam ſine culpa ex
facto partis vel iudicis appellantem plectere. ca. co-
gnoſcentes. de conſtit. quoniam nec poterat appel-
lans iudicem in tali conceſsione impedire, nec eſt cu
randum quòd non ſit vſus prorogatione remedio
Innocentianæ facili, aut via commiſsionis in tem-
pore, cum idem habeamus in excuſatione ob pau-
pertatem, quamuis etiam pauper poſſet in vna cita-
tione abſque alia impenſa prorogationem obtinerẽ
vigore dictæ Innocẽtianę, & tamen ſi non obtinuit,
eſt excuſatus, vt in d. deciſ. firma eſt propoſitio. vbi
hoc corroboratur ex multis ſufficit reſpõdenti darẽ
inſtantiam, & eſt ſatis etiam ad aliquid probãdum.
j. q. j. c. ſicut vrgeri, & ibi gloſ. c. cum marthæ. de ce-
leb. miſ. glo. in c. fi. de ſuppl. negl. præl. in vj. & Card.
in clem. ne Romani. col. iiij. de elect. & conſtat per ca
ſum paupertatis, & ſic impotentiæ eſſe eiuſdem ge-
neris, & in cauſa appellationis, per quæ patet quòd
licet terminus, de quo agitur, aſſeratur publico fa-
uore inductus, ſecundũ Abb. d. c. ex ratione. ij. col.
quemadmodum de tempore inſtantię ſentit gl. in d.
l. properandum. in prin. & iuris ſolennitates nõ ſint
per partes remiſsibiles, † quando pro publica vtili- 8
tate ſunt introductæ, aliàs ſic, ſecundum Inn. in d. c.
in cauſis. ante fi. ſuper quo videatur Bar. poſt alios in
d. l. properandum. & Abb. in d. c. ex ratione. ac in ca.
pen. col. v. de iud. & canoniſtæ in d. c. in cauſis. Item
etiam ſi concedatur quòd ſit iuriſdictioni præfixus,
cum Alex. in allega. conſ. loquatur de termino dato
per ſtatutum in cauſa appellationis, & dicat quòd
erat præfixus inſtantiæ, & Io. And. faciat duo mem
bra in d. c. in cauſis, vt aliud ſit quãdo terminus ad-
iicitur deciſioni vel diffinitioni, aliud quando iuriſ
dictioni. ſuper quo videatur etiã Abb. in d. c. in cau-
ſis. col. j. glo. & col. ij. vbi dubium eſt cum quæſtione
ſeq. de ſtatuto apponente certum terminum, infra
quem debeat cauſa expediri, & in c. ſignificaſti. eo.
tit. poſt princ. & latius in d. ca. pen. col. v. vbi colligit
magiſtraliter quid iuris quando tempus adiicitur
parti, quando iudici, quando inſtantiæ, quando a-
ctioni, quòd nihilominus etiam in his caſibus & ſi-
milibus, ac in pluribus aliis ex variis cauſis durat in-
ſtantia, ſeu curſus fatalium ceſſat abſque deſertione
appellationis, multos caſus ſimiles accumulo in d.
deciſ. firma eſt propoſitio, plures alios ponunt Abb.
& Phil. Dec. in d. c. ex ratione. & non eſt pars ſeu iu-
dex qui proroget, ſed lex in hac materia ita diſpo-
ſuit, & pro hac ſimiliter motiua ex aduerſo. Vnde il
lud quod nequeant prorogare tempus, nec ſit poſt
terminum iuriſdictioni appoſitum cognoſcẽdi nec
diffiniendi poteſtas, intelligitur, niſi ex cauſa, vt
hic, ratione impedimenti prædicti, vt in d. l. ſi cum
ipſe, & in d. cap. ex ratione, & in iuribus adductis in
allegata deciſione, firma eſt propoſitio, & ſecundum
Bald. in d. l. quando vtraque † pars conſenſiſſet, po- 9
tuiſſet prorogari iuriſdictio de tempore ad tempus.
Non obſt. Rot. Biſigner j. de appellatio. in antiquior.
quòd ſi poſt concluſionem labantur fatalia, deſe-
ritur appellatio, quia ideò eſt ex quo non ſtat per
iudicem, ſed per partẽ, quę debebat petere ferri ſen
tentiam, vt dicitur ibi, & in d. §. illud. vnde potius di
cit pro prima opinione, vt contra culpabilẽ & negli-
gentẽ deſertio fiat, nõ cõtra impeditũ, quę opi. pro-
culdubio eſt vera, ſuppoſito, prout erat quod ad peti
titionẽ appellãti remiſsio cõceſſa fuerat. Adde etiam
ſecundum

ſecundum Abb.quòd quamuis iudex nequeat fini-
to rempore aliquid facere, ſi terminus ſit præfixus
iuriſdictioni.vel iudici,& iuriſdictioni iuxta tradita
ſuperius,& per Abb.in d.cap. pen. col.v. nihilumi-
nus prout concludit col.iij. quando lis protrabatur
vltra terminum à iure communi vel ſtatuto præfi-
xum,non ex impedimento alicuius, ſed ex magni-
tudine cauſæ,vel propter plures in caſibus maiori-
bus ab interlocutoria. Item ſi ſtatutum præfigat
duos menſes, & actor dicat ſe habere teſtes vltra
mare taliter, quòd requiritur maior dilatio, quàm
ſit terminus totius inſtātiæ,credit quòd poſsit pro-
nunciari ex eo, quod non poteſt imputari partibus
10 vel iudici: quoniam † terminus debet recipere in-
terpretationem à iure, videlicet ſi cauſa infra termi-
num expediri poſſet,quòd de commoda & poſsibili
iuxta materiam ſubiectam expeditione ciuiliter ac-
cipiendum eſt, data competenti dilatione, ne pro-
bationum neceſſariarum copia & facultas ſubtra-
hatur,aut coarctetur.l.nepos proculo.ff.de verb.ſig.
& l.quicunque. C. de hæretic. & hæc pars prima ex
prædictis habet etiam æquitatem,quæ ſi eſſemus in
dubio,coadiuuatur per dictum Pau.de Caſt.in l.j. in
princ.ff.ſi quis cautio.vt in ambiguo præualeat ſen-
tentia pro non deſertione. quod ſemper obſeruauit
Rota men tempore, & dato ſine præiudicio veri,
quòd ſtaret ſecunda opinio,negari tunc non poſſet
aduerſus curſum fatalium,deſertionémque reſtitu-
tio ex tam iuſtiſsima cauſa. ad quod ſufficeret lex j.
ff.ex quib.cau.maio.& conferunt ea, quæ Phil. Dec.
ex mente & dictis doctorum refert ac ſentit in his &
ſimilibus caſibus in d.ca.ex ratione.circa ſecundum
& quartum caſum, & quæ in præfata deciſione,
firma eſt propoſitio, annotaui, facientia optimè ad
vtrunque: omitto, quod voluerunt duæ deciſiones
Rotæ xxxiij. & xxxvij. de teſtib. in antiq. ex quo ſe
fundant, quòd remiſſoria decreta eſt bullata, licet
dicant, quòd auditor non poteſt ſine noua commiſ-
ſione vlterius in cauſa procedere, ex quo papa ma-
num appoſuit,cap.vt noſtrum.de appel. quaſi expi-
rauerit eius poteſtas. Nam hodie vigore Innocen-
tianæ decernuntur abſque plumbo.

SVMMARIVM.

1 *Tempus ad intimandam appellationem iuxta for-*
mam clem.cauſam.præfixum intelligitur, quomodo-
cunque intimatio fiat.
2 *Clauſula in principio alicuius diſpoſitionis appoſita*
quando reſpiciat caſus ſequentes.

DECISIO X.

1 MEnſis † infra quem appellatio extraiudicialis
in terminis cle.cauſam, de electio.debet inti-
mari parti vel procuratori ſpecialiter cōſtituto, aut
tempus in quo quàm cito commodè fieri poſsit poſt
lapſum menſis, cenſetur præfixus, etiam quando
principalis & procurator non inueniuntur,& inti-
matio fit in domo,vel in eccleſia cathedrali,ac in ec
cleſia,vel beneficio, de quo agitur, quia eadem eſt
ratio in vtroque caſu.l.illud.ad l.Aquil. & l. à Titio.
2 ff.de verb.oblig.Nam illa clauſula, †tunc demum ad
ſedem eandem deuolui cenſemus,ponitur ante om-
nem caſum & iuncta cum tempore præfixo ad inti-
mandum,reſpicit omnes caſus qui ſequūtur, prout
dicitur de clauſula quæ ponitur in principio alicu-
ius diſpoſitionis in l.iij §.j.ff.de lib.& poſth. Et dato,
ac non cōceſſo, quòd non eſſet tēpus appoſitum ſe-
cundo caſui, in verb. quòd ſi forſan, non videretur
repertum,ex quo inter ſecundum & primum ratio
diuerſitatis non apparet maximè, quia ſi papa vo-
luiſſet quòd in ſecundo caſu, quandocunque poſſet
publicari,vtique dixiſſet,argum.l.vnica. §.ſi autem
ad deficientis.C.de caduc.tollen.& ita dixerunt do
mini in vna Nanneten. parochialis coram me 1519.
in qua vna pars oppoſitum tentabat, & pro conclu
ſione facit ver. intimatio verò, & ibi intra tempus
prædictum,vbi gloſ.ita declarat.

DE CONFIR. VTI. VEL INVTILI.

SVMMARIVM.

1 *Collatio præben.vni per capitulum non obſtante re-*
ceptione ac premiſsione prius alteri facta tenet,
etiam ſi receptus confirmationem in forma commu-
ni à papa habuerit.
2 *Confirmatio in forma communi, nullum ius de nouo*
tribuit.
3 *Confirmationum apoſtolicarum diuerſæ ſpecies cum*
ſuis effectibus,vide remiſſiuè.
4 *Capitulum conferēs alteri, quàm recepto, punitur.*

DECISIO VNICA.

RECEPERAT capitulū Caſalen.
quendam in canonicū cum promiſ-
ſione præbēdæ primò vacaturæ, re-
ceptus obtinuerat à papa confirma
tionem in forma communi, poſtea
capitulum primam vacantem alteri
contulit,fuit concluſum 1516.coram do.Io.Antonio
de Triuulcijs valere † collationem,receptio enim in 1
canonicum authoritate capituli, nec dat, nec dare
poteſt ius ad vacaturam præbendā afficiens, quomi
nus liberè teneat alteri facta prouiſio, ſecundū Inn.
& communiter doct.dicit Abb.in c.inter cætera.de
præben.Idem in mandato papæ de prouidendo. ca.
dilectus.ij.eo.tit.Nec obſt.c.ſi apoſtolicè. eo.ti.in vj.
quia loquitur de alia cōfirmatione, quàm in forma
communi,quæ confirmatio†in forma cōmuni ſicut 2
& innouatio priuilegij.nullū ius de nouo tribuunt,
parum vel nihil operādo,c.quia diuerſitatē.de con-
ceſ.præb.c.j.c.examinata. & vbiq; gl. & Abb.in c.cū
dilecta.de confir.vti.vel inutil.c.quia intentionis. de
priuil.& gloſ.in ver.confirmatum,in c.cum acceſsiſ
ſent.de conſti.Nam qui confirmat, nō dat.l.& quia,
cum ibi not ff.de iuriſd.omn.iud. & c.inter dilectos,
de fide inſtru.Quando autē dicatur†confirmatio in 3
forma communi, vel ex certa ſcientia, & de effectu
vtriuſque, ac materia, traditur in allegatis locis, &
Mil. in verbo, gratia non poteſt dici ſurreptitia, &
per Bar.latius & magiſtraliter in d.l.& quia, col.ij.&
per Abb.in d.cap.j.& d.c.examinata.in c.porrecta.&
in c.pen.eod.tit.& in d.ca. quia diuerſitatem. colum.
ij. inquit, cauſa, quæ eſt ex certa ſcientia, operari
tres effectus notabiles, & de effectu triplici eſt ibi
gloſ.in verbo, communi. & in d. cap. cum acceſsiſ-
ſent. & Abbas etiam in cap. cum ſuper. colum. pri-
ma,cum ſequen.de cau.poſſeſ.& proprieta. Nec re-
fragatur cap.ſi capitulo.& cap.ſi ſoli. cum ſimili. de
conce.præb.in vj.quando ibi proceditur vltra,quàm
ad ſimplex mandatū de recipiendo aut conferendo,
vt patet.Punitur†tamen capitulum alteri cōferens, 4
quàm

quàm recepto.d.cap.inter cætera.& d.cap. dilectus.
& vbique Abb.declarans ex quo receptus à capitu-
lo debet habere præbendam:recepto nanque in ca-
nonicum ad primam vacantem, ius acquiritur ca-
noniæ: licet præbendam ex promiſsione prohibita
petere non poſsit. Bene poteſt iure communi ratio-
ne canoniæ, quia canonicus ſine præbenda eſſe non
poteſt.d.cap.relatum. cap.dilectus,primo. & d.cap.
dilectus,ſecundo. vbi Abb. cap.cum ſuper. de con-
ceſ.præben.& Goffred.ibi in ſumma.

DE CLERIC. NON RESIDEN.

SVMMARIVM.

1 *Diſtributiones quotidianæ an debeantur habēti indultum de percipiendis fructibus cū ea integritate cum qua illos perciperet, ſi in eccleſia reſideret.*
2 *Diſtributiones quotidianæ dantur pro ſola intereſſentia.*
3 *Diſtributiones quotidianæ nullis intereſſentibus, applicantur eccleſiæ.*
4 *Verba latino ſermone concepta, quomodo ſint interpretanda.*
5 *Verba iſta reſidere, & intereſſe differunt, etiam ſecundum communem vſum loquendi.*

DECISIO VNICA.

HABEBAT prior eccleſię Oxomen.
brene apoſtolicum de percipiendis
1 † fructibus, qui reſidentibus in eccle
ſia dantur, vel totum quod quis per-
ciperet in eccleſia reſidendo, cuius
prætextu petebat quotidianas diſtri-
butiones:pro quo alleg.gl.in c.cum dilectus.de cle.
non reſid.& c.excommunicamus.§.catholici.de hę-
ret.Hoſt.& Io.de Ana.in c.ad liberandam. de iudic.
Vbi de priuilegio cruce ſignatis conceſſo, quod in-
tegrè fructus perciperent, ac ſi eſſent in eccleſia re-
ſidentes, & ibi cōcludunt venire etiam quotidianas
diſtributiones, quod ſequitur Imo.in c.j.de cler.non
reſid.in vj.quando in eccleſia non eſſent illi, quibus
huiuſmodi diſtributiones deberentur. Et iſta opinio
ſimpliciter placebat aliquibus ex dominis: pro quo
facit, quia vſus loquendi, communiſq; intelligentia
videtur, vt reſidere in eccleſia ſonet, & ſapiat inter-
eſſentiam, ac ſeruitiū in diuinis, quæ etiam in odio-
ſis eſt ſequenda.l.liberorum.§.quod tamen Caſsius.
de leg.iij.l.cum delanionis.§.aſinam. ff. de fun.inſtr.
c.inter corporalia.ver.ſed neque.de tranſla. epiſco.c.
maiores.col.iij.de baptiſ.c.ex literis.j.de ſpon.c.vni-
co.iuncta gl.de iniur.in vj. Bar.in repet. l.omnes po-
puli.in ij.q.vj.quæſt.princip.de iuſti.& iur. in l. talis
ſcriptura.in princ.de leg.j.& in l.j.in princ. ff.ad leg.
falcid.Abb.in prohe.decre.ij.& iiij.col.in c.ij.de arbi.
in c.ex tenore.in fi.de fo.compet.in c.per tuas.col.ij.
de proba & in c.ij.de accuſ. Coadiuuatur hæc pars,
quia cum fructu, & effectu eſt accipiendum, quòd
aliquis in eccleſia reſideat, non quod dormiat, & ni-
hil agat. Item aliàs non operaretur conceſsio verbi
in eccleſia.l.pen.§.docere. ff.ne quis eum qui in ius
voca.eſt, vi exim.c.relatum.de cler.non reſid. & in c.
ſi papa.de priuileg. in vj. Sed maior pars tenuit op-
poſitum in cauſa Oxomen.fructuum coram domino
Sibinicen. 1521. de menſe Nouemb. Cum aliud ſit
reſidere, aliud diuinis intereſſe, pro qua intereſſen-
tia, non pro ſola † reſidentia quotidianæ diſtribu- 2
tiones dantur, & ſunt inuentæ: vt in d.c.j. & tenent
Collect.Io.Andr.Butr.Card.& Abb.in d.cap.cum di
lectus.& glo.in verbo, affuerint.& d.c.j.& ibi Anch.
Domin.& Phil.Franc.& communiter doct. & quòd
ſit iſta opin.communis fatetur Ioan.de Ana.in d.ca.
ad liberandam.licet cōtra eam ſentiat:eſt etiam vera
quòd non omnis reſidens in eccleſia, intereſt diui-
nis, nec de primo infertur ad ſecundum: neque ca-
noni eſſet ex ſola reſidētia ſatisfactum. Item ratio-
ne ſolius reſidentiæ in eccleſia, in aliquibus locis da
tur aliquid, quod non reſidentibus in ea negatur,
& tamen differt ab eo, quòd datur intereſſentibus
horis canonicis, & ſic à dictis diſtributionibus, nec
verbum integrè includit quotidianas diſtributio-
nes, quæ non ſunt fructus propriè, de quarum na-
tura aliquid videas in illa deciſione incipiente, lite
pendente, & ſatis operatur priuilegium reſpectu fru
ctuum, quos priuilegiati non perciperēt, & quando
non eſſent alij in eccleſia, non propterea deberent
tales diſtributiones † dari, niſi intereſſentibus: ſed 3
magis applicari ſi non eſſent quibus deberentur, ec-
cleſiæ, ad not.in c. fin.de reſcrip.in vj.ſecundum Do
min.& Phil. Franc.in d.c.j. communis verò loquen-
di vſus poteſt negari eſſe talis, vt ſuprà, & quando
eſſet in ſermone vulgari, ex quo indulgentia eſt la-
tinè † concepta, venit interpretanda ſecundum ar- 4
tem literarum, aut groſſum loquendi modum lite-
raliter, ait Bald.in l.lege.circa fin. C.de legit.hæred.
allegando Cyn.in l.ſi cum ante.C.de don.ante nup.
talia nanque vulgaria in latinum redacta, debent
iuxta intelligentiam iuris, ac mentem loquentis ex-
poni, inquit Bart.in l.ſi quis filiabus.ff.de teſta.tutel.
& Alex.conſi.v.volum.iij.Modus autem literalis iu-
ridicus eſt, vt non ſufficiat reſidentia, & per diſtin-
cta vocabula, quòd requiritur intereſſentia, quódq;
iſta † apertè differunt, reſidere, & intereſſe, etiam ſe- 5
cundum modum loquendi, ac decidendi in iure,
quem princeps indulgens dicitur ſequi, non viola-
re, vt in d.cap.j.cum aliis adductis. & ſi breue expri
mat de fructibus, quotidianę diſtributiones nō ſunt
in numero fructuum, ſed alterius generis ſtipendia,
prout in d.deciſ.lite pendente, vbi ad propoſitum.

DE PRÆBENDIS.

SVMMARIVM.

1 *Collatio beneficij facta excommunicato, etiam occulto, non tenet, & num.5.*
2 *Ignorans ſe excommunicatum, an beneficium & literas apoſtolicas impetrare poſsit? & num.6.*
3 *Dolus in excōmunicatione, an exiſtat neceſſarius?*
4 *Excommunicatus occultus, an differat à publico?*
6 *Excommunicatus occultus eligi, nec electioni eligendo intereſſe non poteſt.*
7 *Collatio beneficij facta excommunicato, non conualeſcit ex ſequenti abſolutione.*
8 *Acceptatio facta per excommunicatum, an valeat? vide remiſsiuè.*

DECISIO PRIMA.

NON valet collatio † beneficij facta ex- 1
communicato, etiam occulto, cap. po-
ſtulaſtis.de cler.excommu.mi. & Rot. v.
in no.de conceſ.præben. & ita dominus
Iacobus Simonetta iudicauit in vna Tolletan.cano.
& præben.

& præben. pro Benedicto Gentili contta Troiani,
& nouiſsimè 1522. de menſe Maij in alia Plocen-
cano: & præb. coram domino Paulo de Capiſuchis
fuit firmatum. Duo tamen ex dominis io dicta cau-
ſa Plocen. conſiderabant, quia ſententia cenſura-
rum etas lata in tribunali auditosis cameræ contra
abſentem à curia vigore obligationis, in forma ca-
meræ citato vno ex pluribus procuratoribus ad con-
fitendum debitum conſtitutis, iuxta ſtylum in ſimi-
libus, & excommunicatus id igoorabat, quòd tem-
perateiur concluſio, vt valeret ſententia ad effectum
exactionis debiti confeſſati, non reſpectu pœnæ nul
litatis prouiſionis: pro quo facit quod dicitus de de
creto papę ligãte quoſcunq; osdinarios & ignosan
tes quo ad nullitaté actus, qui in contrariũ geritus,
non autem obligante eos ad culpã neq; ad pœnam,
ſecundum Ioan. Andr. io cap. tibi qui. ad fi. de reſcsi.
in vj. & ita alij etiã in aliis caſibus, quos sefert Fely.
in cap. cæterum. in verb. prima reſtrictio, eod. tit. &
ad hoc ponderabant in cap. apoſtolicæ. de cler. ex-
commu. mi. Rot. in antiq. xliij. de reſcsi. qoòd igno-
2 rans † ſe excommunicatum poſsit impetrare bene-
ficium ſeu literas apoſtolicas. Item Hoſtien. Io. And.
cum ſequacibus in d. cap. apoſtolicę. ac Casd. conſil.
xl. vbi dicit, quòd quando excommunicatio eſt om-
nino occulta, semanet valida, ſaltem abſolutione ſe-
quuta, vlterius ex quo in contrahenda excommu-
nicatione requiritus vesa & indubitata ootitia, ac
perſonalis citatio, non videtus ſufficese denunciatio
facta procuratoti, ad doctsinam Innoc. vulgatam in
cap. fin. de eo qui mit. in poſſeſ. cau. sei ſes. quam al-
legat & ſequitur Lud. Rom. conſil. ccccl xxxij. & eſt
apoſtilla ad Bart. in l. ſi quis inficiatus. ff. depo. Nam
3 vt incidat † quis in excommunicationem, dolus eſt
neceſſarius, dicunt Innoc. & Ioan. Ands. in ca. quan-
to, de ſenten. escom. Taliter quòd ſi ignoraotia ex
prædictis non ſufficeset ad inualidãdam excommu-
nicasionem, ſeu ab ea non præſtaret excuſatiooem,
ad minus proficiat ad euitandam pœnam nullitatis
collationis. Sed pso concluſione, quam cum maiose
parte tenui, eſt communis theorica, quòd occultus
4 † excommunicatus non differt à publico in his, quæ
geruntur iure priuato: ſiue enim excommunicatus
aliqua faciat, vel cum eo gerantur, non ratione pu-
blici iuris ſeu officij, ſed priuati, concernentia eius
priuatam vtilitatem, ſeu alterius, ſi acta huiuſmodi
ſint aliàs excommunicaso psohibita, non valent,
etiam ſi putaretur non excommunicatus, cap. cum
dilectus. vbi gloſ. & Innoc. de conſuet. Egid. deciſio.
lxvj. Abb. in cap. paſtoralis. §. verum. colum. v. & Phi.
Franc. colum. ij. de appella. Allegantes ad hoc Ioan.
5 Andr. in cap. j. de seſcrip. in vj. & infesunt † non va-
lere collationem beneficij factam excommunicato,
etiam ſi putabatus non excommunicatus, aut igno
rabat ſe talem, ad idem Imo. ibi & Abb. in d. ca. po-
ſtulaſtis. ac Felyn. in cap. ad probandum. col. pen. de
re iudic. & ad hoc eſt, quòd ſuper d. cap. apoſtolicæ.
Hoſtienſ. Ioan. And. Butr. & alij dicunt, quòd etiam
6 omnis occultus † non poteſt eligese, neque eligi,
cùm iſti ſint actus, qui nullo modo cadunt in ex-
communicatos, vel ſuſpenſos pes iusa, quæ addu-
cunt, ita nec collatio beneficij cadit pes d. cap. po-
ſtulaſtis. cum ſimil. cum etiam excommunicatio, ne-
dum ab honorabili, vesum etiam à vili sepellat offi-
cio in excommunicati odium. cap. poſt ceſsionem.
& ibi Abb. col. ij. de probat. facit etiam ca. bonæ. cum
gl. de æta. & qualit. cap. quia diuerſitatem. de conce.
præben. nec psæfati doctores allegati in d. conſi. per
Card. dicunt valete collationem, quin potius contra
inducendo vt ſuprà, & in hunc ſenſum, videas eun-
dem Card. io d. cap. apoſtolicæ. col. j. Circa vesò im-
petrationem literarum, Ioao. Andr. & Abb. in d. cap.
apoſtolicæ. teneot etiam contra gloſ. pes cap. j. de se-
ſcrip. in vj. & seſpoodet ad d. cap. apoſtolicæ, & iura
ſimilia, quòd psocedunt reſpectu pœnæ irregulari-
tatis, & aliarum pœoarum, non seſpectu inualidita-
tis actus, ac vinculi cenſurarũ: ex quo conſtat igno-
raotiam ſatis opesati cisca excuſationem à dictis
pœnis, & quòd nõ debet prodeſſe circa validitatem
actus, io quo agitur de lucso, com iura diueſſam ha
beaot rationem lucri à damno. l. fin. C. de condi. Ita
in ſimili dicimus de concubinario, quòd eſt ſuſpen-
ſus in directa ſuſpenſione, quando eſt notorius, aliàs
ſolùm quoad ſe, & ſaltem quantum ad eum ſuſpen-
ſus, occultus eſt, ſecundum Butri. io cap. quia cisca.
de biga. Ita occultus excommunicatus quoad ſe, &
eius vtilitatem inhabilis eſt: & oon conſtat de cer-
ta notitia ad validitatem excommunicationis neceſ-
ſaria, quoniam ad id ſe aſtrinxit in obligatione in
forma cameræ. Item io termiois concluſionis ſup-
ponitus validitas ſententię excommunicationis, ex
qua nullitas seſultat collationis, vt eſt psobatum,
quæ ex ſequenti † abſolutione non conualeſcit. ca. 7
noo firmatur. de segu. iur. in vj. circa acceptationem
† autem quæ fit per talem excommunicatum, Rot. 8
d. deciſ. v. dicit valese, cuius oppoſitum Fely. vult in
d. c. ad probandum. videantur motiua Lap. alle. viij.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia minoris valoris cc. duca. Cardinalibus per concil. Lateranen. nouiſsimè celebratum conferri & commendari prohibentur.*

2 *Reſeruatio cum prouiſione facta in fauorem Cardinalis, ſi fructus non excedat cc. duca. non tenet.*

3 *Nullitas actus, an ex ſola inhibitione reſultet?*

4 *Papa non ligatur decretis conciliorum, quia ſupra ius & concilium eſſe dignoſcitur.*

DECISIO II.

INter cætera capitula generalis concilij Lateranen.
in ix. seſsione. iij. non. Maij, anno ij. Leonis x. pu-
blicata, ſtatuitus † quòd decætero Cardinalibus ſan 1
ctæ Ro. eccleſię non cõmendentus, aut confesantur
beneficia, quosum fructus ducentorum ducat. au.
de ca. ſe. co. ex va. an. non conſtituunt vel attiogunt,
voluere domini eodem anoo in vna cosam do. Pau.
de Capiſuchis, quòd reſeruatio † cum prouiſione 2
facta Cardinali Cibo de beoeficiis inferiorum va-
losum nõ eſſes valida, quia ſi noo habeset concilium
generale decretum irritans, ſatis eſt legiſlatosé pro-
hibuiſſe. l. non dubium. C. de legib. Item ratio con-
cilij videtur fuiſſe, vt de inferioribus beneficiis pro-
uideretus pauperibus, & aliis oon Casdioalibus,
quòdque pluralitas & ambitio in eis ceſſarent: &
quia decens eſt vt maiora maiosibus, minosa mi-
noribus beneficia confesantur: vnde hoc, tanquam
fauorabile erat adiuuandum interpretatione, & se-
gula odia, de segul. iuris. io vj. cum vulgaribus: &
idem in alia cauſa corã domioo Sibinicen. de menſe
Aprilis

Aprilis 1521. fuit dictum, ſed prout dubitaui, adhuc de veritate deciſionis dubito, ex quo ſolùm dicitur quòd non prouideatur, non quòd ſi fiat, ſit nulla prouiſio. Nam non eſt ſimpliciter verum ex
3 ſola inhibitione induci † nullitatem: quoniã quamuis notarius non matriculatus prohibeatur facere inſtrumenta à ſtatuto, ſi tamen fecerit, valent, & ſi facere non deberet, ex quo ſtatutum non proceſsit vltra annullando, ita Bartol. in l. vniuerſos. per illum tex. C. de decu. lib. x. ad idem de clerico, cui officium tabellionatus interdicitur, cuius inſtrumenta, ſi rogetur de eis, valent, cap. ſicut. vbi Ioan. Andr. ne cler. vel monach. & plura ad id cumulat Dec. conſil. xvij. eodem modo dicendum, vt Cardinalibus prouideri non debeat, ſed ſi prouideatur, prouiſiones valeant, cum papa non liget ſeipſum, quòd quando vult, exprimit, vt in indultis Cardinalium & regulis, quòd non teneãt prouiſiones etiam per ſuam ſanctitatem factæ, &c. & tunc requiritur expreſsio cum derogatione ad materiam. l. ſi quis. in princ. ff. de leg. iij. cum igitur non dixerit, voluit ca. ad audientiam. de deci. nec ſibi legem edidit à qua recedere nequeat, l. pen. ff. de arbitr. eadem enim & maior poteſtas apud eum remanet. cap. dudum. de præbend. in vj. voluntatis quippe & decentiæ eſt pro obſeruantia concilij, non neceſsitatis. l. digna vox. C. de legib. cùm non aſtrin-
4 gatur † à concilio ſupra quod eſt, ſicut ſupra ius. ca. ſignificaſti. de electio. cap. propoſuit. de conceſ. præben. Præterea multa ſunt capitula in eodem concilio & ſeſsione, contra quæ in dies fit validè, & minus durum eſſet concludere, quòd non valerent: in omnibus autem videtur idem iudicandum, quaſi vna determinatione & conſideratione ducantur. l. nam hoc iure. §. ij. ff. de vulg. & pupil. l. hæreditatem. C. eo. Pro deciſione tamen facere videtur, quòd papa reddit ſe difficilem Cardinalibus in prouidendo, & quando prouideret, derogar concil. quaſi aliter non valeret, & ex hoc potuit interpretatio induci, & ex eo quia papa in ſignatura reſpõdet ſæpe, ſicut reſpondit ſemel me præſente vni petenti pro Cardinali, quòd non poterat, ſi ad ducentos non aſcendebat, eius ergo fuit interpretari, cuius fuit condere, l. fin. C. de legib. cap. cum veniſſent. de iudic. licet dici poſsit quòd difficultas fiat, ratione decentiæ & obſeruantiæ, vt ſuprà, derogatio verò ad cautelam. l. teſtamentum. C. de teſtam. & verba papæ ad terrorem fiunt, ne Cardinales ipſum moleſtent, & patienter ſuſtineant obſeruari, quod cum tanta maturitate ſimul cum eo fecerunt, videatur tamen ſi in concilio aliquod decretum irritans, concernens etiam caſum iſtum, quia ex quo domini fuerant præſentes ceſsioni prædictæ, & eius publicationi factæ in ceſſione, & videbant obſeruari etiam à Leone x. Ita fuerunt contenti copia impreſſa abſque productione originalis.

31 *SVMMARIVM.*

1 *Gratia reſeruans beneficia, quæ duxerit acceptanda cum clauſula prouiſionis ex nunc, prout ex tunc, & econtrà per ſequentem reuocationem irritatur: quia dicitur eſſe in pendenti ante acceptationem.*
2 *Expectanti cum clauſula acceptandi ius in re, nec ad rem ante acceptationem quæſitum non exiſtit.*
3 *Ius in re & ad rem, quomodo acquiratur, & an de eo alteri quæſito in prouiſione papa ſit facienda mentio?*
4 *Prouiſio ſeu commenda ex nunc, prout ex tunc, &c. non dicitur verè facta tempore data, quia conditionalis exiſtit, recipiens tempus vacationis & acceptationis.*
5 *Appoſitio menſis in gratia conditionali operatur, vt decretum in ea appoſitum ſtatim liget.*
6 *Gratia in forma pauperum, & quælibet alia expectatiua conditionalis & incerta exiſtit.*
7 *Gratia ad vacatura cum clauſula acceptandi, eſt ſuper incerto, & dat decretum incertum, ſed per acceptationem ad certitudinem reducitur.*
8 *Decretum ratione initij & finis, certum & incertum iuxta varios caſus exiſtit.*
9 *Incertitudinem in gratia modo præmiſſo conceſſa, duplicem eſſe conſideratur.*
10 *Gratia ad vacatura cum clauſula acceptandi, quare cum ſit incerta pro ſpeciali, & non generali reſeruatione capiatur?*
11 *Relatiuum quis vel qui iunctum verbo futuri temporis, quando faciat ſuum antecedens conditionale? & nume. 13.*
12 *Relatiuum iunctum verbo præſentis temporis, impertat demonſtrationem.*
14 *Clauſula quæ duxerit acceptanda, eſt conditionalis & facit gratiam, decretum, & omnia ex conditione pendere, & ideo in ea tempus exiſtentis conditionis, & non data, inſpicitur.*
15 *Clauſula ex nunc, prout ex tunc, &c. licet inchoationem temporis notet, non tamen in conditionali operatur, quin tempus conditionis impletæ, & non ſermonis prolati attendatur.*
16 *Actus conditionalis non operatur ante aduentum conditionis.*
17 *Fictio quælibet habet duo extrema, finis ſcilicet, & principij, & requirit habilitatem in vtroque.*
18 *Principium quando, & quomodo trahatur ad finem actus & econuerſo?*
19 *Conditio quæ dependet ex facto tertij, non ita grauat, ſicut illa, quæ dependet ex exiſtentia rei vel voluntate eius, pro quo eſt ſcriptum.*
20 *Dominium in beneficialibus & vltimis voluntatibus, ſine traditione acquiritur.*
21 *Retrotractio non fit niſi per fictionem, & fictio non operatur, niſi ſuadente æquitate.*
22 *Fictionis nulla æquitas ſuadet, quòd locum habeat in beneficialibus.*
23 *Verbum de cætero, reſpicit futura.*
24 *Papa ſi prouidet, ſi detur executio in actu prouiſionis, dicitur exequi ſuam prouiſionem, cum in beneficialibus habet plenitudinem poteſtatis.*
25 *Acceptatio in mandato de prouidendo, eſt actus ad productionem gratiæ neceſſarius.*
26 *Reſeruatio an expiret ſi commenda aut prouiſio, cuius contemplatione videtur eſſe facta, effectum ſortiri non poſsit? & num. 18.*
27 *Taxa beneficij an tempore datæ vel vacationis attendi debeat? vide remiſsiuè.*
29 *Reſeruatio expirat per ſolam prouiſionem papæ.*
30 *Doctor conſulens per verbum fortè, dicitur quæſtionem quo ad ſe decidere.*
31 *Clauſa de ſuſpenſione ad effectũ, an referatur non ſolum ad cõmendam, verum etiam ad reſeruationem?*

32 *Diſpoſitio*

32 *Diſpoſitio conci. Lateranen. nouiſſimè celebrati, vt beneficia eccleſiaſtica. cc. duc. va. an non etiam Cardinalibus conferantur, aut commendentur, an vendicet ſibi locum in præſtimonijs ac penſionibus?*

33 *Beneficij appellatione de ſtylo in expectatiuis, non veniunt præſtimonia?*

34 *Præſtimonia ad hoc, vt beneficij appellatione veniant, an ſufficiat, quòd ſint ſolita dari in titulum perpetui beneficij?*

DECISIO III.

1 SVper gratia motu proprio facta † in qua Leo re-
ſeruabat beneficia vſque ad ſummam duorum
millium ducat. quæ Cardinalis Surrentinus infra
menſem poſt vacationis notitiam duceret acceptan-
da, & ſic acceptata ex nũc prout ex tunc, & ex tunc;
prout ex nunc eidem commendabat, quamuis data
gratiæ præcederet conſtitutionem conciliarem, de
qua in proxima deciſione. Nihilominus ex quo va-
catio beneficiorum, & conſequenter acceptatio ne-
ceſſariò contingit poſt ipſam conſtitutionem, fuit
de menſe Maij 1523. in vna Abuleñ. præſtimonio-
rum coram domino Iacobo Simonetta penden. con-
cluſum per dominos, duobus primò contradicenti-
bus, & vno ſolo tandem in contradictione perma-
nente: quòd commenda non valeret, eo præcipuo
fundamento, quòd prouiſio & gratia præcedens ir-
ritatur per reuocatoriam ſequentem, quando adhuc
erat in pendenti, vel nondum conditio extiterat. c. ij.
& *ibi* Ioan. Mo. Ioan. And. Anch. & magis communi-
ter docto. de conſe. præben. in vj. & Fely. in c. fi. col. ij.
cum ſeq. de conſtit. Peruenit enim commenda ad ter-
minum acceptationis, à quo validè non incepiſſet,
ſtante prædicta cõſtitutione anteriori, & hoc quoad
præſtimonia, & beneficia infra valorem ducento-
rum duca. quo caſu actus etiam inceptus nondum
conſummatus, nec perfectus vitiatur. l. pro parte. &
ibi gl. de ſeruit. l. quia. ff. ad l. Aquil. & docto. in d. c. ij.
at Oldra. conſi. lviij. fortius ergo & facilius nondum
inchoatus. Nam Cardinali Surrentino ante accepta-
2 tionem † nullum ius in re, neque ad rem erat quæſi-
tum. vnde nihil habebat præter ſpem, vt inquit Car.
in cle. vnica. §. ſecus. in j. opin. de conce. præben. lo-
quendo de gratia cõditionali, qualis eſt iſta, vt oſten-
dam infrà, nimirũ ſi conſtitutioni ſubiecta erat. c. fi.
eo. tit. in vj. Simile habemus in expectatiua cum ea-
dem clauſula acceptandi, per quam nec quidem ad
3 rem ius quæritur, ſed ſpes tantùm, cum † ad acqui-
ſitionem iuris ad rem requiratur acceptatio, & iu-
ris in re prouiſio, de quo iura ad rem in collatione
papali non eſt neceſſaria mentio, iuxta Rotæ opi-
nionem, quæ eſt in obſeruantia, vt in d. ca. fi. & ca. ſi
poſtquam. vbi Philip. Franch. de præben. eod. lib. &
Rotæ deciſio. xxvj. & xxvij. in antiq. de conceſ. præ-
bend. & xvj. in nouis. de præben. Egid. deciſio. clxvij.
Cal. conſi. viij. in fi. de reſcri. Mil. in reperto. in verbo
gratia per quam prouidet papa. & Fely. in ca. cauſam
quæ, in verbo clauſula anteferri, char. vlti. & in ca. in
noſtra, corre. xxviij. de reſcrip. Hinc eſt quòd Ioan.
And. & alij in d. ca. ij. dicunt quòd ius creatum in re,
vel ad rem non tollitur per illam conſtitutionem,
quæ id non exprimit, ſed bene reprobat conſtitutio
ſpem, atque ius habiturum in re, vel ad rem. Nec
quòd talis gratia, ſeu ius nequeat impediri per infe-
riorem, neq; prouiſio infra menſem, etiam non data
acceptatione fieri, vt in d. §. ſecus, communiter intel-
ligendo prout dicit Fel. poſt alios in c. cum ex officij.
char. pe. & vlti. de præſcrip. cauſat quòd commenda
ſit facta in ius, in re, ſeu ad rem quæſitum, ſed ope-
ratur vt ligentur manus inferiorum ob temporis
appoſitionem, vt inferius ſubiiciam. Et propterea
teneas † non eſſe verum, quòd papa commendaue- 4
rit tempore datæ, quia tunc commenda præcederet
conſtitutionem. Nam verè facta eſt ſub conditione
de futuro, prout volunt doct. in d. cle. vnica. vbi Imo.
in pluribus locis & in col. vlti. & Anch. in op. ix. col.
xv. Car. in d. §. ſecus, poſt Pau. & Lap. col. j. cum ſeq.
non obſtan. quod Boniſa. de Vital. ibidem velit quod
d. §. ponens clauſulam acceptandi infra menſem, lo-
quatur de gratia pura, non de conditionali, quaſi
differat in iure, & facto, à caſu præcedenti: quoniam
idem Bonifac. fatetur eſſe aliquos, & communiter
omnes ſentientes, vt aduerſetur in iure, non in facto:
videlicet quòd appoſitio † menſis in gratia condi- 5
tionali efficiat, vt decretum ſtatim liget etiam ante
conditionis aduentum. & procedit ad §. ſecundum,
Cardi. ibi poſt Paul. colum. iij. & Rot. deciſio. ij. de
conceſ. præben. in no. nedum in forma gratiæ, verum
etiam pauperum, vt ait. Sed quòd ſit conditionalis
apertè vult Bellẽzi in tract. de chari. ſubſi. quæſt. pe.
aliâs. cxxiij. exemplificans in expectatiuis, in quibus,
ait, emanant reſeruationes ſpeciales cum clauſula,
quæ infra menſem duxeris acceptandum, vt in ca. j.
de conce. præben. in vj. & in d. §. ſecus. ad idem Rota
deciſio. j. eod. titu. in antiq. dum dicit, quòd gratia
† in forma pauperum, & quælibet gratia expectatiua 6
habeat cõditionem. l. iij. qui & à quib. ma. l. vnum ex
familia. in princi. de leg. ij. & l. cum ita. ff. de opti. lega.
Idem tenet Old. in conſi. clxviij. ad primam, allegans
eadem iura, quod in ſe eſt verum, vt ex prædictis pa-
tet, & clarius demonſtrabo ſtatim, licèt ad d. l. iij. &
conſimilia iura reſponderi poſſet prout reſpondet
Bart. in l. Meuius. in §. duorum. in opin. iiij. ij. partis
principalis. colum. vj. cum ſeq. de leg. ij. & in l. ij. §. j.
colum. vlti. ff. de verb. oblig. Non obſtat, ſi dicamus
diſpoſitionem collatam ad diem incertam, quia tunc
etiam ſumus in conditione. paria namq; ſunt dicere
cum moneris, & cũ acceptaueris, ſeu quæ, vel quan-
do acceptaueris, ex quo incerta eſt dies vacationis,
& menſis: ad hoc tex. in l. j. & in l. dies incertus, iun-
cta glo. ac in l. eum qui. de condi. & demon. & in l. in-
teruenit, cum gloſ. ff. de lega. præſtan & Oldra. in d.
conſi. lviij. item ſecundum Rot. deciſio. xxv. de con-
ceſ. præben. in antiq. gratia † cum clauſula ad acce- 7
ptandum, eſt de vacaturo, & dat decretum incer-
tum, & ſuper incerto. quòd demùm ligat, quando
ad certitudinem per acceptationem ducitur. ca. du-
dum. §. conſiderantes, de præben. in vj. & ca. j. ver. ſub
incertum. de conceſ. præben. eod. titu. & quamuis
appoſitio menſis ſtatim liget, vt in d. §. ſecus, non ta-
men temporis appoſitio tollit incertitudinem, &
ſatis eſt, quòd ordinatius impediat, & hoc ope ratur.
l. ſi quando. ff. de leg. j. & ca. Abbate, de verb. ſignifi.
& eſt mirabile, atque æquum, quòd iſtud inducat, ait
Card. in d. §. ſecus, colum. iij. & licèt ibi in quæſt. iiij.
ſecundum Paul. ſubiiciat quod iuxta varios caſus,
quandoque † decretum eſt incertum ratione initij. 8
& finis, quandoque ratione alterius, & quandoque

ectrum ratione vtriuſque, non per hoc tollitur in-
9 certitudo, † quæ hic eſt duplex. Prima ſi & quando
occurrit dies vacationis, & menſis. Secunda an tune
& quo die menſis acceptet Cardinalis, quorom
vtrunque cum ſit de futuro, non eſt certum naturæ,
nec legi, quæ certa dicitur de eo, quod eſt: non de eo,
quod futurum eſt, cum non ſit certa, niſi de eo, de
quo poteſt certus eſſe homo, non de futuro, ſeu de
eo, quòd ex futuro pendet euentu ſoli Deo patens.
ca. nouit. de iudic. in l. ſi pater. cum ibi no. de ſoln. &
in l. qoidam. §. ſuum. & ibi Bar. ff. de acqui. hære. Abb.
in ca. ſuper quæſtionum. §. fin. de offic. deleg. & io ca.
paſtoralis. in princi. colum. iij. de appella. & dico la-
tius diſtinguendo certitudinem naturæ, & legis in
deciſione incipiente, quidam, de reg. ca. Pro his facit
quod idem Card. ſecundum eundem Paul. in d. §. ſe-
cus. ij. colum. inquit & Imo. colum. vlti. quòd gratia
10 † virtute clauſulæ, quòd duxeris acceptandum, ante
acceptationem eſt incerta, quantumcunq; capiatur
pro ſpeciali, non pro generali, ex quo in vno benefi-
cio debet conſumi: etiam ſi afficiant beneficia quæ-
cunque & ſi opponeretur non inſpici incertitudi-
nem reſpectu vacationis, cum mors, beneficij ceſsio,
& alij vacationum modi non deſtinentur ad finem
gratiæ, nec ideo veniant vt gratia effectuetur, dic ſuf-
ficere quòd inſpiciatur reſpectu acceptationis, quæ
eſt correſpectiua ad tempus, quod prius ſupponit
exiſtere. Hoc etiam, quòd ſumus in diſpoſitione con-
11 ditionali, oſtendit natura † relatiui quod, vel quæ
iuncti verbo futuri temporis acceptaueris, vel acce-
ptanda duxeris, cum tunc faciat conditionem. l. ſti-
chum qui meus erit. ff. de leg. j. facit enim ſecundum
glo. ibi & Bart. ſuum antecedens conditionale, ac to-
tam diſpoſitionem, quando in eo ſubſtantia diſpoſi-
tionis conſiſtit, prout hic beneficium, & commenda,
ſeu commenda beneficij, ſicut ibi res legata, & per-
ſona in quibus ſubſtantia extat, ſecus ſi antecedens
non erat ſubſtantia, ſed qualitas, vt diſtributio par-
tium, de qua in l. ij. ff. de hære. inſti. Item ſecus ſecun-
dum Bart. & Alex. in d. l. ſtichum, ſi fieret relatio ma-
gis ad executionem, quàm ad ſubſtantiam actus. l. ſi
decem cum petieto, & l. ſi ita quis. in prin. ff. de verb.
oblig. quòd non eſt in caſu iſto, vbi tota clauſula ac-
ceptandi refertur, & fit propter commẽdam, in qua
perſiſtit ſubſtantia, & gratia, quæ tunc fit quando ſe-
quitur acceptatio. vnde non cadit executio, nec exe-
cutionis conſideratio in actu acceptationis, vt decla-
12 rabo inferius. Quando verò relatiuum † eſſet iun-
ctum verbo præſentis temporis, importaret demon-
ſtrationem, ex eo quòd non haberet tractum ad fu-
turum. l. cum ad præſens. ff. ſi cer. peta. quem tractum
habet caſus noſter, & quãdo eſſemus in verbo præ-
ſentis temporis, in quo non ſumus adhuc, iuxta fal-
lentiam primam quam ponit Alex. in d. l. ſtichum ad
regulam de demonſtratione, vitiaretur commenda:
ex quo demonſtratio acceptationis denotata per re-
latiuum, faceret deficere eſſentiam, id eſt commen-
13 dam non facta acceptatione. Et hoc † vt relatiuum
quis, vel qui conditionem inducat. in propoſito con-
ſiderat, vt vidi poſtea, Anch. in d. cle. col. xviij. ſecun-
dum doctrinam Bart. in l. cum qui. §. qui ſtipulatum.
ff. de verb. oblig. hoc modo videlicet, quod aliquan-
do dies apponitur conditioni affirmatiuæ, & tunc
videtur appoſita cauſa limitandæ obligationis, vt

conditio veniens infra tempus, faciat committi obli-
gationem: ſecus ſi poſt tempus, ex quo infert, quòd
in gratia de qua loquitur text. in d. §. ſecus, tempus
apponitur conditioni affirmatiuæ, cum idem ſit di-
cere, quod infra menſem duxerit acceptandum, ac ſi
diceretur, ſi infra menſem acceptauerit, ex quo rela-
tiuum iunctum verbo futuri temporis conditionem
inducit, vt in dicta l. ſtichum. Item ſucceſsiuè inueni
Old. conſi. ccxxix. Hæc ſunt dubia ſuper quarto du-
bio col. vlt. quòd clauſula, † quod duxeris acceptan- 14
dum, eſt conditionalis, vt in d. l. cum ita. & in d. cle.
quodque decretũ. & omnia ex conditione pendent.
d. c. j. de conceſ. præben. vnde etiam ſi gratia dicere-
tur pura, penderet tamen ex conditione, ex qua li-
quet diſpoſitionem eſſe conditionalem, qua condi-
tione ſuppoſita, ſequitur concluſio, quòd conditio-
nalis gratia nihil ponit in eſſe ante conditionis exi-
ſtentiam, ſed ſolam ſpem tribuit, ideo in ea tempus
exiſtentis conditionis inſpicitur, non datæ, vel pro-
lati ſermonis. l. ita que. ff. ſi cer. pet. §. ex conditionali.
inſtitu. de verb. oblig. c. j. in fi. de ſponſa. in vj. & in d.
cle. per totum, & habetur in dicta deciſio. x. & idem
quando etiam ſub die incerta, vt eſt dictum, & tenet
Oldr. in d. conſi. lviij. & clxviij. Cui concluſioni non
obſt. dictio ex nunc, prout ex tunc, † & econtra, in-
choationem temporis notans, quaſi videatur fieri,
ſeu facta commenda tempore datæ, & ex hoc argua-
tur mens papæ, quæ etiam in actu conditionali pri-
mum debet obtinere locum, arg. l. in conditionibus.
ff. de condi. & demon. & in hoc multum ſe funda-
bant aduocati don Arnaldi de Velaſco, domi. Ioan.
Baptiſta de Senis, & dominus Melchior de Baldaſſar-
nis. quia vt eis dicebam, dum papa commẽdat bene-
ficia, quæ Car. acceptaret, attentis etiam verbis, ma-
gis colligitur quòd ante acceptationem non com-
mendet, & ex verbis intẽtio deprehenditur. l. labeo.
§. idem tubero. ff. de ſuppellec. lega. & xxij. q. ij. Is au-
tem. item in actu conditionali, obiectus, non proce-
dit cum clauſula ex nũc, prout ex tunc &c. cum non
operetur ex tempore datæ, ſed ex tempore accepta-
tionis duntaxat, taliter quòd terminus conditionis
impletæ attẽditur, non ſermonis prolati, ex quo con-
ſtat commendam non exiſtere tempore conſtitutio-
nis, ſed magis in tẽpus acceptationis fore collatam,
gloſ. eſt nota. in d. cle. in princi. ſuper verbo ex nunc,
quam Cardi. Anch. Imo. & Boniſac. de Vitali. ibi ſe-
quuntur dicentes, quòd ſuppletur, & habetur pro
ſubintellecta dictio ex tunc, extremum tempus de-
notans. l. iiij. ff. de condi. & demon. ſcilicet, vt valeat
ex tunc. nam & iuriſdictio delegati inquit Cardi.
ibi. q. x. eſt ſine effectu ante conditionis euentum, &
per prædicta tollitur, quòd Alexan. dicit in l. j. C. de
condi. inſer. allegans quotas plures, quòd quando
verba ex tunc, prout ex nunc, aduciuntur in aliqua
diſpoſitione, effectus videtur collatus in tẽpus præ-
ſens, quo verba proferuntur, ad illum actum, qui fit
tempore prolationis verborum: quia procedit in di-
ſpoſitione pura, non in conditionali ex prædictis, vt
patet vltra ea in c. præterea, el ij. de appel. vbi Innoc.
& Ioan. And. poſt Ioan. & Abb. antiquum. col. iij. &
Abb. ſiculus col. pen. dicunt quòd actus trahitur ad
diem conditionis, vt antea non operetur, non facta
differentia in terminis excommunicationis ibi, ſiue
ſit dictum ex tunc, prout ex nunc, ſeu ex nunc, prout
ex tunc.

ex tunc.tota igitur diſpoſitio pédet à futuro,& con-
ditionis implementum deſiderat.cum dicatur facta
per verba futuri temporis,non obſtante verbo,com-
mendamus ex nunc &c. ex quo retrahitur ad tempus
conditionis,prout conſiderat Old.in d.conſi.ccxxix.
qui videatur, neque poteſt actus conditionalis, qui
purificatur per acceptationẽ, trahi retro ad tempus
datæ & prolationis verborũ ad l.qui Balneum cum
ſimil.ff.qui potio.in pigno.habe.ex quo ſuperuenit
impedimentum concilij,medio tempore inhabilita-
16 tem extremorum inducens, cum in fictione † & re-
trotractione vtriuſq; extremi à quo,& ad quod exi-
gatur habilitas iuxta.l.bonorum,rem ra.habe.& tra-
dita per Bar.in l.ſi is qui pro emptore.in prin.col.vj.
cum ſeq.ff.de vſuca.c.tanta cum materia,qui fil.ſint
legi.c.ſi pro te.de reſcrip.in vj.& in c.literas.de tem-
po.ordi.vbi etiam Butri.notat, quod quælibet fictio
habet duo extrema, principij videlicet, & finis: &
quandoque finis trahitur ad principium, quandoq;
econtrà. Et hoc eſt quod Ioan.Mo.Ioan.And.& ſe-
17 quaces dicunt in d.ca.ij.quod conditio † quæ extat
poſt conſtitutionem non trahitur retro,vt diſpoſi-
tio valeat ex eo, quod non inuenit rem in eadé cau-
ſa,ſed potius in cauſa mutata ſicut etiam habetur in
l.j.in princi.ff.ſi ex noxa.cau.aga.& ca.quemadmo-
dum,cum ſi.de iureiur.Et ſi hic daremus principium
reſpectu actus & prolationis verborum, & eſſet in
aliqua conſideratione, cum reſpectu commendæ
nullum ſit ius tributum, omnino magis traheretur
18 principium † ad finem quam econuerſo, & finis at-
tenderetur ſecũdum theoricam dictæ deciſæ.quòd
quando initium dat eſſe perfectũ actui, & eſt cauſa
neceſſaria omnium, tunc initium potius quam finis
inſpiciatur.l.ij.§.icio.ff.de min.quod non cadit hic,
vbi nihil eſt ceptum, ne dicam perfectum ante exi-
ſtentem conditionem, vt ſuprà. quando verò finis
dat eſſe perfectum; & præcedentia ordinantur ad
finem, prout reſeruato & commenda fiunt,vt Card.
effectualiter habeat beneficia reſeruata & commen-
data,ex quorum fructibus poſsit onera Cardinalia
ſuſtinere,& fit atque perficitur in eodem inſtanti ac-
ceptationis, vel ſtatim poſtea, quòd ineſſe videatur.
l.lecta.ver.dicebã.ff.ſi.cer.pe.& l.petens. C.de pact.
& ſic per ſecundũ extremum,ſeu finem,vel eo tem-
pore,prout eſt dictum. tunc potius finis, quam ini-
tium conſideratur, vt in fundamentis pro hac parte
in dicta deciſione adductis,facit etiam ad hoc tex.in
d.l.cum qui.ff.de condi.& demon.vbi in legatis con-
ditionalibus tempus inſtantis cõditionis inſpicitur,
ad l.interuenit.in auth.de nup.§.quia verò hactenus,
col.iiij.quæ iura Oldr.ponderat in d.conſi.ccxxix.ad
prædicta confert quod in fortioribus terminis tradit
Barto.in l.patre furioſo.ff.de his qui ſunt ſui vel alie.
iur.dum diſtinguit,an retractetur ex ſuperuenienti,
quod eſt legitimè factum,dicens quòd quãdo cauſa
impediens,prout hic conſtitutio, reſpicit cauſam fi-
nalem,prout ad propoſitum commendam,tunc im-
pediret ne fieret, vt in caſu iſto accidit, ita & quod
factum eſt, quod eſt fortius. ita etiam ſentit Oldra.
in d.conſi.lviij.ſecus inquit Bart.ſi cauſam efficien-
tem reſpiceret,vt non tollatur iam factum, hoc au-
tem nihil erat factum,vt ſupra eſt oſtenſum,nec ſub
prætextu quod ſimus in conditione mixta, fit re-
trotractio, ad d.l.qui Balneum. & l.ſi filius.cum ibi
not.per Moder.ff de verb.obli.quia eſſet contra præ-
miſſa. Secundò quia magis videmur eſſe in poteſta-
tiua, ſi perſonam concedentis attendamus, & tunc
ſeruit gloſ.in d.ca.ſi pro te. Idem ſi perſonam Cardi.
conſideremus, à cuius voluntate dependet, prout
Imo.conſiderat in d.cle.col.iiij.ibi ſecundò interdum
pendet ex exiſtentia rei prima conditio, ſi conſtite-
rit quòd ſit vitæ laudabilis, vel ex voluntate ipſius,
pro quo ſcribitur,vt in ſecunda conditione,ſcilicet
de acceptando, quam in col.ſeq.proſequendo arti-
culum,poteſtatiuam appellat, quæ non debet trahi
retro ad not.in d.l.ſi filius.& per Bart.in d.l.ſi is qui
pro emptore.in prin.q.v.prin.circa fictionem tranſ-
latiuam.in col.xx.vbi aſsignat rationem, quòd ideo
non trahitur retro,ex quo deficit æquitas,cùm eſſet
in poteſtate partis implere:vt in l.potior.in princi.&
§.j.ff.qui potio.in pigno.habe. Habet ergo Imo.con-
ditionem pro poteſtatiua in his terminis acceptatio-
nis faciendæ,non ignarus oportere ſupponere vaca-
tionem, ſine qua acceptatio ſequi non poſſet:quæ
vacatio non contingit nec deſtinatur ad finem com-
mendæ:ſed ſolum inſpicitur vacatione occurrente,
an acceptet, vel non per declarationé animi, & hoc
dicit,& ponderat text.in d.cle.vnde etiam Boniſac.
de Vitali.ibi col.iij.inquit, quòd non ita grauat con-
ditio dependens † ex facto tertij vt in d.ca.ſi pro te 19
ſicut quæ dependet ex exiſtentia rei, vel voluntate
eius,pro quo eſt ſcriptum,ex quo no.in hac materia
factum partis ac rei exiſtentiam inſpici, quæ tamen
à facto eius, pro quo ſcribitur, pendeat, prout lau-
dabiliter viuere, eſt in arbitrio libero, & ſimilia.non
autem inducit miniſterium mors,quæ certa eſt,licet
dies incertus:vt in l.j.ff.de condi.& demon.nec reſi-
gnatio beneficij, aut profeſsio religionis, ex quibus
ſequitur vacatio beneficiorum,cùm non veniant vt
gratia commendæ effectuetur contemplata permiſ-
ſione diuina,aut facto hominis.Vlterius ex alio tol-
litur obiectus, ſi verum eſt quod Ancha.conſiderat
in d.cle.op.vj.col.xij.quamuis ſuper princi.artic.ſint
opiniones,dum pro opin.Old.& Lap.quam copiosè
proſequitur inter alia motiua,ponderat quòd d.ca.j.
de conceſ.præben.in vj.arguit de vltimis voluntati-
bus ad hanc materiam beneficialé,& quòd in vtraq;
dominium † abſque traditione quæritur,ſed in vlti- 20
mis voluntatibus exiſtens conditio non trahitur re-
tro. l.j. §.ſerui. ff.ad ſylle. ergo nec hic trahatur, ſed
deſuper videatur Bartol.in d.q.v.in d.l.ſi is qui pro
emptore. vbi dicit de legatis, quando trahantur re-
tro vel non, & in quibus differant à contractibus?
Secundò ponderat quòd retrotractio † non fit, niſi 21
per fictionem.d.c.ſi pro te. cum ſi.neque fictio ſine
æquitate. quæ eam ſuadet.l.poſtliminium.circa prin.
ff.de capt.& poſtli.re.& declarat Bart.in d.l.ſi is qui
pro emptore.in oppo.iij.& col.Sed in beneficialibus
† nulla æquitas fictionis ſuadet cum ſimus in ambi- 22
tioſis.cap.quamuis, de præben.in vj.ergo ſtrictè de-
bent accipi, & metiri effectum ex tempore diei ceſ-
ſionis:non retro,& in propoſito ex tempore exiſten-
tis conditionis:& ſi procedit,motiuum adiuuari po-
teſt, quòd collatio beneficij non debet eſſe in pen-
denti.c.in electionibus.c.vt quis duas,de elect.in vj.
& regula.actus legitimi.de reg.iur.eo.lib.cum ſimil.
Verbum etiam de cætero, † poſt quod ſequitur,be- 23
neficia non cõmendentur,de quo in conſtitutione,

non contradicit, tanquam initium actus, non executionem reſpiciens de futuro, ad no. per gl. & Anch. in ca. licet canon. & in c. prouida. vbi Anch. de elect. in vj. quia ſatis eſt demonſtratum commendam non præcedere conſtitutionem, ſed ſequi, per quod reſpondetur ad tradita per Bart in l. omnes populi. in v. q. prin. ff. de iuſti. & iur. & per Imo. in c. ſi. de conſtit. dum in colum. vj. alleg. ca. ſi. de ſponſa. duo. & ca. j. de poſtu. præla. iuncta gloſ. ſuper verbo de cætero in vj. & ad l. iubemus. C. de teſta. quia loquitur in caſu habente complementum ex parte agentis per omnia, quamuis pro effectu teſtamenti & executione, cum ſit ambulatoria volũtas, debeat expectari mors, per quam firmatur teſtamentum, licet tunc non fiat. l. iij. in fi. de adi. leg. & l. j. ff. de teſta. nec cadit conſideratio, quòd in eo dicatur expectari ſola executio, quaſi non requiratur, niſi vacatio cum acceptatione, quorum primum nequit impediri, & ſecundum cum ſit facti, poteſt etiam per excommunicatum fieri, cui etiam nequeat validè prouideri ſecundum Rot. deciſio. v. in no. de conceſ. præben. ca. paſtoralis. de cle. excom. mi. & ideo in deciſ. incip. non valet. de præb. vel ſi ſolum acceptationis factum attendatur, illud impedit conſtitutio, quæ nec Cardinalem forſan inhabilitat, licèt commendam deſtruat, vel impediat: quia ſufficienter eſt oſtenſum, quòd non expectabatur poſt datam gratiæ executio cõmendæ tanquam factæ, ſed magis vt fieret, ita quòd vacatio, acceptatio, & commenda per conſtitutionem veniunt, neq; hic acceptatio eſt executio commendæ: & ſi diceremus commendam præcedere, & acceptationem expectare, quia potius veniret ad complementum vel

24 conſeruationem. Nam quando papa † prouidet, per ſeipſum dicitur exequi ſuam prouiſionem, cum ſit executor executorum, & ordinarius ordinariorum, concurrens cum omnibus, & habens totum orbem pro territorio. ac in beneficialibus poteſtatis plenitudinem. c. ij. c. ſi à ſede. de præben. in vj. cle. j. in fi. vt lit. pend. ca. propoſuit. de conceſ. præben. ix. q. iij. cuncta per mundum. & cap. per principalem: & ſic idem eſt, qui cõmendat & exequitur, ſi executionem hic conſideremus: vel ſi non detur executio in actu prouiſionis ſeu commendæ, cum præambulis, tunc conſiderabitur in traditione poſſeſsionis & inſtitutione ſupra curam, ac in fructuum perceptione de inſtitutione authorizabili reſpectu curæ vt ponit Butri. in c. cum ſat ii. de offic. Archi. de effectu poſſeſsionis eſt tex. in l. Titia. ff. de ſol. cum ſi. Quando verò mandat per alium prouideri, tunc ille exequitur. c. ſi ſuper gratia. de offic. delega. & ca. executor, de conceſ.

25 præben. in vj. & hoc caſu acceptatio † non eſt executio, nec effectus gratiæ, ſed actus ad eſſentiam, ſeu productioné gratiæ neceſſarius, vt ex prædictis patet, non obſt. quod Fely. colligit in d. c. ſi. in declaratione ij. char. pe. de conſtit. dum ponit, quòd non datur deſtructio in futuris, quæ nullatenus ſunt ſeparata, ſed penitus connexa cum præteritis habentia omnimodam dependentiã. & talem, quòd non poſſet conſtitutio reſpicere actus futuros, quin etiã tangeret præteritos: quia vltra iam dicta hîc, nihil eſt conſiderabile, quo ad acquiſitionem iuris de præterito. Item ſumus in ſeparatis, quorum quodlibet poteſt ſtare per ſe, & producere effectus diuerſos. ſtat

26 enim reſeruatio † abſque commenda, & acceptatio etiam ſine ea, & per reſeruationem impediuntur ordinarij, cùm non expiret ſicut nec affectio, quouſq; papa prouiderit vt Rot. deciſio. xiij. de præb. in anti. & ix. ac xj. in no. & vt ſuperius eſt firmatum, per acceptationem quæritur ius ad rem, quod operatur, vt ordinarius illud tollere nequeat. d. c. ſi poſtquam, & ibi Philip. Franch. poſt alios, & pono in deciſio. incip. Nuncius, de præben. & prout eſt dictum, acceptatio non impeditur per conſtitutionem, & cauſat alios effectus ad terminos. d. §. ſecus, & aliâs, etiam ſi non ſequeretur prouiſio, vel ſequuta deſtrueretur. Item ad nullitatem commẽdæ non ſequitur in omni caſu etiam nullitas reſeruationis, ita quòd nõ omnia præterita tangerentur, nec daretur connexio. eſto quòd eſſet facta ante conſtitutionem, quod non eſt, ex quo tota gratia dicitur conditionalis, & per fundamenta pro deciſione adducta, & ſolutiones habes reſponſa ad prædicta & alia obiecta, & quando vtrunque eſt ſub cõditione tam reſeruatio quàm commenda, non eſt leuis dubitatio, an tunc ſublata cõmenda remaneat reſeruatio cum ſuſpenſione vnionis perpetuæ, quæ vnio erat facta eccleſiæ Sabineñ. cui cardinalis ſanctæ Crucis præerat, qui habebat in gratia vnionis ad reſeruata ſine clauſula acceptãdi, quia ex aduerſo don Arnaldus de Velaſco, cui erat prouiſum ex ceſsione Cardinalis Surrentini, prętédebat quòd ſua prouiſio ſubintrauerat per clauſula generales, data ſubſiſtentia reſeruationis cum ſuſpẽſione vnionum: & pro negatiua adducitur Innoc. in c. inter dilectos, de exceſ. præla. quòd in conditionali non remaneat vinculũ impediens, ad hoc conferunt deducta pro gratia, quòd ſit conditionalis & d. deciſio.

Rot. x. loquens de taxa, quæ erat † vna tempore da- 27
tæ, & alia tempore vacationis, quæ ſecunda ibi attenditur & Oldra. in allega. conſi. lviij. clxviij. & ccxxix. ac Ludo. Roma. conſi. cccxxxv. & Bellenzi. in alleg. quæſt. penulti. Item quia papa non videtur reſeruare ſuccedente acceptatione, niſi ſit vtilis reſpectu commendæ propter quam ſit, vt verba cum effectu accipiamus. l. pe. §. docere. ff. ne quis eum, qui in ius voc. eſt, vi exi. & c. relatum, de cle. non reſi. Nam & ſententia intelligitur de valida, & alia etiam de quibus in c. ſi. de re iudi. in cle. paſtoralis, eo. tit. in l. iij. §. condemnatum, eo. tit. & in l. non putauit. §. non quærunt. ff. de bo. poſ. contra tab. & quòd Anch. dicit in pluribus caſibus conſi. lviij. circunſpectis regulis vt re-
manear † reſeruatio, procedat in pura reſeruatione, 28
non in conditionali, vel in propoſito, ſi nullitas reſultat aliunde, quàm ex validitate acceptationis, vel commendæ, vel quia papa commẽdabat ſuſpendendo alias gratias ad effectum præſentium: tunc data inualiditate commendæ ceſſat reſeruatio, quaſi limitata cauſa. l. in agris. ff. de acquir. re. do. vel cauſa ceſſante. de appel. & quando hoc eſſet, quòd reſeruatio remaneret, dicebatur quòd non impediebat expectantes, ſeu authoritate apoſtolica venientes, qualis erat cardinalis ſanctæ Crucis veniés ex vnione, ſeu alius ex eius iure cauſa ſecundum opin. Ludo. Roma. in d. conſi. & Bellenzi. in d. quæſt. penul. in opin. vlti. quoniam in prima vult vt differat decretum ſuper certo beneficio vacaturo ab appoſito ſuper incerto, vt non afficiat hoc caſu vltimo, niſi iuxta d. §. ſecus. pro affirmatiua verò allegatur c. vt noſtrum. de appella. & d. ca. inter dilectos cum materia,

& ibi

& ibi concludit Abb.poſt Ioan. And.& Compo.in c.
quòd ſicut, de elect.quòd ſi collatio non habeat lo-
cum, vel effectum ob ſurreptionem literatum, aut
perſonæ indignitatem ordinarius eſt pro ea vaca-
tione impeditus,arg.ca.ſi eo tempore, de elect.in vj.
29 & ſic remanet reſeruatio, † quæ ſolùm per proui-
ſionem expirat & ad Innoc.in d.c.inter dilectos, re-
ſpondebatur,quòd refert opi.non bene firmans pe-
des:ſed magis ſecundum me,videtur ſequi,quòd de
conditionali eſt dictum per illa verba, alij dicunt, &
fortè melius, ex quo, ſub dubio fortè, reſpondent
ſæpe periti.l.ſi duo.& ibi gloſ.de arbi.l.iij.in princi.de
an.leg.l.quantæ audaciæ.ff.de publi. & vectig.& ca.
accedens.el j.vt lit.non conte.& ita Bart.dicit in l.ſo-
cietatem §.arbitrorum.col.v.ff.pro ſo.& prout Ang.
inquit in l. in ſubſtitutione. ff. de vul. & pup. quem
refert & ſequitur Socin.conſil. xciij.col.x.ſi doctor
30 conſuluit † per verbum fortè, dicitur quæſtionem,
quoad ſe, decidere, quamuis ſit dubitationis nota,
quod menti teneas in practica, & dum dicit, & me-
lius, ſatis ſe declarat Innocen.quòd inclinat in eam
partem. & ita intelligit eum Bellenz.in d.q.pe. Quo
ſtante reperio quòd Ancha. in d.conſi.lviij. vbi per
plura fundamenta tenet affirmatiuam in multis ca-
ſibus ibi collectis ex ſcriptis Ioan.And.vt dicit in d.
c.inter dilectos, ponit inter cæteros quando proui-
ſio,ſeu de prouidendo mãdatum reperitur non ſor-
titi effectum ob conditionis defectum, & ſic contra
Innoc.ad hoc d.deciſ.j.cum addi.ad conſi.Ludo.Ro.
& Bellenzi.in opin.ij.reſpondetur, quòd fundant ſe
in falſa cauſa,& defectu poteſtatis, qui defectus hic
ceſſat,cùm concilium non impediat reſeruationem
motu proprio fieri,nec ſumus in falſa.vnde ſeruiunt
magis motiua collecta per Lud.Ro.pro affirmatiua,
& eſto ſine veri præiudicio, quod non eſſent impe-
diti authoritate apoſtolica veniente, tunc tenentes
affirmatiuam dicebant, quòd ex quo Cardinalis
Surrentinus acceptauerat, ligatæ eſſent manus etiã
iſtorum & omnium, quinimo quòd per d.§.ſecus,
abſque dicta acceptatione infra menſem nullius te-
neret prouiſio,quãdo don Arnaldus infra menſem
fuiſſet prouiſus, pro quo Rot.in antiq. Biſignet.de
conce.præben.vij.& in antiquis.xxv.& ſi poſt,quod
omnino obſtabat reſeruatio, quæ remanebat facta
acceptatione cum clauſulis ſuſpenſionis, inhibitio-
31 nis,& decreti,ad illud de ſuſpenſione † ad effectum
præſentium conſidero, quòd licet in vna chatta
vtrunque ſcriptum ſit,duæ tamen erant gratiæ.ſicut
aliâs in l. patris & filij, de vulg.& pup.& in l.ſcire
debemus.ff.de verbo.oblig.vna videlicet reſeruatio-
nis cum ſuſpenſionibus, inhibitionibus,& decreto:
alia commendæ cum eiſdem clauſulis,& in vtraque
erant illa verba,quòd ſuſpendebat papa ad effectum
præſentium. itaque ſuſpenſio huiuſmodi in gratia,
& parte commendæ appoſita non referebatur ad
reſeruationem & primam gratiam, quæ erat diuer-
ſa,& poterat eſſe ſine ſecunda. Item quia iam habe-
bat eandem clauſulam,ex qua demõſtrabatur quòd
papa in omnem euentum reſeruare intendebat ad
l.iij.§.j.de libe.& poſthu.& l.talis ſcriptura.& no.ibi
per Bar.ff.de leg.j.miſterium in ſe debent importare,
ne aliâs eſſent ſuperflua, & fruſtra membranas oc-
cuparent,ex eo quòd ſatis fuiſſet ea in ſecunda gra-
tia commendæ apponere, ſi ad omnia præcedentia
etiam reſpectu gratiæ reſeruationis inferrentur.l.iij.
ff.de vſur.& ca.ſollicitæ, de ma.& obed.quòd an ita
voluerit papa, ex verbis vtriuſque gratiæ, & mente
ponderare & elicere licet.l.nominis.§.verbũ ex lege.
ff.de verbo.ſignifica.ex prædictis negari non poteſt
quin paſſus ſit dubius,& fuerit etiã apud antiquos,
& ex his etiam quæ habentur deciſ.xiiij.vt lit.pend.
in no. & per Egid. conſi.xxxiiij.col.iij.cum ſeq.vbi
facit differentiam inter decretum, quòd apponitur
pro certa perſona,& decretum quod apponitur pro
incerta:pro quo etiam Anch.conſi.cccxcix.intentio
domini,& in materia, diſtinguit idem Anch.in ca.is
beneficia, de præb.in vj. & quia coram Adriano vj.
deſuper domi.de Rot.diſputarunt,& etiam ſuper in-
tellectu cuiuſdã breuis ad inſtan.dicti don Arnaldi
producti ad partem affirmatiuã iuuandam,& multis
vtrinq; adductis domini fuere diuiſi, & adhuc ſub
iudice articulus pendet indeciſus:ideo omiſsis aliis,
quæ adduci poſſent pro vtraque parte pro nunc laſ-
ſus,vltra non progredior.non tamen prætereo quòd
cum lis etiam ſit ſuper quibuſdã præſtimoniis pro-
ponebatur don Arnaldus, quòd conſtitutio conci-
liatis loquitur,ne commendentur parochiales eccle-
ſiæ dignitates.aliáque beneficia † eccleſiaſtica,vt ſic 32
non videatur comprehẽdere præſtimonia,tanquam
fuit alterius naturæ ac quædam ſtipendia, prout in
expectatiua tenet Abb.conſi.xlvij.vol.ij.quem ſequi-
tur Fel.in c.poſtulaſti,in ver.iiij.declaratio.de reſcri.
non obſtan.dictione alia, quæ refert ſimilia expreſ-
ſis,& licet diuerſitatem referat in ſuppoſito, refert
nihilominus idẽ vel conſimile in ſubſtantia vel qua-
litate.l.ſi fugitiui,cum glo.C.de ſer.fug.c.ſedes.iun-
cta glo.de reſcrip.Ioan.And.poſt Ioan.Mo.in c.cum
in illis,in fi.de præb.in vj.& Rot.de reſcrip.in antiq.
liij.& quatenus impedit commendari Cardinalibus
videtur exorbitare & ſtrictè,prout verba ſonant,de-
bere intelligi. l.uj. §.hæc verba.el ij.de neg. geſt. l.ſi
ſeruum. §.non dixit prætor.ff.de acqui.hæred.& re-
gula odia.de re.iur.in vj.& cùm non habeat verbum
generale quæcunq;, non continet præſtimonia nec
penſiones,niſi inquantum de eis exprimit,iuxta tex.
cum gloſ. in cle.j.de vita & ho.cle. Sed contrarium
fuit concluſum, quia conſtabat dicta præſtimonia
eſſe dati ſolita, & data in titulum perpetuum bene-
ficij eccleſiaſtici per ea,quæ Ioan.And.dicit in d.ca.
poſtulaſti.vbi deſcribit præſtimoniũ, quaſi præſtans
nimium & Mil.cumulat in repertorio, in verbo,be-
neficij appellatione,& facit quod dicit Oldra.conſi.
cxl.in eccleſia Calagurritañ.in fi.& Anch.in regu-
la, beneficium, de reg.iur.in vj.& ad Abb.in allega.
conſi. † Quidam ex dominis reſpondebant, quòd 33
quãdo procederet in expectatiuis,eſſet propter ſty-
lum cãcellariæ,ſi expectans creẽtur in canonicum,
non ſi non eſſet creatus, de ſtylo tamẽ non fuit do-
ctum, an ita ſit in creatis vel etiam in omnibus,vt
in expectatiuis non contineantur præſtimonia ſub
nomine beneficiorum, niſi de eis fiat expreſſa men-
tio:credo tamen quòd non ſufficiat † præſtimonium 34
dare in titulum perpetuum beneficij eccleſiaſtici,
niſi habeat annexũ aliquod onus ſpirituale taliter,
quòd intitulatus arctetur ad aliquod ſeruitium ec-
cleſiaſticum,quod nequeat fieri per laïcum,vt tunc
dicatur eccleſiaſticum beneficium, de quo ſicut de
beneficiis eccleſiaſticis,debeat mentio fieri,& veniat

appellatione beneficij, & non aliâs, prout concord.
opi. diſtinguit Gemi. conſi. lxxxix. ſuper dubiis præ-
miſsis, & ad hunc ſenſum faciunt quæ Oldra. præ-
mittit in princip. d. conſil. cxl. & ad hoc cognoſcen-
dum, attendendæ ſunt qualitates, præſtimonium,
& oneta, de quorum natura videas in dictis locis,
& per Cardi. quæſt. xj. & Bonifac. de Vitali. col. vlti.
in cle. ij. de offic. ordi.

SVMMARIVM.

1 *Beneficij manualis impetratio, aut vnio ſiue cõmenda, qualitate huiuſmodi nõ expreſſa, eſt ſurreptitia.*

2 *Beneficia ſecularia de iure communi perpetua, & non temporalia præſumuntur.*

3 *Beneficia regularia licet naturaliter manualia exiſtant, tamen ſi ſint curata aut electiua, de iure perpetua reputantur.*

4 *Beneficium ſeculare & regulare curatum, ſeu non curatum, requirit manualitatis expreſſionem, ſi manuale exiſtit.*

5 *Beneficium regulare non curatum, nec electiuum, non indiget manualitatis expreſſione.*

6 *Qualitas quæ in facto conſiſtit, non autem quæ de iure ineſt, exprimi debet.*

DECISIO IIII.

QVod impetratio vnionis de beneficio, quod
erat manuale, & ad nutum ſuperioris amoui-
1 bile, eſſet ſubreptitia de manualitate † non habita
mentione, concluſum fuit per ea, quæ Cald. in ſi-
mili tenet in reſeruatione conſil. xxvj. de præbend.
Item in ſimplici impetratione in titulum, vel com-
mendam, ſeu alia diſpoſitione eadem conſideratio-
ne, intelligendo tamen quòd tale beneficium eſſet
2 ſeculare, quorum ſecularium natura † eſt, vt ſint
perpetua, & perpetuò, non ad tempus cenſeantur
collata. lv. diſt. præcepta. c. veniens. cum ibi no. de fi.
presby. glo. in c. pe. de cle. egro. Lap. alleg. ix. & Cald.
3 in d. conſi. dat † regulare curatum ſeu electiuum,
quod etiam à iure eſt perpetuum, quamuis alia re-
gularia naturaliter manualia exiſtant, prout vtrunq;
patet in c. ij. de ſta. mo. & ibi Abb. notans prælatos re-
gulares eſſe perpetuos, ex quo eliguntur ab eorum
capitulis, cle. ne in agro. §. ad hæc, vbi etiam gloſ. in
verb. ad clauſtrum. eod. titu. cle. j. ante fi. de ſup. neg.
præl. c. cum ſingula. iuncta glo. in ver. ineligibilis, de
præben. in vj. Egid. deciſio. cciij. & Abb. in ca. conſti-
tutis. ij. no. de elect. papa enim eſt iuris conſcius, facti
ignarus. l. omnium. C. de teſta. & ca. j. de conſtit. in vj.
4 neceſſe eſt vt in omnibus † ſecularibus ac in regula-
ribus electiuis ſeu curatis intelligat, quando ſunt
manualia, quòd ſint talia ad validitatem gratiæ per
rationes Cald. in d. conſi. Nam ſecundum iuris di-
ſpoſitionem putat ea eſſe perpetua. ideo ſi beneficiũ
5 † quod impetratur eſſet regulare, non curatum, ne-
que electiuum, & vere manuale, non indigeret ma-
nualitatis expreſſione, bene indigeret, ſi eſſet per-
petuum, ex eo quòd non ſunt exprimendæ qualita-
6 tes, † quæ à iure communi beneficio inſtant, ſed illæ
duntaxat quæ de facto ex conſuetudine vel ſtatuto
aut aliàs ſicut Lap. ponit in d. alleg. ita Fel. poſt alios.
in c. in noſtra. cor. iiij. de reſcrip. facit Rot. xxxj. in no.
eo. tit. & plura motiua ad hoc pono ſuper dubio illo
incipiente pluries, vbi videas omnino.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula ſeu aliæ quouis modo appoſita in impetratione beneficij, quod exprimitur per deuolutionem vacare, concernit omnem modum vacandi.*

2 *Probatio deuolutionis non eſt neceſſaria, quãdo ineſt clauſula illa generalis, quæ comprehendit omnem modum vacandi.*

3 *Clauſula reſtringens ſe ad modum vacandi expreſſum, arctat impetrantem ad illum probandum, aliàs nullus alius comprehenditur.*

DECISIO V.

QVando prouiſio fit de beneficio vacante certo
modo, & dicitur in ea tanto tempore vacaſſe.
quòd collatio ſecundum ſtatuta Lateranẽ. concilij
eſt ad ſedem apoſtolicam deuoluta. cap. ij. de conceſ.
præben. ca. ſicut. ca. licèt. ca. literas. & ca. fin. de ſup-
plen. negli. præla. & vbi ſubiicitur clauſula quouis
† modo, & ex quauis cauſa vacet, venit omnis vaca- 1
tionis forma, quæ in vim præfatæ clauſulæ contine-
tur, & omnis modus vacandi, de cuius virtute eſt
deciſio. j. Rot. de reſcrip. in no. & lij. de conceſ. præ-
ben. in antiq. ſi papa, ac Biſigner. xij. in antiq de præ-
ben. etiam ſi deuolutio † non probetur, neque in gra- 2
tia alius vacandi modus ſit expreſſus præter mo-
dum deuolutionis cum dicta generali clauſula, dum-
modo non ſit aliqua alia clauſula, † quæ ad deuo- 3
lutionem ſe reſtringat, prout aliquando ponitur,
quando deuolutio datur in literis diſpoſitiuè: quia
tunc, niſi de ea conſtaret, nullus alius modus com-
prehenderetur, cum limitata ſit prouiſio. l. ne in
agris. ff. de acqui. re. do. & c. j. de ſepul. & per hoc vl-
timo reſponde ad id, quod ex aduerſo proponeba-
tur, quòd cancellaria non daret, quando fit expedi-
tio, vel de deuoluto principaliter, ſi deuolutio non
appareret. nam procederet, quãdo eſſet dictum, dun-
tamen deuolutum ſit, vel dummodo eius collatio
deuoluta ſit, vt præfertur, prout in vna cauſa Tau-
rineñ. capellaniæ legi literas cum tali clauſula, aliàs
fruſtra membranas occuparet clauſula generalis,
quæ quãdo non fit reſtrictio, debet aliquid, & quic-
quid poteſt operari. l. ſi quando. ff. de leg. j. c. Abbate,
de verb. ſignifi. c. ſi papa, de priuileg. in vj. c. ſollicitæ,
de maio. & obed. cum ſimilib.

SVMMARIVM.

1 *Impetrans de infecta poſſeſſione ac fructibus malè perceptis, tenetur facere mentionem, & iſta duo æquiparantur. & nume. 4.*

2 *Super fructibus malè perceptis de ſtylo ſoluitur compoſitio papæ.*

3 *Beneficium occupans pendẽte lite, ad fructus, etiam qui percipi potuerunt, ſicut violentus tenetur.*

5 *Impetratio de diſtributionibus quotidianis indebitè, & ſine titulo perceptis mentione non habita, valida fuit reputata.*

6 *Diſtributiones quotidianæ non computantur inter fructus, reſpectu regulæ de exprimendo valore.*

7 *Ordinarius poteſt inquirere ſuper fructibus malè perceptis.*

8 *Noua prouiſio, an purget vitia præterita occupationis, vt fructus illicitè quæſiti ſui remaneant?*

9 *Collatio ordinarij iuxta canonicas ſanctiones dicitur legitima, licet reſeruationes ipſam impugnent.*

10 *Iura*

50 *Iura de veris fructibus intelliguntur, non de his,*
quæ perſonæ ſudorem requirunt, quamuis nomen
fructus largo modo ſumatur.

DECISIO VI.

LIte pendente ſuper cano. & præbend. eccleſiæ
Taurinen. Guterius de Treyo prouiſus ab ordi
nario percepit diſtributiones quotidianas per ali-
quot menſes, poſtea obtinuit à papa prouideri, &
nihil dixit quòd diſtributiones percepiſſet. Argue-
bam cum duobus ex dominis quòd non valeret gra-
tia, ex quo tit. ordinarij, ob litis pendẽtiam erat peni
tus diſcoloratus cum poſſeſsione. c. ſi hi cõtra quos,
vt lit. pend. in vj. & Rot. deciſ. ij. in addi. de reſtit. ſpol.
1 in no. & tunc tenetur † quis facere mentionem, tam
de infecta poſſeſsione, quàm de fructibus malè per-
ceptis ad no. per Hoſti. & Io. And. in c. dudum. el ij.
de elect. cum ſit fur & latro dicit tex, ibi nec excuſar
quòd dentur ratione ſeruitij, & in recõpenſam ſolli-
citudinis diuinorum officiorum, vt in c. j. de cle. non
reſi. in vj. & quandoq; manualia & quandoq; victua
lia appellantur, & ibidem in c. de cętero. eo. ti. in anti.
& c. licet, de præben. & per Car. conſi. liij. & Felyn. in
c. cum olim. in prin. de re iudi. quia ſi G. non eſſet ca-
nonicus, aut non reputaretur pro canonico, procul-
dubio eas non habuiſſet. quæ ſi tanquam tali cum
ſtallo in choro, & loco in capitulo conceſſa fuere,
vnde ſi abſque ti. perceperat, tenebatur dicere. Item
ſi cum reprobato & ſine iuris fomento, quia paria
ſunt. l. nulla. ff. de aucto. tu. & c. tuę, de cler. non reſid.
facit etiam c. conſtitu. de procur. vbi non eſt differen
tia, vel quòd non ſit conſtitutus procurator, vel
quòd minus ſufficienter conſtituatur, & ita Abb. ibi
colligit, pro hoc facit, quia negari non poteſt, quin
rem alienam contrectauerit, furtum committendo,
vel rapinam, dicit in d. c. dudum. ſciebat nanque aut
ſcire debuit, cum iuris ignorantia non releuet. l. le-
ges. C. de legib quòd non erant ſuæ, nec ei debitæ di
ſtributiones, niſi canonicè eſſet inſtitutus, regula
prima. de reg. int. in vj. & quod vitioſè percipiebat
quòd canon prohibet. c. vnico. de eo qui mit. in poſ.
cau. rei ſer. eo. tit. quodq; ad alium ſpectabant. l. cum
quærebatur. C. vnde vi. & neceſſe habere iniuſtè ha-
bita reſtituere, quoniam non ſufficit huiuſmodi do
minium agendo pœnitentiam in ſola oratione & ie-
iunio eiicere, vt inquit Hoſti. in d. c. dudum. Si ergo
2 papæ † dixiſſet, veriſimiliter voluiſſet, vt compone-
ret, prout ſtylus docet, & illud de ſeruitio perſonali
non excludit, quin in caſu d. c. j. de cler. non reſid. co
gatur ad reſtitutionem diſtributionum, quarum do
minium non acquiſiuit, nec ſuas fecit, & idem eſſe
debet in omni caſu malæ perceptionis, non conſide-
rato quòd ſeruiuit & laborauit, & quòd os bouis tri
turantis ligari non debuit. c. extirpandæ. poſt princ.
de præben. Quia labor attenditur à iure in haben-
tibus legitimum ingreſſum & reſidentibus in caſi-
bus, locis, & temporibus permiſsis, non in prohibi-
tis, aliàs præſtaret peccandi occaſionem contra d. c.
vnicum, de eo qui mit. in poſ. & l. ij. cum ſi. C. de in-
di. vidui. toll. quòd ſumus in prohibitis, patet ex præ
3 dictis, & ex eo quòd occupans † beneficium pen-
dente lite, tenetur etiam ad fructus, qui percipi po-
tuerunt, ſicut violentus, vt Rot. iiij. & v. in no. de
reſtit. ſpoli. Item ſi parti tenetetur ad reſtitutionem
quotidianarum diſtributionum condemnatus per
ſententiam ſuper cano. & præb. quo caſu potuit ha-
bere iuſtam cauſam litigandi, & titulum coloratum
ſicut in vna curam do. Bartho. de Petraſancta domi-
ni voluerunt, & in alia Burgen. (ſi memini) curam d.
Iac. Simonetta, ex quo per condemnatum ſtetit, quo
minus obtinens ſententiam pro ſe reſederit & inter-
fuerit, licet in vna Illerden. quam propoſui poſtea du
bitauerint, & petierint informari, quod factum non
fuit, multomagis in caſu iſto G. tenetur papæ expli-
care perceptionem. Vlterius iſta duo † videntur, æqui 4
parari, ſcilicet quòd fiat mentio tam de occupatio-
ne beneficij, quàm de fructibus malè perceptis ex
eo vt not. Phil. Franc. in c. cum qui. de præben. in vj.
& Felyn. in c. in noſtra. in fi de reſcript. Et poſt hæc
dubitaui inſpecto rigore iuris, quamuis æquitas mul
tum me inclinaret ad validitatem † gratiæ, & quod 5
non ſubintraret impetratio Petri de Valentia con-
tra gratiam apoſtolicam G. Sed magis eſſet G. excu-
ſatus quòd maior pars renuit, pro qua ſententia fa-
cit, quia aut conſideramus reſpectu regulæ de expri
mendo valore fructuum, & non cõputantur † diſtri- 6
butiones quotidianæ in fructibus ſecũdum Rot. vij.
in no. de præben. Old. conſi. cxviij. & Fely. in c. ad an
res. xiij. concluſione. de reſcript. nec de eis ſoluitur
annata. Aut inſpicimus quòd debeantur papæ, & nõ
videtur cum applicentur capitulo, ſeu dentur deſer
uientibus pro abſentibus, iuxta varias eccleſiarum
conſuetudines. Nec refragatur, quòd videatur rem
alienam occupaſſe, quia ſi non eſt debita papę, omiſ-
ſio non inducit nullitatem, cum remaneat actio his
quibus debentur. Secundò & tene mẽti. Iſtud etiam
meo iure non reddit prouiſionem nullam, licet ordi-
narius † poſsit inquirere de fructibus malè perceptis, 7.
cum ſola taciturnitas vitioſi ingreſſus, etiam quan-
do ſumus in impetrante beneficium, quòd quis te-
meratiè aſſecutus erat, operetur nullitatem, ſecundũ
Fely. in c. poſtulaſti, de reſcrip. pe. col. in quo caſu di-
cit procedere opinionem Abb. & ſequacium, quam
curioſè refert. Si verò teneamus opinionem Pet. de
Anch. & Car. in cle. ſi Romanus, de præbend. quòd
non vitietur etiam ſi quis ſcienter taceat, quòd ſe in-
truſit, niſi acceptaſſet à ſeculari penitus incapaci, vt
per eundem Fely. in d. loco. ſumus in terminis clario
ribus, quòd non eſt fienda mentio de vitioſo ingreſ-
ſu, nec de perceptione fructuum, quia, vt ait ad pro-
poſitum, noua prouiſio operatur, † vt ex nunc in fu- 8
turum, non autem purgat vitia præteritæ occupatio-
nis, vt remaneant ſui fructus illicitè quæſiti. In caſu
verò de quo agitur, erat clauſula, quòd poſſet expri
mere cauſas infectiuas, ſed ſuper fructibus verbum
nullum. Et propterea proponẽte dicto Iac. Simonet-
ta de menſe Martij. 152 c. cauſam, dubitatum fuit ſi
omiſsio viciabat. Tertiò eſto ſine præiudicio veri
quòd de fructibus eſſet fienda mentio, iura & doct.
de veris & proprijs fructibus loquuntur, non de di-
ſtributionibus, quæ inter fructus non computantur
vt ſuprà. Præterea hic non ſumus in eo qui ſe teme-
ratiè intruſerit, quia habuit ab ordinario, & ſatis vi-
detur excuſari habito reſpectu ad communes cano-
nes, ſecundum quos collatio † ordinatij dicitur legi 9
tima, quamuis ius ſpecialis reſeruationis ipſam im-
pugnet dicit Egid. deciſi. cxvj. ſi petens facit quod de
anno 1514. in vna Ciuitatem. can. & præben. voluit

Rot.poſt plures diſput.dominum Franciſ.de Oſorio
excuſatum eſſe,ex quo non potuit probari,quòd ha
buit notitiam litis, quando ordinarius ei pronidit.
Et ſic quòd eſſet in mala fide, quando poſtea obti-
noit prouiſionem apoſtolicam. in qua tacuit de per
ceptione fructuum. Ita quòd fuit abſolutus ab impe
titionibus Io.Porres. non obſtat,quòd in eo malam
fidem habet qui contra iura poſsidet. l.quemadmo-
dom.C.de agri.& cenſi.lib.xj. & c.qui contra,de re-
gu.ior.in vj.& qood decretum d.c. ſi hi contra quos
ligat ignorantes.c.ſi eo tempore,cum ibi no.de elec.
eo.lib. Quia procedit qooad incipiendam vſucapio-
nem,in qua error & iuris ignorantia non proficiũt,
quoniam requiritur bona fides poſitiuè, ſecus eſt in
acquiſitione fructuum,in qua ſufficit malam fidem
abeſſe,vt in l.ſed & ſi lege. §.ſcire. ff.de pet. hære. &
ibi Bar.hoc autem aberat ob ti.ordinatij & litis igno
rantiam,vel dicamus,qoòd non ſumus in ignoran-
ria iuris.ſed facti, ex eo quod ignorat or exiſtentia
litis.& tunc lucratur quis fructus,& ſuccedit,quòd
ſcribit Abb.in c.ad noſtrã ad fi. de re.ec.nõ alie. etiã
in c.dilecto.ij.col.de præb.quod ſi cõtractus eſt nul
los cũ errore iuris, non præſtat excuſationem etiã à
perceptione fructuum, quin debeat fieri reſtitutio,
quia ius apertè reſiſtit:ſecus qoando ius non reſiſte-
ret,nec aſsiſteret, vt tunc error excuſat & procedat
doctrina Bar.in d.§.ſcire.ſi verò erretur in facto,lu
crentur fructus ex bona fide, nam & ex contractu
nollo facit quis fructus ſuos propter bonam fidem,
vt dicunt Inn.& Car.in d.c.ad noſtram. & decretum
nullum,quia ex cauſa falſa interpoſitũ præſtat tenẽ-
di colorem inquit Bald.in c.diuerſis fallaciis,de cle.
coniog. loquens de epiſcopo diſpenſante ſoper be-
neficio. Vltimò,qoando admitteretor ſine præiodi-
cio, quod non faceret G. ſuas diſtributiones ſatis
eſſet pro deciſione, qoòd propterea non vitiaretur
impetratio,iuxta collecta per Fely.in dicto c.poſtu-
laſti ſecundum vtranque opinionem maximè, quia
ſi in cauſa pro dicto Franciſco de Oſorio fuit hoc
rentum,vbi eramus in veris fructibus, fortius fit in
diſtributionibus quotidianis, quæ non computan-
tur in fructibus, & id debet duntaxat exquiri, an
ſciens & prodens nihil iuris habere percipiat,ſeu po
tius ignoret quo deprehendatur malam fidem abeſ-
ſe. quod ſi forſan non prodeſſet à vitanda reſtitutio-
ne,proficiat ſaltem ad nullitatem gratiæ fugiẽdam,
ex fondamentis adductis, ex quibus tentari poteſt
ſub dubio fortè,quòd illud quod non defenderet in
fructibus,excuſaret in diſtributionibus quotidianis.
in quibos ſupponeretur notitia litis, pro vtroque fa
cit, quia materia eſt pœnalis propter nullitatem a-
ctus.l.ſenatus.ff.de contrab.empr.& vendi.c.diſpen-
dia.in fi.de reſcrip.& gl.in c.decet.§.ordinarij.de im
mun.eccle.in vj. Et conſequenter benignè pro vali-
ditate in dubio interpretanda. l. qooties. ff. de reb.
dub.c.Abb.de verbo.ſignifi.l.in pœnis.ff.de reg.iur.
10 & regula odia. eod.tit. in vj.vt iura † quæ de fructi-
bus loquuntor de veris intelligantur, non de his,
quæ requirunt perſonæ ſudorem, datò quòd largo
modo froctus dici poſſent, vt in l. iij. §. hæc verba.
ff.de nego.geſt.

SVMMARIVM.

1 *Promiſio nulla de fructibus indebitè perceptis,quãdo tertio debentur,mẽtione habita, valida reputatur.*
2 *Compoſitio ſuper fructibus indebitè perceptis facta cum papa, licet vniuerſali vel particulari eccleſiæ debeantur,plene liberat.*

DECISIO VII.

ITem in vna Calagurritan.coram domino Staphi-
leo de menſe Maij 1521. dicebant domini pro ma
iori parte ſatis poſſe defendi valere prouiſionem ſi-
ne mentione fructuum quando tertio † & non ec- 1
cleſiæ eſſent debiti, quia ſi pro his teneretur quis
componere cum camera apoſtolica,omnino tenere-
tor etiam tertio. Ita quòd cogeretur bis ſoluere, &
purgare contra mentem iuris volentis, quòd etiam
in bina promiſsione eiuſdem rei ſufficiat vna ſolu-
tio.l.qoi bis idem.ff.de verb.obli. & quòd ſemel ab-
ſolutus de crimine, iterum non accuſetor. c.de his
criminibus.de accuſ.& faciunt no. ibi per gl. quan-
do verò eccleſiæ † deberentur,ſeo vniuerſali,ſeu par- 2
ticulari, papa poteſt pro ſe capere, & facta cum eo
compoſitione plene liberat. allegabatur ad hoc Ho-
ſtien.in d.c.dudom.el ij.de elect.xij.col.ver.nec ſuf-
ficeret etiam ſi in iſto caſu aliàs fuiſſet dobitatum,
& procedit hoc etiam in veris froctibus.pro qua fa-
ciunt adducta in proxima deciſione ſecũdum vnam
opinionem ibi relatam.

SVMMARIVM.

1 *Promiſio papæ de deuoluto ad ſedem apoſtolicam comprehendit reſeruatũ,quod Cardinalis ex indulto cõferre poterat,ſi infra ſex menſes conferre neglexit.*
2 *Tempus de iure ad conferendum præfixus, non currit impedito.*
3 *Beneficia reſeruata per regulas, cùm in eis inferiorum negligentia non detur, deuoluta dici non poſſunt, nec impetratio de eis tanquàm deuolutis admittitur.& num.8.*
4 *Beneficia exemptorum data eorum negligentia deuoluuntur ſtatim ad papam.*
5 *Indulta ſunt remotiua obſtaculorum ordinariis conceſſa, & ſic fauorabilia exiſtunt, quia illos conſeruant in ſua propria iuriſdictione.*
6 *Conferendi tempus papæ præfixum non exiſtit.*
7 *Poteſtas papæ vel eius executoris ad alium non deuoluitur.*
9 *Ordinarius reſignationem beneficij reſeruati admittere,ſed non conferre poteſt.*
10 *Reſeruatio non tollitur per indultum, ſed facultas conferendi per eum ac ſi non eſſet facta reſeruatio conceditur.*
11 *Reſeruationis vinculum, ſtatim etiam ante vacationem cenſetur eſſe iniectum.*
12 *Reſeruationis, & non vacationis tẽpus attenditur.*

DECISIO VIII.

PApa contulerat † Io.de Madrigal. parochialem 1
de Valdepennas Tolletan.dioc.dummodo eſſet
ad ſedem apoſtolicam deuoluta. Ita quòd vt conti-
neretur in gratia,neceſſe erat, quòd daretur deuo-
lutio, cùm alij modi venientes ſub clauſulis quouis
modo,non operẽtur propter clauſulam reſtringen-
tem ad deoolutionem,vt notaui in alia deciſione in-
cipiente, Voluerunt domini in vna coram me,& fa-
cit quod habetur deci.x.de ſu.patr.in antiq.oppone
batur nõ eſſe taliter deoolotã,ex quo erat reſeruata.
Et cardin

Et cardinalis Tolletan. habebat indultum cum fa-
cultate prouidendi, perinde ac ſi regulæ ac gratiæ
reſeruantes non emanaſſent, & quia infra ſex men-
ſes Archiepiſcopus Cardinalis neglexerat confer-
re, deuoluebatur facultas conferendi ad capitulum.
c.ij.de conceſ. præbend. & de capitulo ad alios gra-
datim, prout ibi Abb. poſt alios declarat, verum quia
2 omnes † erant impediti ratione reſeruationis, eis
non currebat tempus. l.j. in fine. C. de anna.except.
& c. quia diuerſitatem. de conceſſ. præbend. nec erat
quòd eis imputaretur, cùm non poſſent tollere im-
pedimentum, c.fin.de elect.iuxta no. ibi per Abb. &
facit deciſio.ij.de conceſſ.præbend.in antiq.dormie
bat ergo interea terminus quòd ad papam prouiſio
de reſeruato ſpectaret, cùm ſeipſum non liget, & ſit
plenè dominus. c. dudum. de præbend. in vj. l. digna
vox. C. de legib. cle.j. in fi. vt lit. penden. & no. doct. in
c. quæ in eccleſiarum. de conſ. Ita quòd papa non di-
citur prouidere antequam ſit deuolutum. Facit quia
3 † in reſeruatis per regulas, vt in prima dignitate poſt
pontificalem. & principali in collegiata, non dat ſi-
gnatura de deuoluto: quia non datur negligentia
alicuius inferioris, nec tranſitus de perſona in perſo
nam. Pro parte Ioannis fuit conſideratum, & hæc
pars obtinuit, quòd ſicut quando ſumus in exem-
4 pto, † poteſtas ab eo deuoluitur ad papam, cùm non
ſuperior nequeat ſupplere negligentiam alterius. c.
libet. de ſupplen. negli. præla. & per Abb. in d.c.ij. Ita
hic vbi beneficium erat reſeruatum reſpectu Card.
qui pro ea vice ſeu tali beneficio, videbatur exem-
ptus occaſione indulti prædicti. Item quod d.c.ij in-
telligatur ſecundum Abb. & alios ibi, & Abb. in c.
cum in cunctis. §. fin. poſt Inno. de elect. ac Fely. in c.
irrefragabili. de offi. ordi. in prin. ij. col. vt ad capitulum
fiat deuolutio, quoad beneficia pertinentia ad epiſ-
copum proprio iure, ſecus ſi iure ſpeciali, vel ob ne-
gligentiam, aut delictum inferioris prælati, & quòd
Cardinalis non poterat iure proprio conferre, ita
quòd non ad capitulum, ſed ad papam facta erat de-
uolutio. Ad hoc tamen arguendo dicebam, quòd in-
5 dulta † Car. ſunt remotiua obſtaculorum, reducen-
tia & conſeruantia ordinarios in propria iuriſdictio-
ne, ideo fauorabilia eſſe. l. ſi vnus. §. quod in ſpecie,
de pact. l. filio quem pater, de liber. & poſthum. & c.
cum aliquibus. de reſcript. in vj. vbi Domin. ij. col.
& ita fuere interpretata in Rota, & idem de alterna
tiuis: pro qua interpretatione eſt conſil. Anch. xxxj.
tunc ſuccedit tex. in dicto cap. cum aliquibus, quòd
propria non concedentis auctoritate dicitur ordi-
narius facere, & ibi inquit Domin. poſt Ioannem
monac. quod licet remotio impedimenti ſit papalis,
non tamen receptio quemadmodum in ligato ma-
nibus & pedibus, qui ſoluitur ab aliquo. nam poſt-
ea ſcribit, & ambulat pro ſe & propriis viribus, non
alienis: nec ſi Archiepiſcopus vice papæ conferret,
locum haberet. d. c.ij. ſicut dicitur de executore ſe-
cundum glo. in cle. ſi beneficio, in verbo epiſcopi. de
præbend. & Abb. in cap. fin. de præſump. in fine. quia
6 papæ † & eius executori non eſt tempus conferendi
præfixum, niſi vbi cautum reperitur, vt dicit Domi.
in c. ſtatutum. de præben. in vj. vltim. col. nec in iure
habetur quòd de papa, vel eius executore deuolua-
7 tur † poteſtas ad alium, dicit Imol. in d.c. cum no-
ſtris. pen. char. de conceſ. præbend. vnus ex dominis
reſpondit quòd ſi non erat propriè deuolutio, largo
modo poterat appellari deuolutio, aut reuolutio,
ſeu poteſtas ad papam reducta. Alius dixit, quòd ſi-
cut ab exemplo datur ad papam deuolutio, ita à Car
dinali. Hi quaſi caſus ſunt ſimiles, ſaltem in ratione,
ex quo poſt Archiepiſcopum ſolùm papa potuit pro
uidere. Alius ait, quòd pro deuolutione ad papam fa
ciebat tex. in d.c. ſtatutum, ſi Epiſcopus, papa non
conferente, infra menſem negligat conferre, quòd
deuoluatur ad papam, non ad alium, cum ibi etiam
remoueatur obſtaculum, vt dicit Dom. pe. col. & ſiati
& licet in d.c. nihil dicatur, ſi Epiſcopus negligat,
quomodo ad papam redeat, conſiderat, ſi pro deci-
ſione facit, quòd quia in reſeruatis † non videtur 8
eſſe deuolutioni locus. ſi papa quoad Archiepiſco-
pum Tolletanum tollat impedimentum dando con-
ferendi facultatem, quòd in tali caſu negligentiæ ad
ipſum papam deuoluatur, non ad alium gradatim,
ex quo ſi papa Archiepiſcopo id non conceſſiſſet, o-
mnino omnes erant impediti, & deuolutio nõ cade-
bat in impeditis, & quòd ad validitatem, & ſuſtenta
tionem gratiæ in dubio ad l. quoties. ff. de reb. dub. o-
mnibus impeditis ſatis dicatur ad papam deuoluta
poteſtas iuxta ſtatuta Lateranen. concilij, ſaltem vir-
tualiter ex capite deuolutionis, aut reſeruationis,
vel aliàs ex quo ſolus papa poteſt prouidere. Fuit etiã
dictum quòd indultũ ſuſtuliſſet reſeruationem ibi,
perinde ac ſi regulæ &c. nõ emanaſſent, cũ idem ope
retur fictio, quòd veritas, & ſublatis regulis benefi-
cium erat liberum, quo capitulũ prouidere potuiſſet,
ſi Archiepiſcopus in ſuo luſtro neglexiſſet, & ſi ſe-
mel fuiſſet liberũ, ſemper remanſiſſet liberũ, donec
ſuperueniret ſeruitus, ſicut ſemel effectum ſemper
durat effectum, etiam ſi eſſet cauſa finalis affectionẽ
inducens, vt Rot. de præbend. ix. in no. vt idem dica-
mus in libertate, & fortius ceſſante cauſa liberta-
tis, hoc eſt Cardinali vel eo non conferente, vel quia
idem operetur propoſitum in propoſito, quòd op-
poſitum in oppoſito. & ecõtra, & eadem lit. contra-
riatum diſciplina. l. & ſi contra. §. fin. cum ibi no. de
vulga. & pupil. & l. fin. in fi. ff. de lega. iij. Item quia
vinculum reſeruationis non dicitur iniectum antè
vacationem, ſed tempore vacationis duntaxat, pro
quo Rot. in Biſignet. iiij. de renuncia. vt ordinarius
† dicitur poſſe admittere reſignationem beneficij 9
reſeruati, non conferre, quaſi tempus vacationis ad
effectum impediendi collationem conſideretur, &
quòd ita loquantur regulæ & extrauagan. inducen-
tes reſeruationem, quodq; hoc ſuppoſito tempore va
cationis nullum ſubeſt impedimentum, ſed fuit cõ-
cluſum indultum non tollere † reſeruationem, ſed da 10
re facultatem prouidendi, perinde ac ſi non eſſet re-
ſeruatio, id eſt non obſtãtibus reſeruationibus. vnde
non fingit ſublatum vinculũ, ſed aperit facultatem
de reſeruatis, ac ſi talia nõ eſſent, quamuis ſint. ſemel
nanq; affectum ſemper durat affectũ, quouſq; proui
deatur de eo. Ro. de præb. in anti. xiij. & d. decis. xiiij.
etiam ſequens & ix. in no. probant hoc, & quòd vin
culum reſeruationis † cenſetur ſtatim iniectum, 11
quando papa reſeruat etiam ante vacationem, ex
quo nũ tollitur per hoc quòd deſinat quis eſſe col-
lector. & affectio & reſeruatio cenſetur ab appoſi-
tione manus papæ & eius decreto. c. vt noſtrum. de
appela. & c. inter dilectos. de except. præla. & quòd
ibi Inno.

ibi Inno.& Abb.& quòd non tempus vacationis,ſed
12 reſeruationis † debeat attendi, eſt deciſio Biſignet.
in antiquio.ij.de præben.quæ optimè facit,& indies
videmus papam reſeruare beneficia antequam va-
cent,& decernete ittitum.ac iuhibete &c.licet effe-
ctus vt nullus validè diſponat, inſpiciatur tempote
vacationis, ſeu videatur in eum euentum collatus,
& ita iudicauit Domi. Nicolaus de Aretio de meuſe
Aptilis 1521. pro Ioau.de Madrigal.

SVMMARIVM.

1 *Prouiſio papæ per obitum familiaris ſui,nulla de familiaritate Cardinalis,de qua defunctus etiam extiterat, mentione habita, valida reputatur, cùm nec eius conſenſum exigitur.*
2 *Ordo ſcripturæ deſignat ordinem voluntatis, quia attenditur etiam inter perſonas.*
3 *Priores in ſcriptura,iu iure potiores,& prærogatiuè iuxta ordinem potentiores exiſtunt.*
4 *Diſpenſatio in vno ex impedimentis ſtantibus duobus,non ſufficit.*
5 *Reſeruationibus pluribus ſuper eodem beneficio concurrentibus, de omnibus eſt habenda mentio in impetratione.*
6 *Beneficia vacantia per obitum familiaris Cardinalis,non ſunt reſeruata,ſed prouiſio ſine expreſſione,& eorum conſenſu nulla exiſtit.*

DECISIO IX.

STante familiatitate T.ad papam,qui Catdiualis
etiam familiaris reperitur, ex qua cauſatur affe-
ctio ſeu teſeruatio beneficiorum, quæ obtiuet per
regulas Cancellariæ per extrauagan. aut ius com-
muneiu vacatione beueficiorum ex eius petſona,
ſuccumbit miuor familiaritas maioti.Ita quòd pro-
uiſio papæ & impetratio à papa valent etiam non fa-
1 cta † aliqua mentione de familiaritate Cardinalis,
nec de eius nomine,& abſque couſenſu Cardinalis,
qui ſecundum regulam exigitur aliàs. ſatis enim
quòd de familiaritate papæ ſit exptesſum, & ita in
quibuſcunq; cauſis palatium obſeruat. tatio quia
maius lumen extinguit minus. c.ſollicitè. de ma. &
obe.c.volentes.de offi.dele. & c.antiqua de priuileg.
Item demouſtrat ordo regularum Cancellariç,cum
in primis regulis ponantur reſeruationes beneficio-
rum ad ſedem apoſtolicã, poſtea prouidetur quoad
familiares Catdinalium. nam licet nõ præſumamus
ex ordine,quaudo mẽs eſt certa.§.ante hæredis, In-
ſti.de lega.l.nec enim de ſolu.l.cũ pater. §.fidei tuæ.
ff. de leg. cum ſimi. maximè in his quæ fiunt vnico
contextu,ſicut videtur editæ regulę per edictionem.
Item & in craſtiuo aſſumptio. ff. de actio.& oblig.in
rub.& l.quidam de pecul.lega.tamen bene præſumi
mus,quando ſumus in dubio. l.generaliter. §. quid
ergo.cl ij.de fideic.liber.prout dicit Barto. in l.mori-
2 bus.§.prius.iu fi.ff.de vulg.& pup. quia ordo † ſcri-
pturæ deſignat ordinem voluntatis, proceſſus, &
charitatis.l.quoties,in princ.de vſuſ.l.gallus.§.qui-
dem rectè.ff.de liber.& poſthum. de conſecra. diſ.ij.
c.in Chriſto pater.iuncta gloſ.j. qui ordo attenditur
nedum inter perſonas, verùm & inter vocabula vt
dicit Bald.in d.l.quoties.& in reſcriptis. c.cum dile-
cta,& glo.ibi in verbo tranſponentes.de reſcript. &
ex ordiue verborum eſt argumentandum,gloſ.in c.
fi. de app. ſæpe nauque otdo inſpicitur & ſeruatur.
c.mandato.de præben.in vj.& no.gloſſ.in c.quorun-
dam.de elec.& c.pen.de ſepul.eod.lib. Abb.in c.fi.de
poſtu.in fi.& in c.Nicolao.de appel.in princ.& in re-
gulis hoc patet,quando in eadem tegula ptiores † in 3
ſcriptura ſuut in iure potiores,& prærogatiuè iuxta
otdinem potentiores, prout patet in illa quæ ponit
cellulas illuſtrium in primo gradu, & ſucceſsiuè
aliorum, & iu alio de coucurrentibus in impetra-
tione beneficiotum vacantium, aut cetto modo va-
caturotum,vt habeutes motum proprium præferan
tur non habentibus,aliàs graduati uou graduatis &
ſic de aliis vt ſequitur.uon obſt. quòd vult Ioannes
Andr.ſuper arbore affinitatis poſt prin. quod ſtan-
tibus duobus † impedimentis matrimonij non ſuf- 4
ficit iu diſpenſatione exptesſio alterius, cuius con-
trarium gloſſ.ſenſerat in c. nou debet. de conſan. &
affi. vbi Abb. concordat opin. & quod ſolurus vno
viuculo excommunicationis, remanet ligatus alio,
ſi duplici tenebatur,vt inquit gloſſ.in c.ita quorun-
dam. de iudæ. & ſic quòd debuerit fieri mentio de
vtraque teſeruatioue,vel ſamiliaritate,ex quo vnius
extiuctio aliam non tollit,vt per multa exempla ha-
betur deciſ.xxxij.de præben.iu autiq.quia vbi reſer-
uationes & vincula reſpiciebant ſolum papam, non
ſicut hîc papam & Cardinalem,ius per vnam ibi alia
uon extinguitur, hic verò maior offuſcat minorem,
& ita in duplici excommunicatione eſt diuerſa ra-
tio:quoniam debet abſolui, & facere pœnitentiam
de vtraq;: vnde patet quòd termini ſuut diſpares.
nam quoad ſedem apoſtolicam ſolum requiritur,
quòd de ſua papa iutelligat,& ſumus in vna,non in
pluribus reſpectu papæ,de qua quia ſi concurrerẽt
plures † reſeruationes generales, de omnibus eſſet 5
fienda mẽtio in impetratione,vt late Fely.in c.in uo
ſtra.de reſcrip.iu vj.cor.vel verius non ſumus in du-
plici reſeruatione, ex quo Catdinali uou reſeruatur
† per regulam beueficium ſui ſamiliaris,ſed quòd in 6
impetratione debeant exprimi uomeu, & titulus
ipſius, & ſi in curia fuerit, eius ad id accedat aſſen-
ſus,aliàs gratia deſuper ſit nulla,bene in duplici fa-
miliaritate, quarum altera ſuccumbit maiori, & eſt
ſine viribus & effectu. ideo uon conſiderabilis, nec
afferens impedimentum.regula non præſtat.de reg.
iur.in vj.uec propter eam papa minus prouidiſſet li-
bere,nec cauetur quòd ob iſtam cauſam,aut ei ſimi
lem fuiſſet difficilior, & aliter uõ arctatur impetrãs
ſecundum gl.in cle.j.de prabeu. ſed ſolutio in lega-
to multipliciter vt ſit liber requiritur quo ad omnia
vincula,quorũ quælibet ſtat per ſe,vt in dicta deciſi.

SVMMARIVM.

1 *Familiaritatis falſa expreſsio in literis prouiſionis non viciat gratiam,ſi literæ fuerunt taxatæ.*
2 *Falſi expreſsio ſine malitia,non viciat gratiam.*
3 *Falſa expreſsio præſumitur doloſa in gratioſis.*
4 *Falſitas ſine commodo, & præiudicio committi non ſolet.*
5 *Regula & extrauagans Alexandri.vj. de fictis familiaribus quare emanarunt?*

DECISIO X.

VT valida fuerit prouiſio voluerunt domini in
vna Viſeu. parochiali coram me de menſe
Martij

Martij 1522. non obſtan. quod falſo dicebatur in ea
prouiſum eſſe familiarem, & commenſalem vnius
1 ſcriptoris apoſtolici, ex † quo literæ reperiebantur
taxatæ, & ſic ordinariè non autem gratis expeditæ,
quæ quando gratis expediuntur non taxantur, ſed
dicitur gratis pro familiare ſcriptoris, & hoc quia
non eſt cautum in iure talem expreſsionem induce-
re ſubreptionem, & illa tantùm inducuntur, quæ
expreſſa reperiuntur ſecundum gloſſ. in ſimili in
clemen.j.in verbo vel alteri.de præbend. Item quia
2 falſi expreſsio ſine † malitia non vitiat inquit Inno.
in c.cum noſtris. col. ij. de conceſ. præbend. & facit
optimè Egid.deciſ.iiij.Nec obſt.l.pen.C.ſi contra ius
vel vti.publi.l.ſi. de diuer.reſcrip. c. ſuper literis, de
reſcript. & quod no. Innoc. In c. ad falſariorum. de
3 cri.fal. quòd in gratioſis falſa † expreſsio præſuma-
tur doloſa, quia vt dicit Egid.d.deciſ.iiij.ſufficit prin
cipem ex ea non eſſe inductum veriſimiliter ad fa-
cilius concedendum, & ad excludendum dolum,
quod nemini nocuerit, nec propterea deliquerit;
de primo conſtat, quia princeps non habet reſpe-
ctum magis ad familiares ſcriptorum, quàm ad a-
lios curiales, maximè, quia ſcriptorum & aliorum
officialium prærogatiuorum, vt ſuprà, magnus eſt
numerus, & eorundem familiarium longe maior, &
ſatis eſt quòd hoc habeat de gratioſa expeditione;
neq; mouetur ex eo, quòd in ſupplicatione dicunt
ſe familiares papæ ſeruitiis talis ſcriptoris inſiſtent.
cum ſciat papa id ex priuilegio ſcriptoribus conceſ-
ſo, exprimi ad effectum liberæ expeditionis: non ad
trahendum ipſum qui non ignorat ſufficienter eſſe
proſpectum huiuſmodi officialibus, ac eorum fami-
liæ per priuilegia, quæque non ſunt ſui familia-
res & commenſales re vera. Ideo non obſt. conſil.
Gemi.cxxviij. quòd non ſentit de iſtis, ſed de fami-
liaribus & commenſalibus papæ veris, quibus papa
eſt obligatus, & ſolet eſſe promptior & largior, &
ceſſant omnia motiua Egid. deciſ.cccccxliiij. ſecun-
dum patet, ſcilicet quòd expreſsio nulli præiudicat,
neque exprimens delinquit, ex quo beneficio fami-
liaritatis non eſt vſus in ſui commodum, & alterius
4 damnum. falſitas autem abſque commodo † & præ-
iudicio non ſolet committi, neque præſumitur ſe-
cundum gloſſ. notabilem in l. penult. C. ad l. Cor. de
fal. & per hoc tollitur nota. Inno. in d.c.ad falſario-
rum, qui tamen non infert vt ſupra, ſed dicit quòd
in literis gratiæ ac contra publicam vtilitatem maior
examinatio eſt habenda, quàm in literis iuſtitiæ, ad
5 extrauagan. Alexand. vj. † Contra fictos familiares
& regulam cancellariæ, quæ annullant literas & ex-
communicant cum aliis pœnis, fuit reſponſum ex
prohe. à quo finalis ſumitur ratio. l.fin. ff.de hæred.
inſtit. & ex toto tenore patere, quòd emanarunt, ne
cancellaria frauderur in ſuis emolumentis. vnde re-
mota fraude per taxam & expeditionem ordinariam
non priuilegiatam ceſſant dictæ conſtitutiones. l.
adigere. §. quamuis. ff. de iur. patro. c. cum ceſſante. de
appel. & inquantum annullant gratiam, faciunt pro
concluſione, quaſi de iure valeat, cùm aliàs nō eſſet
inualidare neceſſe, nec conſtitutio aliquid in ea par-
te induceret vltra ius commune.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum quod prouideatur de beneficio in eccle-*
ſia, non comprehendit dignitatem principalem in
ipſa eccleſia.
2 *Mandatum de prouidendo de eccleſia in altera ex*
rectorys curatis exiſtentibus in eccleſia, effectum
ſortiri poteſt.
3 *Error qualitatis expreſſæ ſi de corpore conſtat, non*
viciat literas apoſtolicas.

DECISIO XI.

SI impetrantur literæ quòd prouideatur † de be- 1
neficio in eccleſia, non continetur rectoria, quæ
eſt caput eccleſiæ: quia aliud eſt quòd prouideatur
in eccleſia, aliud quod de eccleſia, c.fin.de præbend.
gloſſ.in verbo incerta.in clem.j. eod.titu. Sed ſi ſint
duo rectores cum duobus beneficiis curam anima-
rum habentes, & nullus alius, qui ibi ſit archipreſ-
byter, præpoſitus, vel decanus maior dictis rectori-
bus, abſque eo quòd diſcerni poſsit, quòd alter ex
eis ſit principalis aut principalior, literę de prouiden
do de eccleſia poſſunt † ſortiri effectum in altero ex 2
curatis, ex quo non poteſt dici prouiſum de benefi-
cio in eccleſia, ſed magis de ipſa eccleſia. cū vtrunq;
repreſentent eccleſiam, vt dicatur rectoria eccleſiæ,
ita de menſe Martij 1520. in vna Mediolanen. co-
ram domino Camillo de Ballionibus fuit conclu-
ſum, pro concluſione facit quòd refert Abb. in d.c.
fin. quòd mandatum de prouidendo in aliqua eccle
ſia, in qua ſunt præbendæ, & alia beneficia minora
non poteſt exequi in præben. ſecundum doct. com-
muniter: ſed ſi nō eſſent ibi niſi præbendæ, ne ſit fru
ſtratorium, poterit locum habere in præbend. l. ſi
quando. ff. de leg. j. in c. Abbate. de verbo. ſignific. c. ſi
papa, de priuileg. in vj. hic autem niſi ſortiretur effe-
ctum in altera ex curatis redderetur inutile, facit
Rot. deciſio. liij. de reſcript. in antiq. vbi etiam error
† qualitatis expreſſæ non vitiat literas, ſi de corpo- 3
re conſtat: ſecus ſi in gratia eſſet relatiuum aliquod,
vel quod, ex quo ſupponit diuerſitatem beneficio-
rum, quia tunc non ſortiretur effectum in vnico, vt
refert Mil. in repertorio in verbo, gratia per quam
mandatur, vbi videas exempla & eſt deciſ. Rotæ xij.
de præbend. in no. & gloſſ. in cle.j. in verbo incerta,
eod. tit. & Felyn. in c. in noſtra. corr. xxiiij. de reſcript.
Non obſt. quòd vtrunque non videatur poſſe dici
pariformiter curatum, nec caput: cùm eccleſia vnius
eſſe debeat capitis & ſacerdotis, non plurium. c. quo
niam. de offic. ordin. c. cum non ignores. de præben.
quia licet plures non debeant eſſe ſacerdotes prin-
cipaliter inſtituti, ex eo quòd iuri repugnat eccle-
ſiam eſſe plurium inſolidum, poſſunt tamen eſſe plu
res curam animarum habentes, & quilibet dicitur
habere curam, ſiue dicatur rector, ſiue vicarius, ſiue
perſona, & exercitium curæ poteſt eſſe apud plures,
vt dicunt Inno. Hoſt. Anch. Imo. & Butr. in d.c. cum
non ignores. & in materia videatur etiam Archid.
xxj. q. ij. ſicut Lap. allega. v. Old. conſ. lxvij Car. conſ.
xxx. quidam A. ij. col. Collect. & Abb. in d. cap. cum
non ignores. nec etiam eſt abſonum ſecundum
Imo. & Bart. ibi, pluribus curam populi competere
inſolidum, ſicut pluribus tutoribus & curatoribus
curam pupilli & adulti, l.j. ff. de admi. tuto. caput au-
tem dictorum rectorum, ſeu prælatus erit, vel epi-
ſcopus, vel collegium, vel papa, vt docto. præfati
declarant in dicto cap.

SVMMARIVM.

1 *Prouiſio papæ de dignitate principali in collegiata, etiam de cura parochianorum, cui imminebat animarum mentio non habita valet. & nu. 3.*

2 *Prouiſio beneficij nulla de ipſius qualitate, vt puta electiui ſacerdotales &c. mētione habita an valeat?*

4 *Expreſſio per æquipollentiam, an valeat ſicut directa?*

5 *Cura collegialis, & cura parochialis, ſi ſunt in diuerſis eccleſiis quomodo, & quando mentio ſit habenda in literis.*

6 *Mentio in impetrationibus, niſi in caſibus in iure expreſſis fieri debet, & an per æquipollens ſufficiat?*

7 *Noua prouiſio tacito defectu, de quo papa potuit habere notitiam per regulas cancellariæ vel diſpoſitione iuris communis, non eſt ſurreptitia.*

8 *Qualitas quæ de facto, non autem de iure communi ineſt in beneficijs, exprimi debet. & nu. 11.*

9 *Beneficia ſecularia perpetua, regularia verò manualia de iure communi præſumuntur.*

10 *Gratia vnionis in ſeculari tacita manualitate eſt ſurreptitia, ſecus in regulari non curato, nec electiuo.*

12 *Regula cancellariæ de qualitatibus beneficiorum exprimēdis in impetratione, quomodo intelligatur?*

13 *Diſpoſitio principis potius pro conſeruatione iuris communis, quam illius derogatione interpretari debet.*

14 *Taciturnitas talis exiſtens, quæ expreſſa princeps non ita de facili conceſſiſſet, quomodo intelligitur & cognoſcatur.*

15 *Falſitas expreſſa quæ non inducit ad concedendum, non viciat gratiam.*

DECISIO XII.

PLuries coram domino Martino de Spinoſa
1519. fuit diſputatum, an valeret prouiſio apo-
1 ſtolica facta de dignitate † collegiata, in qua de no-
mine dignitatis, & quòd erat collegiata expreſſum
erat, ſed non quòd haberet curam parochialem, &
domini fuerunt varij. vna pars tenebat non valere
per tex. in cle. j. de præben. vbi habetur quòd de cu-
ra eſt fienda mentio, ſecundo per ea quæ Biſignet.
dubio. xiij. eod. tit. vtrum cum quis, ibi ſecundum
2 eum, tunc fuit tentum quod impetrans † dignita-
tem eccleſiæ collegiatæ electiuam, licet faciat men-
tionem de collegio, nihil agit, niſi etiā dixerit quòd
eſt electiua, vt in d. cle. quia per hoc, quòd dicatur
de collegio, non ſequitur infallibiliter. ergo electio
ſpectat ad collegium, & ſic eſt electiua, cum eſſe poſ
ſit in facto pro veritate, quòd electio non pertinet
ad conuentum, ſed ad alicuius collationem, & non
probat hoc eſſe. l. non hoc. C. vnde legit. c. in præſen-
tia. de proba. Et papa vult intelligere etiam quæ ſunt
facti, cum poſſet ea ignorare. c. j. de conſti. in vj. Ter-
tiò facit Egid. deciſ. ix. circa fin. & Card. conſi. xxx.
quidam archipresbyter. iiij. col. vbi dicunt quòd non
archidiaconatus, ſed dignitas alia poſſet eſſe ſine
cura, habenda ſit mentio de cura, de quo motiuo &
aliis ibi per Card. ad idem Felyn. c. in noſtra. primo
correl. de reſcrip. ad hoc etiam Rota, xl. in antiq. de
reſcrip. quod de qualitatibus præben. eſt fienda men
tio vtrum ſit ſacerdotalis vel electiua. Alia pars te-
3 nuit † pro affirmatiua. & hæc mihi placuit & placet,
quia pro ea eſt communior opinio, quam refert &
ſequitur Domi. in c. cum in illis. §. fi. de præben. in vj.
in vlti. col. vt ſufficiat facere mentionem de collegia-
ta, abſque eo quòd de cura dicatur, etiam ſi ſit paro
chialis, ex quo ſatis dicitur facta mentio de cura per
verba æquipollentia, quando eſt expreſſum de colle
giata † & expreſſio per æquipollentia valet ſicut di- 4
recta & nominata. c. licet ex quadam. de teſti. cum ſi.
hanc partem tenent Pau. Ioan. Cal. & Curiale. quæ
placet Lap. & Ioan. de Lig. prout refert Dom. in d. lo
co & habetur in practica cancellariæ in verbo gra-
tiam, fol. lxxviij. vbi dicitur quod impetrās gratiam
beneficij collegiati vel cōuentualis. ſi hoc exprimit
quod ſit collegiatum aut conuentuale, non tenetur
aliter facere mentionem de cura, etiam ſi habeat cu-
ram parochialem extra collegium vel conuentum.
Idem Ioan. Andr. & Oldra. ac communiter curiales
vt etiam refert & ſequitur Phil. Franch. in d. c. cum
in illis. in princ. col. ij. cum diſtinctione tamen quod
ſi cura † collegialis, & cura parochialis ſunt in di- 5
uerſis eccleſiis, quia vna eſt collegiata, alia parochia
lis, tunc aut ſunt inuicem vnitæ, ita quòd quælibet
eſt principalis. & nulla accedens alteri, & de vtraq;
cura debet expreſſa fieri mentio in literis impetra-
tis & impetrādis, ſed ſi vna eſt alteri acceſſoriè vnita
tunc ſufficit, quòd de principali expreſſa mentio
fiat, & hoc tam in impetratis quàm impetrandis, ſi
verò cura vtraque ſit in eadem eccleſia, ſi appareat
quæ ſit principalis, de illa debet fieri expreſſio, ſi
non appareat, de vtraque fiat, ex quo vna non inclu-
dit aliam, quòd procedit in literis impetrandis, ſed
in impetratis fortè videtur ſufficere fieri mentio-
nem, quod ſit collegiata. & ita Phil. Franch. concor-
dat opiniones & Domi. ait quòd vltimum dictum
videtur ſequendum in impetratis primum in impe-
trandis, vt ſolidius agatur ſecundum Lap. & conue-
niunt in eandem ſententiam. ſiue ergo cura collegia
lis eſſet principalis, aut cura parochialis accederet
ad collegialem, vel eſſemus in dubio in eadem eccle
ſia valet impetratio pro quo. l. quoties. ff. de reb. dub.
& c. Abbate ſancti Siluiani. de ver. ſignifi. cle. j. non
obſt. quia ſatis eſt expreſſum eſſe per æquipollens,
& quando eſt dictum de maiori & principali dictum
eſt de acceſſoriis & minori cura ar. c. ſuper eo, eo. tit.
in vj. nec. d. cle. exigit quòd expreſſa fiat mentio di-
rectò & nominatim, ſed quomodocunq; fiat ad hoc
c. ſtatutum. cum ibi not. de elect. in vj. Nam ſicut ibi
apparet, cura parochialis nihil addit habenti digni-
tatem collegiatam non parochialem, nec operatur
vnica dignitati collegiatæ quod operatur per ſe. ſi-
cut ergo non addit in iure & ibi ita nec ad impetra-
tionem, nec in beneficiorum impetratione eſt haben
da mentio, niſi de caſibus in iure expreſſis ſecundū
glo. in ſimili in d. cle. in verbo, vel alteri, & non caue
tur iure † quòd debeat fieri expreſſè taliter quod 6
non ſufficiat. per æquipollens vel per expreſſionem
principalis, ſeu maioris, deciſ. Biſignet. cum ſequa-
cibus eſt contra communem & contra c. j. de elect.
vbi tex. loquitur negatiuè quòd niſi per electionem
non prouideatur. vbi ſunt duo vel plures, vnde pa-
pa qui habet iura in ſcrinio pectoris ſui. d. c. j. de con
ſtit. intelligit de electiua, quando dicitur quòd eſt col
legiata. Item in ſimili validum dicitur priuilegium
ſuper antiquis decimis de poſſeſſione percipientium
eas,

eas, non faciens mentionem, quia reperiũtur, & prę-
ſumuntur ab aliquo poſsideri, quod princeps veriſi-
militer credit, ſecus in decimis monialium, quas prę
ſumit à nemine poſsideri. c. dudum. de decimis. &
ibi Ioan. And. Car. & Abb. vt declaro latè in alia de-
ciſione incipiente, fratres minores. Ratio autem
quod infallibiliter Biſignet. Egi. & Car. procederet,
ſi aliter eſſet quam debet ſecundum ius commune,
vt ſi collegiata eſſet collatiua, ſi archidiaconatur
non haberet curam animarum, cùm de iure habeat.
c. dudum. ij. de elect. c. ad hæc. de offic. Archi. & ſic
de aliis, tunc enim ex quo talia ignorat papa de eis
eſt habenda mentio, quando retraxiſſent aut diffi-
cultaſſent principem ad materiam. cap. ſuper literis.
& cap. poſtulaſti. cum multis aliis. de reſcript. & ve-
rificatur quod non ſequitur infallibiliter inſpecta
diſpoſitione iuris dummodo ita ſit pro veritate, ſi-
cut ius diſpoſuit, & in hoc fuit æquiuocatio, cum
iſtud ſit inſpiciendum quòd patet, quia ſecundum
7 Rot. xxxj. de reſcript. in no. nona † prouiſio in qua
eſt tacitus defectus, de quo papa potuit habere
ſcientiam ex diſpoſitione iuris, vel ex regulis can-
cellariæ non eſt ſurreptitia, & idem dicit Felyn. in d.
cap. in noſtra. iiij. correla. quia non ſunt exprimen-
8 dæ † qualitates, quę inſunt de iure communi bene-
ficio: ſed bene quæ inſunt de facto ratione conſue-
tudinis. qualitates nanque quæ à iure inſunt, non
indigent expreſsione ſecundum Egid. deciſione
ccccLxxxviij. ſi impetrans & ita reſpondit vni audito
ri Vrbanus. v. vt dicit Rot. lxxv. de reſcript. in antiq.
& tenet Bal. in c. cum ordinem. iiij. col. de reſcrip. di-
cens quod impetrans ſuper feudo, non habet facere
mentionem de conſuetudinibus feudorum, quæ in
reſcripto comprehenduntur, ſecus ſi eſſet conſuetu-
do certi feudi exorbitans à conſuetudine recti feu-
di, vt dicit etiam in l. præſcriptione. C. ſi contra ius
vel vti. pub. iiij. col. quod non decipitur princeps in
his, quibus ſupponitur habere ſcientiam legis. l. o-
mnium. C. de teſta. ſaltem præſumptiuè, vt glo. xxiij.
d. c. præterea, licet non habeat ſemper ſecum ſapien
tes, puta quando vadit venatum, hæc, & alia quæ in
d. correl. cumulat Felyn. probant caſibus etiam for-
9 tioribus. Idem in beneficiis † ſecularibus probatur,
quæ ſui natura ſunt perpetua. l v. diſtin. præcepta &
Lap. alleg. ix. Regularia verò omnia manualia, ſeu
ad nutum ſuperiorum amouibilia, niſi ſint curata
aut electiua † gi. deciſ. cciij. ex conſtitutione autem
ſecularia poſſent eſſe manualia, aliqua autem tem-
poralia Lap. in d. alle. & regularia etiã ex aliis cauſis
fieri perpetua. Et valet in regularibus impetratio de
beneficio regulari non expreſſo, quòd ſit manuale:
quia papa eo ipſo quòd exprimitur eſſe regulare, in-
telligit quòd eſt amouibile, niſi eſſet curatum, aut
electiuum, & iſtud fuit ſæpius tẽtum in Rota, cuius
contrarium debuiſſet teneri, ſi attenderemus quod
non ſequebatur infallibiliter, ex quo per priuilegiũ,
aut aliàs poterat eſſe perpetuum. Item in ſeculari
quod eſt perpetuum, clarum eſt valere impetratio-
nem de tali, nihil exprimendo de perpetuitate. Secus
ſi reperiretur eſſe manuale ex conſtitutione ſeu alio
modo, quia tunc non teneret ſine expreſsione ma-
nualitatis Cal. conſ. xxvj. de præben. & ita in vna Ca
merinen. prioratus coram domino Bartholomæo de
Petraſancta inter prothonotarium de Spinola & N.
fuit concluſum quòd gratia † vnionis tacita manua- 10
litate in ſeculari, eſſet ſurreptitia, non in regulari,
non curato, nec electiuo, & vtrunque noto in illa
deciſione incipiente, concluſum fuit in palatio, facit
etiam ſtylus cancellariæ in expeditione, qui quando
non eſt conuentus in monaſterio, exprimit monaſte-
rium, quod conuentu caret, quando eſt, non aliter
exprimit, ſed ſolum dicit tale monaſterium, quaſi
primum papa ignoret, ſecundum intelligit ex ex-
preſsione monaſterij, vt ſupra in aliis ſimilibus. ad
Car. in d. conſi. quod verba impetrationibus debent
tantum operari id, quòd neceſſariò inferunt, reſpon-
ſum eſt ita de neceſsitate inferri inſpecta diſpoſitio-
ne iuris communis, quæ ſemper inſpicitur quando
nil eſt immutatum, & ex prędictis eſt reſponſum ad
d. deciſ. xl. de reſcript. quæ etiam facit pro iſta parte
quomodocunq; qualitates ſint expreſſæ. Non obſtat
c. ſuſceptum. de reſcrip. in vj. quod expreſſo vno mo-
do non venit alius, quia in caſu de quo agitur, vterq;
modus & de vtraq; cura erat dictum per ęquipollẽs
& vt ſupra. Nec obſt. Biſignet. xviij. de præb. quam
Fely. ponderat in d. c. in noſtra, quia verum eſt ex-
preſſa dignitate non cenſeri expreſſam curam, niſi
ſit talis, cui de iure cura immineat, & ſi eſſet talis, nõ
requiritur alia expreſsio, quia papa intelligit, & de
præpoſitura loquitur Biſignet. ac de impetratione
ad quodcunque officium & perſonatum vacans &
vacaturum & c. vnde nihil ad rombum. Et ita in vna
cuſtodiæ fuit etiam iudicatum, † quod bona impe- 11
tratio de cuſtodia, non expreſſo quod aliquid ei in-
cumberet, & conſtabat, quod tenebatur ad ea quæ
habentur in c. vnico, de offic. cuſto. quia papa hoc
intelligebat eſſe de iure. ad hoc etiam facit quod Bar.
tenet in l. j. ff. ſi certum peta. iij. col. ſatis eſſe quod di-
ctum teſtis in ſui ratione, vt ſcio: quia ſum vicinus
concludat præſumptiuè non neceſſariò ex præſum-
ptione iuris taliter, quòd ad condemnationem ſuf-
ficiat. in caſu autem iſto ſufficiat ad omnia vera iu-
ris diſpoſitio, quam ſequi oportet niſi probetur alte
rata, & quòd ſit ſatis concludere præſumptiuè iu-
ris præſumptione in dicto teſtis, plura cumulo in illa
deciſione, quòd fama probatur per teſtes de auditu
publico, incipit ad hoc vt teſtes, ex quibus patet in
puncto iuris deciſionem relatam per Biſignet. non
procedere, nec eſſe ſequendam, attento ſtylo curiæ
minuta in dubio in quo pro validitate & excuſatio-
ne à nullitate, ſed in concurrente regula cancella-
riæ † de qualitatibus exprimendis in impetrationi- 12
bus beneficiorum, an dignitates, perſonatus, vel offi
cia ſint, eiſque cura immineat animarum, & an ad
illa conſueuerint, pro electione aſſumi &c. de qua
dictum fuit, quia eſt de dandis propter decretum ir-
ritans in ea poſitum, vt etiam dicit ibi gl. & commu-
niter dicitur, quoad eas quæ ſunt de dandis vel nõ.
nunquid habeant decretum, vel ſolùm ſine decreto
reſpiciant expeditionem, vt primo caſu ſint de dan-
dis non ſecundo: dubium facit, quia Bart. in l. iiij. §.
prætor ait. ff. de dam. infect. & Abb. in c. paſtoralis. in
prin. de appel. volunt quòd ſtatutum interpretatur
contra ius, quando aliàs nihil operaretur, vt ſcilicet
aliquid addat iuri communi, ita quod non ſufficiat
mentio per æquipollens. ſed ſaltem fieri debeat con-
ditionaliter, vt dicitur in regula, ſed vna pars domi-
norum propterea non inclinauit in negatiuam, nec

receſsit ab affirmatiua conſiderans, quòd regula
noluit in hoc deſtrueret tot regulas iuris vno verbo,
argum. l. ſi quando. C. de inoffic. teſtamen. & quod
ſit ſatis per æquipollens & aliis modis, vt ſupra, vel
13 dicamus quod quando diſpoſitio † principis poteſt
interpretari in derogationem iuris communis, &
etiam ad conſeruationem potius accipiamus pro
conſeruatione, ſecundum Innocent. in cap. dudum.
de decim. in ij. cuius dictum de facili non reperitur
alibi ſecundum Butr. ibi & de eo meminit Bald. in
l. bonorum. C. qui admit. ad bon. poſſeſ. vt refert ac
ſequitur Felyn. in tracta. quando lite. ap. no. patr. in
iij. ampliatione quod dictum, an intelligant in diſpo
ſitione principis non ſtatutaria. vel in ſtatutaria. aut
habente rationem paritatis cum ſtatutis, videndum
pro concordia vel contrarietate? occurrit tamen
quòd doctores ſatis Moderni dixerunt curiales
communiter tenere ſatis eſſe de collegio fieri men-
tionem, vt Dominic. & Philip. Franc. in locis allega-
tis, & quòd talem impetrationem regula metuerit,
à qua non ſit diſcedendum. l. minime. ff. de legib.
quia in monaſterio non habente conuentum, ſtylus
etiam hodiernus habet, vt dicatur, quod conuen-
tum caret, in habente contentatur dicere ſolum
monaſterium, & ſic de aliis. Regula autem ſi non di-
cat ſaltem conditionaliter, reſpicit abbreuiatores,
quòd debeant dare negatiuè. ergo quod ipſi faciunt
eſt inſpiciendum ſecundum tempus, quo ſtylus va-
riatur vt dicit Lap. allega. lj. & cui iura deſeruiunt.
xxix. diſ. cap. fina. & cap. fin. de tranſact. Nam ad di-
14 gnoſcendum, an taciturnitas † habeat vitiare, re-
quiritur quod ſit talis qua expreſſa princeps facile
non conceſsiſſet ad no. in cap. poſtulaſti. & cap. ſuper
literis. de reſcript. quod intelligitur ſecundum com
munem curſum & ſtylum cancellariæ, nam aliàs
non poſſet vnquam ſciri, an princeps feciſſet gra-
tiam, aut non fortè eam feciſſet, vnde referendum
eſt hæc ad probabilem coniecturam, vel commu-
nem vſum aliarum literarum per principes con-
ceſſarum, ſeu concedi ſolitarum, ita dicit Felyn.
in cap. in noſtra. eodem titul. in xx. correl. & facit
l. ſi interpretatione. ff. de legib. & cap. cum dilectus.
15 de conſuetud. & quando † exprimitur quod eſt fal-
ſum, non vitiat etiam expreſsio. quæ non induxit ad
concedendum, pulchra eſt deciſio Egid. iiij. & Rot.
lxix. in antiq. de reſcript. & ibi de materia & Mil. in
verbo gratia. in beneficialibus ſi eſt ſurreptitia. in re-
pertorio videatur etiam Alexand. in l. fin. §. in com-
putatione. C. de iure deliber. quomodo procedat do-
ctrina Bart. in d. §. prætor ait.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium in cathedrali eccleſia, licet non ſit opus exprimere nomen ſancti, tamen ſi impetratur ex reſignatione alterius & fiat huiuſmodi expreſsio ſuſtinetur.*

2 *Reſignationes an fauorabiles & ceadiuuandæ exiſtant?*

3 *Impetratio etiam ex cauſa ceſsionis, eſt ambitioſa.*

4 *Impetratio de beneficio vacaturo non comprehendit beneficia in cathedrali exiſtentia, niſi exprimatur.*

DECISIO XIII.

LIcet glo. ante pe. in fi. in c. quamuis. de præben. in
vj. velit quòd non valeat impetratio de benefi-
cio † expreſſo nomine ſancti Petri in cathedrali ec- a
cleſia propter ſtylum, & cum ea tranſeant doct. Ni-
hilominus in vna Virdunen. Ca. & Præben. coram
domino Martino de Spinoſa, domini ſubſtinuerunt
impetrationem ex cauſa reſignationis, ex eo quòd
reſignationes à mera voluntate, & quadam quodam
modo liberalitate fiunt, † & quia ſunt fauorabiles ac 2
adiuuandæ etiam reſpectu reſignantis, & eius cui
prouidetur, quæ deciſio habet multum de æquitate
& bono iudicio, ſed in puncto iuris non poſſet de-
fendi ſuppoſito ſtylo, ac communi ſententia per gl.
ex quo impetratio etiam ex cauſa † ceſsionis eſt am- 3
bitioſa, & ideo reſtringenda, vt d. c. quamuis. cum
vulga. & poteſt impetranti dici, expreſsiſſes cautius,
& prout ſtylus docet. l. in Ciuilem. C. de fur. Item be
neficia † in cathedrali non veniũt, niſi de ea dicatur, 4
& dicendum eſt ſine nomine ſancti, vt inquit Fely.
etiam in c. in noſtra. xxxix. correl. de reſcrip. ad idem
Abb. in c. ſacroſancta. de elect. vbi limitat in primo
nota. magnam tamen excuſationem meretur, qui
exprimit eccleſiam cum nominatione ſancti, ſub
qua intitulatur & ſine dolo eſt, vnde excuſationem
meretur. l. igitur. §. poteſt. ff. de lib. cau.

SVMMARIVM.

1 *Regula cancellariæ diſponens, quòd habens ſignaturaper fiat, præferatur alteri habenti per conceſſum, intelligitur etiam ſi habens per conceſſum eadem die ſit poſſeſſor.*

2 *Cap. ſi à ſede. de præben. in vj. quomodo intelligatur?*

3 *Gratia motu proprio conceſſa, vincit omnes alias prærogatiuas.*

DECISIO XIIII.

REgula eſt Cancellariæ † quòd habens gratiam 1
per fiat, in concurſu præferatur habenti per cõ
ceſſum quæ 1513. in duabus cauſis fuit interpretata,
vt procederet etiam ſi habens per conceſſum eadem
die ſit poſſeſſor non obſt. c. ſi à ſede. de præbend. in
vj. quia habebit locum data in cæteris paritate, & al-
tero tantum poſſeſſore. Idem ſi habens conceſſum,
haberet etiam motum proprium, & ad id quod dice-
bam duo vincula vincere vnum. l. cum in adoptiuis.
C. de adopt. §. ſi hodie. inſti. eo. auth. itaque. C. eo. &
quod triplex funiculus potentior eſt vno. c. j. de treu.
& pa. cum vulgaribus, dixerunt domini quaſi om-
nes, quòd regula loquebatur generaliter non atten-
tis aliis prærogatiuis, ſed ſola ſignatura vt ſupra,
Itaque ſimpliciter erat intelligenda, & quòd d. c. ſi
à ſede, † exorbitat, vt inquit ibi Phil. Franc. iij. col. & a
non excedit terminos ſuos. cap. j. de ſepultur. ad hoc
quia reperiatur collatio facta vni per epiſcopum, &
eadem die alij per Vicarium, præfertur habens ab
Epiſcopo habenti à Vicario etiam poſſeſſori ſecun-
dum Dominic. in d. c. ij. Cald. conſil. vij. eod. titu. qui
tamen videatur, quia in hoc contradicit Phil. Franc.
ij. col. poſt Lap. quamuis pro opin. Dominic. faciat
illa ratio quòd epiſcopus, & ſic alius ſuperior con-
ferendo videtur auferre poteſtatem vicario quoad
illud beneficium, ne videatur facere actum nullum.

l.iij.ff.de milit.teſta. Et cùm non appateat de priori-
tate,& c.niſi pro opi.Lap.poſſeſſorio faciat præſumi
anterioritatem occurrir quod d.c.ſi à ſede, procedit
quando à diuerſis. Idem beneficium confortur ea-
dem die,non quando ab eodem,& ſic non quando
à papa & alio auctoritate papæ,quia papa ſacere di-
citor.c.ſi eum. c.ſi apoſtolicæ. c. hi qui, de præbend.
io vj.c.cum aliquibus de reſcript. eodem libr. l. j. §.
ſed neq;.ver. omnia. C. de vete. iur. enuc. vnde Car.
aut alius dicit conceſſum in præſentia domini no-
ſtri papæ,idem de vicario reſpectu ordinarij,quaſi ab
eodem, non à diuerſis factum cenſeatur. bene au-
tem diuerſi cenſentur,ſi papa, legatus de latere, &
ordinarius loci concurrerent, & ad illud de pluri-
bus vinculis ſuppoſita veritate etiam reſpondetur
magis ſpecificando, quod locum babet, niſi vnum
ſit potentius pluribus. l. nam & ſi parentibus. ff. de
inoffic. teſtam. facit etiam, quia in regula de con-
3 currentibus quod habens † motum proprium præ-
feratur cæteris non habentibus,vt graduati non gra
duatis, & ſic de aliis prærogatiuis, ibi ſolus motus
proprius vincit aliàs prærogatiuas quotquot ſint,
& ita gloſſ.ſentit ibidem.

SVMMARIVM.

1 *Diſpoſitio c.ſi à ſede, non habet locum in poſſeſsione illius,cui prouidetur per ceſsionem vel mortem prouiſi ab ordinario, qui concurrebat cum prouiſo à papa.*
2 *Prouiſio magis qualificati ex ceſsione minoris prærogatiuati, non præiudicat alteri eodem die cum minori in prouiſione concurrenti.*
3 *Prouiſio in beneficialibus eſt actus legitimus, qui non recipit diem neque conditionem.*

DECISIO XV.

ITem fuit dubitatum coram domino Camillo de
Ballionibus in cauſa Vormatien.ſcholaſtriç 151 8.
ad materiam d.c.ſi à ſede,de præben.in vj. an poſſeſ-
ſio eſſet io conſideratione, quando vnus habet à
papa, alius ab ordinario eadem die, & de prioritate
non apparet, ſi neotro poſsidente habens ab ordi-
nario cedat,vel decedat, & prouideatur Titio, qui
poſtea aſſequitur poſſeſsionem,& habens à papa ce-
dat etiam & prouideatur G. ao G. debeat obtinere,
& præferri Titio? & quidam arguebant Titium fo-
re abſoluendum ex eo, quòd militet præſumptio
prioritatis tituli in habente ab ordinario, ex quo is
qui eſt prouiſus, ex eius ceſsione habuit poſſeſsio-
nem.nam ſi prouiſus à papa fuiſſet prior, veriſimile
eſt quòd habens per eius ceſsionem vel deceſſum
aſſequutus ſuiſſet poſſeſsionem non alius, ad hoc
facit quod Lap. voluit io d.c. poſſeſsionem conſide-
rari tempore quo agitur, & non diſtinguitur magis
de poſſeſsione primo quàm ſecundo loco prouiſo-
rum.l.j.§.generaliter.ff.de leg.præſtan. Item Titius
eſt reus & poſſeſſor & G. eſt actor & cùm non con-
ſtet an prouiſus à papa fuerit anterior in dubio de-
bet abſolui. l. qui accuſare. C. de eden. c.fina. de re
iudic. Sed contrarium à maiori parte fuit conclu-
ſum,& hoc mihi placuit eo ſundamento, quia ſi ce-
dentes concurrerent, prouiſus ab ordinario ſuccum
bebat prouiſo à papa propter ampliorem prærroga-
tiuam conferentis. vnde exceſsione eius qui nihil
habebat, Titius nihil conſequitur, † quia plus iuris 1
ex eius perſona cedente vel decedente, non tranſ-
fertur,quàm haberet.l.traditio.ff.de acqui.re.domi.
l.ſi liberam. C. quòd cum eo. & in regula nemo po-
teſt.de regul.iur.in vj.nec à cedente, ſed à ſuperiore
inueſtiente ius habetur, vt not. Abb. in c.ij. de præ-
ſcript. ſuperior autem prouidet, niſi alteri ſit ius
quæſitum tempore prouiſionis,vt patet in clauſula,
quæ in prouiſione apoſtolica apponitur,nec ex titu.
nouo concurrit Titius cum prouiſo à papa, neque
reperitur eſſe in terminis d.cap.ſi à ſede. nimirum ſi
præfertur Gaius.poſſeſsio nanque ſua venit ad titu.
ſuum ex eius vigore, non ad titulum prouiſi ab or-
dinario, de quo loquitur d. cap. meritò non conſi-
derabilis maximè quia d.cap. exorbitat. prout Phil.
Franch. ibi. ita quòd vltra caſum ſuum non exten-
ditur, ſed ſolum procedit in poſſeſsione primo lo-
co prouiſorum eodem die. non obſt. quòd prouiſus
ab ordinario primo loco abſolueretur, ſi poſsideret,
quia tunc loquitur d. c. nec ſumus in dubio, quòd
Titius mereatur abſolui, ſed in claro iure prouiſi
à papa,& ſic etiam eius qui eo cedente haberet & d.
c.ſi à ſede,adiudicatoriam etiam ac canonizatoriam
concedit,& ſi prima opinio procederet, poſſet alter
habens ab ordinario cedere in fauorem tertij, qui
haberet poſſeſsionem vel alterius, qui de facili & ſi-
ne mora poſſet habere,& eo modo tolleret ius pro-
uiſo à papa, quòd ſine eius facto non auſertur re-
gula id quod noſtrum. de regulis iur. in vj. & aliàs
abſurdum & contra iuris regulas in authen. de non
eligen.ſe.nuben. §.cum igitur.colum.j. cap. ſolicitè.
de ma.& obed.& c.nona.de pe.& remiſ. Sic in duo-
bus † perſonis à papa eodem die, quorum magis 2
prærogatiuatus ſeu gratificatus vincit alium, quia
non perderet ius,ſi alius cedat in fauorem tertij,qui
eſſet magis qualificatus, quam primo prouiſo eo-
dem die, vlterius prouiſio in beneficiis † eſt actus 3
legitimus, qui non ſtat in pendenti data acceptatio-
ne prouiſi,ſed ſtatim perficitur,nec recipit diem aut
conditionem.c.ij.de elect.cap.ſi tibi abſenti.de præ-
bend.in vj.regula actus legitimi de regul.iur.ff.& in
vj.vnde remota ſeu non data poſſeſsione in prouiſo
ab ordinario. ſtatim ſuit quæſitum ius apoſtolico.
non ob.quòd Lap. voluit inſpici idem tempus quo
agitur in ipſa poſſeſsione,quia gl.in d.c.ſi à ſede,Do-
min.& Phil.Franc.ſentiunt contrarium,& eſto ſine
præiudicio veritatis, quòd eſſet vera opinio Lapi
locum haberet in prouiſo ab inferiore poſsidente
tempore litis concurrente cum prouiſo à ſuperiore
non in alio.

SVMMARIVM.

1 *Regula de exprimendo nomine & titulo, ac conſenſu Cardinalis in impetratione beneficij vacantis per obitum familiaris ſui,non habet locum in prouiſione facienda ex reſignatione familiarium.& nu.4.*
2 *Taciturnitas cauſæ de præſenti aut præterito retrahens,vel reddens principem difficiliorem ad concedendum,inducit ſurreptionem, ſecus de illa quæ poſſet contingere de futuro.*
3 *Futura habentia ſe ad eſſe & non eſſe, non eſt opus, vt de eis in impetrationibus mentio habeatur.*
5 *Regulæ cancellariæ ſunt ſtricti iuris, & non egrediuntur ſues terminos.*

6 *Derogatio regula de.xx.eſt fauorabilis, quia fit reductio ad ius commune.*

7 *Derogatio regula de. xx. etiam in beneficiys exiſtentibus, vbi Cardinales habent indultum, non inducit ſurreptionem.*

DECISIO XVI.

VNus familiaris Cardinalis de Ferneſio ceſſerat
in manibus papæ, papa prouiderat Titio non
1 expreſſo de familiaritate, † nomine & titu. eiuſdem
Cardinalis, & cum derogatione regulæ de infirmis
reſignantibus, & infra viginti dies ex eadem infirmitate
decedentibus. prætendebat Cardinalis 1514.
pronißionem nullam, quia obierat infra dictum tempus,
quaſi papa non prouidiſſet ita de facili. nec regulæ
derogaſſet intellecta familiaritate. c. cum adeo.
c. ad aures. c. ſi proponente cum aliis. de reſcriptis.
nam remota derogatione dictæ regulæ vacaſſet per
obitum, non per reſignationem, vt in eadem regula
idem non admiſſa ceſsione, ſeu non facta alicui pro-
uiſione ex ea. & tunc per aliam regulam impetratio
ſine expreſsione nominis, tituli, ac familiaritatis
Cardinalis, eiuſque conſenſu, ſi in curia ſit nulla eſt
& ſecundum deciſiones de familiaritate Cardinalis
dicere oportet. vt plenè Felyn. in cap. in noſtra. xxj.
eort. de reſcrip. Sed pro validitate fuit concluſum ea
2 ratione, quia cauſæ † de præſenti aut de præterito
exiſtentes aliàs tales, quæ retraherent, aut difficiliorem
principem redderent, ſunt in conſideratione
quoad ſurreptionem, obreptionem, & intentionis
defectum inducendum, non de futuro quæ poſſent
& non poſſent contingere, vt in omnibus iuribus in
materia diſponentibus, patet ad hoc deciſio Rotæ.
xxv. in no. de reſcrip. quòd non ſunt ponderanda in
propoſito futura habentia ſe ad eſſe, & non eſſe per
iura quæ adducit. Et propterea Fel. in d. c. in noſtra.
3 eod. tit. corre. vij dicit quod de futuris † habentibus
ſe ad eſſe, & non eſſe merè contingenter, non eſt
opus in impetratione facere mentionem, contingẽs
autem erat quòd infra vel ſupra xx. dies, & ex eadẽ
infirmitate decederet. Item, quod papa prouideret
4 vel non, vt ſuprà, & quo ad familiaritatem † regula
non loquitur de reſignante, ſed de moriente ſeu de
impetrante beneficium vacans per obitum familia-
ris, non per reſignationem & deciſ. de quibus Fely.
in d. corre. xxj. procedunt in caſu vacationis per obi-
tum, & ita etiam gloſſ. in d. regula & de iure ſemota
regula prædicta omnino per reſignationem vacaſ-
ſet, vnde non eſt in conſideratione remotio obſta-
culi regulæ, ſed magis diſpoſitio iuris, ſicut cauſa
naturalis non accidentalis. l. qui habet. ff. de rure. re-
5 gulæ † enim ſunt iuris ſtricti, quemadmodum ſta-
tuta, & non egrediuntur terminos ſuos. l. iij. §. hæc
verba. de nego. geſt. l. ſi ſeruum. §. non dixit prætor.
ff. de acquiren. hæredita. cum ſi. & reductio ad ius
commune. & ſic derogatio regulæ eſt fauorabilis,
6 † prout etiam alternatiua, quæ ordinariis in ſex
menſibus conceditur non obſtan. gratiis præuen-
tiuis, & pẽdens à mera principis poteſtate, & volun-
tate. l. ſi vnus. §. quod & in ſpecie. de pact. l. non ſta-
tim. ff. de pecul. xxxv. diſtinct. ab exordio. c. cum ali-
quibus, & ibi Dominic. ij. colum. de reſcript. in vj.
Anchar. conſi. cxxxj. Ita quod non poſſumus dicere
vacaſſe per obitum, ſicut aiunt quidam in partibus
habentes priuilegium mediæ annatæ de benefi. va-
cantibus per obitum prætendunt, quando poſt ceſ-
ſionem eſt facta mentio cum derogatione dictæ re-
gulæ, & cedens moritur infra viginti dies. Nam in-
ſpecto iure hoc non eſt verum, nec inſpecta regula
ex quo ſublata eſt, idem ſi non eſſemus in familia
Cardinalis, ſed in habente beneficium in ciuitate,
vel diœce. cuius Cardinalis eſt adminiſtrator, & ha-
bet indultum propterea de omnibus beneficiis va-
cantibus, præter quam per reſignationem in mani-
bus papæ, & reſignante illud cum ſimus in caſu ex-
ceptuato, quemadmodum quoad regulam iam di-
ctam in caſu non comprehenſo in ea, taliter quòd
nec de indulto eſt neceſſaria mentio, & ad hæc facit
dec. cum ſuis motiuis incipiens, commendauerat,
nec † quod derogetur regulæ de xx. diebus cauſat 7
ſurreptionem aut obreptionem, quia militant ea-
dem motiua & ita fuit iudicatum quod non, ad mul
ta ſimilia vt inquit Felyn. in d. vij. corr. cum non no-
ceat taciturnitas iuris quod in beneficio potuiſſet
quis conſequi, ſi ego non impetraſſem, etiam ſi per
impetrationem meam præcludatur ei via ad futu-
ram & nouam impetrationem, prout in caſu regu-
læ, quoad familiares, & indulti quoad non familia-
res præcluditur.

SVMMARIVM.

1 *Canonicatus an mutetur per mutationem prabẽda?*

2 *Optio vel aſſenſus in eccleſiis abſque nouo titulo, & collatione fit.*

3 *Optio prabendarum de quibus intelligatur, vt optio locum habeat?*

4 *Prabenda conſtituitur ex rebus temporalibus, ideo poteſt aſsignari laico, quando non eſt annexa canonia.*

5 *Excõmunicatus poteſt prabendã vacantem optare.*

6 *Collatio beneficij facta excommunicato, etiam excommunicationem ignoranti eſt nulla.*

7 *Iudex an teneatur iudicare ſecũdũ deciſiones Rota.*

DECISIO XVII.

ERant in eccleſia Apen. præbendæ diſtinctæ, vna
de Iſtrio nuncupata. Alia de Alanſono, & ſic de
aliis. Antonius de Turri obtinuit ſibi prouideri à ſe-
de apoſtolica de canonicatu & præben. quos Elzea-
rius de Turri in dicta eccleſia obtinebat ex ceſsio-
ne dicti Elzearij, qui poſtea obiit, capitulum noluit
admittere ad poſſeſsionem præbend. de Iſtrio Anto-
nium, quia ſtante ſtatuto ſeu cõſuetudine de optan-
do G. de Cordoano antiquior canonicus dimiſit
ſuam de Alanſono, & optauit ipſam de Iſtrio taliter,
quòd illam de Alanſono habuit Antonius. dubita-
ui ego, qui eram auditor huius cauſæ, an Antonius
habuerit canoniam quam obtinebat G. & G. cano-
niam quam obtinuerat Elzearius ita, quòd per mu-
tationem præbendarum eſſent mutatæ canoniæ,
cùm dicat Egid. deciſ. lxiij. quod in præbendis † di- 1
ſtinctis, mutata præbenda mutatur canonicatus,
propter inſeparabilem connexitatem & Rot. vj. de
conſuetud. in nouell. idem ſentiat. Sed contrarium
fuit concluſum, quia per optionem non extinguitur
antiquus titulus, nec nouus quæritur dicunt Io. An.
Ancha. & alij in c. fi. de conſue. in vj. quod eſſet ne-
ceſſe fateri ſi fieret mutatio canonicatuum, pro hac
parte

parte Rot.Biſignet.v.eod tit.vbi determinatum fuit
contrarium, quia ex quo non habebat ti.canonicum
in prima minori non poteſt haberi in ſecunda me-
dia, quoniam in eccleſiis, vbi habet locum optio,
2 † vel aſſenſus, ſeu permutatio præbẽdarum fit tran
ſitus de vna ad aliam abſque nouo titulo, & abſque
noua prouiſione ſeu collatione in virtute prouiſio-
nis habitæ in prima, ſecundum Archi. & Ioan. And.
in d.c.fi.& Rot.deciſ.xv.in antiq.eo.ti. vnde ſi cano-
nicus titulus non erat in prima, non poteſt haberi in
ſecunda, aliàs ſequeretur quòd eam ſine canonico
titulo obtineret contra c.j.de regulis iur. in vj.idem
tenet Card. conſil.cxxvj. dum dicit quòd antiquior
canonicus ſine noua collatione ex titu. quem prius
habebat in præbenda, permutat prædia præbendæ.
non enim poſſet acquirere nouum titulum præben-
dæ ſine inſtitutione, ſicut non poſſet ſibi ipſi confer-
re, aut ſe præſentare vel eligere. cap. cum in iure. de
elect. c. fin. de inſtitu. cum ibi not. & in caſu quem
proſequitur ſubiungit quod remanente Ioan. præ-
benda ſua ipſe adeptus eſt poſſeſsionem præbend.
Viuiani & poſſeſsionem præbendæ ſuæ fictione iu-
ris ex iure conſuetudinis fuerunt applicatæ præben.
Viuiani & not. ſecundum Car. ibidem, quod conſue
tudo, quæ habet quòd antiquiores canonici poſsint
3 optare præbendas † non intelligitur de præbendis
propriè ſumptis. prout præbenda eſt ius ſpirituale,
quod confertur ſoli canonico, ſed intelligitur im-
propriè prout præbenda eſt temporalis ipſa nempe
prædia vel reditus, quod propriè ſumpta, ſit ius ſpi
rituale, ſingulariter probatur in c. dilectos. de præ-
bend. ibi de communi aſſenſu augmentare valeant
numerum præbendarum quoddam ius ſpirituale de
nouo creando, de impropriè ſumpta loquitur tex. in
cap. quia nonnullis. de magi. in verbo aſsignetur,
dum dicitur aſsignando magiſtro fructus vnius
præbendæ, & notanter dicit de prouentibus & non
de ipſo tit. præbend. quòd ſic debeat accipi conſue-
tudo de optando. probatur ex eo quod not. Ioann.
And. in d.cap. fin. de conſuetud. & conſtituitur præ-
4 bend. † ex rebus temporalibus inquit Abb. in c. ſug-
geſtum. de iur. patro. differentiam inter canoniam &
præbendam ponit gl. in c. cum M. Ferrarien. de conſt.
& Abb. declarat quando præbenda eſt ius ſpiritua-
le, quando temporale in d.c. dilecto. & in c. maiori-
bus. eo. ti. quia quando non eſt annexa canoniæ dici-
tur quid temporale, & poteſt cõferri laico ad ipſius
ſubuentionem. quando verò eſt annexa tunc eſt ius
quoddam partim temporale partim ſpirituale ratio-
ne canoniæ, nec laico conferri poſſet quamuis ius
patronatus, quod etiam eſt mixtum. c. quanto. de
iudic. cadat in laicum, quia hoc eſt ex gratia. c. quo-
niam. de iur. patro. Ad deciſionem ponderabat pars
quæ erat pro non mutatione canoniæ d. conceſ. Car.
in ſuo caſu. nam ex tenore literarum prouiſionis cõ-
ſtat quòd P. impetrauit canonicatum vltimi defuncti
& præbendam, quæ vacauerat per dimiſsionem ca-
5 nonici qui optauerat, vnde ſi optando † præbendam
eſſet viſum etiam acquirere nouum canonicatum, &
dimittendo præbendam dimittere antiquum, lite-
ræ apoſtolicæ non emanaſſent quod canonicatum
per obitum, & quoad præbendam per dimiſsio-
nem. ſed per dimiſsionem ſuper vtroque. tamen an
bona eſſet impetratio diſputat Car. & vult quòd ex
dimiſsione Martini non vacauit præbenda, fuit etiã
ponderata deciſio Rot.v. de conceſ. præbend. in no.
quod excommunicatus poteſt optare. ergo non poſ
ſumus dicere quòd acquirat nouum canonicatum,
cùm collatio † beneficij facta excommunicato ſit 6
nulla. c. poſtulaſti. de cler. excom. mi. quod procedit
etiam quando ignoraret excõmunicationem, vt ha-
betur in deciſ. incip. nõ valet collatio. præterea quan
do præbendæ ſunt diſtinctæ, eſt diuerſitas inter ca-
noniam & præbendam, quia facta mentione de ca-
nonia, non cenſetur facta mentio de præbenda Ro.
de reſcrip. in no. xxxij. ergo non eſt bona illatio l. Pa-
pinianus exuli. cum ſi. ff. de min. Et ſic non ſequitur
quod optando prębendam dimittat quis canoniam,
ex his fuit dictum quod vel deciſ. vj. de conſue. non
loquitur in his terminis vel ſi loqueretur quod eſt
contra communem à qua non eſt recedendum, vt di
cunt doct. in c. j. de conſti. Niſi conſuetudo haberet,
quòd canonia in hoc ſequeretur præbendam. dice-
batur etiam deciſionem loqui, quando præbendæ
erant tit. beneficiales, quia tales non ſunt in propoſi
to caſu, & ita etiam Egi. deciſ. lxiij. pro quo. d. deci. vj.
ibi aut præbendæ vt ſicut ti. beneficiales & eccleſia-
ſtici ſunt inter ſe actualiter & realiter diſtinctæ &
in vlti. colum. ibi & ſic loquitur text. de præbend. vt
titulus beneficialis poſſeſſa & conferunt quæ ſe-
quuntur ibidem. & ſi Rot. & Egid. tenuiſſent contra
deciſionem iſtam & ſecundum varietatem tempo-
rum Rot. variè ſenſerit, & ſtylus etiam non fuerit
firmus, vt confert Lap. alleg. lij. & dico in alia deciſ.
ſicut pro diuerſitate locorum, temporum, & homi-
num ſcripturæ ſunt intelligendæ. xxix. diſtin. c. fin.
& c. fin. de tranſact. in fi. nec iudex cogitur iudicare
† ſecundum deciſiones, quia non ſunt approbatæ 7
per papam, ſed eis ſtatur tanquam deciſionibus ma
giſtralibus vt inquit Card. in c. paſtoralis, de fide in-
ſtrumen. & ita de menſe Octobris 1519. concluſum
quòd canonia quam Antonius reſignauerat in ma-
nibus legati Auinionen. erat illa, de qua prouiſum
fuerat eidem Antonio ex ceſsione Elzearij, & non
illa quam tempore optionis obtinebat G. de Got-
doano, & quia ſuper ea in curia lis pendebat erat
canonizanda ſurrogatio Bartho. Bochi. contra Anto
nium & Claudium Badoche prouiſum ex ceſsio-
ne Antonij.

SVMMARIVM.

1 *Impetrans beneficium patrimoniale à papa, an de oppoſitione per filios patrimoniales coram ordinario loci, cauſa obtinendæ prouiſionis iuxta ſtatuta locorum facta, mentionem facere teneatur?*

2 *Impetrans an de præſentatione, vel electione aut de acceptatione facta, per expectantem mentionem facere teneatur, & clauſula dummodo nõ ſit alteri, &c. quando ſufficiat?*

3 *Præſentare, eligere, aut inſtituere ſeipſum nemo poteſt.*

4 *Electio, vel præſentatio, & inſtitutio quale ius quæratur?*

5 *Per oppoſitionem factam à filijs patrimonialibus non acquiritur ius in re, nec ad rem, niſi conſtitutio ſinodalis, aut approbata conſuetudo aliter diſponat.*

6 *Lite inter opponentes legitimè introducta an impetrans mentionem facere de huiuſmodi lite teneatur?*

DECISIO XVIII.

MVlta ſunt beneficia in diœceſ. Palleutinen. &
quibuſdam aliis in Hiſpania patrimonialia,
ſeu præſtimonia. aut præſtimonialia nuncupata, ad
1 quæ filij † patrimoniales, ſeu naturales oriundi ex
ipſis locis, villis, aut caſtris habent facultatem ſe op-
ponendi, quando vacant per ſe vel procuratorem
infra dies quindecim vel plures, aut minores coram
epiſcopo aut ordinario loci, vel eius vicario ſecun-
dum varios ritus & ſtatuta locorum, qui ordinarij
ſeu vicarij tenentur ea conferre habilioribus & ſuf-
ficientioribus, iuxta tenorem conſtitutionum aut
vſum præſcriptum, occurrit in vna coram do. Hu-
gone de Spina 1517. quod duo filij naturales ſe op-
poſuerant ad vnum tale beneficium vacans, tertius
poſt oppoſitionem impetrauit à papa non facta men
tione de oppoſitione, fuit dubitatum an prouiſio a-
poſtolica valeret, & quidam dicebant quòd non, al-
legantes Rot. deciſi. xvj. Item licet de more de præ-
2 bend. in no. vbi de præſentatione † & electione ne-
ceſſaria eſt mentio, quaſi per oppoſitionem, ſaltem
ad rem, ſit ius quæſitũ conſiderabile, quia ſi etiam in
re non eſſet dubium propter clauſulam, quæ in pro-
uiſionibus apoſtolicis apponitur, dummodo tem-
pore datæ non ſit alteri in dictis beneficiis ius quæ-
ſitum, ſed dixi quòd deciſio. faciebat contra & eius
ratio, nam de acceptatione vigore expectatiuæ per
quam quæritur ius ad rem, vt ibi, non tenetur im-
petrans apoſtolicus facere mentionem: quia ſine tali
mentione ſufficiunt clauſulæ, quas papa prouiden-
do apponit, vt dicitur in d. deciſio. & not. Ioan. And.
& Phil. Franc. poſt alios. c. ſi poſtquam, de præbend.
eo. lib. ergo nec de oppoſitione, dato, quòd per eam
quæreretur ius ad rem, nam licet expectanti præiu-
dicatum diceretur quo ad beneficium acceptatum,
tamen gratia non peribat ex quo remanebat ſalua
ad aliud vacaturum, non ſic in præſentatis vel ele-
ctis. oppoſitio autem accedit ad acceptationem, non
ad electionem vel præſentationem, patet, quia in
alio patrimoniali vacan. poteſt ſe opponere, ſi in pri-
mo non potuit ex oppoſitione ius habere, ſicut ex-
pectans ſecundum acceptare, non ſicut ſic electus
aut præſentatus, ſi periret electio aut præſentatio,
quia acceptare pendet & eſt in mera facultate ex-
pectantis, & non acceptare ita ſe opponere cùm non
requirat, niſi factum oppoſitionis per ſe vel procu-
ratorem coram ſuperiore. eligere verò ac præſenta-
re à facultate & voluntate tertij, propterea dicebam
quòd per oppoſitionem nullum ius, etiam ad rem
3 quæritur, cum nemo †. poſſet ſe præſentare, eligere,
inſtituere, baptizare, & ſimilia: quoniam debet eſſe
perſonarum diſtinctio. c. cum in iure, de elect. c. fin.
de inſtit. c. per veſtras, de iurepa. c. debitum, de ba-
ptiſ. cùm à ſeipſo nullus oriatur, nec in beneficio
ius ſibi ipſi tale conferre valeat, oporteat quòd per
actum alterius tribuatur: & tamen per electionem
4 & præſentationem † quæritur ius ad rem per inſti-
tutionem & confirmationẽ in re. c. dilectus, iũcta gl.
de off. leg. gl. in c. cũ Bertoldus. de re iu. & ibi Abb.
iij. col. & eſt tex. in c. fin. de conceſ. præbend. in vj. ad
illud quod ſæpe fuerat indicatum, quæſitum fuiſſe
5 ius, etiam † in re per oppoſitionem, dixi quòd fuit,
quia in talibus eccleſiis, ita volebat ſinodalis conſti-
tutio, de qua fuerat datum, vel probata conſuetu-
do præſcripta, ſed vbi de altero non conſtat nullibi
cauetur, ex facto meo ius mihi in beneficio, vel ad
beneficium acquiri. ergo &c. l. illam. C. de colla. nec
eſt exemplis iudicandum. l. nemo. C. de ſent. nec fa-
cio vim an prouiſio apoſtolica ſit ante tempus da-
tum ad opponendum, vel poſt, prout alioqui facie-
bant, quia oppoſitio id ius non affert remota conſti
tutione & conſuetudine, vt ſuprà, neq; tempus re-
peritur id operari, ſicut nec obligationem inducit,
nec tollit. l. obligationum. §. placet. ff. de act. & oblig.
hoc niſi ante prouiſionem apoſtolicam ordinarius
inter opponentes tuliſſet ſententiam canonizatoriã
oppoſitionis alterius, etiam in qua inſtitueret, prout
ſolent facere ordinarij, in talibus ſententiis, tunc
enim ius in re eſſet quæſitum non obſtan. quod à tali
ſententia fuiſſet appellatum, & non valeret apoſto-
lica prouiſio, ideo in partibus deberet fieri examen
& pronunciare infra octo dies ad hoc, vt non præue-
nirentur ab apoſtolicis, vel vbi ſunt ſtatuta aut con-
ſuetudo reformare ea, & in ſcriptis redigere pro cõ-
ſeruanda oppoſitione, quæ eſt in cauſa quod plures
docti fiunt, qui remanerent ignorantes. vnde Rota
quando poteſt iuuare probationes, quòd quæratur
etiam ius in re, multum diſpenſat, & ita concluſit ma
ior pars, quòd non obſtan. conſtitutione nec conſue
tudine, oppoſitio non impediat impetrantem, ſed ſi
tempore impetrationis † apoſtolicæ lis eſſet inter 6
opponentes bene introducta, non valeret prouiſio
tacito de lite, quando cederet in præiudicium iuris
litigatorum, aliàs ſic ſecundum Oldr. conſil. ccxcix.
& Fely. in c. in noſtra, de reſcrip. xv. correl. videatur
Mil. in verbo gratia ſi eſt impetrata lite pendente.
cederet autem in præiudicium, ſi oppoſitio alterius
valeret, aliàs non deficeret, & quando dicatur lis ta-
lis & confirmatio ordinarij, vel inſtitutio habeat vim
diffinitiuæ vel interlocutoriæ tradit gloſſ. in c. fina.
de elect. in vj. in verbo inanes, & ibi Domini. & Phil.
Franc. ac Abb. in c. conſtitutis. el ij. de appel. iij. col.

SVMMARIVM.

1 *Expenſæ vnius clerici, an minuant fructus adeò, quòd in expreſſione veri valoris deducantur?*
2 *In expreſſione veri annui valoris, an ſalarium deſeruientibus in eccleſia dari ſolitum detrahatur?*

DECISIO XIX.

DVbitabatur in vna Parmen. ſeu Mantuan. paro
chiali coram me 1519. in qua dabatur de re-
gula, quòd non erat expreſſus verus valor, & ſi de-
ducebantur expenſæ & neceſſaria † pro vno cleri- 1
co, ita quòd veniretur in oneribus, ſuſtinebatur gra-
tia aliàs non, nunquid eſſet fienda deductio? Et plu-
res domini in prima poſitione conabantur tenere
negatiuam ea conſideratione, quia ſicut rector, qui
deſeruit per alium, non poteſt deducere ſalarium,
quod præſtat vicario, ex quo per ſeipſum ſeruire
tenetur. cap. extirpandæ. §. qui verò, de præbend. Ita
nec debeat deducere pro vno clerico. Sed pro affir-
matiua allegabam text. in c. vt quiſque, de vi. & ho.
cle. vbi habens curam populi debet habere cleri-
cum, qui ei ſeruiat, & ipſum iuuet. igitur quicquid
neceſſariũ eſt pro clerico, onus eſt, & de redditibus
deducendum. hoc enim eſt impoſſibile plebanum
ſine

ſine miniſtro in ſacrificio altaris & aliis,ſine quibus
miniſtrare ſacramenta, ac ſeruire eccleſiæ non poſ-
ſet ſine vno clerico ſaltem eſſe poſſe.vnde ibi Abba.
nor.quod redditus eccleſiæ in dubio præſumuntur
ſufficere pro duobus, quia debet ad minus eſſe in
parochiali vnus clericus vltra ſacerdotem, & Felyn.
in ca.ad aures iij colum.de reſcrip.facit cap.j.de inſti.
cum ibi no. & in ſecunda poſitione maior pars do-
minorum in affirmatiuam inclinauit : licet poſtea
partes concordauerim pro canonizando gratiam &
pro affirmatiua:quæ etiam eſt benignior noto,quòd
coram do.Mar.de Spinoſa in vna Regieñ. 1521. in-
2 ter Galeatium, qui impetrauerat ob † non expreſ-
ſionem veri valoris & alium, fuit habita à dominis
conſideratio de ſalario cæterorum presbyterorum,
qui vltra rectorem neceſſarij erant pro ſeruitute,ſeu
ad anniuerſaria,& alia miniſteria eccleſiæ, prout ex
fundatione cauebatur & merito, quia omnia iſta
onera etiam neceſſaria, ſunt ſicut æs alienum, ante
omnia deducenda.l.ſubſignatum.§.bona.ff.de verb.
ſignifica. & ideo vbi eſſent neceſſarij duo clerici &
tres vel vlteriores presbyteri vltra rectorem, &
eius ſeruitium totum eſſet in oneribus, quod no.
quia ſæpiſsimè contingit.

SVMMARIVM.

1 *Horam habens in prouiſione præfertur non haben-
ti, & qualiter probetur hora?*
2 *Gratia apoſtolica licet non poſſit probari, niſi per
literas, tamen eius qualitates per teſtes probari
poſſunt.*

DECISIO XX.

QVotidianum eſt in curia, quòd cócurrunt plu-
res in prouiſione vnius beneficij eadem die à
papa.Item à papa & ordinario.Et quia hora non po-
nitur in prouiſione papali,ſi vnus ex prouiſis per te-
1 ſtes probet † horam,eius prouiſio præualet & cano-
nizatur in Rota. Idem ſi in prouiſione ordinarij ſit
hora, vt præferatur apoſtolicæ ſine hora, quia licet
non ſequatur neceſſariò anterioritas in habēte, aut
probante horam, nec probat hoc eſſe &c. l.neq; na-
tales.C.de proba.c.in præſentia, eo.tit.l.non ob hoc.
C.vnde legi.nec certitudinariè de prioritate conſtet,
tamen negari non poteſt, quin certius probet.vnde
probans de die, vincit non probantem, & iudicatur
anterior, ſaltem præſumptiuè, quia certior eſt ſua
probatio dicit Cyn.in l.de rebus.C de do.ante nup.
& Saly. in l.ſi debitor.C.de priui.fiſ.& dicit Bald.in
d.l.de rebus. quòd probari poteſt prioritas in hora,
vel puncto.ergo ex duabus gratiis eiuſdem diei præ-
fertur & præſumitur prior illa,quæ horam habet in
literis, vel quæ per teſtes eam probauerit.nam licet
2 gratia † ipſa apoſtolica debeat probari per literas,
quod examinant Arcbi. Ioan.And.Domi.& Philip.
Franch.in probe.vj.in fi.& ponit Bal.in l.humanum.
C.de legi.Abb.in ca.in noſtra,vlti.colum.de reſcrip.
& concludit Rot.xxvij.in no.eod.titu. nihilominus
tempus,qualitas,& circunſtantiæ bene poſſunt pro-
bari per teſtes,vt d.deciſio.xxvij.& eſt gloſ.in verbo
ſi non appareat.in c.duobus, de reſcrip.in vj.volens
etiam per confeſsionem partis poſſe apparere & fa-
cit quod Barto.& Alex tradunt in l.certi condictio.
§.j.ff.ſi cer.pet.quod probatio requirés ſcripturam,
poteſt declarari,coadiuuari,& certificari per teſtes,
& ibi habes multa ſimilia ad hoc.c.ſi à ſede.de præb.
in vj.à ſimili quòd ſicut ibi poſſeſsio prouiſi ab ordi-
nario vincit apoſtolicum, quamuis non inferat,nec
concludat prioritatem, ita hic temporis, diei, vel
horæ appoſitio.ad hæc etiam communis theorica
quam Socy.& Iaſ.in l.j.in princi.colum.ij.ff.ſol.mat.
ſequuntur tanquam veriorem,dicentes ita fuiſſe iu-
dicatum in curia, & ita tenuiſſet etiam Mar. Sili. &
alios in d.l.de rebus, & Ioan.de Pla.in l.j.C.de iure
fiſci lib.x.quicquid idem Soci.conſulendo oppoſi-
tum tenet conſi.lxxxvij.in conſiliis vltimò & noui-
ter impreſsis. Cuius motiua ex prædictis tolluntur,
& ex his quæ ipſe & Iaſ.ponunt in d.l.j.& ita 1521.
de menſe Iunij in vna Viterbieñ.capel.coram me
fuit poſt antiquam & modernam obſeruātiam con-
cluſum, quòd reſtitueretur ad poſſeſsionem expe-
ctatiuus,qui habebat horam in inſtrumento poſſeſ-
ſionis xxij.ab habente poſſeſsione etiam inſtrumen-
talem eadem die ſine hora, non obſtan.quod conti-
nuauerat, & ſic poterat præſumi anterior, ex quo
ſtante certiori probatione horæ, & coniectura ante-
rioris poſſeſsionis debeat reſtitui ad illum ſtatum,
poſtquam Rota reſtituit ad ſtatum ſpoliato, non at-
tento quòd momento poſſederint inquit Alexand.
viij.diſtinct.quo iure arg.l.cum ſponſus ſponſæ.§.ti.
ff.de public.& ita pronuntiaui.

SVMMARIVM.

1 *Mors præſumitur quòd impetrationem præceſſerit,
etiam ſi eadem die facta reperiatur.*

DECISIO XXI.

CArdinalis Ferrarieñ. impetrauerat decanatum
eccleſiæ Capuanæ per obitum, reperiebatur
impetratio facta in die obitus, † cum derogatione 1
regulæ de non veriſimili notitia obitus,fuit conclu-
ſum pro valida impetratione, quia licet impetranti
incumbat onus probandi vacationem tempore im-
petrationis, cùm agat ad canonizationem. l.ij.ff.de
proba.& teneatur verificare contenta in ſua gratia,
vt per Moder.maximè per Fely.in ca.ad aures,de re-
ſcrip.Et non probet, quòd poſt obitum impetrauer-
rit probando diem mortis. l. neque natales. C.de
proba.cap.in præſentia.eod.titu.tamen fuit dictum
quòd præſumebatur mortem præceſsiſſe prouiſio-
nem, ex quo in dubio præſumitur illud præcedere,
quod eſt neceſſarium ad validitatem actus.l.cum in
teſtamento.§.hæc verba.ff.de hære.inſtit.& ibi Cyn.
& Bal.dicentes notabiliter id fingi præceſsiſſe,quod
facit actum valere,facit l.quoties.ff.de reb.dub.& c.
Abbate ſancti Siluiani,de verb.ſignific.quòd in du-
biis pro validitate actus, & vt magis valeat quàm
pareat,& quia ſumus in prohibitis.cap.ij.de conceſ.
præben.debet præſumi factum tempore licito ad vi-
tandum delictum.l.merito.ff.pro ſoc.& Bar.in l.non
ſolum.§.ſed vt probari.ff.de ope.no.nun.& non obſt.
quòd non potuerit haberi notitia obitus veriſimili-
ter, poſtquam erat regulæ derogatum contra quod
videtur l.hæres inſtitutus.cum ſeq.ff.de acqui.hære.
quibus reſpondeas quòd impetrans quoad ſe firmi-
ter credit vacare qui impetrat, ſed nequid obſtet
regulæ derogari petit, vel quòd in beneficiorum
impetrationibus ita fiat etiam ſcientia & ſollennia

papæ & ſatis eſt quòd verè vel præſumptiuè impe-
tratio ſequatur obitum cum derogatione regulæ,
quando non erat poſsibilis notitia. & pro iſta am-
pliantur deciſ. Rot.j.in antiquior. Biſignet.de præ-
ſump.ac xxiiij. in antiq.de proba.& ij. de except. ac
iij.de conceſ.præb.in no.& Egid.cccxliij.com ſi.

SVMMARIVM.

1 *Collatio præbendarum in cathedralibus ad quem pertineat?*

2 *Præbendarum collatio eſt communis inter epiſcopum & capitulum.*

3 *Collatio beneficiorum in collegiatis eccleſijs, de iure communi ad quem ſpectet?*

DECISIO XXII.

VArię reperiuntur opiniones ad quos collatio
1 † præbendarum in cathedralibus ſpectet, &
Rota etiam variauit, quia Egid.deciſ.lxix.refert pa-
latium amplecti hanc opinionem quod collatio præ-
bendarum huiuſmodi pertineat ad epiſcopum, cum
conſenſu ſui capituli, & fuit opinio Compo.in cap.
cum eccleſia Vulterana. de electio.pro qua facit.ca.
ea noſcitur.de his quæ fi.à præla.& eam proſequitur
Domi.& Alexan.xxj.diſtinct. ca.j.quando illi de ca-
pitulo viuunt & ſunt habiles ad eligendum, & ad-
miniſtratio eccleſiæ non eſt diuiſa inter capitulum
& epiſcopum.c.quanquam.& ibi gloſ.de elect.in vj.
c.nouit.c.quanto. de his quæ fi.à præla.c.j.de capel.
mon.ca.cum ex iniuncto, de hære. Ioan.And.in re-
gula quod alicui, in mercurialibus de reg. iur. in vj.
& ita inquiunt no. Hoſt.in d.c.cum eccleſia.& pro-
cedit c.à collatione, de appel.in vj.& ita poteſt vno
modo intelligi d.ca.ea noſcitur.& facit.c.edoceri, de
reſcrip.& ita procedit ſecundum eos opinio in d.ca.
cum eccleſia. & Archi. ibi tenentis requiri conſen-
ſum. Hoſti. verò voluit ſpectare ad epiſcopum cum
conſi. capituli in d.ca.cum eccleſia.quando bona &
adminiſtratio ſunt ſeparata inter capitulum & epi-
ſcopum, non ſi ſimul poſsideantur, vt referunt Abb.
ibi.iij.col.& Domi.& Alexan.in d.ca.j.allegantes ad
hoc.d.ca.nouit, & cap.quanto.& Archi.in cap.iij.de
conſue.in vj.& Feder.de Sen.conſi.xxxix.Alio tem-
pore Rota tenuit, quòd ſpectet ſimul ad epiſcopum
& capitulum, vt de conceſ. præben.iiij.in no.& ab
iſta opinione non diſcedit Alexan.in d.ca.j.& Abba.
in d.ca.cum eccleſia, quando præbendæ fuerunt in-
ſtitutæ de bonis communibus, vel ſumus in dubio,
ex quo tunc de talibus præſumitur creatio, & Abba.
in d.ca.refert hanc partem tenere gloſ.in verbo per
capitulum ipſum ſimpliciter loquendo in ca.irrefra-
gabili.de offic.ordi.in ca.fin.de ſup.neglig.præla.&
in §.j.xxj.diſtinct.in verbo.& minores.& ſecuti ſunt
in d.ca.cum eccleſia Philip.Vin.& Goffre.& pro iſtis
facit ſecundum Ioan.And.cap.quod quibuſdam, de
fideiuſ. & ca.quia nonnullis. de magiſtr & quodam
modo docto. Moderni tranſeunt communiter cum
hac opinione ait Abba. & pro ea opinione vt com-
muni ſecundum Paul. plura colligit Egid. d. deciſ.
lxix.& Alexan.in d.ca.j. dicit quòd videtur maiori-
bus authoritatibus gloſ.& doct.munita & commu-
nis, pro qua etiam eſt gl.in d.c.cum eccleſia.& Abb.
quia quando præben. ſunt fundatæ de bonis parti-
cularibus perſonæ retinētis ſibi patronatum, in quo
ſolo caſu Abba.concedit præſentationem patrono,
& inſtitutionem epiſcopo cum conſilio, ſeu conſenſu
ſui capituli, ſeu non abiicientis, cùm tunc etiam
quærat patronatum.ca.ſignificauit.de teſti. Rota v.
de iurepatrona. in antiquior. vtique non eſt reſtrin-
gere concluſionem: quia in omni beneficio patrona-
to, ex gratia patrono eſt conceſſa præſentatio & e-
piſcopo inſtitutio, de iure abſque eo, quod capitu-
lum habeat participium.cap.iij.de iurepatro.capi.ex
frequentibus.de inſtit.gloſ.penul.in ca.fin.de offic.
vicar.in vj.& cap.j.de inſtit.eo.lib.niſi in conſilio vel
conſenſu ſecundum Abba.Nam in materia allegata
excipiunt beneficia patronata, tanquam habentia
ſuam naturam ab alijs ſeparatã. Item beneficia alia,
in quibus conſuetudo circa prouiſionem aliquid in-
dixit, vel illud ſeruetur, & propterea ſunt variæ con-
ſuetudines eccleſiarum. Rota hodie iſtam opinio- 2
nem ſequitur, vt ſit communis epiſcopi, & capituli.
prouiſio in omni caſu, ſalua conſuetudine, & patro-
natibus exceptis, & eſt ſecurior, quia communior,
vt eſt d.ca.prudentiam.de offic.delega.in princ.ca.j.
& ibi Abba.poſt alios, de conſtit. & ad eam plurium
ſententia ex adductis concurrit ac eſt applicabilis.
In collegiatis verò eccleſiis cathedralibus inferio-
ribus † Egid.deciſ.dccxviij. refert in princi.quòd de 3
iure cõmuni collationes ſpectant ad collegia & præ-
latos ſimul ſecundum Cald.in d.ca.cum eccleſia, &
poſtea allegat in contrarium Biſignet.de præben.&
in antiquior. dicit etiam ad prælatum & capitulum
collationem canonicatuum & præbendarum ſpe-
ctare, non ad epiſcopum. idcirco Lap. alleg.xxxij.
prima concluſio.& deciſio.iiij.in no.de conceſ.præ-
ben.ſinantem pertineret ad collegia. & refert opin.
& domini fuerunt varij Ioan.de Lig.cuius opi.Rot.
refert in d.deciſio.iiij.voluit vt præſentatio, ſeu ele-
ctio ad collegium, ſeu capitulum: inſtitutio, ſeu con-
firmatio ad epiſcopum pertineat, & hanc opi.ſequi-
tur Federic.de Sen.conſi.ccxxiij.aliàs cxxxiiij.vt in-
quit Abba.in d.ca.cum eccleſia, & ibi etiam Collect.
& Cardi.in iiij.quæſt.& eam ſequitur Abba.ibi niſi
in caſu in quo præbendæ non eſſent annexæ cano-
nicatibus, ſed conſiſterent in mera temporalitate, vt
tunc quo ad canonicatum præſentet capitulum, &
epiſcopus inſtituat quo ad præbendas capitulum
prouideat de qua diſtinct.dubitat Alexan.in d.cap.j.
xxj.diſtinct.penulti.colum. propter communionem
quam habet canonicatus cum præbenda ſecut nrus
idem in vtroq; caſu.& ad hoc faciunt no.per Archi.
x.quæſt.j.regenda, & not.per Innoc.in ca.cum vene-
rabilis.de religio.domi.& Ioan.And.in d.ca.j.de ca-
pel.mona.in vj.& hanc cõcluſionem vt communem
ſecutus eſt Rota in vna Nouarieñ.coram domi.B.de
Petraſancta 1520. & in alia Banonieñ.canonicatus.
& præben. in eccleſia collegiata ſeculari inter Car-
dinalem de Graſsis, ſeu ab eo prouiſum ex vna, &
Barth.Barbatia ex alia à capitulo electum coram do.
Hugone de Spina 1520.quòd eſt menti tenendum
propter varietates opin.& tanta iura in hac materia
tam in iſto, quã in proximo articulo, in quibus doct.
multa ſcribunt, quorum iurium multitudo, opinio-
númq; tanta varietas obſcuritatem quandam, per-
plexitatémque cauſat, & aliás ambiguum in iure,
prout Bar.inquit in l.qui Romæ.§.duo fratres.col.iij.
ff.de verb.oblig. & Abb.in ca.paſtoralis.in princi.de
reſcrip.

reſcrip.& videatur Ioan.de Silua in tract.de benefi-
cio in ij.parte xxij.quæſt.v.caſu, & Domi.& Alexan.
in d.cap.j.Butri.& alij in d.cap.cum eccleſia,& pon-
derentur gloſ.in d.ca.quanquam.quam not.Abb.in
ca.cum veniſſent.de reſtitu.in integr. Secundò not.
quòd ab exordio iuris antiqui & diſpoſitione eccle-
ſiæ Epiſcopi prouidebant de omnibus beneficiis ſuæ
diœceſis,non expectata electione ſeu præſentatione
aliquorum. & poſtea fuit inductum , vt in eccleſiis
collegiatis electio pertineret ad collegium,inſtitutio
ad Epiſcopum capi.j.de elect.cum ibi not.per docto.
& in patronali præſentatio ad patronum,& ad Epi-
ſcopum inſtitutio,& pro ea quæ dicta glo.diſtinguit
multa iura in materia adducta poſſunt declarari, &
ad concordiam reduci,& ideo ex conſuetudine Epi-
ſcopus poteſt habere ius eligendi in collegiata & re-
gulari,vt ex text.colligit ibidem Abb.ex quo de fa-
cili fit reditus ad primæuam naturam xxs v.diſtinct.
ab exordio.& nedum eo caſu ſeruari debet conſue-
tudo,verum etiam quando deuiaret à iure,prout ex
dictis doctorum colligitur in hoc articulo & præ-
cedenti,vt concluſiones etiam hodiernæ procedant,
ſalua conſuetudine, & exceptis patronatis,& quòd
in collegiatis electio pertineat ad collegium.non ad
epiſcopum vel legatum.tenet etiam Abb.in ca.cum
venerabilis , de excep.xij.col.allegat.cap.ij.& iij.de
offic.leg.in vj.Et quòd epiſcopus habet confirmare
electionem , etiam ſi ſit collegium religioſorum,te-
net etiam Abb.in ca.cum collige,& in ca.ſignifica-
nerunt,in princi.eod.tit.ſuper quo Domi.& Alexan.
plenè in d.cap.diſtinguentes collegium eccleſiæ ſe-
cularis à regulari,caſus autem in Nouarieñ.& Bono-
nieñ.erãt de collegiatis ſecularibus. & iſta ſunt quo-
tidiana propter frequẽtes vacationes præbendarum
& canonicatuum in cathedralibus & collegiatis.

SVMMARIVM.

1 *Prouiſio papæ de beneficio vacante per obitum fa-
miliaris prædeceſſoris ſui defuncti in familiaritate
cardinalis viuentis,an ſit canonica?*

2 *Affectum ſemel ſemper durat affectum,donec de eo
prouideatur.*

3 *Inferiorum manus per reſeruationem,affectionem,
& decretum papæ ligatæ exiſtunt.*

4 *Familiaritas papæ defuncti conſideratur ex effectu
ex ea reſultante,qui durat etiam eo defuncto.*

5 *Familiaris papæ vel cardinalis,licet eſſe deſinat,be-
neficia tamen , quæ tempore familiaritatis obtine-
bat,reſeruata papæ remanent.*

6 *Regulæ cancellariæ ſunt ſtricti iuris, adeò quòd nec
extendi,nec ſuos terminos egredi poſſunt.*

7 *Reſeruata & facta beneficia papæ , ad eius ſucceſſo-
rem tranſeunt.*

8 *Reſeruatio nulla eſt maior in iure,quàm inducta per
cap.ij.de præben.in vj.*

9 *Dignitas maior poſt pontificalem, aut principalis
in collegiata , ſi vacat per obitum familiaris cardi-
nalis,an requiratur cõſenſus cardinalis,ex quo ſunt
reſeruata papæ per aliam regulam?*

DECISIO XXIII.

VTrum reſeruatio , ſeu affectio præcedens , ſeu
remanens ex familiaritate N. Soſa ad Alexan-
drum ſextum,mortuo Alexandro ſuperet familiari-
tatem,quam idem Soſa poſtea habuit ad cardinalem
ſanctæ Crucis , in cuius viuentis familiaritate obiit
taliter, quòd valuerit prouiſio Leonis x.facta Ioan.
Bertrando,abſq; expreſsione †nominis & tit.& ſine 1
conſenſu eiuſdem Cardinalis,quæ ad validitatẽ pro-
uiſionis apoſtolicæ regula cancellariæ xxx.requirit,
ſicut ſi valuiſſet ſi Soſa præfati Leonis fuiſſet fami-
liaris,vt in deciſ.ix.ſupra eo.tit.incipiente, ſtante fa-
miliaritate Titij.& arguendo ad partes primò vide-
tur,quòd non fuerit valida,cùm ceſſauerit familiari-
tas papæ per obitum Alexandri,& ſic concurſus ma-
ioris familiaritatis cum minori.Ita quòd non obſtat
quod iudicatum eſt . vt maius lumen offuſcet mi-
nus,vt in ca.volentes.de offic.leg.ca.ſollicitè.de ma.
& obe.ca.antiqua.de priuileg.l.iiij.§.ſi tam vicinum.
& ibi Bart.ff.de dam.infec. Secundò quia Cardinalis
haberet beneficiũ regulæ, etiam ſi Soſa fuiſſet prius
familiaris alterius Cardinalis defuncti tempore obi-
tus Soſæ,vt in dicta regula, ſic ergo reſeruatio cau-
ſata ex familiaritate primi Cardinalis defuncti, quæ
vel cuius effectus remaneret,ad vtilitatem papæ non
nocet ſecundo Cardinali ſuperſtiti,ita nec debet no-
cere cauſata ex familiaritate papæ defuncti, ex quo
vtraque eſt ad commodum papæ. Tertiò ſi papa ſibi
voluit præiudicare per dictam regulam reſpectu fa-
miliaritatis Cardinalis defuncti propter ſecundum
Cardinal.viuentem.Eadem conſideratione videtur,
quòd idem voluerit reſpectu familiaritatis ad ſuos
prædeceſſores cùm proſpiciat Cardinalibus, quod
ad honorem & cõmodum, & de ſuo det,ſibiq; tan-
tum præiudicet.vnde latiſsimè in ipſius præiudiciũ,
Cardinaliúmq; beneficium debet interpretari. l.fin.
ff.de conſti.princ.c.cum dilectus.de conſue.c.dilecti.
de don.c.olim de verb.ſignific.glo.in cle.ſi de bene-
ficio,de præben.Cal.conſi.xxij.eo.tit.& vij.de reſcri.
Abb.in c.ſuper eo.col.ij.de offic.delega.& in c.fi.de
pœnit.& remiſ. Quartò quia ratio regulæ fuit pro-
pter onera & impenſas , ac alia quæ Cardinales ſu-
ſtinent pro eorum familia , ſecundum Rot.de præ-
ben.in antiq.xvj.quæ militat, licèt reſeruatio rema-
neat ob papæ familiaritatem iam ceſſantem. Neque
obſt. quòd ſit iudicatum in beneficiis prothonota-
riorum non eſſe locum regulæ ratione potentioris
vinculi,per tex.in d.c.volẽtes.& in d.c.ſollicitè cum
aliis , quia potuit eſſe ex eo, quòd tales ſunt ſedis
apoſtolicæ officiales , non vnius papæ tantùm,fami-
liaris verò vnius papæ non remanet familiaris alte-
rius, nec ſedis apoſtolicæ. Ex aduerſo videtur quòd
valuerit prouiſio , quia quamuis ceſſet familiaritas,
remanet reſeruatio ſeu affectio , † & ſemel affectum 2
ſemper durat tale , donec de eo prouideatur iuxta
extrauag.Pau.ij.ad Roma de conceſ.præben.& Rot.
in antiquior. Biſignet xx.de præben.ac in antiq.xiij.
& in not.xj.quæ reſeruatio † ſicut affectio,& decre- 3
tum,omnium inferiorum manus ligant.c.inter dile-
ctos cum materia.& ibi Innocen.de exceſ.prælа.ca.
ſi eo tempore,& ibi etiam docto.de elect.in vj.& c.ij.
de præben.eod.titu.de affectis enim & reſeruatis ſo-
lus papa prouidet , & vinculum reſeruationis ha-
bet. Item affectionis ad papam afficit. quòd regulæ
locus non ſit. hoc etiam patet ab ordine regularum
primò reſeruantium papæ , poſtea prouidentium
Cardinalibus , qui ordo in eis , vt eſt in palatio,
in multis aliis caſibus conſideratum & obtentum,
denotat

denotat ordinem voluntatis.l.quoties.ff de vſufruc. & c.mandato.de præben.in vj. Nec in propoſito videtur d.ffetre quòd duret vel non papæ familiari-
4 tas, † ex quo produxit reſeruationem quæ durat,& affectiooem,quæ reſeruatio inſpicitur etiam viuente papa, cujus fuiſſet quis familiaris, non familiaritas vt familiatiras,ſed vinculum & effectus,ex ea reſulians, & ſic ex familiaritate maioris cauſatum, nimirum ſi durat, & offuſcat ita mortuo, ſiue viuo põtifice,& rectè procedat iudiciũ fundatum in maiori lumine & ordine regularum. Nam & ſufficit
5 quòd fuerit quis familiatis † alicuius Cardinalis vel papæ,quamuis poſtea eſſe deſinat, ad hoc vt beneficia, quæ tempore familiaritatis obtinebat, remaneant reſeruata papæ,vt eſt dictum, & proſequitur Fel.c.in noſtra.cor.xxj.de teſcrip.Illud autem quod non noceat ſecundo Cardinali viuenti vinculum cauſatum ex familiaritate primi, eſt propter regulam, in qua id papa conceſsit in ſui præiudicium, aliâs noceret,prout in regula tertia.& cum dicta regula xxx. non dicat de vinculo cauſato ex familiaritate papæ, nec nos dicere debemus.l.ſi ſeruus.§.non dixit prætor. ff. de acquiren. hæredita.ſatis eſt enim quod in expreſsis gratiam de ſuo fecerit.item verba regulæ noo conoeniunt. niſi vinculo cauſato ex familiaritate Cardinalis. non ergo in aliis includitur mens papæ, quin potius includitur. l.bas accuſate §.in omnibus. de accuſa.& l.iiij.§.toties. ff.de damn. infec.in quibus ſi voluiſſet.ca.ad audientiam.de dec. & cum ſit caſus omiſſus remanet in diſpoſitione iuris, & regulæ tertiæ reſeruantis papæ indifferenter. l.cum dotem. ſolu. matri. & l. commodiſsimè. ff.de libe.& poſthu.& dato quòd ratio regulæ fuerit ob alimenta & onera &c. non ſequitor quod extra caſum ſuum procedat,ex quo verba non patiuntur,&
6 aliâs regulæ † ſint ſtricti iuris ſicut ſtatuta, taliter quòd non debent extendi, nec ſuos terminos egre. l.iij. §.hæc verba. el ij.de neg.geſt.l.in agris. ff.de acquiten. te. do. & cap.j.de ſepultu.& quod ſtrictè, in expreſsis duntaxat accipiatur, conſtat etiam ex eo quod loquitur de vacatione per obitum, & non extenditur, ſi ciuiliter familiaris moriatur, aut beneficio priuetur, ſeu renuntiet, ſecundum gloſatorem ſuper ea, nec eſt aliqua in regula expreſſa ratio, ex qua in vim extenſiuam ſeu comprehenſiuam veniant caſus ſimiles ad l.libertum.§.ſenatus conſulti. ff. de rit. nupti. & clemen.j. iuncta gloſ.de elect.nec vnica quæ habeatur pro ſcripta iuxta gloſ. peregrinam in l.quamuis.C.de fideicommiſ.quoniam duas alias conſiderat Egid. deciſ.cccxxxij. quæ videatur ibi.& eſto quòd illa de alimentis, & oneribus eſſet vna & finalis, ex qua liceret arguere, & quæ ſufficeret ad §.affinitatis.inſtit.de nupti.omnino obſtant prædicta, & hoc quod reſeruatio ex familiaritate papæ non eſt ſimilis,nec æqualis reſeruationi ex familiaritate Cardinalis ſed potius maior, igitur &c. ca.ſedes.de reſcriptis.cap.qui ad agendum.de procura.in vj.& cle.non poteſt.eod.titu.& per præmiſſa tollitur etiam illud de latiſsima interpretatione, quæ ex multis hic non accommodatur, etiam ex eo quod eſt pronuntiatum in beneficiis prothonotariorum & ſimilium. Nec reſtagatur quod tales ſint ſedis apoſtolicæ officiales, cum idem iudicetur de cameratiis, & aliis familiaribus papæ habentibus officium, ſi ad familiaritatem Cardinalium tranſierint, item aperta eſt differentia inter papam & Cardinalem, quia Cardinales non habent ſucceſſorem in familiaritate, neque io reſeruatione aut affectione, etiam ſi eius contemplatione eſſet in aliquo conſiderabilis. Papa autem ſic quoad reſeruationem &
affectionem, † etiam ſi familiaritas de perſona ad 7
perſonam non tranſeat. quoniam ſedes apoſtolica nunquam moritur, nec impetium.cap.ſi gratioſæ. de teſcrip.in vj.& in auth.quo.opor.epi.§.licentiam. colum.j.itaque reſeruata & affecta papæ ad eius ſucceſſorem tranſeunt, & niſi eſſet dicta regula xxx. reſeruatio præcedens ex familiaritate Cardinalis, nihil beneficij aut vtilitatis afferret primo Cardina. nec quidem ſecundo:qoia quòd beneficia familiarium ſint Cardinalibus reſeruata, dicere non poſſumus, ſed habent tantùm id quod eis regula conceſſit,facit etiam pro affirmatiua quod ponit Bellenzi. in tract.de chari.ſubſi.quæſt.cxvj.pro qua ponderat gloſ.dictæ regulæ verbum, ſimilem tranſierint, innuens quòd ſi ad maiorem.puta papæ,non ſit locus regulæ exhorbitanti,vt in d.ca.volentes.& ibi Abb. de offic. delega. & quia perſona loquentis cenſetur excepta, vt non veniat in generali ſermone.l.inquiſitio.C.de ſolut.& ca.venientes.de iureiur.& ex hoc infert ad caſum, cùm regula loquatur de familiaribus Cardinalium non papæ exemplificando etiam in officialibus ſedis apoſtolicæ firmans ita eſſe de iure,licet ſubiiciat contrarium fuiſſe practicatum in beneficiis vnius protbonotarij. & ſcriptoria apoſtolici, propter vnam conſtitutionem factam in conclaui tempore electionis Innocen.viij.quod non obſtat, quia potuit Innocentius ita mandaſſe, vel capitula conclauis, aut iſtam conſtitutionem factus pontifex confirmaſſe, & ſecundum eam fuiſſe iudicatum, quæ hodie non apparet, & magis facit pro, quàm contra: quia ſi eſt de iure, non erat opus conſtitutione, & aliâs legibus iudicandũ eſt, non exemplis.l.nemo.C.de ſenten. Verum pro negatiua facit, quod regula practicatur, & procedit in beneficiis familiarium Cardinalium apud ſedem apoſtolicam
decedentium,& nulla eſt † reſeruatio maior io iure, 8
vel aliâs magis peculiaris quam.cap.ij.de præbend. in vj.igitur videtur ceſſare illud de maiori lumioe & potentiori vinculo,cui gloſ.regula reſpondet, quòd in hoc papa ſibi præiudicare voluit, & licet clarè non exprimat, omnino ita eſt tenendum, quia ſi iſtud non eſſet, parum aut nihil regula prodeſſet, ex quo familiares Cardinalium pro maiori parte in copioſo numero moriuntur apud ſedem, ob continuam Cardinalium in Roman.curia reſidentiam, pro quo. l.ſi quando. ff.de lega.j.capi.ſi papa.de priuilegiis. in vj. Item ſtante naturali Cardinalium in curia, neceſſarièque vt in cap.bonæ.el j.cum ibi no. de poſtu. præla. & quia ſine papæ licentia non abſunt ab ea, priuilegium & beneficium regulæ intelligendum eſt ſecundum perſonarum conditionem, & conſequenter etiam conſiderata morte familiarium apud ſedem. l.plenum. §.equitij. ff. de vſu & habita. magis autem faceret pro negatiua,
ſi in prima dignitate † poſt pontificalem, ac prin- 9
cipali in collegiata, quæ ſunt reſeruata papæ per dictam regulam xxxj. requirat conſenſus Cardinalis & ſit locus regulæ xxx.& Alfonſus Contreras

procura

procurator Cardinalis ſanctæ Crucis iudicatum aſſerebat, quia ſi ita palatium regulam intellexiſſet, non poſſet aſsignari rationis diuerſitas inter caſum & caſum, ſed quòd taliter fuiſſet iudicatum, nihil oſtendit, neque ego declaro hic opinionem meam, propterea quia cauſa adhuc pendet indeciſa coram domino Ioan. Staphileo Epiſcopo Sibinicen̄.

DE CONCESSIONE PRÆBENDÆ.

SVMMARIVM.

1 *Expectans habens ad duo vel tria, in duabus vel tribus collationibus nō poterit acceptare, niſi vnum in qualibet collatione.*

2 *Creatus in canonicum, non poteſt in illa collatione aliud beneficium acceptare, præter præbendam.*

DECISIO PRIMA.

QVOD habens gratiam expectatiuam ad duo vel tria, quæ infra menſem duxerit acceptanda in forma, in duabus vel tribus collationibus, non poſsit acceptare
1 duo vel tria in † eadem collatione, ſed vnum tātum. poſt longas diſputationes fuit concluſum à maiori parte dominorum intelligēdo diſtributiuè, non collectiuè fundamentum fuit quia ſicut papa in dubio non videtur velle grauare eccleſiam in admiſsione duorum. ca. mandatum. de reſcri. ita nec onerare collatorem, niſi ad vnum facit, quia ad tres collatores & collationes gratiam facit, & ad tria beneficia, ex quo diſtributio colligitur, & ſi aliter eſſet ſequi poſſet, vt dicebam, quia in vna collatione aut diœce. eſſent. xxx. expectantes quilibet habēs ad tres & tria, quæ poſſent in eadem collatione vel diœce. acceptare. xc. beneficia, & ſic malitioſè nocere vni collatori ac collationi. vnde aperiretur etiā via ad malignandum, quod fieri non debet. l. ij. de indi. vidui. tollen. l. meminerint. C. vnde vi. & ita 1518. de menſe Nouembris pronuntiauit dominus Martinus de Spinoſa in vna Trechoren̄. parochialis, cuius ſententiam reuocaui, quia fuit producta gratia, quòd duas parochiales in eadem diœceſi poſſet acceptare, ergo quādo non dicitur de duabus, datur intelligi, quòd ſcribitur diſtributiuè. tenentes oppoſitum conſiderabant, quòd verba non repugnabāt, quin tria poſſent in eadem collatione acceptari, nec papæ mens, quæ iure probaretur, cùm nullibi hoc caueatur &c. l. illam. C. de colla. item quòd Abb. in d. c. mandatum aſſerit expreſsè non prohiberi, quod papa nō intendat grauare eccleſiam ſuper receptione duorum. Sed fuit reſponſum ſatis eſſe cautum ex mente. d. cap. ſeu arguēdo à ſimili ſtante eadem ratione. l. non poſſunt. ff. de legib. quodq; verba in diſtributione trium collationum & beneficiorū, in hoc arguebant mentem papæ qui ſi interrogaretur, ita clarius exprimeret veriſimiliter ex prædictis, igitur habeatur pro expreſſo. l. tale pactū. §. fi. cum ibi no. ff. de pact. Ad hoc
2 quia quando aliquis creatur † in canonicum in aliqua eccleſia, non poteſt in illa collatione aliud beneficium acceptare, præter præbendā acceſſoriam, ſeu qua non debet canonicus carere, vt dico in deciſione incipiente, Receperat capitulum, & tamen ſi plura poſſent acceptari, creatio in canonicū cum expectatione præbendæ non impediret, quoad alia, cùm non accipiatur niſi pro vno beneficio. Item opponebatur quod ex. d. ca. mandatum. & eius mat. ſolum dabatur exceptio, vt dicit ibi Bart. ergo plura acceptari poſſunt, ſi non excipiatur, ſed an hæc ſit cōmunis ſententia, aliquid dico in illa deciſione, quod nulla eſt ipſo iure ſecunda reſeruatio penſionis, tacitò de prima incipit, concluſum eſt in vna Cremonen̄. & iſte paſſus non fuit diſputatus, quia de exceptione Epiſcopi conſtabat per collationem vlterius contra concluſionē dicebatur, quod quando in vna diœce. ſunt plures collatores, omnes grauabantur & ratio. d. ca. non cadebat, ex quo non ſolùm Epiſcopos. Sed hoc poteſt negari, niſi dicatur etiam de collatione inferiorum, & tunc ratio eſt eadem reſpectu totius diœc. quæ vnius eccleſiæ aut collatoris inferioris Epiſcopo, vt ſicut in vna eccleſia non videtur papa intellexiſſe de duobus, ita quando concedit gratiā in diœc. vt reſpexerit ad vnum in tota diœce. quotquot ſint collatores ex veriſimili coniecturata voluntate, ſeu ex conſuetudine eius ex qua inſurrexit illa præſumptio tacitæ voluntatis, vt inquit Abba. in d. ca. & ita audiui à pluribus curialibus fuiſſe hactenus expectatiuas intellectas & quòd domini in Parco ita ſentiunt. l. item ſi in vna diœce. non eſſet alius collator quàm Epiſcopus obiectio ceſſaret, & demus quòd in vna eccleſia plures eſſent collatores, certè deciſio. d. cap. ita procederet, ſicut ſi eſſet vnus tantùm quando grauamen reſpectu eccleſiæ conſideratur. idem ergo quando de diœc. vt reſpectu totius diœc. facit. l. quæ de tota. ff. de rei vendica.

SVMMARIVM.

1 *Expectatiua ad duas collationes & totidē beneficia, quādo effectū ſortiri poſsit in vna tantū collatione?*

2 *Papam grauare velle eccleſiam de duobus beneficijs, de iure non præſumitur.*

DECISIO II.

QVod in proxima deciſione fuit omiſſum fuit poſtea de menſe Maij 1523. in vna cauſa Bergomen̄. ſeu Cremonen̄. clericatus de Romano coram me pendente in tertia inſtantia deciſum, & videlicet quod expectatiua † ad duas vel plures colla- 1
tiones, & ad totidē beneficia poſſet effectuari in vna & eadem collatione, quoad vtrunque, vel omnia prout contigerat, quia expectans acceptauerat duo beneficia vacantia per obitum vnius in eadem diœc. & hoc ex quo ordinarius collator non cōtradixerat, neq; beneficium de Romano, quod erat alterum de acceptatis contulerat alteri, quod non repugnantibus verbis expectatiuè, vt in præcedenti cōcluſione eſt adductum, ſiue conſideratio quæ colligitur ex ca. mandatum. de reſcrip. quod papa † non intendit 2
grauare eccleſiam de duobus, niſi id exprimat, vt ait Io. An. in c. pe. col. fi. eo. tit. in vj. & eſt expreſſum in d. deciſione procedat ex mente iuris, ſeu ex veriſimili & coniecturata concedentis voluntate, vel ex eius conſuetudine, ex qua inſurrexerit præſumptio tacitæ voluntatis, ſecundum varias expoſitiones Ho. & Abba. poſt alios ſcriben. in c. mandatum, communis opi. eſt Io. de Lig. Bur. & Cal. quos refert Abb. in d. c. col. fin. quod ſecundæ literæ ibi non peccant in ſurreptione, nec ſunt ipſo iure nullæ, ſed quod vterque tam primus quàm ſecundus excludatur via exceptionis,

non

nuo via nullitatis,vt tenet Abb.in d.ca.& ſequitur
Fely.in ca.capitulum.col.iij.in verbo literæ.eo.tit.&
Imo.in d.c.mandatum.col.ij.volens quod valeat ſe-
cunda gratia, conditionaliter tamen quamuis refe-
rat quod Ioan.And.in d.c.pe.ac Butri.in d.c.capitu-
lum.diſtinguendo videantur concordare opiniones,
& ſic hæc pars quòd non ipſo iure,ſed ope exceptio-
nis eſt communis, & ex quo proxima deciſio,vt ex-
pectatiua gratia intelligatur diſtributiuè.non colle-
ctiuè fundatur in ratione.d.ca.mandatum ſequitur
vera cõcluſio,vt accipiatur diſtributiuè effectualiter,
ſi excipiatur,aliâs collectiuè.ſi ordinatius in fructu
prouiſionis grauamen patiatur,quod grauamẽ con-
ſiderat Abb.in d.c.mãdatum.in prin.& ita iudicaui.

S V M M A R I V M.

1 *Præſentes in curia expectatiuarum vigore, poſſunt acceptare beneficia vacãtia extra curiã in genere, & habita notitia vacationis declarare in ſpecie.*

2 *Expectans habens terminum menſis, licet ante vacationem acceptare non poſsit, tamen ſi habet ſuo tempore, poteſt acceptare in genere primum, quod vacabit.*

3 *Expectans habens beneficium acceptandi infra certum terminum, poteſt dimittere primum, & acceptare ſecundum, vel aliud quodcunque etiam ſine cauſa.ſecus ſi terminus non eſt appoſitus.*

4 *Præſentes in curia, ſicut per ſe in genere acceptare poſſunt, ita per procuratores.& nume.7.*

5 *Stylus ad hec, vt inducatur quæ requirantur?*

6 *Acceptatio beneficiorum per procuratores fieri poteſt,& an requirat ſpeciale vel generale ſufficiat?*

DECISIO III.

1 SOlent præſentes † in curia vigore expectatiua-
rum & reſeruationum cum beneficio acceptandi
acceptare in genere in eadem beneficia vacantia ex-
tra eam, & habita vera notitia vacationis declarant
in ſpecie, & datur eis à notario inſtrumentum acce-
ptationis, & prouiſionis,quando eſt cum prouiſione
de tali beneficio vacan. per obitum N.quam præro-
gatiuam non habent abſentes à curia, licet vbique
poſsint acceptare in ſpecie, niſi impetrent benefi-
cium præſentialitatis, prout aliqui faciunt,ad hunc
2 & alios effectus,& quia expectatiuæ † & reſeruatio-
nes huiuſmodi habent terminum menſis à die noti-
tiæ iuxta formam cle.vnicæ.§.ſecus.de conceſ.præ-
bend.talis acceptatio fieri non poteſt ante vacatio-
nem, aliâs habens acceptandi facultatem ſine tem-
pore poteſt. antequam vacet acceptare primum in
genere, quod vacabit, & ex cauſa ſecundum, aut
tertium,ca.ſi.& ca.ne acceptandæ.eo.tit.in vj.gloſ.in
d.§.ſecus.in verbo notitia.& ibi Card.q.x.Ioan.And.
& Philip.Franch.in d.c.vt Ro.eod.titu.in no.xiiij.Et
3 quando eſt certus † terminus acceptandi, poteſt di-
mitti primum & ſecundum beneficium etiam ſine
cauſa, & acceptare quodcunque infra terminum.
ſecus in habente beneficium acceptandi abſq; ter-
mino, qui ſine cauſa non poteſt dimittere primum
vt in d.iuribus & Ioan. And. in c.executor.eod.tit.&
lib, ac Philip.Franch.in d.ca.ne captandæ.& ibi per
gloſ.& docto. de materia acceptationis in genere,&
4 non obſtante † quòd aliqui in curia præſentes etiam
obtineant,quòd per procuratores acceptare poſsint,
men tempore fuit ſentum & nouiſsimè de menſe
Aprilis 1522. In vna coram domino Iacob. Simo-
netta firmatum à maiori parte dominorum talem
gratiam non eſſe neceſſariam, ſed ad cautelam im-
petrari.l.teſtamentum.C.de teſt,quamuis aliqui do-
mini propter ſtylũ dubitarent,ſed vt dicebam † non 5
probatur ita inductus, neque conſtabat ſecundum
eum pronuntiatum, de quo non eſt arguendum,niſi
aliquando deſuper ſit iudicatum, vel per frequentes
actus extraiudiciales,ex quibus id colligitur,ex quo
non ita innoteſcunt ſicut iudiciales, ad ea quæ Bart.
tradit de conſuetudine in repetitione. l.de quibus
ver.ij.videamus.ij.q.principali col.vij.& iiij.q.princi-
pali.xj.& xij.ff.de legi.& in repetitione.l.ij.col.xj. C.
quæ ſit loci conſuetu.quod non colligitur. ſi aliqui
per ſe tantũ acceptent,& quidam per alium poſsint
impetrent,cum plures in iure periti, & alij in arduis
curiæ negotiis occupati,nunc per ſe quandoque per
procuratorem iuxta poſsibilitatem, ac commodita-
tem,& aliqui ſemper per alios acceptent,ex eo quod
de iure acceptatio † per procuratorem fieri poteſt, 6
ſicut electio ſecundum Archi.& Philip.Franch.in d.
c.ne captandæ.& eſt gl.in d.cle.ſuper verbo præſen-
ti,requirens tamen ſpeciale mandatum,etiam ſi ſuf-
ficiat generale ad acceptandum & impetrandum
beneficia,cum ſatis dicatur ſpeciale ad beneficia ſe-
cundum docto.in cap.accedens.de præbend. Lap.&
Domini.in c.ſi tibi abſenti.& ibi Phil.Franch.col.iij.
eod.titu.in vj. de electione videatur tex.in d.c.quiſ-
quis.§.illud.de elect.& in c.pe.eo.tit.in vj. & quoniã
de iure ita eſt ex prędictis,& regulariter quòd poteſt
† quis per ſe & per alium.ca.poteſt.de reg.iur.eo.lib. 7
& qui facit per alium videtur facere per ſeipſum.l.j.
§.deieciſſe.ff.de vi & vi ar.ſaltem iuris pręſumptione.
inquit Bar.in l.ſi is qui pro emptore.in prin.colum.
xxiiij.ff de vſuc.ad hoc vt excluderetur in propoſito
procurator, neceſſe eſſet,vt ad prætenſam conſue-
tudinem acceptandi per ſe tantũ concurrerent mul-
ta.quæ requiruntur,vt iuri communi præiudicetur,
de quibus per glo.fi.& doct.in c.fi.de conſue.quæ re
vera non probantur.Neque vrget ratio quòd ſi præ-
ſentibus indulgetur,quòd per ſe ſolũ poſsint,quia
potius ſuadet, quòd poſsint etiam per alios.vt Car-
dinales.& iudices pluribus tribunalibus præpoſiti.
& ſimiles qui per ſe iſtud cum honore, & abſque eo
quod noceatur à publicis negotiis, ſeu aliis vrgen-
tibus occupationibus nequeunt. vnde conuenit vt
per procuratores poſsint dicit text. in l.j.in fi.ff.de
procurat.& quia ſumus in permiſsis, ergo per ſe &
alios,vt etiam ſi eſſemus in dubio permiſſo iuri com-
muni, ſit conformis.l.hæredes mei.§.cum ita.& ibi
doct.inferentes ad plura ff.ad Treb.facit quia caſus
omiſſus &c. l.ſi cum dotem. ſol.mat.& l.commodiſ-
ſimè.ff.de lib.& poſth. Item ſecundũ regulam, quod
in permiſsis affirmatiuè,vt hic,omnia cẽſentur con-
ceſſa & per omnes per quos aliâs actus explicari po-
terat,ſi non conſtet in aliquibus caſibus, aut perſo-
nis inhibitum. l.multum § j.de procura.l.nec non.§.
quod ex cis.ex qui.cau.ma.l.j.ff.de teſt.c.cum apud.
de ſpon.& mat.& gloſ.in c.inter corporalia.in verbo
non inuenitur de tranſla.epi.neque ob.quod hoc vi-
deatur velle perſonalis indulgẽtia quæ non debent
perſonam egredi. l.quia tale. ff.ſolu. matri. §.ſed &
quod principi ver.plenè.inſti.de iur.na.genti.& c1.

quia

quia ſi vis baptizare perſonaliter, accipias, hoc eſt
permiſſum perſonis duntaxat in curia reſidentibus,
eo tamen quo iuxta materiam, & iuris diſpoſitio-
nem poſsint aliquid non reſtrictiuè, quòd per ſe ma
ximè, quia ſi à iure non eſſet per alium conceſſum,
magis eſſet ampliandum indulgentia principis eiuſ
modi beneficium. l. fin. ff. de conſtit. princip. & cap.
cum dilecti. de donat. cum ſimilib. aliàs ſi per ſe tan-
tum poſſet in reſidentiam damnum redundare, &
eſſet eluſoria permiſsio, vt patet ex adductis, cùm
debeat prouidere omnibus, & commodè. & eſſe ge-
neralis. l. ſi prætor. ff. de iudic. l. quod fauore. C de
legib. l. nepos proculo. ff. de verborum ſignificatio. &
cap. erit autem. quarta diſtinct.

SVMMARIVM.

1 *Optandi conſuetudo vel ſtatutum ceſſat in reſer-*
uatione ſpeciali vel generali motu proprio facta in
fauorem certæ perſonæ, ſecus ad alicuius inſtan-
tiam. & num. 7.

2 *Motus proprius in expectatiuis, in quo ſuffragetur?*

3 *Motus proprius cum generali clauſula operatur,*
quod generalis clauſula habet vim ſpecialis.

4 *Motus proprius non tollit qualitates intrinſecas,*
nec lædit ius tertij.

5 *Expectans non impedit permutare volentes.*

6 *Motus proprius ſine clauſula generali ſemota re-*
gula, an ſufficiat ad impediendam optionem?

8 *Dictio maximè de ſui natura quid ſupponat?*

9 *Optio an tollatur per clauſulas generales non ob-*
ſtantiarum vide, remiſsiuè.

DECISIO IIII.

CLauſula motus proprij in reſeruatione bene-
ficiorum ſpeciali facta in fauorem certæ perſo-
næ, impedit ſtatutum & conſuetudinem de optan-
1 do, † ſecus ſi ad petitionem alicuius, quo caſu ſiue
papa conſerat ſiue mandet conferri, locus eſt op-
tioni, niſi de conſuetudine, vel ſtatuto fiat expreſſa
mentio, ſicut etiam de priuilegio fieri debet, text.
eſt in cap. fin. de conſuetu. in vj. & in cap. ſi propter
tua debita, ac cap. quamuis. de reſcript. facit ca. cum
in eccleſia. de præbend. eod. libro. Ita communiter
tenent Dominic. & Phil. Franc. poſt Lap. quem refe-
runt in d. c. fin. & Car. in conſ. xvj. circa fin. ex mente
Lap. Archid. & Ioan. Andr. vt ait, & idem dicunt vt
impediat, quando fit reſeruatio generalis, non ob fa
uorem ſingularem alicuius, & attenta hac commu-
ni ſententia maior pars Rotæ in vna cauſa Piſauien.
canonicatus & præben. coram domino Martino de
Spinoſa de menſe Aprilis 1523. volebat, quod optio
ceſſaret contra expectantem apoſtolicum, haberem
in ſua gratia expectatiua motum proprium, cùm ha
beat etiam verbum, reſeruamus. Ita quòd eſt reſer-
uatio ſpecialis in fauorem expectantis, & doct. non
diſtingunt expectatiuas in hoc ab aliis gratiis reſer-
uationum, ſed producta fuit poſtea regula cancella-
riæ de motu proprio diſponẽs, quòd in expectatiuis
2 † motus proprius non ſuffragetur, niſi ad tollendam
ſurreptionem gratiæ duntaxat, & quia fuit data for-
miter, licet diceretur quòd non eſſet de dandis, con
cluſerunt omnes ſecundum eam, dabatur etiam de
alia regula volente, quòd motus proprius non tol-
leret optandi facultatem, ſed in ea noluerunt domi-
ni ſe fundare, dicentes quòd non eſſet de dandis,
prout non erat formiter ex cãcellaria data, quamuis
copia reperiretur regiſtrata, nihilominus negari non
poterat, quin declaret mentem papæ, ſicut clauſula
non obſtante, quæ ponitur in parte executiua, etiam
ſi non augeat diſpoſitionem, vt in cle. j. in fi. de præb.
declarat tamen intentionem circa conceſſa, inquit
Bal. in l. eam quam. col. viij. C. de fideicom. & aliquid
debet operari, ne fruſtra dicatur membranas occu-
pare, cum in ſpecta eius continentia non ſeruiat ex-
peditioni literarum, nec videatur edita propter ſo-
los dominos abbreuiatores. l. ſi quando. ff. de leg. j. c.
ſi papa. de priuileg. in vj. l. iiij. ff. de vſur. cap. ſollicitè.
circa fin. iuncta gloſ. in verbo, tanquam. de maio. &
obed. cùm nec debeat verbum eſſe ſuperfluum, nec
quidam ſyllaba, ſecundum Bal. in rubr. C. de con-
tempti. q. ix. & in l. j. poſt gl. quod me. cau. ideo mira-
bar quòd dicebatur non eſſe de dandis, & quare can
cellaria eam non debeat. contra concluſionem pro-
ponebatur aliquãdo fuiſſe iudicatum pro expectan-
tibus contra optantes. Sed nimirum quoniam non
dabatur de regula, de qua hic erat datum, & aliàs re
gulæ non neceſsitarant, & inde eſt, quòd nunc vno,
nunc alio modo iudicatur, vt proſequor in alia deci-
ſione incipiente, Maiores. Domi. tamen omiſſa men-
tione regulæ, quam tunc non videbat in conſil. ciiij.
tenet de iure communi per clauſulã motus proprij
in expectatiua appoſitam non tolli optionem per
plura fundamenta, & ad Lap. quem alij vt ſupra re-
ferunt & ſequuntur. Reſpondet quod loquitur quã
do papa confert, vel conferri, mandat certam præ-
bendã & apponit motum proprium cũ clauſula ge-
nerali non obſtan. &c. requirit ergo tria, quod gra-
tia ſit de certo corpore, & motu proprio hac habens
dictam clauſulam. expectatiua autem eſt de incer-
to corpore per acceptationem certificando, & aſsi-
gnat rationem differentiæ inter gratiam de certo &
ad incertũ, & reſpondet ad cõtraria, quæ hic omit-
to, quia ibi videri poſſunt. & opinio Domi. placebat
domino Sibin. & mihi & reperio pro ea Mil. in reper
torio, in verbo motus proprius, vbi refert ſecundũ
Lap. in d. c. quãuis. & in aliis locis, quod motus pro-
prius † cum clauſula generali operatur, quod gene- 3
ralis clauſula habet vim ſpecialiter derogatoriæ,
quòdque contrarium tenent Io. de Lig. & Ioã. de Sã
tu. vt refert Domi. in d. c. quãuis. ex quo motus pro-
prius non ampliat in præiudicium iuris tertio quæ-
ſiti, & quòd Io. de Imo. ſequitur Lap. quãdo in clau-
ſula dicitur non obſtan. aliquibus, per quæ gratia
poſſet impediri vel differri ad hoc. vt clauſula ali-
quid operetur, ſubiungit Mil. quòd talis diſtinctio
non procederet in expectatiuis. vel aliis ſuper incer
to beneficio conceſsis, bene ſi ſuper certo. idem vi-
detur voluiſſe decis. v. in no. de conſue. reſpectu clau
ſulæ generalis dum in ſummario dicit de certa præ
benda, & in corpore de maiori præbenda. Item
facit deciſio. vj. de præben. in no. volens quod mo-
tus proprius † non tollat qualitates intrinſecas, nec 4
ampliat gratiam, neq; habilitat, ne lædat ius tertij.
præbenda autem pinguior erat debita antiquiori,
qui abſque nouo titu. virtute antiqui ſolùm aſcen-
dit & permutat præbendam. c. fin. & ibi Ioan. And.
Anch. & alij, & Car. conſili. cxxvj. vnde videtur
ſibi ius quæſitum, & per reſcriptum non intendit

papa tollere ius alteri debitum, vt in d. c. quamuis. &
c. ſi propter tua debita, nec facultatem optandi, vt
in d. c. fin. quod in expectatiua loquitur indiſtinctè,
quia vt videmus concipitur moto proprio, neque
diſtinguitur per alia iura, facit & alia deciſ. Rotæ.
lxx. de reſcrip. in anti. dicens quòd motus proprius
non tollit ius tertij, & loquitur in iure patronatus
debito layco qui caſus, licet habeat rationem, ne lay
ci retrahantur à beneficiendo eccleſiis, ſecundum
glo. & doct. in c. nobis. & in c. cum dilectus. de iure
patro. etiam ſtatutum ſeu conſuetudo de optando,
habent ſuam rationem ſingularem, & verum eſt di-
cere debitam eſſe præbendam, ſicut ius præſentandi
& patronatum accedit, & deciſio. ix. de conſue. in
antiq. volens quod expectatiuus vel apoſtolicus im-
petrans primò debet eſſe in inferiori gradu, poſtea
aſcendere ſecundum ordinem ſuum, & alios gradus
ſuis loco, & tempore iuxta ſtatuta, & conſuetudi-
nes eccleſiæ, facit etiam deciſio alia, quam annota-
ui cum multis motiuis, quæ pro ea adduci incipiens
fuit poſt binam diſputationem, & in ſimili Alexan.
de Antilla quem Domi. adducit in d. conſil. voluit
5 quòd expectatiuus † habens motum proprium non
impediat permutare volentes, & ponderetur ratio
differentiæ de certo corpore beneficij ad incertum,
quam ponit Domi. in d. conſ. tenendo tamen cõmu-
nem ſeu communiorem opinionem, remota regu-
6 la † nihil fuit dictum, an ſufficiat clauſula motus
proprij ad impediendam optionem ſine clauſula ge
nerali prædicta, & ex præmiſſis patet Lap. & Ioan.
de Imo. velle quod non, prout Domi. in allegato cõ-
ſilio. & Mil. in loco vbi ſupra referunt, & intelligunt
eorum dicta & Car. hoc firmat clarius in d. conſ. xvj.
Idem videtur ſentire Domi. ex mente Lap. in c. j. col.
iiij. de fil. præsbit. in vj. quantumcunque dicat refe-
rendo Lap. quòd ſi papa ſcribat motu proprio ma-
ximè; ſaltem cum clauſula generali non obſtan. ta-
lis clauſola iuſtificat formam literarum ad perſo-
nam: non ſic, quando abſque ea ſcribit etiam motu
7 proprio. Ratio diuerſitatis eſt quia † quando ſcri-
bitur ad alterius petitionem habetur reſpectus ad
impetrantem, atque ad eius ambitionem, & ad fi-
nem, ad quem ponitur clauſula, non obſtan. reſtrin-
gendo, & eam non ampliando, vt in d. cle. j. in fin.
de præben. & in c. ſi motu proprio. eum ſeq. eod. ti-
tu. in vj. quando verò motu proprio nõn habetur
reſpectus ad prædicta, ſed ad ſcribentem, qui le-
gibus non arctatur, vnde ſufficit quòd eius inten-
tio quomodocunque deprehendatur, quæ ſatis pa-
tet, quando motu proprio ſcribit per clauſulam ip-
ſam non obſtan. &c. ita que conſtat ex dicto & ratio-
ne vtrunque requiri, quod non requireretur ſi tene
remus dictum eiuſdem Domi. & Philip. Fran. in al-
legato. c. ſi. dum firmant, quod motus proprius im-
pedit optionem ſubiicientes maximè, cum clauſula
8 generali non. obſtan. cùm materia † dictionis maxi-
mè & præſertim ſi propriè ſumatur, ſit ſupponere
veritatem caſus præcedentis, etiam in caſu contra-
rio. vt in c. auditis. de elec. & in c. quoniam freqoen-
ter. §. porro, & vbiqoe gl. vt lite non conteſt. & Abb.
in c. directe. de app. verum quia dicta clauſula non
9 obſtan. † conſuetudinibus &c. & non obſt. quibuſ-
cunque, per quæ gratia poſſet tolli quomodolibet,
vel differri, ſolet poni in expectatiuis, & in quibuſ
dam aliis gratiis, ideo an per ſe abſque clauſola mo-
tus proprij impediat optionem, & aliàs de eius natu
ra, & quid ac in qoibus operetur videantur doct. in
d. c. ſi. & Domi. d. c. ſi propter tua debita. colum. v. cũ
ſeq. & in conſ. xxxix. ac Phil. Franc. in d. c. ſi. propter
col. vlti. & Rota deciſ. j. in no. de præben. & in d. de-
ciſ. v. de conſue. & vj. de conſti. in antiq. ac. ij. de con-
ſue. in anti. & in d. deciſ. ix. & Mil. in repertorio in
verbo, clauſula generalis non obſtan. ac Fely. in c.
nonnulli. col. xiij. cum ſe. vbi late de reſcrip.

SVMMARIVM.

1 *Decretum cum appoſitione menſis ita ligat nedum
ordinarios verum etiam nũcios, etiam ſi acceptans
non acceptet, vt infra menſem facta prouiſio non
valeat.*

2. *Prouiſio papa, an præueniendo expectantes valeat.*

3 *Legati de latere poteſtas, non extenditur ad
reſeruata.*

DECISIO V.

NVncius apoſtolicæ ſedis in Hiſpania Archiepiſ.
Cuſentinus habebat poteſtatem conferendi.
xxiiij. beneficia etiam generaliter reſeruata nõn obſt.
reſeruationibus generalibus, vel ſpecialibus pro tẽ-
pore factis, vel fiendis contulit beneficiũ vacans in
menſe expectãtiũ. fuit dubitatũ, an valeret prouiſio,
& tãdem à maiori parte dominorũ tentũ in vna Pa-
cen. parochialis de Bodonal. 1520. coram domino
Paolo. de Capiſuchis quod non, quia ſicut de-
cretum † expectatiuæ ligat ordinarios, etiam ſi ex- 1
pectans non acceptet, vt infra menſem non valeat
prouiſio facta, nec reuiuiſcat lapſo menſe cle. vni-
ca. §. ſecus de conceſ. præben. & Fely. poſt alios in c.
cum ex officij. de præſcrip. vlt. char. Et hanc partem
obſeruat palatium. Ita ligat nuncios, quinimo pa-
pam ſecundum Abb. Lap. & Domi. in c. pen. de præ-
ben. in vj. pro deciſ. fuere põderata verba decreti ibi,
ſi ſecus à quoquam quauis auctoritate contigerit
attentari, & ſic tam apoſtolica, quàm ordinaria
non obſtan. quòd clauſula inhibitionis in expecta-
tiuis ſolùm inhibet ordinariis, non aliis, auctorita-
te apoſtolica, & ſic non nuncio. c. hi qui. eo. ti. & lib.
Et cum veniat decretum acceſſoriæ ad gratiam non
debet operari pluſquam gratia, & clauſulæ ſuſpen
ſiuæ, & inhibitoriæ in ea appoſitæ. l. nõ dubium. C.
de leg. c. inter dilectos. in fi. de fide inſtru. regula ac-
ceſſorium. de regu. iur. & c. ſi ſuper gratia. de offic.
delega. in vj. Item vna clauſula declarat aliam. l. ſi
ſeruus plurium. in fi. ff. de lega. j. Ita quòd inſpecta
virtute inhibitionis non videtur fieri ſecus & ex his
dubitaui, quia fuit reſponſum, quod non reſtringe-
batur propterea vis decreti, vt ſupra, cum etiam
papam contineat, nec refragatur quòd maior pote-
ſtas remanſit papæ. c. dudum. de præben. in vj. Quia
verum eſt papam poſſe † præuenire expectantem, & 2
valet prouiſio cum mentione decreti habens clauſu-
las, per quas in tali beneficio præiudicetur expe-
ctantibus, & ad alia ius eis præſeruetur, tunc enim
tollitur hoc dubium ſecundum Io. And. Phil. Franc.
& alios in c. ſi poſtquam eod. titu. & lib. Card. conſi.
lxj. & habetur deciſione. xvj. Item licet de morte. eo.
ti. in no. Vbi ante prouiſionẽ & poſt acceptationem
expectan. papa validè prouidet, in quo caſus pro-
uiſio

miſio nuncij deficeret, ex quo non poteſt apponere
clauſulas prædictas, ſicut papa facit Rot. eo. titu. in
3 no.xxviij.loquens de nuucio, quod poteſtas † lega-
ti de latere & executorum ac nuncij nnn extenditur
ad beneficia reſeruata, ad idem Rot. vlt. de nffi. lega.
in antiq. & etiam prima vnlens, quòd legatus ha-
bens facultatem cõferendi beueficia certn modn re
ſeruata, non poteſt reſeruata aln modo, quàm ex-
preſſo conſerre, ad illud de generalibus vel ſpecia-
libus reſeruationibus, quaſi per ſpeciales fuerit de
expectatiuis cogitatum dicebatur quod in parte
executiua, quæ non ampliat diſpoſitionem. vt in d.
cle. vnica, vel quòd gratia erat per verba factum, vel
fiendum, quaſi loquatur de inductis per literas, aut
extrauagan. non per literas reſeruationum, aut ex-
pectatiuarum cùm cnucedantur, & ſit de more pa-
pæ in illis lnqui per verbum factis, vel fiendis, in
iſtis verò per verbum conceſsis, vel concedendis,
arg. l. vel vniuerſorum. ff. de piguo. acti.

SVMMARIVM.

1 *Expectans habens veram datam concurrens cum habenti fictam, gratificationem meretur.*
2 *Fictio & veritas ſi concurrunt in eodem ſubiecto, quæ præferatur? vide remiſsiuè.*

DECISIO VI.

1 IMpetrauerat vnus † gratiam expectatiuam in pri-
ma expeditinne gratiarum ſub data Calen. Mar-
tij. alius verò obtinuit poſtea cum clauſula, quòd
perinde valeret, ac ſi ſub prima data, & primis pro-
ceſsibus conceſſa fuiſſet: cnncurrebant ſuper eo-
dem beneficio, & aliàs erant per nmnia pares: fuit
concluſum præferri debere eum, qui habebat ve-
ram datam, ex quo concurrir circa idem cum ha-
bẽte fictã. l. filin quã pater. ff. de libe. & poſth. ad idẽ
Bartol. in l. j. § hoc autem ſenatus. ff. ad ſille. in primo
2 membro quandn fictio & veritas concurrunt † cir-
ca idem ſubiectum, vel eandem rem, prout in ter-
minis circa idem beneficium. Præterea vltra prædi-
cta dixi, ſi res eſſet dubia, vel locus gratificatio-
ni, gratificandum eſſet illi, qui innititur veritati. fa-
cit. viij. diſtin. veritate. cum ibi no. etiam. ex eo quod
ſecundum veritatem eſt prinr in tempore, ergo in
iure potior. l. prior. & l. aſsiduus. C. qui poti. in
pig. habe. & in regula qui prior. de regu. iu. in vj. &
ex eo quòd fuit in obtinenda gratia diligentior,
cùm iura magis faueant vigilantibus, quam tardè
venientibus. l. pupillus. in fi. ff. quæ in frau. cre. l. vt
perfectius. C. de anna. excep. facit c. dilecto. in fi. de
verb. ſigni. & c. pen. de conſue. & ita fuit iudicatum.

SVMMARIVM.

1 *Gratia illius qui nominauit ſe doctorem, probando ſe baccalarium an, & quando ſurreptitia reputetur?*

DECISIO VII.

ITem eodem tempore in vna Hyſpalen. canoni. &
præben. coram me tentum eſt nnn vitiari gratiam
expectatiuam eius, qui in ea dicebatur in iure ca-
1 nonico doctor, & ſnlum † probabat ſe bacchalariũ
per aliquos teſtes, & per qunſdam licentiatum niſi
ex inueterato ſtylo, aut regula concederetur expe-
ctatiua dnctnri ad plura beneficia & cnllationes,
ſeu ad maiorem taxam quàm licentiato & bacchala
rin, & vtrunque vel alterum eſſet conceſſum. nam
tuuc non eſſet excuſatio aliàs ſemotis regula & ſty-
ln, & non cnnceſſo doctori, uiſi quod conceſſum
fuiſſet licentiatn aut bacchalarin, ceſſar dolus, &
papa unu fuiſſet difficilior, & ſeruiunt fundamenta
pmximæ deciſinuis. ideo videatur regula de taxis
in beneficiis, & ſi erit alia reſpectu pluralitatis be-
neficinrum, aut collationum magis vnì quàm alte-
ri, ac tennr expectatiuæ, & ponderentur quæ dicit
Egid. deciſione. ccccclxj. in eo qui in permutatione
dixerat ſe doctorem ac familiarem &c. & aducrte
quod ſi daretur concurrentia in alia regula, quòd
dnctnr præferatur bacchalario & magis graduatus
minus graduato, & ſi ex hoc cnlligeretur dnlus, de-
ſtrueretur hæc concluſio cum ſuperinri, quandn eſ-
ſet aliqua cnnſtitutin, quæ familiares ſcriptorum, de
quibus in proxima, præferret aliis. verum eſt poſſe
conſiderari quod nõ prodeſt, uiſi pmbaretur quòd
eſt expreſſum per exprimentem ad doctrinam Ioau.
And. in c. j. de lit. cont eſt. in vj. & ſic nemini expreſ-
ſio, etiam ſi fuiſſet malitioſa, noceret.

SVMMARIVM.

1 *Gratia in forma pauperum, an capiat canonicatum & præbendam eccleſiæ collegiatæ cum prærogatiua regulæ?*
2 *Gratia in forma pauperum põtius iuſtitiæ, quàm gratia innititur.*
3 *Regula excipiens canenicatus & præbendæ interpretatur de exiſtentibus in cathedrali, ſi pro pauperibus, ſecus in aliis gratieſis. & nu. 5.*
4 *Expectatiua in forma pauperum iuxta formam à Martino. v. traditam hodie cenceduntur.*
6 *Vnio facta ex falſa cauſa, eſt nulla ipſo iure.*
7 *Exempla papa non inferiorum arctant.*
8 *Extrauagantes & regulæ cancellariæ, ante illarum productienem non conſiderantur.*
9 *Gratia ad beneficia vacatura non includit beneficia in cathedralibus exiſtentia, niſi id exprimat.*
10 *Gratia cenceſſa in communi forma pauperum, an ſit æqualis cum illa, qua conceditur pauperi graduato.*

DECISIO VIII.

DIcebant maiores in vna cauſa. 1520. fuiſſe ab
antiquinribus à multis annis citra iudicatum
iu Rota, quòd literæ ad beneficia in forma ſecun-
dum quam † prn pauperibus clericis ſcribi cnnſue- 1
uit, capiebant can. & præbend. eccleſiæ collegiatæ
de quo non eſt dubium, etiam cum priuilegio regu-
læ dantis prærogatiuas incipientis, item idem dnmi-
nus noſter papa pauperibus &c. Et de hoc eſt quæ-
ſtio, quia licet ſimpliciter excipiat can. in præbeu.
ac perſonatus & verba prout ſnnant, debeant accipi.
l. j. §. generaliter. de legat. præſtan. l. nnn aliter. ff. de
leg. iij. Nihilnminus ex qun innituntur iuſtitiæ, vt
nnn habens beneficium beneficietur, ac pauperis
neceſsitati ſubueniatur, & earum fnrma ſit commu
nis. c. poſtulaſti. ne reſcri. c. accipimus. de æta. & qua
li. c. cum ſecundum apoſtnlũ. de præb. quæ ceſſat in
habente beneficiũ, cùm ius non prouideat benefi-
ciato. c. quia intantũ. eo. ti. c. quia nõnulli. de cle. nõ
reſi. c. ſi pauper. de præben. in vj. vbi glo. dicit quod

a forma † qua mandatur prouideri pauperibus,eſt
iuſtitiæ,vel quaſi & continent potius iuſtitiã,quam
gratiam,quæ gratia dicitur fieri iam beneficiato,vi
dentur mereri benignam ac fauorabilem impetra-
3 tionem,quod exceptio † de cano.in præben.intelli-
gatur in cathedrali tantùm, pro qua facit, quia in
dictis excipit dummodo beneficium cum cura, vel
ſine cura in cathedrali eccleſia non exiſtat. vnde igi
tur regula exceptuando à prærogatiuis cano.& præ
ben.videtur ſentire de exiſtentibus in cathedrali nõ
extra, ad hoc vt regula declaretur per literas & ecõ-
tra.l. non eſt nouũ.cũ duabus.ſe.ff.de leg.& ne aliàs
literæ videantur contrariæ regulæ, vel obſcurita-
tem cum regula inducant contra text.iiij.di.erit au-
tem l. vnica. de inoffici.doti.cum expediat.de elect.
in vj.præmiſſa verò interpretatio non procedit in
gratioſis ratione odij & ambitionis.d.c.poſtulaſti.&
c.quamuis.de præben.in vj.cum ſi.bis non obſt. nec
ſententiis quæ proponebantur latè in vna Coloniẽ.
can.& præben.eccleſiæ collegiatæ ad virgines inter
Gofredum Vanode ex vna, & VVilbelinum ac Hen
ricum ex alia poſt plures diſputationes pro Gofre-
do concluſum fuit, non eſſe locum prærogatiuis à
ſex ex dominis, cum quibus etiam de iure concur-
rebat pro ſeptimo domi.Martinus Spinoſa, qui ta-
men propter antiqua iudicia vetuit non eſſe ab an-
tiquis recedendum cum eo dominus Decanus. d.
Bartholomeus de petraſancta dominus Nicolaus
de Aretio & pro negatiua pronunciaui. xiiij. Iunij.
1521. domi. Hugo.de Spina, cui ego etiam primus
4 reſponſalis,fundamentũ fuit quod literæ † huiuſ-
modi conceduntur iuxta formam à Martino. v. da-
tam,vt ex omnium talium ſerie conſtat, & habetur,
in alia regula de expeditionibus literarum pro pau-
peribus incipien.in primis voluit idem. d. N. quod
pro pauperibus &c. forma autem Martini eſt quod
nullum beneficium pauperes habere poſsint, in ca-
thedrali ergo exceptio quæ ponitur in regula de ca
no.& præben.non poteſt intelligi in ea, in qua om-
nia beneficia ſint à ſimilibus literis præſeruata, quin
potius neceſſe eſt intelligatur extra cathedralem.
& iſte eſt verus ſenſus & proprietas verborũ genera
lis.& abſque reſtrictione ſeu extenſione naturalis,
qui non debet violari.cui congruit quod præfata re
gula prærogatiuarum loquitur de literis quæ con-
5 ceduntur ſecundum formam Martini,dum † ergo
excipit canonicatum & præben.neceſſariò ſentit de
beneficiis extra,non intra cathedralem, de quibus
Martinus duntaxat edixerat,vt exceptio ſit de regu
la & eius materia ac ſpectantibus eam.l. Nam quid
liquidè.§.fin.de pe.lega.l.j.cum ibi no.de re.iur.c. in
noſtra.ver. præterquam.de ſepul.c.quoniam. de con
iug.lepro.xxxij.q.vij.dominus. Non enim vera eſſet
exceptio,quæ non includeretur ſub præcedentibus
glo.iij.in c.cordi.de appella.in vj.cuius natura eſt fir
mare regulam in non exceptuatis auth.de non alie.
aut perm.§.vt autem col.j. Abb.in c.ſuper eo.de ap
pel.ij.co.& quod procedat de corpore primææ di-
ſpoſitionis,vt ſuprà.ac ponat cõtrarium eius quod
præcedit Bald.in .l.actione. C. de tranſactio. nec ſu-
mus in caſu,in quo exceptio non debeat eſſe talis,
aut quòd debeat perdere naturam ſuam,ſeu pro de
ciſione requiratur, vt ampliet cum dilatet vltra na-
turam regulæ.l.generali.§.vxori.ff.de vſufruct.leg.
vbi Bartol.& Bald.in d.l.actione.& declarat latè Fe-
ly.in c. quoniam frequenter.in prin.j.& ij.col. vt li-
te non conteſta.ex eo quod Martinus voluit paupe-
res virtute dictarum literarum ſolùm poſſe habere
beneficia extra cathedralem.vnde regula prærogati
uans loquitur de talibus, & iſtud extra eſt tentum
de materia, non aliquid in cathedrali & ſtante pro-
bibitione Martini, ad cuius terminos loquitur re-
gula, & expediuntur omnes huiuſmodi gratiæ,non
cadit dubitatio:quin omnia,quæ ſtatuuntur in regu
la extra cathedralem duntaxat, accipiantur. ſiqui-
dem papa voluiſſet priuilegiare in omni beneficio
comprehenſo ſub literis, nihil excepiſſet per regu-
lam, & ſi voluiſſet quòd in cahedrali admitteren-
tur,dixiſſet in regula, aut alibi poſtquam Martini
forma prohibebat.l.vnica.§.ſin autem vel deficien-
tis.C.de cadu.tollen.cap.ad audientiam.de dec. nec
poteſt fieri extenſio, quin deberet, niſi in caſibus,
& ad beneficia,in quibus literæ poſſunt ſortiri effe-
ctum,quinimo eſſet contra expreſſam prohibitionẽ
Martini quòd in cathedrali.l.ſi quis nec cauſam. ſi
cer.pet.l. in agris.ff. de acqui.rer.do. Et pro ratione
dictæ exceptionis quidam adducebant glo.in c. ſta-
tutum.in princi.in verbo ſe.ap.& in verbo commit-
tantur.de reſcript.in vj.Vbi de rudi & pannoſo cle-
rico,quaſi ad id reſpexerit regula in excipiendo, ꝙ
ita deiecti non vincant honorabiliores clericos in
collegiatis,quódque indecorum eſſet hoc in quibus
& ſi canonicatus & præbendæ non decorent obtinẽ
tes ea,prout in cathedralibus,vt in d.c.& gloſſ.tamẽ
ſunt beneficia honorabiliora aliis,quamuis canoni-
catus etiam cathedralis eccleſiæ ſit ſimplex benefi-
cium,ſed honorabilius aliis ſimplicibus, vt in d.c.
ſtatutũ,& Abb.in c.extirpandæ.§.qui verò.in repeti-
tione.ij.co.de præben. Omitto an hæc ratio conclu-
dat ex quo aliis ſtat firma deciſio, quam etiam Do.
Abbreuiatores de maiori præſidentia tenuerunt re-
ſpondendo conſultationi Rotæ, & ſignatura etiam
gratiæ ſæpius in ea poſita materia,in qua D.referen
darij ita ſentiebant,& Reueren.domini Cardi. An-
chonitanus ſanctorum quatuor & Campeius ſolo
domino Iacobatio dubitante propter iudicia con-
traria ſuo tempore in palatio facta, non tamen miri
dum, nec nouum quod diuerſimodè ex diuerſitate
temporum.& perſonarum iudicetur, cum tot ſint
capita quot ſententiæ,& cuique ſua intelligentia ac
velle,inquit Perſius ſatira.v.quilibet enim abundat
ſuo ſenſu,ſic prouincia quælibet, & variæ ſunt ho-
minum voluntates.c.certificari.de ſepult.l. quia po-
terat.ff.ad trebel.c.ſuper literis.& ibi gl.in verbo di-
uerſos.de reſcrip.c.quia diuerſitatem.de cõceſ.præ-
ben.diuerſæ namque ſunt diuerſorum ſententiæ. l.
diui.ff.de iure patro.c.literas.ver.ſane.de reſt.ſpolia.
& in arg.c.non debet.de conſang.& affi.c.fi.in fi.de
tranſac.xxix.di.c.fi.& prout dicit Mil.in verbo vnio
† facta ex falſa cauſa,noui auditores tunc tenuerũt 6
eam eſſe nullam ipſo iure,cuius cõtrarium tenuerãt
antiquiores,ſtylus etiam curiæ varietatẽ recipit, vt
Lap.allegat.lij.Et papæ exempla † arctant non infe- 7
riorum, ex quo legibus eſt iudicãdum.l. nemo.C.
de ſentẽ.c.in cauſis de re iudi.fuit etiam pro iudicio
vtriuſque tẽporis variè vbique dictũ quod de proœ-
mio vbi eſt forma Martini,forſan in regiſtris anti-
quis non fuit datũ,quòd in dicta cauſa Coloniẽ. do.
Thomas

Thomas Regis ſua diligétia curauit produci cum
8 prædictis regulis,† extrauagantes autem & regulas
iudices non conſiderant.niſi producantur Bario.in
l.eum prolatis.ff.de iu.c.paſtoralis.& ibi Car.de fide
inſtr.Fely.poſt alios in c.j.vij.co.cũ ſe.ſed in hoc non
figo pedes,cùm à facto dependeat.Itẽ, ex eo quòd
ſi literæ in eatũ ſerie vel proceſſu haberent iam di-
ctã exceptionem,dũmodo nõ in eccleſia cathedrali
iudex,abſq; probemio Martini, videbat excluſionẽ
in eccleſia ipſa, quã tenetur animaduertere etiam
parte non opponente,ex quo apparet ex facie gra-
tiæ.l.lecta.ver.dicebã.& ibi Bar.v.co.ſi cer.peta. in l.
naturaliter.§.nihil cõmune.in ij.q.principa.iiij. col.
in l.eum qui.§.qui ita.de vet.oblig.& in l.ſi ita ſcri-
ptum.ff.de lega.j.& quod Phil.Frãc.in c. non ſolùm.
j.col.de appell.in vj.facit c.examinata.de iud. c. pia,
in fi.de excep.in vj.& bonum decet iudicem cuncta
rimari.c.cum Ioannes.de fide inſtro.neque enim eſt
veriſimile eiuſmodi formam fuiſſe ignoratã ex eo,
quòd ſecundum eius tenorem,& non aliter, omnes
literæ pro pauperibus abindecitrà fuerunt expeditæ
& hactenus expediuntur,ſuper quo facta fuit inqui-
ſitio, & viſæ plures gratiæ. Igitur in curia nota eſt
forma non indigens productione, vel extrauaganti
nota.ad hoc plura cumulat Fely.in d.c.j.vij.col.facit
etiam pro Martini prohibitione, & ad deciſionem,
quòd interpretatione beneficiorum vacaturorum
9 † non veniunt beneficia eccleſiæ cathedralis,niſi ex
primantur ob ipſius excellentiã.d.c.quãuis.& Fely.
plura adducens in c.in noſtra.xxxix.curre. de reſcri.
& eſt gl.in d.c.quãuis.in verbo extendi,& ibi Arch.
Ioan.And.& Domi.dicunt ita fuiſſe pronuntiatum
in forma pauperum,idem ait Phil.Frãc.dicens quod
nedum in gratioſis, verùm etiam in literia pauperũ
non venit eccleſia cathedralis, nec poteſtas proui-
dendi de beneficio in ipſa eccleſia,etiam ſi ſit man-
ſionaria vel capel.quæ pro deciſione conferunt pro
qua etiam Rot.j.de offi.archipre.in antiq. dicens ꝙ
in gratia communi realiter ſolum excipitur cathe-
dralis eccleſia,& diſponit,quòd archipresbyteratus
non cadit in gratia pauperum: & notandum quod
10 duplex † eſt forma pauperum,communis,de qua di
ctæ regulæ, & ſpecialis de qua alia regula incipiẽs,
item quod iidẽ pauperes clerici,ſi graduati ſint, poſ
ſint habere duas gratias in forma gratiæ ſpecialis va
lere,& aliis beneficiorum qualitatibus nõ mutatis,
& de vtraq; & quod aliàs ſint pares,dicunt deciſio-
nes.xlj.de conceſ.præben.io antiq.& xiiij. de reſcri.
in no.ac Milan repertorio in verbo gratia in cõmu-
ni forma pauperum &c.

SVMMARIVM.

1 *Acceptans ſi obtinuit ſibi bis prouideri de eodẽ be-neficio diuerſis temporibus,trimeſtre datum ad pu-blicandum currit a die prima non ſecunda prouiſio-nis,& nume.4.*
2 *Titulus beneficialis quando poſſit multiplicari?*
3 *Facultas nominandi expirat facta prima nomina-tione.*
4 *Acceptatio in genere ſemel ad ſpeciem radacta ex cludit,quòd aliam validè facere non poſſit.*

DECISIO IX.

ACceptauerat Ioã.Haberrian.& obtinuerat ſibi
prouideri bis per notarium archiuij de eodem
beneficio intra menſem vigore gratiæ expectatiuæ,
& publicauerat ſemel tãtùm,quæ publicatio inſpe-
cta prima acceptatione cum prouiſione, erat extra
trimeſtre datum ad publicandum. inſpecta verò ſe-
cunda acceptatione † & prouiſione erat in tempore 1
fuit dubitatum corã domino Paulo de Capiſuchis
de menſe Ianuarij 1521. an potuerit vti ſecunda ac-
ceptatione cum prouiſione,ita quòd ſatis fecerit re-
gulæ de publicãda acceptatione,& pro affirmatiua
in duabus audientiis tres domini allegabant. c. poſt
electionẽ.de cõceſ.præbẽ.iunc.c.vt quis duas. de ele.
in vj.cum materia quòd titulus poteſt multiplicari.
& per Fely.c.in noſtra.ver.titulus multiplicatur. de
reſcri.& ad notata per doct.in c.cum in multis.de re
ſcrip.in vj.& Ro.in no.de conceſ.præben. xiij. quod
per acceptationem & prouiſionem ſit gratia cõſum-
pta,reſpondebant intelligi,& procedere quo ad alia
beneficia,ne acceptari poſsint,ſed ſuper eodem pro
uiſore pro conſeruãdo iure vt ſupra,& Cal. cõſ. vij.
de elec.vbi id dicit permiſſum etiã in actore,quãdo
agit ad præſeruandũ ius quæſitũ.Lap.allegat.vl.Fe-
ly.in d.c.noſtra,& facit l.fin.cũ ibi no.C.de eden. ꝙ
habetur quis loco rei,quando agit ad conſeruandã,
vel adiuuandã intentionẽ: ita in curia in dies acce-
ptationes fiunt cũ prouiſionibus,etiã in genere & ſa
tis eſt quod infra mẽſem fiant, & videmus quod ac
ceptans eligit primã,ſecundã,vel tertiã in tẽpore fa
ctã.nemini ergo iſta facultas venit auferenda regula
indultũ.de reg.iur.in vj.facit etiam quòd Ludo.Ro.
ſcribit conſ.cccccxxxiij.ſed maior pars cõtra & quod
non erat ſatisfactum regulæ,neque ſecunda accepta
tio poterat publicari validè,& hoc mihi placuit data
prima acceptatione cum prouiſione bona.nã execu-
tores & ſubexecutores.qui prouident,dicuntur de-
legati & ſubdelegati,qui conferendo ſaltim validè,
ſunt functi officio ſuo.l. ſi vt proponis. C. quo. &
quãdo iud.l.iudex poſteaquam.ff.de re iud.c. in lite-
ris.de offi.deleg.& in materia quando validè vel in-
ualidè videantur Moderni.c.ſi compromiſſarius. de
elec.in vj.& ibi Anch.Domi.& Abb.in c.cum vos.de
offi.ord.Are.in l.ſerui electione.de lega.j.& Bart. in
l.ij.ff.de opti.le.quæ ratio ceſſat † in papa & ordina- 2
rio,qui ſuo proprio iure conferunt in quibus proce
dit,quòd poſſunt multiplicare,& ab eis multiplica-
ri titulus ad effectus,quibus iura & docto. loquun-
tur ad hoc Inn.in d.c.in literis dicẽs, quòd prouiſor
qui prouidit per primas literas, vlterius non habet
quid faciat,quia plene executus eſt mandatum apo
ſtolicũ.vnde non tenet ſecunda prouiſio,ar.c.vene-
rabili co.ti.quæ ratio militat etiam circa idem bene-
ficium reſpectu eiuſdem aut diuerſorũ. nam in pri-
ma acceptatione eſt conſumpta gratia, & poteſtas
executoris expirat ſtatim.quòd bene prouidit, ſicut
per prouiſionem expirat affectio.Rota de præben.in
antiq.xiiij.cum aliis.& prima † nominatio cum con- 3
ſenſu nominati excludit facultatem nominandi, ſe-
cundum Rot.xxxij.de conceſ.præben.io antiq.Item
acceptato vno beneficio aliud acceptare non poteſt,
glo.in c.ei quã,in verbo ſine cauſa.de cõceſ. præbẽ.
io vj.& Gemi.conſi.ciij.extincta autẽ gratia expirat
executoris poteſtas.c.ſi ſuper gratia.de offi. dele. in
vj. taliter quod vel ex primo, vel ex ſecundo fun-
damento prouiſio per executorem non poteſt mul-
tiplicari. Item eſto ſine veri præiudicio quòd poſſet

omnino, quia ſi nulla eſſet ſecunda prouiſio, ad eam publicatio nou applicaretur, & ſi expreſsè eam publicaſſet, non prodeſſet publicatio, ex quo non reperiretur poſt acceptationem, quæ publicatur pro-
4 uiſio bona, & terminus † publicandi currit & incipit à die prouiſionis, vt iuquit regula. quod intelligitur de valida, & cum effectu. l. penult. §. docere. ff. ne quis eum qui in ius vocan. eſt vi exi. & c. relatum. de cler. non reſid. ideo etiam ſi verum eſſet, quòd à quocunque poſſet multiplicari titulus, omnino in caſu deciſionis non ſeruiret publicatio ſuppoſita ſecunda prouiſione nulla, quia etiam in ordinariis nou datur validitas ſecundæ prouiſionis, quando prima eſt bona, ex quo titulus & dominium non poſſunt haberi, niſi ex vna cauſa. l. iiij. §. ex pluribus. ff. de acqui. poſ. & Abb. c. veniens. iiij. colum. de præſcrip. dicens quòd pro cautela poteſt quis varios titulos cumulare, nou ad effectum conſequendi ius ex variis cauſis, ſed vt ex illis poſſet ſe defendere, cùm poſsit quis vti pluribus defenſionibus & regula nullus pluribus. de reg. iur. in vj. & Abb. in d. ca. poſt electionem. & Gofre. in ſumma, de præſcri. hoc autem non ſufficeret in caſu deciſionis, in quo requiritur bona publicatio obligante regula, & non ſumus in terminis meræ defenſionis quæ ſufficiat, quia non poteſt dici, quò ad te liberè poſsideo, ſi poſsideret. vt habetur in l. loci corpus. §. fin. ff. ſi ſer. vendi. cùm ſupponatur bonum ius alterius, quando deficiat publicatio, in ordinariis ergo datur potentia cumulandi, non in executoribus: licet vterque inualidè cumulet prouidendo, ſtante prima prouiſione validè, vel ſi in executore cadit etiam potentia multiplicandi, non proficit in terminis deciſionis per prædicta, nec contradicitur. ſi dicetur quòd ſit merus executor, qui prouidet, vel ſubexecutor, quia delegatus eſt executor gratiarum. cap. ſi ſuper gratia, & Car. clem. j. de re iudi. xij. quæſt. Nec obſtat quòd prima erat reſolubilis, ſi non publicaretur, quia per eam fuit ius etiam in re plenè quæſitum. c. ſi. de conceſ. præbē. in vj. & prouiſiones aliis factæ medio tempore ſunt inualidæ, vt in alia deciſione: vbi allegantur ad propoſitum. c. commiſſa. de elect. in vj. ergo nou valet ſecunda, ſi fieret eidem ab eodem. deciſio incipit, Dubium fuit in vna Pallentin. Ad illud quòd in curia quotidie fiunt acceptatio-
5 nes, dic quòd in vna † ad ſpeciem redacta acceptatione, ac prouiſione, quæ in genere reperiebatur, ſeu facta in ſpecie, non licet aliam facere aut redigere validè, quia ſemel duntaxat & in prima. l. bonæ. §. hoc ſermone, de verb. ſigni. & l. eum qui calendis. ff. de verbo. oblig. ad conſil. Ludo. ex præmiſsis eſt reſponſum, & quomodo loquatur, ac debeat intelligi, dico in deciſionibus incipient. quidam habens inferius decretum, & pluries fuit dubitatum.

SVMMARIVM.

1 *Prouiſio beneficij facta vni ex reſignatione obtinentis cum ſuſpenſione gratiarum, non facit expirare gratiam mandati de prouidendo alteri, primo de eodem cum primùm vacauerit conceſſam.*

2 *Suſpenſio gratiæ non extinguit gratiam, ſed magis illam cum ſuis qualitatibus præſeruare videtur.*

3 *Collator primus impeditus in ſuo turno, non perdit illum, ſed habet ſequentem.*

4 *Gratia per acceptationē non expirat, ſi ius in beneficio acceptato ſibi non competit.*

5 *Acceptanti non creditur, quòd beneficium ſub ſua gratia non cadat.*

6 *Gratia contra concedentem latiſsimam capit interpretationem.*

7 *Suſpenſio gratiarum in prouiſionibus iuxta mentē papæ, quid operetur?*

8 *Prouiſio de beneficio mentaliter reſeruato facta, quando valeat?*

9 *Gratia ad primum vacaturum, non capit beneficiū in manibus papæ in fauorem certæ perſonæ reſignatum, nec propterea conſumitur.*

10 *Reſignatio in manibus papæ quomodocunque facta de ſtylo, in fauorem certæ perſonæ factam eſſe intelligitur.*

DECISIO X.

DVbium fuit in vna Marſilen. præpoſituræ in ſecunda inſtan. coram domino Nicolao de Aretio inter epiſcopum Venuſsinum actorem & Robertum de Milis reum & poſſeſſorem pendente an mandatum † de prouidendo, quod habebat Epiſcopus 1
ad præpoſituram, quam primùm per ceſſum vel deceſſum, aut quauis aliam dimiſsionem vacaret, expirauerit, ſi Ioannes de Correis, qui præpoſituram obtinebat, ceſſerit in manibus papæ, & ſit prouiſum prout fuit Alfonſo de Albis, qui ſucceſsiuè obiit in poſſeſsione, per cuius obitum Robertus impetrauit taliter, quòd gratia dicti mandati nequeat capere ex perſona Alfonſi, & vna pars dominorum tenebat quòd eſſet euacuata ex prima vacatione per ceſſionem, & non poſſet effectuari ex ſecunda vacatione per obitum, tanquam ſemel extincta ad regulam. l. qui res. §. aream. ff. de ſolu. Aperta enim erant verba de prima vacatione in ipſo mandato, ſeu quando non eſſent de prima intelligitur. l. eum qui Kalēdis. de verb. oblig. l. bonæ. §. hoc ſermone. ff. de verb. ſig. Neque obſt. clauſula ſuſpenſionis gratiarum, qui ſi ſuſpendit non ſuſcitat gratiam extinctam: alia pars maior ſuperans in vno voto contrarium ſenſit ea cōſideratione, quòd papa non extinxerit, † ſed magis 2
ſuſpendendo præſeruauerit, vt ſi non poſsit ratione ſuſpēſionis habere locum in ipſa prima vacatione, cùm habeat in alia, quaſi præſeruatio fiat ſalua remanente gratia cum ſuis qualitatibus, & vt accipiatur de prima vacatione, quin in ea poſsit eſſe locus gratiæ non aliàs, vt intelligantur verba cum effectu. l. pe. §. docere. ff. ne quis eum qui in ius vocā. eſt vi exi. & c. relatum. de cle. non reſiden. & ad illud de extinctione. dicebat quòd papa ſuſpendendo gratiā ad præpoſituram in indiuiduo factam, videtur ſuſtinere vnum mandatum de prouidendo, & ſurrogare futuram vacationem, & ſecundam ex perſona Alfonſi in locum vacationis ex perſona Ioannis, vt habeatur pro prima effectuali, & hoc cum eadem poteſtate mandati. l. eum qui. §. qui iniuriarum. ff. ſi quis can. & cap. eccleſia ſanctæ Mariæ. vt lite pendente, pro hac parte occurrit in ſimili Rota. xxj. de prædend. in antiquis. quòd primus collator in ſuo † turno impeditus non perdit illum, ſed habet ſe- 3
quentem. item etiam quòd in ſimili de expectatiua dicitur per domi. poſt alios. in cap. cum multis. colū.

v. de

4 v.de reſcript. in vj.quòd per acceptationem † non
expirat, ſi alij quàm acceptanti ius in beneficio acce
ptato competebat ſtante proteſtatione, quinimo
abſque ea ſecundum eundem domi. & ſine ſenten-
tia ſecundum Io. An. ibi circa fin. cuius opinionem
approbat Rota.in gratia in forma pauperum.de-
ciſ.iiij.in not.eo.titul. & hoc dummodo conſter ius
alteri competera,cùm aliàs non credatur acceptan-
5 ti † quòd beneficium acceptatũ non cadat ſub gra-
tia ſua,dicit Rota.deciſ.viij. de cau. poſ.& propri. in
antiq.facit etiam æquitas in iudiciis neceſſaria. l.
quod ſi epheſi.ff.de eo quod cer.lo.Nam quòd effe-
ctuetur in ſecunda vacatione per obitum nemini
præiudicatur,niſi papæ. cui erat reſeruata per regu-
lam præpoſitura, quia prima dignitas poſt pontifi-
calem in cathedrali, & quia idem papa pro ſeruitiis
ab epiſcopo factis ſibi & expen. & quia erat ſibi be-
nemeritus,vt in gratia dicebatur, mandatum con-
ceſſerat ad præpoſituram, vnde contra conceden-
6 tem † latiſsimam admittebat interpretationem di-
cta clauſula ſuſpenſionis.l.fi.ff.de conſti.principum.
c.cum dilectus.de conſue.& glo.in cle. ſi de benefi-
cio.de præbend.& ex prædictis ſi papa interrogare-
tur ita veriſimiliter declararet. & ſic facit l. tale pa-
ctum §.fi.ff.de pact.cum no.ibi quæ procedit in con-
tractibus reſcriptis,& aliis diſpoſitionibus ſecundũ
Bald.& Pau.de Caſt.ibidem pro prima tamẽ opinio-
7 ne poteſt conſiderari,† quòd mens papæ in ſuſpen-
dendo non eſt, niſi ad præſeruandum vacationem
ab omni gratia ad finem, vt valear prouiſio Alſonſi,
quare non debet vltrà operari.l.non omnis.ff. ſi cer.
pet.neque ex eo intendit aliam gratiam ab ea,quam
facit Alfonſo conſeruare, aut ſi eſſet mortua, vel
tunc expiraret viuificare, ſeu ſuſcitare, vt in d.§.
Et quia hoc nõ expreſsit.l. ſi ſeruũ.§.non dixit præ-
tor.ff.de acqui.hære. patet quia quando poſtulatur
ſuſpenſio ad mentales reſeruationes, ſoler ſignatu-
ra reſtringere clauſulam ſuſpenſionis ad effectum
reſignationis duntaxat. agit ergo papa præſeruare
reſeruationem,& excludere à tali vacatione omnẽ
gratiam, quæ poſſet capere & ſubintrare, non autẽ
aliàs gratias aliter in ſuo curſu, & iuxta earum te-
norem impedire, nec videtur probari ex verbis,aut
conſtare ex mente,quòd papa ſubroget aut præſer-
uet præterquam in expenſis, & ad effectum prædi-
ctum dum ſuſpendit,nec etiam videtur cadere mo-
tiuum latiſsimæ interpretationis aut mentis præ-
ſumptæ in ipſa ſuſpentione clara & aperta, etiamſi
ob merita gratia facta dicatur,ex quo hic vrgeret in
præiudicium Roberti.Verùm pro ſecunda opinione
facit illa deciſio incipiẽs, ſuppoſito,vt in prima de-
ciſione,ſub titulo de reſeruatione, quòd valet pro-
8 uiſio † ex cauſa ceſsionis in manibus papæ per pa-
pam facta de beneficio, quod erat mentaliter reſer-
uatum,ſi in clauſula ſuſpenſiua gratiarum dicatur
etiam mentalium, & non reſtringatur ad effectum
reſignationis tantùm, quamuis in alia parte ſuppli-
cationis de mentalitate papa non intellexit, & hoc
ſecundum vnum modum intelligendi, quòd papa
non extinguat, ſed ſuſpendat præſeruando quem
cum motiuis, ibi vide.pro iſta parte accedit. & alia
deciſio incipiens,confirmauerat papa,ſub tit.de re-
9 nunc.in qua habetur quòd gratia † ad primum va-
caturum non capit beneficium in manibus papæ in
fauorem certæ perſonæ reſignatum, nec de tali in-
telligitur.igitur in eo ſeu eiuſmodi vacatione non
conſumitur, & ibi patet, quòd quando fit in mani-
bus papæ † quomodocunque ſit concepta ſupplica- 10
tio, videtur ex ſtylo facta in fauorem,prout videas
in d.deciſ.. Et ex hac conſideratione & proxima da-
ta veritate earum quando alia fundamẽta non ſub-
ſiſterent, poſſet ſtare ſecunda opinio pro qua d.Ni-
colaus iudicauit. Ego verò in tertia & ſecunda in-
ſtantia reſpectiuè cauſam concordaui ob varietatẽ
opinionum, ex eo quòd quatuor domini tenuerant
primam partem, & quinque ſecundam, & ſtudui
defendere iudicium maioris partis, poſtquam ſecun
dum ipſam fuerat pronuntiatum ex aliquibus ſimi-
libus, & ex determinatione dictarum deciſionum,
quæ occurrerunt poſt iſtam.

DE EMPT. ET VENDIT.

SVMMARIVM.

1 *Venditio etiam iurata, & cum clauſula ſciens, &c. ſi vendens eſt læſus vltra dimidiam iuſti precij, reſcindi poteſt.*
2 *Abſolutio in caſu enormi & enormiſsimæ læſionis à iuramento peti poteſt. & nu. 4.*
3 *Reductio ad arbitrium boni viri ſtante enormi læſione, non obſtante quacunque verborum cautela, peti poteſt, & nu. 6.*
5 *Reſtitutio propter enormiſsimam læſionem competit eccleſia, etiam poſt quadriennium.*
7 *Iurans non contrauenire, an ſit ita periurus ad ſupplementum precij, ac ſi ageret ad reſtitutionem rei?*

DECISIO VNICA.

Ontra venditionem † iuratam cum clau- 5
ſula ex certa ſcientia,& aliis apponi ſoli-
tis competeret remedium. l. ij.C.de reſc.
vend.& c.pe. de emptio.& vend. ex quo
domus fuerat vendita pro mille ducatis. quæ erat va
loris duorum milliũ & tricentorũ, dubitatum fuit
in vna Romana domus de Colũna 1513. quidã vo-
lebant quòd non,adducentes gl.Bar.& alios in d. l.
ij.glo.etiã in d.c.pe.& quod hæc eſt opinio cõmunis
legiſtarum & canoniſtarum in dictis, pro qua Anc.
cõſ.cccc xxxiij.orta lite.& Alex.cõſ.xlij. j. vol.ſuper
præmiſſo pro ea parte vt communi plura allegat, &
quòd ſit cõmunis inquit Im. in d.c. pe.& alij in c.cũ
contingat.de iureiu.facit quod Bar.tenet in l.ſi quis
cũ alter.ff.de ver.obli.& hoc quia vſque ad dimidiũ
eſt permiſſa deceptio.d.l.ij.& d.c.pe.& l.in cauſæ. la
ij.§.j.ff.de mino.& ſupra dimidiam debebat operari
iuramentum,etiam in maiori ſumma tricentorum,
nihilominus maior pars voluit competere, exiſti-
mans magnam eſſe læſionem & enormem, qua ſtã-
te iuramentum non debet eſſe vinculũ tantæ læſio-
nis,ſicut enim quando ex dolo iuratur præfatum re-
medium nõ excluditur, ita debet eſſe quãdo re ipſa.
d.l.ſi quis cum aliter,& ſi contrariũ diceremus, lo-
cupletaretur actor cũ graui iactura venditionis cõ-
tra æquitatem.l.nam hoc natura.ff.de cõdi.inde. Nã
dimidia cum exceſſu multum depauperat, pro iſta
æquitate facit quod voluit Bur. in d.cap. cum con-
tingat.quem ibi refert Abb.xix. col. cum ſequen. in
ix.caſu vt non valeant contractus & iuramentũ data

enormi læſione. quin potius poteſt peti abſolutio
2 †in caſu enormis, aut enormiſsimæ læſionis, etiam ſi
fuerit iuratū quòd non veniret quis contrà etiam ra
tione enormiſsimæ læſionis. quod inquit etiam pro-
cedere, ſi minor dixiſſet, quod totū illud pluries eſt,
dat, & donare intendit, cùm non ſit abſq; dolo &
fraude contrahens cum conſumpturo. & cum actu
ipſo male conſumente. l. ſi quis cum ſciret. ff. pro em-
pto. cum aliis quæ allegat, etiam ſi fuiſſet iuratum
omnia & ſingula vera eſſe, & hęc dicit Abb. eſſe om-
ni æquitati conſona, putans quod maior poterit cō-
trauenire data enormiſsima læſione, conſiderans ad
hoc conſuetudinem notariorum, & multa alia de
quibus ibi, & idem Barb. in c. quintauallis. de iure-
iur. quam etiā ibi refert Abb. colū. xv. cum ſeq. & in
d. c. cum contingat, quòd enormiter deceptus non
obſtan. poteſtate arbitriis data, quod poſsint eſſe in to
tum de iure vnius dare alteri, poterit contrauenire,
quamuis non appareat de dolo ex propoſito, ſed re
ipſa idem Anch. in repetitione. c. canonū ſtatuta de
cōſti. & aliquatenus ſentit Ho. in d. c. cum contingat,
licet multi cōtra inquit ibi Abb. quorū motiua hinc
inde proſequitur latius in d. c. quintauallis, vbi etiā
refert Bal. dicere communiter obſeruari, quòd non
3 obſtare † quacunque verborum cautela ob enormē
læſionem poteſt peti reductio ad arbitrium boni viri
quia non eſt veriſimile partes ſenſiſſe, quòd arbitra-
tor poſſet eos enormiter lædere, arg. l. cū aquiliana.
ff. de tranſact. dicit etiā Abb. in d. c. pe. vlt. colū. quod
minor enormiter læſus poteſt petere abſolutionem
à iuramento, ar. op. d. c. cum contingat. & c. ij. de pac.
in vj. & quod ita Bart. in d. c. cōtingat, conſuluit etiā
ſi dixiſſet ſe velle donare, quòd in maiori, ſequitur
Abb. data enormiſsima læſione, & quòd iuramentū
videtur illicitum ex parte recipientis, cùm interue-
nerit dolus ex propoſito vel reipſa, quo caſu compe
4 tit abſolutio † ad no. in c. pe. & c. debitores. de iure-
iu. quæ dixit notanda tanquā quotidiana Imo. etiā
qui dixit in d. c. pe. viij. ix x. col. glo. & doct. commu-
niter ſentire pro negatiua. ex pluribus fundamētis
firmat articulū eſſe dubium, & tandē ait per ea, quæ
deduxit, dicendum videri, quod de iure non habeat
obſtare iuramentum circa remedium. d. l. ij. & quod
hæc pars videtur ſatis probabiliter de iure ſuſtineri,
& quod à tali iuramēto poteſt peti abſolutio, prout
poteſt quando per dolum & metum fuiſſet iuratū,
& iſtud videtur æquum & de iure probabile & ad
gl. & doc. quòd iuramentum præiudicet maiori. re-
ſpondet poſſe dici quod gl. & doc. nil dicunt de ab-
ſolutione à iuramento, etiā ſi re vera videantur vel-
le ſimpliciter quòd præiudicet Alex. etiam in d. l. ſti-
pulatio hoc modo concepta. iiij. colu. porat contra
communem poſſe ſuſtineri vt cōcedatur abſolutio
à iuramento, quia auc. ſacramenta puberum. C. ſi ad
uer. vend. d. c. cum contingat, & d. c. ij. non loquun-
tur quando deceptio eſt vltra dimidiam cum lucro
alterius, licet ſubiungat difficile eſſe id obtinere in
practica contra auctoritatem dictarum gloſſarum.
in caſu autem propoſito fuerat obtenta commiſsio,
quæ abſolutionem à iuramento ad effectum præſta-
bat, ſiue qua maior paratenuit vt ſupra. in magna
tamen varietate opinionum propter communem
ſententiam contrariam quātuocunque rigoroſam,

ideo Rota pro maiori parte tenuit quæ multū æqui
tati innititur. l. quod ſi epheſi. ff. de eo quod cer. loc.
nedum in iſta verùm etiam in aliis in caſu enormis
læſionis quod non obſtet iuramentum, neque aliæ
clauſulæ quæ poni ſolent, putans damnum eſſe gra-
ue & enorme, facit etiam pro deciſ. gloſſ. in c. j. de in
integ. reſti. in vj. vbi propter † enormiſsimam læſio- 5
nem, aut eminentiſsimum damnum reſtituitur ec-
cleſia poſt quadriennium & vltra. In caſu autē quo
agitur damnum ſatis eminet, quod eſſet diſcutien-
dum, quando magna. maxima enormis, vel enormiſ
ſima ſit læſio, & in qua ſumma vel parte, an in ſexta
vel tertia & Bart. in l. ſi ſocietatem. §. arbitrorum. v.
col. cum ſe. ff. pro ſoc. tradit & Abb. in d. c. quintanal-
lis. xvij. refert quatuor opiniones pro quanta læſio-
ne † competat reductio ad arbitrium boni viri, & 6
col. ſeq. ſubiicit quòd quando dicatur euidens ini-
quitas, non credit poſſe dari certam doctrinam, ſed
ex variis circunſtantiis iudex arbitrabitur, & deſu-
per, dat regulas. & quando dicatur magna vel parua
quantitas, conſideratur reſpectu perſonarum & cau
ſæ ſecundum Bald. quem ibi Abb. col. xvj. adducit al
legando. l. cum filius. §. hæres meus. ff. de legat. ij. &
glo. in c. fin. de re iudic. in vj. nec eſt nouum quod pa-
latium in Rota & ſignatura quandoque teneat cō-
tra communem quando contraria opinio communi
eſt æquior, prout in caſu deciſionis primæ de procu.
in antiq. contra quem eſt communior opinio, vt di-
co in alia deciſione incipiente, introducta erat lis,
& abunde Fely. in cap. cauſam quæ. de iud. pe. & vlt.
col. & in pluribus aliis caſibus ſuper quibus plures
reperiuntur deciſiones. aduertendum tamen quòd
in d. c. pe. dicitur poſſe agi † ad reſtitutionem rei aut
ſuppletionem prætij, quod ſi eſt iuratum de non
contrauueniendo, fieri nequit ex quo ita faciens eſ-
ſet periurus, cum prohibitum ſimpliciter ſit alterna
tiuè prohibitum. l. quod ſub conditione. §. j. & ibi
Bal. ff. de condi. inſti. dicens bene poſſe agi ad ſupple-
mentum precij, & hoc vt notandum inæternum ſe-
quitur Fely. in cap. inter cæteros. vlti. colum. de re-
ſcrip. & declarat Ant. de Burgoa, in iſto tracta. ſuper
d. c. pen. char. pe. viij. limitatione quod ſi agat ſolum
ad ſupplementum, non poteſt excludi ratione iu-
ramenti, ex eo quod non cogitauit tantum dam-
num, nec efficitur periurus poſtquam vult ſeruare
contractum eo modo, quo poteſt & intelligebat,
ſcilicet pro iuſto precio ſed tenendo non obſtare iu-
ramentum, non habet locum huiuſmodi dictum,
quinimo poterit agi alternatiuè ſine pœna periurij,
ex quo eodem errore aut deceptione ex animo, ſeu
re ipſa fuit iuratum ſicut contractum, vt per Imo.
& alios in d. cap. pen. dum arguunt pro affirmatiua.
vnde regulatur iuramentum à natura cōtractus pro
quo l. fin. C. de non nume. pecu. Item cum optio ſit
emptoris, vt d. c. pen. vbi etiam Abb. poſt alios vide-
retur ei agendo præcisè tolli facultas à lege con-
ceſſa, quoniam ſententia debet eſſe conformis tali
petitioni. l. vt fundus. C. eod. tit. cap. licet Hely. de
Simo. aliter teneat & quia eſt in ſolutione debet
poſſe peti alternatiuè, quemadmodū quādo vtrunq;
eſt in obligatione. l. milea. §. decem. ff. de re iudi. quā-
uis in terminis concluſionis hoc non cadat, quando-
quidem erat habita abſolutio à iuramento.

DE

DE LOCATO ET CONDVCTO.

SVMMARIVM.

1 *Expenſæ quas locator operarum in præſtatione feciſſet, non deducuntur in conuenta mercede, ſi per eum non ſtetit, quominus præſtarentur.*

DECISIO PRIMA.

LOcaoerat Raphaël de Caſilibus ciuis
Romanus quibuſdam de Saulis operam
ſuam & rem, hoe eſt Burchia ſeu Na-
uigia ad condneendum ſal ad Capi-
tolinm in ripa, ſeu marmorata, præparaoerat
Burchia & alia oeceſſaria, & ſecerat portari par
tem, ooo totom, qnia illi de Saulis noluerunt, pe-
tebat iotegram mercodem abſque eo, quod dedu-
cetentur expeuſæ, quas neceſſariò in portando re-
ſiduo feciſſet. ex quo per eum non ſteterat. fuit du-
bitatum coram dom. Martino de Spinoſa 1514. an
1 expeoſæ, † quas fuiſſet omnino paſſus is io condu-
cendo reſidnum, eſſent deducendæ, & quatuor do
mini ſæpins poſita cauſa tenebant, quod ſic, tum
quia nullus caſus eſt, qui hoc genus expenſarum
dedncendarum excuſet l. fin. de ope. ſeruo. l. fundus.
in prin. ff. ercis. l. fructus. ff. ſol. mat. cum ibi no. oiſi
in decimis. c. cum homines. c. tua nobis. de deci. no.
glo. vtrunque in c. grauis. de reſti. ſpolia. c. ad noſtrā
primo, de iureiur. tum qnia non debet plus operari
fictio, quam veritas, licet tantidem ſit io ſuo caſu.
l. filio. quem pater. de lib. & poſthu. l. fin. de his qui
ve. æta. impe. l. vnica. §. accidit. iunct. gloſ. C. de rei
vxo. act. Bartol. in l. j. §. hoc autem ſenatus, ad ſille.
& in repetitiooe l. ſi is qui pro emptore. x. col. ver. v.
ff. de vſucapi. & ſi totum portaſſet, pro toto expen-
diſſet, & quia lex ſine æquitate non fingit, l. poſt-
liminium. in prin. de capti. & poſtlimi. re. l. denique.
cum l. ſeq. ff. ex quib. cau. maio. Bartol. in dicta repe-
titione. iij. colum. quæ noo ſuadebat, nec patiebat nr
vt plus lncri faceret, non conducendo quam ſi con
dnci feciſſet, item quia in his competit actio ad
intereſſe, & qnantum intereſt non vltra. l. ex condu-
cto. l. dominus horreornm. in fin. ff. loca. vbi ſnfficit
locatori qnod remaneat ſine damno, maior pars te
nuit contra, & ſic fuit iudicatum ea ratione, qua
per locatorem non ſtetit, qui fecerat omnia præpa-
rari ad conducendum, & pro parte condnxerat, pro
qua l. ſi addes. §. fi. l. qui operas. & Bart. in l. ſi vno. §.
item cum quidam. ij. col. circa. fin. eo. tit. neqoe ob.
quod in dictis iuribus noo dicitnr in expenſis, ſed
de mercede conuenta, quoniam ſatis eſt quòd oon
iubent expenſas tales deduci, & ſolum conſidera-
bant quòd filij interim oon locaſſent operas, prout
etiam in l. diem functo. c. de offi. aſſe. vnde aliàs ſim-
pliciter intelligantur. nam ſi locator perdidiſſet na-
uigia pro tempore, quo partem fecit cooduci, aut
aliud damnum paſſus fuiſſet, ceſſiſſet totum in eius
detrimento, & in eo etiam periculo erat pro reſiduo
ſi portaſſet. ergo ſicut poterat eſſe in damno, æquū
eſt vt lucrum, ſi caſus contingit. ſentias. vbi enim pe
riculum, ibi lucrum, l. fin. §. ſed cum in ſecun-
do. C. de fruc. §. cum autem. inſti. de emptio. & vend.
regula ſecundum naturam. ff. de reg. iur. & & regu-
la, qui ſeotit onus. eod. tit. in vj. cum ſecundum. de
præbeo. c. j. de ſepult. cle. j. in prin. de ceſi. ſicut ecoo-
tra: qui lucrum amplectitur oous ooo recuſat. l. vni
ca. §. pro ſecundo. C. de cadn. tol. & per hæc tollun-
tur prima fundamenta, & etiam poteſt dici quod d.
l. fnndus loquitur in alio caſu, & in expenſis factis
deducendis ab eo qui fecit, nō io his, quæ factæ fuiſ-
ſent, vt deducantur ab alio, qui eas non fecit in ſo-
lutione mercedis eius, qui facturus fuiſſet in d. l. fin.
de ope. ſeruo. etiam continet caſum diuerſum & re-
ſpectu factarum expenſarum, ita quòd non eſt bo-
na illatio, nec circa diuerſa contrarietas, nec appli-
cabilis periculi & damni conſideratio. l. fin. de caſū.
l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acq. poſ. c. poſt
tranſlatiooem. de renun. c. inter corporalia. de tranſ-
lat. epiſcopi. ca. dilectus. de offic. ordi. cap. cum cau-
ſa. io fi. de teſt. Nec in propoſito cadit fictio aliqua,
quæ eſt pro veritate contra veritatem aſſnmptio. ſci
licet quando ius certum de aliquo facto fingit ſta-
tuendo oppoſitum, vt dicit glo. in d. §. accidit Bart.
in d. repetitione in diffinitione fictionis, & Abb. in c.
is qui. de ſpo. & mat. & quando in ea eſſemus, æqui-
tas ſuggeret pro deciſione ex aductis, ex quibus pa-
tet, etiam non ob. l. dominus Horreorum, quæ loqui-
tur de conductore deſerente res cōductas ante tem
pus, vt domino ad intereſſe teneatur, cui lex ſatis
prnuidit cum eo quod intereſt. vbi non erat ratio
periculi, quæ in caſu deciſionis, vt eſt dictum noo
ob. etiam quòd ex æquitate canonica vſque ad in-
tereſſe, & non ſnpra agi debeat. c. ſuam enim mate-
ria. de pœ. quia oſteoſum eſt id eſſe æquuoi vtroque
iure, & dicit Abb. in ca. dilectus. de arbit. quòd etiam
ſi eſſemus in pœna à lege ciuili aut canonica impoſi-
ta, poſſet exigi à clericis & laycis, cum non peccet,
quia facit ex permiſſiooe legis. l. grauis. C. de adult.
xxiij. quæſt. iiij. qui peccat.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuta ceſſans à ſolutiene canonis, an poſſit propria domini authoritate expelli vel ſit neceſſaria ſententia declaratoria?*

2 *Emphyteuta ſi ceſſauerit à ſolutione & dominus nō declarauerit velle eſſe deuolutum eo viuente contra eius heredem, huiuſmodi declaratio fieri non poterit.*

3 *Penſionem non ſoluens in tempore an & quando ſit excommunicatus, & priuationem incurrat?*

4 *Collatio facta de beneficio patronato ſine præſentatione patronorum, ipſis non contradicētibus valet.*

5 *Pœna regulariter ad heredes non tranſeunt.*

6 *Heredi quæſtio de felonia commiſſa per defunctum moueri non poteſt, ſi eo viuente dominus non eſt conqueſtus.*

7 *Dominus non reuocans feudum propter feloniam commiſſam per vaſallum, an & quando eius heredes reuocare poſſint?*

8 *Filius an amittat feudum ob delictum patris, & vtrum ſit differētia inter delictum non comiſſum in perſona domini, vel extra, & de aliis, vide remiſſiuè.*

9 *Reuocatio ſit ob demerita & ingratitudinem, quæ ad heredem tranſire non debet.*

DECISIO II.

APertiſſimi iuris eſt qnod ſi emphyteota † priua 1
ius ceſſet à ſolutione canonis per trienoium, &
eccleſiæ per biennium, cadit à iure emphyteutico.

Lij.

l.ij.C.de iur.emphy.c.potnit,loca.in quo an requi-
ratur ſenrẽtia priuata,ſunt opininnes de quibus per
glo.& doct.ibi ſed communiter videtur, quod non
ſit neceſſaria ſecundum Iaſ.abundè referentẽ varias
ſententias in d.l.ij.co.iij.cum ſeq.ac.iij.ver.pro clara.
vbi firmat poſt longum proceſſum fuiſſe dominum
emphyteutã prnpria auctoritate expellere, & Alex.
conſi.vj.vol.iij.col.v.& vj.Requiritur tamen directi
domini declaratin,vt in d.l.ij.ibi volenti.& vbi etiã
glo.& Bar.& Saly.in l.fi.in fi. eo.ti.Ang. in autb.de
non alie.§.ſcire autẽ.cnl.ij.& ſi emphyteuta etiam ir
tequiſito dnmino alienante, vt non cadat niſi do-
minus vnluerit,& declarauerit ſe velle,tenet Alex.
cõſ.xxij.vol.ij.& cvj.viſo rbemate.vol.iiij.cnl.ij.cnn-
ſiderans quod ſecundum Imo.in repetitione.c.fi. de
reſctip.co.xxiiij.ac Saly.in d.l.fi.d.c.potui, æquipa-
rat empbyteutam non ſoluentem infra biẽnium, &
alienantem non requiſita eccleſia. &cùm in primo
caſu non priuetur, niſi volente & declarante do-
mino, nec in ſecundn, & ſic ad caſum, & adeo re-
quiritur declarario, quòd intendit non ſoloentem
priuatum eſſe, vt explicitè de ea cnnſtare debeat,
ita Dec. conſi. cxlvj.col.iij.ver. capio ſecundum, vbi
allegat Bartol. & alins plures in hunc ſenſum, nec
immerito, cum voluntas in mente retenta nihil ope
retur.l.ſi reperendi.C.de cond.ob.cau. dato facit. l.
in ambiguo.in fi.ff. de re.dub. & c. quemadmodum
iuncta.glo.ij.de iureiur.& propterea ſi dominus vi-
2 uente emphyteuta† qui ceſſauerat in tempore ſatis-
facere, boc nnn declarauerit, videtur vnluiſſe, &
non poterit contra eius hæredem declarare, prout
in vna Bononien.bonorum coram domino Triuul-
tio 1521. fuit à maiori parte cnncluſum & ponde-
ratum conſi.cn.clxiij.prælatns.co.pe. vbi cõſiderat
quod ita demũ cadit ipſo iure, ſi dnminus voluerit,
3 vt in d.l.ij.idem in non ſolutione† penſionis infra
menſem & ſex menſes, qui vt plurimum apponun-
tur ſub pœna excommunicationis & ſucceſsiuè pri-
uationis beneficij eccleſiaſtici eo ipſo obſeruat Rn-
ta,prout in vna Gebenuen. monaſterij 1516.coram
domino Bartbolomæo de Petraſancta fuit tentum
& ſucceſsiuè in aliis firmatum, qnòd procedit etiã
in ſimili pœna appoſita ab inualiditatem aut redu-
ctionem penſionis,ſeu ob aliam ſimilem cauſam ea-
dem ratione, vt eſt dictum,& patet infra, attento
quod gratia, cui debet fieri ſolutin, pœna cenſetur
appoſita,vt ipſo tacente non ſit ceſſans excnmmu-
nicatus,nec priuationẽ incurrat,patet,quia ſi poſt-
ea ſimpliciter abſque proteſtatione creditor penſio
nem decurſam accipiat oſtendit noluiſſe pœnam,&
debitor non cadit,niſi volente creditnre ſecundum
no.in d.l.ij.& ibi.Cyn.& in d.c.potuit. quicquid ſn-
per en in contrarium ſentiat Abb. cnl.iiij. Nam illa
eſt verior opinio, æquior, & communinr vt latè pro
ſequitur Iaſ. in d. l.ij.char.xj. incipiendo ibi in ea gl.
& determinando per quorum quæſtiones,& ita etiã
4 dicunt doct.in collatione † facta de beneficio patro
naro ſine patroni præſentatione, vt refert Fely.in c.
cum Bart.col.vj.de re iudi. inferens ad caſum quod
autem faunre domini & creditnris,pœna ſit appoſi-
ta cnnſtar,quia eis applicantur &ſunt debitæ.l.poſt
legatum.§.amitrere.de his qui.vt indig.l.ij.§.ſi duo.
de colla.bo.& ibi Bar.infert ad ſtatutum & declarat
in l.ij.§.fin.ff.ad Tertul.& eſt etiam bo.text.in l.pen.
C.de lega.iſtis igitur innitis nolentibns, vel nnn de
clarantibus locum non babet.l.inuito.ff. de reg. inr.
poſſet enim creditori diſplicere priuato, & nocere
diceretur ſi contra eius vnlnntatẽ fieret, cui ſatisfit
qunmodocunqne ei placeat.l.fi. cum gl.ff. de vſu &
habi.§.præterea ſi quis generaliter.inſti.de acti.glo.
in ver.maiores.in c.fi.de conſue.in vj.& Barto.in l.ij.
in prin.col.iiij.ff. ſol. mat. & ſi abſque declaratione
daretur caducitas poſſet in damnum domini redun
dare,cui nõ expediret forſan rem babere per ſe,nec
de facili reperiret,qui tantum reſponderet, nimirũ
ſi dominn volẽte & in eius fauorẽ pœna eſt decreta.
l.qund fannre.C.de legi.non ob.quod in beneficia-
libus pœna imponitur ab bomine non à lege, quaſi
tunc non ſit applicãda illi pnnpter quẽ eſt impoſita
ad ea,quæ dicit Iaſ.in l.j.C.de his qui.vt indig. quia
ſi non eſt à lege in corpore iuris ſcripta eſt ab ipſa le
ge animata hoc eſt à principe.vt in auth.de conſul.
§.fi.col.iiij.& ix.q.iij.ipſi ſunt.vel ſecnndn dic quòd
dicitur tali deberi,ſi nnn neceſſariò ſaltem de condi
gno,arg.dictorum iuriũ quinimo qnod ipſi debea-
tur,oſtendit ſtylus,qui ſufficit,eſto ſine præiudicio
quod non deberetur,ex quo ſtylo prouiſin benefi-
cij ob nnn ſolutionem penſionis vacantis non con-
ceditur regulariter alteri,qnam ei cui pẽſin erat ſol-
nenda,vnde habetur pro iure.c.ex literis.de cõſti. c.
quam graui.de cri.fal. & mos papæ inſpicitur qui ex
ſignatura talium impetrationũ colligitur.l. vel vni-
uerſorum,de pig.acti.nummis.ff.de leg.iij.c.illo vos
in fi.de pigno.& Biſignet.de reſcrip.in antiq. deciſ.
v.& ſicut ſtylus papæ & ſignaturæ de facto cnlligi-
tur,ita etiam palatij dicit Rnta deciſ.xvj.de conſue.
in antiq.quòd eſt ius, licet ex facto ntiatur quod
Bar.in repeti.& de quibus.§.j.ff.de leg.col.j.& in re-
peti.l.ij.C.qnæ ſit long.conſue.in q.j.col.iiij.& co.vj.
poſt prin.declarat ponendn cnnſuetudinem cõſide-
rari tribus mndis, quæ regula & ſtylus nnn minus
ſtant firmiter, ſi alicui alteri quam creditnri ex gra
tia & volũtate principis fieret prouiſin, cum debeat
ad id haberi reſpectus, quòd frequentius accipit in
cnmmuni curſu fieri ac cnncedi ſolet. tex. eſt menti
renendus.in l. ſuus quoqne. §. puto generaliter. de
hæred inſtitu.facit l.nam ad ea.ff.de legib.& c.qnod
alicui.de regu.iur. in vj.item † pœnæ regulariter ad 5
hæredes non tranſeunt,niſi quatenus ad eos perue-
nit.l.vnica.C. ex delict.defuncto. & hoc ſecundum
cannnes ad animæ ſalutem proſpicientes.c.vlt.cum
gl.de ſepul.c.in literis.de raptn. gl. fi.in c.peccatum.
de regu.iur. in vj.cap.j.de ſolutio.c.tua nns.& c.Mi-
chaël. de vſur.non tamen reſpectu pœnæ, vt ibi. &
quòd non tranſeant pœnæ in propoſito & pro con-
cluſinne eſt bonus text.in l.j.§.fi.ff.ad ſill.l.omnimo
do cum glo.in verbo nnn licebit, de inoffi.teſt.l.his
ſolis.& l.fi.C.de renoc.donat. vbi etiam gloſſ. fin. &
Angel.ac Salyc. item Bald. nntans ſecundum eam,
quod ſi feudatarius † commiſit feloniam, & domi- 6
nus non eſt conqueſtus viuente fendatarin & hæ-
redi, eius quæſtio de felonia mnueri nnn poteſt,
etiam ſi feudum videatur ipſn iure reuerſum ad
dominnm ſubiiciens, quòd vbicunque dicitnr ipſo
iure reuerti ad dominum, intelligitur ſi dominus
velit,& petat aliàs ſecus,ad idem gl.fin.in c.fi.de do
na.arguens quod feudum non eſt filio auferendnm
ob feloniam patris ſi patri quæſtio mota nnn fuerit,
licet

licet vt inquiunt ibi Ioan. And. Butr. & Abb. melius
ſecundum literam arguatur ad caſum conuerſum,
quòd ſi vaſallus fecerit feloniam contra dominum,
& dominus † feudum reuocauerit hæres reuocare
7 non poſsit, quod verum intelligunt, ſi fuit ſciens,
& ad reuocandum tempus habuit ſufficiens aliàs
reuocat. & ita etiam ſentit Cyn. in l. j. C. de reun. do-
na. ſed quia materia eſt ampla, an & quando filius
8 † amittat feudum ob delictum patris, & vtrum ſic
differentia inter delictum commiſſum in perſonam
domini vel extra, & inter delictum conſiſtens in fa
ciendo, vel in amittendo, & an differat feudum ab
emphyteuſi & in materia, vide pro nunc remiſsiuè
tex. cum glo. in d. c. ij. de. feu. & ibi omnino Abb. in
& Ioan. An. in addi. ad Spec. eo. titu. in prin. §. fi. An.
de Iſer. in c. j. col. j. ſi vaſal. feu. priue. cui defe. Cyn. in
l. ij. C. de libert. eo. li. Bart. in l. idem Iul. §. ſi quis ali-
cui. de leg. j. in l. iuriſiurandi. §. ſi liberi. de ope. libert.
& in l. eum qui. ff. de interd. & releg. & ibi addi. ad
ipſum Bal. in l. j. per quas perſo. nobis ac. & in l. lege.
C. de legit. hære. Salic. in d. l. ij. q. xxxij. vbi Iaſ. q. vlti.
Franc de Are. in d. l. idem Iul. aliàs eſt. l. eum ſeruus.
§. ſi quis alicui. Dy. & Ioan. An. in regula non debet.
de reg. iur. in vj. Collect. & Card. in d. c. ij. & Anch.
in conſi. cxlij. pro domina Paula. col. j. Abb. cõſil. iij.
vol. ij. q. vij. Alex. conſi. cij vol. j. col. vlt. & conſi. cvj.
cum ſe. vol. iiij. Phil. Coc. conſi. lj. iij. lib. & Soci. conſ.
xxv. volu. j. Redeundo ad deciſionem pro ea vltra
præmiſſa facit. d. l. fin. & quod canoniſtæ præcipuè
Bu. & Abb. dicunt in d. c. fi. co. ij. quòd merita & de-
9 merita ſunt perſonalia & cum reuocatio† ac decla-
ratio pœnæ fiant ob demerita, & ingratitudinem
non debent tranſire ad hæredem actiuè nec paſsiuè,
ex eo quod ex parte vtriuſque eſt perſonalitas, ait
Abb. col. iij. & facit l. quia tale. ff. ſolu. mat. continua-
tio ergo aut ceſſatio emphyteuſis, quia dominus vo
luit ſeu tacuit, cùm in dubio voluiſſe præſumatur,
aliàs declaraſſet arg. c. ad audientiam. de deci. non
debet nocere ſucceſſori, ſic enim alius qui non pec-
caſſet, & odioſus forſan domino eſſet pro eo, qui de
liquiſſet & delictus fuiſſet puniretur quod eſſe non
debet. l. ſi quis in ſuo. §. fi. C. de ino. reſt. c. cum in ve-
tem. in fin. & ibi not. de elect. in regula non debet. de
reg. iur. in vj. Quod autem taciturnitas domini ar-
guat voluntatem pœnæ, patet per d. l. fi. de iure em-
phy. vbi Sal. col. j. not. quòd ſi dominus permittit la-
bi tempus duorum menſium ſibi à lege conceſſum,
ſi facta denunciatione velit emere perinde eſt ac ſi
dixerit ſe nolle emere, & quãuis dominus poſt bien-
nium ſeu triennium reſpectiuè quãdiu non ſoluitur
poſſet declarare quandocunque, cùm iſte caſus dif
ferat à caſu prædicto, nihilominus, ex taciturnitate
arguitur talis voluntas quandiu tacet ſciens ſibi
apertam eſſe taciturnitatem.

SVMMARIVM.

1 *Si dominus caducitatem non declarauerit eius ſuc-
ceſſor illam declarare non poteſt.*

2 *Heres licet contra eum declaratio fieri non poſsit,
tenetur tamen ad decurſos, & non ſolutos ca-
nones.*

3 *Hæres emphyteuta interpellatus non ſoluens pen-
ſiones decurſas infra biennium vel triennium non
cadit à iure ſuo. ſecus de decurſis tempore ſuo.*

4 *Penſionem non ſoluens non eſt excommunicatus, nec
incurrit pœnam priuationis creditore tacente.*

5 *Pactum appoſitum in contractu emphyteutico quòd
liceat domino rem apprehendere abſque declaratio-
ne, quid operetur?*

6 *Pactum & ſtatutum à pari procedunt.*

7 *Pactum appoſitum conforme diſpoſitioni iuris com-
munis, quid operetur?*

8 *Pacto appoſito vt ſolutio fiat ab emphyteuta quoli-
bet menſe, an triennium expectari debeat ad hoc, vt
dicatur non ſoluens cecidiſſe à iure ſuo?*

9 *Emphyteuta ſi eſt data licentia vendendi cuicun-
que voluerit, an domino irrequiſito vendere poſsit?*

DECISIO III.

ITem concluſum in eadem cauſa Bononien. bo-
norum de menſe Maij 1522. In ſecunda inſtan-
tia coram do. Paulo de Capiſuchis, quòd ſi domi-
nus non declarauerit caducitatem eius, ſucceſſor
† nequeat declarare ad quod ſeruiũt motiua Cu. in 1
d. conſi. clxiiij. & l. fi. C. de reuo. dona. ac gl. in c. fi. de
dona. & quædam fundamenta proximæ deciſionis,
& illud quod poteſtas declarandi regulariter non
tranſit ad hæredem, nec egreditur perſonam. glo. eſt
in l. idem Pomponius. §. fi. de rei ven. Bar. & Alex. in
l. inter ſtipulantem. §. j. ff. de verb. obli. quod intellige
domino ſciente & valente reuocare, vt in ipſa deci-
ſione eſt expreſſum. Item fuit concluſum quòd licet
ſucceſſor, † contra quem declaratio fieri non poteſt, 2
teneatur ad decurſos canones, ſeu ex eo quod ſit
hæres. l. veteris, de contra. & commit. ſtip. & l. vni-
ca. C. de act. ab hære. & contra hæred. incip. præter-
quam in pœnis & ibi quatenus ad eos peruenit, vt
in proxi. deciſ. apertiſsimi &c. ſeu ex hoc quòd res
tranſit ad eum cum onere ſuo functione præterita-
rum. l. imperatores. ff. de publi. c. ſi quis laicus. xvj. q.
j. c. j. cum materia. de ſo. Io. And. in regula non eſt in
mora. de reg. iu. in mercu. & Phi. Frãc. cum aliis quos
refert in c. fi. §. fi. de offi. or. in vj. Quod an in ſucceſ-
ſore beneficij reſpectu penſionum quæ prætendun-
tur non ſolutæ à prædeceſſore locum habeat, vt ſuc
ceſſor teneatur & varietas inter dominos & lis in
auditorio Rotæ nondum deciſa, qui articulus indi-
get declaratione tamen pro eiuſmodi† penſionibus 3
etiam ſi interpellatus infra biennium vel triennium
à die interpellationis ceſſauerit non incidit in pœ-
nam caducitatis, bene incideret ſi à ſolutione pen
ſionum ſui temporis ceſſaret. Pro concluſione facit
quod pœna reſpectu temporis prædeceſſoris vide-
tur remiſſa, ſeu non habuiſſe locum ob taciturnita-
tem domini, vt in d. deciſio. apertiſsimi. ergo non
debet egredi perſonam delinquentis nec pro eius
culpa & pro alieno tempore puniri. l. ſancimus. C.
de pœ. c. ij. de his quæ fi. à ma. par. cap. non ob. pro-
pria contumacia ſucceſſoris requiſitu, quia aut da-
mus incurſum & remiſsionem ratione taciturnita-
tis & pœna ſemel extincta amplius non reuiniſcit. l.
qui res. §. aream. ff. de ſolut. aut dicimus non incur-
ſam pœnam, ex quo dominus nõ declarauit, & tunc
ſolũ remanet debitũ à ſucceſſore ſoluendũ cum nec
à lege, nec à domino ratione taciturnitatis ſit remiſ-
ſum, ſed nõ pœna ſalua expenſarũ condẽnatione, in
qua puniretur ſi litẽ patiatur ſuper ſolutiõe canonũ
decur

decurſorum, ex quo victus victori in expenſis condemnandus. l. eum qui temerè. ff. de iud. l. properandum. §. ſin autem. C. de iudic. c. fi. de ma. & obe. c. finé litibus. de dol. & contu. & c. calumniam de pœn. cú ſi. Nam non reperitur expreſſum quòd quis cadat niſi pro tempore ſuo, aut quod caſus prædeceſſoris remiſſus vel nõ effectuatus propter domini taciturnitatem poſſet in perſonam ſucceſſoris effectuari, ergo erubeſcimus. l. illam. C. de colla. quod in pœnalibus non eſt extendẽdum, vt in allegata deciſione, & quia non eſt imponẽda pœna quæ non reperitur ſpecialiter cauta maximè in materia priuata, quæ ſine expreſsione aperta non inducitur per text. optimum in auth. de non eligen. ſecun. nuben. §. cum igitur, ver. ſin autem, col. j. quem ad hoc ponderat Bald. in authen. ex teſtamento. C. de ſecun. nup. & eſt peregrina glo. in c. fi. de iurepatro. & alia Io. in ſimili. xv. q. iiij. in ſum. quam exclamat Imo. in c. querelam, de iureiur. ſecundum Feli. ibi col. ij. vbi etiam Abb. iij. & in c. cum venerabilis, de excep. viij. & Alex. conſi. ciij. vol. j. col. ea. ex quibus dicendum quòd compellatur, ſicut quis in ſenſu ſoluendo ratione cenſualis contractus abſque pœna amiſsionis rei. c. cõſtitutus. cum glo. de reli. do. nec ex verbo omnimodo poſito in d. l. ij. de iure emphy. concluditur caducitas per lapſum tẽporis eo ipſo taliter quod tam viuo quàm mortuo non ſoluente poſsit declarari, quaſi declaratio quo ad incurſum non operetur, & ſic morte ceſſantis non impediatur. quoniam vltra adducta in proxima deciſ. pondero quòd in ea lege immediatè ſequitur, ſi dominus voluerit, & paulò antè fuerat dictum, volenti ei licere, ad hoc eſt quòd ſuperiùs fuit conſideratum de conditione tacita aut expreſſa à lege in huiuſmodi incurſu, vt tunc demum inducatur pœna fauore domini, quando dominus velit & declaret non antea ad hoc, quia ſi aliter diceremus ſequerentur multa inconuenientia, quòd ſtatim decurſo termino ſine ſolutione data priuatione etiam inuito domino, quando etiam acceptaret poſtea pẽſionem ſimpliciter, oporteret rem de nouo concedere, quod nunquam fit, domino caducitatem nolente.

4 Item in beneficialibus † de quibus eſt dictum in proxima deciſ. eſſent excommunicati non ſoluentes & mille animæ & ſuprà in infinito numero illaqueatæ, & vltra eſſent priuati & indigerent noua prouiſione beneficij, & tamen videmus quòd ſi creditor tacet & penſiones acceptat nolens caducitatem, nullus reputatur excommunicatus, nullus priuatus, & ita patientia, quando eſſet neceſſaria, ſufficeret & excuſaret, aliàs arguit eum conſuetudine optima iuris interprete pœnam non eſſe incurſam. l. ſi. interpretatione. ff. de leg. & c. cum dilectus, de conſuetu. Item ſi velimus dicere quòd data declaratione cenſeatur retro non ſoluens priuatus à die lapſus vltimi termini hoc non offendit iſtam cõcluſionem, de quo tamen latius dicam in ſeq. deciſ. incip. fuit etiã

5 cõcluſum. Item quia erat pactum † expreſſum quod ſi emphyteuta, qui habebat ab eccleſia, infra biennium non ſolueret, liceret domino propria auctoritate abſque declaratione rem apprehendere, dicebant duo domini debere operari fuiſſe inductam caducitatem non facta declaratione neque apprehenſione, ex eo quòd conuentio debet aliquid inducere. l. ſi quando. ff. de le. j. c. ſi papa, de priui. in vj. & Barto. in l. creditores, in iij. q. col. v. cum ſeq. C. de

pig. coadiuuo hanc partem, quia quamuis † pactum 6
& ſtatutum in multis differant, regulariter tamen à pari procedunt, & quod poteſt fieri per pactum & ſtatutum. l. non impoſsibile. ff. de pac. glo. ſuper rub. C. de decre. decu. lib. x. Bart. in repe. l. omnes populi. in x. q. col. viij. ff. de iuſt. & iur. & in l. fi. col. ij. circa fi. C. de pac. Abb. in c. cum dilectus, col. vj. de arbi. & in c. ſi diligenti. no. iij. de foro compe. ſtatutum autem quãdo aliàs nihil operaretur accipit, vt aliquid addat iuri communi. l. j. ad muni. Bar. in l. iiij. §. prætor ait. co. ij. ff. de dam. infec. Bal. in rub. C. qui accu. non poſ. col. pe. But. in c. cauſam quæ. co. ij. circa fi. de do. & contu. Imo. in l. ſi. verò. §. de viro. col. iij. ff. ſol. ma. & Ale. in l. fi. §. in computatione. C. de iure delib. declarans materiam & in cõſi. lxxxv. animaduerſis. co. pe. vo. iiij. quod procedit etiam in odioſis, vt aliquid operetur etiam ſi generaliter intelligendo poſſet ad terminos iuris reduci inquit Abb. in c. paſtoralis, in princi. de appel. ergo & pactum. Item concurrit diſpoſitio hominis cum diſpoſitione legis tenendo quod eſt dictum poſſe dominum propria auctoritate expellere emphyteutam, quo caſu pactum varios operatur effectus quandoque permiſsiuè, quandoque prohibitiuè iuxta ſubiectam materiã vltra ius ſecundum gl. not. in c. verum, de cõdi. appo. ac Imo. & Alex. in l. filiusfamilias. §. diui. ff. de leg. j. idẽ Imo. in c. cum contingat. in v. membro principali. col. xxj. de iureiur. & late Cur. conſi. lxvj. char. v. & Barb. cõſi. lxiij. col. iij. volu. j. Sed quando fuit poſita contrariũ tenui reſpondendo primo loco & alij præter duos tenuerunt hoc præcipuè fundamento, quia vt eſt in proximis cõcluſionibus firmatum quod cadat quis & quod poſſet dominus propria auctoritate expellere omnia regulantur, vt locum habeant ſi dominus voluerit & declarauerit eius fauore quòd non debet in ipſius redundare odium, quod ſtante nõ eſt admittendum dominum voluiſſe paciſci, vt omnino caderet etiam ſi ſibi diſpliceret & non declararet q poſſet ex multis contingere in proxi. deciſ. demonſtrari, nec eſt veriſimile quòd per tale pactum voluerit perdere iuris arbitrium attento quod dependet mere à libera & ſola voluntate ſua & eſt ei facile declarare arg. l. iij. ff. de mili. teſta. ex quo patet ceſſare præſumptam mentem paciſcentis, & non obſtare contraria nec militare in hoc caſu cùm potius ſit

dicẽdum vt deduxerit dominus † idẽ per pactũ quòd 7
ius ipſum, quando per omnia ſit iuri conforme ex quo plura ſolent exprimi à iure cauta quæ nihil operantur. l. iij. ff. de leg. j. l. non rectè. C. de fideiuſ. Item pactum eſt intelligendum ſecundum naturam contractus ac ſubiectam materiam ſicut iuramentum. l. ſi vno. ff. loca. l. ſi inſulam. de præſcrip. verb. ſi ſtipulatus, cum ibi no. ff. de vſur. & l. fi. C. de non nu. pen. vide poſtea Phi. Cor. conſil. cxv. vol. j. qui per rationem prædictam ita conſuluit in ſtatuto, ideo motiua alia ibi videantur non obſt. quòd Specu. verſic. lxxxviij. in tit. de empt. & Ioan. Fab. voluerit quorum opinionem refert Iaſon in d. l. ij. queſt. xiiij. col.

xj. quod in pacto facto † vt ſolutio fiat quolibet 8
menſe ab emphyteuta non expectatur triennium vt poſſet expelli, ſed ſufficit expectare per menſes ſex, quaſi ſit ſatis duplicare tres, quia non habet ſaporem & Ioan. And. in additione ad Spec. in allegato

gato loco refert Cyn.tenere quem ſequitur debere
expectari triennium, & reſpondet ad contraria quæ
loquuntur de reſcriptione non de pœna prouenięte
ex ceſſatione canonis & Iaſ.vbi ſuprà tenet cum Ioã.
And.declarans adducta in oppoſitum procedere in
præſcribenda libertate contra ſeruitutem quod eſt
fauorabile non in pœna quæ differũt.l.cum quidem.
ff.de lib.& poſth.ſed eſto quòd opinio Spec.& ſequa
cium ſtaret etiam quo ad finẽ menſis non expectato
ſemeſtri procederet reſpectu ſolutionis faciẽdæ non
reſpectu pœnæ, de qua non eſt dictum & quæ nun-
quam venit, niſi in caſibus expreſsis, vt dixi. nam
per eiuſmodi pactum non eſt immutata diſpoſitio
iuris circa pœnam nec pactum quod eſt ſtrictiſsimæ
naturæ extenditur vltra quàm cõtineat.l.ſancimus.
de teſta. C.l.veteribus.de pact. & l.quicquid aſtrin-
gendæ.ff.de verb.oblig. Item termini ſunt diſpares,
cùm nec in cauſa Spec.quando aliquid induceretur
detur caducitas abſque apprehenſione per quam fit
declaratio cum idem & plus fit facto quàm verbis
aliquid demonſtrare.l.iij.§.falſus. l.Paulus.ff.rem ra.
hab.c.per tuas.de arbi.c.cum dilecti.& ibi glo.de ap-
pella.& pactum quod liceat propria authoritate ap-
prehendere non excludit quin ad caducitatẽ requi-
ratur declaratio ſaltem per apprehẽſionem cum nec
hoc dicat nec ad hoc venerit,vt patet ad quod facit.
l.pe.C. de libe.præte. poſſet tamen operari pactum
quando contraria opinio eſſet verior, ſcilicet quòd
liceret propria authoritate apprehendere vel expel-
lere vel in varietate opinionum quòd tunc locum
haberet opinio in pactum deducta.l.j.§.ſi cõueniat.
ff.depo.quia quilibet rei ſuæ poteſt legem dicere &
in hac materia approbantur cõuentiones l.Mæuius.
l.qui hære.in prin.ff.de condi.& demon.l.in re man-
cipata.C.man.& l.j.& l.fi.C.de iure emphy.ad prædi-
cta facit quia voluit,idem Spe.eo,ti.ver.xciiij.& ibi
9 Ioan.And.in addi.quod ſi eſt data emphyteutæ † li-
centia vendendi cuicunque voluerit,non propterea
poteſt vendere ſine licentia aut requiſitione domini,
prout eſt de iure & ſequitur Alex.cõſi.cvj.viſo the-
mate inſtrumenti.vol.iij.dicens quòd dicta clauſula
continens vendendi facultatẽ debet intelligi ſecun-
dum naturam actus ſuper quo ponitur.l.j.§.ſi quis
ſub cõditione.ff.de leg.commu.l.ſi quando, in prin.
C.de inoffic.teſta.cum ſi.quãuis in caſu in quo con-
ſulit dicat, quod operatur per modũ facilioris pro-
bationis quo ad perſonas expreſſas in pacto, cum
non reperiatur tex.qui prohibitas perſonas enume-
rat, in quas nequit fieri alienatio iuxta d.l.fi.de iure
emphy.& Iaco.ac Ber.quos adducit Spe.ac Vber.de
Bo.ſecundum Ioan. And.ibidem voluerunt, ſed in
hoc vltimo,Sal.in d.l.fi.col.j.ſentit oppoſitum & cum
eo Imo.& Lud.Ro.ac Alex.ibi contrarius quos re-
fert & ſequitur Iaſ.ibi col.ij.& Bal.ac Ang.cum aliis
adductis per eundem Iaſ.col.iij.in quæſtione ſimili,
quando emphyteutis eſt conceſſa alicui ſtipulanti
pro ſe & pro his quibus iura ſua concedere voluerit
ſine dictum ſit pro ſe & cui ipſe dederit vbi in fi.ait
opinionem Spe.cõmuniter reprobari, contra quam
ſentiunt etiam Iacob.de ſancto Georg.in tract.feu.
in ver.Ita etiam quod ipſi vaſalli,& Cur.in iiij.parte.
in ti.ex qui.feud.amit.in ij.regula q.v.vbi teſtatur ita
obtinuiſſe in practica. Sed eſto quòd hæc pars eſſet
verior aut cõmunior in his terminis non propterea
deſtruitur deciſio quæ habet caſum diuerſum & ra-
tionem ſeparatam ac ſingularem ne pactum noceat
paciſcenti. in caſum autem Specul. prodeſt abſque
eo quòd aliquo reſpectu præiudicare poſſet.

SVMMARIVM.

1 *Pœna excommunicationis ac priuationis beneficij*
non incurritur, nec regrediendi ſeu accedendi ob
non ſolutionem penſionis locus non exiſtit tacente
penſionario, & nume. 9.
2 *Succeſſor in beneficio vigore facultatis iuris regre-*
diendi ſeu accedendi ob non ſolutionem penſionum
tempore prædeceſſoris decurſarum moleſtari non po-
teſt ſi penſionarius viuente debitore tacuerit.
3 *Succeſſor in beneficio an teneatur ad decurſas pen-*
ſiones tempore prædeceſſoris non ſolutas.
4 *Succeſſor eſt tutus quo ad incurſum pœnarum, de*
quibus ſupra etiam ſi non ſoluens reſignet, cùm ea-
dem ſit ratio in morte ciuili qua in naturali.
5 *Penſionis reſeruatio à principis non autem à parti-*
bus voluntate dependet.
6 *Sententia hominis probationem non expectat.*
7 *Differentiam inter ſententiam legis & hominis,*
vide remiſsiuè.
8 *Actus legitimi an recipiant diem vel cõditionem?*
10 *Lex de eo quod eſt, non de eo quod futurum eſt cer-*
tam eſſe debet, quomodo intelligatur iſta regula?
vide remiſsiuè.
11 *Vaſallus ſi ob delictum feudo priuetur & dominus*
remittat delictum an tãquam nouum vel antiquum
feudum retinere cenſeatur?

DECISIO IIII.

FVit etiam concluſum duobus contradicentibus
1552. in vna coram do.Camillo de Ballionibus
quod ſi ob non ſolutionem † penſionis ſit appoſita 1
pœna excommunicationis & ſucceſsiuè priuationis
beneficij eccleſiaſtici, vel etiam conceſſus, regreſſus,
ſeu acceſſus, & is cui reſeruata eſt penſio ac regreſ-
ſus, vel acceſſus tacuerit viuente debitore penſiona-
rio quod in tẽpore in ſolutione defecerat quod non
ſit incurſa aliqua pœna nec ſuccedens † in beneficio 2
propterea poſſet ſuper beneficio moleſtari. licet ſu-
per decurſis penſionibus an teneatur † pro præde- 3
ceſſore paſſus ſit dubius, & nondum in palatio deci-
ſus cum in vna cauſa domini fuerint varij & tetigi in
proxima deciſ.in ij.c.Non enim dicitur priuatus nec
excommunicatus, nec habens regreſſum poteſt con-
queri niſi de ſeipſo, vt in proximis deciſ.eſt demon-
ſtratum ex quo eius fauore, & beneficio fuerat de
pœna prouiſum quibus & pro iſta adde.l.filio præ-
terito.ff.de iniu.rup. & irri.fac.teſta.iuncta gloſ.quæ
colligit quòd quamuis teſtamentum filio præterito
dicatur nullum, tamen intelligẽdum eſt ſi ipſe velit
dicere nullum non ſi taceat & allegat concor.& ita
in cauſa Gebenneñ.monaſterij, de qua ſuprà obti-
nuit Cardinalis ſanctorũ quatuor qui veniebat ex
iure Card.Senogalieñ.defuncti ex eo quòd Senoga-
lieñ.ante obitum contra non ſoluentem litem mo-
uerat & ſic declarauerat aliàs non obtinuiſſet Cardi-
nalis ſanctorum quatuor, etiam ad omnia ſurroga-
tus. nam prout eſt oſtenſum declaratio terminatur
ad vitam creditoris ſiue debitoris quod procedit
† etiam ſi non ſoluens reſignet ante declarationem, 4

ſucceſſor ſit tutus ex quo eadem eſt ratio & effectus
idem in ciuili morte quæ in naturali. l.mulier.ff.ad
Trebel.& Rot.xxviij.in no.de procu.Nam ante de-
clarationem creditoris & quandiu tacet poteſt debi-
tor impunè reſignare & validè ex quo nondum pœ-
na ſucceſſerat ſecundum vnam intelligentiā de qua
in proxi. deciſ. & aliâs à ſimili eius quod dicitur de
reſignante in fine anni dati ad faciēdum ſe promo-
ueri ad ſacros ordines, quod potuit licet ſe ita re-
ſtrinxerit.c.commiſſa.de elect.in vj.Oldr.conſi.cciij.
factum tale eſt, de quo dico plene in deciſ.incipiente
tenuit palatium quod ſi acceptans. non obſt. quòd
aliud ſit in prophanis.l.ij.C.de iure emphy.exprimat
quod volente domino pœna ſuccedat, & quia in eis
eſt cuiq; liberum arbitriū.l.in re mandata.C.mand.
quia non ſunt de his de quibus in l.nemo poteſt.ff.de
lega.j.aliud in beneficialibus, in quibus reſeruatio
5 penſionis † cum acceſſu & pœnis prædictis depen-
dent à principe non à partibus & vbi patris exigitur
vel adeſt conſenſus omnino magis ab ipſo principe
cum ſine eo partes nihil tale poſſunt, vt dico etiam
in illa deciſ. latius ſuper regreſſus incipiēte in cauſa
Legioneñ. & apponitur certa dies cum incurſu qui
pro homine interpellat, & videtur operari ex ſen-
tentia legis animatæ & hominis accedente maximè
6 partium conſenſu abſque alio miniſteriu cum † ſen-
tentia hominis non expectet poſt ſe probationes.l.
magnam.C.de contrah.& cōmit.ſtip.& Rot.de reſt.
7 ſpol.in no.iij.in additione faciens differētiam † inter
ſententiam legis & hominis, quia iura hic & in pro-
ximis deciſ.adducta probant à ſimili.l.non poſſunt.
ff.de legi.& omni caſu eſt certa pœna & dies, & quia
vbiq; apponitur fauore creditoris ſuccedunt iura &
rationes, de quibus in præfatis deciſ. Itē illud quod
aliter tenendo quaſi omnes obligati ad penſiones
quorum pauci ſoluunt in tempore viuerent in pec-
cato & indigerent noua collatione beneficiorum &
abſolutione ab excommunicatione quam nemo ha-
bet tacente creditore vt ſuperius dixi, nec refragatur
quod titulus beneficiorum nō debet pendere à vo-
luntate partis.ca.ij.de elect.in vj.regula actus legiti-
mi, de reg.iur.eo.lib.quia vt inquit Dyn.in d.regula
8 in fi.verba debēt exponi actus legitimi, ſcilicet † qui-
dam ſubiungens quod generalis regula remanet in
contrariū quod omnes actus legitimi diem recipiunt
& conditionem, inſtit.de verb.obliga.§.omnis, licet
fallat in quibuſdā in quibus regula loquitur ſecun-
do in multis iuris articulis permittitur pendentia in
ſimilibus.ca.ſi tibi abſenti.cum ibi no.de præb.in vj.
Item in quibuſdā regulis cancellariæ quæ ſunt ſatis
notæ. Item hæc eſt diuerſitas in multis caſibus quæ
videntur ſimiles & viget illa conſideratio quod fa-
9 uore creditoris, vlterius † poteſt dici titulū ſemper
eſſe firmum apud debitorem donec declaret credi-
tor: vt tunc iure ipſo transferatur in creditorem re-
greſſum aut acceſſum habente, vel ſi nulli eſt proui-
ſum in talem euentum dicatur priuatus, & eo mo-
mento priuatio ſuccedat quo creditor declarat vel ſi
data declaratione volumus quod ſit retro priuatus
ab ea hora citra quam ceſſant leges. Iam erat certa
de eo quod erat naturæ certū.l.cum quidam.§.ſumm.
ff.de acqui.hære.& Abb.in c.paſtoralis.de reſcrip.&
in c.ſuper quæſtionum.§.ſi.de offic.deleg.& in c.pa-
ſtoralis, col.iij.de appel.facit.§.conditionis, inſti.de
verb.obliga.de hoc tamen & quomodo ſit accipien-
dum quod dicitur legem † eſſe certam de eo quod eſt 10
non de eo quod futurum eſt, dico in illa deciſ.ſuper
regula de publicanda acceptatione incipiente, qui-
dam habens vbi vide quia faciunt ſcripta ibi ad præ-
dicta.nec obſt.quòd Bal.voluit in c.j.de prohi.feud.
alie.per Feder.in vſi.feu.quod quando ob delictum
ſeu feloniam vaſallus † feudo priuatur & dominus 11
remittit delictū quod cenſetur vaſallus retinere feu-
dum tanquam antiquū non tanquam nouum ſi non
priuabatur ipſo iure, ſed erat priuandus per ſenten-
tiam, ſecus ſi eſſet ipſo iure priuatus, vt tunc judica-
retur feudum nouū, ad hanc differentiā refert Abba.
in c.fi.col.pen.de do.quod quando vaſallus priuatur
ipſo iure, quia alienauit quāuis dominus ad ſe feu-
dum nō reuocauerit quod nihilominus hæres poſsit,
ſed ſi non priuetur ipſo iure contra filiū non agitur
ob patris delictū quæ offendunt prædicta & proxi-
mas deciſ.quia contra opin.Bal.eſt gl.in l.peculium.
la j.in §.ſi ære, de pec.alia in l.quod dicitur, in §.pe.
in verbo creuiſſe.ff.de impē.in rebus dota.fact.& iij.
in d.c.j.§.inſuper, de prohi.feud.alie.per Fede.Bar.in
l.ij.ff.de excep.rei iudic.dum dicit quòd quando ius
tertij eſt excluſiuū iuris agentis ipſo iure intelligitur
ſi tertius velit & allegat. d.l.ij.C.de iure emphyt.&
cum opinione glo.tranſeunt communiter doct.ſim-
pliciter & indiſtinctè & illam ſequitur Imo.in ca.ij.
col.iiij.de feud.vt accipiatur ſi dominus voluerit etiā
in caſu priuationis ipſo iure: & ex hac ſolutione ex
communi ſententia tolluntur obiecta, & fortificatur
hæc deciſio cum duabus proximis ſupra.

DE RERVM PERMVTATIONE.

SVMMARIVM.

1 *Expectans cum beneficio acceptandi vigore reſer-*
uationis cum prouiſione etiam motu proprio ad be-
neficium certa ſumma, non capit beneficium in ma-
nibus ordinarij ex cauſa permutationis reſignatum.
2 *Permutari an poſsit beneficium generaliter etiam*
motu proprio reſeruatum & qualiter ſuccurratur
permutanti beneficium ſpecialiter reſeruatum?
3 *Reſeruatio ſimul cum decreto, non autem ſola affi-*
cit ante notificationem.
4 *Motus proprius in expectatiuis, quid operetur?*

DECISIO VNICA.

FVIT poſt binam diſputationē à ma-
iori parte dominorum tentum in vna
Nanneteñ. prioratum coram me de
menſe Ianuarij 1521. Quod reſerua-
tio cum prouiſione motu proprio ad
vnum beneficium vſque ad ſummam
50.duca.quod officialis papæ infra menſem accepta-
ret, nō haberet locum in beneficio ex cauſa permu-
tationis † in manibus ordinarij reſignato, licet ordi- 1
narius de eo compermutanti prouidiſſet, quia etiam
ſi detur vacatio ceſsione taliter facta.c.inter cætera.
de præben.& ibi Abb.in c.cum venerabilis, de excep.
v.col.cle.j.de rer.permu.& cōmuniter doct.c.vnico
eo.tit.& non valeat prouiſio ordinarij ſtante reſer-
uatione generali vel ſpeciali proprio motu ſecūdum
Fede.de Sen.co.tract.q.j.& conſi.cxij. Amice chariſ-
ſime.& Philip.Franc.poſt Domi.in d.c.vnico.dicen-
tem quod in reſeruatione motu proprio ſeu generali

impeditur

impeditur permutatio. vt iu extrauag.dudum, Be-
nedicti xij. & execrabilis Ioan.xxij.§.quæ omnia.ac
Rot.d.deciſ.j.cum aliis adductis per Phil. Nihilomi-
nus inſpecta ratione æquitatis.d.ca.vnici.& ne con-
ceſsione iuris vtentes fraudentur, vt in d.cle.& quia
hodie omnes reſeruationes fiunt motu proprio ac
expectatiuæ habent etiam verbum reſeruamus &
clauſulam motu proprij quamuis non clauſulas ſu-
ſpenſiuas ſicut reſeruationes voluerunt quod reſer-
uatio non caperet, facit quia non eſt ſpecialis ad cer-
tum corpus beneficij quæ pereat, vt habetur deci-
ſione licet de more, de præben.in no.xv.ad hoc Flor.
c.quæſitum, de rer.permu.limitans ſingulariter.d.c.
vnicum. prout ibi Philip.iij.col.vt procedat quando
2 † quis impetrauit generaliter primum vacaturum
quo caſu poteſt fieri permutatio non obſtan.expe-
ctantibus, quia ex quo nequeunt habere primum
vacans per permutationem poterunt habere aliud,
vt ibi in j. gloſ. ſecus ait ſi quis impetraſſet certum
vacaturum, puta archidiaconatũ talis eccleſiæ pro-
pterea quando permutans non eſt in dolo aut culpa
poteſt redire ad beneficium dummodo detur pro-
babilis ignorantia & propria authoritate iuxta æqui-
tatem.c.ſi beneficia, de præben.in vj. ſecũdum Ioan.
And.in d.c.vnico. Fede.in viij.q.& Imo quem refert
Philip.in d.ca.vnico.v.col.alij dicunt quòd eſt opus
noua collatione, vt plene Rot.d.dec.j.& v & d.con-
ſilio. & Philip. referens Domi.& alios in dicto loco
& poteſt ſupplicari papæ vt permutationẽ compleat
cum alius id facere nequeat obſt.reſeruatione Fede.
d.q.j.& v.& d.conſi.cxij.& Philip.in d.c.vnico.col.vj.
ſatis autem ignorantia datur ex regula præſumitur,
de reg.iur.in vj.l.verius.ff.de prob.& quia vt inquit
Fed.iij.q.veriſimiliter ſciri potuit reſeruatio quando
erat generalis in vna prouincia & pluribus nota nõ
ſi ſecreta & particularis quæ adiuuari non potuit
vbi ſubiicit relinquitur optioni permutantium an
velint redire ad beneficia vel ſuis ſumptibus venire
ad papam pro expeditione permutationis, item quia
non permutaſſet veriſimiliter qui ſciuiſſet eam per-
diturus.l.fin.iuncta glo.in verbo poſſum, de condit.
cauſ.da.cau.non ſeq. l.cum de indebito. ff.de proba.
c.ſuper hoc.de renun.ſaltem onus probandi culpam
& ſcientiam incumbit reſeruanti no.c.vnico.vt eccle.
benefi.ſine di.confer.conſideretur ergo quæcunque
opinio non cadit tale beneficium quinimo tentabãt
plures ex dominis quod valeret etiam prouiſio con-
ſiderata æquitate.d.c.vnico.Et dominus Spinoſa di-
cebat quòd in reſeruationibus inductis per extraua-
gantes regulas & ius commune procederet nullitas
prouiſionis in terminis noſtris non in reſeruatione
per literas, pro iſta ſentẽtia, licet contra doct.ſupra
allegatus, facit quia in d.c.vnico.& in d.cle.ratio eſt
expreſſa.& tunc nedum via extẽſionis verum etiam
in vim comprehenſiuam ſeu materia ſit pœnalis, ſeu
correctoria comprehẽditur omnis caſus cadens ſub
ratione ſcripta per tex.peregrinum meliorem in iure
ac menti tenendum eſt.l.libertum.§.ſenatuſcõſulti.
ff. de ritu nup.ibi ſententia apprehendi, cle.j.iuncta
glo.in verbo eligatur.de elect.tradit Alexan.l.ſi con-
ſtante.in princi.poſt alios.ſul.mst.gloſ.eſt not.in c.ſi
poſtquam.in verbo prouiſione, de elect.& in ca.j.in
verbo Italiæ.de tempo.ordi.in vj.& pertinenter glo.
In c.vnico.quam ibi not.Domi.quòd conſtitutio ex-
orbitans extẽditur de ſtricta ſignificatione vocabuli
ad latam, ad idem Alex.l.filiusfamilias.§.diui.ff.de
leg.j.vij.col.vbi allegat concor & Abb.in prohe.de-
cre.iiij.col.in c.at ſi clerici.col.xvj. & in §.de adulte-
riis.col.iiij.de iudi.Ratio autem eſt generalis non re-
ſtricta ad expectatiuam nec ad gratiam factam ad
inſtan. magis quod ſi eſſet reſeruatio etiam motu
proprio &c. patet quia verum eſt permutantes vti
iuris cõceſsione ac æquitati conſonum ne ſine culpa
fraudetur eorum honeſto & permiſſu voto, nève di-
ſpendia patiantur.c.cognoſcentes de conſti.Itẽ quia
ita expectat reſeruatiuus, ſicut expectatiuus, & vter-
que habet in gratia verbũ reſeruamus cum decreto
irritanti, ita & reſeruatio † cum decreto afficit ante 3
notificationem non ſola reſeruatio ſecũdum Anch.
Domi.& Philip.in c.ſi eo tempore.de elect.in vj.neq;
obſtat quòd in alio caſu docto.dicunt in d.ca.vnico.
quòd exorbitat & non debet extendi: quia in caſu,
de quo agitur hoc permittitur attenta ratione ex-
preſſa procedat illud in aliis caſibus, quibus ratio
non aſtringit, & ſi aſtringat, dicerent contra verita-
tem ex prædictis cõſtitutio execrabilis non contra-
dicit, quia eſt extrauagans loquens in ſuo caſu extra
quem non licet arguere.c.paſtoralis cum materia.de
fide inſtru.prout Bart.in l.vt iuriſiurandi.ff.de ope.
liber.ait de conſuetudinibus feudorum, & niſi pro-
ducantur tenet ſentẽtia contra eas.vt Fely.poſt alios
in c.j.de re iudi. vnde quia exprimit de caſu permu-
tationis magis facit cõtra per locum à ſpeciali quaſi
liceret etiam eo caſu, niſi fuiſſet expreſſum, per d.c.
vnicum. & eius rationem generalem maximè quia
exempli cauſa videtur dictum de expectatiuis, qua-
rum tunc vſus erat frequens. rarus autem reſerua-
tionum.l.dam.infect.la ij.ff.de dam.infect.c.j.iuncta
glo.j.ne cle.vel mo.ſecula.neg. ſe immiſce.& ſufficit
initium eſſe generale.l.fin.§. fi.ff de iuris & fac.igno.
nec ob.motiuum Feder.in d.q.j.quòd reſeruationes
executorum debent reſtringi ne impediant æquita-
tem iuris.d.c.vnici, & quia ambitioſæ non factæ per
papam proprio motu quæ ſunt fauorabiles & latiſ-
ſimæ.ca.ſi motu proprio, de præben.in vj.cle.ſi Ro-
manus.eo.ti.quia motus proprius prodeſt ad tollen-
dam ſurreptionem vt in dictis iuribus & in expecta-
tiuis non ſuffragatur niſi ad hoc vt vult regula can-
cellariæ de motu proprio quæ licet non ſit de dandis
vt dicitur.declarat tamen effectum vnicum: in expe-
ctatiuis igitur non operetur alium. Non autem ope-
ratur contra intentionem cõcedentis quæ fuiſſe vi-
detur ne impediatur permutatio. d.c.vnico.data ta-
men eſt in vna cauſa Piſaurieñ.regula vt annotaui in
deciſ.incip.clauſula motus proprij & ſecũdum eam
iudicatum, & eius tenor eſt quod motus proprius
† in expectatiuis non ſuffragetur, niſi ad excluden- 4
dam ſubreptionem literarum, & ſic firmata vt non
tollat gratia expectatiua habens motum proprium
optionem propter dictam regulam.& ſic illa deciſio
& eius motiua conferunt ad iſtam.item quod poſſet
ordinarius vel nõ prouidere eſt intereſſe papæ citra
quem conſtitutio. d.ca.vnici ab eo ædita pleniſsimè
interpretari debet contra quancunq; gratiam quæ
caſum non excipiat.c.cum dilectus, de conſue.& gl.
in cle.ſi de beneficio, de præben.ne æquitas d.c.im-
pediatur etiam per ſuas reſeruationes: nam & execu-
tores author.apoſtolica faciunt.c.hi qui, de præben.

in vj.nec contradicit quod inferior oon poteſt ſe intromittere de his quæ princeps ſibi reſeruauit.ca.vt noſtrum. de appel. cum ſi. quoniam nec poteſt infra meoſem de beneficijs comprehenſis ſub expectatiuis cle.vnica.§.ſecus.de conceſ. præben. etiam ſi expectautes oon acceptent, vt late per Fely.poſt alios in cap.cum ex officij,de præſcrip.& ideo regula dat ordinariis quatuor menſes in quibus expectatiuæ non habeant locum, & tameo de expectatiuis dicitur oominatim in d.c.vnico,vnde quomodocunque eſſent impediti ordioarij in caſo permutationis ſunt reſtituti per d.ca.niſi papa ſibi reſeruet prouiſionem prout in d.extrauag.execrabilis.& ſimilibus quæ de permutatione dicerent: quia ſi per verba generalia ſemper recipieot interpretationem à iure per d.cap. voicum cõſiderata ratione quæ gubernat legem ad §.dulciſsimis.l.cum pater.de lega.ij.ff.qua inſpecta tolluntur alia motiua.ideo non eſt alienum à iure tenere permutationem aliâs ritè factam non impediti per reſeruatiouem motu proprio prout tenebant & ſeruabant illi de Tuſcia quos refert Fede.in d.conſi. xij.licet dicat quod male propter declarationé iune Benedicti,oam in expectatiuo habente motum proprium tenet Alex.de Antilla in repeti.d.ca.licet.de rer.permu.qnem refert & ſequitur Gemi.conſ.ciiij. quod oon impediant permutare volentem ſecundũ diſpoſitiooem.d.c.indiſtioctè loquentis, & occurritur voracitati quorundam reſeruatiuorum aucupari ſitientium beneficia talium permutãtium à quo viri timoratæ conſcientiæ abſtineot etiam ſi poſſeot aliquo caſu,quia in talibus eadit illud quod ſummum ius dicitur eſſe ſumma iniuria qnãuis aliâs non dicatur iniuria quod iure fit.l.iniuriarũ.§.j.ff.de iniur. c.cum eccleſia Vlteraň.de elec.quòd quia in duabus cauſis coram me occurrit & etiam quotidianum eſt volui prædicta examinaſſe exemplo legiſlatoris in l. legaui.ff.de libe.lig.& ex omoibus conſtat ſaltem ſuſtineri deciſiooem quoad repellendum reſeruãrium & quoad poteſtatem ordinarij circa validitaté proniſionis articulum eſſe diſputabilem.

DE TESTAMENTIS.

SVMMARIVM.

1 *Subſtitutio expreſſa vulgaris cum clauſula tunc & eo caſu an excludat tacitam pupillarem?*

2 *Tantum & duntaxat hæ dictiones taxatiuæ de ſui natura excludunt omnes caſus tacitos & ſubintellectos.*

3 *Tunc iſta dictio non eſt taxatiua nec excluſiua, ſed demonſtratiua, aut declaratiua rei cui adijcitur & in tempore extremitatem notans.& nume.7.*

4 *Expreſsio eorum quæ tacitæ inſunt nihil operatur.*

5 *Subſtitutio neceſſario habere debet aliquam conditionem.*

6 *Tunc & eo caſu, iſta verba quando cadant in aliqua diſpoſitione, & an aliquam præſumptionem excluſionis ſeu reſtitutionis inducant?*

8 *Iura per ſubauditiones aut repetitiones tacitas non reuocantur nec per ſimilitudinem earum correctio inducitur.*

9 *Præſumptiones diuerſæ ſi concurrant, vincit fundata in potentiori ratione ac veriſimili coniectura.*

10 *Eo caſu, iſta verba adiuncta dictioni tunc exaggerant non reſtringunt diſpoſitionem.*

11 *Subſtitutio vulgaris concepta in vno caſu an comprehendat alium ſi mater ſit in medio.*

DECISIO PRIMA.

CLARVM eſt, in iure ſubſtitutiouem
factam filio impuberi vulgariter con-
tinere tacitam pupillarem & factam
pupillariter tacitam vulgarem in ter-
minis. l. iam hoc iure cum ſi. ff.de vul.
& pu.dubitatum fuit in vna Roman.aliâs Lucan.te-
ſtamenti & bonorum in qua dominus Cammillus
de Ballionibus & ego fuimus electi à Cardi.Corto-
neñ.& à Baldaſſarre de Piſciadatario arbitris ao ver-
ba tũc & eo † caſu appoſita in ſubſtitutione expreſſa 1
excluderent tacitam & licet Bald.conſi.lvij.item in-
ſtituo volu.ij. dicat quòd prædicta verba ad vnum
caſum ſe reſtringant,& Anch.conſi.ccclvj.ex ſerie te-
ſtamenti qnod videntur excludere omnes alios ca-
ſus quos cõplectitur vulgaris ſubſtitutio & ea pon-
deret & Lu. Ro.conſi.cxxxj.j.dubitatio.ac cxxxviij.
nona ſuperuenit:& Deci.conſi.lxiij.& ego tenoi vi-
delicet qnod ad caſum expreſſum præcisè reſtringa-
tur ſubſtitutio & ad alium non porrigatur propter
dictiooem tunc nihil ominus tenuimus contrarium
& ita 1519. per ipſos arbitros fuit iudicatum & ſen-
tentia arbitrorum poſtea iu Rota cõfirmata duabus
ſolùm contradicentibus: nam regula de tacita con-
tenta io expreſſa nõ reperitur limitata per dicta ver-
ba, ſed ita demum quando eſt dictio taxatiua tan-
tummodo aut ſimilis ſecundum Saly. in l.precibus.
C.de impu.& aliis ſuſti. Alexao.& Iaſ.poſt alios in l.
quamuis.eo.tit.ergo non eſt recedendum ab ea. di-
cit glo.ſuper rub.de reg.iur.in vj.ante fi.item hoc te-
uet clare Bal.nouellus.iu repeti.l.j.ff.de vulg.& pup.
io xiij. char. ſuper tertio effectu vulgaris expreſsè
continentis tacitam pupillarem ver. iiij. limita. niſi
teſtator ſubſtituiſſet vulgariter tantum & exempli-
ficat ſi hæres noo erit, tunc & in eum caſum tantum
vel duntaxat † ſubſtituo Titium quo caſu non con- 2
tineretur tacita propter naturam dictionis taxatiuę
quæ eſt excludere caſus tacitos & ſubintellectos.l.
iij.§.cum Titio.ff.de adi.leg.& cle.exiui de paradiſo.
§.cum autem.de verb.ſignific.vbi melior tex.ad hoc
qui ſit in iure, ait Iaſ. in d.l.iam hoc iure.col.ij.pro
quo conſidera quod dictio † tunc oon eſt taxatiua 3
oec excluſiua,ſed demooſtratiua aut declaratiua rei
cui adijcitur & in tempore extremitaté notans.l.iiij.
§.fi.ff.de condi.& demon. patet in generali exemplo
vulgaris ſi hæres non erit & in quolibet ſpeciali
tuoc ſi hæres Titius ſeu eo caſu in talem euentum
Titius ſit hæres cum hæc æquipolleant. Item pon-
dero qnod ſenſus ſubſtituentis oon erat alius quin-
imo talis abſqne ſimilium verborũ adiectione vnde
tacitè inerat,& ſic † expreſsio nihil operatur.l.omit- 4
to.§.ſub cooditione,de tutel.& ff.de lega.j.per l.non
rectè. C.de fideiuſ. verba igitur prædicta ſolum de-
claraot & demonſtraot abſque qnod excludant ta-
citam à lege præſumptã ex coniecturata mente ſub-
ſtituentis qui ſi de caſu præſumpto cogitaſſet etiam
in eo expreſſe ſubſtituiſſet, vt dicuot Bart.& Alexan.
in d.l.iam hoc iure occurrit quod iſte eſt quidã mo-
dus ita loquendi in huiuſmodi forma ſubſtitutionis
& magis declarandi, noo tamé neceſſarius quo ſine
alternatione & eiectione vel excluſiooe tacita, de

qua

qna loquimur aliqui teſtatores & notarij vtuntur
aliqui non, & ſi ſubſtituens excludere voluiſſet om-
nem alium caſum ab expreſſo ſicut dixit tunc & eo
caſu ſubiunxiſſet ſolo ſolum vel tantum aut ſimilem
exclnſinam vel taxatiuam ar.l.vnicæ. §.ſinautem ad
deficientis. C.de cadu.tol.& c.inter corporalia, ver.
nec illud.de tranſla.epiſ.vbi & gloſ.oſtendo quia in
l.Lucius Titius.ff.de hær.inſti.& in l.cum proponas.
C.eod.dictio tunc non apponitur neceſſariò nec in-
ducit iuris miniſterium, ſed ponitur demonſtratiuè
ac declaratiuè idem in l.lecta, ſecundum Bart.ibi in
ij.opin.ff.ſi cer.pet.& de hoc tex.videtur expreſſus in
l.Gallus,in princi.vbi dictio tunc in vno caſu appo-
ſita iuxta.§.& quid ſi tantum.ff.de liber.& poſthu.&
declaratione doct.ibi quod curioſus reperiet in plu-
ribus aliis iuribus. ſic etiam in contractibus non re-
fert dicere ſi nauis ex Aſia veniret promitto cētum,
vel tunc promitto centum aut tali caſu promitto
centum cum nec plus nec minus ſit in vna promiſ-
ſione quàm in alia, & quod verba eiuſmodi non ex-
clndant tacitam demonſtro vlterius, quoniam & ſi
quis prohibet vno tempore permittit in alio & econ-
tra, qui in vno caſu ſubſtituit in alio videatur ſubſti-
tuere vt prouiſio in vno caſu videatur in aliis remotio
& permiſsio in vno in aliis quandoque prohibeat &
econuerſo.l.imperator, de poſtu.l.ſtat.liberum.§.ſti-
chum.de lega.ij.l.cum prætor, de iudi.l.commodiſſi-
me.ff.de lib.& poſthu.l.maritus.C.de proc.c.nonne.
cum ibi not.de præſump.& hoc maximè procedere
deberet hic ex quo caſus tacitus eſt directe contra-
rius expreſſo & omnino diſsimilis in effectu in ver-
bis prout dicit Iaſon opponendo in d.l.iam hoc iure.
5 col.j.tamen cum ſubſtitutio † debeat habere neceſ-
ſario vnam conditionem propterea ſi teſtator ſub-
ſtituat in eum caſum vel euentum conditionem il-
lam de neceſsitate ponit: ideo non videtur exclu-
dere alium caſum.ita inquit Bar.in d.l.iam hoc iure
quamuis aliqui quos refert ibi Iaſ.ſentiant non eſſe
neceſſe vnam conditionem exprimere nihilominus
quando exprimitur quod eſt quaſi ſemper pro quo.
l.iura.cum dua.ſeq ff.de legi.ſatis vrget conſideratio
6 Bart.& verba † tunc eo caſu non cadunt niſi expri-
matur aliqua conditio quæ ſi omittatur ſubintelli-
gitur, vt ſi hæres non erit ſubſtitutioni locus exiſtat
non aliter inſpecta expreſſa ſubſtitutione cum vul-
garis caſum iſtum habeat in genere in confuſo tan-
tum qui alios complectitur, vt declarat Bart.in l.fin.
C.de inſtit.& ſubſti. ſub condi.fac.& dato ſine præ-
iudicio veri quod ex prædictis verbi & ſubſtitutione
in vnum caſum expreſſum & certum euentum ad-
mitteremus cauſari aliquam præſumptionem exclu-
ſionis ſeu reſtrictionis ar.dictorum iurium omnino
in terminis concluſionis eſſet potentior præſum-
ptio ad l.iam hoc iure inducentis tacitam rationem
veriſimilis mentis diſponentis quæ ratio etiam eſt
potens in contractibus.l.tale pactum.§.ſi.vbi etiam
glo.ff.de pact.& in ſtatutis reſcriptis & aliis diſpoſi-
tionibus ſecundum Bald.& Paul.de Caſt.ibi & late
Cur. conſi.lij. col.ij. non enim ex iſtis verbis colligi-
tur aliqua vel non æque veriſimilis coniectura ſub-
ſtituentis ad excluſionem ſicut à lege ad incluſio-
nem ex quouis verborum iſtud neceſſariò non im-
portat præcipuè, quia tacita continetur quando vul-
garis eſt etiam cōcepta in vnum caſum tantum puta
ſi poſthumus non naſcatur, & idem eſſet ſi diceretur
in euentum vel caſu quo poſthumus non naſcatur,
& ſi conciperemus quod qui in vno caſu ſubſtituit
in aliis excludit, arg.d.l.iurium vtique nunquam eſ-
ſet locus ſubſtitutioni tacitè inductę à lege. vnde niſi
ſubſtituens clare excludat ſtat coniectura & diſpo-
ſitio legis non obſtante natura dictionis tunc extre-
mitatem notantis † quoniam iuxta materiam ſub- 7
iectam vel apponitur declaratiuè vel exprimit cla-
rius quod tacitè inerat vel non importat iuris mini-
ſterium, vt eſt dictum prout de iuramento in l.ſi.C.
de non nu.pec.& in l.ſi vno.ff.loca.& ibi gloſ.notans
quod ex qualitate cōtractus verba accipiuntur con-
tra propriam ſignificationem & glo. in verbo tit.in
c.j.de vſur.in vj.l.inſulam, de præſcrip.vet.& Barto.
in l.ſi conſtante.in princi.q.j.col.iij.ſolu.matr.& in l.
omnes populi.in vj.q.priu.col.viij ff.de iuſt.& iur.in
propoſito autem ſumus in terminis quibus lex in-
ducit caſum omiſſum ex veriſimili mēte ſubſtituen-
tis taliter quod ad hunc ſenſum omnia verba pro vi-
ribus ſunt intelligenda non contra niſi in caſu cla-
ro, & licet ſit limitata vulgaris in vno caſu indiui-
duo tamen pupillaris generaliter procedit caſus eſt
ſing.iuncta glo.in d.l.ſi.quem ſequitur Iaſ.in d.l.iam
hoc iure circa med.quare ad excluſionem tacitè non
ſufficit leuis, ſed oporteret grauem & potentem ha-
bere coniecturam & ex eo quia agitur de tollenda
diſpoſitione.d.legis, vel vt eo caſu ceſſet quæ tamen
debet ſtare, niſi cauſa cōiecturæ deficiat.l.ſancimus.
C.de teſt.iam nec per ſubauditiones aut repetitio-
nes tacitas † reuocantur iura.gloſ.eſt notab.in c.cu- 8
pientes. §.quod ſi per viginti. de electio.in vj.neque
etiam per ſuppletiones inducitur iurium correctio
aut per ſimilitudinem rationis, vt no. Abb.in c.vt de-
bitus col.vj.de appel.facit optimè.l.ij.C.de condi.in-
ſer.propterea ſi daremus concurſum † præſumptio- 9
num ex prædictis vinceret præſumptio tacitæ ſub-
ſtitutionis fundata in potentiori ratione ac veriſi-
militudine, ſuper qua lex diſpoſuit, vt traditur in l.
diuus.cum ibi no.ff.de in integ.reſtit.in c.cum inter
R.ſeniorem, de elect.& in c.literas.iun.glo.de præ-
ſump.non ob.conſi. Bal.lvij.quia conſulit in diuerſo
caſu ab iſto & fundat ſe in forma cōditionali à qua
recedi non poteſt.l.qui hæredi.§.fin.& l.Mæuius.ff.
de condi.& demonſt.& quia Antonia cui erat facta
ſubſtitutio ſi antequam filij procrearentur ex ea de-
cederet, vt tunc Eleonora ſuccederet deceſsit ſuper-
ſtite filio dicit eſſe caſum in l.ex facto.§.penult.ff.ad
Trebel.& in l.generaliter, in prin.C.de inſti.& ſub-
ſtit.ſub condi.fac.quæ iura non cōtrariantur.d.l.iam
hoc iure nec cōcluſioni & eſt diuerſitas caſuum nec
conſideratio quam ſubiicit de aduerbio temporis
tunc allegando.d.l.iiij.§.fin.& l.vxori vſumfructum
villæ, de vſufruc.lega.ac l.in ſubſtitutione.ff.de vulg.
& pup. refragatur quia dicta iura procedunt in ma-
teria ſatis diuerſa & quando haberet ſimilitudinem
voluntas diſponentis eſt in eis vt expectetur tempus
quod colligitur ex dictione tunc denotante tempo-
ris extremitatem, vt per Bart.qui ita declarat & in
ſingulis aſsignat alias rationes & aliud eſt quod per
dictionem tunc notetur extremitas temporis non
ſubſiſtente alia coniectura nec lege in contrarium
aliud quod excludatur tacita ſubſtitutio fomentata
à lege & quando teneamus ſenſum Bal.communem

in d. l. in ſubſtitutione. & ibi Iaſ. ait colum.j. aliâs ij. quod quamuis conditio negatiua ſi hæres non erit habeat ſenſum ſi nunquam hæres erit, & ſic videatur verificati ſub aliquo tempore fuerit hæres, tamẽ vbi agitur de excludendo ſubſtituto pupillari reſtringitur ad tempus mortis nec ſufficeret prius fuiſſe hæredem vt deciditur ibi, etiam non offenditur concluſio quæ agit de includendo ſubſtituto in caſu omiſſo, imo faceret pro concluſione quæ ad concluſionem tacitæ ſubſtitutionis eſt adiunanda & conferunt etiam pro ſolutione dictatum legum quæ Iaſ. vbi ſupra colum. penulti. ſcribit & quod addit
10 Bald. † & eo caſu ſeu in eo caſu eſſe, vnius caſus reſtrictiua non probat præcipuè in terminis concluſionis & eſt exaggeratio verborum non reſtringens nec excludens iuris diſpoſitionem:& contrarium eſt demonſtratum ſuperius per plura fundamenta Anch. in allega.conſi.cccivj. adducit eadem iura & ex alio etiam non contradicit, quia quod prædicta verba excludant omnes alios caſus dicit eſſe fauore fratris exiſtentis in medio, nam quemadmodum lex in-
11 terpretatur vulgarem † conceptam in vnum caſum vt non comprehendat alium ſi mater ſit in medio. d.l.ſi.ſecundum intellectum Bart.& Bald.& d.l.præcibus. fortius ita debet interpretari in fauorem fratris contra vxorem teſtatoris. quãdo ergo eſſet vera ſententia Anch non operatur hoc dictorum verborum proprietas ſecundum eum, ſed coniectura & fauor fratris vel non ſola natura verborum,ſed iuncta cum dicto fauore,& hoc modo etiam faceret pro concluſione ex quibus conſtat non obſtare Lud.Ro. & Deci.in allega.conſil. quoniam omnes conſulunt in longe diuerſis terminis & procedunt per eadem motiua quibus alij ſuprà,& quando ſint veræ earum determinationes non ſunt applicabiles ad hunc caſum, nec concludentes quod præfata verba excludant tacitam.

SVMMARIVM.

1 *Fructus hæreditatis in quartam trebellianicam neque legitimam quoad liberos primi gradus non computantur.*

2 *Filius grauatus reſtituere hæreditatem detrahit duas quartas.*

DECISIO II.

1 QVod fructus non computentur † in quartam trebellianicam quoad liberos primi gradus etiam ſi duæ quartæ deducãtur, concluſum fuit de menſe Nouemb. 1 5 2 1. In vna coram domino Nicolao de Aret.per l.iubemus.C.de trebell.ita Bart.in l. quod de bonis.§.quod autus.ff.ad leg. Falcid.& Ang. conſil.cxxiiij.Zoylus colum.vlti.concludens filium grauatum de reſtituenda hæreditate habere duas quartas, de quo pro & contra gloſ.in d.papus.§.meminiſſe.ff.de inoffic. teſtamen.& in l.quanquã.C.ad leg. Falci.quòd iure canonum eſt expeditum locum
2 eſſe duarum † quartarum detractioni. c.Raynutius, & ibi gloſ.antepenul.ca.Raynaldus & vbique canoniſtæ.de teſta.gloſ.j.in ca.in præſentia, de proba.& Barto.in d.l.meminiſſe. & in l.cohæredi.§.cum filiæ. ver.quod ſi hæredem.ff.de vulg.& pup.vt eſt in obſeruantia iudiciorum. Subiungit Ang.quod fructus non imputantur in legitima,nec in trebellianica.d.l. iubemus.& l.ſcimus.§.repletionem.C.de inoffi.teſt. Nec obſt.quòd d.l.iubemus.ſecundum Pau.de Caſt. in d.l.quod de bonis.§.fructus.& in l.mulier.§.cum proponeretur.ff.ad Trebel.debeat limitari in detractione vnius quartæ tantùm ponderando ibi dodrãs reſtituatur iuncto fine legis & in d.§.cum proponeretur.dicat Alexan.quòd eſt limitatio peregrina,& ſingulariter notanda mentique tenenda,& ab alio non ſcripta, quia idem Alexan.in d.§.quod auus mutauit ſententiam ſequendo Bart.& Ang.propter quarum authoritatem dicit durum eſſe in practica obtinere contrarium, ſubiciens quod ſi d.l.ſolùm haberet locum,quando filius detraheret vnã quartam ſeruiret deuento, ex quo nedum liberi primi gradus, verùm etiam alij habent legitimam abſque computatione fructuum, vt in d.§.repletionem, per quem ſatis erat in vna quarta prouiſum.verbum autem dodrans intelligatur de eo quod ſupereſt, deducta tamen prius legitima, ſicut intelligit Bald.in l.filium quem habentem.colum.xij.ver.extra oppo. C.fa.erc.& dixi in l.ratione.§.quòd vulgo.in gloſſ.j. ſuper eo, & iſta ait, adde his quæ ſcripſi in d.§.cum proponeretur.& aduerte quia Pau.de Caſt.etiam videtur ſenſiſſe cum Barto.in d.§.quod auus & clarius in d.l.iubemus,cum quo & Philip.Cor.conſi.clxxx. colum.j.vol.iiij.item quod ſit locus detractioni duarum quartarum videtur inductum, vt dici ſolent per d.c.Raynutius & Raynaldus,& ſic ſi ita eſt poſt.d.l. iubemus quæ hoc conſiderauit, nec conſequenter quòd fructus diminuerent trebellianicam, & cum non mutetur expreſsè,remanet incorrecta,& abſq; reſtitutione.l.ſancimus.de teſta.l.præcipimus.in fin. C.de appel.no.per glo.& doct.in c.j.de ope.no.nun. l.de precio.ff.de publi.nec refragatur,quod ab exordio humanæ naturæ fuerit in mente conditoris legis detractio duplicis quartæ & ratio anterior ipſa l. iubemus; & quod lex antiqua quandoque habet reſpectum ad caſum iuris, quòd poſtea editur iuxta nota. per gloſſ. in verbo effrenatam. capi.ſignificauerunt, de teſtib. ibi non iuris nouitatem, ſed ratio eſt antiqua & ſuper rubr. de regulis iuris.in vj. ante fin. Bartol.in l.legitima.colum.j.verſic.ſed oppo.iſta exempl.ff.de pact.& Abba.in ca.publicato,colum.ij. de elect. quod tu nota ad multa, quoniam ſi imperator in d.l.id eſſe expreſſiſſet,& proptereà voluiſſet non debere computari, quãdo duplex quarta detraheretur,expreſſiſſent.l.vnica.§.ſin autem ad deficientis. C. de caducis tollendis. & capi. ad audientiam. de decimis. cum ſciret in legitima non computari. Item ex hoc non inferretur neceſſariò correctio aut reſtrictio, nec eam ſuadet ratio, quin potius oppoſitum ex prædictis, nemo enim inquit Bald.in dicta l.iubemus.colum.ij. dicet principium eiuſdem legis, loquens de fauore filiorum, aliquo iure eſſe correctum; quod iunctum cum fine procedit in liberis primi gradus, vt fructus non computentur in ſortem in aliis ſecundum Bartol. ibidem dicentem, tene hoc menti perpetuò, quia faciet tibi magnum honorem.

SVMMARIVM.

1 *Inuentarium ſi ab hærede confectum non fuit, an perdat commodum trebellianicæ? & nu.6.*

2 *Mandatum ſpeciale comprehenſum ſub generalitate*

tate verborum, an ſufficiat in petenda reſtitutione in integrum?

3 *Inuentarium non faciens, debet complere de ſuo legatarios & fideicommiſſarios.*

4 *Hæres fideicommiſſario vniuerſali rationem reddere tenetur.*

5 *Extenſio fit in exorbitantibus data paritate rationis. vbi verba poſſunt adaptari ex lata ſignificatiõe.*

7 *Appellatione falcidiæ an veniat trebellianica.*

8 *In correctorijs etiam data rationis identitate, non fit extenſio.*

DECISIO III.

IN eadem cauſa quia hæres non confecerat inuen
1 tarium, † an perdidiſſet commodum trebellianicæ dubitabatur, & pro affirmatiua allegabantur Ia. de Are. & Cy. Bal. & Saly. in auth. ſed cum teſtator. C. ad leg. falc. quæ opinio videtur probari ibi & in corpore vnde ſumitur, de hære. & falc. §. huic nobis, vſq; ad §. ſi o verò expreſſum. col. j. capiẽdo trebellianicam nõ facto inuentario ſub generali nomine falcidiæ prohibitam, cum falcidia à falce dicta ſit, generale nomen trebellianicam comprehendens, vt not. in auth. vnde ſi parens. C. de inoffi. teſta. & dicit Bal. conſi. xcix. ſuper primo quæſito. vol. iiij. ibi etiam affirmat hanc partem eſſe veram de iure, quamuis vt ſubijcit, de conſuetudine inducta per errorem opinionum communiter ſeruetur contrarium. idem in l. cum tale. §. j. ff. de condi. & demon. pro quo motiuo vide in ſimili Abb. in c. coram, col. ij. de reſti. in integ.
2 quòd in petenda reſtitutione † principaliter requirente ſpeciale mandatum, ſufficit ſpeciale ſub verborum generalitate comprehenſum, de quo dico in deciſ. incip. dubitaui in vna Caurien. Item quia l. Marcellus. §. quod autem. ff. ad trebel. parificat, vt ceſſet trebellianica in caſibus, quibus ceſſat falcidia, & hoc argumento vtuntur Bart. & alij in d. auth. ſed cũ teſtator, ſuper illo articulo, an trebellianica poſſit à teſtatore prohiberi. Itẽ quia ſimiles ſunt, §. ſed quia. inſti. de fideicom. hære. & not. gl. in verbo, ſubſtitutus. in d. §. ſi n verò expreſſiſſet, & quia tex. d. authen.
vult quod non faciens † inuentarium compleat de
3 ſuo legatarios, & fideicommiſſarios, nomine autem fideicommiſſi, de proprietate ſermonis videtur contineri tã particulare quàm vniuerſale, & ſunt æquiparata. l. ſi ſeruum. §. ſi inſtitutus. ff ſi quis omiſ. cauſ.
4 teſta. & quia hæres † tenetur vniuerſali fideicommiſſario rationem reddere. ergo inuentarium conficere, quod eſt exordium rationis. l. j. §. officio. ff. de tutel. & rati. diſtra. & per iſta & alia motiua hoc tenent Old. conſi. cxxxiij. ſatis credo Bart. conſi. lj. in nomine domini Amen, Bonauẽtura & ccxxxiij. Lena Matarelli. Pau. de Caſt. in d. l. cũ tale, vbi etiam Imo. ſtudio ad perditionem trebellianicæ, Roma. in auth. ſimiliter. C. ad l. falc. Alber. Caleottus in ſua margarita. in rub. ad treb. Cuma. in d. §. quod autem. & in d. l. tale. & in conſil. cxij. viſo tenore compromiſſi, & Fulgo. conſil. xlj. caſus talis. col. vlt. ac lxxxvj. proponitur. & xcvj. pro deciſione poſt princ. quos refert & ſequitur Corſet. in trac. de pote. regia, ac materia trebellianicæ. q lxxij. ſol. xxiij. in fi. aſſerens hanc opinionem videri magis communem, ad idem Ange. de Are. in §. pe. inſti. de hære. qua. & diffe. col. vij. & in §. ſed quia, per text. quem poſt alios ponderat in alleg. auth. in ver. illo adiecto. vt citentur legatarij & fideicommiſſarij, ne eis nocumẽtum fiat, qui videtur magis loqui de vniuerſalibus quàm particularibus, eũ præiudicari poſſet, ſi inuentarium non fieret, pro qua conſideratione facit ratio in ver. ſi verò non fecerit iuxta glo. in ver. creditoribus. Item quia ratio prohibitionis falcidiæ eſt præſumptio, quòd tãtum hæres ſubtraxerit, quantum valet falcidia: quæ militat etiam in trebellianica, inquit Bald. in d. conſil. xcix. & ſecundum hanc partem atteſtatur ipſe Ang. in d. §. eo patrocinante Ferrariæ fuiſſe iudicatum, & quod eam tenent Pet. in auth. ſed cum teſtator. Flor. & Imo. in d. l. Marcellus, & Angel. in l. j. §. hæc ſtipulatio. ff. ſi cui pluſquam per l. falc. quam etiam ſequitur Socy. in conſulendo & iudicando in dicto §. quod autem aduerte, quia ratio præſumptæ ſubtractionis, malignitatis, ac inobedientiæ legis, de qua in dicto ver. ſi verò, cum ſit ſcripta in l. vel vnica, quando ſcripta non eſſet, fortiter aſtringit pro affirmatiua. data enim rationis identitate & ſimilitudine in trebellianica etiam pœnalis conſtitutio extenditur, ſiue dicatur interpretatio, ſiue extenſio, vel incluſio ex tacita mente legis, prout iura & docto. diuerſimodè loquuntur. nam de vi comprehenſiua eſt ſingularis text. quem nunquam tradas obliuioni, in l. libertum. §. ſenatuſconſulti. ff. de rit. nupt. de quo etiam Iaſ. in authen. quas actiones. col. vij. C. de ſacroſan. eccleſ. & de ea ac alijs modis in clement. j. iuxta gloſſ. in verbo eligatur, de elect. & glo. pen. c. ſi poſtquam. eo. titu. & in c. j. in verbo Italiæ, de tempo. ordi. in vj. & Abb. in prohe. decre. col. iiij. & in repetitione. c. extirpandæ. §. qui verò. ver. quæro certum eſt. xxiij. de præbend. facit gloſſ. in l. ij. in verbo, ſed hoc de his, qui not. inſ. & in l. ſi conſtante, in princ. ff. ſolu. matrim. de vnica ratione eſt gloſſ. in l. quamuis. C. de fideicom. Item in exhorbitantibus etiam
fit extenſio † data identitate ad caſus qui inſpecta 5
lata ſignificatione vocabuli, comprehendi poſſunt, ſecundum Alex. qui plura cumulat in l. filiusfamilias. §. diui. col. vij. ff. de leg. j. & per hoc ſilerent fundamenta negatiuæ. item ex eo, quoniam ſuppoſita æquiparatione falcidiæ & trebellianicæ, per d. §. quod autem. allegatus §. ſin autem, extenditur per ipſum §. quòd autem, ſicut per l. vt tantum. ff. de ſer. cor. quæ eſt antiqua, extenditur. l. ſi quis ſeruo poſterior. C. de fur. vt not. ibi. & in l. quod verò. ff. de legi. & per Bart. in d. l. ſi conſtante. col. v. in vij. quæſtio. j. partis, noua namque diſpoſitio ſuperueniens in vno ex æquiparatis, etiam limitatoria aut pœnalis locum habet in alio propter æquiparationem, vt in dictis locis, & per legiſtas in l. ij. ff. de lega. j. ac per Abb. in c. ij. col. penult. de mut. peti. & in c. de multa. col. v. de præbend. ſed pro negatiua fuit conclu-
ſum, quam † Rofr. in tit. de trebellianica, & Iaco. de 6
Belui. in d. §. hinc nobis, tenuerunt, quos refert & ſequitur Ioan. And. in addi. Specul. de inſtru. edi. ſuper verbo, fecerit. Ang. in d. §. ſin verò expreſſum, & in d. auth. ſed cum teſtator. vbi etiam Bar. in lec. & in conſ. ij. domino Ioanni quicquid variando dixerit in alijs conſilijs ſuprà adductis, pro affirmatiua affirmat ita ſeruari communiter, & in d. l. Marcellus. in prin. q. vlt. & Imo. cui videtur ceſpitare in d. l. Marcellus. §. j. ſe remittit nihil firmando ad d. l. cum tale. §. j. tenet hanc partem tanquam communem in d. §.

hæc ſtipulatio. col. pen. referens quod eam tenebat
Fran. de Campo. eius præceptor in d. auth. ſed cum
teſtator. Alex. etiam in d. l. Marcellus, & conſil. xxix.
perſpectis, col. ij. vol. v. iſtam aſſerit eſſe veriorem &
communiorem, quam ſequutus eſt Dyn. vt refert
Cald. in d. conſil. xcix. & Ioan. de Ana. conſi. lxj. vt re-
fert Corſet. in alleg. tract. ac Pau. de Caſt. conſi. clxij.
aliàs. clxiij. viſa facti narratione, & Old. in l. fi. C. de
iure deli. prout Corſet. vbi ſuprà, & Alex. in d. l. Mar
cellus, referunt Rich. etiam Malumb. quem Cyn.
arguendo pro negatiua adducit in d. auth. ſed cum
teſtator, & Bald. qui videatur in l. filium quem ha-
bentem. col. x. ver. item quæro. C. fa. ercis. præcipuum
negatiuæ fundamentum eſt, quòd à iure conce-
ditur trebellianica, quæ non reperitur expreſsè
prohibita omiſſo inuentario, inquit Bal. in d. conſi.
xcix. noſtrûm ergo non eſt extendere, vt infra pate-
bit, minus igitur corrigere. l. ſi verò. §. de viro. ff. ſolu.
mat. l. præcipimus. in fi. C. de appel. præcipuè in pœ-
nalibus. l. interpretata. ff. de pœ. & reg. odia. de regu.
iur. in vj. in quibus non eſt ſufficiens verbi genera-
litas, cum inſpiciatur proprietas & ſtricta natura vo
cabuli. l. iij. §. hæc verba. el ij. ff. de neg. geſt. & c. in no-
ſtra, de iniur. per extenſionem, vt eſt ſecúdum Ang.
in d. §. ſin verò. expreſſum, quòd appellatione falci-
diæ veniat trebellianica, per quam non inducitur
7 legum correctio. Item trebellianica † impropriè ve-
nit appellatione falcidiæ ſecundum gl in d. auth. vn-
de ſi parens, nec ſimilitudo generis eſt ſatis aut ſe-
cundum quid in caſu & caſibus facta, cùm requira-
tur ſimplex, ſeu in indiuiduo, aut quod ſit eadē cau-
ſa in eo, ſeu ad id ad quod fit comparatio: ex quo
quòd vltra non prætendit fimbrias, & omnino ſilet
data diſsimilitudine. c. tranſlato. & ibi Abb. de conſt.
& in prohe. decre. colum. vij. ac Fely. in c. capitulum,
de reſcrip. col. ij. & in æquiparatis neceſſe eſt ſint o-
mnino ſimilia, ſaltem in caſu æquiparato abq; diſsi-
militudine, vt ſuprà, aut correlatiua, vel per viam
generalis regulæ aliàs aſsimilata ſecundum Bart. in
d. l. ij. & Abb. in d. conſi. ij. & tamen plures ſunt in-
ter falcidiam & trebellianicam differētiæ, quas quia
colligere eſſet laborioſum, ſufficiat l. in quartam. ff.
ad l. falc. & diuerſitas, quæ ex dicendis patebit, nec
ſecundum Imo. in d. §. hæc ſtipulatio Alex. in d. conſ.
xxix. Bal. in d. l. filium quem habentem, ratio videtur
eadem ex eo quod inuentarium fieri debet, vt appa-
reant res hæreditariæ, & non eſt tanta præſumptio
occaſione trebellianicæ, quam ſcit hæres ſe poſſe o-
mnino detrahere, quanta ratione falcidiæ, in qua à
princ. non cadit huiuſmodi certitudo, nimirum ſi
quoad falcidiam magis videtur degenerare præſum
ptio, & propterea potius fuit in ea prouidendum,
cum res particulares occultari poſſunt, non ius vni-
uerſale. cùm nec minui poteſt: licet ad hoc vltimum
pertinenter contra negatiuam reſpondeat Bal. in d.
conſi. xcix. quòd licet ius intellectuale nequeat ſub-
trahi, poſſunt tamen mobilia occultari, propter quæ
fuit occurrendum, ex quo iura fiunt rebus non ver-
bis. l. ij. in fi. C. eod. de lega. & c. commiſſa. de elect. in
vj. Quo vero ad illud de ceſſatione falcidiæ dicit Bar.
in d. l. Marcellus. & Bal. in d. l. filiú quem habentem,
quòd ſi ceſſat iudicio teſtatoris, tunc & trebelliani-
ca, quia ex eadem cauſa & potentia procedēs, ſecus
ſi ex alia extrinſecus, ſcilicet ratione delicti in omit-
tendo confectionem inuentarij, & illud quod hæres
teneatur de ſuo complere fideicommiſſario, propriè
non cadit in vniuerſali fideicōmiſſo, ex quo ſemper
ſolui poteſt de hæreditate, vt ait Imo. in d. §. hæc ſti-
pulatio, & Alex. in d. l. Marcellus. & in d. conſ. xxix.
ex pluribus demōſtrat quòd tex. in corpore. d. auth.
propriè loquatur de particulari, patet etiá quod ſi-
cut inter legata & fideicōmiſſa per omnia, quod eſt
fortius, adæquata. l. j. ff. de leg. j. ſunt plures differen-
tiæ, de quibus per gl. & doct. ibi ita inter fideicom-
miſſa particularia, & vniuerſalia demonſtratur ex di
uerſitate nominum coniuncta cum diuerſitate titu-
lorum, ex qua diuerſificantur effectus ad l. ſi idem,
cú ibi no. per doc. C. de cōdi. & in l. ſi quis omiſſa. ff.
ſi quis omiſ. cau. te. quā legē Alex. in d. l. Marcellus.
inducit ad oſtendēdú, quòd legata particularia, ex
quibus deducitur falcidia, nō ſunt regulariter ęqui-
parata fideicōmiſſo vniuerſali, nec ecōuerſo, ſed par
ticulari. præterea vbiq; tex. & pluries repetit de falci
dia, & nunquā dicit de trebellianica, quæ gemina-
tio ad totiés replicata maiorē & præciſam delibera-
tionē in quidditate ſermonis arguit. l. cú ſcimus. &
ibi Bar. de agri. & cenſi. lib. xj. & in l. j. C. de plus peti.
facit l. baliſta. cú ibi no. ff. ad treb. & in c. Raynaldus.
de teſt. circa fi. ibi cú inuentariú fecerit, etiā ſi à con
trario ſenſu ſumeretur argumentú, loquitur text. in
falcidia, nō in trebel. vt gl. ibidē no. & Bal. in d. l. filiú
quem habentē. ſiquidem de trebellianica intellexiſ-
ſet, dixiſſet. c. ad audientiā. de deci. nec nos ergo di-
camus, l. illam. C. de coll. & remaneat in diſpoſitione
iuris expreſsi permittentis detrahi. l. ſi cú dotem. ſol.
ma. l. commodiſsimè. ff. de libe. & poſthu. neq; enim
debemus nec poſſumus ſpecialem pœnam inducere.
quæ à iure non ſit impoſita, tex. eſt no. in auth. de nō
eli. ſec. nub. §. cum igitur. ver. ſin autē, ibi, nec quæli-
bet eſt lex aliquid tale dicēs, col. j. & glo. cōmuniter
approbata in c. fi. de iure pat. & ibi Abb. in c. quære-
lam. de iureiur. col. iij. & quando in certo caſu prout
in falcidia eſt aliqua impoſita, nō eſt alia, nec in alio
caſu, vt in trebellianica imponenda, niſi per haben-
tem poteſtatis plenitudinē, optima eſt gl. in c. bonæ.
el ij. de elect. Abb. in c. cú venerabilis. de excep. Alex.
conſi. ciij. ea. col. j. vo. & per tex. in d. §. cum igitur. no.
Bal. in auth. ſed cum teſtator. C. de ſecun. nup. col. iij.
quòd non inducit aliqua priuatio, quæ non ſit lege
cauta. igitur nec hæres trebellianica priuandus, nec
valet conſequentia, Citari debet fideicommiſſarius
vtilis, & ei tenetur hæres reddere rationē: ergo con-
ficere inuentarium: alias pœna falcidiæ ſe extendet
ad trebellianicam vel ſuccedet. quia idem eſt in cre-
ditore & legatario ad pias cauſas, contra quos quar
ta non detrahitur. l. nō hoc. C. vnde legi. c. in præſen
tia. de prob. Ita Ang. in d. §. ſi verò expreſſum. Imo.
in d. §. hæc ſtipulatio. & Alex. in d. l. Marcellus. ma-
ximè quia verba non conueniunt trebellianicæ in
indiuiduo ſumptæ in hac ſtrictiſsima materia corre-
ctoria & pœnali. ergo nec mens. l. bos accuſare. §. in
omnibus. de accuſ. & l. iiij. §. toties. ff. de dam. infect.
ad alia motiua pro affirmatiua ponderata reſponde
vt per Bart. & Alex. in d. l. Marcellus, & per alios te-
nentes negatiuam in locis allegatis, & ad conſide-
rationem de cauſa expreſſa ſubtractionis videtur
reſponſum, ſuppoſito quòd non ſit per omnia ea-
dem ratio. Secundò dicas quòd in correctoriis † etiā 8
data

data rationis identitate non fit extenſio auth. quas actiones, cum ibi no. C. de ſacroſan. eccle. etiam ſi ſit in l. expreſſa ratio, quando ſunt correctoria pœnalia, vt in propoſito per text. ſing. iuncta glo. in verbo in eiſdem, in cle. ij. de ætà. & quali. quæ ad hoc magnifacit Alex. in d. l. ſi conſtante. col. iij. & eandem gl. vt ſingularem allegat Abb. in prohe. Decre. col. vj. quãuis arguat pro & contra, & non videatur firmare pedes, facit conſil. Abb. ix. vol. ij. & dictum Innoc. in c. ſedes, de reſcrip. ibi adductum quòd in materia reſtringibili appellatione clericorum non veniunt canonici, licet pro veritate non deſinant eſſe clerici, ſuper iſto paſſu eſſet vlterius inſiſtendum, cùm ampliſsima ſit extenſionis materia. ſed quia deciſio eſt ſatis grauata, vlterius non progrediar, quamuis ex hinc inde adductis non procedat ſine dubio, & quia opiniones doctorum varię faciunt rem ambiguam, vt inquit Bar. in l. qui Romæ. §. duo fratres. col. iij. ff. de ver. oblig. Abb. in c. paſtoralis. in prin. de reſcripr. & in c. j. de re iud. col. iij. Item quia deſuper variant Old. Bald. Bart. & Pau. de Caſt. & Ang. ac Imo. qui in d. §. hæc ſtipulatio, ſequitur negatiuã ait, tene quãuis Ang. etiam de Are. in allegato. §. pe. & Soci. in d. §. quod autem. ibi tenent affirmatiuam, inquiunt, cogitandum eſſe. pluribus tamen hodie ex allegatis hæc videntur eſſe pro affirmatiua, ſed pro negatiua & concluſione facit auctoritas Ioan. And. & ſequacium in paritate præponderans, quæ etiam in via iudicij eſt ſecurior & magis pia, nihilominus indigeret declaratione principis, vt dicit d. §. in verbo, in eiſdem, in fi. & plures aliæ gl. in vj. & cle. in pluribus dubiis caſibus idem dicunt, & eſſet expediens.

SVMMARIVM.

1 *Trebellianica, an in filijs primi gradus prohiberi poſsit?*

DECISIO IIII.

1 VTrum trebellianica † in filiis etiam primi gradus potuerit prohiberi in vna Roman. hæreditaris de Bufalis 1514. coram me fuit dubitatum & opiniones erant variæ, licet maior pars inchoaret in affirmatiuam, ſed cauſa fuit ſopita per concordiam, nam glo. in auth. ſed cum teſtator. C. ad l. fal. tenet negatiuam quam præcipuè in filiis primi gradus multi ſequuntur, ſed ibi videãtur doct. pro affirmatiua & in l. iubemus. C. ad treb. in l. nemo poteſt, de leg. j. Alex. in l. Marcellus. in princ. v. col. ff. ad trebel. & conſil. xxix. perſpectis. v. vol. vbi hoc dicit magis communiter teneri, & Phil. Cor. conſil. xxij. in hac conſultatione, colum. ix. ac Corſet. in tracta. de trebellianica in primo dubio.

DE SVCCESSIONE AB INTESTATO.

SVMMARIVM.

1 *Filia naturalis tantum dummodo non ex damnato coitu ſuccedit matri excluſa auia, etiam quo ad legitimam. & nu. 3.*

2 *Solutus cum ſoluta de iure ciuili licitè fornicãtur.*

DECISIO VNICA.

DIANA mater naturalis & legitima imperiæ inteſtatæ defunctæ vendicabat eiuſdem à Lucretia filia imperiæ extra matrimonium procreata, tanquam eſſet inſucceſsibilis matri, nec filia nominanda in auth. ex complexu. & ibi gl. C. de inceſt. nup. & in auth. qui. mod. natu. effi. ſui. §. fi. col. vij. ſi verò nata probaretur ex cõplexu ciuili lege nõ damnato, petebat legitimã in bonis imperiæ. l. j. & l. nam & ſi parentibus. ff. de inof. teſt. in auth. de trien. & ſemiſ. in priu. ver. hoc obſeruãdo. iuncta gl. col. iij. & no. in auth. nouiſsima. C. de inof. teſt. nam ex teſtamento debetur quarta parentibus, niſi ex iuſta cauſa exhæredentur. auth. in teſta. C. ad Tertul. verũ quia ex probationibus non cõſtitit fuiſſe natam ex coitu dãnato, vel inceſtus † adulterij nefarij, & ſimilis, ſed 1
magis innotuit fuiſſe vulgo quæſitã concluſit palatium Lucretiam matri ſucceſsibilẽ per text. in §. nouiſsime. inſti. de ſena. orph. & l. hac parte, vnde cogn. & l. j. §. ſed & vulgo quæſiti. ff. ad Tertul. & l. ſi qua illuſtris à cõtrario ſenſu, ſeu per locum à ſpeciali. C. eo. ti. ſuppoſito quod imperia nõ fuit illuſtris. idem ſi fuiſſet naturalis tantùm & no. gl. d. §. nouiſsime. & facit d. l. ſi qua illuſtris, & ibi etiã gl. iura autem primo loco adducta procedũt in coitu dãnato & lege imperiali, quoniam † cõplexus inter ſolutũ & ſolutam non reprobatur à iure ciuili, vt l. j. C. de adulte. bene à canonica quæ tamen benignè prouidet omnibus de alimẽtis. c. cum haberet de eo qui dux. in ma. quam poll. per adult. quæ per hæredem extraneum filio naturali teſtatoris ſunt præſtanda, inquit Bal. in auth. licet. C. de natu. libe. Tenuit etiam † palatium 3
Dianæ non deberi legitimam, quia prima cauſa in ſucceſsione eſt filiorum. auth. de hære. ab inteſta. col. ix. in prin. & auth. ceſſante. C. de legi. hære. ergo excluditur in totum ad hoc text. in l. j. C. ad orphi. vbi filia admittitur in totum excluſa matre & ſenatuſconſultum, ita admittit vulgo quæſitam, ſicut legitimam & naturalem, vt in d. §. nouiſsime, & Iacob. Butr. Bart. Sal. & communiter docto. in d. l. ſi qua illuſtris, & Nicol. de Vbal. auditor Rotæ in tracta. de ſucceſ. ab inteſta. vj. char. ibi circa ſecundam liberorum ſpeciem dicit. quòd tales naturales filij ſuccedunt in vniuerſo, ſicut filij legitimi & naturales, etiã ſi cum ipſis concurrerent per d. l. ſi qua illuſtris, naturales autem & legitimi excludunt auiam per d. l. j. ergo & vulgo quæſiti non obſt. text. in d. authen. licet. quia diſponit in patre decedente ſine ſobole ciuili, quo caſu vult quod ab inteſtato naturalis poſsit ſuccedere in duas vncias duntaxat, quin aut cum tali ſobole naturalis nihil habet, ſed tantum paſci debet prout ibi dicit Saly. & principium loquitur etiam ex teſtamento patris non matris. Ratio differentiæ eſt, quia mater eſt certa etiam ſi vulgo conceperit. Pater verò non niſi quem nuptiæ demonſtrant. l. quia ſemper. ff. de in ius voc. iuxta l. filium cum diffinimus. ff. de his qui ſunt ſui vel alieni iuris. & l. mulier. §. defunctæ. ff. de adulter. Ideo gloſſ. in dicto §. nouiſsime, dicit quod quando ſumus in procreato ex coitu non damnato lege Cæſarea filius ſuccedit matri non patri cum ſit inceſtus, vt §. vulgo quæſitos. inſtit. de ſucceſ. cogna. Nam & ſi habet certum patrem naturalem, non tamen ſuccedit, niſi in duabus vnciis, vt eſt dictum, ita in tutela ſi concurrat pater naturalis tantùm cum matre, præfertur mater. l. finali. C. quando muli. tut. offic. fung. poſſ. quemadmodum in ſucceſsione per iura allegata, mater ſuccedit ſimpliciter non ſicut pater in duabus vnciis, ſecundum Barto. in l.

ſi quis

ſi quis ſub conditione. iiij. col. ff. de teſta tute. vnde quo ad caſum deciſionis intra ſuprà adducta non fuiit correcta, nec ſubeſt ratio quòd debuerint corrigi, aut ſaltem expreſſa correctio non apparet. igitur, &c. l. ſancimus, de teſta. & l. præcipimus in fi. C. de appell. & contra Dianam matrem & auiam reſpectiuè, in his iudicauit dominus Iacobus Simonetta 1531. cuius ſententiam eodem anno confirmaui.

DE IVREPATRONATVS.

SVMMARIVM.

1 *Poſteris relictum priuilegium, an extendatur ad natos ex fœminis?*

2 *Fœmina in conſtitutionibus, vel teſtamentis ſub quibus verbis comprehendantur?*

3 *Iuſpatronatus reſeruatum illis de genere teſtatoris, extenditur ad deſcendentes ex fœmina.*

4 *Fœmina priuata etiam quòd non ſit in dignitate, eſt capax iuriſpatronatus.*

DECISIO PRIMA.

RELICTVM erat iuſpatronatus proximioribus de genere fundatoris concluſum fuit quod deficientibus maſculis, prout contigerat, in facto deſcendentibus ex fœminis poſſent præſentare, nam quàuis propriè non dicebantur de genere, nec priuilegium conceſſum
1 † tibi & poſteris tuis, vel tuo generi extẽdantur ad natos ex fœminis, vt in l. j. §. perſonas. ff. de iur. immu. & ibi Bar. & Alex. in addi. & Dy. in regula priuilegium perſonale de re. iur. in vj. & plura cumulat Fely. in c. nouit. de iud. j. col. nihilominus ex ſtylo curiæ nobilitas ex vtroq; parẽte eſt in cõſideratione, vt dicit Nic. & Vbal. in trac. de ſuc. ab inte. xv. ſo. ſecundum Fely. in d. c. allegat c. venerabilis, de præb. & ſaltem latè & largè poteſt dici, & participare de genere & nobilitate, vt ſubiicit, & ſumus in fauorabilibus in quibus fœmina cõprehenditur, quæ aliàs non veniret, vt dicit gl. in c. generali, de elec. in vj. cũ etiam in odioſis fiat extẽſio, aliàs cõprehenſio ex rationis idẽtitate, quando ſublata ſignificatione vocabuli cõtinetur. cle. j. cũ gl. in c. j. de temp. ordi. in vj. &
2 ad ſtylũ reſpexit Rota, & quia † in ſucceſsionibus deſcendentes ex fœminis veniũt ſecundũ Alex. in d. additione l. generaliter. §. cũ autẽ de inſti. & ſubſt. ſub condi. fac. l. cũ acutiſsimi. C. de fideicom. & l. cũ auus. ff de condi. & demon. cũ ibi no. qui Alex. ibidẽ ponit idem eſſe de verbo generationi, quod de verbo generi, ſub verbo tamen ſobolis & prolis refert fœminas venire, vt probatur in l. j. ſol. mat. in l. v. de natu. lib. & l. fi. de bon. preſcrip. ac. l. j. C. ne rei do. vel temp. & quòd veniunt ſub verbo prolis. omnes qui appellatione familiæ comprehenduntur. l. officiales & auth. ſtatuimus. C. de epiſcop. & cler. & ſub verbo genti tuæ, veniunt agnati & cognati, ſecundum gl. notab. in materia in l. j. ff. de proba. verbum autem progenies, comprehendit omnes deſcendentes ex maſculina tantùm, vt probatur in l. fin. & ibi Bal. C. de emancip. libe. & l. fin. & ibi etiam Bald. C. de do. pro. iuxta l. dedit dotem. ff. de colla. bo. & in d. addi.
3 per eundem latius in patronatu † reſeruato filio, & deſcendentibus ab eo maſculis veniunt fœminæ heredes, ſeu ſuccedentes, licet non deſcendant à filio ſecundum Anch. conſi. lxxxj. ad idem ſi ædificans patronus moriatur relicta filia fœmina hærede qui reliquerat patronatum fratribus & deſcendentibus maſculis, &c. Cal. in conſil. iij. de iurepatro. & hæc conſilia bene faciunt ad deciſionẽ, quam etiam coadiuuat conſuetudo in pluribus locis. Item hæc alia
conclusio † quod fœmina & priuata mulier, etiam 4
non exiſtens in dignitate eſt capax iuriſpatronatus & præſentandi, & tranſit in fœmina tale ius. Ita Ioan. And. in c. nobis, de iurepatr. & in d. c. generali. & Cald. conſil. j. de iurepatro. probatur in c. fina. de conceſſ. præbend. vbi etiam hoc tenet Abb. qui dicit ſe non legiſſe in alio tex. de priuata muliere, & refert Rotam in quadam deciſ. ita ſentire, & facit tex. iuncta glo. c. quoniam inueſtituras. xvj. q. vij. & hæredes maſculi & fœminæ pariter ſuccedunt in iurepatronatus ſecundum docto. in cle. ij. de iurepatr. & ſatis eſt, quòd iure non prohibeatur. Ita Abb. etiam in c. dilecto. de teſti. & in c. j. de iurepatro. & quod iuſpatronatus, ita competat fœminæ ſicut maſculo proſequitur Roch. in iſto tracta. ſuper verbo competens alicui in j. quæſt. & ibi etiam hoc tenet, quando competeret vniuerſitati, idem ſi competeret illis de parentela, & fœminæ non ſint nuptæ extra parentelam, vel nondum ſunt nuptæ. ſi verò fuerint nuptæ extra parentelam, dependet ad hoc an fœmina nupta dicatur de domo, aut de parentela patris ſui. de quo in locis remiſsis per eum. procedit autem ſi fœmina erit hæres vt in verbo ipſe vel is à quo in vj. q. firmat ſalua vbique conſuetudine.

SVMMARIVM.

1 *Maior pars alicuius collegij aliquid faciens, an dicatur ab omnibus de collegio factum? & nu. 2.*

DECISIO II.

SVppoſita hodie pro vera ſententia, quod in patronatu plures ab vno deſcendentes ſuccedant in ſtirpes, non in capita. & vnius loco habeantur pro cle. ij. de iurepatro. ſecundum gloſſ. ibi Abb. Card. & cæteros poſt Innoc. qui ita tenuerant ante d. cle. licet tunc tres deſuper eſſent opiniones, quas refert Roch. in tract. de iurepatr. in verbo ipſe, vel is à quo cauſam habuit. ij. q. j. col. fuit dubitatum in vna Piſana coram do. Nicolao de Aretio, an deberet præferri præſentatus ab altero ex patronis ei, qui erat præ-
ſentatus † ab octo, ex decem qui ſucceſſerant alteri 1
patrono, attento quòd duo ex dictis decem etiam præſentauerant ipſum & ſic ſuperabant præſentatum ab octo tantùm, cùm non haberet vnam integram vocem, vel an eſſent pares, quaſi quilibet haberet vnam integram vocem, & cõcluſum fuit quod habebãt ius æquale, taliter quòd magis idoneus veniebat preferendus, aliàs in omni paritate erat locus gratificationi, fundamentum fuit in eo, quod dixit Car. in d. cle. ij. q. circa fi. quòd vox illorum decẽ erat apud maiorem partem, & de ſuffragio minoris aut præſentatione non eſt curandum ad idem Abb. in c. paſtoralis. in prin. vlti col. de reſcript. dum ait quòd vnus ex pluribus de eodem corpore pro nihilo reputatur, quando maior pars illius corporis ſeu reſcripti remanſit in contradictione. ad hoc Ioan. An. c. à collatione de appe. in vj. dicẽs quòd ſi duo corpora habent

habent facere actum,& vnum concordat, & habet
perſonam alterius corporis, per hoc non obtinebit,
ex quo vox alterius corporis eſt apud maiorem par-
2 tem,cum factum †à maiori parte perinde habeatur,
ac ſi omnes egiſſent. l. quod maior. ff. ad municip.
quinimo voluit gloſſ. in c. non poteſt. de re iudic. &
cum ea Card. ibi quod factum à maiori parte dici-
tur concorditer factum, quando actus explicatur à
pluribus, vt à collegio quamuis Abb. ibi contra &
But.in c.dilectus.de tempo.ordi. & idem Abb. quòd
non dicatur factum vnanimiter, ſi vnus ſolùm con-
tradicat in c. cum eccleſia ſutrina. de cauſ. poſſeſ. &
propri. in notabilibus pro gloſſ. tamen eſt text. in l.
duo ex tribus.ff.de re iudic. ibi quid enim minus ve-
rum eſt omnes iudicaſſe,vbi verba notant veritatem
non fictionem ad ea, quæ Bar. tradit in l.ſi is qui pro
emptore.ff.de vſuca.niſi pro opi.Butr. & Abb. dica-
mus verum eſſe omnes iudicaſſe, ſed non concordi-
ter vno contradicente, quia lex acceptat quo ad effe-
ctum iuris iudicium maioris partis. ſed hoc non eſt
præſentis ſpeculationis, ſuper quo tamen in recol-
lectis pro & contra quædam annotaui.non ob.deci-
ſioni quòd voluit Hoſtien.in c.poſtulaſti.de conceſ.
præben. & Fede.de Sen. conſil. ccxxij. quia fuit re-
ſponſum opinionem Hoſt. non eſſe veram & repro-
batam per Ioan.And.in d.c.à collatione,& commu-
niter per alios quos refert Felyn. in d.c.paſtoralis,in
princ.vltim.col.& vt commune contra Hoſt. firmat
Roch.in d.q.ij.vlt.col. quod dicit notandum, quia
multos vidit errare. Fede.verò referens opinionem
Hoſt.non figit pedes. quin potius ſentit, quòd eſſet
impugnari,& magis videtur facere pro quàm con-
tra, ſicut Ioan.And.in d. c.à collatione poſt prin. in-
nuit & ſi teneret cum Hoſtien.non bene vt ſupra,in
propoſito autem præſentare,competit pluribus tan-
quam vni, & limitat eadem ratio, ac ſi competeret
pluribus,vt collegio ſecundum Roch. in d. loco. &
ita gratificando pronunciauit do. Nicolaus de Are-
tio.1519.& dominus Iacob.Simonetta dixit Rotam
eodem modo iudicaſſe in alia cauſa, dum ipſe eſſet
aduocatus, & defenderet opinionem Hoſt. Si verò
eſſent plures vniuerſitates, quæ haberent iuſpatro-
natus, quælibet habetur loco vnius ſingularis per-
ſonæ, & attenditur maior pars cuiuſq; vniuerſitatis
ad illam vocem perficiendam, vt Roch.in vj.q.ibi.

SVMMARIVM.

1 *Patroni an ſint vocandi in diſmembratione,ſeu alie natione rerum eccleſiaſticarum?*
2 *Alimenta debent praſtari patronis eccleſiarum in euentum indigentia.*
3 *Honor eſt commodo praferendus.*
4 *Epiſcopus non poteſt eccleſiam patronatam facere collegiatam,nec cathedralem inuito domino.*

DECISIO III.

DIſmembrauerat papa decimas quaſdam ab ec-
cleſia ſancti Stephani Bayonen. diœce. & ap-
plicauerat vicario & beneficiatis Villenouæ de Cen
teria,quam diſmembrationẽ rector ſancti Stephani,
1 & parochiani patroni impugnabant,ex quo † de pa
tronis nihil dicebat,nec ipſi conſenſerant, & quod
omnes tangit debet ab omnibus approbari. l. fina.
C.de auct.præſtan.c.ad hæc.de offic.archidia.regula
quòd omnes,de reg.iur.in vj. & quia in dubio prin-
ceps nemini videtur præiudicare. l.ij. §.merito,cum
ſequ.ff.ne quid in lo.pub.l.nec auus.C.de emanci.c.
ſuper eo.de offic.deleg. Nec dubium quin ſi vale-
ret, præiudicaretur patronis, quorum intereſt bona
conſeruari pro eccleſia patronata, nedum reſpectu
† alimentorum, quæ eis deberi poſſent, ſi indige- 2
rent.c.nobis,de iurepatr. & ibi de aliis competenti-
bus patronis, de quibus etiam Mil. in verbo patro-
nus,ſi eſt clericus, verum etiam quia in defectum
cogerentur de ſuo contribuere parochiani ad refe-
ctionem eccleſiæ ſecundum Abb. poſt alios in c. ad
audientiam,de eccl.edif.Item honorabilius ius com
petit patronis in pinguiori eccleſia,& aliàs honor eſt
† commodo præferendus l.Iulia.ff.ſi quis omiſ.cauſ. 3
teſt. vlterius † epiſcopus non poteſt eccleſiam ſim- 4
pliciter facere collegiatam abſque conſenſu patroni
ſecundum Bal.in l.ſi quis presbyterorũ. C.de epiſc.
& cle.neque erigere in cathedralem ſecundum An-
char.in c.cum inferior,de ma.& obe.nec alteri vnire
ſecundum Pau.de Eliaz.in cle.ne in agro. §. ad hæc,
de ſta.mo.& Abb.poſt Inno.in c.ſuggeſtum,de iure-
patr. Idem ſi vult auctorizare permutatione Cald.
conſi.ij.de re.permuta. & per Fely. plenius de his in
c.cum acceſſiſſent,de conſti.vij.col. Sed concluſum
fuit conſenſum patronorum non eſſe neceſſarium,
nec ad id patronos vocandos prout Innoc. & Abb.
firmant in c.vnico,vt eccl.benefi.ſi.di.conſe. Anch.
in conſi.cxxj.ex narratis vlt.col.dicens non eſſe iu-
re cautum,& quod ſolum debet inſpici intereſſe de
præſenti,non autem caſus & aduerſa fortunæ in fu-
turum.l.inter ſtipulantem. §. ſacram ff.de verb.obli.
& Deci. conſil. clxxvij. & facit quod Lap.alleg. xvij.
non obſt.quòd in prouiſione beneficij eiuſmodi re-
quiritur conſenſus, vt not.in c.ij.de præbend.in vj.
quia illud eſt proprium ius de præſenti, & fructus
ſiue eligere & conferre, vt dicunt docto. in cap.cum
autem.de iurepatr.& no.in c.cum olim. de maio. &
obed. de honeſtate verò deberet requiri conſenſus
in alienatione,dicit Inno.in d. c.vnico. & eſſet cau-
tum.l.teſtamentum.C.de teſta. Nam poſſunt patro-
ni ex cauſa contradicere, & facere annullari ſecun-
dum omnes in dictis locis, quòd eſt neceſſariò intel-
ligendum de alia cauſa & quidem iuſta, quàm de in-
tereſſe ſuperius deducto in primis fundamentis, &
ita iudicauit dominus Ioan. Anto. de Triuultiis in
vna Bayonen.decimarum. 1520. valuiſſe diſmem-
brationem.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia de iurepatronatus laicorum ex conſuetudine, vel praſcriptione comprehenduntur ſub expectatiuis,ſecus ſi ex priuilegio.& nu.4.*
2 *Beneficia de iurepatronatus clericorum occaſione eccleſia non patrimonij,veniunt in expectatiuis.*
3 *Praſentatio clerici habet vim electionis.*
5 *Legatus de latere an poſsit conferre beneficia,quorum collatio, ſiue praſentatio pertineat ad aliquem iure ſpeciali?*
6 *Priuilegium & conſuetudo aquiparantur.*

DECISIO IIII.

MEmini in vna cauſa Mediolanen. parochialis
de Motapolo coram me pendente fuiſſe dictũ
non

non tamen firmatum omoino, qnòd beneficia laico
rum patronata ex conſuetudine non continebaotor
ſub expectatiuis, ſeu reſeruationibus de ipſo iure
mentionem noo facientibus, quaſi talis eſſet ſtylus
& conſuctudo, quamuis non præſcripta, ſed cauſam
concordari, & poſtea in alia Mediolanen. de Celi co
1 ram do. Matti. de Spinoſa fuit concluſum, quòd † cõ-
prebenduntur etiam uulla habita mentione, & ſuc-
ceſsiuè coram do. Nicolao de Arerio 1 5 2 1. in alia fir
matum & in vtraq; iudicatum, quoniam ita volunt
docto. quos refert & ſequitor Fely. in tract. quando
litc. apo. no. patro. iu xj. fallentia & vltima eo motino
qnia ceſſat ratio gl. pe. in fi. in c. cum dilectus, de io-
repatr. retrahendi patronos à fundatione beneficio
2 rum. Idem in patronatu † clericorum occaſione ec-
cleſiæ non patrimonij, in quibus habentur vt patro-
ni clerici, non vt laici, abundè per eundem in eod.
tract. iij. aut. v. ampliatione ac ij. limitatione eiuſmo
di auctoritate patronata clericorum comprehendũ-
tur in literis generalibus. c. ij. de præben. in vj. ſecun-
dum Arcb. loan. And. Domi. & Phil. Fran. ibi ex quo
3 præſentatio † clerici habet vim electionis, vt no. Inn.
in c. cum auctoritate, de iurepatro. & de his eriam
per Imo. poſt But. & Car. in c. dilectus, de ofli. leg. &
pro vtroq; videantur gl. in d. c. dilectus. & gl. antep.
in cle. ij. eo. ti. & in cle. per literas. in verbo apoſtoli-
cis, de præb. & Abb. poſt Hoſt. Ioan. And. & Butr. in
d. c. cum dilectus, & c. ij. eo. ti. & in c. dilectus. ij. de
præb. ac Philip. Franc. in e. vnico. §. verum. vlt. col. de
iurepatr. in vj. & Mil. in verbo gratia facta in reper-
torio. Quid autẽ in patronatu ex priuilegio But. in d.
c. dilectus. iij. col. de offi. leg. dicit qnòd ſi laici habẽt
4 † ex priuilegio apoſtolico aoctoritatem præſentan-
di, non tenet collatio papæ ſine mentione, cùm prę-
ſumatur quòd non feciſſet in præiudicium priuile-
gij ſui. c. ſuper eo, de offic. deleg. & ita tranſit Imol.
col. vlti. in d. c. dilectus, & hoc io expectatiua vult
etiam Abb conſi. xxviij. ij. vol. qui in d. c. dilectus. in
fi. quo ad legatom, an poſsit manus extendere ad be
neficia, quorum collatio ſpectat ad aliquem ex iure
ſpeciali, ſcilicet ex priuilegio vel conſuetudine? in-
quit qnod non, allegando Feder. de Sen. conſil. lxiiij.
Nam præſentatio pertinet ad patronum iure ſpeciali
5 d. c. iij. & nihilominus legatus de latere coofert † ta-
lia. vt ibi ſubiicieos ſe intelligere de priuilegio gene-
rali ſecus ſi papa dediſſet priuilegium, vt poſſet con-
ferre certa beneficia, quia tunc credit quòd legatus
de illis ſe intromittere nõ poſſet, quia ſpecialis pro-
uiſio derogat generali. c. ſtuduiſti. eo. ti. c. dudum, de
præbeo. in vj. ſuper iſto non fuit aliquid dictum, ſed
ſolum adductum d. cooſ. Abb. arguendo de priuile-
gio ad conſuetudinem, coi aliqui domini reſponde-
bant, quod ibi erat ratione mixtoræ. ex eo qnod ec-
cleſiæ minus dotatæ fuerat aucta dos. Sed quòd idẽ
ſit in competente ex priuilegio, qnod ex præſcriptio
ne & conſuetudine occurrit, quòd ratio diſtrahen-
di à fundatione eſt vniformis in omnibus, ergo ius
idem l. à Titio. ff. de verbo. oblig. in ea eoim ratione
ceſſante fundatur ſentẽtia doct. quoad præſcriptio-
nem & conſuetodinem. Item hoc probat ſtylus in ſi-
gnatura & literis papæ qui habetur pro iure. c. ex li-
teris. cum ſimi. de conſtit. excipiens patronata ex fun
datione & dotatione, quod extenditur etiam ad con
ſtructionem, vt dico in alia deciſione incipiente iu-
ripatronatus laicorum, noo autem ex pręſcriptione.
priuilegio aut coonſuetudine, quibus ſtantibus non
obſtat dictum Butr. Imo. & Abb. quia licet Abb. di-
ſtinguat in collatiooe legati, æquiparat tamen priui-
legium & conſuetudo in vtroq; membro, & obſtat
fuodamentum ratinnis ceſſantis peculiare io mate-
ria, & per verbum fortè attenta iſta cooſideratione
dicit Fely. in d. xj. fallentia declarando eam, quòd
non eſt neceſſaria mentio, & ſic decidit ſub tali ver-
bo, vt inquit Ang. in l. io ſubſtitutiooe. ff. de vulg. &
pup. & Soci. conſi. xciij. x. col. ſed clarius ibi in ix. am-
pliatione & pro conſideratiooe, quòd idem ſit in pri
uilegio, facit motioum Alex. conſi. lxxiiij. vlt. col. vol.
iiij. quod pondero in alia deciſiooe incipiente, hacte
nus ſub hoc ti. & confert etiam ad iſtam & idem mo
tiuum, eandemq; conſiderationem ponit Alex. in c.
hortamur. col. vlt. lxxj. diſtin. vbi plures in hunc ſen-
ſum, adducit, & facit † quod priuilegium & conſue- 6
tudo æquiparantur ſecundum gl. in verbo conſue-
tudine in c. oouit, de iudic. quod etiam Alexan. pon-
derat in d. conſi. col. ij. hanc partem reperi poſtea te-
nere Car. Zab. in d. c. dilectus. q. iij. & Roch. in tract.
de iurepatr. ſuper verbo competeus alicui. q. xxiiij.
& idem Card. in cle. per literas. q. iij. de præbend.

SVMMARIVM.

1 *Procurator conſtitutus ad præſentandum B. ad be-*
neficium nondum vacans, an ſi poſtea vacauerit,
poſsit ipſum præſentare?
2 *Lex quando reſiſtit actui ex eo nec ciuilis, nec na-*
turalis oritur obligatio.
3 *Poſſeſsio in cathedrali, quæ non eſt bona iuſtificatur*
ex patientia canonicorum.

DECISIO V.

ERat à patrono cõſtitutus procur. ad præſentan-
dum B. ad beneficium quod nondum vacabat
occurrente vacatione, procurator ipſum præſenta-
uit, fuit concluſum in vna Poſnauieo. parochialis in
Ghoſtim coram domino Hugooe de Spina 1 5 2 1. de
menſe Maij talem præſeotatiooem non tenuiſſe per
capitulum fin. de conceſ. præben. † nec validari, ex 1
eo quòd patroni conſeoſus, de cuius mutatione non
apparet, videatur durare non ob. quod Deci. volue-
rit contrarium cooſi. clxxij. in cauſa venerabilis. vbi
conſiderat, quod ex actu nullo declaratur voluntas.
l. fi. ff. de reb. eo. & quod voluntas conſiſtens in ani-
mo eſt facti. l. in bonefidei. ff. de acquiren. re. domi. l.
conſi. in fi. ff. de cura. furi. & quod factum remanet
quamuis lex aonullet conſtitutiooem procuratori
factam ſimpliciter ad præſentandum B. cùm res fa-
cti nequeat iure infirmari. l. j. §. ſi vir. vxori. ff. de ac-
quiren. poſſ. ergo habetur voluotas & conſenſus pa-
troni in eiuſmodi præſentatione, quæ durare præſu
mitur. l. eum qui. ff. de probat. & cum conſenſus poſ-
ſit pręcedere & ſequi. c. cura. c. ſuggeſtum. de iurepa.
Hoſt. co. ti. in ſum. §. fi. circa fi. ver. quid eccleſia. Abb.
diſputatione Augerio. xiij. col. Car. in cle. j. in princ.
viij. colum. de ſupplen. negl. prxla. Rot. v. io no. de re.
permu. ſi non proficit, vt conſenſus ante præſenta-
tionem reprobus proſit vt durans poſt præſentatio-
nem, ſicut prodeſt, ſi ſuperueniſſet infra tempus ad
l. bonorum. ff. rem ra. habe. quaſi canon ante actum
præſentationis & io ipſo actu illum reprobet, non
poſt

poſt, quia motiuum non eſt verū. nā in d.l.fi. & ſi lex non reſiſtit. ſed canō ſic in d.c.fi. propter vitandum votū captādæ mortis, & ibi declarat Abb. poſt alios vnde ſuccedit communis doctrina Bar. in l.cū lex. ff. de fideiuſ. quod ſequitur Abb. in c. cum contingat.
2 prima co, de iureiu. quòd quando lex reſiſtit † actui, ex eo nulla oritur obligatio ciuilis nec naturalis, taliter quòd conſenſus omnino eſt reprobus ab initio ac ſemper nullus & ſine aliquo effectu, quod nō ſit reſiſtentia in caſu. d.l.fi. patet ex his, quæ ibidē Bald. & alij ſcribunt, quamuis nec aſsiſtentia, quod quando ius reſiſtat quando non nec etiam aſsiſtat, tradit Bar. poſt glo. in l. ſed & ſi. l. §. ſcire. ff. de peti. hære. in l. cum quis. C. de iur. & fac. ign. tex. cū gl. in c. ad decimas. de teſti. ſpol. in c.j. de præſcrip. in vj. & l. pacta quæ contra. C. de pact. & ibi Bar. Abb. in c. ſi diligenti. de præſcrip. vj. col. c. dilecto. de præben. co. ij. c. ad noſtrā. circa fin. de reb. ecc. non alie. & eodem modo reſpondeas ad l. obſeruare. §. fi. ff. de offi. procōſ. quē tex. ponderat pro ſe Decius, quod ſimus extra legis reſiſtentiā, conſtat ex eo, quod ſi non valet vt ex nūc quando legato à procōſule fuit mādata iuriſdictio, ex quo iuriſdictionem, quam nondum habebat, alteri demandare non poterat, vt inquit ibi litera & in l. traditio. ff. de acqui. re. domi. c. quod autem. de iurepatro. valet ex quo tempore quo proconſul prouinciā eſt ingreſſus, cùm perſeueret in eadē volūtate, aliàs non in probata, ſed poteſtatis defectu quo ad exercitium impedimenta, ita quod operetur, quando poteſt, & incipit valere tēpore habili, prout in ſimili in c. literas. de ſup. negli. præla. ſola patiētia dat ius in inſtitutis extra tempora, non ex inſtitutione illa ex tunc, ſed ex tali patiētia ex nunc, ad hoc etiā c. paſtoralis. §. quoniā. de reſcr. vbi iuriſdictio erat in habitu non in actu, ſed ſolū exercitium impeditū, & Abb. ibi. ij. notabili inter alia exempla adducit. d. §. fi. facit etiam deciſ. incipiens, vt legitima, quod poſ-
3 ſeſsio † quæ non eſt bona, quia non capitularis, iuſtificatur ex poſt facto ex patientia canonicorū, qui non erant inhabiles ad dandum, ſeu tradendū eam capitulariter, in quibus apparet ius non reſiſtere, quin potius ſuperueniente ſuppoſito potētiæ exercitij conſenſum operari, & ceſſare legem annullantem ſeu impedientem. c. cum ceſſante. de apppella. quæ tamen in caſu, de quo agitur non ceſſat occurrente vacatione beneficij. & ſequuta præſentatione eū fuerit ad tollendum votum captandæ mortis, quod dicere non poſſumus. propterea ceſſaſſe aut fuiſſe ſublatum: ſed magis effectuatum, & ſic durare canonis prohibitionē, & annullationē effectu iā conſummato, vt dicit Bar. in l. pluribus. §. fi. ff. de ver. obli. in l. tertia. §. Imperator. vlt. co. ff. de lega. ij. & quando dicatur cauſa ceſſare declarat Lap. allegatione. cj. vij. col. Item ſi tantum irritaretur conſtitutio procuratoris, & remaneret conſenſus, qui poſſet ſeruire ad validandā præſentationē. d.c.fi. eſſet editū verbis nō rebus, atq; ludibrio & abſq; effectu, ex quo non deficeret conſenſus patroni, qui præſumeretur durare contra l. fi. de vſur. l. ij. in fi. C. cō. de lega. c. in his. de verb. ſig. c. commiſſa. de elec. in vj. l. ſi prætor. de iud. l. fi. ne quid in loc. pub. l. pen. §. docere. ff. ne quis eum qui in ius vo. eſt vi exi. c. qualiter. de pact. c. relatum. de cle. non reſiden. & non eſſet occurſum voto mortis captandæ, & ad hoc non aduertit Deci. nec ad id quod cùm aliquid prohibetur directo, vt per indirectum quodque ex eo ſequitur ad totum id, & modus quo peruenitur ad illud. l. oratio. de ſponſa. l. non dubium. C. de legit. no. in l. ij. ff. de iu. om. iudi. & in regula cum quid. de regu. iur. in vj. nec refragatur quod potuiſſet patronus reuocaſſe, quoniā aut ante præſentationem & cum intimatione neceſſaria iuxta c. ex parte. de reſcrip. cum materia, & cle. j. de renunc. & non eſt opus quærere, an valeat præſentatio procuratore legitimè reuocato, aut poſt & ſtatim facta præſentatione non conſtito de canonica reuocatione, ex iam dicta præſumptione conſenſus duraret, & iuuaret taliter quòd euitari non poſſent abſurditates adductæ quæ ſufficiunt ad alicuius actus impugnationem. l. fi. C. de vſur. rei iud. in authē. de non eli. ſec. nuben. §. cum igitur. in fi. col. j. c. ſoliti. §. cum inferior. de ma. & obe. c. quemadmodum. de iureiur. c. cum inter. de excepti. c. nona. de pœni. & remiſ. & ibi Abb. non ob. etiam quod res facti non poteſt iure infirmari, quia vltra reſpōſa quæ per doct. dantur in d. §. ſi vir vxori, quo ad iuris effectum bene infirmantur, caſus ſunt plures in toto ti. de cap. & poſtli. re. ff. & in multis iuris articulis conſiderato iuris effectu. licet facta pro infectis haberi non poſsint inſpecto ipſo facto. l. in bello. §. factæ. eod. titu. hoc enim cadit ſub potentia, vt quòd factum eſt factum non ſit. xxxij. q. v. ſi Paulus. l. j. cum ibi no. C. de rap. virg. in prin. & ſatis eſt legem reprobare conſenſum, vt nunquam fomentum à iure habeat, & ſit extra omnem iuris effectum, prout in collatione & poſſeſsione, quæ habentur poſt & contra decretum irritans, quia titulus eſt diſcoloratus, & huiuſmodi poſſeſsio non reſtituibilis & ſuperuacanea. c. ſi eo tempore. de electi. j. & ij. vt lite pen. in vj. Rota tertia in no. in prima additione de teſti. ſpo. & tamen in his aliis infinitis factum concurrit, voluntas non deficit, & conſenſus adeſt, ſed abſque adminiculo, & ſine aliquo fructu ac miniſterio.

SVMMARIVM.

1 *Derogatio iuriſpatronatus laycorum, preterquam ex fundatione vel dotatione, non extenditur ſi ex conſtructione exiſtat.*

2 *Ius patronatus quibus modis acquiratur? & nu. 10.*

3 *Extenſio de ſimilibus ad ſimilia, vbi eſt eadem ratio in exceptionibus ſeu fallentijs à regulis, an fiat?*

4 *Eccleſia patronata, an fieri poſsit collegiata inuito patrono?*

5 *Prouiſio papæ de beneficio patronato laycorū abſq; derogatione, non præiudicat patronis.*

6 *Ius patronatus ex conſtructione vel fundatione, eſt æque potens iuri patronatus ex dotatione, cùm iſta tria æquiparentur in iure. & nu. 7.*

8 *Aequiparatis duobus de iure antiquo, ſi de iure nouo aliquid in vno ſtatuatur, extenditur ad aliud.*

9 *Lex ex ſimilitudine rationis & cōnexitate negotij, etiā ſi ſit pœnalis extenſiuā interpretationē recipit.*

10 *Tantum vel alia taxatiua dictio, in fauorabilibus & pijs caſibus appoſita, excludit alios caſus non ſimilem ſed diſsimilem rationem habentes.*

DECISIO VI.

IVripatronatus laycorum in prouiſionibus beneficiorū derogari † ſolet, ſi eſt ex fundatione vel do- 1

tatione pro medietate aliàs in totum, quandoq; etiã
reuocantur conceſsiones iuris factæ pluribus, præ-
terquam ſi quis eorũ fundauerit, vel dotauerit, hæc
præſeruatio, & quod in torũ primo caſu non cẽſea-
tur derogatũ, prodeſt etiam ei qui cõſtruxerit, licet
non fundauerit nec dotauerit, ſed alius ſeu alij id fe-
cerint. ita fuit concluſum in vna Taurinen. cappel-
laniæ corã me in prima inſtantia pendẽ. 1522. hoc
2 tantum fundamento quia ius patronatus† habetur
vno de tribus modis, vel quòd quis conſtruxerit ec
clesiam. c. monaſterium. xvj. q. vj. c. iij. & c. nobis. de iur.
pa. vel quòd eam dotauerit. c. filius. ea. q. vel quòd eã
fundauerit dato fundo vbi ſit cõſtructa. c. Abb. xvij.
q. ij. & d. c. iij. & d. c. nobis. ac c. ſignificaſti. de teſt. po
nunt Innoc. & Abb. ſuper rub. de iur. patro. vnde fra
ternizant modi prædicti in acquiſitione iuris patro
natus. itẽ etiã in vſu ac conſeruatione, vt infra ſubii-
ciam. quod vel quoad omnia ſeu ſaltẽ in prædictis
caſibus omnino vnus modus eſt ſimilis aliis, quod
ſufficit ad concludendam ſimilitudinem iuxta tra-
dita per Abb. in c. tranſlato. col. iij. de conſt. & latius
per Fely. in c. capitulum. co. ij. de reſcrip. Quo ſtante
3 ſuccedit, quòd etiam in exceptionibus† & fallẽtiis,
quæ fiunt à regulis, etiam ſi videatur in hoc odioſæ
quia contra regulas ſit, nihilominus extenſio de ſi-
milibus ad ſimilia, ſi eſt eadem ratio gl. eſt no. in l. j.
C. de condi. inde. & tex. menti. tenendus. in ca. cum
dilecta. & ibi Abb. v. notabil. de cõfir. vti. & inuti. vbi
notat hoc procedere, nedum in ſimplici diſpoſitio-
ne, verùm etiam in caſu excepto à regula vt ibi idem
vult But. quem refert & ſequitur Abb. in c. cum om
nes. col. v. de conſti. vt in quolibet actu graui abſen-
tes ſint vocandi. ex quo in tribus caſibus ibidem ex-
ceptuatis ex grauitate præiudicij vocari debent, dũ-
modo ſit eadẽ ratio grauis præiudicij, firmat etiam
Abb. in c. fi. col. iiij. de re iud. in propoſito autem ca-
dit rationis identitas. nam ſiue de rigore iuris ex di-
ſpenſatione, & tollerantia ſit habilitas, & poteſtas
quærendi ius patronatus vt inquit But. in d. c. iij. ſiue
ex gratia, quod in idem ſonat vt ibi not. Abb. ratio
conceſsionis fuit, vt per hoc inuitetur quis ad fundãdas
eccleſias, conſtruendas. & dotãdas. vt ait Arch. lxxj.
di. hortamur, & But. in d. c. iij. & eadem conſideratio-
4 ne non debet eccleſia † patronata fieri collegiata, ne
que patronis directè aut per indirectum auferri ius
ſeu commodum præſentãdi, & ne etiam layci à fun-
5 datione ſeu dotatione retrahantur, prouiſio, † papæ
de beneficio patronato laycorũ abſque derogatione
in dubio non præiudicat patronis, ita no. gl. in d. c.
nobis. & in c. cum dilectus. vbi etiã Abb. eod. tit. &
But. in c. dilectus. de offi. lega. & Fely. in tract. quã-
do lite. apo. no. patr. col. j. cum ſe. Ex quibus conſtat
6 quod tam in acquirendo quã in vtendo † & conſer
uado eadem eſt cauſa & par ratio, ſiue quis conſtru-
xerit ſiue dotauerit eccleſiam ſeu fundauerit, coad-
iuua deciſionem ex eo quod iſti tres modi acquiren
7 di ſatis videntur in iure † æquiparati, vtroque nan-
que modo acquiritur æque & potens ius & acquiſi
tum non magis conſeruatur vni quam aliis, cùm ad
vtrunque vniformiter cõcludant rationes adductæ,
& ſic etiam abſq; differentia determinationes iuriũ
conueniant, neque in merito, quoniam fundus, cõ-
ſtructio, & dos neceſſaria ſunt, vt inferius dicam,
probatur etiam à diffinitione iuriſpatronatus tra-
dita per Io. And. quam ſequitur Abb. ſuper Rubri.
de iurepatr. quòd eſt ius honorificum oneroſum, &
vtile alicui competens in eccleſia, pro eo quòd diœ
ceſani conſenſu eccleſiam conſtruxit. fundauit, vel
dotauit ipſe vel is à quo cauſam habuit, ſiue accipia-
mus diſiunctiuè, vt in dicta diffinitione, ſiue copu-
latiuè, prout diffinit Roch. ſuper trac. de iurepat. in
prin. ibi & dotauit addens ipſe, vel is à quo cauſam
ſolus, vel alio concurrente, ita quòd æquiparatio vi-
detur facta per viam regulæ & diffinitionis, ac vni-
formitatis rationis in omnibus concludentis ad quæ
rendum, vtendum, & conſeruãdum, tunc habemus
quod quando duo † ſunt æquiparata de iure anti- 8
quo, noua diſpoſitio ſuperueniens in vno diſtendi-
tur ad alterum, ſicut hic præſeruatio in duobus ad
tertium & non ſumus nos qui intendimus, ſed iura
antiqua dicit Bar. in l. ſi conſtante. in princ. in vij. q.
primæ partis principalis. col. v. ff. ſol. matr. & hoc eſt
quod Barto. & Alex. not. de æquiparatis regulariter
in l. ij. ff. de lega. j. vbi ponitur regula, vt etiam in ſta-
tutis quæ poſtea fiunt in vno caſu ex æquiparatis
viam regulæ & ſtrictè intelligũtur. l. ij. §. hæc verba.
ff. de neg. ge. & c. in noſtra. de iniur. procedat vt fiat
extenſio ſtatuti ad caſum omiſſum & idem firmat
Abb. in pœnalibus quæ benignam interpretationẽ
merentur. l. cum quidam. de lib. & poſth. l. interpre-
tatione. ff. de pœ. regula odia. de reg. iur. in vj. vt pœ-
na adiecta vno ex duobus æquiparatis à iure videa-
tur adiecta in alio, in c. ij. col. iij. de mut. peti. fortifi-
cans hoc multipliciter, & in c. de multa. col. v. de præ
ben. pro quo tex. cum glo. in c. ſi poſtquam. de ele. in
vj. quod ſimiliter procedit in iudiciis inquit Bartol.
d. vij. q. quia. l. ſi quis ſeruo. C. de fur. loquẽs in ſeruo
in caſu ſpeciali & oneroſo extenditur ad filium per
l. vt tantum. §. j. ff. de ſer. cor. de quo eſt gl. notabilis
in l. quod verò. ff. de legi. & in l. ſi quis. in fi. præterea
lex recipit† extenſiuam interpretationem ex ſimili- 9
tudine rationis, & ex connexitate negotij, etiã ſi cõ-
ſtitutio ſit pœnalis. tex. eſt in l. j. ff. ad tertulli. & bona
glo. pen. in c. j de poſtu. præla. in vj. ita not. Abb. in c.
tranſlatio. de conſti. in caſu autem de quo agitur ſu-
mus in ſimilibus & connexis, ex quo tria copulati-
uè ſunt neceſſaria, vt ius† patronatus acquiratur ſeu 10
ad eſſe deducatur, ſcilicet fundus, cõſtructio, & dos:
nec vnum ſine duobus, nec duo ſine tertio ſufficiũt,
vt eleganter & latè tradit Roch. in d. tract. q. j. ſuper
diffinitione, & in verbo eccleſiam fundauit. q. ij. ac
in verbo conſtruxit. q. iij. & in verbo dotauit. q. j. vbi
materiam declarat etiam circa diffinitionem, ſtatu-
tum etiam paſsiuè extenditur ſecundum Bart. in re-
petitione. l. omnes populi. in iiij. q. ſextæ quæſtionis
principalis, colum. xix. com ſim. ff. de iuſti. & iur. hinc
eſt quod priores leges trahuntur ad poſteriores &
econuerſo. l. non eſt nouum. cum dua. ſe. ff. de legib.
item facit tex. in l. j. §. lex falcidia. ff. ad le. falci. vbi in
voluntate defuncti conſeruata in iure ſpeciali locũ
habent omnes leges teſtamentariæ & ad hoc ponde-
rat iſtum tex. Bart. in repetitione. l. re coniuncti. col.
xiij. ff. de lega. iij. ita & hic locum habeant iura, quæ
ex gratia tollerantia ſeu priuilegio de acquiſitione,
& conſeruatione iuriſpatronatus diſponunt acce-
dit quòd teſtator præſumitur ſe conformare cum
diſpoſitione ſtatutaria ciuitatis. l. hæredes mei. §. cum
ita. ibi Bartol. ff. ad trebellian. fortius præſeruatio

cum

cum diſpoſitione iuris, quod in tribus caſibus prędi-
ctis iuſpatronatus concedit & ſuſtinet ſemper, &
dato quod in derogatione cum exceptione, ſeu in
15 præſeruatione eſſet dictio tantum † vel alia excluſi-
ua, omnino fieret extenſio ad tertium caſum omiſ-
ſum habentem ſimilem rationem, quando ſumus
in diſpoſitione quæ permitit aliquid fauorabile &
pium. nam tunc dictio taxatiua ſeu excluſiua ſolùm
excludit caſus diſsimilem rationem habentes, do-
ctrina eſt notabilis Bar. in dicta l. ſi conſtante. in ix.
quæſt. primæ partis principalis. col. vij. quæ proba-
tur in l. illud. iuxta gloſſ. in verbo cauſa. de ſacroſan-
ctis eccleſ. & eſt etiam optima litera cum glo. in l.
ob æs. C. de prædi. mi. materia autem deciſionis eſt
eiuſmodi generis, vt præſeruetur præſentatio, & nõ
perdatur iuſpatronatus, & hoc ne quis retrahatur à
dotando, & beneficiendo eccleſiis, quod eſt pium &
fauorabile, vt paret ex primis motiuis & probatur
in l. ſunt perſonæ. ff. de reli. & ſumpti. fu. in c. fin. de
poſthum. in c. ſi quis presbyterorum. de re. eccle. nõ
alie. in c. fin. de teſt. & ſunt infinita iura fauore eccle-
ſiarum. aduerte tamen quod noto fuiſſe deciſum
in cauſa Taurinen. capellaniæ, quia ſi quis videret
ibi originalem conſtitutionem Innocentij viij. in
qua reuocabat omnes conceſsiones iuriſpatrona-
tus, inueniret quod à reuocatione præſeruantur o-
mnes tres caſus, verùm putabatur quod non reſer-
uarentur, niſi duo, vel quia vnum modum omiſerat
notarius in copia quæ dabatur, ideo incidit hæc du-
bitatio & deciſio quæ ſeruiat tibi in omni caſu cu-
iuſcunque diſpoſitionis, in qua fundamentum ali-
quod de præmiſsis militet.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium impetrans per verbum aſſerens, vel vt aſſeritur de iurepatronatus laicorum exiſtere, quid probare tenetur, & cui onus probandi incumbat? & num. 3.*

2 *Prouiſio beneficij de iurepatronatus laicorum ex fundatione, dotatione, vel conſtructione exiſtentis quando valeat?*

4 *Iuſpatronatus vendicare volens, præſentationes plurimas, & curſum temporis allegare debet.*

5 *Iuriſpatronatus laicorum ex conſuetudine, vel præſcriptione in expectatiuis vel alijs literis papæ, an mentio ſit neceſſaria?*

6 *Diſtinctio inter verbum vt aſſeris, à verbis vt aſſeritur, vide remiſsiuè.*

7 *Beneficium ſi liberum naſcitur, nunquam recipit ſeruitutem, ſecus econtra.*

8 *Beneficia licet pro maiori parte ſint libera, non tamen ſine fundamento daretur exiſtentia, quòd omnia eſſent patronata.*

9 *Beneficium impetrans aſſerens de iurepatronatus laicorum vel clericorum exiſtere, probandi onus, quòd laicorum exiſtit, ſibi non incumbit.*

DECISIO VII.

HActenus obſeruatum eſt, vt audio ab antiquis
patribus, & meo tempore in palatio, quòd ſi in
1 interpretatione beneficij † dicitur tale beneficium
quòd vt aſſeris, de iurepatronatus laicorum exiſtit,
impetranti incumbat onus probandi, quòd ſit ex
præſcriptione vel cõſuetudine, & ſic excludat quod
non ex fundatione vel dotatione, aut conſtructio-
ne, aliâs prouiſio † ſine derogatione, & abſque pa- 2
tronorum conſenſu eſt nulla. c. decernimus. xvj. q.
vij. ſecus ſi dicatur quod beneficium vt aſſeritur † de 3
iurepatronatus laicorum exiſtit, vel per alia verba.
tunc enim aſſerenti patronatum laicalem etiam poſ-
ſeſſori beneficij ad excluſionem prouiſionis, & ſic
impugnanti eam incumbit probare quòd ſi laico-
rum, & ex conſtructione, fundatione, aut dotatione,
cum in hoc iſti tres caſus æquiparentur, vt not. gl. in
c. piæ mentis. ead. quæſt. Innoc. & Abb. ſuper rubric.
de iurepatrona. ratio nullitatis eſt, ne laici à conſtru
ctione, fundatione, vel dotatione retrahantur. ſecun
dum gl. in c. nobis. in c. dilectus. vel etiam Abb. eod.
tit. & But. in c. dilectus. de offic. lega. propter quam
rationem papa in dubio non videtur velle præiudi-
care iuripatronatus laicorũ, nec vti poteſtate quam
habet in derogando etiam ſi prouideat motu pro-
prio, ſecundum Rotam deciſio. lxx. in antiq. de re-
ſcript. ita quod concluditur inualiditas, quæ vt tu-
quit Fely. in tracta. quan. lite. apo. noc. patro. col. j. re-
peritur iure ſcripta, ſed eam ſumpſerunt ſcribentes
ex ratione d. c. cum dilectus ac iurium ſimilium, &
ipſam fortificat Fely. per multa ſimilia & bonas ra-
tiones, quæ ſatis mentem iuris aperiunt. l. ſcire opor
tet. §. ſufficit. ff. de excu. tuto. But. verò in d. cap. dile-
ctus. allegat ad hoc tex. in cle. per literas. de præben.
quæ re vera in materia loquitur, licet in ſimili bene-
faciat. prædicta autem ratio ceſſat, quando eſt ex
conſuetudine, vel præſcriptione dicit But. in d. c. di-
lectus. & ibi Card. etiam & Fede. de Sen. conſi. lxiij.
alias lxiiij. incipiente infraſcriptæ quæſtiones. &
alij quos refert & ſequitur Fely. in d. tracta. in xj. li-
mitatione firmantes eo caſu poſſe legatum de latere
conferre, quamuis contrarium ſentiat Imo. in d. c.
dilectus. in fi. quaſi etiam his caſibus poſſent retrahi
laici à benefaciendo eccleſiis, cuius opinio eſt con-
tra communem, & conſideratio falſa ſecundum
Alexand. conſil. lxxiiij. vlti. colum. volum. iiij. dicen-
tem quod laici non retrahuntur à fundatione eccle-
ſiarum, quando nihil de ſuo proprio poſuiſſent ad
tale ius quærendum, imo potius eſt præſumendum,
vt non multum curarent de præſcriptione quæren-
da videntes parum eis prodeſſe, licet pro veritate
proſit, ſaltem contra collationes ordinariorum con-
tra quos eſt præſcriptum, vt tenet But. Card. & Imo.
in dicto cap. dilectus. & Alexan. in c. hortamur. lxxj.
diſtinct. in fi. ſed nihil contra papam aut legatos de
latere ex quibus paret, quòd opinio Imo. quã Deci.
ſequitur conſil. cxxvj. non ſubſiſtit, niſi forſitan in
vno caſu ad quem Deci. videtur ſe reſtringere, &
ipſum tentat Fely. ſub dubio forte in d. xj. limitatio-
ne, pro quo facit quod Ioan. And. adducit in regula
quòd alicui de regu. iur. in mercu. vlt. & Abb. in cap.
querelam. colum. iiij. de elect. ac idem Felyn. qui vi-
deatur in cap. cauſam quæ. col. iiij. de præſcript. &
Alexand. in dicto c. hortamur. lxxj. diſtinct. col. vlti.
dum dicit vtile eſſe vendicanti † iuſpatronatus, quod 4
ad illud præſumendum alleget præſentationes plu-
rimas & curſum temporis, & ſi in eo caſu poſſet de-
fendi opinio Imol. non tamen ſimpliciter verum
eſſet de iure ex communi ſententia, quod Deci. ait
in allegato conſil. ac Felyn. in dicta xj. limitatione
iuxta ſenſum modernorum tunc Rom. curiæ refert

vt in curia Romana præualeat, quòd non differat
patronatus ex ſundatione à patronatu ex præſcri-
ptione, quinimo hoc tempore iudicatum eſt, quod
de iurepatronatus laicorum ratione eccleſiæ, non
5 autem patrimonij. Item laicorum † ex conſuetudine,
vel præſcriptione in literis collationum papæ ſeu
expectatiuis non ſit neceſſaria mentio, prout in de-
ciſione quæ incipit, memini ſub titu. de iurepatron.
alias de probat. dixi quam videas quia confert ad
iſtam, & conſideratio Alex. in d.conſil.lxiiij. vt laici
non retrahantur ex quo nihil ponunt de ſuo pro-
prio, quam etiam Card. Alexandr. ponit in c.hortta-
mur.lxxj diſtinc.facit ad id quòd in d.deciſio. tetigi
quid ſi patronatus competeret ex priuilegio, & pro
deciſione iſta & aliis adductis eſt vulgatum conſil.
6 Card.Fab.lxix.in vim faciens, & diſtinguens † verba
vt aſſeris, à verbis vt aſſeritur. in primo nanq; caſu
aſſerens patronatum laicorum habet cōtra ſe, quòd
ſint ex conſtructione, fundatione, ſeu dotatione, ex
eo quòd beneficia non naſcuntur, ſed fiunt vnde in
dubio conſtructa, fundata, aut dotata per patronos
videntur ad hoc text. in d. c. quærelam. & ibi Abb.
col.ij. ponderans ipſum & idem Abb.conſi.lxxvj.&
cvj.volu.ij. quo ſtante aſſerens tenetur probare eſſe
aliter patronatum beneficium, quam ex conſtru-
ctione, fundatione, ſeu dotatione cum modis præ-
miſſis, vel vno ex eis exiſtere aſſeruerit, & huiuſmo
di expreſſio ſit pars gratiæ, ex quo verba vt aſſeris,
referuntur ad impetrantem, & ſic cauſa intentionis
ſuæ ad regulam.l.ij.ff.de proba. & not. Ioan. And. in
c.j.de lit.conte.in vj.quam ſequitur Abb. in c.fi.col.
ij.de præſump.& ad collecta per Fely. in c.ad aures.
in iij.concluſione & colum.de reſcript. & omiſſo an
beneficium magis præſumatur à natiuitate libe-
rum, quam ſeruum de quo Roch.in tracta. de iure-
patro.in verbo conſtruxit in q.xx. vbi pro & contra
qui videatur, & eo quod not. Bald. in c. ſignificauit.
7 de teſt. & ſi tempore ædificationis † naſcitur libe-
rum, nunquam poſtea recipit ſeruitutem, licet ſecus
econtra, dato tamen patronatu: ſemper mihi placuit
hæc pars, vt in dubio potius præſumatur, quòd ſit
vno de tribus modis prædictis, vel duobus aut om-
nibus, quàm ex præſcriptione vel conſuetudine:
quoniam concurrit præſumptio quòd beneficia non
naſcuntur. Item tollitur coniectura libertatis de
præſenti, & etiam ab origine, cum ex præſenti ſtatu
patronatus præſumatur in præteritum. l. circa. de
probatio.l.liberis.§.fin.ff.de lib.cau.Egid. deciſione
cccccxcj.& l.ex perſona.C.de probat. iuxta gloſ. &
ibi Bald.magiſtraliter regulam iſtam declarat, fir-
mans eam procedere in materia contingenti, qualis
eſt iſta, quando præſens ſtatus ſeruitutis poteſt con-
currere cum naturali veritate antecedētis, vt ſi præ-
ſumamus conſtructionem ſeu dotationem ab exor-
dio, & conſequenter ſeruitutem, ſicut præſumere
debemus per tex.in d.c.ſignificauit.à contrario ſen-
ſu, prout Rota intelligit etiam in deci.iij.in antiq.de
iurepatro. ſicut & in iuribus allegatis præſumitur
de libertate, & non de facultatibus, & ſicut aliàs ex
præteritis circa ſutura.c.mandata.de præſumpt. vel
ſaltem onus probandi libertatem trāſſertur in aſſe-
rentem propter dictas cōiecturas ſeruitutē arguen-
tes, l.ſiue poſſidetis.& ibi gl.C.de proba. & c.vnico.
vbi etiā gl.allegans cōcord.in verb.probante.vt eccl.
benef.ſi.di.conſe.& Rot.deci.xv.& fi.de iud. in not.
Aduerte † tamen quia attento ſundamento, quod 8
beneficia fiunt, non autem naſcuntur. item quod
dotantur, quodq; ſine ſundamento non daretur exi
ſtentia omnia beneficia mundi eſſent patronata, &
videmus quod pro maiori parte ſunt libera. ideo
dixi ſupra ſuppoſito quòd reperiatur iuſpatrona-
tus, vt tunc motiua quæ adduxi militent. Secundo
verò caſu quando per verba vt aſſeritur, vel per alia
verba non aſſertiua dicitur de patronatu laicorum,
impetrās nihil affirmat quod ſit laicorum, nimirum
ſi poſſeſſor beneficij, vel alius aſſerēs eſſe tale in hoc
dicitur actor.& tenetur probare quod aſſerit, vt eſt
dictum per iura & regulas allegatas, & bene ſeruiūt
motiua Car.in d.conſil.lxix.& pro hoc Rota optime
deciſio.lix. in antiq.de reſcrip. dicens quod verba vt
aſſeritur, in gratia circa expreſſionem valoris poſita
ſunt generalia & imperſonalia, & ideo non aſtrin-
gunt partem, nec videntur prolata per impetrātem,
ſecus in verbis vt aſſeris, quæ ad partem referuntur
& alia lxxvj.eo.tit. quod ſupplicatio ſignata per pa-
pam per verba vt aſſerit, eſt ſurreptitia, niſi ita ſit, ſe-
cus ſi per verba vt aſſeritur. Tertio caſu quando di-
citur quòd beneficium † vt aſſeris, de iurepatrona- 9
tus laicorum vel clericorum exiſtit, tunc etiam pro-
bandi onus quòd eſſet laicorum incumberet impu-
gnanti literas prouiſionis, ex quo impetrans nō fun-
dat ſe, nec firmat pedem quod ſit laicorum cum lo-
quatur alternatiuè vel clericorum. in quo loquendi
genere ſufficit alteram partem eſſe veram. l. ſi quis
ita ſtipulatus fuerit. ff.de verb.oblig. & regula in al-
ternatiuis, de reg.iur.in vj.& ſi eſſet clericorum ſolet
derogari ex ſtylo, quinimo quando eſſet laicorum
& clericorum ſimul, quia dicitur in derogatione, ſi
laicorum tantum, & ex ſundatione, vel dotatione
pro medietate, alias in totum quo vltimo caſu, niſi
darogaretur, præponderat qualitas laicalis in mix-
tura annullans prouiſionem, vt plene per Fely.in d.
tract. quan.lite.ope. in vj. ampliatione. col.v. ſed in
primo non eſt neceſſaria mentio nec derogatio, vn-
de omiſſo non vitiat, prout eſt communis vſus, & fir
mat Felyn.poſt Rot.in d.tract.iij.limitatione.col.vij.
& annotaui in allegata deciſione incipiente, memini,
& ita in vna cauſa coram dom.Martino de Spinoſa,
in qua erat clauſula alternatiua, fuit concluſum de
anno 1523. de menſe Iunij quod tene menti ad limi
tationem ſeu declarationem præfati conſilij Card.
lxix. vel quia eſt tertius caſus ibi non expreſſus, &
ſæpe contingens ac vtilis merito notandus, inquit
text. in l.legaui.in princ. de libe.lega. & non aſper-
nendus ait in his terminis Bart. in l.meuius.§.duo-
rum.in fi.ff.de lega.ij.

DE SPONSALI, ET MATRIM.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium putatiuum data ignorantia in altero ex contrahentibus, an legitimet prolem ſicut verum? & nu.4.*
2 *Defectus in matrimonio putatiuo non reijcit filios nec efficit non legitimos, ſicut nec impedit legitimationem ex concubinatu.*
3 *Filius ex ancilla genitus, quando dicatur legitimus aut legitimetur?*

5 *Filij nati ex matrimonio illicito, quando vterq; vel alter ignorauit impedimentum, ſunt legitimi.*
6 *Filij nati an per ſubſequens matrimonium legitimentur, quando vnus ex contrahentibus ſit nobilis, alter verè viliſsimæ conditionis?*
7 *Matrimonium cum quacunq; etiam publica meretrice ſine diſtinctione perſonarum contrahi poteſt.*
8 *Opinio ſingularis exiſtẽs pro matrimonio & legitimatione, an ſit ſequenda etiam contra communem?*

DECISIO VNICA.

VTRVM putatiuum matrimonium
1 †data ignorãtia in altero ex cõtrahen
tibus legitimet prolem, ſicut verum
in vna Cathanien. legitimationis in-
ter filios don Bartholomæi de Iuue-
nio ex vna, & don Peruchium & con-
ſortes de Iuuenio venientes iure cõſanguinitatis ad
caſtra dicti Bartholomæi ex alia, & aſſerentes filios
illegitimos, quia natos ex Antonella coniuncta Ga-
ritæ infra quartum conſanguinitatis gradum, quam
Garitam Bartholo. proponebatur cognouiſſe carna-
liter, non obſtante quòd Antonella poſtea contraxe
rat publicè in faciem eccleſiæ, coram do. Mercurio
de Vipera 1521. de menſe Maij fuit dubitatũ, & qui-
dam ex dominis tenebant negatiuam, pro qua tex.
in c. tanta. qui fil. ſint legi. ſimpliciter loquens. l. j. §.
generaliter. ff. de leg. præſtan. & gl. ibi in hoc reſidet
ſecundum Abb. qui ſequitur iſtam partem ea ratio-
ne, quia in dantibus operam rei illicitæ extra matri-
monium ignorantia non excuſat, cùm magis debeãt
imputari omnia. c. tua. de homic. c. non eſt ſine culpa.
de reg. iur. in vj. But. c. j. pe. col. de offi. deleg. ad idem
Bar. l. ſi adulterium. iij. col. ff. de adulte. quòd quando
coitus fit ſine colore matrimonij, ponitur indiſtinctè
attenta veritate non eo quòd putabatur, ideo ſi erat
conſanguinea punietur de inceſtu, ſi nupta de adul-
terio, ex quo ab initio dabat operam rei illicitæ, &
erat in dolo. arg. l. vulgaris. de furt. & l. eum qui. §. ſi
iniuria. ff. de iniur. Egi. Bellamer. in d. c. tanta. tenet
idem dicens quòd verba, ſed primum verius non
ſunt Ber. gloſatoris reperitur ac Iacob. de Ciconia,
qui fuit epiſcopus Illarden. & ſcripſit ſuper iiij. De-
creta. de quo meminit Hieronymus Paulus Barchi-
nonen. in tracta. qui intitulatur practica cancella-
riæ, fol. liiij. ſuper illo paſſu, Quod papa nequeat le-
gitimare filium Regis non recognoſcentis ſuperio-
rem tenere. idem ibi & Ioan. And. etiam ſecundum
Abb. quaſi ſenſerit quòd ſi ignoranter contraxerit
cum coniugato filij inde geniti ſint legitimi. c. ex te-
nore. eo. tit. ſecus vbi interuenit contractus matrimo
nij. Butr. etiam videtur dixiſſe idem ibi, vnde puto
quòd quantum ad legitimitatem prolis illa nõ legi-
timaretur inſpecta potius veritate, & quia mater nõ
fuiſſet ſine culpa dando operam rei illicitæ ar. c. fra-
ternitatis. de frig. & malefi. videtur etiam Hen. Boïc.
hoc ſentire in d. c. ex tenore ij. col. ibi fortè contrariũ
& verum. Sed maior pars cõcluſit pro affirmatiua,
& in iſtam in via deciſiua inclinaui, pro qua glo. d. c.
tanta ibi, ſed primum verius eſt: quæ verba ſi Abb.
non habuit in ſuo codice, alij habuerunt & habent.
Item tex. in c. quòd nobis. eo. ti. vbi clarè iſtud firmat
Alexan. dicens prædictam gloſ. eſſe notabilem, quo-
2 niam defectus † in matrimonio putatiuo non reiicit
filios, nec efficit non legitimos, ſicut nec in concubi
natu impedit legitimationem, & eſt notabilis deter-
minatio (inquit) per quam extendimus. c. tanta. c. no-
ſtrum, & c. ex tenore etiam vbi eſſet defectus in con
cubinatu, ſentiens ita tenere But. qui in d. c. tanta. a-
pertè hoc ſentit. ver. quidam ſunt legitimi, dũ æqui-
parat putatiuum vero matrimonio, & in d. c. quòd
nobis inſerens per ipſum extendi. c. tanta. vt quòd
in eo operatur verum matrimonium, ſubſequẽs ope
retur opinatum, & hoc ait tenet ibi glo. Clarum eſt
ergo Butr. tenuiſſe affirmatiuã & taliter intellexiſſe
glo. quicquid implicitè & obſcurè dixerit in ver. vn-
de puto cui dicto tanquam primo, eſto quod eſſet
clarum non ſtaretur, quin Imol. ſecundo, & vt ad gl.
l. qui flur. §. Sabinus. ff. ad trebell. & Abb. c. de quar-
ta. iij. col. de præſcrip. præcipuè firmato & gemina-
to. l. baliſta. cum ibi not. ad trebel. eſt etiam de hoc
glo. in c. non omnis. xxxij. q. ij. cui reſpondebatur
quod iuxta notam allegatam. c. abiicientur poſsibi
le eſſet matrimonium cum ancillis. Item quòd pro-
cederet, quando cum ancilla, ex qua Iacob. ſine ma-
trimonio filium habuiſſet, poſtea matrimonium vali
dè contraxiſſet. Tertiò quia dicebatur, quòd tunc
legitimus videbatur † filius ex ancilla de voluntate 3
vxoris conceptus. lvj. diſt. Iſmael. cum ibi no. glo. ta-
men quicquid ſit voluit ſufficere, quòd ita reputaba
tur, & ita intelligunt eam doc. vt infrà & an filij an-
cillæ legitimentur per ſubſequẽs matrimonium vi-
deatur Alex. in d. c. tanta. xj. q. pe. char. Ioan. And. nõ
obſtan. intelligentia. Abb. ſequitur gl. ibi, ſed primũ
verius intelligendo eam, quando cum ſecundo igno
rante matrimonium contraxerat, idem quando is
cum quo contraxit ignorat impedimentum, cùm
ſufficiat alterius † ignorantia etiam in putatiuo ad 4
materiam tex. & glo. non quod reſtringat, quando
extra matrimonium fuiſſet quis cõceptus & natus,
quod non ſufficeret putatiuè cõtrahere altero igno
rante, quia eſſet extra terminos prædictos Anto. &
Roſel. in tract. de legitimati. viij. char. ibi viſum eſt
dicit quòd licet determinatio iſta ſit fortis, vt exten-
datur. d. c. ex tenore, etiam vbi adiungitur defectus
in concubinatu, prout eſt gloſſ. in d. c. non omnis,
ſtat tamen in ea propter auctoritatem gloſſ. & Butr.
& Ludouic. de Sardis in eod. tracta. & char. ibi nunc
eſt breuiter pertractandum, iſtud tamen intrepidè
pro quo facit quòd Ioan. Lupi de Hiſpania in tracta.
de matri. & legitimati. vij. char. ibi præterea, vt ait
Innoc. Gemi. conſil. lxvj. iij. col. affirmat hoc tenere
glo. in d. c. non omnis. Ioan. And. & But. & ipſe ſequi
tur reſpondens ad generalitatem d. c. tanta, quod di
ſtinguitur per alia iura, vt ſuprà facit, quod tradit
Hoſt. in c. j. de eo qui dux. in ma. quam pol. per adul.
quòd proles ſuſcepta † de non legitimo, imo de nul- 5
lo matrimonio cenſetur legitima, & præfertur opi-
nio veritati non obſtan. d. c. tanta, cùm intelligatur
quando mala fides fuit in vtraq;, prout ibi etiam di-
cit in fi. pe. col. & quod Bald. in l. qui contra. C. de in-
ceſ. nup. & Iaſ. in l. fin. vlt. col. ff. de condi. ſi cauſ. quòd
filij nati ex matrimonio illicito ſunt legitimi, quãdo
vterq; vel alter ignorauit impedimentũ, clarius hoc
tenet Bar. in l. eum qui. ff. de ſta. ho. Et quando ſuper-
uenit diſpenſatio dummodo detur ignorantia, quo-
niam error habetur pro titulo. l. celſus. ff. de vſucap.
& quando vnus tantum ignorabat, remittit ad c. ij.

qui fil.ſint legitimi.Henr.Boic.in d.c.ex tenore, lo-
quitur de matrimonio contracto in caſu licito, & ſi
argueretur à fortiori,refert contrarium tenuiſſe Ber.
& Hoſt. in d. c. tanta, & quando in caſu prohibito
vult alterius ignorantia præſtare excuſationem, &
Iaco.de Ciconia vbi ſuprà tenens negatiuam aſſerit
Hoſtien.& Ala.tenere affirmatiuam,non obſt.quod
Ang.in auth.qui.mo.natu.effi.legitim.§.ſed & aliud.
col.vij.dicit non legitimari natos † perſequens ma-
6 trimonium, ſi mulier non erat matrimonio digna,
quia meretrix aut viliſsimæ conditionis, pater verò
nobilis & diues,prout hæc in don Bartholomæo &
Antonella concurriſſe prætendebatur,& ſubiicit ita
vidiſſe de facto ſeruari,& conſuluerunt Bart. Fran.
de Piſis.Ang. de Amelia. & Hugo. Pelloti. & plures
alij tenuerunt quos refert Iaſ. in l. neque profeſsio.
C.de teſta. quia hoc iure canonum non recipit, nec
talis matrimonij prohibitio reperitur, ergo permit-
titur.c.cum apud. de ſpon. & matr. ius autem cano-
nicum in iſtis attenditur non ciuile abrogatum, vt
proſequitur Alexan.in d.c.tanta.in x.q.qui in xj.di-
cit quòd licet cum ancillis matrimonium eſſe non
poſsit, ſi tamen ex ancilla quis ſuſcipit filios ſecuto
matrimonio legitimantur, quia iure canonico tale
matrimonium procedit in vj.q.expreſsè tenet cõtra
Ang. & ſequaces, vt legitimetur proles habita ex
7 quacunque meretrice † certa & quocunque coitu,
qui poterit eſſe vxorius non diſtincto,an ſit fornica-
rius,vel aliter libidinoſus & damnatus, pro quo c.
inter opera charitatis.de ſponſa.& matrim. vbi ſine
diſtinctione perſonarum permittitur cum publica
meretrice matrimonium,& eſt charitatis immenſæ,
& quanuis ex præmiſsis Ber. Ioan. And.& Burr.pro
vtraque parte adducantur, nihilominus communi-
ter eſt pars affirmatiua,aut ſaltem dubia ex varieta-
te doctorum,quæ facit ambiguum in iure,ait Bat.in
l.qui Romæ. §.duo fratres. iij.col. ff.de verbo.oblig.
Abb.in c.j.de re iudic. & col.iij. facit c. paſtoralis. de
reſcrip.in v.lectu.de qua ibi Abb. quod licet ius cer
tum,quatenus tamen applicatur ad intellectum hu-
manum, poteſt eſſe dubium, & tunc pro matrimo-
nio & legitimatione.c.ſi.de re iudic. maximè ſi vera
eſt,not.Hoſti. in c.ſi vir. de cogn. ſpiri. quod etiam
8 contra communem ſit ſequenda ſingularis † opinio
vnius, aut maioris partis, ſentiens pro matrimonio
quod eſt periculoſum extra iſtum caſum,in quo ma-
ioritas aut ad minus paritas ſtat pro matrimonio,&
idem ſi eiſet modica diſparitas,prout in alia deciſio-
ne incipiente, contractus meo tempore, dico quòd
opinio glo.ſingularis in iudiciis non ſeruatur, quic-
quid in oppoſitum ſentiant ſcribentes in j.c.de con-
ſti.in quadam additione.& Abb.facit etiam,quia be
nigna,pia,ſancta, & fauorabilis eſt pro affirmatiua
interpretatio regula odia,de regu.iur.in vj. Nam di-
ſpoſitio d.c.tanta eſt,conſilium iurium omnem ex-
tenſionem in omni caſu deſiderat,non minus quàm
cauſa dotis.l.j in prin. ff. ſol. matr. oſtenditur in illa
verborum ſubſtantia tanta eſt vis matrimonij, ex
qua deprehenditur potentia, virtus,& charitas, in-
quit Alex.ibi,x.q.quæ charitas amplianda eſt, quia
ſecundum Apoſtolum ſuperat ſpem & fidem. & ſe-
cundum eam vnuſquiſque ſibi ius ita dictum deſi-
deraret,igitur aliis dicat. ff.quod quiſq; iur. in rubro
& nigro.& c.cum omnes.de conſti. ex quo enim nũ-
quam excidit crementum, expoſcit quod in hoc &
in alio ſeculo recipit. c.charitas. el j. ij. & iij. cum ibi
no.& per totum,de pœnit.diſtinc.ij. Nec obſt.c.cum
inhibitio. de cland. deſponſ. vbi non prodeſt igno-
rãtia in coitu in figura matrimonij clandeſtini. ergo
minus debet proficere ſine matrimonio,cùm mino-
ris ſit culpæ in tali matrimonio, quàm ſine aliquo,
quia procederet,niſi poſtea publicè in faciem eccle-
ſiæ contraheretur, ſicut erat in propoſito factum,
quo caſu purgatur vitium clandeſtinitatis, quanuis
detegatur impedimentum propter bonam fidem
vnius,vt legitima ſit proles.d.c.ij.& d.c.quòd nobis.
qui fil.ſint legitimi, & ita communiter tenent doct.
inquiunt Ant.de Roſel.& Lud.de Sard.in locis præ-
dictis,licet idem Lud.contrarium ſentiat.

DE SIMONIA.

SVMMARIVM.

1 *Simoniacus reali ſimonia in ſpolio non auditur.*
2 *Simoniacus eſt excommunicatus ipſo iure per ex-
trauagantem Pauli.ij.*
3 *Excommunicationis maioris exceptio,repellit agen
tem interdicto recuperandæ.*
4 *Verba præſentis & præteriti temporis, licet regu-
lariter pœnam ipſo iure infligant, coniuncta tamen
cum verba ipſo iure, vel eo ipſo inducunt canonem
latæ ſententiæ.*
5 *Verba futuri temporis, quando inducant canonem
latæ ſententiæ?*
6 *Simoniacus triennalis non euitat ſequeſtrum iux-
ta formam cle.ad compeſcendas.*
7 *Simoniacus dicitur intruſus,& ambo fures exiſtũt.*

DECISIO PRIMA.

QVOD ſimoniacus † reali ſimonia non 1
audiatur in poſſeſſorio fuit concluſum in
cauſa Taurinen. Abbatiſſatus coram me,
1514.contra Dorothæã de Bagnonibus,
quæ vt ſpoliata ab Andrieta petebat reſtitui, quia
fuit probatũ quòd vt eligeretur dederat vni veſtem,
alteri pecuniam,& ita Andrietam abſolui, pro con-
ſultatione facit, † quia talis ſimoniacus eſt excom- 2
municatus ipſo iure,per extrauagantem Pauli ſecun
di cum deteſtabile in ti.de ſimo. vnde agere non po
teſt.c.intelleximus,de iud.c.cum inter.c.exceptioné.
de except.facit c.primum.de reſcript. & c.primum.
de except. in vj. & in caſu iſto eſt text. iuxta gloſſ. c.
ex inſinuatione.de procuratorib.& Abb.colum.ij.&
ibidem Ioan. Andr. colligit quod exceptio excom-
municationis † repellit agentem interdicto. nam 3
excommunicatus non petit reſtitutionem, cùm ei
nihil ſolui debeat,ex quo ſemper ob. excommunica
tionis exceptio ſecundum Innoc. dicit Ioan.And. c.
cum noſtris.de conceſ.præben.& Fely.in c.dilectus.
j.de reſcrip.col.pe. quòd intellige de maiori excõmu
nicatione, non de minori, quia non repellit ſecun-
dum Arch.& Vin.quos refert tranſeũdo Alex.xxiij.
diſt.c.in nomine domini.col.vlti. & quòd non reſti-
tuatur excommunicatus,dicit etiam gloſſ.in c.dile-
ctus.de reſcrip.& videatur etiam gl. in materia.in d.
c.in nomine domini, quod extrauagans excõmuni-
cet ipſo iure patet, ibi ſententiam excõmunicationis
incurrãt,quia quãuis per verba præteriti † & præſen 4
tis temporis, regulariter pœna ipſo iure infligatur.
l.in criminali.iuxta gl.C.de iur.om.iud. c.cupientes.
§.cæterum.

§.cæterum.in verbo ſuſpēſos,de elect.c.quemcunq;.
§.j.in verbo innodetur,in fi.de hære.in vj.Bart.l.Mæ-
uius.§.duorum.pen.col.ff.de lcg.ij.Abb.poſt compo.
c.cærerom.j.col.de reſcrip.& magiſtraliter in mate-
ria.c.ſi diligenti.de for.compe.vj.col.non per verba
futuri,nec verbum incurrant, ſicut nec per verbum
perdant ait gl.d.c.ſi diligenti. & d.l.in criminali ibi
limitetur non ipſo iure & no.in c.in pœnis.de regn.
iur.in vj.nam & verba habeantur pro conuictis,non
iote ipſo,ſed per ſententiam intelligunmr.l.eius qui
delatorem.ff.de iur.fiſci.& ibi Bart.idē in verbis ſub
interminatione aot pœna excōmunicationis,vt com-
minatoria tantùm ſint non ſententia latæ in contra-
facientes inducentia. gloſ.ca.ſicut.el ij.de ſimo.quæ
commoniter tenetur inquit Abb.c.j.ij.col.loca.idem
in verbis atceatur.c.cùm infirmitas.vbi glo.& Abb.
de pœni.& remiſ.nihilominns cōiuncta cum verbis
ipſo facto præcedentibus, quæ videntur in d.extra-
uaganti repetita inſpecta materia & contemptu in-
5 docont † canonem latæ non ferendæ.ca.nullus reli-
gioſus ibi irritum habeatur.de elect.in vj.glo.in d.c.
in pœnis ibi ipſo inre.& d.c.quicūq;.ibi eo ipſo qui
commoniter tenetor,ſecundum Abb.c.ij.in fi.de fo.
compe.& Iaſ.l.ij.iiij.col.C.de iur.emphy.qoādo cum
verbo furori temporis eſt dictio præciſa omnino aot
ſimilis. item quia non ad iudicem & actum iodicia-
liter expediendom,ſed ad partem & actum extraiu-
dicialem referuntur, eo ipſo ſententiam excommu-
nicanonis inferunt. quoniam lex reſpicit ſolum ho-
minis factū.c.ſi quis ſuadente.xvij.q.iiij.Bal.in d.l.ij.
vbi Iaſ.poſt Sali.iij.col.verba autem ſicut excōmu-
nicatus ab omnibus coitetor, an inferant ipſo iore
ſunt opiniones ſuper qno Abb.in ca.ſi.ij.notabili ne
cle.vel mo. & in ma. vltra prædicta & in locis addu-
ctis plenè per Feli.ca. Rodulphus.in v.char.ver.vlti.
vſq; ibi declaratoria de reſcrip. & ita etiam extraoa-
gans tempore meo fuit interpretata quoad ſenten-
tiam prioationis ipſo facto, pront ſuper eius intelli-
gentia laboro in alia deciſione incipiente, conſtitu-
tionem Pauli, vbi videas. ad iſtam concluſionem
etiam facit qnod in alia fuit dictum coram domino
Martino de Spinoſa in vna Lunen. Sarzanen.& io-
dicatum incipit item 1516. qnod cle.j.de ſequeſtra.
poſſeſ. & fruct. non iuuaret triennalem poſſeſſorem
6 ſimoniacum † ex eo qnod iſte caſus excipitur in re-
gula,item quia nō videtur coloratus poſſeſſor:quòd
ſi ita eſt probat concluſionem, qoia titulus & poſſeſ-
ſio colorata ad ſpolia agendum requiruntur iuxta
nota.Innocen.in ca.in literis.de reſtit.ſpoli.& in ad-
ditione ad deciſionem.iij.de reſtit.ſpoli.in no.ad hoc
facit quod voluit Cardi.contra Imol.in ca.niſi cum
7 pridem.de renun.quòd ſimoniacus † dicatur intru-
ſus,& opinionem Cardi.ſeqnitnr Feli.in cap.in no-
ſtra. de reſcrip. in ij.corre.in materia intruſionis ex
qua arguitur ad ri.& poſſeſſionem non coloratam.
de qua Abb.poſt alios. in d.ca.cum noſtris.de con-
ceſ.præben. in fi.& dicit Innocen.in d.cap.niſi cum
pridem.in princi.quòd ſimoniacus & intruſus ſunt
fures.j quæſt.j.ordinationes, nec habent titulum,li-
cet ſibi videatur quòd non debent dimittere eam
poſſeſſionem facti quam habent ſine licentia, &
Butr. etiam videatnr ibi. ij.& iij.colum. ac Felin.in
cap.inſinuatum. circa fin.de ſimoni.& Mil.in verbo
ſimoniacns diſtingnentes.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum ad reſignandum purè, nec non petendum & obtinendum, qnod alteri prouideatnr ſimoniacnm non exiſtit.*
2 *Verba petendum & obtinendum, ſnpplicationem & non neceſſitatem important.*
3 *Reſignatio in fauorem certa perſona eſt ſimoniaca, licet ex ſtylo & certa ſcientia ac tollerantia papa vitinm ſimonia purgetnr.*
4 *Papa ſcientia & tollerantia in probibitis ex conſtitutione canonica, excnſat à vitio ſimonia.*
5 *Papa an poſſit vendere titulnm beneficij ſine vitio ſimonia?*
6 *Clanſula non aliâs aliter nec alio modo in mandato ad reſignandnm, neceſſitatem inducit.*
7 *Reſignatio ſiue mandatum ad reſignandum in manibus inferioris à papa in fauorem certa perſona & non aliâs, eſt ſimoniaca.*

DECISIO II.

PRæualuit ſententia hæc in vna corā do.Hugone
de Spina, quòd mandatnm † non eſſet ſimonia- 1
cum, in qua Ioan.Madrigal conſtituerat procnrato-
res ad reſignandum certa beneficia in manibus ca-
nonici eccleſiæ cathedralis, vel alterins poteſtatem
habentis vigore literarum facultatis purè, liberè, &
ſimpliciter, nec non petendom & obtinendum de
beneficiis reſignaoſs prooideri Alfonſo, tum quia di-
citur de pura & libera ceſſione, tum quia verba † pe- 2
tendum & obtinēdum, & ſimilia important ſuppli-
cationem & non neceſſitant, quod etiam coram or-
dinario fieri poteſt ex quo non cogitur Alfonſo pro-
uidere ſi voluerit. quod eſt notandū pro limitatione
ſeu materia glo.in c.ex parte primæ.de offic.delega.
quæ vnlt quod quando † in fauorem certæ perſonæ 3
ſit ſimonia, licet in mandatis ad reſignādum in ma-
nibus in fanorē certæ perſonæ admittantur reſigna-
tiones ex ſtylo, & certa ſcientia papæ, ac tollerentia
circa vitiū ſimoniæ, & ad hoc vide quæ pono in illa
deciſ. incipiente Cardi. Cibo cum ſimus in ſimonia
inducta à iore poſitiuo, & in ſimoniacis, quia prohi-
bitis hoc eſt † ex conſtitutione canonica authoritas 4
& ſcientia papæ excnſant vitinm Hoſtien.in ca.j.ne
præla.vices ſuas Ioan. And.in c.j.de ſimo.nam papa
non ligatnr in his, quibus ins poſitiuum ſimoniam
inducit, & quę dicuntur ſimoniaca, quia prohibita.
Cardi.& Butr.in d.ca.j.de ſimoni.cùm potius faciat
licitum quàm aliâs eſſet illicitum. glo.in verbo illi-
citè, in ca.cum pridem.vbi etiam Innocen. & alij de
pact.text.gloſſ.& Abba.in cap.ad quæſtiones.de re-
rum permuta.& ca.ex diligenti ver.vcrom de ſimo.
Felin.in cap.decætero.colum.fin.de re iudi.& in ca.
ad audientiam. colum.ij.iij.de reſcrip.ac Deci.conſi.
cxlj. ſecus ſi ſint prohibita, quia ſimoniaca, vt per
eoſdem in dictis locis, & in d.ca.ex parte.licet velit
Abba.in repetitione. cap.extirpandæ. §.qui verò.in
vlti.quæſt.contra Card.& alios qni dixernnt papam
† circa vitium ſimoniæ poſſe vendere titulum bene- 5
ficij, cùm titoli ſint de iure poſitiuo, quòd papa in-
uolnaior tali crimine, ſi ipſius beneficij adminiſtra-
tio, & executio clauium poteſtarē ſeu altaris admi-
niſtrationem concernat, aliâs ſecus videantur mo-
tiua ibi & rationes ad vtranq; partem applicabiles,
per Ioan.And.in regula, cni licet in merc.non obſt.

quo ad primum quod verba ad petendum & obti-
nendum ſeqnebantur immediatè poſt verba purè &
ſimpliciter , quaſi arguerent aoimum ſimouiacum
& voluntatem coadiuuantem & ioſeparabilem,quia
ineſſe videbantur.l.lecta.ver.dicebã.ſi cer.pet.l.con-
tinuus.ff.de verb,oblig.quia fuit dictum,quod non,
ideo minus erat pura reſignatio & libertas confe-
rendi, & pro quo fiebat petitio & inſtantia non ne-
6 ceſsitas.niſi † fuiſſet clauſula & non aliàs aliter,oec
alio modo vel ſimilis, quo caſu mandatũ eſſet ſimo-
7 niacum & conditionatum ad reſignandum † in ma-
nibus inferioris à papa , non in manibus papæ vt eſt
dictum,habent tamen quædam literæ facultates re-
ſignandi & permutandi, hoc quòd poſsiot eas ha-
bentes reſignare,& petere quòd prouideatur oomi-
nandis per eos , & quòd aliis nequeant beneficia
conferri,& in quibuſcunque tenor inſpiciendus eſt.
cap.porro,de priuileg.cum ſimilib.

DE VSVRIS.

SVMMARIVM.

1 *Contractus ex modicitate pretij & pacto de retro-
uendendo fœneratitius, præſumitur etiam ſi emens
non ſit ſolitus fœnerari.*
2 *Extenſio in pœnalibus & correctorijs fit ex identi-
tate rationis quando imminet animæ periculum.*
3 *Gloſæ opinio, quando ſit contra cõmunem ſequenda?*

DECISIO PRIMA.

CONTRACTVS meo tẽpore ſem-
per io palaoo fuit iudicatus fœneratí-
tius, ſi cum modicitate pretij cõcurrat
pactum de retrouendendo , quamuis
1 emptor non ſit † vſurarius, oec fœne-
rari ſolitus,nam licet pactum de retrouendendo lex
nõ improbet.l.ij.C.de pac. ioter emp.& vẽdi.& præ-
dicta non ſufficere voluerũt Iac.de Arc.Cy.& Saly.
l.emptione.C.plus val.quòd agi.Bald.ca.j.de feu.da.
inui.legis commiſſo.rep.Anch.& Car.c.ad noſtram.
de empt.& vend.Idem Car.cle.j.§.ſi.q.xviij.de vſur.
diecos ſecuodnm Laud. quòd iure fori nihil poteſt
peti,quoniã ex forma contractus non eſt vſurarius,
etiam ſi de iure poli poſſet ſibi fieri conſcientia.xvj.
q.iiij.quicunq;.tenet Ioan.And.c.illo vos.de pigno.
vt refert Alexan.conſi.cix.vlti.col.iij.volu.vbi aſſerit
hanc eſſe magis cõmunem opioionem,& præſertim
quia contrariũ non apparet iure cautum,Car.Archi.
in c.pleriq;.xiiij.q.iij.& Henri.Boïch.d.c.ad noſtram.
referunt Ray. de Penaforte (qui vt puto fuit ille de
quo Gregorius in prohemio decret.ibi per fratrem
Raymundnm , erat enim Barchinonen. dictus de
Penaforte & babetur Bacbino pro ſancto) tenere,
requiri vltra pretij modicitatem,quod aliquid ſolua-
tur vltra ſortem receptam, quódque emptor vſuras
exercere conſueuerit, vt probatur ſecũdum eum io
d.ca.ad noſtram,& d.c.illo vos, & cum eis Dyn.d.l.
emptione.referente Abba.in d.ca.ad noſtram,& alij
quos allegat Deci. & ſequitur conſil.clxvij.ne quæ
videatur inferri ex his duobus , qui ex qualitate fa-
cti , non quantitate pretij æſtimatur.l.dolus.de re-
ſcindenda vendi.cum ſi. Nihilominus pactum.d.l.ij.
coocurrente cum modico pretio ſufficiunt , vt vult
glo.d.c.ad ooſtram.clarius tamen in c.conqueſtus.de
vſur.circa fi.& cum ea Inoo.Hoſt.Ioã.And.Imo.But.
& Abb.d.c.ad noſtram.Imo.& d.c.illo vos.& ibi d.c.
ad noſtrã. Abb.ioquit idem tenere Archi.d.c.pleriq;.
neq; Henri.Boïch.diſcedit ab eo cùm vterq; referat
Inno.etiam ſi ſuceeſsiuè referant Ray.de Penaforte
abſq; eo quòd ſe declarent Alex.etiã ſibi contrarius
ſentit cum glo.& ſequacibus conſi.cxx.in princi.eo.
vol.& conſi.xlvj.iij.vol.circa præſentis.j.col.vbi aſſe-
rit iſtam partem videri magis cõmunem, & idem di-
cit Deci.d.conſi.io prin.adducẽs vltra Alb.de Roſa.
d.l.emptione plures cõſulentes in hunc ſenſum,licet
contrarium teneat, nec eſt verum quòd Ioao.Andr.
aliud dixerit in d.ca.illo vos.in quo,& in d.ca.ad no-
ſtram.tenet cum glo. Reſpondes ad d.l.dolus.quòd
qualitas facti eſt io hoc,quia infra certum tẽpus re-
ſtituere tenebatur glo.vero d.c.ad noſtrã.arguit do-
lum ex quaotitate parui pretij. l.cum hi.§.modus.ff.
de tranſac.c.bona fides depo.Abb.autem d.c.ad no-
ſtrã ait. quod ex modicitate pretij præſumitur qua-
litas contractus.glo.eſt notabilis.in l.j.de ſuperficie.
in verbo agendo.Bar.in l.cotem.§.qui maximus.ff.de
public.cum nemo præſumatut iactare.l.cum indebi-
ro.ff.de prob.facit l.ſi quis cum aliter. ff.de ver.obli.
vbi dolus ex propoſito & reipſa ęquiparatur,de quo
ibi per gloſ.& doct. & aliquid per Abba.in ca.ſuper
literis.de reſcrip.pro obſeruantia palatij facit quòd
Hoſt.in d.c.ad noſtram.cum aliis,& Ioan.And.etiam
in d.ca.illo vos.dicunt eſſe de facili contra vſurarios
præſumendum,quia peſsimum genus hominum,&
quia ſic præſumi expedit eorũ animabus.c.iuuenis.
de ſponſa.glo.notabilis c.voico.de ſeru.io ordi.faci.
Abb.ca.cum tu.de teſti.quòd deterior interpretatio
eſt melior & tutior, quãdo imminet periculum ani-
mæ † quo caſu fit extẽſio etiam in pœnalibus & cor- 2
rectorius ex identitate rationis , vt de hoc plura cu-
mulat Fel.in c.tranſlato.de conſti.vij.col.& c.ſi cau-
tio.de fid.inſtru.col.viij.Igitur dicamus hanc partem
probari iuribus prædictis aut articulo iurium ſeu ex
verbis,ſeu ex mente,quod ſatis eſt,nec obſtat gl.c.ſi.
de iure patronatus.l.nominis.§.verbum ex lege.ff.de
verb.ſignifi.probatur enim in d.c.ad ooſtram.ſecun-
dum glo.d.c.conqueſtus.cùm etiam ſufficiat à ſimili
inductio. item ratio oaturalis.l.noo poſſunt.de legi.
l.ſcire oportet.§.ſufficit.de excu.tutor.l.cum ratio.ff.
de bon.dam.maximè ratione ſalutis eternæ inducẽda
eſt,& firmanda propoſitio,quæ ſecundum Abb.d.c.
ad noſtram, eſt notabilis & vera, nec admittendum
quod non fuerit inducta , quia eſt cootra mentem
canonis cuius iotentus eſt dirigere hominem ad bo-
num cõmune,nedum ciuiliter viuendo verumetiam
ſecundum fidem in Deum tendat cum charitate,ait
Io.And.io regula poſſeſſor.in mercu.& Abb.in pro-
hemio decre.antepe.col.cum in aliis caſibus ſufficiat
vna coniectura ad præſumendum vſuram,& plures
modos ſcripſerint doc.in d.locis.& in d.c.ad noſtrã.
dicat Ioan. And.tot eſſe fraudes vſurariorum,quòd
nec competeos cadit prouiſio.vnde extenſio iurium
ad caſum & omnis lata interpretatio pro anima coo-
gruit mèoti iuris , vel ex prædictis dicatur prouiſio
iſta magis medicina quàm pœna, prout excommu-
oicatio.c.j.de ſenteo.excom.in vj.cogit enim ad bo-
num & io dubio tutiorem partem eligit.nam bonæ
mentes quandoq; timent,vbi nulla eſt culpa.ca.ij.de
obſerua.ieiu.& vnuſquiſq; ſaluti ſuæ bene conſulit
ſi à tali cõtractu abſtinet,cùm cogitationes hominũ

nequeant

nequeant Deo occultari.c.cum in ciuitate.de vſur.ſi
quis ſcrupuloſè ita egit ædificat ad gehennam.c.per
tuas.ij.de ſimo.quod eſt facile io dubus talẽ ſibi cau-
ſate conſcieotiam, maximè quia vt inquit Cat.poſt
Laud. ſupra iure poli, poteſt fieri conſcientia.item
non dicitur propriè pœna nullitas contractus noo
diminuens depatrimonio, in regula odia.in mercu.
quia nec naturalis Inooc.ca.ſi vere.de ſent.excom.&
Fely.c.cæterum.in verbo prima reſtrictio, de reſcrip.
licet ſecuodum Domi.in ca.ſi.de elect.in vj.quando
læditur perſona pro vindicta tunc dicitur propriè
pœna, de quo in dictis locis videndum, & hæc pars
in iudiciis ſecurior, quæ etiam ex præmiſsis eſt com-
munior ſaltẽ quoad canoniſtas, quibus magis quam
legiſtis io huiuſmodi materia peccati eſt credendũ,
ſicut iuri canonico ſtandum in his. c.nouit.de iudic.
c.j.& ij.cum ibi not.per doct.de ope.no.nunt.prout à
communi in omni materia nnn eſt recedendum.cap.
prudentiam.de offic.delega Abb.poſt alios in c.j.de
cooſti.præſertim quia glo.eſt pro deciſ.cuius autho-
ritas ſecuodum Bal.l.cum hæreditas.C.depo.omnes
alias tollit authoritates, vnde apoſtilla ad Abba.in
verbo ſed neque.in d.ca.j.de conſti. vult ſequendam
3 eſſe communem opinionem, † niſi authoritas gloſæ
ſit cootra eum, allegat multos ad hoc quòd non eſt
verum, videmus enim iudices iudicare contra opi-
nionem gloſæ, quando communis opinio eſt contra
glo.& rectè vt dicit Abb.in ca.cappellanus.de fer.&
Iacob.Butr.qui in apoſtilla adducit in l.vnica.C.qui
pro ſua iuriſdiſ.non dicit ſequendam glo.vbi firmat
pedes, niſi vſus ſit cum ea, quia ſi contra recedas ait
ab ea hic, quia palatium eſt cum ea, ſequamur eam,
ſuperat enim authoritatem cuiuſq; interpretis cum
ſit proximior & quaſi anima textus.

SVMMARIVM.

1 *Contractus dationis in ſolutum, an fœneratitius mo-*
dicitate precij concurrente cum pacto de retrouen-
dendo præſumatur?

DECISIO II.

SEd an quod dicitur in d.ca.ad noſtram cum ma-
teria, quòd ex præmiſsis duobus præſumitur fœ-
1 nus † in emptione locum habeat in datione inſolu-
tum ſuper hoc Fulg.conſil.cxxxiij. Deci.conſi.xviij.
& clxvij.& Iaſ.conſ.incipiẽte reuocatur in dubium.
quod fuit oſtenſum in cauſa Luneñ.bonorum volne-
ruot quòd non quamuis contrarium teneat Ang.
conſi.ccxliij.circa ſi.Imo.conſi.xcix.& Barb.conſi.lj.
lib.j.pro quibus facit l.eleganter & ibi Paul.de Caſt.
ff.de pig.act.Rota verò habuit varia vota.mihi placet
affirmatiua, quia rationes & fundamenta proximæ
conclusionis procedunt etiam in datione inſolutum
ex ideotitate raõnis, fundamenta hinc inde videas
plenè per conſulentes io dictis locis, quæ conferunt
etiam ad proximam concluſionem.

DE PRIVILEGIIS.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium de non ſoluẽda canonica portione con-*
ceſſum validum exiſtit, licet de poſſeſsione alterius
illam percipienti mentionem non faciat.

2 *Priuilegium conceſſum ſuper decimis antiquis, ex*
quo ab aliquo poſsideri præſumuntur, tacitè poſſeſ-
ſoribus derogatum eſſe videtur, ſecus eſt in priui-
legio nouालium.

DECISIO PRIMA.

FRATRES minores de obſeruantia
moleſtabãtur à capitulo & clero Cu-
ſentiñ. & Neocaſtreñ.ſuper portione
canonica ordinariis de iure communi
debita coram me 1513.& ſuper exem
ptione à non ſolutione, producebant
breue † Iulij ſecuodi confirmans contenta in primi- 1
legiis Sixti quarti mare magnum ab eis nuncupa-
tum, in quibus de liberatione à dicta portione dici-
tur, & ea de oouo concedens dicebatur quod non
releuabat, ex quo oõ faciebat mẽtionem quòd dictũ
capitulũ & clerus erat in poſſeſsione percipiẽdi di-
ctam portionem, prout babetur de priuilegio deci-
marum noualium in c.dudum.de priuileg. & de co-
lorata facti poſſeſsione in ca.cum noſtris.de conceſ.
præben.& licet Old.conſi.cclxviij.iſtud teneat, nihi-
lominus domini concluſerunt abſolutoriá dari fra-
tribus, pront dedi ex eo, quia Iulius ſciebat aut co-
gitabat antiquam portionẽ huiuſmodi per aliquem
percipi & conſequenter poſsideri, & non dubitabat
quin præiudicaret his, quibus iure cõmuni aut aliâs
erant debita, & qui ſimiliter reperiebantur in poſ-
ſeſsione percipiendi, quoniam rectè credebat ali-
quem, cui ius cõpeteret, eſſe in poſſeſsione, pro quo
Rota xij.de reſti.ſpol.in antiq.dicens quod in cauſa
poſſeſſorij, ſi agatur inter epiſcopum & abbatem cæ-
teris paribus, præſumitur pro epiſcopo.ſicut in de-
cimis † antiquis præiudicatur poſſeſſoribus ſecun- 2
dum But.Ioan.And.Card.& Abb.in d.c.dudum, po-
nentem ratiooem diuerſitatis inter decimas noua-
lium, de quibus loquitur.d.ca.dudum, ſimpliciter,
quia decimæ ab aliquo poſsideri præſumuntur.&
ideo concedendo priuilegium, videtur papa poſſeſ-
ſoribus tacitè derogare, & de poſſeſsione tacitè fa-
cere mentionem, ſecus in priuilegio ſeu decimis no-
ualium, quia intelligitur de terris, quæ adhuc non
ſunt redactæ ad culturam, & ſic poterat eſſe quòd
nullus habebat poſſeſsionem illarum, & ſine priui-
legio forſan nullus reduxiſſet ad culturá, vode papa
facile hoc concedit, ex quo noo teodit in graue præ-
iudicium aliorum, quando verò erant ad culturam
redactæ, & ex eis decimæ ſolutæ, ante priuilegij im-
petrationem graue præiudicium infertur poſſeſſori,
de quo noo eſt præſumendũ ad iura vulgaria, & hoc
teneas ait Abb. licet Innoc.videatur idem ſentire io
aliis decimis, id quod But.& alij, tenet Mil.in verbo
priuilegium impetratum ſuper decimis, quia decimę
antiquæ reperiuntur cómuniter per aliquem poſsi-
deri non ſic io noualibus in quibus cõtrarium cre-
ditur & Dec.conſ.cxiij.vbi reſpõdet ad motiua Old.
& plura pro cõcluſione iſta adducit & plura ad hoc
ponit Card.in c.pen.de deci.in fi.vbi omnino vide.

SVMMARIVM.

1 *Deſcripti omnibus præferuntur exceptis Cardi-*
nalibus.

2 *Prerogatiua de ſcriptis conceſſa à die datæ locum*
habent.

3 *Data nedum inter ipſos deſcriptos, verum etiam*
inter alios inſpicitur.

4 *Ratio in arbitrarijs reddenda non eſt.*

DECIS

DECISIO II.

PRout occurrit ita propoſui in vna Brixień.paro-
chialis coram me de menſe Februarij 1511.inter
Robertum Vrſinum archiepiſcopũ Reginum acto-
rem & epiſcopũ Polleń.reum an prærogatiuæ con-
ceſſæ deſcriptis à Leone Kalen. Iulij 1519. anno vij.
habuerint vires à die xviij.Decembris anno iiij.eiuſ-
dem Leonis quo fuit publicata regula ponens cel-
lulas inter expectãtes.in qua eſt clauſula ſaluis præ-
rogatiuis deſcribendis concedendis, in quibus per
eam noluit in aliquo derogari non obſt.alia regula
prima Decembris 1517.anno v. Leonis publicata
volen,quod nulli expectanti priuilegia ſeu antelatio-
nes quæcunq; prodeſſet,donec Leo expediuiſſet.&
in cancellaria publicari feciſſet literas prærogatiua-
rum pro familiaribus ſuis,cõtinuis commenſalibus
antiquis in eiſdem literis deſcribendis, præterquam
conceſſa per dictam regulam xviij. Decembris pu-
blicatam. nam Robertus qui illuſtris præferebatur
ad primam regulam epiſcopo non illuſtri, ſed epi-
ſcopus erat deſcriptus tertius in ordine. deſcripti
1 †.autem præferuntur omnibus exceptis Cardinali-
bus, verum quia beneficium vacauerat ante datam
2 deſcriptionis,dicebat † Robertus deſcriptioné non
habere locum, & ita fuit concluſum cum non ope-
retur,niſi à die datæ non antea,ex quo virtus conſti-
tutionis non trahitur ad præterita.l.leges.C.de legi.
c.fi.de conſti.maximè quia in eiſdem literis cauetur,
quòd valeant ab earũ data abſq; publicatione. ergo
non ante datam non obſt. quod ſequitur ipſiſq; fa-
miliaribus ad effectum probationis in iudicio & ex-
tra.vbilibet à data præſentium duntaxat ſuffragen-
tur per omnia ac ſi locis, perſonis, & tẽporibus de-
bitis publicatæ forent, quia non ſequitur prout pro
3 parte Poleń.allegabatur quòd datis † inter ipſos ſo-
lum deſcriptos inſpiciatur. inſpicitur enim etiam ſi
inter non deſcriptum & deſcriptum agatur. & di-
ſponitur tantũ quod regulæ arctent,& vim habeant
etiam ſine publicatione,non obſt.quod iuxta regulã
primam Decembris debebant in cancellaria publi-
cari. ſi enim papa datam inter ſolos deſcriptos con-
ſideraſſet,id expreſsiſſet.l.vnica.§.ſin autem ad defi-
cientis C.de cad.tol.c.ad audientiam.de deci.& quia
non expreſsit intelligitur quoad omnes.c.erit autẽ.
iiij.diſt.patet,quoniam in regula prima Decemb.vo-
lens dixit quòd nulla prærogatiua proſit quouſque
deſcribat,exceptis contentis in regula prima: vnde
conſtat quòd tales proficiunt, & iſtud ſigillat deci-
ſionem,neq; obſtat clauſula præcedens ibi, & inſu-
per cupien.vt inter infra ſcriptos familiares ſeruetur
ordo prærogatiuæ &c. quaſi ex ea ſumatur ratio fi-
nalis.l.fi.de hære.inſti.vt inter ſolos deſcriptos,quia
ponitur ne inter eos dubitetur, an magis qualifica-
tus præferatur minus qualificato prius deſcripto in
literis, cùm regulariter non inſpiciatur ordo.l.ne
enim.de ſolut.& in rub.de acti. & obli. l.quidam.de
pecu.leg.& Bar.in l.ij.in prin.circa finem.ff.de vulg.
& pupilla.non autem ponitur pro prohemio aut re-
ſtrictiuè, neque contradicit quòd tempore Alex.&
Iul.non erat deſcriptio,& tamen familiares antiqui
gaudebant priuilegiis deſcriptorum, & ſtabatur at-
teſtationi magiſtri domus,qui eſſent tales,& nihilo-
minus inter eos variæ erant lites, quia ſi ita erat, vt
aduocatus Poleń.aſſerebat, non infertur contra de-
ciſionem.Item tempore Iulij ſuper hoc emanauit re-
gula declarans & prærogatiuans. Leo autem decla-
rat quòd inter deſcriptos ordo inſpiciatur ad regu-
lam primam ibi ſaluis &c. dic quod præſeruat poſt-
quam erunt datæ prærogatiuæ, non quòd prius lo-
quantur cum nondum ſint in rerum natura,vel hoc
tollitur per aliam regulam volens quòd ante deſcri-
ptionem expectan. gauderent beneficio primæ re-
gulæ. Item ratio ſecundæ regulæ potuit eſſe, quia
erant conceſſæ multæ prærogatiuæ pluribus perſo-
nis, & etiam collegiis vt ſcriptorum,cubiculariorũ,
ſcutiferorum & aliorum,& ne ſic prærogatiui vince-
rent magis qualificatos, de quibus in prima regula
bonum fuit prouidere per ſecundam regulam, nec
eſt reſpondendum quare papa tardauit in deſcri-
bendo ſuos ,cum in arbitrariis †non ſit reddẽda ra- 4
tio,& ſic placuit.§.furtiuè,inſt.de vſuc.iuxta glo.no.
in l.receptitia. C.de conſtit. pec.facit l.omnium. & l.
quòd principi.de legi.& l.quia poterat.cum ibi not.
ff.ad Trebel. ſecundò vt audiui à Cardinali Sancto-
rum quattuor, in ſignatura audiente Leone, & non
contradicente, ideo tardauerat & diſtulerat,vt non
deſcribendi interea poſſent aliquem fructum ſua-
rum expectatiuarum conſequi.

SVMMARIVM.

1 *Cardinales indultorum vigore in ſuis eccleſijs, an de electiuis & patronatis beneficijs liberè abſque electione & patronorũ præſentatione diſponere poſsint?*
2 *Indulta Cardinalibus in eccleſijs quibus præſunt conceſſa præſeruant, non autem ampliant iuriſdictionem tollendo obſtacula.& nume.4.*
3 *Indulta Cardinalibus conceſſa, licet in odium concedentis latiſsimè ſunt interpretanda, tamen ſine alterius cuiuſque iniuria intelligi debent.*

DECISIO III.

ORdinarium eſt quòd Cardinalibus habẽtibus
eccleſias Cathedrales & Abbatias papa con-
cedit indulta, vt de omnibus beneficiis ad eorum
collationem, inſtitutionem, ſeu quamuis aliam di-
ſpoſitionem pertinentia, liberè diſponant, perinde
ac ſi reſeruationes gratiæ expectatiuæ vniones &c.
non emanaſſent.Vtrum † de patronatis vel electiuis 1
poſsint liberè prouidere, vel ſolum habeant inſti-
tuere, & confirmare ad præſentationem patrono-
rum, & electionem habentium ius eligendi, & licet
aliqui dicerent quod ampliabatur poteſtas per ea
quæ Domi.& Philip.Franch.poſt alios no.in ca.cum
in illis.§.illis autem, cum §.ſeq. de præben. in vj.alij
verò quòd dabatur facultas accumulatiuè non pri-
uatiuè, taliter quod eſſet locus præuentioni, ſicut in
præſcriptione voluit Hoſtien.& Ioan.And.in ca.pa-
ſtoralis, de offic.ordi.de quo tamen per Abb.ibi &
in cap.auditis.de præſcrip.iiij.colum.& vbique per
Fely.tamen maior pars † tenuit vt impedimenta tan- 2
tum & materiæ præuentiuæ tollantur,cùm debeant
intelligi vt non præiudicent aliis ordinariis, & ſine
cuiuſque iniuria. l.nec auus. C.de emancip. l.ij. §.ſi
quis à principe. ff.ne quid in loc. pub.cap.ſuper eod.
de offic.delega.capi.audita. cum multis ſi.de reſtitu.
ſpoli.facit optime gloſ.in cap.præſenti.de offic.leg.
in vj.nec ob.quod ſint † latiſsimè interpretanda.l.fi. 3
ff.de conſti.prin.c.olim.de ver.ſigni.quia procedit in
odium

odinm concedentis.c.cum dilectus.de conſue.gl.in
cle.ſi de beneficio.de præben.Cal.conſt.vij.de reſcri.
& aliàs ſunt accipienda, oe multum lædant tertium
vt no.in d.c.olim.de conſue. & per hoc conſtat non
obſtare no.in d.c.in illis. Nec obſtat verbum liberè,
quaſi excludat cõcurſum alioꝝ, & poſsit quis ſine
alterius conſenſu & citra omne impedimentum, ac
ſic in propoſito abſq; præſentatione ad gl.in cle.du
dum.de ſepul.& in cle.ij.de iure patro.in verbo libe
rè, & no.per Abb.in c.omnis.& c.penul.l.de pœni.&
remi.& vt aliquid addat quod ſolus Car.poſsit quia
debet coniungi verbũ liberè, cum verbo poteſt, ſeu
poſsit, perinde ac ſi gratiæ expectatiuæ &c.non ema
naſſent, & tantum ſolum inducit remotionẽ obſta-
culorũ, & vt libertatẽ diſponẽdi non impediant ex-
pectatiuæ, nec aliæ gratiæ præuẽtiuæ ſicut habetur
in c.j.de re.permu.in vj.vbi verbum liberè nil aliud
operatur, & quod ita papa voluerit innuunt dicta
verba, & non eſt opus alia expoſitione.l.ille aut ille.
§.cum verbis.ff.de lega.iij.l.pe.C.de lib.præte. & eſt
4 ton conforme & ſatis quod conſeruet Car. † in ſua
iuriſdictione ordinaria & remoueat obſtacula, &
quo ad illud, quòd eſt ordinariæ poteſtatis liberè a-
get abſq; impedimento, vt inſtituat, confirmet, præ-
ſentet, prouideat pro parte ſua ſine conſenſu ex-
pectantium & aliorum, ſalua præſentatione & ele-
ctione ſeu participatione in prouiſione aliis cõpetẽ-
ti. & de natura verbi liberè vide etiã per Abb. in c.
ſi pro debilitate.de offi.deleg.& c.j.de offi.ord. & in
vna Paduan.& alias Rot.interpretata eſt indulta Car
dinalium, vt nihil iuris conferent, ſed tantum præ-
ſeruent, niſi eſſet aliqua clauſula vltra ſolitum regu
lariter, in qua aliquid vltra daretur, quia tenor in-
ſpiciendus eſt.c.porro.de priuileg.

SVMMARIVM.

1 *Regreſſus ad beneficia non obſtante indulto Cardi-
nalis ordinario collatori concesso valent, ac data va-
catione effectum ſortiri debet etiam de indulto hu-
iuſmodi mentione non habita.*

2 *Indulta & alternatiuæ Cardinalibus & aliis ordi-
nariis concessa, latiſsima capiunt interpretationẽ.*

3 *Alia, hac dictio ſimilia & paria, non diſsimilia
nec maiora aut alterius natura includit.*

4 *Regreſſus de ſtylo præſeruantur, nec ſuſpenduntur
in reſignationibus.*

DECISIO IIII.

MEo tempore obtentum fuit in palatio quòd re
1 greſſus † ad beneficia valeant, & data vacatio-
ne effectũ ſortiantur non obſtante indulto Car. ordina-
rio, in quo conceditur ei libera diſpoſitio omniũ be
neficiorũ eccleſiæ, ciuitatis, & diœceſis, quibus præ-
eſt, perinde ac ſi expectatiuæ reſeruationes, vnio-
nes & ſimiles gratiæ præuẽtiuæ nõ emanaſſent, tali-
ter q; ſub indulto non continentur, nec Cardinalis
de talibus beneficiis diſponere poteſt licet in gratia
regrediendi de indulto conceſſo aut concedendo
mentio facta non ſit, nec derogatio ſi fieret mentio:
2 quia & ſi huiuſmodi indulta † præſeruẽt ordinarios
Cardinales à gratiis præueniẽtibus vacationem, vt
dico in illa deciſione de natura indultorum incipiẽ.
Ordinariũ eſt. & ſint fauorabilia ſicut alternatiuæ
ex eo, quòd remouent obſtacula, & reducunt ad ius
commune xxxv.di.ab exordio. glo.in c.ſtatutum. de
præben. in vj.& Anch.cõſi.cxxxj.& gratia regreſſus
non videatur iſtius generis, cùm per eam detur ius
& facultas ad vacantia vt in c.ſi. de conceſ. præben.
co.libr.pater ex quo datur per ceſſum vel deceſſum,
aut quãuis aliam vacationem, & in coadiutoria de
cõſenſu cũ futura ſucceſsione tentũ ſit, quod ſubii-
ciuntur concordatis Germaniæ excludentibus gra-
tias præuentiuas, vt in deci.incip. cõcordata Germa
niæ: nihilominus ex quo habent cauſam & pendent
à iure de præterito in quo fundantur, patet illa clau-
ſula, regredi valeas tam tui prioris tituli quàm præ-
ſentium vigore, nõ ſunt merè & ſimpliciter ſub ma-
teria præuentiua, quæ nihil præambuli ſupponit, &
de qua indulto princeps loquitur, vt conſtat, quan-
do tollit obſtacula expectiuarũ reſeruationũ & alia-
rum diſpoſitionũ.nã expreſſa nihil habent iuris præ-
teriti, ſed omnino futuri, & generalis. clauſula ac di-
ctio aliæ † gratiæ aut verbum æquipollens accipion- 3
tur de ſimilibus & paribus, non de diſsimilibus, nec
maioribus vel alterius naturæ, ſed iuxta expreſſa &
ſubiectam materiam.c.ſedes.& ibi gl.de reſcri. & c.
qui ad agendum.de procurat.in vj.& l.ſi vno.ff.loca.
cum ſi.Item regreſſus † præſeruantur ex ſtylo, nec 4
ſuſpẽduntur per reſignationes vt in d.deciſione cõ-
cordata &c.vbi collige diuerſitatem inter regreſſus
& coadiutorias, quæ nullum ius præexiſtens habẽt,
& aliàs videntur ſapere vim contractus cum princi-
pe ad c.noſtram cum materia.de proba.atque publi-
cam reſpicere vtilitatem, de quo latius dicta deci-
ſio. vbi etiam dubitatiuè de acceſſu, & differentia,
& ſimilitudine inter ea.

SVMMARIVM.

1 *Impetratio de beneficio vacanti per ceſſationẽ com-
mendæ, de quo antea per reſignationem in manibus
papæ commendata extiterat, indulto Cardinali or
dinario collatori concesso valida fuit reputata.*

2 *Beneficium commendatum ad vitam, commẽda ceſ-
ſante vacat eo modo quo prius.*

3 *Indulta Cardinalibus, ordinariis, collatoribus cõceſ
ſa, ex quo per ea fit reditus ad ius comune in dubio,
non autem in caſu claro, vbi coniectura & interpre
tationi locus non exiſtit, latiſsimam contra conce-
dentem capiunt interpretationem.*

4 *Verba ad ius iuriſque intelligentiam, & non ad fa-
ctum factique interpretationem, ſunt referenda.*

5 *Beneficij vacatio per obitum illius, qui titulum
etiam ſine poſſeſſione habebat, non autem illius qui
ſine titulo poſsidebat inſpicitur.*

6 *Poſſeſsio ſola facti non dat ius in beneficialibus.*

7 *Commenda papæ afficit futuram prouiſionem.*

8 *Regula de impetration.beneficiorum per obitum fa
miliarium Cardinalium vacãtiũ, locum habet etiã
ſi beneficia familiaribus prædictis cõmendata forẽt.*

9 *Commenda eſt canonicus titulus, non autem titula-
ris prouiſio extinctiua reſeruationis.& nu.15.*

10 *Ceſſatione commendæ detegitur vacatio iuris an-
tea cauſata.*

11 *Commenda perpetua ſiue ad incertum tempus fa-
cta an reſeruationem extinguat?*

12 *Reſeruatio non expirat per commendam ad vitam.*

13 *Commenda & vnio eſt quædam palliata diſpenſatio:*

14 *Reſeruatio facta per papam per verbum collationi,*

ita

ita afficit & ligat,ſicut verbum generale diſpoſi-
tioni vel prouiſioni.
16 *Reſeruatio nec affectio per vnionem ad vitam ſeu*
quandiu beneficium obtinuerit,non expirat.
17 *Vnio & commenda ad vitã in multis fraternizant.*

DECISIO V.

1 COmmẽdauerat papa beneficiũ vacans† per ceſ-
ſionem in manibus ſuis ad vitã cuidam, obiit
poſtea cõmẽdatarius, vnus impetrauerat à ſede apo
ſtolica abſq; con ſenſu Cardinalis, fuit concluſum
de menſe Martij. 1522. in vna Iporegenien. paro-
chialis coram do. Camillo de Balliooibus duobus
cootradicentibus & iudicatũ valere prouiſionẽ, nõ
obſtante indulto Cardinalis ordinarij, requitẽte in
vacantibus io curia ipſius conſenſum aliàs annullã-
2 te.& hoc ſuppoſito quòd decedẽte† cõmendatario
ceſſat cõmenda,ac vacat eo modo quo prius,videli-
cet per reſignationẽ prædictam,cum abſq; ad proui
ſionẽ titularem aliã à cõmenda duret eiuſmodi va-
catio & reſeruatio ſecundũ Fede.de Se.in tracta.de
benefi.permu.q.xv.Ro.de conce.præbẽ.v. in antiq.
Lud.Ro.conſi.cccl. & ſtylũ cãcellariæ & cameræ in
forma literarũ io quibus papa ita aſſerit,nam verba
illa indulti,quomodocunq; cõmendæ ceſſatent,re-
ſpiciunt primum caput vacantiũ extra curiã, & ſic
extra ipſum non debent operari.l.in agris.ff. acqui.
re.domi.& c.j.de ſepul.& quando eſſent in ſecundo
capite circa vacãtia in curia intelligerẽtur extra ca-
ſum exceptuatũ præterquã per reſignationẽ in ma-
nibus papæ,ne incõtinenti videretur papa ſe corri-
gere.l.non ad ea.ff.de condi.& demon.nec ſequitur
quòd ſemper remaneat in manibus papæ & vacatio
io curia,quando papa cõmendat,ex quo de vacante
extra eam ſæpe fit cõmenda abſq; ceſſione, vel alia
vacatione ſuis manibus, prout etiã de nouo vacanti
quandoq; fit vnio.c.cõſultationibus.de don. cum ſi.
In quo caſu poterit dicta clauſula effectuari, &
oon erit inutilis, ſicut eſſe non debet.c. ſolicitæ. de
maio.& obe.l.ſi quando.ff.de lega.j.& quãuis inter-
3 pretatio † latiſsima fieri debeat contrà concedentẽ,
præcipuè quando concernit fauorẽ ordinarij,& ſu-
blatis impedimentis fit reditus ad ius commune, vt
hic quæ ſunt fauorabilia.l ſi.ff.de conſti.prin.glo.in
cle.ſi beneficio,de præben. & gl. etiam in c. ſtatutũ.
de offi.deleg.c.cum aliquibus.& ibi Domi.de reſcri.
io vj.xxxj.diſt.ab exordio & Anch.cõſi.cxxxj.& om
nis vacatio videatur debere conſiderari propter ver
bum quomodocunq;.l.j.§.generaliter.ff.de leg.præ-
ſtan.& ſic etiam vacatio facti per ceſſationẽ cõmen-
dæ,ſi talis dari poteſt.tamen hæc omnia ceſſant, ex
eo quod ſumus in caſu claro & exceptuato, exclu-
dente omnem coniecturã & interpretationẽ, nõ in
dubio,vbi coniecturarũ locus exiſtit l.ille aut ille.§.
cum in verbis.de leg.iij.& l.continuus.§.j.ff. de ver-
bo.oblig.certum autem & apertũ non eſt pro dubio
& incerto relinquendum. xxxv.q.v.iudicantiũ. eſſet
enim quadam(vt ita dixerim)contrarietas contra. l.
vbi repugnantia.ff.de reg.iur. dicere quod vacatio
iſta per ceſsionem io manibus papæ durans propter
cõmendã noo eſſet exceptuata ab indulto, ſeu etiã
reſtringere verba adulti ad vocationẽ facti,aut com
mendæ ceſſationẽ.ſpreta verò iuris vacatione quod
4 ſuꝰ et io abſurdum,cum verba † ad ius iuriſq; io-
telligentiam,non ad factum aut facti vacationẽ ſint
referenda,toto tit.de ver.ſig.Item in beneficiis non
inſpicitur vacatio † eius qui abſq; titulo poſsidebat 5
ſed eius qui titulum obtinebat etiam ſine poſſeſſio-
ne,ex quo ſola facti poſſeſſio † non dat ius, nec con 6
ſideratur etiam in interdicto recuperandæ requirẽ-
te titulum ſaltem coloratum.c.j.de regu. iur.in vj. l.
habetemus.ff.de decur.& Inno.in c.in literis.de reſt.
ſpoli.& ſicut papa excloſit hunc caſum excipien-
do,ita incluſiſſet concedendo:vel non exceptuaſſet
ſi voluiſſet.l vnica.§.ſi autem. ad deficientis. C. de
ca. tol.nec poteſt ſtare quod aliàs videatur nihil ope
rati,ex eo quòd iam dat papa de vacãti in curia,etiã
ſi fuerit affectum & reſeruatũ,& ſciat quòd cõmen-
dando† afficit futurã prouiſionẽ ad ſe reuocando, 7
& quòd remaneat reſeruatio.c. ij.de præben.in vj.ra
tione ceſsionis ſecundũ gl.in c.is cui.de elect.eo.lib.
& Lu. Ro.itẽ cõſ.cccl. quaſi videatur etiã cõcedere
in hoc caſu.quoniã vt eſt dictũ,iſte caſus eſt nomina
tim præſeruatus,& ad hoc confert deciſ. incipiens
vnus familiaris,neque refragatur quòd regula.xxx. 8
†de impetrantibus beneficia per obitum familiariũ
Cardinaliũ vacantia,vt teneantur exprimere nomẽ,
& habere conſenſum Cardinaliũ,meruerit interpre
tari locum habere etiam in moriente cõmendatario
prout dico io illa deciſione incipiente,voluerũt do-
mini,quia ibi potuit eſſe ex eo quòd iuxta tenorem
regulæ ſufficit familiares durante familiaritate be-
neficia obtinuiſſe,& in illis ius eis competiiſſe,cum
cõmendatarij noſtri tẽporis,qui faciũt fructus ſuos,
& ius competat & canonicè obtineant, cum cõmen
da ſit † titulus canonicus ſecundum quid,& ad hęc 9
conferunt not.per Alex.c.j.col.pen.xliij.di. gl. in c.
nemo deinceps.de elect.in vj.& Mil. in verbo com-
menda,an ſit titulus canonicus,& in verbo commẽ-
datarius poteſt præſentare:vnde eſto quod ante fa-
miliaritatem ad Cardinalem, papa commendaſſet
vacans beneficium per ceſsionẽ in ſuis manibus, &
eo tẽpore inſpiciatur vacatio,tamen regula videtur
contentari, quod beneficium tẽpore familiaritatis
fuerit obtentum,etiam ſi vacauerit finita familiari-
tate.itaq; non currat,nec exigit neceſſariò vacatio-
nem tempore familiaritatis. Vel ſecundo potuit eſſe
ex hoc,quòd ratio regulæ ſit ob impenſas & onera
quæ Cardinales ſuſtinent pro eorum familia ſecun-
dum Rot.in antiq.xvj.de præben.quo attento idem
eſt in ceſſatione cõmendæ per obitũ,& ſi fuiſſet con
ditor interrogatus, veriſimiliter expreſsiſſet ad
quod.l. tale pactum.§.fi.& ibi glo.ff.de pac.& in ca-
ſu concluſionis eſt exceptuata vacatio per ceſsionẽ,
aut ſatis caſus expreſſus tollit coniecturam veriſimi
litudinis & identitatis rationis,& ſumus in gratia de-
pendente à mera principis liberalitate, præterea re-
gula quæ eſt ius, admittit io interpretationem ex-
tenſiuam aut declarationem,ſeu aliàs,quas proſequi-
tur Bart.in repetitione l.omnes populi.in vj. q.prin-
cipali.col.xv.cum ſeq.ff.de iuſti.& iur.non ſic indul-
tum, niſi contra concedentem in dubio quod in
propoſito nõ cadit,vt eſt oſtenſum.nec fieri poteſt,
niſi deſtruendo literam & habito reſpectu ad facti
vacationem vel commendæ ceſſationem. Item per
commẽdæ† ceſſationem non inducitur vacatio facti 10
tantum,ex quo magis deſegitur vacatio iuris antea
cauſata.Sed contra concluſionem facit Ro.Biſignet.
in an.

in antiq.prima.de præben.& de elect.vij.in antiq.vbi
11 per commendam perpetuam.† Item per ea quæ ſit
ad incertum tẽpus,ſcilicet donec aliquis fuerit poſ-
ſeſsionem epiſcopatus aſſequutus, expirat reſerua-
tio,tanquam diſpoſitio perpetua ob dubium condi-
tionis euentum, quæ poteſt non exiſtere.ergo idem
in ea quæ ſit ad vitam, & ſic perpetuo.l.j.pro ſoc.&
eſt incertum quando.l.j.ff.de condi.& demon.vel ſi
fiat quandiu quis beneficium, cui ſit vnio,obtinue-
rit, vt dicamus quòd ea duntaxat commenda quæ
ſit ad ſex menſes,aut aliud certum tempus iuxta ter-
minos d.c.nemo deinceps,ſit illa per quam non ex-
piret reſeruatio:in quo articulo Domi.& Phil.Fran.
in d.c.& Fran. Pauı.referens Domi.in tracta.de pot.
ca.ſe.va.in ſecũda parte principali.q.iij.volunt quòd
ſi papa reſeruat ſuæ prouiſioni vel diſpoſitioni,tunc
expiret, ſecus ſi ſuæ collationi,per rationes de qui-
bus ibi, & cùm propterea dubitarẽ, & id quærerem
à dominis meis,aliqui dixerunt ſemper ſuo tempore
12 tentum quòd non expiraret † per commendam ad
vitam, & pro hoc & concluſione reperio Collect.in
c.ſi conſtiterit.q.vlti.de accuſa. adducere plura fun-
damenta, & dicere quòd curia iſtud amplectitur,
quamuis cõtraria opinio videatur ſibi æquior,& pro
obſeruantia curiæ vltra prædicta faciunt multa,quæ
Paui.colligit in d.q.iij.& Lud.Ro.in dicto conſ.cccl.
& hoc quòd licet huiuſmodi cõmendatarius faciat
fructus ſuos ex conceſsione, non ideo commenda
inducit titulum facientem incompatibilitatem, &
ita ſeruatur.ca.dudum.ij.de elect.neq; eſt prælatus is
cui reſpondetur ad obiecta, & ad illud de dubio
euentu habẽte ſe ad eſſe & non eſſe, cùm ſedes apo-
ſtolica nunquam moriatur.ca.ſedes.de reſcrip.in vj.
& contingens ſit ac incertum, quòd duret vel non,
bene placitum ipſum, nec videtur concludere ratio
differentiæ Domi. & ſequacium, quia licet verbum
diſpoſitioni ſeu prouiſioni cõtineat omnem modum
per quem prouidetur eccleſię,& hæc eſt eorum con-
ſideratio,tamen per commendam etiam huius tem-
poris ad vitã non prouidetur eccleſiæ, quæ non ha-
bet ex tali prouiſione prælatũ,vt Fed.Lud.Ro.Old.
& alij ſuprà,bene prouidetur perſonæ,vt faciat fru-
13 ctus ſuos,& idem dicimus in vnione † ad vitam,pa-
tet etiam quia vtrunq; eſt quædam palliata diſpen-
ſatio.vt in d.c.dudum. & idem Domi.qui ad hoc al-
legatur conſi.xxxviij.deficit ergo ratio,nec iure pro-
batur, & magis eſt verbalis differentia quàm realis.
l.ij.in fi.C.commu.de lega.vel ſaltem non concludit
in his terminis. Item conſtat aliàs non differre, an
14 papa † reſeruet ſuæ collationi vel diſpoſitioni,vt in
d.ca.ij.vbi per verbum collationi fit reſeruatio, quo-
minus omnium inferiorũ manus ſint ligatæ.& quin
poſſet papa in terminis.d.c.vel cõferre vel inſtituere
iuxta naturam vacantis in curia beneficij, & aliàs
pro libito cle.j.in fi.vt lit.pend.perinde ac ſi reſerua-
tio eſſet facta per verbũ diſpoſitioni,aut prouiſioni
generale, & quin duret reſeruatio ſicut & affectio,
donec prouideatur ſecundum Rot.xiiij.de præben.
in antiq.ac xj.in no.& hoc in titulum cùm per com-
15 mendam † in caſu noſtro non fiat prouiſio titularis
extinctiua vinculorum prædictorum, ſed magis de-
poſitum cum reſeruatione futuræ prouiſionis ceſ-
ſante depoſito, vt ſuperius eſt demonſtratum.dica-
mus igitur ex prædictis quòd nõ iudicetur perpetua
commenda, quæ ſit ad vitam, quemadmodũm non
dicitur perpetua commenda,ſed temporalis vnio ad
vitam alicuius: ſed quandiu beneficiũ, cui ſit vnio,
obtinuerit, de qua vnione perpetua ac temporali &
de differẽtia inter ea, dico in illa deciſione incipien-
te, facta erat vnio ad vitam, vbi concluditur quòd
† per vnionem ad vitam ſeu quãdiu beneficium ob- 16
tinuerit, non ſit prouiſio de beneficio, nec tollitur
reſeruatio neque affectio,ſecus per vnionem perpe-
tuam,& ibi cõſtat, quia fraternizant in multis vnio
† & commenda ad vitam.& quòd vniones ad vitam, 17
& quandiu quis beneficiũ obtinuerit,dicuntur tem-
porales non perpetuæ:vt idem dicamus in cõmenda
ſimili, maximè quia ratio diuerſitatis non apparet,
ideo coniungas motiua huius deciſionis cum illa &
econtra,ex quo vna confert ad aliam,& habebis ali-
quas conſiderationes in materia iſta notabiles, quæ
eſt in frequentiſsimo vſu, & quando aliquo reſpe-
ctu in caſu huius deciſionis appellaretur perpetua,
omnino ex prædictis non extingueret reſeruationẽ.
Item quia non extinguat, obſeruat curia.quam ob-
ſeruantiam omnes ſequi debent,& cõſuetudo in va-
rietate opinionum eſt optima interpres.§.fi.inſti.de
ſatiſda.c.cum non liceat.de ma.& obed.l.ſi de inter-
pretatione.ff.de legib.& c.cum dilectus.de conſue.

SVMMARIVM.

1 *Exemptus à iuriſdictione epiſcopi clericus non exi-
ſtit,ex eo quòd lis inter ipſum & epiſcopum pendere
dicatur.*
2 *Iuriſdictio epiſcopi lite pendẽte inter ipſum & ſub-
ditum,eſt ſuſpẽſa quoad eam cauſam de qua agitur.*
3 *Papa ſolet eximere ſubditos à iuriſdictione epiſcopi
lite durante.*
4 *Subditus ſi durius & taliter à ſuo ſuperiore graua-
retur, quod poſsit ad ſæuitiam reputari,ab eius iu-
riſdictione & ſubiectione eximi poteſt.*
5 *Defenſio vnicuique etiam excommunicato de iure
eſt permiſſa.*
6 *Exemptio licet regulariter & ſimpliciter durante
lite concedatur, tamen ad ſuperioris inſtantiam ad
tempus reſtringitur.*

DECISIO VI.

LIcet inferior & ſubditus epiſcopo nõ ſit exem-
ptus † ab eo,vel eius iuriſdictione,ſi ipſe contra 1
epiſcopum,ſeu epiſcopus contra eum litem moueat,
ſiue in cauſa ciuili,ſiue in criminali vel alia,cùm hoc
non reperiatur iure cautum,quin potius cõtrarium,
vt in c.nonne.viij.q.iiij.& in c.olim,vbi etiam gloſ.de
accuſa.ac Hoſt.& Abb.notantes quòd pendente lite
inter ſubditos † & prelatum ſuſpenſa eſt prælati iu- 2
riſdictio quoad eam cauſam, & totum negotium ad
ſuperiorẽ,coram quo litigatur, delatum.ſuper aliis
verò poteſt contra ſubditos ſuam exercere iuriſdi-
ctionem,aliàs abſoluerentur propterea ab obedien-
tia,quod eſſe non debet, & probat text.in d.c.olim,
ibi,contra iuſtitiam ſpoliauit,nihilominus papa † in 3
ſignatura ſolet tales eximere durante lite, ne pro-
pterea ſuperior ſeuiat,aut iniurioſè aliquid agat cõ-
tra ſibi ſubiectum:pro quo tex.d.c.olim,in arg.& ra-
tio propter ipſam litẽ odium concepiſſe ſuperiorem
in inferiorẽ poteſt præſumi aut timeri, hoc eſt quod
Hoſti.dicit.& Abb.ſequitur in d.c.ij.in ix.fallentia,

de ſequeſtra.poſſ.& fruct.quòd ſi aliqui cóquerun-
tur de tyrannide domini,&propterea timetur ne ſe-
uiat in eos,tunc bonus iudex facit illos aſſecurari,ſi
poteſt, aliàs pendente lite ſequeſtrari. idem ſi reli-
gioſi conquerantur de prælatis ſuis, arg.d.ca.olim,
de accuſa.& c.ex parte,eo.tit.accedit dictum Ioan.
Fab.in §.ſed & hoc tempore, inſti.de his qui ſunt ſui
4 vel alie. iur. quòd vbi quis † grauatur per ſuum ſu-
periorem durius,taliter quòd poſsit ad ſæuitiam re-
putari, poteſt eximi ab eius iuriſdictione & ſubie-
ctione,vt in d.§.& aliis iuribus adductis per eum,&
quòd Hoſt.in ſum.de priuileg.dicit §.qualiter amit-
tatur.iij.col.dum infert datum videri exemptionis
priuilegium, ne quis ab ordinario opprimatur, & ſi
exemptus opprimat ordinarium,amittere debet pri-
uilegium,vt puniatur in eo in quo deliquit.c.paſto-
ralis,de iurepat.xj.quæſt.iij.priuilegium, ſed iſta vel
non aſtringunt vel parum faciunt,ex quo fundantur
in ſæuitia vel oppreſsione,cùm non dicatur quis ſæ-
uire aut opprimere agendo, ex quo vtendo iure ſuo
vel permiſsione, actione non facit iniuriam alicui.l.
iniuriarum.§.j.ff.de iniur.ca.cum eccleſia Vulterana.
de elect. quando potiùs quilibet prælatus iura ſuæ
eccleſiæ defendere, & pro illis agere tenetur, pro
quibus permittitur poſtulare, aliàs negligendo pec-
caret.c.fi.de poſtul.c.ea quæ, cum glo.de offi.Archi.
minus ſi ſe defendat, quoniam iudicium redditur
5 in inuitũ, & omni iure eſt † permiſſa defenſio,etiam
excómunicato.l.inter ſtipulantem.§.j.de verb.oblig.
l.vt vim.ff.de iuſti.& iur.l.j.C.quan.licet vnicuiq; ſi
iudi.ſe vendi.ca.intelleximus.cum ibi no.de iudic.&
c.dilecte.cum ſi.de excep.Item ſi indiſtinctè daretur
exemptio,facilè ſubditi procurarent lites contra ſu-
periores,vt exemptionẽ mererentur, & obtinerent,
& eas diutiùs pro viribus confouerent ac protrahe-
rent, & præſtaretur occaſio delinquendi contra.l.ij.
de indic.vidui.tollen.& l.meminerint.C.vnde vi, &
talis ſtylus nutritius peccati debet potius refrena-
ri.c.pen.de conſue.c.cum dilectus.de his quæ vi me-
túſve cauſa fi.& proptereà in prima ſupplicatione
6 ſubditi datur ſimpliciter exemptio † durante lite,
poſtea ad petitionem ſuperioris ad tempus.prout de
annis 1519. & 1520. in vna lite inter capitulum
Burgen.ex vna, & epiſcopum ex alia ſuper iuriſdi-
ctione: & in duabus aliis litibus inter alios ſignatura
vſa eſt hoc temperamẽto,quia poſt primam gratiam
quæ eximebat durante lite, in ſecunda conceſsit
exemptionem ad tempus ſex menſium,& non vltra,
ad hoc vt ſubditi eſſent diligentes ad cauſæ expedi-
tionem, & non poſſent vltra malitioſè eam protra-
here, & ſecundum qualitatem cauſarum, & condi-
tionem perſonarum, concederetur plus vel minus de
tempore exemptionis arbitrio ſignaturæ, quæ ſi co-
gnoſcat ſuperiorem actorem differre expeditionem,
medebitur inferiori modo præmiſſo,vel præfigendo
terminum ſuperiori,infra quem expediat,& ſi diſtu-
lerit concedendo exemptionem lite tali durante.

DE VERBORVM SIGNIFIC.

SVMMARIVM.

1 *Familiaris literas tantum abſque aliquo familiari-
tatis exercitio habens,an gaudeat prærogatiuis fa-
miliaribus conceſsis?*
2 *Familiaritatis literæ alicui conceſſæ, an inducant
reſeruationem?*
3 *Beneficia collectorum ante acceptationem,& exer-
citium collectoriæ reſeruata exiſtunt.*
4 *Collectoriæ officium in inuitum confertur.*

DECISIO VNICA.

FAMILIARITAS ad cuius pro-
bationem literæ abſque aliquo fami-
liaritatis exercitio producebantur,du-
bitabatur an prodeſſet quoad præro-
gatiuas familiaribus † conceſſas: & 1
vtrum etiam induceret beneficiorum
reſeruationem? Et quoad primum, non dato obſe-
quio nec ſeruitio,fuit cóclusum quòd non, per c.fi.
de verb.ſignific.in vj. & per id quod dicit Abb.in c.
cum dilectus circa fi.de cle.non reſi. contra eos qui
impetrant literas familiaritatis, vt gaudeant priui-
legio familiarium,& non ſunt verè familiares,facit
quia requiritur exercitiũ, ſine quo nominatio cum
receptione non ſufficit ad tradita per Bar.in l.j §.fa-
miliæ.ff.de publi.& Anch.conſi.cccxcviij.& per alios
quos refert & ſequitur Fel.in c.per tuas.in fi.de ma.
& obe. Quoad ſecundum † vna pars dominorũ vo- 2
lebat eſſe inductam reſeruationẽ à ſimili eius quod
dicitur de Collectore,† vt ſit ſatis quod fuerit crea- 3
tus,etiam ſi moriatur ante acceptationem,vel poſt,
ante exercitiũ.vt inquit Rot.xiiij.de præbẽ.in antiq.
& xj.in no.& Fel.in c.in noſtra.cor.tell.xxj.de reſcri.
alia tenebat oppoſitũ, ex eo quod eſſet in poteſtate
papæ,& Cardinalium formando literas familiarita-
tis ſub quacunq; data reſeruationem inducere cum
præiudicio tertij.tu aduerte quòd quãdo ſolùm per
literas apparet de acceptatione domini, & non de
mutuo conſenſu acceptati in familiarem, procedit
negatiua, ex quo ad inſtar ſocietatis in contrahenda
familiaritate requiritur conſenſus vtrinſque, ſcilicet
domini & familiaris,dicunt Ioan.And.& Phil.Fran.
in d.c.fi.& Anch.in d.conſi.ſimile de collectore,non
obſt.cum in eo deciſum ſit, quia † collectoria in in- 4
uitum cóferetur,vt habetur in d.deciſ.xj.& confert,
quod tradit Bart.in l.abſenti.ff.de dona. non ſic fa-
miliaritas, vt eſt doctum,& patet ex his quæ Anch.
conſiderat in alleg.conſi.in princ.& eſt iſte caſus fre-
quens dum agitur an aliquis defunctus fuerit fami-
liaris, & exhibentur literæ familiaritatis duntaxat
in quibus de conſenſu familiaris vel nihil dicitur,
vel illum non probant. Si verò detur acceptatio ac
mutuus conſenſus ſine exercitio, iſte paſſus eſt du-
bius propter deciſio.xiiij.& xj.in quo nihilominus
teneo negatiuam, quoniam caſus ſunt ſatis diuerſi,
vt eſt dictum,& ita reperio tenere Feli.in alleg.corr.
xxj.ſaluo, niſi ſtylus curiæ haberet, quòd eſſent fa-
miliares non exercentes eorum perſonas in fami-
liaritate,eſſent veri familiares ait, & hæc pars habet
rationem,vt ſi non tribuit talibus familiaribus præ-
rogatiuas, prout eſt concluſum circa primum quæ-
ſitum,nec eorum beneficia afficiat, quia aliter ea in
manibus ordinariorum cum effectu & iure permu-
tare non poſſent, neque aliàs vt libera tenere. & co-
dere ſuppoſita reſeruatione ſecundum Fede.de Sen.
in tract.de permu.bene fi.quæſt.j.

FINIS.

DECISIONES CAPELLAE THOLOSANAE,

Vna cum additionibus tam egregij viri Domini STEPHANI AVFRERII, quàm etiam quamplurimorum aliorum nouiſsimè adiunctis.

INCIPIVNT dubia & quæſtiones quę in curia archiepiſcopali Tholoſæ tẽpore quo ego Ioannes Corſerij in legibus licentiatus fui officialis Tholoſanus, euenerunt. Cum poſteáq; anno domini, 1483. Iulij verò decima luce, ego Stephanus Aufrerius iuris vtriuſq; doctor inter almæ vniuerſitatis venerabilis ſtudij Tholoſani tunc regentes, iúſque pontificium legentes omnium minimus per reuerendiſſimum in Chriſto patrem & dominum meum dominum Petrum de Leone miſeratione diuina archipræſulem Tholoſanum ad officialis Tholoſani partes, licet immeritus fuiſſem deputatus in conſilio curiæ Archiepiſcopalis Tholoſæ, multorum occurentium pro tempore dubiorum gratia: Deciſiones infraſcriptas, quas quæſtiones Capellæ vocant, aliquibus in locis ſcriptorum vitio, vel collectorum inaduertentia corruptas atq; defectuoſas, necnon per aliquos ſecundum alphabeti ſeriem (eorum pace dixerim) taliter qualiter ordinatas frequenter allegari conſpicerem: mecum ipſe tacitus. ſæpenumero cogitaui, defectibus hiſce congruum remedium adhibere. Tandémq; diuino fretus auxilio, manu calamum arripiens, emendationi iam dictæ accuratius operam dare præſumpſi. Ac deciſionibus eiſdem quaſdam ſubſequentes quæ tempore meo ſuperuenere quæſtiones, & alias materias affines, prout ingenioli mei paruitas præſtare potuit, adiiciens, earundem repertorium ſeu tabulam poſtremò conficere mihi certum eſt. Verum quia negare non valeo quin aliqua fuerint in hoc opuſculo per me deſcripta: quæ peritorum iudicio poſſunt impunè culpari: idcirco vos huius puſilli laboris mei, lectores, ad quos peruenerint apprimè velim exoratos, quatenus ſi quid in eo malè dictum inueneritis, benignè corrigere & emendare dignemini. Quandoquidem ipſe cum beato Aug. à puero etiam anniculo paratus ſum edoceri. Beneſcripta verò ſi quæ fuerint, non mihi, ſed omnipotẽti Deo, à quo bonum omne deſcendit, & dat omnibus affluenter, & non improperat, attribuatis. Cui laus, honor, virtus, & gloria in ſeculo ſeculorum. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicato omnis defenſio reſeruatur.*

2 *Fideiuſſor excommunicati an poſsit opponere compenſationem, & de debito ipſius excommunicati.*

3 *Excommunicatus ſiue actor obtineat ſententiam, non poterit eam executioni facere demandari, niſi eo prius abſoluto.*

4 *Excommunicatus an poterit petere reduci laudum ad arbitrium boni viri.*

QVAESTIO PRIMA.

a ET primò[a] fuit quæſitum, an excommunicatus ſit audiendus petens abſolutionem, ſi excipiatur per partem conuentam de iudicato confeſſato, vel taxato: & excommunicatus ipſe compenſationẽ opponat de alio iudicato: Concluſum fuit quòd non. Niſi iudicatum oppoſitum eſſet liquidum. & pars confiteretur, dictæque compenſationi conſentiret. ita tenet Hoſti. in lectu. in ca. cùm inter. de excep. & ibi Henri. Bohic. & ſic intelliguntur Inno. & alij doct. in hac materia loquentes. Et Cyn. in l. quoniam Alexandrum. C. ad legem Iuliam, de adulte.

a Ita voluit in glo. in c. cum inter, infrà alleg. quia qui compenſat, quodammodo agit: & petit. l. amplius. ff. rem ra. hab. quam gl. ibidem ſequuntur Io. Vin. Tancre. & in c. ſi aliquãdo. de ſen. excom. idem Goſ. in eo. c. cùm inter. & Bal. idem Cyn. l. quoniã Alex. infrà alle. & facit ſibi no. per Bal. idẽ Bar. in alle. l. amplius. referens Idem tenuiſſe Old. & Iaco. de Are. per d. l. amplius. idem Bal. in l. cum pau. in fi. C. de ſen. idẽ Bal. in addi. Spe. parte prima tit. de arb §. excipitur. idem Nelus de ſancto Gemi. in tract. de banni. in ſecũdo tẽpore. parte. j. q. lxvj. Paul. de Caſt. conſi. lxvj. j. col. 1 Item videntur voluiſſe Barth. brixi. in quæſtione veneriali: quæ incipit, quæritur vtrum excommunicatus, &c. Idem Phil. in c. dilectæ. de exceptio. Archi. j. q. iij. in ſum. in fi. tenere videtur Ioã. And. in alleg. c. cum inter. & Ant. ibidem. Idem Ioan. Fab. inſti. de act §. in bonæfidei. ſuper glo. fin. 2 Panor. quid & Abb. ſicul. dicitur recitatis opi. glo. & ſequacium & Hoſt. & ſuor. adhęrentium in alle. c. cùm inter. Concludit, quòd licet actor neget & nõ acquieſcat compenſationi, illa tamen ſit admittẽda de æquitate: cùm ſit quædam defenſio, cùm ideo non ſoluat, quod impeditur facto aduerſarij. Si enim actor ſibi ſoluerẽt, excommunicatus ſibi ſatisfaceret. ad quod no. per Bar. in alleg. l. amplius. vbi concludit in periurium non incidere, qui iurat ſoluere & cõpenſat, ratione pręďicta Et hoc putat idem Sicu. magis conſonũ iuris rationi. cùm omnis † defenſio excommunicato reſeruetur. d. ca. cùm 1
inter. In iudicando tamen & conſulendo non diſcederem ab opi. Hoſt. quam ſeruat conſuetudo, quæ eſt optima legum interpres. l. minima. ff. de legi. l. ſi de interpretatione. ff. eo. tit. & c. cum dilectus. de conſue. facit no. per Ioã. And. in c. conqueſtus. de fer. An autem † fideiuſſor excommunicati poſsit op- 2
ponere compenſationem, & de debito ipſius excõmunicati? dic quòd ſic. Et ita concludunt Ioã. And. Ant. & Sicul. in alleg. c. cùm inter. & Ioan. Fab. 3 vbi ſuprà, ſa. quòd tenet Nelus de ſan. ge. vbi ſuprà, q. lxij. vbi tenet, quòd fideiuſſor bãniti poteſt compenſare debitum banniti. faciunt no. per Dy. & doc. in regula iuris, qui ius. de reg. iu. lib. vj. gl. & doc. in c. vnico. de iure patro. eo. lib. per Sicu. cõſi. ſuo lxj. in j. coll. & lxxxij. in vlti. col. in fi. per Ang. Are. inſti. de exce. ſuper rubr. col. xij & xiij. Adde quòd † excõmunicatus ſi vt actor ſententiam obtinuerit, non 3
valebit in effectu: quia non poterit illam executioni facere demandari, niſi eo abſoluto: ſed poſt abſolutionem poterit petere illius executionem: vt dicitur in glo. c. ſignificauerunt. de exce. & probatur in c. pia. eo. tit. lib. vj. tene. Bal. in alleg. ca. cum inter. Inno. & Sicul. in c. exceptione. eo tit. & idem Sicul. in alleg. c. ſignificauerunt. ſecus ſi excõmunicatus vt reus conuentus pro ſe obtinuerit ſententiam: quia poterit executioni demandari non obſtante excommunicatione: ita voluit Inn. in allega. c. exceptionẽ. & Bal. in margari. in verbo excommunicatus. verſi. xxvij. Sed † an excommunicatus poſsit petere 4
reduci laudum ad arbitrium boni viri? Ant. in allega. c. ſignificauerunt. videtur tenere quòd ſic. ſed ibi Siculus contra. & idẽ Bal. in alle. c. cum inter. vbi tenet etiam excõmunicatum principaliter & propter ſe non proponere querelã inofficioſi teſtamenti: vel non numeratæ pecuniæ: nec donationẽ inſinnare: vel bonorum poſſeſſionem agnoſcere: & nil poteſt petere: ſed ſuum animum poteſt declarare ſicut in contractibus: & vt tutor inuentarium & adminiſtrationem tutelæ per decretum iudicis nanciſci: licet in iudicio cõtentioſo non poſsit ſe legitimare, tamen valebit quantum ad contractus per ſe authorizandos vt not. in alleg. c. pia. Aduerte tamen in eo quod dictũ eſt de laudo: & quod dici poſſet de nullitate ſententiæ, quia quando mandabitur executioni, bene poterit excõmunicatus petere reduci laudum. vel opponere de nullitate. & ita Anto. & Sicul. in alleg. c. ſignificauerunt. & quatenus concernit nullitatem: vide quæ ſcripſi. j. q. ccv. additione.

1 ADDITIO Prima col. Adde Zaba. & Imo. in allega. c. cum inter. Salic. in alle. quoniam. Alex. Alb. in iiij. parte ſtatutorum. q. xcij. Bal. in c. intelleximus. de iudi. quod ipſe Bal. in alleg. ca. cum inter. dicit eſſe verum in cõpenſatione extrinſeca: ſecus autem in compenſatione intrinſeca: puta quando compenſatur fructus cum ſorte.

1 Additio nova. Ad præmiſſa adde & vide Iac.de ſancto Geor.in l.libertus.à patrono.nu.2.& ſeq.ff.de in ius voc.
2 Gloſſ fin.Adde Domi.idem tenentem in alleg.ſumma iiij.q.j.Bar.in l.libertus.j.enim ibi no.per Iaſ.ff de in ius voc.& per eundem Bart.in l.inter tutores.in verſi.iiij.modo legitur.ff.de admi.tuto.& per Ange.conſi.cxxaij & celviij.& Feli.ſande.in alleg.c.cum inter.
3 Io.Fab.De hoc eſt tex.in l.verum.ff.de compen.vbi bo.gl.& Pan.de Caſt.ad idẽ gl.in l.eius.& ibi Bal.& Sali.eo.tit.idem & melius Bal.& Sali.in l.tam mandaton.c.de non nume.pec.

SVMMARIVM.

1 *Filiusfamiliâs excommunicatus propter contumaciam, ſi petat abſolutionem, an teneatur ad expenſas contumaciæ.*
2 *Peculiũ aduentitiũ filij an acquiratur patri, & an in eo poſsit fieri executio propter eius cotumaciam.*
3 *Filiusfamiliâs an per litis conteſtationem dicatur quaſi contrahere.*
4 *Agens cõtra tertium ex delicto,non poteſt ille conueniri, niſi ille fuerit proſecutus iudicium vſque ad ſententiam.*

QVAESTIO II.

a ITEM fuit quæſitum [a] ſi filiusfamiliâs excommunicatus propter contumaciam petat abſolutio-
1 nem [1],an debeat ante omnia ſoluere expenſas contumaciæ,vel illarũ ſolutio differri debeat vſquequo fuerit ſui iuris? Concluſum fuit, quòd abſoluetur purè:& ſolutio expẽſarum differetur, donec ſui iuris efficietur,per gl.in l.denique.§.ſed verũ.ff.de mino. in l.quod ſi minor.§.ſi ſeruus.ff.eo.ti.& l.ſi filiofami. ff.ſol.matri. Sic aliâs obſeruatũ fuit in dicta capella: quamuis Bar.teneat contrariũ in præal.l.ſi filiofami. dicens quod contra filium poteſt procedi dupliciter:
2 vt vel teneatur de peculio [2]: vel cõpellatur ad ceſſionem,caſu quo velit carcerem euitare,vel excommunicationem ſecũdum ius canonicũ.Et iſto modo ſeruatur Tholoſæ in capella:& ita tenuit Richar.& Bar.in l.ſi dubitetur. §.filiusfamiliâs.ff.de fideiuſ.facit pleniſsimè. ff.de noxa.act.l.& ſi condemnatus. & l.cum & filiifamiliâs.C.de ceſsio.bonorum.

a Et in l.pe.C.qui bon.cedere poſ in alleg.§.ſed verum,§.ſi ſeruus.& in l.quoties.la ij.ff.de noxa.act.& dicit id glo.tenere in præal.l.ſi filiofa. Et hanc partem ſequi videtur Io. Fab.inſti. de noxa.act.§.fina. Ang. Are.in §.actiones.ij.col.inſtituta.de actione.& Bart.in tract.carce.q.iij qui alleg.l.& cum filiusfamiliâs dicit quòd veritas eſt iſta:vnde filius eſt condemnatus & defenſus ita quòd in iudicio quaſi cõtraxit.& tunc poteſt fieri executio in peculio: & ita loquitur gl.in alle.l.ſi filiofamiliâs.
1 probatur in l.ij.§.idem ſcribere. de peculio. Aut fuit † condemnatus vt contumax, vt in caſu noſtræ quæſtionis:& tunc ſecus.& ita loquitur glo.in præal.l.& cùm filiusfamiliâs.& l.ſi dubitetur. §.filiusfamiliâs. ff.de fideiuſ. & ita ſentire videtur Sal.in alle l.& cum filiusfamiliâs. Sed in quo peculio fiet executio:quia in eo habetur vt paterfamiliâs.vt l.ij.ff.ad Macedo. fiet etiam executio in aduentitio, patre conſentiente:vt dicit glo.ſingularis in præal.l.ſi condemnatus.& iſtum conſenſum non intelligas in ipſo actu executionis: quia tunc nullam dubitationem haberet:ſed intelligas illam gloſ.quòd pater filio conceſsit adminiſtrationem in aduentitia. vnde concedendo quòd poſsit adminiſtrare, tunc in cõſequentiam videtur conſentire poſſe fieri executionem.Iſto modo intelligunt Bart.& Ioan.de Imo.glo.prædictam in l.ſi finita.§.ſi de vectigalibus. ff.de dam.infect.& Ang. Are.in alleg. §.ſi.inſtit.de noxa act.
2 Et prædicta intellige, † quando filius condemnatur ex delicto:vt quia eſt contumax: quo etiam caſu fiet executio in aduentitio in quo patri non quæritur vſufruct.l.fina.§.ſi autem patre recuſante.& §.filius autem. C.de bo.quæ li.cùm in illis non poſſit patri præiudicare: quia non eſt legitimus adminiſtrator:vt in d.§.ſi autem.Si autem quæratur de peculio profectitio quando filius ſemper fuit contumax, & nunquam comparuit, non fiet executio: quia magis præſumitur condemnatus: quia non ſe defendit,quàm quòd delictum commiſerit:vt l.qui repudiantis.cum glo.in fi.& ibi Barto.& doct. ff.de inoffic.teſtamen.& l.ſi ideo.& ibi Bartol ff.de euictio & no.Bald.in l.tranſigere.C.de tranſact.eſſet medium, etiamſi pater ſciuerit agi contra filiũ:vt l.præſes.cum gl.& ibi Bar. C.
de pig.& no.Bar.in l.cùm filius.in fi.prin.ff.de ver.obl. Si † au- 3
tem filius fuit litem conteſtatus, & poſtea ſe abſentauit: quia per lit.conte.dicitur quaſi contraxiſſe:vt d.§.idem ſcribit. fiet executio cõtra patrem in peculio vt dicit Bar.in alleg. §. ſi de
vectig.quod tamen non placet Io. de Imo.quia † quando agi- 4
tur contra tertium ex delicto, vel iudicio ulterius,nunquã ille poteſt conueniri,niſi ille fuerit proſecutus iudicium vſque ad ſententiã:vt d.l.qui repudiantis,igitur,&c.Nec obſt.d.§.idem ſcribit.quia dicitur quaſi cõtrahi ex ſententia,vt ibi: ita etiam dicit Bar.in d.l.cùm filius.quod eſt verius,ſecundum Ang.Are. vbi ſ.facit gl.& ibi Bar.ff.de præt.ſtip. Et prædicta procedunt quando agitur ex delicto,de quo vide per Io.in alle §.fin per Spec.& Bal.in addi. tit.de actore. verſ.ſed ecce. & verſic ſeq. Lud.Ro.cõſ.cliiij.per Bar.in l.quoties.ff.de noxa.act.Bal Bar. & doct.in d.l.cum filiusfa.& Bal.in l. executorẽ, C.de exe.rei iud.in ver.modò quæro quid ecõtrà.& in l.ſi.C.de vſu.rei iu.

1 Additio. Petat abſolutionem.Vide do.Guid.Pap.conſ.ccxi.incipi. In facto mihi tranſmiſſo.& in deciſ.parla.Grationo.q.cxxxvij.
2 Teneatur de peculio.Idem videtur tenere Bald. in l. cùm filiusfa. infrà alleg.& Gui.Pa.quæſt.cccccxxvi.
Additio nova. Rei iudica.Adde quòd bona excommunicati rebellis & remanentis per annum in excommunicatione, poſſunt & debent confiſcari & fiſco applicari:infrà deciſ.cccclxv Ioan Andr.in c.j. de homicid. in vj.& Ang.Are.in c.quali.& quan.in parag.ad corrigendos. col.[illegible] extr. de accuſat.& nihilominus ſi talis rebellij dierum efficeretur [illegible] cerit inuitus abſolui ab excommunicatione. Io.And.ex mente ſancti [illegible] mæ de Aquino,cap.j.extrà.de ſentent.excom.lib vj.vide Panorm. in cap. ab excommunicato.vij.col.de reſcrip.ita refert Iaco.de ſancto Georg. in l. nec emere.C.de iure delib.

SVMMARIVM.

1 *Vxor an poſsit eſſe teſtis pro viro: Item an ſponſa pro ſponſo: Item an concubina.*
2 *Vxor an poſsit cogi teſtificari contra maritum.*
3 *Mulier pragnãs non cogitur iurare nec teſtificari.*
4 *Mater regulariter non poteſt pro filio teſtificari, niſi in filij etate comprobanda.*
5 *Pater an poſsit teſtificari pro filio in cauſa religionis.*
6 *Maritus an cogendus ferre teſtimoniũ cõtra vxorẽ.*

QVAESTIO III.

ITEM fuit quæſitum. [a] Aliquis litigans cũ Ti a
tio,vult in teſtẽ producere vxorẽ eiuſdem [1] Titij, 1
qui opponit fieri non debere,fuit tandẽ appunctatum,quòd Titius bene dicit: prout tenet Cy.in l.ij. C.de teſti.& ibi Butri.& Colle.in c.in literis.eod. tit. Et ita fuit in d.capella obſeruatum.& cornat Hoſt.in d.c.& in ſum.de teſti.& baberi.& Spec. hoc videtur tenere in tit.de teſte.§.opponitur. verſ.quid ſi aduerſarius.& eo.ti.§ de teſtium compulſione [c]. Hoc verum,niſi in defectum probationis: vt not. per eum in c.ſi qui.eo.tit. De marito fuit concluſum, quòd poteſt teſtificari contra vxorem,& ad hoc cogi. Primò,quia non inuenitur prohibitus. Secundò, quia non eſt domeſticus vxori. Item quia ceſſant rationes,propter quas mulier non poteſt teſtificari contra maritum,poſitæ in l.ij.C.de teſti.per Cyn.

a Ver.ſed nunquid vxor cogenda.Idem Sicu.in præalle.c.in literis.Idem Iac.Aegidij in tract.de teſte. iij.col. Idem Io.Fab. in præalleg.l.ij.Item Bart.in tract de teſte ver itẽ repelluntur
domeſtici. Quòd † autem vxor non poteſt eſſe teſtis pro vi- 1
ro,tenet gl.in d.l.ij.& in l.j.§.ſi vir.& ibi Bar.ff ad Sylle Idem gl.inſti.de teſta §.pater.verſ.in teſtibus. quã ibi ſequuntur Io. Fab.& Ang Are.idẽ Bar.in l.vxori.ff de ſal.Spe. vbi ſ. ver. ſed quid de vxo.& vir.ad idem gl.iiij.q.iij. §. itẽ in criminali ver. idonei nõ videtur niſi in his.in quibus domeſtica fides ſuſpecta nõ eſſet:vt per gl Bal.& doct.in l.parentes.C. de teſti.& in preal.l.Et idem eſt in ſponſo & ſponſa ,quia ſunt affines : vt l. quod ſeruus.ff.de condi.ob cau.Ang.vbi ſuprà, maximè ſi ſint in eadem domo,ſecundum Salic in alle.l.ij.& Bal. Sed quid in concubina? Bal.Sali.& Ang.vbi ſuprà & Bal.in præallegato c.
in literis.dicunt idem,quia domeſtica. Tunc † enim vxor con- 2
tra virũ cogetur teſtificari.Ita tenet Ant.in c.j.de teſti. cogen. Sicut & Bal.in alle.c.in literis.& Spe in d.ver.ſed nunquid cogenda.& Nico.Mil.in ver teſtes.ver. Teſtes à iure priuilegiati,&c. niſi vxor tunc prægnans exiſteret: nam tunc tanquã infirma non videtur ad teſtimoniũ cogenda.Bald.& Flo.in l.inuiti.l an.ff de teſti.facit l.ij.§.ſi verò propter. ff.ſi quis cautio.

idem

2 idem Bal.in l.imperator.ff.de ſta.ho. Quod facit pro a vulgari
opinione mulierũ: vt mulier † prægnans non cogatur iurare:
3 quia ſi non cogitur teſtificari, ergo nec iurare, cum debeãt te-
ſtes eſſe iurati. Sed illud intelligi debet ſecundũ Bar. in alle. §.
ſi verò, quòd non tenetur perſonaliter in iudicio comparere:
etiam prægnans ex alio, quàm ex marito: ſed debet iudex ad
domũ mittere vt iuret & deponat, per l. ad egregias. ff. de iu-
reiuran. & idem ſi non ſit prægnans. vt ca. mulieres. de iudic.
lib. vj. Et idem in matre in cauſa filiæ, in l. parentes. ibi gl. Cy.
& But. C. de teſti. & l. qui teſtamento. §. per contrariũ. ff. de te-
ſtamentis. vnà cum gl. ibidẽ poſita per Spe. in ti. de teſte. §. j. &
4 ibi Io. And. in additio. Mater † non poteſt regulariter pro filio
teſtificari, vt in alle. l. parentes. fallit in cauſa ætatis filij cõpro-
bandæ: vt l. etiam matris. ff. de probatio. gl. in §. item in crimi-
nali. verſi. teſtis idoneus. iiij. q. iij. Abbas in c. ſuper eo. de teſti.
Bald. in marga. ver. mater. ver. j. Bar. in l. ij. §. ætas. ff. de excuſa.
tuto. idem Bar. in alle. §. per contrariũ. idem Ang. Are. in alleg.
§. pater inſtituta. de teſta. Iac. Egi. in tract. de teſt. ix. coll. Item
in cauſa ſtatus. Bar. in l. iij. §. duæ cauſæ. ff. ad Carb. idẽ Io. Fab.
in d. §. pater. ver. ſed neque. & Bar. in tractatu de teſte. Item in
teſtamento militis. Ang. poſt gl. ibi ſuprà. Sed non in cauſa le-
gitimitatis filiorũ. Bar. in l. Gallus. in ſi. prin. ff. de libe. & poſth.
5 quia falli poteſt in conceptione. Sed pater † bene teſtificatur
pro filio in cauſa religionis. gl. in præalle. verſi. teſtis idoneus.
An autem admittatur in cauſa matrimoniali, vide per Iacob.
Egid. vbi ſuprà, & per Ioan. And. Hoſtien. Bald. & Sicul. in al-
lega. c. ſuper eo. ij. & in c. viderur qui matrimo. accu. poſ. Sicu.
6 tamen in alleg. c. in literis. in fi. tenere † videtur virum non co-
gendum ferre teſtimonium contra eius vxorem. Niſi ſicut di-
ctum eſt de vxore defectu probationis.

1 ADDITIO. Vxorem eiuſdẽ. An vxor & alij domeſtici poſ-
ſint cogi deponere contra illos quorum ſunt domeſtici. vide
Guidon. Papæ quæſtio. xlv.

2 Quod autẽ Spe. in tit. de teſte. §. j. verſi. ſed quid de vxore.
l. vno. q. alle. refert quoſdã diſtinguere, an vxor ſit debilis quæ
virum timeat, & reſpuatur. nam variũ & mutabile ſemper fœ-
mina. c. forus. de ver. ſig. Aut ſit virago quæ virum non timeat,
imò de facili verberaret eũ: & hæc admittatur ſi ſit aliàs bonæ
famæ. arg. iiij. q. iij. verſi. coſ. teſtes. & C. de teſti. l. ij. per gl. Cy.
& doct. & ſentit Sicu. in alle. c. in literis. vbi dicit idem cenſen-
dum de viro reſpectu vxoris. Sed quid in dubio, vbi de præmiſ-
ſis non apparet. Et tunc videtur non admittendum, quia ſunt
domeſtici, vt hic ponitur, & tenent Io. Fab. Bal. & Sal. in alleg.
l. ij. & Feli. idem videtur voluiſſe in d. ca. in literis. iiij. col. verſi.
fallit iiij. vbi allegat bonas rationes, quas ibi videre potes.

An vxor poteſt teſtificari pro viro vide per doct. Feli. in c. in
literis. in me. iiij. col. verſi. fallit quarto. de for. competen.

ADDITIO. NOVA. Adde Iaco. de ſan. ge. in l. teſtis ido-
neus. ff. de teſti. vbi in gloſ. vlti. tenet, quòd vxor nõ poteſt eſſe
teſtis pro viro, nec econtrà. quia eſt perſona domeſtica & di-
citur ſocia diuinæ & humanæ domus. in l. aduerſus. C. de cri.
expeti. hæ. & quia maritus & vxor reputantur eadem caro: ca.
Martinus. Ber. de cog. ſpiri.

De domeſtici, idem tenet Iacob. de ſan. ge. in d. l. teſtis ido-
neus. ff. de teſti.

SVMMARIVM.

1 *Famulus pro domino eſſe teſtis non poteſt.*
Admittitur tamen ad probandum innocentiam do-
mini qui ad ſui defenſionem aliquem occiderit, nu. 2.
Item qui tempore teſtimonij non fuerit domeſticus,
nu. 3. & 6.
4 *Domeſtici in cauſa criminali non poſſunt eſſe teſtes.*
5 *Familiares qui dicantur, & qui domeſtici.*
7 *Teſtes domeſtici quibus in caſibus admittantur.*
8 *Domeſtici patris non poſſunt teſtari contra filium,*
nec econtra.
9 *Subditus an poſsit teſtari pro domino ſuo.*

QVAESTIO IIII.

a ITEM fuit quæſitũ, a an familiaris, vel ſeruitor
produci poſsit contra dominum? Concluſum fuit,
quòd ſic per dicta Spec. & alior. doctor. vbi ſuprà.

1 a Pro domino † verò famulus teſtis regulariter eſſe non po-
teſt. l. ſeruos. & ibi Sali. C. de quæſti. l. etiam. & ibi gl. & docto.
C. de teſti. Bart. in ſuo tract. de teſti. Bal. in tractatu de materia
teſtium. §. circa ſimile. Egi. in ſuo tract. de teſti. vbi ſuprà. ratio,
quia eadẽ poteſt imperari. ideo non idoneus. iiij. q. iij. §. item
in criminali. verſi. idonei. Cy. Io. Fab. Bal. Sali. & Alex. in alleg.
l. etiam gl. Inn. Io. And. Bal. & Sicu. in c. in literis. de teſt. Quod
verũ eſt, niſi ſit famulus honeſtæ perſonæ †, & magni domini, 1
nec ſit veriſimile famulum deieraturũ. cùm ſit honeſta perſo-
na. Bal. & Alex. in præal. l. etiam. Bar. in alle. l. ſeruos. remittẽdo
ad l. j. §. diuus. ff. de quæſtio. Inno. in alle. c. in literis. Ang. Aret.
in §. pater. inſti. de teſta. Io. Fa. in § in teſti. eo. ti. Nelus de San.
Gem. in ſuo tract. de teſti. §. domeſtici. Quod limitat niſi eſſet
famulus alicuius magnatis qui ſtaret cum eo, pro ſolis expen-
ſis: quia tunc indiſtinctè repellitur ſecundũ Franc. de Zaba. in
c. inſinuante. de offi. deleg. Præterea famulus qui aliàs pro do-
mino repelleretur à teſtimonio, poteſt cum conſenſu admitti.
Spe. tit. de teſte. §. j. verſi. quid ſi aduerſarius. Item admittuntur
in cauſa matrimoniali. l. ſi aliàs ſunt honeſtæ perſonæ: dũmo-
dò non ſint filij vel ſerui producentis, vt not. Inno. Ioã. And. in
alle. c. in literis & Miles. §. teſtis. verſi. teſtes familiares. Quod
intelligerem ad coniunctionẽ matrimonij: quia ad probandũ
fornicationẽ ad finem ſeparationis thori non eſſent idonei:
quod eſt ſpeciale. vt illa quæ domi acta dicũtur, per familiares
probari non poſſint, quod videtur prima facie contra l. con-
ſenſu. C. de re. pu. ita Sicu. in c. in literis. Item admittuntur fa-
miliares ad probandũ æſtimationẽ rerum ablatarũ à do Iaco.
de ra. Cy. Bar. in vlt. col. & Gali. in l. ſi quãdo C. vnde vi. Sicul.
in c. ſi. de his quia vi. me. cau. ſi. Item ad † probandũ innocen- 2
tiam, vt quod Titius ad ſui defenſionem occiderit. Spec. in ti.
de inquiſitio. §. j. verſi. ſed nunquid. Bal. in l. parẽtes. C. de teſt.
Prædicta dic eſſe vera, ſi ſit in domo domini tẽpore iuramenti
& teſtimonij: nam ſi receſſiſſet prius admitteretur pro quodã
domino. Et propterea dicit Sicu. in alle. c. in literis conſilium
eſſe: vt expellerentur à ſeruitio per dominũ, & poſtea poterit 3
illos producere Nam ſatis eſt. quòd † tempore teſtimonij non
ſint domeſtici. l. iij. §. j. ff. de teſti. & ita dicit tenere Cy. in alle.
l. etiam. & Spe. in ti. de teſte. §. j ver. quid olim dicit. Dic quod
ſi fuerit expulſus per fraudẽ, id eſt, animo ipſum reaſſumendi
ad famulandũ. non admittetur. ita Ange. & Sali. in d l ſeruos.
C. de queſtio Bal. in alleg. c. in literis. in ſi. Io. Fab. in alleg. §. in
teſti. & Ang. Are. in alle. §. pater. inſtit. de teſta. de quo per Bal.
& Sali. in alleg. l. etiam. Propterea dicit Bal. in d. c. cum literis,
quòd diligẽter debet interrogari famulus, quare fuerit expulſus,
& an ſit reuerſurus. Adiiciens quòd poſtquã famulus eſt expul-
ſus, nõ ſeruat amorẽ, ſicut nec affinis ſopita affinitate vt voluit
glo. ſingularis ff. de re iudi. l. ſed hoc ita. Adde, quòd regulari-
ter † domeſtici non poſſunt eſſe teſtes: vt in alleg. l. etiam. & c. 4
in literis. quod verũ eſt in cauſis criminalibus: ſiue ſint dome-
ſtici propriè, vt pater filius: ſiue impropriè, vt familiares: ſiue
impropriiſſimè, vt coloni & laboratores, liberi. mercenarij,
ſecundũ gl in alleg §. in teſti. & doct in alleg. c. in literis. & in 5
l. etiam. glo. in q. v. c. j. quæ dicit, quòd † largè omnes dicuntur
familiares, qui cohabitant cum aliquo, vt in alle c in literis &
c. inſinuante. de offi. deleg. Idem videtur Goſ. voluiſſe in alleg.
c. in literis. vbi Bal. dicit, quòd familiares ſunt, quibus imperari
poteſt de iure vel de facto. Domeſtici verò, omnes qui viuunt
ad vnum panem & vinum. alleg. §. cogitandum in authentica
de mona: Clara. in §. familiaris. ſequitur Goff adiiciens, quòd
quando aliqui dicuntur familiares, domeſtici intelliguntur o-
mnes qui expenſis alicuius commenſales continuè exiſtunt:
etiãſi aliquando abeſſe pro eius negotiis gerendis contingat.
vt no. in c. ſi. de ver. ſig. lib. vj. Idem voluit Io. Fab. in alleg §. in
teſti. Et propterea de ſtylo curiæ parlamẽti non repellitur te-
ſtis, ſi opponatur quòd ſit familiaris, niſi adiiciatur quòd ſit
cõmenſalis cõtinuus, vel ad potum & ollam. Admittuntur ta- 6
men in crimine læſæ maieſtatis ſecundũ aliquos. Et in † ciui-
libus quandò deſierunt eſſe domeſtici tempore iuramenti, vt
prædictũ eſt: per Bar. in l. j. §. item nomina ff. de quæſtio. Item
in factis quæ non niſi per domeſticos probari poſſunt. l. con-
ſenſu. & ibi Bal & Sali. C. de repudi. Bal. in l. parentes. C. de te-
ſtib. vbi idem dixit in vxore & fratre. Et tenet Bald. in l. ſi. §. li-
centiam. C. de iure deliberan. vbi dicit idem in familiaribus: &
tenet Bar. in l. in tantum. §. vniuerſitatis ff. de rerũ diui. not. in
c. veniẽs. de teſti. & c. & ſi Chriſtus, de iureiur. in ſi. c. peruenit.
de teſti. xiiij. q. ij. quanquam. l. lex quæ. & ibi Bal. C. de admini.
tu. Spe. in tit. de teſte. § j. verſi. item quòd eſt domeſticus. Spe.
in tit. de inquiſitione. §. j. ver. hoc etiam no. Sed quando aliter
quàm per eos veritas nõ poſſit haberi, debet probari per eum
qui produxit domeſticos: ſecundũ Ant Imo. & Domi. in c. di-
lectorum, de teſti. cog. Quòd autem dictum eſt, intelligitur in
his quæ ſolita ſunt pertractari inter domeſticos, non aliter:
quia ſic eſſet in poteſtate iudicis inquirentis allegare carentiã
teſtiũ fide dignorũ, & teſtes minus idoneos recipere, ſecundũ
Ioan. Fran. de peru. in conſilio, viſis ac prælectis ſcripturis, &c.
qui alleg. Ant. in conſilio videtur primò non admittẽda. in ſi.
Non obſtant † iura quæ dicunt teſtes domeſticos recipi poſſe, 7

vbi alia nõ habetur probatio, quia loquũtur in actibus in quibus habitu & actu attento cõmuni curſu teſtes alij nõ habentur: vt quia cõmuniter gerũtur aliis excluſis. Sed vbi actus (attento cõmuni curſu) ſic ſe exhibẽt quòd de eo poſſunt alij teſtes habere, licet fortè non habeãtur actu, non recipiunt teſtes non integri ad plenã fidem, aliàs ſemper teſtes adhiberẽtur & probarẽtur non integri: quia pars allegaret ſe teſtes alios non habere, pro hoc gl. ij c. iij. de proba. Itẽ admittũtur domeſtici: & etiã vxor ad probandũ ſubſtractionẽ de rebus hæreditariis factã per hæredẽ. Bal. in auth. ſed cũ teſtator. ij col. C. ad l. Falc. Item ad probandũ ꝙ quis voluerit vxorẽ necare, vel alia delicta domeſtica, ſecundũ Sali. in l. fi. C. de ſic. Item ad probandũ ſupellectilia d. l. lex quia tutores. & ibi Bart. Bald. & Sali. C. de admi. tu. Item in factis antiquis (aliis deficientibus probationibus) Bal. in c. vaſſallus. ad fi. ſi de feu. fue. controuer. inter domi. & vaſal. Item admittũtur ſi ſint domeſtici epiſcoporũ. Bal. in addi. Spec. ti. de inquiſitio. ver. epiſc. dumtamẽ ſint perſonæ graues & honaſtæ ſecundũ doct. Bal. Sali. alla. l. etiam. Item ad probãdũ ea quæ prædicta ſunt in naui, vel in domo: & ſic contra dominũ domus vel nauis. Bar. Ang. & Iac. Re. in l. quoties. C. de naufra. lib. x. & Bart. in alle. l. fi. § licẽtiã. C. de iure delib. Item ad probandũ pro muto, & interpretãdũ ſigna eius. Bart. in l. mutũ. in prin. ff. de acquir. hære. Item poſſunt eſſe teſtes in inſtrumẽtis: quia ceſſat ſuſpicio, ex quo ſic partibus placuit: facit no. per Bald. in l. inſtrumẽta. in fi. C. de proba. & not. in d. l. etiã. Sed an in teſtamẽtis? remittit Bal. ad no. in l. qui teſtamẽto. ff. de teſta. Itẽ admittũtur cõtra domeſticũ. Spe. tit. de teſte. § j. verſi. quid ſi aduerſarius Milus. vbi ſuprà, qui ad hoc alleg. Nico. de Meta. & Bal. in præal. l. etiã. Item admittuntur fauore eccleſiæ. glo. in c. ij xxix. diſt. & gl. xij. q. ij in ſumma. Item niſi ſis pariter domeſticus ei contra quẽ producitur. l. non ſolũ. de ritu nup. do e. in d. l. etiam. & ibi gl. & Pe. de ſanc. Geor. dicens verũ, ſi ratione domeſticitatis tantùm repellebatur. ſecus ſi ratione reuerẽtiæ. de quo per Bal. in l. inſtructa. in fi. C. de prob. & in d. l. etiã, dum dicit admitti teſtimoniũ domeſticorũ quãdo eſt quæſtio inter eos. Bal. & Phil. in c. poſtremo. de appella. & Milu. vbi ſuprà. Item ſi domeſticus deponat pro, & contra, tunc probat, tùm eius teſtimoniũ non poſſit pro parte tãtùm acceptari, doct. & Pet. de ſan. io d. l. etiã. Itẽ quãdo ſunt plures domeſtici: quia plenè probãt: vnus verò facit indiciũ. Bar. ſingulariter in l. ij. in prin. de excu. tut. Et prædicta vera etiam ſi non opponatur per partẽ: quia nihilominus domeſtici repelluntur, ſecundũ doct. Nic. de ma. Bal. & Pet. de ſan. in d. l. etiã. ſed Spec. & Io. And. in addi. ſpe. de teſte. § ij. verſi. quid ſi vidit teſtẽ: dicũt contrariũ, quòd ſtatur eius dicto, ſi pars vidit eum contra ſe produci, & tacuit, niſi dictũ eius ſit falſum ſecũdum Io. And. ibidẽ. Item domeſtici ſcholariũ, artificũ, & officialiũ: puta famuli, non ſunt teſtes idonei. Sali. & Bal. in alle. l. etiam. qui refert ita no. Inno. in alleg. c. inſinuante. & c. in literis. Sed quid, an domeſticus tẽpore lati teſtimonij poſſit teſtificari de his, quæ vidit ante tẽpus domeſticitatis? Bar. in l j. ff. de quæſt.
8 tenet: quòd non poteſt. Idẽ Ang. conſilio vnico. Adda † quòd domeſtici patris non ſunt idonei in cauſa filij, nec econtrà: maximè, ſi pater & filius ſimul demorẽtur. ita tenet Io. Fab. in alleg § in teſti. in fi. vbi etiã tenet: quòd homines de corpore, vel taliabiles ad voluntatẽ non ſunt idonei: ſecus ſi ſolum eſſent ſubditi ratione iuriſdictionis: niſi dominus eſſet talis: qui ſubditos pro ipſo teſtificari nolẽtes cõſueuiſſet opprimere. ita etiã voluit idẽ Io. Fab. Bal. & Sali. in alle. l. etiã. Et Milus in §. teſtir. verſi. teſtificari. dicens † quòd ſubditus poteſt teſtificari
9 pro rege domino ſuo. adducit no. per Cy. in alle. l. eos. niſi dominus ſit talis, qui veriſimiliter ſubditis ſuis metũ inferat: ſed in dubio non admitteretur vt ibi no per Bal. C. de teſti. idem quod Bal. & Sali. tenet Ang. Are. in § pater. de teſta. inſti. idem Bar. in l. idonei. ff. de teſti. idem Io. And. in additio. Spec. tit. de teſte. § j verſi. ſed nũquid vaſallus. vbi videtur tenere vaſallum poſſe teſtificari pro dño, ſed ꝙ minor fides eidem adhibetur.
1 Additio. Honeſtæ perſonæ. vide latiſſimè per Feli. in alleg. c. in literis. ca. ij. col. verſi. fallit ſecundò, vbi poſt Anto. & Imo. tamẽ illud idem quod hic ponitur: aduertentes, quòd vbi ex coniecturis eſt dubitatus de mendacio, vt iudicio corrupto, integritas vel ſanctimonia perſonæ tollit omnem ſuſpicionẽ, ad hoc plures addidi authoritates quas vbi ſuprà vide.

SVMMARIVM.

1 *Actore conueniente cum reo lite pendente, reus tenetur etiam ad expenſas.*
Item quando alter litigantium cedit liti.
Fallit niſi fuerit iuſta cauſa quare liti renunciet.

QVAESTIO V.

1 ITEM fuit quæſitum[a], an ſi lite pendente actor cõueniat cũ parte cõuenta: vel ſibi ſoluatur, aut aliter ſatisfiat id, quod principaliter petitum eſt, an ipſe actor poſsit petere expenſas factas in dictà lite? Et fuit cõcluſum ꝙ ſic: quia omnia iudicia ſunt abſolutoria. vt inſt. de per. & tẽp. ac. §. fi. & ita tenet Io. Fab.

a Et ita vidi de facto ſemper obſeruari: idem † dic quando alter litigantium liti cedit: quia etiam debet in expenſis condemnari. Tenet Bal. in auth. contra qui propriam. in princ. C. de non nume. pecu. & in l. poſtquam liti. ver. v. quæritur. C. de pact. Idem ibi Salic. in viij. q. Quod verum eſt, niſi cauſa propter quam renuntiat, ſuperuenerit de nouo, ſecundum Bald. vbi ſuprà, Ange. & doct. in l. deſtitiſſe. ff. de iudic. & bene facit illa l. in fi. ſecundum Salic. vbi ſuprà. 1

SVMMARIVM.

1 *Procurator Epiſcopi iniuſtè mouens litem contra partem, condemnandus in expenſis.*
2 *Accuſans aliquem propter neceſsitatem officij, excuſatur a pœna præſumptæ calumniæ.*
Non tamen excuſatur à probata calumnia. ibid.

QVAESTIO VI.

ITEM fuit quæſitum,[a] Si procurator epiſcopi, qui facit partem contra præuentos, reperiatur iniuſtè mouiſſe litem, an debeat in expenſis condemnari? Concluſum fuit quòd ſic, per no. per Cy. in l. ſancimus. C. de iudic. & per Collect. in c. finem. de dolo & contum. & in c. ij. de cal. in fi. vbi alleg. l. ſeueriter. C. de excu. tuto. & ibi Cyn. facit quod not. Ioan. Andr. in c. cùm dilectus. a

a Adde Io. Fab. in l. non eſt. C. de admini. tut. vbi dicit idem credere de Seneſchalis & iudicibus curiarum, qui ex officio calumnioſè vexant partes, quòd debeant condemnari in expenſis & damnis, & ſoluere de proprio, ſicut de procuratore curiarum, quod eſt no. d. l. ſeueriter. Et dicerem † procuratorem iniuſtè litem mouiſſe 1, quando accuſauit, vel partẽ fecit, nulla præcedente infamia, vel nullis præcedentibus indiciis: quia tunc eſt contra eum præſumendũ 2. vnde ſicut prædictũ eſt, partis condemnari debet in expenſis & damnis, ſecundum Cy. & Bal. in alleg. l. ſancimus. Si autem non appareat de euidenti calumnia: puta quia fama vel indiciis præcedentibus partem fecit, tunc excuſatur ab ipſis expẽſis propter illam concluſionem generalẽ, quam ponunt doct. in l. ij. C. qui accuſ. non poſ. per quam l. ibidem legiſtæ & canoniſtæ, maximè Ant. in alleg. c. cùm dilecti. in fi. vlt. col. tradunt iſtam regulã. Quod ille † qui aliquem accuſat propter neceſſitatem officij, excuſatur à pœna præſumptæ calumniæ 3. facit no. Bar. in l. ij § ſi publico. ff. ad l. Iul. de adult. nõ tamen excuſatur à probata calumnia. Bal. in l. iubemus. in prin. C. de prob. idẽ Ant. vbi ſuprà. Adiiciens, quòd ſi iudex præcedente fama formauit inquiſitionem, excuſatur à præſumpta calumnia, nec debet ſoluere expenſas factas in illa inquiſitione: quia proceſſit ex neceſſitate officij fama præcedente. ita dicit Bal. in l. obſeruare § proficiſci. ff. de offic. proconſ. a vj. q. & alle. Cy. in præalleg. l. ſeueriter. Idem Angel. Are. in tract. malef. xiiij. col. & ibi Auge. in addit. & ver. ad denuntiationem. viij. col. Ioan. Fab. in d. l. ſeueriter. & in l. ea quidem. C. de accuſ. & ibi Salic. Idem Bald. in eadem l. ſeueriter. Sicul. in d. cap. ij. de cal. & in alleg. c. cùm dilecti. 1 1 2 2 3
1 Additio. Iniuſtè mouiſſe litem. Tu vide de hac quæſt. & quod Apoſt. habetur ver. & diceremus. Gui. pa. deciſ. cccxlvj. & melius in quæſt. cccxxiij.
2 Additio nova. Præſumendum. Ad quod vide tex. in c. j. & ij. de accu. in vj. ex quibus Ber. in addit. tracta. malefic. in verbo, fama publica. ſing. dicitur ꝙ nunquã ſententia condẽnatoria ſequi poteſt ex inquiſitione formata ſuper aliquo delicto publica diffamatione cõtra inquiſitũ non præcedẽte, etiã probato delicto, ſi tamen opponatur inquiſitionẽ nõ procedere.
3 Præſumptæ calumniæ. Adde ſingulariter Barb. Cep. conſi. lxxiiij. & v. col. gloſ. & Bart. in l. athletas § calumniator. ff. de infa. & gl. in c. j. in fi. de elect. lib. vj. & latius per Feli. in c. ij. de calum. iij. col. verſic. viij. glo. ij.

SVMMARIVM.

1 *Turpillians pœna tenetur, ad cuius inſtantiam iudex inquirit, ſi inquiſitus non probetur. Ac etiam condemnatur in expenſis.*
2 *Falſi pœna qui teneantur.*

QVAESTIO VII.

a ITEM fuit quæſitum. [a] Si procurator epiſcopi
mouit litem in cauſa præuentionis contra Titium
ad inſtigationem Tullij, & dictus Titius fuit abſolu
tus, & pòſt vult agere contra dictum Tullium ad
damna & intereſſe: dictum fuit quòd poteſt: vt in l.
ſeneriter. C. de excuſ. tuto. Et vult producere pro-
curatorem in teſtem & notarium cauſæ. Concluſum
fuit, quòd poteſt etiam inuitos & renitentes: quia edi
ctum de teſtibus, eſt prohibitorium: & probationes
1 ſunt ampliandæ & non reſtringendæ 1.

a Quinimo dicit Ang. in tract. maleſi. io ver. necnon ad que-
1 relam. in prin. Quòd † talis ad cuius inſtantiã querelã vel inſti-
gationẽ inde a inquirit, ſi inquiſitio nõ probetur, tenetur pœ-
na Turpilliani. & etiã cõdemnatur in expẽſis: ac ſi principali-
ter accuſaſſet, & nõ probaſſet accuſationẽ: vt eſt tex. gl. & Bar.
in l. j § incidit ff. ad Turp. tex. gl. & Bar. in l in ſenatũ ff. eo. ti.
§. nã ad eos. & eſt tex. in l. ob hæc verba. ff. de infa. & ibi Bal. &
Ang & Anguſt. io addi. loco prædi. refert Ang. dixiſſe io l. iij. ff.
de crimi. ſtellio. quòd iſti inſtigatores tenẽtur crimine ſtellio-
natus: & ſic puniũtur iudicis arbitrio. & idẽ voluiſſe in d. l. ob
1 hæc verba. Si † tamen aliquis eũ pecunia faceret, ꝙ vnus denũ-
ciaret iudici iniquè aliquod maleficiũ: vt iudex contra eũ pro-
cederet, tenetur pœna falſi. l. lege Corneli. §. fi. & ibi Bar. ff. de
F. l. Quòd autem iſte promouens iudicẽ in formãdo ſuam in-
quiſitionẽ, teneatur in expenſis, ſi reus fuerit abſolutus, tenet
Catal. in tract. ſyndica. q. clxxxj. nihilominus venit extraordi-
nariè puniendus. tex. in c. l. de cal. & ibi doct. Hoſti. in ſumma,
eo. ti. § fi. Ioan. Fab. in alle. l. ea quidem. C. de accuſa Ad quod
benè facit quod ponit Ioan. And. in nouella in c. Romana. de
teſti. lib. vj. ſuper gloſſ. ij. & ibi Domi.

1 Reſtringendæ. Hoc dictum ortum habet in l. quoniam. in
fi. C. de hæretic.

SVMMARIVM.

1 *Donans ſe & ſua alicui loco religioſo non mutato habitu, æquiparatur ſecularibus, nec poteſt ſe priui legio religioſorum defendere contra ſeculares.*

2 *Eremita non gaudet priuilegio religioſorum.*

QVAESTIO VIII.

a ITEM fuit quæſitum, [a] aliquis laicus dedit ſe
& ſua alicui loco religioſo, non mutato habitu, capi
tur per tẽporales: an poſsit peti, remitti per eccleſiã?
Concluſum fuit, quòd non: per no. Collecta. in c. nõ
dubium. de ſent. excom. & in clem. j. de religi. domi.
& clem. j. de deci. per Guliel. de Monte Lau. in cle.
per literas. de præben. eodem li. pleniſsimè.

a Idem tenet Sicul. in d. c non dubium. & in c. ij. de fo. cõpe.
Idem Fran. de Zaba. & Io. de Imo. in alle. cle per literas; tales
1 † enim æquiparantur ſecularibus. Bal. in auth. ingreſsi. C. de ſa
croſan. eccl. verſi. iij. quarto. Fran. de Zaba. relatus ab Imo. io
1 c. quod ante. in fi. de cleri. coniu. 2. & † idem de eremita: vt te-
2 nent idem Gulie m. Fran. ac Ioan. de lig. in d. cle. per literas.
idem Sicu. in d. c. de fo compe. idem de rectoribus hoſpitaliũ
viuẽtibus in proprietate & cõiugio, ſecundũ iam dictos Guli.
Ioan. de lig. Fran. & Sicu. in locis præalle. Maximè circa prin.
Ad quod bene facit ꝙ dicit Bal. in præal. auth. io iij. q. & Imo.
in c. ꝙ à te. de cler. coniug. in fi. videlicet ꝙ oblati, qui renun-
ciant ſeculo, monachis comparantur. alle. idem Bal. gl. in cle. j.
de deci. in clem. & ibi eſt bonus tex. vbi Zaba. q. xxxv.

a Additio. De cle. coniug Adde gloſſ. in c. vt lex conti-
nentiæ. xxxvij q. j. & in cle. j. de deci. & ibi per Laudu. Zabar.
& Imo. quibus adde Feli. in alleg. c. non dubium.

SVMMARIVM.

1 *Conuentus poteſt agere nomine ſacerdotis, qui ſe & ſua dedit alicui loco religioſo non mutato habitu.*

QVAESTIO IX.

a ITEM fuit quæſitũ [a] de presbytero, qui † dedit
1 ſe & ſua alicui loco religioſo, nihil retẽto, nec muta
to habitu: An ipſe poſsit agere, vel cõuentus nomi
ne ipſius? cõcluſum fuit, ꝙ conuentus poteſt agere
nomine ipſius per auth. ingreſsi. C. de ſacroſan. eccl.
cum ibi no. & per Spec. tit. de ſtatu reg. per totum.

a Idem Sicu. conſilio ſuo liij. Et intelligo quòd in dicta do-
natione veniãt nedum bona præſentia, ſed etiam futura: vt
tenet Sicu. in c. fi. de ſucceſ. ab inteſtato, pro quo gl. in c. vt lex
continentiæ. xxvij. q. j & ibidem hoc tenet Archid.

SVMMARIVM.

1 *Salarium filijfamil. notarij an cenſeatur quaſi caſtrenſe, & de illo teſtari poſsit.*

2 *Salarium partium in aduocatis modernis, eſt ſubrogatum in locum ſalarij publici.*

QVAESTIO X.

ITEM fuit quæſitum, [a] an † illud quod lucratur a
filiusfa. notarius 1, cẽſeatur peculium quaſi caſtren 1
ſe, ita quod de illo teſtari poſsit? Concluſum fuit 1
quòd ſic. per l. C. de inoffi. teſta. & ibi per Cy. & per
gloſſ. rubricæ. C. de tab. lib. x.

a Idem Io. Fa. inſt. per quas perſo. nobis acquiri. Idẽ Io. And.
in addi. Spe. ti. de actore. §. j. ver. itẽ quod eſt filiusfa. xiij col. ta
men ibi Spe tenet contrariũ niſi tales perciperẽt ſalariũ de pu
blico. Idem tenet Bal. in l. cũ oportet. iiij. col. C. de bo. quæ lib.
Idem Clauaſ. in ver. peculiũ. ver. iiij dum dicit ꝙ notarij cõmu
nes nõ acquirũt quaſi caſtrenſe, ſed ſolũ notarij officialiũ qui
deberẽt habere ſalariũ de publico: præcedẽs tamen opinio eſt
cõmunior, pro quo bene facit gl. in addi. uj. l. fori. C. de aduo.
diuer. iij. Et idem † in aduocatis 2 moderni tẽporis: quia ſa- 2
larium partiũ ſubrogatum eſt in locũ ſalarij publici: vt dicit gl. 2
prædicta. Idem in doctore vel aſſeſſore. Bar. in alle. l. fori. & in
l. vlt. C. de aſſeſ. idẽ Sali. in alle. l. fi. & Io. Fab. vbi ſuprà, qui di-
cit idẽ in proxenetis ciuitatũ, qui publicè inſtituũt, & publicè
ſeruiunt. idem ſecundũ eum in ſeruien. curię. pro quo bene fa-
cit ꝙ d. Ang. Aret. inſti. per quas perſo. §. igitur. verſi. in ea. glo.
ibi? de publico. Et quod dictum eſt de doctore, aduocato, &
aſſeſſore. tenet etiam Bart. io l. iubemus. C. de ſilen. lib. xij.

1 Additio. Filiusfa. notarius. Vide Gui. pa. de hoc quæ-
ſtio. cõſi cev. incip. circa proceſſum. nu 4 ver. Sextu quia licet.

2 Idem in aduocatis. Vide de hoc Gui. pa. q ſua cxl. & quod
ibi ſcripſi.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes diſcordantes in tempore ſuper actu non reiterabili non probant. Secus in actu reiterabili.*

2 *Reus an abſoluendus, ſi in libello exprimatur dies certus, teſtibus de alio die probantibus.*

QVAESTIO XI.

ITEM fuit quæſitum, [a] Si teſtes † diſcordant de a
tẽpore, an valeat eorum dictũ ſeu depoſitio? Cõclu- 1
ſum fuit ꝙ ſi deponãt ſuper actu nõ reiterabili, vt ho
micidium, nõ valet eorũ depoſitio, per no. in c. cum
cauſam. de teſti. Si verò de actu reiterabili, vt adulte-
rium, tunc ſic, fuit alleg. no. Innoc. in c. qualiter &
quando. de accu. & Collecta. in c. ex tenore. de teſti.
cũ ibi no. & in c. nihilominus. iij. q. ix. Vltra hæc vide
ad ſatietatem in d. c. qualiter & quando. per Hen.

a Idem voluerũt Spe. & Io. And io addi. in titulo de teſte. §.
iam de interrogatoriis: ver. quid ſi vous teſtis. Bar. & Bal. in pri
ma conſti. C. Bal. in marga. ver. teſtis j. col. Fed. de ſen. cõſ. clxij.
ſecundũ ordinẽ meũ. Bar. cõſ. cxi. incip. accuſatio fuit inſtituta,
in fi. Ludo in fi ij. anni. xlviij. quod incipit ſi teſtes. Pe. de Anch.
conſ. ſuo cclxxxvj. & ccclxxxix. Bar. & Imo. in l. ij. §. pe. ff. ſi cer.
pe. Ang. Arc. in tract. malef. io verſi. falſario. vij. col. & ibi Ang.
in addi. Sali. io l. teſtium. C. de teſti. Bar. & Imo. io l. inter ſtipu-
lãtem. §. j. ff. de ver. obl. Anto. & Sicu. in c. cũ tu. de teſti Bar. in
tract. de teſte. Nellus de Sancto Ge. in ſuo tracta. de teſte. xxx.
col. verſi contrarietas. Fran. Are. in c. cũ oporteat. & in alle. c.
qualiter & quãdo. ij. de accu. Et crederẽ dicendũ, ꝙ per redu-
ctionem teſtiũ ad concordiã per diuerſitatẽ actuũ nõ remanet
integra probatio ſuper quolibet actu, tunc bene fit reductio,
non vt probẽt, ſed vt euitẽt periuriũ: vt no. Io. And. vbi ſuprà,
& quãdo teſtes remanẽt ſingulares. vt c. cũ dilecti. de elect. &
c. licet. de prob. Aut remanet integra probatio ſuper quolibet
actu, tunc fiet reductio etiã vt probent. tex. eſt in alleg. c. cum
voluit. Io. And in addi. prædicta. Si verò probatio eſt æquiuo-
ca, neceſſariò non cõcludens intentum producentis, tunc non
probat, ad hoc c. in præſentia. de prob. & optimè probatur in
c. inter dilectos. §. cæterùm. de fid. inſtr. ita dicit Sicu. 1, in d. c. 1
cum tu. & idem voluit Sali. vbi ſuprà. Et præmiſſa ſecundũ An-

ionium ſunt intelligenda, quando tales teſtes ſunt ab eadem parte producti. Et ſecundum eum dicta concordia poteſt etiã fieri de vno teſte ad ſeipſum: vt eius dicta reducantur ad concordiam: nedum vt falſitatem euitet: ſed etiam vt probet, ita dicit Anto. in alleg. c. cum in. Ad de q. cccx. infrà, & quę per me poſita ſunt ibidem in additione. Ex quibus & præmiſsis infer-
2 tur ad ſolutionem quæſtionis difficilis, vtrum † ſi exprimatur dies in libello, & teſtes probent de alia die, vel non probent de die vel de menſe contento in accuſatione, an reus debeat abſolui? vide Bar. & Imo. in l. is qui reus. ff. de public. iudi. per Fran. Arc. in alleg. c. qualiter & quando. ij. §. debet. Et quid ſi agatur actione ciuili ex contractu: & in libello deducatur contractus factus certo tempore, vtrum ſi teſtes ſuper contractu deponunt: ſed de tempore vel loco dicunt ſe non recordari: probent concludenter contractum deductum in libello? vide per Bar. vbi ſuprà, per Inno. Ant. & Fran. in alleg. c. cum oporteat. per Nellum vbi ſuprà, ver. teſtis nõ tenetur recordari, &c. Et concordant Zenze. & Domi.

1 Additio. Ita dicit Sicu. Cum additio. Fell. in eo. c. cùm tu. iij. col. verſi. modo iſtis de curſis. vbi ponit plura exempla & modos teſtes concordandi, quos ibi videas.

SVMMARIVM.

1 *Audire teſtes, ſacramẽtum recipere, & ſimilia, an iudex delegatus poſsit committere alteri perſonæ quàm nominatæ, in c. ſtatutum, de reſcrip. lib. vj.*

2 *Examen teſtium ſubdelegatus an poſsit alicui committere.*

3 *Delegatus ad vniuerſitatem cauſarum, an poſsit alicui committere articulum iuriſdictionale.*

4 *Executores apoſtolicarum literarum an poſsint ſubdelegare nudum miniſterium perſonis non conſtitutis in dignitate.*

QVAESTIO XII.

a ITEM fuit quæſitum, [a] an vnum articulum cauſæ videlicet, audire teſtes, & eorum ſacramentum
1 recipere, & ſimilia, poſsit † iudex delegatus committere alteri perſonæ quàm nominatæ in c. ſtatutum. de reſcrip. lib. vj. Concluſum fuit quòd ſic, per gloſſ. poſitam in d. c. ſtatutum. ſuper verſic. cauſæ. & idem Archidiaco. ibidem. Idem gloſſ. in eo. cap. §. in nullo. ſuper ver. vices.

2 a Idem Domi. ibidem. Sed an † ſubdelegatus delegati à principe, vel delegatus ordinarij ad certam cauſam poſsit committere teſtium receptionem, vel quemcunq; alium actum cauſæ cognitionem requirentem? dic quòd nõ: ſed bene nudum miniſterium, ſeu nudam examinationem teſtiũ per eum receptorum committere poteſt. Ad quod tex. opti. in c. ſuper quæſtionum. in ver. nos autẽ. de offi. deleg. & ibi Io. And. & Sicu. Idem Sicu. in c. cũ Bertoldus. de re iud. vij. & viij. col. poſt In. & Hoſt. Spec. in tit. deleg. §. j. ver. ſed nunquid delegatus, glo. fi. in cle. vnica. de offi. deleg. & ibi Ioan. de Imo. Fran. & Sicu. Fallit in
3 † delegato ad vniuerſitatem cauſarum: quia ille bene poteſt committere articulũ iuriſdictionalem: vt in officiali foraneo, glo. & doct. in c. cùm cauſam. de appel. doc. in alle. c. cum Bertoldus. Io. Fab. & doc. in l. à iudice. C. de iud. Bar. in l. more maiorum. ff. de iuriſdi. om. iud. Item fallit in delegato proconſulis, vel legati de latere: vt no. in alle. l. à iudice. & in c. ij. de offi. lega. lib. vj. Item fallit, ſi ordinarius deleget cauſam cũ poteſtate ſubdelegandi, ſecundum gl. in c. is cui. de offi. deleg. li. vj. Bar. in loco præal. item Sicu. in c. ſuper quæſtionum. §. porro. & in alleg. c. cum Bertoldus. viij. col. Idem Bal. & Sali. in præal. l. à iudice? Domi. in alle. c. is cui. Rota dec. ccclxviij. aliàs decis. xiiij. de offi. deleg. in nouis. Contrarium tamen tenuit Archid. in c. quamuis. de offi. dele. li. vj. Io. Fab. in alle. l. à iudice. & multi alij relati per Fran. in alle. c. Quorum opi. ſecundum Pau. in alle. c. is cui. poteſt intelligi in ſubdelegato à delegato principis cum illa clauſula, ſecus autem in delegato ordinarij: de quo loquitur Io. And. ita dicit Sicu. in præall. §. porro. & ibidẽ.
1 eſt ſingularis glo. 1. An † autem executores literarum apoſto-
4 licarum poſsint ſubdelegare nudum miniſterium perſonis nõ
2 conſtitutis in dignitate 2, vel non habentibus qualitatem dictis executorum? dic quòd ſic: & ita ſeruatur, & tenet Rota deciſ. ccclxx. aliàs deciſ. xxx. de reſcrip. in nouis. Secus ſi deputarentur cũ clauſula, vocatis vocãdis: vel eſſet ſubexecutor ſententię, & vellet expenſas taxare, in quibus reus fuit condemnatus: vt tenet Rota deciſ. 404. aliàs deciſ. 31. de reſcr. in no. idẽ Domi.

quòd ad primũ dictum, in c. ſtatutũ. §. cũ autẽ. & ibi Io. Mo. & Arch. Gul. de monte Lau. in extraua. ſedes. quæ fuit Io. xxij.

1 Additio. Singularis gloſ. Tu vide latius per Iaſ. in præal. l. à iudice. & per Peli. in alleg. c. ſuper quæſtionum. §. ſi verò. & in c. cum Bertoldus. col. vij. de re iudic. & per Præpoſi. in alleg. cap. cùm cauſam. de appellat.

2 In dignitate. Vide latius infrà, deciſ. cciij. in addit.

SVMMARIVM.

1 *Cancellarius Tholoſanus an poſsit eſſe conſeruator apoſtolicus.*

2 *Differentia inter perſonatũ, dignitatẽ, & officiũ.*

3 *Gardiani minorum, & priores fratrum mendicantium an habeant dignitatem.*

QVAESTIO XIII.

ITEM fuit quæſitum, an † cancellarius 1 Tholoſanus poſsit eſſe conſeruator apoſtolicus? Conclu- a 1
ſum fuit quòd ſic. Quia prælibatus cancellarius in 1
dicta eccleſia reputatur dignior, poſt præpoſitum, & priorem clauſtralem, tam in proceſsionibus, & capitulo, quàm alijs locis: & ſic videtur habere dignitatem, ſecundum quod not. Archi. in c. j. de conſuet. lib. vj. Inn. & Hoſt. in c. de multa. de præb. Vel ſi non habet dignitatem, ad minus habet perſonatũ, qui perſonatus conſiſtit in prærogatiua ſedis, & aliorum ſine iuriſdictione: vt no. Collect. in d. cap. de multa. & Arch. vbi ſuprà, & ſic poteſt eſſe conſeruator. per c. fi. de offic. deleg. lib. vj. & ſic ſeruatur.

Quæ autem ſit differentia inter † perſonatum, dignitatẽ, & 2
officiũ: vide ſuper hoc Sicu. in alle. c. de multa. & ibi latè Imo. Archi. & Domi. in alleg. c. de conſue. Guli. in extrauag. execrabilis. Pe. de Anc. in cle. ſi dignitatẽ. de præb. in cle. ij. de præſcr. Clanaſ. in ver. dignitas. An theſauraria ſit dignitas vel officiũ? vide Rot. deci. 173. aliàs dec. 9. de præb. in no. Et an decanatus ſit dignitas? deci. 442. aliàs dec. 17. de cõceſ. pręb. in no. Sed an gardiani † minorũ, & priores fratrũ mendicantiũ habeant di- 3
gnitatẽ? Domi. in c. nullus. de ele. lib. vj. tenet quòd ſic, & ideo poſſunt eſſe delegati papæ. fa. quod not. Sicul. in c. cauſam. de iud. & in c. cùm olim. de ma. & obe. & Fran. in d. cle. ij. de reſcr.

1 Additio. Cãcellarius cui hodie ſurrogetur? vide do. Gui. pa. in q. cccccxxxvj. & dicit ibi n. 40. quòd ſurrogatur quæſtori.

SVMMARIVM.

1 *Concluſio tacitè cenſetur reuocari, cùm pars ad ponendum & excipiendum admittitur.*

2 *Teſtes ſuper quibus articulis recipiantur poſt concluſionem in cauſa.*

3 *Concluſio in cauſa beneficiali quãdo reuocari poſsit.*

QVAESTIO XIIII.

ITEM fuit quæſitum, [a] renuntiato & concluſo a
per partẽ 1 ſaluo iure producendi: ſi expoſt vna par 1
tium aliquid ponat in facto, illique petat reſponderi, an ſit audienda? Concluſum fuit quòd ſic, per no. Innoc. in c. cum veniſſet. de teſti. multò fortius ſi pars aduerſa dictum factum negauit: quia pars ponens debet ad probandum admitti per dictum no.

a Ad primum dictum bene facit Spe. ti. de renun. & conclu. ver. Et ſcias. per Sicu. in d. c. cum veniſſet. & in c. cum dilectus. de fi. inſtr. eo † enim ipſo quòd pars ad ponendũ, ſeu excipiendum 1
admittitur, tacitè cenſetur concluſio reuocari, ſecundum Rot. deci. v. aliàs deci. 1. de teſti. in no. & Sicu. in alle. c. cum dilectus. Vnde dicit Rot. deci. vj. aliàs dec. 2. de teſti. in no. quòd poſt cõcluſionẽ in cauſa recipi † poſſunt teſtes ſuper habilitatibus impe- 2
trantis, & ſuper recognitione ſigillorũ & ſignorũ notariorum, pro informatione iudicis de ea recognoſcẽtis, & licet 2 poſt 2
concluſionẽ in cauſa quis nõ admittatur regulariter ad producendũ inſtrumẽta, fallit tamẽ in quinq; caſibus: quos vide per Sicu. in alle. c. cùm dilectus. vbi etiã ponit, an liceat indiſtinctè producere inſtrumenta vſq; ad concluſionẽ in cauſa. Aduerte tamen, quòd † ſi in aliqua cauſa beneficiali vel prophana eſt con- 5
cluſum, & altera partium petit concluſionẽ reuocari: quia vult aliqua iura producere, tunc iudex dicet quòd producat illa: & ſi viderit, quòd illa bene faciunt ad iuſtitiã cauſę, tunc reuocare poterit concluſionẽ, aliàs non: Ità ſeruant auditores Rotæ, vt cauetur deci. 758. in anti. Et ita ſemper meo tempore ſeruaui. ad quod

bene

bene facit. c. cum contingat. de offic. delega. cum concor. & ibi not. per docto.

1 ADDITIO. Concluſo per partem. Vide de hoc Gui.pa. in deci. grationop. ij q.xxj. & q.cccclxxxvij.

a Et licet. Vide latius per Feli.in alleg. c.cum dilectus. & per Bar.pau.de Caſt.no.& Laſ.in repeti.l.admonendi.col.xxx.ver. ex iſta ſecunda.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio defectus proprietatis quando admittatur contra agentem poſſeſſorio in beneficialibus.*

2 *Poſſeſſio ex titulo in beneficialibus debet iuſtificari antequam fiat reſtitutio.*

3 *Remedium attentorum in quibus ſit magis priuilegiatum quàm interdictum vnde vi.*

QVAESTIO XV.

a ITEM fuit quæſitum, [a] an intentanti poſſeſſorium recuperandæ poſſeſsionis poſsit opponi aliqua exceptio per modum promptę fidei? Et fuit deciſum quòd ſic, ſi ſit notoria: aliàs non, per dictum Colle. in c.cùm dilectus. de ordi. cogni. q.j. cum ibi not. & in c.literas. de reſtit. ſpol. vbi tenetur, quòd hoc eſt verum quando imminet periculum animæ. Idem Inno. in c.ſignificaſti. qui matr. accu. poſ. & in c.conſtitutus. de fil. presbyt. per eundem vltra hoc, vide glo. in c.j. de reſti. ſpol. & in c.literas. eo. tit.

1 a Idem eſt quando defectus 1 proprietaris exceptio nedum concludit ad titulum: ſed etiam ad poſſeſsionem: ſicut eſt papalis reſeruatio, vt tenet Rota deci.xvj. aliàs deciſ.iij. de reſtit. ſpoliat. in nouis. & Sicul. in c.literis. de reſtit. ſpol. & ibi latiſsimè per eum † & quando exceptio defectus proprietatis ad-
1 mittatur contra agenté poſſeſſorio in beneficialibus. per doc. in c.cum eccleſia. de cauſ. poſſ. & proprie. per Io. And. in addi. Spec. ſuper rub. de reſti. ſpol. per Sicul. aliquid conſi.lxxxix. & latius per eum in ſua diſputatione, quæ incipit, Titius clericus. vbi per eum an in beneficialibus antequã quis reſtituatur, teneatur iuſtificare poſſeſsionem ex titulo, de quo etiã per doc. in d.c.ex literis. & in cle.vnica, de cauſ. poſ. & proprie. & in c. ad decimas. de reſti. ſpol. li.vj. per Archi in c.j. de eo qui mit. in
2 poſ. cauſa rei ſer. eo. lib. Communis 2 eſt tamen ſententia,
2 quòd † in beneficialibus, oportet iuſtificare poſſeſsionem ex titulo antequam fiat reſtitutio, ſaltem in prima figura ſecundum Imo. in præal. clemen. vnica. Et ita ſeruatur iam in parlamento, quàm aliis temporalibus curia cognoſcentibus in poſſeſſorio de beneficialibus. Quod tamen fallit, quãdo quis ſe dicit ſpoliatum lite pendente, quia tunc ſufficit probare ſe fuiſſe in poſſeſsione tempore motæ litis, & ſpoliatum fuiſſe. Et in † hoc eſt magis priuilegiatum remedium attentatorum,
3 quàm interdictum vnde vi. Ita ſingulariter concludit Rota deciſ.xiiij. aliàs deciſ.ij de reſtit. ſpoli. in nouis. Et ita fuit dictũ per areſtum in parlamento tunc Vauti ſedente, anno Domini 1485. pro domino Georgio de Ambaſia epiſcopo Montiſalbani, qui lite pendente in curia prædicta fuerat ſpoliatus per dominum Ioan. de ſancto Stephano electum ſe dicentem. & fuit idem de Ambaſia reintegratus per viam attentatorum abſque productione alicuius tituli. Nam & ipſe non audebat producere ſuam prouiſionem apoſtolicam, quæ fundata erat ſuper generali reſeruatione per concilium Baſilien. reprobata. ex poſt ſæpenumero fuit in eadem curia practicatum.

1 ADDITIO. Quando defectus. Adde hic quæ ponuntur infrà q.cccclxviij & vide Pau. de Caſt. conſ.xxxix. in fi. per Old. conſi.ccxxvj. in l.populi. C. ſi ante compo. iudi. fu.

a Communis. vide per An. Imo. Philip. Sicu. & propoſi. in c. bonæ memoriæ. de app. Pau. de Ca. conc. cccxv. Gui.pa. q.lxxj.

SVMMARIVM.

1 *Monachus tranſiens abſque licentia ad laxiorem religionem, licet non ſit apoſtata quoad pœnas, tamen largè eſt apoſtata.*

QVAESTIO XVI.

a ITEM fuit quæſitum [a], an monachus, vel alius religioſus qui tranſit abſque licentia habita nec petita ad aliam religionem laxiorem, ſit apoſtata, fuit determinatum quòd non per no. Innoc. in c. intellleximus. de ætate & quali. in fi.

a Ad idem in c.ex parte. de tempore ordi. Dic † tamen quòd licet non ſit verus apoſtata quoad pœnas. c.fin. ne cle. vel mo. lib. vj. tamen largè apoſtata eſt: vt ibi nota. ita dicit Sicu. in c. Ioan. de regula. prope fi. & per Clauaſ. in ver. religioſus. in verſi.xxx j. 1

SVMMARIVM.

1 *Iudex eccleſiaſticus an ſit iudex competens inter laicos quoad pœnam periury.*

2 *Periurus quibus pœnis puniatur.*

3 *Clericus periurus priuandus beneficio.*

4 *Collatio beneficij facta periuro eſt nulla.*

QVAESTIO XVII.

ITEM fuit quæſitum, * a ſi aliquis iurauit aliquid extra contractum: vel quod non cadit in ſpeciem delicti: & reperiatur periurus, an ex officio poſſit procedi contra ipſum? Et fuit determinatũ, quòd ſic, ſi inquiratur contra eum ex eo, quia deierando, dolum commiſit in aduerſarium. Secus, ſi inquiratur ratione religionis deſertæ ad Deum, per gl. l.de periurio. ff. de crimi. ſtel. & per not. Butr. in l.j. C. de ſum. trinit.

* Si aliquis iurauit. Adde Rot. deciſ.j de iureiur. in antiq. & deciſ.j. de pact. per Biſignet. & Panormit. in c. ad aures. de his quæ vi metúſve cauſa fiunt.

a Idem Cy. Bal. Io. Fab & Sali. in l ij. C. de re. credi. Contrarium tamen videntur voluiſſe Io. Pau. & Domi. in c.cũ laicus. de foro compe. lib. vj. Sed non videtur loqui in primo caſu noſtræ quæſtionis. Et ſcias † quòd iudex eccleſiaſticus 1 inter lai- 1
cos eſt competens ad imponendũ pœnã periurio. vt not. doct. 1
in c.cum ſit generale. de foro compe. in allega. c.cum c. Qui
† periurus aliquoties ad pœnam punitur ciuiliter ab homine, 2
in l.ſi legatarius. ff. de dolo. aliquando pœna exilij d.l.ſi duo. §.fin. ff. de iuretur. Aliquando decapitatur. in auth. vt non luxurientur ho. contra natu. coll.vj. Aliquando punitur pro motu principis ratione contemptæ religionis. l.cunctos. C. de ſum. tri. Aliquãdo pœna. l. Cor. de ſicariis. l.j. ff. de ſicariis tenet Bal. in d.l.ij. C. de re. cor. Quod dicit verum eſſe in teſte deponẽte, falſum in cauſa homicidij. Aliquando punitur pœna legis Corneliæ de fal. l.j. in prin. ff. de fal. Aliquãdo punitur pœna remotionis à dignitate, & teſtimonio. l.quoties. C. de digni. lib. xij. & ibi Bar. doc. in c teſtimonium. de teſtib Bal. in præalleg. l.ij. Aliquando pœna infamiæ. l.ſi quis maior. C. de tranſac. Quod intellige iſto caſu ipſo iure quando venit cõtra pacta & ſacramentum. ſi cõtra ſacramentum tantùm, tunc per ſententiam. ita dicit Bar. in præalle. l.quoties. Idem Bal. & Sali. in præ.lle.
l.ſi quis maior. Adde etiam hîc quòd clericus † nulla neceſsi- 3
tate coactus veniens cõtra propriam promiſsionem vallatam fidei interpoſitione eſt priuandus beneficio: vt tenent Bart. &
Hoſtien. in c.querelam a. ne præla. vi. ſuas. & Sicu. in c.quere- 2
lam. de iureiur. quia ſic periurat: modò periurus eſt priuandus beneficio, & ab ordine deponendus. c.cum nõ ab homine. de iudic. ſic frangens promiſſum fidei interpoſitione vallatum. Archi. tamen tenet contra. in c.iuramenti. xxij. q.v. & ſequitur
Antoni. & idem cla. in ver. periurus. verſ. x. Adde quòd † colla- 4
tio beneficij eccleſiaſtici facta periuro, eſt ipſo iure nulla. tenet Gaſpa. Fran. de Zaba. & Sicu. in alleg. c.querela. de iuretu. idem Fede. de Sen. conſi.liiij. Anto. in c.accedens. de accu. in iij. nota. Milus. in verſi periurus. an ſit capax. & Bal. in ij. col. C. de reb. credi. alleg. Clauaſ. in verſi. periurus. verſi. pe.

1 ADDITIO. Iudex eccleſiaſticus. Tu vide de hac materia Gui. pa. conſi.xxix. incip. ille incarceratus. & nu 3. verſic. item etiam dictus. vbi ſe remittit ad notata conſi.lxxxix. in j. dubio, verſi.j. & in deciſi. parlamen. quæſt.cxxviij.

a Querelam. Vide latius ibi per Feli. & per Barba. in ca. peruenit x.col. de fideiuſſ.

SVMMARIVM.

1 *Syndicus non poteſt conſyndicum ſuum producere in teſtem.*

2 *Item nec procurator poteſt eſſe teſtis in cauſa, in qua procurauit.*

QVAESTIO XVIII.

ITEM fuit quæſitum, [a] ſi vnus fuit † conſtitutus a
ſyndicus, vel actor in iudicio, & ſuum conſyndicum 1
producit

producit iu teſtem in cauſa, an ille conſyndicus poſſit teſtificari? conelusum fuit quod non: per no. Iun. in c. inſupet. & ibi plenè per Colle. de teſti.

a Idem tenet Domi. poſt Franc. in c tnmana. eod. tit. libr. vj. Idémque videtur voluiſſe Io. Fab. inſti. de rerum diui. §. vniuerſitatis. Nellns de ſancto Georg. in ſuo tracta. de teſte. §. index. Idem Iaco. Aegi. etiam iu ſuo tracta. de teſte. §. venditor. Sicut
2 † dicimus in procuratore 1, quòd io cauſa in qua procurauit, vel procurat, non poteſt eſſe teſtis. vt in alleg. c. Rnmana. Sed in alia cauſa. ſic Bat. in l. deferre §. Idem decreuerunt. ff de iure fiſc. Rota deci. ccclxxxiuj. Dom. vbi ſuprà. Antou. & Sicu. lo præal. c. inſuper. & in c. cum à nobis, eo. titu. Bald. Sali. & Ioan. Fab. in l. omnibus. C. eo. ti. Ang. Aret. inſti. de teſta. iu §. patet. Et ibi quid de tutore in cauſa pupilli, de quo infrà, q. cciij. & in additio. & per Sicu. & alios. vbi ſuprà.

1 Additio. Procuratore. Idem tenet Domi. Felin. in c. cum à nobis. colum. vj. in fi. extra. de teſti.

S V M M A R I V M.

1 *Lis non dicitnr conteſtata, cùm actor, dato libello tanquam contra hæredem, ſnper ſumma* 100. *petat prius reſponderi à reo, an ſit hæres, reo reſpondente ſnper ſumma.*

QVAESTIO XIX.

a ITEM fuit quæſitum, a dato libello † contra. h.
1 tanqnam contra hæredem ſuper ſumma centũ, fuit petitum per actorem prius & ante omnia reſpondeti, an eſſet hæres 1: pòſt reus reſpondet petitioni, & non interrogationi: an valeat litis conteſtatio? Conclusum fuit quòd nõ, per no. per Iaco. in libellis ſuis ſub libello de rei vend. glo. eſt in l. qui petitorio. ff. de rei veudi. & vide quæ poſui in l. j. C. de lit. conteſta.

a Qualiter autem fiant interrogationes in materia petitionis hæreditatis? vide glo. iu l. qui interrogatur. ff. de interrog. actio. per Cyn. Bar. Bal. & Sali. iu l. cogi. C. de peti. hæredi. per Specu. titu. de interrng. actio. §. ſciendum, & ibi Ioan And. & Bal. in additi. glo. & Sicu. in c. cum cauſam. de iuramen. calum. Et qualiter in actione reali formandæ ſint interrngationes: vbi ſuprà, & per Ioan. Pet. de ferrariis in prin. ſuæ practi.

1 Additio. Au eſſet hæres. De hoc vide per Gui. papam. q. ccix. incip. in caſu propoſi. in ij. dubio.

S V M M A R I V M.

1 *Iudicium actum cum monacho nnllam adminiſtrationem habente eſt nullnm. Fallit cùm monachus eſt in ſtndio de licentia ſuperioris. nn. 2.*

QVAESTIO XX.

a ITEM fuit quæſitum, a an † valeat iudicium cum
1 religioſo nullam adminiſtrationem habente? Conclusum fuit, quòd non. & no. Spe. in tit. de ſta. mona. in princ. & ibi plenè.

a Idem Io. Fab. Bal. & Salic. in authen. cauſam, quæ ſit cum monacho. C. de epiſc. & cleri. & ibi Gui. Idem Spec. in titu. de xen. in ver. item quòd eſt ſeruus. & Bal. eo. ti. in verſic. ſed nunquid compromiſſum. in addi. per Inno. in ca. edoceri. de reſcr.
1 per Sicu. in c. cùm dilecta 1, eo. ti. & in c. cum deputati. de iud. per doct. in l. ſi longius. in fi. ff. eod. tit. & in l. ſeruus. C. eo. tit.
2 Fallit, ſi † monachus eſſet in ſtudio de licentia ſui prælati: quia & ibidem ad cauſam ſtudij poterit conueniri. glo. & doct. in c. ex parte. de accu. doct. in c. ij. ne cleri. vel mona. lib. vj. Secus autem, ſi extra cauſam ſtudij contraheret, vt ibidem. & per Sicu. in c. quod quibuſdam. de fideiuſſoribus.

1 Additio. Cùm dilect. Vide Felin. in eo. c. xxxiij. col. & ſeq. in ver. monachus. vbi poſita regula, de qua hic atque fall. ponit alias. vij. fallen. cum certis limitationibus.

S V M M A R I V M.

1 *Reſpondens per verbnm, dubito, vel ignoro, an ſufficienter reſpondeat.*

QVAESTIO XXI.

a ITEM fuit quæſitum, a an per † verbum dubito,
1 vel ignoro, ſit ſufficienter reſponſum? remiſſum fuit ad Specul. in titu. de depoſi. §. fina. vj. verſic. quid ſi interrogatus. vſque ad finem. & ad Iun. inc. ad hoc. ſuper verb. credat. de teſt. & ad gl. in c. præſentium. glo. quid ſciat, eod. tit. lib. vj. vbi dicitur, quòd ſi interrogetur de facto proprio, non valet reſponſio: niſi eſſet antiquum. Si auté de facto alieno: & reſpondeat, dubito, vel ignoro: tunc habebit tempus ad deliberandum 1, & ita tenet Cy. in l. ſi quidẽ. C. de exce. 1

a Idem tenet Ioan. Fabri. Bart. & Salic. io l. ij §. quod obſeruari. C. de iuram. calum. Bald. in tit. ſi de feud. fuer. controuer. in cap. vaſallus. colls. x Domin. iu cap j. de confeſ. lib. vj. Sicu. in cap. cum cauſam. de iuramen. calum. & ibi gloſſ. & Bald. io præalleg. l. ſi quidem.

1 Additio. Ad deliberandum. Vide glo. fin. in c. quoſdã. de præſumpt. Archid. in c. ponderet. 50. diſt. & Ant. in c. pertractandis. de iuram. calum.

S V M M A R I V M.

1 *Condemnatus pœna corporali de crimine probato per modum inqniſitionis, an etiam poſſit condemnari ad damna & honorem parti reſarcienda abſque reqniſitione partis.*
2 *Index poli & fori quis dicatur.*
3 *Fnr qui criminaliter fnſtigatnr, non debet de carcere relaxari donec furtum reddatnr.*
4 *Iudex non faciens parti furtum reſtitui, parti tenetnr inſolidum.*

QVAESTIO XXII.

ITEM fuit quæſitum, a an † probato crimine per a
modnm inquiſitionis contra aliquem, quiſitus poſſet condemnari ſolùm pœna corporali: an etiam ad damna & honorem parti reſarcienda abſque aliqua requiſitione partis læſæ. Conclusum fuit quod poteſt, per l. iuterdum. §. quid furem. ff. de fur. & l. medicus. ff. de var. & extraor. cogn. per no. Inn. in c. cum oporteat. de accu. circa fi. & in c. qualiter & quãdo, lo ij. in verſ. vbi ſic reſponderi poteſt, eod. tit. Quod intellige in illo iudice † qui eſt iudex iure poli, & iure fori, vt epiſcopus, officialis. Secus in illo iudice, 2
qui eſt index fori tantùm: ita tenet in l. ſi quis ad ſe fundum. C. ad l. Iul. de vi public. vel priua.

a Vide quid dicit Bart. io d. l. interdum. §. qui furem. qui voluit idem in l. penult. ff. de calum. Et Aug. in l. ſi vacantia. C. de bo. vacan. lib. x. in vlt. quæſt. & Barto. in l. defuncto. §. fin. ff. de publ. iudic. vnde dicit Bal. in l. quod euitandi. C. de condit. ob turp. cauſ. quòd ex proceſſu criminali peruenitur ad ciuilem proceſſum ex eadem inſtantia ex officio iudicis. Et iden dicit † quòd fur. qui criminaliter fuſtigatur, non debet de carcere 3
relaxari donec furtum reddatur, allegat d. §. qui furem. Et propterea dicit, quòd cuſtodes carcerum caueant ne talem ſic condemnatum dimittant, niſi prius ſit ſatisfactum fiſco & parti, & idem videtur velle Bald. in l. ea quidem. C. de accuſ. in vlt. col. & idem Bar. iu l. j. §. hnc edictum. iu j. colum. ff. vi bon. rapto. & idem Bart. in l. j. Quando ciuilis actio per iud. crimi. per Salic. laté in d. l. ſi quis ad ſe fundum. Idem Angel. Aret. in tract. maleſic. in verſic. per iudicem maleficiorum. j. & ij. col. & in verſic. Et celeſtem. xij. col. & dicit Bald. in l. mancipia. C. de furtis. Quòd ſi iudex per † negligentiam non faciat reſtitui 4
furtum parti vel damnum, quòd tenebitur inſolidum.

S V M M A R I V M.

1 *Fideiuſſor non poteſt conueniri pro principali, niſi fideiuſſor ſe conſtituerit pro principali.*

QVAESTIO XXIII.

ITEM fuit quæſitum, a Si ego † vendidi equum a
Titio pretio xxx. francorũ: & dictũ pretium ſoluere 1
promiſit Sẽpronius, an poſſim prius cõuenire Sempronium quàm Titiũ præſentem? Cõclusum fuit quod non, per auth. præſente. C. de fideiuſ. & in corpore vnde ſumitur. & per Cyn. in d. auth. a præſente. a

a Et ibi etiam Salic. idem tenet Hoſt. in ſum. eod. tit. §. inter

quos

quos. Bal. in rubri. eo. ti. Ang. Are. inſti. eo. ti. in prin. ver. quæro an omnes iſti. Et idem eſt ſecundum eum in mandatore, conſtitutore, ſponſore, & fideiuſſore, vt habeãt priuilegium illius authen præſente: Sed expromiſſor nõ, neq; fideiuſſor, quando ſe conſtituit principalem: glo. & docto. in dicta auth. Sicul. & doct. in c. peruenit. eod. tit. Vel quando renuntiauerunt huic beneficio de quo per Hoſti. vbi ſuprà. & per Specul. tit. de renun. & concluſio. §. j per gloſſ. & doct in d. c. peruenit.

a ADDITIO. Cv. in dicta auth & quanquam ſit regulare, vt prius diſcutiatur principalis quàm fideiuſſor: fallit tamen multipliciter, de quo vide vj limitationes quas ponit Barb in c. peruenit hic alle. quibus adde quæ ponuntur infrà quæſtio. lxxx. cxxx. & ccxxxia. & melius quæſtio. cxcvj.

SVMMARIVM.

1 *Sigilli appoſitio ratificat contractum, modo fiat de conſenſu partium.*

QVAESTIO XXIIII.

a ITEM fuit dubium.[a] Si producatur † litera ali-
1 cuius iudicis eius ſigillo ſigillata[b], & fuit aduerarũ
b ſigillum prædictum, & litera dicti iudicis eſſe. An contenta in prædicta litera videantur aduerari: ſeu alias eſſe præſumantur, poſito quòd per aduerantem denegantur: Concluſum fuit quòd ſic, per no. Inno. in c. ij. de fid. inſtru. per c. poſt ceſsionem. de prob. & ibi collec. per Specu. ti. de proba. §. ſi. verſic. x. & fuit alleg. tex in l. ſi procuratorem. ff. de procur.

a Idem dicitur infrà quæſtio. xxxj. Adde Bart. in d. l. ſi procuratorem. & Sico. in d. c. ij. de fide inſtru. in c. poſt ceſsionem. de proba & in c. quod ſuper his. de fid. inſtru. & vtrobiq; per Ant. Et ſubdit Bar. in loco præalle. Quod tunc probatur, quando notarius atteſtatur ſigillum poſitũ ad roborandam firmitatem, vel per teſtes, qui dicunt, eum vidiſſe ſigillare. Adde quòd ſigilli appoſitio operantur vim cõſenſus approbationis. Bar. in l. fraudem. §. j ff. de teſta. mi. & Bald. in titu. de pa. conſt. c. j. iij. col. in prin. col. x. Ideo ſi quis ex certa ſcientia faciat, aut fieri faciat ſigilli appoſitionem, ratificata cenſetur: & ſibi præiudicat glo. & Bal. in l. ij. C. de rebus alie. non alie. Et ibi Cyn. Ioan. Fab. & Salic. idem Ioan. Fab. inſti. de teſta. in §. poſſunt. idem Salic. in l. ſi quæ per calumniam. C. de epiſc. & cleric.

b ADDITIO. Eius ſigillata. De materia huius deciſio. vide d. Gui. pa. in j. q. Gratianopo. q. xv. & Rot. deciſio. xxij.

SVMMARIVM.

1 *Gratia vno die conceſſa duobus, ille præfertur, qui prius fecit gratiam ſuam purificari, & proceſſum ſuum fieri.*

QVAESTIO XXV.

a ITEM fuit quæſitum,[a] duò † ſunt expectantes
1 ſub forma, dignum arbitramur eiuſdem datæ & diei. vnus tamen prius fecit purificari gratiam ſuam, & proceſſum ſuum fieri, quàm alter. An per dictum proceſſum cum appoſitione decreti ſint ligatæ manus executorum alterius: ita quod primus purificans præferatur? Concluſum fuit quòd ſic per c. duobus in ratione. de reſcript. & c. ſi ſoli. de præbend. lib. vj. & clemen. cum ei quem j. reſpon. de conceſſ. præbend. in clemen.

a Idem videtur voluiſſe Archi. in c. duobus, & Inno. in c. pro illorum. de præben. Rota deci. cinj. Aduertendum tamen eſt quod dictum c. duobus. in verſi. ſi verò videtur intelligendum de præſentatione facta executori. Ideo ſi dictæ quæſtionis deciſio intelligeretur de primo præſentante executori, videretur eſſe contra diſpoſitionem dicti c. duobus. & ita dicit Rota deciſione prædi. in additione. & hanc partem ſequitur Dom. eaq; probat multis rationibus in eo c. duobus. referens idem conſuluiſſe Franc. de Zaba. & Pet. de Anchar. Et ita etiam poſt eos aliàs ego conſului in quæſtione facti de duobus expectantibus in eccleſia Laſcurren.

SVMMARIVM.

1 *Teſtatoris voluntati nihil derogandum, etiam ſi papa aliter diſpenſet. Nec Imperator per reſcriptum ſuum poteſt derogare teſtamento teſtatoris.*

QVAESTIO XXVI.

ITEM fuit quæſitum.[a] Si † per aliquem teſta- a
torem fuerit ordinatum, quòd certũ bladum in ali- 1
quo certo loco in pane cocto annuatim amore Dei Chriſti pauperibus daretur, officialis curiæ ſpiritualis dedit prædictum legatum vni presbytero pro miſſis celebrandis: an potuit id facere? Concluſum fuit quòd non. per c. nos quidem. de teſtamen. per c. quia contingit. de relig. do. in cle. per §. ſi quis ædi- 2
ficationem. in authen. de eccl. ti. colla. ix. per l. ſi quis ad declinandam. C. de epiſcopis & cleri. §. pen. Quia non potuit huiuſmodi legatum ad alium vſum conuerti per dictum officialem ſine authoritate papæ. vt in clemen. quia contingit. alleg.

a Etiam per legatum de latere non poteſt dicta conuerſio fieri, vt tenet Franc. de Zaba. in alle. c. nos quidem & in dicta cle. quia contingit poſt Lap. & ibidem Ioann de Imo. Nec etiam per papam ex poteſtate ordinaria, ſed ſolùm plenitudine pietatis. Bal. in l. ſi teſtamento. C. de teſtam. & ita intelligit prædictam clem. idem Lap. Ioan. de Imol. & Franci. vbi ſuprà. Quod intellige etiam hæredo conſentiente: quia hic non agitur de vtilitate hæredis, cui poſsit renuntiare, ſed de voluntate defuncti adimplenda. Ioan. de Imo. & Franc vbi ſuprà ſic no. per Bar. in l. legatum. ff. de vſufru. leg. & in l. legatum. ff. de admi. rerum ad ciui. pertinentium. Si tamen legatum non poſſet deputari ad vſum deſtinatum, tunc poterit fieri conuerſio in alium vſum per inferiorem, puta per epiſcopum, & eum qui dicit exequi, vt in præallegato c. nos quidem & cle. quia contingit. & in l. ſi quis ad declinandam. aliiſque locis ſuperius allega. per doct. Adde Clauaſ. quem vide in ver. legatum. §. x. & xij. & ſeq.

ADDITIO. Per papam. Adde quòd etiam imperator per reſcriptum ſuum non poteſt derogare teſtamento. cùm ſit de iure gentium. vt in l teſtamentum hic alleg. & inſti de iure na. gen. & ciui § pluraliter. & dicit Fulg. quòd in hanc ſententiam eſt melinandum, cùm hodie principes potius moueantur voluntate, quàm ratione. ita Iaſon in allega. l. ſi ſeſt.

SVMMARIVM.

1 *Laudimium debitum ex permutatione, an poſsit dominus ſibi retinere.*

QVAESTIO XXVII.

ITEM fuit quæſitum[a] cùm † ex permutatione a
debeatur laudimium[b], vt no. in l. ſi. C. de iure emph. 1
an dominus poſsit ſibi rem permutatam retinere? b
Concluſum fuit quod non: prout no. Pe. Ia. in libellis ſuis de actio. in rem emphy. circa finem[c]. c

a Idem tenet Ioan. de Imo. in c. potuit. de loca. & in hanc ſententiam videtur inclinare Specu. in tit. de loca. § nunc aliqua. verſic. cxxj. Idem expreſsius tenet, & latius proſequitus Iaſon de Mayno in ſuo tracta. de iure emphy. ſuper l. ſi. quæſt. lx. col. cxvij. vbi etiam per eum. An vaſſallus poſsit feudum permutare ſine conſenſu domini.

b ADDITIO. Laudimium. Vide de hoc Guido. pa. q. xlvj. incip. in facto præſupponitur, nu. 2. ver. plus poſſet dici.

c Circa fin. in ver. item ſi alia pretia. qm eſt. viij. col. cui adde Guid. pap. quæſtio. xcij.

SVMMARIVM.

1 *Cedens bonis faciens citari ſuos creditores ad videndum fieri bonorum ceſsionem, an poſsit executari.*
2 *Qui non habet in ære, luit in corpore.*
3 *Debitor tributarius non debet carcerari.*
4 *Debitor propter collectas non cedit bonis.*

QVAESTIO XXVIII.

ITEM fuit dubitatum[a], Si aliquis † fecerit citari a
ſuos creditores ad videndum fieri bonorum miſera 1
bilem ceſsionem, an dictam lite pendente poſsit cedere volens executari. Concluſum fuit quòd ſic. niſi conſtaret iudici prædictum cedentem nulla habere bona, per c. Odoardus. de ſolutio. cùm ibi no. & Pe. Iac. in tit. de ceſs. o. bono.

a Quia

a Quia cedens debet iudicare bona ſua. aliàs perdit beneficium ceſsionis. vt no. gl. & doct. in l. j. C. qui bo. ce. poſ. & Bal. in l. pe. ff. eo. ti. Nec aliquid ſibi debet relinqui, etiá vnus denarius. vt no. gl. & Bar. in l. pe. ff. eo. ti. quod eſt verũ, præterquã viles veſtes, ne ſit carne nudus. quia tales veſtes ad tegendum carnem etiam damnatis ad mortem relinquuntur: vt l. diuus. ff. de bo. dam. & ibi Dy. Bar. & Sicul. in alle. c. Odoardus. ergo fortius debent relaxari veſtes cedentis bonis: ita voluit Cy. in l. j. C. eo. ti. in iiij. q. An autẽ debitor fiſci poſsit cedere bonis? clarum eſt, ꝙ ſi debitor eſt ex delicto, nõ poteſt, ne delictũ re-
2 maneat impunitum, & qui † non habet vnde: luit in corpus. l.
3 quicunq. C. de ſer. fug. Aut † eſt debitor tributarius, & tunc nõ debet carcerari. in l. nemo. C. de exac. trib. li. ix. Sed debet honeſtè ſub cuſtodia detineri, vt promptiorẽ ſe reddat ad ſoluen-
4 dum. Aut eſt debitor † propter collectas: & tunc nõ poteſt cedere bonis. vt eſt tex. in l. propter honorem. C. eo. ti. & ibi bo Bal. enim. vnde carcerabit, donec ſoluat. de quo tamen latius per Sal. in l. j. C. eo. tit. Adde tamen hic quæ ſcripſi j. q. cxxxiij.

SVMMARIVM.

1 *Excipiens donatorem tempore donationis fuiſſe mente captum, litis conteſtationem impedit.*

QVAESTIO XXIX.

a ITEM fuit dubitatum [a], ſi † ſyndicus agat no-
1 mine alicuius donati pro actionibus quæ aliàs competierunt ipſi donato, & petatur reſponderi libello. reus autem excipiat quòd dictus donatus erat tempore donationis mente captus & furioſus, an dicta
b exceptio impediat litis conteſtationẽ [b]. Concluſum fuit ꝙ ſic: dicta exceptio eſt præiudicialis: per l. quoniã Alex. C. ad l. Iul. de adul. per c. j. & vlt. de or. cog.

a Faciunt lec. & no. in c. j. de lit. conte. li. vj. vbi no. ꝙ quoties opponitur exceptio concludens ius non haberi per actorem in repetita illa impedit litis conteſt. ita no. Hoſti. in c. veniens. de renun. & Domini. poſt eum alle. c. j. facit quod no. Bar. in l. ſi ſeruus. C. de his qui ad eccl. confu. De except. aliis imp. lit. ingreſ. vide latiſ. per Ang. & Are. inſti. de excep. facit j. q. vij. ver. tractabo hic & vide quæ ſcripſi infrà q. lxvij. & in addi.

b ADDITIO. Litis cõteſt. Adde Bal. in l. Papi. §. ſi quis impubes. ff. de inoffic. teſta. & in l. pater decedens. eo. titu. & Pau. de Caſt. conſil. cxlij. & ſeq.

Per Angelum. aliquid per Bal. in l. poſtquam liti. in ij colum. C. de pac. vbi ponit decẽ exceptiones impedientes litis ingreſſum. Ang. autẽ in ti. de excep. inſti. in § æqui. in v. col. ver. dicit autẽ excep. ponit xliij. exceptiones impedientes litis ingreſſum.

SVMMARIVM.

1 *Promittens ſoluere ratione conductionis certam ſummam certis terminis exoluendam, an expirato primo termino poſsit conductor agere contra eum pro termino futuro.*

QVAESTIO XXX.

a ITEM fuit dubitatum [a]. Si agatur contra Titiũ
1 obligatum † ratione conductionis certa ſumma certis terminis exoluenda, pro ſumma debita in primo termino tranſacto: an poſsit agi pro futuro. & ſi vnus illorum euenerit ante litem finitam, an pro tranſacto ante ſententiam & euento poſt litem motam poſsit fieri ſententia. Concluſum fuit, quòd nõ ſolùm pro termino præterito poteſt agi, ſed etiam pro futuro. vt not. in l. j. C. de fideicommiſſ. & ibi per Cyn. & doct. Et per Innoc. in c. auditis. de percur. & ibi ſunt remiſsiones. Per Collecta. in c. finem. de dolo & contum. item pro futuro termino tempore litis motæ tranſacto vero tempore ſententiæ poteſt ferri ſententia per l. quod ſi ex ſolidem. ff. de petit. hære. & per l. ſin autem. in prin. de rei vendi.

a Et ibi Ioan. Fab. Bald. & Salic. Qui etiam ibi quærit an in contractibus pro futuro tempore poſsit peti cautio. de quo in l. omnibus. ff. de iudi. per Bar. in l. ſi finita. § eleganter. ff. de dam. infect. Ibique per Sicu.

SVMMARIVM.

1 *Sigilli appoſitio ratificat omnia content. in literis.*

QVAESTIO XXXI.

ITEM fuit dubitatum [a], ſi † aduerato ſigillo po a
ſito ſuper aliqua litera alicuius iudicis, an videãtur 1
aduerata omnia contenta [b] in litera, poſito quòd b
per aduerantem negẽtur eſſe vera? Concluſum fuit ꝙ ſic per c. poſt ceſsionẽ. cum ibi not. de prob. per Inn. & Colle. in c. ij. de fi. inſtr. vide ſuprà, q. xxiiij.

a Cum ibidem per me poſitis in additio.

b ADDITIO. Aduerata omnia contenta. Vide de hoc ſuprà, in deciſ. xxiiij.

SVMMARIVM.

1 *Libellus eſt latiſsimi iuris, & interpretandus ſecundum mentem libellantis.*

QVAESTIO XXXII.

ITEM fuit dubitatum [a], ſi ponatur † in aliquo a
articulo quòd appellans appellauit, & eius appella- 1
tionem introduxit, aliáq; ſolennia peregit, an verbum, ſolennia, poſitum in articulo, referatur ad ius vel ad factum? Concluſum fuit quòd ad factum: videlicet quòd apoſtolos petiit, & ſimi.

a Facit quod legitur in clem. quod circa. de elect. & in cap. commiſſum. de ſponſal. ff. ad Trebel. l. hære. §. ſi. libellus enim eſt latiſſimi iuris, & ſemper venit interpretandus, vt conueniat intentioni libellantis. no. l. ſi quis. ff. de iudic. & in cap. eccleſia Sutrina. de cau. poſſ. & propriet. ad quod tex. & glo. cap. conſti. de relig. domi. vbi cenſus ponitur pro emphyteuſi. no. Sicu. cap. Raynaldus. de teſt. a. col. in cap. veniſſet. de in integ. reſtitu. & in cap. auditis. de præſcrip.

SVMMARIVM.

1 *Teſtis excommunicatus productus infra certam dilationem, an tranſactis dilationibus iterum poſsit produci. Et an idem excommunicatus abſoluendus.*

QVAESTIO XXXIII.

ITEM fuit dubitatum [a], ſi fuit aliquis in te- a
ſtem productus infra certam dilationẽ, qui erat ex- 1
communicatus [b], an tranſactis dilationibus poſsit b
iterum produci & recipi? & ſi poteſt an per viam reſtitutionis: vel ipſo iure. Cõcluſum fuit quòd poteſt iterum produci, per not. Inno. in c. ex cauſis. de teſti. circa fin. Sed videbatur quòd per in integ. reſtit. per no. Inno. in c. auditis. de in integ. reſtit. Concluſum fuit quòd ipſo iure, per not. Inno. in ver. renuntiare.

a Et ibi Sicul. & doct. idem Sicul. in c. fraternitas. & in c. intimauit. de teſti. idem Io. de Imo. in cle. teſtibus. eod. tit. idem Nellus de ſan. Ge. in tract. de teſti. in tit. de pub. Lud. Pont. in rubr. de arbi. aiij. col. Quod tamen intelligi debet ſecundum Franc. poſt Bertran. in alleg. clem. quando producens ignarus erat quòd eſſet excommunicatus tempore productionis: nam tunc excuſatur. Adde hic quæ ſcripſi infrà, q. cccexxi.

b ADDITIO. Excommunicatus. Adde quod Inno. dicit in c. veniens. lo ij. de teſti. & ibidem expreſſum Hoſt. Ant. Iab. & Imo. quòd de conſuetudine curiæ abſoluuntur illi, qui petuntur in teſtes, donec tulerint teſtimoniũ, nec mirum: ſecundum Ant. & Imo. quod etiam non petentes abſoluuntur. c. legatur. xxiiij. q. ij. quia poteſt abſolui à vinculo excommunicationis, c. ab excommunicato. de reſcript. ſed non à vinculo peccati: quia non abſoluitur niſi pœniteat, regula iuris, peccatum e-nia. de regul. iur. libro vj. Et prædictam conſuetudinem vidi pariter frequenter obſeruari in curia archiepiſcopali Tholo. quanquam Sicul. in allegat. cap. veniens. conſuetudinem huiuſcemodi reprobare nitatur. dicit tamen Sicul. & poſt eum Feli. vbi ſuprà, quòd nunquam teſtis excommunicatus venit abſoluendus, niſi teſtificetur quando veritas aliter hodie non poteſt haberi: pro quo eſt textus & ibi gloſ. in dicto cap. veniens. quem valde not. Bal. Completa autem teſtificatione illa, reincidit idem excommunicatus in eandem ſententiam, ſecundum Hoſt. & dictos doct. vbi ſuprà. Dicit tamen Feli. in eo. c. quòd delegatus non poteſt abſoluere teſtẽ in caſu prædicto. ſecundum Io. And. in addi. Spe. ti. de teſte. ſuper rub. Io. And. Domi. & alij in c. ſolet. de ſent. excom. lib. vj.

SVMMARIVM.

1 *Iudicis decretũ an requiratur in conſtitut. ſyndici.*

QVAESTIO XXXIIII.

a Item fuit quæſitum, a An † capitularii Tholoſæ
1 poſsint conſtituere ſyndicum abſque decreto? De rigore iuris fuit viſum quòd non. per Inn. in c.fi. de procu. & per Colle.in c.petitio.eo.ti.& per Cy. in l. neque.C.eo.ti.videbatur contrarium per no.Innoc. d.c.petitio.& ca. imperatorum.de iura.cal.Concluſum fuit, quòd valet eorũ conſtitutio, attento quòd ita vtuntur, & quòd per electionem aſſumuntur: vt no.Inno.in eo.c.petitio.& etiam Colle.

a Bat.in l.nulli.ff.quòd cuiuſque vniuerſi.vbi dicit quòd decretum iudicis in cõſtitutione ſyndici nõ requiritur de neceſſitate, licet tutius ſit illud adhiberi.no.glo.ca Bart.in l. actor. ff.rem ra.hab.Bar.in l.municipin.ff.vt in poſ.lega.per Bal.in l. ſi ita.de communi ſer.manu. & in l. omnes.ij.col.& ibi etiam expreſſius Sal.C.de epi.& cle.Spe.in ti.de ſyndi.ver. itẽ quod eſt cõſtitutus minus ſolẽniter.Idẽ Sicu.in ca. vnico de ſyndi. Ang.Arc.inſt.de curia.§.quod ſi.verſ.in ea.glo.& ibi Ioã.Fab. Idẽ dicendũ in conſtitutione œconomi.ſecundũ eundem An. vbi ſuprà.Secus autẽ in actore: vt in d.l.actor.& alus concor.

SVMMARIVM.

1 *Syndicus conſtitutus per capitularios præſentis anni, an finito anno capitulatus deſinat eſſe ſyndicus.*

QVAESTIO XXXV.

a ITEM fuit quæſitum, c an ſyndicus † conſti-
1 tutus per capitularios iſtius anni finito dicto anno capitulatus re non integra deſignat eſſe ſyndicus? Concluſum fuit quòd non, per no.Inn.in c. dilecti. de fo.cõpe.& gl.in c.fi.de proc.in cle. quãuis.Zẽze. ibi tenet contra & Colle.in c. petitio.q.pe.de proc.

a Idem dic in procuratore vel ſyndico conſtituto ab epiſcopo & c.ſuper bonis eccleſiæ: vt mortuo prælato expiret. vt voluit gl.in præal.cle.fi.& idem Pau. Zenze.& Frãc. ibidẽ Ang. inſt.de cura.§.q ſi tutor.vec. in eadẽ gl. & ibidẽ formet quæſtionẽ: an ſyndicum conſtitutum cum ſuperioris authoritate, vel procuratorẽ conſtitutũ à pupillo authoritate tutoris, vniuerſitas ſola ſyndicũ ipſum, vel tutor procuratorem poſſit reuocare? de quo vide per Bar.in l.ſi epiſtolam.ff.de ſequi.hær. & in l. actor.ff.rem ra.be.& in l.neque.C.de procur.vbi tenet quod ſic. Adde hic.q. ccxlv.& ibi per me ſcripta in eddi.

ADDITIO Tenet Paul. de Caſt.in d.l.ſi. in fi.limitat tamen iſtud niſi interuenerit iuramentũ, quia tũc nõ debet mulier certiorari, quia renũtiatio tũc etiã extẽditur ad ignorata.

QVAESTIO XXXVI.

a ITEM fuit quæſitum: c an vicarius generalis in ſpiritualibus & temporalibus alicuius epiſcopi poſſit conſtituere procuratorem? Cõcluſum fuit quòd ſic: per not.Colle.in ca. tua nos.de offic. vica.& ne præla.vi.ſu.c.fina.

a Et ita ſeruari vidi: non tamen poteſt eliũ vicariũ generalẽ conſtituere, niſi hoc habuerit in mãdatis.c.clericor.& ibi doc. de o.f.vi. Rota dec.ccl... [illegible] ver.vica.ver. vij. & hoc habet conſuetudo ſe... [illegible] ver.vicarius epiſcopi non poteſt.

SV[MMARIVM.]

1 *Mulier renu[ntians] ...*

QVA[ESTIO] XXXVII.

a ITEM f[uit] quæſitũ, a an oporteat mulierem renuntiantẽ V[ellei]ano certiorari? remiſſum fuit ad no. per Cy.in l.fi.C.ad Velle.Colle.in c.peruenit.de nu. & in c.ex lite[ris] de pig.& per eũdem Cy.in.l. rẽ maioris pretii.C.de reſcin.vẽdi.vbi tenet quod ſic Archi.in c.quãuis pact.de pact.lib.vj. tenet contrariũ. prima opinio fuit ſeruata: vide vltra hoc Bart.

a Ad idẽ gl.in l. fi.§.pe.ff.ad Vel.gl.in l.ſciẽdũ.ff.de ver obl. & ibi Frã. Are.Io. And.in addi.Spe.ti.de ren.& cõclu.§.j.ver. cui autẽ.Bar.in l.in repudiãdã.ff.de acq.hær.Io.Aud.in nouel. c.quauis.de pact.lib.vj.Bal.in Marga.ver.mulier.ver.ij.& idẽ Bal.in alle.l.ij.C.de reſc.ven.& Ang.Are.inſti.de exce. ver.tertius caſus. vbi dicit iſtã partẽ de conſuetudine ſeruari. In l.generaliter.C.ad Velleie.& in l.ſciendum.ff.de ver.obli. Dic tu 1 quòd ſi mulier renuntiat Velleiano, nec dicitur in inſtrumẽto, certiorata per notarium de beneficio & iuribus Velleiani, ſicut ſemper fieri debet, vt præmiſſum eſt.l.cum equil.ff.de trãſectio.dic ſimpliciter renuntiando non præſumitur certiorata. gloſ.in d.l.fin.§ peu.qua ibi ſequitur Dy.idem in l.ſciendum. alleg.& ibi Bar.& communiter doct. Quia quòd fuerit certiorate eſt ſolennitas extrinſeca quæ nõ præſumitur.l.quæcunq;. ff.de pub.igitur.& idem Sicu.in c.ſi diligenti.de fo.compe. Si ergo cautus eſſe velis, fac quòd mulier renuntiet cum iuramento: nunc enim opinionum contrarietatem euitabis: & nihilominus propter iuramentum præſumetur certiorata, & deliberatè iuraſſe: nec tunc iuuabitur dicto beneficio. Sufficiet enim quòd iuret de non cõtrauenicndo ſuper facto, licet non ſciet.l.ſi duo petroni.§.idem Iul.& l.duobus §.item ſi iurauerit.ff.de iureiur.& voluit Bar.in d.§.idem Iulianus.& in auth. ſacramenta.C.ſi aduer.ven.& idẽ voluerunt Bal.Sali.Aug.Io. de Imo.Bar.& Fran.Are.in alle.l.ſciendũ.& ibidẽ Lud. qui ſequitur opi.Bar.quã etiam ſequuntur Ant.& Sic.in alle. c ſi diligenti.& ibi etiam Io.And.Arcbid.& Anto.in præalleg.c.ij.de pac.lib.vj.Bal.in d.l.j.C.ad Velle.ix.q. & Aug.Aret. vbi ſuprà.

SVMMARIVM.

1 *Conſeruator ferens ſententiam quæ poſtea reperitur nulla, an idem conſeruator poſſit de nullitate cognoſcere.*

2 *Delegatus ad vniuerſitatem cauſarum, æquiparatur ordinario.*

QVAESTIO XXXVIII.

ITEM fuit quæſitũ, a aliquis vt conſeruator † tulit ſententiam, quæ pòſt reperitur nulla, & poſt annum, An idem conſeruator poſſit de nullitate cognoſcere? concluſum fuit quòd non: per l.iudex. ff. de re iudic.per no.Cy.in l.ſi vt proponis. C.quomo. & quando iud. Per Inno.c.in literis.de offi.deleg. & ibi Collect.quem ibi vide. a 1

a Vbi Sali.tenet contra in j.q.Ego, ſalua dominorum reuerentia, tenerem opi.Sali.pro quo videtur glo.in c.qualiter & quando.vnico.ſuper ver.obſeruari.de accu.quã glo.tanquam ſingularem commendat ibidem Sicu.& Fran.Are. Ex qua iuncto tex.colligitur expreſſe † quòd delegatus ad vniuerſitatem cauſarum æquiparatur ordinario: quantũ ad hoc vt poſſit iterum cognoſcere & pronuntiere ſi tulit ſententiam nullam, & de nullitate ſuæ ſententiæ cognoſcere: & hanc concluſionem poſuit Ang.in alle.l.iudex.& Salic.vbi ſuprà. Et ideo dicẽdum eſt prout de ordinario, pro hoc l.cum prætor.ff de iud.& bonam gl.in c.cum cauſam.de appel.in c.ne aliquid.de hære.lib. vj. Secus ſit in delegato ad vnam cauſam, cùm ille ſit functus officio ſuo, vt in clle.cap.in literis & l.iudex.ſentit Rota deci. aliuj. Quod vltimum intellige niſi iudex delegatus ad vnam cauſam, ... ſententiam ... defectu formæ mandati: tun... non ſeruauit forma... arbitr.vt arbiter iterum ... compromiſſi. ... in cap.j. ... al.cap.in literis.& in c... qualiter ... 2

ADDITIO ... De hoc etiam vide Pau. de Caſt. in d.l.ſi vt p[ropo]nis.C.quomodo & quando iudex. vbi etiam quærit ſi ex ca... actus debeat iterũ ſententiari, & alias quæſtiones vtiles ibi ... ad hanc materiam conferentes.

SVMMARIVM.

1 *Monachus derelinquens primum monaſterium, per ingreſſum alterius, an etiam bo[na] quæ dedit primo monaſterio repetere poſſit?*

QVAESTIO XXXIX.

a ITEM fuit quæſitum. a Si vnus † monachus,
1 qui ingreſſus eſt aliquando monaſterium, ibiq; fuit decem annis: & poſtea exeat inde, & aliud ingrediatur, an bona quæ primum monaſterium b habuit, ſe- b
quentur ad ſecundum monaſterium? Concluſum fuit quòd ſic: ſi tranſactio facta fuit de conſenſu primi

monaſterij, vel ipſius abbatis: aliàs non, vt not. Coll. in c. ex tranſmiſſa de renun. & Inno. in c. quod à te. de cle. coniu. quamuis aliqui dicunt, quòd proprietas dictorum bonorum remanet penes primum monaſterium: vſusfructus autem tranſit cum perſona ad ſecundum monaſterium, ſi aliàs non habeat vnde viuat, ne ſit oneroſus ſecundo monaſterio. xxvij. quæſt. j. c. ſi quis rapuerit. & ibi gl. & xvj. q. j. c. de lapſis. per Specu. tit. de ſtatu mo. ver. vj. vltima fuit ſeruata.

a Crederem iſtam vltimam opin. debere intelligi quãdo inde egreditur propter peccatum ſuum. vt quia collocatur in alio monaſterio ad agendum pœnitentiam, dentur bona ſecũdo monaſterio quoad vſumfructum. Sed poſt mortem naturalem redibit vſusfructus ad primum monaſterium. & conſolidabitur cum proprietate bonorum. vt eſt tex. cum gl. in d. c. de lapſis. & cap. ſi quis rapuerit. Si verò inde egrediatur fugã capiendo, tunc bona non recuperat, imò quocunque vadat poteſt eum abbas vendicare cum omnibus bonis per eum acquiſitis xviij. q. ij. c. Abbates. Aut inde egreditur licitè ad aliud monaſterium ſe transferendo: vel promouetur in prælatum alterius eccleſiæ. Et tunc vt aliqui volunt bona debent remanere penes primũ monaſterium. & quicquid poſtea acquirit, cedat ſecundo monaſterio, ſeu eccleſiæ. pro quo videtur tex. prima fronte in c. vnico. xviij. q. j. & illud videntur voluiſſe Bal. & Sali. in l. inter antiquam. C. de vſuf. & videtur etiam eſſe tex. in auth. de ſan. epi. §. ſi verò monachus. & ibi Bar. col. ia. Alij quòd omnia ſibi vndecunque prouenta erunt monaſterij ſecundi, vel dignitatis: quia videtur accedere ad perſonã. licet expreſſe fuerint collata tempore ingreſſus ratione prædicta. & illud c. vnicum loquitur de acquiſitis ex induſtria monachi, quia erãt penes primũ monaſteriũ, in quo ea acquiſiuit, & hanc vltimã ſentit Frã. de Zaba. in alleg. c. quòd à te. Sicu. verò ibidẽ tenet quòd patrimonialia ſequantur perſonã. arg. dicti c. quòd à te. & d. c. ex tranſmiſſa. & hunc ſequi videtur Hoſt. & Io. An. in d. c. quòd à te. npi. Frã. ſequitur Clauaſ. in ver. monaſteriũ. ver. vj.

s Additio. Monaſterium. Sed quid ſi monachus efficitur epiſcopus, certè prius acquiſita remanebunt monaſterio: quæ verò poſtea per ipſum acquirẽtur, epiſcopatui applicabuntur: ita Spe. de ſta. monac. verſi. xxiij. & idem Bal. in additio. ibidẽ ad q. xxiij. idem Iaſ. in auth. ingreſſi. ij. col. C. de ſacroſanct. eccl. & ibi, an epiſcopus monachus de bonis acquiſitis poſſit teſtari.

SVMMARIVM.

1 *Tutor tutorio nomine mouens litem contra aliquẽ, etiam ſi fuerit in expenſis condemnatus, executio expenſarum contra pupillum fienda.*

2 *Pupillo quomodo tripliciter ſubueniatur.*

QVAESTIO XL.

a ITEM fuit quæſitũ. a Si appareat aliquẽ† tuto-
1 rẽ calumnioſè litem mouiſſe cõtra aliquẽ, ita quòd tutorio nomine fuerit in expenſis condẽnatus, contra quẽ fiet executio dictarũ expenſarũ: an contra tutorẽ, & eius hæredẽ, an contra pupillũ? Cõcluſum fuit quod contra pupillũ, per l. qui ſolidũ. §. ij. ff. de leg. ij. cũ l. in gloſ. alle. per l. no. quam alle. Bar. pro ſingulari. ff. ſi quis omiſ. cau. teſt. l. ſi dolo tutoris. per Spe. ti. de execu. ſent. §. ſequitur. ver. quid ſi pupillus alius: ſed pone litem conteſt. per Cyn. in l. iubemus nullã. C. de ſacroſan. eccle. Et in l. Polla. ff. de his qui. vt indig. & in l. properandum. §. fi. C. de iudi.

a Et ibi vide per gl. Bar. Bal. & Sal. an eccleſia teneatur ex facto prælati, de quo in regula inns delictũ, & per An. & Sicu. in c. j. de do. & contuma. Quomodo † autẽ ſubueniatur pupil-
2 lo? tripliciter: vel cõtra tutorẽ vel eius hæredẽ: vel quòd petat reſtitutionẽ, ſi eſt intra tẽpora reſtitutionis petendæ: vel quòd cõuentus cedat actiones cõtra tutorẽ vel eius hæredẽ. vt not. per Bar. in d. l. qui ſolidũ §. etiã. & per Si. u. vbi ſuprà. col. tamẽ in d. l. ſi dolo. ponit certa mẽbra Aut tutor quid operatur delinquẽdo: & ſic non tenetur pupillus. aut quid cõtrahẽdo ſiue in iudicio reaſiſtẽdo, & tunc ex facto eius pupillus tenetur in
1 ſolidum. Tamen habet tria remedia ſupradicta Aut in non faciendo, vt in d. l. ſi dol. & tunc pupillus tenetur inquantum factus eſt locupletior. & actiones cedendo liberatur: vt ff. de adminiſt. tut. l. vlt. per Innoc. in c. j. in fi. vt lit. non conteſta. & vide per eundem Inn. in c. cum deputati. de iud. circa fi. quando pupillus tenetur ex facto tutoris, & quando non, &c.

Additio. In iudicio. Adde, quòd tutores vel curatores, qui iuſtam cauſam litigãdi non habuerunt, licet nomine alieno egerunt: proprio tamen nomine debent in expenſis condemnari. De hoc eſt tex. no. in l. non eſt ignotum de admi. tu. quod glo. extendit ad prælatos eccleſiarum. Et ſi fuerint ſimpliciter in expen. condemnati, illas non imputant pupillo, vel adulto, cuius nomine fuit inſtituta calumnioſa actio. ita determinat Sal. in alleg. l. non eſt. vbi ponit in procuratore generali non habente mandatum ſpeciale ad cauſam, quia per generale mandatum non eſt ſibi commiſſum inſtituere actionem calumnioſam: ſecus ſi haberet ſpeciale mandatum ad cauſam. Ego ſæpenumero vidi practicari præal. l. non eſt in tutoribus calumnioſas actiones pupillorum hoſte proſequentibus.

SVMMARIVM.

1 *Non vendicans mortem teſtatoris occiſi, priuatur hæreditate.*

QVAESTIO XLI.

ITEM fuit dubitatum. a Cùm quidam fuiſſet a
interfectus, & plures expenſæ eſſent factæ tam in inquirendo homicidam, quàm ipſum accuſando, ac proceſſum contra ipſum, & furcas faciendo: quis teneatur ad huiuſmodi expenſas? Concluſum fuit, quòd hæredes defuncti tenentur ad expenſas, quæ factæ fuerunt in accuſando, & proſequẽdo dictum homicidium, cùm ad præmiſſa teneãtur. per totum
tit. de his qui. vt indig. C. & ff. s Aliæ verò expenſæ 1
ſpectant ad dominum, cuius eſt iuriſdictio: de quo vide not. per Henr. in c. ad aures. de ſimo. diſt. ij.

a Quinimo ſi non † vindicauerint mortem teſtatoris occiſi 1
ſaltem accuſando, dicuntur indigni, & priuantur eius hæreditate. l. j. C. de his quib. vt ind. Quod eſt verum intra terminum à iudice præfigendum, vt ibi, aliàs quamprimũ poteſt, ſecundum Bal. ibidem aliter dicetur in mora ſi habet teſtes, & fingat non habere, aliàs non. Et in dubio non præſumitur in mora, nec habere teſtes. Bal. ibi in fi. Præuentus tamen ab alio excuſatur. l. ſororem. & ibi Bal. C. eod. tit. Nec poteſt purgare moram, ſecundum Ang. in l. ſi inſulam. v. col. ff. de ver. oblig. & in l. neceſſarios. §. vbi quis. ad Sille. no. in l. & ideo. C. eod. tit.

s Additio. Aliæ verò expenſæ. Vide Ang. in authen. de collat. §. iubemus. col. ix. qui per l. mulierem opus. ff. de capti. paret quòd expenſæ factæ capiendo malefactorẽ, repetuntur à communi vel à fiſco, ſi factæ fuerint per officialatus, ſecundum Bal. in c. ij. hic finitur lex. in lib. feu. per alleg. l. mulier.

SVMMARIVM.

1 *Agi an poſſit contra filiumfamiliàs, patre extra prouinciam degente.*

2 *Prouinciæ nomine quidnam contineatur.*

QVAESTIO XLII.

ITEM fuit dubitatum. a Si agatur † contra fi- s
liumfa. vltra caſus contra filiumfa. ſpectantes, patre 1
extra prouinciam degente: an valeat proceſſus? Concluſum fuit quòd ſic, per l. ſi ſtatulo aliquis. ff. de iudic. & per Spec. tit. de actore. §. j. ver. item excipitur quòd eſt filiusfamil. & in pluribus locis.

a Aduerte, quòd licet quidam dicant eò quòd iuriſdictiones
ſunt diuiſæ: vnam vocari prouinciam † quodlibet regimen iu- 2
riſdictionis diuiſum ab alio, vt ſi vnus ſit de vna iuriſdictione, alius de alia, vt no. in l. fi. C. de lon. tem. præſcri. Alij tamen recipiunt prouinciam, ſicut canoniſtæ vocant, vnum archiepiſcopatum. & hanc approbat Pet. de bella perti. in d. l. fin. facit c. coram de elect. Alij vnam diœceſim, pro quibus in cle. ne Romani. de elect. in cle. Io. Fa. inſti. de vſuca. l. iij. col. circa medium. Dicit vnam prouinciam vbicunque eſt vnum auditorium & vnus iudex, cui vterq; ſubditus ſit. in auth. vt iud. ſine quoq. ſuffra. §. illud. in fi. Vnde ſi ſint plures iudices ſub vno præſide vel ſeneſcallo, ſicut eſt in præſenti ſeneſcallia Tholoſæ, quãuis partes ſint de diuerſis territoriis, & de diuerſis iuriſdictionibus, quia tamẽ corã vno ſuperiore, vel maiore, videlicet coram ſeneſcallo litigare poſſunt, dicit eos eſſe præſentes. ar. d. l. fi.

qui

qui loquitur de præſidiat.nõ de qualibet ciuitate.& tamẽ cer tũ ꝙ in qualibet ciuitate de iure ſunt ſinguiares iudices ſubiecti præſidibus, vt patet in auth. de defen. ci. per totum. Sicut ſunt barones ſubiecti ſeneſcallis in regno Frãciæ. Similiter in foro eccleſiaſtico dicerẽ illos eſſe præſentes qui ſunt in eadẽ diocesi,& ſic infra prouinciã. ꝙ etiam tenere videtur idẽ Ioã. Fa.in alle.l.ſi. Erit a me allegantẽ hoc dictum Ioã. Fab. de tẽpore ſeruatũ fuit in curia archiepiſcopali Thol. An autẽ filiuſfamil. poſſit eſſe in iudicio tam agendo quã defendendo, tã de iure antiquo quã iure nouo, vide latiſſimè per Ang.Arc. inſti. de acti.§.actiones.viij.colum.verſ.quarto an filiuſfamiliâs.

SVMMARIVM.

1 *Officium actoris finitur finito officio tutoris.*

QVAESTIO XLIII.

a ITEM fuit dubitatũ.[a] Si aliquis fuit cõſtitutus actor per aliquẽ tutorẽ cum decreto iudicis, an finita tutela lit.conteſt.finiatur actoris datio? Conclusum fuit quòd non. vt ff. quod cuiuſque vniuer.l.itẽ eorũ.§.pe. per l.procura.& l.nulla.C.de procur.

a Aduerte quã gl. in l.neque.C.eo.ti.quã ibi ſequuntur Bar.

1 & Salice.dicit † quòd officiũ actoris finitur finito officio tutoris: vnde intelligerem iſtud dictum quoad negotia noua, quæ non poterit inchoare,ſed incœpta bene poteſt perficere. ff.de admi.tu.l.ita antẽ.§.ſin.& .C.arbi.tuto.l.tutor.negotiorum geſtorum in fi.& l.tutor.ff.de appella. & l.nam & ſeruus. § ſi vno.& quod ibi gloſſ.Bart.& Ang ff.de neg.geſt.

SVMMARIVM.

1 *Iudex ad dandum apoſtolos non poteſt terminum prorogare vltra triginta dies.*

QVAESTIO XLIIII.

a ITEM fuit dubitatũ.[a] Si appellãti,† & à iudice

1 à quo debitè peteuti apoſtolos, ipſe iudex ad illos dandũ aſsignet terminũ vltra xxx.dies, An appellãs teneatur amplius pro apoſtolis petendis cõpareret Conclusum fuit quod nõ.per gl.Io.And. in clemen. quãuis rigor. de app. ſuper verbo terminũ. vbi dicit quòd dictus terminus arctat iudicem ad dandũ apoſtolos per l.iudicibus.C.de app.ad idem in c. ab eo. eo.tit.li.vj.vbi tex.quòd intra xxx.dies debent peti. & intra idem tempus à iudice exhiberi. Idem Pau.in alleg.clemen.ſuper d.ver.terminum. vbi dicit quòd iudex debet apoſtolos intra prædictũ tẽpus dare. & dicit quòd vltrà ad hoc non poſſet appellantem arctare.Sicut nec debet cõtra eum procedere. vt eo.ti. c.inſuper.lib.vj.idẽ Zenze.ſuper eo.ver.terminũ. dicẽs quòd dictus terminus eſt intra xxx.dies arbitrarius, vltra verò cõcedere nõ poſſet.vt d.l.iudicibus. & c.ab eo. alle. A quo autẽ tẽpore currant iſti xxx.

1 dies, gl.eſt 1. Io.And.& Pau.cõmunis eſt opi.quòd à tempore, à quo currit tempus appellandi.

a Er hanc partem tenebat Io.Fa.quãuis Bal.& Sali.in alle.l. iudicibus.Frã.de Zaba.& Io.de Imo.in alle.cle.quãuis.idẽ Se lic.Bal.in l.eos.§.apoſtolos C.de app.Ro.deci.xxij Dom. de

1 ſan.Gem.in præal.c.ab eo 1, melius in §.appellatio.ver.appellatione interpoſita dicant quòd currat tempus à tempore appellationis emiſſæ.

1 Anotrto. Glo.eſt.ſ.in illo c.ab eo.de app.lib.vj.ſuper verbo inſtanter.

SVMMARIVM.

1 *Minor conuentus in iudicio iurans non venire contra proceſſum,nõ reſtituitur in integrũ ſi ſuccũbat.*

2 *Procurator eſt voluntarius adminiſtrator,curator verò neceſſarius.*

QVAESTIO XLV.

a ITEM fuit dubitatũ.[a] Si minor † cõuentus in

1 iudicio iurauerit non venire cõtra proceſſum,& defecerit in producẽdo vnũ teſtem cõtra obiectiones, an poſsit petere reſtitutionem in integ.dicens ſe minorẽ & læſum? Conclusum fuit quod nõ per auth. ſacramenta puberum.C.ſi aduer.vẽdi.& in corpore vnde ſumitur. Quanuis Cyn. ibidem q.xv. contra. Opinio tamen prima ſeruatur maximè in foro eccleſiaſtico, per c.cũ contingat. de iureiur. & c.licet.eo. ti.li.vj.& c.quãuis.de pac.eo. li.idẽ in cõuentu. & ſi.

a Idem Iac.de Ra Io.Fab.Bart.& Salic. in præalleg.authen. quæ ſecundum eos eſt fauorabilis animæ:ideo habet locum in quaſi contractibus 1. Idem Bald.& Iac.But.ibidem, & Spec. 1
in tit.de actore.ver.ſed quid ſi minor vult fideiuſſores. & Bal. ibidem in addi.Cy. Adde quod dicit Bart. in l. minor xx.annis.ff. de mino. vbi ponit cautelam pro aduocatis : vt caueant quando ſunt aduocati minores, quòd minor non litiget per procuratorem, quem cõſtituit cum iuramento, ſi lædatur non reſtituetur: vt in auth.præalle. ſed litiget ipſe cum authoritate curatoris, vt habeat beneficiũ d.l.minor.& totius tit. idem tenere videtur Sicu.in c.cũ veniſſet.de in integr.reſti.ver ſecundò principaliter. vbi dicit † quòd minor litigans per procura- 2
torem non reſtituetur:quia procurator eſt voluntarius adminiſtrator : ſecus ſi per tutorem vel curatorem: quia eſt neceſſarius:& ſic reſtringit l.etiam.& l.ij. C.ſi tuto. vel cura.interue. alleg Bar.in l.cum mandato.ff.de mino.& ibi gl. in ſi.

1 Annitio. Quaſi contractibus. Adde Iaſ.in præal.auth. col.xxj.ver.ſumma.in vlt.parte glo & ĩ.q.alix.liij.& q.cvj.

SVMMARIVM.

1 *Teſtator executoribus bonorum non poteſt rationis redditionem remittere.*

QVAESTIO XLVI.

ITEM fuit quæſitum,[a] an teſtator † poſsit remittere rationis redditionem 1 executoribus bonorum? Et quòd non, alleg.fuit Hoſt.& Io.Andr.per c. tua.& c.requiſiſti.de teſt.authen.licet. & in corpore vnde ſumitur.C.de epiſ.& cleric.Pau. contrà, prout per ipſum no.in cle.vni.de teſt. Niſi executor fuerit in dolo. vide Collect. in cap. Ioannes. de teſtib. vbi ponit dictas oppoſitiones, quæſt.ix.

a Dic quòd non obſtante remiſsione tali tenebitur eis reddere rationem, & ſola ſcrupuloſa inquiſitio quoad culpã eſſe videtur remiſſa, non quoad dolum & reliquorũ præſtationẽ. vt ff.de admi.tu.l.quidam decedens.l.ſeruus vetitus & ibi Bar. ff.de leg.j.l.cùm neceſſitatem 2, & ibi Bar.& Bal & Salic. C. 2
de fideicom.idem Bar.in l.Aurelius.§.Gaius. ff.de liber.leg.& l.Aurelius.eo.tit.Bar.in l.nec quicquam.§.de plano. ff.de offi. Proconſ.Sali.in l.nulli.C.de epiſc.& cler. idem Zenze. Franc. & Ioan.de Imo.in alleg.clemen. vnica,de teſtamen.

1 Annotatio. Redditionem. Vide de hac materia Gui. pap. in deciſ.quæſt.ccliij.

2 Annotatio. Lege cùm neceſſitatem. Vide ibi Iaſ Et quid ſi remittitur redditio rationis curatoribus, ibi per Iaſon poſt Salic.& doct.an poſſit per teſtatorem remitti confectio inuentarij vide etiam ibidem.

SVMMARIVM.

1 *Debitor an teneatur creditori reficere expenſas ſeu ſumptus inſtrumenti.*

Et an creditor teneatur cancellare inſtrumentum debitori ſoluenti.

QVAESTIO XLVII.

a ITEM fuit quæſitum,[a] an creditor compelli a
† poſsit ad reddendum inſtrumentum obligationis 1
ſoluto pretio:& qua authoritate, remiſſum fuit ad l.diſſolutæ. C. de condictio. ex lege. & ibi plenè per Cy.vide quod no.in c. accedens. in princ.vt lit. non conteſt.& reſpondetur quòd ſic per illum tex. & vide in c.cùm pridem.de pact.& ibi per Vincen.

a Idem tenet Sicu.in alleg.c.accedens. & ibi plenius per Feli. Quod intelligas verũ ſi debitor ſoluat creditori ſumptus factos pro recuperando inſtrumento à notario : ſecundum Bal. & clarius per Sali.in l.fin.C.de condict.ex lege. Quod limita, donec modò propter moram debitoris fuerit facta illa expenſa:quia iuſtum eſt vt eam ſoluat.c.peruenit.de fideiuſ. Secus, ſi creditor in exordio contractus fecit iſtam expenſam. Bal.in l. eos.§.ſuper. C.de vſur. & in l. ignorat ij.col. C. de fruct. & lit. expenſ. Imputatur enim creditori: quia groſſari fecit inſtrumentum debitore non monito.arg.l.quidam Iberus. ff de ſer. ruſti. præd. Secus ſi ille fuit in mora : ſicut dicitur de expenſis

factis in productione teſtium.l.quoniã liberi.C.de teſti.ſecun
dum eum. Aduerte tamẽ quòd ſi debitor nõ curat petere hoc
inſtrumentum.& tamen vult creditor,quòd ſoluat expẽ.ſicut
communiter peti conſueuit. Nã ſentit Bal.quòd tunc debitor
non tenetur.grauat enim, vt inquit Bal.debitorẽ ad hoc quã-
do petit inſtrumentũ. Sed poſſet dici ſecundũ Fe. vbi ſuprà,
quòd aut debitor negabat debitum, & propter hoc oportuit
grossari inſtrumentũ,& tunc videtur quòd ipſe velit inſtrumẽ
tum,ſiue non teneatur emendare hoc damnũ creditori:per di
ctũ c. peruenit. ver. alioquin. Aut ſimpliciter in mora ſoluẽdi:
tamen nunquã negauit debitũ,& tunc dato quòd teneatur ad
expenſas,ſi vult inſtrumentum,tamen ſi de ipſo nõ curat, nõ
tenebitur fortè ad expenſas tanquam factas potius volũtariè
quã neceſſariè. Contrarium tamen de facto ſeruatur: quia eo
ipſo quòd creditor videt morã debitoris,ſe præparauit ad in-
ſtruendam cauſam,dicatur iſta expẽſa non voluntaria omni-
no,ſed culpa creditoris,& per cõſequẽs teneatur ad expẽſas,
etiãſi non petat inſtrumentũ. Adde aliam limitationẽ quòd
debitor non tenetur creditori reficere ſumptus inſtrumenti:
quando eſt debitor ex confeſſione tantũ,ſed vbi debitori fuit
2 pecunia numerata:ita Bal.& Sal.in alle.l.ſi.Et quod dictũ † eſt
quòd creditor teneatur cancellare inſtrumentũ debitori ſol-
uenti:hoc verum eſt ſi debitor ipſe ſoluens faciat vnum aliud
inſtrumentũ,quo fateatur debitũ ſoluiſſe & ſcienter.Iaſ. Aret.
Io.Fab.& Bar.in alleg.l.diſſolutæ.idẽ Bart. in l.plures.C.de fi-
de inſtru.& in l.qui tabulas.ff.de fur. Et ſic creditor recipiens
debitũ per iuramentũ inſtrumẽtũ amiſiſſe:licet nõ teneatur il-
1 lud cãcellare,cogitur tamẽ facere inſtrumentũ quittationis 1,
Bald. & Sal. & doc.in d l.diſſolutæ.debet tamẽ promittere ſe
nõ vſurũ dicto inſtrumẽto:ſi reperiatur:& quòd vult illud pro
caſſo ſecundum Bal.in l.pecuniæ.in ſi.C.de ſol. Adde hic quæ
ſcripſi infrà.q.cccviij.

a Additio Inſtrumentũ quittationis. Adde Pau.de Caſt.
conſi.j.ſed quid ſi perdidi inſtrumẽtũ quittationis, quòd ſciẽs
creditor facit me cõueniri,non poſſum probare ſolutionem,
ideo fui condemnatus ad iterum ſoluendum, & ex inde reper
tum inſtrumentum quittationis quanquã huius præter. non
poſſim facere retractari ſententiã cap. ſuborta.de re iud.& l.
ſub prætex.C.de trãſact.mihi tamẽ ſuccurretur ſecundũ modũ
quem ponit Ioã.And.in addit.Spe.ti.de inſtrumẽ.edi.§. poſt-
quã.verſi.quid ſi ſolũ.Et ibi vide pariter an creditor poſſit agu
re cõtra debitorem vt ſibi faciat inſtrumẽtum cautionis ſuæ
obligationis de debito.quòd poteſt probare per vnũ teſtem.

SVMMARIVM.

1 *Quæ ſententia habeant vim diffinitiua & quæ nõ.*
2 *Simplex interlocutoria per iudicẽ poteſt reuocari,*
modo non habeat vim diffinitiua.
3 *Sententia interlocutoria lata ſuper incompetentia*
iuriſdictionis vim habet diffinitiua.
4 *Interlocutoria lata ſuper expenſarum taxatione*
dicitur diffinitiua.

QVAESTIO XLVIII.

a ITEM fuit quæſitũ,a an ſententia lata ſuper ex-
ceptione perẽptoria,vel dilatoria, aut ſi fuit pronũ-
tiatũ tertiò appellare nõ poſſe,ſit diffinitiua,vel in-
terlocutoria:per gl.ord.in cle.cũ à repulſione. de ap
pel.in cle. Et per Coll.in c.ſua.co. ii.in antiquis. Idẽ
quando pronuntiat ſe iudicẽ eſſe,vel nõ eſſe. & ple-
nè per Arch.in c.cupientes. ſuper ver. plenam ſedẽ.
de elec.lib.vj.& ibi latius per Io.mo.poſt Bart.

a Concor.ibidem ſup.Mathe.Ioã.de ſan. Geor.Fran. & Im.
Aduerte quia glo.cle.alle.quam ſequuntur Fran.& Imo. dicit
1 quòd † ſententia ſuper peremptoria per quam pronuntiatur
peremptoriam obſtare habet vim diffinitiuæ, quam glo. di-
cunt ſingulariter eſſe notandam. exemplum, vt ſi pronun-
cier electum pati defectum. Si autem pronuntietur ſuper
natura exceptionis : vtrum ſit admittenda vel ne , vel an pro-
bationes ſint admittendæ vel ne,tunc non habet vim diffini-
2 tiuæ.hoc pro tanto dixerim : quia ſimplex † ſuit interlocuto-
ria illa , per iudicem cauſa cognita poteſt reuocari: vt ele-
ganter voluit Inno.in c.ſuper eo.quod metua cauſa. Si autem
habeat vim diffinitiuæ, non poterit reuocari ſecundum o-
mnes in cap. cũ ceſſante.de ap.& l.quod iuſſit.ff.de re iud.ita

concludunt Ioan. And. Ant. & Sicu.in alleg.c.cum ceſſante,per
e ſignificantibus. de offic. deleg. vbi eſt tex. expreſſus,† quòd 3
ſententia interlocutoria ſuper incompetentia iuriſdictionis
prolata , quia habet vim diffinitiuæ non poteſt reuocari , ad
quod glo.ſing in auth.habita.ne fil. pro pat. quæ dicit quòd à
tali interlocutoria de iure ciuili poteſt appellari. In ſumma illa
ſola interlocutoria dicitur habere vim diffinitiuæ, quæ quamuis
non diffiniat id ad quod principaliter eſt actum, tamen poſt ſe
non expectat aliam ſententiam proferẽdam, iudice illam pro-
ferente:hæc eſt doctrina Ant.& Sicu. de re iud.& alleg. ad hoc
prædictum cap.ſignificantibus.& dictam gl. in auth.habita. &
no.Ioan.Andr.in c.peruenit.de appel.& in c ſi.de elect.lib. vj.
ſuper verſic.inanes. Vnde † ſententia ſuper expenſarum taxa- 4
tione prolata dicitur interlocutoria vim habens diffinitiuæ.te-
net Lud.Ro.conſil. ccclviij. vbi dicit quòd ſententia lata ſuper
incompetentia iuriſdictionis prolata à delegato vim habens
diffinitiuæ,non poteſt reuocari.d.cap.ſignificantibus. Tamen
ſecus ſi proferatur ab ordinario, vt eſt caſus ſing. in l.ſi præſes
quaſi deſertam. C.quomo.& quan.iudex. per quam Bald. ibi-
dem limitat ita d. cap. ſignificantibus. Similiter iuxta doctri-
nam prædictam interlocutoria lata ſuper deſertione 1 appel- 1
lationis interpoſitæ à grauamine illato in aliqua cauſa,non ha
bet vim diffinitiuæ. ſecus ſi fuerit lata ſuper deſertione appel-
lationis interpoſitæ à diffinitiua.ita dicit Rot. deciſ. cccexxxij.
Et huiuſmodi interlocutoria vim habens diffinitiuæ,habet na-
turam diffinitiuæ,& venit appellatione diffinitiuæ, vt ab vtra-
que eodem modo non appelletur. Io.Andr.poſt Abb.antiq. in
alle.c.peruenit.de appel.& Bald.in l.minoribus. C.de his qui.
vt in dig.licet Bal.in l vnic.C.ne liceat tertiò in vna & ead.cau.
prouo.dicat quòd licet interlocutoria per quam iudex pronun
tiat tertiò appellari non poſſe , habeat vim diffinitiuæ , appel-
lans tamen cauſas in eius appellatione tenetur exprimere. An.
tamen in alleg.c.peruenit.refert Archi.tenere primum dictum
in c. cupientes.in ver.plenam.& ibi Ioan.de Imo.in ver.priua-
tis. de elect.lib.vj.& plus non dicit Andr.

1 Additio. Deſertione. Adde hic q.ccclxxiiij.& Guid.pa.
q.xj.& quæſt. ſequen.

SVMMARIVM.

1 *Minor non certioratus de iure ſibi competente ra-*
tione minoris ætatis, non excluditur à beneficio mi-
noris ætatis.
2 *Minor præſumitur ius ignorare.*
3 *Iuramentum ad incognita non extenditur.*

QVAESTIO XLIX.

ITEM fuit dubitatum. a Si minor agens vel a
conuentus iurauit non venire cõtra proceſſum 1 & 1
poſtea lædatur in aliqua parte , an ratione minoris
ætatis ſe læſum dicens,poſſit petere in integrũ reſti-
tutionem? Concluſum fuit quòd non. Et ſic fuit ob-
ſeruatum in d.capella.& ita tenet gloſ.in auth. ſacra-
menta puberum.C.ſi aduer.vend. vbi vide opin. Dy.
qui tenet, quod niſi fuerit certioratus de priuilegio mi-
noris ætatis,ſibi non præiudicat.& vide ſuprà.q.xlv.

a Et ibidem per me poſita in addi.Et idem quod Dy. vt vide-
licet † minor non excludatur à beneficio minoris ætatis , niſi 1
prius fuerit certioratus de iure ſibi cõpetente ratione minoris
ætatis,quando iurat non venire cõtra,tenent Io.And. in c.pe.
de emp.& ven.Fede.de Se.conſi.ccxcix.idem Cy.& Bal.in l.ij.
C.de reſcin.vend.niſi curator in iuramento interueniſſet.idem
Sal.in d.authen.ſacra.idem Bal.in c.j. §.item ſacra. in vlt. q. de
pace iur.fir.in l.x.Et iſta opi.Dy.& Io.Andr.ſecundum Imo.in
l.ſciendum.ff.de verb.obli.habet maximam æquitatem , quia
† minor præſumitur ius ignorare.l.regula.ff.de iur.& fac.ign. 2
& ſic præſumitur neſcire beneficiũ reſtitutionis in integr. ſibi
competere.iuri autem quod quis ignorat,nemo videtur renun
tiare,l.mater decedens.ff.de inoſ.teſta.& l.ſi.§.ſin autem.C.de
fur.ratio manifeſta eſt:quia de iure quod quis ignorat,non vi-
detur cogitaſſe.nam iuramentum † ad incognita non extendi- 3
tur.l.ſi.C.de non nu.pecu.& c.veniens.de iureiu.Et hanc partẽ
ſcio ſeruatam non fuiſſe:ſed potius reperi contrariã: videlicet
quòd non requiratur certioratio,quam tenent Pe. de bella. &
Bar.in alle.l.ij.C.de reſcin.vend.clarius Bart.in in alleg.l.ſcien
dum.idem Bar.in l.ſi duo patr.§.idẽ Iulianus.ff.de iureiu.idem

Bar. &

Bar. & melius in alle. authē.ſacra idem tenet Bal.in l.j.in fi. C. da re.credi.idem Anga.Are. inſti.da as ceptio. idem videntur voluiſſe Arcbi.Io.An.& Domini.in c.ij.de pac.li.vj.Idem Col. in a.ij.de pac.Idem Sicu.in alle.c.pe.de empt.& vē.Fran.Are. in alleg.l.ſciendum,dicit primam partem magnam æquitatē continere: finaliter tamen videtur inclinari in ſentētiam Bar. contra quam nunquam vidi iudicari.

1 ADDITIO. Iurauit non venire contra proceſſum. Tu vide de hac materia Gui.pa.cōſi.xxxv.& cccxliiij eundem cōſi. cxaa.incip.c.nobilis Ioan.de monte Arſecio.verſi.ad ſecundū ibi,non obſtat aliam.

SVMMARIVM.

1 *Intereſſe legati quando peti poſsit & quando non.*

QVAESTIO L.

a ITEM fuit dubitatū. a Fuit legatus vnus ſextarius frumēti ante tempus magnæ cariſtiæ, vel poſt, qui & tēpore dictæ cariſtiæ valebat vj.vel vij.fran. fuit petitū debito modo. Et ex poſt fuit ſolutus dictus ſextarius frumenti legatario recipienti abſque proteſtatione intereſſe,an poſt huiuſmodi ſolutionē poſsit legatarius petere dictum intereſſe?Cōclnſum fuit quod non per l.iiij.C.de poſit.& l.terminato.C. 1 de fruc.& li.expen.cum vtrobique notatis 1.

a Secus ſi dictus legatarius hæredē fortè liberaſſet:hoc acto quòd remaneret petitio pro intereſſe,tunc enim intereſſe peti poterit non officio iudicis vel primæ actionis ſublatæ, ſed præſcri.verbis,quæ oritur ex contractu innominato tempore 2 ſolutionis.ita dicit Bar.in l.ſi poſt morā 2. ff.de ao quod cer. lo.vide ibi per eum.

1 ADDITIO. Notatis. Vide in d.l.iiij.Paulum de Caſt.qui videtur aliter loqui.

2 ADDITIO. Lege ſi poſt moram. Vide ibi Iac.in iiij. & vlti.colū.& ibi Iaſ.tenet cōtra Bar. Videlicet quòd ſacramanta proteſtationis recipientis fortē non referat intereſſe,& ibi vide quid ſi dos promiſſa marito,nō fuerit termino conſtituto perſoluta:& poſtmodū per maritū ſimpliciter fuerit recepta, an extinguatur petitio pro intereſſe,& quid ſi ſoluto matrimonio poſt moram mulier ſimpliciter receperit dotem an agere poterit ad intereſſe?

SVMMARIVM.

1 *Iudex eccleſiaſticus an poſsit ſe intromittere in legatis factis ad non piam cauſam.*

QVAESTIO LXI.

a ITEM fuit quæſitū a tenentis † terminis prædi-
1 ctæ quæſtionis,an dictum intereſſe caſu quo debet peti,poſsit in iudicio eccleſiaſtico per laicū ſi excipiatur ante lit.conte.quòd iudex eccleſiaſti.nō poſ-
2 ſit eſſe iudex quia actor debet ſequi forum rei.Cōcluſum fuit quòd non poterit : quia quanuis iudex eccleſiaſticus poſsit eſſe iudex, & executor teſtamētorum:non tamen dicti intereſſe,quòd eſt extra teſtamē.vide Coll.in c.no.de iud.& in c.Io.de teſt.

a Similiter in curia archiepiſcopali Tholoſæ vidi ſemper obſeruari quòd licet procurator animarū poſſit ex eius officio ſe intromittere de legatis piis: prout de iure ad epiſcopi pertinet officiū vt in c.nos quidā. & c.ſi hæredes.cum ſimilibus. de teſta.tenet Bal.in l.ea quā.ij.col.C.de fideicommiſ.de aliis tamē legatis factis ad non pias cauſas ſe non intromittet. quod etiā voluit gl.in c.tua.de teſtamentis.Et Pet.de Anch.in alle.c. ſi hæredes.eo.ti.licet gl.ibidē.& Inn. ac Hoſt.teneant cōtrariū.Io. An.dicit quòd epiſcopus de legatis etiā ad nō pias cauſas ſe poſſit intromittere ex officio per modū exactionis: vt ſic procedat gl.in alle.c.ſi hæredes.ſed nō ad inſtantiā legatarij.videlicet oblato libello.vide ibidē per Sicu.& per aū latius in repetitione c.cū eſſes. de teſt.antepe.col.& infrà. q. cxij. q. lxxxix.& laa vij.cum vtrobique par ma poſitis in additio.

SVMMARIVM.

1 *Veſtis appellatione in materia odioſa non veniunt caligæ.*

2 *Acceſſorium non trahit principale.*

QVAESTIO LII.

ITEM fuit dubitatū, a ſi clericus coniugatus incedat in habitu & tonſura, præter quā in caligis, quas portabat bipartitas diuerſorum colorum, An dictæ caligæ diuerſificēt habitum, & impediant remiſsionem per iudices regios fiendam? Concluſum fuit quòd non,quia appellatione † veſtis caligæ non 1 veniunt in materia odioſa:vt no.Collect.in c.clerici. de vi.& ho.cleri.& per c.ij.eo.ti. in cle.& idem tenet Zenze.& Guil.de monte Lau.in d.cle.ſuper.verſi.caligæ.vbi dicunt † q acceſſoriū non trahit principale. 2

a Idem tenet Franc.de Zaba. & Io. de Imo. in ead clemen. Sed quid dices de capitulatis huius villæ,ſicut conſulibus qui ad cauſam capitulatus ſiue conſulatus & illis durantibus deferunt veſtes bipartitas?dic quòd non incidunt in pœnam dictæ cle.ij.quia non dicuntur aſſumpſiſſe quod in breui dimiſſuri ſunt.ff.de diuor.l.ij.de pœn.diſt.j c.diuortium. præterea hoc non faciunt ea præſumptione. quod requirit verbum præſumit in dicta cleman.poſitum.Idem tenent Zenz.Fran. & Imo.ibidem in ao,qui veſtem portat bipartitam:non continuè nec cauſa vſus proprij,ſed ex alia licita,puta propter feſtum doctorale,vel nuptiale.

SVMMARIVM.

1 *Minor non reſtituitur propter obiectiones omiſſas.*

2 *Nec propter interrogatoria omiſſa.*

3 *Hæc habent locum cùm litigat per ſeipſum cum iuramento de non contrauenīendo, &c. ſecus ſi per procuratorem.*

4 *Reſtituitur tamen propter probationem neceſſariam omiſſam, læſione aliter non probata.*

5 *Lex cur reſiſtat contractu minorum.*

QVAESTIO LIII.

ITEM fuit quæſitum, a an minor † poſsit pete- a
re in integ.reſti.propter obiectiones omiſſas?Cōclu- 1
ſum fuit quòd non,quia obiectiones 1 ſunt odioſæ, 1
no.per Io.An.in cle.nō poteſt.in gl.grauiora.de procur.per Spe.in tit.de in integ.reſti.§.ij.verſi. ſed pone eccleſia litigabat. idem Compo. in c. quod ſicut. de elect.& per Inn.in cap.coram.de in integ.reſtitu. Item nunquid propter interrogatoria omiſſa? Concluſum fuit quòd non.Item nunquid propter defenſiones omiſſas? Concluſum fuit quòd ſic per l. minor xxv.annorū.cū ibi no.ff.de min.ſecundū vnā le.

a Aduerte quia Spe.Io.And.& Compoſt. vbi ſuprà 2, non loquuntur de obiectionibus contra teſtes.Sed de criminibus, 2 vel defectibus qui ſolent opponi contra illum, qui agit ſuper beneficio. verum eſt quòd aduerſus executionem pœnarum minor non reſtituitur,vt in l.auxilium. ff. de minor. neque in actionibus tendentibus ad vindictam,vt ibidem. Et propter rationem ſuprà poſitam in quæſtione de ſtylo curiæ archiepiſcopalis Tholoſæ ad ſpecificandum obiectiones contra teſtes,nunquam datur niſi vnica dilatio 3. Idem tamen quod 3 Spec.vbi ſuprà tenent Sicu.in c.audius.v col.in fi.de in integ. reſtitut. Mat.Pau.& Franc.in clemen.vnica.de in integr.reſti. Et ad id quod dictum eſt minorem reſtitui aduerſus defenſiones omiſſas, dico quòd minor aduerſus exceptiones omiſſas dilatorias, vel peremptorias in cauſa ciuili, vel criminali. & ad teſtes poſt publicatas atteſtationes producendum, & allegationes omiſſas † admittitur,quando litigat per procuratorem:non autem quando per ſeipſum cum iuramento: & 3 hoc incidenter ante ſententiam ſine libello, vel poſt ſententiam cum libello.ita voluit Bar.in l. minor.alleg.poſt gl. vide ſuprà deciſ.xlv & alia.& in addit. Et not. quòd aduerſus probationem † neceſſariam omiſſam, aliter læſione non pro- 4 bata, minor reſtituitur : quia eo ipſo quòd omiſit probationem neceſſariam,ſatis apparet de læſione : ita voluit Sicu. in præalleg.cap.auditis.& c.ſuſcitata de in integ.reſtit. & ſic obſeruatur in prædicta curia 4, licet Bartol. 5 videatur tenere 4 contrarium in l.nam & poſtea.§.ſi minor.ff.de iureiur. Adde 5 quòd ſi minor ante ſententiam appellationi renuntiat ſtatim: eo ipſo dicitur læſus : quia poteſt ſequi ſententia iniuſta. ideo petere poteſt ſe reſtitui : ſed ſi poſt ſententiam intra tempus non appellat, eo ipſo non conſtat ipſum eſſe læſum: niſi doceat ſe cauſam bonam habere.no.Bar.in præalleg.§.ſi minor. veruntamen ſi in contractu fuerit læſus & circumuentus , poteſt contra eum agi : vt approbet vel reprobet contractum,&

ſi approbet non poteſt petere ſe reſtitui. Bart. in l. Iulianus. §. alias. ff. de contrahen. empt. & vẽd. & de acti. emp. & vẽ. l. Iulianus. §. ſi quis. Et idẽ videtur ſi contractus ſit nullus, quia ſi minor conuentus approbet, nõ poteſt poſtea nullũ dicere. ar. eius quod not. Bar. in d. §. ſiquis. & Inn. in c. j. de his quæ fi. à præla. Sed prædicta intellige ſi iudex confirmauit, vt not. Bar. in l. ſi quis. C. de decu. li. 2. aliàs ſecus. quia ſicut contrahendo
5 minor ſibi non præiudicat: ita nec approbãdo. lex †enim ideo reſiſtit contractui minorum: quia non habent firmũ cõſilium. vt dicit tex. in l. ſi minor. ff. de ſer. expo. quæ ratio ita habet locum in minore approbãte, ſicut in contrahente. ad hoc l. doli. §. diuerſum. ff. de dona. pro hoc etiã facit rub. C. ſi ma. fac. ſine decre. iudi. alt. ca. ha. per quẽ apparet, ꝙ ſi minor exiſtens ratũ habeat. ſibi nõ præiudicat. Et idẽ in prælato eccleſiæ cõtrahẽte, quia eius ratihabitio non excludit eccleſiam à facultate dicẽdi contractũ nullũ: ſi fuit factus ſine authoritate ſuperioris, vel petẽdi reſtitutionẽ, ſi fuit ſeruata ſolẽnitas, & fuerit enormiter læſa. Nec obſtat ꝙ dicit In. in d. c. j. de his quæ fi. à præl. quia loquitur, quando contractus erat nullus ex defectu ſolius conſenſus capituli, qui non interfuerat in contractu. Idcirco dicti capituli ratificatio bene validat contractum: ita tenet Mil. in ver. minor ſi in cont. &c.

1 Additio. Quia obiec. adde Fel. idẽ tenen. in c. fraternitas. v. col. verſ. fallit 5. in eo qui petit reſt ad allegand. crimina contra aduerſ. & idem dicit de eccleſia.

2 Additio. Vbi ſuprà videlicet in dicta clemẽ. nõ poteſt.

3 Add. Vnica dil. Bona practica. vtinã vbiq; ſic eſſent dil. abb.

4 Additio. Curia. Idẽ tenet Frã. Are. cõſil. lavj incip. viſo punc. & dubiis, quæ ea clerico. Idẽ Ant. in c. cũ veniſſent. & c. in literis. de in inte. reſt. idẽ Spe. eo. ti. §. j. ver. illud quod nõ eſt prætermittendum.

5 Additio. Licet Bart. & idem communiter legiſtæ in §. ſi minor. hîc alleg. vide ibi per Iaſo. v. colum. & ſeq.

SVMMARIVM.

1 *Minor an poſsit in integrum reſtitui, ſi contra ipſum tres ſententiæ fuerint prolatæ,*

Et an pendente cauſa reſtitutionis ſententiæ poterint executioni mandari, ibid.

QVAESTIO LIIII.

a ITEM fuit quæſitũ. a Si latæ † ſint tres ſentẽtiæ
1 contra pupillũ ſeu cõtra minorẽ: an poſsit petere in integrũ reſtitutionẽ propter deſẽſiones omiſſas? Cõcluſum fuit quòd ſic, vt ſuprà. Sed an pendente cauſa in integrũ reſtitutionis executabuntur ſententiæ? Concluſum fuit quòd non per l. vnicã in rubro & nigro in integrũ reſti. poſtu. ne quid no. C. Nec ob. c. ſuſcitata. de in inte. reſt. quia ibi erat præſumptio pro epiſcopo, & contra monaſteriũ petens in integ. reſt. Vel ibi lata fuit ſententia à principe, & ſupplicatum pòſt intra x. dies ſecũdũ Inn. & ſic nõ differtur executio. per auth. quæ ſupplicatio. C. de preci. imp. offe.

a Et hoc intra quadriennũ à die vltimæ ſententiæ cõputandum ſecundũ Ro. deci. 165. aliàs deciſ. 2. de reſtit. in inte. in nouis index tamẽ non dabit in integrũ reſtitutionẽ, niſi prius ſibi cõſtito de iniuſtitia dictarũ ſententiarũ, vel aliqua earundẽ: imo antequã audiatur, oportet quòd ſaltẽ ſummariè de aliqua noua cauſa doceat, per quã appateat ipſum veriſimiliter læſum. fa. no. in l. minor. ff. de mino. per Inno in c. cum ex literis. & c. auditis. de in integ. reſt. tenet Ro. dec. ij. de quo per Sic. in c. coram. de in integrũ reſtitutione. Crederem dicendũ quòd dicta deciſ. nõ procedat vbi eſſet præſumptio contra petentẽ in integrũ reſt. & executio eſſet reiterabilis: vbi autẽ eſſet irretractabilis, tunc indiſtinctè procedit deciſio. Adde ꝙ etiã vbi maliti oſe peteretur vt res dilataretur tunc fiet executio. Idẽ quãdo petitur in inte. reſti contra ſententiam principis: ita tenet gl. in alle. c. ſuſcitata. & ibi Ioan. And. & Sic. idem Bart. Bal. &
1 Sali. in alle. l. vnica 1. idem Bar. & Bal. in l. fin. C. ſi ex fal. inſt. Bal. in authen. quæ ſupplicatio, allega. & in marga ver. cauſa, ver. viij. Adde quæ ſcripſi infrà q. ccccxxx.

1 Add. l. vol. adde Pan. de Ca. ſt & Ale. de Imo. in l. iiij. §. condemnatũ. ff. de re iud. & eundẽ Ale. alleg l. vni. in apoſti. & vide Bal. ibid. & ipſum & Iaſ. in allega. authen. quæ ſupplicatio.

SVMMARIVM.

1 *Procurator habens ſpeciale mandatum poteſt petere in integrum reſtitutionem.*

2 *In publicis officijs non requiritur ſpeciale mandatũ.*

3 *Reſtitutio in integrum aduerſus ſententiam diffinitiuam, requirit libellum & litis conteſtationem.*

4 *Reſtitutio in integr. petita, & propter ætatem non probatam denegata, poteſt iterum peti.*

5 *Reſtit. in integ. eſt beneficium perſonale cùm trãſit ad fideiuſſorẽ: cum verò tranſit ad heredes, eſt reale.*

6 *Reſtitutio in integrum conceſſa minori in re indiuidua, prodeſt etiam ſocio maiori.*

7 *Reſtitutio in integr. datur maiori ad inuentarium intra annum non confectum.*

Item aduerſus ſententiam latam prætextu falſarum probationum. num. 8.

QVAESTIO LV.

ITEM fuit quæſitum, a an procurator † poſsit a
petere in integ. reſti. abſq; ſpeciali mãdato? Conclu 1
ſum fuit ꝙ non generalis: ſed procurator qui eſt effectus dominus litis per conteſtationem: vel habet ſpeciale mandatum, ſic no. Inn. in præal. c. ſuſcitata. de in integ. reſti. Collect. ibidem idem Cyn. in l. vnic. C. etiam per procuratorem in integr. reſtit. pe. poſ.

a Diſtingue ꝙ aut petens gerit officiũ publicũ, aut priuatũ. Si gerit officiũ publicũ: vt quia ſyndicus ciuitatis, caſtri, vel villæ,
quia †in publicis officiis nõ requiritur ſpeciale mandatũ. fac. 2
ff. de mune. & ho. l. munerum. §. defenſores Si autem gerit officium priuatũ: vt quia ſyndicus alicuius collegij, puta fabrorũ, vel mercatorũ. Et tunc aut prætendit propriũ intereſſe, vt quia lata eſt ſententia contra ipſum ſyndicum, vel procuratorẽ vel filiũ: & tunc non requiritur ſpeciale mandatũ, arg. l. vlt. vbi & apud quos. C. & no. in d. c. ſuſcitata. & in l. patri pro filio. ff. de mino. Si non prætendit propriũ intereſſe: tunc aut poſtulatur principaliter, & tunc procedit d. deci. vt voluit gl. & doct. in d. c. ſuſcitata. & in l. vnic. C. etiã per procuratorẽ, alle. Si verò incidenter, quia incidit in cauſam, & peti poterit per procuratorem abſq; ſpeciali mandato. ita volunt doct. Bar. Bal. & Sali. in alleg. l. vnic. & Sicu. in præal. c. ſuſcitata. Sed hoc caſu quando petitur incidenter an ſit opus litis conteſt. dic ꝙ non. Bald. in auth. ſi omnes. C. vt ſe ab hære. abſti. ij. col. Bar. in l. diuus. in fi.
ff. de reſti. in integ. dicit † ꝙ ſi petitur aduerſus ſententiã diffini 3
tiuam, requirit libellũ & litis conteſtationẽ: nõ ſi aduerſus interlocutoriã. quia iudex ſuo officio poteſt expedire. per c. fi. de offi. iud. & l. minor. la iiij. ff de mino. Poterit tamẽ concedi in integ. reſtit. etiam lit. non conte. ſi reus eſt abſens, vel præſens, & nolit conteſtari litem, ſecundum Bal. in add. Spe. in tit. de in inte. reſt. verſ. in cauſa reſtitutionis. Inn. in c. dudũ. de ele. Ang.
In l. fi. §. illud. C. de tẽp. ap. Adde † ꝙ reſtit. in inte. petita & de- 4
negata propter ætatẽ non probatã, poteſt iterũ peti. l. fi. & ibi Bal. & Bar. C. ſi mi. ſe ma. dixe. quod verũ eſt ex noua cauſa ſecundũ Bal. in addi. Spe. tit. de in integ. reſti. verſ. ij. & l. j. & ij. & ibi Bar. & Bal. C. ſi ſæpius in integ. reſt. poſtu. Adde inſuper ꝙ reſtitut. in integ. intra x. dies poſt ſententiam dicitur incidẽter peti: ideo non requiritur mandatum ſpeciale, quia ſufficit generale, cuius vigore tunc poſſet appellare, ſecundum Sicul. in alleg. c. ſuſcitata. Et reſtitutio ad appellandũ datur minori intra x. dies, finita minori ætate. Bar. & doct. gl. & Bal. in l. fi. in fi. C. de temp. in integ. reſt. pe. vide gl. & Bar. in l. interdũ. ff. de mino. & in l. diuus. pen. q. de reſti. in integ ſed Io. Are. in c. j. de in inte. reſt. in nouel. dicit dari intra x. dies poſt ſentẽtiã & lapſum terminũ appellandi & Bald. in marga. in ver. contumax. verſ. vij. dicit poſſe peti etiã poſt x. dies. ſed intra x. dies poſt cõceſſam reſtitutionẽ debet appellari. Ro. deci. 444. aliàs dec. 62. de app. in nouis. Nec talis reſtitutio peti poteſt aduerſus ſententiã quãdiu poteſt appellari. tenet Ro. dec. 224. alias dec. 34. de ap. in nouis. Sed bene peti poteſt appellatione pendẽte, gl. in l. j. C ſi aduer. rem iud. & in Spe. de appel. §. qualiter. ad fin. Quod verũ eſt vt cauſa appellationis ſuſpendatur, nõ vt ſuper vtraq; procedatur. Bal. in l. iij. in fi. C. de appel. Et quod dictum eſt ſuprà, ꝙ reſtitutio concedi poſſit aduerſus tres ſententias conformes, intellige intra quadriennium à tẽpore vltimæ ſententiæ ſecundum Rot. deci. 165. aliàs deciſ. 2. de reſtit. in integ. in nouel. Et aduerſus ſententiam latam ex falſis inſtrumentis etiam peti debet intra quadriennium à tempore ſententiæ latæ ſi non ſit appellatum, alioquin à tempore ſententiæ in cauſa appellationis. Bal. in l. falſam. & Petrus de Sn. in l. & qui. C. ſi ex fal. inſtrum. Et ſimiliter aduerſus ſententiam propter inſtrumenta de nouo reperta, de quo per doc. in cap. in-

rer monaſterium.de re iudic. per Cy.& Bal.in l.j C de condi.
indeb.Bart.in l.j.C.de ſent.aduerſ.fiſc.la.lib x. Pau.de Caſt.&
Sal in l.ſi ſub ſpecie.C.de re iu. & Raph. Cu.in l.imperatores.
5 ff.eo.ti.reſtitutio peti debet intra quadriennium. Adde † quòd
reſtitutio in inte eſt beneficiũ perſonale: quia non tranſit ad
fideiuſſorem,ſed eſt reale:quia tranſit ad hæredes.Bar.in l.fin.
C.de fideiuſ. mino & quod dictũ eſt de fideiuſ.probatur in l j.
eo.ti.& in l.Marcellus.cum gl ff.de fideiuſſo. Niſi dolus patris
interuenerit,vt d.l.ſi.Itẽ niſi in fideiuſſore pupilli.l.ſi pupillus.
& ibi Bar ff.de ac.hæs & l.minor & ibi Bar.de proc.prodẽſiq;
fideiuſſori iudicij nõ contractus ſecundum Bald.in d.l.ſi.quòd
autẽ tranſmittatur ad hæredes.in l.non ſolũ ff de reſti.in inte.
Bar.in d.l.ſi.& quod no.in l.Panthonius.de acqui.hær. & in l.
minor autẽ magiſtratus.§.ſi.ff.de mino in l.j.C.de reſt.mino.
Bal.in l.ſi in tra C.de in integ.reſt Pau.de Ca.in l ſi.Infanti.C.
de iure delibe.licet ibi Rapha.contrà. & per Bal. in l.cum an-
tiquioribus.C.eo.ti. Et ſi hęres eſt minor non currit ei tẽpus,
gl & Bar,in l interdum alleg. Et intellige tranſmitti,niſi hæ-
res approbauerit geſta minoris læſi.glo.ſingularis in l.patet-
fa.ff.de priu.credi.& Lud.Roma.in ſingularibus ver reſtitutio
in integ Item niſi minor decedat in puncto quo expirabat be
neficiũ reſtitutionis in integ.quia tunc non reſtituitur hæres:
6 gl.& Bar in l.non ſolũ.ff.de in inte.reſt.Adde † q ſi reſtitutio
concedatur minori in re indiuidua prodeſt etiã ſocio maiori,
gl.in l.j.C.ſi in cõmuni eau.in inte.reſt.po.per l.loci.§.ſi fun-
dus.ff.ſi ſeruus vẽdi ſed doct.ibi contra.& dicunt verũ niſi ra-
tione cõnexitatis.ſecundũ Flo.in dict §.ſi fundus.vide Bar. in
d.l.j. Datur inſuper reſtitutio hæredi pupilli ad hæreditatẽ pu
pillo delatã ſciente tutore nõ aditã. Iac.de Are.in l.qui duos.
& ibi Bar.ff.de reb.dub.& in alle.l. nõ ſolũ. vbi vide Ioã.And.
in c.in præſentia.de probatio.dicit quòd datur hæredi pupilli
licet non pupillo.quia adhuc viuens adire poterat, vnde quia
in pũcto mortis perficitur læſio datur reſtitutio hæredi aduer
7 ſus non aditã.& tenet Bar.in d.l.qui duos. Adde † quòd etiã
maiori datur in integ.reſt. ad inuentarium intra annũ nõ con
1 fectum r. Bal.in l.ſi.C.in qui.cau.in integ.reſt.non eſt neceſ.
& in l.ſi.ij.q.C.de in.delibe.Ang.in l.§.hæc ſtipulatio.ff ſi cui
plusquam per legẽ Fal.gl.in l.authẽ ff.de mino.Inn.in c.con
8 ſtitutus.de in inte.reſt. Et vlterius † adde quòd reſtitutio da
tur contra ſententiam latã prætextu falſarũ probationũ etiãſi
pars pro qua lata eſt velit docere de veritate aliarum proba-
tionum. & per alias veras probationes velit iuſtificare ſentẽ-
tiam ipſam,gl.Bart.& doct.in l.ſi is ad quem.ff.de acq. hæred.
Bal.d.in d.l.j.C.de condi.indeb.Dicit tamen Bart.in alleg.l.di-
uus.in fi.quòd non petita reſtitutione poteſt victor iuſtificare
ex veris,aliàs non.Item datur in integ reſt. contra decretum
iudicis:ſed non appellatio.Bal.in l.j.C.de cõtrah.emp.per l.ait
prætor.§ permittitur.de mino. Datur etiã reſtitutio contra
ſententiã latam per dolũ vel culpã, aut gratiã , vel per ſordes:
non autẽ ſi per pecuniã glo.no.in l.ſeruo.§.cũ prætor ad Tre
bellia.Guli.de Cuma.& Cy.in l.pe.de iuſti.& iu.Bal & Pe. de
ſu.in l.j.C.quomo.& quã.iudex.tex.& Bar.in l. ſed ſi per præ-
ſorem.§.ſi iudex.ff.ex qui.cau. mai. ſecus ſi ius periit culpa a-
ctoris,quia non datur ei reſtitutio.vt ibi no.& per Bar. Adde
quòd requiritur etiam reſtitutio quando minor adiuit hæredi
tatẽ vt eã repudiet.l.j.& ibi Bal.C.ſi vt ſe ab hære.abſti.&per l.
impuberibus.vbi gl.& doc.ff.de acq.hær.Bar.& gl.in l.ait præ-
tor.§.ſeſtinemus.ff.de mino.& inſti.de hære.quali.& diſ.§.ex-
traneis.& l.neceſſariorum.de acq.hære.& l.ſi minor eo.ti. Et
talis reſtitutio non reſcindit geſta per hæredẽ bona fide quæ
agere potuit tanquam hæres.l.ex contractu.de re iudicata.
s Additio. Non confectũ.An læſio præſumatur in mino
re adeũte hæreditatem:vel in omiſſione inuẽtarij.Et in mino-
re quomodo probetur læſio,vide Guido.pa.q.cxlj.& ſeq.

SVMMARIVM.

1 *Conreus debendi an pro altero conreo debendi poſsit petere abſolutionem.*

Item an procurator decani & capituli poſsit pro ſe & omnibus clericis eccleſiæ petere.nu.2.

Item an canonicus non excommunicatus pro excommunicato.nu.3.

QVAESTIO LVI.

a ITEM fuit quæſitũ,a an † vnus cõreus debendi
1 pro alio cõreo debendi poſsit petere abſolutionem
abſq; ſpeciali mandato? Et cõcluſum fuit quòd nõ,
quia nec etiam procurator, poteſt abſque ſpeciali
1 mandato:vt no.Inn.in c.cùm deſideres 1. de ſentẽ-
tia excõmunicatio.& ibi Colle. & in c. coram. de in
integrum reſtitu.per eundem Coll.per Cynum.in l.
vnica.C.etiam per procura.reſti.in integ.pe.poſ.
a Item videlicet quòd requiratur ſpeciale mandatum, tenet
glo.in c.qui ad agendum.de procu.lib.vj.per Spe.tit. de pro-
cu.§.j.verſ.itẽ opponitur.& ibi Bal in additio. Similiter † pro- 2
curator decani & capituli non poteſt petere pro ſe & omni-
bus clericis eccleſiæ abſolutionẽ ſingulorũ de eccleſia, niſi ſin
gulorum & aliorum ſpeciale mandatum haberet.Poteſt tamẽ
procurator generalis petere excõmunicationem pronuntiari
nullam.Et poteſt † etiã canonicus non excõmunicatus pro ca 3
nonico petere beneficiũ abſolutionis abſq; mandato. tenet
Inn.in cap Romana de ſen.excom.lib.vj.& Rot.dec.ccccxvj.
aliàs deciſ.36.de procur.in nouis.
s Additio. Cùm deſideres.Vide Sicu.& Feli.in alle.c.cũ
deſideres. qui tenent poſt Inn.quòd quis etiã per procurato-
rem abſolui non debet niſi hoc fieret ex magna cauſa, vt in c.
quanta.ij.q.v.ſi tamen aliter fiat valet ſecundum Sicul. vbi ſu-
prà,per gloſſ.in allega.c.quanto.

SVMMARIVM.

1 *Capella venit nomine eccleſia,& participat in legatis factis eccleſiæ. Fallit in capella nõ cõſecrata.n.2.*

3 *Legatum factũ eccleſiæ ſanctæ Mariæ,cùm ſint plures eiuſdem nominis,debetur pauperiori.*

4 *Legatum factum eccleſiæ non expreſſo nomine , debetur parrochiali.*

QVAESTIO LVII.

ITEM fuit quæſitũ.a Si fuit † factũ vnum legatũ a
eccleſiis non parrochialibus in ciuitate Tholoſanæ, 1
an capellæ collegiatorum habebunt partem dicti le
gati? Et cõcluſum fuit quòd ſic,cùm capella veniat
nomine eccleſiæ,vt de capel.monacho.per totum.
a Quod verum eſt in materia fauorabili, ſicut hîc. Aliàs au-
tem † appellatione eccleſiæ non veniret capella,niſi eſſet con 2
ſecrata.vide tex.cum gl in cap j.de relig.do. & ibi Sicu. & ſu-
per rubrica,de conſe.eccl.vel alta.& in c.ſi.eo. ti. & Clauſ. in
ver.eccleſia.ver.iij.Si tamen † factũ eſſet legatũ eccleſiæ beatæ 3
Mariæ,cùm ſint plures in Tholoſa.debebitur pauperiori: &
cæteris paribus locus erit gratificationi epiſcopi,gl.Io.An.&
Sic.in c iudicante.de teſta.Hoſt in ſumma.eo.ti.§.ſi.verſic.&
no.Spe.in tit.de inſtru.can.§ nunc verò aliqua vbi.lxiiij.& ibi
Io.An.in addi.Si verò † legatum factum eccleſiæ ſimpliciter, 4
id eſt,non expreſſo nomine proprio eccleſiæ, debetur parro-
chiali.Cy.in l j.C.de ſacroſan.eccle.Ioan. An.in addi.prædi-
cta.Bar.in l.quæ conditio s. ff.de cond.& demon.in §.cũ ita. s
idem Sicu.in alleg.c iudicante. Quid autẽ ſi teſtator habebat
duas parrochias,debetur ei à qua recipit eccleſiaſtica ſacramẽ
ta.Cy.in l.cum multæ C.de dona.ante nup in ſi.videtur dice-
re a. q debetur pauperiori.vide in c.cũ quis.de ſepul. lib.vj. a
s Additio Le. quæ conditio, ibi etiã tenet Io. de prato.
a Videtur dicere. Vide Bart in l.j. ff.ad muni.& in l.ſi C.de
anno.ciuili.lib.x.& per Bar.& Imo.in l.ſi domus.de lega.j.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula generalis non refertur ad ſpecificata.*

QVAESTIO LVIII.

ITEM fuit quæſitũ, a ſi ſit factum legatũ omni- a
bus cõuentibus Tholoſæ, & expoſt omnibus eccle
ſiis aliud legatũ,an cõuentus habebunt partẽ de di-
cto ſecũdo legato? Cõcluſum fuit quòd nõ. Secus ſi
vni conuentui factũ ſit legatũ, quia tunc alij cõuen-
tus habebunt partẽ de dicto legato facto eccleſiæ.
a Pro qua facit l.doli clauſula ff de ver.oblig.vbi † clauſula s
generalis non refertur ad ſpecificata, ad idem l. ſanctio legũ.
ff.de pœ.per quas deciditur quęſtio. Quidã reliquit Priori bi-
bliã,& fratribus omnibus cappã:an prior admittatur ad cap-
pam? & concluditur quòd non per d.l. doli clauſula. & l. ſan-
ctio.Si verò reliquit primò fratribus omnibus cappã, vel x. &
poſtea Priori bibliam, Prior partem habebit de legato gene-
rali, & bibliam per l.ſi ſeruus.ff.de ſtip.ſeruorum.& l.Titia.§.
qui Marco.ff.de annuis legatis.hoc tenet Sicu.in ca.cũ olim.
de re iudicata.ij.col.Cy.& ibi Bal.C.de leg.l.cum quæſtione.
de quo per Bar in dicto §.qui Marco.latius per Bar.in l.quæ-
ſitum.§.ſi quis fundum.v.col.ff.de fun.inſtru.& ibi vide.

SVMMARIVM.

1 *Petitorium & poſſeſſorium ſunt correlatiua.*

2 *Iudicium poſſeſſorium in quibus habeat locum.*

QVAESTIO LIX.

a ITEM fuit quæſitū, [a] an in præſtationibus 1
1 perſonalibus ſit reperire poſſeſſoriū? Cōcluſum fuit
quòd ſic. Et ſi decem fuerint pręſtita per decem an-
nos ab aliquo abſque aliquo titulo, ſi ceſſetur per
annū à præſtatione, poterit intentari interdictū re-
ſtitutoriū per no. Colle. in c. peruenit. de cēſib. & ibi
pleniſſimè. Et ſic ſeruatur Tholo. pro doc. Archi. de
villa ferra. vide Inn. in c. querelam, de elect. quāuis
doc. iuris ciuilis videantur tenere cōtrarium per l. ſi
certis annis. C. de pactis, vbi plenè per Cynum.

a Dicere poſt Iac. de Are. quòd aduerſus decretalem a que-
2 relam opus eſſet querela. vnde dicit quòd aut præſtatio eſt
merè perſonalis: & nō poteſt agi poſſeſſorio, quia cū nō ſit da
re petitorium. argu. in c. peruenit. alleg. ita nec poſſeſſorium.
1 quia† petitorium & poſſeſſoriū ſunt correlatiua. vnde ſi deeſt
petitorium: ergo & poſſeſſoriū. l. j. ff. de acqui. poſſeſ. Nā poſſi-
dere non poſſum liberā perſonam, ideo fruſtra ageretur poſ-
ſeſſorio. licet Anto. in dict. ca. querelam. all. dicat quòd in illis
præſtationibus annuis eſt reperire quēdam ſtatū: ad quē quis
ſe poteſt petere facere reſtitui, arg. eorum quæ legūtur & no-
tan. in c. nullus. ij. q. ij. & per gloſſ. in cap. cum inter. de except.
Et ita videmus in materia officiorum: in curia parlamēti, quia
non adiudicatur reſidentia, ſed ſtatus officij: Tamen contra
dictum Anto. tenent cōmuniter omnes legiſtæ in allega. l. ſi
certis annis. Aut cenſus eſt realis: vt quia ſoluitur ratione cer-
tæ rei. & tunc poteſt agi poſſeſſorio, cùm non poſſideatur hoc
caſu perſona, & iſte eſt caſus in allega. ca. querelam. licet ſecū-
dum Cyn. vbi ſuprà, & in foro ciuili Canoniſtarū ſeruetur er-
roneus intellectus etiam per illos legiſtas, qui manus haben-
tes extra gazophylaciū Iuſtiniani theſauri apud mendicātes
vadunt meritò mendicatum. Et huiuſmodi diſtinctionem te-
net Cyn. vbi ſuprà, idem Bald. & Ioan. Fab. ibidē idem Bal. in
addi. Specu. in ti. de reſti. ſpolia §. nunc verò. ver. ſed & ſi. idem
Ioan Fab. inſti. de act. §. præiudiciales. col. xuj. idem Bart. in l.
ij. ff. quo. bono. & in l. ij. §. vnde vi. ff. de vi & vi arma. ſequitur
Imol. idem quòd ſuprà, tenet Sicu. in alle c. peruenit. & capit.
querelam. idem Ioan. Fab. inſti. de interdic. in princip. vbi re-
fert quod conſuetudo omnium curiarū tam ſpiritualiū quā n
2 temporalium, ſed dictum c. querelam. indiſtinctè. vnde Ange.
in alleg. l. ſi certis annis, tenet quòd† in præſtationibus perſo-
nalibus denegatis habet locum iudicium poſſeſſorium: ſaltē
vtile vel officiū iudicis vel cōdictio l. ſi colon. ſi ſaltē ſemel an
te denegationē præſtatio fuerit facta. vt d. c. querelā. aliàs ſe-
cus. Quodque cōtra debitores obligatos actione perſonali
proponi poſſit remedium. l. fina. C. de edic. diui. Adria. tollen.
Quia ſi in vita fuit facta defuncto præſtatio. & ſic poſitus in
poſſeſſione & ſtatu perceptionis annuæ, locū habet dictū re-
mediū & ponitur hæres in eodē ſtatu, in quo erat defunctus.
aliàs ſecus, cùm actiones omnes recta via & ipſo iure in hære-
des tranſeant: ita quòd in eorum poſſeſſionem nō eſt neceſſe,
quòd aliquo modo ponatur. ita voluit Angel. Areti. inſtit. de
interdi. in prin. de hoc vide per Archi. in c. ſeruitutum. xviij. q.
ij. & per Ioan. And. in allega. c. peruenit.

1 Additio. Præſtationibus. Adde Gui. pa. in eius practi-
ca ſuper ſtatuto, ſiquis per literas. ſuper verbo, val quali. & ibi
videbis latiſſime præſentis deciſionis materiā, atq; practicam.

a Aduerſus decretalem. Adde Bal. in l. iubemus. la. ij. ij. col. C.
de ſacroſanctis eccleſiis.

SVMMARIVM.

1 *Spoliatus ante ingreſſum petitorij an debeat plenè & integrè reſtitui.*

QVAESTIO LX.

a ITEM fuit quæſitū. [a] Si intentata actione per-
ſonali cōtra aliquē, in eadē inſtantia poterit intenta-
ri interdictū reſtitutoriū ſuſpēſa actione perſonali?
Cōcluſum fuit quòd ſic per ca. paſtoralis. de cauſa
poſ. & proprie. & per no. per. Cy. in l. edita. C. de edē.

a Sed an veniat condemnandus in expenſis factis in actio-
ne perſonali? dic ſecundum Hoſti. Io. And. & Sicul. in allega.
c. paſtoralis, quòd ſi renuntiat illi actioni condemnandus eſt,
niſi aliquo extrinſeco excuſetur. arg. in c. calumnia. de pœn. &
in l. eum quem temere. ff. de iudic. & in ca. finem. de dolo &
1 contu. Bal. in c. poſtquam lite. C. de pac. Si† verò ſolùm ſuſpē-
dit, ex eo ſolo non veniet condemnandus: quia hoc facit au-
thoritate iuris, & in odium ſpoliantis, & in fauorem ſpoliati.
vt in d. c. paſtoralis. & in cle. j. eo. titu. Hinc eſt quòd ſpoliato
agenti interdicto vnde vi reſtituto ad ſuum beneficium, debet
ante omnia ſatisfieri de fructibus perceptis, & expēſis in qui-
bus ſpoliator extitit condemnatus: antequā ſpolians qui ſuc-
cubuit in poſſeſſorio audiatur ſuper petitorio. Sicul. in alleg.
c. paſtoralis. a v. col. legitur & no. in c. Piſanis. de reſti. ſpo. & in
c. ſignificauerunt. de teſt. Secus tamen ſi ſententia abſolutoria
feratur in poſſeſſorio pro poſſidente, & ſpoliante vt prætende-
batur contra ſpoliatum in expenſis condemnatum. de quibus
ſi velit ſpoliatus inchoare vel reſumere petitorium per ipſum
ſuſpenſum non tenetur ante huiuſmodi inchoationem vel re-
ſumptionem ſatisfacere poſſidenti, ſed vigore executoriæ ſu-
per ſententia prædicta factæ petat: recuperet illas ſi velit. & ni-
hilominus in petitorio procedat. Ratio diuerſitatis eſt: quia
hoc eſt priuilegium ſpoliati, quòd ipſe ante ingreſſum petito-
rij debet plenè & integraliter reſtitui: & hoc in odium ſpoliā-
tis, vt de ordine cogni. c. ſi. ſed in ſecundo caſu non reperitur
iure cautum. & ibi ceſſat odium. ergo id non erit dicendum.
argu. c. j. ne ſe. vac. cum ſimi. ita tenet Rota deci. cccxij.

SVMMARIVM.

1 *Pactum de nō cedendo bonis valet, niſi notoria paupertas reddat pactum illicitum.*
2 *Beneficium ceſſionis quæ operetur.*
3 *Ceſſio bonorum in quibus non habeat locum.*
4 *De conſuetudine Franciæ pro debito ciuili quis non incarceratur.*

QVAESTIO LXI.

ITEM fuit quæſitū, a an ceſſioni bonorū poſ- a
ſit renūtiari 1. Cōcluſum fuit quòd ſic in partibus, 1
vbi eſt conſuetudo quòd talis renuntiatio teneat
per no. per Iac. in libellis ſuis, rubrica de condictio-
ne ſpeciali ex mutuo, circa finem. Maximè ſi inter-
uenit ſacramentum per capi. cùm contingat. in an-
tiquis. & per capi. licet. de iureiuran. libro vj. & per
capit. quamuis. de pactis, eodem libro.

a Iaco. de Are. & Cy. in l. ſi. C. qui bo. ce. poſ. dicunt hoc ve-
rum, ſi tale pactum eſt appoſitum in contractu: aliàs ſecus. idē
Ioan. And. in addi. Specu. ti. de renuncia. §. j. verſi. item eſt be-
neficium. idē Sicu. in c. fin. de pact. in fine, dicens talem † pa- 1
ctionē tenere, niſi notoria 1 paupertas reddat pactum illici- 1
tum. quod etiam voluit Fede. de Senis, conſilio lix. Contra-
rium tenent a Ray. Bart. An. & Imo. in l. alia. §. eleganter. ff. a
ſol. matri. Idem Ioā Fab. inſtitu. de actio. §. fin. & l. ſi. C. qui bo.
ced. poſ. idem Dy. in dicto §. eleganter. idem Anto. in c. cū cō-
tingat. de iureiu. & ibidem Ioā. de Imol. Idem Fede. de ſe. vbi
ſuprà, niſi eſſet notoria & manifeſta mendicitas, & paupertas,
& fames. quia tunc iuramentum eſſet contra ius naturale. Bal.
in l. j. C. qui bo. ce. poſ. conatur ſupradictas opiniones ad con-
cordiam adducere. nam † beneficium ceſſionis duo operatur. 2
vnum quòd debitor non poſſit carcerari, & huic nō poteſt re-
nūntiari vt in autben. Immo. C. de actio. & oblig. iuncta. l. Ti-
tia. §. j. ff. de condi. & demon. & ita intelligitur opi. Bartol. &
Ray. Aliud eſt quòd in bonis poſtea quæſitis non conuenitur
niſi inquantum facere poteſt, & huic poteſt renūtiari. quia hoc
non continet turpitudinem reſpectu extranei, ita intelligitur
opi. Iaco. & Cy. per prædicta, & iſta concordia placet Ray. &
Ang. Are. in §. fin. inſtitu. de actio. Et intellige † præmiſſa in 3
debito ciuili: quia ſi debeatur ex delicto 3 vel quaſi non ha- 3
bet locum ceſſio bonorum: ſed pœna pecuniaria conuertitur
in corporalem. l. j. §. generaliter ff. de pe. & l. penul. ff. de in ius
vocan. c. finē. de do. & contu. tenet Ioan. Fab. in §. fin. inſti. de
actio. Et hoc quando pœna fiſco venit applicāda: & agitur ad
vindictam, ſecus quando pœna eſt applicanda patri: vt in fur-
to non debet fieri communicatio quatenus eſt pœna: niſi au-
thore conſentiente: argu. xij. quæſtio. ij. cap. fraternitas. idem
quando conuenitur ad intereſſe ſiue ex contractu vel ex de-
licto, tunc non fiet commutatio in pœnam corporalem, ſed
expectabitur donec venerit ad pinguiorem fortunam. vt in
c. Odoardus. de ſolu. & cap. olim. ij. de reſti. ſpol & in l. nam ſi.
ff de dolo. ita tenet Sicul. poſt Ioan. Andr. in allega. c. Odoar-
dus. licet Ioan. Fab. vbi ſuprà, dicat quod ſi quis agat actione
iniuriarum, & concludat pecuniam, & reus condemnatus ce-
dat bonis, non ſe liberat ſed commutabitur in pœnam cor-

4 poralem. Aduerte † etiam ad id quod dicit eſſe de conſuetudine Franciæ, quòd pro debito ciuili non debet quis incarcerari: niſi ad hoc expreſſè fuerit obligatus. Adde hic quæ poſui ſuprà. q. xxviij. & infrà q cxxxiiij.

r Addit io. Poſſit renunciari. Vide Rotã deci. cccccixvij. inci. vtrũ poſſit, in antiquis. dec. Gratiano. ait. & ſuprà. dec. 28.

2 Additio Niſi notoria. Hic poſita per Gui. pa. q. ccxj. & Pe. ac. ti. de ceſ. bo. ver 2. eſt notandũ. Et an cedens bonis liberetur ſi perueniat ad pinguiorẽ fortunã, dic quod l non. l. qui bonis. C. qui bo. cedere poſ. ꝙ intelligit Gui. pa. q. cccxliiij. niſi vituperoſa fuerit ceſſio. vt quia remotis femoralibus percuſſit de culo ſupra lapidem. Et ideo de tempore meo vidi ſeruari quòd cedens antequam admitteretur ad ceſſionem corã officiali promittebat ſatisfacere creditoribus ſi perueniret ad pinguiorem fortunam.

a Contrariũ tenent Vide do. Sal. in l. j. C. qui bo. cedere poſ ſunt, qui hanc quæſtionem plenè diſputatam diſcutit, & tenet quòd talis renuntiatio non teneat.

3 Quia ſi debeatur ex delicto. vide Bar. Cæpo. conſi. ix.

SVMMARIVM.

1 *Ius quæ non faciũt, & graue præiudiciũ nõ adferũt, cõceduntur ſummariè & de plano parte nõ vocata.*

2 *A iuramento notoriè turpitudinem continẽte quis poteſt abſolui etiam parte non vocata.*

QVAESTIO LXII.

ITEM fuit quæſitum. a Si diſpenſatio facta per epiſcopũ vel eius vicarium ſuper ſacramento alicui præſtito, parte non vocata. valeat. Concluſum fuit quod nõ. per no. in c. licet canõ. de elc. li. vj. per Arch. cum ibi no. & quomodo epiſcopus poteſt diſpẽſare recognita, vide Inn. in c. debitores. de iureiurando.

a Idem tenent Vin. & Ioan Archi. in c. debitore. idem Fede. de Se. conſi. cccix. idẽ Franc de Za. in præalle. c. debitores. idẽ Sicu. in c. j. eo. tit. Tu verò dic quòd ſi petatur relaxari iuramentum, vt per hoc obligatio, quæ contracta erat, tollatur & cancelletur, tunc eſt neceſſaria partis vocatio 1. & ſic proce-
5 dunt deci. & opi. prædict. per eorum rationes aliter non vale-
2 ret a. Si verò petatur relaxatio iuramenti non ad hoc vt cõtractus tollatur. ſed ad habilitandum perſonam: vt nõ obſtãte iuramento poſſit detegere fraudem & dolũ ipſius cõtractus: tunc non eſt neceſſaria partis vocatio: quia non agitur de grãdi præiudicio ipſius creditoris: remanet enim ſibi omne ius ſuũ ſaluum ad debitum defendendum. Simile eſt in bonorum
1 poſſeſſione: nam † illa, quæ ius non faciunt, & graue præiudicium non afferunt, conceduntur ſummariè, & de plano parte non vocata. Secus in his, qui ius tribuunt. & præiudiciũ afferunt: vt pleneè not. in l. iij. §. cauſa cognita. ff. de bo poſ. Et huiuſmodi diſtinctionẽ ſequit. Old. cõſi cxx. Rota deci. ccccccclxvij. in antiquis. & latius Paul. de Caſt. conſi. ſuo cexvj. iiij. col. & Ant. in alleg. c. debitores. refert ſe audiuiſſe Pan. & Calio conſulendo prædictam diſtinctionem ſecutos fuiſſe. & ita ſemper practicari vidi in curia archiepiſcopali Tholoſæ. Adde
2 quòd vbi notoriè conſtaret iuramentũ† continere turpitudinem ex parte recipientis, ita quòd certum ſit parti nullam ſuper hoc cõpetere defenſionem: tunc valebit abſolutio à iuramento etiam parte non vocata ſecundum Sicu. in alle. c. j.

1 Additio. Eſt neceſſaria partis vocatio. Tu vide idẽ cõcluſum in deci pala. grano. vt per Guid. papæ deciſi. cxv. vbi alleg. hanc deciſio.

2 Non valeret. Adde Gui. pa. q cxl. vbi latè per eũ, & huius deciſionis tenorem inſerit, cui adde quòd latiſſimè ponit Felin. in alleg. c. j. viij. col. & ſequen.

SVMMARIVM.

1 *Quæ requirantur vt tutor poſsit adminiſtrare res pupilli.*

2 *Differẽtia quæ inter iurare, ꝓmittere & ſatiſdare.*

QVAESTIO LXIII.

a ITEM fuit quæſitũ. a Si tutor iurauerit res pupilli gubernare bene & fideliter, vtilia procurare & inutilia euitare, An ſub verbis præmiſsis veniat illa clauſula, quam de rigore præſtare debeat. ſ. pupillũ indefenſum nõ relinquere? Cõcluſum fuit quòd ſic
1 per no. Cy. in l. §. defẽſionẽ. C. de adm. tu. cũ ibi no. 1
a Dic ꝙ hoc vt tutor poſsit adminiſtrare requiruntur quin-
1 que. Primò † debet accipere rem per decretũ iudicis. Secũdò debet inuentariũ facere. vt l. tutores. C. eo ti. & C. arbi. tute. l. fi. & ff. eo. ti. l. tutor. Tertiò debet ſatiſdare, niſi ſit teſtamentarius, vel cũ in inquiſitione datus, vt l. nõ omniũ. C. de adm. tut. Quartò debet iurare vtilia facere: inutilia prætermittere, in auth. vt hi qui oblig. hab. ſe per hi. §. ſi. colla. vj. Quintò debet promittere cũ ſatiſd. pupillũ indefenſum non relinquere. Sed hoc dicebat Frã. Accur. cõprahendi ſub iuramento præmiſſo: quod hodie præſtatur, quod non placet Dyn. cũ † aliud ſit iu- 2
rare, aliud promittere, aliud ſatiſdare. & hoc tene menti: per quod multorũ tutorũ facta reprobabis. iſta ſunt verba Cy. in alle. l. ſin. §. omnẽ autẽ. C. de admi. tut. & hanc partẽ ſequũtur Bar. in l. prætor ait 2. §. j. ff. de no. ope. nun. in l. legitimos. ff. 1
de leg. tute. in l. tutores. ff. de admini. tut. idẽ Bart. Io. Fabri. & Sal. in alle. §. omnẽ. per hoc tamẽ quòd promittit indefenſum nõ relinquere: non impeditur tutor quominus in mala cauſa poſſit bonam fidem agnoſcere, ſecundũ doct. vbi ſuprà. Adde Ang. tenen. id quod doct. antedicti. inſti. de tutel. in §. tutores.

r Cum ibi no. idem tenent Bal. in alleg. l. in l fi. § omnẽ. in l. legitimos. ff. de le. tu. & Ale. Imo. in l. prætor ait. §. j ff de ope. no. nunti. Idem Bal. in c. ex parte. de appel.

a Bar. in l. prætor ait. idem tenet Bal. in addi. Spe. ti. de tut. in vlt col. verſi. tutor tenetur: & idẽ quod Bart. tenet Raph. in alleg. l. legitimos. Idem Ang. Aret. in §. actionum. xxxv. col. inſtit. de actio. vide Iaſ. in alleg. l. prætor ait. iiij. col. dicit quòd deciſio Bar. eſt communiter approbata.

SVMMARIVM.

1 *Clericus cohabitans vxori adulteræ an amittat priuilegia clericalia.*

2 *Bigamia vera quænam dicatur.*

QVAESTIO LXIIII.

ITEM fuit quæſitũ, a ſi clericus † cõiugatus cũ a
vnica & virgine, vxorẽ eius quæ adulterata fuit, no- 1
toriè, publicè, & palã, ex poſt reconciliet & cũ ipſa cohabitet, vt prius, ſciens eã eſſe adulterã, dicetur eſſe bigamus, ita quòd ſi ex poſt ꝓpter aliquod maleficium capiatur per tẽporales. & petatur remitti ad iudicem eccleſiaſticũ, & opponatur per procuratorẽ tẽporalẽ, quòd nõ debet admitti: quia bigamus: & ita probarent per c. vnicũ. de biga. li. vj. & per c. ſit eius qui. xxxiiij. diſt. Cõcluſum fuit quòd curia tẽporalis malè dicit. & ita pronũciatum verũ eſſe, quòd eſt bigamus, quoad legẽ promotionis, non autem quoad priuilegium conceſſum clericis coniugatis per c. vnicum. de cleri. coniuga. libr. vj. & ita tenent concorditer omnes in c. vnico de bigamis, libr. vj. & idem Ray. Tho. decr. doc. legens Tholoſæ.

a Secus ſi contraxiſſet † ab initio cũ corrupta, vt cap. de bi- 1
gamis & cap. deinde, xxvj. diſt. quia talis perdit omne priuilegiũ clericale. Et hoc quando matrimoniũ tenuit: ſi autẽ matrimoniũ non tenuit impediente ſacro ordine, talis ſecundũ Io. And. & Sicu. in c. Io. de cleri. coniu. non perdit priuilegiũ clericale: nã ca. vnicũ de bigamis, in vj loquitur de † vera bigamia a
cuiuſmodi non eſt iſte, cũ matrimoniũ nõ tenuerit. Nec ob. c. mulier, de biga. quia verum eſt quòd iſte eſt bigamus quoad quid, ſcilicet quoad executionẽ officij: non autẽ quoad hoc vt perdat omne priuilegiũ clericale: & ſic c. vnicum allegatum loquitur de bigamis verè, vt de eo qui cum duabus cõtraxit: vel interpretatiuè ſimpliciter, vt quando quis contraxit cum corrupta & matrimoniũ tenuit. Non autẽ habet locũ in bigamo interpretatiuè quoad quid, ſicut quãdo ſacerdos contrahit cũ corrupta, vel ſecunda vxore, ita tenet Siculus in loco præalle. & idem Domi. de ſanc Ge. in alle. c. vnico de biga. lib. vj.

1 Additio. Secus qui contraxiſſet. Adde hic quòd latius ponnotur infrà, quæſtio. ccxxv. & quæ ponit Clarus in §. bigamia, quaſi per totum.

QVAESTIO LXV.

ITEM fuit quæſitũ, a ſi aliquis à ſententia lata a
contra ipſum appellauit & in primo anno fuit impeditus appellationem ſuam proſequi per quatuor dies propter ferias repentinas ad aduentum Regis conceſſas: quamuis per ſex menſes dicti anni dictam cauſam appellationis fuerit proſecutus. & per alios ſex menſes exceptis dictis quatuor diebus fuerit negligens

gligens in proſequendo, & pòſt per vnum annum & decem menſes, an pars appellans lapſis dictis terminis poſsit petere ſibi declarari vigore dicti impedimẽti dictorũ quatuor dierũ ſecundum fatale ſibi competiiſſe? Et fuit concluſum quòd ſic: per no. Inn.
1 in c. ex ratione. de appel. 1 & not. Colle. ibidem per
not. Ioã. An ibidẽ per no. per Pet. Iac. in libellis ſuis. ſub tit. in cauſa appellationis. §. notandnm vſque.

a Idem ſemper ſeruari vidi in curia Archiep. tamen Ioannes Andreas in alleg. cap. ex ratione. tot. opi. & confuſè recitauit: vt ipſemet fatetur in additio. Specu. iiij parte. ti. de appella. ſuper rubric. quòd dum caſus dubius circa hanc materiã contigiſſet in curia Romana, non potuit decidi per ſcripta ſua in dicto cap. nam & compilatores cle. in iſto dubio laborantes nõ poterant elicere diffinitionem, quæ non eſſet partim ingrata. vnde Sicu. poſt Ioannem Andreã, & Antoni. in dicto capitulo, ex ratione, tenet contra iſtam deciſ. & vide ibi per eum. Sufficit tamen prædictã opinionem Inn. ſeruari de conſuetudine, quæ eſt optima legum interpres. c. cum dilectus. de cõſuet. l. nam & ſi de interpretatione. ff. de leg.

S V M M A R I V M.

1 *Cap. Statutum de reſcrip. lib. vj. non habet locum in executoribus gratiarum apoſtolicarum.*
2 *Mors & longa abſentia equiparantur.*

QVAESTIO LXVI.

a ITEM fuit quæſitũ. [a] Si dari fuerunt tres executores ſuper gratia apoſtolica ſecundũ formam c. cum plures. de offi. deleg. li. vj. & vnus fecerit proceſſum ſuũ, an alius in caſu non excepto in d. ca. poſsit
1 procedere: & an valeat proceſſus? Cõcluſum fuit 1,
quod non: nec poteſt ratificari in caſu quo facilis recurſus poteſt haberi ad incipientẽ, aliàs ſecus, ita tenet Ioannes And. in nouel. in c. ſi contra vnum. eo. ti. in gloſ. iij. Archidi. in dicto cap. cum plures. Addens idem vbi eſt periculum animæ. & Colle. in capitul. prudentiam. eodem tit. circa finem.

a Iſtud non poſſet bene procedere in delegatis datis ſuper cognitionibus cauſarum: quia debẽt dari in eadem diœceſi & non in diuerſis, vt capitu. ſtatutum 2. §. ſecundò de reſcript.
2 libro ſexto. Procedere † igitur poteſt in executoribus gra-
tiarum apoſtolicarum, in quibus non habet locum dictũ cap. ſtatutum vt ibi not. ita voluit Domi. in alleg. cap. cum plures. Subiungens poſt archidia. quòd ſi iudex primus procedit nimis lentè vel negligenter, poterit collega procedere, allega. xxvij. quæſtione prima. cap. ſi homo. cap. ab eo. de appel. libro ſexto. & cap. dudum. xviij. quæſtione ſecunda. Idem Ioã. Andr. in alleg. cap. cùm plures. in nouel. Adde quòd ſi plures fuerũt delegati cum clauſula, quòd ſi non omnes, de impotentia cõſtante dicetur quòd collega ſe abſentauit ad partes valde remotas: ita quòd non eſt neceſſe vlterius illũ requiri, cũ hoc cõmodè fieri nõ poſſit. c. faciat. xxij. quæſt. ij. ad quod facit cap. præſen-
3 tata. de teſtibus: mors † enim & longa abſentia æquiparantur,
& ſicut non requirimus mortuũ: ita nec abſentẽ. fa. cap. ij. de procu. eod. lib. ibi aut in longũ peregrinari. ita voluit Do. poſt Ioan. And. in alleg. ca. ſi contra vnum. de offi. deleg. lib. vj.

1 ADDITIO. Concluſum fuit. Adde quòd cœpta ab vno ex habẽtibus poteſtatem inſolidum, non facit alius niſi impediatur. ita Bart. Bal. & Sali. in l. j. C. de ſportu. & Ang. Are. in l. Imperatores. §. magiſtratus. ff. de appel.

1 Ca. ſtatutum. Adde no. per Ruina. conſil. cclxxij. incipi. ſi in formatione pauperum. Adde quòd ſi ille executor, qui inchoauit eſt valde remotus à loco vbi eſt executio actus faciẽda collega, ibi exiſtẽs poterit negotium expedire. ita firmat Are. in alle. c. cum plures. & ſequitur Ioan. An. Imo. & Do. ibi qui in ſi. d. c. cum plures. poſt lap. tenet quòd ſi ab vno delegatorum vel executorum qui poterant ſoli procedere ſecundũ formam prædicti c. fuit vnus excommunicatus & excommunicans mortuus eſt, vel impeditus, vel non vult procedere, & poterit abſolui ab alio collega, etiã ſi ille qui excommunicauit, abſolutionem inhibuit, vel ſibi reſeruauit: & idem tenet Fel. in ca. paſtoralis. §. prætor. verſi. fallit. ij. de offi. ordi.

S V M M A R I V M.

1 *Exceptio præſcriptionis an impediat litis conteſtationem.*
2 *Exceptio peremptoria impedit litis conteſtationẽ.*
Item exceptio per quam factum impunibile, vt in criminalibus. nu. 3.
Item quando concluditur actionem non competere actori. nu. 4.
Item exceptio, quòd ſua non intereſt. nu. 5.

QVAESTIO LXVII.

ITEM fuit quæſitũ, [a] ſi exceptio † præſcriptio- a
nis impedit litis conteſta. Cõcluſum fuit quod ſic. 1
ſi opponitur proceſſui, ſecus ſi meritis cauſæ: vt not. Cy. in l. emp. C. de præſcri. x. vel xx. an. idẽ Ioã. And. in c. exceptionis. de lit. cõte. lib. vj. & hoc ſi veniat per modũ promptæ fidei: quãuis Archi. ibi cõtra. & Spe. tit. de excep. §. ij. verſi. ſed pone quòd in cauſa appellationis. per Bart. pleniſsimè. ff. pro ſuo. l. fin. & per Guil. de Cugn. ff. de cõdi. indebi. l. elegãter. §. ſi poſt tranſactionẽ. & poſt Inn. in cap. dilecti. de libel. obla.

a Idem Domi. poſt docto. in alleg. c. exceptiones. idem Iac. But. in l. omnes. & in l. ſicut. C. de præſcrip. xxx. anno. idem Io. Pet. de Ferra. in forma reſpon. rei conuenti. in gl. fraτer. verbo præſcriptionis. idem Bar. in l. j. §. ſi. ad Tertul. idẽ Bar. in l. tranſactam. ff. de verbo. ſignificati. idem Bar. in l. fratris. C. de tranſactio. Et idem Bartol. in l. cum quærebatur. §. j. dicit aduertendũ ad formam proponendam, quia ſi dicat, tu non potes agere, vel non es audiendus: quia non habes actionem: tunc enim cenſetur ad proceſſum opponi: & impedit litis conteſt. Secus ſi dicat, nõ fones iuſtitiam: quia præſcripſi, tunc ad merita cenſetur opponi: ſecundum Bart. vbi ſuprà. Pro primo facit l. omnes. & l. ſicut, alle. C. de præſcr. xxx. anno. idem tenet
Angel. Areti. t, inſti. de except. verſic. viij. Et ibi late per eum 1
poſt doct. & ponit quadragintaquatuor caſus, in quibus impeditur litis conteſtatio, quòd tandem reducit ad certas regulas, quas hîc inſeri non modò vtile, verumetiam neceſſarium
arbitratus ſum. Prima regula quòd † omnis exceptio perem- 2
ptoria, iuxta l. peremptorias. cum ſua materia. C. de ſentẽ. reſcin. non poſ. & §. appellantur. inſtit. de except. & ibi per eundem Ange. poteſt impedire litis cõteſt. Intelligas tu tamẽ talẽ exceptionẽ peremptoriã, vbicunque exceptio neceſſariò cõcludit quòd aduerſarius tuus ad iudiciũ vocari nõ poterat, vnde non obſtante quòd peremptoria ſui natura poſt lit. conteſta. debeat opponi. l. exceptionem. C. de proba. & d. l. peremptorias. quia tamen in notoriis & manifeſtis ordo iudiciarius nõ eſt neceſſariò requirendus: vnde ſicut nec pro actore requiritur ordo iudiciarius, ſic neque pro reo. l. ij. ff. ſi quis cau. & C. de accuſ. l. ea quidem. cum glo. & ff. qui ſatiſ. cog. l. ſi verò. §. qui pro rei qualitate. & ij. q. j. cap. manifeſta. fa. gloſ. in cle. appellanti. de appel. in cle. Secunda regula eſt quòd quoties lex vel ſtatutum ſic loquitur, videlicet, quòd tali caſu non detur actio, vel petitio: tunc tali caſu dabitur exceptio etiam ad impediendum litis ingreſſum: ita intelligitur quòd no. Bar. & doct. in l. 4. ad Maced. & l. ij. §. j. ad Velleia. & l. j. §. ſublata. & quod ibi Bart. Ange. & doct. ad Trebel. & l. j. §. j. de aleatori.
Tertia regula † eſt in criminalibus, quòd omnis exceptio per
quam factum redditur impunibile poteſt opponi ante lit. con- 3
teſta. vel ante nomen rei receptum inter reos. l. ſi maritus. §. præſcriptionis. de adul. talis exceptio poteſt opponi ad litis ingreſſum. l. ſi ſeruus. cum ibi no. per gloſſ. & doct. C. de his qui ad eccle. confugi. l. item apud labeonem. §. quod ait. ff. de iureiuran. & d. §. præſcriptionis. facit quod habetur in l. ſi tibi. §. quædam. ff. de pac. fallit quod not. Bar. in l. j. §. accuſatione. ff. ad Turpil. Quarta regula eſt, quòd † quoties concluditur
actionem non cõpetere ipſi actori, talis exceptio ſemper im- 4
pedit lit. ingreſſum, cùm lex ipſa dicat quòd nemo ſine actione experitur. l. ſi pupilli. §. videamus. ff. de neg. ge. Iſta ergo exceptio, vbi non competit actio. impedit litis conteſtationẽ l. eleganter. §. ſi quis. ff. de condi. inde. Iſtas regulas poſuit Bar. in d. §. ſi quis a, in tantũ quòd ſi conſtat iudici actionem non
competere, licet per partem nõ opponatur: tamẽ, iudex ex ſuo 5
officio repellit agentem ſine actione, ſiue agat in ciuilibus, ſiue in criminalibus. l. vbi pactum. cum gloſ. & ibi Bart. & doct.

C.de

C.de tranſa.hanc quartam regulam ponit Domi.vbi ſuprà. &
Bart.in d.l.cùm quærebatur.ff. iudi.ſol. Quinta regula eſt,
quoties alicuius non intereſt agere, vel ſic experiri poteſt op-
5 poni exceptio, quod † ſua non intereſt: quæ exceptio oppo
nitur ante litem conteſta. & tali tempore oppoſita impedit li
tis conteſt.c. veniens.& ij.de teſti.lib.vj.& ibi Ange.Per.Ang.
Are.& Raph.ff.de appel.reci.& l.poſthu.§.ſi quis ex his.& ibi
Bar.& Ang.ff.de inoff.teſta.& per no.Innocen.in c.ſuper his.
de accu.& not.Bart.Bald.& Sali.in l.j.C.de ordi.iudi. Bald.in
l.poſtquam liti.C.de pac.Sali.in d.l.fratris.C.de tranſac. Bar.
in l.nam & poſtea.ff.de iureiuran.& in d.l.eleganter.§.ſi quis
poſt.& Barto. in d.l. cum quærebatur.§.j.ff.iudi.ſol.& in l.vir
bonus.eo.titu.gloſſ.in c.ex parte.Ang.de teſtib.& eſt text.in
l.iij.§.ſciendum.ff.ad exhi.Bal.in l.cum ſeruum.C.de ſeruis fu
gi.Bart.in l. non vtique.ff.de except. Et hoc eſt verum quan-
do incidenter deducitur intereſſe, ſecus ſi tangit factum prin-
cipale: quia tunc ſemper poſſet opponi tua non intereſt etiam
poſt litis conteſta.ita voluit Bart.in d.l. poſthumus. §. ſi quis
ex his. Et prædicta ſunt vera, ſi prædictæ exceptiones poſ-
ſunt incontinenti probari, & offeri ſe incontinenti probatu-
rum iuxta not.per Barto.in l.fina.C.de edic diui Adria.tollé.
Aliàs autem ſi requirerent altiorem indaginẽ, reſeruãtur poſt
lit.conteſta.ita not.gloſſa, Barto.& doct.in d.l. nam & poſtea
in princip.ff.de iureiurando.& voluit Bartolus in dicta l.cum
quærebatur. Idem quod deciſio noſtra tenet ſtilus curiæ Par-
2 lamenti in titul de exception.a. Specul.tamen in dicto §.ſu-
perius allegat.in verſiculo ſed pone quòd in cauſa appellatio-
nis, dicit quòd de conſuetudine curiæ Romanæ, quæ eſt opti-
ma legum interpres, exceptio præſcriptionis non admittitur
ante litem conteſtatam: ſed ſolùm poſt: vide latius per Ang.
Areti.vbi ſuprà.

a ADDITIO. In d.§.ſi quis.Vbi Iaſo.dicit quòd doctrinæ
Bartoli ſcribentes nihil addunt.

a De except.§.item exceptio præſcriptionis, vt ſcripſi ſuprà.

SVMMARIVM.

1 *Crediter in pecunia numerata an teneatur accipe-
re à debitore bona immobilia, ſi nulla fuerint mobi-
lia iuxta legitimam æſtimationem.*

2 *Et an creditor habebit electionem vt rem meliorẽ
ſibi dari eligat.*

3 *Et an idem habeat locum in creditore eccleſia.*

QVAESTIO LXVIII.

a ITEM fuit quæſitum. a Si creditor alicuius in
pecunia numerata, compelletur recipere de bonis
debitoris immobilibus iuxta legitimam æſtimatio-
nem, ſi nulla bona mobilia poſsidet? Concluſum
fuit quòd ſic. per authen.hoc ſi debitor. C. de ſolu.
1 & in cor.authen.de fideiuſſo.§.penultimo 1..

1 a Idem quando † debitor eſt carceratus, quia vt liberetur à
carcere cogitur creditor recipere de bonis inia in ſolutum.in
authentica præallegat. & in authentic. de fideiuſſo. §. quòd
autem tenet Bald in l. ordo.C.de excep. rei iudic. vltima co-
2 lumn. In his tamen † caſibus habebit creditor electionem vt
rem meliorem ſibi dari eligat: vt eſt caſus in allega.authenti.
hoc ſi debitor.& ibi Bald.& Salice.niſi tamen eſſet † creditor
3 eccleſia, qui licet inuitus cogatur recipere rem pro quantita-
te, tamen non eligit rem meliorem, ſed mediocris dari de-
bet ſecundum Bart. & Salice.Angel.in authen.hoc ius porre-
ctum.C.de ſacroſ.eccl.& in authen.de ali.& emph.§.hoc etiã.
colla.ix.& Salice.in alleg.authen. hoc ſi debitor. An autem
huic authen.renuntiari poſſit? Cy. relinquit quæſtionem in-
diſcuſſam. Sali. tenet quòd ſic per l. ſi quis in conſcribendo.
C. de pact.quia ſibi ſaluum remanet remedium ceſsionis bo-
norum: ſi tamen per ſtatutum municipale non admitteretur
ad ceſſionem bonorum, renuntiatio non valeret: ne perpetuò
cogeretur ſtare in carceribus.

t ADDITIO. §. penult. Adde quòd regulariter creditor
inuitus aliud pro alio recipere non cogitur. l.iij.§. mutui da-
tio.ff.ſi cer. pet. vide ibi Bartol.qui ponit not. diſtinctionem
ibidem commendatam & declaratam per Salicet. & Albert.
& ibi vide Iaſ.qui limitationes & plures caſus fallen.ad huiuſ-
modi regulam.

SVMMARIVM.

Canonis ſententia an ſemper liget, & ſit iuſta.

2 *Poſitioni criminoſæ an quis teneatur reſpondere.*

QVAESTIO LXIX.

ITEM fuit quæſitum, a Si fit poſitio contra ali
quem, quòd ipſe eſt excommunicatus, An dictæ po- a
ſitioni teneatur reſpondere? Concluſum fuit quòd
non, ſi excommunicatio eſt canonis, ſecus ſi homi-
nis, & nota.Colle.ti.de confeſ.c. vnico. & in ca. per
tuas.de teſt.& Spec.titulo de poſitio.§.vij. verſi.xix.

a Et eſt ratio † quia ſententia canonis ſemper ligat & eſt iu
ſta: hominis verò ſententia quãdoque iniuſta, nec ſemper ſer- 1
tur pro crimine. c.à nobis.de ſen.excõmunica.a.j.q.iij.c.j. idẽ
Bal.in addi.Spe.vbi ſuprà.alle.l. probrum. ff.de ver.ſig. An
autem poſitioni † criminoſæ quis teneatur reſpõdere? de hoc
per Inno.in c.ij.de confeſ.& ibi Ioan.And.idem Inno.in c.du- 2
dum.ij.de elec.per Specu.vbi ſuprà. per Ant. in c. qualiter &
quando.§.debet.Bart.& Bal.in l.transactione. C. de tranſact.
tenent quòd non.idẽ Barto.in l.qui iuraſſe.in fi.ff.de iureiu. t
idem Bart. in l.penul.& fi.ff. de his qui.vt indig.& idem Bart.
in l.non intelligitur.ff.de iure fiſci & in l.cogi.C.de peti. hær.
Idem tamen Bar.aliter dicit in l.Marcellus.ff.rerum amo.& in
l.ij.§.quod obſeruari.de iura.calũ.C.& ibi, latiſſimè per Sali.
de materia poſitionũ.ideo vide eum. Tamẽ in quæſtione pro-
poſita pro nunc ſequere.Inn.& Sicu. in alleg. c. de confeſsis.
quos ſequi videtur Domi.in c.ij.de confeſ.li.vj Ex quorum di
ctis eliciuntur duæ regulæ. Prima, quòd ſi proceditur per in-
quiſitionem ex mero iudicis officio, tenetur inquiſitus reſpõ-
dere poſitioni criminoſæ: ſi id de quo quæritur, eſt notorium
ſeu famoſum, aliàs ſecus, ad hoc tex.no.in c.cũ dilecti. de ac-
cu. Secunda concluſio, quòd ad inſtantiã partis neceſſariò
eſt reſpondendum poſitioni criminoſæ: ſi id de quo quæritur
ſit famoſum: & impediat ordinis executionẽ, ſeu beneficij re-
tentionẽ, de quo agitur, nec veniat imponenda pœna tẽpora-
lis.& ſic idẽ Sicul.vbi ſuprà.cõcordat opi. Inn.& aliorũ. diſtin
guit gl.in alleg.c.ij.de cõfeſsis.li.vj.de hac materia per Arch.
in c.ex pœnitentibus.l.diſtin.& latiſsime per Bald. in alle.§.
quod obſeruari.

t ADDITIO. ff. de iureiuran. Adde Iaſon. in d.l. quæ iu-
raſſe.§.ſi pater.in fine.

SVMMARIVM.

1 *Obligans ſe tempore conſulatus propter factum cõ-
ſulatus, non tenetur finito conſulatu.*

2 *Officialis delinquens prætextu officij & ad commo-
dum officij, ſucceſſor in officio tenebitur de crimine.*

3 *Succeſſor in beneficio tenetur ſoluere debita prædeceſ-
ſorũ pro eccleſia neceſsitate contractu.
Idem habet locum in prælato, ibidem.*

QVAESTIO LXX.

ITEM fuit quæſitũ, a Si conſules † quondã obli a
gauerunt ſe propter factũ conſulatus, ſi finito offi- 1
cio tenebuntur? Concluſum fuit quòd non: niſi ſe
obligauerint nominatim. Vt ff. quando ex fac.tuto.
l. poſt mortẽ.ff.de admini.re.ad ciui.perti.l.iiij.& de
muner.& hono.l.ſi quis magiſtratus.vide no.in l.fin.
de fideiuſ.fa.no.in c.aduerſus.de immu.eccleſiarũ.

a Quia expreſſo tantum nomine ſuo & non alterius ſunt
obligati, vt l.penul. qui ſatiſd.cog.in gl.ſuper verbo habetur.
ita videtur velle Bar.in l.j.§.nunciatio.iij.col. Idẽ tenet Spec.
in ti.de acto.ver.itẽ tutor & curator. Idẽ Specu. in tit.de reo.
verſi.idem tutor, vel curator vel alius adminiſtrator.idẽ Bart.
in l.ij.§.in eum ff.de adminiſtra.re.ad ciui.pertine. Sic etiam
quòd ſi officialis † delinquit prætextu officij, & ad commodũ
ipſius officij ſeu vniuerſitatis, ſucceſſor in officio tenetur ſatiſ- 2
facere. Secus ſi officialis delinquit, vel contraxerit ad cõmodũ
propriũ, vel libidinẽ ſuã ſequendã: nam tunc nõ ſucceſſor, ſed
ipſe & eius hæres conueniri debent. iuxta id quod legitur &
nota.in l.i.& ij.ff.ad leg Iul.repe.& l.iubemus.C.eo.tit.ita vo
luit Sicu.limitare dictũ.c.aduerſus. Adde quòd † ſucceſſor in be-
neficio tenetur ſoluere debita prædeceſſoris pro eccleſiæ ne- 3
ceſſitate cõtracta.c.j.de ſol.idẽ ſi prælatus cõtraxit debita pro
ſua ſuſtẽtatione, vel neceſsitate corporali, quia ſucceſſor tene
bitur, tenet Sic.in c.ex præſentiũ.de pi. t & in all.c.j.de ſo.& c.

t ADDITIO De pig. Vide ibidẽ Barba.in j.& ij. coll. & per
Sicu.in diſputatione quæ incipit, Sempronius clericus.

QVAEST

QVAESTIO LXXI.

a Item fuit quæſitum, [a] Si Titius dedit mihi vij.
fran. in quibus Sempronius cum quodam inſtru-
mento erat ſibi obligatus, & tradidit mihi dictum
inſtrumentum in ſignum donationis perfectæ, ſi
poſtea reperiatur dicto Titio ſatisfactum ante tem-
pus donationis mihi factæ, an poſſim agere contra
ipſum de euictione? Concluſum fuit quod non, ni-
ſi ſolùm ad damna & intereſſe, ſi quæ ſuſtinuero,
b per l. Ariſto [b]. in fin. ff. de do. & l. ij. C. de euictio. cum
ibi not. per Cyn.

a Item tenet ibidem Salic. in fin. & ibi per Bald. idem Ioan. Fab. in l. j. C. de iure do. & idem Ioan. & Ange. Areti. in §. alie. inſti. de donat. de quo etiam per Bartol. in allegata l. Ariſto. An autem epiſcopus, vel alius prælatus, qui hoc ignoranti ſcienter contulit præbendam qua non potuit: illa euicta teneatur aliam quam poſſit ſibi cóferre? dic quod ſic. & de hoc eſt caſus ſingularis in ca. inter cætera. de præbend. & ibi gloſ. Sicul. & doctores.

b Additio. Ariſto. Adde Ioan. Pe. de fer. in forma libel. quomodo agitur pro donatione. in glo. fina.

SVMMARIVM.

1 *Adulto curator generalis ad lites præſentes & futuras dari poteſt.*
2 *Curator tamen ad hoc nō eſt cogendus, niſi ex cauſa.*
3 *Item curator abſens dari non poteſt.*
4 *Curator datus ad litem non conficit inuentarium.*

QVAESTIO LXXII.

a Item fuit quæſitum, [a] ſi adulto poſſit † dari
1 curator generalis ad lites præſentes & futuras: Cō-
cluſum fuit quod ſic, per no. in l. iij. ff. de tut. cum l.
ſeq. & l. eum. ff. de procura. & not. in c. ſi annum. ſu-
per verbo curator. de iudi. lib. vj. per Archi. & Ioan.
And. in nouella.

a Et idem ibi Domi. idem Speculator in titulo de acto. ab
2 vniuerſitate. verſi. puberes autem. Et adde quod † talis curator inuitus non datur, ſecundum Iaco. de Are. & Barto. in l. qui rrahet. §. ſi pupillus. ff. de tutel. volens igitur conſtituitur, ſed ex cauſa cogi poteſt: vt in curatore bonis dando. l. ij. §. itē quæritur. ff. de curato. bo. dan. de quo per Cyn. in l. j. C. qui petuto. idem tenet Bald. in l. quæ fortnitir. viij coll. C. de pigno. actio. idem Domi. poſt Ioā. de Fan. in allega. c. ſi annum. idem
3 Ang. Aret. inſtitu. de cura. §. j. Adde quód etiam abſens † curator dari non poteſt. quia nō ſeruaretur forma, de qua in allega. §. ſi pupillus. vbi hoc tenet Ia. de Are. quem ſequitur Bar. dicens: ſis ergo cautus quód in curatore ad lites ſemper ponatur quod præſens datur præſenti & petenti. idem Ioan. de Fantu. & Dom. vbi ſuprà. & Angel. vbi ſuprà. vbi idem Angel.
4 tenet curator † datus liti non conficit inuentarium. vt no. gl. in l. decernimus. & ibi doc. de epi. audi. & l. actor. ff. rem ra. ha. & ibi Bar. & l. tutor qui repertorium. ff. de admi. tu. in princ. ſed debet ſatisdare rem pupilli ſaluam fore. vt no. gl. & Bar. in l. ſed & ſi. ff. rem papil. ſal. fo. Et dicit ſe credere quod etiam ſatisdare debeat vtilia facere, & inutilia prætermittere, & adultū indefenſum non relinquere ad tollar turoris. vt l. fin. §. defenſionem. C. de admi. tu. & not. Bart. in l. legitimos. in fi. ff. de legi. tutori. de quo per Spe. vbi ſuprà, & Io. An. & Bal. ibidem in addi. de quo dictum eſt ſuprà q. lxuj. & in additione.

SVMMARIVM.

1 *Bannum ſuper aliqua re appoſitum ex partium cō-uentione ipſo iure eſt nullum.*
Secus vero ſi in fauorem alterius, ibidem.
2 *Terminus ex partium voluntate poteſt prorogari.*

QVAESTIO LXXIII.

a Item fuit quæſitum, [a] Si bannum † appoſitum
1 ſuper aliqua re per iudicem ex partium conuentio-
ne, abſque iudicis requiſitione poſſit amoueri? Cō-
cluſum fuit quod ſic: ſi bannum ſolùm fuit appoſi-
tum in fauorem partium, vel alterius earundem. vt l. j. §. & poſt operis. ff. de no. ope. nuntia. & in l. iiij. §. ſi ex conuentione. de re iudi. Si verò in fauorem alterius, non: verbi gratia, ſi banniatur quis: & in caſu quo contra fiat aliquid communi, vel eccleſiæ acquiratur, tunc partes poſt acquiſitum ius dictis communi, vel eccleſiæ non poſſunt tali banno renuntiare, etiam pacto, ita tenuit Bart. in §. antedicto. Nullus autem priuatus poteſt ponere bannum, niſi iudex, vel iuriſdictionem habens. l. ij. C. vt nemo priuatus.

a Iſtam quæſtionem, de qua hic, formauit Guil. de cug. in l.
fina. ff. de offi. procur. Cæſa. & ibi per Bart. & idem Bart. in al-
leg. & poſt operis [b] dicit idem in ſententia excommunicatio- b
nis, ſicut in banno: quia dicit † quód ſi pars nondum incide- 2
rit in bannum, ſed adhuc eſt intra terminum, ex ſola voluntate partium poteſt terminus prorogari: & adueniente termino prorogato incidat in bannum niſi ſoluat, quia prorogatio intelligitur facta cum omnibus ſuis qualitatibus: vt in l. ij. §. ſi iudex. ff. de iudi. Idem in excommunicatione: ſi aliquis eſt excommunicatus, niſi ſoluerit intra menſem, quód pars poſ-
ſit prorogare terminum: & ſi in termino prorogato non ſol-
uit, incidit in excommunicationem [c]. ita etiam voluit Sicul. c
poſt Anto. in c. præterea. in ij. de appel. licet Inno. & Hoſtien. ibidem contra. Primum crederem verius per rationem ſuam: quia ſicut iuramentum parti præſtitum principaliter dirigitur in Deū, ita quód Deus recipit principaliter obligationem: vt in c. debitores. de iureiurāo. & tamen pars poteſt illud iuramētum remittere: vt eſt tex. in c. j. de iureiuran. & in c. ij. de ſponſa. & Bar. vbi ſuprà. quia cùm Deus recipiat obligationem in fauorem partis, remittente parte, remittit & Deus. ita in propoſito iudex excommunicat in fauorem partis, ſi pars vult differre terminum, etiam iudex videtur differre velle, cùm nil aliud agat: niſi vt partes ad concordiam reducat. l. j. ff. de no. ope. nuo. alleg. Veruntamen in monitorio, quæ conceduntur per officialem: vt infra terminum, &c. ſolet apponi clauſula. Aut aliàs interim amicabiliter conueniant cum creditore ad tollendum dubium prædictum.

b Additio. Operis. adde ibi poſita per Iaſo. & Prepo. in cap. præterea. ij. de appellatio.

c Additio. Excōmunicationem. an autem exceptio excommunicationis poſſit opponi in foro ſeculari. vide do. Feli. in c. ſi. col. pe. de excep.

SVMMARIVM.

1 *In præſcriptione actionum perſonalium requiratur bona fides.*
Item & an in præſcriptione rerum corporalium & temporalium. nu. 3.
2 *Iura canonica ſolùm corrigunt leges peccatum introducentes.*
4 *Actione perſonali qui tenetur non dicitur malefides poſſeſſor.*
5 *Dies quando interpellet pro homine.*

QVAESTIO LXXIIII.

Item fuit quæſitum: [a] an † in præſcriptione actio- a
num perſonalium requiratur bona fides, & ſic per 1
decret. fi. de præſcrip. & ca. malefidei poſſeſſor. de reg. iur. libr. vj. derogetur. l. ſicut. & l. ſi quis emptionis. C. de præſcrip. xxx. annorum? Concluſum fuit quod non: Hoſtien. de præſcrip. ſub Rub. de præſcri.
rerum immobilium [b] §. quæ res circa princ. & Bar. b
in l. ſequitur. §. ſi viam ff. de vſucap. Et quæ eſt ratio, vide ibidem per Cyn. in l. ij. C. de ſeruit. & aqua. Et
ratio, quia † iura canonica ſolùm corrigunt leges 2
peccatum introducentes. ſed præſcribens actionem in aliquo non peccat, quia nihil poſſidet: ſed ſolùm
dicit

dicit dicta præſcriptio inducitur propter negligentiam creditoris: & ideo debitore ſciente vel ignorante ſemper currit tempus creditori, &c. Secus † in præſcriptione rerũ corporaliũ, vel temporaliũ, vbi præſcriptio cauſatur ex cauſa, vel parte poſsidẽte: & ſic ſi habet bonam fidem præſcribit: aliàs non. vide Collec. in c. ſi diligenti. de præſcri. & ibi pleniſsimè.

a Idem tenet Ant. in alleg. § ſi viá Idem Bar. in l. hoc autem. ff. de ſerui. vrba. prædio. & in l. ſi. in ſi. ff. quemadmodum ſerui amitta. pro qua opinio. facit: quia † qui tenetur actione perſonali non dicitur malæfidei poſſeſſor ſecundum Bal. in l. ij § ſi. in ſi. C. cõmu. de lega. Idem Ioan. Fabr. inſti. de actio. § curſus. Contrarium tenent idem Bart. in l. omnes populi. iij. q. principali. ff. de iuſti. & iur. idem Pe. de Ancha. in regu. iuris. ſine poſſeſſione. in ij. oppo. de reg. iur. lib. vj Bal. in l. ij. C. de ſerui & in c. j § porro. qualiter feu. olim po. a'i colla. x. Pau. de Caſt. in d. § ſi viam. & in alle l. ſicut. & præced. Sali. in d. l. ſicut. & docto. Imo & Anto. in c. ſi. de præſcri. Petr. de Peru in tractatu de canonica portio. epiſcopi. Ioan. And. & Domi. in c. ij. de excepti. lib. vj Franc. de Zaba in c. vigilanti. de præſcrip. & eſt glo. not. in authen. vt eccl. Ro. cen annor. quæ dicit. quòd ſi ſtatuto caueretur quòd talis præſcriberet, eſſet iniquum præſidium. Bal. in c. ſi quis. per xxx. ſi de feu. fue. cõtrouer. vbi dicit quòd præſcribẽs ſcienter dubium ſemper poterit denunciari. ſecus eſſet ſi ignorabat probabiliter: ſic præſcriberet etiam quoad conſcientiam. vt voluit Inno. in c. cura. de iure patrona. & in c. quia plerique. de immuni. eccl. idem Pau. de Caſt. conſilio ſuo cctc. in v. col. in prin. Bal. in auth. ad hæc. iij. col. C. de vſur. Ego tamen

2 dicerem cum Sicu. in alle. c. ſi. de præſcrip. eſſe diſtinguendum quò aut debitor nõ tenebatur offerre: vt quia dies ſolutioni non eſt appoſita. vt in l. ſi ex legati cauſa. ff. de verb. oblig. vel licet dies ſit appoſita: tamen actor & reus non ſunt eiuſdem fori. quo caſu non tenetur reus ire ad domũ alterius: ſed ſufficiat ſibi ſi dicat, in domo ſua paratus ſum ſoluere ſi ſit qui recipiat, iuxta in l. item illa. ff. de conſtitu. pecu. & ibi Bart. & Alb. in l. iubemus. C. de epiſc. & cleri. Cùm igitur in iſto caſu debitor ſoluere ceſſando non ſit in culpa, poterit præſcribere. quia nõ eſt in mala fide, eo quòd potuit cogitare quod voluit donare vel relaxare. Si autem tenebatur offerre: vt quia dies erat appoſita obligationi: & actor & reus ſunt eiuſdem fori, cùm hoc caſu reus ſine interpellatione teneatur offerre, & ire

3 ad domum creditoris, quia † dies interpellat pro homine in c. potuit. de loca. l. magnam. C. de contrahen. & commit. ſtipul. Et tunc hoc caſu præſcribere non poterit. cùm ſit in mala fide: hoc etiam ita voluit Angel. ſumma in § præſcri. ver. gl. xliij.

r Additio Rerum immobilium. Adde Bar. in l. ſi. C. vnde vi. vbi per illum tex. concludit quòd mala fides per antiquorẽ poſſeſſorem non poteſt alienari poſt xxx. annos. nam præſum pto malæfidei ingredientem poſſeſſionem ſine titulo tollitur per curſum xxx. anno. & ex tunc præſumitur illum retro fuiſſe bonæfidei poſſeſſorem. quod Sicul. dicit eſſe dictum ſingulare & menti tenendum in c. ſi dilecti. iij. col. de præſcr. & ſequitur Anto. in c. ſæpe de reſtit. ſpol. & tenere videtur Sali. in alle. l. ſi. & idẽ tenet Bartho. & Cæpol. in ti. de ſer. vrb. prædio. ccz. quãuis Feli. aliter ſentire videtur in alleg. c. ſi diligenti. iij. col.

s Io alleg. c. ſin. Adde Feli. ibidem. in ij. & iij col.

SVMMARIVM.

1 *Fundum Emphyteuticum poſsidentes communem, an poſsint eum diuidere irrequiſito domino.*

2 *Et ſi diuidant, an debeatur laudimium domino.*

QVAESTIO LXXV.

a ITEM fuit quæſitum. a Si ex diuiſione debeatur foriſcapiũ. Concluſum fuit quòd ſic, ex diuiſione voluntaria. vt in duobus ſociis. ſic intelligit Pet. Iac. in libellis ſuis tit. de iure emphy. ad ſi. per vnam columnam: ſecus in diuiſione neceſſaria. vt in duobus fratribus diuidentibus hæreditatem ſic intelliguntur per me ſcripta in l. iij. C. de iure emphyteu. & in l. lucius. § ſi Titius. ff. de hæredib. inſti. & Collecta. in c. potuit. de locato & conducto. & vide quod ſcriptum eſt in authen. de litigio. § j. col. viij.

a Iſtam quæſtionem præcedit alia verum habentes † fundum emphyteuticum communem poſſint eum diuidere domino irrequiſito? Bart. in l. & ideo. ff. de condict. furti. arg. pro & contra finaliter tenet quòd poſſunt per l. voluntas. C. de fideicõmi. idem Bart. in l. pater. § quindecim. ff. de leg iij idem Bart. in l. ſi domus. § ſin ff de lega. j. idem Bart. & Pau. de Caſt. in l. cum hi. § ſi vnus. 1. ff. de tranſactio. per l. imperialem. § præterea. de probi. feud. alie. ad quod gl ſin. c. illud de iure patrona cum not. in c. ex inſinuatione. eod. ti. idem Bal. in alleg. l. voluntas. idem Ioan. And. in addi. Specu. tit. de loca § nunc aliqua. verſ. lxxij idem Federi. de Sen conſilio ſuo ccxxvij. idem Bart. in l. qui Romæ. § duo fratres ff de verb oblig. q. x & in eius conſi. incipiente, ex themate prædicto tria dubia oriuntur. Barto. & Bal. in l. in familiæ. C. famil erciſcund. idem Iaſ. de May. in tracta. de iure emphyteu. col. ccxxiiij. & ibi vide limitationem eius & rationes ad prædictã quæſt. Ad propoſitum autem redeundo, an ex † huiuſmodi diuiſione debeatur laudimium domino? hanc quæſtionem ponunt Guliel. de Cuma. & Bartol. in allega. l. & ideo vbi Bart refert quoſdam dicere per illum textum, quòd laudimium debeat ſolui domino, & quòd debet præſtari à prouocante ad diuiſionem, & non à prouocato. argum. illius text. finaliter determinant Guliel. & Bart. quòd iſto caſu dominus nullum debeat habere laudimium, eo quòd dicta diuiſio ſemper videtur eſſe alienatio neceſſaria. & ad hoc alleg. l. fin. verſi. exceptis. in verſ. aut diuiſionis. C. de litigio. & § primo. in auth. de litigio. in quibus locis alienatio rei litigioſæ, aliàs prohibita, permittitur. quando hæredes. vel ſocij inter ſe diuidunt quia cenſetur alienatio neceſſaria. ad idem dicunt facere. l. qui erat. ff famil. erciſc. & optimè l. per diuerſas. C. man. prout loquitur de ceſſionibus, quæ regulariter ſunt prohibitæ niſi fiant inter ſocios & hæredes quando diuidunt. Et cum hac deciſi. communiter ibi doctores tranſeunt maximè moderni. idem Iaſ. vbi ſuprà, col. clxxviij qui dicit iſtam deciſionẽ eſſe multum ſingulariter notandam pro limitatione. l. iij. C. de iure emphyt. in ver. & de auaritia quæ vult legitimam ſeu laudimium debere ſolui domino, vt habeat locum in alienatione voluntaria, ſecus in neceſſaria. & ita etiam in ſpecie no. Ful. & Pau. de Caſt idem videtur tenere Ioan. Pet. de Ferra. titu. cùm ageretur pro legato. vel re ſingulari diuiden. ſuper verb. domum Ego tamen intelligerem deciſionem Capellæ: quando in diuiſione adiudicatio totius rei emphyteuticæ fieret vni, quia tunc non poſſet fieri ſine conſenſu domini. per conſequens deberet laudimium: ſecus autem quando diuiſio fieret pro eis partibus pro quibus emphyteutæ obligati ſunt ad penſionem domino. quod videtur velle Iaſ. vbi ſuprà. col. ccxxiiij. & Ferra. vbi ſuprà.

r Additio. § ſi vnus. Vide ibi Iaſo. ij. col. verſicu. circa primum, & verſic. ſequen.

SVMMARIVM.

1 *Contra abſentem & ignorantem præſcribi poteſt præſcriptione longa & longiſsima.*

2 *Fallit ſi abſens & ignorans poſsideat ciuiliter.*

QVAESTIO LXXVI.

ITEM fuit quæſitum. a an † poteſt præſcribi cõtra abſentem ignorantem præſcriptione longa vel longiſsima? Cõcluſum fuit quòd ſi per l. ſi. & ibi tex. & gl. C. de præſcrip. long. tempo. & in l. ſicut. C. de præſcrip. xxx. vel xl. annor. Non obſtat quòd non valentibus agere non currit præſcriptio. vt l. j. de bonis mater. de annal. exceptio. l. j. in ſi. Quia intelligitur de non valentibus agere de iure, ſecus in non valentibus agere de facto. vt perductores vtrobique. a 1

a Idem Bal. & docto. in d. l. ſi Pau. de Caſt conſi. ccxc. plenius per Bal. in l. j. xxiij. oppo C. qui admitti ad bo. poſ. idem gloſſ. in iuncto tex. in l. licet. C. de iure de lib. Barto. in l j § ſi autem. ff. de itine actúque priua Barto & Cæpo. de ſerui. vrb. prædio. c. xxiiij. Quod verum eſt niſi † abſens & ignorans poſsideat ciuiliter. nam tunc contra eum non currit præſcriptio, vt l. malè agitur. C de præſcriptio. xl. anno. ad quod facit l. ſi id quod. & l. quod meo. & ibi Bartol. ff. de acquiren. poſſ. ſsio. & Sicul in c. vigilanti. de præſcript. Item verum eſt in rebus corporalibus, nec incorporalibus & iuribus: quia ſcientia requi- 2

ſitur.l quoties vis. & ibi Bart. & Flo. ff de ſerui. & in l j. C. eodem tit. Innoc & Sicu. in c. bonæ. ſecundo. de poſtula. prælat. Gloſſ & Anto. in c audiris. & c. cùm non liceat. de præſcript. Bal. in d. l j. xxij oppo. C. qui admit & in l. cũ notiſsimi § illud. C. de præſcr. xxx anno. plenius per Bar. in l. ſenatus. ff. de offic.
1 præſi. 1. Imò contra excommunicatum currit præſcriptio: quia per eum non poteſt interrumpi agendo. ſecundum Sicu. in c cum inter. de exce. iiij col. Quod intelligerem quando talis iuſtè eſſet excommunicatus: & eſt in mora petendi abſolutionem: quia ſibi currit tempus à tempore culpæ, nec reſtituitur. Secus ſi erat iniuſtè excommunicatus: quia tunc ſibi non currit: aut ſaltem reſtituetur ſecundum Ant. & Sicu. in alleg. c. cum inter. & Ang. in ſumma. in tit. de præſcrip. verſi. xviij.
1 Aooitto. De offi præſi. Adde Clauaſ. in ſumma. tit. de præſcript. verſic. xiiij. & latiſſimè tractatur huiuſmodi materia per Feli. in c. vigilanti. de præſcript.

SVMMARIVM.

1 *Filio & vxori lite pendente nõ præſtantur alimẽta.*
2 *Niſi filius & vxor eſſent in quaſi poſſeſsione filiationis & vxorationis.*
3 *Fallit hæc regula vbi filius eſſet ingratus.*
4 *Et haberet vnde ſe aleret.*
5 *Et poſſet ex ſuo labore viuere.*

QVAESTIO LXXVII.

a ITEM fuit quæſitum. [a] An † filio vel vxori pe-
1 tenti alimenta lite pendente ſint præſtanda alimen-
1 ta. 1 Concluſum fuit quòd non, vt not. per Cy. in l. iij. C. de alen. libe. aliàs eſt fi.
2 a Quod limita. niſi filius † vel vxor eſſent in quaſi poſſeſsione filiationis, vel vxorationis, quia tunc lite pendente habebunt alimenta ita videtur voluiſſe gloſſ. & Ioan. Fab. in alle l. fin. & ibi clarius Sali. & Bar in l ſi neget. ff de lib. agno. & glo.
3 in l. ſi quis. §. ſi vel parens ff. eod tit. Et hoc verum † niſi filius eſſet ingratus, quia nõ debet ali ex omnibus cauſis ex quibus poſſet exhæredari. Bar. in alleg. l. fina. C. de alen libe. & in l. diuus. de patrici. in tractatu alimen. verſic. quæro ex quibus. & d. l ſi quis. §. ſi quis ex his. ff. de libe. agno. Sicu in c. cum haberet.
4 de eo qui duxit in matrim. Item † niſi filius haberet aliunde,
1 vnde ſe alat. Bar. in authen. res quæ. 1. C. communia. de lega. Sicu. vbi ſuprà, & idem Sicu. in c. accedens. de procurato. in fi.
5 Vel † niſi filius poſsit laborare: & ex ſuo labore viuere. Bar. in l. j C. de mendicanti. validis lib xj. Vel niſi filius ſit artifex, vnde viuere poſsit, d. l. ſi quis à liberis § ſi filius, quod limitat Bar. in tract. alim. niſi filius ſit nobilis, cuius honeſtatem non decet artem exercere. idem Sicu. in all. g c. cum haberet.
1 Adnirto. Sint præſtanda alimenta. Vide quæſtionem gtario. no. per Gui. pa. q. cccexxxiiij.
a Res quæ. Idem Iaſ. ibidem. iiij. col. verſi. quartum. Claua. in verſi. filius. §. xxj. idem tenet addens alium caſum, quando pater eget. quia non tenetur vltrà quàm facere poteſt per d. l. ſi quis. §. ſi filius. Idem Sicu. in alleg. c. cùm haberet.

SVMMARIVM.

1 *Poteſtas exequendi vltimas voluntates an deferatur epiſcopo.*
Et ſi deferatur, à quo tempore incipiat executionis dies. num. 2.

QVAESTIO LXXVIII.

a ITEM fuit quæſitum. [a] an † poteſtas exequendi
1 vltimas voluntates epiſcopo deferatur? Concluſum fuit quòd ſic poſt annum à tempore monitionis per ipſum factæ computandum. & per no. in c. ſi hæredes: cũ ibi not. in gl. & in c. tua. & in c. Ioan. de teſt. facit auth. licet, poſita ſuper l. nulli. & in corpore vnde ſumitur. C. de epiſc. & cleri. Et tamen in corpore vnde ſumitur, videtur, quòd poſt ſex menſes computandos à tempore inſinuationis poteſtatis. Alij dicunt quòd computetur à tempore mortis. In capella ſeruatur. quòd à tempore, quo poteſt confici, vel perfici inuentarium, ſcilicet poſt tres menſes.

a Sicu. in cap. cùm quidem, tertia col. in fine. tenet quòd ſi præceſſit duplex monitio poſt negligentiam debentis exequi, ſtatim † in legatis ad pias cauſas deuoluitur, nec requiritur aliud tempus. videtur innuere text. in authent. de eccleſ. titu. §. ſi autem qui hoc iuſſi ſunt. & ſic intelligit not. per Bar. in auth hoc amplius 1. C. de fideicom. ſi ſola vnica monitio præceſſit. expectatur annus antequam deuoluatur ad epiſcopum. Aduerte tamen. quia ſtatuto cauetur in curia archiepiſcopali, quòd hæredes, vel executores non conueniantur ad inſtantiam procurato. animarum, niſi poſt tres menſes computandos à die mortis teſtatoris. quod ſtatutum conuenit cum prædictis noſtra deciſione, quam intelligas niſi teſtator prouiderit de aliis executoribus in caſu negligentiæ primi: tunc enim exequentur, non epiſcopus. Sicul. in alleg. cap. tua. de teſtam. Bald. in authen. licet. allega. & in l. j. C. de cadue. tol. idem Bald. Raph. & Imol. in l. ſi fundum. ſub conditione. §. Stichum. ff. de lega. j.
1 Aouitio. Hoc amplius. Vide ibi per Iaſ. an requiratur quòd monitio ſit perſonalis, tam ex parte monentis, quàm moniti: & poſt Angel. & Pau. de Caſt. concludit quòd ſic, in ſecunda col. verſic. ſecundò requiritur.

SVMMARIVM.

1 *Abbas, prælatus, & alij habentes legitimam adminiſtrationem, poſſunt agere ſine conſenſu conuentus.*
2 *Fallit hæc regula in rebus arduis, vbi ſine conſenſu capituli agere non poſſunt.*
3 *In quibus quis poteſt agere ſine conſenſu capituli, in illis poteſt & per procuratorem.*

QVAESTIO LXXIX.

ITEM fuit quæſitum. [a] Si prælatus poſsit agere ſine conſenſu ſui conuentus, poſito quòd bona non ſint diuiſa, neque diſtincta? Collect. quòd ſic, in cap. edoceri. de reſcrip. & ibi per Innoc. a
a Nam vt dicit idem Innoc. 1 regula iuris habet, quòd qui habet legitimam adminiſtrationem, poteſt agere ſine conſenſu alterius. vt l fin. ff. quod cuiuſque vniuerſi. ſed prælatus habet liberam adminiſtrationem, capitu. cum nobis. in fine. de electio e. is cui. eod. tit. lib. vj. & in abbate eſt tex. opt. in ca. nullus. xviij. quæſt. ij. vbi dicitur quòd tota poteſtas monaſterij, tam circa cultum diuinum, quàm circa reliquas res monaſterij, eſt penes ipſum abbatem, & quilibet prælatus eſt ſaltem procurator eccleſiæ. vt cap. ſecundo, de donatio. ſed procurator etiam ſimplex poteſt agere, & ſi habet liberam, poteſt explicare ea quæ exigunt ſpeciale mandatum. vt l. procurator cui libera. ff. de procuratoribus. ergo fortius poterit prælatus qui non eſt procurator ſimplex: ſed habet titulum honorabilem, & dignitatem, vt not. gloſ. v. quæſt. tertia. cap. fina. ita voluit Sicul. poſt Innoc. in alleg. cap. edoceri a. Limitat tamen hanc deciſionem † in arduis 3 locum non habere: a
quia in illis prælatus non debet agere ſine conſenſu capituli. & ſic procedit ſecundum eundem Innocen. cap. j. de procur. 3
ſi tamen id faciat in arduis etiam ſine conſenſu tenet: licet capitulum poſſit contradicere: ita dicit not. Rot. concl. ce. clxix. vbi vide. Et adde † quòd in quibus caſibus poteſt agere prælatus ſine conſenſu capituli, in illis poteſt procuratorem vel 3
œconomum conſtituere, ſecundum Innocentium, & Siculum, vbi ſuprà.
1 Additio. Innocen. Adde illud procedere etiam ſi bona ſint communia, quoad adminiſtrationem tantùm. Innoc. vbi ſuprà, & omnes doct. quod latius cæteris probat Sicul. in tertia quæſt quibus Feli. vbi ſuprà, ſecunda col. addit Anto. Imo. Sicu. & Domini. in cap. primo, de procurat. vbi idem tenent & firmat Hoſtien. latiſſimè in ſumma. de reſcript. præſen. § quæ poſſunt obijci. verſic. xcix. & Spec. tit. de actore. §. j. vlt. col. ibi quid de ſacerdotibus. & Cardin. conſil. cccxxxiiij. Ange. in l. ſi. ff. quod cuiuſque vniuerſi.
a c. edoceri. Vbi etiam vide do. Feli. de hac quæſtione egregiè tractantem.

SVMMARIVM.

1 *Promittens ſoluere pro alio tenetur, ſi principalis non fuerit ſoluendo. & num. 2.*

QVAEST

QVAESTIO LXXX.

ITEM fuit quæſitum. [a] ſi aliquis † conſtituerit ſe principalem ſolutorem pro aliquo prius obligato, an habeat locum authen. præſente. C. de fideiuſſ. Concluſum fuit quòd ſic: per not. Cy. in d. authen. & in corpore vnde ſumitur.

a Hoc vult etiam gloſ. in alleg. authen. præſente. & ibi Ioan. Fab. & Salice. idem Sicu. in c. peruenit. e. de fideiuſſo. Quod eſt verum, niſi notorium † eſſet principalem non eſſe ſoluẽdo. ſecundum Bar. in l. ſi quo ff. ſi certum pet. Aut niſi conſtitutor neget conſtitutum, & conuincatur de mendacio. tunc enim perdit beneficium exceptionis tenet Bal. in auth. contra qui propriam. C. de non numera. pecu. & Ang. in l. ſi dubitetur ff. de fideiuſſo. & Salice. in auth. præſente. alleg. vij q. vel niſi huic beneficio fuerit renunciatum, quia tunc ceſſat dicta authen. præſente Specu. in tit. de renuntia. & conclu. in verſi. viſo. Angel. Aret. in §. ſi plures. inſtitu. de fideiuſſo.

a Peruenit. Adde Pe. Iacob. in titu. de conſtitu. pe. & Gui. pa. q. xciiij. & ccccclxx. & vide vj limitationes, quas ſingulariter ponit Barba. in allega. c. peruenit.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio ordinis poſt litem conteſtatam non poteſt opponi.*

QVAESTIO LXXXI.

ITEM ſi prius fuit, conuentus † dictus conſtituens, non oppoſita exceptione ordinis, an valeat proceſſus? Concluſum fuit quòd ſic. per no. per Cy. in d. authen. præſente. in pen. q. & in l. exceptionem. de proba. q. vij. & in Spe. titu. de excep. §. dicto dela. tori. verſi. quid de excep. quam proponunt fideiuſſores. & de renunc. & conclu. verſi. viſo.

a Item Bal. & Sali. in alleg. authen. præſente. vbi tenet quòd exceptio huiuſmodi diſcuſſionis poſt lit. conteſta. non poteſt opponi. idem Barto. in l. ij. ff. de excep. idem Iac. de re. Cy. Bal. & Sali. in l. exceptionem. C. de proba. licet aliqui contra. Adde quòd ſi propter abſentiam rei conuentus eſt fideiuſſor, & lite cum eo conteſta. reuertitur reus proceſſu pendente, non poterit fideiuſſor dictam exceptionem opponere. tenet Sali. in authen. præſente. viij q.

a Additio. Poſt litem conte. Adde quòd prædicta exceptio ordinis eſt dilatoria: pro quo vide Bar. in alleg. l. ij. ff. de except. tenet Guid. pap. q. ccccclxx.

SVMMARIVM.

1 *Subſtitutio conditionalis an ſit directa vel fideicommiſſaria.*

QVAESTIO LXXXII.

ITEM fuit quæſitum. [a] ſi mater filio † ſuo per ipſam hæredẽ inſtituto quandocunq; deceſſerit ſine liberis, pauperes Chriſti ſubſtituantur, an dicta ſubſtitutio infra pupillarem ætatem, & pòſt, ſit fideicõmiſſaria? Concluſum fuit quòd ſic: per glo. in l. precibus 1. C. de impu. & aliis ſubſti. quia facta à pagano, & non habente puberem in poteſtate.

a Ad idem gloſſ. in l. centurio & ibi Barto ff. de vulg. & in c. Raynutius de teſta. & ibi Sicu. & l. iam hoc iure ff. de vulg. & ibi Bal. dicit hanc eſſe communem opi. idem Ioan. And. in c. ſi pater. de teſta. in gloſſ. abſque deductione. idem Bald. in l. centurio idem Ange. Are. in §. extraneo. inſtit. de pupil. nec obſtant gloſſ. in §. extraneo. alleg. & § quarta tione eo. tit. quæ videntur innuere, quòd intra tempora pubertatis erit directa, poſtea fideicommiſſaria: quia loquuntur, quando ſubſtitutio fieret per verba directa ciuilia, puta ſi hæres vel ſimulia, pro quo l. his verbis. ff. de vulg. Secus ſi ſibi verba directa non ciuilia, vt eſt verbum moriatur, vel verbum commune. vt ſubſtitutio, & ſimulia. vt voluit Bart. vbi ſuprà.

a Additio. Gloſſ. in l. precibus. Adde Iaſ. in ead. l. xv col. verſic. fam. l. iij. q. vbi dicit prædictam gloſſ. communiter à doctoribus reprobari per Bart. & Ioan. Fab in alleg. l. precibus ſequi. tur Ioan. Fan. in alleg. c. ſi pater. Innoc. Ioan. Pet. de Ferra in libello quo agitur ex ſubſtitutione in gl. ſuper verbo compendioſæ in verſi. circa primum articulũ. Idem Gui. pa q. ccccxxj. & ſic voluit quòd ſubſtitutio de qua hic valeat iure directo intra tempora pubertatis. & poſtea ſit fideicommiſſaria. Sed opi nostræ quæſtionis capellæ ſequuntur Odo. Bal. Marti. fil. gloſ. in alleg. c. Raynutius. & latiſsimè proſequitur Salice. in alleg. l. precibus, viij. col. & ſeq. in ver. quæro. ij. & ver. quæro. iij. & ibi compluribus rationibus firmat, quòd talis ſubſtitutio ſit omni tempora fideicõmiſſaria. & pro hac parte Iaſ. vbi ſuprà, adducit tex. in l. credendum ff. qui per. tut. qui non videt ſolutionem. & Angel. Aret. in allega. §. extraneo. dicit hanc eſſe opi. maioris partis legiſtarum.

SVMMARIVM.

1 *Trebellianica an detrahatur de relictis ad pias cauſas vniuerſaliter.*

2 *Et an Trebellianica poſsit per teſtatorẽ prohiberi.*

QVAESTIO LXXXIII.

ITEM fuit quæſitum, [a] an † trebellianica detrahatur de relictis vniuerſaliter ad pias cauſas. Allegatæ fuerũt opi. prima quòd nõ per no. Cy. in auth. ſimiliter. C. ad legem falcid. & per Inno. in c. cũ tibi de teſti. & Collec. in c. Raynaldus, de teſti. circa fi. & per Specu. in ti. de inſtru. edi. §. compendioſæ. circa fin. per vnam col. In oppoſitum eſt gl. in c. ſi pater, ſuper verbo trebellianic. &. & in d. c. pleniſsimè. per Archidi. de teſt. lib. vj. Concluſum fuit quòd non detrahatur. Et ita fuit obſeruatum in d. capella.

a Idem Bart. Ang. & docto. in l. Marcellus. ff. ad Trebel. idem Bal. in l. id quod pauperibus. xvij. quæſt. idem Bald. in l. ſi quis ad declinandam ij. col. C. de epiſcop. & cleric. idem Bal. in l. & in epiſtola. C. de fideicom. Cy. & doct. in auth. ſed cũ teſtator. C. ad legem Falci. Ang. in auth. de hære. & fal. §. ſi verò. Old. conſ. cciiij. Pau. de Caſt. conſ. cxxxij. & conſ. clxxxij. idem Bal. in alle. auth. ſimiliter. C. ad l. Falc. & idem Bal. in alleg. l. precibus. xxij col. verſi ſequens quæſtio. Sicu. in alle. c. Raynaldus. vj. col. Domi. in alleg. c. ſi pater. idem ibi Zenze. Multi ſunt qui hanc partem ſequuntur. de quibus per allega. in d. l. ſi quis ad declinandam. & per Sali. in alle. auth. ſimiliter. C. ad l. Falci. & per Domi. in alle. c. ſi pater. Ange. ſum. in tit. de leg. §. ij. ver. v. dicit quòd licet magis pia ſit prima opinio, ſecunda tamen non eſt contemnenda, quæ ſecundum Sali. in loco alle. verior eſſe videtur de rigore iuris. In practica tamen & conſulendo tutius eſt pro ſalute animarum tenere opinionem quòd non detrahatur. An autem † trebellianica poſsit per teſtatorẽ prohiberi? Bat. in alle. auth. ſed cum teſtator tenet quòd ſic: & ibi per Bal. Io. Fab. & doct. idem Bal. in l. cum tale. §. Titius. ff. de condi. & demon. vide Bar. & doct. in l. Marcellus. alle. & in l. ſi iam. & ibi Bal. C. fami. Herc. Pau. de Caſt. conſi. cix. 1 Sicu. in alle. c. Raynaldus. v. col. Ang. ſum. in ti. de legitima. ver. xiij. 2

r Additio. Conſi. cix. Quem etiam vide in dicta authen. ſed cùm teſtator. prope finem. 1

SVMMARIVM.

1 *Appellatione per annum deſerta manente, poterit poſt annum iudex delegatus ſententiam executioni demandare.*

QVAESTIO LXXXIIII.

ITEM fuit quæſitum. [a] ſi fuit † appellatum à iudice delegato, an poſt annum ſi appellatio reperitur deſerta, 1 iudex poterit ſententiã executioni demandare? Concluſum fuit quòd ſic. per no. Innoc. ſuper ver. annum, in ver. quærenti. de offic. deleg.

a Idem tenere videtur Sicul. in c. paſtoralis. § præterea. eod. tit. iij. col. vbi plenè per eum, ad quem pertineat executio ſententiæ, à qua fuit appellatum. & alleg. idem Sicul. Barto. in l. mortale peccatum. §. qui procurauit. ff. de pact. & in l. à diuo Pio. ff. de re iud. pro quo c. cùm ſit. & c. perſonas. de appel. Sed ego inuenio Barto. in d. §. qui prouocauit, tenentem contrarium: videlicet, quòd ſi appellatio eſt deſerta, fiet executio ſententię

monaſterij, vel ipſius abbatis: aliàs non, vt not. Coll. in c. ex tranſmiſſa. de renun. & Inno. in c. quod à te. de cle. coniu. quanuis aliqui dicunt, quòd proprietas dictorum bonorum remanet penes primum monaſterium: vſusfructus autem tranſit cum perſona ad ſecundum monaſterium, ſi aliàs non habeat vnde viuat, ne ſit onerosus ſecundo monaſterio. xxvij. quæſt. j. c. ſi quis rapuerit. & ibi gl. & xvj. q. j. c. de lapſis. per Specu. titu. de ſtatu mo. ver. vj. vltima fuit ſeruata.

a Crederem iſtam vltimam opin. debere intelligi quādo inde egreditur propter peccatum ſuum. vt quia collocatur in alio monaſterio ad agendum pœnitentiam, dentur bona ſecūdo monaſterio quoad vſumfructum. Sed poſt mortem naturalem redit vſusfructus ad primum monaſterium. & conſolidabitur cum proprietate bonorum. vt eſt tex. cum gl. in d. c. de lapſis. & cap. ſi quis rapuerit. Si verò inde egrediatur fugā capiendo, tunc bona non recuperat, imò quocunque vadat poteſt eum abbas vendicare cum omnibus bonis per eum acquiſitis xviij. q. ij. c. Abbates. Aut inde egreditur licitè ad aliud monaſterium ſe transferendo: vel promouetur in prælatum alterius eccleſiæ. Et tunc vt aliqui volunt bona debent remanere penes primū monaſterium. & quicquid poſtea acquirit, cedat ſecundo monaſterio, ſeu eccleſiæ. pro quo videtur tex. prima fronte in c. vnico. xviij. q. j. & illud videntur voluiſſe Bal. & Sali. in l. inter antiquam. C. de vſuf. & videtur etiam eſſe tex. in authē. de ſan. epi. §. ſi verò monachus. & ibi Bar. col. ix. Alij quòd omnia ſibi vndecunque prouenta erunt monaſterij ſecundi, vel dignitatis: quia videtur accedere ad perſonā. licet expreſſè fuerint collata tempore ingreſſus ratione prædicta. & illud c. vnicum loquitur de acquiſitis ex induſtria monachi, quia erāt penes primū monaſteriū, in quo ea acquiſiuit, & hoc vltimū ſentit Frā. de Zaba. in alleg. c. quòd à te. Sicu. verò ibidē tenet ꝙ patrimonialia ſequantur perſonā. arg. dicti. c. quòd à te. & d. c. ex tranſmiſſa. & hoc ſequi vidētur Hoſt. & Io. An. in d. c. ꝙ à te. opi. Frā. ſequitur Claua. in ver. monaſteriū. ver. xj.

t Additio. Monaſterium. Sed quid ſi monachus efficitur epiſcopus, certè prius acquiſita remanebunt monaſterio: quæ verò poſtea per ipſum acquirētur, epiſcopatui applicabuntur: ita Spe. de ſta. monac. verſi. xiij. & idem Bal. in additio. ibidē ad q. xxiij. idem Iaſ. in authen. ingreſſi. ij. col. C. de ſacroſanct. eccl. & ibi, an epiſcopus monachus de bonis acquiſitis poſſit teſtari.

SVMMARIVM.

5 *Tutor tutorio nomine mouens litem contra aliquē, etiam ſi fuerit in expenſis condemnatus, executio expenſarum contra pupillum fienda.*

2 *Pupillo quatupliciter ſubuenitur.*

QVAESTIO XL.

a ITEM fuit quæſitū. a Si appareat aliquē† tutorē calūniosè litem mouiſſe cōtra aliquē, ita quòd tu- 5
torio nomine fuerit in expenſis condēnatus, contra quē fiet executio dictarū expenſarū: an contra tutorē, & eius hæredē, an contra pupillū? Cōcluſum fuit quòd contra pupillū, per l. qui ſolidū. §. ij ff. de leg. ij. cū l. in gloſ. alle. per l. no. quam alle. Bar. pro ſingulari. ff. ſi quis omiſ. cau. teſt. l. ſi dolo tutoris. per Spe. ti. de execu. ſent. §. ſequitur. ver. quid ſi pupillus alius: ſed pone litem conteſt. per Cyn. in l. iubemus nullā. C. de ſacroſan. eccle. Et in l. Polla. ff. de his qui. vt indig. & in l. properandum. §. ſi. C. de iudi.

a Et ibi vide per gl. Bar. Bal. & Sal. an eccleſia teneatur ex facto prælati, de quo in regula iuris delictū, & per An. & Sicu. in c. j. de do. & contuma. Quomodo † autē ſubueniatur pupil-
2 lo? triplicitet: vel cōtra tutorē vel eius hæredē: vel quòd petat reſtitutionē, ſi eſt intra tēpora reſtitutionis petendæ: vel quòd conuentus cedat actiones cōtra tutorē vel eius hæredē. vt not. per Bar. in d. l. qui ſolidū §. etiā. & per Si. u. vbi ſuprà. col. tamē in d. l. ſi dolo. ponit certa mēbra. Aut tutor quid operatur delinquēdo: & ſic non tenetur pupillus. aut quid cōtrahēdo ſine in iudicio exiſtēdo, & tunc ex facto eius pupillus tenetur in
5 ſolidum. Tamen habet tria remedia ſuprà dicta. Aut in non faciendo, vt in d. l. ſi dol. & tunc pupillus tenetur inquantum factur eſt locupletior, & actiones cedendo liberatur: vt ff. de adminiſt. tut. l. vlt. per Innoc. in c. j. in ſi. vt lit. non conteſta. & vide per eundem Inn. in c. cum deputati. de iud. circa ſi. quando pupillus tenetur ex facto tutoris, & quando non, &c.

Additio. In iudicio. Adde, quòd tutores vel curatores, qui iuſtam cauſam litigādi non habuerunt, licet nomine alieno egerunt: proprio tamen nomine debent in expenſis condemnari. De hoc eſt tex. no. in l. non eſt ignotum de admi. tu. quod glo. extendit ad prælatos eccleſiarum. Et ſi fuerint ſimpliciter in expen. condemnati, illas non imputant pupillo, vel adulto, cuius nomine fuit inſtituta calumnioſa actio. ita determinat Sal. in alleg. l. non eſt. vbi ponit in procuratore generali non habente mandatum ſpeciale ad cauſam, quia per generale mandatum non eſt ſibi commiſſum inſtituere actionem calumnioſam: ſecus ſi haberet ſpeciale mandatum ad cauſam. Ego ſæpenumero vidi practicari præal. l. non eſt in tutoribus calumnioſas actiones pupillorum male proſequentibus.

SVMMARIVM.

t *Non vendicans mortem teſtatoris occiſi, priuatur hæreditate.*

QVAESTIO XLI.

ITEM fuit dubitatum. a Cùm quidam fuiſſet interfectus, & plures expenſæ eſſent factæ tam in inquirendo homicidam, quàm ipſum accuſando, ac proceſſum contra ipſum, & furcas faciendo: quis teneatur ad huiuſmodi expenſas? Concluſum fuit, quòd hæredes defuncti tenentur ad expenſas, quæ factæ fuerunt in accuſando, & proſequēdo dictum homicidium, cùm ad præmiſſa teneātur. per totum tit. de his qui. vt indig. C. & ff. t Aliæ verò expenſæ 1
ſpectant ad dominum, cuius eſt iuriſdictio: de quo vide not. per Heur. in c. ad aures. de ſimo. diſt. ij.

a Quinimo ſi non † vindicauerint mortem teſtatoris occiſi 1
ſaltem accuſando, dicuntur indigni, & priuantur eius hæreditate. l. j C. de his quib. vt ind. Quod eſt verum intra terminum à iudice præfigendum, vt ibi, aliàs quamprimū poteſt, ſecundum Bal. ibidem aliter dicetur in mora ſi habet teſtes, & fingat non habere, aliàs non. Et in dubio non præſumitur in mora, nec habere teſtes. Bal. ibi in ſi. Præuentus tamen ab alio excuſatur. l. ſororem. & ibi Bal. C. eod. tit. Nec poteſt purgare moram, ſecundum Ang. in l. ſi inſulam. v. col. ff. de ver. oblig. & in l. neceſſarios. §. vbi quis. ad Sille. no. in l. & ideo. C. eod. tit.

t Additio. Aliæ verò expenſæ. Vide Ang. in authen. de collat. § iubemus. col. ix. qui per l. mulierem opus. ff. de capti. patet quòd expenſæ factæ capiendo malefactorē, repetuntur à communi vel à fiſco, ſi factæ fuerint per officialatus, ſecundum Bal. in c. ij. hic finitur lex. in lib. feu. per alleg. l. mulier.

SVMMARIVM.

1 *Agi an poſſit contra filiumfamiliàs, patre extra prouinciam degente.*

2 *Prouinciæ nomine quidnam contineatur.*

QVAESTIO XLII.

ITEM fuit dubitatum. a Si agatur † contra fi- a
liumfa. vltra caſus contra filiumfa. ſpectantes, patre s
extra prouinciam degente: an valeat proceſſus? Concluſum fuit quòd ſic, per l. ſi certis cul. gius. ff. de iudic. & per Spec. tit. de actore. §. j. ve. ... item excipitur quòd eſt filiusfamil. & in pluribus locis.

a Aduerte, quòd licet quidam dicant eò quòd iuriſdictiones ſunt diuiſæ: vnam vocari prouinciam † quodlibet regimen iu- a
riſdictionis diuiſum ab alio, vt ſi vnus ſit de vna iuriſdictione, alius de alia, vt no. in l. ſi. C. de lon. tem. præſcri. Alij tamen recipiunt prouinciam, ſicut canoniſtæ vocant, vnum archiepiſcopatum. & hanc approbat Pet. de bella pertl. in d. l. fin. facit c. cotam. de elect. Alij vnam diœceſim, pro quibus in cle. ne Romani. de elect in cle. Io. Fa. inſti. de vſuca. l. iij col. circa medium. Dicit vnam prouinciam vbicunque eſt vnum auditorium & vnus iudex, cui vterq; ſubditus ſit. in auth. vt iud. ſine quoq; ſuffra. §. illud. in ſi. Vnde ſi ſint plures iudices ſub vno præſide vel ſeneſcallo, ſicut eſt in præſenti ſeneſcallia Tholoſæ, quāuis partes ſint de diuerſis territoriis, & de diuerſis iuriſdictionibus, quia tamē corā vno ſuperiore, vel maiore, videlicet eorū ſeneſcallo litigare poſſunt, dicit eos eſſe præſentes. ar. d. l. ſi.

qui

qui loquitur de præſidiat.nō de qualibet ciuitate.& tamē cer
tū q in qualibet ciuitate de iure ſunt ſingulares iudices ſub-
iecti præſidibus,vt patet in auth.de defen.ci.per totum. Sicut
ſunt barones ſubiecti ſeneſcallis in regno Frāciæ. Similiter in
foro eccleſiaſtico dicerē illos eſſe præſentes qui ſunt in eadē
dioceſi,& ſic infra prouinciā. q etiam tenere videtur idē Ioā.
Fa.in alle.l.ſi Et ita me allegāte hoc dictum Ioā. Fab. de tē-
pore ſeruatū fuit in curia archiepiſcopali Thol.An autē filiuſ-
fami.poſſit eſſe in iudicio tam agendo quā defendendo, tā de
iure antiquo quā iure nouo,vide latiſſimè per Ang.Are. inſti.
de act.§.actiones.viij.colum.verſ.quæro an filiusfamiliās.

SVMMARIVM.

1 *Officium actoris finitur finito officio tutoris.*

QVAESTIO XLIII.

a ITEM fuit dubitatū.a Si aliquis fuit cōſtitutus
actor per aliquē tutorē cum decreto iudicis, an fini
ta tutela lit.contest.finiatur actoris datio? Conclu-
ſum fuit quòd non.vt ff.quod cuiuſque vniuer.l.itē
eorū.§.pe.per l.procura.& l.nulla.C.de procur.

a Aduerte quā gl.in l.neque.C.eo.ti.quā ibi ſequuntur Bar.
1 & Salic. dicit † quòd officiū actoris finitur finito officio tu-
toris: vnde intelligerem iſtud dictum quoad negotia noua,
quæ non poterit inchoare,ſed incœpta bene poteſt perficere.
ff.de admi.tu.l.ita autē.§.fin.& .C.arbi.tuto.l.tutor.negotio-
rum geſtorum in fi.& l.tutor.ff.de appella.& l.nam & ſeruus.
§.ſi vno.& quod ibi gloſſ.Bart.& Ang.ff.de neg.geſt.

SVMMARIVM.

1 *Iudex ad dandum apoſtolos non poteſt terminum
prorogare vltra triginta dies.*

QVAESTIO XLIIII.

a ITEM fuit dubitatū.a Si appellāti,† & à iudice
1 à quo debitè petenti apoſtolos, ipſe iudex ad illos
dandū aſsignet terminū vltra xxx.dies,An appellās
teneatur amplius pro apoſtolis petendis cōparere?
Concluſum fuit quod nō.per gl.Io.And. in clemen.
quāuis rigor. de app. ſuper verbo terminū. vbi dicit
quòd dictus terminus arctat iudicem ad dandū apo
ſtolos per l.iudicibus.C.de app.ad idem in c. ab eo.
eo.tit.li.vj.vbi tex.quòd intra xxx.dies debent peti.
& intra idem tempus à iudice exhiberi. Idem Pau.in
alleg.clemen.ſuper d.ver.terminum. vbi dicit quòd
iudex debet apoſtolos intra prædictū tēpus dare.&
dicit quòd vltrà ad hoc non poſſet appellantem ar-
ctare.Sicut nec debet cōtra eum procedere. vt eo.ti.
c.in ſuper.lib.vj.idē Zenze.ſuper eo.ver.terminū. di-
cēs quòd dictus terminus eſt intra xxx.dies arbitra-
rius,vltra verò cōcedere nō poſſet.vt d.l.iudicibus.
& c.ab eo. alle. A quo autē tēpore currant iſti xxx.
1 dies, gl.eſt 1, Io.And.& Pau.cōmunis eſt opi.quòd
à tempore,à quo currit tempus appellandi.

a Et hanc partem tenebat Iō.Fa.quāuis Bal.& Sali.in alle.l.
iudicibus.Frā.de Zaba.& Io.de Imo.in alle.cle.quāuis.idē Sa
lic.Bal.in l.eos.§.apoſtolos.C.de app.Ro.deci.xxxj Dom. de
s 1 ſan.Gem.in præal.c.ab eo 1, melius in §.appellatio.ver.appel
latione interpoſita dicant quòd currat tempus à tempore
appellationis emiſſæ.

t ADDITIO. Glo.eſt.ſ.in illo c.ab eo.de app.lib.vj.ſuper
verbo inſtaret.

SVMMARIVM.

1 *Minor conuentus in iudicio iurans non venire con-
tra proceſſum,nō reſtituitur in integrū ſi ſuccūbat.*
2 *Procurator eſt voluntarius adminiſtrator,curator
verò neceſſarius.*

QVAESTIO XLV.

a ITEM fuit dubitatū. a Si minor † cōuentus in
1 iudicio iurauerit non venire cōtra proceſſum,& de-
fecerit in producēdo vnū teſtem cōtra obiectiones,
an poſsit petere reſtitutionem in integ.dicens ſe mi
norē & læſum? Concluſum fuit quod nō per auth.
ſacramenta puberum.C.ſi aduer.vēdi.& in corpore
vnde ſumitur. Quamuis Cyn. ibidem q.xv. contra.
Opinio tamen prima ſeruatur maximè in foro eccle-
ſiaſtico,per c.cū contingat. de iureiur. & c.licet.eo.
ti.li.vj.& c.quāuis.de pac.eo.li.idē in cōuentu. & ſi.

a Idem Iac.de Ra Io.Fab Bart.& Salic. in præalleg.authen.
quæ ſecundum eos eſt fauorabilis animæ ideo habet locum in
quaſi contractibus 1. Idem Bald.& Iac.But.ibidem, & Spec. 1
in tit.de actore.ver.ſed quid ſi minor vult fideiuſſores. & Bal.
ibidem in addi.Cy. Adde quod dicit Bart. in l. minor xxv.an-
nis.ff.de min. vbi ponit cautelam pro aduocatis : vt caueant
quando ſunt aduocati minores , quòd minor non litiget per
procuratorem,quem cōſtituit cum iuramento, ſi læditur non
reſtituetur:vt in auth.præalle. ſed litiget ipſe cum authoritate
curatoris,vt habeat beneficiū d.l.minor.& totius tit.idem te-
nere videtur Sicu.in c.cū veniſſet.de in integr.reſti.ver ſecun-
dò principaliter.vbi dicit † quòd minor litigans per procura- 2
torem non reſtituetur:quia procurator eſt voluntarius admi-
niſtrator : ſecus ſi per tutorem vel curatorem: quia eſt neceſ-
ſarius:& ſic reſtringit l.etiam.& l.ij. C.ſi tuto. vel cura.interue.
alleg Bar.in l.cum moderato.ff.de mino.& ibi gl. in fi.

t ADDITIO. Quaſi contractibus. Adde Iaſ.in præal.auth.
col.xxj.ver.ſumma.in vlt.parte glo & ī.q.xlix.liij.& q.cvj.

SVMMARIVM.

1 *Teſtator executoribus bonorum non poteſt rationis
redditionem remittere.*

QVAESTIO XLVI.

ITEM fuit quæſitum , a an teſtator † poſsit re- a
mittere rationis redditionem 1 executoribus bono- t
rum? Et quòd non,alleg.fuit Hoſt.& Io.Andr.per c. 1
tua.& c.requiſiſti.de teſt.authen.licet. & in corpore
vnde ſumitur.C.de epiſ.& cleric.Pau. contrà,prout
per ipſum no.in cle.vni.de teſt. Niſi executor fuerit
in dolo. vide Collect. in cap. Ioannes. de teſtib. vbi
ponit dictas oppoſitiones, quæſt.ix.

a Dic quòd non obſtante remiſſione tali tenebitur eis red-
dere rationem, & ſola ſcrupuloſa inquiſitio quoad culpā eſſe
videtur remiſſa , non quoad dolum & reliquorū præſtationē.
vt ff.de admi.tu.l.quidam decedens.l.ſeruus vetitus & ibi Bar.
ff.de leg.j.l.cùm neceſſitatem a, & ibi Bar.& Bal & Salic. C. x
de fideicom.idem Bar.in l.Aurelius.§.Gaius. ff.de liber.leg.&
l.Aurelius.eo.tit.Bar.in l.nec quicquam.§.de plano. ff.de offi.
Proconſ.Sali.in l.nulli.C.de epiſc.& cler. idem Zenze. Franc.
& Ioan.de Imo.in alleg.clemen.vnica,de teſtamen.

t ADDITIO. Redditionem. Vide de hac materia Gui. pap.
in deciſ.quæſt cccliij.

a ADDITIO. Lege cùm neceſſitatem. Vide ibi Iaſ Et quid
ſi remittitur redditio rationis curatoribus , ibi per Iaſon poſt
Salic.& doct.an poſſit per teſtatorem remitti confectio inuen
tarij.vide etiam ibidem.

SVMMARIVM.

1 *Debitor an teneatur creditori reficere expenſas
ſeu ſumptus inſtrumenti.*
*Et an creditor teneatur cancellare inſtrumentum
debitori ſoluenti.*

QVAESTIO XLVII.

a ITEM fuit quæſitum , a an creditor compelli a
† poſsit ad reddendum inſtrumentum obligationis 1
ſoluto pretio:& qua authoritate. remiſſum fuit ad
l.diſſolutæ. C. de condictio. ex lege. & ibi plenè per
Cy.vide quod no.in c. accedens. in princ.vt lit. non
conteſt.& reſpondetur quòd ſic per illum tex. & vi-
de in c.cùm pridem.de pact.& ibi per Vincen.

a Idem tenet Sicu.in alleg.c.accedens. & ibi plenius per Feli.
Quod intelligas verū ſi debitor ſoluat creditori ſumptus fa-
ctos pro recuperando inſtrumento à notario : ſecundum Bal.
& clarius per Sali.in l.fin.C.de condict.ex lege. Quod limita,
donec modò propter moram debitoris fuerit facta illa expen
ſa:quia iuſtum eſt vt eam ſoluat.c.peruenit.de fideiuſ.Secus,ſi
creditor in exordio contractus fecit iſtam expenſam. Bal.in l.
eos.§.ſuper. C.de vſur. & in l. ignorat.ij.col. C. de fruct.& lit.
expenſ. Imputatur enim creditori: quia groſſari fecit inſtru-
mentum debitore non monito.arg.l.quidam liberus. ff de ſer.
ruſti. præd. Secus ſi ille fuit in mora : ſicut dicitur de expenſis

ſactis in productione teſtium.l.quoniã liberi.C.de teſti.ſecundum eum. Aduerte tamẽ quòd ſi debitor nõ curat petere hoc inſtrumentum.& tamen vult creditor, quòd ſoluat expẽ. ſicut communiter peti conſueuit. Nã ſentit Bal.quòd tunc debitor non tenetur.grauat enim, vt inquit Bal debitorẽ ad hoc quãdu petit inſtrumentũ. Sed poſſet dici ſecundũ Fe. vbi ſuprà, quòd aut debitor negabat debitum, & propter hoc oportuit groſſari inſtrumentũ, & tunc videtur quòd ipſe velit inſtrumẽtum, ſiue non teneatur emendare hoc damnũ creditori:per dictũ c. peruenit. ver. alioquin. Aut ſimpliciter in mora ſoluẽdi: tamen nunquã negauit debitũ, & tunc dato quòd teneatur ad expenſas, ſi vult inſtrumentum, tamen ſi de ipſo nõ curat, nõ tenebitur ſorte ad expenſas tanquam factas potius volũtariè quã neceſſariè. Contrarium tamen de facto ſeruatur: quia eo ipſo quòd creditor videãt morã debitoris, ſe præparauit ad inſtruendam cauſam, dicantur iſta expẽſa non voluntaria omnino, ſed culpa creditoris, & per cõſequẽs teneatur ad expẽſas, etiãſi non petat inſtrumentũ. Adde aliam limitationẽ quòd debitor non tenetur creditori reficere ſumptus inſtrumenti: quando eſt debitor ex confeſſione tantũ, ſed vbi debitori fuit
2 pecunia numerata, ita Bal.& Sal.in alle.l.fi. Et quod dictũ † eſt quòd creditor teneatur cancellare inſtrumentũ debitori ſoluenti: hoc verum eſt ſi debitor ipſe ſoluens faciat vnum aliud inſtrumentũ, quo fateatur debitũ ſoluiſſe & ſcienter.Iaſ. Arer. Io.Fab. & Bar.in alleg.l.diſſolutæ. idẽ Bart.in l.plures. C.de fide inſtru. & in l.qui tabulas.ff.de fur. Et ſic creditor recipiens debitũ per iuramentũ inſtrumẽtũ amiſiſſe: licet nõ teneatur il-
1 lud cãcellare, cogitur tamẽ facere inſtrumentũ quittationis [a], Bald. & Sal. & doc.in d l.diſſolutæ. debet tamẽ promittere ſe nõ vſurũ dicto inſtrumẽto: ſi reperiatur: & quòd vult illud pro caſſo ſecundum Bal.in l.pecuniæ.in fi C.de ſol. Adde hic quæ ſcripſi infrà.q.cccviij.

a Additio inſtrumentũ quittationis. Adde Pau.de Caſt. conſi.j.ſed quid ſi perdidi inſtrumẽtũ quittationis, quòd ſciẽs creditor facit me conuenire, non poſſum probare ſolutionem, ideo fui condemnatus ad iterum ſoluendum, & ex inde reperi ſum inſtrumentum quittationis quanquã huius prætex. non poſſim facere retractari ſententiã cap. ſuborta.de re iud.& l. ſub prætex. C.de trãſact. mihi tamẽ ſuccurretur ſecundũ modũ quem ponit Iniã. And.in addit. Spe.ti.de inſtrumẽ. edi.§. poſtquã.verſi.quid ſi ſolũ. Et ibi vide pariter an creditor poſſit agere cõtra debitorem vt ſibi faciat inſtrumẽtum cautionis ſuæ obligationis de debito. quòd poteſt probare per vnũ teſtem.

SVMMARIVM.

1 *Quæ ſententia habeant vim diffinitiuæ & quæ nõ.*
2 *Simplex interlocutoria per iudicẽ poteſt reuocari, modo non habeat vim diffinitiuæ.*
3 *Sententia interlocutoria lata ſuper incompetentia iuriſdictionis vim habet diffinitiuæ.*
4 *Interlocutoria lata ſuper expenſarum taxatione dicitur diffinitiua.*

QVAESTIO XLVIII.

a ITEM fuit quæſitũ, [a] an ſententia lata ſuper exceptione perẽptoria, vel dilatoria, aut ſi fuit pronũtiatũ tertiò appellare nõ poſſe, ſit diffinitiua, vel interlocutoria: per gl.ord.in cle.cũ à repulſione. de appel.in cle. Et per Coll.in c.ſua.eo. ti.in antiquis. Idẽ quando pronuntiat ſe iudicẽ eſſe, vel nõ eſſe. & plenè per Arch.in c.cupientes. ſuper ver. plenam ſedẽ. de elec.lib.vj.& ibi latius per Io.mo.poſt Bart.

a Concor.ibidem lap.Mathe.Ioã.de ſan. Geor.Fran. & Im. Aduerte quia glo.cle.alle.quam ſequuntur Fran. & Imo. dicit
1 quòd † ſententia ſuper peremptoria per quam pronuntiatur peremptoriam obſtare habet vim diffinitiuæ, quam glo. dicunt ſingulariter eſſe notandam. exemplum, vt ſi pronunciet electum pati defectum. Si autem pronuntietur ſuper natura exceptionis: verum ſit admittenda vel ne, vel an probationes ſint admittendæ vel ne, tunc non habet vim diffini-
2 tiuæ. hoc pro tanto dixerim: quia ſimplex † fuit interlocutoria illa, per iudicem cauſa cognita poteſt reuocari: vt eleganter voluit Inno.in c.ſuper eo.quod metus cauſa. Si autem habeat vim diffinitiuæ, non poterit reuocari ſecundum omnes in cap. cũ ceſſante.de ap.& l.quod iuſſit.ff.de re iud. ita concludunt Ioan. And. Ant.& Sicu.in alleg.c.cum ceſſante.per c ſignificantibus. de offic. deleg. vbi eſt tex. expreſſus, † quòd 1
ſententia interlocutoria ſuper incompetentia iuriſdictionis prolata, quia habet vim diffinitiuæ non poteſt reuocari, ad quod glo.ſing in auth.habita.ne fil. pro pat. quæ dicit quòd à tali interlocutoria de iure ciuili poteſt appellari. In ſumma illa ſua interlocutoria dicitur habere vim diffinitiuæ, quæ quamuis non diffiniat id ad quod principaliter eſt actum, tamen poſt ſe non expectat aliam ſententiam proferẽdam, iudice illam proferente: hæc eſt doctrina Ant.& Sicu. de re iud. & alleg. ad hoc prædictum cap.ſignificantibus.& dictam gl. in auth.habita. & no.Ioan.Andr.in c.peruenit. de appel.& in c fi.de elect. lib. vj. ſuper verſic.inanes. Vnde † ſententia ſuper expenſarum taxa- 4
tione prolata dicitur interlocutoria vim habens diffinitiuæ. tenet Lud.Ro.conſil. cccluiij. vbi dicit quòd ſententia lata ſuper incompetentia iuriſdictionis prolata à delegato vim habens diffinitiuæ, non poteſt reuocari. d.cap.ſignificantibus. Tamen ſecus ſi profeiatur ab ordinario, vt eſt caſus ſing. in l.ſi præſes quaſi deſertam. C.quomo.& quan.iudex. per quam Bald. ibidem limitat ita d. cap. ſignificantibus. Similiter iuxta doctrinam prædictam interlocutoria lata ſuper deſertione [a] appel- 1
lationis interpoſitæ à grauamine illato in aliqua cauſa, non habet vim diffinitiuæ. ſecus ſi fuerit lata ſuper deſertione appellationis interpoſitæ à diffinitiua. ita dicit Rot. deciſ. cccexxxij. Et huiuſmodi interlocutoria vim habens diffinitiuæ, habet naturam diffinitiuæ, & venit appellatione diffinitiuæ, vt ab vtraque eodem modo non appelletur. Io.Andr.poſt Abb.antiq. in alle.c.peruenit.de appel.& Bald.in l.minoribus. C.de his qui vt indig.licet Bal.in l vnic.C.ne liceat tertiò in vna & ead.cau. prono.dicat quòd licet interlocutoria per quam iudex pronuntiat tertiò appellari non poſſe, habeat vim diffinitiuæ, appellans tamen cauſas in eius appellatione tenetur exprimere. An. tamen in alleg.c.peruenit.refert Archi.tenere primum dictum in c. cupientes.in ver. plenam.& ibi Ioan.de Imo.in ver.priuatis. de elect.lib.vj.& plus non dicit Andr.

a Additio. Deſertione. Adde hic q.ccclxxiiij.& Guid.pa. q.aj.& quæſt.ſequen.

SVMMARIVM.

1 *Minor non certioratus de iure ſibi competente ratione minoris ætatis, non excluditur à beneficio minoris ætatis.*
2 *Minor præſumitur ius ignorare.*
3 *Iuramentum ad incognita non extenditur.*

QVAESTIO XLIX.

ITEM fuit dubitatum. [a] Si minor agens vel a
conuentus iurauit non venire cõtra proceſſum [1] & 1
poſtea lædatur in aliqua parte, an ratione minoris ætatis ſe læſum dicens, poſſit petere in integrũ reſtitutionem? Concluſum fuit quòd non. Et ſic fuit obſeruatum in d.capella.& ita tenet gloſ.in auth. ſacramenta puberum.C.ſi aduer.vend. vbi vide opin. Dy. qui tenet, ꝙ niſi fuerit certioratus de priuilegio minoris ætatis, ſibi non præiudicat.& vide ſuprà.q.xlv.

a Ex ibidem per me poſita in addi. Et idem quod Dy. vt videlicet † minor non excludatur à beneficio minoris ætatis, niſi 1
prius fuerit certioratus de iure ſibi cõpetente ratione minoris ætatis, quando iurat non venire cõtra, tenent In.And. in c.pe. de emp.& ven.Fede.de Se.conſi.ccxcix.idem Cy.& Bal.in l.ij. C.de reſcin.vend.niſi curator in iuramento interueniſſet.idem Sal.in d.authen.ſacra.idem Bal.in c.j. §.item ſacra. in vlt.q.de pace iur. fir.col.x. Et iſta opi.Dy.& Io.Andr.ſecundum Imo.in l.ſciendum.ff.de verb.obli.habet maximam æquitatem, quia † minor præſumitur ius ignorare.l.regula.ff.de iur.& fac.ign. 2
& ſic præſumitur neſcire beneficiũ reſtitutionis in integr. ſibi competere. iuri autem quod quis ignorat, nemo videtur renuntiare, l.mater decedens.ff.de inof.teſta.& l.fi.§.ſin autem.C.de fur. ratio manifeſta eſt: quia de iure quod quis ignorat, non videtur cogitaſſe. nam iuramentum † ad incogitata non extendi- 3
tur.l.fi.C.de non nu.pecu.& c.veniens.de iureiu. Et hanc partẽ ſcio ſeruatam non fuiſſe: ſed potius reperi contrariã: videlicet quòd non requiratur certioratio, quam tenent Pe. de bella. & Bar.in alle.l.ij.C. de reſcin.vend. clarius Bart.in in alleg. l.ſciendum. idem Bar.in l.ſi duo patr. §.idẽ Iulianus.ff.de iureiu. idem

Bar.&c

Bar. & melius in alle. anthē. ſacra idem tenet Bal. in l.j. in fi. C. de re. credi. idem Ange. Are. inſti. de exceptio. idem videntur voluiſſe Arch. Io. An. & Domini. in c.ij. de pac. li. vj. Idem Col. in c.ij. de pac. Idem Sicu. in alle. c. pe. de empt. & vē. Fran. Are. in alleg. l. ſecundum, dicit primam partem magnam æquitatē continere: finaliter tamen videtur inclinari in ſententiam Bar. contra quam nunquam vidi iudicari.

1 ADDITIO. Iurauit non venire contra proceſſum. Tu vide de hac materia Gui. pa. cōſi. xxxv. & cccexliiij eundem cōſi. cxxx. incip. c. nobilis Ioan. de monte Arſecio. verſi. ad ſecundū ibi, non obſtat etiam.

SVMMARIVM.

1 *Intereſſe legati quando peti poſsit & quando non.*

QVAESTIO L.

a ITEM fuit dubitatū. a Fuit legatus vous ſextarios frumēti ante tempus magnæ cariſtiæ, vel poſt, qui & tēpore dictæ cariſtiæ valebat vj. vel vij. fran. fuit petitū debito modo. Et ex poſt fuit ſolutus dictus ſextarius frumenti legatario recipiente abſque proteſtatione intereſſe, an poſt huiuſmodi ſolutionē poſsit legatarius petere dictum intereſſe? Cōcluſum fuit quod non per l. iiij. C. de poſit. & l. terminato. C. de fruc. & li. expen. cum vtrobique notatis 1.

a Secus ſi dictus legatarius hæredē fortè liberaſſet: hoc acto quòd remaneret petitio pro intereſſe, tunc enim intereſſe peti poterit non officio iudicis vel primæ actionis ſublatæ, ſed præſcri. verbis, quæ oritur ex contractu innominato tempore ſolutionis. ita dicit Bar. in l. ſi poſt morā 2. ff. de eo quod cer. lo. vide ibi per eum.

1 ADDITIO. Notatis. Vide in d. l. iiij. Paulum de Caſt. qui videtur aliter loqui.

2 ADDITIO. Lege ſi poſt moram. Vide ibi Iac. in iiij. & vlti. colū. & ibi Iaſ. tenet cōtra Bar. Videlicet quòd ſacramenta proteſtationis recipientis fortè non referat intereſſe, & ibi vide quid ſi dos promiſſa marito, nō fuerit termino conſtituto perſoluta: & poſtmodū per maritū ſimpliciter fuerit recepta, an extinguatur petitio pro intereſſe, & quid ſi ſoluto matrimonio poſt moram mulier ſimpliciter receperit dotem an agere poterit ad intereſſe?

SVMMARIVM.

1 *Iudex eccleſiaſticus an poſsit ſe intromittere in legatis factis ad non piam cauſam.*

QVAESTIO LXI.

a ITEM fuit quæſitū a retentis † terminis prædi-
1 ctæ quæſtionis, an dictum intereſſe caſu quo debet peti, poſsit in iudicio eccleſiaſtico per laicū ſi excipiatur ante lit. contę. quòd iudex eccleſiaſti. nō poſſit eſſe iudex quia actor debet ſequi forum rei. Cōcluſum fuit quòd non poterit: quia quamuis iudex eccleſiaſticus poſsit eſſe iudex, & executor teſtamētorum: non tamen dicti intereſſe, quòd eſt extra teſtamē. vide Coll. in c. no. de iud. & in c. Io. de teſt.

a Similiter in curia archiepiſcopali Tholoſæ vidi ſemper obſeruari quòd licet procurator animarū poſſit ex eius officio ſe intromittere de legatis piis: prout de iure ad epiſcopi pertinet officiū vt in c. nos quidā. & c. ſi hæredes. cum ſimilibus. de teſta. tenet Bal. in l. ea quā. ij. col. C. de fideicommiſ. de aliis tamē legatis factis ad non pias cauſas ſe non intromittit. quod etiā voluit gl. in c. tua. de teſtamentis. Et Pet. de Anch. in alle. c. ſi hæredes. co. ij. licet gl. ibidē. & Inn. ac Hoſt. teneant cōtrariū. Io. An. dicit quòd epiſcopus de legatis etiā ad nō pias cauſas ſe poſſit intromittere ex officio per modū executionis: vt ſic procedat gl. in alle. c. ſi hæredes. ſed nō ad ſubſtantiā legatarij. videlicet oblato libello. vide ibidē per Sicu. & per eū latius in repetitione c. cū eſſes. de teſt. antepe. col. & infrà. q. cxij. q. lxxxix. & lxxvij. cum vtrobique per me poſitis in additio.

SVMMARIVM.

1 *Veſtis appellatione in materia odioſa non veniunt caligæ.*

2 *Acceſſorium non trahit principale.*

QVAESTIO LII.

a ITEM fuit dubitatū, a ſi clericus coniugatus incedat in habito & tonſura, præter quā in caligis, quas portabat bipartitas diuerſorum colorum, An dictæ caligæ diuerſificēt habitum, & impediant remiſsionem per iudices regios fiendam? Concluſum fuit quòd non, quia appellatione † veſtis caligæ non veniunt in materia odioſa: vt no. Collect. in c. clerici. de vi. & ho. cleri. & per c. ij. eo. ti. in cle. & idem tenet Zenze. & Guil. de monte Lau. in d. cle. ſuper. verſi. caligæ. vbi dicunt † quòd acceſſoriū non trahit principale. 1 2

a Idem tenet Franc. de Zaba. & Io. de Imo. in ead. clemen. Sed quid dices de capitularis huius villæ, ſicut conſulibus qui ad cauſam capitulatus ſiue conſulatus & illis durantibus deferunt veſtes bipartitas? dic quòd non incidunt in pœnam dictæ cle. ij. quia non dicuntur aſſumpſiſſe quod in breui dimiſſuri ſunt. ff. de diuor. l. iij. de pœn. diſt. j. c. diuortium. præterea hoc non faciunt eo præſumptione. quod requirit verbum præſumit in dicta clemen. poſitum. Idem tenent Zanze. Fran. & Imo. ibidem in eo, qui veſtem portat bipartitam: non continuè nec cauſa vſus proprij, ſed ex alia licita, puta propter feſtum doctorale, vel vxorale.

SVMMARIVM.

1 *Minor non reſtituitur propter obiectiones omiſſas.*

2 *Nec propter interrogatoria omiſſa.*

3 *Hæc habent locum cùm litigat per ſeipſum cum iuramento de non contraueniendo, &c. ſecus ſi per procuratorem.*

4 *Reſtituitur tamen propter probationem neceſſariam omiſſam, læſione aliter non probata.*

5 *Lex cur reſiſtat contractu minorum.*

QVAESTIO LIII.

ITEM fuit quæſitum, a an minor † poſsit petere in integ. reſti. propter obiectiones omiſſas? Cōcluſum fuit quòd non, quia obiectiones 1 ſunt odioſæ, no. per Io. An. in cle. nō poteſt. In gl. grauiora. de procur. per Spe. in tit. de in integ. reſti. §. ij. verſi. ſed pone eccleſia litigabat. idem Compo. in c. quod ſicut. de elect. & per Inn. in cap. coram. de in integ. reſtitu. Item nunquid propter interrogatoria omiſſa? Concluſum fuit quòd non. Item nunquid propter defenſiones omiſſas? Concluſum fuit quòd ſic per l. minor xxv. annorū. cū ibi no. ff. de min. ſecundū vnā le. a 1 5

a Aduerte quia Spe. Io. And. & Compoſt. vbi ſuprà 2, non loquuntur de obiectionibus contra teſtes. Sed de criminibus, vel defectibus qui ſolent opponi contra illum, qui agit ſuper beneficio. verum eſt quòd aduerſus executionem pœnarum minor non reſtituitur, vt in l. auxilium. ff. de minor. neque in actionibus tendentibus ad vindictam, vt ibidem. Et propter rationem ſuprà poſitam in quæſtione de ſtylo curiæ archiepiſcopalis Tholoſæ ad ſpecificandum obiectiones contra teſtes, nunquam datur niſi vnica dilatio 3. Idem tamen quod Spec. vbi ſuprà tenent Sicu. in c. auditis. v col. in fi. de in integ. reſtitut. Mat. Pau. & Franc. in clemen. vnica. de in integr. reſti. Et ad id quod dictum eſt minorem reſtitui aduerſus defenſiones omiſſas, dico quòd minor aduerſus exceptiones omiſſas dilatorias, vel peremptorias in cauſa ciuili, vel criminali. & ad teſtes poſt publicatas atteſtationes producendum, & allegationes omiſſas † admittitur, quando litigat per procuratorem: non autem quando per ſeipſum cum iuramento: & hoc incidenter ante ſententiam ſine libello, vel poſt ſententiam cum libello. ita voluit Bar. in l. minor. alleg. poſt gl. vide ſuprà deciſ. alv. & alis. & in addit. Et not. quòd aduerſus probationem † neceſſariam omiſſam, aliter læſione non probata, minor reſtituitur: quia eo ipſo quòd omiſit probationem neceſſariam, ſatis apparet de læſione: ita voluit Sicu. in prælleg. cap. auditis. & c. ſuſcitata de in integ. reſtit. & ſic obſeruatur in prædicta curia 4, licet Bartol. 5 videatur tenere contrarium in l. nam & poſtea. §. ſi minor. ff. de iureiur. Adde quòd ſi minor ante ſententiam appellationi renunciat ſtatim: eoipſo dicitur læſus: quia poteſt ſequi ſententia iniuſta. ideo petere poteſt ſe reſtitui: ſed ſi poſt ſententiam intra tempus non appellat, eoipſo non conſtat ipſum eſſe læſum: niſi doceat ſe cauſam bonam habere. no. Bar. in prælleg. §. ſi minor. veruntamen ſi in contractu fuerit læſus & circumuentus, poteſt contra eum agi: vt approbet vel reprobet contractum, & 2 3 3 4 4 1

ſi approbet non poteſt petere ſe reſtitui. Bart. in l.Iulianus, §.alias.ff.de contrahen.empt.& vẽd.& de acti.emp.& vẽ.l. Iulianus.§.ſi quis. Et idẽ videtur ſi contractus ſit nullus, quia ſi minor conuentus approbet,nõ poteſt poſtea nullũ dicere. ar. eius quod nos.Bar.in d.§.ſi quis.& Inn.in c.j. de his quæ ſi. à præla.Sed prædicta intellige ſi iudex confirmauit.vt not.Bar. in l.ſi quis.C.de decu.li.x.aliàs ſecus. quia ſicut contrahendo
5 minor ſibi non præiudicat:ita nec approbãdo.lex †enim ideo reſiſtit contractui minorum:quia non habent firmũ cõſilium. vt dicit tex.in l.ſi minor.ff.de ſer.expo.quæ ratio ita habet locum in minore approbãte,ſicut in contrahente.ad hoc l.doli. §.diuerſum.ff.de dona.pro hoc etiã facit tit.C.ſi ma.fac.ſine decre.iudi.alt.ra.ha.per quẽ apparet, ꝙ ſi minor exiſtens ratũ habeat.ſibi nõ præiudicat.Et idẽ in prælato eccleſiæ cõtrahẽte,quia eius ratihabitio non excludit eccleſiam à facultate dicẽdi contractũ nullũ:ſi fuit factus ſine authoritate ſuperioris, vel petẽdi reſtitutionẽ,ſi fuit ſeruata ſolẽnitas, & fuerit enormiter læſa. Nec obſtat ꝙ dicit In.in d.c.j.de his quæ ſi. à præl. quia loquitur, quando contractus erat nullus ex defectu ſolius conſenſus capituli, qui non interfuerat in contractu. Idcirco dicti capituli ratificatio bene validat contractum:ita tenet Mil. in ver. minor ſi in cont. &c.

1 Additio. Quia obiec.adde Fel.idẽ tenen.in c.fraternitas.v.col.verſ.fallit 5. in eo qui petit reſt ad allegand. crimina contra aduerſ. & idem dicit de eccleſia.

2 Additio. Vbi ſuprà videlicet in dicta clemẽ.nõ poteſt.

3 Add. Vnica dil.Bona practica.vtinã vbiq; ſic eſſent dil.abb.

4 Additio. Curia.Idẽ tenet Frã.Are.cõſil.lxvj incip.viſo punc.& dubiis,quæ ex clerico.Idẽ Ant.in c.cũ veniſſent. & c.in literis.de in inte.reſt.idẽ Spe.eo.ti.§.j.ver. illud quod nõ eſt prætermittendum.

5 Additio. Licet Bart.& idem communiter legiſtæ in §. ſi minor.hic alleg.vide ibi per Iaſo.v.colum.& ſeq.

SVMMARIVM.

1 *Minor an poſſit in integrum reſtitui, ſi contra ipſum tres ſententiæ fuerint prolatæ,*
Et an pendente cauſa reſtitutionis ſententiæ poterint executioni mandari,ibid.

QVAESTIO LIIII.

a ITEM fuit quæſitũ.a Si latæ † ſint tres ſentẽtiæ
1 contra pupillũ ſeu cõtra minorẽ:an poſſit petere in integrũ reſtitutionẽ propter defẽſiones omiſſas?Cõclusum fuit quòd ſic.vt ſuprà. Sed an pendente cauſa in integrũ reſtitutionis executabuntur ſententiæ? Concluſum fuit quòd non per l.vnicã in rubro & nigro in integrũ reſti,poſtu.ne quid no.C.Nec ob.c. ſuſcitata.de in inte.reſt.quia ibi erat præſumptio pro epiſcopo,& contra monaſteriũ petens in integ.reſt. Vel ibi lata fuit ſententia à principe,& ſupplicatum pòſt intra x.dies ſecũdũ Inn.& ſic nõ differtur executio.per auth.quæ ſupplicatio.C.de preci.imp.offe.

a Et hoc intra quadrienniũ à die vltimæ ſententiæ cõputandum ſecundũ Ro.deci.165.aliàs deciſ.2.de reſtit.in inte.in nouis.iudex tamẽ non dabit in integrũ reſtitutionẽ,niſi prius ſibi cõſtito de iniuſtitia dictarũ ſententiarũ,vel aliqua earundẽ: imo antequã audiatur,oportet quòd ſaltẽ ſummariè de aliqua noua cauſa doceat, per quã appareat ipſum veriſimiliter læſum.fa.no.in l.minor.ff.de mino.per Inno in c.tum ex literis. & c.auditis.de in integ.reſt.tenet Ro.dec.ij.de qua per Sic.in c. coram.de in integrũ reſtitutione. Crederem dicendũ quòd dicta deciſ.nõ procedat vbi eſſet præſumptio contra petentẽ in integrũ reſt.& executio eſſet reiterabilis: vbi autẽ eſſet irreiterabilis,tunc indiſtinctè procedit deciſio. Adde ꝙ etiã vbi maliſioſe peteretur vt res dilataretur:tunc fiet executio.Idẽ quãdo petitur in inte. reſti contra ſententiam principis: ita tenet gl.in alle.c.ſuſcitata. & ibi Ioan.And.& Sic. idem Bart Bal. &
1 Sali.in alle.l.vnica 1. idem Bar.& Bal.in l fin.C.ſi ex fal. inſt. Bal.in authen.quæ ſupplicatio, allega. & in marga ver.cauſa, ver. viij. Adde quæ ſcripſi infrà q.cccexxx.

1 Addit. l. vni.adde Pau.de Caſt & Ale. de Imo. in l. iiij.§. condemnatũ.ff de re iud.& eundẽ Ale.alleg l.vni.in apoſti.& vide Bal.ibid.& ipſum & Iaſ.in allega.authen.quæ ſupplicatio.

SVMMARIVM.

1 *Procurator habens ſpeciale mandatum poteſt petere in integrum reſtitutionem.*
2 *In publicis officijs non requiritur ſpeciale mandatũ.*
3 *Reſtitutio in integrum aduerſus ſententiam diffinitiuam,requirit libellum & litis conteſtationem.*
4 *Reſtitutio in integr.petita, & propter ætatem non probatam denegata,poteſt iterum peti.*
5 *Reſtit.in integ.eſt beneficium perſonale cum trãſit ad fideiuſſorẽ:cum verò tranſit ad heredes, eſt reale.*
6 *Reſtitutio in integrum conceſſa minori in re indiuidua,prodeſt etiam ſocio maiori.*
7 *Reſtitutio in integr.datur maiori ad inuentarium intra annum non confectum.*
Item aduerſus ſententiam latam prætextu falſarum probationum.nu.8.

QVAESTIO LV.

ITEM fuit quæſitum, [a] an procurator † poſſit a
petere in integ.reſti.abſq; ſpeciali mãdato? Conclu 1
ſum fuit ꝙ non generalis: ſed procurator qui eſt effectus dominus litis per conteſtationem: vel habet ſpeciale mandatum,ſic no.Inn.in præal.c.ſuſcitata. de in integ.reſti.Collect.ibidem,idem Cyn.in l.vna. C.etiam per procuratorem in integr.reſtit.pe.poſ.

a Diſtingue ꝙ aut petens gerit officiũ publicũ,aut priuatũ. Si gerit officiũ publicũ: vt quia ſyndicus ciuitatis,caſtri,vel villæ, quia †in publicis officiis nõ requiritur ſpeciale mandatũ.facit 2
ff.de mune.& ho.l.munerum.§.defenſores. Si autem gerit officium priuatũ: vt quia ſyndicus alicuius collegij,puta fabrorũ, vel mercatorũ.Et tunc aut prętendit propriũ intereſſe,vt quia lata eſt ſententia contra ipſum ſyndicum,vel procuratorẽ vel filiũ:& tunc non requiritur ſpeciale mandatũ, arg.l.vlt. vbi & apud quos.C.& no.in d.c.ſuſcitata. & in l.patri pro filio. ff.de mino. Si non prætendit propriũ intereſſe:tunc aut poſtulatur principaliter,& tunc procedit d.deci.vt voluit gl.& doct.in d. c.ſuſcitata.& in l.vnic.C.etiã per procuratorẽ,alle. Si verò incidenter,quia incidit in cauſam,& peti poterit per procuratorem abſq; ſpeciali mandato.ita volunt doct.Bar.Bal.& Sali.in alleg.l.vnic.& Sicu.in præal.c.ſuſcitata. Sed hoc caſu quando petitur incidenter an ſit opus litis conteſt.dic ꝙ non. Bald.in auth.ſi omnes.C.vt ſe ab hære.abſti.ij col.Bal.in l.diuus.in fi. ff.de reſti.in integ.dicit†ꝙ ſi petitur aduerſus ſententiã diffini- 3
tiuam,requirit libellũ & litis conteſtationẽ nõ ſi aduerſus interlocutoriã.quia iudex ſuo officio poteſt expedire,per c.ſi.de offi.iud.& l.minor.ſa oij.ff de mino. Poterit tamẽ concedi in integ.reſtit.etiam lit.non conte.ſi reus eſt abſens,vel pręſens, & nolit conteſtari litem,ſecundum Bal.in add.Spe.in tit.de in inte.reſt.verſ.in cauſa reſtitutionis.Inn.in c.dudũ.de ele. Ang. in l.fi.§.illud.C.de tẽp.ap.Adde†ꝙ reſti.in inte. petita & de- 4
negata propter ætatẽ non probatã,poteſt iterũ peti. l.fi. & ibi Bal.& Bar.C.ſi mi. ſe ma.dixe.quod verũ eſt ex noua cauſa ſecundũ Bal.in addi.Spe.tit.de in integ.reſti.verſ.ij.& l.j. & ij & ibi Bar.& Bal.C.ſi ſæpius in integ.reſt. poſtu. Adde inſuper ꝙ reſtitut.in integ.intra x.dies poſt ſententiam dicitur in c.dẽtet peti:ideo non requiritur mandatum ſpeciale, quia ſufficit generale, cuius vigore tunc poſſet appellare, ſecundum Sicul. in alleg. c.ſuſcitata. Et reſtitutio ad appellandũ datur minori intra x.dies,finita minori ætate.Bar.& doct.gl.& Bal.in l fi.in fi. C.de temp.in integ.reſt.pe.vide gl.& Bar.in l.interdũ. ff.de mino.& in l.diuus.pen.q.de reſti.in integ ſed Io.Are.in c.j.de in inte.reſt.in nouel. dicit dari intra x.dies poſt ſententiã &,lapſum terminũ appellandi & Bald.in marga.in ver.conſuma x. verſ.vij.dicit poſſe peti etiã poſt x.dies.ſed intra x.dies poſt cõceſſam reſtitutionẽ debet appellari.Ro.deci.446.aliàs dec.62. de app.in nouis. Nec talis reſtitutio peti poteſt aduerſus ſententiã quãdiu poteſt appellari.tenet Ro.dec.224.alias dec.34. de ap.in nouis.Sed bene peti poteſt appellatione pendẽte,gl. in l.j.C.ſi aduer.rem iud. & in Spe.de appel. §.qualiter.ad fin. Quod verũ eſt vt cauſa appellationis ſuſpendatur, nõ vt ſuper vtraq; procedatur.Bal.in l.ij.in fi.C.de appel.Et quod dictum eſt ſuprà,ꝙ reſtitutio concedi poſſit aduerſus tres ſententias conformes,intellige intra quadriennium à tẽpore vltimæ ſententiæ ſecundum Rot. deci.165.aliàs deciſ.2.de reſtit.in integ. in nouel. Et aduerſus ſententiam latam ex falſis inſtrumentis etiam peti debet intra quadriennium à tempore ſententiæ latæ ſi non ſit appellatum, alioquin à tempore ſententiæ in cauſa appellationis. Bal.in l. falſam.& Petrus de Su. in l.& qui.C.ſi ex fal.inſtrum.Et ſimiliter aduerſus ſententiam propter inſtrumenta de nouo reperta,de quo per doc.in cap.in-

ter

ſet monaſterium.de re iudic. per Cy.& Bal.in l.j C de condi. indeb.Bart.in l.j.C.de ſent.aduerſ.fiſc.la.lib.x. Pau.de Caſt.& Sal in l ſi ſub ſperie.C.de re iu. & Raph.Cu.in l.Imperatores.
5 ff.co.ti.reſtitutio peti debet intra quadriennīu. Adde † quòd reſtitutio in inte eſt beneficiū perſonale: quia non tranſit ad fideiuſſorem,ſed eſt reale:quia tranſit ad hæredes.Bar.in l.fin. C.de fideiuſ.mino & quod dictū eſt de fideiuſ.probatur in l j. eo.ti.& in l.Marcellus.cum gl ff.de fideiuſſo.Niſi dolus patris interuenerit,vt d.l.fi.Itē niſi in fideiuſſore pupilli.l.ſi pupillus. & ibi Bar ff de ac.hær.&l.minor & ibi Bar.de proc.prodēſtq; fideiuſſori iudicij nō contractus ſecundum Bald.in d.l.fi.quòd autē tranſmittatur ad hæredes in l non ſolū ff de reſti.in inte. Bar.in d.l.fi.& quod no.in l.Panthonius.de acqui.hær. & in l. minor autē magiſtratus.§.fi.ff.de mino in l.j.C.de reſt.mino. Bal.in l.fi intra C.de in integ.reſt.Pau.de Ca in l ſi.infanti.C. de iure delibe.licet ibi Rapha,contra. & per Bal. in l.cum antiquioribus.C.eo.ti. Et ſi hæres eſt minor non currit ei tēpus, gl & Bai,in l interdum alleg. Et intellige tranſmitti, niſi hæres approbauerit geſta minoris læſi.glo.ſingularis in l.paterſa.ff.de priu.credi.& Lud.Roma.in ſingularibus vel reſtitutio in integ Item niſi minor decedat in puncto quo expirabat beneficiū reſtitutionis in integ.quia tunc non reſtituitur hæres:
6 gl.& Bar in l.non ſolū.ff.de in inte.reſt. Adde † q̄ ſi reſtitutio concedatur minori in re indiuidua prodeſt etiā ſocio maiori, gl.in l.j.C.ſi in cōmuni eau.in inte.reſt.po.per l.loci. §. ſi fundus.ff.ſi ſeruus vēdi.ſed doct.ibi contra.& dicunt verū niſi ratione cōnexitatis.ſecundū Flo.in dict §.ſi fundus.vide Bar. in d.l.j. Datur inſuper reſtitutio hæredi pupilli ad hæreditatē pupillo delatā ſciente tutore nō aditā. Iac.de Are.in l.qui duos. & ibi Bar.ff.de reb.dub.& in alle.l. nō ſolū. vbi vide Io. And. in c.in præſentia.de probatio.dicit quòd datur hæredi pupilli licet non pupillo.quia adhuc viuens adire poterat, vnde quia in pūcto mortis perficitur læſio datur reſtitutio hæredi aduerſus non aditā.& tenet Bart.in d.l.qui duos. Adde † quòd etiā
7 maiori datur in integ.reſt. ad inuentarium intra annū nō con-
1 fectum 1. Bal.in l.fi.C.in qui cau.in integ.reſt.non eſt neceſ. & in l.ſi ij.q.C.de in.delibe.Ang.in l.§ hæc ſtipulatio. ff ſi cui plusqoam per legē Fal.gl.in l.auxiliū ff.de mino.Inn. in c.con
8 ſtitutus.de in inte.reſt. Et vlterius † adde quòd reſtitutio datur contra ſententiam latā prætextu falſarū probationū etiāſi pars pro qua lata eſt velit docere de veritate aliarum probationum,& per alias veras probationes velit iuſtificare ſententiam ipſam, gl.Bart.& doct.in l.ſi is ad quem.ff.de acq. hæred. Bald.in d.l.j.C.de condi.indeb.Dicit tamen Bart.in alleg.l.diuus.in fi.quòd non petita reſtitutione poteſt victor iuſtificare ex veris,aliàs non.Item datur in integ reſt. contra decretum iudicis:ſed non appellatio.Bal.in l.j.C.de cōtrah.emp.per l.aut prætor.§ permittitur.de mino. Datur etiā reſtitutio contra ſententiā latam per dolū vel culpā, ſiue grauā, vel per ſordes: non autē ſi per pecuniā glo.no.in l.ſeruo.§.cū prætor ad Trebellia.Guli.de Cuma.& Cy.in l.pe.de iuſti. & iu.Bal & Pe. de ſu.in l.j.C.quomo.& quā.iudex.tes.& Bar.in l. ſed ſi per præſorem.§.ſi iudex.ff.ex qui.cau. ma. ſecus ſi ius peris culpa actoris,quia non datur ei reſtitutio.vt ibi no.& per Bar. Adde quòd requiritur etiam reſtitutio quando minor adiuit hæreditatē vt eā repudiet.l.j.& ibi Bal.C.ſi vt ſe ab here.abſti.&per l. impuberibus.vbi gl.&doc.ff.de acq.hær.Bar.& gl.in l.ait prætor.§.reſtitutus.ff.de mino.& inſti.de hære. quali.& diſ. §.extraneis.& l.neceſſariorum.de acq.hære.& l.ſi minor eo. ti. Et talis reſtitutio non reſcindit geſta per hæredē bona fide quæ agere potuit tanquam hæres.l.ex contractu.de re iudicata.

1 Additio. Non confectū.An læſio præſumatur in minore adeūte hæreditatem:vel in omiſſione mučtatij.Et in minore quomodo probetur læſio.vide Guido.pa.q.exlj.& ſeq.

SVMMARIVM.

1 *Conreus debendi an pro altero conree debendi poſsit petere abſolutionem.*

Item an procurator decani & capituli poſsit pro ſe & omnibus clericus eccleſie petere.nu.2.

Item an canonicus non excommunicatus pro excommunicato.nu.3.

QVAESTIO LVI.

a ITEM fuit quæſitū,a an † vnus cōreus debendi
1 pro alio cōreo debendi poſsit petere abſolutionem abſq; ſpeciali mandato? Et cōclusum fuit quòd nō, quia nec etiam procurator, poteſt abſque ſpeciali mandato:vt no.Inn.in c.cùm deſideres 1. de ſentē-
2 tia excōmunicatio.& ibi Colle. & in c. coram. de in integrum reſtitu.per eundem Coll.per Cynum.in l. vnica.C.etiam per procura.reſti.in integ.pe.poſ.

a Item videlicet quòd requiratur ſpeciale mandatum, tenet glo.in c.qui ad agendum.de procu.lib.vj.per Spe tit. de procu.§.j.verſ.itē opponitur.& ibi Bal in additio. Similiter † pro- a
curator decani & capituli non poteſt petere pro ſe & omnibus clericis eccleſiæ abſolutionē ſingulorū de eccleſia, niſi ſingulorum & aliorum ſpeciale mandatum haberet.Poteſt tamē procurator generalis petere excōmunicationem pronunciari nullam.Et poteſt † etiā canonicus non excōmunicatus pro ca 3
nonico petere beneficiū abſolutionis abſq; mandato. tenet Inn.in cap.Romana de ſen.excom.lib.vj.& Rot.dec.cccc xxvj. aliàs decis.36.de procur.in nouis.

1 Additio. Cùm deſideres.Vide Sicu & Feli.in alle.c.cū deſideres. qui tenent poſt Inn.quòd quis etiā per procuratorem abſolui non debet niſi hoc fieret ex magna cauſa, vt in c. quanta.ij.q.v.ſi tamen aliter fias valet ſecundum Sicul. vbi ſuprà,per gloſſ.in allega.c.quanto.

SVMMARIVM.

1 *Capella venit nomine eccleſia,& participat in legatis factis eccleſia. Fallit in capella nō cōſecrata.n.1.*

3 *Legatum factū eccleſia ſanctæ Mariæ,cùm ſint plures eiuſdem nominis,debetur pauperiori.*

4 *Legatum factum eccleſia non expreſſo nomine, debetur parrochiali.*

QVAESTIO LVII.

ITEM fuit quæſitū.a Si fuit † factū vnum legatū a
eccleſiis non parrochialibus in ciuitate Tholoſanæ, 1
an capellæ collegiatorum habebunt partem dicti legati? Et cōclusum fuit quòd ſic,cùm capella veniat nomine eccleſiæ,vt de capel.monacho.per totum.

a Quod verum eſt in materia fauorabili, ſicut hic. Aliàs autem † appellatione eccleſiæ non veniret capella,niſi eſſet con- 2
ſecrata,vide tex. cum gl in cap j.de relig.do. & ibi Sicu. & ſuper rubrica,de conſe.eccl.vel alta.& in c.fi.eo. ti. & Clauaſ. in ver.eccleſia,ver.iij. Si tamen † factū eſſet legatū eccleſiæ beatæ 3
Mariæ,cùm ſint plures in Tholoſa,debebitur pauperiori: & cæteris partibus locus erit gratificationi epiſcopi,gl. Io.An.& Sic.in c.indicante.de teſta.Hoſt in ſumma.eo.ti.§.fi.verſic.& no.Spe.in tit.de inſtru.can.§.nunc vero aliqua vbi.lxiiij.& ibi Io.An.in addi.Si verò † legatum factum eccleſiæ ſimpliciter, 4
id eſt,non expreſſo nomine proprio eccleſiæ, debetur parrochiali.Cy.in l j.C.de ſacroſan.eccle.Ioan. An. in addi.prædicta.Bar.in l.quæ conditio 1. ff.de cond.& demon.in §.cū ita. 1
idem Sicu.in alleg.c indicante. Quid autē ſi teſtator habebat duas parrochias,debetur ei à qua recipis eccleſiaſtica ſacramē ta.Cy.in l.cum multæ.C.de dona.ante nup in fi.videtur dicere 2. q̄ debetur pauperiori·vide in c.ſū quis.de ſepul. lib.vj. 2

1 Additio Le. quæ conditio. ibi etiā tenet Io. de prato.

2 Videtur dicere. Vide Bart in l.j. ff.ad muni.& in l.fi.C.de annon.ciuili.lib.x.& per Bar.& Imo.in l.ſi domus.de lega.j.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula generalis non refertur ad ſpecificata.*

QVAESTIO LVIII.

ITEM fuit quęſitū, a ſi ſit factum legatū omnibus cōuentibus Tholoſæ, & expoſt omnibus eccleſiis aliud legatū,an cōuentus habebunt partē de dicto ſecūdo legato?Cōcluſum fuit quòd nō. Secus ſi vni conuentui factū ſit legatū, quia tunc alij cōuentus habebunt partē de dicto legato facto eccleſiæ. a

a Pro qua facit l.doli clauſula ff de ver.oblig.vbi † clauſula 1
generalis non refertur ad ſpecificata, ad idem l. ſanctio legū. ff.de pœ.per quam decidunt quęſtio. Quidā reliquit Priori bibliā,& fratribus omnibus cappā:an prior admittatur ad cappam? & concluditur quòd non per d.l. doli clauſula. & l. ſanctio.Si verò reliquit primò fratribus omnibus cappā, vel x. & poſtea Priori bibliam, Prior partem habebit de legato generali, & bibliam per l.ſi ſeruus.ff.de ſtip.ſeruorum.& l. Tiria.§. qui Marco.ff.de annuis legatis.hoc tenet Sicu.in ca.cū olim. de re iudicata.ij.col.Cy.& ibi Bal.C.de leg.l.cum quæſtione. de quo per Bar in dicto §.qui Marco.latius per Bar.in l.quæſitum §.ſi quis fundum.v.col.ff.de ſun.inſtru.& ibi vide.

SVMMARIVM.

1 *Petitorium & poſſeſſorium ſunt correlatiua.*

2 *Iudicium poſſeſſorium in quibus habeat locum.*

QVAESTIO LIX.

a ITEM fuit quæſitū, [a] an in præſtationibus 1
1 perſonalibus ſit reperire poſſeſſoriū? Cōcluſum fuit quòd ſic. Et ſi decem fuerint præſtita per decem annos ab aliquo abſque aliquo titulo, ſi ceſſetur per annū à præſtatione, poterit intentari interdictū reſtitutoriū per no. Colle. in c. peruenit. de cēſib. & ibi pleniſsimè. Et ſic ſeruatur Tholo. pro doc. Archi. de villa ferra. vide Inn. in c. querelam. de elect. quāuis doc. iuris ciuilis videantur tenere cōtrarium per l. ſi certis annis. C. de pactis, vbi plenè per Cynum.

2 a Dicere poſt Iac. de Are. quòd aduerſus decretalem 2 querelam opus eſſet querela. vnde dicit quòd aut præſtatio eſt merè perſonalis: & nō poteſt agi poſſeſſorio, quia cū nō ſit dare petitorium. argu. in c. peruenit. alleg. ita nec poſſeſſorium,
1 quia † petitorium & poſſeſſoriū ſunt correlatiua. vnde ſi deeſt petitorium: ergo & poſſeſſoriū. l. j. ff. de acqui. poſſeſ. Nā poſſidere non poſſum liberā perſonam, ideo fruſtra ageretur poſſeſſorio. licet Anto. in dict. ca. querelam. all. dicat quòd in iſtis præſtationibus annuis eſt reperire quēdam ſtatū: ad quē quis ſe poteſt petere facere reſtitui, arg. eorum quæ legūtur & notan. in c. nullus. ij. q. ij. & per gloſſ. in cap. cum inter. de except. Et ita videmus in materia officiorum: in curia parlamēti, quia non adiudicatur reſidentia, ſed ſtatus officij: Tamen contra dictum Anto. tenent cōmuniter omnes legiſtæ in alleg. l. ſi certos annos. Aut cenſus eſt realis: vt quia ſoluitur ratione certæ rei. & tunc poteſt agi poſſeſſorio, cùm non poſſidetur hoc caſu perſona, & iſte eſt caſus in allega. ca. querelam. licet ſecūdum Cyn. vbi ſuprà, & in foro ciuili Canoniſtarū ſeruetur erroneus intellectus etiam per illos legiſtas, qui manus habentes extra gazophylaciū Iuſtiniani theſauri apud mendicātes vadunt meritò mendicatum. Et huiuſmodi diſtinctionem tenet Cyn. vbi ſuprà, idem Bald. & Ioan. Fab. ibidē idem Bal. in addi. Specu. in ti. de reſti. ſpolia. §. nunc verò. ver. ſed & ſi. idem Ioan Fab. inſti. de act. §. præiudiciales. col. xiij. idem Bart. in l. ij. ff. quo. bono. & in l. ij. §. vnde vi. ff. de vi & vi arma. ſequitur Imol. idem quòd ſuprà, tenet Sicu. in alle. c. peruenit. & capit. querelam. idem Ioan. Fab. inſti. de interdic. in princip. vbi refert quòd conſuetudo omnium curiarū tam ſpiritualiū quàm
2 temporalium, ſed dictum c. querelam. indiſtinctè. vnde Ange. in alleg. l. ſi certis annis, tenet quòd † in præſtationibus perſonalibus denegatis habet locum iudicium poſſeſſorium: ſaltē vtile vel officiū iudicis vel cōdictio l. ſi colon. ſi ſaltē ſemel ante denegationē præſtatio fuerit facta. vt d. c. querelā. aliàs ſecus. Quodque cōtra debitores obligatos actione perſonali proponi poſſit remedium. l. fina. C. de edic. diui. Adria. tollen. Quia ſi in vita fuit facta defuncto præſtatio. & ſic poſitus in poſſeſſione & ſtatu perceptionis annuæ, locū habet dictū remediū. & ponitur hæres in eodē ſtatu, in quo erat defunctus. aliàs ſecus, cùm actiones omnes recta via & ipſo iure in hæredes tranſeant: ita quòd in eorum poſſeſſionem nō eſt neceſſe, quòd aliquo modo ponatur. ita voluit Angel. Areti. inſtit. de interdi. in prin. de hoc vide per Archi. in c. ſeruitutum. xvij. q. ij. & per Ioan. And. in allega. c. peruenit.

1 ADDITIO. Præſtationibus. Adde Gui. pa. in eius practica ſuper ſtatuto, ſiquis per literas. ſuper verbo, vel quali. & ibi videbis latiſsimè præſentis deciſionis materiā, atq; practicam.

2 Aduerſus decretalem. Adde Bal. in l. iubemus. ſa. ij. ij. col. C. de ſacroſanctis eccleſiis.

SVMMARIVM.

1 *Spoliatus ante ingreſſum petitorij an debeat plenè & integrè reſtitui.*

QVAESTIO LX.

2 ITEM fuit quæſitū. [a] Si intentata actione perſonali cōtra aliquē, in eadē inſtantia poterit intentari interdictū reſtitutoriū ſuſpēſa actione perſonali? Cōcluſum fuit quòd ſic per ca. paſtoralis. de cauſa poſ. & proprie. & per no. per. Cy. in l. edita. C. de edē.

a Sed an veniat condemnandus in expenſis factis in actione perſonali? dic ſecundum Hoſti. Io. And. & Sicul. in allega. c. paſtoralis, quòd ſi renuntiat illi actioni condemnandus eſt, niſi aliquo extrinſeco excuſetur. arg. in c. calumnia. de pœn. & in l. eum quem temere. ff. de iudic. & in ca. finem. de dolo &
1 contu. Bal. in c. poſtquam litis. C. de pac. Si † verò ſolùm ſuſpēdit, ex eo ſolo non veniet condemnandus: quia hoc facit authoritate iuris, & in odium ſpoliantis, & in fauorem ſpoliati. vt in d. c. paſtoralis. & in cle. j. eo. titu. Hinc eſt quòd ſpoliato agenti interdicto vnde vi reſtituto ad ſuum beneficium, debet ante omnia ſatisfieri de fructibus perceptis, & expēſis in quibus ſpoliator extitit condemnatus: antequā ſpolians qui ſuccubuit in poſſeſſorio audiatur ſuper petitorio. Sicul. in alleg. c. paſtoralis. xv. col. legitur & no. in c. Piſanis. de reſti. ſpo. & in c. ſignificauerunt. de teſt. Secus tamen ſi ſententia abſolutoria fertur in poſſeſſorio pro poſſidente, & ſpoliante vt prætendebatur contra ſpoliatum in expenſis condemnatum. de quibus ſi velit ſpoliatus inchoare vel reſumere petitorium per ipſum ſuſpenſum non tenetur ante huiuſmodi inchoationem vel reſumptionem ſatisfacere poſſidenti, ſed vigore executoriæ ſuper ſententia prædicta factæ petat: recuperet illas ſi velit. & nihilominus in petitorio procedat. Ratio diuerſitatis eſt: quia hoc eſt priuilegium ſpoliati, quòd ipſe ante ingreſſum petitorij debet plenè & integraliter reſtitui: & hoc in odium ſpoliātis, vt de ordine cogni. c. ſi. ſed in ſecundo caſu non reperitur iure cautum. & ibi ceſſat odium. ergo id non erit dicendum. argu. c. j. ne ſe. vac. cum ſimi. ita tenet Rota deci. cccxxij.

SVMMARIVM.

1 *Pactum de nō cedendo bonis valet, niſi notoria paupertas reddat pactum illicitum.*
2 *Beneficium ceſsionis qua operetur.*
3 *Ceſsio bonorum in quibus non habeat locum.*
4 *De conſuetudine Franciæ pro debito ciuili quis non incarceratur.*

QVAESTIO LXI.

ITEM fuit quæſitū, [a] an ceſsioni bonorū poſ- a
ſit renūtiari 1. Cōcluſum fuit quòd ſic in partibus, 1
vbi eſt conſuetudo quòd talis renuntiatio teneat per no. per Iac. in libellis ſuis, rubrica de condictione ſpeciali ex mutuo, circa finem. Maximè ſi interuenit ſacramentum per capi. cùm contingat. in antiquis. & per capi. licet. de iureiuran. libro vj. & per capit. quamuis. de pactis, eodem libro.

a Iaco. de Are. & Cy. in l. ſi. C. qui bo. ce. poſ. dicunt hoc verum, ſi tale pactum eſt appoſitum in contractu: aliàs ſecus. idē Ioan. And. in addi. Specu. ti. de renuncia. §. j. verſi. item eſt beneficium. idē Sicu. in c. ſin. de pact. in fine, dicens talem † pa- 1
ctionē tenere, niſi notoria 1 paupertas reddat pactum illicitum. quod etiam voluit Fede. de Senis, conſilio lix. Contra- 1
rium tenent 2 Ray. Bart. An. & Imo. in l. alia. §. eleganter. ff. 2
ſol. matri. Idem Ioā Fab. inſtitu. de actio. §. ſin. & l. ſi. C. qui bo. ced. poſ. idem Dy. in dicto §. eleganter. idem Anto. in c. cū cōtingat. de iurein. & ibidem Ioā. de Imol. Idem Fede. de Se. vbi ſuprà, niſi eſſet notoria & manifeſta mendicitas, & paupertas, & fames. quia tunc iuramentum eſſet contra ius naturale. Bal. in l. j C. qui bo. ce poſ. conatur ſupradictas opiniones ad concordiam adducere. nam † beneficium ceſsionis duo operatur. 2
vnum quòd debitor non poſſit carcerari, & huic nō poteſt renuntiari vt in authen. Immo. C. de actio. & oblig. nocta. l. Tertia. §. j. ff. de condi. & demon. & ita intelligitur opi. Bartol. & Ray. Aliud eſt quòd in bonis poſtea quæſitis non conueniatur niſi inquantum facere poteſt, & huic poteſt renūtiari. quia hoc non continet turpitudinem reſpectu extranei, ita intelligitur opi. Iaco. & Cy. per prædicta, & iſta concordia placet Ray. & Ang. Are. in §. fin. inſtitu. de actio. Et intellige † præmiſſa in 3
debito ciuili: quia ſi debeatur ex delicto 3 vel quaſi non ha- 3
bet locum ceſsio bonorum: ſed pœna pecuniaria conuertitur in corporalem. l. j §. generaliter ff. de pe. & l. penul. ff. de in ius vocan. c. finē. de do. & contra tenet Ioan. Fab. in §. fin. inſti. de actio. Et hoc quando pœna fiſco venit applicāda: & agitur ad vindictam, ſecus quando pœna eſt applicanda parti: vt in furto non debet fieri communicatio quatenus eſt pœna: niſi authore conſentiente: argu. xij. quæſtio. ij. cap. fraternitas. idem quando conuenitur ad intereſſe ſiue ex contractu vel ex delicto, tunc non fiet commutatio in pœnam corporalem, ſed expectabitur donec veniat ad pinguiorem fortunam. vt in c. Odoardus. de ſolu. & cap. olim. ij. de reſtu. ſpol. & in l. nam is. ff de dolo. ita tenet Sicul. poſt Ioan. Andr. in allega. c. Odoardus. licet Ioan. Fab. vbi ſuprà, dicat quod ſi quis agat actione iniuriarum, & concludat pecuniam, & reus condemnatus cedat bonis, non ſe liberat ſed commutabitur in pœnam corporalem

4 potalem. Aduerte † etiam ad id quod dicit eſſe de conſuetudine Franciæ, quòd pro debito ciuili non debet quis incarcerari: niſi ad hoc expreſſe fuerit obligatus. Adde hic quæ poſui ſuprà.q.xxviij.& infrà q ccaaiiij.

1 ADDITIO. Poſſit renunciari. Vide Rotã deci.ccccclxvij. inci.verũ poſſit, in antiquis dec. Gratianno.all.& ſuprà.dec.28.

2 ADDITIO Niſi notoria. Hic poſita per Gui.pa. q.ccxj.& Pe. ac.u.de ceſ.bo.ver.a.eſt notandũ. Et an cedens bonis liberetur ſi perueniat ad pinguiorẽ fortunã, dic quod non.l.qui bonis.C. qui bo.cedere poſ.ꝙ intelligit Gui. pa. q. cccxliiij. niſi vituperoſa fuerit ceſſio. vt quia remotis femoralibus percuſſit de culo ſupra lapidem. Et ideo de tempore meo vidi ſeruari quòd cedens antequam admitteretur ad ceſſionem corã officiali. promittebat ſatiſfacere creditoribus ſi perueniret ad pinguiorem fortunam.

2 Contrariũ tenent Vide do.Sal.in l.j.C.qui bo.cedere poſſunt, qui hanc quæſtionem plenè diſputatam diſcutit, & tenet quòd talis renunciatio non teneat.

3 Quia ſi debeatur ex delicto. vide Bat.Cæpo.conſi.ia.

SVMMARIVM.

1 *Ius quæ non faciũt, & graue præiudiciũ nõ adferũt, cõceduntur ſummariè & de plano parte nõ vocata.*

2 *A iuramento notoriè turpitudinem continẽte quis poteſt abſolui etiam parte non vocata.*

QVAESTIO LXII.

ITEM fuit quæſitum. [a] Si diſpenſatio facta per epiſcopũ vel eius vicarium ſuper ſacramento alicui præſtito, parte non vocata. valeat. Concluſum fuit quod nõ.per no.in c.licet canõ.de ele.li.vj.per Arch. cum ibi no.& quomodo epiſcopus poteſt diſpẽſare recognita, vide Inn.in c.debitores.de iureiurando.

a Idem tenent Vin.& Ioan. Archi.in c.debitore. idem Fede. de Se.conſi.eccia.idẽ Franc de Za.in pr allé.c.debitores.idẽ Sicu.in c.j.co.tit. Tu verò dic quòd ſi petatur relaxari iuramentum, vt per hoc obligatio, quæ contracta erat, tollatur & cancelletur, tunc eſt neceſſaria partis vocatio 1. & ſic procedunt deci.& opi.prædict.per eorum rationes aliter non valeret 2. Si verò petatur relaxatio iuramenti non ad hoc vt cõtractus tollatur, ſed ad habilitandum perſonam: vt nõ obſtãte iuramento poſſit detegere fraudem & dolũ ipſius cõtractus: tunc non eſt neceſſaria partis vocatio: quia non agitur de grandi præiudicio ipſius creditoris: remanet enim ſibi omne ius ſuũ ſaluum ad debitum defendendum. Simile eſt in bonorum

1 poſſeſſione: nam † illa, quæ ius non faciunt, & graue præiudicium non afferunt, conceduntur ſummariè, & de plano parte non vocata. Secus in his, qui ius tribuunt, & præiudiciũ afferunt: vt plenè not.in l. iij.§.cauſa cognita.ff. de bo.poſ. Et huiuſmodi diſtinctionẽ ſequit. Old.cõſ.ccaa.Rota deci.cccccclxvij. in antiquis. & latius Paul. de Caſt.conſi. ſuo cexvj. iiij. col.& Ant.in alleg.c.debitores.refert ſe audiuiſſe Pau.& Cal. in conſulendo prædictam diſtinctionem ſecutos fuiſſe.& ita ſemper practicari vidi in curia archiepiſcopali Tholoſæ.Adde

2 quòd vbi notoriè conſtaret iuramentũ† continere turpitudinem ex parte recipientis, ita quòd certum ſit parti nullam ſuper hoc cõpetere defenſionem: tunc valebit abſolutio à iuramento etiam parte non vocata ſecundum Sicu. in alle.c.j.

5 ADDITIO. Eſt neceſſaria partis vocatio. Tu vide idẽ cõcluſum in deci pal la.gratio.vt per Guid. papæ deciſ. cxv. vbi alleg.hanc deciſio.

2 Non valeret. Adde Gui.pa.q cxl.vbi latè per eũ, & huius deciſionis tenorem inſerit, cui adde quòd latiſſimè ponit Fe li.in alleg.c.j.viij.col.& ſequen.

SVMMARIVM.

1 *Quæ requirantur vt tutor poſſit adminiſtrare res pupilli.*

2 *Differẽtia quæ inter iurare, ꝓmittere & ſatiſdare.*

QVAESTIO LXIII.

a ITEM fuit quæſitũ. [a] Si tutor iurauerit res pupilli gubernare bene & fideliter, vtilia procurare & inutilia euitare, An ſub verbis præmiſſis veniat illa clauſula, quam de rigore præſtare debent.ſ. pupillũ indefenſum nõ relinquere? Cõcluſum fuit quòd ſic per no.Cy.in l.§.defẽſionẽ.C.de adm.tu.cũ ibi no. 1

1 a Dic ꝙ hoc vt tutor poſſit adminiſtrare requiruntur quinque. Primò † debet accipere rem per decretũ iudicis. Secũdò debet inuentariũ facere. vt l.tutores. C.eo ti.& C.arbi.tute. l. ſi.& ff.eo.ti.l.tutor. Tertiò debet ſatiſdare, niſi ſit teſtamentarius, vel cũ in inquiſitione datus, vt l.nõ omnũ.C.de adm.tut. Quartò debet iurare vtilia facere: inutilia prætermittere, in auth.vt hi qui oblig.hab.ſe per hi.§.fi.colla.vj. Quintò debet promittere cũ ſatiſd.pupillũ indefenſum non relinquere. Sed hoc dicebat Frã.Accur.cõpræhendi ſub iuramento præmiſſo: quod hodie præſtatur, quod non placet Dyn.cũ † aliud ſit iurare, aliud promittere, aliud ſatiſdare. & hoc tene menti: per quod multorũ tutorũ facta reprobabis.iſta ſunt verba Cy. in alle.l.fi.§.omnẽ antẽ.C. de admi. tut.& hanc partẽ ſequũtur Bar.in l.prætor ait 1. §.j.ff.de no.ope.nun.in l. legitimos. ff. de leg.tute.in l.tutores.ff.de admini.tut.idẽ Bart. Io.Fabri.& Sal.in alle.§.omnẽ.per hoc tamẽ quòd promittit indefenſum nõ relinquere: non impeditur tutor quominus in mala cauſa poſſit bonam fidem agnoſcere, ſecundũ doct. vbi ſuprà. Adde Ang.tenen.id quod doct.antedicti.inſti.de tutel.in §.tutores. 2 1

1 Cum ibi no.idem tenent Bal.in alleg.l. in l fi.§ omnẽ.in l. legitimos.ff.de le.tu.& Ale.Imo.in l.prætor ait.§.j ff de ope. no.nunti. Idem Bal.in c.ex parte.de appel.

2 Bar.in l.prætor ait.idem tenet Bal.in addi. Spe. ti. de tut. in vlt.col.verſi.tutor tenetur: & idẽ quod Bart. tenet Raph. in alleg.l.legitimos. Idem Ang.Aret.in §.actionum.aaav.col inſtit.de actio vide Iaſ.in alleg.l.prætor ait. iiij. col. dicit quòd deciſio Bat.eſt communiter approbata.

SVMMARIVM.

1 *Clericus cohabitans vxori adulteræ an amittat priuilegia clericalia.*

2 *Bigamia vera quænam dicatur.*

QVAESTIO LXIIII.

ITEM fuit quæſitũ, [a] ſi clericus † cõiugatus cũ vnica & virgine, vxorẽ eius quæ adulterata fuit, notoriè, publicè, & palã, ex poſt reconciliet & cũ ipſa cohabitet, vt prius, ſciens eã eſſe adulterã, dicetur eſſe bigamus, ita quòd ſi ex poſt ꝓpter aliquod maleficium capiatur per tẽporales. & petatur remitti ad iudicem eccleſiaſticũ, & opponatur per procuratorẽ tẽporalẽ, quòd nõ debet admitti: quia bigamus: & ita probarent per c.vnicũ.de biga.li.vj.& per c.ſi eius qui.xxxiiij.diſt. Cõcluſum fuit quòd curia tẽporalis malè dicit. & ita pronũciatum verũ eſſe, quòd eſt bigamus, quoad legẽ promotionis, non autem quoad priuilegium conceſſum clericis coniugatis per c.vnicum.de cleri.coniuga. libr. vj. & ita tenent concorditer omnes in c.vnico de bigamis, libr.vj. & idem Ray.Thu.decr.doc.legens Tholoſæ. a 1

a Secus ſi contraxiſſet ab initio cũ corrupta, vt cap.de bigamis & cap.deinde, xxvj. diſt.quia talis perdit omne priuilegiũ clericale. Et hoc quando matrimoniũ tenuit: ſi autẽ matrimoniũ non tenuit impediente ſacro ordine, talis ſecundũ Io. And.& Sicu.in c.Io.de cleri.coniu.non perdit priuilegiũ clericale: nã ca.vnicũ de bigamis, in vj loquitur de † vera bigamia cuiuſmodi non eſt iſte, cũ matrimoniũ nõ tenuerit. Nec ob. c. nuper, de biga. quia verum eſt quòd iſte eſt bigamus quoad quid, ſcilicet quoad executionẽ officij: non autẽ quoad hoc vt perdat omne priuilegiũ clericale: & ſic c.vnicum allegatum loquitur de bigamis verè, vt de eo qui cum duabus cõtraxit: vel interpretatiuè ſimpliciter, vt quando quis contraxit cum corrupta & matrimoniũ tenuit. Non autẽ habet locũ in bigamo interpretatiuè quoad quid, ſicut quãdo ſacerdos contrahit cũ corrupta, vel ſecunda vxore, ita tenet Siculus in loco præalle. & idem Domi.de ſanc Ge. in alle.c.vnico de biga.lib.vj. 1 2

1 ADDITIO. Secus ſi contraxiſſet. Adde hic quòd latius ponuntur infrà, quæſtio. ccaaav.& quæ ponit Claua.in §.bigamus, quaſi per totum.

QVAESTIO LXV.

ITEM fuit quæſitũ, [a] ſi aliquis à ſententia lata contra ipſum appellauit: & in primo anno fuit impeditus appellationem ſuam proſequi per quatuor dies propter ferias repentinas ad aduentum Regis conceſſas: quanuis per ſex menſes dicti anni dictam cauſam appellationis fuerit proſecutus. & per alios ſex menſes exceptis dictis quatuor diebus fuerit ne- a

gligens

gligens in proſequendo, & pòſt per vnum annum & decem menſes, an pars appellans lapſis dictis terminis poſsit petere ſibi declarari vigore dicti impedimẽti dictorũ quatuor dietũ ſecundum fatale ſibi competiiſſe? Et fuit concluſum quòd ſic: per no. Inn.
1 in c. ex ratione. de appel. 1 & not. Colle. ibidem per not. Ioã. An ibidẽ per no. per Pet. Iac. in libellis ſuis. ſub tit. in cauſa appellationis. §. notandum vſque.

a Idem ſemper ſeruari vidi in curia Archiep. tamen Ioannes Andreæ in alleg. cap. ex ratione. tot. opi. & confuſè recitauit: vt ipſemet fatetur in additio. Specu. iiij parte. ti. de appella. ſuper rubric. quòd dum caſus dubius circa hanc materiã contigiſſet in curia Romana, non potuit decidi per ſcripta ſua in dicto cap. nam & compilatores cle. in iſto dubio laborantes nõ poterant elicere diffinitionem, quæ non eſſet partim ingrata. vnde Sicu. poſt Ioannem Andreã, & Antoni. in dicto capitulo, ex ratione, tenet contra illam deciſ. & vide ibi per eum. Sufficit tamen prædictã opinionem Inn. ſeruari de conſuetudine, quæ eſt optima legum interpres. c. cum dilectus. de cõſuet. l. nam & ſi de interpretatione. ff. de leg.

SVMMARIVM.

1 *Cap. Statutum de reſcrip. lib. vj. non habet locum in executoribus gratiarum apoſtolicarum.*
2 *Mors & longa abſentia æquiparantur.*

QVAESTIO LXVI.

a ITEM fuit quæſitũ. [a] Si dati fuerunt tres executores ſuper gratia apoſtolica ſecundũ formam c. cum plures. de offi. deleg. li. vj. & vnus fecerit proceſſum ſuũ, an alius in caſu non excepto in d. ca. poſsit
1 procedere: & an valeat proceſſus? Cõcluſum fuit 1, quod non: nec poteſt ratificari in caſu quo facilis recurſus poteſt haberi ad incipientẽ, aliàs ſecus, ita tenet Ioannes And. in nouel. in c. ſi contra vnum. eo. ti. in gloſ. iij. Archidi. in dicto cap. cum plures. Addens idem vbi eſt periculum animæ. & Colle. in capitul. prudentiam. eodem tit. circa finem.

a Iſtud non poſſet bene procedere in delegatis datis ſuper cognitionibus cauſarum: quia debẽt dari in eadem dioceſi & non in diuerſis, vt capitu. ſtatutum 2. §. ſecundò de reſcript.
2 libro ſexto. Procedere † igitur poteſt in executoribus gratiarum apoſtolicarum, in quibus non habet locum dictũ cap. ſtatutum. vt ibi not. ita voluit Domi. in alleg. cap. cum plures. Subiungens poſt archidia. quòd ſi iudex primus procedit nimis lentè vel negligenter, poterit collega procedere, allega. xxvij. quæſtione prima, cap. ſi homo. cap. ab eo. de appel. libro ſexto. & cap. dudum. xviij. quæſtione ſecunda. Idem Ioã. Andr. in alleg. cap. cũm plures. in nouel. Adde quòd ſi plures fuerũt delegati cum clauſula, quòd ſi non omnes, de impotentia cõſtante dicetur ꝙ collega ſe abſentauit ad partes valde remotas: ita ꝙ non eſt neceſſe vlterius illũ requiri, cũ hoc cõmodè fieri nõ poſſit. c. faciat. xxij. quæſt. ij. ad quod facit cap. præſen-
2 tata. de teſtibus: mors † enim & longa abſentia æquiparantur, & ſicut non requirimus mortuũ: ita nec abſentẽ. fa. cap. ij. de procu. eod. lib. ibi aut in longũ peregrinari. ita voluit Do. poſt Ioan. And. in alleg. ca. ſi contra vnum. de offi. deleg. lib. vj.

t Ambrtro. Concluſum fuit. Adde quòd cœpta ab vno ex habẽtibus poteſtatem inſolidum, non facit alius niſi impediatur. ita Bart. Bal. & Sali. in l. j. C. de ſportu. & Ang. Are. in l. Imperatores. § magiſtratus. ff. de appel.

t Ca. ſtatutum. Adde no. per Roma. conſil. cccLxxij. incipi. ſi in formatione pauperum. Adde quòd ſi ille executor, qui inchoauit eſt valde remotus à loco vbi eſt executio actus faciẽda collega, ibi exiſtẽns poterit negotium expedire. ita firmat Are. in alle. c. cum plures. & ſequitur Ioan. An. Imo. & Do. ibi qui in fi. d. c. cum plures. poſt lap. tenet quòd ſi ab vno delegatorum vel executorum qui poterant ſoli procedere ſecundũ formam prædicti c. fuit vnus excommunicatus & excommunicans mortuus eſt, vel impeditus, vel non vult procedere, & poterit abſolui ab alio collega, etiãſi ille qui excommunicauit, abſolutionem inhibuit, vel ſibi reſeruauit: & idem tenet Fel. in ca. paſtoralis. §. præter. verſi. fallit. ij. de offi. ordi.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio præſcriptionis an impediat litis conteſtationem.*
2 *Exceptio peremptoria impedit litis conteſtationẽ.*
Item exceptio per quam factum impunibile, vt in criminalibus. nu. 3.
Item quando concluditur actionem non competere actori. nu. 4.
Item exceptio, quòd ſua non intereſt. nu. 5.

QVAESTIO LXVII.

ITEM fuit quæſitũ, [a] ſi exceptio † præſcriptio- a
nis impedit litis conteſta. Cõcluſum fuit quod ſic. 1
ſi opponitur proceſſui, ſecus ſi meritis cauſæ: vt not. Cy. in l. emp. C. de præſcri. x. vel xx. an. idẽ Ioã. And. in c. exceptionis. de lit. cõte. lib. vj. & hoc ſi veniat per modũ promptæ fidei: quãuis Archi. ibi cõtra. & Spe. tit. de excep. §. ij. verſi. ſed pone quòd in cauſa appellationis. per Bart. pleniſsimè. ff. pro ſuo. l. fin. & per Guil. de Cugn. ff. de cõdi. indebi. l. elegãter. §. ſi poſt tranſactionẽ. & poſt Inn. in cap. dilecti. de libel. obla.

a Idem Domi. poſt docto. in alleg. c. exceptiones. idem Iac. But. in l. omnes. & in l. ſicut. C. de præſcrip. xxx. anno. idem Io. Pet. de Ferra. in forma reſpon. rei conuenti. in gl. frater. verbo præſcriptionis. idem Bar. in l. j. §. ſi. ad Tertul. idẽ Bar. in l. tranſactam. ff. de verbo. ſignificati. idem Bar. in l. fratris. C. de tranſactio. Et idem Bartol. in l. cum quærebatur. §. j. dicit aduertendũ ad formam proponendam, quia ſi dicat, tu non potes agere, vel non es audiendus: quia non habes actionem: tunc enim cenſetur ad proceſſum opponi: & impedit litis conteſt. Secus ſi dicat, nõ foues iuſtitiam: quia præſcripſi, tunc ad merita cenſetur opponi: ſecundum Bart. vbi ſuprà. Pro primo facit l. omnes. & l. ſicut, alle. C. de præſcr. xxx. anno. idem tenet
Angel. Aret. t, inſti. de except. verſic. viij. Et ibi latè per eum 1
poſt doct. & ponit quadragintaquatuor caſus, in quibus impeditur litis conteſtatio, quòd tandem reducit ad certas regulas, quas hic inſeri non modò vtile, verumetiam neceſſarium
arbitratus ſum. Prima regula quòd † omnis exceptio perem- 2
ptoria, iuxta l. peremptoriar. cum ſua materia. C. de ſentẽ. reſcin. non poſ. & §. appellantur. inſtit. de except. & ibi per eundem Ange. poteſt impedire litis cõteſt. Intelligas tu tamẽ talẽ exceptionẽ peremptoriã, vbicunque exceptio neceſſariò cõcludit ꝙ aduerſarius tuus ad iudiciũ vocari nõ poterat, vnde non obſtante quòd peremptoria ſui natura poſt lit. conteſta. debeat opponi. l. exceptionem. C. de proba. & d. l. peremptorias. quia tamen in notoriis & manifeſtis ordo iudiciarius nõ eſt neceſſariò requirendus: vnde ſicut nec pro actore requiritur ordo iudiciarius, ſic neque pro reo. l. ij. ff. ſi quis cau. & C. de accuſ. l. ea quidem. cum glo. & ff. qui ſatiſ. cog. l. ſi verò. §. qui pro rei qualitate. & ij. q. j. cap. manifeſta. fa. gloſ. in cle. appellanti. de appel. in cle. Secunda regula eſt quòd quoties lex vel ſtatutum ſic loquitur, videlicet, quòd tali caſu non detur actio, vel petitio: tunc tali caſu dabitur exceptio etiam ad impediendum litis ingreſſum: ita intelligitur quòd no. Bar. & doct. in l. j. ad Maced. & l. ij. §. j. ad Velleia. & l. j. § ſublata. & quod ibi Bart. Ange. & doct. ad Trebel. & l. j. §. j. de aleatorib.
Tertia regula † eſt in criminalibus, quòd omnis exceptio per
quam factum redditur impunibile poteſt opponi ante lit. con- 3
teſta. vel ante nomen rei receptum inter reos. l. ſi maritus. §. præſcriptiõis. de adul. talis exceptio poteſt opponi ad litis ingreſſum. l. ſi ſeruus. cum ibi no. per gloſſ. & doct. C. de his qui ad eccle. confugi. l. item apud labeonem. §. quod ait. ff. de iureiuran. & d. §. præſcriptionis. facit quod habetur in l. ſi tibi. §. quædam. ff. de pac. fallit quod not. Bar. in l. j. § accuſatione. ff. ad Turpil. — Quarta regula eſt, quòd † quoties concluditur
actionem non cõpetere ipſi actori, talis exceptio ſemper im- 4
pedit lit. ingreſſum, cùm lex ipſa dicat quòd nemo ſine actione experitur. l. ſi pupilli. §. videamus. ff. de neg. ge. Iſta ergo exceptio, tibi non competit actio. impedit litis conteſtationẽ. l. eleganter. §. ſi quis. ff. de condi. inde. Iſtas regulas poſuit Bar. in d. §. ſi quis 2, in tantũ quòd ſi conſtat iudici actionem non
competere, licet per partem nõ opponatur: tamẽ iudex ex ſuo 2
officio repellit agentem ſine actione, ſiue agat in ciuilibus, ſiue in criminalibus. l. vbi pactum. cum gloſ. & ibi Bart. & doct.

C. de

C.de tranſa.hanc quartam regulam ponit Domi.vbi ſuprà. & Bart.in d.l.cùm quærebatur.ff. iudi.ſol. Quinta regula eſt, quoties alicuius non intereſt agere, vel ſic experiri poteſt op-
5 poni exceptio, quod † ſua non intereſt: quæ exceptio opponitur ante litem conteſta.& tali tempore oppoſita impedit litis conteſt.c.veniens.& ij.de teſti.lib.vj.& ibi Angc.Per.Ang. Are.& Raph.ff.de appel.reci.& l.poſthu.§.ſi quis ex his.& ibi Bar.& Ang.ff.de inoff.teſts.& per no.Innocen.in c.ſuper his. de accu.& not.Bart.Bald.& Sali.in l.j.C.de ordi.iudi. Bald.in l.poſtquam liti.C.de pac.Sali.in d.l.fratris.C.de tranſac.Bar. in l.nam & poſtea.ff.de iureiuran.& in d.l.eleganter.§.ſi quis poſt.& Barto.in d.l.cum quærebatur.§.j.ff.iudi.ſol.& in l.vir bonus.eo.titu.gloſſ.in c.ex parte.Ang.de teſtib.& eſt text.in l.iij.§.ſciendum.ff.ad exhi.Bal.in l.cum ſeruum.C.de ſeruis fugi.Bart.in l.non vtique.ff.de except. Et hoc eſt verum quando incidenter deducitur intereſſe, ſecus ſi tangit factum principale: quia tunc ſemper poſſet opponi tua non intereſt etiam poſt litis conteſta.ita voluit Bart.in d.l.poſthumus. §.ſi quis ex his. Et prædicta ſunt vera, ſi prædictæ exceptiones poſſunt incontinenti probari, & offert ſe incontinenti probaturum iuxta not.per Barto.in l.fina.C.de edic.diui Adria.tollẽ. Aliàs autem ſi requirerent altiorem indaginẽ, reſeruãtur poſt lit.conteſta.ita not.gloſſa, Barto.& doct.in d.l.nam & poſtea in princip.ff.de iureiurando.& voluit Bartolus in dicta l.cum quærebatur. Idem quod deciſio noſtra tenet ſtilus curiæ Par-
2 lamenti in titul de exception.2. Specul.tamen in dicto §.ſuperius allegat.in verſiculo ſed pone quòd in cauſa appellationis, dicit quòd de conſuetudine curiæ Romanæ, quæ eſt optima legum interpres, exceptio præſcriptionis non admittitur ante litem conteſtatam: ſed ſolum poſt: vide latius per Ang. Areti.vbi ſuprà.

1 Additio. In d.§.ſi quis.Vbi Iaſo.dicit quòd doctrinæ Bartoli ſcribentes nihil addunt.

2 De except.§.item exceptio præſcriptionis, vt ſcripſi ſuprà.

SVMMARIVM.

1 *Creditor in pecunia numerata an teneatur accipere à debitore bona immobilia, ſi nulla fuerint mobilia iuxta legitimam æſtimationem.*

2 *Et an creditor habebit electionem vt rem meliorẽ ſibi dari eligat.*

3 *Et an idem habeat locum in creditore eccleſia.*

QVAESTIO LXVIII.

a ITEM fuit quæſitum. a Si creditor alicuius in pecunia numerata, compelletur recipere de bonis debitoris immobilibus iuxta legitimam æſtimationem, ſi nulla bona mobilia poſsidet? Concluſum fuit quòd ſic. per authen.hoc ſi debitor. C. de ſolu.
1 & in cor.authen.de fideiuſſo.§.penultimo 1..

1 a Idem quando † debitor eſt carceratus, quia vt liberetur à carcere cogitur creditor recipere de bonis ſuis in ſolutum.in authentica præallegat.& in authentic.de fideiuſſo.§.quòd autem tenet Bald in l.ordo.C.de excep.rei iudic.vltima co-
2 lumna. In his tamen † caſibus habebit creditor electionem vt rem meliorem ſibi dari eligat: vt eſt caſus in allega.authent. hoc ſi debitor.& ibi Bald.& Salice.niſi tamen eſſet † creditor
3 eccleſia, qui licet inuitus cogatur recipere rem pro quantitate, tamen non eligit rem meliorem, ſed mediocris dari debet ſecundum Bart.& Salice.Angel.in authen.hoc ius porrectum.C.de ſacroſ.eccl.& in anthen.de ali.& emph.§.hoc etiã. colla.ix.& Salice.in alleg.authen.hoc ſi debitor. An autem huic authen.renuntiari poſſit? Cy.relinquit quæſtionem indiſcuſſam. Sali.tenet quòd ſic per l.ſi quis in conſcribendo. C.de pact.quia ſibi ſaluum remanet remedium ceſsionis bonorum: ſi tamen per ſtatutum municipale non admitteretur ad ceſsionem bonorum, renuntiatio non valeret: ne perpetuò cogeretur ſtare in carceribus.

1 Additio.§.penult. Adde quòd regulariter creditor inuitus aliud pro alio recipere non cogitur.l.iij.§.mutui datio.ff.ſi cer.pet.vide ibi Bartol.qui ponit not.diſtinctionem ibidem commendatam & declaratam per Saliect.& Albert. & ibi vide Iaſ.qui limitationes & plures caſus fallen.ad huiuſmodi regulam.

SVMMARIVM.

Canonis ſententia an ſemper liget, & ſit iuſta.

2 *Poſitioni crimineſa an quis teneatur reſpondere.*

QVAESTIO LXIX.

ITEM fuit quæſitum, a Si ſit poſitio contra aliquem, quòd ipſe eſt excommunicatus, An dictæ poſitioni teneatur reſpondere? Concluſum fuit quòd non, ſi excommunicatio eſt canonis, ſecus ſi hominis,& nota.Colle.ti.de confeſ.c.vnico.& in ca.per tuas.de teſt.& Spec.titulo de poſitio.§.vij. verſi.xix. a

a Et eſt ratio † quia ſententia canonis ſemper ligat & eſt iuſta: hominis verò ſententia quãdoque iniuſta, nec ſemper ſertur pro crimine.c.à nobis.de ſen.excõmunica.xj.q.iij.c.j. idẽ Bal.in addi.Spe.vbi ſuprà.alle.l.probrum.ff.de ver.ſig. An 1
autem poſitioni † criminoſæ quis teneatur reſpõdere? de hoc per Inno.in c.ij.de confeſ.& ibi Ioan.And.idem Inno.in c.dudum.ij.de elec.per Specu.vbi ſuprà. per Ant.in c.qualiter & quando.§.debet.Bart.& Bal.in l.tranſactione.C.de tranſact. tenent quòd non.idẽ Barto.in l.qui iuraſſe.in fi.ff.de iureiu. 1 idem Bart.in l.penul.& fi.ff.de his qui.vt indig.& idem Bart. in l.non intelligitur.ff.de iure fiſci & in l.cogi.C.de peti.hær. Idem tamen Bar.aliter dicit in l.Marcellus.ff.rerum amo.& in l.ij.§.quod obſeruari.de iura.calũ.C.& ibi, latiſſimè per Sali. de materia poſitionũ.ideo vide eum.Tamẽ in quæſtione propoſita pro nunc ſequere.Inn.& Sicu.in alleg.c.de confeſsis. quos ſequi videtur Domi.in c.ij.de confeſ.li.vj Ex quorum dictis eliciuntur duæ regulæ. Prima, quòd ſi proceditur per inquiſitionem ex mero iudicis officio, tenetur inquiſitus reſpõdere poſitioni criminoſæ: ſi id de quo quæritur, eſt notorium ſeu famoſum, aliàs ſecus, ad hoc tex.no.in c.cũ dilecti. de accu. Secunda concluſio, quòd ad inſtantiã partis neceſſariò eſt reſpondendum poſitioni criminoſæ: ſi id de quo quæritur ſit famoſum: & impediat ordinis executionẽ, ſeu beneficij retentionẽ, de quo agitur, nec veniat imponenda pœna tẽporalis.& ſic idẽ Sicul.vbi ſuprà.cõcordat opi.an.& aliorũ. diſtinguit gl.in alleg.c.ij.de cõfeſsis.li.vj.de hac materia per Arch. in c.ex pœnitentibus.l.diſtin.& latiſsimè per Bald.in alle.§. quod obſeruari.

1 Additio.ff.de iureiuran. Adde Iaſon.in d.l.quæ iuraſſe.§.ſi pater.in fine.

SVMMARIVM.

1 *Obligans ſe tempore conſulatus propter factum cõſulatus, non tenetur finito conſulatu.*

2 *Officialis delinquens prætextu officij & ad commodum officij, ſucceſſor in officio tenebitur de crimine.*

3 *Succeſſor in beneficio tenetur ſoluere debita prædeceſſoris pro eccleſia neceſsitate contracta.*

Idem habet locum in prælato, ibidem.

QVAESTIO LXX.

ITEM fuit quæſitũ, a Si conſules † quondã obligauerunt ſe propter factũ conſulatus, ſi finito officio tenebuntur? Concluſum fuit quòd non: niſi ſe obligauerint nominatim. Vt ff.quando ex fac.tuto. l.poſt mortẽ.ff.de admini.re.ad ciui.perti.l.iiij.& de mune.& hono.l.ſi quis magiſtratus.vide no.in l.fin. de fideiuſ.& no.in c.aduerſus.de immu.eccleſiarũ. a 1

a Quia expreſſo tantum nomine ſuo & non alterius ſunt obligati, vt l.penul.qui ſatiſd.cog.in gl.ſuper verbo habetur. iis videtur velle Bar.in l.j.§.nunciatio.iij.col. Idẽ tenet Spec. in ti.de acto.ver.itẽ tutor & curator. Idẽ Specu.in tit.de reo. verſi.idem tutor, vel curator aut alius adminiſtratos.idẽ Bart. in l.ij.§.in eum ff.de adminiſtra.re.ad ciui.pertine. Hic etiam quòd ſi officialis † delinquit prætextu officij, & ad commodũ ipſius officij ſeu vniuerſitatis, ſucceſſor in officio tenetur ſatiſfacere. Secus ſi officialis delinquit, vel contraxerit ad cõmodũ proprium, vel libidinẽ ſuã ſequendã: nam tunc nõ ſucceſſor, ſed ipſe & eius hæres conueniri debent. iuxta id quod legitur & nota.in l.i.& ij.ff.ad leg Iul.repe.& l.iubemus.C.eo.tit.ita voluit Sicu.limitare dictũ c.aduerſus. Adde quod † ſucceſſor in beneficio tenetur ſoluere debita prædeceſſoris pro eccleſiæ neceſſitate cõtracta.c.j.de ſol.idẽ ſi prælatus cõtraxit debita pro ſua ſuſtẽtatione, vel neceſsitate corporali, quia ſucceſſor tenebitur, tenet Sic.in c.ex præſentiũ.de pi. 1 & in all.c.j.de ſo.&c. 2 3

1 Additio Depig. Vide ibidẽ Barba.in j.& ij.coll.& per Sicu.in diſputatione quæ incipit, Sempronius clericus.

QVAEST

QVAESTIO LXXI.

a Item fuit quæſitum, [a] Si Titius dedit mihi vij. fran. in quibus Sempronius cum quodam inſtrumento erat ſibi obligatus, & tradidit mihi dictum inſtrumentum in ſignum donationis perfectæ, ſi poſtea reperiatur dicto Titio ſatisfactum ante tempus donationis mihi factæ, an poſſim agere contra ipſum de euictione? Concluſum fuit quod non, niſi ſolùm ad damna & intereſſe, ſi quæ ſuſtinuero.
b per l. Ariſto [b]. in fin. ff. de do. & l. ij. C. de euictio. cum ibi not. per Cyn.

a Item tenet ibidem Salic. in fin. & ibi per Bald. idem Ioan. Fab. in l. j. C. de iure do. & idem Ioan. & Ange. Areti. in §. alie. inſti. de donat. de quo etiam per Bartol. in allegata l. Ariſto. An autem epiſcopus, vel alius prælatus, qui hoc ignoranti ſcienter contulit præbendam qua non potuit: illa euicta teneatur aliam quam poſſit ſibi cōferre? dic quod ſic, & de hoc eſt caſus ſingularis in ca. inter cætera. de præbend. & ibi gloſ. Sicul. & doctores.

b ADDITIO. Ariſto. Adde Ioan. Pe. da fer. in forma libel. quomodo agitur pro donatione. in glo. finà.

SVMMARIVM.

1 *Adulto curator generalis ad lites præſentes & futuras dari poteſt.*
2 *Curator tamen ad hoc nō eſt cogendus, niſi ex cauſa.*
3 *Item curator abſens dari non poteſt.*
4 *Curator datus ad litem non conficit inuentarium.*

QVAESTIO LXXII.

a 1 Item fuit quæſitum, [a] ſi adulto poſſit † dari curator generalis ad lites præſentes & futuras: Cōcluſum fuit quod ſic, per no. in l. iij. ff. de tut. cum l. ſeq. & l. eum. ff. de procura. & not. in c. ſi annum. ſuper verbo curator. de iudi. lib. vj. per Archi. & Ioan. And. in nouella.

a Et idem ibi Domi. idem Speculator in titulo de acto. ab vniuerſitate. verſi. puberes autem. Et adde quod † talis curator inuitus non datur, ſecundum Iaco. de Are. & Barto. in l. qui trahet. §. ſi pupillus. ff. da tutel. volens igitur conſtituitur, ſed ex cauſa cogi poteſt: vt in curatore bonis dando. l. ij. §. itē quæritur. ff. de curato. bo. dan. de quo per Cyn. in l. j. C. qui pe. tuto. idem tenet Bald. in l. quæ fortuitis. viij coll. C. de pigno. actio. idem Domi. poſt Ioā. de Fan. in allega. c. ſi annum. idem Ang. Aret. inſtitu. de cura. §. j. Adde quòd etiam abſens † curator dari non poteſt. quia nō ſeruaretur forma, de qua in allega. §. ſi pupillus. vbi hoc tenet Ia. de Are. quem ſequitur Bar. dicens: ſis ergo cautus quòd in curatora ad lites ſemper ponatur quod præſens datur præſenti & petenti. idem Ioan. de Fantu. & Dom. vbi ſuprà. & Angel. vbi ſuprà. vbi idem Angel. tenet curator † datus liti non conficit inuentarium. vt no. gl. in l. decernimus. & ibi doc. de epi. audi. & l. actor. ff. rem ra. ha. & ibi Bar. & l. tutor qui repertorium. ff. de admit. tu. in princ. ſed debet ſatisdare rem pupilli ſaluam fore. vt no. gl. & Bar. in l. ſed & ſi. ff. rem pupil. ſal. fo. Et dicit ſe credere quod etiam ſatisdare debeat vtilia facere, & inutilia prætermittere, & adultū indefenſum non relinquere ad inſtar tutoris. vt l. fin. §. defenſionem. C. de admi. tu. & not. Bart. in l. legitimos. in ſi. ff. de legi. tutori. de quo per Spe. vbi ſuprà, & Io. An. & Bal. ibidem in addi. de quo dictum eſt ſuprà q. lxiij. & in additione.

SVMMARIVM.

1 *Bannum ſuper aliqua re appoſitum ex partium cōuentione ipſo iure eſt nullum.*
Secus vero ſi in fauorem alterius, ibidem.
2 *Terminus ex partium voluntate poteſt prorogari.*

QVAESTIO LXXIII.

a 1 Item fuit quæſitum, [a] Si bannum † appoſitum ſuper aliqua re per iudicem ex partium conuentione, abſque iudicis requiſitione poſſit amoueri? Cōcluſum fuit quod ſic: ſi bannum ſolùm fuit appoſitum in fauorem partium, vel alterius earundem. vt l. j §. & poſt operis. ff. de no. ope. nuntia. & in l. iiij. §. ſi ex conuentione. de re iudi. Si verò in fauorem alterius, non: verbi gratia, ſi banniatur quis: & in eaſu quo contra fiat aliquid communi, vel eccleſiæ acquiratur, tunc partes poſt acquiſitum ius dictis communi, vel eccleſiæ non poſſunt tali banno renuntiare, etiam pacto, ita tenuit Bart. in §. antedicto. Nullus autem priuatus poteſt ponere bannum, niſi iudex, vel iuriſdictionem habens. l. ij. C. vt nemo priuatus.

a Iſtam quæſtionem, de qua hic, formauit Guil. de cug. in l. fina. ff. de offi. procur. Cæſa. & ibi per Bart. & idem Bart. in alleg. & poſt operis [b] dicit idem in ſententia excommunicationis, ſicut in banno: quia dicit † quòd ſi pars nondum inciderit in bannum, ſed adhuc eſt intra terminum, ex ſola voluntate partium poteſt terminus prorogari: & adueniente termino prorogato incidat in bannum niſi ſoluat, quia prorogatio intelligitur facta cum omnibus ſuis qualitatibus: vt in l. ij. §. ſi iudex. ff. de iudi. Idem in excommunicatione: ſi aliquis eſt excommunicatus, niſi ſoluerit intra menſem, quòd pars poſſit prorogare terminum: & ſi in termino prorogato non ſoluit, incidit in excommunicationem [c]. ita etiam voluit Sicul. poſt Anto. in c. præterea. in ij. de appel. licet Inno. & Hoſtien. ibidem contra. Primum crederem verius per rationem ſuam: quia ſicut iuramentum parti præſtitum principaliter dirigitur in Deū, ita quòd Deus recipit principaliter obligationem. vt in c. debitores. de iureiuran. & tamen pars poteſt illud iuramētum remittere: vt eſt tex. in c. j. de iureiuran. & in c. ij. de ſponſa. & Bar. vbi ſuprà. quia cùm Deus recipiat obligationem in fauorem partis, remittente parte, remittit & Deus. ita in propoſito iudex excommunicat in fauorem partis, ſi pars vult differre terminum, etiam iudex videtur differre velle, cùm nil aliud agat: niſi vt partes ad concordiam reducat. l. j. ff. de no. ope. nun. alleg. Veruntamen in monitorio, quæ conceduntur per officialem: vt infra terminum, &c. ſolet apponi clauſola. Aut aliàs interim amicabiliter conueniant cum creditore ad tollendum dubium prædictum.

b ADDITIO. Operis, adde ibi poſita per Iaſo. & Præpo. in cap. præterea. ij. de appellatio.

c ADDITIO. Excōmunicationem. an autem exceptio excommunicationis poſſit opponi in foro ſeculari. vide do. Feli. in c. ſi. col. pe. de excep.

SVMMARIVM.

1 *In præſcriptione actionum perſonalium requiratur bona fides.*
Item & an in præſcriptione rerum corporalium & temporalium. nu. 3.
2 *Iura canonica ſolùm corrigunt leges peccatum introducentes.*
4 *Actione perſonali qui tenetur non dicitur malæfidei poſſeſſor.*
5 *Dies quando interpellet pro homine.*

QVAESTIO LXXIIII.

Item fuit quæſitum: [a] an † in præſcriptione actionum perſonalium requiratur bona fides, & ſic per decret. ſi. de præſcrip. & ca. malefidei poſſeſſor. de reg. iur. lib. vj. derogetur l. ſicut. & l. ſi quis emptionis. C. de præſcrip. xxx. annorum? Concluſum fuit quod non: Hoſtien. de præſcrip. ſub Rub. de præſcri. rerum immobilium [b] §. quæ tamen circa princ. & Bart. in l. ſequitur. §. ſi viam. ff. de vſucap. Et quæ eſt ratio, vide ibidem per Cyn. in l. ij. C. de ſeruit. & aqua. Et ratio, quia † iura canonica ſolùm corrigunt leges peccatum introducentes. ſed præſcribens actionem in aliquo non peccat, quia nihil poſsidet: ſed ſolùm

dicat

dic it dicta præſcriptio inducitur propter negligentiam creditoris: & ideo debitore ſciente vel ignorante ſemper currit tempus creditori, &c. Secus † in 3
præſcriptione rerũ corporaliũ, vel temporaliũ, vbi præſcriptio cauſatur ex cauſa, vel parte poſsidẽte: & ſic ſi habet bonam fidem præſcribit: aliàs non. vide Collec. in c. ſi diligenti. de præſcri. & ibi pleniſsimè.

a Idem tenet Ant. in alleg. § ſi vrā Idem Bar. in l. hoc autem. ff. de ſerui. vrba. prædio. & in l. ſi in fi. ff quemadmodum ſerui
4 amitta. pro qua opinio. facit: quia † qui tenetur actione perſonali non dicitur malæfidei poſſeſſor ſecundum Bal. in l. ij § ſi. in fi. C. cõmu. de lega. Idem Ioan. Fabr. inſti. de actio. § curſus. Contrarium tenent idem Bart. in l. omnes populi iij. q principali. ff. de iuſti. & iur. idem Pe. de Ancha. in regu. iuris. ſine poſſeſſione. in aj. oppo. de reg. iur. lib. vj Bal in l. ij. C. de ſerui & in c. j § porro. qualiter feu. olim po. a'i colla. & Pau. de Caſt. in d. § ſi viam. & in alle l. ſicut. & præced. Sali. in d. l. ſicut. & docto. Imo & Anto. in c ſi. de præſcri. Petr. de Peru in tractatu de canonica portio. epiſcopi. Ioan. And. & Domi in c. ij. de exceptio. lib. vj Franc. de Zaba in c vigilanti. de præſcrip. & eſt glo. not. in authen. vt eccl. Ro. cen. annor. quæ dicit quòd ſi ſtatuto caueretur quòd talis præſcriberet, eſſet iniquum præſidium. Bal. in c. ſi quis. per xxx. ſi de feu fue. cõtrouer. vbi dicit quò † præſcribẽs ſcienter dubium ſemper poterit denuntiari. ſecus eſſet ſi ignorabas probabiliter: ſic præſcriberes etiam quoad conſcientiam. vt voluit Iono. in c cura. de iure patrona. & in c. quia plerique. de immuni. eccl. idem Pau. de Caſt. conſilio ſuo cexc. in v. col. in prin. Bal in auth. ad hæc. iij. col. C. de vſur. Ego tamen
1 dicerem cum Sicu. in alle. c ſi. de præſcrip. eſſe diſtinguendum quò † aut debitor nõ tenebatur offerre: vt quia dies ſolutioni non eſt appoſita. vt in l. ſi ex legati cauſa. ff de verb. oblig. vel licet dies ſit appoſita: tamen actor & reus non ſunt eiuſdem fori, quo caſu non tenetur reus ire ad domũ alterius: ſed ſufficiat ſibi ſi dicat, in domo ſua paratus ſum ſoluere ſi ſit qui recipiat. iuxta in l. item illa. ff de conſtitu. pecu. & ibi Bart. & Alb. in l. iubemus. C. de epiſc. & cleri. Cùm igitur in iſto caſu debitor ſoluere ceſſando non ſit in culpa, poterit præſcribere. quia nõ eſt in mala fide, eo quò † potuit cogitare quod voluit donare vel relaxare. Si autem tenebatur offerre: vt quia dies erat appoſita obligationi: & actor & reus ſunt eiuſdem fori, cùm hoc caſu reus ſine interpellatione teneatur offerre, & ire
5 ad domum creditoris, quia † dies interpellat pro homine in c. potuit. de loca l. magnam. C. de contrahen. & commit. ſtipul. Et certe hoc caſu præſcribere non poterit. cùm ſit in mala fide: hoc etiam ita voluit Angel. ſumma in § præſcri. ver. gl. xliij.
t Additio Rerum immobilium. Adde Bar. in l. ſi. C. vnde vi. vbi per illam tex. concludit quòd mala fides per antiquiorẽ poſſeſſorem non poteſt alienari poſt xxx. annos. nam præſum pro malæfidei ingredientem poſſeſsionem ſine titulo tollitur per curſum xxx. anno. & ex tunc præſumitur illum retro fuiſſe bonæfidei poſſeſſorem. quod Sicul. dicit eſſe dictum ſingulare & menti tenendum in c. ſi dilecti. iij. col. de præſer. & ſequitur Anto. in c ſæpe de reſtit. ſpol. & tenere videtur Sali. in alle. l. ſi. & idẽ tenet Bartho. & Cæpul. in ti. de ſer. vrb. prædio. cex. quãuis Feli. aliter ſentire videtur in alleg. c. ſi diligenti. iij. col.
a In alleg. c. fin. Adde Feli. ibidem. in ij. & iij col.

SVMMARIVM.

1 *Fundum Emphyteuticum poſsidentes communem, an poſsint eum diuidere irrequiſito domino.*
2 *Et ſi diuidant, an debeatur laudimium domino.*

QVAESTIO LXXV.

a ITEM fuit quæſitum. [a] Si ex diuiſione debeatur foriſcapiũ. Concluſum fuit quòd ſic, ex diuiſione voluntaria. vt in duobus ſociis. ſic intelligit Pet. Iac. in libellis ſuis tit. de iure emphy. ad fi. per vnam columnam: ſecus in diuiſione neceſſaria. vt in duobus fratribus diuidentibus hæreditatem ſic intelliguntur per me ſcripta in l. iij. C. de iure emphyteo. & in l. Lucius. § ſi Titius. ff. de hæredib. inſtit. & Collecta. in c. potuit. de locato & conducto. & vide quod ſcriptum eſt in authen. de litigio. § j. col. viij.

a Iſtam quæſtionem præcedit alia verum habentes † fundum 1
emphyteuticum communem poſsint eum diuidere domino irrequiſito? Bart in l. & idem ff. de condict. furti. arg. pro & contra finaliter tenet quòd poſſunt per l. volũtas. C. de fideicõmi. idem Bart. in l. pater. § quindecim. ff. de leg. iij idem Bart. in l. ſi domus. § fin ff de lega. j. idem Bart. & Pau. de Caſt. in l. cum
bi. § ſi vnus. 1. ff. de tranſactio. per l. imperialem. § præterea. 1
de prohi. feud. alie. ad quod gl fi. c. illud de iure patrona cum not. in c. ex inſinuatione. eod. ti. idem Bal. in alleg. l. voluntas. idem Ioan. And. in addi. Specu. tit. de loca § nunc aliqua. verſ. lxxij idem Federi. de Sen conſilio ſuo cexxvij. idem Bart. in l. qui Romæ. § duo fratres ff de verb. oblig q. x & in eius conſi. incipiente, ex themate prædicto tria dubia oriuntur. Barto. & Bal. in l. in familiæ C. famil. erciſcund. idem Iaſ. de May. in tracta. de iure emphyteu. col. cexxiiij. & ibi vide limitationem eius & rationea ad prædictã quæſt. Ad propoſitum autem re-
deundo, an ex † huiuſmodi diuiſione debeatur laudimium domino? hanc quæſtionem ponunt Guliel. de Cuma. & Bartol in 2
allega. l. & idem vbi Bart refert quoſdam dicere per illum textum, quòd laudimium debet ſolui domino, & quòd debet præſtari à prouocante ad diuiſionem, & non à prouocato. argum. illius text. finaliter determinant Guliel. & Bart. quò † iſto caſu dominus nullum debeat habere laudimium, eo quòd dicta diuiſio ſemper videtur eſſe alienatio neceſſaria. & ad hoc alleg. l. fin. verſi. exceptis. in verſ. aut diuiſionis. C. de litigio. & § primo. in auth. de litigio. in quibus locis alienatio rei litigioſæ, aliàs prohibita, permittitur. quando hæredes. vel ſocij inter ſe diuidunt quia cenſetur alienatio neceſſaria. ad idem dicunt facere. l. qui erat. ff famil. erciſc. & optimè. l. per diuerſas. C man. prout loquitur de ceſſionibus, quæ regulariter ſunt prohibitæ niſi fiant inter ſocios & hæredes quando diuidunt. Et cum hac deciſi. communiter ibi doctores tranſeunt maximè moderni. idem Iaſ. vbi ſuprà, col. clxxviij. qui dicit iſtam deciſionẽ eſſe multum ſingulariter notandam pro limitatione. l. iij. C. de iure emphyt in ver. & de auaritia quæ vult legitimam ſeu laudimium debere ſolui domino, vt habeat locum in alienatione voluntaria. ſecus in neceſſaria. & ita etiam in ſpecie no. Ful. & Pau. de Caſt. idem videtur tenere Ioan. Pet. de Ferra. tit. cùm ageretur pro legato. vel re ſingulari diuiden. ſuper verb. domum Ego tamen intelligerem deciſionem Capellæ: quando in diuiſione adiudicatio totius rei emphyteuticæ fieret vni, quia tunc non poſſet fieri ſine conſenſu domini. per conſequens deberet laudimium: ſecus autem quando diuiſio fieret pro eis partibus pro quibus emphyteutæ obligati ſunt ad penſionem domino. quod videtur velle Iaſ. vbi ſuprà. col. cexxiiij. & Ferra. vbi ſuprà.
t Additio. § ſi vnus. Vide ibi Iaſo. ij. col. verſicu. circa primum, & verſic. ſequen.

SVMMARIVM.

1 *Contra abſentem & ignorantem præſcribi poteſt præſcriptione longa & longiſsima.*
2 *Fallit ſi abſens & ignorans poſsideat ciuiliter.*

QVAESTIO LXXVI.

ITEM fuit quæſitum. [a] an † poteſt præſcribi cõ- a
tra abſentem ignorantem præſcriptione longa vel 1
longiſsima? Cõcluſum fuit quòd ſi per l. fi. & ibi tex. & gl. C. de præſcrip. long. tempo. & in l. ſicut. C. de præſcrip. xxx. vel xl. annor. Non obſtat quòd non valentibus agere non currit præſcriptio. vt l. j. de bonis mater. de annali exceptio. l. j. in fi. Quia intelligitur de non valentibus agere de iure, ſecus in non valentibus agere de facto. vt per doctores vtrobique.

a Idem Bal. & docto. in d. l. ſi Pau. de Caſt conſi. cexc. plenius per Bal. in l. j. xxiiij. oppo. C. qui admitti ad bo. poſ. idem gloſſ. iuncto tex. in l. licet. C. de iure de lib. Barto. in l j § ſi autem. ff. de itine actúque priua Barto & Cæpo. de ſerui. vrb. prædio. c. xxiiij. Quod verum eſt niſi † abſens & ignorans poſsideat 2
ciuiliter. nam tunc contra eum non currit præſcriptio, vt l. malè agitur. C de præſcriptio. xl. anno. ad quod facit l. ſi id quod. & l. quod meo. & ibi Bartol. ff. de acquiren. poſſ. ſin. & Sicul in c. vigilanti. de præſcript. Item verum eſt in rebus corporalibus, nec incorporalibus & iuribus: quia ſcientia requi-

ſitur.l.quotiea via.& ibi Bart.& Flo. ff de ſerui.& in l j.C.eo-
dem tit.Innoe & Sicu.in c. bonæ. ſecundo. de poſtula. præla.
Gloſſ & Anto. in c auditis. & c.cùm noo liceat. de præſeript.
Bal.in d.l j.xtij.oppo.C.qui admit & in l.cũ notiſsimi § illud.
C.de præſer.aza.anno.plenius per Bar.in l.ſenatus.ff.de offic.
1 præſi. t. Imò cuntra eacommuoicatum currit præſcriptio:
quis per eum non poteſt interrumpi agendo .ſecundum Sicu.
in c cum inter.de eaee.iiij col.Quod intelligerem quando ta-
lis iuſtè eſſet eacommunicatus:& eſt in mora petendi abſolu-
tionem:quia ſibi currit tempus à tempore culpæ. nec reſtitui-
tur. Secus ſi erat iniuſtè eacommunieatus: quia tunc ſibi non
currit,aut ſaltem reſtituetur ſecundum Ant. & Sicu.in alleg.c.
cum inter.& Aug.in ſumma.in tit.de præſcrip.verſi.aviij.
1 Aooitio. De offi præſi. Adde Clauaſ.in ſumma.tit.de
præſcript. verſic.aiiij. & latiſſimè tractatur huiuſmodi materia
per Feli.in c.vigilanti.de præſeript.

SVMMARIVM.

1 *Filio & vxori lite pendente nõ præſtantur alimẽta.*
2 *Niſi filius & vxor eſſent in quaſi poſſeſſione filiationis & vxorationis.*
3 *Fallit hac regula vbi filius eſſet ingratus.*
4 *Et haberet vnde ſe aleret.*
5 *Et poſſet ex ſuo labore viuere.*

QVAESTIO LXXVII.

a ITEM fuit quæſitum. [a] An † filio vel vxori pe-
1 tenti alimenta lite pendente ſint præſtanda alimen-
1 ta. 1 Concluſum fuit quòd non.vt not.per Cy.in l.
iij.C.de alen.libe.aliàs eſt ſi.
2 a Quod limita.niſi filius † vel vxor eſſent in quaſi poſſeſſio-
ne filiationis,vel vxorationis , quia tunc lite pendente habe-
bunt alimenta.ita videtur voluiſſe gloſſ & Ioan.Fab.in alle l.
fin.& ibi clarius Sali.& Bar in l ſi neget.ff de lib.agno. & glo.
3 In l.ſi quis.§.ſi vel parent ff.eod tit. Et hoc verum † niſi filius
eſſet ingratus,quia nõ debet ali ex omnibus cauſis ex quibus
poſſet exhæredari.Bar.in alleg.l.fina.C.de alen libe.& in l.di-
uus.de patrici.in tractatu alimen.verſic.quæro ex quibus.& d.
l ſi quis.§.ſi quis ea his ff.de libe.agno.Sicu in c.cum haberet.
4 de eo qui duxit in matrim. Item † niſi filius haberet aliunde,
1 vnde ſe alat.Bar.in authen.ter quæ. t. C.communia.de lega.
Sicu.vbi ſuprà,& idem Sicu.in c. accedent de procurato.in ſi.
5 Vel † niſi filius poſsit laborare:& ex ſuo labore viuere. Bar.in
l.j C.de mendicanti.validis.lib xj.Vel niſi filius ſit artifex , vn-
de viuere poſsit , d. l. ſi quis à liberis § ſi filius . quod limitat
Bar.in tract.alim. niſi filius ſit nobilis , cuius honeſtatem non
decet artem exercere.idem Sicu.in alleg c.cum haberet.
1 Aoditio. Sint præſtanda alimenta. Vide quæſtionem
gratio.no.per Gui.pa.q.cccexxxiiij.
2 Res quæ.Idem Iaſ ibidem.iiij col.verſi.quartum.Claua.in
verſi.filius.§.aa.idem tenet addens alium caſum, quando pa-
ter eget. quia non tenetur vltrà quàm facere poteſt per d. l. ſi
quis.§.ſi filius.Idem Sicu.in alleg.c.cùm haberet.

SVMMARIVM.

1 *Poteſtas exequendi vltimas voluntates an deferatur epiſcopo.*
Et ſi deferatur , à quo tempore incipiat executionis dies.num.2.

QVAESTIO LXXVIII.

a ITEM fuit quæſitum. [a] an † poteſtas exequendi
1 vltimas voluntates epiſcopo deferatur? Concluſum
fuit quòd ſic poſt annum à tempore monitionis
per ipſum factæ computandum.& per no.in c.ſi hæ-
redes:cũ ibi not.in gl.& in c.tua.& in c. Ioan. de teſt.
facit auth.licet,poſita ſuper l.nulli.& in corpore vn-
de ſumitur.C.de epiſc.& cleri. Et tamen in corpore
vnde ſumitur, videtur , quòd poſt ſex menſes com-
putandos à tempore inſinuationis poteſtatis. Alij di-
cunt quòd computetur à tempore mortis.In capel-
la ſeruatur,quòd à tempore , quo poteſt confici, vel
perfici inuentarium,ſcilicet poſt tres menſes.

a Sicu.in cap.cùm quidem , tertia col. in fine. tenet quòd ſi
præceſſit duplex monitio poſt negligentiam debentis exe-
qui,ſtatim † in legatis ad pias cauſas deuoluitur , nec requi- a
ritur aliud tempus.videtur innuere text.in authent. de eccleſ.
titu.§.ſi autem qui hoc iuſſi ſunt. & ſic intelligit not. per Bar.
in auth hoc amplius t. C.de fideicom. ſi ſola vnica monitio t
præceſſit.expectatur annus antequam deuoluatur ad epiſco-
pum. Aduerte tamen,quia ſtatuto cauetur in curia archiepi-
ſcopali,quòd hæredes, vel executores non conueniantur ad
inſtantiam procurato.animarum. niſi poſt tres menſes com-
putandos à die mortis teſtatoris. quod ſtatutum conuenit
cum prædicta noſtra deciſione , quam intelligas niſi teſtator
prouiderit de aliis executoribus in caſu negligentiæ primi:
tunc enim exequentur,non epiſcopus.Sicul.in alleg.cap. tua.
de teſtam.Bald.in authen.licet.allega.& in l.j.C.de cadue.tol.
idem Bald. Raph. & Imol. in l. ſi fundum. ſub conditione. §.
Stichum.ff.de lega.j.
1 Aoditio. Hoc amplius. Vide ibi per Iaſ.an requiratur
quòd monitio ſit perſonalis , tam ex parte monentis, quàm
moniti:& poſt Angel.& Pau. de Caſt. concludit quòd ſic , in
ſecunda col.verſic.ſecundò requiritur.

SVMMARIVM.

1 *Abbas,prælatus , & alij habentes legitimam adminiſtrationem , poſſunt agere ſine conſenſu conuentus.*
2 *Fallit hæc regula in rebus arduis , vbi ſine conſenſu capituli agere non poſſunt.*
3 *In quibus quis poteſt agere ſine conſenſu capituli,in illis poteſt & per procuratorem.*

QVAESTIO LXXIX.

ITEM fuit quæſitum. [a] Si prælatus poſsit age- a
re ſine conſenſu ſui conuentus , poſito quòd bona
non ſint diuiſa, neque diſtincta? Collect.quòd ſic,in
cap.edoceri.de reſcrip.& ibi per Innoc.
a Nam vt dicit idem Innoc. 1 regula iuris habet,quòd qui 1
habet legitimam adminiſtrationem , poteſt agere ſine con-
ſenſu alterius. vt l.fin. ff. quod cuiuſque vniuerſi. ſed prælatus
habet liberam adminiſtrationem, capitu. cum nobis. in fine.
de electio e.ss cui.eod.tit.lib.vj.& in abbate eſt tex.opt.in ca.
nullus.xviij.quæſt.ij.vbi dicitur quòd tota poteſtas monaſte-
rij , tam circa cultum diuinum , quàm circa reliqua ter mo-
naſterij,eſt penes ipſum abbatem,& quilibet prælatus eſt ſal-
tem procurator eccleſiæ.vt cap.ſecundo,de donatio.ſed pro-
curator etiam ſimplex poteſt agere,& ſi habet liberam.poteſt
explicare ea quæ exigunt ſpeciale mandatum.vt l.procura-
tor cui libera. ff.de procuratoribus. ergo fortius poterit præ-
latus qui non eſt procurator ſimplex : ſed habet titulum ho-
norabilem.& dignitatem,vt not.gloſ.v.quæſt.tertia.cap.fina.
ita voluit Sicul.poſt Innoc.in alleg. cap.edoceri a . Limitat a
tamen hanc deciſionem † in arduis 3 locum non habere: 2
quia in illis prælatus non debet agere ſine conſenſu capitu- 3
li.& ſic procedit ſecundum eundem Innocen.cap.j.de procur.
ſi tamen id faciat in arduis etiam ſine conſenſu tenet: licet ca-
pitulum poſſit contradicere:ita dicit not.Rot.concl.cc.clxix.
vbi vide. Et adde † quòd in quibus caſibus poteſt agere præ-
latus ſine conſenſo capituli , in illis poteſt procuratorem vel 3
œconomum conſtituere , ſecundum Innocentium . & Sicu-
lum,vbi ſuprà.
1 Aoditio. Innocen. Adde illud procedere etiam ſi bona
ſint communia, quoad adminiſtrationem tantùm. Innoc. vbi
ſuprà.& omnes doct.quod latius exterit probat Sicul. in ter-
tia quæſt quibus Feli.vbi ſuprà, ſecunda col. addit Anto.Imo.
Sicu.& Domini.in cap.primo,de procurat.vbi idem tenent &
firmat Hoſtien.latiſsimè in ſumma de reſcript.præſen. §.quæ
poſſunt obiici.verſic.acx.& Spec.tit.de actore.§.j.vlt.col. ibi
quid de ſacerdotibus.& Cardin.conſil.cccxxxiiij.Ange.in l.ſi.
ff.quod cuiuſque vniuerſi.
a e.edoceri.Vbi etiam vide do.Feli.de hac quæſtione egre-
giè tractantem.

SVMMARIVM.

1 *Promittens ſoluere pro alio tenetur , ſi principalis non fuerit ſoluendo.& num. 2.*

QVAEST

QVAESTIO LXXX.

a ITEM fuit quæſitum. [a] ſi aliquis † conſtituerit
1 ſe principalem ſolutorem pro aliquo prius obligato, an habeat locum authen. præſente. C. de fideiuſſ. Concluſum fuit quòd ſic: per not. Cy. in d. authen. & in corpore vnde ſumitur.

t a Hoc vult etiam gloſ. in alleg. authen. præſente. & ibi Ioan. Fab. & Salice. idem Sicu. in c. peruenit. t. de fideiuſſo. Quod
2 eſt verum, niſi notorium † eſſet principalem non eſſe ſoluẽdo, ſecundum Bar. in l. fin. ff. ſi certum pet. Aut niſi conſtitutor neget conſtitutum, & conuincatur de mendacio tunc enim perdit beneficium excuſsionis tenet Bal. in auth. contra qui propriam. C. de non numera. pecu. & Ang. in l. ſi dubitetur ff. de fideiuſſo. & Salice. in auth. præſente. alleg. vij q. vel niſi huic beneficio fuerit renunciatum, quia tunc ceſſat dicta authen. præſente Specu. in tit. de renuntia. & conclu. in verſi. viſo. Angel. Aret. in §. ſi plures. inſtitu. de fideiuſſo.

t Peruenit. Adde Pa. Iacob. in titu. de conſtitu. pe. & Gui. pa. q. xciiij. & cccclxx. & vide aj limitationes, quas ſingulariter ponit Barba. in allega. c. peruenit.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio ordinis poſt litem conteſtatam non poteſt opponi.*

QVAESTIO LXXXI.

a ITEM ſi prius fuit, conuentus † dictus conſti-
1 tuens. non oppoſita exceptione ordinis, an valeat proceſſus? Concluſum fuit quòd ſic. per no. per Cy. in d. authen. præſente. in pen. q. & in l. exceptionem. de proba. q. vij. & in Spe. titu. de excep. §. dicto delatori. verſi. quid de excep. quam proponunt fideiuſſores. & de renunc. & conclu. verſi. viſo.

a Item Bal. & Sali. in alleg. authen. præſente. vbi tenet quòd
1 exceptio huiuſmodi diſcuſsionis poſt lit. conteſta. t non poteſt opponi. idem Barto. in l. ij. ff. de excep. idem Iac. de re. Cy. Bal. & Sali. in l. exceptionem. C. de proba. licet aliqui contra. Adde quòd ſi propter abſentiam rei conuentus eſt fideiuſſor, & lite cum eo conteſta. reuertitur reus proceſſu pendente, non poterit fideiuſſor dictam exceptionem opponere. tenet Sali. in authen. præſente. viij q.

t ADDITIO. Poſt litem conte. Adde quòd prædicta exceptio ordinis eſt dilatoria: pro quo vide Bar. in alleg. l. ij. ff. de except. tenet Guid. pap. q. cccclxx.

SVMMARIVM.

1 *Subſtitutio conditionalis an ſit directa vel fideicommiſſaria.*

QVAESTIO LXXXII.

a ITEM fuit quæſitum. [a] ſi mater filio † ſuo per
1 ipſam hæredẽ inſtituto quandocunq; deceſſerit ſine liberis, pauperes Chriſti ſubſtituantur, an dicta ſubſtitutio infra pupillarem ætatem, & poſt, ſit fideicõmiſſaria? Concluſum fuit quòd ſic: per glo. in l. pre-
t cibus t. C. de impu. & aliis ſubſti. quia facta à pagano, & non habente pubetem in poteſtate.

a Ad idem gloſſ. in l. centurio & ibi Barto ff. de vulg. & in c. Raynutius de teſta. & ibi Sicu. & l. iam hoc iure ff. de vulg. & pu. & ibi Bal. dicit hanc eſſe communem opi. idem Ioan. And. in c. ſi pater. de teſta. in gloſſ. abſque deductione. idem Bald. in alle. l. centurio idem Ange. Are. in §. extraneo. inſtit. de pupil. nec obſtant gloſſ. in §. extraneo. alleg. & § qua ratione. eo. tit. quæ videntur innuere, quòd intra tempora pubertatis erit directa, poſtea fideicommiſſaria: quia loquuntur, quando ſubſtitutio fieret per verba directa ciuilia, puta ſi hæres vel ſimilia, pro quo l. his verbis. ff. de vulg. Secus ſi ſibi verba directa non ciuilia, vt eſt verbum moriatur, vel verbum commune. vt ſubſtitutio, & ſimilia. vt voluit Bart. vbi ſuprà.

t ADDITIO. Gloſſ. in l. precibus. Adde Iaſ. in ead. l. xv col. verſic. ſum. l. iij. q. vbi dicit præ dictam gloſſ. communiter à doctoribus reprobari per Bart. & Ioan. Fab. in alleg. l. precibus ſequitur Ioan. Fab. in alleg. c. ſi pater. Ioan. Ioan. Pet. de Ferra in libello quo agitur ex ſubſtitutione in gl. ſuper verbo compendioſæ in verſi. circa primum articulũ. Idem Gui. pa. q. cccccxxj. & ſic voluit quòd ſubſtitutio de qua hîc valeat iure directo intra tempora pubertatis, & poſtea ſit fideicommiſſaria. Sed opinionem noſtræ quæſtionis capellæ ſequuntur Odo. Bal. Marti. ſil. gloſ. in alleg. c. Raynutius. & latiſsimè proſequitur Salice. in alleg. l. precibus, viij. col. & ſeq. in ver. quæro. ij. & ver. quæro. iij. & ibi compluribus rationibus firmat, quòd talis ſubſtitutio ſit omni tempore fideicõmiſſaria, & pro hac parte Iaſ. vbi ſuprà, adducit tex. in l. credendum ff. qui pet. tut. qui non videt ſolutionem. & Angel. Aret. in allega. §. extraneo. dicit hanc eſſe opi. maioris partis legiſtarum.

SVMMARIVM.

1 *Trebellianica an detrahatur de relictis ad pias cauſas vniuerſaliter.*

2 *Et an Trebellianica poſsit per teſtatorẽ prohiberi.*

QVAESTIO LXXXIII.

ITEM fuit quæſitum, [a] an † trebellianica detra- a
hatur de relictis vniuerſaliter ad pias cauſas. Allega- 1
tæ fuerũt opi. prima quòd nõ per no. Cy. in auth. ſimiliter. C. ad legem falcid. & per Inno. in c. cũ tibi de teſti. & Collec. in c. Raynaldus, de teſti. circa fi. & per Specu. in ti. de inſtru. edi. § compendioſæ. circa fin. per vnam col. In oppoſitum eſt gl. in c. ſi pater, ſuper verbo trebellianicæ. & in d. c. pleniſsimè. per Archid. de teſt. lib. vj. Concluſum fuit quòd non detrahatur. Et ita fuit obſeruatum in d. capella.

a Idem Bart. Ang. & docto. in l. Marcellus. ff. ad Trebel. idem Bal. in l. id quod pauperibus. xvij. quæſt. idem Bald. in l. ſi quis ad declinandam ij. col. C. de epiſcop. & cleric. idem Bal. in l. & in epiſtola. C. de fideicom. Cy. & doct. in auth. ſed cũ teſtator. C. ad legem Falci. Ang. in auth. de hære. & fal. §. ſi verò. Old. conſ. cexiij. Pau. de Caſt. conſ. cxxxiij. & conſ. clxxxij. idem Bal. in alle. auth. ſimiliter. C. ad l. Fale. & idem Bal. in alleg. l. precibus. xxij col. verſi. ſequens quæſtio. Sicu. in alle. c. Raynaldus. vj. col. Domi. in alleg. c. ſi pater. idem ibi Zenze. Multi ſunt qui hanc partem ſequuntur. de quibus per allega. in d. l. ſi quis ad declinandam. & per Sali. in alle. auth. ſimiliter. C. ad l. Falci. & per Domi in alle. c. ſi pater. Ange. ſum. in tit. de leg. §. ij. ver. v. dicit quòd licet magis pia ſit prima opinio, ſecunda tamen non eſt contemnenda, quæ ſecundum Sali. in loco alle. verior eſſe videtur de rigore iuris. In practica tamen & conſulendo tutius eſt pro ſalute animarum tenere opinionem quòd non
detrahatur An autem † trebellianica poſsit per teſtatorẽ prohiberi? Bar. in alle. auth. ſed cum teſtator tenet quòd ſic: & ibi per Bal. Io. Fab. & doct. idem Bal. in l. cum tale. §. Titius. ff. de condi. & demon. vide Bar. & doct. in l. Marcellus. alle. & in l. filium. & ibi Bal. C. fami. Herc. Pau. de Caſt. conſi. cix. t Sicu. in t
alle. c. Raynaldos. v. col. Ang. ſum. in ti. de legitima, ver. xiij.

t ADDITIO. Conſi. cix. Quem etiam vide in dicta authen. ſed cùm teſtator. prope finem.

SVMMARIVM.

1 *Appellatione per annum deſerta manente, poterit poſt annum iudex delegatus ſententiam executioni demandare.*

QVAESTIO LXXXIIII.

ITEM fuit quæſitum. [a] ſi fuit † appellatum à iudi- a
ce delegato, an poſt annum ſi appellatio reperitur 2
deſerta, 1 iudex poterit ſententiã executioni deman- 1
dare? Concluſum fuit quòd ſic. per no. Innoc. ſuper ver. annum, in ver. quærenti. de offic. deleg.

a Idem tenere videtur Sicul. in c. paſtoralis. §. præterea. eod. tit. iij. col. vbi plenè per eum, ad quem pertineat executio ſententiæ, à qua fuit appellatum. & alleg. idem Sicul. Barto. in l. tale peccatum. §. qui procurauit. ff. de pact. & in l. à diuo Pio. ff. de re iud. pro quo c. cùm ſit. & c. perſonas. de appel. Sed ego inuenio Bart. in d. §. qui prouocauit, tenentem contrarium: videlicet, quòd ſi appellatio eſt deſerta, fiet executio ſententię

monaſterij, vel ipſius abbatis: aliàs non, vt not. Coll. in c. ex tranſmiſſa. de renun. & Inno. in c. quod à te. de cle. coniu. quamuis aliqui dicunt, quòd proprietas dictorum bonorum remanet penes primum monaſterium: vſusfructus autem tranſit cum perſona ad ſecundum monaſterium, ſi aliàs non habeat vnde viuat, ne ſit oneroſus ſecundo monaſterio. xxvij. quæſt. j. c. ſi quis rapuerit. & ibi gl. & xvj. q. j. c. de lapſis. per Specu. titu. de ſtatu mo. ver. vj. vltima fuit ſeruata.

a Crederem iſtam vltimam opin. debere intelligi quãdo iudæ egreditur propter peccatum ſuum. vt quia collocatur in alio monaſterio ad agendum pœnitentiam, dentur bona ſecũdo monaſterio quoad vſumfructum. Sed poſt mortem naturalem redibit vſusfructus ad primum monaſterium. & conſolidabitur cum proprietate bonorum. vt eſt tex. cum gl. in d. c. de lapſis. & cap. ſi quis rapuerit. Si verò inde egrediatur fugã capiendo, tunc bona non recuperat, imò quocunque vadat poteſt eum abbas vendicare cum omnibus bonis per eum acquiſitis. xviij. q. ij. c. Abbates. Aut inde egreditur licitè ad aliud monaſterium ſe transferendo: vel promouetur in prælatum alterius eccleſiæ. Et tunc vt aliqui voluut bona debent remanere penes primũ monaſterium. & quicquid poſtea acquirit, cedat ſecundo monaſterio, ſeu eccleſiæ. pro quo videtur text. prima fronte in c. vnico. xviij. q. j. & illud videntur voluiſſe Bal. & Sali. in l. inter antiquam. C. de vſuſ. & videtur etiam eſſe tex. in authẽ de ſan. epi. §. ſi verò monachus. & ibi Bar. col. ix. Alij quòd omnia ſibi vndecunque prouenta erunt monaſterij ſecundi, vel dignitatis: quia videtur accedere ad perſonã. licet expreſſè fuerint collata tempore ingreſſus ratione prædicta. & illud c. vnicum loquitur de acquiſitis ex induſtria monachi, quia erãt penes primũ monaſteriũ, in quo ea acquiſiuit, & hoc vltimũ ſentit Frã. de Zaba. in alleg. c. quòd à te. Sicu. verò ibidẽ tenet ꝙ patrimonialia ſequantur perſonã. arg. dicti. c. quòd à te. & d. c. ex tranſmiſſa. & hoc ſequi videtur Hoſt. & Io. An. in d. c. ꝙ à te. opi. Frã. ſequitur Clauaſ. in ver. monaſteriũ. ver. vj.

1 Additio. Monaſterium. Sed quid ſi monachus efficitur epiſcopus, certè prius acquiſita remanebunt monaſterio: quæ verò poſtea per ipſum acquirẽtur, epiſcopatui applicabuntur: ita Spe. de ſta. monac. verſ. xxiij. & idem Bal. in additio. ibidẽ ad q. xxiij. idem Iaſ. in authen. ingreſſi. ij. col. C. de ſacroſanct. eccl. & ibi, an epiſcopus monachus de bonis acquiſitis poſſit teſtari.

SVMMARIVM.

1 *Tutor tutorio nomine mouens litem contra aliquẽ, etiam ſi fuerit in expenſis condemnatus, executio expenſarum contra pupillum fienda.*

2 *Pupillo quotupliciter ſubueniatur.*

QVAESTIO XL.

a ITEM fuit quæſitũ. a Si appareat aliquẽ† tuto-
1 rẽ calũnioſè litem mouiſſe cõtra aliquẽ, ita quòd tutorio nomine fuerit in expenſis condẽnatus, contra quẽ fiet executio dictarũ expenſarũ: an contra tutorẽ, & eius hæredẽ, an contra pupillũ? Cõcluſum fuit quòd contra pupillũ, per l. qui ſolidũ. §. ij. ff. de leg. ij. cũ l. in gloſ. alle. per l. no. quam alle. Bar. pro ſingulari. ff. ſi quis omiſ. cau. teſt. l. ſi dolo tutoris. per Spe. ti. de execu. ſent. §. ſequitur. ver. quid ſi pupillus alius: ſed pone litem conteſt. per Cyn. in l. iubemus nullã. C. de ſacroſan. eccle. Et in l. Polla. ff. de his qui. vt indig. & in l. properandum. §. fi. C. de iudi.

a Et ibi vide per gl. Bar. Bal. & Sal. an eccleſia teneatur ex facto prælati, de quo in regula iuris delictũ, & per Au. & Sicu. in c. j. de do. & contuma. Quomodo † autẽ ſubueniatur pupil-
2 lo? tripliciter: vel cõtra tutorẽ vel eius hæredẽ: vel quòd petat reſtitutionẽ, ſi eſt intra tẽpora reſtitutionis petendæ: vel quòd conuentus cedat actiones cõtra tutorẽ vel eius hæredẽ. vt not. per Bar. in d. l. qui ſolidũ §. etiã. & per Si. u. vbi ſuprà. eol. tamẽ in d. l. ſi dolo. ponit certa mẽbra Aut tutor quid operatur delinquẽdo: & ſic non tenetur pupillus. aut quid cõtrahẽdo ſiue
1 in iudicio exiſtẽdo, & tunc ex facto eius pupillus tenetur in ſolidum. Tamen habet tria remedia ſuprà dicta Aut in non faciendo, vt in d. l. ſi dol. & tunc pupillus tenatur inquantum factus eſt locupletior, & actiones cedendo liberatur: vt ff. de adminiſt. tut. l. vlt. per Innoc. in c. j. in fi. vt lit. non conteſta. & vide per eundem Inn in c. cum deputati. de iud. circa fi. quando pupillus tenetur ex facto tutoris, & quando non, &c.

Additio. In iudicio. Adde, quòd tutores vel curatores, qui iuſtam cauſam litigãdi non habuerunt, licet nomine alieno egerunt: proprio tamen nomine debent in expenſis condemnari. De hoc eſt tex. no. in l. non eſt ignotum de admi. tu. quod glo. extendit ad prælatos eccleſiarum. Et ſi fuerint ſimpliciter in expen. condemnati, illas non imputant pupillo, vel adulto, cuius nomine fuit inſtituta calumnioſa actio. Ita determinat Sal. in alleg. l. non eſt. vbi ponit in procuratore generali non habente mandatum ſpeciale ad cauſam, quia per generale mandatum non eſt ſibi commiſſum inſtituere actionem calumnioſam: ſecus ſi haberet ſpeciale mandatum ad cauſam. Ego ſæpenumero vidi practicari præal. l. non eſt in tutoribus calumnioſas actiones pupillorum bole proſequentibus.

SVMMARIVM.

1 *Non vendicans mortem teſtatoris occiſi, priuatur hæreditate.*

QVAESTIO XLI.

ITEM fuit dubitatum. a Cùm quidam fuiſſet a
interfectus, & plures expenſæ eſſent factæ tam in inquirendo homicidam, quàm ipſum accuſando, ac proceſſum contra ipſum, & furcas faciendo: quis teneatur ad huiuſmodi expenſas? Concluſum fuit, quòd hæredes defuncti teneantur ad expenſas, quæ factæ fuerunt in accuſando, & proſequẽdo dictum homicidium, cùm ad præmiſſa teneãtur. per totum
tit. de his qui. vt indig. C. & ff. t Aliæ verò expenſæ t
ſpectant ad dominum, cuius eſt iuriſdictio: de quo vide not. per Henr. in c. ad aures. de ſimo. diſt. ij.

a Quinimo ſi non † vindicauerint mortem teſtatoris occiſi 1
ſaltem accuſando, dicuntur indigni, & priuantur eius hæreditate. l. j C. de his quib. vt ind. Quod eſt verum intra terminum à iudice præfigendum, vt ibi, aliàs quamprimũ poteſt, ſecundum Bal. ibidem aliter dicetur in mora ſi habet teſtes, & fingat non habere, aliàs non. Et in dubio non præſumitur in mora, nec habere teſtes. Bal. ibi in ſi. Præuentus tamen ab alio excuſatur. l. ſororem. & ibi Bal. C. eod. tit. Nec poteſt purgare moram, ſecundum Ang. in l. ſi inſulam, v. col. ff. de ver. oblig. & in l. neceſſarios. §. vbi quis. ad Sille. no. in l. & ideo. C. eod. tit.

t Additio. Aliæ verò expenſæ. Vide Ang. in authen. de collat. § iubemus. col. ix. qui per l. mulierem opus. ff. de capti. patet quòd expenſæ factæ capiendo malefactorẽ, repetuntur à communi vel à fiſco, ſi factæ fuerint per officialatus, ſecundum Bal. in c. ij. hic finitur lex. in lib. feu. per alleg. l. mulier.

SVMMARIVM.

1 *Agi an poſſit contra filiumfamiliàs, patre extra prouinciam degente.*

2 *Prouinciæ nomine quidnam contineatur.*

QVAESTIO XLII.

ITEM fuit dubitatum. a Si agatur † contra fi- a
liumfa. vltra caſus contra filiumfa. ſpectantes, patre 1
extra prouinciam degente: an valeat proceſſus? Concluſum fuit quòd ſic, per l. ſi ſtipulatus. ff. de iudic. & per Spec. tit. de actore. §. j. ver. item excipitur quòd eſt filiusfamil. & in pluribus locis.

a Aduerte, quòd licet quidam dicant eò quòd iuriſdictiones ſunt diuiſæ: vnam vocari prouinciam † quodlibet regimen iu- 2
riſdictionis diuiſum ab alio, vt ſi vnus ſit de vna iuriſdictione, alius de alia, vt no. in l. fi. C. de lon. tem. præſcri. Alij tamen recipiunt prouinciam, ſicut canoniſtæ vocant, vnum archiepiſcopatum. & hanc approbat Pet. de bella perti. in d. l. fin. facit c. coram de elect. Alij vnam diœceſim, pro quibus in cle. ne Romani. de elect. in cle. Io. Fa. inſti. de vſuca. l. iij. col. circa medium. Dicit vnam prouinciam vbicunque eſt vnum auditorium & vnus iudex, cui vterq; ſubditus ſit. in auth. vt iud. ſine quoq. ſuffra. §. illud. in fi. Vnde ſi ſint plures iudices ſub vno præſide vel ſeneſcallo, ſicut eſt in præſenti ſeneſcallia Tholoſæ, quãuis partes ſint de diuerſis territoriis, & de diuerſis iuriſdictionibus, quia tamẽ corã vno ſuperiore, vel maiore, videlicet corã ſeneſcallo litigare poſſunt, dicit eos eſſe præſentes. ar. d. l. fi.

qui

qui loquitur de præſidiat.nō de qualibet ciuitate.& tamē cer tū q in qualibet ciuitate de iure ſunt ſingulares iudices ſubiecti præſidibus,vt patet in auth.de defen.ci.per totum. Sicut ſunt barones ſubiecti ſeneſcallis in regno Frāciæ. Similiter in foro eccleſiaſtico dicerē illos eſſe præſentes qui ſunt in eadē diœceſi,& ſic infra prouinciā. q etiam tenere videtur idē Ioā. Fa.in alle.l.ſi. Et ita me allegantē hoc dictum Ioā. Fab. de tēpore ſeruatū fuis in curia archiepiſcopali Thol.An autē filiuſfami.poſſit eſſe in iudicio tam agendo quā defendendo, tā de iure antiquo quā iure nouo,vide latiſſimè per Ang.Are. inſti. de acti.§.actiones.viij.colum.verſ.quæro an filiuſfamiliās.

SVMMARIVM.

1 *Officium actoris finitur finito officio tutoris.*

QVAESTIO XLIII.

a ITEM fuit dubitatū.[a] Si aliquis fuit cōſtitutus actor per aliquē tutorē cum decreto iudicis, an finita tutela lit.conteſt.finiatur actoris datio? Concluſum fuit quòd non.vt ff.quod cuiuſque vniuer.l.itē eorū.§.pe.per l.procura.& l.nulla.C.de procur.

a Aduerte qua gl.in l.neque.C.eo.ti.quā ibi ſequuntur Bat. 1 & Salice.dicit † quòd officiū actoris finitur finito officio tutoris: vnde intelligerem iſtud dictum quoad negotia noua, quæ non poterit inchoare,ſed incœpta bene poteſt perficere. ff.de admi.tu.l.ita autē.§.fin.& C.arbi.tuto.l.tutor.negotiorum geſtorum in fi.& l.tutor ff.de appella.& l.nam & ſeruus. § ſi vno.& quod ibi gloſſ.Bart.& Ang.ff.de neg.geſt.

SVMMARIVM.

1 *Iudex ad dandum apoſtolos non poteſt terminum prorogare vltra triginta dies.*

QVAESTIO XLIIII.

a ITEM fuit dubitatū.[a] Si appellāti,† & à iudice
1 à quo debitè petenti apoſtolos, ipſe iudex ad illos dandū aſsignet terminū vltra xxx.dies,An appellās teneatur amplius pro apoſtolis petendis cōparere? Concluſum fuit quod nō.per gl.Io.And. in clemen. quāuis rigor. de app. ſuper verbo terminū. vbi dicit quòd dictus terminus arctat iudicem ad dandū apoſtolos per l.iudicibus.C.de app.ad idem in c. ab eo. eo.tit.li.vj.vbi tex.quòd intra xxx.dies debent peti. & intra idem tempus à iudice exhiberi. Idem Pau.in alleg.clemen.ſuper d.ver.terminum. vbi dicit quòd iudex debet apoſtolos intra prædictū tēpus dare. & dicit quòd vltrà ad hoc non poſſet appellantem arctare.Sicut nec debet cōtra eum procedere. vt eo.ti. c.in ſuper.lib.vj.idē Zenze.ſuper eo.ver.terminū. dicēs quòd dictus terminus eſt intra xxx.dies arbitrarius,vltra verò cōcedere nō poſſet.vt d.l.iudicibus. & c.ab eo. alle. A quo autē tēpore currant iſti xxx.
1 dies, gl.eſt 1. Io.And.& Pau.cōmunis eſt opi.quòd à tempore,à quo currit tempus appellandi.

a Et hanc partem tenebat Io.Fa.quāuis Bal.& Sali.in alle.l. iudicibus.Frā.de Zaba.& Io.de Imo.in alle.ele.quāuis.idē Salic.Bal.in l.eos.§.apoſtolos.C.de app.Ro.deci.xxxj Dom. de
a ſan.Gem.in præal.c.ab eo 1, melius in §.appellatio.ver.appellatione interpoſita dicant quòd currat tempus à tempore appellationis emiſſæ.

1 Additio. Glo.eſt.ſ.in illo c.ab eo.de app.lib.vj.ſuper verbo inſtanter.

SVMMARIVM.

1 *Minor conuentus in iudicio iurans non venire contra proceſſum,nō reſtituitur in integrū ſi ſuccūbat.*

2 *Procurator eſt voluntarius adminiſtrator,curator verò neceſſarius.*

QVAESTIO XLV.

a ITEM fuit dubitatū.[a] Si minor † cōuentus in
1 iudicio iurauerit non venire cōtra proceſſum,& defecerit in producēdo vnū teſtem cōtra obiectiones, an poſsit petere reſtitutionem in integ.dicens ſe minorē & læſum? Concluſum fuit quod nō per auth. ſacramenta puberum.C.ſi aduer.vēdi.& in corpore vnde ſumitur. Quanuis Cyn. ibidem q.xv. contra. Opinio tamen prima ſeruatur maximè in foro eccleſiaſtico.per c.cū contingat. de iureiur. & c.licet.eo. ti.li.vj.& c.quāuis.de pac.eo.li.idè in cōuentu. & ſi.

a Idem Iac.de Ra Io.Fab.Bart.& Salic. in præalleg.authen. quæ ſecundum eos eſt fauorabilis animæ:ideo habet locum in quaſi contractibus 1. Idem Bald.& Iac.Bu.ibidem, & Spec. 1
in tit.de actore.ver.ſed quid ſi minor vult fideiuſſores. & Bal. ibidem in addi.Cy. Adde quod dicit Bart. in l. minor xxv.annis.ff.de mino. vbi ponit cautelam pro aduocatis : vt caueant quando ſunt aduocati minoris, quòd minor non litiget per procuratorem,quem cōſtituit cum iuramento, ſi lædatur non reſtituetur:vt in auth.præalle. ſed litiget ipſe cum authoritate curatoris,vt habeat beneficiū d.l.minor.& totius tit.idem tenere videtur Sicu.in c.cū veniſſet.de in integr.reſti.ver ſecundò principaliter.vbi dicit † quòd minor litigans per procura- 2
torem non reſtituetur:quia procurator eſt voluntarius adminiſtrator : ſecus ſi per tutorem vel curatorem: quia eſt neceſſarius:& ſic reſtringit l.etiam.& l.ij. C.ſi tuto. vel cura.interue. alleg.Bar.in l.cum mandato.ff.de mino.& ibi gl. in fi.

1 Additio. Quaſi contractibus. Adde Iaſ.in præal.auth. col.xxj.ver.ſumma.in vlt parte glo & ſ.q.xlix.liij.& q.cvj.

SVMMARIVM.

1 *Teſtator executoribus bonorum non poteſt rationis redditionem remittere.*

QVAESTIO XLVI.

ITEM fuit quæſitum,[a] an teſtator † poſsit re- a
mittere rationis redditionem 1 executoribus bono- 1
rum? Et quòd non,alleg.fuit Hoſt.& Io.Andr.per c. 1
tua.& c.requiſiſti.de teſt.authen.licet. & in corpore vnde ſumitur.C.de epiſ.& cleric.Pau. contrà,prout per ipſum no.in cle.vni.de teſt. Niſi executor fuerit in dolo. vide Collect. in cap. Ioannes. de teſtib. vbi ponit dictas oppoſitiones,quæſt.ix.

a Dic quòd non obſtante remiſsione tali tenebitur eis reddere rationem, & ſola ſcrupuloſa inquiſitio quoad culpā eſſe videtur remiſſa, non quoad dolum & reliquorū præſtationē. vt ff.de admi.tu.l.quidam decedens. l.ſeruos vetitus & ibi Bar. ff.de leg.j.l.cùm neceſſitatem 2, & ibi Bar.& Bal & Salic. C. 2
de fideicom.idem Bar.in l.Aurelius.§.Gaius. ff.de liber leg.& l.Aurelius.eo.tit.Bar.in l.nec quicquam.§.de plano.ff.de offi. Procon.Sali.in l.nulli.C.de epiſc.& cler.idem Zenze. Franc. & Ioan.de Imo.in alleg.clemen.vnica.de teſtamen.

1 Additio. Redditionem. Vide de hac materia Gui.pap. in deciſ.quæſt cccliij.

2 Additio. Lege cùm neceſſitatem. Vide ibi Iaſ. Et quid ſi remittitur redditio rationis curatoribus, ibi per Iaſon poſt Salic.& doct.an poſſit per teſtatorem remitti confectio inuentarij vide etiam ibidem.

SVMMARIVM.

1 *Debitor an teneatur creditori reficere expenſas ſeu ſumptus inſtrumenti.*

Et an creditor teneatur cancellare inſtrumentum debitori ſoluenti.

QVAESTIO XLVII.

a ITEM fuit quæſitum,[a] an creditor compelli a
† poſsit ad reddendum inſtrumentum obligationis 1
ſoluto pretio:& qua authoritate, remiſſum fuit ad l.diſſolutæ. C. de condictio. ex lege. & ibi plenè per Cy.vide quod no.in c. accedens. in princ.vt lit. non conteſt.& reſpondetur quòd ſic per illum tex. & vide in c.cùm pridem.de pact.& ibi per Vincen.

a Idem tenet Sicu.in alleg.c.accedens. & ibi plenius per Feli. Quod intelligas verū ſi debitor ſoluat creditori ſumptus factos pro recuperando inſtrumento à notario : ſecundum Bal. & clarius per Sali.in l.fin.C.de condict.ex lege. Quod limita, donec modò propter moram debitoris fuerit facta illa expenſa:quia iuſtum eſt vt eam ſoluat.c.peruenit.de fideiuſ.Secus,ſi creditor in exordio contractus fecit iſtam expenſam. Bal.in l. eos.§.ſuper. C.de vſur. & in l. ignorat.ij.col. C. de fruct.& lit. expenſ. Imputatur enim creditori : quia groſſari fecit inſtrumentum debitore non monito.arg.l.quidam Iberus. ff de ſer. ruſti. præd. Secus ſi ille fuis in mora : ſicut dicitur de expenſis

factis in productione teſtium.l.quoniã liberi.C.de teſti.ſecundum eum. Aduerte tamẽ quòd ſi debitor nõ curat petere hoc inſtrumentum.& tamen vult creditor,quòd ſoluat expẽ.ſicut communiter peti conſueuit. Nã ſentit Bal.quòd tunc debitor non tenetur.grauat enim, vt inquit Bal.debitorẽ ad hoc quãdo petit inſtrumentũ. Sed poſſet dici ſecundũ Fe. vbi ſuprà, quòd aut debitor negabat debitum, & propter hoc oportuit groſſari inſtrumentũ,& tunc videtur quòd ipſe velit inſtrumẽtum,ſiue non teneatur emendare hoc damnũ creditori:per dictũ c. peruenit. ver.alioquin. Aut ſimpliciter in mora ſoluẽdi: tamen nunquã negauit debitũ,& tunc dato quòd teneatur ad expenſas,ſi vult inſtrumentum,tamen ſi de ipſo nõ curat, nõ tenebitur fortè ad expenſas tanquam factas potius volũtariè quã neceſſariè. Contrarium tamen de facto ſeruatur: quia eo ipſo quòd creditor vidẽs morã debitoris,ſe præparauit ad inſtruendam cauſam,dicatur iſta expẽſa non voluntaria omnino,ſed culpa creditoris,& per cõſequẽs teneatur ad expẽſas, etiãſi non petat inſtrumentũ. Adde aliam limitationẽ quòd debitor non tenetur creditori reficere ſumptus inſtrumenti: quando eſt debitor ex confeſſione tantũ,ſed vbi debitori fuit
2 pecunia numerata,ita Bal.& Sal.in alle.l.ſi.Et quod dictũ † eſt quòd creditor teneatur cancellare inſtrumentũ debitori ſoluenti:hoc verum eſt ſi debitor ipſe ſoluens faciat vnum aliud inſtrumentũ,quo fateatur debitũ ſolniſſe & ſcienter.Iaſ. Aret. Io.Fab.& Bar.in alleg.l.diſſolutæ.idẽ Bart.in l.plures.C.de fide inſtru.& in l.qui tabulas.ff.de fur. Et ſic creditor recipiens debitũ per iuramentũ inſtrumẽtũ amiſiſſe:licet nõ teneatur il-
3 lud cãcellare,cogitur tamẽ facere inſtrumentũ quittationis ᶜ, Bald. & Sal. & doc.in d.l.diſſolutæ.debet tamẽ promittere ſe nõ viſurũ dicto inſtrumẽto:ſi reperiatur:& quòd vult illud pro caſſo ſecundum Bal.in l.pecuniæ.in ſi C.de ſol. Adde hic quæ ſcripſi infrà.q.cccviij.

a ADDITIO Inſtrumentũ quittationis. Adde Pau.de Caſt. conſi.j.ſed quid ſi perdidi inſtrumẽtũ quittationis, quòd ſciẽs creditor facit me cõueniri,non poſſum probare ſolutionem, ideo fui condemnatus ad iterum ſoluendum, & ex inde reperitur inſtrumentum quittationis quanquã huius prætex. non poſſim facere retractari ſententiã cap. ſuborta.de re iud.& l. ſub prætex.C.de trãſact.mihi tamẽ ſuccurretur ſecundũ modũ quem ponit Ioã.And.in addit.Spe.ti.de inſtrumẽ.edi.§. poſtquã.verſi.quid ſi ſolũ.Et ibi vide pariter an creditor poſſit agere cõtra debitorem vt ſibi faciat inſtrumẽtum cautionis ſuæ obligationis de debito.quòd poteſt probare per vnũ teſtem.

SVMMARIVM.

1 *Quæ ſententia habeant vim diffinitiuæ & quæ nõ.*
2 *Simplex interlocutoria per iudicẽ poteſt reuocari, modo non habeat vim diffinitiuæ.*
3 *Sententia interlocutoria lata ſuper incompetentia iuriſdictionis vim habet diffinitiuæ.*
4 *Interlocutoria lata ſuper expenſarum taxatione dicitur diffinitiua.*

QVAESTIO XLVIII.

a ITEM fuit quæſitũ,an ſententia lata ſuper exceptione perẽptoria,vel dilatoria, aut ſi fuit pronũtiatũ tertiò appellare nõ poſſe,ſit diffinitiua,vel interlocutoria:per gl.ord.in cle.cũ à repulſione. de appel.in cle. Et per Coll.in c.ſua.eo. ti.in antiquis. Idẽ quando pronuntiat ſe iudicẽ eſſe,vel nõ eſſe. & plenè per Arch.in c.cupientes. ſuper ver. plenam ſedẽ. de elec.lib.vj.& ibi latius per Io.mo.poſt Bart.

a Concor.ibidem lap.Mathe.Ioã.de ſan. Geor.Fran. & Im. Aduerte quia glo.cle.alle.quam ſequuntur Fran.& Inno. dicit
1 quòd † ſententia ſuper peremptoria per quam pronuntiatur peremptoriam obſtare habet vim diffinitiuæ, quam glo. dicunt ſingulariter eſſe notandam. exemplum, vt ſi pronunciet electum pati defectum. Si autem pronuntietur ſuper natura exceptionis : verum ſit admittenda vel ne, vel an probationes ſint admittendæ vel ne,tunc non habet vim diffini-
2 tiuæ.hoc pro tanto dicerem : quia ſimplex † ſiue interlocutoria illa, per iudicem cauſa cognita poteſt reuocari: vt eleganter voluit Inno.in c.ſuper eo.quod metus cauſa. Si autem habeat vim diffinitiuæ, non poterit reuocari ſecundum omnes in cap. cũ ceſſante.de ap.& l.quod iuſſit.ff.de re iud.ita concludunt Ioan.And.Ant.& Sicu.in alleg.c.cum ceſſante.per
c ſignificantibus. de offic. deleg. vbi eſt tex. expreſſus,† quòd 3
ſententia interlocutoria ſuper incompetentia iuriſdictionis prolata, quia habet vim diffinitiuæ non poteſt reuocari, ad quod glo.ſing in auth.habita.ne fil. pro pat. quæ dicit quòd à tali interlocutoria de iure ciuili poteſt appellari. In ſumma illa ſua interlocutoria dicitur habere vim diffinitiuæ, quæ quamuis non diffiniat id ad quod principaliter eſt actum, tamen poſt ſe non expectat aliam ſententiam proferẽdam, iudice illam proferente:hæc eſt doctrina Ant.& Sicu. de re iud.& alleg. ad hoc prædictum cap.ſignificantibus.& dictam gl. in auth.habita. & no.Ioan.Andr.in c.peruenit.de appel.& in c ſi.de elect. lib. vj.
ſuper verſic.inanes. Vnde † ſententia ſuper expenſarum taxa- 4
tione prolata dicitur interlocutoria vim habens diffinitiuæ.tenet Lud.Ro.conſil. ccclviij. vbi dicit quòd ſententia lata ſuper incompetentia iuriſdictionis prolata à delegato vim habens diffinitiuæ,non poteſt reuocari.d.cap.ſignificantibus. Tamen ſecus ſi proferatur ab ordinario, vt eſt caſus ſing. in l.ſi præſes quaſi deſertam. C.quomo.& quan.iudex. per quam Bald. ibidem limitat ita d. cap. ſignificantibus. Similiter iuxta doctri-
nam prædictam interlocutoria lata ſuper deſertione ᵇ appel- 5
lationis interpoſitæ à grauamine illato in aliqua cauſa,non habet vim diffinitiuæ. ſecus ſi fuerit lata ſuper deſertione appellationis interpoſitæ à diffinitiua.ita dicit Rot. deciſ. cccexxxij. Et huiuſmodi interlocutoria vim habens diffinitiuæ,habet naturam diffinitiuæ,& venit appellatione diffinitiuæ, vt ab vtraque eodem modo non appelletur.Io.Andr.poſt Abb.antiq. in alle.c.peruenit.de appel.& Bald.in l.minoribus. C.de his qui vt indig.licet Bal.in l vnic.C.ne liceat tertiò in vna & ead.cau. prono.dicat quòd licet interlocutoria per quam iudex pronuntiat tertiò appellari non poſſe, habeat vim diffinitiuæ, appellans tamen cauſas in eius appellatione tenetur exprimere. An. tamen in alleg.c.peruenit.refert Archi.tenere primum dictum in c. cupientes.in ver.plenam.& ibi Ioan.de Imo.in ver.priuatis. de elect.lib.vj.& plus non dicit Andr.

b ADDITIO. Deſertione.Adde hic q.ccclxxiiij.& Guid.pa. q.aj.& quæſt.ſequen.

SVMMARIVM.

1 *Minor non certioratus de iure ſibi competente ratione minoris ætatis, non excluditur à beneficio minoris ætatis.*
2 *Minor præſumitur ius ignorare.*
3 *Iuramentum ad incognita non extenditur.*

QVAESTIO XLIX.

ITEM fuit dubitatum. ᵃ Si minor agens vel a
conuentus iurauit non venire cõtra proceſſum † & 1
poſtea lædatur in aliqua parte , an ratione minoris ætatis ſe læſum dicens,poſſit petere in integrũ reſtitutionem?Concluſum fuit quòd non. Et ſic fuit obſeruatum in d.capella.& ita tenet gloſ.in auth. ſacramenta puberum.C.ſi aduer.vend. vbi vide opin. Dy. qui tenet, ꝙ niſi fuerit certioratus de priuilegio minoris ætatis,ſibi non præiudicat.& vide ſuprà.q.xlv.

a Et ibidem per me poſita in addi.Et idem quod Dy. vt vide-
licet †minor non excludatur à beneficio minoris ætatis , niſi 1
prius fuerit certioratus de iure ſibi cõpetente ratione minoris ætatis,quando iurat non venire cõtra,tenent Io.And. in c.pe. de emp.& ven.Fede.de Se.conſi.cccxix.idem Cy.& Bal.in l.ij. C.de reſcin.vend.niſi curator in iuramento interueniſſet.idem Sal.in d.authen.ſacra.idem Bal.in c.j. §.item ſacra. in vlt.q. de pace iur.fir.col.x.Et iſta opi.Dy.& Io.Andr.ſecundum Imo.in l.ſciendum.ff.de verb.obli.habet maximam æquitatem , quia
† minor præſumitur ius ignorare.l.regula.ff.de iur.& fac.ign. 2
& ſic præſumitur neſcire beneficiũ reſtitutionis in integr. ſibi competere.iuri autem quod quis ignorat,nemo videtur renunciare,l.mater decedens.ff.de inof.teſta.& l.ſi.§.ſinantem.C.de fur.ratio manifeſta eſt:quia de iure quod quis ignorat,non vi-
detur cogitaſſe.nam iuramentum †ad incogitata non extendi- 3
tor.l.ſi.C.de non nu.pecu.& c.veniens.de iureiu.Et hanc partẽ ſcio ſeruatam non fuiſſe:ſed potius reperi contrariã: videlicet quòd non requiratur certioratio ,quam tenent Pe. de bella. & Bar.in alle.l.ij.C.de reſcin.vend.clarius Bart.in in alleg.l.ſciendum.idem Bar.in l.ſi duo patr.§.idẽ Iulianus.ff.de iureiu.idem

Bar.&

Bar.& melius in alle.authē.facta idem tenet Bal.In l.j.in fi. C. de re.credi.idem Ange.Are. inſti.de acceptio. idem videtur voluiſſe Archi.Io.An.& Domini.in c.ij.de pac.li.vj.Idem Col. io c.ij.de pac.Idem Sicu.in alle.c.pe.de empt.& vē.Fran.Are. in alleg.l.ſciendum,dicit primam partem magnam æquitatē continere: finaliter tamen videtur inclinari in ſentētiam Bar. contra quam nunquam vidi iudicari.

1 ADDITIO. Iurauit non venire contra proceſſum. Tu vide de hac materia Gui.pa.cōſi.xxxv.& cccxliiij eundem cōſi. cxxx.incip.c.nobilis Ioan.de monte Arſecio.verſi.ad ſecundū ibi,non obſtat etiam.

SVMMARIVM.

1 *Intereſſe legati quando peti poſſit & quando non.*

QVAESTIO L.

a ITEM fuit dubitatū. a Fuit legatus vnus ſextarius frumēti ante tempus magnæ cariſtiæ, vel poſt, qui & tēpore dictæ cariſtiæ valebat vj.vel vij.fran. fuit petitū debito modo. Et ex poſt fuit ſolutus dictus ſextarius frumenti legatario recipienti abſque proteſtatione intereſſe,an poſt huiuſmodi ſolutionē poſſit legatarius petere dictum intereſſe? Cōcluſum fuit quod non per l.iiij.C.de poſit.& l.terminato.C.

1 de fruc.& li.expen.cum vtrobique notatis 1.

a Secus ſi dictus legatarius hæredē fortè liberaſſet:hoc acto quòd remaneret petitio pro intereſſe,tunc enim intereſſe peti poterit non officio iudicis vel primæ actionis ſublatæ, ſed præſcri.verbis,quæ oritur ex contractu innominato tempore

a ſolutionis.ita dicit Bar.in l.ſi poſt morā 2. ff.de eo quod cer. lo.vide ibi per eum.

1 ADDITIO. Notatis. Vide in d.l.iiij.Paulum de Caſt.qui videtur aliter loqui.

2 ADDITIO. Lege ſi poſt moram.Vide ibi Iac.in iiij. & vlti.colū.& ibi Iaſ.tenet cōtra Bar. Videlicet quòd ſacramenta proteſtationis recipientis fortē non referat intereſſe,& ibi vide quid ſi dos promiſſa marito,nō fuerit termino conſtituto perſoluta:& poſtmodū per maritū ſimpliciter fuerit recepta, an extinguatur petitio pro intereſſe,& quid ſi ſoluto matrimonio poſt moram mulier ſimpliciter receperit dotem an agere poterit ad intereſſe?

SVMMARIVM.

1 *Iudex eccleſiaſticus an poſſit ſe intromittere in legatis factis ad non piam cauſam.*

QVAESTIO LXI.

a ITEM fuit quæſitū a retentis † terminis prædi-
1 ctæ quæſtionis,an dictum intereſſe caſu quo debet peti,poſſit in iudicio eccleſiaſtico per laicū ſi excipiatur ante lit.conte.quòd iudex eccleſiaſti.nō poſſit eſſe iudex quia actor debet ſequi forum rei. Cōcluſum fuit quòd non poterit: quia quamuis iudex eccleſiaſticus poſſit eſſe iudex, & executor teſtamētorum:non tamen dicti intereſſe,quòd eſt extra teſtamē.vide Coll.in c.no.de iud.& in c.Io.de reſt.

a Similiter in curia archiepiſcopali Tholoſæ vidi ſemper obſeruari quòd licet procurator animarū poſſit ex eius officio ſe intromittere de legatis piis: prout de iure ad epiſcopi pertinet officiū vt in c.nos quidā. & c.ſi hæredes.cum ſimilibus. de teſta.tenet Bal.in l.ea quā.ij.col.C.de fideicommiſ.de aliis tamē legatis factis ad non pias cauſas ſe non intromittit. quod etiā voluit gl.in c.tua.de teſtamentis.Et Pet.de Anch.in alle.c. ſi hæredes.co.ti.licet gl.ibidē.& Inn. ac Hoſt.teneant cōtrariū.Io.An.dicit quòd epiſcopus de legatis etiā ad nō pias cauſas ſe poſſit intromittere ex officio per modū executionis: vt ſic procedat gl.in alle.c.ſi hæredes.ſed nō ad inſtantiā legatarij.videlicet oblato libello.vide ibidē per Sicu.& per eū latius in repetitione c.cū eſſes.de teſt.antepe.col.& infrà. q.cxij. q. lxxxix.& lxxvij.cum vtrubique per me poſitis in additio.

SVMMARIVM.

1 *Veſtis appellatione in materia odioſa non veniunt caligæ.*

2 *Acceſſorium non trahit principale.*

QVAESTIO LII.

ITEM fuit dubitatū, a ſi clericus coniugatus
a incedat in habitu & tonſura, præter quā in caligis, quas portabat bipartitas diuerſorum colorum, An dictæ caligæ diuerſificēt habitum, & impediant remiſſionem per iudices regios fiendam? Concluſum fuit quòd non,quia appellatione † veſtis caligæ non 1
veniunt in materia odioſa:vt no.Collect.in c.clerici. de vi.& ho.cleri.& per c.ij.eo.ti. in cle.& idem tenet Zenze.& Guil.de monte Lau.in d.cle.ſuper.verſi.caligæ.vbi dicunt † quòd acceſſoriū non trahit principale. a

a Idem tenet Franc.de Zaba. & Io. de Imo. in ead clemen. Sed quid dices de capitulariis boius villæ,ſicut conſulibus qui ad cauſam capitulatus ſiue conſulatus & illis durantibus deferunt veſtes bipartitas? dic quòd non incidunt in pœnam dictæ cle.ij.quia non dicuntur aſſumpſiſſe quod in breui dimiſſuri ſunt. ff.de diuor.l.ij.de pœn. diſt.j. c.diuortium. præterea hoc non faciunt ex præſumptione. quod requirit verbum præſumit in dicta clemen.poſitum.Idem tenent Zenze.Fran. & Imo.ibidem in eo,qui veſtem portat bipartitam:non contione nec cauſa vſus proprij,ſed ex alia licita,puta propter feſtum doctorale,vel vxorale.

SVMMARIVM.

1 *Minor non reſtituitur propter obiectiones omiſſas.*

2 *Nec propter interrogatoria omiſſa.*

3 *Hæc habent locum cùm litigat per ſeipſum cum iuramento de non contrauenendo, &c. ſecus ſi per procuratorem.*

4 *Reſtituitur tamen propter probationem neceſſariam omiſſam, læſione aliter non probata.*

5 *Lex cur reſiſtat contractu minorum.*

QVAESTIO LIII.

ITEM fuit quæſitum, a an minor † poſſit petere in integ.reſti.propter obiectiones omiſſas? Cōcluſum fuit quòd non,quia obiectiones 1 ſunt odioſæ, no.per Io.An.in cle.nō poteſt.in gl.grauiora.de procur.per Spe.in tit.de in integ.reſti.§.ij.verſi. ſed pone eccleſia litigabat. idem Compo. in c. quod ſicut. de elect.& per Inn.in cap.coram.de in integ.reſtitu. Item nunquid propter interrogatoria omiſſa? Concluſum fuit quòd non.Item nunquid propter defenſiones omiſſas? Concluſum fuit quòd ſic per l. minor xxv.annorū.cū ibi no.ff.de min.ſecundū vnā le.

a Aduerte quia Spe.Io.And.& Compoſt vbi ſuprà 2, non loquuntur de obiectionibus contra teſtes. Sed de criminibus, vel defectibus qui ſolent opponi contra illum, qui agit ſuper beneficio. verum eſt quòd aduerſus executionem pœnarum minor non reſtituitur,vt in l.auxilium. ff. de minor. neque in actionibus tendentibus ad vindictam,vt ibidem. Et propter rationem ſuprà poſitam in quæſtione de ſtylo curiæ archiepiſcopalis Tholoſæ ad ſpecificandum obiectiones contra teſtes,nunquam datur niſi vnica dilatio 3. Idem tamen quod Spec.vbi ſuprà tenent Sicu.in c.auditis.v col.in fi.de in integ. reſtitut. Mat.Pau.& Franc.in clemen.vnica.de in integr.reſti. Et ad id quod dictum eſt minorem reſtitui aduerſus defenſiones omiſſas, dico quòd minor aduerſus exceptiones omiſſas dilatorias, vel peremptorias in cauſa ciuili, vel criminali. & ad teſtes poſt publicatas atteſtationes producendum, & allegationes omiſſas † admittitur,quando litigat per procuratorem:non autem quando per ſeipſum cum iuramento: & hoc incidenter ante ſententiam ſine libello, vel poſt ſententiam cum libello.ita voluit Bar.in l. minor.alleg.poſt gl. vide ſuprà deciſ.xlv.& xlix.& in additi. Et not. quòd aduerſus probationem † neceſſariam omiſſam, aliter læſione non probata, minor reſtituitur: quia eo ipſo quòd omiſit probationem neceſſariam,ſatis apparet de læſione: ita voluit Sicu. in præalleg.cap.auditis.& c.ſuſcitata de in integ.reſtit. & ſic obſeruatur in prædicta curia 4, licet Bartol. 5 videatur tenere contrarium in l.nam & poſtea.§.ſi minor.ff.de iureiur. Adde quòd ſi minor ante ſententiam appellationi renunciet ſtatim: eo ipſo dicitur læſus: quia poteſt ſequi ſententia iniuſta. ideo petere poteſt ſe reſtitui: ſed ſi poſt ſententiam intra tempus non appellat, eo ipſo non conſtat ipſum eſſe læſum: niſi doceat ſe cauſam bonam habere.no.Bar.in præalleg.§.ſi minor. veruntamen ſi in contractu fuerit læſus & circumuentus, poteſt contra eum agi: vt approbet vel reprobet contractum,&

ſi approbes non poteſt petere ſe reſtitui. Bart. in l. Iulianus,
§. alitar. ff. de contrahen. empt. & véd. & de acti. emp. & vé. l. Iu-
lianus. §. ſi quis. Et idé videtur ſi contractus ſit nullus, quia ſi
minor conuenius approbet, nõ poteſt poſtea nullũ dicere. ar.
eius quod not. Bar. in d. §. ſi quis. & Inn. in c. j. de his quæ fi. à
præla. Sed prædicta intellige ſi iudex confirmauit, vt not. Bat.
in l. ſi quis. C. de decu. li. x. aliàs ſecus. quia ſicut contrahendo
5 minor ſibi non præiudicat: ita nec approbãdo. lex †enim ideo
ſeſiſtit contractui minorum: quia non habent firmũ cõſilium.
vt dicit tex. in l. ſi minor. ff. de ſer. expo. quæ ratio ita habet lo-
cum in minore approbãte, ſicut in contrahente. ad hoc l. doli.
§. diuerſum. ff. de dona. pro hoc etiã facit rub. C. ſi ma. fac. ſine
decre. indi. alt. ra. ha. per quẽ apparet, q ſi minor exiſtens ratũ
habeat, ſibi nõ præiudicat. Et idẽ in prælato eccleſiæ cõtrahẽ-
te, quia eius ratihabitio non excludit eccleſiam à facultate di-
cẽdi contractũ nullũ: ſi fuit factus ſine authoritate ſuperioris,
vel petẽdi reſtitutionẽ, ſi fuit ſeruata ſolẽnitas, & fuerit enor-
miter læſa. Nec obſtat q dicat In. in d. c. j. de his quæ fi. à præl.
quia loquitur, quando contractus erat nullus ex defectu ſo-
lius conſenſus capituli, qui non interfuerat in contractu. Id-
circo dicti capituli ratificatio bene validat contractum: ita te-
net Mil. in ver. minor ſi in cont. &c.

1 ADDITIO. Quia obiec. adde Fel. idẽ ſenen. in c. fraterni-
tas. v. col. verſ. fallit 3. in eo qui petit reſt ad allegand. crimina
contra aduerſ. & idem dicit de eccleſia.

2 ADDITIO. Vbi ſuprà videlicet in dicta clemẽ. nõ poteſt.

3 ADD. Vnica di l. Bona practica. vtinã vbiq; ſic eſſent dil. abb.

4 ADDITIO. Curia. Idẽ tenet Frã. Are. cõſil. lxvj incip. vi-
ſo punc. & dubiis, quæ ex clerico. Idẽ Ant. in c. cũ veniſſent. &
c. in literis. de in inte. reſt. idẽ Spe. co. ti. §. j. ver. illud quod nõ
eſt prætermittendum.

5 ADDITIO. Licet Bart. & idem communiter legiſtæ in §.
ſi minor. hic alleg. vide ibi per Iaſo. v. colum. & ſeq.

SVMMARIVM.

1 *Minor an poſsit in integrum reſtitui, ſi contra ipſum tres ſententiæ fuerint prolatæ,*

Et an pendente cauſa reſtitutionis ſententiæ poterint executioni mandari, ibid.

QVAESTIO LIIII.

a ITEM fuit quæſitũ. a Si latæ † ſint tres ſentẽtiæ
1 contra pupillũ ſeu cõtra minorẽ: an poſsit petere in
integrũ reſtitutionẽ propter defẽſiones omiſſas? Cõ-
cluſum fuit quòd ſic, vt ſuprà. Sed an pendente cau
ſa in integrũ reſtitutionis executabuntur ſententiæ?
Concluſum fuit quòd non per l. vnicã in rubro &
nigro in integrũ reſti, poſtu. & quid no. C. Nec ob. c.
ſuſcitata. de in inte. reſt. quia ibi erat præſumptio pro
epiſcopo, & contra monaſteriũ petens in integ. reſt.
Vel ibi lata fuit ſententia à principe, & ſupplicatum
pòſt intra x. dies ſecũdũ Inn. & ſic nõ differtur exe-
cutio. per auth. quæ ſupplicatio. C. de preci. imp. offe.

a Et hoc intra quadrienniũ à die vltimæ ſententiæ cõputan-
dum ſecundũ Ro. deci. 165. aliàs deciſ. 2. de reſtit. in inte. in no-
uis. iudex tamẽ non dabit in integrũ reſtitutionẽ, niſi prios ſi-
bi cõſtito de iniuſtitia dictarũ ſententiarũ, vel aliqua earundẽ:
imo antequã audiatur, oportet quòd ſaltẽ ſummariè de aliqua
noua cauſa doceat, per quã appareat ipſum veriſimiliter læ-
ſum. ſa. no. in l. minor. ff. de mino. per Inno in c. cum ex literis.
& c. auditis. de in integ. reſt. tenet Ro. dec. ij. de qua per Sic. in
c. coram. de in integrũ reſtitutione. Crederem dicendũ quòd
dicta deciſ. nõ procedat vbi eſſet præſumptio contra petentẽ in
integrũ reſt. & executio eſſet reiterabilis: vbi autẽ eſſet irretra-
ctabilis, tunc indiſtinctè procedit deciſio. Adde q etiã vbi ma
litioſe peteretur vt res dilataretur: tunc fiet executio. Idẽ quã-
do petitur in inte. reſti. contra ſententiam principis: ita tenet
gl. in alle. c. ſuſcitata. & ibi Ioan. And. & Sic. idem Bart Bal. &
6 Sali. in alle. l. vnica 1. idem Bar. & Bal. in l fin. C. ſi ex fal. inſt.
Bal. in authen. quæ ſupplicatio, allega. & in marga ver. cauſa,
ver. vij. Adde quæ ſcripſi infra q. cccclxx.

1 ADDI. l. vni. adde Pau. de Caſt & Ale. de Imo. in l. iiij. §.
condemnatũ. ff. de re iud. & eundẽ Ale. alleg l. vni. in apoſti. &
vide Bal. ibid. & ipſum & Iaſ. in allega. authen. quæ ſupplicatio.

SVMMARIVM.

1 *Procurator habens ſpeciale mandatum poteſt petere in integrum reſtitutionem.*

2 *In publicis officijs non requiritur ſpeciale mandatũ.*

3 *Reſtitutio in integrum aduerſus ſententiam diffinitiuam, requirit libellum & litis conteſtationem.*

4 *Reſtitutio in integr. petita, & propter ætatem non probatam denegata, poteſt iterum peti.*

5 *Reſtit. in integ. eſt beneficium perſonale cum trãſit ad fideiuſſorẽ: cum verò tranſit ad hæredes, eſt reale.*

6 *Reſtitutio in integrum conceſſa minori in reindiuidua, prodeſt etiam ſocio maiori.*

7 *Reſtitutio in integr. datur maiori ad inuentarium intra annum non confectum.*

Item aduerſus ſententiam latam prætextu falſarum probationum. num. 8.

QVAESTIO LV.

ITEM fuit quæſitum, a an procurator † poſsit a
petere in integ. reſti. abſq; ſpeciali mãdato? Conclu 1
ſum fuit q non generalis: ſed procurator qui eſt ef
fectus dominus litis per conteſtationem: vel habet
ſpeciale mandatum, ſic no. Inn. in præal. c. ſuſcitata.
de in integ. reſti. Collect. ibidem. idem Cyn. in l. vna.
C. etiam per procuratorem in integr. reſtit. pe. poſ.

a Diſtingue q aut petens gerit officiũ publicũ, aut priuatũ. Si
gerit officiũ publicũ: vt quia ſyndicus ciuitatis, caſtri, vel villæ,
quia †in publicis officiis nõ requiritur ſpeciale mandatũ. facit 2
ff. de mune. & ho. l. munerum. §. defenſores. Si autem gerit offi
cium priuatũ: vt quia ſyndicus alicuius collegij, puta fabrorũ,
vel mercatorũ. Et tunc aut prætendit propriũ intereſſe, vt quia
lata eſt ſententia contra ipſum ſyndicum, vel procuratorẽ. vel
filiũ: & tunc non requiritur ſpeciale mandatũ, arg. l. vlt. vbi &
apud quos. C. & no. in d. c. ſuſcitata. & in l. patri pro filio. ff. de
mino. Si non prætendit propriũ intereſſe: tunc aut poſtulatur
principaliter, & tunc procedit d. deci. vt voluit gl. & doct. in d.
c. ſuſcitata. & in l. vnic. C. etiã per procuratorẽ, alle. Si verò in-
cidenter, quia incidit in cauſam, & peti poterit per procurato-
rem abſq; ſpeciali mandato. ita volunt doct. Bar. Bal. & Sali. in
alleg. l. vnic. & Sicu. in præal. c. ſuſcitata. Sed hoc caſu quando
petitur incidenter an ſit opus litis conteſt. dic q non. Bald. in
auth. ſi omnes. C. vt ſe ab hære. abſti. ij col. Bar. in l. diuus. in fi.
ff. de reſti. in integ. dicit † q ſi petitur aduerſus ſententiã diffini 3
tiuam, requirit libellũ & litis conteſtationẽ: nõ ſi aduerſus in-
terlocutoriã. quia iudex ſuo officio poteſt expedire. per c. ſi. de
offi. iud. & l. minor. in iij. ff. de mino. Poterit tamẽ concedi in
integ. reſtis. etiam lit. non conte. ſi reus eſt abſens, vel præſens,
& nolit conteſtari litem, ſecundum Bal. in add. Spe. in tit. de in
inte. reſt. verſ. in cauſa reſtitutionis. Inn. in c. dudũ. de ele. Ang.
in l. fi. §. illud. C. de tẽp. ap. Adde † q reſtit. in inte. petita & de- 4
negata propter ætatẽ non probatã, poteſt iterũ peti. l. fi. & ibi
Bal. & Bar. C. ſi mi. ſe ma. dixe. quod verũ eſt ex noua cauſa ſe-
cundũ Bal. in addi. Spe. tit. de in integ. reſti. verſ. ij. & l. j. & ij &
ibi Bar. & Bal. C. ſi ſæpius in integ. reſt. poſtu. Adde inſuper q
reſtitut. in integ. intra x. dies poſt ſententiam dicitur incidẽter
peti: ideo non requiritur mandatum ſpeciale, quia ſufficit ge-
nerale, cuius vigore tunc poſſet appellare, ſecundum Sicul.
in alleg. c. ſuſcitata. Et reſtitutio ad appellandũ datur minori
intra x. dies, finita minori ætate. Bar. & doct. gl. & Bal. in l. fi. in
fi. C. de temp. in integ. reſt. pe. vide gl. & Bar. in l. interdũ. ff. de
mino. & in l. diuus. pen. q. de reſti. in integ. ſed Io. Ate. in c. j. de
in inte. reſt. in nouel. dicit dari intra x. dies poſt ſententiã & la-
pſum terminũ appellandi & Bald. in marga. in ver. contumax.
verſ. vij. dicit poſſe peti etiã poſt x. dies. ſed intra x. dies poſt cõ
ceſſam reſtitutionẽ debet appellari. Ro. deci. 446. aliàs dec. 62.
de app. in nouis. Nec talis reſtitutio peti poteſt aduerſus ſen-
tentiã quãdiu poteſt appellari. tenet Ro. dec. 554. alias dec. 34.
de ap. in nouis. Sed bene peti poteſt appellatione pendẽte, gl.
in l. j. C. ſi aduer. rem iud & in Spe. de appel. §. qualiter. ad fin.
Quod verũ eſt vt cauſa appellationis ſuſpendatur, nõ vt ſuper
vtraq; procedatur. Bal. in l. iij. in fi. C. de appel. Et quod dictum
eſt ſuprà, q reſtitutio concedi poſſit aduerſus tres ſententias
conformes, intellige intra quadriennium à tẽpore vltimæ ſen
tentiæ ſecundum Ro. deci. 165. aliàs deciſ. 2. de reſtit. in integ.
in nouel. Et aduerſus ſententiam latam ex falſis inſtrumentis
etiam peti debet intra quadriennium à tempore ſententiæ
latæ ſi non ſit appellatum, alioquin à tempore ſententiæ in
cauſa appellationis. Bal. i. in l. falſam. & Petrus de Sa. in l. &
qui. C. ſi ex fal. inſtrum. Et ſimiliter aduerſus ſententiam pro-
pter inſtrumenta de nouo reperta, de quo per doc. in cap. in-

ter

ter monaſterium.de re iudic. per Cy.& Bal.in l.j C de condi.
indeb.Bart.in l.j.C.de ſent.aduerſ.fiſc.la.lib.a. Pau.de Caſt.&
Sal in l.ſi ſub ſpecie.C.de re iu. & Raph.Cu.in l.imperatores.
5 ff.eo.ti.reſtitutio peti debet intra quadrienniū. Adde † quòd
reſtitutio in inte eſt beneficiū perſonale: quia non tranſit ad
fideiuſſorem,ſed eſt reale:quia tranſit ad hæredes.Bar.in l.fin.
C.de fideiuſ. mino & quod dictū eſt de fideiuſ.probatur in l j.
eo.ti.& in l.Marcellus.cum gl ff.de fideiuſſo. Niſi dolus partta
interuenerit,vt d.l.fi.Itē niſi in fideiuſſore pupilli.l.ſi pupillus.
& ibi Bar.ff.de ac.hær & l.minor & ibi Bar. de proc.prodeſtq;
fideiuſſori iudicij nō contractus ſecundum Bald.in d.l.fi.quòd
autē tranſmittatur ad hæredes.in l.non ſolū ff de reſti.in inte.
Bar.in d.l fi.& quod no.in l.Panthonius.de acqui.hær. & in l.
minor autē magiſtratus.§.fi.ff.de mino lo l.j.C.de reſt.mino.
Bal.in l.ſi intra C.de in integ.reſt Pau.de Ca.in l ſi.infanti.C.
de iure delibe.licet ibi Rapha.contra. & per Bal. in l.eum an-
tiquioribus.C.eo.ti. Et ſi hæres eſt minor non currit ei tēpus,
gl & Bar,in l interdum alleg. Et intellige tranſmitti, niſi hæ-
res approbauerit geſta minoris læſi.glo.ſingularis in l.pater-
fa.ff.de priu.credi.& Lu.d.Roma.in ſingularibus vet reſtitutio
in integ Item niſi minor decedat in puncto quo expirabat be
neficiū reſtitutionis in integ.quia tunc non reſtituitur hæres:
6 gl & Bar in l.non ſolū.ff.de in inte.reſt.Adde † quòd ſi reſtitutio
conceditur minori in re indiuidua prodeſt etiā ſocio maiori.
gl.in l.j.C.ſi in cōmuni cau.in inte.reſt.po.per l.loci. §. ſi fun-
dua.ff.ſi ſeruua vēdi ſed doct.ibi contra.& dicant verū niſi ra-
tione cōnexitatis.ſecundū Flo.in dict §.ſi fundus.vide Bar. in
d.l.j. Datur inſuper reſtitutio hæredi pupilli ad hæreditatē pu
pillo delatā ſciente tutore nō aditā. Iac.de Are.in l.qui duos:
& ibi Bar.ff.de reb.dub.& in alle.l. nō ſolū. vbi vide Ioā.And.
in c.in præſentia.de probatio.dicit quòd datur hæredi pupilli
licet non pupillo.quia adhuc viuens adire poterat, vnde quia
in pūcto mortis perficitur læſio datur reſtitutio hæredi aduer
7 ſus non aditā.& tenet Bart.in d.l.qui duos. Adde † quòd etiā
maiori datur in integ.reſt. ad inuentarium intra annū nō con
8 fectum. t. Bal.in l.fi.C.in qui.cau.in integ.reſt non eſt neceſ.
& in l.ſi ij.q.C.de iu delibe. Ang.in l. §.hæc ſtipulatio. ff ſi cui
pluſquam per legē Fal.gl.in l.auxiliū ff.de mino.Inn.in c.con
8 ſtitutus.de in inte.reſt. Et vlterius † adde quòd reſtitutio da
tur contra ſententiam latā prætextu falſarū probationū etiā ſi
pars pro qua lata eſt velit docere de veritate aliarum proba-
tionum.& per alias veras probationes velit iuſtificare ſentē-
tiam ipſam,gl.Bart.& doct.in l.ſi is ad quem.ff.de acq. hæred.
Bal.in d.l.j.C.de condi.indeb.Dicit tamen Bart.in alleg.l.di-
uus.in fi.quòd non petita reſtitutione poteſt victor iuſtificare
ex veris,aliàs non.Item datur in integ reſt. contra decretum
iudicis:ſed non appellatio.Bal.in l.j.C.de cōtrab.emp.per l.air
prætor.§ permittitur.de mino. Datur etiā reſtitutio contra
ſententiā latam per dolū vel culpā, aut gratiā , vel per ſordes:
non autē ſi per pecuniā glo.no.in l.ſeruo.§.cū prætor ad Tre
bellia.Guli.de Cuma.& Cy.in l.pe.de iuſti. & ibi Bal & Pe. de
ſi.in l.j.C.quomo.& quā.iudex.tex.& Bar.in l. ſed ſi per præ-
torem.§.ſi iudex.ff.ex qui.cau. mai. ſecus ſi ius perit culpa a-
ctoris,quia non datur ei reſtitutio.vt ibi no.& per Bar. Adde
quòd requiritur etiam reſtitutio quando minor,aditis hæredi
tatē vt eā repudiet.l.j.& ibi Bal.C.ſi vt ſe ab hære.abſt.& per l.
impuberibus.vbi gl.& doc.ff.de acq.hær.Bar.& gl.in l.air præ-
tor.§.reſtitutus.ff.de mino.& ioll.de hære. quali.& diſ. §.ex-
traneis.& l.neceſſariorum.de acq.hære.& l.ſi minor eo. ti. Et
talis reſtitutio non reſcindit geſta per hæredē bona fide quæ
agere potuit tanquam hæres. l.ex contractu.de re iudicata.
1 Additio. Non conſectū.An læſio præſumatur in mino
re adeūte hæreditatem:vel in omiſſione inuētarij.Et in mino-
re quomodo probetur læſio,vide Guido.pa.q.cxlj.& ſeq.

SVMMARIVM.

1 *Conreus debendi an pro altero conreo debendi poſsit petere abſolutionem.*
Item an procurator decani & capituli poſsit pro ſe & omnibus clericis eccleſiæ petere.nu.2.
Item an canonicus non excommunicatus pro excommunicato.nu.3.

QVAESTIO LVI.

a ITEM fuit quæſitū,a an † vnus cōreus debendi
1 pro alio cōreo debendi poſsit petere abſolutionem
abſq; ſpeciali mandato? Et cōcluſum fuit quòd nō,
quia nec etiam procurator, poteſt abſque ſpeciali
mandato:vt no.Inn.in c.cùm deſideres 1. de ſentē-
1 tia excōmunicatio.& ibi Colle. & in c. coram. de in
integrum reſtitu.per eundem Coll.per Cynum.in l.
vnica.C.etiam per procura.reſti.in integ.pe.poſ.

a Item videlicet quòd requiratur ſpeciale mandatum, tenet
glo.in c.qui ad agendum.de procu.lib.vj.per Spe.ti.de pro-
cu.§.j.verſ.itē opponitur.& ibi Bal in additio. Similiter † pro- 2
curator decani & capituli non poteſt petere pro ſe & omni-
bus clericis eccleſiæ abſolutionē ſingulorū de eccleſia, niſi ſin
gulorum & aliorum ſpeciale mandatum haberet.Poteſt tamē
procurator generalis petere excōmunicationem pronuntiari
nullam.Et poteſt † etiā canonicus non excōmunicatus pro ca 3
nonico petere beneficiū abſolutionis abſq; mandato. tenet
Inn.in cap.Romana.de ſen.excom.lib.vj.& Rot.dec.ccccxxvj.
aliàs decis.96.de procur.in nouis.
1 Additio. Cùm deſideres. Vide Sicu & Feli.in alle.c.cū
deſideres. qui tenent poſt Inn.quòd quia etiā per procurato-
rem abſolui non debet niſi hoc fieret ex magna cauſa, vt in c.
quanta.ij q.v.ſi tamen aliter fiat valet ſecundum Sicul. vbi ſu-
prà,per gloſſ.in allega.c.quanto.

SVMMARIVM.

1 *Capella venit nomine eccleſiæ,& participat in legatis factis eccleſiæ. Fallit in capella nō cōſecrata.n.2.*
3 *Legatum factū eccleſiæ ſanctæ Mariæ, cùm ſint plures eiuſdem nominis, debetur pauperiori.*
4 *Legatum factum eccleſiæ non expreſſo nomine , debetur parrochiali.*

QVAESTIO LVII.

ITEM fuit quæſitū.a Si fuit † factū vnum legatū a
eccleſiis non parrochialibus in ciuitate Tholoſanæ, 1
an capellæ collegiatorum habebunt partem dicti le
gati? Et cōcluſum fuit quòd ſic,cùm capella veniat
nomine eccleſiæ,vt de capel.monacho.per totum.

a Quod verum eſt in materia fauorabili, ſicut hic. Aliàs au-
tem † appellatione eccleſiæ non veniret capella.niſi eſſet con 2
ſecrata.vide sex.cum gl in cap j.de relig.do. & ibi Sicu. & ſu-
per rubrica,de conſe.eccl.vel alta.& in c.fi.eo. ti. & Clauſ. in
ver.eccleſia.ver.iij.Si tamen † factū eſſet legatū eccleſiæ beatæ 3
Mariæ,cùm ſint plures in Tholoſa.debebitur pauperiori: &
cæteris paribus locus erit gratificationi epiſcopi,gl. Io.An.&
Sic.in c.indicanti.de teſta.Hoſt in ſumma.eo.ti.§.fi.verſic.&
uo.Spe.in tit.de inſtru.cau.§ nunc verò aliqua vbi.lxiiij.& ibi
Io.An.in addi.Si verò † legatum factum eccleſiæ ſimpliciter, 4
id eſt,non expreſſo nomine proprio eccleſiæ, debetur parro-
chiali.Cy.in l.j.C.de ſacroſan.eccle.Ioan. An. in addi.prædi-
cta.Bar.in l.quæ conditio 1. ff.de cond.& demon.in §.cū ita. 1
idem Sicu.in alleg.c.indicante. Quid autē ſi teſtator habebat
duas parrochias,debetur ei à qua recipit eccleſiaſtica ſacramē
ta.Cy.in l.cum mulier.C.de dona.ante nup in fi.videtur dice-
re 2. quòd debetur pauperiori·vide in c.cū quis.de ſepul. lib.vj. 2
1 Additio Le. quæ conditio. ibi etiā tenet Io. de prato.
2 Videtur dicere. Vide Bart in l.j. ff.ad muni.& in l.fi C.de
anno.ciuili.lib.x.& per Bar.& Imo.in l.ſi domus.de lega.j.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula generalis non refertur ad ſpecificata.*

QVAESTIO LVIII.

ITEM fuit quæſitū, a ſi ſit factum legatū omni- a
bus cōuentibus Tholoſæ, & expoſt omnibus eccle
ſiis aliud legatū,an cōuentus habebunt partē de di-
cto ſecūdo legato?Cōcluſum fuit quòd nō. Secus ſi
vni conuentui factū ſit legatū, quia tunc alij cōuen-
tus habebunt partē de dicto legato facto eccleſiæ.

a Pro qua facit l.doli clauſula ff de ver.oblig.vbi † clauſula 1
generalis non refertur ad ſpecificata, ad idem l. ſanctio legū.
ff.de pœ.per quam deciditur queſtio. Quidā reliquit Priori bi-
bliā,& fratribus omnibus cappā:an prior admittatur ad cap-
pam? & concluditur quòd non per d.l. doli clauſula. & l.ſan-
ctio. Si verò reliquit primò fratribus omnibus cappā, vel x. &
poſtea Priori bibliam, Prior partem habebit de legato gene-
rali, & bibliam per l.ſi ſeruus ff.de ſtip ſeruorum.& l.Titia.§.
qui Marco.ff.de annuis legatis.hoc tenet Sicu.in c.a.cū olim.
de re iudicata.ij.col.Cy.& ibi Bal.C.de leg.l.cum quæſtione.
de quo per Bar.in dicto §.qui Marco.latius per Bar.in l.quæ-
ſitum §.ſi quis fundum.v.col.ff.de fun.inſtru.& ibi vide.

SVMMARIVM.

1 *Petitorium & poſſeſſorium ſunt correlatiua.*
2 *Iudicium poſſeſſorium in quibus habeat locum.*

QVAESTIO LIX.

a ITEM fuit quæſitũ, [a] an in præſtationibus 1
1 perſonalibus ſit reperire poſſeſſoriũ? Cõcluſum fuit quòd ſic. Et ſi decem fuerint pręſtita per decem annos ab aliquo abſque aliquo titulo, ſi ceſſetur per annũ à præſtatione, poterit intentari interdictũ reſtitutoriũ per no. Colle. in c. peruenit. de cẽſib. & ibi pleniſsimè. Et ſic ſeruatur Tholo. pro doc. Archi. de villa ferra. vide Inn. in c. querelam. de elect. quãuis doc. iuris ciuilis videantur tenere cõtrarium per l. ſi certis annis. C. de pactis, vbi plenè per Cynum.

a Dicere poſt Iac. de Are. quòd aduerſus decretalem a que-
a relam opus eſſet querela. vnde dicit quòd aut præſtatio eſt merè perſonalis: & nõ poteſt agi poſſeſſorio, quia cũ nõ ſit da re petitorium. argu. in c. peruenit. alleg. ita nec poſſeſſorium.
1 quia† petitorium & poſſeſſoriũ ſunt correlatiua. vnde ſi deeſt petitorium: ergo & poſſeſſoriũ. l. j. ff. de acqui. poſſeſ. Nã poſſidere non poſſum liberã perſonam, ideo fruſtra ageretur poſſeſſorio. licet Anto. in dict. ca. querelam. all. dicat quòd in iſtis præſtationibus annuis eſt reperire quẽdam ſtatũ: ad quẽ quis ſe poteſt petere ſacere reſtitui, arg. eorum quæ legũtur & notan. in c. nullus. xj. q. ij. & per gloſſ. in cap. cum inter. de except. Et ita videmus in materia officiorum: in curia parlamẽti, quia non adiudicatur reſidentia, ſed ſtatus officij: Tamen contra dictum Anto. tenent cõmuniter omnes legiſtæ in alleg. l. ſi certis annis. Aut cenſus eſt realis: vt quia ſoluitur ratione certæ rei. & tunc poteſt agi poſſeſſorio, cùm non poſſidetur hoc caſu perſona, & iſte eſt caſus in allega. ca. querelam. licet ſecũdum Cyn. vbi ſuprà, & in foro ciuili Canoniſtarũ ſeruetur erroneus intellectus etiam per illos legiſtas, qui manus habentes extra gazophylaciũ Iuſtiniani theſauri apud mendicãtes vadunt meritò mendicatum. Et huiuſmodi diſtinctionem tenet Cyn. vbi ſuprà, idem Bald. & Ioan. Fab. ibidẽ idem Bal. in addi. Specu. in ti. de teſti. ſpolia §. nunc verò. ver. ſed & ſi. idem Ioan. Fab. inſti. de act. §. præiudiciales. col. xiij. idem Bart. in l. ij. ff. quo. bono. & in l. ij. §. vnde vi. ff. de vi & vi arma. ſequitur Imol. idem quòd ſuprà. tenet Sicu. in alle. c. peruenit. & capit. querelam. idem Ioan. Fab. inſti. de interdic. in princip. vbi refert quòd conſuetudo omnium curiarũ tam ſpiritualiũ quàm
2 temporalium, ſed dictum c. querelam. indiſtinctè. vnde Ange. in alleg. l. ſi certis annis, tenet quòd† in præſtationibus perſonalibus denegatis habet locum iudicium poſſeſſorium: ſaltẽ vtile vel officiũ iudicis vel cõdictio l. ſi colon. ſi ſaltẽ ſemel ante denegationẽ præſtatio fuerit facta. vt d. c. querelã. aliàs ſecus. Quodque cõtra debitores obligatos actione perſonali proponi poſſit remedium. l. fina. C. de edic. diui. Adria. tollen. Quia ſi in vita ſuit facta defuncto præſtatio. & ſic poſitus in poſſeſſione & ſtatu perceptionis annuæ, locũ habet dictũ remediũ. & ponitur hæres in eodẽ ſtatu, in quo erat defunctus. aliàs ſecus, cùm actiones omnes recta via & ipſo iure in hæredes tranſeant: ita quòd in eorum poſſeſſionem nõ eſt neceſſe, quòd aliquo modo ponatur. ita voluit Angel. Areti. inſtit. de interdi. in prin. de hoc vide per Archi. in c. ſeruitutum. xviij. q. ij. & per Ioan. And. in allega. c. peruenit.

s ADDITIO. Præſtationibus. Adde Gui. pa. in eius practica ſuper ſtatuto, ſiquis per literas. ſuper verbo, vel quaſi. & ibi videbis latiſsime præſentis deciſionis materiã, atq; practicam.

a Aduerſus decretalem. Adde Bal. in l. iubemus. la. ij. ij. col. C. de ſacroſanctis eccleſiis.

SVMMARIVM.

1 *Spoliatus ante ingreſſum poſſeſſorij an debeat plenè & integrè reſtitui.*

QVAESTIO LX.

a ITEM fuit quæſitũ. [a] Si intentata actione perſonali cõtra aliquẽ, in eadẽ inſtantia poterit intentari interdictũ reſtitutoriũ ſuſpẽſa actione perſonali? Cõcluſum fuit quòd ſic per ca. paſtoralis. de cauſa poſ. & proprie. & per no. per Cy. in l. edita. C. de edẽ.

a Sed an veniat condemnandus in expenſis factis in actione perſonali? dic ſecundum Hoſti. Io. And. & Sicul. in allega. c. paſtoralis, quòd ſi renuntiat illi actioni condemnandus eſt, niſi aliquo extrinſeco excuſetur. arg. in c. calumnia. de pœn. & in l. eum quem temere. ff. de iudic. & in ca. finem. de dolo &
1 contu. Bal. in c. poſtquam lite. C. de pac. Si† verò ſolùm ſuſpẽdit, ex eo ſolo non veniet condemnandus: quia hoc facit authoritate iuris, & in odium ſpoliantis, & in fauorem ſpoliati. vt in d. c. paſtoralis. & in cle. j. eo. tit. Hinc eſt quòd ſpoliato agenti interdicto vnde vi reſtituto ad ſuum beneficium, debet ante omnia ſatisfieri de fructibus perceptis, & expẽſis in quibus ſpoliator extitit condemnatus: antequã ſpolians qui ſuccubuit in poſſeſſorio audiatur ſuper petitorio. Sicul. in alleg. c. paſtoralis. xv. col. legitur & no. in c. Piſanis. de reſti. ſpo. & in c. ſignificauerunt. de teſt. Secus tamen ſi ſententia abſolutoria fertur in poſſeſſorio pro poſſidente, & ſpoliante vt prætendebatur contra ſpoliatum in expenſis condemnatum. de quibus ſi velit ſpoliatus inchoare vel reſumere petitorium per ipſum ſuſpenſum non tenetur ante huiuſmodi inchoationem vel reſumptionem ſatisfacere poſſidenti, ſed vigore executoriæ ſuper ſententia prædicta factæ petat: recuperet illas ſi velit. & nihilominus in petitorio procedat. Ratio diuerſitatis eſt: quia hoc eſt priuilegium ſpoliati, quòd ipſe ante ingreſſum petitorij debet plenè & integraliter reſtitui: & hoc in odium ſpoliãtis, vt de ordine cogni. c. ſi. ſed in ſecundo caſu non reperitur iure cautum. & ibi ceſſat odium. ergo id non erit dicendum. argu. c. j. ne ſe. vac. cum ſimi. ita tenet Rota deci. cccxxij.

SVMMARIVM.

1 *Pactum de nõ cedendo bonis valet, niſi notoria paupertas reddat pactum illicitum.*
2 *Beneficium ceſsionis quæ operetur.*
3 *Ceſsio bonorum in quibus non habeat locum.*
4 *De conſuetudine Franciæ pro debito ciuili quis non incarceratur.*

QVAESTIO LXI.

ITEM fuit quæſitũ, a an ceſsioni bonorũ poſ- a
ſit renũtiari 1. Cõcluſum fuit quòd ſic in partibus, 1
vbi eſt conſuetudo quòd talis renuntiatio teneat per no. per Iac. in libellis ſuis, rubrica de condictione ſpeciali ex mutuo, circa finem. Maximè ſi interuenit ſacramentum per capi. cùm contingat. in antiquis. & per capi. licet. de iureiuran. libro vj. & per capit. quamuis. de pactis, eodem libro.

a Iaco. de Are. & Cy. in l. fi. C. qui bo. ce. poſ. dicunt hoc verum, ſi tale pactum eſt appoſitum in contractu: aliàs ſecus. idẽ Ioan. And. in addi. Specu. ti. de renuncia. §. j. verſi. item eſt beneficium. idẽ Sicu. in c. fin. de pact. in fine, dicens talem † pa- 1
ctionẽ tenere, niſi notoria 1 paupertas reddat pactum illici- 1
tum. quod etiam voluit Fede. de Senis, conſilio lis. Contra-
rium tenent 2 Ray. Bart. An. & Imo. in l. alia. §. eleganter. ff. 2
ſol. matri. Idem Ioã. Fab. inſtitu. de actio. §. fin. & l. fi. C. qui bo. ced. poſ. idem Dy. in dicto §. eleganter. idem Anto. in c. cũ cõtingat. de iurein. & ibidem Ioã. de Imol. Idem Fede. de ſe. vbi ſuprà, niſi eſſet notoria & manifeſta mendicitas, & paupertas, & fames. quia tunc iuramentum eſſet contra ius naturale. Bal. in l. j. C. qui bo. ce poſ. conatur ſupradictas opiniones ad concordiam adducere. nam † beneficium ceſſionis duo operatur. 2
vnum quòd debitor non poſſit carcerari, & huic nõ poteſt renuntiari. vt in authen. Immo. C. de actio. & oblig. iuncta. l. Tertia. §. j. ff. de condi. & demon. & ita intelligitur opi. Bartol. & Ray. Aliud eſt quòd in bonis poſtea quæſitis non conueniatur niſi inquantum facere poteſt, & huic poteſt renũtiari. quia hoc non continet turpitudinem reſpectu extranei, ita intelligitur opi. Iaco. & Cy. per prædicta, & iſta concordia placet Ray. & Ang. Are. in §. fin. inſtitu. de actio. Et intellige † præmiſſa in 3
debito ciuili: quia ſi debeantur ex delicto 3 vel quaſi non ha- 3
bet locum ceſſio bonorum: ſed pœna pecuniaria conuertitur in corporalem. l. j. §. generaliter ff. de pe. & l. penul. ff. de in ius vocan. c. finẽ. de do. & contu. tenet Ioan. Fab. in §. fin. inſti. de actio. Et hoc quando pœna fiſco venit applicãda: & agitur ad vindictam, ſecus quando pœna eſt applicanda parti: vt in furto non debet fieri communicatio quatenus eſt pœna: niſi authore conſentiente: argu. xij. quæſtio. ij. cap. fraternitas. idem quando conuenitur ad intereſſe ſiue ex contractu vel ex delicto, tunc non fiet commutatio in pœnam corporalem, ſed expectabitur donec venerit ad pinguiorem fortunam. vt in c. Odoardus. de ſolu. & cap. olim. ij. de reſti. ſpol. & in l. nam is. ff de dolo. ita tenet Sicul. poſt Ioan. Andr. in allega. c. Odoardus. licet Ioan. Fab. vbi ſuprà, dicat quod ſi quis agat actione iniuriarum, & concludat pecuniam, & reus condemnatus cedat bonis, non ſe liberat ſed commutabitur in pœnam corporalem

4 poralem. Aducrte † etiam ad id quod dicit eſſe de conſuetudine Franciæ, quòd pro debito ciuili non debet quis incarcerari: niſi ad hoc expreſſè fuerit obligatus. Adde hic quæ poſui ſuprà. q. xxviij. & infrà q. cccciiij.

1 Aoditio. Poſſit renunciari. Vide Rotã deci. ccccclxvij. in deci. vetũ poſſit, in antiquis. dec. Grationo. an. & ſuprà. dec. 18.

1 Auditio Niſi notoria. Hic poſita per Gui. pa. q. cexj. & Pe. ac. ti. de ceſ. bo ver c. eſt notandũ. Et an cedens bonis liberetur ſi perueniat ad pinguiorẽ fortunã, dic quo. l. non. l. qui bonis. C. qui bo. cedere poſ. q intelligit Gui. pa. q. cccxliiij. niſi vituperoſa fuerit ceſſio. vt quia remotis femoralibus percuſſit de culo ſupra lapidem. Et ideo de tempore meo vidi ſeruari quòd cedens antequam admitteretur ad ceſſionem coram officiali promittebat ſatisfacere creditoribus ſi perueniret ad pinguiorem fortunam.

2 Contrariũ tenent Vide do. Sal. in l. j. C. qui bo. cedere poſſunt, qui hanc quæſtionem plenè diſputatam diſcutit, & tenet quòd talis renuntiatio non teneat.

3 Quia ſi debeatur ex delicto. vide Bar. Cæpo. conſi. ia.

SVMMARIVM.

1 *Ius quæ non faciũt, & graue præiudiciũ nõ adferũt, cõcedũtur ſummariè & de plano parte nõ vocata.*

2 *A iuramento notoriè turpitudinem continẽte quis poteſt abſolui etiam parte non vocata.*

QVAESTIO LXII.

ITEM fuit quæſitum. a Si diſpenſatio facta per epiſcopũ vel eius vicarium ſuper ſacramento alicui præſtito, parte non vocata. valeat. Concluſum fuit quod nõ. per no. in c. licet canõ. de ele. li. vj. per Arch. cum ibi no. & quomodo epiſcopus poteſt diſpẽſare recognita, vide Inn. in c. debitores. de iureiurando.

a Idem tenent Vin. & Ioan. Archi. in c. debitore. idem Fede. de Se. conſi. cccic. idẽ Franc de Za. in præalle. c. debitores. idẽ Sicu. in c. j. eo. tit. Tu verò dic quòd ſi petatur relaxari iuramentum, vt per hoc obligatio, quæ contracta erat, tollatur & cancelletur, tunc eſt neceſſaria partis vocatio t. & ſic procedunt deci. & opi. prædict. per eorum rationes aliter non valeret 2. Si verò petatur relaxatio iuramenti non ad hoc vt cõtractus tollatur, ſed ad habilitandum perſonam: vt nõ obſtãte iuramento poſſit detegere fraudem & dolũ ipſius cõtractus: tunc non eſt neceſſaria partis vocatio: quia non agitur de grãdi præiudicio ipſius creditoris: remanet enim ſibi omne ius ſuũ ſaluum ad debitum defendendum. Simile eſt in bonorum

1 poſſeſſione: nam † illa, quæ ius non faciunt, & graue præiudicium non afferunt, conceduntur ſummariè, & de plano parte non vocata. Secus in his, qui ius tribuunt. & præiudiciũ afferunt: vt plenè not. in l. iij. §. cauſa cognita. ff. de bo. poſ. Et huiuſmodi diſtinctionẽ ſequit. Old. cõſi. cxx. Rota deci. ccccccclxvij. in antiquis. & latius Paul. de Caſt. conſi. ſuo cexvj. iiij. col. & Ant. in alleg. c. debitores. refert ſe audiuiſſe Pau. & Cal. in conſulendo prædictam diſtinctionem ſecutos fuiſſe. & ita ſemper practicari vidi in curia archiepiſcopali Tholoſæ. Adde

2 quòd vbi notoriè conſtaret iuramentũ † continere turpitudinem ex parte recipientis, ita quòd certum ſit parti nullam ſuper hoc cõpetere defenſionem: tunc valebit abſolutio à iuramento etiam parte non vocata ſecundum Sicu. in al. c. j.

1 Aoditio. Eſt neceſſaria partis vocatio. Tu vide idẽ cõcluſum in deci. pauia. grano. vt per Guid. papæ deciſi. cxv. vbi alleg. hanc deciſio.

2 Non valeret. Adde Gui. pa. q. cxl. vbi latè per eũ, & huius deciſionis tenorem inſerit, cui adde quòd latiſſimè ponit Feli. in alleg. c. j. viij. col. & ſequen.

SVMMARIVM.

1 *Quæ requiruntur vt tutor poſſit adminiſtrare res pupilli.*

2 *Differẽtia quæ inter iurare. promittere & ſatiſdare.*

QVAESTIO LXIII.

a ITEM fuit quæſitũ. a Si tutor iurauerit res pupilli gubernare bene & fideliter, vtilia procurare & inutilia euitare, An ſub verbis præmiſſis veniat illa clauſula, quam de rigore præſtare debent. ſ. pupillũ indefenſum nõ relinquere? Cõcluſum fuit quòd ſic

1 per no. Cy. in l. §. defẽſionẽ. C. de adm. tu. cũ ibi no. 1

a Dic q hoc vt tutor poſſit adminiſtrare requiruntur quinque. Primò † debet accipere rem per decretũ iudicis. Secũdò debet inuentariũ facere. vt l. tutores. C. eo ti. & C. arbi. tute. l. ſi. & ff. eo. ti. l. tutor. Tertiò debet ſatiſdare, niſi ſit teſtamentarius, vel cũ in inquiſitione datos, vt l. nõ omniũ. C. de adm. tut. Quartò debet iurare vtilia facere: inutilia prætermittere, in auth. vt hi qui oblig. hab. ſe per bi. §. ſi. colla. vj. Quintò debet promittere cũ ſatiſd. pupillũ indefenſum non relinquere. Sed hoc dicebat Frã. Accur. cõpræhendi ſub iuramento præmiſſo: quod hodie præſtatur, quod non placet Dyn. cũ † aliud ſit iurare, aliud promittere, aliud ſatiſdare. & hoc tene menti: per quod multorũ tutorũ facta reprobabis. iſta ſunt verba Cy. in alle. l. fin. §. omnẽ autẽ. C. de admi. tut. & hanc partẽ ſequũtur Bar. in l. prætor ait c. § j. ff. de no. ope. nun. in l. legitimos. ff. de leg. tute. in l. tutores. ff. de admini. tut. idẽ Bart. Io. Fabri. & Sal. in alle. §. omnẽ. per hoc tamẽ quòd promittit indefenſum nõ relinquere: non impeditur tutor quominus in mala cauſa poſſit bonam fidem agnoſcere, ſecundũ doct. vbi ſuprà. Adde Ang. tenen. id quod doct. antedicti. inſti. de tutel. in §. tutores. 2 1

1 Cum ibi no. idem tenent Bal. in alleg. l. in l ſi. § omnẽ. in l. legitimos. ff. de le. tu. & Ale. Imo. in l. prætor ait. §. j. ff de ope. no. nunti. Idem Bal. in c. ex parte. de appel.

2 Bar. in l. prætor ait. idem tenet Bal. in addi. Spe. ti. de tut. in vlt col. verſi. tutor tenetur: & idẽ quod Bart. tenet Raph. in alleg. l. legitimos. Idem Ang. Aret. in §. actionum. cxxv. col. inſtit. de actio. vide Iaſ. in alleg. l. prætor ait. iiij. col. dicit quòd deciſio Bar. eſt communiter approbata.

SVMMARIVM.

1 *Clericus cohabitans vxori adulteræ an amittat priuilegia clericalia.*

2 *Bigamia vera quænam dicatur.*

QVAESTIO LXIIII.

ITEM fuit quæſitũ, a ſi clericus † cõiugatus cũ vnica & virgine, vxorẽ eius quæ adulterata fuit, notoriè, publicè, & palã, ex poſt reconciliet & cũ ipſa cohabitet, vt prius, ſciens eã eſſe adulterã, dicetur eſſe bigamus, ita quòd ſi ex poſt propter aliquod maleficium capiatur per tẽporales. & petatur remitti ad iudicem eccleſiaſticũ, & opponatur per procuratorẽ tẽporalẽ, quòd nõ debet admitti: quia bigamus: & ita probarent per c. vnicũ. de biga. li. vj. & per c. ſit eius qui. xxxiiij. diſt. Cõcluſum fuit quòd curia tẽporalis malè dicit. & ita pronũciatum verũ eſſe, quòd eſt bigamus, quoad legẽ promotionis, non autem quoad priuilegium conceſſum clericis coniugatis per c. vnicum. de cleri. coniuga. libr. vj. & ita tenent concorditer omnes in c. vnico de bigamis, libr. vj. & idem Ray. Tho. decret. doc. legens Tholoſæ. a 1

a Secus ſi contraxiſſet t ab initio cũ corrupta, vt cap. de bigamis & cap. deinde, xxvj. diſt. quia talis perdit omne priuilegiũ clericale. Et hoc quando matrimoniũ tenuit: ſi autẽ matrimoniũ non tenuit impediente ſacro ordine, talis ſecundũ Io. And. & Sicu. in c. Io. de cleri. coniu. non perdit priuilegiũ clericale: nã ca. vnicũ de bigamis, in vj loquitur de † vera bigamia cuiuſmodi non eſt iſte, cũ matrimoniũ nõ tenu erit. Nec ob. c. mulier, de biga. quia verum eſt quòd iſte eſt bigamus quoad quid, ſcilicet quoad executionẽ officij: non autẽ quoad hoc vt perdat omne priuilegiũ clericale: & ſic c. vnicum allegatum loquitur de bigamis verè, vt de eo qui cum duabus cõtraxit: vel interpretatiuè ſimpliciter, vt quando quis contraxit cum corrupta & matrimoniũ tenuit. Non autẽ habet locũ in bigamo interpretatiuè quoad quid, ſicut quãdo ſacerdos contrahit cũ corrupta, vel ſecunda vxore, ita tenet Siculus in loco præalle. & idem Domi. de ſanc. Ge. in alle. c. vnico de biga. lib. vj. 1 2

1 Aoditio. Secus qui contraxiſſet. Adde hic quòd latius ponuntur infrà, quæſtio. cexxxv. & quæ ponit Claua. in §. bigamis, quaſi per totum.

QVAESTIO LXV.

ITEM fuit quæſitũ, a ſi aliquis à ſententia lata contra ipſum appellauit: & in primo anno fuit impeditus appellationem ſuam proſequi per quatuor dies propter ferias repentinas ad aduentum Regis conceſſas: quamuis per ſex menſes dicti anni dictam cauſam appellationis fuerit proſecutus. & per alios ſex menſes exceptis dictis quatuor diebus fuerit ne- a

gligens

gligens in proſequendo, & pòſt per vnum annum
& decem menſes, an pars appellans lapſis dictis ter-
minis poſsit petere ſibi declarari vigore dicti impe-
diměti dictorū quatuor dierū ſecundum fatale ſibi
competiiſſe? Et fuit concluſum quòd ſic: per no. Inn.
1 in c. ex ratione. de appel. 1 & not. Colle. ibidem per
not. Ioã. An ibidẽ per no. per Pet. Iac. in libellis ſuis.
ſub tit. in cauſa appellationis. §. notandum vſque.

a Idem ſemper ſeruari vidi in curia Archiep. tamen Ioannes
Andreas in alleg. cap. ex ratione. tot. opi. & confuſè recitauit:
vt ipſemet fatetur in additio. Specu. iiij parte. ti. de appella. ſu-
per rubric. quòd dum caſus dubius circa hanc materiā conti-
giſſet in curia Romana, non potuit decidi per ſcripta ſua in di
cto cap. nam & compilatores cle. in iſto dubio laborantes nō
poterant elicere diffinitionem, quæ non eſſet partim ingra-
ta. vnde Sicu. poſt Ioannem Andreā, & Antoni. in dicto capi-
tulo, ex ratione, tenet contra iſtam deciſ. & vide ibi per eum.
Sufficit tamen prædictā opinionem Inn. ſeruari de conſuetudi
ne, quæ eſt optima legum interpres. c. cum dilectus. de cōſuet.
l. nam & ſi de interpretatione. ff. de leg.

S V M M A R I V M.

1 *Cap. Statutum de reſcrip. lib. vj. non habet locum in executoribus gratiarum apoſtolicarum.*

2 *Mors & longa abſentia equiparantur.*

Q V A E S T I O L X V I.

a I T E M fuit quæſitū. [a] Si dati fuerunt tres exe-
cutores ſuper gratia apoſtolica ſecundū formam c.
cum plures. de offi. deleg. li. vj. & vnus fecerit proceſ
ſum ſuū, an alius in caſu non excepto in d. ca. poſsit
b procedere: & an valeat proceſſus? Cōcluſum fuit 1,
quod non: nec poteſt ratificari in caſu quo facilis re
curſus poteſt haberi ad incipientē, aliàs ſecus, ita te-
net Ioannes And. in nouel. in c. ſi contra vnum. co. ti.
in gloſ. iij. Archidi. in dicto cap. cum plures. Addens
idem vbi eſt periculum animæ. & Colle. in capitul.
prudentiam. eodem tit. circa finem.

a Iſtud non poſſet bene procedere in delegatis datis ſuper
cognitionibus cauſarum: quia debēt dari in eadem diœceſi &
non in diuerſis, vt capitu. ſtatutum s. §. ſecundò de reſcript.
1 libro ſexto. Procedere † igitur poteſt in executoribus gra-
tiarum apoſtolicarum, in quibus non habet locum dictū cap.
ſtatutum. vt ibi not. ita voluit Domi. in alleg. cap. cum plures.
Subiungens poſt archidia. quòd ſi iudex primus procedit ni-
mis lentè vel negligenter, poterit collega procedere, allega.
xxvij. quæſtione prima, cap. ſi homo. cap. ab eo. de appel. libro
ſexto. & cap. dudum. xviij. quæſtione ſecunda. Idem Ioã. Andr.
in alleg. cap. cùm plures. in nouel. Adde quòd ſi plures fuerūt
delegati cum clauſula, quòd ſi non omnes, de impotentia cō-
ſtante dicetur ꝙ collega ſe abſentauit ad partes valde remo-
tas: ita ꝙ non eſt neceſſe vlterius illū requiri, cū hoc cōmodè
fieri nō poſſit. c. faciat. xxij. quæſt. ij. ad quod facit cap. præſen-
2 tata. de teſtibus: mors † enim & longa abſentia æquiparantur,
& ſicut non requirimus mortuū: ita nec abſentē. fa. cap. ij. de
procu. eod. lib. ibi aut in longū peregrinati. ita voluit Do. poſt
Ioan. And. in alleg. ca. ſi contra vnum. de offi. deleg. lib. vj.

s A V D I T I O. Concluſum fuit. Adde quòd cœpta ab vno ex
habētibus poteſtatem inſolidum, non facit alius niſi impedia
tur. ita Bart. Bal. & Sali. in l. j. C. de ſportu. & Ang. Are. in l. Im-
peratores. §. magiſtratus. ff. de appel.

t Ca. ſtatutum. Adde no. per Roma. conſil. ccclxxij. incipi. ſi
in formatione pauperum. Adde quòd ſi ille executor, qui in-
choauit eſt valde remotus à loco vbi eſt executio actus faciē-
da collega, ibi exiſtēns poterit negotium expedire. ita firmat
Are. in alle. c. cum plures. & ſequitur Ioan. An. Imo. & Do. ibi
qui in fi. d. c. cum plures. poſt lap. tenet quòd ſi ab vno delega
torum vel executorum qui poterant ſoli procedere ſecundū
formam prædicti c. fuit vnus excommunicatus & excommu-
nicans mortuus eſt, vel impeditus, vel non vult procedere,
& poterit abſolui ab alio collega, etiāſi ille qui excommuni-
cauit, abſolutionem inhibuit, vel ſibi reſeruauit: & idem te-
net Fel. in ca. paſtoralis. §. præter. verſi. fallit. ij. de offi. ordi.

S V M M A R I V M.

1 *Exceptio præſcriptionis an impediat litis conteſtationem.*

2 *Exceptio peremptoria impedit litis conteſtationē.*
Item exceptio per quam factum impunibile, vt in criminalibus. nu. 3.
Item quando concluditur actionem non competere actori. nu. 4.
Item exceptio, quòd ſua non intereſt. nu. 5.

Q V A E S T I O L X V I I.

I T E M fuit quæſitū, [a] ſi exceptio † præſcriptio- a
nis impedit litis conteſta. Cōcluſum fuit quod ſic. 1
ſi opponitur proceſſui, ſecus ſi meritis cauſæ: vt not.
Cy. in l. emp. C. de præſcri. x. vel xx. an. idē Ioã. And.
in c. exceptionis. de lit. cōte. lib. vj. & hoc ſi veniat per
modū promptæ fidei: quāuis Archi. ibi cōtra. & Spe.
tit. de excep. §. ij. verſi. ſed pone quòd in cauſa appel-
lationis. per Bart. pleniſsimè. ff. pro ſuo. l. fin. & per
Guil. de Cugn. ff. de cōdi. indebi. l. elegāter. §. ſi poſt
tranſactionē. & poſt Inn. in cap. dilecti. de libel. obla.

a Idem Domi. poſt docto. in alleg. c. exceptiones. idem Iac.
But. in l. omnes. & in l. ſicut. C. de præſcrip. xxx. anno. idem Io.
Pet. de Ferra. in forma reſpon. rei conuenti. in gl. frater. verbo
præſcriptionis. idem Bar. in l. j. §. fi. ad Tertul. idē Bar. in l. tranſ-
actam. ff. de verbo. ſignificati. idem Bar. in l. fratris. C. de tranſ-
actio. Et idem Bartol. in l. cum quærebatur. §. j. dicit aduer-
tendū ad formam proponendam, quia ſi dicar, tu non potes
agere, vel non es audiendus: quia non habes actionem: tunc
enim cenſetur ad proceſſum opponi: & impedit litis conteſt.
Secus ſi dicat, nō ſoues iuſtitiam: quia præſcripſi, tunc ad me-
rita cenſetur opponi: ſecundum Bart. vbi ſuprà. Pro primo fa-
cit l. omnes. & l. ſicut, alle. C. de præſcr. xxx. anno. idem tenet
Angel. Areti. t, inſti. de except. verſic. viij. Et ibi late per eum 1
poſt doct. & ponit quadragintaquatuor caſus, in quibus im-
peditur litis conteſtatio, quòd tandem reducit ad certas regu-
las, quas hîc inſeri non modò vtile, verumetiam neceſſarium
arbitratus ſum. Prima regula quòd † omnis exceptio perem- 2
ptoria, iuxta l. peremptorias. cum ſua materia. C. de ſent. re-
ſcin. non poſ. & §. appellantur. inſtit. de except. & ibi per eun-
dem Ange. poteſt impedire litis cōteſt. Intelligas tu tamē talē
exceptionē peremptoriā, vbicunque exceptio neceſſariò cō-
cludit ꝙ aduerſarius tuus ad iudiciū vocari nō poterat, vnde
non obſtante quòd peremptoria ſui natura poſt lit. conteſta.
debeat opponi. l. exceptionem. C. de proba. & d. l. perempto-
rias. quia tamen in notoriis & manifeſtis ordo iudiciarius nō
eſt neceſſariò requirendus: vnde ſicut nec pro actore requi-
ritur ordo iudiciarius, ſic neque pro reo. l. ij. ff. ſiquis cau. &
C. de accuſ. l. ea quidem. cum glo. & ff. qui ſatiſ. cog. l. ſi verò.
§. qui pro rei qualitate. & ij. q. j. cap. manifeſta. fa. gloſ. in cle.
appellanti. de appel. in cle. Secunda regula eſt quòd quoties
lex vel ſtatutum ſic loquitur, videlicet, quòd tali caſu non de-
tur actio, vel petitio: tunc tali caſu dabitur exceptio etiam ad
impediendum litis ingreſſum: ita intelligitur quòd no. Bar. &
doct. in l. j. ad Maced. & l. ij. §. j. ad Velleia. & l. j. §. ſublata. &
quod ibi Bart. Ange. & doct. ad Trebel. & l. j. §. j. de aleatori.
Tertia regula † eſt in criminalibus, quòd omnis exceptio per
quam factum redditur impunibile poteſt opponi ante lit. con 3
teſta. vel ante nomen rei receptum inter reos. l. ſi maritus. §.
præſcriptionis. de adul. talis exceptio poteſt opponi ad litis in-
greſſum. l. ſi ſeruus. cum ibi no. per gloſſ. & doct. C. de his qui
ad eccle. confugi. l. item apud labeonem. §. quod ait. ff. de in-
reiniuri. & d. §. præſcriptionis facit quod habetur in l. ſi vbi. §.
quædam. ff. de pac. fallit quod not. Bar. in l. j. §. accuſatione. ff.
ad Turpil. Quarta regula eſt, quòd † quoties concluditur 4
actionem non cōpetere ipſi actori, talis exceptio ſemper im-
pedit lit. ingreſſum, cùm lex ipſa dicat quòd nemo ſine actio-
ne experitur. l. ſi pupilli. §. videamus. ff. de neg. ge. Iſta ergo ex-
ceptio, vbi non competit actio. impedit litis conteſtationē l.
eleganter. §. ſi quis. ff. de condi. inde. Iſtas regulas poſuit Bar.
in d. §. ſiquis s, in tantū quòd ſi conſtat iudici actionem non
competere, licet per partem nō opponatur: tamē iudex ex ſuo 5
officio repellit agentem ſine actione, ſiue agat in ciuilibus, ſi-
ue in criminalibus. l. vbi pactum. cum gloſ. & ibi Bart. & doct.

C. de

C. de tranſa. hanc quartam regulam ponit Domi. vbi ſuprà. &
Bart. in d. l. cùm quærebatur. ff. iudi. ſol. Quinta regula eſt,
quoties alicuius non intereſt agere, vel ſic experiri poteſt op-
5 poni exceptio, quod † ſua non intereſt: quæ exceptio oppo
nitur ante litem conteſta. & tali tempore oppoſita impedit li
tis conteſt. c. veniens. & ij. de teſti. lib. vj. & ibi Ange. Per. Ang.
Are. & Raph. ff. de appel. reci. & l. poſthu. §. ſi quis ex his. & ibi
Bar. & Ang. ff. de inoff. teſta. & per no. Innocen. in c. ſuper his.
de accu. & not Bart. Bald. & Sali. in l. j. C. de ordi. iudi. Bald. in
l. poſtquam liti. C. de pac. Sali. in d. l. fratris. C. de tranſac. Bar.
in l. nam & poſtea. ff. de iureiuran. & in d. l. eleganter. §. ſi quis
poſt. & Barto. in d. l. cum quærebatur. §. j. ff. iudi. ſol. & in l. vir
bonus. eo. titu. gloſſ. in c. ex parte. Ang. de teſtib. & eſt text. in
l. iij. §. ſciendum. ff. ad exhi. Bal. in l. cum ſeruum. C. de ſeruis fu
gi. Bart. in l. non vtique. ff. de except. Et hoc eſt verum quan-
do incidenter deducitur intereſſe, ſecus ſi tangit factum prin-
cipale: quia tunc ſemper poſſet opponi tua non intereſt etiam
poſt litis conteſta. ita voluit Bart. in d. l. poſthumus. §. ſi quis
ex his. Et prædicta ſunt vera, ſi prædictæ exceptiones poſ-
ſunt incontinenti probari, & offert ſe incontinenti probatu-
rum iuxta not. per Barto. in l. fina. C. de edic diui Adria. tollē.
Aliàs autem ſi requirerent altiorem indaginē, reſeruātur poſt
lit. conteſta. ita not. gloſſa, Barto. & doct. in d. l. nam & poſtea
in princip. ff. de iureiurando. & voluit Bartolus in dicta l. cum
quærebatur. Idem quod deciſio noſtra tenet ſtilus curiæ Par-
a lamenti in titul de exception. 2. Specul. tamen in dicto §. ſu-
perius allegat. in verſiculo ſed pone quòd in cauſa appellatio-
nis, dicit quòd de conſuetudine curiæ Romanæ, quæ eſt opti-
ma legum interpres, exceptio præſcriptionis non admittitur
ante litem conteſtatam 1 ſed ſolum poſt: vide latius per Ang.
Areti. vbi ſuprà.

1 ADDITIO. In d. §. ſi quis. Vbi Iaſo. dicit quòd doctrinæ
Bartoli ſcribentes nihil addunt.

2 De except. §. item exceptio præſcriptionis, vt ſcripſi ſuprà.

SVMMARIVM.

1 *Creditor in pecunia numerata an teneatur accipe-*
re à debitore bona immobilia, ſi nulla fuerint mobi-
lia iuxta legitimam æſtimationem.

2 *Et an creditor habebit electionem vt rem meliorē*
ſibi dari eligat.

3 *Et an idem habeat locum in creditore eccleſia.*

QVAESTIO LXVIII.

a ITEM fuit quæſitum. a Si creditor alicuius in
pecunia numerata, compelletur recipere de bonis
debitoris immobilibus iuxta legitimam æſtimatio-
nem, ſi nulla bona mobilia poſsidet? Concluſum
fuit quòd ſic. per anthen. hoc ſi debitor. C. de ſolu.
1 & in cor. authen. de fideiuſſo. §. penultimo 1.

a Idem quando † debitor eſt carceratus, quia vt liberetur à
1 carcere cogitur creditor recipere de bonis ſuis in ſolutum. in
authentica præallegat. & in authentic. de fideiuſſo. §. quòd
autem tenet Bald. in l. ordo. C. de excep. rei iudic. vltima co-
lumn. In his tamen † caſibus habebit creditor electionem vt
2 rem meliorem ſibi dari eligat: vt eſt caſus in allega. authent.
hoc ſi debitor. & ibi Bald. & Salice. niſi tamen eſſet † creditor
3 eccleſiæ, qui licet inuitus cogatur recipere rem pro quantita-
te, tamen non eligit rem meliorem, ſed mediocris dari de-
bet ſecundum Bart. & Salice. Angel. in authen. hoc ius porre-
ctum. C. de ſacroſ. eccl. & in authen. de alie. & emph. §. hoc etiā.
colla. ix. & Salice. in alleg. authen. hoc ſi debitor. An autem
huic authen. renuntiari poſſit? Cy. relinquit quæſtionem in-
diſcuſſam. Sali. tenet quòd ſic per l. ſi quis in conſcribendo.
C. de pact. quia ſibi ſaluum remanet remedium ceſſionis bo-
norum: ſi tamen per ſtatutum municipale non admitteretur
ad ceſſionem bonorum, renuntiatio non valeret: ne perpetuò
cogeretur ſtare in carceribus.

1 ADDITIO. §. penult. Adde quòd regulariter creditor
inuitus aliud pro alio recipere non cogitur. l. iij. §. mutui da-
tio. ff. ſi cer. pet. vide ibi Bartol. qui ponit not. diſtinctionem
ibidem commendatam & declaratam per Salicet. & Albert.
& ibi vide Iaſ. qui limitationes & plures caſus fallen. ad huiuſ-
modi regulam.

SVMMARIVM.

Canonis ſententia an ſemper liget, & ſit iuſta.

2 *Poſitioni criminoſæ an quis teneatur reſpondere.*

QVAESTIO LXIX.

ITEM fuit quæſitum, a Si ſit poſitio contra ali
quem, quòd ipſe eſt excommunicatus, An dictæ po- a
ſitioni teneatur reſpondere? Concluſum fuit quòd
non, ſi excommunicatio eſt canonis, ſecus ſi homi-
nis, & nota. Colle. ti. de confeſ. c. vnico. & in ca. per
tuas. de teſt. & Spec. titulo de poſitio. §. vij. verſi. xix.

a Et eſt ratio † quia ſententia canonis ſemper ligat & eſt iu
ſta: hominis verò ſententia quādoque iniuſta, nec ſemper fer- 1
tur pro crimine. c. à nobis. de ſen. excōmunica. xj. q. iij. c. j. idē
Bal. in addi. Spe. vbi ſuprà. alle. l. probrum. ff. de ver. ſig. An
autem poſitioni † criminoſæ quis teneatur reſpōdere? de hoc 2
per Inno. in c. ij. de confeſ. & ibi Ioan. And. idem Inno. in c. du-
dum. ij. de elec. per Specu. vbi ſuprà. per Ant. in c. qualiter &
quando. §. debet. Bart. & Bal. in l. tranſactione. C. de tranſact.
tenent quòd non. idē Barto. in l. qui iuraſſe. in fi. ff. de iurei. 1
idem Bart. in l. penul. & fi. ff. de his qui. vt indig. & idem Bart.
in l. non intelligitur. ff. de iure fiſci. & in l. eo gi. C. de peti. hær.
Idem tamen Bar. aliter dicit in l. Marcellus. ff. rerum amo. & in
l. ij. §. quod obſeruari. de iura. calū. C. & ibi, latiſſime per Sali.
de materia poſitionū. ideo vide eum. Tamē in quæſtione pro-
poſita pro nunc ſequere. Inn. & Sicu. in alleg. c. de confeſsis.
quos ſequi videtur Domi. in c. ij. de confeſ. li. vj Ex quorum di
ctis eliciuntur duæ regulæ. Prima, quòd ſi proceditur per in-
quiſitionem ex mero iudicis officio, tenetur inquiſitus reſpō-
dere poſitioni criminoſæ: ſi id de quo quæritur, eſt notorium
ſeu famoſum, aliàs ſecus, ad hoc tex. no. in c. cū dilecti. de ac-
cu. Secunda concluſio, quòd ad inſtantiā partis neceſſariò
eſt reſpondendum poſitioni criminoſæ: ſi id de quo quæritur
ſit famoſum: & impediat ordinis executionē, ſeu beneficij re-
tentionē, de quo agitur, nec veniae imponenda pœna tēpora-
lis. & ſic idē Sicul. vbi ſuprà. cōcordat opi. an. & aliorū. diſtin
guit gl. in alleg. c. ij. de cōfeſsis. li. vj. de hac materia per Arch.
in c. ex pœnitentibus. l. diſtin. & latiſsimè per Bald. in alle. §.
quod obſeruari.

1 ADDITIO. ff. de iureiuran. Adde Iaſon. in d. l. qui iu-
raſſe. §. ſi pater. in fine.

SVMMARIVM.

1 *Obligans ſe tempore conſulatus propter factum cō-*
ſulatus, non tenetur finito conſulatu.

2 *Officialis delinquens prætextu officij & ad commo-*
dum officij, ſucceſſor in officio tenebitur de crimine.

3 *Succeſſor in beneficio tenetur ſoluere debita præde-*
ceſſoris pro eccleſiæ neceſſitate contracta.
Idem habet locum in prælato, ibidem.

QVAESTIO LXX.

ITEM fuit quæſitū, a Si conſules † quondā obli a
gauerunt ſe propter factū conſulatus, ſi finito offi- 1
cio tenebuntur? Concluſum fuit quòd non: niſi ſe
obligauerint nominatim. Vt ff. quando ex fac. tuto.
l. poſt mortē. ff. de admini. re. ad ciui. perti. l. iiij. & de
mune. & hono. l. ſi quis magiſtratus. vide no. in l. fin.
de fideiuſ. fa. no. in c. aduerſus. de immu. eccleſiarū.

a Quia expreſſo tantum nomine ſuo & non alterius ſunt
obligati, vt l. penul. qui ſatiſd. cog. in gl. ſuper verbo habetur.
ita videtur velle Bar. in l. j. §. nunciatio. iij. col. Idē tenet Spec.
in ti. de acto. ver. itē tutor & curator. Idē Specu. in tit. de reo.
verſi. idem tutor, vel curator aut alius adminiſtrator. idē Bart.
in l. ij. §. in eum ff. de adminiſtra. re. ad ciui. pertine. Dic etiam
quòd ſi officialis † delinquit prætextu officij, & ad commodū
ipſius officij ſeu vniuerſitatis, ſucceſſor in officio tenetur ſatiſ- 2
facere. Secus ſi officialis delinquit, vel contraxerit ad cōmodū
propriū, vel libidinē ſuā ſequendā: nam tunc nō ſucceſſor, ſed
ipſe & eius hæres conueniri debent. iuxta id quod legitur &
nota. in l. i. & ij. ff. ad leg. Iul. repe. & l. iubemus. C. eo. tit. ita vo
luit Sicu. limitare dictū. c. aduerſus. Adde ꝙ † ſucceſſor in be- 3
neficio tenetur ſoluere debita prædeceſſoris pro eccleſiæ ne-
ceſſitate cōtracta. c. j. de ſol. idē ſi prælatus cōtraxit debita pro
ſua ſuſtētatione, vel neceſſitate corporali, quia ſucceſſor tene
bitur, tenet Sic. in c. ex præſentiū. de pi. & in all. c. j. de ſo. & c.

a ADDITIO De pig. Vide ibidē Barba. in j. & ij. coll. & per
Sicu. in diſputatione quæ incipit, Sempronius clericus.

QVAEST

QVAESTIO LXXI.

a Item fuit quæſitum, [a] Si Titius dedit mihi vij. fran. in quibus Sempronius cum quodam inſtrumento erat ſibi obligatus, & tradidit mihi dictum inſtrumentum in ſignum donationis perfectæ, ſi poſtea reperiatur dicto Titio ſatisfactum ante tempus donationis mihi factæ, an poſsim agere contra ipſum de euictione? Concluſum fuit quod non, niſi ſolùm ad damna & intereſſe, ſi quæ ſuſtinuero.
b per l. Ariſto [b]. in fin. ff. de do. & l. ij. C. de euictio. cum ibi not. per Cyn.

a Item tenet ibidem Salic. in fin. & ibi per Bald. idem Ioan. Fab. in l. j. C. de iure do. & idem Ioan. & Ange. Areti. in §. alie. inſti. de donat. de quo etiam per Bartol. in allegata l. Ariſto. An autem epiſcopus, vel alius prælatus, qui hoc ignoranti ſcienter contulit præbendam qua non potuit: illa euicta teneatur aliam quam poſſit ſibi cõferre? dic quod ſic. & de hoc eſt caſus ſingularis in ca. inter cætera. de præbend. & ibi gloſ. Sicul. & doctores.
b ADDITIO. Ariſto. Adde Ioan. Pe. de fer. in forma libel. quomodo agitur pro donatione. in glo. fina.

SVMMARIVM.

1 *Adulto curator generalis ad lites præſentes & futuras dari poteſt.*
2 *Curator tamen ad hoc nõ eſt cogendus, niſi ex cauſa.*
3 *Item curator abſens dari non poteſt.*
4 *Curator datus ad litem non conficit inuentarium.*

QVAESTIO LXXII.

a Item fuit quæſitum, [a] ſi adulto poſsit † dari
1 curator generalis ad lites præſentes & futuras: Cõcluſum fuit quod ſic, per no. in l. iij. ff. de tut. cum l. ſeq. & l. eum. ff. de procura. & not. in c. ſi annum. ſuper verbo curator. de iudi. lib. vj. per Archi. & Ioan. And. in nouella.

a Et idem ibi Domi. idem Speculator in titulo de acto. ab
2 vniuerſitate. verſi. puberes autem. Et adde quod † talis curator inuitus non datur, ſecundum Iaco. de Are. & Barto. in l. qui habet. §. ſi pupillus. ff. de tutel. volens igitur conſtituitur, ſed ex cauſa cogi poteſt: vt in curatore bonis dando. l. ij. §. itẽ quæritur. ff. de curato. bo. dan. de quo per Cyn. in l. j. C. qui pe. tuto. idem tenet Bald. in l. quæ fortuitis. viij coll. C. de pigno. actio. idem Domi. poſt Ioã. de Fan. in allega. c. ſi annum. idem
3 Ang. Aret. inſtitu. de cura. § j. Adde quòd etiam abſens † curator dari non poteſt. quia nõ ſeruaretur forma, de qua in allega. §. ſi pupillus. vbi hoc tenet Ia. de Are. quem ſequitur Bar. dicens: ſis ergo cautus quòd in curatore ad lites ſemper ponatur quod præſens datur præſenti & petenti. idem Ioan. de Fantu. & Dom. vbi ſuprà. & Angel. vbi ſuprà. vbi idem Angel.
4 tenet curator † datus liti non conficit inuentarium. vt no. gl. in l. decernimus. & ibi doc. de epi. audi. & l. actor. ff. rem ra. ha. & ibi Bar. & l. tutor qui repertorium. ff. de admin. tu. in princ. ſed debet ſatisdare rem pupilli ſaluam fore. vt no. gl. & Bar. in l. ſed & ſi. ff. rem pupil. ſal. fo. Et dicit ſe credere quod etiam ſatisdare debeat vtilia facere, & inutilia prætermittere, & adultũ indefenſum non relinquere ad inſtar tutoris. vt l. fin. §. defenſionem. C. de admi. tu. & not. Bart. in l. legitimos. in fi. ff. de legi. tutori. de quo per Spe. vbi ſuprà, & Io. An. & Bal. iiſdem in addi. de quo dictum eſt ſuprà q. lxuj. & in additione.

SVMMARIVM.

1 *Bannum ſuper aliqua re appoſitum ex partium cõuentione ipſo iure eſt nullum.*
Secus verò ſi in fauorem alterius, ibidem.
2 *Terminus ex partium voluntate poteſt prorogari.*

QVAESTIO LXXIII.

a Item fuit quæſitum, [a] Si bannum † appoſitum
1 ſuper aliqua re per iudicem ex partium conuentione, abſque iudicis requiſitione poſsit amoueri? Cõcluſum fuit quod ſic: ſi bannum ſolùm fuit appoſitum in fauorem partium, vel alterius earundem. vt l. j. §. & poſt operis. ff. de no. ope. nuntia. & in l. iiij. §. ſi ex conuentione. de re iudi. Si verò in fauorem alterius, non: verbi gratia, ſi banniatur quis: & in caſu quo contra fiat aliquid communi, vel eccleſiæ acquiratur, tunc partes poſt acquiſitum ius dictis communi, vel eccleſiæ non poſſunt tali banno renuntiare, etiam pacto, ita tenuit Bart. in §. antedicto. Nullus autem priuatus poteſt ponere bannum, niſi iudex, vel iuriſdictionem habens. l. ij. C. vt nemo priuatus.

a Iſtam quæſtionem, de qua hic, formauit Guil. de cug. in l. fina. ff. de offi. procur. Cæſa. & ibi per Bart. & idem Bart. in al- b
leg. & poſt operis [b] dicit idem in ſententia excommunicatio-
nis, ſicut in banno: quia dicit † quòd ſi pars nondum inciderit in bannum, ſed adhuc eſt intra terminum, ex ſola voluntate partium poteſt terminus prorogari: & adueniente termino prorogato incidat in bannum niſi ſoluat, quia prorogatio intelligitur facta cum omnibus ſuis qualitatibus: vt in l. ij. §. ſi iudex. ff. de iudi. Idem in excommunicatione: ſi aliquis eſt excommunicatus, niſi ſoluerit intra menſem, quòd pars poſſit prorogare terminum: & ſi in termino prorogato non ſoluit, incidit in excommunicationem [c]. ita etiam voluit Sicul. c
poſt Anto. in c. præterea. in ij. de appel. licet Inno. & Hoſtien. ibidem contra. Primum crederem verius per rationem ſuam: quia ſicut iuramentum parti præſtitum principaliter dirigitur in Deũ, ita quòd Deus recipit principaliter obligationem: vt in c. debitores. de iureiuran. & tamen pars poteſt illud iuramẽtum remittere: vt eſt tex. in c. j. de iureiuran. & in c. ij. de ſponſa. & Bar. vbi ſuprà. quia cùm Deus recipiat obligationem in fauorem partis, remittente parte, remittit & Deus. ita in propoſito iudex excommunicat in fauorem partis, ſi pars vult differre terminum, etiam iudex videtur differre velle, cùm nil aliud agat: niſi vt partes ad concordiam reducat. l. j. ff. de no. ope. nun. alleg. Veruntamen in monitoriis, quæ conceduntur per officialem: vt infra terminum, &c. ſolet apponi clauſula. Aut aliàs interim amicabiliter conueniant cum creditore ad tollendum dubium prædictum.
b ADDITIO Operis, adde ibi poſita per Iaſo. & Prepo. in cap. præterea. ij. de appellatio.
c ADDITIO. Excõmunicationem. an autem exceptio excommunicationis poſſit opponi in foro ſeculari. vide do. Feli. in c. ſi. col. pe. de excep.

SVMMARIVM.

1 *In præſcriptione actionum perſonalium requiratur bona fides.*
Item & an in præſcriptione rerum corporalium & temporalium. nu. 3.
2 *Iura canonica ſolùm corrigunt leges peccatum introducentes.*
4 *Actione perſonali qui tenetur non dicitur malefidei poſſeſſor.*
5 *Dies quando interpellet pro homine.*

QVAESTIO LXXIIII.

Item fuit quæſitum: [a] an † in præſcriptione actio- a 1
num perſonalium requiratur bona fides, & ſic per decret. ſi. de præſcrip. & ca. malefidei poſſeſſor. de reg. iur. libr. vj. derogetur l. ſicut. & l. ſi quis emptionis. C. de præſcrip. xxx. annorum? Concluſum fuit quod non: Hoſtien. de præſcrip. ſub Rub. de præſcript. rerum immobilium [b] §. quæ res circa princ. & Bart. b
in l. ſequitur. §. ſi viam ff. de vſucap. Et quæ eſt ratio, vide ibidem per Cyn. in l. ij. C. de ſeruit. & aqua. Et 2
ratio, quia † iura canonica ſolùm corrigunt leges peccatum introducentes. ſed præſcribens actionem in aliquo non peccat, quia nihil poſsidet: ſed ſolùm dicit

dicit dicta præſcriptio inducitur propter negligentiam creditoris: & ideo debitore ſciente vel ignorá-
5 te ſemper currit tempus creditori, &c. Secus† in præſcriptione rerũ corporaliũ, vel temporaliũ, vbi præſcriptio cauſatur ex cauſa, vel parte poſsidẽte: & ſic ſi habet bonam fidem præſcribit: aliàs non. vide Collec. in c. ſi diligenti. de præſcri. & ibi pleniſsimè.

a Idem tenet Ant. in alleg. § ſi viã Idem Bar. in l. hoc autem. ff. de ſerui. vrba. prædio. & in l. ſi in fi. ff quemadmodum ſerui
4 amitta. pro qua opinio. facit. quia †qui tenetur actione perſonali non dicitur malæfidei poſſeſſor ſecundum Bal. in l. ij § fi. in ti. C. cõmu. de lega. Idem Ioan. Fabr. inſti. de actio. § curſus. Contrarium tenent idem Bart. in l. omnes populi. iij. q. principalis. ff. de iuſti. & iur. idem Pe. de Ancha in regu. iuris ſine poſſeſſione. in xj. oppo. de reg. iur. lib. vj Bal. in l. ij. C. de ſerui & in c. § porro. qualiter ſeu. olim po. a'i colla. a. Pau. de Caſt. in d. § ſi viam. & in alle l. ſicut. & præced. Salt. in d. l. ſicut. & docto. Imo & Anto. in c. ſi. de præſcri. Petr. de Peru in tractatu de canonica portio. epiſcopi. Ioan. And. & Domi. in c. ij. de excepti. lib vj Franc. de Zaba in c. vigilanti. de præſcrip. & eſt glo. not. in authen. vt eccl. Ro cen. annor. quæ dicit quòd ſi ſtatuto caueretur quòd talis præſcriberet, eſſet iniquum præſidium. Bal. in c. ſi quis per xxx. ſi de feu fue cõtrouer. vbi dicit quòd præſcribẽs ſcienter dubium ſemper poterit denuntiari. ſecus eſſet ſi ignorabat probabiliter: ſic præſcriberet etiam quoad conſcientiam. vt voluit Inno. in c. cura. de iure patrona. & in c. quia plerique. de immuni. eccl. idem Pau. de Caſt conſilio ſuo ccac. in v. col. in prin. Bal in auth. ad hæc. iij. col. C. de vſur. Ego ta-
2 men dicerem cum Sicu. in alle. c. ſi. 2 de præſcrip. eſſe diſtinguendum quòd aut debitor nõ tenebatur offerre: vt quia dies ſolutioni non eſt appoſita. vt in l. ſi ex legati cauſa. ff de verb. oblig. vel licet dies ſit appoſita: tamen actor & reus non ſunt eiuſdem fori. quo caſu non tenetur reus ire ad domũ alterius: ſed ſufficiat ſibi ſi dicat, in domo ſua paratus ſum ſoluere ſi ſit qui recipiat. iuxta in l. item illa. ff de conſtitu pecu. & ibi Bart. & Alb. in l. iubemus. C. de epiſc. & cleri. Cùm igitur in iſto caſu debitor ſoluere ceſſando non ſit in culpa. poterit præſcribere. quia nõ eſt in mala fide, eo quòd potuit cogitare quod voluit donare vel relaxare. Si autem tenebatur offerre: vt quia dies erat appoſita obligationi: & actor & reus ſunt eiuſdem fori, cùm hoc caſo reus ſine interpellatione teneatur offerre, & ire
5 ad domum creditoris, quia †dies interpellat pro homine in c. potuit. de loca l. magnam. C. de contrahen. & commit. ſtipul. Et certe hoc caſu præſcribere non poterit. cùm ſit in mala fide: hoc etiam ita voluit Angel. ſumma in §. præſcri ver. gl. xliij.

1 ADDITIO Rerum immobilium. Adde Bar. in l. ſi. C. vnde vi. vbi per illum tex. concludit quòd mala ſi les per antiquiorẽ poſſeſſorem non poteſt alienari poſt xxx. annos. nam præſum pro malæfidei ingredientem poſſeſſionem ſine titulo tollitur per curſum xxx. anno. & ea tunc præſumitur illum ex tto fuiſſe bonæfidei poſſeſſorem. quod Sicul. dicit eſſe dictum ſingulare & menti tenendum in c. ſi dilecti. iiij. col. de præſcr. & ſequitur Anto. in c. ſæpe de reſtit. ſpol. & tenere videtur Sali. in alle. l. ſi. & idẽ tenet Bartho. & Cæpol. in ti. de ſer. vrb. prædio. ccx. quãuis Feli. aliter ſentire videtur in alleg. c. ſi diligenti. iij. col.

a In alleg. c. fin. Adde Feli. ibidem. in ij. & iij col.

SVMMARIVM.

1 *Fundum Emphyteuticum poſsidentes communem, an poſsint eum diuidere irrequiſito domino.*
2 *Et ſi diuidant, an debeatur laudimium domino.*

QVAESTIO LXXV.

a ITEM fuit quæſitum. [a] Si ex diuiſione debeatur foriſcapiũ. Concluſum fuit quòd ſic, ex diuiſione voluntaria. vt in duobus ſociis. ſic intelligit Pet. Iac. in libellis ſuis tit. de iure emphy. ad fi. per vnam columnam: ſecus in diuiſione neceſſaria: vt in duobus fratribus diuidentibus hæreditatem ſic intelliguntur per me ſcripta in l. iij. C. de iure emphyteo. & in l. lucius. §. ſi Titius. ff. de hæredib. inſtit. & Collecta. in c. potuit. de locato & conducto. & vide quod ſcriptum eſt in authen. de litigio. §. j. col. viij.

a Iſtam quæſtionem præcedit alia vtrum habentes †fundum emphyteuticum communem poſſint eum diuidere domino 1
irrequiſito? Bart in l. & ideo. ff. de condict. furti. arg. pro & contra finaliter tenet quòd poſſunt per l. volũtas C. de fideicõmi. idem Bart in l. pater. §. quindecim. ff. de leg iij idem Bart. in l. ſi domus. §. fin ff de lega. j. idem Bart. & Pau. de Caſt. in l. cum hi. §. ſi vnus. 1. ff. de tranſactio. per l. imperialem. § præterea. 1
de prohi. feud. alie. ad quod gl fin. c illud de iure patrona cum not. in c. ex inſinuatione. eod. ti. idem Bal. in alleg. l. voluntas. idem Ioan. And. in addi. Specu. tit. de loca § nunc aliqua. verſ. la aij idem Federi. de Sen conſilio ſuo ccaxvij. idem Bart. in l. qui Romæ. §. duo fratres ff de verb oblig q. a & in eius conſi. incipiente, ex themate prædicto tria dubia oriuntur. Barto. & Bal. in l. in familiæ C. famil erciſcund. idem Iaſ. de May. in tracta. de iure emphyteu. col. ccxaiiij. & ibi vide limitationem eius & rationes ad prædictã quæſt. Ad propoſitum autem re-
deundo, an ex † huiuſmodi diuiſione debeatur laudimium domino: hanc quæſtionem ponunt Guliel. de Cuma. & Bartol. in 2
allega. l. & ideo vbi Bart refert quoſdam dicere per illum textum, quòd laudimium debet ſolui domino, & quòd debet præſtari à prouocante ad diuiſionem, & non à prouocato. argum. illius text finaliter determinant Guliel. & Bart. quòd iſto caſu dominus nullum debeat habere laudimium, eo quòd dicta diuiſio ſemper videtur eſſe alienatio neceſſaria. & ad hoc alleg. l. fin. verſi. exceptis. in verſ. aut diuiſionis. C. de litigio. & §. primo. in auth. de litigio. in quibus locis alienatio rei litigioſæ, aliàs prohibita, permittitur. quando hæredes. vel ſocij inter ſe diuidunt quia cenſetur alienatio neceſſaria. ad idem dicunt facere. l. qui erat. ff famil. erciſc. & optimè l. per diuerſas. C. man. prout loquitur de ceſſionibus, quæ regulariter ſunt prohibitæ niſi fiant inter ſocios & hæredes quando diuidunt. Et cum hac deciſ. communiter ibi doctores tranſeunt maximè moderni. idem Iaſ. vbi ſuprà, col clxxviij qui dicit iſtam deciſionẽ eſſe multum ſingulariter notandam pro limitatione l. iij. C. de iure emphyt in ver. & de auaritia quæ vult legitimam ſeu laudimium debere ſolui domino, vt habeat locum in alienatione voluntaria. ſecus in neceſſaria. & ita etiam in ſpecie no. Ful. & Pau. de Caſt. idem videtur tenere Ioan. Pet. de Ferra. titu. cùm ageretur pro legato. vel re ſingulari diuiden. ſuper verb. domum Ego tamen intelligerem deciſionem Capellæ: quando in diuiſione adiudicatio totius rei emphyteuticæ fieret vni, quia tunc non poſſet fieri ſine conſenſu domini. per conſequens deberet laudimium: ſecus autem quando diuiſio fieret pro eis partibus pro quibus emphyteutæ obligati ſunt ad penſionem domino. quod videtur velle Iaſ. vbi ſuprà. col. ccxxiiij. & Ferra. vbi ſuprà.

1 ADDITIO. §. ſi vnus. Vide ibi Iaſo. ij. col. verſicu. circa primum, & verſic. ſequen.

SVMMARIVM.

1 *Contra abſentem & ignorantem præſcribi poteſt præſcriptione longa & longiſsima.*
2 *Fallit ſi abſens & ignorans poſsideat ciuiliter.*

QVAESTIO LXXVI.

ITEM fuit quæſitum. [a] an† poteſt præſcribi cõ- a
tra abſentem ignorantem præſcriptione longa vel 1
longiſsima? Cõcluſum fuit quòd ſi per l. fi. & ibi tex. & gl. C. de præſcrip. long. tempo. & in l. ſicut. C. de præſcrip. xxx. vel xl. annor. Non obſtat quòd non valentibus agere non currit præſcriptio. vt l. j. de bonis mater. de annali exceptio. l. j. in fi. Quia intelligitur de non valentibus agere de iure, ſecus in non valentibus agere de facto. vt per doctores vtrobique.

a Idem Bal. & docto. in d l. ſi Pau. de Caſt conſi. cccc. plenius per Bal. in l. j. xxiiij. oppo C. qui admitti ad bo. poſ. idem gloſſ. iuncto tex. in l. licet. C. de iure de lib. Barto. in l j § ſi autem. ff. de itine actúque priua Barto. & Cæpo. de ſerui. vrb. prædio. c. xxiiij. Quod verum eſt niſi † abſens & ignorans poſſideat 2
ciuiliter. nam tunc contra eum non currit præſcriptio, vt l. malè agitur. C. de præſcriptio. xl. anno. ad quod facit l ſi id quod & l. quod meo. & ibi Bartol. ff. de acquiren. poſſ. ſsio. & Sicul in c. vigilanti. de præſcript. Item verum eſt in rebus corporalibus, nec incorporalibus & iuribus: quia ſcientia requi-

QVAESTIO LXXX.

a 1 ITEM fuit quæſitum. [a]ſi aliquis † conſtituerit ſe principalem ſolutorem pro aliquo prius obligato, an habeat locum authen. præſente. C. de fideiuſſ. Concluſum fuit quòd ſic: per not. Cy. in d. authen. & in corpore vnde ſumitur.

a Hoc vult etiam gloſ. in alleg. authen. præſente. & ibi Ioan. Fab. & Salice. idem Sicu. in c. peruenit. 1 de fideiuſſo. Quod 2 eſt verum, niſi notorium † eſſet principalem non eſſe ſoluẽdo. ſecundum Bar. in l. fin. ff. ſi certum pet. Aut niſi conſtitutor neget conſtitutum, & conuincatur de mendacio tunc enim perdit beneficium executionis tenet Bal. in auth. contra qui propriam. C. de non numera. pecu. & Ang. in l. ſi dubitetur ff. de fideiuſſo. & Salice. in auth. præſente. alleg. vij q. vel niſi huic beneficio fuerit renunciatum, quia tunc ceſſat dicta authen. præſente Specu. in tit. de renuntia. & conclu. in verſi. viſo. Angel. Aret. in §. ſi plures. inſtitu. de fideiuſſo.

t Peruenit. Adde Pe. Iacob. in titu. de conſtitu. pe. & Gui. pa. q. xciiij. & cccclxx. & vide xj limitationes, quas ſingulariter ponit Barba. in allega. c. peruenit.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio ordinis poſt litem conteſtatam non poteſt opponi.*

QVAESTIO LXXXI.

a 1 ITEM ſi petitum fuit, conuentus † dictus conſtituens. non oppoſita exceptione ordinis, an valeat proceſſus? Concluſum fuit quòd ſic. per no. per Cy. in d. authen. præſente. in pen. q. & in l. exceptionem. de proba. q. vij. & in Spe. titu. de excep. §. dicto delatori. verſi. quid de excep. quam proponunt fideiuſſores. & de renunc. & conclu. verſi. viſo.

a Item Bal. & Sali. in alleg. authen. præſente. vbi tenet quòd 1 exceptio huiuſmodi diſcuſſionis poſt lit. conteſta. t non poteſt opponi. idem Barto. in l. ij. ff. de excep. idem Iac. de re. Cy. Bal. & Sali. in l. exceptionem. C. de proba. licet aliqui contra. Adde quòd ſi propter abſentiam rei conuentus eſt fideiuſſor, & lite cum eo conteſta. reuertitur reus proceſſu pendente, non poterit fideiuſſor dictam exceptionem opponere. tenet Sali. in authen. præſente. viij q.

t Additio. Poſt litem conte. Adde quòd prædicta exceptio ordinis eſt dilatoria: pro quo vide Bar. in alleg. l. iij. ff. de except. tenet Guid. pap. q. cccclxx.

SVMMARIVM.

1 *Subſtitutio conditionalis an ſit directa vel fideicommiſſaria.*

QVAESTIO LXXXII.

a 1 ITEM fuit quæſitum. a ſi mater filio † ſuo pe ipſam hæredẽ inſtituto quandocunq; deceſſerit ſine liberis, pauperes Chriſti ſubſtituantur, an dicta ſubſtitutio infra pupillarem ætatem, & pòſt, ſit fideicõmiſſaria? Concluſum fuit quòd ſic: per glo. in l. precibus t. C. de impu. & aliis ſubſti. quia facta à pagano, & non habente puberem in poteſtate.

a Ad idem gloſſ. in l. centurio & ibi Barto ff. de vulg. & in c. Raynotius de teſta. & ibi Sicu. & l. iam hoc iure ff. de vulg. & pu. & ibi Bal. dicit hanc eſſe communem opi. idem Ioan. And. in c. ſi pater. de teſta. in gloſſ. abſque deductione. idem Bald. in alle. l. centurio idem Ange. Are. in §. extraneo. inſtit. de pupil. nec obſtant gloſſ. in §. extraneo. alleg. & § qua ratione. eo. tit. quæ videntur innuere, quòd intra tempora pubertatis erit directa, poſtea fideicommiſſaria: quia loquuntur, quando ſubſtitutio fieret per verba directa ciuilia, puta ſi hæres vel ſimilia, pro quo l. his verbis. ff. de vulg. Secus ſi ſibi verba directa non ciuilia, vt eſt verbum moriatur, vel verbum commune. vt ſubſtituo, & ſimilia. vt voluit Bart. vbi ſuprà.

t Additio. Gloſſ. in l. precibus. Adde Iaſ. in ead. l. xv col. verſic. ſum. l. iiij. q. vbi dicit prædictam gloſſ. communiter à doctoribus reprobari per Bart. & Ioan. Fab in alleg. l. precibus ſequitur Ioan. Fan. in alleg. c. ſi pater. Innoc. Ioan. Pet. de Ferra in libello quo agitur ex ſubſtitutione in gl. ſuper verbo compendioſæ in verſi. circa primum articulũ. Idem Gui. pa. q. cccccxxj. & ſic voluit quòd ſubſtitutio de qua hîc valeat iure directo intra tempora pubertatis, & poſtea ſit fideicommiſſaria. Sed opi. noſtræ quæſtionis capellæ ſequuntur Odo. Bal. Marti. fil. gloſ. in alleg. c. Raynutius. & lariſsimè proſequitur Salice. in alleg. l. precibus, viij. col. & ſeq. in ver. quæro. ij. & ver. quæro. iij. & ibi compluribus rationibus firmat, quòd talis ſubſtitutio ſit omni tempore fideicõmiſſaria, & pro hac parte Iaſ. vbi ſuprà, adducit tex. in l. credendum ff. qui per. tut. qui non videt ſolutionem. & Angel. Aret. in allega. §. extraneo. dicit hanc eſſe opi. maioris partis legiſtarum.

SVMMARIVM.

1 *Trebellianica an detrahatur de relictis ad pias cauſas vniuerſaliter.*

2 *Et an Trebellianica poſsit per teſtatorẽ prohiberi.*

QVAESTIO LXXXIII.

ITEM fuit quæſitum, [a] an † trebellianica detrahatur de relictis vniuerſaliter ad pias cauſas. Allegatæ fuerunt opi. prima quòd nõ per no. Cy. in auth. ſimiliter. C. ad legem falcid. & per Inno. in c. cũ tibi de teſti. & Collec. in c. Raynuldus, de teſti. circa fi. & per Specu. in ti. de inſtru. edi. § compendioſæ. circa fin. per vnam col. In oppoſitum eſt gl. in c. ſi pater, ſuper verbo trebellianicæ. & in d. c. plenisſimè. per Archidi. de teſt. lib. vj. Concluſum fuit quòd non detrahatur. Et ita fuit obſeruatum in d. capella. a 1

a Idem Bart. Ang & docto. in l. Marcellus. ff. ad Trebel. idem Bal. in l. id quod pauperibus. xvij. quæſt. idem Bald. in l. ſi quis ad declinandam ij. col. C. de epiſcop. & cleric. idem Bal. in l. & in epiſtola. C de fideicom. Cy. & doct. in auth. ſed cũ teſtator. C. ad legem Falci. Ang. in auth. de hære. & fal. §. ſi verò. Old. conſ. cciij. Pau. de Caſt. conſ. cxxxiij. & conſ. clxxvij. idem Bal. in alle. auth. ſimiliter. C. ad l Falc. & idem Bal. in alleg. l. precibus. xxij col. verſi ſequens quæſtio. Sicu. in alle. c. Raynaldus. vj. col. Domi. in alleg. c. ſi pater. idem ibi Zenze. Multi ſunt qui hanc partem ſequuntur. de quibus per allega. in d l. ſi quis ad declinandam. & per Sali. in alle. auth. ſimiliter. C. ad l. Falci. & per Domi in alle. c. ſi pater. Ange. ſum. in tit. de leg. §. ij. ver. v. dicit quòd licet magis pia ſit prima opinio, ſecunda tamen non eſt contemnenda, quæ ſecundum Sali. in loco alle. verior eſſe videtur de rigore iuris. In practica tamen & conſulendo tutius eſt pro ſalute animarum tenere opinionem quòd non detrahatur. An autem † trebellianica poſsit per teſtatorẽ prohiberi? Bar. in alle. auth. ſed cum teſtator tenet quòd ſic: & ibi per Bal. Io. Fab & doct. idem Bal. in l. cum tale. §. Titius. ff. de condi. & demon. vide Bar. & doct. in l. Marcellus. alle. & in l. ſi filium. & ibi Bal. C. fami. Herc. Pau. de Caſt. conſi. cix. t Sicu. in alle. c. Raynaldus. v. col. Ang. ſum. in ti. de legitima. ver. xiij. 2 t

t Additio. Conſi. cix. Quem etiam vide in dicta authen. ſed cùm teſtator. prope finem.

SVMMARIVM.

1 *Appellatione per annum deſerta manente, poterit poſt annum iudex delegatus ſententiam executioni demandare.*

QVAESTIO LXXXIIII.

ITEM fuit quæſitum. [a] ſi fuit † appellatum à iudice delegato, an poſt annum ſi appellatio reperitur deſerta, t iudex poterit ſententiã executioni demandare? Concluſum fuit quòd ſic. per no. Innoc. ſuper ver. annuit, in ver. quærenti. de offic. deleg. a 1 t

a Idem tenere videtur Sicul. in c. paſtoralis. §. præterea. eod. tit. iij. col. vbi plenè per eum, ad quem pertineat executio ſententiæ, à qua fuit appellatum. & alleg. idem Sicul. Barto. in l. generale peccatum. §. qui procurauit. ff. de pact. & in l. à diuo Pio. ff. de re iud. pro quo c. eùm ſit. & c. perſonas. de appel. Sed ego inuenio Barto in d. §. qui prouocauit, tenentem contrarium: videlicet, quòd ſi appellatio eſt deſerta, fiet executio ſententiæ

per iudicem à quo, ſi eſt ordinarius. non ſi delegatus: per l. ſi. §. pe. C. de temp. app. Tamen idem Bar. & Bal. in l. ſi contra. & idem Bar. in l. præcipimus. §. officiis. dicebāt ſimpliciter, quòd appellatione deſerta ſententia aſt executioni demandanda per iudicem à quo. & hoc etiam ſi iudex ad quem pronunciauit ſuper deſertione: & primam ſententiam confirmauit ſecundum Bal. in l. pen. in fi. C. quorum app. non reci.

t Additio. Si appellatio reperitur deſerta. Vide de hac materia, per Gui. pa. q. cccccxvj.

SVMMARIVM.

1 *Actor conſtitui poteſt ad præſentes lites, & non ad futuras, cùm decretum per quod conſtituitur ſolùm ad præſentes lites extendatur. & num. 2.*

QVAESTIO LXXXV.

a ITEM fuit quæſitum, a ſi actor † poteſt conſtitui
1 ad lites futuras. Et fuit cōcluſum quòd nō. vt l. item eorum. §. ſed ſi ita. ff. quod cuiuſq; vniuerſi. nomi. & per Inno. in c. petitio. in princip. de procura. & idem gl. in l. neque. C. de procu. Hoſti. in ſumma. eod. tit. §. quis acto. Specu. in tit. de actore vniuerſi. circa princ. quamuis in glo. in vltima ſolutione dicti §. ſed ſi ita. videatur tenere contrarium quàm tenet Bart. quamuis Gui. de Cu. & Ray. teneant primam opi. & prædicta opinio prima ſeruatur in capella.

a Idem Spe. in tit. de his qui alle. no. in iudi. inter ver. actor.
2 Ex hoc quia actor conſtituitur cum decreto. modò † decretum ad præſentes lites ſolùm extenditur. l. j. ff. de vſuris. ita dicit glo. in c. ſi quis erga. ij. q. vij.

SVMMARIVM.

1 *Vxor tenetur ſequi maritum quocunque eat, ſi ante contractum matrimonium ſciuerit eum vagabundum & hiſtrionē. ſecus tamē ſi eſſet leproſus & nu. 2.*

QVAESTIO LXXXVI.

a ITEM fuit quæſitum. a ſi mulier † tenetur ſequi
1 virum quocunq; vadat? Concluſum fuit quòd ſic: cum diſtictione tamen, quæ ponitur per glo. in c. de coniugio lepro. & ibi per glo. & Inno. & per eundem Inno. in c. de illis. de ſpo. per Cy. in l. j. C. de vxo. mili. & in l. libertæ. C. de opc. liber. vide per Hoſt. in ſum. in ti. de ſponſ. ſub rub. de matrim. §. quid ſit effectus. ver. ſed nūquid vxo. & per eum in ſum. de coniugio lepro. §. j. verſi. debet ergo. & tit. de coniugio ſeruorum. §. & an conſenſus domini. verſic. quid ſi dominus vult vendere. & vide glo. in c. Ebron. xiij. q. ij. & in c. j. qui matr. accu. poſ.

2 a Glo. in præal. c. j. dicit hoc verum † niſi efficiatur vagabundus, quia tunc eum ſequi non tenetur. Secus dic ſi tempore contractus matrimonij vagabatur, & mulier hoc ſciebat: quia mores eius contrahendo videtur approbaſſe. de quo glo. in c. vnaquæq. xiij. q. quæ dicit quòd etiam eum ſequi tenetur in carcerem. & idem ſi ſciebat ipſum eſſe hiſtrionem. vt dixit eadem gl. & ſimilis eſt gl. in c. ſi quis neceſſitate. xxxiiij q. ij. idem Bal. in l. pe. C. de ope. liber. Bart. in l. Mæuia. ff. de annu. lega. Guil. de Cu. in l. obſeruare. ff. de offi. procon. Sicu. in alleg. c. j. de coniugio lepro. Ange. in ſum. in §. vxor. verſic. fin.

SVMMARIVM.

1 *Intemperies aeris, infirmitas, & inimicitia liberant maritum à promiſſione facta vxori de perpetua habitatione in domo dictæ vxoris.*

2 *Maritus tenetur alere vxorem indotatam, ſi vxor nullam dotem promiſerit.*

Secus tamen ſi dos fuerit promiſſa, & non ſoluta. nu. 3.

4 *Vxorem nolentem habitare cum marito rixoſo alendam per maritum.*

QVAESTIO LXXXVII.

ITEM fuit quæſitū. a Si vir † fecit pactum vxo- a
ri quòd ſemper morabitur in domo ipſius mulieris: 1
aut parentum ſuorum certi loci: an valeat dictum pactum. Concluſum fuit quòd ſic: niſi aliud viro contingat excuſabile: videlicet infirmitas, vel intemperies aëris. vel inimicitiæ: vt expreſsè tenuit Hoſti. in ſum. de coniug. ſeruo. §. iiij. circa fin. ibi habes arg. & c. vltra hoc vide Ioan. Andr. & Collec. in c. j. qui matrim. accuſ. poſ. & Collect. in c. licet. de coniugio ſeruo.

a Vide etiam Sicu. in alleg. cap. j. qui hoc idem tenet. Adde quòd maritus † alere tenetur vxorem s etiam indotatam a, 2
ſi modò nullam dotem promiſerit: quia ſibi imputet quare 1
eam duxit. l. fin. C. de diuor. Inn. in c. per literas. de dona. inter
virum & vxorē. Bal. in marga. vet. maritus. ver. j. & Bal. in addi. 2
Spec. qui ſi. ſint legi. vet. vxor. Secus † verò 3 ſi dos promiſſa 3
fuerit & non ſoluta, quia tunc vxorē alere nō tenetur: pro Bal. 3
in l. fin. C. ad Velleia. nec tunc eam tenetur proſequi maritali affectu. Bal. in l. de diuiſione. ff. ſolut. matrimo. & in l. pro oneribus. ff. de iure dotium. Adde † quòd maritus rixoſus cogitur alere vxorem extra domum, ſi cum eo nolit habitare. Rayna. de For. in l. Caio. § ſi. ff. de alim. & ciba. leg. facit l. ſi conuenerit. ff. pro ſun. & tenet Bald. in l. j. C. de leg. 4

s Additio. Alere tenetur vxorem. Adde l. ſi cùm dotem. §. ſin autem, in octa gl. poſita ſuper verbo, quanitate. ff. ſoluto matrim. facit l. quòd ſi nulla. ff. de relig. & ſumptib. fune. Ita refert Guid. pap. vidiſſe iudicari in contradictorio iudicio. quæſt. cccccxxix.

2 Etiam indotatam. Tu vide de hoc Guid. pap. in q. Gratio. deciſ. cccccxxxix.

3 Secus verò, &c. ita tenet Bart. in l. quòd in vxorem. C. de nego. geſt. Et ſi maritus non ſit ſoluendo, non tenetur alienare vxorem, præſertim ſi pater vxoris non ſit ſoluendo, ita Guid. pap. vbi ſuprà.

SVMMARIVM.

1 *Monachus de conſenſu abbatis degens in vniuerſitate, agere poteſt actione iniuriarum.*

2 *Et ſi ſuccumbat non condemnatur in expenſis.*

3 *Vxor agens contra maritum ſuper conſanguinitate & impedimento matrimonij, ab eodem alenda.*

QVAESTIO LXXXVIII.

AN monachus † exiſtens a in ſtudio de licentia 1
abbatis, & conſenſu conuentus, qui aliàs non vale- a
ret, vt in c. periculoſa. ne cleri. vel mona. lib. vj. poſſit actionem iniuriarū intentare? Concluſum fuit quòd ſic. per l. ſi longius. §. j. ff. de iudi. & per gl. in c. ex parte. de accuſ. & ibi per Collect. vide Inno. in c. non dubium. de ſent. excom. & ibi pleniſsimè.

a Idem tenet Bar. in alleg. l. ſi longius. Bal. in authen. habita. vij. col. C. ne filius pro pat. idem Specul. in tit. de acto. verſicu. porro abbates. & in tit. de procur. §. ij. in prin. idem Sicu. in allega. c. ex parte. Si tamen † idem monachus ſuccumbat agen- 2
do, non poteſt condemnari in expenſis: quia non habet proprium. Inno. in c. reprehenſibilis. de appel. Bald. in margar. ver. monachus. verb. viij. Adde quòd ſi monachus proſequitur cauſam propriam, puta electionis, non habebit expenſas s à 1
monaſterio, ad quod cap. cupientes. §. ſi verò in diſcordia. de elect. lib. vj. Si verò proſequitur cauſam monaſterij vt abbatem accuſando: & non habet aliud peculium: expenſas habebit à monaſterio, tenet Sicu. in allega. cap. ex parte. Sed monachus accuſaturus abbatem non eſt admittendus, niſi prius petita venia: ſecundum Spec. tit. de acto §. j verſic. item excipit contra actorem. & Ioan. Andr. in addi. Spec. tit. de inquiſitio. §. ſi. in addi. ter. dicit neceſſariò. Bal. in margar. vet. monachus. verſ. ix. Idem dic de vxore, quòd † ſi agat contra virum, matrimonium accuſando de conſanguinitate, aut alio impedimento, expenſas habebit à marito, ſi nihil habeat. tenet Hoſtienſ. in ſum. de accuſ. § quis poſsit ver. quid ſi contingit. & Spec. tit. de inquiſit. §. ſi. ver. matrimonium. & Sicu. in alleg. c. ex parte. in fi.

1 Additio. Expenſas. Adde quòd expenſæ prædictæ debēt præſtari ſecundum dignitatem illius cui ſunt præſtandæ, & facultates illius cui debent præſtari. l. habitatio. ff. de ventre in

poſſ. c ſ.

poſſeſ.mitten.& in l.ſed & ſi quidem. §.j. in verſic.veſtiri.ff.de
vſufr. Et propterea dicit Bal.in alle.§ j.quòd abbas debet me-
lius veſtiri,quàm monachus: magiſter in theologia quàm alij
fratres:doctor quàm ſcholaris. Et idem dicendum de cibariis
per doctn.Bal.in l.j.C.de epiſcop.audien.

SVMMARIVM.

1 *Hæreditas ſi non adeatur, & plura fuerint legata ad pias cauſas, ſi executores compelli non poſsint ad ſoluendum dicta legata, compelletur ordinarius, & valebunt legata. & num. 2.*

3 *Hæres negligens adire hæreditatem, hæreditas deuoluitur ad venientes ab inteſtato, vel ad fiſcum.*

4 *Legatum pium nuncupatiuè factum valet.*

QVAESTIO LXXXIX.

1 ITEM fuit quæſitum. [a] ſi aliquis † faciat teſta-
1 mentũ,& plur. legata pia relinquit,& executores in
teſtaméto dedit, ſi mortuo teſtatore nõ adeatur hæ-
reditas,an debeãtur dicta legata pia? Cõcluſum fuit
quòd ſic per no. Inn.in c.Io.& cum ibi alle. de teſta. nec
mortuus videtur inteſtatus, ex quo executores reli-
quit,vt ibidẽ.Et ſi executores noluerint exequi:quia
ad hoc compelli non poſſunt,vt in d.c.Io.& in c.reli
gioſus.eo.ti.li.vj.tunc exequatur ordinarius.videli-
cet epiſcopus,per l.nulli.C.de epiſcop.& cleri.

a Idem Sicu.in c.iudicante.de teſti.idem Bart.in l.j.C.de ſa-
1 croſan.eccl. † & pro Sali. ibidem in xiij. q. per doct. in l eam
quam.C.de fideicom.idem ſi hæres noluerit adire, vel renun-
ciauerit:ſecundum Sicu in c.relatũ.in ij.de teſti. quod nihilo-
2 minus † legata ad pias cauſas valebunt quia non ſubiiciuntur
ſolẽnitatibus iuris ciuilis,tenet Pau.de Caſt.cõſi. xxxij. iij.col.
Et idẽ tenere videtur Ludo.Ponta conſi cexciij.qui dicit vltra
omnes alios ſcripſiſſe in auth.ſimiliter.C.ad l.Falci.& in conſi
lio prædicto concludit,quòd venientes ab inteſtato nõ viden-
tur rogati ſoluere legata pia teſtamenti irriti:vt l.ex teſtamen
to.& l.eam quam.C.de fideicom. & ff ſi quis omiſſa cau.teſta.
in l.ſi quis omiſſa.& l.ſi non iure.C.de manumiſ.teſta. niſi ho-
3 die innouiſſimo ſecus dicatur,per quod videtur † quòd ſi hæ
res iuſſus à iudice implere voluntatem defuncti intra annum,
hoc negligit, deuoluitur hæreditas vltimo loco ad venientes
ab inteſtato,vel fiſcum, qui quidem tenẽtur adimplere relicta
per teſtatorem,vt eſt expreſſum in authen.de hæred. & falc §.
ſi quis nõ implens.ver.ſi verò inſtitutio .vnde ſumpta eſt auth.
hoc amplius.C.de fideicom.vbi tamẽ ſi eſſet appoſita clauſula
codicillaris ceſſaret dubium prædictum,quia per illam videtur
teſtator grauaſſe venientes ab inteſtato de legatis ſoluendis,
l.ſi non iure. C.de manumiſ.teſtamen.l.ex ea ſcriptura. §.ſi,ſe-
cundum veram lect.ff.ſi quis omiſſa cauſ.teſta.l.quia autem.in
princ.C.de fideicom l.teſtamento.vbi in glo.concor.& plenè
declarat Bar.in l.j.ff de iure codicil.& alij in l.ſi. C.eo.ti.& idẽ
Bar in tractatu minorica.vide Ang.in ſum.in §.legatum.verſi.
viij.de hac.q.per Ioan.And.in addi.Sicu.tit.de inſtr.edi. §.nũc
verò aliqua in additione incipi.hic actor obliuiſcitur quæſtio-
2 nis.Adde a quòd legata facta ad pias cauſas ſine hæredis in-
ſtitutione,vbi quis elegit mori inteſtatus,valent:& etiam alia
legata,quòd probat text.in d.c iudicante.& Sal.quòd legitur
& not.in l.iij.ff.de iure codicil.tenet Sicu.in alleg.c.iudicante.
4 & Ang in ſum.in § legatum.verſi.vij.Adde quòd † legatũ pium
nuncupatiuè factũ valet,gl.ſingularis in c.cum tibi.&ibi Sicu.de teſta.
Specu.in ti.de teſta.& Ioan.And.in addi.ver.quid ſi.Bal.in d.l.
j.iij.col.C.de ſacroſ.eccl.Pau.de Caſt.in l.iubemus.C.de teſt.

a ADDITIO. L.j.C.de ſacroſanct.eccle.Idem Barto.in l j.
C de bo.vac lib.x.ſentit in l.eam quam.C.de fideicom. Bal.in
l.id quod pauperibus.C.de epiſcop.& cleric. Sed vide Iaſo. in
alleg.l j vj.col.verſi.extra gl.ſſ. quæro. qui tenet contrarium
duabus rationibus, dicens Bal.ita tenere, & fortius Salice. in
iiij.quæſtione.Et Fulgo.ibidem latè Bal in alleg.l.eam quam.
& ibi Flor. dicit quòd ita ſeruatur in practica per Bal. in l.j.C.
de ſtat. monac.Imo.& moder.in l.qui filio.§.j ff.de hæredib.
inſtitu.vbi Angel.refert ita fuiſſe de facto Bononiæ determina
tum.latè Lodo.de Ro.per xiiij.colum.in repeti.au· hoc.ſimili-
ter.C.ad l.Fal.in xx. ſpeciali prædictæ cauſæ inter vltimas vo-
luntates.& in conſi.lxv.quod incipit in terminis propoſitæ cõ
ſultationis,& in conſi cccexciij.quod incipit, in caſu cõſulta-
tionis propoſitæ,aduertendũ. Idem Alexan. qui dicit hãc eſſe
communem opinionem in conſil.ccix.in ij.volu.quod incipit
ſtatuto.in pe.col.cum concor.per eum alleg.limitat Iaſ primò
niſi filius in poteſtate eſſet inſtitutus:quia licet abſtineat,tamẽ
per ſuitatis exiſtentiam ſuſtinentur legata libertatum, l. cum
quaſi.§.licet,& ſi quis.ff.de fideicom.libe.Eodem modo ſuſti-
nentur legata ad pias cauſas cùm æquiparentur. Secundò limi
ta niſi eſſet tale relictum,cuius dilatio afferret periculum ani-
mæ,vt quando eſſet pro reſtitutione vſurarum, vel non reci-
peret dilationem:puta quia eſſet pro ſepultura, vel ſuſtẽtatio-
ne infirmorum:ibi tunc nulla requiritur additio, ſecundũ Bal.
in repeti.d.l.j.xviij.col. ſuper ix.q. & in l.eam quam. ij.col. &
ibi Ange.in repeti.in viij.col.in d.auth. hoc amplius, in ij.col.
& in l.nulli.iij col.C.de epiſcop.& cleri. Tertiò limitat ſecun-
dum Bart.in allega. l.j. in lectura referens.ita de facto conſu-
luiſſe, & bona adiicerentur alicui, vt legata ad pias cauſas cõ-
ſeruarentur ſicut in legato libertatum. ita tenet Bart.in alleg.
l.eam quam.in vlt.col & in l.j.C.de bo.vac.lib.x.& ante eum
Ioan.And.in addi.Specu.in titu.de inſtru.edi.§.nunc vero ali-
qua.in verſ.ſed pone.vlti.ita Iaſ.vbi ſuprà.& in col.vj.ver.quæ-
ro.ſecundò declarat quando legata dicuntur ad pias cauſas.

a Adde. De legato autem facto presbytero pro anniuerſa-
riis defunctorum,vide Do.Gui.papæ,q.cccclxxvj. & an epiſco
pus poſsit mutare legatum pium in alias cauſas, vide eundem
Pap.quæſt.ccccclvj.

SVMMARIVM.

1 *Actio vna ſubrogata in locum alterius, an ſapiat eius naturam. & num. 2.*

QVAESTIO XC.

ITEM fuit quæſitum. [a] Si fuit cõſuetum † quòd a
aliquis pannus aureus, vel aliquid aliud ponatur 1
per aliquos confratres, ſeu iuratus, vel operarius
alicuius eccleſiæ ſuper feretro, ſeu beria defuncto-
rum, ſi dictus pannus ſit totaliter factus inutilis, ſi
loco ipſius poterit poni alius nouus, non obſtante
contradictione, quam facit rector illius eccleſiæ?
dicens & allegans non poſſe poni, cùm hoc ſit ma-
gnum eius præiudicium ac eccleſiæ? Concluſum
fuit quòd ſic:quia non videtur alius pannus à primo
per l.proponebatur.ff.de iudic.& per l.verus. §.fina.
cum l.ſequen.de vſufruct.

a Facit c.eccleſia.in gl.ij.vt lit pendẽ. An autem † vna actio 2
ſubrogata in locum alterius ſapiat eius naturam: vide per Bar.
In l.j.§.hæc actio. ff.ſi quis teſta. liber eſſe fuerit. Adde quod
ſubrogatus in locum alterius debet tenere locum illum in or-
dine quem tenebat is in cuius locum ſubrogatus eſt, etiamſi
ſubrogatus ſit inferioris ordinis,ad quod text. & ibi Bart.in l.
antep. C. de proximis ſacro.ſcrin. lib. xij. facit c. præcipimus.
xciij.diſtinct.

SVMMARIVM.

1 *Appellans cogitur iudici à quo tradere copiam appellationis.*

2 *Libelli copia reo tradendus actoris expenſis.*

3 *Conſuetudo fere ſemper obſeruanda.*

QVAESTIO XCI.

ITEM fuit quæſitum, [a] cuius expenſis † debeat a
tradi copia appellationis 1, iudici à quo, an expenſis 1
dicti iudicis, vel partis appellantis? Concluſum fuit 1
quòd partis appellantis. vt no.gl.cle.cauſam. ſuper
verbo porrecto.de elect,& ibi Pau.& Zenze.& Col-
lect.in c.fin.de noui ope.nuncia.in quæſtione quid ſi
iudex appellationis.

a Idem tenent Franc.& Imol.in alleg.clemen.& idem Sicu.
ibi, qui dicit quòd in illis caſibus, in quibus alicui eſt intima-
tio fienda, habeat locum dicta gloſſ. argu. illius clemen. ad fi.
Adducit dicta gloſſ. ſimile † de libello, cuius copia traditur 2
ipſius actoris 2 expenſis, vt voluit etiam gloſſ.in clem. ſæpe. 2
de verbo.ſignific.in verbo pronuntiatio. & ibi Franciſ. idem
Spe.in titulo de libel.obla. verſicu.actoris. & Anto. in allega.
clemen. text. in l.j. ff.de edendo. videtur velle quòd expenſis
ipſius rei.ſatis eſt enim quòd fiat ſibi cõpia ſcribendi.In con-

trarium ſacit tex.in authen. offeratur,de lite conteſta. C. quæ
eſt canonizata.iij.q iij.c.offeratur,quæ dicit libellum offeren-
dum reo.& ſic expenſis actoris.Bart.in alleg. l j. dicit ſeruan-
3 dam † eſſe conſuetudinem ſori nam in aliquibus locis 3. da-
3 tur expenſis actoris,in alijs expen rei. Si autem de conſuetu-
dine non appareant, ſufficiat quòd fiat ſibi copia ad ſcriben-
dum per præalleg. l. j. nam de mente iuris eſt, quòd libellus
exhibeatur iudici,cuius officium imploratur, nec iura dicunt
actorem grauari ad duplicem libellum:nec debet eſſe ſcriptor
rei,& ſatis ſi ſibi offeratur,ſi datur facultas ſcribendi nam ori-
ginale debet remanere penes notarium:vt in c.quoniam con-
tra,de proba.facit cap.receepimus.& c.contingit. de fid.inſtru.
ita dicit Sicu.in c j.de libel.obla.& iſtud de rigore iuris proce-
dit,vt no.per Cy.& Bal.in præal. authen. offeratur,& ita ſer-
uatur. Adde tamen apoſtolorum datio de mente iuris,debet
eſſe gratuita:& ita ſeruatur quoad iudicem,à quo tamen gl.in
cle.quamuis.ſuper verbo oblatos,dicit, quòd expenſis appel-
lantis:& hoc de iure verius ſecundum Zenze.Franc. & Imol.
& Sicul ibidem qui dicunt iſtam opinionem æquitatem ha-
bere,ſaltem in delegatis.

1 Addit. Copia appella. Vide de hoc Gui pa.in deci-
ſio.gratio.in deci.cccevj.

2 Ipſius acto.Idem tenet d.Io.de Ferra.in ſua practi.titu. de
for.libelli in actione reali.ſuper verbo coram vobis.in iij.col.

3 In aliquibus locis.Veluti in prouincia Lugdun.& in ciui-
tate Lugdunenſi.

SVMMARIVM.

1 *Præſcriptio temporalis inducta ex teſtamento cur-
rit minori,ſed reſtituitur. & num.2.*

QVAESTIO XCII.

a ITEM fuit quæſitum. ªPupillus † hæres fuit in-
1 ſtitutus, & ab eo relictum legatum Titio, & in caſu
quo non ſoluat intra annum dictum legatum, du-
plicetur. An dictus annus currat dicto pupillo ipſo
iure,vel non?& ſi currit,an poſsit reſtitui? Conclu-
ſum fuit quòd dictus annus non currit ipſo iure, cũ
dictus annus incœpit currere in perſona minoris,vt
no.gl.in l.ait prætor.ff.ex quib.c.in poſ.ca. & l. com
filius.§.in hac.ff.de ver.oblig.facit quod no.per Cy.
in l.ſancimus. C. in quib. cau. in integ. reſti. non eſt
neceſſa.Et in l.ij.C.ſi aduerſ.vend.pigo.

a Et ibi etiam Bar.Ca. & Sal. & in l.ſi cum milit. C. de reſti.
milit. & ibi per gl.Cy. & Bar.nec obſta.l.Aemilius.ff.de mino.
quia ibi loquitur in præſcripti.conuentionali, quæ cœpit cum
defuncto,hic cum pupillo. Vide Barto. in l.etiam. ff.de mi-
no.Inno c.Ioan.And.& Sicu.in c.conſtitutus.de in integ.reſti.
2 & Bald.& Sali.in alleg.l.ſancimus.qui dicunt † quòd præſcri-
ptio temporalis inducta ex teſtamento,currit minori. vt l.iij.
§.ſed ſi hæres.ff.de minori.ſed reſtituitur.Bart. vbi ſuprà,& in
allega.l.ij.C.ſi aduer.vend.pig.vbi per Bald. An minor qui ce-
cidit à iure emphyteutico propter canonẽ non ſolutum poſ-
ſit petere in integ.reſtitu.

SVMMARIVM.

1 *Compenſatio habet vim & naturam ſolutionis.*

2 *Exceptio compenſationis in cauſa appellationis po-
teſt opponi.*

3 *Exceptio compenſationis competens contra ceden-
tem opponi poteſt contra ceſſionarium.*

QVAESTIO XCIII.

a ITEM fuit dubitatum. ªſi coram iudice appel-
lationis,qui remiſit cauſam iudici à quo, & condem
nauit partem appellantem in expenſis: poſtea exe-
cutetur dicta condemnatio expenſarum:an pars in
expenſis condemnata coram iudice ad quem poſsit
opponere compenſationem? Concluſum fuit quòd
non:quia idẽ deſiit eſſe iudex pręterquã in exequẽ-
do dictã condemnationẽ expenſarũ. Item quia co-
ram eo non poteſt fieri recõuentio,vt no.Inno.in c.j.
de non nume.peco. Nec poteſt ſe de alio intromit-
tere præterquam ſuper eo,de quo eſt appellatũ: vt
no.gl.in c.vnico.de cauſ.poſ.& proprie.in clem.

1 Iſtud eſſe videtur contra text.in l.ij.C.de compenſ. vbi ter.
quòd in executione ſententiæ poteſt opponi exceptio com-
penſationis:ſecundum Cy.Io.Fab Bal.& Sali. & eſt ratio,quia
qui compenſat ſoluit & exequi videtur l.ſi debitor. ff. qui pot.
in pignor.habe. vbi dicitur † quòd compenſatio habet vim & 1
naturam ſolutionis,ad hoc l.amplius.ff.rem rat.hab. idem te-
net Ange.conſil.ſuo clxxxij.idem Ange.& Sicul. in c.ſuborta.
de re iudic. Idem docto.in authen.& conſequenter, C. quo-
modo & quando iudex.& ibi Salic.& Bartol. & Bald. in l. per
hanc.C.de tempo.appella.Franc.in clem.ſæpe.de verb. ſignif.
Spec.tit.de recon §.ij.verſ.ſed nunquid.Io.And.& Sicul. con-
trà,in alleg.c.j.de mut pe.& ibi vide. Adde † quòd exceptio 2
compenſationis in cauſa appellationis 1 poteſt opponi, l.j. 1
in fi ff quæ ſen ſine appel.reſcind.cap.cum Ioan.de fide inſtru.
Spe.in tit. de appel.§.penè.ver. Sed nunquid in cauſa appella-
tionis. Adde quòd compenſatio etiam arbitro non poteſt
opponi.tex.in c.cum dilectus.de arbitr.& ibi Sicu.& Bal.idem
Bal.& Sali.in l.neque.C.de compenſat. Adde † quòd exceptio 3
compenſationis competens contra cedentem opponi poteſt
aduerſus ceſſionarium 2. ita tenent Cyn.Iacob. de Ra. Ioan. 2
Fab.Bal & Salic in l.eius. C.de compenſa. Dyn. in regula iu-
ris.is qui in ius.de reg.iur lib.vj. Bart.in l. ſi quis in rem. ff. de
procurato.Bartol. in l.qui duos.in princ. ff de lega.ij. Pau. de
Caſtr.conſil.xlvij.ij. colum.in fine.Et ita fuit de tempore meo
pronuntiatum.

1 Addit. Cauſæ appellationis. An autem compenſa-
tio poſſit opponi ceſſionarium in cauſa appellationis? vide per
do.Guid.pa.in quæſt.ccccclxvij.

a Ceſſionarium. etiam in cauſa appellationis, vt ſuprà in
proxima poſtilla,in margine.

SVMMARIVM.

1 *Vẽditor in cauſa emptoris,donator in cauſa donata-
rij,cedens in cauſa ceſſionarij,nõ poſſunt eſſe teſtes.*

2 *Nec ſocius omnium bonorum vel partis, ſi habet
intereſſe.*

3 *Fallit ſi eſt ſocius habitationis tantum.*

4 *Dependent hi omnes ab arbitrio iudicis quantum
ſit iſtis adhibenda fides, conſiderata qualitate per-
ſonarum,affectionis & cauſæ.*

QVAESTIO XCIIII.

ITEM fuit quæſitum,ª An venditor † in cauſa a
emptoris, & donator in cauſa donatarij, & cedens 1
in cauſa ceſsionarij, poſsint eſſe teſtes? Concluſum
fuit quòd non: per not.Cy.in l.omnibus. C.de teſti.
& ibi ad plenum.& in l.& ſi à re.C.de ſal. & per Col
lect.in c.cum nuntios. de teſti. & ibi pleniſsimè. Et
licet Pet.Iaco. in libellis ſuis in titu. de rei vendi. te-
neat contrarium,niſi cedens de euictione teneatur.

a Idem Cynus, Ioan.Fab.& Bart.in d. l. omnibus. Ioannes
Andr.Anto.Imola.& Sicu.in c.inſuper.de teſti. Specu.in titu.
de teſte.§.j.verſic.quid de venditore. gloſ.& Archidiac.in §.ſi
teſtes.verſic.nullus idoneus.iiij. quæſt.iij. niſi in quæſtione fi-
nium & terminorum rei venditæ,ſecundum Bal. & Alexan. de
Imola in alleg.l.in omnibus. De donatore idem quod ſuprà
tenet per Cyn.Ioan. Fab.Bal.& Sali.in alleg.l. omnibus.Anc.
& Sicu.in allega.cap. inſuper. & per Bald.in alleg. l. & ſi a re.
De cedente idem quod ſuprà tenent Ioan.Fabr.Bald. & Salic.
in alleg.l.omnibus.Bald.in l.fin.ij.colum. C.de iure dot. Nel-
lus in tracta.de teſt.§.cedens.Baldus,Angel.Paul.de Caſt.in l.
caſus.C.de teſtam.Specul.in titu.de teſte.§.j.verſicu.ſed pone
murauui. Sicu.& Anto.in alleg.cap. inſuper. Adde † quòd ſo- 2
cius omnium bonorum, vel partis ſi habet intereſſe, non
poteſt eſſe teſtis pro ſocio: alias ſic Ioan.Andr. in alleg.c.in-
ſuper. Bald.& doctores in l.quoniam. C.eod. titu. & ibi dicit
Bartol. ſocium prærudicare quoad quale quale præiudicium.
Item † poteſt eſſe ſi eſt ſocius habitationis tantum. Bald. & 3
doctores in d. l. quoniam. niſi ad animum reuocauerit iniu-
riam ſocio illatam, de qua agitur. Bald. ibidem. Item ſecus in
ſocio ſeruitutis vel rei cõmunis indiuiſibilis,ſecus ſi res eſt di-
uiſibilis: & lis eſt cum extraneo. Bald. & Salic. in d. l. omni-
bus.Spec.eod.titu § j. verſic. ſed nunquid ſocius. Sicul. in al-
leg. c.inſuper. dicit † in arbitrio iudicis reſidere quantum ſit 4
omnibus iſtis fides adhibendæ,cõſiderata qualitate perſonarũ,
affectionis,& cauſæ. Adde ꝙ proxeneta 1, contractu poteſt 1
eſſe

eſſe teſtis de conſenſu vtriuſque partis: & tunc cogitur teſtificari: neutra verò parte cõſentiente repellitur. Sed altera parte conſentiente poteſt eſſe teſtis volens non inuitus, no. in auth. de teſtibus. §. quoniam verò & ibi Iac. de Bel. & Ang. Sali. in l. nullos. ff. eo. tit. Bal. & Sali. in d. l. omnibus. vide text. in glo. & docto. in c. j. de teſti. lib. vj. in c. dilectorum. de teſti. cogen. per Spe. vbi ſuprà ver. Quid de proxeneta. Quid de ſollicitatore, procuratore, & vaſallo. vide Sicul. vbi ſuprà. Quid de legatario vel fideicommiſſario executore teſtamenti & fideiuſſore? vide per Ange. Are. inſti. de teſti. §. legatariis. per Sicul. vbi ſuprà, & per docto. alleg. in locis ſuperius alleg.

1 ADDITIO. Proxeneta. Adde Fel. in c. cum à nobis prope finem extra de teſti.

SVMMARIVM.

1 *Clericus coram iudice laico reconueniri non poteſt.*

2 *Nec reconuentio habet locum ſuper crimine clerici coram iudice ſeculari, ſiue agatur criminaliter, ſiue ciuiliter.*

3 *In cauſa tamen merè ciuili ſeruanda conſuetudo loci.*

QVAESTIO XCV.

a ITEM fuit quæſitum. ª Si † clericus poſſit co-
1 ram iudice laico vel ſeculari recõueniri 1? Conclu-
1 ſum fuit quòd non. Niſi ſuper his, ſuper quibus co-
2 ram ipſo poteſt conueniri vt in re feudali 2, vt pleniſſimè not. Colle. in ca. ij. de for. compe. & vide in auth. & confir. de ſent. & interlo. omn. iud. & ibi per Cyn. & in c. Romana. §. non debet. de appel. lib. vj. & in c. ſolitæ. de maio. & obedien. per Innoc.

a Idem Iacob. But. Pet. de Bel. Petri Mar. Silli. & Ioan. Fab. in authen. & conſequenter, Ioã. de lig. in c. at ſi clerici. de iudi. Pau. de Leaza. in ij. quæſtio. j. multi. Archidiaco. in c. vnico. de clericis coniuga. lib. vj. Ioan. And. in alleg. cap. at ſi clerici & in c. j. de mu. petitio. & quaſi communiter canoniſtę concludunt
2 facientes regulam: quòd † ſuper crimine clerici non habeat locum reconuentio coram iudice ſeculari, ſiue veniat imponenda pœna pecuniaria, ſiue pœna infamiæ, ſiue agatur criminaliter, ſiue ciuiliter de crimine: quia iura reſpectu criminis indiſtinctè prohibent vt clericus à laico iudicari poſſit: vt in capitulo vnico. de clericis coniugatis, libro vj. vbi idem tenet Archidiaco. & hanc concluſionem ſequitur Sicul. in d. ca. at ſi clerici. quem ego ſequor in repe. cle. j. de offic. ordin. in clem.
3 in viij. concluſione. Sed † an in cauſa merè ciuili procedat reconuentio coram iudice ſeculari. hic iacet difficultas: quia ſuper diuerſis diuerſæ ſunt ſententiæ. quare Ioan. Andr. dicit attendendam eſſe conſuetudinem: quæ eſt optima legum interpres. c. cum dilectus. de conſue. & l. ſi de interpretatione. ff. de legi. idem Sicul. in allega. c. at ſi clerici. & ibi vide latiſſimè per eundem Sicu. & per me in prædicta repetitione.

1 ADDITIO. Reconueniri. Adde Fel. in alleg. c. at ſi clerici. vj. col. ver. gloſ. in verbo. & ij col. ſeq. vbi concludit maiorem partem docto. tenere quòd clericus coram iudice laico poſſit reconueniri, quorũ rationibus alleg. dicit iſtud habere fallen. in ſequentibus caſibus. primò quando laicus procuraſſet in fraudem conueniri à clerico ad hoc vt poſſet ipſum poſtea reconuenire: de quo text. gloſ. in verſic. ſeculari in c. relatum de iure patro. quod valde commendat Sicu. in c. cum dilectus. iij. col. de arbi. Anto. in c. eccleſia ſanctæ Mariæ, ij. col. de conſtit. Spec. tit. de recon. § j. verſi. quid ſi laicus iniuriator: facit text. in l. ij. §. ſed ſi agant. ff. de iudic. Secundò fallit quando reconuentio tangeret cauſam ſpiritualem, vel alii annexã. tunc enim nullo modo fieri poſſet coram iudice laico. ita Bal. in allega. c. at ſi clerici. & Sicu. in vj. col. verſic. & primò dico. Tertiò fallit in cauſa criminali. vt hic in addi. Quartò fallit reſpectu diſtrictionis perſonæ, quia laicus in perſonam clerici manum apponere non poteſt. Ita Archidi. in allega. cap. vnico. de clerico coniug. libro vj. Sed pro opinione Capellæ, vt non poſſit reconueniri alleg. Gemi. in c. cuius in agendo. ij. queſtione. viij. vbi dicit de hoc eſſe caſum in cap. fina. de iudic. & idem tenet ipſe Geminia. in ca. multi. ij. quæſt. j. Cardi. in cle. ſtatutum. de elect. vide Feli. & And. Sicu. vbi ſuprà.

2 Re feudali. vide dominum Guid. Papæ quæſt. cxxxix.

SVMMARIVM.

1 *Affinitas contrahitur per fornicationem.*

2 *Non tamen per coitum ſodomiticum.*

3 *Nec etiam, ſi clauſtrum pudoris intrauit, non tamen emiſerit ſemen.*

4 *Mulieris ſemen neceſſariò non concurrit ad generationem.*

QVAESTIO XCVI.

ITEM fuit quæſitum, ª An † per coitum forni- a
catium contrahatur affinitas, vel impedimentũ pu- 1
blicæ honeſtatis? Concluſum fuit quòd ſic, vt not. Inno. in c. diſcretionem. & in c. fraternitati. de eo qui cogno. conſang. vxoris ſuæ: & ibi pleniſſimè Colle. & plenè per Archid. in ca. j. de ſpon. libro vj. Vide per Collect. in ca. Martinus. de cogna. ſpi.

a Quòd affinitas contrahatur per illicitum coitum, de hoc 1
eſt text. apertiſſimus, & alibi noſcitur ita clarus ſecũdum Sicu. in alleg. c. diſcretionem. Idem Ioan. And. & Franc. de Zaba. in arbore affinita. gloſ. in c. ſi quis. xxx. quæſt. iiij. & in c. de inceſtis. xxxv. q. iij. gloſ. in alleg. c. diſcretionem. & in c. pe. eod. tit. idem Ioan. Fab. & Angel Aret. inſtit. de nup. § affinitatis. gloſ. Ioan. Fab. Bal. & Sali. in l. liberi. C. de nup. idem Bal. in l. cùm
acutiſſimi. C. de fideicommiſ. An autem † per coitum extra 2
vas, vel ſodomiticum contrahatur affinitas? dic quòd non, ad quod bonus tex. in c. extraordinaria. iuncta glo. xxxv. q. iij. vbi dicitur quòd licet quis cognoſcat puellam extra naturalia, ex quo tamen copula non fuit habita intra clauſtrum pudoris, non oritur affinitas cõſanguineis puellæ, tenet Sicu. in alleg.
c. fraternitati idem † ſi clauſtrum pudoris intrauit ſed ſemen 3
non emiſit. Quid autem ſi vir intrans clauſtrum ſemen emittit & non mulier. Innoc. in alleg. c. fraternitati. Io. And & Domi. in c. j. de ſponſa. lib. vj. Ioã. Fab. inſtit. de pa. p. j. reſpon. dicunt quòd non cõtrahitur affinitas, ſed quòd oportet vt vir & mulier ſimul emittant idem Hoſt. in ſum & Hug. in alleg. c extraordinaria. Sicu. in allega. c. fraternitati, refert Hoſti. ibidem dicere quod ſufficit quòd vir emittat infra clauſtra pudoris: licet
mulier non emittat: quia ſecũdum † medicos ſemen mulieris 4
neceſſariò non concurrit ad generationem: & hoc maximè dicit Feder. conſil. ccxc. quòd ad cauſandam affinitatem ſeu ad matrimonium conſummandum neceſſario non requiritur, quòd mulier emittat, ſed ſatis eſt quòd viri ſemen ſit commixtum naturæ vxoris, idem tenet Ange. Franc. in titu. de ma. §. impedimentorum. xv. verſic. vij.

1 ADDITIO. Illicitum coitum. idem tenet do. Bart. Brixien. in verbo affinitas.

SVMMARIVM.

1 *Authoritas vicarij, vel officialis epiſcopi non ſufficit in alienationibus rerum eccleſiæ.*

2 *Vicarius epiſcopi ſine ſpeciali mandato epiſcopi vicarium generalem conſtituere non poteſt.*

3 *Epiſcopus tenetur ex delicto ſui vicarij.*

QVAESTIO XCVII.

ITEM fuit quæſitum. ª An † in alienationibus a
rerum eccleſiæ 1, ſeu tranſactionibus, ſufficiat au- 1
thoritas vicarij, vel officialis epiſcopi? Concluſum 1
fuit quòd non, per ca. ij. de tranſact. cum ibi not. per Innoc. in c. de cætero. & in c. veniens. eo. ti. & vbique per Collect.

a Contrarium videtur tenere Baldus in marga. ver. vicarius. verſi ij. dicens quòd vicarius habet iuriſdictionẽ ordinariam, & interponit decreta voluntaria, & contentioſa: ita dixiſſe refert Hoſt in dic. c. clericos. de offic. ordi. Et de officiali videtur glo. ordin. in c. ij. de offic. vica lib. vj. ſuper ver. officialem, quæ dicit officialem habere iuriſdictionem ordinariam: interponit decretum in alienationibus minorum & emancipationibus, & alia quæ ſunt ad iuriſdictionem neceſſaria exercet. de offic. eius qui vicem alte. ge. C. l. ij & in cap fin. de iudic. lib. vj. Adde
quòd † vicarius generalis epiſcopi, vicarium generalem ſine 2
ſpeciali mandato conſtituere non poteſt ſecundum Domi. de
Rot. deciſio. ccclxxxj. Adde † quòd epiſcopus tenetur ex deli- 3
cto ſui vicarij vel officialis, niſi poſtquam ſciuerit, purgauerit illud. Domi. de Rot. deciſio cclxxxij.

1 ADDITIO. An alienationibus rerum eccleſiæ. Vide Guido. pap. q. cxlix. cl. clj. clij. cliij. cliiij. clv. clvj. clvij. clviij. clix. clx. & dxciiij. Rot. deciſio. ccxix.

SVMMARIVM.

1 *Tranſactio vt ſit realis & perpetua ſufficit authoritas epiſcopi dummodo interueniat in ipſo actu tranſactionis. & nume. 1.*

2 *Secus ſi ex poſtfacto, niſi per papam confirmetur.*

QVAESTIO XCVIII.

a ITEM fuit quæſitum. [a] Si ſufficiat † authori-
1 tas epiſcopi ad hoc vt tranſactio ſit realis, & perpe-
tua? Concluſum fuit quòd ſic, dummodo interue-
niat in ipſo actu alienationis ſeu tranſactionis. Secus
ſi ex poſtfacto vt no. inſtit. de authori. tuto. §. autho-
ritas. & per Innoc. in c. conſuetudinis. de conſuetu. &
in c. dudum. de reb. eccle. non alie. lib. vj. & pleniſſi-
mè per Innoc. in c. veniens. aliàs per Collec. de tranſ-
2 actionibus. Quia † contractus nullus ex poſtfacto
validari non poteſt, niſi per papam confirmetur vel
ratificetur: vt in dicto c. veniens. per Collec.

a Dicerem quòd ſi rector eccleſiæ inferioris non habentis collegium alienat, vel tranſigit, ſufficit quòd hoc faciat cum authoritate epiſcopi, ſi per talem tranſactionem alienetur res immobilis, vel mobilis pretioſa & ſine epiſcopi authoritate non valeret: quia ſic, vt dicta res immobilis, vel mobilis pre-
1 tioſa directè non poteſt alienari [1] ſine ſolennitate, ita nec indirectè tranſigendo, tenet Sicu. in ca. contingit. de tranſactio. facit tex. l. cum hi. ff. de tranſact. & text. iuncta gloſ. in l. non ſolum. C. de prædiis mino. ſine decre. non alie. Si autem iſte rector habet collegium, debet interuenire conſenſus collegij, & ſubſcriptio cum authoritate epiſcopi: & hoc videtur probari in c. abbatibus. & in c. placuit. xij. q. ij. & xvij. q. iiij. ca. in venditionibus. & tex. iuncta gl. in clemen. ſi vna. de rebus eccle. non alienan. Si autē epiſcopus eſſet author huius alienationis, vel tranſactionis eccleſiæ inferioris, tunc requiritur conſenſus ſui capituli, & ita intelligitur c. j. de his quæ fiunt à præla. ita dicit
3 ibidem Sicu. Et adde † quòd ſufficit authoritas epiſcopi quando requiritur vel alterius: id eſt conſenſus authorizabilis interueniat in ipſo actu, ſecundum quòd verbum ſonat, vel modicum ante ſeu immediatè pòſt, tenet Sicul. in ca. cum vos. de his quæ fiunt à præla. Gloſ. in §. tutor. inſtitu. de authorit. tuto. Et ibi Ioan. Fab. Ioan. And. & poſt eum Domi. in alleg. ca. dudum. Bartol. & Angel. in l. ſi quis mihi bona. §. iuſſum ff. de acquiren. hæred. vide Bald. qui tenet quòd in ipſo actu debet interuenire, in l. quicunque. & l. fina. §. neceſſitate. C. de bo. quæ libe. & in l. j. C. qui admit. ad bo. poſ. & in l. ſi decretum. C. de ſeruo reipu. manumiſſo. & in rubric. C. de inſtito. & l. ſi vxorem. j colum. C. de condi. inſer.

1 ADDITIO. Non poteſt alienari. Adde illud procedere etiamſi alienando fieret melior eccleſiæ: vel etiam minoris conditio ſecundum glo. in l. ſi fundus ſterilis. ff. de re. eo. idem tenent Iacob. Butr. Albe. de Roſ. Bart. Bald. Angel. Fulgo. Pau. de Caſtr. in l. cum hi. §. eam tranſactionem. ff de tranſact. idem Bald. in ca. j. de tranſact. & in l. fina. §. neceſſitate. v. colum. in fi. C. de bo. quæ libe. Idem Iaſ. in alleg. §. eam. quod tamen limitat, niſi eccleſia vel minor ratificet cōtractum adhibendo debitas ſolēnitates, cùm illud facere poteſt, ſed non aduerſarius. iſta eſt ſingularis doctrina Innoc. & omnium in c. j. de his quæ fi. à præla. firmat glo. in ca. j. ne ſede vacan. idem Matheſilla. in not. ſuis 155. not. Albericus. & ita Fulg. & Iaſ. in alleg. §. eam.

SVMMARIVM.

1 *Procurator primus reuocatur per minoris in integrum reſtitutionem.*

2 *Minor non reſtituitur in integrum niſi prius aduerſus ſuam confeſſionem probato errore.*

3 *Eccleſia & minor audiuntur etiam poſt ſententiam.*

QVAESTIO XCIX.

a ITEM fuit dubitatum. [a] Si agebatur † contra
1 minorem tanquam contra hæredē Titij, & fuit traditus libellus contra ipſum, & fuit prædictum prius & ante omnia reſpondere, an eſſet hæres vel non: & procurator ipſius minoris reſpōdit ipſum fore hæredem: & pòſt datu libello fuit negatiuè reſponſum & pòſt minor fuit reſtitutus aduerſus dictam confeſſionem ſeu reſponſionem, & poſtea conſtituit alium procuratorem ſimpliciter. primus procurator tanquam dominus litis factus per conteſtationem vult proſequi dictum negotium: alius procurator dicit quòd non poteſt: quia eſt reuocatus. Item per dictam reſtitutionem fuit repoſitus proceſſus in eo ſtatu, in quo erat ante lit. conteſta. ſed tunc poterat à domino reuocari etiam ſine cauſa. ergo modò quæritur quis iſtorum procuratorum melius dicat? Concluſum fuit quòd ſecundò conſtitutus per iura vulgata, quia reſtitutio eſt in priſtinum ſtatum repoſitio, &c.

1 Aduerte tamen † quòd minor, vel eccleſia non auditur per 2
in integr. reſtit. aduerſus confeſſionem ſuam non probato errore, per l. nam & poſtea. §. ſi minor. ff. de minor. Nec obſt. dicatur quòd idem ſit in priuato ſine reſtitutione, quia reſpondetur quòd priuatus non auditur niſi durante negotio. vt
in cap. fin. de confeſ. eccleſia † verò vel minor auditur etiam 3
poſt ſententiam. iſtud voluit Spec. tit. de in integ. reſti. §. ij. col. antepen. verſic. ſed nonquid. idem Bal. ibi in addit. idem Inno. & Sicu. in cap. auditis. de in integr. reſtit. licet gloſ. in cap. ij. de in integr. reſtit. lib. vj. teneat quòd eccleſia petit reſtitutionem
contra confeſſionem ſuam, licet non doceat 1. 1

1 ADDITIO. Licet non doceat. Adde Domi. qui poſt Io. de Fantu. gloſ. prædicta ſequitur in alleg. c. ij.

SVMMARIVM.

1 *Nobilitas eum excuſat quem ne perſonaliter compareat & reſpondeat, ſi notarius ad eum mittatur, expenſis non perſonaliter reſpondentis mittetur.*

2 *Pauper expenſis iudicis a quo ad iudicem ad quem mittendus.*

3 *Reus pauper incarceratus, expenſis actoris in carceribus alendus.*

QVAESTIO C.

ITEM fuit quæſitum. [a] Si poſitiones fuerint a
† datæ contra Titium abſentem, & nobilem ſe dicentem, & petatur per partem quòd reſpondeat iuramento medio, & veniat perſonaliter: & ipſe excuſet ſe propter nobilitatem, quòd non tenetur venire: ſed quòd remittatur ſibi ſacramentū ad domum: quod ſibi fuit per iudicem conceſſum, modò quæritur, Cuius expenſis notarius ibit, vel tradentis poſitiones, vel debentis reſpondere? Concluſum fuit, quòd expenſis debentis reſpondere, quia ſi non fuiſſet nobilitas, debuiſſet perſonaliter veniſſe ſuis expenſis, vt in cap. j. de iudic. lib. vj. & in cap. mulieres. eod. titu. pro iuramento veritatis ſuper dictis poſitionibus præſtando: quamuis Spec. in tit. de iuram. calum. in §. reſtat. in fi. videatur tenere quòd expenſis communibus, quando mittitur iuramentum calumniæ partibus, vel parti abſenti propter nobilitatem, vel aliam iuſtam cauſam, ſecus ſi voluntariè agat per procuratorem, vide glo. & ibi Bar. ff. ex quibus cau. in poſſeſ. eat. l. ij. §. j. vbi tenet quòd expenſis abſentis, quia non miſit procuratorem ſufficienter inſtructum.

a Similis huic quæſtioni continetur infrà, q. cclxxxiij. & vide quæ ibi ſcrip. Et tenet idem Bal. in l. generaliter. §. his. de præſentibus. C. de rebus credit. vbi tenet quòd has expenſas quæ fiunt in ipſo actu mittendi tabellionem facit ille qui hoc petit fieri: allega. l. quoniam diberi. C. de teſt. & no. in l. cùm ſæpe. de eroga. milit annon. lib. xij. & ideo dicebat idem Bal. cum quidam appellaſſet ad regis curiam, & oportebat quòd cum cuſtodibus remitteretur, quòd ipſe debet facere expenſas cuſtodibus. Aduerte quia me exiſtente officiali quæſtio accidit contra dominum Vauren. epiſcopum, qui dicebat quòd quendam

dam clericum appellantem ad curiam appellationum ſuis expenſis remittere non tenebatur: adeo quòd fuit in curia parlamenti deuoluta: vbi ego allegaui contra dictum epiſcopum iure cautum eſſe quòd iudex cauſæ criminalis debet tranſmittere reum ad iudicem appellationis cum cauſa & ſub fida cuſtodia. pro quo eſt text. ſecundum Butr. Bald. & Salic. in l. eos. §. ſuper his. C. de appel. & dicit Ioan. Fab. in l. minime. C. eod.
a tit. quòd † illud tenetur facere iudex à quo expenſis propriis, ſi priſonerius non habeat vnde. allega. l. j. C. de cuſto. reo. & in authen. de defenſo. ciuita. §. audient. col. iij. ibi & mittent ad prouinciæ præſidem. Et vlterius Bald. in allega. l. minime. dicit quòd iudex ad quem ſub fida cuſtodia mittere debet: & quòd in hoc eſt obediendum iudici appellationis tanquã ſuperiori. Et de huiuſmodi remiſſione ſecundum Bald. cauetur actuum. xxv. xxvj & xxvij. dum beatus Paulus à Iudæis coram Feſto & Agrippa accuſaretur, dixit, Ad Cæſarem appello: cui Feſtus habito conſilio reſpondit eidem, ad Cæſarem appellaſti, ad Cæſarem ibis, vnde in fi. xxvj. c. alle. dimitti poterat homo hic, ſi non appellaſſet Cæſarem. & xxvij. c. in princi. ea conſilio iudicatum eſt Paulum per nauigium eſſe tranſmittendũ in Italia ad Cæſarẽ, & traditus fuit Iulio Centurioni, & cuſtodibus &c. ipſius autem Pauli expenſis factum non fuit, cùm propriũ non haberet. xij. q. j. c. dilectiſſimus. c. quia tua. & c. videtes ad quod facit quod dicit Odofre. in l. j. C. de requi. reis. videlicet quòd remiſſio priſonerij fieri debet cum nunciis remittendis. alleg. §. ſi quis verò comprehenſorum. in authen. vt nulli iudices. col. ix. ibi & ad iudicem prouinciæ tranſmittere. ad idem text. in allega. §. ſuper his ibi: ad ſcrinia quorum intereſt tranſmittantur. Ad præmiſſa bene facit glo. in alleg. l. cùm ſæpe, dicens
3 quòd ſi incarceratos † non habeat vnde ſe poſſit ali facere, ille. qui fecit eum detineri miniſtrabit expenſas. ad idem Bart. in l. ſanctum. ff. de rerũ diui. & facit tex. in l. iudices. C. de epiſ. audi. idem Bart. in ſuo tractatu de carce. idem Ange. Are. in ſi. §. inſtit. de actio. in fi. Quinimo dicit Io. Fab. in d. §. fi. quòd ſi ille qui facit eum detineri noluerit expenſas miniſtrare: bene faciet iudex ſi priſonerius non habeat vnde ſe alat, vt permittat ipſum abire: niſi ex eleemoſynis nutriri poſſet. d. l. iudices. Iſtis rationibus & mediis cõcludebam epiſcopum prædictum teneri cum ſuis cuſtodibus & nuntiis expenſis ipſius priſonerij, ſi haberet, vnde alioquin fuit propriis expenſis dictum priſonerium cauſa appellationis proſequendæ tranſmittere. Et ita fuit in craſtinum dictum per areſtum curiæ. Et de hoc aliquid per me in repe. c. 1e j. de offi. ordi. poſt ſextã concluſionẽ.

SVMMARIVM.

1 *Procurator non exiſtens ſoluendo auditur in ſubſidium etiam poſt x. dies à tempore ſententiæ computandos per reſtitutionem in integ.*

2 *Procurator quando dicatur non ſoluendo.*

QVAESTIO CI.

a ITEM fuit quæſitum. [a] Si ſententia fuit † lata
1 contra procuratorem dominum litis, per litis conteſtationem factum contumacem, & ad ſententiam audiendam perſonaliter citatum, an dominus ignorans poterit appellare: & ſi poteſt, intra quòd tempus? Innoc. in c. quærelam. in gloſ. abſoluere. de procura. & in cap. j. gloſ. ſecus vt lit. non conteſta. dicit. quòd vbi nullo modo eſt defenſus, vel minus legitimè, quòd ipſo iure appellare poterit intra x. dies computandos à tempore ſententiæ. vide Collecta. in capi. j. vt lit. non conteſta. cum quibuſdam iuribus ibi allega. Secus verò vbi dominus eſſet fictus contumax: quia citatus ad domum, & per procura. defenſus: quia non poterit appellare niſi intra x. dies à tempore ſententiæ computandos. & hoc procuratore exiſtente ſoluendo. vt not. gloſſ. in l. prima. §. vlti. ff. quando appellan. ſit, & in authenti. hodie. C. de appellatio. & ibi pleniſſimè per But. Ioan. Fabr. Baldum. & Salicet. Quia procuratore exiſtente non ſoluendo auditur in ſubſidium etiam poſt x. dies à tempore ſententiæ computandos, per reſtitutionem in integrum.

a Sed quomodo ſcietur † procuratorem non eſſe ſoluendo? 2
dicit Bald. in allega. authen. hodie, quòd quandoq; iſte articulus cõſiſtit in facto: & tunc ſcitur per diſcuſſionem. Quandoq; conſiſtit in iure & rei natura: vt ſi cauſa eſt beneficialis, matrimonialis, vel ſtatus infamiæ quæ inæſtimabilia ſunt & ideo non recipiunt intereſſe pecuniarium: vt ff. rem ra. habe. l. procurator. ad exhi. §. fin. Iſto enim caſu ſtatim appellabit dominus à tempore ſententiæ, vel reſtitutionem petit ad appellandum, ſecundum Sali. in alleg. authen. hodie. Adde quòd præſumitur appellatio interpoſita à tempore ſententiæ intra decem dies ſecundum domi. Ro. conclu. cccxix. Innoc.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata procuratore domino litis. per conteſtationem litis effecto, præſente tamen vero domino, valet.*

2 *Acta & facta per ſecundum procuratorem, etiam ſi non ſit dominus litis, valent.*

3 *Sententia poteſt dari & ferri pro minore etiam eo abſente, idem in eccleſia. ibidem.*

QVAESTIO CII.

ITEM fuit dubitatum, [a] ſi † procurator fuit li- a
tem conteſtatus. & ſic dominus litis effectus, an ſen- 1
tentia lata cum domino in abſentia ipſius procuratoris valeat? Et concluſum fuit quòd ſic 1, per not. 1
per Collecta. in cap. ij. de teſti. vbi ponit, quòd ſi dominus aliqua peragat, quæ concernant ordinem litis procuratore per lit. conteſt. domino facto minimè vocato, & requiſito, minimè valebũt. ſecus ſi aliqua agat, quæ concernunt litis deciſionem, vel peremptionem cauſæ, ſicut eſt ſententia diffinitiua. vltra hoc vide Ioan. And. in præallega. ca. ij.

a Vbi tenet quòd † valent acta facta per ſecundum procuratorem, licet non ſit dominus litis, & hoc vbi & quando pars aduerſa eſt præſens & tacens vel non contradicens, allega. c. ſi duo. de procur. & tex. ſingularis in l. filiusfamilias §. veterani. ff. eo. tit. & hoc firmat Bald. in l. ſi quando C. de teſti. Aduerte 2
quia in cauſa apoſtolica abbatis Loci Dei contra priorem de Rameria ſententia lata fuerat pro ſyndico Loci Dei abſen. tamen iudicio Loci Dei domini litis. Cuius occaſione coram me tunc officiali Tholoſano, & iudice apoſtolico in ſecunda inſtantia motum fuit dubium, an valeret huiuſmodi ſententia, ſuper quo diuerſi diuerſa dixerunt: fuit tamen finaliter in conſilio Archiepiſcopali, vbi tunc peritorum aderat copioſa multitudo, concluſum, dictam ſententiam validam exiſtere, pro quo fuit alleg. caſus in l. non eo minus. cùm ibi not. C. de procur. æquiparando minorem eccleſiæ iuxta. c. j. de in integ. reſtit. Poſtquam igitur ſententia fuit in fauorem ſyndici Loci Dei prolata, valebat & tenebat de iure: quantùs etiam ipſe ſyndicus eſſet abſens non contumax. concor. glo. iuncto tex. in l. j. C. qui legi. perſo. & Cyn. in d. l. non eo minus. nam quo ad fauorabiliter geſta pro ipſo ſyndico non requiritur eius præſentia, quinimo ſibi abſenti etiã quæritur ius ea dicta ſententia. pro quo facit. l. neque. cum ſimilib. C. de contrahend. & commit. ſtipu. & iſta eſt communis opin. docto. in l. furioſo. ff. de re iudi. vbi hoc tenet Alexan. de Imo. pro quo eſt text. in l. properandum. §. ſin autem reus. C. de iudic. vbi dicit tex. quòd ſententia poteſt ferri reo abſente. & hoc quando conſtat ex petitis eum habere iuſtam cauſam. & ita concludit Alex. in d. l. furioſo. poſt plura. & idem Alexan. in d. l. non eo minus. C. de procur. concor. Ioan. Fab. ibidem in prin. qui alleg. Spe. contrarium tenentem in titu. de actore. verſi. quid ſi minor. quinimo dicit ibi Alexan. in d. l. non eo minus. verſi. & illud. quòd
ſicut † ſententia poteſt ferri & dari pro minore abſente, ita 3
etiam pro eccleſia abſente, & in eius fauorem. ſecus contra. ita voluit Ioan. de Imo. in l. quæſitum. ſuper voce glo. ff. de re iudi. & ibi Alex. hoc fortius firmant, & notant canoniſtæ præſertim Anto. & Sicu. in c. cauſam quæ in j. de iudi. concor. gloſ. & Anto. in cap. quærelam. de elect. facit ad prædicta ſingularis caſus in l. vnica. C. de ſen. aduer. fiſc. la. lib. x. & ibi Ioan. de Pla. vbi ſententia lata in fauorem fiſci, licet eius abſente aduocato valet, & tenet de iure, ſic etiam vbi in fauorem eccleſiæ, cùm pari paſſu ambulent vt in dictis iuribus. Hanc autem opin. ſequitur Pau. de Caſt. conſi. cccxix. præſertim quia ipſe ſyndicus

Loci

Loci Dei dictam ſententiam non impugnabat: quinimo eandem ratificauerat & acceptauerat, & pro eadem ſtabat, quòd potuit facere per l. licet ff. de iudi. vbi dicit Pau. de Caſt. quòd licet ſententia lata cum falſo procuratore ſit nulla quoad dominum, qui eum procuratorem non conſtituit non tamen eſt nulla quoad falſum procuratorem & ſic quia talis ſententia non eſt omnino nulla, poteſt ratificari: & ſecuta ratificatione extenditur ad vtilitatẽ domini, poſtquam actus non erat ipſo iure nullus quia ratificatio inuenit aliquid in quo operatur, quod dicit idem Pau. vbi ſuprà. & valde notandum.

1 Additio. Concluſum fuit quòd ſic. Adde quòd de ſtylo curiæ parlamenti in qua proceditur ſummariè ſola veritate inſpecta non curatur in cuius perſonam proſequi ſententiam vel areſtum, an in perſonam domini, inſequendo opi. canoniſtarum ſecundum quam non curatur in cuius perſonam proferatur, vt dicit glo. in c. ſubſtituta de in integrum reſti. & c. querelam. de electi. ita dicit Guliel. Pap. quæſt. cccxxxj.

S V M M A R I V M.

1 *Contrahens in loco vbi non habet domicilium, nec armarium, ibidem conueniri non poterit.*

2 *Sic contrahens habetur vt viator.*

3 *Viator ſortitur forum ratione contractus, cùm contrahens ignorabat eum viatorem.*

QVAESTIO CIII.

a ITEM fuit quæſitum. [a] Si aliquis non † habens
1 domicilium, armarium, neque pergulam Tholoſæ, ibi contractum aliquem peragat, an ibidem poterit conueniri ratione dicti contractus? Concluſum fuit
2 quòd non: quia talis ſic † contrahens cenſetur vt viator. vt not. gloſ. in ca. Romana. §. contrahen. de fo. competen. lib. vj. idem Archid. & quaſi communiter omnes. ibidem facit l. quæro. ff. de ſolu. & in l. hæres abſens. §. j. ff. de iudiciis.

a Adde limitationes quas ponit Barto. in d. l. hæres abſens.
3 Prima quòd viator † ſortitur forum ratione cõtractus, quando contrahens ſecum ignorabat eum eſſe viatorem. nam tunc ignorantia probabilis ſibi non debet obeſſe, & in dubio præſumitur ignoraſſe, quando habebat ibidem tabernam, vel ſtationem, ſeu officinas: vel non oſtendebat aliqua ſigna peregrinationis vel itinerationis, ſed incedebat tanquam vnus ciuis, vel mercator. nam fuit in culpa non prodendo conditionem ſuæ perſonæ, arg. in c. in audientia. de ſenten. excommu. & capi. ſi verò. ij. eod. titu. & ſatis hoc videtur innuere text. in allega. l. hæres abſens. Secunda limitatio, quando contractus veriſimiliter compleri debeat incõtinenti, vt quia emi equum à viatore, ſolui precium, veriſimiliter tacitè videtur actum, vt incontinenti equum tradere debeat. vnde ſi non tradat poſ-
a ſum eum conuenire in loco contractus a, & ratione delicti quia me decepit: habet enim iſte contractus delictum admixtum. ad hoc l. ij. ff. de pigno. act. quia ex quo tacitè videtur actum vt hic impleatur, poteſt etiam ratione contractus conueniri, ſicut quando expreſſè effectus & implementum deſtinatur ad aliquem locum, poteſt ibidem conueniri: ita quando effectus tacitè deſtinatur ad hoc, poteſt hic conueniri. Alia limitatio quam ponit Franc. in cap. fina. de foro competen. eſt, quòd ſi quis acceſſerit ad locum duntaxat vt ibi ſortiretur forum, vel vt ibi contraheret, ſortitur ibi forum, licet inde ſtatim ſit receſſurus: & ſic ſit ibi tanquam viator. nam ex quo ſtudioſè acceſſit ad illum locum, videtur ibidem implementum contractus deſtinaſſe. & ſic ceſſet abſurditas ſuper qua ſe fundat. d. l. hæres abſens. & iſtud eſt not. ſecundum Sicu. in allega. ca. ſi. pro illis qui vt euitent gabellas quæ ſunt in loco exeunt diſtrictum illius loci, & vadunt ad contrahendum alibi, ſortiuntur enim forum in loco contractus, vt euitent gabellas loci, vnde receſſerunt: facit l. ſi fundus ff. de euic. & melius l. ij. C. quando teſta. aperiantur.

a Additio. Item fuit quæſitum. De hac materia ad ſatietatem vide per domi. Fel. in cap. fina. quaſi per totum. extra de foro competen. vbi omnia ita dilucidè ſcribit ac ſi in ſpeculo lympidiſſimo faciem tuam conſpicias.

a In loco contractus. Adde Felt. ſingulariter in allega. ca. ſi. de foro compe. viij. ix. & x. colum. Et inter alia dicunt ibidem mo de. referre dictum not. Bal. in rubri. C. de reuocan. his quæ in fraud. cred. xi. col. vbi tandem decidit quòd ſi contraxi cum aduena, poſſum eo recedente petere arreſtari: quia non debui ſcire eum receſſurum antequam ſatisfaceret, vel daret fidem de ſoluendo in loco domicilij: & ſequitur Roma. in l. ij. ff. ſol. ma. dicens ſufficere cautionem nudam, ſi aliam nequit inuenire, iuxta gl. in l. ij. §. ſed ſi dubitetur ff. de iudic.

S V M M A R I V M.

1 *Tonſuram non dicitur deſeruiſſe, qui eam ſtatim ſine fraude reſumit.*

2 *Clericus coniugatus, ſi vxore mortua reaſſumit tonſuram, recuperat omnia priuilegia clericalia.*

QVAESTIO CIIII.

ITEM anno domini [a] M. cccxcij. die ſeptima a
Septembris, quidam clericus coniugatus captus in habitu & tonſura exiſtens. per curiam regiam Tholoſæ requiſitus per curiam ſpiritualem Tholoſæ fuit remiſſus, non obſtãte quod opponeretur, quòd tempore areſti facti erat carens tonſura, & replicabatur per curiam ſpiritualem, quòd quamuis tunc careret tonſura, hoc erat propter infirmitatem, & antè & pòſt dictus clericus conſueuerat portare tonſuram 1. 1

a Non enim videtur † tonſuram deſeruiſſe ex quo ſtatim eam ſine fraude reſumpſerit. l. iij. ff. de diuor. cap. diuortium. de pœni. diſtinct. j. præterea clericus coniugatus ex dimiſſione tonſuræ non perdit irrecuperabiliter priuilegium, ſed illud recuperat ſtatim quando tradetur: quinimo dicunt docto. in c.
clericus in vj. de vita & honeſta. cleric. quòd † clericus coniu- 2
gatus ſi mortua vxore reaſſumit tonſuram, recuperat omnia priuilegia clericalia, dummodo fuerit vnica, & virgo. ita dicit Sicu. in alleg. cap. clericus.

1 Additio. Tonſuram. Adde ad hoc multa nota. dicta Bart. Cæp. in conſil. xxij.

S V M M A R V M.

1 *Pater ſuper bonis aduentitiis filij conuentus, poteſt ante & poſt litem conteſtatam procuratorem, vt legitimus adminiſtrator, conſtituere.*

2 *Et etiam in his bonis in quibus ante litem conteſtatam habuit vſumfructum.*

3 *In his tamen neceſſe eſt vt interueniat conſenſus filij, & num. 4.*

5 *Pater adminiſtrans bona filij emancipati tenetur reddere rationem ſicut alius.*

QVAESTIO CV.

ITEM fuit quæſitum, a an pater † pro filio ſuper a
peculio aduentitio cõuentus, poſſit ante litem con- 1
teſtatam, vel pòſt, conſtituere procuratorem vt legitimus adminiſtrator? Concluſum fuit quòd ſic, per nota. Innoc. in c. accedens. de procur. & ibi Collect. per Cyn. C. de bo. ma. l. j. Dum tamen filius maior ſeptem annis conſentiat. vt in l. cùm non ſolum. §. vbi autem. C. de bonis quæ libe.

a Quòd pater antè vel pòſt litem conteſta. in aduentitiis poſſit procuratorem conſtituere, tenent Odofr. Iaco. de Ra. Iaco. de Are. Pe. Dy. & Cyn. relati per Cyn. in allega. l. j. C. de bonis mater. & idem ibi Io. Fa. Bar. Bal. & Sal. idem Spec. & Io. And. in addit. Spec. titu. de procurat. § ratione quoque conſtituentis. ver. ſed quando. Sed an requiratur conſenſus filij, hic variæ ſunt opiniones. Nam Ange. in l. fin. §. j. ff. de verb. oblig.
teneт quòd pater in his, in † quibus habet vſumfructum ante 2
litem conteſt. poteſt conſtituere procuratorem abſque conſenſu filij. idem voluit Bal. in alleg. l. j. C. de bo. mater. & idem Bald. in alleg. §. vbi autem. & miramur idem Angel. de dicto Innoc. in alleg. cap. accedens. quia text. in alleg. l. j. de bon. mater. multipliciter videtur probare, quòd hæc poteſt pater ſolus: cui ſubtiliter, oſtendit Andr. de Piſ. quem refert Bart. in d. l. j. cuius concluſionem communiter ſequitur Bart. & alij l. j. ff. de procur. & in l. neque. C. eod. tit. vnde Ange. videtur reſtringere

d. ctuna

dictum Innoc. quando litigaretur contra filium de nuda pro-
prietate: aliás hoc dictum non procederet ſecundum eum.
Ioan. de Imo. in alleg. l. fi. § j. ff. de verb. oblig. dicit quód licet
iſta ſit communis opi. tamen opi. Innoc. eſt verior per d. l. ſi §.
vbi autem. C. de bo. quæ lib. & hanc opin. Innoc. tanquam ve-
riorem, & literæ magis amicam ſequuntur Franc. Aret. in alle.
l. fin. § j. ff. de verb. oblig. vbi videas idem Angel. Aret. inſtit. de
act. §. actiones autem. ver. ad vnum aduertas. ad idem Sali. in
allega. §. vbi autem. & ibi Ange. vnde concludit Ange. Aret. vt
3 ſuprà, quód ſiue † pater agat per ſe ipſum, ſiue per procurato-
rem, iudicium non teneat, niſi interuenerit conſenſus filij. ſi
talis eſt ætatis, quód poſſit conſentire, vt videtur caſus in d. §.
vbi autem. ſufficit tamen conſenſus tacitus ipſius filij ſecun-
dum Iacob. de bello. quód ſatis placet Bart. nam eo ipſo quód
filius ab initio conſentit patri adeunti, videtur conſentire et
quód ſemper actionem moueat, & defendat, tanquam ſi per-
fectè eſſet dominus. vt d. l. j. C. de bo. matri. Ne ergo incidas in
4 opi. doctorum ſemper faciens † quód conſenſus filij interue-
5 niat. Adde † tamen ad materiam quód quando pater admi-
niſtrat bona filij emancipati tenetur reddere rationem ſicut
alius. l. litis. §. fina. & ibi per Bart. & Ange. ff. de nego. geſtis. &
Franc. Aret. in allega. l. fina §. j. ff. de verbo. obliga. vbi vide per
eum poſt Bart. ſolenniter in quibus caſibus authoritas patris
ſufficiat vel legitimetur perſona filij.

SVMMARIVM.

1 *Minor carens curatore conſtituens procuratorem ad agendum &c. & iurauit non venire contradictum proceſſum, an proceſſus valeat.*
2 *Minor an poſſit agere iudicio poſſeſſorio.*
3 *Et ſi in poſſeſſorio ſuccumbat, an poſſit petere in integrum reſtitutionem.*

QVAESTIO CVI.

a ITEM fuit quæſitum.[a] Si minor xxv. annis,
1 maior † tamen xiiij. carens curatore cõſtituerit pro-
curatorem ad agendum & defendendum: qui pro-
curator fuit litem conteſtatus, & cætera iudicij per-
egit quæ pòſt dictus minor ratificauit, & iurauit nõ
venire contra dictum proceſſum habitum, nec ha-
bendum: an dictus proceſſus valeat? Concluſum
fuit quòd ſic: per l. non eo minus. C. de procura. &
hoc ſi pro ipſo, per d. l. & idem etiamſi contra ipſum
vigore ſacramenti præſtiti per ipſum minorem.

2 a Adde quæ ſcripſi ſuprà deciſio. xlv. & xlix. Adde † inſuper
quód licet minor ſine curatore poſſit agere iudicio poſſeſſo-
rio: vt in l. iij. C. qui legi. perſo. & gl. in c. ex parte, de reſtit. ſpo.
non tamen poteſt conueniri: ita voluit gloſ. Pe. Cy. Ioan. Fab.
Bart. Bal. & Sali. in alleg. l. iij. quia illud quod agere poſſunt in
eorum fauorem, non debet in eorum læſionem torqueri. Nec
etiam minor poterit reconueniri. vt in præallega. l. iij. Et ſi mi-
3 nor † agens poſſeſſorio iudicio ſuccumbat, poteſt petere in
integ. reſti. ſecundum glo. in l. vnica. C. ſi de momen. poſſeſſio.
quam glo. ibidem ſequuntur Cyn. Bald. & Salic. idem Bald. in
alleg. l. iij. C. qui legitimam perſonam haben. ſtan. An autem ſi
minor renuntiauit beneficio veniat in integ. reſtituendus? vide
latiſſimè per Sicu. poſt glo. & doc. in alleg. c. ex parte.

SVMMARIVM.

1 *Permutatio beneficij ſpectantis ad præſentationem patroni facta per ordinarium patrono non vocato, ipſo iure eſt nulla.*

QVAESTIO CVII.

a ITEM fuit quæſitum.[a] An ſi obtinens † bene-
1 ficium ad præſentationem alicuius, vel per inſtitu-
tionem ipſo irrequiſito poſſit permutare? Conclu-
ſum fuit quòd non: per no. Inno. in c. fi. de renun. gl.
fi. per no. Colle. in c. quæſitū. & in c. cùm olim. de re-
rum permu. & ſic antequā fiat, debet requiri. tamen
ſi fiat ipſo patrono minimè requiſito de iuris rigore
tenet, vt no. do. Pet. Mercerij, decre. docto. in d. c. fi.

a Dici poteſt quód permutatio facta de beneficio ſpectante
ad præſentationem patroni per ordinarium patrono non vo-
cato non eſt nulla ipſo iure: ſed venit annullanda per ſenten-
tiam, ſi ipſe contēptum ſuum proſequatur intra tempus, intra
quod præſentare potuit & debuit, ſecundum Feder. de Sen. in
tract. permu. q. xxx. idem Alexan. de Lantil. in c. licet. de rerum
permu lib. vj. idem tenet Ioan. de Milis in reperto. §. permu-
tatio facta per ordinarium. idem domi. de Rot. deciſio. ccevij.
aliás deciſio. v. de rerum permut. in no. & ibi vide. Videtur ta-
men Rota ibidem circa finem tenere, quód ſi patronus ſit lai-
cus, & intra tempus à iure ſtatutum contradicat ex cauſa ra-
tionali, permutatio eo contempto facta eſt nulla per e decer-
nimus. xvj. q. vij. nec eorum præſentatio impeditur, etiamſi per
legatum facta fuerit talis permutatio. tenet Domini. poſt Lap.
in alleg. c. licet. ſecus ſi non contradixit intra tēpus, quia tunc
tacitè conſenſiſſe videtur tali permutationi, vnde tenent do.
de Rot. deciſio. dxxviij. aliás deciſio. x. de iure patro. in anti-
quis. quód ſi intra tempus patroni epiſcopus confert benefi-
cium alicui. & patronus ſiue laicus ſiue eccleſiaſticus intra
tempus aliquem non præſentat. reconualidatur epiſcopi col-
latio: quia patronus videtur tacitè conſenſiſſe, & ceſſauit cauſa
impediens, & ſuperuenit cauſa confirmans. idem videtur vo-
luiſſe Sicu. in ſimili quæſtione. in c. cum ex officio, de præſcri.
in penul. colum. Adde quód ad hoc quód aliquis poſſit validè
præſentare, non ſufficit, quód ſit in poſſeſſione præſentandi,
iuxta. c. conſultationibus. de iure pat. niſi ſit in tali poſſeſſione
cum bona fide. glo. & doct. in alleg ca. conſultationibus. & ibi
Sicul. Gaſp. Cal. tit. de iure patro. conſi. xij. idem Sicu. in c. j. de
fide inſtru. iiij. col. dicens quód ca. conſultationibus, loquitur
in poſſeſſione bona fide quæſita: aliás nil valeret præſentatio.
idem firmant Lap. & Domi. in c. cum qui. de præben. lib. vj al-
lega. Pau. in cle. in pleriſque, de elec. in cle. vnde lite pendente,
maximè ſuper dicta poſſeſſione iuris præſentandi non poteſt
validè fieri præſentatio, ad quod tex. & gloſ. in ca. ex literis. de
iure patro. Innoc. in c. ij. de in integr. reſtit. & in c. in literis. de
reſtitu. ſpoliato. Sicul. in allega. c. in literis. & in ca. examinata.
de re iudi. Rot deciſ. cxliij talis enim poſſeſſio non debet eſſe
reclamata ſeu quouiſmodo turbata. ad quod text. in cap. cùm
olim. de cau. poſſ. in verb. ſine reclamatione vnde Sicu. ibidem
in fi. ij. col. dicit quód ponderatur in illa litera quód ſine re-
clamatione epiſcopus contulit duobus &c. Ad denotandum
quietam & ſpontaneam poſſeſſionem, & non violentam. &
ſic ad hoc vt valeat præſentatio, electio, vel collatio, opus eſt
quód tempore electionis, præſentationis, & collationis, quis
ſit in quieta poſſeſſione præſentandi, eligendi, vel conferendi.
ad gloſ. in ca. quia propter. de elect. ſuper verbo debeant. dum
ibi dicit: quia ſunt in quieta quaſi poſſeſſione, eligēdi ſunt vo-
candi. Ad idem glo. in ca. nihil. de elect. in verb administretur.
glo. in ca. in Geneſi. eo. titu. in verb. quaſi poſſeſſione. dum ibi
dicit valet talis electio: licet in veritate eligentes non habent
ius, dummodo quietè poſſideant. ad idem gloſ. in c. fi. de offic.
Archi. in verb. canonicos. dicens quód conſuetudo, ſiue poſ-
ſeſſio debet eſſe pacifica. &c.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum calumniæ durante proceſſu præſtari poteſt, non tamen ad inſtantiam partis, ſed officio iudicis.*
2 *Hoc procedit ſolùm in cauſis plenarijs, non autem in ſummarijs.*

QVAESTIO CVIII.

ITEM fuit quæſitum.[a] Si fuit petitum † per a
actorem iurari de calumnia per reum, & abſque 1
præſtatione iuramenti fuit proceſſum vſq; ad renun-
tiationem, & cõcluſionem, an pòſt poterit præſtari:
& ſi fuerit præſtitū, an totus proceſſus valeat? Con-
cluſum fuit quód præſtari poterit officio iudicis, ex
quo eſt cõcluſum per c. cum lo. de fi. inſtr. ſuper ver.
rimari non autem ad inſtantiam partis: vt in c. paſto-
ralis, circa prin. de cau. poſ. & proprie. in c. auditis. de
procur. ita tenet Ioan. And. in nouel. in c. j. de iur. ca.
ſuper ver. qualiter. lib. vj. ſemper in tota cauſa poteſt
exigi, prout no. ibidem Archi. ſuper verbo iurari: &
valebit proceſſus. & ita fuit iudicatum.

a Item

a Item tenet Ioan. And.in addi. Spec.tit.de iura.calum. §. ij.
1 verſi. Quid ſi non exacto 1. idem Bal.in l j.in fi.C.eo.tit.idem
videtur tenere Sali.in l.fin.in fi.C.eo.tit.idem Domi.in alleg.
2 c.j.ad idem glo.in c.ex literis.de iureiuran.limita † tu deciſio-
nem præ dictā procedere in cauſis plenarijs:ſed in cauſis ſum-
marijs poſſet etiam exigi ad inſtantiam partium etiam poſt
concluſionem in cauſa per text.& gloſ.in cle.ſæpe.de verbo.
ſignific.ita voluit Domi.vbi ſuprà.

1 ADDITIO. Quid ſi non exacto. & ibi decidit, quòd ſi
exacto iuramento calumniæ,& non præſtito procedit ad ſen-
tentiam,illa erit nulla per l.prolatam.C.de ſenten.

QVAESTIO CIX.

a ITEM fuit quæſitum. a Si intentio alicuius vi-
carij perpetui eccleſiaſtici ſit de iure communi fun-
data,vt poſsit petere decimas,& primitias? Conclu-
ſum fuit, quòd ſi ad patronum ius patronatus, &
aliqua quota fructuum ſpectant: aliqua verò vica-
rio, aut verò certa portio, ſiue penſio detur vicario,
vel comedit cum patrono: tunc non eſt de iure com-
muni fundata intentio vicarij: ita tenet Gulicl.de
Monte lau. in cle. vnica. de offic.vicar.& Collecta.
in capi.j. eod. titu. in antiquis.& docto.in capi.cum
contingat.de deci.

a Credo quòd litera in huiuſmodi deciſione ſit corrupta:
quia idem Guliel. vbi ſuprà, Franciſcus de Zaba.& Ioannes
de Imola poſt eum & Sicu.in repetitione.§.qui verò c.extir-
pandæ de præben. dicunt quòd aut primitiæ, decimæ, obla-
tiones quæ dantur ratione curæ, competunt vicario, & certa
tantùm portio aſſignatur habenti ius patronatus, vel prælato
alicui: tunc cura & rei vendicatio ſpectat ad vicarium: & ſic
debet intelligi ſina gloſ.in cap.cap oſuiſti.de præben. Si autem
perceptio prouentuum ſpectat ad patronum, vel rectorem,
certa portione vicario relicta, tunc de iure communi cura &
rei vendicatio ſpectant ad rectorem,vel patronum: ſed exer-
citium curæ ad vicarium. Et generaliter ad quem pertineat
perceptio decimarum, vide latè per Sicul.in alleg.c.cum con-
tingat.de deci. Adde quòd ille, cui debetur decima,poteſt pe-
tere interdici domino fundi ne fructus colligat vel exportet,
niſi eo vel eius nuntio præſente, timens forte defraudari. te-
net Spec.tit.de deci.ad fin. Idem Guliel Naſo. Ioan.de Deo.
& Alberic.Ioan. Andr.& Bald.in addi ibidem,idem Sicul in c.
ex parte.in ij.de deci.& ita obtinuit dominus Epiſcopus Al-
bien.contra ſubditos ſuos ſuper ſolutione crucorum per are-
ſtum in curia parlamenti Vauri prolatum anno Domini Mil-
leſimo cccclxxv. xiij. Septembris. Specu.tamen vbi ſuprà di-
cit hoc verum, niſi conſuetudo approbata à principe ſit in
contrarium: vt l.ſi publicanus.ff de publi. & vecti. Sed ſi con-
ſuetudo præſtaret occaſionem ſurripiendi, ſeruanda eſſet in
authen.vt nulli iudi.§.quia verò,facit cap.ex parte.de conſue-
tudi.idem Sicul.vbi ſuprà.

SVMMARIVM.

1 *Super exceptionibus lis non conteſtatur.& nu.2.*
3 *Nec exceptiones quis cogitur dare in ſcriptis.*
4 *Exceptio tamen recuſationis contra iudicem pro-*
poſita in ſcriptis danda.

QVAESTIO CX.

a ITEM fuit quæſitum. a An ſuper † exceptione
1 propoſita ante lit.conteſt.vel poſt,ſit litis conteſtatio
1 fienda 1? Concluſum fuit quòd non.ita no.Collect.
in c.prudentiam.§ ſexta.ſuper ver.ex confeſsione.&
ibidem gloſ.ordinaria in additione.& Innoc in c.in-
ter dilectos. gloſ. abſoluere. de exceſsi. præla.& in
Spec.tit.de lit.conteſt.§.quando autem.circa princi.

a Idem Spec.tit.de excep.§.viſo.verſi.ſed nunquid. & idem
Specu.titu.de incidenti.quo.i.§.ſciendum ver.& vt præmiſſa.
Hanc opin.tenuerunt Ioan.de Li.Bald Sicul.& communiter
2 moderniores.in d.ca.prudentiam.§.ſexta quòd ſuper | exce-
ptionibus non ſit neceſſe litem conte nec libellum offerre.nec
de calumnia iurare.iuramentum tamen malitiæ poterit exigi
in cap.ij de iuram.calum.lib. vj. Nec exceptiones † dare quis 3
tenetur in ſcriptis,ſed ſatis eſt,quòd ſcribentur in actis. vt no.
Hoſtien.in cap.quoniam contra.de probatio. licet gloſ.aliter
ibi,& in d.§.ſexta.dixerit. Fallit † tamen in exceptione recu- 4
ſationis contra iudicem propoſita:quia illa dari debet in ſcri-
ptis.non tamen per modum libelli: vt l.apertiſſimi. C de iudi.
de quo per Spec.in d.§.ſed nunquid.& per Sicu.vbi ſuprà.

1 ADDITIO. Litis conteſt.fienda. Vide Ro. q.cxxxiiij.in
anth.& deciſ.lxviij.in nouis.

SVMMARIVM.

1 *Vt victus victori in expenſis condemnetur, eſt in ar-*
bitrio iudicis.
2 *Sub indefinita tamen petitione includitur cauſa*
principalis & expenſarum.

QVAESTIO CXI.

ITEM fuit quæſitū. a An victus † victori con- a
demnati debeat in expenſis etiam parte non peten- 1
te 1? Concluſum fuit quòd hoc ſit in arbitrio iudi-
cis,ſecundum not. Cy. in l. properandum. §. ſinau-
tem alterutra. C.de iudic. & per Spec.in titu.de ex-
pen.§.poſtremò. ver.illud autem notandum. vide in
cap.calumniam.de pœnis.

a Idem glo.Bart.Bal. & Salic.in l.fin. C.quan. prouoc. non
eſt neceſſe. vbi dicunt quòd iudex omittens condemnatio-
nem expenſarum facit litem ſuam, ſi fuit petita. idem Sicul.in
cap.auditis.de procur.idem Bart. in l.iiij. §. hoc autem. ff. de
dam.infec.& in l.j.§.magiſtratibus. ff.de magiſtr. conue Bal.
in l ſancimus 2.j col.C.de iud.& in d. l.properandum. §. ſin 2
autem alterutra.eod.tit.& ibi Salic.gl. & Bart. in l. non quere-
quid. §.ſi iudex. ff.eodem titu. Nicolaus de ma.in d. §. magi-
ſtratibus Bart.in d.§.ſinautem alterutra.Spec.in tit. de appel.
§.iij.verſic.xxxiij. Veruntamen Ioan. Fabr.in autheo.hoc iu-
ramentum. C. de iudic. tenet quòd etiam ſi non fuerit petita
condemnatio expenſarum,teneatur eam facere, alioquin iu-
dex facit litem ſuam: deciſio tamen communior eſt, & ſerua-
tur. Aduerte tamen ad vnum,quod dicit Bald.in all. ga. §. ſi-
autem: videlicet, quòd ſufficit implicita & tacita petitio de
ſi actor vel reus petiuit † pro ſe ſententiam ferri,ſub iſta indefi- 2
nita petitione includitur cauſa principalis & expenſarum.arg.
l.ſi ex multis.C.de anoali exceptio.

1 ADDITIO. Parte non petente. Vide in deciſ.gratianop.
quæſt.ccxxj.

2 Sancimus. Vide ibi per Iaſ.in vlt.colla. & l.properandum.
§.ſinautem alterutra.vbi lațiſſimè ponit quæ ſunt iuſtæ cauſæ
excuſandi à condemnatione expenſarum,tam in prima inſtā-
tia quàm in cauſa appellationis, & tam interlocutoria, quàm
diffinitiua.

SVMMARIVM.

1 *Executio teſtamentorum non ſpectat ad epiſcopum*
quoad legata non pia,
2 *Si teſtator mandauerit ne epiſcopus immiſceat ſe*
executioni ſui teſtamenti.
3 *Si tamen teſtator non prouiderit ſibi de executore,*
epiſcopus in cuius diœceſi bona ſita ſunt, erit verus
executor.

QVAESTIO CXII.

ITEM fuit quæſitum, a An executio † teſtamen- a
torum etiam quoad legata non pia ſpectet ad epi-
ſcopum? concluſum fuit quòd ſic,per no.Innoc. in
c.nos quidem.de teſti.& per Collecta. plenè in cap.
Ioannes.eod.tit.circa prin.quod intelligitur quando
procedit ex officio ſuo,& in genere. ſecus ſi ad in-
ſtantiam legatariorum, vt ibi.

a Adde quod ſcripſi ſuprà deciſ.lj. 1 Adde quid † ſi teſtator
mandauit vt epiſcopus non ſe impediret de executione ſui
teſtamenti: dic quòd aut teſtator ſibi prouidit de alio exec-
tore in caſu negligentiæ primi, & non ſuccedit epiſcopus in

executione. arg in l.nulli & l.ſi quit ad declinanda C.de epiſ. & cler. Aut teſtator ſolùm prohibuit epiſcopum ne deberet exequi: nec prouidit ſibi de alio executore:& tunc epiſcopus exequi poterit.tenet Ang in authen.de eccle.rita §.ſi quis autem pro enl atio. ix.ſaltem in relictis ad pias cauſas ſecundum Sicul.in cap.tua nobis.de teſtib.& hoc niſi hæres præuenerit epiſcopum in exequendo ſecundum Bal.in alleg.l nulli.ij.col.
3 Adde † quòd ſi teſtator mandauerit bona ſua diſtribui pauperibus nullo executore dato, illi epiſcopi ſunt executores in quorum diœceſibus bona ſua ſunt. probat Ludo.de Ro.per quatuor ſimilia conſi ſun.ecl.

s Addi. Deciſ lj Adde quæ ſcripſi.T deciſ.lxxviij.& lxxxix.

SVMMARIVM.

1 *Minor curatore carens non poteſt agere in iudicio.*
2 *In ſpiritualibus tamē maior xiiij. annis per ſeipſum agere poteſt.*

QVAESTIO CXIII.

a ITEM fuit quæſitum.[a] Si minor † carens 1 curatore poteſt eſſe in iudicio? Concluſum fuit quòd non: ita tenet gloſ. in l.cùm & minores.C.ſi aduerſ. rem iudi.& ibi Cyn.in l.non eo minus.C.de procu. & in l.j.C.qui leg.perſo. & vbique per Cy.per Coll. in c.ex parte.de confeſ.q.vlti.plenè.& in c.conſtitutus.de in integr.reſtit.circa finem.

a Fallit † in cauſis ſpiri[illegible] quibus maior xiiij.annis per ſeipſum agere poteſt in [illegible]parte.de reſti.ſpol.& in c.a ſi 2 annum. t. de iudi.lib.vj.& in aliis caſibus enumeratis per glo. in alle.c.ex parte.Adde quæ ſcripſi ſuprà deciſ xlv.xlix.& cvj.

s Additio. Cap.ſi annum. Adde quòd minor xiiij. annis cauſam ſpiritualem per ſe non agit,ſed per procuratorem, vel curatorem datum authoritate ordinarij iudicis eccleſiaſtici,& etiam delegati ad cauſas illas,& ſi ſit filiusfamil.ſine conſenſo patris agit cauſam ſpiritualem.vt in alleg.c.ſi annum.

SVMMARIVM.

1 *Sententia ſi reperiatur nulla propter iuramentum calumniæ ab vna partium non præſtitum,ad inſtantiam tamen alterius partis præſtari petitum, ſi iudex ordinarius fuerit,iterum de cauſa cognoſcet.*
2 *Iudex non dicitur ſententiam pronuntiaſſe,non ſeruata forma mandati.*
3 *Cauſa non deuoluitur ad ſuperiorem niſi per viam appellationis,vel aliud remedium æquiualens.*
4 *Vbi principaliter agitur ſuper nullitate ſentētia ex aliqua probabili ratione non currit tēpus appellādi.*
5 *Nec currunt fatalia in cauſa nullitatis ex defectu iuriſdictionis.*

QVAESTIO CXIIII.

a ITEM fuit quæſitum.[a] Si ſententia † reperi- 1 tur nulla ex eo,quia fuit petitum iurari de calumnia per actorem ab ipſo reo, quòd non fuit præſtitum. an idem iudex,qui tulit ſententiam, poterit iterum cognoſcere ex eiſdem actis de cauſa, vel incipiet de nouo? Concluſum fuit quòd iudex, qui tulit ſententiam, ſi eſt ordinarius poterit iterum cognoſcere: & quia dicta nullitas reſpicit totum proceſſum, acta, & ſententiam, denuò cognoſcet.ita intelligit gl.iudex l.cùm proponebatur.ff.de iudi.& Inn.in c. in literis.de offi.dele. Si verò nullitas ſolú reſpiceret ſententiã:tunc ex eiſdem act·s poſſet iterum cognoſcere.ita intelligitur glo.in l.ſi expreſſum.ff.de appel. & glo.in l ſi vt proponis.§.j.C.quomodo & quando iu.& Bar.in d.l.ſi expreſſum.quod reputat notabile.

a Adde quod dicit Sicul. in capit. ad probandum. de re iudic. in vlti. not. qui addit tertium membrum: videlicet quòd nullitas aliquando concernit ſententiam, & partem actorum duntaxat: tunc annullabuntur vitioſa duntaxat.& non alia: & dicitur hoc fuiſſe de mente Bartol.in dicta l.ſi expreſſum.Aduerte in eo quod deciſio noſtra loquitur de ordinario, quaſi dicat ſecus in delegato:quia ſi eius ſententia ſit nulla, ſiue bene ſiue male functus eſt officio ſuo, vt d.l. ſi vt proponis.& d.c.in literis.Et ibi Innoc.Quod intellige niſi ipſius delegati ſententia eſſet nulla ex defectu formæ mandati. Non enim † iudex dicitur pronuntiaſſe, ſi non ſeruauit formã man- 2 dati.pro hoc inducitur bonus tex.in l.quid tamen.ff.de recep. arbitr. vbi arbiter iterum pronuntiat,ſi non ſeruauit formam compromiſſi.ita voluit Sicu.in alleg.c.in literis. & in c.qualiter.j.de accuſ.Et præmiſſa intellige in delegato ad vnam cauſam. Si verò eſſet delegatus ad vniuerſitatem cauſarum, vel ordinarius: quia æquiparantur: tunc dic quòd, aut ſententia eſt nulla ex turpitudine iudicantis. & tunc non poteſt ipſe, ſed ſuperior debet ſententiam reformare: vt l. abſentem. C.de accu.Aut nullitas inſurrexit aliunde, & poterit ille iterum pronuntiare:vt in l.ſi præſes.C.quomodo & quando iudex.ita dicit Cyn. in d. l.ſi vt proponis. Et in ſumma dic poſt Bart.in alleg.l.ſi expreſſim.& Sicu.in alleg. c. in literis. quòd aut quis petit ab eodem iudice iterum pronuntiari in cauſa, & deduxit nullitatem incidenter:& hoc poteſt indifferenter, imo iſto modo nō poteſt adiri ſuperior:quia † ad ſuperiorem 3 non deuoluitur cauſa, niſi per viam appellationis, vel aliud remedium æquiualens: ſed in hoc caſu non deducitur nullitas principaliter ſed incidenter:& pro hoc facit tex.in cap.venerabilibus,poſt princi.de ſenten.excommunic lib.vj.Aut deducitur nullitas principaliter, vt quia peto ſententiam pronuntiari nullam, & reformari:& tunc eſt in optione mea quem iudicem velim adire. nam poſſum adire eum qui ſententiam tulit.vt in iure præalleg & in l.j ff.quæ ſen. ſine appe. reſcind.& iudicem ſuperiorem: vt in d.l.abſens & poterit ſuperior nedum pronuntiare ſententiam nullam, ſed etiam reformare, ſicut contingit in remedio appellationis, quod eſt ſingulariter notandum: vt quemadmodum appellatio deuoluit cauſam ad ſuperiorem, vt poſſit eam ſententiam reformare,vt in cap.Raynaldus.& c Raynutius.de teſtam.ita cauſa nullitatis:facit quod not.Innoc.in c.cùm contingat. de offic. deleg.& non tradas hoc dictum obliuioni: nam ſingulariter limitat c.paſtoralis.de offic.ordi.& d.c.venerabilibus. in quibus cauetur quòd citra appellationem non poteſt archiepiſcopus ſe impedire de cauſa ſubditorum ſui ſuffraganei. nam debet intelligi, vel per aliud remedium æquipollens: puta ſi adiretur per viam nullitatis. hæc ſunt verba Sicul. vbi ſuprà, t. Adde quòd † vbi agitur principaliter ſuper nullitate 4 ſententiæ z ex aliqua probabili ratione, non currit tempus 2 appellandi.tenet Bal.in l.contra maiores. C. de inoffic. teſta. circa fi.idem videtur voluiſſe Sali.in l.ſi. C.ſi pen.ap. mors interue. Secus autem ſi cauſa nullitatis incidenter deducatur vnà cum appellatione. Nec † etiã currunt fatalia in cauſa 5 nullitatis ex defectu iuriſdictionis.Bald.& Ang. in l.vnica. C. qui pro ſua iuriſdictione.fatalia enim propriè ſunt ipſius cauſæ appellationis,non autem cauſæ principalis,ſecundum Bal. in marga.verſic.terminus.

s Additio. Vbi ſuprà.Adde quæſtio.xxxvj.& ibi per me ſcripta in additio.

z Nullitate ſententiæ. Quot modis autem dicatur ſententia nulla, vide per do.Pet.de Ferra.in tit.de for.ſententię diffinitiuæ in actione reali.

SVMMARIVM.

1 *Cōſuetudo & ſtylus cuiuſcunq; prouincia obſeruāda.*
2 *Stylus Roma. curia in deciſionibus poteſt allegari, vbi non reperitur expreſsè ius in contrarium.*
3 *Stylus ferè eſt ius prætorium.*

QVAESTIO CXV.

ITEM fuit quæſitum.[a] Si operarij alicuius † ec- a 1 cleſiæ egerint in iudicio,in quo fidem de ſua poteſtate non fecerint, quia petitum non fuit, An propter hoc annullabitur proceſſus: maximè quia ſtylus & obſeruantia curiæ ſpiritualis Tholoſæ habet, quòd admittantur ſic ſimpliciter. Concluſum fuit quòd propter hoc non annullabitur proceſſus dictis attentis obſeruantia,& ſtylo.

a Qui ſeruandus eſt z, vt in c.ex literis.de conſti. & ibi Io. 1 And.Hoſt.Sicu.idem Sicu.in c.cùm olim.de re iudic.ad quod facit c.quam grauis.de crimin.fal. l.obſeruandum. ff. de iudic. Barto. in l iuriſperitos.ff.de excuſa.tuto.in princ. Adde quòd ſtylus curiæ †Romanæ poteſt allegari in deciſionibus cauſarũ 2 ex quo non reperitur expreſsè ius in contrarium. Specula.in

citu. de teſte. §. is. ver. dein de. de reſcript. præſen. §. iiij. in princip. Ad quod gl. in verbo, docum. in c. vnico. de ſum. trin. lib. vj. facit ea. licet. e. quam graui. de cri. fal. c. ex literis, & ibi Sicu. de
3 conſtit. alleg. Adde † quòd ſtylus fori eſt ius prætorium. vnde non ligat generaliter, ſed tantùm in curia, in qua viget. vnde Bald. in l. certum. iij. col. C. vnde cog. dicit quòd poteſtas non tenetur ſequi ſtylum epiſcopalis curiæ. Adde quòd quoties iudex aliquid facit, & aliquis allegat, ſic aliàs fuiſſe ſeruatum, & talem fore ſtylum, poteſt iudex ex ſeipſo interrogare tabelliones, & alios circunſtantes, qui veriſimiliter ſcire poſſunt, an ita ſit ſtylus: & an ita fuerit obſeruatum: ita voluit eleganter Bart. in l. iiij. vt quæ deſunt aduocatis. Quid autem ſit ſtylus & qualiter differat à conſuetudine: vide per Ioan. And. in c. fi. de conſue. in ſummula per Pet. Cy. & docto. in l. fi. C. quæ ſit lon. conſue. per Salic. in l. de quibus. ff. de legi. in verſic. iiij. quæro. per Io. Fab. & Ang. Aret. inſti. de iure natura. §. ex non ſcripto.

3 Adde † quòd. Seruandus eſt. Vide multa de ſtylo ſcripta per Feli. in c. iij. vj. col. & ſequen. de reſcrip.

SVMMARIVM.

1 *Terminus aſsignatus parti per iudicem ad producendum teſtes in non debita dilatione ſine ſolennitate, non tenet.*

2 *Atteſtationes tamen receptæ in quarta productione ſine ſolennitate legali, ſi non fuerit contradictum nec appellatum, valent, & tenent.*

3 *Acta de communi partium conſenſu poſſunt incidi & de nouo omnia produci.*

4 *Actus examinationis non pertinet ad partem ſed ad iudicem.*

QVAESTIO CXVI.

a ITEM fuit quæſitum. a Si iudex † aſsignauit
1 terminum parti ad producendum teſtes in debita dilatione ſine ſolennitate, & reperiatur quòd dicta aſsignatio cadat in v. vel vj. dilatione, An valet teſtiũ receptio? Concluſum fuit quòd non, per c. in cauſis, & in c. vltra: de teſti. cum ibi not. & in authen. at qui ſemel. C. de probatio. & in corpore vnde ſumitur. attento quòd iudex aſsignauit indebitè non tenet aſsignatio prædicta.

a Aduerte quia in hoc videntur docto. varij in locis allegatis. Nam licet quidam ſequantur hanc deciſionem, Bart. tamen in
1 d. authen. & Sicu. in d. c. in cauſis 1, concludunt quòd † atte-
2 ſtationes receptæ in quarta productione data ſine ſolennitate legali valent, & tenent, ſi non fuerit contradictum & appellatum: ſicut in ſimili & fortiori caſu dicimus, quòd valet teſtium receptio poſt concluſionem in cauſa, ſi non fuerit contradictum. vt not. d. ro. deciſio. v. & idem Siculus in c. cum dilectus, de fid. inſtru. iij col. & hanc partem de meo tempore obſeruari
3 vidi: maximè quia vt dicit Sicu. in d. c. in cauſis, de † communi conſenſu partiũ poſſunt acta incidi, & de nouo omnia produci. vt l. acta. ff. de re iudic. facit ca. cum cauſam. de teſti. & quod not. in c. præſentata. eo tit. & iſtud refert Sicul. fuiſſe de mente Anto. in allega. ca. in cauſis. Si autem fuit contradictum & appellatum non tenebunt atteſtationes: quia ſicut eſt legitima cauſa appellandi ſi denegatur quarta productio cum ſolennitate. ca. ſignificauerunt. de teſti. & ita & fortius videtur legitima cauſa appellandi, ſi concedatur ſine ſolennitate cùm ius hoc dicat. de hoc vide per Hoſtien. in ſumma. titu. de dila. §. & quibus. per Spec. de teſte. §. j. verſic. item quod eſt receptus. & in §. qualiter. verſi. finita autem. & idem quod ſuprà tenet Sic. in alleg. c. vltra tertiam. Adde no. dictum Bart. in l. j. C. de dila. relatum. & Sicu. in allega. c. vltra tertiam. videlicet quòd dilatio ſecunda data ſine cauſæ cognitione non valet. nec valent geſta in eadem, ſi prima dilatio fuit perfecta: puta, trium, ſex vel nouem menſium. quod videtur etiam Innocen. voluiſſe in
a allega. c. vltra tertiam 2. Sed ſi prima dilatio perfecta nõ fuit, vt quia dedit decem dies ad probandum, tunc enim de facili poteſt dare ſecundam dilationem, licet non adhibuerit cauſæ cognitionem, quia videtur in ſecunda ſuppleuiſſe quòd defuit in prima. Adde quòd licet ſint variæ opiniones doctorum, an debeant & poſſint fieri tres productiones ſub vna dilatione, de quo per Hoſtien. & Spec. vbi & docto. ſuprà tamen ſemper obſeruari vidi. & ita cautum eſt ſtatuto in curia archiepiſcopali, quòd ad probandum non datur niſi vnica dilatio: videlicet xij. dierum. infra ciuitatem, & in diœceſi vnius menſis. & lapſa huiuſmodi dilatione non datur alia, niſi cum ſolennitate legali. & infra prædictam dilationem fieri poſſunt plures productiones, & illa vnica iudicio meo datur, loco trium dilationum. Adde quòd data dilatione ad probandum ſufficit teſtes infra illam iurare: ita vt poſt eius lapſum examinatio facta valeat. tenet Bar. in authen. ſi dicatur. C. de teſti. Specu. in titu. de teſte. §. qualiter. verſic. ſed quid infrà. Anto. in ca. licet. de proba. 3, qui ita dicit tenere Archi. poſt Ioan. And. in c. pia. de excep. Bald. in ca. ſi quando. C. de teſti. Ioan. Cal. in conſi. vnico, ſub rub. de teſtib. Rot. deciſ. 185 vj. latius in deciſ. cccclxxv. Sicu. in alle. c. licet. Lod. xxij. conſi. ſuo. cccclxiij. verſi. quoad ſecundum. Secus ſi eſſet præfixus terminus ad probãdum & reportandum, ſicut communiter fit hodie: quia tunc communiter tenetur, quòd non ſufficeret eos iuraſſe infra prædictum terminum: niſi etiam fuiſſent examinati: vt dicunt prædicti doct. vbi ſuprà. Pau. de Caſt. in l. fi. ff. de ſer. Bal. in ca. præſentium. de teſti. Dicit tamen Sicu. & bene, iudicio meo, quòd hoc caſu ſufficiat partem habuiſſe diligentiam, quia † actus examina- 4
tionis non pertinet ad partem, ſed ad iudicem: quod ſimiliter Rota videtur innuere in alleg. deciſ. ccclxviij. De huiuſmodi materia per Sicul. latè in alleg. c. licet. & per Bar. in l. damni. §. Sabini. ff. de dam. infect. & vide per Bart. in l. ſi quando. & allega. C. de teſti. Qui dicit aliquos practicare: vt nunquam ſcribant diem depoſitionis teſtium, ſed ſolùm locum & diem iuramenti, quod ſibi placet. de hoc etiam per Ioã. Pet. de Ferra. in forma oppo. contra teſtem in gloſ. ſuper verſi. ſunt que publicatis, ix. colum.

1 Adde † quòd. In cauſis [illegible] per Felin. in allega. cap. in cauſis. iij. colum. inquantum.

2 Vltra tertiam. Vide per Felin. in allega. cap. vltra tertiam. iij. colum. verſi. not. iiij. & ſequen.

3 Licet. de proba. Vide ibidem per Feli. xv. col. verſi. tertius caſus. & xiiij. colum. verſic. limita. xvj. & vltima.

QVAESTIO CXVII.

ITEM anno domini M. cccxcij. & die vj. Septẽbris, fuit captus quidam Iacobus de Gamenilia in habitu & tonſura clericalibus exiſtens, per præſentes Tholoſæ fuit requiſitus per procuratorem archiepiſcopalem: fuit oppoſitum per procuratorem regium, quòd dictus Iacobus erat bigamus: Non obſtante dicta oppoſitione fuit reſtitutus. a

a Fortè gratioſè factum fuit: quia dicunt domini de Rot. deciſio. ccij. aliàs deciſio. iij. de ſent. excommu. in no. quòd non ſufficit clerico coniugato per laicum iudicem capto docere de clericatu quoad effectum remiſſionis fiendæ iudici eccleſiaſtico: ſed oportebit eum docere quòd ipſe contraxit cum vnica & virgine & habitum detulerit clericalem priuſquam remittatur: quia aliàs nõ gaudet priuilegio: vt in c. vnico. de cle. coniu. lib. vj. Et de iſto debet cognoſcere iudex eccleſiaſticus & non ſecularis. vt in c. ſi iudex. de ſenten. excommuni. lib. vj. Dic tamen huiuſmodi dictum dominorũ de Rota debere intelligi quando prius non deferebat tonſuram & veſtes clericales, ſed tempore captionis aſſumpſerat. nam tunc remiſſio non eſt fienda iudici eccleſiaſtico, niſi prout dicunt domini de Rota probauerit: vt ſuprà per d. ca. ſi iudex. vlti. reſponſ. alleg. Sed ſi prius pro clerico publicè ſe gerebat, tonſuram & veſtes deferens clericales, interim detineri non debebit per laicum. Sed fiet remiſſio, prout facta fuit de prædicto de Gamenilia: quia ex quo erat in poſſeſſione clericatus, & pro tali habebatur, talis eſt præſumendus: vnde non retinebitur interim per iudicem laicum, vt dicit text. in d. ca. ſi iudex. ij. reſponſo. fatendum eſt tamen quòd debet probare ſe contraxiſſe cum vnica & virgine, vt dicunt do. de Rot. interim tamen non retinebit eum iudex laicus. ita tenet Domi. de Sanc. Gemi. in ca. vnico, de cleri. coniuga. lib. vj. allega. Adde quòd licet ſola poſſeſſio clericatus ſufficiat ad hoc vt remiſſio fiat iudici eccleſiaſtico: non tamen ſufficit vt iudex eccleſiaſticus talem poſſit punire tanquam clericum, niſi aliter probetur de titulo clericali: quia ſola poſſeſſio non ſufficit vt cenſeri debeat clericus: ſed probandus eſt titulus clericalis ij. q. j. legum. ita tenuerunt Io. M. & Lap. Abb. relatis à Domi. in allega. c. ſi iudex. vlti. reſponſo. Quòd ego intelligo quando iudex temporalis remiſiſſet talem ſaluo iure vindicandi: quando autem ſimpliciter remitteretur pro debita iuſtitia miniſtranda, ſecus: quia hoc caſu videtur renuntiare iudicio proprietatis: & ita ſeruatur.

SVMM.

SVMMARIVM.

1 *Compromiſſum factum per minorem agentem in iudicio, cui datus fuit curator qui litem conteſtatus eſt, non valet.*

2 *Minor compromittendo in arbitrum videtur læſus, nam priuatur beneficio appellandi.*

QVAESTIO CXVIII.

a ITEM minor † xx. annorum egit in iudicio,
1 datus fuit curator liti, qui fuit litem cõteſtatus, quæſtione in iudicio pendente, minor ſuper dicto litigio compromittit. Quæſitum fuit an valeat tale compromiſſum? Et concluſum fuit quòd non per gloſ. l.iij.de arbi.§.reſtat.verſic.ſed quid de minore. Item arbitria ſunt redacta ad inſtar iudiciorum: ſed in iudicio non poteſt intereſſe per ſe vt C.qui legit.perſo. ſtan.in iudi.per totum titulum.& ibi Accur.ergo,&c.

a Dic quòd ſi factum eſt compromiſſum in arbitratorem valet & tenet: quia per hoc non læditur minor, quia ſi contra eum feratur ſententia, habet paratum remedium reductionis ad arbitrium boni viri, vt l.ſi ſocietatem.§ arbitrorum ff.pro ſocio. Si autem factum eſt compromiſſum in arbitrum, tunc
t tale compromiſſum valet mero iure t, ſed in effectu pœna non quam committitur: quia aduerſus talem ſententiam datur reſtitutio in integrũ ex beneficio ſpeciali ratione minoris ætatis cùm ſit minor deſtitutus omni remedio iuris communis: & cum ſententiæ arbitri ſtandum ſit, ſiue æqua ſiue iniqua ſit. l.diem proferre. §.ſtati. ff.de arbit.hæc eſt doctri. Angel in l. nam & poſtea.§.ſi minor.ff.de iureiu.quam ſequitur Laufran. de Oria.in tractatu de arbi.xxix.col.verſ.vj.quæro Adde Bart.
2 in l.ſi minor filiofami.§.minores.ff.de mino. vbi dicit † quòd minor compromittendo in arbitrum videtur læſus: quia priuatur beneficio appellandi, ſecus ſi compromittat in arbitratorem: quia tunc ex ſolo tali compromiſſo non præſumitur lædi: poteſt enim eſſe quòd minoris intereſt, quia cauſam habet dubiam. vnde hoc caſu ſi peteret in integrum reſtitutionem, haberet aliud probare, quia ex ſolo compromiſſo arbitratoris non læditur. Aliter tamen dicere videtur Bald.in l.ſi. in fi.C.in quib.cau.in integr.reſtit.non eſt neceſſaria.

t ADDITIO. Valet mero iure: Vide per Laufran.de Oria. in tract.de arbit.fo.vj.verſi.ſecundò quæro.

SVMMARIVM.

1 *Cedens actionem non poteſt aduerare poſitiones traditas contra ceſſionarium agentem nomine ſuo, & actione vtili.*

2 *Confeſſio cedentis poſt ceſſionem non obeſt ceſſionario.*

3 *Cedens agere non poteſt ſi apud eum nulla iura remanſerunt.*

QVAESTIO CXIX.

a ITEM fuit quæſitum. a An cedens † actionem t
1 poſſit aduerare poſitiones traditas contra ceſſionarium agentem nomine ſuo, & actione vtili? Concluſum fuit quòd non: niſi ceſſionarius agat periculo cedentis, ſecundum quod no.in l.fin.C.de procura.per Cyn.& ibidem Butriga.quamuis Pet.Iaco. in libellis ſuis de actione vtili quæ ex ceſſione, videatur tenere contrarium.

a De huiuſmodi q.vide late per Spec.in titu.de ceſſi.act.§ j. verſi.ſed nunquid.& ibi per Ioan.And.& Bald in addi.Io.Fab. Bald.& Sali.in alleg.l.ſi.C.de procura.& Bart.in l.ſi cum emptore ff.de pact.& aliquid in l. ſi actor.ff.de procura.per Pau. de Caſt.conſil.lxxxiij & idem Barto.in l facta.§.ſi hæres.ff.ad Treb.Paul.de Caſt.ibidem dicit, quòd quotidie allegatur ille
2 text. † quòd confeſſio cedentis poſt ceſſionẽ non obſtet ceſſionario: de quo per Dy.in l.ſeruum filium.ff.de leg.j.& Bart. tangit in d.§.ſi hæres.& ſatis confuſè, & quotidie ad eum habetur recurſus. & non intelliguntur dicta eius, quia obſcurè loquutus & imperfectè an pactum t, tranſactio vel confeſſio cedentis noceat ceſſionario, ſi fiant cum ſciente vel ignorãte ceſſionem factam. Et requiratur ſcientia per aliquem modum. l.iij.C.de nouat & ita dixiſſe refert idem Pau. vbi ſuprà, in l.ſi cum emptore.ff.de pac.& in hoc articulo multos errare. Vnde sui quærimus an cedens poſtquã ceſſit, poſſit agere contra debitorem, & eum ſibi facere condemnari, & an ſibiipſi noceat ceſſionem faciendo. Aut quærimus an poſt ceſſionem cedens poſſit aliquem actum facere, qui tendat in præiudicium ceſſionarij Primo caſu, ſi † apud cedentem nulla iura re- 3
manſerunt: quia habebat vtilem, & illam ceſſit: & tunc agere non poteſt & ille contra quem facta eſt ceſſio, poteſt ipſum repellere vt not.in d.l.iij quia agit ſine actione. l.ſi pupilli. §. videamus. ff.de nego. geſt. idem ſi ſibi remanſerit directa ſeu inutilis, vt contingit quando habens directam cedit ex neceſſitate: vt in hærede rogato de reſtituendo.l j.§. j.ff.ad Trebel. Et eadem ratione in procuratore, quando actionem nomine domini quæſiuiſſet. nam per actionem mandati poteſt compelli ad cedendum.l.poſſeſſio.§. & ſi poſſeſſio.ff.de acquiren. poſſeſ. Et eſt eadem ratio, quæ in hærede. & hoc ſentit ibi Ang.quod placet eidem Pau. Si verò penes cedentem remanſit directa non omnino inutilis, quia ex voluntate ceſſit: & in iſto caſu locum habet illa l.iij. C.de nouation. quòd in tribus caſibus ibidem non poteſt agere, extra illos poteſt, quia non agit ſine actione. Dico tamen quòd illud quod exigeret, tenetur reſtituere ad commodum ceſſionarij, probatur in l. Celſus.§.quòd ſi is.ſecus ſi ad commodum cedentis: vt iuſtã diceretur in ſecundo caſu, dic clarè: aut ceſſio fuit facta ad commodum cedentis, quod contingit quando illud quod exigeretur per ceſſionarium eſſet reſtituendũ cedenti: quia ſic eſſet actor, & cedens tunc, non ceſſionarius reputatur eſſe dominus, ideo omnes prædicti actus validi ſunt & ſibi nocent: & ceſſionario.intellige quòd etiam ſi agat ceſſionarius, poterit ſibi opponi de pacto, vel de confeſſione cedentis, ſi potuerit probare q̃ omne cõmodum ſit ad eum reuerſurũ. d l.ſi cum emptore.ſi verò facta ſit ad commodum ceſſionarij.quod eſt quando commodum eſt ſibi remanſurũ, licet ſit facta ex cauſa emptionis, & ſi vertitur etiã cõmodum cedentis quantum ad pretiũ: ſed non eſt curandũ, tunc eſt actus qui nõ noceret ceſſionario, debitor remaneret in dãno: vt quia ſoluit vel tranſegit, vel ſoluit partem. Tunc diſtinguitur: aut ignorabat ceſſionem, & nocet ceſſionario, ne remaneat in dãno ſine culpa. l.ſi.de tranſa. Aut ſciebat, & tunc qualitercunque ſciat etiam non ab ipſo ceſſionario: nec per aliquem de modis contentis in d.l.iij.tunc non nocet ceſſionario. & ſibi imputet debitor poſtquam ſciuit ceſſionem factam. ita intelligo glo.in d.l ſi.Si verò non remaneret in damno: ſed nec lucraretur: vt ſi cedens facit pactum, vel confitetur debitorem non debere: tunc ſiue ſciuerit ſiue ignorauerit ceſſionem factam, iſta non proſunt debitori, nec nocent ceſſionario: cui cedẽs poſt ius quæſitum non potuit præiudicare.l.ſi partem.§. iij.ff.quemad. ſer.amit. & liga iſta ad digitum, quia illuminant tibi intellectum tuum circa iſtum paſſum, in quo doct. confuſiſſimè & imperfectiſſime loquuntur, videre meo: & iſta veniunt ſæpius in facto. hæc ſunt verba atque doctrina Pau de Caſt.in d.§ ſi hæres.

t ADDITIO. An cedens actionem,&c. vide Guid. pap. in deciſ delphi.q.ccccxxx & q.ccccclxvij.

2 An pactum. Vide Iaſ.in alleg.l.cum emptore.pen.col.

SVMMARIVM.

1 *Filiofamilias de aliquo crimine condemnato, & eius bonis publicatis, non publicatur proprietas eius peculij aduentitij. & num.2.*

3 *Nec peculium caſtrenſe.*

4 *Nec peculium profectitium.*

5 *Patris bonis publicatis, peculium profectitium filij non cenſetur publicatum.*

6 *Patre ob crimen læſæ maieſtatis damnato, non filius idcirco priuatur beneficio eccleſiaſtico.*

QVAESTIO CXX.

ITEM fuit quæſitũ. a an condemnato filio de aliquo crimine, & publicatis eius bonis, publicetur proprietas eius peculij aduentitij, vſufructu penes patrem remanente? Concluſum fuit quòd non: per not.per Bar.in l.ſi finita.§.ſi de vectigalibus.vj.q.j.ff. de dam.infe.vbi plenè per eũ, & fundat ſe per l. non ſolùm.§.filiusfa.C.de bon.quæ lib.nec approbat dictum Dyn.poſitum in l.ſi quis in tantam.C.vnde vi. a

a Idem quod Bart tenent Ange. & Imo.in d §.ſi de vectigalibus. vbi not.Bart.ver l iij.C.de bo.dam.quòd publicatis bo-
2 nis filij, oon intelligitur † poblicatum peculium aduentitium etiam quoad proprietatem, quæ erat ipſius filij. Adde gloſ.in
3 l.j.ff.de bo.damn. dicentem quòd † etiam peculium caſtrenſe non intelligitur eſſe publicatum, de quo eſt text. qui oon eſt alibi ſecundum Bal.in d.l.iij.C.de bo.damn.& de quo in l.öij. §.ſed vtrum.circa finem.ff.de minoribus.& ootant plenè Bar. Ang.Imol.& Pau.de Caſt.in d.§.ſi de vectigalibus. Ioan.Fab. Cy.Pet.Bald.Ang.& Salic.in alleg.l.iij. Imol.io l.ſi filius.ff.de damno infecto.Ang. Aret.in tract.maleſici.in verſi.& eius booa publicamus.ix.& x.colum. Idem Imo.io l.cum filius.ff.de verb.obliga. Adde quæ dixerunt Ange.& Imol.in d.l.ſi filius.
4 ff.de damn.infect. quòd ſi filius † haberet peculium profectitium eum expreſſa poteſtate donandi & diſpendendi tale peculium non poteſt publicare, & ſentit Barto.in dict.§.ſi de vectigalibut.& idem Bart.in l.j.ff.de bo.dam.& Bald.in l.executorem, xij.col.C.de execu.rei iudi.& Guil.de Cagno.in d.l.§. ſed verum.& Salic in d.l.ſi filius.Nellus tangit huiuſmodi materiam in ſuo tractatu bannitorũ in ij. tempore poſt bannum perfectum in xxv.q.vbi idem Nellus tranſit cum opin. Bart.io d. §. ſi de vectigalibus. in peculio profectitio, & aduentitio: ſed in peculio caſtrenſi expreſſe determinat coatrarium, & clarè ibidem loquitur, & dicit opi.Ang.veriorem, quæ tenuit, in d.l.ſi filius peculium quod caſtrenſe cenſeatur eſſe publicatum: veruntamen Albe. de roſa in iij.parte ſtatutorum.q.xij. tenet quòd peculium caſtrenſe non veniat io publicatione
5 bonorum: & idem dicit in d.l.ſi filius. Adde † quòd ſi bona patris ſunt publicata, an peculium profectitium filij cenſeatur eſſe publicatum? & dic quòd non.glo.in l.j.ff.de bon.dam.& in d.§.vtrum.& docto.vbi ſuprà, de quo per Nellum vbi ſuprà
6 in xxvij.q.vnde gloſ.in c.ſatis perverſum.l.diſtin.dicit † quòd
7 ſi pater crimen læſæ maieſtatis 1 commiſerit, filius non pro-
8 pterea priuabitur a præbenda, vel beneficio eccleſiaſtico, idem Imol.in l.cum filius.ff.de verb.obliga. Ange.Aret.vbi ſuprà, & cæteri docto.in alleg.§.ſi de vectigalibus.

1 Additio. Crimen læſæ maieſtatis. Et idem in crimine hæreſis, quanquam filij hæreticorum credentium receptatorum defenſorum & fautorum ipſorum vſq; ad ſecundam generationem per paternam lineam: per maternam verò vſque ad primum gradum ſunt inhabiles ad aliquod beneficium eccleſiaſticum, ſeu publicum officium, vt in cap. quicunque.in §. hæretici.& in c.ſtatutum ij.de hære.lib.vj.

2 Non priuabitur. Idem tenet Abbas in ca.ſi laici. extrà de iure patronatus.

SVMMARIVM.

1 *Filio in iudicio condemnato, executio fiet in peculio caſtrenſi vel quaſi aduentitio, in quo pater habuit vſumfructum.*

QVAESTIO CXXI.

a ITEM fuit quæſitum.[a] Si filius fuerit † con-
1 demnatus in iudicio, an fiet executio in peculio? Concluſum fuit quòd ſic: ſi eſt peculium caſtrenſe, vel quaſi aduentitium, in quo pater habet vſumfructum: idem ſi pater ei dicti peculij adminiſtrationem tradiderit: aliâs ſecus. & ſic intelligitur l.ſi condemnatus.vnà cum gl.ff.de noxa.ita tenet Bart. in d.§.ſi de vectigalibus. ſuprà quæſtio. proxi. alleg. & ita fuit determinatum.

a Adde quæ dixit ſuprà deciſio.ij. An autem qoòd pater cogitur ſoluere pro filio, poſſit in ſuam legitimam imputare? dic quòd quando filius haber peculium, in dubio videtur ſoluiſſe de illo peculio etiam in aduentitiis.arg.l.Neſennius.ff.de nego.geſt. & l.poſt mortem & ibi Bart.ff.quando ex fac.tu.& l. cum poſt.§.j.& ibi Bart.ff.de admi.tuto. Si verò filius nullum peculium habeat: nec pater ſtatim coarctatur ad ſoluendum dictam condemnationem: & tamen ſi ſoluit videtur in dubio ſoluere ex cauſa proprietatis, maximè quando erat carceratus, vel quando in defectu pœnæ pecuniariæ pœna erat corporalis, vt not.per Bart.in l.Sticho.ff.de pecu.leg.& quod no. Bald.in l.ſi C.de neg.geſt.Et ideo ſecundum Bart.non repetit à filio: nec filius computat in ſuam partem.arg.l.j.cum ibi no. per gloſ Bart.& docto.C.de nego.geſt.quod verius eſſe tenet Ang.Aret.inſti.de actio.§.actiones autem.vj.col.

SVMMARIVM.

1 *Debitum contractum cum monacho abſque interuentu abbatis, vel ſuperioris, rectè eidem ſoluitur, & debitor liberatur. & nume.2.*

QVAESTIO CXXII.

ITEM fuit quæſitum.[a] Si fuit contractũ cum aliquo monacho, vel conuerſo, vel cum aliquo religioſo, an eidem ſolui poſsit id quod ratione contractus debetur? Concluſum fuit quòd ſic, ſi in tali cõtractu fiendo non interuenit factum abbatis, vel alicuius ſuperioris: ita intelligitur.l.quod ſeruus.ff. de ſolu. & per not. Ia.de Ra.& Bar. Si verò in tali contractu interuenit factum ipſius prælati: tunc dictis monacho, conuerſo, vel religioſo ſolui non poteſt.ita intelligitur. l.cum qui.§.qui ſibi.ff.de verborum obligatio.ſecundum Bartolum, vbi præſentem diſtinctionem ponit.

a Et ideo dicit Bartol.in l.ſi vnus.j.reſpon.ff.de pact.& in l. filius.C.eo.tit.quòd † ſi monachus mutuat, vel depooit pecu- a
niam, & ei reſtituatur ſine licentia abbatis, debitor vel depoſitarius liberatur 1. ita tenet Bald.Bart.& Salic.in allega.l.fi- 1
lius. Idem Bart.in d.§.qui ſibi.vbi dicit idem in procura.nam ſi quis pecuniam mutuò accepiſſet à procuratore, vel cum eo aliter contraxiſſet, nullo actu domini interueniente, poſſet procuratori ſoluere. argu. expreſſum in d.l.quod ſeruus. Sed quando interueniente actu domini: puta, quia actionem iam quæſitam domino deduxit in iudicium, & fecit reum condemnari, non poteſt procuratori ſolui.l.hoc iure.ff.de ſolutio.cum ſimilib.

1 Additio. Liberatur. An autem ſolutio facta negotiorum geſtori, ſeu receptori domini de cuius mandato vel ratihabitione non conſtet liberet ſoluentem emphyteutam vide per Guid.pap.quæſt clxxiij & per Bar.in l.filiæ ff.de ſolu. & in l. ſi ego. ff.de negoti. geſt. Et de ſoluente coniunctæ perſonæ etiam filio ceſſante manutentio quòd non liberetur. Vide Specu.in titu.de coniun.perſo.verſic.item coniuncta, & Bart.in l.verò procuratori.ff.de ſolu.

SVMMARIVM.

1 *Maritus contra vxorem teſtari an poſsit.*
Item an mater contra filiam.
Item vxor contra maritum.

QVAESTIO CXXIII.

ITEM fuit quæſitum.[a] An mater † vel mari- a
tus alicuius fœminæ poſsit per partem ipſius fœmi- 1
næ aduerſam contra ipſam in teſtem produci 1 de 2
matre, fuit concluſum quòd non per l.parentes.C. de teſt.vnà cum glo.& ibi not.& per glo.Cyn.& But. & Bar.in l.qui teſtamento.§.per contrarium.ff.de teſta.vnà cum glo.ibi poſita.& per Spec.in tit.de teſte.§.j.& ibi Ioan.And.in addi.Item de marito fuit concluſum quòd poſſet compelli teſtificari contra vxorem. Primò quòd non reperitur prohibitus. Item quia ipſe non eſt domeſticus vxori. Item quia ceſſant rationes, propter quas vxor contra virum teſtificari non poteſt.in l.ij.C.de teſti.per Cyn.

a Adde hic quæ poſuit ſuprà iij.deciſ.vbi ſimilis eſt deciſio.
1 Additio. Contra ipſam in teſtem produci.vide iij.

SVMMARIVM.

1 *Religioſus ſimplex non poteſt conſtitui procurator ſine licentia ſuperioris.*
2 *Proceſſus tamẽ cũ eo agitatus valet, ni excipiatur.*

QVAESTIO CXXIIII.

ITEM fuit quæſitum.[a] An religioſus † ſimplex a
poſsit conſtitui procurator ſine authoritate ſupe- 1
rioris? Concluſum fuit quòd non, niſi pro vtilitate monaſterij, & tunc de ſui ſuperioris licentia.vt not. Innoc.in ca.cum I.& A. 1 de re iudi. Et in ca.vnico de ſyndi.& in c.ex parte.de poſt.& in cle.religioſus.

de

de procura.in cle.cùm ibi no.per doct.& gloſ.quanuis Collect.teneat 2 ab expreſſo in c.noſtra.de pro-
3 curato.quòd † proceſſus agitatus cum tali religioſo teneat,niſi excipiatur. Partem primam tenet Specu. in titu.de actio.§.j.ver.quid ſi monachus.& Collect. in c.intelleximus.de iudi.

a Idem Sicul.ibidem adiiciens poſt eundem Innocen.quòd etiam pro vtilitate abbatis poterit religioſus conſtitui procu. puta ſi abbas eſt accuſatus, vel contra eum inquiritur.& idem dicit in aliis negotiis abbatis: vt in electione ipſius & ſimilibus, quia in hoc vertitur vtilitas monaſterij vt bonus abbas præficiatur,& præfectus defendatur. Et per hanc rationem dicit idem Inno.vt poſſit conſtitui pro laico patrono, vel principe vel magno defenſore,ſiue vtili amico monaſterij,& idem ibidem tenet Sicul.quem videas.quia poſt Innoc.multa bona dicit in hac materia. Idem gloſſ.Paul. Zenze.Ioan.de Imol.& Franc.de Zaba.in allegata cle.religioſus.Adde quòd de mandato epiſcopi poteſt monachus conſtitui procura ſecundum Innocen.& Sicul.vbi ſuprà.allega capi.qui vere.xvj.quæſtio.j. quinimo contra voluntatem epiſcopi & abbatis poſſunt denunciare malum prælatum, & ad hoc procuratorem conſtituere:vt patet ij.quæſtio.vij cap.quapropter. Quinetiam pro proſecutione cuiuſlibet negotij,in quo plures monachi agendo vel defendendo admittuntur: poſſunt vnus vel plures ex his pro ſe negotium proſequi, & conſtitui procuratores ab aliis nomine eorundem. & hæc probantur ſecundum Inno.in c.olim.de accuſa.& ad hoc test.iuncta glo.in verbo conſorte. in allega.clemen.religioſus.

1 Additio. Cum I.& A. Vide ibi Bald.qui colligit caſus in quibus monachus poteſt eſſe procurator: vel etiam conſtituere procura.& adde Feli.in eo.c.v.col.& ſeq.

2 Teneat. An autẽ religioſi poſſint eſſe teſtes in teſtamento vel codicillis: vide dominum Guido.q.ccccxvij.& quid in contractibus,& qualiter debent iurare.vide eundem.q.lxv.

SVMMARIVM.

1 *Religioſus conſtitutus procurator non poteſt ſubſtituere.*
2 *Si ſubſtituerit domino id ratificante, valebit proceſſus ratificatus.*
3 *In præiudicium tamen ratificantis.*
4 *Taciturnitas enim eſt quoddam mandatum.*

QVAESTIO CXXV.

a ITEM fuit quæſitum: [a] An talis † religioſus ſic
1 conſtitutus procurator poſsit ſubſtituere ſi haberet facultatem ſubſtituendi? Concluſum fuit quòd
2 non per d.cle.religioſus. Quid ſi † ſubſtituerit perſonam aliàs habilem,& ſubſtitutus fuerit litem conteſtatus, & dominus expoſt ratificauerit: an valeat proceſſus ratificatus? Concluſum fuit quòd ſic per l.licet.ff.de iudic.cum ibi no.ratione ratificationis,
* non aliàs: Hoc intellige * in † præiudicium eius
3 ratificantis:ſecus quoad ſuum cõmodũ.vt l.ſi tutor. C.in qui.cau.in integ.reſti.non eſt neceſ.& ibi Cyn.

a Vbi glo.etiam dicit repetenda verba ſine licentia ſuperioris idem Pan.Zenze.Sicu.Imol.& Za.ibidem.Et ibi per Bart. Bald.& Salice. Adde vnum quod ego in curia parlamenti ſæpenumero vidi ſeruari, quòd ſi dominus ſciuit cauſam ſuam
1 agi per falſum procurat. eo ipſo videtur ratificare: quod non prohibuit.& ad hoc vidi alleg per dominum Betuar. Laurēti. primum præſidentem.no.Inn.in c.ex parte decani. de reſcrip.
4 vbi plus dicit.quòd † iſta taciturnitas eſt quoddam mandatũ. ff.rem ra.hab.l.quo enim poſt prin vbi tex.& glo.dicunt non improbè ratificationi par eſſe. quam not.refert Bald.in alleg. l.ſi tutor.

* Hoc intellige. Adde Domi.de Rota deciſio.j.& x.de procurat.in antiq.

1 Additio. Ratificare. Vide Alexand.de Imol.in repet. l.ſæpe.de re iudic.vbi arguit pro & contra dictum Innoc.eius tamen dictum ſaluat in x.caſibus.vt refert Feli.in alleg.cap.ex parte.iij.colum.quam ibi videas.

SVMMARIVM.

1 *Clericus in laicum de conſenſu etiam epiſcopi non poteſt conſentire.*

QVAESTIO CXXVI.

ITEM fuit quæſitum. [a] Si clericus † ſolutus a
obligauit ſe ſoluere Titio centum certis terminis: 1
& ſi non ſoluerit in dictis terminis, voluit compelli per curias temporales 1 Tholoſæ, & per rigores ipſarum:an valebit obligatio, quoad curias temporales, & rigores? Concluſum fuit quòd non: quia clericus in laicum etiam de conſenſu epiſcopi conſentire non poteſt,vt in cap.ſignificaſti. de fo.compet.& cap.ſi diligenti.cod.tit.

a Adde Rotam deciſione dcccxl.in antiquis. vel pluribus rationibus probabilibus non valere conſuetudinem Anglicanam,qua rex habet iuriſd.in clericos ſolutos in actionibus ciuilibus etiam perſonalibus,more Bald.criminalibus,vbi agitur ciuiliter. Tamen ſecundum ſtylum curiæ parlamenti, ſi epiſcopus vel alius clericus eſt obligatus per literas ſuo manuali ſigno ſignatas, vel ſua propria manu ſcriptas,vel ſuo ſigillo ſigillatas: & eſt adiornatus in curia ſeculari: licet actio merè perſonalis,tenebitur confiteri vel negare ſcripturam huiuſmodi: & ſi illam recognouerit, tenebitur deponere ſummam in ſchedula contentam, termino ſibi præfixo: alioquin lapſo termino ad ſoluendam ſummam,condemnabitur 2, & 2
fiet executio per iuriſdictionem curiæ temporalis. Et ſi eſſet obligatus ad vires alicuius ſigilli non fiet executio, niſi eſſet hypotheca.quo caſu in curia ſeculari in hypothecaria concluderur:quinimò ſi clericus ſe immiſceat adminiſtrationi prophanæ, & vocetur in curia laicali, pro ratione reddenda tenebitur in cauſa procedere, & ſe defendere Quo autem iure defendi poſſit huiuſmodi ſtylus, in præſentiarum memoria non mihi ſeruit: ſed iſtos inter alios caſus deſcriptos in allegato ſtylo, exorbitatiures à iuris communis diſpoſitione tollerari oportet.

1 Per curias temporales. Vide de hoc Gui.pa.in dec.gratianopo.q.cclxxvij.& q.lxxj.& q cxxxviij & cccclxij.

2 Additio. Condemnabitur. Contra tex.in c ij de foro compet.lib.vj.vide per me ſcripta in tit.de pote.ſecu. xviij.fal. & in xx.fallen.ſub regula ſecunda. & adde hîc per me poſita infrà,quæſt.cccciiij.in additio.

SVMMARIVM.

1 *Actio iniuriarum quando dicatur perpetua.*
2 *Annus in actione iniur. præterita currit ignoranti.*
3 *Innocentiam ſuam vnicuique licet defendere.*
4 *Dicens conuitium verum,an teneatur actione iniuriarum.*
5 *Iuris executio non habet iniuriam.*
6 *Actione iniu.tenetur qui aliquẽ iniuſtè interpellat.*
7 *Conuitium dicens correctionis ergo, non tenetur actione iniuriarum.*
8 *Per circunſtantias & indicia apparet de animo.*
9 *Iniuria illata per ſcripturam dicitur verbalis & non realis.*
10 *Iniuriã remittẽs ꝓpter pecuniã efficitur infamis.*

QVAESTIO CXXVII.

ITEM fuit quæſitum. [a] Si filiusfa.egit † actione a
iniuriarũ ſine cõſenſu patris præſentis, & fuit litem 1
cõteſtatus,& poſtea fuit pronunciatus proceſſus nullus,an actio iniur.ſit perpetuata? Concluſum fuit quòd non:ita tenet Spe.in ti.de act.§.j.ver.quid ſi filiusfa. egit.faciũt etiã no.per Collect.in c.propoſuit.de fo. cõp.ſuper ver.legitimè.circa prin.intellige quando egit actione iniu.patre præſente:ſecus ſi abſente,vel legitimè impedito.vt l.ſi vous.§.filiusf.ff.de iniu.& p Spe.in ti.de act.ver.ſed qd ſi filiusf.& ver.ſed pone.

a Quoad principalem quæſtionem, adde Specul.in titu.de iniur.§ j.verſicu.vtrum actio perpetuetur. Adde quòd deciſio huiuſmodi procedit in actione iniuriarum prætoria, in qua non admittitur agens poſt annum continuũ inchoan-

dnm vel computſodum à tempore irrogatæ ioiuriæ, niſi ptius
lis fuerit cooteſtata. ita no. domi. de Rot. deciſi. ccxliiij ciuilis
autem actio quæ deſcendit quaodo crimen punitur per l. cor-
oe. quod eſt in tribns caſibus: vt l. lex cornelia. ff. de iniur. ſcili-
cet cùm quis fuit vapulatus aut & perculſus aut domus ſna io-
troita, eſt perpetus. ſicut alię actiones ciuiles: vt l ij. C. de con-
ſtit. pecu. & ita tenuerunt Odof. Iacob. de Ra. Cyn. Bald. Ioan.
Fabri. Salic. in l. ſi non conuicij. C. de iniur. & ita cauetur infrà
deciſione. cxl. q. Item fuit quæſitum an actio iniuriarum &c.
quam ego ſemper vidi ſeruari: licet Ioan. And. io addi. Spe. tit.
de iniur. §. j. iij. colum. teoeat contrarium: de quo per domi. de
2 Rot. in alle. deci. Adde quòd † anous de quo ſuprà in actione
prætoria currit igoorauti: vt tenet ibidem Rot. idem Guliel.
de Cu. io l. ſi eum exceptiooe. §. ſatis clementer. ff. quod met.
cau. Ao autem per lapſum anni tollatur omnis actio & obli-
gatio naturalis & ciuilis? vide Ro. vbi ſuprà, vide Bal. in l. eum
mulier. io j. ſol. mat. ff. in princi. ij. col. Quid autem ſi tu vocaſti
me lattonem, & ego te: oum quid quilibet ooſtrum poteſt
agere actione iniuriarum? de boc per Spec. in tit. de reeuſa-
tore. §. ver. quid ſi vocaui te. Sicu. in c. cum te. de re iud. ix. col.
diſtinguit quòd aut ego tibi dixi iniuriā animo purgandi me
ab iniuria, quam mihi inferebas, & oon teneor actione iniur.
vt ſi diceres quòd ego commiſi aliquod crimen. Dico tu men-
3 tiris ſ. oam mihi licet † innocentiam meam defendere, & hoc
3 apertè tenet Bart. io l. qui omnia ff. de procu. Aut conuitium
meum continuit aliud factum. ita quòd non venit ad inno-
centiam meam defendendam: & tunc dico, quòd quilibet po-
teſt agere de iniuria ſua. arg. opti. in c. venieos. de iure. vbi al-
teroatim coouitia inferendo: putauit idem Sicu. quòd ia qui
prouocatus iniuriam lotulit eſt mitius puniendus: quia diffi-
cile eſt compeſcere iuſtum animi dolorem, argu. opti. & quaſi
expreſſum in ſimili in l. ſi adulteriū. §. imperatores. ff. de adult.
& facit quòd legitur & oo. in ca. iij. de ſent. excommuoi. Secus
autem quando coocurreret idem factum, vt adulterium viri
& vxoris: quod tollitur mutua compenſatione vt c. pe. & vlti.
de adulte. idem teoet Sicu. in c. j. de adulte. de hoc per Angel.
Aret. in tract. maleſi. io verſi. verba cootumelioſa. iij col. circa
4 fio. An autem † dicens x coouitium verum teneatur actione
2 iniuriarum fuerunt opin. quas recitat Ioan. Aod. in addi. Spec.
§. j. & Sicu. in alleg c. cum te. & Lud. Ro. in conſi xcvj. Qui ſic
finaliter diſtioguunt, quòd aut quis dicit coouitium in iudi-
cio, aut extra. Primo caſu ſi illud probat, oun eſt dubiū quòd
ooo tenetur. vt l. eum qui. ff. de iniur. cum concor. & intelligūt
5 ſiue agendo ſiue excipiendo illud fiat: quia iuris † executio
oon habet iniuriam. ff. eod. l. ioiuriarum. & in l. factum cuique.
aliàs eſt l. noo videtur. ff. de regu. iur. vbi dicitur, quòd oon vi-
detur vim facere, qui ordinaria actione experitur. Si verò oon
probant dicti doct. nihil expreſſè determinant: ideo dic quòd
ſi accuſando conuitium oon fuerit probatum: licet fuerit ab-
ſolutus, agere poterit actiooe iniuriarum per l. iniuriarum. §.
ſi per iniuriam. ff. de ioiur. vbi traditur regula generalis, quòd
6 † qui iotet pellat alium iniuſtè, tenetur actiooe iniur. Illud fir-
mat Ang conſi. ſuo. xcv. & Old. conſi. liij. Si autem excipieodo
conuitium probatum non fuerit, etiam tenebitur. vt tenet Pe.
de Anch. conſi. cccxxvj. idem Ioan. Aud. tit. de accuſ. ad ſi. verſi.
Sed pone quòd obiiciens, vbi dicit, quòd ſue excipit animo
oocendi, vt diffamandi, & boe conſtat. & tunc tenetur iniu-
riarum, vt dictum eſt. Aut noo animo nocendi & ſic ooo ca-
lumnioſè. & non teoetur: quia excipiens intendit prioeipali-
ter ſe deſeodere, ooa alij oocere: vt ff. de his qui oot inſa. l.
Lucium. cap. ij. de ordi. cogo. Aut dubitatur & præſumitur ca-
lumnioſè excepiſſe, ex quo non probauit, arg. eo. quæ not. in
l. ij. C. de calum. quæ præſumptio cum qualitate verborū coo-
tumelioſa, facit quòd noo tantùm animo repelleodi, ſed eſſet
iniuriandi & diffamandi præſumatur excepiſſe: ideo ioiuria-
rum debet teneri. Vtile tamen conſilium eſt quòd proteſtetur
ſe id noo dicere animo iniuriandi: ita dicit Oldra. vbi ſuprà.
idem Ioan. Aod. io addi. prædi. & Sali in alle. l. ſi non conuitij.
& Pet. de Anch. etiam vbi ſuprà, adde quod ſcripſi infrà quæſt.
ccccvij. ſed quid. Nunc redeo ad verba Io. And. ſecundo caſu
quaodo dicitur conuitium extra iudicium. Aut per libellum
famoſum, & tunc etiam ſi ſit verum tenetur: vt l. j. C. de famo.
libel. ſecuodum canones excuſatur, ſi prodeat in publicum: &
illud probet, de quo dic. v. q. in ſum. Si verò dicatur conuitium
ſine libello, & tunc aut illud coouitium dicitur cum cauſa, aut
7 ſine cauſa. Primo caſu † ſi cauſa correctionis dicatur, etiam
publicè noo tenetur, quia iſta duo ſimul iuncta faciunt ceſſare
actionem iniuriarum, ſcilicet quòd ex cauſa iuſta dixit: & il-
lud quod dixit eſt verum. pro hoc. xlv. diſt. ſed illud: vbi pooi-
tur illud peccantem coram omnibus argue. vt cæteri timorem
habeant, & ex ea cauſa etiam coram ſuperiore: licet non in iu-
dicio ad eius correctionem dici poterit: vt puta, quia vult or-
dinari, & eſt ſpurius, vel hæreticus occultus, vel quid ſimile.
Ex inſtantia enim cauſæ & eius veritas iudicat, quòd non ani-
mo iniuriandi hoc fecit: per † circunſtantias enim & iudicia 8
apparet de animo: ſeu de eo, iudicatur l. j. & quod ibi not C.
ad leg. Cor. de Sica. & io c. ij. de tenun. lib. vj. & c. paſtoralis. de
cau. poſ. & propric. in ſi. In ſecundo caſu, quando ſine cauſa
dicitur conuitiū, puta io rixa, & animoſè, & tunc etiam ſi con-
uitium ſit verum, tenetur: hoc enim eſt ſubiectū actiooia ani-
mus iniuriandi, quod verba ſonant, & diceodi modus. nec ve-
ritas coouitij eum exuet ab actiooe. l. quiſquis. C. de poſtu. C.
de offic. rect. prou. l. iij. ibi, nam & ſi veræ voces ſint, nec ad li-
bidinem &c. vbi patet quòd noo ſufficit veritas coouitij, ſed
requiritur quòd abſit libido & voluntas iniuriaodi, vt proba-
tur per dictum Ioao. Andr. Sic. & Lud. Ponta. vbi ſuprà multis
aliis rationibns. licet Sicu. poſt Hoſtien. in c. ſi culpa. de iniur.
dicat in iſto vltimo caſu, quòd ſi expedit reipublicæ oota eſſe
oon tenetur, ſecus autem ſi ooo expedirent: cùm noo operc-
tur filij infamatiooem: vt eſt tex. oo, io alleg. l. eum qui nocen-
tem. Exemplum, expedit reipublicæ ſcire te eſſe latronem, vel
adulterum: tunc ſi dixi tibi hoc conuitium, & volo probare ita
eſſe, uoo debeo puniri. Secus vbi ooo expedit reipublicæ: vt
quia appello te Baſtardum, vbi oihil petis: ſecus ſi dicerem vt
te repellerem ab ordioe, vel dico te cucurbitam, quia oon ex-
pedit boc ſcire reſpectu demeriti, quia magis ipſe dolet, quàm
alius. Ego tameo ſequor opi. Ioan. And. Sicu. Lod. vt videlicet
teneatur per eorū rationes, quæ mihi videntur apparentiores.
Adde † quæ pooā infrà q. cxl. q. clxxv. & q. ccxxiiij. Item adde, 9
quòd iniuria illata per ſcripturam dicitur verbalis, & non rea-
lis. tenet Lud. Poota. conſilio ſuo cccbxxviij. Adde quòd licet
vulneratus remiſerit iniuriam etiam coouendo io manibus
ſacerdotum, oihilominus agere poteſt ad intereſſe: quia ran-
corem dimiſiſſe videtur: oon autem ſatisfactiooem, quam ne-
mo remittere tenetur, ſiue prælatus ſiue primatus. xlv. diſt. c. &
qui emendat. xc. diſt. ſi quis cootriſtatus. xxiij. q. iiij. ca. ſi is qui
not. Hoſt. in c. olim de iniur. Bart. lo l. noo ſolùm. § iniuriarū.
ff. eo Sica. in alleg c. eo. tit. Spe. io rub. de accuſatore. ver. quod
ſi vulneratus. Bart Bald. Ang. & communiter doct. in l. ſi tibi x.
§. j. ff. de pact. idem Ang. Aret. & Ioan. Fab ioſti. de iniur. §. fin.
Adde gloſ in allega. c ſi illic quòd ſi non † per preces, ſed per 10
pecuoiam quis obtineat iniuriæ remiſſionem, efficitur ioſa-
mis 3. niſi fiat authoritate iudicis: vt ff. de bis qui oo infam. l. 3
furti. §. pactus. idem videtur innuere But. & Bat. in l. ooo dam-
natis. C. ex qui. cau. inſa. irro. licet Bar. & Sal videātur innuere
contrarium. Adde quòd ſi quis poſtquam alium ſuper ioiuria-
rum actione fecit ad iudicium reuocari cùm eodem iniuriante
communicauerit eum ſalutaodo, vel ad oſculum recipieodo.
propterea nō videtur iniuriā remittere, teoet Hoſt. io c. olim.
de iniur. Si antequam eum vocauerit ad iudicium, fortè dicen-
dum eſt ſecuodum Sicu. ibidem, quòd pro damnis & ex penſis
agere poterit arg. no. in l. j. eo. tit. ſed oon actione iniuriarum.
arg. c. ex ore. de bis quæ fiuot à maiori parte cap.

1 Aooitio. Tu mentiris. An autem poſſit agi ioioriarum
actione contra illum qui dicit, Tu mentiris ſaluo honore tuo?
dic quòd ſic ſecuodum Bald. in l. ſi quis extraneus. ff. de acquir.
hæred. ſed Guid. pap. q. cccbxv.

2 Ao autem dicens. Vide Feli. in alleg. c. cum tu. vlti. col.

3 Infamis. Vide Feli. in alleg. c. cum tu cij & iij. & iij. col.

SVMMARIVM.

1 *Electio facta tanquam de bene vire valet, licet de melseri fieri potuerit.*

2 *Executor electus ad diſtribuendum bena pauperibus, poteſt in pauperes eligere ſitres ſuos, ſi in bonis vſumfruct. non habuerit.*

3 *Executer datus ad maritandas virgines, an debeat dare dotem taxatam ingredientibus monaſterium.*

QVAESTIO CXXVIII.

ITEM fuit quæſitum.[a] Si teſtator alicuius loci a
voluerit quòd bona ſua dentur & diſtribuentur ſa-
cerdotibus pro miſsis celebrandis arbitrio ſoorum
executorum, an dicti executores poſsint eligere, &
diſtribuere ſacerdotibus, qoi non ſunt de loco teſta-
toris, ſed de extra? Concluſum fuit quòd ſic. per no-
per Collecta. in capi. Ioannes. de teſta. ix. quæſtione
& Ioan.

& Ioan. Andr. in capit. ſi pater. de teſta. lib. vj. in nouellis.. Et allega. l. cum quidem. ff. de legatis ſecundò qui caſus bene facit.

1 a Et domini. ibidem. Vbi dicit Barto. quòd † licet committatur electio in aliquem tanquam in bonum virum, non
reprobatur eius electio: licet potuerit eligere meliorem. ſufficit enim quòd indignum non eligat. idem videtur voluiſſe
Bal in l. ſi quis ad declinandum, ij. col. idem Bal. in l. id quod
2 pauperibus. xxij. q. C. de epiſ. & cler. Adde † quòd executor deputatus ad diſtribuendum bona pauperibus poteſt eligere in
pauperes filios ſuos, ſi ſint pauperes, & eis dare bona diſtribuenda inter pauperes, ſi de fraude non conſter, & ipſe in illis
bonis vſumfructum non habeat: aliàs ſecus. Bal. in l j. C. de ſacroſan. eccl. in ver. vij. q. de quo etiam per Bal. per Iaco de Are.
in d. l. id quod pauperibus ver. vij. quæritur. Bart. & Imo. in d. l. cum quidam. Adde quòd talis executor non poterit vnum
pauperem eligere ad dicta bona pauperibus relicta, ſed plures. ſic Bal. in alleg. l. amica. verſi. iuxta hoc quæritur. Adde etiã
quòd iſte executor non peccat præferendo pauperem pauperi, quia locus eſt gratificationi ſecundum eundem Bal. vbi ſu-
3 prà verſi. item quæritur. Adde an † executores dati ad maritandas virgines, an debeant dare illam dotem taxatam ingredientibus monaſterium? vide per d. Feli in c. eccleſia ſanctæ Mariæ. col. xxxj. in fine. extra de conſtitutio.

SVMMARIVM.

1 *Appellans ab interlocutoria ad alium quàm ad papam in ſcriptis appellare debet.*
Niſi appelles forſan ab interlocutoria habente vim diffinitiuæ. num. 2.

QVAESTIO CXXIX.

a ITEM fuit quæſitum. a Si † quando appellatur
1 ab interlocutoria ad alium præterquam ad pa-
1 pam, an ſit appellandum in ſcriptis 1. in curia ſpirituali Tholoſæ obſeruatur, quòd ſic: aliàs non admittitur: Tamen de iuris rigore videtur ſecus t vt not. Collect. in c. vt debitus. de appella. ſuper verſic. cauſa rationabili. de appellatio. quamuis ibi dicat, quòd tutius eſt appellare in ſcriptis. & doct. tenent pleniſsimè in capit. cordi. ſuper verſicu. ad nos. de appella. lib. vj.

a Idem Bart. in l eos. §. ſi autem. C. eo. tit. Pau. de Caſt. conſ.
2 xxv. quod intellige † niſi eſſet talis interlocutoria, quæ haberet vim diffinitiuæ, quia tunc ſtatim poſſet appellari viua voce. & ſine cauſa. Bal. in addi. Specu. tit. de appel. §. reſtat videre xiij. col. ver. an quando app. non appellatio ab interlocutoria habente vim diffinitiuæ regulatur, ſicut diffinitiua ſecundum
2 Sicu poſt Ioan. And. in c. peruenit 2. de appella. Quando autem interlocutoria dicatur habere vim diffinitiuæ? vide quę ſcripſi ſuprà deciſ. xlviij. Interlocutoria quomodo diffiniatur, & quomodo cognoſcatur. & de habente vim diffinitiuæ. & quando dicatur interlocutoria, latè per domi. Feli. in rub. de re iud. col. ij. & in c. examinata. de iudi.
1 ADDITIO. In ſcriptis. Tu vide de hoc Gui. pap. in deciſ. gratio q. cccexvj.
2 Peruenit. Idem dicit ibi præpoſitus, vide Gui. pap. q. xj. & ſeq. qui in xj alleg. Ioan. . mo. in c. cupientes. §. ſi verò per viginti. de elect. lib. vj. tenet quòd ab habente vim defectiuæ, debet appellari in ſcriptis.

SVMMARIVM.

1 *Fideiuſſor conueniri poteſt pro principali, ſi renuntiauerit exceptioni ordinis.*

QVAESTIO CXXX.

a ITEM fuit quæſitum. a Quidam † vt fideiuſſor
1 cum iuramento promiſit pro Titio ſimpliciter & ſine iuramento, alicui obligato ſoluere certam quantitatem certa die tunc futura, qua die minimè ſoluit. conuenitur fideiuſſor die tranſacta ſuper iuramenti obſeruatione: opponitur per ipſum, quòd prius debet diſcuti principalis, quàm ipſe fideiuſſor. per authen. præſenti. C. de fideiuſſo: & in corpore vnde ſumitur, pars aduerſa contradixit, dicẽs quòd iſte fideiuſſor iurauit. quare, &c? Concluſum fuit attento iuramento & lapſu termini non ob. dicta oppoſitione, quòd conueniri poſſet, nec iſto caſu habeat locum exceptio ordinis, maximè ſi eſt renuntiatum exceptioni non num. pec. vt not. Cyn. in l. ſi ex cautione. C. de non num. pecu.

a In teſtis quæſtione, quæ vt mihi videtur, non multum facit ad propoſitum. Adde tamen quòd ſcripſi ſuprà, deciſ. lxxv. & ſequen. Adde etiam, quòd iuramentum de non fideiubendo
pro aliquo eſt illicitum, poſita extrema 1 neceſſitate proxi- 1
mi. Ioan. Andr. & Domi. in c. fin. de fo. compet. lib. vj. Archi. in c. non eſt contra. xxij. quæſt. j Old. conſil. xe. Io. And. in addit. Spec. titu. de iureiur. ſuper rub. & Sicu. in c. ſi verò. el j. de iureiuran. Adde inſuper, quòd principali mortuo, & in mora conſtituto. interpellãtibus eius hæredibus, poterit fideiuſſor conueniri, non facta diſcuſſione dictorum hæredum. Bal. in l. penult. ix colum. C. de condit. iuſertis. Secus ſi principalis non fuiſſet in mora.
1 ADDITIO. Extrema. Vide Felin. alleg. cap. ſi verò. in fi. iij. col. & ſeq. etiam ceſſante extrema neceſſitate quis poteſt ſi velit, non obſtante tali iuramento fideiubere.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos conſtitutus procurator ab aliqua vniuerſitate, poteſt agere in iudicio, & litem conteſtari.*
2 *Idem eſt de militante milite, & num. 3.*

QVAESTIO CXXXI.

ITEM fuit quæſitum. a Si ſacerdos † ſecularis a
fuit conſtitutus procurator ab aliqua vniuerſitate, 1
& egit in iudicio ſeculari, & litem fuit conteſtatus, an iudicium ſit ipſo iure nullum, vel annullandum? Concluſum fuit quòd non, imò valuit litis conteſtatio, nec amodo poterit opponi illa exceptio. te non eſſe procura. ita tenet Collect. cap. in noſtra. de procur. gloſ. fin. & in l. neque fœmina. eo. tit. quia il-
lud, quod † ſeruatur in milite 1 ſeculari, ſeruatur 2
in eccleſiaſtico milite: vt in iur. alle. & in l. militum. 1
& l. qui ſtipendia. & l. ita demum. C. eo. ti. & in l. miles. ff. de re iudic. in princ. vide plenè in Spec. titu. de proc. § j. verſ. Item quòd eſt miles. & ver. item quòd eſt epiſcopus. Et quamuis in ſacris non conſtitutus, non monachus, vel religioſus non poſsit eſſe procurator generalis ad omnes cauſas, tamen poterit eſſe ad vnam cauſam, vt not. Innoc. in c. vnico. de obli. ad ratioci. & Collect. in d. cap. in noſtra.

a Quod contra clericum ſecularem poſt litis conteſtationem non poſſit opponi exceptio, iſta eſt communis ſententia doct. quam etiam ſequitur Sicul. in alleg. c. in noſtra. nam ratio quæ eſt in eo, eſt in milite. Quod intellige ab illo qui ſciebat illum eſſe clericum, vel militem: aliàs poſt conteſtationem poſſet opponi. Gui. de Suza & Salic. in alleg. l. ita demum. Ioan. Andr. in additione Specul. vbi ſuprà, verſic. item quòd eſt miles. Secus autem eſt in religioſo, quia quandocunque etiam poſt lit. conteſta. poteſt opponi ſecundum doct. in alleg. c. in noſtra. Quod intelligit ibidem Sicu. in ſimplici religioſo. ſecus autem in habente adminiſtrationem ſeu dignitatem: quia talis poteſt eſſe procurator alterius, in c. hoſpitæ. de cenſi. facit glo. in c præſentium. xvj. q j. quòd autem presbyter poſſit eſſe procurator in cauſa eccleſiæ, & iudicio eccleſiaſtico, tenet Abb. antiq. in alle. cap. in noſtra. & ibi vide per Sicul. quicquid ſit hodie ſacerdotes in foro eccleſiaſtico indiſtinctè admittuntur, & tollerantur: qui tamen de iure non poſſunt poſtulare, neque coram eccleſiaſtico, neque coram ciuili iudice, niſi in quatuor caſibus, vt in c. fin. de poſtul. & c. ſacerdotibus. ne cle. vel mon. Primus eſt pro ſe. Secundus pro eccleſia

ſua: Tertius pro perſonis ſibi coniunctis. & intellige quaodo non poſſant habere alium, vel ita bonum Perſonæ autem coniunctæ ſunt io iſto caſu vſque ad quartum gradum, authen. licentia. C. de epiſc. & cler. & C. de aduo. diuer. iudi. l. petitionem: Quartus eſt pro miſerabilibus perſonis. Crederē tamen, ſalua theologorum determinatione. quòd vbi ſacerdotes nō habereot competens beneficium ad eorum ſuſtentatiooem: quòd licitè poſſint etiam in iudicio ſeculari poſtulare: ita videtur velle Sicu. poſt Hoſtien. in c. j. de poſtu. In cauſa criminali, tamen nullo modo poſſuot coram ſeculari iudice poſtulare. ne cle. vel monach. c. ſententiam. & no. Sicu. vbi ſuprà. Adde quòd id quod ſupradictum eſt de milite quòd non poſ-
5 ſit eſſe procurator, intelligi debet † de milite militaote, noo
2 autem de militibus noſtri temporis a, qui ſtant per vicos & plateas, ita dicit gloſſ. & Bart. in l. filiuſfa. §. veterani. ff. de procura. Specul. vbi ſuprà. ver. Item quòd eſt miles. & doct. in d. l. militem. C. eo. tit. & ſubdit Bart. vbi ſuprà, milites militantes repelli poſſunt officio iudicis.

1 ADDITIO. Militie. Adde hic Feli. in c. cum ex officij. j. col. & ſequen. de præſcri. vbi per pulchra tangit quando & io quibus miles & clericus æquiparantur, aliquid per Iaſ. in l. j. iij. col. C. de iu. & fa. igno.

2 Noſtri temporis. Idem tenet Cyn. in c. q. l. j. C. de iu. & fa. igno. idem Iaſ. ibidem in ij. col. vide latè per Alex. aliam cumulatè referentem in l. centurio. viij. col. & ſeq. ff. de vulga. & pupil. vide etiam infrà. q. cxlj. in addi.

SVMMARIVM.

1 *Procurator generalis conſtitutus cum ſpeciali mandato iurandi de calumnia, ſi iuret iuramentum eius valet.*

2 *Procurator ſubſtitutus, licet ſubſtituens iurauerit, debet iurare de calumnia.*

3 *Syndicus generalis, tutores, curatores, pater in rebus aduentitijs filij, rectores hoſpitalium, & ſimiles perſona iurant de calumnia in animam ſuam, dummodo habeant notitiam cauſa.*

Item procurator ad negotia, ſi agit pro negotio quod ipſe geſſit. num. 4.

QVAESTIO CXXXII.

a ITEM fuit quæſitum. a Procurator fuit † genera-
1 lis conſtitutus cum ſpeciali mandato iurandi de calumnia. An dictus procurator dictum iuramentum poterit præſtare? Quidam dicunt quòd non: quia c. fi. de iura. calum. lib. vj. dicit cauſam, & non cauſas. Concluſum fuit contrariū, & ita cōmuniter obſeruatur ſecundū Io. And. ibidem. facit Collec. eo. ti. c. j. in fi. & in c. cauſam. de dolo. quamuis de iuris rigore opinio prima vera ſit ſecūdum eū. & Io. Mo. ibidem.

a Et cùm ſit generaliter conſtitutus oon potuit inſtrui ſpecialiter in qualibet cauſa: & procurator ſic deputatus iurando malè non obligaret dominum ad periurium, quia in generali maodato oon venit delictum, vt l. ſi procurator. ff. de coodi. indebi. arg. in c. j. de iureiur. lib. vj. debet ergo habere maodatum ſpeciale ad iurandum de calumnia in tali cauſa. ita tenet Bart. io l. ij. C. de iura. cal. relatus à Sicu. in c. in pertractandis, vbi idem tenet in alleg. Ioan. And. idem teoere in alleg. c. fin. de iurameoto calumniæ. idem ibi Io. de Fan. quem allegat Bar. in l. qui bona. § pe. verſi. ſed an ſufficit idem tenere. tameo finaliter concludit quòd communis obſeruantia, à qua non eſt recedendum habet, quòd ſufficit, ſi habet ſpeciale mandatum iurandi de calumnia in cauſa, licet non exprimatur. idem Domini. poſt Io. de Fan. dicentes quòd pro communi obſeruantia facit cle. non poteſt. de procu. idem quòd Sicu. vbi ſuprà,
2 tenet Ia. But. in l. ſi procurator. C. de procur. Adde † quòd procurator ſubſtitutus debet iurare de calumnia, licet ſubſtituens
3 prius iurauerit, & per Inno. in c. j. de iura. cal. Adde quòd † ſyndicus generalis datus ad omnes cauſas, & quilibet habens legitimam adminiſtrationem, ſicut tutores & curatores, & pater in rebus aduentitiis filij, rectores hoſpitalium, & ſimiles perſonæ iurant de calumnia io animam ſuam. dummodo habeat notitiam cauſæ. vt in d. l. ij. C. de iura. ca. idem in actore conſtituto à domino vel non domino. Syndicus autem ad certam cauſam ſpecialiter conſtitutus, & procu. generale mandatum habentes non admittuntur, niſi dominus eſſet longè abſens, ita quòd in breui haberi non poteſt argumen. in l. ſi longius. ff. de iud. & io c. fi. de ſepul. lib. vj. tenet Bart. in d. l. ij. licet quidam contra. de quo per gloſſ. & Sicul. in c. cæterum. eo. titu. procurator † autem ad negotia ſi agit pro negotio quod ipſe 4
geſſit, cùm ſatis ſit inſtructus, io illo iurare poteſt, tenet Ioan. And. io allega. c. fina. & Sicul. in allega. c. in pertractaodis. tamen Dominicus contrà in alleg. c. fin.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio interdicti neminem ab agendo repellit. num. 4.*

2 *Interdicti & excommunicationis maioris differentia. & num. 3.*

QVAESTIO CXXXIII.

ITEM fuit quæſitum. a Si exceptio † interdicti ec- a
cleſiæ oppoſita cōtra actorē ipſum ab agendo repel- 1
lat? Cōcluſum fuit quòd non, quia † interdictū ſolū 2
à diuinis ſeparat hominē, & à perceptione ſacramētorum, non autem à cōmunione fideliū, ſicut excommunicatio maior. vt no. Innoc. in c. j. de ſen. excom. & Archi. in c. pia. de exce. lib. vj. & ibi plenè per docto.

a Idem Sicu. in c. intelleximus. c. fi. de iudi. & Do. io d. c. j. de ſent. excom. in ver. & hic ponit † decem differentias inter ex- 3
communicationem & interdictum, & etiam alia in quibus conueniunt. Adde quòd licet iudex eccleſiaſticus poſſit compellere iudicem tēporalem, vt repellat excōmunicatos ab actibus iudiciariis, & eiſdem prohibitis per c. decernimus. de ſent. excom. eo. lib. de generali † tamen conſuetudine Franciæ 1 illud 4
non ſeruatur. Eſt etiam ſtatutū Bononiæ quòd nō poſſit oppo- 1
ni, vt refert Bal. poſt But. in l. placet. C. de ſacroſ. eccl. in fi.

1 ADDITIO. Conſuetudine Franciæ. nam etiam ſic ſeruatur Lugduni in curia domini ſeneſcalli.

SVMMARIVM.

1 *Bonis cedens non deſinit eſſe dominus bonorum ſuorum ante diſtributionem.*

2 *Debitor ex contractu vel quaſi indiſtinctè cedendo bonis à carcere liberatur.*

3 *Subditi quibus imponuntur collecta, bonis cedere non poſſunt.*

QVAESTIO CXXXIIII.

ITEM an cedens bonis a deſinat eſſe † dominus 1
bonorum ſuorum? 1 Concluſum fuit quòd non ante 1
diſtributionem, caſus eſt in l. is qui. ff. de his qui bonis cedere poſſ. & ibi Barto.

a Adde quæ ſcripſi ſuprà, deciſ. lxj. & xxviij. An autem fiſcales debitores poſſint cedere bonis, ſi ex delicto non, vt io alle. deciſi. ſi ex contractu vel propter collectas. & dic quòd ſic. ita tenet Ioan. Fab. inſti. de actio. §. fin. per §. item ſiquis inſt. t. de ſocie. quod Cy. in l. j. C. qui bo. ced. poſ. limitat quādo non eſt ſoluēdo. Si autem eſt ſoluēdo, capietur: ſed nō incarcerabitur, ſed aperta & libera cuſtodia detinebitur in palatio. idē videtur velle Bal. in d. l. j. Sal. ibidē dicit quod debitor ex cauſa tributaria, debet honeſtè ſub cuſtodia detineri. Sed debitor † ex contra- 2
ctu, vel quaſi indiſtinctè cedendo bonis, liberatur à carcere per d. §. item ſiquis. idem quod Cy. voluit Bart. io l. ſacrilegij § fi. ff. ad l. Iul. pec. idem quod Cy. & Bart. voluit Io. de Pla. in l. oemo. C. de exac. tribu. libro x. vbi refert Angelum indiſtinctè tenuiſſe quòd bonis cedere poſſit. de hoc per Bal. & Salic. in l. propter honorem. C. qui bo. ced. poſſ. vbi tenent, quòd † ſub- 3
diti volentes cedere bonis propter collectas, quæ debeāt imponi pro modo ſubſtantiæ pro ſolido & libra non ſunt recipiendi. idem Ang. Are. inſti. de act. in §. fin. alleg. Adde quòd in his in quibus quis præciſè compelli poteſt, non habet locum iuxta no. per gloſſ. & doct. in l. ſtipulatio. §. & habet, de no. oper. nun. & latè per Bart. io l. j. ff. de his qui bo. ced. poſ. & de quo per Bar. in l. ſtipulationes non diuiduntur. de ver. obli. & Angel. Aret. in allega. §. fina.

1 ADDI

1 ADDITIO. Bunorum ſuorum. Tu vide de hoc Ro.deciſ. cccclaviij.in anti.& in deciſi.dalph. q.ccxj. vbi etiam an poſſit renunciari ceſſioni bonorum cum iuramento.

SVMMARIVM.

1 *Ex ſimplici pollicitatione facta eccleſiæ an quis compelli poſsit ad executionem, & an votum tale valeat coram Deo.*

2 *Exigere verbi definitio.*

3 *Vota qua à principio fuerunt gratuita, an ex poſt facto ſint neceſſaria.*

QVAESTIO CXXXV.

1 ITEM fuit quæſitum. [a] An epiſcopus ſit executor actuum piorum non ſolum morientium, ſed etiam viuentium? Concluſum fuit quòd ſic: quia de morientibus non eſt dubium. de viuis probatur in c.ex parte.de cenſi. cum ibi not. per Ioan.And.in nouella.& in c.tua.de teſta. vide Innocen. in dicto c.ex parte.de cenſi.

1 a Vbi Sicu.no.quòd † votum efficaciter obligat voventem, licet ab aliquo votum non ſit receptum: quia votum ſit Deo qui vbique præſens eſt, & ſemper intelligimr recipere votum, & ex hoc inuuit quòd ex ſimplici pollicitarione facta eccleſiæ quis poteſt compelli ad executionem: pro hoc bo. text.cum gloſſ.aij. q.j.c. ſcimus. ex quo infert quòd vouentes dare cereum, vel imaginem, vel certum quid eccleſiæ poſſunt compelli ad præſtationem eccleſiæ, licet eccleſia vt clerici eccleſiæ non fuerint præſentes tempore voti, quod not. & hoc

2 probat litera ibi. cogendi, &c. & ibi exigenda. nam † exigere eſt ab inuito extorquere, vt in l.fideicommiſſa. §. ſi rem. ff.de leg.iij.Ex quo infert Inno. quòd qui voluit intrare certam religionem poteſt compelli per clericos illius eccleſiæ ad intrandum: & ſi voluit in genere intrare religionem, poteſt compel-

3 li vt intret vnam de approbatis. nam licet † vota à principio ſint gratuita, ex poſt facto tamen ſunt neceſſaria. vt in c.licet. de voto.idem no.in c.porrectum. de regu.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio ceſsionis bonorum impedit litis conteſtationem.*

2 *Bona ſua non indicans priuatur beneficio ceſsionis bonorum.*

3 *Breuiarium, libri, arma, & ſimilia bona nemo cogitur tradere creditoribus.*

4 *Eccleſia poteſt cedere bonis.*

QVAESTIO CXXXVI.

a ITEM fuit quæſitum. [a] An exceptio† ceſſionis

1 bonorum impediat lit.conteſt? Cõcluſum fuit quòd ſic. nempe ſi cedens extra iudicium paratus ſit liquidare, aliàs non: ita tenet Bart.in l.pen. ff.de ceſſi.bono. per l.iij.eod.tit.& l.ex contractu.C.de bonis aut. iudi.poſſiden.melius in l.item ſi vnus. ff de arbitris. Et hoc verum de antè acquiſitis: ſecus ſi pòſt, vt ibi per gloſſ.& intellige ceſſione facta: & ſiue cedens agat, quia ſibi obſtat dicta exceptio, vel cõtra ipſum agatur: & ipſe excipiat, quia ſemper obſtat, niſi in exceptione de pòſt acquiſitis.

a Item tenet Ang.Are.inſt.de except.§.æquè.ver.xvj. Adde

2 quòd ille † qui cedit bonis debet iudicare bona ſua. aliàs perdis dictum beneficium ceſſionis.no.gl.& doc in l.j.C.eo.ti.& Bal.in l.pe ff.eo.ti.& Ang.Aretin § ſi inſti.de act. Adde quòd cedenti bonis nihil ſibi relinquitur, nec etiam vnus denarius: vt no.gl.& Bar.in pe.l.ff.de ceſ.bo? Quod eſt verũ præterquã viles veſtes, ne ſit carne nudus: quia tales veſtes ad tegendum carnem etiã damnatis ad mortem relinquũtur. vt l.diuus. ff.de bo.dam.& ibi Dy.& Bart.ergo multo fortius debent relaxari veſtes cedenti bonis: ita dicit Cy.in l.j.C.eo.t.in iiij.q.& Ang. Aret. vbi ſuprà. Adde quòd illud quod dicitur de cedente bonis, quòd ſi peruenerit ad pinguiorem fortunam [1], quòd tenetur inquantum facere poteſt, illud eſt verum reſpectu creditorum, qui tempore ceſſionis erant creditores. aliàs ſi nunc creditores efficiuntur: tunc noui creditores poſſunt ipſum inſolidum exigere: vt eſt tex.& ibi doct.in l.iij. C. eod.titu. Illud tamen dictum vt teneatur iterum, eſt verũ, niſi ſit clericus, qui conſequatur poſtea, id eſt, poſt ceſſionem † breuiariũ vnum, 3
vel doctor, vel ſcholaris, neceſſarios libros ſibi, & miles arma: quia talia bona non cogimr dare creditoribus, vt not. gl. in l.nepos Proculo.de verb.ſig.& no.Cy.Bald.Sali.C. eod.tit. l.j.Nam quilibet etiam clericus & † eccleſia poteſt cedere bo- 4
nis, in auth.vt de termi. ſit nume.eletic. in §. ſi quis autem adieciſſet ibi res omnino creditoribus cederetur. Ex quo infertur, quòd ſi vniuerſitas clericorum apud quos debet eſſe ſumma fides & obſeruantia, vt l.presbyteri.C.de epiſc.& cle poſſunt cedere bonis, quòd à paritare rationis quælibet alia vniuerſitas, vt ſcholarium vel fabrorum, debet poſſe cedere bonis.facit l.iiij.§.ſi act.ff de re iud.& ibi Bar.& doct. C.de iuriſ. omn.iud.& l.ſicut §.j ff.quod cuiuſque vniuerſ.& l.fina. & ibi Bar.ff.de colleg.illic.Aug. Are. vbi ſuprà. Adde hic inſuper ad propoſitum principalis noſtræ deciſ. quæ exceptiones impediant lit.conteſt.& quæ ſuprà ſcripſi deciſ.lxvij.

1 ADDITIO. Pinguiorem fortunam. Vide quæ ſcripſi nouiſſimè, ſuprà, q.lxj.poſt Gui.pap.q.cccxliij.

SVMMARVM.

1 *Contra excommunicatum impetrantem monitorium purum pro re confeſſata, opponi poteſt exceptio excommunicationis.*

2 *Et monitorium.ſeu eius effectus tandiu ſuſpenditur, quoad excommunicatus fuerit abſolutus.*

QVAESTIO CXXXVII.

ITEM fuit quæſitum. a Si per † excommunica- a
tum fuit impetratum monitorium purum pro re 1
confeſſata, iudicata, vel taxata. An contra ipſum poterit opponi exceptio excommunicationis? Concluſum fuit quòd ſic: quia talis excommunicatio impedit executionem: vt in c.pia.§.ſed & ſi. de exce.li. vj.& ibi Ioan.Andr.gl. & Archid. ſuper verbo, impediet. & per Collect. in c. quoad conſultationem. de re iudic.& fuit appunctatum quòd effectus talis
† monitorij ſuſpẽditur, donec impetrans excommu- 2
nicatus eſſet abſolutus: & hoc per not.per Inno.in c. pen.de exceptio.

a Et ibidem Sicul. [1] An autem eidem excommunicato cur- 1
rat tempus agendi durante excommunicatione? dic quòd ſi iniuſtè erat excommunicatus ſibi non currit tempus, aut ſaltem reſtituitur. Aut iuſtè, & ſi eſt in culpa petendi abſolutionem, currit tempus à tempore culpæ, & non reſtituitur. ita
voluit Sicul.poſt Ant.in c.cùm inter. [2] de exce. Adde quòd 2
excommunicatus habẽs exceptionem, non poteſt antequam conueniatur implorare officium iudicis, vt ſilentium imponat, ſua probata exceptione. ſicut poteſt non excommunicatus: iuxta not.in l.ſi contendat.ff.de fideiuſſo.& in l. Aurelius. §.centum.ff.de lib.leg.& no.per Sicul.in §.ſi quis contra.cle. de foro compet.ita tenet idem Sicul.in alleg. cap. cùm inter. q.fin. Adde hic quæ ſcripſi ſuprà, deciſ.j.

1 ADDITIO. Sicu.& idem Felin. in prīnc. xv. col.& Guid. pap.q.ccxv.penult.colum.

2 Cum inter.in fi.idem tenet ibi Felin. in ſexta colum.in fi. & princip.col.ſequen.

SVMMARIVM.

1 *Cautio de refundendis expenſis poſt litem conteſtatam peti poteſt.*

2 *Fideiuſſorem dare non potens, iuratoriam præſtat cautionem.*

3 *Actor poſsidens immobilia, non tenetur ſatiſdare.*

QVAESTIO CXXXVIII. a

ITEM fuit quæſitum. [a] Si cautio† de refunden- 1
dis

dis expenſis, & de proſequendo litem vſque ad fi. poſsit peti poſt lit.conteſt? Concluſum fuit quòd lic:per no.Cy.in authen.generaliter. q. v. C. de epiſcop.& cleric.

a Item ibidem Bal.q.v.& adde quòd licet iura præcipiant ex parte actoris, antequam libellum porrigat ſatiſdati eum idoneo fideiuſſore: quòd vſq; ad finem litis perſeuerabit in cauſa, quòd eam per ſe vel procuratorem ſuum perficiet: & quòd ſi eum apparuerit litem iniuſte mouiſſe, dabit reo decimã partem litis in libello comprætenſæ, & ſi conſtiterit per ipſum
2 † iuramentum quòd fideiuſſorem dare non poſſit, ei datio fideiuſſoris remittitur, iuratoriam præſtando cautionem: vt in alle authen. generaliter. etiam l.j.§.omnes. C.de aſſer.tol. Hodie tamen præſtatur contraria conſuetudine præualente, ſicut dicit Sicu.in c quoniam frequenter.§.ſunt & alij.iiij.col.vt lit. non conteſt.& idem Specul. in titu. de ſatiſd. §.j & ij.& Ioan. And.in addi.Specu.eod.tit §.j.refert Tanc.dixiſſe quòd audiuerat dominum Azonem ſic dicentem. Pileus & Tancre. dicunt quòd illam ſuis temporibus præſtari non viderunt. idem Ang.Aret.inſtit. de ſatiſda.§.j Io Fab ibidem dicit, quòd licet de conſuetudine non præſtetur, nihilominus in practica iuris ſcripti ſi pars rea inſtaret, fortè deberet præſtari. Et ita de tempore meo ſæpenumero ſeruaui in curia archiepiſcopali Tho-
3 loſæ. Adde † tamen quòd actor poſſidens immobilia euitat huiuſmodi ſatiſdationem, non tamen promiſſionem de proſequendo & refundendo expenſas: ita tenet Sali.in alleg.auth. generaliter in nono cõtrario, quod etiam ſeruaui & practicaui: licet Iaco. Butr.& Bal.vbi ſuprà dicant, quòd dato quòd actor poſsideat immobilia tenetur ſatiſdare: licet ſecus ſit in reo quo poſſidente immobilia non cogetur ſatiſdare. ſecundum doct per l.ſciendum.in princip.ff.qui ſatiſda.cogantur.

SVMMARIVM.

1 *Fideiuſſor an primò conueniendus quàm principalis debitor.*

QVAESTIO CXXXIX.

a ITEM fuit quæſitum. ᵃSi ego promiſi † pro ali-
1 quo ſoluere centum, & iuraui, an non obſtante dicto iuramento poſsim opponere exceptionem ordi-
1 nis? 1 Concluſum fuit quòd ſic.per l.fin. C. de non nu.pecunia.& ibi Cyn.non obſtat capitulum ad noſtram.el j.de iureiu quia per iuramentum nullũ erat grauamen inferendum creditori, donec debitum eſſet totaliter ſolutum creditori, & ſic non poterat debitor opponere compenſationem fructuum.

2 a Hæc deciſio videtur eſſe cõtraria alteri deciſ.ſuprà cxxx. a niſi dicatur ibi terminum ſolutioni præfixum, hic verò non, vel quòd litera ſit hic corrupta, aut quòd verbum maximè appoſitum in alleg deciſio, accipiatur pro tantum. Tamen ſemper ſeruari vidi alleg deciſ. Adde quòd ſi promiſi ſoluere certam quantitatem alicui, & hoc iurauerim abſque metu periurii, opponere potero exceptionem compenſationis: ita tenuit Bartol.in l.amplius ff.rem ratam haberi. & Sicul.poſt eum in allega.cap.ad noſtram. Adde etiam hic quæ ſcripſi ſuprà deciſio.lxxx.& ſeq.

1 ADDITIO. Exceptionem ordinis. Vide de hac.q.Guid. pa.in deciſione delphi.q.ccliij & q.ccxv.

a cxxx. Vide ibi per me nouiſſimè poſita, quibus adde Gui. pap. quæſtione dlxx. vbi vide an ſi principalis latitat fideiuſſor poſſit tunc conueniri ſi non renuntiauit except. ordinis, & quando quis promittit vt fideiuſſor aliquem certa die repræſentare in iudicio, & non exhibet qualiter ſit procedendum.

SVMMARIVM.

1 *Actio iniuriarum deſcendens ex lege Cornelia eſt perpetua.*

2 *Iudex aliquem ex dolo iniuſtè excommunicans, tenetur actione iniuriarum.*

QVAESTIO CXL.

a ITEM fuit quæſitum. ᵃAn actio † iniuriarũ de-
1 ſcendens ex l.Cornelia. ſit temporalis vel perpetua? Concluſum fuit quòd ſit perpetua.ita gloſſ. in l.lex Cornelia.ff.de iniur.idem Hoſtien. in ſumma, tit. de iniu.& tenet idem Per.Iac.in libel.tit.de actione iniur. deſcende.ex l. Cor. & ita obſeruatur in Capella: quanuis gloſſ.teneat contrarium in l. ſi non conuitij. C. de iniuriis, & inſtitutionibus de perpe. & temporalibus actio. circa princip. Vide Butri. in l. querela.C.de falſ.vbi tenet primã partem. ſed in d. l.ſi non conuitij, tenet gloſſ.d. l. quanuis. ſibi plus placeat prima, vt dicit, prima fuit obſeruata in Capella prædicta.

a Adde hic quæ latè ſcripſi ſuprà deciſ.cxxvij.& quæ ponam infrà q. cxlv. q. ccxxxiiij. Adde quòd facientes ſe charuari tenentur actione iniuriarum 1 nec poſſunt excuſari conſuetudine cùm ſit contra bonos mores: vt in authen. vt nulli iudic.§.nulli.verò.ita dicit Ioan. Fab.inſtit.de iniur.in verſic.iniuria.in princip.ſuper gloſſ. Adde † etiam quòd iudex qui aliquem ex dolo iniuſtè excommunicauit, tenetur actione iniuriarum.not.gloſſ.in c.illud.xj.q.iij. hoc debet intelligi de ſent. excommunic. maiori tenetur, & nedum ad intereſſe: ſed etiam punitur, ſi culpæ qualitas exegerit & ſi doloſè fecit. vide gloſſ. in c temerarium.xj.quæſt.iij. Adde de hoc vltimo ſcripta infrà quæſtio.cccxvij. 1
2

1 ADDITIO. Tenentur actione iniuriarum. Vide in deciſ. grationo.quæſtione ccclxvij. & Rotam deciſ.cccccxl.in antiq. & ccxxvj.in nouis.

SVMMARIVM.

1 *Adulter adulteræ legare poteſt, dummodo adulter non ſit miles armatæ militiæ, ſiue cæleſtis.*

2 *Milites noſtri temporis, ſi vacant armis, gaudent priuilegia antiquorum militum.*

3 *Militem ſe eſſe dicens, probare debet, aliàs ei non credetur.*

QVAESTIO CXLI.

ITEM fuit quæſitum. ᵃAn adulter † in teſta- a
mento ſuo poſsit legare adulteræ ſuæ? Concluſum 1
fuit quòd ſic: dummodo talis adulter non ſit miles, ſiue militiæ armatæ, ſiue cœleſtis: quia illi non poſſunt: vt ff.de teſtamento militari. l. miles ita. §. mulier.& ibi glo. & Bar.in l.mulierem. ff. de his qui. vt indig.& l.vxori.cum ibi no.per gl.& Cy.pro quo ſit. l.affectionis.ff.de donatio.

a Et ibi Bart.idem Bart.in l. miles. ff.de re iudica.idem Old. Butr.Cyn.Bart.Bal.Ioannes Fabr.& Salice.in l.ij.C.de donatio. inter virum & vxor. Adde quòd † milites noſtri tempo- 2
ris 1. ſi vacant armis gaudent priuilegio antiquorum militum: quia licet non habeant inſignia obſeruantiæ veteris, habent tamen inſignia obſeruantiæ nouæ ſecundum Bald in l.j. C.qui bo.cede.poſſ.allega.in argumen.c.tranſlatio.de conſti. Si autem non vacant armis, ſed otiis, & ſedent in banchis ſecus.primum intellige quando ratio priuilegij quæ concludebat in antiquo milite, concludit in milite noſtri temporis. Ideo voluerunt Cy.Ioan.Fab.Bal.& Salice.in l j. C.de iuris & facti ignoran. Bart.in l.miles. ff. ex quib. cauſis maio. Specul. in tit.de procura.§.j.verſic. item quòd eſt miles. & idem Specul.tit.de accuſa.§.j.ver. item excipitur quòd eſt miles. Idem Io.Fab.ſuper Ru.de teſt.milit. Adde † quòd qui dicit ſe militẽ, 3
illud probare debet, aliàs ei non creditur: nec aliàs ei ſeruari debent priuilegia, & immunitates militiæ: vt in l.j.C.de appar. magi. mili. lib. xij. probare autem poteſt ſe quis eſſe militem quatuor modis. Primò per teſtes, ſicut per teſtes probatur mandatum vt voluit gl.ſi in princ.l.martius. C.de procur.& plenè per Salice in l.j eo.tit. Secundò per literas illius qui creauit eum militem, vel officialem eius iuramento & ſigillo roboratas, ar.in authent.vt hi. ma. & antæ.§ quod autem. col. v. & authen.hodie. C. de repu. & l. ſi quis per calumniam. C de epiſ.& cleri.& c.poſt ceſſionem. de proba. Tertiò ſi iſte veniat cum ſignis militaribus, & ſi ſit bonæ famæ ſtabitur eius iuramento, l non omnes. §.à barbaris. ff.de re milit.& l.ſignatum. ſuprà de ſalutcen.& cap.ſi iudex laicus.de ſenten.excom.li. j.

Quarto

Quandò ſi reperiatur deſcriptus in matricula militum, l. ſi duas. § fin. ff. de excuſ. tut. hæc dicit Ioan. de Pla. in alleg. l. j. C. de appari. magi. milit.

1 ADDITIO. Milites noſtri temporis. Vide quæ nouiſſimè & remiſſiuè poſui ſuprà q. cxxx.

SVMMARIVM.

1 *Arbiter, iudex vel aſſeſſor poſſunt eſſe teſtes in cauſa in qua ſunt arbitri, iudices vel aſſeſſores.*
2 *Non tamē poſſunt teſtificari cauſa corā eis durāte.*
Et tunc proceſſu exiſtente coram alio poterunt vt teſtes produci ſuper principali negotio, aut ſuper geſtis coram eis. ibidem.
3 *Item ſi officium eorum ſit finitum aliter quàm per ſententiam diffinitiuam, poterunt teſtificari.*
4 *Iudici, vt teſti, alleganti ſuam turpitudinem, non creditur.*
5 *Vox vnius, vox nullius.*

QVAESTIO CXLII.

a ITEM fuit quæſitum. An † arbiter, iudex, vel
1 aſſeſſor poſsit eſſe teſtis in cauſa, in qua ſunt iudices, arbiter, vel aſſeſſor? remiſſum fuit ad c. cum dilecti. de elec. & ad c. ij. de arbi. & ibi. Inno. quod nō expreſsè. & in capit. qui contra falſam. de proba. & in c. in noſtra. circa fin. de procura. & ca. cum dilecti. de accuſa. & vtrobique per Collect. plenè pro Spec. tit. de teſt. § j. verſi. Item opponitur quòd fuit in eadem cauſa, vel in principali iudex, arbiter, vel aſſeſſor. per Cynum in l. ne in arbitris. circa finem. D. de arbi. & ibi pleniſsimè.

a Per Ioan. Fabr. Butri. Bart. Bal. & Salice. Bart. in l. ſi ſocietatem. §. arbitriorum. ff. pro ſocio. per canoniſtas in c. cum à
1 nobis. 1 de teſtib. & ibi per gloſſ. Ant. & Imo. & Sicu. gloſſ. ij. q. vj. c. ſtatuendum. & ibi per Ioan. Cal. in d. c. cum à nobis.
b & in c. cum dilecti 2. de elec. ex quorum omnium dictis colligitur diſtinctio ſequens. Quòd aut quæritur vtrum arbiter,
2 vel arbitrator poſſit eſſe teſtis † durante cauſa coram eis: quia adhuc ſunt arbitri, ſiue arbitratores, & in hoc omnes conueniunt, quòd non poſſit eſſe teſtis: quia non poteſt in eadem cauſa duplici officio fungi. l. quiſquis. C. de poſtu. Aut officium eius erat iam finitum: quia finita eſt inſtantia coram eo, & proceſſus eſt coram alio, & tunc aut producitur vt teſtis ſuper negotio principali, aut ſuper geſtis coram eo. Primo caſu aut negotium finitur per ſententiam diffinitiuam ipſius arbitri vel arbitratoris: & tunc ſecundum omnes non poteſt eſſe teſtis, vt l. cos. §. fin. C. de appel. & d. c. ſtatuendum, & hoc quia ſuſpectus eſt. præſumitur enim quòd velit eius ſententiam per ſuum
3 teſtimonium defendere. Aut † aliter quàm per ſententiam diffinitiuam ſuum officium eſt finitum: puta quia finitur inſtantia nulla lata ſententia: & tunc poterit eſſe teſtis ſuper principali negotio, ſiue lis fuerit conteſtata, ſiue non, dummodo teſtes non fuerint antea coram eo producti: vt no. c. dilect. de teſti. & c. cum dilecti. de accuſ. quia tunc cum de cauſa cognouerit, non eſt amplius idoneus teſtis ſuper ipſo negotio principali: ſuper quo aliàs potuiſſet teſtificari: ita colligitur ex verbis Io. Cal. in d. c. ſtatuendum. ſequitur Imo. in alleg. c. cum à nobis, & Flo. in d. §. arbitriorum, Salice. in alleg. l. ne in arbitris. Secundo caſu principali quando inducitur vt teſtis ſuper actis geſtis coram eo, & tunc aut facit hoc vt iudex, & tunc ei non creditur, vt dicta l. ne in arbitris. in fin. quod intelligitur niſi quatenus appareat legitimis documentis dicto cap. quoniam contra falſam. Aut hoc facit vt teſtis, & tunc aut de habitis & geſtis coram te: & tunc ei creditur vt teſti. & ſi eſt vnus vt vni. ſi plures vt pluribus d. c. cum dilecti. & de elect. & l. ob carmen. §. fi. ff. de teſti. Aut inducitur vt teſtis, vt ipſe reddat teſtimonium de his quæ ipſe geſſit: & tunc non poteſt eſſe teſtis niſi contra ſe teſtificetur, vel ad præſumptionem inducendam: vt col. ix. c. ij. de arbi. ſecundum Ioan. Cal. & Sicul. & Salice. vbi ſuprà. Et ibidem intelligit Sicu. quando cum depoſitione arbitri contra ſe concurreret iuris præſumptio, ſicut in eod. c. ij. Si autem non concurreret talis præſumptio: & tunc aut arbiter deponendo contra ſe allegaret propriam turpitudinem, non debebunt propterea geſta per eum retractari ad ſuam depoſitionem, etiamſi eſſent plures: quia ex † quo con- 4
fitetur propriam turpitudinem, non debet ei credi in præiudicium partis ſtantis pro ſententia vel actis: vt in cap. j. & quod ibi not. de confeſ. & in c. ſicut. de teſti. & hoc eſt quod voluit Inno. in allc. c. ij. ſi benè ponderetur. Sed vbi non allegaret turpitudinem, ſed aliàs contra ſententiam vel acta deponeret, allegando probabilem errorē, tunc procederet dictum Ioan. Cal. de quo ſuprà. Cuius dictum limita, niſi arbiter vel arbitrator vellet coram alio iudice teſtificari, vel interpretari ſuum verbum ambiguum vel obſcurum prolatum in ſententia ſua, ſi eſſent duo arbitri vel arbitratores, tunc eis creditur tanquam teſtibus, vni autem ſoli arbitro vel arbitratori ſuper hoc non creditur, non tanquam teſti. quia
vox † vnius, vox nullius: non tanquam arbitro vel arbitratori, 5
quia non poſſunt ſententiam ſuam interpretari: vt not. Specu. in tit. de arbi. §. ſi. ver. ſed nunquid verbum obſcurum. & ſolet tradi in l. ab executore. ff. de appellat. Si autem ſint duo, verbum declarare poterunt per modum teſtium. ita tenet Bald. in l. ne in arbitris. & Imo. in alleg. c. cùm à nobis. & Sali. in d. l. ne in arbitris. Adde tamen vnum ſingulare dictū Bar. in auth. niſi breuiores. C. de ſent. exper. rec. videlicet. q. vbi litigantes dederunt poteſtatē arbitratori: vt poſſit procedere in ſcriptis, & ſine ſcriptis, quia tunc indiſtinctè poterit arbitrator eſſe teſtis: quia tunc videtur eſſe de mente partium, quòd ſemper ſtetur dicto arbitratoris. idē tenet Io. de Imo. in d. cū à nobis.

1 ADDITIO. c. cùm à nobis. vbi etiam per do. Felin.
2 Cum dilecti. Vide ibi Feli. in iiij col. & ſeq. vbi primò ponit regulam negatiuam complures adiiciendo ſingulares, limita.

SVMMARIVM.

1 *Reus excommunicatus poteſt conſtituere procuratorem ad iudicia.*
2 *Contractus facti per excommunicatum ratione publici officij, non valent.*
3 *Contractus tamen facti per excommunicatum ratione priuati officij, valent.*
4 *Excommunicato debitum ſolui non debet, ſi contractus initus fuerit excommunicatione durante.*

QVAESTIO CXLIII.

ITEM fuit quæſitū. a Si excommunicatus † poſ- a
ſit conſtituere procuratorem ad iudicia? Conclu- 1
ſum fuit quòd ſic, in reo, per c. intelleximus. de iudicijs: in actore verò fuit concluſum quòd ſic: in caſibus in quibus ipſe poteſt eſſe in iudicio pro ſe: vt tenet Ioan. And. in d. c. intelleximus. & Inno. in cap. conſuluit. de procur. in aliis verò ſecus.

a Idem dicit Sicul. in allc. c. intelleximus c. Adde quòd pro- 2
curator datus ad agendum vel intentandum directam nomine domini repelli poteſt propter ſupcruenientem excommunicationem in perſona domini, etiā ſi procurator ſit lit. conteſta. & dominus litis effectus. nam cauſa eſt domini, cùm ad eum pertinet cōmodum vel incōmodum. ij. q. vj. c. biduū. ver. palam. ſed procurator datus in rem ſuam intentans vtilem actionem ſibi competentem, nō repellitur propter excommunicationem domini ſuperuenientē, ad quod bona gl. in c. vni. de iure patr. lib. vj. & quod not. Bar. in l. apud Celſum. ff. de do. except. & quod dixi ſuprà dcci. cxix. & ita concludit Sicu. poſt
Hoſt. & Anto. in c. licet. in fi. de offi. dele. Adde † quòd contra- 2
ctus facti per excommunicatum ratione publici officij, ſi erat publicus excommunicatus, non tenent, vnde actus publici & ciuiles non valent, puta quòd notarius excommunicatus publicè interponit authoritatem alienationi, vel ſuſcipit procurationis officium, vel adminiſtrationem bonorū eccleſiæ. aut inſtrumenta conficit, ſiue vt arbiter laudū protulit: quia tales ſunt actus publici. Si verò compromiſſum fuerit in eum, vt in arbitratorem, quòd arbitramentum accipiat effectum ex cōſenſu partium, vt eſt quando reducit partes ad concordiam, bene tenent, non ex vi ſuæ ſententiæ, ſed conſenſu partium. Geſta autē ratione officij publici authoritate & vtilitate per excommunicatū occultū tenent: vt l. barbarius. ff. de offi. præt. Si tamen is in cuius fauorem actus geritur, ſciebat iſtum excommunicatum, talis actus retractatur propter eius dolum. not.

Sicu.

3 Sicul.poſt Ioan.Cal.in c.ad probandum 3. de re iudi.& in c.
3 veritatis.de do & con. Alia † autem geſta per excommunicatũ etiam publicatum ratione priuati officij, vt emptio, venditio, conſtitutio procur. ad negotia, & ſimilia valent & tenent ſecundum Inno in alle.c.veritatis.alle.c.quoniam multos. In fi. de excom.& expreſſius de ſent.excom.c.ſi verò. & ita communiter tenetur: & tenet Sicu. in allega. c. ſi verò. & c. veritatis. quamuis aliqui teneant contra. Vnde Sicu. in eod.c. veritatis, concludit quòd ex contractu inito cum excommunicato oritur hinc inde obligatio naturalis & ciuilis:ſed quoad excommunicatum illa obligatio eſt inefficax. durante enim excommunicatione non agit ex eo contractu per d. c. intelleximus, tamen ſi non excommunicatus agit contra excommunicatum ad implementum dicti contractus, cogetur dare ipſi excommunicato omne illud quod ſibi dare tenetur ex eodem contractu per cap.cum inter. de except. & ibi Ioann. Andreas.
4 Adde † tamen quòd excommunicato debitum ſolui non debet, ſi contractus initus fuerit excommunicatione durante: nec debitor iurans ſuper hoc tenetur iuramentum adimplere excommunicatione durante: vt c.quanto. de iureiur. niſi excommunicatus multum indigeret:quia tunc licitum eſt ei dare eleemoſynam cauſa pietatis. d.cap.quando multos.idem ſi excommunicatio ſuperuenit poſt promiſſionem per cap. ne quis arbitretur, xxij quæſtione ij. Iſta eſt concluſio Abb.Sicul. in alle.cap.veritatis.xx.col.vbi etiam concludit,quòd excommunicatus non poteſt agere pro iniuria ſibi illata durante excommunicatione niſi interrogetur ei volenti proſequi rem
4 ſibi à iure conceſſam,ſcilicet appellationem 4 vel abſolutionem.ad hoc quod legitur & not.in c cum inter. & in c fin. de except. & in c.præterea. & in c. prudentiam. de offic. delega. Geſta autem in ſpiritualibus ab excommunicato qui communi opi.habetur pro abſoluto ſi ſint tales actus in quibus caracter imprimitur, tenent: vt collatio ordinum, & huiuſmodi & tenet illorum collatio.ita voluit Innocen. in c.j. de ſchiſmati. Collec in c.fin. de ordi.ab epiſcop. & hanc opi. dicit ſibi placere Sicu.in alleg.c.veritatis.pen.col licet alia opi.vt indigeat diſpenſatione taliter ordinatus videatur tutior: quam ſequitur Ioan.And.in c ab excommunicato.de reſcriptis:præcedens tamen opi. Sicul. eſt hodie approbata per concilium Baſilien.in tit.de excom.non vitandis. Alij autem actus ſpirituales, in quibus non imprimitur caracter: vt collatio beneficij & huiuſmodi, tenent quando non eſt publicè excommunicatus ratione publici officij. vt in d.l. barbarius. ſunt tamen vt prædictum eſt retractandi ſi is in cuius fauorem ſunt facti ſciebat excommunicationem. Sed dubitatur de excommunicatione ratione publici officij lata ab excommunicato occulto?& concludit Sicul.vbi ſuprà quòd poſt factum ad pœnam irregularitatis euitandam non teneat. in his autem quæ ſunt priuati officij ſicut electio: quæ licet pertineat ad capitulum ratione publici officij, quia tamen ad ſingulares pertinet ratione canonicatus ſeu ſpiritualis fraternitatis: ideo non tenet facta ab excommunicato occulto.idem de præſentatione: quia illa eſt priuati officij.ſentit Inno.& Sicu.poſt eum in cap. conſultationibus.de iure patro. Et in ſumma dic,quòd in his quæ geruntur ratione priuati officij non eſt differentia inter occultum & notorium, vel publicum excommunicatum: ita eſt theorica Inno.in c.cum dilectus,de conſuetu.& Ioan.And. in c j de reſcrip.lib.vj.Et vtrobique doct.

1 ADDITIO. Si excommunicatus poſſit conſtituere procuratorem ad iudicia.vide Ro.deci.cccxxiij.& cccc.& cccliiij. & xxxij in antiq.

a Intelleximus.vide ibi ſingulariter per Feli.qui idem tenet, adiiciẽs quatuordecim declarationes ad præal.c.intelleximus.

a Ad probandum. Vide ibi multa ſingularia per Feli. & latiſſimè per Iaſ.in alleg. l.barbarius, vbi complures ponit limitationes & extenſiones ad prædictam l.

4 Scilicet appellationem. An excommunicatus poſſit appellare extraiudicialiter: puta ab executore. vide per do. Feli. in c.cum de except.in 10 col.x.in medio ver.ad illud.

SVMMARIVM.

1 *Clericus exiſtens in habitu laicali, præuentus de criminibus per iudicem temporalem, an cogatur coram eo agere, an verò remittendus ad iudicem ſpiritualem.*

2 *Alteratione ſtatus perſonæ an mutetur forum.*

a QVAESTIO CXLIIII.

1 ITEM fuit quæſitum. [a]Quidam † clericus coniugatus cum vnica & virgine exiſtens in habitu laicali fuit præuentus de aliquibus criminibus per iudicem temporalem: & citatus coram eo, lite conteſta.negatiuè,promiſit ſe præſentare in dicto habitu laicali,dedit fideiuſſores, & poſitus fuit ſub areſto, & litem duxit vſque ad ſententiam excluſiuè. Qui comparens in habitu & tonſura clericalibus fuit incarceratus per dictum iudicem:petitur remitti per iudicem ſpiritualem Tholoſæ:& monetur dictus iudex temporalis cum clauſula,niſi cauſam. In die aſſignata ad allegandum præfatus iudex temporalis allegat,quòd non debet fieri remiſſio, dicẽs quòd cauſa & perſona eſt præuenta:& dictus clericus videtur habitum & tonſuram in fraudem mutaſſe:iudex ſpiritualis dicit contrarium: quia nunc reperitur in habitu & tonſura clericalibus, &c. & etiam quia fidem facit de titulo ſuo clericali. Concluſum fuit poſt plura per conſilium vbi erant Domini Alber.præpoſitus, Petr.Ranate.cancellarius. Bertran.de Nogareto. Archidiaconus Gimoeſij decretorum doctores excellẽtiſſimi. Ioan.de Nebegiis legum doctor archipresbyter de veruhola. Io. Richardi.Ioan.de Ardechia.Pontius de leudorta. Pet. Pradalis. Deodatus Gailhaco licentiati in iure canonico.Dominus Vitalis de Caſtromonio vicarius generalis in ſpiritualibus & temporalibus Domini Pet.Archiepiſcopi Tholo.& ego Ioan.Corſerij minimus licentiatus in iure ciuili officialis Tholoſæ. Dominus Ray. Coruali decretorũ doctor legens Tholo.Guil.Albe.licentiatus in curia ciuili procura.generalis.Io. Borganelli in legibus, & Pet.Tillum in decretis Bacal.quòd talis perſona non debet remitti ipſi iudici ſpirituali: primò, quia cauſæ ex perſona ſunt præuẽtæ per iudicem temporalem: vt tenet Io. And.in cap.vnico cum magna gloſſ. circa finem. de oblig. ad ratio. & dictus clericus in dubio mutaſſe videtur habitum & tonſuram in fraudem: vt ff. de his qui ſi.mor.conſci.l.fi.& de re milita. l.fin. Idem tenet dictus Ioan.And.in c.Io.in iij. quæſtio. de cle. con. & in c. ex parte. iij.de priuileg. Iſtam partem tenent communiter omnes legiſtæ, & maximè Gui. Brogoſæ.& alle.illa quæ dictus Io.And.in d.c.vnico. & l.tutor.qui petitus.in prin.ff.de excuſ.tu. per Hoſtien.in c.propoſuiſti.de fo.compe.l.fi.ff.de re mili.ſa. no.per Cy.in auth. cauſa quæ fit cum monacho, & in authen.neque.C.de epiſco.& cle.& pro iſta parte fuit concluſum.allegatur Collec.in c.ex parte.de clerici.coniuga.vbi conſiderat tempus areſti,ſeu captionis.& Colle.in dicto ca.propoſuiſti. de fo.compe.In oppo.fuit alleg.l.& qui cum vno. §.reus capitalis.ff. de re mili.fuit multum conſideratum pro prima parte areſtum, in quo ſemper ille clericus fuit. quia non videtur liber per l.nec non.§.j.ff.ex quibus cau. ma.ſa.l.cùm quædam puella. ff.de iuriſdi.om.iud. & l.ſi quis poſt.ff.de iudi. Anno Domini mille.ccc xciij. xxv.Iulij, Dominus Petrus de Mollio doctor theſaurarius Tholoſanæ eccleſiæ.

a Vltra præmiſſa vide Gui. in clem. cùm natura ſit conſonum de cenſi. Vbi arguit pro & contra, tandem videtur inclinare in hanc ſententiam: videlicet, quia † alteratione ſtatus 1
perſonæ mutatur forum in tantum quòd nec principaliter nec incidenter per iudicem ſecularem amodo diſtringi poterit corporaliter.de cle.coniug. c. vno.lib.vj.de ordi.cog.c.tuam. qui filij ſint legitimi.c.latur.de ſententia excommu.c.ſi iudex. lib.vj. & ff.ſi ex noxa. cau. aga. l.j. & de hoc ibi per Legiſtas & per Bart.in l.j.ff.de pœnis.per Dyn.in l.hoc accuſare.§.hoc

beneficio.ff.de accuſ. Nec obſtat l.quotiet.C.de iud.vbi iudex cognoſcit incidenter de quo non principaliter: quia ibi perſona non mutat forum nec ſtatum, & ſic reſidet. Idem tenet Zenze. & idem videtur tenere Fran. & Imol.in alle.cle. Vide latiſſimè per Sicu.in alle.cap.vnico.de obli.ad ratio. & per Bar. in d.l.j ff. de pœnis.per Old.cõſilio iiij.per Bal.in l. officiales. C.de epiſco.& cleri. Adde quòd ſi quis geſſit negotium tanquam ſcholaris,vel tanquam mercator,vel tanquam miles,licet deſinat eſſe talis,tamen debet reſpondere coram priori iudice per l.ij.C.vbi de crimine agi opor. ita concludit Sicul.in alleg.c.propoſuiſti.de fo.compe.

SVMMARIVM.

1 *Actio iniuriarum non ſolùm competit ad vindictam,ſed etiam ad rem.*
2 *Iniuria facta ſeruo libero.domino eius facta videtur.*
3 *De iniuria agi poteſt tã ciuiliter quã criminaliter.*
4 *Actio iniuriarum ciuilis tendit ad vindictam.*

QVAESTIO CXLV.

a ITEM fuit quæſitũ,a An actio † iniuriarũ com-
1 petat ad aliud,quàm ad vindictam. allegatur quod ſic. quia no.ita Bartol. in l.item apud labeonem.§. ſi quis bona.ff.de iniur.vbi dicit quòd ſi iniuria ſit actu permanens: non ſolùm competit ad vindictam, ſed conſecutiuè ad rem, quanuis contrarium videtur tenere Cyn.in l.dominum.C.de iniur. Innocen. verò tenet in c.contingit.de ſenten.excommu.quòd
a ratione mei intereſſe 1 poſſum agere actione iniur. & ratione iuriſdictionis meæ læſæ, & ita obſeruatur in dicta capella.

a Cùm pro violentia oblatiua vel turbatiua poſſit agi actione iniuriarum, & ſemper detinens rem meam mihi facit iniuriam, venit in actione iniuriarum reſtitutio rei per quãdam conſequentiam:quia debet ab iniuria deſiſtere ſicut in interdicto retinendæ poſſeſſionis,per quandam conſequẽtiam venit reſtitutio.vt not.in l.clam poſſidere.§.qui ad nundinas. &
2 l.naturaliter.§.nihil.de acquir.poſ. Adde † quòd ſi fiat iniuria ſeruitori alicuius qui liber eſt & mercede ſeruit: poteſt dominus agere actione iniuria.ſi exequendo officium domini facta ſit & in eius contumeliam. quia potius videtur domino fieri, quàm illi.ita tenet Io.Fab.inſti.de iniu.in §.ſed ſi. Adde inſuper quæ poſui ſuprà, q.cxxvij & q. cxl. & infrà ccxxuij. Item
3 † quòd de iniuria poteſt agi dupliciter, vno modo ciuiliter, ſcilicet ad emendam pecuniariam quam actor in ſuo libello æſtimabit ad talem vel talẽm ſummam ſalua iudiciali æſtimatione, adiiciátque quòd mallet tantam ſummam de ſuo proprio perdidiſſe quàm iniuriam prælibatã ſibi irrogatam fuiſſe, & lite conteſtata cum iuramẽto aſſeret ſuos articulos: poſtea
s iudex tẽpore ſententiæ taxabit.ita ſemper vidi practicari a in curia archiepiſcopali Tholoſæ. Sed ſecundum communem opi.docto.prius fiet æſtimatio iniuriæ per partem. poſtea iudex taxabit, & deinde pars iurabit, quòd maluiſſet ſummam taxatam perdidiſſe,quàm dictam iniuriam ſibi irrog.tã fuiſſe. ita voluit gloſ.in capitulo ſi canonici.de officio ordinarij.lib. vj.idem Specula.tit.de iniur. §. primo.verſi.in hac autẽ gloſſa. & Bart.in l.iniuriarum æſtimatio.ff.de iniur. Sicul.in cap. cum te.de re iudica.per Cyn.in l.ſi non conuitij C. de iniur. & ibi doc. Ioã.Fab.inſti.de iniuriis.§.ſed & lex dicit ꝙ iure cautum non inuenitur,quòd pars debeat iurare ſicut ſuprà dictũ eſt. tamen gloſ.& doctor.communis opi. eſt in contrarium. Poteſt etiam agi de iniuria criminaliter, & tunc pœna arbitraria venit imponenda,& poteſt iudex arbitrari pœnam corporalem vel pecuniariam fiſco applicandam, ad quod bonus tex.cum glo.inſti.de iniur.§.in ſumma. Et ſi actum fuerit ciuiliter, non poteſt poſtea agi criminaliter,quia actio † ciuilis hoc caſu tendit ad vindictam,de quo in l.prætor edicit.ff.de iniur.ita dicit Spe.vbi ſuprà verſi.ſed quæritur.& per Sicu.vbi ſuprà.

1 Additio. Ratione mei intereſſe. Vide gloſſ.in c.parrochiano.& ibi Feli.& Sicu.de ſen.excom. qui tenent quod eccleſia poteſt agere pro iniuria illata clerico, ſicut pater pro filio, & dominus pro ſeruo: & de illis duabus vlti. eſt tex. in l.ſi ſo. & l.cum qui notam ſem.ff.de iniur.

a Practicari.ita etiam practicatur in prouincia Lugdun.

SVMMARIVM.

1 *Poſt renuntiationem & concluſionem in cauſa,pars non admittitur ad producendum inſtrumenta, & alia documenta.*
Fallit in his in quibus iudex procedit ex officio,ſi hoc viderit expedire.& nu.2.
Item in cauſis criminalibus, cùm reus vult purgare ſuam innocentiam.nu.3.
Item in cauſis in quibus proceditur ad inſtantiam, ſi inſtrumenta ſint de nouo reperta.& nu.4.

QVAESTIO CXLVI.

ITEM fuit quæſitũ, a renuntiatũ † fuit:& con a
cluſum purè & ſimpliciter per maiorem, pòſt vult 1
admitti ad producendum iure cõmuni inſtrumenta & alia documenta? Concluſum fuit quòd nõ poteſt: per no.Inn.in c.paſtoralis.de cau. poſ.& proprie.per gl.l.iudices.C.de iudi.& per Colle.in c.cũ dilectus. de fide inſtru. Item idem in eccleſia, vt in clementina vnica de cauſa poſ.& proprie.cum ibi no.

a Fallit in caſu dicti c.paſtoralis.ſecundò † in his in quibus 2
iudex procedit ex officio ſi hoc viderit expedire, ſicut in cauſa beneficiali,nam ſi nihil eſt præcluſum, argumen. dicti c.paſtoralis.Rot.deci.v. Tertiò fallit † in criminalibus cauſis cùm 3
reus vult ſuam innocentiam purgare,argu.in l.diui. ff. de pœnis.& ibi hoc expreſſè tenet Bar. Quartò † etiam in cauſis in 4
quibus proceditur ad inſtantiam, ſi inſtrumenta ſint de nouo reperta, vt l.admonendi.ff.de iureiur.ſecundum lecturam quã ibi ſequitur Barto. Quintò ſi de facto recipiantur, tenet exceptio, & videtur à concluſione receſſum in quo partes non contradixerunt. vt not Ro.vbi ſuprà, quod eſt verum ſi iudex ſciebat concluſionem in cauſa factam: ſecus ſi ignorauit, vt quia ſucceſſit alteri, qui fecit concluſionem, vt notat Rota. vbi ita dicit Sicu. in alle.c.cum dilectus 1. Adde ꝙ fallit etiã 5
in probatione,quæ venit fienda per confeſſionem ſpontaneã partis.Pau.de Caſt.ſuper rub.de probatio. Adde quæ ponuntur in antiquis deciſ.Rota conclu.ix.cccclxviij.& cccclxix.

s Additio. Cum dilectus. Vide ibi Feli.qui ponit complures alias limitationes ad prædictũ c.cum dilectus, vſq; ad numerum xiiij.& ponit etiam quatuor ampliationes.

SVMMARIVM.

1 *Clericus coniugatus captus & detruſus in carceres per iudicem ſecularem,ſi inueniatur nõ habere tõſuram non remittitur ad iudicem eccleſiaſticum.*
2 *Cauſa criminali vertente coram iudice laico,ſi reus interea efficiatur clericus, cauſa finietur coram dicto iudice laico:ſed ſententia executioni mandabitur per eccleſiaſticum.*
3 *Clericus crimnoſus fugiens poteſt capi à iudice laico.*

QVAESTIO CXLVII.

ITEM anno domini a mille.cccxciij. & die † ſe- a
cunda Auguſti fuit appunctatum, quòd quidam 1
clericus coniugatus cum vnica & virgine, quia poſt captionem & in carceribus exiſtens fecerat ſibi tonſuram, qua carebat, quòd nullo modo debeat remitti iudici eccleſiaſtico: & ita fuit ſententialiter pronuntiatum.

a Adde quòd † ſi lite pendente in cauſa criminali coram ciuili iudice reus laicus fiat clericus, cauſa continuabitur, & finietur coram iudice ciuili: ſed mandabitur executioni per eccleſiaſticum.argu.in c.poſtulaſti.de foro competen.& de rap. c.ij.hanc partem ſequitur Specul. titul. de reo.§.j. verſic. ſed quid ſi eſt criminalis. idem Pet. de Ancha. in regula iuris, ea quæ. xiiij. quæſtio.de regu. iur. libr.vj. & iſtud facit ad deciſi. eorum de quibus ſuprà deciſio. cxliij. Adde † quòd clericus 3

crimiſoſus fugiens poteſt capi à iudice laico, vt per do. Feli. in c. cauſam, extrà de iud.

SVMMARIVM.

1 *Officialis poteſtas circa præſentationem patroni eccleſiaſtici.*
2 *Vicarius & officialis in adminiſtranda iuriſdictione æquiparantur.*
3 *Vicarius epiſcopi poteſt præſentatos à patronis inſtituere.*

QVAESTIO CXLVIII.

a
1 ITEM fuit quæſitũ. a Si officialis poteſt † cogere ſeu compellere patronum eccleſiaſticũ poſt præſentationem ad dandum & conferendũ partẽ congruam & ſufficientem vicario, cũ qua valeat vitam ſuam, & cætera onera incumbentia ſupportare? Cõcluſum fuit quòd ſic per gloſ. c. fi. de offi. vica. lib. vj. cum ibi no. per Archid. ibidem. & ita fuit obſeruatũ in dicta capella, quamuis clemen. j. de iure patrona. loquatur de dioceſanis: quia idem conſiſtorium eſt vtriuſque. fuit concluſum prout ſuprà dictum eſt.

a Pro qua facit. c. pe. de offic. vica. lib. vj. vbi officialis ex cõmiſſione generali habet generalem adminiſtrationẽ iuriſdictionis in ciuilibus, cuiuſmodi eſt caſus noſter. Aduerte tamẽ quia inferiores à dioceſanis habẽtes ius inſtituẽdi ex priuilegio, non poterunt facere dictam prouiſionem, ſed habebunt ad dioceſanum recurrere: tenet glo. ſuper verbo dioceſanis. in alleg. clemen. j. de iure patron. & idem Guli. Pau. Stepha. Imo. & Fran. ibidem. Crederem etiam quòd vicarius epiſcopi po-
2 terit hanc prouiſionem facere, cùm † in adminiſtranda iuriſdictione æquiparantur vicarius & officialis. vt tenet Guli. in clemen. j. de offi. vica. per c. ij. de offic. vica. ſuprà allega. maximè
3 quia † vicarius epiſcopi poteſt ex officio præſentatos à patronis inſtituere. tea. eſt qui non eſt alibi. inc. ex frequentibus. de inſti. ſecundum Sicu. ibidem. Officialis tamen & vicarius epiſcopi ſunt diuerſi. c. cum nullus. de tempo. ordi. lib. vj. c. fin. de offi. vica. alleg. vbi Io. And. & moder. not in cle. ij. de reſcri. Guli. in alle. cle. de offic. vic. & præſertim apud nos citramontanos: qui alios appellamus vicarios, & alios officiales, not. Ioan. And. in addi. Spec. ſuper rub. de offi. vic. quæ appellatio vulgaris eſt attendenda. ff. de fundo inſtru. l. cùm de Lanionis. §. aſinam. niſi fortè etiam officialis eſſet conſtitutus vicarius.

QVAESTIO CXLIX.

a ITEM fuit quæſitum, a Si dicta aſsignatio poterit fieri ad inſtantiam dicti vicarij agentis, vel ſolùm ex officio? Cõcluſum fuit quòd vigore vtriuſque, quamuis Collec. in c. de monachis. de præben. videatur tenere quòd ſolum ex officio, & non ad inſtantiam partis.

a Primum quotidie ſeruatur, pro quo facit, quia vbicunque imminet periculum animarum poteſt iudex ex officio ſupplere. vt in c. exceptionem. de excep. & nor. glo. in c. cupientes. de electio. libro vj tenet Sic. in c. bonæ. j. de poſtula præla. fa. c. j. de præben. lib. vj. & quòd etiam ad inſtantiam vicarij, patet per gloſſ. in c. cum ſit liberum. de ſepult. iunctis ibidem no. per doct. videlicet. quòd ibi inducitur obligatio, de nouo per legem, nec cauetur quo genere actionis agendum ſit, poteſt agi condictione. ex illa lege. ff. de condict. ex leg. l. vna. Ita etiam concludit Frau. poſt Guli. in præalleg. cle j. de iure patro. Et dicetur huiuſmodi portio ſufficiens conſiderata qualitate perſonæ: & ſecundum ſtatum eccleſiæ ſecundum gloſ. in alleg. cle. j. de iure patro. & xxj. quæſt. j. c. cum adeo. de reſcri. in gloſ. ij. & ibi Sicu. Cùm ex præmiſſis appareat quòd huiuſmodi aſſignatio ſeu augmentatio penſionis pertinet ad dioceſanum. vnde eſt quòd iudices temporales huius regni vſurpant ſuper hoc cognitionem, & etiam ſuper eccleſiarum reparationibus. Certè neſcius ſum. Audiui tamen aliquos dicentes quòd
1 id cauebatur in ordinationibus 1 regiis: ſed iſtud mihi non ſufficit propter c. bene quidẽ. xcvj. di. & c. eccleſia ſanc. Mariæ. de conſtitu. & c. cum laicis. de rebus eccleſ. non alte. Alij dicunt quòd hoc poſſunt facere per cap. filiis vel nepotibus. xvj. q. vij. cum gloſſ. vbi in negligentiam metropolitanam dicit tex. quòd conſtructores eccleſiarum regis hoc curibus intimare non differant. & glo. ibi ſuper verbo regis, dicit vt eum corrigat. Sed adhuc non mihi ſatisfacit iſtud, quia Sicul. in c. qualiter. de iudic. dicit quòd illa gloſſ. non bene dicit. Nec ob. tex. ibi regis, &c. quia intelligitur non vt rex iudicet, ſed vt admoneat, vel non inſtet coram ſuperiore. Vel dic quòd ſecundum tempora antiqua loquitur. ita videtur ſenſiſſe Arch. in alle. c. filius. dicendo gl. præalle. non verum dixiſſe propter dictum c. qualiter, in fi. Nec etiam ſufficere videtur c. principes ſeculi. cum ſua gl. xxiij. q. v. quia procedit vbi poteſtas eccleſiæ deficit, & non poteſt idem facere propter facti reſiſtentiam: tunc poteſt implorari brachium ſeculare. in cap. j. de offic. ordi. & ibi gloſſ. & doctores.

1 ADDITIO. Ordinationibus. Vide infrà, in addi. ad q. pe. vbi ponitur effectus ordinationis regis Caroli vj. ſuper qua ſe fundant domini iudices temporales: ſed in veritate vidi plures eadem abuti quæ ſua ſunt quærentes: & ipſius ordinationis mentem atque tenorem peruertentes in eccleſiarum et beneficiorum maximum diſpendium & burſarum iudicum, cõmiſſariorum, notariorum, & aliorum repletionem ac incrementum: vtinam per ſupremam curiam correctionis ac reformationis accommodè remedium apponatur.

SVMMARIVM.

1 *In bonis acquirendis non fit fraus iudici temporali, ſecus in acquiſitis.*
2 *Bona damnatorũ hodie non intelliguntur cõfiſcata, niſi reus commiſerit crimen læſæ maieſtatis.*
3 *Bona damnatorum quando veniant confiſcanda, & quando non.*

QVAESTIO CL.

ITEM fuit quæſitum. a Quidam † accuſatus a
de aliquo crimine capitali, conuictus & confeſſus 1
non expectata ſententia compoſuit cum prælato ad certam ſummam, iudex temporalis conqueritur de dicto prælato, dicens quòd ipſe malè fecit: quia ſi dictum reum condemnaſſet, bona immobilia ſibi fuiſſent applicata. Prælatus econtrà quòd ſibi nullam fecit iniuſtitiam. Concluſum fuit quòd prælatus bene dicit: quia in bonis acquirendis non fit fraus ipſi iudici temporali: vt l. cum quidam. ff. de iur. fiſ. & ibi gloſ. ſecus in acquiſitis. vt in l. in fraudem. eo. tit. & ita determinat Bartol. ſeq. glo. d. l. cùm quidam. faciunt no. per Collec. in c. cùm in contemplatione. de regu. iur.

a Secundum generalem conſuetudinem Franciæ ſecundum quam bona mobilia clericorum damnatorum applicantur epiſcopis: immobilia verò dominis à quibus tenentur, pro qua conſuetudine Io. Andr. in addi. Spe. tit. de feu. §. pe. verſic. xlj. adduxit multa iura. & iſtud firmat Oldr. conſi. a vij. & Pet. de Ancha. in regul. iur. ea quæ. de regul. iur. libr. vj. in xxij. q.
Adde quòd hodie † bona damnatorum regulariter non intel- 2
liguntur confiſcata: quamuis quis ſit ad mortem damnatus: niſi expreſſè in ſententia capitali, etiam bona publicentur, niſi in crimine læſæ maieſta. vt in l. quiſquis. C. ad l. Iul. maieſt. & in authent. bon. dam. C. de bon. dam. Si tamen ſumus in caſu, in quo bona confiſcantur, poſſunt confiſcari abſque ſententia: puta, ſi conſtat per confeſſionem reum deliquiſſe: quia licet moriatur reus ante ſententiam, tamen bona confiſcata ſunt: ita dicit Spec. in tit de accu. §. j. verſic. quid ſi lato. quem refert & allegat Bal. in l. j. C. ne ex delict. defuncto. l. iij. idem dicit Bal. ſi erat in cauſa concluſum, & non reſtabat niſi ferre ſententiam. Et pro plena declaratione an bona damnato-
rum publicentur 1, vide gloſſ. & Bartol. in l. j. ff. de bon. dam. 1
& Bald in titu. de pace tenenda, cap. j in princip. & Bald. in alle. authent. bona damna. & ibi Ang. & Salic. Ang. in authent. vt nulli iud. §. ſi. Et conclude † ſecundum Angel. & Bal. quòd 3
aut damnatus perdit bona tantùm: aut ſtatum & non bona: aut debet perdere ſtatum vel ciuitatem vel vitam: aut non perdit ſtatum neque bona, ſed condemnatur ad aliquam partem pecuniæ vel bonorum. Primo caſu quando damnatus

perdit

perdit tantùm bona, tunc indubitanter bona damnati filiis non reſeruantur, ſed confiſcantur, aliàs ex iſto delicto nulla pœna applicaretur fiſco, & per dominum non puniretur criminaliter: vt in autben. de inceſtis nup. in prin. Ex quo infertur quòd etiam hodie bona contumaciæ non obſtantibus liberis annotatione perduntur bona, aliàs non eſſet alia pœna contumaciæ. & ſic titu. de requirendis reis non eſt correctus. Secundo caſu quando perdit ſtatum & non bona: tunc iura antiqua remanent incorrecta: vt l. raptores. C. de epiſ. & cle. & l.j. ver. ſi quidem, C. de rap. virg. Tertio caſu quãdo quis debet perdere ſtatum, vel ciuitatem, vel libertatem, vel vitam, tunc habet locum diſtinctio dictæ authenti bona dam. vt bona reſeruentur filiis: vt ibi, quod etiam Ange. ſecundum Iac. Butriga. procederet quando pœna confiſcationis venit in conſequentiam: vt contingit in relegatis qui ciuitatem non perdunt: & ſic non moriuntur ciuiliter nec naturaliter: tunc iura antiqua de publicatione loquentia nullatenus ſunt correcta. Quarto caſu quando perdit tantum partem bonorum vel condemnatus eſt in aliqua quantitate, tunc iura vetera remanent incorrecta. Et ſi quis damnatus eſt in mille, exiſtentia liberorum non poſſet iſtam condemnationem impedire: vt dicunt prædicti doc. vbi ſuprà.

1 ADDITIO. Bona damnatorum publicentur. Vide latiſſimè tractatum circa bonorum publicationem Ange. Are. in ſuo tracta. malefici. in verbis, & eius bona publicamus. & ibi Augusti. in addi.

SVMMARIVM.

1 *Emens ſcienter rem furatam à fure, furti tenetur.*
2 *Secus ſi ignoranter, tenebitur tamen rem vere domino reſtituere ſine pretio.*
3 *Furti ſuſpicio euitatur per furis denominationem.*
4 *Habens penes ſe rem furtiuam, ſi conſueuerit emere res furtiuas, cenſetur ſcienter id feciſſe, & tenetur furti.*

QVAESTIO CLI.

ITEM fuit quæſitum. [a] Si conſuetudo vel ſta-
a tutum eſt Tholoſæ, quòd qui emit rem furatam in loco publico, non reſtituat domino, niſi reſtituatur
1 pretium emptori, 1 quæritur an valeat, & ſit ſeruandum? Concluſum fuit quòd non: & ita tenet Hoſtien. in ſumma tit. de pœni. & remiſsio. §. fin. ver. Quid ſi quis emerat: facit. l. ij. C. de furtis.

a Idem directo, in ti. de furtis. & Ange. in ti. de reſti. §. j. ver. verum emens. Idem Io. Fab. in allega. l. ij. dicit tamen quòd ſi quis emit bona fide vt redderet domino, & fortè minori pretio quàm valet, eſſet æquum reſtitui pretium, & videtur notari per Hoſti. eo. §. ver. quid de prædam emẽtibus. Adde † igi-
1 tur quòd ſi quis emat ſcienter a res à fure, tenetur furti: vt
2 d. l. ij. & quòd ibi no. glo. & doc. Et idem ſi rem furatam ſcienter à fure pignori accepit, vt eſt caſus ſi in l. ij. §. ſeruus cuiuſdam. ff. de condi. inde. & ita dicit Bald. & Rapha. Fulgo. in l.
2 eos. C. de fur. Secus † ſi ignoranter emeret vel pignori acciperet, tenebitur tamen rem domino reſtituere ſine pretio: vt in alleg. l. ij. debet tamen † nominare furem ne incidat in
3 furti ſuſpitionem. d. l. ſi ſeruus. quod intellige ſi eſt malæ famæ: quia tunc ex quo res furtiua reperitur apud eum, niſi doceat à quo habuit, præſumitur ſubtraxiſſe ſecundum Bal. in l. ſi. ff. de hære. inſti. vt l. ciuile. C. de fur. Secus ſi erat bonæ famæ: vt l. non omnes. §. à Barbaris. ff. de re mili. & iſta eſt opi. Cy. quam ſequuntur communiter doc. idem Io. de Imo. in d. l. ſi. ff. de hære. inſti. Dicit tamen quòd eſto quòd ſit malæ famæ, hoc ſolùm facit iudicium: non tamen quòd propterea poſſit damnari, ſed bene poni ad torturam. l. abſentem. ff. de pœnis. idem Bar. in l. ſi. ff. de quæſtio. in princ. ij. col. Adde inſuper quòd eo ipſo, quòd † aliquis habet penes ſe rem furti-
4 uam, ſi conſueuerit emere res furtiuas præſumitur quòd ſcienter emerit: & ſic quòd fuerit particeps, & ſic tenetur furti: niſi aliter ſe excuſet. Si autem non erat ſolitus emere tales res, tunc ſecundum Bart. in d. l. inciuilem, debent attendi aliæ circunſtantiæ: vt quia emit paruo pretio & clam, & tunc præſumitur contra eum: ſecus ſi palam & iuſto pretio. ita etiam dicit Ioan. de Imol. in d. l. ſi. de hære. inſti. Alb. de Roſa. in d. l. inciuilem, concludit quòd etiamſi res furtiua reperitur penes aliquem in loco abſconſo, licet perſona ſit aliàs conſueta furari, quòd per iſtas præſumptiones non inducitur vera probatio ſufficiens ad condemnandum: eſt tamen ſufficiens ad torturam ſecundum Bartol. in d. l. fin. de quæſt. ſi eſt aliàs homo malæ vitæ & opinionis vel famæ: niſi oſtendat à quo habuerit. quia etiam tunc non eſſet ſufficiens ad torturam ſecundum Bar. vbi ſuprà.

1 ADDITIO. Niſi reſtituatur pretium emptori. De hoc vide in deci. delphi. q. cccclii j. & ccccciij.

a Emat ſcienter. Vide latiſſimè per Ant. in ſuo tracta. maleſi. in verbis, & veſtem cæleſtem, vnà cum addi. Ang. vbi furti materia pleniſſimè determinatur: ſed an furtum paſſus poſſit agere contra bonæ fidei emptorem. Vide Bal. in alleg. l. inciuilem. C. de furt.

SVMMARIVM.

1 *Procurator contrahens ex re, vel circa rem, vel ſupra rem domini, domino acquiritur actio & obligatio abſque ceſsione.*
2 *Per pactum extranei, actio acquiritur illi, cuius nomine fit.*
3 *Dominus quando poſsit agere actione vtili ſine ceſsione.*

QVAESTIO CLII.

ITEM fuit quæſitum. a Quidam † procurator a
ad negotia conſtitutus tradidit cuidam quoddam 1
molendinum domini ſui reædificandum ſub certo pretio, qui locator promiſit bene, fideliter aptare: reperitur expoſt malè reparatum, propter quòd dominus paſſus eſt damnum & intereſſe: an dominus conſtituens dictum procura. poſſit agere ratione contractus abſque aliquali ceſsione actionis facta per procuratorem contra ſic locantem operas ſuas, & malè aptantem? Concluſum fuit quòd ſic: quia ſi procurator contrahit ex re, vel circa rem vel ſupra rem domini, domino acquiritur actio & obligatio abſque ceſsione. ita tenet Cy. in l. multum intereſt. C. ſi quis alteri vel ſibi. & l. ſi procurator. de procu. ff. & ibi Bar. & per gl. in c. quanquam. de vſur. li. vj. & in c. j. de pact. per Collec. vbi tenet quòd
per † pactum extranei actio acquiritur illi, cuius 2
nomine fit. & gloſſ. hoc tenet expreſsè in cap. quoties. j. quæſtio. vij.

a Bal. in l. cũ per eos. C. ſi quis alteri vel ſibi. diſtinguit quòd
ex contractu † dominus obligatur: vt quia emit procur. præ- 3
dium ſub pretio certo quod promiſit procur. ſoluere nomine domini. & tunc quæritur domino vtilis actio ſine ceſſione, & ratio eſt: quia ipſa æquitas, & ſicut vẽditori ſtatim obligatur, ita vice verſa agere poſſit: vt l. Iulianus. §. ſi procurator. ff. de act. empt. & no. glo. magna. in l. multum intereſt, allega. Aut ex tali contractu non obligatur dominus, vt quia procu. in ipſo contractu, vel ante ſoluit pretium, & tunc domino non quæritur vtilis ſine ceſſione: niſi in ſubſidium ſicut in aliis cõtractibus in quibus non oritur obligatio vltrò citróque, & per hoc habes quando dominus poſſit agere vtili ſine ceſſione: idem voluit Salicetus in allegata l. cùm per eos. vide Bar. in d. l. Iulianus. §. ſi procurator.

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo laicorum non ligat clericos. & nu. 2.*

QVAESTIO CLIII.

ITEM fuit quæſitum. [a] An conſuetudo † lai- a
corum liget clericos? 1 Concluſum fuit quòd non: 1
ita tenet Cy. in l. fi. C. quæ ſit long. cõſuetudo. Coll. 1
in c. cum appella. de priuile. Hoſti. in ſumma. tit. de cõſuetudinibus, & per Inno. in rubri. de conſuetudi.

1 Aduerte quia in huiuſmodi materia varij ſunt doc. ideo vide Sicu. in c. eccleſia ſanctæ Mariæ. a de conſti. & in capit. 2
quòd clericis. de fo. compe. vbi latiſſimè, & vſque ad tædium

proſequitur. Vnum tamen ex d.c.quod clericis,teneas menti,
2 quòd † conſuetudo laicorum quantumcunque generaliter & indeterminatè loquens non comprehendit clericos in foro
3 eccleſiaſtico litigantes concordat dictum capitu.eccleſia ſanctæ Mariæ 3. quod eſt contra Bar.in l.j.C. de ſum. tri. ſecundum Sien.in alleg.c.quod clericis.j.col.

1 Additio. An conſuetudo laicorum liget clericos. vide de hoc Guid.pap.q lxix In dec.Bal.

2 Eccleſia ſanctæ Mariæ.vbi poſt do.Abb.vide per do. Feli. & an leges imperatorum ligent clericos.vide ibi per eundem do.Felin.& multa alia per eum ibidem egregiè tractata.

3 c. eccleſia ſanctæ Mariæ. vide ibi pleniſſimè per Feli.& in alleg.c.quod clericis.de fo.cōpe.& ibi per eum quid de ſcholaribus,& vide etiam Iaſ.in alleg.l.j.C.de ſum.tri.v.col.

SVMMARIVM.

1 *Abbas vel religioſus habentes adminiſtrationem poſſunt eſſe executores teſtamenti etiam ſine licentia ſuperioris.*

Item & fratres mendicantes,exceptis minoribus.nu.2.

3 *De conſuetudine maior 17.minor 25.& fœmina poſſunt eſſe executores teſtamenti,ſecus de iure.*

QVAESTIO CLIIII.

a 1 ITEM fuit quæſitum. a An † abbas vel alius religioſus adminiſtrationem habens, poſſit eſſe executor teſtamenti licentia ſui ſuperioris non petita, nec obtenta? Concluſum fuit quòd ſic. quia habet velle & nolle.c.contingit. de tranſact. c. cùm olim. de priui.cum gloſ.& à contrario ſenſu.c. religioſus. de teſta.libro.vj.

a Hoc expreſſe tenet ibidem gloſ.quam ſequitur Domi. idē tenet gloſſ. in cle. vnica. eo.tit.in verſi. quod vtique ſequitur Fran.in v.no.ſa.glo.in cle.religioſus. de procu. in cle. quā ſe-
2 quuntur ibidem Mat.Paul. Imo. Sicul. & Fran. Adde † etiam quòd mendicantes poſſunt eſſe executores teſtamenti obten-
1 ta licentia, vt voluit gl.in alle.c.religioſus 1, de teſt. Sed fra-
2 tres minores 2 non poſſunt per clemen. exiui. de ver. ſigni. §. pertude.& §.verumetiā.Ioan.& Do.in allega.c. religioſus. Bart. in l.à filio ff de alimen.le.& in l.j in col.j.de leg.ij.poſſunt tamen eligere pauperes ſecundum Barto. in l.cum pater.
3 §.hæreditatem.de leg.ij. Adde † quòd quicquid ſit de iure tamen de cōſuetudine ſeruatur quòd maior xvij. & minor xxv. & fœmina poſſunt eſſe executores teſtamenti.ita tenet Spec. tit.de inſtru.edi.§.nunc verò.verſi.lxxix.& ſequen.idem gl. ij. in alleg c.religioſus.& idem ibi Domi.idē Bar.in l.à filio,alle.

1 Additio. c. religioſus. Vide per Paul.de Ca.cōſi. cxlvj.

2 Fratres minores. Vide Bal,in tract.minoricarū.& Clauaſ. in ver.executor.§.fina.

SVMMARIVM.

1 *Procurator conſtitutus ad lites,ſi appellauerit à grauamine,vel interlocutoria,tenetur proſequi appellationem.*

Secus ſi à diffinitiua.& nu.2.

Debet tamen dominum certiorare,ſi dominus non fuerit propinquus curiæ,& dabitur ſibi terminus peremptorius ad proſquendum appellationem.nu.3.

QVAESTIO CLV.

a ITEM fuit quæſitum. a Si procurator † conſti-
1 tutus inter acta teneatur appellationem proſequi? Et concluſum fuit quòd ſic: ſi appellat à grauamine,vel interlocutoria,& appellationem debet proſequi in eodē loco, vel ciuitate,vbi appellatur: aliàs
2 non. ita no.Inno.in c.non iniuſtè.de procu. Si † verò appellatur à diffinitiua: & procurator fuit ſolùm conſtitutus in illa cauſa, non tenetur proſequi. Si verò generaliter, vel ſpecialiter in illa cauſa, vel alia ad appellandum & proſequendum, tunc ſit hoc verum in eodem loco, vel ciuitate vbi appellatur,alibi non.ita not.Collec.in d.c.non iniuſtè, faciunt no.per Cy.in l.inuitus.vj.q. C. de procura. & per cle.inſtrumento,vel literis.de procu.

a Id eſt ad lites præſentes & futuras ſecundum Barto. Bald. & Sali.in l.inuitus.infrà alle.& Sicu.in d.c.non iniuſtè. In caſu tamen prædicto in quo non tenetur, tenetur domino denonciare ne appellatio deſeratur ſecūdum Bal. & Sali.in ea.l. Inuitus.& Sicu.vbi ſuprà.Hoſt.tamen relatus ibidem à Sic.dicit quòd ſecundum ſtylum Curiæ Romanæ ſi procu.ibi appellat ab interlocutoria,tenetur ibi proſequi. Si † verò appellat 3 à diffinitiua: & dominus eſt propinquus curiæ: tunc ſibi datur breuis terminus ad denuntiandum domino. Sed ſi dominus multum diſtat, tunc datur procur. terminus peremptorius ad proſequendum appellationem. quòd ſi fecerit, ſententia non tranſibit in rem iudicatam, & hoc factum fuit vt lites abbreuiarentur.

SVMMARIVM.

1 *Infans pro parte natus, & pro parte non natus an poſſit baptizari.*

Item an poſſit baptizari à laico,vel fœmina,ibidem.

QVAESTIO CLVI.

ITEM fuit quæſitum.a Quidam puer † in vtero matris exiſtens medius in capite & collo,reliquis 1 partibus extrà poſitis, ita quòd bene apparebat viuus, & maſculus fuit baptizatus, an talis baptiſmus teneat ad hoc vt ſi moriatur debeat in cimiterio ſepeliri? Concluſum fuit ſecundum dictum domini Guli.de monte lau. in cle.j. de ſum.trini.§. ad hoc,ſuper ver. vnicum: quòd ſic.& in ſacramentali ſuo,tit.de baptiſ.§.not.quòd in charitate. ver.no. de alia quæſt.ita tenet dominus Pe.Ranati decretorum doctor & cancellarius Tholoſæ. Et ita practicaui ego Corſerij,Tholoſæ exiſtens officialis ibidem bis, quamuis contrarium teneant alij docto. tam Theologi,quàm canonici.vt no.dictus Guli.in cle.alle. & Colle.in cle.d.c.j.de bap. vbi vide pleniſſimè. facit, quia anima eſt in toto corpore, & in qualibet parte ipſius ſecundum Theologos.vt l.vulgaris.& ibi no. de pœ.diſtin. j. faciunt no.per Inno. in c. debitum. de bapt.& glo.decre.in c.propriè.ſuper verbo,trium millium. de conſe.diſt.iiij.

a Petrus aureolus in quarto ſentētiarum,diſtin.v.dicit quòd ſi pars principalis appareat poterit baptizari. Landolphus in iiij.diſtin.iiij.tenet quòd ſi pes vel manus appareat,debet: tamen natus poſtea debet iſto modo baptizari:ſi tu non es baptizatus,ego te baptizo &c.Fran.in allegata clemen.de ſum. tri.tenet quòd oportet quòd totus ſit natus,niſi neceſſitas immineat:quia in tali neceſſitate id quod apparet, debet baptizari, propter occultam operationē ſpiritus Sancti.j.q.j. multi circa medium gloſſ.in c ſi.ad matris.de conſec.diſtin. iiij. tenent quòd nō poteſt baptizari.per.c. qui in maternis. ea.diſt. Alij dicunt quòd ſi caput apparet,debet baptizari.l.cum in diuerſis.ff.de reli.& ſump.fune. Sed opi.noſtræ deciſ. & Landul. eſt ſecurior. 1 & valde pia,quam Tholoſ.& Richar.ſequuntur 1 in iiij.& Angelica titul.de bapti.§. vj. verſi.iij.

1 Additio. Eſt ſecurior. Adde quòd baptiſmus conferri poteſt in articulo mortis.de conſe.diſt.iiij.c.ſanctum.gl.in c.à nobis.el ij. de ſen.excom.Quod eſt verum etiam à laico,ſi deſit ſacerdos.d.c.ſanctum.Item etiam à muliere dicto tēpore, non aliàs.c.mulier.de conſe.diſtin.iiij.iuncta gl.ibidem.

SVMMARIVM.

1 *Compaternitas ſpiritualis an contrahatur per procuratorem.*

2 *Item an liceat principibus per ſuos procuratores talem compaternitatem contrahere.*

3 *Item an procurator vel ſyndicus erunt compatres.*

QVÆ-

QVAESTIO CLVII.

a ITEM an cõpaternitas ſpiritualis † poſsit con-
1 trahi per procuratorem? 1 Concluſum fuit quòd non per uo. Archi. in c. j. de cog. ſpi. li. vj. non Col. in c. Martin. eo. tit. in aotiquis, per rationes ibi poſitas. vide Bartol. io l. Gallus. §. forſan. ff. de liberis & poſthumis.

a Qui tenet idem cum Archi. idem Bal. in l. multum intereſt. v. col. in prin. C. ſi quis alteri vel ſibi. Bald. in l. ſi quis alumnam. C. de nup. Bal. in l. vnica. §. ne autem. C. de cadu. tol. vbi
a dicit coutrarium ſeruari de conſuetudine, maximè in † principibus, qui cõtrahant compaternitatem baptizando per procura. ſnot, quia ius canouicum non curat de ſubtilitatibus legum. Ioan. Andr. de Imo. in c. vnico. de cogna. ſpir. lib. vj. alle. refert Ange. de Peru. feciſſe differentiam inter procuratorem & nuutium, vt in procu. procedat opi. Archi. In uuntio verò procedat opi. contraria: ſed idem de Imo. dicit tutiorem eſſe opi. Archidia & illam ibidem ſequitur do. Sicul. verò in c. veniens, de cognat. ſpir. refert Marſilium docto. Ioan. Andr. & vt idem Ioã. And. recitat in regula iuris. per alium. de reg. iur. lib. vj. in merc. tenuiſſe quòd per procuratorem contrahatur. ſed Ioan. And. tenet contrarium Ange. in titulo de matrimonio. §. impedimentum ſeptimum, verſic. aiiij. ſequitur opi. in d. c. venient. videlicet vt ante contractũ matrimonium teneatur quòd ibi eſt cognatio ſpiritualis, poſt contractum teneatur alia opinio quòd non contrahatur. Et idem in vniuerſitate an poſſint hanc cognationem contrahere per procur. vel ſyndicum, quod ante factum ſic, & ſinguli de vniuerſitate ſint compatres, quia diſpoſitio concepta in vniuerſitate reſoluitur vt concernat ſingulos de ipſa, ſi actus non cadit in vniuerſitate, vt res non pereat, facit tex. in c. ſi ſententia. de ſenten. excommuni. lib. vj. & gloſſ. in c. Romana. §. in vniuerſitatem. de ſenten. excom. cod. lib. Sed poſt factum tene cum Frede. conſi. xvj. & noſtra deciſione, quòd non poteſt con-
3 trahi quia non habet animam, & non eſt baptizata. Sed † nunquid ipſe procu. vel ſyndicus erit compater. Ioan. Andr. vbi ſuprà, tenet quòd ſic in caſu, in quo compaternitas non poſſit contrahi per procu. quia licet non intenderet obligari, tamen quia re interuenit, & ideo etiam extra quod agitur naſcitur obligatio. vt l. ſi is. in fi. ff. commo. Sed contrarium tenet Fre. vbi ſuprà. & eam veriorem credit Sic. in alle. c. veniens. & do. vbi ſuprà, fa. quod no. Pet de Anch. qui dicit ꝙ tenens filiũ alterius quem credebat filium vnius cum quo intendebat cõpaternitatem contrahere, non contrahit cõpaternitatem cùm non ſit filius illius. Et ideo dictante contractũ verum quod dixit Ioannes Andreas, poſt contractum vera opi. Frede.

a Additio. An compaternitas ſpiritualis contrahatur per procuratorem: vide Ro. deciſ. ccccxxxiij. in anti. & ccccxxxiij. in anti. cccccxlix. in no.

SVMMARIVM.

1 *Executio ſententia fieri an poſsit die feriato ob neceſsitatem hominum introducto.*
2 *Item an in ferijs introductis in honorem Dei.*
3 *Item an quis talibus diebus capi ac incarcerari poſsit.*

QVAESTIO CLVIII.

a ITEM fuit quæſitum. a An executio †, alicuius
1 ſententiæ poſsit concedi, ſeu fieri die feriato ob neceſsitatem hominũ introducto, ſicut in vindemiis? Concluſum fuit quòd ſic 1. ita tenet Collec. in c. fin. de iudic.

2 a Quid autẽ † in feriis introductis in honorem Dei. Frede.
a conſi. cxxxix. tenet quòd nuda executio a poterit fieri in iſtis feriis introductis in honorem Dei, cùm non exigatur cauſæ cognitio, pro quo fa. gloſ. in cle. j. de offic. delega. quæ vult teſtes poſſe recipi tali die feriato: quando non vertitur aliqua cauſæ cognitio: quod etiam tenet Spec. tit. de fer. §. ij. verſic. ſed quid ſi tunc. & Ioan. And. in c. j. eo. tit. Sicu. in c. ij. de iudic. allega. recitata diſtinctione quotidiana quam poſuit Io. And. in addi. Specu. tit. de libelli concep. §. nunc dicendum. verſic. xxxv. dicit quòd executio tali die feriato fieri non debet. Sed ſi executio fieret, teneret, licet committeretur peccatum, quia non eſt actus iudicialis, & in eo quòd dictum peccatum committitur, intellige niſi immineret aliquod periculum, puta fugæ: nam poteſt † tunc quis ea cauſa capi & incarce- 3
rari. vt nor. Bartol. in l. ait prætor. §. ſi debitorem. ff. de his qui not. infam.

1 Additio. Quòd ſic. Vide do. Gui. pa. q. ccxv.

2 Nuda executio. Vide ſing. per Gui. pa. q. ccxv. & ibi quod de pignoratione, & in quantitatibus vide etiam ſingulares declarationes poſitas per Fel. in alleg. c. fina. de iudi. iiij col. & alus ſe. vſque in finem.

QVAESTIO CLIX.

ITEM an exceptio feriarum a vel vindemiarum a
impediat poſſeſſorium reſtitutorium quominus poſ-
ſit intentari & proſequi? 1 Et concluſum fuit quòd 1
non, per dictum. c. fi. de iudi.

a Idem tenet Spe. de poſ. & peti. §. j. ver. Sed pone. idem domini. de Rot. deciſi. exliiij. Adde quòd etiam in feriis in Dei & ſanctorum honorem introductis, ſi inſtantia iudicij vel iuriſ-
dictio iudicis ſit peritura 1, poterit ſententia ferri propter 2
rem tempore perituram: vt c. licet. & c. fi. eo. tit. tamen quia verſatur fauor publicus ne inſtantia pereat. no. Bar. in l. Seius Angerius in fi. ff. ad Tre. & no. Sic. in alle. c. fi. de iud. Idem dicendum de cauſa quãdo magiſter iuxta ſcholas alterius, ſcholas conducit: vt voces adinuicem confundantur, primus appellat vltimum. vt in l. vna. C. de ſtudiis libe. vr. ro. Idẽ quando faber conducit hoſpitium iuxta ſcholas, vel iuxta domum doctoris vel ſcholaris, & eum impedit malleando, de quo gl. in l j. ff. ſol. ma. & ibi Bar. Cõcludit an faber debeat expelli, quòd hoc dependet ex iudicis officio conſiderata aptitudine loci, & antiqua conſuetudine, & vbi eſt dubium fiet interpretatio in fauorem doc. & ſcholarium propter publicam vtilitatẽ ſecundum Sic. in alle. c. fi. de iudic. vbi tenetur quòd in huiuſmodi cauſis procedi poterit etiã diebus feriatis in honorem Dei.

1 Additio. Et proſequi. Vide Ro. deciſi. xlj. & deciſi. cccxxiij. in antiqua.

2 Peritura. Vide ad idem Feli. in alle. c. fi. pe. col. & vlti.

QVAESTIO CLX.

ITEM quidam minor xiiij. annis contraxit per a
verba de præſenti cum quadam minore xj. annorum, quam non cognouit carnaliter, nec ad domum tranſduxit, quæ poſt xij. annum contraxit cum alio, nec apparet quòd cõſenſerit in primum, fuit finaliter iudicatum pro ſecundo matrimonio per c. vnicum de deſponſa. impub. lib. vj. cum ibi no. per Archidia. & per doct. in c. continebatur. eo. titu. io antiquis.

a Adde quòd etiam pubes contrahens cum impubere per verba de præſenti ante tempora pubertatis, poteſt cum alio pubere matrimonium contrahere non obſtante promiſſione etiam iuramento firmata, & ſuperioris prohibitione per gl. in c. de illis. infrà, de deſpon. impub. & quamuis pubes teneatur impuberem expectare vſque ad annos pubertatis: propterea tamen non contrahitur aliquod vinculum. tenent do. de Rot. deciſ. ccccxlv.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum præſtitum poſitis manibus ad pectus more religioſorum an valeat & teneat.*
2 *Item an religioſi & ſacerdotes non teneantur aliter iurare.*

QVAESTIO CLXI.

ITEM quidam fratres prædicatores per † mo- a
dum conuentus, & ſolenniter fecerunt tranſactio- 1
nem, pactum, ſeu conuentionem cum quodam Titio, quas iurauerunt ſeruare poſitis manibus ſuis ad pectus, more religioſorum, & non ſupra ſacra: Pòſt dicunt eccleſiam læſam, petentes reſtitutionem nomine eccleſiæ: opponitur de dicto ſacramento per authen. ſacramenta puberum. C. ſi aduer. vendi. fuit determinatum quòd poſſunt reſtitui, quia illud ſa-

cramentum impedir reſtitutionem quando in præ-
ſtando ſacra tanguntur, & non aliter. vt no.Cyn.&
Bar.in d.authen.& gl.in corpore vnde ſumitur.Ioá.
And.in c.& ſi Christus.de iureiuran.Archid.in ca.vt
circa. ſuper verbo præſtito. de electio.li.vj. & Ioan.
An.in c.j.ſuper verb.tract.de hære. in clemen.fa.l.j.
C.de iura.calum.& l.rem non nouam.§.patroni. de
iudi.Collec.in c.conſtitutus.de in integr.reſtit.

a Adde quòd etiam epiſcopus in caſibus expreſſis, & in
omnibus arduis.& vbi epiſcopus eſt infamatus ſemper tenea-
2 tur ſacra tangere.arg.in c.nec honorare.xj.q.j.& in c.ſi.de iu-
ramen.cal. quia ſi priuilegiatus eſt epiſcopus cùm in teſtem
producitur: vt in d.c.nec honorare, vel cùm iurat de calum-
nia.vt in d.c.ſi.vt non tenetur tãgere,ergo in aliis ſecus ſicut
in caſu.j.q.vij.c.quoties.de iurein.ã.de purgatio.cano.c quo-
ties.§ porro.in prin.& de ſen.excõ.c.venerabili. & iſtud velle
videtur Ant.& Fran.in alleg.c.ſi.in leuibus autem cauſis ne-
dum epiſcopi,ſed etiam presbyteri priuilegiati ſunt vt non tã-
gant, ſed debent interrogari per ſuam conſecrationẽ,iſte eſt
caſus ſingularis ij.q.v.c.ſiquis presbyter.quod ſic reſtringitur,
licet loquatur generaliter.vt d.c. ſin. ponat aliquid ſpeciale in
epiſcopo,& vt alia iura non corrigantur,in caſibus verò non
leuibus ſed ſimilibus expreſſis in alle.c.ſin. dici poteſt epiſco-
pum priuilegiatum,vt non tangat:exceptio enim firmat regu
lam in contrariũ in caſibus nõ ſimilibus exceptis. vt no. gl.in
l.j.C.de condi.indeb.& in l.j.ff.quod vi aut clam.& in ca cum
dilecta.de confir.vtili vel inutili.ita tenet Sic.in c.ſi.alleg.

SVMMARIVM.

1 *Falſificans monetam principis comburitur.*
2 *Falſificans monetam ciuitatis plectitur capite.*
3 *Scienter expendens monetam falſam tenetur pœna leg.Corn.de falſis, ſi ſit liber: ſi verò fuerit ſeruus, punitur vltimo ſupplicio.*

QVAESTIO CLXII.

a Anno Domini mille.cccxciij.& die iij.Decembris
fuit legitimo proceſſu præcedẽti condemnatus per
me officialem quidam, qui falſos cuneos mone-
1 tæ 1 fecerat, de qua ſententia fuit factum magnum
feſtum Tholoſæ propter Regales.

a Ego plures falſificantes monetam meo tempore condem
1 naui. Et dic † quòd falſificans monetam principis combori-
tur.l.ij.C. de fal.mone. & talis eſt falſarius & peccat mortali-
ter ſecundum Hoſt.Io.And Pe.de Aneb. & Ioan. de Imo.in c.
quando.de iureiu. & patet per tex. ibidem,vbi dicitur, quòd
ſeruans falſam monetam agit iniquè, ergo fortius falſificans,
patet per extrana.Io.xxij.qui excommunicat omnes tales in
regno Franciæ:& tenetur reſtituere omne damnum datum illi
perſonæ,communitati,vel populo damnificato. vt not. præ-
fati doc.vbi ſuprà:vel ſi neſcitur perſona, tenetur ſaltem ero-
gare pauperibus.argu.eorum quæ no.in c.cum tu. de vſur. &
in regula peccatum. de reg.iu.libr.vj.& vide Hoſti. in ſumma,
tit.o.de cenſi. §. ex quibus.verſic. quid ſi moneta. idem dic de
illo qui recipit falſam ignoranter:quam poſtea ſciens expen-
dit pro bona,quia damnum tenebitur reſtituere, quando eſt
importantiæ, ſecus in denario vſuali.ita dicit Angelica. in tit.
de falſa.verſi.iiij. Qui verò nummos radit, vel tingit ſi liber
eſt,datur beſtiis:ſi ſeruus,vltimo ſupplicio afficitur.ff.de falſis.
a l.quicunque.falſificans verò † monetam ciuitatis capite pu-
nitur. C.de fal.mone.l.j. Et cùm pœna capitalis ſit multiplex.
ff.de pu iudi.in l.ij.& interpretatione legum pœnæ ſint mo-
liendæ ff.de pœnis interpretatione, imponi poteſt exilium,
vel relegatio falſificanti monetam ciuitatis: quia ſunt pœnæ
capitales.ff.de publi.iudi.in l.ij no. glo. & Hoſtien. & Sicu.in
3 alleg.c.quanto de iureiuran. Qui verò † ſcienter expendit fal-
ſam monetam,ſcilicet nummos ſtanneos, vel plumbeos, te-
netur pœna l. cor. de ſal. quæ eſt regulariter deportatio &
omnium bonorum publicatio: ſeruus verò vltimo ſupplicio
punitur.l.j.ff.ad l. corne. de ſal. & quòd taliter expendens te-
neatur hac pœna,eſt text.in l.hac lege.ff.ad leg. corne. de fal.
quando ſcilicet expenduntur denarij ſtannei, vel plumbei,
aliàs debet puniri pœna extraordinaria,argu.l.ſaecularij.ff.de
extraordina. crimi.& ſic dicit Barto. in d. l. hac lege, multos
defendiſſe à pœna l.Cor.de fal. & idem tenet Sicu. vbi ſuprà.
Quod intellige niſi expendens doceat ab alio habuiſſe. licet
teſtes non deponant de nomine ſecundum Bar.in l.maiorem.
C.de fal. quod eſt verum ſecundum Angel. ibi ſingulariter,
quando expendens eſt perſona honeſta, aliàs teſtis debet de
nomine deponere. Adde Angel. Are. cum addi. Auguſtini in
tract.male.in ver. falſario viij col.

1 Additio. Falſos cuneos monetæ. de hac materia vide
in deciſi.delph. q.ccccaliij.& melius,dxcviij.

QVAESTIO CLXIII.

ITEM eadem die fuit remiſſus per curiam ca- a
pitulariorum Tholoſæ quidam in habitu & tonſu-
ra clericalibus,quanuis ante captionem dictorum
capitulariorũ dictus remiſſus fuiſſet citatus & ad-
iornatus pro criminibus pro quibus fuit vltimo ca-
ptus,& ſic fuit priuata opi. doct. poſita in c. vnico.
de obligatio. ad rationem. & in c. propoſuiſti. de fo-
ro competen.

a Adde hic quæ ſcripſi ſuprà deciſi.cxliiij.& cxlvij. Adde etiã
q.quam poſuit Io.And.in regula iuris cum ſint partium. libro
vj in mere. Quidam fuit excommunicatus per iudicem domi-
cilij ſi non ſatisfecerit intra menſem, ante diem conditionis
tranſtulit aliquod domicilium, nunquid adueniente die & eo
non ſatisfaciente ſit excommunicatus? & concludit quòd ſic.
quia iam præuentus erat. Idem tenet Sicul.in allega.c.poſtu-
laſti 1. iij columna. 1

1 Additio. Poſtulaſti.Adde ibi Feli.in ij.col. & ſeq.

SVMMARIVM.

1 *Exhibitio alicuius rei ad recognoſcendum habet etiam locum in criminalibus.*
2 *Poteſtas & rector tenetur ex maleficio ſuorum officialium.*

QVAESTIO CLXIIII.

ITEM fuit quæſitum: ſi petatur res ab aliquo, a
& ipſe actor petat illam rem de qua agitur, vel te-
ſtes qui ſuper eadẽ re volunt teſtificari exhiberi ſi-
bi, an ſint audiendi? Concluſum fuit quòd ſic: vt
nor.Barto.in l.cùm exhibuiſſent. §. an autem. ff. de
publi.& ibi vide text.& in l.ij.C.ad exhibendum. &
de tabu.exhi.l.prima.§.hoc interdictum, & per Bar.
de teſti.c.cum cauſam.in gloſ.

a Idem Bart in l.iij.in §.j.ff.de teſt.idem Bartol.in l.ij.ff.ſi ex
noxa cauſa agatur. Adde † quòd etiam in criminalibus exhi- 1
bitio habet locum ad recognoſcendum ſecundum Bartol. in
alleg.l.ij.C.ad exhibi. Et licet dominus teneatur ex delicto fa-
miliæ 1. quando deliquit in officio, ſeu miniſterio, in quo ipſe 1
dominus præpoſitus eſt, ipſe opera talis familiæ vtitur. quia
ſibi imputatur qui talem eligit, quia honeſtam debebat pone-
re l.j.§ familiæ.& ibi Bar.ff.de pub. ciuiliterque teneatur, &
nõ criminaliter, vt in l.ne quid.ff.de incen.rui.& nau.ibi Bar.
ſic quòd Poteſtas † ſeu rector teneatur ex maleficio ſuorum a
officialium.l ſi poſt.C.de aſſeſſo.& capitaneus ex delicto ſuo-
rum armigerorum,nauta,hoſpes, & ſimiles ſecundum Ant.Io.
de lign.& Sicul.in c licet.de reſtitu.ſpoliato.& Bart. in dicta l.
ne quid:addunt tamen idem doctores, quòd ſi officium erat
publicum vt Poteſtatis & huiuſmodi, ſufficit exhibere malefa-
ctorem, vt in dicta l.prima.§.finali.ff. de public. Secus ſi offi-
cium non erat publicum vt nauta, caupones, & huiuſmodi. l.
vnica.ff.furti aduer.caupo. Si verò familia non deliquit in of-
ficio domini, nõ tenetur dominus in foro iudiciali. Sed quo-
ad conſcientiam ſic eſt in culpa non corrigendo eam: non te-
netur verbo & exemplo corrigere, quia error cui non reſiſti-
tur, approbatur.lxxxviij. diſtinctio.c.error.cum ſimilibus. an-
gelica.in §.dominus.verſi.iiij.

1 Ano. Familiæ. Adde hic quæ infrà ſcripſi in add.ad.q.cxcv.

SVMMARIVM.

1 *Clericus an conueniri poſsit corã iudice laico.*
2 *Item an ſententia contra eum lata ſit nulla.*
3 *Priuilegiatus an teneatur comparere coram iudice laico ad allegandum ſuum priuilegium.*

QVAESTIO CLXV.

a ITEM fuit quæſitum. a Bannum† fuit poſitum
1 in bonis cuiuſdam clerici ſoluti per iudicem laicũ:
dictus clericus appellauit ad iudicem laicum ſuperiorem
dicti primi iudicis: & in fine per iudicem
appellationis dictus clericus fuit condemnatus, &
a in omnibus expenſis, An † dicta ſententia nulla ſit:
& ſi poterit fieri executio contra ipſum? Cõcluſum
fuit quòd ſetẽtia eſt nulla: tamen executio fiet cõtra
ipſum per iudicem tẽporalem. vt no. Bar. de foro
competen. in capi. ſi diligenti. ſuper verbo pro eis.

a Adde quæſtionem quam ponit Ioan. Andr. in regulis iuris
ſcienti, in mercuriali. An valeat proceſſus habitus per ſecularem
iudicem contra clericum citatum, qui non comparuit ad
allegandum priuilegium ſuum. & concludit idem Ioan. And.
quòd non tenetur comparere, nec proceſſus in principali valet:
nec in pœnam contumaciæ, quia citans nullo modo poteſt
eſſe iudex: nec in principali nec incidenti, ergo non arctatur
citatus comparere, ad hoc de ſentẽ. excõ. c. ſi iudex laicus.
lib. vj. de hoc per Spe. in tit. de cita. §. j. per gl. xxxiij. q. viij. c. cõ
uenior. & iij q. ij. c. ſi epiſcopus. c. veniens. de accuſa. a v. q iiij. c.
3 placita. per Arch. per Sicu. in alle. c. ſi diligenti. Aduerte † quia
regulare eſt quòd priuilegiatus tenetur comparere ad allegandum
priuilegium vt in ſtibus allega. l. ij. & ibi doct. ſi quis in
1 ius voc. non ierit. gloſ. & ibi Sicu. in c. cum ordinem 1. de reſcriptis.
Inno. in capitu. præterea. de dila. Quod verum eſt niſi
ex forma citationis appareat priuilegium, vt quia in ea dicitur,
Titius clericus vel presbyter: & ſimilia ſecundum Barto.
in l. non videtur. in j ff. de iudic. Sed noſtri iudices temporales
quando concedunt literas contra clericum, licet malefaciant,
omittunt ponere in citatione vel proceſſu aliquam demonſtrationem,
ex qua demonſtretur clericus: vt ſic propter dubium
teneatur ad allegãdum priuilegium, aliàs mulctari poſſit
per primum decretum, vt tędio affectus compareat ad allegandum
priuilegium ſuum: ſed quia non dicitur latitare, non
ponatur ſecundum decretum ſecundum Barto. in dicta l. non
videtur. cuius opi. ſeruatur. Item verum eſt niſi notorium ſit
citationem non arctare per d. l. non videtur. & eſt text. in cle.
paſtoralis. §. piſano. & ibi bona gloſſ de re iudi. & Bar. in illa l.
ij ſi quis in ius vo. & Sicu. in alleg c. cum ordinem Bal. in l. vt
perfectus. C. de anna. excep. per. l. j ff. de feriis. & per Spe. ti. de
cita. § j. Item generaliter non valet. Et iſtud poteſt eſſe, quia
cauſa eſt ſpiritualis & citatur coram laico. & hoc apparet ex
tenore citationis, vel ſi eſt citatus ad locum inhoneſtum, vel
ad diem feriatam, ſecundum Bart. vbi ſuprà.
a ADDITIO. c. cum ordinem. Vide Feli. in edẽ ca. vj. col.
& aliis ſeq. qui multum latè proſequitur huiuſmodi.

QVAESTIO CLXVI.

a ITEM fuit quæſitum. a An fideiuſſor poſſit
opponere poſt litis conteſtationem exceptionem
quòd reus principalis eſt ſoluendo. Et quòd prius
cõueniatur? vide plenè Cyn. cum remiſſionibus ibi
poſitis. C. de probationibus. l. exemplo. Et fuit concluſum
quòd non: tamen Hoſtien contrà.
a Adde hîc quod ſcripſi ſuprà deciſio. lxxx. & ſequent. & deciſio. cxxx.

SVMMARIVM.

1 *Agens rei vendicatione an petere poſſit reum interrogari poſt litis conteſt. an poſſideat vel non. & nu. 2.*
3 *Reus negãs ſe poſſidere, cùm in veritate poſſideat, ſi actor probauerit eum poſſidere, amittet reus poſſeſſionem rei, non autem proprietatem.*

QVAESTIO CLXVII.

a ITEM fuit quæſitum. a An agens † rei vendi-
1 catione poſt lit. conteſt. poſſit petere quòd reus interrogetur
an poſſideat vel non? Concluſum fuit
quòd non. vt eſt gloſſa ordin. ff. de rei vendi. l. qui
petitorio. in princip.
a Dic quòd eſt vtile † vt dicta interrogatio fiat ante lit. con- 2
teſt. vt ſciatur qualiter debeat ordinari iudicium, & ſi omittitur
imputandum eſt actori. arg. in c. examinata. de iudi. & ſic
debet intelligi gl. in c. pen. de iura. cal. in eo quòd dicit quòd
non debet omitti ante lit. conteſt. eſt enim conſilium, vt fiat,
non autem imponitur neceſſitas, vt d. l. qui petitorio. Quinimo
plus dicit ibi gloſ. not. quam ſequitur Bartol. ibidem, &
idem Bar. in l. j. ff. de inter. act. quòd ſi per obliuionem omiſſæ
fuerint huiuſmodi interrogationes ante lit. conteſt. poterunt
fieri poſtea, quod not. & tenet Sicu. in alleg c. pen. dicens,
quòd æquitas ſuadet, quòd admittantur ne partes inaniter
ad vlteriora procedendo grauentur laboribus & expenſis.
& ſic habet locum. l. vbicunque. ff de interd. actio. & c.
iudicantem. xxx. q. v. de huiuſmodi interrogationibus vide
per Spec. in titu. de interroga. act. §. j. & ij. per Ange in alleg.
c. penult. per Hoſtienſ. in ſum. tit. de iudic. §. iij. Pe de Ferra. in
tit. de forma interrog. fien. circa prin. Adde † t quòd ſi quis 3
interrogatus an poſſideat, negat cùm in veritate poſſideat, t
ſi actor probauerit illum poſſidere, res eſt illi auferenda &
danda actori. vt l. fin. ff. de rei ven. & gl. in alleg. c. pen. non tamen
intelligas quòd proprietas ipſius rei detur actori, ſed
tantùm in communi transferetur poſſeſſio, & reus efficietur
petitor: vnde non auditur amplius, niſi ſuper proprietate, vt
legitur & not. in d. l. fin. & ibi Bart. & Sicu. in allega. c. pen. &
ibi vide latè per eum Pet. de Ferra. vbi ſuprà.
t ADDITIO. Adde ad quod ſi quis interrogetur, an habeat
rem poteſt negare, licet habeat pretium rei: vt per Alexand.
in l ſi rem. de pet hæred. & Bald. in l. cogi. colum. penul.
C. de petit. hæred.

SVMMARIVM.

1 *Depoſitarius vtens pecunia apud ſe depoſita, non committit furtum.*
2 *Depoſitarius etiam ſi ſit clericus cogi poteſt per iudicem ſecularem ex officio executiuè implorato ad reſtitutionem depoſiti.*

QVAESTIO CLXVIII.

ITEM fuit quæſitum. a Si pecunia † fuit alicui a
tradita per modum commendæ, vel depoſiti nu- 1
merando an depoſitarius vtens ea committat furtum?
Concluſum fuit quòd non, per gloſ. l. iij. ſuper
verbo, obnoxium. ver. depoſiti. Secus ſi in facto, vel
per modum ſpeciei, vt ibidem & not. per Innoc. in
cap. fin. de his quæ vi metúve cau. fiunt. & ibi plenißimè
per ipſum.
a Idem tenet Salic. in d. l. iij. & Angelica in titu. de depoſitio.
verſic. aij. Adde † quòd depoſitarius etiam ſi ſit clericus, a
cogi poteſt per iudicem ſecularem ex officio executiuè implorato
ad reſtitutionem depoſiti: tenet Bald. in l. acceptam.
in ij. colum. C. de vſuris. quia non proceditur propriè contra
eum per modum iudicij, ſed executiuæ, & ex conſequentia
officij ſuſcepti, ad quod tex in d. l. acceptam. in verſic. ſacratiſſima
ædes.

SVMMARIVM.

1 *Scholaris laicus poteſt conueniri coram officiali.*
2 *Scholaris clericus non poteſt conueniri coram iudice laice.*
3 *Scholaris ſtudens in propria ciuitate, non gaudet priuilegio ſcholarium.*

QVAESTIO CLXIX.

ITEM ſcholaris † laicus fuit conuentus coram a
officiali Tholoſæ, opponebat exceptionem, quòd 1
non poterat ibi conueniri ex eo quia laicus. Concluſum
fuit contrarium per authent. habita. C. ne fil.
pro patre. not. in Spec. tit. de reo. §. j. ver. Item ſcholaris:
cum tribus ſequentibus ver. & per Collecta. in
cap. ſignificaſti. de foro compet.

a Adde quòd ſcholaris babet quatuot iudices, epiſcopum,
1 poteſtatem 1, rectorem, & doctorem, vt d. authen. & eſt iu
optione ipſius ſcholatis ſub quu iſtorum maluerit agere vel
defendere. Bal. iu authen. cum clericis. C. de epi. & cle. & du-
rat huiuſmodi optio vſqae ad lit. conteſt. poſt litem verò con-
teſtatam non poteſt variare, nec ante, ſi conſenſerit in vnum,
a ſecundum Bal. in d. authen. babita. Adde † etiam quòd ſchola-
ris clericus non poterit conueniri coram iudice vel rectore
laico, ſed ſub clerico. ſi e tenet Spec. vbi ſuprà verſic. ſed quid
ſcbolaris. idem Bal. in alle. authen. habita. & in addi. Spec. vbi
3 ſuprà. Adde † quòd ſcholatis ſtudens in propria ciuitate non
gaudet priuilegio. authen. habita. præalle. ſecundum Bal. & Sa
lie. Adde quòd ſcholaris omiſſo medio poteſt ad principem
appellare ſecundum Bal. vbi ſuprà. & ibi vide per eundem Bal.
& Sali. plura da priuilegiis ſcholarium.
1 Additio. Poteſtatem. An autem ſcbolaris conuentus
coram poteſtate poſſit ibi ſuum aduerſariũ reconuenire, vide
per Cy. & Bal. in d. auth. habita. & Bal. in authen. & conſir. C.
de ſen. & interlo. om. iudic.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio ſolutionis opponi poteſt contra executio-
nem ſententia, ſi inſtrumentum ſolutionis extet.*

QVAESTIO CLXX.

a ITEM fuit quæſitum.[a] Si lata ſententia † fuerit
1 contra aliquem, & ex poſt fiat executio dictæ ſen-
tentiæ, an poſsit opponi exceptio ſolutionis, & ex-
cipi inſtrumento ſolutionis ex poſt reperto. Conclu
ſum fuit quòd ſic. ſecundum quod no. Cyn. in l. j.
C. de condi. inde. Colle. in c. ij. de put. cauo. Specul.
in titulo. de execu. ſententiæ. §. poſtremò. verſ. illud.
& vtrobique reſpondetur cum diſtinctione.

a Idem tenet Bald. in alleg. l. Secus ſi pars malitioſè tempo-
re debito diſtuliſſet dictam exceptionem opponere ſecundum
Sicu. in c. j. de except. & in c. inter monaſterium, de re iudi. vi-
de per Specu. in titu. de excep. §. iij. verſicu. hæc tamen, vbi po-
nit varietatem caſus in quibus exceptio peremptoria poteſt
1 opponi poſt ſententiam. 1
1 Additio. Poſt ſententiam. Adde hic quæ ſcripſi in ad-
di. ad quæſt. cccxlv. inci. de quo etiam ſcripſi in addi. ad quæſt.
cclix. & quæſt. ccxiij.

SVMMARIVM.

1 *In defectum probationis an deferri poſsit iura-
mentum.*

QVAESTIO CLXXI.

a ITEM fuit quæſitũ.[a] An † ſi in cauſa matrimo-
1 niali actor petens aliquam in vxorem ſibi adiudica-
ri, probauit dictum matrimonium per vnum te-
ſtem, an in defectum probationis deferetur iura-
mentum neceſſarium? gl. quòd non. ff. de iureiur. l.
iij. §. j. & in c. mulieri. de iureiur. Tamen ibi Hoſtien.
& Colle. tenent contra. & hoc vbi actor ſtat pro ma
trimonio, ſecus ſi contra matrimonium, vel etiam
pro matrimonio, & fieret præiudicium alteri matri-
monio, de quo conſtaret clariſsimè.

a Sicu. in alleg. c. mulieri. iiij. col. dicit ſe credere per text. in
c. fin. de iureiuran. iuncta l. iij alle. §. quicunque. hoc relinquẽ-
dum diſcreto iudicis arbitrio, vt conſideratis omnibus qua-
litatibus & circunſtantiis perſonarum & cauſæ deferat vel nõ
deferat. Quid autem ſi actor eſt optimæ vitæ & petit puellam
ſe inferiorem vel æqualem, & habet de contractu vnum pro-
batiſſimũ teſtẽ, vel fortè habet duos teſtes, quorũ vnus eſt nõ
omnino integer, & ſic habet pluſquã ſemiplenã probationẽ?
certè ſatis poteſt ad iuramentũ recurri. nam nullus tex. dicit iu
ramentũ non deferendũ in cauſa ardua. ſed iudex poteſt inſpe
ctis perſonarũ & cauſæ circunſtãtiis deferre illud actori: vt in
d. c. fin. § j. poteſt ergo ſemper quando circonſtantia cauſarũ,
& perſonæ ſuadent. optimè facit quod in ſimili habetur in c.
cum cauſa. de rapt. & glo. in hoc not. in cap. vidua. de regula.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus non poteſt intentare poſſeſſo-
rium, ſi excommunicatio per partem opponatur,
aliàs non.*
2 *Excommunicatus excommunicatione non obſtante
poteſt petere reſtitutionem coniugis.*

QVAESTIO CLXXII.

ITEM fuit quæſitum.[a] An † excommunicatus a
poſsit intentare poſſeſſorium reſtitutorium? 1 Con- 1
cluſum fuit quòd non, per cap. j. de reſcrip. lib. vj. & 1
not. Innoc. in cap. paſtoralis. circa fin. de appel. hoc
verum, ſi excommunicatio opponatur per partem:
aliàs ſecus. vt in cap. pia. de excep. lib. vj.

a Adde glo. in ca. in nomine. xxxiij. diſt. gl. in cap. dilectus. j.
de reſcrip. no. per Innocen. in cap. cum noſtris. de conceſsio.
præben. ex quibus patet quòd exceptio excommunicationis
obſtet agenti poſſeſſorio recuperandæ. idem Sicul. in alleg.
cap. ex inſinuatione. Quod intellige quando excommunica-
tus venit vt actor: ſecus ſi venit vt reus, puta quia paſſus miſ-
ſionem ex primo decreto propter contumaciam petit nunc
ſibi reſtitui poſſeſſionem, offerendo cautionem de ſtando
iuri. Iſte enim debet audiri: vt in cap. quoniam frequenter. §.
in aliis: & not. Spec. in tit. de contuma. § fin. verſic. ſed pone.
Adde quòd excommunicatus † excommunicatione non ob- a
ſtante poteſt petere reſtitutionem coniugis: vt tenet Ho-
ſtien. & Ioan. Andr. in cap inter alia. de ſenten. excommunic.
Hoſtien. in ſumma. de reſtitutio. ſpoliat. in §. quando facien-
da. verſic. quid ſi vir. Sed conclude vt ſentit gloſ. in cap. quo-
niam multos. xj. quæſt. iij. & Ioan. Cald. in cap. fina. de ordin.
cogni. quòd licet vxor peccet non communicando marito:
tamen maritus excommunicatus non poteſt eam petere in
iudicio, per c. intelleximus. de iudic. Sed iudex ex officio ſuo
debet vxorem marito reſtituere, propter periculum forni-
cationis. & hoc tenet Sicul. in alleg. cap. inter alia.
1 Additio. An excommunicatus poſſit intentare poſ-
ſeſſorium reſtitutorium? Vide Guid. pap. conſil. cxxxj. incip.
non debet. in ij. dubio. & in deciſ. dephin. q. lxix.

SVMMARIVM.

1 *Teſtis vnus cum fama probat matrimonium factum
& contractum. & num. 2.*
3 *Probationi tamen clariori ſemper ſtandum.*

QVAESTIO CLXXIII.

ITEM fuit quæſitum.[a] Si vnus teſtis † cum fa- a
ma probet matrimonium factum & contractum? 1
Concluſum fuit quòd ſic, dummodo non fiat præ-
iudicium alteri matrimonio, ita tenet Innoc. in cap.
præterea. de teſtibus. & c. illud. de præſump. Secus ſi
conſtaret de matrimonio manifeſto, cùm manife-
ſtum matrimonium præiudicet clandeſtino, etiam ſi
ambo cõfiteantur, & habeant pro ſe vnum teſtem,
& famam, ita tenent Ioan. Andr. Vinc. Ioan. de Lign.
in cap. ij. de clandeſtin. deſponſ. ſuper gloſſ. quæ ca-
dit ſuper verbo, rationabilis cauſa.

a Quod dicit Gaſpar. Cald. bene notandum. licet illud non
placeat Card. mouetur: quia † vnus teſtis & fama plenè pro- 2
bant, vt not. gl. in cap. j. de appel. & c. veniens. el j. de teſtibus.
Sed ſecundum Abbatem Sicul. dici poteſt ſaluando primum
dictum, quòd vbi alia probatio aptior concurrit cum fama,
& vno teſte, quòd tunc ſtandum eſt probationi clariori, te-
ſtis & fama deponerent de tempore anteriori. Et † erit iſtud 3
dictum ſecundum eum ſatis notabile, quòd ſi quis probat
vno teſte & fama de ſuo titulo anteriori, alius verò probat
per teſtes aptos de titulo citeriori, quòd iudicandum eſt ſe-
cundum probationem clariorem: non tamen ſemper eſt ve-
rum quòd fama ſemiplanam probationem r faciat. & vide 1
quod ſcripſit idem Sicul. in d. c. veniens. de teſtib. per Bartol.
in l. de minore. §. tormenta. ff. de quæſtio. idem Bart. in l. ad-
monendi. ff. de iureiur. & in l. bonæ fidei. C. eod. tit. Salic. in l.
ea quidem. C. de accuſ. in vlt. col. Bar. in l. atqui natura. §. cùm

me abſente.ff.de neg.geſt.Bal.in l. proprietatis. C. de proba. Bart.in l.iij.§.eiuſdem.ff.de teſti.per Ang.Are.in tract.maleſi.ver.fama publica.v.col.Adde quòd per deci. huiuſmodi per me iudicatum fuit pro matrimonio ſecundo loco manifeſtè contracto per Margaritam de Campena contra praecedens matrimoniũ,eo quòd teſtes de primo matrimonio deponentes non erant omni exceptione maiores.licet aliqui eſſent cõtrariæ opi. Adde quòd fama probante per plures teſtes iuncta cum vno teſte probante de veritate non probat exceptionem excommunicationis, vel aliam oppoſitam in vim dilatoriæ. Spec.in tit.de noto.teſti.§ iij.verſic.quid ſi agenti.

s Anotatio. Semiplenam probationem. Fama qualiter probet,vide do.Feli.per diuerſas quæſtiones in c.veniẽs. el j. ante medi.iij.co.ver.prima concluſio.cum ſequen.de teſtibus.

SVMMARIVM.

1 *Infames infamia facti nõ repelluntur à teſtimonio, niſi infamia oriatur à crimine.*
2 *Infamia facti quatuor habet effectus.*
3 *Infamia iuris repellit quem à teſtimonio.*
4 *Infamia iuris quænam dicatur.*
5 *Infames ſecundum leges ſunt infames ſecundum canones.*

QVAESTIO CLXXIIII.

a ITEM fuit quæſitum.[a] Si infames † infamia fa-
1 cti repellantur à teſtimonio in cauſa ciuili?Concluſum fuit quòd non:vt eſt glo.in l.j.C.de ſumma trinita.nec ob.gloſ.in l.ij.ff. de ſenat. quia ibi interuenerat factũ iudicis.veruntamen non ſibi datur tanta fides,quanta alteri teſti.vt eſt gl.no.in l. iij. §.duæ autem.ff.de Carbo.edi.& infamia facti per ſe ſolùm habet duos effectus:vt eſt gl.in l.ij.ff. de his qui not. infa.Hoc verum:quia infamia facti non repellit quẽ
1 à teſtimonio, niſi infamia oriatur à crimine, quod quidem crimen ſit cauſa proxima ipſius infamiæ, quia tunc etiam repelletur in ciuili cauſa niſi cõſtet ꝙ ſit emendatus: ita ponit Io. And. in c.teſtimoniũ de teſt.& ibi poſuit Coll.& ita ſeruatur in Capella.

2 a Bal. in l. fratres.C.de inof.teſt.dicit † quòd habet quatuor effectus. Primus,quia repellit quem dignitate. vt in reg. iur. in famibus. Secundus,quia attenuat teſtimonium,vt plenè dixi in l. cunctos populos.C. de ſum. tri. Tertius,quia repellit à quætela,in l. in arena . l.ſi filiam.C.de inoffi.teſta.Quartus, quia inducit quætelam. vt in d.l. fratres. Vbi verò infamatio vel opinionis grauatio non cauſatur à crimine, ſed ab alio medio : puta quia incarceratus fuit, vel à teſtimonio. aliàs repulſus habet locum tunc, quod dicitur in alle. c. teſtimonium. vt talis infamia non repellat in ciuili : ſed in crimi-
3 nali ſic:dic † quòd infamia iuris repellit à teſtimonio ſecundũ omnes. quia fundamentum teſtimonij eſt fides. c.forus. de verbo. ſig.in l. ſed iſte caret fide cùm eius ſtatus ſit diminutus,
4 & maculatus iuris diſpoſitione . Et dicitur † infamia iuris illa, quæ irrogatur per ſententiam vel ipſo facto in caſibus , in quibus iure cauetur duntaxat. de quo tex.in gloſ not.iij.q.vij. §.porro.& l. athletas. §. calumniator. & l.j.ff.de his qui not.
5 infa. Et regulariter † omnes infames ſecundum leges ſunt infames ſecundum canones:vt probat tex.no.in c.omnes verò. vj.q.j.not.Inn.in c.qualiter & quãdo ij.de accuſa.Admittuntur tamen infamati taliter ad teſtificandum in ſubſidium. a
a vt iudex ex eis colligit aliquam præſumptionem : vt l. ob carmen.ff.de teſt.& l.qui vltimo ſupplicio. ff. de pœn. ita tenet Bart.in alleg.l. cunctos populos.Alia eſt infamia canonica, quæ cauſatur ex quolibet peccato mortali: vt in c. infames. vj.q j.& illa ſi datur perſeuerantia repellit ab occaſione & teſtimonio de iure cano. ſublato tamen peccato non remanet effectus illius infamiæ : vt not. in iure alleg. & gloſ. in c.illi qui.vj.q.j. & Inno.in alleg.c.teſtimonium Alia eſt infamia facti. Et iſta in criminalibus ſine dubio repellit. & idem in cauſis grauioribus, in quibus requiruntur teſtes omni exceptione maiores.pro hoc c.licet ex quadam.de teſti. & cap. j. de conſan.& affi. & vtrobique per gloſſ. vbi licet cauſæ ſint ciuiles , requiruntur teſtes omni exceptione maiores , & ſic non infames infamia facti , quia tales non admittuntur niſi quoad præſumptionem: in aliis autem admittuntur : ſed plus vel minus eis credetur ſecundum qualitatem & quantitatem infamiæ,pro quo eſt tex. in cap.licet. de probat. hanc doctrinam poſuit Sicu.in alleg.c.teſtimonium. facit gloſſ.& Bartol. in alleg.l.iij.§.duæ. cauſæ.ff.de Carbo.edic. Bartol.& Bald.in d.l.cunctus populos.C.de ſum.trin.Bal.in marga.infamis.

s Anotatio. A teſtimonio. De hoc an infamia facti repellat à teſtimonio,vide poſt omnes doct.Pelin.in cap.licet. in j. col.ver.no.viij.de prob.Et in cap.teſtimonium.in iij.col.verſ. eſt alia infamia. de teſt. an autem infamis qui reputatur eſſe bonæ famæ poſſit eſſe teſtis?vide Alexand. in conſil. cxxxviij. In ij.colum.in j.volum.

a In ſubſidium. Vide per Iaſ in allega.l. cunctos populos. in penult.col.verſ.pro intelligentia.& per Felin.in alleg. c.teſtimonium.iiij.cor.verſic.ij.concluſ.

SVMMARIVM.

1 *Impedito cùm ipſo iure competat ſecundum fatale, non eſt neceſſe petere declarationem ipſius ſecundi fatalis.*
2 *Poſt concluſionem in cauſa nulla ſunt partes iudicis,niſi in iudicando.*
3 *Concluſio in cauſa impedit exceptionem.l. quamuis indubitati.C.ad l.Iul.de adult. & ſolùm permittit citationem fieri ad ſententiam.*
4 *Iudex poſt concluſionem nihil de nouo facere poteſt, niſi ſit aliqua ambiguitas ſuper iam actitatis.*
5 *Concluſio impedit fieri probationem erroris.*

QVAESTIO CLXXV.

ITEM fuit quæſitum.[a] Si in cauſa appellationis fuit renunciatum & concluſum , quibus factis petitur decerni ſecundum fatale cũpetiiſſe, & competere debere appellanti , quia fuit impeditus per partem appellatam, fuit replicatum dictum appellantem audiri non debere,per not.Innocen.cap. paſturalis.& glo.ij.& iij.de cau.poſſeſ.& propriet. & l. iudicis.C.de iudic.tunc dicta pars appellans debet audiri,ſi de impedimento conſtat ex proceſſu : ſi verò impedimẽtum eſt de extra proceſſum , tunc non. facit ad hoc not.in Spec. titu.de renunc. & conclu. circa princ.in ver.& not. a

Et licet ita ſeruetur:tamen Ioan. Andr.in tit.de appellat. in addi.Spec. ſuper rubri. circa fin. tenet quòd cùm † impedito 1
ipſo iure competat ſecundum fatale, non eſt neceſſe petere declarationem ipſius ſecundi fatalis. Adde quæ ſcripſi ſuprà, decif.xiiij.& deciſ. xlvj. Adde † quòd poſt concluſionem in 2
cauſa nullæ ſunt partes iudicis , niſi in iudicando : ideo impedit allegationes fieri,tam in iure quàm facto, in allega. c.paſtoralis.quod eſt verum ſi eſt concluſum in tota cauſa: ſecus ſi per aperturam teſtium:quia illa tantùm impedit aliorum teſtium productionem. Inſuper concluſio † in tota cauſa impe- 3
dit oppoſitionem exceptionis.l.quamuis indubitati.C.ad leg. Iul.de adulte. & ſolùm permittit citationem fieri ad ſententiam.Bald.in marga.ver.concluſio.ver.ij.Et poſt † concluſio- 4
nem iudex ex officio nihil de nouo facere poteſt, niſi cùm aliqua ambiguitas oritur ſuper iam actitatis, non ſuper nouo articulo.Specu.in tit.de poſitio.§.iiij. & Bal.in l.per hanc.ij.col. C. de temp. appel. veruntamen probatio per confeſſionem partis, poſt concluſionem in cauſa fieri non impeditur , licet aliæ probationes fieri non poſſint. Bald. & Pau. de Caſtr. in rubric.de probat. quod eſt verum in ſpontanea confeſſione, ſecundum Pau.ibidem.& Anto.de Butr. in c. licet cauſam. de probat.Item dic de probatione per inſpectionem oculorum: quia illa fieri poteſt poſt concluſionem in cauſa. Bald. in l. ſi quis teſtium,in fi.C.de teſt.& Ludouic Ponta.in rubri. de arbitr.xlij.colum.Et vide plenè per Bart.in §. teſtes. poſt publicatum proceſſum,caſus in quibus poſt publicationem teſtes recipiuntur. Concluſio † tamen impedit fieri probationem 5
erroris,ſecundum Archidiac.& ſecundum Ioannem Andr. in cap.ſecundo, de in integrum reſtitut.libro ſexto.

SVMMARIVM.

1 *Procuratoris conſtitutio facta per filiumfam ſine*

licentia patris, valet ſi dictus filius conſtituerit in
rebus in quibus patri non acquiritur vſusfructus.
& nu me.2.
3 *Confeſsio facta ſine auctoritate curatoris eſt nulla.*
4 *Filiafamiliâs agente pro aſſecuramento præſtando*
non requiritur conſenſus patris.

QVAESTIO CLXXVI.

a ITEM fuit quæſitum. [a] Si filiusfamiliâs † con-
1 ſtituit procura. ad agendum ſine patris licentia: qui
procurator egit, an valeat dictus proceſſus? Con-
cluſum fuit quòd ſi dictus filius conſtituit procu-
ratorem in rebus, in quibus non acquiritur vſuſfru-
ctus patri, quòd valuit: aliàs non: vt not. in l. cum
non ſolum. §. licentia. C. de bo. quæ lib. & ibi. per Cy.
& Barto. & in l. fi. §. pupillus. ff. de verb. oblig. & per
Spec. in ti. de procur. §. ratione quoque conſtituen-
tis. ver. Item quòd conſtituens eſt filiuſfamiliâs. pro
quo c. ſi annum. §. fi. de iudi. lib. vj.

2 a Adde glo. inſt. de actio §. pœnales. in glo. non † impetraſ-
ſet, vbi no. quòd in omni caſu, in quo patri non quæritur vſuſ-
fructus vt in caſibus no. in authen. excipitur. per glo. & doc.
C. de bon. quæ libe. quòd in illis caſibus pater non eſt legiti-
mus adminiſtrator filij. Ex quo ſequitur quòd in maleficiis
ſiue agat, ſiue conueniatur filiusfamiliâs, non quæritur vſuſ-
fructus patri: quia pater non eſt legitimus adminiſtrator. nec
ad hoc vt iudicium criminale cum filiofamil. valeat, requiri-
tur cōſenſus patris: ſed ſi eſt maior, per ſe: ſi autem minor, da-
bitur ſibi curator. vt l. clarum. C. de autho. præſtan. & aliter
3 confeſſio † facta ſine authoritate curatoris eſt nulla. ita dicunt
Cy. & doc. in alleg. c. clarum. Ange. & Bart. in alleg. l. fi. §. j. ff.
de verb. oblig. Dicit tamen Ange. inſti. vbi ſuprà, quòd præ-
dicta procedunt quando agitur ad vindictam publicam: ſecus
fortè ſi non ageretur ad vindictam publicam: ſed pro re fa-
miliari: vt furti, vel iniuriarum eo viuente. vt no. gloſ. magi-
ſtralis. in l. cum emancipatum. §. emancipatus. de colla. bo. ff.
quia tunc non poſſet quæri aliquid patri: & ſic poteſt eſſe le-
gitimus adminiſtrator. idem Bal. in alleg. l. cum non ſolum.
vide ibi glo. Bar. Ioã Fa & doc. Adde quòd valeat commiſſio
impetrata per filiumſami. quia non eſt niſi quædam diſtribu-
4 tio: tenet Rot. conclu. clxxvij. Adde † quòd ſi filiusfa. agat
pro aſſecuramento ſibi præſtando non requiritur conſenſus
patris quia publici iuris, ſicut in accuſatione, tenet Ioan. Fab.
in allega. §. neceſſitate. an autem præceptum factum filiuſfa-
miliâs confitenti ſine conſenſu patris teneat? vide gloſſ. & hoc
in allegato §. neceſſitate. Adde hic poſita ſuprà, deciſ. xlij.
cv. cxx. & cxxj.

SVMMARIVM.

1 *Confitens crimen iudicialiter, & ſpōte, ſi lata fuerit*
contra eum ſententia, etiāſi appellauerit, nihilomi-
nus ſententia executioni demandabitur.
2 *Modò illa qua confeſſus fuerit, propria voce confeſ-*
ſus fuerit. & nu. 5. & 6.
3 *Confeſsio non excuſata inducit notorium.*
4 *Appellans allegans probabilem cauſam excuſando*
confeſsionem propriam, iudex à quo debet appella-
tioni deferre.
7 *In notoria crimine non auditur appellans.*
8 *Criminis læſæ maieſtatis punitio non retardatur a-*
liqua lege non obſtante.
9 *Fattia idem quòd proditio, & ſic crimen læſæ ma-*
ieſtatis.
10 *Falſam monetam faciens committit crimen læſæ*
maieſtatis.
11 *Ficte confeſſus auditur appellans.*

QVAESTIO CLXXVII.

a ITEM fuit quæſitū. a Si aliquis ſit † confeſſus
1 crimen iudicialiter & ſponte: & lata fuit ſententia
contra ipſum: & pòſt appellauit, quæ appellatio
non fuit admiſſa: An teneat dicta appellatio 1: & 1
an poſsit ſi teneat ante ſuperioris iudicis inhibitio-
nem executioni demandari? Concluſum fuit quòd
ſic: per c. Roma. §. ſi autem. de appellat. lib. vj. cum
gloſſ. Ioan. Andr. ibidem poſita. & not. Archidia. ibi-
dem. & in l. fina. §. iuſſus. ff. de appellat. & per Cyn.
Bar. & doct. alios. C. quorum appellationes non re-
cipiuntur. l. ij.

a Iſte paſſus eſt dubius: cum deciſione tamen concordat Bal.
in l. j. xj. col. C. ne ex delictis defunct. vbi dicit quòd gl. dicit in
d. §. ſi autem. obſeruatur in practica quòd confitens tantùm
non reuocans ſuam confeſſionem, non auditur appellans, &
traditur iuſtè morti: & dicit quòd aſſeſſores obſeruant illam
glo. Sicu. in cap. cum ſpeciali. de appel. dicit quòd vbi concur-
runt tria, de quibus in d. l. ij. canonizata. ij. q. vj. cap. ſunt quo-
rum. ſcilicet † quæ fuerit propria voce confeſſus, & ſic non eſt 2
per procuratorem, nec formidine tormentorum. Item quòd
fuerit teſtibus conuictus, & argumentis ſuperatus, ex toto ex-
cluditur appellatio, ita vt etiam iudex ad quem non debeat
eam admittere: quia videtur interpoſita cauſa ſubterfugij, &
ſic poteſt intelligi text. in d. l. ij. dum requirit omnia illa tria.
Si verò fuerit tantùm confeſſus, & tunc ſi nullam cauſam ex-
preſſit in appellatione confeſſionis factę obfuſcatiuam, credit
quòd neutro iure iudex à quo teneatur appellationi deferre,
tum † quia confeſſio aliter non excuſata inducit notorium, in 3
c. cùm olim. de verb. ſig. tum quia generaliter ex diſpoſitione
vtriuſq; iuris non auditur quis contra id quod lucidè cōfeſſus
eſt. l. generaliter. C. de nō nu. pec. c. per tuas. de prob. Et iſtę ra-
tiones militant tã in cauſa ciuili, quàm in cauſa criminali, tex.
videtur expreſſus in d. §. ſi antē. Et ſi dicatur quòd in appella-
tione à diffinitiua nō eſt neceſſe cauſam exprimere, vt not. in
c. quòd ad conſultationem, de re iudi. & ca. cùm in eccleſia. de
appel. dicit illud procedere quando appellatio non eſt contra
ius: nam aliàs non admittitur, niſi exprimatur cauſa rationa-
bilis. vt no. Inno. in cap. paſtoralis. §. præterea. de offi. deleg. &
in Spec. tit. de execu. ſen. §. nunc dicendum. verſ. ſed nunquid.
Tamen iudex ad quem poterit appellationem recipere & exa-
minare, vtrum habuerit legitimam cauſam appellandi, & im-
pedire executionē à tempore quo incipit cognoſcere, vtrum
appellatio ſit admittenda, vt videtur velle tex. in d. §. ſi autem.
Si autem appellans † allegat probabilem cauſam excuſando 4
confeſſionem propriam, etiam iudex à quo debet appella-
tioni deferre. argumen. in cap. cùm dilecti. de accuſatio. facit
optimè l. fin. C. de erro. aduoc. quæ ſic poteſt intelligi, & ſe-
cundum hæc idem Sicul. intelligit & reducit ad concordiam
vtrumque ius, & ſatis videtur fuiſſe de mente gl. in alleg. §. ſi
autem. Et ita voluit Ang. in alleg. l. ij. C. quorum appella. non
recip. approbans dictam gloſ. quòd ſi appellatio eſt indirecta
ſine cauſæ inſertione, poſtquam † ille ſine tormentis eſt con- 5
feſſus, non auditur appellans. idem Imo. in alleg. §. iuſſus.
Tamen Auguſti. in additione ad Angel. Aret. in tract. malefi.
in verbis, præſente Gaio, vij. colum. dicit quicquid ſit, ego ſem-
per admitterem appellationem propter multa, quæ poſſent
occurrere: maximè vbi tractatur de vita hominis, per ea, quæ
habentur in §. noſtros. in authent. de iudic. & in l. à procon-
ſulibus. C. de appe. & per ea quæ tradita ſunt per Pet. de Anch.
in allegato §. ſi autem. & de hac materia vide per Bald. in
l. obſeruare. §. proficiſci. ff. de offi. proconſ. in xij. q. & per Bal.
in addit. Spec. in tit. de appel. & de hac materia vide omnino
per Ludouic. Roman. in l. Pomponius. §. rei perduellionis.
ff. de acquiren. hære. qui ibi in fi. multum exclamat de quadam
ſingulari limitatione Angel. qui dicit in iſtis caſibus ſupradi-
ctis non tenere appellationem: tamen ſi iudex à quo appella-
tur admiſit appellationem, deuoluitur talis appellatio: puta in
grauiſſimis delictis: etiam ſi appellatio eſt prohibita de iure,
& etiam ſi eſt confeſſus & conuictus: quia iuriſdictio iudici
à quo penitus eſt ſibi abdicata per talem declarationem: ita
dicit Angel. multum eleganter in l. conſtitutiones. . ff. de ap-
pella. iſtud fuit prius dictum per Bald. in l. j. C. de confeſ. xiij.
col. qui Bald. notans illam gl. Ioan. And. in d. §. ſi autem. quòd
ſponte confeſſus † non appellat dicit, declarando illam gloſſ. 6
quod Ioan. Andr. non dicit ibi non appellat, ſed dicit quòd
iudex à quo non tenetur deferre illi appellationi: & ſic ſtatim
poteſt iudex exequi ſententiam ſuam, maximè in caſibus in
quibus non appellaret, niſi vellet allegare errorem: vel niſi
ſuperior

ſuperior inhibeat: vel niſi iudex à quo detulerit appellationi: quia ſtatim tranſmiſſa eſt iuriſdictio apud ſuperiorem: vel niſi ſteterit per triginta dies quòd appellanti non dederit apoſtolos. nam tunc caret iuriſdictione, per c. ab eo. de appel. lib. vj. §. illud autem. Si ergo tu iudex vis tenere ſententiam illius gl. §. ſi autem. Io. And. illam teneas cum illis conditionibus & li-
7 mitationibus quas tradit Bal. in d. l. j. C. de confeſ. Adde † quòd in notorio crimine non auditur appellans dicto §. ſi autem. idem in certis caſibus & delictis enormibus quæ enumerãtur
8 in l. cōſtitutiones. ff. de app. & inter alios caſus in crimine † læſæ maieſtatis, pro quo videtur caſus in extrauaganti ad reprimendum. vbi dicitur quòd in tali delicto punitio non retardatur aliqua lege non obſtante. Item videtur caſus in l. conſtitutiones. in verſic. factionum, coniuncta l. quiſquis. C. ad l.
9 Iul. maie. nam factio † ſumitur pro proditione quæ fit contra principem vel rempublicam. & ſic idem eſt factio quòd crimẽ læſæ maieſtatis. & hoc probatur tex. in dicta extrauaganti in factionibus. Et ad gl. quæ reputatur ſingularis in l. Pomponius. §. rei perduellionis. ff. de acquiren. hære. quæ vult quòd in crimine læſæ maieſtatis poſſit appellari, reſpondet Ange. Are. in ſuo tracta. maleſi. quòd appellatio ibi de iure non debuit admitti, ſed ex principis permiſſu fuit admiſſa. Ad hoc quia qui facit † falſam monetam committit crimen læſæ maieſtatis. l. ij. ibi, maieſtatis crimen committit C. de fal. mone. ſed fabricans falſam monetam non poteſt appel. de fal. moneta: multomiuus debet poſſe appellare. l. prima. C. qui in primo capite committit crimen læſæ maieſtatis cùm acrius puniatur, dicta l. quiſquis. Auguſti. tamen eſt in contraria opin. in addit. ad Angelum in verbo præſente Caio. iij. column. Adde quòd in caſu. l. primæ. C. de rap. virgi. non admittentur appella. & ibi per Salice. Adde etiam † quòd fictè confeſſus, auditur appellans. l. ſecunda §. actor. C. de iura. calumniæ. & allega. §. iuſſus. Bartol. & Bal. in l. ita demum. in vltima q. C. de procura. per Sicul. in c. fin. de iura. calum.

1 ADDITIO. An teneat dicta appel. Vide in q. Grationop. deciſ. ccccxvj.

SVMMARIVM.

1 *Reſtitutio in integrum an peti poſsit cùm ſecundũ fatale ſit tranſactum per quatuor menſes.*
2 *Duplex eſt tempus reſtitutionis, nempe tempus ad quod datur reſtitutio ad tempus læſionis, & tempus infra quod fit reſtitutio.*
3 *Ius canonicum eſt maioris auctoritatis quàm conſuetudo.*
4 *Reſtitutio indulta poſt quadriennium non tenet.*

QVAESTIO CLXXVIII.

a ITEM fuit quæſitũ.[a] Si fuit † appellatum 1. &
1 appellans habuit primum & ſecundũ fatale ex cau-
1 ſa iuſta, ſic fuit impeditus in ſecundo anno iuſto impedimento, per quatuor menſes tranſactum eſt ſecundum fatale: quo tranſacto appellans fuit per duos menſes negligens ad petendum reſtitutionem dictorum quatuor mẽſium. Quæſitum fuit de duobus, primò ſi appellans caſu præmiſſo poterat petere reſtitutionem? Secundò an dicti duo menſes negligentiæ trahant alios duos menſes iuſti impedimenti? de primo fuit concluſum quòd ſic. de ſecundo ad idem ſequen. opi. vulgarem Azo. & gl. in l. ab hoſtibus. §. ſed quod ſimpliciter. & in l. ſed ſi per prætorem. §. ſi feriæ. & §. quoties. ff. ex qui. cau. maior. & ita tenet Pet. Iaco. in libel. in cauſa appellationis. verſic. ex prædictis ſatis apparet. quanuis Cyn. teneat cōtrarium in l. quod tempore. C. de in integ. reſtitu. nunc. ſequendo opi. Mar. & Placen. in l. finali. C. de tempo. in integ. reſtitu. pe.

a Idem cum ſupradicta deciſi. tenet Bar. Bal. & Salic. in l. fi. allega. idem Ange. Areti. in §. rurſus. inſtitu. de actio. Fran. & Ioan. de Imol. in cle. vnica. de in integrum reſtitu. in cle. Et
2 quia doct. ſunt varij, idcirco conclude quòd † duplex eſt tempus, ſcilicet tempus ad quod datur reſtitutio ad tempus læſionis. vt in alleg. clem. & §. quoties. Secundum tempus eſt infra quod fit reſtitutio. & iſtud eſt duplex. nam quoddam eſt quod datur ad poſtulandum & terminandum: & iſtud eſt etiam vniforme ſecundum ius vtrunque. debet enim per quemlibet peti reſtitutio, & terminari intra quadriennium: vt in dicta clem. & in l. fin. alleg. Quoddam eſt tempus intra quod debent proponi tantùm. Et tunc aduerte aut petitur reſtitutio aduerſus contractum vel quaſi, vel aduerſus ſententiam, & datur ſecundum omnes quadriennium: vt in d. l. fina. & in cap. j & ij. de in integ. reſtit. lib. vj. Aut aduerſus tempus lapſum, puta in decendio, quod datur appellandum, vel in præſcriptione, vt ſi quis fuit abſens cauſa reipublicæ per menſem tantùm: & tunc in eccleſia eſt clarum, vt ſit vniforme, ſcilicet quadriennium, vt in alleg. clemen. in alio verò ab eccleſia ſunt opiniones. vt ſuprà dixi deciſ. Capellæ, & opin. Bartol. & aliorum videtur æqua prima fronte: vt tempus negligentiæ, ſequens ceſſante impedimento, abſorbeat tempus impedimenti. Sed fortè opin. gloſſ. in clemen. allega. eſt verior, quia quadriennium indiſtinctè datur ad poſtulandum & terminandum, & non debet eſſe ius, quomodocunque exponatur: ex quo inter vtrunque tempus non exceditur quadriennium. Præterea ex quo de priuato non habemus in hoc ius clarum: imo de iure ciuili variæ ſunt opiniones, vt patet ex illa gl. & de iure canonico eſt clarum in eccleſia. Idem contra dicendum in aliis cum ſimili ratione. cum tex. in alle cle. non fundet ſe ſuper fauore eccleſiæ. facit quod in ſimili no. in cap. Raynaldus. de teſta. inſuper ſi ius dubium declaratur ex conſuetudine, vt in cap. cùm dilectus. de conſuetu. & in l. ſi de interpretatione. ff. de legi. fortius in dubio recurrendum eſt ad ius canonicum: quod † eſt maioris authoritatis, quàm con- 3
ſuetudo. & hanc partem ſemper in curia Archiepiſcopali de tempore meo ſeruari vidi. Et hanc etiam ſequitur Sicul. in allega. clemen. Adde † quòd reſtitutio indulta poſt quadrien- 4
nium 2 non tenet, ita videtur velle gloſ. ſuper verbo finiti. 2
in alleg. clem. quam commendat ibidem Sicul. dicens neſcire ſimilem in iure canonico. Idem tenet Pau. Ioan. de Imol. idem Ange. Aret. in alleg. §. rurſus.

ADDITIO. Si fuit appellatum. Tu vide de materia huius quæſt. per Guid. pap. in deciſ. grationop. q. ccccvj.

2 Poſt quadriennium. Vide dominum Alex. in conſ. xxx. in fi. j. col. in v. volum. vbi ponit an ciuitas debeat reſtitui poſt quadriennium, ſi de læſione conſtaret.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata ſuper vna parte, non videtur abſolutio facta ſuper reliquis.*
2 *Non poteſt cognoſci de parte, niſi cognoſcatur de toto.*
3 *Sententia eſt terminus diffinitiuus litium.*
4 *Cauſa ex diuerſitate, diuerſa videntur eſſe capita.*

QVAESTIO CLXXIX.

ITEM fuit quæſitũ. [a]Petita fuerunt centum ex a
cauſa mutui: pars fuit condemnata in quinquaginta, tacitè de aliis quinquaginta 1 an ſententia fuerit
nulla? Concluſum fuit quòd ſic 1, per not. per gl. & 1
Cyn. in l. j. C. ſi aduerſ. rem iudic. & per Collect. plenè in cap. cùm inter. de re iudic. 2 2

a Idem tenet in alleg. l. j. Ioan. Fab. Bar. Bal. & Salic. & Iac. de Are. ibidem Bald. in l. ij. C. de re iudi. Bar. in l. qui vas. in princ. ff. de fur. idem Bar. in l. j. C. ſi plures vna ſententia. & in l. terminato. C. de fructib. & lit. expen. Spec. in tit. de ſolutio. §. iij. verſicul. Ad huiuſmodi. Ant. & Sicu. in allega. cap. cùm inter.
Et ratio eſt: quia † ſi valeret ſententia ſuper parte, non videtur 1
facta abſolutio ſuper reliqua parte: quia non apparet ratio quare debeat videri abſoluiſſe, ex quo non pronuntiauit ſaltem tacitè, & ſic remanet petitio ſuper aliqua parte, in cuius partis examinatione oportet refricare in dubium de
parte, ſuper qua fuit iudicatum: quia † non poſſet cognoſci 2
de parte, quin cognoſcatur de toto, argu. in l. vulgaris. ff. de fur. canonizata. de pœ. diſt. j. vulgaris. & hoc eſt contra naturam diffinitiuæ: quia ex quo ſemel lata eſt non poteſt amplius
in dubium refricari ſine remedio reſtitutionis, cùm † ſenten- 3
tia ſit terminus diffinitiuus litium, d. l. terminato. Aduerte tamen, quia dicta deci. fallit in quinque caſibus. Primus quando inſtantia eſſet pro parte perempta, ita quòd ſequeretur abſolutio ab inſtantia iudicij. tunc enim ſufficit pronuntiare ſu-

per

per illa parte in qua tenet iudicium : caſus videtur in l. ſi con-
ſtante. §.ſi.ff ſol. ma. Exemplum, ſi à muliere petebatur dos, &
durante iudicio ſi dos pro parte fuerit confiſcata capitat iudi
cium ſuper parte in qua ſucceſſit fiſcus , quia debet conueniri
ipſe fiſcus coram iudice fiſcali, & primus iudex iudicabit ſuper
alia parte: vt ibi & hoc tenent Bart. & Bal. in dicta l. prima. Et
per hoc dicit ibi Bartolus. q ſi aliquis conuenitur rei vendi-
catione pro certo fundo, & repertum eſt illum poſſidere pro
dimidia tantùm, iudex illum in illa dimidia condemnabit , &
valebit ſententia: licet in alia dimidia nihil dicat: quia ſuper il-
la non tenebat iudicium. l. finali. ff. de rei vendica. Cautum ta-
mẽ eſt vt iudex ſuper illa dimidia abſoluat cauſa expreſſa: quia
non reperit illam poſſidere, argumen. in cap. aduerſario. de
excep. & l. ſi à re. ff. de excepr. rei. iudi. Secundò fallit quando
ſunt diuerſæ ſummæ petitæ ex diuerſis cauſis ſecundum Pe. de
Su. in l. in bonæ fidei. C de vſuris. Vel quando vna ſumma fuit
in petitione, ſed certa pars fuit ex vna cauſa petita , & reliqua
ex alia : tenet enim tunc ſententia ſuper parte : vt tenuerunt
quidam relati à Ioan. And. in alleg. cap. cum inter. quorũ opi-
4 nionem defendit ibidem Siculus , quia † ea diuerſitate cauſæ
diuerſa videntur eſſe capita, argu. in c. abbate. de re iud. lib. vj.
vt l. ſi mater. §. & an eadem. ff. de exce. rei iu. Tertiò fallit quan
do libellus fuit oblatus contra plures: tunc enim ſi pronunciat
contra vnum, valet, nec videtur pronuntiatum contra alios: vt
ff. de iu. l. nõ id certo. & l. de vnoquoque. ff. de re iu. & hoc po
nit Bar. in d. l. j. optimè fa. l. vna. C. ſi plures vna ſentẽtia cõdẽ-
nati. Quartò fallit quando ſententia fuit lata ſuper parte cum
dictione taxatiua: vt puta petis centum, dixit condemno Ti-
tium in quinquaginta tantùm, vel duntaxat, valet tunc ſentẽ-
tia, & videtur pronuntiare ſuper toto, quia tacitè abſoluit in
aliis quinquaginta per iſtam dictionem taxatiuam. facit c. cũ
eccleſia ſutrina. de cau. poſ. & proprie. & hoc tenuit Bal. in d. l.
j. & placet Sic. in alle. ca. cũ inter. Quintò fallit ſi de conſenſu
partium factũ fuerit. Bar. in l. ſi conuenerit. ff. de re iu. Et quod
dictum eſt, procedit etiam in ſententia arbitri ſecundum Bal.
in dicta l. j. & idem Bal. in alle. l. ij. niſi eſſet clauſula in compro
miſſo quòd poſſit pronuntiare ſemel & pluries. Bal. in dicta l.
vide Sicu. in alleg c. cum inter.

z Additio. Quod ſic. An ſententia debeat ferri ſuper
toto vide ſolenniſſimè per do. Feli. cum xiiij. fallentiis in c. cũ
inter. de re iu. col. iiij. ver. Idem Bal. vſque ad finem. c.

a Cap. cum inter. Adde Feli. qui in eo. c. in col. iiij. ponit re-
gulam cum xiiij. fallen. & melius tractat quàm alius.

SVMMARIVM.

1 *Sententia cùm reperiatur nulla non ſolùm ex ſen-
tentia. ſed etiam ex aliis agitatis in proceſſu, denuò
& recognoſcenda.*

2 *Cauſa inſtantia vbi eſt finita ſeu perempta, acta illa
quæ faciunt ad litis deciſionẽ nõ cenſentur perẽpta.*

QVAESTIO CLXXX.

a ITEM fuit quæſitũ, a Si ſentẽtia reperitur † nul
1 la, ex eiſdem actis poſſit pronuntiari? 1 Cõcluſum
fuit quòd ſi nullitas reperiatur ſolùm ratione ſen-
tentiæ: tunc ex eiſdem actis poterit pronunciari : ſic
intelligitur glo. l. ſi expreſſim. ff. de app. & l. ſi vt pro
ponis. l. j. C. quomodo & quando iudex. Si verò re-
peritur nullitas non ſolùm ex ſententia , ſed etiam
ex aliis agitatis in proceſſu, tũc denuò cognoſcetur:
ita intelligitur glo. in l. cum quærebatur. ff. de re iu.
ſecundum Bar. in d. l. ſi expreſſim.

a Adde huic deciſio. cxiiij. ſuprà, & quæ ibi ſcripſi. Adde vl-
a tra hoc quòd † vbicunque inſtantia cauſæ eſt finita ſeu peremp-
pta, quanquam acta facta ad ordinationem litis & inſtantiæ,
2 annullentur a , illa acta quæ veniunt, & faciunt ad litis deci-
ſionem prout ſunt teſtes probationes & alia non cenſerentur
propter hoc eſſe perempta. quinimo in ſuo robore permanẽt
iuxta determinationem gloſſ. & Bart. in l. cum lite mortua. ff.
3 iudic. ſol. Alexan. & docto. in l. is apud quem 3. C. de eden.
& ibi Cyn. & in l. properandum. §. j. de iudic. cum ibi not. per
doct. concor. Innocen. in c. cauſam quæ in j. de teſti. quem ibi
ſequitur Sicu. & in c. ad probandum. de re iudi. j. col. Bartol.
in alleg. l. ſi expreſſim. & Specu. in titu. de ſenten. prola. §. his
propoſitis. verſic. ſed ſi caſus. Actorum tamen litis ordinato-
rum duplex eſt effectus: quidam eſt de futuro: vt per ea , & ſu-
per eis feratur ſententia. & iſte perit , ſicut effectus libelli ob-
lationis, cõteſtationis, & ſimilium quoad præmiſſa. Sed alius
eſt effectus iam perfectus , de præterito ante peremptionem
inſtantiæ, & iſte remanet. exemplum, per litis conteſtationem
quis efficitur malæ fidei poſſeſſor. l. nemo. C. de acqui. poſ. & l.
certum. de rei vendic. perpetuatur actio. vt l. fin. C. de præſcri.
xxx. vel xl. ann. res efficitur litigioſa, vt in auth. litigioſa. C. de
liti. & ſic de aliis : tales enim effectus non pereunt perempta
inſtantia: quia iam eſt perfectus. pro hoc eſt d. l. properandum.
in §. j. quod ibi not. Cy. & Sicu. in c. præſentata. de teſti. Innoc.
Bal. & Sicu. in alleg. c. cauſam quæ. Bar. in alleg. l. cum lite. Io.
Fab. in l. ſi pater. C. ne de ſtatu defunct.

c Additio. Poſſit pronuntiari. Vide Rot. deci. ccccxxxvj.
in antiq. & in deciſ. dalph. q. cexx. & melius q. ccxvj.

a Annullentur. An perempta inſtantia pereant acta , vide
per do. Feli. in cap. cauſam quæ. extrà de teſtib.

3 Is apud quem. Vide ibi Iaſ. in ſi. v. col. quæ ponit duas limi-
tationes, cui adde Feli. in c. præſentata. ij. iij. & iiij. col. de te.

SVMMARIVM.

1 *Dando ſportulas & cautionem de iudicio ſiſti , non
videtur quis in iudicem conſentire.*

2 *Exceptio dilatoria non tollitur per alium actum
quem fecit pars ante litis conteſtationem.*

3 *Qui petit actionem ſibi edi, nihil petit à iudice.*

QVAESTIO CLXXXI.

ITEM fuit quæſitum, a Si aliquis fuit conuen- a
tus coram iudice non ſuo , qui quidem conuentus
petit ſibi caueri de refundendis expenſis , ſecun-
dum auth. generaliter. C. de epiſc. & cleri. an ſic pe-
tendo, videatur in iudicem conſenſiſſe: ita quòd non
poſſit declinare iudicium ? Concluſum fuit quòd
non videtur conſenſiſſe, prout not. Innoc. in c. inter
monaſterium 1. de re iud. glo. in iudicem. per auth. 1
feratur. C. de litis conteſta.

a Adde quòd Innoc. vbi ſuprà tenet, quòd † dando ſportu- 1
las & cautionem de iudicio ſiſti, non videtur quis in verum iu
dicem conſentire. per d. authen. offeratur. cùm iſta præſtentur
ab initio etiam ex neceſſitate, cùm talis cautio de iudicio ſiſti
præſtari debeat quandoq; coram illo iudice , qui de cauſa co-
gnitorus non eſt, vt patet in eo , qui ratione conuentus ex
cauſa, habet ius reuocandi domum: vt l. ij. ff. de iudic. & cap. ſi.
de fo. compet. Idem tenere videtur Anto. in cap. j. ver. ex his
decidetur. de iudic. quia illa ſatiſdatio recipit intellectum,
prout de iure debeo, ſecundum eum. idem Bart. in l. quidam
conſulebant. de re iudic. idem Sicu. in alleg. c. cùm inter. eod.
tit. Nec etiam tollitur † exceptio declinatoria per aliũ actum, 2
quem facit pars ante lit. conteſt. vt tenet idem Anto. in alleg.
c. cùm inter. dicens, quòd tam exceptio recuſationis , quam
quælibet alia declinatoria contra iudicem debeat proponi ab
initio. ſcilicet, antequam aliud coram iudice proponatur , per
quod videatur eum approbare in iudicem, ſeu iudicium ſuſci-
pere, pro quo bo. tex. in l. fin. C. de excep. & in l. ſed & ſi ſuſce-
perit. in princ. ff. de iudic. & in alleg. c. cùm inter. cum ſua glo.
Si autem quis proponeret aliam exceptionem : puta contra
perſonam actoris, vel contra libellum : quia proponendo ta-
lem exceptionem videtur velle quòd ſuper ea pronuntietur,
cùm ſit emergens, vt in cap. j. de ord. cog. videtur approbare.
Nec obſtat l. non videtur. ff. de iudic. vbi dicitur quis in iudi-
cem conſentire petendo genus actionis ſibi edi : quia ſecun-
dum Bar. qui petit † actionem ſibi edi, nihil petit à iudice: ideo 3
in iudicem non videtur conſentire. Nec obſtat authen. of-
feratur : quia ſatiſdatio de ſiſtendo iudicio intelligitur ſi ap-
paruit me teneri: & hanc opinionem ſequitur Franc. de Za-
ba. relatus à Sicul. in allega. cap. cùm inter. quæ multum pla-
cet eidem Sicu. & ibi illam confirmat multis rationibus , quas
ibi proſequitur.

s Additio. Inter monaſterium. Adde Feli. qui iudicio
meo melius tractat huiuſmodi materiam, quàm alius in alle.
cap. cùm inter. de re iudic.

SVMMARIVM.

1 *Termino prorogato, iuramentum cenſetur proroga-
tum, non autem acceſſoria,*

Niſi

Niſi fideiuſſores, & alij qui bona ſua pro aliquo obligaſſent, de nouo conſentiant. nu. 1. 2. & 4.
3 *Pœna periurij non eſt hominis, ſed legis.*
6 *Fideiuſſoris obligatio cum fuerit pura, remanebit fideiuſſor obligatus etiam poſt termini prorogationem.*
7 *Iuramentum de conſenſu partis relaxatur.*

QVAESTIO CLXXXII.

a ITEM fuit quæſitum.ᵃ Si aliquis promiſit † dare
1 aliquid certo termino cum iuramento, cum pignoribus, vel fideiuſſoribus. Si creditor prorogauit terminum, an videatur eſſe prorogatum ſacramentum, & cætera acceſſoria? Concluſum fuit quòd ſic: de acceſſoriis, quæ dependent ex poteſtate partium. ita intelligit Innoc. in c. cum inter. de re iudi. & in c. præterea. in gl. vlt. de appel. vt iuramentum & datio pi-
2 gnorum propriorum. Si verò eſſent † acceſſoria ex-
1 tranea, vel extrinſeca, vt fideiuſſores 1, vel ſi aliquis obligaſſet bona ſua pro aliquo amico ipſius iurantis, tunc prorogato dicto termino non ſunt prorogata dicta acceſſoria, niſi de nouo dicti fideiuſſores conſentiant, vel illi qui pro alio pignora dederunt. ita no. Spec. in ti. de fideiuſ. §. j ver. illud autem quæritur. ita in effectu ponit Ioan. An. in alle. c. præterea. de app. ita tenet Bar. in l. j. §. & poſt operis ff. de no. oper. nuncia. & l. cùm ſtipulatus ſum mihi dari à Proculo. ff. de verb. obli. vbi tenet, quòd ſi tranſacto termino non ſoluat, non erit periurus. Non obſtat illa l. quia loquitur in pœna conuentionali hominis.
3 Pœna † verò periurij non eſt hominis, ſed legis: & ideo oportet quòd totum tempus, quod prorogatur, ſit tranſactum antequam incidat in periurium: quam legem Bart. dicit eſſe notabiliorem quæ ſit in mundo. facit c. commiſſa. de electio. lib. vj.

a Cum adiectione diei quæ committitur cùm primum, certum eſt iuxta diem id quod fieri debeat non poſſe: illius tamen exactio differtur poſt diem. vt l. illa ſtipulatione & l. ſtipulationes non diuiduntur. §. ſi quis ita. ff. de verb. oblig. An au-
4 tem † fideiuſſor qui non conſenſit prorogationi, facta prorogatione remaneat obligatus? dic quòd aut fideiuſſor eſt vſque ad certum tempus pura vſque ad annum: & tunc non tenetur poſt tempus, niſi ipſe cōſenſerit ff. de arbitrit. l. Labeo §. j. & ibi Bar. & ff. loc. l. item quæritur §. qui impleto. & C. de loca. & condue. l. ſi cùm heredes hinc voluit Bart. in l. Titius ff. de admi. tut. quòd ſi compromiſſum eſt in aliquem vt proferat ſententiam vſque ad annum: & dedit fideiuſſores vel pignora
5 de parendo ſententiæ: & circa finem dicti anni † prorogatur dictum compromiſſum ad alium annum dicti fideiuſſores non tenebuntur: quia aliud cenſetur eſſe compromiſſum, vt in ea l. §. ſi ita facit. de admini. tuto. l. Lucius. § ſi Paulus. & pro hoc eſt caſus in d. l. Labeo. ff. de arbi. §. j. in pignoribus: dicit ꝙ aut pignora erant compromittentium, & tenebuntur quaſi ex tacito conſenſu: ſi aliorum, tunc non. arg. dicti § qui impleto.
6 & ita refert Dy. tenuiſſe. Aut obligatio † fideiuſſoris eſt pura: ſed differtur ſolutio in diem, vel ad tempus: & tunc remanet fideiuſſor obligatus etiam termino prorogato eo ignorante. nam etiam nulla facta prorogatione teneretur poſt tempus, ſicut & reus principalis. arg. in c. cum dilecti. de dolo & contu. & in l. Celſus. ff. de arbi. & ita videtur voluiſſe Spec. vbi ſuprà. Bal. ibidem in addi. Idem Hoſt. Sicu. & communiter docto. in c. conſtitutus. de fideiuſſ. Quid ſi officialis alicui debitori ſub excommunicationis pœna in ſcriptis lata præceperit vt intra menſem ſolueret creditori ſuo & ſatisfaceret. deinde idem creditor prorogauit illum terminum ipſi debitori: & aliter non ſatisfecit intra menſem: nunquid inciderit in excommunicationem? Et videtur quòd non ſecundum generalitatem glo. in verbo ſatisfeceris. in alle. c. præterea. & glo. ſequuntur Sicu. & Imo. in puncto iuris pro qua opi. faciunt no. in c. ij. de ſponſa.
7 & in c. j. de iureiuran. vbi de † conſenſu partis relaxatur iuramentum, & tamen eius obligatio dirigitur in Deum principaliter: ita quòd Deus recipit obligationem in fauorem partis, remittente ergo parte & ipſe Deus remittit: ita in propoſito iudex profert excommunicationem in fauorem partis: ſi ergo pars vult differre terminum, videtur quòd iudex velle debeat differre: & niſi vt partes conueniant, cap. fin. de tranſa. & d. l. j. §. & poſt operis. ff. de noui oper. nun. & ibi hoc voluit Bart. in terminis. & Imo. & Iohan. Franciſc. in clem. j de iureiur. verſic. nos itaque. Contrarium tenent Innocen. Hoſt. & Ioan. And. in alleg. c. præterea. per tex. in illo § qui impleto vbi prorogatio procuratoria non extēditur ad fideiuſſores: ergo nec ad excommunicationem quæ dependet à iudice & non à partibus Anto. in alleg. c. præterea, dicit quòd ante factum iſta ſecunda opi. eſt tenenda tanquam tutior. poſt factum tenenda eſt prima: quia in foro iudiciali poſt factum nos capimus benigniorem partem etiam in cenſuris, per text. in c. cum in. de vſur. facit gloſſ. in c. venerabilibus § j. & § fin. de ſent. excom. lib. vj. Vnde vt credo in monitoriis ſolet apponi clauſula: aut aliàs interim amicabiliter conueniant & concordent cum creditore ad tollendum dubium antedictum: aliàs crederem op. Ant. tanquam tutiorem eſſe ſequendam.
1 ADDITIO. Vt fideiuſſores. Adde hic Feli. in c. præterea. de ſponſa. iij. col. & ſeq.

SVMMARIVM.

1 *Notarius non ponens in inſtrumento ſe rogatum, præſumitur rogatus. & nu. 2.*
3 *Teſtes deſcripti in inſtrumento cenſentur rogati.*
4 *Nec eſt de neceſſitate vt teſtes ſint rogati, niſi in certis caſibus.*

QVAESTIO CLXXXIII.

ITEM fuit quæſitum.ᵃ Si notarius † præſuma- a
tur rogatus, quando non ponitur in inſtrumento 1
quòd fuerit rogatus? 1 Concluſum fuit quòd ſic: per gloſſ. poſitam in §. j. in authen. de tabel. col. iiij. & per not. Bart. poſita in l. ſciendum. ff. de ver. oblig. Et per Innocen. in c. j. de fid. inſtru. quamuis Cy. teneat contrarium in l. hac conſultiſſima. C. de teſtam. & Dy. in d. l. ſciendum.

a Vbi dicit credere quòd † notarius præſumatur rogatus ſi 2
dicat publicaui licet non dicat quòd fuerit rogatus, cùm non poſſit conficere inſtrumentum niſi rogetur: & ſic eſt ſolennitas intrinſeca. pro hoc inducit c. ſi motu proprio. de præben. lib. vj. & l. j. C. de rap. virgi. Cum deciſione noſtra tenent Bald. in authen. rogati. C. de teſti. & idem Bald. ſuper rubr. C. de fide inſtru. iij. col. Et idem Salic. in d. authen. rogati. Sicu. in alleg. c. j. de fide inſtru. tenet poſt Bart. quòd ſi notarius atte-
ſtetur in inſtrumento ſe rogatum. 2 vel apponat ſimilia verba, ego notarius ſcripſi vel publicaui tunc ſufficiet. An autem teſtes præſumātur rogati. Bar. vbi ſuprà dicit ꝙ non, niſi illud atteſtetur notarius, vel adiiciat verba æquipollentia: vt puta præſentibus & vocatis vel adhibitis Bal. in d. l. hac conſultiſſima. Idem Albert. de roſa. in alleg. auth. rogati. Bal. ibidem te-
net quòd ſi teſtes † deſcripti ſunt in inſtrumento præſumun- 3
tur rogati. quia adhibendo præſentiam videntur præmoniti & rogati. arg. l. gaius. ff. de pig. act. idem Bal. ſuper rub. de fide inſtru. v. col. in fi. videtur tenere Sali. in d. authen. rogati. Aduer-
te † tamen quia non eſt de neceſſitate vt teſtes ſint rogati, niſi 4
in quibuſdam caſibus. de quibus per Spec. tit. de teſte. § j prope fi. ver. item quòd non fuit rogatus, vide Sicul. in alleg. c. j. iij. col. tes. glo. & doct. in d. authen. rogati.
1 ADDITIO. Quòd fuerit rogatus Vide Guli. pa. in deciſ. Grationopo. q. xxviij. & conſi. ccxxx incipi. nobilis itaque meta. in j. dubin. volu. iij.
2 Se rogatum. Quid ſi notarius negat ſe eſſe rogatum cùm ſit rogatus qualiter puniatur. Vide per d. Feli. in c. accepimus. de fide inſtrumenti.

QVAESTIO CLXXXIIII.

ITEM fuit quæſitum.ᵃ Titius fecit teſtamétum a
in quo plura legata fecit purè: & inter cætera fecit legatum Margaritæ de octo francis, quando maritabitur. deinde ſubiunxit talem clauſulam. Et volo

quòd omnia legata relicta in teſtamento meo ſoluātur perſonis & locis, quibus legaui, intra annum à die mei deceſſus, & caſu quo nō ſoluerétur, voluit quòd duplicarentur: cōtigit caſus, quòd dicta Margarita ante mortem teſtatoris fuit maritata: & ſic legatum ſuum fuit purificatum. l. conditionum. ff. de condi. & demon. & in l. ſi quis hęredem. C. de inſti. & ſubſti. moritur ex poſt teſtator. non ſoluitur dictæ Margaritæ legatum intra annum. Quæritur an debeatur legatum duplicatum? Et videbatur quòd ſic: per l. Titio centum. ff. de leg. ij. Contrarium fuit concluſum per l. cohæredi. §. qui partem. ff. de vulg. per l. talis ſcriptura. de lega. j. §. j. & ij. videtur text. & per l. vxorem. §. feliciſsimo. de lega. iij. & per l. ſeruis vrbanis. §. fin. eo. tit. & l. alimenta. §. baſilice. ff. de alimen. & ciba. leg. vbi in omnibus clauſula ſpecialis derogat generali, & non comprehenditur ſub generali. Non obſtante l. Titio centum, quia ibi omnia legata erant à principio puta. hîc verò iſtud legatum relictum Margaritæ erat tempore teſtamenti conditionale. quod tempus inſpicitur in legatis. §. cæterà, in prin. & §. j ff. de lega. j. Item aliqui intelligunt d. l. quòd teſtato. ibi dixerit velle, quòd legata quibus dies appoſitus erat, vel quibus non appoſitus erat, ſoluerentur certo die prolato. & iſtud eſt diuinare: ſed prima ſolutio eſt verior. Et ita fuit deciſum in Capella archiepiſcopali Tholoſæ maximè per l. talis ſcriptura, allegata.

a Vbi Bart. in §. ij. ſingulariter dicit quòd clauſula appoſita in prin. vel in fi. diſpoſitionis, refertur ad omnia capitula, quādo non ſubeſt ratio: quare magis ad vnum quàm ad aliud referatur. quam rationem ponit imperator in l. j. C. de libe. præte. Sed ſi eſſet aliqua ratio quare ad quædam non poſſet referri: & tunc ad illa non refertur. Cauſæ autem aliquæ poſſunt aſſignari. Primò ſi in præcedentibus erat ſpecialiter prouiſum circa id quod continet clauſula de qua tractatur: vt l. ſed & ſi per prætorem §. deinde. ff. ex quibus cau. maio. & d. l. cohæredi. §. qui partem. alias cauſas vide ibi per eum. quid ſi talis Margarita non intraſſet monaſterium: an ſibi debetur legatum. & dic quòd ſic, per authen. niſi rogati. & ibi Bald. C. ad Treb. An autem quando parentes legant dotem filiabus vel aliquid pro dote: vel cùm maritabitur: vel ſi nupſerit: vel alia forma. an tale legatum ſit conditionale: ita quòd interim mulier decedens non tranſmittat hoc relictum ad hæredes ſuos. vide Bart. poſt Dy. Ange. Raph. Imo. in l. Titio centum. §. Titio genero. ff. de condi. & demon. Cy. & Bal. latè in l. generaliter. C. de epiſcop. & cleri. Bal. Iac. Bur. Sali. & Pau. de Caſt. in l.
1 quoniam in prioribus 1. C. de inoffi. teſt. Cy. Bal. & Sali. in l. ſancimus. C. de nup. Ange. Areti. poſt omnes, in §. fuerat. Inſti. de actio. Pau. de Caſt. conſi. lxxvj. & Ludo. Ponta. conſi. cxv. & Bart. in ver. legatum dotis.

1 Additio. Quoniam in prioribus. Adde Iaſ. qui plures alle. doct. modernos in alle. l. quoniam, in fi. ij. col. & prin. ſeq.

QVAESTIO CLXXXV.

a ITEM anno Domini, M. cccxciij. die ij. menſis Octobris, petebantur remitti per curiam archiepiſcopi duo clerici ſoluti: opponebatur per procuratorem regium, quòd non debebant remitti:
1 quia ante deprehenſionem 1 ſe gerebant pro laicis notoriè & manifeſtè, niſi prius fidem facerent de titulo clericatus eorum officiali Tholoſæ: per c. ſi iudex laicus. §. fin. de ſen. excom. lib. vj. Replicatum fuit per curiam archiepiſcopi, quòd non obſtante oppoſitione dicti procuratoris regij debeat fieri dicta remiſsio, quia nunquam dictus §. fuit practicatus Tholoſæ: imo incontinenti debet fieri, qua replicatione audita, fuit dicta remiſsio facta. quorum vnus vocabatur Nantabtune, & alius erat de Bigotra.

a Vidi ſæpenumero dubitari, cùm procurator Regis dicit aliquem remiſſum ſaluo iure vendicandi, non eſſe clericum: etſi veſtes & tonſuram deferat clericalea: & ſeruatum fuit ſæpenumero de tempore meo, quòd ſi talis remiſſus erat illiteratus, quòd propter illam præſumptionem onerabatur probare titulum ſuum, cùm tonſura illiterato conferri non debeat. c. fin. de temp. ordin. lib vj. cum concord. poſitis ſuper verbo illiterato: ita tenet Dominic. poſt Ioan. Andr. in alleg. cap. ſi iudex. §. idem eſſet.

r Additio. Ante deprehenſionem. Hic ſubaudiri debet tēpore deprehenſionis in habitu & tonſura clericalibus fuerāt reperti, alioquin nulla eſſet dubitatio. iuxta. §. fin. hîc alleg.

SVMMARIVM.

1 *Omnis interlocutoria per quam iudex pronuntiat ſe non eſſe iudicem, reuocari non poteſt. & numero 2.*

Hæc regula habet locum in iudice delegato, ſecus in ordinario. num. 3.

Niſi forſan à ſententia delegati fuiſſet appellatum, cùm appellatio ſuſpendat vires pronuntiati. numero 4.

5 *Iudex pronuntians appellationem eſſe deſertam, non poteſt eam reuocare, niſi fuerit appellatum.*

6 *Sententia bis confirmata per iudicem, non poteſt reuocari.*

7 *Sententia quæ intra decem dies non reuocatur, præſumitur tranſiuiſſe in rem iudicatam.*

QVAESTIO CLXXXVI.

ITEM fuit quæſitum. Si omnis † interlocuto- a
ria poſsit reuocari per iudicē qui illam tulit, & in- 1
fra quod tempus. Concluſum fuit quòd omnis interlocutoria, per quam iudex proferens deſiit eſſe iudex: vt quia abſoluit ab inſtantia iudicij, vel obſernatione: vel pronuntiauit non eſſe iudicem: & ſic de aliis, non poſſunt reuocari. Aliæ verò poſt quarum prolationem iudex remanet iudex, poſſunt reuocari, vt l. diem. ff. de arbit. ſecundum Bartol. in l. quod iuſsit. ff. de re iudic.

a Dic quòd ſecundum opi. glo. in l. j. C. ſent. reſcin. non poſ. & gl. in cap. cum ceſſante. de appel. & doctorum vtrobique, iudex poteſt vnam interlocutoriam regulariter reuocare: per tex. in l. quod iuſſit. & c. cum ceſſante, qui loquuntur generaliter, & facit cap. ſi à iudice. de appel. lib. vj. fallit tamen dicta regula in pluribus caſibus. & inter alios in interlocutoria per quam expirat officium iudicis ex toto: vt cùm ſicut ſupradictum eſt, pronuntiat † ſe non eſſe iudicem. nam tunc talem in- 2
terlocutoriam non poterit reuocare. cap. ſignificantibus. de offic. deleg. tenet Bartol. & alij in dicta l. quod iuſſit. in l. ij. iij. colum. t. ff. ſi quis in ius voca. non ierit. Bald. in l. ſi quis in 1
conſcriben. C. de epiſco. & cleric. in l. ſi vt proponas, j. & in l. ſi præſes deſertam. C. quomodo & quando iudex. Imol. in l. quidam conſulebant. ff. de re iudic. Anto. in cap. ſuper literis. de reſcript. Id tamen intelligas † verum in iudice delega- 3
to. ſecus eſt in ordinario, quia iudex ordinarius qui pronuntiauit ſe non eſſe iudicem, poteſt hanc interlocutoriam reuocare: quia ad eum non ſpectat ſolo verbo abdicare à ſe iuriſdictionem ordinariam. l. legatus. ff de offic. præſid. Et ideo pronuntiando ſe non eſſe iudicem, non deſinit ex toto eſſe iudex. ita voluit Bartol. in d. l. ij. & ſequuntur alij in locis præalleg. Et adhuc quod dictum eſt de delegato: dic eſſe † ve- 4
rum, niſi à tali ſententia, qua iudex delegatus pronuntiauit ſe non eſſe iudicem, fuiſſet appellatum. nam tunc appellatio ſuſpendit vires pronuntiati. c. ſuper. col. j. de appell. ſic illa ſententia non abdicat iuriſdictionem ab ipſo delegato, cùm ſit ſuſpenſa, textus eſt ſingularis & ibi commendatus à docto. in cap. dilectus. iij de præben. quam ad hoc ponderat Lud. ponta. in ſingularibus ſuis. & idem Sicu. & Imo. in c. cum ceſſante.

& Barr.

& Bart. in d. l. ij. vij col. ex hoc etiam voluit Rot. deciſi. lxxxix.
5 quæ incipit, Si à pronuntiatione. vbi volunt † quòd iudex qui pronuntiauit appellationem deſertam non poteſt eam reuocare, quia abdicauit à ſe iuriſdictionem: niſi à tali ſententia fuiſſet appellatum. Fallit inſuper regula prædicta in interlocutoria bis confirmata: & ideo de ſtylo curiæ archiepiſcopalis ſicut non licet à ſententia bis confirmata tertiò prouocare. c. ſua. de appel. & per totum titul. C. ne liceat tertiò prouo. ita non poteſt pars petere ordinationem bis confirmatam corri-
6 gi: quia † ſententia bis confirmata per iudicem amplius reuocari non poteſt. gloſſ. eſt ſingularis ſecundum Sicul. & Franc. de Zaba. in cle. fi. in verbo ſuper ea. de appel. & ita ſemper obſeruari vidi. Fallit etiam regula prædicta in aliis pleriſque caſibus quos tędioſum eſſet hic inſerere. & de his vide per Sicu.
2 in allega. c. cum ceſſante. & alios docto. in locis præallega. 2. intra quod tempus, dic quòd vſq; ad diffinitiuam ſententiam: vt tenet Barto. ibidem, & Inno. in c. quòd ad conſultationem. de re iudic. & in c. ſacr. ſuper ver. arctandus. gloſſ. reuocare. de ſenten. excom. quamuis in c. cum ceſſante, videatur tenere contrarium: videlicet quòd poſt decem dies non poſſit reuocari. Specul. tenet primam partem in tit. de appel. §. reſtat videre. & ſic fuit ordinatum in capella, & ſententiatum. Et ita fuit ſeruatum tempore meo: veruntamen Dyn. & Bar. in d. l. quod iuſſit. glo. in alleg. c. cum ceſſante. & ibi Sicul. & doct. communiter
7 dicunt quòd ad petitionem partis † fieri debet reuocatio intra
3 decendium: alias lapſis decem diebus quoad partem 3 ſententia dicitur tranſiuiſſe in rem iudicatam. c. cum dilecti. in fi. de elect. aliquando tamen fit reuocatio interlocutoriæ, ſcilicet officio iudicis: quia fortè videns ſe erraſſe, vult reuocare: vel vt parcatur ſumptibus partium. l. arbitrio. ff. qui ſatiſ cog. ſecundum vnam lectu. l. pe. ff. à qui ap. non lic. Et illo caſu iudex poteſt perpetuò, donec durat officium ſuum, ſuam interlocutoriam reuocare. ita tenet gloſſ. in alleg. c. cum ceſſante. Innoc. in c. ſæpe. de re iudic. Ang. in l. j. C. ſen. reſcindi non poſ. & ſequuntur communiter doct. in allega. c. cum ceſſante. & in d. l. quod iuſſit. quod intellige niſi bis fuiſſet prius confirmata: quia tunc etiam tranſiuiſſe diceretur in rem iudicatam etiam quoad iudicem. vt prædictum eſt.

1 Additio. L. ij. iij. col. Vide ibidem per Iaſo.

2 In locis præallega. Quibus adde Feli. latiſſimè proſequentem huiuſmodi materiam in c. qualiter. in primo. de accuſa.

3 Quoad partem. An autem quoad ipſum iudicem tranſeat interlocutoria in rem iudicatam, & ita quòd non poſſit intra decem dies reuocare. vide dominum Alex. conſi. xcix. in prin. iij. col. verſic. nec etiam habet. quinto volumine.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio non numeratæ pecuniæ non impedit litis conteſtationem.*

2 *Omnis exceptio peremptoria etiam non notoria poteſt opponi ante litis conteſtationem.*

Dummodo excipiens afferat ſe incontinenti probaturum. ibidem.

QVAESTIO CLXXXVII.

a ITEM fuit quæſitum. [a] An exceptio † non nu-
1 meratæ pecuniæ impediat lit. conteſt. Concluſum fuit quòd nõ: ſi opponatur intra biennium. ita tenet Cy. in l. exceptionem. C. de proba. Collec. in c. quoniam. de proba. quamuis Spec. videatur tenere contrarium in ti. de excep. §. dicto ver. quid de exceptione non nume. pecuniæ. Et quare & quomodo dicatur anormala, dic per Cy. vbi ſuprà. & per gloſſ. in l. exceptionis. ff. de excep. & inſt. eo. tit. §. appellantur. per Ioan. Fab. inſtit. de lit. obligatione.

a Quòd iſta exceptio ſit peremptoria, & poſt litis conteſtationem debeat proponi, tenent Bartol. & Raph. in l. iij. ff. de excep. & Ange. Aret. poſt eos. inſti. eo. titu. §. j. in fi. vbi latiſſimè tractatur de huiuſmodi exceptione. Si tamen dicta exceptio eſſet notoria, bene poſſet opponi ad proceſſum. & ſic ante lit. conteſt. licet ſit peremptoria. & idem de quacunque exceptione peremptoria notoria. Iſtud tenet Spec. vbi ſuprà verſic. ſed pone. & verſi. item ſi non dicit. ſequitur Ioan. And. & Domi. in c. de lit. conteſt. lib. vj. & Angel. Aret. inſti. de except. §. æquè verſic. quindecimo. Sicul. in c. ſuper literis. de reſcript. viij. col. de quo per Bart. in l. cum quærebatur. ff. de re iudic. & per Archi. in c. vt circa. de elect. li. vj. vbi ponit ſingulare dictũ, quòd † omnis peremptoria etiam non notoria poteſt opponi 2
ante lit. conteſta. dummodo excipiens offerat ſe incontinenti probaturum. ar. in l. iij. §. ibidem. ff. ad exhibend. Adde hic quæ ſcripſi ſuprà deciſio. lxvij. & cxxxvj. in quibus deciditur: an exceptiones præſcriptionis & ceſſionis bonorum impediant lit. conteſta. & ibi multa ſcribuntur de iſta materia.

QVAESTIO CLXXXVIII.

ITEM fuit quæſitum. [a] Si archidiaconus alicu- a
ius eccleſiæ poſsit ſuum archidiaconatum viſitare de iure communi? Concluſum fuit quòd non. ita tenet Innocen. in c. j. de offic. Archidiaco. & Hoſt. in ſumma. Idem Collec. in c. cum ex officij. eo. tit. in fi. de præſcript. idem Guliel. de monte lau. in c. ij. de cenſibus. in clemen.

a Adde Sicul. idem tenentem in alleg. c. j. & c. mandamus. de offic. archi. de quo vide per Archid. in §. archidiaconus. xciiij. diſt. & aliquid per Sicul. in c. cùm contingat. de fo. compe. vbi dicit quòd iuriſdictio quæ competit archi. potius eis competit iure ſpeciali quàm communi, niſi in illis quæ enumerantur in c. ad hæc §. in quadam. de offic. Archiepiſcop. in quibus verum eſt quòd Archidiaconus fundat ſuam intentionem de iure communi. no. Sicu. in alleg. c. cùm contingat. & in c. licet. de pe. Adde de Milis in repertorio ſuper ver. Archidiaconus. vbi tenere videtur quòd de iure, licet Archidiaconus nõ poſſit viſitare abbatias & prioratus conuentuales, & alios maiores titulos: de quibus loquitur c. fin. de offic. Archid. eccleſias tamen parochiales & beneficia inferiora quæ ſunt minoris tituli poterit de iure Archidiaconus viſitare: quam diſtinctionem faciunt Hoſtien. & Ioan. Andr. in dictu cap. fina. ſuper verbo monaſterio.

SVMMARIVM.

1 *Crimen ſeu maleficium committens an poſsit opponere exceptionem xx. vel xxx. annorum. & nu. 2.*

QVAESTIO CLXXXIX.

ITEM fuit quæſitum. [a] Si aliquis † commiſit a
crimen ſiue aliquod maleficium non exceptum in 1
l. quærela. & glo. eiuſdem. C. de fal. & c. cùm venerabilis. de excep. & c. licet. de proba. & iudex ex officio ſuo nobili ſeruando. l. congruit. ff. de offic. præſid. vult inquirere contra eum, an dictus malefactor poſsit opponere præſcriptionem xx. vel xxx. annorum ſecundum d. l. quærela. & eius glo. Concluſum fuit quòd non. per gl. Innoc. in c. ad noſtram. de appel. per Archid. in c. iij. de conſue. lib. vj. per Guli. de Monte lau. in cle. ij. de cenſi. alle. text. in c. irrefraga. de offic. ordin. & c. fi. de conſue. fa. c. ij. de colluſio. dete. cum ibi notatis. Non ob. glo. in alle. l. quærela, nec gloſſ. in l. apoſtatarum. C. de apoſta. Quia loquuntur in officio iudicis mercenario non nobili prout ipſas intelligunt Butri. & Cyn. in d. l. quærela. Specu. videtur tenere contrarium in tit. de appel. §. in quibus. verſic. xj.

a Quæ glo. dictæ l. quærela. dicit quòd † per officium iudicis 2
ſine accuſatore poteſt puniri crimen vſque ad xxx. annos. Ibi Spec. nihil dicit: ſed bene in tit. de ſeo. §. fi. verb. & no. Sali. in d. l. quærela. dicit quòd dictum Cyni eſt verum in officio in cauſa implorato: vt iudex fidem non adhibeat teſtibus vel inſtrumentis falſis: ſed ea repellat vt falſa, vel de officio quo teſtes eius aures reuerberantes punit extra ordinem. vt no. in l. nullum. C. de teſti. vel quo ponit crimen negotium principale contingẽs vt no. per eundem Bal. in l. vbi. in vlt. q. C. de falſis. quia tale officium non durat pluſquam actio intentata. l. iiij. C. depoſiti. ſecus autem in officio nobili per quod iudex

vult inquirere de falſo ad finem ponendi: quod prædicta glo. aſſerit durare in xxx. anno. quod an ſit verum quòd duret vſq; ad xxx. annos. & Bart. & Sali. in alleg. l. querela. dicunt gloſſ. prædictam non eſſe veram: quia officium iudicis inquirentis ſuccedit loco accuſationis. vt c. qualiter & quando. in ij. de accuſationi. ff. de muneri. & hono. l. reſcripto. §. ſi quis accuſatorem non habens: ſicut ergo accuſatio tollitur xx. annis. vt d. l. querela. ita eodem modo iudicis officium. præterea text. ibi loquitur generaliter: querela enim falſi eſt ſiue de hoc querelam facit pars, ſiue iudex. & ita dicit Bart. vbi ſuprà, ſic de facto reſpondiſſe. Et in aliis criminibus dicit Salic. vbi ſuprà, quòd vſque ad illud tempus inquiri poterit, quæ accuſatio poterit inſtitui: & non vltrà per iura ſuprà allega. hæc procedunt de iure ciuili. tamen de iure canonico diſtingue poſt Sicu. in
1 alleg. c. licet. de proba. 1. quòd aut talia ſunt crimina quę impediunt ordinis executionem vel beneficij retentionem etiam poſt pœnitentiam peractam, & in iſtis non obſtat præſcriptio temporis: deuiamus enim in iſtis à reg. iur. vt in c. Inquiſitionis. de accuſa. Et ratio in illis eſt euidentiſſima. & ſic poteſt intelligi opi. Vincen. ab eodem Sicu. in d. c. licet relata. qui voluit quòd ſecundum canones actio criminalis non claudatur tempore xx. annorum. iij. q. iiij. ecce. vbi dicitur quòd vndecunque crimina claruerint punienda ſunt. fa. gl. in c. admouere. xxxiij. q. ij. Iſta enim peccata non alleuiantur tempore, imò efficiuntur grauiora d. c. fin. de conſue. in aliis verò non ſic impedientibus tolletur directa accuſatio tempore præfixo à iure ciuili. cùm non reperiamus contrarium de iure canonico. arg. c. j. de no. ope. nun. & c. authoritate. de conceſ. præb. lib. vj. Sed reſpectu pœnitentiæ peragendæ ſemper poteſt imperi & ſic poteſt intelligi gloſſ. in d. c. admouere, ſecundum alium intellectum, quia crimina non debent remanere impunita. de colludere. cap. crimina. c. vt famę. de ſen. excom. xxv. diſtin. c. qualit. & c. ſuper eo. de rapto. Et ſecundum huiuſmodi diſtinctionem intelligerem prædictam deciſionem noſtram quæ de iure ciuili non videtur procedere per ſuperius alleg.

1 ADDITIO. Capi. licet. de proba. Vide ibi Feli. char. xxvj.

SVMMARIVM.

1 *Petenti ſe reſtitui an obſtet exceptio excommunicationis vel banni. & nu. 2. & 4.*

3 *Excommunicato petenti reſtitutionem coniugis non obſtat exceptio excommunicationis.*

QVAESTIO CXC.

a ITEM fuit quæſitum. [a] An † excommunicatus,
1 vel bannitus poſſit impetrare monitionem ſuper re-
1 bus ablatis: vel poſſit petere reuocari miſſionem 1 bonorum contra ipſum factam oppoſita exceptione contra ipſum? Concluſum fuit ſecundum no. Bart. poſita in l. de pupillo. §. fin. cum l. ſeq. ff. de no. ope. nun. quòd aut venit principaliter ad ſe defendendum, ſed in conſequentiam petit reuocari miſſionem bonorum, & tunc poſſit non obſtante tali exceptione excommunicationis. vt in d. §. fin. & l. ſe. & §. qui remiſſionem eiuſdem. & l. ſi pupillus. §. j. ff. de priui. credi. Aut venit principaliter per viam actionis & prouocando ad iudicium impetrando tale monitorium, & tunc repellitur dicta exceptio. ſic intelligitur l. in tribus. ff. de iudic. quam l. dicit Bart. eſſe factam hac de cauſa. vide Specu. in titu. de contuma. §. fin. ver. ſed pone reus paſſus eſt miſſionem. Et cùm talis impetrans tale monitorium principaliter prouocet ad iudicium, repellitur exceptione excommunicationis. vide Innoc. in c. paſtoralis. in fi. de appel. quomodo petenti ſe reſtitui obſtat exceptio excommunicationis?

a Idem Innoc. in cap. cum noſtris. de conceſ. præben. tenet glo. in cap. in nomine Domini. xxiij. diſtinct. idem gloſ. & ibi Sicu. in cap. dilectus. de reſcrip. j. idem gloſ. & ibi Sicul. in cap.
2 ex inſinuatione. de procur. vbi tenent quòd quando † excommunicatus venit vt reus, puta quia paſſus miſſionem ex primo decreto propter contumaciam petit ſibi nunc reſtitui poſſeſſionem, offerendo cautionem de ſtando iuri. iſte debet audiri, vt in c. quoniam frequenter. §. in aliis. vt lit. non conteſt. alleg. Specu. ibi ſuprà vide Nelum de ſan. Ge. in tract. de banitis. prima parte ſecundi temporis, quæſt. lxiiij. qui videtur idem in effectu tenere in bannito, ſicut Bar. Adde gloſ. in cap. quoniam multos. xj. q. iij. quæ dicit † quòd excommunicato 3
petenti reſtitutionem coniugis 2 non obſtat exceptio excom 2
municationis. Similiter † de conſuetudine in foro ſeculari 4
præſentis regni nõ admittitur excommunicationis exceptio, quod eſt contra cap. decernimus. de ſen. excom. lib. vj. An autem bannitus poſſit petere in integr. reſtitu. vide Nelum vbi ſuprà q. lxix. Et adde hîc quæ ſcripſi ſuprà deciſ. j.

ADDITIO. Reuocari miſſionem. Adde quòd excommunicatus ſpoliatus non reſtituitur. fallit in caſibus poſitis per do. Feli. in c. delegati. de reſcrip.

2 Coniugis. Vide quæ ſcripſi ſuprà in addi. ad q. clxxj.

SVMMARIVM.

1 *Pronomina poſſeſſiua meum, tuum, ſignificant tempus præſens.*

2 *Legatum factum famulis, debetur his qui erant tempore teſtamenti.*

QVAESTIO CXCI.

ITEM fuit quæſitum. [a] Quidam legauit cui- 1
libet ex omnibus filiolis ſuis decem: teſtamento facto vixit magno tempore, & plures filiolos fecit, & habuit, non mutato teſtamento deceſſit: quo mortuo veniunt filioli facti poſt teſtamentum, & volunt habere legata, ſcilicet decẽ ab hæredibus: hæredes dicunt quòd non tenentur: quia teſtator ſolùm intellexit de filiolis exiſtentibus tempore teſtamenti per l. ſi ita. ff. de auro & arg. leg. & l. qui filia-
bus. ff. de leg. j. cum ſimil. maximè † quia pronomina 1
poſſeſſiua meum, tuum, ſignificant pręſens tempus. vt in l. alle. legatarius in contrarium dicebat per l. ſi cognatis. ff. de reb. du. & l. ſi quis filiabus. ff. de teſtatute. & l. ſi ſeruitus. ff. de ſerui. vrbano. prædior. & l. fin. C. quæ res pign. oblig. poſ. Concluſum fuit pro prima parte, quòd non tenentur. nec obſtat l. ſi cognatis. quia loquitur per verba indefinitè prolata. idem in l. ſi ſeruitus. Nec obſt. l. fi. C. quę res pig. obl. poſ. quę loquitur per verbum & participium, & per pronomen meũ, quia ibi agitur de modico præiudicio. ſ. de obligatione. in noſtro autem caſu de magno. ſ. de tranſlatione domini, ſecundum Cy. ibid. & Butr. plenè. Item non obſt. l. ſi quis filiabus. ff. de teſta. tu. quia inter tutoré dare & legatũ dimittere, maxima eſt differẽtia, vt ponit gl. in d. l. qui filiabus. ff. de lega. j. vbi videtur tex. de iſta quæſtione. & per illam l. fuit deciſum in capella.

a Et vide ibi Bar. qui dicit quòd in tutelis ius interpretatur in dubio, quòd teſtator voluit prouidere poſthumo. vt d. l. ſi quis filiabus. & inſtit. qui dari tuto. poſ. §. penul. & fi. Sed in legatis non ita de facili interpretatur, ideo quia ſi cogitaſſet ſe plures filios habuiſſe, non feciſſet tot legata, quæ ratio in tutela ceſſat. ideo in legato oportet apparere alias coniecturas, de quibus ibi per eundem Bart. Ex præmiſſis infertur ad ſolutionem quæſtionis. pone teſtator dixit, lego omnes res meas quæ ſunt & reperiri poſſunt Tholoſæ. Et certè intelligitur legatum de omnibus rebus quæ erant teſtatoris tempore mortis, & quæ etiam poſt teſtamentum reperiantur eſſe quæſita: ita voluit Bart. in allega. l. ſi ita. ff. de au. & arg. leg. & Rapha. Fulgoſ. conſilio ſuo xxxviij. circa finem. & idem not. Angel. in allega. l. ſi ſeruitus. ſi teſtator legauerit vxori fulcimenta cameræ: quia non veniunt poſt teſtamentum facta. Quid autem ſi vir legat vxori omnes veſtes ſuas, & illæ omnes ſunt corruptæ, & aliæ factæ de nouo, verum extendatur ad futuras? Bartolus in allegata l. ſi ita. dicit quòd ſi teſtator addidiſſet aliam veſtem, & prima ſupereſſet, illa addita non eſſent in legato. ſed ſi prima eſſet conſumpta, & alia facta loco primæ, tunc talis veſtis de nouo facta cedit legato, quia prima videtur. Quid ſi teſtator legauit alicui laboragiũ, quod habet in certo villagio, poſtea ibi

emit

emit aliquas poſſeſſiones, an illæ cedant legato? Et concludit quòd ſi eſt aliqua poſſeſſio addita vnà cum illis quę prius erát: ita qoòd cum illis poſſunt laborari, veniet in legato. aliâ non. vide Bart. in l. certarum. ff. de teſta. tute. & Bald. ſuper rubr. de
3 verbo. ſignific. Adde † quòd legatum famulis debetur bis qui ſunt tempore teſtamenti. d. l. ſi ita, in l. Titia, & ibi Angel de manumiſſ teſta. & dicta l. ſi cognatis. Quid autem ſi fuerit factum legatum canonicis, an debeatur canonicis poſtea creatis. vide Bald. in l. non modus. C. de ſeruitu. & videtur tenere qoòd debeatur: quia ex quo potuit taxare numerum canonicorum & non taxauit, indefinita æquipollet vniuerſali. d. l. ſi ſeruitus. ff. de ſerui. vrba. prædio.

SVMMARIVM.

1 *Donatio per matrem facta filio non exiſtenti in poteſtate patris, valet.*
2 *Mater poteſt donare filio vulgo quæſito.*
3 *Baſtardi & vulgo concepti an ſuccedant matri.*
4 *Filius præſumitur eſſe in poteſtate præſens niſi ſui iuris eſſe probetur.*

QVAESTIO CXCII.

1 ITEM an donatio † facta [a] per matrem 1 filio
2 non exiſtenti in poteſtate patris valeat? Conclusum
3 fuit quòd ſic, per l. ſi conſtante. C. de do. inter vir. & vxo. & ibi Cyn. Ioan. Tab. & Salice. ſecus ſi exiſteret in patris poteſtate.

a a Adde quòd mater † poteſt donare filio vulgo quæſito ſecundum Bart. in l. cum patet. §. mater. ff. de leg. de quo latius in l. ſi qua illuſtris. C. ad orfi. & Inſti. eo. ti. §. nouiſſimè. & ibi latè per Ang. Are. an † baſtardi & vulgo concepti ſuccedant matri?
3 Adde quòd filius præſumitur † eſſe in poteſtate patris, niſi ſui
4 iuris eſſe probetur: Inſti. de patria poteſta. & l. j. C. eo tit. & l. ij. & ibi Bal. vbi etiam dicit quòd quia filius præſumitur eſſe in poteſtate, non præſumitur eſſe dominus rerum quas habet.

a ADDITIO. Per matrem. Sed quid de donatione facta per patrem filio in poteſtate conſtituto an irreuocabiliter cõfirmetur iuramento. vide ſingul. per Iaſonem in l. frater à fratre, pe. & vlt. col. vbi tenet quòd ſic. & iſtam eſſe communem doctorum ſententiam à qua non ſit recedendum iudicando vel conſulendo. & in fi. vlti. col. dicit quòd donatio facta per matrem filio exiſtenti in poteſtate patris, valet per tex. & glo. & ibi Bal. in alleg. l. ſi conſtante. C. de dona. inter vir. & vxo. & Bal. in l. filium quem. C. fa. herciſ. & ſic contra patrem ſupradictæ deciſiones ac gloſſ. vnde Bal. in alleg. l. ſi conſtante. dicit ſi vis procedere ſine ſcrupulo facias apponi iſta verba quòd patri non quæratur vſufructus: aliàs eſſet dubium.

SVMMARIVM.

1 *Amiſſum ludendo ludo permiſſo repeti non poteſt,*
2 *Niſi forſan ſumma excederet limites rationis:*
3 *Et niſi quis luderet cum eo qui ſuarum rerum non habet adminiſtrationem.*
4 *Filiusfam. ſeruus & monachus cum non habeant dominium pecuniæ, illud in alium transferre non poſſunt.*
5 *In ludo ſi interuenerit fraus competit reſtitutio.*
6 *Clericis non licet facere conuiuium etiam de conſenſu.*
7 *Conſuetudo inducens peccatum, vel reddens homines promptiores ad peccandum non valet.*
8 *Alearum ludus recreationis cauſa non præſumitur eſſe peccatum mortale.*
9 *Mutuans ludenti an poſſit mutuum repetere.*

QVAESTIO CXCIII.

a ITEM fuit quæſitum. [a] An illud quod fuit perditum in ludo taxillorum poſsit repeti per perdentem? Concluſum fuit, quòd aut perdens eſt trahens & inſtigans: & tunc non poſsit recuperare per no. Innocen. in c. quia plerique. de immu. eccle. Idem tenet ſanctus Thom. ij. quæſt. xxxij. artic. vij. Secus econtrà, vt ibi. ſed plenè in ſum. confeſ. libr. ij. tit. viij. q. ij. vbi in eodem remanet. & vide Hoſtien. in ſumma. de pœni. & remiſ. §. quæ pœnitentia ſit pro peccatis. verſiculo, quid de luſoribus. circa xviij. columnam.

a De huiuſmodi materia tangitur per gloſſ. in l. fina. ff. de alea. per gloſſ. in c. clerici. de vita & hone. cle. & ibi per Ioan. And. Ioan. Cal. Anto. Sicul. & latius per Imo. & per Bal. in rub. C. de condi. ob tur. cau. & per Imo. latiſſimè in l. ſi quis cum ſciret. ff. de vſucap. pro empt. per Innocen. Ioan. And. Anto. & alios in alleg. c. quia plerique de immu. eccle. & gloſſ in xxxv. diſt. & ibi latiſſimè per Domini. de San. Ge. per Bald. in rubri. ff. de alea. per Bald. in quodam conſi. ſuo. de quo facit mentionem in authen. alearum vſus per Hoſtien. in ſumma. de exceſſ. præla. §. clericus autem. per moder. in c. inter dilectos. de exceſſ. præla. Salice. in d. authen. alearum vſus. nullus tamen latius poſuit. quàm Imo. in allega. c. clerici. & d. l. ſi quis cùm
ſciret. vnde † quæritur an id quod lucratur in ludo permiſſo 1
in foro contentioſo poſſit repeti? Et dicit quòd non. vt in d. authen. alearum vſus, quia ludus eſt permiſſus. not. Innoc. &
Abbas, Sicul. in alleg. c. clerici. Si tamen † luderetur in maxi- 2
ma quantitate in ludo permiſſo, poſſet peti reſtitutio: vt puta ſi vltra vnum aureum vel ſolidum ſecundum Anto. in d. cap. ſi clerici. vt d. authen. alearum vſus. Aduerte tamen quia ſolidus accipitur hic ſecundum leges, videlicet quorum lxxij. faciunt libram: vt l. ij. C. de ſuſcep. & archa. libr. xj. Non tamen intelligas quòd pro omni vice & ludo poſſit ludi vnus ſolidus. ſed pro tota illa die qua duo adinuicem ludunt non facto aliquo interuallo: quoniam pro toto dicto tempore dicitur vnus ludus & non plures. vt notat Bartol. in l. inficiando. §. ſi infans. ff. de fur. aliàs autem ſi pro ſingula vice poſſet ludi vnus ſolidus: poſſet ſequi quòd grauem caſum ſentiret contra dictam authen. Sed tu hoc limita ſecundum perſonam ad iſtam rationem, ſic ſi non conceditur niſi vnus ſolidus in ludo magnis: ergo groſſus ſolum paruis. ita dicit Angel. in ſumma. §. ludus. verſi. ij in fi. dicit tamen Imo. in alle c. clerici quòd liceat de iure poſitiuo ludere: niſi vſque ad vnum aureum in iſtis ludis permiſſis ingenio. tamen de conſuetudine. & idem tenet Sal. in d authen. allegando ſanctam Tho-
mam. limita prædicta: niſi quis † luderet cum illo qui non ha- 3
bet adminiſtrationem rerum ſuarum. quia filiusfamil. vel monachus: quia tunc competeret repetitio per dictum Bald. in rubr. C. de condi. ob tur. cau. ſi ergo in foro contentioſo iſta veniunt reſtituenda: multò magis in foro conſcientiæ: quia iſte lucratur lege non permittente. Si autem iſta ceſſent, & quis luderet ad ludum permiſſum cauſa auaritiæ: licet Ioan. de Imo. tenuerit in alleg. c. clerici. quòd ex quo ludus
eſt permiſſus, non tenetur reſtituere victo: nec illud ero- 1
gare pauperibus, quod dicit Angelica, vbi ſuprà, niſi de bono conſilio: tamen Sicu. in alleg. c. clerici tenet quòd taliter lucratum venit victo reſtituendum aut ſaltem pauperibus erogandum propter intentionem damnatam ſpoliandi proximum. facit argum. xiiij. q. v. qui habetis: & hoc tutius eſt per ea quæ dicit Anto. in allega. c. quia plerique, de immu. eccle. Si autem ludus eſt prohibitus, vt alearum, taxillorum, vel chartarum, tunc aut ille qui perdit non habebat liberam admi-
niſtrationem pecuniæ: vt † in ſeruo, filiofa. & monacho. & 4
tunc in dubio repetitio datur patri, domino, & ſuperiori. vt l. fin. ff. de alea. cùm enim iſti non habeant dominium pecunię, non poſſunt in alios transferre. argumen. c. nuper. de dote poſt diuor. reſti. & regula iuris, nemo poteſt. lib. vj. ad quod facit Bald. in d. rubr. C. de condi. ob tur. cau. videlicet quòd ludentes cum illis qui non poſſunt alienare, tenentur furti. & ita
tenet An. vbi ſuprà verſic. vij. Si † verò habet liberam admini- 5
ſtrationem pecuniæ, & ſi interuenit fraus, puta cum taxillis vel chartis falſis, aut aliàs. & tunc competit reſtitutio ſecundum Sicul. vbi ſuprà, & Salice. in d. authen. alearum vſus & Angelicam, vbi ſuprà, & Imol. & Bal. vbi ſuprà. Aut nulla fraus interuenit, & tunc aut neuter fuit attrahens: aut alter tantum. primo caſu communiter tenetur quòd de iure communi competat repetitio. vt d. authen. & arg. in d. l. fin. Sed de conſuetudine non competit repetitio ſecundum Sicul. & Imo-
lam, in d. c. clerici. & Imo. in d. l. ſi quis ſciret. allega. ſanctum 2
Thomam voluiſſe, & Fran. de Zab Pet. Ioan Cal. & Ioan. And.

in alleg.c.clerici. Nam iſte ludus non eſt principaliter prohibitus propter ſe: ſed propter multa mala, quæ inde ſequuntur. nam iſti communi conſenſu voluerunt ſe ſubmittere. inſtitu. de rerum diuiſio §.per traditionem. dicit tamen Sicu. quòd ſi aliter habuit intentionem damnatam: puta credendi proximum pecuniam lucratam eſſe pauperibus erogandam. argu. in dicto c. qui haberis. & c.non ſanè. xiij.q.v. dicit tamen Angelica, vbi ſuprà, quòd licet dicta opi. ſit omnium rationabilis, vt puta quæ retrahit homines ab huiuſmodi ludis tamen nullo iure probatur. Dicit inſuper idem Sicu. vbi ſuprà, ſecus eſſe ſi cauſa ſolatij tantùm, maximè in feſtiuitatibus. alle.glo. in alle. c.xxxv.diſtin. quæ dicit quòd ſi modicum luderem pro conuiuio faciendo, illud licet etiam de iure. Dicit tamen idem Sicu.
6 non putare quòd illud procedat in clericis: quia † non debent facere conuiuium etiam de confertis, id eſt, quòd quis ponat partem. c.non licet. xliiij. diſtinct. Si verò alter fuit attrahens alter attractus. ſi attrahens vincit, tenetur reſtituere attracto: quia ille fuit in turpitudine. ſecus econtra. quia tunc non eſt reſtituenda attrahenti: ſed ſaltem pauperibus danda. An autem ludus alearum ſit hodie permiſſus de conſuetudine. Ioan. Andr. in allega. c. clerici. refert quibuſdam videri, quos ipſe ſequitur, quòd cùm ludus alearum ſit prohibitus ex conſtitutione humana, illi ſit derogatum per contrariam conſuetudinem: vt ſic ratione mixturæ valeat conſuetudo efficere: quod aliàs non poſſet. Et ibi de conſuetudine eſt licitus ſicut communiter in feſto natiuitatis, quod optimè practicatur in præſenti ciuitate. tunc ſi quis vicerit, non arctatur ad reſtitutionem nec in foro ciuili nec pœnitentiali. ita dicit Ioan. And. in allega. c. clerici. quem recitat Salice. in dicta authen. alearum vſus. Et conſuetudo iſta poteſt iuuari: quia ſicut vincens in ludo qui conſiſtit in ingenio, vt in ludo ſcaccorum, non tenetur ad reſtitutionem, ita & in iſto ludo tabularum qui partim conſiſtit, & in ingenio & in fortuna. dicit tamen quòd prædicta non militarent in eo qui vinceret filiumfam. inſtitorem, monachum, vel eum cui bonis eſſet interdictum, vel aliàs adminiſtratio eſſet interdicta. vnde concludit ſecundum Hoſtien. in ſumma. de exceſſib. præla. ſub j. §. verſi. clericus. quòd vincens nullo modo teneatur ad reſtitutionem, dummodo nec cum falſis taxillis, nec per fraudem lucretur. & ceſſent blaſphemiæ, & turpia quæ euenire ſolent in ludo. & dicit quòd nec confeſſores faciunt conſcientiam in foro animæ. & ita videtur voluiſſe beatus Thom. & Ioan. Cal. Anto. tamen ibidem tenet tutius eſſe, vt fiat reſtitutio ſaltem pauperibus propter intentionem ſpoliandi proximum. Quinimo dicit plus
7 Sicul. vbi ſuprà, quòd conſuetudo non valeat: quia † conſuetudo inducens peccatum, vel reddens homines promptiores ad peccandum non valet. c. ex parte, de conſuetudine. Sed hoc contingit ex huiuſmodi ludo: vt experientia docet. ergo, &c. ita videtur voluiſſe Angelica in allega. § ludus. verſicu. vij. vide Anto. Floren. in quarta parte ſummæ, titu. j. c. xxiij. § iiij. vbi dicit quòd ne pareiur via ludis & turpibus lucris in huiuſmodi caſu conſulendum eſt, & perſuadendum ad erogandum pauperibus, præcipuè quantum ad illud quod remanet in lucro vltra perdita in eo: non tamen cogendus. & nihilominus hoc practicandum: ſcilicet quòd pauperibus ſit erogandum. Adde quòd ludus † alearum cauſa recreationis vel cauſa conuiuij, vel ex conſuetudine regulariter non eſt peccatum mortale ſecundum Flor. vbi ſuprà. §. ij. & Angel. vbi ſuprà, verſicu. v. ſecus ſi propter laſciuiam vel luxuriam ſecundum docto. in d. c. clerici. An autem mutuans ludenti poſſit repetere. Et dic quòd ſi vnus tertius qui non ludit mutuat pecuniam ludenti, quòd datur repetitio. iſta eſt ſententia Azon. in ſumma. de religio. & ſumptu. fune. & Abb. Sicul. in allega. cap. clerici. & firmat Salice. in dicta authen. alearum vſus. & Imol. in allega. c. clerici. & dicit Ioan. Andr. idem voluiſſe, & idem ſit mat. Imol. in allega. l. ſi quis cùm ſciret. & dicit Imola, quòd regulariter quod mutuatur in ludo, repetitur: fallit in quatuor caſibus. Primus ſi mutuans ſit colluſor. Secundus ſi ſit aleator. Tertius ſi mutuatur minori ludenti. Quartus ſi ſibi bonis eſt interdictum: & dicit quòd iſta opinio obſeruatur in practica quicquid dixerit Ioan. And. in rubr. de obli. & ſolu. in additio. Specu. Limita tamen prædicta. quia ſi pecunia mutuaretur etiam in caſu, in quo non datur repetitio: puta quia inter colluſores mutuata eſt pecunia, tamen ſi poſtea ex interuallo ille qui accepit pecuniam mutuò, promittat per ſtipulationem ſe illam pecuniam reſtituturum, vel accepit præceptum in confeſſum coram iudice, poteſt tunc illa pecunia repeti: mirabilis eſt deciſio Alber. galea. in l. ſolent. §. j. ff. de alea. quam magnifacit, & ſequitur Ioan. And. in addi. Specul. vbi ſuprà, per bonam rationem, quæ præmiſſa ſecundum Ioan. de Imo. in præalleg. cap. clerici, videlicet quòd mutuans colluſori non poteſt repetere, etiam in ludo permiſſo procedunt. hoc tamen non videtur eſſe ſine dubio: quia ſi contractus fiat inter colluſores ludo licito teneret. ſecundum Imo. in d. l. ſi quis cùm ſciret. & ſic idem videtur poſſe dici, quòd mutuum teneret, & daretur repetitio.

Additio. Reſtituere. An id quod quis lucratur in ludo teneatur reſtituere. vide per do. Guid. pa. q. cccclxxxj. Item an ludus azardi ſit prohibitus & illicitus. vide per do. Ale. in conſ. lxxvij in fi. v. volum. & ibi an illud quod venit ex ludo illicito ſeu turpi quæſtu, ſit communicandum cum ſocio.

SVMMARIVM.

1 *Pars grauata producens teſtes vel aliud faciens, an renuntiet iuri appellandi competenti ratione grauaminis.*

QVAESTIO CXCIIII.

ITEM fuit quæſitum. [a] An pars grauata pro- a
ducens teſtes, vel aliud faciens, renuntiet iuri appel
landi competenti ratione grauaminis? 1 Cõcluſum 1
fuit quòd non [a], ſi hoc faciat compulſus per iudi- a
cem: ita intelligitur Innoc. ac Collect. in cap. ſolicitudinem. de appel.

a Dic quòd ſi pars grauata ſponte facit actum coram iudice, videtur renuntiare facultati appellandi. argu. eorum quæ habentur in cap. inſinuante: de offic. deleg. maximè quando id quod facit eſt executiuum grauaminis præcedentis. vt in l. ad ſolutionem. C. de re iudic. & in cap. quòd ad conſultationem. eod. tit. Aut ſponte non egit, ſed iudex præfixit ſibi terminum ad certum quid faciendum, tunc licet id faciat, non per hoc renuntiat facultati appellandi ratione grauaminis præteriti: quia ex quo non appellauit, tenetur interim parere iudici: non tamen facere actum executiuum grauaminis præteriti: vt in d. cap. quòd ad conſultationem. pro vtroque membro diſtinctionis facit c. arbiter. de offic. delega. lib. vj. vbi ſubuenitur ei qui neceſſitate ductus aliquid facit: ita declaratur & limitatur dictum Innoc. præalleg. per doctores ſcribentes in alle. cap. ſolicitudinem. ita voluit Anto. & poſt eum Sicul. in alleg. cap. quòd ad conſultationem. idem Sicu. in alle. c. ſolicitudinem. Imo. & Sicu. in c. gratum. de offic. dele-
lega. 3 Bald. in allega. l. ad ſolutionem. Lud. Rom. in l. [illegible] ij. 3
col. ff. de arb. Imo. in cap. ſignificauerunt. de teſtib. in ſecundo. Idem voluit Io. And. & poſt eum Do. de San. Geor. in c. ſi à iudice. §. vbi verò. de app. lib. vj. Subiungens cõſilium eſſe quòd proteſtetur quòd ſaluum ſit ſibi ius appellandi, ſuper quo vult deliberare an ſibi expediat. & hoc tenet Hoſtienſ. in cap. ſignificauerunt. de teſti. & ibi Io. de Lig. & Ro. deciſ. 187. aliàs deciſ. 2. de renuntia. in nouis. quæ incipit, licet appellationi. & præmiſſa vera ſunt in appellatione interponenda: interpoſita autem ſecundum quod colligitur ex gloſ. in verbo renunciaſſe ad tex. relata in allega. cap. ſolicitudinem. & ad texe. c. gratum. alleg. ſuprà, regulare eſt, quòd ſi appellans adit inferiorem à iudice, ad quem appellauit, alium tamen ſuperiorem iudicis à quo, vel adit poſt ipſam appellationem ipſum iudicem à quo, videtur renuntiare appellationi. Prædicta tamen regu-
la plures admittit fallentias 4. Primò, quando præmiſſa pro- 4
teſtatione aliquid geritur coram prædictis iudicibus, & aduerſarius opponit quòd actus non procedit ratione contrarietatis. nam tunc non renuntiatur appellationi, vt tex. in fi. in alle. c. ſolicitudinem. ſecundum vnum intellectum. Secundò, quando excommunicatus petit abſolutionem à iudice à quo, per hoc non renunciat appellationi: vt in cap. per tuas. de ſenten. excommu. Tertiò fallit quoad hoc vt poſtea iudex ad quem cognoſcat de attentatis poſt apellationem in viam nullitatis: nam licet millies ſit renuntiatum appellationi, adeundo iudicem à quo vel alium eius ſuperiorem, vt ſtat regula, tamen iudex ad quem cognoſcet de attentatis in viam nullitatis: ita caſus eſt ſecundum vnum intellectum in cap. cùm veniſſent. de eo qui mitti. in poſſeſ. cau. rei ſeruan. & ibi Ioan. Andr. Sicu. & Imo. faciunt not. in cap. licet. de ſenten. excommu. libro vj. Quartò fallit, quando ille alius, vel iudex à quo adhibentur, vt mediatores ad componendum partes. nam tunc non videtur renuntiatum appellationi. ita tenet Hoſtienſ. in d. cap. cùm veniſſent. qui ita intelligit d. cap. ſolicitudinem. facit quod no. domi. de Sancto Ge. in alleg. c. ſi à iudice. lib. vj. vbi vult quòd per aditionem extraiudicialem factam de iudice à quo, non

videtur

videtur renunciatum appellationi. Quintò fallit quando iſte alius iudex à quo ſe interponeret de cauſa ad eum inſtructam remittendam, non ad iudicandum vel cognoſcendum, nam tunc non videtur renunciatum appellationi, quicquid egerit pars cum iſtis inſtructoribus, ita ſecundum alium intellectum intelligitur d.c.cùm veniſſent. & ibi Anto. & Sicul. Sextò fallit vbicunque ex aditione alicuius ex dictis iudicibus apparet, quòd potius aditur ad excludendum poteſtatem ſuam quàm ad dandum ei nouam poteſtatem, vel conſeruandum antiquam: tunc poteſt adiri, nec renunciatur appellationi hanc regulam ponit Rot. in deci. ſuprà alle. in fi. & faciunt not. in d.c. ſi à iudice. Septimò fallit vbicunque aditur iudex à quo ad oſtendendum ſibi quòd grauauit: vt de facili induceretur ad reuocationem, tunc non renunciatur appellationi. pro quo glo. in d.c. ſi à iudice. & in d.c. gratum. & ibi Sicul. Octauò fallit quando ille inferior haberet ex priuilegio vt poſſet cognoſcere de appellationibus interpoſitis ad ſuperiorem. tunc ſi adeatur talis inferior non videtur renunciatum appellationi ad papam. ita intelligunt Innoc. & Bald. in d.c. cum veniſſent. Nonò quando aditur inferior iudex à quo vt reuocet grauamen vel alius inferior, tunc non videtur renunciatum appellationi, vt eſt text. in alleg. c. cum veniſſent. vt ibi Ioan. And. & Sicul. faciunt not. in d.c. ſi à iudice. Decimò fallit quando iudex à quo detuliſſet appellationi, & eſſet delegatus. nam ex quo per delationem talem abdicauit à ſe iuriſdictionem ita vt eam reaſſumere non poſſit. vt in cap. cum appellationibus, de appellatio. lib. vj. videtur iſto caſu clariſſimum, quòd ſi adeatur cùm non ſit neceſſe, poſſit iudex, non renunciatur appellationi. ita concludit Rota deciſio. cccl xv. incipiente, ex hoc inſurrexit, circa finem: in ordinario autem ſecus, vt ibi. Vndecimò fallit quando actus ille geſtus ab appellante coram dictis iudicibus ſonat in pati tantùm & non in agere, puta quia iudex aliquem poſt appellationem excõmunicauit: & talis ſibi præcauendo à diuinis abſtinuit certè per hoc non videtur exequi præceptum iudicis. ita vt videatur renunciare appellationi, ſecundum Innoc. in c. olim. ij de reſti. ſpo. Ioan. And. & alij doc. in alleg. c. quòd ad cõſultationem. & Lud. Ro. in l. j ff. de arbit. xxviij. colum. faciunt not. per Bart in l. non fatetur. ff. de confeſſ. & in l. non vtique. ff. de exceptio. Duodecimò fallit quando appellatur ad impediendam executionem ſententiæ: quia tunc videtur renunciare appellationi. ita concludunt domini de Rota concluſione cccclxviij, incip. Si ille &c. & Aut. in alle. cap. quòd ad conſultationem. Decimotertio fallit quando in iſto actu facto coram inferiore vel iudice à quo infertur poteſtas de non renunciando appellationi. nam tunc non videtur renunciatum. caſus eſt ſecundum vnum intellectum Ioan. And. in allega. c. ſolicitudinem. Decimoquartò fallit quando actus geſtus coram inferiore vel iudice à quo impugnatur à parte: nec acceptatur. nam tunc per talem actum non renunciatur appellationi. & ideo cautela eſt acceptandi quatenus facit pro me. in d.c. cùm veniſſent. vbi glo. & doct.

1 Andetio. Renunciet iuri appellandi ratione grauaminis. Tu vide de hoc in deci. Gratiano. q. ccclxiij.

2 Quod non. Et an per acceptationem termini videatur quis renunciare appellationi. vide per do. Feli. in cap. ſignificauerunt. extra de teſtib.

3 Gratum. de offic. deleg. Vide ibidem per Fel. in l. iij. & ſeq.

4 Fallentias. Adde Feli. in alleg. c. gratum. & Præpo. in alleg. cap. ſolicitudinem.

SVMMARIVM.

1 *Iudex poteſt etiam parte non petente partem condemnare in fructibus perceptis poſt litem conteſtatam.*

2 *De fructibus autem perceptis ante litis conteſtationem ſecus.*

QVAESTIO CXCV.

a ITEM fuit quæſitum.[a] An iudex † debeat con-
1 demnare in fructibus perceptis ex re petita poſt lit. conteſt. ſi pars illos non petiuerit? Concluſum fuit, prout habetur in cõcluſione quæ notatur. per Bart. in l. iiij. §. meum. ff. de damn. infect. &c. & in ca. grauis. de teſti. ſpol. per Innoc. & Collect. & in l. ædiles. §. item ſciendum. ff. de ædili. edi. vbi ponit plenè quando iudex poſsit & debeat procedere ex officio: & quando non ſine petitione partis.

a Dic concludendo ſecundum mentem Innoc. in alle. c. grauia. quòd de † fructibus perceptis ante litem conteſt. 1. ſi non a
facti in libello petiti, iudex regulariter nõ poterit condemnare: quia ad illa non extenditur iudicis officium. d. §. item 2
ſciendum. facit quod no. in c. ſignificante. de appel. fallit ſi agitur de vi compulſiua, vt in actione quòd metus cauſa: vel de vi expulſiua: vt in interdicto vnde vi. vel conſtitutione ſi quis in tantam: nam tunc veniunt omnino etiam ſi non petantur. & hoc ex natura illarum actionum. Idem ſi agatur petitione hæreditatis, vbi ratione vniuerſitatis etiam veniunt omnia ff. de peti. hære. l. item veniunt. §. fructus. ff. de vi & vi armata. l. j. §. rectiſſimè. ita voluit Sicul. in allega. c. grauis. penulti. col. idem Bal. & Salt. in l. cum propria. C. ſi quis alteri vel ſibi. Aug. Aret. in §. actionum autem. in materia petitionis hæreditatis. inſtit. de actio. in alijs verò actionibus oportet quòd fructus percepti ante lit. conteſt. expreſſè petantur. alias iudex non poteſt de eis condemnationem facere. imo quòd plus eſt, vbi veniunt acceſſione: niſi expreſſè petantur non poteſt poſt ſententiam latam in principali ſuper eis agi: quia iam finitum eſt à iudicis officium per ſententiam l. iiij. C. depoſi. ſecus vbi a
de eis principaliter poteſt agi, ſicut in interdicto vti poſſidetis. vt l. iij. ff. de vi & vi arma. Ita dicit Sicul. vbi ſuprà. Adde quòd ſi fructus fuerunt poſt concluſionem in cauſa percepti, veniunt in ſententia officio iudicis. Bald. & Salicet. vbi ſuprà. Adde quòd iudex poteſt ex officio condemnare in fructibus à tempore motæ litis perceptis per poſſeſſorem etiam in libello non petitis. de iure patrona. c. cum dilectus. de offic. deleg. c. cum cauſam: quia fructus ſunt acceſſorij ad beneficium, & veniunt à tempore motæ litis. ff. de vſu. l. videamus. & l. mora. §. in bonæfidei. argu. etiam in cap. cum eccleſia Sutrina. de cauſa poſſeſ. & proprieta. de præben. ca. dilecto. in fi. & faciunt no. per Innoc. in ca. cum ſuper. de re iudic. & allega. ca. grauis. & ibi per Innoc. Hoſtien. & Salic. in allega. l. cum propria. & do. de Rot. deciſio. clxxxix. incipiente. auditor. &c.

1 Andetio. Conteſta. An autem poſſeſſor teneatur ad fructus perceptos poſt lit. conteſt. licet non petantur. Vide per domi. Alexand. conſil. xcij. v. volu.

2 Finitum eſt. Adde quòd pro fructibus qui percipi potuerunt lite pendente poteſt dicere iudex condemno reum ad reſtitutionem fructuum eorum quorum declaratur nobis reſeruatio. fac. l. terminato. C. de fruc. & lit. expen. Et ſic poteſt declarare poſt multa tempora, vt ibi ita dicit Aret. inſtit. de re. diui. §. ſi quis à non domino. in fin. & circa iſtas formas condemnandi in fructibus remitte ad Bald. Raphaëlem & Imol. in l. ſi marito. §. fina. ff. ſolu. matri. & Angel. & Imol. in l. ſi cum homo. ff. de re iudi. & per Bald. Angel. & Imol. in l. ſi filius. §. j. ff. de verbo. obliga. & per Cyn. in l. certum. C. de rei vendic. & in alleg. l. cum propria. & per ipſum Aret. in alleg. § j. inſtit. de actio. in ſecunda parte principali ipſius §.

SVMMARIVM.

1 *Dominus tenetur de facto famuli, ſi famulus domino ſciente maleficium perpetrauerit,*

2 *Cùm domini ſit eligere honeſtas perſonas.*

3 *Officialis tenetur ex facto ſuarum officialium: liberantur tamen tradendo malefactores, nume. 4.*

QVAESTIO CXCVI.

ITEM fuit quæſitum.[a] Si ſcholaris † vel alius a
magiſter teneatur de facto famuli ſui, vel ſeruitoris? 1
Concluſum fuit quòd ſi ſcholaris, vel dominus ponat ſeruitorem ſuum ad officium ad ipſum ſpectãs, quòd tunc de facto ſeruitoris tenetur inſolidum, vt in l. licet. §. in factum. ff. nau. cau. ſta.

a Adde quòd quando familiaris delinquit in illo officio ſeu miniſterio in quo eſt præpoſitus, & dominus ipſe in illo miniſterio vtitur opera familiæ, ipſe dominus tenetur 1. Eſt enim 1
tunc quid imputetur † domino ſi non elegit ſeu præpoſuit ho- 2
neſtam familiam, vt in d. §. familiæ. vbi præpoſitus ad vectigal, tenetur ex facto ſuæ familiæ quam ſibi adiunxit in illo miniſterio. idem eſt videre in nauta qui tenetur ex maleficio facto per familiam ſuam. vt in titu fur. aduer. nam tenetur tantùm dominus ciuiliter & non criminaliter. vt in l. ne quid. ff. de incen. rui. nau. & ibi Barto. quem Ioan. de Lig. Anto. & Sicul. ſequuntur in cap j. de teſtit. ſpol. vbi dicunt quòd ſi aliquis eſſet præpoſitus ad cuſtodiã alicuius territorij: tenetur ex robona

facta ibidem per familiam ſuam.ſiue familia ſit libera,ſiue ſer-
3 uilis.vt dicto §.fami'iæ. Ex quo infertur † poteſtatē ſeu alium
rectorem teneri ex facto officialium ſuorum, vt l.ſi poſt. C de
4 aſſeſſo.& not.Bar.in d.§.familiæ.liberantur † tamen prædicti
exhibendo malefactores. vt d.§ famil.æ.& d.l ſi poſt & l.cum
exhibuiſſet.ff.de publi. Et priuatum:vt quia petebat hoſpitiū,
quia tunc non ſufficit exhibere malefactorē. Sed eſt in optio-
ne damnum paſſi an agat contra famulos an cōtra dominum
ſeu hoſpitantem,vt d.l. vna.ff ſur.aduer.nau.& not.Bart.in d.
§ familiæ. vbi dicit dominum teneri pro delicto famuli qua-
tenus ad ipſum peruenit immediatè non aliter:vel niſi domi-
nus ſciat & non prohibeat: quia videtur ratificare vel niſi fa-
mulus faciat de voluntate vel mandato domini Floren.in l.
is cuius.in fi. ff. ſi ſerui.vendi.l.ſi colonus.in fi ff.de aqua plu.
arc.& in l.præce.§.idem Iulia. & l.licet in fi.ff.nau.caupo.vel
niſi ſtatuto caueretur dominum teneri pro delicto famuli:
quia etiam tenetur de commiſſis ante. Bartol.in l.Filius.ff.de
teſta. mili. vbi dicit verum ſi ſimpliciter ſtatutum dicit domi-
num teneri pro delicto famuli, ſecus ſi dicat teneri pro deli-
cto commiſſo à famulo: quia intelligitur de commiſſo quan-
do eſt famulus. ſecundum Bartol. an autem dominus agri ſeu
territorij teneatur de roboria ibi facta, communiter tenetur
quòd ſic, ſi dominus fuit ſciens & potuit prohibere, & non
prohibuit:non enim tenetur pati vt maleficium committatur
ſuper ſuo, vt l.j §.is autem.ff.ſi famil.fur.ſe.di. Et idem dicitur
de villa ſiue caſtro, vt teneatur ſi potuit prohibere.& nō pro-
hibuit, vt not.Barto.in l.alleg. ne quid.ff.de incen.rui.nau.per
Iacob.de Bel.in auth.vt nulli iudi.§.quoniam verò.colum.ix.
ſequuntur Ioan.de Lig.Anto.& Sicu.in allega.cap.j.de reſtir.
ſpol.quòd intellige teneri ciuiliter non criminaliter, vt villa ſi
ſit ſoluendo poterit interponi. Colle. ſecundum Bart & Sicu.
vbi ſuprà. Si delinquat extra officium. non: vt in d.l.quoties.
in princip. ff. de noxa. & in d.§.familiæ.in fi.de publi & ff.de
vi & vi ar.l.j.§.familiæ.vide quod not.in cap.cum ad ſedem.
de reſtit.ſpol.in gloſ.antepenul.& in ca.tibi domino.lxiij.q.&
vide Pan.in cle.paſtoralis.ſuper verbo,compellit.ff.de re iud.
& j.q.iiij.quia præſulatus. Si dominus ſoluat pro damno dato
à famulis, repetit à famulis, vel retinet eiſdem mercedem:te-
net Specu.in titu.de iniuriis.& dam.da.§.ſi.verſic.penulti.
Angel.Aret.poſt Ioan.Fabri.in allega. §.item exercitor nauis.
inſtit.de obli.quæ ex quaſi delicto naſcun.

x ADDITIO. Tenetur. Adde Rot.deciſio.cclxxxij.in not.
quod incipit ſi vicarius, vbi concluditur quòd epiſcopus te-
netur ex delicto per eius vicarium vel officialem commiſſo
in officio per l.quod ſeruus.cum duabus ſequen.ff.de tributo.
niſi quàm citò ſciuerit eius delictum purgauerit.C.de eroga.
mili.anno.lib.xij.

SVMMARIVM.

1 *Principali non exiſtente ſoluendo agi poteſt contra fideiuſſores & pignorum poſſeſſores.*
2 *Principali exiſtente rixoſo & cauilloſo, agi poterit contra fideiuſſorem eius non facta diſcuſſione.*
3 *In foro mercatorū attenditur æquitas & bonafides.*
4 *Abſens quis dicatur.*

QVAESTIO CXCVII.

a ITEM fuit quæſitum. a Quando habeat locum
authen. præſente. C. de fideiuſſo? Concluſum fuit
non habere locum quando principalis non poteſt
diſcuti de facto, vel de iure, aliàs locū habet. l.Mar-
cellus.ff.eod.titu. & l.ex duobus. ff.de duo.reis.vel
principalis non eſt facilis ad conueniendum.vt l.ij.
qui ſatiſd.cog. prædicta tenent Dy.& Barto.in d.l.
Marcellus.quod eſt notandum ſecundum ipſos.

a Adde glo.in l.decem ff.de verbo.obliga.quam ſequuntur
Bart.Ioan de Imo.& Fran.Aret.& Sicu.& Barb.in c.peruenit.
de fideiuſſo.& idem Bar in l.fi. §.j.ff.ſi cer.pe.poſt gl.videlicet
1 quòd † quando eſt notorium principalē debitorem non eſſe
ſoluendo, poteſt agi contra fideiuſſorem, vel pignorum poſ-
ſeſſores, non diſcuſſo principali, niſi eſſet notorium debito-
rem non eſſe ſoluendo propter alienationes factas in frau-
dem creditorū: quia tunc creditor primò habet neceſſe con-
uenire illos in quos facta fuit alienatio. caſus eſt ſingularis,&
ibi Bartol.in l.bona.ff.de iure fiſci.& dicit Ioan.de Imol.vbi
ſuprà, quòd non diſcuſſo principali, poterit agi contra fideiuſ
ſores eius qui notoriè eſt rixoſus vel cauilloſus, quia ſuus no-
toriè dicitur non ſoluendo, ſicut tyrannus qui habeat arcem
difficilem ad expugnandum, propter hoc poſuit Barto.exem-
plum in locis præallegatis: quia ille qui eſt rixoſus & cauillo-
ſus, non dicitur idoneus, vt l.ſi ſtipulatus ſit Stichum aut Pam
philum.§.fin. ff.de verb.oblig. Hinc † eſt quòd ſi principalis 2
debitor eſt talis perſona, de qua apparet notoriè quòd ſe po-
teſt exceptione defendere, poterit agi contra fideiuſſorem
eius non facta diſcuſſione, ſecundum Bart.in allega.l.Marcel-
lus.ff.de fideiuſſo.& l.iij.§ is pro quo.ff.quod quiſque iuris.&
Barbat. vbi ſuprà. Idem vbi fideiuſſor renunciaſſet beneficio
illius authen.vt in d.authen.per doct.& in allega. cap. perue-
nit. Idem vbi cauſa eſſet de æquitate decidenda:quia tunc non
poſſet opponi exceptio diſcuſſionis: & ita refert Barbat. vbi
ſuprà conſuluiſſe per ſingulare dictum Bald. in apoſtillis in
l.ſi mancipium. ff.de euictio. vbi exceptio diſcuſſionis eſt de
apicibus iuris: ſed vbicunque cauſa deciditur ſecundum æqui-
tatem, non attenduntur ea quæ ſunt de apicibus iuris. l. fi-
deiuſſor. §.quædam.ff.manda.iſtud voluit gloſ.in c.dilecti,tit.
de iudic.quod eſt bene notandum in foro † mercatorum, vbi 3
attenditur æquitas & bona fides: quia videtur quòd non ha-
beat locum exceptio diſcuſſionis, facit quod voluit Bartol. in
d.§.quædam.& in l.quintus. ff. manda. & Bart. in l.ſi pro ea.
C.eodem. & Angel in l.argentarius. ff.de eden. in principio.
Item fallit, niſi bona rei eſſent apud fideiuſſorem. l.ſi procu-
ratorem.§.ſed ignorantes. ff.manda. Item niſi eſſet facta no-
uatio.ita dicit Bal.in l.antiquè. §.ſi minus.C.ad Velleia.& in
l.in perſonam.§.ſi pecuniam.ff.de pactis.& ibi dicit quòd ſta-
tutum loquens de fideiuſſore, non habet locum in eo qui no-
uandi ſuſcipit obligationem pro alio. Item fallit vbi fideiuſ-
ſor negaſſet fideiuſſiſſe: quia tunc beneficiū excuſſionis per-
dit.caſus eſt ſingu.in l.ſi dubitetur.§.j.ff.de fideiuſſ.& ibi Ang.
& Bald.in auth.contra qui pro propriam. C. de non numera.
pecu.Item vbi pater interuenit pro filio.caſus eſt ſing.in l.iiij.
§.ſi filius.ff.de mi.Item non habet locum in fideiuſſore de iu-
dicio ſiſti.gloſ.eſt in l.ij.ff.qui ſatiſd.cogan.pro qua vide Ang.
in auth eo.in princip.Item fallit quando debitor eſſet tantùm
naturaliter obligatus: puta quia ſeruus eſſet aut pupillus. Tūc
enim poſſet conueniri fideiuſſor,non diſcuſſo principali.facit
quod habetur in l.marce.ff.eod. Gui.& Cyn.in d.authen.præ-
ſente.Item fallit ſi debitor eſſet abſens & fideiuſſor præſens:
quia tunc conueniret fideiuſſor, niſi peteret tempus ad ipſum
reum præſentandum.vt d.authen. præſente. Dicitur † autem 4
abſens quando eſt extra territorium. ita dicit gloſ. in §.j.in
authen.eodem.Bart.in l.duobus. ad finem.ff.de duobus reis.
Item ſi principalis poſtquam eſt in mora conſtitutus, mori-
tur, etiam non facta diſcuſſione de hæredibus debitoris, po-
terit fideiuſſor conueniri, ſecundum Pet.& Bald. poſt gloſ. in
l.penult.ix.colum.C.de condit. inſer. ſecus ſi principalis non
fuit in mora. intellige tamen quòd prius hæredes interpel-
lentur, ſecundum Bald.ibidem.

SVMMARIVM.

1 *Iudex ad quem poteſt abbreuiare terminum appellationis proſequendæ: ſecus tamen in iudice a quo, & num.4.*
2 *Terminus agendi in iure eſt latiſſimus.*
3 *Iudex vltra terminum iuris poteſt exceptionem dilatoriam admittere.*

QVAESTIO CXCVIII.

ITEM fuit quæſitum. a An iudex ad quem a
† appellatur, poſſit abbreuiare tempus appellatio- 1
nis proſequendæ, videlicet anni? Concluſum fuit
quòd non i ſine cauſæ cognitione, vt videtur text.
in cap. oblatæ.§.ſuperior. de appellatio. ita videtur
tenere glo.in c.cùm ſit Romana.eod.tit. & cap. per-
ſonas.ſed Guli.de monte Laud.in clem.ſicut.eod.tit.
vbi pleniſſimè per iura per eum alleg.& per Cyn.in
l.j. C.de dilatio. vbi tenet ſecundum Iac. de Rauen.
quòd ex quo iſte terminus datur à lege ſine miniſte-
rio hominis, non poteſt abbreuiari. vide Bart. in ſi-
mili.in l.iiij.ff.de re iudic.

a Adde gloſ.& Dy.in teg.iur.indultum. lib.vj.Bald.& Salic. in auth. offeratur.C.de lit.conteſt vbi eſt glo.contra deciſionem iſtam.Cyn.in auth.qui ſemel.C.quomodo & quando iudea.Bald.in auth.ei qui.C.de tempn.appel.& Imol.in ca.cum ſit.de appel. dicens hanc eſſe communem ſententiam. ita diſtinguit. Aut dilatio non aſſignatur à iure ſine miniſterio hominis tacito vel expreſſo: puta quia iudea ad hoc vt detur dilatio iuris cognoſcet de cauſa. licet dilatio detur à iure. vt in c.vltra tertiam.de teſti.& in d.l.j.C.de dila.vel expreſſo miniſterio iudicis. puta quia iudex habet dare ipſas dilationes, & illo caſu poteſt has dilationes abbreuiare vel prorogare ex cauſa. aut dilationes dantur ſine miniſterio iudicia tacito vel expreſſo, & tunc nõ poſſit iudea illas abbreuiare. & hoc voluit gloſ.in alleg.auth.offeratur.ita loquitur gloſ. in ca.pix.de except.lib.vj.in verbo,dierum.vbi Do.de San.ge.dicit per illam gloſ.quòd vbicunque tractatur de præiudicio etiam leui partis, iudex non poſſit abbreuiare dilationem quæ datur à iure ſine miniſterio ſuo, & hoc eſt quod voluit gloſ.in alleg.ca.indultum.in fi.& quod voluit glo.quæ concludit iſtam opi.in c.cupientes.§.quod ſi per ax.in verbo.xv.de elec.lib.vj.quæ dicit quòd nunquam terminus iuris abbreuiatur à iudice, niſi lex vlterius procedat diſponendo:quia tunc videtur facere iudex ex permiſſione legis. & hoc etiam ſentit gloſ.in d.cap.indultum,quam ponderat Imol.in alleg.cap.cum ſit.& pro hac opin.eſt gloſ.in l.properandum.in princi.in ver.triennij.C.de iudi.quæ vult quòd etiam per partes non poſſit inſtãtia triennij prorogari.facit etiam quod voluit Ioan. And in addi. Spec. in rubri.de cleri. non reſidendis. vult quòd forma aſſignata per c.ea tuæ.eod.titu.ſcilicet trinæ citationis & expectationis per ſex menſes non poſſit per iudicem tolli.& ita voluit Ant. in alleg.c.ea tuæ.qui ibidem refert & ſequitur Ioan.And.contrariam ſententiam,conueniens cum noſtra deciſione, tenuit gloſ.in §.ſancimus.in gloſ.in verbo aa. in authen.de exhi.& intro.re.col.v.vbi voluit gloſ. indiſtinctè quòd ea cauſa poſſint abbreuiari & prorogari dilationes iuris: & hanc opi.tangit glo.ſæpe in d.c.indultum.& etiam ſequuntur Ant.& Sicu. in allega.ca.cum ſit. Bart.& Angel.in l.ij.ff.de re iudi.ſequitur

1 Sicul.in cap.j.de dilatio. Et pro hac opin.adducitur. nam † in iure terminus agendi eſt latiſſimus: vt in rubro & nigro.C.vt ne.inui.tamen poteſt iudex aſſignare tempus agendi, & ſic abbreuiare dummodo ex cauſa. l. Titia.ff.de accuſatio.l.ea quidem,qui accuſare non poſſunt.l.diffamari.C.de ingenu.& manumiſ.& c.ſi.qui matrimo.accuſa.poſſunt.l.mancipiorum.

3 ff.de opti.lega.Similiter videmus in exceptione,quòd † iudex vltra terminum iuris poteſt exceptionem dilatoriam admittere. c.paſtoralis.de excep.c.inſinuante.de offic. deleg.l.ij.C.de conſortib.eiuſdem lit.l.pomponius.§.rati.ff.de procur. Item tempus in integ.reſtit.petendæ prorogatur per iudicem.l.intra vtile.vbi text.ſecundum vnum intellectum. ff.de mino.ita etiam tempus quod datur iudicatis à iure. ſcilicet quadrimeſtre in perſonali, iuxta not.in l.ij.ff.de re iudi.& in l.debitoribus.eo.tit & in c.quærenti.de offic.deleg.& tamen abbreuiatur & prorogatur per iudicem ea cauſa & cum cauſæ cognitione,vt d.l.ij. Tamen vbi iudea abbreuiat vel prorogat dilationem, cùm non debeat facere niſi cum cauſa, ipſam cauſam exprimere debet.ita not. Sicu.in allega.cap.j.de dila. Aduerte

4 † quòd licet ſecundum deciſionem noſtram iudea ad quem poſſit abbreuiare terminum appellationis proſequendæ, pro quo benefacit l.ſi quis filio exhæredato.§ hi qui.ff.de iniuſto. rup.teſta.id tamen fieri non poteſt per iudicem à quo: vt in c. ea inſinuatione, de appel.quia finire cauſam ſpectat ad iudi-

2 cem ad quem a, niſi cauſa celeritatem deſideraret.ſecundum Innoc.in d.c.ea inſinuatione.& Sicu.in alleg.c.cum ſit.

1 Additio. An autem partes poſſint prolongare fatalia appellationis. Vide per do. Alex.conſil.xxiiij.in vlti.col.in fi. quarto vol.vbi dicit non poſſe tempus appellationis per partes prorogari,& dicit hanc eſſe communem opinionem.

a Ad quem de iudice à quo vide infrà quæſtio.cccc xxiiij.& quæſtio.cccc xlv.& in additio.

SVMMARIVM.

1 *Agitata coram iudice temporali faciunt fidem coram ſpirituali.*

2 *Et hoc in actis concernentibus factum, non inſtantiam iudicij.*

3 *Acta inducunt notorium.*

QVAESTIO CXCIX.

a
1 ITEM fuit quæſitum. a Si acta agitata † coram iudice temporali faciunt fidem coram iudice ſpirituali 1. verbi gratia:Si Titius agit contra me ex vendito coram iudice temporali ad centum,probaui ſolutionem per teſtes, & ſic fui abſolutus: Poſt me vult conuenire ſuper obſeruatione iuramenti de dando & ſoluendo illa centum coram iudice ſpirituali vigore illius iuramenti præſtiti, produco atteſtationes factas coram iudice temporali ad probandum,quòd non teneor ad obſeruationẽ iuramenti? Concluſum fuit quòd poſſum 2 per no.Innoc.in ca. cauſam quæ el j.de teſti.per no.ipſius.in cap.abbate. ſuper verbo iudicio.de re iudic.lib.vj. alleg.no.Cyn. in l.is apud quem. C.de eden.& in ratione.ca.fin.de excep.lib.vj. Nec obſtat ſi dicatur, quòd agitur ad aliud, quia illud aliud ad quod agitur eſt ſequela primæ actionis, quod ſufficit:vt no.Inno.vbi ſuprà. Et hoc † intelligitur de actis cõcernentibus factum, 2 non inſtantiam iudicij.

a Adde Sicu.in allega c.cauſam quæ.& Barto.in l.cum lite. ff iudi.ſol. Bal.& Salic.in alleg.l.is apud quem.qui latè diſtinguendo proſequuntur materiam.Et intellige deciſio.noſtram veram.ſi acta ſpecificè producantur in iudicio, ſecus ſi produceretur generaliter proceſſus:ita videtur voluiſſe Bart.in l.naturaliter.§.nihil commune, vlti.char.verſic ij quarto verum ibi ſit tamen cautus.&c. Adde quòd etiam acta faciunt fidem inter eaſdem perſonas in alia cauſa prorſus ſeparata, pro quo eſt c.cum olim.de verb.ſignific.vbi legitur & not.quòd † acta 3 inducunt notorium,ita tenet Sicu.in alleg.ca.cauſam quæ.dicens hanc partem tanquam æquiorem ſibi placere.vide Ro. deciſio.cccc xiij.quæ incipit ſi poſt diffinitiuam.

1 Additio. Coram iudice ſpirituali.vide de hac quæſtio. plenius per Guido.papæ.quæſt.axxvj.

2 Quod poſſum.an acta in vno iudicio faciant fidem in alio vide poſt omnes latè per domi.Feli.in c cauſam.el j.de teſti.in toto commento: & in ca.inter dilectos. de fide inſtru.verſic.in gloſ.in verbo inter alios & domi.Guid.papæ.quæſt.ccxxxvj.

SVMMARIVM.

1 *Atteſtationes receptæ in quarta productione ſine ſolennitate legali,ſi non fuerit contradictum,& appellatum, valent.*

QVAESTIO CC.

ITEM fuit quæſitum. a Si productio teſtium a facta vltra tertiam dilationem valeat? Concluſum fuit quòd ſic,in quinta dilatione,vel ſexta,aut vlteriori, dummodo pars producens teſtes non informauerit de cauſa teſtium per prius productorũ: nec fuerit renuntiatum & concluſum,vt expreſsè tenet Innoc.in cap.in cauſis.circa princi.de teſtib.& etiam parte aduerſa contradicente:vt ibi tenet idem Spec. in titu.de teſt.§.qualiter.verſic.forma.viij.

a Adde Sicu.in eo.c.in cauſis,in fi.qui tenet † quòd atteſta- 1 tiones receptæ in quarta productione ſine ſolennitate legali, ſi non fuerit cõtradictum & appellatum,valent:videtur enim receſſum ab illo termino excluſiuo ſicut in ciuili & fortiori caſu dicimus quòd valet teſtium receptio facta poſt concluſionem in cauſa ſi non fuerit contradictum.vt not.Do.de Ro. deciſio.v.& idem ſentire videtur Anto.in allega.c.in cauſis.Si autem fuerit contradictum & appellatum non tenebunt atteſtationes:quia ſicut legitima cauſa eſt appellandi ſi denegetur quarta productio cum ſolennitate.vt in ca.ſignificauerunt.de teſt.ita & fortius videtur legitima cauſa appellandi, ſi concedatur ſine ſolennitate.

SVMMARIVM.

1 *Qualitas rei ſi in libello non exprimatur,nec fuerit contra obiectum,ſi ex probationibus res fuerit ſpecificata ſufficit, ad hoc vt ſententia feratur pro actore,& nume.2.*

QVAESTIO CCI.

a ITEM fuit quæſitum.[a] Petebam † aliquam rem 1 mobilem actione perſonali vel reali, non ſpecificaui ipſam inſequendo formam. l. j. §. ſi res depoſita. ff. depoſiti. veruntamen teſtes iſti depoſitionibus ſuis ipſam ſpecificant, nunquid ſufficit mihi ad hoc, vt iudex poſſit proferre ſententiam pro me? Concluſum fuit quòd ſic. Nam ſufficit quòd petitio ſit certa, vel quòd certificetur per acta cauſæ. ſed appellatione actorum continentur confeſſiones & inſtrumenta, vt eſt gloſ. no. C. de ſen. quæ ſine cer. quanti. profe. in l. hæc ſententia. & idem tenet ibidem Azo. in ſumma.

a a Adde Sicul. in cap. ſignificantibus. de libel. obl. qui † tenet quòd ſi res certa debetur & non exprimitur qualitas rei: nec fuit à principio obiectum contra libelli generalitatem, ſi ex probationibus res poteſt certificari ſufficit, aliàs autem ſententia feretur contra actorem: quia non apparet in quo ſit fienda condemnatio nam ſententia debet eſſe certa. inſtit. de acti. in §. curare. ij. quæſtio. vj. diffinitiua, ita notabiliter dicit Bal. in l. ſi in rem. ff. de rei vendi. & alleg. l. fi. C. de annali exce. idem gloſ. in alleg. l. j. & Spec. tit. de teſte. §. ſciendum. & verſi. hoc etiam notandum, & in ti. de libel. conce. §. fi. verſi. cautus. etiam Sicu. Pau. de Caſt. conſi. clxxxvj incip. Super primo reperio. verſi circa ſecundum. Et aduerte quòd quotieſcunque incertitudo libelli ex facto rei prouenit, non imputatur actori ſed reo, & nihilominus procedit, tenet Innoc. & Sicul. in c. conſtitutus de in integ. reſtit. Hoſtien. & Sicu. in alleg. ca. ſignificantibus. Bart. & Ange. in l. j. ff. de eden. & Bart. in l. j. §. j. ff quorum legato.

QVAESTIO CCII.

a ITEM fuit quæſitum.[a] Si teſtes ſic ſpecificando rem petitam & cõſignando videantur deponere non iurati, attento quòd ego agens non ſpecificaui, & teſtes ſolùm iurant dicere veritatem ſuper contentis in petitione mea? Concluſum fuit quòd ſic. Sed cõſilium datum fuit quòd iudex ex officio ſuo iterum faciat eos iurare ſuper cauſa tota: & quòd dicti teſtes iterum examinarentur, quòd poteſt facere parte contradicente. Nec ſic faciendo videtur
1 ſupplere de facto 1, vt glo. no. & Innoc. in c. per tuas. de teſti. & per Spec. in tit. de teſte. §. j. verſi. Item opponitur quod deponit ſuper illo.

a Adde quòd teſtis non poteſt interrogari extra articulos niſi, ſicut ſupradictum eſt, iurauerit ſuper tota cauſa. gloſ. in l. ſi quis. §. fi. ff. de pet. hære. Bart. in l. ſi quis legatum ff. de fal. & in l. j. §. diuus. ff. de quæſt. & in l. ſi duo. §. idem Iulianus. ad fi. & ibi Bart. & Bald. ff. de iureiur. & dicitur extra articulos quando dictum non conferat ad declarationem facti ſecundum Bart. ibi, iudex ergo debet facere iurare teſtes non ſolùm ſuper articulis productis: ſed ſuper tota cauſa, vt no. in alle. c. per tuas. & ibi docto. Sicu. in authen. ſed iudex de epiſco. & cleri. & ibi Bart. & Bald. in d. l. ſi duo. Cyn. & Iacob. de Aret. in l. fin. C. qui legit. perſo. & ibi Salic. in fi.

1 ADDITIO. Supplere de facto. an autem iudex poſſit ex officio repellere teſtem indignũ & ſic ſupplere de facto. Vide per domi. Feli. poſt alios in ca. cum I. & A. de re iudi. in iiij. col. in verſic. colligi poſſunt quatuor.

SVMMARIVM.

1 *Agi poteſt contra eum ad æſtimationem, qui irrequiſito domino rem aliquam accepit, ſi dicta res petita non extet.*

QVAESTIO CCIII.

a ITEM fuit quæſitum. a Si aliquis † recipit rem 1 meam me irrequiſito, An poſſim agere cõtra ipſum ad æſtimationem? 1 Concluſum fuit quòd ſic per l. ſi filiofamil. la j. ff. de dona. cau. mor. cum ibi allega. maximè dicta re petita, aliàs non extante: vt not. in l. mater. C. de rei vendi. cum ibi not. per Cy. & doct. vide pleniſſimè per Innoc. in cap. ſacro. de ſent. excommu. ſuper ver. intereſſe, & per Collect. in ca. forus, de verbo, actus. quæſt. xiij.

a Adde idem ſi res extat, tamen recuperari non poteſt ſine magna difficultate: quia poſſidetur à quodam magno barone vel tyranno, vel eſt equus cum quo ſtipendiarius receſſit: nam tunc habet locum æquitas illius. l. mater. quia æquiparantur non poſſe rem habere, vel cum magna difficultate proſequi. vt ff. de acquiren. rer. domi. l. naturalem. & in auth. de fideiuſſo. § j ſecundum Guli. idem tenet Cyn. argu. l. j ff. de inſtitu. & de dam. infec. l. damni. §. vlt. in gl. quæ eſt ibi. & videtur caſus. ff. loca. l. cum plures. §. veſtimenta. ſecundum Cy. & Bald. in alleg. l. mater. in fi penult. colum. verſ. deinde quæro idem ſi res extat. ſed non apparet ſecundum Bartol. in l. ſi conſtante. §. ſi vxor. ff ſolu. matrim. vbi bonus tex. & expreſſus in l. cùm res. verſic. Item ſi res. ff. de leg. j. An conſentiens venditioni rei ſuæ poſſit agere rei vendicatione vel ad pretium contra venditorem, & qua actione, vide plenè per Cyn. Bald. & Salic. in alleg. l. mater.

ADDITIO. Aeſtimationem. Adde quòd & ſi res debeat æſtimari, ſecundum reditus quos res æſtimanda producit. in xxv. ann. vel ſi eſt res eccleſiæ. in xxx. vt in auth. de eccleſ. rit. §. ſi autem annale. & not. in l. ſi quis. ff de reſcin. vend. Hodie tamen communiter in omnibus rebus fit æſtimatio, ſecundum quod communiter appretiantur. l. pretia. in princ. ff ad l. falcid. non habito reſpectu ad affectionem ſingularium perſonarum, ſed communium, vt in allega. l. pretia. adde vlterius quæ ſcripſi j. quæſt. ccvj.

QVAESTIO CCIIII.

ITEM fuit quæſitum. a An cap. ſtatutum. de reſcrip. lib. vj. habeat locum in cauſis beneficialibus iudicialiter ventilatis, & quoad iudicem, & quoad loca? Concluſum fuit quòd ſic: quia ita ſeruat cancellaria: vt tenet Collect. de ſenten. excom. ca. quod de his. vide ibi pleniſſimè per eum. a

a An autem habeat locum dictum cap. ſtatutum. in literis gratioſis ad beneficia? Dic quòd aliquando eſt in poteſtate executorum per dictas literas deputatorum, an aſſumant partes iudicis, an non: vt eſt regulariter in executore beneficiali, qui eſt mixtus, vt not. Innoc. in c. fin. de præſump. & glo. in cle. vnica. de offic. deleg. & tunc non habet locum dictum ca. ſtatutum. nec clem. j. eod. tit. in clem. Aliquando executores beneficiales tenentur aſſumere partes iudicis: vt cùm in reſcripto apponitur clauſula vocatis vocandis. de iudic. cap. exhibita. & tunc habebit locum dictum cap. ſtatutum. & quòd ad qualitatem perſonarum, iudicum, & loca. ita tenet Rota. deci. 370. aliàs decíſ. 20. de reſcrip. in no. quæ incipit, ex hoc, &c. Ita tenet Franc. de Zaba. in alleg. clem. j. cum huiuſmodi diſtinctione, concordans opinionem Guli. de monte Laud. qui tenuit quòd in literis gratioſis eo caſu, quo oportet eoſdẽ executores aſſumere partes iudicis habeat locum d. cle. j. & d. c. ſtatutum. Et idem voluit Io. de Imo. in alle. cle. j. vbi vterentur via iuriſdictionali. & ideo imputet ſibi pars, quæ potuit cogitare ꝙ aſſumeret partes iudicis. cùm hoc ſit in eius poteſtate: vt in dicta clem. j. de officio delega. 1 Et opinio Zenze. Bertrandi. Anto. & Ioan. Andr. de Ligna. tenentium quòd d. cap. ſtatutum. locum non habeat in executoribus beneficialibus, etiamſi aſſumat partes iudicis. Latius tamen attingendo materiam Do. de ſancto Gemi. in alleg. cap ſtatutum. § in nullo. ponit notabilem diſtinctionem, quam propter ipſius prolixitatem omitto. Adde tamen Ro. d. decíſ. 370. aliàs decíſ. 20. de reſcrip. in no. vbi dicit, quòd d. cap. ſtatutum, non habet locum in meris executoribus gratiarum. Et licet ſit de ſtylo curiæ, quòd non dentur executores in gratiis vel ſententiis, niſi ſint in dignitate conſtituti: tamen ille ſtylus non eſt ſeruandus, neque recepttur in ſubdelegarit dictorum executorum, quibus committitur nudum miniſterium: puta prouiſio vel inductio in poſſeſſionem corporalem, quæ ſine quacunque cognitione cauſæ fieri poſſunt & ideo huiuſmodi clericis ſimplicibus committuntur, quemadmodum dicitur de examinatione teſtium: vt cap. cùm Bertoldus. de re iudic. & per Pau. in alleg. clem. vnica. de offic. deleg. hanc conditionem videtur tenere Guli. de monte Laud. in extrauag. Io. xxij. quæ incipit,

ſedes.

ſedes, & idem Dominic. vbi ſuprà. Adde hic quæ poſui ſuprà quæſtio. xij.

1 ADDITIO. De offic. deleg. idem tenet Clauaſi. in verſi. executor. §. j.

SVMMARIVM.

1 *Tutor poteſt eſſe teſtis in cauſa pupilli pro ipſo pupillo, ſi cauſa pupillaris per alium agitetur, & nu. 2.*
3 *Prælatus non habens capitulum nec collegium non eſt idoneus teſtis in cauſa eccleſiæ.*
4 *Socius ſocij mei non eſt meus ſocius.*
5 *Adhærentes appellationi pro appellante teſtes eſſe non poſſunt.*

QVAESTIO CCV.

a ITEM fuit quæſitum. [a] Duo ſunt † tutores cu-
1 iuſdam popilli: vnus tutor agit vel defendit ipſum, nunquid alter poterit produci in teſtem? Concluſum fuit quòd ſic: & etiam per not. Innoc. in c. ioſuper. de teſti. cum ibi not. Et etiam ille qui agit vel defendit ad requiſitionem partis aduerſæ non pupilli: vt not. glo. in l. fi. ff. de teſti. in fi.

a Adde Bart. in l. qui teſtamento. ff. de teſta. qui poſt Iacob.
1 de Aret. qui tenet quòd † tutor eſſe poteſt teſtis in cauſa pupilli pro ipſo pupillo, ſi cauſa pupillaris per alium agitetur. idem tenet Ludo Ro. conſi. cccclx. Quid autem ſi tutor dedit actorem ſuo periculo ſecundum formam. l. decre. de admi. tu. & l. neq. C. de procu. An tunc tutor poterit eſſe teſtis in cauſa, Bart. vbi ſuprà tenet quòd ſi tutor dedit actorem, non poterit eſſe teſtis: ſecus ſi iudex eo volente, vel contutor, tunc enim
3 poterit eſſe teſtis. arg. d. l. qui teſtamento. Adde † de prælato eccleſiæ nõ habentis capitulum vel collegium, quòd talis non eſt idoneus teſtis in cauſa eccleſiæ: vt tenet Ioan. And. in addi. Spec. tit. de teſte. § j. verſi. ſed pone quòd adminiſtrator. idem Abbas, Sicu. in alle. c. inſuper 1. Et hoc quando talis prælatus conſtituit procuratorem, vel per ſe agit: ſecus ſi eccleſia haberet æconomum generalem conſtitutum authoritate epiſcopi, vel ageret ipſe epiſcopus tanquam generalis adminiſtrator, iuxta no. in ca. ſi. de ſucceſ. ab inteſta. tunc enim talis prælatus bene admitteretur in teſtem ſecundum Sicu. vbi ſuprà. Si autem eccleſia habeat capitulum vel collegium, tunc ſi prælatus & capitulum conſtituerunt ſimul ſyndicum, caſus eſt clarus quòd prælatus poteſt teſtis eſſe, text. in d cap. inſuper, iunctis ſuprascript. & tenent communiter docto. in c. præſentium. eo. titu. lib. vj. Archidia. in c. ſuper prudentiam. xiiij. quæſt. ij. Spec. vbi ſuprà, verſic. ſed nunquid rector. Barto. in dicta l. qui teſtamento. & Ludo. Roma. vbi ſuprà verſic. v. non eſt dubium. ſi autem ſolus prælatus conſtituit, tunc non poteſt eſſe teſtis, quia ipſe eſt principalis defenſor. tenet Ioann. in d. ca præſentium. Anton. & Sicul. in dicto cap. inſuper. & Bartol. vbi ſuprà. Hoſtien. contra. hinc Ioan. And. in d. cap. inſuper. reducendo opiniones ad concordiam, dicit quòd ſi prælatus conſtituit procuratorem in bonis menſæ ſuæ, tunc non poterit eſſe teſtis, cùm ſit eius cauſa propria, & ſic procedat opi. Innocen. in bonis communibus eccleſiæ cauſam communem agitat procurator: tunc poſſit eſſe teſtis: & ita procedit opin. Hoſti. hanc diſtinctionem ſequitur Domini. de ſancto Geminia. tanquam
2 æquam in alleg ca. præſentium. Quid de ſolicitatore 2. Rot. deciſi. clvij. vbi dicit quòd aut ſolicitator eſt deputatus ad cauſam per principalem cum aſſignatione ſalarij: & tunc non poterit eſſe teſtis in ea cauſa: quia maiorem affectionem videtur habere ad cauſam quàm procurator, qui repellitur: vt in c. Romana. de teſti. lib. vj. aut eſt familiaris procuratoris deputatus per eum ad ſolicitandum cauſas ſibi commiſſas, & talis poteſt
4 eſſe teſtis: quia † ſocius ſocij mei non eſt meus ſocius: vt c. legitur. lxxxj diſtinct. maxime in leuibus & præambulis ſiue incidentibus, puta ad probandum diligentiam procuratoris & ſigna vel ſigilla aut quid ſimile. Domini. de ſancto Geminia. in alleg. ca. Romana. dicit quòd iſtud vltimum dictum non videtur verum in grauibus: quia vbi quis ad honorem ſibi reputat victoriam cauſæ, vel ad dedecus ſuccumbere, talis eſt ſuſpectus: vt ibi not. Sed iſta ratio concludit etiam in ſolicitatore deputato per procuratorem. ergo videtur quòd etiam repelli debeat. Attamen Sicul. vbi ſuprà, tenet ſolicitatorem eſſe repellendum. Crederem ſolicitatorem non ſalariatum, ſi perſona eius aliàs eſſet honeſta, eſſe teſtem idoneum iuxta concluſionem Rotæ: & ita etiam voluit Ludo. Roma. conſilio ſuperius allegato. Adde quòd procurator qui per lit. conteſta. fuit effectus dominus lit. & poſtea reuocatus & in teſtem productus, non eſt idoneus teſtis. tenet Rot. conclu cxix. Adde † quòd etiam adhærentes appellationi pro appellante teſtes 5
eſſe non poſſunt: tenet Rot. concluſi. ccclxxxiiij. & tenet Sicu. in allega. ca. inſuper. Si tamen aduerſarius conſentit quòd iſti admittantur, admitti poterunt, cùm iſtud in eius fauorem ſit introductum, cui renuntiare poteſt. c. tuis. de teſti. & l. ſi. C. de fideiuſſo. tenet Dominicus vbi ſuprà.

1 ADDITIO. Inſuper. Vide latiſſimè per Felin. in allega. cap. inſuper, iiij. & ſe.

2 Solicitat. Vide per domi. Felin. in cap. cum à nobis. extra de teſt. circa finem cap.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio excommunicationis facit ne appellatus proſequi poſsit cauſam appellationis.*

QVAESTIO CCVI.

ITEM fuit quæſitum. [a] An actor † originarius 1 a
appellatus proſequens ipſam cauſam appellationis, 1
repelli poſsit per exceptionem excommunicationis? Concluſum fuit quòd ſic: ita not. Archidiaco. 1
in cap. pia. de except. lib. vj. vbi mouet quæſtionem. Quod intelligit Collect. in ca. ſignificauerunt 2 de 2
exceptio. niſi ex deſertione appellationis appellatus grauaretur.

a Et idem Ioan. And. in nouella, & Domini. de ſancto Gemi. Quid de appellante extra iudicium, an repellatur exceptione excommunicationis. Conclude quòd aut appellatio eſt merè extraiudicialis: & tunc cùm illa ſit quædam prouocatio ad cauſam, de appella. cap. cùm ſit Romana. bene repelletur: quia tunc venit voluntariè ad iudicium, quo caſu repellitur. c. cum inter. de exceptio. Aut appellatio non eſt merè extraiudicialis: vt in illo qui appellauit ab executore qui vult alteri prouidere de beneficio. & tunc quia talis vexari & grauari poteſt ab executore, appellare poterit & proſequi non obſtante exceptione excommunicationis, ad hoc cap. venerabilis. eod. titu. cùm tunc non veniat voluntarius ad iudicium: ſed ſtimulatus venit ſe defendendo, quo caſu admittitur. ca. cum inter. alleg. ita tenet Ioan. Imol. Ioan. And. & Archidiaco. in alleg. cap. pia. & Dom. poſt eos. Adde quòd volens agere de nullitate ſententiæ, omiſſo appellationis remedio per exceptionem excommunicationis repellitur: expectet igitur, cùm mandabitur executioni: & tunc poterit opponere de nullitate. ita tenet Sicul. in allega. cap. ſignificauerunt. in vlti. col. Adde quòd excommunicatus petens in integrum reſtitui ex clauſula generali cauſa tali expreſſa: qua probata niſi ſubueniretur, damnaretur innocens, vel periret anima, modo. repelletur prætextu excommunicationis. arg. cap. cum inter. § j de excep. & ca. ex literis. de in integrum reſtit. vbi petitur reſtitutio dependens ex ſolo fauore, tunc repelletur cùm de iniquitate iudicis vel iniuſta ſententia non quæratur. argu. ff. de mino. l. præfecti. ita tenet Hoſtien. & Sicul. in alleg. cap. ſignificauerunt. in fi. idem Rota, deciſione cccclviij. vbi tenent quòd reſtitutio ad appellandum à ſententia diffinitiua, quæ tranſiuit in rem iudicatam, non petitur per excommunicatum, niſi in cauſa matrimoniali & beneficiali.

1 ADDITIO. Actor originarius. Tu vide de hoc per Guid. pap. qui hanc deci. alleg conſi. ccxxv. incip. Ioannes de Clau. conſi. ccxxxvij. volu. iij.

2 Capit. ſignificauerunt. Adde Felin. in præallega. capit. v. colum. & ſequen.

SVMMARIVM.

1 *In alternatiuis electio eſt debitoris.*
2 *Cui datur actio, multo fortius exceptio.*

QVAESTIO CCVII.

ITEM ſi ſtationario librorum fuerit traditus li- a
ber ad vendendum, quem dicit ſe perdidiſſe, & ſic fuit condemnatus in pretio iuramento petentis & tradentis æſtimato: pòſt liber venit ad manus ſtationarij.

narij, an reddendo librum ſit liberatus, vel poſsit
1 compelli ad dictam æſtimationem i ſoluendam ratione iudicati? Concluſum fuit, quòd reddendu librum liberatur, quia iſte ſtationarius eſt obligatus
1 ad rem & æſtimationem alternatiuè: ſed † in alternatiuis electio eſt debitoris, & in regula iuris, in alternatiuis. lib.vj. Item ſi deueniſſent res ad tradentem & pretium ſibi fuerit exolutum, poſſet conueniri vel ad rem reſtituendam, vel ad pretium: vt l.in commodato.ff.commoda.& in l.ij.ff.de condi.indebi. per Spec.in tit.de execu.ſenten.§.poſtremo.verſi.x.
2 & xj. Item † cui damus actionem, multofortius exceptionem.vide ibidem per Specu.in eo.§.ver.illud autem. Et vltrà pro iſta quæſtione videtur caſus videre meo in l.ſi fullo.ff.de condi. ſine cauſa. & facit l.ſi culpa.ff.de rei vendica.

a Adde quòd vbi vnum eſt in obligatione, & aliud in facultate ſoluendi, ex diſpoſitione legis competit illa facultas donec conueniatur iudicati. vt l.item veniunt.§.idem rectè ff. de petit. hære.& ibi Bartol.idem Bartol.in l.titiæ amicæ.ff.de auro & argen.leg. Quid ſi dictus liber rediit ad actorem qui æſtimationem recepit, & ſtationarius qui æſtimationem ſoluit velit rem reuocare, & actor ſit paratus reddere æſtimationem, an excludat eum qui æſtimationem ſoluit à petitione rei. Dy. in regula iuris pro poſſeſſore. de regulis iuris libro vj. in v. quæſtione diſtinguit aut quia tempore æſtimationis ſolutæ poſſeſſio rei erat penes eum qui ſoluit æſtimationem, aut non: ſi erat penes eum, dominium cœpit ad eum pertinere: vt ff de rei vendic.l.eius rei. & per conſequens deſiit pertinere ad dominum qui æſtimationem recepit: quia non poteſt eſſe apud plures inſolidum. vt ff. commoda.l.ſi vt certo.§.ſi duobus. ſi ergo is qui cœpit eſſe dominus, petat ab eo qui in totum deſiit eſſe dominus & poſſidere, neceſſe habebit reſtituere rem, nec audietur ſi velit reddere æſtimationem. argu.ff. de rei vendi.l.qui reſtituere: quia cùm ſemel æſtimationē ſponte recepit, cùm poſſit præciſè conſequi rem, conſequenter videtur renuntiaſſe rei. argu.de l.commiſſ.l.ſi fundus. & de pactis inter emptorem & venditorem.l. commiſſoriæ. & ideo fruſtra poſtea ponatur rem ipſam retinere cui ſemel renuntiandum putauit. arg ff de ſtatu hominum.l.liber homo.& C.de rebus creditis.l.ſi quis iuſiurandum. Sed ſi poſſeſſio non erat penes ſoluentem tempore æſtimationis ſolutæ, tunc aut appræhendit poſſeſſionem antequam poſſeſſio rediret ad dominum, aut non. Si appræhendit, ſtatim quæſitum eſt ei dominium, & deſiit pertinere ad eum qui æſtimationem recepit: quia rem habere non poterat probabiliter, & poterit habere locum diſtinctio poſita in lege ſecunda, de condictione ſine cauſa, vt diſtinguatur. Aut ille qui æſtimationem ſoluit, cauſam habebat à domino, aut non. Sed ſi non appræhendit antequam rediret ad dominum, ſubdiſtingue: quia aut dominus ceſſerat actionem ſoluenti, habet neceſſe reſtituere rem. vt l ſi culpa, alleg. ſuprà. Si non ceſſerat eſt in electione ſua reſtituere rem vel æſtimationem quam percepit. vt d.l.in commodato.§.fin. vt in quæſtione noſtra dictum eſt.

1 ADDITIO. Aeſtimationem. Adde hic quæ ſcripſi ſuprà quæſtione ccij.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiatus homicidiarius non amittit beneficia ipſo iure.*
2 *Secus tamen ſi homicidium præcederet collationem beneficii.*
3 *Debilitans membrum alicuius non efficitur irregularis.*
4 *Membrum enim debilitatum quamuis ſit inutile quoad operationem. valet tamen quoad decorem.*
5 *In pœnis enim mitior fienda interpretatio.*

QVAESTIO CCVIII.

a ITEM fuit quæſitum. [a] Si beneficiatus † homi-
1 micida voluntarius ipſo iure amittat ſua beneficia? Collecta.plenè tractat in cap.inquiſitionis.de accu. Et fuit concluſum ſecundum eum quòd non, per iura per ipſum ibi allegata. & allega. text. de exceſ. prælat.cap.ex literis. in fine. vide Ioan.And.poſt Inn. in cap.cùm noſtris. de conceſsiu. præben. gloſ. ergo vacat. & Ioan. Andr. in d. cap. inquiſitionis, ſuper verbo, beneficium.

a Adde Anto.in alleg.cap.inquiſitionis. Archid.in c.pro humani, de homicid.lib.vj.& in c.ſtudeat.d.lib.& Sicul.in c.cum noſtris.alleg.idem tenentis. Si tamen † homicidium præce- 2
deret collationem beneficij non teneret tanquam facta inhabili ad executionem officij. vt cap.fin.de tempo. ordin. & ita voluit idem Sicul. in allega. cap. cùm noſtris. licet Anto. videatur ibidem velle contrarium, & idem Cal. in c.querelam. de iurein. Et quia hîc tágitur de irregularitate, adde quæſtionem quæ de facto accidit, videlicet an ille qui non mutilat membrum alterius, ſed † illud debilitat, efficiatur irregularis: 3
& conſului quòd non, per alleg.Sicul. in huiuſmodi quæſtione, in c.de diacono.qui ele. vel vo.arg.j. quæſt.j. cap.ſicut vrgeri, quia licet † membrum debilitatū ſit quaſi inutile, quoad 4
operationem, valet tamen quoad decorem, & in pœnis † mi- 5
tior eſt interpretatio facienda.concor. Gaſpar in eod cap. de diacono. An. de Clauaſ. in ſumma, eo titu. de homicidio ver. viij.intelligit quòd non eſt irregularis quando non debilitat ex toto. Sed quando ex toto, ita quòd nihil poteſt facere, tunc tenet quòd ſit irregularis, per clemen. eo. tit.in clemen. & cap.qui percutit.xxiij.quæſt.vlt. Et ſic intelligerem dictum Flo.in l.binas.ff.de ſeruitu.vrba.præd. vbi tenet quòd debilitans membrum alicuius, punitur pœna ſtatuti de obtruncante: vt videlicet id poſſit eſſe verum quando membrum ex toto debilitatur: opinio tamen Siculi benignior eſſe videtur, & ſequenda in foro contentioſo.

SVMMARIVM.

1 *Falſitas cùm eſt in quantitate. ſeu parte ſummæ, in iudicijs negari non poteſt totum, & num.3.*
Secus quando in libello ſeu petitione eſt falſitas ratione qualitatis. num.2.
4 *Qui petit totum, petit & quamlibet partem.*

QVAESTIO CCIX.

ITEM petita fuerunt centum, quæ † reus ne- a
gauit ſe debere cum iuramento, & probata fuerunt 1
deberi quinquaginta. an poſsit ſuper his ferri ſententia? Concluſum fuit quòd ſic. & reus eſt periurus, poſito quòd non deberetur niſi vnus denarius. in qua tenet Cyn.in l.vnica. C.de lit.conteſt. quæſt. fina. vide quæ ibi poſui. Et idem Collecta. in capit. vnico. de lit. conteſtatione. quæſtione finali. Contrarium tenere videtur Specula. in titulo, de poſi. §. vij.verſic.xj.

a Idem tenet Bald.& Salic.in allega. l.vnica. Adde not.Bar. Ioannis de Imol.& Paul.de Caſtr. idem tenentium in l.j. §.ſi ſtipulanti 2. ff.de verb.oblig Adde Bar.& Bald.in l.ſcire debemus ff eodem tit. Pau.de Leaza, in cap.ex parte. de confeſ. in commento. & Anto.de Butri.in cap.vnico.de lit. conteſta. in vlt.colum. Adde Sicu.in cap.vnico. de plus petitio. qui format quæſtionem: Quando debeo decem, & tu petis viginti, vel debeo partem rei, & tu petis totam, an poſſum ſimpliciter totam negare petitionem. Et diſtinguendo poſt Bartol. vbi ſuprà, & l.ſi quis cùm totum ff de except. rei iudic. & in l. ſi is qui ducenta.§.verum.ff.de re.dub. quòd aut id quod ponitur † in libello vel petitione, eſt falſum ratione qualitatis. & tunc
poteſt negari totum: & ſic procedit opinio glo.in cap. fina. de 2
confeſ.libro vj. & Specul. vbi ſuprà. Ioan. Andr. in additione ibidem, quia videtur aliud factum. & pro hoc cap. cum dilecti. & quod ibi not. de accuſatio. & quod not Cyn.in l.ij. C.de probationib. Aut falſum † eſt in quantitate, ſeu in parte ſum-
mæ: vt quia petis xx. & debeo tantùm decem, vel debeo par- 3
tem, & petis totum: & tunc in iudicijs non poteſt negari totum ſed debet confiteri partem debitam, quia † qui petit to-
tum, petit & quamlibet partem, d.l.ſi quis cum totum. & d.§. 4
ſi ſtipulanti. vnde tenuit Pe. talem periurum qui negat ſimpliciter totum, ſi debet partem: vt refert Bartolus in dicta l. ſi quis cùm totum. Ad prædicta facit textus cum gloſſa in l. ſi pupillus. §. finali.ff. de verborum ſignificatio. vbi negans

rem

rem eſſe ſuam, videtur enim negare ſibi commnnam eſſe.
Ad idem bona gloſſ. in §.fin.xij.q.j. & eſt bonus text.in l. qui
ſolidum. ff. de lega. ij. vbi pretens totum conſtituit aduerſa-
rium in mora in parte debita. Si autem quæratur an extra
iudicium minor ſumma inſit maiori: aut profertur affir-
matiuè, & ineſt minor ſumma maiori. vnde ſi promitto xx.
promitto x. Aut profertur negatiuè, & tunc aut gratia con-
uentionis perficiendæ, & ineſt minori, vt l. ſi vnus. §. ſi cum mi-
hi x. ff. de pactis. vbi dicitur quòd ſi debeo decem, & facio pa-
ctum quòd nõ petis à me xx. valet pactum reſpectu illorum x.
Aut profertur gratia cõditionis: vtputa ſi non dederis xx. &c.
& tunc non ineſt minor ſumma, vt in d. §. vtrum. ita dicit Sicu.
poſt Bart. vbi ſuprà. Quid ſi vnus teſtis deponit de centum, al-
ter de quinquaginta, an ſit probata actoris intentio ſaltem
quoad quinquaginta, & Domi. de ſancto Gemi. in c. j. de arbi.
lib. vj. poſt Damaſ. & Ioan. And. in nouell. & Ioan. de Fantu.
Bart. in l. ſi. §. qui indiuiſam. ff. de leg. ij. tenere videntur quòd
tales teſtes nihil probent tanquam ſingulares. in contrarium
tenere videtur Spec. in tit. de teſte. § poſtquam, verſic. quid ſit
plures teſtes. Bald. in l. ij. C. de reſcinden. vendi. & Sali. ibidem
dicit, quòd ſi de tribus teſtibus vnus deponit de centum, alter
de cx. & alter de cxx. media ſumma, videlicet de cx. videtur
probata: & ad hoc plures adducit rationes quas ibidem vide.
& etiam quid ſi duo teſtes deponunt quòd res valet cxx &
vnus quòd valet centum cui ſtabitur. Et quid ſi duo dicant
quòd valet centum & non vltrà, & alius dicit quòd valet cxx.
Et quid ſi ex quatuor teſtibus duo dicant quòd valet res cum
æſtimatione x alij duo xv. quorum dicto ſtabitur. vide latè vbi
ſuprà per Salic.

1 ADOPTIO. §. ſi ſtipulanti. Vide ibi per Franc. Aret. v. col.
& ſequen. vbi dicit opin. Barto. & huius doct. eſſe magis com-
munem. video tamen quotidie contrarium practicando ſer-
uari. Adde Domini. de ſancto Geminia. in allega. cap. fina. de
confeſſ. lib. vj. iiij. colum.

QVAESTIO CCX.

a ITEM fuit quæſitum. a An ſub maiori ſumma
affirmatiuè vt negatiuè prolata contineatur minor,
vide ibi per Cyn. Et Bartol. in l. j. §. ſi ſtipulanti. ff. de
verborum obligationibus.

a In d. l. vnica. C. de lit. conteſta. Adde hic quæ poſui in pro-
xima quæſtione. & vide Franciſ. Aret. in d. §. ſi ſtipulanti. & ea
quæ not. in l. diem. §. ſi plures. ff. de arbit. & Bart. in l. ſi vnus. §.
ſi cum mihi x. ff. de pact. Bart. in l. qui quartam, in princip. ff. de
leg. j. Ang. Aret. inſtit. de liberti. in princ. verſi. in glo. Dy. in re-
gula iuris, plus, lib. vj. & archi. in c. ſi quis dederit. xxxiiij. q. j.

SVMMARIVM.

1 *Sola negatio qualitatis vel cauſæ tribuentis iuriſ-
dictionem, non ex toto excludit iuriſdictionem, ſed
impedit proceſſum ſuper principali, ita vt reus non
teneatur reſpondere libello niſi &c.*

2 *Iudex tamen poterit cognoſcere an ſua ſit iuriſ-
dictio.*

3 *Iuriſdictio menſuratur ex eo quòd petitur, non ex
eo quòd in veritate debetur.*

4 *Clericus agens contra laicum coram iudice eccle-
ſiaſtico ſuper oppreſſione, fraude, vel illicito con-
tractu, ſi non probauerit, reus abſoluẽdus tam à iu-
riſdictione iudicis eccleſiaſtici quàm ab inſtantia
cauſæ.*

5 *Actor tamen non tenebitur fraudem & reliqua
probare ante litis conteſtationem.*

QVAESTIO CCXI.

a ITEM an exceptio a incompetentiæ iudicis op-
poni poſſit per laicum conuentum ad inſtantiam
alicuius clerici coram papa vel eius delegato? Con-
cluſum fuit quòd ſi laicus conueniatur ratione op-
preſſionis, violentiæ ſeu fraudis: vel commiſ. in per-
ſona clerici, vel rerum ſuarum, vel circa contractum
illicitum, & fraudulẽtum cum dicto clerico factum,
tunc non poteſt opponi dicta exceptio. aliâs ſecus.
vt not. Innoc. in ca. ſi clericus laicum. & in c. cum ſit
generale. de foro competen. & idem ibidem Collec.
hoc verum niſi cõſuetudine aliud fuerit inductum,
vt ibidem. & in c. ſi duobus. de appellationibus.

a Adde quia aliâs de facto in curia archiepiſcopali vidi du-
bitari ſuper hoc, cùm aliquis laicus ſuper obſeruatione iura-
menti conuentus extitiſſet coram officiali, ille dictum iura-
mentum negauit petens ſe relaxari: niſi ante omnia actor di-
ctum iuramentum probaret. fuit ſuper huiuſmodi allegata
opinio Goffre. in d. cap. ſi clericus. qui voluit ibidem † quòd 1
ſola negatio qualitatis vel cauſæ tribuentis iuriſdictionẽ non
excludit funditus ipſam iuriſdictionem, ſed impedit proceſ-
ſum ſuper principali, vt non teneatur reus reſpondere libello,
niſi primo ſummariè cognoſcatur de illa qualitate tribuente
iuriſdictionem. vtputa in terminis d. cap. an res ſit eccleſia-
ſtica: quàm opinio. ſequitur Franc. de Zabarel. & Collect. in c.
Idem Vincen. in cap. conquæſtus. de foro competen. vbi dicit
quòd ſi laicus negat captum vel inuaſum, iudex eccleſiaſticus
cognoſcet quouſque intelligat quòd ſua non eſt iuriſdictio: &
tunc condemnabit clericum in expenſis, & remittet ad iudi-
cem ſuum. de appella. ca. vt debitus. & c. cum ſpeciali. pro quo
faciunt iura generaliter dicentia iudicem † cuius iuriſdictio 2
negatur cognoſcere poſſe an ſua ſit iuriſdictio. & Innocen. in
ca. cæterum. de iudic. vbi dicit quòd ſi negatur rem eſſe feuda-
lem, de hoc prius cognoſci debet an ſit feudalis. facit quod
not. Innoc. in ca. ſuper litteris. de reſcript. Ioan. And. Archidiac.
& Domi in ca. Romana. §. contrahentes. eod. titu. lib. vj. Ioan.
Calder. in ca. j. de raptori. Cyn. & Bald. in l. præſcriptione. C. ſi
contra ius vel vtilit. publi. Dicunt enim quòd ſi quis alienæ
iuriſdictionis citatus comparet, & dicit ſe non contraxiſſe,
vel non deliquiſſe in loco vel territorio vbi citatur, debet
ante omnia diſcuti ſummariè an ibi contraxerit, vel deliquè-
rit ſine præiudicio principalis quæſtionis. Et ſi conſtiterit
ipſum ibidem contraxiſſe, vel deliquiſſe, procedent poſtea
in principali. ad idem gloſ. in cap. j. de offic. deleg. lib. vj. quæ
dicit quòd ſi coram conſeruatore apoſtolicæ ſedis, qui habet
tantùm cognoſcere de iniuriis manifeſtis negatur iniuriam
forè notoriam, de hoc primo cognoſcet ad fundandum iu-
riſdictionem ſuam: & euentus huius ſummariæ cognitionis
dabit euentum, vel prorogabit proceſſum ſuper principali.
Idem voluit Archidia. in c. Romana. §. notoria. de cenſi. lib. vj.
vbi tex. quòd Archiepiſcopus viſitando prouinciam ſuam po-
teſt punire notoria crimina ſubditorum ſuffraganeorum. Et ſi
crimina negentur notoria, poterit de hoc Archiepiſcopus
ſummariè cognoſcere ad fundandum ſuam iuriſdictionem.
Sed præmiſſis non obſtantibus fuit obſeruata opinio Bar-
toli †, quam ponit in l. ij. ff. ſi quis in ius voca. non ierit. ſecun- 2
dum quem ſufficit ſola allegatio qualitatis ſeu cauſæ deferen-
tis iuriſdictionem in libello, licet illa vera non ſit dummodo
de hoc non conſtet, quia id quod exprimitur in libello habe-
tur pro verò ad fundandum iuriſdictionem: pro hoc facit
l. cum quædam puella. ff. de iuriſdict. omn. iudicum. vbi iuriſ-
dictio † menſuratur ab eo quod petitur, non ex eo quod in 3
veritate debetur. vide Barto. in d. l. ij. vbi dicit quòd ſi quis ci-
tatus in alieno territorio negat ibi contraxiſſe vel deliquiſſe,
non per hoc excluditur iuriſdictio iudicis. nec oportet quòd
de hoc ſummariè cognoſcat. ſufficit enim quantum ad iuriſ-
dictionem iudicis, quòd ſi id quod exprimitur eſſet verum,
non excluderetur iuriſdictio iudicis: vt præallega. l. cum quæ-
dam. pro iſta opinio. Barto. facit quod not. Innoc. in d. c. cum
ſit. vbi dicit quòd clericus † agens contra laicum coram iu- 4
dice eccleſiaſtico ſuper oppreſſione, vel fraude, vel de illicito
contractu, in quibus caſibus fundatur iuriſdictio iudicis eccle-
ſiaſtici, vt ibi notatur: debet in petitione mentionem facere
de oppreſſione, vel fraude, vel minus legitimo contractu: &
ſuper iſta clauſula fundare intentionem ſuam: & ſi pars negec,
nihilominus procedetur in cauſa principali: & ſi non proba-
uerit fraudem, vel illicitum contractum, abſoluetur reus ex
iſta cauſa: ſed iterum poterit agere ex alia. l. & an eadem. ff. de
exceptio. rei iudica. Innoc. in alleg. ca. cæterum. quando cleri-
cus ſe dicit ſpoliatum à laico, & laicus negat, & ſi eſt dubium
cognoſcet iudex etiam de principali. & idem ſentit Guido de
Suza in authen. qua in prouincia. C. vbi de crimi. agi oportet.
vbi dicit ſufficere allegare crimen fuiſſe commiſſum in certo
loco ad fundandum iuriſdictionem iudicis loci, abſque eo,
quòd aliter probetur, vel cognoſcatur. & ſi poſtea apparebit
delictum ibi non commiſſum in proceſſu cauſæ, non valebit
proceſſus. C. ſi à non compe. iudic. per totum. & ita fuit † con- 5

cluſum in quæſtione prædicta, quòd actor non teneretur ante litem conteſtatam probare dictum iuramentum. De hac materia vide latiſſimè per Siculum poſt Antonium in allega. cap. ſi clericus.

1 Additio. Opinio Barto. Iſta eſt opi. communis, quanquam Felin. in alleg. c. ſi clericus, videatur tenere contrarium, quem vide in ij. colum. & ſequen.

SVMMARIVM.

1 *Tacita recognitio qua eſt in recognitione inducit obligationem.*

2 *Verba enuntiatiua quomodo inducant diſpoſitionẽ.*

QVAESTIO CCXII.

a ITEM fuit quæſitum. a Si Titius in ſuo † teſta-
1 mento recognouit ſe debere Martino centum ex cauſa mutui: an dictus Martinus mortuo Titio poſ-
1 ſit agere vigore dicti teſtamenti 1 contra hæredes dicti Titij? Concluſum fuit quòd ſic: vigore tacitæ diſpoſitionis, quæ eſt in dicta recognitione: quæ eſt ſic, dari volo. ita tenet Cyn. in l. generaliter. C. de non nume. pec. & Collecta. in cap. fin. de ſucceſ. ab inteſt. cum ibi not.

a Conclude latius poſt Sicu. in cap. fina. alleg. cum quæritur
a generaliter nunquid † verba enuntiatiua 2 emiſſa in vltima
a voluntate probent ſeu inducant diſpoſitionẽ. Aut enim verba enũtiatiua proferũtur propter aliud, aut principaliter propter ſe. Primo caſu talia verba plenè non probant 1 nec etiã inducunt. vt patet in d. ca. fi. & iuribus ibidem alleg. Secundo caſu aut fuit adiectum iuramentum, & probant, vt in authen. quòd obtinet. C. de proba. & in corpore vnde ſumitur: & in authen. de iureiur. à mor. præſti. & hoc procedit non ſolùm quando expreſſè teſtator iurat, ſed etiam quando dicit ſe iuraſſe: & id videtur velle text. in d. authen. Aut ceſſat iuramentum: & tunc ſi pars fuit præſens vel notarius, vel ordinarius recipit confeſſionem pro parte, & tunc probat. arg. in d. c. fin. vbi ponderatur partis præſentia. & melius in cap. quanquam. de vſu. lib. vj. Aut nemo recipit hanc confeſſionem: & tunc talia verba non probant actum enuntiatum: ſed inducunt legatum vel hæredis inſtitutionem ſecundum qualitatem verborum. in l. cum quis. §. codicillis. ff de lega. ij. l. Lucius eod. titu. & C de falſa cauſa adiect. le. per totum. & ita tenet Barto. in d. §. codicillis. & Salic. & doct. in d. l. generaliter. Item Ludo. Roma. conſil. cccclv. & verſic. vltimo caſu, de quo per Specu. Ioan. And. & Bald. ibidem in additione in tit. de confeſ. §. nunc videndum. ver. ſequitur videre de confeſſione Adde quòd teſtator ſi conualuerit, & ſic non fecit iuramentum: nec fuit aliquis recipiens confeſſionem, non poterit compelli ad ſoluendum. ita tenet Sien. & Salic. vbi ſuprà.

1 Additio. Vigore dicti teſtamenti. De hoc vide in deciſio. Rot. quæſt. ccciij. & dxxvj. in an.

a Enuntiatiua. Adde Feli. in c. cum in iure. in pen. & vlti. col. de offic. delega. vbi per eum. an per inſtrumentum enuntians aliquem eſſe procuratorem probetur mandatum.

QVAESTIO CCXIII.

a ITEM fuit quæſitum. a Titius habens vnum filium in ordine fratrum minorum Tholoſæ, elegit ſibi ſepulturam in dicto ordine. & ibi ſepultus eſt, qui legauit dicto filio cc. flor. pro miſsis dicendis: venit rector eccleſiæ cuius eſt parochianus: & petit quartam partem dictorum cc. florenorum dicto filio fratri relictorum. Appunctuatum fuit quòd poterat per cle. dudum. §. huiuſmodi, de ſepul. cum ibi not. per gloſ. & Guli. de monte Lau.

a Adde c. cum inter vos. de verbo. ſignific. vbi de taliter relicto debetur canonica portio epiſcopalis. idem quòd hic deciditur. tenens in clemen. allega. Pau. Zenae. Mat. Ioan. de Ligna. Fra. Zaba. in av. q licet Oldra & Federic. de Sen. in eorum conſiliis. Stephanus & Ioan. de Imol. videntur tenere contrarium in cle. allega. vbi vide eorum rationes: & pro & contra.
1 Adde quòd licet quarta epiſcopalis debeatur 1 de omnibus legatis factis quibuſcunque eccleſiis vel piis locis infra propriam diœceſim conſtitutis, vt de offic. ordin. c. conquærente. de teſtam. c. officij. & c. requiſiſti. Quarta tamen parochialis non debetur, niſi de his quæ obueniunt ratione funeris, & de legatis omnibus factis eccleſiæ, apud quam defunctus elegit ſepulturam. ſi ergo legat eccleſiæ, in qua non elegit ſepulturam, nec ſepelitur ibidem, non debebitur dicta quarta parochialis. gl. in cap. j. cum ſuper. & cap. certificari. de ſepult. Sicu. in d. c j. Archid. in c. j. eodem tit. lib. vj glo. Ioan. Andr. in allega. clemen. dudum. §. verum. idem ibidem Pau. Guli. de monte Laud. Franciſ. de Zaba. & Io. de Imol. niſi fieret fraus. vt ibi idem Innoc. in cap. ij. de ſepult. Anto. in alleg. cap. certificari. Bald. in l. ſi quis ad declinandam. C. de epiſc. & cleric. in pen. col. verſi. iij. quia & in eadem l. latè proſequitur huiuſmodi materiam quartarum.

1 Additio. Debeatur. An autem quarta canonica legatorum poſſit præſcribi contra epiſcopum, & quanto tempore: vide per do. Feli. in c. de quarta. de præſcri. in princ.

QVAESTIO CCXIIII.

ITEM fuit quæſitũ: a à quibus debet peti quarta per rectorem: an ab hæredibus, vel à fratribus, dic plenè vt per Collecta. in cap. fraternitatis. de ſepulturis. a

a Vide gloſſ. in verbo, largiri, in clemen. dudum. §. verum. de deci. & conclude quòd antequam ſoluantur legata, poſſent curati ab hæredibus quartam vendicare. Sed ſi antequam vendicent, ſoluta ſint legata fratribus, nihil amplius poteſt ab hæredibus peti: quia ſoluerunt vt mandauit teſtator. pro hoc litera in loco alleg. quæ nihil mandat hæredibus, ſed tantùm fratribus quòd ipſi quartam ſoluant. & hoc tenet Zenze. vbi ſuprà, quia ex quo fratres tenentur ad quartam: ergo poſſent petere alia: non poſſent ſoluere. Si tamen hæredes ſoluerint quartam curati: tunc ſi fratres petant integrum legatum, poterunt exceptione doli repelli: ita tenet Paul. Io. de Imo. & Franc. de Zaba. vbi ſuprà. Et ſi fratres perceperint integrum relictum, non poterunt compelli ad ſolutionem quartæ: obſtante priuilegio exemptionis: ſed erunt compellendi per papam vel legatum: & hæc via eſt ſecurior, ſecũdum Pau. in alleg. clem. quam ſequuntur Io. de Imol. & Franc. pro quo facit c. ſi abbatem. de electio. lib. vj. Hodie tamen fratres prædicatores & minores per priuilegium exempti ſunt ab huiuſmodi ſolutione quartæ. ita dicit Ang. de Clanaſ. in tra. de canonica portione. §. xiiij. vbi enumerat xiiij. caſus, in quibus dicta quarta non debetur.

SVMMARIVM.

1 *Laicus non poteſt conuenire laicum pro legato pio ſibi relicto coram iudice ſpirituali.*

2 *Legatum pium dicitur multis modis.*

3 *Legatum relictum pro reficienda via, ponte vel fonte dicitur pium.*

4 *Eccleſia & hoſpitalia dicuntur loca pia.*

QVAESTIO CCXV.

ITEM fuit quæſitum: a an laicus † pro legato a
pio ſibi facto poſsit conuenire laicum coram iudice 1
ſpirituali? 1 Concluſum fuit quòd non. Ita tenet 1
Collect. in cap. Ioannes. de teſtam. in princ.

a Adde hic quæ poſui ſuprà, quæſtionibus lj. lxxviij. lxxxix. & cxij. Adde † inſuper quòd legatum pium dicitur multis mo- 2
dis: videlicet ſi fiat pro virginibus maritandis: quia tunc Deo videtur relictum. Bald. in l. poſt mortem. in penult. colum. C. de fideicommiſ. idem ſi fiat pupillis, viduis, peregrinis, infirmis, vel ſenibus, ſi ſint pauperes non diuites: ſecundum Spe. titu. de inſtrumen. edi. §. nunc verò aliqua. verſicu. lxiij. Et ſcias, &c. Hic cauetur ſtatuto curiæ archiepiſcopalis Tholoſæ, quòd procurator animarum non ſe intromittat de legatis factis perſonis ſingularibus, ſed ſolùm de piis, niſi legatarij eſſent miſerabiles perſonæ & impotentes: pro quo facit cap. ex tenore de foro compet. cum ibi not. per Sicu. & doct.
Adde † legatum dicitur pium etiam quando legatur pro via 3
facienda, vel reficiendo ponte vel fonte. gloſ. & doct. in l. j. §. ad municipium ff. ad legem Falcid. Bald. in authen. ſimiliter. C. eod tit. Quod relictum etiam ſi fuerit incertum valet ſecundum Bald. in l. priuilegia. C. de ſacroſanct. eccleſ. & Bart.

in l.

in l.ſi cui annum.ff.de annu.lega.& l.quidam teſtamento.ff.de lega.ij.vbi dicit tantum intelligi eſſe legatum quantum ſufficit ad ipſum opus, dummodo non ſit magna impenſa.idem ſi fiat pauperi pro refectione domus ſuæ, l. ſi quis pro redemptione.§.fin.C.de dona.Barto.Cæpo.de ſer.vrb.cau lix. Item ſi fiat pro anima.gloſſ.& Bartol.in l.ſi quis titio.ff.de legat.ij. & l pater.§.Fuſcula.de lega iij Bald.in l.iij.C.ad leg.Falcid.& in authen ſimiliter. C. eod.tim. & in l.eam quam. C.de fideicommiſ.& in ca.j.§.donare.qui ſeu.alie.poſ.Barto.in authen. ſed in eadem.C.ad legem Falcid.& intelligitur quòd tunc debeatur eccleſiæ vel pauperibus. idem ſi fiat pro quocunque actu in ſalutem animæ principaliter vergente ſecundum Bald. in l.j.iiij.colum C.communia.de leg.& in d.§.donare.Bartol. in l. j. quæſtio.ij principali.& in iij.quæſtio. C.de ſacroſanct. eccleſ idem ſi fiat eccleſiæ, monaſterio, vel pio loco.cap.ij de teſta quod verum eſt etiam ſi ſimpliciter fiat non expreſſo quòd pro anima. Angel in authen.de epiſco & cleri.§.ſi quis. colum. v. & tenet Bald.in margarita.ver.teſtator.& in l.illud. C.de ſacroſanct. eccleſ.& in d.authen. ſimiliter. C. ad legem
4 Falcidiam.notatur in ca.requiſiſti de teſta. Dicuntur † autem pia loca eccleſiæ vel hoſpitalia,in quibus infirmi, ſenes. miſerabiles, & pauperes habentur, l. ſi quis ad declinandam. & l. orphanotropbos.C.de epiſco.& cle. Idem ſi fiat legatum miſerabilibus perſonis ſecundum Bald.in d.ver.teſtator. Idem ſi fiat ad cuſtodiam ciuitatis ſecundum aliquos, arg.ca j.& ij.de immuni.eccle. C.de donatio.l.pe.& Bald.in d.authen. ſimiliter. Sed eſt arg. contrà, in alleg l.illud.C.de ſacroſanct eccle. Idem ſi fiat pro ornamentis eccleſiæ vel fabrica: aut luminaribus,vel aliis neceſſariis ad cultum diuinum eccleſiæ,d.ca.fin. de teſt.Bal.in l.omnes.& in d.l.ſi quis ad declinandam,ij.col. Idem ſi fiat pro incertis malè ablatis reſtituendis. Bart.in d l. prima.in ſecunda quæſtione,principali.C.de ſacroſanct eccle. Qui dicit ibidem: tunc non detrahit Falcidiam ſi probetur verè deberi et cui reſtitutio fiat.aliàs ſecus,Bar.in l.qui vxori. ff.de auro & argen. lega. dicit illud verum eſſe dummodo fiat eccleſiæ vel pauperibus:non ſi vxori,coniunctis amicis,vel vicinis. gloſ.in d.l.illud. Ioan.And.in addi.Spec.in verſi.& ſcias. & Angel.in l.nam & ſi parentibus.C de inoffic.teſtamen.ſed Ioan.And.vbi ſuprà dicit id verum eſſe,niſi tales perſonę coniunctæ, vel mater ſint pauperes. & tenet gloſ no.in cap ij.de ſepul. Bald.in allega l.j ij colum.C.de ſacroſanct.eccle. Idem ſi fiat altari. gloſ. in l.Titia. §.Seia.ff de auro & argen.lega. Idem ſi fiat pro ſepulchro fiendo,quod ſit ad decus eccleſiæ.& ideo non patitur Falcidiam. Angel.in l.j.§.de impenſa.ad leg. Falcidiam,quod legatum pro fabrica ſepulchri debetur etiam ſi teſtator deceſſerit excommunicatus, cùm excommunicatus non ſit inteſtabilis Bal.in l.j.in fi.C.de his quæ pene.no.idem ſi fiat meretrici,vt exeat de meretricio Bald.in l.imperialis.C. de nupt. idem ſi fiat ſimpliciter legatum non expreſſa cauſa neque perſona: quia intelligitur factum pauperibus & pro anima. Ioan. Andr.vbi ſuprà in additio. Specu.idem ſi fiat pro alimentis,l ſi cui.ff.de alimen.lega.gloſ.& docto.in d.l.ſi quis titio.ff.de lega.ij. quod verum eſt ſi fiat pauperibus, non ſi diuiti, ſecundum dictam gloſſ. & Bartol.in l.diuus.j.ad legem Falcidiam & l.alia.ff.de alimen. lega. & in d.l.j.ſecunda quæſtione,principali.de ſacroſanct.eccle. Bald.& Ludo.in d.auth. ſimiliter. C. ad legem Falcidiam. Angel. in authen. vt cum de appella.cognoſc.§.ſi quis, idem ſi fiat filio monacho. Bald.in d.authen.ſimiliter, idem ſi fiat pro redemptione captiuorum l.nulli. C. de epiſcop. & cleri.& d.l.ſi quis pro redemptione. C.de donatio. Bald.in d.l.illud. C.de ſacroſanct.eccle.quòd verum eſt etiam ſi fiat carceratis pro maleficio, ſecundum Bald. in d.l.illud.& in d.authen.ſimiliter. & in l.quamuis, ſoluto matrimonio. & in authen. de eccleſiaſt.titu. §.interdicimus, collatio. nona. Idem ſi fiat pro eccleſia fabricanda vel reparanda,vel pro pictura eccleſiæ vel capellæ gloſſ.& docto. in d.authen.ſimiliter,Bart.in l.linea.§.fina.ff.ad legem Falcid. vbi dicit etiam Falcidiam non detrahi. & Bald.in d.verſic. teſtator.Angel.in d.l.linea.§.ad municipium.ad legem Falcid. not. in d.l.Titia. §. Seia. de auro & argen. legato. Bald.in l. omnes. & in l. ſi quis ad declinandam. C.de epiſcop. & cleri. idem ſi pro remiſſione peccatorum. cap.conqueſtus.de foro competen. idem ſi fiat Deo ſimpliciter. d.§.ad municipium. idem ſi fiat pro mortuario, cap.conquerente. de offic.ordina. Idem ſi fiat pro obligationibus, & maximè tempore infirmitatis.de qua dicebat Hoſt.in ſumma.de ſepul.§.de quibus.idē ſi fiat prælato,ab extraneo:quia intuitu eccleſię dicitur factū, d.c conquerente.xij.quæſt.ij.c.pontifices.quod verum etiam ſi exprimatur nomen proprium & nomen dignitatis ſecundum Siculum in d.ca. requiſiſti. Idem ſi relinquatur conſanguineo pauperi,non ſi diuiti. Bal.in d.l.illud.vbi dicitur quòd magis inſpicitur cauſa quàm perſona: ſi congruit perſonæ, quia perſona ſit inops, & ibi eſt gloſ. per quam limitatur alia gloſ.not.in cap.ij.de ſepult. ſecundum Bald. in l.j in ij.colum. de ſacroſanct.eccle.idem tenet Bald in d.authen. Similiter & Barto. in d.l.diuus.& in d.l.alio. Et intellige verum ſi teſtator credit eum diuitem cui legauit:ſed ſi credidit inopem, cùm ſit diues: dicitur ad piam cauſam legatum: & idem ſi eſt diues, inops tamen ſecundum ſuam qualitatem, quia eſt nobilis qui erubeſcit mendicare, & fodere non poteſt. Bartol no in d.l.j. ij.quæſtio. ij. princip. de ſacroſanct. eccleſiis. vide de iſtis per Petrum de Peru.in tractatu cano.epiſcopalis.c 8.& per Sicul. in c.relatum in princi.de teſta.& alleg.c.requiſiſti.

t Additio. Coram iudice ſpirituali. De hoc vide Rotam quæſtio.diij.& dxxxvij.in antiq.& dcxxxij.in no.Quot modis dicitur legatum pium.

QVAESTIO CCXVI.

ITEM fuit quæſitum.[a] Si fuerunt ab aliquo petita centum, & non probantur niſi xc.& feratur ſententia ſuper tota ſumma centum, an teneat ſententia? Concluſum fuit quòd ſic,& fiet executio,in ca. cum inter. de re iudic. gloſſ.in l.ij.C.de re iudic. & ibi Cynus. vide per ipſum in l.j.C.ſi aduerſ.rem iudica. a

a Ego dubito an huiuſmodi concluſio ſit vera. dicit enim gloſ.alleg.in illa l.ij.quòd valet ſententia vſque ad eam quantitatem r, in qua non eſt erratū.alleg.l ſancimus.C.de dona. 1
quaſi dicat quòd in ſeparabilibus vtile per inutile non vitiatur.& quia in pluri ineſt minus.& ſic de xc.videatur iudicaſſe. arg.ff.quemadmodum ſeruitus ami.l is cui. Sed nihilominus eſt alia glo.quæ iſti videtur contraria.ff.de iur.omn.iud.in l.ſi. Ideo Cyn. & Bartol.in d.l.ij diſtinguunt quòd aut totum debetur ex vno capitulo, aut ex diuerſis.ſi ex vno capitulo, tunc non valet ſententia in aliquo, quia circa idem capitulum non poteſt pro parte valere,& pro parte non: vt l.in hoc iudicio. ff fami.erciſ. Aut ſunt diuerſa capitula. & tunc poteſt valere ſententia ſuper parte petitorij, & ſuper aliis vbi reperitur defectus erit nulla. vt l.quædam mulier ff fa.erciſ.& in l.ſi.ff.de iure patro. facit l.etiam. ff. de mino. vbi contra partem poteſt peti in integr.reſtitutio.facit quòd de inſtrumento continente aliquam falſitatem not. Innocen.in ca.fraternitatis.de hære.& iſtam etiam diſtinctionem ſequuntur Sali.in alleg.l.ij.& Abb. Sicu.in alleg.ca.cum inter.de re iudi.tenet Rapha. Cu.conſi. vij.vj.colum.& conſi.cij.in ij colum. Bartol.in d.l.in hoc iudicio.& in l.etiam alleg. Adde hîc ea quæ poſui ſuprà q.clxxviij. ccviij. & ccix.

1 Additio. Eam quantitatem. An autem iudex poſt latam ſententiam poſſit ferre aliam,vel addere,vel minuere,vide Alex.in conſi.xc.per totum,& conſi.cxviij.per totū,in iij.vol.

SVMMARIVM.

1 *Hæres inſtituens filium ſuum hæredem, caſu quo moriatur, ſubſtituit pauperes, an dicta ſubſtitutio ſit fideicommiſſaria.*
2 *Subſtitutio facta per verba obliqua an ſit fideicommiſſaria.*
3 *Verbum, detur, an ſit obliquum.*

QVAESTIO CCXVII.

ITEM fuit quæſitum.[a] Si teſtator † inſtituit filium ſuum hæredem,& caſu quo moriatur ſine liberis,bona ſua dentur pauperibus. An dicta ſubſtitutio ſit directa, vel fideicommiſſaria, vel obliqua? Concluſum fuit quòd fideicommiſſaria, ita tenet Bartol.in l.centurio.ff.de vulga.ſubſt.& per l.cohæredi.§.cum filiæ.ff.eo.tit. Item quia per verbum detur ſit ſubſtitutio obliqua, & legatum obliquum per l.fundi Trebatiani,ff.de vſufru.leg. a 1

a Bald.Angel.& Ioan.& Imol.Idem tenent Angel.in §.fina. inſtitu.de pupil ſubſti. Bald.& Salic.in l.precibus.C.de impube.& aliis ſubſtit.Ange.in tractatu de teſta.in gloſ.& ſi omnes eius filij. Pau.de Caſt.conſi.cxcix.in ij.col. Raphae.Cu.conſi.

cxxx. Secus ſi dediſſet executores, nam tunc hæredes eruat
directi, per ea. cum tibi. de teſta. eum ibidem not. per Innoc &
doct. vt tenet Bar. vbi ſuprà. Idem Pau. de Caſt Ang. vbi ſuprà.
veruntamen Ioan. de Imol. & Salic. vbi ſuprà. & Bald in d.l.
precibus, tenent quòd hoc ſecundo caſu, videlicet quando
dedit executores per quos diſtribuantur vel dentur. non poſ-
ſit eſſe directa propter regulam quæ habet quòd ſubſtitutio
2 † facta per verba obliqua eſt fideicommiſſaria. Et certum eſt
3 quòd verbum † detur eſt verbum obliquum: quia ſonat quòd
de manu alterius accipiat. vt d.l. fundi Trebatiani. ff. de vſu-
fruct. legatio. & reſpondet dictis Ioan. de Imol. in d.l. Centu-
rio in verſic. ſi autem eſt facta per verba obliqua. & Ange. vbi
ſuprà. & Bald. in d.l. de precibus. j. verſic. ſequens quæſtio eſt
quotidiana. & Salic. in eadem l. verſic. Quæro nunc ad extra
ad motiua Bartol. per ipſum poſita in d.l. Centurio. Angel in
prædicto tractatu de teſta gloſ præallega. dicit quòd conſide-
rata mente teſtatoris, opinio Ioan. de Imo. eſt verior. ſed quòd
de ſubtilitate iuris dicta opinio Bartoli eſt verior per ſuas ra-
tiones: ſed idem Angelus in allegato §. fina. inſtitu. de pupil.
ſubſtitutio. dixit quòd licet de ſubtilitate iuris dicta opinio
Bald Salice. per Ioannem de Imol. ſit tollerata: tamen in actu
practico in conſulendo & iudicando ſeruaretur opinio Barto.
& ideo dicit illam menti tenendam.

SVMMARIVM.

1 *Mulier dans dotem non præfertur creditoribus ex-
preſſam hypothecam habentibus, & anterioribus.*
2 *Secus tamen ſi dos fuerit verè data, nam in dote cõ-
feſſata ſolùm præferuntur creditores.*
3 *Creditoribus tamen incumbit onus probandi dotem
non eſſe numeratam.*
4 *Mulier dans dotem ſiue fictè, ſiue verè, ante con-
tractum matrimonium, & ſit renuntiatum exce-
ptioni non numeratæ dotis. præfertur omnibus cre-
ditoribus.*
5 *Qui prior eſt tempore, potior eſt iure, & nume. 6.*

QVAESTIO CCXVIII.

a ITEM fuit quæſitum. [a] An mulier † dans do-
1 tem præferatur omnibus creditoribus expreſſam hy-
pothecam habentibus, & anterioribus? Concluſum
fuit quòd non, ſequendo opinio. gloſ. in l. aſsiduis.
C. qui po. in pigno. habe. Contra id quod glo. tenent
Innoc. & Bart. in c. ex literis. de pigno. & Hoſtien. in
ſumma. eod. tit. in §. qualiter. verſi. & no.

a Idem quòd dicta gloſſa. teneat vltra prædictas Ioannes
Fabri, Bartolus, Baldus, Iacobus Buttigar. Angel. & Salicetus
in dicta l. aſsiduis. Dynus. Ioannes Fabri, & Angelus Aretinus
in §. fuerat. inſtitu. de actio. Ioan. Pet. de Ferra. in titu. de li-
bello, cùm vxor agit ad dotem, in j. gloſ. vbi enumerat priui-
legia dotis. Sicu. & Barb. in allega. ca. ex literis. licet contra di-
ctam opinionem teneant Mat. Iacob. de Aret. Petr. de Bella
perti. Guido de Suza. Cyn. in præallega. l. aſsiduis. & Franciſc.
de Zaba. in allega. ca. ex literis. tamen Barto. Angel. Bald. Sali.
Ioan. Fabr Sicu. & Barba. vbi dicunt quòd conſuetudo eſt pro
opinione gloſſ. & malum eſſe ſententiare contra eam. argu. in
l. minimè ff. de legi. Adde quòd iſta opinio procedit quando
dos realiter fuit data & numerata iuxta gloſſ. & in l. ſi ex cau-
tione. C. de non numerata pecun. Iſte eſt text. in l. aſſiduis. &
gloſſ. in verbo dare. Quid autem ſi dos tantummodo confeſ-
ſata: vt quia vir conſtante matrimonio confitetur per publica
inſtrumenta ſe habuiſſe & recepiſſe pro vxore ſua mille in do-
tem. quis præferetur, an dicta mulier virtute dotis confeſſa-
tæ, vel alij creditores in bonis mariti. gloſſ. ſuper dicto verbo
2 dare determinat † quòd mulier habeat ius prælationis aliis
creditoribus in dote verè data, non in dote confeſſata: ſed
Barto. in d.l. aſſiduis, dixit quòd communiter obſeruatur con-
trarium, vt intelligamus quòd idem ſit in dote confeſſata
quòd in numerata, dummodo renunciatum ſit exceptioni
non numeratæ dotis, vel lapſum ſit tempus ad opponendum
dictam exceptionem, iuxta l. fiſcum. authen. ibi poſita. C. de
dote cau. Sed Angel. quem ſequuntur Raphael. & Ioan. de
Imo. in l. j. ff. ſol. matri. & An. Are. in alle. §. fuerat concordan-
do opin. dictæ gloſ. quem ſequuntur Bald. in cap. cùm aliquis.
C. de iur. delibe. vt refert Fran. in alleg. cap. ex literis. & Ipſe
etiam Franc. Ioan. Andr. in addit. Spec. in ti. de dona. inter vir.
& vxo. § j. verſic. ſciendum. & Barba. in alleg. cap ex literis. Et
opinionem Bar. in alleg. l. aſſiduis 1. dicunt quòd gloſ. in d.l. 1
aſſiduis, indiſtinctè procedit, quando mulier concurrit cum
aliis creditoribus, probantibus actualem & veram numera-
tionem, tunc mulier quæ non habet niſi fictam ex confeſſio-
ne & ex renunciatione exceptionis non numeratæ pecuniæ,
vel ex lapſu temporis ad opponendum: & per conſequens
tantummodo fictam numerationem, iuxta not. in d.l. ſi ex
cautione ipſa mulier non præfertur: imo alij creditores præ-
feruntur mulieri. Secus † ſi alij creditores non probarẽt etiam 3
veram numerationem: quia tunc mulier præferetur, & iſto
caſu procedat dictum Bart. in d.l. aſſiduis. quoniam iſto caſu
& mulier & alij creditores pariter. & tantummodo nitantur
ex confeſſione mariti, præferetur mulier, quæ eſt magis fauo-
rabilis. Sed quando mulier habet confeſſionem tantummo-
do, & fictitiam donationem, vel ſaltem fictam numeratio-
nem, & creditores nitantur ex vera ſolutione, & habeant cau-
ſam oneroſam, & ſic tractent de damno vitando, ſunt credi-
tores præferendi. arg. l. fin. §. licentia. C. de iure delib. & iſtam
opin. etiam ſequitur Bald. in d.l. aſſiduis. Et prædicta proce-
dunt ſecundum Angel. Aret. in d. § fuerat. quando conſtante
matrimonio fuit facta. Nam † ſi facta fuiſſet ante contractum 4
matrimonium, & tunc ſiue renuntiatum ſit exceptioni non
numeratæ dotis, ſiue tempora tráſacta ſint ad opponendum.
iuxta d.l fin. C. de dote cau. cum authen. ibidem poſita, tunc
præiudicat omnibus creditoribus, & habetur pro vera nume-
ratione. ita reſpondeo, intelligas gl. & Bart. in d.l j. C. de do.
cau. & quod not. Barto. in d.l. aſſiduis. vide infrà. q. cccxl. & in
addi. & ad primam partem noſtræ quæſtionis redeundo. Con-
clude poſt Salic. in d.l. aſſiduis. & Ang. in d §. fuerat. quòd aut
vterque, tam mulier, quàm alter expreſſam habet hypothecã,
& tunc qui † prior eſt tempore, potior eſt iure. Aut vterque 5
tacitam: & tunc mulier præfertur etiam ſi ſit poſterior tem-
pore, & in hoc eſt priuilegiatior fiſco, qui ſi ſit poſterior, non
præfertur: vt l. ſi filius. ff. qui potio. in pign. hab. & gloſ. in d.l.
aſſiduis. ſed ſi fiſcus habeas tacitam concurrat cum muliere
habente etiam tacitam, præfertur fiſcus habens anteriorem:
ſecus ſi poſteriorem. vt eſt tex. & ibi not. per gloſ & doct. in l.
ij. C. de priuileg. fiſci. aut vnus expreſſam. & alter tacitam. &
tunc ſi mulier habet expreſſam, ipſa præfertur habenti taci-
tam. licet tacita ſit prior tempore, ſinautem econtrà ille ha-
bet expreſſam, & mulier tacitam. tunc ſecundum opi. glo. quæ
de conſuetudine ſeruatur, & vbique practicatur: qui prior † eſt 6
tempore, potior eſt iure.

1 ADDITIO. l. aſſiduis. Adde hîc Bald. in nouel. in tract.
ſuo de dotibus. x. parte. charta cxxiij.

QVAESTIO CCXIX.

ITEM fuit quæſitum, [a] qua pœna puniatur a
presbyter malè cuſtodiens hoſtiã cõſecratam? vide
in c. ſi per negligentiam. cum ſeq. & c. qui bene. de
conſec. diſt. ij. & in c. j. de cuſto. eucha. & ibi Innoc.

a Innoc. ibidem non dicit. ſed dic ſi ſacerdos euchariſtiam
vel chriſma minus cautè dimiſerit, quamuis nihil nephariũ
inde contingat, tribus menſibus ſuſpendi debet. Sed ſi quid
nephandum inde contigerit, grauiori ad arbitrium iudicis
ſubiacebit vltioni. vt in d. cap. j. Si quis autem per ebrietatem
vel voracitatem euchariſtiam euomit, xl. diebus pœniteat, ſi
laicus ſit. Nam ſi clericus, monachus, diaconus, vel presby-
ter, lxx. diebus: epiſcopus xc. ſi per infirmitatem hoc contige-
rit, ſeptem diebus pœniteat. de conſec. diſt. ij. ſi quis per ebrie-
tatem. hæc Hoſtien. in ſum. de cuſto. eucha. §. fin.

SVMMARIVM.

1 *Contrahens matrimonium cum ea quam primò vio-
lauit, non eſt bigamus.*
2 *Natus ex ſoluto & ſoluta legitimatur per ſubſe-
quens matrimonium.*
3 *Iura requirentia virginitatem tempore contra-
ctus, reſpiciunt ad hoc vt non dicatur per alium
corrupta.*

QVAESTIO CCXX.

ITEM fuit quæſitum. [a] An † ille qui matrimo- a 1
nium

nium contraxit cum ea quam primò violauit, ſit bigamus? per regales allegatum fuit quòd ſic per ca. vnicum. de cle. coniu. lib. vj. propter verba quæ ibidem ponuntur, cum vnicis & virginibus. Sed iſta non eſt virgo, ergo &c. Iſtam partem tenet Collect. in c. debitum. de biga. cum ibidem alleg. in glo. Ioan. & Hoſtien. in c. ſanè. el j. de cle. coniug. Contrarium tenet gloſ. in d. ca. debitum. & c. ſanè. & c. vnico. & in ca. qualis, xxx. q. v. Non fuit deciſum, quia procurator regius renuntiauit vendicationi, ſiue iudicio, & ſententia ſubſecuta. Tamen vltima opinio aliâs fuit ſeruata in capella.

a Latius idem Hoſtien. in ſum. tit. de biga. verſi. vj. quæritur. Hanc etiam partem, ſcilicet quòd non ſit bigamus, tenere videtur gloſ. in ca. innotuit. de cleri. ſuper verb. coniugata, dum
1 innuit notabiliter † quòd natus ex ſoluto & ſoluta legitimatur per ſequens matrimonium, licet mulier non eſſet concubina, ſed ex furtiuo acceſſu genuerit filium. idem tenet Sicu. in alleg. ca. debitum. melius & clarius in c. ſanè. alleg. adducit ca. tanta. qui filij ſint legi. vbi in fauorem matrimonij fingitur à principio matrimonium fuiſſe contractum. & ſic eſt conformitas & voitas inter iſtos. & multum monet eum quòd hæc irregularitas ſit de iure poſitiuo, quod not. in cap. ij. de bigamis. ideo cùm ſit odioſa, & contrahatur ſine delicto, debet fieri ſtricta interpretatio: not. Innoc. in cap. ad audientiam. de
3 homi. iura † ergo quæ requirunt virginitatem tempore contractus habuerunt reſpectum ad effectum vt non dicatur corrupta per alium, vnde hæc opinio ſecundum eundem Sicu. eſt æquior. & attendenda eſt loci conſuetudo.

SVMMARIVM.

1 *Præſcriptio quando non currat, & nume. 3.*

2 *Iuramentum perpetuat actionem.*

QVAESTIO CCXXI.

1 ITEM fuit quæſitum. a Si Titius iurauit † dare
1 centum Martino, an dictus Titius poſsit præſcribere contra Martinum ſpacio xxx. annorum? Concluſum fuit quòd non, ratione iuramenti. Sed bene hæres eius, dummodo præſcriptio incipiat à die mortis ipſius Titij, quia hæres ſolùm eſt obligatus ad dandum &c. alleg. not. Ioan. And. in c. ſi diligenti, de præſcrip. & ibi habetur text. quòd ſucceſſor poſſit præſcribere iuramento.

a Quòd iuramentum impediat hoc idem tenent Hoſtien. in ſumma. de præſcrip. §. quæ res. & Sicu. in ca. fin. de præſcrip. vij col. Adde hic quæ poſui tangendo præſcriptionem actionum perſonalium ſuprà quæſtio. lxxiiij. Adde inſuper quòd ſi debitor promiſit nunquam contrauenire vel habere perpetuò rata & firma vel ſoluere quandocunque, non concurrer præſcriptio ſecundum Bald. & Angel. in l. quòd ſi nolit. §. ſi quis ita. ff. de ædi. edic. Barto. in l. nemo poteſt. ff. de leg. j. & in l. ſicut in annos. ff. quib. mod. vſu. ami. Bald. in l. ij. C. vt in poſ. leg. Ange. in l. j. ff. de vſucap. Bald. in l. j C. ſolu. matri. & in l. ſi. C. de tempo. appella. Idem quando contractus eſt iuratus à
2 creditore ad declinationem debitoris: quia † iuramentum perpetuat actionem. Barto & Angel. in l. nam & poſtea. §. ſi is qui pro temporali. de iureiur. & ibi Angel. dicit verum etiam de præſcriptione ſtatuti. Adde quòd licet in multis caſibus quis repellatur ab agendo vel excipiendo propter præſcriptionem legalem vel ſtatutariam, tamen præſcriptioni renuntiare non poteſt. vt not. in l j. ff. de vſuca. & in l. nemo poteſt. ff. de lega j. Sed eſt cautela ſecundum Barthol. Cepol. in cautela. xviij. & xix. ad finem, quòd præſcriptio non poſſit obeſſe, agatur & conueniatur in inſtrumentis quòd finita præſcriptione iterum deberi incipiat, & toties incipiat deberi quoties præſcriptio completa fuerit, vt probatur notabiliter in d. l. ſicut in annos. in princip. ibi dicatur quoties quis &c. & ita dicit not. Bartol. in d. l. nemo poteſt. in penulti. colum. verſic. quarto ſtatutum quod præſcribatur. vbi dicit quòd licet ſtatuto quo cauetur quòd debitum decennio præſcribatur non poſſet renuntiari, tamen remedium eſt quòd agatur & conueniatur quòd finita dicta præſcriptione decem annorum iterum deberi incipiat per d. l. ſicut in annos. in princi. Et ita no. Bald. in d. l. ij. C. vt in poſſeſ. lega. vbi etiam idem dicit in legato. & quoties præſcriptum fuerit toties lego per d. l. ſicut in annos. idem not. Flor. in ſin. vſusfructus alterius anni. ff. quib. mod. vſusfruct. amitt. pro hoc vide quod no. Ang. in l. centeſimus in ſi. princi. ff. de verbo. obliga. quod no. Barto. & docto.
in l. j. ff. de vſu. Et quod ſupradictum eſt † non nocere præſcriptionem vbi debitor in inſtrumento promittit ſoluere quandocunque creditori viſum fuerit, quòd poſſit conueniri quandocunq; creditor voluerit. vt de hoc eſt caſus ſecundum Ang. in iij. no in d. l. quòd ſi nolit. §. ſi quid. & facit quod not. in l. item illa. §. quod dicitur. ff. de conſtit. pecu. intellige ſecundum Barth. Cepol. cautela lxxviij in qualibet præſcriptione inducta in defectum promiſſionis hominis cui poſſet renuntiari. Secus in præſcriptione inducta mero odio negligentis: quia non poteſt illi renuntiari ſecundum Angel. in d §. ſi quid. de quo per Barto. & docto. in d. l. nemo poteſt. per Bald. in l. item illa. ff. de conſtitu. pecu. & per Bartol. & docto. in d. l. j. ff. de vſuris. per Sicu. ſuper rubrica 1, de præſcri. per Ioan. And. eo. titu. in additione Specu. 3
5 ADDITIO. Super rubri. Adde Feliu. ibidem in vj. col.

SVMMARIVM.

1 *Delegatus fungitur vice delegantis.*

2 *Conſenſus priuatorum non poteſt eum facere iudicem, qui nulli iuriſdictioni praeſt.*

QVAESTIO CCXXII.

ITEM data eſt mihi poteſtas & licentia per epiſcopum meum, vel rectorem, quòd poſsim mihi eligere idoneum confeſſorem: an poſsim confiteri alicui presbytero curam animarum non habẽti? Concluſum fuit quòd non, prout tenet not. gloſ. in cap. omnis vtriuſque ſexus. de pœniten. & re. Et idem Archi. in ca. perlectis. xxv. diſt. quod recitat Collect. in d. c. omnis. idem glo. in clemen. religio. de priuileg. ſuper verbo, ſpeciali. in cle. quanuis Collect. videatur ſentire contrarium in d. ca. omnis. ſuper verbo, proprium. quæſtione xij. a

a Paulus in alleg. clemen. diſtinguit: quia aut ſacerdos proprius committit extraneo ſacerdoti vt audiat confeſſionem ſubditi ſui, & tunc non eſt lis an habeat curam vel non: quia hoc non facit iure proprio: ſed tanquam delegatus: & ſic gerit vices proprij ſacerdotis: quia † delegatus fungitur vice delegantis. c. ſanè. el j. de offic. deleg. l. j. ff. de offic. eius cui man. eſt iuriſdi. Aut proprius ſacerdos dat licentiam parochiano ſuo vt poſſit eligere confeſſorem. Et tunc procedant dictæ gloſſ. ſecundum eum, quia tunc dictus eligendus per parochianum cùm non ſit delegatus proprij ſacerdotis, oportet quòd per viam prorogationis parochianus ſe illi ſubiiciat. ſed cùm ille non habeat per ſeruram non poteſt fieri prorogatio: quia † conſenſus priuatorum non poteſt eum facere iudicem qui nulli iuriſdictioni præeſt: text. in c. ſignificaſti. de foro competen. & in l. priuatorum. C. de iuriſdi. omn. iudic. ita tenet Sicu. in allega. ca. omnis. & ita Ioan. de Imol. & Franciſ. de Zaba. & docto. communiter pertranſeunt in allega. clem. j. de priuileg. Sed Hoſtien. in ſumma. de pœn. & remiſſ. in §. igitur qui, tenet contrarium, quòd ex quo ſacerdos habet poteſtatem clauium, hanc poteſtatem ligandi & ſoluendi recepit in ſua ordinatione. vt in §. ecce ſufficienter, iuncto cap. ex authoritate. xvj. quæſt. j. Exercitium autem non habet ex defectu ſubditorum vnde ex quo legitimè aliquis ſe poteſt illi ſubiicere, poteſt ſuam in illum poteſtatẽ exercere. Et hoc nouiſſimè placuit Siculo in allega. clemen. j. de priuileg. Nam iura in contrarium allegata loquuntur in non habente prorſus iuriſdictionem: ſecus autem in eo qui habet eam in habitu, nec exercitium eſt interdictum niſi ſubiectorum defectu. Ad hoc adducit quod notatur & legitur in l. j. ff. de iudiciis. vbi patet quòd iſtorum iuriſdictio non habentium actu ſubditos poteſt per alios prorogari. Iſtud idem ſequitur Angelus de Claua. in ſumma. §. confeſſio tertiò. verſiculo quarto. & iſta opinio communiter ſeruatur.

1

2

SVMMARIVM.

1 *Victus victori in cauſa appellationis in expenſis condemnandus.*

2 *Si victor habuerit legitimam ac probabilem cau-*
ſam litigandi ſuper principali.
3 *Obtinens in prima, & ſuccũbens in ſecũda, propter*
nouas probationes allegatas per aduerſariũ, condem-
natur in expenſis tam prima inſtantia quàm ſecũda.
4 *Cauſa probabilis quanam dicatur.*
5 *Temerè ac calumnioſè litigantes in expenſis con-*
demnandi.
6 *Compenſatio expenſarum hinc inde quando fienda.*

QVAESTIO CCXXIII.

a ITEM fuit quæſitum. [a] An ille qui obtinuit in
prima inſtantia, ſi ſuccumbat in ſecunda an debeat
1 condemnari 1 in omnibus expenſis tam cauſæ prin-
cipalis, quam appellationis? Concluſum fuit quòd
ſic: ita tenet Cyn. in l. generaliter, circa fin. C. de iu-
reiur. & per Barto. in l. properandum. §. ſin autem. C.
de iudi. & in allega. l. generaliter. de hoc etiam ij. q. j.
2 in primis 2, & ij. q. vj. omnino. ita ſeruatur in capella.
vide ſuprà plenè. & per Collect. in c. finem. de dolo
& contu. q. xvj. & ibi Innoc. de hoc per Ioan. And. in
regula, iuris ignorantia. de reg. iur. lib. vj.

a Hanc concluſionem aliquo tempore indiſtinctè ſeruari
vidi in curia archiepiſcopali: donec per ea quæ infrà dicentur
allegani eam non eſſe ita indeterminatè intelligendam. Id-
circo aduerte quia gloſſa in d. l. generaliter, vult quòd quan-
do vnus vincit principaliter in cauſa appellationis: tunc alter
alteri non condemnatur in expenſis, ſed abſoluitur, quia qui-
3 libet habuit iuſtam cauſam 3 litigandi. cum huiuſmodi gloſſ.
concor. Ioan. Mo. in c. cordi. de appella. lib. vj. Bald. in alleg. l.
generaliter. & in additione Spec. de inſtru. edi. ver. an in cauſa
appellationis. Specu. in titu. de expen. §. nunc videndum. ver.
quid de appellatione. & ita conſueuit obſeruari in curia parla-
menti, ſecundum gloſſ in alleg. c. omnino. ij. q. vj. & allega. ca.
finem. tenent quòd † victus in cauſa appellationis tenetur ad
omnes ſumptus vtriuſque cauſæ, & hoc per regulam quæ vult,
quò 1 victus victori condemnetur in expenſis, & hanc ſequi-
tur præfata noſtra deciſio. Sed pro concordia huiuſmodi tu
diſtingue quòd aut victus qui obtinuerat in prima inſtantia
ſuccubuit ex nouis actis, aut ex antiquis: ſi ex nouis, tunc ex-
cuſatur à condemnatione expenſarum, ſic procedat prima
2 opinio, quod † intellige quando habebat probabilem cauſam
litigandi ſuper principali, & habuit ſententiam pro ſe, hic enim
tunc non cadit error iuris ſed facti: hoc communiter tenetur
& practicatur vt not. gloſ. in d. regula, iuris ignorantia. Innoc.
Hoſtien. Anto. & Sicu. in alleg. c. finem. Præpoſi in c. ſæpe. de
appella. Barto. Bald. & Salic. in allega. l. generaliter. Raphael.
& Ange. Aret. in l. ſi. ff. de re iudi. idem Ange. in l. negotiorum.
ff. de appella. idem Ang. inſtit. de pœna teme. liti. § hæc autem
omnia. verſi. Quæro vnus obtinuit. Rota deciſ. cciv. Si tamen
3 † huiuſmodi nouæ probationes eſſent factæ ſuper his quæ
vera eſſe conſtabant aduerſario, qui obtinuerat in prima, tunc
procederet deciſio noſtræ quæſtionis. apparet enim quòd
tunc iuſtam cauſam litigandi non habuit, nec ſententia præbet
ſibi iuſtam cauſam quam ſciebat in ſe fore iniuſtam, vel ad in-
iuſtam reduci poſſe. ita Salic. Anto. & Sicu. vbi ſuprà. Aut ſuc-
cubuit ex antiquis actis. Et tunc licet aliqui voluerint tenere
& ita ſeruet Curia Parlamenti, quòd appellatus non veniat
condemnandus in expenſis, quia habet præſumptionem ſen-
tentiæ pro ſe, cuius occaſione excuſatur, ſi proſequitur appel
lationem ſuſtinendo ſententiam. Sed communiter tenent
contrarium per ſupradictos vbi ſuprà: quia ſola præſumptio
ſententiæ non habet eum excuſare, cùm illa ſeu eius effectus
fuerit ſublatus per appellationem ſubſequentem; vt l. j. ff. ad
Turp. c. veniens. de iurein. & hoc tenent Pet. Cyn. Bart. & Sal.
in alleg. l. generaliter. & ſentit glo. in alleg. regula, ignorantia.
& doct. in d. c. ſi. Rota vbi ſuprà, Præpoſi. in alleg. c. ſæpe. Ang.
Aret. vbi ſuprà, & Præpoſi. Nam hic cadit ignorantia iuris, ex
quo acta erant ſibi manifeſta: debuit enim ex illis colligere
iuſtitiam vel iniuſtitiam ſententiæ, & hoc verum ſecundum
Anto. niſi alia iuſta & probabilis cauſa eum excuſet, vt quia
error in iure erat probabilis, quia caſus erat ſatis dubius &
non deciſus per glo. vel doct. Vel erant opi. doc. variæ, & non
apparebat de cõmuni opi. ſeu erat dubium ſuper intellectum
Legis difficilis & multipliciter intelligibilis, & hoc placet Sic.
in allega. ca. ſi. hoc enim caſu ceſſat commune fundamentum
doc. cùm nõ reperiatur nunc appellatus in errore iuris impro
babili, ſed probabili, & qui habet eum excuſare etiã in cauſa
principali. vt in l. regula. ff. de iur. & fa. ign. fortius debet excu-
ſare appellatum, quia vltra probabilẽ errorem habuit ſenten-
tiã pro ſe. Plus dicit Sicu. vbi ſuprà, ꝙ etiã ſingularis opi. cõtra
communẽ quandoq; habet excuſare: vt ſi illa ſingularis opin.
eſt probabilis, & iudex qui eam ſecutus eſt, erat magnæ repu-
tationis. pro hoc fa. quod no. Io. And. in c. j. de conſti. maximè
quando haberet ſententiã pro ſe, & per prædicta poteſt con-
cludi quid in appellatione ab interlocutoria. Nam ex omni-
bus prædictis poteſt dici cõdemnationem expenſarũ regula-
riter fiendam, tam in principali, quàm in cauſa appellationis,
niſi probabilis cauſa in facto vel in iure conſiſtens, excuſet li-
tigantem, quod iudex boni ingenij ſuo arbitrio æſtimabit. ita
dicit Sicul. vbi ſuprà, & Bald. in alleg. l. generaliter. Et hoc vl-
timum ſufficeret in tota materia ſecundum eundem Sicu. ſi ibi
bene ponderetur. omnia enim prædicta conſiderantur, an li-
tigans habuerit probabilem cauſam litigandi. Si autem ſen-
tentia fuerit lata contra appellantem ex antiquis actis, con-
demnabitur in expenſis, quia non ſolùm non habet præſum-
ptionem pro ſe, cùm habeat contra ſe: quia reportauit ſenten
tiam contra ſe in prima inſtantia, & hoc volunt communiter
doct. in d. c. ſi. & gl. in d. reg. iuris ignorantia. Hoc limita verũ,
niſi probabilis cauſa excuſaret appellantem, vt quia habebat
pro ſe opinionem cõmunem, quæ non erat cõſẽtanea iuſtitiæ:
vel ſicut ſupradictũ eſt, dubium erat circa intellectũ legis mul
tipliciter intelligibilis, & doct. erant varij. vnde licet vnus iu-
dex iudicaſſet contra eũ, non tamen ſtatim debebat quieſcere
attenta tãta dubitatione, & ſic in ſimili arg. l. regula. de iur. &
fac. ign. alle. & in c. j. in ſi. de ele. lib. vj. pro hoc eſt tex. cum gl.
no. in c. ſacro. de ſen. excom. & quod not. per doct. in c. vt debi
tus. de app. ſuper gl. ſi. Et quando † hæc cauſa debeat dici pro- 4
babilis, relinquẽdum eſt arbitrio iudicis. arg. in c. de cauſis. de
offi. dele. & in l. j. ff. de reb. dub. Et ex hoc infertur idem dicen
dũ in appellatione ab interlocutoria: iudicatur enim in ea ſo-
lùm ex antiquis actis, in cle. appellanti. de appel. Si verò appel
lans reportauit contrariam ſententiã ex nouiter deductis per
appellatum, & tunc videtur ꝙ debeat euitare condemnatio-
nem expenſarum, cùm iuſtè appellauerit, & obtinuiſſet, niſi
fuiſſent probationes de nouo factæ. Quod Sicu. verum putat,
niſi habuiſſet iniuſtam cauſam litigãdo ſuper toto: vt ecce, pe-
tebam à te x. cauſa mutui. quæ verè tibi numerauerã, negaſti,
induxi teſtes qui plenè nõ probauerunt mutuũ: iudex tamen
illorum dictũ ſequendo, condemnauit te, appellaſti. quia iu-
dex ſecutus fuerat probationes minus plenas, ego in cauſa ap
pellationis produxi inſtrumentũ debiti, & ſic iudex propter
hoc inſtrumentũ confirmat ſententiã: certè non video quare
non te debeat condemnare in expenſis, tam primæ, quàm ſe-
cundæ inſtantiarum, cùm temerè & calumnioſè litigaueris.
habent enim hic locum iura † dicentia temerè & calumnioſè 5
litigantes, in expenſis condemnandos. non enim defendere
ſe debebat ſi ſciebat iniuſtam cauſam fouere, ſecundum Sicul.
vbi ſuprà. Sed quid ſi appellans pro parte obtinuit, & pro par-
te ſuccubuit? Ion. & Io. Andr. poſt eum in alleg. c. ſi. diſtinguit.
Aut † ſunt plures articuli, in quorum altero obtinuit, & in al- 6
tero ſuccubuit, & tunc fiet hinc inde cõdemnatio expẽſarum,
debuit enim ſolũ ab iniuſto appellare. Si verò erat vnus ſolus
articulus, tunc diſtinguere nũ tenebatur. fit enim compenſa-
tio expenſarum, ex quo in parte obtinet 4. Et idem in prima
inſtantia, vt ſi in parte obtinuit, & in parte non, fiet compen- 4
ſatio hinc inde, vt ipſe Sicu. tenet vbi ſuprà. niſi reus iuſtè liti-
gauerit ſuper toto: iuxta not. per Bart. in l. qui ſolidũ. §. etiam.
ff. de leg. ij. de quo per Ang. Are. in d. §. hæc autem omnia. verſi.
Quid ſi vnus. inſti. de pœna teme. litig. longior fuit, quàm de-
ceret: ſed quia hæc omnia in facto iudicibus ſemper occurrũt,
calamum protrahere non dubitaui.

1 Addition. Condemnari. Adde hic Iaſ. in alleg. l. prope-
randum. §. ſin autem alterutra. vbi latiſſimè tractat huiuſmodi
materiam expenſarum.

2 In primis. vbi glo. ſuper ver. expendiſſe. in ſi. tenet quòd in
cauſa appellationis ſuccumbens indiſtinctè condemnatur, &
alleg. cap. omnino. ij. q. vj.

3 Iuſtam cauſam. Quæ dicitur habere iuſtam cauſam liti-
gandi, vide latiſſimè per Iaſ. in alleg. §. ſin autem alterutra. iiij.
colum. & ſequen.

4 Obtinet. In hoc & ſentit do. Alexand. in conſil. liiij. in fine.
in quinto volum.

QVAESTIO CCXXIIII.

ITEM fuit quæſitũ. [a] Si iudex appellationis 1 de- a 1
bet

bet dicere in ſententia cauſæ appellationis, cõdemno, vel abſoluo: vel ſufficit dicere & pronũtiare ſententiam primam iuſtam vel iniuſtam? Concluſum fuit quòd ſufficit dicere & pronuntiare ſententiam primam iuſtam, vel iniuſtam. ita tenet gl. Cy. & Butr. In l. eos. C. de appellatio. circa prin. quia tacitè ſic dicendo videtur dicere, abſoluo, vel condemno.

a Adde Cal. idem tenentem in c. ſignificauerunt. de exce. & in c. Raynal. de teſta. Idem Bat. & Salic. in alleg. l. eos. etiamſi ſententia fuiſſet abſolutoria, quia ſufficit quòd in ea ſit verbum condemno, vel abſoluo aut aliud æquipollens: vt l. j. ff. de re iud. & l. in ſummis. eo. tit. & eo ipſo, quòd ſententiam abſolutoriam pronuntiauit iniuſtam. Idem eſt ac ſi reũ pronuntiaſſet condemnandum, & eum condẽnaret: declarat enim ipſum eſſe debitorem, alle. l. ſi prætor. in prin. ff. de iudi. cũ ſimi. in d. l. eos. vbi dicitur quòd in omni ſententia ſufficit iudicem appellationis pronuntiare primam ſententiam iuſtam vel iniuſtam. Bal. tamen in d. l. aliter dicit. & Anto in c. cum cauſa. de re iudi. Propterea cautius eſt adiicere verbum cõdemno vel abſoluo, & hoc ſenſit gl. in d. l. eos. dũ dicit conſultiùs tamen faciet, &c. idem Bar. ibidem, & Sicu. in alle. c. cum cauſa. vbi dat vnam limitationem, ſine qua communis opinio videtur eſſe falſa, vt procedat quando ex confirmatione vel infirmatione ſententiæ ſimpliciter facta, reſultat ſaltem tacitè omne id, quod debebat facere primus iudex: vbi autem hoc non reſultaret, tunc tenetur iudex primam ſentẽtiam reformare. ponit exemplum primi. Pone quòd actor petebat ſibi domum adiudicari, reus verò nihil petebat, ſed ſimpliciter contradicebat petitis per actorem: ſi iudex adiudicauit domum actori, & ab hac ſententia fuit bene appellatum, ſatis eſt iudici appellationis pronuntiare bene appellatum, quia tacitè reum abſoluit. Vel pone econtrà, quando actor petebat ſibi rem adiudicari, & iudex malè abſoluit reum. ſatis eſt iudici appellationis reuocare ſententiam: quia tacitè illum condemnat. hoc & ſimilibus caſibus procedit illa communis opi. doct. quia parti eſt ſufficienter ſatisfactum. Secus autem quando non eſſet in totum parti ſatisfactum. Exemplum, actor petiit ſibi rem adiudicari, reus contradicebat, & petebat ſe declarari dominum, & rem ſibi adiudicari. ſi iudex iniuſtè adiudicauit rem actori, cùm deberet pronuntiare pro reo, quia ipſe probauerat ſe dominum & non actor, non ſufficit iudicem appellationis pronuntiare bene appellatum ſeu retractare ſententiam illam, quia licet ex illa generali pronũtiatione videatur reum abſoluere, non tamen declarat ipſum eſſe dominum prout petebat. nam illa ſententia infirmatoria bene poteſt habere effectum ſuum, ſcilicet abſolutorium, & poteſt eſſe abſolutio abſque eo quòd res adiudicetur reo: quia non probat hoc eſſe quòd ab hoc contingit abeſſe: vt l. neque natales. C. de probatio. c. ij. de transla. ergo debet ſupplere & adiudicare, vtputa, reuocamus talem ſententiam, & rem contentioſam reo adiudicamus: quia probauit ſe dominum, iſte eſt proprius caſus in allega. c. cum cauſa. ſecundum Sicul. ibidem idem dicit quando ſententia non eſt ex toto iniuſta, ſed indiget aliqua reformatione: vtputa, adiudicauit actori iudex rem in totum, vbi debebat ſolùm adiudicare pro parte: vel condemnauit reum in mille, vbi ſolùm eum debebat condemnare in centum: certè non eſſet ſatisfactum ſi iudex appellationis ſimpliciter pronuntiaret bene fuiſſe appellatum: quia ex hoc retractaret totam primam ſententiam, quod non eſt fiendum, cùm debeat facere totum illud quod primus iudex facere debebat tanquam in illius locum ſubrogatus: ſed debet illam reformare diſtinguendo, & pro parte adiudicando ſicut primus facere debuiſſet. de hoc eſt tex. rotundus in c. Raynutius. & in c. Raynaldus. de teſta. Et ſic concludit idem Sicu. in alleg. c. cum cauſa. Bat. minus bene
2 dixiſſe in præalleg. l. eos. quòd quæcunque ſententia præceſſerit, ſufficit iudicem 2 appellationis pronuntiare primam ſententiam iuſtam, vel iniuſtam. hoc enim non eſt verum indiſtinctè, vt patet ex præmiſſis. Sed quid ſi iudex appellationis non dicit bene vel malè appellatum, neque iudicatum, ſed ſimpliciter condemnauit reum qui prius fuerat abſolutus, vel ſimpliciter abſoluit reum, qui fuerat condemnatus, an valeat ſententia. Salic. tenet quòd ſic. in alle. l. eos. per l. creditor. §. j. ff. de ſol. l. cum apud ff. iudi. ſolui. Et eſt ratio: quia ſi valet ſententia, quæ pronuntiat bene vel male appellatum: ex eo quòd implicat quandam condemnationem, vel abſolutionem, multo fortius vel pariter debet valere, vbi non ſunt verba implicantia: quia propter quod vnumquodque tale & illud magis in authen. multo magis. C. de ſacroſan. eccl. Adde quoad principalem quæſtionem Bart. in d. l. cum apud.

1 ADDITIO. Si iudex appellationis. Adde Guid. pap. in deciſi. gratianop. q. cccexvj.

2 Sufficit iudicem. Vide etiam de hoc do. Pe. de Ferra. in ſua practica, in for. libelli appel. in gl. bene appellatum.

SVMMARIVM.

1 *Procuratore legitimè conſtituto ad iuran. &c. iurante de calumnia, parte aduerſa petente, dominus compelli poteſt ad idem iuramentum præſtandum.*

2 *Procurator habens ſpeciale mandatum, licet non exprimatur cauſa, admittitur ad iurandum de calumnia.*

3 *Procurator non ſolùm in ſuam animam, ſed & in animam domini de calumnia iurare tenetur.*

QVAESTIO CCXXV.

ITEM fuit quæſitum. [a] Quidam conſtituit † pro- a
curatorem generaliter ad omnes cauſas, &c. dans 1
ſibi generalem poteſtatem iurandi de calumnia. qui
procurator ſic conſtitutus iurauit in vna cauſa. pars
aduerſa vult quòd dominus ipſum conſtituens eodem modo præſtet dictum iuramentum: opponebatur quòd dominus non poterat compelli. Concluſum fuit quòd imò 1. quia per tale iuramẽtũ præſti- 1
tum per procuratorẽ dominus non eſſet periurus.
Itẽ quia quãuis ſic obſeruetur: tamẽ de iuris rigore nõ poteſt dari talis poteſtas iurãdi de calumnia. ita tenet Cy. in l. ij. §. hoc autẽ. C. de iura. cal. in additione. idẽ Bar. in l. quæ bona. §. ſi alieno. ff. de dã. infe. vbi plenè per eum, & Io. An. in c. fi. de iura. calum. li. vj.

a Adde Sic. in c. in pertractandis. eo. ti. & Do. de San. Ge. in
alle. c. fi. eo. tit. lib. vj. Et quæ poſui ſuprà, deci. cxxxij. & dic ſem
per in practica † ſeruari quòd procurator habẽs mandatũ ſpe 2
ciale iurandi de calumnia, licet nõ exprimatur cauſa, admittitur ad iurandũ de cal. Ita fuit decis in alleg. q. cxxxij. à qua cõmuni obſeruantia non eſt recedendũ ſecundũ Bart. in d. §. ſi in alieno. pro qua obſeruãtia facit cle. nõ poteſt. de procu. ſecundũ Io. de Fan. in all. c. fi. Quid autẽ. de procu. ad negotia. Sicul. in c. in pertractãdis dicit quòd ſi ipſe agit pro negotio, quod ipſe geſſit, admittetur ad iurandũ ſine alio mandato, quia ipſe eſt inſtructus in illa cauſa melius, quã dominus: maximè ſi habet illud generale mandatũ ad iurandũ de cal. ita tenet Ioan.
And. in alle. c. fi. in nouella. licet ibi Dominic. videatur tenere
contra. Adde quòd † procurator non ſolùm in animã ſuam, 3
ſed in animã domini de calũnia iurare tenetur, etiamſi dominus iurauerit: de quo plenè vide deci. Ro. xxxix. & xliij.

5 Quòd imò. Tenet Innoc. in c. fi. de iuramen. cal.

SVMMARIVM.

1 *Monachus inſtitutus hæres non poteſt abſque licentia ſuperioris hæreditatem adire.*

2 *Hæreditate delata monacho ex teſtamento vel ab inteſtato, monaſterium adibit hæreditatem:*

3 *Cùm monachus nihil poſſit habere proprium.*

QVAESTIO CCXXVI.

ITEM an † religioſus clauſtralis hæres inſtitu- a
tus poſſit adire hæreditatem ſine licẽtia ſuperioris? 1
Concluſum fuit quòd non. vt in c. ſi religioſus. de elect. lib. vj. & in cle. j. de ſepul. cum ibi no. in l. ſi quis mihi bona. §. iuſſum. ff. de acqui. hære. & per Colle. in c. præſentia. de proba. vbi pleniſſimè per eum.

a Adde Io. An. l. idẽ tenentẽ ibidẽ, & idem Io. de Imo. in cle.
dudum. de ſepul. in fi. vbi † tenetur quòd hæreditate delata mo 2
nacho ex teſtamento vel ab inteſtato, monaſteriũ adibit hæ-
reditatem, & non monachus: quia † nihil poteſt habere pro- 3

prium, tùm noo habeat velle, neque oolle:vt in inre allega. Ei ſi monachus vellet adite, & monaſterium repudiare, præferretur monaſterium ſecundum Iacob. de Are.in l.j.ff de ſuceeſſ.edi. §.per ſeruum. ſed intricatio eſſat per iam dictam rationem:quia velle oon baber ueque nolle.ita tenet Ioan.Aud. vbi ſuprà.Aut.& Sicu.de qno per Bald.in l.j circa fi.C.qui admit.ad bo.poſ.& io l.cum proponas. C.de hære.inſtit. & in l. Deo nobis.C.de epiſc.& cle & per Ioan.de Imo. iu clem. dudum.alleg.per Specu.in tit.de ſtatu monacho.§.qualiter.ver. ix.vbi Bal.iu addi.tenet idem quod Ioau.Aud. vbi ſuprà,idem Atchi.xviij.q.j.c.j.vide per Batt. Auge. & Ioan. de Imo.in l.j. ff.de vulga.& Bar.in l.iij.ff.de condi.fur.

SVMMARIVM.

1 *Intentando interdictum vnde vi, vel aliud remedium reſtitutorium, neceſſaria ſemper eſt litis conteſtatio.*

2 *Secus tamẽ in cauſa beneficiali, ſi agatur poſſeſſorio.*

3 *Vbicunque agitur officio iudicis nobili, ſicut agitur in poſſeſſorys, regulariter requiritur litis conteſtatio.*

QVAESTIO CCXXVII.

a ITEM an intentando [a] interdictum † vnde vi,
1 vel aliud remedinm reſtitutorium, vel reintegratorinm, ſit neceſſaria lit.conteſt. Concluſum fuit quòd
5 ſic:vt in c.conſultationibus 1 de offi.dele.& not. plenè per Collec.in c.accedens. el ij. vt lit. non conteſt. Excepta tamen cauſa beneficiali. vt in c.vnico. de eo qui mitti.in poſſeſ.cauſa rei ſer.lib.vj.

2 a Quòd † in cauſa beneficiali, ſi agatur poſſeſſorio, oon eſt opus lit.cooteſt.teoet Ioau.And.in oouel. & Dom. poſt eum in alleg.c.vnico.idem Galiel.Bertrau.Fran.& Ioan.de Imo. in elemen. diſpendioſam, de iudi.in aliis autem procedit quæſtio noſtra, vt in poſſeſſoriis opus ſit lit.conteſt. Sicul in alle.c conſultationibus.& iu c.accedens.el ij.vt lit.uon conteſt.Bart.Io. de Imo.& Franc.Are in l.naturaliter. §.nihil commune. ff. de acquiten.poſ.Bal.iu l.fi.C.ſi per vim vel alio.Batt.in l. fi. C.de edic.diui.Adria.tol, Adde quòd etiam in remedio. c. reintegranda.iij.q.j.eſt opus lit.conteſt.ſecundum Atchi. ibidem vides tamen quòd entia temporalis in remedio ſtatuti quærelæ quod datur loco interdicti recuperãdæ non exigit lit.conteſt. quoad executionem primi capitis, pro qua faciunt rationes quas poſuit Guliel.de Cu.in l.omnes.ff.de iu integ.reſtit. per quas tenuit quòd in poſſeſſoriis non erat neceſſaria lit.conte. ſuis ramen rationibus reſpondet Bart.in alle. § nihil commune. dicens quòd dicta opi.Guli.eſt contra tex.& gl. & dicit ibi Ioan.de Imo.pro communi ſententia gl. quòd requiratur lit. conteſt.eſt hodie caſus ſecundum vnum intellectum in alle. c. accedeus.el ij.vt lit.uon conteſt. Adde hic quod uo.Bald.in l. certi.C.de interd.& quod eleganter dicit idem Bald. in l.ij. ff.
3 ſi ex noxali cauſa agatur. videlicet quòd † vbicunque agitur officio iudicis oobili, ſicut agitur iu poſſeſſoriis, regulariter requiritur lit. non conteſt. niſi pars ſit abſens, & non poſſit bene ſuccurri actori per primum & ſecundum decretum. Et verum cùm intentatur reſtitutio in integ. ſiue principaliter ſiue incidenter requiratur lit.conteſt. vide quod ſoleoniter ponit Batt.in l.ab hoſtibus.§.ſed quod ſimpliciter. ff. ex quibus cauſis maio. Inuo.in c.dudum.el ij.de elect.Bart. in l.in cauſæ. §.cauſa.ff.de minori.Cyn.Bal.& Bart.iu auth.C.vt ſi ſe ab hære.abſti. Angel.in l.fin.illud.C.de tempo.appel.Bart.in l.fin.in fi.ff.de iu integ.teſti.& in l.papinianus.§.fin.de mino.

1 ADDITIO. Conſultationibus. Adde Feli.in alleg.c.in fi. & Bart. Ange.& Salicet. io l. momentariæ. C. qui legi. perſo. ſtan.in iud. ha.

SVMMARIVM.

1 *Caputium an ſit veſtis.*

2 *Caputium bipartitũ an mutet habitum clericalẽ.*

3 *An clericus coniugatus teneatur portare veſtes clericales.*

4 *An locus vbi caput alicuius ſepultum eſt dicatur religioſus.*

5 *Eminentia ſacerdotij an conſiſtat in capite.*

6 *Clericorum veſtes quales debeant eſſe.*

7 *Cremonia quænam dicatur.*

QVAESTIO CCXXVIII.

ITEM fuit quæſitnm, qnidam clerici coniugati a
cum vnicis & virginibus, portantes veſtes planas, prætet caputium, quod portabant de panno duorum colorum, vel bipartitnm, ant virgatum, capti per curiam temporalem Tholoſæ, petebantur remitti ad curiam archiepiſcopalem, ſiue ſpiritualem. Fnit oppoſitum quòd non debebar fieri remiſsio, quia incedebant in habitn laicali: qnia dictum caputium mutat habitnm clericalem, & eſt veſtis laicalis. In oppoſitum dicebatur per curiam ſpiritualem, quia dicta caputia, poſito ꝙ ſint veſtes, ſunt ve acceſſoria, & plntes ſunt qni ſine caputiis incednnt. & tex. videtur dicere in clem. ne in agro. §.j. de ſtatu
monac.in clemen. qnòd † caputinm non ſit veſtis, 1
quia ibi ponuntur vt ſeparata, in clemen. ij. de vita & honeſtate cleric. non fit mentio de caputio, igitur non eſt noſtrum leges extendere. vt l. ſi verò negotium. §.debitè. ff.ſolut. matrim. Item allegatum fuit quòd dicta curia ſpiritualis erat in poſſeſsione & ſaiſina, & conſuetudine dictos clericos recuperandi. Poſt plura fuit concluſum contrarium, vi-
delicet, quòd caputium † mutat habitũ clericalem, 2
& qnòd tale caputinm eſt veſtis laicalis, per conſilium doctorum Tholoſæ, videlicet dominos Iaco. de Aurmale, Cathardum Aycardi, Petrum de Molino, Canonicos eccleſiæ Tholoſæ, Priorem ſancti Geneſij. Ioannem Donãs, Raymundum, Thomam, Aymericum, Natalem, decretorum Doctores. Ioannem Locaſta, Petrum Raymundum de podio Buſtana, Ioannem de Sada legum Doctores, Petrum Talhaſer. Ioannem de Maruihaco licentiatos in decretis, me Ioannem Corſerij officialem, *Gulielmum* Alzer licentiatos in legibus: & plnres alios licentiatos, iuriſtas, & baccalarios. Primò per not. Ioan.And.poſita in c.vnico.de cle.coniug.lib.vj. ſuper verbo veſtes. vbi dicit, quòd notanter text. dicit ibi in ſingulari tonſura, & veſtes in plurali: vt det
intelligere, quòd † omnis veſtis eminens, quam por 3
tat clericus coniugatus debet eſſe clericalis. Sed caputium bipartitum vel virgatum, non eſt veſtis clericalis. vt in d.cle.ij.de vita & honeſta.cleric.in clem. ibi virgata vel partita. & tamen eſt eminẽs veſtis, vt apparet cuilibet intuenti, ergo, &c. Iſtam partem tenet dominus Guliel. Bragoſe. in repertitio. ſnis. & Collect. in cap. ex parte. de cler.coniug. in aurquis. Item quia indefinita æquipollet vniuerſali, vt not. in cap. vt circa. de elect.lib.vj. Sed in d.c.vnico, dicit e veſtibus indefinitè. ergo perinde eſt, ac ſi dixiſſet
omnes. Item quia ille locus † eſt religioſus, vbi ca- 4
put eſt ſepultũ, & non aliæ partes corporis, ſiue reliqnum corpus: vt in l.cum vniuerſis. ff. de reliq. & ſumpt.ſun. & no. in cap. in eccleſiaſtico. xiij. q.ij. Et illius epiſcopi dicitur illa eccleſia conſtructa in limitibus diœceſis, in cuius diœceſi conſtructum eſt capnt einſdem: vt not. Inno. in c. ſuper eo. de parochia. Item qnia in capite eſt ratio & omnes virtutes animæ, & nihilominns ſedes ipſius. vt in c.vnico. de ſacra vnctio. & in c.accepiſtis. de conſec. diſt. iiij. Item
eminentia † ſacerdotij & clericatus eſt in capite, & 5

circo

Idcirco ſacerdotes gentilium pro eminentia ſacer-
dotij pyleum portabant in capite.vt in c. cleros. xxj.
diſt.in cle.ij. ſuper verbo.talem. vbi dixit quòd por-
tans capunium partitum vel virgatum , patitur pœ-
nas illius cle.Item non videtur nudus incedere,qui
pyleum vel filum portat in capite. vt not. gloſſ. in
d.cap.cleros.ergo multominus qui caputium. Item
capula quæ ponitur in baptiſmo puerorum dicitur
veſtis in c.poſt baptiſmum.de conſe.diſtin.iiij. Item
6 † veſtis clericorum non debet eſſe diuerſorum co-
lorum,nec variorum.vt not.in ſum.xxj.q.iij.& vide-
tur tex.in c.j.illius quæſtio. Ex quo ergo caput eſt
excellentius & principalior pars totius corporis:
ergo per conſequens caputium, quod ipſum tangit
& cooperit , & maior videtur inhoneſtas abiicere
planum,& recipere partitum vel virgatum, vt in d.
cle.ij.de vi.& hone.cler. quàm reliquas veſtes. quod
autem appellatione veſtis caputium contineatur,eſt
tex.in l.veſtis.§.muliebria.ibi:capita,&c.& in l.arg.
j.& ibi Cremonia quoque,&c. dicitur Cremonia
7 † veſtis qua cooperitur caput ſecundum gl. ibi.ff.de
auro & argen.l.Nec poſſeſsio,& ſaiſina:nec conſue-
tudo per procura.ſpiritualem allegatæ fuerunt pro-
batæ,nec etiam legitimè perſcriptę:idcirco non fue
runt admiſſæ,& monitoria conceſſa contra regales
communi manu fuerunt ſublata. ſcriptum Tholo.
Anno Do.mil.cccxciiij.& die vij.menſis Febr.

a Adde hîc quæ poſita ſunt de caligis bipartitis,& de veſtibus capullotiorum Tholoſę.& bipartitis,ſuprà deci.Quid ſi clericus coniugatus deferat zonam bipartitam aut virgatam : & prima facie videtur dicendum idem quòd de caputio,cùm appellatione veſtis zona comprehendatur. vt l.veſtis.ff.de auro & argen.lega.Bart.in l.diuus.ff.de bo.dam.

SVMMARIVM.

1 *Contra fiſcum abſentem an præſcribi poſsit.*
2 *Procurator fiſcalis an dicatur ſemper eſſe præſens.*
3 *Archiepiſcopis & prælatis an liceat habere fiſcum.*
4 *Burſæ fiſcales qui habere dicantur.*

QVAESTIO CCXXIX.

a ITEM fuit quæſitum., Præſcribitur † contra fi-
1 ſcum,quęritur an dictus fiſcus pręſumatur eſſe pręſens
vel abſens: ad hoc quòd contra eum præſcribatur maiori vel minori tempore:vel quòd præſcribatur contra eum tempore , quo præſcribitur contra pręſentem,vel contra abſentē.Cōcluſum fuit quòd ſemper præſumitur præſens.& ita tenet glo.in l.j.C. de quadri.præſcrip.& idem Cy.& Iac.de Are.

a Bal.tenet contrarium.& idem videtur tenere Salic.in alle.
2 l.j.quia † licet fiſcus in genere loquendo poſſit dici eſſe vbiq; præſens:tamen procurator fiſcalis non ſemper eſt pręſens:nec
3 quandoque aliquis eſt in loco.Adde † quia ſicut ſcripſi infrà q. cclxxv. cùm ſemel tempore meo iudex maior Tholoſæ inhibuiſſet officiariis Archiepiſcopalibus,ne procuratorem generalem ipſius Archiepiſcopi vocarent fiſcalem,aſſerentibus officiariis regis epiſcopum fiſcum non habere. ad hoc allegantibus not.Bal.ſuper rub.C.de priuileg.fiſc.Officiariis autem Archiepiſcopi in contrarium proponentibus quòd imò Epiſcopi & Prælati habeant fiſcum, per gloſſ. in c.quia propter diuerſitatem.de conceſſ.præben.& text.cum gloſſ.in cle.volentes.de hære.vbi hoc tenet Guil.de monte Lau. Fran. de Zaba. & Ioan.de Imo.ibidem.& in alleg. c. quia propter diuerſitatem, conſultum fuit eiſdem officiariis Archiepiſcopalibus , & inhibitum iudici Tholoſano ab huiuſmodi inhibitionibus deſiſtere.prout & factum fuit , maximè quòd procurator maior Archiepiſcopalis,à tanto tempore quòd memoria de contrario non exiſtebat,fiſcalis conſueuiſſet nominari:prout in pręſentiarum nuncupatur. pro qua conſuetudine facit quod dicit Bal.in authen. bona damnatorum. C. de bonis damnat. circa princip.Quot ſint priuilegia fiſci,vide ſingulariter per Bald in
l.j.C.de hære.vel actio.ven.vbi circa fi.dicit † quòd licet com- 4
munitates & collegia poſſint habere burſam communem, tamen nulla burſa dicitur fiſcalis propriè loquendo. niſi principis vel reipub Romanæ.vt ff.de publi. l.ſimile. & ff. de verbo. ſign.l.eum qui vectigal. ſaluis ciuitatibus quæ præſcripſerunt iura fiſcalia , quæ præſcriptio licet non liget principem , ligat tamen inferiores , ſicut merum imperium præſcribitur longæua conſuetudine.vt not in auth de defen. ciui. §. nam habeore.col.iij. & ſaluis priuilegiis conceſſis à ſummo pontifice vel imperatore aliquibus ciuitatibus Tales enim ciuitates dicuntur eſſe procuratores in rem ſuam.vt no.Bart.in l.cunctos populos in fin. C. de ſum.tri. Et idem de dominis terrarum, quibus talia priuilegia ſunt conceſſa:quia in ſuis terris habent iura fiſcalia ex contractu , vel largitione principis . aliàs non poſſunt talia iura habere , quæ ſoli ſunt principi reſeruata. vt de præſcript.xxx.an.l.comperit. & facit j. regum. viij. ibi hoc erit ius regi,&c.quem tex.no. quia ſignãter ponit iura regalia in regnis ſuis: tam in rebus quàm in perſonis ſubditorum.

SVMMARIVM.

1 *Inſtrumentum obligatorium etiam ſi inueniatur apud debitorem,ſi debitor fuerit perſona domeſtica, non præſumitur debitorem creditori ſatisfeciſſe,*
2 *Niſi debitor probet ſolutionem.*
3 *Secus eſt in debitore non domeſtico.*
4 *Soluto debito conficiendum inſtrumentum de ſolutione & liberatione.*

QVAESTIO CCXXX.

ITEM fuit quæſitum. [a]Reperitur inſtrumentū a
obligatorium † penes debitorem , an debitum præ- 1
ſumatur ſolutum,vel non ? remiſſum fuit ad Cy.C.
de proba.l.ſi de poſſeſsione.& ibi plenè per glo.in c.
eccleſia ſanctæ Mariæ.el ij.vt li.pen.per Collec.in c.
fi.de proba. Dic quòd vbi dicit ſe liberatum pacto,
tunc debet probare redditum à creditore : ita tenet
gloſ. poſita in d. l. ſi de poſſeſsione. ſi tamen dicit ſe
liberatum ſolutione , tunc ſi eſt perſona domeſtica,
non præſumitur ſolutū,niſi † probetur ſolutio. pro 2
quo l.j.C.in qui.cau.co.cen.te.preſ. ita tenet gl. in l.
alle.& per hoc l.j. §.ille autem. C. de lati. libe.tol. Si
autem † non erat domeſticus,præſumitur liberatus 3
ſolutione.vt l.ſi chytographū. ff. de probatio. & l. ſi
fullo.ff.de fur.& vide quæ poſuit Cy.in d.l.ſi de poſ-
ſeſsione.& per Collect.in d.c.fi.de probat.

a Idem tenet Salicet.in alleg.l.ſi de poſſeſſione. & huiuſmodi diſtinctio originaliter fuit Iacob. de Are.vt ibi recitat Cyn. quam ſequitur Bart.in l.ij.§.j.ff.de pact.Idem Ioan.An.& Sic. in alleg. c. eccleſia. vt lit. pend. vbi ponit rationem diuerſitatis,quam etiam tangunt Cy. & Salic. vbi ſuprà inter primum caſum & ſecundum : quia primo caſu allegatur pactum quod habet inſtar donationis , qui non faciliter præſumitur,cùm donare ſit iactare & perdere.vt l.cùm de indebito. ff. de proba.ff.de dona.l.filiusfam. c. ſuper hoc. de renunc. ideo potius præſumitur inſtrumentum ſubtraxiſſe. Secundo caſu allegatur ſol. quo tempore ſolet reddi inſtrumentum : & ideo cum non habeat præſumptionem contra ſe , potius debet præſumi ſol. ſi non ſit perſona domeſtica creditori ex cancellatione inſtrumenti , ex eo quòd inſtrumentum reperitur apud ſe. hæc tamen præſumptio admittit probationem in contrarium.d.l.ſi chytographum. & no. Goffr.in alle.c.eccleſia ſanctæ Mariæ. vt ſi vult probare creditor quòd ſine facto ſuo inſtrumentum peruenit ad manus debitoris,& quòd fuit ſibi ſubtractum , cùm domus ſua ſuppoſita fuit ſpoliis vel quid ſimile.argu.bo.in d.l.ſi de poſſeſſione.Et vide ad materiam quod no.Spec.in titulo de inſtrumen.edi.§.poſtquam. ver.porro.& verſic.præceden.vbi Io.And.limitat hoc quando
perſona

perſona quæ habet inſtrumentum eſt legalis. & tenuit inſtrumentum aliquo tempore, quod eſt no. ſecundum Sicul. vbi ſuprà, dicens quòd his & ſimilibus caſibus multum operantur conditiones & perſonarum circunſtantię. & vide Ioan. And. in
4 loco præalleg. Et propter † has difficultates doctores dant bonum conſilium, vt ſatisfacto debito fiat inſtrumentum de ſolutione & liberatione: & non confidat debitor ex ſola inſtrumenti redditione, ad quod eſt bonus tex. cum glo in l. pecuniæ C. de ſolut. Quid autem ſi reddidi inſtrumentum in quo tu & alter eratis mihi obligati, an videor vni tantum cui tradidi inſtrumentum remiſiſſe debitum, an vtrique? Et quid ſi reddidi tibi inſtrumentum in quo tu eras mihi obligatus, &
5 poſtea illud mihi tradidiſti. & quid 1 ſi habeo plura inſtrumenta de eodem debito, & trado vnum, an videar remiſiſſe debitum: vide notabiliter per Sicu. in alle. c. eccleſia ſanctæ Mariæ.
1 Additio. Et quid. Item quid ſi inſtrumentum reperitur cancellatum apud tertium, an pręſumatur facta fuiſſe ſolutio, vide per Alex. in conſi. lx. in pe. & vlt. col. in ij. vol. vbi etiã ponit quid ſi reperitur cancellatum apud debitorem.

QVAESTIO CCXXXI.

a ITEM fuit quæſitum. [a] Si aliquis renuntiauit ceſsioni bonorum cum iuramento, & cedens venit ad tantam paupertatem, quòd ſatisfacere non poteſt, ſupplicat officiali vt ſecum diſpenſet ſuper tali iuramento, quæritur an officialis poſsit? Concluſum fuit quòd ſic: dummodo habeat aliquid ſpirituale enumeratum, in c. licet. de offi. vic. li. vj. vt ibi videtur tenere glo. fin. maximè vbi epiſcopus cõmiſit eidem omnimodam iuriſdictionem in omnibus cauſis & factis, prout no. Colle. in c. quanto. de iudi. vt fuit mihi officiali in literis officialatus commiſſum, maximè factum hæreticæ prauitatis. & vide cap. ij. de procu. in clem. per Guli. de monte lau.

a Supradicta gl. fin. alleg. c. licet. tenet Hoſti. in c. ſua. eod. ti.
1 Quod Pau. verũ eſſe dicit. ſi ſint paria vel minora expreſſis 1: ſecus ſi eſſent maiora vel imparia: vt in allega. cle. non poteſt. & hoc tenere videtur Domi. in alleg. c. licet. Adde hic quæſtio. lxj. & lxij. quæ ibidem poſui de materia renuntiationis ceſſio-
2 nis bonorum 2 & diſpenſationis iuramenti.
1 Additio. Minora expreſſis. Adde Sicu. in c. coram. in pe. col. de in integ. reſt.
2 Ceſsionis bonorum. Vide per Sali. in l. j. C. qui bo. ced. poſ.

SVMMARIVM.

1 *Scholares abſoluuntur ab archiepiſcopo à leuibus iniectionibus manuum.*
2 *Epiſcopus poteſt abſoluere excommunicatos à ſuo inferiore,*
3 *Niſi aliud per conſuetudinem obſeruaretur.*

QVAESTIO CCXXXII.

a ITEM fuit quæſitum. [a] Si Cathalanus ſtudens Tholoſę poſsit abſolui ab iniectione manuum facta in perſonam eccleſiaſticã in Cathalonia per Archiepiſcopum Tholo. Concluſum fuit quòd ſic: dũmodo non ſit grauis talis iniectio. ita tenet Gui. de monte Lau. in cle. dudum. de ſepul. ſuper verſic. nulla tenus audiatur. & Inn. in c. omnis. de pœni. & remiſsi. & idem ibi Colle. ſuper verbo proprij ſacerdotis. q. xiiij. & in c. quòd clericis. de foro compe.

a Idem dic de alia excommunicatione à iure vel per ſtatuta quorumcunq;: dummodo non ſit reſeruata per conditorem: arg. in c. nuper. de ſen. excom. quod non diſtinguit an ſit contracta in diœceſi vel extra diœceſim. Et ita ſeruatur in ſermonibus generalibus qui fiunt ad clerum in eccleſia Tholo. vbi
1 abſoluuntur † ſcholares. & alij ab huiuſmodi leuibus iniectionibus extra diœceſim factis, dummodo præſentes in ſermone interſint. Secus autem ſi excommunicatio lata eſſet ad hominẽ: vel ſi conditor canonis ſibi reſeruaſſet: quia tunc non poſſet, quod tenent Io. And. & Sicu. in c. ex frequentibus. de inſti.

Adde quòd epiſcopus † poteſt abſoluere excommunicatos à ſuo inferiore, puta Archidiacono, & huiuſmodi, ſecundum Innoc. in cap. cùm ab eccleſiarum. de offic. ordin. etiam non præmiſſa ſatisfactione: quia ordinarius eſt totius diœceſis, vt in cap. j. de offic. ord. C. de iuriſd. om. iud. l. fin. Et tales inferiores dicuntur vicarij epiſcoporum, in cap. j. de offic. archi. lxxx. diſt. ca. non debere. ſed malè facit epiſcopus, quia iuriſdictionem non ſeruat ſuis ſubditis, de exceſ. præl. cap. ij. & de offic. ordin. cap. quanto. Quod intellige verum, niſi † ex conſuetudine haberent, vt non poſſint ab epiſcopo abſolui: quia tunc non poſſet, de offic. arch. c. dilecto. & hæc opin. Inn. eſt cõmunior, quamuis aliqui cõtrà. vide Sic. in alle. c. cùm ab eccleſiarũ. 2
3

SVMMARIVM.

1 *Petens quem condemnari ad ea in quibus ſibi tenetur, an illud verbum, tenetur, comprehendat id ad quod ſibi tenetur de iure communi, an verò etiam illud quod de conſuetudine. & num. 2.*

QVAESTIO CCXXXIII.

ITEM fuit quæſitum. [a] Si fuit † traditus libellus contra aliquem, petendo ipſum condemnari ad ea, in quibus ſibi tenetur. An illud verbum, tenetur, comprehendat ſolùm illud, ad quod ſibi tenetur de iure communi, vel de conſuetudine? Concluſum fuit quòd comprehendit ſolùm illud, ad quod ſibi tenetur de iure communi. ita no. Inno. in c. conquerente. ſuper verbo, honorentur. de offic. ordin. a
1

a Adde gloſ. in eo. cap. quæ vult quòd ſufficit epiſcopo generaliter in libello ſuo petere iura epiſcopalia: quia intelligitur de his quæ expreſſa ſunt in d. cap. Sed alia eſt gl. huic contraria in c. conſtitutus. de reli. do. in ver. iuxta ratã. quę dicit ꝙ ſub hac petitione, peto ius epiſcopale, nõ ſolũ cõprehenditur ius epiſcopale, quod debetur iure communi, ſed quod conſtitutũ eſt pacto vel conſuetudine. c. auditis. de præſcri. Et ideo Ioan. And. & poſt eum Sicu. in alleg. c. conſtitutus. diſtinguendo reducunt dictas glo. ad concordiam, quòd aliqua ſunt iura, quæ iure ſpeciali ſuccedunt in locum iurium debitorũ de iure communi: & illa comprehenduntur tanquam ſubrogata in locum illorum, & ſic loquitur tex. & gloſ. alleg. cap. conſtitutus. Alia ſunt, quæ non ſunt ſubrogata, ſed veniunt accumulatiuè. & illa comprehenduntur: & ſic procedit quod not. glo. Inn. & doct. in d. cap. conquerente. Adde quòd ſufficit in libello narratione facta concludere generaliter 1: vt peto mihi de prædictis iuſtitiam fieri. ita voluit Innoc. in c. ij. de ord. cognit. operatur enim talis concluſio ſententiam ferri poſſe ex libello inepto: ſi conſtet de intentione libellantis, & actio competit: licet ineptè proponatur ſecundum Ioan. Cald. Ant. de But. & Sicu. in alleg. c. ij Franc. de Pa in l. edita. C. de eden. Lud. Ro. in ſingulari. ver. clauſula petens, &c. Bar. in extrauag. ad reprimendam. ver. ſine figura iudicij. Operatur etiam quòd ſi agens in libello narrat petitorium & poſſeſſorium, & concludit poſſeſſorium poſſe in petitorio probationes adducere ſecundum Cal. & Sic. vbi ſuprà, & ideo conſilium eſt ſecundum Sicul. in cap. vnico. de lit. conteſta. in prin. antep. col. quòd etiam poſt concluſionem ſpecialem adiiciatur dicta clauſula generalis: peto mihi de prædictis iuſtitiam fieri. quod optimè faciunt procuratores & aduocati in curia Archiepiſcopali Tholoſæ, dum adiiciunt iſtam clauſulam. Cui quidem libello petit dicta pars agens ex aduerſo legitimè reſponderi, ius dici, & iuſtitiam miniſtrari, &c. iuuat enim multum libello ſecundum Sicu. & doct. vbi ſuprà. 1
1 Additio. Generaliter. An in libellis procedat concluſio generalis, vide per Alex. conſ. cxxj. in vj. col. in j. vol.

SVMMARIVM.

1 *Iniuria non præſumitur remiſſa ſi contingat iniuriantem cum iniuriato ſimul comedere.*
2 *Iniuria remittitur ſalutatione, comeſtione, & oſculatione.*

QVAESTIO CCXXXIIII.

ITEM iniuria facta [a] eſt Titio, quam reuocauit ad animum ſuum, & contra iniuriatorem tradit libellũ, quo tradito comedit & bibit 1 cũ iniuriante, expoſt petit reſpõderi dicto libello, opponitur exceptio diſsimulationis per l. nõ ſolùm. §. j. ff. de iniur. & inſt. a
1

& inſt.eo.tit.§.fi. Concluſum fuit quòd dicta exceptio non impedit ex quo ad animum reuocauit, & poſt reuocationem non tollitur niſi verbis vel pactis, vt tenet glo.in d.§.fi.de iniur.inſti.vide Collect. in proba.decre.§. fi.

a Adde hic quæ ſuprà q.cxxvij.q.cxl. & q. cxlv. & vltra prædicta adde quòd iniuria remittitur ſalutatione, comeſtione, & oſculatione, & huiuſmodi ſignis: quia iſta ſunt ſigna reconciliationis ſicut ſubtractio præmiſſorum eſt ſignum inimicitiæ, vt no.gloſſ.in c.cum Adrianus.lxiij.diſt. & in c.cum ſuper abba.de offic.delega.quod intelligo, ſicut ſupra dictum eſt.niſi à principio pronocaſſet aduerſarium eum citari faciendo, vel præmiſſa non feciſſet proprio motu. quid enim ſi ambo fuerunt inuitati ad vnum feſtum, & fortè poſiti ad vnam menſam. Ioan.Fab.& poſt eum Ang.Are.in alleg. §. fin. inſtit. de iniur. dicit quòd non intelligitur pax facta: quia ea quadam neceſſitate honeſtatis hoc fecit, & idem ſi recipit eum ad oſculum pacis in eccleſia: nam non potuit ſalua honeſtate recuſare, vt in cle.fi.de ſen.excom.

t ADDITIO. Comedit & bibit. Tu vide de hoc no.Guid. pap.deciſi.cccclxvj.

SVMMARIVM.

1 *Bigami an ſint priuati priuilegio clericali.& nu.4.*
2 *Bigami qui dicantur.*
3 *Vxorem adulteram cognoſcẽs an dicatur bigamus.*
4 *Bigamia interpretatiua quænam dicatur.*
5 *Bigamia ſimilitudinaria quænam dicatur.*

QVAESTIO CCXXXV.

Altercationis, &c. Quæritur † vtrum omnes bigami ſint priuati priuilegio clericali? Et videtur quòd ſic: quia iſte tex.loquitur indiſtinctè. In contrarium videtur ar.c.nuper.& c.à nobis.de bigamis.quia illi reputantur bigami verè: ſed propter intentionem cum opere ſubſecuto non promouentur, ſicut alij.
a Nec cum illis diſpẽſatur, intelligatur † ergo in veris bigamis ſicut ſunt illi, qui cũ duabus vxoribus licitè & ſucceſsiuè cõtraxerunt.ar.c.ſi quem.de ſen.excõ. & in c.ſuſceptum.de reſcri.lib.vj. & quòd tales ſint verè bigami, no.glo.quæ incipit, intellige.eo.tit. c.ij. Sed nunquid interpretatiuus, dico quòd ſic, quatenus eſt in iure expreſſum. vt in illo qui contraxit cum corrupta eam cognoſcendo. vt in c. quiſquis. lxxxiiij.di. quia ibi eſt expreſſum: & de tali bigamo interpretatiuo exponunt Ioan.Mo.Archi. Io.An.& Guli.de mõte lau.Iſtud c.& nõ de aliis interpretatiuis. Et meritò, quia alle.c.quiſquis.ſuper quo fundatur iſtud c.loquitur de iſto interpretatiuo, & non de aliis, ergo & iſtud determinans primùm ita eſt intelligẽdum.ar.c.vt circa. & c.is qui. & c. qui contra.de elect.lib.vj. Alij autem & ſi ſint bigami quantum ad legem promotionis, non tamen quoad priuationem priuilegij clericalis. vt c.ij. alle.eo. tit. & ita intelligunt omnes gloſſantes iſtam decretalem. & hoc. xxxiiij. di. c. cognoſcamus. & c. ſi cuius. & in alle. c. quiſquis. videlicet ſi non eſt matrimonium: vt quia ſucceſsiuè contrahit cum duabus in ſacris conſtitutus, vel religioſus non eſt priuatus priuile-
3 gio clericali, licet bigamus cenſeatur. Et pari † ratione de illo, qui vxorẽ adulteram etiã ſcienter cognoſcit, iuxta no.c.ij.eod.tit.Nec obſt.quòd iſta diuiſerit carnem ſuam in plures.& ita iſte eſt maritus corruptè, verum eſt nunc, non autem tempore primæ diſpenſationis, vel conſummati matrimonij, quod eſt reſpiciendum, xxx. q.v.c. qualis. & facit quod not. Abb. eo.tit. c.debitum.in vlt. gloſſ. Nec obſt. quod dicit Gulielm.de Monte laud.in d.c. vnico: quia non probat niſi arg. c. nuper, quod loquitur de ficta bigamia, vt dixi.& iſtam tenet Ioan.And.in c.Ioannes, de cle.coniuga.in antiquis. Cuius verba ſunt hæc. De tertio verò ſi quæris an perdat priuilegium clericale, iterũ diſtinguo, aut tenet matrimonium, aut non. primo caſu ſi ex contractu ſecuta carnali copula bigamiam incurrit, exutus eſt omni priuilegio clericiali, de biga.c.vnico.lib vj. Si verò non incurrit bigamiam, ſi incedit in habitu & tonſura, retinet priuilegium quoad duo, in aliis totum perdit, vt in c.vnico. de clericis coniugatis. lib.vj. Si verò matrimonium non tenet, ſi ex contractu incurrat pœnam bigamiæ propter effectum cum opere ſubſecuto, licet ſit indiſpenſabilis quoad executionem officij, & ſic intelligo c.nuper de bigamis.non puto illum exutum priuilegio clericiali.& ſic de veris bigamis loquitur decre.vnica.de biga. lib.ſexto: multominus priuatus erit, ſi ex contractu pœnam illam non incurrat, Ioan.Andr.nec obſt. c.ſi cuius.c.laici. xxxiiij.diſtinct.quia talis dicitur bigamus quoad l. promotionis.hoc volunt ibi doct. gloſſ. & alij in capitulo ſuper eo aliàs nuper de biga.Nec obſt.capitulum quiſquis.lxxxiiij. diſt. quia loquitur de bigamia vera, vel interpretatiua, quæ ab initio, ſeu cum copula carnali incurritur, vt ſuperius dixi. Super hoc fuit exorditus proceſſus in curia ſpirituali Tholoſæ inter procuratorem Regium, & eccleſiæ ſuper quodam, & fuerunt alleg. præmiſſa, quibus viſis procu.Reg.tacuit.

t Bigami. Sed Bonagui.in cap.nuper.de bigam tenet quòd ſacerdos qui contraxit cum vidua vel ſucceſſiuè cum duabus, & poſtea commiſit homicidium, quòd poteſt puniri per iudicem ſecularem.per d.c.vnic.

a Adde hic q.ccxix ſuprà.& quæ ibidem poſui: videlicet an deflorans virginem: & poſtea accipiens eam in vxorem ſit bigamus. Adde quòd triplex eſt bigamia: quædam vera, quæ ſecundum Gl.in c j.eo. tit. contrahitur vno modo: quando habuit plures vxores legitimas, capitu.acutius.& capit.ſeq.xxvj. diſtinct.intellige ſi ambas cognouit.aliàs ſecus Alia eſt interpretatiua † quæ ſecundum dictam gloſſ. contrahitur duobus modis: primò quando contraxit cum corrupta.xxxiij.diſtinct. 4
c.maritum.& c.à nobis. eo.tit intellige, ſi cognouit eam, aliàs non. d. c. debitum. Secundò quando reddit debitum vxori adulteræ.xxxiiij.diſtinct.c.ſi cuius. & cap.ſeq. etiamſi ad præceptum eccleſiæ redderet ſecundum communem opi. etiamſi eam ignorabat adulteram ſecundum Sicu. in c. ſi vir. de adulteriis, alleg.xviij.diſt.c.ſicut. & de bigamis.c.j. Vnde ſi credebat virginem tempore conſummationis matrimonij: & pòſt cognouit corruptam, bigamus erit.xxij.quæſtio.v.ille.lij.diſt. quæ in aliquo, nec excuſat error, vel ignorantia in d. c. ille. Sed ſi quis acciperet virginem quam non cognouit, & ea mortua accepit ſecũdam quam cognouit: vel econtrà primam cognouit ſed non ſecundam, bigamus non erit. Similiter ſi quis duxit mulierem virginem ab aliquo deſponſatam: ſed non cognitam præmortuo ſponſo, non eſt bigamus.xxiij. diſtinct. c. ſio.& d.c.debitum. Alia † eſt ſimilitudinaria, quæ contrahitur 5
quatuor modis. Primus cùm quis contrahitur cum Deo per votum ſolenne. & poſtea contrahit matrimonium de facto. xxvij.q.j.quotquot & d.c.à nobis.de biga. Secundus quando quis diuerſis temporibus habuit plures vxores: vnam de iure, alteram de facto.& cognouit ambas.d c.nuper. Tertius ſi ſimul duas habuit vxores: vnam de iure, & alteram de facto: vel ambas de facto, & cognouit ambas.d c.nuper. Quartus ſi exiſtens in ſacris contrahit d.c.nuper. An autem omnes prædicti bigami ſint priuati priuilegio clericali ſatis eſt per ſupradicta deciſum.& vide Archi.in c.quiſquis.lxxxiiij.diſt.Guli. Gar.Io. Mona.& Archi.in c.vnico.de biga.lib.vj.& ibi Domi.de ſanct. Gemi.& do.Pet.de Ancha.

SVMMARIVM.

1 *Soluens penſionem trium annorum, præſumitur ſoluiſſe penſionem annorum præteritorum. & nu. 2.*

3 *Si dicta ſolutio trium annorum eſſet facta de per ſe vnaquaque ſingulo anno, aliàs non.*

QVAESTIO CCXXXVI.

a ITEM fuit quæſitum. [a] Si aliquis tenetur † dare
1 certam penſionem, vel cenſum pro aliquo fundo, vel alia re, ſi reperiatur quòd ſoluerit tribus annis proximè præteritis, an præſumatur quòd ſoluerit aliis anterioribus annis? Cõcluſum fuit quòd ſic, per l. quæcunque. C. de apo. pu. lib. x. & not. Specu. tit. de loca. §. nunc aliqua. ver. xxvij.

1 a Adde glo. magnam in l. ij. [t] C. de iure emphy. quæ con-
2 cludit † quòd eo ipſo quòd emphyteuta probauit ſe ſoluiſſe tribus annis proximè præteritis, quòd præſumitur ſoluiſſe toto tempore retro: niſi contrarium probetur per d. l. quicunq;. & ad hoc dicta glo. reputatur multum not. per docto. ibidem. qui omnes tranſeunt cum ea. & illum tex. in d. l. quicunque, Salicetus reputat ad hoc ſingularem in d. l. ij. & refert Dyn. ita conſuluiſſe. & ſe etiam ita de facto obtinuiſſe. & idem Salice. in dicta l. ij. xj. col. illum etiam text. reputat Bart. mirabilem in illa l. quicunque. Bal. dicit dictam glo. eſſe auream. in c. literæ. de dila. ad finem Et cum hac concluſione gl. tenet etiam Spe. in d. verſi. xxvij. & Innoc. poſt Pe. de Ancha. in d. c. potuit. in xliiij. colum. vbi dicit per hoc fuiſſe defenſatum quendam abbatem ab excommunicatione. quia apparebat eum ſoluiſſe capitulo pro tribus vltimis annis: & fortè tenebatur facere ſolutionem capitulo alterius eccleſiæ. Et ſic d. gloſſ. eſt notabilia quæ extendit dictam l. quicunque. loquentem in tributis: vt etiam locum non habeat in canone emphyteutico, & ad hoc no. iſtam gloſſ. Bart. in ea l. quicunque. Idem etiam tenet gloſ. in c. cum eccleſia ſutrina. de cau. poſſeſſ. & proprie. & refert Ioan. And. in addit. Specu. in d. verſic. xxvij. quòd Andreas de Barulo ſuper d. l. quicunque, exaltat vocem ſuam dicens, quòd per illam l. obtinuit in cenſu emphyteutico ſufficere probationem ſolutionis vltimorum trium annorum. Limita tamen hanc concluſionem & ſingularem & d. l. quicunque. vt proce-
3 dat † quando illa ſolutio trium annorum eſſet facta quælibet de per ſe vnaquæque ſingulo anno. Secus ſi ſimul et ſemel ſoluiſſe vno anno, pro tribus annis, ita ſignanter limitat illam l. Bal. in l. ij. C. de dotis promiſſio. poſt not. ibi per Cy. & idem Bald. & Alexan. de Imola in d. l. quicunque. quod & pro hac limitatione bene facit quod ſingulariter voluit Bart. in l. eum qui, aliàs incipit Iabolenus. ff. de annu. leg. dum ſingulariter limitat l. eum de in rem verſo. ff. de vſur. & l. ſi certis annis. C. de pact. in quibus dicitur quòd ex ſolutione decem annorum præſumitur debitum præceſſiſſe: vt non procedat quando fieret vna ſolutio pro decem, aut pluribus annis: quam limitationem ad illa iura etiam ponunt Petrus Cy. Bald. in dicta l. ij. C. de dotis promiſſio. pro qua limitatione bene facit tex. in d. l. eum de in rem verſo. in verbo, longo tempore, & ibi Bald. ad hoc no. illum textum.

t ADDITIO. In l. ij. vbi vide do. Iaſ. de May. in l. ij. col. multum commendantem illam gloſſ. in hoc paſſu. & dicit quòd omnes doct. eam ſequuntur.

QVAESTIO CCXXXVII.

a ITEM quidam, Bononienſis authoritate apoſtolica vocauit alium Bononienſem coram epiſcopo Ferrarien. dicens ſe perhorreſcere aduerſarium: quam perhorreſcentiam probauit vel per teſtes, vel proprio ſacramento, ſequendo tenorem c. ſtatutum. in §. cum verò eiuſdem, in fi. de reſcript. lib. vj. Aduerſarius vult ſe admitti ad probandum contrarium. Concluſum fuit quòd poteſt, prout tenet Ioan. Andr. in nouella. ſuper ver. iuramentum. & per Collect. in ca. apoſtolicæ. de cleri. excommu. miniſtran. Et ita bis fuit ordinatum, & ſententiatum in dicta capella.

a Tamen dicit Ioan. And. ſe habuiſſe ab epiſcopo Bononi- auditore contradictoriarum, quòd ſi reus appellaret, quia iudex non admitteret probationes contra iuramentum, cancellaria non daret literas, remittit ad not. per ſe de offic. iudic. in §. fin. in Spec. verſi. quærendum. in fine. dicit tamen quòd ipſe admitteret reum opponentem contra actorem, allegantem timorem cancellariæ, ſi haberet probationes promptas, aliàs non admitteret ſed remitteret ad iudicem impetratum pactorem coram quo reus probaret, & ita dicit ſe habuiſſe à præfato Bononien. epiſcopo ſeruare Ioan. Cal. vt refert Dominicus in allega. cap. ſtatutum. diſtinguit quòd aut iuramentum eſt delatũ reſciente & contradicente, vel excipiente aut tacente vel non conſentiente. primo caſu non nocet ſibi, quia malè facit iudex, ad hoc de emptio. & venditio. capit. penult. & facit quod not. Innocen. in cap. quia propter. de electio. de canonico qui alteri vocem ſuam commiſerat, vbi admittitur ad probandum impedimentum per iuramentum: vbi autem tacitè vel expreſsè conſenſit, tunc ſecus. ad quod, de electio. Cumana. & quod ibi not. Et hanc diſtinctionem æquam eſſe dicit idem Dominicus. nam non vult illud capitu. ſtatutum, actorem poſſe impetrare, niſi quando meritò timet, ergo licet dicat timere, vbi in veritate non eſſet timendum, ipſe non excuſaretur, vt dicit glo. ſuper verbo, meritò. Sed quid ſi ſimul concurrant, actor qui vult probare per iuramẽtum, reus contrarium per plenas probationes, quis erit præferendus? Dominic. vbi ſuprà, poſt Ioan. Andr. concludit quòd volens probare audietur, vt æqualitas in iudiciis obſeruetur, & qui melius probauerit, obtinebit. de renunc. c. ſuper hoc.

SVMMARIVM.

1 *Impuberis doli capacis teſtimonium facit ſufficiens indicium in maleficiis. & num. 2.*

3 *Pater, filius, & alij domeſtici, in maleficiis an poſſint deponere, & an eorum teſtimonium faciat indicium.*

QVAESTIO CCXXXVIII.

AN teſtimonium [a] impuberis † doli capacis 1 a
quamuis non faciat teſtimonium, ſaltem faciat ſuf- 1
ficiens indicium. Concluſum fuit quòd ſic. ita tenet 1
gloſ. in l. inuiti. ff. de teſti. & Bart. in l. j. ſi impubes. ff. ad Silleia. quod intelligitur ſecundum l. de minore. ff. de quæſtio. videlicet quòd pupillus non torquetur, ſed ferula percutitur ad inueſtigandum veritatem, non quòd dicto eius ſtetur, ſecundum *Bart.*

a Adde gl. iiij. quæſt. iij. c. j. & in l. talis. C. ad Silleia. qui dicit quòd impuberes ſolent ferula cædi ad inquirendum, non ad puniendum. & Bartol. ibi no. quòd † licet impuberes non ſint 2
idonei teſtes [2] in maleficiũ: vt l. in teſtimonium. ff. de teſtib. 3
hoc eſt verum ad plenam probationem, ſed bene ad indiciũ, ex quo concludit quòd impubes facit indiciũ ſufficiens. idem not. Bar. in l. ij §. quod obſeruari. C. de iuram. calum. Sed in l. maritus. ff. de quæſtio. dicit quòd teſtis qui non debet examinari propter ætatem, non facit indicium plenum, ſed quale quale vt d. l. j. §. impuberes. ad Silleia. & no. in gl. in l. talis. C. eod. tim. Quid autem ſi ſit alius teſtis, qui non debuit contra malefactorem examinari, ſicut pater, filius, domeſtici, & alij commenſales: vt l. præſenti. C. de his qui ad eccle. confu. l. Iulia. & d. l. inuiti. & l. parẽtibus. ff. de teſti. An examinati faciant indicium dic quòd nõ, ſecundum Bar. in l. j. §. idem Corne. & §. diuus. & §. ſeruus. & alleg. l. maritus. ff. de quæſt. idem Bart. in l. ſeruos pro domino. C. de teſti. & in l. ſi quis ex argentariis. §. ij. ff. de eden. de materia indiciorum vide ſingulariter Ang. Aret. in tract. malefic. in verſic. fama præcedente.

s ADDITIO. Teſtimonium impuberis doli capacis. Vide Rotam q. cccvj. & q. ccccc j. in nouis.

2 Idonei teſtes. Vide Alex. in conſil. lxiiij. in j. volum.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia læſa, elapſo quadriennio ſi petat ſe reſtitui in integrum, non reſtituitur.*

2 *Niſi læſio fuerit enormiſſima, tũc enim reſtituitur.*

QVAESTIO CCXXXIX.

ITEM fuit quæſitum. [a] Eccleſia fuit læſa † ad a
contractum vel ſimile aliud: ita quòd non poteſt reſtitui poſt quadriẽnium elapſum, an ſaltem poterit

excipere?

excipere? Cy. mouet iſtam quæſtionem in l.ſuperuacuam.C.de tempo.in inte.reſtit.pe.& tenet quòd non:quia fuit in poteſtate ipſius eccleſiæ intra quadriennium agere, igitur & excipere.in l.necnon. §. except. ff.ex quibus cau. maior. & l. nam & poſtea. §. quòd ſi minor.ff.de iureiuran. vbi text. Et ita fuit ſententiarum in Capella.

a Idem tenet Sali.in alleg.l. ſuperuacuam. in fi. idem Paul. Fran. de Zaba.& Io.de Imo.in cle.vnica.de in inte.reſt.in cle.
2 Adde glo.ſingu.in c j de in integ.reſti lib.vj.quæ vult q† etiã
lapſo quadriennio à tempore læſionis eccleſia audiatur petens in integ.reſti.puta quando fuit læſio enormiſſima, quam gl.ſequuntur Sicu.in c.j.eo.titu.Ange.Are in §.rurſus.inſti.de actio.vj col.verſi.ſed in tempore.Adde quòd ſi ceſſante enormiſſima huiuſmodi læſione, vel aliis cauſis de quibus in glo. fi.illius c j lib.vj. ſi petita fuerit in integrum reſtitutio lapſo quadriennio,& conceſſa non valebit ita tenet Bar.& Nico.de Neapol.in l.ſcire.§.conſequens.de excuſ.tuto.

SVMMARIVM.

1 *Clericus cõtrahens matrimoniũ, amittit beneficiũ.*
2 *Si contraxerit per verba de præſenti etiã non ſubſequuta copula carnali: ſecus tamen ſi per verba de futuro.& nu.3.*
4 *Beneficium quoque amittit, etiã ſi ſponſa cum qua contraxit per verba de præſenti ingreſſa fuerit monaſterium.*
5 *Contrahens illicitè non eſt melioris conditionis, quã ille qui contraxit licitè.*

QVAESTIO CCXL.

a ITEM fuit quæſitum.[a] Si clericus † habens be
1 neficia cõtraxit matrimoniũ, an eo ipſo vacent dicta
beneficia? Concluſum fuit quòd ſic:ita tenet Colle.
in cap.j.de cler.coniug.& ibi pleniſsimè per ipſum.

2 a Hoc intellige quando contraxit † per verba de præſenti
etiam non ſubſecuta copula carnali,quia exercuit actũ omnino contrarium clericatui,nec debet habere vxorem carnalem ſed ſpiritualem: videtur enim per actum contrarium renunciaſſe beneficio, & habere illud pro derelicto.ar.cap.ex tranſmiſſa. de renun.c.cum renunciatur.xxxij.q. j. ſecus † autem ſi
3 tantum contraxiſſet per verba de futuro, vt tenent Io.An.Sicul.& communiter doct.in alle.c.j.idem Do.de Ro.deci.xxvj. aliàs deciſ.1.de cleric.coniuga. in nouis. vbi tenent quòd impetranti beneficium tanquã vacans per contractũ matrimonij non ſufficit probare contractum ſponſaliorum per verba de futuro,idẽ tenet Dominicus de ſan.Gemi.in c.j.de cleri. con-
4 iu.lib.vj. Adde quòd † ſi ſponſa de præſenti antequam ſit cognita ingrediatur monaſterium,non recuperabit clericus beneficium,vt dicunt docto.vbi ſuprà. Adde ſi clericus in ſacris contraxerit matrimonium per verba de præſenti priuandus erit beneficiis per ſententiam:niſi cum eo diſpenſetur,gloſ.in allega.c.j.de clericis.coniu. in antiquis. ſequitur Anto. & ita tenet Io An.in c.Ioannes.de cle.coniuga.& poteſt ſecundum eum epiſcopus diſpenſare, arg. c.ſane.ij.eo.ti.niſi contraxiſſet bigamiam.vt c.nuper. de bigam. Sed Io.And.in allega.c. j. & Sic.tenent quòd ſit priuatus ipſo facto,ſicut ſi teneret matri-
5 monium,quia non debent eſſe melioris conditionis qui contraxerunt illicitè,quàm qui licitè,in c.eum qui.de præb.lib.vj. c.nuper.alle.& vide Sic.in alle c.j.Adde quòd no. per Bartol. Brixi.in quæſtione dominicali,quæ incipit,clericus quidã:vbi concludit quòd ſi clericus cõtraxiſſet cum cõſanguinea 1 perdidiſſet beneficia:quia quãtum in eo fuit matrimonium contraxit:idem tenet Ang.de Clauaſ.in ver.clericus.v.
1 Conſanguinea.Adde dec.conſ.166.in princip. contrarium tenentem.& ibi vide apoſtillam in verb.conſanguinea.

SVMMARIVM.

1 *Iurans non reuelare ſecretum,ſi id reſpiciat vtilitatem publicam,compelli poteſt ferre teſtimonium. & nume.2.*
3 *Iuramentum non obligat teſtem.*

QVAESTIO CCXLI.

ITEM fuit quæſitum.[a] Si tres ſocij † iurauerunt a
aliquid tenere ſecretum, ſi poſtea ſuper illo fa- 1
cto iuramento producantur in teſtes, an compellantur ferre teſtimonium? Cõcluſum fuit quòd ſic, per not.Innoc.in cap.qualiter.el j.de accuſ. c. inclinauit.& c.conſtitutus.de teſtib.

a Idem tenet Sicul.in alleg. cap.intimauit.& cap. qualiter. Idem Fran.Arc.in eo.cap.qualiter.idem Ang de Clauaſ.in §.
confeſſio.vltimo,verſ.xxij Adde † quòd ſimiliter cogi poteſt 2
ad reuelandum ſecretum,ſi hoc reſpicit vtilitatem publicam, & ſuper vtroque dicto vide Bald.& Ang.in l.fin. ff.qui ſatiſd. cogan.& Sicul.& de Clauaſ.vbi ſuprà,hoc eſt tenẽdum,quicquid dixerit Bald. in l.nullum. C.de teſtib. vbi dicit quòd qui iurauit non reuelare ſecretum, ſi vult teſtificari, repellitur: quia aut dicit falſum,aut eſt periurus.alleg.Ioan.And. in c.li-
teras.de præſump. nam vt patet ex dictis Innoc. iſtud † iura- 3
mentum non obligat teſtẽ,ergo non eſt periurus.Adde quòd ſi quis,ſicut quotidie contingit, reuelat peccatum ſuum amico, dicens hoc ſibi dicere in confeſſione, reuelando peccat mortaliter, & crimen proditionis incurrit, niſi quando veritas id exigit in periculum aliorum, vel quando obedientia cogit ad reuelandum: vnde contra iſta ſuo & iuramentum & promiſſio non valent, ſecundum de Clauaſ.vbi ſuprà, vnde Sicu.in c.omnis vtriuſque ſexus.de pœni. & remiſ. dicit quòd ſi talis aſſumitur in teſtem, tenetur reuelare. Et laico non dicitur in confeſſione ſine pœnitentia, niſi aſſumatur loco ſacerdotis in neceſſitate,& fiat ei confeſſio ſicut ſacerdoti: tunc enim non debet reuelare,etiam tanquam teſtis: aliàs puniretur,ſecundum Sicul.in eod.cap.omnis.

SVMMARIVM.

1 *Pater poteſt remittere actionem iniuriarum tam ciuilem quàm prætoriam competentem filio:*
2 *Modo pater fuerit honeſtæ vitæ ſecus ſi vilis.*
3 *Pater inhoneſtæ vitæ non habet filium in poteſtate.*

QVAESTIO CCXLII.

ITEM an pater poſsit † remittere actionem in- a
iuriarum 1 tam ciuilem quàm prætoriam competen 1
tem filio. Concluſum fuit quòd ſic, ſecundum diſtinctionem l. ſi vnus. §.filiusfam. cum ſequen. ff.de iniur.ita tenet Spec.ti.de iniur.§.j.ver.ſed nunquid. & Collect.in cap.fin.eod.tit. & Bart.in d.§.filio. qui ſecundum eum facit quòd pater poteſt facere pacem cum iniuriantibus filium. idem Hoſt. in ſum. eod.tit.§.cui detur.ver.ſi verbo,conſilio.

a Adde gl.& Bar.in l.perſonam.ff.de pact.facit l.j.ad fin.& l. lex Cornelia.cum ſimil.ff.de iniu.& facit in arg.cap. exhibita. de homi.Adde Inno.in c.non dubium. de ſent. excom. limita
præmiſſa,ſi pater † eſt honeſtæ vitæ.nam ſi vilis eſt, non per- 2
mittitur ei quòd remittat iniuriam filij, caſus eſt in d.§. filio.
verſic.interdum.Ratio eſt,† quia pater inhoneſtæ vitæ non ha- 3
bet filium in poteſtate.l. & ſi tenones. C.de epiſ aud & ita no. Bar.in alleg.§.filio.qui propterea refert ſe dixiſſe,in l.ij. ff. de vulg & pupil ſubſti. quòd quando pater eſt vilis, non poteſt filio pupillariter ſubſtituere.ſicut enim ei auffertur adminiſtratio bonorum filij in vita,ita in morte:vt in d ver.interdum.& l.ſi.C.de ſent.pal.limita ſecundò, niſi iniuria facta fuiſſet filio per coniunctam perſonam,l.Lucius.ff ſol.mat.ſecundum Bar. quem ſequitur Lud.Roma.in ſingularibus ſuis.xciij.
1 ADDITIO. An pater poſſit remittere actionem iniuriarum:tu vide ad propoſitum huius quæſiti Gui.pap. q.ccccclv.

QVAESTIO CCXLIII.

ITEM quidã aduena ſiue peregrinus venit ad a
ſanctũ Sudarium Tholoſæ ſine licentia ſui prælati, vel ſacerdotis, aut rectoris, vult confiteri archiepiſcopo Tholoſæ,vel habentibus ab eo poteſtatẽ, an poſsint? Concluſum fuit quòd non,prout not.Inno. in c.omnis.de pœni.& re.in vlt.col.& ibidem Colle. ſuper verbo,proprij ſacerdotis.q.xiiij. Hoſt.in ſum.

§.cui ſit confitẽdum niſi in caſu neceſsitatis, poteſt
tamen audiri de confeſsione, non tamen poteſt ab-
ſolui. Idem Guli. de monte Lau. in c. ij. de ſepultu. in
clemen. ſuper verbis, nullatenus auditurae.

a Idem tenet Ange. de clauaſ. in §. confeſsio tertiò. verſicu. xj. Et vide ibi quis ſit proprius ſacerdos vagabundorum, verſi. ix. & de ſcholaribus, ver. x.

SVMMARIVM.

1 *Famoſis in cauſis an ſit locus dilationi iuramenti in ſupplementum probationis. & nu. 2. 3.*

QVAESTIO CCXLIIII.

a ITEM fuit quaeſitum.[a] An agenti actione † in-
1 iuriarũ, vel alia famoſa actione in defectu ſemiple-
nae probationis ſit deferendum iuramentũ: Conclu-
ſum fuit quòd nõ, prout tenet Cy. in l. in bonae fidei.
C. de iureiu. Io. And. in gl. illius regulae iuris, cũ ſint
obſcura. de reg. iur. lib. vj. gl. in c. tam literis. de teſt.
Spe. in tit. de iura. dela. §. j. ver. vt antè. quanuis Coll.
videatur tenere contrarium. in c. fin. de iureiuran.

a Adde Bar. in l. admonendi, antepe. col. ff. de iureiur. vbi te-
2 net † quòd in cauſis etiam famoſis ſit locus dilationi iura-
menti in ſupplementum probationis, & tenere contrarium eſt
cõtra caſum multarum legum in hanc materiam, gloſſ. & opi.
docto. ſunt diuerſae, prout ponit tale Sicul. in alleg. c. fina. Cõ-
cluſionem tamen noſtrae quaeſtionis ſequitur Bal. in d. l. in bo-
5 naefidei. 1 Quam ego limitarem, quando † cauſa iniuriarum
3 non eſt multum praeiudicialis: vt quia ageretur ad emendam
pecuniariam contra reum, qui ſe per procuratorem cauſa vi-
tandae infamiae defenderet, de qua iniuria ita certus eſſet actor
ſicut reus: nam tunc eſſet locus delationi iuramenti in ſupple-
mentum probationis: quia tunc ceſſaret periculum famae: vt in
l. furti. §. qui alieno. ff. de his qui no. infa. ſuper quo periculo
famae fundatur opinio contraria. Quod videtur voluiſſe Hoſt.
in alleg. ca. tam literis. & ſequitur Ioan. Fab. in allega. l. in bo-
naefidei. dum limitant illam gloſ. niſi ageretur ciuiliter ad pe-
cuniae condemnationem, ſecus ſi immineret aliud perſonale
praeiudicium, puta infamia: & hoc ſentire videtur Sicu. in alle-
ga. ca. fina. ix. colum. hanc limitationem ſemel allegaui in cu-
ria archiepiſcopali Tholoſae, ſed nihilominus fuit ſimpliciter
iudicatum iuxta deciſionem praedictam. Quia cùm quis con-
uentus actione iniuriarum condemnatur per procuratorem,
licet iuris infamiam euitat, non tamen infamiam facti: de hoc
eſt caſus in l. ij. ff. de obie. glo. in l. ceſſat. ff. de act. & obl. Et ſic
actio iniuriarum eſt ſemper multum praeiudicabilis.

1 Additio. in bonaefidei. vbi etiam vide per Salicetum, ij. iij. & iiij. colum.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio habetur pro deſerta, ſi per negligentiã, vel lapſum anni nullo iuſto impedimento interueniente appellans vel appellatus eam non fuerint proſecuti.*

2 *Appellationis deſertio non nocet appellato volenti confirmationem vel reformationem ſententiae, & condemnationem expenſarum.*

3 *Diligentia appellati prodeſt ſaepe appellanti.*

4 *Appellato non eſt tutum proſequi appellationem poſt fatalia.*

QVAESTIO CCXLV.

a ITEM ſi appellatio a deſerta † ſit 1 per negli-
1 gentiam, vel lapſum anni, nullo iuſto impedimento
1 interueniente, an appellatus vel appellans poſsit il-
lam proſequi? Cõcluſum fuit quòd non, vt not. Collec.
in cap. ex ratione. de appellatio. & ibidem Io. And. in
nouel. & videtur text. in cle. ſi appellationem. eodẽ
titu. in cle. vbi idem tenet Zenze. primò quia iudex
appellationis deſiit eſſe iudex. Item vt ſit litium fi-
nis. Item propter authoritatem rei iudicatae. Et hoc
etiam expreſſo conſenſu partium interueniente.

a Abb. Sicul. in cap. ex parte, ſcilicet de reſcript. limitat di-
ctam clemen. vt habeat locum quando neque appellans, ne-
que appellatus impetrauerunt in termino, vel non ſunt pro-
ſecuti. Secus ſi appellatus impetrauit in termino: quia de-
ſertio non impediet ipſum proſequi, & conſequenter appel-
lantem 2. Idem Federic. de Sen. conſil. cviij. incipien. pun- 2
ctus quaeſtionis talis eſt. idem Sicul. in cap. perſonas. v. col.
de appellatio. & Anto. de But. eod. tit. cap. ſaepe. iiij. colum. ibi,
quaero an habeat locũ, vbi dicit, quòd ſi appellatus vult pro-
ſequi cauſam. ſuper qua impetrauit, ante deſertionem poteſt,
& data via actionis poterit appellans ſe defendere. facit cap.
cùm inter. de exceptio. & ſequitur Imo. in cap. ſaepe. vj colum.
ibi, & nota bene, quia voluit Federic. ponderans quòd appel-
latus dicitur infra terminũ proſecutus, ſi ſe praeſentauerit ad
iudicem contradictarum. Abbas Sicul. in alleg. cap. ſaepe. di-
cit, quòd † deſertio non nocet appellato volenti forte pro- 2
ſequi confirmationem ſeu reformationem ſententiae, & con-
demnationem expenſarum. Sed non putat vtile appellato
procedere & proſequi appellationem: ſed melius eſt appro-
bare deſertionem, ne ſe exponat periculo contrariae ſenten-
tiae, quam poſſet reportare in cauſa appellationis. Poterit au-
tem expenſas conſequi coram iudice à quo: vt per eum in ca.
reprehenſibilis. eod. tit. Adde Rot. deciſ. 65. aliàs deciſ. 7. de
appel. in no. vbi iuncta additione tenet † quòd diligentia ap- 3
pellati prodeſt appellanti, & ita limitatur dicta clemen. ſi ap-
pellationem, & dicitur quòd non ſufficit quòd appellatus in-
tra annum dederit petitionem: ſed requiritur quòd inſtiterit
ſumma cum diligentia, ſicut de appellante dicitur in l. fina.
in verſic. ſumma ope. C. de tempo. appel. quod vltimum con-
firmat Abb. Sicul. dicens, quòd ſi appellatus prope finem fa-
talium non adhibuit poſſibilem diligentiam, praedicta non
procederent. Et licet praedicta ſint vera, ſecundum commu-
nem opi. doct. tamen Imol. in alleg. cap. ex parte. & Franc. de
Zaba. in alle. cle. ſi appellationem, indiſtinctè prohibent † ap- 4
pellato proſecutionem appellationis poſt fatalia. opinio ta-
men communis ſeruaretur in practica, maximè propter ſu-
pradictam deciſionem: ratio, vbi dicitur expreſsè quòd dicta
clemen. ſi appellationem, loquitur quando neutra partium
proſequitur infra terminum: ſed diligentia appellati prodeſt
appellanti: & hanc partem ſequitur Praepoſi. in alleg. ca. ſaepe.
ix. col. quem ibi vide: limita inſuper d. clemen. niſi iudex pro-
nuntiaret prius appellationem non eſſe deſertam. An modò
fuerit reuocatum in dubium inter ipſas partes: de ipſa deſer-
tione, & ſecuta pronuntiatio ſuper non deſertione: quia ſi ab
ea non fuerit appellatum, valebit ſententia, quae poſtea infir-
mauit primam, à qua fuerat in principali appellatum. tenet
Ant. de But. in c. ſuper literis. de reſcrip. xxviij. col. ibi vidi du-
bitari, &c. Idem Io. de Imo. in d. c. ex parte. j. viij. col. & in d. c.
ſuper literis. xv. col. & Phil. in ca. ex ratione. de appel. xlij. col.
& Imol. in cap. cum dilecta. de reſcript. dicentes hanc eſſe ſin-
gularem limitationem ad dictam clem. ſi appellationem. pro
quo facit not. per Domi. in cap. j. de reſcrip. lib. vj. in v. colum.
verſic. quid ſi pronuntiatur. Adde hîc quod dicit Rota deciſ.
cj. quòd licet appellatio à diffinitiua interpoſita ſit deſerta, au-
ditor tamen datus in huiuſmodi cauſa appellationis, poteſt
appellationem pronuntiare deſertam, vel cõfirmare primam
ſententiam ſi voluerit, praeſertim ſi in commiſſione ſibi facta
negotiũ principale cõmittatur expreſsè: nam ex quo tranſiuit
in rem iudicatam, & fatalia ſunt lapſa: ſic per ius eſt confirma-
ta: vt in cap. perſonas. de appel. c. cùm ſit. & ca. reprehenſibilis.
hoc videtur tenere Innoc. in cap. j. de confir. vti. vel inuti. in fi.
quod eſt verum quando appellatio eſt deſerta in ſuis maio-
bus, aliàs ſecus: vt in alleg. c. ex parte. ſuprà vide Rotam deciſ.
cccclij. in antiquis. & ſaepenumero in curia Parlamenti do-
mini pronuntiant appellationem deſertam: & nihilominus
confirmant ſententiam, quae aliàs etiam erat à iure confirma-
ta: & ita tenet poſſe fieri Praepoſi. in alleg. ca. ex ratione. xxiiij.
col. quanuis Bal. videtur tenere contrarium in l. ante ſenten-
tiae. in fi. C. quorum appel. non recip.

1 Additio. Si appellatio deſerta ſit, tu vide d. Gul. in deciſ. gratianop. quaeſt. cccexvj.

a Appellantem. Ita etiam ſentit do. Federic. in ca. perſonas. circa fi. vbi dicit quòd diligentia appellati in impetrando iudicem prodeſt appellanti.

SVMMARIVM.

1 *Clericus debitor conueniri non poteſt, niſi in quantum facere poteſt.*

2 *Clericus an bonis cedere poſsit.*
3 *Priuilegium conceſſum militi ſeculari an habeat locum in milite caleſti.& nu.4.*
5 *Clericus excommunicatus pro debito ciuili, admittitur ad faciendum ſequeſtrationem fructuum ſui tituli, ſeu beneficij.& nu.6.*

QVAESTIO CCXLVI.

a ITEM fuit quæſitum. a Aliquis presbyter fuit condemnatus in centum, non poteſt ſoluere niſi viginti, quomodo executabitur? Cõcluſum fuit, quòd
c inquantum facere poteſt 1. ita no.gloſſ.in l.miles.in prin.ff.de re iudica.idem ibi Bat.in glo.in l.ſtipẽdia. C.de executi.rei iudi.Et ibi Cyn.per Spec.in titu.de primo & ſecundo decre.§.teſtat. verſic. quid ſi reus non habet niſi præbendam, vel beneficium.

a Aduerte quia Ange.in allega.l. miles.refert Oldra. tenere
1 contrarium, quòd immo clericus poſſit † conueniri vltra
2 quàm facere poſſit, & ideo eget † ceſſione bonorum & allega.ca.Odoardus.de ſol.& no in ca.peruenit de fideiuſ. & hoc tenuit Hoſtien.in d. cap. Odoardus.& ſequitur Ioann.Andr. & facit gloſ.ibidem.& facit c. ſi propter tua debita, de reſcrip. libr.vj.& quod ponit Barto. In l.j.c.de iuris & fac.igno.ad fin. vbi dicit quòd priuilegium illius l.j.indultum militi † ſeculari
3 non habet locum in milite cæleſti: facit etiam quia priuilegium eſt lex priuata, tertia diſtinctione c. priuilegium, ergo non debet extendi de vno milite ad alium. Sed his non obſtantibus deciſio noſtræ quæſtionis, in contrarium eſt verior. Et vltra allega.in ea, adduco tibi gloſſ.in c.ſtudeat.50. diſtinctio.& Bartol.in l.mulierem ff de his quib.vt indig & in l. affectionis.ff de dona.& in l.miles ita.§.mulier.ff.de teſta. mili. quibus locis ſequitur dictam gloſſ. Idem voluit Ioan.Aret.relatus ab Auge.in dicta l.miles. Et facit quod not.in l.prima.§. eſt ei alia.ff. ſi quis, à parente fuerit manu. idem tenet Sicul. in c.Odoardus. de ſolutio. & in c. olim. ij. de reſtitutio. ſpolia. idem Dominic.in allega.c.ſi propter tua debita Idem Barb.in alleg.ca.Odoardus.vbi de hoc dicit eſſe tex.indubitatum. Nã ibi de ceſſione bonorum nullam facit mentionem. Tamen re
4 prehendit iudicem † qui excommunicauit clericum, & per conſequens clericus gaudet huiuſmodi priuilegio ſicut miles ſecularis. Ad quod facit gloſſ.in l.milites.C.locati.& in alleg. l.ſtipendia.& in l.ſecunda.§.ignominiæ.ff. de his qui notan.
2 infamia.qui æquiparant milites cæleſtis militiæ & terrenæ a. & facit c.j.de cleri.ægro.& c.ſi officia.ſix.diſt.vide latius per dictum Barto.vbi ſuprà. Ego ſemper vidi ſeruari, quòd cleri-
5 cus † excommunicatus pro debito ciuili admittebatur ad faciendum ſequeſtrationem fructuum ſui tituli, ſiue beneficij, reſeruata ſibi congrua portione pro ipſius ſuſtẽtatione: iuxta prædictam gloſſ.in capitul.ſtudeat & hoc facto ſi non habeat
6 aliunde, vnde † poſſet ſatisfacere, abſoluebatur & detinebatur beneficium in ſequeſtro: donec fuiſſet creditoribus ſatisfactum: & ita dicit Colle.in alleg.c.olim.in curia vidiſſe ſeruari, & iſta opi.valuit de conſuetudine.quia aliàs pro debito priuato clerici non erat fienda executio in fructibus beneficij: ſecundum Abba.Sicul.in c. peruenit. de fideiuſſo. vbi vide per eum: & latius ibi per Barba.vide etiam eundem Sicul.in repetit. ca.cum eſſes.de teſtamen.

c ADDITIO. Inquantum facere poteſt.vide in deciſi.delph. quæſtio.cxxxviij.& q.ccccclxij.

a Et terrenæ An & quando clericus & miles comparantur. vide per do.Fel.in c.cum ex officij.de præſcri.in j.colum. ante fin.verſ.inquantum abbas, vbi infert ad deciſio. multarũ quæſtionum, & iſtam deciſionem approbat. ſ. quòd clericus non conueniatur niſi inquantum facere poteſt.

SVMMARIVM.

1 *Curator datus liti adulti, vel pupilli, tenetur bona ſua obligare, & dare fideiuſſorem.*
2 *Non tenebitur tamen inuentarium conficere, & ita de conſuetudine obſeruatur.*
3 *Cogetur tamen ſatiſdare vtilia facere, inutilia prætermittere, & adultum indefenſum non relinquere ad inſtar tutoris.*

QVAESTIO CCXLVII.

ITEM fuit quæſitum. a Si curator † datus liti a
adulti vel pupilli teneatur obligare bona ſua, & da- 1
re fideiuſſorem? Concluſum fuit quòd ſic. per l.de creationibus.C.de epiſc.aud.& per l.& ſi ad ſpecies. ff.rem pupil.ſal.fo.& vbique in gl.

a Idem Bar.in d.l.& ſi ad ſpecies.& in l.ſi hæreditas. in fine. ff.de teſtam.tute.& in l.ſi vacantia.C.de bon.vac.lib.x.& in l. tutor, qui repertorium.j colum ff.de admi.tuto.& in l.j. ff.de cura.bon.dam.Ang.in l.j.C.qui pe.tu.Ang.Are.& Ioan Fab. inſtit.de cura.circa prin.Spec.in tit de cura.verſic.inſtrumentorum generale curæ ad lites.Adde † quòd talis curator non te- 2
netur conficere inuentarium de conſuetudine, vt not.gl. in d. l.de creationibus.& l.actor.ff.rem rat ha.& ibi Bart.in d.l.tutor qui repertorium.Ang.Are.vbi ſuprà.Ro.deciſ.xlviij.Spec. in tit.de acto.ad vniuer.verſic.puberes.& ibi io. Andr. & Bal. in additio. Credit tamen Ange.Aret.vbi ſuprà, quòd debeat † ſatiſdare vtilia facere, & inutilia prætermittere, & adultum indefenſum non relinquere ad inſtar tutoris.vt l.fin.§.defenſionem.C.de admi.tuto.& not.Bartol.in l.legitimos.in fine. princip.ff.de legi.tuto.

SVMMARIVM.

1 *Iuramenta ille dicitur contrauenire, qui quod iurauit certis terminis ſoluere, non ſoluit.*
2 *Non implens promiſſa incidit in pœnam l.ſi quis maior.C.de tranſact.*
3 *Excommunicati paſsim in foro ciuili admittuntur ad agendum.*

QVAESTIO CCXLVIII.

ITEM fuit quæſitum. a Si quis promiſit † ſol- a
uere centum certis terminis, & iurauit non venire c
contrà, An non ſoluendo in dictis terminis videatur venire contrà? Concluſum fuit quòd ſic.per l.ſi
quis maior c. cum gloſ. ſuper verbo ſolidauerit. C. 1
de tranſact.quod not.

a Idem ſi affirmatiuè aliquis iurauit ſe pactum aliquod aut tranſactionem ſeruare & implere: quia tunc propriè iuramen-
to dicitur ſolidare.ideo † non implendo promiſſa locum ha- 2
bet pœna illius l.ſi quis maior, quam not. Quia ponit modos per quos quis dicitur contrauenire. Vnde Bald.ibidem. quòd is dicitur contrauenire, qui in contrarium ſupplicat. Item qui adit iudicem per libellũ conuentionalem, vel facit partem citari, vel in aliquo facit contra promiſſa. vnde ſi quis impetraret literas ſuper reciſione contractus vſurarij, eo ipſo eſſet periurus: ſecus ſi impetraret ſuper relaxatione iuramenti.per cap.j.de iureiur.ſecundum Bal.& Salic. Quotidie tamen cancellaria regia concedit literas ſuper cancellatione inſtrumenti adiecta clauſula prouiſo, quòd impetrans obtineat diſpenſationem iuramenti: quam tamen ad periurium euitandum, ſecundum præmiſſa debebat prius obtinuiſſe, ſed nihil ad huiuſmodi tẽporales iudices de periurio: neq; periculo anima-
rum. Nam etiam † excommunicatos ad agendum in ſuo foro 3
paſſim admittunt contra iura: & dicunt iura Sexti in regno, quatenus iuriſdictionis temporalis præiudicium concernit, admiſſa non fuiſſe, cùm tamen Pariſiis & in aliis vniuerſitatibus regni publicè legantur.

c ADDITIO. l.ſi quis maior. Adde Iaſ. in ea l.iiij.col.verſ. ſeptimo.

SVMMARIVM.

1 *Minor vel eccleſia publicatione teſtium facta, poteſt per viam in integ.reſtit.teſtes iterum producere.*
2 *Hoc procedit cùm teſtes nihil probauerint, vel ſine cauſa depoſuerint: & doceat ſe habuiſſe teſtes quos non produxerit.*

QVAESTIO CCXLIX.

ITEM fuit quæſitum. a Si minor † vel eccleſia a
publicatione facta teſtium ſuper vno articulo, ite- 1
rum poſſet per viam in integrum reſtitutionis teſtes

producere ſuper dicto articulo? Concluſum fuit quòd ſic: ita tenet glo. ſecūdum vnā lec. in l. minor xxv. an. ff. de mino. & Innocen. in c. auditis. de in integ. reſti. & ibidem Collecta.

1 a Idem Sic. t ibidem Bal. & doct. in authen. at qui ſemel. C. de proba. Bal. in c. ij quid ſit inueſtitura. Spec. in ti. de in integ. reſt. ſ. §. vj. verſi. quid ſi cauſa, vbi idē dicit in cauſa eccleſiæ. ſi
2 teſtes † producti nihil probauerint, vel ſine cauſa depoſuerint. quod verum ſi doceat ſe habuiſſe teſtes quos non produxerit, & ſic de læſione: aliàs ſecus Ang. in authen. de teſtibus. §. quia verò. colla. vj. & vide Bart. in l. j. §. nunciatio ff. de noui oper. nun. & in l. minor. in iiij. de minori. vbi poſt gloſ. tenet idem. & in l. petendæ. C. de in integrum reſti. pe. per Pan. de Caſt. in l. j. §. æditiones. in fi. ff. de æden. vbi tenet contrarium: Sed primum eſt verius & communius. & intellige quòd etiam aduerſarius poteſt idem reſtituto minore ſecundum Bar. & Bald. in d. l. petendæ. & in d. §. nuntiatio.

1 Additio. Idem Sicu. Adde Feli. in c. fraternitatis. v. col. ver. iij. & Iaſ. inferius alle. §. nuntiatio. v. col. & Sicu. in alle. c. fraternitatis. iiij. col. verſi. viij.

QVAESTIO CCL.

a ITEM fuit quæſitum. a Si actor ſuper actione iniuriarum lite pēdente cedat bonis, an poſtea proſequi poſſit? Concluſum fuit quòd non. alleg. text.
1 in l. Item ſi vnus 1. ff. de arbi. in princ.

a Adde hic deciſionem cxxxvj. & quæ ibidem poſui. Adde etiam quæ poſita ſuprà in deciſ. lx. lxj. & ccxxxj. & deciſion. xxviij. & ccxxiij.

1 Additio. Item ſi vnus. Vbi textus quòd cedens bonis non poteſt agere neque conueniri pro bonis quæ antè habebat. ſecus in poſtea quæſitis.

QVAESTIO CCLI.

ITEM fuit quæſitum. a Si commiſſarij poteſtas
a eſt finita, caſu quo committens iuriſdictione conceſſa reincipit vti? Concluſum fuit quòd ſic. dummodo committens reincipiat vti ex certa ſcientia, vt tenet Archi. in c. quamuis. de offic. deleg. lib. vj. & Innoc. in capitul. intimaſti, de appellatio.

a Idem tenere videntur Io. An. Zenze. & doc. in alle. c. quāuis. Sed quid ſi cōmiſerit vices ſuas donec duxerit reuocādas, addens quòd non intendit reuocare iuriſdictionē per proceſſum quem in cauſa faceret: & poſtea procedit in cauſa, an intelligitur reuocaſſe? Dic quòd non, ex quo delegatus & ſubdelegatus conſenſerunt proteſtationi ſecundum Arch. in c. ſi delegatus. de off. deleg. lib. vj. alleg. not. per Inno. in c. veniens. v. de ſpon. ff. nau. cau. ſtabul. l. ſi. §. item ſi prædixerit. facit c. ſi quem. de procu. lib. vj. Idē tenent Ioā. An. Domini. & Zenze.

SVMMARIVM.

1 *Appellatus an poſſit ante finem termini ex cauſa dati appellationem proſequi.*
2 *Superfluis libellis iura non vtuntur.*
3 *Per aſſignationem termini videntur partes adinuicem citata ad eundem terminum.*
4 *Impetratio de proſequendo appellationem, valet, ſi in ſupplicatione mentio fuerit facta de termino, quamuis aliter in curia Romana obſeruetur.*

QVAESTIO CCLII.

ITEM fuit quæſitū. a Si appellatus † poteſt ante
a finem anni, vel biennij dati ex cauſa, appellationem
1 proſequi etiā ante menſem? 1 Cōcluſum fuit quòd
1 ſic, tradendo libellum 2 confirmatorium ſuæ ſen-
2 tentiæ, vt not. Inno. in c. ex ratione. de appel. & Coll. in c. oblatæ. co. iij. & Spec. eo. ti. §. nunc breuiter. ver. Item ponit præfixus. & ita obſeruatur in capella.

a Diuerſæ fuerunt opiniones in hac quæſtione quas videre potes per Præpoſitum in all. c. oblatæ. vbi recitat vltimā fuiſſe opinionē Panor. quæ tamen prius fuit Inno. variant cōcor. Feder. diſtingue quòd aut loquimur quando appellatus nimium dicatur præueniſſe appellantem reſpectu impetrationis tantum. Et tunc quòd ad illum actum impetrandum procedat opinio Ioan. Andr. & ſequacium ibidem, quòd tempus ſit arbitrarium per fundamenta ibi deducta. Aut loquimur reſpectu proſecutionis appellationis, quando poſſit appellatus proſequi appellationem: & tunc procedit opin. Inn. & ſequacium in cap. ſæpe. de appel. vt habeat expectare vltimum menſem ſecundi anni, & caſu quo nō detur ſecundus annus, quòd tunc expectet vltimū menſem primi anni, & bene conſonant. auth. ei qui. C. de tempo. appella. & c. appellatione. ij. q. vij. & ſic tanquam media via eſſet tenēda. opinionem tamen noſtræ deciſionis ſequitur Sic. in c. perſonas. de appel. & videntur ſentire do. de Ro. deci. viij quæ inci. Item ſi appelletur. ſed Præpoſitus in alleg. c. oblatæ. dicit non poſſe cadere in mētem ſuam quòd appellatus admitti debeat ad tradendum libellum confirmatorium ſuæ ſententiæ. Quia aut appellatus offert libellum ſuper confirmatione ſententiæ appellante proſequente, & tunc libellus non procedet: quia † ſuperfluis libellis iura 2
non vtuntur. l. ſi. quando prouoc. non eſt neceſ. C. facit in arg. c. iij. de proba. ſed proſequente appellante appellatus obtinebit confirmationem ſententiæ, ſi eam meretur ex eadem proſecutione. tex. eſt in d. l. fin. ergo non hoc poterit ipſe petere per libellum: quia hic eſſet ſuperfluus: imò expreſsè determinat Innoc. contrarium in c. cum contigat. de offic. deleg. facit no. per Bar. in l. ſi ambo. & in l. in tribut. ff. de iudic. vbi ſuprà voluit Innoc. quòd ſi appellans porrigat libellum ſuper infirmatione ſententiæ, & appellatus velit ſuper cōfirmatione porrigere, non admittetur iſte libellus appellantis. Et ita ſeruatur in curia Parlamenti. Aut volumus intelligere quòd appellatus libellum porrigat ſuper confirmatione appellante non proſequente. & tunc ante vltimū menſem videtur quòd non procedat iſte libellus, nec audiatur appellatus per ea quæ voluit Inn. in opi. ſua. in alleg. c. ſæpe. & quæ voluerunt in diſtinctione ſua Sicu. & Imo. Tamen inſequendo deciſionem prædictæ capellæ in Curia archiepiſcopali vidi ſemper ſeruari, quòd appellatus citari faciebat appellantē traditurum ſuum libellum appellatorium cum intimatione, quòd appellatus admitteretur ad tradendum confirmatorium: igitur minimè ſunt mutanda, &c. Dic tamen quòd in termino iuxta præmiſſa procedunt. quia in termino hominis, nec appellans, nec appellatus illum poſſunt præuenire. Quia † per aſſignationem termini 3
videntur partes adinuicem ad eundem terminum citatæ: ergo ante terminum, nec ab appellante nec ab appellato poterit aliquid fieri: aliàs factum non valeret tanquam geſtum ante terminum. per ea quæ habentur in l. aut qui aliter. & in l. ſi. ſ. quòd vi aut clam. in c. conſuluit. de offic. delega. vt in c. expoſuit. de dilatio. facta † tamen mentione de termino valeret 4
impetratio. vt in d. c. oblatæ. imò in curia Romana poſſet pars committi cauſam facere non facta mentione de termino hominis. ita Anto. & Imo. in alleg. cap. oblatę Ro. deciſ. ciiij. quæ incipit, Item quòd c. oblatæ. Io Mo. in rub. de reſcrip. lib. vj. Et vide rationem ad hoc, quam ponit Præpo. in alle. c. oblatæ.

1 Additio. Etiam ante menſem. Vide de hoc in deciſo. grationo po. q. cccexvj.

2 Libellum. Vide deci. ſeu q. ccccxviij. & in addi. & q. ccclij. q. ccxlix. & in additio.

SVMMARIVM.

1 *Clericus veſtitus alijs veſtibus quàm clericalibus, non gaudet priuilegio clericorum.*
2 *Veſtes clericales quales debeant eſſe.*

QVAESTIO CCLIII.

ITEM fuit quæſitum. a Quidam † clericus coniugatus cum vnica & virgine captus, & tēpore deprehenſionis portabat vnam ſaupalandam de cadiſio deſuper totam planā, excepto ꝙ circa collum circumquaq; erat vnum colerū latitudinis quatuor digitorū: & vltrà de colore liuido, ſiue blauo: cuius coloris erat forata dicta ſaupalāda. & cordulæ v. vel vj. dictæ ſaupalandæ erant etiam blaui coloris. Fuit petitus remitti iudici eccleſiaſtico per procuratorē ſpiritualem, dicendo & allegando, quòd dictus clericus coniugatus erat in habitu & tonſura clericalibus: Fuit allegatum per procuratorem regium, quòd

qnòd remitti non debebat: qnia non erat in babitu
& tonſura clericalibus: cùm veſtes eſſent partitæ, vt
ponitur in caſu. Allegabatur per procuratorem ſpi-
rituale͂, quòd immo, quia dicta diuerſitas coleti, &
cordularnm non mutabant habitum, & de modico
oon erat curandum. Item quia erant de colote pao
ni inferioris. Et fuit ordinatum per dominos de cõ-
ſilio dominum Bertrandū de Anrmale Abbate͂ ſan-
cti Iacobi Biterrã. dominum Vitalem de Caſtramo-
rono decret. doctores, Petrū Raymundū de Podio,
Buſcano: Raymundum de Maſaco legum doctores:
Ioannem de Maruibaco: Petrnm Pradalis Licentia-
tos: Petrum ad Heiraeon aliàs de Boiſiaco: Petrum
de Guieſtinis Baccalarios in dectetis: non fore re-
mittendum: nec debere gaudere priuilegio clerica-
li: qnia non incedebat in veſtibus clericalibus, quæ
debent omnes eſſe planæ & non partitæ ſiue virga-
tæ. vt not. Ioan. Andr. in c. vnico. de cleric. coniug.
a lib. vj. ſuper verbo, veſtes. vbi dicit † quòd omnes ve-
ſtes apparentes clericales planæ debent eſſe & non
partitæ ſiue virgatæ, ant dinerſoiū colorum. vt ide͂
Ioan. And. not. in cle. ij. eo. ti. ſuper verbo bipartitas:
quia talis veſtis partita eſt laicalis, & non clerica-
lis, vt tenet Guli. de Moote Lau. & Zenze. ibidem ſu
per dicto verbo. Item quia iſte portabat pnblicè &
quotidie, & oon propter honorem feſti alicuius
domini, ſiue amici, ſicut aliqui faciunt ad hoc iu-
ra allega. in d. gloſ. ſuper verbo partita, & ſic fuit
concluſum & ordinatum.

a Adde hic dec. lij. cxvij. cxliiij. cxlvij. clxij. clxx. cclxxxiiij. & ccxxviij. cxxv. & vtrobique per me ſcripta.

SVMMARIVM.

1 *Bigamus ille non dicitur qui contrahens cum virgine, quam non cognouit, quia morte preuenta, poſtea cum alia contrahit.*

2 *Nec qui cum vidua virgine contrahit.*

QVAESTIO CCLIIII.

a ITEM quidam clericus cootraxit † matrimo-
1 nium de præſenti cū quadam virgine, quæ nondum
cognita mortna eſt: deinde contraxit cū ſecūda vir-
gine, quā cognouit: quæſitū fuit, an debeat gaudere
prinilegio qui contraxerunt cum vnicis & virgini-
bns, vt in c. vnico. de clericis coniug. libr. vj. Sed iſte
conrraxit cū pluribus: ergo &c. Item quia bigamus
eſt exutus omni priuilegio clericali: vt in ca. alterca-
tionis. de biga. li. vj. Sed iſte eſt bigamus, ergo &c. Io
oppoſitum fuit concluſnm: quia iſte oon diuiſit car-
nem ſuam in plures, vt in c. debitū. de big. ergo non
2 eſt bigamus. ite͂ ille † qui contraxit cū illa quæ fuit
vidua, tamen nnnquam cognita, non eſt bigamus:
vt in cap. debitum. de bigamis.

a Et in §. vidua. c. ſi. xxxiiij. diſtin.

SVMMARIVM.

1 *Carnem ſuam matrimonialiter in plures non diuidens, non dicitur bigamus.*

QVAESTIO CCLV.

a ITEM fuit quæſitū, a quidam coniugatus qnā-
1 dam ſæpe cognouit, poſtea cum ipſa matrimonium
contraxit: quæ antequam ipſam poſt matrimo-
nium contractum cognouerit, mortua eſt: an ille
de cætero debeat gaudere priuilegio clericali. vide-
tur quòd ooo, quia ille debet gaudere, qui contra-
xit cum vnica & virgine non corrupta: vt in cap.
vnico. de cle. coniug. libro vj. ſed iſte contraxit cum
corrupta: ergo, &c. Concluſum fuit contrarium:
quia iſte † matrimonialiter noo diuiſit carnem ſuam 1
in plures: ergo non eſt bigamus: vt in cap. debitum.
de bigam. vbi iſtam partem tangit gloſſ. & Hoſtien.
in c. tam literis. de teſt. & ibi Ioan. Andr. in nouells.

a Adde hic deciſ. ccxix. & ibidem per me poſita.

SVMMARIVM.

1 *Contrahens cum virgine quam cognouit, que propter mariti abſentiam de conſenſu eccleſiæ cum alio contraxit, viro eius viuo exiſtente, an dicatur bigamus.*

2 *Item an ille qui contraxit cum ea quam putabat virginem, cum eſſet corrupta.*

QVAESTIO CCLVI.

ITEM fuit qnæſitum. a Quidam † contraxit a
cum vnica & virgine, qua cognita receſsit, & ſe ab- 1
ſentauit multo tempore, vnde mulier cum iudicio
eccleſiæ cum alio contraxit, deinde maritus rediens
ad inſtantiam mulieris compellitur ipſam recipere,
an ille dicatur bigamus, & exutus priuilegio clerica-
li? videtur quòd non: quia io principio contraxit
cum vnica & virgine, &c. item quia compulſus per
eccleſiam ipſam recuperauit: & ſic videtur potius
pati, qnàm agere. arg. not. in cap. literas. cum ibi no.
de deſpo. impub. per Ioao. Andr. in oppoſitum, qnia
licet iſte ſit vnns voius, tamen mulier eſt vnica vni-
ci, quod eſt neceſſe ad hoe vt quis ad promotionem
admittatur, aliàs enim pro bigamo reputatur: vt in
cap. debitum. de biga. prope fi. Ioan. gloſſator in c. ſi
cuius. xxxiiij. diſtinct. tenet primam partem, & Inn.
in cap. inquiſitioni. de ſenten. excom. in ſimili quæ-
ſtione tenere videtur contrarinm.

a Prædictam opinionem quòd ſit bigamus, tenet Hoſtienſ. in ſum. de biga. in ix. quæſt. & iſta eſt opin. communior, etiam ſi eam ignorabat adulteram ſecundum Sicul. in cap. ſi vir. de adul. Adde † idem eſſe ſi credebat eam eſſe virginem tempo- 2
re cõſummationis matrimonij, & poſt cognouit corruptam. Nam etiam talis bigamus eſt. xxij. q. v. ille. ij. diſtinctio. qui in aliquo. nec excūſat error vel ignorantia. d. cap. ille. ſecundum Hoſtienſ. vbi ſuprà. in ver. vij. quæritur.

SVMMARIVM.

1 *Propter neceſſitatem plura in iure excuſantur.*

2 *In caſu neceſſitatis licitum eſt participare cum excommunicatis.*

3 *Patre filium vendere licet neceſſitatis ergo.*

4 *A furto quis excuſatur propter neceſſitatem.*

5 *Ceſſante cauſa ceſſat effectus.*

6 *Negligentia alicui imputari non debet, vbi diligentia nihil proficeret.*

QVAESTIO CCLVII.

ITEM ſi clericus coniugatus cum vnica & vir a
gine defert veſtes clericales, tame͂ quia propter in-
firmitatem, vel debilitatem capitis, vel nimium cal-
uitiū aut aliàs, amiſit omnes capillos, tõſuram non
defert clericalem, quæſitum fuit nunquid gaudere
debeat priuilegio clericali? videbatur quòd non, per
d. c. vnicum. de cle. coniug. lib. vj. vbi dicitur requiri
quòd portet tonſuram & veſtes clericales copulati-
uè. ſed iſte tantum defert veſtes & non tonſuram, er
go, &c. In contrarium, quia † propter neceſsitatem 1
plura in iure excuſantur, 1 qua ceſſante non excu- 5

2 ſarentur:nam in † caſu neceſsitatis licitum eſt par-
ticipare cum excommunicatis.de ſenten.excõmu.c.
ſi vere.cum ſi.Et excuſatur ab actione l.aquiliæ. qui
magna vi cogente vel neceſsitate damnum dedit. ff.
3 ad legem Aquiliã.l.ſi quis.§ j. & patri † filium ven-
dere licet in neceſsitate paupertatis,vel famis.C.de
4 patri.qui fil.diſtra.l.ij. Et † propter neceſsitatẽ quis
excuſatur à furto:vt de furtis.c.ſiquis. Er in caſibus
reſeruatis ſimplex ſacerdos poteſt in neceſsitatis ar-
ticulo abſoluere.c.de cætero.de ſenté.excom.& c.ea
noſcitur.& c.eos.eo.tit.lib.vj.Et ideo eadem ratione
iſte clericus qui propter cauſam iſtam neceſſariam
excuſatur à delatione tonſuræ. Item quia iſta ei ad-
5 uenerunt poſt aſſumptã tonſurã,ergo &c.Item † ceſ-
ſante cauſa ceſſat effectus.l.generaliter.C.de epiſco.
& cle.modo priuilegij ipſius priuatio fuit contem-
ptus iſtorum clericorum coniugatorum, qui habi-
tum & tonſuram nolebant,vel non curabant defer-
re:& priuilegio eccleſiaſtico volebãt gaudere:vt no.
Archi.in dicto cap.vnico.de cle.coniu.lib. vj. ſuper
verſi.deferant.pro quo bene facit quod no. Archid.
in cap.vnico.de vi.& ho.cle.eo.li. in gl. ſuper verbo
Goliardos:quia cùm iſtis ſua conditio diſplicebat,
ipſam videtur cõfundere,& ipſam iuuare nõ debẽt:
vt xxxij.q.v.c.ſi apud.ff.de iniur.l.ité apud.§.ſi quis.
verſi.cum igitur.in caſu noſtro iſta cauſa ceſſet. & ſi
vellet deferre nõ poſſet:ergo effectus prohibitionis
6 debet ceſſare: quia nunquam † alicui negligentia
debet imputari, vbi diligentia nihil proficeret.ff.ad
legem Rho.de iac.l.pen.§.ſi ea conditione.Item pro-
pter neceſsitatẽ clericus excuſatur à delatione ton-
ſuræ:vt cap.clerici.de vi & honeſt.cleri.& in cap.ij.
eod.ti.in cle.ergo,&c. Iſta pars de iure vera videtur.

a Adde gloſſ.allega. c.clerici officia. de vi.& honeſt. cleric. in verbis. cauſa timoris. quæ innuit quòd clericus poteſt iuſta de cauſa poſtponere habitum clericalem,nec erit propterea apoſtata. Adde etiam hic quæ dixi ſuprà quatuor proximis deciſionibus.

1 Additio. Excuſantur.Neceſſitatis enim cauſa iuris diſpoſitio ſuſpenditur.l. caſus.& ibi Bal.C.de teſt.

SVMMARIVM.

1 *Conficiens inuentarium an conueniri poſsit.*
2 *Heres intra tempora conficiendi inuentarium conueniri non poteſt, alios tamen conuenire poteſt.*

QVAESTIO CCLVIII.

a ITEM an illa exceptio,ª Ego ſum intra † tem-
1 pus conficiendi inuentarium, & ſic me non potes
conuenire, poſsit opponi proceſſui,& impediat li-
2 tis conteſt. 1 Concluſum fuit quòd ſic: vt in l.ſci-
mus.§. donec. C. de iu. delib. ſecundum Bartol. &
Cyn. & ſi agatur non oppoſita dicta exceptione, an
proceſſus ſit nullus ipſo iure? Concluſum fuit
quòd non eſt nullus.

a Adde ad primum dictum Sali.in alleg. §.donec. & Angel. Areti.inſti.de exce.verſi.xj.Spe.tit de reo. verſi. item ſuis hæres. Præmiſſa tamen limita niſi hæres alios conueniret: vel niſi capi faciat debitorem ſuſpectum & fugitiuum: vel niſi eſſet pro legatis piis vel ad alimenta. Item niſi propter reſtitutionem vſurarum.Item niſi pro derelicto ad funus,item niſi ex commodato facto defuncto ſecundum Pau de Caſtr. poſt Bald.in d.§.donec.& Ange.in l.j.§.hæc ſtipulatio.ij.col.ff. ſi cui pluſquam per l.falci. Quæ omnia vera ſunt etiamſi hæreditas ſit luctoſa. Bal.in d.l ſcimus §.quòd dicitur. Adde quòd
2 etiam † intra tempora conficiendi inuentarium contra hæredem non poſſunt fieri executiones in vim inſtrumentorum. & licet regulariter hæres intra prædicta tempora conueniri non poſſit,alios tamen conuenire poteſt, Bartol. in alleg. §.donec.

1 Additio. Impediat lit. conteſt.Vide Gui.pap.in deciſ. Delph.quæſt.clxx.aliàs ccccclxx.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium,vt quis non conueniatur,niſi inquantum facere poteſt,non competit his qui ſunt in dolo. & num.2.3.*
Secus tamen ſi non ſint in dolo.ibid.
4 *Exceptio quæ non repugnat ſententiæ, poteſt opponi etiam poſt ſententiam, quæ tranſiuit in rem iudicatam.& num.5.*
6 *Exceptio vt quis non conueniatur,niſi inquantum facere poteſt, non eſt peremptoria, ſed dilatoria.*
7 *Forma exceptionis, vt quis non conueniatur, niſi inquantum facere poteſt.*

QVAESTIO CCLIX.

ITEM fuit quæſitum.ª Socer & ſocrus † promi a
ſerunt & iurauerunt ſoluere doté pro filia genero 1
inſolidum:expoſt gener cõuenit ipſos ad totam dotem. excipiunt ſocer & ſocrus, quòd non poſſunt conueniri niſi inquantum facere poſſunt, deducto ne egeant in futurum, ſecundum quod nota. gloſſ. & Bartol. in l.alia. §.eleganter. ff. ſoluto matrimo. Replicabatur per generum, quòd ipſi iurauerant in totum ſoluere, quod iuramentum violare non poterant ſine detrimento ſalutis æternæ. Opponebatur ex aduerſo, quòd dicta promiſsio & iuramentum erant contra bonos mores, & ſic non erat obligatorium in d.l.alia. §.eleganter.cum l. ſequen. ff.ſoluto matrim.& in cap. non eſt obligatorium.de regulis iuris,lib.vj. Concluſum fuit: quòd dictum iuramentum non ſit obligatorium, quòd intelligitur in effectu. Tamen dicta pars iurans non poteſt venire contrà: nec eodem modo excipere, donec per epiſcopum, aut alium habentem poteſtatem, fuerit de ſuprà dicto iuramento diſpenſatum: vt not. Innocen. in cap. venerabilem. de electio. & in cap.abbas.de his quæ vi met.cau.fiunt.quòd autem non obſtante dicto iuramento,habita prius habilitatione,poſsit opponi dicta exceptio per dictos ſocerum & ſocrum,hoc tenet gloſ.in dicto §.eleganter.& ibi Bartol.

a Quod verum eſt, niſi dicti † ſocer & ſocrus fuerint in do- 2
lo: quia pauperes ſcientes ſe non eſſe ſoluendo, promiſerunt dotem. Nam eũm tunc delinquãt, propter dolum ſuum, perdunt dictum priuilegium: vt l. penult. ff. de iure dotium. tenent Angel.Aretin.& Ioan.Fab.in §.ſunt præterea. Inſtitu. de actio. verſicu. Item ſi de dote. vbi vide latiſſimè de perſo-
nis † quibus competit huiuſmodi priuilegium, vt non con- 3
ueniantur,niſi inquantũ facere poſſint,& deducto ne egeant, quæ ſunt pater à filio, patronus à liberto, donans à donatorio, & ſocius à ſocio: & an habet frater huiuſmodi priuilegium,vide gloſ.Bart.& Bald.in l.verum.ff.pro ſocio, & Ange. Areti. & Ioan. Fab. vbi ſuprà, in verſic.ſed & ſi quis.vbi etiam de ſubdito & prælato, de ſcholari & doctore. Adde quòd
† prædicta exceptio poteſt opponi pendente iudicio,ac etiam 4
poſt ſententiam, etiam ſi tranſiuit in rem iudicatam: vt l. et diuerſo.§.fin.cum ſeq.& ibi Bar.& doct.ff.ſoluto matrimo. & not Bart.& doct in l.Neſennius. in princ. ff.de re iud. Quo-
niam regula eſt † quòd omnis exceptio quæ non repugnat ſen- t
tentiæ, poteſt opponi etiam poſt ſententiam quæ tranſiuit in 5
rem iudicatam:etiam in executione:vt l.j.cum ibi not. per gl. & doct C.de iur.& fac igno.& eſt bonus tex in l.ſi fullo.& ibi Bart. & Pan.de Caſt.ff.de condit.ſine cau.& optimus tex. in l.

eleganter.

elegauser. §. ſi quis. ff. de condictione inde. ſenet Angel. Areti. in d. verſi ſed & ſi quis. Aduerte tamen † quòd licet talis exce-
6 ptio poſſit opponi poſt ſententiam, non tamen eſt peremptoria, ſed dilatoria, quia per hoc non liberatur debitor ſi perueniat ad pinguiorem fortunam, vt not. glo. & Barto. in l. tertia. ff. de exceptio. & Cyn. & docto. in allega l. prima. C. de iur. & fa. igno. firmat Rapha in dicta l. ſunt qui. ff. de re iudica vbi vide gloſſ. Bartol. & docto. Et forma † opponendi huiuſmodi
7 exceptionem eſt, videlicet non plus dicot promiſiſſe tibi niſi in quantum facere poſſum, aliàs ſuccumberet. ita dicit gloſ. & doctores in l. ſi prior. ff. ſolo. matrimo. & tenet Angel. Aret. inſtit. de exceptio. verſic. vltimo.

1 ADDITIO. Regula. vide per Fel. in capitu. exceptionem. de excep. xiiij. columna, & latiſſimè per Iaſo. in allega. l. prima colum. iiij. & ſequen. C. de iu. & fa. ignoran. Et vide infrà quæſtio. cccxlv. & quæſtio. cclxiij. Et quòd iudex in ſententia non poſſit reo condemnato reſeruare exceptionem ſolutionis, niſi ex magna & vrgentiſſima cauſa. vide per Guido. pap. quæſtione lxvij. & vide ſuprà, quæſtio. clix.

SVMMARIVM.

1 *Exceptiones quæ impediunt litis conteſtationem.*
2 *Exceptio abiurationis non impedit litis conteſtationem.*
3 *Contra agentem poſſeſſoria admittitur exceptio iuramenti poſt ſpoliationem præſtiti de non moleſtando ſpoliatorem in iudicio vel extra.*

QVAESTIO CCLX.

a ITEM fuit quæſitum. [a] An illæ exceptiones,
1 tu † poſſides à me clàm, vel precario, oppoſitæ interdicto vnde vi, impediant litis conteſtationem. Concluſum fuit quòd ſic, ſecundum Inno. in c. bonæ, in ſecundo, ſuper ver. requiſitus, circa princi. de poſtula. præla. & no. in c. cum veniſſent. gloſſa. abiuraſſe. de inſti. Secus in † exceptione abiurationis:
2 quia illa non impedit litis conteſtationem. vt ibi dicitur, quando vertitur quæſtio ſuper interdicto vti poſſidetis.

a Quoad primum quæ exceptiones impediant litis conteſtationem, vide plenè ſuprà deci. lxvij. r & in remiſſionibus
1 ibidem per me poſitis, & de exceptione abiurationis quod obſtet agenti interdicto vti poſſidetis: vide plenè per Sicu. poſt gloſſam in alleg capitulo cùm veniſſent. de inſt. Adde quòd ſi fuit factum pactum ipſi ſpoliatori de non agendo poſſeſſorio, agenti poſtea poſſeſſorio obſtabit talis exceptio. Pro quo gl. no. in c. ex inſinuatione. de procu. Idem tenet Inno. in c. ſuper hoc. de renun. pro hoc. alle. l. ſi vnus §. pactus. ff. de pactis. & ibi bonus tex. idem tenet Sicu. in c. ſolitæ. de teſti. ſpo. quòd intelligit eſſe verum, quando fuit factum poſt ſpoliationem. Secus ſi ante, quia tunc dares materiam delinquendi, & dolus futurus remitti poteſt vt in dict. §. el primo. ff. depoſi. & quod no. in c. quemadmodum. de iureiu. Idem ſentit Roſa deciſio. cccej. aliàs dec. a viij. de teſti. ſpolia. in no. vbi dicit quòd † con-
3 tra agentem poſſeſſorio admittatur exceptio iuramenti poſt ſpoliationem præſtiti de non moleſtando ſpoliatorem in iudicio vel extra, per allega. glo. in prædic. capitulo ex inſinuatione. & dictum Inno. in alleg capitulo ſuper hoc. & per Specu. in titulo de peti. & poſſeſſorio. §. finali. verſicul. a v. & videtur pro hoc text. in c. peruenit, de iureiurand. à contrario. & ca. ad noſtram. eo. ti. & vide latius per Sic. & Rotam vbi ſuprà.

1 ADDITIO. Decentesimaſeptima Vide Angelũ Aretinum, in ti. de exceptio. inſtit. vbi iſta omnes pleniſſimè ponit omnes exceptiones impedientes litis ingreſſum.

SVMMARIVM.

1 *Iurans vel bona fide promittens permutare beneficium, poteſt compelli ad obſeruationem iuramenti.*
2 *Quicquid fit contra iuramentum præſtitum non valet.*
3 *Non ſeruans iuramentum compellendus per ſuperiorem ad obſeruationem fidei.*
4 *Dolo ſi quis inductus fuerit ad reſignandũ beneficiũ, renũtiatio valebit, poterit tamen per dolũ reſcindi.*
5 *Æquitas ſcripta præfertur rigori iuris ſcripti.*

QVAESTIO CCLXI.

ITEM † an iurans, vel bona fide promittens a
permutare beneficium ſuum, poſſit compelli ad 1
ſeruandum iuramentum, vel bonam fidem? Concluſum fuit quòd ſic. per not. Collect. in c. cum olim. de rerum permu. q. ſi.

a Adde quòd vbi quis facit procuratorem ad permutandũ, & reſignandum cauſa permutationis, & iurat nõ reuocare, ratione iuramenti non poteſt venire contrà, itantum quòd ſi reuocaret, non valeret reuocatio: quia in ſpiritualibus in quibus non cadit intereſſe, non poteſt agi ad intereſſe: quia quicquid † fit contra iuramentum præſtitum non valet vt no. in c. 2
dilecto. de præben. & Archidia. in c. pen. de reſcrip. lib. vj & in capi. ſi à ſede. de præb. & vide ſingulariter Rot. deci. ciiij. aliàs deciſ. viij. de procur. in antiquis. Illud autem quod in quæſtione noſtra prædictum eſt, debes intelligi ſecundum eundem Collect. vbi ſuprà poſt Fede. quando non eſt acta promiſſio ſimpliciter de permutando, quia illud de iure prohibitum, pro quo bonus tex. in propria caſu in c. vniuerſorum. eo. ti. in ver. ſicut promiſerat &c. & ibi Barba. Sed debet prædicta deciſio intelligi quando aliqui tractauerunt de permutandis ſuis beneficiis adinuicem. Et fide data promiſerunt procurare dictã permutationem per illos qui facere poſſunt, quod non videtur eſſe prohibitum. c. olim de reſti. ſpolia. quod not. gloſſ. ſed nunquid in c. ad audientiam, el ij. de reſcript. & de præben. c. ſignificatum. Vnde dicendum † quòd ſuperior ſi voluerit, com- 3
pellet eum ad obſeruationem fidei, aliàs ſecus. Idem tenet Ioannes de Imola poſt Fede. in clemen. vnica de rerum permu xj. colom. Sed ponamus quòd aliquis reſignauit in manibus ſuperioris cauſa permutationis fiendæ cum tertio: qui quidem tertius noluit poſtea renunciare, vel morte præuentus eſt. Sicu. in capitulo prædicto cum vniuerſorum. poſt Fede. de Se. concludit hunc reſtituendum de iure ad beneficium ſuum. non tamen redibit ſine noua prouiſione: quia beneficium verè vacauit ex hac renunciatione: vt not. in c. vnico. eodem titu. lib. vj. & in c. ſi beneficia. de præben. eo. lib. Sed quid ſi permutatio facta ſit, eſt tamen nulla: an quilibet poſſit redire ad ſua priora beneficia. Ioan. And. in allega. c. vnico concludit, quòd ſi nullus ex permutantibus eſt in culpa: tunc redire poterunt per d. c. ſi beneficia. Si verò alter ipſorum fuit in culpa, dabitur locus expectanti vel ordinario collatori loco culpabilis. Et idem videtur quando ſine culpa vnius alterius beneficium euincitur non in limite permutationis: quia debebat ille conſiderare cum quo contraheret. C. de fur. l. in ciuilem. Idem ſentit Fede. de Se. in tra. permu. q. vij Idem Domini. in alleg. c. vnico, de rerum permu. q. vj. Idem. Ioan. de Imo. poſt Col. in clemen. vnica. eod. titu. colum. aj. vbi etiam tenet, quòd † ſi quis dolo aliquem inducat ad reſignandum be- 4
neficium, quòd valet renuntiatio ipſo iure. Sed poteſt reſcindi propter dolum iuxta c. cum dilecti. quod me. cau. gloſſ. tamen in c. ſuggeſtum. vij. q. j. tenet quòd renuntiatio talis non teneat. Sed amplius quæritur quando nullus ex permutantibus eſt in culpa: cùm poſſint redire ad propria beneficia ſicut prædictum eſt: an hoc poſſint authoritate propria, an requiratur noua collatio. Federi. de Se. vbi ſuprà. q. viij. Ioan. Andr. in cap. vnico. lib. vj. Et Alexan. de Argen. in repetitione ſua tenet quòd ſic. de æquitate. Idem Ioan. de Imol. in alleg. c. cum vniuerſorum. per rationem præalleg. c. ſi beneficia. Et per notata. ibi per Archidiaco. in verſic. libere. iuncto eo quod nos. Io. And. in c. vnico. alleg. ſuper eodem verbo. vbi dicit quòd propria authoritate redire poterunt: quia ſine culpa fuerunt. Contrarium tamen fuit determinatum per Rotam, vt legitur dec. xxiiij. aliàs deciſ j. de rer. permut. quod ſequitur idem Fede. alleg. q. viij. quia negari non poteſt quòd beneficia non vacauerint: ergo opus eſt noua collatione c. ex frequentibus. de inſti. & licet prima opinio Ioan. And. videtur æquior: tamen quia hæc æquitas ſcripta non inuenitur: ergo ſtandum erit rigori iuris ſcripti. Et per hoc reſpondetur ad alleg. c. ſi beneficia: quia ibi † æquitas eſt ſcripta quæ præfertur rigori iuris ſcri- 5
pti. vt not. Cyn. & doct. in l. placuit. C. de iud. & Guil. de monte Laud. in clem. quamuis. de appella. Prætetea Ioan. Andr. in alleg. c. ſi beneficia. non obſtante opinio. Archid. dicit tutius eſſe quòd in caſu illius decre. quis authoritate ſuperioris ad ſua beneficia dimiſſa reuertatur, quàm propria propter pœnam. c. cum qui. de præben. libro vj. Cuius conſilium ſecun-

dum Rot. vbi ſuprà, eſt intidicum & optimum, illudque ſer-
uare dicit palatium in beneficiis occupatis. Secus verò de va-
cātibus de iure & de facto, quia tunc procedit opinio Arch. &
ſic ad concordiam prædicti doc. reduçuntur. c. cum expediat.
de electio. lib. vj. Et iſtam opi. in caſu noſtræ quæſtionis, quòd
non poſſint permutantes ſine ſuperioris authoritate ad prio-
ſ ta beneficia redire, tenent Siculus in c. cùm venerabilis 1. de
exceptio. Pet. de Ancha. in c. fina. de rerum permu. Dom. in al
leg. c. vnico eod. ti. lib. vj. Barba. in cap. alleg. cum vniuerſorū.
idem videtur velle Io. de Imo. poſt Io. de Ligna. in elem. vnica.
eo. titu. vbi tenet quòd non poterunt redire niſi prius lata ſen
tentia declaratoria nullitatis permutationis.

1 Additio. Cùm venerabilis. Vide ibidem per Feli. iiij.
colum.

SVMMARIVM.

1 *Donatio iurata inter virum & vxorem reuocari non poteſt. & nu. 2.*
3 *Donatio inter virum & vxorem non eſt contra bonos mores, & confirmatur morte.*
4 *Donatio inter patrem & filium an firmetur iuramento.*

QVAESTIO CCLXII.

a ITEM † an donatio facta inter virum & vxo-
1 rem iurata poſsit reuocari? Concluſum fuit ꝙ non,
vt pleoè oot. Guli. de muore Lau. in cle Romani. de
iureiuran. ſuper verbo, firmauerunt.

a Vbi hoc idem ſentire videntur Franciſ. de Zaba. in v. q.
& Ioan. de Imo. poſt Landul. in ij. q. ver. Et ſimiliter quæri po-
2 teſt. & donatio † facta inter virum & vxor. firmetur iuramen-
to. iſta ſuit opinio originalis Guli. de Cu. in l. ſed & ſi poſſeſſo-
ri. §. item ſi iurauero. ff. de iureiu. quā approbat Bar. in l. Seius
Augerius. ff. ad l. falci. & in l. ſi quis pro eo. ff. de fideiu. & idem
tenuit Fede. de Se. conſi. cxxxvij. per not. in c. quamuis. de pac.
3 lib. vj. Et per ſubtilem rationem, quia ſi donatio † inter virum
& vxorem eſſet contra bonos mores, non cōfirmaretur mor-
te, & haberet perpetuam cauſam prohibitionis: vt l. genera-
ter. & l. ſi plagij. ff. de ver. obli. Sed donatio inter virum & vxo
rem confirmatur morte, ergo datur intelligi quòd non eſt cō-
tra bonos mores ſaltem naturales: & hac ratione idem ſentit
Bal. in l. cum multæ. C. de donatio. ante nuptias. hanc ſenten-
tiam poſt latiſſimam diſputationem ſequitur Ioan. de Imol. in
c. cum contingat. char. antepenul. & illam præcedentem, verſ.
circa tertium. de iureiurando. Et idem ibidem tenet Abbas Si-
cul. & Franci. Areti. conſil. ſuo. lxxiiij. in ſecundo dubio. verſic.
1 ſed dubium &c. 1 Sed quid † de donatione inter patrem & fi-
4 lium an firmetur iuramento? Bald. quod ſic. in l. iij. C. pro do-
te. Idem Franciſ. Aret. conſilio lxxij. pen. colum. verſi. Erit igi-
tur, & idem dicit tenere moder. in c. cum contingat. allega. &
per Bal. in l. j. de iureiur. Rapha. Fulgo. conſi. cxcix. tenet præ-
dictam donationem non firmari iuramēto: ſed patrem aduer-
ſus iuramentum venire nō poſſe, conſeruari poſſit ſine interi-
tu ſalutis æternæ iuxta præallega. c. cum contingat. veruntamen Paulus de Caſtro conſil. ſuo cv. iij. col. tenet huiuſmodi iu
ramentum non eſſe obligatorium. prima tamen opinio vide-
a tur eſſe ſecurior vt magis communis 2.

1 Additio. Sed dubium eſt. &c. Adde Sicul. in c. ſi. de do-
na. inter virum & vxo. & Ang. Claua. in §. donatio. iij. verſ. iiij.
& Bal. noue. in tractatu de dote. x. parte, de priuilegiis dotis.
2 Cōmunis. idem tenet Iaſ. in l. frater à fratre. xxj. col. quem
ibi vide. & Guid. pa. q. lxvj.

SVMMARIVM.

1 *In cauſa appellationis compenſatio opponi poteſt.*
2 *Actio primaeua non tollitur per ſententiam cōdemnatoriam.*
3 *Compenſationis exceptio poteſt opponi in executione ſententiæ.*
4 *Exceptio peremptoria quæ non fuit oppoſita in prima inſtantia, poteſt opponi in cauſa appellationis.*
5 *Secus tamen ſi malitioſè & doloſè fuerit omiſſa.*

QVAESTIO CCLXIII.

ITEM an compenſatio in † cauſa appellationis a
poſsit opponi? Concluſum fuit quòd ſic, per not. 1
Collect. in c. nouit. de appella. & per Spec. in tit. de
appella. §. nouiſsimè, verſic. antepenul.

a Idem tenet gloſſa finalis in l. j. ff. quæ ſenten. ſine appella.
reſcin. Ange. Areti. Inſt. de exceptio. in verſiculo, & vtrum iſta.
Iſta materia eſt quotidiana. Cùm quæritur vtrum exceptio
peremptoria poſſit opponi poſt ſententiam, diſtingue poſt
Angelum vbi ſuprà, quòd aut exceptio quæ opponitur, ſuper-
uenit poſt ſententiam, & clarum eſt quòd poteſt opponi. ff. de
condictione indebiti. l. eleganter. §. ſi quis poſt. de tranſactio.
& poſt. C. de re iudicata. l. j. facit lex prima, cum ibi notatis. C.
de ſatisdatio. Aut ante competebat: & tunc aut illa reddit in-
dicium retro nullum. & adhuc poteſt, C. de iudiciis. l. licet. C.
de procurat. l. licet. C. ſi à non competente iudice. per totum.
Aut non reddit iudicium retro nullum. Et tunc aut agitur a-
ctione primæua. & idem ſibi imputet qui tali actione egit. C.
ſi plures vna ſententia. l. j. & not. C. de vſufru. rei iudic. l. fin. per
† ſententiam condemnatoriam non tollitur actio primæua. l. 2
iiij. §. ſi ex conuentione. ff. de re iudic. & ideo poteſt agi actio-
ne primæua. & actione iudicati, vt ibi, & §. ait prætor. eo. l. &
miles. §. iudicati. & l. infra dies. & ibi Bartol. & l. à diuo pio. &
ibi doc. ff. de re iudi. Aut non egit primæua actione, ſed actio-
ne in factum vel iudicati. vt dicto §. iudicati. & tunc ſi exceptio
non contradicit ſententiæ, poteſt opponi quandocunque. ff.
de re iudica. l. Neſennius. §. finali. & ibi glo. & Barto. & docto.
ff. de fideiuſſoribus. l. fideiuſſores. §. idem reſpondit. ff. ſoluto
matri. l. ex diuerſo. §. final. & ibi Barto. & docto. l. ſi fullo. ff. de
condi. ſine cau. & ibi Bartol. Ang. & Pau. de Caſtro. & vide per
glo. Cy. Ioan. Fabri. Bartol Bald. & Salice. in l. j. C. de iuris &
facti ignor. Et propterea dicit Abba. Sicu. poſt Ant. in c. ſuborta. de re iudic. quòd compenſationis † exceptio poteſt oppo-
ni in executione ſententiæ. Nam & ſententia ſtare poteſt & ve- 3
rificari abſque eo quod reprobetur compenſatio. Si autem
exceptio contradicit ſententiæ, tunc aut opponitur per bene-
ficium reſtitutionis interpoſitæ, & poni poteſt. ff. de minori. l.
minor xxv. annis. Aut per beneficium appellationis interpo-
ſitæ, & tunc adhuc poteſt opponi. l. per hanc. C. de tempor. ap-
pellatio. & ibi gloſſa, docto. cap. cùm Ioannes. de fide inſtru-
ment. Quia † exceptio peremptoria quæ non fuit oppoſita
in prima inſtantia ſiue in primo iudicio, poteſt opponi in cau 4
ſa ſiue iudicio appellationis, 1 dummodo † malitioſè non
fuerit omiſſa in prima inſtantia cauſa fatigandi aduerſarium. 1
Nam poſtea volens eam opponere non debet audiri. ita tenet 5
Hoſtien. Ioan. And. Anto. & Sicu. in c. inter monaſterium. de
re iudica. & in c. exceptionem. de excep. & Fede. de Se. conſi-
lio cclxxxvj. incipien. Petrus rector. idem Sicu. in cap. j. de ex-
ceptio. pro hoc allegatur nota. tex. in ſimili in l. de rebus. ff. de
orbit. & ibi Bart. Bald. & docto. idem Ludoui Rom. in leg. ad-
monendi. vij. colum. verſicu. tertio addendum. ff. de iureiuran.
& facit gl. fin. in cap. paſtoralis de exceptio. & inducitur à ſpe-
ciali. tex. in alleg. cap. exceptionem, exceptio excommunica-
tionis ſcienter & doloſè omiſſa, vt poſſit opponi in cauſa
appellationis, ergo ſecus in aliis. Contrarium tamen tenuit
Ioannes de Imol. in c. ad audientiam. in ij. de reſcrip. & in ca.
quintanallis. de iureiurando. xv. col. verſic. circa ſextum. po-
terit tamen condemnari in expēſis factis per alteram partem
ex tarditate iſtius in opponendo per dictum capitu. exceptio-
nem. & idem tenet Innocen. in præallega. cap. inter monaſte-
rium. & iſtam partem ſuſtinere nititur Feli. in allega. capit. ad
audientiam. verſic. omiſſum. in c. &c. vide de materia per Spe-
cul. in tit. de excep. §. iij. verſicu. poſt ſententiam. & verſicu.
ſed nunquid. & ſeq.

1 Additio. c. per tuas. Adde Feli. ibidem ij. col. & ſeq.

SVMMARIVM.

1 *Vno ex duobus correis debendi liberato per pactum, alter correus non cenſetur liberatus, niſi ſint ſocij.*
2 *Acceptilatio facta vni reorum debendi prodeſt alij.*
3 *Solutio facta ab vno de correis de tota ſumma liberat alios.*

QVAESTIO CCLXIIII.

ITEM an liberato vno † ex correis debēdi per a
pactum 1

pactū, vel per legatum liberationis, alter correus liberetur, vel ſit liberatus? Concluſum fuit quòd non: niſi ſint ſocij, vel interſit ſic paciſcentis. vt l. liberationem. §. nunc de effectu. ff. de libe. lega. & l. ſi duo. ff. de arbitris.

a Idem Barto. vbi ſuprà. & latius in l. ex duobus. ff. de duobus reis. & in vj. q. quoad pactum, dicit eſſe ſex. in l. eandem.
2 §. j. ff. eodem tit. ſecus autem in acceptilatione. nam† acceptilatio facta vni reorū debendi prodeſt alij. licet non ſit ſocius, vt expreſſe cauetur in dicto § nunc de effectu. vide latius per Bart. in præalleg. l. ex duobus. vbi circa materiam format xiiij. quæſtiones. & Franci. Are. ibidem laté poſt eum primo de ſo-
3 lutione: videlicet quòd † ſolutio facta ab vno de correis debendi de tota quantitate liberat alios, vt d. l. ij. & iij. eodem ti. Sed quid de ſolutione partis ibi? & vide per eundem Bartol. & Franci. & quid de petitione factu ab vno correorum: an ceteri proſit. & quid de ſententia. iureiurando nouatione, ceſſione, confeſſionu, ſucceſſione, mora, culpa, receſſione, & qualibet exceptione vni ex correis competente, an alijs proſit: & de pluribus alijs ad materiam facientibus, vide ibidem latiſſimè per eoſdem.

S V M M A R I V M.

1 *Mandatū ſeu poteſtas procuratoris non finitur etiā domino moriente ante litis conteſtationem.*
2 *Si dominus ſatiſdederit procuratore præſente & conſentiente.*
3 *Secus tamen eſt in prælato vel rectore, quorum mandatum per obitum eorum expirat.*

QVAESTIO CCLXV.

a ITEM an finiatur mandatum† & poteſtas pro-
1 curatoris, ſi dominus moriatur ante litem conteſta. Concluſum fuit quòd non: ſi dominus fideiuſſit pro eo. vt l. ſi defunctus. ff. de procu. & ibi not. & l. filiusfam. §. ſi. eo. ti. & plenè per gl. in cle. j. eo. ti. in clemen.

1 a Quod intelliga 2 quando † dominus ſatiſdedit pro curu-
2 soru præſente & conſentiente, ſeu mandatum ſuſcipiente: quia tunc deſinit res eſſe integra. Et idem dicendum ſi pro abſente poſtquam ſuſceperit mandatum: vt in clemen. præalleg. Limi-
3 ta etiam prædicta in procuratore priuati. Secus † autem in prælato, rectore, vel alio quolibet, quando conſtituit procuratorem pro eccleſia ſua vel beneficio: quia per obitum eorū expirat mandatum etiam quoad cœpta: vt de hoc eſt caſus in clemen. fin. eo. ti. quod procedit in morte ciuili, puta renunciatione, depoſitione, vel tranſlatione ſecundum Rotam, deciſ. cclxxvj. aliàs deci. xxviij. de procu. in no. in verſi. procurator conſtitutus à prælato. Zenze. Franciſ. & Abba. Sicu. in clemē. prædicta. de quo per Salic. in l. mandatum. C. mandati. & per Barto. in alleg. l. ſi defunctus. & Sicu. in c. mandato. de procu. qui dicit prædictam legem mirabiliter eſſe notādam. cùm hodie in omni inſtrumento contineatur ſatiſdatio domini ſecundum formam §. ſi autem. inſti. de ſatiſd. quòd ſi dominus decedit poſtquam procurator mandatum ſuſceperit, ſeu inſtrumētum, videtur expirare mandatum in præalleg. clemen. prima de procu. de quo per Ang. Aret. inſtit. man. §. recte.
a Additio. Quod intellige. Hoc quod hic dicit intelligēdum eſſe, habet in d. l. ſi defunctus. in ipſo tex. l. illius legis.

S V M M A R I V M.

1 *Reſcriptum expirat per mortem, ſi materia ſuper qua interpretatur reſcriptum non eſt extendibilis ad ſucceſſorem, aliàs ſecus. & nu. 2.*
3 *Succeſſio non habet locum in beneficialibus.*
4 *Crimina morte extinguuntur.*
5 *Dignitas non moritur.*

QVAESTIO CCLXVI.

a ITEM an finiatur reſcriptum † moriente illo,
1 contra quem fuit impetratum poſt citationem vel ante? Concluſum fuit quòd non, ſi nomen illius, cōtra quem fuit impetratum erat expreſſum in reſcripto, aliàs ſecus, vt in c. ſignificauit. de reſcript. & ibi per Inn. & doct. & in c. quia V. de iudi. & in regula iuris, qui ius. & ibi plenè per Io. An. in mercu.

a Tu verò poſt præallega. Io. And. vbi ſuprà, vide Calde. &
Sic. in ille. c ſignificauit. dic † quòd aut materia, ſuper qua in- 2
terpretatur reſcriptum, non eſt extendibilis ad ſucceſſorem, & expirat reſcriptū per mortem. Exemplum in actore, impetratum eſt reſcriptū ſuper beneficio debito: nam ſi moritur, eius
hæres non poteſt vti illo reſcripto: quia † in beneficiis locum 3
non habet ſucceſſio: vt c. ex tranſmiſſa. de fil. presbytero. Exemplum in reo, fuit impetratū reſcriptum vt reus deponeretur ab ordine vel beneficio, certum eſt quòd mortuo reo non poteſt
conueniri ſucceſſor: quia † crimina morte extinguuntur. xxiij. 4
diſt. quorundam & in l. j. C. ſi reus vel accuſator mor. fue. Aut materia concernit ſucceſſorem: & tunc aut res nō eſt integra, puta quia defunctus fuit citatus: & tunc reſcriptū ad ſucceſſorem extenditur. arg. in præalle. c. ſignificauit. Aut res eſt integra: & tunc aut prædeceſſor erat cōueniendus ſub clauſula: & tunc non extenditur. vt præalle. c. ſignificauit. vt quo non fuit expreſſus dum viueret: quod verum eſt niſi reſcriptū fuiſſet impetratum contra dignitatē: vt dictū eſt, quod Bal. in eo. c. dicit eſſe notabile, addens hoc debere præſumi, ſi eſt debitum dignita-
tis: quia † dignitas non moritur, c. liberti. xij. q. ij. & in c. ſi gra- 5
tioſe. de reſcri li. vj. Aut conueniendus erat expreſſus in reſcripto: & tunc ſi fuit reſcriptum impetratū in materia cōcernente dignitatē: licet nomen prælati fuerit expreſſum, extenditur ad ſucceſſorem: & ita loquitur c. dilecti. de foro cōpet. Aut nō concernebat dignitatem ſed perſonam: & tunc non extēditur ad ſingularē ſucceſſorem niſi in tribus caſibus. Primus ſi ſucceſſor in vitium ſuccedit: & in hoc caſu loquitur. c. quia V. de iudi. ulle. Secundus caſus in c. j. de alienat. iudi. mu. cau. fa. Tertius ſi emanat ſecunda iuſſio: vt præallega. cu. quia V. ſecundum aliū intellectū. Aut quæritur nunquid debeat extendi ad ſucceſſorē vniuerſalem. & fuerunt multæ opi. Sed opi. magis cōmunis habet quod ſic: quia cenſentur eædē perſonæ, quia agitur de modico præiudicio. Et hoc intellige ſi defunctus erat in rerum natura tēpore datæ reſcripti. aliàs reſcriptū nō valet. vt in l. ij. quæ ſen. ſine appel. reſci. Et ita nec priuilegiū tranſit in ſucceſſorē ſi mortuus eſt tēpore datę litis cui cōceditur. vt eſt tex. multum no. in l. Neratius. ff. de regulis iuris. Quæ omnia mēti tene: quia per hæc habes intellectum multorum iurium.

S V M M A R I V M.

1 *Non parendo mandato iudicis, cùm contumacia eſt manifeſta, eſt offenſa manifeſta.*
2 *Secus tamen ſi contumacia non fuerit manifeſta.*

QVAESTIO CCLXVII.

ITEM an† non parendo iuſſui iudicis ſit mani- a
feſta offenſa? Concluſum fuit quòd ſic, quando non 1
patet in iis iuſſibus, quæ conſiſtunt in faciendo: ſecus ſi conſiſtunt in veniendo, vt tenet expreſſè Inno. in c. ſolet. ſuper ver. manifeſta. Io. c. j. de ſentē. excommu. lib. vj. & Archidiaco. ibidem.

a Sed in ſecundo caſu diſtingue, quia aut ſimpliciter factis iuſſibus de veniendo citatus præfixo ſibi termino non cōpu-
ruit. & procedit quod dictum eſt: vt talis † contumacia præſum- 2
pta ſolùm dicatur. Aut talis ſeſe contumacem confitetur, vel aliàs de contumacia ſua conſtat: quia fortè prædixerat in iudicio quòd minimè compareret. & tunc talis contumacia eſt manifeſta, & manifeſta reputatur offenſa. vt eſt tex. in c. venerabilibus. eo. ti. & lib. vj. §. idem etiā. & §. ſecus. pro quo faciunt le cta & no. in c. ex parte. & c. cū olim. de ver. ſig. Et ita dicit Do. poſt Io. And. in alle. ca. ſolet. ſupradictam Inno. concluſionem eſſe cum prædicta diſtinctione intelligendam & limitandam.

S V M M A R I V M.

1 *Iurans non habiturum ſe recurſum ad arbitrium boni viri. ſi doloſè fuerit arbitratum, non obſtante iuramento habebit recurſum.*
2 *Si læſio fuerit maxima & enormis. aliàs ſecus, ſi læſio fuerit modica.*

QVAESTIO CCLXVIII.

ITEM an† iurans nō habere recurſum ad arbi- a
trium boni viri, ſi doloſè fuerit arbitratum, prædi- 1
cto

ćto non obſtante iuramēto poſsit habere recurſum? Concluſum fuit quòd ſic:ita tenet Cy. in l.cum antea.C.de arbi.idem Butri. ibidem. Et intelligit Bar. quòd dolo arbitratoris non poteſt renuntiari pacto etiam cum iuramento. Secus in dolo committendo re ipſa.idem Specu.tit.de arbit.§.ſequitur.verſ.Item quid ſi compromiſſum eſt tanquā in arbitrum. vide Collec.in c.cum dilectus.de arbit.

a Aduerte quia licet reſpectu primi dicti, videlicet quòd ſi interueniat dolus ea propoſito non obſtante quocunque iuramento,poſſit peti reductio ad arbitrium boni viri, in hoc conueniunt communiter docto.præſertim Ioan.Calde.in ſua diſputatione quæ incipit,duo litigantes: veruntamen quoad ſecundum caſum quando re ipſa dolus interuenit ſine dolo ipſius arbitratoris:tunc ſi modica ſit læſio,nō fiet reductio: vt no.in l.ſi de meis.§.recepiſſe.ff.de arbit. Aut non eſt modica
1 læſio,& communis eſt opi. quòd poſſit peti reductio 1. Sed Abb.Sicu.in c.quintauallis,de iureiuran.xx.col.dicit hoc ſibi non placere, quia ſecundum hoc verba renuntiationis nihil operarentur contra capi.ſi papæ,de priuileg.lib.vj. & capit. in his,in eo.tit.& l.ſi quādo.C.de inoffic.teſta.nam ſine renuntiatione non potuiſſet petere ratione modicæ læſionis, dicit ergo vt verba aliquid operentur quòd ratione magnæ quan-
2 titatis non poterit. Secus ratione † maximæ & enormis læſionis:quia illa in dubio videtur excepta, argumen.in l. omnes. §.lucius.ff.de his quæ in frau.credi. vide de materia in allega. l.cum antea, per Bal.Bar.& Salice.& per Ant.de But. & Sicu. in alleg.c.quintauallis.per Io.An in d.§.item quid ſi compromiſſum,in eddi.Spe.Idem Ioā.An.& Dy.in regula iuris, ſcienti.de reg.iur.lib.vj.Bar.in l.ſi ſocietatem.§.arbitrorum.ff pro ſocio.& in l.quæro.§.interlocatorem. ff. locati.Guli. de Cug. in l.ſi qui et conſenſu.C.de epiſco. audien. Ioann. de Imo. in elle.c.quintauallis. Fran.de Zaba.in c.expoſita.de arbit. Lanfran.de ori.in tractatu de arbit.quæſtio iiij.Pau.de Ca.conſilio lxxj.lxxij.& lxxiij.& Fed.de Se.conſilio.ccx.

1 Additio. Peti reductio.An poſſit peti reductio ad arbitrium boni viri,quando quis eſt læſus in magna quantitate, etiamſi iuramentum fuit interpoſitum:vide per do.Alexan.in conſi.cxxij.in v.col.vbi ponit an ſufficiet probare latam culpam,an verò dolum,in ij.vol.

SVMMARIVM.

1 *Salarium debetur famulo à toto tempore quo non ſeruiuit, ſi ſteterit per dominum qui eum expulit, quominus ſeruierit.*
2 *Doctori,vel famulo non ſubtrahitur ſalarium propter infirmitatem.*
3 *Si ita fuerit obſeruatū de conſuetudine,alias ſecus.*
4 *Aduocato debetur ſalarium ex publico conſtitutū, etiamſi moriatur intra annum.*
5 *Secus tamen de ſalario promiſſo à parte.*
6 *Dominus tenetur famulo infirmanti ſubuenire quò ad expenſas.*

QVAESTIO CCLXIX.

1 ITEM † an famulus expulſus[a] per dominum,
2 pro toto tempore quo non ſeruiuit, debeat habere ſalarium? Concluſum fuit quòd ſic: ſi cum alio poſt expulſionem non ſtetit:nec per ipſum ſtetit quominus cum alio ſtaret:vt l.qui operas.& l.ſed addes. §. vltimo.ff.loca.& ibi gloſ.& in l.diem functo ff.de offic.aſſeſſo.& ibi gloſſ.& per Innocen.in capitul.propter.ſuper verbo,remiſsio.de loca.& condu.

a Sed quid ſi famulus fuit infirmus & ſic impeditus: an debeat habere ſalarium pro tempore quo fuit infirmus? & quòd non, tenent Ioannes Andræas. Antoni. Ioan. de Imol. & Sicul.in c.j.de cleri.ægro. gloſſ. in l. penultima. C.de condict. ob cauſam.& in l.prima.§.diuus. ff.de variis & extraordi.cognitio.Bartolus in l.ſi vno.§.item cùm quidam. & in l.operæ. ff.de vſufru.lega. Petrus de Ancha. Anto. & Ioan. de Imo. in allega. capitu.propter ſterilitatem.Contrarium tenet ibidem Innocen. facit capit j.de elect.non reſi.libr. vj.& ibi Domi.per illum text. dicit † doctori vel famulo non debere ſubtrahi ſalarium propter infirmitatem. Idem in famulo tenet Specul.in 2
titulo de loca.§.poſtquam.verſic. quid ſi mercenarius. idem tenet gloſſ.in l.arboribus. §. de illo.ff. de vſufruct. & in allega.l.ſi vnum.§. item cùm quidam. idem Hoſtien. in ſumma, eodem titul.§.quæ actiones. verſicu. quid autem. Idem Azo in ſumma.C.eodem titul. Salicet.in l.licet. C. loca. & pulchrè Angelus diſputatione, Exorta guerra.Barba.in allega.capitu. propter ſterilitatem. Angel.de Clauaſ.in verſicu.familia.§.ſecundò,dicit hanc † opinionem indubitanter procedere vbi 3
conſuetudo habet, quia tunc debetur: quia illud videtur actum quod eſt conſuetum.l.quòd ſi nolit.§. qui aſſidua. ff. de ædil.edi. Sed vbi conſuetudo non eſt:tenet quòd non debeatur quando ſalarium ſolùm debetur ratione perſonæ, ſecus ſi daretur ratione aliorum etiam. Vnde ſi poteſtas quæ habet famulos & iudices quibus ſoluere habet, licet infirmetur vel moriatur,teneatur nihilominus hæres,& ideo ipſe poteſt petere, & debitores debent ei ſoluere, text. eſt in l. pecuniam. in princip.ff.de condi.ob cauſ.fa. quod not.in l. diem functo. alleg. Idem in caſu ſpeciali, vt C. de aduo.diuer. iudi.l. poſt duos. vbi † aduocato debetur ſalarium ex publico conſtitutum: licet moriatur intra annum. Secus † eſſet de ſalario 4
promiſſo à parte,quia non debetur niſi pro rata temporis:ſecundum Bar.in elle.l.diem functo.Adde † quòd dominus tenetur famulo infirmanti ſubuenire quoad expenſas: non tamen magnas,ſecundum eundem Barto. in l. ſi cum dotem.§. ſinautem. ff.ſolu. matri.& in l. in rebus. ff. commoda. quod Sicul. in allegat. capitul. j. de cleric. ægro. & Angel. de Clauaſ. vbi ſuprà, limitant, verum eſt ratione famulatus. Secus autem vt penperi.

Lines beside which 5 and 6 stand: "tum: licet moriatur intra annum. Secus † eſſet de ſalario" 5; "cundum Bar.in elle.l.diem functo.Adde † quòd dominus te-" 6.

SVMMARIVM.

1 *Curator datus teſtamento, ſi ante confirmationem non adminiſtrat,non tenetur de negligentia,ſi adultus non petat ipſum confirmari.*
2 *Curator datus in teſtamento non ſolenni non tenetur de periculo adminiſtrationis deſertæ.*
3 *Curator inuitus dari non poteſt,niſi ex magna neceſſitate,nempe ſi detur perſonæ mente captæ,& furioſo.& nu.4.*

QVAESTIO CCLXX.

ITEM an † curator in teſtamento datus [a], ſi 1
ante confirmationem non adminiſtret, an teneatur 2
de negligentia, maximè ſi adultus non petat ipſum confirmari, vel nolit ipſum in curatorem? Concluſum fuit quòd non,per l.j.& ij.C.de confir. tu.per l. impuberi.& l. pater tutelam.§.ex quo.ff.de adminiſtratio. tuto. quia curatoris datio in teſtamento facta non valet ipſo iure, vt inſtit.de curato.§. j. nec etiam curator datur inuito, niſi ſolùm ad lites. vt §. item inuiti.hanc quæſtionem mouet Bart.ff.de confirma. tutel.l.ſi filio.

a Ego non inueni prædictam quæſtionem in Bartol. meo in alleg.l.ſi filio. Idem tamen Bartol. in l. quia pater. ff. eodem titulo, bene format quæſtionem, an † tutor datus in teſtamento non ſolenni teneatur petere ſe confirmari 2, adeo 2
quòd ſi ceſſet,teneatur de periculo adminiſtrationis deſertæ, & finaliter concludit, quòd non, per dictas ll. impuberi, & pater tutelam, & l.j. & ij. C. de confirmatio. tutor. Sed † an 3
curator inuitus dari poſſit. Et dic quòd volens datur per l.quæ habet,in §.ſi pupillus.ff.de tutel.ſed ex cauſa poteſt inuitus dari.l.ſecunda.§.quæritur.ff.de curatore bonis dando. & ita tenet Cy.& Ang.in l.prima.C.qui pet.tut.vel cura.Iaco.de Are. & Barto.in allega.§.ſi pupillus. Angelus Areti. Inſtit. de curatorib.in princi.verſi.quod econtrà.Specul.in tit.de curato. §. fina.verſicu.inuitus.& verſic.verùm. vbi tenet, quod non debet dari inuitus,niſi in magna neceſſitate,quod ibidem Ioannes And.in additio.exponit: vt quia non inuenitur voluntarius,& bona diſſipantur. & allega.gloſſ. ordina.in allega.l. ij. ff.de curato.bon.dando.idem quod Bartol. & Iaco. de Areti. tenent Ioannes de Fan. & Domi. in c.fina. de iudic. Aduerte

quia Sali.in allega.l.prima.C.qui pe.tu.dicit quòd videtur tex. 3 vt inuitus detur.in l. finali a. C.de adminiſtratio. tuto. circa princip. vnde concludit quòd in curatore ad litem de quo loquitur,vt dicta l.prima.& dicto § ſi pupillus. ſupradicti docto.verum dicunt:in curatore † verò qui principaliter datur 4 perſonæ mente captæ & furioſo, dicit quòd datur inuitus. vt l.finali.§ finali.C.de curato.furio. & in eo eſt eadē ratio quæ in tutore. In curatore verò generali,qui datur principaliter negotiis,& ſecundario perſonæ,de quo in l.ſi curatorum. C de in integ.reſtit.dicit quòd ille datur inuitus:& in illo debet intelligi.l.fin. in princip.C,de adminiſt.tut. Prima tamen opi. Cyo.& Iacob.de Aret.eſt communior.

1 ADDITIO. Se confirmat,an autem curator conſtitutus ad vnum actum debeat cauere & promittere quòd ſubibit defenſionem pro adulto. Vide per domi. Alexan. conſilio clxiij. in v.volum.

a Lege ſi.ad intellectum illius legis vide multa per domi. Alexand.in conſi.clxiij.in v.vol.

SVMMARIVM.

1 *Religioſus an poſsit eſſe in ſtudio cum licentia abbatis,conuentu non conſentiente.*

2 *Abbas an teneatur ſequi conſilium conuentus.*

3 *Abbas an poſsit ire ad ſtudiū abſq; licētia epiſcopi.*

QVAESTIO CCLXXI.

a ITEM an valeat a licentia data religioſo † de 1 exiſtendo in ſtudio abſque conſenſu conuentus per prælatum? Concluſum fuit quòd non : vt patet per c.vt periculoſa.ne cle.vel mona.lib. vj. Caſus fuit in domino prædalis licentiató in decretis canonico regulari eccleſiæ Tarbien.

a Salua tamen authoritate dominorum,prædicta decretalis 2 non requirit conſenſum.Sed † quòd licentia concedatur per prælatum cū conſilio ſui conuentus.vnde prælatus non tenetur ſequi conſilium conuentus, ſed ſatis eſt petere conſiliū & debito tempore expectare reſponſum, vt probari videtur in capit.cum olim.de arbitr.& ita voluit Bar.in l.prima.§. ſi plures.ff.de exerci.& Abbas Sicu.in cap.cum veteri.de electio.vj. colū.vbi cōcludit quod vbicunque quis tenetur aliquid facere cum cōſilio alicuius,qui non eſt particeps officij,tunc ſatis eſt requirere conſilium,nec tenetur ſequi.vt in allega.capit. cum 3 olim.Quid † de abbate ſi vadit ad ſtudium ſine licentia epiſcopi,an ligetur prædicta pœna.Archid.Ioannes And.& domi.in præalleg.cap.vt periculoſa,tenent quòd non. Sed nunquid epiſcopus poteſt religioſo dare licentiam de qua ſuprà.Et dicit dominicus vbi ſuprà, dicit quòd ſi epiſcopus monet abbatem,& ipſe cauſa legitima non aſsignata non vult dare licentiam,epiſcopus poteſtatem habebit illam concedēdi:nam & legitima cauſa ſubſiſtente aufert totaliter monachum de religione etiā inuito abbate & negligente: vt not.in cap.ſi religioſus.de elec.co.li.eſt opi.Archi.tenentis contrarium, videlicet quòd epiſcopus non poſſit dare licentiam. dicit idē Do. procedere,quando ſubeſſet legitima cauſa contradicendi.

SVMMARIVM.

1 *Proceſſus habitus cum falſo procuratore,valet:*

2 *Modo dominus ratificauerit geſta per falſum procuratorem, ſiue tendant ad ipſius commodum, ſiue præiudicium.*

3 *Iudice tamen pronuntiante procuratorem non habere mandatum legitimum,dominus non poterit ratificare acta per ſuum falſum procuratorem:*

4 *Nec etiam dominus poterit ratificare, ſtatuto vel conſuetudine id non admittente.*

5 *Acta per procuratorē falſum coram principe ſunt ipſo iure nulla.*

QVAESTIO CCLXXII.

a ITEM fuit quæſitum, a † an proceſſus habitus 1 cum falſo procuratore poſsit haberi ratus ? 1 Con- 2 cluſum fuit quòd ſic, in præiudicio mei, vt l. iij.§. falſus.ff.rem ra.habe.ad commodum mei non,quando conſtat de profectu. & hoc verum de iure communi, ſecus de iure ſpeciali, vt ponit expreſſè Cy. in l. ſi tutor. C. in quibus cauſis in integrum reſtitu. non eſt neceſſarium. & Collect.in cap. auditis, de procurato.

a Licet iſta fuerit opin.vltramon.ſicut refert Barto.in alleg. l.ſi tutor.dicit tamē quòd contrarium determinatur per gloſ. in l.ſi mater.§.hoc iure ff.de exce.rei iudic. & hoc credit eſſe verum :vt † dominus poſſit geſta per falſum procuratorem 2 ratificare,ſiue tendant ad ipſius ratificantis commodum, aut præiudicium,& ita tenet in alle.§.hoc iure.in l.licet.ff.de iud. idem Ia.de Are.& Pe.& Ang. Rap.in alle.§. hoc iure. Bald. in alle.l.licet.ff.de iud.Idem in l.ſi tutor.C.in qui.cau.in inte.reſti.non eſt neceſ.Idem in l.licet.C.de procu,& dicit Bar.quòd gloſſ.in allega. l.ſi tutor. bene loquitur in tutore : ſed ſecus in procuratore, & vide ibi rationem diuerſitatis.fallit quod dictum eſt, ſi iudex † pronuntiauerit procuratorem non ha- 3 bere mandatum legitimum: quia tunc non poterit dominus ratificare,tenet expreſſè Bal.in authē ei qui.C.de tempo. appel.Item † niſi ſit ſtatutum quòd procurator non habens man 4 datum non admittatur ad agendum.Bal.in l.ſi vxorem. j. col. C.de condi.inſer.& in l.falſus.C. de fur. Item niſi procurator illegitimus, de cuius mandato dubitabatur, admiſſus fuerit cum cautione de rato,aduerſario proteſtante quòd niſi apparuerit ipſum habere mandatū, eius geſta non poſſint per dominum ratificari.tex t.eſt no.ſecundum communem lect.in l. inter quos.§.qui alieno.ff.de dam.infec. Ludo.pon. in ſingu. cccccl.xxvj.in verb.procurator.verſi. tu habes. l. ſi tutor. & Bartol. Cæpo.cautela xxxij Item † niſi geſta ſint per falſum 5 procuratorem in conſiſtorio principis, quia etiam non poterunt ratificari, cum talis obreptio ſit valde deteſtabilis in auditorio principis. Bal.in allega.l.falſus.j. col. Adde quòd ſi dominus videt cauſam ſuam ſuo nomine agi per falſum procuratorem, & non contradicit, quòd ſibi ſit præiudicium. nam ex voluntate ſua creditur agere, cùm poſſit eum prohibere,& non prohibet.ff.de re iudi.l.ſæpe.& contra eum mandabitur ſententia executioni cùm credatur ex mandato agere iſtud.fuit notabile dictum Innocen. quod alle. quotidie & in curia parlamenti ſæpenumero, vbi practicaui 2. Et idem 2 videtur in effectu tenere idem Inno.in c. cum in iure. de off. dele.idem Arch.in c.qui ad agendum.de procu.lib.vj.idem tenet Ro.decif.cccclx. Bal.in l.licet.C.de procu.in fi. Concludit dictum Inno. verum eſſe in actore. Secus autem in reo. & idē videtur tenere in ſuperius alleg.l.ſi tutor. de quo per eum in l.ij.C.ſi ex fal.inſtru.l.ij.& per Sali.in l.licet.C.de procura. Et in ſumma multi ſequuntur præallegatum dictum Inno. multi etiam tenuerunt contrarium:ſicut Guli.de Suza.relatus à Bal. in præal.l.licet.& Bar.in l.ſæpe.ff.de re iud.& Alex.ibidem latiſſimè in eius repetitione. Idem Cy.in l.ſi pecuniā.C.de neg. geſt.Abb.Sic.in alleg.c.ex parte decani. diſtinguit quòd aut iſte qui ſe gerit pro procuratore, tendit ad obligādum perſonam domini,& dominus ſciens & patiens non videtur cōſentire.vt l.filiuſfami.§.inuitus.ff.de procu.Aut tendit certitudinaliter in fauorem domini.& videtur dominus conſentire & dare mandatum,vt l.qui patitur.ff.manda. Aut tendit ſeu tendere poteſt in graue præiudicium,& tunc eſt caſus in quo dominus poteſt prohibere: & non prohibendo videtur conſentire,& hoc caſu poteſt intelligi dictum Inn. Secus ſi prohibendo non poſſet impedire, ad hoc quod legitur & no.in l.Gaius. ff. de pig.& in l.fideiuſſor.§. parer. de pigno. & quod no. in l. rem alienam.ff de contrab.emp.per Dy.in regula iuris. is qui tacet,lib. vj.per Bar.in l.quæ dotis ff.ſol.mat. vide Domi. qui ſimiliter latè proſequitur præal.dictum Inno. cum diſtinctione ſatis ampla. & quibuſdam limitationibus in præalle. c. qui ad agendum pro concordia opi.& dictorum Inno. nam dicit ipſum contrarium eius quod tenet allega.ca. ex parte decani. dixiſſe in c.quanuis.de re iudi.

1 ADDITIO. Poſſit haberi ratus. Vide Ro. deciſi.cccxxxj. cccel.& cccccxxxvj.in anti.& dccl.xcj.in nouis.

2 Practicaui. Et ita dixi ſuprà,in addi.ad deciſ.cxxv. & Imo. in repe.l.ſæpe.de re iudi.& Feli.in alleg.c.ex parte decani. iij. col.& Gui.pap.q.xl.& q.cccxx.

QVAESTIO CCLXXIII.

ITEM duo erant a impetrātes in eccleſia regu- a lari

lari Tholoſana: vltimus prius purificauit gratiam ſuam: præſentauit & intimauit, & executor ſuus appoſuit decretum: quia datus erat ſolùm ad compellandum. Primus autem expectans expoſt purificauit & intimauit antequam ſecundus eſſet receptus. Queritur quis iſtorum debeat præferri? Concluſum fuit quòd primus: quia quanuis per præſentationem primò factam, per ſecundum præbenda eſſet effecta, vt in c.ſic. de conceſ. præben. lib. vj. & ibi gl. tamen ſibi nō erat ius in re quæſitum: ſed ſolú ad rem. Nec habet locum c.ſi pro te. de reſcrip. lib. vj. provt dicit gl. no. in verſ. executorem. in cle. cum ei quem. de conceſ. præben. item Colle. in c. literas. co. ti. in antiquis. Nec in locis regularibus acquiritur ius in re, donec realiter fuerit receptus, & habuerit habitum, ſiue fuerit indutus, & ſic primus admittetur, & præferetur. Niſi ſibi poſsit obiici notabilis negligentia: vt in c. tibi qui. in fin. de reſcri. lib. vj. per c. ſi clericus. de præben. co. li.

a Idem tenuerunt in præalle. cle. Ioan. de leg. & Paul. idem Stephanus dicens ita vidiſſe pronunciari per auditores curiæ, & idem Bertrandus, & dicit ibidem Ioann. de Imol. credere quòd prædicta opinio ſeruaretur in practica Oldra conſilio cccxxij. dicit ſibi videri de iure quòd ſecundus impetrans eſſet præferendus. verùm quia contra hanc opinionem plures fuere latæ ſententiæ in palatio apoſtolico: opinioni prædictæ adherere non audet Franciſ. de Zaba. in allega. cle. dicit prædictam opinionem procedere ſecundum formam hodiernam ſecundum quam in gratiis apponitur clauſula decreti, per quā papa decernit irritum & inane, poſtquam impetrans repertus fuerit idoneus quicquid contigerit attentari, ac ſi die datæ contuliſſet ei canonicatum & præbendam, quæ clauſula trahit effectum gratiæ poſt purificationem ad diem datæ. & ita dicit Roma. deciſ. ccclxxxvj. quæ incipit. ſi papa facit gratiam. Secus autem ſi in clauſula decreti non eſſent appoſita illa verba, nam tunc præferetur ſecundus. Dominicus de ſancto Gemin. in allega. c. ſi pro te, dicit quòd gloſ. videtur velle cōcludere quòd aut gratia prima conditionalis continet conditionem, quæ pendet ex arbitrio tertij, & tunc cum illo recuſante impetrans nullum ius habeat, vt in c. ſi pro te. ideo affectio ſuperueniens pro ſecundo non reperit aliquod obſtaculum: & facit ſecundum impetrantem cenſeri primum: & ſic præferendum: vt dicto c. tibi qui. & ita dicit procedere quod dicit Io. And. in allegato capit. ſi pro te. Aut conditio pendet ab exiſtentia rei, vt ſi dicatur ſi ſit idoneus, vel ex voluntate eius cui eſt facta gratia, quia dicitur ſi acceptauerit. Et tunc licet ſit affecta præbenda pro ſecundo impetrante ante conditionis euentum, ſi conditio verificetur ante receptionem ſecundi in canonicum, primus impetrans debebit præferri: quia fortior cenſetur gratia conditionalis ex exiſtentia rei, vel ex voluntate ipſius impetrantis, quàm dependens ex voluntate tertij: & ſic gloſſ. in alleg. cle. videtur limitare d. c. ſi pro te. Guliel. de monte Lau. tenet quòd ſecundus ſit præferendus. Et idem Lapus in alleg. clemen. ſtandum eſt noſtræ deciſioni tanquam magis communi & approbatæ in iudiciis.

SVMMARIVM.

1 *Actore petente reum abſentem reſpondere ſuis poſitionibus, ſi reus voluntariè litigat per procuratorem, mittetur ad reum, expenſis rei. & nu. 3*

Secus tamen ſi fuerit perſona quæ excuſatur venire ad iudicium, vel ratione dignitatis, vel ſexus, vel infirmitatis. nu. 2.

QVAESTIO CCLXXIIII.

a ITEM fuit petitum per actorem † præſentem
1 reſponderi poſitionibus ſuis per reum abſentem.
Quærebatur cuius expenſis debebat mitti ad reum: an expenſis actoris ſic petentis, an rei abſentis: quoniam abſens eſt de perſonis priuilegiatis. Et quan-
2 do † perſonæ ſunt de his, quæ excuſantur venire ad iudicium, vel ratione dignitatis, vel ſexus, vel infirmitatis: tunc fiet communibus expenſis. Secus ſi
abſens † voluntariè litigabat per procuratorem: quia 3
tunc mittetur ad ipſum ipſius abſentis expenſis. & ita fuit determinatum, quanuis gloſſa nota. in l. ij. §. defendi. ff. ex quib. cau. in poſſ. eatur. videatur determinare contrarium, videlicet, quòd ſemper expenſis ipſius abſentis mitti debeat: & vide ibidem Bartol. quoad plura. & Cyn. in l. generaliter, in fin. C. de iureiuran.

a Miror quòd domini non allegant Spec. qui ita formaliter decidit. ſicut ipſi in Specul. titu. de iuramento calumniæ. §. reſtat. verſi. pen. & ibi Ioā. And. & Bal. in additio. Et idem tenere videtur Domi. de ſancto Gemi. in capi. præſentium. de teſti. li. vj. in vj. colum. dicens ita obtinuiſſe & in practica ſeruatum fuiſſe: vt ſcilicet expenſis fiat requirentia: idem ſentire videtur Bald. in alleg. l. generaliter. §. his de præſentibus. Sed Salicetus ibidem tenet quòd expenſis abſentis. & idem Bart. in allegato § defendi Bertachi. in §. expenſæ. dicit aliás in iudicādo ſe tenuiſſe opini. Specu. per deciſionem noſtram approbatam. & ſicut recitaui ſuprà quæſtio. c. me exiſtente officiali: vidi in facto, quòd quidam detentus in carceribus epiſcopi Vauren. appellauit ad iudicem appellationum Tholoſæ: mandatum fuit per iudicē vt adduceretur cauſa appellationis proſequendæ. oppoſuit Epiſcopus quòd adductio non debebat fieri per gentes ſuas, neque ſuis expenſis: Replicaui ego in curia parlamenti vbi cauſa fuit deuoluta in cōtrarium, quòd Epiſcopus primò refutauerat ipſum liberare ſeruien. curiæ Archiepiſcopalis. Idcirco tenebatur eum adducere expenſis ipſius priſonerij, ſi habebat, alioquin ſumptibus Epiſcopi, pro quo allegaui dictum Bald. in allegat. §. his de præſentibus. & not. per eum in l. minimè. C. de appella. & per Ioan. de Pla. l. cum ſæpe. de ero. mili. anno. li. xij. Et ita finaliter per curiam fuit ordinatum. quod not.

SVMMARIVM.

1 *Iudex delegatus an mulctare poſsit. & nu. 2*

3 *Modica mulcta quænam dicatur.*

4 *Ordinarius eccleſiaſticus an poſsit mulctare.*

5 *Iudex an poſsit applicare mulctam ad opera publica.*

6 *Procurator curiæ archiepiſcopalis an poſsit ſe appellare fiſcalem.*

7 *Princeps remittendo pœnam præſumitur moueri ex iuſta cauſa.*

8 *Curia parlamenti habetur loco principis.*

QVAESTIO CCLXXV.

ITEM fuit quæſitum. a An iudex † delegatus a
poſsit mulctare 1. vide Collec. & Innocen. in c. j. 1
de offic. delega. Archid. in c. legitima. de appella. 2
libr. vj. vbi tenet quòd ſic, modica mulcta. & Innocen. in c. paſtoralis. de offic. delega. & in c. ſæpe. de appella.

a Idem tenet Spec. in tit. de ſen. §. ſpecies. vij. col. verſ. idem Petrus. in l. cos. C. de modo mulctandi. idem ibidem Ioan. Fa. ſed Hoſtien. in ſumma titu. de re iudi. ſub rubricella de mulcta. §. quis poſsit. tenet † quòd delegatus à papa mulctare non poteſt. fatetur tamen quòd delegati illuſtres mulctare poſſunt vſque ad ſex ſolidos: & inferiores vſque ad tres. l. ij. C. de ſportu. & quòd delegatus mulctare non poſſit, tenet Domi. poſt Ioan. And. & Hoſtien. in c. j. de homici. lib. vj. gloſ. in alleg. l. ij. C. de ſportu. dicit verum quòd delegatus ad vniuerſitatem cauſarum mulctare poſſit. Et ita ſæpenumero practicaui, cùm tanquam officialis eſſem ſubconſeruator Apoſtolicus ſtuden. Veruntamen Bar. in l. j. ff. ſi quis ius dicen. non obtempe. indiſtinctè tenet, quòd delegatus mulctare non poſſit. vt l. ij. §. fin. ff. de iudiciis. fallit ſecundum eum in caſu prædicto. l. ij. C. de ſportu. Salice. ibidem relatis opi. gloſſ. & Pet. dicit alios tenere quòd lit. non conteſt. non poterat mulctare etiam modicè: ſed lite conteſtata bene modicè: tamen hoc incideret ratione inobedientiæ, non principaliter. Sed

idem

idem Hoſtien.ſeipſum correxit in capi.j. de offic. deleg. vbi &
glo.antepen.in c.paſtoralis.alle.c. tenent quòd delegatus pa-
1 pæ mulctare poteſt.& dicit Abb. Sicul.in alleg. c. de cauſis c.
communem eſſe concluſionem quòd delegatus papę in dubio
poteſt mulctare,vt probari videtur in eo.c.& proæ.& c.j.eo.ti.
Et licet Hoſti. dixerit quòd non poteſt tantam mulctam ſicut
ordinarius imponere.ar. d.l ij.& in d.l.eos. Tamen Ant.in eo.
c.de cauſis, ſentit oppoſitum:& fortè melius, quia delegatus
principis eſt de maioribus iudicibus,vt no. Specul. in titu. de
iuriſ.om.iud.§.j.verſic.ſunt & alij Si verò eſt delegatus infe-
rioris.Inn.in c.j.præal vult quod idem.vnde etiam dicit quòd
ſubdelegatus delegati poteſt mulctare. pro eo ſatis bene fa-
cit c.ea literis.eo.tit. Sed poteſt dici quòd non poteſt impo-
nere tantam mulctam,ſicut iſti maiores iudices:ſed arbitrabi-
3 tur quantitatem ſecundũ qualitatem cauſæ.Et ſcias quòd † vſq;
ad ſex aureos dicitur mulcta modica, vnde infra illã ſummam
poſſunt illi iudices maiores arbitrari.de quo in d.l.ij. & l.eos.
4 An † autẽ ordinarius eccleſiaſticus poſſit mulctare,Abb.Sicu.
in eo.c.de cauſis.dicit quòd ſic.ar.in c.dilectus. de officio or-
dinarij.& ibi per Ioan.And.in c.ſtatuimus xvj.quæſtio.j. tenet
Hoſti.& ibi Io.And.in c j.de homici.lib.vj.idem Hoſt.in ſum-
ma,vbi ſuprà.§.quis poſſit.Idem Io.And.& Sicu.in c j de dolo
& contumacia.Sic & poteſt pœnam pecuniariam imponere,
ſi illa magis timetur.glo.in c.licet.de pœnis. Hoſti.& Io.And.
in c.j.de homi.lib.vj.Sicu.in alle.c.dilectus.de offi.deleg. ma-
ximè vbi certa pœna à iure ſtatuta non eſt,per alle.c.de cauſis.
de offi.ordi.ita firmat Abbas Siculus pro regula irrefragabili.
§ cæterum.de offi.ord. & ibi vide latius quàm alibi per Felſ.
& vide per me in repetitione cle.j.de offic.ordi.per diſcurſum
5 quintæ quæſtionis principalis. Adde quòd † iudex mulctam
poteſt applicare ad opera publica, puta refectionem murorũ,
pontium,cameræ,palatiorum,vel ſimilium. ita no. dicit illa l.
mulctarum.C.de mo.mulctan, & ita tenet ibidem Bart. idem
Sicu.in alle §.certum. Et ſi ſpecialiter non deputat ad opera
publica:ſed ſimpliciter mulctat ſeu condemnat, commodum
applicatur fiſco:vt dicitur in l.prædicta. Et quia nunc oppor-
tunitas ſe ingerit,hic inſerere decreui quæſtionem, quã ſcripſi
ſuprà q.ccxxix. & de facto habui cum officiariis regiis curiæ
6 Senechali Thol prætendentibus,quòd procurator †curiæ ar-
chiepiſcopalis non debebat ſe fiſcalem nuncupare,innuere vo
lentes quòd epiſcopus fiſcum non haberet.Ego verò tenui cõ
trarium per gl.in c quia propter diuerſitatem.de conceſ. præ-
ben.in verſi.præter.in fi.quæ eſt ſingula ſecundum Anto.ibi in
fi. & ſequitur Imola in v.col.ibi & nota bene. & ibidem Sicul.
Ioan.de ana.in c.excommunicamus.de hære.in j.Franc. & Io.
de Imo.in cle.ij.de hære.in cle.& ibidem Guli.de monte Lau.
Ro.in antiquis deciſionibus dccclxv. Sed his non obſtan-
tibus iudex maior inhibuit de cætero apponi in bonis curiæ
Archiepiſcopalis verbum, fiſcalis, propter not. per Baldum
in l.j C. de priuile. fiſci. tenentem quòd epiſcopus non ha-
beat fiſcum, quem ſequi videtur Ioan. de Pla. in l. prima. C.
de iure fiſci, libro decimo. A prædicta tamen iuriſdictione
fuit appellatum, & remanſit idem procura. in poſſeſſione di-
cendi ſe fiſcalem, adhuc quòd cauſa appellationis pendet in
curia parlamenti. Quæro vlterius an mulcta poſſit remitti?
Antonius in cap. niſi ſpiritualis. de offic. lega. dicit quòd aut
quæritur nunquid princeps poſſit. & dicendum quòd ſi in-
tereſt ſolius fiſci, poteſt remittere pœnam etiam ſine cauſa.
Si verò vertitur in intereſſe alterius: tunc cum cauſa poteſt:
ſine cauſa non. Sed Sicu. ibidem dicit quòd princeps remit-
7 tendo † pœnam præſumitur moueri ex iuſta cauſa. Vnde ſo-
lus motus principis cenſetur iuſta cauſa: vt not. gloſſ. Cyn.&
Bald.in l.reſcripta.C.de preci.impe.offe.& idem Sicul.in cap.
8 quæ in eccleſiarum.de conſti.& not.præmiſſa † pro curia Par-
lamenti,quæ habetur loco principis.l.j. §.de qua re. ff.de po-
ſtu. Si verò quæritur de inferiore,dicit Sicul.vbi ſuprà. Quòd
autem quæritur nunquid poſſit remittere mulctam aut pœ-
nam impoſitam per diffinitiuam? Primo caſu dicit quòd ex
9 cauſa iudex poteſt remittere ³ mulctam etiam impoſitam
vt propter paupertatem rea. eſt in l. illicitas. in fi. ff de offic.
præſi. & ibi text.in alio not. quòd propter inopiam ſoluen-
di mulctam non fit commutatio pœnæ in corpus:ſed pro-
cedit commutatio in pœna quæ apponitur diffinitiuè pro-
pter delictum: vt l.j. & quod ibi not. ff de pœ. & ſic intelligit
not.xiiij.q.vj. c. ſi res. & in cap. Odoardus. de ſol. quod bene
not.& dicit Bar.in prælleg.l.illicitas. §.fi. Ioan.And.& Fran.
de Zaba.in c.authoritate.de inſtit. quòd mulcta propter ino-
piam remiſſa non debetur, etiam ſi pinguior fortuna ſuperue-
niat. Aut quæritur nunquid poſſit remittere pœnam, & poſt
ſententiam non poteſt illam remittere vel minuere. l. j. ff. ad
Turpil.& ibi vide per Bart.& latius per Sicul.in alleg cap. niſi
ſpecialis. per gloſ. Bartol. & Bald. in l.ij.C.de in ius vocan.per
Bart.in l.acta § amplianda. ff. de re iudica. An autem mulcta
infamet? dic quòd ſi quis mulctetur,quia fecit contra manda-
tum iudicis, tunc non infamatur, in l.j. C.de modo mulct. &
ita vidi per curiam Parlamenti declarari de quadam mulcta
pecuniaria illata cuidam magno viro in dignitate conſtituto,
eo quia audientiam contra curiæ prohibitionem loquendo
perturbaſſet. De hac quæſtione, & quæ ſit differentia inter
mulctam & pœnam vide latius per Specul. in titu. de ſenten.
§.ij.verſic.eſt & quarta. & verſic.ſequen. & ibi per Ioan.And.
In additione.

1 ADDITIO. Mulctare.Vide do.Fel in c.caſu.de offi.dele.
2 De cauſis. Adde Feli.ibidem in pen.& vlt.col.& Gui.pap.
quæſt.lx.& quæſt.ccccccxxxvj.
3 Remittere. Sed an iudex poſſit pœnam à ſtatuto taxatam
augere vel minuere. vide ſingulariter per Gui.pa. quæſt. ccvj.
quod nota, propter emendas temerè appellantium ab ordi-
nationibus regis taxatas.

QVAESTIO CCLXXVI.

ITEM an metropolitanus [a] poſsit per conſue- a
tudinem inducere,quòd omiſſo appellationis arti-
culo poſsit de cauſis ſubditorum ſuffraganei ſui co-
gnoſcere? Concluſum fuit quòd ſic.per not. Collec.
in cap.ſignificauit.de foro compet. per cap. Roma
na. de foro competen. lib.vj. & ita ſeruatur in curia
metropolitana Tholoſæ.

a Licet Archidiaconus & Ioan. Andr. teneant contrarium
in alleg.cap.Romana.§ j.Tamen Zenz. Ioan. de Fantu. ibi-
dem tenent, quòd in duobus caſibus poſitis in princip.d.cap.
videlicet,quòd Archiepiſcopus omiſſo appellationis articulo
de partium conſenſu, vel etiam per viam querelæ de conſue-
tudine poſſit cognoſcere: & ita fuit obtentum per tres ſen-
tentias conformes in curia Romana contra epiſcopum appel
latum ſuffraganeum Archiepiſcopi Tholoſæ.ſuper his tamen
& aliis quibuſdam epiſcopus Vauren. aduer. officiarium Ar-
chiepiſcopi querimoniam exequi fecit, cuius medio cauſa
pendet in curia Parlamenti.

SVMMARIVM.

1 *Procurator ſine cauſa poſt litem conteſtatam reuo-
cari non poteſt.& num.2.*

QVAESTIO CCLXXVII.

ITEM an † procurator volens [a] poſt litem con- 1
teſtatam aduerſario contradicente poſsit reuocari? 2
Concluſum fuit quòd non,prout not. Collect. in c.
mandata.de procur.& Archid.eod.tit. cap.ij. ſuper
ver.nolente. libro vj. Quod intellige quando vult
ipſum reuocare ſine cauſa,aliàs ſecus.

a Idem tenet Do.poſt gloſ. in d.cap. ij. idem Sicul. in cap.
auditis.eod.tit.ij.colum. de quo vide per Bartol. in l. ante li-
tem.& l.ſequen.& l.in cauſæ.ff.eod.titu. & l.procuratoribus.
C.eod.tit. Sed quid ſi ſit talis cauſa, in qua non fiat litis con-
teſt. de quibus in clemen.ſæpe.de verb.ſignif.& fuerit deuen-
tum per procuratorem ad aliquem actum,qui debet fieri poſt
lit.conteſta. Et Domi.poſt Ioan. Andr.vbi ſuprà,tenent quòd
†non poterit reuocari ſine cauſa, quia primus actus qui ſolet 2
geri poſt lit. conteſt in prædictis cauſis habebitur pro conte-
ſtatione.iſtud fuit dictum not. Innoc. in c.præterea. de dilat.
& in cap.ſi duobus.de appel. quod apparebat Ioan. Andr. in
gloſ.ſingulari in cap.j.de elect.lib.vj.ſuper ver. abſentia.quod
dictum ſequitur Paul. in alleg.clemen.ſæpe.de verb.ſig. Sicul.
in alleg.c.præterea.Bart. in l.nulla.& l.nihil.C.de procu.Ant.
in repet.c.cum mar.de conſtitut. circa primam gloſ. Sicul. &
Imol.in alleg.cap.ſi duobus.& ibi etiam Ioan. Andr. & Anto.
Bart.in l.Pomponius.§.rati.de procur.idem Ant in cap.exce-
ptionem.de exceptio. in c.ſi.xviij col.de confeſ.Bald. in auth.
ſi dicatur.in ij.colum.C.de teſtib.

SVMMARIVM.

1 *Iudex qui fuit in prima inſtantia,an poſsit eſſe ad-
uocatus in cauſa appellationis.*

QVAESTIO CCLXXVIII.

a ITEM, an ille qui fuit iudex †in cauſa principa-
1 li, poſsit eſſe procurator vel aduocatus in cauſa ap-
pellationis? Concluſum fuit quòd ſic: quamuis me-
lius faciat ſi abſtineat, ita no. Specu. in ti. de offi. de-
leg. §. ſupereſt. ver. quid econuerſo.

a Idem tenet Specul. in tit. de aduo. §. j. verſic. item quod
olim fuit iudex. bene tamen poterit ſi volet aſſiſtere cauſæ ap-
pellationis, & inſtruere appellatum, & defendere proceſſum
ſuum per no. Innocen. in c. de exrero. de tranſa. Anto. Sicul. &
Præpo in c. cum ſpeciali. in fi. de appel. Archi. & Domini. in c.
hoc etiam placuit. ij. quæſtio. vj. & alleg. Archi. text. in c. dile-
ctus. j. de reſcri. vbi bne idem tenet Sicul. & allega. Innoc. in c.
in noſtra. de procu. Ioan. And. & Domini. in c. venerabilibus. j.
reſpon. de ſenten. excom. lib. vj. non tamen poteſt in ſe aſſu-
mere iudicium animo nouandi, quia non eſt propriè aduer-
ſarius, l. lucius. ff. de infa. & quod not. Innocen. in c. j. de appel.
lib. vj. Bar. infrà, rub. C. de pœna iud. qui malè iud. ſed an iudex
à quo debeat citari in cauſa appellationis. dic breuiter quòd
aut iudex procedit ex officio, & tunc debet citari iudex. Sicul.
poſt alios in alleg. c. dilectus. gloſſ. in verſic. coram ſuperiore.
in fi. c. cum ſpeciali. de appel. & ibi Sicu. & Præp. pro quo vide-
tur text. & melior qui ſit in iure, in alleg. capit. venerabilibus.
ſecundum Petr. de Anchar. ibidem, vbi etiam do. Anto. pro-
ceſſit ad inſtantiam partis, & tunc aut appellans inſtat vt iu-
dex puniatur, & tunc citandus eſt. Innoc. in alleg. c. cum ſpe-
ciali. & Anto. Sicu. & Præpo. ibidem. & Bart. in l. j. ff. ad turpil.
verbi gratia, quia arguitur dolus iudicis, tunc bene poteſt &
debet citari. nam tunc cenſetur delinquere in of. c. iube. j. q. j.
c. ſancimus. j. q. vij. gloſſ. Ioan. de Fan. & Do. in c. prohibentur.
ij. q. j. l. iubemus. C. ad l. Iul. repetundarum. Bal. in l. mancipia.
C. de ſer. fugiti. Aut appellans ſolùm inſtat ſuper appellatione:
& tunc iudex à quo non eſt neceſſariò vocandus. & vbi adior-
nare ſicut communiter fieri ſolet, adiicitur, ſi ſua putauerit in-
tereſſe. & propterea non efficitur propriè cõtradictor, per no.
Bal. in ru. C. de ſuc. edi. De ſtylo tamen Franciæ in patria iuris
ſcripti adiornatur pars appellata, & intimatur iudici ſi ſua pu-
tauerit intereſſe. in patria verò cõſuetudinaria adiornatur iu-
dex & parti intimatur, alioquin appellatio cenſeretur deſerta.

SVMMARIVM.

1 *Vbi non eſt pura donatio laudimium non debetur domino.*

2 *Laudimium tamen ſoluitur domino pro noua inueſtitura.*

3 *Res Emphyteutica ſi detur in dotem non ſoluitur domino laudimium, ſi res non fuerit æſtimata.*

4 *Aeſtimatio ſolet facere venditionem.*

QVAESTIO CCLXXIX.

a ITEM ſi aliquis donat † omnia bona ſua cũ pa-
1 cto, quòd donatarius alimẽtet donãtẽ, & ſoluat eius
debita: an ex tali donatione debeatur laudimiũ, ſeu
quinquagesima? Cõcluſum fuit q ſic, quia non eſt
pura donatio ſecũdũ no. Pe. Iac. in libellis ſuis, ti. de
actio. in rem pro re emphyteuticaria. circa princ. iij.
col. quamuis aliàs ex pura donatione non debeatur.
vt ibi dicitur. & Cy. & gl. in l. fi. C. de iure emphy.

a Aduerte quòd ad iſtud ſecundum dictum: quia gloſſ. præ-
alleg. non dicit quòd de donatione nõ debeatur laudimium,
ſeu quinquagesima æſtimationis rei donatæ: ſed quòd em-
phyteuta bene poteſt dare ius ſuum irrequiſito domino. quã
opi. tãquam communiter approbatam per authoritates axiij.
doct. ſolennium tenet & ſequitur Iaſo. in allega. l. fi. & Barba.
in alleg. c. potuit. de loca. Sed præfatus Iaſ. clariſſimè probat
vbi ſuprà in col. cxciij. quòd ex donatione debeatur laudimiũ.
vide ibi. veruntamen pro deci. prædi. habes Specu. in ti. de lo-
ca. §. nunc verò aliqua verſic. cvij. qui dicit ex donatione non
deberi laudimium: quia interuenit pretium. Ego tamen ſalua
correctione viſis rationibus præfati Iaſo crederem ipſius opi.
de iure veriorem, per quam concludit in col. cc. quòd emphy-
teuta volens donare alij ius ſuum emphyteuticum aut ſua me-
lioramenta, nõ teneatur requirere dominum an velit ſibi do-
nari: nec eius reſponſum expectare per duos menſes: imò abſ-
que tali denuntiatione, & expectatione poteſt donare alij: be-
ne poſtea tenetur denuntiare domino quòd donauit tali, &
quòd eum recipiat in nouum emphyteutam: & debet †pro tali 2
receptione & noua inueſtitura ſolui laudimium domino. Item
pro hac inductione debebit expectari per duos menſes. ſecun-
dum eum iſtud eſt ipſa veritas. & ita ſecundum eum tenent
omnes in alle. l. fi. ſi bene conſiderentur, & adhuc magis apertè
canoniſtæ. vt Ant. Fran. de Zab. Pe. de Ancha. & apertius Io. de
Imo. in alle. c. potuit. An autẽ c † ſi res emphyteuticaria de- 1
tur in dotem debeatur laudimiũ? vide per Spec. vbi ſuprà verſ. 3
cxiij. diſtinguit quòd aut datur æſtimata tali æſtimatione quæ
faciat exceptionem: tunc dominus habebit laudimium, & eius
conſenſus erit requirendus: quia vendita eſſe intelligitur cùm
æſtimatio ſoleat facere venditionem. l. quoties. C. de iur. do. &
l. plerique §. ſi autem. ff. eod. tit. Si verò datur inæſtimata: tũc
non habebit, nec eius conſenſus requiritur, quia iure naturali
remanet in dominio ipſius mulieris. l. in rebus. C. de iure doti.
& dominus efficiatur dominus. l. doce ancillam. C. de rei vẽdi.
veruntamen Iaſo. vbi ſuprà col. cxxxix. ver. nono quæro. tenet
indiſtinctè quòd nunquam debeat ſolui laudimium domino,
ſiue detur æſtimata ſiue non. vide ibi per eum.

c Anotto. An autem. Vide per do. Sal. in fi. C. de iure
emphy. vbi ponit quatuor quæſtiones: an ſcilicet liceat rem
emphy. donare, pignorare: in dotem dare, & legare.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio reducit appellantem ad eum ſtatum, in quo erat poſt litem conteſtatam in prima inſtantia.*

2 *Exceptio dilatoria iuris vel hominis opponi poteſt, vt repellat actorem ab agendo, vel ne condemnetur reus ad ſoluendum ante tempus.*

3 *Exceptio dilatoria quando non opponitur, actio remanet non eliſa.*

QVAESTIO CCLXXX.

ITEM an in cauſa appell. a habeat locum pœ- a
na. §. hodie. inſtitu. de except. poſito quòd exceptio
non fuerit oppoſita? Concluſum fuit quòd non:
per Innocen. in capitu. vnico. de plus peti. ſuper ver-
ſicu. tempore. Verùm ſi exceptio dilatoria iuris vel
hominis inſit ipſi obligationi: quia pactum de non
petendo niſi vſque ad certam diem incontinenti
fuit factum poſt ipſam obligationem contractam,
tunc non erit neceſſe per hominem talem exceptio-
nem opponi: vt notat Bar. in l. lecta. ff. ſi cer. petatur.

a Auerte, quia dubito literam huius deciſionis fuiſſe corru-
ptam, propter quod videtur obſcura: Vnde ſcias quòd circa
materiam variæ fuerunt opi. præſuppoſita prius illa vulgari
no. Bar. de qua in l. ita demum. C. de procura. & per Sicul. in
capit. ad audientiam. in ij. de reſcrip. qua cauetur quòd appel-
latio † reducit appellantem ad eum ſtatum in quo erat poſt 1
litem conteſtatam, & idcirco quòd quicquid poterat poſt li-
tem conteſtatam opponere in prima inſtantia, illa eadem poſ-
ſit in cauſa appella. l. per hanc. C. de tempo. appella. capit. cum
Ioannes. de fide inſtrumen. Nunc cùm quæritur quando de-
beat opponi & probari exceptio dilatoria ſolutionis: vt ſi
petis à me decem, ego excipio quòd non teneor ſoluere niſi
ad annum: quia ſic fuit à principio conuentum, vel feciſti mihi
pactum ex poſt facto, gl. in c. exceptionem, tangit & plenè per
Innocen. in cap. paſtoralis. eodem titu. per Cy. Bartol. Bald.
& Salicet. in l. exceptionem. C. de proba. plenius per Angel.
inſtitu. de except. verſicu. quid ſi exceptio. & breuiter conclu-
de poſt Innoc. & Sicu. in allega. c. exceptionem. quòd aut ex-
ceptio † opponitur ad proceſſum, vt repellat actorẽ ab agen- 2
do, & debet opponi & probari ante litem conteſtatam: &
tunc ea probata duplicabuntur induciæ iuxta præalleg. §. ho-
die. Aut opponitur ad merita cauſæ: ſcilicet ne condemne-
tur ad ſoluendum ante tempus, & communior eſt opinio
quòd ſatis eſt illam proponere & probare poſt litem cõteſta-
tam. & tex. in prædicta l. exceptionem. dũ dicit quòd proponi
debet ante, loquitur de conſilio & non de neceſſitate. & hanc
opinio. tenet Inno. in c. alle. c. paſtoralis. Bar. Bal. in prædicta l.
exceptionem: & Iaco. de Are. & quandoque Pe. vt refert Cyn.

idem

idem Anto.in alle.c exceptionem. & idem Sicul. dicens vlterius quòd poterit talis exceptio proponi ante publicationem atteſtationum, quando articulus ſuper ea formatus eſt directè contrarius: primò probatur in c.fraternitatis.de teſti. Si verò non eſt directè contrarius, ſed ſunt compaſſibiles ſicut in exemplo quæſtionis ſupradictæ: & tunc proponi poterit ſicut quælibet peremptoria. tenet Ioan. And.in additio. Specul. titu.de exceptio. §.nunc dicendum. Sed pone quòd prædicta exceptio dilatoria ſolutionis non fuerit oppoſita. Sicul.vbi ſuprà, poſt Bar.in alle.l.exceptionem. concludit quòd aut de ea non conſtitit iudici: & tunc iudex ſimpliciter & purè condemnabit ſecundum inſtrumentum & probationes actoris. Aut conſtitit iudici quòd reo competebat exceptio, licet non fuerit oppoſita, & tunc aut inerat obligationi: quia à principio fuit conuentum quòd poſt biennium fieret ſolutio vel fuit appoſitum pactum incontinenti de non petendo infra biennium: & tunc quia hoc pactum videtur ineſſe obligationi. vt l.lecta. ff.ſi cer. peta. & ibi Barto. debet illum condemnare ad ſoluendum in termino, quia de qua re cognouit iudex, &c. l.de qua re. ff. de iudi.& c.cum eccleſia de cauſ.poſ.& proprie. & in hoc caſu debet intelligi Inn.in all.c.paſtoralis. aut pactum prædictum fuit appoſitum ex poſtfacto & ex interuallo: & tunc iudex con-
3 demnabit purè: quia ex quo non † opponitur exceptio, actio remanet non eliſa. ſecundum Barto. vbi ſuprà, imò voluit inferre quòd hoc caſu poſt litem conteſtatam opponi non poterit, & oppoſita reiicietur, quòd reus condemnabitur ſimpliciter nullis datis induciis, & ſibi imputet qui illam non oppoſuit d.l.exceptionem. vide quæ ſcripſi ſuprà, deciſ.cclxiij. & vi-
1 de ibi remiſſiones, & quando t peremptoria & dilatoria exceptiones opponi poſſint in cauſa appellationis ſingulariter per Feli.in c.alleg.ad audientiam.ij.de reſcrip.per Ange.Aret. vbi ſuprà.

1 Additio. Et quando. An exceptio omiſſa in principali poſſit opponi in cauſa appellationis. vide dominum Alexand. in conſi.xxxiiij.in iiij.volum.

SVMMARIVM.

1 *Teſtis ſi diuerſis diebus diuersè deponat, ſtabitur eius primæ depoſitioni.*

2 *Si dixerit extra iudicium contrarium eius quod dixit in iudicio, ex huiuſmodi ſecundo dicto prius non infringitur.*

QVAESTIO CCLXXXI.

a ITEM ſi teſtis primò † deponit vnum, deinde
1 ex interuallo deponit contrarium: cui iſtorum dictorum ſtabitur, an primo vel ſecundo? glo. in cap.cum cauſam. & in cap.cum in tua. de teſt. volunt quòd nulli dicto credatur. idem Specul.eod.tit. §.j.verſic. item quòd ſunt varij. Innoc. & Ioan. And. ſequens dictum Innocen. tenet quòd ſtatur dicto primo. opi. Innocen. & Ioan. And. fuit obſeruata. vide Collect. in capit.præterea.de teſti cogen. Minor tamen fides adhibetur dicto teſtimo. vt ibi dicitur. vide Collect. in capit.ſicut.de teſti.

a In caſu præſentis quæſtionis tenet Sicul.in alleg. c.cum in tua. & illud intelligit ſiue in eadem inſtantia ſiue in diuerſis præſuppoſita validitate vtriuſque inſtantiæ ſiue iudicij. Si verò dixerit vnum extra iudicium vel coram iudice: extra formam
1 iudicij: vel iudicio nullo, & poſt in forma iudicij validi dicat contrarium s, ſtandum eſt ſecundo dicto, ita voluit gl.in all. c.cum cauſam, quę inter Archiepiſcopum: quam firmat Specu. in ti.de teſte. §.j.ver.quid ſi idem teſtes. & verſi.ſeq. & Bal.in l. nullum.C.de teſt. Ludo. Ponta. conſi. cccccv. vbi latè per eundem Ro.conclu.ccxcvij. & Sic.in c.per tuas. de proba. dicit tamen quòd aliqualiter eidem detrahitur ex priori dicto, contra arg.c.præterea.de teſti.cogen. cum ibi no.per Inno. Si autem † teſtis contrarium eius quod in iudicio dixit poſt publicationem dicit extra iudicium, ex huiuſmodi ſecundo dicto prius dictum non infringitur, ad hoc c.ſicut.de teſti. & quod no. in l.ſi quis in graui. §.ſi quis moriens. ff.ad ſylleianum. & in l.generaliter. C.de non nume.pecu. & tenet Lud.Ponta. vbi ſuprà, & ibi vide. & Sicu. in allegato c.per tuas. & c.cum in tua.

s Additio. Dicat contrarium. Quando teſtis dicit vnum extra iudicium: & in iudicio dicit contrarium, cui ſit ſtandum. vide per do. Abbatem in conſi.lij.in ij.col.

QVAESTIO CCLXXXII.

ITEM an tribus executoribus vel quatuor datis in teſtam. vel aliàs ſimpliciter, tres ſiue vnus vel econuerſo poſsint exequi, non conſtito de morte abſentis, vel voluntate alterius, ſecundum tenorem c.religioſus.de teſtib. lib. vj. & ſi exequatur an valeat proceſſus. Specu.tenet quòd non, in tit.de inſt.edi. §. nunc verò aliqua. verſic. ſed quæritur an executores poſsint, circa xj.col.& Arcbid.in alleg. c. religioſus. Ia.Bur. mouet iſtam quæſtionem in l.nulli.C. de epiſc.& cler.& remittit ad præall.cap.religioſus. a

a Bal.in alleg.l.nulli. Salic.ibidem & Ang.Aret.in ſuo tract. de teſtib.ſuper ver.executores autem. v. col. intelligunt præmiſſa quando diſtributio eſt incerta & arbitraria, quia tunc non poteſt ſine alio. Sed vbi executio ſit de re certa non arbitranda, & certæ perſonæ fienda: tunc licet malè faciat ſi ſocios non requirat, tamen factum tenet: quia multa fieri prohibentur, &c. ita tenere videntur Specul.& Ioan.Andr. in addi. vbi ſuprà, in verſic.quid ſi ſunt plures executores.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata per falſos teſtes vel falſa inſtrumenta, ipſo iure eſt nulla, ſi lata fuerit contra abſentem dolo aduerſarij.*

2 *Secus tamen ſi contra præſentem, reſcindi tamen poteſt per reſtit.in integ.*

3 *Sententia lata propter pecuniam, eſt ipſo iure nulla.*

QVAESTIO CCLXXXIII.

ITEM fuit quæſitum. a an † ſententia lata per a
falſos teſtes, vel falſa inſtrumenta, ſit ipſo iure nulla: 1
vel annullāda, ita quòd oporteat ipſam reſcindi per in integrum reſtitutionem? Concluſum fuit, quòd
† aut talis ſententia fuit lata contra pręſentē: & tunc 2
non eſt nulla: ſed reſcinditur per in integ.reſtit. Aut fertur contra abſentem, & dolo aduerſarij: & tunc eſt ipſo iure nulla. Aut non dolo aduerſarij: & tunc eſt aliqua: ſed reſcinditur per reſtitutionem in inte. idem no.Bar.in l.diuus.ff.de re iudic. ſic intelligēdo l.ſi prætor.§.Marcellus.ff.de iudi. Et intellige quando iudex ſecutus eſt dicta dictorum teſtium vel inſtrumentorum. vt l.falſam.C.ſi ex fal.inſtrum.

a Niſi eſſet lata contra minorem, quia tunc eſſet nulla fauore minoris. not.Bart.in l.diuus. ff. de re iudic.& l.j. C.ſi ex fal.inſtru. Sicul.in c.licet.de probatio. x.col. vbi dicit idem eſſe tenendo in ſententia tali modo lata contra eccleſiam. arg. in c.j.de in integ.reſtit. & vide eundem Sicul. in alleg. cap.licet. præalleg. diſtinctionem ſequitur Bar.in alleg.cap.licet. & in l. iudicati.C.ſi ex fal.inſtru. Salic. eandem diſtinctionem Bar. recitat in l.ij.C.eod.tit.de quo per gl.& Bar.in alleg. §.Marcellus. per Ang.& latè per Ioan. da Imo.in alleg. l.diuus. de intellectu præalleg. §.Marcellus. vide latè per Ange & Ioan. de Imol.in l.qui Romæ. §.duo fratres. ff.de verb. oblig. antedictam etiam diſtinctionem ſequitur Sicul. in allega. cap. licet.
Adde † quòd ſi contra maiorem ſententia feratur per pecu- 3
niam, eſt ipſo iure nulla. & l.venales. C.quan. prouoc.non eſt neceſ. & ibi gl.per doct.& in cap.cùm ab omni. de vi.& hone. cleric. Si autem ſorde, vel gratia contra maiorem feratur: valet ipſo iure: licet veniat reſcindenda. vt l.ſeruo inuito. §.ſi prætor.ff.ad Trebel. & ibi gl.Bart.& Ange.& Imol. & omnino vide gloſſ.Bart.& Ange.Raph.& Imo.in l.ſi is ad quem.ff. de acquir.hæred. & vide bonum tex.cum gloſ. & ibi Bald. in l.qui teſta ff.eod.tit. vbi tractatur an quando in ſententia inſeritur falſa cauſa, ſit ipſo iure nulla, vel non. Si tamen ſententia ſorde.vel gratia lata fuerit contra minorem, erit ipſo iure nulla. vt l.fin.C.ſi ex fal.alleg.

SVMMARIVM.

1 *Falſitas teſtium an ſit probanda ante ſententiam, an verò poſt.*

2 *Corrupti teſtes repellendi tanquam periuri.*

QVÆSTIO CCLXXXIIII.

1 ITEM ſi dicatur † ſententia lata, per falſos te-
a ſtes, quid oporteat probare dicentem, an ſufficiat
probare ipſos falſum dixiſſe, vel etiam oportebat
probare quòd corrupti falſum dixerunt? Conclu-
ſum fuit ſecundum not. Bart. in l. diuus. ff. de re iudi.
quòd ſi ponens in eadem oratione ponat, quòd fal-
ſum dixerunt corrupti, tunc oportet quòd probet
vtrunque, & ita loquitur præalleg. l. diuus. & capit.
licet. de probatio. & ita intelliguntur not. Inno-
cen. ibidem poſita. Sed quando ponens hoc ponit
in diuerſis orationibus: vt quia dicit dictos teſtes
falſum dixiſſe: & eos fuiſſe corruptos, & ſic copu-
latiuè: vel per dictionem. Item: vt ſi diceret eos fal-
ſos dixiſſe, Item corruptos fuiſſe: tunc non vi-
detur ſe ad vtrunque aſtringere, ſed ſufficit vnum
1 probare. ita intelligit Hoſt. & Collect. d. c. licet. 1 &
Innocen. in c. ſicut. de teſti. vbi eſt gloſſ. not.

a Idem tenuit Anto in alle. c. licet. verſi. tamen Io. And. quem ſequitur Franc. de Zaba. ibidem dicit, quòd † ante ſententiam
2 † ſufficit probare corruptionem quia ſolum agitur ad teſtes repellēdos: qui profectò ſunt repellendi tāquam periuri. quia contra iuramentum ſuum receperant pretium. Sed poſt ſententiam non ſufficeret probare nudam corruptionem: quia agitur ad retractandam ſententiam, non ad teſtes repellendos: quia non ſequitur, fuit corruptus ergo falſum dixit. Sicu. verò in alleg. c. licet. dicit quòd † ſi teſtis recipit pecuniam, vt diceret falſum teſtimonium, & ſi promiſit extra iudicium: & tunc cùm præſumptio ſit quòd ita dixerit. alleg. c. per tuas. de proba. & l. generaliter. C. de non nume. pecu. & c. inquiſitionis. in fin. de accuſa. debet hoc probato retractari ſententia: quia ſatis præſumptiuè probatur etiam falſitas. & ſic procedat dictum Bart. Aut probatur ſimpliciter quòd teſtis recepit pecuniam, vt teſtificaretur: & tunc procedat opinio Ioan. Andr. hæc opi. licet videatur æqua pro opinio. concord. nihilominus idem Sicul. dicit aliam opinio. veriorem ſibi videri, vt indiſtinctè ſufficiat probare corruptionem, per tex. ſingularem, in d. c. ſicut. Salic. in l. falſam. C. ſi ex fal. inſtru. reprobando alleg. opinio. Bart. & Bal. in l. fina. C. eodem titu. tenere videntur quòd non ſufficiat probare corruptionem poſt ſententiam, ſed oportebat probare quòd falſum depoſuerint.

1 ADDITIO. c. licet. Adde Feli. ibidem, præſertim in xviij. col. & ſeq. vbi multum ſingulariter proſequitur huiuſmodi materiam.

SVMMARIVM.

1 *Accipiens pecuniam vt teſtimonium dicat, committit falſum. & nu. 2.*

3 *Etiam ſi dixerit teſtimonium verum, niſi palàm daretur pecunia vt veritatem dicat. & nu. 4.*

5 *Idem obſeruatur in iudice.*

QVÆSTIO CCLXXXV.

a ITEM nunquid ſufficit dicere [a] quòd corrupti
depoſuerint non faciendo mentionem de falſitate.
Concluſum fuit quòd ſi probetur quòd fuerint
corrupti pecunia. l. iij. ff. de teſti. ibi nec lucri cauſa. &
C. quando prouo. non eſt neceſ. l. venales. nam eo-
1 ipſo quòd quis † accepit pecuniam vt teſtimonium
dicat, ſtatim committit falſum: etiam ſi verum dixe-
rit. l. j. §. j. ff. de fal. in gloſſ. 1. ſuper verſi. aduocatus. in l.
falſam. C. ſi ex fal. inſtru. Secus ſi probetur quòd fue-
runt aliter corrupti. ita intelligit Innoc. eius not. po-
ſita in c. licet. de proba. & etiam Placen. ſecundum
Barto. in l. diuus. ff. de re iudi. & not. Ioan. And. poſi-
ta in c. ſicut. de teſti.

a Vide quæ ſcripſi in præcedenti quæſtione. & adde Specul. in titu. de teſte. §. j. verſicu. ſed quid ſi teſti detur pecunia. & ibidem Ioan. Andr. & Sicu. in allega. capitu. ſicut. Salice. in allega. capit. licet. & idem Bal. in l. fin. C. ſi ex fal. inſtrum. vide omnino Sicu. in præallega. c. licet. Adde Specu. vbi ſuprà, te-
2 nentem † quòd ſolo pretio recepto & teſtimonio ſecuto cor-
3 ruptus videatur. Sed † quid ſi quis accepit pecuniam, vt dicat teſtimonium verum, an incidat in falſum, dic quòd ſic, vt eſt textus, & ibi Barto. in allega. l. prima. ff. de fal. de qua etiam per Bartol. in l. preſbyteri. C. de epiſcop. & cleric. & ibi per
4 Moder. quod tamen eſt limitandum, niſi † palàm daretur pe-
5 cunia teſti vt dicat veritatem, quia hoc fieri poteſt, idem † in iudice iſtud eſt dictum Bald. per bonas rationes in capit. fin. de appel. allega. Archid. j. q. iij. in capitu. quia rectè. & ibi not. gloſſ. vide Auguſt. in addi. ad Angel. in tracta maleficio. in ver. falſario. v. colum.

SVMMARIVM.

1 *Geſta per metum in ſpiritualibus valent: veniunt tamen reſcindenda petita reſtitutione. & nu. 3.*

2 *Renuntiatio facta per captionem & detentionem ſecularium poteſtatum eſt ipſo iure nulla.*

QVÆSTIO CCLXXXVI.

ITEM fuit quæſitum, an † renuntiatio beneficij a
facta cauſa permutationis, & non aliàs fraudulosa 1
vel doloſa, ſeu metu, vel vi compulſiua, ſit ipſo iure
nulla, vel annullanda? Concluſum fuit quòd non
eſt nulla, vt tenet Collect. in c. cum olim. ſuper ver.
inficiebatur. q. j. hoc verum ipſo facto: ſecus in effe-
ctu: & ſic poterit annullari.

a Idem tenet Ioan. de Imo. poſt Landu. in cle. j. de re. permu. ſicut poſui ſuprà, deci. cclxj. idem Ro. deciſio. ccclxxvij. fallit in caſu cle. multorum. de pœnis. §. ſanè. vbi renuntiatio † facta 2 per captionem & detentionem ſecularium poteſtatum eſt ipſo iure nulla. idem tenet Sicul. in c. ſolitæ. de reſtit. ſpol. col. v. idem Ioan. de Imo. & Franc. in allega. §. ſanè. Pro deciſione noſtra benefacit gloſſ. iuncta text. in c. cum dilectus. de his qui vi metúſve cauſa fiunt, vbi quòd ſi quis fuerit inductus ad intrandum religionem, tenet ingreſſus. Et no. ibidem Sicu. quòd † in ſpiritualibus valent geſta per metum: licet veniant re- 3 ſcindenda reſtitutione petita, probando iuſtum metum, & debet petere ſe reſtitui ad eum ſtatum in quo erat antequam metum pateretur, quod notandum eſt pro practica ſecundum Sicul. vbi ſuprà, in vltimo.

SVMMARIVM.

1 *Per confeſſionem factam ſub conditione non inducitur litis conteſtatio.*

2 *Nec per obiectum exceptionis peremptoriæ.*

3 *Concluſio eſt neceſſaria in libello, fallit tamen vbi exuberat officium iudicis.*

4 *Narratio actoris; & reſponſio rei coram papa inducit litis conteſtationem.*

5 *Coram principe procedi poteſt ſine libello propoſito facto ſimpliciter.*

QVÆSTIO CCLXXXVII.

a ITEM petita [a] ſunt † centum à Titio: Titius a
confitetur ſub conditione. An ſit facta litis con- 1
teſtatio per talem reſponſionem? 1 Concluſum 1
fuit quòd non, per notata, per Cynum. C. de pro-
bationib. in l. exceptionem. quarta quæſtio. de con-
feſſ. l. vna. quæſtione decimatertia. l. ſiquidem. de ex-
ceptio. & ibi gloſſa, per Archidiaco. in capitu. primo.
de confeſ. lib. vj. per Bar. in l. non vtique. ff. de except.
l. ſi quis ducenta. §. ſi verò centum. ff. de reb. dub.

a Item Salice. & Bal. in alle. l. exceptionem, & in ſumma per † obiectum exceptionis peremptoriæ non inducitur lit. conte. 2 ita tenent. tenet Sicu. in c. vnico 2. de lit. conte. pro quo facit gl. in c. ij eo. ti. li. vj. & ibi Io. And. quod tamē intelligas, dummodo excipiens ſtet in meris finibus exceptionis: ſecus ſi vltrà procederet: puta nego id fieri debere: quia promiſiſti non petere. Dom. poſt Pan. in alle. c. ij per c. prout. de dolo & contu. & c. cum cauſam. de app. & c. cum venerabilis. de excep. Adde quòd ſi in libello ponatur ſola narratiua & nō petitio, & reus reſpondeat fatendo vel negando, dicit Inn. quòd tollerāda eſt

talis

3 talis lit.conteſt. Veruntamen Sicu.in alle.c.vnico.dicit † con-
cluſionem eſſe neceſſariam in libello,aliàs nõ poteſt litis con
teſta.eſſe,quod tamen fallit vbi exuberat officium iudicis ſicut
in ſpiritualibus:quia ſufficit narratio congrua, concluſionem
autem iudex ſupplet.Hoſtien.& omnes doct.in eo.c.Aut in c.
examinata.de iud.ij.col.vbi puto tamen dicens eſſe caſum re-
ctè intuenti.in c.ad diſſoluendam.de deſpon.impu.Fallit etiã
in præſentia papæ quæ ſupplet concluſionem libelli. & hoc
4 voluit Innocen.in alleg. c. vnico. dicens † quòd coram papa
narratio actoris, & reſponſio rei inducit lit. conteſt. ſine alia
petitione.& iſtud ſequuntur omnes doct.atteſtantes ita teneri
in curia.ſequitur Ludo. in l. ſi quis arbitram. in iiij.col. ff. de
verb.oblig.Sien.in c.in noſtra.iiij.col. de ſepul. ſentit Bald. in
l.fin.C.de legi.Hoſtien.& Sicul.in c.in cauſis.de re iudic. Pro
5 quo facit, quia coram † papa poteſt procedi ſine libello pro-
poſito facto ſimpliciter. Hoſtien. & Ioan. Andr. in c. j. de lib.
obla.Fran.poſt Steph.in elemen.ſæpe.de verbo.ſignific. in xv.
q.Ioan.de Imo.poſt Innocen.in c.cum veniſſent. x.colum. de
inſti.quia præſentia Papæ ſupplet omnem ſolennitatem. l. o-
mnium.C.de teſta.vnde dicit Bald.poſt Bart.in repet. l.Aemi-
lius. xvij. colum. ff. de minori quòd princeps ex plenitudine
poteſtatis poteſt ſupplere circa libellum ex cauſis ſibi notis,
quia coram principe non attenditur ineptitudo quæ vitiat li-
bellum, ſicut coram alio iudice:iudicat enim princeps ſecun-
dum veritatem non eundo per ambages.Bald.in c.j. de forma
fideli.faciem.c.afferte.de præſum.hinc dicit Bart.in l.voica.C.
vt quæ deſunt aduo.quòd papa vel Imperator,vel alius domi-
nus cuius dictum habetur pro lege,in territorio ſuo debet iu-
dicare ſecundum conſcientiam ſuam.Et ſic habent locum præ-
miſſa nedum in papa,ſed in omnibus dominis qui in terra ſua
funguntur vice principis per dicta Bald.& Imol.in l.infamem.
ff.de publi.iudic. Et propterea crederem quòd in curia Parla-
menti vbi in pleriſque cauſis demanda non traditur, ſed ſolum
factum enarratur:quòd reſponſo per partem abſque alia con-
cluſione poſſent partes contrariæ in factis appunctatis. vide
ad materiam prædictam per Feli.in c.vnico.de lit.conte.alle.

s ADDITIO. Litis conteſt.per talem reſponſionem. Vide
Rotam deciſio. ccclxxxj.in antiquis.

a Vnico.Adde Feli.ibidem.in iij.col.verſi fallit.ij. & iij. c. in
cauſis. de re iudic. vbi multa ſingulariter ponit de poteſtate
papæ & Imperatoris circa iudicialia.

QVAESTIO CCLXXXVIII.

a ITEM fuit quæſitum, [a] Si fuerit renuntiatum
oblationi libelli: an per hoc ſit renuntiatum peti-
tioni? Concluſum fuit quòd non, per c. ſæpe. de
verbo.ſignific.in cle.

a In glo.ſuper verbo neceſſariò,vbi tenet Ioan.Andreas, &
Ioan de Imo. Sed gloſſ. & communiter doct. tenent contra-
rium, quòd nec tacitè nec expreſſè libellus poſſit omitti. &
1 hoc expreſsè tenet gloſſ.not.in c.de cauſis. 1 de offic.dele.&
ibi docto.& Ioan.And. in c. ſi.de re iud.lib.vj & hoc ſequitur
Bart.in auth.offeratur.& ibi Salic. in verſic. quæro an libellus
conſenſu partium,alle.vet.offeratur.poſitum in ea.auth.quod
eſt imperatiui modi, & dirigitur ad oneratum,& ſic importat
neceſſitatem.& idem tenuit Sicu.in c.j.de libel.obla.De iſta q.
vide Ia.& Bal.in præalle.auth.offeratur.in vet.iuxta hoc quæ-
ro nunquid.& vide Bal.in auth.generaliter.C.de epiſc.& cleri.
circa ſi.Quicquid ſit ego ſemper vidi ſeruari quòd ſi peteretur
libellus, tunc eſſet neceſſe petitionem in modum libelli offer-
ri,& ſic poſſunt intelligi iura quæ neceſſariò exigunt libellum:
ſed ſi expreſsè non petatur, tunc bene petitio eſt de ſubſtan-
2 tia.& iſta eſt vltima opi.quam ſequitur Ioan.And. 2 in alleg.
cle.ſæpe.de quo vide per Specu. in tit. de libel.concep. §.x.in
verſi.ix & xxj.Et ibi Ioan.And. in addi. vbi colliguntur multi
caſus in quibus non eſt tractandus libellus.

s ADDITIO. Capit.de cauſit.ad Innoc.Bald. & Sicu. ibi-
dem,& latius per Angel.Aret.inſtit. de actio. §.penult.v.col.
verſic.quæro an libellus.

a Sequitur Io.And.Idem Io.de Imol.in eadem cle.viij.& ix.
col.& idem videtur tenere Zab.ibidem.v.colum.quæſtio.xv.
Idem Pe.de bel.in auth.offeratur,allega.idem Ant.in alle.c.j.
de libel.oblatio.idem Ioan.Fab.in alleg.auth.offeratur. idem
Bart.in l.quoties.C.de priuileg.ſcho.lib.xij.

SVMMARIVM.

1 *Proceſſus factus per tutorem ante confectionem in-
uentarij an ſit nullus.*
2 *Adminiſtratio facta per tutorem ante confectum
inuentarium valet:*
3 *Si expedierit pupillo quantitatem ſui patrimonij
non manifeſtari.*
4 *Tutor poteſt agere & conueniri ante inuentarium
perfectum,modò habeatur pro confecto.*
5 *Tutor honorarius tenetur conficere inuentarium.*

QVAESTIO CCLXXXIX.

ITEM fuit quæſitum. a Si tutor†egit ante con- 2
fectionem inuentarij,an proceſſus ſit ipſo iure nul- t
lus vel annullandus? 1 Concluſum fuit quòd eſt nul 1
lus,niſi in tribus caſibus, videlicet in his quæ dila-
tionem non recipiunt.vt l.tutor qui repertorium.ff.
de admi.tuto.Secundò in his,quæ oportet de neceſ-
ſitate præcedere confectionem inuentarij, vt eſt de-
liberare an expediat pupillo adire hæreditatem. vt
ff.de acquir.hæred.l. Ariſto. la j. Tertiò quando tu-
tor agit in his propter quæ nullum damnum con-
ſequitur pupillus.vt not.gl.in l.fi.C.de tuto.& cura.
qui non ſatiſd.ita tenet Bar.in alleg.l.tutor.& Cyn.
in l.fin.C.de admi.tut.Spec.in tit.de tuto. §. genera-
liter. verſic. hoc autem notandum. Et ita fuit iudi-
catum in cauſam cuiuſdam furioſi. per not. Bartol.
poſita in allega. l.tutor qui repertorium, cuius cu-
rator nullam fidem fecit de inuentario.

a Ego ſalua correctione non inuenio quòd Bartol. teneat
prædictum proceſſum eſſe nullum ante confectionem inuen-
tarij: quinimo in ij.col.verſicu. ſed quæro quid ſi neglexerit.
in præalleg.l.tutor qui repertorium. poſt multa tenet † quòd 2
adminiſtratio facta per tutorem antequam confecerit inuen-
tarium tenet,licet poſſit ex hoc remoueri tanquam ſuſpectus.
Salic.in alleg.l.tutor.& Sicul.in cap.ex parte.de appel. Adde
alios caſus,in quibus ante confectionem inuentarij tutor po-
teſt adminiſtrare, videlicet vbi fuit remiſſum à teſtatore,in
præalleg. l.tutor qui repertorium. & quod ibi latè Bartol.&
doct.& l.nemo poteſt.ff.de leg.j.l.tutor.C.de admin. tuto.&
ibi Cyn.Bald.& Salic.& in l.fin. C.de arbit.tute. Sicul.in c.ex
parte.de appel.Spec.in tit.de inſtrum.edit.§.fin.ver.tutor au-
tem.Idem Spec.in tit.de tut §.generaliter.ver.hoc autem.al-
leg.ſuprà & ibi Io.And.in addi.Aduerte tamen ad id quod di-
xi,vbi fuit remiſſum à teſtatore:quia non debet dici quòd re-
miſerit, ſed quòd teſtator vetuerit confectionem inuentarij:
vbi dicit text. ad literam.in d.l.fina.C.arbitr.tute.ibi niſi ſpe-
cialiter inuentarium conſcribi vetuerit: & ita tenet ibi Salic.
& Ioan.de Imol.in allega. l.nemo. alleg. Iaco. Salic.& idem
videtur tenere Spec.in locis allegatis. & Ioan.And.in addi.in
alleg.§.hoc notandum.& Ang Aret.inſtit.de except. §.fin.in
verſic.ij.poteſt opponi. vbi tenet quòd niſi ſpecialiter & ex-
preſsè vetitus fuerit per teſtatorem,licet teſtator releuaret tu
torem à confectione inuentarij, non tamen propter hoc eſ-
ſet alleuiatus à confectione inuentarij,nec liberatus, imò poſ
ſet contra talem eo caſu non conficientem inuentarium iu-
rari in litem.vt d.l. tutor qui repertorium. Adde Bartol. in l.
in confirmando.ff.de confir.tu. qui dicit verum,niſi iudiciali-
ter videatur,vt quòd pupillo expediat fieri inuentarium: quia
tunc fieri debet etiam ſi teſtator remiſerit. poteſt etiam iudex
remittere confectionem inuentarij: vt quia † expedit pupillo 3
quantitatem ſui patrimonij non manifeſtari.Bartol.in allega.
l.tutor qui repertorium. quod eſt etiam verum in legitimo
tutore,ſecundum gloſ.in præalle.l.tutores.Alius caſus quan-
do conſuetudo habet quòd non fiat inuentarium. Bartol. in
prædicta l.tutor qui.iij col.Spec.tit.de inſtrum.editio.ver. ſed
nunquid.Sicu.in alle.c.ex parte.de appel. Sed an † requiratur 4
quòd inuentarium ſit perfectum antequam poterit agere &
conueniri? Spec.in alleg. §. generaliter.verſic.quid ſi cœpit.&
Barto.in alleg.l.tutor qui.iiij.col.quando inuentarium habe-
tur pro confecto per ipſum tutorem.Quid de † tutore hono- 5
rario.an teneatur conficere inuentarium? Bal.quòd ſic:in al-
leg.l.tutor qui.idem Salic.in alleg.l.tutores.iij.colum.

t ADDITIO. Sit nullus vel annullandus. vide Gui.pap.in
deciſ.Gratianop.quæſt.ccccclxxj.

S V M M A R I V M.

1 *Pater tenetur filiam dotare etiamſi nubat eo inuito, modo digna.*

2 *Secus ſi indigna turpi indignitate.*

3 *Si tamen filia promiſerit ſponſo ſue dare dotem. & nu 6.*

4 *Secus ſi non promiſit, & nu.6.*

5 *Maritus ducens vxorem ſine dote, tenetur eam alere ſicut filiam, & ſi præmoriatur tenetur illi relinquere quartam partem bonarum, ſi ex ea ſuſceperit liberos.*

7 *Auus paternus tenetur dotare neptem ſi filius aui non fuerit ſoluendo, aliàs ſecus.*

8 *Frater etiam tenetur dotare ſororem ſi aliunde non poſsit ſe datare.*

9 *Idem dicendum de clerice, qui tenebitur eam dotare ex redititbus eccleſia.*

10 *Das ſi fuerit perdita ſine dolo & culpa filia, pater eam iterum tenebitur dotare, aliàs ſecus.*

11 *Soror ſemel dotata à fratre, etiam ſi dos fuerit amiſſa abſque dolo ſororis, non amplius dotabitur.*

QVAESTIO CCXC.

a ITEM fuit quæſitum,, Si filia † nubat alicui inui
1 to patre. an compellatur ipſam dotare? Concluſum
fuit quòd ſic, per no. per Ioan. And. in c. accedens. de
procur. ſuper glo. fin. alle. gloſſ. ordi. in c. vlt. xxxij. q.
ij. & xxxvj. q. j. c. de raptoribus. & hoc verum ſi nupſerit
viro honeſto, aliàs non: vt ibi. alleg. l. qui liberos. ff. de ritu nup. vide quod no. in c. j. de deſpon. impu. & Cy. in l. fin. C. de dot. promiſsione.

a Tu verò dicas latius materiam tangendo, quòd aut nupſit
2 † indigno: & tunc non tenetur ſecundum gloſſ. in præalleg. c.
de raptoribus. & ita procedit opi. Gulıel. de Cug. & Bart. in l.
obligamur. §. lege. ff. de acti. & obli. quod intellige ſecundum
Anto. in alle. cap. accedens. de procurat. & Imola ibidem ſi eſt
indignus turpi indignitate: ſecus ſi eſſet indignus, id eſt non
paris conditionis: veruntamen poterit minorem dotem date
ex conditione perſonæ. & faciunt quæ habentur in l. poſt diuortium. §. gener. ff. de iure do. iuncta gloſſ. in l. ſi voluntate.
de dotis promiſſio. Aut elegit dignum vel non indignum. &
3 tunc † aut promiſit dotem: & tunc pater tenebitur eam dotare.
quia licet pater non conſenſerit in tali promiſſione: tamen
filia per hanc promiſſionem releuat patrem à debito dotandi.
& ideo tanquam in rem patris vertatur iſta promiſſio,
tenebitur pater de in rem verſo. ita dicit Bart. in alleg. l. obligamur.
§. lege. per text. in ſimili. in l. & ideo. §. fin. & l. filiua. ff.
4 de in rem ver. Aut † non promiſit dotem: & ſic non tenetur s
1 ſecundum Sicu. in alleg. c. accedens. j. de deſpon. impube. & in
5 c. j. de adulte: quia † ex quo inuenit maritum ſine dote: & maritus
teneatur eam alere ſicut filiam. in auth. qui. mo. natu. effi.
legi. §. penult. not. Innocen. in c. per veſtras. de dona. inter virum
& vxo. & etiamſi præmoriatur relictis filiia, tenetur ſibi
relinquere quartam partem bonorum ſuorum præfatus vir.
ſecus ſi filios non habuit: vt no. gloſſ. in §. penult. & ideo ceſſat
vtrunque debitum in patre. ſcilicet alimentorum & dotis. primum,
quia habet vnde ſe alat: ſcilicet ex bonis mariti. & dos
ſuccedit loco alimentorum. & ita tenet Bar. poſt Guli. de Cug.
in alleg. §. lege. Ang. in l. ſi ſocer. & Bal. in l. j. ff. ſolu. ma. & in l.
fi. C. de dotis promiſſio. & ſic limita præalleg. gloſſ in alleg. c.
fin. xxxij quæſt. ij. quæ dicit quòd tenetur eam dotare: etiam ſi
nupta ſit inuito patre. & Iac. de Are. & Bart. in l. nupta. in prin.
ff. ſolu. matri. Sali in l. j. § j. C. de rei vxo. actio. & gloſſ in alle.
§. lege. quæ vult quòd pater tenetur omnino dotare filiam
etiam nuptam. quam gloſſ ſequuntur Iacob. de Aret. & Bald.
Bart. Angel & Imol. in l. mulier §. penult ff. ad Trebel. & Bal.
in l. fina. C. de do. promiſſi. Barto. & Bald. in authen. res quæ.
C. communia. de leg. Ange. in §. fuerat. xx. col. de actio. inſtitu
Paulus de Caſt. conſilio cxxxj. in princip. Rapha. Cu conſilio
6 ſuo cxxxj. vt dictæ gloſſ. & opi. docto. † procedant ſi filia
promiſit dotem, aliàs non. & ita dicit ſingulariter Sicul.
vbi ſuprà, & conſi. ſuo xij. non tamen habebit locum ſtatutum
quo cauetur vt filia dotata non ſuccedat in tali muliere: vt no.
Sicul. in allega. capit. accedens. de quo per Paul. de Caſtr. vbi
ſuprà. Nec excluditur à ſucceſſione ſaltem legitimè ſicut cæteri
filij. Multo magis tenetur pater dotare filiam quæ non
contraxit contra eius voluntatem, & contra patrem poteſt
implorari officium iudicis regulariter vt dotet filiam: vt prædicta
l. qui liberos. ff. de ritu nup. not. in d. §. lege. & l. fina. C.
de dotis promiſſ Clauaſ. in §. dos. verſicu. iiij. Quid de auo
† paterno, an teneatur dotare neptem? dic quòd ſic. l. & nihil. 7
ff. de in rem ver. l. dedit. & ibi Barto. ff de colla. bono. Bald. in
allega. authen. res quæ. C. communia. de lega. Bartol. & Salice.
in l. fina. C. de dotis promiſſ. Niſi filius aui eſſet ſoluendo. Bal.
vbi ſuprà & Salice. in allega. l. fin. Secus in auo materno. quia
non tenetur dotare filiam: vt voluit Bart. & alij doct. in præalleg.
locis. Quid de fratre? dic † quòd tenetur dotare ſororem 8
conſanguineam ſi aliunde non poteſt ſe dotare, ſicut &
alere. l. j § j. & ibi docto. ff. de tutel. & ratio. diſtra. Bartol. in j.
conſtitu. ff. vlti. colum. princip. & in l. alimenta. C. de nego.
geſt. Dy. Barto. & docto. poſt gloſſ. in l. cum plures. §. fina. &
penult. de admini. tuto. Ioan. de Imo. in l. quamuis. ff. ſolu. matrim.
gloſſ. Bartol. & docto. in l. non omni. C. de admi. tuto.
Ang. in l. à filia. in princip. ff. ad Treb. Bart. Bald. & Ange. poſt
gloſſ. in l. qui filium ff vbi pupil. educ. de. Bartol. in authen. res
quæ C. communia. de lega Bald. in allega. l. fina. C. de dotis
promiſſi. & in l. cum acutiſſimi. c. de fideicommiſſ. & in auth.
niſi rogati. ad Trebel. & in l. j. ff. ſolu. matrim. Quod eſt verum
etiam ſi nata eſt ex vno parente tantum ſecundum Baldum &
Angel. in allega. l. qui filium. & Bart. in dicto § fina. Et idem
† dicendum in clerico, qui magis tenetur ad charitatem vnde 9
ſi non habet alia bona, poteſt dotare & alere conſanguineam
de reditibus eccleſiæ, ſi eſt inops. Sicu. in c. peruenit. de arbi. &
in c. j. de cohabita. cleric. dummodo conſtituat ad neceſſitatem
ſuæ conditionis, non ad pompam faſtidioſitatis: vt ibi. &
Clauaſ in §. dos. verſi. v. Quid ſi † filia fuerit ſemel dotata. an 10
debeat iterum dotari, ſi dos eſt perdita. Bart. in dicta authen.
res quæ. ij. col. gloſſ. & docto. Bart. in l. ſi cum dotem. §. ſi poſt.
ff. ſolu. matrim. quòd ſic, ſi eſt perdita ſine dolo & culpa filiæ.
Bald. in auth. quod locum. j. q. C. de colla. tenet quòd ſi perdita
culpa filiæ, non tenetur pater iterum dotare. ſi caſu idem
conſtante matrimonio: ſed ſoluto ſic: vide tex. & doc. in auth.
ſed quamuis. C. de rei vxo. acti. Secus † in fratre: quia ſi dotauerit 11
ſororem, & caſu fuerit amiſſa, non tenebitur vlterius. tenet
Bal. in alle. l. fi. C. de dotis promiſ. Poſtremò notabis quòd
in caſibus in quibus ſuprà dictum eſt patrem tenere dotare filiam
procedit etiam ſi filia ſit diuea ex ſuo patrimonio, vt ſæpius
alle §. legem. Bal. in alle. l. fi. C. de do. promiſ. Ang. in authen.
de æquali. do. §. quia verò. & Bald. nouellus in ſuo tract.
de doti. char. xix. & ibi pleniſſimè de materia dotium.

c Auoſito. Non tenetur. an autem pater implicitus oneribus
debitorum teneatur dotare filiam vide Bald. in l. fin. §. j.
de his quæ infrà d. credi.

S V M M A R I V M.

1 *Iudex ex officio etiam filia non petente negligentem patrem cogere ad congruenter dotandum filiam. & nu. 2*

QVAESTIO CCXCI.

ITEM fuit quæſitum, quo iure † cõpellatur pa- a
ter ad dotandũ, an ex officio iudicis, vel iure actio- 1
nis. glo. in l. obligamur. in ver. lege. ff. de actio. & obli.
videtur concludere quòd iure actionis, quæ gloſſa
ibidem reprobatur per Barto. dicentem, quòd imò
officio iudicis. Et veniet in officio iudicis cognitio,
an pater ſit diues & filius ſeu filia pariter, & contrà.
ſecundum quod ſit in præſtatione alimentorum, in
l ſi quis à liberis. ff. de ali. à par. præ.

a Vide per me poſita quæſtione proxi. & per Bald. no. in ſuo
tractatu, de donatio. charta xix. vbi concludit quòd etiam filia
diues ſit à patre dotanda: quod tamen intellige niſi pater laboret
inopia. vt l. fina. C. de dotis promiſ. Adde † quòd poteſt 2
iudex ex officio filia non petente ex officio negligentem patrem
cogere ad congruenter dotandum filiam ſuam. ita tenet
ſingulariter Bal. nouellus. in eodem tractatu, char. xxxiij. Et de
quæſtione præcedenti an pater filiã quæ inuito eo nupſit dotare
teneatur? vide per eũdem Bal. vbi ſuprà, char. xxix. & xxx.

S V M

SVMMARIVM.

1 *Pactum contra bonos mores non valet.*
2 *Et ſi fuerit iuramento firmatum iuramentum non eſt obligatorium.*
3 *Matrimonia debent eſſe libera à pœna damni.*
4 *Legatum factum virgini ſub conditione vel prohibitione, ſi nubat, reycitur conditio, & relictum valet.*

QVAESTIO CCXCII.

a ITEM ſuit quæſitum. [a] Contraxi ſocietatem
cum T. vxorato cum pacto iuraméto firmatn, quòd
ſi vxor eius moreretur cum alia matrimonium con-
trabere non poſſet contra voluntaté meam, & caſu
quo cótraheret, promiſit mihi dare centum nomine
pœnæ: mortua eſt vxor: & ex poſt contraxit matri-
monium contra meam voluntatem: pero dicta cen-
1 tum nomine pœnæ? Concluſum ſuit † quòd non
poſſum: quia tale pactum eſt contra bonos mores.
per l. Titia. & l. ſtipulatio hoc modo. ff. de verb. oblig.
2 & l. ij. C. de inut. ſti. Nec ob iuramentum: quia † non
eſt obligatorium. vt in ca. non eſt obl. de re. iu. lib. vj.
3 l. ſi quis inquilinos. ff. de lega. j. Item † matrimonia
debent eſſe libera à pœna dáni: quamuis non à pœna
lucri: niſi cum diſtinctione, de primo in l. Titio cen-
tum. §. Titio. ij. de condi. & demon. de ſecundo in an-
then. cui relictum. C. de indi. vidui. tol. vbi diſtinguit:
4 an † relinquatur virgini ſub conditione vel prohibi-
tione ne nubat: & tunc reiicitur conditio, & valet
relictum. vt l. cum tale. §. reſcriptum. ff. de condi. &
demon. in gloſ. Aut relinquitur virgini ſub condi-
tione vt nubat: vel ſine conditione: & tunc ſi non
nubat perdit legatum. vt d. §. Titio. not. gloſ. & Cyn.
in præalleg. auth. cui relictum. & tunc hæc eſt pœna
damni, ſcilicet, amiſsio bonorum propriorum, &
non lucri: ſcilicet legati: vel alterius relicti, vide
Collecta. in ca. gemma. de ſpon. & l. fina. C. de nupt.
cum vtrobique no.

a Vide Bald. in præalleg. anthen. cui relictum, gloſ. in alleg. l. cum tale. §. Meuiæ. & in allega. l. Titio centum. §. Titio centum. j. & vtrobique Bartol. Raphael. Fulg. conſi. 1sj. per totum. Sed an pœna appoſita in ſponſalibus teneat, Sicul. in ca. gemma. præalleg. Spec. in tit. de ſpon. §. j. igitur. & Sali. in alleg. l. ſi. C. de ſpon. vnde ſecúdum Sicu. vbi ſuprà, & Clanaſ. in §. ſponſalia. verſic. xiiij. & doc. in alleg. l. Titia. quòd aut pœna apponitur inter contrahentes: & indiſtinctè non valet ſecundum communiorem opi. & tenet Bal. in l. mulier. C. de ſponſ. etiam in pœna quæ eſt in lucro perdendo, vnde ſi dixero promitto tibi donare centum ſi nupſeris mihi, non valebit. in l. ſi ita ſtipulatus §. ſi tibi nupſero. & ibi per Bart. ff. de verb. obli. Quod tamen limita, verùm niſi is cui promiſſio ſi eſſet ſtabilior: quia tunc potius videretur donare animo recompenſandi ratione nobilitatis, pro quo facit quod no. Bart. in l. j. c. de dona. ante nup. & in l. ſi volútate. C. de dot. promiſ. Aut pœna apponitur inter parentes ipſorum contrahentium, ſeu alios ita coniunctos ipſis contrahentibus quòd veriſimiliter iſti inducerentur ad contractum matrimonij ne parentes vel amici eorum incurrant ſeu ſoluant pœnam: & ſic non valet: vt in d. c. gemma. ſecúdum vnum intellectum. & in d. l. Titia. & in l. hæres meus. ff. de condi. & demon. valeat tamen illa quæ eſt in lucro perdendo: vt per Bart. præalle. §. Titio. el j ff. de condi. & demon. Aut pœna apponitur inter alios à prædictis: & ſic valet etiam ſi talis extraneus promiſerit nomine mulieris ſub certa pœna ſecundum communem opinionem. Aduerte tamen quòd tales promittentes ſub pœna quòd Titia contrahet cum Sempronio: ſi quantum in ipſis eſt faciunt, non incurrunt pœnam: quia difficultas ex quo factú eſt in obligatione excludit commiſſionem pœnæ: vt eſt tex. no. in l. ſi vehenda. in ſi. ff. ad l. Rho. de iact. & in l. ij ff. ſi quis cautio. & hoc tenuit Ioan. de Pla. vt refert Feder. conſi. cl xiiij. Anto. & Sicu. in alleg. c. gemma. facit quod not. Bart. in ſimilibus terminis in l. continuatis. §. illud. ff. de verborum oblig. & hoc verum de pœna quæ conſiſtit in perdendo vel minuendo de patrimonio. Secus de alis quę eſt in acquirendo quando ceſſaret lucrum, niſi promiſſum impleretur. An autem poſſit interuenire pignus pro matrimonio contrahendo, dic quòd non, ſecundum Ant & Clauaſ vbi ſuprà verſi. xiiij. An poſſit peti intereſſe: & verum accipiens arras lucretur eas contracto matrimonio. vide Iaco. Are. & Cyn. in l. j. C. de ſponſ & in d. l. Titia. & communiter cócluditur quòd intereſſe peti non poteſt: niſi doloſè quis ſe habuerit: quoad ſecundum de arris, vide Fel. vbi ſuprà, & Sicul. in alle. c. géma.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus à papa, an poſsit ab ordine deponi ab epiſcopo.*
2 *Beneficium recipiens à papa, poteſt eo priuari ab inferiore propter crimen ſuperueniens.*
3 *Crimen priuat quem priuilegio.*

QVAESTIO CCXCIII.

ITEM ſuit quæſitum. [a] An quis poſsit † priuari a
beneficio, vel deponi ab ordine ſibi collatis per Pa- 1
pam ab epiſcopo ſuo. ſuit remiſſum ad Collecta. in
capitulo per tuas. de maiori. & obedien. vbi allega.
opin. Innoc. tenentis quòd non. Ioan. gloſ. decret. j.
quæſtio. j. cap. ſi alium. quòd ſic: Collect. diſtinguit
in alleg. cap. per tuas [1] quòd ordinatum non poteſt: 1
beneficiatum ſic.

a Iſta fuit opinio Ioan. And. in alle c. per tuas. videlicet quòd ordinatus à papa non poteſt ab inferiore deponi, ſecus in be-
neficio, vt videlicet † recipiens beneficium à papa poſsit illo 2
priuari propter crimen ſuperueniens, quod etiam tenet gloſ. in confirmato à papa: vt in confir. vti. vel inuti. Sed in ordine videtur velle Ioan. Andr. vt non poſſit deponi ab inferiore. nam ſi non poteſt ordinari per inferiorem ſine licentia papæ, vt in cap. cùm in diſtribuendo. de tempo. ordin. fortius nec deponi, idem tenet Bald. in alleg. cap. per tuas. Sicu. ibidem dicit, quòd licet hæc opinio ſit æquior & ſeruanda propter reuerentiam Romani pontificis. Alia tamen videtur verior: quia ex quo non eximitur ab obedientia epiſcopi. ergo
ex delicto ſuperuenienti poteſt priuari illo ordine: nam † cri- 3
men priuat quem priuilegio, cap. priuilegium. xj. quæſt. iij. & in authen. qua in prouincia. C. vbi de crim. agi oportet. & hæc opo. placet Felin. in cap. per tuas. Sed qui de licentia papæ recepit ordinem ab inferiore, Siculus poſt Hoſtien. in eo. cap. per tuas, quòd priuatus eſt primo priuilegio. nam videtur illi renuntiaſſe recipiendo ordiné ab inferiore, arg. c. cùm renuntiatur. xxxij. q. j. licet aliter dicat Ioan. de Imo. in c. per tuas.

1 ADDITIO. c. per tuas. Adde Felin. ibidem, ij. col. & ſeq.

SVMMARIVM.

1 *Legatum relictum pluribus tutoribus, totum legatum debetur illis qui adminiſtrarunt, & reddiderint rationem tutelæ, & num. a.*
3 *Executor acceptans legatum, cogitur exequi officium, ſecus ſi non acceptauerit.*

QVAESTIO CCXCIIII.

ITEM dati ſunt tres † executores [a] in teſtamen 1
to per defunctum, & voluit quòd ratione laborum a
haberent centú, quæ eis legauit: vnus executor no-
luit ſe intromittere, alij duo adminiſtrauerunt, & vo
lunt habere integra centum iure accreſcendi. hæres
contradicit, dicens ad ſe pertinere. Concluſum ſuit
quòd executores debent habere iure accreſcendi,
& non hæres. l. vnica. §. vbi autem. C. de ca. tol. & ibi
plenè per Cy. etiam Bal. in l. coniuncti. ff. de leg. iij.

a Idem † in pluribus tutoribus, ſi eis legatum fuerit: ſi red- 2
diderint rationem tutelæ, dabitur totum reddentibus rationem, & non aliis. ita voluit Bald. in l. ſi plures. v. colum. cap. de condit. inſer. vide in l. ſi ita fuerit. ff. de manumiſ. teſta. quod crederem etiam locum habere, quando alter tutorum, vt ſuſpectus remoueretur, vel etiam vnus executorum. pro quo not. Bartol. in authen. hoc amplius. j. colum. C. de fideicom.
Adde † quòd ſi executor acceptauerit legatú, cogitur exequi 3

officium, ita tenet Bartol.in l.poſt legatum.§.admittere.ff.de
his quibus vt indignis. Sed ſi non acceptauerit legatum, non
cogitur ad officium:ſed perdit legatum ſecundum Barto.in l.
neſennius.ff.de excento. An autẽ ſi plures fuerint executores
1 ſimpliciter dati, aliqui eorum ſine aliis exequi poſſint 1, vide
ſuprà quæſtione cclxxxij.cum ibi per me poſitis.

1 Additio. Exequi poſſint. Vide de hac quæſtio.per do-
Federic.de ſe.conſi.lxvij.

QVAESTIO CCXCV.

ITEM an ceſsionarius teneatur fidem facere
a a de ceſsione antequam poſsit in iudicio experiri?
Concluſum fuit quòd ſic: ſi agat directa actione,
& nomine cedentis. Secus ſi vtili: vt tenet Spec.tit.
de actore.§.j.verſicu.item contra prælatum.& de in-
ſtrum.edi.§.nunc dicamus.vet.ſed quid ecce. Archi.
in cap.j.de procu.lib.vj.

a Idem tenent Bar.in l.ſi duo.in fi.ff.de ſol.Bal.in l.j.ſiiij.q.j.
in fi.de actio.& obli. Bart. Bald.& Sali.in l.qui ſtipendia.C.de
procur. Sed quid ſi quis petat centum quæ ſibi deberi dicit ex
inſtrumento, an reo petente tale inſtrumentum ſibi edi ante
1 lit.conteſt.ſit edendum. Inno.in c.j.de proba. 1 quòd ſic:quia
non poſſet aliter reus deliberare, an deberet cedere vel con-
tendere.arg.C.de eden.auth.ſi quis in aliquo.& in c.ij.de fide
inſtru. Dicit tamen quòd ſi non habet illud in præſenti, pro-
cedetur ad vlteriora, licet non exhibeatur:idem tenet Sicu.in
alleg.c.j.niſi eſſet tale inſtrumentum,de quo reus eſt veriſimi-
liter informatus:vt quia legatarius petit legatum ab hærede,
prout continetur in tali teſtamento, & tunc non debet fieri
copia, quia apud hæredem præſumitur eſſe teſtamentum, vt
l.ij.ff.eod.tit.tenet Bart.in l.ſi legatum.ff.de edend. Quando
autem non facit mentionem in libello non cogitur edere:
niſi vtatur eo, de quo in Spec.de inſtru.edi.§.nunc dicamus.
verſic.quid ſi quis. Et an & quando debeat fieri editio inſtru-
mentorum quo iure petantur:quo tempore debeant exhiberi
& qualiter:an integraliter vel in parte,vide plenè per Siculum
2 in alleg.c.j.de proba. 2

1 Additio. ca.j.de proba. Adde Feli.ibidem v.col.& ſeq.
vbi latiſſimè proſequitur huiuſmodi materiam.

2 ca.j.de proba.Vbi vide latiſſimè per do.Feli.in iiij.colum.
verſic.prima concluſio, ab illo loco vſque ad fi.d.c.materiam
editionis inſtrumentorum, librorum, rationum, & actorum,
more ſuo ordinatiſſimè tractantem per concluſiones, & de-
clarationes, & fallentias.

SVMMARIVM.

1 *Abbatiſſa eligenda debet eſſe virgo.*
2 *Diſpenſari tamen poteſt per papam corrupta in abbatiſſam promoueri.*

QVAESTIO CCXCVI.

a ITEM fuit quæſitum.[a] An † aliqua promouen-
1 da in abbatiſſam debeat eſſe virgo? Concluſum fuit
quòd ſic: vt expreſsè tenet Ioan.Andr.in cle.atten-
dentes.de ſtatu regula. ſuper verſicu.rationabilis.&
Archid.in c.indemnitatibus.de elect.lib.vj.

2 a Quod intellige † verum de iure communi, diſpenſatiuè
tamẽ poterit in abbatiſſam corrupta promoueri.Sed quis ha-
beat hoc caſu facultatẽ diſpenſandi. Ioan.in alleg.c.indemni-
tatibus.tenet quòd ſolus papa.Contrarium tenet Archi.ibidẽ
dicens quòd etiã epiſcopus poterit diſpenſare,ſed tamen tunc
non conſecrabitur neq; benedicetur:& hoc tenet Pan.in alle.
lect.attendentes.idem Zenae.& in ea.ſententia videtur reſi-
dere Lapus.veruntamen Fran.de Zaba.& Ioã.de Imo.dicunt
tutius eſſe tenendum quòd alius à papa non poſſit diſpenſare:
quia contra ius eſt quòd corrupta ſit abbatiſſa, xx.q.j.iuuen-
culas.contra quòd ſolus papa diſpenſat, niſi inueniatur alteri
conceſſum,in c.dilectus.de tempo.ordi.

QVAESTIO CCXCVII.

a ITEM quæro, nunquid ſi aliquis volens tran-
ſire de hoc mundo dicat, & reuelet quòd talis dam-
nabitur perpetuò vel ſaluabitur, fides vel credentia
dictis ſuis ſit adhibenda:ad hoc vt ille cui hoc dixit
terreri debeat. Dico quòd non, nam vt ait tex.in c.
nemo.de pœ.diſt.vij.ſero pœnitentibus veniam, ſiue
pœnitentiam dare poſſumus: ſecuritatẽ autem dare
non poſſumus: nunquid dico damnabitur: ſed nec
dico liberabitur: vis ergo à dubio liberari: vis quòd
eſt incertum euadere, age pœnitentiam dum ſanus
es: ſi ſic agis dico tibi quòd ſecurus es: quia pœni-
tentiam egiſti eo tempore quo peccare potuiſti:ſi au-
tem vis agere pœnitentiam, quãdo iam peccare non
potes,peccata te dimiſerunt,non tu illa.hæc Ang.de
pœn.diſt.vij.c.ij. Item quacunque hora ingemuerit
peccator & conuerſus fuerit: vita viuet & non mo-
rietur,Ezech.xvij.& Ang.in li.de pœ.& in c.nullus.
de pœn.diſtin.vij.vbi eſt pucherrimus textus contra
pœnitentiam differentes. Item contritio verè ſuſce-
pta prodeſt, cùm non ſolùm dominus ſit inſpector
corporum, ſed etiam cordium. Item quia etiam la-
tro propter pœnitentiam vnius momenti meruit eſſe
in paradiſo, xxvj quæſt.vj.c.ſacerdos. maximè cùm
dominus ſemper inuitet peccatorem ad pœnitentiã,
iuxta illud, Nolo mortem peccatoris:ſed vt conuer-
tatur & viuat, vnde tenet magiſter Pet.de Petra,
magiſter in ſacra pagina. quòd ſi talis reuelatio fiat
ex fantaſia,non eſt fides adhibenda, ſecus ſi proue-
niat ex gratia ſpiritusſancti. Item quia Chriſtus non
vult peccatorum vindictam: ſed dare quærit confi-
tentibus & pœnitentibus veniam,miſereri cupit qui
reo ſalutis conſilia & vtilitatis remedia tribuit ſecun-
dum ſacram ſcripturam.

a Sed aduerte:quia ſicut ſuprà dictum eſt,valde periculoſum
eſt vſq; ad articulum mortis pœnitentiã differre:& propterea
dicit Augu.in alleg.c.nullus.quem ſero pœnitet oportet non
ſolùm timere Deum iudicem:ſed iuſtum diligere.non tantùm
pœnã timeat: ſed anxietur pro gloria. debet enim de crimine
dolere: & de omni eius prædicta varietate.hæc ille. Sed cùm
hæc communiter non adſint in extremis pœnitentibus quia
principaliter vt plurimum conuertuntur tales timore mortis
& inferni,patet,quia niſi mors immineret, non conuerteren-
tur:& ideo deficit primum neceſſariũ, ſcilicet quòd non con-
uertitur:quia diligit Deum iuſtum. Item nec cõuertitur prin-
cipaliter propter gloriam Dei, ſed propter pœnam euitan-
dam: patet quia ſi de pœna non timeret,perſeueraret in malis
vt prius. Item communiter deficit tertium:quia cùm ſit quaſi
extra ſe ex infirmitate, non poteſt dolere de ſingulis peccatis
ſicut tenetur,nec confiteri.Et ideo Clauaſ.in §.pœnite ortiam.
verſic.fina.dicit ſe credere veriſſimum dictum Hieronymi,in
tranſitu:vix inquit de centum millibus hominũ quorum mala
fuit vita in morte diuinam indulgentiam obtinebit vnus, hæc
ille. vide Floren. in tertia parte ſummæ moralis,titu.x.cap.ij.
in titu.de pœnitentibus in extremis.

QVAESTIO CCXCVIII.

ITEM nunquid in ſuſpenſo [a] à canone requi- a
ritur abſolutio? dico quòd non: ſecus in ſuſpenſo
ab homine.vt not.Innoc.in ca.venerabili.de ſenten.
excommunicatio. vide quod not. Archid.in c.ſacer-
dotes.l.diſtinctio.ſicut in excommunicato à canone,
quod intellige in minore, aliâs eſſet contrà. de ſen-
ten.excommunicat.c.cum deſideres.vide quod not.
gloſ.in cap.ſi quis frater.xj.quæſtio.iij. Quid autem
de ſuſpenſis ad determinatum tempus, puta per
menſem, vel annum, an ſit neceſſaria abſolutio?
dico quòd non: vide quod not.Innoc.in ca.bonæ.de
ætat.& qualita.ſed ſufficit iudicis declaratio.vt not.
gloſſ. in cle.j.de deci.& ibi Pau.in excommunicato
verò neceſſaria eſt abſolutio etiam poſt ſatisfactio-
nem: vt ibidem.

a Aduerte:

a Aduerte: quia Paulus in alle. cle. concludit quòd interdum tempus vel factum adijcitur ſatisfactioni fiendæ, aliquando duratione ſententiæ. Exemplum primi ſi non ſatisfeceris infra menſem, excommunico te vel ſuſpendo. exemplum ſecundi excommunico te donec ſatisfeceris, vel ſuſpendo. Primo caſu ſiue ſit ſuſpenſio ſiue excõmunicatio, ſemper abſolutio eſt neceſſaria. de ſenten. excommunica. c. parochianos. & c. conquerenti. de offic. arg. c ſignificauit. Secundo caſu non eſt neceſſaria abſolutio, ſed ſufficit declaratio etiam ſi ſit excommuni. de immu. eccleſ. ca. aduerſus. in fi. de deſpon. ca. non eſt vobis. lxxxj. diſtinct. ſi qui ſunt. & cum hoc tranſeunt Franc. & Ioan. de Imol. in alleg. cle. j. de deciſ. Et idem tenuit Sicu. quoad ſecundum caſum. in allega. ca. non eſt & Clauaſ. in §. ſuſpenſio. verſic. iiij. alleg. Sicu. in ca. cum tu. de vſu. idem Clauaſ. in §. interdictum. verſic. viij. in princi. nec diſtinguit hoc ſecundo caſu vtrum lata ſit à iure vel ab homine, quia in vtroq; caſu locum habet. Secus de ſententia excommunicationis ad tempus. quia requiritur abſolutio, ita not. docto. in c. fins. de mat. con. contra interd. eccleſi. & ibi reddunt rationem: quia excommu. requirit certam formam in abſolutione, ſed in ſuſpenſione vel interdicto ſufficit quòd conſtet de mente iudicis: & aliqui dubitant de ſententia excommunica. lata per papam ad tempus, tamen tene quòd requiritur abſolutio niſi apertè conſtet papam velle eum abſolutũ eſſe ſecundum Anto. & ſequitur Sicu. in eo. c. ſi. Si verò ſuſpenſio vel interdictum non eſt latum ad tẽpus, ſed ſimpliciter tunc requiritur abſolutio, & ſi eſt à iure, poteſt abſoluere ordinarius vel legatus ſedis apoſtolicæ, niſi eum conditor iuris ſibi vel alteri reſeruauit. argu. ca. nuper. de ſentent. excommunicat. Si autem ſit à iudice, ſic ille qui tulit, poteſt abſoluere, vel eius ſuperior tantùm: aut de mãdato eius qui eam tulit, xxiiij. quæſtio. j. ſi Petrus. Et in abſolutione à ſuſpenſione quando requiritur ſecundum Hoſtien. ſufficit dicere reuoco vel remoueo vel abſoluo, veruntamen non debet abſolui quis niſi præſtito iuramento de parendo mandatis eccleſiæ, textus eſt qui alibi non reperitur ſecundum Sicul. in ca. ſuper eo. & ca. venerabili. de ſenten. excommunic.

SVMMARIVM.

1 *Sentẽtia lata in cauſa furti ſecũ trahit executionẽ.*
2 *Sententia abſolutoria ſecum trahit executionem.*
3 *Sententia excommunicationis non tranſit in rem iudicatam quoad effectum irretractabilem, & nu. 6.*
4 *Abſolui quis inuitus poteſt ab excommunicatione.*
5 *Ligandi & ſoluendi par ius eſt.*
7 *Appellatio in ſententia cenſura operatur effectum deuolutionum.*
8 *A ſententia excommunicationis cur appellari non poſſit.*

QVAESTIO CCXCIX.

a ITEM nunquid à ſententia excommunicationis poſſit appellari? reſpondetur quòd non, quia non eſt homo qui ligat, ſed Deus, xj. quæſtio. iij. ca. nemo, primo. Item quia nemo excommunicatur, niſi præcedente peccato mortali, & pro contumacia: vt in capitulo nemo, ſecundo, xj. quæſtio. iij. & contumax non auditur appellans. ſecunda quæſtione ſexta, ſunt quorum. Item quia excommunicatio ſecum trahit executionem. vt in c. paſtoralis. §. verum. de appellationibus, vt dicit glo. in c. nemo, alleg.

a Vide Sicul & Prӕpoſi. in allega. §. verum. Aduerte tamen: quia licet glo. præalleg. & in c. ad reprimendam. de offic. ordi. teneat appellationem interpoſitam ab excõmunicatione non ſuſpendere: quia ſecum trahit executionem. nihilominus in alleg. c. ad reprimẽdam, Sicu. dicit illud dictum non eſſe verum: nam † ſententia lata in cauſa furti ſecum trahit executionem: quia incontinenti infamat condẽnatum. l. non poteſt. ff. de his qui not. infa. & tamen per appellationẽ effectus ſententiæ ſuſ-
2 penditur vt l. furti. ff. eo. tit. Itẽ omnis † ſententia abſolutoria ſecum trahit executionẽ. & tamen ſuſpenditur per appellationem: nam appellatio facit, vt non videatur pronuntiatũ: adeo quòd leges dicant per appellationẽ extingui ſententiam l. j. in fi. ff. ad Turp. & l. ij. ff. de pœn. licet canones communiter dicant quòd ſuſpenditur, in c. venientes. de iureiur. & c. paſtoralis. §. præterea. & in cap. fin. de officio delegati. Igitur &c. vide rationes alias quas ponit Propo. poſt Sicu. in alleg. §. verum. Vnum tamen notabis, quòd Sicul colligit ex gloſſ. in allega. cap. ad reprimendam. quòd † ſententia excommunicationis 3
non tranſit in rem iudicatam, quo ad effectum irretractabilem, quia poſſit retractari etiam poſt mille annos: & idem in qualibet ſententia cenſuræ: vt in ſuſpenſione & interdicto. pro hoc cap. fin. de pœn. Quinimo ſi excommunicatus ex diuturno tempore efficeretur deterior, debeter iudex ex officio illam ſententiam relaxare: vt not. Ioan. Andr. poſt beatum Tho. in cap. j. de ſent. excom. lib. vj. & pro Sicu. in c. ab excommunicato. in fi. de reſcrip. vbi tenet quòd ſi ſit ſpes de correptione, poteſt abſolui etiã inuitus, aliàs ſecus. Clauaſ. in §. abſolutio. iij. verſic. vij. tenet † quòd quis poteſt inuitus abſolui 4
ex cauſa rationabili. quæ eſt quando videt quòd excommunicatio non prodeſt excommunicato, & nocet communicanti propter participationem: & hoc not. Sicu. in l. Apoſtolicæ de exceptio. quæ dicit, quòd vbi imminet vtilitas eccleſiaſtica ex abſolutione, ſeu impeditur ordinatio eccleſiæ, non abſoluitur, tunc abſoluendus eſt inuitus. facit cap. veniens. ij. de reſtitut. ſi tamen abſoluit ſine cauſa, tenet abſolutio: quia ſicut in poteſtate prælati fuit excommunicare etiam inuitum, ſic & reuocare. par † enim ius eſt ligandi & ſoluendi. de pœ. di- 5
ſtinctio. j. cap. verbum. Sed quoad alios effectus dicit Sicul. in alleg. cap. ad reprimendam. quòd ſententia excommunicationis tranſit in rem iudicatam, quemadmodum & ceteræ ſententiæ. debet enim appellare intra decem dies, aliàs poſt decendium non auditur excommunicatus appellando, vt voluit ſingulariter gloſ. in præallega. cap. ad reprimendam. Audietur ergo excommunicatus poſt decendium, non per viam appellationis, ſed per viam querelæ. Ex quo infertur quòd poſt decem dies non poteſt querelare apud eum iudicem, qui non poteſt adiri niſi per viam appellationis. & ideo ſi epiſcopus tulit ſententiam excommunicationis ad petitionem alicuius ſubditi ſui, non poteſt excommunicatus poſt decẽdium querelare apud Archiepiſcopum, quia non eſt iudex inter ſubditos Epiſcopo regulariter, niſi per appellationem, vt in ca. paſtor. de offic. ord. & in c. venerabilib. de ſenten. excom. lib. vj. in princip. Item ſequitur quòd ſuper eo ſuper quo fuit excommunicatus, non audietur poſt decendium volens ſe defendere ſuper contumacia, ſeu ſuper expenſis quæ debentur ratione contumaciæ: videtur enim acquieuiſſe ſententiæ non appellando. ad hoc enim alleg. dictum ſingulare Ioan. And. in cap. venerabilibus. alleg. ſuper verſ. quærimonia probatur ratione. nam, vt dictum eſt, ſpeciale † eſt in excommunicatione, 6
vt non tranſeant in rem iudicatam. quia ſententiæ natura eſt retractabilis ratione prædicta: ergo quoad alios effectus vbi ceſſat illa ratio, ſortitur naturam aliarum ſententiarum. arg. l. præcipimus. in fi. C. de appellatio. Item ſequitur quòd quemadmodum in aliis ſententiis non licet tertiò appellare, vt in c. ſua. de appel. ita nec in ſententia excommunicationis. & idem dicendum in aliis ſententiis, quæ non tranſeunt in rem iudicatam. ad hoc gloſ. no. in cap. fraternitatis. de frigid. & malefi. Quid † ergo operabitur appellatio in ſententia cenſuræ, ex 7
quo non ſuſpendit vinculum ſententiæ, dic quòd operatur effectum deuolutionum: quia deuoluit cauſam ad ſuperiorem, ad quem aliàs citra appellationem non poterat ire. Sic ergo dicere poteſt reſoluendo noſtram quæſtionem principalem, quòd à † ſententia excommunicationis non appellatur, vt 8
ipſius ſententiæ vinculum ſuſpendatur, ſed bene vt cauſa ad ſuperiorem deuoluatur.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus ab ordinario poterit denuntiari excommunicatus non obſtante ſua appellatione. Secus tamen in excommunicato à delegato. ib. & nu. 2*
9 *Iuriſdictio delegati reuocatur cùm appellatio recepta eſt à ſuperiore.*

QVAESTIO CCC.

ITEM nunquid † excommunicatus[a] appellatione ſua non obſtante poterit denuntiari excommunicatus? reſponde quòd ſic, cùm ſit actus extraiudicialis: & hoc eſt verum in excommunicato ab ordinario: ſecus in excommunicato à delegato. arg. cap. paſtoralis. §. j. de offic. deleg. no. Hoſtien. de app. c. paſtoralis. & Archid. in c. nemo. xj. q. iij. 1 2

a Dic

2 a Dic clarius † quòd appellatione non obſtante ordinarius
excommunicare poteſt:etiam ſi non fecit ipſe, qui ſententiam
tulit, denuntiare.arg.xj.q iij.c.curæ.& ca.j.de tren & pa.ſecus
in delegato ſi appellatio ab eo interpoſita, eſt à ſuperiore re-
cepta.arg.in præalleg.c.paſtoralis.§.præterea.de offic.deleg.
ita dicit Innoc.in allega.c.paſtoralis.da appel.§.verum.quod
Sicu.dicit eſſe notandum. Sed circa id quod dictum eſt de de-
legato. dicit eſſe diſtinguendum. Aut ante denuntiationem
fuit appellatum ab iſto delegato,cui appellationi ipſe detulit,
& non poterit eum denuntiare. tamen quia non remanſit iu-
dex per delationem. vt in capitulo cum appellationibus. de
appellationibus. lib.vj.tamen quia ſua non intereſt vt iſte ex-
communicetur, cùm non ſit iudex ſuus. Aut non detulit ap-
3 pellationi:& tunc aut appellatio † recepta fuit à ſuperiore, &
non poteſt denuntiare:quia per hanc receptionem renocatur
prorſus iuriſdictio ab eo. vt in d.§.præterea.Aut nondum fuit
recepta & credit Sicu.quòd poſſit:quia ſuà intereſt ipſum ex-
communicari: vt citius reſipiſcat & ſibi obediat, & vt mulcta
ſua habeat effectum arg.c.ad aures.de appella.ita etiam dicit
Præpoſi.poſt Anto.& alios doct.in alleg.§.verum.dicens re-
gulam eſſe quòd excommunicatus poſſit appellatione pen-
dente denuntiari ſecundum Anto. Sicu.& Imol fallit vt præ-
dictum eſt quando iudex denuntians eſſet delegatus & detu-
liſſet appellationi,vel appellatio eſſet à ſuperiore recepta. Se-
cundo fallit quando denuntiatio magis ligaret excommuni-
catum quàm eſſet primò ligatus in caſu. ca.tua.de ſenten.ex-
communic.nam tunc pendente appellatione denuntiare non
poterit.ita Ant.& Imol.in alleg §.verum.& eſt ibi tex amplius
non ligetur, &c. Tertio fallit quando excommunicatio eſſet
lata contra ignorantem, quòd poteſt fieri.c.poſt.& c.illud.de
ele.excom.miniſtran.quo caſu ſi à dicta ſententia appellaue-
rit, licet non ſuſpendat excõmunicationem. tamen impediet
denuntiationem, ita eſt bon.text.in c.dilectus.de appella.ita
Anto.& Imol.in allega.§.verum. Quarto caſu fallit quando
quis eſſet excommunicatus à canone,quo caſu requiritur ſen-
tentia declaratoria facti niſi factum ſit notorium:vt dicit idem
Præpoſi.ca.peruenit.de appella. ſi à tali ſententia declaratoria
ſit appellatum, quod poteſt.vt eſt gloſſ.not in c.cupientes.§.
quod ſi per xx.in verſic.primates.de elect.lib.vj.pendente tali
appellatione impedietur denuntiatio excommunicationis.ita
Anto.Innocen.& Præpoſi.in alleg.§.verum.

S V M M A R I V M.

1 *Excommunicatio lata ab ordinario probatur per ſolam denuntiationem.*

Hoc verum vbi apponitur in vim dilatoriæ:ſecus verò vbi apponitur in vim peremptoriæ,nume.2.

QVAESTIO CCCI.

1 ITEM, ſed nónne ſufficit probare denuntia-
tionem excommunicationis contra aliquem ad hoc
vt remoueatur ab agendo, licet nulla cauſa fuerit in
denuntiatione expreſſa? videtur quòd ſic, vt not.
in cap. pia. de excep.lib.vj. & in cap.licet.de ſenten.
excommuni.eodem lib.

5 a Hoſt.in c.prudentiam §.ſexta r, & in alleg.c.pia.& Anto.
1 ibidem poſt eum tenent quòd excommunicatio † lata ab or-
dinario probatur per ſolam denuntiationẽ.& ita tenet Archi.
in c.nemo condemnatus. xj.q.iij.& in alleg.c.pia.idem Ioã.de
Imo.in allega.c.licet.vt ibi refert Do.veruntamen idem Do.in
alleg.c.pia.& Rot.deciſi.cclvj.Iac.de ſan.Gemi.& Io.de Imo.
2 in allega.c.pia.tenent quòd vbi apponitur † in vim dilatoriæ,
ſicut in caſu noſtræ quæſtionis, ſola denuntiatio ſufficiat. Sed
vbi apponitur in vim perẽptoriæ, quòd ſola denuntiatio non
ſufficiat, quia non ſequitur talis eſt denuntiatus ergo eſt ex-
cõmunicatus.tamen quia huiuſmodi exceptio ſapit obiectum,
qui debet clarè probari, de accuſa.ca.ſuper his. & c.accedens.
de elect.ca.j.& c.circa.lib.vj.iuncta cle.conſtitutionẽ.eo.tit.&
citius admittũtur, probantur & expediuntur dilatoriæ, quàm
perẽptoriæ.de ordi cog.c.cum dilectus.c.j.de lit.cõteſt.lib.vj.
Idem videtur voluiſſe Sicu.in alleg.§.ſexta.dum innuit ſe cre-
dere quód in his quæ ſunt modici præiudicij, vt in caſu illius
§ ſufficiat illa denuntiatio.quia prçſumitur pro his quæ noto-
riè facta ſunt:& pro iudice exercente officium ſuum.c.in præ-
ſentia.de renun. Sed vbi ageretur de graui præiudicio, ſecus.
Nec enim ſufficit primo caſu probare excõmunicationem per
famam,ad hoc vt ad petitionem partis iudex actorem repelle
re teneatur.ita voluit ibidem Sicu.poſt Egid.in alleg.§.ſexta.
a A D D I T I O. §.ſexta.Adde Feli.ibidem ij.col & ſeq.

QVAESTIO CCCII.

ITEM fuit quæſitum.[a] An maior vel minor a
excommunicatus poſsit petere reſtitutionem in in-
tegrum, ex clauſula, ſi qua iuſta cauſa &c. eo quòd
inuentarium hæreditatis per eum aditæ intra an-
num facere ſeu appellare omiſit.non obſtante exce-
ptione excommunicationis aduerſus oppoſita? vi-
debatur quòd non, per c.intelleximus.de iud. Con-
cluſum fuit contrà per not. Hoſtien.in ca.ſignifica-
uerunt.de exceptio.vbi quærit an excommunicatus
poſsit petere in integrum reſtitutionem r contra r
ſententiam, à qua non appellauit:& dicit aliquos te-
nere quòd ſic,& aliquos quòd non. Ipſe verò dicit,
quòd ſi petatur reſtitutio ex clauſula generali, ſi
qua iuſta cauſa, & tali cauſa expreſſa, qua probata
ſi non ſibi ſubueniretur innocens, vel eius anima
periclitaretur, vt periret, vt ſi quæratur de aliqua
ſententia cenſuræ eccleſiaſticæ. argu.c.cum inter.de
except.de reſtitu.in integ.ca.cum ex literis.tunc ad-
mitteretur, quia talis cauſa non dependet ex ſolo
fauore petentis reſtitutionem. Aliâs autem repelli-
tur, cùm iniquitas iudicis, vel iniuſta ſententia non
quæratur.argu.ff.de mino.l.præfecti. hanc ſequitur
Ioan.And.in alleg.c.ſignificauerunt.& Henri.in al-
lega.ca.intelleximus.

a Vide circa huiuſmodi q.quæ ſcripſi ſuprà quæſt.ccv. Adde
ſcripta per me etiam quæſt.j.cxxxvij.clxxj.
r A D D I T I O.Reſtitutionẽ.Adde hîc ſcripta ſuprà q.clxxxix.
& Fel.in alleg.c.ſignificauerunt.antepenul.col.& ſeq.

S V M M A R I V M.

1 *Mora nocet citato, ſi infra conſtitutum diem non compareat:*

2 *Citatus pro delicto, non comparens, poteſt inuitus capi & duci ad iudicem.*

3 *Citatus ſine adiectione termini, tenetur comparere quàm citius poterit.*

QVAESTIO CCCIII.

ITEM, quid † ſi aliquis citatus, tardè a ſuum 1
iter arripiat,& propter impedimentũ ſuperueniens a
non poſsit comparere: nunquid excuſatur? Con-
cluſum fuit quòd non. ff.ſi quis cau. l.ij.gloſſ.in cap.
omni veteri.de elect.not.Archidiaco.in capi.cum ex
eo.de elect.lib.vj.& in c.coram.xj.quæſt.iij.

a Adde idem in l. cum poſtulaſſem. ff.de damn.infect. idem
Sicu.in alle.c.cum in veteri.vbi poſt Inno.tenet quòd ſi is qui
tenebatur requirere conſiliũ ſe adeo arctauit quòd nõ potuit
intra terminum conſtitutum actum perficere, eſt imputãdum
ſibi.Idem Do.poſt Archi.in alleg.c.cum ex eo.vbi tenet quòd
ſi lapſo ſeptennio rector parochialis eccleſiæ in primis qua-
tuor temporibus omiſit ſe facere ordinari.& aliis temporibus
poſtea ſuperuenit impedimentum:& non potuit ordinari, in-
cidit in pœnam c.licet canon.eo.tit.lib.vj. Adde † quòd ſi ci- 2
tatus pro delicto non comparet,poteſt inuitus capi & duci ad
iudicem.ſecundum Ange.no.in authen.vt omnes obe.iu.pro.
col.j col.vj. Adde † quòd citatus ſine adiectione termini te- 3
netur comparere quàm citius poterit.vide Sic.in c.conſuluit.
de offic.deleg.& Præpoſi.in c.cum parati.de appel.

S V M M A R I V M.

1 *Imagines exiſtentes in officinis pictorum quare non ita æquè adorentur, ac illæ quæ ſunt in templo.*

2 *Doctus quod ſcriptura præſtat, hoc idem pictura idiotis.*

3 *Imagines adoratione duliæ non latriæ adorandæ.*

QVAESTIO CCCIIII.

ITEM † quare melius honor & reuerentia ſit, 1
a ſiue exhibetur imaginibus exiſtentibus in parieti- a
bus, quàm illis quæ remanent in operatoribus pi-
ctorum? ratio eſt: quia tales potius exiſtunt ad
emendum,

emendum, ſeu ad vendendum: ſed imaginibus exiſtentibus in parietibus non exhibetur reuerentia, nec honor, ſed illi potius quem repræſentant.

a C. perlatum. de conſe. diſtinct. iij. gloſ. in c. ſi canonici §. fi. de offic. ordi. lib. vj. & ibi Ioan. And. & Domi. ait enim Greg.
2 in alleg. c. perlatum. quòd legentibus † ſcriptura, hoc & idiotis præſtat pictura cernentibus, qui in ipſa vident quod ſequi debeant, in ipſa legunt qui literas neſciunt. Et dicit gloſ. in ca.
3 venerabilis. de conſe. diſtinct. iij. quòd † imagines adorandæ ſunt adoratione duliæ quæ ſolùm reuerentiam exhibet, non latria: & ideo non ſunt violandæ. in allega. ca. perlatum. cum duobus ſeq. & per Ioan. Andr. & Domi. vbi ſuprà. Adde quòd imago Chriſti non eſt pingenda ſub forma agni: ſed in forma humana: vt in cap. ſextam ſanctam ſynodum. de conſe. diſtinctione iij. dicit tamen gloſſ. quòd non eſt prohibitum pingere Chriſtum in ſpecie humana, & ſub ipſo agnum, ſed ſolùm pingere ipſum in agno prohibitum eſt. Clauaſius in §. imaginea. verſicul. ij.

QVAESTIO CCCV.

a ITEM, ſed quæ eſt ratio quare Deus omnipotens aliquem formando creauit, quem peccaturum nouerat. ratio eſt: quia ſic voluit, cùm ei ſit tanta poteſtas, & vt quicquid Chriſtus diceret verbo, opus eſſet. dixit enim, & facta ſunt, vnde verbo creata ſimul, protulit & fecit, ad quid creauit ipſam? vt Deus laudaretur ab illa. nam omnia laudant voce, vel eſſe Deum ſecundum Bart. & vt vult liber contemptus. vnde quæſtio iſta multis dubitantibus orta difficilis nimium præ grauitate ſui.

a Veruntamen poſſent reddi quatuor cauſę. prima vt oſtendatur immutabilitas Dei: quia ipſe ſolus eſt immutabilis. omnis autem creatura mutabilis eſt. teſte Pſal. Mutabis eos & mutabuntur. Secunda cauſa eſt: vt oſtendatur Dei ſapientia: quia ea malo ipſe ſcit elicere bonum, quod non poterat fieri niſi creaturam feciſſet mutabilem in malum. vnde Augu. melius iudicat Deum ea malo elicere bonum, quàm prohibere ne mala penitus fierent. Tertia cauſa: vt Dei clementia manifeſtaretur: quia Chriſtus hominem perditum per mortẽ ſuam liberauit. j. Corinth. xv. Chriſtus pro peccatis noſtris mortuus eſt, iuſtus pro iniuſtis. Quarta eſt, vt oſtenderetur Dei iuſtitia quæ non ſolùm bonis reddit præmia: ſed malis etiam ſupplicia, diſcipu. ſer. cix. Adde quæ ponit idem diſcipu. ſerm. lxxiij. de præſentia & prædeſtinatione. & vtrum Deus poſſit facere voluntatem creatam impeccabilem per naturam. Et vtrum Deus debuit permittere hominem impugnari quem præſciebat in pugna deficere. vide Franc. Rober. ſermone de iudicio Dei. charta cexcix. Et latè ponit Fel. in c. ſi quando. de reſcrip.

QVAESTIO CCCVI.

a ITEM fuit quæſitum.[a] Conueniebatur filiusfamil. actione in factum deſcẽdente ex l. Aquilia ratione damni per ipſum dati: pro quo pater vt legitimus adminiſtrator conſtituit procuratorem. opponebatur quòd non valebat talis procuratoris conſtitutio: quia ſuper tali facto, in quo nullus vſusfructus acquirebatur patri. item filius poteſt conueniri tam ex contractibus, quàm ex delictis? Concluſum fuit quòd non valebat talis procuratio per rationes allega. & not. per Cyn. in l. cum non ſolùm. §. neceſſitate. C. de bo. quæ libe. quæſt. iiij.

a Adde hîc quæ poſui ſuprà quæſtione cv. & quæſtione clxx. quæſtione cxa. quæſtione cxxj. quæſtione ij. quæſtione xlij. quæſtione xlv. & quæſtione xlix. Adde quòd filiusfamiliâs poteſt petere inſinuationem donationis ſine conſenſu patris. arg. l. j. C. qui admit. ad bonorum poſ. poſſunt. ita voluit Bald. in alleg. §. neceſſitate. & idem de interruptione præſcriptionis per citationem. vide multa alia ibidem per Bart.

QVAESTIO CCCVII.

a ITEM filiusfamiliâs fuit in iudicio ſine conſenſu patris. qui poſtea geſta per filium ratificauit. An huiuſmodi patris ratificatio aliquid operetur? Concluſum fuit quòd non in his, in quibus habet vſumfructum, & ipſum acceptauit: ſecus ſi ipſum non acceptauit: quia tũc in his, quibus vſusfructus poteſt quæri patri, ſufficit in ſignum repudiationis interuenire conſenſum quandocunque: in his autem in quibus patri non quæritur vſusfructus, non requiritur conſenſus patris, nec in principio, nec ex poſtfacto. vt not. Cyn. in l. cùm non ſolùm. §. neceſſitate. C. de bo. quæ libe.

a Iſta fuit opinio Lath. glo. antiqui. in alleg. §. neceſſitate. quòd quando vſusfructus acquiri poteſt patri: tunc in ſignum repudiationis requiratur conſenſus patris, idem voluit Barto. in §. prællega. & hanc opinionem ſequuntur citra Monta. Cyn. & Angel. in eo. §. Butri. & eum ſequi videtur Angel. Sali. ibidem Ioan. de Imo. in l. fin. §. j. ff. de verborum obligatio. dicit hanc opin. Moder. Ange. Aret. in §. actiones autem. inſtitu. de actio. licet gloſſ. Bald. in eo. §. neceſſitate. & alij quidam contrà. pro quorum concordia diſtinctio poſita in noſtra quæſtione ponitur per Ioan. Andr. in additio. Specul. titu. de actore. verſic. ſed pone quòd lis eſt conteſta. quã ſequi videtur Bartol. in alleg. §. neceſſitate. & in l. ſi quis mihi bona. § iuſſu. de acquir. hæred. Paul. de Caſt. conſilio liiij. Adde quòd ſufficit vnicus conſenſus pro tota cauſa. Bald. in d. §. neceſſitate. & ibi Bart. Paul. de Caſtro, vbi ſuprà, & Spec. vbi ſuprà, verſic. nunquid. vbi vide de pluribus facientibus ad materiam.

SVMMARIVM.

1 Debitor non cogitur creditori ſatisfacere, ſi idem creditor nolit debitori inſtrumentum obligationis reſtituere.

Et poterit debitor implorare iudicis officium ad ſibi de ſoluto tradendum recognitionem. num. 2.

Debitor tamen tenebitur creditori ſoluere ſumptus factos pro recolligendo inſtrumento. num. 3.

QVAESTIO CCCVIII.

ITEM fuit quæſitum.[a] an † creditor teneatur a
facere quittantiam debitori, vel recognitionem? 1
Concluſum fuit quòd caſu quo creditor nolit reſtituere debitori inſtrumentum obligationis, quòd non compellitur facere ſolutionem debiti: vt in l. pecuniæ. C. de ſolu. & in l. fullo. & l. qui tabulas. ff. de fur. & ibi per Bart. & vide plenè per Specul. titu. de inſtrum. edi. §. poſtquam. verſic. quid ſi debitor. imò adhuc reſtituto inſtrumento obligationis tenetur facere recognitionem: vt ibidem per Spec. in verſi. quid ſi ſolut. x.

a Et poteſt † ipſe debitor petere iudic. officium ad ſibi de ſoluto tradendum recognitionem, tenet Bartolus in l. ſi finita. 2
§. eleganter. ff. de dam. infec. idem Bartolus, in l. ſi pupillus. ff. de nouatio. Bartol. in l. plures apochis. C. de fide inſtrum. gloſ. penult. in cap. ſignificauit. de teſti. & ibi Sicul. & vide rationem quam ponit Bald. in allega. l. pecuniæ. vbi dicit quòd melius eſt habere euidentem liberationem, quàm chirographi redditionem: quia voluit ibidem gloſ. & in l. ſi de poſſeſſione. C. de probatio. vbi reperitur inſtrumentum cancellatum apud debitorem, poteſt eſſe quòd ipſemet cancellauit & ſubtraxit, vnde de hoc poſſet ſibi referri quæſtio quòd non fiet, cùm habebit inſtrumentum quittantiæ. de quo vide latius per Cy. in alle. l. ſi de poſſeſſione. quòd autem creditor teneatur reddere debitori ſoluenti inſtrumentum. text. eſt in l. ij. C. de condi. ex le. & ibi gl. & ibi doc. quod Bal. in l. fi.
C. eo. tit. dicit eſſe verum † ſi debitor ſoluat creditori ſumptus 3
factos pro recolligendo inſtrumento, quod Bal. & Sal. dicunt verum eſſe quãdo obligatio eſt diſſoluta ſolutione, vt in præalle. l. ij. Si autem pecunia per creditorem numerata non fuit, & propterea petitur inſtrumenti cancellatio, tunc debitor non tenebitur ad expenſas inſtrumenti, ſecundũ Bald. in alle. l. fi. Sal. tamen ibidem latius diſtinguit, & ibi vide. Adde quòd creditor tenetur reddere debitori ſoluenti inſtrumentum debiti, ſi debitor ſoluens facit vnum aliud inſtrumentum, in quo fatetur debitum ſoluiſſe, & ſcienter, Iaco. de Are. & Bart. Bald. & Salic. in alle. l. plures. C. de fide inſtru. & ſuprà, q. xlvij.

quod

quòd intellige n ſi creditor probaret per iuramentum ſe inſtrumentum debiti amiſiſſe. quo caſu licet teneatur illud tradere: cogitur tamen facere inſtrumentum quietantiæ. Bald. & doct. in alleg. l. ij. Idem Bald. in l. inſtrumenta. C. de fideicom. & Bartol. in allega. l. ſi pupillus. ff. de nouatio. Et etiam debet promittere creditor ſe nunquam eodem inſtrumento vſurum ſi reperiretur, quo caſu vult illud haberi pro caſſo. Bald. in allega. l. pecuniæ. C. de ſolutio. Et ſufficit creditori recepto debito ſi cancellet inſtrumentum, licet prothocollum maneat. Bart. in l. fin. ff. de his quæ in teſta. delen. Pau. de Caſt. in l. noſtra. io ſi. C. de teſta. An ſi inſtrumentum debiti reperiatur penes debitorem præſumatur liberatus. vide latè ſuprà, quæſtio. cexxx. & per Sicul. in cap. eccleſia ſanctæ Mariæ. ij. vt lite pendente. per Cyn. in alleg. l. ſi de poſſeſſione. per Bart. in l. ij. ff. de pact. & in alleg. l. ſullo. §. qui rabulas. ff. de fur. per Ange. Aret. inſtit. quib. mod. tolli. obli. §. ſi. in ſi.

SVMMARIVM.

1 *Correctio menachi ſpectat ad abbatem, ſi monachus contra regulam monachalem deliquerit.*
2 *Monachus committens furtum vel homicidium, vel aliud delictum, cognitio & correctio eius ſpectat ad ſolum epiſcopum.*
3 *Abbatis nomen eſt nomen ſolicitudinis.*
4 *Menachus contrahens non conuenitur, ſed monaſterium, cùm monachus non habeat proprium.*

QVAESTIO CCCIX.

1 ITEM, an † correctio monachi a primo loco
a ſpectet ad abbatem? Henri. in cap. quanto. de offic. ordi. dicit quòd gloſſ. decreti. no. quòd ſic. in ca. quæ reſiſtit. xj. quæſtio. iij. credit tamen idem Henric. vt dicit, opin. Hugo. in d. cap. quanto. tecitatam eſſe veriorem. Vnde refert, aut quæritur de exemptis à iuriſdictione epiſcopi, & tales reſpondebunt tam in ciuilibus quàm in criminalibus coram ſuo ſuperiore: ſi hoc competat de conſuetudine legitimè præſcripta, vel ex tenore priuilegij, ita intelligit gloſſ. Accur. C. de epiſco. & cle. authen. cauſa quæ fit cum mona. ij. gloſ. vel coram papa, aut legato. vt ca. tranſlationem. de officio leg. de in integrum reſtit. cap. ij. vnde tenor priuilegij eſt ſequendus. c. porro. de priuileg. ſaluo quòd legitur & not. in c. volentes. de priuileg. lib. vj. Aut quæritur de non exemptis: & tunc aut de hoc eſt conſuetudo legitimè præſcripta, quòd punitio fiat per epiſcopum abbatem, & illa eſt obſeruanda ix. quæſtio. iij. ca. . onqueſtus. de foro competen. ca. cum contingat: de priuileg. cap. accedentibus. & hoc expreſſè not. Hoſtien. in ſum. tit. de temporis ordi. §. & cui. ad fin. ſub §. ſed nunquid religioſus. verſicu. puto in his &c. Aut nulla eſt conſuetudo, & tunc, aut quæritur de delictis vel quaſi: & tunc aut agitur de his quæ pertinent ad officium abbatis & regulam monachalem: vt quia exiuit de monaſterio ſine licentia abbatis, vel aliâs delinquit contra regulam monachalem: & tunc ad ſolùm abbatem pertinet correctio & cognitio xj. quæſtio. ca. de perſona. de ſtatu mona. ca. cum ad monaſterium. §. abbates. & in allega. c. quanto. & in hoc concordat quod not. Hoſtien. cap. in ſingulis. de ſtatu monach. Et dic, ad ſolum abbatem ſine conuentu. vt notat Hoſtien. cap. repræhenſibilis, de appella. circa fin. & Ioan. And. & ibi poſt eum & Archidia. in ca. nullam.
2 xviij. quæſtio. ij. Aut agitur in figura † iudicij, & de his quæ ſunt delicta quoad omnes, vt furtum, homicidium, & ſimilia: & tunc ad ſolum epiſcopum ſpectat cognitio & correctio, pro quo videtur caſus decimaoctaua quæſtione ſecunda. cap. hoc tantùm, ibi dum dicit, atque extra regulam acta corrigere &c. & in cap. abbates. ea cauſa & quæſtio. ad quod facit:
quia † nomen abbatis potius eſt nomẽ ſolicitudinis, 3
quàm honoris, vt not. ſuprà, de ætat. & qualitat. cap. tuam. ſed eſſe iudicem eſt honoris. vt C. quãdo prouoca. non eſt ne. l. fina. ad hoc fa. ix. quæſtio. iij. cap. ij. & xciij. diſtinct. capi. nulla. & iſtam opinio. Hugo. tenent Ioan. Lau. & Archidia. in cap. hoc tantùm. alleg. & Hoſtien. in dicto verſicu. puto in his. & de offic. Archidiac. cap. dilecto. de exceſ. prælа. minus praua. & verſicu. nec in his. ſuper verbo, corrigendi. Hugo. Lau. & Archidiaco. in allega. cap. quæ reſiſtit. cum qua opinio. ſatis concord. Innoc. in alleg. ca. quanto. in gloſſ. & ſic videtur verſicu. hoc Hoſtien. & Ioan. And. poſt eum. & Aſten. lib. vj. tenet quòd ordinandus debet eſſe neophitus. pro hoc fa. l. ſi. C. de iuriſdictione omnium iudicum. cum ibi no. in j. glo. Aut quæritur de contractibus vel quaſi: & tunc cognitio pertinet ad epiſcopum. vt allega. authen. quæ fit
eum monacho. cum ſuis concord. nam † ex contra- 4
ctu quem facit non conuenitur ipſe monachus. ſed monaſterium, & tunc ſimul non poteſt eſſe reus & iudex ſecundum Innocen. & Hoſtien. quinimo nec monachus poteſt aliter conueniri: cùm non habeat proprium xj. quæſtio. j. cap. nolo. & cap. non dicatis. ſecundum Ioan.

a Et ideo dicit Innoc. in allega. c. repræhenſibilis. & Bald. in marga. verſic. monachus. Sicul. & Præpoſi. in eo. c. repræhenſibilis. quòd monachus non poteſt cõdemnari ad refectionem expenſarum, quod ſæpenumero vidi practicari in curia parlamenti. Adde quoad punctum noſtræ quæſtionis, videlicet ad quem pertinet correctio monachorũ. Sien. in c. cum ab eccleſiarum. de offic. ordi. & c. quanto. eo. tit. & in ca. cum contingat. de foro competen. vbi latiſſimè per eum. & ibi vide.

SVMMARIVM.

1 *Teſtibus deponentibus ſuper matrimonio vel adulterio, differentibus tamen in hora, die, loco, an probent, & nume. 2. 3. 4.*

QVAESTIO CCCX.

ITEM fuit quæſitum.[a] Si matrimonium † vel a
adulterium probatur commiſſum in vna die vel in 1
vno loco per vnum teſtem: & alium teſtem probatur quod in alio loco, vel tempore. An dicatur proba-
tum matrimonium, vel adulterium 1. Ioan. And. in 1
addi. Specu. in titu. de teſte. §. iam de interrogatoriis. verſic. quid ſi vnus teſtis. & gloſ. iij. quæſtio. ix. c. nihilominus. tenent quòd non, quamuis Spec. ſuprà, vi-
deatur tenere contrarium 2. vide quod plenè ponit 2
Collect. in cap. præterea. de teſti.

a Sicul. in cap. cum tu. 3 de teſti. dicit † quòd aut per redu- 3
ctionem teſtium ad concordiam ex diuerſitate actuum non a
remanet plena probatio ſicut in caſu noſtræ quæſtionis: & tunc fit reductio non vt probent, ſed vt euitent periurium, vt not. Ioan. And. in additio. Spec. vbi ſuprà. Fede. conſi. clxij. Aut remanet integra probatio ſuper quolibet actu: & tunc ſi eſt certa & clara probatio ſuper quolibet actu fit reductio etiam vt probent. vt eſt text. in allega. c. cum tu. Si verò probatio eſt equiuoca & non neceſſariò concludens intentum producentis, tunc non probat. cap. in præſentia. de probatio. vide Bart. & doc. in l. ij. §. creditum ff. ſi certum pet. Adde glo. illam
ſingularem in alleg. c. nihilominus. dicentem † quòd licet te- 3
ſtes non viderint virum & mulierem commiſcentes præciſè eodem tempore: ſed interpolatim continuò: tamen vnus poſt alium hoc ſufficit, & dicuntur eſſe conteſtes, vt quia viderunt per rimulam vel foramen ſucceſſiuè illos coëuntes: quia cùm iſte actus ſit ſucceſſiuus, non videntur deponere ſuper diuerſa

fornicat

fornicationibus, ſed ſuper vna tantùm, vt notabiliter voluit gloſſ. prædicta, quam ſequitur Sicu. in allega. cap. præterea. de teſti. Cyn. Bald. & Salic. in l. teſtium. C. de teſti. Ioan. de Imol. in l. ſi pater captus ff. de vulgari & pupillari. doct. in l. hac conſultiſſima. C. de teſti. Bald. & Imol. in l. ſi quis. § j. ff. de vulgari & pupillar. & Bartol. in l. quærebatur. ff. de re mili. Adde cau-
1 telam quoad noſtram principalem q. vt reus † faciat interrogari actorem an matrimonium vel adulterium de quo agitur ſemel tantùm vel vno loco tantùm commiſſum fuerit: quòd ſi confiteatur, nunquam teſtes poterunt concordari, ita dicit Spec. vbi ſuprà, de quo vide per Ioan. And. in c. cum Ioannes. de fid. inſtru. Adde ſuprà, quæſt. 23.

1 ADDITIO. An dicatur probatum matrimoniū, vel adulterium. Vide Guido. pap. conſi. xxij. incip. iaquemeta, & Rot. deciſio. lxxxvij. in no.

2 Tenere contrarium. Quando teſtes concordant in facto principali. Et tamen diſcordant in aliquibus circunſtantiis an probent. Vide per domi. Alex. in conſi. cix. in iiij. vol.

3 c. cum tu. Adde Feli. ibidem qui latiſſimè proſequitur huiuſmodi materiam.

SVMMARIVM.

1 *Quæ ſunt de ſubſtantia libelli poſt litem conteſtatam mutari non poſſunt, & nume. 2.*

QVAESTIO CCCXI.

a ITEM fuit quæſitum. ª Intentatum fuit † in-
1 terdictum reſtitutorium, dicendo quòd talis me ſpoliauit anno, die, menſe tali, lit. conteſta. & iurato de calumnia vult mutare annum, menſem, & diem? Concluſum fuit quòd non poteram: cùm illa, quæ ſunt de ſubſtantia libelli poſt lit. conteſta. mutari
1 non poſsint. Sed hîc in iſto interdicto 1 locus & tempus ſunt de ſubſtantia libelli formati in interdicto, vnde vi. l. prima. §. hoc interdictum. & §. rectiſsimè. ff. de vi & vi arma. Videtur tenere Specul. titu. de reſtit. ſpol. §. j. vbi format poſitiones actoris. Idem Goffred. ſuper iſto titu. de reſtitu. ſpoliato. in tuis libellis.

a L. libellorum. ff. de accuſ. canonizata. ij. q. viij. §. libellorum. Bartol. in l. edita. C. de eden. & Sicul. in c. ij. & xiij. colum. de libel. obla. Bartol. in allega. l. j. §. ſiue autem. & §. rectiſſimè. idem Auge. Aret. inſtit. de act. §. quadrupli. xiij. col. Ioan. Pe. de Ferra. in titu. de forma libelli. in cauſa ſpoliatæ poſſeſſionis. in gloſſ. ſuper verb. ingreſſus. aliàs libellus non teneret: ſi non eſſet in eo inſertus locus tempus deiectionis: & ſic annus & menſis: ſicut cùm pro delicto agitur criminaliter. vt l. prætor edixit. in princip. & quòd ibi Bartol. ff. de iniuriis. errant igitur qui non apponunt menſem deiectionis, vel ſi appoſuerint illum menſem non probauerunt ſed alium, nam ſuccumbere
a debent: quia † de alia violentia & de alio ſpolio probauerunt quàm de eo quòd intentatum fuit: vt dicit eleganter Bartol. in l. denuntiaſſe. §. quid tamen. ff. de adulteriis. Aduertas tamen tēpus quòd ponas in libello: an tempus quo aduerſarius tuus fuerit ingreſſus poſſeſſionē: & certè non de neceſſitate: quinimo ſæpenumero poſſes errare: quia ignoras tu vel teſtes menſem deiectionis ſiue ingreſſus. maximè quando fuit abſens, & in tui abſentia Titius eſt ingreſſus fundum tuum. Sed debes apponere tempus quo accedens de nouo ad fundum non fuiſti admiſſus: vel apponas tempus quo tu ſciuiſti & fuiſti ſuſpicatus te poſſe repelli: his nanque temporibus tibi naſcetur hoc interdictum. Et ideo eſt conſilium quando tu ſuſpicaris te non debere admitti, vel poſſe repelli: & iſta ſuſpicio per te probari non poteſt: quia conſiſtit in animo quòd vadas ad fundū tuum: & habeas teſtes per quos probare poſſis quòd non fueris admiſſus: & conatus fueris intromitti, ſi non fuiſti admiſſus, videris tunc deiectus: & ibi tunc naſcitur & competit hoc interdictum, & iſtud tempus eſt inſerendum in libello, quod faciliter probabitur: ita dicunt eleganter Barto. in alleg. §. ſiue autem. & Angal. Aret. in §. quadrupli, vbi ſuprà. Et præmiſſa procedunt: ſicut dictum eſt in interdicto vnde vi. quando arguitur dolus aduerſarij: & tunc neceſſe ſit exprimere tempus. vt not. Bartol. vbi ſuprà. Vbi autem intentaretur remedium c. reintegranda, vel officium iudicis, vel condictio ex l. ſi coloni. C. de agri. & cenſib. lib. 11 tunc in his non erit neceſſe exprimere tempus: quia in his magis attenditur factum quàm delinquentis propoſitum: ita ſeruatur in practica in curiis temporalibus: & tenet de Ferra. vbi ſuprà, & tenere videtur Spec. vbi ſuprà, verſic. ſed vt in hac materia. Adde hîc quæ poſui ſuprà, quæſt. ccxxvij.

1 ADDITIO. In iſto interdicto. vide Ro. deciſi. xiiij & quod ibi ſcripſi in prima parte.

SVMMARIVM.

1 *Monaſterium paciſcens cum ingrediente de aliqua ſumma, ſeu de aliquibus bonis temporalibus, committit ſimoniam.*

2 *Permutatio rei ſpiritualis ad rem ſpiritualem valet.*

QVAESTIO CCCXII.

ITEM fuit quæſitum. ª An ingrediens religionem, & aliquid dans committat ſimoniam? remiſſum fuit ad ca. tua nos. de ſimo. & ibi per glo. Innoc. Collect. docto. a

a Dic † quòd intrans monaſterium cum pacto de dandis temporalibus eſt ſimoniacus. c. in tantum. & c. veniens. eo. tit. Dicit tamen Hoſtien. Goffre. Ray. & Bart. in c. quoniam ſimoni. eod. tit. quòd ſi monaſterium eſſet tenuè, quòd poſſent dicere volenti intrare, ſi vis viuere nobiſcum porta tecum. quia licet te libenter recipere vellemus: tamen bona noſtra non ſufficiunt: ſed tu tene in conſcientia opinio. beati Thom. in ſumma. qui dicit quòd pro ingreſſu monaſterij non licet aliquid recipere vel exigere quaſi pretium: ſed pro victu perſonæ recipiendæ licet aliquid recipere, ſi ad hoc non ſufficiant opes monaſterij. Similiter etiam licitum eſt propter deuotionem quam quia oſtendit monaſterio largas eleemoſynas eidem faciendo quòd facilius recipiatur: ſicut licitum eſt econuerſo prouocare aliquem per temporalia beneficia ad deuotionem monaſterij: licet non ſit licitum aliquid dare vel recipere ex pacto: vt recipiatur i. quæſtio. ij cap. quam pio. Primam opin. Hoſtien. alleg. ſequitur Flo. in ſecunda parte. titu. j ca. v. §. xix. quod etiam tenet Sicu. in c. non ſatis. & ca. quoniam ſimoniaca. eod. titu. dicit tamen eſſe tutius abſtinere à prædicta receptione. argu. ca. vnico. de ſta. reg. lib. vj. Sed quid ſi ſtatuto cauetur in eccleſia Tholoſa. quòd nouiter receptus tenetur ſoluere xl. ducatos pro vna cappa ſiue plumali: vtrum ſit ſimonia. Sicu. in ca. dilectus. in ſecundo dicit quòd ſic: ex quo præceſſit taxatio: quia talis ſolutio videtur facta virtute taxationis & non liberè. facit text. præallega. ca. dilectus. & ca. ex multis. j. quæſt. iij. & ca. veniens. eod. titu. Quod limitant verum aliqui quando tale ſolutum cedit in vtilitatem priuatam aut canonicorum, ſecus ſi ſolueretur pro fabrica eccleſiæ vel aliis ad diuinum cultum pertinentibus ſecundum Hoſtien. de conſti. c. cum omnes. & c. cum ex parte. Nam laudabilis conſuetudo debet ſeruari. c. ad Apoſtolicam. eo. tit. & c. ſignificatum. de præben. non tamen retinere præbendam loco pignoris. arg. dicti ca. ſignificatum. vel etiam poteſt retinere ſi conſuetudo ſit quòd non aſſignetur præbenda quouſque tale quid ſoluerit: in hoc
† enim caſu ſit permutatio ſpiritualis ad ſpirituale, quod licet. 2
c. ad quæſtiones. de rerum permu. veruntamen Sicu. in c. Iaco. de ſimo. tenet quòd ſi ſtatutum imponit tale onus præbendæ ſic valet in fauorem cultus diuini. arg. c. ſignificatum alle. & c. vnic. vt eccle. bene. & arg. in c. ſi propter tua debita. de reſcrip. lib. vj. & hæc opi. magis placet Clauaſ. in §. ſimonia. ij. ver. v.

SVMMARIVM.

1 *Mors alicuius probatur per teſtes, famam & iuramentum.*

2 *Mors antiqua probatur per famam publicam.*

Item per lapſum centum annorum, nume. 3.

4 *Intentionem ſuam fundans ex vita alicuius, debet probare eum viuere.*

Idem dicendum de fundante intentionem ſuam ſuper morte alicuius, nume. 5.

QVAESTIO CCCXIII.

ITEM ſi Titius fuerit mortuus ª quomodo probabitur mors? remiſſum fuit ad Bart. in l. ij. §. ſi du- a

bitetur. ff. quemadmodum teſta.aperi. vbi plenè.& per Cyn.in l.ſiquidem.C.ſolu.matri.

1 a Dic quòd † ſi agatur de magno præiudicio & irrecuperabili.vt ſi quæratur ſi quis occiderit:mors pleuè probari debet per teſtes qui dicant eum vidiſſe mortuum vel ſepeliri.ad hoc l.inde Neratius §.ſi.cum l.ſeq ff.ad leg.Aquil. Barto.in alleg. §.ſi dubitetur.& Sicul.in c.præſentia de ſponſa. Si verò agat de modico præiudicio,tunc regulariter poteſt probari per famam publicam vel indicia. Et vbi ageretur de leuiſſimo præiudicio,probari poterit per iuramentum ſecundum docto.& Barto.in alleg.§ ſi dubitetur.Bart.& doct in alleg.l.ſiquidem.
2 C ſol.mat.vbi Bal.dicit id verum cum vno teſte.Adde † quòd mors antiqua probatur per famam. Salic.in l ea quidem.C.de acenſa.penul.col.Bald in l.iiij ij.eulum.C.de proba.vbi plenè. & Bart.in alleg l.ſiquidem.vbi idem dicit quòd mors de longinquo probatur per famam publicam: & etiam ibidem Ang. & Specul.de actore.ver.ſed quid ſi iſte.& idem Specu.titu.de notoriis crimi.§ Fama & ibi Ioan.And.in addi. Et etiam probatur mors per teſtes dicentes ſe vidiſſe aliquem mori:licet non dicant vidiſſe mortuum eſſe.d.l.ſiquidem.& ibi Angel.& in allega §.ſi dubitetur.de quo vide per Barto.in l.is poteſt.ff.de
3 acquir.hære. Probatur † etiam per lapſum centum annorum vſque ad quod tempus,quis præſumitur viuere.l.j.C.de ſacroſanct.eccle.gloſ.& Bart.in l.ij.§.ſi.dubitetur.alleg.Gnli.de cu.in d l.ab hoſtibus.ff ex quib.cau.maio. Barto.in alleg. l.ſiquidem.Sicu in alleg.c.in præſentia. Et dicit etiam Bart.in alleg. l.ſiquidem,quòd mors de loco propinquo probatur per famam publicam in illo loco. Adde quòd mors magni domini probatur per famam.in ea.l.ſiquidem.& ibi Bart.& Bal.in c.j. quo tempore mil. Et etiam mors probatur & præſumitur ſtatim quòd conſtat teſtamentum eſſe publicatum poſt mortem. & penes hæredes eſſe, Barto.ſingulariter in l.ſi.C.de edi.diui Adri.tol. Et etiam probatur eo quòd fuit portatus ad ſepulturam: vel eo quòd non habebat ſtatum in corpore. Bald.in l. conuenticulam,in ſi.C de epiſcopis & cle.gloſ.Bart.& Angel. in alleg.l.ſiquidem. Et eoipſo quòd quis non reperitur, mortuus præſumitur.Barto.in l.& ſi certus.§.ſi vnus.ff.ad Silet. Et etiam eoipſo quòd quis intrauit mare vel ciuitatem peſtiferam vel in exercitu magno,nec poſtea amplius viſus eſt mortuus probatur. Bart.in tract.de teſti.ver.mortuum hominem. vel per lapſum quinquēnij poſtquam venit nouum de morte. Bart.ibidem & in l.ſi ff.de inſa. Adde quòd prout dicit tex.in
4 l.ſi maiorem.de in integr reſtit.quòd † vbi quis fundat intentionem ſuam ex vita alicuius, & tunc debet probare ipſum viuere: non autem ſufficit probare ipſum iam fuiſſe viuum.vt l.
5 qui ſpadonem.§.qui abſoluitur.ff.de excu tu.quis etiam † vbi fundat intentionem ſuam,ſuper morte alicuius: tunc debet probare mortem.caſus eſt in allega.l ſiquidem.& in d.§.ſi dubitetur.ita voluit Bart.in ea.l.ſiquidem,quod eſt menti tenendum.quia ſæpenumero venit in facto.

SVMMARIVM.

1 *Petens condemnari monachum in pœna pecuniaria non eſt audiendus, ſecus ſi in corporali.*

2 *Monachus habens prioratum perpetuũ poteſt conueniri ſine licentia abbatis.*

3 *Fideiuſſio monachi tenet.*

4 *Monachus recipiens mutuum, ſi non eſt ſoluendo, non admittitur ad ceſſionem bonorum,ſed priuatur præbenda quoadusque creditoribus ſit ſatisfactum.*

QVAESTIO CCCXIIII.

a ITEM fuit traditus libellus ſuper actione iniuriarum contra monachum adminiſtrationē habentem: in quo petebat condemnari in centum, vel in decem.opponebatur quòd libellus non procedebat, nec illi erat reſpondendum. primò quia contra monachum, qui nihil habet proprium: & ſic ſi fieret cōdemnatio non poſſet fieri executio contra ipſum: nec in bonis dictæ adminiſtrationis: quia delictum perſonæ &c. Concluſum fuit quòd eo modo talis libellus non erat recipiendus,nec ei reſpondendum per rationes iam dictas.fuit allega.not. Archi.in cap. quia ſæpe.de elect. lib.vj. & in ca.mulieres.de iudic. co.li.Collect.in c.ex parte.de accu.Innoc.in ca.cum olim.de priuileg.per Hoſtienſ.in ſum. tit. de accuſ. § ſi quis. Bartol.in l.reos accuſare. §. omnibus. ff.de accuſatio. Et præmiſſa procedunt † quando monachus petitur condemnari pœna pecuniaria , ſecus ſi corporali;vt in iur.alleg.per docto. & in cap.dilectus filius.de ſimo. 1

a Idem tenet Spe.in tit.de reo.ver.ſed an monachos,niſi abbas velit ipſum defendere,per l.ſi ſeruum,ff.de iudi.& idē Bal. in addi.Spec.vbi ſuprà,verſ.ſeq.ad quod facit quod dicit Sicu. in c.cùm eſſes.de teſt.in tepe. vbi tenet ꝙ clericus beneficiatus non debet de redditibus ſui beneficij ſoluere debita non contracta pro ſua ſuſtentatione,vel eccleſiæ neceſſitate. idem tenet Arch.in c.ſtatutum §.aſſeſſorem.de reſcrip.lib.vj. Io.de Lig.in cl.gratiæ.de reſcri.in cle.Contrarium tamen, videlicet ꝙ clericus poſſit ſatisfacere creditoribus ſuis de fructibus beneficij.dummodo eccleſia non patiatur detrimentū miniſtris eccleſiæ,& aliis oneribus incumbentibus: tenent Io. Andr.& Præpoſi.In c.reprehenſibilis.de appel.Idem Ioan.Andr. Hoſt. Ant Fran.de Zaba.Sic.Io.de Imo.in c.ij.de fideiuſ.Et dicit ibi Sic iſtam eſſe communem opin.idem Coll.in c.Odoar.de ſo. dicens ſe vidiſſe in curia ſeruari , ꝙ clericus fuit admiſſus cedens fructibus beneficij ſui . vt ſatisfaceret creditoribus ſuis. idem Ant in c olim.ij.de reſtit.ſpol. vbi dicit eſſe caſum , quia hodie generalis cōſuetudo habet,quòd clerici faciunt fructus ſuos:vt voluit gl.in c.præſenti de offic.ord. lib.vj. quare dixerunt doct.ſeruari de conſue. And.Sicu.& Imo.in c.relatum.de teſt.& Imol.in alleg.c ij de fideiuſ.propterea viſum fuit certe & aliis iudicibus,quòd melius eſſet vt darēt ſuis creditoribus, quàm vt diſperdant in aliam cauſam. Et ita ſeruatur quotidie in practica,licet de iuris rigore præcedens opi.verior exiſtat. vide Barb.in alleg.cap.ij Sicul.ibidem & alleg.cum meſſet.& Præpo.in alleg.c.reprehenſibilis.Aduerte tamen ad punctum noſtræ quæſtionis:quia rationes in ea poſitę & dicta doc.procedere videntur in ſimplici religioſo adminiſtrationē ſeu beneficium perpetuum non habente. Sed † in habēte prioratum 2
perpetuum non credo procedere , ſaltem de cōſuetudine.Pro qua facit,quia talis poteſt agere & conueniri ſine licentia abbatis.c.cùm deputati.de iud.& ibi doc.Sicu.in c. cùm dilecta. de reſcr.facit etiam Franc.de Zaba.in alle.c.ij.vbi ſentit idem in prælato regulari,quod in clerico ſeculari. Imò arg.in alle. §. omnibus. tenet quòd pœna pecuniaria in genere bene cadit in monachum.facit etiam Io.Fab.& Ange. Are. poſt eum. inſti. quod cum eo.§.quod dicimus.vbi tenens ꝙ licet † mo- 3
nachus prohibeatur fideiubere,ſi tamen fecerit, tenet ca.j.& ij.de fideiuſ.& hanc partem videtur tenere gl.in auth.de ſanc. epiſco.§.alium, Et fiet executio in peculio , ſi quod habeant. cap.j de depoſi.Hoſtienſ.tamen Ioan.Andr. poſt eum videtur tenere quòd non teneatur.cap.penul.de fideiuſ. ſed illud ſecundum Io Fa.& Aug.debet intelligi quòd non tenetur efficaciter,cùm non habeant proprium , niſi habeant peculium: & ideò ſi fortè peculium non habeant,non poterunt excommunicari. facit Rota deciſ.ccxxvij.in antiquis.vbi dicit quòd
† monachus recipiens mutuum , ſi non poteſt ſoluere, non 4
admittitur ad ceſſionem bonorum: imò poteſt priuari præbenda , & illud quod poteſt haberi dabitur ſibi ad partem & extra conuentum , quo viuere poſſit ad neceſſitatem ſolum, aliàs non. Ad prædicta etiam faciunt nota. per Sicul. in cap. quod quibuſdam.de fideiu.hæc ipſe latius deſcripſi,quia quotidiana , & ſæpenumero vidi per curias , tam Parlamenti, quàm Seneſcalli, in caſibus quos priuilegiatos dicunt plures epiſcopos, abbates,& priores,ac clericos ſeculares,& canonicos regulares pecuniariter condemnari , & ſuorum beneficiorum redditus vſque ad plenam ſatisfactionem ſub regia manu retineri.

SVMMARIVM.

1 *Heres tenetur reddere rationem fideicommiſſario, & quoad fideicommiſſum vniuerſalem facere inuentarium & num.2.*

3 *Inuentarium eſt caput rationis.*

4 *Conſuetudo eſt optima legum interpres.*

5 *Heredi quando non incumbat onus conficiendi inuentarium.*

QVAESTIO CCCXV.

ITEM fuit quæſitum. [a] An fideicommiſſarius 2

vniuer

1 vniuerſalis † poſsit compelli facere hæredem vni-
uerſaliter inſtitutum, & de reſtituendo grauatum,
vt faciat inuentarium? Concluſum fuit quòd ſic,
implorando officium iudicis: vt tenet expreſsè Pet.
Iacob. de teſti. hære. fideicommiſſariæ. Bart. in l. cum
tale. §. j. ff. de cond. & demon. & l. Marcellus. j. reſpon.
v. col. ff. ad Treb. vide plenè in additi. Cyn. poſita in
auth. ſed cum teſtator. C. ad leg. Falcid.

a Vide Ang. l. j. §. hæc ſtipulatio. ff. ſi cui pluſquam. per legem
Falcidiam. & Bald. in l. filium quem. ff. familiæ erciſcundæ pe-
nulti. colum. Ange. Aret. inſtit. de hæredi. quali. & diffe. §. ex-
2 traneis. Et ratio eſt ſecundum doctor. quia † hæres tenetur
reddere rationem fideicommiſſario. ergo tenetur quoad fi-
3 deicommiſſum vniuerſalem facere inuentarium: cùm † in-
uentarium ſit caput rationis ſecundum Cyn. vbi ſuprà, hæc
quæſtio dependet ab illo anno conficiens inuentarium ſicut
perdit Falcidiam. vt §. ſi verò non fecerit. in authen. de hære. &
Falcid. perdat etiam Trebellianicam. & gloſ. in alleg. auth. ſed
cum teſtator. tenet quod non, idem Iacob. de Bel. in alleg. §. ſi
verò. Bar. in alle. l. Marcellus. §. j. ff. ad Trebel. & in d. auth. ſed
cum teſtator. circa finem. & hoc etiam ſequitur ibi Angel. &
Old. in l. fi. §. fi. vt refert Angel. in alleg. l. j. §. huiuſmodi. in ver.
ſed reſtat videre. ff. ſi cui pluſquam, per leg. Falci. & idem Ang.
in allega. §. ſi verò. & Bart. in alleg. auth. ſed cum teſtator. dicit
ſe pluries ita conſuluiſſe, ſequitur Ioan. Andr. in addi. Specu. de
inſtrum. edi. §. fin. ver. nunc dicamus. & iſtam partem ſequitur
Fran. de Rampo. in d. auth. ſed cum teſtator. & Imo. in d. §. hu-
iuſmodi. Pau. de Caſt. conſi. claiij. iij. colum. ver. circa tertium.
Ange. Aret. in allega. §. extraneis. dicit quòd non libenter diſ-
cederet ab opi. Bart. & aliorum prædictorum. & Pau. de Caſt.
vbi ſuprà dicit quòd temerarium eſſet ab opi. prædi. recedere
in decidendo. Idem tamen Pau. de Caſt. aliter tenet vt ſtatim
dicam conſil. ſuo ccx. x. col. quod verò perdat tenere videtur
gloſ. in d. §. ſi verò expreſſim. in authen. de hære. & ſal. in verſi.
ſubſtitutus alleg. galeo. vt refert Ange. in d. §. huiuſmodi. Iaco.
de Aret. Bald. & Raphael. in alleg. l. cum tale. §. j. per illum. tex.
ſequitur Richar. Mal. Pet. & Cyn. in d. auth. ſed cum teſtator.
& Bal. in verſi. quarto nunquid ille qui non fecit inuentarium.
Et ſequitur in eadem auth. Sali. Flor. & Imo. in alleg. l. Marcel-
lus. §. j. & ſibiipſi videtur contrarius. Raphael Cuma. conſi. ſuo
clxj. in prin. idem tenet Rapha. Fulg. conſi. ſuo acvj. dicit quòd
4 in hac dubitatione eſſet ſequenda † conſuetudo, quæ eſt opti-
ma legum interpres. l. ſi interpretatione. ff. de leg. c. cum dile-
ctus. de conſue. & ceſſante conſuetudine teneret: vt dicit opin.
Iacob. de Aret. & ſuorum ſequacium. Salua correctione mihi
videtur opin. quam Cy. poſuit in eius additione in alleg. auth.
ſed cum teſtator. pro opinionum concordantia multum eſſe
æquam vt diſtinguatur quòd aut hæres grauatus coactus fuit
adire hæreditatem: & tunc non tenetur: quia omnia reſtituit
5 & nihil ſibi retinet. l. j. ff. ad Trebel. Aut adiit † ſponte, & tunc
aut hæreditas veniebat reſtituenda ſtatim: & tunc non incum-
bit hæredi onus conficiendi inuentarium, & ſic non venit
priuandus, & tunc ceſſet ſuſpicio ſubtractionis: & ſic procedat
prima opinio Bart. & aliorum eum ſequentium. Aut ex inter-
uallo erat reſtituenda, tunc tenetur inuentarium facere: quia
tenetur reddere rationem. & iſto caſu procedat ſecunda opi.
quod ſatis placere ſibi dicit Pau. de Caſt. conſi. prædi. ccx. Cre-
derem tamen quòd opinio Bartol. propter eius authoritatem
in practica ſeruaretur, & ita ſemel cõſuluiſſe refert Ang. Aret.
in tractatu teſt. Item prohibuit deduci Trebellianicam: & tunc
vidiſſe plura conſilia de Padua. & Ioannes de Pu. ſequitur Bar.
Et eius opinio fuit aliàs in Curia Parlamenti ſeruata.

SVMMARIVM.

1 *Debitum non venit appellatione bonorum mobi-
lium, nec nomina debitorum appellatione immobi-
lium, & nume. 2. 3.*

QVAESTIO CCCXVI.

a ITEM fuit quæſitum.[a] Teſtator † legauit vxo-
1 ri ſuæ omnia bona mobilia & immobilia, teſtamen-
to condito vendidit vnam domum certo pretio,
qui teſtator fuit mortuus ante exactionem pretij:
nunc venit vxor & petit pretium. videtur quòd non
ſit audienda, quia tempus teſtamenti inſpicitur in
vniuerſali legato. leg. fina. §. ij. ff. de lega. ij. Item illud
debitum non venit appellatione bonorum mobi-
lium. in l. caſus. in princip. ff eodem titu. & not. Barto.
in l. ſi ita. ff. de aur. & argen. leg. ita concluſum fuit
pro parte hæredum. An † autem appellatione mo- 2
bilium vel immobilium veniant nomina? vide Bart.
in l. poteſt. ff. de authorit. tut. & in leg. mouentium.
ff. de verbo. ſignific.

a Et dicit quòd appellatione bonorum mobilium non ve-
niunt iura & nomina debitorum. Speculator de reſtitutio.
ſpoliato. §. ij. verſic. ſed adhuc. Barto. in allega. l. poteſt. Paul. in
clementi. j. de rebus Eccleſi. non alie. & ibi Ioan. de Imola. &
Franciſ. Archidiac. & Domini. in cap. j. eod. titu. lib. vj & notat
in l. peculium. §. in peculio. & ibi Angelus. ff. de pecul. Nec
etiam appellatione immobilium veniunt nomina debitorum
ſecundum Specul. de fructib. & intereſſe. §. j. verſicul. ij. quæri-
tur. & Bartol. in l. ſi conuenerit. la ij. ff. de pigno. actio. & in l.
vxori. ff. de vſufruct. leg. & in alleg. l. mouentium. & l. poteſt.
& in l. quam tuberonis. §. & in peculio. ff. de pecul. & in l. j. C. ſi
aduer. tranſ. Angel. ſingulariter in l. non ſolet. ff. de petition.
hæredit. per Paul. Imolam, Franciſcum, Archidiac. & Domini.
vbi ſuprà. ex † quo concluditur quòd nomina debitorum ſunt 3
ſpecies diuerſę per ſe, & non ſunt bona mobilia neque immo-
bilia. vt l. à diuo pio. §. in venditione. ff. de re iudic. vnde ſi le-
garentur mobilia & immobilia ſicut in caſu noſtræ quæſtio-
nis, & nihil decerctur de nominibus debitorum, non caderent
in legato: quia non eſt neceſſe quòd ad alterum iſtorum ap-
plicet: ſi verò ſit neceſſe quòd ad alterum iſtorum applice-
tur, tunc locum habet gloſſ. in authen. de non alie. §. j. colla.
ij. quia ſi in actione venit immobile, computatur inter im-
mobilia. vt d. l. pe. & l. ſi ad reſoluendam. C. de prædi. mino.
& ſi venit mobile, inter mobilia. vt ibidem. ita concludit
Dominic. in allega. cap. ij. Sicul. in cap. nulli. de re. eccleſi. non
alie. & ibi Barba.

SVMMARIVM.

1 *Mulieri, cuius maritus per x, xv. & xx. annos ab-
ſens fuerit, non licet alteri nubere, niſi per certos
teſtes eius mors probetur.*
2 *In teſte conſideranda eſt qualitas perſonæ.*

QVAESTIO CCCXVII.

ITEM fuit quæſitum.[a] An mulieri, † cuius ma- a
ritus fuit abſens per x. annos, xv. vel xx. volenti con- 1
trahere matrimonium cum alio, & dicenti primum
virum eſſe mortuum, licentia ſit ab eccleſia conce-
denda? Concluſum fuit quòd non debet ſibi dari li-
centia, donec ſit certum, quòd maritus ſit mortuus.
hoc not. Ioan. And. in ca. quoniam frequenter. & ibi
Collect. ſuper ver. præſumat. vt lite non conteſt. in c.
in præſentia. de ſpon. & ma. vbi plenè Collect.

a Et licet Anto. ibi dicat famam ſufficere de longinquo, ma-
ximè cùm longo tempore fuit abſens. Dicit tamen ibi Sicul.
quòd illi dicto multum reſiſtit text. in eo. ca. in præſentia. dum
requirit certum nuntium, ac in † perſona nuntij debet conſi- 2
derari qualitas perſonæ: & vtrum deponat per verba veriſimi-
lia, cùm non agatur de modico præiudicio abſentis. & in ſum-
ma hanc materiam remittit arbitrio iudicantis vt diligenter
omnibus ponderatis conſideret vtrum de morte ſit facta cer-
tificatio & in allega. ca. quoniam frequenter. §. porro. viij. col.
in fi. tenet quòd in caſu noſtræ q. requiratur vera & certa pro-
batio de morte, qualiter autem in aliis mors probatur vide
ſuprà quæſtio. cccxiij.

SVMMARIVM.

1 *Ab interlocutaria appellandum an ſit in ſcriptis,
& nume. 2.*

QVAESTIO CCCXVIII.

ITEM fuit quæſitum.[a] An † appellatio emiſſa a
ad papam 1 ſine cauſæ expreſsione, 2 & ſine ſcriptis 1

 2

admiſſa per iudicem à quo deuoluat negotium ſiue cauſam ad ſuperiorem? Concluſum fuit quòd ſic. ita not. Innoc.in ca.cordi. de appel.lib. vj.& Archid. in ca.legitima.eo.tit.& lib.

a Idem tenet Domini.in allega.c.cordi.in verſicu.poſt hoc. iiij.colum.idem Rot.deciſio.cccLxxxviij.incipien ſi appelletur ab electione.&c. vbi dicit quòd ſi iudex tali appellationi non deferret,nunquam talis appellatio deuolueret:quia eſſet manifeſtè friuola, per quam hodie nullum negotium deuoluitur ad curiam in capit.vt debitus.de appellatio & melius in capit. quamuis.de electio lib.vj & ibi tex.clarus:imò tenet Domini. in allega.cap.cordi.in fi quòd ſi ſine ſcriptis appellatur ab interlocutoria, & petantur apoſtoli.& iudex non traditis illis procedat, quòd valeat eius proceſſus:quia cùm talis appellatio ſit ipſo iure nulla, non præſtat impedimentum de regulis iuris.c.non præſtat.lib.vj.facit quod dicit Rot.vbi ſuprà,quòd quando appellatur ab interlocutoria, xij. requiruntur. Item quòd licet regulariter cùm appellatur ab interlocutoria, appellationis cauſa nominatim ſit exprimenda: fallit tamen in
2 ix.caſibus Et verum † in omni appellatione ab interlocutoria ſit neceſſe appellare in ſcriptis, vide latiſſimè per Præpoſi.in allega.cap.debitus.

s Additio. Appellatio emiſſa ad papam. Vide Guid.pap. in deciſio.gratio.quæſtio.ccccxvj.

SVMMARIVM.

1 *Prioratum coniunctum cum cura animarum non poteſt obtinere minor viginti quinque annis niſi velit curam animarum per alium exercere,& nu.2.3.*

QVAESTIO CCCXIX.

a ITEM fuit quæſitum.[a] An † epiſcopus poſſit
1 diſpenſare quòd minor xxv.annis profeſſus & monachus poſſit obtinere prioratum conuentualem. Pau.dicit quòd non.

a Idem Franc.& Imol.in cle.ne in agro.§.cæterum.de ſtatu regu. Et ita fuit concluſum per gloſ.in cle.generalem.de æta. & qualita.& per gloſſ.in capitu.licet canon.de elect.lib.vj.vbi epiſcopus non poteſt diſpenſare in ætate nec in tempore promouendi ad curam animarum vel ordinum recipiendorum
2 ante tempus.Adde quòd licet † prioratus non ſit conuentualis, ſi tamen habet curam animarum quam prior per ſeipſum exercet, tunc prior debet attigiſſe xxv.annum.de elect.capit. cum in cunctis. §.inferiora.tenet gloſſ. Guli.de monte Laud. Zenzel. Stepha.Franciſc.Sicul.& Imol.in §.cæterum.allega.ſi
3 autem † per alium exercet curam animarum: tunc ſufficiunt xx.anni,ſecundum eoſdem,vide ſuprà.

SVMMARIVM.

1 *Remiſsio in delictis non fit inter eos qui non ſunt eiuſdem iuriſdictionis,ſecus ſi ſunt eiuſdem iuriſdictionis,& nume.2.3.*

QVAESTIO CCCXX.

a ITEM fuit quæſitum.[a] Quidam de Narbona iniuriam fecit aduerſum me Tholoſæ commorantem, volo ipſum conuenire Tholoſæ actione iniuriarum ciuiliter. Narbon. excipit quòd non poſſum, quia poſito quòd mihi iniuriam fecerit Tholoſæ, non propter hoc fortius eſt ibi forum, cùm non habeat inibi pergulam, nec armarium, neque domicilium, ſicut in contractibus dicimus.vt l.hæres abſens. §.penulti. ff.de iudic. & in cap. Romana. §.contrahentes. de foro competen. lib.vj. Concluſum fuit quòd non poſsit taliter: neque conueniri niſi ibi reperiatur, ſecundum quod not.Innocen.& Hoſtien.in ca.fina.de foro competen.quia ſicut non
1 habet locum † remiſsio in contractibus.vt in l.fina. ff. de li. ho. exhi. ita nec in delictis, quando de ipſis ciuiliter agitur.vt not. Collecta.in cap.poſtulaſti.de foro compet.& Cyn.in authen. qua in prouincia. C. vbi de crim.agi oportet.

a Domi.in alleg.§.contrahentes.Franc.& Imol.in clemen. paſtoralis.de re iudic.in clemen.in §.denique.Sicul.in allega. cap.fin.de fo.compet. xj col. & in ſumma. Dic concludendo quòd aut iudex delicti non poſtulat hanc remiſſionem fieri, & neceſſariò non eſt fienda,vnde licitè poterit in loco domicilij puniri.vt l.j C.vbi de crim.agi opor. ſecundum vnum intellectum,qui placet ibi Bar.Aut petitur remiſſio,& tunc communiter tenetur quòd in leuioribus criminibus ſeu delictis non fiat remiſſio,nec etiam in atrocibus,ſi agatur de crimine ciuiliter,vt not.Cal.in cap.j.de rapto. fit enim iſta remiſſio ad locum delicti in exemplum:vt cæteri timeant & inde tollatur ſcandalum,quæ non ceſſat in delicto ciuiliter intentato s. Si 1
verò agatur criminaliter,& delictum eſt atrox,& tunc petitur remiſſio.vide bo.glo.in allega.cle paſtoralis. §.denique.alle. quæ in effectu concludit remiſſionem fiendam ex neceſſitate. Ita voluit Cyn.in alleg auth.qua in prouincia.& Bartol. in l.ſi cui.ff.de accuſa.& hoc dicit expreſſum in § ſi quis verò comprehenſorum.in auth.vt nulli iudic.collat.ix.& Zenze.in alle. § denique.in clem.paſtoralis. Et idem voluit ibidem Imol.& Franc.poſt Pau.quando remiſſio petitur in foro eccleſiaſtico, Quando verò petitur in foro ſeculari.Bal.in l.executorem.C. de execut.rei iudic. dicit quòd debet fieri ex toto orbe, cum vnus ſit dominus orbis de iure communi.ſed Imol. & Franc. poſt Pau.in alleg.§.denique.diſtinguunt quòd aut petitur remiſſio de his locis quę ſunt eiuſdem iuriſdictionis,& tunc debet fieri de neceſſitate. Aut † de his quæ ſunt diuerſæ iuriſdi- 2
ctionis,& tunc non ſit fienda de neceſſitate, niſi hoc habeat conſuetudo:vnde Bal.in l.ij.C.de ſer.fug.per not.in alleg.cle. paſtoralis.& idem Bal.in l.ij.x.col.ff.de hære.inſti. & in alleg. l.j.C.vbi de cri.agi opor.poſt Odof.dicit quòd hodie in delictis non fit remiſſio,niſi inter ſubditos eidem imperio. Idem videtur voluiſſe Oldra.conſi cxxiiij. vbi dicit eſſe conſuetudo Romæ,quòd nunquam fiat remiſſio,& ideò non fuit facta remiſſio petita per regem Angliæ: limitarem illud verum eſſe quòd valeat talis conſuetudo de non remittendo in iudice domicilij ſeu delicti,ſed quòd non valeat in alieno iudice: ratio diuerſitatis,quia primo caſu delictum relictum remaneret non impunitum,quia iudex domicilij vel delicti poteſt puniri:ſed in ſecundo caſu delictum remanet impunitum:quia iſte fortè tranſtulit ſe ad alium locum,& nunquam ibit ad domicilium vel locum delicti, & ſic ſi non fieret remiſſio,delictum remaneret impunitum, ergo conſuetudo rationabilis eſt, & per conſequens imperſcriptibilis in c.fin.de conſuet.ita tenet Sicul.poſt Calde.in cap.j.de rapto.& in alle.c.fi.de fo.compe. xiiij.col.Io.Fab.in alleg.auth.qua in prouincia. Nihilominus opin.præfatorum Odof. Old.& Bal.de facto ſeruatur,vt videlicet in delictis † non fiat remiſſio inter eos qui non ſubſunt 3
vni ſuperiori. Et ita quotidie videmus quòd delinquentes in regno ſecuri ſunt in Bearnio.

s Additio. Ciuiliter intentato. An autem fiat remiſſio in contractibus, Vide per do.Feli.in c.fi.de fo.compet.

SVMMARIVM.

1 *Impedito qui non proſequutus fuerit appellationem ſuam infra conſtitutum tempus,ſubuenitur per reſtitutionem in integrum.*

2 *Hæreticorum bona licet ipſo iure ſint confiſcata, requiritur tamen ſententia declaratoria facti.*

QVAESTIO CCCXXI.

ITEM fuit quæſitum.[a] Datum † eſt certũ tem- a
pus appellandi ad proſequendum & introducen- 1
dum appellationem ſuam,in quo fuit impeditus caſu fortuito. An per reſtitutionem ſubueniatur ei, vel ipſo iure? Concluſum fuit quòd ipſo iure, per not.Innocen.in cap. ex ratione.de appel.& ibi Ioan. And.Allegabatur in contrarium l. præſes. C.de appella.no. Cyn. ibidem poſita. Tamen fuit intellecta per not.Innocen.

a Adde quod Cyn.voluit,idem Salice.in allega.l.præſes a.& ſequi videtur Bartol.in authen.j.Item ſi appellationem, videlicet quòd opus ſit reſtitutione.opin.tamen Innocen.videtur

verior

verior per authen.ei qui.& ibi Ioan. Fabri.& §4. in authen. de his qui ingre.ad appel.& c.cum ſit Romana de appel & tenet Cald.in eod.tit.conſil.x. Bald.in alleg.l.præſes.Iacob.But. in l.properandum. §.ſi autem vterque. C.de iudi.Bal.in alleg. authen. Item ſi appellationem.Paul.de Caſtr conſil.cccxxviij. Præpoſi.in allega.ca.ex ratione.de appel.xiiij.col.ſed punctus eſt ſecundum eum, nunquid ſaltem requiratur ſententia declaratoria impedimenti, & videtur dicẽdum quòd ſic per text.
1 in c.cum ſecundum. de hære.lib.vj.vbi dato quòd bona † hæreticorum ſint confiſcata ipſo iure, tamen requiritur ſententia declaratoria facti.& ſa.text.quem ibi no.Ioan.And.& Archid. in ca.fin.de homici.lib.vj.& voluit Domini.in c.fin.de confeſſ. eo.lib.Sien.in ca.cæterum.de iura.cal.& in c.cum non ab homine.de iudi. Barto.in l.eius qui delatorem.in princip.de iure fiſci.voluit Bald.in l.iubemus. §.ſanè.C.de ſacroſanct.eccleſi. in l.ſi quis maior.C.de tranſact.in l generaliter. §.j.C.de reb. credi.in authen.hoc amplius.C.de fideicommiſ.j.colum.in l j. C.de pœna iudi.qui male iudica. & latè per Imol.poſt Car.& ibi Sicul.in repetitione.ca.extirpandæ.§.qui verò.de præben. ſi ergo vbi lex irrogat pœnam ipſo iure requiritur ſententia declaratoria facti, vt etiam voluit Cald. in cle.in plerìſque. ix.colum.de elect ergo in propoſito. noſtro bene requiritur ſententia declaratoria impedimenti: in contrarium eſt veritas, & ita tenet Ioan.And.in addi. Specul.in rub.de appella.in quarta parte. Innocen.in allega.c.ex ratione.& Imol.xij.col. Lap. allega. cxxv.dicentes quòd ſatis erit appellanti proſequi appellationem etiam poſt primum annum, & ſi eidem opponatur de deſertione appellationis propter lapſum primi fatalis, debet replicare de impedimento, & ita procedere ad vlteriora: & ad hoc facit text.in d.cap.cum ſit, ita tenet Præpoſi.vbi ſuprà. Et licet iſtud ſit verum de iure, in curia tamen archiepiſcopali ſolet declarare ſecundum fatale competere appellanti ex impedimentis ſibi illatis in primo, de quo vide ſuprà, quæſtio.lxv.

SVMMARIVM.

1 *Hæres poſt ſententiam latam poteſt opponere exceptionem inuentarij.*

2 *Exceptio inuentarij impedit litis conteſtationem.*

QVAESTIO CCCXXII.

a ITEM fuit quæſitum. [a] An † hæres poſsit op-
1 ponere exceptionẽ inuentarij poſt ſentẽtiam? Conclusum fuit quòd ſic, quia non opponitur contra ſententiam, ſed contra executionem. per not.Cyn. poſita in l. j. C.de iur. & fac. ignoran.& Bart.in l.ex diuerſo.§.fina.ff.ſolu.matri.& in l.Neſennius.§.fina. ff.de re iudi.vbi mouet iſtam quæſtionem.

a Idem no.Angel & Imol.in l j.§ huiuſmodi ſtipulatio.ff.ſi cui pluſquam, per leg. Falcid. Bald.in l.j.C.de iur.& fac.igno. j.colum.not.docto.in l. fina.§ in computatione.C.de iure delibe. Barto.in l.cum fideicommiſſum.in princip. ff.de confeſſ. Bal.in l.peremptorias.in princi.ij.colum.C.ſententiam reſcin. non poſ.Bald.in l.ab executione.ij.colum.in fi. C.quorum appellat.non recipiuntur. quod tamen ipſe Bal.in eadem.l.verſi. ſed dubitatur, verum putat, niſi antea eſſet ſibi aſſignatus terminus ad opponendas omnes ſuas exceptiones tam dilatorias, peremptorias, quàm anormalas, quæ quidam anormalæ non includuntur ſub termino generali, vt dixit in l.exceptiones C.de proba.fa.cap.paſtoralis.de exceptio.& vide Barto.in l.iij. ff.de except. quod ſcripſi ſuprà, cexliij.quæſtio.& quòd
2 † exceptio inuentarij impediat li.conteſt.vide ſuprà,q.cclviij. cum ibidem per me poſitis.

SVMMARIVM.

1 *Iudex requiſitus non tradens apoſtolos, ſi procedit in cauſa, proceſſus eſt ipſo iure nullus.*

Niſi appellatio fuerit interpoſita ſine ſcriptis, nu.2.

QVAESTIO CCCXXIII.

a ITEM fuit appellatum [a] ab interlocutoria, &
1 petiti apoſtoli: cui † appellanti iudex à quo nihil reſpondit, ſed proceſsit, fuit quæſitum an valeat talis proceſſus? videbatur quòd ſic, per cap.ij. de dolo & contuma.lib.vj. In contrarium fuit determinatum per textum, in cap.ab eo qui appellat §.illud autem.de appella.eod.lib.vbi dicitur, quòd ſi iudex requiſitus non tradet apoſtolos, & poſteà procedit, proceſſus eſt nullus, niſi renuntiatum fuiſſet appellationi. Nec obſtat allegatum cap.ij.quia ibi non fuerunt petiti apoſtoli.

a Sed quid ſi appellatio eſſet fruſtratoria? & gloſſ.in allega. cap.vt ſuper, tenet quòd etiam tunc non valebit proceſſus, quam gloſſ. intelligit Rot. deciſio dxl.in antiquis, quæ incipit à grauamine &c. quando appellatio eſſet fruſtratoria ratione materiæ propter falſitatem, vel iniuſtitiam cauſæ, quia tunc talis appellatio eſt potius contra ius partis vel iudicis: vnde in ſe tenet & ſuſpendit iuriſdictionem iudicis, ſed ſecus eſſet quando foret fruſtratoria reſpectu formæ à iure ſibi tradiıæ: vt quia † fuit interpoſita ſine ſcriptis ab interlocutoria: quia tunc valeret proceſſus: & hoc videtur probare ille text. qui ſe etiam refert ad cap.cordi. ita tenet Dominic. in allega.cap.vt ſuper.in fi.& in alleg.capi.cordi.in fi. vt ſcripſi ſuprà, cccxiiij. 2

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſio vniuerſalis iuriſdictionis non probatur per exercitium certi articuli.*

2 *Interruptio præſcriptionis facta in vno articulo, non prodeſt ad alios.*

QVAESTIO CCCXXIIII.

ITEM fuit quæſitum. [a] An præſcribens vnum a
actum iuriſdictionis intendens præſcribere in omni iuriſdictione, præſcribat tam in ciuilibus, quàm in criminalibus? Concluſum fuit quòd ſic per nota. Innoc.in cap.dilectus.de Capel.mona.quamuis Cyn. & Pet.videntur tenere cõtrarium in l.j.C.de emancip. libe. & Barto.in l.j.§.ſi quis hoc interdicto.ff.de iti.actúque priua.& Collect.in d.cap.dilectus.alleg. tamen Ioan.de Ligna tenet ibidem opinio.Innocen. quam fundat mirabiliter. vide quæ poſuit Collect. in cap.dilectus.

a Idem quod Innocen. videtur voluiſſe. Specul.in titu.de præſcript. in verſic ſed pone miles quidam, & idem Specul.in titu.de iuriſdict. omnium iudicum.in verſic.illud etiam not. Ioan. Fabri.in allega.l.j. C.de emancipa. de quo latiſſimè per Pet.de Ancha.in regula iuris, ſine poſſeſſione.in quarta quæſtione principali. Aduerte quia opinio Innocen.limitatur ſingulariter per Siculum, in capitu.primo, de religioſ domibus, videlicet quòd vbi † ius commune non fundat intentionem 1
alterius per exercitium certi articuli, probatur poſſeſſio vniuerſalis iuriſdictionis. Secus autẽ vbi locus pertinet ad alium, quia tunc poſſeſſio non extenditur ad alios articulos non poſſeſſos: vt in cap. auditis.& cap.cum olim.de præſcript. vbi patet quòd exercens iura certa epiſcopalia, ſolùm præſcribit in illis quæ exercuit, & generaliter.idem voluit Bart.in allega. §.ſi quis hoc interdicto.quod vltimum Sicul.dicit eſſe verum, quòd alio poſſidente & exercente vniuerſalem iuriſdictionem in loco, quis exercendo iuriſdictionẽ in certis articulis etiam animo acquirendi vniuerſalem iuriſdictionem, non per hoc acquirit vniuerſum iuriſdictionis: ſed ſicut dictum eſt tantùm poſſidet & præſcribit quantum exercuit. Secus ſi nemo vniuerſaliter poſſidebat: vt not. Innocen.in allega. capit. dilectus. & optimè facit allega.cap j.de religioſ.domib. & quod ibi no. Innocen.& Ioan. Fabri.in allega.cap.j. Sicul.in allega.cap.dilectus.& cap.cum olim.Et vide ad primum dictum quòd non. Bartol.in allega. §.hoc interdicto. vbi ponit aliam limitationem, quòd ſi quis habet conceſſionem ab eo qui habet iura concedendi, exercendo in vno acquirit & retinet in aliis.pro quo Sicul.in allega.cap.cum olim.adducit l.poſſideri.in princip. ff.de acquiren. poſſeſ. vbi dicitur quòd ad acquirendum poſſeſſionem fundi, non eſt neceſſe vt omnes glebas circumambulet: ſed ſufficit quamlibet partem fundi introire dummodo mente & cogitatione hoc faciat, & totum fundum vſque ad terminum velit poſſidere. Adde † quòd interruptio 2
præſcriptionis facta in vno articulo iuriſdictionali nõ prodeſt

ad alios, ſicut exercitium in vno articulo non extenditur ad totam iuriſdictionem, alio etiam vniuerſaliter poſſidente: vt prædictum eſt. Et voluit Sicul. in capitu. auditis. de præſcript. in penul. not. & iiij. oppoſi. vtrum præſcribens poteſtatem excommunicandi videtur præſcribere poteſtatem interdicendi & ſuſpendendi & abſoluendi. Vide Siculum in allegato cap. cum olim. iij. colum.

SVMMARIVM.

1 *Exercitium iuriſdictionis eſt penes archiepiſcopum legitimè præſcriptum.*

QVAESTIO CCCXXV.

a ITEM a anno domini milleſimo cccc. fuit electus in epiſcopum Rauen. dominus Guliel. eiuſdem eccleſiæ Archidiaconus. & confirmatio facta per dominum Petrum de ſancto Martiale pro tunc Archiepiſcopum Tholoſanum abſque conſenſu, & conſilio dictæ eccleſiæ Tholoſanæ, & non obſtantibus oppoſitionibus & appellationibus, quas idem capitulum fecit, & fuit obſeruata opinio Ioan. Andr. & Hoſtien. recitata per Archi. in ca. fin. de elect. lib. vj.
1 Et † fuit etiam conſideratum quòd omne exercitium iuriſdictionis eſt penes archiepiſcopum legitimè præſcriptum, & cùm confirmatio ſit iuriſdictionis in cap. ſuffraganeis. de elect. Idcirco dictus dominus Guli. potuit confirmari attenta dicta præſcriptione abſque conſenſu capituli, & conſilio.

a Etiam anno milleſimo cccclxx. dominus Matthæus de Artigalopa fuit confirmatus per defunctum domi. Bertrandum de Roſergio archiepiſcopum Tholoſanum pro tunc in epiſcopum Appam. ſuper cuius epiſcopatus poſſeſſorio quæſtio pendet in parlamento. Similiter dominus Petrus de Roſergio in præpoſitum Tholoſanum electus, confirmatus fuit per defunctum dominum Petrum de Leone magiſtrum meum tunc Archiepiſcopum Tholoſanum anno domini milleſi. cccclxxv. & ego anno lxxiiij. tūc officialis & vicarius præfati de Leone cognoui de cauſa electionis epiſcopatus montiſalbani inter dominum Georgium de Ambaſia & eleemoſynarium eiuſdem Eccleſiæ: ac magiſtrum Ioan. Doriollæ regis conſiliarium coelectum. Et nunquam in præmiſſis nec aliis iuriſdictionalibus vidi requiri nec expectari, & minus interuenire conſenſum vel conſilium capituli. Et præallega. opin. Ioan. And. ſequitur domini. in allega. cap. fina. vbi dicit talem valere conſuetudinem per cap. non eſt de conſue. eodem libro. An autem in huiuſmodi conſuetudine requiratur titulus, & an in præſcriptione prædicta requiratur tempus duplicatum, ſicut in ſeruitutibus
b diſcontinuis? vide per Domini. in allega. cap. non eſt & per Sicul. in cap. fina. de conſue.

b AVDITTO. capitu. non eſt. Vbi tenet quòd non eſt neceſſarium tempus duplicatum, quia requirere conſilium capituli non eſt actus diſcontinuus: cùm quis continuè poſſideat non ſic in ſeruitutibus diſcontinuis quæ debentur à rebus inanimatis.

QVAESTIO CCCXXVI.

a ITEM fuit quæſitum. a Petebam centum à Titio, quæ dicebam mihi promiſiſſe, & ita ipſum confeſſum fuiſſe: pars Titij dixit, quòd ſi conſtaret eum promiſiſſe, vel confeſſum fuiſſe, illud fuerat ſub conditione: vterque probauimus noſtram intentionem, quis dicatur melius probaſſe? Conclusum fuit quòd Titius, quia omnes teſtes cōcordant tam mei quàm Titij, quòd promiſit & confeſſus fuit. Sed teſtes Titij probant conditionem adiectam, & ſic debet pro ipſo iudicari, prout & factum fuit per uot. per Innoc. & Hoſtien. in cap. cum Ioannes. de fide inſtrumen. ſuper verbo vnica venditio. Et ita omnes teſtes reducuntur ad concordiam.

a Item voluit Sicul. in alleg. ca. cum Ioan. dicens quòd teſtes debent ſuppleri adinuicem ſicut Euangeliſtæ. in capi. nihil. de verbo. ſignifi. & in c. periculosè. de pœ. diſt. j. Et intellige præmiſſa procedere quando conſtat de actus vnitate per confeſſionem partium, vel depoſitionem teſtium. Primum probatur in alleg. cap. cùm Ioan. ſecundum probatur ex dictis illorum teſtium qui depoſuerunt contra Suſannam, Dan. xlij. cap. nam ex eo quòd deponebant de eadem hora, colligebatur vnitas actus. ideò diuerſitas in loco commiſſi adulterij induxit contra eos præſumptionem falſitatis, nec fuit facta præſumptio multiplicitatis actus, de quo bo. gloſ. in quæſtio. ix. in cap. nihilominus. Aliàs aut vbi teſtes actoris & rei deponunt contraria circa actum iterabilem, & per præſumptionem multiplicitatis actus poſſunt reduci ad concordiam, id fieri debet: & tunc præſumatur actus multiplicatus. & ſic ſunt teſtes intelligendi deponere ſuper diuerſis actibus. vt not. Sicul. in cap. cùm tu. de teſtib. de quo vide quæ ſcripſi ſuprà quæſt. xj. & cccx.

SVMMARIVM.

1 *Cautio non habet locum quando teſtatoris verba referuntur ad ius, & impletur conditio per acceptilationem.*

Secus ſi verba teſtatoris referuntur ad factum: nam tunc non ſufficeret acceptilatio, ſed locum haberet cautio Mutiana. num. 2.

3 *Cautio Mutiana non habet locum in contractibus, ſed bene in donatione cauſa mortis. & num. 4.*

QVAESTIO CCCXXVII.

ITEM Titius legauit centum Sempronio, cum hoc quòd vlterius dictus Sempronius in bonis ipſius Titij nihil petere poſſet: petit nunc Sempronius legatum: hæres Titij petit ſibi præſtari cautionem Mutianam per l. Mutianæ. ff. de cond. & demonſtr. legatarius verò dicit non teneri præſtare dictam cautionem: ſed quòd ſufficit vt ipſum hæredem liberet per acceptilationem? Concluſum fuit quòd legatarius bene dicit, per l. mulier. ff. de cond. inſti. & alle. l. Mutianæ. & in vtraque l. per Bartol. a

a Et ibi Bart. præmiſſa intelligit † quando teſtatoris verba 1
referuntur ad ius, & non poſſet amplius legatarius petere de iure: quia tunc non habet locum cautio. ſed impletur conditio per acceptilationem: & ſic loquitur allega. l. Mutianæ. in
ver. vnde ſi vxor. Quando † verò verba referuntur ad factum 2
vt non peteret de iure vel de facto. & tunc non ſufficeret acceptilatio, ſed locum haberet cautio Mutiana. vt in ij verſic. prædi. l. alleg. Mutianæ. & glo. in d. l. mulier. Sed in dubio verba iſta referuntur ad ius in vltimis voluntatibus. vt l. licet. ff. vt le. no. ca. l. ania. §. fin. de condit. & demonſt. ita voluit Bart.
in alleg. l. mulier. & l. Mutianæ. Adde † quòd cautio Mutiana 3
non habet locum in contractibus. gloſ. in allega. l. Mutianæ. gloſ. in l. j. in fi. C. de pact. & in l. dedi. in princip. de condit. ob cau. & tangitur in l. ita ſtipulatus. de verb. obliga. & Bartol. in alleg. ll. & l. ſine apud acta. C. de tranſactio. & in l. inſulam. §.
quidam. ff. loca. habet tamen † locum in donatione cauſa 4
mortis, ſecundum Bald. in auth. cui relictum. C. de indic. vid. & Lud. Rom. in ſingulari. verſ. cautio. veruntamen poteſt per teſtatorem remitti, ſecundum Bald. in præalleg. auth. & Ang. in authen. de nup. & præfata col. iij. Et quando eſt præſtanda, debet præſtari cum fideiuſſore. in authen. præalleg. & ibi Bal. & Bart. in d. l. Mutianæ.

QVAESTIO CCCXXVIII.

ITEM fuit quæſitum. a An omnes cooperantes, a
aſſociantes, vel fodientes ſepulchrum publicè excommunicati ſint ipſo iure, ſeu facto excommunicari, ſeu tenore clem. eos. de ſepul. do. Ioan. Cal. dicit quòd ſic: quem vide plenè in his quæ poſui in c. ex parte. eod. tit. ſecundum eum.

a Idem tenet Stephanus Lap. Ioan. de Imol. & Sicul. in allega. clem. Et idem dicunt de portantibus candelas, & clericis dicentibus officium ſepulturæ: quia participant in crimine criminoſo. Et in ſumma concludit Sicul. vbi ſuprà, quòd omnes cooperantes & authorizantes ad ſepulturam, incidunt in pœnam prædictæ clemen.

QVAEST.

QVAESTIO CCCXXIX.

a ITEM fuit quæſitum. [a] Appellatum fuit: appellans vel appellatus ad probandum ſententiam pro, vel contra ſe latam produxit inſtrumentum ſententiæ, in quo narratur, quòd lis fuit conteſtata: iuratum de calumnia, &c. renunciatum & concluſum, an per hoc probetur proceſſus primæ inſtantiæ? Concluſum fuit quòd non. per not. Innocen. in cap. quoniam contra falſam. de probation. gloſſa in verſicul. & perſonas. & per Collect. capit. j. de fide inſtrumento.

a Dic quòd hoc verum eſt vbi inſtrumentum eſſet ſimpliciter recitatorium actorum: quia tunc poſſet procedere dictum Inno. Sed vbi notarius diceret tali die, & loco fuit oblatus libellus. & lis conteſtata, & coram quibus. & quòd in præſentia ſua acta fuerunt omnia. Et poſtea in fine ſe ſubſcribens dicat ſingulis interfuiſſe, tale inſtrumentum eſt teſtimoniale ſecundum Hoſtien. in allega. c. quoniam. nec apparet quare fides non ſit illi adhibenda. argumen. c. tranſlato. de conſtit. & ita tranſeunt communiter doct. cum prædicto Innocen. ſic limitato. Tu verò dicas prout voluit Sicu. in allega. c. quoniam. poſt Bart. in authen. ſi quis in aliquo. in ſi. & in l. j. C. de rela. quòd aut prædicta ſententia in qua ſicut præmittitur recitantur acta. ſimpliciter lata fuit præſentibus partibus & non contradicentibus & tunc probantur ipſa acta per ſententiam, per text. illius l. j. C. de rela. ex quo non fuit appellatum, ſiue idem notarius ſcripſerit actā ſententiam ſiue non: quia ſemper ſubeſt eadem ratio ſiue factum ſit antiquum ſiue recens. idem Compoſtel. & doct. in ca. in præſentia. de renun. Innoc. in c. j. de elect. Paul. de Caſtro conſi. iij. Specu. tit. de inſtru. edi. §. reſtat videre. verſ. in ſumma. Bart. & doct. in alleg. l. j. C. de rela. Bart. in alleg. authen. ſi quis in aliquo. & ibi per Bald. & Bart. in l. ij. ff. quando appel. ſit. & Bal. in marga. ver. ſententia. v. col. de quo per Augu. in authen. vt ſponſa. largi. Aut fuit ſententia lata in abſentem. & tunc ſerua dictum Innoc. ſicut præmittitur per dictum Hoſtien. limitatum. ita tenet Sicul. in alle. c. quoniam contra. xix. & xx. col.

SVMMARIVM.

1 *Minor reſtitutus in integrum an condemnetur aduerſario in expenſis. & nu. 2.*

QVAESTIO CCCXXX.

a ITEM fuit quæſitum. [a] An † minor qui reſtitui-
1 tur debeat in expenſis condemnari aduerſario? Concluſum fuit quòd ſic: vt expreſſè tenet Hoſtien. in ſumma. titu. de in integrum reſt. §. fin. in fi. cum ibi alleg. alle. l. non eſt ignotum. C. de adminiſtra. tutorum. per Bart. in l. ſi finita. §. & ſi fortè. ff. de damno infect.

a Aduerte quia Hoſtien. vbi ſupra loquitur quando minor
2 petit † ſe reſtitui aduerſus miſſionem factam ex primo decreto propter contumaciam ſuam, cùm nullus appareret defenſor. nam tunc quando poſt annum petit in integrum reſtitui, tenetur ad expenſ. & ita debet intelligi dictum Bart. vbi ſuprà, quod etiam innuere videtur Bald. in l. iij. C. in quibus cau. in integ. reſt. non eſt neceſſ. in fin. & iſta fuit opin. Vber. de Bo. quam refert Ioan. And. in additio. Specu. ti. de primo & ſecundo decre. verſicu. quid ſi non reperiantur. vbi Ioan. And. recitat alias tres opi. & inter alias opi. Iac. de Are. diſtinguentis, quòd aut minor tempore tenutæ non habebat tutorem vel curatorem, vel legitimum defenſorem, aut habebat: & hoc caſu aut illi adminiſtratores ſunt ſoluendo, vel non. Primo caſu principali: quando non habeat, debet tenutam reſtituendam minori: licet expenſas non ſoluat per l. vlti. C. ſi aduerſ. rem iudi. vbi dicit text. nullum vobis præiudicium. & ff. de re iud. l. acta. § fi. & l. contra pupillum. C. qui legi. per l. j. per quas leges, & l. in cauſæ ij. ff. de mino. dicit reſtitutionem minori non eſſe neceſſariam: vel ſecundum eum diſtinguitur. aut minor non habens defenſorem legitimum tempore datæ tenutæ erat pupillus, aut adultus, primo caſu non teneretur ſibi petere tutorem. ff. qui pet. tuto. l. ij. & recuperabit tenutam non ſolutis expēſis. Secundo caſu cùm erat adultus tenebatur ſibi petere. ff qui pet. tut. l. iij. §. tutores. C. qui pe. tu. l. j. Si non petit videtur fuiſſe in dolo contra quem etiam non reſtituitur. ff. de minori. l. ſi ex cauſa. §. nunc videndum. Non recuperabit ergo poſſeſſionem, niſi reſtituat expēſas. Sed Io. And. ibi plus placet quod dicit Specu. in verſi. præterea, in non habente curatorem requirēdos amicos, vel ſaltem requirendū prius ipſum vt petere veniat curatorem, pro quo facit prædicta l. j. C. qui pet. tuto. & maximè ſecundum lectu. Iaco. de Ra. quam ponit ibi Cy. quæ vult admonitionem, de qua lex loquitur eſſe neceſſariam, & petendam à iudice, vt vocetur ad hoc minor, ſcilicet ad petendum curatorem: quod intendit idem Ioan. And. quòd non ſufficiet actori ad iuſtificandam tenutam facere vocari minorem non habentem defenſorem ſuper principali. ſecundum quod intelligit etiam quod not. in prædicta l. fina. C. ſi aduerſ. rem iudic. deinde redeundo ad verba Iaſo. qui dicit ſecundo caſu quando habebat tutorem vel curatorem. ſi ſint ſoluendo, eum teneri ad expenſas quas recuperabit à prædictis. ff. de lega. ij. l. qui ſolidum. §. etiam Aliàs non tenebitur ad illas. & recuperabit tenutam. ff. de mino. l. cum mandato. ff. de pecul. l. ſumma, cum ratione. §. ſi dolo ff. de admini. tut. l. fina. ff. ne vis fiat ei. l. j. hoc edicto. hoc idem dicit Ioan. And. tenere Guid. de Su. in l. j. ff. ſi quis ius di. non obtempe. ſcilicet quòd non teneatur ad expenſas, ex quo vocatio non fuit debitè facta. Et idem dicit de banno dato: ſcilicet quòd ſi propter contumaciam fuerit bannitus, expenſas banni vel cancellationis non ſoluit: citari enim debuerant propinqui amici, & affines ipſius, & omnes quos non eſt veriſimile omiſſuros defenſionem ipſius minoris, per ll. in prin. alle. Ponderat etiam quòd circa principale ius actoris non eſt factum deterius: quia & ſi veniſſent, nō ſubiiſſet ſine curatore iudicium: quia minori hoc etiam attenditur in citatione facta die feriato. ff ſi quis in ius vocatus non ierit. l. ij. in fi. & ff. de arbi. l. arbiter calēdis. Quomodo & quando minor reſtituatur aduerſus contumaciam & dolum præſumptum, aut verum, vide ſingulariter per Bart. in l. j. §. minor etiam. ff. de mino.

SVMMARIVM.

1 *Notarius ſi quis eſſe negetur, quis teneatur ad probandum eum eſſe notarium.*

2 *Notarius tempore inſtrumenti de quo contenditur ſi fungebatur officio notariatus, verè præſumitur eſſe notarius.*

3 *Per deſcriptionem in matricula an quis probetur eſſe notarius.*

4 *Literæ teſtimoniales officialis ſub cuius iuriſdictione habitat notarius, an ſufficiant ad hoc vt probetur quis notarius.*

5 *Falſus homo non eſt homo.*

6 *Notarius quis probatur eſſe ex diuturnitate longiſſimi temporis.*

QVAESTIO CCCXXXI.

ITEM ſi aliquis † negetur tabellio cui incum- a
bat onus probandi. [a] Concluſum fuit quòd dicenti 1
ipſum eſſe tabellionem: vt not. Spec. ti. de inſtr. edi. §. reſtat videre. verſi. ſcias. x. col. & ver. illud autem notandum. xviij. colum. Quomodo autem probetur tabellio? dic vt ibi per totum. & vide de hac materia
per Innocen. in c. j. 2 de fide inſtrum. circa finem. 2

a Quoad primum idem tenet Paul. de Caſt. in l. ſcriniarios. C. de teſta. mili. Quoad ſecundum Innocen. vbi ſuprà, ponit tres practicas probandi. primò vt probetur per inſtrumentum, vel teſtes officium ſibi fuiſſe commiſſum. Secundò ſi
† probatur per teſtes, quòd tempore illo, quo fuit factum in- 2
ſtrumentum de quo contenditur, publicè fungebatur notariatus officio. de offic præto. l. Barbarius. §. Philippus. & in l. ij. ff. ad Macedon. Tertiò ſi appareant diuerſa inſtrumenta: & multa inter multos & diuerſos per manus eiuſdem conſcripta. quæ firma manent, & ſine contradictione ab omnibus tanquam publica recipiuntur: & quot inſtrumenta ſufficiant relinquendum eſt arbitrio iudicis ſecundum Hoſtien. hanc materiam latius proſequitur Ioannes Andr. in addi. Specul. in d. verſicu. & ſcias. vbi narrat Moteſill. diſputando tenuiſſe quòd oportet verè probare officium illi fuiſſe commiſſum,

nec poſſeſſio releuat ob onere probandi, niſi fortè inſtrumen-
rum produceretur de longinquo. Et ibi vide ad plenum : vbi
3 † etiam concludit quòd per deſcriptionem in matricula non
probetur notarius. & idem Paul. de Caſtro, in allega. l. ſcrina-
rios. Anto. in allega. c. j putat quòd ſi ſciente & patiente ſupe-
riore ſit poſſeſſionem ingreſſus, iſtud ſufficit. arg. in c. conſul-
tationibus. de iure patro. & cum hoc temperamento dicit ſe
intelligere Specul. in titu. de proba. §. j. verſicu. vlti. quæritur.
& ver. verum. & Ioan. Andr. in addi. Specu. vbi ſuprà. Sicul. au-
tem in allega. c. j. de fide inſtrumen. dicit ſe credere quòd ſola
ſcientia & patientia ſuperioris non ſufficiat ſi conſtaret poſt-
modum de vſurpatione officij : cùm ex parte ſuperioris non
interuenit aliquis actus poſitiuus, cùm requiratur officij col-
latio ſeu creatio. argumen. c. cum iamdudum. in fi. de præben.
& quod not. per gloſſ. & doct. in c. quia circa. de conſanguinl.
& affi. & in cle. ſi Romanus pontifex. de ſen. excomm. in clem.
& bene facit c. ad decimas. de reſti. ſpol. lib. v. & quod ipſe di-
xit in c. cum eccleſia Sutrina. de cauſ. poſſeſſ. & proprie. hoc
idem velle videtur Innocẽ. in c. nihil. de elect. Nec obſt. c. con-
ſultationibus. de iure patro. quia loquitur de poſſeſſione bona
fide quæſita aliàs nil valeret præſentatio. vt ibi nos. & plenius
per Innocentium in c. ij. de in integr. reſti. Sed ſi non conſtat
de vſurpatione officij, ſed ſolùm reuocatur in dubium de po-
teſtate, prout propriè loquitur Innocen. putat Innoc. verum &
eleganter dixiſſe cum hoc temperamento iudicio ſuo : vt pro-
betur quòd longo tempore fuit palàm & publicè in poſſeſ-
ſione tabellionatus. Nam per hoc præſumitur habuiſſe titu-
lum: quia non eſt veriſimile quòd tanto tempore fuiſſet ſine
titulo tolleratus, hoc probat apertiſſimè per c. illud. de præ-
ſumpt. & per not. Innocen. in allega. c. ij. de in integr. reſtitu.
Idem voluit Barto. in allega. l. Barbarius. licet contrarium ſen-
ſerit in l. Herennius. ff. de decurio. Idem voluit Ioan. de Pla.
poſt Bart. in l. quicunque. C. de colo. fugi. libro xj. idem Ioan.
Pet. de Ferra. in titu. de forma opponendi contra inſtrumen-
4 ta. Subiungens † ſufficere literas teſtimoniales officialis vel
rectoris ſub cuius iuriſdictione habitat ipſe notarius. vt obſer-
uat practica generalis, & iſtam opinionem ſequitur Specul. ti-
tu. de inſtru. edi. § poſtremo. verſicu. quid ergo ſi tabellio, &c.
Et ſi diceremus contrarium infinita inſtrumenta perirent tra-
ctu temporis, cùm moriantur notarij, & perdantur literæ col-
lationis officij: & durum eſſet hæc omnia recenſere vt in ſimili
no. in c. quoniam contra. de proba. Et præmiſſa de Fer. intelli-
git procedere, quando inſtrumentum de partibus proximis
& circunſtantibus producitur: vbi facilis poteſt haberi proba-
tio & informatio de dicto officio : ſed ſi inſtrumentum pro-
ducitur de longinquis partibus vbi redditur difficilis probatio
& informatio, quòd ille ſit notarius, ſufficient literæ teſtimo-
niales ſicut dictum eſt per Specul. in d. §. reſtat. verſic. Sed quid
ſi producatur aliquod inſtrumentum, determinat quòd ſi tale
inſtrumentum appareat prima facie in forma communi & pu-
blica non abolitum nec cancellatum, &c. quòd plenam fidem
per ſe faciet, ſine alia probatione : nec eſt veriſimile quòd in
ſua ſubſcriptione qua ſe notarium atteſtatur falſum commit-
5 tat: quia † falſus homo non eſt homo, vt no. in l. falſus. C. de
fur. argum. ad hoc in l. ij. C. de fide inſtrumen. & l. fin. C. de edi.
diui Adrian tol. & in l. ij. quemadmo. teſt. ape. quam opi. ſequi-
tur Cy. & Guli. de Cu. in l. comparationes. C. de fide inſtrum.
& gloſſ. in authen. de fide inſtrum. §. in ſum. & Iaco. de Bello-
uiſu in dicta authen. de fide inſtrum. §. quòd ſi tabellio. colla.
vj. & ibi Bart. in alleg. ſpe. vbi ſuprà. idem Ioan. Andr. in addit.
vbi ſuprà. Sicu. in alleg. c. j. de fide inſtrumen. vj. col. dicit ta-
men de Ferra. vbi ſuprà, fortaſſe non improbabiliter poſſe di-
ci quòd ſi ſit inſtrumentum in quo vertatur magnum præiudi-
cium: vtputa teſtamentum vel aliud graue debitum, quòd non
credatur faciliter, niſi probetur modis ſupradictis: & ſic poteſt
omnium ſententia concordari & omnis materia falſitatis &
6 ſuſpicionis auferri. Adde † quòd etiam probatur quis notarius
ex diuturnitate longiſſimi temporis : vt quia producatur in-
ſtrumentum antiquiſſimum, quia præſumitur quòd fuerit
notarius qui illud confecit. Innocen. in cap. veniens. de ver-
bo. ſignific. libro vj. & Bald. in authen. quas actiones. in fine. C.
de ſacroſanct. eccle.

1 Additio. Cui incumbat onus probandi. Tu vide Gui.
pap. conſi. cxxxvj incip. attendant ſi placet, in fi. & totam de-
ciſio. lxxxvj. in nouis.

a Per Inno. in c j. Adde Feli. ibidem. vj. col. & ſeq. & Iaſ. latiſ-
ſimè poſt alios in l. barbarius. hic alle. col. vj. & ſeq.

QVAESTIO CCCXXXII.

1 ITEM fuit quæſitum. [a] ſi appellans fuit diligens
toto primo anno [1], præter vno die, quo fuit impedi- 1
tus per iudicem, vel facto partis, an deberet habere
ſecundum fatale integrum. Concluſum fuit quòd
ſic : & ita tenet Ioan. And. in ca. ex ratione. de appel.
Cy. in authen. ei qui. C. de tempor. appell. Et ita ſer-
uatur Tholoſæ in capella.

a Anto. Imol. Sicu. & Præpoſi. Vide latiſſimè per Præpoſi.
in alleg. cap. ex ratione. & adde per me poſita ſuprà q. lxv. &
quæſtione cccxvij.

1 Additio. Si appellans fuit diligens. Tu vide de hoc
Guid. pap. in deciſ. gratianop. q. ccccxvj.

SVMMARIVM.

1 *Viſitatio ſeu procuratio qua debetur de priuilegio vel conſuetudine præſcribi poteſt.*
Secus illa qua debetur de iure communi. ibid.
2 *Procuratio debita ratione viſitationis tantùm, eſt adeò priuilegiata, vt præſcribi non poſſit.*
Secus de illa qua debetur ratione inſtitutionis. ibid.
3 *Procuratio accedit viſitationi, & viſitatio habet in ſe annexum ius publicum auctoritate & vtilitate.*
4 *Ea quæ præſcribi non poſſunt, nec poſſunt pro futuro tempore remitti.*

QVAESTIO CCCXXXIII.

ITEM an † viſitatio, [a] vel procuratio præſcribi 1
poſſint? Concluſum fuit, quòd illa quæ debetur de a
iure communi, præſcribi non poteſt : illa verò quæ
debetur priuilegio vel conſuetudine, ſeu pacto, ſic.
ita tenet Collect. & docto. in cap. cùm ex officij.
de præſcrip. & Guli. de monte Laud. in clemen. j. de
cenſibus.

a Idem voluit ibidem Zenze. Ioan. de Imo. & Franc. ſecun-
dum quam latius videretur dicendum poſt prædictum Guli.
quòd aut procuratio debetur ratione conſuetudinis vel in-
ſtructionis, & ſic poteſt præſcribi. de præſcrip. ca. accedent. in
xl. gloſ. Aut procuratio debetur ratione viſitationis, tunc aut
contra eum qui viſitat iure ſpeciali: vt contra abbatem vel ar-
chidiaconum, & poteſt præſcribi, d. ca. cùm ex officij, de præ-
ſcrip. & ita tenet ibidem Innoc. ſed Sicu. ibidem † tenet quòd 2
procuratio debita ratione viſitationis duntaxat ſit adeò priui-
legiata, vt præſcribi non poſſit : ſecus autem de alia procura-
tione, quæ deberetur ratione inſtitutionis, cùm fundata fuit
eccleſia vel ratione pacti, ſicut dictũ eſt ſuprà, & iudicio meo
iſta opin. Sicu. videretur verior per rationes, quas tangit ibi-
dem. Aut contra eum qui de iure communi obuiet. Et tunc
aut per reſcriptionem, aut quæritur de præſcriptione qua quis
ſe vult liberare: & non poteſt: quia † procuratio accedit viſi- 3
tationi : & viſitatio habet in ſe annexum ius publicum autho-
ritate & vtilitate : & cõtra tale ius non tenet præſcriptio, ſicut
nec pactum. ff. de pact. l. vnus §. illud. & ita tenet Sicul. vbi ſu-
prà, licet Innoc. Ioan. And. & Anto. ibidem teneant quòd poſ-
ſit præſcribi quoad quotam ſeu partem: opi. tamen Sicu. mihi
videtur rationabilior per rationes ſuas, quas ibi vide. Aut de
præſcriptione quoad tertium, videlicet vt teneat alteri ſub-
iici quoad viſitationem, & ſoluere procurationem, & valet ta-
lis præſcriptio : per quam tale ius non extinguitur : ſed in
alium transfertur. tenet Franc. vbi ſuprà. Et ita debet intelli-
gi præalle. c. cum ex officij †, & c. cùm olim. propter quæſtio- 1
nem de priuileg. & ca. cùm perſonæ. eo. tit. lib. vj. Ita not. Old.
conſil. cxxij. & conſil. cclxiij. Ioan. And. Anto. Sicul. in ca. cùm
non liceat. de præſcript. & idem Anto. & Sicu. in c. auditis. eo.
titu. Rot. deci. xliij. Sed ecce clerus ciuitatis & diœceſis Tho-
loſæ donauit domino meo reuerendiſſimo Archiepiſcopo
pro ipſius aduentu iucundo ſummam mille ſcutorum. cùm
hoc quòd de tribus annis, Idem Archiepiſcopus non exige-
ret viſitando procurationem, quæritur an potuit fieri talis
remiſſio †. Et viſum fuit mihi quòd non, inſequendo opin. 2
Sicul. in alleg. c. cùm ex officij. vj. colum. qui dicit, quòd licet
prælatus anno quolibet viſitando poſſit remittere procura-
tionem expreſſè & tacitè non petendo. ar. op. in c. ſi. xij. q. ij.
&c.

& c.quàm periculoſum, vij quæſtione prima. capitulo ad apoſtolicam, de regula. quia ex hoc non læditur iuſtitia publica. Sed non poterat illam remittere ſe obligando ad non petendum pro futuro tempore nec reſpectu ſui : nec reſpectu ſuo-
4 rum ſucceſſorum, quia ea ratio † quæ militat vt non poſſit præſcribi, militat vt non poſſit pro futuro tempore remitti. Alij tamen ſequentes opinio. Innocen. & Anto. tenuerunt dictam valere remiſſionem eo quòd eſſet temporalia ad ipſius remittentis præiudicium duntaxat : ſed non fuit bene reſponſum rationibus Sicul. cuius opi. arbitror de iure veriorem, & etiam tenuit Hoſt. ſed fortè commodum burſale rationi prævaluerunt: vnde proceſſit quòd de illo triennio non fuerunt viſitati. quod tamen factum fuiſſet ceſſante dicta remiſſione. Poſteà lapſo triennio cùm idem dominus meus ex indulto legati de latere viſitando per procuratorem in pecuniatae ſi per ſe viſitaret. Pro parte clari dictis non teneri procurare niſi viſitantem & in victualibus duntaxat per c. ſi epiſcopus, de offic. or. lib. vj. obtentis literis querimoniæ in caſu ſaiſinæ & nouitatis & illarum medio cauſa ad curiā parlamenti deuoluta fuit eidem domino inhibitum id facere: prout nec factum extitit.

1 ADDITIO. c. cum ex officij. Vide dominum Feli. in d. c. cum ex officij, latè tractantem de præſcriptione circa procurationem. in princ. v. col. verſic. cæterum vt intelligas.

2 Remiſſio. Vide per Feli. in alleg. c. cum ex officij ix. colum. & ſeq.

S V M M A R I V M.

1 *Monaſterio dans bona ſua, nec mutans habitum non prohibetur contrahere matrimonium.*
Nec gaudet priuilegio fori, & poteſt conueniri coram iudice ſeculari. & nu. 2.

QVAESTIO CCCXXIIII.

a ITEM fuit quæſitum. ᵃAn ille † qui dedit ſe &
1 ſua monaſterio, non mutando habitum, poſſit contrahere matrimonium? Concluſum fuit quòd ſic per not. Collect. in c. non dubium. de ſenten. excom. & Innocen. in c. vt priuilegia. §. j. ſuper verſicu. non mutato habitu. de priuile.

2 a Idem Sicu. vtrobique. Addens † ſe putare quòd tales non gaudeant priuilegio fori: ſed q̄ debeāt corā iudice ſeculari cōueniri cū nihil interueniat quod habeat eos eximere à iuriſdictione ſeculari. pro quo facit gl. in alle. c. vt priuilegia, vbi hoc tenet Sicu. & latius per eū in c. ij. de fo. comp. Et etiā tales non gaudent priuilegio canonis, ſi quis ſuadēte: vt tenet Sicul. poſt Hoſt. in alle. c. non dubium. Adde hic poſita & ſcripta ſ. q. viij.

S V M M A R I V M.

1 *Legata pia debentur, etiamſi teſtamentum rumpatur per agnationem poſthumi.*

QVAESTIO CCCXXXV.

a ITEM fuit quæſitum. ᵃSi † teſtamentum fuit ru-
1 ptum per agnationé poſthumi: an legata pia debeantur? Concluſum fuit quòd ſic: & ita videtur dicere per Iaco. in libellis ſuis, ſub tit. de condi. l. omnimodo. aliàs pro omni materia quæ pro teſtamento datur. §. circa illud autem. ex cauſa præteritionis: vbi plenè per ipſum. Et Cy. videtur tenere de omnibus in dicta authen. ex cauſa. C. de libe. præteritis. vide ibidem per Bartol. in repetitione ſua. & l. filio præterito. ff. de iniuſto & rupt. teſtamen. & multa alia circa leg.

a Vide ſuprà, quæ ſcripſi. q. lxxxix. vbi quæritur: an legata pia debeantur hæreditate non adita. & in additione quid ſi hæres renuntiauerit. & an valeat legatum pium nutu factum. Adde vtrum relictum ad pias cauſas vitietur ex cauſa præteritionis vel exhæredationis, de quo per Bartol. Bald. & Salicet. in l. j. C. de ſacroſanct. eccle. & Bartol. in l. cum quis. C. de iur. & fact. igno. & in præallega. l. j. xiiij. colum. verſicu. ſecundo quæro. & per Bald. colum. xxj. verſi. ſuper quarto quæſito per Clauſ. in § legatum. verſic. viij.

S V M M A R I V M.

1 *Exceptio ſolutionis impedit litis conteſtationem.*
2 *Imaginaria ſolutio quænam dicatur.*
3 *Experiri nemo poteſt ſine actione.*

QVAESTIO CCCXXXVI.

ITEM fuit quæſitum. ᵃAn † exceptio ſolutionis a
impediat litis conteſt. Concluſum fuit quòd ſic: vt 1
tenet Specu. tit. de excep. §. dicto ver. & vt plenius inſtituatis, ibi, eſt & aliqua, &c. xij. col. & Bart. in l. nam & poſtea, in prin. ij. col. in fi. ff. de iureiuran. & l. cum quærebatur. in fi. ij. col. ff. iud. ſol.

a Idem eſt vbicunque exceptio declarat nullam actionem actori competere. nam talis opponi poteſt ad impediendum
proceſſum, vt in exceptione acceptationis, quæ eſt † imagina- 2
ria ſolutio. l. vbi pactum. C. de tranſact. & ibi glo. Bart. & doct. qui probant hanc regulam & glo. Bart & doct. in l. ſi vnus §. ſi pactus. ff. de pact. & fa. quod not. Bar. in l. lecta. ff ſi cer. pet. Et
idem & fortius eſt dicendum in exceptione veræ ſolutionis, &
iſtius ratio eſt: quia † nemo poteſt experiri ſine actione. ff. de 3
nego. geſt. l. ſi pupilli. §. videamus. tenet Ang. Aret. inſti. de excep. ver. tertia regula. Adde hic quæ ſcripſi ſuprà quæſt. lxvj. quæſtio cxxxvj. & q. clxxxvj. & q. cclviij. cum lectus. vt not. per Angel. vbi ſuprà. & in ver. præceden.

S V M M A R I V M.

1 *Vxore mortua maritus poterit ſibi retinere veſtes precioſiores quas fecit vxori.*
Secus ſe habet in quotidianis. ibidem.
2 *Iocalia donata ſponſæ à conſanguineis viri, ea mortua marito acquiruntur.*
3 *Mulier marito mortuo debet veſtiri lugubribus veſtibus expenſis hæredum mariti, ſi talis fuerit in ea regione conſuetudo.*

QVAESTIO CCCXXXVII.

ITEM fuit quæſitum. ᵃVtrum † muliere mortua a
maritus poſſit retinere veſtes, quas fecit vxori? Con 1
cluſum fuit quòd ſic: veſtes precioſas, & non quotidianas. Ita tenet Bart. in l. fi. ff. ſoluto matr. §. ſeruus vxoris, de veſtibus precioſis. alle. l. mortis ſiue cauſa, in prin. de dona. inter virum & vxo. & gl. in l. fi. ſi v ſuſfructus. ff. ad l. falci. & l. ornamentorum. de alı. & cibа. le. & l. hoc legatum. cum ſeq. de leg. iij. de veſtibus quotidianis. alleg. l. ex anno, in prin. de dona. inter virum & vxo. vide plenè per Pet. Iaco. in libellis ſuis. in titu. de actio. rerum amotarum.

a Idem voluit Bal. in l. cum re. C. de do. ante nup. vbi ſingulariter. idem Aug. Are. in §. fuerat. xxxvj. col. inſtit. de act. de quo per Bar. in conſilio, quæritur an veſtes. per Lud. & Mod. in alle. l. fi. ff. ſol. mat per Bar. poſt glo. in l. ſed & vſusfructus. §. dos. ff. ad l. falc. alle. & ibi etiam Ange. & Imo. aliquid per Bal. in auth. res. C. com. deleg. Sed vidi dubitari, quid de pluribus
iocalibus † quæ donantur vxori tempore nuptiarū an debean- 2
tur reſtitui hæredibus viri, vel debeant remanere penes mulierem ſol. mat. Et fuit concluſum ſequendo opi. Bart. in l. ſed & ſi plures. §. in arrogato. ff. de vulg. & pup. per illū text. quòd debemus inſpicere an ſint donata à conſanguineis viri, & eius contemplatione videntur donare. ergo acquiruntur viro: & eius hæredibus debent reſtitui: aliàs ſecus idem Ioan. de Imo. ibidem. pro quo fa. quod no. Bal. & doc. in l. filiusfa. ff. de condi. & demon. idem tenet Ang Are. in alle. §. fuerat. Adde quòd
mulier † ſolu. mat. veſtiri debet pannis lugubribus & velis, ex- 3
pen. hæredum viri ſecundum qualitatem perſonarum & quantitatem patrimonij, ſi & inquantum in regione talis conſuetudo ſit veſtiendi, aliàs hæredes viri ad iſtam impenſam non tenentur, de quo no. Bal. & Ang. in l. decreto. C. ex qui. cau. infa. irro. & Angel. Are. formaliter vbi ſupra, ver. debet etiam. & Bal. in Marga. verſi maritus. ij. & ibi vide.

S V M

SVMMARIVM.

1 *Dominus dans ſerua veſtimenta quibus ei ſeruiat certo tempore, & in menſa, ſerua recedente poterit dominus ea ab eo auferre.*

2 *Actor non poteſt ſibi ius dicere, & propter debitum reum ſpoliare ſuis facultatibus.*

3 *Legans veſtimenta vernalia & aeſtiualia familiaribus ſuis, hæredes legatarij cogentur eos bis in anno veſtire.*

QVAESTIO CCCXXXVIII.

a ITEM ſi dominus, poteſt retinere veſtes ſeruitoris, quas eidem fecit, dicto ſeruitore ab eo recedẽte. Bar. tractat iſtã quæſtionẽ in l. fi. ff. ſol. ma. quã vide, & idem videtur in l. illud veſtimentum. ff. de pecu.

1 a Dic quòd † quædam veſtimenta dantur ſeruis, non vt ſint ſua: ſed vt his vtantur certo tempore. vt cum ſeruiunt domino in menſa. & oon alitet. Alia eſt veſtis quæ datur ſeruitori vt ea vtatur, & ad ſuum vſum conſumat, quam diſtinctionem ponit tex. in l. illud veſtimentum. ff. de pecu. vnde primo caſu videtur dari veſtimentum vt ſpecies. Secundo caſu videtur dari. vt quantitas: vt l. ſed & ſi quid. § & ſi veſtimentorum ff. de vſufructu ea re. quæ vſu conſu. Iſto ergo caſu quando datus veſtis vt pecunia, ſic dicas, Aut famulus recedit ex tali cauſa, ex qua inſolidum ſibi ſatisfieri debet: quia abſque culpa ſua, ſed culpa domini, & tunc abſque dubio non poteſt retineri veſtis. Si non debet fieri integra ſolutio ſecundum diſtinctionem poſitam in l. ſi vno. § item cum quædam. ff. loca. tunc non debent ei auferri veſtimenta, ſi vult domino reſtituere quantitatem: vt in d. l. fi. § ſeruus vxoris. ff. ſol. ma. Sed ſi quantitatem non vult reſtituere, conſuetudo inducit vt poſſint eis veſtimenta auferri: ratio eſt, quia communiter iſti ſeruitores ſunt ſuſpecti & fugitiui. l. ait prætor. § ſi debitorem. ff. de his quæ in frau.
2 cre. Sed † ſi non eſſent ſuſpecti, non videtur quòd de iure poſſint ei auferri veſtimenta, & propter debitũ pecuniç quis poſſit ſpoliare reum & ſibi ius dicere: licet contrarium de conſuetudine obſeruetur. Nec obſt. præalle § ſeruus. quia ibi illi quibus erant veſtes datæ, erant ſerui: & ſic veſtimenta non erant ſua effecta. Nos autem loquimur in ſeruitoribus liberis: prætereà ibi non dicitur quòd dominus ſpoliet eos ſua propria authoritate: imo magis contrarium: Ita ſing. determinat Bar. in alle. § ſeruus vxoris. idem tenet Bal in authen. ne ſi. pro pa. in fi. & idem Bal. remiſſiuè tamen in l. diuerſarum. C. de capti. & poſt
3 li. reuer. Adde † quòd ſi quis promiſerit veſtimenta vernalia & æſtiualia ſuis familiaribus: & ſi legata fuerunt in teſtamento vxori vel aliis, debebunt veſtiri annuatim veſtibus hiemalibus in kalen. Septembris quæ debent durare vſq; ad kal. Feb. & veſtibus æſtiualibus à kal. Aprilis vſq; ad kal. menſis Septẽbris: ita no. Bar. Io. de Pla. & Ia. reb in l. j. C. de militari veſte. li. xij. Et vlterius hoc adde quæ ponuntur ſuprà. q. cclxix.

SVMMARIVM.

1 *Bona mariti vergentis ad inopiam non poſſunt aſſignari vxori in præiudicium creditorum.*

2 *Vxor poteſt ſe opponere creditoribus facientibus executionem in bonis mariti, & agere ad dotem & vſumfructum.*

QVAESTIO CCCXXXIX.

a ITEM fuit quæſitum. [a] ſi † mulieri fuerint aſſi-
1 gnata bona mariti, quem dicebat vergere ad inopiam. an dicta aſſignatio valeat, ſi fuerit facta non vocatis creditoribus, remiſſum fuit ad Cy. C. de iure do. in l. vbi. q. xiij. & in authen. ſed iam neceſſe. C. de do. ante nupt. & Bart. in l. ſi conſtante. circa vltimam partem repetitionis. ibi quartò quæro. Et fuit concluſum quòd non.

a Quod intelligas verum quoad præiudicium creditorum. arg. in l. j. C. res inter alios acta. & vide per Bart. vbi ſuprà, & ita tenet Ioan. Pe. de Fer. in ti. de for. libel. quando mulier agit ad dotem & vſumfructum. in gloſſ. vxor quædam, ver. ſi. valet
2 tamen quoad præiudicium mariti. † An autem creditoribus facientibus executionem in bonis mariti, mulier eius ſe poſſit opponere, & allegãdo & probando vergentiã ad inopiam, petere poſſit dotem reſtitui vel aſſignari in bonis ipſius mariti, & ita quoad hoc prædictam executionem impedire? dic quòd ſic. & ita ſeruatur, & tenet Bald. not. in tracta. dot. char. lxxxviij. in xxiiij. priuil. & ibi vide idem de Ferra. vbi ſuprà, inde quæritur. adde hic quæ ſcribam in q. ſeq.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio facta de dote recepta in bonis mobilibus, quæ non apparent conſtante matrimonio, præſumitur facta in fraudem creditorum.*

2 *Inſtrumentum dotis confeſſatæ, ſi non appareat ante contractum matrimonium eſſe factum, præſumitur confeſſio facta in fraudem creditorum.*

3 *Maritus videtur vxori donare in fraudem creditorum, niſi appareat dotem fuiſſe numeratam.*

QVAESTIO CCCXL.

ITEM maritus conſtante [a] matrimonio confeſſus eſt ſe recepiſſe centum in dotem, expoſt non vocatis creditoribus mulier dicens dictum maritum vergere ad inopiam, vel aliàs malè vti ſubſtãtia ſua, facit ſibi aſſignari bona mariti, An talis confeſſio teneat? Concluſum fuit quòd non, quia caſu præmiſſo præſumptio eſt iuris & de iure, quòd talis confeſſio ſit fraudulosa, niſi creditores cõfiterentur eam ſufficienter eſſe factam, vt tenent prædicti doct. vt ſuprà, & multa alia vide per Bart. in locis alleg. a

a Vide ſuprà in addi. ad quæſt. ccxvij. & dic, quòd confeſſio
† de dote recepta in bonis mobilibus, quæ non apparent facta conſtante matrimonio, præſumitur facta in fraudem creditorum, de quo eſt gloſ. ſing. in auth. ſed iam neceſſe. in ver. debitor. C. de do. ante nup. quæ vult quòd non tantum præſumatur facta in fraudem præſentium creditorũ, ſed etiam futurorum. Et q̃ præſumatur facta in fraudẽ creditorũ, tenet Bar. in præalleg. l. ſi conſtante. ff. ſol. mat. in ver. iiij. quæro, pone q̃ vir, &c. ibi item aduerte q̃ in omnibus, &c. vbi dicit † quòd in illis caſibus opus eſt q̃ appareat inſtrumentũ dotis cõfeſſatæ ante contractum matrimoniũ. nam ſi conſtante matrimonio vir confiteatur dotem ſe recepiſſe: & pro illa dote confeſſata reſtituenda obligauit ſe & bona ſua. Siquidem Deus fuiſſet in rebus mobilibus, præſumptio eſt iuris, & de iure, quòd fuit fraus, & nullo modo præiudicat creditoribus. alle. d. auth. ſed iam neceſſe, & hoc etiam firmat Bar. & doct. in l. poſt contractum. ff de do. & cum iſto dicto Bar. tranſit Bal. Ang & vterq; Raph. in præalle. l. ſi conſtante, in princ. & ita communiter tenetur in creditoribus præſentibus. Sed in futuris creditoribus. licet gl. in d. auth. Sed iam neceſſe, idẽ dixerit: tamen Cy. Bar. Bal. Ang. & Salic. in d. auth. Sed iam neceſſe. dicunt quòd hoc eſt contra tex. in l. j. C. de iur. fiſ. lib. x. & ibi Bar. & Bald. & Alex. de Imo. quapropter doc. in pręalleg. auth. ſuſtinendo gl. dicunt q̃ aliquando apparẽs aliqua ſigna ſiue indicia, ex quibus poteſt fraus præſumi, vt ff. qui & à quib. l. ſi maritus. cum glo. & tunc etiam futuris creditoribus non præiudicat, quia etiam præſumitur facta confeſſio in fraudem ipſorum, aliàs ſecus, & iſta fraus præſumitur ex coniecturis, vt in c. ij. de renun. lib. vj. Ita etiam dicit Bar. in l. ait prætor. § ita demum. ff. quæ in frau. cre. Et ſic contra creditores præſentes eſt præſumptio iuris, & de iure, vt dictũ eſt, niſi † appareret de numera- 3
tione: quia videtur donare. Bal. in l. j. ij. col. C. de dot. promi. & Ang. in l. pe. ff. quæ res pig. obli. poſ. Bar. in l ſi diuortio. & ibi doc. ff. de verb. ob. & alij in l. ſi voluntate. C. de do. promi. Spe. in tit. de dote poſt diuor. reſti. § ſi. ver. quid ſi vir diu. Io. Pet. de Ferra. vbi ſuprà, in gl. ſuper verbo dedit. in ver. deinde quæritur. Sed contra futuros creditores non eſt præſumptio fraudis: oportet ergo q̃ contra eos fraus probetur: vt in d. l. ſi maritus. in fi. & arg. l. quoties. § qui dolo. ff. de proba. Et probatur maximè quòd ſtatim poſt dictam confeſſionẽ dotis maritus recepit pecuniam ab eo cui mulier vult anteferri, ita dicit Cy. Ang. & Sal. in alle. auth. ſed iam neceſſe. Aduerte tamen q̃ Bal. in rub. ff. quæ in frau. cre. ver. quæro cùm concepiſſet, &c. dicit ſingulariter quòd prædicta præſumuntur facta nõ tantũ in frau. cre. ſed etiam ſimulata, quæ ſimulatio nullis creditoribus nocet. arg. not. in l. iij. C. de rep. hære. & quod ibi per glo.

& doct.

& doct. Et ſic ſenſit Bal. quòd cenſeatur ſimulata etiam quoad futuros creditores, quod dicit eſſe verum ſi ſint creditores ex cauſa onéroſa: ſecus ſi ex lucratiua. alle. c. ij. ne ſe. vacan. & quod ibi not. qualiter autem iſtud ſit practicandum, vide per Ang. Are. inſti. de act. in § fuerat. xvj. col. ver. venio ad ſecundum: & verſic. ſe. Et caſu quo valeat prædicta confeſſio quis præferatur, an mulieres vel creditores alij in bonis mariti. vide Ang. vbi ſuprà. xvij. col. ver. capiamus ergo tertium.

SVMMARIVM.

1 *Iuriſdictio delegati perpetuatur per citationem nondum executam: & hoc de iure canonico: ſecus de iure ciuili. nu. 2.*

3 *Iuriſdictio non perpetuatur per ſolam ſubdelegationem.*

QVAESTIO CCCXLI.

a ITEM an iuriſdictio [a] delegati, † vel ſubdelegati
1 perpetuetur per ſolam citationem nondum executatam? Concluſum fuit quòd ſic: ita tenet Collect. in c. licet. de offic. deleg. ſecundum Hoſtien. & Ioan. Andr.

a Gaſpa. recitatus à Sicul. in c. fin. de offic. leg. in fi. concludit, quòd ſufficiat iudicem commiſiſſe citationem ante mortem vel finitum officium delegantis, licet citatio non peruenerit ad citandum: & † hoc verum de iure canonico per alleg. c. licet. quia per hoc incipit vti iuriſdictione: non autem de iure ciuili: niſi citatio peruenerit ad citandum. l. & quia. ff. de iuriſdic. om. iudi. Sed Sicul. in allega. c. fin. tenet tam de iure ciuili quàm canoni. ſufficere iudicem commiſiſſe citationem per text. & rationes per eum ibi alle. quas vide. cuius opi. ſæpe numero ſeruari vidi me exiſtente officiali. Sed maius eſt dubium vtrum perpetuetur per ſolam delegationem. Super quo dicit
1 Sicu. in c. relatum. i de offic. deleg. quòd multæ fuerunt opi. inter quas eſt opi. Hoſtien. in d. c. licet. qui multum in hoc laxauit habenas, dicens quòd qualitercunque delegatus incœperit vti iuriſdictione ante mortem delegantis, perpetuata ſit iuriſdictio, mouetur per d. c. licet. vnde ſi elegerit ſibi notarium vel nuntium, quòd perpetuata ſit iuriſdictio. Ad idem gl. in c. ſi à ſubdelegato. de offic. dele. lib. vj quæ formaliter tenuit quòd ſi delegatus ſubdelegat ante mortem delegantis perpetuata eſt iuriſdictio & ſubdelegando vſus eſt iuriſdictione. idem tamen Sicul. in allega. c. relatum. & c. ſequen. & c. licet.
3 alleg. tenet † quòd per ſolam ſubdelegationem non perpetuetur iuriſdictio per rationes vtrobique per eum poſitas. ad idem Archi. contra gloſſ. allega. c. à ſubdelegato. & ibi tenet Paul. & do. de quo per Franc. in alleg. c. licet. & in cle. ij. vt lit. pen. d. Idem tenet domini. in prealleg. c. licet.

a Additio. c. relatum. Vide per Feli. ibid. iij. col. & ſeq.

SVMMARIVM.

1 *Solennitatem qui allegat, eam probare tenetur.*

2 *Acta concernentia proceſſum, & acta concernentia merita negotij principalis, quænam ſint.*

3 *Appellatus proſequens cauſam ad eum ſpectat onus probandi.*

4 *Appellanti abſurdum foret producere acta ſuis ſumptibus vt faciat fidem pro aduerſario contra ſe.*

5 *Appellanti ab actu extraiudiciali, vel ab interlocutoria ſemper incumbit onus probandi.*

QVAESTIO CCCXLII.

a ITEM condemnatus [a] quidam appellauit à ſententia diffinitiua: tradidit libellum appellatorium, cui fuit negatiuè reſponſum: nihil probauit: produxit etiam ſententiam contra ſe latam. ipſis appellato & appellante proſequentibus, appellatus ipſe nihil produxit, fuit renuntiatum & concluſum. Quæſitum fuit pro quo deberet ſententia ferri, & quomodo? videbatur quòd non eſſet ferenda pro appellante: quia non probauit quòd iniquè fuerit ſententia lata, & præſumptio eſt pro ſententia. & ſic pro appellato. c. in præſentia. de renun. Concluſum fuit contrarium, & lata fuit ſententia pro appellante per not. Compoſtel. in c. bonæ. el j. de elect. ſuper verſicu. præſumitur. & per gloſſ. in l. hi qui. C. de appel. & ibi Cyn. in l. per hanc. C. de tempo. appell. quæſt. v. & Barto. in l. j. ff. ſi tutor vel cura. appell. vbi diſtinguit ſic, aut tractatur de probando hoc: ſcilicet, quòd ſit rectè appellatum, ſcilicet intra decem dies. & periti Apoſtoli & ſimilia. Et hoc debet probare appellans, hoc enim ſibi incumbit: vt C. de tempo. appell. l. fin. §. penult. Aut quæritur quis debeat probare de iuſtitia vel iniuſtitia, & tunc aut vnus ſolus proſequitur, & tunc ſi vult obtinere debet probare id quod ponitur in authen. de his qui ingre. ad appell. §. illud, colla. v. & in l. ampliorem. C. de appel. Aut vtraque pars proſequitur: & tunc diſtinguitur: quia quædam eſt probatio per modum abnegatiuum: verbi gratia, dico ſententiam latam me non citato non præcedente cauſæ cognitione, vel non apparet aliquid probatum, propter quod debuerim condemnari. & hoc volo probare per inſpectionem actorum, quia in eis non continetur citatio, neque terminus ad probandum: vel dicit actor victus, Cùm intentio mea ſit fundata nihil eſt probatum, propter quod reus debuerit abſolui, inſpiciantur acta, in quibus continetur iſta probatio, & tunc appellanti incumbit onus probandi, ſeu habendi copiam ſententiæ, & actorum omnium: vt l. quoniam nonnulli. C. de appell. & per inſpectionem actorum probatur iſta negatiua. vt l. fin. C. de reb. credi. Quædam eſt probatio per productionem teſtium & inſtrumentorum ſuper nouis vel antiquis articulis. Et tunc ille habet probare in cauſa appellationis, qui debebat probare in prima, vt d. l. hi qui. & l. eos. §. j. de appel. & l. per hanc. de tempo. appel. Ita intelligitur gloſſ. in alleg. l. hi qui. & doct. & Specul. qui ponit titu. de ſen. §. fina. in fi. Nec obſt. d. l. hi qui. quia ibi tam in cauſa principali, quàm in cauſa appellationis volens opponere excuſationes, tenebatur illas probare.

a Et in hoc conueniunt doct. pro quo bonus text. in cap. romaná. §. ſi verò. de appella. lib. vj. c. ſignificauerunt. de teſti.
qui † enim ſolennitatem allegat, eam probare tenetur l. quicunque. §. quæ à pupillo. ff de publi. tenet Specul. tit. de appel. 1
§. de offic. verſic. pen. Bart. vbi ſuprà. idem Bart. Bald. & Salic. in alleg. l. hi qui. idem Bart. in authen. de his qui ingre. ad app. Iaco. de Aret. Pe. & Cyn. in alle. l. per hanc. Sicu. in c. præſentia. de renun. Ioan. Fab. in alleg. l. hi qui. & Præpo. in c. vt debitus. de appel. pe. & vlt. col. & vbi poſt Flori. tenet idem, quòd videlicet appellans teneatur probare quando vult impugnare ſententiam quòd ritè lata non fuerit, vel quia dicit non fuiſſe citatum: vt in præallega. authenti. de his qui ingre. ad appellan. §. illud quoque. colla. v. Iacob. de Aret. Cyn. Bar. & Bal. Præpoſi. & Sicul. vbi ſuprà. Ioan. Pet. de Fer. in titu. de forma
appel. à ſen. diffi. in glo. & inquantum ver. proinde dicit † quòd 2
quædam ſunt acta concernentia proceſſum: quædam ſunt acta concernentia merita negotij principalis. Primo caſu quando vnus ſolus proſequitur cauſam appel. ſiue ſit appellans ſiue appellatus, tenetur acta formalia expreſſius producere & probare ſimul cum ipſa ſententia à qua appellatio eſt interpoſita: aliter iudex faciliter ignoraret quid & qualiter infirmare vel confirmare deberet. l. præcipimus. C. de appellatio. cætera verò acta quæ merita negotij concernunt producere non tenetur. Præpo. in alleg. c. vt debitus, refert Mateſ. videre abſurdum quòd appellans quando ſolus proſequitur, teneatur actor producere & probare: pone enim

quòd

quòd actor petit centum ea cauſa mutui. & nihil probauit: fuit tamen condemnatus reua qui appel. & fuit proſecutus actore abſente & contumace: dicemus ne reum debere proba re hanc negatiuam, videlicet pecuniam ſibi non fuiſſe mutuatam: & certè non l. actor. C. de probati l. j. ff. nil no. appel. pen. fatetur tamen quòd iudex ea officio poteſt ſupplere pro acto-
3 re abſente. d. l. ampliorem. in princ. ſed † ſi appellatus proſequitur, ad eum ſpectat onus probandi. d. §. illud. vbi dicitur, Victores non aliter potiantur ſententiis quàm ſi eas ritè latas docuerit. quod intelligas ſanè ſi non ſufficit victori ad obtinẽdum confirmationem prioris ſententiæ: niſi appareat iuſta ſententia, & acta producat, non tamen ſi reus erat abſolutus: quia actor non probauerat, quia tunc debet probare, ſi prima probatio non erat plena. Iſta ſunt verba formalia Bar. in alle. l. hi qui. & in l. j. ff. ſi tutor vel cu. appel. & in auth. de his qui ingredi. ad appel. Aduerte quia Præpoſi in alle. c. vt debitus. col. vlt.
4 dicit iſtam opi. eſſe valde iniquam: nam † abſurdum eſt appellantem ſuis ſumptibus producere acta vt faciant fidem pro aduerſario contra ſe. vt l. nimis graue, de teſt. C. & c. j. de probat. ſufficere ei debet, quòd producat illam partem actorum quæ facit pro ipſo appellante, per quæ iuncta cum ſententia colligitur iniquitas ſententiæ, niſi aliud per aduerſarium doceatur: & ſic debet intelligi. l. quoniam nonnulli. & l. iudicibus. C. de appel. vnde dicit idem Præpoſi. quòd ſi actor plenè probauit per teſtes in cauſa principali, vt per inſtrumenta, & reus fuit condemnatus, & in cauſa appellationis reus producit ſolum ſententiam, & alia acta non fuerunt producta ab ipſo reo, nec ab actore, iudex debet pronuntiare bene appellatum & male iudicatum, ſicut concluſum fuit in noſtra quæſtione: quod eſt notandum: & ita ſemper vidi ſeruari: & ita voluit Sicul. in c. quoniam contra falſam, de proba dum innuit non eſſe præſumendum, proceſſit, ſed oportere probari per ſtantem pro ſententia, vt ibi, & in c. cum inter. in fi. à contrario, de re iudi. Nec etiam præſumatur pro iuſtitia ſententiæ. quia ipſa ſententia & ipſius virtus eſt extincta: ſeu ſaltem ſuſpenſa per appellationem. vt in c. venientes. de iureiu. & in c. paſtoral. §. præterea. de offic. deleg. l. j. ff. ad Turpil. ff. nil no appe. pen. l. vna. §. integer. vnde is qui habebat probare in prima inſtãtia, habebit probare nunc, & probabit producendo prima acta vel alia de nouo. vt in c. cum ad ſedem. de reſti. ſpoli. & c. cum Ioannes, de fi. inſtrumen. & l. per hanc alleg. & hanc dicit eſſe communem concluſionem in c. præſenti alleg. & Innocen. & clarius Cal. in c. quoniam contra falſam. & Innocen. in cap. cum in iure. de offic. dele. & niſi ſententia iuſtificetur ex prioribus actis, vel aliis legitimè fiendis, talis ſententia retractabitur per iudicem appellationis. vt in d. c. cum ad ſedem. Idem tenet Specu. in tit. de ſen §. quoniam, verſicu. fin. In hac vltima concluſione conueniunt omnes docto. in locis ſuperius alleg. Et præmiſſa locum habent quando appellatum eſt à dif-
5 finitiua. Nam † ſi appelletur, ab actu extraiudiciali vel ab interlocutoria ſemper appellanti incumbit onus probandi, cap. vt debitus. alleg. & cap. cordi. eodem titu. libro vj. & clementi. appellanti. eod. titu. in clemen. ratio, quia tenetur appellans oſtendere ſe appellaſſe ex iuſtis cauſis, quæ ſunt exprimendæ in appellatione, tenent communiter docto. vbi ſuprà & locis ſuperius alleg. Sed quid ſi victor negat latam eſſe ſententiam, Innocen. in c. generali. perpetuus. de fide inſtr. dicit quòd cautela eſt quòd iudex aſſignet terminum ad illam producendum ad inſtantiam appellantis, quando appellatus eam occultat, nec de illa vult facere copiam. Et ſi neget illam ſe habere, pronuntiet ſi quo tempore apparuerit talis ſententia, illi non eſſe dandam fidem, ſequitur Bart. in l. ſi appellationem. C. de appella. Pet. de Ancha. c. j. v. col. eod titu libro vj. Angel. Aret. in l. j. in princip. ff. quæ ſen. ſine appel. reſciod. Quinimo Pet. de Ferra. vbi ſuprà. verſic. ſed circa prædicta: dicit quòd ſi appellatus negat latam eſſe ſententiam, tunc iudex pronuntiabit bene appell. ſeu ſuperfluè appellatum, & imponet aduerſario ſuper ipſa ſententia perpetuum ſilentium, imò plus cogetur aduerſarius renuntiare ipſi ſententiæ, & dabitur talis confeſſio ipſi appellanti in publica forma: vt ex ea valeat ſe perpetuò tueri. vt C. de libe. can. l. iubemus. & ij. quæſtio. j. cap. multi. & facit quod legitur & nota. in cap. ſignificauerunt. de teſti. & tenet Sicul. in allega. c. generali. perpetuus. de quo per Præpoſi. in alleg. c. vt debitus.

SVMMARIVM.

1 *Præſcriptio vna, quæ ordinatur ad extinctionem iuris, & contra præſtationem, ſufficit.*

2 *In vltimis voluntatibus tot ſunt obligationes quot præſtationes annuæ diurnæ vel menſtruæ.*

3 *In vltimis voluntatibus eſt vnum legatum, & præſcriptiones diuerſæ.*

4 *Annuum legatum ſunt plura legata.*

5 *Obligatio vbi orta eſt de præſenti, licet exactio ſit delata in diem, incipit vniformiter præſcriptio contra annuum debitum.*

6 *Differentia quænam ſit inter legatum & ſtipulationem.*

QVAESTIO CCCXLIII.

ITEM fuit quæſitum. Quando incipit currere præſcriptio annuæ præſtationis debitæ ex contractu? Concluſum fuit quòd incipit in principio cuiuslibet anni. vt plenè ponit Cy. in l. cùm notiſſimi. §. in his, C. de præſcrip. xxx. vel xl. an. & Hoſt. in ſum, tit. de præſcrip. §. quæ exigantur. vel quid ergo dices in annuis, dicens quòd quanuis Ioan. Burr. & Azo. & glo. rigorem iuris ciuilis ſequuntur: tamen Mar. & Placen. verius dicunt, vt ibi. a

a Videlicet quòd tam in ſtipulationibus, ſiue contractibus, quàm legatis præſcriptio incipiat quolibet anno. & ita communiter tenent doct. noſtri citramontani. & ſequitur Rapha. Fulgoſ. conſilio clxxiiij. Salic. in alleg. l. cùm notiſſimi. in fine. veruntamen vltramontani, ſicut Bald. & Bartol. & alij communiter tenent, quòd contra annuam præſtationem ex contractu debitam ex die ceſſationis præſcriptio incipit, etiam contra omnes præſtationes futuras: & ſufficit vna præſcriptio: quia vna eſt obligatio, licet præſtationes ſint diuerſæ: & † ideò vna præſcriptio ſufficit, quæ ordinatur ad extinctionem iuris, & contra præſtationem. Sed in † vltimis voluntatibus 1
tot ſunt obligationes, quot præſtationes annuæ, diurnæ, vel menſtruæ. & ideò totidem præſcriptiones requiruntur. ita tenet Ioan. Andr. poſt Goſ. in cap. auditis. de præſcriptio. Bal. in l. cùm notiſſimi. §. in his, alleg. vbi etiam refert Bart. tenere gloſ. & bene in contractibus. Et † quòd in vltimis volun- 2
tatibus eſt vnum legatum & præſcriptiones diuerſæ. & quòd ſufficit vna præſcriptio, de quo etiam vide Bartol. in l. ſi præt. de aqua plu. arcen. & in l. de pup. §. ſi in pluribus. & Paul. de Caſtro, de noui oper. nuntiat. & Bald. in l. fin. C. quæ ſenten. ſine certa quantit. profer. quæ † dicit quòd annuum legatum 3
ſunt plura legata. & licet currat in vno præſcriptio, non currit in futuris annis. vide etiam Angel. in l. Stichum. §. ſtipulatio. ff. de verb. oblig. & Specul. in titu. de loca. §. vj. verſic. xlj. & ſequen. Ioan. Andr. & Sicul. in præallega. cap. auditis 1. & Anto. in cap. peruenit. de cenſi. Bald. in additio. Spec. titu. de loca. verſic. ſi debes mihi. per gloſ. & doct. moder. in l. plures. C. de fide inſtrum. per Bald. in l. eos. C. de vſur. Bart. in alleg. l. cùm notiſſimi. §. in his, ſuſtinendo gloſ. in effectu dicit quòd 4
† vbi obligatio eſt orta de præſenti, licet exactio ſit delata in diem, incipit vniformiter præſcriptio contra debitũ annuum. Sed vbi obligatio non eſt orta de præſenti, ſed oritur quolibet anno, vt in legato ſimpliciter annuo, procedit contraria opinio, quia cùm obligatio ſit in diem, non currit præſcriptio: niſi à tempore extantis obligationis, & ſic debet intelligi præalleg. l. cùm notiſſimi. §. in his. & ſic ex hoc concludit 5
† quòd non eſt differentia inter legatum & ſtipulationem, ſed debemus in vtroque aduertere an obligatio ſit nata de præſenti, licet exactio. An verò obligatio ſit in diem. & ſecundum Sicul. in alle. c. auditis. qui ibi ſequitur Bart. quando obligatio eſt de præſenti. & delata executio ponit exemplum: dixit teſtator, lego nepoti meo mille: & volo quòd ſibi tradãtur decem annuatim ſolùm: hoc caſu delata eſt exactio, arg. l. ex his. C. quan. dies le. ce. & pro primo membro Bar. adducit. cap. de quarta. de præſcri. vbi patet quòd vnica præſcriptione quadragenaria tollitur quarta decimarũ debita epiſcopo: quæ communiter ſoluitur quolibet anno: quia obligatio eſt orta de præſenti, licet exactio ſit delata ad tempus. Ioan. Fab. in antedicta l. cùm notiſſimi, dicit probabiliter poſſe dici quòd vbi agitur pro arreragiis xxx. ann. quòd obtineat opinio Ioan. ſed vbi præſtationes fuerunt ſolutæ aliquibus ann. aliquibus non. verbi gratia, petuntur pro ann. xx. & xxx. & de aliis fuit ſolutum: tunc obtinet l. alle. vt tunc currat ab illo ipſo, à quo debuit ſolui. & hanc partem amplecti videtur Salic. in alleg. l. in fi. Sed Ioan. Fab. dicit idem in legatis, quod in ſtipulationibus, cuius contrarium tenet Salice. vbi ſuprà. Et iudicio 6

meo

meo per rationes tractatas per Sali.iſta opi.de iuris ſubtilitate videtur eſſe verior. Adde hic quæ ſcripſi ſuprà q.lix.

s Additio. c.auditis. Adde Feli.ibidem in vlti.col.

SVMMARIVM.

1 *Conſules alicuius ciuitatis vel caſtri an habeant plenam iuriſdictionem, vel merum vel mixtum imperium.& nu.2.*

QVAESTIO CCCXLIIII.

1 ITEM fuit † quæſitum. a Vtrum conſules ali-
a cuius caſtri, vel ciuitatis de iure habeant iuriſdictionem? Concluſum fuit quòd non.& ita videtur tenere Innocen. in c. cum ab Eccleſiarum. de offi. ordi. & Pet. Iac. in libellis ſuis, in addi. tractans de muneribus, ſub. §.j. verſi. Item iſta collecta quæ fit per conſules. &c.

2 a Dic verum eſſe quòd ciuitati † ſeu eius rectori competit
1 iuriſdictio ſimplex in caſibus leuibus tantum. vt in authen. de defen .ciuita.§.nos igitur.§.audiant.& §.iuſiurandum.colla.iij.C.de defen.ciui.l.j.& de man.prin.§.quod ſi delinquentes.ea.coll. Non tamen habet merum & mixtum imperiũ. vt in §.alle.fallit in ciuitate Roma in l.j.§.cum vrbem.ff. de offi. præfect. vrbis. fallit etiam hodie in ciuitatibus Lombardiæ quibus merum & mixtum imperium eſt conceſſum per l.& pacem Conſtantiæ.& in aliquibus aliis ciuitatibus quæ omnem iuriſdictionem cum mero & mixto imperio ex præſcriptione longiſſimi temporis ſibi quæſierunt, aut imperiali conceſſione.de quo glo.in alleg.§.iuſiurandum.Bal.& Præpo.in cap.j. de pace iura.fir.§.iudices.in vſibus feu. Ang. Are.in l.illud.la ij. ff. de appel.Bar.in l.quominus.in ver.primò quæro.in ij.col.ff. de flumi.Io.Pet.de Ferra.in ti.de forma libelli pro actio. confeſſio.in glo.plenam.Spec. in tit.de iuriſdictione omnium iudi.§.j.& verſi.minimi.& verſic.ſeq.& ibi Bald.in addit.Bartol. Cæpo.in ti.de ſerui.ruſti.prædio.regula de flumi.j.colum.& l. præſides.& ibi Bar.C.de epiſco.audi.

a Additio. Iuriſdictio ſimplex. An conſules ſe poſſint cum vniuerſitate congregare ſine licentia domini, in cuius iuriſdictione ſunt.vide per Gui.pa. q. cvj. & cccccxxxj. & adde hic q.j.ccclviij.& q.ccccxvj.

SVMMARIVM.

1 *Iudex is eſſe præſumitur cui ſit commiſſio.*
2 *Ad ſuperiorẽ recurratur pro iuriſdictione maiori.*
3 *Excuſans ſe à iuris ignorantia ex ſpeciali priuilegio mittendus ad priorem iudicem.*
4 *Executor debet admittere omnes exceptiones concernentes ipſam executionem.*
5 *Exceptiones quæ impugnant ſententiam, ſunt exceptio nullitatis,& falſorum inſtrumentorum.*
6 *Iudex minor quomodo poſſet infringere ſententiam maioris.*
7 *Nudus executor quis dicatur.*
8 *Sententia ſi euidenter fuerit nulla, executor non poterit eam exequutioni demandare.*
9 *Sententia cùm tranſiuit in rem iudicatam non poteſt amplius de nullitate excipi.*

QVAESTIO CCCXLV.

ITEM fuit quæſitum, a An merus executor poſsit cognoſcere de exceptione propoſita coram ipſo? Cõcluſum fuit quòd non: vt no.per gl.& doct. in c.paſtoralis.§.quia verior.de offi.delega.

a Quia huiuſmodi materia eſt quotidiana, hanc doctrinam Sicu.quæ multum mihi placet, poſitam per eum in §. allega. & in c.de cætero.de re iudi. aliquibus paucis additis ſcribere decreui. Cùm ergo quæritur de executione quæ fit ante omnem cauſæ cognitionem & diffinitionem,& de hoc ad plenum, vide per Sicu.& doc.in c. ſi.de præſum. & in cle. vnica. de offi.dele. in cle. Aut quæritur quando commiſſio fit poſt ſententiam diuturnam. Et tunc † dic quòd is cui ſit commiſſio 1
eſt iudex, cùm in actu executionis multa poſſint allegari: vt in l.à diuo Pio. §.ſi ſuper rebus.ff.de re iud.& in l.& ſi non cognitio.C.ſi contra ius vel vti. pub. & not.ibi Bald. & facit quòd no Inno.in c.cum ſuper.in fi.de re iudi.& probatur in cap.veniens,el ſecundo, de teſtibus.commiſſarius enim hoc caſu ſuccedit loco iudicis. Nunquid ergo id quod poterat opponi cõmiſſario, poterit opponi contra iſtum executorem. Et hoc caſu bene conſidera ſecundum Bart. in d.l.à diuo Pio. quòd quandoque executio committitur alicui in defectum iuriſdictionis: vt quia ille qui ſentẽtiauit nõ poteſt exequi, puta, quia arbiter vel delegatus inferioris à principe, quo caſu recurritur ad ordinarium & ad delegatum: & tunc indubiè talis executor habet omnem cognitionem, quæ requiritur in executione, vt in d.l.à diuo Pio. Et dicit idem Sicu ſe credere quòd iſti tales tanquam ſuperiores potuerunt pronuntiare ſuper nullitate actus, ar. c.cum ab eccleſiarum.in fi.de offic. ordin. ſunt enim iſti, pronuntiando officio functi ſuo. Et idem videtur quando inferior tulit ſententiam, puta Archi.in iuriſdictione ſua, & pro executione recurretur ad epiſcopum tanquam ad ſuperiorem: quod non confirmauit Spec.in tit.de execu. ſenten.§. nunc videndum.ver.vt autem ſequitur. & Ant. in allega.c.de cætero.dicens ſe putare hoc procedere,& etiam ſi inferior poſſit exequi eo quo ſuperior illius videtur ſuper executione, nam inferior poteſt exequi per iuriſdictionem quam habet, vt plenè dixit idem Sicu in c.ſi quis contra clericum. de foro competen. Sed † pro iuriſdictione maiori ſolet ad ſu- 2
periorem recurri, vt ibi dicit. Item poſſet iſte ſuperior de retractatione cognoſcere per viam reſtitutionis, vt notat Spec. in loco præalleg.facit.c.penulti. de in integrum reſtitutio. & quod legitur & not.in præalleg.c.cum ab eccleſiarum. Quandoque committitur alicui executio à ſtatuto in auxilium iuriſdictionis: vt quia per ſtatutum deputatur aliquis ſuper executione ſententiarum,& tunc ſecundum Bartolum quædam eſt cognitio circa res, in quibus eſt fienda executio. & de hoc poterit iſte cognoſcere, vt in dicto §.ſi ſuper rebus. & ſequen. Quædam eſt cognitio ſuper exceptione quæ opponitur poſt ſententiã,& tunc aut opponitur tale quid quod cõcernit merita principalis cauſæ. Exemplum ponit Bart.in his, in quibus loquitur text.in l. ſecunda. C. de iur. & facti ignoran. vt puta
quia † dicit quòd debet excuſari à iuris ignorantia ex ſpeciali 3
priuilegio. & de iſtis non poterit cognoſcere talis executor, ſed debet remittere ad priorem iudicem, allega. l.penulti. ff. de confeſ.Bartol. in dicta l. à diuo Pio. & in l. qui procuratorem.ff de procurato.Bal.in dicta l.& ſi non cognitio. & Ang. l.ſi vt propoſuis.C.de execu. rei iudica. Quædam ſunt exceptiones quæ ſolùm reſpiciunt executionem, nec infringunt ſententiam, vt exceptio compenſationis. vel quòd non exigatur quis vltrà quàm facere poſſit,& ſimiles: & de iſtis cognoſcit executor,& pro hoc ho. text. & ibi Bartol.in d.l.pe.ff. de confeſ. Et etiam pronuntiabit vt ibi, ſuccedit enim ille quoad
executionẽ loco primi iudicis, ideò † debet admittere omnes 4
exceptiones concernentes ipſam executionem ad hoc præalle-
ga.§ ſi ſuper rebus. cum ſequen.& ibi Bar. Quædam † ſunt 5
exceptiones quæ directè veniunt contra ſententiam,& eam impugnant: vt exceptio nullitatis vel falſorum inſtrumentorum.& ſimiles,& gloſſ. in capitulo, & ſi non cognitio. xv quæſtione ſecunda,& in allega.c.paſtoralis, tenet quòd executor poteſt de his cognoſcere, & ibi eſt gloſſa multum no.vide per Specul. qui idem tenuit,titu. de execu. ſenten. §. primo, ver.vt autem.dicit tamen illa gloſſ.quòd cognoſcit ad finem vt ſuperſedeat & remittat ad ſuperiorem, non autem vt ſuper illis pronunciet. & idem voluit Bartolus in allega. l. à diuo Pio.& pro caſu alleg.Sicu.textus in alleg.c.de cætero.& in l.ſi prætor.§.Marcellus.ff.de iudi.& d.l.pe.de confeſ.in primo dictu.& idem finaliter voluerunt Inno. & Hoſt. in præalleg.c.de cætero.idem Bartolus in l.ſi prætor. in prin.ff. de iudi.& in l.iiij.§.condemnatum.ff. de re iu. & in l.ſi. C. ſi ex fal. inſtru.idem Io.de Imo.in allega.capi.de cætero. Innocen. in c.cum in iure, de offi deleg. Angel.in l.ſi vt proponis.C.quo
modo & quando iudex. Et † ſi diceremus contrarium, poſſet 6
ſequi abſurditas ſecundum Bartol. & Sicu. vbi ſuprà, ſcilicet quòd iudex minor poſſet infringere ſententiam maioris vel paris contra l. magiſtratus.ff. de arb. Idem per omnia tenet Bartol.quando iudex ſententias delegat executori ante cognitionem habitam ſuper executione fienda.& hoc voluit finaliter Innocen.in allega.cap.de cætero. Addit tamen Sicul. quòd ſi opponitur exceptio concernens iniuſtitiã & non nullitatem, non debet executor ſuperſedere, etiam ſi ſciat eam iniuſtam: quia fecit ius inter partes, ex quo tranſiuit in rem

indicatam : vt in dicto capitulo paſtoralis. §.quia veró,de of-
fi.delega.tamen Innocen ſingu.dicit ſe non conſulere execu-
toribus criminalium cauſarum vt in perſonam condemnati
pœnam exequantur.ſi cognoſcunt illum iniuſtè condemna-
tum,licet ceſſat alios contradicere. ar.c cum miniſter. xxiij.
q.v & in hoc vide quod dicit idem Sicu.in allega.§.quia vero.
& hoc dictum Inno.refert & ſequitur Ang Peruſ in d.l.à diuo
Pio. qui videtur in alio deuiare à prædictis à Bar in d.l.ſi præ
tor.in fi.aliter inducendo quàm Bar.ſed Inno.intelligit illam
l.ſecundum quod intelligit Bart & placet Sicul. Tertio mem-
bro principali quando executio ſententiæ committitur poſt
ſententiam & habitam cognitionem de executione, vt in cō-
7 miſſione quæ fit nuntio,& iſte ſecundum Bart. vocatur † nu-
1 dus executor , 1 & nullam habet cognitionem. vt d.l. ſi vt
proponis.& l.executorem Et eſt ratio, quia omnis cognitio
præceſſit,& ideo mera executio videtur commiſſa. & hoc mo
do ſecundum eum cognoſcitur merus executor,& hoc ſequi-
2 tur Ant In d.c de cætero, 2 dicens quòd iſte talis nullam ex-
ceptionem poteſt admittere, & idem Bal. in præallega. l. & ſi
non cognitio refert ibidem tenere Odoffre & omnes.Bar.in
præalleg.l.à diuo Pio. in prin. Aduertendum tamen eſt quòd
8 glo.in c ſic non cognitio,dicit † quòd quantumcunque exe-
cutio ſit mera , tamen ſi euidens eſt ſententiam eſſe nullam
vt per falſa inſtrumenta,executor nō debet eam exequi,quod
placet Sic.in eo.c.de cætero.arg eius quod not.in l. iuſtè poſ-
ſidet.ff.de acqui.poſ Nam vbi ſententia eſt nulla,non excuſa-
tur quis authoritate iudicis , præſertim quando euidens eſt
eam eſſe nullam niſi aliud dicatur in caſu iſto quando habita
fuit cognitio ſuper executione. Sed vt dicit Sicu.facti euiden-
tia præualere debet arg.c.veritate. viij. diſtin. & c. euidentia.
de accu.ſed tamen ſecundum eum poſſet diſtingui, dic quòd
aut præſentibus partibus fuit ſuper nullitate ſententiæ lata
9 aliqua ſententia,& tunc† cùm tranſiuit in rem iudicatam non
debet amplius excipi de nullitate ar in l j ff. quæ ſen. ſine ap-
pella reſcin. Aut nulla ſententia lata fuit,& tunc ſecus, abſtine
bit iſte executor ab executione ſententiæ non ratione iuriſdi-
ctionis cùm nullam habeat. Sed quia non meretetur dici ſen-
tentia , cum ſit nulla l.iiij.§.condemnatum. ff.de re iudic.
facit quod no Inn in c ſi quando.de offi.deleg. de quo etiam
Pet.de Ferra.in tit. de forma execu.ſen.in gloſ. publico nun-
cio.ver.quæritur an hic nuncius.

s Additio. Nudus executor. Nudus ſiue merus executor
nullam admittit exceptionem , regulariter fallit in quinque
caſibus,vide per do.Fe de ſenten in c.paſtorális.de offi dele.
item executor mixtus qualiter differat vide per eundem Feli.
in c.inter dilectos.de fi le inſtru.

s De cætero. Adde Feli.in eod. cap. de cætero. vbi latiſſimè
per eum.

SVMMARIVM.

1 *Culpam proponens debet eam probare.*

QVAESTIO CCCXLVI.

a ITEM fuit quæſitum, s creditor qui tenetur de
cuſtodia ſi res pignorata perdatur vel deterioretur,
& opponatur per debitorem quòd propter culpam
creditoris periit, teneatur probare dictam culpam?
1 Concluſum fuit † quòd proponens culpam debeat
eam probare. Sufficit autem creditori quòd probet
perditionem vel deteriorationem aut modum amit-
tendi ſeu deteriorandi,vt ponit Cyn. C. de pignor.
actionibus l. creditor.

a Aduerte ſecundum gloſſam Bartol & doct.in l,ſiquis & ex
1 argentariis.§ ſin ff de eden. & Bald.Salice.& docto.in præal.
leg.l.ſi creditor.& Angel.in §.ſi.inſtitu. quib mo.recon.obli.
Aut creditor debet probare ſine culpa ſua ſe perdidiſſe : quia
aut eſt caſus qui committi poteſt ſine ſui culpa , vt incurſus
hoſtium. & tunc ſufficit quòd probet caſum , Aut ineſt culpa,
vt incendio , & tunc opus eſt quòd probet quòd perdidit
in tali incendio ſine culpa ſui Si autem debitor vult dicere,
quòd dolo vel quòd culpa dedit caſum , tunc debet ipſe pro-
bare : vt l.quoties.§.qui dolo.ff.de proba.ad quod vide not.
per Sicul.in c.j.de vſuris.

s Additio. In l.ſi quis.§.fina. Vide ibi Iaſon. in vltima
columna.

SVMMARIVM.

1 *Fornicationem ſimplicem aſſerens nō eſſe peccatum,*
eſt hereticus.
2 *Luxuria eſt peſtis blanda.*
Blandum malum luxuria.
4 *Fornicatores regnum Dei non poſsidebunt.*

QVAESTIO CCCXLVII.

ITEM fuit † quæſitum, nunquid aſſerens ſim- a
plicem fornicationem non eſſe peccatum, ſit hære- 1
ticus ? concluſum fuit quòd ſic, vt tenet Collect in
c.j.de hæreticis.

a Idem tenet Archi.in capitulo,ferrur,prima quæſtione pri-
ma : quòd autem ſit peccatum graue aut mortale probatur.
Primò authoritate.inquit enim Sene.in proœ.declama. Ni-
hil tam mortiferum ingeniis quàm luxuria. & idem in trage-
diis, Luxuria † eſt peſtis blanda. & idem ad Lucillum, Vanas 2
fuge voluptates , breues & pœnitendas. Et idem libro ſecun-
do declam.adoleſcens luxurioſus peccat: ſenex luxurioſus in-
ſanit Et Tuli.libr.j de offi.Luxuria cùm omni ætate turpis ſit,
ſenibus tamen fœtidiſſima eſt: & alibi eo.li.ſi conſiderare ve-
limus quæ ſit in natura excellentia & dignitas . intelligemus
quàm ſit turpe deffluere luxuria,& delicatè atque molliter vi-
uere , quàm honeſtum parcè continenter ſeuerè & ſobriè,&
Vale.maxi.lib.ix. Blandum † malum luxuria & Tho.iiij c. at- 3
tendite filij ab omni fornicatione, & vt dicit xxxij. quæſtione
vij c.nō ſolum. quæuis immunda pollutio fornicatio dicitur,
quamuis quiſque diuerſa turpitudinis voluptate proſtituatur.
Idem eſt præceptum decalogi nō mœchaberis. Exo.xx xxxij.
q.vj.non mœchaberis. ad idem Deut.xxij.ibi. Non erit mere-
trix.&c.& j ad Corint. vj. fugite fornicationem &c. neſcitis.
quia iniqui † regnum Dei nō poſſidebunt. nolite errare, quia 4
neque fornicarij.neque idolis ſeruientes,neque adulteri, ne-
que molles,neque maſculorum concubitores regnū Dei poſ-
ſidebunt,& ad Hæbr.decimotertio.fornicatores & adulteros
iudicabit Deus,& ad Ephe.v. Omnis fornicator aut immun-
dus.aut auarus &c.non habet partem in regno Chriſti & Dei,
ad Gal.v.manifeſta ſunt opera carnis,quæ ſunt fornicatio, im
munditia,luxuria , impudicitia &c. qui talia agunt , regnum
Dei non conſequentur:& paulò vlterius, Abſtinete vos à car-
nalibus deſideriis quæ militant aduerſus animam:& Apo xxj.
homicidis & fornicatoribus &c. erit pars eorum in ſtagno ar-
denti & ſulphure,hoc etiā quàm pluribus authoritatibus aliis
nec non rationibus concluditur per Robec. quaneu. ſermo
xxx.c.j. per bea. Tho .ij.q.cliij. ar.iiij.per gloſſ.in clem. ad no- 1
ſtram.de hære. & Ioan.de Imo. Sicu.ſuper Rubrica. de adulte.
per archiepiſcopum Flo.in ſumma moralis.ij.parte tit. v.c.j.

SVMMARIVM.

1 *Conſules ciuitatis vel caſtri quibus de cauſis poſ-*
ſint iudicare propria authoritate collectas.

QVAESTIO CCCXLVIII.

ITEM fuit quæſitum, a an † conſules alicuius a
ciuitatis vel caſtri poſsint propria authoritate indi- 1
cere collectas. Petrus Iacobus in addi. quæ incipit.
illi Philippo datum fuit,tenet quòd non.& no. in l.
forma.ff.de cenſi.C.de epiſc.& cle.authen.item nul-
la.l.nemini.C.de oper. publi. & l.omnes. eo. titulo.
C.de ſuperindicto.dicta l. vnica.libro decimo, & de
excuſa.mune.l.placet.eodem libro,& quod no. Ar-
chi.in c.ſacerdotes,decima quæſtione ſecunda, vide
gloſſam in l.prima circa finem, & ibi per Bartolum.
ff. quod cuiuſque vniuerſitatis, & aliquid per Inno.
in c.graue.de ſenten.excom.

a Die poſt Sic. in capitulo peruenit. de immu.eccle. vlt.col.
quòd ciuitas pro vtilitate publica non poteſt imponere col-
lectam.vt l.vnica.de ſuperindicto.C.libro decimo, & ibi Bar-
tolus,Aleſan er de Imola, & Iacobus Rebuffus.Sed pro ne-
ceſſitate ciuitatis bene poteſt , & idem in prouincia vt tenet
Bartol.Imol. & Reb. in allegat.l.vnica,& in l.vnic. C. de mu-
ne.&

ne. & quo loco & in l.placet de execu.mune.co.libro.Idem Ia. Rebu.in alleg.l.vnica.C.de mune & poſt Bartol. idem Angel. Bart.& Bal.& Moder.in l.iij.§.actor.ff de re iud. Idem Ioan. de Imo.ibidem, & Bal. in l. etiam.C.de execu rei iudi.& glo. & Bart.in l.j.§ quod ſi nemo.ff. quod cuiuſque vniuerſita. no. & per Bart.in conſi.punctus quæſtionis talis eſt, quidam nomine &c.facit quod no.Innocē.in c. graue.de ſeu.eacom.per Ang.in auben.qui mo.natu.eff. ſui. §.ſiquis igitur,in ij. Aug. in præalleg.§.actor & Bal.in l.ciuitas ff ſi cet.pet Iaco. Rebu. in allega.l. vnica.C. de ſuperindicto.formans quæſtionem in conſulibus an poſſit facere collectam. Istius diſtinguit, quia aut conſules volunt facere collectam propter neceſſitatem ſine qua non poſſunt perficere ſuam adminiſtrationem: vtpu. ta propter lit vel debitum exoluendum, & tunc poſſunt:vt d.l. j.ff.quod cuiuſque vniuer.§.quibus, cum glo.aut volunt facere collectam propter vtilitatem publicam?vt quia volunt conſtituere ſalarium medico vel aduocato,& tunc poſſunt.l. ambitioſa.ff.de decre.ab ordi.fa & l.vnica.C.de decre.decu.li. x. Aut volunt facere collectam propter ludos vel pro nouo aduentu principis volunt facere parlamenta & non poſſunt,vt l. j.C.de præben ſala Quod intelligit inuitis & nolentibus vt l. j.de ſpecta.C.libr. xj.& hoc eſſet verum niſi conſuetudo aliud induceret Bar.verò in præalle.locis ſuprà dicit quòd non poſſet imponi collecta vt donaretur alicui, quia illud appellatur decretum ambitioſum.l.ambitioſa,ſuprà allega. & de decre. decu.per totum.Pro vtilitate verò publica totius imperij non poteſt imponi per ciuitatem niſi cum licentia principis. l. j. §. quod ſi nemo.alleg.& ibi Barto.in l.j.C. de mune. & quo loco & l.vnica.C.de ſuperindicto.alle.de quo vide per Clauaſ. in §.tallia.verſi co.ij.& ſeq.

SVMMARIVM.

1 *Collectans banno imperiali ſubiacet.*

2 *Bannum eſt diffidatio quadam & initium belli.*

3 *Collectas dicens eſſe licitas,probare tenetur per leges ſenatuſcon.& conſtitutiones principum.*

4 *Conſuetudo diurna tendit in fauorem principis.*

5 *Iura reſeruata principi vt preſcribantur requiritur tempus,de cuius initio non eſt memoria.*

6 *Imperator & quilibet alius princeps non recogneſcens ſuperiorem poteſt leges condere.*

7 *Imperator & alij domini inferiores poſſunt ſubditis ſuis immunitatem talliarum concedere.*

8 *Vniuerſitas ſi lædatur per priuilegium principis proprio motu conceſſum, eſt ſuper hoc principis remedium implorandum.*

9 *Conceſſio ſeu priuilegium inferiorum non præiudicat vniuerſitati.ſed concedenti.*

10 *Ciuis factus ſub conditione vt ſit immunis ab omnibus oneribus, in ſuo priuilegio manutenendus eſt.*

QVAESTIO CCCXLIX.

a ITEM pone, quòd præſes prouinciæ, a dux, vel marchio, comes, communitas, vel alius dominus prouinciæ temporalis alicui habitatori ciuitatis, caſtri, vel alterius loci ſibi ſubiecti hanc immunitatem, vel libertatem dederit, ne in aliquā tallia, collecta, vel exactione aliqua à quocunque vel ex quacunque cauſa imponenda hominibus eiuſdem loci, aliquid dare vel contribuere teneatur. Iſta fuit quæſtio quam ponit Ioannes Andreas in capitulo peruenit.de immunita. eccleſia. qua in effectu quæritur an tale priuilegium ipſi proſit, ſaltem in præiudicium vniuerſitatis: vt ſic totum onus immineat reliquis de vniuerſitate. An verò præſuppoſita validitate priuilegij ſolum valeat in præiudicium priuilegiantis: vt ſic reliqui tantò minus ſoluere teneantur, quantum eſt illud, quod priuilegiatus ſoluiſſet, ſi non emanaſſet priuilegium.

a Et quia reperi librum meum vitio ſcriptorum vitioſum & in hac quæſtione malè correctum, dictam, & concluſiones Ioan.And. modo ſequenti ſcribere decreui. Prima igitur eius concluſio quòd omnes talliæ & actiones generaliter ſunt damnatæ per noua iura, & maximè quantum ad eccleſias: vt in l. Frederici, hac edictali §. elicitas. de pace iura.fir. in vſi. feu. colum a. Ad idem facit alia l. quæ incipit, ad decus & decorem ſuper tua.de ſtatu & conſuetu. contra liber. eccle edi. colla.ca.§.item nulla communitas. Ad idem vide quod habetur in authentic.de eccleſ. titul. §. ad hoc ſancimus. & authentic.vt nulli iudic.liceat § nulli. collatio.nona, quam concluſionem Sicul.in allega.capitul.peruenit, tertia colum. intelligit veram eſſe regulariter. nam in multis caſibus permittuntur collectæ & exactiones. Et quatenus text in præallega. authentic item nulla. dicit † quòd collectans banno imperiali debet ſubiacere, dicit idem Sicul. bannum † eſſe diffidationem quandam & initium belli, de quo vide not. per Bald. in authentic. idem nulla communitas. C. de ſacroſanctis eccleſiis. Secunda concluſio † quòd quicunque dicit collectas ſeu exactiones eſſe licitas,hoc probare tenetur vel per leges, vel per ſenatuſconſultum, vel conſtitutionem principis.C.de vacati moner.public.l.vnica.libro decimo.& ibi Bartol.& Iacob. Rebu. vel per conceſſionem à principe ea cauſa ſpecialiter impetrata. in l.vnica C.de ſuperindicto. co.lib.& ibi Bart. Iaſ.Rebu. & Alexander de Imol.vide quod not.Archidiaco.in capitul. ſiquis romipetas. vigeſimaquarta quæſtio. tertia, & quod legitur & not. in ca. innouamus. de cenſi. & Clauaſ. in ſumma,tit.de tallia.ver.j.vel per conſuetudinem diuturnam, non per violentiam, ſed ſponte communiter ab omnibus approbatam.C.de cano.largi.l.præcepit. & de auro coro.l.vna, libr x.quod vltimum intelligit Sicul. quando † conſuetudo rendit in fauorem principis vt ſibi acquiratur collecta. tunc enim valet conſuetudo diutina modo prædicto, vnde dicebatur in quadam l.conradi. quàm modò non habemus:vt refert Ioann. Andr.in c.peruenit. quod noſtri anteceſſores habuerunt, nullo modo exigimus. vnde aliud putat idem Sicul. cùm quis citra Imperatorem vult ſibi vendicare ius imponendi tallias & collectas per conſuetudinem. Nam ſi tunc † velit præſcribere iura reſeruata principi requiritur tempus, de cuius initio non eſt memoria: vt in c. ſuper quibuſdam,de verb. ſigni. & vide quod not. Bartol.in l.publicamus.§.in vectigalibus.ff.de publi.Et intellige prædictam concluſionem quoad laicos ſecundum Ioan.And.& Sicu. Nam quoad eos † poteſt princeps Imperator ſuper his leges condere & priuilegia concedere: vt patet. C.de vaca.mune.l.vnic lib. x. ff. de iure immo.l.ſemper.§.fi.& C.de excu.mune.l.placet.lib.x. & ibi Bar. & Iac.Rebu.& idē dic de quolibet alio principe non recognoſcente ſuperiorem ſicut eſt rex Franciæ: vt leg.& not.in c. per venerabilem.qui fil.ſint legi.& quòd rex Franciæ neminem recognoſcat vide ſingulariter commen.pragma.in proœmio ſu per verſicu. Dei. & latiſſimè per Præpoſi.in titu.de iura. fir. in princ.ij.colum.& aliquid per Sicul.in allega. cap.peruenit.vj. colum. Tertia concluſio quòd domini temporales citra Imperatorem poſſunt ab hominibus ſuis tallias exigere in caſibus à iure licitis vel conſuetudine approbatis:quod intelligas de conſuetudine prout ſupradictum eſt.& vide huiuſmodi caſus enumeratos per Alexand.de Imol.in allega.l.placet.C.de excu.mune.per Flo.in iij.parte ſummæ, tit. iij. c. iiij. §. ſciendum. & Clauaſ.in §.tallia verſic.ij. Quinta † concluſio non ſolum Imperator, ſed etiam domini inferiores poſſunt immunitatem talliarum & exactionum concedere ſubditis ſuis: differunt tamen in hoc ſecundum quod Ioā.And.ſentit, ſi aliquis citra principem conceſſit hanc immunitatem, non eſt occaſione huius priuilegij hominum vniuerſitas aggrauanda: vnde ſecundum eum ſi vnus locus conſueuit dare centum libras, & dominus terræ alicui de habitatoribus immunitatem præſtiterit, dicendum quòd ſibi præiudicari potuit, ſed nō vniuerſitati: debet ergo detrahi de ſumma centum librarum pars quæ in hoc priuilegiatum contingeret ſi priuilegium non haberet, de quo remittitur ad Specul. titul. de cenſi. § nunc dicendum. nam ſi diceremus contrarium, ſequeretur abſurdum & iniuſtum, quia ſi ſinguli ſic priuilegiarentur paucis exceptis, ſequeretur quòd totum onus illis paucis remaneret, quod eſſet iniuſtum: & quandoque foret eis impoſſibile. arg.ff.de condi.inſti.l.conditiones.& l.filius. Stantem talia priuilegia ab Imperatoribus conceduntur, omnino ſunt ſeruanda ſicut ſonant, dummodo motu proprio principis ſint conceſſa: vt in iuribus ſuperius allega. ſecus

Margin numbers beside the preceding column: 1 (at "authentic item nulla. dicit †"), 2 (at "bannum †"), 4 (at "quando † conſuetudo"), 5 (at "Nam ſi tunc † velit"), 6 (at "Nam quoad eos † poteſt"), 7 (at "Quinta † concluſio").

ſi per ambitioſam importunitatem petentium ſint obtenta, & hoc caſu ſecundum eum poſſunt iura intelligi quæ videntur huiuſmodi priuilegia annullare: vt C. ſi contra ius vel vti.pu-bli.l.fi.& l.vacuatis.C. de decu. li.x.& l. ſi quis ſine. cum l.ſeq. C. de vecti.& commiſ. Dicit tamen Io. An.quòd ſi per priuile-
8 gium †principis proprio motu conceſſum vniuerſitatem grauiter lædi contingeret, ineſt ſuper hoc ipſius principis remedium implorandum, vt patet in eo quod legitur & not.in ca. ſuggeſtum.de dec.debet tamen vniuerſitas æquanimiter ferre modicam læſionem:quia nec pro modico eſt reſtitutio facienda.vt l.ſcio.ff.de in inte.reſtit.&.c.penul. de re.eccle.non alie. Et ſic cõcluditur ad ſolutionem noſtræ quæſtionis quòd conceſſio ſeu priuilegium Inferiorum non præiudicat vniuerſitati,ſed concedenti. Secus in priuilegio per principem conceſſo. Et ex præmiſſis etiam infertur quòd priuilegium concedens immunitatem à collectis non valet niſi ſit motu proprio conceſſum,quod dic eſſe verum niſi in priuilegio eſſet appoſita clauſula tali l.non obſtante,quia cùm ſit contra l.non valet niſi in eo ſiat mentio de ea: vt no. Bar. & Iac. Reb.in l.vacuitas.C.de decu.li x.& idem Bar.in leg fi.C. ſi contra ius vel vti.pub.Sicu.& Cano.in c.nonulli.de reſcript. Quinimo dicit Bal.in l.nec damnoſa.C.de præc.impe.off.q. in tali priuilegio immunitatis debet apponi clauſula non obſtãte l.nec dãnoſa. Et niſi dicatur non obſtante.l.vacuatis.præal.& ibi Bar.& maximè in ruſticis. vt Spe.ti.de cenſi.& no in l.omnium.in fi.C. de vecti.& ibi Bal.quòd gabellæ vel collectæ non poſſunt remitti reſcripto principis, infertur etiam ex præmiſſis quòd inferior à principe poteſt in ſui præiudicium immunitatem à collectis concedere, ſed non in vniuerſitatis præiudicium, idem & fortius dicit Sicul.in alle.c. peruenit. quando priuilegium veniret in præiudicium Imperatoris.vt d.l. vacuatis.& quod ibi not.in gloſſ.quod vltimum intelligit,niſi ob nimiam paupertatem.tunc enim officialis ſuper exactione deputatus poteſt remiſſionem facere.vt not.poſuit Bar poſt gl.in l.e omnes.C.de anno.& tri.li. x. An autem ciuitas poſſit hoc priuilegium immunitatis alicui concedere. Et breuiter dic poſt Bar. in præallega.l. vacuatis.in l.ij ff. de iure immu. & Sicu. in c. peruenit. quòd aut quæritur de ipſis decurionibus.& dicendum vt habetur in l.j.C de decu. vbi concluditur quòd doctoribus & medicis poteſt poſt eos concedi,aliis verò non:& dic vt ibi legitur & notat, reſpectu verò ciuitatis diſtingue quòd aut vult concedere in præiudicium domini ſuperioris & non poteſt.vt not.glo.in præal.l.vacuatis. facit quod in ſimili legitur & no.in ca.venientes. de iure iur. Aut vult concedere in ſui præiudicium. Et tunc ſi vult concedere iam ſubditis & non poteſt, vt d.l.ij.de iur.immu.niſi fieret conceſſio aliquibus ea cauſa: puta doctoribus vel medicis.vt d.l.j.C.de dec. de quo per Barto.in l.ſi duas. §.fi.ff.de excu.tu. Aut vult concedere ſubditis venientibus ad inhabitandum de nouo in ciuitate, & poteſt:vt d.l.ij.& l.pe.ff.de decre.ab ord.fa.& quod ibi not. Et hoc intellige in ciuitate non habente iura principis: nam illa poteſt vt Imperator. ſicut no.in.l.infamem.ff de pu bli.iudi & in alleg.c.ſuper quibuſdam.de verb.ſigniſi. Quinta concluſio quòd immunitas ſub generalitate conceſſa nulla ſpecificatione facta neminem excuſat ab oneribus patrimonialibus ſupportandis.& de hoc eſt bo. tex.in l. qui immunitatem.C.de munc. patri.l.s. Idcirco dicunt Bartol. Alexand. de Imo.& Iac.Reb.in l.vacuatis, alleg.& idem Bart. in præalleg l.ij.quòd qui vult plenam immunitatem conſequi, debet eam habere ſpecialiter, & diſtingue vt fiat mentio de oneribus realibus perſonalibus ordinariis & extraordinariis: aliàs ſi ſimpliciter concederetur, non haberet immunitatem à patrimonialibus.ideò ſis cautus.& vide vbi ſuprà. Adde†quòd
10 ille qui factus lys ciuis eo pacto vt collectas & munera non ſubiret, eſt in ſuo priuilegio manutenendus.l. j. C. de his qui ſponte mu.ſub. Eſt enim iſtud priuilegium irreuocabile cùm tranſiuerit in contractum, vel quaſi: de quo vide quod notat Barto.in l.qui ſemel ff de decre.ab ordine faciend.per Ioan. Andr. in additione Speculatoris,tit. de cenſi. §. nunc dicendum in tertia & quarta columna.vbi de hoc & ſimilibus quæſtionibus.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio voluntaria non requirit præſentiam partis.*
2 *Parte abſente quis poteſt cedere liti.*
3 *Confeſſio facta in libello parte abſente valet; ſi ſuerit facta poſt litis conteſtationem, & nu. 4.*

QVAESTIO CCCL.

ITEM fuit quæſitum.ª An confeſſio iudicialis facta per reum actore abſente ¹ valeat? Et concluſum fuit quòd ſic: & ita ſeruatur, maximè in confeſſione voluntaria, per not.Cy.in l.vna.C.de confeſſ.q.vj.alle.l.certum.§.ſiquis abſente. ff. de confeſ. & l.fin.ff.de inter.act.& Bartol. in l. ij. §. antedictis. dicit quòd ſcribi debet in actis,quòd præſente parte facta eſt, aliàs non valet, quia alteri per alterum &c. & hoc intelligit vbi conſenſus duorum requiritur, ſecus vbi conſenſus vnius ſolum, vt in ratihabitione, vel additione hæreditatis. Item hoc intelligit in confeſſione ſimplici & pura. Secus in confeſſione quæ fit in libello, quæ poteſt fieri abſente parte. vt l. cum proponas. C. de li. cau. quia tunc libellus traditur iudici, & per quoddam medium iudex tradet parti, & ſic talis confeſſio facta in libello,videtur eſſe facta aduerſario,& præſente parte, ſecus in aliis alle. authen. generaliter. C.de epi.& cle.authen. offeratur. & authenti. libellum.C.de lit.conte.

a Adde quòd † ad primum caſum de confeſſione voluntaria, hoc eſt quando fit in dependentibus à voluntate confitentis tantum ſeu animum ſuum declarantibus, non requiritur partis præſentia etiam ſi fiat extra iudicium.vt l. Neſennius. ff.de neg ge. vt ſi quis confitetur ſe aliquem aluiſſe animo donandi & ex pietate, idem ſi fiat in reali, quia quis poteſt habere rem pro derelicto etiam abſente parte.ff. pro derelicto.per totum. & l. ſi quis vi.§.differentia. ff.de acquirend. poſſeſſ. hinc † eſt quod abſente parte quis poteſt cedere liti.in l poſtquam liti.C. de pact.per Bart.in l. non ſolum.§. liberationum. ff.de libe.lega. Secundo caſu quando confeſſio dependet à facto duorum.tunc ſi fiat per modum voluntariæ iuriſdictionis valet confeſſio facta parte abſente, dummodo ſit iudex vel aliqua perſona publica quæ recipiat loco abſentis ¹ partis. c. quanquam. de vſuris,lib.vj. & quod no.in c.dudum.de conuer.coniuga.& in auth.generaliter de epi.& cle.gloſſ. & doc. in l.huiuſmodi.in princip.de lega.j.Paul.de Caſtr.in l.tale pactum.de pact.& conſi.ſuo lxxxj.Bartol.in alle.§. liberationis. Sed ſi per viam contentioſæ iuriſdictionis & parte non citata, non valet.vt d.§.ſi quis abſente etiam ad liberandum.vt not. Bar.in alle.§.liberationis.Pau.de Caſt.in præalle.conſi.idem Bartol.in l. vnica. C. de confeſſ. per dictum §. ſi quis abſente.Angel.in authen.de hære.& fal.§.ſi verò expreſſum. colum. j. Si verò parte citata & tunc in caſibus in quibus poteſt procedi in abſentem,valet,aliàs ſecus. ad hoc l. properandum.§. ſin autem reus. C.de iud.notat.Cyn.in l.vna.C.de confeſſ. de quo vide per Ioan.An.in addi.Spec.eo.tit.§. ſequitur. verſi.q. & hæc de confeſſione ſimpliciter facta. Secus † vt ſuprà dictum eſt de confeſſione facta in libello, quia valet parte abſente per rationem ſupradictam.& adde Ioan.de Imol.ita tenentem in c.ſi cautio.de fi.inſtru.Fran.de Zaba.in ca. examinata.de iudi.Bartol. in l.rura.in fi.C. de omni agro deſer.li.xj. Bal.in l.ij.de iuſti.& ſubſti.ſub condi.fa. C.& ibi Bart. Quod † verum eſt poſt litem conteſtatam:quia ante poteſt reuocari niſi parti ſit illius copia data ¹ quia tunc non poteſt reuocari ſecundum gloſſ.in l. qui familiæ. in parua. ff. fa. erc. Item vecum niſi arguatur petitium in libellante: quia tunc non videtur fateri quod aſſerit in libello ſecundum Ioan. Andr.& in ca.fin.de iureiur.lib.vj.& Zaba.l.alle.ca.examinata. Et quod eſt dictum de libello, dic idem in poſitionibus vt in præalleg. ca.ſi. & idẽ in exceptionibus no.Bar.in d.§.ſi quis abſente.de quo per Sicul.in.c.ex parte.de confeſſ. vij colum.& in ca. cum venerabilis.de excep.& idem Bart.in l.ij.C.de his qui po.not. prædi.tit.aſſi.

1 ADDITIO. Loco abſentis. Adde Iaſ.in l.tale pactũ.j.col. & ſeq.ſed longè latius vide per Fel.in c.ſi cautio.de fi.inſtr.

QVAESTIO CCCLI.

ITEM an confeſſo ¹ ſponte ſit neceſſe dare præceptum de ſoluendo? Cõcluſum fuit quòd ſic:quia

talis

talis confeſsio ſit per modum contentioſæ iuriſdi-
1 ctionis & non voluntariæ. ita tenuit Cyn. 2 l. vnica C. de confeſ. q. ij.

a Quod intelligas in ciuili quando confeſſio emanat ante litem conteſta. libello non oblato. nam tunc non refertur ſententia, ſed ſit præceptum de ſoluendo: quod præceptum non eſt ſententia. ſed potius ad executionem tendit, gloſſ. q. j. ea. nos in quenquam. in c. dudum. de elect. Bartol. in præal. leg. l. vnica. Aut confeſſio emanat poſt lit. conteſta. vel ſit ad libellum, & tunc fertur ſententia. & not. in dictis iuri. tenet Sicul. in c. ex parte de confeſſ. ix. col. Et licet dicatur quòd confeſſus habetur pro condemnato in l. certum. ff. de confeſſ. l. vnica. C. eo. titu. gloſſ. & Bart. in l. de ætate. §. qui interrogatur. ff. de inter. ac. & Ro. deciſi. cccexxv. Et hoc quando confeſſus eſt quis in iudicio circa id quod pertinet ad deciſionem litis, etiam ſi facta ſit ſine cauſa ſecundum Bald in l. ſicut C. de repu. hæred. id tamen exponit impropriè. vt not. gloſſ. in d. l. vnica. Non enim propriè eſt condemnatus, nec habetur propriè pro condemnato, ſed ferenda eſt ſententia: quia non poteſt quis condemnare ſeipſum. C. ne quis in ſua cau. l. vna. & l. pe. ff. de arbi. Sicul. vbi ſuprà. Si autem confeſſio emanauerit in criminalibus, tunc confeſſus eſt per ſententiam condemnandus. l. ſi confeſſus. ff. de cuſto. reo. & not. Bartol. in l. vnica. & Spec. in tit. de confeſſ. §. j. verſi. penul. Innocen in c. quærenti. de offic. delega. Bal. in marga. vet. confeſſio. iij. Bart. in l. quoniam. ff. de infa. Bal. in præalleg. l. vnica Inno. in c. per inquiſitionem. de elect. Ange. in alleg. l. ſi confeſſus. Sicu. in alleg. c. ex parte. qui hoc limitat niſi crimen ſit notorium: tunc enim procedi poteſt ad executionem ſine alia ſententia. text. eſt not. iuncta gloſſ. ſecundum vnam lect. in l. ictus fuſtium. ff. de his qui no. infa. ſentit Innoc. in c. ex parte. de verbo ſignifi. vel ſaltem non requiritur ſententia cum ſolennitate debita, ſicut in aliis ſententiis. vt not. in cap. veſtra. de coha. cle. & mu. quod dicit eſſe notandum q̃ iſti qui capiuntur in delictis & ſtatim abſque alia ſententia mittantur & fuſtigantur.

1 Additio. An confeſſo. Vide Gui. pa. in dec. Gra. q. cxc. & quæſt. ccxv.

2 Tenuit Cy. Quando quis habetur pro confeſſo an requiratur declaratoria. vide per do. Fel. in c. Rudolph. de reſcrip.

SVMMARIVM.

1 *Cõfeſſio iudicialis præſumitur facta parte abſente.*

QVAESTIO CCCLII.

a ITEM fuit quæſitum, An † præſumatur de
1 iure, quòd confeſſio iudicialis facta fuerit præſente parte, vel abſente? Cõcluſum fuit quòd præſumitur facta parte abſente: quia dicta ſolennitas eſt facti, quæ non præſumitur niſi probetur. vt l. ſciendũ. ff. de ver. ob. cum ibi not. & in l. quæcunque. ff. de pu. & in l. j. C. de commit. ſtip. & in l. j. C. de vſuris. & in l. ij. §. in ſtipulatione. inſti. de fideiuſſo.

a Et ibi Io. Fa. & Ang. Are. dicentes quid ſit ſolennitas intrinſeca & extrinſeca. idẽ videtur tenere Spe. in ti. de emp. & ven. §. ix. ver. nunc autem forma. idem Sic. in c. tenor. t de re iu. v.
1 col. alle. quod in ſimili no. Bar. in l. Theopõpus. ff. de do. præ. Bald. in l. præſcriptione. C. qui lon. temp. præſcri. non ob. & ibi An. Bar. in l. is poteſt. iij. vj. col. ff. de aequ. here. de quo per Bal. in l. ſi. §. j. in ſi. C. de bo. quæ lib. & Bart. in l. relegati, ff. de pœnis. Bal. & Ang. l. ſi. & l. optimam. C. de contrahẽ. & cõmittenſti. Pau. de Caſt. in l. illud. C. de ſacroſ. eccle. & conſ. ſuo. iij. Et idem dicendum de ſententia quòd non præſumitur lata præſente parte quando illud non cauetur in ea, voluit Inno. in c. cum in iure. de offi. dele. & hanc partem videtur tenere Io. An. in addi. Spe. ti. de ſen. prola. §. vt autem verſi. Et no. idem Sic. in alle. c. tenor. Secus in inueſtitura: quia præſumitur facta præſenti. vt tenet. Io. An. in addi. Spe. ti. de emp. & vendi. in præalle. ver. Nunc autem idem Oldra. conſi. cexv. Sed aliud in iudicialibus vbi iura mandant citationes conſcribi & fieri. c. quoniam contra. de prob. c. ſignificauit. & c. Alberic. de teſtib. & vide Sicu. vbi ſuprà. vnde crederem ſatis quòd in iſtis extraiudicialibus haberet locum quod dicit Bar. in alleg. l. relegati. ff. de pœnis. vt quemadmodum dicimus de minori ætate. quòd vbi quis allegat abſentiam vel perſonam ad fundandum intentionem ſuam vel exceptionem, debet illam probare: vt l. ſi minorem. C. de in inte reſtit. mino. de quo vide per Bald. & Angel. l. præſcriptione.

1 Additio. c. tenor. melius idem Sicul. in c. ſicut nobis. de re iud.

SVMMARIVM.

1 *Litis conteſtationi renuntiari non poteſt de partiũ tacita vel expreſſa voluntate.*

2 *Ordo iuris vbi eſt ſeruandus, ibi & litis conteſtatio eſt neceſſaria.*

QVAESTIO CCCLIII.

ITEM fuit quæſitum, a Si de † partium tacita a
vel expreſſa voluntate poſsit renuntiari litis conte- 1
ſtationi, & alij ordini iudiciario? finaliter fuit concluſum quòd non: ita tenet Spec. titu. de ſen. impu. & de his quæ ipſam ſequuntur. §. iuxta. verſic. quid ſi partium voluntate.

a Idem tenet gloſſ. in c. ſi. de re iudi. lib. vj. & ibi Domi. glo. in cle. ſæpe. de verbo. ſignifi. in ſi. verſic. & ſcias. & ibi Guli. Io. de Imo. & Fran. Idem tenet Bart. in auth. offeratur C. de lit. cõteſt. & in l. j. quando prouo. non eſt neceſſ. Ioan. Fab. in alleg. authen. offeratur. Sicu. in c. de cauſis. de offi. deleg. Rot. deci-
ſio. xcj. dicens quòd † vbicunque eſt ordo iuris ſeruandus, eſt 2
litis conteſtatio neceſſaria: partes huic ordini & lit. conteſta. non poſſunt renuntiare. Quod tamen Ioan. de Imol. in præalleg. leg. cle. ſæpe, limitat ſecundum not. in alleg. c. ſi. de re iud. in v. gloſſ. quando partes conſentiunt vt procedat vt iudex. Si verò conſentiunt quòd poſſent procedere vt ſibi videretur, tunc ſecus prout ibi not. nam poterit tunc omittere ſolennitates iuris. & idem tenet Guli. de monte Lau. allega. de præſump. c. literis. de arbi. c. cum tempore. in auth. vt differentes iudices. §. ſi verò contigerit. idem voluit Sicu. in alle c. de cauſis. dum innuit quòd partes poſſunt conuenire vt iudex procedat ſine omni ordine iudiciario. ſed tunc dictum ſuum non habebit vim ſententiæ ſed cuiuſdam pacti. nam ſicut ex poſt facto partes poſſunt approbare ſentẽtiam nullam, & habebit vim pacti. vt leg. & no. in l. ij. C. communia vtriuſque iudi. & in c. ſignificaſti. de foro competen. Ita à principio poſſunt conuenire vt iudex procedat ſine ordine iudiciario ſed ſi vellent partes vt dictum iudicis haberet vim ſententiæ, tunc nõ poſſunt remittere ordinem ſubſtantialem à iure inductum. vt in c. vnico. de lit. conteſt. & in l. properandum. C. de iud. & in præalleg. cle. ſæpe. in ſi. de verb. ſignific.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuta compelli per iudicem eccleſiaſticum poteſt ad reficiendum rem emphyteuticariam.*

2 *Si Emphyteuta fuerit in dolo lata culpa, aliàs ſecus.*

3 *Emphyteuta vt expelli poſsit propter deteriorationem tria requiruntur. vide & nu. 4.*

QVAESTIO CCCLIIII.

ITEM fuit quæſitum. a An † emphyteuta poſ- a
ſit compelli reficere rem emphyteuticariam per iu- 1
dicem eccleſiaſticum? Cõcluſum fuit quòd ſic. vt eſt textus in authen. de non alie. aut permu. re eccle. §. ſcire autem. collatio. ſecunda Et compelletur conditione illius l. & ſic actione perſonali poterit compelli per iudicem eccleſiaſticum. ita tenet dominus Arnaldus de villa ferra.

a Ad idem tex. gl. in auth. de alle. & emphy § ſi verò quis locator. coll. ix. & ibi Bar. & in auth. qui rem. C. de ſacroſ. eccle. Ang. in alle. auth. de non alie. §. lex itaque. pro quo fa. l. ſi gre-
ge. in ſi. de le. j. Quod † intellige quando emphyteuta fuit in 2
dolo, lata culpa, pretexta cuius fuit domus cõbuſta. nam tunc poteſt cogi vt reficiat, tenet Baldus poſt Nico. de mara. in l. j. de iure emphy. & ibi Imol. & Angelus in alleg. § lex. & verum abbas. qui dedit in emphyteuſim rem, ſit iudex competens: vide per Lud. Ponta. conſi. ccxij. verſi. quod ad ſecundum. Sed

nunquid ſicut emphyteuta ꝑpter ceſſationẽ ſolutionis poteſt
cõpelli, ita etiã poſſit expelli propter rei deteriorationẽ, ſi de-
teriorauerit rem acceptã in emphyteuſim: in emphyteuta ec-
cleſiæ clarũ eſt quòd ſic, in præalle. § ſcire, & § ſi verò quis lo
cator, & auth. qui rem. Sic dicendũ eſt idẽ in emphyteuta pri-
uati ſecundũ Pet. Cy. Guid de Zuza in alle. auth. qui rem. Bal.
Ro. & Imo. in l. diuortio §. ſi. fundum. & ibi per Mod. ff. ſo. ma.
Iaſ in l. ij. lxxxiij. col xliij. q. Barba. in c. propter ſterilitatem. de
loca. Io. Pet. de Ferra. in ti. de forma libe. quo agi. ad ſict. præ-
ſta. in gl ſuper verbo ſictũ. & in ſi. dicit tamẽ not. Bal. in præal-
leg authen. qui rem. ij. col. & in l. prima. C. de iure emphyten.
3 tertia col. & Iaſ. poſt eum vbi ſuprà, quòd † ad hæc vt emphy-
teuta propter deteriorationem rei poſſit expelli tria copula-
tiuè requiruntur. Primò quòd ſit deterioratio notabilis quan
titatis, nam pro modica deterioratione non fiaret reciſio-
4 contractus per l. ſcio ff. de in integrũ reſtitu. † Secundò quòd
ſit ad perpetuam deteriorationem fundi, non ad curam fru-
ctuum quia compendium fructuum pertinet ad emphyteutã:
& ideò non intereſt domini: ſed bene perpetua vtilitas. Et
ideò ſecundũ eum quanuis ſolicitè nõ excolat agrum & ager
efficiatur deterior reſpectu fructuum, non poteſt expelli. Sub-
dit tamen notabiliter ſecus eſſe in vinea, quia ſi vineæ non pu-
tantur, ſiccantur & in perpetuum deteriorantur: & idem in
5 ſciſſione arborum fructiferarum. Tertiò † requiritur quòd
iſta deterioratio procedat dolo lata culpa vel leui. nam de le-
uiſſima non tenetur emphyteuta. alle præal. §. ſcire, cum glo.
ibidem melius facit regula ſi vt certo. §. nunc videndum in pri
mo, cum glo. ff commo. quia iſte contractus celebretur, gra-
tia vtrique debet venire dolus lata culpa & leuis, ſed non le-
uiſſima, vt ibi ita refert Alex. de Imo. in præall. auth. qui rem.
ibidem tenuiſſe Pau. de Caſt. & Raph. Fulg. in conſ. incipiente,
ſeruus Anto. idem Iaſ. vbi ſuprà.

SVMMARIVM.

1 *Perſonæ quæ de iure compelli non poſſunt ferre te-
ſtimonium, deficientibus aliis probationibus com-
pelli poſſunt. id idem habet locum in clerico. & nu. 2.*
3 *Teſtes producens de veritate aliter non habenda
probare debet.*
4 *Attinentes vſque ad ſeptimum gradum teſtificari
non coguntur.*

QVAESTIO CCCLV.

a ITEM fuit quæſitum. [a] An † perſonæ quæ de
1 iure inuitæ non compelluntur ferre teſtimonium de
ficientibus aliis probationibus debeat compelli?
Concluſum fuit quòd ſic, ita tenet Hoſtien. in ſum.
titu. de teſt. cogen. in princip. & Colle. in c. ſi qui te-
ſtium. de teſti. quia aliàs tacendo veritatem morta-
liter peccarent vt ibi.

a Idem Guid. in l. lege Iul. ff. de teſta. Ant. Sicu. & Imol. in c.
dilectorum. de teſti. cog. & idem Sicul. in c. j eo. tit. Barto. poſt
2 glo. in l. inuiti ff. de teſt. Quod † etiam dic procedere in cleri-
co vt non cogatur teſtificari, niſi veritas aliter haberi non poſ-
ſit. glo. in c. ſuper eo. de teſt. cog. & in c. ſtatuendum. ij. q. vj. Ho
ſti. in ſum. de teſt. §. j. Goffr. in ſum. eo. titu. Imo. in all. c dilecto
3 rum. de teſt. cog. & Sic. in cap. j. eo. ti. & † ꝙ veritas aliter habe
ri nõ poſſit tenetur probare is qui vult producere teſtes. Ant.
Gem. & Imol. in allega. c. dilectorum & Sicu. in allega. c. ſu-
4 per eo. titu. & ibi vide. Adde † quòd attinentes vſque ad ſepti
mum gradum non coguntur teſtificari, gl. & Ange. in l. fœmi-
na. ff. ad Turpil & in alleg. l. lege Iulia. & ibi gloſ. dicit hoc eſſe
verum tam in ciuilibus quàm in criminalibus Ioan. de Imo. &
Sicu. in allega. capi. dilectorum. Et niſi velint vt dicta l. lege Iu
lia, & ibi Bartol. & ſcribi debet in actia quòd volentes depo-
nant ſecundum Bar. poſt Cy in auth. preſbyteros. C. de epiſ. &
cle. Adde etiam ſcripta ſuprà, quæſtio. iij.

QVAESTIO CCCLVI.

a ITEM fuit quæſitum. [a] Monaſterio ſancti Sa-
turnini conceſſa ſunt plura priuilegia, & plures con
ſeruatores per ſedem Apoſtolicam quorũ vnus eſt
in ciuitate Tholoſæ: alius in ciuitate Pictauẽ. & alius
in ciuitate Burdegalen. cum illa clauſula, quòd poſ-
ſunt trahere venientes contra dicta priuilegia etiam
vſque ad quatuor dietas. Abbas ſyndicus vel mo-
naſterium vult vnum ciuem Tholoſanum facere vo
cari coram conſeruatore Burdegalen. fuit oppoſitũ
per ciuem, quòd non poterat, quia debeat eum vo-
caſſe coram propinquiore. ſcilicet conſeruatore
Tholoſano, & non coram Burdegalen. Concluſum
fuit quòd ciuis bene dicit, niſi conſeruator præſens
ex perſona iniuriantis, vel alia noua cauſa eſſet ſu-
ſpectus impetranti ſcilicet abbati vel dicto mona-
ſterio, quia tunc debet ſubdelegare, ſi forma id pa-
titur: ſi non patitur, vel ſubdelegare non vult, tunc
iuſtè monaſterium adiret remotior, vt facit de offi.
dele. capitulo cum plures. §. primo. libro ſexto. ita te-
net expreſſè Ioannes Andræ. in additio. Spec. ti. de
lega. §. fina. verſic. ſed nunquid conſeruator.

a Idem videtur voluiſſe Domi. in c. ſi. de offi. deleg. lib. vj. §.
j. dum formata. q. prædicta remittit ad Ioan. And. vbi ſuprà, &
ſubiungit idem Domi. ibi quòd conſeruationes huiuſmodi
generales ſolum conceduntur per Romanum pontificem. &
illud tenet ibi Ioan. An. & Ioan. de Imol. per rationes per eos
ibidem allega.

SVMMARIVM.

1 *Iuriſdictio conceſſa ad certum tempus, tempore ela
pſo, expirat.*
*Niſi ante lapſum terminum prorogetur per partes,
nume. 2.*

QVAESTIO CCCLVII.

ITEM fuit quæſitum. [a] Si in priuilegio † appo- a
nitur clauſula, ſcilicet præſentibus poſt quinquen- 1
nium minimè valituris. An duret poſt quinquenniũ
iuriſdictio quoad cœpta? Concluſum fuit quòd nõ:
ita tenet Ioan. And. in addit. Specu. titul. de delega.
§. fina. vlti. colum. & in capitu. fina. eo. titu. libro vj.
Inno. & vlti. gloſſ.

a Item tenet Domi. in allega. c. ſi. §. officium autem. & pro
hoc alleg. eundem Specu. in titu. de procu. §. iij. verſic. quid ſi
mandatum. & allega. idem tenere Lap. intiſ. tamen † delegata 2
ad certum tempus, licet finiatur tempore lapſo, poteſt tamen
ante lapſum terminum prorogari per partes, in ca. de cauſis.
de offi. delega. poſt finitum verùm termi. ſecus, quia quod nõ
eſt, prorogari non poteſt, at. c. ad diſſoluẽdum. de deſpon. im-
pu. pro hoc bonus text. in l. ſed ſi manente. ff. de preca. fal. l. bo
norum. ff. rem ra. hab. tenet Sic. in alle. c. de cauſis. pro quo fa-
cit no. in l. ij. §. ſi iudex. ff. de iudi. & ibi doc.

QVAESTIO CCCLVIII.

ITEM fuit dubitatum. a Dati fuerunt conſer- a
uatores & iudices etiam in his, quæ iudicialem inda-
ginem requirunt, & quòd ſubdelegare poſsit etiam
totum, & non obſt. conſti. bonæ fam. per ſe & alios
procedere etiam extra locum, in quo deputatus eſt
conſeruator & iudex, an poſsint ſubdelegare his,
qui de iure poſſunt eſſe delegati, ſed non conſerua-
tores, vt canonici eccleſiarum cathedralium, quos
conſtat delegari & ſubdelegari poſſe per decre. ſta-
tutum. de reſcri. lib. vj. Concludit Io. And. in alle. §. ſi.
de dele. in Specu. addi. quòd non poterit ſudelega-
re niſi perſonas, quæ nominantur in præal. c. fin. de
offi. dele. lib. vj.

a Idem tenet Domi. in præalleg. c. fina. & allegat huiuſmo-
di quæſtionem fuiſſa etiam formatam per Ioan. Cal. an autem
officialis principalis epiſcopi poſſit eſſe conſeruator: vide
gloſſ. in clemen. & ſi principalis. in ver. delega. de reſcrip. in
cle.

clem. & gloſſ.videtur tenere quòd ſic. & idem Ioan. de Imol. Fran. & Sicul. & ita ſeruatur.

QVAESTIO CCCLIX.

a ITEM ſi petatur ſententia infirmari.[a] An poſſit iudex eandem ſententiam, caſu quo non ſit infirmanda, confirmare? Concluſum fuit quòd ſic: vt expreſſè tenent Innocen.& Collec.in c.cum contingat.de offi.deleg.

a Sed quid ſi à diffinitiua ſententia continẽte diuerſa capitula per vnam partem contra quam lata eſt, appellauit & non per aliam, vtrum iudex in cauſa appellationis poſſit ad inſtantiam partis appellatæ pronuntiare ſuper omiſſis in dicta ſententia & eam ſupplere: ac illi in parte addere. Et dicendum eſt quòd ſic: ita concluſum fuit per omnes dominos de rota, vt patet deciſ.ccclxviij. & ibi vide rationes pro & contra: idem tenent Ioan.de Imo.& And.in c.ſignificauerunt.de teſt. & melius Imo.in c.fi.de exce & de hoc eſt text.ſecundum vnũ intellectum, cum quo tranſit Bartol.in l.fi.C.quando prouoc. non eſt neceſ.Ita dicit Præpoſi.ſuper rub.de appel. in vlti.col. idem tenet Ant.in capit cùm Ioannes.de fid.inſtr.& Sic.conſi. ij.videlicet vbi appellatus inſtat contra ſententiam, poteſt appellatus petere vt illi ſententiæ addatur, vel detrahatur vel aliter reformetur. Et licet iſta opi.de iure vera ſit: audiui tamen ſæpenumero contrarium ſeruari in curia Parlamenti, videlicet, quòd niſi quis appellet, nunquam mutatur, neque reformetur ſententia ad ſui vtilitatem. Adde hic quæ ſcripſi ſuprà, quæſt ccxxiij.& quæ ponit Præpoſi. vbi ſuprà, verſi. vt igitur habeatis, &c.

SVMMARIVM.

1 *Famula infirma an dominus teneatur dare ſalarium durante tempore ſuæ infirmitatis.*

2 *Militibus noſtri temporis in bello eorum negligentia captis ſalarium denegandum.*

Idem dicendum de ambaſiatoribus.nu.3.

QVAESTIO CCCLX.

a ITEM fuit quæſitum:[a] † an ſalarium ſit dandũ
1 famulo infirmo de tempore quo fuit infirmus? Cõ-
2 cluſum fuit quòd ſi dictus famulus ſeruiebat titulo lucratiuo: tũc non eſt dubiũ. Si verò titulo oneroſo, tunc ſi fuit infirmus magno tẽpore, tunc non habebit ſalarium. Si verò modico, ſecus. ad hanc diſtinctionem facit l.ſi in lege.§.ſi domus.ff.loca.ita tenet Io.And.in c.ad euidentiam, de cle. non reſi.& doct. in l.arboribus.§. de illo.ff.de vſufr. Hoc verũ ſi magnam percipiebat penſionem vel ſalarium, ſecus ſi modicam, vide per Inn.in c.pen.de loca.in princi.& in Spe.eo.ti.§.poſtquam.ver.quid ſi mercenarius.& tit.de ſala.§.ſequitur.ver.quid ſi aduocatus, & verſi. in ſumma.& tit.de iud.§.ſpecialia.in fi. Collec.in ca. ſi autem.de reſcr.vbi plenè. Et ſeruitor oneroſus impeditus propter infirmitatem ſeruire, tenetur recuperata ſanitate tempus, in quo non ſeruiuit, reſarcire, ita tenet gl.in l.ſi vno.§. item cùm quidam. verſi. conductor.ff.loca.& ibi plenè per glo.

a Idem quod ad iſtud vltimum dictum tenet Flor.in allegat §.de illo: & quod dictum eſt quòd habere debeat ſalarium limitat niſi famulus dederit cauſam infirmitati: & quod curatus debet ſeruire & ſupplere, tenet Bald. & poſt Bart. in l.fi. C. de condit. incer. Et dicit idem in ſtipendiariis, dummodo tamen non ſint capti ab hoſtibus: quia tunc non haberent ſalarium, vt l.j.C.de re mili. libr.xij. vbi eſt caſus not.quam l.not. Bar.Io.de Pla.& Ia.Rebu.pro militibus noſtri temporis qui capiuntur in bello: quia non debent habere ſalarium pro tẽpore quo ſteterunt capti: nec dona quæ cõſueta erant eis præ-
2 ſentibus fieri vltra ſtipendium. Quod † tamen idem Io.de Pla. dicit intelligendum de his qui capiuntur prouiſè & eorum leuitate & negligentia capiuntur: quia ſibi debent imputare, ſicut deſertor qui ſponte deſerit quamuis reſtituatur non tamen recuperat ſtipenda & donaria medii temporis, niſi indulgentia principis ei indulſerit. l. qui excubias ff.eo.& l.cum allegatis. C.de re mili. Secus autem in his qui improuiſè capiuntur ſine eorum negligentia & culpa: fortè dum iter conſuetum faciunt vel epiſtolas ferunt, vt dicit gloſſ in præallega.l.prima.vel fortè dum neceſſitati ſeruiunt, vt glo.in l.iij.§. ſed ex improuiſo.ff. eodem titul. Nam tunc reuerſi recuperãt ſtipendia & donaria medii temporis.d §.ſed ſi ex improuiſo. & l.non omnes. § pe. Ex quo Ioannes de Pla. & Iaco Rebu. in alleg.l.j.ſumunt arg.quòd † ſi ambaſiator capiatur à latro- 3
nibus vel inimicis ſua culpa vel negligentia: quòd pro tempore captiuitatis non debet habere ſalarium: nec debent ei
damna refici[a]: aliàs ſecus. de quo dic plenè vt per Bart in l. 2
ſi ſeruus.§.quod non. ff.de fur. & tangitur in l.inter cauſas.§. non omnia.ff.man. Adde hic quæ plenè ſcripſi de famulo infirmo.ſuprà q.cclxix.

1 ADDITIO. De tempore quo fuit infirmus. Vide Rota. q.xxxvj.in nouis.

a Damna refici. An autem quæ dantur ambaſiatoribus cedant eorum lucro, vide per do.Abba.in.c poſtulaſti.de conceſ.præben.vbi concor. opinio.in hac quæſtione diuerſas & vult in effectu quòd in caſu dubii eſt aduertenda qualitas donorum. Nam quædam præſumptiuè conueniunt magis mittenti quàm miſſis, vtputa ſi donatur viuus leo. Quædam conueniunt magis ipſis ambaſiatoribus, vt ſi donentur eis veſtes congruentes: & ſecundum hanc qualitatem dicit faciendam eſſe interpretationem.

SVMMARIVM.

1 *Litis alienæ nemo eſt idoneus defenſor ſine ſatiſdatione.*

2 *Laicus emptor an poſſit clericum venditorem requirere ad aſſiſtẽdum ſibi, & defendendum ſe coram iudice laico.*

QVAESTIO CCCLXI.

ITEM fuit quæſitum:[a] Vendidi fundum, tran- a
ſtuli dominiũ & poſſeſſionem in emptorem, contra quem agitur, ob quod ipſe petit vt ipſum defendam, quod volo facere. Actor autem dicit quòd ego tanquam defenſor alienæ litis cauere debeo de iudicato ſoluendo. Ad quod dicebam nõ teneri eo, quòd alienam litem moueri non videret, licet illius commodum vel incommodum ad me pertineret? Concluſum fuit quòd tenebat ſatiſdare: quia pro poſſeſſione penes alium conſtituta cõuenior.& hic
nomine alieno: vnde ſatiſdare teneor: quia † nemo 1
eſt idoneus alienę litis defenſor ſine ſatiſdatione.l. qui proprio.§.j.& l.minor.ff.de proc.tenet Spe. in ti. de ſatiſda.§.expedito.verſi.ſed nunquid venditor.

a Idem Bart.in l.ij.ff.de aliena.iu.mu.cauſa fa.vbi Bal. licet aliter dicere videatur Bald.in Spe.de defen.in add.verſi j.Bar. in conſil agitur contra Ciolum &c. Cyn.& Raynu.poſt gloſ. in l.ſi mandato meo.§ primo.ff.mand. licet contrarium not. in l.qui abſentem.& ibi Ioan.de Pra.ff. de procura. Sed pone quòd venditor eſt clericus, & emptor eſt laicus. mouetur que-
ſtio emptori in foro laici. & requirit † clericum venditorem 2
vt eum defendat coram iudice laico, an teneatur ibidem coram præfato iudice laico defendere. glo. in c. clericum nullus.xj. quæſt.j. tenet quòd ſic, quia iudicium eſt inſtitutum contra emptorem, tanquam poſſeſſorem: ſed venditor venit ſolum ad aſſiſtendum emptori & ad defendendum.l.j.C. vbi in rem actio.l. venditor.ff. de iudi. non ergo hoc caſu dicitur clericus conueniri coram laico: quia ſolum præſtat defenſionem illi emptori ſecundum gloſſam illam. Secus vbi laicus poſſeſſor nomine clerici, nominat clericum in iudicio: quia tunc clericus aduocat iudicium coram ſuo iudice. facit quod no.in c. quoniam frequenter.§.fi.vt lit non con-
teſt.& ibi Ioan.Andr.Anto.Imo.& Sicul.Spec in ti.de primo 2
& ſecundo decre.§.reſtat. verſi.quid ſi dominus clericus eſt, Bald.in dicta l. venditor: & ibi Bartol. idem Bar.in l. procurator ad exhibendum.§.fi. ff. rem ra. hab. & in diſputatione ſua. Ang. in l. præalleg. qui abſentem. & in l. procur. §. primo. & in l. ſi cui §.penul. ff. de accu. & in dicta l. venditor.

Pet.de Aneha.in capitulo ſignificauit, de foro compet. & in e.ca qnę.s vij quęſt.de regu iur.in vj.& io capitulo ad audientiam de præſcrip Bal.In l.j. C.vbi in rem acti. & io l, emptori. C.de euict. & Salice. iſi allega. l.prima,& ibidem Ioao.Fabri. Aog.in l.non ſolum, §.quod vulgo.ff.de vſucapio. Arcbidi.in allega. capitulo clericum nullus,vbi teoet quòd poteſt defendere cum liceotia epiſcopi. Bald. indiſtioctè quòd venditor non poteſt transferre forum.in præalleg.l.j. & Baldus & Angelus io præalle.l.venditor,licet Aogelus Aretioos in §.actionum.ioſtitn.de actio.s vj.colum.teneat quòd poſſit forum declioare, & ita ſeruari de conſuetudine: hoc tamen ſcio quòd præcedens opinio,videlicet quòd venditor non poſſit declinare,ſeruatur Tholoſæ in curiis ſecularibus, & etiam tenet Sicul.in c.fioali.de emp.& veodi.& ibi Barba.Quid ſi eſt factum pactum qnòd venditor non teneatur de euictione,dic quòd iſtud pactum non porrigit effectum circa tria. Primò ſi venditor fuit in dulo.in l.tenetur.§.ſi.& ibi Bart. ff.de acti. empt. & vendi.vt quia ſciuit cauſam, ex qua euinceretur & tacuit. Secuodò ſi ipſe vel hæres eius euincat.l.ſi emptorem ff. eo.ti. Tertiò poteſt nihilominus repeti pretium.d.§.ſi. d.l. emptorem.& ibi Bal.l.ij.§.ſi.& ibi Bald.C. commnoia delega. Ang. Are.inſti.de emp.& vēdi.§.loca.iij.col.Clauaſ.io §.emp verſi. xxij.Quod eſt verum ſecundum Lud. de Ro. quando pactum fit in genere:ſcilicet,à quocunque euincatur. Secus ſi ſpecificatur perſona.quia non tenebitur ad pretium, caſus eſt io l. qui libertatis.ff. de euic. & ibi gloſſ. de hoc Clauaſ. vbi ſuprà. Barba.io c.fio.de emp.& vend.dicit etiam hoc eſſe verum,niſi expreſſè dictum ſit,quòd teneatur ad reſtitutionem pretij,vel fuerit expreſſa certa cauſa r & dicit eſſe caſum ſingularem in alleg l.qui libertatis,ita dicit Bald.in l.j. C.de pericu. & commo.rei venditę.vide eundem Bal.copioſius & melius loquentem in l.non dubitatur. C.de euic.e.j.§.rurſus.quib.mod. ſen. amit.adde quòd in diuiſione etiam non reſtitueretur pretium. glo. eſt ſingularis in l. ſi familiæ. ff. fami. erciſ. & ibi Bart. tenet Bald.in præallega.l.non dubitatur. in fin. ſuprà de euic.& Lud.de Ro.io ſingu.eccls xvij.verſi.euictio.ver. vendens.Barba.in præallega.cap.fina.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium contrahens per verba de præſenti non ſecuta copula carnali,non admittitur ad ſacros ordines,nec poterit ſibi beneficium conferri.*

QVAESTIO CCCLXII.

a ITEM fuit quæſitum.[a] An ille † qui contraxit
1 cum aliqua per verba de præſenti legitimum matrimonium carnali copula nō ſecuta, poſſit ad ſacros ordines promoueri: & ſi promoueatur, an poſſit beneficium eccleſiaſticum ſibi concedi, & tale matrimonium diſſoluatur? Concluſum fuit quòd non diſſoluetur, & per conſequens ſibi non poterit eccleſiaſticum beneficium conferri. ita tenet gloſſa, in c.vnico. de vo. & voti redemptio. libr. vj. Idem ibi Archi.Idem Collect.io c. ex publico. de conuer. coniuga.de hoc hodie eſt text.in extraua.Ioan. xxij. quæ incipit antiqua: quanuis Hoſt. teneat contra. in ſumma.de conuerſione coniug. §. pe. ver. quid ſi maritus.

a Primam opin. tanquam communem ſequuntur Ioann. Andre.Innocen.& Domi.in allega.c. vnico. qui dicunt idem eſſe in epiſcopatu. Idem quoad ſacrum ordinem tenent Sicu. in cap.j.de conuer.coniug.& Clauaſ.in §. matrimonium. iiij. verſicul.xvij.

SVMMARIVM.

1 *Prodigo manifeſto interdicitur bonorum adminiſtratio.*
2 *Iudex dando curatorem prodigo, licet non interdicat bonis expreſſe, tamen intelligitur interdictum.*

a QVAESTIO CCCLXIII.

1 ITEM fuit quæſitum,[a] An prodigo† manifeſto
1 ſit ipſo iure interdicta bonorum adminiſtratio? Concluſum fuit quòd non,vt tenet gloſſ.in l.is coi. ff.de verb. obli. & in l.ſi quis cum ſciret. ff. pro empto.& ibidem Bart.& Dyn.

a Haec opi. tanquam communem ſequitur Fran. Are.ideò alleg.l.is cui.ff.de teſta.& pro hoc alle.duos bonos tex.videlicet l.& ſi.§.conſuluit.ff.de peti.hæredi.& le.iij.§. præterea. ff.de ſuſpe.tut. Contrarium tenet gloſſ.in allega.l.is cui ff.de teſta.quæ non ſeruatur, quia non ſufficit quòd interdicatur, immo quòd etiam curator a detur.& videtur text.in contra- 2 rium, quòd interdicatur ipſo iure.inſtitu.de curato.§.idem furioſi. vbi agnati & cognati ſunt curatores legitimi. ex lege xij.tabul.ſi ſunt curatores, ergo agnatis exiſtentibus, aliquis prodigus nunquam poterit alienare, per.l. ſi procuratorem habens.C.de in inte.reſtitu.ml.Ad quòd reſpondet Innoc. & Archi.in cap.grandi. de ſupplen.neg.præla. quòd agnati ſunt curatores furioſi ipſo iure,prodigis verò demum facta interdictione ne vtantur bonis ſuis.Ange. Are.inſti.quibus non eſt permiſſ.fa.teſt §.item prodigus.refert opi.vltramonta. tenere gl. præalleg. l.is cui.ff. de teſt.quia notorium, & ſententia ęquiparantur, vt l.emptorem ff.de actio.emp. quam opi.vltramon.dicit Bal in l.ſi.ff.de cura.furio. fore veram in notorio prodigo per ſententiam declaratoriam iudicis:quia ſententia inducit notorium:vt.c.tua.de cohabi.cle.& mulie. vnde Io.Fa.in §.furioſi alle.inſti.de cura.dicit quòd pauci reperiuntur prodigi notorij notorietate iuris. Si tamen aliquis talis reperietur adeò notorius quòd nullus ignoraret, credit quòd de ęquitate non deberet cum tali contrahens commodum reportare. Et idem ſi ſciret eum expoſiturum in turpes vſus,per d.l.ſi quis cum ſciret,Angel.Are.in §.item prodigus. quoad notorium facti dicit eſſe diſtinguēdum:an quis ſcienter contrahit cum tali prodigo: & ſcit quòd vult conſumere in malos vſus & ludo perditorio: & non habet prodigum obligatum quanuis nulla præceſſerit interdictio. Aut ignoranter & tunc ſecus.Adde† quòd iudex dādo curatorem pro- 2 digo,licet non interdicat bonis expreſsè: tamen intelligitur interdictum:vt l.Iul.ff.de cura.furio. tenet Bald. & Angel. ſecundum Ioan. de Imo. io alle.l.is cui.ff. de ver.obli. vbi verò non interdicit, nec curatorem dat,ſed ſolum declarat quem eſſe prodigum, tacitè cenſetur interdixiſſe. Bald.in l.j.ff. de cura.furio. Io.de Im.& Fran. Are.in præal.l.is cui. An. Ar.in all §.item prodigus.

t Additio. Prodigo manifeſto.tu vide de hoc Gui.Pa.in deci.dalph.q.ccxl.

a Curator.Sed an cura data prodigo expiret ipſo iure: vel requiratur declaratio iudicis:vide Guid.Pap.q.cclx.

SVMMARIVM.

1 *Sententia per quam pronuntiatur appellationem fore deſertam an ſit diffinitiua vel interlocutoria.*
2 *Sententia diffinitiua natura quænam ſit.*
3 *Interlocutoria quando habeat vim diffinitiuæ.*
4 *Sententia lata ſuper deſertione per iudicem ordinarium poteſt reuocari ſicut qualibet interlocutoria.*

QVAESTIO CCCLXIIII.

ITEM fuit quæſitum,[a] An ſententia† qua fuit a
pronuntiatum appellationem fore deſertam, ſit dif 1
finitiua vel interlocutoria.& videtur quòd ſit diffinitiua. quia natura diffinitiuæ eſt imponere finem litibus. ff. de re iudi.l. iſta eſt huiuſmodi. ergo &c. Concluſum fuit quòd ſit interlocutoria: quia iſta pronuntiatio eſt peremptor.except. ergo interlocutoria.de elect.c.cū dilectos. de appellatio.c.ſua nobis.& in capit.dilecto.Præterea† natura diffinitiuæ 2
eſt, quòd ex ea oriatur actio in factum. Sed ex iſta nulla oritur actio.C.de re.cre. & iureiu.l.actori. ſecus quando pronuntiatur bene appellatum, vel econtrà.quia tunc eſt diffinitiua.veruntamen† quan-

uis

uis ſit Interlocutoria habet vim diffinitiuæ. hoc notat Ioan. Mona. in c. cupientes. §. inſuper. de elec. lib. vj. & Archi. ibidem ſuper ver. plenam fidem. Ioan. And. in cle. cum repulſione. glo. ij. de app. in cle. idem Arch. in dict. §. j. colum. in d. c. ſua nobis. & Bald. in l. ij. C. de epiſc audi.

a Et ita voluit Innoc. in ca. ex ratione. de appel & Bald. in l. minoribus. C. de his qui. vt indig. Hanc opi. ſequitur Ludo. de Ro. ſuper tit. de re iudi. vj. quæſt. Sed pro iſtarum † opinio- (margin: t) num concordia poteſt dicere iuxta nier. rem Ro. deci. cccc. xxxij. quòd aut fertur ſuper appellatione interpoſita ab interlocutoria quæ non erat lata ſuper exceptione peremptoria: & tunc cùm prima ſententia ſit merè interlocutoria, ſententia ſuper deſertione erit merè interlocutoria: quia per talem ſententiam non finitur negotium principale, cùm aliquid ſuperſit ad agendum. arg. c. cum dilecta. de reſcript. Aut appellatio pendebat ſuper diffinitiua vel ſuper interlocutoria lata ſuper exceptione peremptoria vel litis finitæ & iſto caſu cùm prima ſententia ſit diffinitiua vel pariat effectum diffinitiuæ quando eſt lata ſuper exceptione peremptoria cle. ſi. vbi oo. de appel. ſuprà alleg tunc talis ſententia lata ſuper deſertione erit diffinitiua, ex quo negotio finem impoſuit: ſequitur Præpo. in alleg. c. ex ratione. de appel. xix. & xx. col. & ſcri-
4 pſi ſuprà quæſt xlviij. Adde † quòd ſententia lata ſuper deſertione per iudicem ordinarium poteſt reuocari ſicut quælibet interlocutoria, c. cum ceſſante. de ap. ſi fuerit lata per delegatum non, niſi fuerit ab ipſius pronuntiatione appellatum. ita ſingulariter tenet Rot. deciſio. lxxxix. & ſequitur Præpo. in alleg. c. ex ratione. xxj. col.

5 Additio. Sed pro iſtarum. Adde Gui. pap. ita tenentem quæſt. ccxx.

QVAESTIO CCCLXV.

a ITEM an iuriſdictio delegati[a] morte mandantis reintegra expiret ipſo iure, vel per exceptionem?
1 Concluſum fuit quòd per exceptionem [1], vt plenè not Collect. in c. cum veniſſet. de teſtib. & ibi docto. & Archid. in c. ſi à ſubdele. de off. deleg. lib. vj. & ſic iudicatus fuit proceſſus poſt mortē mandãtis habitus validus, & debere ſtare in ſua roboris firmitate.

a Idem tenuerunt Goff. & Phil. in alle. c. cum veniſſet. & Innoc. in ca. licet. de offi. deleg. ſed contraria opi. firmat gloſſ. in alle. ca. cum veniſſet. dicens quòd etiam partes non poſſunt in hoc conſentire: quia priuatorum conſenſus &c. Idem voluit Vin. in alleg. ca. licet. Hoſtien. in alle. capit. cum veniſſet. Guli. in Spe. ti. de deleg. §. reſtat. verſi. quid ſi delegatus & refert Bon. in cap. gratum. de offic. deleg. quòd hæc quæſtio de facto contingens fuit miſſa Bononiæ, conſulenda: & conſultores inter quos fuit Egidius pro hac parte, & hæc opinio placet Ioan. And. in alleg. c. cum veniſſet. & Barto. in l. & quia. ff. de iuriſ. om. iu. Baldo in l. eius qui in prouincia ff. ſi cer. pet. & in l. j. ff. de iuriſ. omn. iu. Pau. lo de ligna. Zenze. Io de Fan. & Do. in alle c. ſi à ſubdelegato. dicens quòd expiret ipſo iure a- (margin: 5) quia per mortem dicitur mandatum diſſolui. ff. de ſol. l. fin. item cum eſſet in inſtit. man. §. rectè. Item finitur mandatum. C. manda. Et ſic patet quòd nihil inuenitur quod poſſit per exceptionem repelli, pro quo facit e præ alle licet ibi ea pira- uerit. & hanc partem ſequitur Sicu in alle. capit cum veniſſet. allegans alias rationes, & ſoluens contrarias rationes: & hanc eſſe credo veriorem.

5 Additio. Per exceptionem. Quãdo autẽ contra deleg. tamen eſt oppoſita exceptio iuriſdictionis: an requiratur pronũtiatio expreſſa ſuper ea, vide per do. Felin. in ca. ſuborta. de re iud. coll. iiij. poſt me, in verſ. limita quando pucbræ.

a Ipſo iure. Idem tenet Fel. in alleg. c. cum veniſſet. ij. coll.

QVAESTIO CCCLXVI.

a ITEM, anno Domini[a] mil. cccxcvj. & die ſeptima Septembris vidi practicari c. cum contumacia. de hæreti. lib. vj. & ego vnà cum inquiſitore Tholoſæ magiſtro Hugone de Verduno ordinis prædicatorum tulimus ſententiam contra quendam vocatum Paulum, qui fuerat citatus ſuper quibuſdam negotiis fidei tangentibus ad certã diem, ad quam non comparuerat. vnde poſitus fuerat in contumacia. propter quam extiterat excommunicatus, quã quidem excommunicationem per annum continuum animo ſuſtinuerat indurato, & vltra: tranſacto anno fuit citatus vt veniret auditurus ſententiam legitimè & tribus edictis in eccleſia Tholoſæ, quo non comparente fuit condemnatus vt hæreticus, & bona omnia confiſcata, & declarata pertinere fiſco ſequendo tenorem dicti c. cum contumacia.

a Ego verò de tempore meo nunquam vidi cauſam accidere, licet quotidie vbi quis eſſet excommunicatus ex quacunque cauſa etiam ciuili, ſi in excommunicatione huiuſmodi ſtabat per annum. vidi ſemper contra talem concedere literas per quas citari mandabatur reſponſurus ſuper negotio & articulis fidei. nam talis eſt ſuſpectus de hæreſi: & præſumitur malè ſentire de ſacramentis eccleſiæ cum no. faciat id quod quiſque fidelis facere tenetur. vt in c. omnis vtriuſque ſexus. de pœ. & remi. Item malè videtur ſentire de poteſtate eccleſiæ ex quo non curat de eius excommunicatio. & ita not. Sicul. in c. ſi. de pœnis. vbi dicit quòd iſta ſuſpicio eſt probabilis: & licet non ſufficiat ad condemnationem vt ibidem voluit Inn. poterit tamen ei induci purgatio in qua ſi defecerit punietur tanquam conuictus, vt in c. inter. de purga. can. & in c. excõmunicatus. §. j. de hære. Sed an perſeuerans in excommunicatione per annum ſit priuandus beneficiis? diſtingue poſt Sicu. in c. j. de iudi. xvj. coll. Io. de Imo. & Præpoſ. in c. paſtoralis. §. verum. pe. col. de ap. quòd aut excõmunicatio eſt lata propter crimen, quod ipſo iure priuat clericum beneficio, tũc ex perſeuerentia per annum in excõmunicatione erit ipſo iure priuatus: quia pro confeſſo habetur. vt no. gl. in all. c. cũ contumacia Aut eſt lata ꝓpter crimẽ ꝓpter quod nõ eſſet priuatus ipſo iure, ſed veniret priuãdus per ſententiã: & tũc per lapſum anni erit priuatus ipſo facto: ſed bene poteſt priuari per ſententiam. vt in c. quicunque. xj. q. iij. Aut crimen non exigit priuationem ipſo iure: neque per ſententiã: & tũc per lapſum anni non erit priuatus neque priuabitur per ſententiã, ſed imponetur pœna arbitraria ac ſi fuiſſet confeſſus ex quo iure pœna non eſt impoſita. quòd ſi eſſet, illa imponeretur. Nec obſt. ſi dicatur, quòd pro illo nouo delicto quòd tanto tẽpore ſteterit in excommunicatione debeat priuari: quia ſufficit quòd propter hoc delictum habeatur pro cõfeſſo. non enim debet quis duplici pœna cõteri. c. at ſi clerici. in fi. de iud. nec ex pœna debet pœna procedere. c. quia diuerſitate. de conceſ. preb. no. gl. in regula iuris, imputari. de reg. iur. li. vj. fatetur tamen Si. in d. c. j. quòd ſi poſt lapſum anni adhuc ſuſtineret excommunicationem indurato corde: quòd ex hoc delicto nouiter contracto poſtquam habitus fuit pro confeſſo quia non caret ſcrupulo prauitatis hæreticæ, poterit priuari beneficiis, & ſic poteſt intelligi c. cum bonæ. de ætate & quali. Et vide Sic. in all. c. j. modo quo ſupra concordant opi. Ang. de Clau. in §. excommunicatio. ver. xvij dicit quod gl. in præal. c. cum contumacia. Inno. in alle. c. bonæ. & Ant. in allega. cap. j. dicũt præmiſſa procedere quando quis fuit excommunicatus pro cauſa criminali: ſecus ſi pro ciuili: quia ſi ſteuiſſet per mille annos non poſſet priuari. gl. eſt ſing. in c. contingit. de do. & contu. Dico tamen quòd talis poterit citari poſt annum, reſponſurus ſuper articulis & negotio fidei: & ſi non compareret & excommunicatus pro huiuſmodi cauſa perſeueraret, per annum haberet locum præal. c. cum contumacia.

SVMMARIVM.

1 *Cauſæ conuentionis & reconuentionis vna ſententia terminari non poſſunt, & variæ ſuper hac quæſtione doctorum opiniones.*

QVAESTIO CCCLXVII.

ITEM fuit quæſitum,[a] an † conuentio & reconuentio terminari debeant vna ſententia, vel duabus? Concluſum fuit quòd duabus per no. Innoc. in c. dilectus. de ori. co. & ibi gl. ſuper vna ſent. quamuis vna videatur propter connexitatem. (margin: a, 1, b)

a Et propter temporis ipſius & chartæ vnitatem, quia in eadem charta ſiue papyro, & in eodem fere tempore perferuntur, ſcilicet vna immediatè poſt aliam, vt quia finita

ſententia ſuper conuentione: dicit index. cæterum quia conſtat nobis intentionem partis reconuenientis &c. ad quod facit c. præalle. c. cum dilectus & c. cum eccleſia. de cau. poſ. & propri. ſimiliter in l. ſcire debemus. ff. de verbo. oblig. vna ſtipulatio dicitur propter eandem conceptionem verborũ, & tamen ſunt plures reſpectu plurium deductarũ in illa, ita dicit Sic. in alleg. c. cùm dilectus. Et limita prædicta niſi prius liqueat de vna quàm de altera: & cum hoc immineat periculum animarũ. vt in c. ex conquæſtione. de reſti. ſpo. & not. Hoſtien in alle. c. cum dilectus aut corporum: vt quia eſt contentio ſuper poſſeſſione, & quilibet de facto dicens ſe poſſeſſionem habere vult poſſidere, ar. l. æquiſſimum. ff. de vſufru. & in c. cum veniſſent. de iuſti. hoc voluit Sicul. in alleg. capitulo cum dilectus, ſed quid ſi lata ſententia ſuper conuentione ſtatim appellet condemnatus & per hoc recuſat iudicem vt ſuſpectum, quia eum iniuſtè condemnauit, quod poteſt vt in c. propoſuit. de appel. nunquid recuſatione prædicta non obſtante feretur ſententia etiam ſuper reconuentione. Iſtud ſemel accidere vidi de tempore domini quõdam Matthæi de Pructis tacia vtriuſque profeſſoris digniſſimi, ac in canonum facultate Tholoſæ regentis vicarij & officialis Tholoſani, compatriſque mei, cuius animæ propitietur altiſſimus: & licet Hoſti. in præallag. c. cum dilectus teneat quòd tunc non debeant vna ſententia terminari. determinatum tamen fuit contrarium per not. Ioan. And. ibidem qui alle. c. auditis. de prruc. c. paſtu. de cauſa poſ. & propri. de reſt. ſpo. c. auditis. j. ſentientes ex huiuſmodi iuribus quòd poſt concluſionem in cauſa non poteſt impediri ſententia virtute recuſationis, cùm nihil poſſit opponi poſt concluſionem, nec de facto nec de iure, vt not. in dictis iuribus: maximè in præalleg. c. paſto. & ita tenet Sicu. in alleg. c. cum dilectus. & dicit eſſe bene notandum.

SVMMARIVM.

1 *Contractus tempus, quoad intereſſe quod petitur vigore obligationis, inſpicitur, maximè quando petitur non principaliter ſed acceſſoriè.*

Et quando intereſſe æſtimationis debetur iure actionis. nu. 2.

QVAESTIO CCCLXVIII.

a ITEM fuit quæſitum, [a] Quod † tempus in-
1 ſpicitur quoad intereſſe, quod petitur vigore obligationis, An tempus contractus, vel tempus petitionis, an tempus ſententiæ? Concluſum fuit quòd tempus contractus. vt eſt text. in l. fundum Cornelianum. ff. de noua. quod eſt no. ſecundum Bar. But. & doc. in l. vinum. ff. ſi cer. peta. Maximè quando petitur non principaliter, ſed acceſſoriè. Nec etiam vt dicit Ioan. Fab. in allegat. §. curare. negandum eſt quin ex iuſta cauſa admittatur ſine certificatione cum iuramento, etiam vbi principaliter petitur. Et ſic reſolutiuè concluderem cum eodem Ioã. Fab. in præalleg. §. poſt Per. de Bel. perti. quòd vbi intereſſe petitur principaliter præteritum, quòd debeat æſtimari, & certa quantitas peti: vt ſi promiſiſti factum & nõ feciſti, poteſt agi ad intereſſe. vt l. ſi quis ab alio. §. fin. ff. de re iudi. tunc tale intereſſe cùm petatur principaliter, debet æſtimari in libello: Sed ſi acceſſoriè petatur, quia principaliter agitur ad rem: ſed nihilominus petitur intereſſe propter moram. Exemplum in certi condictione ex mutuo, tunc ſufficit certificari in proceſſu: & maximè quando de-
2 betur ex mora, cùm tunc non poſsit certificari: ſed creſcat vſque ad ſententiam: quinimo quandoque vſque ad executionem, vt l. in hac. ff. de tritica. alleg. & l. vinum. ff. ſi cert. peta. & hanc op. ſecundum eundem Ioannem Fab. amplectitur conſuetudo.

a a Quod intellige † quando intereſſe æſtimationis debetur iure actionis, vt prædictum eſt, quia fuit æſtimatio principaliter promiſſa, & ſic loquitur præalleg. l. fundum. ſecundum Bartol. ad idem. l. hominem. ff. man. Quando verò æſtimatio non debetur iure actionis & obligationis, ſed venit officio iudicis, & tunc aut mora fuit contracta tempore celebrati contractus vel promiſſionis ſeu obligationis. verbi gratia: in contractu emptionis & venditionis venditor recepto pretio re ipſa eſt in mora, adeo quòd tenetur ad vſuras. vt l. Iul. §. ex vendito. ff. de actio. emptio. & in l. curabit. C. eo. tit. vnde ſi ab initio & in ipſo contractu venditor recepit pretium, & rem non tradidit tempus contractus, & moræ fuit idem, meritò inſpicitur tempus contractus. vt l. ratio. §. ſi per venditorem. ff. de actio. emptio. & l. ſubtracto. C. de fur. cum ſimil. Aut non fuit tunc contracta mora. & tunc aut mora præceſſit lit. conte. & inſpicitur tempus moræ, vt in præalleg l. vinum, & l. ſtertlir. §. cùm per venditorem. ff. de act. emptio. aut mora non præceſſit, & inſpicitur tempus lit. conte. vt l. ſi. ff. de triti Et hoc eſt verum in æſtimatione, quæ fit ſecundum veritatem: in æſtimatione verò quæ fit ſecundum affectionem per iuramentum in litem inſpicitur tempus ſententiæ, vt l. iij. §. in hac. ff. commo. Et præmiſſa procedunt quando quæritur de tempore à quo: ſi verò quæratur de tempore vſque ad quod creſcat æſtimatio? tunc aut æſtimatio venit iure actionis: & inſpicitur tempus contractæ obligationis, nec vltra progreditur. Aut venit officio iudicis, & tunc aut res periit ante ſententiam, & tunc inſpicitur quanti plurimi fuerit vſque ad diem, quo res periit, vltra non: quia vltra creſcere non poteſt æſtimatio, vt not. per gl. in præalleg. l. vinum. Si verò res durauit vel erat quantitas quæ periit, non poteſt: tunc creſcit æſtimatio vſq; ad ſententiam, vt ff. de tritica. l. in hac. ita dicit Bar. ſingulariter in præallega. l. vinum. vbi ponit formam libelli circa huiuſmodi intereſſe, & ibi vide per eum. Adde quòd licet ſecundum aliquos quando petitur intereſſe, certa quantitas in libello ſit exprimẽda: quia debet actor eſſe certus de ſuo intereſſe: & in quanta quantitate poteſt certus eſſe: vt not. Cyn. in l. certum. vlt q. C. de rei vend. & in l. cùm propria petitio. C. ſi quis alteri vel ſibi. & in l. j. C. de ſent. quæ pro eo quod intereſt. in pen. q. & ita voluerunt citramon. per rationes ſuas ibidem, & ita videtur tenere Io. Fab. in §. curare autem. iij. col. inſtitu. de actio. idem Ioan. Fab. in penul. col. in præallega. l. j. C. de ſent. quæ pro eo quod intereſt, idem Spec. in titu. de fructib. & intereſſe. §. viſo. ver. ſed qualiter. verantamen vltramontani, ſicut gloſ. in præalle. §. curare. & idem gl. in l. certi condictio. in prin. ff. ſi cer. peta. & in l. ſtipulationes non diuiduntur. ff. de verb. obli. & ibi Bart. & Iac. But. in alleg. l. j. C. de ſent. quæ pro eo quod intereſt. & idem Bar. in præal. l. certi cõdictio. & communiter doct. omnes vltramontani tenent non eſſe de neceſſitate exprimere certam quantitatem intereſſe, ſicut nec in fructibus, ſed ſufficit in proceſſu liquidare, & ita etiam expreſsè voluit Ioan. Pet. de Ferra. in tit. de forma libel. in actio. reali. in gloſ. tot & tantos fructus, & in glo. & in fin. x. & ita ſemper vidi practicari in curiis temporalibus.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicato in puncto mortis & in foro pœnitentiali abſoluto, an ſepultura deneganda.*

QVAESTIO CCCLXIX.

ITEM nunquid [a] poteſt † dari ſepultura excom- a
municato publicè in puncto mortis, & foro pœni- 1
tentiali abſoluto? Collecta. tenet quòd ſic, in cap. fin. de ſepult. maximè ſi authoritas officialis vel vicarij interuenerit. & fuit ſeruatum Tholoſæ in quodam canonico eccleſiæ Tholoſanæ.

a Licet de hoc ſit text. in allegato cap. fin. quòd excommunicatus etiam pro manifeſta offenſa; ſi per ſuum presbyterum in articulo mortis fuit iuxta formam eccleſiæ abſolutus, debet in cœmiterio ſepeliri, & hæredes ad ſatisfaciendum ſint cogendi. Iſtud tamen de tempore meo nunquam vidi practicari: licet caſus acciderit ſæpenumero. Et hoc, ſicut arbitror, quia ſi ita fieret creditores difficilius admodum ab hæredibus ſua debita conſequerentur, & vt cenſura (quæ partibus in iſtis nimis vileſcit) magis timeatur. Qualiter autem in caſu noſtræ quæſtionis hæredes teneantur ſatiſfacere. Et ſi non confecerint ao ex delicto defuncti teneantur vltra vires hæreditatis. vide per Siculum in allegato cap. fin.

SVMMARIVM.

1 *Subſtituti poteſtas non expirat per mortem ſubſtituentis.*

tuentis, ſi ſubſtituens habuerit mandatum ſubſtituendi, & illius vigore ſubſtituit. & nu. 2.

3 *Litis per conteſtationem quis efficitur dominus litis, & poteſt ſubſtituere, & eius ſubſtitutio tenet.*

QVAESTIO CCCLXX.

a ITEM fuit quæſitum [a] † an morte procuratoris
1 ſubſtituentis re integra expiret ſubſtituti poteſtas?
Concluſum fuit quòd ſic: vt not. Archid. in c. quanuis, de offi. dele. & ibi plenè li. vj.

a Quod intelligerem eſſe verum, ſi prædictus procurator nullam habuiſſet ſubſtituendi poteſtatem à domino, ſed à lege, puta quia poſt litem per eum conteſta. ſubſtituiſſet. tunc enim ipſo mortuo re integra mandatum huiuſmodi ſubſtituti extinctum fuiſſet, & hoc habuiſſet ſimilitudinem cum iudice delegato habente poteſtaté ſubdelegandi à l. de officio dele-
2 gati. c. quanuis. lib vj & c. paſtoralis. eo. tit. Sed † ſi habuerit
procurator mandatum ſubſtituendi, & illius vigore ſubſtituit,
non expirat poteſtas ſubſtituti, etiam ſi antequam acceptauerit ipſe procurator ſubſtituens deceſſerit. Nam hæc ſubſtitutio eſt quidam conſtitutio, & cenſetur à domino facta miniſterio tamen ſubſtituentis, ita fuit determinatum in rota vt patet dec. ccxviij. & facit ff. quod cuiuſque vniuerſitatis. l. item eorum. §. decuriones. argu. de ſen. excom. c. mulieres ſecun-
3 dum archi. qui not. in c. j. de procu. lib. vj. quòd ſubſtitutus † ab
aliquo ad hoc ſpeciale mandatum habente cenſetur à domino conſtitutus. hinc eſt quod talis ſubſtitutus lite per eum conteſt. poteſt vlterius ſubſtituere: quia factus eſt dominus litis vt in d. c. j. & in c. ſi duo, primo reſponſo. lib. vj. in fi. de procur. & C. eo. ti. l. procuratoribus. & l. nulla. hoc vltimum tenet Ro. deci. cxlix pro quo fa. no. per Arch. & Ioan. And. in no. in c. is qui. de proc. eo. lib. vbi tenent quòd ſubſtituens ſubſtitutum à ſe qui litem conteſtatus eſt, non reuocabit, niſi eo caſu quo dominus reuocaret conſtitutum à ſe.

SVMMARIVM.

1 *Officiarius accuſatus de crimine, pendente accuſatione ſuſpenditur ab officio.*
2 *Officiarius æquiparatur tutori.*
3 *Criminis enormitas ſuſpendit quem ab officio. & nume. 4.*
5 *Suſpicionis ergo aliquãdo interdicitur alicui ſacris.*
6 *Prælatus pinguius ius habet in bonis eccleſiæ quàm tutor in bonis pupilli.*

QVAESTIO CCCLXXI.

a ITEM fuit quæſitum. [a] Si † aliquis officiarius
1 accuſatus de crimine commiſſo circa dictum officium, an pẽdente accuſatione, ſiue inquiſitione poſſit ſuſpendi ab officio? Concluſum fuit quòd ſic, per l. quòd ſi forte circa fi. ff. de ſol. & ibi Bart. & inſtitu. de ſuſpe. tut. §. ſi quis. Secus ſi deliquerat extra officium. vt l. eo. & l. quanuis, aliàs incipit Caſpedius. ff. de ſolutio.

2 a Pro quo fa. quia † officiarius æquiparatur tutori. l. præfectus. ff de ritu nup. Bal. in l. quæ fortuitus. viij. col. ff. de pign. acti. Sed correctione ſalua prima facie regulariter videretur
1 contrarium eſſe † dicendum, pro quo alleg. tex. in c. nonne. viij. q. iiij. vbi tex. quòd accuſatione pendente non debet quis priuari poſſeſſione officij ſui. Pro quo fac. arg à ſpeciali. c. accuſatum. de ſimo. & ita voluit Ioan. Mo. & Do. poſt eum. in c. j. de accu, lib. vj. & ibi Ioan. And. qui dicit † quòd vbi eſſet cri-
3 minis enormitas vel ſcandalum, bene poſſet fieri dicta ſuſpenſio, & ita voluit no. glo. in c. presbyter, ſi à plebe. ij. q. v. Idem no. Sicu. in alle. c. accuſatum & in c. inter. de purgatio. cano.
4 & ibi Ioan. And. Sic ergo dicerem † quòd officiarius accuſatus de crimine commiſſo circa officium pẽdente accuſatione, ſiue inquiſitione non debet ab officio ſuſpendi, niſi propter criminis enormitatem vel ſcandalum. licet quoad prælatum, ſecus ſi retineniatur in crimine ſimoniæ † quando eſt infamatus: vt tex. eſt iuncta gl. in præal. c. accuſatum. quia pendente accuſatione fiet ſuſpenſio ab adminiſtratione diuinorum: vt ibi. Et etiam crimine dilapidationis, in quo conſiderata qualitate denunciantium, & denunciati ex fama, ſi qua habetur
in hoc iudex, quandoque à principio interdicet † poteſtatem 5
alienandi, prout factum fuit in c. fin. de accuſa. quandoque ea interdictione non facta procedet ſuper ſuſpitione, & ſi repetiatur ſuſpectus, ſuſpendetur ab adminiſtratione: vt in ea. licet Heli. §. quia verò. de ſimo. & ibi Anto. & Sicul. vel poterit iudex ſibi dare coadiutorem: vt in cap. venerabilis. de offi. dele. & cum his poſſunt ſecundum Sicul. in alle. c licet. plures opin. ad concordiam reduci. Et in eo quod Bat. in præallega. l. quòd ſi forté. §. j. dicit quòd etiam propter ſuſpicioné probatam prælatus non remouetur, ſed alius ſibi adiungitur, reprehenditur per Imol. ibi, quia hoc eſt condictum. cap. licet Heli. & ibi Innoc. per gloſ. & Io. Andr. in præalleg. cap. venerabilis. & iij. q. ij. quia ea. & ibi gloſ. ſingul. Et ſi dicatur quòd prælatus æquiparatur tutori: vt l. orphanotrophos. C. de epiſ. & cleric. & ſic quòd ſtatim debeat intelligi adminiſtratio interdicta per alleg. §. ſi quis. inſti. de ſuſpect. tuto. & l. eum qui. C. eod. tit. Nam reſpondetur ſecundum Innoc. & Ioan. Andr.
in dictis † iuribus, quòd pinguius ius habet prælatus in bo- 6
nis eccleſiæ, quàm tutor in bonis pupilli, quia prælatus poteſt dare de fructibus, quod non poteſt tutor: gloſ. ſingul. in cap. fin. v. q. Sicu. in c. ij. de dona. imo. in alleg. §. quòd ſi fortè. & per Salic. in alleg. l. eum qui. cap. præſenti. de offic. ordi. lib. vj per gl. & quod not. Bart. in l. j. ff. de procu. Bal. in l. j. §. ſolet. & ibi glo. de offic. præfec. videtur Angel. Are. in præalleg §. ſi quis. inſtit. de ſuſpect. tuto.

s ADDITIO. Contrarium eſſe. Pro hoc facit quod dicit do. Feli. in cap. omnipotens. extrà. de accuſ. vbi dicit quòd notarius accuſatus de falſo poteſt conficere inſtrumentum.

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitus non tenetur reſpondere poſitioni criminoſæ, niſi vbi proceditur per inquiſitionem ex mero iudicis officio.*
2 *Enormitas criminis, & famoſum crimen, facit vt pars cogatur reſpondere poſitioni criminoſæ.*

QVAESTIO CCCLXXII.

ITEM fuit quæſitum. [a] An poſitioni formatæ a
contra me ſuper crimine, ſiue criminaliter, ſiue ciuiliter ratione criminis agatur contra me, teneat reſpondere? Concluſum fuit quòd ſi petatur reſponderi per verbum, credo, vel non credo, quòd tunc non teneor reſpondere: ita intelligunt canoniſtæ: qui hoc ponunt in capitulo ſecundo, de confeſ. & ibi Innocen. & in capitulo dudum. ij. de electio. Aut petitur reſponderi per verbum eſt, vel non eſt, & tunc compellor reſpondere: & ita voluit Bart. in l. Marcellus. §. primo. ff. rerum amotarum. & ita intellexit l. lex Cornelia. §. hac. ff. de iniur. pro primo membro allega. l. inter omnes. §. rectè. ff. de furtis. Secundum membrum intelligunt canoniſtæ, quando aliàs erat diffamatus conuictus, vel confeſſus. Aliàs non compellatur reſpondere. vide Collect. in capitulo ſecundo, de confeſ. præalleg. Specul. in tit. depoſitio. §. ſeptimo. circa finem. Innocentius & Compoſtel. in allega. capitulo dudum. de electio. & cap. ij. de confeſsio. & vide plenè per Bar. & in alleg. l. Marcellus.

a Vide etiam eundem Bartolum in l. tranſactione. C. de tranſactio. & ibi Bald. & eundem Bartolum in l. quoties. §. prætor. ff. de noxa. & in l. qui iuraſſe ff. de iureiur. & in l. pen. & fin. & ibi Bart. ff. de his qui. vt indig. & in l. non intelligitur. ff. de iure fiſ. & in l. peti. C. de pet. hæred. per Dominicum in c. ij. de confeſ. lib. vj. poſt gl. & per Sicul. in c ij. eod. titu. in antiquis, & per Bat. in l. ij. C. de iuram. calum. & ſequendo opi. Siculi vbi ſuprà in hac materia eliciuntur duæ concluſiones.
Prima † ſit iſta, quòd vbi proceditur per inquiſitionem ex me- 1
ro iudicis officio, tenetur inquiſitus reſpondere poſitioni criminoſæ: ſi id de quo quæritur eſt notorium ſeu famoſum, aliàs

2 aliàs ſecut. Secunda † concluſio quòd ad inſtantiam partis neceſſariò eſt reſpondendum poſitioni criminoſæ: ſi id de quo quæritur ſit famoſum, & impediat ordinis executionem ſeu beneficij retentionem de quo agitur, nec veniat imponenda pœna temporalis, probationem harum concluſionum vide notabiliter per Sicul. vbi ſuprà.

SVMMARIVM.

1 *c. Si quem, §. ſecus de procuratorib. lib. vj. habet locum in procuratoribus habentibus poteſtatem ſubſtituendi, reuocandi, & deſtituendi.*

2 *Differentia inter comparare; reuocare & ſubſtituere.*

QVAESTIO CCCLXXIII.

a ITEM fuit quæſitum [a] an † capitulum ſi quem:
1 §. ſecus, de procur. libro ſexto, habeat locum in procuratoribus habentibus poteſtatem ſubſtituendi, reuocãdi, & deſtituendi ab ipſo ſubſtituẽte domino per litis conteſtationem effecto, ex poſt procuratore ſubſtituto non contradicentem negotium reaſſumente. Cõcluſum fuit quòd ſic: quia illud quòd ſeruatur in domino, litis domino effecto, ſeruatur in prædicto procuratore prædictam poteſtatẽ habẽte, vt not. Colle. in c. mandato. xiij. de procurato.

a Quinimo ſi talis procurator haberet poteſtatem ſicut dictum eſt ſubſtituendi & deſtituendi nec non reaſſumendi toties quoties ſibi videretur expedire, licet ſubſtituendo totaliter transferat poteſtatem ſuam in alium, proteſtetur quòd à modo de cauſa huiuſmodi non velit ſe intromittere: nihilominus tamen poſtea & re non integra quandocunque voluerit, poteſt onus procurationis in ſe reaſſumere, & vlterius in cauſa procedere poterit propter formam mandati. pro quo facit quod legitur & not. in c. licet, de procu. lib. vj. Per quam reaſſumptionem ſicut dictum eſt, videtur ſubſtitutum eius reuocare ſicut dominus, vt in præalleg. c. ſi quem, poteſt tamen, ſi homini ſubſtitutus poſt antedictam tacitam reuocationem procedat, acta per eum ratificare. Secus verò ſi expreſſè reuocauerit & inhibuerit ne procederet: pro quo fa. not. in c. ex parte decani, de reſcript Ita voluit Rot. deciſi clxxxvij. Adde quòd ſi procurator ſemel vnum ſubſtituit & alium poſtea ſimpliciter & ſine reuocatione primi ſubſtituit primum: cenſetur reuocare etiam ſi in prima ſubſtitutione expreſſè fuerit pro-
2 teſtatus quòd per aliquam comparationẽ &c. quia aliud † eſt comparare & aliud eſt reuocare vel ſubſtituere, diuerſæ enim ſunt ſpecies, & ſic vnum faciendo non cenſetur facere reliquum, ita Ioan. And. & Arch. in c. ſi duo, in prin. & in c. licet. de procu. lib. vj. & Ro. dec. cxxiiij. & Domini. in alle. §. ſecus. limita prædicta niſi procurator ſubſtituens in cauſa procedere compulſus per iudicem ad aliquem actum, quia dummodo vlterius non procedat non cenſetur propterea reuocare ſubſtitutum. ita voluit Rot. deciſio. cccxxxj. & Domi. in allega. §. ſecus, & ibi vide.

SVMMARIVM.

1 *Articuli contrarij articulis primæ inſtantia tradi poſſunt.*

QVAESTIO CCCLXXIIII.

a ITEM fuit quæſitum, [a] an in † cauſa appella-
1 tionis poſſint tradi articuli contrarij articulis traditis in prima inſtantia? Concluſum fuit quòd ſic: per no. in cle. teſtibus, de teſti. in cle. dũmodo aliter probentur, quàm per teſtes, ſi teſtes producti in prima inſtantia fuerint publicati. Alioquin probari poſſent & per teſtes, & per documenta.

a Adde quòd licet ſit regulare quòd teſtes poſt publicatas atteſtationes non poſſint produci ſuper eiſdem vel directo contrariis articulis: vt in capitul. fraternitatis. de teſtib. & ibi doct. & in capitu. intimauit, eodem titu. & plenè in Spec. titu. de teſte §. ſatis vtiliter. per totum. in authent. qui ſemel. & ibi docto C. de proba. in prsct. Papi. tit. de except. contra teſtes. verſic. ſunt quoque. &c. vbi plenè in authen. de teſti. §. quia verò. & in alleg. clem. teſtibus hoc tamen fallit in pleriſque caſibus 1 notatis per Sicul. poſt Ioan. Andr. in præallegato cap. fraternitatis. & Ioan. Bertachi. in repertorio, in verſic. teſtia. §. teſtes. poſt publicatum, &c. Et inter alios caſus fallentiæ ponit quòd non obſtante publicatione ad probandum eoſdem vel contrarios articulos produci poſſunt inſtrumenta, quia tunc ceſſat timor ſubornationis. l. officium. ff. de rei vendic. & ibi docto. Petr. de Su. poſt gloſ. in d. authen. qui ſemel. Angel. in d. §. quia verò. gloſ. iiij. q. iij. in ſi Bart. in l. diui. ff. de pœnis. Bald in l. ij. in ſi. C. de ſenten. & interloc. omn. iud. & in l. j. iiij. q. C. de cond. indeb. Sicul. poſt gl. in cap. ſeries. de teſti. Item ſi teſtes inſtrumentati ſuper eiſdem vel omnino contrariis articulis ſimul cum inſtrumento eos coadiuuante, eſſent producti, cùm tunc etiam ceſſet timor ſubornationis. Anto. & Imo. in præal. c. ſeries. poſt gloſ. Pet. de Su. in d. authen. qui ſemel. v. col. & in d. l. officium. & in l. peremptorias. in ſi. C. ſent. reſcin. non poſ. vide latiſſimè per Sicul. in præalleg. c. fraternitatis Io. Bertachi. vbi ſuprà.

1 ADDITIO. Caſibus, quorum aliqui per Feli. in alleg cap. fraternitatis recitantur aliquibus notabilibus per ipſum additis, & poſtmodum per ipſum alij caſus ſpeciales adijciuntur.

SVMMARIVM.

1 *Exceptioni non numeratæ pecuniæ renuntians cum iuramento, non poteſt excipere.*

2 *Confeſsio de recepto ſicuti habet tacitam conditionem, ſi numerabitur, eodem modo & iuramentum de excipiendo de non numerata pecunia.*

3 *Iuramentum interpoſitum contra bonos mores, non eſt obligatorium.*

4 *Exceptionem non numeratæ pecuniæ quis opponere non poteſt, quando interuenit confeſsio geminata.*

QVAESTIO CCCLXXV.

ITEM fuit quæſitum. [a] An † renuntians exce- a
ptioni non numeratæ pecuniæ cum iuramento poſ- 1
ſit excipere, 1 maximè quia iurauit nunquam con- 1
trauenire de iure vel de facto? Concluſum fuit quòd nõn. Secus eſſet ſi confeſſus fuiſſet pecuniam recepiſſe, & iuraſſet ipſam reddere. Ita tenet Cyn. in l. ſi ex cautione. C. de non nume. pec. & Collect. in cap. fin. de ſol.

a De iure canonico. vt in cap. cùm contingat. de iureiur. ita dicit Angel Aret. inſtit. de exceptio. verſi. quid ſi renuntiatur, dicens quòd de iure ciuili ſibi non præiudicat. ff. de pact. l. iuriſgentium. §. generaliter. & l. non dubium. C. de legibus. Nam tunc non obſtante iuramento poterit excipere, quia videtur ſub conditione, ſecundum Iaco. de Ra. vel ſub modo, ſecundum Petrum, promittere ſi vel vt pecunia numeretur. l. ſina. C. de non numera. pecu. vbi videtur caſus. Idem voluit
Ang Aret. in loco vbi ſuprà alleg. per d. l. fin. quia † ſicut con- 2
feſſio de recepto habet tacitam conditionem ſi numerabitur, vt d. l. ſi ex cautione. & l. in contractibus. C. eodem titulo. ergo eodem modo habet tacitam conditionem dictum iuramentum, facit l. fin. cum ibi not. ff. qui ſatiſda. cogan. & l. ſi ona. ff. ad municip. & not. in c. quemadmodum. de iureiur. aliàs in-
uitaretur creditor ad peccandum, & dici † poſſet iuramentum 3
interpoſitum contra bonos mores. ergo non eſſet obligatorium etiam de iure canonico, vt in regula iuris, non eſt obligatorium. de regul. iur. lib. vj. tamen in præalleg. l. fin. videtur indiſtinctè tenere, quòd iurando non poſſit talem exceptionem opponere, quia veniret contra iuramentum. dicit tamen quòd ſi debitor ſolueret, quòd poſſet poſtea repetere, ſicut ille qui iurauit ſoluere vſuras. vt cap debitores. de iureiurando. facit quod not Bartol. in d. l. j §. ij ff. quod vi aut clam. circa ſi. & iſtud ſequitur Salic. in d. l. ſi ex cautione. & idem vult Ange. in præallega. l. in contractibus. & l. fin. & ibi Ioan. Fab. idem Hoſtienſ. Ioan. Andr. Anto in cap. fina. de ſolutio. allega. Secus autem ſi iuraſſet omnia vera fuiſſe & eſſe, in nullo contrà facere vel venire: quia tunc propter iuramentum non poſſet exceptionem opponere: vt videtur ſentire Bar. in præalle. l. fi. & ibidem Salic in principio, vbi dicit quòd ſi iuramentũ non eſt oppoſitum ſolutioni ſed veritati: vt quia iurauit debitor

verè

vere numeratum quòd talì caſu non poterit opponi dicta ea-
cexptio. Bal. in l. ij. ff. de iureius. in repeti. & Barthol. Cæpo. in
ſingu. verſic. cxxxij. Barb. poſt Anto. in alleg. c fin. Adde quòd
licet ſecundum gl in prealle. l. ſi ex cautione teneat quòd huic
1 exceptioni renũtiando a perdat hoc beneficium: quia opor-
tebit eum probare pecuniam ſibi non fuiſſe numeratam, vbi
aliàs incumberet onus creditori, aliàs renuntiatio nihil ope-
raretur contra l ſi quando. ff. de lega j. & hoc ſecutus fuerit
Iac. de bel. & Odof vt ibi refert Cy. & Spe. ti. de renuntiatione
& conclu. ver. ſed & marito. idem Spec. in ti. de ob & ſo § j. &
ver. j. Et ibi Ioan. And. in addit. veruntamen Iac. de Aret. indi-
ſtinctè tenet quòd non poſſit renuntiari. & hoc ſequitur Cy.
in d l. ſi ex cautione. ver. ij. quæro nunquid debitor: & idem vo
luit ibi Bart. & communiter docto. Quod intellige verum ſi
in ipſo instrumento & contractu confeſſionis mutui. & ſic vna
ſimul fiat confeſſio mutui & renuntiatio dictæ exceptionis ſe-
cus ſi fieret renuntiatio ex poſt facto, ex interuallo. l. cum fi-
dem. C. de non numera. pecun. facit l. ij. cum ibi not. C. quod
metus cau. & l fin. C. de duo. re. ſicut dicimus in pacto legis
commiſſoriæ, in pignoribus quòd ab initio appoſitum non
valet: ſed valet ſi fieret ex poſt facto. l. Titius. de pigno. act. de
quo plenè per Bart. in l. nemo poteſt. ff. de leg. j. alle Bart. Bal.
Ang & doct. in alleg. l. ſi ex cautione. & Angel. Aret. inſtitu de
4 except. ver. capio quintum. Adde † quòd exceptionem nume-
ratæ pecuniæ non poteſt quis opponere quando interuenit
5 confeſſio geminata. 3 gloſſ Bal. Ang. & Pe. de Su. in prealle.
l. in contractibus. §. ſed quoniam.

1 Additio. Poſſit excipere. Vide Guid pa. in deci. dalph.
quæſt. cxv & cccxcij. & quæſt. cccl xij.

2 Renuntiando. Adde Feli. in c. ſi cautio. de fid. inſtrum. col.
xxiiij. & ſeq.

3 Geminata. Adde Feli. idem dicentem in c. ſi cautio. de fide
inſtru xvij. col. poſt Sicul ſed de huiuſmodi dicto dicit non cu-
rare niſi propter authoritatem Sicul. vide per eundem Feli. in
eo. c. xj. colum. verſi. fallit vltimo.

SVMMARIVM.

1 *Aſſertio facta per modum confeſſionis extraindi-
cialis parte abſente non valet ad obligandum.*
2 *Dominium ſola voluntate non perditur.*
3 *Falſa confeſſio ſcienti non præiudicat.*

QVAESTIO CCCLXXVI.

a ITEM aliquis aſſeruit [a] fratrem ſuum eſſe hære-
dem inſolidum patris ſui extra iudicium, de qua
aſſertione conſtat vel per inſtrumentum, vel aliàs
per teſtes: ſi poſtea petat à fratre partem hæredita-
tis, an dicto fratri poſsit obiici de prælibata aſ-
ſertione? Concluſum fuit quòd ſic: per not. Bar. po-
ſita in l. eos. ff. de fal. ſuper verbo ſignum. Contra-
rium videtur teneri per Cy. in l. cum falſa. C. de iu-
ris & fa. igno. per Collect. in c. cum veniſſet. de
inſtit.

a Salua correctione not. Bart. in alleg. l. eos. non mihi mul-
tum facere videtur ad concluſionem prædictam, cùm loqui-
tur de teſte aliud extra iudicium & deinde aliud in iudicio
deponente: Sed quoad propoſitum poſſet dici quòd aut ta-
1 lis aſſertio † fuit facta per modum confeſſionis extraiudicia-
1 lia 1 abſente parte, & gloſſ. in c. ex parte. de confeſſ. & in cap.
ſi cautio. de fide inſtru. dicit quòd non valet nec ad obligan-
dum, nec ad liberandum ſecundum Bar. in l. non ſolum §. ſi. li-
berationis. ff. de libe. leg. idem Sicu in alle. c ex parte Idẽ Ant.
in præalle. c. ſi cautio. & ibi vide Sicu. Aut fuit facta præſente
parte: & ſi ſcienter, præiudicat in his quæ poſſunt ſolum volun
tate induci, vt pactum liberationis: vt l. tale pactum. in prin. ff.
de pact aut fuit facta in his quæ perdi non poſſunt ſola volun
2 tate. vt in dominio † quod non perditur ſola voluntate: vt l. ſi
3 quis vi. §. differentia. ff. de acqui. poſſ. meritò † falſa confeſſio
ſcienti non præiudicat: ſecus in poſſeſſione, quæ ſola volũtate
perditur. vt d. §. differentia. in ſi. glo. vt latius determinatur per
Bar. Bal. & Salic. & in præallega. l. cum falſa. per Specu. titu. de
confeſ §. fin. in princi. & ibi Ioan. And. & Bal. in addi. Aut talis
confeſſio facta fuit in inſtrumento per verba enuntiatiua. &
de hoc vide per Bart. in l. qui habebat. ff. de hæred. inſtitutio.
& in leg. gerit. ff. de acquirend. hæredit. & in l. Lucius. §. fi-
liam. ff. ad Turpil. Bald. in leg. optimam. C. de contrahend. &
commit. ſtipulation. in. l. j. C. de fal. can. Baldus & Angelus in
l. cum aliquis. C. de iure delibe. & in authentica ſi quis in ali-
quo. C. de edend. & in l. j. C. de conuenien. fiſci debit. libro de-
cimo. in lectur. vbi Angelus, & per Baldum in. l. verba. C. de
teſtamen. & per Bartol. in. l. non epiſtolis. C. de probat gloſſ.
in capl. olim de cẽſi. in, c. ſi Papa, de priuileg. lib. vj. & in clem.
literis. de proba. & per commen. pragma. in titu. de ſublatio-
ne, dicta cle. per Sicul. & Anto. in c. fina de ſucceſſ. ab inteſt.
per Ludo. roma. conſilio lxiiii. vbi tenet quòd per inſtrumen
tum in quo quia dixit & confeſſus eſt ſe eſſe procuratorem,
probat contra eum ſe fuiſſe procuratorem. ad quod tex. ſin-
gularis in l. non ſatiſdarin ff. rem ra. ha.

1 Additio. Confeſſionis extraiudicialis, vide ſingula-
riter per Feli. in alleg. c. ſi cautio. v. col. & aliis ſeq.

SVMMARIVM.

1 *Teſtis cogi poteſt ad veritatem dicendam.*
2 *Teſtis dicto, quod iuramento coram teſtibus firma-
nit, extra iudicium ſtatur, etiamſi in iudicio aliter
deponat, ob quam cauſam incidit in pœnam falſi, &
ea de re diuerſa opiniones & num. 3.*

QVAESTIO CCCLXXVII.

ITEM Barto. ponit cautelam: quòd ſi quis ha- a
bens teſtem qui dicit extra iudicium, ego ſcio hoc
tantum, & non plus, faciat ſcribi dictum eius, vel
dici coram teſtibus: quia ſi poſtea aliud diceret in iu
dicio, punitetur de falſo: vt voluit Barto. in. l. eos. ff.
de fal. vltima colum. quod eſt notandum ſecun-
dum eum.

a Contrarium videtur probari per text. quem Bal. dicit eſſe
ſingularem, in c. j. §. ſi autem à domino, quid ſit inueſtitura. &
in. c. j. §. notandum. de no. feu. in vſi. feu. vbi patet ꝙ ille qui 1
dicit ſe neſcire, tamen † cogitur veritatem dicere. ergo valet
eius teſtimonium. alioquin fruſtra cogeretur. probatur etiam
per gloſſ. in c. cum cauſam. quæ inter Archiepiſcopum. de te-
ſti. quem confirmat Spec titu. de teſte. § j. ver quid ſi idem te-
ſtes & ver. ſeq. glo. ij in c. cum cauſam, quæ inter œconomum.
de teſti. Bald. in l. nullum. C. de teſti Ioã And. in additio. Spec.
vbi ſuprà Flo in l qui falſa Ang in d l. eos. Bald in conſil. licet
aſſeſſor ex cæci euntes poſt Barto. &c. & Onofrius de Peruſi.
in conſi. in Chriſti nomine amen. In præſenti puncto videtur
probari caſus. Anto. in capit. cum in tua. de teſti. Fran. de Za-
ba. & Sicu. in. c. per tuas. de proba. qui text. bene videtur face
re per Bart. in d. § tertiæ. in, c inquiſitionis. de accu. Cõtra
Barto etiam tenet Ange. conſil clxxxix. & in l. quidem rabu-
lare, ff. de fuc. Ludo. Ro. in l. qui bona. §. ſi quis ſtipulatus. ff.
de dam. infec. Idem Lud. ſingulariter in conſil. cccc v. lmo. in c
cauſam quæ. de teſti. Bal. in alle. ca. per tuas Et in ſumma com 2
munis opi. eſt † contra Bart. vt videlicet ſit credendum ſecun-
do dicto, iurato in iudicio: licet extra iudicium prius contra-
riũ dixerit ſine iuramento. dicit tamen Sicul. quòd aliqualiter
detrahitur ſecundo dicto ex priori. arg. c. præterea. de teſti. co-
gen. cum ibi not. per Inno. iſtud tamen limitatur per Ludo.
conſi. ſuo præalle. niſi pro eo quod primo diceret aliqua præ-
ſumptio laboraret, tunc enim monſtraretur ſecundo dicto
quod eſt contrariũ primo. vt probari dicit in alleg. c. per tuas.
& c. literas. de præſum. & ita ſingulariter determinat Sicul.
conſ. ſuo. liij. Adde tamen † quod idem Sicu. dixit in alle. c. per 3
tuas, vt Rhetorica Bart. ſaluari poſſit cum iuramento vt prius
faciat extraiudicium coram teſtibus confiteri, ſeu deponere 1
cum iuramento: quia tunc non valeret 1 ſi aliud poſtea depo
neret in iudicio. nam conuinceretur neceſſariò de periurio,
ponendo ſe inter duo contraria iuramenta. de iureiur. c. tua.
& quod ibi not. fa. c. per tuas. alleg vide quæ ſcripſi ſuprà q.
cclxxxj. & Rot. conclu cccxcvij.

1 Additio. Non valeret. Adde Guid. idem tenentem. q.
dalvj. & q. dcxiij.

QVAESTIO CCCLXXVIII.

ITEM, Anno Domini [a] milleſi. cccxcviij. & die a
prima menſis Octobris fuit remiſſus curiæ ſpiritua
li Tholoſæ per curiam Senechali, quidam vocatus
magiſter Ioannes Pradelis Baccalarius in decretis,

index epiſcopi Albien. bigamus pro eo: quia tempore quo erat clericus ſolutus, fuit accuſatus, quòd interfecerat quendam monachum ſancti Pontij camerarium Tholoſæ, & fuerat delatus coram officiali Tholoſæ, & lis conteſtata, & ſic fuit ſeruata in l. ſi quis ex aliena. ff. de iudi. & l. j. ff. de pœnis. vbi plenè. & vide no. per Collect. & Ioan. Andr. in c. vnico. de obliga. ad ratio. & per alios doct. in c. propoſuiſti. de foro competen. vbi etiam per Collect. & per Cy. in authen. cauſa quæ fit cum monacho. C. de epi. & cleri. Non obſtantibus allegatis ex parte curiæ Seneſchali, de quo plenè per Bar. & Gulielm. de Cu. in l. pen. ff. ſi ex noxa. cauſa aga.

a Et ibi per Bart. & Nicol. de Neapo. vide quæ ſcripſi ſuprà q. cxliij. & q. cxlvij. Sed pone quòd aliquis fuit excommonicatus per iudicem domicilij ſub conditione ſi non ſatisfecerit intra menſem, &c. ante diem conditionis tranſtulit alibi domicilium. nunquid adueniente die & eo ſatisfaciente ſit excommunicatus. hanc quæſtionem vide per Ioan. And. in mer. in regula iuris, cùm ſunt partium. Et tandem concludit quòd ſic: quia iam prænentos erat. Sed quid ſi citatus coram iudice domicilij non comparuit, ſed inde diſceſſit transferendo inde domicilium. & ibi dum conuenitur, excipit quòd de hoc fuit alibi conuentus. & ſic ibi debeat cauſa finem accipere, per l. vbi cœptum. ff. de iudic. Nunquid exceptio huiuſmodi ſit admittenda. vide Bar. in l. quamuis ff. de dam. infect. & in l. ſepulchra. ff. de ſepol. vio. per Ioan. Andr. poſt Iaco. de Bel. in addi. Specu. titu. de competen. iudic. adi. §. j. ver. ſed pone. Et communis concluſio eſt quòd non ſit audiendus: quia cùm primò contempſerit citationem, non poteſt ex illa ſe fundare, argu. regu. ex eo. de reg. iur. lib. vj & c. cum olim. de cenſi. ita tenet Sicul. in præalleg. c. poſtulaſti.

SVMMARIVM.

1 *Teſtis qui in ſua depoſitione variat, ſubiici poteſt quæſtioni.*
2 *Iudici eccleſiaſtico licitum eſt laicum purum pro crimine eccleſiaſtico capere.*
3 *Iudici temporali licitum eſt clericum coram ſe falſum deponentem punire.*
4 *Vacillare, & variare quomodo inter ſe differant.*

QVAESTIO CCCLXXIX.

a ITEM fuit quæſitum.[a] An iudex ſpiritualis poſſit arreſtare, vel capere laicum delinquentem intra iuriſdictionem ſuam ſpiritualem? Stilus Parlamenti dicit quòd non, in titu. quorum cognitio ſpecialiter pertinet ad regem, & qualiter procedat contra perſonas eccleſiaſticas. §. penul. Sed procedat contra ipſos monendo, vel excommunicãdo, quod verum, niſi mortem, vel aliud crimen deteſtabile commiſiſſet, vt ibidem continetur. iſtud eſt hîc poſitum pro tanto: quia dubitabatur, an iudex ſpiritualis teſtem laicum coram ſe falſum deponentem, ſeu variantem poſſit punire, vel ad quæſtionem ponere? & videtur text. in leg. nullum. C. de teſti. cum gloſſa. & ibi not. per Cyn. & per Innocen. in cap. ex tenore glo. fi. de reſcrip. & cap. dilectus. de pœn. & in c. j. de crim. fal. Specul. in titu. de teſte. §. j. verſi. idem opponitur. cum verſi. ſeq. vſque ad ver. item quod teſtes obſcurè. Et ita fuit deciſum, & per me aliàs dum eram officialis Carcaſſonæ obſeruatum in perſona cuiuſdam laici vocati, Petrus Boetij loci de Alzona in cauſa præuentionis formatæ contra Gulielmum Boualdi, qui accuſabatur occidiſſe Petrum Iuliani de Alzona, qui teſtis primò dixerat ſe vidiſſe quando dictus Gulielmus dictum Petrum interfecerat: poſtea variauit. propter quod poſitus fuit ad torturam, & finaliter perſeuerauit in prima depoſitione, me præſente, vidente, & audiente.

Quando autem teſtis videatur eſſe varians, vel vacillans? dic vt per Innocen. in capit. præterea. de teſti. cogen. Quando qualiter & quando laicus delinquens efficiatur de foro eccleſiæ? vidè in authen. nulla communitas. C. de epiſc. & cle. vbi plenè per Cy. in addi.

a Et non dio eſt in † cauſa matrimoniali cuiuſdam viduæ 1
de monteſquino: quia teſtes reperti fuerũt falſum depoſuiſſe, fuerunt ſcallati. Et vidi ego de tempore domini de Pructis mei prædeceſſoris in cauſa matrimoniali cuiuſdam de Burniquello remiſſæ ex ordinatione Parlamenti, quòd mulier quædam & alij nonnulli: quia varij fuerunt comperti, poni in quæſtione, & tandem fuit falſitas comperta. vide quoad titulum principalis quæſtionis quem poſui in repetitione c. j. de offi.
ordi. in v. q. principali, vbi † teneo licitum eſſe de iure eccleſia- 2
ſtico iudici laicum purum pro crimine eccleſiaſtico capere. Et verum iudex laicus clericum coram ipſo falſum deponentem punire poſſit, vide in eadem repetitione in iij. quæſtione principali. verſic. quæritur vtrum iudex laicus. & per rationes ibidem poſitas in ſcholis publicè diſputando tenui quòd non
erat licitum iudici † temporali punire etiam ciuiliter clericum
coram ipſo falſum deponentem, licet contrarium ſeruetur in 3
curiis temporalibus Franciæ. Et Bart. in l. nullum. præalleg.
circa princ. Et dic † quòd vacillare eſt dubitare: ſed variare eſt 4
ſibi contradicere d. c. præterea. de pœnis. c. ſuper his. & in prooemio decreta. ſuper verſi. vacillare. in c. in noſtra. de procura. & in c. cum Eccleſia. de cauſa poſſeſſio. & proprietatis. Vide ſuprà in remiſſione per me facta ad repetitionem, vbi latiſſimè proſequor hanc materiam.

SVMMARIVM.

1 *Famæ definitio.*
2 *Fama quare dicatur communis opinio.*
3 *Fama quare dicatur manifeſta.*
4 *Auctores famæ quales debeant eſſe. & nu. 11.*
5 *Fama quomodo poſſit habere originem à vili perſona.*
6 *Fama poteſt habere originem à tempore contracti maleficij. & nu. 15.*
7 *Vana vox populi an dicatur fama.*
8 *Fama an poſſit probari per duos teſtes.*
9 *Nemo præſumitur dicere niſi quod agitauit in mente.*
10 *Teſtis dictum debet neceſſariò concludere.*
12 *Fama nullo modo probat, ſed probationes iam factas confirmat.*
13 *Fama cum vno teſte facit plenam probationem in ciuilibus, ſecus in criminalibus.*
14 *Fama facit plenam probationem in cauſis modici præiudicij.*
16 *Perſonarum defectus ſuppletur per argumenta probabilia.*
17 *Fama probat in factis antiquis.*
18 *Facta de antiquo quæ dicantur.*
19 *Fama ſola non eſt ſufficiens indicium ad torturam.*

QVAESTIO CCCLXXX.

ITEM fuit quæſitum.[a] Quomodo teſtis debeat a
deponere ſuper fama vel infamia? Ad cuius euidentiam eſt ſciendum, quòd duplex eſt fama hominis: alia eſt fama inter homines, fama hominis dicitur in bona parte: in mala parte dicitur infamia, de qua fama & infamia habetur in l. cognitio. §. j. ff. de var. & extraor. cog. & in tit. de his qui no. in fa. C. & ff. & de illa nihil ad præſens. quædam eſt fama inter

ter homines. Et iſta eſt duplex:nam quædam eſt fa-
ma de vno homine in genere bonitatis, vel malitiæ.
nam fama eſt, quòd eſt bonus vel malus: quòd eſt
fur vel latro:& de iſta loquitur. §. plurimum. in d.l.
de minore. l. capitalium. §. famoſos. ff. de pe. l. non
omnes.§.à barbaris. ff.de re mili. cum ſi. Quædam
eſt fama de aliquo facto particulari, vt, quod tale
quid ſit,vel non,de qua loquitur.l.iij. §.eiuſdẽ quo-
que.de teſti. ff. Primò igitur quando quæritur quid
1 eſt fama? & dic†quòd eſt communis opinio voce ma
2 nifeſta ex ſuſpicione proueniens. Quare † dicitur
communis opinio? Reſponde ad differentiam opi-
nionis ſingularis. vt l.cum quidam. §. quod dicitur.
ff.de acqui.hære.& l.Labeo.ff.de ſup.le. Et ideò dici-
3 tur manifeſta:quia†aliàs non eſſet fama:ſed ſtaret in
nomine generis ſui ſecundum communem opin.
nam quandoque communis opinio manifeſtatur
vſu. vt d. l. Labeo. & rebus ipſis & factis. vt d. l. de
quibus,in fi.ff.de legi. & tunc non dicitur fama:ſed
dicitur æſtimatio,vel communis opinio: fama enim
ſecundum Hug.dicitur à fando,hoc eſt à loquendo:
& hoc ponit ipſe ſuper ver.famulor. Vnde niſi ſit
locutio,non diceretur fama. Et quod dicitur, ex
ſuſpicione procedens, hoc eſt ad differentiam mani-
feſti, nam ſi diceretur aliquid communiter quod
eſſet certum & viſum à populo, illud eſſet manife-
ſtum vel notorium,non fama. vt l. ciues. C.de app.
& l. ſi verò. §.qui pro rei qualitate. ff. qui ſat. cog.
Quæritur à quibus perſonis oritur fama? decreta-
lis qualiter & quando. ij. de accu. dicit quòd debet
oriri à perſonis non maleuolis neque maleficis, ſed
à fide dignis.Iſtud ego puto verum, & videtur pro-
bari per text.in l.miles.§.pen.ff.de adul. Hoc tamen
intelligo quando fama habet originem ſolum ex
1 dicto perſonarum, 1 quia populus ideo credit, &
4 ideo dicit,quia tales dixerunt: oportet † enim illos
authores eſſe tales, quibus debeat fides adhiberi, vt
non reprobentur eorum perſonæ: vt l.ſi quis decu-
rio.C.de fal. & C.de repu. authen. hodie. vbi debet
explorari à magiſtro militum. Sed quando fama
haberet originem ab aliquo alio actu, quàm à dicto
perſonarum, tunc poteſt habere originem etiam à
vilibus perſonis. Quid enim ſi contra furem in-
uentum in domo exiuit dominus, vel famulus per
plateam aridam, cridando, obuietis furi: & ex iſto
5 actu.ſ.fugæ†illius, & inſecutionis alterius oritur fa-
ma in ciuitate,quòd talis fecit furtũ? Et iſto caſu vi-
des quòd fama poteſt habere originem à vili per-
ſona. Sed vt verius loquar,non à vili perſona habuit
originem,ſed magis ab illo actu, ex quo populus in
ſuſpicione deducitur.hoc probatur. ff.ad l. Aquil. l.
itaque.ſic poteſt intelligi.l.capite quinto. ff.de adul.
vbi quia alius viſus eſt & depræhenſus, & dice-
batur quòd erat depræhenſus in adulterio, ex illo
actu inſurgit fama in ciuitate, quòd talis iuit ad a-
6 dulterandum. Poteſt†etiam oriri fama tempore con-
tracti maleficij ex cauſa antecedenti. Exemplum,
aliquis erat primò homo malæ conditionis, & ma-
læ famæ,cõſueuit furari,& ſimilia facere:& quia ha-
bebat notam domum, vbi factum fuit furtum, ſta-
tim facto furto incipit rumor contra eum, & fama.
Poteſt etiam ex poſt facto inſurgere fama ex aliquo
actu manifeſtato,ex quo incipit quis credere, quòd
fecit furtum: quia repertus cum rebus alicuius de-
functi derobati: tunc ex illo actu cœpit rumor, &
fama,quòd talis occidit illum,& derobauit: & hoc
probatur in ſimili in l. ſi adulterium. & ſimilibus.
no.in gl. C.de adul.& iſta eſt propriè fama ex ſuſpi
cione proueniẽs:quando iuſta cauſa præceſsit iſtam
famam & iſtum rumorem. Aliàs ſi iſta ſuſpicio non
præceſsiſſet, modicum operaretur iſta fama,vt d. l.
miles.§.pen.Iſta enim†fama eſt illa.quæ dicitur va- 7
na vox populi,quãdo non præcedit iuſta cauſa cre-
dulitatis.C.de pœ.l.decurionum.Et quòd ex iſtis a-
ctibus probentur indicia & fama, probatur in l.iij.
ff.ad Macedo.ibi ſic agebat,ſic contrahebat,ſic mu-
neribus fungebatur &c.nam ex iſtis præſumitur i-
bi, quòd ſit ſui iuris. Quæro qualiter†probabitur 8
fama[a].gl.in l.iij.§.eiuſdem.ff.de teſti. dicit quòd ſuf 2
ficit probari per duos teſtes, qui dicant maiorẽ par
tem populi hoc ſentire,in hoc quòd dicit per duos
teſtes mihi placet: niſi per formam ſtatuti plures
requirentur:Sed illud quod dicit gl.quòd teſtis ha
bet deponere, quòd maior pars populi hoc ſentit,
intellige.ſ.pars populi,vel alterius vniuerſitatis. In
eo quod dicit ſentire:an ſit verum, poteſt dubitari.
nam deponit de eo quòd non percipitur ſenſu.ergo
videtur quòd teſtimonium non valeat, l. qui teſti-
monio.in fi. ff. de teſt. & in l.j. in prin. ff. de his quæ
in teſt. delen. & quod no.per Inno.in c.cum cauſam.
de teſt.Sed pro gl.videtur caſus in l.ſi arbiter.ff.de
proba.vbi tex.videtur dicere, quòd teſtis debet de-
ponere, quod eſt omnium opinio:finaliter ego cre-
do,quòd teſtis debeat deponere aliquid,quod per-
cipiat ſenſu:vt l.alle.Et ideo vt teſtimonium prola-
tum ſecundũ gl ſoluetur:oportet quòd reddet cau-
ſam ſui dicti.ſ. dico maiorẽ partem populi hoc ſen-
tire,quia audiui maiorem partem populi ſic dicere:
ita intelligo d.l.ſi.arbiter.& quod Inn.in.c. veniens.
de teſt. Aliàs non eſſet probata fama:nam maiorem
partẽ populi hoc ſentire poſſet cõprehendi ex alio,
quàm ex voce:& ſic non eſſet fama vt ſupradictum
eſt,& probatur in l.Labeo,alle.Quid ſi teſtis dicit,ꝙ
audiuit hoc dici à maiori parte hominum ſeu gen-
tium iſtius ciuitatis: certè probata eſt fama: quia
ex hoc colligitur, quòd maior pars populi hoc ſen-
tit.nemo†enim præſumitur dicere niſi quod agita- 9
uit in mente:vt all.l. Labeo. Et ſi non adduceret illa
verba, ciuitatis iſtius: ſed diceret audiuiſſe à ma-
iori parte populi, non ſufficeret: quia dictum te-
ſtis†debet de neceſsitate concludere,l.non hoc.C. 10
vnde legi.c.in præſentia. de prob. Sed iſtud dictum
non concludit de neceſsitate, vbi eſt fama iſta, er-
go &c. Sis ergo cautus quòd dicat quod eſt publi-
ca vox, & fama. Interrogatus quomodo ſcit? quia
publicè dicitur per ciuitatẽ, vel à maiori parte po-
puli huius ciuitatis,in ciuitate, caſtro, vel villa. Sed
quid ſi teſtis dicit, ꝙ eſt publica vox & fama? certè
non probat: quia non reddit cauſam per aliquid,
quod ſenſu percipiatur: nõ enim dicit ſe audiuiſſe
à maiori parte populi, ſed dicit quòd hoc dicitur.
Sed quid ſi dicit, quòd audiuit publicè dici? dic ꝙ
non ſufficit: quia poteſt eſſe, quòd vnus homo pu-
blicè dicebat.debet ergo dicere:audiui publicè dici
à maiori parte hominum huius ciuitatis. Quæro ſi
teſtis interrogatur à quibus perſonis audiuit dicere,
vtrum debeat de hoc interrogari,& ipſe debeat re-
ſpondere? Inn. dicit quòd ſic. nam†cùm fama ha- 11

bere debeat originem ab honeſtis perſonis, non poſſet ſciri an haberet originem ab honeſtis perſonis, vel non: niſi illæ perſonæ manifeſtentur. Ita ponit Inno. in c. qualiter & quando. de accu. & Spe. in ti. de inquiſitione. §. nunc tractemus. vbi ponit verba Inn. ad literam, adeo quòd ſi teſtis neminem nominaret: ſed diceret ſe non recordari, eius teſtimonium non valeret: ſed debet teſtis aliquem nominare, & poſtea dicere: & audiui dici à pluribus aliis, de quibus dicit ſe non recordari, nam non debet de omnibus interrogari, cùm memoria hominum labilis ſit, vt l. peregre. & not. in princip. ff. de acqui. poſſ. Quid ſi teſtes diuerſi dixerunt ſe à diuerſis hoc ſciuiſſe. quia vnus nominat aliquos: alius alios: Vel quid, ſi diuerſificant in loco: quia vnus debet audiuiſſe in platea, alius in burgo: Vel quid, ſi diuerſificant in tempore, quia vnus audiuit tali die: alius de alia die deponit? Reſpondeo quòd propter hoc nõ vitiatur probatio, vt l. ob carmen. in fin. & quod ibi no. ff. de teſtib. & Innoc. & Specul. hoc tenent in locis ſuprà allega. Quis ſit effectus famæ? de hoc gloſſ. ſunt variæ: quædam videtur dicere quòd fama faciat

2 plenam fidem 2, vt no. ff. de neg. geſt. l. atqui natura. ff. & C. de prob. l. iiij. & de iure doti. l. vbi adhuc. Et alibi gloſſ. videtur velle quòd faciat ſemiplenam probationem. vt d. l. iij. §. eiuſdem quoque principis. ff. de teſtib. & l. admonendi. ff. de iureiur. & l. in bonæfidei. C. eo. titu. c. j. de appel. & facit quod no. in l. ij. §. j. ff. de excu. tuto. & quod ibi not. per Dyn.

12 Alij videntur dicere † quòd fama nullo modo probet: ſed probationes iam factas confirmet. Vnde ſi ex vtraque parte eſſent probationes æquales, & altera haberet plus famam, illa vinceret. vt dicta l. iij. §. eiuſdem quoque principis. ibi conſentiens fama habet confirmare probationem iam factam: ſed dictum vnius teſtis non probat, ideo non poteſt à fama confirmari. hoc tenebat Iaſo. de Arc. And. de Piſ. Iaſo. & Butr. Idem, præterquam in cauſis grauioribus argum. C. de ſen. ex peri. reci. authen. niſi breuiores. Sed Dy. in l. excuſantur. §. j. ff. de excu. tu. vi-

13 detur † dicere quòd fama cum vno teſte facit plenam probationem in ciuilibus, non in criminalibus, in quibus requiruntur probationes luce clariores. hoc idem tenet Cyn. in l. fi. C. eo. ti. & idem viderunt tenere in l. iiij. C. de proba. Tu dic, quòd quædam ſunt in quibus ſufficit ſic eſſe famam: licet in veritate ſic non ſit: tunc ſufficit probatio famæ: vt l. Barbarius. ff. de offic. Præto. & l. j. C. de teſt. & l. arbi. C. de ſen. nam in d. ll. non requiritur veritas: ſed ſufficit fama, quòd ſic reputabatur. ad idem. ff. ad Mace. l. iij. Quandoque requiritur probatio veritatis, quòd ita ſit. & tunc quædam ſunt, in quibus ipſa fama ſeu communis opinio veritatem facit, & inducit, & tunc ſufficit probatio famæ. vt l. j. §. fi. ff. de flumi. & facit l. Labeo. ff. de ſupel. le. & l. cum de Lanioois. §. aſinam. ff. de fundo inſtru. cum ſi. Quædam ſunt in quibus ipſa fama ſeu communis opin. non inducit veritatem, & tunc dic quòd ſi eſt fama probata ſolom ex voce populi non probata aliqua præſumptione, ex qua dicta opi. & fama originem traxerit, & dic quòd iſta non probat: ſed dicitur magis vana vox populi, quæ non eſt exaudienda. vt l. decurionum. C. de pe. licet non probet, tamen coadiuuaret probationem iam factam: vt d. l. iij. §. eiuſdem quoque principis. ff. de teſti. Si verò iſta fama eſſet probata, quæ traxit originem ex aliquibus præſumptionibus legitimis præcedentibus: tunc

dic † quòd in quibuſdam caſibus facit plenam pro- 14
bationem: puta in cauſis breuioribus: vel modici præiudicij. ita intellige gloſſ. in d. l. vbi adhuc. C. de iure doti, vbi ſufficit probatio famæ quæ eſt cauſa modici præiudicij: vt plenè dixi. idem Bartolus in l. ſi conſtante. ff. ſolu. ma. in j. ij. & iij. quæſtionibus. Item dic quandoque habet effectum quod transfert onus probandi in aliam partem, vt in caſibus, in quibus communis opin. ſeu fama conſtituit aliquem in poſſeſsione alicuius qualitatis, vt libertatis, vel ſeruitutis, & ſimilium. vt l. ſi mater. C. ne de ſta. defunctorum. & l. ij. C. ſi ſeruus aut liber. aut decu. petue. lib. x. Aut aliter fama iſta non facit plenam probationem, ſed an faciat ſemiplenam ita quòd probet cum vno teſte? dic quòd debemus conſiderare illa indicia & illas præſumptiones, ex quibus fama traxit originem, qualiter vrgeant, & ſecundum qualitatem illarum dicam iſtam famam facere ſemiplenam probationem, vel non facere: ita debet intelligi gloſſ. in alleg. l. excuſantur. §. j. ff. de excu. tut. & d. l. iij. eiuſdem. §. quoque. & ex hoc etiam habens perpendere, vtrum fama ſit ſufficiens indicium ad torturam, vel non.

a Iſtæ quæſtiones ſubſequentes de fama extractæ fuere à tractatu famæ quam ponit Bartolus poſt Thomam de Pipe. & Specul. in l. de minore. § tormenta. ff. de quæſtio. Per Baldum in rubric. de proba. Specul. in titu. de noto. crimine. §. j Baldus & Salice. in l. ea quidem. C. de accuſat. per Ioannem Andream, Hoſtien. Ant. Imola & Sicul. l. c. veſtra. de coha. cleri. & mulie. Illud ergo quod dicunt multi doct. & Thomas de Pipe. de fama & communis opinio & æſtimatio ſunt idem. verum eſt quãdo communi voce manifeſtatur. aliàs ſecus, vt dictum eſt. Iſta ſunt verba Bartoli in allega. §. plurimum, aliàs tormenta, quæ fuerant hic omiſſa. Et quod dicit Bartolus in l. ab accuſatione. §. nuntiatores. ff. ad Turpil. Adda quòd Sicul. in allega. capit. veſtra. dicit quòd iſta communis locutio debet procedere ex veriſimilibus coniecturis. quia aliàs propriè non eſſet fama, ſaltem quoad iuris effectum: ſed eſſent vanæ voces populi. alleg. eundem Bart. in allegato §. tormenta. & gloſſ. & docto. in c. inquiſitionis. & c. cum oporteat. de accuſati. Secundò quæritur in quo loco debet eſſe fama, & Bartol. in præallega. §. tormenta, ij q. tenet quòd fama non requirat locum de neceſſitate. licet aliter videtur innuere Salice. in præalleg. l. ea quidem, xxx. colum. ver. ad quartam & ibi vide: & per Bartolum in præallega. §. tormenta. Idem voluit Salice. vbi ſuprà verſic. ad quintam. limitat tamen primum dictum Bartol. niſi qualitas perſonæ & factum de quo quæritur aliud inducat, exemplificat de barraterio: cuius barraterij fama probari poteſt ſecundum eum per alium barraterium qui ſecum conuerſatur. ideo teſtimonium ſcire debentium non eſt repellendum. l. de ſubmerſis. C. de naufrag. lib. xj. Idem per omnia voluit Salicet. vbi ſuprà verſicu. ad ſextam quæſt. Et ſic cùm quæritur ex quo tempore debet oriri fama: dici poteſt quòd fama poteſt habere originem à tem-

pore † malefícij commiſſi: & poſtea ante accuſationem & poſt 15
accuſationem ſecundum quod manifeſtatur cauſa ex qua populus vel vicinia in ſuſpicionem & credulitatem deducitur, ex qua poſtea credulitate dicunt, quòd dictum vocatur fama ita fuere verba Barto. in allega. §. tormenta. in iiij. quæſt. & per Salice. relata tanquam veriora. alle ver. ad ſextam. Idem tenet Sicul. in alleg. c. veniens. Et quòd ad probandam famam ſufficiunt duo teſtes. tenet etiam gloſſ. ij. q. j. in §. quando. el 4. Sicu. in c. veſtra. vlt. col. de cohabi. cleri. & mulie. idem dicens de notorio. Specul. in titu. de noto. crimi. §. j. & § iam de notorio. & idem de iudicio dicunt docto. in l. fi. C. fami. erciſcundæ. & in l. cum proponeretur. ff. de lega. ij. Salice. in allega. l. ea quidem, xxxj. col. verſicu. ad ſeptimam, per quot teſtes. Specul. in titu. de teſte. verſicu. quid ſi teſtes. in §. xij. Quomodo autem fama probetur per teſtes: vide per Flo. in l. ſcientiam. §. quicunque. ff. ad l. Aquil. Salic. in præalleg. l. ea quidem.

C. de

C.de acc.Bal.poſt Arch.in c.j.de acc. Ant. Ioan. And. poſt Innocen.Franciſc.de Zab.Sicu.& Franc.Are.in c.cum oporteat.
de accuſ.& contrà Bart. quod ſufficiat vt teſtis dicat quòd audiuità maiori parte hominum:licet non dicamt talir loci, tenet Salic.in præalle.l.ea quidem.col.xxrj.verſi. ſecundo,quæro quid ſi teſtis,affirmans idem Bart.in præalle.l.iij. §.eius. de teſt. ff. item probant quando dicunt quòd ita dicitur per totam ciuitatem ſecundum Salice.vbi ſuprà.col.xaxij. verſi.v.ad idem quamuis Bart. contrà, vt ſupradictum eſt: & tenet Salic. in l.eum qui.in fi.de ſal.C item probant, dicunt quòd publicè audierunt dici per ciuitatem ſecundum Salic. in alleg.verſic.v. Item probant.ſi dicunt quòd publicè dicitur ſecundum Bal.in l.teſtium.in fi.C.de teſti Bart.contrà,vt ſuprà ſcriptum eſt. cuius & opi. credo veriorem per rationem eius ſuprà poſitam. Iſta eſt communis opinio,quam ſequitur Salic.vbi ſuprà, col. xxaiij.ver.ſi verò teſtis. & ſeq.idem Franc. Arc. in alleg.c.cum oporteat. limitat tamen huiuſmodi communem opinionem niſi fama confirmaretur ex veriſimilibus & probabilibus coniecturis: quia tunc teſtis etiam interrogatus neceſſariò non habet dicere à quibus perſonis audiuit: quia fama poteſt habere ortum à coniecturis & argumentis probabilibus:nec requiritur quòd nunc habueris originem à proceribus & honeſtis:
16 quia † defectus perſonarum ſuppletur per argumenta probabilia.ita eleganter voluit Bartol. in allegato § tormenta. verſicu.iij quæro,& verſicu.ſeq. & tenet Bal. expreſſè in allegata l.ea quidem.in vltim.charta. Et etiam Salice. in tractatu de fama.verſicu.iij.quæro. & hoc etiam probauit Franciſc. Aret. ratione præallegato capit. cùm oporteat. vbi vide. Quod Salice.in præallegata l. ea quidem colum.xxxiij verſicu.nono iuxta proxima limitat quando quilibet eorum tot expreſſit in numero, quot expreſſi faciant maiorem partem viciniæ vel populi, tunc cùm quilibet probet ſemiplenè, dici poteſt omnes eos ſimul probaſſe plenè. & tunc non eſt curandum ſecundum eum de varietate loci nec temporis. argumen. dictæ l.ag.ob carmen. Alioquin teſtes huiuſmodi eſſent ſingulares. & non eſſent conteſtes, quod requiritur: vt l.qui falſa. ff. de teſti. & capit. cum dilecto. de electio. & cum neuter per ſe probet, nec omnes ſimul. Si tamen teſtes poſt aliquorum nominationem addiderunt & eorum quilibet clauſulam generalem de qua ſupradictum eſt. tunc virtute illius clauſulæ generalis & à pluribus aliis in qua poſſunt compræhendi per alios ſpecificè nominati dicentur tunc probare & conteſtes eſſe,argument.extrà de teſtib. capitu. cum tu. Hanc
17 concluſionem † limitabis non procedere in factis antiquis: quia in his quæ ſunt de antiquo fama bene probat. ita Innoc. in cap.veniens.j.de teſti. Hoſtien.in capit. quid per nouale de verbo.ſignific.Anto.in cap.fina.in repetitione & penult.char. de conſuetud.ita Bart.in l. ij. §.Labeo. ff. de aqua plu. arcen. Bald.in authen.quas actiones.in fine colum. C.de ſacroſanct. eccle.facit gloſſ in c.primo,de præſcript.libro vj. faciunt not.
18 in cap.cum cauſam.de proba. Et intellige † facta de antiquo ſcilicet centum annorum.quoad hanc materiam ita Innocen. in allega. c.veniens. licet Anto. ibi teneat quòd ſufficiant xl. anni.Sicul.in allegato cap.cum cauſam. de probatio. Flor. in l.ſeruitutes,la grande. ff.de ſerui. Limitabis ſecundò dictam concluſionem non procedere in ſpiritualibus vbi fama defert aliquid circa materiam peccati ad euitandum ipſum peccatum debet credi famæ.ita in cap.j.de poſtula. Præpoſi.in cap.j. de appella. Ita Sicul.in allegato cap.j. de poſtula. & Præpoſi. in cap.j.de appella.& Salice.in alleg.l.ea quidem. vlti. colum. An fama faciat ſemiplenam probationem. vide etiam per Salice.vbi ſuprà vltim.colum. quis ſequitur Barto. vide etiam per eundem Barto.in l.admonendi, ff. de iureiurando, & in l.bonæfidei. C. eodem titulo. Baldus in lege proprietatis. C.de probatio.Baldus in additio. Speculat. titulo de noto. crimin. verſicul.primo,poſt Speculat.ibidem. §.fama. verſiculo ſuper eodem. per eundem Speculat.titulo de teſte.§.v.verſicul.hoc tamen fallit.per gloſſ. in allegato capitul. veniens. primo.de teſti. Bartol. in l. ſecunda. § primo.ff.de excuſatio. tuto. Cynus in l.finali.C.de quæſtio.Angel. Aretinus in tracta.maleſic. verſiculo fama.v.colum. & per Bartol. in l. prima. C. qui mit. tutel. Præpoſitus & Siculus in capitulo primo, de appellatio.
19 Et an † fama ſit iudicium ſufficiens ad torturam? dic quòd non regulariter, niſi ſit iuncta cum aliis indiciis. Bartolus in allegato §. tormenta. & in l. finali. & in l.prima.§.item Cornelius.ff.de quæſtione.poſt gloſſ.& in l.tertia.§.eiuſdem quoque. ff. de teſti. Angel. Aretinus. vbi ſuprà. & facit quod notat.in capitulo qualiter & quando. & in capitu. inquiſitionis. de accuſa.per Innocen. Hoſtien.Ioan.Andræam.Anto. Franciſcum,Aretinum,& Siculum. Quæritur vlterius vtrum poſſit fama probari negatiuè? iſtam quæſtionem formauit Bart. in præalleg.§.tormenta. quam hîc omiſerunt domini. in qua quæſtione Bartol.reſpondet quòd ſic, nec dicitur tunc probati negatiua: ſed eſt affirmata,quòd eſt publica vox & fama Titium non feciſſe,alle.l.arbiter.ff.de proba. Quid ſi eſt probata fama affirmatiuè ab vna parte, & alia parte negatiuè? Bart. vbi ſuprà dicit ſtandum eſſe teſtibus dignioribus,vel ſi teſtes eſſent æquales ſtatur illi probationi ſeu illi famæ quæ proceſſit ex veriſimilioribus præſumptionionibus, ar.l.ob carmen. ff.de teſtib. & quod per Spe.& Inno.in præalleg. locis,& in titu. de noto.cri.§.fama. & c. cum in tua. de ſponſa. Sicul.& Fran. Are.in alle.c. cum oporteat. Et prædicta procedunt quando eſt probata fama eiuſdem loci & temporis. Sed quid ſi probata eſt fama ab vna parte commiſſi maleficii vno tempore: ab alia parte eſt probata fama innocentiæ alio tempore:tunc præferenda eſt illa ſecunda probatio,quia potuerunt omnes mutare opinionem, & præualet vltima. ff. de damno infec.l.qui bona.§.ſi quis ſtipulatus. ita hîc præualebit vltima fama, & eſt caſus ſecundum Bartol. & Sicul. vbi ſuprà in l.ij.circa princi.ff.quis ordo in bo.poſ.ſer Fran.Aret. in alleg.c.cum oporteat.ad hoc allegat text.quem dicit decidere quæſtionem & commendari per Bald. in l. ſi mater.C. ne ex delic.defunc.Et idem Bald. multum no. ponit iſtud dictum in c.j.§. notandum.qui feu.da. poſſ. & in ca.j §. item ſi vaſallus.in fi.de controuer.inueſt.Et in d.§.notandum, videtur limitare præcedens dictum quòd tunc ſtetur vltimæ famæ: vt etiam dicit text. in præallegata. l. ij. quando fama ſecunda eſt fundata melioribus vel æquè bonis coniecturis. Secus ſi fama prima ſit magis veriſimilis ex melioribus coniecturis. Veruntamen Fran. Arc.vbi ſuprà dicit non eſſe recedendum à text.in d.l. ſi mater. quia dato quòd fama haberet meliores coniecturas,mutatio tamen opinionis apud eoſdem quæ non præſumitur eſſe facta ſine cauſa,reddit eam valde ſuſpectam. Adde etiam quod ſingulariter tradit Bald.in all.l.ea quidem. vlt. char. videlicet quòd non ſolum fama ſequens contraria in ſpecie famæ priori elidit priorem,ſed etiã fama ſequens in genere contraria priori.vt ubi gratia probatum eſt per teſtes aliquem eſſe diffamatum de certo crimine: certè ſi probarent poſtea quòd iſte homo eſt reputatus bonæ conditionis & famæ, regulariter iſtud ſufficit: Fran. Arr. vbi ſuprà. Sed quid ſi probata eſt fama contraria diuerſorum locorum, puta in caſtro comitatus vbi commiſſum eſt maleficium,eſt fama,quòd ſic:in ciuitate iſta eſt fama,quòd non:cui magis eſt ſtandum: dicit quòd erit attendendum ex circunſtantiis.quæ probatio præualet.finge enim delictum eſſe commiſſum in loco æqualiter diſtante à ciuitate, & caſtro.nam tunc ſi infamia eſt in caſtro & bona fama in ciuitate, debet iudex attendere ad rationẽ ſuper qua ſe fundãt teſtes,& omnia ſi ſint pariter veriſimilia, probatio ſuper bona fama confundit aliam. vt not.in ſimili,in l.admonendi.ff. de iniu.& in c. fin. eodem titul. Secus eſſet vbi infamia eſſet in loco commiſſi delicti & in alio loco eſſet bona fama: quia tunc ſecundum Sicul.procedit opi Ioan. And.quia tunc præualeret fama quæ in loco delicti ſecundum Bald.in præallega §. notandum, & Franc. Aret. vbi ſuprà. & idem Bald.in l.ſi poteſt.& ibi Bar.& Imol.ff. de acquirend.hære.& vide per Angel. Aret. vbi ſuprà.

1 ANNOTATIO. Dicto perſonarum. An autem ad hoc vt dicatur eſſe fama in ciuitate vel vicinia requiratur quòd à maiori parte in ciuitate vel vicinia hoc dicatur. vide per do.Alex.in conſil.cl.in v.col. circa fi. & in conſil.clj. in pen. col. in verſi. ſubiungo.in v.volu.

2 Probabitur fama.De probatione famæ vide etiam per Abbatem in conſil.aiij.

3 Plenam fidẽ. Vide per do.Pau.de Ca.cõſi.cccxcvj.in nouis.

SVMMARIVM.

1 *Homo frigidus præſumitur impotens ad coeundũ.*

2 *Maleficiatus an præſumatur frigidus.*

3 *Matrimonium an propter maleficium ſeparari debeat.& nu.4.*

5 *Maleficium quando præſumatur perpetuum.*

6 *Spacium trienij quod datur maleficiato à iure vel à iudice ad experiẽtiam copulæ carnalis an debeat computari à iudicis præcepto, an verò à tempore contractus matrimonij.*

7 *Maleficium cenſetur perpetuũ, etiamſi per aliud maleficium remoueri poſſit.*

QVAESTIO CCCLXXXI.

a ITEM fuit quæſitum. *Quidam ætatis xxx. an-
norum contraxit cum S. virgine xij. annorum & vl-
tra, cum qua ſtetit vj. annis, operam dando carnali
copulæ. qui nullo modo potuit conſummare, pro-
ut ambo confeſsi ſunt, & ipſa per corporis aſpectũ
ſe virginem oſtendit, quanuis ipſe potentem ſe di-
ceret, & probaret per meretrices, quas dixit ſe co-
gnouiſſe. & ipſæ ſuper hoc deponunt, illud idem af-
firmantes. Et quanuis ipſi coniuges confiteantur,
quòd ipſe egerit, & ſperma emittit: tamen matri-
monium cum ipſa conſummare non potuit, neque
poteſt. dicta S. petit ſeparari: maritus dicit eam non
fore audiendam attentis præmiſsis: quæritur quis
melius dicat? Circa quæ mota fuere dubia per rela-
torem: & deciſa prout ſequitur, ſcilicet per domi-
num Pontium Laudarta Licentiarum in decret. Pri-
mò vtrum dictus vir debeat frigidus vel maleficia-
tus reputari. Secundò vtrum propter maleficium
matrimonium debeat ſeparari. Tertiò vtrum in du-
bio quòd maleficium præceſſerit ipſum matrimo-
nium debeat præſumi. Quartò vtrum triennij ſpa-
tium, quod maleficiato à iure ad experientiam co-
pulæ coniugalis indulgetur, debeat computari
à iudicis præcepto, ſeu aſsignatione, vel ſufficiat
eos in prædicta experientia abſque iudicis præce-
pto per triennium fuiſſe. Ad primum præmiſsis
ſemper proteſtationibus, videtur dicendum, quòd
vir antedictus non frigidus, ſed maleficiatus de-
beat iudicari: quod probatur ex tribus in eo con-
currentibus, quæ concurrunt in maleficiatis. & de-
ficiunt in frigido: quoniam vt dicit gloſſ. in c. literæ.
de frigi. & malefic. ſi quis eſt frigidus quoad vnam,
& quoad omnes eſt frigidus, cùm impedimentum
à natura procedat. Secus eſt in maleficiato, qui po-
teſt eſſe maleficiatus cum vna, & non cum altera: vt
ibi, & no. etiam de maleficiatis in c. fraternitatis. eo.
1 tit. in glo. ij. Innoc. in c. fin. eo. tit. & pro hoc, † quòd
frigidus ſit impotens quoad omnes, videtur facere
text. in c. j. eo. tit. ibi dum dixiſti te eſſe frigidæ na-
turæ: ita vt non potuiſſes coire cum illa, nec cum ali-
qua alia: quòd autem maleficiatus ſit impotens quò
ad vnam, & non quoad omnes: patet in c. fina. eod.
titu. qui text. loquitur in maleficiato: aſſerebat enim
habere potentiam aliàs cognoſcendi: tamen vt dicit
Hoſtien. hoc non ob. quia non conſueuerunt homi-
nes teſtes ad talia vocari: imo ſe abſcondunt. pro hac
etiam parte fa. quod no. Hoſt. in ſum. eo. ti. §. quæ im-
potentia. ver. occulta verò. ſeq. & quod not. in §. qua-
liter & quando. ver. eſt autem hoc tectum, vbi ſic di-
cit: maſculus iurauit ſe naturaliter frigidum, & ſe
non poſſe cognoſcere aliquam mulierem, &c. &
quod no. eo. ti. ver. ſed ſi vir. vbi dicit ſe motum ad
coitum, vel quòd aliàs cognoſcit, tunc patet quòd
2 maleficium allegatur: cùm ergo prælibatus † vir an-
tea cognouerit alias mulieres. videtur quòd malefi-
ciatus, & non frigidus debeat reputari. Secundò,
quia vt patet in proceſſu, ipſe polluitur in dormien-
do, vel alio modo. ergo non eſt frigidus. Tertiò,
quia vir antedictus mouebatur ad coitum, & vir-
gam erigit, quod non facit frigidus: quia vt dicit
Hoſtien. in ſum. in prædicto verſicu. eſt autem hoc
rectum iudicium, quòd frigidus iurat ſe non mo-
ueri ad voluntatem coeundi. nam ſi aliquoties mo-
uetur: ſed non poteſt perficere, non eſt naturaliter
frigidus, & etiam not. in d. ver. eſt autem rectum, iu-
rabit quòd nunquam vidit virum moueri ad coi-
tum, neque virgam, &c. & Ioan. Andr. poſt eum in
alleg. c. j. ſuper verbo coire potuiſſe. dicit quia non
moueris ad coitum, nec ſtimulos carnis ſentis, &c.
pro hoc fa. quod not. Ioan. And. poſt Abba. in c. lau-
dabilem. eo. tit. vbi dicit. item ſi quis lanceam erigit
ſignum eſt, quòd frigidus non ſit: cùm ergo vir iſte
moueatur ad coitum & voluntatem habeat coeun-
di, ac virgam erigat, videtur concludendum quòd
maleficiatus, & non frigidus debeat iudicari: hæc
quoad primum punctum. Quoad ſecundum
dubium † an propter maleficium matrimonium de- 3
beat ſeparari? præmiſsis proteſtationibus, videtur
dicendum quòd ſic. quia text. hoc vult expreſsè in
c. ſi per ſorciarias. xxxiij. quæſt. j. & text. in c. ſi. de fri-
gid. & malefi. Tamen gloſſ. & Archid. in eo. capit. ſi
per ſorciarias. dicit quòd illud capit. hodie non te-
net, cùm nullum maleficium ſit perpetuum, ſaltem
quin poſsit tolli per ipſius authorem. Et idem tenet
Dy. vt not. Ioan. And. in c. fraternitatis. ſuper gloſſ.
Hoſtien. ſequitur Innocen. tenendo iſtam partem
in præalleg. c. ſi. videlicet, quòd propter nullum ma-
leficium matrimonium debeat ſeparari. & d. c. ſi per
ſorciarias, non tenet. Et ad præalleg. c. reſpondet,
quòd loquitur in frigido naturaliter, quod patet.
quia licet diceret ſe habere potentiam coeundi, ſibi
non creditur, nec verum erat. Dicit tamen quòd
dictum c. ſi per ſorciarias, tenet. & quòd poſsit pro-
pter maleficium ſeparari matrimonium hoc, vt re-
citat Archi. ibidem tenent Tan. Vincen. & Gof. in
præalleg. c. fraternitatis. & Hoſtien. ibidem. & in c. ſi.
qui omnes dicunt quòd propter maleficium poteſt
ſeparari matrimonium. Et debet iudicari perpe-
tuum ſecundum eos quando per exorciſmos & ora-
tiones intra triennium non ceſſat. & Hoſtien. for-
titer reprehendit Innocen. dicens quòd non vidit,
quod id capitulum corrigatur per aliquod ius,
neque per gloſſa. iura debent corrigi. Et ſi di-
catur ſecundum eum, quòd ille textus corrigatur,
ſequitur ſecundum eum magnus error, cùm quo-
tidie propter maleficium matrimonium diſſolua-
tur, nec videt dictus Hoſtien. quòd naturaliter fri-
gido habenti plenam pubertatem ſit indulgendum
triennium. Vnde intelligunt c. laudabilem, in fri-
gido & non maleficiato, ad quod probandum di-
citur in rubrica de frigidis & malefic. ad denotan-
dum quòd propter maleficium poteſt ſeparari ma-
trimonium, & vt dicit ſignificatio tituli debet at-
tendi. argumen. ſi cert. peta. l. j. ff. Eſt etiam alia ratio
euidens ſecundum eum, quia in d. c. fin. mandatur
quòd illi agant pœnitentiam, per quod apparet eui-
dentius, quod loquitur potius in maleficiato quàm
in frigido: quia facilius ſoluitur per pœnitentiam
maleficium, quàm naturale impedimentum, nec di-
cit ſe inuenire expreſſum, quòd ad ſoluendum na-
turale impedimentum pœnitentia inducatur, quod
non aduertit Innoc. vt ipſe dicit ad practicam Con-
ſtantini ſub rubrica, de his qui maleficio impediti
cum vxoribus coire non poſſunt: vbi dicitur, quòd
maleficium fabarum peſsimũ eſt, quod magis diui-
nitus quàm humanitus curari poteſt. q. d. ipſum non
niſi miraculosè curari poſſe. per quod apparet quòd
poteſt

poteſt eſſe perpetuum maleficium. & concluſit Ho-
ſtien. quòd remediis occurratur. Nec obſt. ratio In-
nocen. quia vt ipſe Hoſtien. dicit ad talia non conſue-
uerunt vocari homines teſtes: vt dixi in præcedenti
4 dubio. Quare videtur † dicendum quòd propter
maleficium perpetuum poſsit ſeparari matrimo-
nium. Nec obſtat cùm dicit, quòd non eſt perpe-
tuum maleficium: quia conſtat per illum, qui de-
dit, tolli poſſe. Nam vt dicit Ioan. Andr. poſt Goff.
in alleg. cap. fraternitatis. & Archi. in præalleg. cap. ſi
per ſorciarias, maleficium poteſt eſſe perpetuum,
quia in cibo vel in potu datum eſt: vel ſi maleficus
eſt mortuus, vel neſcit maleficus deſtruere, vel eſt
perditum maleficium. vnde videtur vt ſuprà con-
cludendum, quòd propter maleficium perpetuum
poſsit ſeparari matrimonium, & debet ſecundum
gloſſ. in allega. cap. fraternitatis. Hoſtien. eod. titu. §.
quæ potentia. verſi. ſed quomodo. & Archi. in alleg.
5 cap. ſi per ſorciarias. dicit † maleficium præſumi per-
petuum, ex quo vir & mulier ſimul cohabitauerunt
ſtudioſè operam dando copulæ carnali, & adbuc nõ
ceſſat impedimentum. Et præmiſſa, quia propter
maleficium poſsit ſeparari matrimonium, vera
ſunt vbi maleficium præceſsit matrimonium. vt di-
cit gloſſ. in allega. cap. fraternitatis. in gloſſ. & Archi.
in loco præalleg. aliàs ſecus. vbi videlicet poſt matri-
monium ſuperuenit per iura ibidem allega. Vtrum
in dubio debeat præſumi maleficium præceſsiſſe
matrimonium? Hoſtien. in ſum. §. in potentia. & in
allega. cap. fraternitatis. ſuper gloſ. dicit, quòd in du-
bio præſumi debet, quòd impedimentum præceſſe-
rit matrimonium. arg. in l. iij. C. de edil. edict. & de re
iudic. cap. Abbate ſacè. lib. vj. vt ſic expediantur, ne
maneant impediti. Nec obſt. c. licet ex quadam. in fi.
de teſti. quia iſtud eſt verum, vbi matrimonium po-
teſt habere effectum fornicationis euitandæ, vel bo-
num prolis, quòd hîc non poteſt propter impoten-
tiam coeundi: imò fortè, vt ipſe Hoſtien. dicit in alio
caſu in §. quæ impotentia. verſic. ſed opinio iſtorum,
daretur materia homicidij & adulterij, ſi alter con-
iugum eſt potens & idoneus ad coeundem, nec ba-
beret morari cum eo cũ quo coire non poſſet. Opta-
ret tamen Hoſt. vt dicit in alleg. c. fraternitatis. quòd
papa in hac materia duas faceret conſtitutiones: vnã
quòd maleficiatus perpetuò contrahere non poſsit:
& quòd ſi contraheret, cenſeretur perpetuum impe-
dimentum. Aliam quòd ſi non apparebat vtrum im-
pedimentum præceſsiſſet, vel ſecutum eſſet, matri-
monium præſumeretur præceſsiſſe, & matrimoniũ
non teneret. Quare ex præmiſsis videtur cõcluden-
dum, quòd in dubio debeamus præſumere quòd ma-
6 leficium præceſſerit. Ad quartum, quo † quæritur
dubium, vtrum triennij ſpacium quod datur male-
ficiato à iure vel à iudice, & indulgetur ad experien-
tiam copulæ carnalis & coniugalis, cõputari debeat
à iudicis præcepto, vel an ſufficiat eos in prædicta
experiẽtia abſq; iudicis præcepto per trienniũ fuiſſe?
videtur dicẽdum ſecundũ Hoſt. in alle. c. fi. quòd ab
aſsignatione & præcepto iudicis ſit numerandũ trien
nium: dicit enim ipſe Hoſti. in eo. c. ſuper ver. triẽniũ.
ſubaudi numerandũ ex quo egerunt pœnitentiã, &
aſsignatum fuit per iudicem. Nec puto quòd in hoc
caſu liceat iudici abbreuiare tẽpus, ſicut dixi in fri-
gido. ſi enim peccatũ eſt cauſa quantũ prodeſt tẽpus
quod pœnitentiam præceſsit, quare dicit tutius eſſe
quòd à præcepto iudicis computetur: & idem te-
net in ſumma. §. qualiter & quando. ver. ſed ſi vir.
Nec ob. præal. c. fin. quia licet ibi videatur petitio
mulieris facta poſt octo annos, tamen poteſt intel-
ligi, quòd antea cauſa fuit ventilata diutius: & ad
mandatum iudicis pœnitentiam egerunt, & ſimul
cohabitauerunt, ſicut dicit expreſſè, & innuitur in
text. cum dicit, quòd poſt plures terminos ſibi à iu-
dicibus aſsignatos. Sed Vincen. Gof. Abb. & Ion. in
præalle. c. fi. tenent cõtrà: videlicet, quòd ſufficit, vt
triennio ſimul cohabitauerint: nec eſt neceſſe quòd
triennium ſpecialiter aſsignetur à iudice ad expe-
rientiam copulæ coniugalis, & hoc multum bene
probat ibi text. in fin. cùm dicit. Si conſtiterit vobis
præfatos virum & vxorem cohabitaſſe intra prædi-
ctos annos per continuum triennium &c. & dum
dicit text. in princi. mulier propoſuit quòd per o-
cto annos fuerant ſimul, & diu cohabitauerant. &
ſic apparet quòd ante præceptum iudicis, & ante
motam litem fuerant lapſi dicti octo anni, quare vi-
detur quòd hoc ſufficiat: & hanc partem tenet do-
minus Vaboen. & reſpondet ad rationem Hoſtien.
quòd iſtud impedimentum non ſemper prouenit
ex peccato: quia computatur tempus, quòd pœni-
tentiam præceſsit, vt dicit, vnde videtur conclu-
dendum quòd ſufficiat eos in triẽnio in experien-
tia copulæ coniugalis fuiſſe, etiam abſque præce-
pto, vel aſsignatione, quamuis opin. Hoſt. videatur
valde ſecura.

a Idem videtur voluiſſe Sicul. quem vide in allegat. c. j in
fine. Idem beatus Thomas in iiij. ſententiarum diſtin. xxx-
iiij. Petrus de palud. in iiij. Flo. in ſummæ ſuæ. iij. parte. titu. j.
c. aij. §. iij. Clauaſ. in §. matrimonium. verſicul. aij. & ſequenti.
& Siculus in præallegat. capitul. primo. & capit. finali. Ad-
de † quòd maleficium cenſetur perpetuum, licet remoueri 7
poſſit per aliud maleficium ſecundum ſanctum Bonauentu-
ram, in iiij. diſtinct. aiij. & beatum Thomam eadem diſtin.
& Clauaſ. vbi ſuprà. Idem Flo. vbi ſuprà. Hoc idem ſequitur
Sic. in alle. c. fraternitatis & Richar. in iiij. diſtin. axxiiij. Anto.
in. c. finali eodem titu. & Clauaſ. in §. in matrimonium. §. im-
pedimentum xvj. quæſtio. verſi. xvj. dicens hanc eſſe commu-
nem opi. licet gloſſ. in ſumma, xxxiij. quæſtione j. dicat præ-
ſumendum eſſe quòd ſit ſubiectum. Opinio Innocen. placet
Sicul. in alleg. capitul. final. fatetur tamen quòd poſt pœni-
tentiam iniũctam debent cohabitare aliquo tempore ad ar-
bitrium iudicis moderandum. vt probat ibidem litera in ver-
ſicu. & ſi fortè placeret Deo &c. Quomodo Deo permitten-
te diabolo operãte impediri poteſt homo ne cognoſcat mu-
lierẽ. Vide Flor. vbi ſuprà. & in all. malefic. parte ij. quæſtio. j.
c. vj. & ſeq. Et an abominatio impediat matri. vide per bea-
tum Thom. in iiij. diſtin. axxiiij. & Clauaſ. vbi ſuprà. & con-
cludit idem de maleficio cùm ſit cauſa extrinſeca & acciden-
talis: hoc intellige quando ex tali abominatione in imagina-
tiua fantaſia, aut æſtimatiua concipitur talis horror: quod
nullo modo poteſt habere actum gerendi cum tali. Et de tem
pore meo ſemel filius cuiuſdam ditiſſimi mercatoris Thol.
conuentus ab eius vxore, matrimonium ſolennizaret, di-
ctam abominationem allegauit coram me, ſed hoc non ob-
ſtante fuit condemnatus ad ſolennizandum, & eidem adhæ-
rendum: & quia parere recuſauit fuit excommunicatus, &
tandem priſonerius conſtitutus per inuocationem brachij
ſecularis. & demum ſolennizato, conſummato matrimonio
abominatione prædicta per vexationem ſublata, & in præ-
ſentiarum quòd plures habet liberos: & fuit concluſum ſepa-
rationem fore fiendam præſtito prius iuramento in vij. ma-
nu propinquorum per ipſam maximè: quia medici qui di-
ctum virum inſpexerunt, iudicauerunt ipſum impotentem
quoad dictam. S. attento etiam quòd ipſe ſtetit vij. annis cum
ea operam dando copulæ carnali, & tempore quo contraxit
erat maior xvij. annis. & mulier. xuj. & etat. & eſt apta ad am-
plexus viriles.

SVMMARIVM.

1 *Donatio ob cauſam excedens ſummam 500. aureorum non indiget inſinuatione.*

2 *Donans ſi iurauit non poteſt de iure canonico iuramento contrauenire, dummodo iuramentum non ſit per metum vel dolum extortum.*

QVAESTIO CCCLXXXII.

a ITEM fuit quæſitum. a An donatio † ob cau-
1 ſam excedens ſummam 500. aureorum indigeat in-
3 ſinuatione? 1 Concluſum fuit quòd non. ita tenet
gloſſ. in l. Aquilius Regulus. ff. de dona. & not. Barto.
in l. ij. eod. tit. & in d. l. Aquilius. & in l. Modeſtinus.
eod. titu. & Cyn. in authen. eo decurſum. C. de nup.
quamuis Dyn. videtur notare contrà, in l. illud. C. de
ſacroſanctis eccleſiis.

a Adde gloſſ. idem tenentem quod Barto. in l. j. C. ſi aduer. vendi. Barto. in l. cum multæ. C. de dona. ante nup. Ioan. Fabr. inſtit. de dona. §. aliæ. Idem ſecundum eundem Ioan. Fabr ibidem. ſi donatio fiat ob remunerationem, & appareant ſeruitia. vt d. l. Aquilius & ibi Barto. & idem Bald. in l. illud. C. de ſacroſanct. eccle. & in addi. Specu. titu. de dona ver. in eo quòd, vbi dicit quòd verum ſi merita erant obligatoria. Guliel. de Cug. in l. ſi tibi. ff. ſi cer. pet. vide Bald. in l. ſi donatione. ij col. C. de colla. & Cyn. in l. vt liberis. eod. titu. Angel. Aret. in d §. aliæ. & de hoc eſt caſus in ca. fina. qui ſeu. da poſſ. colla. & vide
2 alios caſus in quibus donatio vltra 500. aureos non indiget inſinuatione 2 per gloſſ in allega §. aliæ. inſtitu. de dona. & in l. pen. C. eod. titu. & vtrobique per docto. & per Clauaſ. in §. donatio. verſicu. aa. Adde quòd huic inſinuationi non poteſt renuntiari. Barto. in l. Modeſtinus. allega & Barto & Salice. in allega l. illud. & Ioan. Andr. in addit. Specul. titu. de inſtrumen. edi. §. porro. in vlti. addi. Ioan. de Imol. in cap. cum contingat. de iureiur. to xlvij. charta verſic. circa quartum. quando fit donatio. Ioan. Fabri. & Angel. Aret. in allega. §. aliæ hoc idem tenet Bartol. in l. ſancimus. & Bald. in præallega. l. illud. Simon Vincen. in præallega. l. ſancimus. C. de dona. Cyn. in l. penulti. C. eod. titu. Iacob. de Bello. in authen. vt fratrum filij. §. illud. colum. ix. Ant. de Canna in ſuo tract. de inſinuatio. quæſt. lxij,
3 ſed an donatio huiuſmodi ratione iuramenti firmetur 3, vide per eundem Anto. de Canna. in loco præallega. quæſt. lxiij. &
2 quæſtio. lxj. Et dic quòd † ſi donans iurauit, non poteſt de iure canonico contrauenire: vt voluit Io. And. in præalle. § porro. per ea quæ habentur in authen. ſacramenta puberum. C. ſi aduer. vendi. & in præalleg. c. cum contingat. de iureiur. Ioan. de Imol. ibidem in ver. ſed dubium eſt quid iuris dummodo iuramentum non ſit per metum vel dolum extortum. Ioan. Fabri. in allega. §. aliæ. & ibi videtur in hanc partem inclinare Angel. Aret. id idem voluit Anto. de Canna, in præalleg. quæſtio. lxiij, quando iurauit non venire contra rationem omiſſæ inſinuationis: ſecus tamen quãdo ſimpliciter donatio fuit iurata ſine inſinuatione: vide ibidem per eum & per Ang. vbi ſuprà. Adde Sicul. in præallega. cap. cum contingat. avij. colum. verſicul. ex prædictis poteſt inferri. &c.

1 ADDITIO. Indigeat inſinuatione. Vide Guido. pap. in deciſio. Gratianop. quæſtio. dcxvj.

2 Inſinuatione, An autem donatio facta inter Iudæos excedens ſummam quingentorum aureorum indigeat inſinuatione, ita quòd ſine inſinuatione nõ teneat: vide per Pau. de Caſt. conſi. lxxxj. in nouis.

3 Ratione iuramenti firmetur. Et quòd ſic tenet Guid. pap. quæſtio. cccl. quem ibi vide.

SVMMARIVM.

1 *Contractus de iure communi nullus iuramento vel bona fide non firmatur.*

2 *Lex omnis fundata eſt ſuper bonis moribus ciuilibus, & equitate ciuili.*

3 *Pactis vel iuramentis ius publicum remitti non poteſt.*

QVAESTIO CCCLXXXIII.

a ITEM fuit quæſitum. a An † iuramentum vel
1 bona fides firmet contractum nullum de iure communi. Concluſum fuit quòd non: ſecus in contractu
nullo de iure ſpeciali: vt ponit Collecta. in capi. cum
contingat. de iureiurand. & in capitul. cum Matthæ. ſuper verſicul. non valet. de celeb. miſſ. & Ioan.
Monach. in capitul. non eſt obligatorium. de regulis
iuris. libro vj. & Barto. in l. ſi quis pro eo. ff. de fideiuſ.
& in l. non dubium. & ibi Cyn. in vltim. opinio. C. de
legibus.

a Per doct. in alleg. l. ſi quis pro eo. & in l. Iuriſgen. §. ſi paciſcar. ff. de pac. per Bart. in l ſtipulatio hoc modo concepta. de verb. obli. & in l. is cui. eo. tit & in authent. ſacramenta puberum. C. ſi aduer. vendi. Bal. in l. illud. C. de ſacroſ. eccleſ. v. col. & plenius in l. non dubium. C. de legi. & in l. pactum dotali. C. de col. Ant. Imo. & Sicul. in præalleg. c. cum contingat. Ioan. Mo. Archi. Ioan. Andr. & Do. in c. ij. de pact. lib. ſexto. Et communis eſt concluſio quòd vbi lex annullans contractum principaliter eſt fundata ſuper fauore priuati. licet in conſequentiam & ſecundario ſit fundata ſuper vtilitate publica: vt in caſu alleg. c. cum contingat. c. ij. de pac. lib. vj. & in authen. ſacramenta puberum. & ſimilib. iuramentum firmat contractum. 1 1
quam opin. tanquam communem ſequitur Sicul. in eod. cap. cum contingat. x. colum & in eius ſolenni diſputatione quæ incipit ſtante ſtatuto: vbi latiſſimè per eum. Sed vbi lex poſitiua ſeu ſtatutum 2 aliquid prohibet propter bonos mores 2
conſeruandos & iuramentum in contrarium nil valet: vt in regu. iur. non eſt obligatorium. allega. quia talis lex eſt fundata ſuper equitate naturali, quæ eſt indiſpenſabilis & incommutabilis maximè per iſtud iuramentum cùm ſit perſona priuata. v. diſtinct. in princip. viij. diſtinct. cap. quæ contra mores. Exemplum in muliere quæ viuente viro dedit fidem adultero, de contrahendo poſt mortem viri ſui cum eo, non valet. & intelligo de bonis moribus naturalibus, non autem de ciuilibus tantum. quia † omnis lex fundata eſt ſuper bonis moribus ciuilibus & æquitate ciuili. j. diſtinct. ca. conſuetudo. hæc autem 2
æquitas ciuilis eſt variabilis. capi. non debet. de conſangui. & affini. Nemo autem dubitat quin lex reprobans pactum legis commiſſoriæ in propinquioribus ſit fundata ſuper bonis moribus ciuilibus, & tamen iuramentum in contrarium valet. & in cap. ſignificante. de pigno. Aut lex vel ſtatutum fundatur ſuper bono publico principaliter. & idem dicendum quòd ſuprà. quia non tenet iuramentum factum contra. quia † pactis 3
vel iuramentis ius publicum remitti non poteſt. ad hoc l. ius publicum. ff de pact. cap. contingit. de ſenten. excommu. cap. ſi quis diligenti. de foro competen. Aut lex ſeu ſtatutum non eſt fundatum in bonis moribus naturalibus: nec ſuper bono publico principaliter, ſed in odium obliquorum. & ſic tenet iuramentum, cùm nulla turpitudo reperitur in iurante. quando poteſt ſine ſalutis diſpendio adimpleri. licet non ſine diſpendio rerum temporalium: vt in d. cap. ſignificante. & in cap. debitores. de iureiuran. Sed hoc caſu iuramentum non firmat contractum ſecundum Barto. & bene in præalleg. l. ſi quis pro eo. & Sicul. in allega. cap. cum contingat ix. colum. & ibi vide. & in præallega. ipſius diſputatione. & idem voluit Clauaſ. in §. iuramentum. v. verſicu. aaiij. Adde quòd vbi contractus factus contra legem vel ſtatutum principaliter fundatum ſuper fauore vel odio priuato: ita firmatur iuramentum quòd etiam hæredes obligantur ſecundum Sicul. in allega. cap. cum contingat x. colum. & eſt communis opin. ſecundum eum. Dum tamen tale iuramentum non ſit dolo, vt vel metu præſtitum: vt in eo. cap. cum contingat. & in cap. ij. de pact. lib. vj. & alleg. authen. ſacramenta puberum.

1 ADDITIO. Firmat contractum. An iuramentum ſequatur naturã vt annullato principali annulletur ipſum iuramentum. vide per do. Alex. conſi. axxviij. in iiij. col. in ij. vol.

2 Seu ſtatutum. An ſtatutum loquens circa iuramentum & annullans contractum iuramentum valeat, vide per do. Alex. in conſil. xaxix. per totum in iiij. volu.

SVMMARIVM.

1 *Donatio facta inter abſentes non valet niſi mediãte nuntio, vel epiſtola.*

2 *In donatione facta in teſtamento non requiritur donatarij præſentia, nec eſt propriè donatio.*

3 *Donatio facta in teſtamento licet non valeat vt donatio, valet tamen vt legatum vel fideicommiſſum.*

QVÆST

QVAESTIO CCCLXXXIIII.

a ITEM fuit quæſitum. ª Ao † donatio facta inter abſentes 1 valeat? Et fuit concluſum quòd non, 1 niſi mediante nuntio. vel epiſtola. ita tenet gloſ.& doct.in l.illud.C.de ſacroſanct.eccleſi & ibi Cyn.in l.j.C.de dona.cauſa mot.quanuis glo.teneat contrarium in l.j.§.fina.ff.de contrahen.emp.

1 a De dona. cauſa mortis 2. quòd requiratur præſentia donatarij. vel alterius pro eo recipientis.text.eſt in l.inter mortis ff.de dona.cau mor.Cyn.Ioan.Fabri.& Sali.in l.j.C.eo.tit. ſuſtinebitur tamen iure fideicommiſſi:vt l.cum pater §.donationis. ff.de lega ij. Et † ſi fiat in teſtamento, non requiritur 3 partis præſentia. ſed iſta non eſt propriè donatio. Sed ſæpè contingit quòd fiunt donationes huiuſmodi coram quinque teſtibus: vt l.fin.C de codic & non eſt perſona donatarij præ- 3 ſens:& licet tunc non valeat † vt donatio valet tamen vt quælibet vltima voluntas & vt legatum vel fideicommiſſum, tenet Angel. Aret. inſtitu.qui non eſt permiſſa teſta § j. idem Salic in præallega.l.j C.de dona.cau.mot.vbi dicit Bald.eam confirmari additione. De donatione autem quæ fit inter viuos, quòd debeat fieri præſente vel interueniente nuntio vel epiſtola.gloſſ.Cyn.Ioan Fabri Bald.& Salic.in l.non ambigi. C.de dona. Bartol Bald.Salic.& Ioan Fabri.in præallega.l.illud. C.de ſacroſanct eccle Ioan.Andr.in addi.Spec tito.de inſtru.edi.§.porro.ver.& no idem Ioan Andr.in addi Spec.titu. de ceſſ act. §.conſequenter in princip.Dyn.& Bart.in præallega.abſente. Rapha Fulg.conſi ſuo xciij gloſſ.Ioan.Faber.& Salice.in præalleg l.j.C.de dona cau.mor Ludo Roma.conſi. ſuo ccxv.vbi limitat huiuſmodi dictum niſi abſens cui fuit facta donatio voluntate donantis ſibi quocunque modo declarata poſſeſſionem rei donatæ acceperit conſequenter.nam tunc cenſebitur ſecũdum eum donatio perfecta en ipſo quòd alter proprio motu,licet non vt nuntius aſſentiẽti, donatario voluntatẽ donatoris declarauerit: quod tamen fallit quando ipſe donator certum nuntium vel certas literas deſtinaſſet, per quam vellet donatario ſuam voluntatẽ manifeſtari: quia tunc ſi aliunde ipſe ad quam nuntius miſſus eſt de mittentis voluntate claruerit,non erit donatio perfecta.alleg.nota.per eum poſt Bartol.in præalleg. l.abſenti.& vide ſingulariter per eundem Ludo. in conſi.prædi. Adde etiam quòd donatio facta abſenti cenſetur valida, dummodo donatarius ex donantis voluntate rei donatæ poſſeſſionem nanciſcatur: vt l. non ambigi.præallega. Nec reperit ibi text neceſſe fore ex nuntiis ſeu epiſtolæ denontiatione donantis voluntatem donatario innoteſcere:vnde videtur ſufficere vndecunque illa ſit ſibi reddita.tenet Ludo.vbi ſuprà.j.colum.

1 ADDITIO. Donatio inter abſentes. Vide de hoc in deci. dalph. deciſio.cexxij.

a Cauſa mortis. Adde Guid.pap.idem tenentem q.ccxxij.

SVMMARIVM.

1 *Teſtis non citati dictum valet, ſi compulſus depoſuerit.*

2 *Citatio teſtis non eſt de ordine iudiciario.*

3 *Teſtis ſponte veniens ad deponendum præſumitur inimicus.*

QVAESTIO CCCLXXXV.

a ITEM fuit quæſitum. ª An † dictum teſtis non 1 citati valeat? Concluſum fuit quòd ſic. dummodo aliàs compulſus depoſuerit: quia ſi ſine compulſione deponeret, non valeret dictum.vt tenet Spec. titu. de teſte. §.qualiter autem. verb.volens ergo. & verb.ſequen.& Bartol. in l.poſt legatum.§.his verò. ff.de his qui.vt indig. & de bo.lib.l.qui cum maior. §.ſi verò quis.

a Dic quòd quandoque quis ſponte ſe ingerit ad teſtificandum non citatus à iudice. nec productus à parte, & iſto caſu eius teſtimoniũ non valet.arg.l.quæ omnia. ff.de proc.quandoque quis non citatus, ſed à parte requiſitus producitur.& tunc valet eius teſtimonium.ita dicit Barto.in præalleg. § his verò. Item Specul.vbi ſuprà. & Ioann.Andræ in addi.& idem ibidem Bald.in addi.dicens valere dictum teſtis non citati qui 1 ſponte comparuit ſi ipſe teſtis eſt aliàs fide dignus: quia † citatio teſtis non eſt de ordine iudiciario: nec requiritur 2 ſi teſtis eſt præſens:vt in d §.his verò.in glo. ordina. idem voluit Bart.in auth. de teſti.§.ſi verò ignoti. & ibi per Iaco. de Bello.colum.vij Barto.in allega.l.quæ omnis Guili.de monte lau.in cle.Romani principes. de iureiur.in cle. ſuper verbo accerſitis.Item expreſſè voluit Ro.deci.ccclxxv.& ibi vide idẽ Bal.in.c.j §.porro.iiij.col. quæ ſit prima cau. bene. amit. vbi dicit quòd teſtis idoneus etiam non citatus probat, ſi monitus à iudice iurat partibus præſentibus vel altera contumace. Idem Baldus in authentica ſed nouo iure. C.ſi cer.pet.vbi limitat gloſ.præalleg.§.his verò,vt procedat in ſponte veniente,non in ſpõte iurante : quod dicit eſſe notandum. Nam † te- 3 ſtis ſponte veniens præſumitur inimicus,gl.& Bart .in præalleg §.his vero.& Lanfran. in c.quoniam contra. de proba.ij. col. vnde non probat.vt ibi per eos.& Bartol.in allega.l.quæ omnia.& in l.libertus.& ibi Bal.C.de teſti.& in l.parentes.C. eo titu.& tenet Angel.in l.ij § diem, quemadmo teſta aper. Secus vt prædictum eſt ſi producitur per partem & conſtitutus in iudicio moneatur iurare:quia probat ſecundum doc vt ſuprà.& vide Bar.in l.vxori.§.j.ff.de fal.& Bald.in l. preſbyteri.C.de epi.& cle.in ij.col.& per Bart.in l.lege Iul.ff de teſt.

1 ADDITIO. Comparuit. non autem in dubio teſtis comparens præſumatur citatus.vide per Nic.mil.in ver citatio.§. citatus,& § ſeq.

QVAESTIO CCCLXXXVI.

ITEM, fuit quæſitum. ſi excommunicatio ſu- a
peruenientens ex perſona domini conſtituentis procu 1
ratorem repellat dictum procuratorem ab agendo? Concluſum fuit quòd ſic:per no.Inn. & Colle. in c. ſi.de procu.

a De hoc dic,vt per Sicul.poſt Hoſtien.Anto.in c.licet.in ſi. de offi.deleg.& poſui ſuprà q.cxliij.& ibi vide.

SVMMARIVM.

1 *Donatarius omnium bonorum non tenetur reſpondere creditoribus quando bona deferuntur ad alium ſub nomine quotitatis ex conuentione partiũ. ſecus quando ex diſpoſitione iuris.ibidem.*

2 *Fiſcus ad quem perueniunt omnia bona habetur loco heredis.*

QVAESTIO CCCLXXXVII.

ITEM fuit 1 quæſitum. ª an † donatarius omniũ 1
bonorum teneatur reſpondere creditoribus 2 do- a
nantis? Concluſum fuit quòd non, per not.Cy.in l. 1
ij.C.ad l.Iul.de vi.pub.quod verum eſt quando bo- 2
na ſub nomine quotitatis deferuntur ad alium ex conuentione partium:vt l.cum res.C.de dona.& in l.omnes.§.Lucius.ff quæ in frau.credi.Secus quando bona alicuius deferuntur ad alium per modum quotitatis ex diſpoſitione iuris.vt l.ij.alle. Vel ſi ſub nomine hæreditatis: vt leg. hæreditatem.ff. de dona.& vide in l.mulier bona.ff.de iure do.

a Et ibi Bart. qui dicit idem eſſe quando bona deferuntur ad aliquem ex reſcripto principis per l. principis bona. & ibi Bar.ff. de ver.ſig. fallit † in fiſco ad quem eũm perueniunt 2 bona omnia habetur loco hæredis. tex.& ibi Bar.in l.non intelligitur.§. cum ex cauſa.ff. de iure fiſci.& in l.j.C. de hære. vel actio. ven. & in præalleg.l.ij.& ibi Bart. Bald. Ioan. Fab. & Salice.idem Barto.in allega.l.hæreditatem.& in l.bona.ff. de bo.poſ Item fallit ſi debitor non reperitur ſoluendo.l. planè ſi filium.§ j.ff. de leg.j.& non in d. l.j.& ij. C.de hæt. vel acti.ven.Ita dicit Salice.in præalleg.l.ij.C.ad legem Iul. de vi. pub.Quid autem ſi transferatur per vltimam voluntatem:dic vt l.cogi.in princip.ff. ad Trebel. & l.ſtatu libe.§. fi.ff.de leg. ij.& per Bart.in alleg.l.principis bona.& Salice.in d.l.ij.C. ad legem Iul.de vi.publica.

t ADDITIO. Item fuit. Vide hanc q.per Guido.pa.q.cv.

a Reſpondere creditoribus. An iſte donatarius omnium bonorum habeatur loco hæredis, vt cõtra eum agi poſſit actione perſonalium,& quo modo,vide per Guido.pa.q cv.

SVMMA

SVMMARIVM.

1 *Pro facto habetur quod in proximo eſt fiendum.*

2 *Legatum veſtium comprehendit monilia auri & argenti, vel perlarum affixa veſtibus.*

QVAESTIO CCCLXXXVIII.

a ITEM fuit quæſitum. [a] Si de conſuetudine re-
ctor debet habere meliorem veſtem parrochiani ſui
decedentis: an veniat & debeat habere veſtem ſciſ-
ſam & exiſtentem penes ſartorem nondum ſutam
neque completam? Concluſum fuit quòd ſic: per
l. ſi non ſunt. §. quid ergo. & §. fina. & l. veſtimentum.
ff. de au. & argen. leg. & ibi mouet Dy. iſtam quæſt. &
tenet iſtam partem. & idem Barto. ibi. quia deſtinatio
patrisfamiliâs attenditur quæ erat, vt incontinenti
1 cederet veſtis, fa. l. pe. ff. de teſta. mil. vbi † habetur
quod pro facto debet haberi quod in proximo eſt
fiendum. fac. l. j. ff. depoſi. Item ſumma eſt ratio quæ
pro religione facit &c. fac. optimè text. in l. fina. ff. de
actio. emp. ibi dum dicit. Sed qui exempti hac mente
vt collocentur fundi ſunt, ſic in propoſito pannus
ſciſſus eſt, vt veſtis eſſet, & ſic quanuis nondum ſit
facta veſtis penes ſartorem exiſtens rectori debetur.

a Item voluit Bald. ſingulariter in l. ex facto. §. rerum. ff. de hære. inſtit. & Barto. Cepo. in ſing. verſi. lviij. Adde Barto. in l. ſi ita eſſet. ff. de auro & argen. leg. & no. per eundem Barto. in l. certa. §. ſi pataverit. ff. de leg. j & in l. ſerui electione §. j & ſeq. ff. eo. titu. & Rapha. Fulg. conſi. xxxvij. & Angel. in l. ſi ſeruitus. ff. de ſer. vrba. prædi. An legatum veſtis factum vxori comprehendat nouam veſtem. vide Bartol. in præallega. l. ſi ita ſecundum electionem. Et teneo quòd comprehendit veſtem quæ erat teſtatoris tempore teſtamenti & non tempore mortis,
2 niſi veſtis vetus non extet. Barto. in d. l. ſi ita. Et adde † quòd legatum veſtium comprehendit monilia auri & argenti vel perlarum affixa veſtibus. ſecundum docto. & Per. de Ancha in c. indicante. de teſt. vide Bald. in l. cum te. C. de dona. ante nup. & in l. in legatis. C. de lega. & Barto. in l. j. C. nulli li. in fræ. &c. lib. xj. & in l. cum aurum. §. j ff. de aur. & argen. leg. Quod verum eſt niſi affixa ſunt prohibita ad vſum, Barto. in d. l. j. quem etiam. vide in l. quanuis. ff. de auro & argen. leg. & Bart. Cepo. in l. mulieris in ſi. ff. de verbo. ſignific. Ex quibus ſimiliter crederem quòd rector poſſit talem veſtē vigore ſupradictæ conſuetudinis vnà cum monilibus & aliis affixis non prohibitis ad vſum ſibi vendicare.

QVAESTIO CCCLXXXIX.

a ITEM fuit quæſitum. [a] An idem rector habere debeat veſtem parrochianæ maritum habentis exiſtentem penes ſartorem nondum ſutam nec completam? Concluſum fuit quòd ſic: dummodo talis veſtis deberet eſſe quotidiana ipſius mulieris: pro hoc fac. text. in l. item legato. §. j. verſic. ibi vtrobique autem. ff. de lega. iij. quem text. ad hoc allega. domi. Petr. de Quaſilhaco licentiatus antiquus & optimus Tholoſæ.

a Vide per Bald. in l. cum te. C. de dona. ante nup. & quæ no. per Barto. in l. librorum. §. fina. de lega. iij. & quæ poſui quæſt. præce. & quæſt. cccxxxvij.

SVMMARIVM.

1 *Notoria non probantur.*

2 *Petens aduerſus confeſſionem ſe in integrum reſtitui non tenetur pro læſione falſitatem confeſſionis probare.*

3 *Reſtituendus non eſt quis aduerſus tres ſententias conformes, niſi prius conſtet iudici de iniuſtitia earundem.*

QVAESTIO CCCXC.

a ITEM an eccleſia, [a] vel minore petente ſe reſti-
tui, oporteat ſe probare læſam vel læſum? 1 Con- 1
cluſum fuit quòd ſic: ſi dicunt ſe læſos propter
lapſum tēporis, tunc non oportebit probare aliam
læſionem propter lapſum temporis. & ita intelligi-
tur cap. auditis. & cap. coram. de in integrum reſtit.
Si verò ſe dicant læſos aduerſus ſententiam vel con-
tractum, vel aliâs, tunc oportet probare læſionem:
ita intelligitur l. nam ſi poſtea. §. minor. ff. de iureiur.
ſecundum Henri. Boye. qui ita ponit in d. ca. coram.
niſi læſio eſſet notoria. quia † notoria non proban- 1
tur, vide Collecta. in d. cap. auditis. vbi iſta poſuit, &
Spec. in titu. de in integ. reſti. §. ij. verſic. illud quoque
prætermittendum non eſt: vt ibi plenè per eum.

a Adde quæ ſcripſi ſuprà quæſt. liij. & ſingulariter per Ioan. Fabri in §. rurſus. xvj. & xvij colum. Et Bald. in additio. Specu. titu. de in integr. reſtit. § vlti. verſicu. ſed ſi dices nónne. Sicut in cap. auditis. & cap. ſuſcitata. de in integr. reſti. Adde † quòd 2
aduerſus confeſſionem petens ſe in integr. reſtit. non tenetur probare pro læſione falſitatem confeſſionis, gloſſ. ioan. de Fao. & Domini. in cap. ij. eod. titu. lib. vj. ſed † aduerſus tres 3
ſententias conformes non eſt quis reſtituendus niſi prius conſtet iudici de iniuſtitia earundem. vt tenet Rota, deciſi. ij. pro quo not. per Innoc. in cap. auditis. & in ca. cum ex literis. eod. titu. Nec ſimiliter quis venit reſtituendus ad appella. niſi ſummariè doceat de ſuo intereſſe vltra probationem impedimentorum: ita voluit Rot. deciſio. xe.

1 ADDITIO. Læſum. An læſio præſumatur in minore adeunte hæreditatem vel in omiſſione inuentarij, & qualiter in minore probetur læſio, vide Guid. pap. quæſt. cxvj. & ſeq.

SVMMARIVM.

1 *Lex illi non ſubuenit, qui cùm ſibi prouidere poſſet non prouidit.*

QVAESTIO CCCXCI.

ITEM fuit quæſitum. [a] Si fuit impubes hæres a
inſtitutus per patrem, & ſibi datus ſubſtitutus pu-
pillariter. Si dictus impubes ſit mortuus viuo pa-
tre, an admittatur ſubſtitutus vigore ſubſtitutionis
tacitæ vulgaris? Concluſum fuit ſecundum no. Bart.
poſita in l. ſi pater filium. ff. de vulga. & pupil. ſubſti.
quòd aut pater eſt mortuus incontinenti poſt mor-
tem filij, & tunc locum habet ſubſtitutio tacita vul-
garis, quia non habuit tempus mutandi teſtamen-
tum. Idcirco venit ſubſtitutus ex præſumpta volun-
tate defuncti, quia eum inſtituiſſet, ſi ſciuiſſet. vt l.
ſi pater captus. ff. eod. titu. Si verò pater deceſſit
pòſt ex interuallo, ita quòd habuit potentiam mu-
tandi teſtamentum, tunc ſubſtitutus non admitti-
tur. ita loquitur l. quod ſi filius. ff. de capti. & eſt opi.
Dyn. nam † cùm potuit ſibi prouidere, & non pro- 1
uidit, lex ſibi non ſubuenit. Nec poteſt dici quòd
non cogitauit de hoc, quia vidit filium mortuum,
hoc probatur in l. tractabatur. ff. de mili. teſta. argu.
l. iij. C. de inofficio. teſtamen. vide plenè per eundem
Bartol. in leg. j. ix. & x. colum. ff. de vulga. & pupil.
vide plenè per Cyn. in l. precibus. C. de impub. &
aliis ſubſti.

a Et ibi per Ioan. Fabri. idem tenet Barto. in l. ex. Cor. ff. de vulga. & in l. cum patronus. ff. de legato ſecundo: vide plenè per Paulum de Caſtro conſil. cxlviij. iij. colum. verſic. venio ad quintum, vbi limitat dictum Bartoli procedere in vulgari. quæ non eſt omnino tacita, cùm ex verbis teſtatoris poſſit colligi. ſed dicitur expreſſa verbis generalibus. Secus ſi vulgaris eſſet omnino tacita & interpretatiua: vt puta ſi teſtator dixiſſet iſtos filios meos inſtituo. & ſi hæredes erunt, & in pupillari ætate deceſſerint &c. prout aliquando fieri ſolet in l. j. ff. de vulga. ſubſtitu. & ibi Bartol. vide per Ioan. Andreæ. titu. de teſta. ſuper rubri. penulti. colum. verſicu. & ex quo ſumus. vbi tenet opinio. Dyn. contra Bartol.

SVMMA

SVMMARIVM.

1 *Procurator de mandato domini contrahendo, vel quaſi, ſubeundo iudicium, vel alia, quæ verſantur circa iudicium, nocent domino.*

2 *Confeſsio facta per procuratorē per viam cōtentioſæ iuriſdictionis, præiudicat domino, ſicut ſententia.*

3 *Confeſsio procuratoris nocet domino, niſi dominus eam reuocet.*

4 *Confeſsio procuratoris non tollit facultatem appellandi.*

QVAESTIO CCCXCII.

a ITEM fuit quæſitum.[a] ſi procurator confeſſus
fuit dominum ſuum conuentum eſſe hæredem, an
talis confeſsio debeat nocere domino? Concluſum
fuit quòd ſic: per not. Cy. C. de confeſ. l. vnica. q. xiiij.
vbi plenè. & per cap. ſuborta. cum gloſſ. de re iudi. &
per cap. j. cum ibi not. vt lite non conteſt. vide per
Hoſtien. in ſumma. de confeſ. §. qualiter intelligatur.
verſic. dominus cauſæ. & Spec. eod. titu. §. poſtremò.
verſicul. ſi verò ſit per procuratorem. vbi tenent,
1 † quòd procurator contrahendo, vel quaſi, ſubeundo iudicium, vel alia, quæ circa iudicium verſantur, dummodo ſint ſibi mandata, nocent domino.
Ex delicto, vel quaſi non, vide vbique plenè; ſ. l. ſi
procurator. ff. de condi. indeb.

a Vide etiam per Bart. in l. certum. §. ſed an ipſos. ff. de confeſ. per Ioan. Fabri in l. vnica. C. eod. titu. Compoſtel. in ca. per
inquiſitionem. de electio. & per eundem in cap. j. eo. tit. lib. vj.
Bart. & Ioan. de pra. in l. non ſolum. ff. de procura. Ant. & Sicu.
2 in cap. j. vt lite non conteſt. i alleg. vbi Sicu. poſt Anto. diſtinguit quòd aut procurator latè idem procuraus. et quia eſt defenſor ſine mandato, ſeu negotiorum geſtor, & confeſſio non
præiudicat, ex quo non habebat mandatum niſi ſequatur ratihabitio. vt l. defenſor. §. j. ff. de inter. actio. Sed ſi habet mandatum etiam ſpeciale ad confitendum, præiudicat domino ff.
de interro. actio. l. qui ſeruum, ad finem. j. reſpon. & l. proinde.
ff. ad leg. Aquil. & ibi in gloſſ. & in præallega. leg. ſi procurator. ff. de condi. inde. de quo latiſſime per Oldr. conſ. ſuo cxxvj.
Sed ſi eſt procurator generalis, & cōfitetur domino præſente
& non contradicente, & adhuc ei præiudicat. & ſic intelligis
Anto. vbi ſuprà vnam opinio. quam recitat Cyn. in præallega.
leg. j. quæſt. xiiij. quòd ſi dominus non eſt præſens ſed abſens.
tunc ſi voluntariè confitetur: quia vadit ad iudicium voluntariè nulla facta diſcuſſione, ſtatim cùm porrigitur libellus: confitetur & non præiudicat confeſsio, vt l. certum. §. ſed an ipſos.
alleg. Et hoc quia talis actus habet inſtar donationis quæ pro-
2 hibetur procuratori. Si † verò confitetur per viam contentioſæ iuriſdictionis, vt quia reſpondet ad poſitiones: tunc confeſſio præiudicat, ſicut ſententia præiudicat. ff. de procurat. l.
Plautius. & l. iiij. ff. de re iudi. Et dic idem in confeſsione facta
procuratori: quæ ſurgit ex contumacia in non reſpondendo
poſitionibus. vt eſt text. not. in cap ij. de confeſ. lib. vj. Et valet
hæc confeſſio vera vel ficta procuratoris. cùm non habeat inſtar donationis, quia ſit in inuitum: & iuxta mandatum ſuum
ſeu in his in quibus habet mandatum. Et idem quoad iſta duo
membra, dicunt Bart. & alij eſſe dicendum in tutoribus & curatoribus, vt diſtinguatur an fiat cōfeſſio voluntariè vel contentioſè, & hoc intelligo quādo iudicium per tutorem agitatum fuit ſeu curatorem. ſi autem fuerat agitatum per pupillum cum tutoris authoritate, non præiudicaret confeſſio ſolius tutoris. arg. in præallega. §. ſed an ipſos. & de iure delibe.
l. potuit. & l. ij. § quot obſeruari. C. de iura calum. & ita voluit
Bart. & alij in præallega. §. ſed an ipſos. & no. in d. l. vnica. C. de
confeſ. dicit tamen Sicu. in præalle. c. j. vt lite non conteſt. hæc
3 vera: vt † confeſſio procuratoris noceat domino niſi dominus
eam reuocet. prout facere poteſt probando errorē, ſicut propriā poſſet vt in c. ſi. de cōfeſ. & in l. error. C. de iur. & fac. igno.
poſſet etiā reuocare ex errore iuris, licet non propriā: vt dicit
Cy. in alleg. l. j. C. de confeſ. & not. in d. c. ſi. ſa. quod no. Specu.
tit. de confeſ §. ſequitur, ad finē. Et de cōfeſſione an & quādo
noceat domino, & qualiter poſſit reuocari, vide per Sic. Imol.
Phil. & Præpo. in c. cum ſpeciali. §. porro. de appel. Vnum tamē
eſt notandum ſecundum Sicul. in præallega. c. j. vt lit. non conte. quòd confeſſio procuratoris non eſt tantæ efficaciæ ſicut
eſt propria. quia per confeſſionem propriam mihi aliquando
præiudicatur in alio iudicio quia non poſſum venire contra
illud quod dilucida voce proteſtatus ſum etiam ſi agatur ad
alium effectum: ad hoc quod not. Ion. c. ij. de ordi. cogni. & in
præallega. c. per inquiſitionem. de elect. & l. generaliter. C. de
non numera. pecu. & ca. per tuas. de probat. quod tamen non
procedit in confeſſione procuratoris, vt dicit no. Cōpoſtel.
in alleg. c. per inquiſitionem. ille enim non habebat poteſtatem confitendi niſi quoad illam cauſam. Ideò non debet extendi ad aliam: quia fortè falſum confeſſus fuit. & hoc etiam
not. tenuit Spec. tit. de confeſſ. § nunc videndum. ver. ſed nun
quid confeſſio j. col. Item † confeſſio procuratoris non tollit 4
facultatem appellandi, ſed tantum propria. vt patet. ij. q. vj. ca.
ſunt quorum. & l. ij. C. quorum appel. nō reſcin. An autem ex
propria confeſſione quis repellatur à facultate appellandi.
vide per Bal. in l. obſeruare. C. quorum appel. nō reſcin. Lud.
Pon. in l. j. §. ſi procurator. ff. ſi quis ius di. non obtempera. Phi
li. Sicul. Ant. Imo. & Præpo. in alleg. c. cum ſpeciali. de appel.

† ADDITIO In c. j. vt lit. non cont. Adde Feli. ibidem in x.
col. & ſeq. Et an confeſſio inter certas perſonas præiudicet alijs. vide per Guid. Pap. q. cclxiiij. Et an confeſſio facta parte
abſente noceat confitenti. vide ſuprà q. ccclxxvj. & per Feli.
in c. ſi cautio. de fide inſtrument.

SVMMARIVM.

1 *Iudex ille dat reſtitutionem in integrum, qui eſt iudex competens in actu.*

2 *Appellandi tempore elapſo, reſtitutio in integrū debet peti a iudice à quo.*

QVAESTIO CCCXCIII.

ITEM fuit quæſitū. [a] Minor vel eccleſia appel a
lauit: apoſtolos habuit, ſed non præſentauit intra
terminum ſibi aſsignatū: vult petere reſtitutionem,
quæritur coram quo iudice? Concluſum fuit quòd
coram iudice ad quem, per not. Cy. poſita in l. præſes. C. de appel.

a Dic ſecundum Bal. lo addi. Spec. eo. titul. in. xiij. col. verſic.
quarto quis reſtituat, quòd aut appellatio erat iam introducta coram iudice ad quem: & illo caſu cùm coram eo ſit cauſata ipſa læſio, ipſe dabit in integ. reſti. l. præalleg. l. præſes. &
ibi tex. Bart. Bald. Angel. Ioan. Fab. Salic. Aut appellatio nōdum erat introducta coram iudice ad quem, & illo caſu cùm
nunquam ſit aditus, & per conſequens læſio non eſt cauſata
coram eo, debet reſtitui à iudice à quo. d. l. præſes. vbi Cy. poſt
Iaco. de Are. Io. Fab. Bart. Bald. & Sali. & facit ratio. Nam † il- 1
le iudex dat in inte. reſt. qui eſt iudex competens in actu, ex
quo cauſata eſt læſio. ita Bart. & ibi caſus in l. ij. C. vbi & apud
quem. Sed cùm cauſa non eſt introducta coram iudice ad
quem in cauſa appellationis, nondum efficaciter eſt effectus
iudex. ergo nec contra deſertionem poterit reſtituere vt non
præiudicet. quia non eſt iudex deſertionis. dicit tamen Præpo.
in ca. ex ratione. de appell. vij. col. quòd ſi pars vellet adire
iudicem ad quem, non tanquam cauſa appellationis eſſet ad
eum deuoluta: ſed tanquam ſuperiorem iudicis à quo poſſet
coram eo peti in integ. reſti. aduerſus lapſum temporis, caſus
eſt in l. j. & ibi Bar. C. ſi ſæpius in integr. reſtitu. poſtul. fue. Adde † q. ſi quis non appellauit, & vult reſtitui ad appellandum, 2
quia lapſū eſt tēpus, debet peti reſtit. in integ. à iudice à quo,
vt dicunt docto. præalleg. in locis prædictis. & vide per Anto. in c. pe. de iudi. per Bald. in alleg. l. prima. C. ſi ſæpius in integ. in l. cum minores. C. ſi aduer. rem iudica. per Specul. titul.
de in integrum reſt. ſecunda parte. §. pe. verſi. & not. cum ſeq.

SVMMARIVM.

1 *Baptiſari an poſsit quis abſque aqua.*

2 *Proiiciens puerum in aqua, pronuncians verba baptiſationis, an puer cenſeatur baptiſatus.*

QVAESTIO CCCXCV.

ITEM fuit quæſitum, [a] Quidam † puer natus a
eſt, quem quidam baptiſauit ſine aqua, dicendo, 1
Ego

Ego baptizo te, In nomine patris, & filij, & ſpiritusſancti, Amen, & incontinenti mortuus eſt, an debeat in cimiterio ſepeliri? Concluſum fuit quòd non: quia defecit aqua, quæ eſt vna de quatuor columnis: qua deficiente totum opus corruit: vt expreſsè tenet Guliel. de Monte Lau. in titu. de ſacra bapti. verſic. Nunc autem incipiamus texere. & in cap. fina. de offic. custo. & de accuſa. cap. qualiter, §. licet, fac. ca. non vt, de baptiſ.

a Et ibi eſt text. expreſſus & ibi Ioan. And. & Sicul. qui for-
5 mat quæſtionem † de quodam, qui deferebat aliquem puerum ad baptizandum ad eccleſiam valde remotam: inter eundum verò videns infantem deficere proiecit eum in puteum dicendo verba ſupradicta, an ſit baptizatus? Et cõcludit quòd ſic: ſi poſſit cõſtare quòd vixerit donec baptiſmus fuerit completus. Adde quòd requiritur, quòd aqua ſit pura: vnde nec in brodio vel in aqua mixta butyro vel pinguedine poteſt fieri baptiſmus, quando, ſcilicet, per mixtum ſoluit ſpeciem aquæ: vide per Glauaſ. in §. baptiſmus tertius. per totum. & per Sicul. in allega. ca. non vt apponeres.

SVMMARIVM.

1 *Quæ non tranſeunt in hæredem extraneum, in publicatione bonorum non veniunt.*
2 *Bonis confiſcatis, feudum non dicitur confiſcatum.*
3 *Bonorum in publicatione, domini non venit ipſa proprietas rei feudalis.*

QVAESTIO CCCXCVI.

a ITEM fuit quæſitum. a Tenens feudum ab eccleſia, vel aliquo barone committit feloniam, vel incidit in crimen læſæ maieſtatis contra principem ſuperiorem, publicantur eius bona, an ipſum feudum pertineat ad ipſum principem, vel dominum immediatum? Spec. mouet iſtam quæſtionem in tit. de feu. §. quoniam. ver. xl. vbi tale per eum. & Bart. in l. ſi finita. §. fina. de vectigalibus. ff. de dam. infect. per Collect. in ca. excommunicamus, el j. de hæret.

1 a Tu verò 1 dic quòd aut feudum eſt tale quòd nõ eſt tranſmiſſibile in hæredem extraneum, & ſine dubio feudum non
1 deuoluitur ad fiſcum, ea enim † quæ non tranſeunt in hæredem extraneum in publicatione non veniunt. l. j. & quod ibi not. per Bart. & Bald. C. de opè. liber. vbi Bald. dicit indiſtinctè feudum non venire in publicatione bonorum. & idem dicit in ca. imperialem. §. illud. de probib. feud. alleg. Si autem ex conſuetudine vel ipſius conſtitutione eſt tranſitorium in hæredem extraneum, tunc eſt maius dubium. Sed dic quòd etiam hoc caſu fiſcum non admitti. ſed admitti dominum, aut illos qui admitti debent tali feudario excluſo. De quibus in l. eum. ff. de interdict. & rele. & ita tenuit Bart. in præalleg. §. ſi de vectigalibus, allega. x. col. ſi vaſal. feu. princi. cap. j. ſi de feu. fuerit controuerſia. c. ſi vaſallus culpâ. vide poſita per Old. conſ. xvij. Albe. in ſuis quæſtionibus ſtatu. quæſt. cel. Nellum de bannitis quæſt. xiij. ſecundi tempo. Angel in l. eorum ff. ad leg. Iuliam maieſt. & de materia per Petrum de Ancha. in cap. decreuit. de hæret. lib. vj. qui approbat dicta Bar. in d. §. ſi de vectigalibus. & vide per omnes in cap. felicis. de pœnis. lib. vj. maximè per iam dictum Pet. de Ancha, per Imo. in cap. j de feud & Bald. in cap. j. an ille qui interfecit fratrem domini ſui. & Bald. in l. j ff. de re. diuiſi. in xl. quæſtione. Et dicit ſingulariter Ludo. Rom. in d. §. ſi de vectigalibus. quod magis communis eſt opinio,
2 quòd confiſcatis † bonis feudum non dicatur confiſcatum: vt voluit Bart. ibi, & Oldr. in præallega. conſi. ſuo xvij. & Bald. in præallega. l. j. C. de bo. libe. in præallega. ca. imperialem. l. imitat tamen Roma. niſi feudum ad extraneam perſonam poſſet tranſire. & ſequitur ibi Imol. in materia emphyteuſis. & vide Petr. de Anchar. in ca. poſtulaſti. de foro competen. Angel. & Imol. in l. eorum. ff. de damn. infect. Andiæ. de Iſer. in cap. j. §. ſi quis hominem de pa. tenen. & in cap. j. §. præterea. quæ ſit prima cau. benefi. amit. in cap. j ſi vaſal. feu. pri. aliquid per Pau. de Caſtr. in l. inſulam. ff ſolu. matrimo. & in conſilio ſuo clij. qui ponit de feudo an veniat in publicatione bonorum. & in conſilio clij. vbi ponit an laicus deliquendo perdat feudum datum ab eccle. Tene tamen menti ſecundum Lodo. Ro. in alle.
§. ſi de vectigali. quòd † in publicatione bonorum, domini 3
non venit ipſa proprietas rei feudalis, ſed conſolidatur cum vtili dominio vaſalli. Duo iura bona allegat ibi; vide. Adde text. bonum & ibi Bald. in cap. j in princi. hic finitur lex. & vide Angel. in authen. bona damna. qui ponit an vſusfructus veniat in publicatione bonorum publicatis bonis vſusfructuarij. & quid ſi ſunt publicata bona vſusfructuarij. Adde gloſſ. Iacob. de Aret. Cyn. Bart. Bald. Ioan. Fabri. & Salice. in l. ſi quis in tentam. C. vnde vi.

s ADDITIO. Tu verò. An verò in feudo delictum patris noceat filio, & quid in agnato, vide per domi. Alex. in conſi. ij. in v colum. circa me. in ver. non obſtant. & ibi an filius poſſit venire ad feudum paternum ſi non ſit hæres patris, & quid in agnato qui non eſt hæres.

SVMMARIVM.

1 *Teſtium publicatione omiſſa, proceſſus non redditur nullus.*
2 *Dicta teſtium non publicare non eſt contra ius conſtitutionis, ſed contra ius litigatoris.*
3 *Impugnans proceſſum vel ſententiam ex defectu publicationis atteſtationum non audiendus.*
4 *Atteſtationum publicatio non eſt de ſubſtantia iudicij, & nume. 5.*

QVAESTIO CCCXCVII.

ITEM fuit quæſitum. a An † proceſſus ſit nul- a
lus ipſo iure omiſſa publicatione teſtium. 1 Conclu- 1
ſum fuit quòd non: quamuis annullari poſſit: vt te- 1
net Collect. in cap. fraternitatis. de teſt. ca. circa fin. per not. Inno. poſita. in cap. cum I. & A. ſuper verbo, publicatur. de re iudi. & idem tenet Butrig. in l. prolatam. C. de ſenten.

a Quià dicit † quòd non publicare non eſt contra ius con- a
ſtitutionis: ſed contra ius litigatoris. & ſic atteſtationum publicatio ſit de iuſtitia, non autem de ſubſtantia, & parti illam non petenti imputandum eſt? debuit enim petere & à denegatione appellare. aliàs † non auditur volens impugnare pro- 3
ceſſum ſeu ſententiam ex defectu publicationis atteſtationum. Et ita poteſt intelligi ſecundum Sicul. reſt. in præalleg. ca. cum I. & A. quod alibi ſecundum eum non ita bene probatur quinimo gloſſ. in præallega. l. prolatam ſenſit oppoſitum, videlicet quòd publicatio ſit de ordine ſubſtantiali. quam gloſſ. ſaluat Ang. in vno caſu quando iudex non examinat teſtes ipſemet, ſed commiſit alterius territorij iudici. Et ſunt atteſtationes ſigillatæ iuxta authẽ. apud eloquentiſſimum. & l. iubemus. C. de fide inſtrumen. Præ dictam gloſſ. ſequi videtur. Salic. quando appellatum eſt à ſententia non facta publicatione alia. Nam cùm ille qui obtinuit ſententiam pro ſe non poſſit iuſtificare ſententiam, quia ex atteſtationibus non publicatis non poteſt facere probationem in illa inſtantia: vt l. geſta. C. de re iudi. & ſic iſto caſu ſecundum eum omiſſo vitiabit ſententiam: dictum ergo Innoc. procedit quando non eſt appellatum vel quando proceſſus eſt ſine teſtibus, quod fieri poteſt: vt dicit Bartol. in præalleg. l. prolatam. & Sicul. in præalleg. cap. cum I. & A. Sed quòd in omnibus cauſis regulariter debeat fieri teſtium publicatio: & ſit de ſubſtantia proceſſus, id videtur velle gloſſ. in ca. quoniam frequenter. in princi. vt lite non conteſt. ad idem Bald. in l. penul. ij. col. de rei ven. vbi etiam Angel. voluit quòd publicatio atteſtationum ſit de ſubſtantia. licet aliud ſit in publicatione aliorum actorũ quæ publicè ſiunt in iudicio: idem videtur velle gloſſ. in l. ij. C. vt lit. pend. in verſic. actorum, quæ dicit quòd atteſtationes ſunt publicandæ. Ad idem Bart. in l. is apud quem. C. de eden. in ij. colum. & ibi Bald. in l. iij. dum dicit, item dicta teſtium debent publicari: & ideo eſt neceſſaria ſcriptura. & ad hoc vide dicta Bartol. poſt gloſſ. in l. ſolam. C. de teſti. circa princi. & Bartol. in l. geſta. de re iudic. vbi dicit quòd dicta teſtium non publicatorum non probant. Quinimo plus dicit Bart. in extrauag. ad reprimenda. in ver. ſine figura. quòd in cauſis ſummariis neceſſariò debeat fieri teſtium publicatio. & ſequitur Pet. de Ancha. in cle. ſæpè. xix. colum. in ver. ſed an requiratur publicatio. quòd † autem publicatio atteſtationum non ſit de ſubſtantia iudicij, tenet Sicu in ca. cum dilectus. de fide inſtrumen. dicens Innoc. ita voluiſſe in allega.

cap.cum I.& A.& Ioan.io additione Specu.in tit.de renun.& conclu.in princip.Rota in antiquis deciſionibus deciſio.xxxj. & deciſio.xliij.& illam gloſſ.l.prolatam, reprehendit Bald.in cap.j.ſi de feud.inter domi.& vaſ lis oriatur. Et iſtam ſententiam ſentire videtur Hoſtien.in ſumma de re iudi.qui enumerans omnes ſolennitates iudiciarias dicit quòd quædam ſunt de ſubſtantia.& iſtam publicationem non ponit.& hoc videtur velle Spec.in ſecunda parte ſui operis.in princip.& Imol. in l.diuus.ff.de re iud.& Pet.de Anch.conſi.ſuo xvij.vbi etiam dicit ita ſeruati in curia Roma.& idem dicit Rot.loco ſuperius alleg. Et idem voluerunt Anto.& Sicu.in alleg.cap.cum

1 I.& A. 1 & pro hoc henefa.tea.in alleg.ca.quoniam frequenter.& glo.ij.q.j.in ſumma vbi enumerantur omnes ſolennita-

1 tes iudiciorum,& iſta non enumeratur. Et ſic concludu † publicationem teſtium non eſſe de ſubſtantia iudicij.ita quòd eius omiſſio habeat vitiare ſententiam,& quòd ſit nulla dummodo atteſtationes iudici notæ fuerint.& vide Sicul.in alleg. cap.cum I.& A.

1 Additio. cap.cum I.& A.Vide ibi Feli.ij.& iij.col.

SVMMARIVM.

1 *Iudex aliquem excommunicans iniuſtè, non ſolùm ad intereſſe partis tenetur, ſed etiam puniendus ſi culpa qualitas exigat,& nume.2.*

QVAESTIO CCCXCVIII.

a ITEM fuit quæſitum. a An iudex † excommunicans aliquem iniuſtè, poſsit iniuriarum actione conueniri 1. vide per gloſ.in ca.ſacro.de ſenten.excommuni.& ibi per Collect.& per Archi.in ca.ſtatuimus.eod.titu.lib.vj.vbi videtur tenere quòd non, niſi dolus probetur interueniſſe, vel ferat ſententiá contra ſubditú, vel contra legem expreſsè per text. & glo.in l.iniuriarum.§.item Labeo.ff.de iniuriis.

a Et quòd iniuriarú actione teneatur iudex iniuſtè excommunicans ſi doloſè excommunicauit. not. gloſſ.in cap.illud. xj.quæſt.iij.in capi.ſolicitudinem.in gloſ.antepe.de app.idem Hoſt.Ioan.Mo.Ioan.And.& doc.in alleg.c.ſtatuimus, & Mil. in repertorio in verbo iniuria.ver.iniuriarum actione. Et ita † debet ſecundum eum intelli.præallega.c.ſacro a.vbi dicitur quòd iudex iniuſtè excommunicans non ſolùm ad intereſſe partis tenetur, ſed etiam punietur, ſi culpæ qualitas exigit: & ſi doloſè fecit vide gloſſ.xj.q.iij.c.temerarium.ff.de iureiur.in l. illud.& quod not.Bart.in l.iniuriarum.§.idem Labeo,alleg.

1 Additio. Actione iniuriarum conueniri. Vide Guido. pap.q.cccxciij.& q.cccxxiiij.

a ca.ſacro. Adde Feli.ibid.in penul.& vlt.col.& ibi per eum quid ſi per ſimplicitatem vel fatuitatem proceſſerit.

SVMMARIVM.

1 *Feudalis res quanto tẽpore præſcribi poſsit,& nu.2.*

QVAESTIO CCCXCIX.

a ITEM fuit quæſitum. a Quomodo † res feudalis

1 alienata 1 præſcribi poſsit ? vide in libro feudorum in tit.de c. Contadi.c.j.& de prohibi.feudi.alie.c.j.& vbique gloſ. dicit quod non præſcribitur ſpacio x. vel xx.annorum: ſed bene xxx.vel xl.vt ibi.

a Idem tenet Bald.in præalleg.c.j.§.j de c.Conra.& Sicul.in

a c.ad audientiam a de præſcri.dicentes † quòd licet domino

a alienatione feudi non obſtante: ac etiam præſcriptione non obſtante reuocare, quod intelligit de præſcri.x.vel xx.anno. ſecus de xl.vide in c.ſi quis per xxx.& ibi Bal.ſi de feudo fue. controuer.& in c.ſi.de feu.da.in vj.legis cõmiſ.& Bart.Cæpo. in c.iiij.col.de cognitu.feu.& plenè per Innoc.Hoſt.Ant.Bald. & Sicul.in præalleg.c.ad audientiam.per Spec.tit.de feu.§.ij. ver.iij.quæritur.per Ioan.And.in addit.Specu.eo.tit.ſuper rubrica. Et adde quòd poteſt quis præſcribere feudum reſpectu vtilis dominij: quod eſt penes vaſallum in directo remanente apud dominum.tenet Sic.in alleg.c.ad audientiam, quod intelligunt communiter doct.quando dominus ſciuit iſtum extraneum ſe gerere pro vaſallo & non contradixit. Secus ſi dominus ignorauit & poteſt prætendere aliquid intereſſe in mutatione vaſalli,quo caſu procedere poſſet opin.Hoſt.cum qua ibidem tranſeunt communiter docto. Et licet iſtud videatur æquum, Sicul. tamen ibidem contrarium verius eſſe putat.vt hoc etiam caſu præſcribi poſsit ſpacio xx.anno.per tex.apertum iuncta gloſſ. in præallega.c.j.de c.Conrad.§.tamen dicit quòd daretur reſtitutio domino ignoráti, ne cogatur habere vaſallum quem nolit, & vide Sicul.in eo.c.ad audientiam,pec eum quanto tempore præſcribatur contra vaſallum reſpectu iuris ſui. Et nunquid vaſallus poſsit præſcribere libertatem, & directum dominium feudi xx.annis non ſeruiẽdo. Et an contra ſenſus præſtationem currat præſcriptio.

1 Additio. Res feudalis alienata. Vide de hoc in deci. grationo.p.quæſtio.ccccliiij.

a cap.ad audientiam.Adde Feli.ibidem vj.col.& ſeq.

SVMMARIVM.

1 *Confeſsio facta in carcere ſuper crimine non valet, ſuper debito ſic.*

2 *Contractus factus cum detente iniurioſè in carcere valet.*

3 *Damnatus pœna capitali, eſt effectus ſeruus pœnæ, nec poteſt teſtari.*

4 *Liberatus à carcere ille non dicitur, qui per familiam cuſtodis carceris cuſtoditur.*

QVAESTIO CCCC.

ITEM fuit quæſitum. a An incarceratus propter crimen, ſi compoſitione facta cum curia, poſtea confiteatur detentori id quod ſibi debebat ratione laboris ſui, & ad hoc ſe obliget, an valeat talis obligatio ? Concluſum fuit quòd ſic: & per not.Iacob. & But.in l.qui in carcerem.ff.quod me.cau.vbi † tenent quòd confeſsio facta in carcere ſuper crimine non valet, ſuper debito ſic, dummodo aliâs licitè eſſet in carcere. Cy.verò in l.ij.C.de cuſtodia reorum. videtur tenere quòd confeſsio facta in carcere de crimine ſponte non valet, niſi perſeueret.idem Bart. in l.j.§.diuus Seuerus.ff.de quæſtio.

a Vide Bart.in l.qui à latronibus.ff.de teſti.Bald.& docto. in l.j.C.de confeſ. Lanfranc.in c.quoniam contra.de probat. Bart.in l.qui neque.§.ſolutum.ff.de verbo.ſignific.Angel.in l. nemo carcerem.C.de exacto.tribu.lib.x. Et quoad primum, an contractus in carcere celebratus valeat, dic poſt Sicul.in c.accedens.de procur.quòd † aut quis eſt detentus in carcere priuato iniurioſè: puta à latronibus vel aliquo tyranno. Et tunc ſi aliquid agit cum ipſo tyranno detentore poteſt poſt modum allegare metum & facere actum reſcindi.vt in d.l.qui in carcerem.& ibi Barto.in præallega.l.qui neque.§.ſolutum. Barto.Cæpo.conſi.xl.in xiiij.col.ver.& idem in effectu &c.fa. c.accedens.alleg.Sed qui cum detentore bene poteſt contrahere, poteſt etiam in carcere facere teſtamentum.vt l.metum. §.ſed licet.ff.quod me.cau.& Bart.in alleg.l.qui in carcerem. & in l.nam & ſeruus.iuncta gloſ.ff.de neg.geſt. Aut † quis eſt 3
detentus in carcere publico & iuſtè. Et tunc ſi eſt damnatus pœna capitali non poteſt aliquid agere tanquam liber: quia eſt effectus ſeruus pœnæ, & bona ſua veniunt ad ſuccedentes ab inteſtato.vt in authen.bona damnatorum.C.de bo.dam. legitur & no.in l.quę vltimo ſupplicio.ff.de pœ.vnde talis etiã ad pias cauſas diſponere non poteſt. vt no.concludit Ioan. And.in ca.ij.de vſuris.lib.vj.quòd no.& tenẽ menti. Aut non eſt ſic damnatus: ſed eſt in carcere ad tempus, & tunc poteſt contrahere, & alios actus agere.vt no.in dicta l.qui in carcerem.& tenet ibi Bartol.quòd etiam cum illo ad euinx petitionem tenetur in carcere.argu.in l.ſi mulier.ff.eod.titu.Et ideo ſi quis ſuum debitorem fecerit carcerari, & ſibi in carcere ſoluit, aut vendit, tenet. Tamen conſuetudo eſt quòd extrahatur extra carcerem: quando facit aliquem contractum. ſed † iſtud extrahere nihil valet, quia quandiu cuſtoditur per fa- 4
miliam, non dicitur liberatus. facit ad hoc prædictum c.accedens.& l.liberationis.cum l.ſequen.ff.de verborum ſignific.& præallegat.l.qui neque.& ibi Iaſ.de Are.ita voluit Bart.alleg. l.qui in carcerem.& Sicul.in allegat.cap.accedens.iij.not.vide Angel.in allegat.l.qui in carcerem.& Bald.in l.j.C.de confeſ. Quid de obſidibus vel captis apud hoſtes ? Vide aliquid per Sicul.in alleg c.accedens 1. 1

t ADDITIO. ca.accedens. Adde quòd obſides teſtari non poſſunt l.obſides.ff.de teſtib.quod eſt verum ſecundum Bart. ibi niſi ſit datus ab vna ciuitate alteri.

QVAESTIO CCCCI.

a ITEM fuit quæſitum. [a] An citatio alternatiua valeat vel teneat? aut iudex ſic citans grauet cita-
1 tum? Concluſum fuit quòd non valet 1 per not. Collect.in ca.poſtulaſti.de foro competen.& quòd iudex grauat citatum:vt ibidem vide plenè.

a Adde Innoc.in cap ij.de teſtib.cogen. & Bald.in margarita, ver.citatio in verſi.ſi.vbi dicunt quòd citatio alternatiua pro tali aut tali die valet. Sed citatio coram tali aut tali non
1 valet: vt voluit Rot.deciſ.cxiij. An autem valeat citatio a ſine expreſſione certi loci vel diei.vide ſingulariter per Præpoſi.in cap.cum parati.de appella.poſt Ioan. Andr. Sicul.& Imol.per Specul.titu.de cita.§.ſequitur.ver.quid ſi non præfiſeris.& in §.ij.eod.titu.ver.quid ſi alternatiuè. Barto.in l.ſi vt præponis. la ij. C.quomodo & quando iudex. & in l.liber homo.§.decem hodie.ff de verb.oblig.

t ADDITIO. Non valet. Adde idem eſſe quando citatio eſt incerta & vaga ac minus generalis. puta ſi quis citatur ad audiendam voluntatem iudicis ſuper cap. Ita Nicho.Mil.in ver. citatio.§.citatio incerta.

a Valeat citatio. De citatione vide multas bonas quæſtiones per domi.Felin.in cap j.de iud.ſparſim poſitas in illo c.j.

SVMMARIVM.

1 *Officialis non habens iuriſdictionem non punitur pœna falſi, ſecus tamen in notario qui ſe pro notario geſſit.*

QVAESTIO CCCCII.

a ITEM fuit quæſitum. [a] Qua pœna puniatur carens iuriſdictione vtens officio magiſtratus & iuriſdictione? Quidam dixerunt quòd lege Iulia ma-
1 ieſtatis 1. per l.iij.§.fina.ff.ad leg. Iuli.ma. Alij dixerunt quòd l.Cornelia.de fal.vt l.qui nomine.& l.eos. ff.ad l.Corne.de fal.vide vbique per Bart.

a Angel. in l.ſi vacantia.verſic.& per hæc C.de bon.vacan.
1 libro x.dicit † quòd officialis non habens iuriſdictionem non poteſt puniri pœna falſi. Sed falſi pœna bene tenetur qui non eſt notarius pro notario ſe gerit: ita dicit Bald.in l.j.vj.quæſt. C.de teſta.per l.alleg.eos.in §.qui ſe pro milite.idem de mendicantibus validis qui pallidi fingunt ſe ſucatis coloribus & exhibentes ſe vulgo infirmos cùm non ſint vt extorqueant eleemoſynas:vt patet in c.cum ex eo.§.qui autē.de pen & re. de priuig. c. ex tuarum. & ibi glo. idem de portante inſignia doctoris vel epiſcopi cùm nō ſit. vt in præal.l. eos.& ibi Bart.

t ADDITIO. l.Iulia.maieſtatis.Adde Guid.pap.q.cccexxiij.

SVMMARIVM.

1 *Superioris authoritas in omni iuramento intelligitur excepta.*

QVAESTIO CCCCIII.

a ITEM fuit quæſitū. [a] An ſit periurus qui iurauit ſoluere die certa,& non ſoluit vetante iudice tēporali? Cōcluſum fuit ꝙ eſt periurus, non obſtāte prohibitione dicti iudicis tēporalis, vt ponūt doct. in c. ſignificauit.de cenſi.& ibi plenè per Colle. & Hoſt.

a Ego limitarem præmiſſa: quando ſine cauſa temporalis iudex inhibuiſſet. Secus autem vbi ſubeſſet cauſa legitima.vt d.cap.ſignificauit & in l.fin.ff. qui ſatiſ.cogan.& ibi Barto.ita
t quòd † in omni iuramento intelligitur ſuperioris authoritas excepta.ita tenuit Sicul.in cap.quemadmodum. de iureiuran. poſt Ioan. And. Et idem de mandato legis: vt quia poſt iuramentum excommunicatur creditor: quia ſibi,niſi abſoluatur, ſoluere non tenetur:vt in ca.veritatis. de dolo & contu.tenet Sicul.vbi ſuprà & Clauaſ.in §.iuramentum.v.verſi.xxj.& in §. excommunicatio viij.§.xij.

SVMMARIVM.

1 *Tutor bona immobilia minoris inſolutum dare non poteſt ſine decreto iudicis.*

Fallit ſi conſenſus patris interuenerit.

Fallit & in rebus quæ vſu conſumuntur. ibidem.

QVAESTIO CCCCIIII.

ITEM fuit quæſitum, [a] an tutor poſſit dare in a
ſolutum id quod debetur pupillo creditoribus pupilli, vel aliàs cedere ſeu transferre dictas actiones ſine iudicis authoritate? Concluſum fuit quòd ſi dicta actio competit ad id, quòd aliàs dictus tutor poterat alienare ſine decreto iudicis, quòd tunc dicta datio inſolutum, vel ceſsio ſeu tranſportus factus ſine decreto iudicis valent & tenent:vt l.pupilli debitor.ff.de ſolutio. & l.tutor ad vtilitatem. ff.de admi.tut.l.poteſt.ff.de auto.tut.& l.nouare. ff.de nouatio.Secus ſi prædicta actio competit ad id, quod aliàs nō poteſt alienare ſine decreto: quòd tunc non valet dicta ceſsio:vt l.reſtituta.§.pupillus.ff.ad Trebel.& ita intelligit Bart.in præalleg.gl.& Cyn.in l.j. C.ſi aduerſ.ven.

a Ad hoc text.in l.vtere.§ ſi minor, aliàs eſt l.j. C.de præd. min.ſine decreto non alie.vbi text. quòd † minoris immobi- 1
lia pro alio debito ſine decreto dari non poſſunt. & idem ibidem Ioan.Fabri. Bar.Bald.& Salic.fallit ſi conſenſus patris interuenerit.vt l.ſi probare. C.quando decret. opus non eſt. & ibi Bart.& Bald.item quando fit alienatio de licentia principis, vt l.illud.C.eod tit. item quando alienatio eſt permiſſa à teſtatore:vt l.ſi prædium. in princ. C.eod. tit. Idem quando ſunt res,quæ vſu conſumuntur:vt d.l.§.fin.& ibi Bart.Bald. & Salic.& idem dic de fructibus:quia tutor illos vendere poteſt ſine decreto:vt l.fin.§.fin.& ibi Bald.C.de adminiſtr.tut. Nec tenetur eos reſeruare ad tempus chariſtiæ: nec portare venales extra locum, ſed debet in loco vendere pro communi pretio;vt ibi etiam per Bart. Sed ſi differat vendere id quod poſtea decreſcat, tenebitur ad intereſſe. Bald. in l.ſi res. C.de pericu. tuto.

SVMMARIVM.

1 *Vaſallus ſi ex contractu eſt obligatus domino ad certum quid dandum vel fiendum, non poteſt renuntiare feudo.& num.2.3.*

4 *Vaſallus poteſt inuito domino renuntiare feudo: fallit tamen in quinque caſibus.*

5 *Belli tempore vaſallus non poteſt renuntiare feudo.*

6 *Obligatio incerta quouſque non certificatur, non poteſt vaſallum obligare.*

7 *Vaſallus licet non teneatur domino ſeruire,& poſſit feudo renuntiare,non debet tamen eum offendere in memoriam priſtini domini.*

QVAESTIO CCCCV.

ITEM fuit quæſitum. [a] an vaſallus † vel emphy- a
teuta poſsint feudo renuntiare, vel rei feudali do- 1
mino inuito? 1 Concluſum fuit quòd non, ſi ex 1
contractu vel quaſi vaſallus, vel emphyteuta eſſet obligatus domino ad certum quid dandum, vel fiendum. Secus ſi vaſallus non eſt obligatus ad certum quid, ſed ſimpliciter.vide quæ poſuit plenè Io. Andr. in cap.quæ in eccleſiarum.de conſti. & ibi per Collect. & quæ ponuntur per Cyn. in addit. in l. j. C.de iure emphy.cum vtrobique allega.& allegauit dominus Aſtorgius de Galacho caſum eſſe in l.j. C. de iure emphyt. in emphyteuta qui non poteſt renuntiare pro parte etiam dimidia perempta, multo minus quando in nullo eſt perempta.

a Bald.in l.ij.ij.col.C.de iure emphyt. dicit ibidem eſſe tex. à contrario ſenſu quòd emphyteuta poteſt relinquere emphyteuſim inuito domino,& vlterius canonem non ſoluere: & nihil vltra alleg. Albe.in vlt. col.circa hoc multa allegat pro & contra.

& contra.& refert Dynum dixiſſe quæſtionem huiuſmodi.&
etiam de vaſa. pluries Bononiæ fuiſſe diſputatam, & malè
1 determinatam.finaliter concludit Alberic.cum Dy. id † quod
ſuprà,videlicet quòd non poſsit emphyteuta. Bartolus in l.
prætor ait. §.hoc edictum. ff.de damno infect. format iſtam
quæſtionem de emphyteuta.& ſe remittit ad eum per dicen-
da in l.is cum quo. ff.de aqua plu.arcen. & ibi non ponit in
ſpecie de emphy.ſed ſolùm de vaſallo.ſuis tamen rationibus
vtrunque ſatis deciditur.Specul.in titu.de loc.§.nunc aliqua.
verſicu. cxxviij. latè diſputauit hanc quæſtionem de emphy-
2 teuta. Et finaliter concludit † quòd non poſſit maximè per
text.in l.quicunque.C.de fundo patri.libro xj. Et idem tenet
Ioan.Andr.in addi.ibidem. Bald.in addi. Specu.in iiij.colum.
circa finem.& l.cum fructuarius.ff.de vſufru.& Ioan.de Imol.
in ca.ad audientiam.in vlti.colum.de rebus eccleſ.non alien.
cum diſtinctione tamen Bartol. In d.l.is cum quo.vide etiam
Imol.in ca.potuit.de locato.in xliij col.& Paulus de Leaza.
in iiij.colum. De vaſallo autem vel feudatario an poſſit feu-
dum derelinquere,& hoc modo detrahere ſeruitium ,vide Al-
beri.in allega.l.ij.Specu.& Ioan.Andr.in loco præalleg.Imol.
in dictis locis.& latè Bartol.poſt Dyn.in d.l.is cum quo.per
gloſ.Anto.Sicul.& Cano.maximè Imol.in alleg c.quæ in ec-
3 cleſiarum 2. per gloſ.& Bald.in cap.j.in fi.de vaſallo: qui con-
tra conſtitu. Lotha.& in proœmio feud.in vj.colum.per gloſſ.
& Bald.in cap.j.§.calidis.de prohibita feud.aliena.per Feder.
per Bald.in l.cum Achimedoram.C.vt in poſſe.l.lega.& in d.l.
cùm fructuarius.ff.de vſufruct.& Paul.de Leaza.in commento
d.cap.potuit. Et in ſumma iſta eſt communis concluſio quòd
vaſallus poteſt feudo renuntiare inuito domino: quia cùm
concedatur feudum principaliter in fauorem vaſalli, ipſe po-
teſt huic fauori renuntiare,c.ad apoſtolicam.de regula.Secus
in aliis contractibus, quia ex poſtfacto ſit neceſſitatis.l.ſicut.
C.de actio.& oblig.hanc opin.tenet Archid.in cap.de forma.
xxij.q.v.alleg.pro caſu dictum.c.j.de vaſal.qui contra conſtit.
Lotha.& Spec.loquens tamen de conſuetudine, in tit.de feu.
§.quoniam.verſi.xxviij.in fi.& Hoſt.expreſſè in tit.de feu §.ſi.
verſic.eſt in ſumma.& Bald.in l.j.xij.q.ff.de rerum diuiſ.& in
præalleg.l.cum Achimedoram.Sicul.in allega.c.quæ in eccle-
4 ſiarum. Poſſet † igitur poni pro regula quòd vaſallus inuito
domino poſſit renuntiare feudo. Sed fallit in quinq; caſibus.
Primò vbi renuntiatio eſſet nimis tempeſtatiua ſecundum Io.
And.in additio.Sicu.allega.c.quæ in eccleſiarum. Idem Ioan.
And.in addit. Spec.in tit.de locato.§.nunc verò aliqua.verſic.
5 cxxviij.alleg.ponens exemplum quando † vaſallus renuntiat
feudo tempore quo guerra imminet domino ſuo:quia tunc
ſeruitiū incipit eſſe certum: & vaſallus incipit efficaciter obli-
gari.& ſic feudum dimittendo non poteſt onus reuocare.vt di-
cit gloſ.not.in l.incola, la ij ff.ad municipa.volens quòd poſt
impoſitum munus non poſſit incolatui renuntiari. Ad idem
Bald.in præallega.c.quæ in eccleſiarum.dicens non valere re-
nuntiationem vaſalli de tempore quo dominus eſt in bello.
arg.l.filiæ mea.ff.ſol.mat.niſi conſuli poſſit identitati domini
prouidendo de vaſallo æquè idoneo ſecundum eum.Secundò
fallit vbi renūtiaret non in manibus domini,ſed alterius, quia
non nocet domino ſecundū prædictos, arg.l.ſeruitutes.§.pe.
ff.de ſeruitu.vrba.præd.& quod habetur in c.quod in dubiis.
de renun.& in c.cum tempore.de arbi.& ſequitur Bald.in c.j.
de alie.feud.pater.col.ij. Tertiò fallit quando pro feudo præ-
ſtatur certum ſeruitium,ſecūdum gl.in c.j.in fi.de cap.qui curi.
vendi.& in præallega.c.imperialem.in §.calidis.& ibi Bald.de
prohibi.feu.alien.per Fede.& Ioan. And.in alleg.addi.verſic.
cxxviij.Dyn.& Bart.in præallega.l.is cum quo.ff.de aqua plu.
arcen.& Bal.in præludi.feu.vij.col.verſic.ſed ſtatim quæritur.
& in c.j.ad fi.de vaſal.qui contra conſtit.Lotha.& Pau.de Lea-
za.in præalleg. c.potuit.ſeptima col.verſi.defende.vincen.vbi
autem feudum ſimpliciter conceditur non cauſa certi ſeruitij
6 procedat regula: quia † obligatio incerta quouſque non cer-
tificatur non poteſt vaſallum obligare.l.vbi autem apparet.
ff.de verb.oblig. Et quòd dicitur quando ſeruitium eſt certum
non poſſit renuntiari : intellige niſi pactum vel conſuetudo
aliud inducat ſecundum Ioan. And.vbi ſuprà.Quartò fallit ſe-
cundum Ioan de. Ligna.& Franc.de Zab.in præallega.c.quæ
in eccleſiarum.quando feudum non habens certum ſeruitium
conceditur per ſtipulationem, & ſic per contractum nomina-
tum.l.iuriſgentium, in §.quinimo.ff.de pac.quia tunc renun-
tiari non poteſt, l.ſicut.C.de actio.& oblig.& tenet Specu.in
præallega.verſic.cxxviij.quæ opi.ſi eſſet vera,nunquam hodie
haberet locum renuntiatio feudi cùm communiter in omni
contractu ſoleat apponi ſtipulatio. & ideo hanc partem non
ſequitur Imol.in præallega.cap.quæ in eccleſiarum.& Bald.in
præludi.feud.vlij.col.Quintò fallit ſeu declarat notabiliter ſe-
cundum Hoſt.Anto.& Imol.in alleg.c.quæ in eccleſiarum.&
Franc.in cle. paſtoralis. §.denique.in vj.q.de re iudic.& licet
† vaſallus poſſit inuito domino feudo renuntiare: & non te- 7
neatur ei ſeruire, tamen non debet eum offendere in memo-
riam priſtini dominij.arg.l.ſeruos.C.de quæſtio.vbi qui ſemel
fuit ſeruus alterius non torquetur in caput eius in memo-
riam præcedentis dominij.vide latiſſimè per Felin.in allegat.
cap.quæ in eccleſiarum a.

1 ADDITIO. Domino inuito.Tu vide Guid.pap.deciſio.
clxij.& quod ibi ſcripſi.

a cap.quæ in eccleſiarum.Adde Feli.ibidem col.xxxj.& ſeq.

SVMMARIVM.

1 *Pœnam imponere eſt iuriſdictionis.*

2 *Iuriſdictionis exercitiū qui habēt,mulctare poſſunt.*

3 *Iuriſdictione carentes obligare ſe inuicem ſub pœna ad obſeruationem ſtatuti.*

4 *Senatores poſſunt legem conſtituere, quæ tamen à principe confirmari debet.*

5 *Magiſtri cameræ parlamenti poſſunt legem condere,quæ tamen tolli poteſt per regem.*

6 *Vniuerſitas non recognoſcens ſuperiorem de facto habens iuriſdictionem poteſt omnia ſtatuere quæ poteſt princeps.*

QVAESTIO CCCCVI.

ITEM fuit quæſitum. a An collegium carens iuriſdictione, condens ſtatutum ſuper his, quæ ad adminiſtrationem & officium ſuum pertinent,poſſit imponere pœnam dicto ſtatuto? Concluſum fuit quòd non:per not.Innoc.in c.cum acceſſiſſent. de conſtitu. hoc verum non poteſt imponere mulctam, vel aliam pœnam temporalem vel ſpiritualem: niſi de conſenſu ſtatuentium procedat, ita intelligitur c.ex literis.de conſtit.ſecundum quòd no. Collect.in præallega.cap.cum acceſſiſſent.quod eſt menti tenendum.& ita fuit practicatum in collegio ſancti Martialis Tholoſæ.

a Communiter docto.in ca.cum omnes.de conſtitu.dicunt
quod eo caſu quo vniuerſitas poteſt ſtatuere, poteſt pœnam
adiicere ſtatuto,argu.l.j.ff.ſi quis ius di.non obtempe.Niſi eo
caſu quo ſolam habet adminiſtrationem : quia † imponere 1
pœnam eſt iuriſdictionis. & facit text.cum ibi not.in l.fi.ff.de
iuriſdict.omn.iudic.vnde dicit Angel.in d.l.j. quod licet caſtra
& villæ quæ iuriſdictionem non habent facere poſſunt ſtatu-
ta, ſicut quælibet alia vniuerſitas:tamen ſtatutis non poſſunt
pœnam adiicere : quoniam † illi demum poſſunt mulctare, 2
qui habent exercitium iuriſdictionis. quòd limita ſecundum
Feli.in præalleg.c.cùm omnes, ix.col. Niſi haberent poteſta-
tem ſtatuendi conceſſam ab habente iuriſdictionem ſecūdum
Barto.in l.ambitioſa.x.col.verſic.iij.regula.ff.de decre.ad ord.
fa.Bald.in l.j.in fi.C.ſi rector prouin.& in l.ij.ſecunda colum.
C.quomodo & quando iudex. Secundò † limita niſi carentes 3
iuriſdictione obligarent ſe inuicem ſub pœna ad obſeruāntiam
ſtatuti.quia hoc poſſunt ſecundum Do.in alleg.c.cùm omnes.
& allega.gloſ.in ver.firmitate,in ca.cum aliquibus.de reſcript.
lib.vj. Et nuper factum eſt per me & alios doctores regentes
iuris canonici & ciuilis in præſenti vniuerſitate Tholoſana:
ſtatuendo quòd nullus matricularetur,niſi ſoluto ſalario illius
anni: & non efficeretur bacchalarius niſi examinatione præ-
cedente: & ſoluto ſalario quinque annorum inter doctores
eoſdem diuidendo, & nos ad pœnam ibidem adiectam obli-
gauimus & cum iuramento. Et quòd vniuerſitates carentes
exercitio iuriſdictionis poſſint ſtatuere in concernentibus re-
ſpectu ſuæ artis & profeſſionis.vide plenè Bart.in l.fi.ver.quæ-
ro ſuper quibus. ff.de Colle. illi. & per eundem in l.omnes
populi.ff.de iuſti.& iu.& in l.fi.vbi bo.tex. C.de iur.omn.iudi.
Et dicunt ibi Bart.Bal.& Sali.& Io.faen in l.fi.C.de legi.quòd
extra ea quæ non pertinent ad artem non habent iuriſdictio-
nem nec poſſunt ſtatuta condere. Et certum † eſt quòd ſena- 4
tores poſſunt legem conſtituere: tamen ſi ibi eſt princeps de-
bent ab eo confirmari, l.humanum. quòd ibi dicit eſſe menti

tencodum.C.de legi. Et adde quòd vbi ſtatuunt in conceꝛnentibus iuriſdictionem ſibi conceſſam, nulla requiritur confirmatio. ſecundum Bal.in d.l.omnes populi.& Pet.de Ancha. in repetit.c.j.de conſtit.xv char. Et propterea dicit Ioan.Fab.
5 in præalleg.l.fin.quòd † magiſtri cameræ Parlamenti poſſunt legem condere:quæ tamen tolli poterit per regem Hanc materiam multum diffuſe tractat Pet.de Ancha.in repet.prædicta in xj.charta cùm pluribus ſeq.quærendo an vniuerſitates,collegia cerdonum, iudices perpetui,vel ad tempus, legati apoſtolici, capitula eccleſiarum, collegia vniuerſitatum poſſint condere ſtatuta,& reaſſumit omnia dicta Bart & Bald.in d.l. omnes populi.& ibi vide per eum:& per Bart.conſi.ccxvij.incipiente capitaneus patrimonij per Io And.& alios in c.ex litteris.de conſtit per Bal.in rubri.eo tit.& in c.venientes.de iureiur.in l.fi.ff.de iuriſdi.om.iud.& in repe.§.ius autem ciuile. circa prin.inſtit.de iure natu.& in c.cùm acceſſiſſent poſt Inn. & Albert.in prima parte ſtatutorum.q.vj.& ſeq.xxij.per Imol. in c.quæ in eccleſiarum.de conſtit.penul.col.& Bal.in l.j.in fi. C.ſi rector prouinc & Bart in l.ambitioſa.vij col.verſic.in regula.ff.de decre.ab ordi.Bal.in tit.de pace conſtan.in verſi.ſecundum mores illius ciuitatis. Sien.in alleg.c.quæ in eccleſia-
6 rum.vbi concord cum prædictis. Et addit † quòd vniuerſitas non recognoſcẽs ſuperiorem de facto habens iuriſdictionem poteſt omnia ſtatuere quæ poteſt princeps,per not. Bald.in l. infamem.ff.de pub.iud. Adde Ang.Aret.in § ius autem.inſtit. de iure nat.gen.& ciui.vbi plenè de materia per eum.

QVAESTIO CCCCVII.

a ITEM fuit quæſitnm. [a] Actor probat ſuam intentionem plenè: reus verò probat exceptionẽ ſuam ſemiplenè. an ſit iuramentum actori deferendum vel reo? diſtinctum fuit ſecundum not. Cyn. poſita in l. in bonæ fidei. C.de iureiurando.& Bartol.in l. admonendi.ff.eodem titul. Quia aut poſitum & exceptatum ſunt contraria. & tunc non defertur iuramentum: verbi gratia, actor ponit quòd mutuauit centum Titio in loco tali, & probat plenè. Reus excipit quòd dictus actor ceſſauit mutuare in tali loco, & probat ſemiplenè. Aut ſunt compatibilia vel diuerſa. vt actor ponit & probat, quòd mutuauit centum: & probat plenè: reus excipit quòd ſoluit, & probat ſemiplenè:& tunc ſeruantur dictæ leges, vt ibi not.per doctor.quanuis Specul.videatur tenere contrarium in titul.de iure delibe.circa fin. Opinio legiſtarum eſt, quando ſunt contraria nulli deferatur iuramentum: quando verò ſunt diuerſa vel compatibilia, tunc deferatur iuramentum reo. Canoniſtæ tenent quòd ſemper deferatur actori. vt Ioan. Andr.in cap.fina.de iureiuran. Specul.vbi ſuprà.& Collecta.in capi.j.quæſtio.iij.& iiij.de procur. Opinio Canoni.ſeruatur in Capella.

a Idem ſentit Anto.& placet Sicul.in allegato capitu.fina.& quòd ſit reo deferendum quando facta ſunt compatibilia:tenent Bart.in præalleg l.admonendi.Bald.& Salic.in præalleg. l. in bonæ fidei vide Cyn.in l.j. C.de procurato. & Paul.de Caſtro in l.ij C.de bono.poſſeſ.ſecundum tabul.Bald.in addi. Spec.tit.de iure delibe.verſic.j.& Salic.vbi ſuprà. Mihi placet opin. canoniſtarum: vt deferatur actori ad purgandum præſumptionem ortam contra eum ex ſemiplena probatione rei, niſi conſideratis circunſtantiis iudex deferat ipſi reo & ita dicit Sicul.in præalleg.c.fin.verſi.ſane.col.vij.

SVMMARIVM.

1 *Emptor ſi ſuper re vendita ſibi fuerit mota lis an teneatur venditori denuntiare, & nu.2.*
3 *Eccleſia gaudet priuilegio minoris.*
4 *Venditor ſi eſt in dolo tenebitur emptori ad intereſſe.*
5 *Aduocatus iurans eccleſiam defendere in lite, ſi ſcit eccleſia litem eſſe motam, tenebitur etiam irrequiſitus venire ad eius defenſionem.*
6 *Venditori quando debeat fieri denuntiatio.*
7 *Denuntiationis forma.*

QVAESTIO CCCCVIII.

ITEM fuit quæſitum, [a] Moueatur † quæſtio emptori ſciente venditore ſuper re vendita abſque ali a 1
quali denuntiatione facta per ipſum emptorem ipſi venditori. Re euicta, An emptor poſſit agere de euictione? videbatur quòd ſic: quia venditor ſciebat controuerſiam motam ipſi emptori, & qui certus eſt,&c. Contrarium fuit concluſum: quia interdum fit denuntiatio, vt certum reddat denuntiatum. Et tunc qui ſcit, certiorari non debet, per l.j.in fine.ff. de actio.emptio,& per c. eum qui certus eſt. de reg. iur.libro vj. Aliquando fit denuntiatio ob aliud, & non ſolùm ad hoc quòd ſit certus, & tunc non ſufficit ſola ſcientia:cùm ad aliud inducatur denuntiatio, vt l.j. C. de pericu. & commod. rei vendi. & in l.denuntiaſſe. ff.ad l.Iul.de adult. quia venditori fieri debet denuntiatio, vt veniat ad defendendum, ſeu quod liti aſsiſtat, vt d. l.j. de pericu. & commod. rei vendi. & l.ſi parentes. C.de euict. hoc tenet expreſſè Iaco.& Butr.& Bart. in l. emptor. C.de euict. Idem Bartol.in præalleg. l.denuntiaſſe. Hoſtienſ. in ſumma, titu. de emptio. & vendi.in §. & ad quid. ſi conuentus non dennntiauit. pro hoc videtur text. vna cum gloſ.in cap.fi.de empt.& vend.

a Et ibi Ioan. Andr. Anto. Pet. de Ancha. Franciſcus de Zaba.& Sicul.ſequuntur præalleg.opin. Bart.idem Specul.eod. titulo,§.finali,& ibi Ioannes Andræas in additio. Lud.Roma. in l.non ſolùm.§.morte.ff.de noui oper.nuntiat.Bald.in præallega.l.emptor. Angel. in l.cùm ex cauſa. ff. de verb. oblig. Bartol.& Salic.in præalleg.l. C.de peric. & commod.rei venditæ. Bartol. in l.ſecunda. §.voluntatem. ff. ſoluto matrimo. Bartol.in l.j.§ j.ff.de actio.empt.Idem Bartol.in l.nomen.C. quæ res pigno. obliga.poſſ. & in l.qui abſente.ff de procura. Angel. Aretin.inſtitut. de actio.§. actionum. xviij.col.dicens pro opinio.Bartol.eſſe caſum in l.ſi res quam.ff. de euictio.& in præallegat.l.qui abſentem.& ibi Bartol.Bald.Angel.& doctores.& firmat Bald. in titul.ſi de feu.vaſal. fue.inter.capit.j. & iſtud dicit idem Angel.Aretin.eſſe tenendum.Idem Clarus. in §.emptio.verſic.xvij.& Lodo.Roma.in alleg.§.morte. dicit opinio.Barto.eſſe veriorem: licet gloſſ.Cyn. & Ioan. Fabr.in præallega.l.emptor. Dyn.in regula iuris, eum qui certus eſt. Ioan. de Imol.in allega. §.morte. & idem Imol. & Barbat.in cap.fin.de emptio.& vendit. teneant quòd non teneatur denuntiare: dicit tamen glo.prædicta † quòd tutius eſt denun- 2
tiare.per l.ſi controuerſia,in verſic.authori.C.de euictio.vide Bartol. in præalleg. cap. fin. vbi limita prædicta niſi venditor renuntiaſſet iuri denuntiandi,vt communiter videmus in inſtrumentis: vbi venditor releuat emptorem ab onere denuntiandi,text.eſt in l.Herennius.ff.de euic.tenet Bald.& Salic.in d.l.j.& doct. in præalleg.cap.fin.Pet.Ioan.de Ferra. in titu.de forma libel.in cau.vendi.in gloſ.ſuper ver.promittens. ij.col. Secundò limitat niſi emptor eſſet minor, vel eccleſia. in quibus committitur mora re ipſa, id eſt,ſine interpellatione. l.in minorum.C.in quib.cau.in integ. reſtit. non eſt neceſ.ſecundum Bald.& Salic.in d.l.j.& Ludouic.Roma.in d.§. morte. & quia d.l.in minorum. non loquitur de eccleſia. Idem Bartol. alleg.gloſſ.ſingularem,inſtitu.de actio.§.item iſta. ſecundum Bald.in l.j.C.de ſacroſanct.eccleſ.Sed Barb. dicit hoc dictum de eccleſia non procedere, quia text.in allega.capitulo fina. ligat eccleſiam & eccleſiaſticas perſonas: & quæritur quòd emptor denuntiet: opinio tamen Bald. tanquam æquior & magis fauorabilis eccleſiæ videretur tenenda, quia † eccle- 3
ſia gaudet iure minoris, vt in C.primo de in integr. reſtitut. vt videlicet mora committatur ſine interpellatione, ſicut dicitur de minore in præallegata l.in minorum. Tertiò limi-
tat † niſi venditor eſſet in dolo: quia ſciens litem moueri 4
contra emptorem, non dat eidem emptori inſtrumenta, ex quibus obtinuiſſet l.Titius.ff.de act emptio. ſecundum Bald. in d.l.j. Quartò,niſi ſcienter rem alienam vendiderit,tex.eſt in l.ſeruus quem.§.ſciens ff.de act.emp.& vend.ita dicit Bald.in d.l.j.& refert Flor.in alleg.§.ſciens. Ray.debet allegare illum

text.

text.pro ſingul.idem refert Bal.in l.at qui.§.cùm me abſente.
ff.de neg.geſt.& ibi Barto.multum ponderent dictum text &
bene facit in ſimili l.ſi pro fundo.C.de tranſactio.& l.quid ſi
fugitiuus.§.fina.ff.de edil.edic. Quintò niſi vendens iuraſſet
defendere emptorem lite mota, quia tunc ſciuit litem motam
& non venit ad defendendum, tenetur: quia ſatis eſt requiſi-
tus à ſtimulo iuramenti, hoc eſt dictum Barb.in præalleg.§.fi.
ad quod alleg.dictum Specu.relatum ab Anto.in ca.breui.de
iureiur.vbi dicit quòd † aduocatus qui iurauit eccleſiam de-
fendere in lite, ſi ſcit litem motam eccleſiæ, tenetur venire,&
defendere licet non ſit requiſitus, quia iuramentum interpel-
lat eum Sextò niſi eſſet notorium, quod ſiue denunciaſſet ſiue
non emptor cauſam perdidiſſet:tunc enim non eſt fienda de-
nuntiatio,ita refert Ludo.Roma.in d §.morte.Rapha.Fulgo.
6 conſuluiſſe in l.emptorem.ff.de actio.empti Adde † quòd vbi
fieri debet venditori denuntiatio,tali tẽpore debet fieri quòd
ius venditoris ſit ſaluum:videlicet quòd cauſa ipſius vendito-
ris ſit ſalua de iure vel de conſuetudine. ſrenuum Ioan.Fab.
in præalleg l.emptor.vt videlicet ipſe poſſit facere defenſio-
nes ſuas. l.ſi rem.§.fina.& ibi gloſſ.& Bartol.ff.de euic.& de-
7 bet fieri denuntiatio hoc † modo, denuntio tibi per Titium
mihi taliter litem fore motam ſuper tali fundo quem vendi-
diſti. quare venias ad defendendum me in iudicio, & dictam
cauſam,& ad ſuſcipiendum in te litem prædictam:aliàs autem
niſi prædicto modo denuntietur non haberet regreſſum de
euic.vt not.Barto.in d.l j.& in l.non ſolùm.§ morte.ff.de no.
ope.nun.allega. Et ſi venditor eſt abſens ſine dolo,& non re-
peritur, denuntiandum eſt domi ſamiliæ vel procuratori ſuo
ſi habet, vel ſaltem amicis venditoris vt emptor de euictione
agere poſſit.vt eſt glo.valde no.in l.aut qui aliter.§.& ſi forte.
ff.quòd vi aut clam.ita ſentit Anto.Aret.in alleg §.actionum.
xvj.& xvij.colum.& ibi vide.& in præalleg.ca.fin.per Barb.de
multis pertinen.ad materiam euictionis.

SVMMARIVM.

1 *Pœna non debet egredi delictum.*

QVAESTIO CCCCIX.

1 ITEM fuit quæſitum. [a] An ſi fuerit ſententia
lata pro actore abſente per contumaciam contra
reum præſentem,actor veniat condẽnandus in om-
nibus expenſis litis. an ſolùm in his,quas fecit reus
propter contumaciã actoris? Concluſum fuit quòd
reus præſens eſt condemnandus abſenti victori in
expenſis. Sed de iſta condemnatione expenſarum
debet reus ſuas expenſas detrahere, quas fecit pro-
pter contumaciam actoris.ita tenent Ioan. Andr.&
Collecta.in cap.calumniam.de pœnis.Cyn.in l.pro-
1 perandum 1.§.ſinautem ex geſtis.C.de iudic. Et pro
iſta opinio.facit quòd quis non debeat plus puniri
quàm deliquerit, nec pœna debet egredi delictum,
vt l.reſcriptum.ff.de his qui.vt indig.cum ſuis con-
cor.ſecundũ Gul.de Cug.in d.§.ſinautem ex geſtis.

a Idem Sicu.in præalleg.c.calumniam.qui dicit illas expen-
ſas factas per reum ad cauſam contumaciæ actoris eſſe dedu-
cendas de condemnatione principali,aut ſaltem ex condem-
natione tam facta ſuper principali quàm ſuper expenſas:vbi
non ſufficerent expenſæ abſentis ad compenſationem, fiet
deductio de principali,cùm text.in præallega.§.ſinautem. lo-
quatur indefinitè de condemnatione ſua,&c.

1 ADDITIO. l.properandum. Adde Iaſ.in ea.l.§.& ſi qui-
dem.in fine.

SVMMARIVM.

1 *Pœnitere quis non poteſt in detrimentum iniuriati.*
2 *Prouocatus licitè ſe vlciſci poteſt.*
3 *Iuris executio non habet iniuriam.*
4 *Proteſtatio ſæpe quem liberat à pœna.*

QVAESTIO CCCCX.

a ITEM Titius mihi fuit iniuriatus, [a] alapam
mihi dando:vel opprobrioſa & diffamatoria verba
dicendo:vult pœnitere dicens,hoc iracundiæ calore
feciſſe, per l.quod calore.ff.de regulis iuris.& l.di-
nortium.ff.de diuor. Cõcluſum fuit † quòd non po- 1
teſt pœnitere in detrimentum mei iniuriati.Nec ob-
ſtat allegat.l.quod calore. quia ibi nullum fuerat ſe-
cutum detrimentum. ſecundum quòd not. Cynus
in leg.ſi non conuicij.C.de iniur.& Collect.in capi-
tulo finali eodem titulo. Item quia vbi quis facit a-
ctum improbatum à iure, quamuis iracundiæ calo-
re, minus punitur. vt leg. Graccus.ad leg.Iuliam de
adulter.& l.j.§.diuus.& l.pen.& fin.ff.ad l.Corne.de
ſica.non tamen habet locum pœnitentia,ſecundum
Alanum de Claris aquis in d.l.quod calore.

a Item tenet Ioan. Fabri.in allegat.l.ſi non conuicij.& ibi
Salicet. plenè videlicet, quòd quando dictum vel factum in-
iurioſum petitur puniri ſpeciali actione deſcendente ex ma-
leficio ſpeciali in quod illud factum iniurioſum cadit: & tunc
aut factum eſt tale quòd reſtitui non poteſt. & tunc punitur
non obſtante quòd calore iracundiæ factum ſit, vt ff.de pœn.
l.aut facta.§.cauſa. Aut reſtitui poteſt: & tunc reſtitutione fa-
cta non puniatur illa pœna vel actione ex illo ſpeciali male-
ficio deſcendente, niſi perſeueraſſet. vt l.quod calore.cum ſi.
Aut petitur puniri generali actione iniuriarum & tunc ſi per-
ſeuerauerit punitur. Si verò non perſeuerat, iniuria cenſetur
minor:quòd ſi perſeueret vt qui calore iracundiæ ductus ver-
ba protulit iniurioſa & non perſeuerat,ſed ea reuocat non ſe-
cretè, ſed palam & publicè vt illa protulit & ſtatim, & tunc
quia quaſi ſatisfactum eſt iniuriæ: leniter venit puniendus: ſe-
cus ſi perſeuerauerit, quia grauius: & adde Bald. tenentem
idem quod Cyn.in præallega.l.ſi non conuicij:doctrina Salic.
multum æqua mihi videtur. Intellige tamen præmiſſa, niſi
aliquo dicto vel facto meo iniurioſo Titius fuiſſet prouoca-
tus ad iram, propter quam à me commotam, & ea durante
aliquid iniurioſum dixerit mihi quia non tenebitur idem Ti-
tius actione iniuriarum,facit text.in l.qui cum maior.§.accu-
ſaſſe ff.de bon.quæ libe. vbi dicitur quòd † prouocatus licitè 2
poteſt ſe vlciſci.facit text.in l.j.§.ſi cum arietes.ff.ſi quadrup.
pau.fe.dic.ita dicit Specul.titu. de actio. §.j.verſic.quid ſi vo-
caui latronem. facit l.j.cum ibi not.per gloſſ.& Bald.in repet.
C.vnde vi.quia licita eſt defenſio:ſi cum armis eſt offenſio de-
bet eſſe cum armis defenſio: ſi ſine armis eſt offenſio: & de-
fenſio ſine armis.ita dicit Angel.Aret.in tra.maleſi.in ver.ver-
ba contumelioſa & iniurioſa.& ibi Augu.in addi.dicens præ-
dictam limitationem Bartol. non placere, & expreſſè videas
Sicul.in capitu.j. de iniu.qui tenet contrarium: dicit tamen
quòd prouocatus minus punietur. Sed quid, pone quòd ali-
quis per modum exceptionis in iudicio crimen oppoſuit
quod probatum non fuit: an talis excipiens poſſit iniuriarum
actione conueniri: & quòd non poſſit conueniri tenuit Albe.
de Gandi.in quæſtione maleſi.§.qui poſſunt accuſare.& Hu-
ber.de Bonacurſo. in ſum.& Guliel.de Cug.in l.fina ff quod
quiſque iuris. dicit tamen quòd tutius eſt, ſi proponitur cum
proteſtatione quòd non animo iniuriandi. Idem tenet Ioan.
Andr. in addi. Specul.titu. de accuſa.ad fin. §.ſed pone, ſub-
iungens diſtinctionem quòd aut fuit pertinax in probando.
& probare non potuit, quia falſum erat, & tunc poterit con-
ueniri.ſi verò non fuit pertinax in probando vel apparet eum
deceptum promiſſione teſtium, ij.quæſtio.iij.cap. Paulum.vel
impedita fuit probatio per actorem.cap.conſtitutus,de teſti.
cog.ca.peruenit.his caſibus non poterit conueniri. Sed quòd
teneatur omni caſu ſi non probauerit,tenent Oldr.conſil.ſuo
cccxxvj. Rapha.Fulg.conſi.lxxiij.& Ludo.Roma.conſil.xcvj.
communiter tamen tenetur diſtinctio Ioan.Andr.in additio.
Specul.titu.de iniu. videlicet quòd aut conuicium dicitur in
iudicio aut extra. Primo caſu, ſi illud probat non eſt dubium
quòd non tenetur.l.eum qui.ff.de iniu.& intelligit ſine agen-
do, ſiue excipiendo id fiat, quia † iuris executio non habet 3
iniuriam. & illud ſequuntur communiter omnes ſupradicti.
& Sicul.in capi.cùm te.de re iudic. Si verò non probauerit,
tunc ſecundum Oldr.Pet.de Ancha. Rapha.Fulg.& Ludo.vbi
ſuprà,tenetur per eorum rationes & idem Clauaſ.in § in iu-
ſtitia. idem Hoſtien.in titu.de iniur.in ſumma. Multum mihi
videtur æqua limitatio Ioan. Andr.ſuprà poſita vt conſidere-
tur ſi fuerit pertinax in probando aut non:& maximè ſi iuxta
conſil. Hub. & Ioan. Andr. excipiens proteſtatus fuerit ſicut
quotidie fieri ſolet quòd non animo iniuriandi, quæ † pro- 4
teſtatio liberat à pœna.ſecundum Angel.at idem tenet Specu.

titul.de aduo. §.iij.verſicu. hic tamen. & hanc limitationem Ioan. Andr.ſecutus fuit in iudicando.

QVAESTIO CCCCXI.

a ITEM fuit quæſitum. ᵃ An poteſtas data conſeruatoribus aliquorum priuilegiorũ datorum eccleſiæ vel monaſterio expiret morte mandantis? Io. And.tenet quòd ſic: vt in ca.fina.§.officium.de offi. delega. lib.vj.in gloſſ.& in nouella. Archi.tamen ibi tenet contrarium.Collect.mouet iſtam quæſtionem in cap.paſtoralis.de offic.ordi.vbi dicit opinio.Ioan. And.ſecuriorem exiſtere.

a Idem tenent Ioan. Mona. Paol.& Dominic.in præallega. §.officium. Adde hic quæſtionem de conſeruatore dato ad certum tempus: an finito tempore duret iuriſdictio quoad cœpta. & dic quòd ſic. ita tenent Ioan.& Domi.poſt eum in
s præalleg §.officium r.

s ADDITIO. Officium. quid ſi detur conſeruatoria per quinquennium, an finito quinquennio expiret iuriſdictio quoad cœpta:vide per d. de ſanct.Gemi.in d.§.officium.

SVMMARIVM.

1 *Executio ſententiæ ad literas alterius iudicis quando fieri non debeat per alium iudicem.*

2 *Executio ſententiæ latæ per iudicem vnius terræ, fieri poteſt per iudicem alterius territorij.*

QVAESTIO CCCCXII.

a ITEM fuit quæſitum. ᵃ Requiſitus fuit officialis Tholoſanus per officialem Narbon. cum iuſtis literis quas officialis Tholoſæ annexauit: appellatum eſt ab eodem officiali Tholoſano eo quòd prædictus officialis Tholoſanus literas annexauit, quam appellationem idem officialis Tholoſanus non admiſit, an bene fecerit? Concluſum fuit quòd ſic, per not.Innoc.in cap.cùm in iure.de offic.deleg. & ibi Collecta. quia dictus officialis Tholoſanus non erat niſi merus executor:& talis qui tenebatur obtemperare iuſtæ requiſitioni officialis Narbon. non autem iniuſtæ: vt not. Innocen.in præallegat. cap.cùm in iure.gloſſ.j.in fi.& in cap.j.de offic.ordi. vide Collect.in c.j.de treu.& pa.

1 a Idem tenet Sicul.in præalleg.c.cùm in iure. Adde † quòd executio ſententiæ ad literas alterius iudicis fieri non debet per alium iudicem: quando illa ſumit vires non à iure communi, ſed à ſtatuto: quia illud non extenditur extra territorium. Bald. ſingulariter in l.fina. C.à non comp.in. Sed aliàs
2 ſecus. Nam executio ſententiæ † latæ per iudicem vnius terræ fieri poteſt per iudicem alterius territorij.l.argẽtarium.§.nomine ff.de iudic.& l.à diuo Pio.in princip.ff.de re iudic.quod eſt verum ad literas pronunciantis,non aliter ſecundum Bart. in l.allegat. à diuo Pio.§ ſententiam. Bald.in l.fina.quæſt.vij. C.de edict.diui Adri.tol.Paul.de Caſt.conſi.clxj.& xxxix.& in Specu.de primo & ſecundo decre.§.iij.verſic.& no.& Specu. in tit.de execu.ſenten.§.nunc dicendum.col.vj.verſi.ſed pone iudex.& Bald. ibidem in addi vij.col.ibi not. quòd ſententia lata ab vno,Sicu in c.poſtulaſti penul.col.de foro competen. & ibi vide,& per Bart.in alleg.§.ſententiam.& voluit Cy.in l. vnica.x.quæſt.C.de confeſ. Sed quid ſi iudex qui tulit ſententiam non vult aliter ſcribere:vt eius auxiliũ imploret vel pone quòd iudex cui ſcribitur vel cuius auxilium requiritur, non vult auxilium præbere vel exequi. Bart.in præalleg.§.ſententiam. dicit quòd poterit per ſuperiorem ſuum cogi, vel per epiſcopum & puniri de hoc arg.in authen.vt differ.iudic § j. Adde quòd legitur & not.per Sicu.in c.nullus de iure patro. Tenebitur etiam parti actione in factum ad intereſſe. vt l.ſi
s iudex.ff.de variis & extra.cog. Quid autem ſi in exequendo exceditur, & ita poteſt appellari, vtrum appellabitur ad ſuperiorem primi iudicis, vel exequentis ſeu auxilium præbentis? Bartol.ſingulariter in præalleg.§.ſententiam. Dicit quòd ſi iudex alius exequitur ad literas alterius, ad ſuperiorem ipſius exequentis appellabitur. nam ipſe exequitur vigore ſui officij, non vt delegatus ab alio. Si verò is non exequitur, ſed exequenti præſtat auxilium. tunc ſiquidem præſtat auxilium iuris, putà excommunicando vel interdicendo, vel iuriſdictionem denegando. tunc ad ipſum appellabitur, quoniam ipſius eſt actus qui me lædit. Si verò præſtet auxilium facti, putà concedendo primo iudici familiam, milites, & ſimilia, tunc à primo iudice appellatur. quia ipſe eſt qui lædit miniſterio alterius,ſecundum Bart.vbi ſuprà.

s ADDITIO. Quid autem. Adde hic Sicul.latè proſequentem huiuſmodi.q.iij.cap.quid ad conſultationem.xj.col. verſ. ſed quæro,ad quem appellabitur.de re iudic.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes ſi non ſint perſonæ priuilegiatæ indiſtinctè de iure ciuili ſunt cogendi.*

2 *Perſonæ priuilegiatæ compelli non poſſunt ad teſtificandum, niſi alijs probationibus deficientibus, & numero 3.*

4 *Clerici in cauſa ſanguinis compelli non poſſunt ad deponendum.*

5 *Veritas in cauſa criminali ſi aliunde haberi non poteſt, indiſtinctè tam clerici quàm laici ſunt ad teſtificandum cogendi.*

QVAESTIO CCCCXIII.

ITEM fuit quæſitum,ᵃ an teſtis poſſit compelli deponere, ſeu ad deponendum ſuper obiectionibus traditis contra teſtes? Concluſum fuit quòd non:per c.dilectorum.de teſtib.cogen.quod cap.intelligunt Innoc.& Hoſtienſ.& alij in obiectionibus traditis contra teſtes.& plenè per Hoſt.in cap.ſumma,de teſtib.§.j.& per Collect.& Innoc.in c.j. eo.ti. Quia ibi ſolùm agit ad infamiam alterius detegendam, & non ad aliquam pœnam illi teſti, contra quem obiicitur, imponendam: vt in cap. cùm dilectus.in fi.de ordi.cogni.& in cap.j. de except. & in l. Lucius.ff.de his qui no.inf. Secus ſi ageretur principaliter ſuper criminibus ad pœnam imponendam: quia tunc compelluntur ſecundum leges, vt in l.ſi quando.C.de teſt.& in cap.ſuper,eod.tit.& cap.fin. de teſti.cog.& per Innoc.& Collect.vbi ſuprà. a

a Dic tu poſt Ioan.Andr.Hoſtienſ.Ioan. Cal. Anto. & ſic in præalleg. cap. dilectorum. quòd aut teſtes nominantur ſuper cauſa ciuili merè: aut ſuper crimine. In primo † caſu aut non 1
ſunt perſonæ priuilegiatæ, & tunc de iure ciuili ſunt indiſtinctè compellendi, vt in præallega. l.ſi quando. Sed de iure canonico primò ſunt monendi: & ſi requiſiti teſtificari noluerint, ſunt cogendi: quia præſumitur quòd timore vel gratia,&c. Aut ſunt † perſonæ priuilegiatæ, de quibus iiij.quæſt. 2
iij.§.item in criminali.verſic.item l.Iulia, iudiciorum. & duobus verſic.ſequen.& poſui ſuprà q.iij.Et tales ſecundum leges non compelluntur, vt in dictis iuribus, volentes tamen admittuntur.iij.quæſt.v.cap.j.ſed ſecundum canones, ſecundum Hoſtienſem diſtinguitur, aut veritas per alios haberi poteſt, & tunc non compelluntur. Aut † per alios haberi non poteſt.tunc ſecus:nam alijs probationibus deficientibus, indiſtinctè ſunt omnes compellendi,ſecundum Siculum. & tenet etiam in cap.primo,eod.tit.Aut nominantur teſtes in criminali: & tunc vbi agitur directè de crimine, ſiue criminaliter, ſiue ciuiliter compelluntur in vtroque foro: exceptis clericis † qui non compelluntur in cauſa ſanguinis: & honeſtum eſt 4
idem ſeruari in laicis qui volunt eſſe clerici. Si autem de crimine excipitur aut ſequitur aliquis effectus punitionis, putà repelli à promotione, & compelluntur teſtes. ſecus ſi nulla punitio inde ſequitur: putà quia repellit tantùm à teſtimonio vel accuſatione. quod intellige niſi magnum fieret parti præiudicium,quo caſu eſſent compellendi,vt in cap.fin.de teſtib. cogen. & ita voluerunt Hoſtienſ. in præallega.cap.j.& cap.dilectorum.alle.& etiam ibidem Anto. Veruntamen Sicul. in eod. capit. dilectorum. vlt. col. dicit quòd † in cri- 5
minali ſi veritas aliunde non poteſt haberi, indiſtinctè ſunt omnes compellendi, etiam ſi de crimine excipiatur con-

tra teſtes. Nam ſi teſtes criminoſi admittantur, cùm præſumptio ſit contra eos de falſitate, vt not. in c. teſtimonium, de teſt. reus reportabit iniuſtè damnoſam ſententiam: & ſic punietur innocens, quod eſſet abſurdum. maior eſt enim fauor vt innocens non puniatur, quàm vt puniatur nocens. l. abſente. ff. de pe. ſa. c. ſacris. de ſepul. ſi ergo compellantur teſtes vt puniatur reus, fortius quando reus certat vt iniuſtè non damnetur ſi verò adſunt aliæ probationes, tunc non coguntur niſi conſtet quòd malitioſè reus ſubtraxerit teſtes. vt in c. peruenit & no. Innocen. in c. ſuper eod. ti. Ego intelligerem dictum Sicu. quando dicit quòd cùm excipitur de crimine contra teſtes, poſſint compelli quando immineret magnum præiudicium ipſi reo, ſi non compellerentur: vt quia ageretur de cauſa ſtatus aut ſimili: quod etiam ſentit Hoſt. in prealle. c. dilectorum. & bene fa. c. ſi. eod. titulo.

a ADDITIO. Super crimine. An teſtes veniant compellendi, vide Feli. poſt Bal. & alios in alleg. c. cùm dilectorum.

SVMMARIVM.

1 *Defenſor litis veniens ſine mandato, cauens tamen de iudicato ſoluendo, poteſt conſtituere procuratorem ante litis conteſt.*

Quoniam per ſatiſdationem dominus litis efficitur. & nume. 2.

3 *Defenſor condemnatus an repetat ſumptus litis.*

4 *Defenſoris confeſſio an præiudicet domino.*

QVAESTIO CCCCXIIII.

a ITEM fuit quæſitum, [a] an defenſor † veniens ſine mandato, 1 & cauens de iudicato ſoluendo,
1 poſsit conſtituere procuratorem ante litem conteſtatam? Concluſum fuit quòd ſic, vt expreſsè tenet Specul. tit. de proc. §. j. ver. ſed nunquid defenſor. & per Ioan. And. eod. tit. c. j. lib. vj.

a a Quia † talis defenſor poſt ſatiſdationem eſt dominus litis. vt no. Bar. & doc. in l. Titius. ff. eo. ti. Item iſte facit litem ſuam adeo quòd ea cauſa iudicati poteſt conueniri: & ſententia contra eum mandabitur executioni. l. ſi ſe non obtulit. ff. de re iudic. l. Plan. & ibi Bart. ff. de proc. Spec. in titu. de execut. ſenten. §. iiij. verſic. quid ſit ſententia. & titu. de procur. §. j. alleg. verſi. ſed nunquid defenſor. Et quòd poſſit ante lit. conteſt. ſuſtinere teneat Ioan. de Fan. & Domi. in præalleg. c. j. ver. licet, Dy. Bart. & Ioan. de Pra. in l. Titius. ff. de procurat. Dy. & Bar. in l. ſolutionem. ff. de ſolutio. Adde quòd licet talis defenſor patiatur, ſicut dictum eſt, executionem ſententiæ, habet tamen beneficium vt teneatur niſi quatenus facere poteſt l. verum, in
3 prin. & ibi Bart. ff. pro ſocio. An † defenſor condemnatus repetat ſumptus litis. vide gl. in l. ea parte. ff fa. her. Pet. in l. etiã. C. manda. gl. in l. liberto § litem. ff de neg. geſt. Nico. de Nea. in l. iij. § fin. de contra. iudi. tu. & per Bart. in l. ſi quis. §. in hac. ff. iudi. ſol. Et an & quando habeat regreſſum contra domi-
4 num, per Bart. in l. alia. in prin. ff. ſol. mat. Et an † defenſoris confeſſio præiudicet domino. in l. certum. §. ſed an ipſos & ibi Bart. ff. de confeſ. Spec. eod. titu. § iiij ver. ſi verò. & Sicu. in c. j. vt lit. non conteſt. vbi tenet quòd non tenet niſi ſequatur ratificatio domini. Adde quòd defenſor debet nomine defenſoris condemnari. Innoc. in c. cùm ſuper. de re iudi. Bart. in d. l. liberto. §. litem. Bal. in margarita. ver. ſententia. ver. xx. qui alleg. Innoc. in c. cauſam. quæ filij ſint legiti. vide Bart. in l. j. C. de ſenten. & Specu. eo. titu. §. iij. ver. ſi autem & Bart. in alleg. l. ſolutionem. in fi. ff. de ſolu.

a ADDITIO. Defenſor veniens ſine mandato. aliter determinauerunt domini de Rota deciſ. cclxix. in antiq. & deciſ. lxxvij. in no.

SVMMARIVM.

1 *Quis vel qui relatiua an faciant conditionem.*

2 *Conditio nunquam eſt de præſenti, vel præterito.*

QVAESTIO CCCCXV.

a ITEM fuit quæſitum: [a] promiſi tibi dare centum quæ debet mihi Titius, non fuit probatũ, quòd Titius aliquid mihi deberet: an ego debeam condemnari? Concluſum fuit † quòd non, quia iſtud relatiuum quis vel qui, adiectiuum ſecundæ vel tertiæ perſonæ facit conditionem: vt eſt gloſſ. in l. ſi ſic. §. ſi mihi. ff. de leg. j. & in l. legaui. ff. de lib. lega. & l. iij. & penult. C. de fal. cau. adiect. lega. & l. quod ſæpe. §. in his. ff. de contrahen. emp. quod tene menti: ergo perinde eſt ac ſi dixiſſet promitto centum ſi Titius debet: ergo oportet probare Titium debere: & ſic contractum exiſtere. vide etiam qualiter iſtud relatiuum quis vel qui, facit conditionem. in l. nuper. §. fina. ff. de lega. iij. per Cyn. in l. ſi quis argentum. C. de dona. 1

a Aduerte quia Bar. in præalleg. §. ſi mihi. & in l. demonſtratio, in iij. col. dicit non eſſe verum quòd relatiuum quis vel qui iuncto verbo præſentis temporis faciat conditionem: quia † nunquam conditio eſt de præſenti vel præterito. vt l. ſi ita 2
ſtipulatus fuero hanc. ff de verbo. obli. & tex. qui in præalleg. §. ſi mihi appellat conditionem. & l. cùm ad præſens ff ſi cert. petat. impropriè loquuntur. Nam loquitur de demonſtratione, cuius defectus extinguit ſubiectum rei legatæ, & per conſequens legatum ſicut defectus conditionis: ideo ibidem eam appellat conditionem. Et ideo ſecundum Bart. text. illius. §. hoc innuit, quòd defectus debiti demonſtrati quantitate non expreſſa facit deficere ſubiectum legati. Idem ſi quantitas exprimatur: & ipſi debitori vel tertio relinquatur: ſecus ſi per debitorem creditori. Sed ſi legas tibi decem, quæ debet, licet non appareat quòd teneatur teſtator ad illa decem: tamen legatum valet Vbi verò dictum relatiuum adiungitur verbo futuri temporis bene facit conditionem. vt l. Stichum qui meus erit. ff. de lega j. & in præalleg. l. nuper, in fi. vide Bart. vbi ſuprà in l. j. ff. de condi. & demon. viij col.

SVMMARIVM.

1 *Pupillus factus adultus non ſuccedit tutori vt vniuerſalis ſucceſſor. Nec dicitur eadem perſona cum tutore, vt hæres cum defuncto.*

2 *Iuramentum non egreditur perſonam iurantis.*

QVAESTIO CCCCXVI.

ITEM fuit quæſitum. [a] an pupillus laicus factus adultus poſsit conueniri coram iudice eccleſiaſtico ad obſeruationem iuramenti præſtiti per tutorem tempore tutelæ, & ipſa tutela finita? Concluſum fuit quòd non, 1 quia † talis pupillus factus adultus nõ ſuccedit dicto tutori, vt vniuerſalis ſucceſſor: ad hoc vt dicatur eſſe eadem perſona cum tutore, ſicut hæres cum defuncto. Item iuramentum strictè ſumendum eſt, ita quòd non comprehendit alias perſonas, quam reperiatur tam de iure quàm de conſuetudine comprehendi. vt in c. cùm C. laicus. de foro compe. lib. iij. a 1 1

a Adde in eo quod ſuprà dictum eſt ſecus eſſe in hærede, quod ponit Sicu. in c. cùm ſit generale 2. xj col. de fo. com. verum hæres laicus poſſit conueniri coram eccleſiaſtico iudice ſuper obſeruatione iuramenti præſtiti per laicum eius prædeceſſorem. Abbas anti. in c. veritatis. de iureiuran. & in c. fin. de ſepul. tenuit quòd ſic. arg. in l. hæres abſens. ff. de iudi. & dic ſic fuiſſe aliàs determinatum. Illud tamen non placet Ioann. And. in præalleg. c. fin. Ant. in alleg. c. cùm ſit generale. & do. in allega. c. cum. C. laicus. quia defunctus poterat conueniri ex proprio iuramento. & ita tenet. in alleg. c. fina. ponderat tamen dum dicit, à ſe præſtito: ſed iuramentum † non egreditur perſonã iurantis. Eſt enim perſonale ex parte iurantis, vt in præalleg. c. veritatis. & hoc dictum communiter teneri dicit idem Sicul. per modernos, ſed vtrunque dictum ſaluando dicit eſſe diſtinguendum: quòd aut conuenitur actio ex eo contractu. & non poterit agi coram iudice eccleſiaſtico. & ſic procedit opi. Ioan. Andr. Aut vult agere indirectè implorando iudicis officium, vt compellatur hæres ſatiſfacere ad exonerationem animæ defuncti & poterit, vt in c. à nobis. in fin. de ſenten. excommunic. & ſic procedat opi. Abb. quam & ſemper ſeruari vidi in curia archiepiſcopali Tholoſæ. 2 2

1 Aoortto. Quòd non. An autem iuiamentum tutoria escludat pupillum à beneficio reſtiuutinois:vide per do. Alex. in conſi.xxj.in v.vol.

2 c.cùm ſit generale. Adde Feli.in en.c.vj.col.verſi.limita vj. qui tenet illud, de quo hic iu verſic.ſed vtrunque.

QVAESTIO CCCCXVII.

a ITEM fuit quæſitum. ᵃ an conſules alicuius loci poſsint conſtituere penſionem perpetuam, vel per annos ſine conſilio vniuerſiatis, vel conſiliariorum
1 ſuorum alicui procuratori, vel aduocato? 1 Conclusum fuit prout no. Bart. in l.ciuitas.ff.ſi cer.peta. vbi diſtinguit: quia aut ipſa vniuerſitas hoc facit, & non dubium quòd valet: aut ipſius adminiſtratores cum conſiliariis ſuis. & tunc valet etiam: & ita intelligitur glo. ſuper rub. C. quæ ſit longa conſue. Aut hæc faciunt adminiſtratores: & ſine conſilio: & tunc aut habuerunt mandatum, & tunc poſſunt: aut non: & tunc nō poſſunt.ff.quod vi aut clam. l.prohibere.§.planè.vide plenè per Inno.in c.quod quibuſdam.de fideiuſſoribus. & per Coll.

a Et Sicul. & alius qui omnea tractant, an & quando ex mutuo facto adminiſtratoribus ciuitatis vel eccleſiæ poſſit ciuitas vel eccleſia conueniri. ſed ad deciſionem materiæ, vide quæ plene ſcripſi ſuprà q.cccxlviij.

1 Additio. Aduocato.de ſalario aduocatorum, & quale ſit peculium, vide Gui.pap.plene q.cxc.& quod ibi ſcripſi.

SVMMARIVM.

1 *Quæ in alicuius actus conſtitutione requiruntur eadem in eiuſdem reuocatione etiam requiruntur.*

QVAESTIO CCCCXVIII.

a ITEM an valeat ₐ reingroſſatio inſtrumenti iam cancellati facti iudicis authoritate abſq; partis vocation. † Concluſum fuit quòd ſi partes, quæ debebant vocari non interfuerint exemplationi, quòd non valet.per no.Innoc.in c.Albericus.de teſti. & in c.ſi inſtru.de fi.inſtr.per Collec.in c.cum dilecta. de confir.vti.vel inuti.& in cap.dudum.de conuer.coniug.& per Sicul.de inſtr.edit.§.oſtenſo.quaſi per totum.per Cy. in authen. ſiquis in aliquo. C. de eden. per Bar.in l.chirographis.ff.de admini.tu.addens ra-
1 tionem: quia illa † quæ requiruntur in conſtitutione alicuius actus, in eiuſdem reuocatione requiruntur. vel.ſi vt proponis.C.de nup.la ij. Sed in conſtitutione inſtrumenti à primordio requiritur conſenſus illius, cuius intereſt, ergo & in reuocatione: vt per Col.in c.cū p.tabellio.de fi.inſt.& C.de diſcuſſo. l.ij. li x.& ibi gl.& no.in Spe.de inſt.edi.§.poſtremo.ver. ſed videmus.circa fin.quanuis ſecus ſit de iure: vt in auth.de tab.§.j.vbi glo.ſuper verbo, ipſos.colla.iij.

a Sed ſecundum Barto. illud eſt ſpeciale in vrbe Conſtantinopolitana, & quòd debeant vocari quorum intereſt. tenet Sicu.poſt Innoc.in præalleg. c. ſi inſtrumenta. idem Hoſtien.
1 & Sicu.in alleg c.cum P. 1 tenent Sicu.& communiter doct. In alleg.c.Albericus.legiſtæ & maxime Bart.in præalleg.auth. ſiquis in aliquo.idem Ro.deci.x.aliàs deciſ.j.de fid.inſtrum.in no.& deciſ.cclxiiij.aliàs deciſ.ij.eo.tit vbi tenent quòd inſtrumenta extracta in partibus in vim compulſoriæ parte non vocata non faciunt fidem: & hoc eſt bene notandum ſecundum Sicu. in alleg.c. albericus. nam multi erant facientes ſolum exemplari per notarium authoritate iudicis.& quando eſt inſtrumentum quod ſpecialiter non tangit aliquem ſicut priuilegium vel indulgentia & ſic non eſt ſpecialis aduerſarius: debent ſaltem per edictum ſolenne vocari omnes quorum intereſt ſeu intereſſe poteſt ſecundum Innoc. & Sicul. ibidem. Aliàs non valeret exemplatio niſi fieret per illum qui illud conceſſit. & conſuluit Hoſt.in alle. cap.cùm p.quòd ſuper hac vocatione fiat publicum inſtrumentum, aliàs ſi diceretur in exemplatione quòd fuerit facta parte vocata & non comparente, non ſtaretur his verbis enunciatiuis, ſecundum Sicu. in alleg. c albericus.per not.Bart. in præalleg. authen.ſi quis in aliquo.& Innoc.in cap.quoniam contra.de proba. Secus ſi in publicatione ſeu exemplatione diceretur partem fuiſſe præſentem. quia tunc tractu temporis præſumeretur citatio ex quo præſens fuit & non contradixit, per no.per ipſum in alle. cap.quoniam.& per Innocen. in cap. inontuit. de eo qui fur. ordin.rece. faciat ergo fieri proceſſum de vocatione vel inſtrumentum, prout dicitur in cap. ſignificauit. de teſt.& illud cuſtodiat ſicut exemplatum, iuxta gl.not. in cap. cùm in iure. de offic.deleg.

1 Additio. cap.cùm P. Adde Felin.in eod.cap.& ibi vide Guid.pap.quæſt.ij.

QVAESTIO CCCCXIX.

ITEM fuit quæſitum, ᵃ an ſi creditor confeſſus a
fuerit ſe recepiſſe debitum à debitore de iure canonico excludatur præſcriptione xxx. dierum, vt l.in contractibus.§.ſuper cæteris.C.de non nume. pecu. Concludit Ioan.Andr. In regula iuris, locupletari. de reg.iur. libr.vj. quòd non. per not. in cap.fina. de præſcript.

a Idem voluit Ioan.Fab.in præalleg. l.in contractibus. Hoſtienſ.Ioan.Andr. & Barbat.& communiter doctores in cap. fin.de ſolutio.dicentes poſt Hoſtien. & in eccleſiis & eccleſiaſticis perſonis reſpectu eorum patrimonij non habent locum præallegata.l.in contractibus.& l.ſi ex cautione.licet Sicul.in d.cap. fina. contrarium teneat, videlicet quòd tam eccleſiæ quàm clerici non poſſunt poſt biennium proponere exceptionem non numeratæ pecunię, ſtantibus regulis diſponentibus ſuper probatione, niſi in ſtatu ſuo.

QVAESTIO CCCCXX.

ITEM fuit quæſitum ᵃ. Si aliquis impetrauerit a
literas contra aliquem ad aliquem iudicem delegatum, an reus conuentus poſſit talem impetrantem coram ordinario iudice impetrantis conuenire? Concluſum fuit quòd ſic, per not. Innoc. in cap.fin. ſuper ver.reus.de præſcrip.quanuis Legiſtæ videantur tenere contrarium per l. cùm Papinianus. & authen.& conſequenter. & in corpore vnde ſumitur. C.quomodo & quando iudex.

a Idem voluit Compoſtel. in allega. cap.fina. vbi Sicul. diſtinguit quòd aut quis vult trahere eundem coram diuerſis ordinariis ſuper pluribus actionibus quę commodius poſſunt tractari apud vnum: & tunc locum habet opi.glo.in præalleg. cap.fin.ſuper ver.literas. Aut volo te conuenire coram delegato & ordinario: & tunc aut prius incepi te conuenire coram ordinario: & obſtat exceptio ſi volo te conuenire coram delegato ſuper alio dummodo poſſim commodè coram ordinario iſtam actionem promouere, arg.d.dicti cap. Aut prius conueni te coram delegato.& tunc locum habet opin. Inno. & Compoſtel. vt poſſim te trahere coram ordinario ſuper alia, ne actione mea interim fruſtrer, & maximè hoc procedit ſi volo te conuenire coram ordinario ſuper actione exorta poſt reſcripti impetrationem. Adde quòd dictum ca. fi. habet locum non ſolùm in perſonalibus actionibus: ſed etiam in realibus: vbi eſt eadem ratio: quod tenere videtur Hoſtien. & Ioan.And.in cap.diſpendia.eo.tit.lib.vj. & ibi vide per Dominic.& Sicul. quia ita expreſsè voluit in præalleg.cap.fin.

SVMMARIVM.

1 *Locatore vendente domum vſufructuarius poteſt expellere conductorem.*

Niſi ratione obligationis inquilinus habeat de iure ius hypothecæ.

QVAESTIO CCCCXXI.

ITEM fuit quæſitum a, † Locaui domū meam, a
poſtea vendidi vſumfructum dictæ domus: an vſuſ- 1

fruct

3 fructuarius poſsit expellere conductorem? a Concluſum fuit quòd ſic, per l. arbores. §. penſiones. ff. de vſufruct. & ibi tex.

a Idem eſt dicendum de quocunque ſucceſſore ſingulari. vt in l. emptorem. & l. ſeq. C. de loca. & conduc. & ibi per Cy. Io. Fab. Bart. Bal. & Salic. Quod limita ſecundum Bart. in alleg. l. emptorem. Niſi colonus haberet ius in re: vt quia conduxit ad non modicum tempus: tunc enim emptor tenetur ſtare colono ſeu conductori: cùm enim habeat vtilem rem & ſic actionem, multo fortius exceptionem vt l. j. §. quod autem ff. de ſuperfi. Et per hoc quando de locatione eſt inſtrumentum & in ſtipulatione obligant partes hincinde omnia bona ſua pro
1 prædictarum obſeruatione, tunc † ratione prædictæ obligationis poteſt dicere colonus vel inquilinus ego habeo ius hypothecæ iure, & ſic nolo inde recedere donec mihi ſatisfiat de pœna vel intereſſe meo, cùm hæc res mihi ſit obligata. Et ita de facto dicit idem Bart. in alleg. l. emptorem. obtinuiſſe de facto. & cùm ſibi occurriſſet, faceret fieri proteſtationem à cõductore, vt diceret ſe detinere pro obligatione ſibi facta. & quod ipſum non inquietaret quod dixit eſſe perpetuo menti tenendum. idem voluit Bald. in præallega. l. emptorem ij col. & Salic. ibidem. de quo per Bal. in l. j. verſi. pone maritus. C. de fruct. & lit. expen. Limita etiam niſi ſucceſſor particularis eſſet neceſſarius ex legis diſpoſitione. Et tunc ſi locator habebat plenam adminiſtrationem ſucceſſoris tenetur ſtare colono. vt in l. ſi tutelæ. ff. de admini. tuto. Aut adminiſtrabat ipſo locator ratione iuris quod habebat in re: vt in fundo dotali maritus: tunc cautione præſtita tenetur mulier, non ergo præcisè ſed cauſatiuè. l. ſi filio. § fin ff ſolu. matri. ita dicit Sali. in alleg. l. emptorem. & ibi. Bal. & Clauaſ. in §. locatio. verſi. aa.

1 Locaui. Adde Rotam deciſi. 2. tit. de emptio. in antiq.

2 Addition. An vſufructuarius poſſit expellere conductorem. Vide de hoc Guid. pap. deciſi. delphi. q. cccccxl. & cccccLxxxiiij.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes repulſi propter excommunicationem, vel alia ex cauſa, poſt publicationem per viam reſtitutionis in integrum poterunt iidem produci.*

QVAESTIO CCCCXXII.

a ITEM fuit quæſitum. a Produxi † teſtes tres, fue-
1 runt expulſi per excommunicationem, vel alia ex cauſa: & non pro culpa mea. Nunquid poſt publicationem poterunt iidem vel alij produci per viam reſtitutionis in integrum ex clauſula generali, ſi qua mihi iuſta cauſa? Concluſum fuit quòd ſic, per nota. Innocen. poſita in c. auditis. in fin. de in integr. reſtitut.

a Adde quòd ſi ex ſubtractione aduerſarij fuerit etiam quis impeditus producere teſtes ante renuntiationem ſeu publicationem aliorum: vtputa quia interrogauit illos teſtes an ſcirent aliquid in illa cauſa, & illi vt producerentur, malitiosè dixerunt quòd non, quibus iſte credens conſenſit publicationi aliorum, productioni renuntians. Audietur nihilominus per beneficium reſtitutionis in integrum ex clauſula generali, ex quo fuit certioratus de iuramento per eos præſtito de non teſtificando poſt conſenſum renuntiationi & publicationi teſtium: hæc enim eſt iuſtiſſima cauſa admittendi maximè in odium aduerſarij: aliàs reportaret de malitia ſua commodum contra ea. & ſi neceſſe. de do. poſt diuor. reſti. ſi verò ante conſenſum publicationi ſeu renuntiationi præſtitum ſciuit de hoc iuramento & nihil dixerit, vel non curauit eos producere, tunc non audietur: & ſic procedit text. in c. intimauit. de teſti. & limitatur per Sicu. & doct. Sed quid, tempora ſunt limitata pro teſtibus producendis, quæ licet poſſint abbreuiari, non tamen poſſunt prolongari. iij. q. iij. c. ſpacium. modo pars petit ſuperſedi à receptione teſtium vel cauſæ diffinitione, donec poſſit habere teſtes vltra marinos captos vel infirmos. Innoc. Hoſtien. Ioan. And. & Sicu. in c. vltra tertiam. de teſt. dicens quod non debet audiri vltra tempora ſtatuta: poterit tamen ei poſt apertoram atteſtationum ſubueniri per beneficium reſtitutionis in integrum præmiſſa cauſæ cognitione ſummaria. da in integr. reſtitu. cap. ij. & c. ex literis. Et melius eſt poſt publicationem & ſententiæ prolationem eidem taliter ſubuenire quàm differre, ne detur materia malignandi, ſecundum Ioannem Andræam.

SVMMARIVM.

1 *Legis auxilium fruſtra inuocat qui in legem committit.*

2 *Violenter abſtractus ab eccleſia reſtitui debet.*

3 *Extrahens violenter quem ab eccleſia læſæ maieſtatis crimen incurrit.*

4 *Eccleſiæ in dubiis eſt fauendum.*

5 *Immunitas eccleſiæ eſt de iure diuino.*

6 *Omnes liberi gaudent immunitate eccleſiarum.*

QVAESTIO CCCCXXIII.

ITEM fuit quæſitum. a An ſi aliquis ſemel commiſerit ſacrilegium in eccleſia vel cimiterio: & poſtea ob aliud delictum per eum commiſſum fugiat ad eccleſiam, gaudere debeat immunitate, vel locum habere debeat, capi. inter alia. de immuni. eccleſia. Concluſum fuit quòd non debeat gaudere. per capit. ſi epiſcopus. cum capit. ſeq. xvij. q. iiij. & per c. fin. de immunit. eccle. a

a Idem videtur tenere Sicu. in eo. c. ſi. quia puniri debet quis in eo in quo deliquit: & quia † fruſtra legis auxilium inuocat 1
qui committit in legem, & per conſequens contra eccleſiam. Et licet prædicta l. fin. loquatur de homicidio vel mutilatione, tamen etiam habet locum in aliis delictis grauibus ſecundum Sicul. ibidem propter identitatem rationis. ſecus eſſet in non enormibus. & idem voluit Clauaſ. in § immunitas. verſi. xvij. vbi tenet quòd ſi quis commiſit maleficium in eccleſia, ſed non ſub ſpe vt defendatur ab eccleſia. quod debet gaudere immunitate per d. c. ſi. quamuis Sicu. contrà, cuius opi. ſeruatur. Adde quòd † violenter abſtractus ab eccleſia in caſu quo 2
debet gaudere poteſt petere de iure reſtitui, cùm de facto ſit priuatus: ſecundum Sicul. in alleg. c. inter alia. & Bart. in l. præſenti. C. de his qui ad eccle. confu. concordat Old. conſi. liij. & eccleſia poteſt agere cùm ſit eius libertate ſpoliata: vt in capi. miror. xvij. quæſtio. iiij. & ideò liberantur, niſi reſtituant. idem Clauaſ. vbi ſuprà. verſic. aa. Et † qui tales extrahit violenter, 3
conſtringit, aut requiem, vel veſtem, aut victum denegat crimen læſæ maieſtatis incurrit: & vltimo ſupplicio venit feriendus. dicta l. præſenti. de iure vero canonico debet excommunicari, & condemnari pecuniariter, & imponi ſibi publica pœnitentia: nec reſtitui communioni, niſi reſtituat quem violenter extraxit. vt in c. minor. & c. ſiquis contumax. & c. quiſquis. & quod ibi no. xvij. q. iiij. Et quia nuper quædam quæſtio de facto circa materiam iſtam mihi contingit, ipſam annectere decreui: videlicet, an ille qui iurauit tenere obſtagium pro debito, ſi aufugiat, redire teneatur: & ad hoc compelli poſſit, ſi ad eccleſiam confugerit. huic ſimilem fermè quæſtionem formaſſe videtur Bart. Brix. quæſtione dominicali. xxxvij. de illo videlicet qui die ſolenni per cuſtodem fuit dimiſſus audire miſſam cum ſacramento de redeundo: qui poſtea de eccleſia nolebat exire. Et omiſſis rationibus pro & contra ſoluendo diſtingue cum eodem Bart. & Tancre. quòd aut iuſtè detinetur à poteſtatẽ habente, & tunc redire tenetur. Si verò iniuſtè & à poteſtatem non habente, & tunc ſecus: & facit quod no. in cle. paſtoralis. de re iudi. ver. nunquid etiam. in gl. per hanc. putat tamen idem Bart. quod caſu quo teneatur redire, eccleſia non debet illum reddere: nec debet violenter trahi: niſi primo ſit ſecuratus de vita & membris. per dictum c. inter alia. cum concor ita refert Ioan. And. in addi. Spec. tit. de iureiur. ſuper rubric. Idem Sicul. in præallega. c. inter alia. Bart. in l. relegati. ff. de pœn. Clauaſ. vbi ſuprà. verſic. xix. Si verò talis tenens obſtagium non iurauit, tunc videtur diſtinguendum: quia aut eſt propter debitum tributi publici, & tunc extrahetur de eccleſia in authentic. de mand. prin. §. tributorum verò publicatorum. colum. iij. & ibi gloſſ. Sed Cyn. poſt Petr. in l. præſenti. tenet quòd non extrahetur de eccleſia: ſed ibi citabitur: & ſi ſe defendat bene quidem, ſin autem procedetur ad miſſionem in poſſeſſionem. quòd placet Sicu, in prælle. c. inter alia. Nam in dubiis † fauendum eſt eccleſiæ. & facit d. l. 4
præſenti. Nec potuit imperator præiudicare per ſuum ius nouiſſimum immunitati eccleſiæ à lege ſiue canone conceſſæ: cùm iſtud priuilegium ſit datum nõ ſubdito. iuxta no. per Inn. & Doct. in c. nouit. de iudi. cum igitur per l. præſenti, præbetur immunitas indiſtinctè quibuſcunque conditionis exiſtant

per ius

per ius authenti.non potuit diminui. Præterea iura canonica
loquuntur generaliter in prælleg.c.minor. & c.ſiquis contu-
5 max.xvij.q.iiij.& d.l.præſenti.ergo,&c.maximè † cùm immu-
nitas huiuſmodi videtur de iure diuino, iuxta illud quòd legi-
tur tertij Regum. ij. c. de Adonia qui fugiens ad cornu altaris
tabernaculi ſaluus euaſit à Salomone. Vnde Ioan.And.in add.
Spec.tit.de immuni.eccl.& Old.conſi.liiij.dicunt quòd fugiēs
pro debito ad eccleſiam,cùm de iure cōmuni homo liber non
capiatur pro debito,nec debitor ſeruire cogatur. C. de actio.
& obli.l.ob æs.& c.lator.de pigno.non debet extrahi : quia ſi
extra eccleſiam eſſet,non caperetur : & ſatis eſſet ſibi cedere
bonis.C.qui bo.ced.poſ.l.j. ſed in multis locis per ius muni-
cipale liber homo capitur pro debito etiam in quibuſdam ſer-
uiturus creditori quo caſu ſecuritate pręſtita debet extrahi,ne
fraudetur creditor ipſius ſeruitio:ſicut de ſeruo vel conditio-
ni adſtricto dicitur in prælle.l.præſenti. §. ſanè nec immuni-
tas eccleſiæ conceſſæ quoad vitam vel membrum fugiens , in
alleg.c.inter.cum concor. debet lædere ius burſale partis. C.
de in ius voc.l.ij bene facit. C.de raptoribus. xxxvj. q. j. vnde
exactores tributorum fugientes ad eccleſiam ſoluere compel-
luntur.vt in l neq;.in d.auth.de man.princi. Si in caſibus in qui-
bus de iure capitur in illis poteſt extrahi ſecundum Io.And. &
Old.vbi ſuprà.cùm autem Ioan.Fab.in §.fi.inſtitu.de actio.de
conſuetudine Franciæ nemo poſsit capi pro debito ciuili niſi
ad hoc ſit obligatus,ergo non poterit extrahi. Innoc. verò in
alleg.c.inter alia.in verſ.membra.dicit quòd ſiquis extrahatur
ab immunitate iuxta c.prædictum, non erit in carcerem mit-
tendus. Clauaſ.vbi ſuprà.ver.av.tenet Sicul. & Cy. idem Bart.
in alle.§.ſed neque.idem videtur voluiſſe Hoſt.in ſum.dum in
§.inquantum dicit generaliter quòd pro debito non debet
inuitus extrahi.Idem Ioã.Fab.in l.j.C.de his qui ad eccl. con-
fu.& in §.ſed & in eo tempore.inſti.de his qui ſunt ſui vel alie.
6 iu.vbi dicit † quòd omnes liberi gaudent immunitate de iure
canonico & approbata conſuetudine. idem Ludo. Ro. conſi.
ccxxvij.& conſi.ccxxxiiij. Idem videtur voluiſſe Salic.in auth.
ſiquis ei. C. de adult.vbi dicit quòd de iure canonico eccleſia
habet immunitatem præterquam in caſibus.c. inter alia. & c.
fi.vnde dicit quòd iudex ſecularis in ipſis caſibus debet epiſco
pum requirere antequam extrahere, per dictum §.ſed neque.
in verſi.auxiliabuntur. Idem in alleg.l.ij.& in l.præſenti.circa
fin.idem Ioan.de Imo.Guli.de Monte lau. & Fran.de Zab. in
cle.j.de pœniten. & remiſ. dicentes eandem immunitatem in
eo conſiſtere quòd victualia non mutabuntur , neque veſtes,
& quies iuxta dictam l. præſenti. nec arctabuntur quominus
poſſint adire cameram ſecretam.xvij.q.iiij.c.diffiniuit.viuet ta
men ibidem de ſuo ſi habet,vel laborabit , ſi poteſt , vt viuat,
alioquin eccleſia ſibi prouidebit ſecundum Archid. poſt Hug.
in eo.c.diffiniuit.& Sicu.in d.c.inter alia.& idem Archid.in c.
id conſtituimus.ex.cau.& q. quod in debitore ſeruari debet.l.
præſenti.& c.inter alia.Et iſta communis opi.in d.q facti præ-
ualuit, adeò quod non fuit dictus debitor,de quo in themate
extractus.

SVMMARIVM.

1 *Delegatus principis poteſt puniri vt criminoſus ab ordinario loci vbi crimen fuit commiſſum.& nu.2.*

3 *Ordinarius poteſt reſiſtere delegato , quando vellet procedere in caſu non incluſo in ſua commiſſione.*

QVAESTIO CCCCXXIIII.

a ITEM fuit quæſitum.[a] An ſi † delegatus à prin-
1 cipe delinquat,ordinarius poſsit eum punire? pro &
contra eſt in authen. qua in prouincia per Cynum.
C.vbi de crimine agi oportet. Et tenet concluſiuè
quòd ſic. vide text. in authentic. vt iud. ſine quo-
quo ſuffra. §.volumus. collatio.ij. per capit.j. de of-
ficio deleg.& in capitu.dilectus.de pœnis.& ibi ple-
nè not.

a Idem voluit Bald. poſt Petr. & Cyn. in præallegat. au-
thentic.qua in prouincia. Sicul. poſt Ioan.And. in c. fin. de re-
ſcript.inducit gloſſ. ibidem ſingul. ad quæſtionem nunquid
delegatus delinquens in delegatione ſua poſſit conueniri
coram ordinario loci. Legiſtæ antiqui hanc vt dicunt quæ-
ſtionem tractauerunt in præalleg.authen.qua in prouincia.&
Ioan. And.& Sicul.in cod.c.fin. concludit quòd aut delegatus
delinquit,& in non procedendo. Et tunc quia ſolùm exceſſit
contra papam in non parendo mandatis ipſius , non poteſt
per alium inferiorem puniri. Aut delinquit † per ſe agendo, 2
& tunc poteſt puniri per ordinarium loci : quia non conueni-
tur vt delegatus,ſed vt criminoſus.ſed dicit Ioan.And.ſe non
credere quòd pendente cauſa coram eo poſsit conueniri co-
ram ordinario,ſaltem vt impediretur procedere in cauſa ſibi
delegata. Nam reſpectu illius cauſæ duntaxat eſt maior ordi-
nario ,vt in cap. ſtuduiſti.de offic. delegat. Adde Franciſcum
de Zaba.in clemen.prima,de offic.ordina.in ij. quæſt. vbi te-
net quòd præſes prouinciæ permittere non debet delegatos
à principe . aliter vti ſua poteſtate, quàm in ſuis literis conti-
neatur:& ſi formam eorum excedant , poteſt in eos animad-
uertere,per d.§.volumus.alleg.cap.nobiliſſimus. xcvij.diſtin.
de offic.deleg.cap.cùm in iure.& c.cùm contingat.de reſcrip.
Et quòd ordinarius poſſit reſiſtere delegato quando vellet
procedere in caſu non incluſo in ſua commiſſione , tenet In-
nocen.in capit. ſi quando. de officio delega.& ibi latè per Si-
cul.ad quod gloſ.ſingularis in cap.ex literis. eodem titu. quæ
dicit iudici volenti mandare executioni ſententiam nullam
imponè poſſe reſiſti,ad quod l.prohibitum. C.de iure fiſci, li-
bro x idem tenet Domini. poſt Archid in cap. ſi eo tempore.
de reſcrip.lib.vj.in princ.ij.col. Ad quod bene facit quod po-
nit Ange.conſil.ſuo clxxv.& clxxxij.& quod not. Bart.in d.l.
prohibitum. & idem Angel conſil. ccxix. dicit quòd aut præ-
latus aut ſubditi non debent obedire falſis aut iniquis literis
de cancellaria Pontificali emanantibus vel Cæſarea.C.ſi con-
tra ius vel vtilit.public. l.iij. & de precib. impera. offer. l.nec
damnoſa.imò & de facto poteſt reſiſti volentibus ſub vmbra
prædictarum literarum aliquam impreſſionem committere,
non data prius copia reclamandi.l.defenſionis facultas.C. de
iure fiſci,libro decimo, propterea dicit Bartol.in præallega.l.
prohibitum. quòd commiſſarij debent ſuas commiſſiones
prius quàm illis exequantur , curiæ præſidia inſinuare, quod
bene ſeruatur in practica:& de hoc ſtant ordinationes Regiæ
& ſtatuta ſynodalia quod ad curias eccleſiaſticas. vide quæ
poſui in repetitione prædictæ clemen.j.de offic.ordi. in quæ-
ſtione. Nunquid punitio delinquentium exemptorum in epi-
ſcopi territorio,ad epiſcopum pertineat? Adde quòd licet ar-
chiepiſcopus delinquat in diœceſi ſui ſuffraganei , non tamen
poterit puniri ab ipſo ſuffraganeo. Nec ſimiliter ligatur idem
archiepiſcopus ſtatuto ſui ſuffraganei,gloſ.& ibi plenè Cal. &
Alua.ac Sicul.in cap.j.de rapt.Idem Sicul. & Feli.in cap. cum
inferior , de maioritate & obedien. Secus autem ſi non eſſet
ſuperior,licet ſit maior:nam poterit puniri à minore ſi delin-
quat in territorio. not.Petr.de Ancha.in clem.j.de fo.compe.
aua.vbi ſuprà dictum. Bald.in cap.j. §.ad hæc.de pace iuram.
fir.& l.ſi quis ſeruo.ad fin.C.de fur. Archid. & do. in cap.j. iij.
q.vj.vide per Feli.in alleg.cap.cum inferiore.

SVMMARIVM.

1 *Introductio & proſequutio idem important.*

2 *Iudex à quo nō poteſt imponere legē iudici ad quē.*

3 *Itineris arreptio ſapit proſequutionem.*

4 *Appellatus non poteſt appellantem cogere ad proſequendum appellationem ante finem anni.*

QVAESTIO CCCCXXV.

ITEM fuit quæſitum. [a] Iudex à quo 1 fuit ap- a
pellatum dixit in apoſtolis, dedi tibi duos menſes: t
an iſti duo menſes cenſeantur dati ad proſequen-
dum vel introducendum? Concluſum fuit quòd ad
introducendum,vt cap.ex inſinuatione. de appella.
cum ibidem not.& in cap.cùm ſit Romana, eodem
tit.per glo.& Innoc.

a Faciunt not. Sicul.& Præpoſi. in eo.cap. ex inſinuatione.
vbi dicunt quòd ſi aſſignatur per iudicem à quo terminus ap-
pellanti ad reuertendum à proſecutione, reſoluitur in ſimpli-
ci terminus ad proſequendum. Adde quòd ſecundum ſtylum
curiæ archiepiſcopalis Tholoſæ , communiter quando ap-
pellatur , ſolet terminus aſſignari appellanti ad introducen-
dum & proſequendum, ſi ſolùm appellans adito notario di-
xerit prout fieri ſolet.introduco appellationem , &c. ad ſuffi-
ciat. Et fuit concluſum quòd ſic : quia † introductio & pro- 1
ſecutio idem important. l. ij. C. de tempo. appell. nam tem-
pus ad proſequendum aſſignari non poteſt per iudicem à
quo,quia † non poteſt imponere legem iudici ad quem : vt d, 2
c.ex

c.ex inſinuatione. & idẽo ſi aſsignaretur, nõ valet quoad hoc vt teneatur proſequi, ſed reſoluitur in eo quod poteſt. videlicet ad iter arripiendum vel ſe præſentandum: nam itineris † arreptio vel præſentatio ſapit proſecutionem. vt in c.cum cauſa. de re iud. & in c.ex parte, ſuprà de reſtitu. Cùm ergo aſsignatur terminus ad proſequendum, ſufficit iter arripere. & ita Old.conſi.lx.quod incip. Eſt tempus in prin. & ita Spec.in tit. de appel. §.nunc breuiter, circa finem: quod intellige verum niſi taliter ad quem eſſet in loco vbi eſſet appellatum, puta in curia, quia tunc eſt terminus ad proſequendum vt aliquid operetur & omni hora qua iret ad palatiũ, diceret ſe iter arripuiſſe. ideò quæritur ſaltem ſe præſentet ſuperiori, ita voluit Rot. 3
4 deci.clvij. Sicu.& Præpo.in c.perſonas.de appel. Adde † quòd quæcunque tempora ſint vel à iudice, vel ab appellante aſsignata, non tamen appellatus cogere poteſt appellantem ad proſequendum appellationem: niſi prope finem anni. ita Pad. de San.cõſ.ciij incip.in cauſa hoſpitalis. ſatis enim fecit termino ſe præſentando. Arch ij.q.vj.c.appellatione.& Old.vbi ſuprà.
1 Additio. Iudex à quo, Vide Guid.pap. in deciſ.gratianop.q.ccccxvj.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio facta per clericum tractum & inuitum coram iudice ſeculari non valet, & num. 2.*

2 *Laici ſunt clericis infeſti.*

QVAESTIO CCCCXXVI.

a 1 ITEM fuit quæſitum. a an † confeſsio facta per clericum coram iudice ſeculari noceat ſibi coram iudice eccleſiaſtico. & an teneatur perſeuerare. Et concluſum fuit quòd non nocet, per c.at ſi clerici.de iud. ſed bene tenetur perſeuerare, niſi contrarium velit probare: prout notatur per Innocen. in c. per inquiſitionem.de elect.& de iſta materia per Specu. titu.de confeſ.§.j.& quinto.

3 a Dic tu poſt Sicu.in præalleg.c.at ſi clerici.quòd † quando talis confeſsio fit per tractum & inuitum coram iudice ſeculari: tunc non compellitur in ea perſeuerare, nec ex ea ſurgit aliquod indicium ſufficiens ad torturam: pro quo videtur tex. in principio d.c.nuper ver. ſi vero. Nam in principio dicit quòd ex hac confeſsione non ſunt aliquatenus condemnandi, & ſatis in effectu condemnarentur, ſi compellerentur perſiſtere in talibus confeſsionibus: vel ſi ponerentur ad torturam.arg.ij.q.vj.c.non ſolent.verſi.ante ſententiam. Item ſtatim in verſi.ſi verò, dicit illos condemnatos, ſi coram epiſcopo ſuo in iure fuerint hoc confeſſi. & ſic ſatis apertè innuit quòd ex prima confeſsione non debet iudex procedere ad aliquam pœnam. Nec valet ſimilitudo de confeſsione extraiudiciali: quia ibi contra iur nihil agitur nec datur materia vſurpandi iuriſdictionem alterius, ſed quando fit per tractum coram iudice vetito, tunc ius violatur: & materia iuriſdictionem eccleſiaſticam violandi tribuitur: & præſumitur quòd fuerit extorta metu: quia † laici clericis oppido ſunt infeſti.ij.q.vij c. 3
laici.& pro hoc quod not. gloſſ. in c. imperialem.de prohibi. feu.alie.in var.debent.prope medium. Si tamen confeſsio fieret per ibidem voluntariè litigantem, tunc dicerem ex illa confeſsione ſurgere indicium vt ſupponatur torturæ, non quòd in veritate confeſsio valeat tanquam facta in iure, quia in iudicio vetito. vt not. in c. ſi diligenti. de foro compatan. per doct.in gloſſ.ſi pro eis. Sed ex quo voluntariè ibidem litigabat & ſponte confeſſus eſt, ſurgit præſumptio non modica. nam ex indiciis quis ſupponitur torturæ: vt l.iij.C. ad l. Iuliam maieſt.vbi gloſſ. notabilis. dicit quòd ſufficit vnus teſtis. fortius ſpontanea confeſsio in iudicio vetito facta. & pro hoc quod legitur & nota.in c.admonet.& c.quod in dubiis. de renun.& hanc veritate ſentit Innoc.in præalle. c. per inquiſitionem in vltima ſolutione, & ibi per Sicu.in pen.col idem Coll. ſentire videtur in eod.c.at ſi clerici. Et inquantum dictum eſt quòd ſi ſuit facta ſponte ſurgit indicium. limitat idem Sicul. niſi fuerit facta confeſsio calore iracundiæ. quia tunc ad nihilum præiudicat etiam ſi facta foret in iudicio comparenti. ad quod tex.not.cum glo.in c.ex literis.de diuor. Item limitat vt compellatur perſiſtere quando agitur de crimine: ſecus ſi merè ciuiliter.ad hoc bonus tex.in c.olim. 1 de reſcrip. vbi vide
1 ibi perquàm latiſsimè per Feli. nu & quando & qualiter confeſsio extraiudicialis de crimine præiudicat.

1 Additio. c.olim.l.ij.col.poſt medium.ver.Eſt igitur regula, vbi ponit regulam quòd confeſsio extraiudicialis in criminalibus non præiudicat, à qua regula ponit nonem fallentias, quæ ibidem plene vide.

SVMMARIVM.

1 *Tempus appellationis proſequendæ non poteſt per iudicem abbreuiari.*

QVAESTIO CCCCXXVII.

ITEM fuit quæſitum. a an † tempus appellationis proſequendæ poſsit per iudicem abbreuiari. 1 a
Concluſum fuit quòd non: vt no.Cy.in l.j.verſi.vlti. 1
quæri ſolet.C.de tempo.app.niſi ex magna cauſa, vt 1
no.in c.ex ratione.de appel.

a Idem Salia.& Bal.in auth ei qui. C.eo.ti. & ibi idem tenet Ioan.Fab.Et iſtud intelligunt de abbreuiatione termini fiendi cauſa appellationis. nam annus datus ad proſequendum & finiendum appellationem.vt cle.ſicut.de appel.in cle.quia licet iudex à quo non poſsit præfigere terminum reſpectu finiendi, vt in c.ex inſinuatione.eo.ti.quia eſſet imponere legem ſuperiori, vt infra certum terminum appellationis cauſam finiret; poteſt tamen terminum reſtringere reſpectu proſecutionis: quia hoc concernit ius partis: licet proſecutio debeat fieri coram ſuperiore, vt dicit Sian.in c.perſonas. de app. vbi hoc tenet Præpo.& idem Sicu.in c.cum ſit.Ro.eo.ti.vbi etiam tenet quòd exiſtente magna cauſa, puta ſcandalo vel alia vtilitate publica ſuadente poterit iudex à quo minuere terminum x. die. præfixũ ad appellandum: quia per hoc non præfigitur lex ipſi ſuperiori, ſed parti quæ habet appellare.licet gl.& Ang. in l.ij.ff.de re iudi.& Fran.in cle.quamdiu teneant quòd etiam de partium conſenſu non poſsit tale tempus remitti. Præpo. in alle.c.cum ſit, videtur inclinare in opi.Sicu. Adde quòd ſecundum Spec.tit.de appell. §.nunc breuiter. ver.item pon. Sicul. & Præpo.in alleg.c.perſonas. regulariter iudex ad quem non poteſt abbreuiare terminum à iure vel ab homine præfixum ad proſequendum appellationem, niſi cauſa ſuaderet: vt puta quia claritatem deſiderarat.iuxta no.in c.ſæpe.& c.oblatæ. de appel.& reſpectu termini aſsignati per iudicem à quo.per c.ſignificante.eo.ti.& l.ſiue pars. C. de dila.iudex à quo non poterit terminum per eum ſemel aſsignatum abbreuiare. Neque etiam prorogare, vt voluit Præpo. in præalleg. c. perſonas. & Sian.in alleg.c.ſæpe.eo.tit.Anto.in c.cum cauſa.de re iudi.

1 Additio. Poſsit per iudicem abbreuiari, de hoc & an per pactum partium, vide in deci.Delphi.q.ccccxvj.

SVMMARIVM.

1 *Citatio poteſt fieri tam ad quemlibet articulum quàm ad totam cauſam.*

QVAESTIO CCCCXXVIII.

ITEM fuit quæſitum. a an † fieri debeat citatio a
ad quemlibet articulum, vel fieri valeat ad totam 1
cauſam? Concluſum fuit quòd ad vtrumq; fieri poteſt per no.Innoc.in c.auditis. de procur. & Specul. in titu.de cita.§.viſo.verſi.Item conſtare poteſt, cum ſeq.idem Innoc.in c.eccleſia veſtra. el ij. de elect. & ibi pleniſsimè per ipſum.

a Et per eundem Inno.in c.conſuluit.& Ant.ibidem, per Io. And.in addi.Spec.in præalle.§.viſo.verſic. Item licet. Feda.de Sen.conſi.c.xv.Arch.Ioan.Imo.Ioan.And.& Domi. in c.ij. de dolo & contu.lib.vj.Bart. in extrauag.ad reprimendum, ſuper var.per adictũ.Fran.de Zab.in c.ſi.de dila.Bar.Rapha.& doct. in l.qui ante calendas.de verb.oblig.& ibi Ang. de Peru. doc. in l.conſentaneum.& rub.qui ſemel. ff.quomodo & quando iudex.Pau.de Caſt.conſi.clviij.& in l.ſi prætor.ff.de iudi.l.anfran.in c.quoniam cõtra.de proba.in ver.citationes. vlt.char. Bart. in l.ſtatu liberos.§.ſtichus ff.de ſtatu liba. Ludo.Ro.in l. j.iij.col.ff.de arbi.Bal.in marg.in verbo citatio. verſ.xvij Ioan. de Imo.in l.de vno quoq;.ff.de re iud.Pau.de Caſt.in l.ad peremptoriũ.ff.de iud. Et inter omnes mihi placet doctrina Sicu. in alle.c.ſi. de dila.vbi diſtinguit quòd aut citatio generalis fit in præſentem, & non valet rationibus per eum ibidem tactis,

cùm

cùm ad ſingulos actus debeant fieri citationes. vt in d.c. conſuluit. & quod ibi per Innoc. in c. ad petitionem. de accu. vel ſaltem præbet iuſtam cauſam appellandi. Aut fit in abſente maximè longinquo. Et tunc aut non comparet: & poteſt procedi ad vlteriora: prout cauſæ qualitas patitur ſine noua citatione cùm videatur contumax in tota cauſa: & maximè ſibi dixit ſe nolle comparere. argum. in c. ij. de dolo & contuma. lib. vj. & c. j. de iudic. Aut comparuit: & tunc citatio ſiſtat & non recedat de loco iudicij: ſaltem dimittat procuratorem, cùm de facili non poſſint confeſſiones de longinquo geminari. & ſic loquitur c. fin. viij. q. v. & in c. certum. xj. q. iij. & alia iura per eundem Sicu. poſt docto. ibidem allega. Sed non tenetur poſtea in iudicio comparere ad ſingulos actus ſine citatione: cùm ſit incertum quando debeat explicari. & ſic loquitur Bart. in præalleg. l. qui ante calendas, licet non loquatur propriè in his terminis, ſed in ſimilibus. Item quando citatio fit ad particulares actus de non exiſtente in ciuitate, potuit iudex ſupradicta ratione compellere reum, vt eligat locum in ciuitate vbi poſſit ad ſingulos actus citari cùm durum ſit ſemper mittere ad villam, ſeu perſonam citandi. ita not. Ang. Peruſi. in d. l. qui ante calen. vbi Barto. relinquit hanc quæſtionem indeciſam. alleg. dicta Innocen. in præalleg. c. audius. & c. conſtitutus, de procura. & faciunt rationes ſuperius alleg. ſicut enim ratione abſentiæ longæuæ permittitur citatio generalis, ita & iſta compulſio vt eligat locum ſiue domicilium in loco iudicij: ratione enim abſentiæ, vt euitentur incommoda, multa permittuntur. vt in l. ſi longius. ff. de iudi. & in c. fi. de ſepul. de quo text. cum bona gloſſ. in c. cum ex litteris. de in integ. reſti. & dicit Sicul. in alleg. c. fina. de dila. hunc articulum eſſe notandum tanquam quotidianum. Adde quòd ſi fiat citatio ad totam cauſam: & reus nec actor in termino comparuerint. Si tamen poſtea comparet actor, poteſt procedere reo amplius non citato ſecundum Rotam deciſio. cccxlvij. De citatione per edictum an & quando fieri valeat

1 & eius effectu, vide per Feli. t in c. quoniam frequenter. in §. porro. vt lit. non conteſta.

t Additio. Per Feli. & multa alia de citatione i vide per eundem Feli. cap j. de iudi.

SVMMARIVM.

1 *Appellans ab aliquo grauamine tenetur appellationem ſuam notificare iudici à quo.*

2 *Parte non valente appellare coram iudice à quo propter iuſtum metum, proteſtatio quæ fiet coram honeſtis perſonis habebit locum appellationis.*

QVAESTIO CCCCXXIX.

a ITEM fuit quæſitum.[a] an † appellans ab aliquo

1 grauamine teneatur coram iudice à quo ſuam appellationem notificare, cuius iudicis copia poteſt haberi: & ſi non fecerit, an teneat eius appellatio? Concluſum fuit quòd non tenet appellatio: vt no. Innocen. in c. cum olim. de dolo & contuma. & in c. ſi iuſtus metus. & ibi gloſſ. de appellatio.

a Quæ vult quòd primo incipiendum eſt à iudice à quo, ſi eius copia poteſt haberi: & ſic vult gl. quòd appellatio ſit interponenda in præſentia iudicis à quo ſi poteſt: aliâs non valet in abſentia eius interpoſita. vt concor. glo. in c. appellatio. eod. ti. lib. vj. in cle. j. eo. ti. in ver. maior. in c. ſuggeſtum. eo. ti. & pro illa eſt bonus tex. in d. c. ſi iuſtus. arguendo ab ordine literæ: vt dicit gl. & in c. vt debitus. ibi coram illo. & c. eo. ti. in c. biduum. ij q vj. in l. j. §. dies. ff. quando appel. ſit. tenet Sicu. in alle. c. ſuggeſtum Imo. & Præpo. in alle. c. ſi iuſtus. tenet Rot. vbi diſputat dec. cclxvj. aliâs deci. 50. de appel. in no. quæ incipit ſi appelletur à diffinitiua. tenet Dom. in præalle. c. appellatio. Ang conſ. ccxxvj. Bal. in l. apertiſſimi. C. de iudic. Addo

2 † quòd parte non valente appellare coram iudice à quo propter iuſtum metum proteſtatio quæ fiet coram honeſtis perſonis locum habebit appellationis: & licet cautũ ſit appellare denuò ceſſante metu. non tamen eſt neceſſariũ, quod eſt menti tenendũ: quia idem erit in omni caſu, in quo propter abſentiam iudicis ſufficit proteſtari in loco appellationis. Bal. in l. ij. C. de his qui propter met. iudi. non appel. & ita tenet Præpoſi. in alle. c. ſi iuſtus. ij. col. licet Imol. & Ant. ibidem teneant contrarium: videlicet quòd ceſſante impedimento neceſſarium ſit appellare. vide de pluribus hanc materiam tangentibus ſingulariter eundem Præpoſitum, in eod. c. ſi iuſtus.

QVAESTIO CCCCXXX.

ITEM fuit quæſitum.[a] quidam fundum ſuum a mihi obligatum alteri vẽdidit: emptor ibidem ædificauit, nunquid ædificium ſit obligatum? Concluſum fuit quòd ſic, per l. domo. ff. de pignor. actio. & l. ſi fundus. §. ſi res. & l. Paulus. §. domus. ff. de pigno. Nunquid autem creditor teneatur in aliquo emptori ratione ædificij. vide ibidem.

a Vide de hoc vltimò per Bart. poſt gloſ. in l. cùm poſtulaſſem. §. damni. ff. de dam. infec. Et primum dictum ideo verum eſt, quia res quæ remanſit, eſt tranſmiſſa in aliam formam, & eſt reducibilis ad primam materiam & tunc hypothecæ non extinguitur. Aut non eſt reducibilis, vt quia ex ſylua mihi obligata, facta eſt nauis: & tunc diſtinguitur: vt in alleg. §. ſi res. & ibi Bart. & in l. quæſitum. §. illud fortaſſe. ff. de lega. iij. Quid autem de dominio, & quid de vſufructu, quando res tranſit in aliam formam. vide per eundem Bartolum in allegato §. ſi res.

SVMMARIVM.

1 *Nullitate pendente non eſt permittenda executio.*

2 *Executio vbi eſt irretractabilis, impeditur executio per exceptionem nullitatis.*

QVAESTIO CCCCXXXI.

ITEM fuit quæſitum.[a] Quidam obtinuit tres diffinitiuas ſententias conformes in quadam cauſa matrimoniali aduerſus quandam virginem, a quam petebat in vxorem. An exceptio nullitatis impediat executionem huiuſmodi ſententiarum? Et videbatur prima facie quòd non, per gloſſ. Ioan. Andr. poſitam in clem. j. de re iudic. in verbo quamuis. quæ ſentit eandem clem. locum habere tam in cauſis ciuilibus, quàm criminalibus. Item contrarium fuit determinatum. Nam gloſ. prædictæ limitantur per Paulum procedere quando executio in criminalibus eſt reuocabilis. aliàs non habet locum præallega. clem. vt ſi fieret executio decollationis vel ſuſpendij.

a Idem putat Ant. in ſententiam in cauſa criminali pro virgine, quòd interim non fiet executio: quia talis executio eſſet irretractabilis. idem ſi peteretur ſeparatio matrimonij: & dari licentia cum alio contrahendi: quia † pendente nullitate 1 non eſſet permittẽda executio: quia tunc ſecuto matrimonio non eſſet irretractabilis: quod eſt bene notandum. & ita tenet Ioan. de Imo. in præalleg. clemen. prima de re iudi. ita voluit Baldus, videlicet quòd † vbi executio eſt irretractabilis, 2 quòd impeditur executio per exceptionem nullitatis, in l. ab executione. ff. quorum appella. non recip. & Bartol. in l. j. in vlt. col. C. qui accuſ. & Bald. in l. ij. ff. de fer. & idem Bald. in l. j. C. de in integ. reſtit. poſt Bald. in l. eum qui duas. C. de adulte. & Bald. in l. ſi feriatis. ff. de fer. ſentit Bald. in l. j. C. de lit. tertio pronoca. dum ſentit præalleg. clemen. j. non habere locum in criminalibus. Imo. & Lud. Rom. in l. non ſolùm. §. mortem. ff. de no. oper. nunciat. & ibi limitat dicta Bart. in §. ſi ſeruus. & vide Roma. in ſuis ſingul. cclxxxviij. quod incipit, clem. vt calumnus. & Ang. in l. fin. C. ſi ex fal. inſtrum. vbi dicit ita intelligere do. Bart. & Dyn. in l. iij. §. in admittenda. ff. de acquir. poſſ. Ang. in tract. malefi. in ver. præſente Gaio. & §. appellante. col. viij. Pau. de Caſt. in l. iiij §. condemnatum. ff. de re iudi. Quod tamen intellige verum, niſi appareret calumnioſè illam exceptionem nullitatis opponi: nam tunc non admitteretur, ita Bald. in alleg. l. ſi feriatis, & faciunt not. per Innocen. in c. poſt electionem. de conceſ. præb. tenet Præpoſi. in c. dilecto. xxvj. col. de appel. vide plenè Nellum in tracta. bannitorum, in ij. particula primi temporis. q. v. quæ incipit an bannitus agens cauſam nullitatis banni. & ibi allega. Gandi. in tract. malefic. & Alber. de Ro. in quarta parte ſtatutorum tenuiſſe opinio. Dyn. poſtea ibi refert opin. Bartol. & eam poſt multum notabiliter limitat & ſequitur ſuperius allegatam limitationem Pau. de Leaza. in alleg. cle j. & ipſam approbat & limitat, ibi vide. Adde quòd licet executio trium ſententiarum conformium non poſſit impediri per victum, etiam ſi alleget

nullita

nullitatem illarum: tamen tertius comparens pro ſuo intereſſe poterit impedire ſecundum ea quæ habentur in c. cum ſuper. de re iud. vt no Io. An. in eo. c. cum ſuper. in prin. Et idem Ant. ibidem in ſecundo not. & Sicu. Idem tenere videtur in x. col. in compendio deci Ro. tit. de ſen. & re iud. c. iij. tenet Frã. de Zaba. in cle. vt calumniis. præal. Idem ibi Zenze. licet Guil. de monte Lau. contrà, & ibidem Rot. in antiquis dec clxv. Propterea In. de Imo. in alle. cle poſt In. And. dicit opin. priorem procedere quando ille tertius ignorauit duas præcedẽtes ſententias, & vltimam eſſe tertiam: aliàs ſecus.

SVMMARIVM.

1 *Confirmatio ſola ſuperioris tuetur poſſeſſorem & omnia facta per eum.*

QVAESTIO CCCCXXXII.

1 ITEM fuit quæſitum. [a] Aliquis electus fuit ad dignitatem: licet nulliter & inualidè, & fuit poſtea talis electio per ſuperiorem confirmata, cuius confirmationis obtentu, dignitatis poſſeſsioné adeptus eſt: & deinde ſpoliatus eſt: an veniat reſtituendus? Concluſum fuit quòd ſic. per not. Inn. & Hoſti. in c. nihil. de ele. & de reſti. ſpo. c. in literis. & c. quia conſtitutis. de conceſ. præbend. verſic. ſi verò. libro ſexto.

1 a Idem voluit Rot. deci. cxcj. dicens † quòd ſola confirmatio ſuperioris (licet caſſetur electio) tuetur poſſeſſorem & omnia facta per eum: & alleg. Inno. & Hoſti. in locis præalleg. idem voluit Nico. milis in reper. in verſic. electio. licet caſſetur limitans præmiſſa procedere: dummodo confirmatio teneat, no. Inn. in capit. inter dilectos. de exceſ. prælleg. Et de hoc videtur eſſe text. iuncta gloſſ. & ibi Innoc. Sicul. Bald in c. cum ſuper. de cauſa poſſ. & proprie. & idem Domi. poſt Lapũ in c. eum qui. de eo qui mittitur in poſſ. cauſa rei ſeruan. lib. vj. quod intelligit Sicul. in præalleg. c. cum ſuper. quando non conſtat electionem inualidam, aliàs cùm conſtaret de defectu tituli, non deberet fieri reſti. vt not. Inno. in c. conſtitutus. de fil. præſby. Adde quòd ſufficit præſentato à laico alicui epiſcopo ad aliquam eccleſiam & inſtituto per eum ſi agat poſſeſſorio quoad obtinendum poſſeſſionem eius docere de huiuſmodi inſtitutione: licet non doceat de præſentatione quæ modicum iuris confert. de offic. leg. c. dilectus.

SVMMARIVM.

1 *Ruſticus cogitur ſuis expenſis deferre decimas vſque ad eccleſiam.*
2 *Legatarius poteſt aſsiſtere hæredi in iudicio litigante ſuper validitate teſtamenti pro intereſſe ipſius legatarij.*
3 *Eccleſia dicitur habere ius in fundo, cum fructus pendentes ſint pars fundi.*
4 *Pronomen ſuum denotat dominium.*

QVAESTIO CCCCXXXIII.

1 ITEM fuit quæſitum. a Nunquid † ruſticus teneatur deferre decimam vſque ad eccleſiam? Concluſum fuit ruſticum arctari ad ſuas expenſas deferendum. per c. reuertimini. xvj. quæſt. j. vbi innuitur de iure diuino decimæ ſunt deferendæ in horreum eccleſiæ. ad idem text. in capi. j. xvj. quæſt. vij. & vtrobique hoc tenet glo.

a Ad idem text. Malach. iij. ibi inferre omnem decimam in horreum meum. & idem dicit text. in allega. c. reuertimini. & in prealle. c. j. fa. l. pro locis. C. de an. & trib. lib. x. de quo per Hoſtien. in ſum. ti. de deci. §. ſi. ver. xvj. Idem tenet Barto. Cæpo. ti. de ſer. vrba. prædi. c. lxaij. Idem Sicul. & doct. in cap. ex parte. in ij. de deci. Sed nunquid rectus eccleſiæ cui decima debetur poſſit interdici facere colono vel domino fundi ne fructus colligat vel exportet niſi eo præſente vel eius nuntio, timens fortè defraudari. Specu. tit. de deci. ad ſi. tenet quòd ſic. Idem Guil. naſ. Io. de Deo. & Alb. Papi. Io. Aod. & Bald. in addi. Specu. vbi ſuprà. mouentur. ar. l. ij. C. quandò & qui. quarta pars. lib. x. dum ibi text. dicit ſub conſpectu curialium & c. ad idem. l. ſi ſuſpecta. ff. de inoff. teſta. vbi dicitur quòd † legatarius poteſt aſſiſtere hæredi in iudicio litiganti ſuper validitate teſtamenti pro intereſſe ipſius legatarij. facit cap. ij. in ſi de proc. lib. vj. Item † cùm eccleſia habeat ius in fructibus, vt in cap. tua. de deci. & fructus pendentes ſint pars fundi. vt l. fructus pendentes. ff. de rei ven. videtur per conſequentiam quòd eccleſia habeat ius in fundo. Et in re communi melior eſt conditio prohibentis. ff. communi diui. l. Sabinus. facit l. cohæredibus. C. eodem tit. vbi diuiſio facta inter ſocios, altero abſente non præiudicat. Bald. ibidem & Batt. in alleg. l. ij. C. quando & qui. & ibi Ioan. de Plat. Bart. Cæp. tenet quòd quis ingredi poſſit fundum alienum cauſa decimæ percipiendæ in tract. de ſerui. ruſti. præd. cap. j. iij col. Et dicit Bald. in l. ij. §. ſi duobus. C. communia de leg. quòd ille cuius eſt pars minor diuidare debet: quia habens maiorem partem habet optionem facta diuiſiona. Et quicquid ſit reſpectu fundi, tamen reſpectu fructuum poteſt probabiliter teneri, quòd etiam antequam ſint collecti, pertineant ad eccleſiam: quia dominium tranſit in eam ſine traditione, cap. ij. de conſuetu. & l. ſina. ff. de ſacroſanct. eccleſ. loquor pro decima parte fructuum pro indiuiſo. pro hoc bonus tex. in ca. tua. de decim. vbi tex. quòd Dena decimas aſſeruit eſſe ſuas. Sed † hoc pronomen ſuum denotat dominium, & competit rei vendicatio, vt l. quintur. ff. de auro & argen. leg. & in cap. quo iure. viij diſtinct. ad quod bonus tex. in c. decimæ. xvj. q. j. vbi dicitur, quòd non ſoluens decimam, detinet alienum, & ex his verbis gloſſ. ibidem colligit quod ſuprà dixi. & vide etiam bonam gloſ. in cap. moderamine. ca. cau. & idem Sien. in præalleg. cap. ex parte. in ij. de deci. & ibi Ioan. Andr. Et intelligas prædicta ſecundum Spec. vbi ſuprà. niſi conſuetudo approbata à principe ſit in contrarium. vt ff. de publ. & vecti l. ſi publicanus. in ſine. Sed vbi conſuetudo præſtaret occaſionem ſurripiendi, ſeruanda non eſſet, in authen. vt nulli iu. §. quia verò. colum. ix. facit cap. ex parte. de conſuetu. & tenet Sicu. in alle. cap. ex parte. Et ita fuit in facto inter epiſcopum Albien. & eius ſubditos ſuper decimam crocorum. & tandem per arreſtum curiæ Parlamenti Tholoſæ obtinuit idem epiſcopus in vtraque prædictarum quæſtionum iuxta determinationes earundem.

SVMMARIVM.

1 *Filius primogeniti viuente patre mortui venit præferendus patruo.*
2 *Filius cenſetur eadem perſona cum patre.*
3 *Nepos præfertur patruo in ſucceſsione regni.*
4 *Andreas filius Caroli Martelli à Ioanna ſua vxore laqueo interemptus.*

QVAESTIO CCCCXXXIIII.

ITEM fuit quæſitũ. [a] an † ius primogenituræ ſit tranſmiſsibile ad poſteros etiam viuente patre: & filius primogeniti viuente patre mortui ſit præferendus patruo? Concluſum fuit quòd ſic: ſicut enim ſpem competentem patri ex contractu conditionali trãſmitit ipſe pater in filium. ff. de act. & obl. l. is cui. inſt. de verb. obl. §. ex conditionali. Sic ſpem quam filius habet ex contractu, vel cõſuetudine in ſucceſsione, vel regno tranſmittit in filium, cùm † cenſetur filius 2
eadem eſſe perſona cum patre. C. de impube. & aliis ſubſti. l. ſi. & vna cato. xxxv. q. iij. c. in hac authoritate, & perſona patris dicitur per filiũ repræſentari: & ibi eſſet ſtare. C. de agri. & cenſi. l. cùm ſcimus. lib. xj. Et etiam in ſucceſsione rerũ priuatarum proles filij præmortui tenet locũ patris in ſucceſsione: ita quòd ſuccedat in hæreditate vnà cũ patruis per ſtirpem. inſt. de hære. quæ ab inte. de ſe. §. cùm filius. Et hanc opi. tenere videtur Io. Aod. in addi. Spec. ſuper rubr. de feu. & doct. in c. licet. de voto.

a Hanc etiam partem ſequitur Sicul. in eod. cap. licet. idem Sicul. conſ. cxxxvj. & conſ. xij. Et videtur caſus in prealle. cap. licet, vbi † nepos præfertur patruo in ſucceſsione regni, 3
idem tenet Ioan. Fa. in allega. §. cùm filius. & in hanc partem, videlicet quòd ſecundum tantam naturam feudi præfertur nepos, tenere videtur Bald. in l. eum antiquioribus. C. de iure delib. vbi quæſtionem notabiliter diſputauit. idem tenet Pau. de Caſt. conſ. ſuo clxj. Idem Franc. Are. conſ. clxiij. idem Nico.

mil.in ſuo repert. §.filius. verſic. filius primogenitus. & in §. mors. vet. mortuus pro republica Old.cõſ.cxxij.dicẽs in quæſtione facti ita contigiſſe in rege Roberto Caroli ſecundi Siciliæ & Apuliæ regis filio ſecundo genito, coram quo fuit mota quæſtio, & finaliter ſententiatum, quòd filius Caroli Martelli regis Vngariæ primogeniti memorati Caroli ſecũdi ſuccedere debebat in regno Apuliæ & Siciliæ excluſo prælibato Roberto eius patruo. Verũtamen Clemẽs quartus propter publicam vtilitatem & propter eiuſdem Roberti ſapientiam voluit eum nepoti præferri, vt dicit Bal.in l.vt inteſtato. C.de ſuis & légi.& in l. ſi viua matre. dicit idem Bald. quod rex Robertus conſcientia ductus ſtuduit trãsferre regnum Siliciæ ad regnum Vngariæ, quando deſponſari fecit glorioſam reginam Ioannã filiam filij ſui Caroli ante deceſſum eius per illuſtrem Andream filiũ Caroli Martelli regis Vngariæ, cuius votis inuida fortuna non fauit. quoniam licet idem Robertus in eius
4 teſtamento conſtituiſſet eundem Andream † poſt eũ regnaro in Apulia prout & fecit tribus annis. dicta tamẽ Ioanna eũ laqueo interimi fecit, & conſobrinum eius, & alteri conſobrino nupſit: videlicet Ludouico Tarentum principis filio, & fratris memorati Roberti. Et pro prædicta opinione facit quia Oth. Imperator exiſtẽs ſupra Rhenum prope Treuerim cum multis baronibus ſuis, & caſus occurriſſet iudicauit, quòd nepos & patruus gladiis certarẽt, & victor ſuccederet in regno: pugna inter eos bis facta nepos bis vicit, & lis iudicio gladiatorio finita eſt. Et eſt communis opi. & ſententia vt tenet Sicul. in alleg. conſil. ſuo. lxxxv. licet Richardus Malum. Cy. & Bald. & Salic. in alleg. l. ſi vna matre. C.de bo.mat. Barto. & Bald. in auth. poſt fratres. C.de legi. hæc Bal. in l. liberti, liberteque. C. de oper. liber. & in præalleg. l. vt in teſta. C.de ſuis & legiti. & in l. tutela. §. ſi duo. ff. de teſtam. tute. Ioan. de Imol. & Dominicus in c. grandi. de ſupplenda negligentia prælatorum, tenent quòd patruus ſit nepoti præferendus.

1 Additio. Anius in primogenituræ. Vide Gui.pa.cõſ. cxxx. incip. nobilis & potens. in ij. quæſtio. & conſi. cxxxj. inci. adiungendo. in j. quæſito. vo. ij. & in dec. Delph. q. lij.

SVMMARIVM.

1 *Executor apoſtolicus poteſt conferre beneficia ad ſedem apoſtolicã deuoluta: ſecus tamen in beneficiis ad collationem papæ ſpectantibus. nu. 2.*

QVAESTIO CCCCXXXV.

a ITEM fuit quæſitũ, a Vtrum executor apoſto-
licus, vel legatus poſsit conferre beneficiũ cuius eſt
1 collatio apoſtolicæ ſedi reſeruata, 1 vel litigioſum
effectum iuxta diſpoſitionem cap. ſi hi contra quos.
vt li. pen. lib. vj. Cõcluſum fuit, quòd licet prout vo-
luit gl. ſingularis in verſ. ſiue ad nos. in clem. ſi de be-
1 neficio. de præben. † executor apoſtolicus, & lega-
tus poſsint conferre beneficia ad ſedẽ apoſtolicam
deuoluta. pro quo fa. not. per Archi. in ca. ſi capit. de
2 præb. lib. vj. Secus † eſt tamen in beneficiis ad colla-
tionẽ papæ ſpectantibus: vt quia vacarent in curia.
c. ij. de præb. lib. vj. tunc enim papa cõfert iure proprio, & non deuoluto. & vltra gl. ratio eſt ſecundũ Pau. Zenze. & Frãc. de Zaba. quia papa præſcribẽdo voluit grauare collatorẽ certũ vel incertũ non ſibi auferre collationem liberam, ſecus in deuoluto, vbi fit præiudicium epiſcopo, à quo deuoluitur.

a Idem tenet Rot. deciſ. cxxiiij. plus dicens quod legatus vel nuncius apoſtolicus habens poteſtatem à papa beneficia qualitercunque vacantia conferendi nõ poteſt beneficia generaliter reſeruata conferre: quia hæc in generali mandato non veniunt, &c. c. ſi. de off. vica. li. vj. fa. c. quamuis. & c. ij. de præben. eo. lib. Idem tenet Lud. Ro. conſ. ſuo. cclx. dicens quod beneficium reſeruatum non poſſit cõferri per executorẽ in vim expectatiuæ, niſi de hoc haberet ſpecialẽ poteſtatem: vt eſt tex. in præalle. cap. ij. li. vj. Ad idem in cõpendio deciſionũ Rotæ ti. vt lit. pen quæ incipit, verum. c. ſi ij contra quos: impedit executores gratiarum apoſtolicarũ quominus, vbi expreſſẽ tenetur quod dictũ c. ſi ij contra quos. impetrantibus beneficia acceptantibus litigioſa tanquã vacantia per obitũ collitigantium quæ lite pendẽte mortui ſunt valeant prouidere: ſed debent expectare donec ad inſtantiam litigantium ſuperſtitũ lites huiuſmodi finiantur: & hoc propter generalitatem illius. cap. cùm dicit nullatenus conferantur. Ad quod prædicta eſt regula cancellariæ, qua cauetur quòd nullus vigore gratiæ apoſtolicæ poſsit acceptare beneficium ſpecialiter vel generaliter reſeruatum ſedi apoſtolicæ.

a Additio. Apoſtolicæ ſedi reſeruata, vide Rotam deci. cxxiiij.

SVMMARIVM.

1 *Expreſsio valoris in impetrationibus beneficiorum non eſt neceſſaria.*

2 *Locutio imperfecta plus nocet quàm ſilentium.*

3 *Expreſsio mala valoris non nocet, quando verba literarum multipliciter denotant quòd papa libentius conceſsiſſet beneficium longè opulentius.*

QVAESTIO CCCCXXXVI.

ITEM fuit quæſitum. a Si † quis in impetratio- a
ne per eum facta à ſede apoſtolica verum valorem 1
beneficij impetrati non expreſſerit, eius impetratio ſit ſurreptitia? Concluſum fuit quòd licet de iure communi non ſit neceſſaria expreſsio valoris in beneficiorum impetrationibus: vt voluit gloſſ. v. poſt princ. ibi, ſicut nec habetur, &c. in clem. j. de præb. veruntamen per ordinationem Vrbani papæ vj. tenetur quis eundem valorem non ſolùm impetrandorum, ſed obtentorum exprimere. & meritò, nam expreſsio maioris valoris poſſet concedentem reddere difficiliorem ad concedendum, ſi igitur non fuerit factum, gratia eſt cenſenda ſurreptitia, per no. in cap. poſtulaſti. & cap. in noſtra. de reſcript.

a Quòd verò expreſſio non ſit de iure neceſſaria 1 tenent 1
vltra gloſſ. in præalleg. clem. j. Franciſ. Imol. & Cal. Ant. Imol. Dominic. & Sicul. in cap. ad aures. de reſcript. Tamen ſi exprimitur & ſit maioris valoris, vitiatur impetratio. tenet Ro. in antiquis, de reſcript. xlj. incipien. not. ſecundum opinio. aliquorum, &c. Sicul. vbi ſuprà, facit gloſ. in verſicu. de nouo. in
clement. conſtitutionem. de electio. quæ † dicit quòd plus 2
nocet imperfecta locutio quàm ſilentium. Et idem Car. latè conſil. ſuo xxxiij. Et quia in gratiis apoſtolicis cauſa habet vim cõditionis, cùm ſubintelligatur clauſula ſi eſt ita, c. ij. de reſcr. Et cum adiecta in vim conditionis ſi eſt falſa vitiat. l. demonſtratio. §. j. ff. de conditio. & demonſtrat. ita dicit conſuluiſſe Gaſpar. Cal. & Ioan. de Ferra. & ſe ita obtinuiſſe Florentiæ in quæſtione ardua. ad idem Ro. in nouis. deciſ. ccxcvj. Et præmiſſa intellige niſi gratia facta fuerit motu proprio: quia tunc non eſt neceſſariò fienda mentio valoris. & ita ſeipſam reſtringit dicta ordinatio Vrbani: & regula cancellariæ Ioan. xxij. conformis hodiernæ. & ita tenet Petr. de Ancha. conſ. cxxxvij. licet Sicul. teneat contrarium in præalleg. capi. ad aures. Et
plus dicit Petr. vbi ſuprà, quòd † mala expreſſio valoris non 3
nocet quando verba literarum multipliciter denotant quòd papa libentius & inſtius conceſſiſſet beneficium longè opulentius, aut ipſum non difficultaſſet, quod menti eſt tenendũ.

a Additio. Neceſſaria. Valor beneficij an ſit exprimendus, vide per do. Feli. in cap. ad aures. vbi ponit xvj. notabiles concluſiones in iij. col. verſi. ſi de expreſſione valoris, de reſc. vide etiam per eundem Feli. in cap. dudum. de præſump.

SVMMARIVM.

1 *Morte accuſati finitur lis.*

2 *Priuatio præſupponit habitum.*

3 *Crimina morte extinguuntur.*

4 *Honores cum capite ambulant.*

5 *Homicidium committens non eſt ipſo iure priuatus, ſed priuandus.*

6 *Renuntiatio facta ab illo contra quem inquiritur de crimine digno priuatione valet.*

7 *Ceſſante cauſa ceſſat effectus.*

QVAEST.

QVAESTIO CCCCXXXVII.

ITEM fuit quæſitum.a An ſi contra aliquem ex impetratione à ſede Apoſtolica facta agatur ad priuationem beneficij propter homicidium: & vt eidem impetranti conferatur, lite pendente decedat accuſatus, locum habeat. c. ſi ij contra quos. Et an poſsit poſt ipſum obitum pronuntiari homicidium commiſiſſe, & priuari beneficio, & impetranti conferri? Et videretur primò quòd ſic, primò ſecundum regulas cancellariæ Vrbani papæ quinti confirmatas per ſucceſſores eius, quibus cauetur: quòd quando apponit manum ad beneficium vacans, tunc ſi illa diſpoſitio ex aliqua cauſa non valet, vel effectum ſortiri non poteſt, ab illa die papa intendit reſeruare dictum beneficium. pro quo fa. not. per Innocen. in c. inter dilectos. de exceſ. præla. & capitu. vt noſtrum. de appella. & per Ioan. Andr. in capitul. quod ſicut de elect. & hoc quoad primum. Ad ſecundum videtur etiam facere pro parte affirmatiua: quia de crimine alicuius quæritur poſt mortem propter bona. vt l. item ſi verberatum. §. j. ff. de rei ven. & ij. q. j. c. in primis. prout nu. in c. j. vt lit. pen. li. vj. ſuper ver. electi. per Io. Mo. In contrarium fuit cõcluſum primò quoad primum, quia c. ſi ij contra quos, non habet locum vbi agitur, vt quis à benefi-
1 cio remoueatur, & alteri de eo prouideatur † nam tunc morte accuſati finitur lis. Sed vbi quis petit aliquem beneficio priuari, ſeu ab eo amoueri, quod aſſerit ad ſe pertinere, & dicit ſe ius habere in eodem: tunc ſi moriatur accuſatus habet locum. c. ſi ij contra quos. vt no. gl. ſuper ver. finita. Et quoad ſecundum fuit etiam concluſum, quòd mortuus cùm non ſit in rerum natura priuari non poſsit: quia nõ
2 entium non ſunt cauſæ, nec etiam differentiæ: † priuatio enim præſupponit habitum. l. decem. ff. de ver. ob. gl. in c. ad diſſoluendum. de deſponſa. impube. &
3 maximè quia † crimina morte extinguuntur. vt c. accuſatus. §. pe. de hære. li. vj. facit quod no. Arch. in eo. c. ad fi. vlt. glo. vbi dat pro regula, quòd delicta &
4 honores † cum capite ambulant. alle. l. j. ij. reſpon. ff. ſi ex noxa. cauſ. agatur. & l. ſi pater tuus. ff. ſi pen. den. appel. mors interuene. Nec obſtant iura dicentia quærendum eſſe de delicto defuncti poſt mortem propter bona: quia locum habent quando dubium erat an mortuus haberet ius, vel ne, quod non
5 eſt in caſu propoſitæ quæſtionis: quia † committens homicidium non eſt priuatus ipſo iure, ſed priuandus, vt dictum eſt ſuprà. q. ccvij.

a Iſtæ duæ quæſtiones mouentur per Rot. deciſ. cccexciij. vbi inuenies ad literam rationes & motiua prædicta. Adde quòd mandatum papæ de prouidendo Titio poſt priuationem faciendam de homicida expirat, ſi ille homicida prius preueniat bona fide ignorans de tali impetratione: ſecus ſi ſciret ſecundum Anto. de But. conſil. ſuo xliij. in Chriſti &c. Aggrediar ſecundum ſecus ſi eſſet priuatus ipſo iure. Rota in compendio. vide tit. iudic. quæ incipit accuſatus coram ordi-
6 nario. Et ibi etiam quod † valeat renunciatio facta ab illo contra quem inquiritur de crimine, digno priuatione, facit gloſſ. prælegata in capit. ij. vt lit. pendente. libr. vj. hæc Feli. in cap. in noſtra. xxvij. col. Ego aliàs conſului in ſimili cùm papa mandaſſet officiali Montiſalbani quendam abbatem à quadam abbatia propter ſimoniacam prauitatem per eum in eius adeptione amoueri, compulſam & illam aſſignari cuidam alteri cui à papa conferebat, quòd dictum cap. ſi ij contra quos, locum habere debeat per dictam gloſſ. ſuper ver. finita. quia hic impetrans dicebat abbatiam ad ſe pertinere. ſed petebat accuſatum amoueri à poſſeſſione ſeu detentatione, adhuc pendet quæſtio in parlamento. Et quia ad hoc dictum eſt ſuprà, quòd vbi papa apponit manum ad beneficium, &c. Adde Sicul. ſingulariter diſtinguentem in cap. præalleg. inter dilectos. & poſt Ioan. Andr. & Compoſt. quòd aut papa reſeruat ſibi beneficium: & tunc licet col. non habeat effectum, non poteſt inferior ſe intromittere in illa vacatione, arg. in cap. ſi eo tempore, de elect. lib. vj. Quod tu limita, niſi inutilitas manus papalis appoſitionis inſurgat ex defectu poteſtatis eiuſdem: quia nunquam talis inutilis manus appoſitio ita afficit beneficium, quominus de illo per inferiorem poteſtatem habentem legitimè poſſit prouideri. Et ita notanter Ludouic. Rom. conſil. ſuo cccxxxv. limitat ſupraſcriptum dictum Innocen. ad hoc allegans caſum ſingularem in cap. ne captandæ. de conceſ. præbend. libro vj. & adijciens quòd vbi papa confert dignitatem tanquam generaliter reſeruatam, inutilis eſt iſta manus appoſitio, cùm hoc non poſſit, refragante ſibi decreto ſacri Concilij Baſilien. generales reſeruationes irritante: de quo etiam per eundem Lud. conſi. cccxxx. verſic. quo ad tertium. & conſil. ccclxxx. & conſil. ccclxv. aut papa non eſt vſus verbo reſeruationis, & tunc aut mandauit beneficium illud conferri, non expreſſa certa perſona, & idem quia videtur ſibi reſeruaſſe & illi voluiſſe prouidere. Aut mandauit conferri certæ perſonæ: & tunc ſi collatio non valuit, poteſtas redit ad ordinarium: quia papa tantùm intendebat prouidere illi certæ perſonæ expreſſè. Et ea quo illa perſona non poteſt habere, vel propter literarum ſurreptionem vel indignitatem, eius poteſtas redit ad ordinarium: quia † ceſ- 7
ſante cauſa ceſſat effectus. cap. cùm ceſſante. de appellat. & ita concludit Sicul. in alleg. cap. inter dilectos.

SVMMARIVM.

1 *Legitima poteſt per conſuetudinem minui, non autem in totum tolli. & num. 2.*

3 *Dos ſuccedit loco legitimæ.*

4 *Soror renuntians hæreditati paternæ, niſi expreſſè adijciatur quòd non poſſit petere legitimam vel ſupplementum, non obſtante ea renuntiatione poterit petere legitimam vel ſupplementum.*

QVAESTIO CCCCXXXVIII.

ITEM fuit quæſitum.a an legitima filio iure naturæ debita per ſtatutum, vel conſuetudinem in totum tolli poſſit, aut minui. Iſta eſt vetus quæſtio, in qua diuerſæ ſemper fuerunt opiniones: fuit tamen concluſum † quòd legitima poteſt minui per ſtatutum vel conſuetudinem: non in totum tolli: & hanc partem ſequi videtur Dy. in reg. int. indultum. de re. iur. lib. vj. & Ioan. Andr. ibid. in mercur. idem tenet Cyn. in l. ſancimus. C. de nup. idem Abb. & Io. Andr. in cap. Raynutius, de teſta. ibidem ipſe Ioan. And. in addit. Spec. ſuper rubr. de ſucceſ. ab inteſtato. & allega. ibi legem Lombardam id diſponentem. hoc etiam expreſſè tenet Bart. in l. Titio centum. §. Titio genero. ff. de condit. & demonſt.

a Doct. & Pau. de Caſt. in authen. nouiſſima. C. de inoffic. teſta. Bald. & doct. in prælleg. l. ſancimus. idem Bald. in l. cùm leges. C. de epiſc. & cler. & in l. ſi quis presbyter. in fi. cùm authen. ibi poſita. eod. tit. & in authen. hoc amplius. xxviij. q. in lect. antiqua. C. de fideicom. idem Bald. in l. j. §. ius naturale. ff. de iuſti. & iur. & in l. maximum vitium. C. de liber. præterit. Ange. in l. quod de bonis. §. fin. ad l. falcid. & in auth. de hære. & falcid. § j. ad fi. & in l. Papinianus. §. quarta. ff. de inoffic. teſt. Imo. & Ioan. de Pra. in præalleg. §. Titio genero. Bal. in l. cunctos populos. xiiij. col. C. de ſum. trin. Oldra. conſil. cvij. Ro. deciſio xviij. in nouis. Feder. de Se. conſil. lxxv. & cclxxv. Ant. Roſel. in tract. de ſucceſſio. ab inteſta. Io. Pet. de fer. in ſtu. de bello, quo hæreditas petitur ex teſt. gloſſ. ac etiam realiter circa finem. Nic. Milius in ſuo repert. §. ſtatutum. ver. ſtatutum, an poſſit tollere, &c. Ludouic. Roman. conſilio xxij. & cxxxij. Alberic. de Roſa. in tractatu ſtatut. ij. partis. q. ciij. Io. de Imol. in cap. cùm cauſa. de teſtib. Pau. de Caſt. conſ. lxxviij. Ang. Aret. in tractatu de teſta. in gloſ. Item reliquit iure inſtitutionis, &c. idem tenet Sicul. conſil. ſuo lxiij. ij. col. & conſil. lxxv. vlt. colum. Alij verò dicunt quòd non poteſt in totum

tolli, ſed bene minui, vt Paulus de Caſtro conſilio ccxxiij. Idem
Raphael Fulg. conſi. scv. & Rapha. Cu. conſi. lxx. & Bald. in l. ſi
filium. C. fami. hercіſ. dicunt caſum eſſe quòd poſſit minui in
c. Raynucius. de teſta. Et idem Bald. in l. fina. §. ipſum. C. de bo.
2 quæ libet. dicit † quòd poteſt minui quatenus ad alimenta ſuf
ficiat: non autem vt ea non ſufficiat ad alimenta. Et pro-
pterea Sali. in præalleg. authen. nouiſſima. concludit quòd ſta-
tutum poſſit ex cauſa minuere legitimam, ſed in totum tollere
non, niſi de aliquo prouideatur per ſtatutum quòd loco legi-
timæ habeat ſuccedere: ſicut videmus in ſtatutis prohibenti-
bus fœminas ſuccedere cum maſculis & legitimam petere: ſed
3 prouidentibus vt dotentur arbitrio propinquorum. dos † e-
nim iſta ſuccedit loco legitimæ, licet diminutè. Et ſi ſtatutum
non prouideret in aliquo, non teneret tanquam irrationabi-
le: & contra omnem legem naturæ. Et iſta eſt communis con
cluſio de æquitate canonica quòd legitima poſſit minui præ-
textu conſuetudinis: vt præalleg. c. Raynucius. vbi eſt tex. me-
lior de mundo, non autem in totum tolli. & idem tenet Albe-
ri. in l. quoniam in prioribus. C. de inoff. teſta. tenet Clau. in §.
legitima. ver. j. & ſequitur Sicul. qui in præalle. c. Raynucius, di
ſtinguit quòd aut filius non habet vnde viuat aliunde: & ſic
procedat opi. quòd non poſſit in totum tolli. Aut habet vnde
viuat, & ſic poſſit in totum tolli. & vide Ro. in præall. dec. xviij.
vbi plures ponuntur rationes huiuſmodi quæſtionem tangen
tes. Et iſtam ſecũdam partem, quòd non poſſit in totum tol-
li, vidi ſeruari in practica in pluribus nobilibus Vaſconiæ, vbi
eſt ſtatutum ſeu conſuetudo, quòd ſtantibus maſculis fœminæ
non ſuccedant ſeu dotentur arbitrio propinquorum. Adde
4 quòd † licet ſoror renuntiet fratribus hæreditatem paternam
& promittat aliquid amplius non petere, niſi expreſſe adiicia
tur quòd etiam non poſſit petere legitimam vel ſupplementũ
legitimæ, poterit nihilominus eandem legitimam aut ipſius
ſupplementum petere non obſtante prædicta renuntiatione
etiam lata. vt eſt caſus: & ibi doc. in l. ſi quando. §. generali-
ter. C. de inoffi. teſta. quòd eſt bene notandum ſecundum Ang.
inſti. de inoffi. teſta. §. tam autem, in ſuo.

SVMMARIVM.

1 *Reſignatio beneficij ſimoniacè facta eſt nulla etiam in præiudicium reſignantis.*
2 *Electio ſi fuerit facta ſimoniacè etiam ignorante electo ipſo iure eſt nulla. & nu. 3.*
4 *Simoniacè eligentes & confirmantes ſunt ipſo iure excommunicati.*
5 *Simonia quomodo committatur.*

QVAESTIO CCCCXXXIX.

a ITEM fuit quæſitum.[a] an † collatio beneficij fa
1 cta per ſimoniacam prauitatem ſit nulla? Cõcluſum
fuit quòd ſic. per no. Inn. in c. cùm vniuerſorum. de
rerum permu. & Arch. j. q. j. c. ordinationes. & idem
de electione ſimoniacè facta. facit c. ſi alicuius. de e-
lec. idem Hoſtien. in præallega. c. cùm vniuerſorum.
de renuntiatione ſimoniacè facta. vt Inno. & Hoſti.
ibidem Archi. in c. dudum. de præben. in vj. in princ.
Henri. in c. ad audientiam. de reſcri. in c. querelam.
2 de ſimo. fa. gl. in c. ſuper eo. de renun. quæ dicit † quòd
1 renuntiatio beneficij ſimoniacè facta nulla eſt 1 e-
tiam in præiudicium reſignantis.

a Adde Sicu. in cap. ex parte. de offic. delega. & Nico. Mil-
to §. renuntiatione. verſicu. renuntiatio beneficij: idem te-
nentes de renuntiatione, & de collatione. & idem Sicu. in al-
3 lega. c. ſi alicuius. vbi tenet quòd † ſi electio fuerit ſimoniacè
facta etiam ignorante electo, quòd electio ſit ipſo iure nul-
la. Et idem tenet Rota in antiquis deci. ccxxxv. de renuntia-
tione ſimoniaca quòd ſit nulla, etiam in præiudicium renun-
tiantis. tenet Innocen. in c. tua. de ſimo. in fi. Idem Io. And. in
c. dudum. de præben. lib. vj. allega. idem Sicu. in allega. c. cùm
vniuerſorum. Et idem de collatione alleg. c. nobis. de ſimo.
quod tamen videtur facere contra: quia dicit quòd eſt repro-
banda. Sed dic quòd ibi adiicitur verbum penitus, per quod
intelligitur quòd ipſo iure ſicut verbum prorſus not. Hoſtien.
in c. in quibuſdam. de pe. & idem de verbo omnino gloſſ. in
c. j. quòd met. cau. libro vj. §. ſi pecunia. ff. depo. cle. j. de vita
& honeſt. cleric. c. & ſi Chriſtus. de iureiuran. hodie tex. in cap.
ſicut in conſtruenda. §. deinde. de ele. in concil. Baſilien. quod
electio ſimoniaca ſit ipſo iure irrita, vbi etiam † eligentes ſi- 4
moniacè & confirmantes ſunt ipſo iure excommunicati. Et
quod dictum eſt ſuprà, quòd renuntiatio beneficij ſimoniacè
facta eſt ipſo iure nulla, exemplificare potes quòd quando ſit
renuntiatio hoc expreſſo vt alteri conferatur: & ſic deduci-
tur pactum in ipſo actu renuntiationis. Nam tunc eſt ſimo-
niaca. vt voluit gloſ. j. & not. gloſ. in alleg. ca. ordinationes. in
c. dilecto. de præben. & gl. in c. ex parte. de offic. deleg. allega.
Sed ſi hoc in actu renuntiationis non deducatur in pactum:
ſed iſtam reſignationem liberaliter & purè faciat, licet in men
te gerat vt alteri conferatur, non erit ſimoniaca. not. Inno. in
cap. tua. in fi. de ſimo. Sicul. in alleg. cap. dilecto. & c. ex parte.
Adde quòd † ſimonia committitur ſi tibi renuntio benefi- 5
cium a meum: vt tu amico vel nepoti meo renunties tuum.
not. Ioan. And. in cap. j. de rerum permut. lib. vj. & Do. ibidem
Mil. vbi ſuprà, & vide Dom. quid de renuntiatione. tenet idem
quod Archid. in alleg. cap. dudum.

s ADDITIO. Simoniacè facta nulla eſt. Adde gloſ. magna.
cap. cùm inter. ff. de electio. & glo. in l. illæ inſtitutiones, ff. de
hæred. inſti. Sicul. in alleg. cap. cùm inter. ff. & Clauaſ. in verſi.
ſimoniam. iij. §. xxxix.

a Renuntio beneficium. An autem renuntiatio facta per me-
tum teneat. vide do. Felin. in cap. ſi verò. de iureiur.

SVMMARIVM.

1 *Tempus de quo non eſt memoria, dicitur tempus centum annorum.*
2 *Laicus probans ſe decimas poſſediſſe à tempore immemoriali, non tenetur probare aliam infeudationem.*
3 *Verba enunciatiua quando faciant plenam fidem.*
4 *Decimæ ſi à manibus laici ſine ſcandalo non poſſunt auferri, ſunt dimittendæ.*

QVAESTIO CCCCXL.

ITEM fuit quæſitum.[a] olim, videlicet anno a
domini M. CCLII. lite mota inter epiſcopum Ca-
turien. & quendam nobilem ſuper quibuſdam de-
cimis, quas idem nobilis illarum poſſeſſor aſſerebat
infeudatas catenus ab eccleſia Caturien. tenuiſſe.
Epiſcopus attendens quòd idem nobilis, vt fama
erat, & quòd fama erat publica, quòd anteceſſores
ipſius nobilis de prædictis decimis fuerant infeu-
dati ab epiſcopis & eccleſia Caturien. quòd ſine
graui ſcandalo non poterant ab eodem reuocari,
pro bono pacis dictas decimas eidem nobili, & hæ-
redibus & ſucceſſoribus ſuis in perpetuum perci-
piendas, & in feudum tenendas conceſſit, & quòd
illas dictas decimas poſſederat à tempore de quo
memoria non extabat cum conſenſu capituli rece-
pit homagium: an dictus nobilis poſſit eaſdem de-
cimas ſalua conſcientia retinere? Concluſum fuit
quòd ſic: quia videntur huiuſmodi decimæ ſibi infeu
datæ ante concilium generale: nam † tempus de 1
quo non eſt memoria, dicitur tempus centum anno-
rum. tenet Cy. in l. ij. ix. q. C. de ſerui. & ibi Bald. Inn.
& Ant. in c. veniens. de teſti. Spec. in tit. de proba. §. j.
ver. quid ſi teſtes. & habet vim tituli, c. j. de præſcri.
lib. vj. & c. ſuper quibuſdam. §. præterea. de verb. ſig.
Sed ſic eſt quòd concilium Latera. ſecundum Ioan.
Andr. in cap. cùm apoſtolica. de colle. Ant. & ferè o-
mnes fuit tempore Alexandri tertij, videlicet anno
domini M. CLXXIX. Patet igitur quòd idem no-
bilis eas poſſedit ante concilium, attentis verbis ſu-
praſcriptis, epiſcopus attendens, &c.

a Vel ſaltem ſecundum Platinam ſummo Pon. Ant. flor. ſup-
plementum Chronicarum, & Faſciculum Anno domini 1160.

Præterea

Præterea prout dicit Ioan. An.in præalleg. c.cum apoſtolica.
2 es † quo laicus probat decimas poſſediſſe à tempore imme-
moriali:non tenetur probare aliam infeudationẽ: imo poteſt
illas tenere ſine peccato duobus concurrentibus. Primũ quã-
do eas poſſedit tanquam vaſallus eccleſiæ à tanto tẽpore &c.
Secundum quòd ſit fama quod eas habuerit ante concilium,
quam opinionem tanquam æquiorẽ ſequuntur Henri. & Sic.
in alle.c.cum apoſtolica.Domini.in c.ij.de decimis.li. vj.Pau.
de Ca.conſi.cxxxvj. Nec ob. dicere quòd illa verba epiſcopus
3 attendens,&c.ſunt verba enunciatiua.&c. Nam etiam † ver-
ba enunciatiua faciunt plenam fidem quando enuntiant de
longinquo tempore ſicut in præpoſito. tenet Ant.in c. quo-
niam contra.de proba.& in c.fin. de ſucceſ.ab inteſta. pro quo
glo.in c.cùm olim.de cenſi.& in c. cùm cauſam.de proba. Et
licet Hoſt.in præalleg.ca.cum apoſtolica.Arch.& Io. Mo.in c.
ij.de dec.lib.vj.teneant quòd laicus ſit incapax: nec ipſum re-
leuet fama cum detentione. Opinio tamen Io. And.de qua ſu-
prà eſt magis æqua, maximè propter ſcandalum euitandum,
ſuper quo etiam fundatur ſupradicta infeudatio. Nam ex quo
laicus probat decimas poſſediſſe à tanto tempore quod non
eſt memoria de contrario præſumitur quòd ante cõcilium ı &
præcipuè fama laboret. ita ſicut prædictum eſt,& tenet Ioan.
And.& Sic.in præall.c.cum apoſtolica.Dy. in regula iuris poſ
ſeſſor. de reg.iur.li. vj.Do.in alleg. c.ij.de deci.lib.vj. qui dicit
4 ibidem quòd † ſi à manibus laici decimæ ſine ſcandalo non
poſſunt auferri,dimittendæ ſunt. Nec ob.c.ij.de feudis. quia
verum eſt vt ibi quòd prælati non debent infeudare de no-
uo ı ſed hic non ita contingit,vnde dicit Alphã. c.j. qui feud.
poſ.quòd vbi eccleſia non eſt in poſſeſſione poteſt infeuda-
re. Nec obſtat c. ſtatuimus. de tranſac. quia hic non videtur
fuiſſe tranſactio ı ſed verius quædam amicabilis compoſitio
quæ poteſt etiam in decimis interuenire.in eo.c.ſtatuimus. &
in c.ſuper.eo.ti. Et poſito quòd tranſactio fieret , adhuc non
eſſet omnino reprobanda.nam videmus quòd ſuper benefi-
cio tranſigi poteſt etiam cùm agitur de beneficio.vt de Titu-
tulo dum tamen poſſeſſor beneficij cum titulo remaneat poſ-
ſeſſor: licet aliquid temporale det.vt in c.dilectus. vlti. de ſi-
mo.& c.ij.niſi eſſent de præbendis.ſic fuit in propoſito. nam
iſte nobilis tranſegit ſuper decimis quas poſſidebat cum ti-
tulo: ergo, &c.

1 ADDITIO. Quod ante conſilium.De hoc vide per do.A-
lex.in conſ.vj.circa fi. in j.vol.ſic fuit iudicatum ſecundum iſtã
regulam per venerabilem virum Do. Clau. de charron locũ-
tenentẽ regium Ludg me Io.de gradibus eius aſſeſſore. Anno
domini. Mil.cccccvij. in cauſa cuiuſdam curati de patria Fo-
renſi contra quendam nobilem dictæ patriæ.

SVMMARIVM.

1 *Litis conteſtatio non requiritur ad declarationem priuationis beneficij iam à iure incurſam.*
2 *Exceſſus vbi eſt notorius,non eſt neceſſaria citatio, vel probatio ſuper facto.*

QVAESTIO CCCCXLI.

a ITEM fuit quæſitum.a Agebatur contra † aliquẽ
1 beneficiatum ad declarationem priuationis bene-
ficij iam incurſam à iure. an ſit neceſſaria litis
conteſtatio? Concluſum fuit quòd non , quia li-
cet ordinarius qui eſt executor canonis debeat re-
gulariter partem vocare : & cùm cauſæ cognitio-
ne procedere ſummariè, & hoc inquirere , ac para
commiſerit factum , propter quod inciderit in ca-
nonem.vt legitur & notatur in clem. preſenti. de
cenſi.in gloſſ.in cle.multorum.de pœnis.in vet.con-
ſtituerit.& in cle. j. eo.tit. ſuper ver. commodè. per
Ioan.Andr. & Pau. vbi tamen non petitur adiudi-
cari vel auferri : ſed ſolùm petitur executio ſenten-
tiæ iuris , ſcilicet,priuatum declarari , nulla requi-
ritur litis conteſtatio. Quia vbi proceditur ſum-
mariè litis conteſtatio non requiritur. not. Inno-
cen. in capitul.fin.de offic. iudic.& c.ad noſtram.de
iureiurando.

a Et ita tenet in ſimili Ro.deciſ.lvij.quòd ſi petatur aliquem
declarari in excommunicationis ſententiam à canone latam
propter violentam manum iniectionem incidiſſe,non eſt litis
conteſtatio neceſſaria. Quinimo quod plus eſt , tenet Sicul.
& poſt eum Præpoſi.in cap.peruenit.de appel.quòd vbi † no- 2
torius eſt exceſſus,non eſt neceſſaria citatio vel probatio ſu-
per facto , ſed poteſt declarari , & iudex eum facere euitari:
vt videtur tex.in eo.c. & idem vbicunque notorium eſt parti
nullam competere defenſionem,quòd non requiritur citatio:
vt voluit idem Sicul.in cap.cùm ſit.eodem tit. & in cap. cùm
olim.de re iudic. Angel.in l.idémque.§. ſi tibi.ff.qui potio. in
pigno.habean.& Imol. dicit eſſe caſum in cap. propoſuit. de
appel. vbi autem exceſſus non eſt notorius,debet iudex prius
illum vocare:& eo præſente recipere probationes ſuper facto
& poſtea conſtituto de facto illum declarare incidiſſe in ſen-
tentiam iuris,vt probatur per tex.in ca. cùm ſecundum leges.
de hæred. libro vj. & in l. eius qui delatorem. ff. de iure fiſc.
& ibi per Bartol.& in gloſ.ſuperius alleg. Adde Nicol. Mil. §.
citatio. verſicu.citatio.ſicut non requiritur in ſententia iuris,
vbi pœna ipſo iure infligitur : ita etiam non exigitur in
ſententia hominis pœnam iuris inferentis ſeu declarantis.
quod intellige quo ad promulgationem ſententiæ. Sed ſi
vellet ad executionem procedere,& negaretur, ex quo pœna
à iure intelligitur:tunc ad ſententiam declaratoriã illius actus
facti exigitur partem citari,not.Ant.in ca. repræhenſibilis. de
appel.tenet expreſsè Lud. Roma. conſil.cccclxxxij & ibi vide
Mil.vbi §. & duobus. verſic. ſeq. Ab hac tamen declaratione
poterit appellari,nam licet à ſententia iuris non appelletur.vt
in cap.quia nos.de appel.& in l.ſi qua pœna.ff.de verb. ſigni.
patet appellare à ſententia iudicis declarantis illum incidiſ-
ſe in pœnam iuris : quia illa declaratio eſt ſententia iuris , &
non hominis.ad quod glo.no.in cap.cupientes.§.quòd ſi per
viginti.in verſic.priuatos.de electio. libro vj. & ibi Dominic.
idem Sicul.& Præpoſi.in alleg. c.peruenit. & Rota vbi ſuprà.
Adde ſcripta per Felinum Sande.in c.Rodulphus. de reſcript.
vbi latiſſimè proſequitur quando quis ſit citandus,quando ſit
declaratoria pœnæ incurſæ. & an & quando poſſit appellari à
tali ſententia declaratoria:& ibi vide.

QVAESTIO CCCCXLII.

ITEM fuit quæſitum. a 1 An reſcriptum impe- a
tratum in cauſa appellationis à correctione,valeat, 1
ſi non faciat mẽtionem de cauſa,propter quam cor-
rigitur? Concluſum fuit quòd non,per dictum ſin-
gulare,Innoc.in cap.ad noſtram.de appel.alle.ca.di-
lectus filius.de reſcrip. & cap. ſuper eo. de cohabit.
cleric.& mul.Nam non expreſſa illa cauſa non poſ-
ſet cognoſci an modum excedat:& ſic an appellatio
ſit friuola vel ne.

a Idem tenet Sicul.Bald.& Præpoſi.in alle. cap.ad noſtram.
In fine.Et tenent a communiter doct. nam cùm appellatio à 2
correctione ſit prohibita, niſi certis caſibus : vt ibidem : ergo
in appellatione debet cauſa exprimi , vt appareat an ſimus in
caſu conceſſo.c.Romana.§.ſin autem, eod.tit.lib.vj.not. in c.
quod ad conſultationem.de appellat.& cap.conſuluit.ij. & ibi
caſus,ſecundum Sicul.

1 ADDITIO. Item fuit quæſitum. Vide Gui. in deciſ. Gra-
tionop.q.cccc xvj.

2 Et tenent. Idem tenet do.Feli.in d.cap. ad noſtram, in fi.
in verſic.circa appellationem.

SVMMARIVM.

1 *Monaſterio vacante nemo recipitur in monaſterium.*
Niſi aliter obſeruetur de conſuetudine.
2 *In generali conceſſione facta vicario, non venit collatio beneficiorum.*
3 *Iuriſdictio ordinaria quando dicatur delegata.*

QVAESTIO CCCCXLIII.

ITEM fuit quæſitum, a An teneat profeſsio 1 fa- a
cta in manibus alicuius ſpecialiter ad hoc deputa- 1
ti per vicarium generalem abbatis : cui vicario
etiam abbas ad partem ſpecialiter commiſerat rece-
ptionem dictæ profeſsionis ? Concluſum fuit quòd

non: quia ex quo iſte vicarius ad partem habuit iſtã poteſtatem, ipſam tanquam delegatam non potuit ſubdelegare. iſtud ſatis colligitur & no. per Io. And. in addi. Spe. tit. de offic. deleg. ſuper rub. cùm ergo iſte ſit delegatus ab alio, quàm à principe, non potuit hanc facultatem ſubdelegare: maximè in iſto caſu: tum quia ſibi nudum miniſterium erat conceſſum: tum quia per verba appoſita in delegatione erat electa induſtria perſonæ. ad quod tex. in c. fi. §. j. & ij. de offi. dele. Nec vicarius etiam vt vicarius poterat dictam profeſſionem recipere: quia ad hoc vt profeſsio teneat ſex requiruntur. Et inter alia quod fiat ei qui poteſt incorporare religioni ſecundum Inn. in c. porrectum, de regularibus.

a Idem Sicu. in eo. c. item quòd prælatus recipiens talem profeſsionem requirat conſilium capituli: aliter non valet, ſecundum Io. And. Sicu. in c. ad apoſtolicam. de regula. Et licet teneatur ſequi conſilium ipſorum, ſecundum eundem Io. An. & communiter doc. tamen niſi requirat, actus eſt nullus: vt
1 patet in c. nouit. iuncta glo. de his quæ fiunt à præla. Vnde † vacante monaſterio nõ poteſt aliquis recipi: vt in ſimili dicimus de collatione ſpectante ad epiſcopum. vt in capitulo vnico, de ſede vacan. libro ſexto, iuncto capitulo fi. de reg. eo. libro. Niſi tamen aliud obſeruaretur de conſuetudine legitimè præ-
2 ſcripta, vt in alleg. capi. fin. Sicut ergo † in generali conceſsione facta vicario non venit collatio beneficiorum, c. fi. de offic. vica. eo. lib. ſic non veniet poteſtas aliquem recipiendi ad profeſſionem regularem. Si ergo vicarius hoc per ſe facere non potuit, nec eius cõmiſſus maximè, quia non requiſiuit conſiliũ conuentus. ſicut facere tenebatur. ad quod not. per Spec. ti. de ſtatu monachorum, verſ. xix. per Dom. in all. c. fi. de regu. lib. vj. per Clauaſ. in §. profeſſio. Adde quòd vbicunque alteratur in commiſſione poteſtas ordinarij efficitur delegatus, ſecundum doc. in capitulo, licet, de officio. ordina. & dicit Dom. hoc eſſe bene notandum propter commiſſiones quæ quotidie fiunt officialibus per dominos, & dicit Imol. iſtud eſſe magni effectus propter appellationem interponendam. Et dicit Petrus de Ancha. in capitulo ſi qui, de præbendis libro
3 ſexto, quòd † vbi aliquid additur vel detrahitur iuriſdictioni ordinariæ: tunc dicitur delegata, per gloſſam fin. vbi propter quam dicit ipſe, & ibi ſequitur Domi. ad fin. quòd ſi papa dat alicui ordinario poteſtatem ſuper hæreſi procedendi contra exemptos, poteſtas dicetur delegata: de quo latius per Do. poſt Lap. in c. ij. v. colum. de offi. vica lib. vj. vbi idem tenet: niſi iſtarum à principio committeretur cum clauſula generali quo ad alia in eodem mandato vt per Ioan. An. in addi. Spe. vbi ſuprà, & hoc modo debet intelligi Rot. deciſ. vij. vbi dicit quòd à collatione facta per vicarium virtute ſpecialis mandati appellatur ad epiſcopum: quia vicarius in hoc cenſetur delegatus: facit no. per Ioan. And. in c. dilecti. de appel. per Archi. c. ij. de conſue. lib. vj. & Io. And. Pau. Zeoze. & Guli. in cle. ij. de reſcript. Et quo ad huiuſmodi articulum quando per commiſſionem factam ordinario cenſeatur eſſe delegatus vel ne, vide per Siculum & longè melius per Fede. Sen. in alleg. c. licet de offi. ordi.

t Additio. An teneat profeſſio, &c. Vide Rotam deciſio. ccccciij. in anti.

SVMMARIVM.

1 *Canonicum habens titulum poteſt poſſeſsionem propria authoritate apprehendere. & nu. 4.*
2 *Confirmatio habet vim ſententiæ diffinitiuæ.*
3 *Emptor non poteſt propria authoritate poſſeſsionem rei venditæ accipere.*

QVAESTIO CCCCXLIIII.

a ITEM fuit quæſitum.[a] An † habens canonicum
1 titulum in beneficio poſsit illius poſſeſsionem propria authoritate apprehendere. Concluſum fuit quòd ſic, per no. Innocen. Hoſti. & Ioan. Andr. in c. tranſmiſſa. de ele. vbi dicit Innocen. quòd poſt confirmationem ſine alia poſſeſsione, inſtallatione, vel inueſtitura ſtatim poteſt electus confirmatus, vel per annulum inueſtitus adminiſtrare in temporalibus & ſpiritualibus, in iudicio & extra, vt in eo. ca. tranſmiſſam. c. noſtri. & c. qualiter. eod. tit. de iudic. cap. cùm deputati. de tranſlat. cap. j. Et dicit Io. Andr. in alleg. cap. tranſmiſſam. hoc habere locum in omnibus eccleſiaſticis perſonis adminiſtrationem habentibus, quorum aliqui confirmantur: vel aliquid interuenit quod loco confirmationis habetur. Sicut inſtitutio vel inueſtitura, quam recipiunt ab ipſo, vel inferiori prælato, ad quem ſpectat. de conceſſ. præbend. cap. poſuit. & quod ibi Ioan. Andr. in nouel. poſt Innoc. & de his quæ fiunt à maio. par. cap. cap. ex ore. hoc idem not. Innoc. in cap. cùm ſuper. de cauſa poſſeſſ. & propriet.

a Idem videlicet quòd habens canonicum titulum poſſit authoritate propria apprehendere poſſeſſionem beneficij, tenet Nicol. Mil. in §. poſſeſſio. verſicu. poſſeſsionem beneficij, &c. contrarium tenet Petrus de Anchar. xxxvij. & ſequen. col. in regu. iuris ſine poſſeſ. de re. iur. lib. vj. & ſequitur opin. Archid. poſitam in cap. cum qui. de præben. eo. lib. vbi plures tenet, quòd ſi quis propria authoritate apprehendit poſſeſſionem prælaturæ, perdit ius quod habet in eadem, per illum tex. in §. j. Confirmatio † enim habeat vim ſententiæ diffi- 2
nitiuæ, licet minoris efficaciæ, quo ad quædam, iuxta nota. in cap. fin. de elect. eod. lib. Sed licet quis habeat ſententiam pro ſe etiam ſuper beneficio, non debet propria authoritate poſſeſſionem illius occupare. Sed à iudice peti executio, vt c. veniens. de teſti. & iuxta illud quod legitur & not. in c. in literis. & c. quærenti. de offi. deleg. & c. cum noſtris. de conceſ. præb. per Innoc. & in l. qui reſtituere. ff. de rei vendi. l. miles. §. iudicati. ff. de re iudic. Similiter † nec emptor poteſt authoritate 3
propria rei venditæ poſſeſſionem accipere, l. ſi ex ſtipulatione. ff. de acquiren. poſſeſ. per Bar. in l. prædia. & l. fundi venditor. eod. titu. aliàs punitur pœnis, de quibus in dictis iuribus not. Pet. de Ancha. in cap. paſtoralis. de priuileg. vnde Sicul. in præalleg. cap. tranſmiſſam. & Domi. in præalleg. cap. cum qui. ſecundo reſpon. pro concordia diſtinguunt quòd aut alius eſt in poſſeſſione prælaturæ (licet iniuſtè) & tunc non eſt licitum confirmato ſeu prouiſo adminiſtrare, niſi prius inducatur legitimè in poſſeſſione: quia ſecus faciendo eſſet ſpoliare poſſeſſorem authoritate propria, quod non licet: vt in d. cap. cum qui. & ſecundum Arch. & Dom. ibidem hoc caſu caderet à iure ſuo. Aut † prælatura vacat, ita quòd eſt nemo in poſſeſſio- 4
ne illius tanquam prælatus: & tunc procedit opinio communis, vt poſt confirmationem ſeu inſtitutionem licitum ſit adminiſtrare, & poſſeſſionem propria authoritate apprehendere: & ſic procedit etiam gl. in præalleg. ca. cum qui. ſecundum do. ibidem. vt non perdat hoc caſu ius quod habebat in beneficio. Adde quòd pœna d. cap. cum qui. non habet locum ſi quis ingrediatur poſſeſſionem beneficij per violẽtiam factam iudicis authoritate. ita tenet Io. Andr. & do. ibid. quæ quidem pœna infertur ipſo iure. Oportet tamen ſecundum Archid. illud declarari per ſententiam iudicis, quòd ſic occupauerit. idem Domi. poſt Ioan. And. Adde etiam pœnam dicti cap. locum habere: licet poſſeſſor non dimiſerit poſſeſſionem per ingreſſum alterius, ſed continuauerit ſibi illam, ita Dominic. in eod. cap. poſt Lap.

SVMMARIVM.

1 *Regulæ cancellariæ habent vim legis, & ſunt ſeruandæ, præſertim viuente earum conditore, & numero 4.*
2 *Regulæ cancellariæ ligant poſt earum publicationem factam in curia.*
3 *Papa non debet habere pedes plumeos, ſed plumbeos.*

QVAESTIO CCCCXLV.

ITEM fuit quæſitum.[a] An regulæ cancellariæ a
habeant vim legis, & à quo tempore ligent? Ad primum fuit concluſum † quòd habent vim legis, & 1
ſunt ſeruandæ, præſertim viuente earum conditore, & vbi non ſunt cõtrariæ iuri communi, & decretis

ſacrorum

ſacrorum conciliorum.xxv.q.ij. inſtitutionis. c. j. de conſti.quod no.Ioan.An.in c.nemo poteſt.de regul. iur.in ſexto,in mercu. Quo ad ſecundum: videlicet
2 à quo tempore ligent? Concluſum † fuit ſufficere generalem publicationem in curia.ita tenet Io. Mo. in reg.iur.in generali. de reg.iur. lib.vj.Io.An.ſuper data eiuſdem libri.Inn.& Paul.de Leaza in procem.
3 elem. idcirco dicit Ioan. Mo.vbi ſuprà † quòd papa non debet habere pedes plumeos: ſed plumbeos: & eſt quaſi immobilis ſtabiliſque manens dat cuncta moueri: ideo eius ſtatuta non ſunt ſingulorum auribus inculcanda.c. j. de poſtu. prxla. idem Henric.in c.cognoſcentes. de conſti. dicens non oportere conſtitutionem papæ in omnibus prouinciis publicari.& auth. vt fa.no.conſti.col. v. loquitur in Imperatore qui diſcurrit huc vel illuc per prouincias: non ſic de papa.

a De hoc per Ant.in procæ.cle.in ver.de cætero.Nico. Mil. in §.lex. verſic.ij.idem tenere videtur per Pet.de Ancha. con
4 ſi.cccxvj.& conſi.cccxcviij.vbi † dicit illas vim legis habere ſed non eſſe conſtiintinnes generales.ſed ſolùm derogatorias vo luntatis conditoris illarum.& expirant per mortem niſi confirmētur.idem tenet Pet.de Anchar.in repeti.c.j de conſti.per commentat.pragma.titu.de colla. c. item quia multiplices. in ver.regulas.Fran.de Zabs.& Imo.in c. paſtoralis. de fid. inſt. Fran.de Paui.in extrauag.Io.xxij. Iſtud videtur ſatis durum,& videtur æquius quàm non ſufficiat eas publicari Romæ: niſi etiam publicentur in prouinciis:vt in auth.præalle.vbi expreſſe dicitur de tempore poſt publicationem in prouincia. & in iure canoni.non inuenitur oppoſitum: quinimo videtur text. quod ſi idem:vt in alleg.c.j.de poſthu.prxla.& in c. fi. avj. di. fa.tex.in ti.de concubina concilij Baſili.& hoc idem tenet cōmentator ſuper verbo cathedralibus & fa.no. per Bar.in præalle.auth.quod etiam ſequi videtur Sic.in all.c.cognoſcentes. & tenere videtur Nico.Mil.vbi ſuprà. Idem Clanal. in §. lex. ver.xiij. Et ita cōſului aliàs ſuper hoc conſultus. Quoad principalem quæſtionem. an regulæ cancellariæ ſint conſtitutiones generales. Adde Car.conſil.c.incip.redemptoris & feli.in c.ij.de reſcrip.pe. col. Adde quòd in iſtis conſtitutionibus & regulis cancellariæ quando quis præſumatur illarum habere ſcientiam. Sicu.& poſt eum doc. in alle. ca. cognoſcentes.dicunt illud eſſe arbitrarium, & vide ibidem per Sicul. & Pet. de Ancha.in repeti præalle.c.j.

SUMMARIUM.

1 *Introductio appellationis includit in ſe proſequutionem.*
2 *Appellans non tenetur fidem facere iudici de præſentatione ſeu proſequutione.*
3 *Procuratoris malitia non nocet domino.*

QVAESTIO CCCCXLVI.

1 ITEM fuit quæſitum.[a] ſi appellanti per iudicem à quo fuerit certus terminus præfixus ad proſequendum & introducendum, ſufficiat intra illum terminum mittere nuntium ad iudicem ad quem cauſa introducendi. Et concluſum fuit quòd ſufficit itineris arreptio ad ſatisfaciendum termino ad appellationem proſequēdum præfixo.pro quo text. in c.cum cauſa.de re iudi.& ita tenet Spec.ti.de appel.§.nunc breuiter.circa fi.licet ibi Io. And. videatur tenere contrarium in addi.

a Idem quòd Spe.tenet Old.conſi. lx. incipi. eſt tempus. in princi. Idem Sicul.& præp.in cap. perſonas. de app. Et iſta eſt communis opi.quod intellige ſecundum eoſdem Sic. & Præpoſ.& Rot. deciſi. clviij. quando terminus ſtatuitur à iudice extra curiam, vel iudex ad quem eſſet extra locum vbi eſſet appellatum. Nam ſi eſſet in eodem loco: quia in curia non eſſet illi ſatisfactum per ſolam itineris arreptionem. Sed requireretur maior diligentia in proſequendo.puta quod adeat ipſum cancellarium. Nec obſtat dicere quòd in quæſtione noſtra terminus fuerit aſsignatus copulatiuè ad proſe-
quendum & introducendum, quia † introductio includit in 1
ſe proſecutionem: & ſic copula propriè ſtare non poteſt,cùm de natura copulatiuè ſit copulare omnino diuerſa.vt no. glo. in rubr.ff.de iur.& fa. igno. tenet Sicu.& Feli. in c. ij. de reſcrip.Imo. copula appoſita inter duo,quorum vnum de neceſſitate ineſt alteri,facit ea in vnum reſolui: vt ſit ſenſus ad proſequendum & introducendum, id eſt, ad proſequendum introductionem ipſius appellationis,ar.eorum quę no. in l. j. ff.de pac.faciunt no.per Sic. & Præp. in c. ex inſinuatione. de appel.& quæ ſcripſi ſuprà q. cccexxiiij. Et ſic videtur ſufficere quòd appellans fuerit proſecutus appellationem, licet eam non introduxerit.Et maximè quia licet iudex à quo poſſit ſtatuere terminum breuiorem termino iuris ad appellationem proſequendam,non tamen inuenitur quòd poſſit ſtatuere terminum ad introducendum vel intimādum ipſam introductionem,præſertim vbi appellans non conſentit ſed contradicit.
vnde Sic.in alle.c.perſonas.dicit † quòd appellans non tene- 2
tur fidem facere iudici de præſentatione ſeu proſecutione,per c.ſi à iudice.de appella.lib. vj.vbi dicitur quòd appellans non tenetur comparere coram iudice à quo: niſi quo ad audiendum reuocationem grauaminis. Si tamen pars non contradixiſſet, imputaretur ſibi reſpectu executionis fiendæ,ſi non fecerit fidem intra terminum, quia poterit iudex veriſimiliter cogitare appellationem deſertam, iuxta not.per Innocen. in c.ex ratione.de appel. Sed per hoc non erit appellatio deſerta. ex quo in veritate proſecutus fuit in termino, pro quo bene faciunt no.per Ro. deci. acvij. & clviij. alle. & quod tenet Lap.cle.j.de app.& idem per Fran.de Zab.& Pet.de Anc. ibidem. Et nihilominus ſi talis appellans intra prædictum terminum iuſtè fuerit impeditus vel propter infirmitatem nūcij, aut propter inopiam vel tempeſtatem.v.q.iij.c.ſi ægrotans. c. cùm dilecti.de do.& contu.l.præſes.C.de ap. Iſtis caſibus appellans ipſo iure ſeruatur illæſus,adeò quòd ſibi competit ſecundus annus: vt tenent Inno. Sic. & Præp. in c. ex ratione. de appel.idem Spe.tit.de app.§.nunc breuiter.circa prin. & ſuprà,q.cccxxj.vbi vide:idem Rota præal.deci. clviij.Bal.in alle. l.præſes.& ibi Sal.Io. An.in add. Spe.ſuper rub.Et ſi huiuſmodi impedimentum per teſtes probari non poſſet, ſtaretur iuramento ipſius,ſecundum Spec.vbi ſuprà.verſic.quid ergo. & Sali.in præalleg.l.præſes.& Ro.vbi prox.ſuprà.vbi † plus te- 3
net quòd ſi intra terminum dominus miſit procuratorem qui non iuit ſed dominum decepit:quòd eius malicia non debet imputari domino: & ita dicunt tenuiſſe Archid.in capit. vnico. ne ſe. va. libr. xj. pro quo bene fa. præallega. le. præſes. Et ita fuit deciſum in cauſa vxoris contra viduam Ioannis de ſancto Paulo.

SUMMARIUM.

1 *Bladum habens in horreo tempore chariſtiæ compelli poteſt ad vendendum.& nu.3.*
2 *Ruſtici & agricultores compelli poſſunt venire ad ciuitatem ad vendendum.*

QVAESTIO CCCCXLVII.

ITEM fuit quæſitum,[a] An † habens in horreo a
bladum poſsit cogi ad vendendum? dic quòd ſic, 1
ſi ſemel illud venale expoſuerit,& eſt ſpeciale in victualibus, cùm aliàs quis non cogatur rem ſuam vendere.l.j.§. cura carnis.ff.de offic. præfec. vt. & l. j.C.de epi.aud.& ibi Cyn.Hoſtien. & doc. in c. j. de empt. & vendi.

a Tu vero dicas latiùs poſt Barto.in d.l.j.§.cura carnis.& in l.in annonam.C. ad l.iu.de anno. & Sicu. & Bart.in alleg.c. j. de empt.& vend.Bald.& Salic. in allega.l.j.C. de epi. audien.
An † quis cogatur vendere, aut loquimur quoad victualia, 2
quo ad ruſticos, & iſtos agricultores: & tales compelli poſſunt venire ad ciuitatem ad vendendum. Iſte eſt caſus ſingularis in l. ij ff. de nundi. vbi ponitur authoritas Platonis, de quo loquitur imperator. l.fi.in prin. C.de iure delibe. Aut loquimur quo ad ciues, & tunc ſi expoſuerunt iſta ad vendendum, poſſunt compelli, vt iuſto pretio vendant. Et eſt ſpeciale in iſtis victualibus.fa.dictus §.cura carnis l.fi.§.item. ff.de mune. & honori.& quod habetur in d. l. annona, & in d.l.j.C.de epi.audi. in iſtis enim quæ ſunt neceſſaria ad vitam

hominis poteſt ſuperior ſtatuere iuſtum pretium. Nam intereſt ſuperioris prouidere ſubiectorum neceſſitatibus. Et in iſtis ſecundum Sic. debet intelligi d. c.j. de emp. & vendi. Ex quo infertur quòd cùm vita hominis duci non poſſit ſine veſtimentis & ſine hoſpitio quòd etiam in domibus aptis ad locandum, & pannis poſſit ſtatui certum pretium ſecundũ Sicu. in eo.c. in alijs verò rebus quæ non ſunt neceſſariæ ad vitam hominis quis non compellitur vendere certo pretio: ſed quiſque rei ſuæ moderator exiſtit, l. in re mandata. C. man. & l. dudum. & l. inuitum. C. de contrahen. empt. & c. de his, de ſepult. Addi. Bar. vbi ſuprà ſimile de eo qui tenet hoſpitium, quia nõ poteſt recuſare hoſpites. l.j. §. ſi & ibi Bart. ff. ſi iur. aduer. nau. Et quod in ſimili dicit Bar. de notario publico qui tenetur acceptare roga. facit quòd dicit Albe. de roſa. in iiij. parte ſtatu. q. xlviij. de eo qui cognouit per violentiam mulierem facientem quæſtum ſui corporis publicè, vt non. poſſit puniri de iſta

2 violentia. Si † verò non expoſuit victualia ad vendendum & eſt cariſtia in ciuitate poteſt habens frumentum & huiuſmodi

t compelli ɩ ad vendendum etiã pretio viliori. l. ſi vendentes. §. ſi quid. ff. de vſufr. & ibi vide Bal. & Bar. in §. cura carnis. & Flo. in eo. § ſi quid. & Aug. in l.j §. cum in eadem. ff. ad l. Rho. de iactu. & Hoſti. & doc. in præalle. c.j. qui alle. in arg. c. iij. de fur. c. licet. de fer. & Lud. Ro in l. ij. ff. ſol. ma. & Bar. in l. fi. ff. ad l. iul. de anno. & quod ipſe no. in l.j. C. nequis ſe in empti. ſpecie excuſet. lib. x. dum tamen fiat hoc generaliter contra exuberantes & non compellatur vnus ſolus. quia ſtatutum ſuper hoc generale fieri debet quòd omnes comprehẽdat ſecundũ Bar. in l. nemo. C. vnde vi. Si verò non ex cariſtia, tunc compelli poſſunt per ciuitatem aut ſuperiorẽ huiuſmodi victualia vendere, iuſto tamen pretio conſento in ſtatuto generali ſecundũ Bar. in d. §. cura carnis. Sic. & Barba. & doc. in alle. c.j. & vide caſum ſingularem in d. l.j, vbi ciuitas poteſt, ſi habet multa frumenta, cogere ciues ad emendum ſecundum Barba. vbi ſuprà. Adde hîc quæ dicit Angel. Aret. in §. fi. inſti. de dona. vbi concor. eum præcedẽ. & quòd poſſunt ſubditi ob neceſſitatem reipublicæ vrgeri ad deputandum eorum nemora aut molendina ſeu alia vſui publico recepta competenti mercede. ff. com munia prædi. l. venditor. §. ſi conſtat. fac. ff. de rei vendi. l. item ſi verberatum. §.j. tenet Angel. conſ. ccvj.

ɩ Additio. Compelli. Adde quòd pauperes poſſunt implorare officium ſuperioris vt cogant diuites ad victualia communicanda: pro quo glo. in c. ſicut hi. xlvij. di. Et ita tenet Sicu. in allega. c.j.

SVMMARIVM.

1 *Mercator recipiens pecuniam ad partem, ſi patiatur damnum, naufragium, incendiũ vel quid ſimile infra quod tempus teneatur ea probare.*

2 *Exceptiones omnes ſunt perpetuæ.*

QVAESTIO CCCCXLVIII.

a ITEM fuit quæſitum a, quidam Sempronius mercatori cuidam pecuniam ſuam ad partem & dãnum dedit: ſucceſſu temporis mercator dicit damnum ſuſtinuiſſe furti, videlicet, incendij vel ſimiliũ, infra quod tempus tenetur, idem mercator præmiſſa probare ɩ? Et apud quem, & an neceſſe ſit partem citari? Et quo ad primum Bar. in l. ij. C. de naufra.

1 li. xj. ex illa l. colligit arg. mirabile, quòd † fidem facere debeat intra annum, de damno furti, rapinæ, incendij, vel ſimilium: aliàs non ſit audiendus. Cui cõgruit q mercator debet reddere rationem omni anno. vt C. de ſuſce. & archa. l. neminẽ. li. x. & ibi Bar. ergo intra annũ debet facere fidem. Ad ſecundum Bar. in præalleg. l. ij. concludit mirabilem practicam. quòd in loco vbi patitur quis aliquem caſum, faciat examinari teſtes, de caſu, & illæ probationes poſtea facient fidem coram iudice competẽti. & de hoc eſt ibi caſus. Ad tertium ſimiliter Bar. in all. l. ij. concludit ex illo text. aliud mirabile, quòd in tali teſtium examinatione ſeu receptione non ſit neceſſe partem vocari. Et ſic poteſt intelligi. ff. de excu. tu. l. ſcire oportet. §. ſufficit. vbi dicit quòd ſufficit probare caſum ex naturali iuſtitia: hoc eſt, ſecundum ius gentium, quo in ore duorum vel trium ſtat omne verbum, non attenta ſolennitate ciuili. & vide quod ibi dixit idem Bartol. & quod not. per Guli. de Cu. in l. ij. §. quod dicimus. ff. ſi quis cautio. idem tenet Barto. ibidem.

a Idem Bar. Ioan. de Pla. & Iaco. Rebu. in alleg. l. ij. & dicunt quòd licet præall. l. ij. ad prædicta faciat in argumentum: id tamen non firmant. Nam allegatio caſus fit per mercatorem ad ſuam defenſionem: modo, defenſiones ſunt perpetuæ regulariter, vt l. pure. in fi. ff. de doli exceptio. & l. licet. C. de excep. Et ideo de conſuetudine in cõtractu apponitur pactum quòd mercator probet caſum intra certum tempus. ita dicunt præalle. Bar. Io. de Pla. & Iaco. Rebu. Quinimo Angelus in præall. l. ij. dicit illud vltimum Bart. videlicet quòd poſt annum non auditur, non eſſe verum: quia ſecundum hoc ſequeretur quòd actio de naufragio eſſet perpetua & exceptio eſſet temporalis, quod eſt falſum: & cõtra omnes regulas: quia † omnes 2
exceptiones ſicut prædictum eſt, ſunt perpetuæ: vt in lege præalleg. pure. & ad præalleg. leg. ij. dicunt prælibati Bart. Ioan. de Pla. & Iaco. Rebu. quòd illa l. procedat in caſu ſpeciali fauore fiſci in ſuſceptore ſpecierum publicarum, vt videlicet teneatur ad earum amiſſionem intra annum probare. Secus in priuato. Idem tenuerunt ibidem Ioan. de Pla. Iac. Rebu. Alex. de Imo. Et idem Imo. dicit hoc ſemper eſſe verum vbicunque neceſſitas imminet teſtes examinari à parte propter periculũ mortis vel abſentiæ in locum longinquo. & allega. conclu. do. de Ro. conclu. cx. in antiquis. & hoc ſequi dicit Ludo. in iiij. fallen. alleg. dictum tex. & per iſtam limitabis no. in l. cùm hi. §. tranſactionis. ff. de tranſac. & quod ibidem addidit idẽ Imo. poſt Bar. Et ſimiliter ſi teſtes ſunt affuturi: vel de morte ſuſpecti, & ſuper articulis à iure reprobatis, vel repulſis, quia malẽ formati, vel poſt terminum producti teſtes erunt per iudicem examinandi, ſecundum Rotam. concl. cviij. in nouis, quod dicit Ludo. Ro. vbi ſuprà eſſe notandum: & idem Imo. in præall. l. ij. Idem de Pla. & Rebuf. in præalle. l. ij. Et ſic caſus naufragij vel infirmitatis, aut alterius impedimenti debet probari per teſtes, vt in allega. l. ij. & in d. §. ſufficit. & l. teſtium. C. de teſti. Quandoque tamen ſecundum qualitatẽ & conditionem perſonarum poteſt probari per ſolum iuramentum. vt tenet Spe. in tit. de app. §. nunc breuiter. verſi. quid ergo, de quo per Bar. in allega. §. quod dicimus. & d. §. ſufficit. & ad huiuſmodi probationem caſus per teſtes admittentur domeſtici & familiares in ſubſidium. ita voluit de Pla. in præalleg. l. ij. & vide per eum in l. iij. C. eo. tit. & lib.

ɩ Additio. Præmiſſa probare. Vide Gui. pa. conſ. xxxvij. incip. dubius eſt caſus. ad fin. vol. j.

QVAESTIO CCCCXLIX.

ITEM fuit quæſitum. a Nunquid canonici ec- a
cleſiæ Tholuſanæ, qui ſunt regulares ordinis ſancti Auguſtini poſsint in eorum domibus infra ſepta eiuſdem eccleſiæ tenere mulieres ætate prouectas, ɩ honeſtas, omniſque ſoſpicione carentes, quas 1
matres appellant, obſequiorum honeſtorum præſtandorum cauſa? Et fuit concluſum quòd non inſpecta regula beati Auguſtini & iuris communis diſpoſitione. nam monachi omnino mulieres accedere non debent: nec mulieres monachorum cõmatres fieri, xviij. q. ij. c. peruenit. c. diffinimus. cũ alijs ſeq. & de conſe. di. iiij. c. nõ licet. & c. monachi. quinimo nec monachis cum ſanctimonialibus licet habitare: vt in præalleg. c. & diffinimus. Ad quod facit. c. vxoratus. in fi. de conuer. coniug. vbi fratribus ſancti Ioannis Hieroſolimitani prohibetur aliquam ſecum mulierem habere: quod etiam videtur voluiſſe gloſſ. in authen. epiſcopo. C. de epi. & cler. & ibi Ioan. Fabr. Et nihilominus eſt ibidem text. de epiſcopo, & in authen. de ſan. epi. §. epiſcopum. coll. ix. & gloſſ. in c. legitur. lxxxj. diſt. quod expreſſè tenent

Gof

Gof.& Hoſticn.in ſum.tit.de coha. cleri. & mu.§.ij. in fi.qnanuis enim bona mulier, conſanguinea,vel affinis, aut extranea, religioſa, vel alia diligenda ſit: nimia tamen familiaritas & cohabitatio reprobat. xviij.q.ij.c.pernicioſam. vnde Hiero. ſi cùm viris cohabitent fœminæ, non deerit vicarius diaboli: quòd bene probatur in c.veniens. de eo qui cog. conſan.vx.ſuæ.§. deinde. propter quòd valde periculoſa eſt ſexuum commixtio: vt in c. muliere. de iudi.lib.vj. Et Hier. xxxij.di. hoſpitiolum tuum raro aut nunquam mulierum pedes terant: quia non poteſt dignè cum Deo habitare, qui fœminarum acceſsibus delectatur. Et de beato Augu. legitur, quòd non conſenſit habitare cum ſorore ſua.lxxxj. di. legitur. Nam cohabitatio earum ſæpe intercipit adulterium.l.occaſionem.in præalleg.c. diffinimus. Ait enim Chriſ.in ſermone. de Cananea quòd mulier eſt caput peccati, arma diaboli, expulſio paradiſi: corruptio legis, à qua ſi cauere cupis, fuge iſtã, quæ vt ſerpẽs inficit & venenat: hinc tactus earum maximè ſunt euitandi. vnde Hoſti. in tit. de eo qui co.conſan.vx.ſuæ. Ni fugias tactus vix vitabitur actus. quidam enim præsbyter ſuam presbyteram vt ſororem agebat, ſed quaſi hoſtem cauens eam ad ſe propius accedere non ſinebat. xxij. di. præsbyter quidam, ad idem, de præſum.c.cum in iuuentute. mulierum etiam viſu & aſpectu caſtitas plerunque deperditur. xxxij. q.v. nec ſolo. exemplum dedit in viſu Berſabeæ. & dominæ multum reſpicientis in Ioſeph. Et ideo vt dicitur.vj.q.j.c.ex merito officium ſingulorum ſit oculos habere caſtos. quare nec clericus ſecularis aliquam in domo mulierem, etiam antiquam, ex qua ſuſpitio poſsit oriri tenere debet. Nam ſæpenumero mulierum antiquarum occaſione iuuenes ſubintrant. ad quòd gloſſ. iuncto tex.in c.j.de coha.cle.& mu.& glo. in præalleg. c. legitur. vbi dicit Archi. præallega. c. aſſumptum, & regula beati Aug. vbi legitur, quòd beatus Aug. cum ſorore habitare recuſans, dixit; non omnes quæ cum ſorore mea ſunt, ſorores meæ ſunt. & beatus Greg. in præalle.c.peruenit.ad tollendum familiaritatem, prohibuit ne monachi cõtra matres facerent, quòd extendi debet, & locum habere etiam in canonicis regularibus: quia iura loquentia de monachis locum habent in canonicis regularibus. de que gl.no. xvj.q.j.cap.monachi.de ſta.mona.c.ij. cle. in plerisque.de elec. glo. de conuer. coniu.c.conſuluit.xxxiij. q.j.c.præſens clericus.vij. di. ſanctam quippe.quod tamen eſt intelligendum in his, quę concernunt religionem, & idẽ Hoſt.in ti.de ſta. mona. §. in quibus conueniunt. Et quòd iſtis canonicis regularibus tenere mulieres etiam non ſuſpectas non ſit permiſſum probatur: quia viuere ſimul ac in eodem dormitorio dormire tenentur. xij. q. j. c. neceſſaria. & ibi Arch. & c. dilectiſsimis.c.cau.& q. xxxij. di. c. ſi qui vero.c.quoniam.de vi.& ho.cle.& c.cùm ad monaſterium.de ſta.regula. Sed ſic eſt quòd c. volumus. & alia ſeq. lxxxj.di. xxxij.di.interdixit.c.j.& c.à nobis. de coha.cle.& mu.& alia iura permittentia clericos tenere conſanguineas non ſuſpectas loquuntur in clericis non ſimul viuentibus, nec in eodem dormitorio dormientibus: vt tenet expreſſe gloſſ. j. in præalleg. c. volumus. ergò in iſtis regularibus canonicis ſecundum eorum regulam, ac iuris communis diſpoſitionem ſimul viuere, & in eodem dormitorio dormire debentibus, dicta iura permiſsiua locum non debent vendicare. maximè cùm in prohibitiuis permiſsio facta circa clericos ſeculares non ſe extendat ad regulares. ad quòd text. in c.religi. de religi.de ſeu.exc.lib.vj.

a Licet huiuſmodi deciſio tuta mihi videatur & honeſta, attamen de iure crederem poſſe ſuſtineri quòd prælibatis canonicis regularibus ſit permiſſum mulieres non ſuſpectas habere, præſertim vbi canonici ſunt aliàs de vitio incontinentiæ ſuſpecti, vel diffamati. Quia etiam de iure canonico hoc permittitur epiſcopis & aliis clericis: vt in præalleg. l.c.j. & c. à nobis. & aliis iur. ſuperius alleg. nec videtur eſſe ſtandum legi ciuili, ex quo in canonibus reperitur expreſſum. & ita voluit Sicu.in præalleg.c.j.vnde poſſunt ſecum tenere matrem, ſororem, amitam, ſororem patris, & materteram, ſcilicet ſororem matris in præall. c.interdixit. quia fœdus naturale nõ permittit aliquid ſæui criminis cum iſtis ſuſpicari. vt præalleg. c. à nobis. & c. cùm in iuuentute. de præſum. Et idem de filia & huiuſmodi, ſimiliter de multum antiquis. vt in c. fœminas. lxxxj. di. Clauaſ.in §. clericus. dicens idem eſſe de omnibus illis quibus ante ordinationem ſine ſuſpicione poterat cohabitare, vt vxores fratrum & de familia & huiuſmodi. vt in c.cum omnibus. lxxxj. di. Flo. in ſecunda parte ſum. ti. xiij. idem dicit adiiciens quòd regulariter omnes conſanguinei per lineam trãſuerſalem vſque ad ſecundum gradum incluſiue. ar. præalleg. c.cum omnibus. conſanguineæ verò per lineam aſcendentem & deſcendentem vſque ad quartum gradum permittuntur. ar. c. non debet, de conſang. & affini. Quod intelligit ſi conſanguinea non habeat ſecum domicellas, pediſſequas, vel alias mulieres ſuſpectas. & ita intelligitur cap.j. præall. & ibi Sicu. Et licet dictum ſit quòd cum prædictis conſanguineis fœdus naturale non permittat aliquid ſæui criminis ſuſpicari, debet tamen clericus & maximè epiſcopus cauere immoderatam familiaritatem cum illis, vt caput in gremium ponendo, oſculando, & huiuſmodi. & ne ex hoc contemptibilis habeatur. xxxiiij. diſt. c. quorundam. vltra verò ſecundum gradum diſtinguit Flo. vbi ſuprà quòd aut ſunt ſuſpectæ, vt quia iuuenes, & tunc non poſſunt cohabitare, aut non, & tunc poſſunt, & eadem ſecundum eum facienda eſt diſtinctio in ancillis. Nam ſi eſt vetula poteſt eã in domo ſua tenere. Ad propoſitũ autem redeundo videretur idem in prædictis canonicis regularibus cùm non viuunt in communi neque ſimul dormiant. Et maximè quia tales vetulas ad ſibi obſequia præſtandum tenere conſueuerunt. Nam in accidentalibus regulæ conſuetudo monaſterij eſt attendenda. eo quòd cõſuetudo immutat iuris diſpoſitionem, ergo à fortiori regula, ipſa tamen ſalua in ſuis ſubſtantialibus remanente. tenet Sicu. in alleg. c. cùm ad monaſterium in j. & v. col. vbi tenet & refert Franc. de Sab. cõſuluiſſe: quòd in monaſterio in quo non eſt memoria an fuerit ibi licitus eſus carnium, nec apparet de aliqua ſententia ſuperioris, licitè poſſunt carnibus vti, donec monaſterium aliter reformetur. ex quo iſti non fuerunt auctores, nec apparet, ex qua cauſa hoc fuerit introductum, poteſt præſumi quòd ex cauſa legitima. ar. cap j. de reſcri. lib. vj. & idem videtur voluiſſe Sic. in c. ſuper cod. de regula. licet contrarium teneant Clauaſ. in §. religioſus, verſic. xxxij. & Flo. vbi ſuprà. Cùm igitur ſæpe dicti canonici hodie de conſuetudine non viuant in communi, non videtur ratio diuerſitatis inter epiſcopos & clericos ſeculares & dictos canonicos quare magis prohibeatur eiſdẽ canonicis quàm clericis, nam & Spe. in ti. de accu. §. iij. verſ. ad fi. quòd ſtatutum quod eſt in clericis ad monachos extenditur. Et anno Do. 1474. Præpoſitus Tholoſa. epiſcopus Carcaſſon. quantũ potuit, voluit cõpellere prælibatos canonicos ad dictas vetulas & ancillas extra cepta eccleſię Tholoſ. pellendum. ſed ipſe non potuit præualere morte præuentus.

1 ADDITIO. Mulieres ætate prouectas &c. vide Ro. dec. cccciij. & dec. cxxxvj. & cccclvij. in antiquis.

SVMMARIVM.

1 *Animarum reſpectu nemo poteſt dici idoneus, niſi probetur & examinetur.*

Periculoſum enim eſt inexperta animarum curam cõmittere. & nu.3.

2 *Nati dicuntur illi qui in loco ſunt oriundi.*

ITEM

QVAESTIO CCCCL.

a ITEM fuit quæſitum. [a] An † epiſcopus dũ ſibi
1 ſit præſentatio alicuius religioſi ratione curæ poſsit
examinare talem ſibi per abbatem præſentatum, vel
per alium inferiorem collatorem beneficij, intelli-
gendo de eo, qui prius habuit collationem: ſed ſo-
lum aditur epiſcopus ratione curæ populi ſibi ſub-
iecti? Et fuit concluſum per no. Inn. in c. veniens. de
ver. ſig. lib. vj. quòd per abbatẽ examinari debet talis
præſentatus: non autem per epiſcopum, qui non in-
ſtituit eum, nec confirmat, aut ei manum imponit.
Nam illi quibus manus debet imponi, ſunt exami-
nandi. c. venerabilem. & c. nihil de elect. idem volue-
luerunt Io. An. & Archi. in præall. c. veniens.

a. Inn. in c. in Lateranẽſi. dicit quòd ſi præſentatus eſt notus, debet admitti: niſi aliud contra eũ proponatur. Si tamen ignotus eſt, non erit admittendus niſi ſit boni teſtimonij, puta per literas prælatorum: vt in d. c. vel per diuinam conſeruationem
2 honeſtam habitandi in loco. Et dicit Hoſti. quod noti † ſunt qui ſunt oriundi de loco. Sed Io. An. in c. vnicn. de cap. mo. li. vj. Io. de Lig. in c. extirpandæ. de præben. tenet quòd licet fiat ſolùm præſentatio epiſcopo ad ipſam curam populi quam habet idem epiſcopus committere, tamen pertinebit ad eum iſtum examinare etiam ad finem vt repellatur ſi inſufficiens eſſet, vel perniciosus, ad quod fa. quód no. in cap. j. de capel. mona. Domi. in præalleg. c. vnico. co. ti. li. vj. refert Io. de Imo. dixiſſe quod in c. veniens. alle. ibi Inno. loquitur quando monachi habent eccleſiam pleno iure ex conceſſione papæ. præalle. verò c. vnico quãdo ex conceſſione epiſcopi. Adde Sic. in præall. c. in Lateranẽ. vbi ſingulariter diſtinguit quo ad caſum noſtræ quæſtionis, quòd aut quæritur de bonitate intrinſeca ſcilicet reſpectu morum. Aut de extrinſeca & accidẽtali vt de ſcientia & ſimilibus. primo caſu loquitur præall. c. in Lateranẽſi. Nã ſi aliàs quis eſſet notus, præſumi debet idoneus, niſi contrariũ probetur vt in c. ſi. de præſu. nec oportet quòd amplius examinetur, ex quo habuit collationem per habentem poteſtatem, Si autem eſt ignotus poteſt eum examinare. aliàs non tenetur eum admittere, vt in prædicto c. in Lateranen. Secun-
3 do caſu principali poterit † eum epiſcopus examinare, quia reſpectu curæ animarum nõ poteſt dici idoneus, niſi prius probetur & periculoſum eſt incaperto curam animarum committere, vt in c. cùm ſit. de æta. & quali. pro hoc facit quod legitur & no. in c. ſi fortè. de elec. li. vj. maximè quia epiſcopus de curarationem reddere tenetur: vt in iam d. c. in Lateranen. Et hanc partem arbitratur idem Sic. eſſe tutiorem.

QVAESTIO CCCCLI.

a ITEM fuit quæſitũ. [a] An prælato inferiori poſ-
ſit ex conſuetudine competere facultas concedendi
ſuis ſubditis literas dimiſſorias ad ordines? Cõclu-
ſum fuit quòd ſic, dummodo conſuetudo ſit legiti-
mè præſcripta, & tenet gl. in c. cùm nullus. §. inferio-
res. ſuper ver. indultũ. de temp. ord. li. vj. Idem ibidẽ
Archi. & Io. An. in nouel. ad idẽ gl. ſi. in ſi. ix. q. ij. c. epi
ſcopũ. Iſtud ſiquidẽ ius, ſicut & alia iura epiſcopa-
lia, eſt præſcriptibile, vt in c. auditis. de præſc. requi-
ritur tamen in huiuſmodi præſcriptione titulus pu-
tatiuus, vel tantum tempus, de cuius initio memoria
1 non exiſtat, 1 cùm hoc caſu commune faciat contra
præſcribentem. ad quod cap. j. de præſcri. lib. vj.

a Adde Dominicum in præall. c. cùm nullus. Et quę requirũtur in præſcriptione huiuſmodi incorporalium. vide per Inn. Sic. & Domini. in c. bonæ. ij. de poſtu. præl. Archi. in c. non eſt. de conſue. li. vj Inn. in c. ij. de in integ. reſt. & in c. conquærente, de reſti. ſp. Gaſpar. Cald. ti. de cau. poſ. & proprie. conſ. iij. Cy. Bar. Bart. & Bal. multum laté. & Ioan. Fa. l. ij. C. de ſerui. Ange. Are. inſti. de acti. in § æquè. Sic. in c. cum eccle. de cau. poſſ. & pro. & Bartol. in l. j. ff. de aque. actũque pri. & in l. ſeruitutes. in vlti. ff. de ſerui.

1 Additio. Non exiſtat. An autem tempus cuius initij non extat memoria operetur idem quòd priuilegium, vide pulchrè per do. Fel. in ca. cauſam. de præſcrip. col. ij. in prin. in ver. ſigna theoricam.

SVMMARIVM.

1 *Emptor tenetur gabellam ſoluere, niſi ſtatuto aliter caueatur.*
2 *Gabella in groſſo ſoluta non debet rurſus exigi ſi contingat emptorem merces in minuto vendere.*
3 *Gabella impoſitio eſt de magno imperio, idcirco a ſolo principe imponi poteſt.*

QVAESTIO CCCCLII.

ITEM fuit quæſitum. [a] Quis † teneatur ſoluere a
gabellam: an emptor vel venditor 1? Concluſum 1
fuit quod emptor, niſi ſtatuto caueatur aliter, de hoc 1
eſt tex. in l. debet. ff. de ædil. edi.

a Ita voluit Bald. in l. ſi prædium. C. de edi. act. Adde quòd ſi dominus locat prædium, & gabella venit ſoluenda ex redditibus, totum onus ſolutionis incumbit conductori, & non domino. Nam videtur quòd dominus propter onus gabellæ locauit minori penſione. ita voluit Bart. in l. interdum. §. quoties. ff. de publi. Ad idem fa. quòd ſi dominus locauit prædium colono pro certis menſuris ſeu pro certa pecunia, ita quòd omnes fructus pertinent ad conductorem, dominus nõ tenetur ſoluere decimam ex ſua penſione, not. Inno. in c. cùm non ſit. de deci. & Sicu. in c. tua nobis. eo. tit. & Bart. vbi ſuprà.
Adde quòd † ſi gabella de aliquibus mercibus in groſſo fue- 2
rit ſemel ſoluta, non debet rurſus exigi: cùm ab eodem vendentur in minuto. pro quo facit in arg. præall. §. quoties. vbi colligit Bar. quòd qui ſemel pro parte ſoluit vectiga. nõ tenetur ſoluere ſæpius. & facit gl. quæ incipit. pro quibus, &c. Ad-
de † quòd gabella à ſolo principe imponitur cùm talis impo- 3
ſitio ſit de magno imperio, non autem ab inferiore à principe leg. vectigalia. C. noua vectigalia. & ibi Sali. & leg. non ſolent. cum gloſ. & doctores. in l. ſin. C. eo. ti. A rege autem ſuperiorem non recognoſcẽte ſicut à rege Franciæ bene poſſunt imponi ſecundum Sali. vbi ſuprà. vel per ciuitates non recognoſcentes ſuperiorẽ induci poſſunt etiam ex conſuetudine, cuius initij memoria non exiſtit. c. ſuper quibuſdam. §. præterea. de verborum ſignificatio. & ibi doct. ca. innouamus. de cẽſi. Bart. in repetitione l. vectigalia. & l. publicanus. §. in omnibus. ff. de publi. Sali. vbi ſuprà. Bal. in l. ſi plures. C. de condi. inſer. imo nec princeps poteſt indicere, niſi ob neceſſitatem, vel vtilitatem publicam, tenet Ioan. Fa. in l. j. C. noua vectiga. & allega. Hoſt. in ſum. tit. de immuni. eccl. §. à quibus.

1 Additio. An emptor vel venditor. vide in deciſ. Delph. per Guid. pap. q. cccxliij.

SVMMARIVM.

1 *Pactum de ſuccedendo factum etiam cũ eo de cuius hæreditate agitur eſt à iure improbatum.*
2 *Hæreditas viuentis pacto dari non poteſt.*
3 *Pactum contra bonos mores eſt inualidum.*
4 *Libertas vltimæ voluntatis eſt fauorabilior quàm cauſa dotis.*

QVAESTIO CCCCLIII.

ITEM fuit quæſitũ, [a] an valeat factũ vel initũ a
pactum in contractu matrimonij, quòd primogeni-
tus 1 ex illo matrimonio naſciturus ſit hæres vni- 1
uerſalis & ſuccedat poſt mortem patris? Conclu-
ſum fuit quòd non: quia † pactum de ſuccedendo 1
factum etiam cum eo, de cuius hæreditate agitur, eſt
à iure improbatum. l. ex tto. C. de inuti. ſtip. l. ſtipu-
latio hoc modo concepta. ff. de ver. ob. l. cum dona-
tionis. C. de tranſa. l. ſi. ff. de ſuis & legiti. l. pactum.
& l. fin. C. de pact. C. de colla. l. pactum. Cuius ratio
eſt, quia † hæreditas viuentis pacto dari non poteſt. 2
l. hæreditas. C. de pact. conuen. quia liberam aufert
facultatem teſtandi contra ſubſtantiam vltimæ vo-
luntatis, quæ debet eſſe ambulatoria vſque ad mor-
tem. cap. cum Marthæ. de celeb. miſſ. l. j. C. de ſac.
ſan.

ſan.eccl.l.ſiquis.in prin.ff.de leg.iij. Præterea quia
votum inducit captandæ mortis.l.fideicommiſſo.C.
de tranſact.c.nec captandæ.& c.deteſtanda de con-
ceſ.præben.& ſic eſt contra bonos mores.quare tale
pactum non firmatur iuramento per regulam iuris,
non eſt obligatorium. de reg. iur. lib. vj. ſecundum
Barto.& Salic.in alleg.l.pactum. C.de pact.Barto.&
doc. in allega. l. ſtipulatio hoc modo concepta. &
Bartol. in l. ſi quis pro eo. ff. de fideiuſſ. Et per
1 † conſequens tale pactum ſtatuto vel conſuetudine
roborari non poteſt, quia vbi aliquid prohibetur
per pactum,quia contra bonos mores, ibi ſtatutum
nihil operatur:vt not.Bar.in l.omnes populi.in iij.q.
principali.de iuſt.& iu. Sed iſtud pactum eſt contra
bonos mores.d.l.ex eo.cum alle. ſuprà,ergo,&c.

a Paulus de Caſtro conſil. ſuo. cccxj. in princip. Ita tenet
Imol.in l.cum Archimedoram.C.vt in poſſ.le.& in l.ij.C.quæ
ſit lon.conſue.vnde Bal.in alle. l. pactum. quod dotali. C. de
colla.dicit quòd non valet pactum per quod pater promittit
in inſtrumento dotali ſe filiam inſtituturum in æquali portio-
ne cum filio, & decipitur ille qui contemplatione huiuſmodi
pacti accipit filiam in vxorem, ſed ſibi imputet quia iſtud pa-
4 ctum eſt improbatum.vt d.l.ſtipulatio.& ſic † fauorabilior eſt
libertas vltimi arbitrij, quàm cauſa dotis. Ego ſæpenumero
ſecundum iſtam opi. conſului. Sed deinde quia per arreſta
quàm plura curiæ parlamenti inter nobiles contrarium deci-
ſum opinione mutata conſului valere tale pactum inter nobi-
les ſi iuramento fuerit firmatum. quia tale iuramentum ſer-
uari poteſt abſque detrimẽto ſalutis æternæ. ergo ſeruandum
ſicut pactum de non ſuccedendo.in c. quamuis. de pac.lib.vj.
Et ſi dicatur quod inducit votum captandæ mortis, hoc certè
neſcimus quid ſit in animo paciſcentium, ſed bene ſcimus
quod poſſunt obſeruare pactum ſine interitu ſalutis æternæ.
ita dicit & tenet Bald.in c.moribus.in ti.ſi de feu fue.contro-
uer.in lib. feu. & pro ſua opin.dicit ibidem eſſe tex. Quinimo
tenet Bal.in præalleg.l.cum Archimedoram, quod per con-
ſuetudinem, vel ſtatutum poteſt dari robur talibus pactis. vt
in c.mulier.ſi de feu.fue.controuer. Ad quod faciunt no. per
Io.Fa.in all.l.fi.C.de pact.vbi dicit quòd valeat pactum quòd
filius qui deſcendit ex matrimonio ſuccedat pro certa portio-
ne maxime in feudo.vt in cap.j.de filiis natis ex matri.ad mor
ga.contract.& ibi Bal. Andr. & Præpoſi. vnde Bal.in c. filij. de
impub. quærens an prædicta conſuetudo poſſit habere ali-
quod motiuum æquitatis.dicit quòd ſic propter honorem &
fauorem matrimonij. nam ſub tali pacto nobiles inueniunt
nobiliores per quos nobilitas creſcit.verbi gratia, ſi marchio
qui tenet feudum ab imperatore accepit in vxorem quandam
filiam regis quæ ei non nuberet niſi filij ſui ſuccedant eidem
in marchionatu,& non alij de alio matrimonio.& idem dicit
Præpoſi.poſt Bald.in præalleg. c. filij. Ad quæ faciunt no. per
Specul.in c.nulla.de conceſ.præben.videlicet,quòd poteſt quis
in vita paciſci vt bona alicuius perueniant ad eum poſt mor-
tem irreuocabiliter:pro quo gl.ſingularis in alle.l.fi. C. de pa.
Nec obſt.quòd tollat libertatem teſtandi.quia ſecundum eum
poteſt eſſe hæreditas ſine rebus corporalibus. vt in l. hæredi-
tatis.ff.de ver.ſign.quod intelligerem ſciente & conſentiente
eo de cuius bonis vel hæreditate agitur. & illud firmat Raph.
Fulg.in conſi.lxxiij.in ij.colum. Bal.in conſi.cxxxvj.& conſil.
cclxix.in tertia parte conſi.eiuſdem.

1 ADDITIO. Primogenitus. Tu vide de hoc remiſſiones
quas poſui ſuprà dec.ccccxxiij.

SVMMARIVM.

1 *Primogenitus hæres in vniuerſum inſtitutus poteſt fideicommiſſo grauari.*
2 *Donatio cauſa mortis quæ dicatur.*
3 *Pactum factum fauore matrimonij eſt validum ſi paciſcentes vſque ad mortem in eadem voluntate perſeuerauerint.*
4 *Pactum factum fauore liberorum eſt validum.*
5 *Contractus dicitur illius gratia factus,cuius gratia principaliter fit.*
6 *Ius quæſitum filie ex contractu paterno non poteſt per patrem extingui, vel alterari.*

QVAESTIO CCCCLIIII.

ITEM fuit quæſitum.a Præſuppoſito quòd tale
pactum valeat,an paciſcens poſsit variare ſeu remit-
tere pactum,vel eum qui ex conuentionibus matri-
monialibus hæres eſſe debet fideicõmiſſo grauare?
Cõcluſum fuit licitũ eſſe voluntatẽ mutare.ad quod
optimè facit tex.iuncta gl.in verbo perſeuerauerit.
in alleg.l.fin. C. de pact. & facit in ar.tex.in l.j.C.ſi
man.alie.ſue.vt mã.vbi ſeruus alteri donatus vt cer-
to tempore tranſacto,ad libertatem perueniat, qui
liber efficitur niſi donator interea mutauerit volun-
tatem.Fa.no.per Bal.in l.qui Romæ.§. Flauius Her-
mes.vbi tenet,quòd ſi quis alieni fundum donauit,
ita vt poſt aliquod tempus ſit eccleſiæ,pendente tẽ-
pore poteſt donator pactũ illud reuocare. Ex † quo 1
igitur tale pactum reuocari poteſt,ergo primogeni-
tus fideicommiſſo grauari poteſt:ad quod l. Titia.§.
Lucius.ff.de le.ij.vbi tex.quòd is cui facta eſt inoffi-
cioſa donatio poteſt fideicommiſſo grauari, ex quo
poteſt reuocari talis donatio. Videmus etiam quòd filia
poteſt ſubſtitui in dote quatenus excedit legitimã.
l.fi.§.filię.ibi Bar.ff.de le.iij.Pręterea per tale pactũ vi
detur fieri donatio cauſa mortis primogenito, tamẽ
quia in ipſo fit mentio de morte,modo † vbi fit do- 2
natio inter viuos & fit mentio de morte:dicitur do-
natio cauſa mortis.vt l.Seia.ff.de dote præle. Bar. in
l.quę dotis.ff. ſol. ma. Quũ igitur tale pactũ,de quo
ſuprà videtur cõtinere diſpoſitionẽ cauſa mortis, vi
detur poſſe reuocari,& per conſequens quòd paciſcens
potuit in ſequẽdo tenorem dictarũ conuentionum
primogenitũ inſtituere, & eum onere fideicõmiſsi
grauare.& licet in donatione cauſa mortis nõ poſsit
fieri ſubſtitutio, ſine ꝓmiſsione ſubſtituto faciẽda,
vt videtur tenere gl.in l.j.C.de do.cau.mor.illud eſt
intelligendũ directè,ſed bene poteſt fieri per fidei-
cõmiſſum.vt l.cũ pater.§.corũ ff.de le.ij.& ibi Bar.&
in l.hæredibus.ff.eo.ti.Io.Fa.& Ang.præal.§.j.inſt.de
dona.Nec ob.l.cohæred.§.cũ filiæ. ff.de vul. & pup.
vbi tex.quòd non poteſt pater poſt pubertatẽ filiũ per fi
deicommiſſum grauare, ibi dũ in tex. dicit, neq; fi-
deicõmiſſo ꝓprię facultates filij tenebũtur,&c.quia
hic ex quo pater poteſt variare,nõ ſunt propria filij
ſaltẽ irreuocabiliter. Nec ſimiliter obſtare videtur iu
ramẽtũ paſciſcẽtis,quia nõ venit cõtra,imò videtur
illud obſeruare primogenitum inſtituẽdo,& nihilo-
minus ſi alium hæredem inſtituiſſet, tenuiſſet inſti-
tutio,licet eſſet periurus ſecundum Ioan.And.in te.
iu.quòd ſemel,in mer.ad quòd gloſſ. in c.fi.de pro-
cur.lib.vj.quinimo tenet Bar.quòd etiam non eſſet
periurus in alle.l.ſiquis.in prin.ff.de le.iij.

a Et Io.Fa.inſti.de dona.§.j.dicens quòd nõ confertur poſt
mortem vel per conuentionem aut aliás tunc præſumitur do
natio cauſa mortis.omnis eſt diſpoſitio iudicare ſecundum id
tẽpus in quod confertur ipſius effectus:vt C.de donatio.ante
nup.l.quod ſponte.tenet Bar.conſil.lxxvj.ſed effectus huiuſ-
modi pacti fuit collatus poſt obitũ paciſcentis.ergo,&c.hinc
eſt quòd ſi alicui dono bona mea poſt mortem,valet donatio
ſecundũ gl.in all.l.fi.C.de pact.Sed nihilominus cenſetur eſſe
donatio cauſa mortis quæ nõ infringit liberum arbitrium te-
ſtandi,quia reuocari poteſt ſecundum Bar.Bal.& Sali. in alle.
l.fi.Opinionẽ tamen Io.And.ſequuntur Io.Fab in l.j.C.de ſa.
ſan.eccle.& Imol.poſt Bal.in l.pactum.de collat.& quòd prę-
dictum † pactum fauore matrimonij ſicut præmittitur, fa-
ctũ ſit validũ debeat intelligi,ſi vſque ad mortẽ paciſcentes in 3
eadẽ volũtate perſeuerauerint.tenet Io.Fab.in alle.l.fin.C.de
pac.idem And.de Iſer.& Præpo.& Bal.in tit.de pa.iur.§.idem
ſacramenta.in lib.feudo.vbi Bald.ponit quæſtionem de rege
Aragon

Aragonum qui duos habens filios vni regnum Aragoniæ aſ-
ſignauit, alteri regnum Maioricarum, iurauerunt ipſi fratres
dictam diſpoſitionem perpetuò tenere authoritate & conſen-
ſu dicti regis interueniente: poſtea rex inter eius filios fe-
cit quaſdam ſubſtitutiones. Super quo concludit, quòd cùm
iſte ſit quædam ordinatio à patre facta ſupremi iudicij diſpo-
ſitionem præueniens & inde naturam mutabilem aſſumens
vſque ad ſupremæ vitæ exitum. vt C. de inoffi te.l. parentibus.
ff.fami.erciſ.l. ſi filia.§. Papinianus. & d.l.ſi C. de pac. Sic rege
mutante voluntatem, iuramentum quod fecerunt inter ſe fra-
tres viribus vacuatur, vel moderatur: prout regi placuerit. Nec
eſt donatio inter viuos de qua loquitur C.de co l.vt liberis.§.
fi.& l.illud §.fi.& glo.tangit in l.ſi donatione. & diſputat in
auth ex teſtamẽto.eo.ti.& auth. vnde ſi parens.C.de inof.teſt.
Sed eſt, vt prædictũ eſt.quædam ordinatio ſupremi iudicij diſ-
poſitionem præueniens.ar.ff.de pac.l.tale pactum.§.fi. in qua
cadit ſubſtitutio.vt ff.de leg ij.l.vt hæredibus. & quia licitum
fuit patri mutare voluntatẽ vt l.iiij.ff de alimen.le. & all.l.fi. C.
de pac.vnde Bel.in all c.moribus, dicit quòd pactum appoſitũ
vt filius ſuccedat, nõ operatur omni caſu ſucceſſionem, ſed ab
inteſtato iuxta prædictam l.fi. Aliæ quã plures rationes ad par-
tem iſtam adduci poſſent, quam ego credo de iuris rigore ve-
riorem. Quam tamen audiui per arreſta Parlementi quã plura
inter nobiles lata deciſum fuiſſe, quòd paciſcentes nõ poſſint
ab huiuſmodi pactione recedere, & per cõſequens primoge-
nitum onere fideicommiſſi grauari non poſſe, iſtam partẽ ſe-
cutus ita ſæpenumero conſului maximè cũ generalis conſue-
tudo inter nobiles regni ita ſe habeat, idemen ſequẽ.le.l. ſi de
interpretatione. ff. de leg. & c. cum dilectus. de conſue. vnde
rationes & motiua mota pro hac parte hic annectere decreui.
Adduco enim primò Ioan Fabr in l.j.C.ſi manci.ita venie.ne
proſti. vbi tex.quòd ſi ancilla vendita eſt eo pacto, ne proſti-
tuatur, aliàs venditori liceat eam abducere vel manus iniicere:
ea proſtituta poteſt eam abducere niſi conſenſerit. quia tunc
libera erit & dicit ibidem Ioã.Fab.Bal. & Sali.quòd quis non
poteſt remittere pactũ ex quo remiſſio continet præiudicium
tertij in cuius fauorem fuit factum tale pactum.l. ſi poſt mor-
tem.§.fi.ff de contra tab. & l. ſi penul. C. de non nu.pe Et præ-
4 ſtat argumentum ſecundum eundem Ioan.Fab. quòd † ſi pa-
ctum fiat vt liberi qui exibunt ex tali matrimonio habeãt cer-
tam portionem, quòd paciſcens non poſſit tale pactum re-
mittere, cùm ſit factum fauore liberorum, aliàs eſſet magna
iniquitas & circumuentio nubentium, ſicut ſupradictum eſt.
Præterea dicit Ioan.de Imo.poſt gloſ.in l.iij. ff. de ſer. capor,
quod actio quæſita tertiò ex pacto inter alios inito ſicut in ca-
ſu.l.quoties. C.de dona.quæ ſub mo. mutatione voluntatis
donatoris poteſt extingui. quãdo pactum fuit appoſitum gra-
tia donantis, vel ſumus in dubio. Sed quando pactum fuit ap-
poſitum gratia emptoris vel donatorij, tunc ſine conſenſu
eius tale pactum non poterit reuocari. & ita intelligitur text.
ſecundum illam glo.in l.quæſitum.ff.de ſeruis expor. & hanc
diſtinctionem gloſ. approbat Barto. in l.fi. circa medium. &
in vltimis verbis commenti. ff. de condi. ob cau. de quo per
eundem Bart.in l. Ariſto. ff de do. Sed fortius eſt in terminis
noſtræ quæſtionis. quia cùm commodum & emolumentum
huius pacti principaliter pertineat ad tertium, id eſt ad pri-
mogenitum, illius gratia principaliter præſumitur appoſi-
tum, vt l.ſi fideicommiſſa § interdum. & ibi per Bart. ff de lege.
ij & l. Titio centum. §. Titio genero. ff. de condi.& demon.
5 & ibi per Bartu, Cõtractus † autem dicitur illius gratia factus,
cuius gratia principaliter fit. licet in conſequentiam acquira-
tur etiam vtilitas alteri. l. ſi quis nec cauſam. & l. rogaſti. in
prin.ff.ſi cert pet Nec obſtare videtur quod dicit Bar.in alleg.
§.Flauius Hermes.& Io.de Imo.poſt eundem Barto. ibidem.
& idem Bart. in l.ſi quis.ff. de ſeru.expor.tan & Bald. in l.cum
à ſocero.C.de iure du.& Sali.in alle. l j. C. ſi mancip. ita fue-
rit alie. vt manumittatur, in quæſtione qua quæritur, quidam
alicui certam rem donauit cum pacto, vt poſt mortem do-
natarij perueniat ad eccleſiam &c. Quia licet communiter
teneatur quòd donator poſſit huiuſmodi conditionem ha-
bere pro infecta, & eam reuocare per l. iij. ff. de ſer. expor.
hoc eſt verum ſecundum Bal. in præallege. l.cum à ſocero.
quando fuit appoſitum ſimplex pactum de reſtituendo rem
eccleſiæ. ſecus ſecundum eum ſi notarius recepiſſet & fuiſſet
ſtipulatus vice ac nomine eccleſiæ ſeu alterius cui donator
voluiſſet quæri poſt mortem donatarij, tunc enim ſecun-
dum eum ius quæſitum tertiò ex ſtipulatione ſua vel facta
nomine ipſius notarij non poſſet auferri etiam ex volun-
tate vtriuſque, ſcilicet donantis & donatarij. quia licet ex fa-
cto tuo mihi acquiratur ius, quia tamen voluiſti me ſtipulari,

non mihi minus acquiritur ex promiſſione. Et ideò ius quæ-
ſitum mihi ex prouiſione mea, licet propter tuum factum tu
non potes auferre. vt eſt caſus quem ibi Bal. ponderat in iſta
quæſt.in l.ſi conſtante.C. de donat. ante nupt. vbi text. quòd
conſtante matrimonio dos & donatio propter nuptias poſ-
ſunt de nouo augeri, & econtrario minui niſi iſta diminutio
fieret in præiudicium liberorum primi matrimonij. Ex quo
not.ibidem Bald. quòd quando ex contractu contrahentium
vel occaſione contractus per diſpoſitionem legalem eſt alicui
tertiò ius quæſitum re, vel ſpe, ab illo contractu non poteſt
recedi in eius præiudicium, niſi eo conſentiente ad hoc. ff.
de pac. l fin. ff. de contractibus. l. ſi poſt mortem. §. fina. Et
prædicta concluſio Bald. videatur vera ſecundum Fran. Are.
in allega. §.Flauius. pro quo videtur caſus in l.cum maritus. §.
fin.ff de pa. dotali. vbi mulier, quæ dabat dotem fecerat pa-
ctum quòd illa dos poſt mortem eius ex cauſa donationis in-
ter viuos reſtitueretur fratri. Deinde frater ſtipulatur fuit do-
tem in eum caſum ſibi reſtitui. Et ibi dicit quòd in præiudi-
cium fratris, & iuris ſibi quæſiti mulier non poteſt mutare
voluntatẽ etiam conſentiente debitore, id eſt marito. Ad præ-
miſſorum corroborationem adduci poſſet quod ponit Pau.
de Caſt. conſi. clxj rex donauit filio regnum contemplatio-
ne matrimonij adiecto pacto quòd primogenitus ſuccederet
in aliud, pactum an poſſit reuocari. Et concludit quòd non.
quia per patrem ſtipulantem & recipientem pro ſe & filio ſuo
primogenito eidem ius fuit acquiſitum.l. quod dicitur. cum
ibi no.& l quodcunque.§.j.ff.de verb. oblig. Quinimo etiam
extraneus dicto caſu.ſ.in donatione l.quoties. C. de dona.quæ
ſub mo. Et licet ſucceſſio inteſtati poſſit auferri per eum cui
ſucceditur alium inſtituendo. l.conficiuntur. & l.ſiquis cũ nul-
lum.ff.de iure codicil.quod not.in l.ſi fundum per fideicom-
miſſum. § fi.cum l.ſeq.ff.de leg.j. Sed nos loquimur de ſucceſ-
ſione fienda per primũ recipientem hanc donationẽ nõ ab in-
teſtato nec per vltimam voluntatem tacitẽ vel expreſſam, ſed
ex diſpoſitione inter viuos, & ex lege appoſita in donatione
per ipſum regẽ donantẽ quòd primogenitus ſuccederet. Quã
legem ipſe donatarius tollere non poterit nec facere quòd a-
lius ſuccederet, quàm primogenitus. arg. ff.de ſolu.l.aliud. vbi
alter ex contrahentibus non poteſt legem contractui appoſi-
tam immutare. l.legẽ. C. de pac. vnde nec ipſe rex donans po-
terat legem huiuſmodi mutare vel variare. C. de dona. quæ ſub
mo.l.perfecta ff.de don.l.ariſto. Non igitur debet huiuſmodi
ſucceſſio regulari ſecundũ naturam ſucceſſionis ab inteſtato
quæ non cadit hic, imò debetur ex cõtractu irreuocabili. inſt.
de verb.obl. §.ex cõditionali.facit quod not. in Spe.ti. de loca.
§.nunc verò aliqua. ver. lxxviij. in primis argumentis. Ex in
caſu noſtro mortis cauſa capio nõ detur à primogenito reci-
piente tantùm: ſed etiam a donãte, quia donauit cum illa lege
& pacto vt ad primogenitũ tranſirent, quam legẽ donatarius
reuocare non poteſt, cũ ab illo ſolo primogenitus nõ habeat.
ſe.l.ſi tum fundũ.ff de pa.& l.fi. Nec obſtare videtur quod no.
Bar. in all. §. Flauius Hermes. vbi tenet vt ſupradictũ eſt, quòd
ſi donaui Titio rem tradendam Seio poſt certum tẽpus: licet
illi Seio ius quæratur per l.quoties.C. de dona.quæ ſub mo. ta-
men ego ſolus, vel ego & Titius poſſumus dictum pactũ reuo-
care inuito Seio, licet hæres meus non, per illum §.Flauius. &
per alle.l.iij.ff.de ſer. expor. Et ſic habet vim vltimæ volunta-
tis quoad illum Seium. quia illud dictum Bar. (vt idem Pau de
Ca. dicit vbi ſuprà) non eſt verũ. & contrarium tenet expreſſè
Io.An.in add. Sp.ti.de inſt. edic. §.nũc verò aliqua. ver. & ſcias,
in add. quæ incipit, per. ſuperiora, per l.ij. §.ſi quis dederit. ff.
de dona. & idem tenuit Fran. de Are. in præalle. l.iij.ff.de ſeruis
expor. Et ad. §. Flauius Hermes reſpondetur quòd ibi non e-
rat tertium ius perfectè quæſitum, cùm eſſet ſeruus cui non
poteſt acquiri ciuilis obligatio, & actio etiam cõditionaliter.
Sed hic potuit acquiri primogenito ſaltem conditionaliter,
vel ad tempus. ſ. poſt mortem ſui patris. Ideo † hoc ius quæſi- 6
tum ex contractu paterno non potuit per patrem extingui
vel alterari. d.l.aliud. ff. de ſolu.

SVMMARIVM.

1 *Subſtitutio fideicommiſſaria conſeruatur quando fi-
deicommiſſum eſt vniuerſale.*

2 *Fideicommiſſa ſingularia adequantur legatis.*

QVAESTIO CCCCLV.

ITEM fuit quæſitum, [a] an † per auth. ex cauſa.
C.de libe. prætert. vel exhære. ſubſtitutio fideicom-
miſſaria conſeruetur, quando fideicommiſſum eſt
vniuerſa

1 vniuerſale 1? Concluſum fuit quòd ſic,ſecundum
Iac.de Are.Pet.& Bart.Sali.in præalleg. authen.quia
appellatione cæterorum fideicommiſſa vniuerſalia
continentur, vt l. ita tamen, §.quoties.ff ad Trebel.
ſed in præalleg.authen.& in corpore vnde ſumitur,
dicitur,cætera nanque firma manent.Item text.dicit
in corpore expreſsè,legata & fideicommiſſa:nec debemus
dicere quòd loquatur in ſingularibus fideicommiſsis
tantùm,cùm text.ille generaliter loquatur.
Item quia aliàs in effectu nihil haberet , cùm fi-
2 deicommiſſa † ſingularia ſint adæquata legatis. vt
l.j.ff.de lega.j.Et pro iſta parte facit à ſimili. ff. ſiquis
omiſ.can.teſt.l.ſi ſeruum. §.j.& vlt. hanc partem tenet
gloſſ.in l.eam quam. C.de fideicommiſ.Præterea
vniuerſale fideicommiſſum eſt magis fauorabile
quàm ſingulare.vt l.nam quod. §.j. ff.ad Trebel. Si
ergo valet ſingulare: multò magis valere debet vniuerſale:vt
d.l.ſi ſeruum.

a Adde Bart.idem tenentem in l.peculium.§.fin. ff de leg.ij. licet Ange.Aret.in ſuo tract.de teſtamentis.in gloſſ.ſuper verbo per fideicommiſſum teneat quod licet per authen allega. conſeruentur omnia legata & fideicommiſſa particularia: ſecus de fideicommiſſo vniuerſali.& idem voluit Mar.Sille.opi. tamen Bart.communiter tenetur.

1 Addition. Vniuerſale. Vide in deciſi. Grationop. per Guid.pap.q.cclvj.&.q.cccij.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula codicillaris appoſita in teſtamento nullo ratione præteritionis operatur vim fideicommiſsi.*

QVAESTIO CCCCLVI.

1 ITEM fuit † quæſitum.[a] quid operetur clauſula
a codicillaria [1] appoſita in teſtamento nullo ratione
1 præteritionis? Concluſum fuit,quòd operatur vim
2 fideicommiſsi : 2 & ita contra gloſſ.tenent communiter
doct. in authen. ex cauſa. C. de libe. præte. &
Bart. in l. j. ff.de iure codicil. quia iſta ſunt paria relinquere
à venientibus ab inteſtato : & dicere ſi non
valet iure teſtamenti,&c.vt no.in l. ex teſtamento. C.
de fideicom. vnde qua ratione ſi teſtator grauaſſet
venientes ab inteſtato filius præteritus tenetur reſtituere
hæreditatem hæredi ſcripto.vt in c.Raynaldus.
& c.Raynutius. de teſt. & l.ſiquis cùm nullam.
de iure codicil. ſic eodem modo , quando prædicta
clauſula eſt appoſita.

a Idem tenet Ange. Aret. inſti. de codicil. primo reſponſo. idem Bart.in l.ij. ff.de leg.iij. & ibi Bald.idem Bart.in præalle. authen.ex cauſa & ibi Bald.Ioan.Fabr & Salice.Pan.de Caſtr. conſi.ſuo lx.Lud.Ro.conſi.cxxij.Et præmiſſa procedunt in teſtamento nullo ob præteritionem filij iam nati. Sed quid in poſthumo præterito. Bart. in præallega. l.j. in vj q. diſtinguit quòd aut teſtator cogitauit de poſthumo,aut non. Primo caſu operatur clauſula prædicta. Secundo caſu non.ar.l.penult. ff.de iur.codicil. & l.certi iuris. C. de teſta. & l.nonnunquam, C. de reuocan.dona.ſed Dy.Iaco. Bald. Paulus & Lud. vbi ſuprà, & quaſi omnes dicunt quòd ſunt inſpicienda verba teſtamenti. Aut enim dicunt ſi non valet, &c. & ſic ſunt præſentis temporis. & rupto teſtamento natiuitate poſthumi dicta clauſula non operatur,quia non dicit. Et verum eſt illo tempore voluiſſe.facit l.ſi ita.& vide ibi Barto. ff.de auro & argen.leg. l.cùm ſtipulamur.ff de verb.oblig. Sed ſi dicatur ſi non valet, vel non valebit : tunc porrigitur ad teſtamentum quod rumpitur natiuitate poſthumi. Et iſtam ſententiam ſequitur Bart. Ang.& Salic.in d.authen.ex cauſa. & idem Salice. in l.j. C.de poſthum hære.inſt.Bald.in l fin.C.eo.tit.Ioan.de Imol.in l.ſi-ho præterito.ff.de inim.teſt.& Raph.Fulg. in d. auth . ex cauſa. & hanc opinionem videtur ſequi Bar.in ſi.glo.Bal. & Ioan.de Imo.in l.ex ea.§ j ff.de teſt.& in l.lucius,in princ. ff.de libe. & poſthu. Ange.Aret.inſti.de codicil.ij.col.Lud.Rom.vbi ſuprà, & Pan.de Caſt. præallega.conſil.lviij. & conſil.lia.lx.& lxj. & idem Pau.de Caſt.conſil.cel.j.col.ver.quantum ad ſecundum.

1 Addition. Codicillaris. Ta vide de hoc in deci.Delph. quæſt.cccxxiij.& dxiij.

2 Fideicommiſſi. Adde quòd & ſi compendioſa ſubſtitutio facta à pagano verbis merè directis poſt pubertatem expiret, nec valeat etiam iure fideicom. illud tamen limitatur , niſi in teſt.eſſet appoſita clauſula codicillaris:nam tunc ad fideicommiſſum traheretur.per l.Sceuola.ff.ad Trebel. ita tenet gloſ. in § maſculo.inſtit.de pu.ſubſtitut.in ver.ſubſtitutio. Ange.& Modet.in l.precibus.C.de impub.& aliis ſubſtit.& dicit Fulg. ita de facto reſpondiſſe per textum opti. in l.ſi frater. C.de fideicom.idem Bald.in l.verbis, vbi alij eum ſequuntur . & exclamat Ioan.de Imol.ff.de vul.idem tenet Ang in l.j.ff.de iure codicil.vbi Bart.in avj.q.& Ang.in l.pupillari.ff.eo tit Imo.in l.centurio.xv.col.in fi.ff.de vul.in cap.Raynu.de teſt. idem tenet Alexan.conſil.lxxxiij.in iij.volum.incip. præſcriptis bis. & iſtam limit.aſſerit Iaſ.eſſe veram in alleg.l.precibus.ij.col.ver. limitatum.Sed an caſu prædicto poſſint detrahi duæ quartæ, breuiter dic quòd vbi ſubſtitutio eſſet pura:& ſic rogatus eſſet pura , vnicam quartam detrahet ipſe rogatus. Si autem ſub quæſtione duas poterit detrahere.gloſſ.Dyn. Bar.& Bald.in l. papi.§.meminiſſe.ff.de inoffic.teſtam.glo.Iac.Bu. Bart.& Bal. in l.quanquam.C.ad legem falcid.& iſta eſt communis opin. approbata de iure cano. ſecundum gloſ. & doct. in cap.Raynaldus, & c.Raynutius.de teſtam.de quo ſin.per Iaſ. in l.filius quem.iij.& v.col.C.famil.herciſ.

SVMMARIVM.

1 *Filia renuntians hereditati paterna, non poteſt ſuccedere ab inteſtato,ſed bene ex teſtamento.*
2 *Ius filijs quando dicatur eſſe quaſitum.*
3 *Baſtardi in legitimatione non eſt neceſſarius conſenſus agnatorum.*

QVAESTIO CCCCLVII.

ITEM fuit quæſitum.[a] filia † viuēte patre iuxta a
formam c. quāuis pactum.de pac.lib.vj.renuntiauit 1
ſucceſsioni bonorum eiuſdem , deinde pater deceſſit
ab inteſtato,Nunquid dicta filia cum aliis fratribus
poterit venire ad ſucceſsionem paternam?Concluſum
fuit, quòd licet filia non obſtante tali renuntiatione
poſsit ſuccedere ex teſtamento: non tamen
ab inteſtato:quia ſecundum Bar.in l.ſi.C.de pac. filia
non poteſt renuntiare ſucceſsioni ex teſtamento:
aliàs impediretur teſtamentum patris. Sed bene ab
inteſtato,maximè virtute generalis renuntiationis,
quæ etiam concernit & concernere poteſt ſuccedentes
ab inteſtato.vt ex quo ſic renūtiauit ſimpliciter
, ab inteſtato renuntiaſſe videatur. Nec videtur
obſtare quod dicit Zenze.in ca.quanuis.alleg.quòd
pater eo caſu decedendo inteſtatus videatur propinquioribus
tacitè reliquiſſe hæreditatem.l.conficiuntur.ff.de
iure codicil.quia dicta præſumptio locum
habet quando pater non fecit aliquem renuntiare:
quia quo ad illum,ex quo ſemel voluit filiam excludere
per renuntiationem , adhuc præſumitur dicta
voluntas durare:niſi appareat mutata. cap. maiores.
de bapt. quoniam in incertis locus eſt coniecturis,l.
continuus.§.cùm ita.ff.de verb.oblig.

a Hanc partem ſequuntur Bald.in præalleg.l.ſi.& l.pactum. ij col.& iij q.C.de colla.Rot.deci.dcccl.aliàs deci.4.de pac.in anti.Domi.in alle.c.quanuis.in vlt.q.& Geor. nam tam in repetitione eiuſdem ca.colla. xiiij.conſil.ia.licet Io.de Imo.ibidem teneat quòd poſſit dicta renunciatione non obſtante ab inteſtato ſuccedere,quod poſſet procedere ſecundū doc.ſi agnati vel maſculi non extarent. nam tunc etiā ab inteſtato nō ſuccederet:quia fauore illorum videtur voluiſſe pater quod dicta filia renuntiaret.Adde quod dicit & tenet Bar in præalle.l.ſi. C.de pac.quod ſi ſtatutū municipali caueatur quod filia dotata non ſuccedat ab inteſtato extātibus maſculis, filia quādo dotatur partu

conſentiente poteſt ſibi reſeruare ius ſuccedendi. vt in §.fina. inſtit.de leg.ag.ſucceſ.& hanc partem ſequuntur moderni. Ad idem quod inquit And. de Piſ. in c.j.circa fin.princ. de natura ſucceſſi. feu. vbi vult quòd ſi filia recipiendo dotem proteſtetur quòd propter hoc non intendit renuntiare hæreditati, ſi pater dotans conſentiat proteſtationi, quod ſibi & hæredi ſuo præiudicat: veruntamen Bald. quem ſequuntur Imol. & Ludo. in l.ſtipulatio hoc modo.de verb.obli. ff.& Domi.in c.quantis pactum.alleg.aliter dicat. Sed poſſet eorum opinio locum habere quando filia ex interuallo poſtquam dotata fuiſſet
2 cum patre faceret pactum vt ſuccederet: quia † tunc eſt filiæ
ius quæſitum: ita tenet Georg.Nat. in alleg.c.quanuis. & ibi vide. Pro cuius opin.confirmatione poſſet adiici quod tenet Hoſt.& poſt eum moder.in c.per venerabilem.quæ ſi.ſint leg. Ioan.And.in addi.Spec.tit.de ſucceſ.ab inteſt.ſuper rub.ver.ex facta, Bar.in l.gallus.ff.de libe.& poſthum.§.quid ſi tantum.vt tenet etiam Hoſt.in ſum.tit.quæ ſi. ſint legi. pen.col. & Anto. in alle.c.per venerabilem,in xxij.col.& idem Sicul.ibidem vi-
3 delicet quòd † in legitimatione filij baſtardi non eſt neceſſa-
rius conſenſus agnatorum de quorum præiudicio videtur agi: ideo ſi pater viuit, ſatis eſt quòd ipſe cõſentiat: adeo quòd iſte legitimatus ſuccedat ab inteſtato cum aliis agnatis, &c.

SVMMARIVM.

1 *Renuntiatio in vno caſu non inducit excluſionem in alio.*
2 *Virtus contractus non extendit ſe ad alium caſum quam expreſſum.*

QVAESTIO CCCCLVIII.

a ITEM fuit quæſitum.[a] Si filia viuente patre
iuxta formam præalle.c.quanuis.renuntiauerit ſucceſsioni bonorum eiuſdem, & poſt mortem patris ſuccedat filius frater filiæ prædictæ renuntiantis: qui frater deinde moritur ab inteſtato, an filia ipſa eius ſoror prætextu dictæ renuntiationis impediatur petere dictam ſucceſsionem? Concluſum fuit
1 quòd non, 1 quoniam † renuntiatio in vno caſu non
1 inducit excluſionem in alio.ff.de ſerui.vrb.præd.l.ſi
domus.C.de iu.del.l.ſeruum.ff.de ſucceſſ.edi.l.j.§.videndum. cum ſi. Cùm enim prædicta renuntiatio facta fuerit patri tantùm, non intelligitur facta fra-
2 tri. quoniam † virtus contractus non ſe extendit ad
alium caſum quàm ad expreſſum. l.ita ſtipulatus. §.Griſogonus, ff.de verbo. obliga. C. de proba. l.ad probationem.

a Ita tenet Ludo. Rom. conſi.clxviij.& ibi vide Geor.Nat. in cau. quanuis, col.lxxiiij.verſic.v.quæro.& ibi etiam vide.

s ADDITIO. Quòd non, de hoc etiam vide domi. Guido pap.quæſtio.ccxxxj.& q.cxcj.

SVMMARIVM.

1 *Renuntiatio hæreditatis facta per ſororem fratri patre non conſentiente eſt valida.*
2 *Par in parem non habet imperium.*

QVAESTIO CCCCLIX.

a ITEM ſimiliter fuit quæſitum.[a] An † præalleg.c.
1 quanuis pactum, habeat locum filia renuntiante viuo patre hæreditati paternæ, non ipſi patri, ſed ipſis fratribus, vel aliæ perſonæ patre non conſentiente? Concluſum fuit quòd ſic: quia ratio expreſſa in alleg. c. ſcilicet periculi interitus animæ, ita militat in renuntiatione facta fratri, ſicut patri cum iuramento, imo fortior eſt: nam ſi tale pactum factum patri cum iuramento valet, in quo cadit ſuſpicio, & metus reuerentiæ paternalis, fortius habebit locum quando fit fratri, in quo ſuſpicio talis non cadit: quia
2 † par in parem non habet imperium. l.nam & magi-
ſtratus.ff.de arbi. l.ille à quo. §. tempeſtiuum. ff. ad Trebel.& c.innotuit.de elect.

a Idem tenet Lod.Rom.in l.qui ſuperſtitis. ff.de acquiren. hæred.& in conſi.ſuo cxc.incip.clarum eſt.dicens Fede.de Se. ita tenuiſſe conſi.cxxxv.aliàs cxxxix.quod incipit quæritur an domina Margareta. vbi dictam decretalem extendit ad pactum factum fratri.ſed Fede. loquitur in pacto facto fratri patre iam mortuo. & idem Bald. in auth. ſacramenta puberum. C.ſi aduer. vendi.veruntamen Fulgo.in l.pactum. C. de colla. tenet contrarium idem Rap. in l. ſtipulatio hoc modo concepta.idem Pet. de Anch.in alleg. c. quanuis. referens ita conſuluiſſe per l fin.C.de pact.idem Imo.& doct.in eo.cap.quanuis.Idem Bal.& Salic.in alleg.l.fina. Et facit ratio, quia prædicta decretalis eſt exorbitans. & ideò non debet extendi vltra caſum in quo loquitur: cùm ergo loquatur in pacto facto patri, non habebit locum ſi pactum factum fuerit fratri vel alteri: regula, quæ à iure.de reg.iuris. lib.vj. primam tamen opin. ſæpenumero vidi de facto ſeruari. Adde quòd ſi ſuor duæ ſorores fratrem habentes: quarum vna renuntiat hæreditati paternæ: in fauorem fratris, & non ſororis, videtur renuntiare. tenet Pau.de Caſt.conſi.ſuo.cccxj.in penult.colum.

SVMMARIVM.

1 *Filia dotata ſemel excluſa à ſucceſsione paterna an intelligatur etiam à ſucceſsione fraterna. & nu.2.*

QVAESTIO CCCCLX.

ITEM fuit quæſitum. a Si filia † dotata ſemel a
fuit excluſa, eo quòd tempore mortis patris exta- 1
bat filius maſculus, an ſi poſtea filius ipſe moriatur filia admittatur ad ſucceſsionem? Concluſum fuit quòd ſemper excluſa remanebit, per no.Bart.in l.fin. ff.ad Tertul.

a Idem voluit Bal.in l.Gallus.§.& quid ſi tantum. ff.de libe. & poſthu.& in c.j. Epiſcopum vel Abbatem in vſi.feud.& in l. cùm vſusfructus vxori.C.quando di.le.ce. & in l.in quibus.C. de ſecun. nup. per gloſſ. ſingu. & ibi dicentem quòd quando aliquid deſcendit ab aliquo ita quòd peruenit ad alium excluſio eſt perpetua & non temporalis. & ideò in caſu quæſtionis propoſitæ ſufficit quòd momento hæreditas peruenit ad filios maſculos, ita quòd filia perpetuo excludatur. vide etiam Bal.in l.ſiquis poſthumus. §.filium. ff.de inoffic teſtam. Et ad hoc facit quod dicitur de primogenito quo defuncto ſine liberis maſculis, ſecundogenitus non admittitur ad regnum, vt voluit Bal.per illum text.in c.j. de fil.na. ex matri. ad morga. contra fa.l.iubemus.in ſi.C.ad Trebel.vt refert Lud.Ro. conſil.xcviij.incip.quoad id, &c. Limita tamen prædictam concluſionem quando filia ſimpliciter excluditur: ſecus ſi non † ſim- 1
pliciter: puta quia dicitur quandiu extat maſculus, &c. Et ſic non excluditur per verba denotantia momentum temporis, ſed perſeuerantiam ſecundum Bart. in d.l.fin. Ang. in authen. hoc amplius.C.de fideicom.per glo.ibi dicentem quòd ſemel hæres poteſt authoritate iuris ciuilis deſinere eſſe hæres. Idem tenet Ang.in §.ſi verò non implens.in auth.de hæ. & falc. vbi recitat collegium Florentinum ita conſuluiſſe. Idem tenet Bald. in alleg. l.in quibus, quia tunc iſta concluſio eſt potius temporalis quàm perpetua: ideò deficiente maſculo admittetur filiafa.§.Gregoriana.in auth. de non eligen.ſecun.nuben. & tex.in d.§.quoniam autem.in auth.de nup.& in l.cùm alius. ff.de cu.furio.& l.tutius. ff.de excu.tu. Limita ſecundò prædicta procedere quando filius iam factus hæres patri deceſſit, ſecus ſi non fuit hæres. vel quia noluerit. vel non potuerit. de quo latè per Pau.de Caſt.conſil.cccxlij.incip.primò videndum eſt. ita determinat Geor.Nat. in ſepe.d.c.quanuis.colum.lxj.ver. xxvj.quæro.

SVMMARIVM.

1 *Donatio facta per patrem filio in premium emancipationis non requirit inſinuationem, quatenus donatio non excedat legitimam filij: Aliàs ſecus.*

QVAESTIO CCCCLXI.

ITEM fuit quæſitum.[a] An † donatio per patrem 1
facta filio in premium emancipationis, inſinuationem

nem requirat? Concluſum fuit quòd non, quatenus capit legitimam filij: ſupra legitimam ſic, ſi id quod ſupra legitimam donatur ſummam legis vel ſtatuti excedat. vt not. Specul. tit. de dona. §. j. verſic. quid ſi pater, vt tenet Cy. in l. vt liberis. C. de colla. quia talis donatio non eſt ob cauſam, ſecundum doct. vt in d. l. vt liberis. & Specul. in d. ver. quid ſi pater. cauſa emancipationis eſt motiua non neceſsitatis, & ſic requirit inſinuationem ſecundum Gui. in l. ſi tibi. ff. ſi cert. pet. Ad prædicta bene facit. l. ſi quis emancipatur. C. de dona. vbi donatio in emancipatum inſinuationem requirit, ſi excedat ſummam, nec diſtinguit illa l. an facta fuerit in premium emancipationis, vel non.

a Idem tenet Bald. in l. illud. iij. colum. C. de ſacroſan. eccleſ. & in l. ſi mortuus. C. ad l. falcid. Iacob. Buti. & Fulg. in allega. l. vt liberis. idem Bal. in l. data. C. de donat. & in auth. ex teſta. C. de coll. idem Bal. in addi. Spec. n. de donatio. verſ. in eo quod. & vide Bald. in præalleg. l. illud. idem tenet Anto. de Canar. in tract. de inſi. quæſt. l. Adde Paulum de Caſt. conſi. cr.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuta poteſt ſine conſenſu domini in rem quam tenet ſeruitutem imponere. & nu. 4.*

2 *Seruitutis impoſitio licet noceat vaſallo, non tamen nocet domino.*

3 *Præſcriptio habet tacitum conſenſum vel negligentiam ſaltem.*

QVAESTIO CCCCLXII.

a ITEM fuit quæſitum. [a] Vtrum † emphyteuta in
1 rem, quam tenet in emphyteuſim, poſsit conſtituere ſeruitutem ſine conſenſu domini. An verò requiratur eius conſenſus, ita quòd ſine eo ſeruitutem imponens cadat à iure ſuo? Et fuit concluſum poſt Guil. de Cu. in l. in prouinciali. C. de ſeruitut. quòd emphyteuta poſsit ſeruitutem imponere in re emphyteuticaria ſine requiſitione conſenſus domini, per l. j. §. penult. in fi. ff. de ſuperficie. vbi tenet Barto. quòd ſuperficiarius durante ſuperficie poſsit in ſua ſuperficie ſeruitutem imponere. argu. in §. quid ergo. in tit. de inueſtitura de re alie. fa. in li. feu. vbi text. quòd ſi vaſallus pretio, dolo, incuria, vel negligentia paſſus fuerit imponi ſeruitutem rei feudali: quòd talis ſeruitus nocet vaſallo, & valet in eius præiudicium. fa. l. Statius Florus, ff. de iur. fiſc. & in præalleg. l. in prouinciali.

a Et ibi Sali. & doctores communiter de ſuperficiario. idem dicunt Paul. de Caſtr. in l. ſi tibi homo. §. final. ff de leg. j. Flo. in l. ſi cui. §. j. ff. quemadmodum ſerui amit. Et idem tenent Bal. & Salice. in emphyteuta in alleg. l. & in prouinciali. Idem Bar. & Cæpo. in titu. quis poſſit conſtituere ſerui. c. xiij. Iaſ. de Mayno. in l. final. C. de iure emphyteutico. ccxxvij. verſic. viij. quarto. idem Præpoſitus in allegat. §. quid ergo. & ibi etiam Bal. Et ad prædicta facit ſecundum eundem Præpoſit. gloſſ. in §. præterea. de capi. Conradi. Tamen dicit quòd in regnis & dominijs quæ vtilitatem publicam reſpiciunt non poteſt rex regnum ſubijcere ſeruituti. quia in eo non tractatur ſolùm de præiudicio ſuo. Oldr. conſil. ccxxxj. incipiente, vt eius de quo quæritur. in fine. Bald. in l. executorem. C. de execution. rei. iudic. Aluaro. in §. econtrario, in allegato titu. de inueſti. & re. alie. fac. & facit gloſſ. in capit. primo de cap. Conrad. & quod notat. per Felinum & alios Canoniſtas in capit. dilecti. de maior. & obed. Quinimo nec vaſallo permittitur bona talia in æſtimo ſiue caſtato ponere, nec alieni cui prohibita eſt alienatio: quia eſt ſpecies alienationis & ſeruitutis perpetuæ, Cald. de re. eccleſiaſt. non aliena. conſi. vj. per ea quæ habentur in c.

non liceat. xij. q. ij. & in cap. ſi quis preſbyterorum, eod. tit. Et licet impoſitio † ſeruitutis noceat vaſallo, non tamen nocet 2
domino, ſi poſtea feudum reuertatur ad dominum, etiam ſi per longa tempora poſſeſſa fuerit ſeruitus vaſallo poſſidente, & ita tenent communiter doct. in cap. ij. de feu. & in alleg. l. & in prouinciali. & in l. fi. §. penult. C. communia de leg. Iac. de Be. in cap. j. § præterea. de ca. Conra. & dicit Bald. in alleg. §. quid ergo. illum tex. eſſe maximè notandum, quòd cui non nocet pactum vnius, non nocet eius patientia in permittendo præſcribi. & facit ratio, nam † præſcriptio habet quendam 3
tacitum conſenſum, vel ſaltem negligentiam, vt not. in cap. ſi diligenti, & cap. vigilanti. de præſcript. ergo plus non debet operari contra tertium, quàm expreſſum pactum. & dicit tex. præallega. in §. quid ergo, procedere in emphyteuta: vt non poſſit imponere ſeruitutem in præiudicium domini. quod not. gloſ. in l. iubemus, in princip. C. de ſacroſanct. eccleſ. Et quòd in præiudicium ſuum poſſit ſeruitutem imponere, facit gloſ. in l. iij. ff. de ſeruitut. per illum tex. vnde Præpoſi. in alleg. §. quid ergo, dicit ſe credere, per d. §. concordari diuerſitatem opin. quæ ponitur, an poſſit emphyteuta imponere ſeruitutem fundo emphyteutico: nam bonum eſt argumentum de feudo ad emphyteuſim, Bald. in auth. ſi quas ruinas. C. de ſacroſanct. eccleſ. & in prælud. feudorum. Et ideò idem dicendum in emphyteuſim quod in feudo tenent communiter doct. in d. l. iij. ff. de ſeruitut. ibi Flor. & Pau. de Caſtr. & Dyn. & Ange. Aret. inſtitut. de actio. in §. æquè. Bartol. in præalleg. l. j. §. fin. ff de ſuperfic. Flor. in l. ſi cui. §. j. alleg. & communiter doc. in alle. l. & in prouinciali. Sit † igitur hæc reſolutio quòd 4
emphyteuta ſine conſenſu domini poteſt ſeruitutem imponere fundo emphyteutico, quæ durabit in præiudicium emphyteutæ, quandiu durabit ius imponentis, poſtea reſoluetur ipſo iure, argumento l. peto. §. prædium. ff. de legat. ſecundò. & in allegata l. Statius Florus. §. Cornelio Fælici. & ibi caſus not. ff. de iure fiſci. & ita concludit Iaſ. poſt Bal. vbi ſuprà.

SVMMARIVM.

1 *Hæc verba, Volo quòd vxor mea ſit domina omnium bonorum meorum, necnon habeat regimen & adminiſtrationem eorum, ſine illorum alienatione, quomodo intelligenda.*

QVAESTIO CCCCLXIII.

ITEM fuit quæſitum, [a] Quid † operentur a
iſta verba, volo quòd vxor mea ſit domina & maioriſſa omnium bonorum meorum, necnon habeat regimen & adminiſtrationem eorundem, ſine illorum alienatione, &c. Concluſum fuit quòd per dicta verba mulier tantummodo conſequitur alimenta, ſi filij communis matrimonij hæredes fuerint inſtituti. Si verò reliquit extraneos hæredes, quos in poteſtate non habet, iuxta l. j. §. extraneum. C. de rei vxo. actio. tunc percipiat vſumfructum omnium bonorum, deducta falcidia, vt l. vxori meæ. & ibi Bart. ff. de vſufru. leg. pro quo glo. ſingularis in auth. hoc locum. C. ſi mulier ſe. nup. Et eodem modo prædicta verba debent intelligi ſi ſimpliciter proferantur, & de per ſe, videlicet, relinquo vxorem meam dominam, talia verba videntur denotare quandam præeminentiam in domo, ſicut ipſa mulier habebat ante mortem viri. l. ij. ff. rerum amota. & l. j. §. j. ff. ad Sylla. Non autem quòd ipſa habeat proprietatem vel dominium rerum, quia cùm teſtator alium hæredem inſtituerit, non eſt veriſimile, quòd voluerit vxorem habere dominium rerum, & quòd alium fecerit hæredem in vanum. Et idem ſi teſtator ſimpliciter dicat, relinquo vxorem meam vſufructuariam bonorum meorum, quia filiis inſtitutis, tantummodo conſequeretur alimenta. Si verò extranei ſunt instituti, vſumfructum habebit, iuxta l. fina. ff. de vſufruc. lega. & quod ibi notat. per Bartol. Et hanc opinionem poſt gloſ. approbat Cyn. in

dem beneficio. Et quia petuntur ante omnia reſtitui fructus per ipſum percepti, offert idem monachus facere ceſsionem bonorum: an ſit audiendus? Concluſum fuit quòd non: quia tali ſpoliatori non de-
1 bet dari iuris remedium: quia † in legem commiſit. l.auxilium. §. in delictis. ff. de mino. & dicitur in ſimili
2 in l. verum. ff. pro ſocio. Et in † debito quod procedit ex delicto ſeu quaſi non habet locum ceſsio bonorum. per no. in l. quæcunque. C. de ſer. fugi. & in l. j. C. qui bo. cede. poſ. & in §. fi. inſt. de actio. & in c. fi. de do. & contuma.

a Et hanc deci. tenent do. de Ro. deci. lxxxiij. in anti. nam & quæ in fraudem bona ſua diſſipauit volens cedere bonis non auditur. l. fina. cum ibi no. ff. quæ in frau. credi. Nec quid doloſè verſatus eſt cum creditore. tenet Pau. de Caſt. conſi. xliiij. ad quod bene fa. lex. & no. in c. grauis. de depo. & c. Odoardus. de ſolu. Adde hic quæ ſcripſi ſuprà q. xxviij. lxxxj. & cxxxiiij.

QVAESTIO CCCCLXVIII.

a ITEM fuit quæſitum, a an agenti ſuper beneficio ex cauſa permutationis ſibi collato, ſufficiat probare compermutantem habitum & reputatum pro tali: & in poſſeſsione pacifica illius beneficij fuiſſe. Et idem de impetrante per renuntiationem, vel per mortem illius, qui dum viueret verus tenebatur & reputabatur beneficiatus, & illius extabat poſſeſſor pacificus. Et concluſum fuit quòd ſic: etiam ſi titulus dicti compermutantis, renuntiantis, vel defuncti impugnetur: quia eidem impugnanti incumbit onus probandi. argu. no. per Inno. & Hoſt. in c. illud. de præſum. & in c. innotuit. de eo qui fur. or. rece.

a Ita fuit determinatum de tempore meo in curia archiepiſcopali in cauſa de compen. qui impetrauerat beneficium de Furchiſualibus tanquam vacans ex defectu titu. defuncti domini de Pructia prædeceſſoris mei, qui vita ſibi comite verus extiterat tentus & reputatus rector: & illud permutauerat cum domino Ioan. Durandi, pro quo ego vltra præmiſſa alleg.
3 Sicu. in præallega. c. illud. 1 & Rot. deciſi. cxij. Innoc. & Petr. de Anchar. conſi. cxvj. necnon Lud. Ro. conſi. cccclxv. & Nico. Mil. in §. permutatur. verſi. permutans beneficium.
1 Adiunge. c. illud. Adde hic Feli. in eod. c. ij. col. & ſeq. & ibi vide, & Lap. alleg. lxxviij.

QVAESTIO CCCCLXIX.

ITEM fuit quæſitum, a an ſicut appellans in cauſa appellationis tradere poteſt libellum appellatorium tendentem ad infirmandum ſententiam: ita permittatur appellato tradere contrarium libellum ad confirmationem ſententiæ? Concluſum fuit quòd non, per no. Innocen. in capit. cùm contingat. de offic. deleg.

a Idem tenet Ang. in l. in tribus. ff. de iudi. Philip. & Præpoſi. in cap. perſonas, vj. colum. de app. & tenere videtur Bald. in l. fin. in princ. C. de appel. Et ita vidi ſemel contra me ordinari in curia Parlamenti, cum ego produxiſſem vnum contra libellum. nam ille rejectus fuit ex ordinatione curiæ: vbi tamen appellans non proſequeretur in aliis præſertim curiis poſſet appellatus tradere libellum confirmatorium, iuxta no. in præall. c. perſonas. c. ſæpe. & c. oblatæ. de appell. Adde hic quæ ſcripſi ſuprà q. ccxxiij. q. ccclij. q. ccclix. Et melius. q. cclij.

QVAESTIO CCCCLXX.

a ITEM fuit quæſitum. a Aliquis agens ad reſciſionem contractus condictione ex l. ij. C. de reſcin. ven. & c. cum dilecti. de empt. & ven. vult etiam agere poſſeſſorio recuperandæ: an ſit audiendus? Et concluſum fuit quòd non: nam iſtæ actiones inuicem videntur repugnantes. cùm enim quis petit contractum reſcindi: quia deceptus vltra dimidiam iuſti precij, præſupponit contractum ab initio fuiſſe validum: vel ſaltem tam efficacem, vt det colorem poſsidendi: ergo bona fide poſsidet. pro quo faciant not. in l. olim. c. grauis. c. ſæpe. & cap. cùm ad ſedem. de reſti. ſpol. fac. in arg. cap. ad diſſoluendum, de deſponſ. impube. & l. ſciendum. ff. de verb. oblig.

a Iſtud idem tenetur per Ro. deciſ. cxix. & Nic. Mil. in §. libellus. ver. libellus poteſt ſimul. Cauſæ tamen nullitatis & reſtitutionis in integr. bene poſſunt ſimul intentari & opponi, iuxta not. vbi ſuprà, & per Innocen. in ca. cùm ex literis, de in integ. reſt. ad quod vide Oldra. conſil. cxviij in q. fin. Ideo admittitur libellus in quo minor dicit contractum nullum: & ſi eſt aliquis, petit eum reſcindi eadem ratione procedit libellus in quo dico ſententiam nullam: & ſi eſt aliqua, peto eam reuocari vt iniquam, vt not. Innoc. quem ſequitur Io. And. Ant. & Sicu. in cap. conſtitutus. de in integr. reſti. & Spec. refert ita ſeruari in curia, in tit. de ſent. §. iuxta. ver. ſed nunquid talis libellus. pro hoc tex. & quod ibi not. Io. And. & Sicu. in ca. cùm olim. ij. de priui. idem not. Bar. in l. ſi expreſſim. ff. de app. & in l. diuus. ff. de in inte. reſti. no. Bal. in l. libello, in quo quia petit rem vel eius æſtimationem quando probabiliter dubitatur, an res extet, vt in l. ſancimus. C. de ſacroſan. eccle. Idem tenet Bal. in l. diuortio. §. ob donationem. ff. ſol. mat. & vide Sicu in alle. c. conſtitutus. & Bar. in l. j. §. quia autem. ff. quor. lega. vbi concludit quòd quando incertitudo prouenit ex facto aduerſarij admittitur libellus incertus, aliàs ſecus. ſed idem videtur etiam ſi aliàs quàm ex facto rei procedit incertitudo: dummodo nō ſit in poteſtate actoris illam certificare, & hoc ſentit Bart. in l. prætor. §. quid autem ff. de iudic. & in l. ſtipulationes non diuiduntur. §. Celſus. in fine. ff. de verbor. oblig. Adde quòd reſtitutio in integr. & res poſſunt ſimul eſſe petitæ, ſic reſcindens & reſciſorium poſſunt in eodem libello accumulari: & reſcindens purè & reſciſorium in euentum reſtitutionis concedendæ. Et vtrunque poteſt eadem ſententia terminari. not. Cyn. C. ex quib. cau. maio. l. fin. & Bar. in l. nam & poſtea. §. ſi minor. ff. de iureiur. Imol. Ioan. Andr. Ant. & Sicul. in cap. cùm ex literis. de in integrum reſti. vide Bar. in l. ſi expreſſim. ff. de app. idem Nic. Mil. in §. reſtitutio, verſi. reſtitutio, & res.

SVMMARIVM.

1 *Spoliatus agens poſſeſſorio probabiliter tenetur facere fidem de titulo.*
2 *Quæſtio poſſeſſoria ſuper matrimonio, vel alio ſpirituali, non eſt ſpiritualis, ſed quaſi.*
3 *In poſſeſſorio ſuper re ſpirituali non iuratur de calumnia.*

QVAESTIO CCCCLXXI.

ITEM fuit quæſitum. a an ſi agatur poſſeſſorio a
ratione alicuius beneficij, iſta cauſa ſit cenſenda
ſpiritualis: vel quaſi, adeò quòd non requiratur li- 2
tis conteſtatio. Concluſum fuit quòd non requiratur litis conteſt. vt fuit deciſum, ſuprà q. ccxxvij. per not. Innoc. in c. j. de libel. oblat.

a Idem tenēt Guli. de mon. lau. Io. de Lig. Bert. & Io. de Imo. in cle. diſpendioſam. de iudic. in cle. vbi dicunt quòd ſi agatur de beneficio poſſeſſorio, debet cauſa tractari ſimpliciter & de
plano, prout tractatur cùm agitur petitorio: quia † ſpoliatus 1
agens poſſeſſorio ſaltem probabiliter tenetur fidem facere de titulo, vt no. gl. c. in literis. de reſtit. ſpol. & c. ex tranſmiſſa. & c. vt lit. pend. lib. vj. Præterea hæc cauſa poſſeſſoria eſt beneficialis, quia de beneficio poteſt agi petitorio & poſſeſſorio. cl. vnica. de ſequeſt. poſ. & fruc. item continentia petitorij & poſſeſſorij diuidi nō debet. C. de iudi. l. nulli. de cau. poſ. & propt. c. j. Nec obſtat quod dicitur quòd nihil habet commune poſſeſſio cum proprietate, vt l. naturaliter. §. nihil cōmune. ff de acq. poſ. quia hoc verū eſt vt ſententia lata in vno, præiudicet in alio, ſed in multis magnam habent communionem. argu. bo. in cap. cauſam. de præſcript. Nec obſtat cap. j. vt lite non conteſt. nam ibi eſt odium in ſeparatione coniugis, & fauor coniunctionis, quæ hoc inducunt, quæ hìc ceſſant: & ita ſeruari vidi aliquando. Adde ad hæc quæ ſcripſi ſuprà q. ccxxvij.

& iſtud ſeruari refert idem Ber. in palario apoſtolico. Ad idem In Spec. titu. de peti & poſ. § j ver. quid ſi ego poſſeſſorio. di-
2 citur quòd † quæſtio poſſeſſoria ſuper matrimonio vel alio ſpirituali non eſt ſpiritualis ſed quaſi ſpiritualis. Ad idem inducuntur no. per Archi. & Ioan. Imo. in c. eum qui. de eo qui mit. in poſſ cauſa rei ſer. vbi dicunt quòd ſicut quando agitur de beneficio obtinendo, non habet locum miſſio in poſſeſſionem cauſa rei ſeruandæ, ſed debet procedi ad vlteriora. ita & ſi agitur poſſeſſorio ſuper beneficio obtento, idem tenet Specul. in o. de contum. §. ſequitur, ver. illud. & dicitur quòd Clemens ita pronunciauit. & omnes doct. conueniebant. Idem Ioan. And. in nouel. in alle. c. eum qui. & ibi Domi. idem tenet Sicul. in c. literas. de iura. calum. adducens præter alleg. ſuprà Specul. in tit. de iuramento calumniæ. §. ſequitur. in princ. vbi
3 apertè dicis quòd in † poſſeſſorio ſuper re ſpirituali non iuratur de calumnia per c. præſentium. de teſtibus. lib. vj. Et ſic vult quòd debeat vt ſpiritualis tractari: licet glo. in præalleg. c. literas, videtur ſentire contrarium. & Vincen. hoc idem ſentire videtur in c. ſi. de iud. vbi dicit, quòd de iure ſpirituali poteſt agi poſſeſſorio etiam iudice temporali: ſed de mero iure ſpirituali, non etiam incidenter. idem ſentit glo. in c. cùm dilecti. de elect. in verb. iuramento. quæ dicit, quod quando agitur poſſeſſorio de re ſpirituali nõ agitur ſpiritualiter. & ideo non eſt tractanda tanquam ſpiritualis. idem ſentit gloſ. in c. literas. de reſtitu. ſpo. quæ vult quòd in exceptionibus peremptoriis ſeu dilatoriis quæ proponuntur in cauſa ſpirituali iuratur de calumnia, etiam ſi tunc non agatur de re ſpirituali. hoc etiam ſentit Innoc. in alleg. c. cùm dilecti. vbi dicit quòd non eſt cauſa merè ſpiritualis vbi agitur poſſeſſorio de re ſpirituali. & idẽ Archi. in c. frequens. de reſtit. ſpol. lib. vj. Prima tamen opi. eſt communior. & reperio eam tenuiſſe Ro. deciſ. clv. in antiquis. veruntamen ſæpenumero in poſſeſſoriis beneficialibus in cauſis temporalibus fit lit. conteſt. & partes in factis contrariæ appunctantur antequam procedatur ad receptionem teſtium, ex quo magna ſubſequuntur diſpendia. & vtinam non fierent tam prolixæ proceſſuræ in iſtis poſſeſſoriis, ſicut hodie fieri videmus, nunc enim tot adhibentur ſolennitates ac ſi procederent ſuper petitorio, quamobrẽ lites immortales efficiuntur, & poſſeſſorium abſorbet petitorium, quamuis contrarium eſſe deberet. Adde Nic. Mil. in §. beneficium. ver. beneficialis cauſa.
1 Additio. Sit cenſenda ſpiritualis. vide deci. Gratianno. quæſt. la ix.

QVAESTIO CCCCLXXII.

a ITEM fuit quæſitum. a Quidam rector alicuius parochialis eccleſiæ petiit licentiam ab ordinario, vt nõ promoueretur ad ſacerdotium cauſa ſtudiorum intra tempus, intra quod nõ poterat ad ſacerdotium promoueri: quia erat prope finem anni fuit tamen eidem conceſſa licentia prædicta, an valeat? Concluſum fuit quòd ſic: quia licet non poſſit promoueri, ius habet in beneficio, donec annus ſit elapſus. vt in c. commiſſa. in prin. de elec. lib. vj. & hæc videtur opi. Archi. in c. licet canon. eod. tit. & lib.

a Idem tenet Domi. in c. cùm ex eo. ij. colum. eodem titu. & libro vj allega. Rotam in antiquis deciſi. clxxviij. vbi dicunt fuiſſe communem opin. in Ro. Et per hoc ſimiliter fuiſſe communem opin. quòd iuxta tale tempus valuiſſet permutatio. quia intra annum ius habet in beneficio nec eſt priuatus niſi annus ſit elapſus. vt no. doct. in alleg. c. commiſſa. idem tenet Ioan. And. in addi. Specu. ſuper rub. de re. permu. quem ibi vide. idem videtur tenere Domi. in alle. c. cùm ex eo. idem Ioan. de Imol. poſt Ioan. de Lig. in cle. vnica. de re. permu. antepen. col. dicit tamen Ioan. de Lig. quod poſſit infringi. veruntamen refert idem Imo. Pede. de Sen. tenuiſſe quòd non poſſit permutare, quia imminet priuatio legis, & idem voluit alia deciſio Ro. nume. mihi cccly. in antiquis. Primam tamen opi. crederem de iure veriorem: quia ante lapſum anni adhuc ſuum dicitur eſſe beneficium, & illi poteſt renunciare, & ſic vacabit per renunciationem & non per priuationem legis, iuxta no. per Ioan. Mo. Archi. Ioan. And. & Domin. in alleg. c. commiſſa in princip.

QVAESTIO CCCCLXXIII.

a ITEM fuit quæſitum, a an de penſione ſit fienda mentio in impetratione beneficij? Concluſum fuit quòd non, ſi eſt talis penſio etiam conſtituta ſuper fructibus alterius beneficij, dum tamen moriatur cum perſona. Alias ſi eſſet perpetua penſio conſtituta iure beneficij, quæ transfertur de perſona in perſonam, bene eſſet fienda mentio, not. in c. ſi pauper. de præben. lib. vj. & in c. poſtulaſti. de reſcript. per Innoc. & Hoſtien.

a Idem tenet Feli. in alleg. c. poſtulaſti. alleg. deci. Ro. in antiquis quæ eſt numero mihi ccx. & in antiquioribus, deciſi. xj. de huiuſmodi materia penſionum vide perquàm latiſſimè per eundem Feli. in c. ad audientiam. ij. de reſcrip. Et an conſtituta penſione ſuper fructibus alicuius beneficij fructus ipſi cenſeantur obligari, & hypothecati? vide per Feli. in eod. c. ad audientiam. & per Ludo. Rom. conſil. cccl xxviij.

SVMMARIVM.

1 *Reo confitente defectum iuris ſui, ſi actor deficiat in probando, abſoluetur reus ab impetitione ſua.*

QVAESTIO CCCCLXXIIII.

ITEM fuit quæſitum, a vtrũ † in cauſa beneficiali ſufficiat confeſſio rei 1 ad probandum titulum a
ipſius actoris? Concluſum fuit quòd non. quia oporteret quòd conſtet de titulo per canonicam inſtructionem, & non aduerſarij confeſſionem, de præb. c. dilecto. de inſt. c. ex frequentibus. facit quòd in ſimili dicitur de matrimonio carnali, in quo non ſtatur confeſſioni coniugis ſuper impedimento. c. ſuper eo. de eo qui cog. conſang. vxo. ſuæ, tenet Ioan. And. in c. ij. de confeſ. lib. vj. ſuper ver. cõfeſſio, quod idem Ioan. Andr. limitat verum in addi. Specu. tit. de poſit. §. ix. verſic. verumtamen. ibi ſecus puto quoad ius actoris. ſed quantum ad præiudicium ipſius rei bene ſibi noceret ſua confeſſio: quia poſſet iudex ex officio procedere virtute confeſſionis. no. Ioan. An. & doct. in c. mandatum, de reſcript. & no. in c. ſuper. de cauſ. poſſ. & proprie. 1 1

a Vbi dicis Sicul. quòd † ſi reus confitetur defectum iuris ſui & actor deficit in probando, abſoluetur reus ab impetitione ſua. de quo vide per Barba. in c. cùm olim. de re. permut. Et quo ad principale quæſitum Dominicus in c. eum qui. de eo qui mit. in poſſ. cau. rei ſer. lib. vj. dat aliam limitationem per gloſſ. poſitam ſuper ver. ſi non appareat. in c. penult. de reſcriptis. eod. libro. quod iſtud verum ſit, quando actor ex toto vellet fundare titulum ſuum ex confeſſione rei. Sed ſi non vellet ex toto fundare ſed coadunare ſuum ius quod erat dubium ex probatione facta per eum de titulo ſuo, tunc bene poſſet ſe iuuare ex confeſſione rei, etiam ſuper titulo beneficij, quam gloſſ. dicit ad hoc notandam. Aliam limitationem ponit Ro. deciſi. cccxij. in no. vt ſufficiat in poſſeſſorio cauſæ beneficialis cõfeſſio ſpoliatoris ad tollerandum titulum ſpoliati agẽtis ad reſtitutionem beneficij: quo ſe dicit ſpoliatum: & hoc in odium ſpoliantis. propter quod multa ſpecialia contra iura ſtatuuntur. vt patet in cle. vnica. de cau. poſ. & proprie. 1
1 Additio. Confeſſio rei. tu vide Rotam in deciſi cccvij. & quæſt. cxix. in no.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio alternatiua ad talem vel talem de iure canonico non valet, ſecus tamen de iure ciuili*

QVAESTIO CCCCLXXV.

ITEM fuit quæſitum, a An † valeret appellatio a
alternatiua 1 puta ad talem vel talem? Concluſum 1
fuit quòd non, de iure canoni. pro quo gloſſ. in cap. 1
ſi is cui. de offic. delega. lib. vj. & idem ibidem tenet Ioan. And. in nouel. idem Ioan. And. in mercu. in regula. in alternatiuis. de reg. iur. lib. vj. Idem Io. And.

in addi

in additio. Specu.tit.de appellatio. §.nunc tractemus. verſicu. quid ſi dicat.quanuis Legiſtæ teneant contrarium.

a Idem quod Ioan. Andr.tenere videtur Bald.in l.cum proponas. C.de bon. authoritate.iudic.poſſid. Sicul.in capitu.ij. de appellatio. Ludo. Roma.conſi.cccl x.niſi ſubſit iuſta cauſa incertitudinis. pro quo facit.capitu conſtitutus.de in integr. reſtitu. Et quia plures fuerunt opiniones in contrarium vt videlicet valeat appellatio. Ideirco pro concordia poteſt formari regula, prout vult Præpoſi. in capt.dilecti filij præci.de appella. vt non valeat appella. alternatiua. de qua regula latè per Angel.conſi.ccxl. incipit Seius.& ca.fallit primo de iure ciuili.quia tunc cùm ſemper iudex ſit certus alternatiua bene reſoluitur in ſimplicem poſitionem & videtur appellatum ad competentem. & ita bene procedit argu.l.proinde. ff.de ſtipula ſeruo.& l.Imperatores. ff.de appella.& ita etiam procedit opinio. Bald.in d.l.appellatione.& Angel.in d.l.cùm proponas. Et idem dicit Præpo.vbi ſuprà.de iure canonico ſi appellaretur à delegato papę:vt intelligatur ſolùm ipſa alternatiua in papa: quia ſolus eſt in tali appellatione iudex competens.& hoc videtur velle Sicul.in allega.cap.ij. Secundo fallit quando intra decē dies certificaretur appellatus,de quo ſenſit appellans ita gloſ.in d.ca.ſi is cui.& ita poteſt ſeruari opinio Rotæ.deciſio.ccxiij in nouella.& Nicol.Mil.in §.appellatio. verſicu.appellatio alternatiua. Tertiò fallit quando eſſet probabile dubium.ita Ioan.And.in allega.regula iuris.& Sicul.in allega.ca.ij & Lud.Rom.conſi ſuperius alleg.Quartò quando de iure canonico eſſemus in caſu quo non poſſit appellari niſi ad vnum de nominatis in appellatione. ita voluit Ioan.Andr. in alleg. regula, puta quia appellatur à ſubdito ſuffraganei ad epiſcopum vel archiepiſcopum ad epiſcopum valet appellatio & vide Præpoſi.vbi ſuprà.& ſuper Rub.de appel.col.ij.

1 Additio. Appellatio alternatiua.Vide in deciſio. Gratianop.quæſt.ccccxvj.

S V M M A R I V M.

1 *Propter periculum in mora, & propter potentiam vaſalli procedi poteſt parte non citata, & feudum occupari.& nume.3.*

Debitore ſuſpecto de fuga, ſuſpicio probari poteſt per indicia debitore non citato,& nume.4.

QVAESTIO CCCCLXXVI.

a ITEM fuit quæſitum. a An † in receptione te-
1 ſtium ad æternam rei memoriam poſsit omitti citatio partis, quando actor non audet eam conuenire propter eius potentiam? Concluſum fuit quòd ſic:& quòd etiam excuſatur à denuntiatione, quæ venit fienda iuxta diſpoſitionem cap.quoniam frequenter. vt lit.non conteſta.& ita notabiliter tenuit ibidem Hoſtien.inſtruens tamen iudicem vt in examine ſuſtineat vices abſentis. bene facit quòd not. Ioan. Andr.in capi.non minus.de immuni.eccleſia. vbi dicit quòd quando aliàs requiritur citatio peremptoria, tamen ſi agatur de citando aduerſario, qui eſt homo terribilis & potens, ſufficit vnica citatio.& iſtud no.perpetuò.

a Idem voluit Bald.in capitu.j.in principio ij.colum.de milite vaſal.qui contu.eſt.& Alexand.de Imol.in l.contumacia. penulti.colum. ff.de re iudic.facit quod notat Domini.in cap. eos.de immunita. eccleſi.in vj. & facit dictum Bald in l.conſentaneum. vj. colum. C.quomodo & quando iud.vbi dicit
2 quòd antequam † capiatur debitor ſuſpectus de fuga non præmiſſa citatione debet ſuſpicio probari per indicia, & poterunt teſtes recipi debitore non citato, & hoc eſt ſpecialiſſimum ne de fuga inſtruatur,ſecundum eum.Similiter videmus quòd in cauſa criminali, iudices factis prius informationibus ſine aliqua citatione capi faciunt reum, ſi agitur de pœna corporali, ne ſi faceris prius citatus fugam tens de crimine conſcius arripiat. quòd etiam innuit Salice.in leg.abſentem. iiij. colum. C.de accuſa. Similiter dicit Siculus in capitul. accepimus.j. colum. de fide inſtrument. quòd propter potentiam aduerſarij poſſunt examinari priuilegia quæ arguunt de falſo,eo non citato.& Hoſtien.in capitu.fin.eodem titu.dicit quòd in exemplatione inſtrumentorum, de qua ibi, poteſt omitti citatio rei aduerſarij. ſi eſt nimis potens, ſimiliter Petr.de Anchar. conſil.cclxxij incip. & † prædicta facti narratione, quòd propter periculum in mora, vel propter potentiam vaſalli,poteſt procedi eo non citato, & feudum occupari. Et idem dicit conſil.cccciij. Ad idem facit dictum Hoſtienſ.in cap.primo,de homicid.libro ſexto. vbi dicit quòd in caſu illius c. poſſunt recipi teſtes lite non conteſtata, & parte abſente, & non citata, & ſequitur ibi Dominicus in §.finali, antepenult.colum. & Siculus in cap.cùm non ab homine,iij. col.verſic.Et in quantum dubitaretur. de iudic.dicit etiam Innocen.in cap ex literis. quaſi circa medium.de exceſ.prælato. quòd non eſt neceſſariò citandus ille qui de contumaciâ vel culpa notatus eſt.& ſequitur Archid.in cap.caueant.iij. quæſt. ia & Bald.in l.ad peremptor. ff.de iudi.Ex quibus verbis Inno. infert Bald in l cunctos populos.C.de ſum.trini. ad finem. in
4 lec. quòd quando aliquis eſt ſuſpectus † de receſſu vel fuga, non eſt neceſſe, quòd edictum ad eius notitiam perueniat.Similiter dicit Anto. de Butr.in cap.quod ſicut.§.j.de elect.quòd timor periculi inducit iuſtam cauſam non vocandi abſentes, per illum tex. in verſi.ſi tamen ſine periculo poterunt conuocari. Adde Sicul.& Felin.in præalleg cap. quoniam frequenter. quæ ſequuntur dictum Hoſtienſ. in quæſtione noſtra allegatum, quod dicit Felin.in practica ſeruari propter authoritatem Hoſtienſ.& aliorum.

S V M M A R I V M.

1 *Procurator pro domino abſque ſpeciali mandato non poteſt appellare ab executione ſententiæ.*

QVAESTIO CCCCLXXVII.

ITEM fuit quæſitum. a An † procurator poſsit a
appellare 1 pro domino ſine ſpeciali mandato ab exe 1
cutione ſententiæ?Concluſum fuit quòd non, nec 1
ſufficit mandatum ad cauſam,quia ſi appellans ſuccumbat, punitur. l.ab executore. C.quæ appella.non recip.ſed procurator non poteſt facere talia per quæ dominus pœnā incurreret.l.j.§. ſi procurator. & ibi Bartol.ff.ſi quis ius dicen.non obtemp. glo.in l.iiij.§. ſi procurator.ff.quod quiſque iur. Bart.in l.ſi procurator.ff.de cond. indeb. ergo ſine cauſa non poterit talis procurator appellationem ab executione ſententiæ interponere.

a Ita concludit Præpoſitus in cap. nouit. de appellat.ij. col. & refert Angel.idem voluiſſe,conſilio quod incipit, pronunciata eſt tenuta.Angel.Aretin. in l.ab executione. quarta col. ff. quorum appellatio.non recipien.& Bart. Cæpo. in cap. ij. de appellatio. 2 2

1 Additio. An procurator poſſit appellare pro domino, vide Guid.Pap. quæſt.ccccxvj.in deciſ.delphin.

2 Cap.ij.de appel.adde Iaſ.in l. inuitus. in colum.iij.ff. C. de procurat. vbi idem tenet, dato quòd eſſet generaliter conſtitutus ad omnes lites & cauſas pręſentes & futuras, etiam cum poteſtate appellandi ab omni ſententia, ſed eſt neceſſe quòd in indiuiduo habeat poteſtatem appellandi ab executione: & hoc ratione hic alleg.

S V M M A R I V M.

1 *Diſsipans fructus lite pendente, non poſſunt hi fructus ſequeſtrari, ſi fuerit diſsipans ſoluendo.*

Secus verò ſi non fuerit ſoluendo.& num.2.

3 *In cauſa appellationis ſiue diſsipans fuerit ſoluendo ſiue non, fructus ſemper ſequeſtrantur.*

4 *Depopulatio fructuum vbi timetur, poteſt fieri ſequeſtratio.*

5 *Sequeſtratio fructuum quot in caſibus prohibeatur.*

6 *Fructus beneficij lite pendente poſſunt ſequeſtrari lite pendente.*

QVAESTIO CCCCLXXVIII.

ITEM fuit quæſitum. a Aliquis † lite penden- a
te diſsipat fructus, an poſsint de iure ſequeſtrari? 1

Concluſum fuit quòd non, & ita videtur voluiſſe
Ioan. Andr. in cap. fin. de ſequeſtra. poſſ.& fruct.
dum innuit quòd illud cap. non habet locum in
cauſa principali.

a Dic tu poſt Sicul. in eod. cap. quòd aut reus eſt ſoluendo,
ita quòd poterit ſoluere æſtimationem in caſu perditionis,
& tunc non fiet ſequeſtrum in cauſa principali: & ita proce-
2 dat dictum Ioan. Andr. Aut † non eſt ſoluendo, & ſic fiet ſe-
queſtrum. ad quod fa. not. per Specu. eod. titu. §. j. verſicu. item
3 pone. & dixit idem Sicul. in cap. ij. eod. titu. Sed † in cauſa ap-
pellationis ſiue ſit ſoluendo, ſiue non, ea quo diſſipatur fru-
ctus debet fieri ſequeſtratio. vt in præallega. cap. fin. & voluit
Barto. per text. in l. Imperatores. in fi. de appella. vbi bon. tex.
Et ideò quandoque etiam interdici poſſet, propter timorem
diſſipationis pendente appellatione ſiue lite, alienatio etiam
immobilium. text. eſt not. & ibi Bartol. in l. de pollicitationis.
circa fin. ff. de pollici. & volunt Canoniſtę in cap. j. vt lite pend.
Et ideò ſi timetur de fuga debitoris lite vel appellatione pen-
dente: ſicut ſi nulla lis penderet, poſſet capi per creditorem
authoritate propria. l. ait prætor. §. ſi debitoré. ff. quæ in frau.
credi. ita not. Angel. in repetitione. l. nemo carcerem. C. de
exacto. tribu. li. x. vbi vult quòd dictus §. ſi debitorem, habeat
locum etiam appellatione pendente. ita Præpoſi. in cap. cùm
4 teneamur. de appellatio. Adde † quòd vbi eſt timor quòd fru-
ctus depopulentur, poteſt fieri ſequeſtratio. l. ſi cùm dotem.
§. ſin autem. cum gloſſ. ff. ſolut. matrimo. & in præallegat. l. Im-
peratores. vel conuertantur in vſum vitæ. Angel. in l. diuus. ff.
de petitio. hæred. & in l. ſi ſeruus. §. ait prætor. ff. de acquiren.
hæred. & Bald. in cap. j. quo tempore miles. & in l. ſi fideiuſſor.
§. fina. ff. qui ſatiſd. cog. niſi ſit pauper. quia ne fame moriatur
non poteſt ei fieri ſequeſtratio fructuum. imò ad reſtitutio-
nem non teneatur. Angel. in dicto §. fina. Poteſt etiam fieri ſe-
queſtratio de fructibus cùm eſt quæſtio de poſitione vacante
& iudici videatur & metus ſit rixæ inter partes. Bald. in l. fina.
iiij. colum. C. de edict. diui Adria. tollen. Et quoties timor eſt
quòd partes veniant ad arma. l. æquiſſimum. de vſufruct. & l.
fina. de offic. procur. Cæſaris. quod intellige quando neuter
poſſidet. vt ibi. & Bartol. in allega. l. æquiſſimum. §. ſed ſi inter.
& ibi Floria. Bald. in l. ij. C. de ſumma tri. & in l. fina. iiij. colum.
C. de edi. diui Adria. tollen. Bartol. in l. quod iuſſit. poſt gloſſ.
de re iudic. Bald. in additio. Specu. titu. de libel. conceſ. verſic.
quando partes. ſi tamen vnus poſſidet, non poſſidenti debet
inhiberi. Bald. ibi & in l. vnica. de probi. ſeque. & in l. penul. &
ibi Barto. & Angel. vbi pupil. educa. debe. & Bald. in additio.
Specu. titu. de ſequeſtra. poſſ. verſic. j. Poteſt etiam fieri ſeque-
ſtratio quando partium iura ſunt obſcura iudici. Ioan. Fabri.
in l. vnica. C. vti poſſide. & Bald. in d. l. fi. iiij. colum. C. de edic.
diui Adri. tol. Et poteſt etiam fieri interdicto retinendæ, id eſt
vbi eſſet ſequeſtratio rei contentioſę. Bald. in l. fina. C. de ordi.
cog. videlicet ſi vterque incumbit poſſeſsioni: & eſt timor ar-
morum. & ita ſit in caſu vonitatis. vt not. per Ioan. Fabr. inſtit.
5 de inter. in §. retinendæ. in allegat. l. vnica. Adde † quòd no-
tat Sicul. in capitul. ij. de ſequeſtra. poſſeſſ. & fruct. videlicet,
quòd in caſibus in quibus prohibetur ſequeſtratio, ſi actor
dicit ſe habere ius in fructibus: vel quia ſunt in cauſa reſtitu-
tionis: vel ſi extabunt tempore ſententiæ, poteſt petere vt
ſaltem omnes fructus deſcribantur antequam perueniant ad
manus rei. hoc not. voluit Bartol. in l. vnica. C. de probi. ſeque-
ſtra. & d. l. Imperatores. §. idem reſcripſerunt. & in l. intereſſe
puto. ff. de acquiren. poſſeſsione. Item quod prætextu debiti
quando ſuſpicatur aliquem effici non ſoluendo poteſt fieri
ſequeſtratio de re alterius, præmiſſa tamen cauſæ cognitione.
Et vbi timor eſt de clerici conſumptione, poterit iudex hanc
ſummariam cognitionem facere etiam parte non vocata, ſi-
cut poteſt cognoſcere de ſuſpicione ad faciendum aliquem
capi perſonaliter: vt legitur & notatur in l. iij. §. præterea. ff.
de ſuſpec. tuto. & in allegata l. ait prætor. §. ſi debitorem. per
6 Bartol. & ſcripſi ſuprà quæſtione cccclxxv. Adde † quòd
fructus beneficij de quo lis pendet poſſunt ſequeſtrari vt ſer-
uiant ad neceſsitatem eccleſiæ. ita dicit Bald. in l. vnica. ij. co-
lum. C. de probi. ſequeſtra. Adde quòd virtute cle. ad compe-
ſcendum de ſequeſt. poſſeſſ. & fruct. poſſunt non dum tempora-
lia, ſed etiam ſpiritualia ſequeſtrari. ita tenet Old. conſi. clxj.

SVMMARIVM.

1 *Recuſatio ſuſpendit iuriſdictionem iudicis ſicut ap-*
pellatio, & nu. 2. 3.
4 *Recuſatio ſi probetur iniuſta, valebit proceſſus,*
ſecus ſi iuſta.
5 *Iudice reiiciente recuſationem tanquam ex cauſa*
notoriè falſa, iuriſdictio eius non ſuſpenditur.

QVAESTIO CCCCLXXIX.

ITEM fuit quæſitum. a Vtrum propoſita recu- a
ſatione, ſi iudex non admiſſa huiuſmodi recuſatio-
ne procedat ad vlteriora, principalis proceſſus erit
nullus ipſo iure? Concluſum fuit † quòd recu- 1
ſatio ſuſpendit iuriſdictionem iudicis ſicut appel-
latio. pro quo eſt gloſſa ij. quæſtio. vj. capitul. quo-
ties. gloſſ. iij. quæſtio. v. quia ſuſpecti. gloſſ. in capi-
tul. iudex ab Apoſtolica. in verſicul. proponatur. de
offic. delegat. libro ſexto. facit gloſſ. iuris ciuilis in l.
final. C. de ſenten. & interlocut. omnium iudicum.
& voluit Bartol. in l. quia poterat. ff. ad Trebel. Ioan.
Andr. in capitul. legitima. de appellat. libro ſexto. Et
dicit Hoſtien. in capitul. cum ſpeciali. de appella. ſe
audiuiſſe ab Innocen. quòd hæc opinio eſt vera. &
eam ſequitur Hoſtien. & Ioan. Andr. & etiam idem
Hoſtien. in ſumma de iudic. delega. §. quis ſit effe-
ctus, circa principium.

a Idem tenuit Geminianus in allegato capitulo legitima.
Siculus ſuper Rubrica de appellationibus. Imola. in allegata
leg. quia poterat. Salicetus in leg. apertiſſimi. C. de iudic.
Idem Imola. in leg. quidam conſulebant. ff de re iudica. ad-
ducens text. in l. vnica. C. ſi quacunque præditus poteſtate.
vbi text. vult † quòd recuſato iudice, ſtatim iuriſdictio ab eo 2
euellitur, ergo proceſſus per eum agitatus tanquam per non
habentem iuriſdictionem eſt nullus. Et cum Bartol. tranſit
Paul. de Caſtr. conſil. xxij. quod incipit: in Chriſti nomine, &c.
circa principium. Salicet. in authen. offeratur. per illum text.
C. de lit. conteſtatio. Gemi. in allega. c. quoties. ij. quæſtio. vj.
Bald. in ca. olim. ij. colum. de except. & ca. ſuſpicionis. de offi.
deleg. Franc. de Zaba. in alleg. ca. ſpeciali. ſecundum Baldae-
gari non † poteſt quin recuſatio iudicis faciat iuriſdictionem 3
dubiam: ergo proceſſus tuus non valet. nam ante omnia iu-
dex debet eſſe certus de ſua iuriſdictione. cap. prudentia. in
princip. de offic. delega. l. quarto. in fi. ff. de eo. qui pro tuto. l.
hoc autem. & ibi. ff. ea qui. cau. in poſſeſſionem eatur. facit no.
per Barto. in l. multum intereſt. ff. de conditio. & demon. Ter-
tiò adducit Innoc. text. in præallega. ca. iudex. vbi poſita recu-
ſatione iudex non poteſt ſubdelegare niſi de conſenſu: ergo
multominus ad vlteriora procedere. Licet Innoc. in allega. ca.
cum ſpeciali. dicat quòd non meminit legiſſe, quòd proceſſus
ſit nullus ipſo iure. Et hanc opinionem ſequitur tandem Fran.
in eo. cap. Angel. in allega. l. quia poterat. Inn. in. ca. inſinuan-
te. de offic. deleg. Angel. in l. quidam conſulebant. alleg. Spec.
in tit. de recuſa. iudic. §. quod autem. in fi. Ant. in ca. accedens.
in j vt lit. non conteſt. Oldr. conſi. cxlvij. Angel. conſil. cxviij. &
in præalleg. l. apertiſſimi. & ibi Ioan. Fabri. not. in ca. quoniam
contra falſam. in verbo recuſationes. de probatio. Bald. & Sa-
licet. in l. vnica. C. ſi qua præditus poteſtate. Item tenent ante-
quam eligantur arbitri. Et propter huiuſmodi contrarietatem
Lap. in alleg. c. iudex. quem ſequitur Imol. in alleg. c. cum ſpe-
ciali. & idem Imol. in allega. l. quidam conſulebant. & Ludo.
Roma. in d. l. quia poterat. & in conſ. clxxiij. quod incipit. cir-
ca primũ cõſultationis. diſtinguit, quòd aut loquitur de iure
ciuili: & tunc ex quo non eſt neceſſaria, alia probatio ſuſpi-
cionis ſtatim dicatur affecta iuriſdictio. Et ideò non valet
proceſſus. & ſic procedat opin. Barto. & Hoſtien & ita voluit
Bald. in alleg. ca. cum ſpeciali. & in alleg. l. vnica. Aut loquitur
de iure canonico. & tunc ſuturus iudicabit euentus. Nam ſi
recuſatio † probabitur iniuſta valebit proceſſus, ſi iuſta non 4
valebit. & facit: quia bonum eſt argumentum de appellatione
ad recuſationem, ergo idem erit quòd appellatione ab inter-
locutoria in cap. non ſolum. de appella. libro ſexto. Sicul. au-
tem in allega. cap. cum ſpeciali. diſtinguit quòd aut propoſita
recuſatione recuſans à modo non comparet, & nullus eſt pro-
ceſſus & ſibi imputet ſi non appellet. vide pleniſſimè per Præ-
poſi. tam ſuper rubri. j. & ij. colum. quàm in præalleg. cap. cum
ſpeciali. xiiij. xv. & xvj. colum. quòd appellatio, opinio Bart. eſt
communior. & illam ſeruari vidi in practica. Adde Nico. Mil.

in §.iuriſdictio.verſi.iuriſdictio.ſicut ſuſpenditur.per alleg.ca.
5 iudea. Tenet † quòd ſola recuſatio ea cauſa legitima adeò ſuſpendit iuriſdictionem, quòd quicquid iudex poſtea agit parte non conſentiente, non valet, quod verum eſt ſecundum eum: niſi iudex recuſationem reiiciat tanquam ex cauſa notoriè falſa, & hoc exprimat. vt not. Lap. allega.) Et quod dictum eſt recuſatio ſuſpendat iuriſdictionem, intelligit idem Milus probata veritate cauſæ ſicut etiam in appellatione requiritur quòd cauſa inſerta probetur.

SVMMARIVM.

1 *Supplicatio ad principem, vbi quis iure communi excluditur ab appellando, non admittitur, & numero 2.*

3 *Quibus in caſibus offeratur ſupplicatio principi.*

4 *Remedium extraordinarium ſemel tantum peti poteſt.*

5 *Erroris iuris propoſitio non admittitur contra arreſta.*

6 *Præfecti prætorio & ſenatores habentes immediatè poteſtatem à principe ſupra ius ſunt conſtituti.*

Et legem condere poſſunt, nume. 7.

8 *Fatalia non currunt dum cauſa pendet in auditorio principis.*

QVAESTIO CCCCLXXX.

a ITEM fuit quæſitum. [a] Certum eſt quòd de officiali principali ad epiſcopum de iure non poteſt appellari. vt in ca. ij. de conſuetudine. lib. vj. & in ca. Romana. de appel. eo. lib. Sed nunquid à ſententia ipſius vicarij vel officialis poterit ad epiſcopũ ſupplicari? Concluſum fuit poſt Ioan. And. in alleg. ca.
1 Romana. primo reſponſo, † quòd ſi ſumitur ſupplicatio ſtrictè, fruſtra, quæritur an poſsit ad epiſcopum ſupplicari, cùm ſolus princeps poſsit illam admittere. Aut quæritur de ſupplicatione largè ſumpta, prout comprehendit beneficium reſtitutionis in integrum, quod conceditur minori, vel maiori ex cauſa: & tunc procedet opin. Innocen. & Pet. de Saxo. & aliorum: vt poſsit epiſcopus adiri, & nimirum. nam quemadmodum ipſe vicarius epiſcopi, vel officialis poſſet reſtituere in integrum, ita & fortius poteſt epiſcopus adiri, vt reſtituat contra ſententiam ſui vicarij, vel officialis.

a Hanc deciſionem Ioan. Andr. tenent & ſequuntur Sicul. in cap. ex literis. de in integr. reſtit. Franc. in cle. & ſi principalis. de reſcript. in cle. Domi. in præallega. cap. Romana. & iſta eſt communis opin. licet Innoc. Petr. de Saxo. ibidem & Ioan. Mona. ſub dubio ſorte Guliel de monte Lau. & Stepha. in allega. clemen. teneant, quòd ſupplicari poſſit. Archidi. verò & Hoſtien. in allega. cap. Romana. tenent ſimpliciter quòd non poſſit ſupplicari ſicut nec appellari. Tu autem ſequere opinionem Ioan. Andr. quæ tanquam communis obſeruatur. & tenetur per Ioan. Fabr. in authen. quæ ſupplicatio. C. de preci. impera. offeren. Adde poſt Præpo. in cap. ex ratione. in penul. colum. de appella. quòd ſupplicatio dupliciter capitur. Vno modo pro qualibet gratioſa impetratione per quam quis aduerſus ſententiam auditur ex gratia principis vel eius conceſſione: licet alius audiri non deberet. cap. cùm ex literis. & cap. ex literis. de in integr. reſtitu. Et iſta habet tam latas habenas quantum principi concedenti placet. Secundò capitur ſupplicatio propriè & ſtrictè: videlicet pro remedio quòd vbi ex priuilegio ſiue prærogatiua iudicantis non poteſt appellari: puta in papa, imperatore, & aliis principibus ac præfecto prætorio: tunc per ſupplicationem conſulitur parti, contra quam eſt lata ſententia. l. ſi quis. & dicta authen. quæ ſupplica-
2 tio. C. de preci. impe. offe. Et † hæc ſupplicatio non admittitur vbi de iure communi quis excluditur ab appellando. puta quia tertio non licet appellare, tunc non licebit etiam ſupplicare: vt l. vnica. C. ne lic. tertiò prouoca. vel quia renunciatum ſit appellationi. Vel ex qualitate cauſæ quis prohibeatur appellare. Paul. de Caſt. in d. l. ſi quis. Vel etiam quia fatalia non ſuperſint. l. vnica. cùm gloſſ. quàm ibi commendat Ange. C. de ſenten. præfec. prætor. Proponenda eſt autem in ſcriptis huiuſmodi ſupplicatio, ſicut de appellatione legimus, niſi incontinenti fiat. l. j. in ſi. ff. eo. ita Sal. poſt gloſ. in d. auth. quæ ſupplicatio. Et qualiter debeat aduerſus arreſta proponi ſupplicatio id clarè traditur ex ordinatione Regis Philippi de Valeſio, Anno Domini mille. cccc xliiij. Et attendendum eſt in modo proponendi: nam cùm propter reuerentiã iudicantium de iniquitate ſententiæ dici non poſſit. l. j. & per totum. ff. à quib. appel. non licet. medium deducendi & concludendi in ſupplicatione non debet eſſe iniquitas eius qui iudicauit. nam ſicut dicit Salic. poſt Cyn. in præallega. l. ſi quis ergo abhorruerit de tantorum virorum ſententia conqueri de iniquitate, debet igitur eſſe imploratio veniæ & miſericordiæ de er-
tore proprio. l. profecti. ff. de mi. † Vel dolus aduerſarij deducatur, c. cùm olim. de re iud. Pan. in d. l. ſi quis. & Spec. in titu. de ſupp. §. ij. Et huiuſmodi ſupplicatio porrigi poteſt ipſimet principi, vel Præfecto, qui iudicauit, vel ſuis conſiliariis tabellionibus ſiue referendariis, quibus in præſenti regno magiſtri requeſtarum hoſpitij comparantur. dicta authent. quæ ſupplicatio. & ibi Ioan. Fabr. & Bald. text. in authent. de referend. §. cauſas coll. ij. Innoc. Sicul. & docto. in allega. cap. ex literis. Non tamen quòd ipſi conſiliarij vel referendarij iudicent de ipſa ſupplicatione, ſed proponunt & referunt: princeps autem ſiue præfectus reſcribit, vel iudicat, ita glo. in præalleg. authent. & ibi Paul. de Caſtr. Et hæc † cùm ſit remedium 4
gratioſum, & ſic extraordinarium, ſemel tantùm peti poteſt. ita Bald. in allega. l. ſi quis. Nec inducit litiſpendentiam. nec ſuſpedit ſententiam, donec per principem ſuper ea ſit reſponſum. ita Bald. in auth. præalleg. neque aduerſus grauamen ſeu interlocutoriam interponi poteſt, ſed ſolùm aduerſus diffinitiuam. l. ij. C. vt lite penden. Specul. in tit. de ſupplicatione. §. differt. & cauetur in ordinatione regia præalle. Et dicunt † ali- 5
qui, quòd contra arreſta non admittitur propoſitio erroris iuris, ſed tantùm facti: quia cùm princeps vel eius ſenatores præfecti prætorio, in quorum numero princeps ipſe numeratur, ſecundum Ioan. de Pla. in l. ius. C. de dignit. libro xij. quæ agunt iuſta cauſa facere præſumuntur. in l. teſtamentum. C. de teſt. præſertim † quia dicti ſenatores ſiue præfecti prætorio 6
habentes immediatè poteſtatem à principe, ſupra ius ſunt conſtituti, cap. propoſuit. de conceſ. præbend. & ſecundum ſtylum curiæ Parlamenti, rigore iuris non ſunt ſubiecti, quinimo ex bono & æquo iudicare poſſunt: propterea iuris error admitti non debet ſecundum opin. Innoc. in cap. cùm ſuper. de conceſ. præben. & Bar. in l. Aemilius. ff. de mino. de quo per Sicul. in cap. in cauſis. de re iudica. Et ſicut inferioris ſententia contra ius ſcriptum lata, duntamen in ea iuris error expreſſus non fuerit, valet. vt in l. ſi expreſſim. ff de appellatio. & c. cùm inter. de re iudica. multò magis arreſta curiæ Parlamenti vim legis obtinentia, vt Ioan. de Pla. in l. neque. C. de decurio. li. x.
& legem † condere poſſunt ipſi præfecti prætorio. l. formam. 7
C. de offic. præfec. prætorio. orienta. ex quo Ioan. Fab. in l. fin. C. de legibus. tenet quòd magiſtri cameræ Pariſiis idem facere poſſunt, ex quibus ſatis videtur concludi errorem iuris admittendum non eſſe, ſed ſolùm errorem facti: & ita ſcriptum inueni in ſtylo abbreuiato curiæ Parlamenti: quid tamen ſeruetur non audiui. Inſuper proponi debet ſupplicatio quando ſupplicans vult impedire executionem ſententiæ, vt non mittatur executioni, niſi præſtita cautione de reſtituendis habitis pro executione ſententiæ, putà de fructibus & expenſis intra decem dies à die ſententię. quòd ſi de executione impediendo, & cautione habenda ſupplicans non curat: tunc vſque ad biennium proponi poteſt ſupplicatio à die ſententiæ ſimiliter computando, dicta authent. quæ ſupplicatio. quam ita communiter intelligunt doctores in d. ca. ex literis. & in d. authen. Paul. de Caſtr. & Specul. in titu. de ſupplica. §. ſupplicati. Et finiri debet inſtantia ſupplicationis ſi coram præfecto intra biennium. d. l. vnica. C. de ſen. præfec. prætor.
Si † verò coram principe, cùm hodie, dum cauſa pendet in au- 8
ditorio principis, nulla fatalia currant. authent. ſed & lis. C. de tempo. appel. §. ex inſinuatione. de appella. perpetuò durabit illud tempus finiendi, & idem in curia Parlamenti ſicut ſeruatur, vbi nunquam currunt fatalia.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio conſiſtit in iure, quæ ſi fuerit illegitima, iuriſdictio iudicis non ſuſpenditur.*

2 *Conſtituens vicarium, eundem reuocare poteſt.*

3 *Euocatione pendente non poteſt inferior iudex etiã de conſenſu partium procedere.*

4 *Cauſa cùm eſt introducta coram principe, inferior non poteſt etiam de partium conſenſu ſe intromittere.*

5 *Reuocatio tacita, quæ fit per mortem, ſi reuocat iuriſdictionem inferioris, multò magis expreſſa.*

6 *Reuocatione ſi pars non vtatur, valebunt acta per iudicem inferiorem.*

QVAESTIO CCCCLXXXI.

a ITEM fuit quæſitum. [a] Epiſcopus euocauit ad ſe quandam cauſam coram officiali ſuo pendentem: an geſta vel acta poſtmodum coram eodem officiali in illa cauſa ſint valida? Concluſum fuit quòd non, nam & epiſcopus poteſt eius vicario interdicere ne de aliquo negotio ſe intromittat. vt not. Innocen. in c. Romana. de appel. primo reſponſo. facit l. iudicium ſolui. ff. de iudi. & quod not. in c. vt noſtrum. de appel.

a Idem tenet Gemi. in allega. c. Romana. & Sicul. in allegat. cap. vt noſtrum. vbi communiter tenetur quòd euocatio alicuius negotij facta per papam vel alios principes plus afficit iuriſdictionem inferioris quàm appellatio: & ideo attentata poſt iſtam reuocationem non valent, longè minus quàm attentata poſt appellationem. caſus eſt in cap. paſtoralis. de offic. delega. Ita Præpo. in allega. cap. vt noſtrum. in ij no. idem
1 Sicul. in eodem cap. ſubiungens † rationem eo quòd appellatio conſiſtit in iure. vnde niſi ſit legitima, non ſuſpendit iuriſdictionem iudicis cap. cum appellationibus. de appel. lib. vj. Sed euocatio conſiſtit in facto, & ſiue iuſta ſit ſiue iniuſta: ex quo fit per ſuperiorem, iudicio, ſuſpenditur iuriſdictio ipſius inferioris, vt præallega. l. iudicium. dicit tamen Bald. in allega. cap. vt noſtrum. in fi. quòd ad hoc quod euocatio operetur effectum ſuſpenſum de quo ibidẽ, debet expreſſè fieri. quia aliâs in dubio papa non videtur ad ſe cauſam euocare. ſed citando ad aliquid vel ad appellationem, vel aliud ſimile in curia fiendum, videtur citare ſecundum naturam cauſæ, non autem negotium ad ſe euocare. fatetur tamen idem Bald. quòd ſi prædictum eſt quoad effectum ſuſpenſiuum iuriſdictionis inferioris, plus eſt quòd ſuperior ad ſe reuocet cauſam, quàm quod ſit appellatum. Et ideo etiam quilibet inferior euocando ad ſe cauſam coram vicario ſuo pendentem videtur eius iuriſdictionem ſuſpendere quoad illam cauſam. ita Bald. in l. ſolet. §. ſicut. ff. de offic. procon. faciunt not. per Domini. in cap. fin.
2 de offic. ordina. lib. vj. Et eſt ratio, nam † reuocare vicarium poteſt ipſe conſtituens ex toto. cle. fin. & ibi gloſſ. de procur. not. docto. maximè Franc. de Zaba. in cle ij. de reſcrip. Innoc. & alij in ca. ſua. de offic. vica. Si reuocare poteſt ex toto, ergo & ex parte. cap. paſtoralis. § item cùm totum. de offic. deleg. l. qui de tota. ff. de rei vendi. Et ideo ſicut papa per ſimplicem cognitionem de cauſa ad ſe factam videtur reuocare iuriſdictionem de manibus inferioris quoad illam cauſam. vt voluit Innocen. in cap. cùm Marti. ferra. ſuper gloſſ. fina. ad verſicu. & ibi Anto. xxiij. colum. Innocen. & Sicul. de conſtitu. ita ordinarius inferior immiſcendo ſe de cauſa vertente coram ſuo vicario videtur eius iuriſdictionem reuocare quoad illam totam cauſam, non quoad alia. Idem Domi. in allega. cap. fin. fa. not. in cap. ſi quem. de procur. lib. vj. & vide Archi. in cap. multum ſtudeo. ij. quæſt. vj. vbi aliter loquendo dicit, quòd ſi papa iure ordinario incipit cognoſcere de vna cauſa, non videtur eam aduocare. & ita intelligit Inno. in allegat. ca. vt noſtrum. & reſtringit ea quæ per eundem Innocen in allega. cap. cùm Martinus. Dicit tamen Præpo. in allega. cap. vt noſtrum. ij. col. quod non ex toto videtur procedere à pari euocatione cauſæ ad ſe expreſſa: & ea qua tacitè reſultat ex quo ſuperior cognoſcit de cauſa. Nam cognoſcẽdo de cauſa ſuperior videtur ſolùm eam cauſam ad ſe euocare quoad partes inter quas cognoſcit. non autem quoad tertium, qui in ea cauſa poſſet comparere. & facit not. in cap. Romana. §. in alium. eod. titu. lib. vj. Sed quando ſuperior ad ſe cauſam euocat expreſſè, illud operatur etiam quoad tertium ſuſpenſionem iudicis inferioris. ita Innocen. in allega. cap. cùm Marti. & ibi docto. alij, plus etiam operatur iſta euocatio quàm appellatio, vt in præallegat. capi. noſtrum. vt quia per appellationem executio actus præambul. non impeditur. vt in capi. conſtitutus. de appella. per euocationem autem & executio & omnia impediuntur. Plus operatur etiam quàm relatio. nam pendente relatione poteſt de conſenſu partium coram inferiore procedi. l. ad principem.
3 & ibi not. Barto. & Imol. ff. de appel. † pendente autem euocatione non poteſt inferior etiam de conſenſu partium procedere. text. eſt in cap. bonæ. in verſic. nec nocebat ibi nóſque veſtram poſtulationem recepiſſemus diiudicandam. de poſtu. præla. Imol. tamen in capi. licet. de offic. lega. tenet indiſtinctè
4 per dictum cap. bonæ. quòd † quomodocunque cauſa ſit introducta coram principe nõ poſſit inferior etiam de partium conſenſu ſe intromittere. Adde quòd dicit Præpoſi. in allega. capi. vt noſtrum. penulti. & vlti. colum. quòd aut papa euocat cauſam expreſſè ad ſe cum decreto: & tunc quia de natura decreti eſt afficere ignorantes. cap. j. de conceſſio. præben. lib. vj. ideo euocatio etiam iudice ignorante operatur nullitatem geſtorum poſtea per iudicem. Innocen. in cap j. vt lite pendente. & in cap. cùm contingat. de reſcrip. facit not. in clemen. vnica. de conceſ. præbend. Aut euocatio fit ſine decreto: & tunc aut fit motu proprio: aut ad inſtantiam partis: ſi motu proprio, operatur reuocationem etiam iudice ignorante. Ita Innocen. in dicto cap. cùm contingat. & Imo. in cap. cæterùm. viij. colum. de reſcript. Et facit ratio: nam per mortem delegantis expirat delegatio. l. more maiorum. & l. & quia. ff. de iuriſdict. omnium iudic. & ibi habetur cap. gratum. & cap. relatum. de offic. delega. etiam ignorante iudice delegato. l. eius
5 qui in prouincia. ff. ſi cert. petatur. ergo † ſi tacita reuocatio quæ fit per mortem reuocat iuriſdictionem, etiam ignorante iudice: ergo multò magis expreſſa. Contrariam opin. tenuit Innocen. in allega. cap. j. & Sicul. & ibi bonum text. in cap. audita. de reſtitu. ſpoli. vbi requiritur quòd deueniat ad notitiam iudicis reuocatio. idem Anto. in allega. cap. cùm Martinus. colum. penulti. aut fit euocatio ad inſtantiam partis. Et tunc etiam ſi iudex eius notitiam habeat, parte tamen non vtente,
6 valet proceſſus ipſius iudicis inferioris: quia † in conceſſione videtur iſta conditio, ſi pars vtatur, cap. plerunque. & cap. ſi autem. de reſcript. & ideo donec pars non fuerit vſa reuocatione, valebunt geſta per iudicem, vtente verò parte non valebunt: ita doct. in d. cap. cæterùm. & ibi latè. & ponunt Archi. & Domini. in d. ca. j. Bald. in l. j. C. vt lite penden. & in l. falſus. C. de fur. & Sicul. in allega. cap. audita. in penul. & fin. colum. Idem Sicul. in allega. cap. cùm Martinus. Addens quòd curia non reciperet hoc dictum. nam facta euocatione debet curia indiſtinctè tenere quòd proceſſus coram inferiore ſit nullus. dicit inſuper quòd vbi ſuperior euocat motu proprio & ex certa ſcientia, non requiritur vt iudex inferior certificetur, in cap. j. de conceſ. præben. lib. vj. fatetur tamen quòd ſi aliquid attentetur probabilis ignorantia habebit inferiorem ignorantem excuſare: & hoc dicit voluiſſe Innocen. in allega. cap. j. vide ſingulariter & latiſſimè poſita per Felin. in allega. capi.
5 cæterum t. an & quando per ſecundas literas cenſeatur reuocatio operari effectum ante notitiam vel non.

1 ADDITIO. Cæterum. Vbi in vij. colum. in fi. verſic. valet proceſſus factus, vſque propè finem cap.

SVMMARIVM.

1 *Aduocatus an compelli poſsit ad patrocinandum.*

2 *Aduocatus recuſans patrocinari pro paupere peccat mortaliter.*

QVAESTIO CCCCLXXXII.

ITEM fuit quæſitum. [a] Nunquid † aduocatus 1 a
poſsit compelli ad patrocinandum? Concluſum fuit 1
quòd quædam ſunt perſonæ quibus & ſi non petatur, 2
vt ſunt pupilli, fœminæ, perſonæ debiles, & ſua mente non cõpotes, aut ſi propter aduerſarij potentiam aduocatum habere non poſſunt, debet iudex prouidere de aduocato, iuxta text. in l. j. §. ait prætor. ff. de poſtu. l. nec quicquam. §. circa duo. ff. de offi. proconſul. Et ſi pars petens aduocatum eſt potens ad ſoluendum, ſic ſecundum Goſ. in c. j. de offi. iudi. non tenetur gratis: ſed debet iudex ei conſtituere ſalariũ ſecundum facundiá, & pro modo litis, cõſuetudinis,

& patriæ

& patriæ. vt l.j.§.in honoratiis.ff.de va.& extraordi. cog. Aut eſt impotens, & tunc tenetur gratis aduocare, lege diuina hoc præcipiente Matth.xxij.diliges proximum tuum ſicut teipſum. Et ſi noluerit obedire poteſt, & debet ei iudex interdicere patrocinium.l.prouidendum.C.de poſtu.argu l.mors eſt. ff.de pœn.& in l.j.ff.de offic.præfect.vrb.& in præalleg.cap.j. Et etiam cauere ne potentior aliam partem offendat. vt not. Barto.in l.illicitas.§.ne potentiores.ff.de offic.præſi.

a Idem tenent quoad præcedens dictum Hoſtien.& Sicul. poſt eum in allega.cap j.Claua.in §.aduocatus.verſi.xj. Adde Specul.titu.de ſala.§.fina.verſicu.ex præmiſſis.& gloſſ.in cap. ſtatu.§.inſuper.in verſicu.pauperes.in fi.de reſcrip.in vj Idem In medico circa ægrotum gloſſ.lxxxiij.diſtinct.in ſum. Quod Feli.in allega.cap j.limitat verum.quando pauperis cauſa importat eius extremam neceſſitatem, adeò quòd ſi cauſa tueret, periret fame: tunc enim iſta denegatio patrocinij poſſet eſſe occaſio mortis quæ imputaretur huic aduocato lxxxvj. diſtinct.paſ. Secus ſi non agitur de tanto periculo, quia tunc aduocatus non compellitur gratis aduocare pro paupere, nemo enim compellitur ad bonum faciendum xxiij.quæſtio.v. cap. ad fidem. & idem in medico ſi poteſt ſubueniri infirmo aliunde, non tenetur, aliàs enim oportet aduocatum & medicum omnia negotia prætermittere & pro ſolis pauperibus intendere: & ita diſputando refert concluſiſſe Bea. Thom.ij. ij.quæſtio. lxxj. articu.j. Adde quòd doctor ad conſulendum cogi poteſt, gl.in leg.ij.verſi.conſenſum.C.de proxi.ſacroſan. ſcrip.lib.x.& ſequitur Anto.in cap.ſi pro debilitate.iij.colum. ſibi an quis poſſit.de offic.deleg.Bald.inſtitu.de empt.& vend. in fi. Salic.in l.ſancimus. C.de aduo. diuer. iudic. & Pelin. in præallega.cap.j.de offic.iudic. Adde quoad principalem quæ-
a ſtionem quod dicit Clauaſ.vbi ſuprà:quòd aduocatus † recuſans patrocinari pro paupere peccat mortaliter quando ſcit talem pauperem impotentem ad ſoluendum, & incurrere notabile damnum ex defectu aduocati, ſi requiſitus eum non adiuuat gratis. Secus ſi leue damnum:quia tunc eſſet veniale. Et ſimiliter iudex peccat mortaliter ſicut aduocatus ſi ſcient talem impotentem non prouideri ſibi de aduocato, præcipiendo alicui quòd gratis aduocet.& hæc opinio, iuncta deciſione Hoſt. ſuperius allegata per rationes tactas per Sicu.in allega, c.j mihi magnam videtur æquitatem continere.

1 ADDITIO. Nunquid aduocatus.tu vide de hoc, & quid in procuratore. Guid. papæ in deci.delph.q.cccv.

SVMMARIVM.

1 *Oblationes & decima que fiunt infra parochiam cedunt eccleſie parochiali.*

QVAESTIO CCCCLXXXIII.

a ITEM fuit quæſitum. [a] Cuius ſint † oblatio-
1 nes. quæ fiunt ſtatuæ vel imagini depictæ in pariete vel affixæ? Concluſum fuit quòd tales oblationes debentur eccleſiæ parochiali:& ita tenet Ioan. And. in ca.paſtoralis, de his quæ fiunt à præl.nam eccleſia parochialis fundat intentionem ſuam de iure communi ſuper omnibus obuentionibus ſpiritualibus contingentibus infra parochiam ſuam: vt dicto cap. paſtoralis ibi vt ſingularem eccleſiarum prouentus. vnde dicit ibidem Hoſtien.quòd omnes decimæ & oblationes quæ fiunt infra parochiam cedunt eccleſiæ parochiali.

a Idem tenent Sicul. & Imol.in alleg.cap.paſtoralis.& idem Anto. per locum à ſpeciali.in cap.ad audientiam.in primo.de eccle.edifican.idem Clauaſ.in §.eccleſia.verſicu.18.idem tenet Sicul. ſuper rubri.de parochi.idem Sicul.in cap.de ſucceſſ.ab inteſt. Gaſpar. Cal.conſil.xv.ſub rubri.de parochi.& Maria.in tractatu de obla.libel.xviij.verſic.quoad ſextum.& per totum illum libellum & iſta eſt communis opinio, ſecundum eum quem ipſe limitat: niſi conſuetudo, præſcriptio, vel priuilegium aliud haberet. Idem limitat in oblationibus quæ non ſunt pars integralis aut ſubiectiua ipſius imaginis vel ſtatuæ: aliàs acquireretur domino imaginis vel ſtatuæ.per text. in l.ſi rem.§.ſi quis rei.& in §.item quæcunque.iuncta glo. de rei vend.& in l.quicquid.ff.de acqui.rer.domi. Concluſio igitur ſit quòd dictæ oblationes non quæruntur eccleſiæ nomine illius ſancti, cuius eſt imago, niſi de expreſſa intentione ipſius offerentis appareret, quòd vellet eſſe illius eccleſiæ, vel niſi eſſet conſuetudo præſcripta quòd acquireretur prædictæ eccleſiæ, & priuilegium ſuper hoc eſſet conceſſum ipſi eccleſiæ: vel niſi fortè imago eſſet in tali eccleſia depicta ipſiuſmet nominis. quod tamen vltimum non placet Maria. in tertia quæſtione dicti libelli. Quia oblationes ſimpliciter factæ in ipſa eccleſia non parochiali, fortius oblationes factæ imagini depictæ vel ſtatuæ exiſtenti in eccleſia eiuſdem nominis quæruntur eccleſiæ parochiali, nec ſimiliter quæruntur eccleſiæ cathedrali, niſi aliud appareret de intentione offerentis, vel niſi talis eccleſia præſcripſiſſet ius percipiendi dictas oblationes, vel id haberet ex priuilegio, vt prædictum eſt, vt voluit idem Maria. in iiij. quæſt. dicti libelli. Nec ſimiliter quæruntur epiſcopo: niſi ſicut eſt in caſibus de eccleſia cathedrali. Adde quòd oblationes factæ ad altare in capella alicuius eccleſiæ, ſunt eccleſiæ parochialis.tenet Gaſpar.Calde.vbi ſuprà per alleg.c.paſtoralis.& c.ad audientiam. Et idem tenent Ant. & Sicul.in præalleg.cap.paſtoralis.not.etiam Domini.in cap. ex tranſmiſſa.de præſcript.vbi dicit quòd debent eſſe rectoris & non capellani inſtituti in illa capella vel altari: & hanc opinionem ſequitur Lap. allega. lviij. quod intellige ſecundum Maria. vbi ſuprà, quæſt.vij. niſi aliud exprimatur vel aliud habeat conſuetudo, quæ hodie quodammodo eſt vniuerſalis, quia factæ eccleſiis infra parochiam communiter ſunt rectoris illius eccleſiæ: quæ conſuetudo valet: vel niſi aliud habeat priuilegium, prout habent eccleſiæ regularium, quæ ex priuilegio quodammodo religionis retinent omnes oblationes factas, etiam ſi fiant ad altare, vt eſt tex. in cap.j. de ſtatu monacho.& etiam in cap.nimis, de exceſſibus prælat. videre potes latius de huiuſmodi materia per Maria. vbi ſuprà. & quo ad quæſtionem noſtram per Anto. & Imol. in rubr. de parochia.per eundem Anto.in clement. per literas.de præbend. & latè diſputauit hanc quæſtionem Angel. in diſputatione quæ incipit, in refulgenti palatio. per Felin. in cap. dilectus. de offic.ordin.

SVMMARIVM.

1 *Prouiſio beneficij non facta mentione de intruſione, eſt nulla.& nume.2.*

3 *Iniuſta detentia beneficij, ſi de ea non fiat mentio in impetratione, reddit beneficium nullum.*

QVAESTIO CCCCLXXXIIII.

ITEM fuit quæſitum, [a] Quidam † nobilis cle- a
ricus vacante eccleſia quadam parochiali ſine titu- 1
lo, & ſuperioris authoritate in eadem de facto ſe intruſit: poſtea dictam eccleſiam tanquam vacantem, tacito de prædicta intruſione, à ſede Apoſtolica impetrauit: an valeat dicta impetratio? Concluſum fuit quòd non, ita tenet Ioan. Andr. in c. poſtulaſti, de reſcrip.& melius in cap.dudum.§.j.penul. col.de elect.poſt Compoſtel.

a Idem tenet Imola in allegato capitulo poſtulaſti. Siculus in capitulo quiſquis. & in capitulo per inquiſitionem. de electio.idem Siculus in capitulo præterea.de iure patrona. in vltimo nota. idem in capitulo cùm iamdudum. ſecunda columna, de præben.idem Sicu.in capitulo qualiter. de electio. vbi exclamat contra iſtos qui per potentiam ſecularem ingerunt ſe adminiſtrationi: etiam electione præcedente: quia efficiuntur intelligibiles, per dictum capitul.quiſquis. idem dicunt doctores in capitulo primo.de conceſ.præbend.de illo qui ſe facit ſubſtitui in beneficium viuentis: quia non
poteſt amplius illud beneficium obtinere, & ſolus papa
poteſt cum eo diſpenſare. Et † idem tenet ibidem Siculus, 2
quòd prouiſio non facta mentione de intruſione eſt nulla. Item tenet Siculus in capitulo ad aures. iij. columna, de reſcript. Baldus in capitulo ex literis.de reſtitut ſpol.ad fin.Dominicus in capitulo, eum qui.ij.rubri. vltima columna.de præbend. idem Caldetinus in titulo de præbend. conſil. xj & de reſcript. conſilio xiij. Nicol.Mil.in §. gratia. verſicu. gratiam

benefic

beneficialem impetrans, &c. ex commento pragma.in titulo
3 de pacific.poſſeſſion.ſuper verſiculo violentus. Adde † quòd non ſolùm de intruſione, & iniuſta detentione eſt fienda mentio in impetratione: ſed etiam de fructibus perceptis, niſi ipſos in vtilitatem eccleſiæ conuertiſſet: ita firmat pulchrè Ioan.Andr.in addi.Specu.in titu.de leg.§.videndum teſtat.de diſpenſatione. circa fin verſic.ſed pone aliquis &c. Quamuis Franc.de Zaba.poſt Petr.de Ancha.in clementi. ſi Romanus pontifex de præben. in clementi. teneat non vitiari impetrationem, niſi eſſet taliter intruſus quòd factus eſſet inhabilis ad beneficium, ſicut in ca.quiſquis.alleg.quod Fel in c.poſtulaſti.allega.penult.colum.intelligit quando quis habet beneficium in quo quis eſt intruſus, & illud illicitè tenet, fructus illius percipiendo: & impetrat de nouo aliud beneficium: & tunc ſi facit mentionem de primo, licet taceat de intruſione & illicita perceptione fructuum videatur valere impetratio, quia non eſt intelligibilis: puta quia laicus non intruſit eum: & ita propriè loquitur Petr.de Ancha.& Zaba.vbi ſuprà. Sed quando dictus intruſus etiam aliter quàm per potentiam laicalem vellet purgare intruſionem impetrando beneficium: tunc procedit dictum Ioan.Andr.Abba.& aliorum & ibi vide rationem diuerſitatis per Felinum, de quo etiam per eum in capi in noſtra. de reſcriptis.in ſecundo correlario.& ibi plenè qualiter & quomodo quis dicatur intruſus.

SVMMARIVM.

1 *Religioſos exemptos à ſua iuriſdictione an poſsit archiepiſcopus compellere venire ad proceſsionem.*

QVAESTIO CCCCLXXXV.

a
1 ITEM fuit dubitatum.[a] Vtrum † Archiepiſcopus poſsit compellere religioſos ciuitatis exemptos venire ad proceſsionem? Concluſum fuit quòd ſic, pro quo eſt text.ſingularis in ca.nimis.in ij.de exceſ. præla. vbi text. quòd prædicatores, & minores non tenentur ſemper ire cum epiſcopo ad proceſsioné: videlicet, quando fit ex leui cauſa: ſecus ergo ſecundum doct.ſi ex magna cauſa fieret proceſsio: vt puta in nouo introitu principis, legati, vel epiſcopi, vel imminente peſte, aliòve flagello.

a Ita tenet Siculus in alleg.c.nimis.& in c.dilectus.de offic. ordi. Et idem dicit eſſe de aliis religioſis quòd de prædicatoribus, & minoribus: quia ea quæ dicuntur cauſa exempli, non reſtringunt diſpoſitionem generalem. vt in cap.j.ne cle.vel mona. & idem in ſimilibus aliis magnis cauſis expreſſis ſuprà compelli poterunt religioſi. & ita fuit declaratum per Benedictum xij. in fauorem Archiepiſcopi Tholoſani: vt videlicet poſſet compellere canonicos ſancti Saturnini. Et de tempore meo ſemel factum fuit: de cauſa tamen proceſſionis non recordor. Adde Bald.in l.fina.C.de bo.libe.vbi refert per Oldr. fuiſſe reſponſum archiepiſcopo Rauennaten.quòd monaſterium exemptum per epiſcopum à iure epiſcopali tenetur ire obuiam epiſcopo proceſſionaliter ſi alij clerici teneantur ex conſuetudine. Sed ipſe Bald.videtur loqui de exemptis per epiſcopum: ſed de exemptis per papam fortè ſecus, ita dicit Feli.in alleg.c.dilectus.circa fi.alleg.inſuper Calde.conſi.viij. in ti.de priui. firmantem quòd exempti non tenentur venire ad proceſſiones, quæ fiunt anno quolibet ex ordinatione eccleſiæ, tamen ſi fiant ex cauſa graui & vrgenti poteſt epiſcopus eos vocare per alleg.cap.nimis. verſic.eos quoque.tamen ſi noluerint venire non poſſunt per epiſcopum excommunicari, per c.j.de priui.lib.vj. Etiam ſi plures vocati acceſſiſſent: quia priuilegium eſt facultatis: & poſſunt ire ſi volunt, & ſi nolunt abſtinere: quia precario videtur fuiſſe. & ſic nullum ius eſt epiſcopo acquiſitum, & propterea ex cõcuſſione Apoſtolica habet archiepiſcopus Tholoſanus vt eius officialis poſſit dictos exemptos compellere.

SVMMARIVM.

1 *Vaſallorum intereſt non habere plures dominos.*

2 *Rex franciæ non poteſt inuitis ciuibus vendere vnã ciuitatem ſui regni.*

Niſi aliter obſeruaretur de conſuetudine, nume.3.

4 *Homagij alienatio fieri non poteſt vaſallo inuito.*

QVAESTIO CCCCLXXXVI.

ITEM fuit quæſitum.[a] Vtrum dominus alicuius caſtri, vel ciuitatis poſsit illam vel illud alteri ſubiicere [t]? Concluſum fuit quòd homines illius caſtri, vel ciuitatis poſſunt ſe opponere: quia eorum intereſt vt non habeant plures dominos, ita tenet Hoſtien. in cap. dilecti. de maio. & obed. per illum text. pro quo facit in argu.cap.fin.eod.titu.& in l. non tantum. C.de appella.& in reg.iur.quòd omnes. de regul.iur.lib.vj. a
t

a Idem tenet Sicul.in allega.ca.dilecti.& ad hoc alleg.text. in l.Imperialem.in §.præterea ducatus. de prohibi.feud.alie. col.x. Et facit ſecundum eundem Siculum præallega.dictum Hoſtien.vt rex non poſſit inuitis hominibus caſtrum, vel ciuitatem ſibi ſubiectam inferiori ſubiicere ad idem facit quòd not. Innocen.in cap.auditis.de præſcript. vbi dici quòd ſicut † intereſt domini non perdere vaſallos ſeu ſubditos, ita æquè intereſt ſubditorum nõ perdere dominos, quod eſt bene notandum ſecundum eum. idem Bald in cap j.§.j.quo tempore miles. & in l.debitores.C.de pact. facit l.inuitus. ff.de fideicommiſſ. liber Paul de Caſt in l.ex hoc iure.ff.de inſti. & iur. Alexan.de Vincen.in cap.ad quæſtiones.in vj.no.de rer.permuta.& in cap.potuit in gloſſ.ij.de loca.& Bald.in l.in teſt.C. ad leg Falcid.idem Bald.in cap.in generali.ſi de de feu.fue. controuer.inter. do.& inferior † quòd rex Franciæ non poteſt vendere vnam de ciuitatibus regni inuitis ciuibus.& in præallega.cap.j.§.ſi quis.in princip. quo tempore miles.dicit quòd ſi aliquis dominus vult terram ſuam ſubiicere alteri, admittitur contradictio hominum ſuorum. Et maximè ſi velit alienare partem & partem retinere: quia intereſt ſubditis non habere tot dominos. Idem tenet Sicul.in cap.auditis.de præſcript.vj.colum. Niſi † conſuetudo haberet quòd ſolus poſſet alienare non requiſitis ſubditis, ita dicit Sicul. in d.capi.auditis.vij colum.verſic.in ſecularibus.& refert Bald.ita ſentire in cap j § ex eadem. de lege Conradi. quo caſu ſecundum eum poterit ſolus dominus in iudicium ſubiectionem deducere, componere & trãſigere.& præiudicabit ſubiectis etiam ignorantibus. Idem tenere videtur Felin.in alleg cap.dilecti.adiiciens quòd ſi eſſet in caſu neceſſitatis poſſet dominus compellere vaſallum ad iurandum fidelitatem alteri.latè And.de Piſ.in allega §.præterea. Niſi per hoc vaſallus efficeretur deterioris conditionis. quia eo inuito non fieret iſta tranſlatio. Alexan. in l.ij in fi. princip.ita intelligens ibi Iacob.de Aret. ff.ſolu.matri.& vide Bald.in l.j.C.de ſer.fugi.viij.colum.& in alleg.§ præterea.& in cap.j de capi.qui curi.ven.& per Spec. in titu.de loc.in verſi.xxix gloſſ & docto.in alleg.l.inuitus.Et per Ioan. Fabri.inſtitu de aſſig lib. vbi videtur tenere † quòd non poſſit fieri alienatio homagij inuito vaſallo. 1 2 3 4

t Anottto. Alteri ſubiicere. Tu vide de hoc Guid.pap.in deciſio.vj.parl.delph.q.xlvj.& quod ibi ſcripſi.

SVMMARIVM.

1 *Beneficij acceptatio per quam datur dominiũ beneficij, non acquiritur ſine ſpeciali mãdato acceptãtis.*

2 *Procuratorẽ quis conſtituere poteſt ad acceptãdum ac permutandum beneficia in poſterum obtinenda.*

QVAESTIO CCCCLXXXVII.

ITEM fuit quæſitum.[a] An † ad recipiendum poſſeſsionem beneficij ſpeciale requiratur mandatum [t]. diſtinguendum eſt, quòd aut quæritur de poſſeſsione quæ eſt facti, & illa recipi poteſt per quencunque amicum, ſiue conſanguineum ſine mandato ſpeciali: quia hæc poteſt dari & capi per excommunicatum.c.pro illorum.de præben.& ſic poteſt intelligi glo. in cle.j.vt lite pend.in verſi.collato. Si autem quæratur de poſſeſsione.quæ multum iuris haberet, ſiue per quam dominium beneficij daretur, & talis ſine mandato ſpeciali non acquiritur, pro quo facit l.iij.ff.de acquir.poſſeſ.& no.in c.accedens.de præben vbi gl.no.quòd dominium, vel poſſeſsio nõ acquiritur per negotiorum geſtorem.ff.de nego. a 1 t

nego.geſt.ergo,&c.faciunt etiam no.per Ioan.And. in no.in cap.ſi tibi abſenti.ſuper glo.iij.lib.vj. & per Archid.ſuper ver.collationem.

a Ibi per doct.poſt Gaſp.Cald.& per Franciſ.de Zab.in clemen.j.alleg.vbi Ioan.de Imol.& Sicul. ſequuntur gloſ. quæ in effectu innuit quòd apprehenſio poſſeſſionis beneficij facta non per procuratorem, ſed per negotiorum geſtorem vel amicum, fingitur facta in loco vbi erat dominus eam ratam habens, de quo etiam vide per Felin. de reſcrip. in cap. nonnulli.§.ſunt alij.ix.col.circa princip. Adde Rot. decil.ccxciiij. in no. vbi ponitur diſtinctio de qua ſuprà, & quam ſequitur
1 Felin.vbi ſuprà. Adde † quòd quis poteſt conſtituere procuratorem ad recipiendum & acceptandum ac permutandum etiam beneficia in poſterum obtinenda. & ita tenuit Rot. deciſ.cccccxxix per l.iij.ff.de procur. & alleg. Archid.pro iſta parte in cap. cùm in tua.de conſuet.lib vj ſuper ver.per alios. refert tamen compillator Rotę, vbi ſuprà: audiuiſſe quòd cancellaria non expediret literas permutationis virtute procurationis factæ ad permutandum beneficia obtinenda.

s Additio. Requiritur ſpeciale mandatum. Vide Rot. deciſ.ccc.& ccccliij.xxxvij.& dcxxxij.in antiq.

SVMMARIVM.

1 *c.reintegranda ſubuenit his qui quocunque modo iniuſtè amiſerunt eorū poſſeſsionē, quam repetunt.*

2 *c.reintegranda remedium competit etiam contra poſſeſſorem cum titulo & bonæ fidei.*

3 *c.reintegranda non ſolùm habet locum in rebus eccleſiaſticis.ſed etiam in rebus prophanis.*

QVAESTIO CCCCLXXXVIII.

a ITEM fuit quæſitum, [a] Aliquis vult agere pro poſſeſsione recuperanda, quam amiſit, non tamen per vim, metum, vel dolum, ſed culpa ſua, vel negligentia, an ſit audiendus? Concluſum fuit quòd ſic,
1 non tamen per interdictum vnde vi, ſed † per remedium cap. reintegranda.iij.quæſt. j. quo ſubuenitur his qui quocunque modo iniuſtè amiſerunt eorum poſſeſsionem quam repetunt, quòd ab ea non ceciderint per violentiam, metum, vel dolum. Nec tenentur probare iniuſtitiam amiſsionis poſſeſsionis: quia præſumitur eo ipſo, quòd non probatur contrarium, per cap.licet. de probatio. & ibi hoc tenet Innocen. Vel eſt admittendum per remedium vtile pro recuperanda poſſeſsione rerum vel iurium eccleſiæ, quæ ex negligentia prælati eſt deperdita, videlicet, per generale iudicis officium imploratum, ad hoc vt fiat repoſitio ad priſtinum & conſuetum ſtatum, pro quo eſt tex. ſingularis ſecundum Hoſti. in cap.accedens.j.vt lite non conteſt.

a Idem Sicu.poſt Ioan.Andr.& Anto.in cap.cùm ad ſedem. de reſtit.ſpol. Idem Sicul.in c.ſæpe.eod.tit. & Angel.Are.in §. quadrupli.xvij.& xviij.colum. hinc dicunt vbi ſuprà præalleg. doc.longè vtilius eſſe agere remedio illius cap. reintegranda.
2 quàm cap.ſæpe.de reſti.ſpol. quia † remedium d.cap.reintegranda.competit etiam contra poſſeſſorem cum titulo & bonæ fidei.ſed d.cap.ſæpe.non competit niſi contra poſſeſſorem malæ fidei, prouidet etiam pinguius quàm l.ſi coloni, quia ſolùm prouidet contra poſſeſſores malæ fidei, vel rei vitioſæ, & competit bonæ fidei poſſeſſoribus. Sed ca.reintegranda competit bonæ fidei & malæ fidei antiquis poſſeſſoribus: quinimò competit detentoribus tantum. hoc dicit Sicul. vbi ſuprà.colligi ex dictis Ioan. Andr.& aliorum doct.in d.ca.ſæpe. & in c. cùm ad ſedem.& etiam no.in Spec. tit.de poſſeſ.& peti. & ibi Ioan.And.in addi.Spe.idem Ang.vbi ſuprà, ſubiungens præ-
3 alle.c.reintegranda † non ſolùm habere locum in rebus eccleſiarum: ſed in rebus prophanis & laicorum: ita dicit Ioan. An. & Anto.in præalleg. c.cùm ad ſedem & Bart. in allega.l.ſi coloni.in fine. Ex quibus infert Ange. vbi ſuprà, quòd olim poſſeſſor habet contra bonæ fidei poſſeſſorem etiam cum titulo oneroſo, dummodo nondum præſcripſerit remedium d.cap. reintegranda.& hoc ad literam refert tenere Ang.in l.ſiue autem.§.ſi duobus.in fi.ff.de publi. & vide latiſſimè quot remedia poſſeſſoria poſſunt alicui competere, per Ang.Are. vbi ſuprà,& per Io.Fab.in d.§.recuperandæ.inſti.de interdi. Et hoc ibidem Anto. Imo. & Sicul.& Felin.reputant eſſe ſingulariter notandum quia remedium c.ſæpe.& c.reintegranda. non videntur habere locum quando quis eſt excluſus à poſſeſſione ſua per negligentiam ſuam vel culpam: vnde tutius eſt ſecundum eos, vt tunc accumuletur reſtitutio in integrum, vel generale iudicis officium. Idem tenent in alleg.cap.ſæpe. Sicu & Ant.idem Lap.alleg. l.ij. Adiiciens quem obtinere debere in hoc remedio, etiam ſi narret, quòd culpa ſua vel negligentia non fuerit vſus poſſeſſione.& ſequitur Sicul.vbi ſuprà.

QVAESTIO CCCCLXXXIX.

ITEM fuit quæſitum [a]. An ſit parendum papæ mandanti prouideri de beneficio alicui notoriè indigno? Concluſum fuit ex dictis & not. per Inno. in c.inquiſitioni.de ſent.excom.& in cap.cùm adeò.de reſcrip.& c.ſignificauit.de offic.ord.per Ioan.Andr. quòd aut non conſtat expreſsè de intentione papæ,& non erit obediendum: ſed erit procedendum ſecundum formam cap.ſi quando.de reſcri. Aut apparet expreſsè quòd papa vult huic indigno prouideri: & tunc, aut poteſt papa ſuper illo caſu diſpenſare, & ſibi parendum eſt, quia hoc faciendo videtur diſpenſare, ad hoc l. Barbarius. ff.de officio prætor. Aut non poteſt papa diſpenſare, vt quia eſt tanta indignitas, quòd ſine peccato fieri non poteſt ; & tunc ſibi non eſt parendum, quinimò collatio facta tali non valet, ſecundum Ioan. Andr. in alleg.cap. cùm adeò.facit gloſ.j.in c.eam.de reſcrip.

a Ita tenuit Sicu.in alleg.cap ſi quando.& Imo.in præalleg. cap.ſignificauit. Sed contrarium tenent ibidem Ioann.Andr. Anto.& Domini.dicentes, quòd etiam eo caſu quo poteſt papa diſpenſare, non eſt ei parendum, niſi diſpoſitio fuiſſet expreſſa, alleg not in c.ij.de ſciſma.& dicit Felin. in c.ſi quando alic.iiij col. verſic.ſtat difficultas. quòd Sicul. & Imol. non viderant in eod.cap.prædicta verba. Idem Sicul.in alleg.ca.cùm adeo.ant domini & Imol.Adde Bald in alleg.cap. cùm adeò, dicentem, quòd ſi conſtat de certa ſententia papæ ſcribentis pro indigno, non poteſt aliquid opponi, vnde ſi mandat prouideri impuberi obediendum eſt, dummodo ſit pubertati proximus vel doli capax. Secus ſecundum eum ſi eſt infans, vel non doli capax vel furioſus aut prodigus, cui per ſententiam bonis fuit interdictum, quia gubernacula talibus non ſunt committenda. Quando & ex quibus cauſis poſſit ſuperſederi ab executione mandati papæ vel principis. vide latiſſimè per Feli.in allega. c.ſi quando. & ibidem etiam per Sicul. & Anto.

SVMMARIVM.

1 *Securitatis & ſalueguardiæ equiparatio.*

2 *Cauſa timoris, ſi quis petat ſe aſſecurari, an ſit exprimenda.*

3 *Securitatis datio an ſit perpetua.*

4 *Cautio ſecuritatis arbitrio iudicis moderanda.*

5 *Subditus an poſſit petere aſſecuramentum à ſuo ſuperiore.*

6 *Pœna frangentis ſecuritatem.*

7 *Securitas quomodo frangatur.*

8 *In regno Franciæ nemo cogitur ad præſtandum cautionem ſecuritatis.*

QVAESTIO CCCCXC.

ITEM fuit quæſitum [a], an ille qui veriſimiliter timet offendi per aduerſarium ſuum, poſsit implorare officium iudicis, vt ipſum cogat ad præſtandum ſecuritatem? Concluſum fuit quòd ſic, per l.illicitas. in §. ne potentiores. ff. de offic.præſid. & ibi Bart.in l.denuntiamus. C.de his qui ad eccl. confug.

Inn.in ca.j.de offi.dele.in fi. Idem Inn. in c.grauem.
de ſen.excom.pro quo tex.in c.literas.de reſti.ſpo.&
c.fi.& in c.de benedicto. xxxij.q.j. Hoſt.in ca.j.de eo
qui mit.in poſſeſ.cau.rei ſeruan. Spec.tit. de pign.§.
ſequitur.ver.quid ſi timeo. & ibi Ioan.And.in addi.

a Idem Bart.in l.ſan ctum ff. de rerum diuiſione, in præalleg.
l.denunciamus. & ibi Salic. Idem Bart.in l.qui bona. §.dam-
ni,& plenius in §.ſi pars.ff de dam.infec. Bald.in auth.habita,
v.col.ibi ex quo diligenter, not. C ne fil.pro pat.in l.fin ff de
offic.præfec.vrb. Floria. in l.æ iuiſſi num. ff de vſufruc. Cùm
enim vbi timetur damnum rebus inferri, peti poſſit ſecuritas,
l.eorum.ff.de damn.infect.multò fortius ſi in perſona mea ti-
meo offendi ex iuſta cauſa.l.ſancimus.C.de ſacroſanct. eccleſ.
ad hoc allega.l.æquiſſimum.& l.capitalium.§.ad ſtatuas.ff de
pe.C de ingenuis & manum.ſ.l.diffamari. de tranſactioni. l ſi
ſuper.ibi.vim fieri C.& ff de offic.procura Cæſar.l.fin.& cap.
grauem alleg.& ibi Sicul idem Sicul ſuper rubri. de treug.&
& pa.Idem Cy.& Io. Fab.in præalle.l.denunciamus: vbi idem
1 Io.Fa. æquiparare † videtur ſecuritatem & ſaluagardiam. Et
licet data ſit alicui ſecuritas,vel ſaluagardia , poteſt. petere vt
ſit eidem licitum portare arma ad defenſionem.quia licet cau
ſum fuerit,non eſt tutus,cùm ſatiſdatio maliuolum animum,
&c.ff.de ſuſpec.tut.l.quia ſatiſdatio. inſtit.eo.tit. §.nouiſſimè.
Ita tenet Salic.in alleg.l.denunciamus.in fi.allega.l. ff.de ero,
mil.annu.lib.xij Idem Guli.de Cugn.in §.ne potentiores, vbi
2 latiſſimè per eum de materia ſecuritatis. Sed † an ſit neceſſe
exprimere cauſam timoris, Ioan. Fab. in §.poſtquam quod;
inſtit.de fideicom hære.videtur tenere quòd ſic.Idem Bart. in
in alleg § ad ſtatuas.vbi dicit quòd dicta ſecuritas non poteſt
præſtari niſi appareat & cauſa.facit dictum Bal.in addit. Spec.
tit.de teſtam in vl.col.vbi quòd proteſtans ne fiat nouitas ſu-
per tali poſſeſſione,dicit exprimere ius excluſiuũ iuris agendi.
Et idem Bal.in l.fi.vij.opp. C.de edic.diui Adr.tol: quòd pro-
teſtatio quæ ſit in iudicio : vt nulla fiat nouitas ſuper tali poſ-
ſeſſione debet fieri cũ expreſſione cauſæ,aliàs eſt inanis. Sed
quæritur vſque ad quod tempus duret. Io. Fab. in alleg.l. de-
3 nunciamus.† concludit quòd perpetuò.alleg. ff de adult.l.ſi
poſtulauerit. in §.iuſſit. & § ratio. & ff.de his qui ſunt ſui vel
alie.iur.l.ij.inſtit.eod.tit.§ fin.Sed Guli.de Cug.& Bart. in al-
lega.§.ne potentiores,Angel.& Imol.in l.iij. in princip. ff. de
dam.infec.Imol.in l.qui bona.§ fin.eod.tit & ibi Lud. in §. ſi
4 quis iuxta. Ange.& Imo.in l.pen.ff.de præto.ſtipul.quòd † iſta
cautio non erit ad tempus perpetuum , ſed debet moderari
arbitrio iudicis, & in l.pen.ff.de prætor.ſtipul Ang.& Imo.di-
cunt quòd iudex poterit arbitrari tempore decem annorum.
Idem in l.ſi ita ſtipulatus.ij.colum.ff.de verb.obliga. reſpectu
verò ſaluegardiæ Io.Fab.Inſtit.manda.in §.item adhuc. verſi.
quod de gladiatoribus.dicit quòd ſi daretur per modum gra-
tiæ,& in ea adiicerentur verba , gratiæ ſpeciali , tales non te-
nerentur mores concedentis,cap.ſi ſuper gratia , de officio
deleg.lib.vj.hoc autem percipi poteſt ex multis,quando ad-
iiciuntur verba,quæ non ſunt de ſimplici iuſtitia vel ſi adiicia-
tur hoc verbum conceſſum de gratia ſpeciali.vel dicat in per-
petuum vel ſimilia. Secus in ſaluiſgardiis ſimplicis iuſtitiæ : vt
quis conſeruetur à vi , potentia , & iniuriis manifeſtis. Quæ
autem ſit cauſa ex qua ſecuritas concedatur. Sali. in præalleg.
l.denunciamus.dicit quòd inimicitia præcedẽs,vel minæ con-
ſiderabuntur,tamen ſi ſit talis perſona quæ conſueuerit minas
ad effectum deducere,vt not.per Abb.Sicu in cap.j.de officio
deleg.& in cap. Abbas, quod met. cau. & ſuper hoc ſtandum
erit arbitrio iudicis,ſecundum Salic.vbi ſuprà. & Bar.in l hæc
autem.ff.ſi cui pluſquam per l.Falcid.& ibi etiam Imol. Quid
de forenſi,ſi venit ad præſentem ciuitatem inimicus meus, an
poſſim eum compellere ad præſtandum huiuſmodi ſecurita-
tem? Bartol.in l.ſed & ſi ſuſceperit § fin.ff.de iudi.dicit quòd
non,niſi multum hic conuerſaretur. vnde Bald.ibidem dicit,
quòd ſi hic ſuſpicor de aliquo forenſi,qui hic conuerſatur, ne
me offendat , cogitur hic ſatiſdare de non offendendo , quia
imminet ſuſpicio ex facto ſuo , & ſic quodammodo ex deli-
cto ſuo,ſecundum eum.Eſt tamen de ſtylo curiæ Parlamenti,
quòd citatus in eadem curia ad præſtandum aſſecuramen-
tum , reiectis omnibus exceptionibus tenetur præſtare cui-
cunque petenti , ſi ſit laicus , licet non alleget ſeu proponat
factum ſeu iniuriam : & hoc propter excellentiam curiæ præ-
dictæ,quæ ſuprema eſt & capitalis. licet ille à quo ſequitur
aſſecuramentum non ſit regnicola , vel habeat ſaluum con-
ductum à rege: in aliis autem curiis inferioribus tenetur
proponere & probare. Et ſi ſit clericus , ducitur captus
per vnum de hoſtiariis coram officiali , & ibi compellitur co-
ram ipſo dare ſecuritatem. Et ſi fuerit clericus coniugatus ſine
delatione dabit prædictum aſſecuramentum : quia talis præ-
ſtatio eſt ciuilis.& facit quòd clerici coniugati quo ad cauſas
ciuiles ſunt de iuriſdictione temporali : vt hæc omnia videre
potes in ſtylo curiæ parlamenti,in tit de aſſecuramento. fallit
tamen adiornatus,vbi petit remitti ad curiam domini ſui : &
etiam dominus id requirit:nam tunc remittetur. ſed curia ſibi
dari faciet aſſecuramentum donec partes venerint ad curiam
domini ſui, & diem ad hoc partibus ipſis aſſignabit. & ita di-
ctum fuit per arreſtum. Sed † nunquid ſubditus poteſt pete- 5
re aſſecuramentum per ſuperiorem ab illo cui eſt ſubditus vel
debet recuperatam,& dicendum quòd non , quia præſumitur
peti cauſa libertatis onerandæ.Pau.de Caſt.in alleg. l.qui bo-
na.§.qui damni.per l.j.§.quæ onerandæ ff quarũ rerum actio
non datur. Alex. contra in d. l.qui bona. §.ſi quis iuxta. quia
tex.in alleg.§.quæ onerandæ.non loquitur quando præceſſit
iuſta cauſa timoris. Secundum ſtylum curiæ etiam dominus
compellitur dare aſſecuramentum vaſallo ac homini de ſuo
corpore, vt patet in ſtylo parlamenti , vbi ſuprà . ſaluagardia
verò concedi non debet religioſo contra abbatem. neque cle
rico contra diœceſanum : nec ſubdito contra dominum. Qua
† verò pœna ſit puniendus infringens ſecuritatem, Ioan.Fab. 6
in alleg l.denunciamus. dicit ſibi videri quòd l. Iul. maieſtatis.
ff.ad l. Iul.maieſta.l.j. & ibi not.vel pœna frangentis pacem ,in
lib feu.de ele.vio.pa.§.ſi quis hominem. Quia aut occidit, &
tunc mors , vt ibi. Aut vulnerat & tunc mutilatur , vt ibi. §.ſi
quis illum. Aut alias iniuriatur,& tunc pecuniaria.& §.ſeq.&
not. per illum tex.quòd frangitur ſecuritas:etiam ſi non tan-
gitur:frangitur etiam † ſi quis aliquem de familia cui præſtita 7
eſt ſecuritas verberat.ff.de vſu.& ha.l.plenum.& l.ij.de præca:
l.penult.tenet Ioan.Fab. vbi ſuprà, vbi idem dicit de illo qui
cucurbitat vxorem,filiam.vel ſororem aſſecurati : nam vide-
tur fracta ſecuritas, nec earum conſenſus excuſat.l. raptores.
C.de rapt.virg.ff.de rapt.virgi.ff.de iniu. l.j.& cap.contingit.
de ſenten.excommu. Adde † in practica, quòd in curiis regni 8
Franciæ hodie non cogitur quis ad præſtandum cautionem
ſecuritatis , quia fragilis nimium videretur , ſed ſolet aliquis
poni in ſua protectione & ſaluagardia aut ſaluo conductu,
cum indictione pœnali , & aſſ curamento formali : in laico
ſolet adiici pœna mortis, ne aſſecuratus offendatur in corpo-
re neque bonis,& hoc ex conſuetudine Franciæ, pro quo fa-
cit not.per Ioan. Andr in titu.de pigno.§. ſequitur.ver.quid ſi
timor, ſuprà allega. Et aduerte quòd dato quòd quis dederit
cauſam timoris,poteſt nihilominus petere dictam cautionem
de non offendendo:& ſi non poteſt præſtari fiat indictio pœ-
nalis. & ſic procedit opinio Bar.in alleg.§.ſi quis iuxta.quam
etiam Imol.reputat æquiorem in allega §.qui damni. & eam
approbat Alexand.in dicto §.ſi quis iuxta. & ſequitur Felin.in
rubric.de treu.& pa.ſexta colum.verſicu.octaua declaratio. &
ibi.& v.colum.multa de huiuſmodi ſecuritate, & inter alia di-
cit , quòd ſi quis petit à me huiuſmodi cautionem , non te-
neor eam præſtare:niſi etiã ille caueat de me nõ offendendo:
quando etiam ex parte mea eſt timor iuſtus, ſecus ſi vanus.
Bart.in l.qui bona.§.ſi quis.alleg.ff.de dam.inſec.

S V M M A R I V M.

1 *Spoliatus à iudice , an poſſit petere reſtitutio-*
nem.& num. 2.
3 *Spoliatus à iudice iuris ordine non ſeruato , vel in-*
continenti reſtituendus.
4 *Iudex procedens ſine cauſa cognitione, habetur pro*
priuato.
5 *Executor mixtus procedens vt merus , poteſt peti*
reſtitutio aduerſus ſpoliationem ab eo factam.
6 *Remedia poſſeſſoria data à iure ſpoliatis habent lo-*
cum contra iudicem præter iuris ordinem ſpo-
liantem.

QVAESTIO CCCCXCI.

ITEM fuit quæſitum. a aliquis † Titius impe- 1
trauit quoddam reſcriptum officiali Tholoſano di-
rectum, per quod ſibi mãdabatur, vt conſtito quòd
Sempronius quandam eccleſiam parochialem vltra
annum

annum pacificè poſſediſſet, abſque eo quòd ſe feciſſet ad ſacros ordines promoueri, eandem parochialem Titio conſerret, officialis Tholoſanus non vocato iam dicto Sempronio, dictam eccleſiam contulit eidem Titio, & ipſum in poſſeſsionem induxit expulſo iam dicto Sempronio qui remedium ſtatuti quærelæ contra prælibatum officialem impetrauit. An id ſit de iure permiſſum? Concluſum fuit quòd ſic: per illam regulam, qua cauetur, quòd ſpoliatus ante omnia, &c. etiā ſi ſpoliatio facta fuerit à iudice. c. conquerente. de reſt. ſpoli. vij. q. j. c. præſentium. l. memioerint. C. vnde vi. & ſi per vim vel alio. l. ij. Et dato quòd poſſet in caſu præmiſſo parte non vocata collatio fieri: poſſeſſorem tamen poſſeſsione ſua priuare non poterat, niſi ipſo poſſeſſore vocato, cui forſitan ius rectæ tationis competebat, vt notatur & legitur in c. licet. ij. de præben. lib. vj. Et ita tener in ſimili quæſtione Io. Ao. in add. Spe. ti. de peti. & poſſeſ. §. fi. ſuper ver. fin. vbi ponit regulam, nūquam poſſeſſorem ſaltem coloratum poſſe etiam per iudicem ſua poſſeſsione priuari, niſi cauſa cognita, & ſic, eo citato, per iura not. io glo. pe. d. c. licet. & vide per Ioan. Aod. vbi ſuprà.

a Idem tenet Sic. in alle. c. conquerente. & in c. dilectus. j. de reſcri. vbi per Fe. ponuntur circa materiam iſtam multa ſingu-
2 laria. Et † primò ponit regulam videlicet quòd ſpoliatus à iudice non petit reſtitutioné prout ſpoliatus à priuato, quia præſumitur pro iudice. gl. fi. in c. præſentiū. all. Sic. in all. c. dilectus. Arch. in c. quia præſulatus. j. q. iiij. & c. hæc quippe. iij. q. vj. & Sic. in c. licet ex ſuſcepto. vij. col. de fo. cōpe. & in c. ſi conſtiterit. ij. col. de accu. & Arch. c. quorundā. lxxiiij. diſ. & ibi dicit quòd dicens ſe ſpoliatum à iudice non reſtituitur ante omnia: ſed debet priut cognoſci, an iuſtè fuerit ſpoliatus vel non, & idē Arch. in all. c. præſentium. dicens quod ſi ſit dubiū de ſpoliatione iudicis ante omnia de ipſa debet cognoſci, pro quibus facit glo. pe. ad fin. in ca. cùm dilecti. quod metus cauſa. quòd iudex non dicitur inferre alicui metum. Et iſta regula ampliatur adeo vt reſcriptum impetratum à ſpoliato ſit nullum, ſi tacuit cauſas amotionis per dictum c. dilectus. Et quo ad regulam prædictam fa. c. cauſam. & ca. cum cauſam. de off. dele. c. cum veniſſet. de reſti. ſpo. Adde gl. in alle. c. præſulatus. & glo. ij. q. j. c. in primis. & Inno. in c. ex inſinuatione. de procurato. Innocen. in c. paſtoralis, de offi. deleg. de elect. c. quærelam. & in c. ſuper literis. de reſcrip. Bar. & Fran. Are. in alleg. l. iuſtè. ff. de acquiren. poſſ. Ioan. Fab. in l. iudex. C. communia. vel epi. & in l. meminerint. alleg. Fallit tamen ſupradicta, primò quando iudex proceſſit extraiudicialiter non vt iudex, ſed vt priuatus per text. in alleg. cap. conquerente. & ibi Anto. & Sicu. idem oot. Do. in alleg. cap. præſentiam. ſic intelligens text. in alleg. cap. conquerente. ad idem text. ij. q. j. c. notum. & ibi Archid. & Domi. Et ideò dicit Hoſtien. in ſumma tit. de reſt. ſpo. §. quando facienda. in prin. quòd ſi appareat quem ſpoliatum à iudice iuris ordine non ſeruato, incontinenti reſtituen-
3 dus eſt. Aut † eſt ſpoliatus iuris ordine ſeruato & à iudice ſuo, & tunc non reſtituetur ante cauſæ cognitionem: quia prima facie ſtatur ſententiæ iudicis. Et dicit Fran. Zaba. in cle. ij. de
4 celebra. miſſa. quòd † iudex procedens ſine cauſæ cognitione habetur pro priuato. Et ideò etiam Ioan. Fabr. in allega. l. iudex. quòd poteſt etiam reſiſti. allega. Spe. in ti. de primo & ſecund. decre. §. iam de effectu. ver. ſed quid ſi iudex. Adde ad prædictam fallentiam Specul. idem tenentem in tit. de peti. & poſſ. §. quoniam. in princi. & adde Sali. in alleg. l. meminerint. & l. ſi quis in tantam. C. vnde vi. & in l. fina. poſt glo. C. ſi per vim vel alio. & quoad vltimum dictum Ioan. Fabr. Salice. in l. j. vltima q. C. vnde vi. Fallit ſecundò præalleg. regula etiam ſi iudex procedat iudicialiter, dum tamen notorie conſtet de nullitate vel iniuſtitia ſententiæ qua ſpoliauit. ita tex. in alleg. c. ex inſinuatione. & ibi Anto. Sicul. & Imo. idem Bal. & Ange. in alleg. l. meminerint. Archid. in allega. c. notum. Oldra. con-
5 ſi. ccxxvij. de toto themate. ideo dicens † quòd ſi mixtus executor procedit vt merus, poteſt peti reſtitutio aduerſus ſpoliationem ab eo factam, & ſequitur Ioan. Andr. in addit. vbi ſuprà. licet non alleget Oldra. ad quod bene facit quod ſcribit Sicul. in ca. cum dilecti. alleg. vbi ſi iudex metum iniuſtum intulit vel violentiam iniuſtam dantur contra eum remedia prodita contra vim vel metum inferentes. vnde gloſſ. ij. in c. fin. de iuramen. calum. in vj. quòd iudex inferens iniuriam, non eſt iudex per cap. forus. in fine. de verbo. ſignifi. Meritò dicit Archidia. ij. quæſtione ij. in ſumma quòd † remedia poſ- 6
ſeſſoria data à iure ſpoliatis habent locum contra iudicem præter ordinem iuris ſpoliantem. & hanc fallentiam ſentit etiam Sicul. in allegato cap. conquerente, prima colum. fallit & tertiò vbi iudex iudicialiter procedens caret iuriſdictione in acto, quem expedit: ita probatur in allegato capitul. cum cauſam. de officio delega. vbi duo ſine tertio non habebant iuriſdictionem. & ideo aduerſus actum eorum datur reſtitutio ſpolii. ſecus dicit ibi Siculus ſi in iudice non deficiebat poteſtas & procedebat iudicialiter. Nam tunc licet iniuſtè proceſſerit, non agitur contra eum poſſeſſorio. Et in caſu iſtarum fallentiarum onus probandi iuſtitiam ſpolij incumbit iudici, aliàs autem incumbit parti: quia præſumptio quæ eſt pro iudice releuat eum ab onere probandi. ſed in dictis caſibus non præſumitur pro eo. Nam in primo & vltimo caſu negatur eum proceſſiſſe vt iudicem: & ſic negatur qualitas, in qua fundatur ſua præſumptio. in ſecundo caſu notorietas tollit præſumptionem, quæ eſt aliàs pro eo. quoniam (vt inquit Bald. poſt Cy. in l. ſancimus. ad fin. ibi xiij. quæritur. C. de iudic.) vbi iudex non ſeruat ordinem, non præſumitur pro eo, quæ omnia Felin. in c. dilectus. j. colum. dicit eſſe ſignanda: tanquam ab aliis non tacta.

SVMMARIVM.

1 *Notarius non ſpecificans locum vbi confectum eſt inſtrumentum an dicatur erraſſe & inſtrumentum eſſe nullum.*

QVAESTIO CCCCXCII.

ITEM fuit quæſitum.[a] An locus 1 ſit de † ſubſtantia inſtrumenti? Concluſum fuit quòd ſi non appareat in quo loco fuerit receptum, non valet: pro quo videtur tex. in c. Abbate ſanè. §. pe. ver. ex his ibi. propter, &c. de re iudi. lib. vj. & tex. in c. quoniam contra. de proba. & in auth. qui. mo. natu. effi. legi. §. quatorum. col. vj. & glo. C. de contrahen. ſtip. l. optimam. & ibi Cyn. Bald. & Io. Fab. inſti. de inuti. ſtip. §. item verborum. Ioan. And. in allega. c. Abbate ſanè. & c. ſuper data vi. & Specul. in titu. de inſtru. edi. §. porro. aliàs incipit: inſtrumentum. verſicul. quid ſi locus.

a Idem tenent 2 Ro. deci. dccxxxix. aliàs deciſ. v. de fid. inſtru. in antiquis. & deciſ. cccccxl. aliàs deciſ. vj. de conſuetud. vbi tenent non valere conſuetudinem: vt locus non apponatur. idem Domi. in alleg. c. Abbate. & ibi pòſt Ioan. Andræas, dicit ſecus eſſe in ſcriptura priuata quoad præiudicium ſcribentis: quia illa probat ſine loco & tempore. & ita intelligitur l. pe. §. idem quæſiit. ff. de mino. Et præmiſſa procedunt quoad inſtrumentum de loco generali: vt actum Tholoſæ, vel in tali ciuitate. Sed maius eſt dubium de loco ſpeciali, vt dicendo, actum in tali domo. &c. nam ſuper hoc variæ fuerunt ſententiæ, vnde dic quod aut cōſuetudo diſponit quòd ponatur ſpecialis locus, vel quòd non ponatur: & tunc erit obſeruanda conſuetudo. quia in his bene poteſt diſponere. in c. cum dilect. de conſue. & ita dicit Do. in alle. cap. Abbate. procedere dictum Lap. Abba. & ſequitur Ioan. Fab. in alleg. §. item verborum. & Salic. in alleg. l. optimam. Aut conſuetudo nihil diſponit: & tunc ſi in expreſſione generali includitur locus ſpecialis: & tunc ſufficeret: ita procedit quod dicitur de ſtilo curiæ in data literarum Apoſtolicarū: quia ſufficit locus: quia notorius eſt locus, vbi papa in ciuitate manet. pro quo fa. xij. q. c. cū redemptore. Aut in expreſſione generali tacitè non eſt locus ille. Et tunc ſi aſſignatio loci eſſet generaliſſima: vt dicendo, actum in prouincia Tholoſana: & tunc non ſufficeret. & idem ſi diceretur, actum in diœceſi. eſſet enim locus nimis indeterminatus. & ita procedit quòd dicit Io. And. in præalle. ca. Abbate. aut non eſt generaliſſima & generalis. vt quia diceret. actum Tholoſæ in carreria Campſorum: nec exprimerent locū ſpecialem carreriæ: & tunc non ſufficeret talis generalis inſcriptio. Si tamen ſpecialis locus non exprimatur non

propter hoc vitiaretur inſtrumentum: ſed fieret ſuſpectum, &
iniungeret producenti illud ſpecialem locum declarare per
teſtes. C. de proba. l. ſubemus. de fal. l. fi. ca. cùm Ioannes. de fi-
de inſtr. Domi. in præalle. c. abbate. Et ibi vide per eum: vtrum
ſi notarius locum non appoſuerit an poſſit reficere inſtrumé-
tum per Io. Pe. de Ferra. in forma oppo. contra inſtru. in glo.
ſuper verſi. caret. per Spec. vbi ſuprà. verſic. ſed nunquid con-
fecto. per Fede. de Se. conſi. cx.
1 Aouttto. An locus Tu vide Gui pa. conſ. ccx. incipi. vi
detur prima fronte. in fi. vol. iij. & in deciſ. delph. quæſt. ciiij.
2 Idem tenent. Vide per do. Feli. in c. j. col. iij. ver. item re-
quiritur deſcriptio. de fide inſtrumen. Et multa alia ibidem.
vide per totum illud capitulum quæ requiruntur ad validita-
tem inſtrumenti.

SVMMARIVM.

1 *Agenti poſſeſſorio recuperandæ ratione beneficij ob-
ſtabit exceptio ſpontaneæ renunciationis, ſi renun-
tiatio fuerit facta in manibus ordinarij.*
2 *Renuntiatio facta non in manibus ſuperioris non
obſtabit exceptio renuntiationis agenti poſſeſſorio.*
3 *In temporalibus liti & cauſa renuntians intelligi-
tur iuri renuntiaſſe.*

QVAESTIO CCCCXCIII.

a ITEM fuit quæſitum.[a] An † agenti poſſeſſorio
1 recuperandæ ratione certi beneficij, obſtet exce-
ptio ſpontaneæ renuntiationis? Concluſum fuit,
quòd aut fuit facta in manibus ordinarij: & tunc
obſtat: quia per talem renuntiationem nedum ami-
ſit poſſeſſionem, ſed etiam proprietatem quantum
in eo fuit, licet per ſuperiorem admiſſa non fuerit:
cui dicta renuntiatio non poteſt præiudicare: quo-
minus poſſit eum retinere ſi velit etiam inuitum.
iuxta not. per Berto. Innocen. Hoſtien. Ioan. Andr.
in cap. admonet. c. quod in dubiis. & ca. ſuper hoc.
de renuntiatio. facit cap. accepta. cum ibi not. de re-
ſtitutio. ſpolia.

a Idem tenet Ro. ccclvj. Nico. Mil. in §. poſſeſſorium. verſic.
poſſeſſio recuperandæ intentans, &c. Idem tenet Sicu. in c. ſo-
licitè. de reſti. ſpolia. faciunt not. per Rot. deciſ. cccix. idem te-
net Ro. in anti. deci. ccxvj. Secus autem vbi obiiceretur de re-
nuntiatione facta poſt ſpoliationem. ſic no. poſt Inn. in alle. c.
de renun. gloſſ. ij. & ſic intelligitur. c. accepta. & c. ſolicitè. alle.
Niſi cum iuramento renuntiaſſet petitioni reſtitutionis. Rot.
deciſ. cccxxviij. in antiquis. Faciunt bene pro præmiſſorum
declaratione poſita per Rotam deci. cccclxiij. in anti. & Nico.
Mil. vbi ſuprà, vide latiſſimè per Sicu. in ſua diſput. quæ incipit
Titius clericus in ſecũda q. & in iij. q. tract. ſingulariter vtrum
crimen notorium priuatione dignum excludat ipſius benefi-
cij reſtitutionem petentem, & ibi vide. vbi † autem renuntia-
2 tio facta foret non in manibus ſuperioris, tunc non obſtaret
agenti poſſeſſorio, ita tenet Sicul. in alleg. c. ſolicitè. ad idem
deciſ. iij. in tit. de renun. in compen. deciſ. Ro. An renuntiatio
beneficij facta ſine authoritate ſuperioris valeat, & cuius au-
thoritas requiritur? vide per Anto. in all. c. quod in dubiis. per
Nic. Mil. in § renuntiatio. ver. renuntiare non poteſt. per Ro.
in not. deci. cccix. vbi quòd licet renuntiare liti & cauſæ in be-
neficialibus abſente ſuperiore. & licet tunc ex hoc non abdi-
cet à ſe ius beneficij: tamen ſi velit agere, obſtabit ſibi exce-
ptio, ſicut pactum de non petendo. Si autem talis renuntiatio
liti & cauſæ fieret coram ſuperiore ad quem pertinet reſtitu-
tio & deſtitutio beneficij, tunc intelligetur renuntiati iuri.
3 Secus in † prophanis & temporalibus in quibus liti & cauſæ
renuntians, intelligitur iuri renuntiaſſe, ſecus ſi ſimpliciter li-
ti renunciat, vt videlicet etiam renuntiatio talis facta parte
abſente, ſecundum Inno. & Hoſtien. in c. cum pridem. de pac.
& per illam paratur exceptio. de quo per Anto. in c. veniens.
de renun. per Rotam in proxima allega. deciſ. per Mil. in §. re-
nuntiatio. ver. renuntiari liti. & ſeq.

SVMMARIVM.

1 *Peccatum ſuos tenet auctores.*
2 *Priuilegia ſuſpenſiua petitioni competentia in in-
terdicto vnde vi an habeant locum in poſſeſſorio la-
tè ſumpto.*
3 *Priuilegium petitorij iam inchoati ſuſpenſiuum
competit conditioni.*

QVAESTIO CCCCXCIIII.

ITEM fuit quæſitum,[a] An pendente quæſtio- a
ne ſuper poſſeſſorio alicuius beneficij in materia ſta
tuti querelæ, tertius prætendens illud ad ſe perti-
nere, poſſit exceptione dictæ litis pendentiæ non
obſtante agere ſuper petitorio eiuſdem beneficij.
Et concluſum fuit quòd ſic: per decre. frequens. de
reſti. ſpo. vbi text. quòd niſi in criminalibus cauſis
opponi non poteſt ſpoliatio facta ab alio, quàm ab
actore, cùm priuilegium poſſeſſorij vt illud inten-
tans non poſſit conueniri ſuper petitorio, procedat
ſolùm contra ſpoliatorem: & fundatur ſuper odio
ſpoliantis: ideò contra tertium non debet extendi:
vt patet in c. fin. de ordi. cog. & in cle. vnica de cau.
poſſ. & proprie.

a Idem tenet Rot. deciſ. cccexliiij. in no. idem tenet Sicu. in
c. ij. de ordi. cog. iij. col. & in c. fi. eo. tit. in ij. no. Idem Sicul. in
c. in literis. de reſti. ſpo. iij. col. & alle. Lapum idem diſputando
tenuiſſe. alle. xxvij. quia † peccata ſuos debent tenere autho- 1
res. auth. ſancimus. C. de pœ. l. & c. quæ ſunt. de his qui fi. à ma-
io. par. ca. nec obſtet c. olim. el ij. eo. tit. quia ibi exceptio ſe-
cundum vnum intellectum opponitur exceptioni: & non ad
proceſſum: item illa eſt exceptio inopiæ & non ſpoliationis,
ſecundum Ioan. And. idem tenet Anto. in alleg. c. in literis. Et
Nic. Mil. in §. poſſeſſorium. verſic. uj. Quod tamen idem Ant.
limitat in c. paſtoralis. de cauſa poſſ. & proprie. niſi illius tertij
argueretur dolus vel delictum eius, vt puta perpetratum cum
ſpoliante: quia fortè ille tertius auxilium vel conſilium dedit
ſpolianti ad finem habendi poſtea rem ſpoliatam, quo caſu li-
cet propriè & ſtrictè non poſſit dici ſpoliator, tamẽ latè bene
poteſt dici ſpoliator, quia agentes & conſentientes, &c. idem
dicit Nic. Mil. vbi ſuprà, ver. poſſeſſorium deducens, &c. Idem
voluit Sicul. in alle. c. ij. de ord. cog. iij. col. vbi poſt Cal. dicit
quod omnia priuilegia † ſuſpenſiua petitorij competentia in 2
interdicto vnde vi locum habẽt in poſſeſſorio latè ſumpto. ipſe
tamen Sic. tenet contrà, videlicet quòd exceptio ſpoliationis
ſolùm repellat eum qui tenetur interdicto vnde vi, ſecus au-
tem ſi tenetur aliis remediis poſſeſſoriis. licet Anto. contrà, &
opi. Sicul. mihi videtur magis æqua per rationes per eum ibi
alleg. vbi concludit quòd iſta priuilegia tributa interdicto vn-
de vi & non admittat ſecum accumulationem alterius cauſæ,
de quo in c. fi. de ord. cog. vel vt per viam exceptionis repellat
ſpoliatorem ſuum ad agendum, ſolùm competunt contra ſpo
liatorem contra quem daretur ipſum interdictum. Nec obſtat
præalleg. c. ij. quia ibi fuit facta ſpoliatio per Abbatem nomi-
ne monaſterij, & res peruenit ad monaſterium, & ſic tacitè ra-
tum habuit. & vide Sic. vbi ſuprà. Adde Sicu. in præalleg. c. pa
ſtoralis. de cau. poſſ. & proprie. vbi viij. col. ver. ſed circa hunc
intellectum. tenet poſt Anto. quòd priuilegium † petitorij iam 3
inchoati ſuſpenſiuum cõpetit conditioni. c. ſæpe. de reſti. ſpol.
& ca. reintegrãda. iij. q. j. & hoc inquantum arguitur dolus vel
delictum eius contra quem agitur, quia ſicut prædictũ eſt latè
dicitur ſpoliator: quamuis idem Sic. Con. Cal. aliter (ſicut præ-
dictum eſt) tenuerint in præall. c. de ordi. cog.

SVMMARIVM.

1 *Obtinens pro ſe ſententiam in poſſeſſorio & poſtea
ſuccumbens in petitorio, non tenetur ad reſtitutio-
nem fructuum per ipſum perceptorum vſque ad li-
tis conteſtationem.*
2 *Sententia lata ſuper poſſeſſorio licet abſorbeatur
per ſententiam poſtea latam in petitorio tres ta-
men operatur effectus.*

QVAESTIO CCCCXCV.

ITEM fuit quæſitum.[a] An ille † qui obtinuit pro a
ſe ſententiam in poſſeſſorio & poſtea ſuccubuit in 1
petito

petitorio, teneatur ad reſtitutionem fructuum per
1 ipſum perceptorum vſque ad litis conteſt. 1 factam in petitorio? Concluſum fuit quòd non: pro quo gloſſ. in cap. ſignificauerunt. de teſti. in verſic. recurſum. ad idem gloſſ. in cáp. cùm ſuper. de cauſ. poſſ. & proprie. in verſicu. reſtituendum. cui conuenit alia gloſſ. in cap. paſtoralis. eod. titu. quæ eſt pe. Quinimo patet quod iſte ſpoliatus poteſt agere ad fructus perceptos & qui percipi potuerunt à tempore ſpoliationis vſque ad tempus lit. ſuper petitorio. vt patet in gloſſ. præallega. præſertim in fructibus, quos fecisset ſuos, quia ex facto & dolo ſui aduerſarij eos non conſumpſit, vnde dolus non debet eidem prodeſſe, & illi obeſſe, cùm debeat potiùs eſſe contrarium. cap. & ſi neceſſe. de do. poſt diuor. te.

a Ita tenet Sicul. in allega. cap. paſtoralis. xj. colum. verſicul. & ſi diceres. & xij colum. verſic. an autem poſſit. & xiij. colum. verſicul. opponitur &c. Idem Sicul. in allegat capitu. cùm ſuper. ij colum. vel opponitur. & verſicul. ſi verò quæritur. & in capitu cùm eccleſia Sutrina. xj colum. verſicu. Sed contra &c. idem Sicul. in allega. capitu. ſignificauerunt iij. colum. verſitu. not. quarto &c. vbi dicit illud eſſe ſpeciale in odium violentiæ: ex quibus idem Sicul. in allegato capitu. paſtoralis. ſuper gloſſ. pe. quòd licet ſententia lata ſuper poſſeſſorio abſorbeatur per ſententiam poſtea latam in petitorio, tres tamen operatur effectus. Primus vt percipias & conſequatur ipſe ſpoliatus fructus à tempore deiectionis perceptos. Secundus quo ad modum retentionis in futurum niſi aduerſarius probauerit proprietatem. Tertius quo ad facultatem excipiendi, iſto modo, dico te non audiendum quia me ſpoliaſti, & peto per hoc te priuari proprietate, iuxta no. in l. ſi quis in tanta. C. vnde vi. Adde Rot. deciſio. cccix. no. vbi tenet quòd ſpoliatus obtinens in poſſeſſorio recuperatis fructibus & expenſis & ſuccumbens in petitorio condemnatur in fructibus & expenſis à tempore petitorij primo inchoati & poſtea per ſpoliatum ſuſpenſi. vide ibidem & Nico. Mil. in §. fructus. verſicu. fructus quos agens &c. A tempore verò litis conteſta. ſuper petitorio bene reoebunt fructus reſtituere ſecundum glo. & doct. præallega & iuxta doctores poſitos in capitu. grauis. de reſtit. ſpol. & ibi per Siculum.

1 ADDITIO. Litis contest. Adde quòd ſi ſteterit per reum quominus fiat conteſtatio litis quia citatus ſubterfugit, habebitur pro conteſtata quo ad interruptionem præſcriptionis & alios effectus. Bald. in leg. ſi eum §. qui iniuriarum ff. ſi quis cau. per illum textum quem dicit non eſſe alibi: & ipſum etiam extollit Bald. ad hoc in l. fin. in princip. iij. colum. ibi vnum eſt. de eo per quem factum erit. dicens etiam quòd de hoc eſt gl. pedi. in leg. conſtitutionibus. ff. de actio. & obli. Idem etiam Bald. allega. §. ſi quis. in l. ij. C. vbi in rem act. & in l. more. C. de rei vendi. Cyn. in l. ſicut. C. de præſcript. xxx anno. & Ioan. Fab. in §. pœnales. inſtit. de perpe. & tempo. actio. Et quòd ficte litis conteſta. pro ſe vide Ludo. Roma. conſi. clxxiiij. ampliſſimè docto. ij colum. ita Felin. in cap. illud. de præſcript. vij. colum. verſicu. prima concluſio. quod not. quia vidi condemnari reum ad reſtitutionē fructuum, quia ſubterfugiebat reſpondere libello: & hoc die xxij. Maij anno M.cccccv.

SVMMARIVM.

1 *Monachus à monaſterio iniuſtè deiectus poteſt agere poſſeſſorio vt reſtituatur.*

QVAESTIO CCCCXCVI.

a ITEM fuit quæſitum. [a] An † ſimplex mona-
1 chus poſſit agere poſſeſſorio, vt reſtituatur ad clauſtrum tanquam iniuſtè deiectus: & conſequenter vt præſtentur alimenta? Concluſum fuit quòd ſic, per cap. placuit. xvij. quæſtio. j.

a Adde Anto. & Imol. Sicul. & Felin. idem tenentem in cap. cùm dilecta. de reſcript. quod intellige dummodo alimenta petantur vt debita ipſi monacho à monaſterio, ſecus ſi aliunde, puta ex legato, iuxta no. per Barto. in l. ſeruos ad cuſtodiam. ff. de ali. & ciba. legat. Limita ſecundò niſi peteret alimenta præterita ſubtracta, quia tunc non audiretur contra abbatem, per regulam dolo petit &c. tenet Rot. in deciſio. cccviij. ſequitur Imol. & Domi. in allega. cap. cùm dilecta. hoc dictum Felin. vbi ſuprà. dicit ſanè intelligendum duobus modis. Primò dummodo ſe alimentaſſet ex induſtria ſua. Secus ſi mutuo contracto debito, ſecundum Ana. in capi. ex parte. ij. colum de accuſ. alleg. Bart. in ſimili in l. libertis. de quos. §. j. ad fin. ff. de alimen. & cib. leg. vbi dicit quòd ſi filius accepit pecuniam mutuo vt ſe aleret. competit actio mutuanti. per l. fina. ff. de in rem ver. ſecus ſi ſua induſtria ſe alimentauerit. Adde Domi. in cap. cùm paſtor. ij. quæſtio. vij. vbi eodem modo limitat deciſionem Rot. vt non procedat quando monachus fuit alimentatus ab alio animo repetendi. Intellige ſecundò niſi eſſet monacho deputata aliqua annua prouiſio per epiſcopum pro ſuis neceſſariis vltra alimenta, quia etiam prouiſiones præteritas petere poteſt. vt inde libros emat & alia neceſſaria. Sicul. conſi. lxxxix. Adde quòd iſtis futuris alimentis etiam cum iuramento renuntiari poteſt ſecundum Bald. in l. pact. quæſtio. vlti. C. de colla. neque fieri tranſactio. gloſſ. fin. in l. cum hi. ff. de tranſact. & Ioan. And. & doct. in cap. ſi epiſcopus. in fin. de præbend. lib. vj. Et ad id quod dictum eſt, adde quòd monachus agens poſſeſſorio ad finem vt reſtituatur ad monaſteriū, habet probare de titulo monachali, id eſt, ſe eſſe monachum illius monaſterij: contra quod agis Bald. de regu. conſil. xj. & Felin. vbi ſuprà, vbi plura bona dicit circa materiam. Et inter alia ſequendo deciſio. Rot. Innocen. deciſio. cccxxvij. & ſequent. dicit quòd monachus poteſt agere pro ſuo Abbate carcerato, ſi enim agit pro Abbate iam electo, vt probatur in allega. ca. cùm dilectus. de conſue. cap. ad probandum. de re iudi. fortius pro ipſo, argu. cap. ad petitionem, de accu. & ſicut pro re malè alienata, ita pro perſona. Item quia hæc actio tendit ad vtilitatem monaſterij, imò ad defenſam: pro quo quilibet de eccleſia admittitur ſine mandato de teſtib. cap. cùm olim. & ibi Innocen. & Archi. in cap. Nicena. xxxj. diſtinct. tutius tamen eſſet ſecundum Rot. quòd eo caſu haberet licentiam ab epiſcopo. Et ſubdit deci. ſequen. quòd debet habere expenſas à monaſterio præmiſſa aliqua cauſæ cognitione & examinatione ſecundum quantitatem valoris bonorum & redituum monaſterij. Et iſta dicta ſequitur Anto. & Sicul. in allega. cap. cùm olim.

SVMMARIVM.

1 *Bonus mercator non præſumitur librum ſuum falſificare.*
2 *Liber mercatoris probat de conſuetudine, vel ex forma ſtatuti, & non de iure.*
3 *Et facit ſemiplenam probationem, ſi fuerit probatæ fidei.*
4 *Conſuetudo in omnibus eſt attendenda.*
5 *Mercator cogitur edere librum rationum.*

QVAESTIO CCCCXCVII.

ITEM fuit quæſitum. [a] An liber rationum fa- a
ciat fidem 1. & licet in hoc variæ fuerunt opin. fuit 1
tamen concluſum quòd in procedentibus à voluntate ſcribentis probat ſecundum communem opin. vt in l. Neſennius. ff. de neg. geſt. & cap. fin. de ſucceſ. ab inteſta. Aliter autem non probat pro ſcribente per l. inſtrumenta. l. rationes. & l. exemplo. C. de probatio. l. quædam. §. nummularios. ff. de eden. in gloſſ. concor. glo. ij. in fi. in c. ij. de fid. inſtru. gl. in ver. rationum. in fi. in cle. vnica de vſur. tenet Bar. in l. media. ff. de proba. & idem Bar. in l. admonendi. ff. de iureiu. Limitat tamen idem Bart. niſi eſſet ſcriptura alicuius defuncti, qui fuit bonus homo, quia tunc facit aliqualem præſumptionem, ita vt cum aliis adminiculis probet: pro quo adducit præalleg. l. rationes.

a Idem tenet a Sico. in alleg. ca. ij. de fid. inſtru. & videtur tenere ibidem Ant. idem Pau. Franciſ. de Zaba. & Ioan. de Imo. in allega. cle. vnica. de vſufruct. & dicit Sicu. vbi ſuprà non eſſe 2
malum dicere: quòd etiam pro viuente faciat aliqualem fidem ſecundum qualitatem ſcribentis & cauſæ. quia non eſt veriſimile † quòd bonus mercator debeat ſuum librum falſificare. 3
maximè pro modica quantitate. arg. c. ad audientiam, de præſcript. & in d. l. rationes. quæ licet loquatur in libro defuncti:

tamen eadem eſt ratio in viuente ratione prædicta. Adde Bald. ſupar rubrica. de fide inſtrumen. ver. ſequitur videre de ſcripturis ſociorum. vbi dicit quòd liber mercatorum inter ſocios probat etiam pro ſcribente in his quæ ſunt veriſimilia & connexa, & ſubordinata. quod relinquitur arbitrio iudi. & vide Bart. in alleg. l. admonendi. Bald. in l. j. C. de eden. in fi. vbi
2 dicit † quòd liber mercatoris probat de conſuetudine vel ex forma ſtatuti: non autem de iure. no. in capit. cùm dilectus. de fide inſtrumen. & ibi Sicul. & Anton. & talis eſt conſuetudo Perauij in modicis rebus, pro quo fa. Bald. in l. vnica. C. de confeſ. iij. colum. vbi dicit librum probare in parua quantitate: quam quidem conſuetudinem approbat Bartol. in allegat. l. admonendi. & Sicul. in allega. cap. ij. An autem fidem faciat contra ſcribentem, licet ſteriſ opin. Tu tamen dic quòd ſic: & ita voluit gloſ. & ibi videtur bonus text. in allega. cle. vnica. in verbo, rationum. cui concord. Barto. in l. admonendi. per l. præalleg. quædam in §. nummularios. & ipſum ſequitur Anto. in allega. cap. ij. idem Paul. Imol & Franciſ. in allega. cle. idem Bald in rubr. de conſtit. pecu. Ad idem Paul. de Caſtr. in l. tale pactum. in princip. ff. de pact. idem Bald. in rubric. de fide inſtrumen. penul. char. Idem Sicul. in allega. cap. ij. Angel. conſi. ſuo ciij. & Lodo. Roma. conſi. ſuo cccxlvj. Adde quòd ſi liber rationis continet aliquid pro ſcribente & aliquid contra: vt quia ſcripſit in eius libro quòd ego depoſui apud eum centum, poſtea ſcripſit quòd ex illis reſtituit 50. non poſſum approbare: quatenus pro me, & quatenus contra reprobare. pro quo videtur tex. ſecundum Collect. in l. Publia. §. fina. ff. depo. Ita tenet Sicul. in allega. cap. ij. ix. colum. Et idem ibi Franciſ. Item Bartol. in allega. l. Publia. Idem Barto. in alia ſcriptura in l. Aurelius. §. idem quæſiit. ff. de li. lega. & per Cyn. in l. j. C. de conceſ. & per eundem Cyn. & Baldus in l. ſecunda. C. de do. ante nup. per Bald. in allega. l. vnica. C. de confeſ. & in allega l. rationes. & etiam no in l. ſi quidem. C. de except. per cano. in c. j. de confeſ. lib. vj. in c. bonæ ij. de po. præla. in c. cùm olim. de cenſi xxxviij. diſtin. c. ſi quid veri. & xix. diſtinct. cap. ſi Romanorum Ang. & Lud. in conſi. præalleg. Secus tamen vbi contineat capella quædam quæ vnum reputarentur, vel propter vnitatem officij & neceſſitudinem compoſitionis rationum l. cùm quæritur. ff. de admi. tut. et vide. vbi ſuprà per Lud. & Angel. Quo verò ad tertium an faciat fidem? dic quòd ſic,
3 quo ad ſemiplenam † probationem ſi ſint homines probati & bonæ fidei. per no. Bart. in allega. §. nummularios. & Barto.
4 in alleg. l. admonendi. & maximè † ſi hoc habeat conſuetudo quæ in talibus multum eſt attendenda, vt not. Innoc. in ca. j. de fide inſtrumen. Idem Sicul. in allega. cap. ij. ix. colum. quòd tamen intelligit de mercatoribus approbatis in eorum arte. Secus verò vbi quis propria authoritate ſibi artē aſſumeret: quia tunc non faceret ſemiplenam probationem in alterius præiudicium cùm ſit omninò priuata perſona, quod ſentire vide-
5 tur Franciſ. in allega. cle. An † autem quis poſſit cogi edere librum rationum? dic quòd ſic: in tribus caſibus videlicet ſi ille ſit vſurus vel ſi ſit priuilegiatus, potens ſicut ſiſcus. l. ij ff. de æden. & in caſu præallega. cle. Ita dicit allega. gloſſ. no. in ver. rationum quam ſequuntur Imol. poſt Paulum in allega. clem. & Bart. & Bald. & Salic. in leg j. C. de æden. Bart. in l. quædam. in princ. ff. eo. Ang. in l j. § ædenda. eo. tit. Et idem dic vbi rationes eſſent ab antiquo factæ ratione publici officij: vt quia ſit hæres notarij. l. argentarius. in princi. & leg. quædam. §. nihil. & ibi Bart. ff. eo. tit. Idem ſi reus exerceat artem & conſuetus ſit ſcribere data & accepta ſecundum Iacob. But. Bar. Sali. in alleg l j. C de æden. quod verum eſt ſi librum teneat in publico. ſecus ſi clam, vel niſi ſit memoriale quòd retineatur in capſa. ſecundum Ioan. Pet. in l. fin. ff. eo. tit.

s ADDITIO. Liber rationum faciat fidem. Vide Guido. papæ conſi. xcvij. incip. præſuppoſita facti narratione. nume. 3. ver. ad tertium quæſitum. vbi plenè volo. ij.

a Idem tenet in authen. ſcriptura in marmoreo lapide faciat notorium. vide per domi. Guido. pap. in q. dlxxxij. Et ibidem an inſtrumentum, in quo non eſt data, valeat.

QVAESTIO CCCCXCVIII.

a ITEM fuit quæſitum, [a] certum eſt quòd epiſcopus, poteſt de bonis pertinentibus ad menſam eius eccleſiæ inferiori donare vſque ad quinquageſimam vel centeſimam: dum tamen ſit ſine graui detrimento eccleſiæ, vt cap. bonæ rei. xij. quæſtio. & in cap. apoſtolicæ. de do. Vtrum poſsit prædictam donationem in eius teſtamento facere? Concluſum fuit quòd non, ſed inter viuos duntaxat, ſecundum doct. in præalleg. cap. apoſtolicæ.

c Idem Sicul. ibidem, vbi vide per eum rationem diuerſitatis. Adde hic quod per allega. capit. bonæ rei, & capi. apoſtolicæ. Sicul. in cap. vt prætéritæ. de elect. & latius in eius diſput. quæ incipit, Sempronius decidit quæſtionem. Nunquid expenſæ fiendæ in exequiis prælati defuncti debeant fieri de bonis prælaturæ, præſertim ſi defunctus habeat patrimonium, in quo habuit extraneum hæredem, in qua quæſtione dicit nunquam reperiſſe authoritatem alicuius antiqui. Et in præalleg. diſputatione tandem concludit quòd expenſæ concernentes ſolatium ſeu remedium animæ defuncti, debent fieri ex bonis prælaturæ, quantumcunque prælatus habuerit proprium. arg. in d. cap. apoſtolicæ. & cap. bonæ rei. vbi patet quòd epiſcopus poteſt donare eccleſiæ inferiori pro ſuis ſepulturis magnificandis centeſimam redituum eccleſiæ. Aliæ verò expenſæ quæ fiunt ad conſolationem & pompam viuorum, vt magnus apparatus veſtium luctuoſitatis, & aliæ ſimiles non ſunt deducendæ de bonis prælaturæ, & videre potes latius in præalleg. diſputatione vbi ſolenniter etiam diſputat quæſtionem: an expenſæ factæ circa prouiſionem dignitatis obtentæ electione canonica prorſus ceſſante, ſint ex bonis dignitatis deducendæ, ita vt etiam hæres prælati mortui valeat eas deducere? & finaliter concludit quòd iſte impetrans ſi fuit motus ad impetrandum bono zelo, & repetere poterit, quia negotium eccleſiæ geſſit: & ſic habet locum ratio eorum, quæ not. in cap. cùm pro cauſa. de procurat. & in alleg. cap. vt prætéritæ, & ca. cupientes. de electio. libro vj. Si autem impetrauit vt præeſſet, & de hoc conſtat: & tunc non poterit repetere, quia geſſit negotium proprium, potius quàm eccleſiæ, facit xxiij. q. 3. cordi. Si autem dubitabitur quo animo, tunc recurrendum eſt ad coniecturas: ſi autem fuit incontinenti poſt vocationem, nec expectauit vt perſonæ idoneæ prius quærerentur, ſatis videtur iuiſſe ad gerendum commodum proprium: non enim debuit præſumere ſe idoneum: & ſe præſentare prouiſioni eccleſiæ, cùm bonarum mentium ſit timere culpam, vbi culpa non eſt. v. diſt. ad eius verò, videtur tamen eidem Sicul. quòd in foro iudiciali ſit audiendus repetens expenſas factas poſt papæ prouiſionem, quia ex quo papa acceptauit eum vt idoneum, non debemus de ſua idoneitate diſputare: ſed in foro conſcientiæ non putat eum tutum ſi principaliter ob ſui cauſam fecit: & vide vbi ſuprà.

SVMMARIVM.

1 *Prodigi contractus, cui bonorum adminiſtratio interdicta eſt, an iuramento firmetur.*

QVAESTIO CCCCXCIX.

ITEM fuit quæſitum, [a] † vtrum contractus a
prodigi cui fuit bonorum adminiſtratio interdicta
firmetur iuramento? Concluſum fuit quòd ſic, 1
quia æquiparatur pupillo pubertati, proximo in acquirendo, vt no. in l. is cui. ff. de verb. obl. ex delicto obligatur, vt ibi not. & in c. j. & ij. de delict. pue. ergo obligatur iuramento, dum tamen ſit ſenſus capax, & aliud extrinſecum non accedat. Et licet eidem ſit adminiſtratio bonorum interdicta, non tamen iuramentum, nec interdici poteſt.

a Iſtam partem tenent & ſequuntur Anto. & Sicul. in cap. cùm contingat. de iureiuran. & etiam ibi idem Ioan. de Imol. in xxix. & xxx. char. Lud. Ro. & Franc. Are. in alle. l. is cui. idem Sicul. in diſputatione quæ incipit, ſtante ſtatuto. Idem videtur tenere Bald. in l. pactum. vij. quæſt. C. de collatio. Contrarium tamen tenuerunt Iaco. de Aret. Barto. Bald. & Angel. in alleg. l. is cui. Angel. in l. ſi quis pro eo. ff. de fideiuſſ. Bald. in l j. C. de ſacroſanct. eccle. in lectu. iiij col. & in l. ij. x. q. C. de reſcin. ven. & in l. j. ff. de curat. furio. Bartol. & Bal in l. qui habee. ff. de tutel. Fede. de Se. conſil xxx. Ang. Aret. in § item prodigus. inſti. quibus non eſt permiſ. face. teſtamentum. ſequitur Bald. in allega. l. pactum. dicens quòd ſi prodigus cum curatore iurauit, teneat contractus: ſi ſine curatore procedat opi. Barto. ſed mihi videtur opin. Anto. & aliorum eſſe tutior per rationes motiuas, quæ tanguntur per ſequentes iſtam partem in allega. cap. cùm contingat. & per Sicul. in allega. diſputa. & vide per Franciſc. Areti. in allega. l. is cui. vbi reſpondet ad omnia

motiua

moſina. Bart. & ſuorum ſequacium. Adde hîc quæ ſcripſi ſuprà quæſt.ccclaiij.

s Additio. Firmatur iuramento. Vide de hoc per Guid. pap.in deciſi.parla.grationo.q.ccl.

SVMMARIVM.

1 *Rector eccleſiæ parochialis tenetur ad reparationem ſuæ eccleſiæ ruinam minitantis.*

Niſi aliter de conſuetudine obſeruetur.nu.2.

QVAESTIO CCCCC.

s ITEM fuit quæſitum, [a] vtrum † rector eccleſiæ
1 parochialis ruinam minantis cogi poſsit ad illius
reparationem? Concluſum fuit quòd ſic,de reddi-
tibus qui ſibi ſuperſunt.vt in c.de his.de eccleſ.edifi.
quod intellige deductis neceſſariis, quibus non te-
netur ſe priuare,vt conuertat ad eccleſiæ reparatio-
nem.quia charitas ordinata.lxxxvj.diſt.c.non ſatis.

a Dic latius poſt Sicul. & doc.in cap.j. de eccle.edific.quòd
primò recurrendum eſt ad conſuetudinem. ſi enim conſue-
2 tudo † transfert onus fabricæ in populum illa eſt obſeruanda.
arg.cap.ad apoſtolicam.de ſimo.& idem voluerunt in allega. capit.j Hoſt.Ioann.Andr.& omnes docto. & idem dicendum eadem ratione, vbi conſuetudo aliter prouideret. nam videmus hodie quòd eccleſiæ cathedrales habent vtplurimum redditus diſtinctos pro fabrica. Tunc enim prælatus non tenetur dare quartam partem ſuorum redditum: quia in hoc valet conſuetudo ex quo eccleſia non patitur defectum in fabrica & quod valeat conſuetudo tenet Innocen. in c.ſi.de his quæ fiunt à maio. parte. cap. pro quo facit cap. ſi propter tua debita.de reſcript.lib.vj. & ibi Domi. Et dicit Sicul.in allega. capit.videmus hodie. quòd non fiunt quatuor partes de redditibus eccleſiæ, vt antiqua iura diſponebant. xij.q.ij.cap.quatuor.& ca.cognouimus.non tamen ſe poteſt epiſcopus excuſare quominus pauperibus prouideat, licet redditus ſint in confuſo: quia talis conſuetudo eſſet irrationabilis. cap. fina. xvj.quæſt.j. & idem dicit in caſu præmiſſo ſi nulla eſt conſuetudo, non valet per prælatum allegari conſuetudo, quominus teneatur ad quartam partem ſi eccleſia patiatur ruinam & deformitatem, per textum apertum in allega. cap.cognouimus.tenet Hoſt.in ſum.de eccle.edif.§.j.ad fi. Si autem quarta pars non ſufficit nec conſuetudo diſponit aliter, recurrendum eſt ad clericos eccleſiæ, vt præalleg. cap.j.& cap. de his. & c.fina.alleg.Intellige tamen ſi detractis neceſſariis redditus eis ſuperſunt. Si verò redditus non ſuperſunt compelluntur vltimo loco parochiani eccleſiæ.argu. c.ſi epiſcopus. de offic. ordi.lib.vj. nam ex quo ibidem audiunt diuina, & percipiunt eccleſiaſtica ſacramenta,tenentur ad refectionem eccleſiæ.Et ita ſeruatur. Et vidi ego de tempore meo caſum accidere in eccleſia Lectoren. quæ ſemicorruerat & fuit epiſcopus compulſus ad contribuendum reparationi, & fui ſuper hoc per capell.Lectoren. conſultus. Similiter epiſcopus Mimaten. non ſolum ad reparandum,ſed etiam ampliandum eccleſiam:idem de archiepiſcopo Auxitano, & eius cap. & ad hoc fuerunt omnes prædicti per curiam Parlamenti Tholoſæ condemnati: quotidie domini iudices temporales applicant tertiam partem, licet iura non diſponant niſi de quarta, reparationibus eccleſiarum, ſuper quo dicunt extare regias ordinationes de quibus an ſint de iure validæ, nunc taceo, ſed remitto me ad text.in cap. bene quidem. xcvj. diſtinct. & c. eccleſia ſanctæ Mariæ.de conſtit.& c.fina.de re.eccl.non alienan. cum vtrobique no.per docto.

SVMMARIVM.

1 *A ſententia lata ſuper poſſeſſorio recuperandæ,ſiue retinendæ, ſiue adipiſcendæ, appellari non poteſt de iure ciuili.*

Secus de iure canonico.nu.2.

3 *A iudicis ſententia admittentis infames teſtes appellari poteſt.*

4 *In omni appellatione ſemper cauſa exprimi debet. & nume.5.*

6 *Appellatio non ſuſpendit executionem.*

QVAESTIO CCCCCI.

ITEM fuit quæſitum. [a] an † à ſententia lata in a
poſſeſſorio ſiue ſit recuperandæ ſiue retinendæ aut 1
fuit adipiſcendæ de iure poſsit appellari?. Concluſum fuit quòd de iure ciuili regulariter non poteſt appellari.vt l.vnica. C.ſi de momentanea poſſeſsione fuerit appellatum.& ibi Cy.Bart.& doct.& idem Bart.in l.ij.ff.de appellatio.recipi.ad idem.ij.q.vj.ſunt quorum. verſic. de poſſeſsione.& ibi gloſſ.& Archi.
Sed † de iure canonico poteſt ſemper appellari à 2
ſententia lata ſuper poſſeſſorio, ſiue ſit diffinitiua, ſiue interlocutoria:vt voluit gloſſ.in alleg.verſic.de poſſeſsione, pro quo gloſſ. iuncto text. in c. cum ad ſedem.de reſtit.ſpo.ſecundum intellectum Hoſtien. Ioan.And.& docto.in cle.vnica.de ſequeſtra.poſſeſ. & fruct.vbi etiam eſt expreſſum.

a Et in Specul.titu. de appellatione. §.ij. ver. vj. & de libel. concep.§.j.verſi.xxxvj.per Bart.in l.j. ff. de ſolu.& Bal.& Salic. in allega.l.vnica.& Bal.in l.ij.C.de epiſcopali audientia.Ioan. Fab.etiam in alle.l.vnica.Quod intellige niſi conſtaret de euidenti iniuſtitia ſecundum Bart.in præalleg.l.ij. & in l. fin. ff.de appellationibus.Bald.in d.l.vnica.gloſſ.Sicul.& docto.in cap. ex conqueſtione.de reſtit. ſpol. Idem quando ratio appellandi eſſet in promptu ſecundum Bald. in leg.conſentaneum. C. quomodo & quando iudex.& Guliel.de Cug. in l. ſi ex cauſa. §.nunc videndum. ff. de mino. Idem niſi fuerit intentatum poſſeſſorium & petitorium ſimul,vel niſi agenti de poſſeſsione fuerit appoſita exceptio dominij vel proprietatis ſecundum Bald.in dicta l.vnica. Idem quando dubitatur an ſit tradenda poſſeſsio vel non.Bald.in dicta l. vnica. Idem quando quis eſt condemnatus ad reſtitutionem poſſeſſionis & fructuum ad intereſſe ſecundum Bald. ibidem, & Bart.in l creditor.§.iuſtus.ff.de appell. idem ſi eſſet minor ſecundum Bald. in allega.l.vnica.& Bart. in præallega. l.ij. Idem in caſibus in quibus melior eſt conditio poſſidentis ſecundum Bart. in dicta l.ij j.q. idem quando poſſeſſorium ſapit naturam proprietatis. gloſſ.& docto.in dicta l.vnica.Bartol.Cæpol. caute.clxj.
Idem ſi iudex † noluerit admittere teſtes, vel admiſerit infa-
mes.Bald.in l.poſt ſententiam. C.de ſen.& Pe.de ſan.in l.vni- 3
ca.vbi colligit caſus prædictos.de quibus etiam per Bald. in l. inceſti.C.de interdi. & per Bald.in margarita in ver. appellatio. ver.xxxviij.& Innocen.in cap.ſignificauerunt. de teſti.vbi etiam dicit poſſe appellari à quacunque interlocutoria ſuper poſſeſſorio,quod etiam not.ibidem Sicul. in vlt.no. Et idem ſi agens ſuper petitorio ſuccubuerit: quia ſi poſtea agendo ſuper poſſeſſorio ſuccumbat, poterit appellari à tali ſententia lata in poſſeſſorio ſecundum Bart.in præallega.l j. & Bal.in d. l.ij.Et idem ſecundum Angel.in d.l.vnica. quando non poteſt
probari in petitorio. Adde † tamen quòd vbi in illis caſibus,
in quibus permittitur appellatio debet exprimi cauſa etiam ſi 4
fuerit appellatum à diffinitiua ſecundum Barto. in l. ij. ff. de appell. reci. allega. de hoc eſt gloſſ. quam ibi ponderant omnes doct.in c.Romana.§.ſi autem. in gloſſ. fina. de appell. lib.vj.& ibi do.Innocen.& Ioan.And.in cap.paſtoralis. §.præterea.de offic.deleg.Præpoſi.in cap.conſuluit.j.de appel.Sicu. in cap.conſuluit.ij.circa princip. eod. titu. qui omnes tenent quòd vbicunque à iure prohibetur appellatio à diffinitiua volens aliquo caſu permiſſo appellare, nô admittitur niſi in appellatione exprimat cauſam, cùm appellatio à diffinitiua in illis caſibus regulariter à iure ſit inhibita:imo plus voluit Præpoſi.vbi ſupra, quòd etiam ſi appellatio eſſet ab homine tantum prohibita illo caſu, ſi tamen ob aliquam iuſtam cauſam permittit princeps appellare, non audietur appellans niſi in appellatione exprimat cauſam: ita dicit Gemi. in allega. §. ſi autem. in fin. Et ideo attentata pendente appellatione in caſu vbi non licet appellari, vel vbi non eſt bene appellatum, quia non expreſſa cauſa,non retractabuntur.text. in cap. non ſolum.in princip.& ibi Gemi. eodem titul. libro ſexto. Idem tenet Oldr.conſil.xx. quod incipit circa primum.dicens quòd ſtatim ſententia à prædicto caſu non expectatis decem diebus poterit executioni demandari, ex quo non poteſt appellari de iure.ſimile voluit Ioan.Andr. poſt Ioan. Mona. in capitul. venerabilibus. ſuper gloſſ. poſt diffinitiuam. de ſenten. excommu.libro ſexto vbi concludunt quòd cum ab executione ſententiæ non poſſit appellari: ſi tamen appelletur: & fiat

executio tali appellatione pendente, non retractabitur talis
executio in viam attentati. Ita Gemin. in præalleg. capit. non
ſolùm. Et propterea Ludoui. Rom. conſilio ſuo cccxxij tenet
5 quòd † à ſententia ſuper poſſeſſorio lata contra notorium
ſpoliatorem, non poſſit appellari, etiam ſi fuerit poſſeſſorium
recuperandæ. Niſi expreſſa fuerit cauſa appellationis proba-
bilis, quo caſu debet iudex appellationi deferri, eiúſque ſen-
tentiæ executionem appellatione interpoſita pendente differ-
re. Et ita concluditur in dicto §. ſin autem. Cauſa verò ratio-
nabilis ſpecificè in appellatione non expreſſa, iudex à quo
deferre non debet; imò ſtatim exequi: vt patet in cap. cum ſpe-
ciali. §. porrò. Et hoc niſi per iudicem ad quem fuerit inhibi-
tus, vt in d. § ſin autem. Et tenent Franciſcus & Ioannes de
Imol. & Paulus, & notat Speeul. in præalleg. titu. de appellat.
§. verſic quibus ſuprà Federic. de Se. conſil. lxxvj. per Inno-
cent. in capit. fina. de noui oper. nuntiat. Ioannes Fabr. & Sa-
licetus in allegata l. vnica. C. ſi de momenta poſſeſ. & ita com-
muniter obſeruatur in curiis tam Parlamenti, quàm aliis tem-
poralibus. Sed quæritur vtrum per huiuſmodi appellationem
ſuſpendatur ſententia & eius effectus? Lapus in alleg. clemen.
dicit quòd ſic: ita quòd eius executio non fiet, ac ſi eſſet lata
ſententia ſuper petitorio: & ab eo fuiſſet appellatum: ad
quod adducit principium eiuſdem clemen. iuncto §. eiuſdem.
& idem refert tenuiſſe Ioannem Andr. & Lau. in §. diffinitiua.
in alleg. verſic. de poſſeſſione. & Guli. in Speeul. titu. de appel.
§. in quibus. licet idem Ioan. ſenſerit contrarium in eod. §. diſ-
finitiua. in ſum. & Archid. in dicto verſicu. de poſſeſſione. In-
nocen. in cap. pen. de no. oper. nuntiat. & hanc partem ſequi
videtur in præallega. clemen. Ioan. de Imol. & Franciſcus de
Zaba. ſola præmiſſorum recitatione contenti. Et hanc ſecun-
dam partem † quòd appellatio non ſuſpandat executionem, 6
tenet Bartol. in præallegata l. ij. ff. de appellatio. recip. & Bald.
in l. ij. C. de epiſc. audien. & tenere videtur Archid. in præalle.
verſic. de poſſeſſione. & Salicetus in præallega l. vnica. Adde
quòd ſi agatur poſſeſſorio ex beneficio l. fina. C. de edict. diui
Adria. tollen. non admittitur appellatio, ſecundum Bartol. &
doct. in allega. l. fina. Nec ſimiliter à ſententia late ſuper Sal-
uiano interdicto: in quo de ſola poſſeſſione contenditur, ſe-
cundum Bartol. in l. j. ff. de Saluiano interdicto, & in l. j C. eo.
titulo. Sed ſuper hypothecaria bene permittaretur appellatio, &
ſimiliter in Publiciana: quia petitorium deducitur non poſ-
ſeſſorium, ſecundum Bartol. in l. eum qui. §. ſed & ſi quis. ff. de
public. & Bald. in l. pen. C. ſi à non compet. iud. Et idem ſi aga-
tur condictione, leg. ſi quis in tantam. quia bene permittitur
appellatio. tenet Salic. in alleg. l. vnica, C. ſi de momentanea
poſſeſſione.

FINIS DECISIONVM CAPELLAE THOLOSANAE.

DECISIONES CAVSARVM ROTAE BONONIENSIS,

Per Excell. I. C. D. PETRVM DE BENINTENDIS, Ceſenatem, einſdem Reta Iudicem, ſub annis 1540. 1541. 1542. 1543. 1544. & 1545. recollecta, nunc primùm in lucem edita, ad omnes fermè quotidianos caſus enucleandos, Cauſidicis omnibus nedum vtiles, ſed perquam neceſſaria.

Cum Summariis & Indice locupletiſsimo, D. Io. Baptiſta Ziletti, Veneti.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula ſi & inquantum de iure, quid operetur.*
2 *Clauſula, niſi ſi & inquantum, quid ſignificet.*
3 *Iudex appellationi à diffinitiua tenetur deferre.*

CONCLVSIO PRIMA.

1 QVAESITVM fuit, † An ſi iudex à quo detulit appellationi iſto modo. Qui dominus iudex admiſit ſi & in quantum de iure tenetur & non aliter, &c. per talem admiſsionem abdicauerit iuriſdictionem à ſe, & eius iuriſdictio ſit ſuſpenſa, ita quòd non poſsit amplius ſe intromittere: & ſi dicta clauſula, ſi & inquantum de iure, &c. aliquid operetur. Concluſum fuit, quòd ſi ſumus in appellatione à diffinitiua, & appellatio interponatur ex cauſa probabili, Iudex admittendo ſi & inquantum de iure, &c. dicitur ei detuliſſe, & illam admiſiſſe, quia tunc talis conditio non facit ſuſpenſionem, ſed habet veritatem: nam licet dicat iudex, ſi & inquantum, &c. tenetur tamen rationabilem admittere, & talis conditio inducta per dictam clauſulam, ſi & inquantum, &c. tali caſu eſt de præſenti, & non ſuſpendit: ſi verò appellatio eſt irrationabilis, quia conſtat de iniuſtitia appellantis, puta, ex inſpectione ipſius ſententiæ, quæ tranſiuit in rem iudicatam, ſecus eſt: quia tunc iudex à quo, perſeuerat in iuriſdictione, & cenſetur detuliſſe prout erat de iure: licet dixerit, ſi & inquantum, &c. ita Philipp. Franciſ. & Cardin. in titul. de appella. in capitu. ſæpè. in ij. notab. Bald. in l. edita. in xxxj. colum. C. de edend. Bartol. in l. ſi quando. ff. de lega. j. & ibi in apoſtolis. Dominicus de Sancto Geminiano in cap. cum de appellationibus. de appella. in vj. & latè proſequitur Felyn. in ca. cum contingat. in iij. colum. de offi. dele. in ver. vlterius. Robert. Maranta in ſuo Spec. in vj. parte. nume. 162. cart. 90. & Vital. de Camban. in tract. clauſula. ſuper clauſula, ſi & inquantum. Aduerte quòd Angel. in conſil. cexvij. incip. in cauſa accuſationis. in iij. col. verſicu. nec obſtat ſi dicatur, dicit quòd id quod hîc dicitur de appellatione ab interlocutoria procedit quando ſimpliciter eſt delatum appellationi, quòd tunc ſunt ligatæ manus iudicis, ſecus ſi non ſimpliciter, ſed catenus quatenus de iure. Ad idem adde, & vide omnino Ioan. de Imol. in l. iudex poſtquam. in fi. col. ff. de re iudic. vbi allegat Bar. in l. ambitioſa, circa fin. ff. de decret ab ordin. fac. vbi dicit, quòd per dictam clauſulam in effectu nullatenus intelligatur admiſſum, quod in effectu non debuit admitti. Sozin. in conſil. xlvij. num. 61. iiij. volum. Adde de iſta clauſula remiſsiuè, & vide Catal. de Boncompag. in tracta. Syndicatus, nu. 81. & ſequen. Si verò ſumus in appellatione ab interlocutoria index deferendo appellationi, videtur abdicare à ſe iuriſdictionē quam habebat, cùm ipſe illud grauamē poterat reuocare, c. cum ceſſante. de appel. & illo grauamine reuocato, ceſſat appellatio, cap. interpoſita, de appellat. Dominicus in d. c. cum de appellationibus. † Et propterea 2
practici iudices reſpondendo appellationi ab interlocutoria mera, vtuntur verbis negatiuis: quia dicunt iſto modo, videlicet, qui d. iudex non admiſit niſi ſi & inquantum de iure, &c. quæ verba important quòd talis admiſsio non habet vim delationis. Cardin in clem. quamuis. §. quòd ſi iudex, in fine, de appel. licet Felin. in d. cap. cùm contingat, de iſto dicto Card. dicat ſe dubitare. † Nam iudex appella- 3
tioni ab interlocutoria mera non tenetur deferre, ſecus appellationi à diffinitiua, vt not. in ca. de priore. per doct. de appella. Imò appellationi interpoſitæ ad papam non deferens iudex punitur, & mittitur ad curiam puniendus, quia debet deferre ob reuerentiam ſuperioris, nedum vbi eſt certum appellationem ipſam fore probabilem, ſed etiam vbi dubitatur an probabilis ſit interpoſita, facit d. c. de priore, Anto. in cap. vt debitus. de appel. per cap. ſacro, ad finem, de ſenten. excom. Ludouic. Roma. in conſilio cccccj. incipien. vt declarationem. Ioan. Staſilcus in in tract. de gratiis & expectatiuis, & aliis literis gratiæ & iuſtitiæ, car. clx.

SVMMARIVM.

1 *Cauſæ cognitio an probetur ex eo quòd notarius dixit decretum interpoſitum cum cauſa cognitione.*
Decretum ſine cauſa cognitione interpoſitum non tenet.
2 *Decretum ex falſa cauſa interpoſitum eſt nullum.*

3 *Decre*

3 *Decretum per errorem vel dolum aduerſarij inter-
poſitum eſt ipſo iure nullum.*
4 *Inſirumentnm de cauſa cognitione, inueſtigatio-
ne, & tractatu, an ſeparatim fieri debeat, &
in hoc ſit notarij conſuetudo attendenda.*
5 *Decretnm vbi in aliquo actu requiritur, iuſta cau-
ſa debent allegari & requiri.*
6 *Actus ad praſtandam curatoris authoritatem ex
breuitate temporis eſt nullus.*
7 *Cauſa cognitio eſt de iure diuino, nec omitti
debet.*

CONCLVSIO II.

1 DVbitatum fuit, † An ſi notarius io inſtrumeo-
to dixit decretum fuiſſe interpoſitum, & cnm
cauſæ cognitione: probetnr propter hoc cauſæ co-
gnitio. Nam dubium facit, quia decretum inter-
poſitum ſine cauſæ cogoitione eſt nullum. text. eſt
iu ca.j.extra de reb. eccle. oon alien. lib. vj. & volnit
Archid. io c. ſine exceptiooe. xij. quæſt. ij. Spec. in tit.
de procurato. in §.j. verſicul. quid ergo. & in titu. de
empt. & vend. §. iiij. verſic. hic quoque. Bart. & Pau.
de Caſtro in l. cùm hi. §. vult igitur. ff. de transact.
Raph. Cum. in conſil. clxxx. in ij. colum. Cardin. in
conſil. lxxxix. incip. dominus. quæſt. Simon. & in
conſi. xcv. incip. d. Abbas oomine monaſterij. Imò
2 † decretum interpoſitum cum cauſæ cognitione
ſuper aliquo contractu, ſi cauſa eſt falſa, ipſo iure
eſt nullum. l. j. §. hæc verba. ff. ne vis fiat ei. Bartol. in
l. & ſi præſes. vbi eſt caſus de hoc. C. de præd. minor.
Pau. de Caſt. in dict. l. cùm hi. §. ſi prætor. ff. de traoſ-
act. quòd procedit etiam ſi falſa cauſa oon ſit ex-
preſſa. Bart. in l. Seiæ egreſſæ. ff. de tut. & curat. dat.
3 ab his. † Et pariter decretum eſt oullum ipſo iure
quando eſt interpoſitum per errorem, vel per do-
lum aduerſarij obtentum. Barto. in l. fin. ff. de iuſt. &
iur. allegat text. in d. l. ſi præſes. Concluſum fuit
4 etiam, † quòd ſi notarius dicat in inſtrumento inter-
poſitum fuiſſe decretum, & cum cauſæ cognitio-
ne: oon propterea probatur cognitio cauſæ, nec
de hoc ſtandum eſſe aſſertiooi notarij, ſed quòd de-
beat fieri aliud inſtrumentum ſeparatim loqueos
de cauſæ cognitiooe, & de inueſtigatione, & tra-
ctatu, & ita in indiuiduo, quando agitur de aliena-
tione rei eccleſiaſticæ, quòd debet fieri ſcriptura
ſeparata de tractatu, & de hac cauſæ cognitione,
quæ ſcripturam præcedere debet de per ſe. voluit
Spec. in tit. de procurat. §. j. verſi. ſed quid ſi ſolùm.
Pau. de Caſtr. in conſi. xcj. incip. in Chriſti nomine,
&c. ſuper eo quòd quæritur viſo ſtatuto ſupraſcri-
pto, vbi tradit practicam interponendi decreti in
alienatione rerum miooris, & eccleſiæ. Conclu-
dens hæc omniò ſeparatim debere fieri diuerſis
temporibus, & diuerſis inſtrumentis. Nec ſtari de-
bet ſecundum eum aſſertioni notarij de cauſæ co-
gnitione, & quòd in eodem contractu adhibita fue-
rit. Nam dicit ipſe quòd non debet eſſe in poteſta-
te iudicis peruertere ordinem. Nec eſt ſecundum
enm veriſimile, quòd io tam breui tempore fue-
rit adhibita cauſæ cognitio, cùm iudex debeat de
cauſis allegatis inquirere diligenter, vel ſaltem
committere alicui, & cum iuramento, qui ſe in-
formet de omnibus, & referat, vt eſt text. in l. ma-
gis puto. §. oe paſſim. & §. ooo tantum. ff. de reb.
eor. † & probatnr in l. j. C. de præd. curial. vbi ha- 5
betur, quòd vbi requiritur decretnm io aliquo
actu debent allegari iuſtæ cauſæ, & probari etiam,
ita Pau. de Caſt. iu d. conſ. xcj. & io d. l. cùm hi. §. vult
igitur, ff. de tranſact. & prædicta ſeqnendo latè pro-
ſequitur dominus Ludouicns Bolognious io conſi.
xxxiij. incipieo. cor muodum. viſis igitur puncto &
inſtrumento permutationis, per totum. † Et ideò 6
quando iudex dat curatorem mioori, non debet ad-
mittere, quòd eo momento temporis, quo datus
eſt curator, eodem tépore anthorizet in aliquo ipſi
minori. Nam ille actus eſſet nullus propter breuita-
tem temporis, ex quo apparet, quòd io tali præſta-
tione authoritatis non præceſſit, neque interuenit
aliqua cauſæ cognitio. ita Pet. de Ancha. in conſilio
lxxxij. incip. viſis diligenter actis. Nam ea quæ re-
quirunt cauſæ cognitionem, ſi incontinenti fiant,
non valét ex modicitate temporis, eo maximè † quia 7
cauſæ cognitio eſt de iure diuino, quæ meritò ob-
mitti non debet, ſecnudum Abb. in cap. j. io iij. col. de
cau. poſ. & propriet. Ita refert & ſequitur Marſil. in
ſua practica criminali, in §. nunc videndum. in viij.
col. cum ſeqnen. verſic. ſed vltra omnia, num. 21. 22. &
ſeq. vbi in materia decreti multa congerit: & quod
dictum eſt de cauſę cognitione, quòd debet fieri in-
ſtrumentnm ſeparatim: dicit Pau. de Caſt. in d. conſ.
xcj. procedere de iure ſcripto, ſed de conſuetudine,
an aliud ſeruetur, dicit oeſcire, & ideò oon ſe intro-
mittere. Adde ad materiam, & omnino vide Felyn.
io cap. eccleſia ſaoctæ Mariæ, in vij. col. verſic. vnde-
cimo pro hac parte. de conſti. Adde dũ dicitur quòd
oon præſumitur cauſæ cognitio, quod intelligitur
quãdo authoritas curatoris interpooitur paulò poſt
eius creatiooem. Soz. inn. conſ. xliiij. num. 15. vol. 4.

SVMMARIVM.

1 *Teſtibus examinatis in genere ſuper bonis hæredi-
tariis in prima inſtantia, an in liquidatione ſen-
tentia poſſint teſtes examinari in ſpecie de bonis
prædictis propter ſubornationis timorem.*
2 *Bart. dictum in l. cum furti. ff. de in lit. iuran. quo-
modo procedat.*

CONCLVSIO III.

FVit in † remedio l. fin. C. de edic. diui Adria. tol. 1
articulatum in geoere de bonis mobilibus hæ-
reditatis, quòd tot booa mobilia remanſerunt in
hæreditate, quę aſcendebant in totum, puta ad mil-
le, oon facta aliter ſpecificatione bonorum, & fue-
runt teſtes examinati, & publicati, & dicta, & te-
ſtificata lata ſententia in illius liquidatione, quia in
principali inſtãtia teſtes oon beoe probabãt, fuit io
ſpecie de bonis mobilibus, quæ remaoſerunt in hæ-
reditate articulatum, & quòd aſcendebant ad mille
300. & fuit facta ſpecificatio bonorum. Ex quibus
prædictis orta fuit dubitatio, an huiuſmodi capitula
deberent admitti, & ſuper eis teſtes recipi & exa-
minari. Pro parte ioducentis teſtes dicebatur huiuſ-
modi capitula fore admittenda, & teſtes examinan-
dos, quia in principali inſtantia fuit articulatum in
genere de bonis. In cauſa verò liquidatioois in ſpe-
cie. Item iu prima inſtantia fuit capitulatum de
mille, in cauſa autem liquidationis de mille 300. &
ſic quòd erant diuerſi articuli, allegabatur Bar. in l.
cum

cum furti.ff.de in litem iuran.vbi dicit,quòd ſi teſtes fuerunt ſemel examinati ſuper articulo continente, quòd res valet centum , & poſteà poſt publicationem fieret articulus , quòd res valet centum & quinquaginta , quòd teſtis poſsit adhuc examinari, quia dicit ipſe,quòd articuli non ſunt contrarij,imò omninò diuerſi , quia poteſt eſſe vnum & aliud,per text.in c. de teſte. & ibi glo.& ca. cum cauſam quæ inter œconomum,de teſtibus.

In contrarium per alteram partem dicebatur, quòd articuli & teſtes ſuper eis nullo modo erant admittendi ſuper dictis bonis iam articulatis , licet in genere in principali inſtantia propter timorem ſubornationis teſtium, & allegabatur deciſ.Neapo. in antiquis.xxxv.incip.ſi actum fuit petitione hæreditatis,vbi concluſum fuit.quòd ex quo in cauſa petitionis hæreditatis fuit facta ſpecificatio bonorum hæreditatis,& fuerunt teſtes examinati,quòd dicta liquidatio reſeruata debet fieri ex proceſſu iam formato , & non per teſtium examinationem de nouo producendorum ſuper bonis iam ſpecificatis,& declaratis , vt ceſſet timor ſubornationis teſtium : & licet in d.deciſio.fuerit facta ſpecificatio bonorum, idem eſt ſi fiat bonorum ſpecificatio in genere,nam ſufficit,quòd bona virtualiter includantur. vide Io. de Ferra. in ſua practi.Papien. in forma opponendi contra teſtes poſt publicat. ſuper glo. ſúntque publicatis,in iij.col.verſi. circa hoc autem exemplum.

5 Ad† dictum Bar.in d.l.cum furti.dicebatur,quòd illud poterat procedere , quando iam eſſet probatum de cétum , quòd poſtea poſſet probari de quinquaginta , & ſic vltra centum , quod non accidit in caſu propoſito , quia circa valorem bonorum nihil fuerat probatum : vlterius ex quo huiuſmodi examinatio in dicto caſu tendebat ad eundem finem, quòd propter timorem ſubornationis huiuſmodi capitula non eſſent admittenda. per no. in dictis iuribus.& in c.fraternitatis.de teſtib. aliàs daretur materia fabricandi dolum , quia cùm viderent in primis articulis non probaſſe,in inſtantia appellationis augerent quantitatem,& valorem,& ſic per indirectum facerent quod non licet per directum : nec deeſt timor ſubornationis. Adde pro parte , quòd teſtes non debeant recipi. Aymo. Crauet. in conſil. cxxxiiij.nu.45.in primo vol.

SVMMARIVM.

1 *Canonis ſolutio an ſit indiuidua.*
2 *Reſtitutio competens minori in indiuiduis, extenditur ad conſortes eiuſdem litis maiores.*
3 *Emphyteuta canonem ſoluere per partes non poteſt inuito domino.*
4 *Domini voluntas ex quibus actibus colligatur, quòd velit rem deuolutam eſſe.*
5 *Minor petens rem ſibi reſtitui,videtur petere quòd reſtitutio in integrum prius concedatur.*
6 *Dominus ſi in eius vita non declarauit rem deuolutã,an talis declaratio fieri poſſit contra hæredem.*

CONCLVSIO IIII.

1 DVbitatum fuit.† an ſolutio canonis ſit indiuidua ex eo,quia quilibet tenetur in ſolidum ad cenſum.Alex.in conſil.vij.in ij.col.v. vol. in caſu reſtitutionis in integrum petitæ per certos minores aduerſus non ſolutum canonem , in quo maiores etiam interueniebant,& inſtabant reſtitutionem in integrum petitam pro parte minorum , eis quoque prodeſſe , cum huiuſmodi beneficium reſtitutionis quod competit minori in † indiuiduis extẽdatur ad 2
conſortes eiuſdẽ litis maiores,not.in l.vnica. C.ſi in communi , eadémque cauſa reſtitutio in integrum poſtuletur , & ſic volebant ex priuilegio minorum euitare caducitatem, & quòd ſolutio canonis ad quam per viam reſtitutionis in integrum minores admittebantur , eis prodeſſet. Concluſum fuit ſolutionem canonis inuito domino eſſe indiuiduam, ſed volente domino eſſe diuiduam , & ſic obligationem ad canonem eſſe realem ; ratio eſt, † quia quòd 3
emphyteuta non poſſit ſoluere canonem per partes ſed totum , & integrum teneatur ſoluere , eſt introductum fauore eccleſiæ ideò volẽte eccleſia ſolutio canonis efficitur particularis , & diuidua : ita dicit Pau,de Caſt.in l, quidam æſtimauerunt.ff.ſi cer.pet. Domini de Regno in deci.Neap. in antiq. deci.clij.
† In caſu autem propoſito voluntas domini colligebatur ex eo , quia conuenit coram iudice emphyteutas pro deuolutione domus vltra quod in actis 4
conſtabat de voluntate domini expreſſa , qui declarabat rem eſſe deuolutam , & in ſimilibus ſufficit quòd tacita,vel expreſſa ſit voluntas. Abb.in conſil. lxvij.incip.in cauſa quæ vertitur.in ij.col.lib.ij.Alex. conſil.cvj.viſo themate.col.iij. in iiij.volum. ex quo enim dominus petit domum tanquam deuolutam, ſatis dicitur declarare voluntatem , quòd intendit emphyteutam priuatum eſſe : quia qui vult conſequens,videtur velle antecedens ad illud. † Anto.de 5
But.in cap.conſtitutus,de relig.domi.vbi concludit, quòd ſi minor petat rem ſibi reſtitui, videtur petere, quòd reſtitutio in integrum prius concedatur. Et ita declaratio voluntatis non præſcribitur, quoniam in libero arbitrio non cadit prœſcriptio.Nam iſta declaratiua quandocunque poteſt fieri,nec media tempora nocent.Bald.in l.petens.C.de pact. † Sed ſi do- 6
minus in eius vita non declarauit rem deuolutam, an talis declaratio poſſit fieri contra hæredem. vide omnino per Caſsiadorum in ſuis deciſ.deciſ.ij. & deciſ.iij.in titu.de loca. mihi. à car.190. Et an circa declarationem ſufficiat tacita vel expreſſa voluntas domini. adde & vide omnino in dictis deciſio. Caſſiadori,& Decium in conſilio cxlvj. incipien. & pro tenui.in j.volum.in tertia col.& in conſi.cxxxviij. incipien.& diligenter.

SVMMARIVM.

1 *Index datus ad ſe informandum & referendum, quid facere poſsit.& num.6.*
2 *Index poſtquam pronuntiauit appellationem eſſe deſertam,deſinit eſſe iudex.*
3 *Cauſa commiſſa cum clauſula de toto negotio,intelligitur ſcilicet in euentum grauaminis.*
4 *Iuriſdictionis nullitas an ſtatim tollatur.*
5 *Appellari quando non poteſt ab interlocutoria , an poſsit per appellationem à diffinitiua tale grauamen reparari.& num.7.*

CONCLVSIO V.

PEtebatur executio inſtrumenti ad certum reſiduum pretij rei venditæ,emptor opponendo dicebat non teneri , quia eadem res quam emerat, erat propria ipſius, & eam ignoranter emerat. Et pro

Et propterea petebat abſolui à petitis, & petentem cogi ad reſtituendum pretium iam habitum ſuper præmiſsis, commiſſa fuit cauſa Auditori ad ſe informandum & referendum. Qui iudex commiſſarius pronuntiauit identitatem rei eſſe probatam pro parte emptoris, à qua pronuntia extitit appellatum pro parte venditoris, & cauſa huiuſmodi commiſſa fuit alteri ſimpliciter ſine clauſula de toto negotio, qui ſecundus iudex pronuntiauit appellationem fore deſertam, & amplectendo merita cauſæ abſoluit reum conuentum à petitis, & agentem condemnauit ad reſtituendum pretium iam habitum: ab iſta ſententia fuit appellatum pro parte venditoris, & appellatio huiuſmodi coram me in Rota Bononiæ introducta, & facto proceſſu ſuper præmiſsis dubitatum fuit. Primò dicebatur ſententiam primi iudicis qui iudicauit identitatem rei eſſe probatam eſſe nul-
1 lam ex defectu iuriſdictionis, † quia cũ eſſet iudex ad ſe informandum & referendum, iudicando identitatem rei eſſe probatam, videtur exceſsiſſe fines mandati, & conſequenter nulliter pronuntiaſſe, &
2 pariter ſententiam ſecundi iudicis, † quia poſtquam pronuntiauit appellationem à ſententia primi iudicis eſſe deſertam, deſijt eſſe iudex, & non potuit aliter amplecti merita cauſæ l. ſi contra, & l. quoniam. C. de appella. not. Sali. in l. eos. C. eod. tit. Nam ſtatim quòd pronuntiauit appellationem deſertam, iuriſdictio rediit ad primum iudicem, etiam quòd cauſa talis appellationis fuiſſet cõmiſſa cum clauſula de toto negotio, quia licet ſentẽtia primi iudicis, qua pronuntiauit identitatem rei eſſe probatam multũ grauet, tamen ex quo expectabat aliam ſententiã poſt
3 ſe, dicitur interlocutoria, † quo caſu appellatio à grauamine cõmiſſa cum clauſula de toto negotio intelligitur in euentum, ſcilicet grauaminis, alias non: ſiquidem propter hoc non ponitur tota cauſa in cognitione illius iudicis niſi in euentum legitimæ appellationis ab interlocutoria. Feli. in c. cauſam quæ, de reſcrip. nu. 16. & in c. olim, de except. nu. 10. vbi di-
4 cit quòd multi imperiti aduocati hoc ignorant, † & ſtatuto prohibenti poſſe dici de nullitate ſententiæ latæ ſuper deſertione. Reſpondebatur non habere locũ in nullitate ex defectu iuriſdictionis, quoniam ſtatuto non tollitur. Aret. in conſi. lxxvij. col. Præterea commiſsio huiuſmodi cauſæ appellationis erat ſimplex & ſolum reſtricta ad cauſam appellationis,
5 non autem ad totum negotium. † Vlterius dicebatur tale grauamen per appellationem à diffinitiua poſſe reparari per tex. in c. fi. extra, de appell. lib. vj. Secũdò principaliter allegabatur ex nouiter deductis reſtitutionem in integrum petitam eſſe concedendam. Iuxta not. per doct. in l. admonendi. ff. de iureiur.

6 In contrarium † quòd imò ſententia primi iudicis qui erat iudex ad ſe informandum valeret, dicebatur quòd negari non poterat quòd huiuſmodi ſententia qua iudex declarauit identitatem rei eſſe probatam non fuerit interlocutoria, quoniam licet multum grauaret, & ſaltem indirectè tangat negocium principale, tamen ex quo expectabat aliam ſententiam poſt ſe, eſt interlocutoria quæ eſt de informatione proceſſus: quia iudex erat ad ſe informandum, & pro tangentibus informationem proceſſus, iudex potuit interloqui, & ſic validè proceſſit, & huiuſmodi pronuncia valuit, & pariter ſecundus iudex dum declarauit appellationem à dicta ſententia ſuper identitate rei eſſe deſertam, talem pronunciam valuiſſe, ex quo cauſa talis appellationis per reſcriptum eidem erat commiſſa. Nec per appellationem à diffinitiua poſſe iſto caſu reparari. Nam licet olim fuerint opiniones variæ, tamen hodie determinatum eſt per tex. in d. c. fi. de appel. in vj. quòd ſi iudex non reuocauit interlocutoriam, nec pars ab ea appellauit, deinde tulit ſententiam contra eandem partem diffinitiuam, à qua appellauit, iudex ipſius appellationis, ſicut poteſt reuocare diffinitiuam, ita poſsit reformare interlocutoriam: ſi verò ab interlocutoria fuiſſet debitè prouocatum, & ſuccubuiſſet in ea, non poſſet iudex dictæ cauſæ principalis de iuribus dictæ interlocutoriæ vlterius cognoſcere, vt hodie determinatum eſt in clemen. fi. de appel. † Hinc dixit Ioan. Petr. de ferrariis in ſua 7
practica Papien. in forma ſententiæ interlocutoriæ ſuper incompetentia iudicis. in fin. col. ꝙ ſi ex forma ſtatutorum non poſsit appellari ab interlocutoria, poterit hoc grauamen per appellationem à diffinitiua reparari, ſubdens hoc menti tenendum, & quòd procurator debet hoc multum notare, præterea etiam quòd fuiſſet locus reformationi, non potuiſſet reformari, cùm ex eiſdem actis interlocutoria debeat iuſtificari, quæ non iuſtificabatur, vnde colligebatur ſententiam primi iudicis, qua declarauit identitatem rei eſſe probatam, cùm ab ea fuerit prouocatum, & in ea pars ſuccubuerit, tranſiuiſſe in rem iudicatam, & non poſſe vlterius de viribus dictæ interlocutoriæ cognoſci: & cũ ex nouiter deductis nõ conſtaret probatum de diuerſitate rei, dicebatur non eſſe locum petitioni reſtitutionis in integrum.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuta an cadat à iure ſuo, ſi in parte minima deficiat a ſolutione.*

2 *Prator de minimis non curat.*

CONCLVSIO VI.

EPiſcopus Bononiæ † concesſerat in emphyteuſim certa prædia domino Annibali de Saſuno pro ſe, & deſcendentibus maſculis, & per maſculum, cum annua penſione librarum decem, & vnius par caponum, & ſic ſingulo anno. Accidit, 1
quòd dom. Annibal defecit in ſolutione caponis in paruo, quia ſoluit libras decem, ſed non ſoluit capones, & ſic minus ſoluit in paruo: hæſitatum fuit an propter hoc res inciderit in commiſſum, & ſic ceciderit à iure ſuo: concluſum fuit iſto caſu emphiteutam excuſandum eſſe, & non cecidiſſe à iure, quia æquitas non dictat, quòd emphiteuta qui ſoluit totum canonem excepto vno paruo, ſcilicet, caponibus, priuetur iure. quia in tam re parua non reputatur honor domini, neque contemptus domini conſideratur. Nam talis defectus videtur potius ab errore, quàm à malitia proceſsiſſe. accedit regula,
† quòd de minimis non curat prætor: iſtam quæſtionem ponit Soz. in l. quamuis. ff. de condit. & demonſtra. & Iaſ. in l. in executione. in §. item ſi ita. ff. de verb. oblig. & idem Iaſ. in auth. qui rem. C. de ſacroſanct. eccl. & ibi etiam Dec. vbi concludunt vt ſuprà. & an de minimis ſit curandum, latè per Decium in c. appellationibus. de appellat. Adde Pau. de Caſt. in 2
l. in execu

l.in executione.§.pro parte.ff.de verbo.obliga. Sali. in authen.perpetua.C.de ſacroſanct.eccle.Iaſ.in l.ij. C.de iure emphyteuti. Andr.Barba.in conſil.xxxvj. in ij.volu. quos refert Ludo. Gozadin.in conſi.lvij. num.15.vbi dicunt, quòd ſi adeſt iuramentum, quòd ſi ſolutio deficiat in vno minimo, cadit à iure. Et vide Guidonem papæ ponentem iſtam quæſtionem, quæſtio.lxxv.vlterius.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio oppoſita contra teſtem, quando producitur, an differat proceſſum donec probetur, vel reſeruatio fieri poſſit.*

CONCLVSIO VII.

1 OBiiciebatur † teſti tempore quo producebatur, quòd erat inimicus domeſticus, vel conſanguineus, vel in tali caſu quo repellebatur, ille negabat: quærebatur an receptio huius teſtis deberet differri, donec eſſet probatum de crimine, vel de aliis qualitatibus repellentibus eum: concluſum fuit, quòd exceptio oppoſita contra teſtem admitteretur, quando opponens offerter ſe incontinenti probaturum, id quod opponit: vel id quod opponitur, ſit publicum, & notorium, quia publicum & notorium breui tractu poteſt probari, & illius ſola allegatio operatur, ac ſi probatio eſſet oblata incontinenti. Si verò quod opponitur contra teſtes requirit altiorem indaginem, tunc reſeruatio fieret poſt publicationem teſtium, & hoc ſiue reprobatio fieret per inſtrumentum, ſiue per teſtes. ita communiter concludunt Doct.in c.ex parte.de teſti.& in authen. ſi dicatur. C.de teſtib.pleuè per Alberic.de Roſa.in tracta.de teſti.in rub.quando teſtes repelluntur ratione criminis, vel infamiæ, colum. mihi quinta, & nume.49. & idem quod ſuprà, procedit in poſitionibus, & articulis, quia in dubio admittuntur, ſaluo iure impertinentium, ſi exceptio eſt dubia, & requirat altiorem indaginem: ſecus ſi ſit clara & præiudicialis ad proceſſum, quia ſuper ea ante omnia eſt pronuntiandum. Laufran. Balbus in ſuis deciſio.clxiij.incip.quod dicitur.

SVMMARIVM.

1 *Spolium vltimum an & qualiter ſit purgandum.*

CONCLVSIO VIII.

FVit intentatum remedium reintegranda aduerſus Hieronymum Mondinum ſuper certis bonis ſtabilibus pro parte Peregrinæ de Buſchettis: Hieronymus allegabat ſe primò ſpoliatum. Peregrina verò oſtendebat vltimò ſpoliatam: quæſitum fuit, an primus ſpoliatus deberet reſtitui, & ſic Hieronymus, an verò ſecundus, & ſic Peregrina vltima ſpo-

1 liata. † Concluſum extitit vltimum ſpolium eſſe attendendum, & purgandum, ex quo conſtabat Peregrinam vltimò ſpoliatam ex interuallo ſuper eadem re: nam conuentus aut excipit ſeu reconuenit actorem de prima ſpoliatione facta ſuper eadem re, aut ſuper diuerſa re. Primò caſu, puta ſi ego ſpoliaui te veſte, & tu ex interuallo ſpoliaſti me eadem veſte, poſſum contra te agere, non obſtante quòd prius te ſpoliaueram eadem re: quia licet ego malè fecerim, tamen non licebat tibi propria authoritate ſpoliare me: ideo oportet quòd iſtud vltimum ſpolium purgetur, aliâs vltima violentia remaneret impunita, quod eſſe non debet, licet ſecus eſſet ſi incontinenti te ſpoliaſſem. Secundo caſu, ſi tu ſpoliaſti me veſte, & ego ex interuallo ſpoliaui te libro, & ſic ſuper diuerſa re admittitur exceptio primæ ſpoliationis, quia tali caſu nulla violentia remanet impunita, imò quilibet poteſt conſequi rei ſuæ reſtitutionem, & hanc concluſionem poſt multa firmat Abb.in ca.fin. in penul.col.de ord.cogni. Alex.in conſi.vj.in iij.col. nume.mihi 22.in iij.vol.vbi etiam in eadem col.dicit, ſatis dici probatum de ſpoliatione re ipſa, eo ipſo quòd apparet de antiquiori poſſeſſione. & iuniori alterius, Sozi.in l.rem quæ nobis, ff.de acquir.poſſ. in v.col.ver.quatto dubitatur.Bart.& alij in l.ſi quis à ſe fundum. C.ad leg.Iuli.de vi.& in l.qui poſſeſſionem, ff.de vi & vi arma.Caſſia. in titu.de reſtit.ſpol, deciſio.iiij.nu.4.à car.78. Ad declarationem tex. quæ dixit Alex.in d.conſ.vj.in iij.col.nu.22.in iij.vol.vide omnino Matthæ.de Afflict.in rub.violentias. nu.9. & 12.cum ſeq.in j.lib.conſtitu.regni.à car.76.in lib. meo.in vj. & vij. col. An vltimum ſpolium ſit purgandum, videas certam declarationem poſitam per Matth.de Afflict.in primo libro conſtit.regni.in rub. circa violentiarum.in xij.col.nume.39.à car.83.in lib. meo. & vide omnino Decium in j.volu.in conſil.cc. incip.in caſu propoſito.in ij.col.

SVMMARIVM.

1 *Corruptum & deuaſtatum quando aliquid dicatur.*
2 *Mala fides an inducatur quando per actum extraiudicialem pars informatur.*
3 *Proteſtatio & denuntiatio extraiudicialis, an & quando malam fidem inducat.*
4 *Præſumptio ſtatutaria, ſiue legalis, an & quando currat.*
5 *Querela ſimplex etiam coram vicinis, impedit ratificationem.*

CONCLVSIO IX.

SVtor fecerat certam veſtem ſerici cuidam mulieri, & quando ſutor facta veſte, profectus eſt ad induendum veſte ipſam mulierem, tunc mulier illicò quòd vidit veſtem indutam coram certis perſonis ibidem exiſtentibus, conqueſta fuit cum dicto ſutore, quòd veſtis erat defectuoſa in longitudine, & latitudine, & quòd non erat proportionata, & ſutor dedit bona verba perſuadendo mulieri, quòd veſtis infra paucos dies portando illam adaptaretur, propter quod mulier tacuit per duos mẽſes, & poſteà conuenit ſutorem in iudicio, ſutor ſe defendebat duobus mediis. Primò, dicebat veſtem non eſſe deuaſtatam. ſecundò allegabat ſtatutum, quo cauetur, quòd ſi quis non querelauerit infra vnum menſem de veſte facta, poſtquam ſutor illam tradiderit domino, quòd vlterius non audiatur: & propterea cùm mulier non fuerit conqueſta infra menſem vlterius non audiatur: Ex aduerſo mulier dicebat veſtem deuaſtatam imperitia ſutoris: & propterea eum teneri de damno contingenti, & mouebatur iſtis rationibus. Primò conſtabat & ex inſpectione ipſius veſtis, & etiam ex relatione peritorum veſtem eſſe defectuoſam tam in longitudine, quàm in latitudine, & non eſſe proportionatam, quo caſu non po-

terat aliter dici, niſi quòd veſtis fuerit corrupta, &
1 deuaſtata, † quoniam licet corpus rei non mutetur,
tamen ſi addatur vel diminuatur aliquid ex quo deterius
fiat, dicitur corruptum & deuaſtatum, nota.
In l. ſi ſeruus ſeruum, §. inquit lex, ruperit, ff. ad legem
Aquiliam. Secundò reſpondebatur ad allegatum
ſtatutum, in quo pro patre furoris fiebat ma-
2 gnum fundamentum, † quòd quando per actum
extraiudicialem pars in facto informatur, & eius con
ſcientia, quia tale quid expreſsit quod induxit, ſeu
inducere debuit malam fidem, informando con-
ſcientiam partis in facto, puta per oſtenſionem lu-
rium, vel taliter, quòd certitudinaliter deduxit in
notitiam negotium, ita quòd potuit etiam inqui-
rere de veritate, tunc inducitur mala fides, Imol.
in cap. fina. de præſcript. colum. v. circa fin. verſicu.
qualiter autem probari poterit, & ſequen. & col. ix.
3 in fi. & ſequen. vbi dicit, † quòd ſi denuntiatio fiat
etiam poſt contractum, ſi tamen taliter fiat quòd
deducatur od notitiam poſſeſſoris rem eſſe alienam,
ex hoc inducitur mala fidea, & ſubdit iſtum eſſe ve-
rum intellectum l. ſi fundum. C. de rei vendica. latè
proſequitur Balbus in repet. l. Celſus. ff. de vſucap.
in iij. parte princip. mihi in xiij. colum. nume. 13. cum
ſequen. vbi tractat qualiter probatur mala fides,
quo caſu præſcriptio interrumpitur propter malam
fidem ſuperuenientem. ita colligitur ex dictis Felin.
poſt Butri. & Panor. in cap. illud, colum. iiij. verſicu.
tertia declaratio, de præſcript. ita declarat & ſequi-
tur Balbus in dicta l. Celſus, in d. loco, & in tracta.
præſcriptionum, in iij. parte ſextæ & vltimæ part.
principalis, nume. mihi 19. verſicu. addo quòd pro-
teſtatio ſiue denuntiatio extraiudicialis non inter-
rumpit præſcriptionem cum ſequen. & in verſi. circa
tertiam ſpeciem præſcriptionis mixtæ. in iiij. colum.
nume. mihi 35. & 36. Et dum dicitur quòd proteſta-
tio ſiue denuntiatio extraiudicialis non interrumpit
præſcriptionem. non habet locum quando in ipſa
proteſtatione fuit expreſſum tale quod induxit, vel
inducere debuit malam fidem, & ita intelligitur
quod dixit Felinus in dicto cap. illud, verſicu. tertia
declaratio, & in d. cap. nihil. vbi facit regulam, quòd
denuntiatio extraiudicialis regulariter non cauſat
malam fidem cum ſex fallentiis, ſed non refert do-
ctrinam Imo. in d. c. fi. de præſcrip. ſupradictam, quæ
videtur perfecta, & vera, vt atteſtatur idem Balbus
in d. l. Celſus, in allegato loco: & explorati iuris eſt,
quòd hodie de iure Canonum omnia iura Ciuilia
diſponentia præſcriptionem ſtatutariam, & legalem,
quando vtraque inducitur mala fide, quæ diſpoſitio
iuris canonici habet locum in foro ciuili. Felin. poſt
alios in ca. ſi diligenti, in iiij. col. de præſcript. & in ca.
fi. eo. tit. & ibi latè per Pariſium, & per Thomam de
Brixia in ſuis cautelis, in cautela xxxviij. currere cũ
4 mala fide, ſunt correcta. † & præſcriptio ſiue ſit ſta-
tutaria, ſiue legalis non currit, vt in allegatis locis
ſuprà, quando vtraque inducitur mala fide, ſed in
propoſito caſu non eſt dubium, quòd ſutor per il-
lam ſimplicem, & extraiudicialem querelam mulie-
ris eius conſcientia fuit informata. taliter quòd ha-
buit notitiam plenam quòd veſtis erat defectuoſa
tam ex verbis expreſsis mulieris, quàm etiam per
euidentiam rei, id eſt per inſpectionem veſtis, de cu-
ius factura ipſe ſutor, cũ eſſet in facto proprio, quia
ipſe eam fecerat, non poterat prætendere ignoran-
tiam: imò eius conſcientia remanſit optimè infor-
mata, quòd veſtis peccabat in latitudine, & longitu-
dine, & quòd non erat proportionata, propterea
non potuit dicta præſcriptio ſtatutaria vnius menſis
currere. † Et pro prædictis faciunt not. per Baldum 5
in l. ſi quando. C. ſi maior. fact. alie. vbi dicitur, quòd
ſimplex querela etiam coram vicinis impedit ratifi-
cationem. Item quòd filio præterito ſufficit coram
vicinis dicere teſtamentum nullum ad hoc vt ſilen-
tio non confirmetur, quia talia actus pendet ex ſola
voluntate, quo caſu ſola voluntas extrinſecus decla-
rata ſufficit, & non requirit additionem prætoris.

SVMMARIVM.

1 *In remedio Canonis reintegranda quid agens probare debeat.*

2 *Negligenti qui non curauit recuperare poſſeſsionem per decem annos, & vltra, an competat remedium cap. reintegranda.*

3 *Poſſeſsio per quantum tempus amittatur.*

CONCLVSIO X.

IN † remedio Canonis, reintegranda, non dubita- 1
batur quòd inter alia neceſſariũ erat, quòd agens
probaret aliquo tempore poſſediſſe bona de quibus
agitur, & reum cõuentum poſſidere. & ſatis hoc ſuf-
ficeret, licet aliter non cõſtaret de ſpolio, nec de eius
tempore, ex quo probata antiquiori poſſeſsione di-
citur probatum ſpolium re ipſa, vt de prædictis per
Cano. in c. cum ad ſedem, extra de reſtit. ſpol. doct. &
maximè Soz. in l. rem quæ nobis. in vj. q. ff. de acquir.
poſſeſ. & vij. q. & ſuprà concluſio. viij. Sed hæſitatum
fuit ſuper eo quod dixit Sozi. in l. rem quæ nobis. in
v. q. ij. q. prin. ver. tertiò & vltimò infertur. & in cõſi.
clxvj. in cauſa quæ vertitur, in vij. colum. ver. poſtre-
mò alia via, in ij. vol. Caſſa. in tit. de reſt. ſpol. deciſ. v.
char. 71. vbi dicitur, † quòd ſi quis fuit negligens, & 2
ſtetit per decem annos, & vltra, quòd non curauit
recuperata poſſeſsionem, illam recuperare non po-
teſt, & ei non competit remedium ca. reintegranda,
& iſta opinio fuit ante Anto. de Butri. & aliorum in
c. cum ad ſedem, de reſti. ſpol. vbi concludunt quòd
remedium illius Canonis competit eiectis, & ſpolia-
tis ex iniuſta cauſa: vnde ſi aliquis negligentia & fa-
cto ſuo amittit poſſeſsionem, non eſt quòd vlli alij
quàm ſibi imputare poſsit, nec dicitur eiectus, nec
ſpoliatus ab aliquo. Ideo remedium illius Canonis
ſibi non competit. & idem concludit Rui. conſi. lxix.
nume. 14. circa med. j. vol. Circa quod per me dictum
fuit, ſic dicendum eſſe, quòd aliquando quis non
priuatur poſſeſsione rei ſuæ facto alicuius, nec etiã
ſententia iudicis, ſed ſola negligentia ſua negligen-
do illam adire per x. annos. & tunc ſibi non competit
remedium nec ca. reintegranda, nec aliud pro recu-
peratione poſſeſsionis, quam facto ſuo amiſit: exem-
plum ponit in caſu in quo dicit Soz. in d. l. rem quæ
nobis conſuluiſſe: Titius poſſidebat fundum Sem-
pronij nomine illius, adeo quòd Sempronius animo
ſuo ciuilem retinebat, naturalem corpore Titij. l. ſi id
quod. §. j. ff. de acquir. poſſ. creditor Titij fuit miſſus
in poſſeſsionem iſtius fundi Sempronio non citato,
tanquã iſte fundus Titij ſit: Certum eſt quòd Sem-
pronius poſſeſsionem ſuam non amiſit per hanc
immiſsionem

immiſsionem, quia creditor noluit hunc priuare, nec etiam iudex: quia non habuerunt animum priuandi Sempronium, ſed Titium, cuius fundum eſſe credebant: vt dicit Bart. in l. ij. col. fin. verſi. quæro vtrum, quem cæteri ſequuntur. C. vbi in rem act. exerc. non poteſt, retinuit ergo poſſeſsionem ſuam Sempronius. Pone quòd ſteterit per x. annos quòd non intrauerit poſſeſsionem huius fundi. & poſſeſsionem quam animo retinebat amiſerit. negligendo eam adire per x. annos. iuxta l. ſi de eo. §. j. ff. de acquiren.
5 poſſeſ. & l. furtum. §. j. ff. de vſucap. † Nam ex curſu decennij præſumitur obliuio ex qua cauſatur amiſſio poſſeſsionis d. l. ſi id quod, primo reſponſo, vbi gloſ. not. & gloſ. in d. l. furtum. §. j. Nunquid iſto caſu Sempronius poſsit poſſeſsionem ſuam recuperare remedio. cap. reintegranda, certè non: ratio eſt, quia amiſit poſſeſsionem facto ſuo & negligentia. vnde poſt x. annos ſibi illud remedium non cōpetit. Nam ante x. ann. ſi voluiſſet ingredi fundum ſuum, & qui naturaliter poſsidebat eum non admiſerit, quia non admittendo priuat illum poſſeſsione ſua, l. clam poſſidere. §. qui ad nundinas. ff. de acquiren. poſſeſ. datur remedium cap. reintegranda, & hoc eſt quod voluit dicere Caſſa. in allegata Deciſ. quòd quis negligentia x. ann. amittit poſſeſsionem & remedium c. reintegranda, quod competiiſſet ſi non neglexiſſet, ſed poſſeſsionē ſuam voluiſſet ingredi, & admiſſus non fuiſſet, quia tunc negligentia ſua priuatus non fuiſſet, ſed facto alterius, non competeret ſi neglexit per x. annos. Hoc caſu propriè loquitur Sozi. Ratio eſt: quia remedium c. reintegranda, datur eiectis & ſpoliatis, & ſic facto alterius, non autem amittentibus poſſeſsionem facto & negligentia ſua. Ita loquuntur doct. & propterea bene dicit Sozi. in præallegato loco. verſic. tertiò & vltimò infertur, quòd ſi negligentia poſſeſsionem amittit, non gaudet remedio illius Canonis, & probatur in illo tex. in verbo propter iniuſtas cauſas, à contrario ſenſu, ſed in propoſito actor non amiſit poſſeſsionem negligentia ſua, ſed facto iudicis, & ſtatim quòd fuit priuatus ex quo non inſtè nec ritè, ſtatim cœpit ſibi competere remedium d. c. reintegranda, vnde licet ſteterit per x. ann. & vltra, quòd hoc remedio vſus non fuerit, ex quo tamē non ſtetit per xxx. annos, adhuc ſibi hoc remedium competit, quia dicere quòd ex quo neglexerit vltra x. annos quòd ſibi non competat, eſſet dicere quòd illud remedium tolleretur minori ſpacio xxx. annorum, quod eſt contra communem de qua meminit Nicol. Anto. Grauatius in annotationibus in Praxim Octau. Veſtr. lib. vij. cap. iij. nume. 41. & ita fuit declarata hæc materia.

Adde quòd iſta deciſio facit contra negligentem, quia qui negligit intra ſua legitimo tempore opponere, tacitè repudiare illis videtur, vt not. ff. de pact. l. ſi vnus. §. pactum. in gloſ. in verſi. opponendo, & l. ſi maritus. §. ſi negauerit. ff. de adulter. C. qui accuſ. non poſ. l. ſi ea.

Adde Sozin. in conſil. cclxvj. litera d. ij. volu. vbi conſuluit quòd propter negligentiam non datur remedium c. reintegranda. & idem Ruin. conſi. lxix. nume. 14. j. volu.

Adde ad iſtam deciſionem excellentiſsimum D. Carol. Ruin. in l. de pupillo. §. meminiſſe, in fi. col. ff. de noui oper. nun. vbi dicit infraſcripta verba videlicet. Et ex dictis Bart. videtur confundi vnum quod dicit Sozi. in l. rem quæ nobis, de acquir. poſſeſ. col. vij. in prin. verſic. tertiò & vltimò infertur, vbi concludit quòd ſi quis per negligentiam amiſit poſſeſsionem, vt quia ſtatim per decennium quòd ad rem non acceſſit. iuxta ea quæ habentur in l. ſi de eo. §. fi. de acquir. poſſeſ. & in l. furtum. §. fi. de vſucap. quòd tali non competit remedium canonis reintegranda, iij. q. j. quia non datur ei qui ex negligentia & culpa ſua cecidit à poſſeſsione, vt ibi probatur in ver. propter iniuſtas cauſas, à contrario ſenſu. Nam ad iſtam rationē colligitur manifeſta reſponſio ex notatis per Bar. hîc quia ex quo factum aduerſarij ingredientis poſſeſsionē abſentis dedit illi cauſam perdendi poſſeſsionem, & non veniendi ad ipſam rem, & poſſeſſio eſt illi applicata, l. quod ſi nolit. ff. de acquir. poſſ. illi non poteſt imputari quòd damnum ſenſerit facto ſuo. Et in contrarium facit quod vult Bart. in l. fi. in vlti. col. C. vnde vi. vbi præſupponit quòd is qui à poſſeſsione cecidit ex culpa & negligentia habeat remedium recuperandæ, & eſt ratio: quia culpa in non faciendo & in negligendo in rebus propriis non imputatur domino. l. etiam. §. licet. ſol. matrimo. ſecus quando eſſet culpa in faciendo, quæ dicitur eſſe maior, vt not. in l. ſi mora, eo. ti. Quinimò etiam in dicto caſu non dicitur amiſſa poſſeſsio ex culpa & negligentia, ſed ex obliuione ſecundum Bart. in terminis. in l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acquir. poſſeſ. in iij. q. verſi. ſecundò probatur. Item culpa non poteſt imputari ex qua aduerſarius ſentit vel ſenſit commodum. l. cum in fundo. §. j. de iure doti. & not. in l. nupta, §. j. ff. ſolu. matrimo.

SVMMARIVM.

1 *Teſtis qui iurauit in termine probatorio, an poſsit examinari poſt terminum, & nu. 2. cum ſeq. per tot.*
2 *Contra terminum legis municipalis vel communis iuris excluſiuum nō datur reparatio, nec mora purgatur, niſi impedimentum probetur.*
3 *Terminus legalis ſemper peremptorius cenſetur.*
4 *Mora purgari non poteſt poſt terminum ſtatutum à lege vel à ſtatute.*
5 *Teſtis quòd poſsit examinari poſt dilationem, quomodo intelligatur.*
6 *Poſt terminum legalem non licet producere ad declarandum probationes.*

CONCLVSIO XI.

Dvbitatum fuit in certa cauſa, † an teſtis qui iurauit in termino probatorio poſsit examinari poſt lapſum termini? in quo articulo fuit ſic concluſum, quòd aut ſumus in termino ſtatuto à lege communi vel municipali, aut ſumus in termino arbitrario dato à iudice, & ſic ab homine. primo caſu Bald. in rubrica in fi. C. ſi ex falſ. inſtrumen. dicit quòd in termino iuris ille qui habet terminum ad probandum debet producere teſtes, ita quòd iurent, deponant, & probent. nec ſufficit quòd iurent, ſi non probant. quia hoc non ſuppletur per iudicem, & ſolum non oſtendit quidditatem teſtimonij: vt nota. Ioan. Andr. in ca. pia. de except. lib. vj. in nouella. Idem videtur ſentire Bald. in l. diffamari, in fi. primæ colum. C. de ingen. vbi dicit † quòd contra 2 terminum legis municipalis vel communis iuris ex-

cluſiuum non datur reparatio, nec mora poteſt pur-
3 gari,niſi probetur impedimentum. Facit,quia † ter-
minus legalis ſemper cenſetur peremptorius, l.fa-
cta §.ſi.quis bonorum.ff.ad S. C. Trebel. ſecundum
l.in pecuniariis,ff.de ſeriis. Et vt inquit Innoc.in ca.
4 cum in tua,qui mat.accuſ.poſſunt. † poſt terminum
ſtatutum à lege, vel à ſtaturo non poteſt purgari
mora,quia ſtatuitur in modũ præſcriptionis. Idem
tenet Bald. in cap.in nomine Domini, de téſtib.vbi
5 dicit † quòd illud quod dicitur teſtes poſſe exami-
nari poſt dilationem. intelligitur in dilatione arbi-
traria data à iudice, ſecus in dilatione determinata
à iure, quia tunc intelligitur de integra & perfecta
probatione, & idem tenet Aret.in cap.licet cauſam,
extra de proba.& idem ibi Felin.nume.54. Idem te-
net D. Celſus in repertorio ad Felinum, in verbo,
teſtis, verſicu. teſtes ſi ſunt producti in termino,&
iurati, an poſsint examinari poſt lapſum termini.
vbi dicit, quòd communis opinio eſt, quòd in dila-
tione ad probandum ſtatuta ab homine poſsint te-
ſtes examinari poſt lapſum termini dummodo in ter-
mino iurauerint. Fallit quando terminus eſt ſtatu-
tus à lege, vel à ſtaturo ad probandum: quia intelli-
gitur de probatione integra, & perfecta, idem Ale-
xan.in l.damni. §.Sabini.ff.de damn.infect.vbi mul-
6 ta allegat, quem videas. † Adde Matth.de Afflict.in
rubrica de except.in j. not.in v.quæſtio.in ij.lib.con-
ſtitutionum regni, vbi fortius dicit, quòd poſt ter-
minum legalem non licet producere ad declaran-
dum probationes. vbi etiam ibidem in v.colum.de-
clarat an debeat intelligi de termino legali abſque
aliquo myſterio iudicis, vel ſecus in termino qui
conceditur cum myſterio iudicis. eſt ſub rubri. de
exceptionibus dilatoriis. Adde Blancum in tracta.de
compromiſsis. quæſtio. ix. verſicul. xxxj. nume. 79.
ij.colum. verſic.quarto probatur, quia omnes dila-
tiones, vbi dicit, quòd dilationes quæ ſtatuuntur in
iudiciis,ſtatuuntur myſterio iudicis,& tamen dicun-
tur legales.ff.& C.de dilat.per totum,ſed fortius eſt
in dilatione quæ ſtatuitur à lege, vtputa in illa quæ
datur iudicatis,quæ licet miniſterio hominis ſtatua-
tur,tamen debet vocari legalis.

7 Secundo † verò caſu in locis allegatis magis
communiter ſcribentes concludunt,quòd teſtis qui
iurauit in termino poſt lapſum termini poſsit exa-
minari: quia tunc iudex poteſt & ſupplet factum
ſuum, vnde depoſitio trahitur retro. Idem tenet
domi Ioan.Pet.de Ferratiis in ſua practica Papienſi,
in forma opp.contra teſtes poſt publicationem, ver.
ſúntq; publicatis iam teſtibus, in v.col.vbi refert di-
ctum Iacobi Butrigatij,dicentis,quòd poſsit exami-
nari: quia examinatio teſtium pertinet ad iudicem,
& non ad partem. Et idem firmat ibi Io.Bap.Zilettus
in addi.ſuis. Aret.in d.cap.licet cauſam, tenet, quòd
imò vtroq; caſu poſt lapſum termini non poſsit exa-
minari,& idem Lanfran.in cap.quoniam contra, in
verbo,teſtium depoſitiones, num.14.extra de prob.
Adde Domi.de Rot.deciſi.cccclxv.in nouis,fol.121.
& Octau. Veſtr. in praxi. lib. vj. cap.ij. nume.21.vbi
Nico. Anto.Grau.in annot.nume.59.

SVMMARIVM.

1 *Hæres an poſsit agere interdicto recuperãda, ſicut poterat defunctus, & quomodo.*
2 *Hæres & defunctus vna & eadem perſona cenſentur.*
3 *Poſſeſsio defuncti an, & quomodo tranſeat in hæredem.*
4 *Poſſeſsio an per conſtitutum transferatur in hæredes, & quomodo.*
5 *Poſſeſsio an & quomodo per conſtitutum transferatur.*
6 *Conductor quando dicatur nomine hæredis locatoris poſsidere.*
7 *Colonus an & quando dicatur poſsidere nomine hæredis, & poſſeſsionem continuare.*
8 *Scientia & voluntas eius cui quæritur, poſſeſsio requiritur.*
9 *Scientia an probari debeat.*

CONCLVSIO XII.

COmes Melchior de Mangiolis emit pro ſe, & ſuis hæredibus à Scipione de Polliottis certum prædium, qui Scipio tunc poſsidens conſtituit ſe illud poſsidere nomine dicti Comitis, & eius hæredum. Et eodem inſtanti dictus Scipio dictum prædium conduxit à dicto Comite Melchiore ſtipulanti pro ſe, & eius hæredibus pro certo annuo affictu: durante dicta locatione moritur Comes Melchior, relictis filiis eius hæredibus: poſtea moritur Scipio tranſlata poſſeſsione dicti prædij in ſingularem ſucceſſorem. Quibus ſtantibus hæredes Comitis Melchioris egerunt contra dictum ſingularem ſucceſſorem ad dictum prædium remedio canonis reintegranda: reus conuentus ſe oppoſuit, & dixit agentibus remedium intentatum non competere, cuius rei cauſa ortæ ſunt infraſcriptæ dubitationes. Primo an actoribus ex perſona Comitis Melchioris defuncti cuius ſunt hæredes, competierit remedium reintegrandæ intentatum. Secundò ſi non ex primò capite datur illud remedium, an ſaltem competierit ex perſona hæredum, ſtante quòd conduxit Scipio prædium,& illud conſtituit ſe poſsidere nomine Comitis Melchioris, & eius hæredum.

Circa primum fuit dictum, † quòd interdictum 1
recuperandæ poſſeſsionis datur etiam hæredibus, &
ſucceſſoribus vniuerſalibus deſtituti,ff.de vi & vi ar.
l.j.§.hoc interdictum, & §.hæredi, & §.vlti.& l.ij.&
& iij.in primo reſpon.ſicut etiam datur contra vni-
uerſalem hæredem illius qui deſtituit & ſpoliauit,
ſcilicet quatenus ad eum peruenit, vt in dicta l.j.
cum concordantiis ibi in gloſſ. in verbo peruenit.
Et eſt ratio, † quia hæres & defunctus vna & ea- 2
dem perſona cenſentur: vt in authen. de iureiuran.
à moriente præſtito.§.j.& ideo vtitur iure defuncti.
l.cum quidam. §.fiſcus,ff.de vſur. facit l. is cui. ff.de
regu.iur. † & ſic licet poſſeſsio defuncti non tranſ- 3
eat in hæredem ſine noua apprehenſione facta per
hæredem, l.cum hæredes, ff.de acquiren. poſſeſsio.
ſi tamen defunctus poſſedit, & poſtea fuit ſpoliatus
illa poſſeſsione, ſicut poſſet agere interdicto recu-
perandæ poſſeſsionis ipſe defunctus, ita poteſt a-
gere poſſeſſorio recuperandæ ipſe hæres, licet ipſe
hæres nunquam poſsideret per prædicta: & hoc
etiam tenet Sozi. in l.rem quæ nobis, in vj.colum.
verſic.vltimò poteſt,de acquiren.poſſeſ.Et præmiſſa
ſanè ſunt intelligenda, prout dixi quando defun-
ctus fuit ſpoliatus,& non poſsidebat tempore mor-

tis,aliàs

ris, aliàs ſi defunctus poſsidebat tempore mortis, tunc non competeret hæredi interdictum recuperandæ poſſeſsionis, ſed deberet agere interdicto adipiſcendæ poſſeſsionis, firmat pater veritatis Alex. in d.l.cum hæredes.& in conſil.xl.iij.volu.Matthæus de Afflictis in lib.ij.conſtitutio.regni.in rubrica circa violentiarum. in ij.colum.nume.3. & propterea cùm in propoſito caſu Comes Melchior defunctus non fuerit ſpoliatus ſua poſſeſsione, & non ceciderit ab ea ex iniuſtis cauſis, ſed extincta fuerit eius poſſeſsio ſolùm per mortem: quia mortuus eſt durante locatione, concluſum fuit ex perſona defuncti, iſto caſu non competere tale remedium recuperandæ poſſeſsionis hæredibus.

4 Circa ſecundum dicebatur † duo eſſe conſideranda. Primò, quòd ex conſtituto facto per Scipionem venditorem nomine Comitis Melchioris, & eius hæredum, nulla erat tranſlata poſſeſsió in hæredes, cùm ipſi non ratificauerint, imò non apparebat de eorum ſcientia talis conſtituti, & ignorantia præſumatur cùm in alterius locū ſucceſſerint.l.qui

5 in alterius, de regu.iur. † & vt per conſtitutū transferatur poſſeſsio, requiritur voluntas, & animus illius, cuius nomine conſtituo me poſsidere, gloſ. & Paul.de Caſt.in l.quod meo.ff.de acquiren.poſſeſ.&

6 dicit Alexan.ibi in d.l.in ij.colum.†quòd illud quod dicitur, quòd ille dicitur poſsidere, cuius nomine poſsidetur, intelligitur quando præſens erat ille,& cōſentiens tempore quo quis incœpit eius nomine poſsidere,ſed ſi non erat præſens,& conſentiens,ſed nomine abſentis quis conſtituit ſe poſsidere, nomine abſentis non dicitur poſsidere is cuius nomine poſsidetur antequam ratum habeat. & ideò ſubdit ſecundum Anto.de Butri.quòd ſi interim antequam ratum habeat ille cuius nomine poſsidetur,ex pelleretur de poſſeſsione ille qui eius nomine poſſedit, non competeret remedium recuperandæ poſſeſsionis illi cuius nomine poſsidetur,etiamſi poſtea ratificet:quia ratificatio non ſuperuenit debito tempore, & ideo dictis hæredibus vigore dicti conſtituti non dabatur remedium recuperādæ. Secundò quòd ipſe Scipio conduxerit prædium nomine hæredum Comitis Melchioris, propter quod poſt mortem Comitis Melchioris videatur ingreſſus poſſeſsionē

7 nomine hæredum. † Nam ſi quis conduxit rem hæreditariam à verò hærede nondum poſsidente, videtur eius nomine poſſeſsionē ingreſſus. Paul.de Caſt. in l.qui bona fide, ff.de acquir.poſſeſ.imò licet poſſeſsio defuncti non tranſeat in hæredem niſi apprehendatur. l.cum hæredes. ff.de acquir. poſſeſ.eſt verum vbi defunctus poſsidebat per ſe animo & corpore: ſed ſi defunctus poſsidebat animo ſuo & corpore alieno,puta per colonum,vt in iſto caſu,in quo poſsidebat per Scipionem conductorem, & ſic colonum,acquiritur poſſeſsio hæredi,ſi colonus continuat in poſſeſsione nomine hæredis, vt,eſt text. & ibi Alex.in l.qui vniuerſas.§.quod per colonum.ff.de acquir.poſſ.Domini de regno deciſ.clxvij.& cccxxv. Nihilominus in iſto caſu dicebatur nullam eſſe acquiſitam poſſeſsionē dictis hæredibus per d.Scipionem conductorem ſiue colonum,quia prædicta procedunt quādo colonus continuat poſsidere nomine

8 hæredis ſcientis, ſecus ignorantis: † quia ſcientia & voluntas eius, cui quæritur poſſeſsio, requiritur ſecundum gloſ.communiter approbatam in d.l.quod meo, ſed in hærede præſumebatur ignorantia, ex diſpoſitione legis, & quòd de ſcientia non erat ſtandum iuramento, tum quia aderat præſumptio iuris in contrarium, quia ignorantia in hærede præſumitur.tum etiam † quia quādo qualitas ſcientiæ eſt illa 9 quæ operatur, non ſufficit allegare ſcientiam in genere,ſed illa qualitas debet probari.vt per gloſ.in c. concertationi.in verſic.ſciuerit,de app.in vj.Decius in conſi.lxij.in fi.in j.vol.& in iſta concluſione reſidiſſent Domini, niſi quòd vltimò fuit oſtenſum ex nonnullis ſufficienter ſatis concludentibus quòd d. Scipio conductor poſt mortem Com.Melchioris locatoris ſoluit affictus prædij dictis hæredibus propter quod tali caſu fuit cōcluſum dictis hæredibus acquiſitam poſſeſsionem:vt concludunt Domini de regno in d.deciſ.clxvij.& cccxxv.& remedium recuperandæ ex iſto capite bene intentatum.

SVMMARIVM.

1. *Conceſsio in emphyteuſim an ſit alienatio.*
2. *Solennitas eadem an requiratur in alienatione rerum hoſpitalis, qua in rebus eccleſiæ.*
3. *Priuilegia conceſſa eccleſijs & rebus earum, an ad hoſpitalia & eorum bona trahantur.*
4. *Hoſpitale an in dubio præſumatur erectum authoritate epiſcopi, & ex quibus ſignis præſumatur.*
5. *Reſponſio authoris ad conſi.Pet.Philip.Cornei ccvj. incip.licet in hac,in j.volu.*
6. *Qualitas illa quòd hoſpitale fuerit erectum authoritate, vel quòd ſit eccleſia, probari debet quod fuerit tempore contractus.*
7. *Conſuetudine introduci non poteſt quòd ſolennitas requiſita in alienatione rei eccleſiæ non interueniat.*
8. *Res an & quando dicatur ſolita concedi in emphyteuſim.*
9. *Extrauagans Pauli ſecundi an dicatur eſſe in vſu.*
10. *Lex non recepta non ligat. & quando non recepta dicatur.*
11. *Remiſsio an fiat in cōtractu emphyteutico,& quando ſit locus remiſsioni.*

CONCLVSIO XIII.

Quærebatur in cauſa illorum de Sauiis contra homines ſocietatis Hoſpitalis ſiue oratorij Sanctæ Mariæ ſeruorum ſiue Sancti Blaſij de Bononia. Primò, An locatio in emphyteuſim perpetuō facta per dictos homines dicti loci dictis de Sauiis tenuerit. Secundò, poſito quòd locatio valuerit: an in renouatione contractus ficuda debeat fieri remiſsio penſionis pro rata propter demolitionem certæ partis domus locatæ factam per ipſos homines.

Circa primum, difficultas eſt, an locus prædictus dicatur hoſpitale eccleſiaſticum erectum authoritate epiſcopi: An verò priuatum & merè laicale. ſine authoritate epiſcopi. Quia ſi eſt eccleſiaſticum authoritate epiſcopi, infertur quòd dicta locatio non valuit, † cùm ſine dubio talis conceſsio in emphyteuſim ſit alienatio.§.alienationis,in authen.de non aliena.vel permuta.capi.nulli de rebus eccleſiæ non alienandis, & in tali alienatione non fuerint ſeruata ea de quibus per Paul.ij. in extrauaganti de rebus eccleſiæ non alienandis, incipien.ambitioſæ. 1

vel ſaltem non ſeruata ſolennitate de qua in ca.ſine
exceptione,xij.q.ij.vel de qua in auth.hoc ius porre-
ctum.C.de ſac.ſanc.eccle.& in c.hoc ius porrectum.
2 x.q.ij. † Et communis eſt concluſio quòd eadem ſo-
lennitas requiritur in alienatione rerum hoſpita-
lium fundatorum authoritate epiſcopi vt ſuprà,quæ
3 requiritur in alienatione rerum eccleſiaſticarum,† &
omnia priuilegia à iure conceſſa eccleſiis & rebus
earum trahuntur ad hoſpitalia & bona eorum.Alex.
conſi.cxx.ſuper eo quod quæritur, col.j.& ij.verſic.
poſſet etiam reſponderi.j.volu. reperito in conſi.xc.
iiij.volu.& conſil.ix. viſis dicto themate, col.j.circa
princip.& col.iiij.& conſi.ccix.ſtatutis accuratè per-
ſpectis. in princi.& col.ij.circa fi.ij.vol.per nota.in c.
ad hoc,& in cap.de Xenodochiis.de relig.dom.cum
pluribus concordantiis. Panorm.& Canoniſtæ in c.
nulli.de rebus eccleſiæ non alien.& quòd hoſpitalia
parificentur eccleſiis,& gaudeant priuilegiis earum
accumulat plures authoritates Corſetus in Reper-
torio ad Abb.in verbo,eccleſia,latè proſequitur Fe-
linus in cap.de quarta,de præſcrip. Franciſcus Cur-
tius iunior conſil.xx. ſæpenumero animo reuolui,
volu.j. Plenè proſequitur Ludouic. Bologninus in
conſil.xxxiij.incip. Cormaum, & in conſil.xxxvij.
Franciſc. Balbus in tracta. præſcript. in prima parte
quintæ partis principalis, in tertia & quarta colum.
& ibi in apoſtillis: & adde Deci. conſil.cccexlviij.
nume.4. & conſil.liiij.in princip. in quibus locis fir-
mant prædictam concluſionem, dummodo hoſpi-
tale ſit fundatum authoritate epiſcopi vel habentis
4 authoritatem ſiue poteſtatem. † Vnde diſcutien-
dum eſt ex quo non conſtat an huiuſmodi hoſpi-
tale ſit erectum authoritate epiſcopi vel non, quid
præſumendum ſit? Felinus in d.c.de quarta,de præ-
ſcript.pulchrè declarat quando hoſpitale præſuma-
tur fundatum authoritate epiſcopi, & ibi tradit ſi-
gna cognoſcendi hoſpitale publicum vel priuatum,
traditur etiam per docto. in locis ſuprà allegatis &
per Cardin. Zab.in conſil.xj.in fi.incipien.pro enu-
cleatione. Federic.de Senis in conſil.cvj.quem refe-
runt & ſequuntur Lap.Abb.in repetit.ca.de Xeno-
dochiis, de religio.domi.aliâs in tracta.hoſpitalium,
nume.54. Dicit in dubib, niſi conſtet de contrario,
hoſpitale præſumi conſtructum authoritate epi-
ſcopi,quod maxime procedit ſi ipſum hoſpitale ha-
bet faciem & formam eccleſiæ,ſiue annexam eccle-
ſiam vel locum reductum in formam & faciem ec-
cleſiæ. Puta quia in eo adeſt campanile, adſunt al-
taria cum lapide ſacrato, ibi celebrantur diuina of-
ficia quotidie indifferenter, quibuſcunque de po-
pulo foribus ſemper patentibus, ſepeliuntur cor-
pora. & ideo cùm dictum hoſpitale haberet eccle-
ſiam annexam & locum reductum in formam & fa-
ciem eccleſiæ cum ſignis prædictis, & aliis ex qui-
bus per inſpectionem loci comprehendebatur hoſ-
pitale habere locum annexum in faciem,& formam
eccleſiæ,& conſequenter eccleſiam annexam, iudi-
catum fuit hoſpitale conſtructum authoritate Epi-
ſcopi, & ſic eccleſiaſticum, & publicum : & conſe-
quenter dictam alienationem nullam, ſiue locatio-
nem:cùm in eius celebratione non interuenerint ſo-
lennia. Prout ita conſiderat Alexand. in terminis
locationis, in conſilio xvij.viſo inſtrumento, in ij.
colum.in iiij.volu.

Nec † obſtat conſil. Cornel in conſil.ccvj. incip. 5
licet in hac, in j.volu.quia ibi non apparebat hoſpi-
tale conſtructum authoritate Epiſcopi,& propterea
in re obſcura tuendus eſt poſſeſſor, ſed in propoſito
apparebat hoſpitale ex ſignis erectum eſſe authori-
tate Epiſcopi,quæ ſigna concludunt non apparente
de contrario. Vlterius ibi obſtabat præſcriptio, imò
conſtabat ex proceſſu,quòd tempore celebrati con-
tractus dictæ locationis dictum hoſpitale habebat
annexam eccleſiam,& locum reductum in formam,
& faciē eccleſiæ, prout de præſenti. † propter quod 6
tollebatur dubium, de quo per Corneum in conſil.
lvij. incip.in cauſa, in ij.col. in litera F.in iij.volu.vbi
dicit quòd quando petitur reſtitutio in integrum,
quia dicatur eccleſia, vel hoſpitale, vel alius ſimilis
locus læſus, debet probari quòd qualitas illa inter-
uenerit tempore læſionis, & ſic contractus, hoc eſt,
quòd fuerit eccleſia,vel hoſpitale fundatum autho-
ritate Epiſcopi.prout erat in iſto caſu tempore loca-
tionis. de quo tempore erat talis locus reductus in
formam, prout nunc, taliter quòd non apparente
de contrario, iudicatur eccleſiaſticum, & authori-
tate Epiſcopi erectum.

Nec obſtat, quòd hoſpitale fuerit ſolitum conce-
dere in emphyteuſim ſine ſolennitate , propterea
cùm huiuſmodi res fuerint ſolitæ concedi, potue-
runt concedi ſine ſolennitate, vt per Alex.conſil.ix.
incip.viſo themate,& in ſequen.conſi.iij.volu. Cor.
conſi.lxxiiij.incipien.præmitto, in princi.in iiij.volu.
† quia conſuetudine non poteſt introduci quòd ſo- 7
lennitas iuris requiſita in alienatione rei eccleſiaſti-
cæ non interueniat, vt per Ioan.Andr.quem ſequi-
tur Abb.in d.c.nulli.& ibi doct.communiter. Plenè
per domi. Laurentium de Rodulphis, in ſua diſpu-
tatione, quæ incip. Quæſtio Trimembris diſputata
talis eſt.in vj.col.verſic.in contrarium.

Circa ſecundum igitur paſſum , † vel præterea 8
hoc non fuit probatum. Adde de re ſolita concedi,
Matthæ.de Afflictis in conſtit.regni in lib.j.conſtit.
in conſtit.baiulos omnes,in antepenult.col.nume.85.
vbi ex dicto Abba.dicit, quòd ſi in ſecunda conceſ-
ſione ceſſat cauſa quæ fuit in prima, puta prima fuit
ſterilitas, poſtea quando reuerſa eſt ad eccleſiam fa-
cta eſt pretioſa,non poteſt concedi:ſecundò ſine ſo-
lennitate.de veritate tamen iſtius dicti vide omnino
eundem Matthæ. de Afflictis in lib.conſtitu.regni,
in iij. lib. in conſtitu.incipien.conſtitutionem diuæ
memoriæ, nume.67. Et licet verum ſit,quòd res ſo-
lita concedi in emphyteuſim,poſſit concedi ſine ſo-
lennitate,vt in dictis locis, procedit quando eadem-
met res de qua agitur eſt ſolita concedi,ſecus ſi con-
ſtaret alias res eſſe ſolitas concedi, & non illam de
qua ageretur,quia tunc de vno ad aliud tanquam di-
uerſum non fieret illatio.

Nec obſtat † quòd extrauagans Pauli ſecundi 9
dicatur non fuiſſe moribus vtentium recepta, & ſic
non cenſeatur eſſe in vſu,quia dicendum eſt contra-
rium. Primò eſt præcepti cùm prohibendo diſpo-
nat, & ideo cenſeatur neceſſaria. c.quiſquis.verſic.
quod præcipitur.xiiij.q.j.& imponat pœnam,ex quo
ſequitur quòd in dubio præſumitur fuiſſe moribus
recepta: nam quamuis lex quæ non fuit moribus re-
cepta non liget.Aret.conſi.xj.Rom.conſi.cxiij.Alex. 10
conſil.cxxxij.volumi.j.latè Iaſ.in l.rem non nouam.

C.de

C.de iudiciis.Et propterea ſecundum magis commu
nem opinionem,poſsit ſciente, & tollerãte ſuperio-
re per binum actum contrarium , aut eo ignorante
infra decennium abrogari,vt per glo. & doct.in c.j.
de treug.& pac.tamen illud procedit quando mani-
feſtè conſtat , quòd à principio non fuerit moribus
vtentium comprobata, nec deinceps homines ea vſi
fuerint:nam tunc non ligat,& lapſo decennio abro-
gatur.ſed quando ſumus in dubio,& diſputatur,an
à principio fuerit recepta:& an deinceps fuerit vſu
cõprobata,tunc præſertim ſi ſit præceptum,& com-
peſcat rebelles, ex quo ſuperioris iuſſa ſeruare tene-
mur,& qui illã non ſeruat peccat,præſumitur quòd
fuerit moribus recepta,& deinceps obſeruata , quo
fit,vt cũ in caſu de quo ſuprà non conſtaret de con-
trario dictæ extrauagantis non vſu , ſed imò potius
appareret contrarium,cùm impreſſa ſit,& cum aliis
allegata,& in corporis iuris inſerta,quotidiéque pro
eius obſeruantia pronunciet Romana curia : ſequi-
tur,quòd non poteſt dici , quòd moribus vtentium
non fuerit recepta,nec quòd in præteritum non fue
rit obſeruata , & in dubio præſumitur pro viridi
ipſius legis obſeruantia,& qui dicit contrarium de-
bet ipſum allegatum legis non vſum probare : aliàs
debet ſuccumbere.ita ſentit Bart.conſi.ſuo xliij.in-
cip.Iudex communis Tuderti.Secundò,quòd dicta
extrauagans fuerit vſu recepta videatur Iacobinus
de Sancto Georgio in aucten.qui rem,nume.137. C.
de ſacroſanct.eccle. vbi in effectu videtur hoc præ-
ſuppone. & idem declarat Ioannes de Arnonio in
ſingulari ſuo lxvj. & lxxij. & cautela ſua xliij. vbi
ponit cautelam per quam prælatus non obſtante di-
cta Pauli conſtitutione poſsit vltra hoc idem latius
Bertrandus conſilio ſuo clj.volumine primo.

11 Circa ſecundum † dicebatur pro parte illorum
de ſauiis locum eſſe remiſsioni pro rata penſionis,
quia quando ab initio quo conceditur emphyteuſis
aliqua quantitas numerata ſoluitur,& poſtea conſti
tuitur aliqua modica penſio annuatim ſoluenda,po
tius in recognitionem directi dominij,quàm habito
reſpectu ad fructus , & emolumentum quod perci-
pitur ex re emphyteutica , non fit remiſsio per text.
in l.j. C.de iure emphy.vbi ad hoc vt damnum con-
tingens ſpectet ad dominum neceſſarium eſt quòd
ex toto res emphyteutica pereat,& nihil prorſus re-
maneat , aliàs damnum ad emphyteutam pertinet,
& ſic in contractu emphytentico non ſolet fieri re-
miſsio. Ad idem text.in §.quia verò , in auth.de non
alien.aut permut.& in c.potuit.de loca.Prædicta ta-
men non procedunt quando ab initio nulla quan-
titas præſtatur,& conſtituitur annua penſio,& non
modica , vt in propoſito caſu in quo annua penſio,
& quidem magna lib.50. conſtituta fuit. Nam tunc
ſicut in ſimplici locatione , ita in emphyteuſi debet
fieri remiſsio.ita voluit Bart. in l.j. C.de iur.emphy.
cum quo communiter ibi docto.& ibi Iaſ.in vlt.not.
in verſi.aduertendum eſt etiam diligenter. Contra-
rium in caſu de quo agebatur,fuit concluſum:quo-
niam ex deductis in proceſſu conſtabat dictos de
Sauiis ob dictam demolitionem non minus emo-
lumẽtum percipere ex dicta re emphyteutica quàm
prius,nam ex ſola apotheca percipiebant lib.50.an-
nuatim,& domũ vlterius inhabitabãt,& ſic nullum
damnum fuerunt paſsi.& propterea ceſſat remiſsio.

SVMMARIVM.

1 *Habilitatus à iuramento ad effectum agendi,& ex-
cipiendi , an intelligatur etiam abſolutus ad effe-
ctum reſcindendi contractum.*
2 *Abſolutio ſemiplena ex poſt facto repletur.*
3 *Intellectus c.veniens el ij.de teſtib.*
4 *Actus limitatus parit effectum limitatum.*
5 *Abſolutio non debet operari vltra intentionem
abſoluentis.*

CONCLVSIO XIIII.

QVidam † fuit abſolutus ſiue habilitatus à iura- 1
mento appoſito in contractu ad effectum agẽ-
di,& excipiendi , & ſic quantum ad hoc , vt poſsit
docere de vſura, vel alia qualitate per quam merea-
tur abſolui à iuramento , non autem fuit abſolutus
ad effectum reſcindendi contractum iuratum , per
quod iuramentum appoſitum in contractu fuit ius
quæſitum parti,vtputa per auth. ſacramenta pube-
rum.Fuit dubitatum vtrum ſi probat de illa qualita-
te indigeat ſecũda abſolutione,an verò ſufficiat pri
ma abſolutio , ad hoc vt poſsit venire poſtea contra
contractum, in quo dubio pro parte negatiua quòd
non opus eſſet alia abſolutione, ſed prima ſufficeret
allegabatur Pau.de Caſt.in conſi.ccxis.inci.in Chri-
ſti,&c.circa primum quæſitum,in vlt.col.in aliis co
dicibus eſt conſi.ccxvj.ſed in lib.meo.eſt conſ.cclix.
in ij.parte, †dicens ſingulariter quòd per dictam re- 2
laxationem iuramenti ad effectum agendi licet à
principio talis abſolutio non ſit plena,tamẽ ex poſt
facto ex probationibus factis vocata parte repletur.
Nec eſt neceſſe iterum abſolutionem petere , & ſuf-
ficere debet prima , vt licet conceſſa fuerit ad finem
agendi proficiat ad finem obtinendi, nec ſit neceſſe
de nouo ſuperfluo petere,mouetur , quia ſi per rela-
xationem iuramenti fuit ſibi data licentia vt agat,
videtur etiam data vt peragat parte tamen vocata
in peragendo.l.qui procuratorem dat. ff.de procur.
In ſimili dicit in honorum poſſeſsione ſecundum ta-
bulas.petita per hæredem ſcriptum ſub conditione,
quia licet nunc non tribuat ius ſed nudam tantum
facti adminiſtrationem.l.ſiquis inſtituatur.ff.de hæ-
re.inſtit.exiſtente tamen , vel deficiente conditione
tribuitur plenius ius, nec eſt neceſſe iterum bono-
rum poſſeſsionem petere. l.iij. §. ſed & ſi ſub condi-
tio.& ibi nota.ff.de bono.poſſeſsio.ſecundum tab.

†Nec obſtat c. veniens. el ij. de teſtibus , quia lo- 3
quitur in probatione ad effectum agendi ſummariè
facta. bene requiritur plenior ad finem obtinendi.
vnde pariter fieret hîc & eodem modo fieret ſecun-
da vice ſicut fuit facta prima, cùm conſiſtat in facto
ſolius abſoluentis,& ſic ſecunda fieret ſuperfluo:&
hanc partem tenuerunt domini de regno deciſi.
cccxxij.incip.dominus Cicchus in vj.col.num.5. Nec
obſtat.in antiquis deciſi. & idem Matth.de Afflictis
in conſtit.regni.lib.ij.in rub.obſcuritatem, in fi.col.
à charte in lib.meo.lx.& lxj.

Partem verò affirmatiuam quòd neceſſe ſit iterũ
abſolutionem petere.& quòd nõ ſufficiat prima ab-
ſolutio.tenere tutius eſſe dixit Feli.in c.j.de iniur.
in penult.col.& in c.debitores,in iij.& iiij. q.eo. tit.
qui tenet contra Pau.de Caſtro , † quia actus limi- 4

tatus parit effectum limitatum.l.in agris.ff.de acqui.
5 rerum dom.†Et actus abſolutionis non debet ope-
rari vltra intentionem abſoluentis.l.non omnis.ff.ſi
cert.pet. Nam relaxato vno iuraméto petitur abſolu-
tio alterius iuramenti, & perſona prius eſt habilitā-
da quàm actio cumulāda. Ideo cùm iſto caſu iſte re-
maneat abſolutus ſolum ab iſto capite, ſcilicet in
quo iuramentum obſtabat ne ageret, videtur adhuc
ligatus ex alio capite, ſcilicet obſeruantiæ cōtractus,
& pro hac parte tanquam tutiori fuit concluſum.

Adde & omnino vide Aymonem in cōſi.vij.nu.7.

SVMMARIVM.

1 *Appellari an poſsit à ſententia lata per iudicem in cauſa reductionis ad arbitrium boni viri confirmatoriæ laudi.*

CONCLVSIO XV.

1 DVbitatum fuit: † An à ſententia lata per iudicem in cauſa reductionis ad arbitrium boni viri confirmatoria laudi poſsit appellari. variæ fuerunt in hoc articulo hincinde opiniones. Partem affirmatiuam quòd poſsit appellari, tenuerunt Iaco. But.in l.ſi ſocietatem.§.arbitrorum.ff.pro ſoc.Inno. in c.innotuit,de arbit. Bal.in l.j. C. ne lic.ter.prouo. & in l.j.in iij.col. C.de his quæ pœnæ nomine, & in c.fin.in fi.quo temp. mil. in vſ. feud. & in l. tale pactum.§.qui prouocauit. ff. de pact.& in l. fi.x.col. C. de contr.emp.& in c.præſentata,de teſtibus. Ant.de But.in c.Quintauallis.in xxiij.differentia, de iureiu. Idem Io. de Imo. ibi verſ. an autem à ſententia, dicens quòd ita etiam Pet. de Anch. in diſputatione ſua incip.cum C.laicus. Idem Pau.de Caſtr. in l.j. ff. de leg.ij. & idem ibi Alex.de Imo.& in conſi.cvij in iij.vol.& Ioan.de Imo.in c.j.de conſtit.& in l.publicorum.ff.de pub.iudic.Lud.de Roma.in l.arbitro.ff. qui ſatiſ.cog.& in conſi.cclxi.Idem Raph.Cum.in d. l.j.de leg.ij idem firmat D. Vitalis in clauſulis ſuis chart.clxix.Idem tenet Bapt. de S. Blaxio in tract.de arbitr.in q.xcix. Idem videtur tenere Pau.de Caſtr. in conſi.xxij.incipi.circa primum.

Partem verò negatiuam quòd non poſsit appellari tenuit Io.And.in add. Specu. in tit. de app. §. in quibus. verſ.quid ſi conueniat.vbi refert D. Ruſticanum diſputaſſe hanc quæſtionem. & concluſit quòd non liceat appellare. Idem tenuit Sali. in l.maioribus.C.de app.& in l.cum antea. C. de arbit.& in d. §. arbitrorum. vbi dicit de facto ſe ita conſuluiſſe. Idem Bar.in d. l.j. de leg. ij. dicens hanc partem firmaſſe Inno.in c.præſenti,de reſcrip.Idem Ang.in d. l.arbitro.idem Abb. in c. Quintauallis, de iureiur. Car.Florent.in c.expoſita,de arbitris. & idem Ioan. Pet.de Ferrariis in ſua practica Papienſi in forma libelli quo agitur ad pœnam ex compromiſſo, ſuper verbo, nec reductio, in fi. vbi dicit quòd iſta opinio ſibi magis placet. Adde Franc. Aret. in l.properandum.§.ſin autem.C.de iudic. & Guid.pap. in deciſi. cccxxxvj.nu.lxxxiij.fol.clxxxiij.

Adde quòd iſtam partem conſulendo firmat Maria.Soz.iun. conſi. xv. duplex. nu.5. cum ſeq. volu.j. Lanfranc.de Oriano in tract. de arbit.in iij.parte. q. xxij.dicit poſt longam diſcuſsionem quòd non peccaret in Spiritū ſanctum ille qui tenet vnam vel alteram opinionem. tandem fuit concluſum partem affirmatiuam quòd poſsit appellari, eſſe magis communem & veriorem opinionem, & magis tutam, cùm faueat appellationi, quæ in dubio & regulariter in qualibet cauſa conceditur niſi expreſsè inueniatur prohibita glo. no. in l. qui reſtituere. ff.de rei vend.vbi Ang. & iſtam partem eſſe magis veram & communem atteſtatur Matth.de Afflict.in conſtitutionibus regni in rub. appellationum tempora, in xj.col.in glo.fin.ij.libr.à char.lxij. vbi dicit vidiſſe in pleno conſilio regio per valentiſsimos Doctores fuiſſe determinatum quòd non obſtante appellatione à ſententia boni viri præſtita ſatiſdatione in caſu retractationis, quòd fiat executio ſententiæ boni viri & procedatur in cauſa appellationis, & hoc quando apparet quòd ſententia boni viri parum lædit, & ideò vidiſſe quòd magna curia quando appellatur ab eius ſententia lata, vt à bono viro, non admittit niſi ſi & inquantum licet poſsit admittere, ſi & inquantum.

Adde Lanfrancum de Oriano in c.quoniam contra, de probat. in verbo interlocutoriæ & appellationes, verſi.xv.fallit colum.xxxv.à char. in lib.meo. xc.ſequitur opin.Bal. quòd poſsit appellari ſi in appellatione exprimatur qualitas & quantitas læſionis, aliàs non valeat appellatio, ſubdens quòd ille qui vult appellare vt inſerat in appellatione qualitatem & quantitatem læſionis aliàs ſuccumbet, dicens quòd ita ſenſit de practica ſeruari, & meritò, quia per opin.Bal.opin.reducuntur ad concordiam. videas, quia plenè examinat ibi articulum.

Adde pro reſolutione eorū quæ dicta ſunt in iſta xv.quæſtione modernos in tract. de compromiſsis in x.quæſtione.nu. 19. vſque ad finem, vbi latiſsimè examinant iſtum articulum, & ponunt diſtinctionem, videas omnino ſi caſus occurret.

SVMMARIVM.

1 *Locatori ſufficit ad probandum poſſeſsionem non eſſe laboratam iuxta conuenta, producere inſtrumentum locationis, & tēpus laboraturæ eſſe lapſum.*
2 *Iudex non debet ferre ſententiam contra contumacem, niſi ſibi conſtet de meritis cauſæ ſaltem vnius partis.*
3 *Verba arbitrio boni viri, qualiter intelliguntur.*
4 *Fideiuſſor promittens certum quid ſub certa pœna, non tenetur ad aliud intereſſe.*
5 *Fideiuſsionis effectus non extenditur vltra verba ipſius, & ſonum eorum.*
6 *Obligatio an per appoſitionem pœnæ nouetur.*
7 *Pœna in dubio videtur adiecta loco intereſſe.*

CONCLVSIO XVI.

IVdicatum fuit ad inſtantiam Ser Darij de Bononia contra eius colonos: primò, quia fuerunt contumaces: ſecundò, quia intentio ſer Darij fuit ſatis ſufficienter probata per inſtrumentum locationis
vltra teſtes examinatos. †Nam de iure communi lo- 1
catori ſufficit ad probandum poſſeſsionem non eſſe laboratam iuxta conuenta, producere inſtrumentū locationis, & tempus laboraturæ eſſe lapſum. Alex.in conſi.lxxviij.incip.viſis nonnullis dubitationibus.in iiij. vol. faciunt nota. per Bartolum in l. in illa. ff. de verb.oblig.vbi concludit, quòd licet aliàs teneatur probare negatiuam, quæ eſt cauſa ſuæ intentionis agendo,

agendo,vel excipiendo. tamen non procedit quan-
do aliquis negat aliquem feciſſe id ad quod ipſi te-
nebatur,quoniam probato quòd ſibi debeatur, ha-
2 bet intentionem fundatam.†Et propterea in iſto ca-
ſu non obſtabat,quod no. Abb.in c.dudum,de elec.
in ij.col.vbi dicit, quòd iudex non debet ferre ſen-
tentiam contra contumacem, niſi ſibi conſtet de
meritis cauſæ ſaltem vnius partis,ſi alia pars eſt con
tumax,ſiquidem in dicto caſu probatum fuit de me-
ritis cauſæ vnius partis, ſcilicet ſer Darij actoris vl-
3 tra contumaciam. †Reſpectu verò fideiuſſoris pro-
mittentis, quòd conductores laborabunt poſſeſsio-
nem arbitrio boni viri fuit dubitatum.Et primò di-
cebatur fideiuſſorem teneri, quia illa verba arbitrio
boni viri, intelliguntur ſecundum diſpoſitionem
ſtatutorum. Alex.in terminis.in d.conſi.lxxviij.in fi.
iiij. vol. Ex quibus infertur fideiuſſorem teneri ad
regalia,& alia ad quæ tenebatur principalis, atten-
to maximè, quia etiam totum iudicium cum ipſo fi-
deiuſſore proceſsit.vt conſtabat ex actis.

In contrarium dicebatur fideiuſſorem non tene-
4 ri.Primò,quoniam non ſimpliciter promiſit,† ſed
promiſit certum quid,ſub certa pœna,quo caſu nõ
videtur teneri ad aliquam. & ad aliquid intereſſe.l.
centum capuę.ff.de eo quod cert.loco.l.quæro,cum
glo. ff. locat. ſiquidem fideiuſſor obligando ſe ſub
certa pœna videtur recedere à pœna, & prouiſione
ſtatuti. Bar.in l.& habet.§.cum quis. ff. de precario.
Bal.in l.fi.C.de pact.conuent.docto. poſt glo. in l.ij.
5 C.de iure emphyteu.†Et ratio eſt:quia effectus fide-
iuſsionis non extenditur vltra verba ipſius, & ſo-
num eorum. l. ſi fideiuſſor. C. de fideiuſſoribus. &
propterea non videbatur iſte fideiuſſor teneri ad
pœnam ſtatutorum,neque ad alia, & dato quòd fi-
deiuſſor promiſerit, quòd laboratores non diſce-
dent à comitatu.Hoc nihil releuat:quia non conſta-
bat in proceſſu, quòd ipſi deſeruerint fundum, vel
non:& ideò ſuper hoc non inſtatur.

Non obſtat ſtatutum, quo cauetur, quòd ſtetur
iuramento locatoris, quia probatio ſtatuti eſt priui-
legiata,& ſic non habet locum contra eum qui obli-
gatur ex facto alieno. doct. in l. ſi quando. C. vnde
vi. inferentes ad ſtatutum, quòd villa pro damno
dato teneatur. Item cùm verba fideiuſsionis non
egrediantur ſonum eorum, & promiſsio fide-
iuſſoris ſolùm ſit circa laboraturam, propterea non
tenetur fideiuſſor ad regalia, quæ in effectu diffe-
runt. Vnde diſcuſsis præmiſsis fuit terminatum fi-
deiuſſorem teneri ad intereſſe paſſum per ſer Da-
rium iuxta liquidationem fiendam, cùm illud pro
illius parte fuerit petitum, cùm ex promiſsione,
quòd laborabunt arbitrio boni viri poſt moram ſuc-
ceſſerit obligatio ad intereſſe.l.ſtipulationes non di-
6 uiduntur,verſi.Celſus de verb.obliga. †Ex promiſ-
ſione verò pœnæ facta per fideiuſſorem oritur alia
actio ad pœnam: & per vnam non nouatur altera.
declarant plenè doct.in l.ſi ita ſtipulatus,in verſ. ſi ita
ſtipulatur,de verb.oblig.Et in huiuſmodi remediis,
ſeu actionibus in propoſito eſt electio actoris.Bar.in
l.cum proponas, & in l.vbi pactum, in iij.col. C.de
tranſac. Ergo fuit in electione ſer Darij agere ad in-
7 tereſſe,vel ad pœnam,†quia in dubio pœna videtur
adiecta loco intereſſe.Ioan.And.in regul.bona fides,
in Mercurial.ad fi. Alex.in conſ.lxvj.ij.vol.

SVMMARIVM.

1 *Appellari an poſsit à ſententia lata in poſſeſſorio,
per totum.*
2 *Cauſa poſſeſſorij an ſit magni, vel modici præiu-
dicij.*
3 *Sententia lata ſuper poſſeſſorio an ſit diffinitiua,vel
interlocutoria.*
4 *Cauſa poſſeſſorij eſt ſummariè agitanda.*
5 *Intellectus ad l.j.C.ſi de momen.poſſeſſ.*
6 *Conſtitutio Marchiæ Anchonitanæ prohibens ap-
pellari poſſe à poſſeſſorio quomodo procedat.*

CONCLVSIO XVII.

QVæſitum fuit, †an à ſententia lata in poſſeſſo- 1
rio poſsit appellari: concluſum fuit clarũ eſſe,
quòd de iure canonico poteſt appellari.clem.j. & ibi
Car.in j. opp. de ſeq. poſſe.& propriet. & gloſ. in c.
cum ad ſedem,de reſtit. ſpoliat. Bal. in conſi. cxxvj.
iij.volu.& conſi.cxxxviij.& in iiij.volu.conſil.xciiij.
Fed.de Senis in conſi.lxxvij.& doct.in d.cle.j. Spec.
& Ioannes And.in addi.in titu. de appella. §.ij.verſi.
vj. & iſta opinio communiter tenetur, vt dicit Abb.
in d.c.ad ſedem,& ibi per alios doct. Domini de re-
gno cclxix.incip. iudices. Idem tenet Archi.ij.q.vj.
c.ſunt quorum,ratio maximè, quia de iure canoni-
cu à quocunque grauamine illato,ſiue in iudicio,ſi-
ue extra iudicium poteſt appellari, vt in c. ſuper eo,
de appella. De iure vero ciuili communis eſt conclu-
ſio,quòd à ſententia lata in poſſeſſorio, non poteſt
appellari.l.j.& ibi Cy.Bar.Bal. Ang.& alij doct.C. ſi
de moment.poſſeſ. fuerit appella. Spec. de app. §.in
quibus.ver.vj.non appellatur. & de libel. concep. §.
nunc videndum.ver.xxvj.Bar.in l.ij.de app.recip. in
ij.col.verſi.quæro, vſque ad verſic. redeo ad mate-
riam.Deci.in conſi.xxviij.per tot.Bart. in l.j. ff. & C.
de interd.Sali.Ange.de Aret.inſt.de act. §. item Ser-
uiana,in v.col.Cor.in conſ.cxc.in j.vol.in litera c.& f.
Sed iſta communis concluſio, quòd de iure ciuili
à ſententia lata in poſſeſſorio non poſsit appellari,
redditur dubitabilis: nam fundatur principaliter
duabus rationibus. Prima ratio,quia iudicium poſ-
ſeſſorium eſt modici præiudicij: Secunda ratio,quia
ſententia in poſſeſſorio eſt interlocutoria, à qua de
iure ciuili non appellatur.l.ante ſententiam.C.quo-
rum app. non recip. †Sed prima ratio quòd poſ- 2
ſeſsio ſit leuis præiudicij tollitur,quia poſſeſsio mul
ta commoda parat, ex quibus colligitur eſſe magni
præiudicij,quæ refert Ioan.Rip. in c. ſæpe. in ij.col.
num.3.extrà de reſtitu.ſpol.vbi dicit,quòd iſta ratio
per text.in d. c. ſæpe. non videtur vera, & per com-
moda poſſeſsionis relata ibi per eum vltra prædi-
cta, & quòd poſſeſſorium ſit magni, & non leuis
præiudicij,tenuit Franciſc.de Cur. in repet.l.admo-
nendi.col.lxxj.à char.xvij.in lib.meo.nu.270. & 271.
verſic. quærit circa iſtam vltimam quæſt. Bart. quæ
cauſæ dicantur magnæ, vbi damnat rationem di-
centium, quòd à ſententia poſſeſſorij non poteſt
appellari ex eo,quia cauſa meri poſſeſſorij eſt mo-
dici præiudicij, dicens, quòd talis opi. quòd ſit mo-
dici præiudicij ſemper fuit viſa ſibi erronea, & ma-
lè intellecta. quinimò quòd poſſeſsio eſt maximi
præiudicij, & vltra prædicta, ipſa experientia hoc
docet,& tenet Alex.in conſi.cxxxix. nu.16. volu.vj.
†Secunda

3 † Secunda ratio non eſt bona, quoniam ſententia la-
ta ſuper poſſeſſorio eſt diffinitiua, cùm in ea offe-
ratur libellus, & lis conteſtetur, vt in l.j.& ij. ff. vti
4 poſſ.& in §.hodie.inſti. de interd. †Verum tamen eſt
quòd cauſa poſſeſſorij debet agitari ſummariè, tex.
in l.momentaneç.C.vnde vi.gl.eſt in l.j.ff.quor.lega.
ratio prima fuit, quia grauamen reparatur in petito-
rio, vt in l.qui petitorio.ff.de rei vend. ita dicit Lan-
fran.de Oria.in c.quoniam contra.de probat.in ver-
bo, interlocutoriæ & appellationes. nu. 102. & 103. à
carte in lib.meo.xcj.& ideò Ioannes Ripa in d.c.ſæ-
pe, dicit poſito enim quòd eſſet interlocutoria,
quod non concedit, tamen propter difficultatem
probandi dominium eſt apta parere præiudicium
irreparabile per diffinitiuam in petitorio. Et ideo de-
beret etiam poſſe appellari de iure ciuili, vt dicitur
in d.l.ante ſententiam: & propterea Ioannes Ripa
in d.c.ſæpe, dicit iſtam opi. fortè contra communem
eſſe veriorem. quam veriorem dixit Panor. in c.cum
ad ſedem, in vltima char.& ita conſuluit in conſi.lv.
in cauſa quæ vertitur ad præſens.ij.lib.& idem Ang.
in conſi.cvij. col. fi.incip. dicta conſtitutio.ita etiam
tenuit Bart. in l.ij.ff.de appell.recip.
5 † Ad text.in d.l.j.C.ſi de moment.poſ.fuerit.app.
reſpondetur quòd ſententia habet effectum: quia nó
differtur executio, tamen recipitur app.& iſtam opi-
nionem ſequitur Alberic.de Roſat.in d.l.vnica. vbi
dicit, imò rectè intuenti illa lex non inhibet appel-
lationem, ſed videtur concedere.& eandem opin.ſe-
quuti ſunt Domini de regno in d.deciſ.cclxix. incip.
iudices inferiores. idem Matth.de Afflictis in tit.de
probat. in appellationibus in rubrica iuriſperito-
rum in iij.col.verſi.xcj.limita.in ij.lib.conſtit. regni à
carte in lib.meo lxix.& Nic.Ant.Grauatius in annot.
ad Praxim Octaui. Veſtr. lib. vij. cap. iij.nu. 38. vbi
hanc eſſe magis communem opinionem teſtatur. Et
ita fuit obſeruatum, & iſta eſt tutior pars: quia per
eam nó tollitur appellatio & ſic defenſio, & interim
nó retardatur executio & maximè, quia iſto caſu nó
inuenitur lex quæ expreſsè prohibeat appellationé.

Retenta tamen communi concluſione quòd à
ſententia lata in mero poſſeſſorio de iure ciuili non
poſsit appellari, patitur multas limitationes, de qui-
bus per Firmanum in ſuo repertorio, ver.app.à ſen-
tentia poſſeſſorij, verſi.primo & de quibus per Soz.
in ſuo tract.fall.reg.xviij.in verſi.app.& per Deci.in
d.conſi.xxviij.& per Lanfranc.in allegato loco & ibi
in apoſtillis & de quibus per Iaſ.in l.j.C.de bo.poſſ.
ſecundum tab. Et ex prædictis etiam colligitur vna
limitatio, quòd de iure ciuili quoad effectum ſuſpen-
ſiuum non admittitur appellatio: ſecus quoad effe-
ctum deuolutiuum. Et prædicta niſi per ſtatutum
eſſet depoſitum ſimpliciter quòd in cauſa poſſeſſo-
rij non poſsit appellari, quia tunc cùm ſtatutum con
tineat iuris iam conceſsi extenſionem, intelligere-
tur præcisè prohibere appellationem etiam in caſi-
bus de iure permiſsis ne aliàs reddatur ſuperfluum,
ita nota.Bald.in l.ij.C.de app.ſequitur Aret.in conſi.
cv.in præſenti dubitatione.in fi. Quod facit ad con
ſtitutionem Marchiæ Anchonitanæ, per quam pro-
hibetur appellari in cauſa poſſeſſorij, ita Antonius
de Fano in tractatu de pigno. in octaua parte prin-
cipali in prima parte, in prima colum. à carte lxij.
in lib.meo.nu.3.

SVMMARIVM.

1 *Tutor, procurator, prelatus commendatarius, ſi contra eos excipitur non eſſe tales, quando hoc probare debeant.*

2 *Libellus qualiter formandus ſit per excipientem contra aliquem non eſſe prelatum.*

3 *Qualitas aliqua quoties eſt fundamentum excipientis reſpectu habilitatis vel inhabilitatis perſonæ negatæ, debet de illa qualitate conſtare.*

CONCLVSIO XVIII.

QVæſitum fuit. † An ſi aliquis nomine alieno 1
& non ſuo nomine agat, puta tutor pro pupil-
lo, procurator pro domino, prælatus pro eccleſia,
commendatarius & ſimiles, & negatur quòd ipſe
non eſt tutor, vel quòd nó eſt procurator, vel quòd
non eſt prælatus illius eccleſiæ, cuius nomine agit:
vtrum ante litem conteſtatam debeat hoc probari,
dicebatur quòd iſti agentes vt tales debent proba-
re ante litem conteſtatam ſi negetur quòd ſint tales
vt ſe aſſerunt, vt in l.ij. C. ſi tut.vel curat.interu.l.ij.
& l.licet. C.de procur. facit id quod dicit in Spec.in
tit.de actore.§.j.ſed pone quidam dicens, & in verſi.
item etiam obſtante prælato, vbi refert vj.opi.vtrum
prælatus poſsit agere ſine conſenſu capituli, & in
iij. oppoſitione refert quòd prælatus æquiparatur
adminiſtratori & tutori, & ſic videtur agere alieno
nomine, & per conſequens debet probari ante litem
conteſtatam quòd eſt prælatus eccleſiæ, ſi opponi-
tur quòd non eſt prælatus, nec in poſſeſsione præla-
turæ, & hoc expreſsè firmat Specu.in d.verſ.ſed po-
ne quidam dicens. & Bal. in l.non vtiliter. C. de eo
qui pro tut.neg.geſsit. †adde Celſum in repertorio 2
ad Felinum, in verbo, exceptio tu non es prælatus,
vbi dicit quòd cautus ſit qui format libellum ſine
exceptionem, vt dicat non es prælatus neque in poſ-
ſeſsione prælaturæ, quia ſi diceret ſolum tu non es
prelatus, talis exceptio non impedit litis ingreſſum.
Facit quia quotieſcunque aliqua qualitas eſt fun-
damentum excipientis reſpectu habilitatis vel inha-
bilitatis perſonæ negatæ, debet de illa inhabilitate
prius conſtare, vt not.in l.ſi quæramus, quæ eſt quin-
ta in ordine.ff.de teſta. no.glo.in l. ij. C. de edi. diui
Adria.toll.Bal.in l.id quod pauperibus. iij.col. verſi.
venio ad quartum.C.de epiſc. & cleri. ſicut eſt ſi ne-
getur qualitas. fundans iuriſdictionem ſecundum
vnam opi.debet ante omnia de illa qualitate conſta-
re ſi negetur, de quo in l. ex quacunque. ff.de in ius
voc.vt eant.& per Inno.in c.ſuper his, de reſcript.&
Bal.in l.ſi quis ex aliena.ff.de iudi.& ibi concor.ideo
Ioan.And.in c.j.de conceſ.præben.lib.vj. in nouella
dixit, quòd quando poſſeſsio prælati agentis nomi-
ne eccleſiæ eſt recens, debet probare de titulo ad
effectum vt poſsit agere ante litem conteſtatam, ſe-
cus ſi eſt in poſſeſsione antiqua eccleſiæ, niſi eſſet
quæſtio de titulo ipſius prælati, quia tunc ſatis eſt
probare de titulo ad dictum effectum vt poſsit age-
re, idem tenet Abb.Sicu.in c.nihil, vlt.col.de elec. Et
ita pronunciari in ſacro conſi.in contradictorio iu-
dicio atteſtatur vidiſſe Matt. de Affli.in lib.ij. conſti.
regni.à car.in li.meo.xxxviij.in rub.exceptiones, ſub
ri.de non retardata litis conteſtatæ exceptionis ob-
iect.in ij.col.verſ.ſed quæro vtrum ſi aliquis nomine
alieno

alieno & non ſuo nu. 3. & 4. Adde pro veritate huius quæſtionis. D. io. de Amicis de Venafro in conſi. xxiij. incip. exceptionis peremptoriæ.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia an pro ſe retinere poſsit emphyteuſim ad ſe reuerſam propter lineam finitam.*
2 *In conflictu opinionum illa magis amplectanda eſt, qua fauet eccleſiæ.*

CONCLVSIO XIX.

1 DVbitatum fuit. † An ſi res emphyteutica deuoluatur ad eccleſiam propter lineam finitam, poſsit eccleſia illam pro ſe retinere & non admittere agnatos petentes renouationē, in quo dubio conclusum fuit cõmunem eſſe opinionem quòd quando eccleſia non volt alteri concedere ſed pro ſe retinere quòd poſsit, ſi autem vellet alteri locare quòd tunc agnati admittãtur ad renouationem. Iſtam partem tenuit Imo. in c. pen. de loc. Abb. in c. bonæ, de poſtula. prælat. Aret. in l. ſi mihi & Titio. ff. de verbo. oblig. Calcaneus conſi. viij. col. xvij. nu. 45. Io. de Ripa in l. j. ff. de priuil. cred. Staphilens in tract. de lit. grat. prouiſ. fol. lxxix. Lud. Goz. conſi. clxxvj. & xxxix. iiij. col. nu. 21. Curt. Senior in conſi. xlviij ſuper controuerſia, in iij. col. Imo. in d. c. bonæ, reprobata opi. Decij in conſi. cxxxj. j. vol. in iiij. col. & in conſ. cccxxviij. in caſu propoſito in ij. vol. & Io. Ripa & Gozadin. in d. locis reſpondent ad rationem Decij allegatam in cõtrarium, ad quos remitto breuitatis gratia: & iſta
2 pars eò magis placuit † quia in conflictu opi. illa magis eſt amplectãda quæ fauet eccleſiæ. c. fi. de re iudi. l. ſi pars iudicantis. ff. de re iudic. & etiam quia ſicuti eccleſia non poſſet agnatos nõ comprehenſos in inueſtitura cogere ad accipiendum inueſtituram, pariter & ipſa non debet cogi ad renouandum quando volt pro ſe retinere vt æqualitas ſeruetur.

Adde, quòd iſtam opinionem, quòd eccleſia poſſit pro ſe retinere: tenet Millus in ſuo repertorio, ſuper verbo emphyteuſi. nu. 13. vſque ad nu. 14. Adde pro veritate Carol. Rui. conſi. clj. nu. 20. cum ſeq. in j. vol. & conſi. clv. in fi. eod. volu. vbi videtur tenere contrarium. ſed idem Rui. in conſi. clij. nu. 1. 2. & 3. cum ſeq. in v. vol. tenet contrarium.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſor bonæfidei an condemnari debeat in fructibus perceptis poſt litem motam.*
2 *Bonæfidei poſſeſſor an poſt litem conteſtatam conſtituatur in mala fide.*

CONCLVSIO XX.

1 QVærebatur, † an bonæ fidei poſſeſſor deberet condemnari in fructibus perceptis poſt litem motam. Concluſum fuit, quòd ſic, per tex. in l. ſed & ſi lege. §. ſi ante litem cõteſtatam. ff. de pet. hære. vbi dicitur, quòd poſt litem conteſtatam incipiunt fieri malæ fidei poſſeſſores, & quòd poſt motam controuerſiam omnes poſſeſſores fiunt pares, & ibi Ang. &
2 Pan. de Caſt. dicunt, † quòd bonæ fidei poſſeſſor etiã cum titulo poſt litem conteſtatam conſtituitur in mala fide, an verò per ſolam motionem controuerſiæ conſtituatur in mala fide maius eſt dubium, & prædicta. quòd poſt litem conteſtatam conſtituatur in mala fide poſſeſſor bonæ fidei cum titulo procedunt tam in vniuerſali, quàm in ſingulari.

SVMMARIVM.

1 *Procurator ad lites & cauſas an poſsit petere compromiſſum vigore ſtatuti. & nu. 2. cum ſeq. vſque ad nu. 9.*
2 *Procuratoris in generali mandato venit omne illud ad quod dominus poſſet compelli.*
3 *Aduerſarij conditio per interuentum procuratoris deterior fieri non debet.*
4 *Compromiſſum eſt de proceſſu.*
5 *Curator datus hæreditati iacenti, poteſt facere compromiſſum neceſſarium ex forma ſtatuti. & nu. 12.*
6 *Limitata cauſa, limitatum producit effectum.*
7 *Mandatum eſt diligenter obſeruandum.*
8 *Mandati qualitas attenditur.*
9 *Compromiſſum an fieri poſsit ſuper re alienari prohibita.*
10 *Minor de re ſua immobili et iam cum tutore diſponere non poteſt ſine cauſa cognitione, & decreti interpoſitione.*
11 *Minor compellitur à ſtatuto ad compromittendum.*
13 *Differentia an fiat compromiſſum voluntariè, an verò neceſſariò.*
14 *Ex ſententia compromiſsi agitur de euictione, quando arbitri ſunt electi ex neceſsitate ſtatuti.*
15 *Prælatus ſolus an ſuper re immobili poſsit facere compromiſſum.*
16 *Diſpoſitio l. j. C. de arbit. quod non appelletur, procedit in voluntario, ſecus in neceſſario electo ex vi ſtatuti.*
17 *Actus qui fiunt ex neceſsitate ſtatuti, non regulantur ſecundum ea quæ fiunt voluntariè per partes.*
18 *Præmium debitum capienti bannitum, non datur officiali capienti ex neceſsitate ſtatuti.*
19 *Actus ex neceſsitate factus non comprehenditur ſub lege prohibente eum fieri.*
20 *Statutum prohibens alienationem, locum non habet vbi quis ex neceſsitate laudi cogitur.*
21 *Bannitus an gaudeat beneficio ſtatuti de compromiſsis.*
22 *Bannitus qui perdit beneficium ſtatuti ciuitatis, non perdit illud quod concernit publicum intereſſe, & publicam vtilitatem.*
23 *Bannitus bannitum capiens an gaudeat beneficio ſtatuti dantis premium capienti.*

CONCLVSIO XXI.

QVidam de Paſiis de Bononia mouit quæſtionem contra alterum eius conſobrinum, ſuper certa domo. Dictus conſobrinus, reus conuentus per procuratorem cõparuit, & excepit cauſam eſſe cõpromittendam ſtãte ſtatuto, quo cauebatur inter coniũctos cauſam cõpromitti debere, & iuſtificauit eſſe de perſonis comprehenſis in ſtatuto: actor verò opponebat

opponebat nou eſſe locum compromiſſo, primò,
quia procurator rei conuenti non habebat manda-
tum ſufficieus ad petendum compromiſſum ex eo,
quia erat ſolum procurator ad agendum, & ad lites
& cauſas. Secundò, quia iudicium erat ſuper re pro-
hibita alienari de qua non fit compromiſſum. Ter-
tiò, quia reus conuentus petens compromiſſum erat
bannitus, & propterea non gauder beneficio ſtatu-
ti. Quærebatur an locus eſſet dicto compromiſſo.
1 † Circa primum Iaſ. tangit iſtum articulum in l.
tranſactionis. C. de tranſact. in j. colum. & concludit
quòd talis procurator poteſt compelli ad compro-
mittendum ex forma ſtatuti, & quòd tale compro-
miſſum, & procurator poteſt illud facere, quia cen-
ſetur habere mandatum ad omnia neceſſaria conſe-
quentia. l. ad rem mobilem. l. ad legatum. ff. de procu.
2 † Item quia in generali mandato procuratoris venit
omne illud ad quod dominus de iure vel de conſue-
tudine poſſet cōpelli. Bal. & Ang. in l. bene à Zenone.
3 C. de quad. præſcrip. † Item quia per interuentum
procuratoris non debet fieri deterior conditio ad-
uerſarij. l. ij. §. deſendi. ff. ex qui. cau. in poſ. ea. Nam
aliàs diſpoſitio ſtatuti eluderetur, ſi comparēdo per
procuratorem non poſſet procurator cogi ad com-
4 promiſſum. † Præterea vt dicit Deci. in d. l. tranſactio-
nis, compromittere eſt de proceſſu, vt per Bal. in l. ſi
iudex. in ſi. ff. de his qui ſunt ſui vel alie. iur. ergo vi-
detur, quòd qui habet mādatum ad proceſſum poſ-
ſit compromittere, & hoc ſaltem in compromiſſo
5 neceſſario, † vt videmus in curatore dato hæreditati
iacenti, qui poteſt facere compromiſſum neceſſa-
rium ex forma ſtatuti. tradit Deci. in conſi. xxij. & in
l. pactum curatoris. C. de pact.

Contrarium tenuit Deci. in d. l. tranſactionis, ex
ratione quia procurator conſtitutus ad lites, vide-
tur habere limitatam poteſtatem ad proſequendum
6 litem. † & limitata cauſa limitatum producit effectū.
7 l. in agris. ff. de acq. rer. do. † & mandatum diligenter
debet obſeruari. l. diligenter. ff. mand. & non ſolum
8 mandatum, † ſed qualitas mādati etiam attenditur.
not. in l. procurator ad vnam ſpeciem. C. de procur.
quæ ratio pariter videtur militare in compromiſſo
neceſſario, quoniam procurator habet limitatam po
teſtatem ad litigandum, & compromiſſum tollit li
tem, & videtur alterius ſpeciei, & licet à ſtatuto cō-
promiſſum requiratur illud, eſt reſpectu domini, &
non apparet quòd dominus voluerit talem poteſta-
tem procuratoribus tribuere, quia verba materiæ
dati non conueniūt, potuit enim dominus cogitare
quòd fortè tale compromiſſum non peteretur, & in
tali compromiſſo faciendo tractatur de præiudicio
domini in eligendo arbitros ſiue arbitratores, de
quibus poſſit confidere.

Ad contraria, dum dicitur iſtud venire in conſe-
quentiam, reſpondet Deci. & dicit iſtud non videri
verum, quia actus ſunt ſeparati, mandatum enim
fuit ad agendum, & litigandum, & per compromiſ-
ſum à lite diſceditur, & quod dicitur de conſuetudi-
ne quòd fiat compromiſſum, nō reſpicit ipſum pro-
curatorem ſed dominum. Et dum dicitur quòd ſta-
tutum redderetur eluſorium, reſpondetur non eſſe
verum, quia ſi ab altera parte petatur fieri compro-
miſſum ſecundum formam ſtatuti, procurator re-
pelleretur, qui non habet ſpeciale mandatum. Nec
videtur obſtare dum dicebatur, compromiſſum re-
ſpicere proceſſum, quia alius eſt proceſſus qui fit co-
ram ordinario, de quo loquitur mandatum, alius eſt
proceſſus qui debet fieri virtute cōpromiſſi, & quia
compromiſſum quandocunq; ſequuto laudo in effe
ctu continet deciſionem, Moder. in tract. de com-
promiſ. in iij. q. nu. lvj. in verbo, procurator. dicunt in
hac quæſtio. pro cōcordia dici poſſe quòd aut quæ-
rimus an procurator poſſit conueniri ad hūc actum
quòd pronuncietur, quòd compromittatur, & an
poſſit intereſſe huic actui, & dicendum quòd ſic, &
ita procedāt rationes Iaſonis, quòd compromiſſum
ſit de proceſſu, cùm ſentētia hæc quòd compromit-
tatur ſit emergens cauſæ, & interlocutoria, habens
tamen vim diffinitiuæ, quo caſu poterit cōtra ipſum
procuratorem pronunciari compromittendum eſſe.
aut quærimus an facta hac declaratione quòd com-
promittatur poſſit procurator venire ad electionē
arbitrorum, & tunc dicendum eſt quòd non: quia
iſta requirunt ſpeciale mandatum: & ita procedat
opinio Decij, quia arbitri qui eliguntur per partes
tanquam amici & perſonæ in quibus habetur affe-
ctio, ex quo procurator non poteſt venire ad talem
electionem cū ignoret affectiones principalis, nec ha
beat poteſtatem eligendi magis vnum quàm alium:
Concluſum tandem fuit in caſu propoſito quia mā-
datum erat plenum etiam quòd ipſe procurator nō
conueniretur ad hoc. ſed ipſe excipiendo peteret cō-
promiſſum pronunciandū eſſe cauſam compromit-
tendam. Adde eoſdem modernos in d. trac. de cōpro
miſſis. q. iij. nu. 58. vbi cui debeat eſſe magis pronus iu
dex ad concedendū cōpromiſſum an actori vel reo.

Circa † ſecundum dicebatur quòd ille qui non 9
poteſt alienare rem ſeu de ea liberè diſponere, non
poteſt compromittere cùm per compromiſſum poſ-
ſet ſequi alienatio, & ille qui prohibetur alienare, ſi-
cut non poteſt immediatè alienare, ità nec poteſt fa-
cere actum per quem ſequi poſſet alienatio, glo. in l.
item quia. ff. de pact. l. codicillis. §. matre, vbi Bart. de
leg. ij. & not. in l. ſi ita quis. §. eadem lege. vbi gloſ. &
Docto. ff. de verb. oblig. quoniam melius eſt à princ.
occurrere quàm poſtea ſequuta alienatione prouí-
dere. l. fi. C. in quibus cauſis in integ. reſtitutio eſt ne-
ceſ. Hanc partem tenuerunt Ant. de But. & Abb. in c.
cum tempore, per illum text. de arbi. eādem opi. fir-
mat Decius in conſi. xliij. & diligenter, & in conſi.
xxix. iuridicam, col. ij. verſ. ſicut. & in conſi. cclxxxij.
viſo puncto, col. j. vol. ij. & in conſ. ccccxlv. in caſu ad
me, volu. iij. In contrarium quòd imò ſuper re prohi
bita alienari debeat & poſſit fieri compromiſſum
demōſtratur, quia † videmus quòd minor de re ſua 10
immobili etiam cum tutore nō poteſt diſponere per
tex. in l. lex quæ tutores. C. de adm. tut. niſi inte rue-
niat cauſæ cognitio & decreti interpoſitio, & tamen
conſtat † quòd minor tenetur compromittere ſine 11
ſolennitatibus ſtante hoc ſtatuto, vt tenet Ang. Pau.
de Caſt. Alex. & Iaſ. in l. ſi plures. ff. de pact. & ponit
in l. & ſuum. in §. hodie. eo. titu. & decidit Bal. Sali.
Aret. Pau. de Caſt. Alexan. Iaſ. qui dicit hanc eſſe ve-
ram opinionem, in l. fi. C. de in integ. reſti. conſuluit
Alex. conſi. ccliiij. abundè ſatis. volu. vj. Bal. in conſi.
ccclviij. ſuper eo quòd quæritur, vol. iij. & Moder.
in tract. de compromiſ. ſuper iij. q. principali. in ver-
bo minor, vbi concludunt minorem poſſe compelli
ad comp

ad compromittendum ſtante hoc ſtatuto: & ſic
qui non poteſt alienare, poteſt compromittere ex vi
ſtatuti.
12 Idem † videmus in curatore dato hæreditati ia-
centi, qui non poteſt compromittere voluntariè, vt
per Aug. in conſil. cxcij. quæritur. & tamen talis cu-
rator poteſt ſtante ſtatuto prædicto compromitte-
re, cùm non dicatur eo tunc alienare, vt ponit Aug.
in d. conſi. & ſeq. col. fi. ſequitur Decius in conſ. xxij.
pro tenui. vol. j. & in c. cùm M. de conſtit. col. penult.
num. 31. ex quibus conſtat quòd curator qui non po
teſt alienare, poteſt ex hoc ſtatuto compromittere,
13 † vnde longa eſt differantia, an fiat compromiſſum
voluntariè, an verò neceſſariò ex forma ſtatuti: cùm
ſecundo caſu partes dicantur eſſe in iudicio, & arbi
tri electi vigore ſtatuti ſint iudices, vt l. apertiſsimi,
14 C. de iud. hinc videmus † quòd ex ſententia cõpromiſsi
voluntarij non agitur de euic. vt eſt tex. in l. ſi dictũ.
§. ſi compromiſero. ff. de auict. & tamen ſi fuerit ſen-
tentia arbitri electi ex neceſsitate ſtatuti, ex eorum
ſententia agitur de euictione. Bart. in d. §. ſi compro-
15 miſero, in princ. Bal. in l. fi. C. de iud. † videmus quo-
que quòd prælatus ſolus poteſt eſſe in iudicio etiam
ſuper re immobili, vt per Abb. in c. contingit. in fi.
de tranſact. & tamen de ea non poteſt facere com-
promiſſum, adducit ibi Abb. rationẽ, quia iudicium
eſt neceſſarium. Ideò in prælato poteſt eſſe: compro-
miſſum autem eſt voluntarium, & ſic in actu ne-
ceſſariò res non alienabilis poteſt deduci, & per
conſequens in compromiſſo neceſſario, ſecus in
voluntario.
Adductis in contrarium reſpondebatur vnico ver
bo, quòd contraria procedunt in compromiſſo vo-
luntario, ſecus in neceſſario, prout in ſtatuto præmiſ
ſo per prædicta Dec. in c. prudentiam, col. vij. nu. 21.
de offi. dele. & Soz. in conſ. luij. in fi. abundè & ſub-
16 tiliter, vol. j. † Et dicit Bal. in conſ. ccclj. Ioannes. ver.
circa tertium. volu. v. quòd diſpoſitio l. j. C. de arbit.
quòd non appelletur procedit in voluntario, ſecus
17 in neceſſario electo ex vi ſtatuti. † & ſic quæ fiunt ex
neceſsitate ſtatuti, non regulãtur ſecundum ea, quę
fiunt voluntariè per partes, vt dicit Bartol. in l. uj. §.
18 verum. ff. ad Sylle. vbi vult † quòd officialis qui capit
bannitum, non conſequitur præmium ſtatuti, quia
non volũtariè, ſed ex neceſsitate ſtatuti hoc feciſſe
19 videtur. † Rom. in conſ. ccxix. inci. ex themate con-
ſultationis. col. ij. dicit quòd actus qui fiunt ex ne-
ceſsitate. non comprehenduntur ſub lege prohiben
20 te actum fieri. † Cur. in conſ. xvij. Magnificus. dicit
quòd ſtatutum prohibens alienationem, non habet
locũ vbi quis ex neceſsitate laudi cogitur, & ſic ap-
paret actus voluntarios multum differri ab actibus
neceſſariis, ad id quod videtur cõſuluiſſe Decius in
d. conſ. xliiij. ver. conſuluit quòd ſtante ſtatuto. quòd
cauſæ compromittantur inter quaſcunq; perſonas,
& de quibuſcunque rebus. Moderni in d. trac. iiij. q.
nu. 18. in fi. reſpondent quòd ſtãtibus prædictis ma-
lè ſenſerit, quia non valet conſequentia, non poteſt
alienare, ergo nec compromittere, quando compro
mittitur ex neceſsitate ſtatuti, prout ipſe Decius fa-
tetur in d. conſil. xxij. vbi vult curatorem teneri ad
compromiſſum vigore ſtatuti, ex quo neceſsitatur,
& idem ponit in d. c. cum M. col. pen. Item aliter re-
ſpondent, quòd ſtatutum ſuper quo conſuluit De-
cius, illud ſtatutum ſit odioſum. cùm generaliter lo-
quatur, quòd non eſt in ſtatuto, de quo ſuprà, quod
eſt fauorabile, & concernit publicã vtilitatem, cùm
comprehendat tantùm propinquos, vt dicit ipſemet
Decius poſt alios in l. qui ſe patris. C. vnde lib. Item
aliter dicunt, quòd Decius non fuit motus ex illa
ratione tantùm ad conſulendum, ſed ex aliis, vt ibi
per eum: cùm etiam idem Decius in conſil. ccc. viſa
petitione. col. iij. expreſsè hoc dicat, quòd ſtatutum
non habet locum, quando compromittitur ex neceſ
ſitate ſtatuti prædicti. Concluſum fuit tandẽ ex prę-
miſsis compromiſſum fieri debere & poſſe de re
quantumcunque alienari prohibita ex vi prædicti
ſtatuti.
Circa tertium dicebatur † bannitum non poſſe 21
vti beneficio dicti ſtatuti, ex eo quia erat bannitus
pro graui delicto, propter quod amiſerat patriam
& bona, quo caſu habetur pro mortuo ciuiliter,
imò in materia compromiſsi. Alex. Rom. Iaſ. Soz. in
l. ſi quis arbitratu, ff. de verb. obli. concludunt quòd
ſi duo fecerunt compromiſſum, & alter ex compro-
mittentibus eſt bannitus, ita quòd ſint eius bona con-
fiſcata & publicata, quòd compromiſſum annulla-
tur, & dicunt hanc eſſe communem opinionem, in
arbitratore loquentes, quòd ſi procedit in arbitra-
tore, tanto magis dicendũ eſt in arbitro, cuius com-
promiſſum facilius annullatur, vt per docto. in d. l. ſi
quis arbitratu. Contrarium fuit concluſum quòd
imò ex virtute dicti ſtatuti bannitus potuerit & poſ
ſit excipere, vt dictum eſt, & petere compromiſſum
† quia licet bannitus perdat beneficium ſtatuti ciui- 22
tatis, tamen non habet locum quando eſſet aliquod
beneficium, quod etiam concerneret publicũ inter-
eſſe & publicam vtilitatem, nam tunc bãnitus illud
non amitteret. vt tenent Bar. Bal. Alex. in l. cùm mu-
lier. ff. ſol. matri. per tex. in l. ſi quis in graui. §. hi quo-
que. ff. ad Sylle. adde Iaſ. in conſil. clxvij. incip. moti-
uis ſubtiliter. num. 3. in ij. volu. † Et iſtud comprobat 23
Bald. in l. j. ad fi. C. de precib. Imper. offe. & l. libertas.
ff. de ſta. hom. vbi ſtante ſtatuto, quòd dat præmium
capienti bannitum, contingit quòd bannitus capit
alium bannitum, nunquid debebit habere pręmium
iſte capiens bannitum, & concludit quòd ſic, per d.
§. hi quoque. quia non attenditur intereſſe patientis,
ſed publicum intereſſe, & hoc verum, niſi ius occi-
dendi beneficium ſit, puta dicit ſtatutum, quòd li-
ceat hęredi facere vindictam patris, nam ſi bannitus
eſt, tunc ei non licet, quia beneficium perdidit per
bannum. ita dicit Bal. in d. l. libertas. ſed ſtatutum de
cauſis compromittendis inter coniunctos, eſt fauo-
rabile, & inductum ob publicam vtilitatem, quia pu
blicæ vtilitatis eſt lites abbreuiari. ita tenet Bar. Bal.
Pau. de Caſt. in j. conſtit. C. col. j. Bal. in l. ambitioſa, in
v. col. verſic. quæro quòd ſi ex prædictis. & ibi Alex.
in addit. ff. de dec. ab ord. fac. idem Alexand. in l. pri-
ma. §. lex Falcidia. ff. ad legem Falcid. in primo nor.
& in conſilio cxxv. viſo proceſſu cauſæ vertentis,
colum. fin. vol. vij. & hanc partem ſequuti ſunt Bald.
Salic. Pau. de Caſt. Alex. Corn. Iaſ. Rom. Dec. in l. qui
ſe patris. C. vnde libe. & Moderni in d. tract. de com-
promiſsis, atteſtantur iſtam eſſe communem opi-
nionem, videlicet quòd huiuſmodi ſtatutum valeat,
& quòd ſit fauorabile, & inductum ob publicam
vtilitatem, allegantes multa.

c.cùm haberet,& Bal.in l.eam quam.in princip. vlt.
cartæ.C.de fidcicom.Adde Ioan.Lupi de Palatiis ru
beis in repetitio.cap.per veſtras, car.156. ſuper ver-
bo in conſtituenda tamen dote.in uj col.verſic.iſtud
tamen debet intelligi,de donat.inter virum & vxor.
quòd dos data filiæ ſpuriæ,debet eſſe penes eam,dũ
viuit non eam tranſmittit ad ſuos hæredes,ſed red-
dit ad patrẽ,procedit quando pater inuitus ad mã-
datum iudicis dictam dotẽ aſsignat,quia tunc non
tranſit ad hæredes filiæ ſpuriæ,ſecus ſi pater volens
eam aſsignauit, & voluit eam tranſmitti ad filios
eiuſdẽ filiæ,quod poteſt facere, alle.l.fi. C.de na.lib.
Bar.tenet in l.fi.ff.de his quibus vt indig. Bapt. de S.
Seuerino in reper.l.ſi qua.C.ad officianũ.col. ante-
pen. & quòd relictum non teneat quò ad hæredes,
not.Doct.in d.c.cum haberet,in tract.ſuperius alle.
imò dicit Calde.io conſi.lxvj.col. quòd alimenta in
talibus non ſplendidè ſecundum qualitatem patris
conſiderantur, ſed ſolùm ſecundum educationem
7 de iure naturali, † quia de iure canonico,pater non
poteſt dare filio ſpurio niſi quatenus debet habere
pro alimentis.& nõ vltra.Bar.in l.ſi quis à liberis,ff.
de lib.agnoſ.& in auth.ex complexu.C.de ince.nup.
not.in l.ſi à competenti.C.de alim.præſtan.& Doct.
8 in d.c.cùm haberet. † Ideo alimenta ſpuriis à patre
non ſecundum naraliũ opulentiam,ſed ad præſcri-
ptam de iure naturali & canonico formulam danda
ſunt.adde Frã. de Curt.Iun.in conſi.xxxvij.in j.par-
te.Cùm igitur Iudit haberet maritum,vt conſtat ex
proceſſu,& habuerit dotem, dicitur habere vnde ſe
9 alat,ex eo,quia † maritus tenetur vxorẽ alere nulla
etiam dote conſtituta ſiue data,vt not.Cy.& alij in l.
q in vxorem,C.de neg.geſt.Iac.de Are. & Bal.in l.ſi
cùm dotẽ. §.ſin autem in ſeuiſsimo.ff.ſol.mat. Alex.
conſi.cxlix.ij.vol.viſis,in j.col.Laur.Calcan.in conſ.
lviij.requiſitus bis diebus,nu.8.9.10.&ſeq.vbi etiam
10 ſubdit † q pater nõ tenetur ſpurios alere ſi poſſunt
aliundè ſe ſuſtentare.Guid.Pap.conſil.cxxvij.incip.
de hoc anno Domini.& deci.ccccclix.incip. an vir.&
11 in quæſtionib. Tholoſanis. q.lxxvij. † Et licet Iudit
dicat maritum eſſe pauperẽ, & iſta aſſertio videatur
ſufficere,quia iſta qualitas habet præſumptionem,
qoç ineſt à natura, cũ quilibet nudus & pauper na-
12 ſcatur. † & qualitas ſemel poſita,quæ nõ tollitur ex
curſu temporis præſumitur exiſtere, niſi probetur
ſublata, vt tenet Crotus, in l.ſi conſtante, xiiij. col.
verſ.quid tenendum.ff.ſol.mat. tamen reſpondetur
13 quòd † cùm iſta qualitas paupertatis ſit fundamen-
tum ſuæ intentionis debuit probari, ita Bart. in l.ſi
verò.§.qui pro eis,ff.de his qui ſatiſdare cogantur.

Vlterius dato quòd ex huiuſmodi aſſertione in-
ſurgeret præſumptio, nihilominus talis præſum-
ptio debuit deduci & allegari, cùm iuris præſum-
ptio debeat proponi & allegari, vt per eundem Cro-
tum. in d. l.ſi conſtante, ver.etiam dicit quòd talis
aſſertio paupertatis eſt ſpecies probationis, pro-
pterea cùm in caſu iſto non fuerit talis præſumptio
deducta neque allegata,non potuit amplius dedu-
ci, neque allegari, neque proponi, cùm ſimus in
termino legali qui habet vim præſcriptionis, vt ſu-
pra eodem concluſione xj. infra quem terminum
talis aſſertio cùm ſit ſpecies probationis debuit
14 proponi,deduci & allegari.† Præterea tale legatum
non dicitur ſimpliciter factum,ſed factum cùm nu-
bet, & ſic pro filia maritanda, quo caſu non dicitur
ſimpliciter factum, ſed ob certam cauſam ſecundũ
Ange.de Perigliis de Peruſio in l. Lutius.ff.de leg.ij.
in iij. & iiij. col. ſi ergo dicta cauſa finalis eſt finita
& adimpleta, quia filia eſt maritata,concluditur le-
gatum eſſe finitum, licet ſecus eſſet in cauſa impul-
ſiua & in implemento modi, vel conditionis,vt per
Glo.in l.mulier.C.de iur.dot.& l.conditionum quæ
in futurum.ff.de cond.& demonſt. & ita communi-
ter tenent Doc.in d.l.filia legatorum.C.de leg. & in
d.l.huiuſmodi.§.ſi pater. & d.l.Lutius.ff.de legat.ij.

Nec † obſtat dum dicitur quòd tale legatum vi- 15
detur reſolui ſaltem in vim alimentorum,quia illud
poſſet fortè procedere quando legatum eſſet factum
ſimpliciter,& mulier non haberet aliunde ſe aleret,
ſecus verò quando legatum eſt factum ob cauſam
prout in iſto caſu, vel mulier habet vnde ſe alat.

Præterea quòd huiuſmodi legatum ſimpliciter
factum ſpurio nulla facta mentione de alimentis,
non præſumatur nec dicatur factum pro alimentis,
ſi de alimentis non eſt facta mentio,conſuluit Lau.
Calcanus in d.conſi. lviij. requiſitus his diebus.nu.
8.cum ſeq.& idem tenet Barto. Caſſaneus in conſil.
xxxix.nume.51.cum ſequen.& retenta iſta opinione
clarum eſt quòd ſpurius non eſt capax alicuius reli-
cti niſi alimentorum, & ex iſtis fuit iudicatum ad
fauorem Liuiæ contra Iudit.

Adde ad materiam iſtius deciſionis, & omnino
vide quando occurret caſum Craue. in conſ. ccxix.
numero 7.in ſecundo volum. vbi an ſpurius tali ca-
ſu debeat cauere. Item adde eundem Craue.in con-
ſilio cxcix. ad ſubtilia. primo volum. vbi declarat
quomodo quis dicitur habere aliunde ſe alat,
quando ex operibus ſuis poteſt viuere, & multa,
quæ omnino vide.

SVMMARIVM.

1 *Præſentatio patroni abſque inſtitutione habentis ius inſtituendi, an tribuat ius aliquod præſentato.*
2 *Ius inſtituendi in beneficiis ſiue collatio ad quem ſpectet. & infrà numero 8.*
3 *In poſſeſſorio recuperandæ in beneficialibus an neceſſe ſit quòd coloretur poſſeſsio.*
4 *Poſſeſsio colorata quæ dicatur, & quomodo probetur.*
5 *Poſſeſsio incolorata quæ ſit, & qualiter probetur.*
6 *Probatio quæ requiratur in poſſeſſorio in beneficiis.*
7 *Confeſsio aduerſarij non probans titulum agentis an ſufficiat ad colorandum poſſeſsionem ſpoliati.*
9 *Collatio beneficij facta per exiſtentem in quaſi poſſeſsione conferendi an ſufficiat ad obtinendum beneficium.*
10 *Quaſi poſſeſsio inſtituendi per vnum teſtem probatur.*
11 *Vltimus ſtatus in beneficialibus an ſit attendendus, & quomodo intelligatur.*

CONCLVSIO XXIII.

VAcante certa eccleſia per obitum rectoris in
diœceſi Bononienſi quidam dominus Marcus
Gandulphus in dicta eccleſia fuit præſentatus à

nonnullis vt patronis, & ſucceſsiuè fuit inſtitutus
per certum Archipresbyterum S.Io.Bapt.& immiſ-
ſus in poſſeſsionem dictæ de mandato dicti Archi-
presbyteri, quo ſtante ſuperuenit quidam D.Nico.
de Turri habens per prius collationem dictæ eccle-
ſiæ vacantis, vt ſuprà, ab ordinario, de mãdato ipſius
ordinarij fuit immiſſus in poſſeſsionem dictæ eccle-
ſiæ, & eiectus de ipſa eccleſia fuit tunc prædictus d.
Marcus per vnum Macerium, vnde prædictus do.
Marcus agebat in poſſeſſorio reintegranda, & ſic
ſuper ſpolio, cauſa fuit commiſſa Rotæ ad referen-
dum. In primis pro parte dicti D.Nicolai dicebatur
d. Marcum non iuſtificare ſuam intentionem ex
1 præſentatione patronorum. quæ non ſufficit, † quia
præſentatio patroni abſque inſtitutione epiſcopi, &
ſic ordinarij, vel alterius habentis ius inſtituendi,
non tribuit aliquid ius præſentato in eccleſia, cap.
2 quod autem. & ibi not. de iure patr. † ſecundò, quia
ius inſtituendi in beneficiis, ſeu eorum collatio de
iure ſpectat ad ordinarium loci, cap. omnes baſilicæ,
xvj. q. vij. cum ſimilibus latè adductis per Decium
conſil. cxvij. in princ. & in conſil. cxxj. in princ. Ter-
3 tiò, quia † in poſſeſſorio recuperandæ in beneficia-
libus non ſufficit poſſeſsionem ſuam probare, niſi
etiam ipſa poſſeſsio coloretur, iuxta tradita in cap.
in literis. de teſtit. ſpolia. & tradit Rota deciſ. xiiij. in
nouis. vbi allegantur concord. & Bellame. deciſ. xij.
xvij. & deciſ. xlix. ex quibus inferebatur vt ipſe do.
Marcus non poſſet ſuam intentionem iuſtificare ex
præſentatione patronorum, quæ non ſufficit, ne-
que ex inſtitutione facta per archipresbyterum, qui
tunc non erat ordinarius dictæ ciuitatis Bononiæ:
neq; ex immiſsione in poſſeſsionem dictæ eccleſiæ,
per mandatũ iudicis, cùm coloratio neceſſariò re-
quiratur, & de coloratione non videbatur cõſtare.

In contrarium adducebatur ex deductis in pro-
ceſſu, fundatam fuiſſe intentionem D. Marci agen-
tis: nam de præſentatione D.Marci, itẽ de eiuſdem
inſtitutione facta per Archipresbyterum, item de
mandato Archipresbyteri, de immittendo D. Mar-
cum in poſſeſsionem eccleſiæ, de qua contendeba-
tur, item de poſſeſsione eccleſiæ accepta. Item de
eiectione dicti D.Marci facta per Macerium, plenè
in proceſſu apparebat, & pariter de ſtatu eccleſiæ,
quòd eſſet de iure patron. parochianorum, tum ex
pluribus præſentationibus, tum ex dictis teſtium
examinatorum, propterea tota difficultas huius
materiæ reducebatur ad iſtum punctum, videlicet,
nunquid dicta poſſeſsio dicti domini Marci eſſet
4 colorata. Circa quod concluſum fuit, † quòd de co-
lore dictæ poſſeſsionis ſufficienter conſtaret, præ-
ſertim in huiuſmodi iudicio poſſeſſorio: nam poſ-
ſeſsio colorata dicitur ea, quam præceſsit titulus
collatus ab eo, qui ius conferendi habebat, licet mi-
nus iuſtè contulerit, & ſic vbi non eſt defectus ex
5 parte conferentis. ſed ex parte recipientis. † Et poſ-
ſeſsio incolorata eſt ea quando licet titulus præceſ-
ſerit, defectus fuit in conferente, quia poteſtatem
conferendi non habuit, vt declarat Cald. poſt Com-
poſt. & Hoſtienſ. ibi per cum allegatos in cap. cùm in
noſtris. in ſecunda quæſt. de conceſ. præben. & Lap.
allega xvj. cum ſimilibus. & talis poſſeſsio colorata
in poſſeſſorio iudicio, non debet de neceſsitate ple-
nè probari, ſed ſufficit quòd ſummariè, & præſum-
ptiuè probetur, vt concludit Bellam. in deciſ. xcviij.
& melius deciſ. xcix. tenet Caſsiad. deciſ. viij. in titu.
de reſtitut. ſpoliat. Et ideò voluit idem Bellame. de-
ciſ. 50. quòd petens ſe reſtitui ad poſſeſsionem bene-
ficij, à qua ſpoliatum ſe dicat, & producat literas
collationis beneficij Vicarij Epiſcopi, & per eun-
dem Vicarium probet illum habuiſſe mandatum à
domino Epiſcopo ſuper dicta collatione, ſufficit ſibi
colorare poſſeſsionem ſuam modo prædicto, licet
de iure Vicarius Epiſcopi non haberet ius confe-
rendi, cap. fina. de offic. vicarij. in vj. † quoniam in 6
poſſeſſorio non requiritur plena probatio tituli. Sed
præſumptiua & colorata, & illam deciſ. Bellame. ſe-
quitur Caſsiad. dicta deciſ. viij. & voluit idem Bel-
lame. deci ccclxxviij. aut cccclxxviij. aut cccxxviij.
aut ccccxxviij. quòd prouiſio prætenſi ſubexecu-
toris, vnà cum ſententia adiudicatoria lata contra
alium, etiam ſine gratia & proceſſu ſufficiat ad co-
lorationem poſſeſsionis, licet non ſufficeret in pe-
titorio, & tamen non probatur poteſtas huius præ-
tenſi executoris, neque ſententia inter alios lata
præiudicat aliis. l. ſæpe. de re iudica. Et † videmus 7
quòd confeſsio aduerſarij non probat titulũ agen-
tis, vt not. in c. vnico, de eo qui mit. in poſſeſ. in vj. &
tamen dicta confeſsio ſufficit ad colorandum poſ-
ſeſsionem ſpoliati, vt tradit Rota deciſ. ccccviij. &
ccccxxj. in nouis. & Geminianus in dicto cap. vnico,
colum. ij. & Caſsiad. deciſio. viij. ex quibus collige-
batur apparere de poſſeſsione colorata in hoc iudi-
cio, attenta inſtitutione facta de dicto domino Mar-
co, per prædictum dominum † Archipresbyterum, 8
cuius ius & poteſtas inſtituendi præſumptiuè pro-
bata fuit ex aliis duabus inſtitutionibus diuerſis
temporibus factis per duos D. Archipresbyteros, de
duobus rectoribus dictæ eccleſiæ, quæ inſtitutio-
nes habuerunt effectum, cùm enim ex ipſis inſtitu-
tionibus plenè probata ſit d. Archipresbyteri quaſi
poſſeſ. iuris inſtituendi, ſatis dicitur præſumptiuè
conſtare, quòd idem d. Archipresbyter habebat ius
inſtituendi, quinimò videbatur dici poſſe, quòd iſta
probatio tituli quaſi ſufficeret in petitorio, per ea
quæ tradit Peruſi. in cap. primo, poſt Dyn. & alios,
de reg. iur. in vj. vbi voluit quòd † collatio beneficij 9
facta per eum qui non habebat ius conferendi, ſed
credebat ſe habere, & erat in quaſi poſſeſsione con-
ferendi, ſufficiat ad beneficium obtinendum; licet
ſecundum Theologos veritate comperta aliud di-
ceretur, ſed iſte Archipresbyter credidit ad ſe ſpe-
ctare ius conferendi, ſeu inſtituendi, vt patet ex
dictis duabus inſtitutionibus, quæ habuerunt effe-
ctum, † cùm quaſi poſſeſsio inſtituendi etiam per 10
vnum actum probetur, vt nota. in cap. querelam,
per illum tex. de electio. Neque obſtat ſi diceretur
quòd imò ordinarius erat in quaſi poſſeſsione inſti-
tuendi, cùm per ordinarium factæ fuerint plures
dictæ eccleſiæ inſtitutiones de vltimis temporibus.
† & vltima poſſeſsio ſiue ſtatus attendi debeat, per 11
ea quæ tradit Dec. conſil. cxxvj. vbi plura adducit.
Nam reſpondetur, quòd vbi duæ poſſeſsiones, ſeu
quaſi ſunt incompatibiles, tunc vltima attendi-
tur, & procedunt dicta per Decium. vbi autem ſunt
compatibiles vtraque eſt attendenda. ſed in iſto ca-
ſu ordinarius poteſt eſſe in quaſi poſſeſsione iuris
inſtituendi ex iuria diſpoſitione. Item & dictus

Archipreſbyter accumulatiuè ad ipſum ordinarium, vt not. in cap. paſtoralis. de offic. ordina. in vj. Et ex præmiſsis fuit relatum ad fauorem domini Marci, ſcilicet ipſum reintegrandum ad poſſeſsionem dictæ eccleſiæ.

SVMMARIVM.

1. *Procurator tenetur præſentare ſuum principalem vt poſitionibus reſpondeat.*
2. *Principalis tanquam magis informatus, cogitur perſonaliter venire in iudicium ad reſpondendum de veritate.*
3. *Dilatio parti aſsignata non currit donec tardatur per aduerſarium reſponderi poſitionibus.*

CONCLVSIO XXIIII.

1 DVbium erat, † an procurator teneatur præ-
ſentare ſuum principalem in iudicio, vt re-
ſpondeat poſitionibus, nam reus inſtabat procu-
ratorem actoris vt faceret comparere principalem
reſponſurum. procurator verò actoris replicabat,
quòd reus faceret principalem ipſius procuratoris
citari. Reus verò replicabat quòd ipſe procurator
notificaret principali ſuis impenſis. Concluſum
fuit procuratorem teneri præſentare ſuum princi-
palem in iudicio ad reſpondendum, per ea quæ not.
Barto. in l. ſi actor. ad finem, de procu. vbi dicit quòd
ſimplex procurator ſemper tenetur facere compa-
rere principalem in iis in quibus melius nouit veri-
tatem, & idem ibi Pau. de Caſt. col. vlt. verſic. & not.
quòd quandoque. quod & clarius voluit ibi Bald. in
ſecunda col. verſi. quæro vlterius, vbi format quæ-
ſtionem. ſi reus inſtet contra actoris procuratorem,
quòd faciat comparere principalem, & procurator
actoris reſpondeat, quòd reus faciat eum citari,
reus autem replicet quòd procurator notificet do-
mino ſuis impenſis, & concludit poſt Dy. & Guilg.
procuratorem teneri ad notificandum domino ſuis
2 impenſis vt veniat. † Et licet verum ſit neminem re-
gulariter cogi poſſe in iudicio perſonaliter compa-
rere, ſed ſufficit quòd mittat procuratorem, vt eſt
textus in cap. j. de iudic. in vj. & in l. fin. C. de procu.
Tamen principalis quando eſt magis informatus
cogitur perſonaliter venire in iudicium ad reſpon-
dendum de veritate, vt per Doct. in dictis iuribus,
& declarat Bar. in l qui bona. §. ſi aliena. ff. de dam.
3 infec. † & interim dilationem datam non currere,
quia dilatio parti aſsignata non currit, donec per
aduerſarium tardatur reſponderi poſitionibus, vt
per Bald. in l. fin. colum. penult. de feriis. gloſ. in
clemen. ſæpe, in verbo poſt dationem. de verbo-
rum ſignific. & Baldus in l. j. colum. ſecunda. C. de
iuram. calum.

SVMMARIVM.

1. *Euictioni an & quando locus ſit.*
2. *Creditor qui euicit rem pro credito, ſi offerat rem dimittere recepto ſuo credito, & ille à quo res fuit euicta, nolebat amplius rem, an poſsit illum cogere rem recipere.*

CONCLVSIO XXV.

1 QVidam † Hieronymus de Bombice, vendidit
Ser Franciſco Buccanis certum terrenum
pro certo pretio ſoluendo infra certum tempus, &
dicto emptori tradita fuit poſſeſsio terreni, mortuo
venditore, & adhuc non ſoluto pretio. per empto-
rem, mota fuit lis ſuper dicto pretio, per certas mu-
lieres contra emptorem, quæ petebant executio-
nem contra ipſum emptorem pro dicto pretio per
eum adhuc non ſoluto, & pendente huiuſmodi iu-
dicio, inſurrexerunt fratres Sancti Iaco. de Bononia,
creditores dicti q. vēditoris in notabili ſumma, cum
hypotheca bonorum, & pacto precarij, & coram
prætore reuocato pacto precarij egerunt contra d.
Ser Franc. ad dictum terrenum, & tandem fuit eui-
ctum à Ser Franciſco emptore, & abdicatum à ma-
nibus eius, & facta fuit executio, quòd ſufficit vt
locus ſit euictioni, vt not. in l. habere licere. ff. de
euictio. Alex. in conſil. iiij. in iij. volum. in prima col.
& propterea iniquum erat emptorem non habere
rem, & teneri ad pretium. † Sed nata fuit difficul- 2
tas ex eo quia fratres Sancti Iacobi, facta iam exe-
cutione, & recepto terreno obtulerunt, recepto eo-
rum credito in pecunia, ſe paratos dicto emptori
tali caſu dictum terrenum dimittere ac relaxare,
emptor verò nolebat, concluſum fuit dictum em-
ptorem non eſſe obligatum dictum terenum reci-
pere, quia non tenetur illud reemere, vt not. per
Paul. de Caſtr. in l. emptorem. §. idem Neratius. ff.
de actio. empt.

SVMMARIVM.

1. *Principalis litigans per procuratorem effectum dominum litis, propter ipſius infirmitatem ſi omiſit cauſam appellationis infra tempus, an aduerſus lapſum inſtantiæ reſtitui poſsit.*
2. *Infirmitas præſtat iuſtam cauſam reſtitutionis: & paupertas operatur vt fatalia non currant.*
3. *Negligentia procuratoris an noceat domino, & ex ea poſsit dominus excuſari.*
4. *Procurator ad lites tenetur de ſuo expenſas iudicij ſubire.*
5. *Intellectus ad l. etiam. C. mandati.*
6. *Procurator non appellans an & quando teneatur domino ad intereſſe.*
7. *Procurator in curia tenetur ad expenſas regiſtri pro domino abſente.*

CONCLVSIO XXVI.

PRincipalis † litigans per procuratorem iam 1
effectum dominum litis propter ipſius infirmi-
tatem omiſit cauſam appellationis infra tempus
probatorium præfixum à lege municipali inſtrue-
re propter quod petiit ſe in integrum reſtitui ad-
uerſus lapſum inſtantiæ probatoriæ durante eius
infirmitate. Quæſitum fuit an deberet reſtitui? di-
cebatur ſtante eius graui infirmitate probata, ſi
cauſa fuiſſet per ipſummet principalem agitata,
clarum eſſe reſtitutionem in integrum aduerſus la-
pſum inſtantiæ eſſe concedendam. l. j. §. fin. ex qui-
bus cauſis maior. in integr. † quia infirmitas præbet 2
iuſtam cauſam reſtitutionis in integrum, prout di-
cimus de paupertate, quæ operatur vt fatalia non
currant, vt concludit Iaſ. in l. inuitus. C. de pro-
curat. vbi plura adducit, & ſequitur Caſriad. in tit.
de appel. deciſ. vj. num. 2. qui ibi in num. 4. concludit
etiam quòd infirmitas, vel præſtat excuſationem

vel præſtat iuſtam cauſam reſtitutionis in integrum.
3 † Sed dubium faciebat quoniam ipſe principalis, vt
ſupponitur, habebat procuratorem, qui erat domi-
nus litis, & per quem potuit & debuit cauſa inſtrui,
& ideò ſi procurator fuit negligens, & cauſam non
inſtruxit, non debet ex hoc principalis excuſari, ne-
que ei concedi reſtitutio in integrum, ex eo quòd
fuerit infirmus cum negligentiá procuratoris, per
quam appellatio deſeritur noceat domino, vt non
excuſetur, vel vt in integrum non reſtituatur, vt de-
clarat Philip. Fran. in c. ex ratione. in ij. car. verſ. quid
autem ſi occurrent, de appella. Adde & vide Bald. in
conſil. ccccliij. incip. ſuper facto non poteſt dari, in
iiij. volum. & tenet Caſsiadorus in d. tit. de appel. de-
ciſ. v. maximè cùm dictus procurator eſſet ſoluen-
do, quia poſſet contra eum agere ad intereſſe incur-
ſum propter eius neglıgētiam. l. à procuratore, cum
ſimilibus. C. manda. ſi enim procurator ſoluendo
non fuiſſet, tunc bene principalis potuiſſet in inte.
reſtit. per not. in l. properandum. §. fin. C. de iud. &
in l. arbitrio. §. dolo. de dolo tradunt Francus & Caſ
ſiadorus in allegatis locis. Cùm igitur iſte procura-
tor & dominus litis non inſtruxerit cauſam, & in-
ſtantia ex eius negligentia fuerit lapſa, videbatur
principali actionem competere contra procurato-
rem ad intereſſe, non autem remedium reſtitutionis
4 in integrum aduerſus fatalia decurſa. † Nec videtur
quòd procurator potuerit in hoc ſe excuſari, quòd
ipſe non debebat cauſam propriis expenſis inſtrue-
re, & quòd principalis ob eius infirmitatem nul-
las ſibi ſubminiſtrabat pecunias ad litem inſtruen-
dam, quia cùm mādatum ſuſcepiſſet de lite agitan-
da, videbatur etiam ſuſcepiſſe de peragendo omnia
quæ neceſſaria eſſent ad dictam litem, & quæ veni-
rent in eius conſequentiam, & ſic de expendendo
vbi res exigeret, per ea quæ habentur in l. ij. ff. de iu-
5 riſdict. omn. iudic. † quòd autem procurator ad li-
tes teneatur ſubire expenſas iudicij, videtur proba-
ri in l. etiam. C. mand. vbi dicit quòd procurator qui
contra ſe ſententiam reportauit, repetit ſumptus li-
tis à domino, contraria mādati actione, ex eo quòd
ibi vult tex. procuratori competere contrariá man-
dati actionem ad ſumptus, neceſſariò infertur quòd
in mandato ad lites per eum ſuſcepto, comprehen-
ſum erat vt ſumptus litis ſubiret, aliàs eidem non
competiiſſet dicta actio mandati, & cum d. l. con-
cordat tex. in l. & ſi contra licitum, in fine. C. eo. tit.
ſtante igitur quòd in mādato ad lites dicatur com-
prehenſum, vt ſuſcipiens dictum mandatum faciat
expenſas, non eſt dubium quòd eas tenetur facere:
& ideò ſi vt ſumptus fugiat permittat labi cauſæ
inſtantiam, tenebitur domino ad intereſſe. Et iſta
opinio quòd procurator ad lites de ſuo teneatur fa-
cere impenſas eſt de mente gloſ. & docto. in l. ſi pro-
curatores. § ſi ignorantes. ff. de manda. & gloſ. & o-
mnes, in l. inuitus. C. de procurat. per Canoniſtas in
cap. non iniuſtè, eod. tit. cum concordantus addu-
ctis per Caſsiad. in dicta deciſ. ſexta. in princip. vbi
6 concludit, † quòd procurator tenetur appellare, &
ſi non appellauerit, tenebitur ad intereſſe, niſi pau-
pertate excuſetur. vbi enim eſſet pauper, & ex-
penſa requireretur in appellando, tunc excuſaretur
ſi appellationem omitteret: dum igitur volunt glo.
& Doct. quòd procurator pauper excuſetur ſi non
appellauerit, quando in appellatione requiruntur
expenſæ, neceſſariò præſupponunt procuratorem
teneri expenſas litis ſubire, quia aliàs non conſi-
deraretur. † Hinc eſt fortè quòd procurator in cu- 7
ria tenetur ad expenſas regiſtri pro domino abſen-
te, vt dicit Caſsiadorus in titu. de procurat. deciſ. j.
num. 2. ex quibus colligebatur iſtam opinionem non
tranſire ſine ſcrupulo: tamen tutius viſum fuit am-
plecti partem, quòd reſtitutio in integrum petita
eſſet concedenda: quia probatum fuerat de graui
ipſius principalis infirmitate, & licet habuiſſet in
cauſa procuratorem, qui erat dominus inſtantiæ, &
damnum obueniens domino ob procuratoris ne-
gligentiam, ei ſit reſarciendum per procuratorem,
& non competat domino in integrum reſtitutio, niſi
in ſubſidium, vt quia procurator non eſſet ſoluen-
do, tamen conſiderabatur in iſta cauſa quòd lapſus
inſtantiæ probatoriæ abſque proceſſus inſtructione
non proceſſerat ex procuratoris negligentia, qui
non interuenerat in lite, niſi in inſtantia appel-
lationis, & iuris præſumptione ignorabat acta pri-
mæ inſtantiæ, quæ producenda erant in cauſa appel-
lationis, & qui pariter ignorabat qui teſtes eſſent
examinandi ad probandum intentionē principalis,
iuxta not. in l. qui in alterius. ff. de reg. iur. ſicut igi-
tur domino ſuccurritur per reſtitutionem in inte-
grum, quando non poteſt conſequi ſuum intereſſe
à procuratore non exiſtente ſoluendo, ita etiam eſt
ſuccurrendum, vbi à procuratore non poteſt conſe-
qui intereſſe ex eo, quia non fuit in aliqua culpa,
cùm cauſæ inſtructionis omiſsio non præceſſerit ex
negligentia procuratoris, ſed propter infirmitatem
principalis, qui non potuit eſſe cum procuratore &
eum reddere certum de actis primæ inſtantiæ, & de
teſtibus, quos prætendebat examinari, & maximè
quia apparebat de quodam ſtylo procuratorum ci-
uitatis, quòd licet eſſent domini inſtantiæ, non ta-
men ſolent facere ſumptus litis de eorum proprio.

SVMMARIVM.

1 *Remedium reintegranda an detur pro penſionibus denegatis: & an pro iuribus perſonalibus.*

CONCLVSIO XXVII.

Actum † fuit reintegranda pro penſionibus de- 1
negatis. Quærebatur an huiuſmodi reme-
dium competeret pro iuribus perſonalibus. Legi-
ſtæ videntur tenere quòd non: vt probatur in l. fin.
vbi Bartol. poſt Iacob. de Aret. ff. quorum bono. gloſ.
in l. indebiti. §. ſed & ſi nummi. de conditio. indebi.
Cyn. poſt Iaco. in l. ſi certis annis. C. de pact. Bald. in
l. ſecunda. C. de ſeruit. & in l. prima. C. de fideiuſſo.
quo caſu maior fiebat difficultas, ex eo quia adeſt
ſtatutum Bononiæ, diſponens quòd in omnibus cau
ſis debeat ſeruari ius ciuile in decidendo. Contra-
rium tamen fuit concluſum per text. in cap. quere-
lam, vbi Abb. & alij de electio. vbi not. quòd tale re-
medium competit pro iuribus incorporalibus, pro-
ut latè probat Anto. de But. in cap. fin. de cauſa poſ-
ſeſ. & proprieta. & de iure canonico, & inter Cano-
niſtas eſt iſta opinio canonizata, Roma. in conſilio
cccxxxj. Alexan. in l. iij. §. illud. & §. ſi rem. de acquir.
poſſeſ. Petr. de Anchar. in conſilio ccclxxxvij. Roma.
conſil. cccxj. Angel. in d. l. ſi certis annis. Ex quibus
paret

ſatet multos Legiſtas concordari cum Canoniſtis, & hanc opinionem fore ſeruatam etiam in foro ciuili atteſtantur Domini de regno, deciſ.cccxcv. & fortius quia in occurrenti caſu agebat ratione rei locatæ ad penſiones, quo caſu Legiſtę & Canoniſtæ concordant dari tale remedium. vt per Cynum in d. l.ſi certis annis, & ita teſident Domini de regno in dicta deciſ. prætetea huiuſmodi remediom in iuribus perſonalibus fundatur in æquitate, vt dicit Abbas in d.cap. querelam, & in cap. peruenit, de cenſib. ſed iſta cauſa ex forma ſtatutorum veniebat decidenda ſecundum veritatem & æquitatem, ideò fuit concluſum ad fauorem actricis.

SVMMARIVM.

1 *Debitor in pecunia an de bonis offerre poſsit.*

CONCLVSIO XXVIII.

1 DEbitor † in pecunia per poblicum inſtrumentum iuratum conueniebatur à creditore vt ſolueret peconiam debitam: debitor autem ſe excuſabat quòd non habebat pecuniam, ſed offerebat ſe paratum de aliis ſuis bonis inſolutum dare. Quærebatur an eſſet audiendus. Concluſum fuit pactum huiuſmodi valere, & debitorem cogi ad ſoluendum in pecunia: quia virtute iuramenti præciſè eſt obligatus ad ſoluendum in pecunia, vt plenè declarat & proſequitur in terminis Iaſ. in conſilio ix. numero 10. in primo volum. quia licet debitori res ſuas vendere, & ex his peconiam redigere, & pactum ſeruare, bene verum eſt quòd ſi debitor probaſſet ſuam impotentiam, iuxta tradita per Bartol. & alios in l.decem. ff.de verborum obligat. & ſe eſſe pauperem, & non habere modum ſoluendi in pecunia, & bona ſua ſubaſtaſſet, & perquiſiuiſſet emptores qui emerent tantùm de bonis ſuis, vt poſſet ſoluere creditori ſuo, & conſignaſſet bona, & transtuliſſet dominiũ, & tempore oblationis dediſſet fideiuſſorem, & obſeruaſſet formam. authenti. hoc niſi. C. de ſolutio. & omnem tandem diligentiam adhibuiſſet circa venditionem, & reparationem pecuniæ, tunc non obſtante pacto etiam iurato, debitor offerendo de bonis liberaretur: ita pulchrè conſuluit Iaſ. in allegato conſilio ix. in primo volum. verſicu. agredior, & Roma. in conſil.clxiij. Feder. de Senis, in conſil.lx. incipien. quod pactum. quia iuramentum non ligat ad impoſsibile. Io. Petr. de Ferrariis in ſua practica, in forma reſpon. libelli. in actione hypothecaria, ſuper gloſ. exceptionem ſolutionis. in fine. Alexand. in conſil.xxiij. inſpecto proceſſu. Si verò debitor conuentus eſſet obligatus in pecunia, & non adeſſet iuramentum, neque pactum ſpeciale, quòd ſolutio fieret in pecunia, dicit Ioan. Pet. in loco allegato per d. authen. hoc niſi. quod generalis practica obſeruat, quòd debitor offerat de melioribus bonis ſuis, taliter quòd in creditoris electione ſit accipere quam rem ſibi ex melioribus placuerit, & pro tanto quòd debitor tenetur ſub eius iuramento bona omnia ſua conſignare, vt creditor poſsit ſibi meliora eligere. Iaſ. tamen in d. conſilio, quod omnino videbis, cùm occorrit caſus, dicit quòd tali caſu erit ſeruanda forma tradita in dicta authent. hoc niſi, ſi beneficio illius vult gaudere.

SVMMARIVM.

1 *Contractus celebrati eodem die, loco, tempore, & conteſtibus, dicuntur correſpectiui.*

2 *Emptor pro parte pretij ſoluti re tradita, conſequitur fructus pro ea rata, non autem pro parte pretij non ſoluti.*

3 *Emptor fundi ſterilis qui nullos fructus percipit, an teneatur ad vſuras pretij non ſoluti.*

4 *Venditio facta pro certo pretio cum pacto quòd debeat æſtimari, & iuxta æſtimationem pretium augeri vel minui, dicitur pura & perfecta, & transfertur ex ea dominium.*

5 *Venditio conditionalis, ſecuta traditione habetur pro pura, & ex ea dominium transfertur.*

6 *Intereſſe quod conſequitur contra emptorem agentem ad fructus pro parte debet æſtimari ſecundum verum valorem fructuum, & dicitur intereſſe compenſatorium cum fructibus, & in effectu excluſiuum ab ipſis fructibus.*

CONCLVSIO XXIX.

IN cauſa Ioan. Andreæ popilli, & Samaritanæ de Rannotiis, dubitatur de duobus. Primò, an Samaritana hæres conductoris teneretur ad fructus perceptos poſt finitam locationem, an æſtimationem? Secundò quatenus teneretur ad partem fructuum reſpectu ratæ pretij ſoluti, an ab alia parte eſſet abſoluenda? Circa primum quærebatur, quia † licet contractus venditionis eſſet purus, tamen 1 quia immediatè eodem loco, tempore, & conteſtibus ſecuta eſt contractus conductionis, & ſic fuerunt correſpectiui, vt declarat Bald. in l.pereos. C. de pact. in l.penult. §. mulier. ff. ſoluto matrimo. & Cor. in conſil.cccvj. in iij. volum. colum. iiij. in princ. omnia pacta appoſita in contractu conductionis, cenſentur appoſita in contractu primæ venditionis, & ſtante vltimo pacto in conductione, quòd debeat fieri æſtimatio, omnes contractus videntur eſſe conditionales. l. fin. C. de contrahen. empt. & ſic vt in venditione facta ad menſuram, concludit Barto. in l. Iulianus. §. Titius. de act. emp. tex. eſt in l. quod ſæpe, §. in his. ff. de contrahen. emptio. & ſic contractus iſte non videtur perfectus, ſed conditionalis, & dominium non cenſetur tranſlatum, † & pro- 2 pterea conductor non videbatur teneri ad fructus finita dicta conductione, & dato quòd teneretur: aliqui ex dominis, dicebant tantùm teneri pro rata pretij exburſati, & ſi petantur reliqui fructus poſſe agi per poſſeſſores, eoſdémque venditores ad intereſſe, non habita conſideratione ad valorem ipſorum fructuum, & ſic reos condemnandos ad omnes fructus, actorem verò ad intereſſe, & per venditionem non poſſe denegari reſtitutionem omnium fructuum, & pro iſta concluſione allegabant gl. in l. curabit, de act. emp. communiter approbata, quæ dicit, quòd quando emptor agit contra venditorem ad fructus, & pretium non exburſauit, venditor petit intereſſe, & ſic glo. videtur decidere caſum quòd venditor non poteſt retinere fructus propter pretium non exburſatum, ſed debet agere ad intereſſe, & ratio eſſe videtur: quia intereſſe non debetur ratione fructuum, nec habita conſide-

ratione ad ipſam rem, ſed ſolùm propter fidẽ non
ſeruatam, vt dicit Bald. in l.ij. C.de vſur.vbi voluit,
3 quòd † emptor fundi ſterilis, ex quo fructus non
percipit, teneatur ad vſuras pretij non ſoluti: cum
qua doctrina videtur concordare Paul. ibi, & Soz.
videtur cum ea tranſire conſil.cxxxiij.col.j. vol.j. &
in conſi.cxxvj.col.ij.in prin.vol.ij. & ſic in caſu præ-
ſenti aliqui dicebant reos condemnandos ad omnes
fructus. Contrarium tamen concluſum fuit, videli-
cet, reos condemnandos ad fructus, ab alia verò par
te abſoluendos: & pro iſta opinione adducebatur
Cor.in conſil.cxxx.vol.iiij.in ij.col.qui alleg.Bald.in
l.traditio.in xj.q.de actio. empt. vbi quærit ſi ab ini-
tio emptor ſoluit partem pretij, poſtea ſoluat reli-
quum, an debeat conſequi partem fructuũ interim
collectorũ pro rata pretij ſoluti? & concludit quòd
non de rigore, ſed ex generali æquitate, ne quis lu-
cretur cum aliena iactura, & idem voluit Bar.in l.fi-
ſtulas.§.qui fundum.de contrah.emp. & idem Bart.
in l.fi.de fun.do. quam legẽ ad hoc omnes allegant,
& tanto magis eſt vera iſta opinio in caſu occurren-
ti, quia virtute ſtatuti iſta cauſa erat terminanda de
æquitate, nulla iuris & ſtatutorum ſeruata ſolenni-
tate, & euitandus erat circuitus fructuum & inter-
eſſe. Contrariis reſpondebatur: & ad primum dice-
4 batur, quòd †contractus, non obſtãte illo pacto di-
citur purus & perfectus.tex.in l.hæc venditio. & ibi
Bald.in §.fin.de contrahen. empt. vbi probat quòd
venditio poteſt eſſe pura, pars tamen pretij cõditio-
nalis. & hoc idem probat tex.in l.ſi pater.§.penul.de
pac.doct.pretium enim principale eſt purum, & res
eſt certa, licet augmentum & diminutio ſit in condi
tione, videtur enim actum, vt augeatur vel minua-
5 tur iuxta æſtimationem. †Et hoc idem per dicta iu-
ra in contractu venditionis facto de certis bonis in-
fra tales confines pro certo pretio, cum pacto quòd
debeat menſurari, & ſi fuerit maioris, vel minoris
menſuræ, quàm ſit expreſſum, debeat augeri pre-
tium, concludit Soz.conſ.vlt.in iij.vol. Et ſtante iſta
concluſione vera, dominium fuit tranſlatum, & ſic
fructus ſpectant ad emptorẽ.l.fructus, de act.empt.
Secundò dictum fuit ſecutam fuiſſe traditionẽ pro-
pter quam, dato quòd contractus fuiſſet conditio-
nalis, tamen dominium fuiſſet tranſlatum per tradi-
ta per Pau.in l.ij.C.de peric.& commod.rei vend. vbi
idem tenuit Ang.quos ſequitur Dec. in conſ.clxxix.
poſt Corneum quem allegat in cõſ.50.vol.j. & idem
Dec.in l.traditionibus, col.ij.C.de pact. Non obſtat
etiam ſecundum fundamentum, quia glo.in d.l.cu-
6 rabit.debet intelligi ſecundum terminos d.l. †Et ſic
quòd intereſſe tantum valeat, quantum eſt valor
fructuum perceptorum, vt voluit Pau.in l.Iulianus.
§.ex vendito, de actio. empt. & ſic quando emptor
agit ad fructus pro rata pretij non ſoluti, venditor
aget ad intereſſe cum fructibus, & ita excludendo
hoc modo emptorem à fructibus pro illa rata non
ſoluta, & ſic in effectu emptor nullos fructus poteſt
petere, ita declarat Aret.in conſil.clxix. aliàs clx.in-
cip.longa.col.vj. & idem Soz. appellando tale inter-
eſſe vſuras recompenſatorias in conſil. cix. in prima
parte, col.v. Et dictum Bald. volentis quòd intereſſe
non conſideretur habito reſpectu ad fructus cum
concord. Soz. in loco ſuprà allega. non eſt verum,
quia idem Soz.in d.conſi.cix. ſequitur dictum Pau.
quod comprobatur auctoritate Iacobi de Aret, &
Iaco.Butr. & Bal.in l.minor.C.in quib. cauſis in in-
tegr.reſti.vbi dicunt ſi maior xxv.ann.vendidit fun
dum & tradidit, emptor verò pretium non ſoluit.
Et ita incurſa ſit mora irregularis, ita demum vſura
pretij non ſoluti debetur venditori, ſi emptor fru-
ctus percepit ex fundo tradito, ſecus ſi non perce-
pit. Et ſic prædicta faciunt contra opin. Bald. quam
etiam Salic. damnat in d. l. ij. quoad diſpoſitionem
iuris canonici, quod in hac materia ſeruandum eſt,
& eam reprobat Alex.in l. de diuiſione.col. penult.
ſolu.matrim.& pulchrè Aret.in conſil.cl.aliàs cxlix.
incip.viſis diligenter.num.10.& 11.circa fi.vj.col. vbi
dicit opin.Bal.eſſe contra tex.in d.l.curabit.ibi, quas
& perceptorum fructuum ratio, & Bal.in d.l.ij. vide-
tur ſibi contrarius, prout ponderat illum Sozin. in
conſil.ciij.col.fi.verſic.tertia difficultas. volum.iiij.
ex quibus concluditur, ex quo venditor pro rata
pretij non poteſt petere intereſſe, excludendo em-
ptorem à petitione fructuum per viam recompen-
ſationis, & tale intereſſe debetur habito reſpectu ad
fructus, & ipſorum verum valorem, maximè atten-
to quòd cauſa venit terminanda ex ſola æquitate, vt
circuitus euitetur, fructus pro rata pretij non ſoluti
non deberi in effectu emptori, & ſic venditor fuit
ab eis abſolutus. Et huic ſententiæ partes ac-
quieuerunt.

SVMMARIVM.

1 *Venditione facta de fundo, ſed non de iugeribus, & ſtatuto pretio pro toto fundo, & non pro quolibet iugere, & reperto numero minore pronunciato, an venditor teneatur illud quod deficit ſupplere, ſiue pretium pro rata reſtituere.*

CONCLVSIO XXX.

DOminus Gaſpar Tiola de Mutina, vendidit
Magnifico Ioanni Petro Vaſellatio Bononien.
tantam ratam & partem vnius poſſeſsionis, confi-
natæ iuxta, &c. poſitæ in villa Creſpollani commu-
nitatis Bononiæ bubulcatum quinquaginta vel cir-
ca, quæ capiat ſummam librarum octingentarum
pro indiuiſo cum ipſo venditore reſpectu reſidui,
æſtimando totam dictam poſſeſsionem libris dua-
bus mille quingentis, accidit quòd partes ipſę men-
ſurarunt fundum, qui fundus ſolùm fuit repertus
eſſe numeri bubulcarum quadraginta, vnde orta li-
te quærebatur an venditor deberet illud quod de-
ficiebat ſupplere ſiue reſtituere pretium pro rata.
Concluſum fuit quòd ex quo venditio fuit facta de
fundo & non de iugeribus, & ſtatutũ fuit pretium
pro toto fundo, & non pro quolibet iugere, & nu-
merus bubulcarum.l.vel circa, pronunciatus reper-
tus eſt minor, quia ſolùm continebat bubulcas xl.
huiuſmodi damnum pertinere ad venditorem, &
ſic ad dominum Gaſparem, & quòd ipſe venditor
teneatur & debeat reſtituere pretiũ pro rata ſiue ſup
plere, per tex.in l.ſi ſeruum. §.modus. & in l.ſi duo-
rum.& l.ſi venditor.ff.de act.emp. & ibi per Pau.de
Caſtr. & per gloſſ. & Odoffred. in d. §. ſi modus. &
Bald.in rub. C.de contrahen.empt. xxij.q. & Alex.
in conſil. vij.in iiij. volum. vbi allegat text. in d. l.ſi
venditor. nam ibi dicitur, quòd ſi vendidi ſeruum
cum peculio, quod dixi & pronuntiaui eſſe decem

auteotum , dicitur ibi quòd ſi pluſquam decem
erat in peculio totum debetur eioptori: ſi autem
minus decem, tunc illud quod deficit , vẽditor ſup-
plere tenetur, & Specu. in tit. de empt. & venditio. §.
ſciendum, circa verſi. penul. inquit quòd ſi tota poſ-
ſeſsio vendita generaliter pro vno pretio, puta veo-
do tibi fundum hunc qui eſt iugerum centum pro
libris mille , quòd tunc ſi reperitur eſſe minus fiet
diminutio pretij habita ratione bonitatis , & noo
menſuræ iuxta oot. per Bart. & Ang. in l. ſi ex falſis,
in ij. colum. C. de tranſact. & Ang. io l. creditoris , ff.
de diſtract. pigno. & Paol. de Caſt. in l. qui ſolidum.
§. j. ff. de leg. ij. & ita de voto dominorũ pronunciaui.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula in reſcripto procedat eius arbitrio, an ali-
quid operetur.*
2 *Arbitrium conceſſum, an poſsit exerceri ſine cau-
ſa. & num. 7.*
3 *Prorogatio inſtantia, an ſi fiat valeat, ita quòd ſit
neceſſe appellare, vel ſit nulla.*
4 *Arbitrium datum iudici, videtur datum tan-
quam bono viro.*
5 *Iudex in deciſorijs & præiudicialibus vigore arbi-
trij conceſsi tenetur ſeruare formã legis vel ſtatuti.*
6 *Arbitrium conceſſum intelligitur in ventilando
non in decidendo.*

CONCLVSIO XXXI.

1 SVpplicatum † fuit papę in quadam cauſa vt com-
mitteret & daret poteſtatem eidem iudici pro-
rogaodi ioſtantiam. Papa reſcripſit ſub iſta clauſu-
la, videlicet, idẽ iudex procedat eius arbitrio, cuius
reſcripti vigore iudex prorogauit inſtantiam , op-
ponebatur prorogationem eſſe nullam , ex eo quia
erat prohibitum iudici prorogare ioſtantiam. ex ad-
uerſo replicabatur imò prorogationem valere pri-
mò, virtute dicti reſcripti: ſecundò, quia dicta proro
gatio non eſt nulla mero iure ſed valet , propterea
debuit appellari: quęſitum fuit, an dicta clauſula ſci-
licet procedat eius arbitrio, aliquid operetur , & an
virtute dictæ clauſulæ iudex potuerit prorogare,
ita quòd valuerit talis prorogatio? item an fuerit
neceſſe à tali prorogatione appellari? Dicebatur
primò, iudicẽ nõ potuiſſe prorogare ex quo ſibi erat
prohibitum, maximè virtute ſtatuti , nec obſtare di-
cta verba eius arbitrio: quoniam conceſſo arbitrio
non venit, quòd poſsit facere à iure prohibitum niſi
ex iuſta cauſa: debet enim formare ſuum arbitrium
ſecundum leges , & tenetur vigore arbitrij ſeruare
formam ſtatuti, quia arbitrium datum iudici vide-
tur datum tanquam bono viro , vt de prædictis per
Odoff. in l. Labeo. §. hæc clauſula, ff. de arbit. Feli. in
c. quæ in eccleſiarum, de conſtit. io ij. col. & ſeq. Af-
flictus in j. lib. conſtit. regni, in rubric. Vſurariorum,
in iiij. notab. Abb. in c. j. de dilat. not. in l. fi. de arbit.
Felin. in c. exceptione, de exceptio. in ij. col. Paris de
2 Puteo in tracta. ſyndic. in verbo poteſtas. † Nam ha-
bens quis arbitrium non debet illud exercere niſi
cauſa expreſſa, licet ſecũdum Bal. in l. j. §. vnde quæ-
ritur. ff. de exercitoria ſine cauſa valeat: quinimò li-
berum arbitrium conceſſum iudici per ſtatutum,
quod importat liberam voluntatem à iure non re-
gulatam, vt per Feli. in d. c. exceptione, debet exer-
ceri cauſa cognita, & non aliter. Alex. in l. quid er-
go. §. pœna, de infam. vbi dicit quòd nun, ideò iudex
poteſt fulminare. † Secundò dicebatur proroga- 3
tionem nullam , & propterea appellationem non
fuiſſe neceſſariam , quia iudex non poteſt proroga-
re inſtantiam appellationis, cùm publicè interſit li-
tes abreuiari , & non fieri immortales, vt not. Alex.
& alij in l. properandum. C. de iudic. Doct. in ca. ex
ratione. de appellat. Contrarium tamen fuit conclu-
ſum , quòd imò iudex potuit prorogare vigore ar-
bitrij ſibi conceſsi per dictum reſcriptum: quia di-
cta prorogatio reſpicit proceſſum. Ita voluit Ioan. de
Imol. io l. filiuſfamiliâs. ff. de dona. vbi dicit , quòd
interdum datur arbitrium ei qui aliâs habebat po-
teſtatem procedendi regulatam à ratione , puta po-
teſtati, vel alteri officiali prout in caſu præſenti , &
tunc vt dicta verba , ſcilicet procedat eius arbitrio,
aliquid operẽtur , importabunt liberum arbitrium,
ſed vbi conceditur ei qui aliâs non habebat facul-
tatem procedendi , puta quando conceditur priua-
to in quem compromittitur tanquam in arbitrium:
quia ſi committitur ſimpliciter in arbitrium, talis
tenetur in procedendo ſeruare ordinem iuris, ſecus
ſi compromittatur in liberum arbitrium , & idem
tenuit in l. qui Romæ. §. Calimachus. de verb. oblig.
& idem tenet Felin. in c. canonum ſtatuta , in xvij.
col. num. 86. de conſtit. ſubdens quòd ita poteſt intel
ligi, quod oot. Inno. in c. fi. de ferijs. idem videtur te-
nere Signorolus de Homod. in conſil. ccxlv. in fin.
col. per not. per Dyn. io l. Lucius, in prin. ff. de milit.
teſtam. vbi dicit, † quòd arbitrium datum iudici vi- 4
detur datum tanquam bono viro, vt oot. in l. fin. de
arbitr. ſed licet bonus vir omittat propter arbitrium
ſibi conceſſum apices iuris, & ſcrupuloſam inquiſi-
tionem , tamen non condemnabit niſi per conclu-
dentes probationes, nam animus iudicis non debet
moueri prætextu arbitrij ſibi cõceſsi, ſed ſecundum
probationes: quia licet arbitrium datum operetur
circa ſolennia iudiciorum , tamen circa deciſiua, &
ſic circa probationes nihil operatur , † quoniam in 5
deciſorijs & præiudicialibus iudex vigore arbitrij
conceſsi tenetur ſeruare formam legis vel ſtatuti, vt
not. Anto. de But. io rubr. de conſuet. & Io. Cald. in
q. ſtatuto ciuitatis, & idem Bald. in l. procuratorem,
ff. de cond. indeb. & Imol. in clem. paſtoralis. de re iu-
dic. vbi dicunt, † quòd arbitrium conceſſum intel- 6
ligitur in ventilando non in decidendo , & dictum
Io. de Imo. in d. l. filiuſfamiliâs, ſequitur Alex. in l. j.
ff. de arbitr. Contraria loquuntur in deciſiuis , ſecus
in his quæ ſolùm concernunt proceſſum. † Aduer- 7
tat tamen iudex, quòd licet datum ſit ei arbitrium,
cuius vigore poſsit aliquid plus , nunquam tamen
illud exerceat ſine iuſta cauſa. ita dicit Florianus in
l. vt fundus. ff. commu. diuidoo. & ſic illud exerceat
cauſa expreſſa , & cognita. & in hac materia quo-
modo intelligitur illud , ſcilicet , quòd dicta verba
debent intelligi, vt aliquid operentur, vide Alex. in
conſil. xxxiij. viſo themate, in prima parte.

Circa ſecundum dum dicebatur prorogationem
nullam, replicabatur, quòd nõ erat nulla mero iure,
ſed quòd valebat, niſi appellaretur ab ea, per ea quæ
not. Peruſi. in c. ſignificante, de appellat. in illa quæ-
ſtione, an dilatio ſemel data poſsit reuocari , vbi di-
cit , quòd omni caſu valet reuocatio , etiam abſque
iuſta cauſa , niſi à tali reuocatione appelletur.

Tamen

Tamen in hoc fuit dictum verum eſſe, quòd prorogatio ſit nulla, circunſcripto reſcripto, ſcilicet, quòd idem iudex procedat eius arbitrio, quia inſtantia eſt inducta in fauorem publicum, & propterea non poteſt iudex illam prorogare, & ideo nulla, vt colligitur ex not. per doct. in d. l. properandum. C. de iudic. Adde & omnino vide Bruonm in tract. de forma & ſolennitate, ſuper verbo quando ceſſat aut forma vel ſolennitas remiſſa, vel eis derogatum, col. xviij. ſuper verbo, & per arbitrium plenum, cum ſeq. vbi allegat Imo. in d. l. filiusfamiliàs, & declarat, & multa alia in materia arbitrij. Adde circa materiã arbitrij, & omnino vide Amadeum in tract. ſyndicatus. fol. viij. verſic. cæterùm. & D. Cataldinum in eod. tract. num. 45. cum ſeq.

SVMMARIVM.

1. *Actor an ille dicatur in cauſa appellationis, qui fuit in cauſa principali.*
2. *Poſitiones actoris quando ſunt de directo contraria poſitionibus rei, quis ſuccumbere debeat.*
3. *Confeſſio actoris magis nocet actori, quàm confeſſio rei reo.*
4. *Actor an debeat prius reſpondere poſitionibus rei, vel reus poſitionibus actoris, & num. 10.*
5. *Conſtitutum liberat venditorem ab actuali rei traditione.*
6. *Clauſula conſtituti non appoſita in inſtrumento, an habeatur pro appoſita propter notariorum conſuetudinem.*
7. *Conſtitutum an contineatur ſub clauſula quæ omnia, &c.*
8. *Prius factum dicitur, quod in aliqua ſcriptura precedit.*
9. *Confeſſioni primæ iuratæ ſtandum eſt, & non ſecundæ contrariæ.*
10. *Agens prior, eſt & nobilior patiente.*
11. *Poſitionibus actoris & rei adinuicem ſibiipſis contrariis an ſit reſpondendum, & num. 20.*
12. *Poſitioni negatiuæ reſpondendum eſt, quando onus probandi negatiuam parti incumbit.*
13. *Negatiua per partis confeſſionem probari poteſt.*
14. *Poſitio ad quid ſit inuenta.*
15. *Clauſula ſaluo iure impertinentium, quid operetur.*
16. *Reſpondens ad id quod non debet, an & quando ſibi præiudicet, & num. 18.*
17. *Iuramentum non cenſetur præſtitum ſuper poſitionibus impertinentibus, & non admiſſibilibus.*
19. *Peruerſio ordinis non releuat ab onere reſpondendi poſitionibus.*
21. *Ei qui eſt in poſſeſſione titulus ſufficit ſine noua traditione.*

CONCLVSIO XXXII.

Hieronymus de Aguchiis de Bononia, petebat executionem inſtrumenti venditionis contra Antonium de Argile pro certa ſumma, pro reſiduo pretij, & cõmiſſa fuit executio, à qua appellauit dictus Anto. quia ex forma ſtatuti permiſſa erat appellatio, in cauſa appellationis, quia Antonius oppoſuit in prima inſtantia exceptionem rei non traditæ, fuerunt hinc inde factæ & productæ poſitiones, tam per appellantem, quàm per appellatum, & adinuicem contrariæ. nam appellatus poſuit qualiter
præſentialiter dictus Ant. tenebat, & poſſidebat bona vendita, & dictus Antonius reſpondendo poſitioni confeſſus eſt: appellans verò poſuit non habere, nec habuiſſe poſſeſsionem bonorũ venditorum, & appellatus reſpondendo poſitioni confeſſus eſt. Vnde dubitatum fuit principaliter, an pro parte appellati probata eſſet traditio rei venditæ, & conſequenter an eſſet attendenda confeſsio appellati, an verò appellantis, dicebatur pro parte appellantis,
quòd Hieronimus erat actor in cauſa † quia ille 1
idem dicitur actor in cauſa appellationis, qui fuit in
cauſa principali, vt not. Cardinalis in clemen. prima, vij. q. de cauſa poſſ. & propri. l. qui ad ciuilia. & quod ibi not. C. de appel. ad de Dyn. de regu. iur. in cap. indultum. in iij. col. vbi dicit, quòd is eſt actor in cau-
ſa appellationis, qui fuit reus in cauſa principali. † Et 2
quando poſitiones actoris ſunt de directo cõtrariæ poſitionibus rei, & omnes habentur pro confeſsis, debet actor ſuccumbere, cap. cùm ſint partium. de
regul. iur. in vj. † quia magis nocet confeſsio actoris 3
actori, quàm rei reo, & maximè in præmiſſo caſu, in quo terminus probatorius erat præfixus vtrique
parti. ita Alex. in l. ſi non fuerit. ff. de iureiur. † Item 4
dicebatur quòd actor debebat iſto caſu prius reſpondere poſitionibus rei, cùm poſitiones rei eſſent præiudiciales poſitionibus actoris. quoniam quando poſitiones rei ſunt præiudiciales poſitionibus actoris, actor debet primò reſpondere. Bald. in addi. Spec. de poſit. in j. col. verſic. ſi poſitio, & Spec. in ti. de poſit. §. iiij. verſ. hoc quoque notandum, & verſic. hoc quoque certum eſt. Francus in cap. ij. de confeſ. in vj. Ideò ſi attendatur confeſsio actoris, conſtat
obſtare exceptionem rei non traditæ, † Nec obſta- 5
bat inſtrumentum venditionis, quia in eo non apparebat ſcriptum conſtitutum per quod, vt dicunt domini de regno, deciſ. xiiij. incip. in cauſa dormicellæ, in tertia col. in nouis, venditor ſolet liberari ab actuali traditione rei.

In contrarium ad oſtendendum rem venditam
traditam eſſe, adducebatur primò † Clauſula con- 6
ſtituti ſolita apponi in talibus contractibus, quæ licet non appareat in contractu ſcripta, præſumitur obmiſſa per notarium, ex quo conſuetudo totius Italiæ eſt eam apponere. Soz. in conſil. lv. num. 11. in iiij. volum. & in conſil. cxxxj. nume. 16. & idem Alex. conſil. clxx. in lib. meo, in ij. vol. ſi eſt conſuetudo apponi. & idem Pau. de Caſt. in conſ. x. in prima parte, in nouis. num. 3. vbi magis hoc putat verum, ſi idem notarius conſueuit illam in ſuis inſtrumentis apponere, prout oſtenſum fuit ex inſtrumentis eiuſdem notarij, & aliorum notariorum, per inſpectionem
quamplurium inſtrumentorũ, † plus dixit ibi Pau. 7
quòd ſub illa clauſula quæ omnia, putat quòd cõtineatur ſimplex conſtitutum, ex quo communiter cõſueuit ab omnibus notariis apponi: propterea intelligendo conſtitutum appoſitũ, videtur quòd emptor non poſsit conqueri rem non traditã, poſtquã venditor in dictis bonis ſe non intromittit, per tradita per dominos de regno, in d. deciſ. xiiij. in nouis, ſecundò dicebatur, attendendam eſſe cõfeſsionem emptoris, dum eſt confeſſus bona vendita tenere & poſsidere præſentialiter. & pro reſolutione conſiderandum eſt quòd appellatus fuit ille qui primò
reſpon

reſpondidit poſitionibus appellãtis,uã primò nota-
rius in actis annotauit reſpõſiones appellati,& poſt-
8 ea reſpõſiones appellantis,†& quod in aliqua ſcri-
ptura pręcedit prius,illud dicitur factum.l.quoties.
de vſur.& in prima conſtit. C.io §.quibus, & clarè
9 patet ex proceſſu, † vnde ſtatur primæ confeſsioni
iuratæ & non ſecundæ iuxta not.per Felin.in c.cum
in tua,de teſti.Inn. in c.cauſam quæ. de teſti. & io c.
veniẽs.eo.ti.vbi concludunt ſtari primæ cõfeſsioni
iuratæ & non ſecundæ cõtrariæ. Et dicit Abb.in c.
per tuas.de proba. ꝙ ſi prima confeſsio eſt iurata &
de facto proprio, vel quaſi,ſecunda non valet:quia
conuincitur neceſſariò de periurio ponẽdo ſe inter
duo iuramenta cõtraria: allegat tex.in l.generaliter.
C.de non nu.pecu. vbi etiã cum iuramento non po
teſt quis venire contra confeſsionem ſuam,& tantò
magis procedit quando prima confeſsio eſt veriſi-
10 milior. † Vlterius conceditur à iure regulariter, ꝙ
primò reſpõdeatur poſitionibus actoris quã rei: ita
Bal.in addi.Spe.in rub.de dilat.verſi. primò reſpon-
detur, dicens quod ideò eſt, quia agens prior eſt &
nobilior patiente.& idẽ Bal.in addi.Spec.io ti.de re-
conuentione,ſuper verbo nos autem,& Spe.in ti.de
dilat.§.videndũ,& in ti.de poſit.§.iiij. verſ.hoc quo-
que notandum.& in ti.de actore.circa prin. Anto.de
Butr.in cap.j. de ordi.cognit. Cyn. Bart. Bald.Salic.
Paul.in l.ij. §.quod obſeruari. C.de iuramen.calum.
Geminianus & Francus in capit.ij. de confeſsis, lo
vj.Odoffred. in tracta.poſitionum, in quarta colum.
nume.13.

11 Dicebatur etiam † quòd poſitio appellantis erat
formata verbis negatiuis, vlterius erat de directo
contraria poſitionibus appellati,quo caſu non erat
admittenda, quoniã poſitiones actoris & rei quãdo
adinuicem ſunt ſibiipſis contrariæ, tunc eis non eſt
reſpondendum.Fran.io c.ij.de confeſ.li.vj. Lanfran.
in c. quoniã contra,in verbo reſponſiones,nu.7 .de
proba. & hoc procedit ſiue contrarietas reſultet ex
parte ponentis ſiue ex parte reſpondentis,Curtius
in trac.poſitionum,no.14.vbi dicit in hoc omnes ita
cõcordari,itẽ quia poſitio negatiua taliter quòd nõ
debuit reſponderi, quia ſuperflua & impertinens.
12 †Nam licet hodie ſit deciſum quòd poſitioni negati-
uę reſpondendum ſit quoties iudici ęquum videtur,
13 per tex.in c.j.de confeſſ.io vj.ea ratione, quia † ne-
gatiua poteſt probari per confeſsionẽ partis, vt per
Spec.in titu.de poſit.§.vij.verſic.viij.cõſiderando.&
Dyn.& Bartol.in l.quidam in iure, de donat.tamen
hoc procedit quando parti incumbit onus probãdi
negatiuam: quia in negatiua fundat intentionem
ſuam,& quia probare tenetur, ideò hoc caſu poteſt
ſuper hac negatiua facere poſitionem, ſecus ſi non
haberet neceſſe probare, quia tũc ſi faceret poſitio-
nem ſuper negatiua,aduerſarius non teneretur re-
ſpondere,quia cẽſeretur poſitio impertinens & ſu-
perflua,vt in iſto caſu in quo intentio appellãtis ne-
gantis rem traditam eſt fundata per ſolam negati-
uam niſi appellatus probet rem tradidiſſe,quoniam
appellatus non habet neceſſe probare negatiuam,
propterea tali poſitioni non tenetur reſpondere ra-
tione prædicta: quia videtur ſuperflua & imperti-
14 nena: † quia poſitio non eſt inuenta niſi vt ponens
releuetur ab onere probandi,vt iuribus ſuprà alle-
gatis, ſed negando rem traditam transfert onus
probandi in aduerſarium: ideò poſitio ſuperflua.ita
tenet & declarat Paul. de Caſtro io dic.§. quod ob-
ſeruari,& Curtius io tract.poſitionum. nu.26. vnde
cùm huiuſmodi poſitio non fuerit admittenda tam
ratione contrarietatis, quàm negatiuæ ſuperfluæ &
impertinentiæ, propterea ei reſpondendo appella-
tus ſibi non præiudicauit,† cùm ſub proteſtatione 15
ſaluo iure impertinentium reſponderit, quo caſu
tam ex diſpoſitione ſtatutorũ quàm iuris talis prote
ſtatio derogat confeſsioni.Bald.in addi.Spec.in rub.
de poſi.verſ.qui reſpondet,vbi†dicit,qui reſpondet 16
ad id quod non debuit ſibi non pręiudicat ſi reſpon
diderit ſub proteſtatione,& ſumus in impertinenti-
bus & non admiſsibilibus,vt latè proſequitur Cur-
tius io dicto tractatu poſit. nume. 20. † Nam iura- 17
mentum præſtitum non cenſetur ſuper poſitioni-
bus impertinentibus & non admiſsibilibus, cùm
ad talia non referatur, iuxta notat.per Bald. io l.pe-
nult. ad fin. C. de tranſactio. Iaſ.in l.ſi duo. §.ſi Iu-
lian.in iij. col. ff.de iureiuran.& Nicol. Ant. Grana.
in annota. ad praxim Octauia. Veſtr.libr.v.cap. xiij.
nu. 26.igitur ſtat firma confeſsio appellantis.

Nec obſtant ea quæ dixit Alex.in d. l. ſi non fue-
rit.quia loquitur io confeſsione ficta per contuma-
ciam.†in iſto autem caſu ſumus in confeſsione ve- 18
ra facta ſub illa proteſtatione ſaluo iure imperti-
nentium:quo caſu cõfeſsio non parat præiudicium,
niſi inquantum poſitio fuerit admittenda, quod in
ficta confeſsione non adfuit, & qui reſpondet ſine
dicta proteſtatione ad id quod non debet, ſibi præ-
iudicat, per Bald. in d.rubrica de poſit.in additio.ad
Spec.ideo in tali caſu magis præiudicat confeſsio a-
ctoris actori, quàm rei reo. ſed io caſu iſto appella-
tus reſpondidit ſub illa proteſtatione, meritò ſibi
non præiudicauit. Item etiam ſi appellatus primò
reſpondiſſet poſitionibus appellantis ſibi non præ-
iudicaſſet, cùm vt dictum eſt, talis poſitio non eſſet
admittenda, & ſub illa proteſtatione reſponſum
fuerit. Item quando appellans reſpondidit poſitio-
nibus appellati, produxerat ſuas poſitiones, ſed
non iurauerat quando verò appellatus reſpondidit
poſitionibus appellantis, tunc appellans iurauit,
quo caſu tanquam periurus non fuit admittendus,
quia primò reſpondendo poſitionibus appellati
cum iuramento fuerat confeſſus contrarium.Vnde
tanquam nauigans contrariis vẽtis non eſt audien-
dus, quia duo contraria, ſcilicet verum & falſum,
confeſſum fuiſſe videtur. Item conſideratis dictis
teſtium probationes appellati excedunt probatio-
nes appellantis,quo caſu non abſoluitur reus.nota.
io capitu. ex litteris, de probatio. Nec obſtat,quòd
vnus prius quàm alter poſuerit, † quoniam per- 19
uerſio ordinis non releuat ab onere reſpondendi,
Fran.in d.cap.ſecundo,de confeſ.

† Præterea illud quod dicitur, quòd poſitioni- 20
bus contrariis non eſt reſpondendum, procedit, vt
dicit Franc. in d. cap.ij. quando ita ſunt contrariæ,
quòd omnino adinuicem ſe perimant: aliàs ſi poſ-
ſunt aliqua diſtinctione iuuari, tunc eis eſt reſpon-
dendum, ſed poſitio appellantis, dum poſuit
quòd appellatus actualem poſſeſsionem bonorum
emptorum nunquam habuit, nec habet, poteſt
iſto modo iuuari, ſcilicet, quòd actualem poſ-
ſeſsionem non habuit, nec habet à dicto appel-
lato

laio venditore, & tamen dicta bona præſentialiter
appellās poſsideat. licet non habuerit actualem poſ-
ſeſsionem à venditore, & ita cum iſta diſtinctione
11 vtraque poſitio actoris, & rei ſuſtentatur: † quia ei
qui eſt in poſſeſsione, titulus ſufficit ſine noua tra-
ditione. Bal. in l. quædam mulier. ff. de rei vendica. &
ideò cùm poſitiones actoris & rei adinuicem omni-
no non ſe perimant, vtraque reſponſio tolleratur:
& id demonſtrat alia ſubſequens poſitio appellan-
tis, cui appellatus reſpondendo ſe refert, prout in
inſtrumento. Nam licet in præcedenti poſitione di-
xerit ſimpliciter credit, debet intelligi prout in in-
ſtrumento habetur, ſecundū quod dixit in ſequenti
poſitione reſpondendo. credit prout in inſtrumēto:
quia hoc eſt fauorabilius ipſi reo, & confeſsio in-
terpretatur in dubio in fauorem, aliàs videretur re-
cedere ab eo quòd ſuprà dixit proximè, quod in du
bio non præſumitur. l. nam ad ea. in prin. ff. de cond.
& demonſtr. aliàs reſultaret quædam contrarietas.
Nec eſt veriſimile, quòd voluerit recedere ab inſtru
mento, vnde vt remoueatur iſta contrarietas re-
ſponſio prima debet intelligi, vt reſponſum fuit in
proximè ſubſequenti, ſcilicet, vt in inſtrumēto con
tinetur. ita in ſimili dixit Dec. in conſil. cxviij. incip.
viſo inſtrumento. in fi. col. in prima parte.

SVMMARIVM.

1 *Remedium reintegranda an competat contra poſ-
ſidentem cum titulo, & bona fide, abſque eo quòd al-
legetur aduerſarium clàm poſsidere reſpectu poſ-
ſeſsionis.*
2 *Teſtis ſi dicat Semproniũm poſſediſſe domum, alter
teſtis dicat poſſediſſe vna cum Iacobo, an dicatur
probata poſſeſsio inſolidum, vel pro dimidia.*

CONCLVSIO XXXIII.

1 DVbitatum fuit primò, † an remedium reinte-
granda intentatum pro parte domini Gabio-
nis de Gozadinis, competeret contra Philippum
Purgatorem aduerſarium poſsidentem cum titulo,
& bona fide abſque eo quòd dominus Gabio alle-
gauerit aduerſarium clàm poſsidere reſpectu poſ-
ſeſsionis. Secundò, an ex eo quòd vnus teſtis pro
parte dicti Gabionis dixit Remoaldum poſſediſſe
domum, alter verò teſtis dixit quòd vnà cum Iacobo
Pattuo poſſedit domum, dicatur probata poſſeſsio
domus inſolidum, an verò pro dimidia?

Circa primum dicebatur quòd ad hoc vt probans
de antiquiori poſſeſsione, obtineat in remedio rein-
tegrandæ contra ſingularem ſucceſſorem cum titu-
lo, & bona fide, videri neceſſe quòd deducatur in pe
titione, quòd aduerſarius clàm poſsideat reſpectu
poſſeſsionis, vt declarat Bart. in l. ſi de eo, in fi. ff. de
acquir. poſ. quem ſequitur ibi Aret. & Soz. in l. rem
quæ nobis. eod. tit. & idem Feli. in cap. cauſam. circa
princ. vij. col. de probatio. & licet loquatur in inter-
dicto retinendæ, tamen Alex. extendit ad interdi-
ctum recuperandæ in conſi. cxv. in ij. col. in ij. vol. &
conſil. lix. ſiue lxxxix. in fi. ij. colum. volum. v. & in
conſil. xiij. circa finem. in ij volum. in caſu autem de
quo agebatur agens in libello, non deduxit quòd
aduerſarius clàm poſsideret reſpectu poſſeſsionis,
propterea videbatur malè intentatum remedium
recuperandæ.

Contrarium tamen fuit concluſum, non eſſe ne-
ceſſarium, quòd in remedio reintegrandæ deduca-
tur aduerſarium clàm poſsidere reſpectu poſſeſsio-
nis, quoniam cōmunis opinio eſt, quòd remedium
recuperandæ datur contra titulo poſsidentem, &
bona fide. ita communiter Canon. in cap. ſæpe. & in
c. ad ſedem. extrà de reſtit. ſpol. Alexan. eam commu
nem dicit in conſil. xcj. col. fin. vol. v. & in l. rem quæ
nobis. de acquir. poſſeſ. vbi dicit, quòd ita vidit con-
tra Bart. qui tenuit contrarium practicari Soz. ſibi
contrarius conſil. lix. col. fin. vol. j. Anch. conſ. ccccij.
circa recuperandum. Dec. conſi. lvij. diligenter. col.
penul. & conſi. cxxxvj. col. fin. & vt atteſtatur Imo. in
d. l. rem quæ nobis. ita communiter tenent legiſtæ, &
canoniſtæ, & idem Ripa in d. cap. ſæpè. & in d. l. rem
quæ nobis. ſubdens ab iſta communi non eſſe rece-
dendum, & idem alij Moder. in d. l. rem quæ nobis.
Adde pro iſta parte Ioan. de Amicis, qui dicit iſtam
communem in conſil. xcvij. magnifice. Et iſta com-
munis opinio non fundatur in clandeſtinitate re-
centioris poſſeſsionis, ſed in eo quòd exceptio tituli
& etiam dominij ſubſequuti non admittitur in re-
medio recuperandæ, nam agens illo remedio non
arctatur aliud probare, quàm antiquiorem poſſeſ-
ſionem, ita tenet Panorm. in cap. ſi diligenti, de præ-
ſcriptio. in iij. col. Adde Alexandrinum Rubeum in
conſil. iiij. ſeries facti, per totum, & maximè num. 11.
vbi quid quando proceditur ſola facti veritate in-
ſpecta, quo videtur tenere contrarium quòd hîc.
Hinc dixit Alexand. in conſil. vj. in iij. volu. in vj. col.
& in conſ. xcij. in iiij. & vlt. col. in v. vol. quòd etiam
ſi ſeruus poſſeſſor tanto tempore tenuiſſet, quòd
præſcripſiſſet dominium, talis exceptio non obſta-
ret, niſi cucurriſſent triginta anni, per quod tempus
eſſet ſublatum remedium d. cap. reintegranda. vnde
dixit Claudius de Saſello in d. l. rem quæ nobis.
quòd illa limitatio quòd deducatur aduerſarium
clàm poſsidere reſpectu poſſeſsionis, non procedit,
quoniam communis opinio eſt in contrarium, quæ
eſt, quòd intentans tale remedium non arctatur ad
probandum niſi antiquiorem poſſeſsionem. Lap. al-
lega. xxij. Matth. de Afflict. in j. lib. conſtitut. regni. in
conſtitut. circa violentiarum. num. 29. in fi. vbi dicit
iſtam eſſe veram opinionem, & quòd ita commu-
niter practicatur, & quòd in iudicando ab ea non
eſt recedendum.

Circa † ſecundum colligitur deciſio ex his quæ 2
not. Soz. in l. ſi quis, cum totū. ff. de excep. rei iud. vbi
dicit, quòd ſi teſtis dicat, Titius poſſedit fundum
pro indiuiſo cum Sempronio, dicitur probare poſ-
ſeſsionem inſolidum totius fundi, & propterea fuit
concluſum poſſeſsionem eſſe probatam inſolidum.

SVMMARIVM.

1 *Vendicandi ius an domino ſit, non reſtituto emptori
pretio pro re furtiua publicè, & bona fide in mer-
cato empta.*
2 *Boues ex agro Bononienſi abactos, & in alio loco in
nundinis bona fide emptos, an dominus vendicare
poſsit.*

CONCLVSIO XXXIIII.

LEX erat in loco, videlicet † res furtiua publi- 1
co & bona fide in mercato empta, vendicandi
ius

2 ius non ſit † duos boues ex agro Bononiæ abactos & Imolæ in nundinis bona fide emptos, dominus vendicat, quæſtionis erat vtrum ſtatutum valeret. Gandinus hincinde recitat argumenta, refertq; Dy. & Martini viciſſe ſententiam exiſtimantium dominum vendicantem non obligari reſundere pretium, eo quòd in detrimentum eorum qui non ſuæ ditionis ſunt vanæ ſunt leges: ſentire ergo videntur, ſecundum ſtatutum inter homines duntaxat conſtituentis populi: non multo diſsimilem cautelam ſeu vt arbitror cauillationem: docet Bartholomæus Veronenſis, emptorem rei quam timet non eſſe venditoris, vti emendo publicè conteſtetur ſe domini nomine emere paratúmque rem reſtituere quàm primum pretium retro ſibi dabitur, ſicque intrepidè emat, inquit, ſiue res ſit ſurtiua ſiue vi rapta, ſiue ne cogatur domino reſtituere ante perſolutum pretium, fretus authoritate Hoſtienſis qui rem prædæ dixit eum ſecurè ſub cõteſtatione præſcripta emere in ſumma de pœnit. & remiſ. §. fi. xj. q. quid ſi emit, mihi autem perſuadeo & ſtatutum & Veronenſis conſilium omnino deteſtabile inualidum, ea imprimis ratione, quòd inuitat homines ad furandum argum. l. conuenitur, de pact. dot. & l. j. ad Macedo. Nam qua ratione receptatores publicè, odio ſi ſunt, eadem profectò huiuſmodi emptores legibus infenſi eſſe debent: ab vtriſq; enim latrones & fures animantur, plus enim ad latrocinia impelluntur paratis ex venditione pecuniis quàm receptarum latebris. l. poſtlim. §. in pace. de capt. conſilium profectò Hoſtienſis pertinet ad rea redimendas ab hoſtibus & à barbaris, quibus cùm ius poſtliminij eſt & captiuos faciendi & ab iiſdem capta redimendi & in cauſam pignoris retinendi donec exſolutum pretium reddatur. l. mulier. & l. in bello. §. ſi ſeruum. & §. deportatum, de capt. & l. ab hoſtibus redem. & l. fi. C. eo. tit. arg. l. inciuilem. C. de furt. neque video leges de redemptis vllam proteſtationem requirere. At in caſu noſtro de rebus furtiuis & vi raptis agitur, quæ damno publico & dominorum emetentur exemplóque inciuili ad latrocinia nutrienda ineptiſsimáque ea cautio videtur, vt ematur domini nomine, quaſi dominus rei ſuæ emptor fieri poſsit, & prædicta poſuit Marius Salamonius, Aduocatus conſiſtorialis, in commentariis. l. omnes populi. de iuſt. & iur.

Adde huic deciſioni, & vide in deciſi. Tholoſanis deciſi. clj. incip. item fuit quæſitũ. & ibi in apoſtillis.

SVMMARIVM.

1 *Petitio hæreditatis, ſeu interdictum quorum bonorum an & qualiter detur contra tit. poſsidentem.*

2 *Intellectus ad l. y. verſic. emptor autem. C. de petitio. hæredita.*

3 *Emptor rei ſingularis ab eo qui poſsidebat pro hærede, non poteſt petitione hæreditatis conueniri.*

4 *Differentia inter ementem quotam hæreditatis & eum qui emit rem ſingularem.*

5 *Intellectus ad l. etiam ſi. §. quod ſi quis. ff. de petitio. hære. & nu. 11.*

6 *Intellectus ad tex. in l. nec vllam. §. omnibus, cum gl. ff. de petitio. hæredita.*

7 *Intellectus ad l. ſed ſi lege. §. item ſi ratio diſtraxit, el y. ff. de petitio. hæredita.*

8 *Intellectus ad glo. in l. ſi. pro legato.*

9 *Intellectus ad doctrinam Bart. in l. cogi. ff. de petitio. hæredit.*

10 *Barto. doctrina in l. ſi rem & pretium. ff. de petitio. hæredita. intellectus.*

11 *Intellectus ad l. Neratius. ff. de peti. hæredita.*

12 *Succeſſor ſingularis cum bona fide poſſeſſoris mala fidei an aliquo tempore præſcribat.*

13 *Publiciana competit poſſeſſori habenti cauſam & titulum cum bona fide.*

CONCLVSIO XXXV.

Dvbitabatur † an in remedio intentato, domina Syluia de Giramontibus poſſet obtinere, nam in remedio rei vendicationis certum erat quòd non poterat obtinere, quia de dominio eius vel authorum ſuorum nulla extabat probatio, in remedio verò petitionis hæreditatis ſiue interdicti quorum bonorum maior erat difficultas, quia licet petitio hæreditatis non detur regulariter contra tit. poſsidentem. l. regulariter. de petit. hæred. tamen cùm titulus quem poſſeſſores conuenti habebãt, fuerit habitus per eos poſt mortem teſtatoris, & ab his qui non poſsidebant titulo, ſed pro poſſeſſoribus conueniri poterant petitione hæreditatis, non videtur obſtare quin contra eos potuerit petitio hæreditatis ſiue interdictum quorum bonorum intentari, ſecundum opi. Pau. de Caſtro. in l. fin. C. de edi. diui Adria. toll. qui ita ſaluat Bal. ibi in ix. & x. opposit. qui indiſtinctè tenuit quòd titulus à quocunque habitus poſt mortem defuncti non impediat petitionem hæreditatis, vt eius dictum procedat quando titulus fuit habitus ab eo qui conueniri potuiſſet petitione hæreditatis: quam opin. idem Pau. tenuit conſulendo in conſi. vj. ante fi. in antiquis, iſta ratione, ne talis poſſeſſor ſit melioris conditionis, quàm fuiſſet eius author, & dicit ibi opin. hanc colligi ex dictis Bart. in l. cogi, de per hære. & Bal. in d. l. fi. in ix. opposit. & conſi. Paul. approbant domini de regno Neapolit. deciſio. ccxxviij. in antiquis. idem Romanus ſingu. cccxliiij. incip. regulariter. & hanc opin. tenuit Iaſ. in l. j. in quinta limitatione. C. de inoff. teſtam. & idem Iaſ. in §. actionum. col. liij. & liiij. inſtit. de act. allegans doctrinam Bar. in d. l. cogi, & in l. ſi rem, & pretium. de pet. hæred. licet poſtea in contrarium allegет Bart. in l. iij. §. qui opus. de alien. iudic. mut. cauſa fact. & non ſoluat, & eam opin. Pau. ſequitur Alex. conſi. clxxxiij. vel lxxxiiij. col. ij. & iij. vol. quinto. eandem opin. pleniſsimè proſequendo materiam tenuit Barba. in conſi. clxv. in ij. parte, incip. clementiſsimi, &c. circa dubium tranſmiſſum, vtrum petitio hæreditatis: vbi tenet opi. Bal. in d. l. fi. Adde Roma. ſingu. cccxxxiiij. incip. regulariter contra ti.

Sed tamen etiam tenendo quòd fuerit intentata petitio hæreditatis ſiue interdictum quorum bonorum, concluſum fuit d. Syluiam obtinere non poſſe, quia cùm poſſeſſores conuenti haberent verum titulum, contra eos non potuit intentari petitio hæreditatis ſiue dictum interdictum d. l. regulariter, cum vulgaribus.

Nec obſtat quòd haberent eorum titulum ab eo qui conueniri potuiſſet petitione hæreditatis, & propterea dicta actio potuiſſet contra eos intentari ſe-

cundum opin. & ſeq. & aliorum idem tenentium.
Quoniam opinio contraria eſt verior & magis com-
munis, niſi vbi acquiſitus fuiſſet titulus, vel lite pen-
dente, vel ob ſuſpicionem litis mouendæ, quo caſu
tunc procedit illa opinio quòd contra huiuſmodi
titulo poſsidentem detur petitio hæreditatis. ita lo-
quitur Bar. in dicta l.cogi, cuius autoritas propter-
ea in caſu iſto ab eo differenti non obſtabit, & ita
loquuntur Angel. & Imol. in l.is qui hæres, de acqui.
hære. Et quòd iſta opinio tanquam verior & magis
2 communis ſit tenenda demonſtratur: † quia pro ea
imprimis eſt text. in l. ij. verſic. emptor autem, iun-
cta glo. ibi in verbo ſingularium, & in verbo conue-
nitur. C. de pet. hære. nam ille text. vſque ad d. verſic.
loquitur in eo qui emit hęreditatem ab illo qui poſ-
ſidebat pro hærede: vt declarat gloſ. j. ibi quæ ponit
caſum illius legis, & in verſic. èmptor, aut loquitur
in emptore rerùm ſingularium, & ſolum aduerſa-
tur primæ parti l. in aduerſitate rei emptæ, vt conſi-
derat Fulg. in d.l. fi. col. fi. C. de edi. diui Adr. toll. di-
cens per illum verſic. confundi illam opin. Bal. in d.l.
fi. in d. ix. & x. opp. quia ſecundum eum ſicut prima
pars l. loquitur de acquirente titulum poſt mortem
defuncti, ita & ille verſic. eodem caſu loquitur cùm
ſolum parti præcedenti aduerſetur in diuerſitate rei
emptæ, ſed aduertendum eſt quòd non ſolum pars
præcedens illius text. loquitur in acquirente poſt
mortem defuncti, ſed etiam in acquirente ab eo qui
pro hærede poſsidebat, vt declarat d. gloſſ. cum qua
omnes ſimpliciter tranſeunt, nec aliter ille text. in-
telligi poteſt, vt verba ipſius demonſtrant, & tamen
d. verſic. ſecundum declarationem d. gloſſ. in verbo
ſingularium, & alterius in verbo conuenitur, vult
talem emptorem non poſſe conueniri petitione hæ-
reditatis, ſed rei vendicatione, vel publiciana, ibi igi-
3 tur eſt caſus, † quòd emptor rei ſingularis ab eo qui
poſsidebat pro hærede non poteſt petitione hæredi-
tatis conueniri, & cum declaratione illarum gloſſ.
communiter docto. tranſeunt, & quòd ille verſi. lo-
quitur in terminis partis præcedentis, declarat ibi
Odoff. in poſitione caſus, & melius ſuper expoſitio-
ne text. ibi emptor. incipit quartus caſus, vbi dicit
quòd text. ibi redit ad caſum de quo ille tex. in verſ.
ſi verò, & quòd ſolum ab eo differt, quia verſi. ſi ve-
rò loquatur in eo qui emit quotam hæreditatis, ille
autem verſic. emptor loquitur in emptore rei ſingu-
4 laris, † & in ſpecie Bal. ibi dicit eſſe differentiam in-
ter eum qui emit quotam hæreditatis, & eum qui
emit rem ſingularem: vt primus hæreditatis petitio-
ne teneatur, ſecundus non, & adducit tres rationes
huius differentiæ: prima eſt, quia emptor hæredita-
tis in locum venditoris in ipſa vniuerſitate ſucce-
dit, & ſic in ipſo vniuerſali iudicio, quod non eſt in
ipſo emptore rei ſingularis. ſecunda eſt ſecundum
quæ quare in habentibus ſymbolum. Tertiam dicit
ipſe addere, quia petitio hæreditatis ſapit quandam
perſonalitatem cùm ſit actio mixta, & actio vniuer-
ſalis, ſequitur ſucceſſorem in vniuerſo non eum qui
in re ſingulari ſuccedit, & ſic dictum Bal. facit iſtam
differentiam inter emptorem vniuerſitatis, & rei ſin-
gularis deducens rationes diuerſitatis, & manife-
ſtè vult quòd emptor rei ſingularis ab eo qui pro
hærede poſsidebat non poſsit conueniri petitione
hæreditatis, aliàs non expediebat, quòd conſtituiſſet
illas differentias, & rationes illas deduxiſſet ſi intel-
lexiſſet de emptore rei ſingularis ab alio acquiſitæ
quàm ab eo qui pro hærede poſsidebat: præſuppo-
nit enim ibi, quòd venditor illius rei ſingularis po-
tuiſſet conueniri petitione hęreditatis, & ita ratio eſt
intelligenda niſi velimus eum ineptè redarguere.
Secundò, † iſta opinio probatur per text. etiam 5
in l. etiam ſi. §. quod ſi quis. ff. eodem titu. vbi ſecun-
dum communem ſenſum dicitur, quòd ille qui emit
hæreditatem, vel quotam hæreditatis ab eo qui pro
hærede poſsidebat, vt ibi declarat gloſſ. in verbo
emerit, quam nemo redarguit, & ibi etiam tradit
Angel. non poteſt conueniri petitione hæreditatis,
niſi in duobus caſibus, ſi modico pretio emit, & ſic
habet titulum quaſi lucratiuum, vel ſi creditor non
comparet quando iuſto pretio emiſſet, ſi igitur in
emptore vniuerſitatis regulariter prodeſt titulus
habitus ab eo qui petitione hæreditatis poterat
conueniri, à fortiori proderit talis titulus emptori
rei ſingularis, per quem facilius petitio hæreditatis
tranſit in emptorem vniuerſitatis: vt probatur in
dicta l. ij. C. eodem titu. eo maximè ex ibi dictis per
Bal. quæ ſuprà dicta ſunt.
Tertiò, † pro iſta opinio. eſt glo. relata ad textum 6
in l. nec vllam. §. omnibus, de petit. hæred. ibi enim
eſt text. quòd ſi quis habet titulum inualidum ab eo
qui pro hærede poſsidebat, & talis ſciuerit inualidi-
tatem tituli, poteritis petitione hæreditatis conue-
niri, quia ille titulus habetur pro non titulo. glo. ibi
mouet quæſtionem, quòd ſi talis habens tunc titu-
lum inualidum ignorauerit inualiditatem tituli, an
conuenietur petitione hæreditatis, & relatis opinio-
nibus firmat ei non eſſe locum, & vult quòd talis
titulus qui validus putatur quoad excluſionem pe-
titionis hæreditatis ſufficiat. & illa opinio gloſſ. ſe-
quuntur ſimpliciter Odoffr. & Alberic. & Angel.
quam etiam ibi tenent Barto. & Paul. quando igno-
rantia eſſet iuſta, & cauſaret vſucapionem, vel præ-
ſcriptionem, ſi igitur titulus inualidus qui per
ignorantiam pro valido fuit reputatus. licet habi-
tus ſit ab eo qui petitione hæreditatis poterat con-
ueniri, ſufficit ad excludendum petitionem hæredi-
tatis, ſaltem quando ignorantia fuit iuſta ſecundum
opinionem gloſſ. quanto magis dicendum eſt idem
debere operari titulum verè validum.
Quartò, † iſta opinio probatur per text. in l. ſed ſi 7.
lege. §. item ſi ratio diſtraxit, il ſecundo. eod. titu. vbi
ſupponitur, quòd emptor rei ſingularis habens ti-
tulum ab eo qui bona fide hæreditatem poſsiderat,
& ſic ab eo qui petitione hæreditatis poterat con-
ueniri, non poſsit conueniri à vero hærede petitio-
ne hæreditatis, ſed ſolùm rei vendicatione, vt planè
verba illius text. oſtendunt, & ita illum textum de-
clarat ibi Angel. col. j. & ipſemet Pau. in vltimis ver-
bis dicens, quòd ibi ille poſſeſſor non poteſt conue-
niri: quia habet titulum, ſed conuenietur rei vendi-
catione, vt ſecundum eum dicitur in text. in prin.
Vltimò, † pro iſta opinio. eſt gloſſ. in l. fina. pro le- 8
gato, volens, quòd ille qui rem poſsidet ex titulo le-
gati putans validè ſibi fuiſſe legatum, conueniri pe-
titione hæreditatis non poſſe, & tamen ille aſſertus
legatarius prætendebat cauſam ab hærede putati-
uo, id eſt, ab eo qui in teſtamento vniuerſaliter ſcri-
ptus fuerat hæres, & conſequenter qui dicta actione
poterat

poterat conueniri, ex quibus patet iſtam opinionem eſſe veriorem, & magis communem quam in tot legibus, & gloſſ. docto. approbarunt, & quam ipſemet Paul.. tenuit in dicta l. nec vllam. §. omnibus. quam in dicto § item ſi rem, & quam etiam tenuit Alexand. in dicta l. fina. colum. antepenultims, & in conſilio clxxxvj. volumi. quinto. Aret. in dicta l. is qui hæres, in fine, de acquitend. hæred. & quam dixit communem Vbertinus Zucardus in repet. d. l. fina. C. de edict. diui Adria. tollen. & quam virtualiter tenuit Bart. in d. l. iij. §. qui opus. de aliena. mut. iud. cau. fact.

9 Nec obſtat † dictum Bart. in dicta l. cogi, quia ſupra reſponſum eſt eum loqui, vbi quæreretur titulus lite pendente, vel propter ſuſpitionem litis mouendæ, vt bene ponderauit Alexand. in locis præallegatis.

10 Nec † dictum Bar. in l. ſi rem, & pretium, meretur allegari, quia loquitur in eo qui poterat conueniri prius petitione hæreditatis, & rem alienauerat, & eam poſtea ab eo ſucceſſore ſuo redemerat, illa enim redemptio tanquam trahens cauſam ab ipſomet redimente non habetur in conſideratione pro titulo, & ita tenent omnes ibi.

11 Nec obſtat † quod habetur in l. Neratius, & in d. l. etiamſi. §. hæredem, eod. titu. vbi hæres illius qui poterat petitione hæreditatis conueniri, eadem & ipſe conuenietur non obſtante titulo proprio, & vero pro hærede, quia ibi ille vniuerſalis ſucceſſor cõuenietur, tanquam repræſentans perſonam defuncti, & ex illius perſona, quam repræſentat, quod non poteſt conſiderari in ſingolari ſucceſſore. vt omnes ibi declarant.

Non obſtat auctoritas Pauli, & ſequacium. quia idem Paul. contrarium tenuit in duobus locis ſuprà relatis. & contrarium communiter tenuerunt gloſſ. & omnes in locis ſuprà allegatis, quarum auctoritas eſt præferenda.

Non obſtat ratio Pauli, quòd ſucceſſor non debet eſſe melioris conditionis quàm fuerit auctor ſuus, quia fundamentum procedit vbi eſſet eadem ratio, aliàs ſecus. vbi enim ratio eſſet diuerſa, nõ eſſet de vno ad alium facienda illatio l. Papinianus exuli, de minoribus. hinc vulgariter dicitur, quòd alia ratio reformat pactum, ſed hîc diuerſa eſt ratio inter ſucceſſorem propter titulum quem habet, & inter eius auctorem titulo carentem, ergo ceſſat argumentum. & pro hac reſponſione plura adduci poſſent: ſed hæc ſufficiãt. nam videmus poſſeſſorem bonæ fidei ſine titulo rem non præſcribere ſpacio longi temporis, & nemo eſt qui dicat eius ſucceſſorem ſingularem cum titulo longo tempore non præſcribere, ſi velit ex ſua perſona præſcriptionem inchoatæ ad no. in l. pomponius. §. cum quis, de acquiren. poſſ. alia enim eſt ratio authoris qui caret titulo, alia

12 ſucceſſoris qui habet titulum. † pari modo malæ fidei poſſeſſor nullo tempore præſcribit. c. fi. de præſcript. & tamen ſingularis eius ſucceſſor cum bona fide præſcribit, quia in eo ceſſat ratio peccati. ſimili-

13 ter † poſſeſſori malæ fidei & ſine titulo non competit publiciana, & tamen habenti cauſam & titulum cum bona fide publiciana competit. l. eum qui. §. ait prætor, de publicia. & ibi Barto. & per Alexand. in dicta l. Pomponius. §. cum quis, diuerſa enim ratio, diuerſitatem conſtituit iuris, & exiſtentia tituli & bonæ fidei in ſucceſſore eum reddit melioris conditionis quàm fuerit eius author tim. & bona fide carens.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula in reſcripto, quòd iudex audiat & bina, vel trina audientia expediat, quomodo intelligatur.*

2 *Celeritas in ſententiis ſeruanda eſt, non tamen qua excludat cauſæ cognitionem.*

3 *Cauſæ cognitio eſt de ordine & forma ſententiæ.*

4 *Poteſtas habens liberum arbitrium in procedendo & ſententiando. non poteſt expedire in vna die totum proceſſum iudicij.*

5 *Verba omiſſa omni iuris ſolennitate, quid operentur.*

CONCLVSIO XXXVI.

CAuſa † ſuſpecti tutoris fuit commiſſa iudici, vt 1
illam audiret & bina, vel trina audientia expediret. iudex vigore dictæ clauſulæ nimis feſtinanter proceſsit, ita quòd non fuit adhibita cauſæ cognitio, propterea dicebatur de nullitate ſententiæ altera pars pro validitate ſententiæ, allegabat iudicem celeriter expediuiſſe propter dictam commiſsionem, vt bina vel trina audientia terminaret, & ſic feciſſe prout habuit in mandatis, & quòd pars debebat appellare à commiſsione ſi ſentiebat ſe grauatam, concluſum fuit ſententiam nullam ex eo, quia nimis breuis dilatio fuit ſtatuta propter cuius breuitatem non adhiberi cauſæ cognitio potuit, & dicebatur non obſtare prædictam commiſsionem, quia per dicta verba, bina vel trina, &c. non intelli-
gitur excluſa cauſæ cognitio. † Nam licet celeritas 2
ſit ſeruanda, non tamen talis quæ excludat cauſæ cognitionem, quaſi non poſsit eſſe ponderatum quod eſt nimis feſtinatum, aliàs ſententia eſſet nulla. c. cum Bertholdus, in glo. de re iudicat. & c. enim,
eo. tit. not. in c. ex literis, de reſtitu. in integr. † quia 3
cauſæ cognitio eſt de ordine & forma ſententiæ. glo. extra, de app. c. qua fronte, & Bart. in l. prolatam. C.
de ſententiis, hinc eſt quòd † ſi datur poteſtati libe- 4
rum arbitrium in procedendo & ſententiando, non poteſt tamen facere & expedire in vna die totum proceſſum iudicij, vt l. ſed & ſi per prætorem. §. quoties. ff. ex quibus cauſa maior. & factus non valet ſecundum Cy. in prima conſtit. fforum. §. itaq;, quaſi non poſsit eſſe ponderatum quod eſt nimis feſtinatum. Nam per dicta verba non intelligitur remota
cauſæ cognitio, imò ſi datum eſt arbitrium † omiſſa 5
omni iuris ſolennitate ſiue ab homine ſiue à lege intelligitur remota iuris ciuilis ſubtilitas, non autem cauſæ cognitio, ff. de pœn. l. hodie. ff. mand. l. creditor, in fi. Amod. in tract. ſynd. chart. viij. & Catald. in eodem tract. numero 48.

Adde Felí. in c. ij. in fi. in ver. ſcias etiam quòd verbum celeriter. de re iudica.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuta non ſoluens canonem an perdat fructus rei cum ipſa re. & an a tempore quo ceſſauit ſoluere, vel a tempore declarationis domini. num. 3. cum ſeq. & nu. 13.*

2 *Poſsidens tenetur reſtituere fructus perceptos à tempore quo res incidit in commiſſum.*

4 *Pœna impoſita ipſo iure quando tendit ad fauorem alterius mandatur executioni, ſi ille velit ſine alia declaratoria.*

5 *Beneficium quo quis priuatur ipſo iure, poteſt abſq; alia declaratione alteri conferri.*

6 *Alienatio bonorum facta poſt delictum inceſtus commiſſum, pro quo imponitur pœna ipſo iure eſt nulla.*

7 *Dictiones, penitus, mox, omnino quid importent.*

8 *Rei legata dominium an à die mortis teſtatoris ipſo iure transferatur.*

9 *Supplementum legitima an debeatur cum fructibus perceptis à tempore mortis teſtatoris. & numero 26.*

10 *Bona propter crimen laſa maieſtatis ipſo iure confiſcantur. & à die commiſsi criminis alienari non poſſunt.*

11 *Iudicis declaratio requiritur ſuper executione quando bona ipſo iure confiſcantur, & factum non eſt notorium.*

12 *Iura omnia canonica qua dicunt ipſo iure aliquem puniri bonorum confiſcatione, vel quacunque alia pœna non requirunt aliud quàm declarationem iudicis de crimine commiſſo.*

14 *Pœna retorcentionis proter ius iniquum ab aliquo impetratum committitur ipſo iure dummodo pars poſtulet.*

15 *Emphyteuta ceſſans in ſolutione canonis cadit ab emphyteuſi domino volente.*

16 *Pœna caducitatis non requirit pro eius executione aliquod factum iudicis aut aliquam ſententiam declaratoriam.*

17 *Mortuo emphyteuta moroſo an declaratio domini ſuper caducitate fieri poſsit.*

18 *Ad ſubſtantiandum & conſtituendum in eſſe caducitatem emphyteuta qua requirantur.*

19 *Deficiente vno ex ſubſtantialibus contractus, alter nihil operatur. & actus innalidatur.*

20 *Res & pretium ad ſubſtantiandum contractum emptionis & venditionis requiruntur. quorum altero deficiente nihil agitur.*

21 *Æquitate deficiente ceſſat retroactio, qua niſi per fictionem fieri poteſt.*

22 *Compenſatio liquidi ad liquidum inducitur ipſo iure ſecuta tamen declaratione hominis.*

23 *Compenſatio quando ab homine declaratur fieri non retrotrahitur ad diem quo cœptum fuit ab vtraque parte deberi, ſed conſideratur tanquam inducta tempore declarationis.*

24 *Verba malè agere, quid importent.*

25 *Reis in dubio fauendum eſt vbi agitur de pœna applicanda eccleſia.*

27 *Delictum commiſſum in faciendo grauius eſt delicto commiſſo in omittendo.*

28 *Argumentum de delicto in committendo ad delictum in omittendo non procedit.*

29 *Pœna conditionalis an purificata conditione retrodicatur incurſa à die delicti.*

30 *Factum ſeu negligentia vnius in adimplendo conditionem non debet alteri nocere.*

31 *Retrotractio non habet locum in vltimis voluntatibus.*

32 *Leges & vltima voluntates inter ſe ſymbolum habent.*

CONCLVSIO XXXVII.

IN cauſa mota per Abbatem Sancti Zachariæ de
Trecento diœceſis Imolenſis, contra dominum
Scipionem de Fantuciis, † An d. Scipio emphyteuta 1
propter canonem non ſolutum perderet fructus rei
cum re ipſa, nullum fuit dubium, quoniam emphy-
teuta non ſoluens canonem perdit fructus rei cum
re ipſa, ita tenet Angelus in auth. de non alien. §. ſi
verò, colum. ij. Bald. in l. ſi pater. C. de vſufru. nota.
in l. ſi defuncta. ff. eodem titulo. Bald. in add. Spec. de
locat. verſicu. pactum cum emphyteuta. Felinus in
cap. quarta, de præſcript. in x, colum. in princip. in
verſiculo poſtremò, in fin. verſicu. Sozinus in conſi.
clxvij. incip. non inutilis, verſicu. poſtremò prædi-
ctam, in ſecunda parte, Iaſ. in l. ſecunda. C. de iure
emphyteut. plenè proſequitur Titaquellus in repet.
l. ſi vnquam. C. de reuoc. donat. † In quibus locis 2
concludunt omnes quòd poſsidens tenetur reſtitue-
re fructus perceptos à tempore quo res incidit in
commiſſum.

Sed difficultas erat, † an emphyteuta non ſol- 3
uens canonem perdat fructus rei cum re ipſa à die
quo ceſſauit in ſolutione canonis, an verò à die quo
dominus declarauit emphyteutam incidiſſe in com-
miſſum, in qua difficultate.

Primò dicebatur quòd emphyteuta non ſoluens
canonem teneatur ad reſtitutionem fructuum à die
quo ceſſauit in ſolutione, & adducebantur not. com-
muniter per docto. in l. ij. C. de iur. emphy. vbi dicunt,
quòd ſi emphyteuta ceſſat in ſolutione, ſtatim pri-
uatur ipſo iure, † vnde ſuccedit, quòd quandò pœna 4
imponitur ipſo iure, & tendit ad fauorem alterius,
ita demum mandatur executioni, ſi ille velit ſine
alia declaratoria, & ſi tamen requiratur declarato-
ria, requiritur ad executionem fiendam, vt declarat
Claud. in l. ſi filius. §. quod autem prætor, in j. col. ff.
quod quiſque iur. ex quibus infertur quòd priuatio
inducitur ipſo iure tempore ceſſationis in ſolutione
canonis, non autem declarationis. cùm declaratio
fiat ad executionem. Faciunt not. † per Gemin. in c. j. 5
de homicid. lib. vj. quem refert Ripa in c. ſæpe. nu. 101.
extra, de reſtit. ſpoliat. vbi vult per illum text. quòd
ſi imponitur pœna priuationis beneficiorum ipſo
iure, quòd tunc ſtatim beneficia poſſunt conferri
tanquam vacantia etiam ante declaratoriam non ci-
tato poſſeſſore. & ſubdit Ripa, quòd declaratoria
non requiritur niſi in executione reali, & ſic infer-
tur quòd declaratio domini ſolum operatur quoad
executionem, priuatio autem inducitur ſtatim, quòd
emphyteuta ceſſat ſoluere canonem.

Secundò facit † quia ſi quis committat delictum 6
inceſtus priuatur ipſo iure dominio bonorum, vt no
ta. Bat. in auth. inceſtas nuptias. C. de inceſt. nupt. ex
quo infert Decius in conſi. ccxxxv. in ij. parte, quòd
alienatio facta poſt tale commiſſum delictum etiam
ante proceſſum formatum, & ante ſententiam, eſt
nulla, ex eo quia imponitur pœna ipſo iure, vt decla
rat Matheſill. in not. cxvj. incip. nota quòd vbicun-
que, vbi dicit, † quòd dictiones, penitus, mox, 7
omnino important priuationem ipſo iure, abſque
alia

alia ſententia declaratoria, pariter videtur dicendum in caſu prædicto, quia l.ij. C.de iure emphyteutic.dicit, quòd emphyteuta omnimodo repellatur, ſi dominus voluerit, vnde ſtatim quòd ceſſauit in ſolutione emphyteuta fuit priuatus, & ſic non attenditur tempus declarationis, ſed tempus ceſſationis in ſolutione canonis. quo tempore ſtatim inducitur priuatio.

8 Tertiò, † nam communis concluſio eſt, quòd emphyteuta priuatur ipſo iure cùm ceſſat ſoluere canonem, ſed non cum effectu, ſed cum effectu ſi dominus voluerit, vt videmus in legato, quoniam rei legatæ dominium à die mortis teſtatoris ipſo iure transfertur, tamen non cum effectu, ſed cum effectu, ſi legatarius acceptauerit legatum, idem in emphyteuta. ita dicit Soz.conſi.lxxviij.iiij.vol. quia vt ſubdit ipſe, licet emphyteuta cadat à iure propter non ſolutum canonem, tamen intelligitur fieri non cum effectu, quia dominus poteſt nolle quòd ceciderit, & ideò tertius non poteſt talem exceptionem opponere, quia non ſoluens canonem eſt priuatus ipſo iure quoad dominium, non quoad alios, dicens etiam, quòd licet bona ipſo iure ſint tranſlata in fiſcum, tamen quia fiſcus poſſet bona non acceptare. Tertius de iure fiſci opponere non poteſt, & ſic ex prædictis patet, quòd priuatio inducitur ante declarationem domini, tamen ſi dominus non vult acceptare poteſt.

9 Quartò, † videmus quòd ſupplementum legitimæ ſit ipſo iure, eo ipſo quòd filius declarat illud velle.l.ſcimus.in princip. C. de inoffic. teſta. vt not. gl.ij.ibi communiter approbata. Corn.conſ.cclxiij. videtur prima litera f.iiij.vol.& conſi. cclxv. in litera D.vol.j.& in conſi.cclxv.col.fina.vol.iij. Alex.conſi. lxix.in ij.dubio, vol.j. & tamen fructus legitimæ debentur habito reſpectu à tempore mortis teſtatoris, citra not.Bal.in l.Papinianus.§.vnde ſi quis.ff.de inof. teſt.conſuluit.Cor.in conſi.cclxv. in hac videtur. in fine conſilij.vol.iij.

10 Item † videmus quòd propter crimen læſæ maieſtatis bona ipſo iure confiſcantur.l.fin. C.ad l.Iul. maic.propterea dicitur in dicta l.fi. quòd à die commiſſi delicti non poteſt reus bona eius alienare, & ſic infertur quòd vbi imponitur pœna ipſo iure, conſideratur tempus commiſſi delicti, non autem declarationis. & Domi.de S. Gemi. in c.cum ſecundum.§.confiſcationis, in ij.col.de hæretic.in vj. dicit quòd bona intelliguntur confiſcata à tempore commiſſionis criminis, id eſt, eo ipſo quòd crimen committitur. & intantum quòd ſententia ſuper crimine lata retrotrahitur, & loquitur in caſu quando pœna imponitur ipſo iure, † quo caſu ſuper executione
11 requiritur declaratio, & hoc quando factum non eſſet notorium: ſi autem eſſet notorium abſque declaratione, fieret executio. Pariter igitur eſt dicendum in caſu propoſito, quòd declaratio domini ſit neceſſaria quoad effectum exequendi ex eo maximè, quia ſi dominus nollet acceptare caducitatem, poteſt facere, vnde declaratio domini ſuper commiſſo, vel quòd vult rem deuolutam eſſe retrotrahitur. Et Feli.in c.præterea, in ij.not.de ſponſ.dicit multa allegans, quòd † omnia iura canonica quæ dicunt
12 ipſo iure aliquem puniri bonorum confiſcatione, vel quacunq; alia pœna, non requirunt aliam declarationem niſi ſuper crimine commiſſo: quia conſtito de delicto commiſſo ſtatim eſt locus pœnæ, ſed pœna non ſortitur effectum ante declaratoriam, interim ſtat in ſuſpenſo, & declaratoria trahit ſecũ executionẽ, ita dicamus in caſu iſto, quòd ſtatim quòd emphyteuta ceſſauit in ſolutione fuit priuatus, ſed ante declarationem domini an velit rem eſſe deuolutam, huiuſmodi priuatio nõ ſortitur effectum, ſed ſtat in ſuſpenſo, & quòd priuatio inducatur ſtatim, ſed quoad effectum ſtet in ſuſpenſo vſq; ad declarationẽ domini, videtur ſentire Deci.in conſ.cxxxviij. incip.& diligenter, num.6.j.parte. vbi dicit iſta verba, videlicet, quia ante declarationem factam à domino directo in effectu non eſt facta priuatio ſaltem reſpectu executionis.

Et † in indiuiduo reſpectu fructuum quòd attendendum ſit tempus ceſſationis in ſolutione canonis 13
voluit Iaſ.in d.l.ij.in v.not. in ij.q. C. de iur.emphyt. allegat Angel.hoc ſecundum cum expreſſè tenentem in §.ſi verò, in authen.de non alien.& Specul.in tit.de locat.in §.nunc aliqua. verſic. decimò quæritur.& Alberic. in d.l.ij. pro qua opin. adducit inter cætera, quod not.Guli. Ang. & Pau. in l.j. C. de his quibus vt indign.& vltra eum illud dictum Ang.ſequitur Bartho. Veron.conſi.xxv.nu.7.in conſiliis ciuilibus, & illud dictum Spec. ſequitur Sozin.conſil. prædicto clxvij.nu.12.& Feli.in c.de quarta, col.xj. verſi.ſimile eſt, & col.ſequen.ibi, non obſtat, de præſcript.& cum opin.Iaſ.concordat Ripa in repeti. l. ſi vnquam.nu.100.C.de reuocan.donat.adde & omnino vide Felinum in c.ad probandum, de re iudicata. Adde & vide omnino Tindarum in tracta. de compenſationibus, ſuper illo articulo. an compenſatio fiat ipſo iure an ope exceptionis, qui videtur concludere pro iſta parte, quòd à die ceſſationis. Pro iſta opinione videtur facere primò, quia ſecuta declaratione domini retro cenſendum eſt emphyteutam cecidiſſe, non obſtante quòd talis declaratio longo tempore pòſt facta fuerit: cùm enim pœna caducitatis ipſo iure à lege inducatur propter delictum nõ ſolutionis, cõſequens eſt, vt dies delicti attendatur, tanquam cauſa originaria ipſius pœnæ non ipſa declaratio, quia cauſa originaria regulariter eſt attendenda.l.ſi hæres teſtamento, de actio. empti.l. vxorem.§.agri plagam, de legat.iij. Secundò, quia videmus in ſimili quod † dicitur de pœna retorcutionis propter ius iniquum ab aliquo impetratum. ea 14
enim committitur ipſo iure dummodo pars poſtulet, vt probat text. in l.iij. §.quod autem. & ibi not. omnes quod quiſque iuris.iuncta l.j.in princip. ibi, aduerſario poſtulante, eo.tit. & tamen ſi quis impetret ius iniquum contra me, & poſtea decedat hærede relicto, poſſum ego poſtulare contra hæredem, vt eodem iure vtatur, & illi retorcutioni erit locus, vt probatur in d. l.iij. §.quod autem, ex quo neceſſariò videtur inferri, quòd facta iſta mea poſtulatione, pœna illa retorcutionis intelligitur retro incurſa, viuente impetrante & in tempore impetrationis dicti iuris iniqui, quia niſi viuente ipſo impetrante pœna ipſo iure cenſeretur incurſa, ea hæredem non afficere. l. j. C.ex delicto defunct. cum materia. ita ergo in propoſito caſu emphyteutæ, dicendum videtur, vt pœna caducitatis quæ domino declarante ipſo iure propter moram incurritur,

facta tali declaratione Intelligatur vſque retro com-
miſſa à die moræ incurſæ. Item facit, qoia lex indu-
cens caducitatem propter moram in non ſoluendo
præcedente diu declaratione non præfigit aliquod
tempus infra quod talis declaratio fieri debeat, &
ideò quandocunque ea fiat, operari debet effectum
ſuum, & propterea ſicuti incurſa mora poteſt do-
minus ſtatim, vel poſt modicum tempus declarare
caducitatem incurſam propter dictam moram: ita
propter eandem moram poterit poſt longum tem-
pus facere dictam declarationẽ, & vtroque caſu de-
bet intelligi à die moræ pœnam eſſe incurſam. cùm
enim quocunque tempore liceat facere dictam de-
clarationem, non videtur domino imputandum
quare diu tardauerit in declarando poſtquam id à
lege ei permittebatur, argu. l. Gracchus. C. de adul-
ter. nam declaratio huiuſmodi fit regulariter ha-
bendo reſpectũ ad dictum tempus moræ prout in
caſu noſtro. ſi enim quis per biennium ceſſauit in
ſolutione canonis, & nunc fiat declaratio, in ea ex-
primitur quòd tunc elapſo biennio caducitas fuit
incurſa, ergo dato etiam quòd talis declaratio tan-
quam principalior magis quàm mora eſſet. atten-
denda. omnino attendi deberet prout facta & ex-
preſſa fuit, & ſic habendo reſpectum ad tempus mo
ræ incurſę. & pro hac concluſione videtur eſſe deciſ.
Gui. Ang. Pan. & ſeq. in d. l j. C. de his quibus, vt in-
dig. vbi concludunt quòd commiſſa felonia per vaſ-
ſallum propter quam veniebat feudo priuandus, li-
cet ſtatim non fuerit priuatus & interim perceperit
fructus, tamen poſtea ſequuta declaratione & ſic pri
uatione inducta, tenebitur ad fructuum reſtitutio-
nem à die feloniæ commiſſæ, item adduci poteſt quia
iſta pœna eſt debita ſub conditione ſi dominus vo-
luerit, vt in d. l. ij. de iur. emphy. ergo purificata con-
ditione per declarationem domini retrotrahetur
ipſa obligatio pœnalis ad diem delicti per ea quæ ha
bentur, in l. ſi filiusfamiliàs, de verb. obl. in l. ſi is qui
pro emptore, de vſuc. Et tenendo iſtam opi. non ob-
ſtat, ſi opponeretur quòd donec dominus non decla
rauerit, emphyteuta non amittit vtile dominiũ quin
poſsit contra tertium agere iuxta ea quæ latè ponit
Iaſ. in d. l. ij. in v. not. quia reſpondetur, ſcilicet vt ſe-
quuta declaratione cenſeatur caducitas retro incur
ſa à die moræ, vel poſſet dici quoad dominum dica-
tur caducitas ſtatim incurſa, licet nõ quoad tertium
ſecundum Bal. in addi. ad Specu. in tit. de locat. circa
vj. col. refert & ſequitur Iaſ. in d. l. ij. v. no. Sozi, conſi.
lxxviij. nu. 7. vol. iiij. poſſet etiam reſponderi ex di-
ctis per Alex. in d. l. j. C. de his quibus vt indign. ſu-
per illa doctrina Guli. & aliorum.
15 In † contrarium adducebatur iuris communis
diſpoſitio quæ eſt quòd emphyteuta non ſoluendo
canonem, tunc demum priuatur ſi dominus volue-
rit, vt not Bart. per illum text. ibi ſi modo voluerit,
& ibi Bald. Angel. Salice. Iaſ. & alij. C. de iure em-
phyt. l. ij. Bart. in l. j. ff. ſi ager vectig. vel emphyt. pet.
& in authen. qui tem. C. de ſacroſanct. eccle. in prin.
& Bal. ibi col. fin. vbi inquit quòd priuatio emphy-
teuſis propter canonem non ſolutum non eſt in fa-
cto eſſe, ſed eſt in potentia fieri domino volente, latè
proſequitur Decius in conſi. cxxxviij. in ij. & iij. col.
in prima parte ſubdens inter alia exemplum in com-
penſatione quæ fit ipſo iure, & tamen non fit in effe-
ctu niſi pars velit & opponat, vt in l. fin. C. de com-
penſa. & de prædictis latè etiam per Caſſãdorũ in tit.
de loca. & conduct. deciſ. ij. & deciſi. iij. vnde ex præ-
dictis videtur inferri quòd ante declarationẽ domi-
ni emphyteuta non ſoluens canonem non priuetur,
confirmatur iſta opinio iſta ratione, nã pœna priua-
tionis ob non ſolutũ canonem inducitur tunc demũ
fauore domini quãdo dominus velit & declaret, &
propterea non antea, quia ſi aliter diceremus ſeque-
retur incõueniẽs quòd ſtatim decurſo termino ſine
ſolutione data priuatione etiã inuito domino, quã-
do etiã acceptaret poſtea penſionẽ ſimpliciter opor
teret rẽ de nouo cõcedere, quòd nunquã fit domi-
no caducitatẽ nolente, ita Caſſadorus in d. deciſi. iij.
nu. 4. Item conſideratur pro iſta parte quia ſecun-
dum communem opi. de qua plenè per Iaſ. in d. l. ij.
in quinto no. donec dominus non declarauerit, em-
phyteuta retinet ius ſuum. & ſic dominium vtile &
poſſeſsionem, ergo & fructus conſequitur qui ad
dominum ſpectant. l. ex diuerſo. §. j. cum vulg. de rei
vend. item ſi declaratio domini attenderetur haben
do reſpectum ad tempus moræ, ſequeretur quòd
mortuo emphyteuta poſſet dominus declarare eun-
dem tempore moræ commiſſæ cecidiſſe, & ſic retro
fuiſſe pœnam incurſam, cùm iſta declaratio depen-
deat à mera voluntate domini, † & pœna caducita- 16
tis nõ requirat pro eius executione aliquod factum
iudicis aut aliquam ſententiam declaratoriam ſecũ-
dum opi. magis communem, de qua per Iaſ. in d. l. ij.
in d. quinto no. † Et cum regula ſit quòd pœna com 17
miſſa contra aliquem & non requirens executio-
nem facti mediante miniſterio iudicis hæredem af-
ficiat per ea quæ tradit Iaſ. in l. iij. §. quod autem,
quod quiſque iuris. poſt Bald. in l. quæ ſub conditio-
ne. §. fi. de condi. inſti. poſt Gemi. in c. felicis. in prin.
de pœnis, in vj. ſed conſequens eſt falſum quia mor-
tuo emphyteuta moroſo declaratio domini ſuper
iſta caducitate fieri non poteſt, vt not. Cum. conſi.
clxiiij. & abundè proſequitur Caſsiad. in tit. de loca.
deciſi. ij. & duabus ſeq. ergo & antecedens, item con-
ſiderandum eſt, quia † ad ſubſtantiandum & conſti- 18
tuendum ineſſe caducitatem emphyteutæ duo re-
quiruntur, mora, ſcilicet, in ſoluendo, & declaratio
domini vt probatur in d. l. ij. ibi, volenti, & ibi, ſi do-
minus voluerit, & in §. ſcire autem, ibi, & volentibus
præpoſitis, in auth. de non alien. † ſed vbi duo requi 19
runtur pro ſubſtantiando aliquẽ actum, vnũ ſine al-
tero nil operatur, & defectus vnius actũ inualidat.
§. pretiũ, inſti. de emp. & vend. † nã ad ſubſtantiandũ 20
contractũ emptionis & venditionis duo requirun-
tur, res & pretiũ, quorũ ſi alterũ deficit nil agitur:
vt in d. §. pretiũ, donec igitur alterũ ex requiſitis de-
ficiet actus tanquã nullus non eſt habendus in con-
ſideratione, ſed eius effectus tunc inſurget cũ actus
perficietur: cùm igitur ſola mora in caducitate nil
perficiat, ſed ſolũ ei initium det, tempus dictæ moræ
non inſpicietur in conſiderando effectũ caducitatis,
ſed tẽpus declarationis in quo ipſa caducitas perfi-
citur attẽdendũ erit, & ideò quidquid cõmodi ex re
emphyteutica proueniet ante declarationẽ domini
ad emphyteutã ſpectabit, ne ſi cõtrarium dicamus
effectus caducitatis inducatur priuſquam ipſa ca-
ducitas perficiatur: ratio, quia æquè potenter ope-
ratur informando caducitatem ipſa declaratio, ſi-
cuti ipſa mora cùm vtrunque requiratur, & alte-
rum ſine altero nil poſsit efficere: ergo non magis

mora quàm ipſa declsratio eſt inſpicienda, imò in-
terpretari debemus, vt potins declaratio ſit atteo-
denda quàm mora, cùm per iſtam interpretstionem
pœna minustur.l.fsctnm.§.in pœnalibus.de teg.iur.
item tenendo quòd fructus debeantur à die moræ &
defectus ſnlutionis per biennium neceſſariò vide-
tur dicendum quòd iſta declaratio quæ ſequitur
poſt longum tempus rettottahatur ad diem dictæ
motæ per fictionem, ſed in propoſito oulla ſubeſt
æquitss propter quam debest fieri iſta retrotts ctio,
21 ergo non retrotrahetur, † quia vbi æquitas deficit
ceſſat retrotractio, quæ niſi per fictionem fieri po-
teſt.l.deniq;.ex quib.cau.mai.per quem tex.ita dicit
Bart.in l.ſi is qui pro emptore.in ij.oppo.de vſucap.
qnòd sutem non ſubſit æqnitas,demonſtratur,quia
aut dominns ſciuit iſtam moram emphyteutæ in noo
ſoluendo, & tunc cùm ei licnerit ſtstim facere di-
ctam declarationem,ſi diu diſtulit,ſibi eſt imputan-
dum,& cùm potuerit facere vt cadncitss perficere-
tor & non fecerit, id ex ſui culpa, & negligentia
euenit,Ideo & non eſt ſuccurrendum,aut iſtam mo-
ram ignorauit, & quidem ſi iniuſtè idem dicendum
eſt, qnia pro ſciente habetur. l qnod te.ſi cert. pera.
ſi verò ignorsntia fuit iuſta, vt quia ſucceſſit in lo-
cum alterins,inxta l.qui in slterius.de regulis iur.&
tunc etiã videtur ſubeſſe æquitss,vt iſta fictio tranſ-
latius inducatur,quia cùm agamus de incurſu pœnę
non poteſt æquitas conſiderari, vt probst text.in l.
22 ſciendum.ex quib.cau.maio. † Item facit,nam com-
penſatio liquidi ad liqnidum inducitur ipſo iure,ſe-
cota tamen declaratione hominis,inata no.in l.fi.C.
de comp.& no.Bart.in l.verum.ff.de comp.& tradi-
23 tnr in §.in bonæ fidei.inſtit.de act. † & tamen quan-
do homo declarat velle compenſare,talis compenſa-
tio noo trahitur retro ad diem quo ceptum fuit ab
vtraque parte deberi,ſed conſideratur tanqnam in-
ducta tempore declarationis, vt probatur in d.l.ve-
rum, ibi, malè petit, ex quo eoim lex ait eum malè
agere, cni obiicitur compenſatio, ſeqnitur obliga-
tionem non cenſeri retro extinctam, vſque ad tem-
pus quo cœptum fuit ab vtraque parte deberi, qnia
ſi cenſeretur retro extincta non diceretur ille malè,
24 ſed nulliter agere. † Iſta enim verba,malè agere,im-
portant actionem cõpetere,ſed oppoſita exceptione
extingni.l.j.§.fi.quando dies vſusfruct. leg.ced.vt in
termiois conſiderst gl.oo.in l.ſi cooſtat.C.de comp.
quemadmodum igiiur conſideratur tempus decla-
rationis,& oppoſitæ compenſatioois in inducendo
effectũ extinctionis obligatioois qni ipſo iure me-
diante,tamen declsratione,ſen oppoſitione homiois
ioducitur propter debitum hinciode, ita conſide-
randnm eſt tempns declatsnionis in inducendo effe-
ctum caducitatis quæ ipſó iure incurritur mediante
declaratione propter motam, & defectnm ſolutio-
nis canonis,& iſta videtur vrgens ratio.

Poſtremò ſi dicamus iſtam opiniooem noo bene
omnioo fundari, ſaltem negari non poteſt,quin res
ipſa dicatur deducta ad probabilem iuris dubieta-
tem, quo caſu ſuccedit, vt in dubio ea io iudicando
ſit tenenda tum ex regula d.§. in pœnalibus, tnm
25 † ex eo qnia in dubio fauendum eſt reis.l.fauorabi-
liores, de regulis inr.dato etism quòd eccleſia eſſet
actrix & in dubio dicatur fauendum eſſe eccleſiæ,
vt not.in ca.fin.de re iudi.quia ooo procedit hoc vbi
agitur de pœna applicanda eccleſiæ, quæ cùm ſit
cultrix inſtitiæ & æquitatis.c.j.§.ſi diuerſum,de alie.
feu.non quærit ditari cum aliena iactura,& iſta pars
placuit domiois qui ita iudicarunt.

Quam partem teneodo poteſt adductis in con-
trarium reſpooderi, & primò dicitur quòd Ang.io
d.§.ſcire autem,loquitur de fructibus perceptis poſt
caducitatem incurſam & bene loquitur,ſed dicitur
quòd ante declarationem caducitas noo eſt incur-
ſa,vt ſuprà dictum eſt,ergo &c.& Spec.io d.verſi.x.
quæritur ſimiliter quando empbyteuta cecidit à iure
ſuo quod eſt poſt declaratiooem factam,& ideo eius
autboritas non obſtat,nec pari modo aliorum id ſe-
qnentium, videlicet Alberic.Barth. Veron.Sozi.&
Felini, & licet Iaſ. expreſsè aliam partem teouerit,
tamen cùm propter illa dicta Specu. Angel. & Al-
beric. moueatur quæ hoc non concludunt & quæ
alio modo loquuntur, ooo videtur de eo curan-
dum. & idem dicendum de Ripa, qui inaduerteo-
ter ſequntus eſt Iaſ.

Ad illud quòd tempus moræ tauquam cauſa ori-
ginaria ſit atteodendum, reſpooderut negaodo fuo-
dameotum, quia non eſt verum, quòd dicts pœna
oriatur ex ipſa mora, ſed à lege ioducitur propter
morsm accedente domini declaratione quæ non mi-
nus potẽter operatnr quàm mora .vt ſuprà dictũ eſt.
Ad † aliud de legitimæ ſupplemento quod filio 26
debetur ipſo iure eo declarante, dicitnr illud proce-
dere quia ſtatim mortno teſtatore ipſum ſupple-
mentum debetur ipſo iure abſque declaratiooe filij,
licet commutabiliter, & illa declaratio quæ requiri-
tur ſecundum gl.ibi commuoiter approbatam ope-
ratur , vt ipſa acquiſitio fiat incommutabilis, quod
demooſtratur:quia defuncto filio nulla per eum fa-
cta declaratione tale ſupplementũ ad hæredes etiam
extraneos traoſmittitur:vt declarat ibi Salic.qui in
ſpecie dicit quòd tale ſupplemeotum purè & ſta-
tim filio ipſo iure acqniritur, oon autem conditiona-
liter, ſi petatur & tranſmittitur ad quoſcunq; hære-
des:& ſequitur Alex.conſi.l v.col.iij.volu.ij.& Iaſ.in
d.l.ſcimus, ſed in caſu moroſi emphyteutæ eius iura
non acquiruntur domino purè neque incommuta-
biliter, oeque alio modo, ſed conditiooaliter, ſi ipſe
dominus voluerit, vt io d.l.ij.& etiam quia ſecũdum
communem opin.de qua per Caſsiad.in ti.de loca.
deciſio.ij.cum duabus ſeq. defuocto domino oon
facta declaratiooe oulla iura caducitatis in hære-
dem transferuntnr, igitur diſsimiles ſunt caſus & de
vno ad alium oon iofertnr. l.Papinianus exuli, de
minor. & ratio in vtroqne caſn poteſt conſiderari.
nam in ſnpplemẽto lex illud ſimpliciter defert filio
ipſo iure quò ad verborum expreſsiooem, vt pro-
batur in d.l.ſcimus, licet virtualiter & intrinſecè il-
lud deferst filio volenti & petenti, caducitatem ve-
rò lex ipſo iure inducit exprimendo ſi dominus vo-
lnerit, vt probatur in d.l.ij.& in d.§.ſcire autem, quæ
expreſsio operst, vt ei nulla fiat acquiſitio niſi de-
claratione accedeote, fscit tex.io l.ſi ita legatum.§.
illi, ſi volet, cùm ibi no.de legat.j.

Ad text.in d.l.iij.§.quod autem, iuncta l.j.in ver-
bo, aduerſario poſtulante, quòd quiſque iur.ſolum
colligitur ex ibi dictis per Barto.& alios, maximè per
Dec.dum declaraot illum text. vt procedat quan-
do pœna retorcutionis venit imponends per viam

exceptionis. Nõ obſtat ratio quæ adducebatur quòd cùm à lege non fuerit præfixum certum tempus domino ad faciendum iſtam declarationem, licitum eſt ei, quandocunque placuerit illam facere: quia hoc non negatur, ſed tamé dicitur quòd tunc caducitas habebit ſuum eſſe & ſuam perfectioné quando iſta declaratio fiet cùm ante eam nulla caducitas eſſet incurſa: & licet declaratio fiat ſub verbis importantibus caducitatem retro fuiſſe incurſam, tamen hoc non videtur eſſe in facultate domini: quia quòd caducitas quæ hodie pura ſuam perfectionem recipit domino declarante, dicatur iam, puta x. annis retro incurſa, non poteſt induci niſi per fictionem tranſlatiuam quæ ab homine induci non poteſt, vt no Bart. in d. l. is qui pro emptore, in prima quæſt. principali. de vſucap.

Ad ea verò quæ no. Guilg. & ſequac. in l. j. C. de his quibus, vt indig. reſponderi poteſt eorum dicta de iure non ſubſiſtere: & ea reprobat Corneus ibi efficacibus fundamentis quæ etiam de iure negari poſſe affirmat Ripa in d. reper. l. ſi vnquam. nu. 103. in fin. volu. ij. reſponderi poteſt tenendo eorum doctrinam quòd ipſi loquuntur in feudo deuoluto
27 † propter delictum commiſſum faciendo quod eſt grauius delicto commiſſo in omittendo, vt not. in l.
28 ſi conſtante. §. ſi maritus, ſolut. matrimo. † & non procedit ag. de delicto in committendo ad delictum in omittendo tanquam de maiori ad minus, vt not. Bart. in l. licet. §. fin. de peculio.
29. Ad vltimum quòd † cùm iſta pœna caducitatis ſit conditionalis purificata conditione retrodicatur incurſa à die delicti: reſpondetur quòd cum iſta conditio ſub qua pœna debetur non ſit caſualis nec mixta, ſed dependeat à ſola voluntate domini, & ſit in ipſius poteſtate eam quandocunque implere, ſi purificetur diſpoſitio non trahitur retro. l. potior. qui pot. in pign. hab. & tradit Barto. in l. ſi is qui pro emptore, in quinta principali. quæſtio. vbi rationem aſſignat quòd cum fuerit in poteſtate contrahentis implere conditionem, ſi eam ceſſauit implere, ſibi eſt imputandum & ceſſat æquitas ſuper qua fundatur iſta retrotractio: quæ ratio communiter approbatur, & optimè procedit vbi fauor eſſet illius in cuius poteſtate conditio eſſet poſita, quòd retrotractio fieret prout eſt in propoſito caſu in quo fauor eſſet domini in cuius poteſtate poſita eſt conditio declarationis, vt retrotrahatur pœnæ incurſio, ſed vbi fauor eſſet vnius quòd conditio retrotraheretur, & talis conditio eſſet poſita in alterius poteſtate, iuxta
30 terminos d. l. potior, videretur ratio dubia, † quia factum, ſeu negligentia vnius in adimplendo conditionem non debet alteri nocere. l. non debet alteri, de regulis iuris. ſed quidquid ſit iuris eſt, quòd dicta ratio procedit in caſu noſtro, & quòd etiam ſimpliciter à doctoribus approbatur.

Alio modo poſſet etiam reſponderi, quòd non ſumus in diſpoſitione legali, & quod dicitur de retrotractione procedit in contractibus: & ideo non bene
31 de vno caſu ad alium infertur, † quinimò potius eſſet dicendum in diſpoſitione legali attendendam eſſe naturam vltimarum voluntatum, in quibus non eſt locus retrotractioni. vt not. in d. l. is qui pro em-
32 ptore. † cùm leges, & vltimæ voluntates ſymbolum habeant inter ſe. §. diſponat. in authen. de nupt.

Adde ad materiam iſtius deciſionis Crauet. conſilio cxij. nume. 9. cum ſequen. in ij. volu.

SVMMARIVM.

1 *Emens rem ab aliquo tanquam negotiorum geſtore; vel coniuncta perſona, vel ab aliquo nomine, & vice alterius, pro quo de rato &c. an non ſecuta ratificatione, dicatur malæ fidei poſſeſſor, ita quòd teneatur ad fructus à die occupationis rei.*

CONCLVSIO XXXVIII.

QVidam † emerat certum prædium à certo alio vendente ſuo nomine, & nomine & vice duorum ſuorum fratrum, pro quibus promiſit de rato &c. accidit, quòd dicti fratres noluerunt ratificare contractum: imò egerunt contra emptorem ad portiones prædij ſpectantes ad ipſos, petendo etiam ipſum cõdemnari ad reſtitutionem fructuum à die occupationis. vnde dubitatum fuit, an emptor iſto caſu ex quo emit ab illo nomine, & vice &c. non ſequuta ratificatione, dicatur malæ fidei poſſeſſor. Et conclusum fuit quòd ſic, taliter quòd teneatur ad fructus perceptos à die occupationis rei. textus eſt in l. fin. ff. pro emptore, & ibi Bartolus. 1

SVMMARIVM.

1 *Variata moneta, an tempus contractus, vel ſolutionis addatur, & quomodo ſolutio debeat fieri.*
2 *Declaratio ad cap. olim, de cenſibus.*

CONCLVSIO XXXIX.

DVbitabatur in quadam cauſa † data variatione 1
monetæ, quòd tempus deberet attendi, an tempus contractus, an tempus ſolutionis: pro vna parte dicebatur tempus contractus debere attendi. cap. olim, de cenſibus. cap. cum canonicis, cod. titu. declarat Bartol. in l. Paulus, de ſolut. quando contigit variatio in bonitate intrinſeca, & quatenus contigiſſet variatio in bonitate extrinſeca etiam debere attendi tempus contractus, declarat Brunus in tracta. de augmento monetæ, in vltima concluſione, in quinta declaratione, & Franc. Curt. in tracta. monetæ, in iij. colum. poſt Iacobum Butri. Azonem, & Oldradum, quos ipſe allegat. Concluſum fuit tamen in cauſa de qua agebatur contrarium, diſtinguendo iſto modo. Aut quis vult ſoluere ſcuta in auro, prout erat obligatus: & tunc nulla habetur ratio valoris augmenti, vel decrementi, ſed tantum numeri, cle. ij. de decim. vbi Ioan. de Imol. poſt Zab. & Petr. de Ancha. latè proſequitur Brun. in d. tracta. & concluſione, in verſicu. tertiò, prædicta concluſio.
† Aut vult ſoluere pro auro pecuniam argenteam, 2
vel aliam ex generali conſuetudine, de qua per doct. in d. l. Paulus, & in c. quanto, de iureiuran. & tunc ſi variata eſt moneta in valore intrinſeco, puta quia argentum ſit factũ deterius, & poſſit ſolui de alia moneta, moneta de qua ſoluitur debet æſtimari ſecundũ valorem, & bonitatem antiquæ monetæ, & ſic moneta antiqua quæ erat melior æſtimabitur ſecũdum curſum, & valorem modernæ monetæ deterioris, & ita procedit text. in dicto cap. olim, vbi ita docto. declarant.

declarant.& ita declarat Brun.in d.tract.in d.conclu. in j.declaratione. Calcane.conſil.xiiij. Guido.papæ deciſio.cccexciiij.& ita intelligi debet deciſ.Neapoli. deciſione cxciiij. & iſte erat caſus de quo agebatur: quia moneta antiqua erat deteriorata io bonitate intrinſeca, & antiqua moneta bona hodie valeret bononenos 78. pro quolibet ſcuto, aut deterioratio contigit propter variatiooem io bonitate extrinſeca, vt quia valor tantum ſit alteratus remanente eadem bonitate argenti, & in hoc caſu Barto.in l.cum certum, ff.de aur. & argen. legat.& in l.Paulus.in fi. de ſolut. Bald. in l.cum quid, ſi certum petat.& in conſil.cxxxvij.ſuper eo, & in conſil.ccccxxiiij.incip. quia, in ij.volu. Aret. in conſil.xj. tenuerunt debere attendi tempus ſolutionis, non autem contractus, & dicit ibi Aret.iſtam eſſe communem opinionem.

Contrariam verò opinionem, quòd tempus contractus attendatur, tenuerunt plures docto.de quibus per Bruo.in d.concluſio. nume.5.verſicu.his ſic præmiſsis. vnde diſtinguendum eſt circa valorem pecuniæ, quæ eſt in obligatione ſeu promiſſa, & vera ſit opinio tenentium quòd attendatur tempus contractus, aut ſumus in valore pecuniæ quæ eſt in facultate ſoluenda tam ex pacto, quàm ex conſuetudine generali, & in iſto caſu vera ſit opinio Bar. quòd attendatur tempus ſolutionis ita diſtioguendo declarat Bruo. in d.concluſio. in verſicu.quota declaratio. in verbo, in hoc paſſu, puto faciendum quidquid dixerit Curt. generaliter tranſeundo io d.ſuo tract. in iiij.colum. Præterea quia pars fuit in mora, conſideratur tempus ſolutionis ſecundum Barto. & alios in d. l.Paulus.& Curt.in d.ſuo tracta. Laud.io tracta.de moneta.in vj.colum.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio an detur à pronuntia cauſam eſſe in deciſorio.*
2 *Appellatio an à breuitate termini detur.*
3 *Attentata an reuocentur cauſa appellationis deſerta.*

CONCLVSIO XL.

1 DVbitatum fuit io Rota, † an ſtante appellatione à pronuntia cauſam eſſe io deciſorio liceat appellare, de iure ciuili, dicebatur quòd ſic: quia in effectu iſta pronuntia remouet facultatem probandi, allegabatur Bald.in l.ij.C.de epiſcop.aud. verſicu.ſed hîc quærit. Angel. de Aret.io l.ij.de appellat. recip. colum.xj. Bald. in l.j.in iij.notab. C.de dilat. & in cap.j.de milit.vaſal. qui coot.& io addit. ad Specul. in titu.de appellat.verſicu.ſed ao à breuitate. Paulus de Caſtro in conſil.xxv.in antiquis,& facit ratio, quia cùm agatur de excluſione probationis magnum reſultat præiudicium. ideo datur appellatio. l.iotta vtile, de minoribus. & eſt grauamen irreparabile: quia ſi publicabuntur atteſtationis non poterit ſuper eiſdem io cauſa appellationes probari. l.per hanc. C. de tempor. appellat. cap. fraternitatis, de teſtibus. & ita concludit Bald. in dicta l. ij. C. de epiſcop.audien.& dato irreparabili grauamine, oon eſt dubium de iure ciuili dari appellationem, vt concludunt docto. in l.prima. C. quando prouoca.noo eſt neceſſ. & io l.ante ſententiam. C. quorum appella. non recipiao.& in l.ij.de appellatio.recip.ergo licet non fuerit admiſſa appellatio haberi debet pro admiſſa, ſtante clauſula, niſi ſi & inquantum, vt per Felinum in cap. cum contingat, de offi.deleg.cum allegatis per eum,& Corn. in cooſi.lxxx.lib.j.

Iſte articulus viſus † eſt dominis Dubitalis per dictum Bartol.in l.ij.de appellatio.recipien.in verſic. tertiò principaliter eſt videndum, vbi voluit à nimis breui dilatione non dati appellationem,& cum Bartol.videntur coocordare Paul.& Angel.in dicta l.ante ſententiam, qui indiſtinctè tranſeunt cum dicto Bartol. & Lanfranc.in capit. quoniam contra, in §.interlocutoriæ, num.10.& in §.dilationes, oum.19. licet dicat Cornon. melius ſentire Iaſ. in l.arbitro, qui ſatiſdare cogan.& ratio eſt, quia grauamen poteſt reparari per appellationem à diffinitiua, per dictam l.per hanc, & ad rationem Bald.in d.l.ij.dicebatur quòd erat in facultate partis oon publicare proceſſum, & ita erit ſibi ſuccurſum per legem per hanc.ad Baldũ io l.j.C.de dilat.dicebant loqui quando io totum fuit denegata dilatio, quo caſu bene datus appellatio ſecundum omnes. Ego autem ſemper renui opinio. Bald. in d.l.ij.per rationem ſuam, nec obſtabat, quòd poterat non publicare, quia etiam in iſto caſu reſultabat grauamen irreparabile, quia non poterat reprobare dicta teſtium, cùm eſſent ſibi occulta, prout de iure permittitur.cap.licet, de teſtibus, il ij.& ſic in vtroque caſu grauamen reparari non poterat, voluerunt videre Domini, an eſſet iuſtificata appellatio, quia tali caſu etiam grauamina poterant reuocari, cap.ſignificaotibus, de appellat.vbi Franciſc. 2

Diſputatum etiam fuit † ao deſerta cauſa appellationis attentata reuocentur? & pro parte affirmatiua voluit Francus in cap.conſuluit, il ij.de appellatio. docto. io cap. conueniſſcor, de eo qui mitt. in poſſeſ. Lap.allegat.prima domini de Rota deciſ. cxxx. io nouis. idem Francus in capi. ſæpe, ſuper gloſſ. in verbo rata, de appellatio. idem in cap.non ſolùm, de appellatio.in vj. In contrarium facit Oldra.in conſilio ccxcv.ad finem, verſicu.tertiò dicit, & allegat bona iura ibi. item Rota prima deciſio.j. io nouis. quæ melius examinat quàm alia cxxx. & Vit. in tracta. clauſularum, in clauſula nil in nouari appellatione interpoſita ad finem. Corſ.in repertorio ad Abbatem, in verbo, attentata. Mill.in eodem verbo. Guido pap.conſilio vj.colum.ij.& in interlocutoria deſerta. Rot.ccccxij.in nouis, & alia ccccl xj. & quomodo reuocentur an per officium iudicis dato libello Franc. & Alexand.in dicto cap. ſæpe, in gloſſ. in verbo, rata. Gom.in commento regulæ cancellariæ, in regula de triennali.quæſtio.liiij. nu.7. & ex prædictis locis apparet eſſe communem opinionem. attentata reuocari etiam deſerta appellatione ordinariè tamen & dato libello. 3

SVMMARIVM.

1 *Auocatio cauſæ facta per papam, an operetur nullitatem poſtea geſtorum per iudicem etiam ipſius auocationis inſcium.*
2 *Gratia conceſſa parti petenti habet conditionem annexam, ſi impetrans gratia voluerit vti.*

CONCL

diuiſio,cuius poſſeſsio abſque dubio fuit continuata
vſque ad annum 1534. quo tempore eandem par-
tem locanit duobus conductoribus, vt de locatione
apparuit per publicum inſtrumentum: Ab eo autem
tempore & citra, licet conſtaret per teſtes dicta mo-
lendina integrè fuiſſe poſſeſſa vel occupata per Co-
mitem Octauianum,tamen nullo modo dici poterat
d.Philippum Mariam amiſiſſe ſuam poſſeſsionem:
quod ita clarè demonſtrabatur, nam eo poſsidente
dictam quartam partem animo ſuo & corpore con-
ductorum Comes Octauianus eandem partem oc-
cupauit,& non apparet an eieciſſet conductores,an
verò ipſi potius ſponte receſsiſſent animo deſeren-
dæ poſſeſsionis.& cùm non appareret de deiectione
neque ea allegaretur per Comitem Octauianum,
præſumebatur potius deſertio poſſeſsionis per con-
ductores,quàm eorũ eiectio,vt leuioris delicti quàm
grauioris præſumptioni locus eſſet argu. l.merito,
ff.pro ſoc.hinc inferebatur d.Phili. Maria qui igno-
raſſe præſumebatur dictam deſertionem poſſeſsio-
nis conductorum & occupationem Comitis Octa-
uiani ad not.in l.fin.ff.pro ſuo.vel nullam poſſeſsio-
nem,aut naturalem,aut ciuilem amiſiſſe,vel ſaltem
ciuilem omnino retinuiſſe,& vtroque caſu ille obti-
3 nere debebat. † Aut enim tenemus quòd dominus
qui rem poſsidebat ciuiliter & naturaliter animo ſuo
& corpore conductoris, ſi conductor rem deſerit &
alius eam ingrediatur ſua naturali poſſaſsione,pri-
uetur prout de iure Digeſtorum. ſecundum omnes
priuabatur per text.in l.ſi de eo.§.ſi fortè,de acquir.
poſſeſ.& tradit Alexan.poſt alios eo.tit.l.ſi colonus,
& etiam ſecundum ius codicis, ſcilicet C.prout vi-
detur communior opin. Bart.& antiquorum,vt not.
Alexan.in d.l.ſi colonus. & tunc cùm non apparue-
rit de ſcientia d. Philip. Mariæ non poſſumus dicere
eum fuiſſe negligentem in recuperanda ſua poſſeſ-
ſione naturali,vel timuiſſe eam recuperare,quia ſuſ-
picatus fuit ſe poſſe repelli, vt ex his dicatur ſuam
ciuilem amiſiſſe, vt not.in d.l.ſi colonus,& d.l.ſi de
eo. §.fortè, cum ſimilibus, quinimò apparebat eum
continuò exegiſſe penſiones conuentas, in d.inſtru-
mento locationis à fideiuſſoribus conductorũ,quod
oſtendebat diligentiam ipſius & ignorantiam receſ-
ſus conductorum à d.Molend.& conſequenter con-
tinuata dicebatur eius ciuilis poſſeſsio vſq; ad tem-
pus litis conteſtatæ, & vſque in præſentem diem.
4 †.Et cùm poſſeſsio naturalis Comitis Octauiani eſ-
ſet recentior & iunior, præſumebatur clandeſtina
reſpectu ciuilis poſſeſsionis d.Philip. Mari.& conſe-
quenter iniuſta iuxta not.in c.licet coram,de proba.
& declarat Barto.in l.j.§ fi.vti poſ.quæ etiam iniuſta
apparebat ex quo de dominio d.Philippi Mariæ vi-
debatur conſtare per confeſsionem Comitis Octa-
5 uiani,iuncto inſtrumẽto diuiſionis producto.† illud
autem clarum erat quòd poſsidenti ciuiliter tantum
competit interdictum vti poſsidetis contra poſsiden-
tem naturaliter tantum quando iſta naturalis poſ-
ſeſsio eſt iniuſta reſpectu ciuiliter poſsidentis, &
iſto caſu interdictum vti poſsidetis habet naturam
recuperandæ, vt declarat Bart.in l.clam poſsidere,
§.fi.colum.vlti.de acquir.poſſeſ.in l.j.§.interdictum,
colum.fin.& in l.ſi duo,in princi.per illum text.col.j.
vti poſ. Aut tenemus dominum non priuari aliqua
poſſeſsione & naturali ſecũdum ius.C.quando con-
ductor eius corpore poſsidebat rem deſerit.& alius
eam ingreditur prout plures tenuere, & fortè eſt
magis communis opi.mod.& verior:vt per Alexan.
in d.l.ſi colonus, pro qua videtur text.in l.fina.C.de
acquiren.poſſeſ.& iſto caſu nulla videbatur ſubeſſe
difficultas, quin d.Philipp. Maria obtinere deberet
cùm nulla poſſeſsione priuatus fuiſſet per receſſum
conductorum & ingreſſum Comitis Octauiani, &
vtranque poſſeſsionem continuaſſet vſque ad tem-
pus præſentis iudicij. fuit igitur concluſum ad fauo-
rem d.Philippi Mariæ.

SVMMARIVM.

1 *Alimenta continuò eſſe præſtita in domo quomodo probentur.*
2 *Alimenta quæ dicantur parua vel magna.*
3 *Difficilia in probando, ſatis eſt probare per aliqua media, per quæ ſit veriſimilitudo vrgẽs rem ita eſſe.*
4 *Domeſtici & etiam ſui probant quæ in domo aguntur quando alij teſtes adeſſe non poſſent, & nu.9.*
5 *Liberculus in quo apparet expenſum an & quomodo probet, & nume.12.*
6 *Aduerbia pluries & quoties, an de per ſe perfectum & certum ſignificatum habeant.*
7 *Dictio pluribus, & dictio plurimis, qualiter intelligantur.*
8 *Poſſeſsio continua & medij temporis probatur, probatis extremitatibus.*
10 *Domeſtici quòd admitti debeant ad teſtimonium, quia aliter veritas haberi non poteſt, per producentem illos probari debet.*
11 *Expenſæ quæ quotidie minutim fiunt quomodo probentur.*
13 *Continua famulorum retentio in domo qualiter probetur.*

CONCLVSIO XLIII.

IN cauſa mota per Geminianum de Poppis,contra
hæredes d. Heliſabettæ vxoris olim Matthæi de
Puteo de Bononia ſuper alimẽtis, vt dicebatur præ-
ſtitis per eundem Geminianum d.Heliſabettæ,diſ-
ficultas verſabatur. † An pro parte Geminiani eſſet 1
ſufficienter probatum alimenta eſſe per eum præ-
ſtita d.Heliſabettæ, quoniam alimenta eſſe præſtita
debet plenè & non per coniecturas probari, vt not.
in l.fi.§.in computatione. & ibi Bal.C.de iur.delib.&
maximè quando huiuſmodi alimenta non ſint par-
ua, ſed magna: vt per Bald.in conſil.cccxxiij.ij.volu.
& in d.§.in computatione, & fortius in probando
continuam alimentorum præſtationem inter habi-
tantes in eadem domo:quia difficillimum eſt proba-
re quòd quis continuè præſtiterit alicui alimenta,
vt dicit Corneus in conſi.cx.incip.videtur,in j.volu.
† & quæ alimenta dicantur parua vel magna,atten- 2
ditur qualitas perſonarum, & cùm hoc præciſè de-
terminari non poſsit,arbitrio iudicantis relinquitur.
Alber.in l.in bonæ fidei. §.fi.C.de reb.cred. Abba. &
alij in c.de appellationibus,de appellat.Et pro parte
affirmatiua quòd Geminianus probauerit ſufficien-
ter dicta alimenta præſtitiſſe, præmittebatur quòd
præſtatio alimentorum continua in eadem domo,
vt dictum eſt,difficilis eſt ad probandum,quia non
ſolent vocari teſtes quando tales impenſæ conti-
nuò fiunt, † & in his quæ ita ſunt difficilia in 3
probando

de Neapo.in l.j.§.officio.ff.de tut.& rat.diſtrahen.Sa-
lice. & alij in d.§.in computatione, & dicit Bald.in
rubrica.C.de fide inſtrumen.in princip.vltima char.
quòd ſi libro rationum datur fides de expenſis,
tunc procedit ſi in eo eſt deſcripta cauſa expenſa-
rum ſi expenſæ ſunt veriſimiles, ſed ſi aduertatur, in
dicto libercculo non ſit mentio expenſarum aliqua
pro dicta Heliſabetta, & non apparet de aliqua
cauſa, qua mediante colligi poſsit veriſimilitudo
rem ipſam ita ſe habere. ſed bene vt inquit Bald.in
l. Neſennius. ff.de nego. geſtis, ex priuata ſcriptura
colligitur an habuerit animus donandi vel repe-
tendi, quòd autem ſcriptura priuata probet alimen-
ta eſſe præſtita præſertim quando impenſa non eſt
modica.& maximè in eo qui non apparet neque tu-
tor neq; adminiſtrator, vel negotiorum geſtor nul-
lus eſt qui hoc dicat. Aliis contrariis ex prædictis
colligitur reſponſio. Ex quibus præmiſsis per me
concluſum & iudicatum fuit, reum conuentum eſſe
abſoluendum propter non probatam alimentorum
præſtationem.
13 Adde,† quòd ad probandum quem continuò re-
tinuiſſe famulos, ſufficit quòd teſtes dicant conti-
nuò retinuiſſe, quia viderunt eos in prandio, & in
cœna, nec eſt opus, quòd dicant aliquo momento, &
ita ad probandum continuam habitationem non eſt
neceſſe probare ſingula momenta, ſed ſufficit pro-
bare de maiori parte temporis probando de extre-
mitatibus, & de aliquibus mediis, & de prædictis,
& quomodo dicatur fieri continuò, vel aſsiduè ali-
quid, vide Amodeum in tracta.de ſyndicatu, in ru-
bric.qua pœna puniantur officiales de negligentia,
in verbo item in eo & de eo.quòd dominus olim
poteſtas non retinuit familiam, verſicu.qualiter au-
tem probabitur retinuiſſe.

SVMMARIVM.

1 *Iudex cui cauſa commiſſa eſt ſola facti veritate in-
ſpecta an poſsit reum condemnare quamuis in peti-
tione vna cauſa ſit producta, & alia probata.*
2 *Iudex habens poteſtatem procedendi ſola facti ve-
ritate, de iure iudicare tenetur.*

CONCLVSIO XLIIII.

1 HAbens † cauſam commiſſam cum clauſula, ſola
facti veritate inſpecta, an poſsit procedere ad
condemnationem quamuis in petitione fuerit pro-
ducta vna cauſa, & probata fuerit non illa, ſed alia
cauſa in ſe legitima, & quomodo hoc procedat.
Hanc deciſionem ponit Alexan.in l.ſi ita ſtipu-
latus, in §.Chriſogonus, colum.v.ff.de verbo.obliga.
per nota. per Ioan. Andr. in Specu.in titu.de act.&
pet.§.ſequitur, verſic.hîc quoque. Deci.in cap.dile-
ctus, in ij. not. de iudic. cum allegatis ibi per eum.
Ioan. Crot.in l.j.§.ſi quis ita. colum.xvj.nume.28.de
verbo.obligat. Sozin.in conſil.clx.colum.penulti.in
præſenti conſultatione, volu.ij.& in conſil.cv. viſis
teſtibus, colum.fina.volu.iiij. Iaſ.in l.certi conditio.
§.ſi nummos, colum.vj.ff.ſi certum peta. Claudius
Aquenſ. in l.j. colum.ij. ff.de offic.aſſeſſ.videtur im-
pugnare hanc deciſionem quam tandem ſaluat in
pluribus caſibus. Iſta tamen concluſio ſecundum
Modernos in tracta. de compromiſsis, in quæſtione
prima, ſuper verbo, ſola puta & mera veritate, nu.38.
eſt intelligenda in eo caſu ſemper quando iudex ple-
nè cognouit de cauſa probata, & tam pro parte acto-
ris, quàm pro parte rei, aliâs autem non diceretur
procedere pro veritate, neque vt Deus, & hanc pu-
tant fuiſſe intentionem Alexan.& aliorum ad hoc ne
defraudetur quis iure ſuo, per nota.in l.j.ff.de iuſt.&
iur.& cum iſta intelligentia ceſſant omnes alij caſus
per eum poſiti in d.l.j.&.ſi aliter intelligeretur eſſet
tollere vim verborum.
Adde † quia Bartol. conſuluit conſi.clxxij.quod 2
incipit dubia, in v.dubio, quòd licet data ſit licentia
procedendi ſola facti veritate, tamen debet iudicare
de iure, & eùm ſequitur Ludo.Rom.conſi.ccxlviij.
ex ſententia, & incidiſſet ex facto, Caſtellianus Cotta
in ſuis memorialibus, in verbo, arbiter debet, in fin.
dicit ita obtinuiſſe.

SVMMARIVM.

1 *Dilatio vltra tertiam vel quartam an dari poſsit.*
2 *Dilatio quarta in cauſa ſummaria non eſt conce-
denda.*
3 *Dilatio tertia & quarta an dari poſsit ſine cauſæ
cognitione.*
4 *Dilatio ſecunda non eſt concedenda illi, qui nullam
probationem fecit in prima.*
5 *Impedimenti ſpecies ſpecificè & in indiniduo expri-
mi debet ad hoc vt quarta dilatio concedatur.*
6 *Dilationem quartam petens cum debitis ſolennita-
tibus habet vltra alia neceſſe illam petere infra ter-
minum de quo hîc.*
7 *Nouus iudex, ſiue ſucceſſor an nouam dilationem
poſsit dare. Intellectus l.edictum.ff.de iudiciis.*
8 *Differentia inter dilationem expectatoriam, &
probatoriam.*
9 *Intellectus ad l.ratione.§.fina.ff.de feriis.*

CONCLVSIO XLV.

IN cauſa vertente inter ſocietatem hominum artis
ſerici ex vna, & ſocietatem hominum artis merza-
riorum ex altera, procedebatur ſummatiè, & per
viam dilationum, & dilatio quarta ad probandum
fuerat data, & ſucceſſerat nouus iudex in cauſa. Per
alteram partium vltra quartam petebatur alia dila-
tio ad probandum, allegando nouum iudicem poſſe
illam dare. Dubitatum fuit primò, † an vltra quar- 1
tam poſſet dari alia dilatio. Secundò, an nouus iu-
dex, ſiue ſucceſſor poſſet nouam dilationem dare.
Circa primum dicebatur clarum eſſe † in cauſa ſum- 2
maria quartam dilationem non eſſe concedendam.
Roma.in conſi.ccxxiiij.& ccxxv.allegans Lapum in
allega.lxxxj.& lxxxij.ita tenere, & non habere con-
tradictorem ea ratione, quia tex.in cle.ſæpè, de verb.
ſignific.dicit in cauſis ſummariis abreuiandas fore
dilationes, ſed in cauſis ſummariis ſi vltra tertiam
daretur quarta dilatio, non fieret abreuiatio aliqua:
imò in aliis cauſis vltra quartam dilationẽ non dari
aliam dilationem, vt tenet Spec. in tit.de dila.§.fina.
colum. penulti.nume.12.verſicu.in ſumma nota.vbi
dicit, † quòd tertia & quarta dilatio etiam non da-
tur niſi cum grauiſsima cauſæ cognitione, & tali caſu 3
non ſufficere ſacramentum ad probandum impedi-
mentum, ſed aliam probationẽ requiri.idem tenent
Azo in ſumma, in rub.de dilat.C.ſequitur Odoff.
in l.j.cod.titu.colum.fin.verſic.ad quam. Bald.in l.ſi.

ff.eod.colum.iiij.verſicu.quartò opponitnr. Paul.de
Caſtro io l.oratione, de feriis. & Salic.in l.j.C.eod.
Alberic.in d.l.fina.colnm.ij.verſicn.non puro. Lan-
franc.io cap.qnoniam contra,de proba.in titu.de di-
lat.chat.12.vbi dicit in concedenda prima dilatione
requiri cauſæ cognitionem : magis ergo erit dicen-
dnm in aliis dilationibus,& idem tenent Roman.in
dictis conſiliis, per textum in ca.in cauſis, & in ca.
vltra tertiam. extra de teſtibus, & Angel. Alexan.&
alij in l.fina. ff.de feriis, & ita obſeruat Practica, ex
co magis procedit prædicta opinio,quãdo pars non
examinauit teſtes iu tertia dilatione,quia tunc dila-
tio quarta non debet ei dari ea ratione: quia fuit ne-
gligent, quo caſu non poteſt iurare ad obtinendum
ipſam quartam dilationem, prout requiritur de iu-
re,ſcilicet ſe non fuiſſe negligentem.quinimò ſi eſſe-
mus in ſecunda dilatione, quia pars haboiſſet iam
primam, nec vnquam aliquas probationes ſecerit,
nec facere procurauerit,vel tentauerit, ooo deberet
4 ei concedi, † qooniam illi qni nnllam probationem
fecit in prima,non debet concedi ſecunda. Specu.in
titulo de probatio.§.j.& Bald.in additio.ad eum.io ti-
tulo de dilatio. ratio, quia inra negligentibus noo
ſubueniunt. & hoc tenet Abbas in conſi.lxiiij.in ij.
volu.colum.iij.in princip.præterea poſito quòd eſſe-
mus in caſu,in quo quarta dilatio eſſet concedenda
vltra ſolennitatem,de qua in d.c.vltra tertiam.etiam
requiritur grauiſsima cauſæ cognitio. per ſuprà de-
ducta, ſcilicet probatio impedimenti aliter quàm
per iuramentum, vt per Abba.in d.conſil.colum.ij.
5 † imò ſpecies impedimenti ſpecificè,& in indiuiduo
debet exprimi,vt per Bartolum in conſi.xcvij.incip.
in quæſtione prædicta, & Alexan.in l.fina.ff.de fe-
riis,colum.iij.in fine,nume.15.& 16.& ibi Iaſ.colum.
antepenulti.oume.48.& Alexan.in conſi.cj.colum.ij.
6 nnme.4.in quinto volumi. † Vlterius petens nedum
quintam, ſed quartam eum debitis ſolennitatibus
habet vltra alia neceſſe illam petere infra terminum
quem pro meta dilationum ponit l.j.C.de dilatio.
vt not.in d.l.j.C.de dilatio. Innoc.& omnes, in dicto
cap.vltra tertiam, vbi Felinus particulariter not.in
ij.colum.verſic.not.j.nume.6.

Circa ſecundum in quo maius dubium vertebа-
7 tur, dicebatnr † nouum iudicem adhuc nouam di-
lationem dare debere per gloſſam Barto.& Angel.
in l.edictum, ff.de iudi. vbi docto.referunt Barto.ita
tenere quòd habeat d.l.locum, nedum in dilatione
expectaturia, ſed etiam in dilatione probatoria. In
contrarium tamen adducebatur clarum eſſe, quòd
d.l.edictum, loquitur in dilatione expectatoria, vt
ibi Barto.Bald.Paul.de Caſt.& alij,& glo.in d.l.ora-
tione.in verbo,illud.ita quòd ſuper hoc non eſt du-
bitandnm,& licet gloſſ.ibi dicat quòd illud quod di-
citur.ibi in citatione actiua quæ fieri debet per iudi-
cem ſucceſſorem primi contra reum cui debet dari
alia dilatio expectatoria per ipſum nouum iudicem,
mediante noua citatione.ſeu edicto citatorio,vt col-
ligitur ex illo text.pariter procedat,& habeat locum
in citatione paſsiua,ſcilicet ſi aliquis litigatorum de-
cedat, debeat citari de nouo illius ſucceſſor cùm
poſſet iuſtam cauſam ignorandi defenſiooes babe-
re,quæ cõpetebant defuncto,vt dicunt Anto.Card.
Abba. & alij in cap.licet in beato, extra de accuſat.
& propterea alleget dicta gloſſ.ad hoc ſuum dictum
probandum in argumen. text.io d.l.oratione.§.fina.
ff.de feriis.quaſi velit dicere quòd quemadmodum
ibi diſponitur, quòd data dilatione, de qua ibi de-
fnncto qui reliquit ſucceſſorem,licet noo debuiſſet
dari aliqua alia ipſi defuncto ſi vixiſſet, quia vnica
tantnm datur in cauſis ciuilibus. d. l. oratiooe, in
princip.& l.fina.ff.de feriis,tamen cauſa cognita ipſi
ſucceſſori alia dabitnr, idem dicendnm ſit io edicto
citatorio, & ſic in ipſa dilatione expectatoria. nihi-
lominus mens gloſſ.ooo fuit parificare iſtas dilatio-
nes,vt videtnr ibi velle Angel.nam gloſ.ibi clarè ex-
primit ad quid ipſa allegat dictam l.oratione, in di-
cto §.fin.ſcilicet,quòd ſucceſſori debetur vnum edi-
ctum ſi moritur litigator, & ſic expreſsè loquitur
de edicto citatorio, vt etiam d.Anto.in d.cap.licet in
beato, de accuſat.allegat illum text.iu d.l.oratione.
§.fin.in citatione videatur ibi nume.11.io fi.omnino
vbi præſtat intellectum ad declarandum mentem
d.gloſ.in d.l.edictum.neque Barto.firmat in d.l.edi-
ctum, quòd illa fuerit intentio glo.ſed loquitur per
verbum videtur,quod eſt verbum dubitatiuum.mi-
núſque illa eſt intentio Bartol.in d.l.edictum, qoia
ſe remittit ad dicta per ipſum in d.l.fi.de feriis.† vbi 8
expreſsè ponit differentiam inter ipſas dilationes,vi-
delicet inter expectatoriam. & probatoriã. & idem
ibi Alexan.& Angel.met.& alij, & inter alias ratio-
nes differentiæ dicunt vnam,videlicet quòd noo di-
citur ius quæſitum parti, ita per lapſum expectato-
riæ, ſicut per lapſum probatoriæ.item dicunt quòd
dilatio expectatoria ſecunda & tertia poteſt dari ſine
cauſæ cognitione per iudicem, non ſic in dilationi-
bus probatoriis.d.l.fin.& l.oratione, ff.de feriis,ita
Iacobinus de ſancto Georgio in d.l.fi.nume.14.& 15.
& idem dicit Specu.in titu.de dilat.§.vlti.nume.21.
verſic.vltimò nota.& colligitur etiam ex verſic.præ-
cedenti. aliam etiam differentiam ponit Cyn.in l.j.
C.de dilat.in princip.videlicet,quòd in expectato-
ria maius periculum verſatur,ſcilicet de dando ſen-
tentiam, ideo dantur plures dilationes, vt compa-
reat,& veniat ad allegandum ne ſentẽtia detur,non
ſic in probatoria. Alia differentia colligitur ex not.
per Bald. in capi.paſtoralis, de except.nume.14.vbi
voluit,quòd dilatio ad comparendum de ſui natura
non eſt peremptoria,cùm tamen ſecus ſit in proba-
toria, quæ de ſui natura eſt peremptoria,vt habetur
in d. l.j. C. de dilat.& in d.l.fina.quam differentiam
poſuit Angel.in d. l.fina. colum.ij. verſic. & ex hoc.
Hinc dixit Hoſtienſis in ſumma,io titu.de dilat.io §.
& quibus, ij.colum.in fi.quòd præſenti, & ad pro-
ducendum teſtes non datur niſi vna dilatio, ſed ab-
ſenti ad magis conuincendum contumaciam ſuam
dantur tres expectatoriæ, vt veniat ad allegandum.
Vnde patet quòd dato quòd gloſſ. in d.l.edictum,
intellexiſſet velle æquiparare iſtas dilationes, malè
intellexiſſet, propterea rectè intuenti apparet non
ſic intellexiſſe.

Non obſtat Angel. in d.l.edictum, quia reſpon-
detur eum non benè referre intellectum gloſſ. &
Bartol.ibi, vt colligitur ex præmiſsis, & contrarium
tenuit Angel.in d.l.fina.ff.de fer.dum conſtituit dif-
ferentiam inter vnam dilationem, & aliam, in ij.col.
verſic.& ex hoc infertur,& in princip.ij.colum.vlte-
rius Bald.& Pau.de Caſt.in d.l.edictum,tenent con-
trarium per rationes ibi per eos adductas.Item glo.
in d.l.

in d. l. edictum, non poteſt intelligi niſi ſecundum legem quam allegat, ſcilicet d. l. oratione. §. fina. quæ tamen non vult ita ſimpliciter dari debere ſucceſſori dilationem, ſed ita demum præcedente cauſæ cognitione, vt in illo text. in qua cauſæ cognitione verſantur plura, de quibus per Cyn. in dicta l. j. C. de dilat. in iij. colum. in princip. & per Angel. in dicta l. fina. colum. penulti. in fin. & Iacobum de ſancto Georgio. in eadem l. fina. nume. 22. cum ſequen. & per Alexan. in conſi. lxv. in primo volu. nume. 5. poſſet etiam dici quòd l. edictum, volens, quòd ſucceſſor, & nouus iudex teneatur facere nouam citationem, habeat locum vbi citatus fuiſſet litigator, vt compareret coram iudice, habito reſpectu ad perſonam, ſecus autem ſi fuiſſet citatus, vt compareret habito reſpectu ad dignitatem, quia ex quo dignitas non moritur, neque finitur, tunc non exigitur noua citatio. ita ſoluit iſtud contrarium Cardin. de noua citatione fienda, in dicto capit. licet, de accuſat. vel etiam dici poteſt, quòd dicta l. edictum procedit vbi facta eſſet mutatio tribunalis. vt per Anto. de Butri. ibidem nume. 11. ſed in caſu iſto dilationes datæ fuerunt nomine dignitatis, nec eſt mutatum tribunal. ergo &c.

Præterea dicta Angel. in dicta l. edictum, videntur facere cõtra ipſum, nam poſtquam voluit, quòd quemadmodum iudex nouus tenetur dare nouam dilationem expectatoriam, ita etiam teneatur dare probatoriam, ſubdit niſi parti eſſet præcluſa via probandi: quia eſſet publicatus proceſſus ea ratione, quia plus non poſſet facere ſucceſſor, quàm potuiſſet præceſſor. Sed in caſu de quo agebatur tempore præceſſoris erat præcluſa via probandi per lapſum quatuor dilationum cùm vlterior non detur, & tenet ipſemet Ange. in d. l. fin. colum. fin. vnde ſecunda etiam dari non poſſet. ergo non debet plus poſſe facere ſucceſſor, quàm præceſſor, & licet Ange. ponat exemplum in publicatione, tamen idem erit in alio caſu, in quo de iure præcluſa eſſet via probandi. cùm exempla non reſtringant regulam.

9 Non obſtat † text. in l. oratione, in §. fin. quia procedit quando defuncto fuiſſet data dilatio, quæ eo viuente eſſet conſumpta, & elapſa, quia tunc non datur ſucceſſori noua dilatio, cùm plus iuris non potuerit tranſmittere defunctus in ſucceſſorem, quàm ipſe habuerit, ita Alex. Paul. de Caſt. & Iacob. in d. l. oratione. in caſu autem iſto per mortẽ erant elapſæ dictæ dilationes, ergo &c.

Nec obſtat quòd videatur quòd ſimus in dubio, quia etiam tali caſu potius deberet denegari dilatio: quia materia dilationum eſt odioſa, & amputanda, vt eſt text. in l. ij. C. de tempor. appella. not. in l. j. C. de dilat. Specul. eodem titu. §. nunc videamus, in princip. vbi dicit præſumendum eſſe petentem dilationem malicioſè petere eam, & loquitur in petente ſecundam, magis ergo in tertia, & aliis vlterioribus dilationibus.

SVMMARIVM.

1 *Calumnia an & qualiter probetur.*
2 *A calumnia an & quomodo quis excuſetur.*
3 *Iudex pronuntiat delictum eſſe commiſſum, quando in delicti certa pœna à iure imponitur.*

CONCLVSIO XLVI.

FVit inſtituta quædam accuſatio contra certum colonum ſuper damno dato in quadam pecia terræ, cuius rei cauſa fuit ex aduerſo porrecta petitio, in qua inſtabatur dictam accuſationem declarari calumnioſam. † vnde dubitabatur qualiter de calumnia conuincitur accuſator. & concluſum fuit, quòd regulariter eo ipſo quòd quis deficit in probando præſumitur calumniari, & ſine aliis indiciis poteſt puniri de calumnia, vt tenet gloſſ. ij. in verbo, calumniari. & ibi Abba. in cap. cum dilectus, extra de calumnia. Idem Barto. & Alexan. in l. j. ff. ad Turpill. & in l. athletas. §. prævaricator. ff. de his qui not. Infa. & ibi eſt gloſſ. ponens caſus exceptos, & Salic. in l. ij. C. de calumnia. vbi dicit quòd regula eſt quòd qui non probat præſumitur in calumnia, ſed an iſta præſumpta calumnia ſufficiat ad condemnationem cùm in condemnationibus probationes debeant eſſe luce clariores, & tandem concludit quòd iuris diſpoſitio communis eſt, vt non probãtes præſumantur calumniari, & niſi de iuſto errore eorum doceant iudicem ex illa præſumpta calumnia puniantur exceptis certis perſonis ibi enumeratis in gloſ. idem latè Felinus in d. ca. cum dilectus, vbi examinat an ſiquis probat ſemiplenè, vel per vnum teſtem, vel per publicam famam, excuſetur à calumnia, & idem Sozi. in conſil. cxviij. viſis narratis punctis, verſi. confirmatur hæc opinio. circa fin. in prima parte, & conſil. cxlvj. viſo proceſſu, circa medium, vj. colum. eandem partem vbi quando quis fuit inſtigatus, & Specu. in titu. de accuſat. & calum. in fin. verſic. quid ſi accuſator, & ibi Bald. in addi. verſic. j.
† vbi an quis excuſetur à calumnia propter teſtes inhabiles, & inde Firmanum in ſuo repertorio in verbo calumnia, & in verbo accuſator, & ex prædictis cùm in iſto caſu probatũ eſſet non eſſe datum damnum de quo in iuramẽto delato & probatio irregularis inducta à ſtatuto quo cauetur, quòd ſtetur iuramento paſſi damnum admittat probationem vt per Pau. de Caſt. & Alex. in l. ij. §. ſi abſens, ſi ex nox. cauſ. agatur Bal. Alex. in l. j. C. de re iudi. Pau. de Caſt. Ioan. de Imol. in l. qui bona. §. qui damni. de dam. infect. & ibi Alex. clarè conſtitit de calumnia accuſantis. imò quando dicitur quòd accuſator ſemiplenè probando excuſatur à calumnia, eſt verum quando reus nil probat, ſecus ſi reus probat, vt per Felinum in d. cap. cum dilectus, & propterea ſufficit pronuntiare accuſationem calumnioſam, non imponendo aliter pœnam, cùm in talibus ſufficiat pronuntiare ſuper facto, quoniam in delictis quæ habent nomen à iure vt calumnia ſiquidem in iſtis eſt impoſita certa pœna à iure, tunc ſufficit iudicem pronuntiare delictum commiſſum. ita Barto. in d. l. j. verſicu. vento ad tertiam, in ij. col. ad Turpill.

SVMMARIVM.

1 *Minor ætas quomodo probetur.*
2 *Minor aſſerens cum iuramento ſe eſſe maiorem, an non obſtante iuramento poſſit allegare nullitatem contractus.*
3 *Iuramentum in contractu minoris per ipſum appoſitum, an aliquid operetur.*
4 *Maiorem ſe eſſe qui iurauit, an poſſit probare ſe minorem iuramento non obſtante.*

CONCLVSIO. XLVII.

1 INtroducta fuit nullitas cuiuſdam obligationis ex
capite † minoris ætatis. Nam cùm diceretur tem-
pore obligationis eſſe minor annis xxv. non potuit
affici aliqua obligatione niſi cum authoritate cura-
toris & aliis ſolennitatibus requiſitis à ſtatuto: &
quia ex lectura inſtrumenti conſtabat obligatio-
nem prædictam fuiſſe ſine ſolennitatibus prædictis
contractam, & ex atteſtationibus plurium teſtium
videbatur ſatis probata minor ætas quorum aliqui
dicebant illum de ſacro baptiſmatis fonte leuaſſe,
quæ probatio attendi ſolet. l. neque natales. C. de
prob. & hoc adiuuabat atteſtatio matris quæ depo-
ſuerat illum tali tempore peperiſſe, propterea ad
2 hoc difficultas deducebatur, † nunquid propter iu-
ramentum quod apparebat in inſtrumento corpo-
raliter fuiſſe præſtitū repelli deberet à remedio nul-
litatis dictæ obligationis per eum intentato, licet
enim vbi ſimpliciter actum fuiſſet de minori ætate
probanda, ea dici potuiſſet ſufficienter probata per
prædicta, ſtante etiam quodam libro ſcripto manu
genitoris in quo de natiuitate apparebat, tamen non
videbatur iſta probatio attendenda, quia quando
quis iurat ſe eſſe maiorem xxv. annis manu tactis
ſcripturis, contra tale iuramentum nullum videtur
habere remedium, vt dicit text. in l. iij. in fin. C. ſi mi-
nor ſe maior dixerit. cæterum re diligenter diſcuſſa
concluſum fuit quòd dicta obligatio declararetur
3 nulla propter minorem ætatem. Et † quò ad iura-
mentum allegatum, dicebatur illud non obſtare du-
plici conſideratione prima, quia verba iuramenti
4 non videbantur afficere ipſum qui ſe obligauit, vel
ſaltem non erant referenda ad aſſertionem factam
de ætate maiori. Secunda erat conſideratio dato
quòd tale iuramentum referri debuiſſet ad illam
aſſertionem de ætate. quoniam diſpoſitio dictæ l. iij.
non procedit vbi ille qui iurauit ſe maiorem vult
ex capite minoris ætatis infringere actum iuratum,
deducendo remedium ordinarium nullitatis actus,
prout erat in iſto caſu, ſed ſolùm procedit quando
remedium de iure ſpeciali competens deducitur
prout eſt reſtitutio in integrum, tanquam ius ſpe-
ciale facilius tollatur quàm ius ordinariè compe-
tens. l. eius militis. §. j. de milit. teſt. & ita dicta l. intel-
ligendo determinat Ioan. And. poſt Nicol. de Matte.
per eum relatum in addit. ad Spec. in titu. de ſenten.
§. vt autem. in addit. in verbo procedendum. ſequi-
tur Paul. in d. l. iij & idem tenuit Roma. in conſil. xij.
colum. fina. cum quo concordat Angel. licet Ioan.
4 And. non referat in conſi. clx. in quinto dubio, † vbi
ſtante ſtatuto, quod requirebat certas ſolennitates
in contractibus minorum, ſi minor ſine dictis ſo-
lennitatibus contraxit & in contractu iurauit ſe ma-
iorem, vult quòd iſte minor poſsit minorem ætatem
etiam per teſtes probare. & dictam opinionem Ioan.
Andr. ſequitur ſimpliciter Sozin. conſi. lxj. nume. 5.
& conſi. lxvj. colum. vij. volu. j. Curt. Mod. ſecun-
dum enim conſuluit conſi. cxviij. vbi allegat Cremen.
idem tenentem in nota clxiij. & idem Curt. conſil.
ſeq. adducens etiam authoritatem Barbatiæ conſi. lij.
volu. ij. & licet aliqui tenuerint contrarium, tamen
ex prædictis patet iſtam eſſe magis communem opi.
à qua in iudicando non eſt recedendum.

SVMMARIVM.

1 *Dominium non acquiritur aut poſſeſsio ſine tra-
ditione.*
2 *Poſſeſsio vt per conſtitutum transferatur, requi-
ritur quòd conſtituens tempore conſtituti poſsi-
deat.*
3. *Dominus rei alienatæ ſi venditori ſuccedit, an &
quomodo contractus defuncti confirmetur.*
4 *Sententia lata contra non citatum, & nullam litis
notitiam habentem, nullum parit praiudicium.*
5 *Lite mota ſuper poſſeſsione, an res vel poſſeſsio di-
catur litigioſa.*
6 *Poſſeſsio vitio litigioſi affecta an poſsit in alium
transferri.*
7 *Vitium litigioſi quos effectus operetur.*
8 *Ius nouum auth. inducens vitium litigioſi per ſolam
citationem quomodo ſit intelligendum.*
9 *Leges C. diſponentes ſuper nullitate contractus in
materia vitij litigioſi in quo caſu loquantur.*
10 *Intellectus ad l. fina. C. de litigio.*
11 *Vitium litigioſi quando contrahitur.*
12 *Res de cuius poſſeſsione agitur an ſit alienabilis.*
13 *Volens antecedens, vult etiam neceſſarium conſe-
quens ad ipſum antecedens.*
14 *Prohibitum principaliter, ſi illud neceſſariò ſequi-
tur ad poſitionem permiſsi, tunc cenſetur in conſe-
quentiam permiſſum. Et quod non licet directo, licet
per obliquum.*
15 *Alienatio neceſſaria, propter vitium litigioſi non
eſt prohibita.*
16 *Prohibitio alienationis ſiue ab homine ſiue à lege
inducta, non extenditur ad alienationem neceſ-
ſariam.*
17 *Lex prohibens tranſlationem poſſeſsionis litigioſa,
non comprehendit eam tranſlationem quæ ſit pro
implemento contractus venditionis.*
18 *Intellectus ad text. in authen. de litigio. verſicu. ob
hoc autem.*
19 *Res hypotheca ſuppoſita, an poſsit lite pendente per
debitorem alienari.*
20 *Executio ſententiæ fieri poteſt contra eum in quem
tranſlatio eius quod litigioſum eſt facta fuit.*
21 *Intellectus ad l. j. C. de praſcri. lon. tem.*

CONCLVSIO XLVIII.

PLures controuerſiæ & lites agitabantur inter
ſer Philippum Bombellum ex vna, & quædam
d. Diamantem Strazzatam partibus ex altera, &
omnes facilia deciſionis viſæ fuerunt vna excepta,
in qua à cæteris Doctoribus collegis diſcenſi exiſti-
mans prædictam mulierem in poſſeſſorio retinen-
dæ, quod in iudicium ſuper quibuſdā eorum terræ
fuerat deductum, rectius ſuam intentionem fun-
daſſe eiúſque poſſeſsionem vti antiquiorem & con-
ſequenter iuſtiorem præferri debuiſſe, & licet titu-
lus emptionis etiam cum conſtituto habitus à Lu-
douico de Muglio per Annibalem de Scappis & ſuc-
ceſsiuè titulus emptionis etiā cum conſtituto Bom-
belli habitus ab ipſo Annibale longo eſſet anterior
eo titulo emptionis quem habuit d. Diamantes à
d. Sigiſmondo, tamen dicta emptio Annibalis de
Scappis non tranſtulit † dominium aut poſſeſsio- 1
nem in ipſum Annibalem emptorem, cùm nulla tra-
ditio

ditio vera, vel ficta interuenerit.l.traditionibus.C.
2 de pact. † & licet conſtitutum venditionis in inſtru-
mento appoſitum fuerit ex quo poſſeſsio in empto-
rem transferri ſolet.l.quod meo.ff.de acquit.poſſeſ.
tamen dictum conſtitutū nullius momenti, fuit cùm
ipſe venditor tempore conſtituti non poſsideret.
l.quamuis.§.j.& ibi not. Angel.& cæteri ſequuntur
eod.titu.iam enim idem Ludouicus ante vendiderat
& tradiderat dictos fundos cuidam de Moſcardi-
nis, & ita eorum dominium & poſſeſsionem ab ſe
abdicauerat, quos cùm Sigiſmundus acquiſiuiſſet
ab eodem de Moſcardinis & demum d. Diamanti
vendidiſſet & tradidiſſet clarè inferebatur ad iuſti-
ficationem poſſeſsionis prædictæ dominæ. Neque
3 † obſtabat quòd Sigiſmundus fuiſſet hæres Ludo-
uici, & propterea non potuiſſet cōtrauenire illi alie-
nationi factæ in ipſum Annibalem in cuius locum
ſucceſſerat Bombellus.l.cum à matre, cùm vulga.C.
de rei vendic.& ita potior iudicari debebat acquiſi-
tio Bombelli tanquam antiquior, quia reſponden-
do dicebam quòd quādo dominus rei alienatæ ſuc-
cedit illi qui rem alienauerat, non confirmatur con-
tractus defuncti niſi quatenus emptor eſſet in poſ-
ſeſsione: quia tunc repelleret exceptione dominum
& hæredem venditoris. ſed Annibal de Scappis non
erat in poſſeſsione rei venditæ neque Bombellus
eiuſdem ſucceſſor, ergo dictus contractus Ludouici
non fuit confirmatus ex eo quòd illi d. Sigiſmundus
ſucceſsit ad quem dominium rei venditæ ſpectabat,
ita eſt concluſio Barto.in l.cum vir, quem ſequun-
tur Angel. Imol. Paul.& Ro.ff.de vſucapioni.& eſt
communis doct.concluſio, niſi quando venditor aſ-
ſeruiſſet in contractu venditionis rem venditam
eſſe ſuam, tunc domino rei ſuccedente venditori
contractus confirmatur non ſolùm quò ad exce-
ptionem ſed etiam quò ad actionem vt probat text.
not. in l.rem alienam, in fin.de pign.act.& declarat
Paul.in d.l.cum vir, ne ſucceſſor eius autorem de-
functum mendacio arguat, & in caſu noſtro non
fuerat aſſertum in dicta venditione facta Annibali
per Ludouicum quòd res vendita eſſet ſua, quod ſi
factum fuiſſet adhuc tamen negabatur dictum ſer
Philippum in poſſeſſorio prædicto obtinere poſſe,
quia licet propter aſſertionem venditoris rem eſſe
ſuam dominus rei ſuccedens venditori non poſsit
contrauenire, & contractus confirmetur etiam quò
ad actionem, tamen ex tali ſucceſsione dominium
rei venditæ aut poſſeſsio ipſo iure non transfertur
in ipſum venditorem, ſed eſt neceſſarium quòd ei
fiat traditio d.l.traditionibus, & eſt ad hoc bonus
text.in l.ſi à Titio.de rei vendi.dicto autem ſer Phi-
lippo nulla traditio facta fuerat per Sigiſmundum,
ſed ipſe ex pacto precarij nulliter conſtituto ſe aſſo-
ciari in tenutam obtinuerat, ergo ceſſabat argumen-
tum, ſuper hoc tamen vim modicam faciebam, quia
mihi non videbatur quòd in dicta venditione facta
Annibali per Ludouicum facta fuiſſet talis aſſertio
quòd dicta res vendita eſſet ſua, cùm igitur conſta-
ret de poſſeſsione dictarum torne.terræ tranſlata per
Sigiſmundum in prædictam dominam Diamantem
cenſui vigore dictæ ſuæ poſſeſsionis eam in prædicto
poſſeſſorio iudicio obtinere debere: cui opi. non ob-
ſtabat quòd ante venditionem factam dictæ dominæ
Diamanti & poſſeſsionem ei traditam per Sigiſmun-
dum idem Bombellus virtute dicti precarij obti-
nuerat ſe aſſociari in tenutam & poſſeſsionem di-
ctarum terrarum ex quo videbatur eius poſſeſsio
antiquior & iuſtior, quia ad hoc reſpondebam il-
lum propter dictum ingreſſum & aſſociationem
nullam poſſeſsionem quæſiiſſe cùm illa eſſet penes
Sigiſmundum per reg.l.iij.§.ex contrario, de acquit.
poſſeſ.& declarat Alex.in l.clam poſsidere, in princ.
in primo not.eod.titu.qui propterea poſſeſsionem
non amiſit ex quo non eſt ſuſpicatus ſe poſſe repelli
iuxta not. in l. ſi id quod, in fin.eod.titu.ſed ſtatim
habita notitia de tali ingreſſu adiit iudicem requi-
rens eius officium pro annullanda dicta aſſociatio-
ne, & quamuis poſtea per iudicem talis aſſociatio &
tenuta fuerit confirmata, † tamen ex ipſa ſententia 4
nullum fuit præiudicium illarum dict. Diamanti non
citatæ & nullam habenti notitiam de dicta lite aut
ſententia iuxta l.ſæpe, cum materia de re iudic.& ſi
conſideranda fuiſſet poſſeſsio Bombelli à die latæ
ſententiæ ea reperiebatur iunior & recentior quàm
poſſeſsio dictæ d.Diamantis, meritò. pro dicta do-
mina Diamante ſententia eſſet ferenda ſecundum
ea quæ plenè habentur per Feli.poſt alios in ca.licet
cauſam, de probat. & prædicta ſine ſcrupulo vide-
bantur procedere.

Cæterum dictæ dominæ Diamanti aliud videba-
tur obſtare quod vrgebat, † nam tempore quo Si- 5
giſmundus eidem dictas terras vendidit & tradidit
iam lis incœpta fuerat inter eum & Bombellum ſu-
per poſſeſsione ipſarum terrarum ob quæ licet ipſæ
res non fuiſſent affectæ litigioſæ, tamen earum poſ-
ſeſsio bene litigioſa facta eſſe dicebatur, vt declarat
Barto.in l.j.de litig. Angel.in authen.de litig.in princ.
colum.ij.collat.viij.Abba.& Deci.poſt gloſ.ibi in c.j.
de confeſſ. vt vel inut. † & cùm poſſeſsio eſſet liti- 6
gioſa non videtur lite pendente potuiſſe transferri
in Diamantem, vt expreſsè not. Abba.& Deci.in d.
cap.j.vbi volunt quòd poſſeſsio vitio litigioſi affecta
non poteſt in alium transferri, pro cuius difficul-
tatis reſolutione conſiderabam quòd licet vbi de
poſſeſsione alicuius rei litigatur poſſeſsio litigioſa
efficiatur & propterea eiuſdem poſſeſsionis tranſla-
tio in alium impediatur per prædicta, tamē id quod
impediatur tranſlatio poſſeſsionis intelligendum vi-
detur non ipſo iure, ſed ope exceptionis tantum, &
effectus erit quòd ſi tranſlatio dictæ poſſeſsionis re
ipſa in alium fiat talis, hanc poſſeſsionem veræ ac-
quiret: ſed ſi ab ea caderet non poſſet recuperare,
quia ei obſtaret exceptio. & hæc concluſio licet à
doct. expreſsè non declaretur, tamen de eorum men-
te videtur procedere. † Nam effectus vitij litigioſi 7
plures ſunt tam de iure Digeſtorum, quàm de iure
C.vt declarat in d.l.j.§.ſi inter, de litig. Barto.& Ang.
in d. authen. de litig.in princip.colum.ij.inter quos
erat vnus de iure Digeſtorum, vt tranſlatio rei liti-
gioſæ in alium impediretur, non vt contractus ipſo
iure eſſet nullus, ſed vt contrahentes exceptione re-
pellerentur, vt probat textus in dicta l.j.in fin de li-
tigio. & bonus textus in l.j.§.fina. quæ res pigno.
oblig. poſ. & declarat Bartol. in dicto §.ſi inter, &
Angel.in d.authen.de litig.coniungendo eius dicta
ibi primus quòd res vel actio, & ibi erat, & quartus
& ibi primus, quia licet, de iure autem.C.additus
eſt alius effectus, quia ipſo iure impeditur cōtractus,

vt per Barto.& Ange.in locis prædictis,& probatur
in l.fin.&ibi Bart.& Salic.C.eo.titu.verùm cùm iſta
materia vitij litigioſi ſit pœnalis, leges C.inducentes
nullitatem contractus rei litigioſæ ſint in hoc cor-
rectoriæ iuris Digeſtorum, quòd contractum ipſo
iure annullabat,ſtrictè,& propriè in caſibus,in qui-
bus expreſsè loquuntur ſunt intelligendæ, non au-
tem extra caſus expreſſos extendendæ. l. præcipi-
mus.C.de appella.l.factum.§.in pœnalibus, de reg.
iur.& ita arguunt doct.propriè in materia vitij liti-
8 gioſi,dicentes, † quòd ius nouum,authen.inducens
vitium litigioſi per ſolam citationem,intelligendum
eſt tantum in caſu in quo loquitur, ſcilicet vbi actio
realis intentatur,non autem ad alios caſus eſt detra-
hendum,vt tradunt omnes in l.ij.C.de litig.& Bart.
9 in dicto §. ſi inter, † leges autem.C.quæ diſponunt
ſuper nullitate contractus in materia vitij litigioſi
loquuntur tantum quando actio, vel res eſt litigio-
ſa,non autem quando ſola poſſeſsio, vt patet in l.ij.
& in l.fin.C.eo.tit.ergo ad poſſeſsionem litigioſam
non ſunt trahendæ,ſed quò ad eam attendendum
10 eſt ius Digeſtorum, † ex quo nouiter inferri arbi-
tratur ad intellectum dicta l.fina. vt pœnæ de qui-
bus ibi non habeant locum vbi ſola poſſeſsio eſt liti-
gioſa, & ea in alium transfertur, quibus ſtantibus
dicebam, quòd cum d. Diamantes non ceciderit à
ſua poſſeſsione, ſed in ea continuò permanſerit non
impediebatur in ſua poſſeſsione perſiſtere licet eam
litigioſam acquiſierit, quinimò & ſi eam per vim,
aut clam amiſiſſet, adhuc illam recuperare per iuris
remedia perdita potuiſſet, non obſtante vitio liti-
gioſi,vt notabiliter not. Angel.in dicta authen.de li-
tigio.colum.ij. ad finem; & ibi declarat. Secundò
pro eiuſdem difficultatis reſolutione conſiderabam,
quòd in caſu iſto non videbatur dictam poſſeſsio-
nem tempore alienationis fuiſſe litigioſam, quia
cùm illa aſſociatio per Bombellũ obtenta non fuiſſet
legitimè, ſed de facto impetrata, vt ex ſupradictis
apparet cùm tempore precarij Ludouicus non poſ-
ſideret, licet ſuper tali aſſociatione contenderetur,
& per Bombellum inſtaretur pro eiuſdem tenutæ
confirmatione,tamen non dicebatur dicta poſſeſsio
Sigiſmundi litigioſa cùm intentio Bombelli iure
11 non ſubſiſteret, † nam tunc demum vitium litigioſi
contrahitur, quãdo actio in iudicio propoſita com-
petebat,& poterat iuſtè in iudicium deduci,aliâs ſe-
cus,ita declarat Guid.pap.conſi.cccclxxix.vbi pro-
pterea in fortioribus terminis concludit, quòd ſi
actum ſit pro illa ſumma quæ nondum peti poterat,
quia dies nondum venerat,licet ceſſerit,dicta actio
non fuit affecta litigioſa,quia verba cum effectu ſunt
intelligenda, & quia titulus de litigioſis loquitur
quando actio intentata competebat, & poterat in-
tentari,& in iudicium effectualiter deduci,alleg. l.ij.
& l.fina. C.de litigio.quæ ſecundum eum hoc benè
probant, & cùm ſit pœnalis reſtringendus eſt, & in
ſuis terminis tenendus regula odia,de regulis iuris.
Hæc tamen conſideratio licet ſit huius ſolennis do-
ctoris authoritate munita, mihi non placuit, neque
dictam deciſionem veram cenſui.quæ non probatur
in præallegatis legibus, & contra quam alibi Bald.
tenuit,ſed non inſiſto,ideo tertio loco.& clarius ad
dictam difficultatem reſpondebam,quòd licet poſ-
ſeſsio litigioſa in alium transferri non poſsit,tamen
hoc intelligendum cenſui quando quis principali-
ter, & per ſe ipſam poſſeſsionem transferret, cùm
enim ea litigioſa ſit, rectè eius tranſlatio in alium
prohibita eſſe dicitur: cæterum vbi quis rem ipſam
alienaret, de cuius poſſeſsione litigaretur, & vir-
tute dictæ alienationis ipſam poſſeſsionem tranſ-
ferret, talis poſſeſsionis tranſlatio propter talem
litem pendentem non impediretur ex quo acceſſo-
riè & in conſequentiam præcedens contractus fie-
ret: multa enim principaliter fieri prohibentur,
quæ in conſequentiam permittuntur, & licet ita
aliquem declarantem non inuenerim, hæc tamen
opinio veriſsima viſa fuit quæ ratione & lege com-
probatur, ratione ſcilicet, quia cùm lite mota ſuper
poſſeſsione res ipſa non efficiatur litigioſa, & con-
ſequenter ceſſet diſpoſitio impediens dominij tranſ-
lationem, quæ loquitur quando ipſa res eſt litigio-
ſa, vt patet in dicta l.ij. & fina. C.de litigio.& de-
clarant docto. in locis allegatis. † non eſt dubium, 12
quin ipſa res de cuius poſſeſsione agitur, alienari
poſsit,vt tenet gloſ.communiter approbata in cap.j.
in gloſſ.j. de confir. vt. vel inut.& ſicut lex permit-
tit proprietatem rei, de cuius poſſeſsione litigatur
alienari, ita dicendum eſt facta dicta alienatione,
permittere in executione ipſius alienationis tranſ-
lationem poſſeſsionis. Primò, quia † qui vult an- 13
tecedens, vult etiam neceſſarium conſequens ad
ipſum antecedens. l.qui proprio. §.item quæritur,
de procurato. ſicut è contra, qui vult conſequens,
vult etiam neceſſarium antecedens. l.ad rem mo-
bilem, eod. titu. & cùm lex velit rei proprietatem
alienari poſſe, vbi de poſſeſsione tantum litigatur,
dicendum eſt etiam, quòd velit poſſeſsionem dictæ
rei alienatæ transferri poſſe in executione dictæ a-
lienationis, cùm talis tranſlatio poſſeſsionis ſit ne-
ceſſarium conſequens ad ipſam alienationem an-
tecedentem. Secundò, † quia licet aliquid per ſe 14
principaliter prohibeatur à iure, tamen ſi illud
principaliter prohibitum neceſſariò ſequatur ad po-
ſitionem permiſsi, tunc illud cenſetur in conſe-
quentiam permiſſum, & quòd non licet directò li-
cet per obliquum, ita declarat Bartol.in l.prima.in
princip. per illum text. de aucto.tuto. ſed tranſlatio
poſſeſsionis, quæ fit in executione alienationis
præcedentis, ſequitur neceſſariò ad poſitionem di-
ctæ alienationis quæ eſt permiſſa. ergo licet talis
tranſlatio directò, & per ſe fieri non poſſet, ta-
men per obliquum fieri poterit, & in executione
alienationis poſtquam ipſa alienatio eſt à lege per-
miſſa. Comprobatur iſta principalis ratio, † quia 15
vbi propter vitium litigioſi alienatio prohibetur,
nunquam cenſetur prohibita alienatio neceſſaria.
l. alienationes, famil. erciſcun. & not. gloſſ. & ſe-
quuntur docto.in l.ſecunda. C.de litigio.& eſt hoc
regulare, † quòd prohibitio alienationis ſiue ab ho- 16
mine, ſiue à lege inducta non extenditur ad alie-
nationem neceſſariam. l.filiusfamiliâs. §.Diui. ff.de
leg.j.& ibi not. ſed facta rei venditione cogitur ven-
ditor præcisè ad rem tradendam, ſi facultatem tra-
dendi habet. l.ex empto, in princip. de actio. empt.
† ergo lex prohibens tranſlationem poſſeſsionis li- 17
tigioſæ non comprehendit eam tranſlationem quæ
fit pro implemento contractus venditionis, quia
neceſſariò fieri debet lege, etiam iſta opinio ſua-
detur

18 detur † per textum in authen. de litig. verſicul. ab
hoc autem, pro cuius inductione præmitto quòd
cum hypothecaria tractetur modo de poſſeſsione
auocanda. l. ſi cum venditor, de euict. ſi in iudicium
dicta actio hypothecaria deducatur res ipſa ad
quam agitur non efficitur litigioſa, vt probatur in
dicto verſiculo ab hoc autem, in primis verbis: cæ-
terum ipſa poſſeſsio de cuius auocatione tractatur
bene litigioſa efficitur, vt nota. Angel. in authen. li-
tigioſa. C. de litig. Bald. & Angel. in l. ij. C. eodem tit.
hoc præmiſſo decitur in dicto verſicu. ab hoc autem.
19 † quòd licita eſt debitori rei hypothecæ ſuppoſitæ
quando voluerit, & ſic etiam lite pendente, vt ibi
declarat gloſſa: ſic tamen vt ex pretio redacto ſatiſ-
faciat creditori, quod ſi omiſerit licebit creditori
eandem rem ab emptore per hypothecariam ven-
dicare, vt ibi declarat gloſſ. donec ei ſatis pro debito
fiet, & ſic iudicio ordinario permittit lex creditori
rem ab emptore auocare, ſicut etiam auocaret quā-
do alienatio ante litem motam fuiſſet facta, ergo
præſupponit text. quòd in emptorem poſſeſsio fuit
tranſlata, non obſtante vitio litigioſi: quia ſi non
fuiſſet tranſlata fruſtra permiſiſſet lex creditori fa-
cultatem auocandi dictam rem iudicio ordinario
hypothecariæ, cùm eam potuiſſet via executiua obti-
nere, vt not. Bart. in dicto §. ſi inter. Angel. in d. auth.
de litig. & ſequuntur communiter docto. volentes
20 quòd † executio ſententiæ fieri poſsit contra eum
in quem tranſlatio eius quod litigioſum eſt facta
fuit, vt tradit Bal. in l. certa. C. vt in poſſ. legat. Com-
probatur hæc opinio alio modo d. tex. inducendo,
dum dicit quòd liceat debitori alienare quando vo-
luerit, comprehendit alienationem quę vtroque ca-
ſu fieret, vel ante litem motam, vel poſtea, vt eſt de
mente gloſſ. ibi, & vtroque caſu dicit licere creditori
res alienatas vendicare, ſicuti igitur vbi ante litem
motam fieret alienatio, clarum eſt quòd poſſeſsio
in emptorem transfertur, ita eodem modo dicen-
dum eſt, quòd transferatur quoniam poſt litem
motam fuit alienata, vt licentia alienandi permiſſa
debitori ſub vna & eadem determinatione eodem
iure cenſeatur. l. iam hoc iure. de vulga. & pupil.
21 † Vlterius iſta opinio alia lege ſuadetur, & pro ea vi-
detur caſus in l. j. C. de præſcriptio. long. tempo. re-
nendo vnum intellectum gloſſ. ibi, quem etiam com
muniter tenent docto. quòd ibi pendente iudicio in
hypothecaria actione reus eam rem de qua agebatur
in tertium alienauerit, ibi enim probatur ſecundum
iſtum intellectum communem, quòd ſiquis rem
emerit ab aliquo, qui propter dictam rem hypothe-
caria actione conuentus fuerat, & cuius rei conſe-
quenter poſſeſsio effecta erat litigioſa, poterit eam
longo tempore præſcribere, ergo neceſſariò dicen-
dum eſt quòd poſſeſsio non obſtante vitio litigioſi
ſi in eum tranſlata fuerit, quia aliàs nullo tempore
præſcribere potuiſſet. cap. ſine poſſeſsione, de regu.
lis iur. in vj. cum vulg. quod iudicio meo ex alia ra-
tione non procedit, quàm ex eo quòd dicta tranſ-
latio poſſeſsionis eſt neceſſarium conſequutiuum
ad ipſam alienationem permiſſam. De re litigioſa
adde, & vide in Practica Papienſe, ſuper forma
libelli in actione reali, ſuper gloſſ. incip. veris &
legitimis titulis. col. fina. verſicu. denique quid iuris
ſit in re litigioſa.

SVMMARIVM.

1 *Procnrator ad reſignandum beneficium, an poſsit reuocari, & quomodo. vide hic, & de notabili caſu, & nume. 2. cum ſequen.*
2 *Deciſio Dominorum Rotæ ciij. aliàs ciiij. in antiquis impreſsionibus, an vera ſit, & in quibus terminis procedat. & num. 6.*
3 *Intereſſe non conſideratur quando res eſt integra.*
4 *Pœnitentia locum non habet in contractu innominato, in quo iuramentum interuenit.*
5 *Iuramentum ſuper reuocatione procuratoris non concernit ſpiritualia: quia eius conſtitutio, & reuocatio non eſt quid ſpirituale.*
6 *Penſio in temporalitate conſiſtit.*
7 *Procurator in extraiudicialibus reuocari non poteſt, quando aduerſarij intereſt.*
8 *Procurator non reuocatur vbi res non eſt integra, & intereſt partis etiam in ſpiritualibus.*
9 *Pœnitentia licita eſt in tranſactione.*
10 *Iuramentum ſuper actu non faciendo praſtito in fauorem alicuius facit quòd actus in contrarium non valet.*
11 *Conuentio de renuntiando beneficium, vt inde penſio habeatur an ſapiat ſimoniam.*
12 *Tranſactio ſuper beneficio cum conſtitutione penſionis, an valeat.*
13 *Perinrus ſuper eo ſuper quo mouet litem, audiri non debet.*
14 *Commiſsio cauſa non debita penſionis non datur contra literas executoriales conſtitutæ penſionis, niſi cum clauſula ſine retardatione ſolutionis.*
15 *Nec datur exceptio contra literas conſtitutæ penſionis ſuper nullitate, nec de nullitate opponitur, niſi nullitas reſultet ex ipſo actu, & ex eiſdem literis, & ex lectura earum.*

CONCLVSIO XLIX.

DE anno 1536. ſub die 11. Iunij † fuit prouiſum 1
de parochiali Domino Thomæ Philetto per
Reuerendiſſ. Cardinalem de Saluiatis Epiſcopum
Ferrarienſis eccleſiæ, eadem die prouiſum fuit per
vicarium dicti Reuerend. Epiſcopi. D. Thomæ Zuc-
cardo, cum Reuerend. eſſet abſens, & vicarius ha-
beret auctoritatem conferendi, Zuccardus exiſtens
in poſſeſsione beneficij illum reſignauit in mani-
bus papæ, & de eo fuit prouiſum d. Anto. Zuccardo
fratri d. Thomæ, diu litigatum fuit inter Philettum,
& d. Anto. coram vicario, dicti Reuerend. & inita
fuit tranſactio inter eos per quam Philettus renun-
tiauit liti. & cauſæ, ceſsitque iuribus ſuis ſuper bene-
ficio, reſeruata tamen penſione ducat. 16. quolibet
anno, & pro vtraque parte fuit conſtitutus procura-
tor Angelus tam ad reſignandum beneficium in fa-
uorem Zuccardi, quàm ad præſtandum conſenſum
reſeruationi penſionis, cum promiſsione de non re-
uocando, & cum iuramento, & cum promiſsione de
non contraueniendo iuramentis, & dicta tranſactio
fuit facta reſeruato beneplacito ſedis apoſtolicæ.
poſtea Zuccardus obtinuit à pœnitentiaria abſolu-
tionem à iuramento narrans fuiſſe læſum, & dece-
ptum in tranſactione, ideo procuratorem reuocare
volebat, & fuit abſolutus conſtito de læſione, &
quatenus ius parti non eſſet quæſitum.

Reuocauit inſuper procuratorem factum ad cō-
ſentiendum reſeruationi penſionis,& dictam reuo-
cationem intimauit in Cancellaria apoſtolica ſecun-
dum ſtylum curiæ.ſucceſsiuè per papam fuit admiſ-
ſa reſignatio in fauorem Zuccardi,& illi prouiſum,
& fuit conſtituta penſio in fauorem Philetti, & ad-
hibitus ad hoc conſenſus procuratoris iam reuoca-
ti,& expeditæ literæ ſuper penſione,Zuccardus vo-
lens tranſactionem infringere , & conſtitutionem
penſionis,obtinuit cauſam Rotæ Bonon. committi
ad referendum,& petiit contractum declarari nul-
lum,& ſimiliter penſionem non deberi tam ex capi-
te læſionis quàm adhibiti metus & violentiæ , nec
non conſenſus non præſtiti reuocato iam procurato-
re,ſed quia ſuper læſione & metu nil probatum fuit,
ſolum fuit dubitatum an procurator potuerit reuo-
cari.

2 Pro † parte affirmatiua adducebatur gloſſ.in c. fi.
de procur.in vj.per quam Domi.Franc.Anchar. poſt
Fed.in conſi.cvij.aliàs c.aliàs xcv.tenuerunt proco-
ratorem etiam cum iuramento de non reuocando
reuocari poſſe,licet reuocans ſit periurus.Felin.in c.
ex parte,il ij.de reſcript. In contrarium verò allega-
batur deciſ.Rotæ ciij. aliàs ciiij. in antiquis impreſ.
& Feli.licet ſub alio numero,eam ſequitur in d.c.ex
parte,& idem Felin. in c.ſi diligenti , de for.compe.
& licet loquatur in procuratore ad reſignandum ex
cauſa permutationis,idem tamen concludit in pro-
curatore ad reſignandum ſimpliciter ad fauorem ali
cuius. Propterea idem videbatur dicendum in caſu
occurrenti ſicut in procuratore ad reſignandum ex
cauſa permutationis,quia fuit conſtitutus procura-
tor ad reſignandum cum reſeruatione penſionis.

Iſta opinio Dominorum de Rota , & Felini fuit
reiecta per omnes,tum quia in contrarium eſt com-
munis per ea quæ in indiuiduo colligit Nicolaus
Boerius in deciſ.ſua,nu.207.inci.circa hanc quæſtio-
nem , tum quia prima ratio Dominorum de Rota
dum præſupponunt rem integram,& quia ad inter-
eſſe non datur actio in ſpiritualibus,nam dum con-
ſiderant quòd ex quo nō poſsit agi ad intereſſe non
ſit licita reuocatio, & tamen conſiderant rem inte-
3 gram, † ideò non expedit conſiderare intereſſe:quia
vbi res integra eſt,non conſideratur,ſed ſimpliciter
licita eſt reuocatio.l.ex placito. C.de rer.permu. in-
tereſſe verò conſideratur quando omnino res non
eſt integra. Secundò eſt falſa, quia vult propter iu-
ramentum non eſſe licitam pœnitentiam, ex quo
ceſſat actio ad intereſſe , & tamen ſi iſta ratio eſſet
vera de intereſſe,nō eſſet neceſſarium iuramentum,
4 iuxta no.in c.in cauſis,de elect. † Item iuramentum
quando interuenit in contractu innominato etiam
in temporalibus non eſt licita pœnitentia , vt per
5 Alex.in d.l.ſi pecuniam.de cond.ob cauſam. † Item
iuramentum ſuper reuocatione procuratoris non
concernit ſpiritualia, quia conſtitutio eius & reuo-
catio eius non eſt quid ſpirituale:ita Francus. in alio
propoſito in dicto c.fina.in vltima colum. Præterea
6 † quatenus deciſio Rotæ eſſet vera non procedit in
terminis de quibus agitur,quia procurator fuit con
ſtitutus ad conſentiendum penſioni,& ſic ſuper tem
poralitate : quia penſio in temporalitate conſiſtit,vt
Gomez.in tract.reg.Cancellariæ ſub reg. de infirm.
reſignant.quæſt.xvj.numero 2.& quatenus intereſſe
eſſet conſiderabile ageretur ad eādem quantitatem
pro qua fuit conſtituta penſio, & ideo in omnibus
ſuis partibus deciſi. Dominorum de Rota eſt falſa,
& ſi eſſet vera , ſequeretur quòd procurator con-
ſtitutus ad eligendum , & ſic ad actum in quo agi-
tur de matrimonio ſpirituali non poſſet reuocari
quia eſt contra mentem omnium in dicto cap. fina.
vbi volunt gloſſ.illam procedere in matrimonio ſpi-
rituali.

Alia † tamen ratione dictum fuit procuratorem 7
non potuiſſe reuocari , quia in extraiudicialibus
procurator non poteſt reuocari quando intereſt ad-
uerſarij.ita Anto.de But.in c.fina. col.fin. de procu-
rat. † item vbi res non eſt integra & intereſt, partis 8
etiam in ſpiritualibus procurator non reuocatur,
quia non poteſt agi ad intereſſe.Innocen.Abb.& alij
in c.in cauſis,de elect. † Item in tranſactione eſt li- 9
cita pœnitentia,l.quamquis.C.de tranſact.& conſti-
tutio procuratoris ad conſentiendum fuit facta ad
fauorem Philetti,& de eius intereſſe tractatur , † & 10
iuramentum ſuper actu non faciendo præſtito , in
fauorem alicuius operatur quòd actus in contra-
rium non valeat, vt per Bald.in l.ex duobus. §.fi.vbi
Iaſ.de iureiuran.per Alex. conſi.xvj.col.iij. vol.iij. &
ideo voluerunt domini talem procuratorem non
poſſe,vel potuiſſe reuocari : ego verò diſſentiebā ea
ratione , quia nullum intereſſe poterat prætendere
Philettus ex tranſactione , cùm renunciatio iurium
ſuorum ſtante reuocatione procuratoris nihil illi
noceret, & poterat deducere iura ſua in iudicio non
obſtante tranſactione, cui per partem aduerſam fue
rat contrauentum , & ſic res erat integra pro parte
ſua.l.ſiquis maior.C.de tranſact.& not.in l.ſob præ-
textu. eod. titu. & ſi de aliquo intereſſe tractabatur
illud erat temporale , ideò ceſſabat ratio propter
quam procurator non poteſt reuocari in ſpirituali-
bus , † dicebam etiam tranſactionem eſſe Simonia- 11
cam, ideo nullum ius fuiſſe quæſitum parti. c. ſuper
eo,cum ſimilibus extra de tranſac.voluerunt tamen
doct. † tranſactionem valere, quia in ea dicitur quòd 12
partes interuenientibus amicabilibus perſonis & vi-
cario Epiſcopi pro pacis bono tranſigerunt, & vica-
rius pro tribunali ſedens ita declarauit , quo caſu
tranſactio valet etiam cum conſtitutione penſionis.
c.niſi,de præben.c.cum pridem,de pact.& in d.locis
not. Abb.& alij.& idem Abb.in c.de cætero,de trā-
ſacti Felin.in c.ad audientiam,il ij.de reſcript.

Replicabam ex verbis tranſactionis apparere
partes ipſas tranſegiſſe, acceſsi tamen in eorum opi.
alia ratione : † quia in reuocatione procuratoris 13
Zuccardus fuerat periurus , vt omnes not.in d.c.fi.
& Felinus in d. c. ex parte , & quia fuit periurus ſu-
per eo ſuper quo mouebat litem , audiri non pote-
rat Iaſ.& alij.in d.l.ſiquis maior. & iſta eſt commu-
nis ſententia , & ideò non poterat petere nec in iu-
dicio ſtare agendo , ſed quia Philettus produxerat
etiam ipſe ſuam petitionem & petiit Zuccardū con-
demnari ad penſiones decurſas & decurrendas , po-
terat Zuccardus audiri excipiendo , dicebam Phi-
lettum fouere ius in ſua petitione : quia † contra li- 14
teras executoriales conſtitutæ penſionis non dauè
commiſsio cauſæ non debitæ penſionis niſi cum
clauſula ſine retardatione ſolutionis , per rationes
de quibus per Staſi. & in tracta. de literis grat. &
iuſtit.

15 iuſtit.chart. cliij. nec datur exceptio † contra literas conſtitutæ penſionis ſuper nullitate, nec de nullitate opponitur, niſi nullitas reſultaret ex ipſo actu & ex eiſdem literis & ex lectura earum. Caſsiador. in tit. de reſcript. deciſi.x. ſed in literis, de quibus agitur nulla aderat nullitas, & quia de conſenſu apparebat, reuocatio autem procuratoris erat quid extrinſecum ab ipſis literis, ideo iſta exceptio non retardabat ſolutionem penſionis donec iudicatum fuerit ſuper cauſa non debitæ penſionis, ſuper qua Zuccardus non poterat audiri ſtante periurio, & ſic per diuerſa media fuit concluſum per omnes doctor. ad fauorem Philetti, & abſolutus fuit à petitione Zuccardi, & Zuccardus condemnatus fuit ad penſiones.

SVMMARIVM.

1 *Emptor vel tertius crediter cuius pecunia peruenit ad primum crediterem, an ſuccedat quoad ius retentionis in locum primi abſque pacto. ita vt poſſidens poſsit ſecundum crediterem repellere.*

2 *Intellectus ad l.j. quibus mod. pign. vel hypothe. ſoluitur. & num. 3.*

CONCLVSIO L.

1 DVbitatum fuit † nunquid Vincentius Vulpitij de Bononia cuius pecunia peruenit ad manus Mondini ex cauſa emptionis factæ de quadam domo à quodam de Lugliis ſuper qua Mondinus habebat anteriores hypothecas, ſucceſſerit in locum dicti Mondini quoad ius retentionis, licet nullum pactum ſuper hoc inter eum & Mondinum interceſſerit, ita vt cùm ipſam domum emptam poſsideret, ea ſibi auferri non poſſet per D. Petrum de Caſtello habentem hypothecas poſteriores Mondino, & hæc quæſtio nunquid emptor vel tertius creditor cuius pecunia peruenit ad primum creditorem ſuccedat quoad ius retentionis in locum primi abſque pacto ita vt poſsidens poſsit ſecundum creditorem repellere non eſt noua, ſed apud antiquos viſa fuit multum dubia, & adhuc ſine magno ſcrupulo non procedit. nam gloſſ. in l. cum prior. in verbo denuo, in fi. de diſtract. pign. tenuit opin. quòd retentio non detur, & eam ibi ſequuntur Bartol. Salice. & aliqui etiam dicunt idem tenere ibi Fulg. ſed re vera Fulg. in ea l. quam legit cum l. fideiuſſor, præcedente non ſe firmat, imò dicit dubitare, & quòd ſententia quòd retentio detur eſt humana, ſubdit tamen quòd magis ſibi placet ſententia gloſſ. pro ea adducendus eſt text. in l. creditor, qui prior. §. ſi quando
2 qui pot. in pign. hab. † Et ad text. in l.j. quib. mod. pign. vel hypothe. ſoluitur, reſpondet intelligendo eum quòd poſſeſſor habet retentionem quoad dominium, & ita etiam illum text. intelligit gloſſ. ibi in verbo defenditur, & ibi etiam Odoff. eandem opinio. allegat tenuiſſe Alberic. in l. ſi potiores. C. de his qui in prior. credit. locum ſucced. dum dicit quòd emptor ſuccedit in ius creditoris, vt habeat exceptionem ſi poſsidet & hypothecariam ſi non poſsidet, ſubdens tamen de hoc conueniri per pactum neceſſe eſt, vt not. in l. cum prior. de diſtract. pign. Sed hæc auctoritas Alberici poteſt euitari, vt eius dictum quòd pactum interuenire debet intelligatur reſpectu hypothecariæ, quaſi ad hoc vt hypothecaria competat ſi non poſsidet pactum ſit neceſſarium, non autem quoad retentionem, quæ intelligentia ſuadetur, vt ipſe refert ſe adnota. in d. l. cum prior. vbi ipſemet tenuit opin. contrariam, vt inferius dicetur, & ideò ne eum de contrarietate arguamus videtur dicendum dicta eius in d.l. ſi potiores, eſſe intelligenda ſecundum ea quæ ipſe dixit in dicta l. cum prior. iſta igitur prima opinio quæ fundabatur auctoritate gloſſ. Barto. Alberici, Salic. & Fulgo. re vera reducitur ad auctoritates gloſſ. Barto. & Salic. vt patet ex reſponſionibus datis ad dicta Fulgo. & Alberic. contraria vero opinio comprobatur legibus & auctoritatibus, & primò per textum, in l. iij. §. cum ex cauſa, qui potio. in pigno. habean. cuius literam deſtruimus ſi ſuppleamus quòd pactum interuenerit. ſecundò probatur in l. qui à debitore, eod. tit. nil ſupplendo in text. de pacto interuento, eſt verum quòd Bart. ibi in ſummario videtur illum text. intelligere pacto interueniente, ſed tamen impropriatio literæ eſt. Ad idem & tertiò facit text. in d.l. cum prior. nil pari modo ſubaudiendo. Quartò pro iſta opinione † facit tex. in d.l.j quibus mod. pig. 3
vel hypot. ſolu. intelligendo eum generaliter, vt loquatur de exceptione competente tam contra dominum quàm contra alios creditores, prout eum generaliter loqui affirmat ibi Fulgo. licet gloſſ. ibi in verbo defenditur reſtringat eum quoad dominum tantum. Vltimò pro iſta opinione eſt optimus text. in dicta l. ſi potiores, nil ſubaudiendo de pacto prædicto, & hæc opinio pluribus etiam auctoritatibus comprobatur: nam eam imprimis tenet gloſſ. in dicta l. ſi potiores, in verbo ſucceſsiſti, quæ in terminis illius legis dicit quòd ille emptor ſucceſsit in locum priorum creditorum non vt habeat rem obligatam ſicut habēt illi creditores, ſed vt poſsit ſe tueri aduerſus omnes ſicut illi poterant. opin. eandem ſenſit etiam gloſſ. in dicta l. j. quibus modis pign. vel hypothe. ſoluit. in verbo deſiderabit, dum allegat d.l. cum prior. quam ad hoc ponderat ibi Fulgo. eam etiam tenuit Guid. de Suza. in dicta l. cum prior. & ibi Fulg. refert, & etiam eam ibi ſequitur Alber. cuius dicta licet vitio impreſſorum ſint corrupta, ſatis tamen oſtendunt quòd hanc opin. amplectuntur, ſaltem ex quo ibi Alberic. tranſit ſimpliciter cum opin. Guido. de Suza. quem clarum eſt hanc opi. tenuiſſe, vt ibi Fulgo. refert, & idem Fulg. in d.l.j. quibus mod. hypothe. vel pign. ſol. & eam in d.l.j. tenuit Bart. & Salic. maximè in opp. de l. Ariſto. licet enim dictum Bart. ibi in ſummario poſsit euitari dicendo illud intelligēdum ſecundum terminos illius legis, ſcilicet quando ille qui ſoluerat conueniebatur à debitore, tamen dictum eius in opp. de l. Ariſto. malè euitari poteſt, & pari modo neque dictum Salice. & iſtam opin. tandem dicit humaniorem & æquiorem. Fulg. ibi, & cum vltimo loco dicat, conueniens eſt dicere eam ſibi placere per not. in l. qui filium. §. Sabinus, ad Trebel. & hanc opin. tenendo reſpondet ad dictum §. ſi quando, vt ibi per eum. Hanc etiam opin. tenuit Paul. de Caſtro conſil. ccclxx. in antiquis, vbi pulchrè loquitur, & Mod. in tracta. de pign. in quinta parte, membro iij. in numer. 23. Et iſta ſecunda opinio tanquam magis fundata bonis iuribus & etiam tanquam humanior & æquior, vt dicit Fulg. in d.l. cum prior. & in d.l.j. magis placuit

Roiæ

Rotæ quæ in iudicando ſolita fuit humaniorem opinionem amplecti, & maximè quia iſta opinio videtur etiam magis communis, vt patet etiam ex ſupra allegatis, quam tenuit gloſſ. in dicta l. ſi pauciores, & in d. l. j. & Guid. de Suza. Alberic. Bart. Salice. Fulg. Pau. & prædicti Mod. contrariam autem opinionem tenuit ſolum gloſſ. Bart. & Salic. cùm ex ſuprà deductis appareat dicta Alberic. & Fulg. quæ pro iſta parte allegabantur bene & rectè euitari poſſe. Et ita pro Vincentio ius retentionis ſibi competere allegante fuit pronuntiatum.

SVMMARIVM.

1 *Filius quando in locum patris ſubintret.*

2 *Filius an intret locum matris quando agitur de hæreditate auunculi aut materteræ.*

CONCLVSIO LI.

1 DVbium † erat in occurrenti caſu, quia tantum in duobus caſibus quando ſucceditur titulo hæreditario filius ſubintrat locum patris, primus eſt in ſucceſsione aui, ſecundus quando agitur de hæreditate patrui carnalis tantum, per text. in §. reliquum, in auth. de hær. quæ ab inteſtat. vbi Angel. in iij. not. dicit ad literam quòd ſolus filius obtinet locum patris quando agitur de ſucceſsione patrui carnalis qui ſit in tertio gradu, ſecus ſi agatur de ſuccedendo aliis tranſuerſalibus in vlteriori gradu, quia tunc filius nõ ſubrogatur in locum patris per illum text. quod dicit nota. quia pridie fuit conſultum contrarium & malè, quod dictum etiam tradit Bart. per illum text. in authen. poſt fratres. C. de legit. hær. ſequitur Salic. ibi circa fin. poſt Cyn. & Alexan. conſil. xliiij. videretur. col. vj. lib. v. Decius in conſil. primo in prima parte, & idem replicat in l. ſi auiæ, de ſucceſ. edict. in ij. col. & idem Deci. in conſi. cccclxxxiiij. nume. 7. incip. æquitati & iuſtitiæ. ſiij. volu. & in conſil. ccccxliiij. incip. concurrit. eod. volum. num. 3. ſubdens quòd text. in dicto §. reliquum. ſeipſum declarat, & præciſè loquitur dum expreſsè dicit quòd huiuſmodi priuilegium, vt in ſuorum parentum iure ſuccedant ſolis fratrum maſculorum & fœminarum filiis aut filiabus conceditur, & nulli alij omnino perſonæ ex hoc ordine venienti hoc ius largitur,
2 † ſed & ipſis fratrum filiis tunc hoc beneficium confertur quando cum propriis vocantur maſculis & fœminis ſiue paterni ſiue materni ſint, cùm ergo ſolis filiis fratrum concedatur, & aliis perſonis denegetur, appellatione filiorum non veniunt nepotes nec alij maximè in materia correctoria iuris antiqui, de quo filius nunquam intrabat locum patris quando ſucceditur ex diſpoſitione legis, & prohibitio eſt præciſa, vt patet ex illa dictione nulli alij perſonæ omnino, & quòd ſolum nepos ſubintrat locum patris quando ſucceditur ex diſpoſitione legis & agitur de ſucceſsione aui & patrui carnalis, videtur ſequi Alexandrinus in conſi. xxxviij. nu. 1. per caſum d. §. reliquum, & quod no. ibi Aug. & ideò dixit Iaco. de Beluiſ. in d. §. reliquum, quòd ibi nomen filiorum ſtrictè accipitur, & quòd priuilegium non tranſit ad nepotes fratrum, notans ex illo tex. quòd priuilegium & ius ſuccedendi reſtringere debemus cùm alium à ſucceſsione excludit & alij iniuriam generat, & ideò in d. §. reliquum, reſtringitur ſucceſsio & non dilatatur, & ſic ex prædictis videtur dicendum quòd quando tractatur de hæreditate auunculi, aut materteræ, quòd filius non ſubintrat locum matris. Tamen fuit concluſum, contrarium quòd imò filius intrat locum matris quando agitur de hæreditate auunculi aut materteræ iuxta text. in d. §. cum filius, & in d. auth. ceſſante, quæ iura etiam locum habent in filiabus aut filiis ſororum, vt intrent earum locum quando agitur de hæreditate auunculi, amitæ, aut materteræ, & iſtã concluſionem firmat Alex. conſi. xliiij. col. fi. verſi. nec obſtat ſiquis. lib. v. Decius in conſi. cccccxxvij. colum. j. & conſil. cccccliij. Abb. in conſi. lxxxvj. col. j. lib. j. Iaſ. in d. l. ſi auiæ. C. de ſucceſ. edict. Idem Cy. in auth. ceſſante. in fi. primæ col. C. de legit. hære. Dyn. in tract. de ſucceſ. ab inteſta. Crauetta conſi. cxxvij. in contractu matrimonij, in j. col. & ratione demonſtratur, quoniam iſta concluſio fundatur in æquitate, quia æquum eſt quòd filius intret locum patris contra puncta iuris. Iaco. de Beluiſ. in d. §. reliquum. & Iaſ. inſtit. de hær. quæ ab inteſt. §. cum filius. quæ æquitas ita militat quòd filius intret locum matris, ſicut locum patris, cùm in ſucceſsione tranſuerſalium ſemota ſit agnationis & cognationis differentia & omnis ſexus in authen. de hær. quæ ab inteſta. §. ſi igitur defunctus, & §. nullam. & text. in dicto §. cum filius, vt declarat ibi Ioan. Fab. in verſicu. item nota quòd is §. loquitur tam in filiis filiorum quàm filiarum.

SVMMARIVM.

1 *Fœminæ includuntur in emphyteuſi conceſſa fœminæ pro ſe & filiis.*

Maſculinum an comprehendat fœmininum in contractibus.

2 *Emphyteuſis conceſſa alicui & filiis ſuis ab eccleſia an tranſeat ad naturales.*

CONCLVSIO LII.

DVbitatum † fuit ſuper certa inueſtitura, in qua 1
apparebat quandam mulierem conduxiſſe ab eccleſia certa bona pro ſe, & filiis, ac nepotibus, an in illa includerentur fœminæ, in quo dubio dicebatur fœminam non comprehendi, quia communis eſt concluſio, quòd in contractibus maſculinum non comprehendit fœmininum, ea ratione, quoniam imputandum eſt eis, quare legem apertius non dixerint. l. veteribus. ff. de pact. & communem dicit Iaſon in l. ſiquis id quod. ff. de iuriſd. omn. iud. Archid. in c. ſiquis ſuadente. xvij. q. iiij. Alexan. conſi. lxj. volumi. j. & conſi. cxiij. incip. viſo inſtrumento, volum. ij. latè Decius in c. in præſentia, in xvij. colum. extra de probat. præterea ratio qua mouentur docto. ad communiter concludendum, quòd in contractibus maſculinum non comprehendit fœmininum eſt, quia eſt eis imputandum cur legem apertius non dixerint, quæ ratio etiam militat ſi mulier ſit illa quæ conducat emphyteuſim, & quòd ſiquis conduxerit emphyteuſim pro ſe, & filiis, non veniant fœminæ. ponit Imol. in c. potuit, col. fin. extra de locat. & conſi. xxxviij. in caſu præmiſſo. Alexan. conſil. lxj. col. j. vol. j. congerit Iaſ. in d. l. ſiquis id quod, col. v. Iaſ. in l. ij. de iure emphy. nu. 115. & in l. Gallus. col. x.

ibi pro

ibi pro parte negatiua. ff.de lib. & poſthu. in ij .lect. Decius d.l.ij.nu.104.cui non obſtat inquantum Decius d.l.ij.nu.106.ibi.poſtremò dicit, quòd hæc opinio non probatur iure, quia ſecundum eum d.l. veteribus, dicit quòd in re dubia, & obſcura interpretatio ſit contra venditorem, & locatorem, qui apertius potuit legem dicere, quod non videtur poſſe adaptari ad caſum iſtum: quia non videtur obſcurum, nec ambiguum quando dicitur de filiis, quin comprehendantur filiæ, quia ſemper hoc habet locum, quòd maſculinum concipit fœmininum. l.qui duos.ff.de legat.iij. & cùm iſta ſit regula, res videtur eſſe clara pro eo qui habet regulam.Bar.in l.quoties. ff.ſi quis caut. Ad hoc reſpondetur, quòd res non eſt adeo clara, quin recipiat probationem in contrarium, in l.ſi tutor, de ſer, pign. dat.manu.in fi.& ideò cum in caſu iſto potuerit eſſe ſenſum de maſculis tantum, & non de fœminis, dicetur factum ambiguum, quanuis etiam filiæ ex proprietate ſermonis comprehendantur, probatur in l.nepos proculo. ff. de verb.ſign. in §.j. declarat Soxin. in l.in ambigno, col.j. ff. de reb.dub. ergo fiet interpretatio contra códucentem: præterea quòd appellatione filij veniat fœmina illud non eſt regulariter verum, in ſtricta.l.j.§.ſed & ſi incertum, ibi quare. ff. de vent. in poſſ.mitt.& contractus ſunt ſtricti iuris. l.quidquid aſtringendæ, de verbo.obliga.& Iaſ.reſpondet in dicta l. ſi quis id quod, colum. quinta, & ad multa alia quæ adducit Deci. in dicta l. reſpondet, Vbertinus in repet.l.fin. C.de edic.Diui Adria.toll.nu.65. & 66.vbi plenè.

Contrarium tamen fuit concluſum, quòd quando fœmina conducit emphyteuſim pro ſe, & filiis, & ſic quando emphyteuſis habet originem à fœmina, quòd comprehendantur fœminæ, & includuntur. Adde Tiraquellum in lib.legum connubialium, in quinta lege, nume.22.& 23.vbi idem firmat char. 45.& ita decidit Bald. in l. quoties. C. de fideiuſ. ſequitur Aret.in l. Gallus. §.nunc de lege. ff.de liber. & poſthum.& ibi Sozin. qui allegat Anchar. conſil. cccxxxvj. Iaſ.in l.ſed ſi hac. §.liberos.ff.de in ius vocan.Sozi.in l.cum avus, in xv.charta. ff. de condi.& demonſtra. idem Petr. de Anchar. in conſil. cccxlj. aliâs cccxxxix.incip.pro maiori intelligentia, in iiij. colum. aliâs col. viij. vbi decidit quòd quando nomen poſterorum eſt prolatum à fœmina, quòd tunc deſcendentes ex linea fœminina admittuntur, quaſi mulier non videatur lineam fœmininam, & ſic
2 proprium genus, & ſexum abhorruiſſe. † Et pro iſta parte facit quod tenet Angel. ſub dubio fortè in l. generaliter. §.cum autem. C. de inſtit.& ſubſtit.ſub cond.fact.cuius opin.plenè defendit Deci.in dicto c. in præſentia, in xvij. colum. cum ſequen. vbi dicit quòd ſi emphyteuſis eſt conceſſa alicui pro ſe, & filiis ſuis, non veniunt filij naturales, tamen iſtud ſit verum, niſi eccleſia à principio alicui naturali tantum emphyteuſim conceſſiſſet, quia tunc etiam filij naturales admittuntur, quoniam tali caſu videtur eccleſia cogitaſſe de naturalibus inſpecto initio, ita Bald. in cap.quæ in eccleſiarum. colum. penultim.in verſicu.reuertor nunc, extra de conſtitu. ſequitur Deci.in dicto cap.in præſentia.colum.xviij. vbi illud defendit ab vna difficultate, & licet ex his quæ ſuprà ſunt adducta in contrarium, iſta concluſio reddatur dubitabilis, tamen magna eſt auctoritas prædictorum, à qua non eſt in iudicando recedendum.

SVMMARIVM.

1 *Probationes ſuper petitorio an admittantur ad corroborationem poſſeſſory.*

2 *Tenuta data de facto an poſſit peti confirmari, vel de nouo dari, & quomodo procedat.*

CONCLVSIO LIII.

IN certa † cauſa poſſeſſoria in remedio reinte- 1
grandæ, producebantur certæ probationes concernentes petitorium ex vna parte, altera replicabat non eſſe admittendas, quia quando agitur poſſeſſorio, reiicitur petitorium, & probationes ſuper proprietate non admittuntur, cùm exceptio dominij regulariter reiiciatur, vt not.docto. in l.rem quæ nobis, de acquirend. poſſeſſ. ſed huic replicationi reſpondebatur, quòd licet quando agitur poſſeſſorio reiiciatur petitorium, & probationes ſuper proprietate non admittantur, debet intelligi ad finem, vt ſuper eo non pronuntietur, quia poterunt recipi ad corroborationem poſſeſſorij. Bart.in l. ſi duo.col.ij. ff.vti poſſidet.Deci.conſi.lxxxiiij.col.fi.poſt Bal.in l. momentaneæ.colum.fina. C.qui legit. perſ.habent. ſtan. in iudic. Decius in l. fina. C. de edict. Diui Adria.tollen.

Concluſum tamen fuit contrarium, quòd in remedio reintegrandæ, probationes petitorij non admittantur ad corroborationem poſſeſſorij quando ſumus in ſpolio, per l.ſi ad ſe fundum.C.ad l.Iuliam,
de vi.quia † violenta poſſeſsio, non poteſt iuſtificari 2
in d.l.j.qui legit.perſ. habent. ſtand. in iud. nec confirmari ſecundum Bal.in l.j.C.de carb.edict.nec peti de nouo dari, maximè quando habet vitium ſpolij, quoniam ſpoliatus ante omnia eſt reſtituendus, & ſpoliator non auditur, & ideò id quod nota. Ang.in l.ſi finita. ff.de dam.infe.& ibi Alex. & ponit Dec.in cap. cum ceſſante, in fin. de appella. vbi not. quòd quando ille contra quem eſt capta tenuta, opponit, & dicit illam tanquam de facto factam, de facto reuocari & nullam, & comparente eo qui obtinuit tenutam, & dicente tenutam aliquam, ſeu ſaltem confirmandam, vel de nouo dandam, quòd ſi venit concedenda, debere talem tenutam confirmari, vel de nouo dari.& latè per Neguſantium in tracta.de pig. in ij.membro.iij.parte.num.48. chart.26.eſt verum, ſed non procedit quando eſſemus in caſibus, in quibus regula ſpoliatus ante omnia eſt reſtituendus, vendicat ſibi locum: ſecus in aliis in quibus non vendicat ſibi locum, quoniam vbi regula ante omnia ſpoliatus debet reſtitui, vendicat locum, tenuta non poteſt confirmari, neq; de nouo dari, & propterea quando ille qui obtinuit tenutá contra quam opponitur, petit illam confirmari, & quatenus opus ſit de nouo dari, opponens contra tenutam debet replicare, ſe ante omnia debere reintegrari, quo caſu ſi poſſeſsio habet vitium ſpolij, ſpoliator non debet audiri, ſed ſpoliatus ante omnia eſt reintegrandus. ita plenè declarat Vbertinus in repetitio. l.fin. C.de edicto Diui Adrian. tollen. nume. 273. Adde, & vide omnino, an tenuta, ſiue captura de facto facta, debeat de nouo, vel poſſit confirmari.

Iaſ.in

ſtit
verſi.a
pecuniam mo libr
nummu- uenire
in quo iura ac
ione,
en-

1

2
3

4

5
6

Et

7
8

ſa

qui
ſ fuit quòd pot le-
um, qui t ſine co-
itatu, non eſt propriè
e ica pulariter no Bald. in c. j.
pe rex lo, quis dicatur Dux, vel Mar-
ch d rep gulare Martinus Lauden. in
diſ one ſua. erius in ſexta car. in tertia
col quo infe practicam prędictam, quòd
tale poterunt timari, & ita etiam dicit ſe
con uiſſe Paduæ d inus Iaſ. in l. quod ad ho-
ſte vltima colum de lega. j. quod eſt memoria
dig n, ſequitur iſt dictum Bald. Felin. in cap.
lphus. column cimaquarta, verſiculo, co-
mi s, de reſcript. ſæpe poteſt contingere in
par s noſtris, vbi ſ multi comites ſolo titulo
co ri.

S V M R I V M.

1 *A tus fiſci vel ius procurator an debeant eſ-
ſe pr ntes quand cauſis fiſcalibus examinan-
tur teſtes contra fiſ ipſi inſtant quod volunt
interuenire, & alter s contradicat.*

pr

do ad teſ
odo ſit

N C L V

IN cauſa ertente inter
ex vna, & dominam C
de Senis ſuper promiſs
† an mediator ſit idoneu
ſione dotis. In quo du
qualiter variare, tame
opinio videtur, quòd
ſit idoneus teſtis etia
conſentiente: ita impr
etiam ad numera er
inſtrum. caur. & fid. &
uerunt, ff. de iure fiſ
lib. vj. idem ſentire v
ctorum, de teſtib. co
dinalis & Felinus in
ſecunda colum. & id
in quinta colum. vo
in tracta. de reprob
quàm plures allega
in tract. de teſtib. car
cens quòd ita comm
ni allegatur per omne
de teſti. lib. vj. per locu
eſt in crimine ſimoniæ
inuita teſtificetur, erg
regula, & non videt
diator non haberet, q
mittendus, cùm rem
quam dicitur habere a
mum ſit quod ipſe ſua
per Alex. poſt alios, quo
& ita doct. in d. cap. di
Caſſaneus in conſil.
nume. 11. & idem Co

ONC
m fu
emedi
idoneu
in quo d
Adria. coll
quod ſufficit
oxima, in fi. C.
. ſubdens in ca
mendum ad tu
ſtum, & idem la
ict. & col. lxxvj.
Quem etiam vide in
ol. & fi. cum declarat

pro
h. M.
m
ceſſe
oris
pple-
elatio
onend
vij. ibi.
d predic
urreu.
videret
ol. vol. j.
i. Idem
de Caſt. in
d. l.

d.l.fin.numero 8. in fi.ibi, item in poſſeſſorio iſtius
legis,& Dec.ibidem num.18.& 46.& idem conſ.lvj.
& conſil.xxviij.col.ij. Carolus Ruinus conſil.cvj.v.
volum. nume.18. tenet quòd vnus teſtis ſufficiat in
poſſeſſorio,& reſpondet ad dicta Bar. tenentis con-
trarium in d.l.admonendi, & in extrauag. ad repri-
mendum,in verbo ſummariè, & idem Ruinus hoc
videtur tenere in conſil.xliiij.in iudicio moto,nu.4.
volum.iiij.& declarat eo.conſil.nu.9. vbi dicit quòd
a licet dubitale ſit. † An poſſeſsio poſsit probari per
teſtes ſingulares, tamen in caſu quo poſsit probari
poſſeſsio per teſtes ſingulares, illud procedit quan-
do teſtes deponunt de actibus ſui natura & imme-
diatè poſſeſſoriis, ſicut ſi vnus diceret vidiſſe colli-
gere frumentum,& alius hordeum,vel alter diceret
vidiſſe arare, & alter ſeminare, ſed vbi dicerent de
actu magis remoto,& qui per ſe non ſit poſſeſſorius,
licet tamen præſumptiuè reſultare poſsit probatio
poſſeſsionis, vt ex præſtatione & ſolutione & per-
ceptione mercedis, ex qua quamuis præſumptiuè,
non tamen verè reſultat concludens probatio poſ-
ſeſsionis,quia potuit ſolui ei qui non poſsidebat, &
pariter eſt dicendum de aliis actibus ſiue exemplis,
qui ex ſe non ſunt ipſa poſſeſsio quot quot ſunt, ſed
ex eis elicitur,quia teſtis qui dicit de actu non im-
mediatè poſſeſſorio,eo ipſo nō dicit de poſſeſsione,
cùm vnum non ſit aliud: tunc non probant teſtes, ſi
ſint ſingulares, vt colligitur ex his quæ declarat
Pan.de Eleaxa. in ſua diſputatione,incipien. contra
inſtrumentum debiti, &c. in ſolutione quæſtionis
dicens,quòd interdum aliquid eſt probandum per
ſe & propter ſe,quandoque non propter ſe,ſed pro-
pter illud quod ex eo elicitur quod elicitum eſt fi-
nalis intentio probare volētis:primo caſu teſtes ſin-
gulariter deponentes,ſatis ſunt conteſtes ſecundum
eum, & ideo probant, ſecundo caſu ſecus, ſcilicet,
quando ex actis aliquid debet elici, ſed an vnus te-
ſtis ſit idoneus in poſſeſſorio,licet in primo caſu di-
cat per teſtes ſingulares poſſeſsionem probari, hoc
3 non dicit ſcilicet per vnum teſtem probari. † ſed fa-
cit quod ait Bart.in l.ſi conſtante, col.xiiij.ibi, ſextò
quæro.ff.ſolu. matrim. vbi dicit quòd in cauſis quæ
non plenè præiudicant non requiritur plena pro-
4 batio, † & Bart. in l.j.§.quòd ſi ſit aliqua,ff.de præt.
ſtipula.& l.ſi quis ex his,ff.de libe.agnoſ.dicit quòd
quoties iudicium ſummarium parat præiudicium
reparabile in alio iudicio, ibi non requiritur plena
probatio, ſequitur Felinus in cap.cùm ſuper, col.vj.
5 ibi,facit not.dictum,extrà de re iudi. † confirmatur
quia quælibet cauſa poſſeſſorij dicitur ſummaria, l.
momentaneæ,& ibi Bart.C.vnde vi, ſiquidem cauſa
poſſeſſorij dicitur minima, & propterea in ea ſuffi-
ciunt ſemiplenæ probationes, ex quo præiudicium
poteſt reparari in petitorio, vt per Dec. in d.conſil.
xxviij.col.ij. & quòd ſemiplenæ probationes ſuffi-
ciant, tenet Bart.in l.j.col.fin.C.quorum bono. nam
retenta opinione quòd cauſa poſſeſſorij ſit modica
& minima vnus teſtis facit plenam probationem, vt
6 not.Iaſ.in d.l.admonēdi.col xcvj. † vbi idem dicit de
fama,quę plenè probat in cauſis modicis,idē quòd
ſemiplena & præſumptiua probatio ſufficiat in poſ
ſeſſorio tenet Goz.in conſ.50.j.col.per glo.& Bar.in
l.j.C.quor.bono.loquens in interdicto quorum bo.
& conſ.xij.nu.11.allegat Bar.in l.ij.§.fi. C.vbi in rem
act. Spec.in tit.de teſta.§.ij.Corn.in conſil.j.incip. in
præſenti ardua.col.fi.in fi.vol.j.Alex.conſil.lxx.inci.
Magnificus,col.fi.vol.vj.loquens pariter in interdi-
cto quorum bo. † Nam in materia probationis illud 7
eſt verum, quòd vbi agitur de leui præiudicio, non
requiritur plena probatio,quæ aliàs eſſet neceſſaria,
Bar.in l.ſi quis à liberis.§.ſi quis ex his.ff.de lib.agn.
& ideo Abb.conſil.cxiij.col.iiij. ver.vel poſsimus di-
cere,lib.ij.dicit quòd † teſtes ſingulares probāt, vbi 8
agitur de modico præiudicio,quoniam vbi verſatur
modicum præiudicium multa conceduntur contra
regulas iuris, quod pleriſq; exemplis refert Aymon
Crauetta conſil.clxxxij.num.15. vſq; ad fin. & idem
quòd in † cauſa poſſeſſorij tāquā leuioris præiudicij 9
ſufficiat ſemiplena probatio.firmat idem Craue. in
conſil.clviij.nu.12. Sozi.conſ.lxxxvij.col vj.verſ. po-
ſtremò præmiſſa.& in conſi.celxvj.col.ix.verſ.ſecun
dò accipitur.lib.ij.Calca.conſ.c.col.penul.circa me-
dium,Dec.in l.ij.col.j.C.de carbo.edi.& in c.j.col.iij.
verſic.ſeptimus caſus,de appel.& in conſil. cxxxvj.
col.ij.& in conſ.cclij.col.ij.verſi. reſtat duntaxat, &
in conſil.dclxiij. idem videtur tenere Crotus in l. ſi
conſtante.col.xv.verſic. ſecundò ex dictis Bar.colli-
go.ff.ſolu.mat.allegat Bar.in d.l.admonendi, in vlti.
car.&d.l.j.quor.bo.quòd ſemiplena probatio in cau
ſa poſſeſſoria, ſufficiat per famam, vel vnum teſtem,
quod dictum dicit notes in practica referens Mar-
thæſil.in d.ij.not.incip.nota quod in iudiciis, ſubdit
hæc verba, ſcilicet, non diſcurio pro nunc verita-
tem huius dicti, & idem Bart.in l.momentaneæ.C.
qui legi.perſon.hab. Thom. Grammat.io conſil.131.
nu.7.& in conſi.lxxvij.nu.11.vbi dicit,quòd in cau-
ſa poſſeſſorij vnus teſtis ſufficit, & inter alios alle-
gat Felin. in capit. cum oporteat, in fi. de accuſa.&
videtur tenere Alex.conſi.ciij.vol.vij.& Marſil.in l.
de minore.§. plurimum.nu.71.ff de quæſt. & Dec.in
cap.de appellationibus,de app.

Contrariam partem, † quòd imò in iudicio poſ- 10
ſeſſorio non ſufficiat ſemiplena probatio, & vnus
teſtis non probet,tenuit Bar. in extrauaganti ad re-
primendum, in verbo ſummariè, ibi quædam ſunt
cauſæ. idem Sali. in l. j. C. quorum bon. col.iij. vbi
conſiderat Glo. ibi ſic tenentem, & Iac.Butrig. &
idem domini de regno in remedio reintegrandæ,
deciſ.ccclxiiij.col.ij.idem videtur tenere Dec.conſi.
cclij. col.ij. dum videtur requirere iuramentum in
ſupplementum probationis, vt requirit Alex.conſi.
xcj.in cauſa & lite,col.j.vol.v. & iſtam eſſe commu-
nē atteſtatur Alex. cōſ.clxxxvij. viſa copia, nu.3.vol.
vij.quod eſt magnum verbum in practica, & idem
dicit in conſi.cxxxix.in fi.vol.vj. vbi allegat Ang.&
Ancb.idem tenere, & idem Bart. in d.l.admonendi.
xiij.col.idem Ripa in l.ſi conſtante, nu.17.ff.ſo mat.
& firmiter in l.interdicto, in penult.& vltima col.ff.
quorum leg.& idem Lanfranc.in elem.ſæpe.10 ver-
bo ſimpliciter.de verb. ſig. idem Crotus in tract.de
teſti.nu.216.quod etiam in effectu dicit Fran. Cut.
ſenior in d. l. admonendi. nu.203. licet ibi Curt.iu-
nior videatur ſentire quòd imò vnus teſtis probet
quando tamen poteſt reparari per aliud iudicium.
Marſi.ſing.dcxx.refert aliquos,qui videntur requi-
rere iuramentum in ſupplementum, & cum Cur.
in d.l.admonendi,tranſit Dec.in c.cauſam quæ,col.
ij.ibi,ſed tamen,extrà de iudi. & idem in effectu vi-

detur tenere Bald. in l. conſentaneum, in vj.not. C.
quomo.& quan.index.& glo.in §.retinendæ, inſtit.
de inretdic.& Abb.in cap.conſultationibus,circa fi.
de offic. deleg. vbi pulchrè dicit quòd magnum eſt
commodũ poſſeſsionis, quia releuat ab onere pro-
bandi dominium, quod eſt difficilis probationis.
11 † & ibi plus dicit Abb. quòd in cauſa poſſeſſorij or-
do iuris requiritur, & ipſum ſequitur ibi Feli. in fi.
col.quæ verba videntur contrariari prædictis, quia
ſi requiritur ordo iuris, non videtur quòd ſit cauſa
ſummaria:& dicit Bartol. in l.naturaliter.§.nil com-
mune,col.pen.ff.de acquiren.poſſe. quòd falſum eſt
quòd cauſa poſſeſsionis ſit vilis.& multæ aliæ deci-
ſiones reperiuntur, quòd cauſa poſſeſſorij non eſt
minima nec leuis pręiudicij,quas omitto:ex quibus
prædictis ſatis colligitur in iſto articulo docto.va-
riaſſe. Adde d. Nicolaum Bellonum in conſil.xj.nu.
17. vbi dicit non tutum, neque abſolutum quòd in
poſſeſſorio teſtes ſingulares ſufficiant,& multa alle-
gat, in qua veritate Venuſinus in Spec. intitulato,
Lumen aduocatorum,in iiij.parte ix.diſtinct. nu.37.
cum ſeq. car.xxx. putat iſtas opiniones poſſe con-
12 cordari iſto modo. † Nam quædam eſt cauſa poſſeſ-
ſorij.quæ eſt modici præiudicij, ſiue momenti, quæ
de facili poteſt reparari in petitorio, & iſta dicitur
cauſa vilis,& modici pręiudicij,& in iſta ſufficerent
ſemiplenæ probationes: exemplum in poſſeſsione
carboniana, & interdicto quorum bonorum,ſecun-
dum Bartol.in l.j.§.fi.C.quorum bono. & ſimilibus.
Quædam eſt cauſa poſſeſſorij, quæ parat plenum
præiudicium, quæ non eſt reparabilis per perito-
rium, quia eſt difficilis probationis, vel impoſsibi-
lis.& iſta dicitur cauſa magna,& magni præiudicij,
& in hac requiritur ordo iuris & plena probatio,&
ita procedat opin. Abb.& ſequacium, & prædicto-
rum, & iſta concordia confirmatur per doctrinam
Bart.in l.j.§. fin.col.j.ff.de prær.ſtipu.vbi ponit regu-
lam generalem: nam quando aliqua cauſa eſt ſum-
maria,vt quia lex mandat in ea procedi ſummatim,
diſtinguitur,aut parat plenum præiudiciũ, & tunc
requiruntur plenæ probationes,& ſummaria reſtat
quoad ſolennitates, quia dantur breuiores dilatio-
nes,& idem doct.in l.iudices.C.de iudic.ſi verò non
parat plenum præiudicium, & tunc non requirun-
tur plenæ probationes, & reſtat ſummaria quoad
13 ſolennitates,vt not.in dictis iuribus. † Et propterea
quãdo Abb.in d.c,cõſultationibus, dicit ꝙ in poſſeſ
ſoriis requiritur ordo iuris, poteſt intelligi quando
eſt tale poſſeſſorium, in quo ſentẽtia parat plenum
præiudicium,& ponit ius finale in cauſa, ita Bartol.
in extrauaganti ad reprimendum, in verbo ſumma-
riè,poſt princ.& iſtud idem & fortius videntur te-
nere Moderni Ferrarienſes,in d.l.fin.C.de edic.diui
Adr.tollen.nume.557. vbi dicunt quòd in poſſeſſo-
rio ſemiplena probatio ſufficit quãdo poſſeſſorium
eſt præparatorium alterius iudicij, & ſic non fit ad
decidendum ſuper poſſeſsione, ſed præparandum
ordinarium petitorium,vel poſſeſſorium,de quo di-
cunt ponere Felin.in rubr.de treu.& pac.in fi.tamen
ſecus eſt quando poſſeſſorium fit ad decidendum
cauſam poſſeſſorij, & iſta diſtinctio videtur magis
perfecta,vt ipſi dicunt,quàm ſit illa Marſ. in rubri.
de probatio.num.445. Aduertendum tamen dicunt
ad vnum in practica, omni poſito quòd ſufficeret ſe-
miplena probatio, ſciendum eſt † quòd iſtam ſemi- 14
plenam probationẽ non facit vnicus teſtis,niſi ſit o-
mni exceptione maior,vt per Bar.Ang.& Iaſ.nu.30.
qui dicit omnes ita tenere in d.l.admonendi:† ideò 15
ad hoc vt ſit ſemiplena probatio facta, non ſufficit
probare per vnum teſtem, ſed oportet etiam dedu-
cere & probare quòd ille teſtis ſit omni exceptione
maior,aliàs ſuccumbere debeat, Bart.in l.j. §. ſiquis
neget,ff.quemad.teſta.aper.col.fin. & ibi Angel. ſe-
quitur Alex.conſil.lxxxij.num.7.volum.j.Dec.conſ.
xxxvij.col.iiij.& fi.ibi.tertiò reſpondetur. Bartho.
Cæpolla conſil.lvij.col.iiij. Dec. in c.j. col.penult.de
appel.Barb.conſil.xlvij.nu.9.vol.j.idem Thom.Gra-
mar.conſil.xxxv.num.37.& 38.

Adde & omnino vide an iſta qualitas, quòd ſit
omni exceptione maior teſtis,debeat probari. Mat.
de Afflict. in lib.ij. conſtitut. regni, ſub rubrica de
pœna iudicis qui malè iudicauit, in §. corruptela,
col.j.& Patiſ. conſil.xxiiij. iij. volum. nume. 15. dicit
referendo alios: quòd quando talis qualitas requi-
ritur in ſuperlatiuo,quòd debeat probari,aliàs ſuf-
ficiat allegari,vt quando dicitur teſtis optimæ opin.
& Sozin.conſil.cclxxiiij.col. xij. volum.ij. vbi dicit
† quòd licet quis præſumatur bonus, non tamen 16
præſumitur omni exceptione maior, vt per Imol.in
d.§.ſiquis neget,& in l.cùm ab initio,num.3.eod.tit.
† & firmat Alciatus in trac.de præſump.reg.ij.præ- 17
ſump.ij.verſ.ſextò vltra doct.declara,vbi dicit quòd
licet quis præſumatur bonus, tamen non præſumi-
tur optimus,ſubdens quòd iſta ſibi videtur verior &
communior opinio.& idem videtur tenere Pariſius
conſil.lxxxj.num.21.22.23.volum.j. &idem Marian.
Sozinus iunior conſil.xxij.num.11.primo vol.maxi-
mè quando à lege talis qualitas requiritur,†& ideò 18
licet quis præſumatur idoneus,tamen hoc non ſuffi
cit quando debet eſſe omni exceptione maior, vt
etiam tenet Barb.conſil.xxxij.col.xj.volu.j.qui dicit
debere probari aliquem eſſe idoneum, ex quibus
videtur Felin.in c. cùm Ioan. extrà de fide inſtrum.
col.xiij.ibi quintò declara, & Curt. ſenior conſil.lv.
col.ij.& in trac.ſuo de teſti.in xxxv.concl. & Maria.
iunior,Soz.conſil.xxix.num.26.ij.parte, qui tamen
non videtur hoc firmare,cùm dicunt,quòd quis in
dubio præſumatur omni exceptione maior, com-
muniter eorũ dictũ reprobari, † imò quis non præ- 19
ſumitur bonus quãdo agitur de pręiudicio alterius.
c.cùm in iure,& ibi poſt Abb.not.Feli.in princ.extrà
de offic. deleg. & quia in præmiſſa cauſa actum erat
dicto remedio reintegrandę,& erat ad decidendum
cauſam poſſeſſorij, & parabat plenum præiudi-
cium, & ponebat ius finale in cauſa, & non erat
præparatorium alterius iudicij, & non erat dedu-
cta qualitas teſtium, an eſſent exceptiones maio-
res. concluſum fuit ſemiplenam probationem, &
conſequenter vnum teſtem non ſufficere in huiuſ-
modi poſſeſſorio.

SVMMARIVM.

1 *Teſti deponenti de geſtis à ſeipſo,& ſic de facto pro-
prio an credatur.*

CONCLVSIO LXIII.

DVbium erat in certa cauſa, †an vni teſti depo- 1
nenti de facto proprio, & ſic de actu geſto à
ſeipſo

ſeipſo eſſet adhibenda fides, in quo vidétur doct. variaſſe, nam Pau. de Caſt. in l. quicunq;. C. de ſer. fug. & in l. j. §. ſi ab hoſtibus, ff. ſi ex noxa. cau. aga. tenet quòd ſic, per text. in l. quarto. §. fin. ff. de ædil. edic. & in l. ſeruos. C. de teſtib. idem Bald. & Sali. in l. ſi quis decurio, in quarta expoſitione. C. de falſ. & idem Pau. conſi. xxxiiij. ego Paulus, col. ij. & in conſ. lxxxiiij. viſa, col. iij. circa finem. & conſ. cclxxvij. quia per primum, lib. j. & conſi. cix. viſa petitione, col. j. lib. ij. & idem Paul. in multis aliis locis ſequitur, quem & alios copiosè congerit Crauet. conſil. clxviij. nu. 7. & conſi. lxxiij. nu. 29. & 30. qui ibi in promptu ſunt. & idem Goz. conſi. xiij. nu. 60. & Marſil. in ſua practica criminali. §. diligenter, ver. attamen in facto proprio, nu. 131. Thom. Gram. conſi. lxv. nu. 19. idem videtur firmare Blancus in tract. de compromiſsis. q. viij. verſi. arbitri, col. viij. nu. 35. qui allegat tenentes vtranque partem copiosè: & Pariſ. conſi. ciiij. nu. 80. j. vol. & Marianus Sozi. iunior conſi. xxxj. nu. 33. ij. volu. & idem Marianus conſi. lxij. nume. 6. j. volu. Contrarium quòd imo fides tali teſti non adhibeatur ipſemet Pau. de Caſtro tenet in conſ. cccxxxvij. primò quæritur, col. ij. verſi. item non obſtat quòd hæc confeſsio, lib. j. idem Alex. ſibi contrarius in l. ij. §. ſi abſens. ff. ſi ex noxa. cau. agat. & ibi Iaſ. per multa, quæ vterque allegat, & idem Alex. & Iaſ. in l. nec is, ff. de acquir. hæred. & ipſe Alex. conſil. cxcij. perfecta, col. quinta, verſ. & quanuis, lib. vj. & idem Iaſ. in l. admonendi, car. penul. verſi. vltra alia ſcripta de iureiuran. & idem Franc. Curt. ſenior in tract. de teſtib. in lxvj. eadémque vltima concluſione, & huic opinioni videtur adhærere Tiraquellus in tract. de retractu, à car. 127. nu. 46. vſque ad nu. 51. §. ou equipollent à vente, glo. xiiij. qui ferè omnes tenentes & partem affirmatiuam, & partem negatiuam allegat, qui poſſunt videri. & idem tenuit Ruinus in conſil. xix. nume. 2. & 6. quinto vol. & idem in conſi. clxj. nume. 1. iiij. vol. vbi dicit verius eſſe quòd vni teſti dicenti de facto proprio non credatur, & idem Marianus Sozi. iunior conſil. lxij. nume. 6. j. vol. præſertim non concurrentibus aliis indiciis: ſed in iſta varietate poſſunt opiniones iſto modo concordari. Aut tractatur de intereſſe, ſiue commodo ipſius teſtis deponentis de geſtis à ſe, vel in eo conſideratur aliqua cauſa affectionis, vel qualitas diminuens integritatem ipſius teſtis, vel de præiudicio tertij, & iſto caſu non creditur tali teſti, vt colligitur ex dictis per Doctores in locis ſuprà allegatis: Aut non tractatur de intereſſe, vel commodo ipſius teſtis, vel alterius præiudicio, nec conſideratur aliqua qualitas in teſte quæ diminuat de eius integritate, ſeu fidelitate, & tunc tali teſti non concurrentibus aliis coniecturis ſiue adminiculis fides non præſtatur, ſed bene tali teſti huiuſmodi caſu magis creditur, & eius probatio potentior eſt: & ita procedat, & intelligitur prima opinio, & in hoc conueniunt Docto. vt eſt in promptu in locis ſuperius allegatis, & maximè per Tiraquellum, & Crauettam, & Blãcum, in allegatis locis, & ideo Zaſius conſil. ij. tametſi, numero 30. lib. ij. dixit an tali teſti ſit adhibenda fides, relinquitur arbitrio iudicis, qui conſideratis prædictis & aliis diſcernat an ei ſit præſtanda fides.

Adde Lucam de Penna in l. quicunque, la ij. C. de fund. patrim. lib. xj. ij. col. vbi dicit quòd illi potiſsimè ſunt admittẽdi ad teſtimonium qui negotia tractauerunt, quia illa melius ſciunt. Milus in ſuo repertorio, in verbo teſtis diſtinguit prout hic, adde Franc. Cur. in tract. de teſtib. lxvj. concluſione, quod eſt in fine tract.

SVMMARIVM.

1 *Fructus cùm non ſufficiunt ad ſolutionem legati, an teneatur hæres de ſuo ſoluere.*

2 *Probatio cui incumbat fructus perceptos eſſe ex bonis vel hæreditate.*

CONCLVSIO LXIIII.

Legatum fuit † cuidam, &c. modia grani quolibet anno ad vitam, quinque, de vel ex fructibus bonorum ſuæ hæreditatis, ſed quia tale legatum intelligitur ſi ex bonis hæreditariis fructus percepti ſint, vel percipi potuerint, dummodo res ſit fructuoſa, quia ſi de ſui natura eſſet ſterilis, vel infructuoſa, non deberentur fructus & vſuræ correſpectiuè, prout poteſt illa res producere, vt per doct. in l. de diuiſione. ff. ſolu. matr. & ſi fructus percepti, vel qui percipi potuerunt, non aſcenderent ad dictam quantitatem modiorum quinque, tunc legatarius non poſſet petere ſuppleri dicta modia quinque vltra dictos fructus: quia in hoc legatum ſtat taxatiuè dicẽdo de fructibus, vel ex fructibus, videlicet quatenus fructus aſcendant & non vltrà. & ita procedunt l. Lucius, ff. de alim. & ciba. lega. & l. quidam teſtamento, in princip. ff. de lega. j. Nam ſi fructus non ſufficerent ad ſolutionem legati, non teneretur hæres de ſuo ſoluere. l. ſi debitor. §. veriſimile. ff. de contrahen. empt. l. cùm certus. ff. de tritic. vino oleóq; leg. l. liberto. §. j. ff. de ann. leg. dubitatum fuit † quid ſi negetur fructus perceptos, & qui percipi potuerũt eſſe tot, vel poſſe eſſe, quot ſufficiant ad dicta quinque modia, quis habeat probare hoc, concluſum fuit onus probandi hoc incumbere ei qui percepit dictos fructus, vel percipere potuit, ſi res erat fructuoſa, quoniam talis negatio eſt fundamentum intentionis negantis, agens autem fundat ſe in qualitate rei fructuoſæ, iuxta not. per Barto. & doct. in l. in illa ſtipulatione ſi calendis, ff. de verbo. oblig. Et vt ſuprà in caſu ſtatuti loquentis quòd tenutarius lucretur quinque pro centenario ex fructibus, &c. concludit Neg. in tract. de pigno. in ſecundo membro tertiæ partis, ix. colum. verſic. ſed in hoc poſſet dubitari. cart. xxv. in libro meo, num. 43. dummodo ſit res fructuoſa, & ex ea fructus percipi poſsint, ſecus verò ſi res eſſet ſterilis, vel infructuoſa, & ideo aduertat aduocatus in cauſa articulare & probare corpus hæreditarium, vel particulariter bona hęreditaria taliter quòd iudici concludatur iſta qualitas fructuoſa ſaltem vſque ad quantitatem legatam.

SVMMARIVM.

1 *Treuga an cenſeatur rupta ex noua cauſa ſuperueniente, & num. 3. cum ſeq.*

2 *Pax an ex noua cauſa rupta cenſeatur.*

3 *Regula quòd non ſeruanti fidem contractus non ſit eidem ſeruandus contractus, non procedit in treu-*

ga. ſecus in pace.

4 *Pax & treuga & ſimplex promiſsio de non offendendo an inter ſe differant, & an rationes militantes in pace militent in treuga. & nu.15.cum ſeq.*

5 *Promiſsio quælibet & obligatio atque diſpoſitio in quacunque materia habet in ſe illam tacitam conditionem rebus ſic ſtantibus, & intelligitur niſi noua cauſa ſuperueniat.*

6 *Cauſa à principio veriſimiliter incogitata in quacunque materia videtur excepta.*

7 *Priuilegium ex noua cauſa reuocatur.*

8 *Receditur à diſpoſitione teſtatoris, à pactis & à conuentionibus propter nouam cauſam.*

9 *Dicens aliquem caſum excipi à regula illum præciſè probare tenetur.*

10 *Regulæ ſtandum eſt quando caſus non reperitur aliter exceptuatus, & tenaciter regulæ eſt inhærendũ.*

11 *Res dicitur certa eo quod regulæ innititur.*

12 *Doctori de conſuetudine aſſerenti an ſit credendum.*

13 *Conſuetudo cum ſit quid facti probari debet.*

14 *Conditio qualibet habet in ſe tacitam conditionem rebus ſic ſtantibus. & in materia pœnali & odioſa non extenditur vltra caſum de quo loquitur, imò ſtrictè interpretari debet.*

15 *Iudex poteſt cogere ex officio partes ad promiſsionem de non offendendo.*

16 *Pax quid ſit. & quomodo fiat.*

17 *Treuga quid ſit.*

18 *Promiſsio de non offendendo quid ſit.*

19 *In promiſsione de non offendendo in perſonam non comprehenditur ſecuritas rerum nec etiam iniuria facta perſonæ.*

20 *Noua cauſa quomodo cognoſcatur vel antiqua. Et an in dubio præſumatur noua cauſa vel antiqua.*

CONCLVSIO LXV.

IN deciſione cuiuſdam proceſſus ſuper quadam
treuga ſiue promiſsione de non offendendo, orta
1 fuit dubitatio † vtrum treuga ſeu dicta promiſsio
cenſeretur rupta ex noua ſuperueniente cauſa, & ſi
iniuria illata poſſet adſcribi potius antiquæ cauſæ
quàm nouæ, vel econtrà, & quid in dubio præſumendum
eſſet? in qua dubitatione & primò an treuga
intelligatur rupta ex noua cauſa, dictum fuit originale
Vincentij. in c.j.de treug. & pace. quòd diffe-
2 rentia ſit inter treugam & pacem, † quòd licet pax
non cenſeatur rupta ex cauſa noua, vt per Bar. Ang.
& alios in l.aut facta.§.cauſas.ff.de pœn.& ibi Alex.
in apoſtillis, qui concordan.adducit, & idem Alexã.
& alij in l.ſemel mora.ff.ſol.mat.Barto. in l.qui inſulam,
& ibi.Ang.ff.de verb.oblig.Imo.& alij in l. quid
ergo.§.ſi hæres.ff.de leg.j.& Alexan.in d.l.qui inſulam,
in prima & ſecunda col.adducens ad id plures
deciſiones, aſſerit hãc eſſe communem.Bal.in c. j. in
prin.de pac.ten.& in l.ſi prædium.col.pen.C.de ędil.
act.& Rom.in d.l.ſemel mora.Ant.de Bur. & Im.in
c.inter.de renuntiat.Corn.conſi.xlij.plura.ij.volum.
Doct.in l.cum proponas.C.de pac.& in l.qui fidem.
ff.de tranſact.Abb.& Felin. in c.j. extra de treug. &
pac.Ioan.And.in addit.Spec.in ti.de treug.& pac.in
prin.Pariſius in cõſi.clxiiij.& clxv.vol.iiij.vbi addu-
3 cit prædictos & quàm plures alios: † tamẽ ſecus ſit in
treuga, quia quidquid ſit in alijs conuentionibus,
iſta eſt natura treugæ quòd licet ab vna parte ſit rupta,
tamen altera pars illam rumpere non poteſt, ſed
ſeruare tenetur: quia regula quòd non ſeruanti fidem
contractus per d.l. cum proponas. C. de pac.
nõ procedit in treuga, quamuis aliter ſit in pace per
dictum originale Vincentij in d.c.j.de treug & pac.
& in c.inter verba.xj.q.iij.quem videtur ſequi Felinus
in d.c.j.in ij.col.verſi.conſidera, allegat Marianum
Sozinum ſeniorem in cõſi.xxvj.inci. Genuenſium
Dux.viij. col.& idem Sozinus conſil.cclxij. fi.
col.in cauſa Magnifici.ij.vol. Iaſ.in l. qui ſeruum.in
ij.col.ff.de verbo.oblig.poſt Ang.Raph.Imo.Pau.de
Caſt.& Alex.& idem Ang.& Imo.in l.ex legati cauſa,
de verb.obli.Io.An.in addit.Spec.in rub.de treug.
& pac.ad fi.Ant.de But.poſt Io. And. in c. peruenit.
de iureiuran.Archid.in c. hi qui.xxiiij.q.iij.Corn. in
conſi.ccxviij.incip.licet prædicti, in ij.col. vol.ij. vbi
dicit apertè quòd ſi treuga rumpatur ab vna parte,
non liceat alteri parti rumpere, impunè Marſi.ſing.
cccxxxvij.inci.ſequutis.& Imo.in d.l.qui ſeruum, &
in d.c.peruenit.dicit dictum Vincentij obſeruari de
conſuetudine, & Io.An.in d.locis ſuprà allegatis dicit
quòd ita ſeruatur in Hiſpania, & Soz.in d.conſil.
cclxij.dicit quòd Florentini & Genuenſes in quodã
capitulo treugæ ſequuti ſunt hanc cõſuetudinem.

Adde Iaſ.conſil.clxx.nomine magnifici.num.5.ij.
vol.qui concludit quòd imò opin. Vincentij procedat
de iure.

In contrarium nihilominus videtur verior opi-
nio, † quòd imò nulla ſit differentia inter pacem & 4
treugam quoad hoc, vt quemadmodum pax ex noua
cauſa nõ intelligatur rupta, pariter & in treuga,
cùm eadem ratio quæ militat in pace, militet & in
treuga prout iſtam partem conſulendo tenuit Corneus
in conſ.clxxv.incip.conſuluit, cum ſeq. in primo
vol.& in conſi.ccxvij.incip.viſo themate, in fine,
eo.vol u.& idem in conſ.xlij.incip.plura.in ij.colum.
vol.ij.& in conſi.ccxviij.incip.licet prædicti, in iij.
col.eo.vol.Imol.in d.c.peruenit.de iureiuran.Areti.
in l.qui ſeruum.ff.de verb.oblig.Abb.in c.j.extra de
treug.& pac.Alex.in d.l.qui ſeruum, de verbor. obligatio.
Marſi.ſingu.cccxxxvij.incip. ſequutis, aliquid
per Felinum in d.c.peruenit, in iij. & iiij.colũ.
numero 8.& expreſsè firmat Decius in l.cum proponas.
C.de pac. & per Ludouicum Bologninum in
extrauaganti Theodoſiana conſtitutione quam comentauit
à car.xxxiiij. in j.colum.verſi. vltimo. pro
declaratione huius verbi offenderit, & idem Iaſ.poſt
alios in d.l.qui ſeruum.

Adde quòd iſtam partem tenet Claudius in d. l.
cum proponas.C.de pac. qui dicit quòd ita vbique
ſeruatur & practicatur præter quàm in Hiſpania,
imò Docto.conueniunt in hoc quòd iura loquentia
in frangente pacem habeant locum etiam in frangente
treugam ex diſpoſitione iuris dum ſe fundat
in dicto Vincentij, in d.ca.j.de treug.& pace. qui in
hoc conſtituit differentiam inter treugam & pacem,
cuius opinio non de iure ſed de quadam
conſuetudine procedere atteſtantur, & declarant
Docto. etiam tenentes contrariam partem: ita quòd
ſi qua differentia eſſet conſtituenda inter pacem &
treugam, conſtituenda eſſet ſecundum conſuetudinem,
non autem de iure. & ratio eſt in promptu,
† quia quælibet promiſsio & obligatio & diſpoſitio 5
quan

quantũcunq; etiam præciſa in quacunque materia
habet in ſe illam tacitam conditionem, ſcilicet re-
bus ſic ſtantibus, & intelligitur niſi noua cauſa ſu-
perueniat. Soz. in conſi. cxxix. inci. præſtantiſ. iuris,
6 ſi. col j. vol. † cauſa enim à principio veriſimiliter in-
cogitata in quacunque materia videtur excepta. l.
mater decedens, de inoff. teſta. & vulgare eſt quæ de
nouo emergunt nouo indigent auxilio, vt l. ætate,
§. ex cauſa. vbi Bat. de interrog. act. & in c. paſtoralis,
de except. & multa propter talem regulam conce-
7 duntur quæ aliàs non concederentur. † hinc vide-
mus quòd ex noua cauſa ſuperuenienti reuocatur
8 priuilegium, vt in c. penul. de cleri. non reſidẽt. † &
propter nouam cauſam receditur à diſpoſitione te-
ſtatoris, à pactis & à conuentionibus. Pet. de Anch.
conſ. lxxxiij inci. prima facie, & multa exempla poſ-
ſent in hoc adduci quæ breuitatis cauſa omitto. Et
qui habet regulam pro ſe habet intentionem funda
9 tam, † adeo quòd dicẽs aliquem caſum excipi à re-
10 gula, tenetur preciſè illum probare, † & ſtare regu-
læ quando caſus non reperitur aliter exceptuatus,
& tenaciter regulæ eſt inhęrendum. Glo. Ioan. An. in
rubrica de reg. iur. circa fi. lib. vj. Curtius ſenior in
conſi. lxxiij. inci. Magnifice vir, in j. col. vnde cùm
non inueniamus iſtum caſum exceptuatum à dicta
regula, nec probetur cõſuetudo in contrarium de-
bemus ſtare regulæ, & ſecundum eam pronuntiare
vt dicit Bal. in c. j. in ij. col. de aliena. iud. muta. cauſa
11 fact. † quoniam res dicitur certa pro eo qui regulæ
12 innititur, vt no. Bat. in l. quoties. ff. ſi quis caut. † Et
Doc. aſſerenti de conſuetudine non creditur, cùm
iure cantum non reperiatur quòd Doctori aſſerenti
de conſuetudine credatur. vt tradunt Alex. in l. poſt
dotem, in vlt. car. in prin. ff. ſol. mat. & Aret. in conſi.
cxxxiij. in cauſa quæ vertitur col. iij. & Mod. in l. de
13 quibus. ff. de legib. † nam conſuetudo cùm ſit quid
facti debet probari vt per Bal. in l. conſentaneum, in
v. opp. in fi. C. quo. & quãdo. iud. & alleganti incũbit
onus probãdi. Adde Soz. iun. ij. vol. conſ. lx. nu. 9. to.
vbi de conſuetudine an probet pręſumptiuè & cre
datur, & adde Aymon. conſ. clxvj. licet plurimi, nu.
9. qui referunt cõmunem opi. quòd Doctori de cõ-
ſuetudine atteſtanti non creditur quoad plenã pro-
bationem, ſed quoad præſumptionem cui ſtatur do-
nec probatur contrarium. An doctori aſſerenti de
conſuetudine credatur, & an extendatur de loco ad
locũ. & quæ requirantur ad probandũ talem cõſue-
tudinem, adde copiosè referentem Pariſium conſ.
xxv. primo, nu. 17. cum ſeq. primo vol. & Domini de
regno deciſ. clxxvj. in cauſa, nu. 17. 18. cum ſeq. in no
uiſ. propterea cùm in propoſito caſu ex proceſſu ap
pareret treugam ſeu promiſſionẽ de non offenden-
do ex noua cauſa ſuperuenienti ruptam eſſe, ſi poſ-
ſet dici fracta, & iſto caſu non poſſit aſſignari ratio
diuerſitatis inter pacem & treugam, nec cõſuetudo
in contrarium probaretur: concluſum fuit dictam
treugam ſiue promiſſionem nõ eſſe ruptam. Præter-
eà in præmiſſo caſu poſito quòd opinio Vincentij
& ſequacium procederet, cũ ſit opinio irregularis,
14 † ſiquidem regula eſt in quacunq; materia ineſt illa
cõditio rebus ſic ſtantibus, & ſumus in materia pœ-
nali & odioſa, non eſt aliquo modo extendẽda vltra
caſum de quo loquitur, imò ſtrictè interpretari de-
bet, vt not. in c. dilectus, de off. ord. & not. Anto. de
Alex. in l. qui accuſare. C. de eden. & opin. Vincentij
ſolùm procederet in treuga prout loquitur, † ſed 15
in promiſſione de non offendendo facta ad tempus
ad quã iudex potuit cogere ex officio partes, vt per
Doct. in l. illicitat. §. ne potentiores. ff. de off. præſid.
prout in caſu de quo agebatur, nemo eſt ex doctori-
bus qui tali caſu diſcreper, imò omnes tenent quòd
promiſſio de non offendendo ex ſuperuenienti cau
ſa non intelligatur rupta, ita referunt & tenent
Mod. Bonon. in l. j. §. ſi quis vltro, in viij. col. in verſic.
& ad prædicta etiam meritò addi poteſt illa Doct.
concluſio in pleriſque locis, dicẽtes quòd ex cauſa
de nouo ſuperuenienti ille qui promiſit aliquẽ non
offendere ſub pœna, non cadit in pœnam ſi eum of-
fendit ex cauſa ſuperuenienti de nouo. ff. de quæ-
ſtionibus. † differentia autem qualis ſit inter pacem 16
& treugam & ſimplicem promiſſionem de non of-
fendendo demõſtratur, nam pax eſt finis diſcordiæ
& perpetua ac inuiolabilis cõcordia, fitque per oſcu-
lum, per potum. Bal. in rub. de pac. & treug. Bal. Ang.
Pau. de Caſt. Alexan. & alij in l. j. ff. de pac. Et iſte non
eſt caſus qui præmittitur, cùm ex verbis promiſſio-
nis ſecuritas præſtita non imponat finem neque ſit
perpetua, & ſi eſſemus in pace communis eſt con-
cluſio quòd ex noua facti emergentia non rumpa-
tur, vt in iuribus ſuprà allegans. † treuga verò eſt ſe- 17
curitas præſtita perſonis & rebus ad tempus guer-
ra nondum finita, & ideò dicitur quòd treuga eſt
tempus medium inter guerrã & pacem, vt per Doc.
in rub. de treug. & pace. & per Io. de Anania. in c. ſi-
gnificaui, in ij. col. de Iudæis. & iſte etiam non vide-
tur caſus qui præmittitur, quia nulla pẽdebat guer-
ra, ſed potius ſuſpitio. & ideo non ſumus in con-
cluſione firmata per Vincentium & ſequaces, ſed
caſus iſte remanet in diſpoſitione iuris quę eſt quòd
omnis diſpoſitio habet in ſe tacitam conditionem. ſ.
rebus ſic ſtantibus. † promiſſio autem de non of- 18
fendendo eſt ſecuritas quædam quæ fit modò rebus
modò perſonis arbitrio iudicis, vt per Doct. in d. §.
ne potentiores, cum aliis ſimilibus, quandoq; nulla
præcedente cauſa, ſed ſolũ, vt de cætero non ſucce-
dant ſcandala, quandoque ex cauſis pręcedentibus
prout in caſu iſto, quæ fuit facta ob certas pręcedẽ-
tes offenſiones inter partes: & iſte eſt caſus de quo
agitur, quo caſu non videtur dubitandũ, quòd talis
promiſſio habet in ſe illã tacitam conditionẽ, vide-
licet rebus ſic ſtantibus, & ſic niſi noua cauſa ſuper-
ueniat, & eò magis iſtud procederet † quando pro- 19
miſſio eſſet de non offendẽdo in perſonam tantum,
quo caſu non cõprehenderetur ſecuritas rerum ne-
que etiã iniuria facta perſonæ, vt per Guilg. de Cuo.
in l. ſi qua per calũniam. C. de epi. & cleri. & in l. lici-
tatio. §. quod illicitæ, de publ. vbi Bat. Alex. & alij, &
conſequenter clarè non eſſemus in treuga quæ eſt
ſecuritas præſtita perſonis & rebus ad tempus non-
dum finita guerra, nec in concluſione firmata per
Vincentium, in d. c. j. de treug. & pac. qui loquitur
in treuga. † Nec in præſenti caſu dici poteſt, ꝙ iſta 20
offenſio modo aliquo traxerit originem à cauſa ve-
teri & antiqua, cùm ex proceſſu pateat huiuſce o-
riginem à noua ſuperuenienti cauſa, & quatenus
eſſemus in dubio præſumendum eſt ex noua cau-
ſa & non ex antiqua, non concurrentibus aliis con-
iecturis ſiue indiciis & circunſtantiis ex quibus

reſultaret præſumptio in contrarium,vel imaginari poſſet quòd offenſio fuerit potius facta,ex veteri & antiqua cauſa,quàm ex noua. ad quam cognoſcendum debemus aduertere,an actus nouę offenſę correſpondeat & magis conueniat qualitati antiquæ offenſæ,quàm nouæ,vel econtrà,ita not. dixit Bal.in l.ſi prædium,col.fin.C.de ædi.act. ſequitur Alex.in l.ſemel mora.poſt Roma.ibi,ff.ſolu. matr.& in l.qui ſeruum,per doct.ff.de verb.obli.Ruinus conſi. xlvj. ſuper his,iij.col.num.8.j.volum.Pariſius conſi.clxv. num.26.iiij.vol.& conſil.clxiiij.eod.vol. quæ indicia non concurrunt in præſenti caſu, imò nullus actus interuenit, ex quo poſsit conſiderari, quòd magis conueniat antiquæ offenſæ, quæ noua, vt eſt in promptu in proceſſu.

SVMMARIVM.

1 *Iudex quomodo in remedio l. diffamari. C. de ingenuis manumiſsis procedere debeat.*

Intellectus d. l. diffamari.

Silentium perpetuum non imponit vnica monitio.

2 *Iudex qui ſtatuit terminum ad agendum an de neceſsitate debeat eſſe iudex in cauſa principali, ita quòd actor inuitus cogatur agere coram eodem iudice à quo ſtatutus fuit terminus.*

CONCLVSIO LXVI.

1 IN quadam cauſa † quærebatur quomodo in remedio l.diffamari.C.de ingenuis manumiſsis eſſet procedendum, in quo dictum fuit quòd nunquam iudex poteſt per ſuam prouinciã imponere perpetuum ſilentium,niſi prius ſtatuto diffamanti termino ad agendum vel accuſandum,vel ius proponendum,præcedat bina monitio facta per iudicem, de qua in actis appareat: nam requiritur quòd iudex infra illum terminum bis moneat actorẽ,vel reum, cùm iudex poſsit ſtatuere terminum actori, infra quem agat,vel ius proponat, vel accuſet, eo modo reo ad opponendum & excipiendum, aliàs dicta bina monitione non præcedente, nunquam iudex poteſt ſilentium imponere, nec ius per ſuam ſententiam incontinenti auferre,ita decidit Angel.in auth. de hæred. & falc. in §. ſi quis autem, ſequitur Alex. conſ.cviij.j.vol.fi.col.Iaſ.in l.in pecuniariis, nu.19. ff. de feriis,& in l.rem quæ nobis,col.fi.in fi.ff. de acq. poſſ.idẽ Barth.Cæp.cau.clxxv. quando aliquis, Feli. in c.ex literis,col.vj.de conſtit.& Nacta.in cle.ſæpe, in prin.vj.q.verſic.an autem ille,col.xlij.de verb.ſig. Ang.in tract.malefic. ver. necnon ad querelam, 19. & 20.col.& licet aliqui tenuerunt contra opin.Ang. tamen in practica non potuerunt obtinere, & ſecundum opi.Ang.iudicatũt domini de regno,deciſ. cclxiiij.& cclxviij.in antiquis,& deciſ.ccvj.in nouis, & ita practicatur,& copioſè congerit & adducit omnes Cattel. cotta in ſuis memorialibus, in verb.iudex poteſt ſtatuere terminum actori. ſubdens ibi ad effugiendum opiniones, quòd facias quòd iudex quando ſtatuit terminũ actori, vel reo in ſua interlocutoria,addat,quòd niſi in eodẽ termino egerit, vel exciperit ex nunc prout ex tũc pronunciat cum de cætero audiri non debere,& hoc ſufficere, ſcilicet quòd iudex dicat quòd alioquin vlterius non audietur,& dicit Ang.ita inſtruere aduocatos, vt eſt in promptu locus d.Catt.cottæ. Vlterius † dubium erat vtrum iudex qui in terminis l.diffamari, ſtatuit terminum actori,tanquam diffamatori ad agẽdum contra reum diffamatum,debeat de neceſsitate eſſe iudex in cauſa principali, ita quòd actor qui prius potuiſſet conuenire illum reum coram vno ex iudicibus rei,qui ſibi actori placuerit,vt in c.cùm ſit generale,de foro compet.nunc cogatur inuitus agere coram eodem iudice à quo fuit ſtatutus terminus. 2
Hanc quæſtionem ponit Io.Bapt. Cacialupus in l.omnes populi,q.ij.principali,vltra doct.ff.de iuſti. & iur.copioſius & formaliter in l.nulli prorſus, in pe. col.C.de indic.dicens ſe non recordari legiſſe formaliter poſitam, & ſubdit quòd prima facie viſum fuit quòd ſic,quòd coram eodem iudice neceſſariò à quo fuit ſtatutus terminus agendum ſit,argu.eorum quæ not.Bald.& Pau.de Caſt. in l.ordinarij,C. de rei vendica.& Bar.in l.cùm hi.§.tranſactiones.ff. de tranſact.& in l.ſi ſocietatem.§.arbitrorum. ff. pro ſoc.l.iij.circa fin. ff.de alimen. leg. & quod habetur in l.ij. de vſuris. ſed quòd poſtea reperit inſignem doct.d.Marianum Soz. in cap.propoſuiſti, de foro compet.q.xij.quarti princ. artic. opinari quòd quia illa ſunt diuerſa iudicia,&ex diuerſis non fit illatio, quòd non cogatur ille actor agere coram eodem iudice,à quo eſt ſibi ſtatutus terminus ad agendũ, ſed poſsit coram alio iudice rei, nec tamen aliter reuocat in dubium hanc quęſtionem,ſed quid dicendum dicit vidiſſe pluries Senis dubitari,& aliquando ille qui petit actori terminũ aſsignari ad agendũ,adiecit in libello quòd aſsignet terminum ad agendum coram eo,& hoc fecit malens litigare coram illo iudice,quid deciſum fuerit dicit ſibi non conſtare,ſed fatetur quòd doctrinæ præallegatæ quibus mouebatur in d.l.omnes populi,non vrgẽt omnino,nam in caſu Bald.poſito in d.l. ordinarij, illud iudicium præparãs neceſſariò præcedere debebat,& aliquam connexitatem,aut continẽtiam habere videtur cum ſeq. iudicio principali, ſed in quæſtione noſtra illi agenti libera erat facultas conuenire reum coram vno ex iudicibus rei abſque alio iudicio pręparante: ergo videtur,quòd licet reus in cuius poteſtate non erat agere neceſſariò, confugerit ad remedium l.diffamati,non tamen propterea actor perdiderit liberam facultatem quam habebat eligẽdi ſibi vnum ex iudicibus rei,cùm iſtud iudicium.l.diffamari,non videatur iudicium præparans, ſicut in terminis Bald. dicens propterea quòd iſta quęſtio remanet dubia, propterea quando caſus occurreret, dicit cogitandum; pro intelligentia aliquid tangit Pariſ.in cap.in præſentia,col.viij.ix.x.num.15.vſque ad num. 19. de proba.ſed d.quæſtionem ponit idem Maria. Sozi.in conſil.xlj.in ij.col.in litera e,volu.j.vbi tandem ſubiungit notabile remedium, vt etiam quoad principalem cauſam intelligatur præoccupata iuriſdictio, quòd reus diffamatus imploret officium iudicis, & petat declarari ſe nõ teneri ad ſummam, vel ad rem vigore cuius diffamatur; & ipſi diffamatori perpetuum ſilentium imponi, quod remedium dicit colligi ex l.ſi contendat. ff.de fideiuſſor.& multis aliis, quæ ibi adducit, quæ ſunt in promptu poſſunt videri. Adde ſi quis intentet dictum remedium, & l. ſi contendat, debet probare, vt obtineat ſuum intereſſe, & poſsidere, & de iure ſuo conſu-

luit,

luit,& firmat Aret.conſ.lxviij.vlti.col. verſic.j. præterea.poſito.

SVMMARIVM.

1 *Res inter alios acta, an faciat ſemiplenam probationem,& num.4*
2 *Iuramento ſuppletorio,an & quando in cauſa magna locus ſit.& num.5.*
3 *Teſtimonium de auditu an præſumptionem faciat, quæ transferat onus probandi in aduerſarium, & numero 8.*
5 *Cauſa quando dicatur magna vel parua.*
6 *Iuramentum ſuppletorium non defertur, vbicunque contra ſemiplenè probantem eſt præſumptio aliqua etiam leuiſsima.*
7 *Mediatores non ſunt teſtes exceptione maiores.*
9 *Præſumptio quæ transferat onus probandi in contrarium,& qualis tali caſu debet eſſe præſumptio.*
10 *Teſtimonium teſtis inhabilis facit præſumptionem.*
11 *Teſtimonium de auditu & relatione alterius poſt litem motam non eſt recipiendum, & nullam facit præſumptionem in negotio de recenti geſto.*
12 *Tertius an pro ſuo intereſſe poſsit dicere de nullitate ſententiæ & impedire executionem.*
13 *Differentia an ſit inter excipere,& negare intentionem aduerſarij.*

CONCLVSIO LXVII.

DVbium fuit in vna cauſa vertente inter Ioan. Franciſcum de Amideis ex vna, & dominam Caſſandram vxorem q.Petri de Marinellis, omnes Senenſes ex altera. Primò, an res inter alios acta faciat ſemiplenam probationem. Secundò, an in cauſa magna ſit locus iuramento ſuppletorio, & quomodo. Tertiò, an teſtis de auditu faciat præſumptionem. Quartò, an tertius pro ſuo intereſſe poſsit dicere de nullitate ſententiæ,& impedire executioné.

1 Circa primum,† licet res inter alios acta non præiudicet,tamen non poteſt negari,quin ſaltem faciat quale quale præiudicium, quod videtur tantæ potentiæ,vt habeat vim ſemiplenæ probationis,prout tenuit Bar.in l.admonendi,in iiij.q.de iureiu.vbi firmat quòd quando teſtes ſunt mortui,quòd te vera non poſſunt haberi,quòd acta inter alios faciant ſemiplenam probationem quoad tertias perſonas. idem tenet Ange.in l.ij.C.de eden. & idem Anto. de Butr.& Abb.& Imo.in c.fi.de iureiur.& idem Anto. in c.penul.de re iudic.& Lap.de Caſtell. allegat.liij. Alex. in l.ſæpe,de re iudic.col.xxxvij.Felin.in c.cauſam quæ,de teſtib.num.17.verſic.tertia regula,dicit quòd opinio Bart.propter eius authoritatem, & ſequacium præualeret, & cum iſta parte tranſire videtur Gozadin.in conſil.ciij.in iiij.col.in prin.num. 50.in fine. dicens quòd omnes hoc ſequuntur, & in conſil.lxxiij.num.25.in iiij.col. maximè quãdo teſtes ſunt mortui, & non poſſunt amplius examinari, idem Soz.in conſil.cxlix.col.v.verſic. confirmatur, j.vol.Celſ.in repet.Feli.in verbo teſtes recepti,inter alias perſonas,vbi dicit quòd nec in iudicando,nec in conſulendo recederet ab opin. & multi alij inſignes doct.tenuerunt hanc partem, ita quòd videatur iſta quaſi magis communis opinio.
2 † Propterea retenta iſta opin.videtur quòd tali caſu locus ſit iuramento ſuppletorio, etiã quòd cauſa eſſet magna, dummodo pluſquam ſemiplenè ſit probatum: quia quotieſcunq; etiam in cauſis magnis eſt pluſquã ſemiplenè probatum, defertur iuramentum ſuppletorium,vt per doct.in l.admonendi.ff.de iureiur. & dixit ibi Cur.iunior nu.67.verſi.poſtremò, quòd de facili aliquid plus poterit probari vltra ſemiplenam probationem,& hoc modo obtinere iuramentũ, & in caſu præmiſſo vltra ſemiplenã probationẽ aderat aliquid probatum, & † teſtimoniũ de auditu,quod 3
licet aliàs non probet,tamen facit præſumptionem, per quam videtur transferri onus probandi in aduerſarium,ſecundum Archid.not.xxij.q.v.c.hoc videtur, & idem ſequitur Goza.conſi.xiij.num.25.qui alios allegat.Ro.ſing. cccxlj. incip. teſtimonium de auditu.fol.27.ſed aduerte quòd Rom. non ipſe hoc affirmat,ſed dicit,an teſtis de auditu trãsferat onus probandi.dic quòd ſic,ſecundum Archid.& Feli. in c. tam literis,in fi.ij.col.cum ſeq.de teſti. verſic. item vltra. Alex.conſ.lxxvij. j.volum.quod eſt repetitum conſil.lxiij.iij.volu.vbi allegat Rom.in l.ſi verò,§.de vito.ff.ſolu.mat.Cur.iun.refert in tract. de teſti.concluſ.xxxj.Adde Soz.iun.conſil.lxix. num.17. j.volu. Circa teſtẽ de auditu vide Curt.iun.in l.ſi in aliquo. C.de eden.num.33. Pau.de Caſt.conſil.xvij. in cauſa quę vertitur,col.xj.qui dicit quòd omnino facit aliqualem præſumptionem & coniecturã,quibus præſumptionibus,& aliis ſimul iunctis operantur plus quàm ſemiplenam probationem.

Contrariam partem † quòd imò res inter alios 4
acta non faciant ſemiplenam probationem, tenuerunt Cyn. Rayn. Alberic.Bald.Angel.Raph. Fulgoſ. Ludouic.Roma.in l.ſi duo patroni,in glo. in verbo, auctoritatis, de iureiur. Aret. in conſil. clxiiij. ſicut ſanctus Ioannes, in iij.col. & plenius in cap. cauſam quæ,de teſtib.idem copiosè conſuluit Cur. ſenior in conſil.lxxiij.Magnifice vir,per totum. Aret.& Sozi. in l. is apud quem. C. de eden. in ij. col. firmat Rip. in d.l.ij.C.de eden.nu.26.& in d.l.admonendi.num. 202.203.de iureiur.vbi refert idem tenere Barto.in l. maritus.j.col.ff.de quæſt.& idem Alex.in conſi. cxij. in cauſa, col.fi.vol.iiij.& idem Cur. iunior in d.l.admonendi,nu.59.& Dec.in d.l.ij.C.de eden. & Iaſ.in d.l.admonendi,nu.242.verſ.quartò quęritur Bar.ex quibus apparet iſtam eſſe magis communem opinionem, reiecta opin.Bartol.& ſequacium, quæ tamen opinio Bart.& ſequacium,vt dixit Dec.in d.l.ij. C.de eden.poſſet procedere in connexis,& ſic ratione connexitatis,ſecus in habentibus ius ſeparatum omnino:quia tali caſu procedit opin.prædicta contra Bartol.item opinio Bar.loquitur in caſu quando teſtes ſunt mortui,quód non poſſunt amplius examinari.in caſu verò prædicto non conſtabat, quòd teſtes examinati in proceſſu agitato inter alios eſſent mortui,viuere autem præſumebantur,l.fin.C.de ſacroſanct. eccleſ. nec ſufficit allegatio notorij, quia quamuis notorium non egeat probatione veritatis facti,tamen hoc eſſe notorium debuit ex actis conſtare iudici, vt iudici, Iaſ. in l.ſi verò, §. qui pro rei, num.13.ff.qui ſatiſd.cogan.

Circa ſecundum † licet etiam in cauſa magna 5
quando aliquid eſt probatum vltra ſemiplenã probationem ſit locus ſuppletorio iuramento, per ea quæ ſuprà dixi in primo dubio, cùm tale iuramentum in cauſa modica non deferatur, vt not.docto.

in d.

in d.l admonendi, & cauſa magna dicatur de du-
centis florenis inter cines,ſecus inter reges, ſecundũ
Alberi.in l.in honæ fidei.vli.col.C.de iureiur.refert
Iaſ.in d.l.admonendi,nu.272.& etiam an ſit parua,
vel magna, conſideratur qualitas perſonarum liti-
gantium, tamen requiritur quòd teſtis ſit perſona
6 honeſta,& non vilis,neque ſuſpecta:† quia vbicun-
que contra ſemiplenè probantẽ eſt aliqua præſum-
ptio,etiam leuiſsima, nunquam defertur tale iura-
mentum,gloſ.eſt in l.j.C.qui & aduerſ. quos, & ibi
Bald.in verſic.ex hoc not. & not.in d.l. admonendi,
7 † ſed teſtes fuerunt mediatores,qui non ſunt exce-
ptione maiores,vt dixit Corn.conſ.lxxxj.viſa copia,
in ij.colum.iij.vol.& idem Pont.in conſi. cclxxxij.
quo ad primum conſultationis. vlterius debuit in
teſtibus, & cauſa magna concurrere legalitas per-
ſonæ vlterior legalitate à iure præſumpta arbitrio
iudicis, quæ legalitas non videbatur in teſtibus,
quia erant ruſtici,paruæ conditionis,pauperes:quas
qualitates & circunſtantias in delatione huiuſmo-
di iuramenti,præſertim ruſticitatis, & paruæ condi-
tionis,& paupertatis conſiderat Sozi.conſil.cxxxvj.
præſtantiſsime.in fi.iij. colum. & iiij. litera d. primo
volum.quod eſt repetitum in conſil. clv. præſtantiſ-
ſime.iiij.col.ij.volum.propterea in caſu de quo age-
batur,non fuit locus iuramento ſuppletorio.

8 Circa tertium dubium,† an teſtis de auditu faciat
præſumptionem. quæ transferat onus probandi in
aduerſarium.allegati doct.in primo dubio, ſi rectè
conſiderentur,magis communiter dicunt quòd te-
ſtimonium de auditu facit aliqualem præſumptio-
nem,& idem firmat Ruinus conſil.cvj.in hac, v.vol,
nume.17.allegans Archid.in d loco, qui Archid. in
alleg. loco non dicit quòd faciat præſumptionem,
quæ transferat onus probandi; ſed dicit ſub iſtis
verbis, quòd teſtimonium de auditu relationis non
valet niſi ad faciendum præſumptionem, nec pro-
bant talia teſtimonia, ſed adminiculant intentionem
producentis:& ſic cõcludit, quòd tale teſtimonium
de auditu eſt adminiculatũ,non autem quòd tranſ-
ferat onus probandi in contrarium, & verbum ali-
qualem eſt diminutiuum, vt in alio caſu de huiuſ-
modi verbo dixit Oldr. in conſil. vlt. incip. qualiter
9 puniatur ibi non ſit aliqualiter. † Propterea aduer-
tendum eſt,ꝙ non omnis pręſumptio trãſfert onus
probandi in cõtrarium, ſed illa ſolùm præſumptio
quæ habetur pro plena probatione: & hæc eſt præ-
ſumptio legis quæ eſt liquidiſsima probatio. In aliis
verò præſumptionibus, hoc eſt in iis quæ hominem
ad præſumendum ita dicitur inducere, non autem
ad veram certitudinem,& credulitatem; ſecundum
quod not. Bar.in l.admonendi. ff.de iureiuran. tales
præſumptiones non transferunt onus probandi in
aduerſarium, ſed ad hoc vt transferatur onus pro-
bandi in aduerſarium, neceſſe eſt vt ſint duæ præ-
ſumptiones,vt duæ præſumptionum ſpecies, vt di-
cit Bar.& ſentit gloſ.in l.ij.in princ.ff.de excuſa.tut.
Aliàs autem ſequeretur vnum maximũ abſurdum:
nam eo modo ſequeretur, quòd per depoſitionem
vnius teſtis inhabilis quis haberet fundatam inten-
10 tionem ſuam, † quia licet dictum teſtis inhabilis
non plenè probet, tamen facit præſumptionem, vt
in glo.in verſic.ad teſtimonium. in c.primo.de teſti.
libro ſexto.& gloſ.& Innocen. in cap.cùm inter.de
re iudic.gloſ.iij.quæſt.iij.cap.ij.& Ioan. Andr.in cap.
ij.de cleric.percuſ.& not.in cap.cùm dilecti, de ac-
cuſ. cùm ergo teſtis inhabilis faciat præſumptio-
nem, transferetur onus probandi in alium,& pro-
pterea habens teſtem inhabilem pro ſe obtineret,
quod eſſet abſurdiſsimum, & nullatenus dicen-
dum,& ita per prædicta tenet Marian. Sozin.ſenior
in quodam ſuo conſilio incip.omnipotens Deus ad-
ſit:in caſu pręedicto videtur primò dicendum dictos
hæredes,quod non reperi in formis: ideò ex prædi-
ctis ſatis apertè demonſtratur teſtem de auditu non
ſolùm non plenè probare,ſed etiam non facere prę-
ſumptionem ſufficientem ad transferendum onus
probandi in contrarium, † & magis poſteà clarè 11
procedit in teſtimonio de auditu & relatione alte-
rius poſt litem motam, quo caſu non eſt recipien-
dum,& nullam facit præſumptionem in negotio de
recenti geſto. Alex.conſil.lxxxij.in cauſa,j.vol. Dec.
conſil.cccxxj:in cauſa,col.iij.nume.7.& ſeq.& conſi.
lxxxij.viſo proceſſu,nume.1. Pariſius qui adducit o-
mnes conſil.liij.num.11.iiij.volum.

Circa quartum communis eſt concluſio, † ter- 12
tium pro ſuo intereſſe, de quo ſaltem apparenter
debet conſtare poſſe opponere de nullitate ſenten-
tiæ,& impedire executionem etiam contra tres ſen
tentias cõformes, vt firmat Car.in cle. vt calumniis,
de re iudic.in ij.col.verſic.quartò quæro,& Io. And.
in cap.ſuper,in princip.& ibi Anto.de Butr.in ij.not.
de re iudic.& Pau.& Zenzi.in dicta clem. vt calum-
niis. Feli.in cap.veniens,il ij.de teſtib.in v.col.num.
23.verſic.tertiò nota.allegans poſt alios glo.& Ioan.
de Lignano in clemen. j. de re iudic. idem Siculus in
compendio deciſ.Rotæ, in x.col. de re iudic. Domi.
de Rota in deciſ.Biſigneti, deciſ.iij.incip.vtrum la-
tis tribus ſententiis.

Poſtremò † negare intentionem aduerſarij, non 13
eſt propriè excipere,nam ſecundum Bal. in l.perem-
ptorias,in vlt.car.C.ſententiam reſcin.non poſſe.ex-
cluſus ab excipiendo poterit exceptionem inten-
tionis opponere,ſi quidem non eſt exceptio ſed ne-
gatio,& defenſio, & ita concluſum vt ſuprà.

SVMMARIVM.

1 *Vxore agente ad dotes conſtante matrimonio pro-
pter vergentiam viri ad inopiam, an plena inopiæ
probatio requiratur. Et quid quando contra ter-
tium & extraneum agitur. & num. 2.*

3 *Et qualiter teſtes deponere debeant ſuper ipſa
inopia.*

4 *Teſtes quando deponunt de veritate facti, non eſt
opus deuenire ad probationem famæ.*

5 *Virum malè vti ſubſtantia ſua, an ſatis ſit probare.
Et per quos actus probari debet inopia.*

CONCLVSIO LXVIII.

NObilis d. Fauſtina vxor d. Marcelli de Ptolo-
meis Senenſis agebat contra tertios pro con-
ſignatione dotium, ſub eo prætextu, quòd maritus
vergeret ad inopiã cõſtante matrimonio: dubium
erat † an quando mulier ob vergentiã viri ad ino- 1
piã conſtante matrimonio agit ad dotes, requiratur
qualis qualis inopiæ probatio, vel plena, & per quos
actus debeat inopia probare, & an ſatis ſit probare
virum vti malè ſubſtantia ſua, in quo cùm de viri
inopia tractatur, dictum fuit ſic diſtinguẽdum eſſe,

aut

aut mulier agit contra maritum, aut contra extra-
neum,& ſic tertium.primu caſu,cùm non ſit graue
præiudicium ipſi marito,ſed leue, ex quo de fructi-
bus dotis debet alimentari, probationes non requi-
runtur adeò integræ ac ſi de pleno præiudicio age-
retur, vt voluit Bartu.in l.ſi conſtante.vj.q.iij. partis,
ſolu. matrim. propterea ſufficit tali caſu confeſsio
mariti etiam extra iudicium, adeò quòd ſi maritus
qui in veritate non vergebat ad inópiam, rebus do-
talibus vxori reſtitutis velit pœnitere & confeſsio-
nem reuocare non poſſet, quia per talem reſtitutio-
nem non fit deterior cõditio dotis,imò melior, nec
per hoc reſultat donatio inter coniuges, quoniam
vxor non lucraretur fructus, cùm habeant deſeruire
oneribus matrimonij,ita Bart. in d.l.ſi conſtante, in
2 iiij. parte iiij.partis,quẽ alij ibi ſequũtur, † ſecundo
caſu quando agitur contra extraneum, & ſic ter-
tium, puta hypothecaria, quia tunc verſatur ple-
num præiudicium, requiritur plena & integra pro-
batio inopiæ,ita tenet Bar.in d.l.ſi conſtante, quem
alij communiter ſequuntur,& idem Bald. Nouellus
in trac.dotium.ix.parte xij.ſpeciali,& plenius Ioan.
Lupus de Palatiis in repetit.cap.per veſtras, de do-
natio.inter vir. & vxo. car. cix. ſuper verbo, ex qui-
3 bus omnibus, nume.37.vſque ad fin. †vbi dicit inter
alia non eſſe omittendum,quòd eo caſu quo de ino-
pia mariti agitur,vel cõtra eum vel extraneum non
ſufficit quòd teſtes dicant,ſeu quòd talis vergit ad
inopiam, ſed oportet quòd dicant manifeſtum eſſe
maritum vergere ad inopiam, per tex. in l. in rebus.
§.fin.in verbo claruerit. C.de iure dot. quem ad hoc
not.& ſequitur Alex.in d.l.ſi conſtante, colum. xij.
verſic.& vnum & idem, Campeci.in tract.de dote,
tertia parte, q.xx.in fi. ſed circa hoc vltimum. Clau-
dius in d.l.ſi conſtante,num.17.cum ſeq. dicit quòd
hoc procederet quando teſtes ſimpliciter depone-
rẽt quòd maritus eſt pauper, vel vergit ad inopiam:
4 & non redderent aliam ſufficientẽ rationem: †quia
quando teſtes deponunt de veritate facti, nõn eſt
5 opus poſtea venire ad probationem famæ: † & ſatis
dicitur probata inopia viri ſecundum Ripam, Cro-
tum,Claudium poſt alios communiter,in d.l. ſi con-
ſtante.eoipſo quòd probatur maritum malè vti ſub-
ſtantia ſua, ſaltem præſumptiuè, quæ cùm ſit præ-
ſumptio iuris, dicitur vera probatio, & ſecundum
Bart.& alios communiter in d.l.ſi conſtante, quan-
do agitur contra tertium, plenè probari debet ino-
pia; quæ cenſetur probata eoipſo quòd plenè pro-
batur virũ malè vti ſubſtantia ſua, & debet probari
per tales actus extrinſecos, ex quibus concludatur
neceſſariò,vel iuris præſumptione maritus pauper,
vel vergere ad inopiam, vt eſt quando incipit malè
vti ſubſtantia ſua, nec ſufficit vulgi opinio,ſed actus
extrinſeci requiruntur concludentes neceſſariò vel
iuris præſumptione,vt per Bar.quem alij ſequuntur
in d.l.ſi conſtante,ſed in propoſito caſu non proba-
ta fuit inopia viri modo prout ſuprà dictum eſt, ne-
que ex talibus actibus & circunſtantiis, vel aliter
quòd poſſet arbitrium iudicis moueri ad ſic creden-
dum,propterea omiſſo art. An prius debuerit præ-
cedere excuſsio contra maritum ſiue eius bona,
prout etiam in dote videtur requiri,ſecundum ma-
gis communem opi.de quà plenè per Negu.in tract.
de pignu.in primo membro.viij. partis fuit conclu-
ſum contra dictam dominam Fauſtinam.

SVMMARIVM.

1 *Reſtitutio in integrum an ad præſcriptionem tri-
ginta vel quadraginta annorum, ex capite igno-
rantiæ detur, & qualis eſſe debeat ignorantia, &
numero 2.*

2 *Reſtitutio prædicta an vbi eſt præſumpta ſcientia
in contrarium ceſſet, & qualiter talis præſumpta
ſcientia cognoſcatur, num.5.*

3 *Ignorantia non probabilis habet vim ſcientiæ.*

4 *Ignorantia non iuſta,non veriſimilis, non probabi-
lis dicitur nequitia & potius diſſoluta.*

5 *Ignorantia veriſimilis non eſt in habente apud ſe
inſtrumenta, de quibus agitur.*

6 *Diſpoſitio l.qui in alterius. ff. de reg.iur. an habeat
locum in herede ſuo agente.*

7 *Notitiam eorum quæ ſua ſunt, quilibet habere præ-
ſumitur.*

8 *Poſsidens hodie an præſumatur etiam olim poſſe-
diſſe.*

9 *Argumentum à communiter accidentibus valet.*

10 *Poſt completam præſcriptionem datur quadrien-
nium ad petendum in integrum reſtitutionem.*

CONCLVSIO LXIX.

AGebat †Cæſar de Donaris Senenſis hypothe- 1
caria contra tertium poſſeſſorẽ, opponebatur
de præſcriptione xxx. & xl. ann. contra huiuſmodi
præſcriptionem pro parte d.Cæſaris, petebatur re-
ſtitutio in integrum ex capite ignorantiæ, cùm eſſet
perſona hæredis, qui cùm in alterius locum ſucce-
deret, dicebatur in rebus defuncti iuſtam & proba-
bilem ignorantiã habere, l.qui in alterius. ff.de reg.
iur.cum ibi not.vnde orta eſt dubitatio an in propo
ſito caſu ex deductis in proceſſu aduerſus præſcri-
ptionem propoſitam, filius ex capite ignorantiæ
agendo ex cõtractu patris reſtituatur in integrum:
in qua circa præſcriptionem xxx.ann.communis eſt
opinio reſtitutionem in integrum ex capite ignoran
tiæ aduerſus illam dari, vt plenè per Balb.in tracta.
de præſcrip.in quarta parte, quartæ partis principa-
lis, q.xx.& copioſè per Tiraq.in tracta.de retractu,
car.ccxc.in verbo ignorans, & Feli.in cap. vigilanti,
de præſcrip.& ſparſim per doct. in lecturis & conſi-
liis.circa verò præſcriptionem xl.anno. an ex capite
ignorantiæ detur reſtitutio in integrum, doct.varia-
runt taliter quòd haud facilè perſcrutari poſsis quę
magis ſit communis opin. nam quòd non detur re-
ſtitutio tenuerunt Ang.Aneh.Alex.Are.Suzi.Barb.
Cur.Sen.Iaſ.Dec.Ant.Rube.Stepha.Bertrand.Goz.
Igneus,& multi alij inſignes doct. quos ad plenum
examinantes iſtum articulũ refert Tiraq.in d.tract.
de retractu, à car.ccxciiij.num.35.ſuper gl.ignorans,
& Balb.in d.tract.de præſcrip.in d.iiij.parte, iiij.par-
tis principalis, q.xx. partem verò affirmatiuã quòd
detur reſtitutio,multi alij tenuerunt ex capite igno-
rantiæ,& videtur magis communis,vt eſt in prom-
ptu in allegatis locis. †Nihilominus ſuppoſito quòd 2
vtroque caſo, & tam aduerſus præſcriptionem xxx.
ann.quàm xl.ex capite ignorantiæ detur reſtitutio in
integrum,& ita ſit communis opinio, non procedit
talis opinio vbi eſt præſumpta ſcientia in contrariũ,
vt per Ange.in conſil.xv.& Felin.in cap.vigilanti,de
præſcrip.& ſequuntur Balb. in d.tract. & Tiraquel.
& Goz.

& Goz.conſil.viij.in fine,& conſil.lxviij. nume. 14.
Nam vt ignotantia operetur in prædictis debet eſſe
iuſta,veriſimilis & probabilis,Bal.in cap.licet, col.j.
extra de ſupplen.negl.prælа.Roma.conſil.cxxvij. ad
fin. & conſil. cccxl. circa primum. in fi. vbi dicunt
3 † ignorantiam non probabilẽ habere vim ſcientiæ,
4 † imò dicit Bal,in l.qui contra. C.de ince.nup.quòd
ignorantia non iuſta,non veriſimilis, non probabi-
lis,dicitur nequitia & potius diſſoluta, quia habe-
5 tur pro ſciente, qui ſcire non vult: † in caſu autem
propoſito, oſtendebatur de præſumpta ſcientia ex
pluribus.primò quia iſti agentes habebãt ſcriptam
eorum crediti penes ſe, quo caſu non eſt proba-
bilis neque veriſimilis ignorantia, in eo qui habe-
bat inſtrumentum rei penes ſe, quod dicit ſe igno-
raſſe,& idem Felin.in c.vigilanti,col.ij.de præſcrip.
Balb.in tract.de præſcrip.iiij.par.xxix.quæſt. Decius
conſil.cclxvij. in fine. vbi dicit non eſſe veriſimilem
ignorantiam in eo qui apud ſe habebat inſtrumen-
ta,de quibus agebatur,& idem conſil. cclxxij.in fi.
ſecundò nõ eſt veriſimile quòd de vno credito no-
tabilis ſummæ ipſius defuncti hæres filius tandiu
non habuerit ſcientiam,cùm vt inquit Abb.in con-
ſilio iij.xvj.col.ſiue q.non ſit veriſimile in facto im-
portanti tandiu hæredem habere ignorantiam, ma-
ximè, quia propter coniunctionem ſanguinis eſt
præſumptio ſcientiæ, per l. octaui. C.vnde cognat.
prout dicit Decius in dicto conſil. cclxxij.in fine. &
quòd in propoſito non fuerit probabilis ignorãtia,
colligitur ex his quæ in tali materia latè proſequi-
tur Tiraquellus,in dicto tract.de retract.ſuper d.gl.
in verbo ignorans,num.37.cum ſeq.car.ccxciiij. ter-
6 tiò † quia d.l.qui in alterius,ſecundum Decium ibi,
& alios, non videtur habere locum in hærede ſuo
agente in quem dicitur continuari dominium,&
dicitur quaſi dominus viuente patre. l. in ſuis, de
libe.& poſthum. ideo cùm ſcripta priuata cuius vir-
tute filius hæres agebatur remanſerit in hæredita-
7 te, prout præſumendum eſt hæredem ſciuiſſe,† cùm
quilibet habere notitiam earum quæ ſunt ſua præ-
ſumatur.l.quiſquis.C.de reſcinden.vend.vel ſaltem
præſumitur quòd hæres iamdiu dictam ſcriptam vi-
derit, vel ad minus ei imputandum ſi noluit infor-
mari, cùm etiam hæres extra iudicium poſsit per
informationem veriſimilem conſtitui in mala fide,
vt per Bartol.in extrauag. ad reprimendum, in ver-
bo denunciationem,ad fin.Fortificantur prædicta,
8 † quoniã licet regulariter qui hodie poſsidet, non
præſumatur olim poſſediſſe, vt not.in l.ex perſona,
per illum tex.C.de probat.tamen vt ibi colligitur ex
dictis Sali.& Sozin.in conſil.lxxxix.in pen. colum.
in princip.& ſequitur Alciat. in tract.de præſumpt.
car.cclxxj.nume.15.in libro meo, iſtud non procedit
quando ex poſſeſsione de præſenti procederet ali-
qua legitima ratio, per quam poſſumus arguere
quòd ille qui hodie poſsidet,etiam olim poſſederit,
propterea dicunt quòd probato de dominio ab an-
tiquo tempore de poſſeſsione de præſenti, vide-
tur quòd retro debeat etiam præſumi poſſeſsio,
ſiquidem videtur legitima ratio & cauſa, quòd
qui fuerit dominus, poſſederit ita in propoſi-
to: cùm iſte agens fuerit hæres huius ſcripturæ, &
remanſerit dominus,& viuente patre dicatur quaſi
dominus,& dominium in eum quaſi continetur:&
hodie poſsideat,præſumitur etiam quòd poſſederit
retro.argum.l.procuratorem.C.de acquir.poſſeſ. Et
conſequenter habuerit ſcientiam, † item argumento, 9
à communiter accidentibus,iuxta not.in l.ocq; na-
tales.C.de proba.creditores ſolent diligenter penes
ſe retinere ſcripturas, in quibus conſtat de creditis
eorum,& illas cuſtodire. igitur arguitur quòd talis
ſcripta remanſerit in hæreditate patris agentis, &
per conſequens veriſimile quòd hæres habuerit
ſcientiam & notitiam, vt in ſimili arguit Sozin. in
conſil.cxciiij.ij. colum.ij. volum. ex quibus conclu-
ſum fuit ignorantiam non fuiſſe probabilem,neque
iuſtam,& minus veriſimilem.

Poſtremò † conſiderabatur,quòd etiam poſt com 10
pletam præſcriptionem datur quadriennium ad pe-
tendum in integrum reſtitutionem à die ſcientiæ,l.
vlt.C.de temp.in integ. reſtit.peten. vnde cùm pars
ipſa fateretur iam eſſe elapſos annos quatuor,quòd
habuit penes ſe dictã ſcripturam, quod eſt poſt com-
pletam præſcriptionem,non videbatur amplius re-
ſtitutionem petitam eſſe concedendam.

SVMMARIVM.

1 *Ius retinendi non epistulatur non poſsidenti.*
2 *Poſſeſsio vt vniuerſitati quæratur per particula-
res perſonas,quæ requiruntur.*
3 *Per liberam perſonam nobis ſine mandato ſpeciali
poſſeſsio non acquiritur.*
4 *Teſti dicenti ſe poſſediſſe nomine & mandato alte-
rius non creditur niſi de mandato conſtet.*
5 *Mandatum per vnicum teſtem non probatur.*
6 *Poſſeſsio an per teſtes ſingulares probetur.*
7 *Teſtes de vniuerſitate an & quando in cauſa vni-
uerſitatis admittantur.num.17.*
8 *Teſtibus de vniuerſitate in cauſa ſua vniuerſitatis
non eſt omnis fides adhibenda, nec videntur omni
exceptione maiores.*
9 *Teſtis vnicus & ſemiplena probatio an ſufficiat in
poſſeſſorio.*
*Teſtes quamuis ſint varij in tempore, an tamen in
medio tempore dicantur concordes.*
10 *Teſtis vnus ſi deponit de quinque, alius de quin-
decim, non tantum probatur ſumma minor, ſed
etiam media, quando cum illa media plures con-
cordant.*
11 *Poſſeſsio & rei deſtinatio ad vſum,an per actus diſ-
formes, & æquiuocos arguatur.& numero 14. cum
ſequen.*
12 *Habitator vel habitans quis propriè dicatur.*
13 *Statutum dans præmium capienti bannitum, in-
telligitur de capiente & captum retinente.*
15 *Accipere ligna ex nemore pro vſu non eſt acquiſi-
tio poſſeſsionis, niſi conſtet de animo acquirendi
poſſeſsionem.*
16 *Animus non præſumitur,niſi probetur.*
17 *Vniuerſitatis poſſeſsio probatur ex actibus poſſeſſo-
rijs ſucceſsiuis & continuatis à particularibus
vniuerſitatis.*
18 *Ratihabitio præſumitur ex actibus ſucceſsiuis &
continuatis.*
19 *Factum à ſingulis cenſetur factum ab vniuerſitate,
quando vniuerſitas ſciuit & paſſa eſt, nec contradi-
xit,& factum non erat momentaneum.*

CONCLVSIO LXX.

VNiuerſitas Caſtri Rugumagni dominij Sena-
rum egitpro turbata poſſeſsione contra hære-
des Bartholomæi Burgheſij Senenſis ſuper certo
1 nemore, dubium erat contra vniuerſitatem † quo-
niam in effectu colligebatur intentatum eſſe inter-
dictum vti poſsideris, in quo non poteſt qui non
poſsidet, obtinere.l.j.§.j.ff.vti poſſ.doct.in c.licet cau
ſam, de probat. ſiquidem ius retinendi non opitula-
tur illi qui non poſsidet ſiue retinet, vt per Signor.
2 in conſil.cclix.in ij.col. † ſed vniuerſitas non vide-
batur ſuam poſſeſsionem probare: nam ex actibus
poſſeſſoriis particularium factis in dicto nemore
vniuerſitati non quæritur poſſeſsio niſi probetur
quòd ſingulares perſonæ vſæ fuerint dicto nemore,
& illud poſſederint de mandato vel ſcientia vni-
uerſitatis, vel quòd tale mandatum fuit formiter
factum. vel quòd alia requiſita interuenerint. Et vt
poſſeſsio per particulares vniuerſitati quæratur, vel
quæri poſsit, multa debent interuenire, & non ſuf-
ficit quòd ſinguli paſcularent, vel alios actus poſ-
ſeſſorios facerent nomine vniuerſitatis, imò debuit
probari & articulari quòd vniuerſitas, vel eius ad-
miniſtrantes ſciuerint tales nomine vniuerſitatis
ſuæ poſsidere quæ impoſsibile quodammodo in
propoſito reddebatur potuiſſe interuenire. propter-
ea non apparente de mandato, vel ratificatione non
videbatur dictæ communitati quæſita poſſeſsio di-
cti nemoris, vt plenè per Corneum conſi.ccxcix.li-
tera b. j.volu. & litera e. & y. & per eundem conſil.
cxlviij.litera e.& f.la ij.eod.vol. & conſi.lxiij. & ſi in
hac, col.j.& ij.& conſi.ccxxiiij.in litera l.iiij. volu. &
conſi.xlvj.in cauſa, col.iij.& ſeq.& conſi.ccxciij.mul
ta in medium col.viij.& ſeq.iij.vol.& conſi.clxxxviij.
quia petitio, & conſ.ccxiij.viſo tenore, col.ij.iiij.vol.
& adde Alexandrinum conſi.iiij.nume.15. & Decius
conſi.ccxxj.col.fin.plenè Pariſius, conſi.xxvij. num.
102.cum ſeq.j.vol. Aymon.conſ.v.nu.16.Carol.Ruin.
conſi.cxxix.nu.5.iiij.vol.Cæpol.in tract. de ſeruit.ru-
ſtic.prædio.ſub rub.de ſeruit.iur. paſcen. vij.colum.
3 verſicu. ſed dubium eſt qualiter probetur, † nam
nobis per liberam perſonam ſiue mandato etiam
ſpeciali poſſeſsio non acquiritur. l.communis ſer-
uus, de acqui. poſſeſſ. vnde ſi non probatur de initio
poſſeſsionis & de illius acquiſitione, minus poteſt
dici quòd poſſeſsio retinatur, cùm non poſsit reti-
neri quod non conſtat poſsideri vel poſſeſſum eſſe,
& pariter conſeruari cùm non appareat vllo vn-
quam tempore poſſeſsionem vniuerſitati eſſe acqui-
ſitam. Quomodo autem vltra prædicta probetur
poſſeſsionem eſſe acquiſitam vniuerſitati diſcurrit
& declarat Sozin.conſi.xcv.num.15.cum ſeq.volu.iij.
ſed teſtes vniuerſitatis licet aliqui dicerent vidiſſe
lignari & paſculari per homines vniuerſitatis ex
commiſsione ſiue mandato ſiue nomine vniuerſi-
tatis in dicto nemore, tamen nulla ex eorum dictis
videtur argui poſſeſsio vniuerſitatis per ſuprà di-
4 cta. † & quia teſti dicenti ſe poſſediſſe nomine, &
mandato alterius in hoc illi non creditur, niſi con-
5 ſtet mandato. Alexand.conſi.xiij.volumi.j. † & quia
vnicus teſtis non probat mandatum.l.vbi numerus.
6 ff.de teſti. † Et dicatur, quòd per teſtes ſingulares
probetur poſſeſsio, l.ob carmen. §.fina. cum ibi not.
de teſtib. tamen iſtud eſt dubitabile, de quo quo-
modo intelligatur, & procedat, vide ſuprà deciſi.
lxij. incip. dubitatum, & procederet quando teſtis
deponit de pluribus, & diuerſis actibus poſſeſſoriis
factis ab illo qui dicitur poſsidere: ſed quando vnus
teſtis dicit de actu poſſeſſorio geſto à ſe nomine al-
terius, huic ſoli deponenti non creditur d. l. vbi nu-
merus, & quanuis Pau.de Caſtr. in l.ſi ſeruos. C. de
teſti. voluerit quòd ſiquis teſtificetur de geſtis à ſe-
ipſo faciat fidem: tamen eius dictum tanquam pe-
riculoſum non recipitur, vt plenè examinaui ſuprà
deciſi.lxiij.incip.dubium. † Item maior pars teſtium 7
qui deponebant pro vniuerſitate, erant de vniuer-
ſitate, & quando teſtes de vniuerſitate deponunt
ſuper eo quod principaliter ſpectat ad commodum
ſingulorum, vt quia quæſtio ſit de nemore, vel pa-
ſcuis, in quibus ſinguli de vniuerſitate vadunt, &
accedunt pro eorum commoditate, tali caſu non re-
putantur idonei teſtes, vt communiter tenent Bart.
Bal.& alij in l.in tantum. §.vniuerſitatis. ff.de rer.di-
uiſ.imò etiam quod deponerent ſuper eo quod prin
cipaliter ſpectat ad vniuerſitatem, & non ad com-
modum ſingulorum, & propterea eſſent idonei te-
ſtes, & reprobarent. tamen ſecundum Abb. & Mod.
in c.inſuper, de teſti. iſtud procedit quando contra-
rium non probaretur per alios teſtes: ſecus ſi con-
trarium probsretur, prout in propoſito caſu, tunc
cæteris paribus minus creditur teſtibus deponen-
tibus pro ſua vniuerſitate: præterea etiam quòd te-
ſtes de vniuerſitate admitterentur, † non poteſt ne- 8
gari. quòd eis non eſt omnis fides adhibenda, &
non videntur exceptione maiores, ita dicit Archi.in
ſumma xiiij.q.ij.& Ant. de Bur. in c.inimicus, de te-
ſti.& Vbert. de Bobio, vt refert Ioan. And. in addi.
Specul.in titu.de teſti.§.j.verſic.ſed nunquid in cau-
ſa vniuerſitatis, & vt quidam allegant. Specu.videtur
velle, quòd ita demum illi de vniuerſitate admittan-
tur pro vniuerſitate quando alij teſtrs haberi non
poſſunt, per ea quæ habentur in c.ſi Chriſtus, de iu-
reiurand. & ideo cùm maior pars eorum eſſet de
vniuerſitate, non videbantur vſquequaque fide di-
gni. † Adducebatur quòd eramus in cauſa poſſeſ- 9
ſoria, quæ dicitur vilis, & modici præiudicij: ideò
ſufficiebat vnus teſtis, & ſemiplena probatio, vt per
Dec.conſi.xxviij.col.ij.& conſi.lvj.j.vol. tamen non
videtur verum iſtud dictum ita indiſtinctè intelle-
ctum. Propterea de veritate iſtius dicti, an in poſſeſ-
ſorio ſufficiat vnus teſtis, & ſemiplena probatio la-
tè examinaui, ſuprà deciſi.lxij.per totum.& quanuis
teſtes viderentur in tempore varij, tamen in medio
tempore dicuntur concordes, vt per Salice. in l.ij. C.
de reſcin.vendi.vbi vult † quòd ſi vnus teſtis depo- 10
nit de quinque, alius de decem, alius de quindecim,
quòd non tantum probatur ſumma minor, ſed etiam
media quando in illa media concordant plures, &
eſt ibi de mente Bal.ſequitur Aret. conſi. lxv.& in l.
ex facto. §.item quæritur, de vulg. & pupil. ſubſti.
† Item teſtes illorum de Burgheſiis videbantur me- 11
lius deponere de actibus poſſeſſoriis, dum dicebant
vidiſſe arare, & ſeminari. & paſculari, & ligna face-
re, ex quibus reſultat probatio poſſeſsionis. l.Titia,
& ibi not. doct. de ſolu. teſtes verò vniuerſitatis ſo-
lum deponebant de inciſione lignorum, ſiue paſcu-
latione, qui actus poſſunt etiam dici permiſsi ra-
tione amicitiæ, vel vicinitatis, & ſic non videtur

probari poſſeſsio, ex quo conſtat, quòd alius poſsi-
debat, per ea quæ not. Bart. in l.j. §. hoc interdicto,
ff. de itin. actúque priuat. & eo magis cùm maior
pars teſtium vniuerſitatis ſint da vniuerſitate. Et li-
cet dicatur quòd non ſint de vniuerſitate, ſed ha-
bitatores prout teſtes dicunt, tamen idem videtur
12 ac ſi eſſent de vniuerſitate Rugumagni, † cùm ha-
bitatores, ſeu habitantes propriè dicantur qui ſunt
re ipſa, & non nomine tantum, id eſt, qui ſubeunt
onera, & qui non habent animum recedendi, per ea
quæ not. Iacob. Butr. Alberic. Salice. Rom. in l. cum
filius. ff. ſi certum peta. & in l. ij. C. de incol. & verba
illa habitator, intelliguntur cum effectu, & ſic re
ipſa & proprio, vt not. in l. j. §. fina. ff. quod quiſque
13 iur. † & ibi Alexand. qui dicit quòd ſi ſtatutum dat
præmium capienti bannitum, quòd intelligitur de
illo qui cœpit & captum retinuit, cap. in præſentia,
de probat. item non poterat etiam quòd eſſent ſim-
plices habitatores quòd non haberent affectionem
ad locum in quo habitant.

14 Nec † videtur iuuare dum teſtes dicebant, nemus
deſtinatum ad vſum molendini, quia vt deſtinatio
operetur, videtur neceſſe, quòd aut dominus deſti-
nauerit, aut poſſeſſor nemoris, ſed non apparebat
nec de dominio, nec de poſſeſſione vniuerſitatis di-
cti nemoris, igitur ex inciſione lignorum tali reſpe-
ctu non inferebatur ad poſſeſſionem vniuerſitatis,
quia actus non immediati poſſeſsionis, ſed remoti, &
per ſe non ſunt, poſſeſsio non probant. Nam illi
actus pro vſu ſteccariæ, non eſt ipſa poſſeſsio, quæ
eſt probanda cùm citra poſſeſsionem tales fieri poſ-
ſunt, nec tales actus probantur, quia ſunt ſingulares
ſecundum Paulum de Elcaz. in ſua diſputa. incip. con
ſuetudine, cuius dicta extenſè retuli ſuprà deciſ. lxij.
15 incip. dubitatum. † Nam accipere ligna ex nemore
pro vſu molendini, non eſt acquiſitio poſſeſsionis
nemoris, niſi conſtet de animo acquirendi poſſeſ-
ſionem, ſine quo poſſeſsio acquiri non poteſt, & de
quo animo conſtare debet. Bart. in l. pro hærede, in
16 fi. prin. ff. de acquir. hære. † ideo in dubio animus non
præſumitur, niſi probetur. l. in bello. §. factum. ff. de
capt. nam iſte actus pro vſu, ſiue vſus, eſt equiuocus,
quia potuit animo poſsidendi, & non animo poſsi-
dendi, per ea quæ not. in l. iij. ff. de acquiren. rerum
dominio. alias erroneum eſſet dicere quòd ſiquis ac-
accipit ligna ex prædio alieno pro vſu ſuo, quòd di-
catur acquiſiuiſſe illius poſſeſsionem non concur-
rentibus aliis neceſſariis ad acquiſitionem poſſeſ-
ſionis, item ſunt alij teſtes qui dicunt de aliis acti-
bus quàm de vſu molendini: & per actus difformes
non videtur induci deſtinatio, per ea quæ not. Ang.
de Perigliis in l. cætera. §. fio. de legat. j.

17 In † contrarium tamen dicebatur ad fauorem
vniuerſitatis, quòd teſtes deponebant de actu perti-
nente principaliter ad vniuerſitatem, & eius vtilita-
tem de lingis inciſis pro vſu ſteccariæ molendini
ipſius vniuerſitatis ab annis 50. & citra, qui actus
fuit ſucceſsiuus, & continuatus per plurimos annos
ſcientibus maximè regentibus, & adminiſtrantibus
dictam vniuerſitatem, quo caſu ex actibus ſucceſ-
ſiuis, & continuatis à particularibus vniuerſitatis,
probatur poſſeſsio ipſius vniuerſitatis, vt dicit Pet.
de Anch. conſi. clvij. & Ioan. de Anan. in cap. dile-
ctus filius, extra de ſimo. & ratio eſt, vt dicit Innoc.
in cap. gratum. extra de ſenten. excommu. † quia ex 18
huiuſmodi actibus ſucceſsiuis, & continuatis præ-
ſumitur ratihabitio quæ mandato æquiparatur. l. fi.
ad Maced. vnde per ratihabitionem efficitur, & di-
citur actus vniuerſitatis, & tāto magis cùm illi actus
poſſeſſorij reſpicerent vtilitatem ipſius vniuerſita-
tis, & ad ipſam pertinerent principaliter, vt per An-
tonium de Butr. in cap. ad ſedem, de reſtit. ſpoliat. &
ita determinarunt domini de regno, deciſi. ccclxxvj.
in antiquis, & Sozi. iunior conſi. cxxxv. ij. volu. quo
caſu quando actus principaliter ſpectat ad vniuer-
ſitatem, teſtes de vniuerſitate ſunt idonei. Bart. in l.
io tantum. §. vniuerſitatis, de rerum diuiſio. & pro-
pterea ſtantibus prædictis per teſtes vniuerſitatis, &
alios probabatur intentio dictæ vniuerſitatis: & ad
contraria colligitur reſponſio ex ſupradictis, & de-
claratio quomodo poſſeſsio per particulares acqui-
ratur vniuerſitati, & ita fuit concluſum.

Adde † quòd factum à ſingulis cenſetur factum 19
ab vniuerſitate, quando vniuerſitas ſciuit & paſſa
eſt nec contradixit & factum non erat momenta-
neum, per Pariſ. conſil. xcj. incip. pro. nume. 19. cum
ſeq. iiij. volu.

SVMMARIVM.

1 *Filius agendo ex contractu patris, an reſtituatur in integrum ex capite ignorantiæ aduerſus præſcriptionem triginta, vel quadraginta annorum.*
2 *Reſtitutio ceſſat vbi in contrarium eſt præſumpta ſententia.*
3 *Ignorantia prædicta qualis eſſe debeat.*
4 *Ignorantia non probabilis vim ſcientiæ habet.*
5 *Ignorantia non iuſta, non veriſimilis, non probabilis, dicitur nequitia, & potius diſſoluta.*
6 *Præſumpta ſcientia quomodo cognoſcatur.*
7 *Ignorantia probabilis non eſt in habente inſtrumentum rei de qua agitur.*
8 *Diſpoſitio l. qui in alterius. ff. de reg. iur. an locum habeat in herede ſuo agente.*
9 *Notitiam eorum quæ ſua ſunt quilibet præſumitur habere.*
10 *Hæres extra iudicium poteſt per informationem veriſimilem conſtitui in mala fide.*
11 *Nunc poſsidens an olim poſſediſſe præſumatur.*
12 *Arguere licet à communiter accidentibus.*
13 *Datur quadriennium ad petendum reſtitutionem, poſt completam præſcriptionem.*

CONCLVSIO LXXI.

DVbium erat in certa cauſa, † an aduerſus præ- 1
ſcriptionem triginta vel quadraginta anno-
rum filius agendo ex contractu patris reſtituatur in
integrum ex capite ignorantiæ cùm ſuccederet in
locum alterius, quo caſu in rebus defuncti iuſtam
& probabilem dicitur habere ignorantiam. l. qui in
alterius, cum ibi not. de reg. iur. in quo docto. in præ-
ſcriptione triginta annorum, communiter tenent re-
ſtitutionem in integrum dari ex capite ignorantiæ,
vt latè congerunt Balb. in tract. de præſcript. in iiij.
parte, quartæ partis principalis. quæſt. xx. & Tira-
quellus in tracta. de retractu. chart. 290. in verbo
ignorans, Felin. in cap. vigilanti, de præſcript. &
ſparſim per docto. in lecturis, & conſiliis: ſed in
præſcript

præſcriptione quadraginta annorum doctores ma-
gis variarunt: nam quòd ex capite ignorantiæ non
detur reſtitutio contra præſcriptionem quadra-
ginta ann. tenuerunt Angel. Petrus de Anchar.
Alexan. Franciſc. Aret. Sozin. Barbat. Curt. ſenior,
Iaſon, Decius, Antonius Rub. Stephan. Bertrand.
Gozadi. Igneus, & multi alij inſignes doctores, quos
omnes refert Tiraqnellus in dicto tract. chart. 294.
nume. 35. ſuper gloſſ. ignorans. tamen vt colligitur
ex deductis per Tiraquellum in allegato loco, vbi
copioſè examinat iſtum articulum, & alios docto-
res ſparſim in lecturis, & conſiliis, & per Balbum in
dicto tract. in dicto loco, magis communis eſt quòd
aduerſus præſcriptionem quadraginta annorum
2 ex capite ignorantiæ detur reſtitutio etiam. † Verun-
tamen vbi eſt præſumpta ſcientia in contrarium,
communis opinio in caſibus prædictis non proce-
dit, vt per Angelum in conſi. xv. & Felinum in cap.
vigilanti, de præſcript. ſequuntur moderni in dicto
tract. & Gozad. conſi. viij. in fi. & conſi. lxviij. nu. 14.
3 † ſed vt dicto caſu ignorantia operetur, debet eſſe
iuſta, veriſimilis, & probabilis. Bald. in cap. licet. col.
j. extra de ſupe. negli. prælat. Roman. conſi. cxxvij.
ad fin. & conſi. cccxl. circa primum, in fin. vbi di-
4 cunt. † ignorantiam non probabilem habere vim
ſcientiæ. imò dicit Bald. in l. qui contra. C. de inceſt.
5 nupt. † quòd ignorantia non iuſta, non veriſimilis,
non probabilis dicitur nequitia, & potius diſſoluta,
6 quia habetur pro ſciente qui ſcire non vult. † In pro-
poſito caſu præſumpta ſcientia demonſtrabatur ex
eo quia agentes habebant ſcriptam eorum crediti
penes ſe, quo caſu non eſt probabilis, neque veriſi-
milis ignorantia, per ea quæ not. Aret. in conſi. xv.
7 Reuerendiſsime pater, in fin. vbi dicit † quòd non
eſt probabilis, neque veriſimilis ignorantia in eo
qui habebat inſtrumentum rei penes ſe, quod dicit
ſe ignoraſſe, & idem Felinus in d. cap. vigilanti, col.
ij. de præſcrip. & Balb. in tracta. de præſcript. xxix. q.
quartæ partis. Dec. conſi. cclxvij. in fi. vbi dicit non
eſſe veriſimilem, neque probabilem ignorantiam in
eo qui apud ſe habebat inſtrumenta, de quibus age-
batur, & conſi. cclxxij. in fi. vbi dicit quòd propter
coniunctionem ſanguinis eſt præſumptio ſcientiæ,
per l. octaui. C. vnde cognat. & colligitur ex addu-
ctis per Tiraquellum in dicto tractatu, in verbo
ignorans. nume. 33. chart. 294. Non eſt enim veriſi-
mile quòd de vno credito notabilis ſummæ ipſius
defuncti hæres tandiu non habuerit ſcientiam, cùm
vt inquit Abb. in conſi. iij. col. xvj. ſiue q. non ſit ve-
riſimile in facto tam importanti, tandiu hæredem
8 habere ignorantiam. † Item agens hæres erat ſuus.
propterea dicta l. qui in alterius, non videtur habe-
re locum: quia non procedit in hærede agente, ma-
ximè in ſuo in quem dicitur continuari dominium,
& viuente parte dicitur quaſi dominus. l. in ſuis. ff.
de liber. & poſthum. & per Decium, & alios in dicta
l. qui in alterius: ideò cùm ſcripta priuata cuius vir-
tute agebatur, remanſerit in hæreditate, prout præ-
9 ſumendum eſt. hæres præſumitur ſciuiſſe, † cùm
quilibet præſumatur habere notitiam eorum quæ
ſunt ſua. l. 3. C. de reſcinden. vendit. vel ſaltem quòd
hæres viderit iamdiu dictam ſcriptam, vel ad minus
10 ſit ei imputandum ſi noluit informari, † cùm etiam
hæres extra iudicium poſsit per informationem ve-
riſimilem conſtitui in mala fide, vt per Bartolum in
extrauagan. ad reprimendum, in verbo ad denun-
ciationem, ad finem. † coadiuuantur prædicta, quo- 11
niam licet regulariter qui hodie poſsidet, non præ-
ſumatur olim poſſediſſe, vt nota. in l. ex perſona. C. de
probat. tamen vt colligitur ex dictis Salic. in dicta l.
ex perſona, per illum text. & Sozin. in conſi. lxxxix.
in penulti. colum. in princ. & ſequitur Aleiat. in tra-
cta. de præſumpt. chart. 271. nume. 15. iſtud non pro-
cedit quando ex poſſeſsione de præſenti procederet
aliqua legitima ratio, per quam poſſumus arguere,
quòd ille qui hodie poſsidet etiam olim poſſederit,
vnde dicunt quòd probatio de dominio ab antiquo
tempore, & de poſſeſsione de præſenti, videtur
quòd retro debeat etiam præſumi poſſeſsio ſiqui-
dem videtur legitima ratio, & cauſa quòd qui fue-
rit dominus poſſederit: ita in propoſito cùm huius
ſcriptæ hæres fuerit, & remanſerit dominus, & vi-
uente patre dicatur quaſi dominus, & dominium in
eum continuetur, & hodie poſsideat, præſumitur
etiam quòd poſſederit. argum. l. procuratorem. C. de
acquiren. poſſ. & conſequenter habuerit ſcientiam.
† Item arguendo à communiter accidentibus, iuxta 12
not. in l. neque natales. C. de probat. creditores ſo-
lent diligenter penes ſe retinere ſcripturas, in qui-
bus conſtat de eorum creditis, & illa cuſtodire:
igitur infertur, quòd talis ſcripta remanſerit in hæ-
reditate, & ob id veriſimile ſit quòd hæres habuerit
notitiam: vt in ſimili per Sozin. conſi. cxciiij. ij. col. ij.
volum. vnde ex prædictis oſtenditur, quòd allegata
ignorantia non erat neque iuſta, neque probabilis,
neque veriſimilis.

Inſuper † dicebatur, quòd etiam poſt comple- 13
tam præſcriptionem datur quadriennium ad peten-
dum in integrum reſtitutionem à die ſcientiæ. l. vlti.
C. de tempo. in integr. reſtit. peten. ideò cùm pars
ipſa fateretur iam annos quatuor eſſe elapſos, quòd
habuit penes ſe dictam ſcriptam quòd eſt poſt com-
pletam præſcriptionem, non erat amplius reſtitutio
concedenda.

SVMMARIVM.

1 *Per petitionem vnius an & quando videatur alteri renuntiatum. & nu. 4.*

2 *Poſito vno ex contrariis, & incompatibilibus, neceſſe eſt alterum tolli.*

3 *Regula vsam quam elegiſti tibi pateat quomodo procedat.*

4 *Renuntiare quis non dicitur iuri ſibi competenti niſi expreſsè renuntiet, vel per talem actum quod conſtet apertè, vel per conſequens neceſſarium quod voluit illo iure carere.*

5 *Proteſtatio eſt declaratoria mentis, & conſeruat ius proteſtanti, & ſufficit quòd pars aduerſa non contradicat quamuis expreſsè non affirmet.*

6 *Renuntiatio eſt ſtricti iuris & ſtrictè intelligenda, vt minus præiudicet renunncianti quàm ſit poſsibile.*

7 *Filia, cui pater nomine dotis exacta à marito aliquid legauit, ſi dotem repetiit à marito non poteſt legatum petere quantum ſit reſpectu dotium, ſed quatenus plus eſt in legato quam in dote, in eo quòd excedit legatum reſeruatur actio, & poteſt petere.*

CONCLVSIO LXXII.

1 TEſtator † in teſtamento iure legati reliquit vxo-
ri florenos puta mille, quos dixit conſtare ex
publico inſtrumento habuiſſe ab ea, & voluit ipſam
illos conſequi ſuper certo eius prædio, & ſi præ-
dium plus valeret, illud plus dictæ vxori legauit, ac-
cidit quòd mulier via iuris petiit ab hæredibus te-
ſtatoris dotes ſuas non iure legati, ſed virtute ſui in-
ſtrumenti dotalis, & obtinuit, & pro ſatisfactione
dictarum ſuarum dotium accepit dictum prædium
via iudiciali, quod prædium fuit æſtimatum valere
multo pluri quàm eſſet quantitas dotium, mulier
illud plus volebat virtute dicti legati conſequi, hæ-
redes ſe opponebant & dicebant quòd ex quo vxor
non fuerat vſa iudicio teſtatoris, ſed vigore inſtru-
menti dotalis petierat ab hæredibus dotes ſuas, quod
ſibi præiudicauerat, per regulam via quam elegiſti
ſibi pateat, ex quo elegit viam inſtrumenti dotalis,
non autem legati, & ſic iudicij teſtatoris, tandem
diſcuſsis diſcutiendis fuit concluſum quòd licet
vxor petierit virtute inſtrumenti dotalis ſuas dotes,
& non virtute legati, & ſic ex teſtamento, tamen in
illo pluri quod erat in legato vltra dotes, ſibi non
præiudicauit per dictam ſuam petitionem, & potiſ-
ſimè ex infraſcriptis rationibus, clarum eſt quan-
tum ſit reſpectu dotium quòd in arbitrio mulieris
erat petere dotes ſuas, vel ex teſtamento, vel virtute
inſtrumenti dotalis: quia non cogebatur acceptare
in hac parte legatum, ideo eligendo vnum videtur
alteri renuntiare, cùm incluſio vnius ſit alterius ex-
cluſio. c. nonne, de præſumpt. quia ne hæres duplici
onere grauatus cenſeatur, intelligitur tale legatum
factum animo compenſandi. l. Titia cum teſtamen-
to. §. qui in uita. ff. de lega. ij. & ob id velle vtrunque
2 ſunt incompatibilia. † Et poſito vno ex contrariis
& incompatibilibus eſt neceſſe alterum tolli. l. hæc
verba ille aut ille. ff. de verbo. ſignific. ſiquidem te-
ſtamento voluit quòd mulier alterum tantum habe-
ret, ergo ſequitur quòd per petitionem vnius dici-
tur alteri renuntiatum, cùm ſalua teſtatoris volun-
tate mulier vtrunque ſimul habere non poterat, &
iſto reſpectu ſcilicet dotium conceditur quòd mu-
lier per ſuam petitionem dicitur renuntiaſſe iuri pe-
tendi dotes ex teſtamento, & ita iſta tacita renun-
3 tiatio operatur, † quia conceſsis duabus viis poteſt
eligere viam quam vult. l. & quidem totum, de le-
ga. j. Et ad aliam poſtea redire non poteſt cùm via,
quam quis ſibi elegit pateat. l. ſi mulier. §. fin. ff. quod
met. cauſ. & ita tenet gloſſ. in d. §. qui inuita, in ver-
bo quinque, ſuper expoſitione verborum text. ibi
dum dicit & illius petitione ſit mulier contenta, &
ibi Pau. de Caſtr. concludit quòd ſi erant quinque
in dote & decem in legato, quòd ſi mulier egit ad
quinque quæ erant in dote contra maritum, non po-
terit agere contra hæredem ad illa quinque, ſed de-
beat eſſe illis quinque contenta.

4 Quantum † verò ad illud plus quod eſt in legato
quàm ſit in dote, dubium eſt, an mulier per dictam
petitionem videatur renuntiaſſe tali legato. in quo
dubio videtur dicendum omnino quòd non. quo-
niam non dicitur quis renuntiare iuri ſibi compe-
tenti niſi expreſsè renuntiet, vel per talem actum
quòd conſtet apertè, vel per conſequens neceſſa-
rium quòd voluit illo iure carere, ſiquidem tunc
quando ita de voluntate conſtat quòd intellectus
non laborat in intelligendo dicitur expreſsè decla-
ratum per ea quæ not. doct. in l. ſi quando. §. & ge-
neraliter. C. de inoffic. teſtam. aliter non dicitur re-
nuntiatum, ſed in propoſito non apparebat quòd
mulier per ſuam petitionem voluerit huiuſmodi le-
gato renuntiare neque expreſsè, neque taliter quòd
ita de voluntate eius appareat quòd intellectus non
laboret in intelligendo, imò contrarium demonſtra-
tur ex deductis in petitione, ibi ſaluis iuribus ex
quacunque cauſa, † quæ proteſtatio eſt declaratoria 5
mentis, & conſeruat ius proteſtanti maximè quan-
do dependet à poteſtate proteſtantis ſi voluiſſet, vel
non voluiſſet remittere, & ſufficit quòd tali prote-
ſtationi pars aduerſa non contradicat quamuis ex-
preſsè non affirmet, prout ſic dicit Iaſ. in l. ij. col. lxxv.
de iure emphyt. † & renuntiatio eſt ſtricti iuris, 6
quàm primum eſt aliquid operata non debet exten-
di, ſed reſtringi, vt minus præiudicet renuntianti
quàm ſit poſsibile, per ea quę no. doct. in l. ſi domus.
ff. de ſeru. vrb. prædio. & per Cur. iunior conſi. xxiij.
prima parte. ideo cùm renuntiatio iſto caſu ſatis ope
rata fuerit reſpectu dotium, non debet vlterius ex-
tendi, ſed reſtringi quantum ſit reſpectu dotium,
non autem quantum ſit quoad illud plus quod eſt
in legato quàm in dote, prout prædicta ſic decidi vi-
dentur per ea quæ not. Angel. de Periglìis, in d. §. qui
in vita, in verſic. incip. in tertia parte not. vbi dicit
† quòd ſi filia cui pater nomine dotis exactæ à ma- 7
rito aliquid legauit, dotem repetiit à marito, non
poteſt legatum petere quantum ſit reſpectu do-
tium, ſed quatenus plus eſſet in legato quàm in do-
te, in eo quòd excedit legatum reſeruatur actio, &
poteſt petere, & idem ibi poſt Rayn. videtur tenere
Florianus, & ratio ſuadet: quia in eo quod excedit
legatum, merum eſt legatum vſque verò ad concur-
rentem quantitatem reſpectu dotis dicitur facta
compenſatio, non merum legatum, vt inquit Bal. in
d. § qui inuita. Vlterius, vt dicit Pau. de Caſtr. in d. §.
qui inuita, declarando ibi gloſſ. quando tam dos
quàm legatum conſiſtunt in quantitate, ſi legata-
rius acceptauit legatum videtur acceptaſſe, vt con-
ſequatur illud plus quod eſt in legato non vt ſibi
fiat præiudicium quominus agat ad dotem, ſi verò
dos erat in quantitate, & legatum in ſpecie, quod
vſque ad quantitatem concurrentem videtur ani-
mo compenſandi legatum licet non ſimus in iſto vl-
timo caſu, quoniam teſtator in caſu, de quo ageba-
tur expreſsè legauit illud plus vltra concurrentem
quantitatem, & ſic non ſumus in dubio, ſed clarè
patet quòd teſtator voluit illud plus eſſe in legato,
cuius volũtas eſt ſeruanda, niſi clarè appareat quòd
ei fuerit renuntiatum. igitur videtur pariter dicen-
dum, vt quemadmodum acceptando legatum non
videtur vt ſibi præiudicium fiat quominus agat ad
illud plus quod eſt in legato, ita petendo mulier ſim-
pliciter dotes ſuas virtute ſui inſtrumenti dotalis
non videatur ſibi præiudicium fieri, quominus agat
ad illud plus quod eſt in mero legato, maximè cum
iſto caſu, vt de ſe apparet, vnum ius neceſſariò non
dependeat ab altero, quo remittendo vnum ius non
perdit aliud quod non remiſit d. l. ſi domus. propter-
eà modo aliquo non videtur dicendum quòd iſta
mulier per ſuam petitionem fecerit ſibi aliquod
præiudi

præiudicium reſpectu illius pluris quod eſt in lega-
to, niſi reſpectu dotium: quia vt ſuprà dictum eſt,
vnius petitione, & ſic alterutro mulier debet eſſe
contenta tali reſpectu. Et ex præmiſsis videntur tol-
li contraria, quia non ſumus in incompatibilibus.
imò vnum ius non dependet ab altero. & ideo ſi mu
lier quoad dotes vſa fuit ſuo iure, ſcilicet inſtrumen-
to dotali, non propter hoc perdidit quominus poſ-
ſit vti iudicio teſtatoris quoad illud plus quod eſt in
legato non dependens neceſſariò ab altero iure.

SVMMARIVM.

1 *Iudicis partes quæ ſint quando duo de poſſeſsione contendunt. & nume. 2. cum ſeq. & per totam concluſionem.*

2 *Sequeſtratio fieri poteſt cùm duo contendunt ſe poſsidere.*

3 *Sequeſtratio vt per iudicem fieri poſsit ſaltem ſummariè conſtare debet, quòd ſit timor armorum, & quòd ſcandalum oriri poſsit.*

4 *Sequeſtratio quando fit propter ſcandalum euitandum debet fieri cauſa cognita & parte citata, aliàs reuocari debet.*

5 *Inhibitio an poſsit fieri vnicuique parti prætendenti ſe poſsidere ne vadant ad poſſeſsionem cùm timetur de rixa.*

6 *Sequeſtratio quod propter timorem armorum & rixæ fiat quomodo intelligatur.*

7 *Proceſſus ad quem finem ſit ordinatus quando duo ſemper poſſeſsione contendunt.*

8 *Actor quis a iudice conſtitui debeat duobus de poſſeſsione contendentibus.*

9 *Timens turbari vel inquietari in poſſeſsione quid habeat facere & procurare. & quibus cautelis vtatur. & nu. 12. 13. 14. 15.*

10 *Sententia an & quando fieri poſsit in poſſeſſorio ſine libello.*

11 *Aſsignatio termini ad probandum ſit ſine libello quando neutra pars vult dare libellum: ſed de facto litigare.*

13 *Ordo non ſeruatur & figura iudicij ad inſtructionem & præſumptionem informandam.*

14 *Iudex vbi eſt dubitatio ſcandali & armorum poteſt incipere à præcepto abſque citatione partis.*

16 *Poſſeſsio incoloratè data poteſt ſine ordinario proceſſu reuocari.*

CONCLVSIO LXXIII.

1 ORta † fuit quæſtio in ciuitate Senarum inter
vniuerſitatem Sartheani ex vna, & vniuerſita-
tem S. Caſſani ex altera ſuper tenimento curiarum.
Nam vtraque pars contendebat & aſſerebat ſe poſſe
poſsidere nolens dare libellum, quia vna pars dice-
bat ego ſum in poſſeſsione, & ecótrà nolo dare libel-
lum, & erat timor rixæ & ſcandali, quoniam partes
ſeparabant ad occupandum tenimentum, & neuter
tamen contra alium volebat dare libellum, ne actor
diceretur, dubitabatur quæ in tali caſu eſſent partes
2 iudicis, in quo dicebatur primò † quòd quando duo
contendunt ſe poſsidere propter ſcandalum quod
de leui inſurgere poteſt, ſequeſtratio fieri poſsit cùm
ad iudicis officium ſpectet ſcandalis obuiare etiam
vtraque parte contradicente rem ipſam ſiue poſſeſ-
ſionem apud tertium ſequeſtrare, & ſecundum exi-
tum probationis procedere, vt per Bar. Bal. Flo. Alex.
& alios in l. æquiſsimum. ff. de vſufr. & coprosè con-
geſſit Franciſ. Cur. Sen. in conſi. lxj. incip. ſuper eo ar-
ticulo. an contendentibus duobus. † ſed quòd ſit 3
timor armorum & quòd ſcandalum oriri poſsit de-
bet de hoc prius ſaltem ſummariè conſtare iudici
quòd ſit ita, & in hoc diſcutiendo requiritur citatio
& præſentia partis cùm de eius præiudicio tracte-
tur, nec creditur verbis iudicis aſſerentis ita eſſe niſi
appareat ex actis: † ideò ſi ſequeſtratio ex abrupto 4
procederet non ſeruatis prædictis, de facto deberet
reuocari. firmat Cur. in tracta. ſeu cōmento. l. vnicæ.
C. de prohibit. ſequeſtratio. in ſecundo no. ſeptima
fallentia cum ſeq. iij. col. vbi allegat Ang. hoc tenere
in conſi. cuj. in fi. incip. Iacobellus & Lucas: & idem
Decius approbat conſi. ccclxvj. incip. pro declaratio-
ne, nume. 13. iij. vol. aliàs ſequeretur abſurdum quòd
quilibet ex cogitata materia fingeret rixam mouere
& ſcandalum, vt eius aduerſarius priuaretur com-
moditate fructuum & poſſeſsionis: propterea, vt
obuietur malitiis oportet conſtare ſaltem ſumma-
tim de huiuſmodi timore & ſcandalo, quinimò dato
quòd iudex videat partes proceſſuras ad arma &
ſcandalum non debet fieri ſequeſtrum nec recedi à
tramite iuris, niſi quādo eſt dubium de poſſeſsione,
ſecus verò quando vnus poſsidet alter non, † nam 5
ſi neuter poſsidet, & vtraque pars prætendit ad ſe
poſſeſsionem ſpectar. & apparet de timore armo-
rum & de ſcandalo, poteſt iudex vtrique parti inhi-
bere ne vadant ad poſſeſsionem. ſi autem tantum
vnus poſsidet, iudex non poteſt etiam ſi timeretur
quòd partes veniant ad arma, Iaſ. in l. quidam æſti-
mauerunt ff. ſi cert. pet. poſt Bal. ibi ij. col. & idem Io.
Petr. de Ferrariis, in ſua practica ſuper forma ſeque-
ſtri ſeu ſaximenti, vbi dicit quòd quando eſt cer-
tum Titium poſsidere fundum ſuper quo quæſtio
mouetur & timetur ne partes ad rixam, vel ad arma
veniant, quòd iſto caſu iudicis officium eſt præcipe-
re ſub certa pœna parti quæ non poſsidet, quòd
non impediat poſſeſſorem in ſua poſſeſsione, nec
ipſum turbare modo aliquo præſumat, aliàs ſeque-
retur inconueniens quòd quilibet ex cogitata ma-
teria fingere rixam. † Propterea dum dicitur quòd 6
propter timorem armorum & rixæ deuenitur ad ſe-
queſtrationem, debet intelligi quando eſt dubium
quis poſsideat idem: firmat Pau. de Caſtr. conſi. iij.
incip. in cauſa, per totum, in ij. parte, in nouis. † vbi 7
conſiderat ad quem finem in hac materia ſit ordi-
natus proceſſus. Nam dicit, aut proceſſus ordinatur
ad finem, vt perueniatur ad ſententiam diffiniti-
uam ſuper poſſeſſorio retinendæ, in quo principali-
ter diſceptatur quis ſit poſſeſſor, & hoc cognito &
pronunciato habet vim perpetuam, vt poſſeſſor de-
fendatur, & remaneat in poſſeſsione quouſq; pars
altera egerit petitorio & obtinuerit, & in conſe-
quentiam officium iudicis venit, vt aduerſarius à
moleſtia & turbatione compeſcatur, & talis ſenten-
tia lata ſuper poſſeſſorio dicitur diffinita, aut pro-
ceſſus ordinatur principaliter ad finem ne lite pen-
dente ſuper poſſeſsione partes veniant ad rixas &
arma turbando ſe adinuicem, cum quælibet pars
aſſerat ſe eſſe in poſſeſsione, & alteram non eſſe,
ſuper quo neceſſarium eſt ſummatim cognoſcere,
quæ pars ſit in poſſeſsione, & reperto quòd altera

ſit & altera non ſit, pertinet ad officium iudicis in-
hibere ei quæ non eſt in poſſeſsione, ne alteri parti
poſsidenti moleſtiam vel turbationem faciat lite
pendente, & talis pronunciatio quòd talis pars ſit
in poſſeſsione & non debeat turbari pendente lite
erit interlocutoria, & non habebit effectum niſi
quouſque lis durabit ſuper poſſeſsione & expeditur
iudicis officio, & ſic iſte modus differt à primo, nam
pronunciatio in primo caſu eſt diffinitiua, in ſecun-
do eſt interlocutoria, item primo caſu affertur per-
petuum præiudicium quouſque ſit cognitum &
pronunciatum ſuper petitorio pro altera parte. ſe-
cundo caſu durat quouſque durat lis ſuper poſſeſ-
ſione, item primo caſu expeditur iure actionis, vel
interdicti. ſecundo caſu iudicis officio, item primo
caſu principaliter agitur de poſſeſsione, & in conſe-
quentiam venit ne poſſeſſor turbetur, ſecundo verò
principaliter agitur, ne quis turbetur, quia hoc
principaliter petitur, ſecundario verò venit vt vi-
deatur an ille poſsideat, qui petit ne turbetur, item
primo caſu requiritur cauſæ cognitio plenaria, quia
de maiori præiudicio agitur, ſecundo verò ſufficit
ſummaria cognitio de poſſeſsione, quia non de tan-
to præiudicio agitur. & iſtud iudex aditus ſeu re-
quiſitus facere debet ex officio ne partes veniant ad
arma, & vt ordinetur lis. & ſubdit quòd habebitur
iſta practica, in text. & per Innoc. in c. cùm veniſſet,
extra de inſtit. ex quibus patet, dicit ipſe Paul. de
Caſtr. quòd lite pendente ſuper poſſeſsione ille qui
non poſsidet debet cauere poſſeſſori quòd non im-
pediat eum in ſua poſſeſsione. igitur per prius ſum-
matim cognoſci debet quis poſsideat, & ſic huiuſ-
modi proceſſus non valet quantum ad finem obti-
nendi diffinitiuam ſuper poſſeſsione, cùm ad illam
requiratur litis conteſtatio & libellos, ſed valet
quantum ad hoc, vt iudex viſo quæ pars melius pro-
bauit de poſſeſsione inhibeat alteri parti quòd eam
non turbet quouſque fuerit actum ordinariè & pro-
nunciatum ſuper poſſeſsione, vnde videndum dicit
quæ pars ſit defendenda in poſſeſsione, & cui parti
ſit fiendum præceptum, quòd alteram partem non
turbet, & idem Bald. in d. l. quidam æſtimauerunt, ij.
col. vbi dicit iſta verba, &c. aut eſt timor armorum,
& tunc refert aut neuter poſsidet, & tunc debet iu-
dex inhibere vtrique violentum acceſſum, aut vnus
tantum poſsidet, & debet petitori qui non poſsidet
inhibere acceſſum, aut vterq; contendit ſe poſside-
re, & tunc iudex debet ſummatim ſe informare quis
poſsideat, & illi interim fauere: ſi verò hoc non poſ-
ſit ſibi liquere dicit, dic vt not. Inno. extra de proba.
c. in præſentia. Cyn. in l. j. C. vti poſsidet, in addi. ſi
verò non timetur de armis, iudex cui nihil eſt pro-
batum, nihil mandare poteſt, non tamen poteſt
iudex ei qui non poteſt recuperare rem ſuam, in-
ſtè interdicere ne vtatur armis, quoniam iudicis
præceptum debet eſſe legitimum, aliàs legibus ro-
8 boratum, aliàs nudum non valet. †Circa verò in hu-
iuſmodi materia quem debeat iudex conſtituere a-
ctorem. Lanfrancus in tract. de cauſa poſſeſsionis &
proprietatis. concluſione 5. verſic. ſtat maxima dubi-
tatio & verſi j. concluſi. ponit infraſcriptas conclu-
ſiones in effectu. Prima, quòd vbicunq; diſceptatur
de poſſeſsione, & vtraq; pars aſſerit ſe poſsidere no-
lens dare libellum, iudex debet ſine libello, & litis
conteſtatione, ſummariè recipere informationes de
poſſeſsione, & ſi conſtat quòd altera pars poſsideat,
altera non per dictas informationes, iudex debet
præcipere parti de cuius poſſeſsione non conſtat, ne
accedat ad poſſeſsionem, nec iſto caſu etiam ſi time-
retur quòd partes veniant ad arma debet ſequeſtra-
ri poſſeſsio penes officium. Si autem per dictam in-
formationem non conſtaret quis haberet meliora
iura in poſſeſsione, tunc debet ſequeſtrare poſſeſsio-
nem, & fructus apud officium donec cauſa fuerit
finita in iudicio ordinario, & apparuerit quis ſit poſ-
ſeſſor. Secunda concluſio ſi altera pars porrexit li-
bellum in poſſeſſorio retinendæ, ille obtinebit qui
probat ſe habere poſſeſsionem tempore litis conte-
ſtatæ. Tertia concluſio ſi in poſſeſſorio retinendæ
vtraque pars probauit de poſſeſsione ſua, ille obti-
net qui probauit per teſtes dicentes magis veriſimi-
lia: & ſi omnes dicant æquè veriſimilia exiſtente pa-
ritate honeſtatis teſtium, qui produxit teſtes nume-
ro plures obtinebit. Quarta concluſio vbi eſt odioſa
paritas teſtium pro vtraque parte, ille obtinet qui
probat de antiquiori. Quinta concluſio ſi probatum
eſt per vtranque partem æqualiter de poſſeſsione
etiam reſpectu eiuſdem temporis, ille obtinet qui
probat titulum. Sexta concluſio, ſi in poſſeſſorio re-
tinendæ pariter probatum eſt de poſſeſsione omni
reſpectu, & ab vtraque parte productus eſt titulus,
vel à neutra parte productus eſt titulus, neque pro-
batus. vna eſt opinio, quòd iudex debeat iudicare vti
poſsidetis, ita poſsideatis: ſed quia daretur materia
veniendi ad arma. Alia fuit opinio, quòd iudex ni-
hil pronunciet, ſed superſedeat, quam opinionem
improbat Bart. dicens, quòd iudex adducet vtrique
parti dimidiam pro indiuiſo. Lanfrancus verò in di-
cto loco aliter ſentit, videlicet, quòd vbi apparet in
poſſeſſorio retinendæ quis actor, & quis reus, quia
vnus dedit libellum, tunc iudex debet iudicare pro
reo: quia propter contrarias probationes incerta eſt
probatio. †Idem Bal. in l. fin. C. de edict. diui Adriani. 9
tollen. num. 5. vbi dicit quòd ſi non eſt timor armo-
rum, tunc non ſe intromittit iudex, quia de facto
non debet ſe intromittere: ideò nec prohibet, nec ſe
intromittit, & ibi nume. 4. ſubdit quòd vbi aliquis
timet, ne alios ſuam poſſeſsionem inuadat, ſufficit
ad conſequendum iudicis interdictum facere fi-
dem de poſſeſsione ſine libello, & ſine ordine iu-
diciario, tamen ſuper poſſeſsione, tunc non diffi-
nitiua: † ideò Bald. in l. quiſquis. C. quorum appel- 10
la. non recip. quærit nunquid poſsit ferri ſenten-
tia in poſſeſſorio ſi neutra pars vult dare libellum,
ſed enſem pro libello? & dicit in poſſeſſorio retinen-
dæ quòd ſic cùm vterque dicat ſe inſolidum poſsi-
dere, ſecus in aliis poſſeſſoriis, in quibus debet
procedi ordine iudiciario, niſi in notoria ſpoliatio-
ne, vbi non eſt neceſſaria, niſi ſimplex facti propo-
ſitio, & idem Bald. in l. vis eius. C. de probat. dicit
quòd in iudicio inſtituendo quando nemo vult ſe
actorem conſtituere, ſed armis dimicare, iudex
etiam ſine libello inquirit de poſſeſsione, & con-
ſtituit eum actorem qui non poſsidet. Specula. in
titul. de lib. concept. in §. in quibus cauſis offeratur
libellus, in iiij. colum. quæſt. xxij. dicit quòd quando
duo contendunt de poſſeſsione, & neutra pars ex
indignatione vult dare libellum, tunc iudex ne ad
arma

arma veniant debet occurrere ſine libello, receptis
teſtibus adiudicabit poſſeſsionem clarius probanti,
& vetabit alium ſibi vim facere quominus liberè re
illa vtatur, aliâs autē vbi agitur de poſſeſsione dan-
dus eſt libellus. Ioan. And. ibi ſuper d. verſi. & q. xxij.
in addi. ad Spec. dicit ſuper quæſtione quæ fuit Bo-
noniæ, quòd rector ciuitatis dum quælibet pars pa-
raret ſe & arma ad occupandum nemus ſub pœnis
prohibuit vtriq; parti acceſſum ad nemus. & quòd
vtraque pars comparuit petēs præceptum reuocari,
allegans ex præcepto ſibi factam iniuriam cùm poſ-
ſideret, neuter tamen contra alium volebat dare li-
bellū, ne actor diceretur. rector præcepit quòd quæ-
libet pars daret capitula quæ probare volebat. ſuper
poſſeſsione quælibet dedit, capitula fuerunt recepta
ſuper poſſeſsione, quam vna pars probauit, fuit diſ-
putatio, an ſine libello valerēt atteſtationes, & poſſet
fieri ſententia ſuper poſſeſſorio, concludit tandem
atteſtationes valere, quia multa permittūtur ratione
euitandi ſcandali, imò quòd ſi cauſa fuiſſet quæ re-
quireret libellum, quòd non fuiſſet neceſſarius li-
bellus, quoniam capitula producta ſatis continebāt
intentionem partis, quod ſufficit, ſequitur Cur. in d.
11 conſi. lxj. † Nam aſsignatio termini ad probandum
fit ſine libello quando neutra pars vult dare libel-
lum, ſed de facto litigare. Bald. in l. diffamari. C. de in-
gen. manum. in fi. & Cur. in d. conſi. lxj. ij. col. vbi circa
iſtam materiam multos docto. & multa allegat quæ
12 videre ibi ſunt in promptu. Fortius † dixit Bald. in l.
ſi ſeruus. C. quod cum eo. quòd ſi dominus timet ex-
pelli, quòd poteſt ſuper hoc implorare protectionē
iudicis, vt in poſſeſsione defendatur, ſubdens quòd
vbi licet alicui facere aliquid propria authoritate,
poteſt officium iudicis implorare, vt in tali facto de-
fendat facientem in futurum: quia cùm quis poſsi-
deat non dicitur vim facere, ſed vim repellere. &
Pau. de Caſt. in l. ſi ſuper poſſeſsione. C. de tranſa. di-
cit quòd ille qui eſt in poſſeſsione ſi ab aliquo tur-
batur, vel dubitat turbari, vel inquietari, poteſt im-
plorare officium iudicis de plano abſque libello, vt
illum prohibeat, vel vim fieri vetet, & hoc quantum
ad prohibendum, & ad impediendum vim de præ-
ſenti, poteſt vti via ſuprà dicta ſummaria, ne partes
veniant ad arma, ſed ad repellendum vim de futuro,
& vt declaretur poſſeſſor, & quòd non poſsit de iure
turbari neceſſe eſt ordinariè agere, & idem Paul. in
d. l. ſi ſeruus, dicit quòd vtilius eſt defendi iudicis of-
ficio quàm agere interdicto vti poſsidetis, in quo eſt
neceſſarius libellus, & ordo iudiciarius, nō ſic in of-
ficio iudicis, ſed de facto requiſitus prohibebit vim
fieri ſub pœna. Cur. in d. l. ſi ſuper poſſeſsione, idem
poſt Pau. vltra quem not. text. in l. j. §. neceſſario. ff. ſi
mul. vent. nomine. vbi text. dat iudici cōſilium quòd
potius talem remittat ad interdictum ordinarium.
ſubdens quòd remediū officij iudicis competit non
ſolùm poſsidenti, ſed detinenti. Plus dixit Rimin. in
d. l. ſi ſuper poſſeſsione, quòd vbicunque quis dubi-
tat ſibi inferri violentiam aliquam per aliquem po-
teſt adire iudicem, & petere quòd ſibi prouideatur
à tali iniuria, & propterea poſſeſſor qui non eſt mo-
leſtādus in poſſeſsione ſua, ſi dubitat ſibi inferri mo-
leſtiam in poſſeſsione poteſt adire iudicem qui pro-
hibeat, & dicit ꝙ de his ibi meminit Paul. de Caſt. &
quòd Paul. ſubdit quòd in oſtendendo iudici quòd
ipſe poſsideat implorādo officium ſuum non requi-
ritur libellus, nec alius ordo iudiciarius, & etiā ſine
citatione, allegat Bal. in l. fi. C. de edi. Diui Adria. tol.
nam ſicut ipſe poſſet propria authoritate reſiſtere,
pariter poteſt implorare officium iudicis: quia vbi-
cunque quis timet vexari ab aliquo poteſt iudicem
adire vt eidem inhibeat. † facit, quia ad inſtructio- 13
nem & præſumptionem informandam non ſerua-
tur ordo & figura iudicij. Bald. in l. iudices. C. de iu-
dic. & in ca. j. §. ſi tres, poſt glo. ibi de pac. iuram. firm.
vbi dicit poſſe informationem capi à teſtibus non
iuratis, & ſine ordine iudiciario. † Nam vbi eſt du- 14
bitatio ſcandali & armorum poteſt incipi à præce-
pto abſque citatione partis, vt per Alexand. in l. de
pupillo. §. meminiſſe. ij. colum. de nou. oper. nuntia. &
latè per Curt. in d. conſi. lxj. in iij. colum. Sed iſtud di-
ctum Riminal. in d. l. ſi ſuper. Zuccard. in d. l. fin. C.
de edict. Diui Adria. toll. nume. 110. & nume. 112. verſi.
eſt verum, putat eſſe dubitabile quando res recipe-
ret dilationem, & non eſſet periculum in mora: &
ſic intelligit procedere dictum Riminaldi, dum con-
cludit, quòd iudex poteſt aſſumere informationes de
poſſeſsione timētis turbari, & alteri parti aliter non
citatæ præcipere, quòd non turbet quando pericu-
lum eſt in mora: item comparente aduerſario, & di-
cente ſe eſſe in poſſeſsione, fiet ſummaria diſcuſsio,
de qua per Felin. in rubri. de treug. & pac. & ponit
clarè idem Zuccardus in dicto loco. d. nume. 112. vbi
nume. 110. dicit pro dicto Riminaldi facere quæ di-
cit Alexand. conſil. cxxx. nume. 5. volu. iiij. eſt verum
vt ſuprà dictum eſt in principio, quòd antequam
iudex deueniat ad ſequeſtrationem ſiue præceptum
prohibitiuum, debet ei conſtare ſaltem ſummariè
de veriſimili timore ſcandali & armorum, & debent
citari partes à videndum aſſumi informationes, ſeu
ad videndum iurare teſtes examinandos ſuper di-
cto veriſimili timore, vt per dictum Zuccardum poſt
Decium, & alios in dicta l. fina. C. de edict. Diui
Adria. toll. nume. 102. vbi tamen addit quòd quando
periculum eſt in mora, vel eſſet, quòd tunc iudex
debet procedere ad ſequeſtrandum fructus, & ad
prouidendum ne ſequantur ſcandala inter partes
nulla facta citatione ſecundum Alexan. & Sozi. in l.
ſi fideiuſſor. §. ſi ſatiſdatum. ff. qui ſatiſda. cogan. ſed
tali quoque caſu non procedet abſque aſſumptione
informationis ſuper dicto timore ſcandali, ſed ipſas
informationes recipiet, licet parte non citata. † Et 15
ex iſtis infert ibi dicto nume. 102. quòd illi qui ti-
ment præueniri in apprehendendo poſſeſsionē ha-
bent cautelam. nam debent arma mouere, & ſe ac-
cingere ad accipiendum poſſeſsionem, ac certo mo-
do quòd hoc deducatur ad notitiam iudicis: nam
tunc iudex conſtito de timore ſcandali per infor-
mationes quas ex officio tenetur recipere parte ci-
tata, vel non, vt dictabit periculum moræ, præ-
cipiet partibus ſub pœna ne accedat, & auocabit
poſſeſsionem penes ſe, & fructus ſequeſtrabit, &
ſic qui timebat præueniri erit in pari cum aduer-
ſario, & iſto caſu ſi altera pars peteret reuocari
præceptum, & ſequeſtrationem non audietur abſ-
que libello ſecundum Spec. in titu. de libel. concep.
§. nunc dicendum, verſicu. xxij. quod dictum refert
Maria. poſt Abba. in c. j. de lib. oblat. colum. xviij. ſub-
dens tamen dictum Specul. eſſe verum, ſi peteretur

reuocatio abſolutè, quia diceret ſe abſolutè poſſeſſo-r.m.ſed ſi allegaret ſe eſſe poſſeſſorem, & peteret ſic declarari, & mandari aduerſario ne eum turbet donec diſcuſſum ſit ordinatio poſſeſſorio, vel petitorio, iſto caſu non requireretur libellus, vt colligitur ex dictis Pau.in d.conſi.iij.vol.ij.& prædicta intelligit, quando deuentum eſſet ad præceptum prædictum ſeruatis ſeruandis, vt ſuprà. aliàs tanquam de facto factum: ſubdit etiam quòd quando notoriè conſtasent de non iure poſsidentis, quòd iſte talis etiam non citatus, dummodo lis non pendeat, poteſt à iudice ſpoliari, ibi nu.110.& ibi nu.113.ponit cautelam quam dicit tradere Spec.quòd qui eſt potentior ingrediatur poſſeſsionem antequam iudex prouideat, & intimet aduerſario, & requirat quòd veniat ad poſſeſsionem ſi audet: nam ſi non venerit, quia ſuſpicetur ſe poſſe repelli, ſtatim amittit poſſeſsionem. l.ſi id quod.§.fi.de acquir. poſſ. & quando duo contendunt ſuper poſſeſsione in dictis nu.& aliis idem Zuccard.multa alia ponit & refert quæ videre eſt in promptu. Adde quādo duo contendunt ſe poſsidere, quæ ſint partes iudicis, Guid.pap.deciſ.dls xviij. incip.ſi agatur, quam tamen declara vt in præcedentibus, & quia in caſu propoſito receptis informationibus, & ſeruatis ſeruandis apparuit d.de S.Caſſano eſſe in poſſeſsione tenementi: per iudicem dicti de Sartheano fuerunt conſtituti actores, & interim eis prohibitus acceſſus ad illud. Ad materiam adde Do.
15 de regno deciſio.lv.& xiij.in nouis. † Adde Bald.in c.ex parte el j.de reſcri.in fi.verſi.quæro vtrum poſſeſsio, vbi dicit quòd poſſeſsio incoloratè data poteſt reuocari, ſine ordinatio proceſſu, ſi reuocatur incidenter officio iudicis mercenario, & ideo ſi iudex circunuentus eſt datum debet reuocari.

SVMMARIVM.

1 *Iudex an & cui poſsit committere examinationem teſtium extra locum.*
2 *Commiſsio examinandorum teſtium conſtare debet, aliàs non valet.*
3 *Iudex an poſsit compellere partem ad edendum nomina teſtium.*
4 *Teſtes an euocari poſsint ex alia prouincia.*

CONCLVSIO LXXIIII.

VErtebatur cauſa coram conſilio iuſtitiæ Illuſtr. Ducis Ferrariæ, inter quoſdam hebræos de Abrauanellis ſuper valore centum millium ſcutorum, & ego eram tunc vnus ex conſiliariis, in qua fuit petita remiſſoria pro examinandis teſtibus ad ciuitatem Salonnichi: poſt longam diſcuſsionem fuit concluſum, aut concedi debere remiſſoriam ad illas partes, aut per magiſtratum actorum tranſmittendum deferendum iuramentum teſtibus, & illos examinandos ad electionem inſtantis remiſſoriam non eſſe concedendam, adducebantur ſubſtantialiter in-
1 fraſcripta. † Lanfranc. de Oriano in cap.quoniam contra, de probat. in verbo teſtium depoſitiones, nume.19. verſic.quæro duodecimò. nunquid iudex dicit, quòd videtur communis opin.quòd poſsit in cauſa ciuili committi talis examinatio, & quòd talis examinator electus habet nudum miniſterium, & ideo non poteſt per alterum explicare. Fel.in c.cum cauſam, de teſti.poſt multa allegata nume.58.verſic. fallit tertiò, referens Abb.Specu.& alios, concludit quòd in cauſa ciuili ſi teſtes multum diſtarent à loco iudicij.quòd poteſt, & debet iudex committere examinationem.Caſſad.in deciſio.Rotæ recollectis in titu. de dilat. deciſio.iij. & iiij.dicit quòd materia iſta remiſſoriæ eſt arbitraria, & quòd in ciuilibus & criminalibus quandoque datur, quandoque negatur, prout iudex ex variis cauſis arbitratur, cùm ab eius pendeat arbitrio.maximè concipere calumniam, aut præſumere quòd malitioſè petatur, & ponit cautelam pro iudicibus formantibus eorum animum in præſumpta calumnia, vt faciant eam redigi apud acta, Thom.Gramma.in conſi.crimi.conſi.xlj.nu.16. vſque ad fin. latè proſequitur, & maximè quod habeat facere iudex quando ſuſpicatur de teſtibus, vel loco. prout & idem Matth.de Afflict. in vſi.feu.in rub.ſi de inueſtit. feud.inter domi.& vaſal.lis oriatur.c.j.col.xj.nume.64.verſic.item & quartò quærit hîc Andræas, vbi dicit infraſcripta, videlicet, quòd clarum eſt quòd in cauſis ciuilibus poteſt committi audientia teſtium, ſed quærit quid ſi iudex in cauſa ciuili habet teſtes ſuſpectos, & non vult committere audientiam teſtium, ſed ipſemet vult examinare an cogetur committere, & Andræas ibi in hoc concludit, & bene, vt ſubdit quòd non cogitur iudex committere, ſed ſi vult bene poteſt, vnde hoc erit voluntarium, & non neceſſarium ſi aliqua iuſta cauſa moueat iudicem quare non vult delegare audientiam teſtium, puta quia ſuſpicatur contra teſtes, vnde cùm ad iudicem ſpectet inquirere de fide teſtium. vt l.quæſitum.ff.de teſtib propterea ipſe poterit examinare ad hoc, vt lites ſine ſuſpicione procedant. vt l.apertiſsimi.C.de iudicijs.aliàs ſi non ſubeſſet iuſta cauſa, putaret iudicem poſſe compelli ad committendum examinationem teſtium in cauſa ciuili, aliàs poſſet appellari per conſtitutio. regni in pecuniariis, præter quàm in cauſa repulſæ, vt per Andr.in d. conſtit. hinc eſt quòd hodie eſt factus ritus magnæ curiæ Vicariæ, qui dicit, quòd magna curia Vicariæ non committit audientiam teſtium alteri, qui ſit extra curiam in cauſis feudorum, & teſtium reprobandorum, & ſenium, & valetudinariorum poſſe per dictam magnam curiam committi tam in dicta magna curia quàm extra. & in hoc ritus ille corrigit d. conſtitutionem, quia ritus permittit poſſe delegari audientiam vni perſonæ de curia. Eſt alius ritus in magna curia Vicariæ, qui vult quòd infra dietam non committitur audientiam teſtium ordinariis locorum, ſed iuxta prædicta quærit ibi Andr. quid ſi iudex non vult committere audientiam ſeni. & valetudinariorum, quia fortè ipſos habet ſuſpectos, an poterit cogere ad ſe venire ipſos teſtes ſenes & valetudinarios, eſt enim per dictam conſtitutionem hoc inductum in fauorem ipſorum ſicut eſt inductum in fauorem egregiarum perſonarum, vt quò ad eos ſi ſint citati pro teſtibus committatur audientia ad eorum domos, & ſic non tenentur comparere in curia, ſed curia habet neceſſe ad eos mittere magiſtrum actorum, vt ff.de iureiuran. l.ad perſonas, ſicut etiam mulieribus & matronis, vt in cap. mulieres, de iudic. libro vj. & per conſequens iudex non poteſt tollere iſtud priuilegium à iure conceſſum ſenibus & valetudinariis & matronis & egregiis perſonis ſine eorum facto ob

ſuſpicionem

ſuſpicionem quam baber ipſe iudex, quia propter
ſuam ſuſpicionem iudex non debet anguſtare pro-
bationes, vt ff. de teſti. l. eurent. ſubdit tamen quòd
ipſe fatetur ſecundum And. quòd ſi iudex ſuſpica-
tur contra ipſos teſtes, poterit aut ipſe accedere ad
examinandum, vel committere idoneæ perſonæ
ipſam examinationem, vt diligenter occurrat frau-
dibus & malitiis, allegaos ita etiam not. Spec. in titu.
de teſte. §. qualiter, verſic. pone, & not. in c. quoniam
2 contra, de probatio. † & de iſta commiſsione debet
conſtare qualiter tali fuit commiſſum, vt debeat
deferre iuramentum & examioare, aliâs non valet
ſecundum Innoc. in c. fi. vt lit. non conteſt. in Specu.
de teſte. §. qualiter, verſi. poteſt etiam, ſubdens quòd
Petr. de Peruſio. in tracta. canooicæ portionis dicit
quòd iudex poteſt prætermittere ſolennitatem legis
ad perſonas egregias, quòd non videtur verum per
text. in d. l. ad perſonas, quæ dicit ad domum mitti
3 oportet, quod induceit neceſsitatem. † Vltimò An-
dræas ibi tangit an iudex poterit dicere parti quæ
vult producere teſtes ſuos, da mihi nomina & co-
gnomina teſtium, tenet quòd pars non poſsit com-
pelli, vt per Specu. in titu. de teſte. §. qualiter, verſic.
poſt, niſi conſuetudo ſit in contrarium vel niſi appa-
reat quòd fraudulenter ſubtaceat nomina teſtium:
quia tunc poterit iudex compellere partem vt edat
nomina teſtium.

4 † Et quòd etiam in cauſa ardua quãdo teſtes non
poſſunt euocari examen cômittatur firmat Marian.
Soz. iunior in conſi. lx. in ij. vol. & quòd non ſit arbi-
trarium quãdo teſtes non poſſunt euocari, ſed quòd
debeat fieri commiſsio, Aret. conſi. lxxxij. Franciſcus
ſuper quo verſicu. circa quartum & Grammaticus
conſi. xlj. iiij. col. nu. 16. cum ſeq. Idem ſtante impedi-
mento quòd non poſsint euocari, Decius in c. quo-
niam. de teſti. nu. 4. & in c. j. col. fi. verſic. poſtremò de
appella. vbi atteſtatur communem eſſe opinio. quòd
non eſt iudicis arbitrarium, ſed quòd debet concedi
remiſſoria. Capytius in deciſ. Nonis Neapoli. xc. verſ.
dicit. Adde Pariſ. in c. quoniam nu. 148. poſt medium
de probat. & licet de iure ciuili examinatio teſtium
non poſsit committi niſi habenti iuriſdictionem, vt
per Bart. in l. iudices. C. de fid. inſtru. tamen de iure
canonico poteſt committi etiam tabellioni & pri-
uatæ perſonæ idoneæ, & non ſolùm examinationem
teſtium ſed etiam iuramenta teſtium not. Philipp.
Francus, in c. mulieres, in vlti. not. de iudiciis. lib. vj.
& ibi latè per Gomecium. Adde ad materiam Marſi.
in practica criminali, in §. opportunè, col. penul. ſub
nu. 80. Ripa in l. iiij. §. hoc autẽ, nu. 52. de dam. infect.
Octauius Veſtrius in ſua practica Curiæ Romanæ
lib. 6. c. vltimo. & inibi Nico. Anto. Grauat. in ſuis an-
nota. nu. 16. & ſeq. latè pertractant hanc materiam &
ibi Veſtrius dicit ad hoc, vt concedatur oportere
naturam facti ita expoſtulare & fuiſſe datum ali-
quem fumum iudici quòd dari debeat per aliam pro
bationem etiam nulliter factam, & quòd ceſſet ca-
lumniæ ſuſpicio: aliâs ſi iudex calumniam concipit
aut præſumit quòd malitiosè petatur concedi non
debet. Caſsiado. de dila. deciſ. iij. Bald. in auth. apud
eloquentiſsimum de fide inſtru. Rom. conſi. cclxxiij.
clarum Felin. in ca. de cætero, col. iij. in fi. de re iudic.
Decius in ca. j. col. fi. nu. 24. verſi. contrarium tamen,
de appel. Hoſtienſis in ſumma de teſtibus. §. quando
ſunt producendi, vbi dicit de teſtibus illiùs loci in
quo degunt ſi de facili deierare conſueuerunt.

SVMMARIVM.

1 *Tertius quando in iudicio comparere poſsit.*
2 *Tertius inuitum & volentem à lite recedere, de-
fendere poteſt.*
3 *Reus poteſt a lite deſiſtere ſi vult, & non poteſt cogi
ad permanendum in lite. licet tertius poſsit deinde
cauſam ſuam defendere.*
4 *Tertius admittitur ad cauſã in ſtatu quo reperitur.*
5 *Tertius an poſsit comparere principaliter ex ſe ſic
vt cauſa de nouo inchoetur. & omnia de nouo fiant.*
6 *Executio rei iudicata. an poſsit per tertium im-
pediri.*

CONCLVSIO LXXV.

RVrſus fuit dubitatum in cauſa dictorum he-
bræorum de quibus ſuprà fit mentio in præce-
denti concluſione, nam Don Iſaac prius mouerat
iudicium contra Don Iacob & Leonem fratres & fi-
lios q. Donni Samuelis aſſerens ſe quoque filium ex
alio matrimonio ipſius Don Samuelis, propterea hæ-
reditatem ipſius reſpectiuè ſpectare ad eum, quo iu-
dicio pendente, Donna Beneuenuta mater dictorum
Iacob & Leonis, occaſione teſtamẽti nuper per eam
reperti dicti Don Samuelis in quo aſſerebat ipſam
Donnam Beneuenutam ſe inſtitutam hæredem, mo-
uit aliud iudicium cõtra dictos Don Iacob Leonem
eius filios petens hæreditatem dicti Don Samuelis
ad ſe ſpectare, in iſto iudicio ſic moto per Donnam
Beneuenutam comparuit Don Iſaac vti tertius, & in
ipſo iudicio fuit admiſſus pro ſuo intereſſe iſtis ſic
ſtantibus Don Iacob & Leo aſſerentes quòd poſt-
quam Donna Beneuenuta mater apparebat ipſam
inſtitutam hæredem eſſe quòd nolebant amplius li-
tigare & renuntiarunt ipſi liti, qua renuntiatione
non obſtante Don Iſaac inſtat ipſos Don Iacob &
Leonem ad perſeuerandum in ipſo iudicio & ad re-
ſpondendũ quibuſdam capitulis & poſitionibus per
eum vti tertium productis, dubium erat an dictus
Don Iſaac poſsit id facere & cogere ad prædicta di-
ctos Don Iacob & Leonem: pro parte ipſorum Don
Iacob & Leonis fratrum dicebatur quòd non: quia
† tertius poteſt comparere in iudicio ad triplicem 1
affectũ, primò, ne per eum qui cauſam incœpit aga-
tur ſeu defendatur, & ſic ad impediẽdum, ſecundò,
vt aſsiſtat defendendo, tertiò, vt poſt ſententiam ex-
ecutionem impediat, vt tradit Bart. in l. ſi perluſoria.
§. j. de appel. Canon. in c. cum ſuper, de appel. & alibi
ſæpe, & non reperitur cautum in iure quòd tertius
poſsit cogere nolentem litigare in eo iudicio vt liti-
get, licet † reperiatur quòd poſsit inuitum & volen- 2
tem à lite recedere, defendere, vt eſt caſus in l. prin-
cipaliter. in fi. C. de lib. cauſ. & tradit Ang. Aret. in l.
à ſententia, col. iij. verſi. & quòd dixi, de app. vbi dicit
† quòd tertius poteſt aſsiſtere & iuuare cauſam etiã 3
inuito reo, adeo quòd etiamſi reus vellet deſiſtere à
lite & confiteri intentionem agentis poſsit tamen
terminus proſequi, ſequitur Feli. in d. c. cum ſuper,
on. 117. & ſic ibi Ang. expreſsè ſentit quòd reus poſ-
ſit deſiſtere à lite ſi velit & non poſsit cogi ad per-
manendum in lite, licet tertius poſsit deinde cauſam
ſuam defendere. pro qua opi. facit quia † tertius ad- 4
mittitur ad cauſam in eo ſtatu in quo cauſa erat cum
principali

principali litigante, & ius tertij quantum ad perſecutionem regulatur ſecundum ius principalis, vt Ancha. in cle. conſtitutionem, de elect. & in cap. ij. vt lit. penden. in vj. Alexand. conſi. lxxxij. in cauſa inter Pet. colum. iij. nume. 6. verſicu. nam tertius opponens, volu. j. Rot. deciſio. cccexl. ſi agens petitorio, & ccoclvj. ſi cauſa commiſſa ut, in Nouis, ergo non poterit pluſquam principalis & ſic eum cogere ad litigandum & perſeuerandũ in iudicio ſi nolit, quia tertius non eſt perſona per ſe ſed veluti adminiculũ quoddam vt per Bald. in auth. hodie, de app.

5 In contrarium dicebatur quòd tertius † nedum poteſt comparere in iudicio vti adminiculum vt aſſiſtat, defendat, vel impediat, ſed etiã ex ſe & principaliter vt cauſam de nouo inchoet & omnia fiant de nouo per eum, vt tradit Ang. in d. l. ſi à ſententia, colum. ij. verſic. ſecundò principaliter, & Afflictus, in deciſi. Neap. ccxxv. an tertius, nume. 6. verſic. ſed ſi venit ex ſe, per text. in l. is à quo, cum l. ſequen. de rei vendi. ergo poterit tanquam nouus actor cogere ipſos Don Iacob & Leonem fratres ad reſpondendum poſitionibus etiam ſi noluit, quia ius redditur in inuitum. l. inter ſtipulantem §. j. vbi gloſ. ob. & ad hoc fuit allegata deciſi. Angel. in l. ſi ſuſpecta, col. ij. de teſt. vbi vult Angel. quòd vbi tertius comparens petit aliquid ex ſe, poſsit ſuper vtroque procedi, ad idem etiam dicebatur eſſe caſum, in cap. veniens, el ij. extra de teſti. Attento maximè quòd ipſi fratres in hoc iudicio in quo comparuit Iſaac pro tertio renuntiarunt liti & hæreditati in fauorem Donnæ Beneuenutæ, quo caſu amplius ipſi non ſunt moleſtandi in illo iudicio per doctrinam Bal. in l. j. col. j. verſic. nonò hîc cautelam, de petit. hære. Ad doctrinam Bald. dicebant portare ſecum antidotum, nam ipſe ſubdit ſi appareret quòd renuntiatio eſſet facta data opera & ad procurationem ipſius quòd hoc non prodeſſet vt fraudibus obuietur & præſumitur doloſè quando renuntiatio fuit facta, non exacta aliqua cautione de defendendo eum qui renuntiauit, vt dicit Barto. in l. penulti. in fi. de pet. hær. prout fuit factum in caſu iſto: facit etiam quod dicit idem Afflictus deciſio. xv. vtrum ſi authot, nu. 21. Replicabatur prædicta procedere quando comparens pro tertio prius non inchoaſſet iudicium contra reum poſſeſſorem, & ſic non penderet aliqualis per eum mota ſuper eadem de cauſa contra poſſeſſorem: nam tunc poteſt eſſe verum, quòd poteſt pro tertio comparere per ſe, & principaliter in cauſa mota per alium contra poſſeſſorem, non ſolùm vt defendat ſed vt agat ipſe & de iuribus ſuis experiatur, ſecus ſi iam inchoatum eſſet iudicium contra poſſeſſorem, quia tunc in alio iudicio poteſt comparere ad impediendum & non, vt inchoet aliud iudicium, ſed debet primum proſequi, ne pars per diuerſas lites diſtrahatur, iuxta l. ne implures, de exercit. act. & quia non debent fieri duo proceſſus, ſuper quibus poſſent ferri contrariæ ſententiæ de eodem facto & non poſſunt eodem tempore agere & impedire earum concurſus. l. j. & ij. C. de ordi. cogni. cap. cum dilectus, & cap. tua in. de ordi. cog. Sozin. conſil. xxxviij. pro deciſio. colum. iiij. verſicu. primò hoc probatur, volu. primo, & quòd Don Iſaac non obſtante admiſsione facta de eo pro tertio, velit proſequi primum iudicium apparet in eodem proceſſu vbi ita etiam procurator proteſtatur: quòd autem iſta differentia ſit vera deducitur hoc modo, nam
† tertius comparens pro ſuo intereſſe, & quòd prius 6
moueat iudicium contra poſſeſſorem, non poteſt impedire executionem rei iudicatæ in fauorem ſecundi petitoris, niſi caueat de reſtituendo rem illi tertio, in caſu quo vincat, iuxta dictã l. is à quo, vbi eſt caſus cum l. ſequen. tradunt Veſtr. in praxi, lib. v. cap. vlti. nume. 9. & inibi latius Nico. Anto. Grau. in aonor. nume. 24. cum ſequen. & eſt bonus text. qui loquitur propriè quando hæreditas petitur à duobus, in dicta l. penulti. de petit. hæredi. & hoc caſu quando fuit data cautio cogitur ille vincens in cuius fauorem fuit facta executio ſubire iudicium contra ſecũdum agentem ex eadem inſtantia quæ fuerat inchoata contra primum poſſeſſoré, & hoc vult expreſsè Bartol. in dicta l. penulti. propè fin. verſicu. & ideo ne iſtud inconueniens, &c. ſequitur Felinus in cap. veniens, el ij. colum. iiij. poſt nume. 8. verſicu. & pondera quia Bartol. extra de teſti. ſi tenetur ſubire primum iudicium, ergo ſilere debet iſtud ſecundum in quo comparuit pro tertio, fuit notatum per nos cõſiliarios prædictum Don Iſaac non poſſe cogere prædictos fratres Don Iacob & Leonem ad reſpondendum poſitionibus & capitulis producstis in cauſa, in qua comparuit & admiſſus fuit, pro tertio & pro ſuo intereſſe, & conſequenter ad perſiſtendum in iudicio prædicto, ſaluo niſi prius renuntiauerit iudicio primitus per eum intentato eadem de cauſa, & ſoluerit expenſas ipſis fratribus, quarum taxationem eo in caſu nobis reſeruauimus, qua renuntiatione facta & ſolutis dictis expenſis, declarauimus ipſos fratres poſſe cogi ad reſpondendum dictis capitulis & ad perſiſtendum in prædicto iudicio tertij.

SVMMARIVM.

1 *Attentatum vt quid dicatur duo requiruntur.*
2 *Inſtantia cauſa an detur in cauſis fiſcalibus, & nume. 8.*
3 *Inſtantia cauſa quòd non detur in cauſis fiſcalibus fuit introductum in fauorem fiſci, & nu. 11.*
4 *Inducta ad vnum effectum non debent contrarium operari.*
5 *Ius ſtatutum fauore fiſci eſt in dubio ſpeciale fiſci, nec porrigitur ad priuatos niſi quando continet ius commune, vel vbi eſt par ratio.*
6 *Cauſa criminales biennio terminantur, & nu. 14.*
7 *Inſtantia cauſa & ſi in fiſcalibus non currat, & aliis incertis caſibus, tamen ſpatio triginta annorũ cauſa habetur pro derelicta, & ſic finita cenſetur.*
9 *Diſpoſitio generalis includit omnes caſus, licet maior ratio ſit in vno quàm in alio.*
10 *Statutum præfigens inſtantiam in quibuſlibet cauſis, non comprehendit cauſas in ſpecie priuilegiatas.*
12 *Inſtantia eſt communis actori & reo.*
13 *Aequalitas in iudiciis eſt ſeruanda.*
15 *Actus ſequens declarat qualis fuerit intentio præcedens.*

CONCLVSIO LXXVI.

MOta lite per certos de Paſqualettis Ferrarienſes, ſuper turbatione poſſeſsionis certarum terrarum cõtra cameram Ducalem vſq; de ann. 1515.

& quæ

& quæ adhuc remanet indecisa, de anno præſenti
1551. Agentes pro ipſa camera ingreſsi fuere poſſeſ-
ſionem dictarum terrarum aſſerentes ſe continuare
in ſua poſſeſsione: illi autem de Paſqualettis dicunt
cameram Ducalem attentaſſe pendente lite, & ſic
petunt attentata reuocari, pro parte cameræ Du-
calis dicitur nullam litem extare. & propterea non
1 poſſe dici attentatum, quia duo † requiruntur ad
hoc, vt quid dicatur attentatum videlicet innoua-
tio & pendentia litis tempore quo fuit innouatum,
vt per Ioan. Mon. in cap. cupientes, de elect. in vj. &
per Bald. & Salic. in l. appellationem. C. de appellat.
tradit Octauianus Veſtrius in Practica Curiæ Ro-
manæ char. 205. à tergo, in princip. verſic. ſi vis,
vt geſtorum. & Nicell. in tract. de concord. gloſſ. lxx.
& licet aliter vſque de ann. 1515. lis quædam fuerit
mota per Paſqualettos contra cameram, tamen per
curſum temporis fuit perempta eius inſtantia, &
notoriè videtur lapſa, quo caſu non requiritur ali-
qua ſententia ſuper deſertione, vt inquit Calcan.
conſil. xxxiij. quia dubitatio, colum. penult. verſic.
2 nunc obſtat quòd adhuc, † & quamuis aliâs in cau-
ſis fiſcalibus non ſit dare inſtantiam, vt l. properan-
dum, in princip. C. de iudi. vbi not. omnes, tamen illa
concluſio videtur intelligẽda, vbi fiſcus eſſet actor,
& non vbi conuenitur à priuato: nam vbi eſt actor
eius intereſt, vt ſibi non currat inſtantia & poſsit
quomodocunque ius ſuum proſequi, non ſic quan-
do eſt reus: quia eius potius intereſt, vt cauſa habeat
inſtantiam, & actor tempore excludatur: & illud
3 † quod in cauſis fiſcalibus non ſit dare inſtantiam
fuit introductum in fauorem fiſci. vt expreſsè dicit
Odoff. in dicta l. properandum, colum. ij. verſic. fallit
in cauſis fiſcalibus, ergo non debet intelligi in eius
4 odium. l. quod fauore, cum ſimilib. de legib. † & in-
ducta ad vnum effectum non debent operari con-
5 trarium. l. legata inutiliter, de adimen. legat. † Et ius
ſtatutum fauore fiſci eſt in dubio ſpeciale fiſci, nec
porrigitur ad priuatos, niſi quando continet ius
commune, vel vbi eſt par ratio, vt per Alberic. in l. j.
C. de pet. hære. & tradit Franc. Luca. in tracta. de pri-
uileg. fiſci. in cxxxiij. caſu. ſed in præſenti caſu hoc
non continet ius commune, imò eſt contra ius com-
mune quod mandat omnes cauſas indiſtinctè clau-
di triennio, nec eſt par ratio, vt ſuprà dixi, ergo &c.
Et pro hac parte videtur facere quod dicit Paulus
de Caſtro, in dicta l. properandum, in princi. in verſi.
6 item not. ſecundò, vbi ſentiens difficultatem, † quòd
cauſæ criminales finiantur biennio, vt in l. fin. C. vt
intra cert. tempus, & tamen in illis tractatur de iure
fiſci. Reſpondet ex mente Cyn. & aliorum, quòd il-
lud procedit vbi ageretur ad inſtantiam accuſato-
ris, ſecus ſi per viam inquiſitionis, quia tunc index
tendit ad vtilitatem fiſcalem, vel publicam, ergo in-
nuit quòd vbi priuatus agit, licet tractetur de iure
fiſci, quòd cauſa finiatur inſtantia.

Secundò, pro hac parte adducebatur vnum de
7 quo aduocatus fiſci nõ fuit memor, videlicet † quòd
illa cauſa licet non haberet inſtantiam, tamen quia
non fuit iam per annos triginta. & vltrà proſecuta,
habetur pro finita, & præſumitur lis habita pro de-
relicta, per textum iuncta gloſſ. in verſic. proſeque-
batur, in clemen. prima, in verſic. ſi verò alter. vt lite
penden. & per nota. per Abbatem in cap. contingit,
colum. iiij. verſicu. ſecundò ex dicta gloſſ. de dolo &
contuma. cum ſimilibus allegatis per Caſſad. deciſio.
quinta. erat in vna lite, ſub titu. vt lite penden. & in
terminis attentatorum tradit Octauianus Victrius
vt ſuprà char. 209. circa finem, verſic. & vbi lis, & li-
cet variè fuerit iudicatum in hoc, vt atteſtatur Caſſa-
dorus in dicta deciſi. quinta, tamen ibi poſt nume. 4.
verſicu. poteſt tamen, dicit quòd in hoc maior pars
dominorum inclinabat.

In contrarium dicebatur imò conſtare de pen-
dentia litis ob litem prædictam motam vſque de
anno 1515. & quæ non habet inſtantiam. † & du- 8
rat perpetuò, cùm fuerit cauſa fiſcalis, & mota pro
fundo fiſci, quod debet ſufficere ſiue fiſcus conue-
niat ſiue conueniatur per textum clarum in dicta l.
properandum. ibi exceptis tantummodo cauſis, quæ
ad ius fiſcale pertinent, & negari non poteſt quin li-
cet fiſcus conueniatur de re fiſci, talis cauſa perti-
neat ad ius fiſcale. & ibi glo. hoc ſentit expreſsè dum
exemplificat text. puta de fundo fiſci, ergo innuit
quòd ſi priuatus agit contra fiſcum pro auocando
fundo fiſci, quòd talis cauſa non habet inſtantiam,
& quòd hoc ſit verum patet: quia omnes Doctores
de hoc loquentes generaliter loquuntur, videlicet
cauſam fiſcalem non habere inſtantiam, & non di-
ſtinguunt an fiſcus conueniat, vel conueniatur, vt
eſt videre per Bartholum, Baldum, & alios in dicta l.
properandum, Lucas Parmenſis, de priuileg. fiſci, in
xxviij. caſu. Mart. Landenſ. in eodem tracta. de pri-
uileg. fiſci. quæſt. clxxxvij. Afflict. deciſio. ccx. multæ
ſunt perſonæ, nume. 1. vt in conſtitutione inſti cul-
tores, lib. j. poſt nume. 6. Marant. in Specul. aureo.
char. 82. nume. 20. Marian. in ſuo tractatu de inſtan-
tia quem edidit in reperto. cap. venerabilis, de iudic.
colum. quinta, verſicu. ſecundò fallit. Sozin. conſil.
xlvj. nume. 21. volu. iiij. & neminem reperij Doct. qui
diſtinguat an fiſcus conueniat, vel conueniatur, er-
go nec nos debemus l. non diſtinguemus, de arbitr.
& facilè fuiſſet legumlatoribus hoc dicere, ſi ita vo-
luiſſent diſponere, & diſtinguere, argumen. l. vnicæ.
§. ſin autem aliqui, C. de caduc. tollen. quomodo ar-
guendi ſæpè vtantur Doctores, vt inquit Decius
conſil. & ſimiliter in legibus arguunt Imol. &
Rom. in l. nuda ratio, nume. 4. de donat. & Imo. in l. j.
§. item Varus, de aqua pluu. arcend. † & diſpoſitio 9
generalis includit omnes caſus, licet maior ratio eſſet
in vno caſu, quàm in alio. l. j. §. quod autem, de aleat.
cum aliis de quibus per Decium, conſilio quinto,
colum. ij. verſic. confirmatur hoc, † quod procedere 10
debet etiam ſtante ſtatuto, etiam præfigente inſtan-
tiam in quibuſlibet cauſis, quia non comprehendit
cauſas in ſpecie priuilegiatas qualis eſt iſta, per ea
quæ dicit in dicto conſi. quinto, & conſi. ccc j. Crotus
l. j. nume. 12. ſolu. matrimo. & ibi Ripa nume. 15. † Et 11
tenendo hanc partem obſtare non debet quod in-
troductum ſit in fauorem fiſci vt non currat inſtan-
tia quando ipſe eſt actor, non quando conuenitur,
quia imò verſatur etiam fauor fiſci, vt non currat
inſtantia quando conuenitur ne in abſentia ſui con-
traheretur hermodiciũ, de quo in d. l. properandum.
§. ſin autem reus. Item reſpondetur quòd licet hoc
ſit introductum in fauorem fiſci, tamen ex natura
rei, prout eſt inſtantia † quæ eſt communis tam a- 12
ctori, quàm reo, fauor aliquando retorquetur in
læſionem

læſionem, prout declarat Bald.in d.l.quod fauore,
in vij.oppoſi.& Sozi.in l.cum filio,vbi ad hoc illum
textum ponderat in ſecundo notab. de legat. j. &
exemplificat in ciuilitate conceſſa alicui in eius fa-
uorem quæ redundat in eius odium in ſolutione col-
13 lectarum, & onerum. † Præterea in iudiciis conue-
niens eſt, vt æqualitas ſeruetur.l.fin.C.de fruct.&
lit. expen. maximè in concernentibus ordinatoria
proceſſus, vt ibi per Salicetum qui latè declarat hoc.
14 † Non obſtat quod dicit Paul.de Caſt.in d.l.prope-
randum, quia ideo cauſæ criminales terminantur
biennio, quia non dicuntur propriè ad ius fiſcale
pertinere, ex quo nihil adhuc, dum ipſæ cauſæ per-
tractantur, dicitur eſſe in bonis fiſci, & ideo quid-
quid dicat Paul.de Caſtro ibi ſiue procedatur per
viam accuſationis, ſiue per viam inquiſitionis ſem-
per cauſæ criminales ſunt biennales, vt tenet Bald.
in l. fina. C.vt intra cert. tempus, & tradit Thomas
Grammat.in voto.xxxj. incomprehenſibilis, nu.6.
vbi latè habetur de hoc.nec eſt verum in facto quòd
cauſa fuerit habita pro derelicta: quia imò ante-
quam attentaretur per cameram fuerunt tranſ-
miſſæ citationes pro parte illorum de Paſqualettis,
& quodammodo reaſſumpta cauſa. quo caſu non
15 eſt dicendũ quòd fuerit habita pro neglecta. † quia
actus ſequens declarat qualis fuerit intentio præ-
cedens. §. Pauonum, inſtitutio. de rerum diuiſio.
cum aliis, de quibus per Decium conſil.ccccclxxvj.
nume.3. vltra quòd in hoc fuit variè iudicatum, vt
per Caſſa. vbi ſuprà, fuit communi calculo vota-
tum, per cameram Ducalem attentatum fuiſſe, &
propterea ipſos de Paſqualettis in priſtinum ſtatum
reponendos.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio melioramentorum, an in executione ſen-
tentia opponi poſsit.*
2 *Rationem reddere qui tenetur, poteſt depoſitum fa-
cere in vno nummo cum proteſtatione tamen, quòd
ſi apparebit in plus teneri, ſoluet.*
3 *Soluere qui tenetur an liberetur dando fideiuſſo-
riam cautionem.*
4 *Actio cui conceditur, multo magis & retentio.*
5 *Condemnatus ſoluere melioramenta vel aliud de-
bitum non liquidum an liberetur praſtando cau-
tionem.*
6 *Limitatio ad text. in l. iiij. §. ait prator. ff. de re
iudica.*
7 *Oblatio verbalis an & quando ſufficiat.*
8 *Libellum corrigens non auditur niſi refectis expen-
ſis liquidis.*
9 *Fideiuſſorem qui liberare promiſit ab obligatione,
an cautionem praſtando illum liberes.*
10 *Conductor an poſsit vti retentione rei conducta pro
melioramentis factis.*
11 *Executio an impediatur praſtitis fideiuſſoribus de
ſoluendo melioramenta.*
12 *Verbum ſoluere, quid importet, & quomodo veri-
ficetur.*
13 *Exceptio dicitur requirens altiorem indaginem,
quando eſt quaſtio facti.*
14 *Probatio in promptu qua dicitur.*
15 *Exceptiones qua cum ſententia ſe compatiuntur,
poſt ſententiam admittuntur.*

CONCLVSIO LXXVII.

CApta fuit tenuta bonorum, de quibus in ea per
magnificam d.Bartholomæam à Sacrato, iuxta
formam ſtatutorũ Ferrariæ, pro libris mille & quin-
gentis ad computum reſtitutionis dotis ſuæ, & fue-
runt commiſſæ ſubhaſtationes, & in fine ſubhaſta-
tionum pars aduerſa oppoſuit adeſſe melioramenta
ſuper ipſis bonis, & pro eis ſibi licere bona ipſa reti-
nere. In contrarium dicebatur aſſerta melioramenta
non eſſe liquida, & facto depoſito de certa quãtitate
fuit præſtita fideiuſsio de ſoluendo ipſa meliora-
menta eis liquidatis. dubitatumq; fuit an ſtante fide-
iuſsione præſtita debeant ipſa bona ſubhaſtata deli-
berari, iuxta formam ſtatutorum Ferrariæ, vel liceat
dicta bona retinere, donec liquidentur, & effectua-
liter ſoluantur ipſa melioramenta. dicebatur quòd
iſta exceptio melioramentorũ debet impedire ſub-
haſtationem, donec fuerint liquidata, & ſoluta, † quia 1
talis exceptio melioramentorum poteſt opponi in
executione ſententiæ, licet poſſeſſor ſit condemna-
tus ad reſtitutionem rei nulla facta mentione melio-
ramentorum, & poteſt illa probare, & rem retinere,
donec ei ſoluantur: quia non impugnat ſententiam,
nec dicit eam malè latam, imò bene: ſed habere ra-
tionem propter impenſas, ita Bart.in l.in fundo, in fi.
nu.16.de rei vendi. Paul. de Caſt.conſil.xvij.in cauſa
quæ vertitur, in fi. Iaſ.in l.j.col.penul.verſi.ſecundò
infero. C.de iur. & fact.igno.vbi allegat Spec.in tit.
de execu.ſent. §.poſtremò, verſic.quid ſi bona fide
ædificaui, & in tit.de except.§.dicto, verſi.ſed pone
ædificaui.Corn.conſi.cxlvij.col.penul.ij.vol.cum ſi-
milib. vt per Negu. de pign in iiij.membro quintæ
par.nu.10.ſecunda concluſione per Tiraquell.de re-
tractu cõuentionali.§.vij.gl.j.nu.24.char.967.nu.14.
verſi.nonò declara, † & licet vbi quis tenetur ratio- 2
nem reddere quæ importat reliquorum conſigna-
tionem.l.cum ſeruus, de cond.& demon.propter ob-
ſcuritatem, & ante liquidationem poſsit præſtare ſa-
tiſdationem depoſitato vno nummo cum proteſta-
tione quòd ſi apparebit in plus teneri quòd ſoluet.
l.ſtatuliber rationem, in princi.de ſtat.lib.Angel.&
alij in l.iiij.§.ait prætor, de re iudi.Iaſ.in l.j.col.j.verſ.
nota tamen in hoc pulchram doctrinam, qui ſatiſd.
cogan.& in l.quod te, in quinto nota.ſi cert.peta.ta-
men ſecus eſt quando quis tenetur non reddere ra-
tionem quæ ſonat in factũ principaliter, vt d.l.cum
ſeruus. ſed dare vel ſoluere, prout eſt ille qui tene-
tur ad refectionem melioramentorum, quia re. 'li-
rur niſi ſoluat. d.l.in fundo, de rei vendi.in fin.& l.ſi
area, in fin.de condit inde.facit l.ſi non ſortem.§.ſi
cenũ, eo.tit. † & qui ſoluere tenetur debet implere 3
ſpecificè, nec ſufficit dare fideiuſſorem, d.l.iiij.§.ait
prætor, de re iudi.d.l.ſtatuliber rationem.§.fi.Negu.
in primo membro quintæ partis, nu.4.& Tiraquell.
de retractu lignag.§.iij.glo.iij.nu.14.char.407.& ita
in terminis noſtris declarat hanc materiam, declarat
Paul.de Caſt.conſil.cccxxij. col.iij.in antiquis, aliâs
conſil.cclxx.viſo puncto, in nouis, in ij.vol.n. Ruin.
conſi.lxxxiiij.nume.16.j.vol.& Tiraquel.de retractu
conuen.§.vij.ſuprà allegato, glo.j.nu.13.verſi.octauò
declara, col.dcccclxvj.à tergo, & quamuis tex.in d.§.
ait prætor, limitetur per Doctores ibi procedere vbi
debitum eſt liquidum, vbi verò non eſt liquidum
velint quòd imò condemnatus poſsit deponere, &
dara

dare fideiuſſores,vt ſuprà,vt ibi per Ripam num.7.
tamen exemplificant in caſu Angeli,ſcilicet in con-
demnato reddere rationem,vel ſecundum Ruinum
in dicto conſi.lxxxiiij. nume.17. illud procedit, quia
edictum prætoris ſimpliciter loquitur, quòd con-
demnatus ſoluere teneatur: vnde debet intelligi
quando debitum eſt liquidum, non autem debet re-
ferri ad non liquidum: ſed quando ſpecialiter &
expreſsè pro debito non liquido lex requirit ſolu-
tionem fieri, prout eſt in materia melioramento-
rum, quæ de ſui natura non eſt liquida, tunc non
ſufficit cautio, licet debitum non ſit liquidum, quia
ex quo lex requirit ſolutionem non ſufficit fideiuſ-
ſio, per iura de quibus ſuprà, & hæc opinio videtur
comprobari ex vna ratione, quia facienti impenſas
in re aliena conſtituitur iua in ipſa re. l.creditores.
§.j.de furt.l.ſi is qui rem.eod.titu.& ratione talis iu-
ris etiam contra dominum ſibi conceditur actio
furti, vt ibi, vnde non videtur congruum quòd pro-
4 pter cautionem quis priuetur hoc commodo, † & ſi
conceditur actio multò magis retentio, quia faci-
lius permittitur retentio, quam actio. l.per retentio-
nem.C.de vſu.l.ij.& vbi Bald.in iij.notab.C.de fide-
iuſſ.Cor.conſi.cclxxxij.colum.penulti.ad fin.vol.iiij.
Decius conſil.ccxcviij.nume.4.& ſic videtur, quòd
prius fieri debeat liquidatio, & ſolutio meliora-
mentorum antequàm fiat reſtitutio rei vel execu-
tio ſententiæ.

5 In contrarium † quòd imò ſufficiat cautio cum
depoſito, quando melioramenta non ſunt liquida,
facit, quia non eſt bona illa ratio Paul.de Caſt.Rui-
ni, & Tiraquel. quòd ſit differentia an quis tenea-
tur reddere rationem, vel ſoluere debitum quando
debitum non eſt liquidum, quia imò eſt vnum, &
idem, & vtroque caſu debet ſufficere cautio, nam
etiam iuſſus reddere rationem, dicitur eſſe iuſſus
ſoluere reliqua. adeò quòd conditio reddendi ratio-
nem in dando conſiſtit principaliter, non autem in
faciendo quidquid dicat Pau.de Caſt.vbi ſuprà, quia
factum ordinatur ad dationem, ita Barto.in d.l.cùm
ſeruus, & plenius Sozi.in l.quáuis, in prin.de condi.
& demonſtra.& ita conſiderat Iaſ.in d.l.j.qui ſatiſd.
cogan. quòd condemnatus reddere rationem intel-
ligitur condemnatus, vt reliqua ſoluat, & ponit
Neap.deciſi.clvij.nume.:.ſicut ergo taliter condem-
natus vel aliter obligatus reddere rationé, reddere
admittitur, ſi velit præſtare cautionem. ita etiam de-
bet admitti condemnatus ſoluere melioramenta,
6 vel aliud debitum non liquidum cùm idem ſint. † Et
propterea non immeritò doct.limitant tex.in d.§.ait
prætor, non procedere in debito non liquido, & li-
cet exemplificent in cődemnato reddere rationem,
tamen exempla non reſtringunt regulam. l.regula.
§.fin.ff.de iur.& fact.ign.& ideò Tiraquel.de retra-
ctu, lign.§.iij. glo.iij.col.ccccvij.nume.15.ſimpliciter
limitat regulam prædictam, quòd qui tenetur ſol-
uere non liberatur dando fideiuſſores, procedere
cùm pretium eſt certum, & liquidum aliàs ſatis ſit
7 offerre ſatiſdationem, vt ibi per eum: imò † quando
non ageretur de conſequendo actionem, ſed de eui-
tando pœnam, vel moram, vel aliud damnum ſuffi-
ceret verbalis oblatio, vt dicit Ripa in d. §.ait præ-
tor, nu.8. Negu.de pign.in ij.parte iij.membri quin-
tæ partis principalis, num.4.& ſequen.& Tiraquel.
de retract.lignag.§.j.gloſ.xix.nume.3.colum.ccclxxj.
vbi allegat ad idem Rip.in l.ſi inſulam, colum.xiiij.
nume.67.de verbo.obliga.poſt Aret.conſil.clxiij.ex
qua redeprehenditur quòd Tiraquel.fuit ſibi con-
trarius, nam in loco ſuprà allegato, colũ.dcccclxvij.
num.14.dicit quòd vbi agitur de euitanda mora ſuf-
ficit offerre fideiuſſorem, & colum.ccclxxj.nume.3.
dicit ſufficere verbalem oblationem, ſiue fideiuſſo-
rem. Secundò ad idem videtur deciſio Bald.conſi.iij.
per ſtatutum terræ Gualdi, in fi.lib ij.quam refert
& ſequitur Decius in l.edita, nume.94.C.de eden.
vbi dicunt, quòd † licet qui corrigit, ſeu emendat li- 8
bellum non audiatur ſi velit agere, niſi refectis ex-
penſis, & eis ſolutis reo, etiam vſque ad minimum
quadrantem, tamen id intelligitur de expenſis li-
quidis, de non liquidis autem admittitur ſatiſdatio,
ergo idem in ſolutione melioramentorum, quia ex-
penſæ litis non magis ex ſui natura ſunt liquidæ
quàm ſint melioramenta. Tertiò † facit id quod 9
voluit Alexan.in l.ſi pater, C.de collat.& in l.facere,
ſoluto matrimonio, poſt Bartolum in l.quid autem.
§.j.de conſtit.pecu.quem allegat in reportatis anti-
quis, quòd quando quis tenetur alium liberare, vel
extrahere de obligatione qua pro ipſo teneretur, ſi
quidem debitum eſt liquidum tenetur ſoluere, ſi
autem nő eſt liquidum ſufficit præſtare cautionem,
quartò in terminis hoc videtur decidere Goz.conſi.
c.nume.21.& ſeq.vbi facta tranſactione quòd ſol-
uantur melioramenta conductori, & ipſe renunciet
locationi: dicit † quòd licet conductor poſsit vti re- 10
tentione donec ſibi ſoluantur melioramenta, tamen
quando eſt data fideiuſsio ſibi de ſoluendo debet
res relaxari, per d.l.ſtatuliber rationem, & quanuis
contrarium decidat in caſu ſuo, tamen ideo ibi eſt,
quia partes fecerunt compromiſſum ſuper æſtima-
tione melioramentorum, & per laudum erat facta
æſtimatio & liquidatio, ſed dubitabatur an laudum
valeret, & ideo dicit ipſe quòd d.l.ſtatuliber ratio-
nem, procedit quando eſſet dubium in facto, vt quia
liquidanda forent melioramenta, ſed in quæſtione
ſua erat dubium in iure, an valeret laudum, ſed pre-
tium melioramentorum erat declaratum, ideo con-
ductor non cogitur accipere fideiuſſorem, vt ibi per
eum, nu.25.qui allegat Sozi.conſi.xc.nu.20.volu.iij.
qui idem dicit ſuper damnis & intereſſe quando eſt
facta declaratio per arbitratorem, & iſtam differen-
tiam an quid ſit incertum de facto, vel de iure in ter-
minis iſtis an fideiuſsio ſufficiat, facit etiam Corn.
conſi.cclxij. in fi.volu.iiij. & Negu.in d.ij.parte iij.
membri, quintæ partis principalis, num.5.quos non
allegat Goz. Quintò facere videntur dicta † per 11
ipſummet Paul.de Caſt.d.conſi.cclxx.vbi concludit
in caſu ſuo quòd non eſt facienda executio præſtitis
fideiuſſoribus de ſoluendo melioramenta, propter
verba ſententiæ clara quæ dicebant ſolutis prius ex-
penſis melioramentorum, quia vult quòd fiat ſolu-
tio priuſquam executio & relaxatio ſortiatur effe-
ctum, ex quo exceptio prouenit ex re ipſius ſenten-
tiæ, vt ibi per eum, ergo vbi non eſſet talis ſententia,
fateri videtur quòd fieret executio præſtitis fideiuſ-
ſoribus, ad idem facit etiam Negu.vbi ſuprà, in d.iij.
membro, quintæ partis, nume.10. vbi refert dicta
Paul.de Caſt.& ſubdit quòd ſi non eſſent dicta ver-
ba in ſententia, videlicet ſolutis prius melioramẽtis

fortè eſſet dicendum contrarium, ſcilicet quòd imò
fieret executio datis fideiuſſoribus per ea quæ ha-
bentur, in d.§.ait prætor, & in d.l.j.qui ſatiſda.cog.
vult tamẽ dictum Pau.habere locum etiam ſine illa
dictione in ius, quando eſſent ablatiui abſoluti, vide-
licet ſolutis prius melioramentis, vel ſi conditiona-
liter diceretur ſi ſoluantur melioramẽta, ſed quando
nihil dicitur de melioramẽtis, prout in præſenti caſu
omnes videntur fateri habere locum & ſufficere ſa-
tiſdationem: poſſet etiam pro confirmatione prædi-
ctorum ponderari vna pulchra declaratio ad dicta
Paul.de Caſt.in d.conſil.cclxx.vbi concludit in caſu
ſuo quòd non eſt facienda executio præſtitis fideiuſ-
ſoribus de ſoluendo melioramenta propter verba
ſententiæ clara, quæ dicebant ſoluta prius æſtima-
tione melioramẽtorum impenſarum iure deducen-
dorum, & iſta declaratio deſeruiet etiam ad dicta
12 Neuge.& Goz. † Nam verbum ſolutionis ſimplici-
ter prolatum duplicem habet ſignificatum, ſcilicet
ſtrictum pro actuali ſolutione, & latum pro qualibet
ſatisfactione. ita quòd etiam ſatiſdationẽ compren-
dere poteſt niſi adiiciatur quantitati & pecuniariæ
præſtationi.l.ſi rem.§.omnis, de pign.act.l.ſolutionis
verbum, & l.ſatisfactio, de ſolu.l.ſoluendo.l.libera-
tionis, & l.ſolutionis, & vbique Alciatus, de verbo.
ſignific.Barba.conſil.xv.col.j.volu.ij. Cagn.in l.plus
cautionis.nume.4.& l.nemo dubitat, nume.1.& ſeq.
de reg. iur. aut igitur refertur ad debitum liquidum
& ſtrictè debet intelligi & cautio non ſufficiet, vt d.
§.ait prætor.cum aliis ſuprà allegatis, aut refertur ad
debitum non liquidum, prout ſunt melioramenta,
& tunc quia non poteſt interim fieri aliter ſolutio
niſi per modum ſatiſdationis, largè accipitur, & in
ſatiſdatione verificatur, vt d.l.ſtatuliber rationem,
& videtur quòd iſto caſu licet ſententia diceret ſo-
lutis melioramentis ſeu impenſis, prout in caſu d.l.
in fundo, in fi.quòd ſufficeret ſatiſdatio, & etiam li-
cet adeſſet verbum prius ſolutis melioramẽtis, quia
ſatiſdatio eſt in modum ſoluendi debitum non li-
quidum, & hoc patet eſſe verum ex dictis Deci.in d.l.
ædita, poſt Bald.per eum allegatum, vbi dicit quòd
ille non poteſt agere niſi prius ſolutis expenſis, &
tamen ſubdit ſufficere ſatiſdationem quando non
ſunt liquidæ, ſi autem ſolutionis verbum adiicere-
tur quantitati ſeu pecuniæ, & tunc videtur quòd
etiam ſi debitum non eſſet liquidum non ſufficeret
ſatiſdatio, ſed prius deberet fieri liquidatio & actua-
lis ſolutio, niſi aliter creditor foret contentus.d.§.ait
prætor.& d.l.ſtatuliber rationem.§.fi.d.l.ſi non ſor-
tem.§.ſi centum, ita Cagn. in d.l.noſtro. dubitat,
nume.3.& Alciat.d.l.liberationis, de verb.ſignific.&
in iſtis terminis loquitur Pau.de Caſt.d.conſi.cclxx.
quia in caſu ſuo ſententia non dicebat ſolutis melio-
ramentis, ſed ſoluta prius melioramentorum æſti-
matione, vt ſuprà, ita non loquitur Neguſa.in d.iij.
membro, nume.6. char.cxvj. tunc enim apparet eſſe
de mente ſententiæ, quòd debeat fieri liquidatio &
ſolutio priuſquam fiat executio: quia pecunia ſeu
æſtimatio aliter ſolui non poſſet, ſed in præſenti caſu
ſumus in ſimplici exceptione data à lege quòd pro
melioramentis ſeu impenſis eſt licita retentio, & ſic
pro debito non liquido, ideò videtur quòd ſatiſda-
tio debeat ſufficere, poſtremò ex quo ſumus in im-
pediendo executionem ſententiæ, dato quòd ſatiſ-
datio non ſufficeret, tamen ſaltem videtur quòd
probationes eſſe debeant in promptu pro liquidan-
dis melioramentis, aliter hæc exceptio non impedit
executionem ſententiæ, ita Bald.conſil.clxxvj. lib.j.
quem allegant Crauetta, in conſil.incipien.in cauſa
Francolini, idem Goz.d.conſi.c.nume.21.vbi ponde-
rat † quòd eſt exceptio quæ requirit altiorem inda- 13
ginem quando eſt quæſtio facti, & etiam idem vult
Pau.de Caſt.in d.conſi.vbi ita arguit quòd iſta exce-
ptio tanquam ſit altioris indaginis non debet impe-
dire executionem ſententiæ, per ea quæ habentur in
l.à diuo Pio.§.ſi ſuper, de re iud.& habetur, in l.iiij.
§.condemnatum, eo.tit.& licet in caſu ſuo concludat
contrarium tamen reſidet quòd illud eſt quia ex ce-
ptio prouenit ex tenore ſententiæ præſeno caſu non
apparent probationes in prõptu, prout † eſt quando 14
reus habet inſtrumenta in manibus, vt dicit Decius,
conſi.ccccxxiiij.num.7.& exceptio de ſui natura re-
quirit altiorem indaginem, ex quo in eius cognitione
venit ſubtilitas, vt in ſimili dicit Aret.in §.in bonæ
fidei, inſtit.de except.& Soz.conſi.lix.col.ij.volu.iiij.
& ideo videtur quòd reus verbo ſe offerat incontin-
nenti probare non debet admitti: vt in ſimili dicit
Ripa, in d.§.condemnatum, nume.24.Barbat.in ca.ex
parte, el ij. ij.col.de offic.delegat.ſed hoc vltimum
non videtur bene adaptari in præſenti caſu, quia
docto.qui dicunt exceptiones quæ proponuntur ad
impediendum executionem ſententiæ debere pro-
bari incontinenti, loquuntur de exceptionibus quæ
impugnant ſententiam, vt in exceptione nullitatis,
vel reſtitutionis in integrum, & in hiis terminis lo-
quuntur docto.in d.§.condemnatum, ſecus de exce-
ptionibus quæ compatiuntur cum ſententia, qualis
eſt iſta, quæ non impugnat ſententiam, vt ſuprà di-
ctum eſt, & vltra prædicta hoc tradit Ripa, in l.vbi
purè.§.in diſtrahendis, col.ij.verſic.amplia tertio, ad
Treb. † tales enim exceptiones quæ cum ſententia 15
ſe compatiuntur indiſtinctè poſt ſententiam admit-
tuntur. l.Neſennius, in fi.de neg.geſt.l.rei iudicatæ.
§.ſi in iudicio, & latè Alexan.col.j.& ij.ſolu.matri.
Et quia in præſenti cauſa per primum iudicem ap-
pellationum fuit pronuntiatum bona deliberari de-
bere plus offerenti ſtante depoſito & fideiuſſione
præſtita, & pars appellauit ad Magnificũ conſilium
iuſtitiæ: propterea conſiliũ Ducale inclinauit in hanc
partem, vt pro nunc ſufficiat depoſitũ & fideiuſſio
attento quòd melioramenta non ſunt liquida, & pro-
nuntiauit talem appellationem non deuoluere.

SVMMARIVM.

1 *Sententia reuideri poteſt quando denegatur reme-
dium ordinarium appellationis.*
2 *Terminus probationis an poſſit ſtatui in cauſa re-
uiſionis, ſicut in cauſa appellationis.*
3 *Supplicatio propriè non inducit litis pendentiam,
nec reſcindit iudicatum ſicuti appellatio, & nu.11.*
4 *Supplicatio ſeu reuiſio eſt appellationis ſpecies.*
5 *Reuiſionis cauſa eſt ad inſtar cauſæ appellationis.*
6 *Duo vbi ſunt æquiparata à iure veteri, lex noua
diſponens ſuper vno cenſetur idem diſponere ſuper
altero.*
7 *Terminus in cauſa reuiſionis, ad probandum ſtatui
debet, & quod deductum non eſt deducitur, & non
probatum probatur.*

8 *Appellat*

8 *Appellationis & reuiſionis differentiæ.*
9 *Exceptio firmat regulã in caſibus non exceptuatis.*
10 *Cauſa reuiſionis quomodo ſit expedienda.*

CONCLVSIO LXXVIII.

LAta ſententia io quadam cauſa à qua ex indul-
to principis ooo poterat appellari, habitus fuit
recurſus ad principem & obtentum cauſam reui-
1 deri † ſicut fieri poteſt de iure quando denegatur
remedium ordinarium appellationis, vt in l.j.C.de
ſenten.præfect.prætor. Abb.in ca.ex literis, per illum
tex.in iiij.no.de reſtit.in integ.& in auth.quæ ſuppo.
2 C.de prec. imp.off. dubium erat † an poſsit peti in
cauſa reuiſioois ſtatui terminum probatorium &
procedi ſicut in cauſa appellationis proceditur, vel
reuideri debeat iuſtitia, vel iniuſtitia illius ſenten-
tiæ ex eiſdem actis quæ facta ſunt coram iudice qui
tulit ſententiam, prout videntur ſentire verba re-
ſcripti, dum committitur reuiſio ſententiæ, item
quia vbi denegatur appellatio & conceditur reuiſio
3 ſententiæ, per viam ſupplicatioois, talis † ſupplica-
tio propriè oon inducit litis pendentiam, nam nou
reſcindit iudicatum ſicuti appellatio, vt dicit Bald.
io d.auth.quæ ſupplicatio, in ij.not.propterea vide-
tur quòd terminus qui aliâs aſsignari debet in cauſa
appellationis, ex forma ſtatutorum noo habeat lo-
cum io cauſa reuiſionis, vt de pragmatica quadam,
dicit oon ſeruari io cauſa reuiſionis Afflict.deciſio.
ccxxxj.dicit regiarum, vbi dicit ita ſemper fuiſſe ob-
4 ſeruatum, in contrarium facit † quia ſupplicatio ſeu
reclamatio ſeu reuiſio conceſſa eſt quædam ſpecies
appellationis, l.non diſtinguemus. §.cum quidam,
de arbitr. per quem text. Angel.io l.ex conſenſu,
colum.iij. verſicu.tu addas, de appella.dixit quòd
ſupplicatio ſeu reclamatio eſt loco appellationis im-
5 propriè, † & dixit Afflict.in d.deciſio.ccxxxj.quòd
cauſa reuiſionis eſt ad inſtar cauſæ appellationis, al-
legando Specu.in titu.de appella.§.nunc ſi.ergo ha-
6 bet locum regula † quòd vbi duo ſunt æquiparata
à iure veteri, lex noua diſponens ſuper vno cenſetur
idem diſponere ſuper altero, l.vt tantum, de ſeruit.
corrupt.iuncta l.ſi quis ſeruo perſuaſerit, cum gloſſ.
C.de furt.quod procedit ſi eſt facta æquiparatio in
illa materia licet oon ſit facta in illo indiuiduo: vt
declarat Ripa, in d.l ſi conſtante, nume.51.ſol.matr.
& in cauſa appellationis ex forma ſtatutorum ſtatui
7 debet terminus ad probandum, † ergo pariter io
cauſa reuiſionis & quod non eſt deductum dedu-
cam & quod noo eſt probatum probabo in cauſa
appellationis, l.per hanc, cum ſimilib.de tempo.app.
8 ergo idem in cauſa reuiſionis. Et licet † cauſa reui-
ſionis & cauſa appellationis in multis inter ſe diffe-
rant, vt per Specu.vbi ſuprà, & latius per Marant.io
ſuo Speculo, in ij.parte ſextæ partis principalis, io ij.
actu, char.175. à tergo, vbi ponit octo differentias,
tamen non reperitur quòd in hac cauſa reuiſionis
differat à cauſa appellationis, videlicet, vt cognoſci
& reuideri debeat tantum ex eiſdem actis non ex
9 aliis fiendis, ſicuti fit in cauſa appellationis † & ex-
ceptio firmat regulam in caſibus non exceptuatis.
l.nam quod liquidè. §.fina. de pen.leg.l.generali.§.
vxori.de vſuf.leg.cum ſimilib.de quibus per Cagno.
in l.j.nume.25.de regu.iur.& vnius excluſio eſt alte-
rius incluſio.l.cum prætor, de iud.l.maritus.C.de
procurat.cum ſimilib. Vltimò pro hac parte † quòd 10
debeat procedi ordine iudiciario in hac cauſa reui-
ſionis, & ſtatui debeat terminus & alia fieri debeant
quæ fiunt in cauſa appellationis, videtur tex.ad lite-
ram, in d.c.ex literis, in fi.de reſtitu.in integ.ibi, or-
dine iudiciario cognoſcentes, confirmetis, vel infir-
metis ſententiam, ſicut iuſtum fuerit, & ibi Abb.ex-
preſsè in vlti.not.nume.6.hoc not.dicens tene menti
quòd in cauſa ſupplicationis proceditur ad confir-
mandum, vel infirmãdum ſententiam, ſicut in cauſa
appellationis, vt expreſsè colligitur ibi ex fi.literæ.
nam reſtituitur per ſupplicationem ac ſi appellaſſet,
æquipollet enim in hoc appellatio ſupplicationi, &
oou obſtat quod dicit Bald.in d.auth.quæ ſupplica-
tio, quia loquitur quo ad impediendum executio-
nem, nam † ſupplicatio, ſeu reuiſio non inducit litis 11
pendentiam, vt impediri poſsit executio ſi præſtatur
fideiuſsio quando petitur reuiſio, intra x.dies, poſt
latam ſententiam, vt io d.auth.quæ ſupplicatio, vel
quãdo etiam petitur intra triennium non impeditur
executio etiam ſine fideiuſsiooe, vt habetur, io d.l.j.
C.de ſenten.præfect.prætoris, & ita fuit votatum.

SVMMARIVM.

1 *Appellatur in cauſa poſſeſſorij de iure canonice, fallit tamen, & infra nume.6.*
2 *Probatio plena non requiritur in poſſeſſorio extraordinario & ſummario, nec libellus, nec diffinitiua ſententia.*
3 *Poſſeſſorium ſummarium ad quid ſit inuentum.*
4 *Officium iudicis quale eſſe debeat, quando due ſuper poſſeſsione contendunt.*
5 *Poſſeſſorium momẽtaneum & extraordinarium non habet longiorem vitam quàm ipſa lis.*
7 *Sententia lata in iudicio extraordinario dicitur interlocutoria.*
8 *Reſtitutio in integrum non datur in remedio poſſeſſorio extraordinario nec teſtium repulſa.*
9 *Reſtitutio in integrum non prohibetur in poſſeſſorio ordinario licet appellatio prohibeatur.*
10 *Index quando pronuntiat perſonam eſſe legitimam, quæ non eſt, poteſt appellari.*

CONCLVSIO LXXIX.

MOta lite per Illuſtr.do.Galeaccium Gozagam
contra Albertum Rizardinum hoſpitem in
laco põtis lacus ſenti, occaſione datij Becariæ, quod
datium ipſe Rizardinus conduxerat à camera Du-
cali, & cuius affictũ aſſerebat ſibi deberi, prædictus
domi. Galeaccius tanquam cauſam habens à dicta
camera, & in qua lite prædictus Rizardinus oomi-
nauit in dominam Illuſtr.dominam Dianam Eſten-
ſem Magnifici domi.factores de conſilio Magnifici
domini Ludouici Carri eorum conſultoris pronun-
tiarunt Illuſtr.domi.Dianam admittendam eſſe in eo
iudicio, ipſum tamen Illuſtr.domi.Galeaccium ſuo
& nomine Ducalis cameræ à qua cauſam habuit con-
tionare debere pendente lite in quaſi poſſeſsione
exigendi datium hoſpitij Becariæ. Ab hac pronuntia
vtrinque fuit interpoſita appellatio, coorigit dubi-
tari primò † an ab illo poſſeſſorio extraordinario 1
ſuper quo pronuntiarunt factores potuerit appel-
lare, pro parte domi. Dianæ dicebatur poſſe appel-
lari ſaltem de iure canonico quod debet ſeruari in

ciuitate Ferrariæ quæ eſt de patrimonio Petri & ſic
eccleſiæ, cùm de tali iure à ſententia lata ſuper poſ-
ſeſſorio appellatur ſecundum communem opin. vt
tradit Abb. in c. cùm ad ſedem, col. xj. verſi. aut quæ-
ris de iure canonico, de reſtitut. ſpolia. cum ſimilib.
Decius in conſi. xx. col. iij. quod procedit etiam ſi eſ-
ſemus in interlocutoria lata in iudicio poſſeſſorio,
Bald. in l. vnica. col. j. & Sali. ibi, C. ſi à moment. poſſ.
fuerit appel. quia de iure canonico quidquid ſit de
iure ciuili ab interlocutoria appellatur. ca. ſuper eo,
& ca. vt debitus, de appel. & à quocunque grauami-
ne etiam in minimis appellatur. ca. de appellationi-
bus, de appel. & ita communem opin. plures tradunt
quos refert Zuccardus, in l. fin. C. de edi. diu. Adria.
tol. nume. 394.

In contrarium facit, quia doctores ſuprà citati
loquuntur in poſſeſſorio ordinario iudicialiter in-
tentato, in quo ſi feratur ſententia dicitur diffiniti-
ua, vt per docto. in l. vnica, & ab ea poteſt appellari
de iure canonico ſecúdum communem opinionem,
2 ſecus videtur † dicendum in hoc poſſeſſorio extra-
ordinario, & ſummario, in quo nõ requiritur plena
probatio: ſed ſummaria, nec requiritur libellus, vel
litis conteſtatio, nec ſententia diffinitiua, ſed inter-
3 locutoria tantùm, † & quod fuit inuentum ne lite
pendente ſuper proprietate, vel poſſeſsione partes
deueniant ad aliquã rixam, & vt ſciatur quis actor,
& quis reus eſſe debeat, vt declarant Bald. & Paul.
de Caſt. in l. ordinarij, colum. penulti. & fin. C. de rei
vendica. idem Pau. conſi. iij. in cauſa quæ vertitur co-
ram vicario, volu. ij. Curt. ſenior conſi. lxj. ſuper eo,
4 colum. fina. † & imploratur officium iudicis, Paul.
de Caſtro in l. Attilius Regulus, in fi. de dona. & ſo-
lum affert præiudicium lite pendente, donec fuerit
aliter ordinatum, & eſt tanquam præparatorium ad
finem alterius iudicij inſtitutum, & momentaneum
aptitudine, vt inquit Cagno. in l. in pari cauſa, nu. 6.
de reg. iur. & dicit Imol. in cap. cùm veniſſent, de in-
5 ſtitu. † quòd non habet longiorem vitam, quàm ha-
beat ipſa lis, & fuit tantum ad ordinãdum iudicium.
6 l. libertis, in fi. de lib. cauſa. & quòd etiam † de iure
canonico ab interlocutoria lata in hoc poſſeſſorio
extraordinario ſummario non poſsit appellari, ſal-
tem quo ad effectum ſuſpenſiuum eſt caſus expreſ-
ſus in cap. fin. §. de poſſeſ. ij. quæſtio. vj. vbi ponuntur
hæc verba formalia. De poſſeſsione etiam, & eius
momento ſi cauſa dicatur, quæ ſententia interlocu-
toria appellatur, quamuis appellatio interpoſita fue-
rit, tamen lata ſententia ſortiatur effectum, & licet
ibi gloſ. & Abba. in d. cap. cùm ad ſedem, dicant in
contrarium eſſe communem opinionem, tamen ſi
rectè inſpiciantur, loquuntur de poſſeſſorio ordi-
nario. & non de hoc poſſeſſorio extraordinario, de
quo voluit intelligere Gratianus dum in eo text. re-
giſtrauit, & canonizauit d. l. vnicam, quia illi legi ad-
didit illa verba, quæ ſententia interlocutoria appel-
latur, & non appoſuit illa verba ex capite ſuo, vt di-
xit ibi Archidia. ſed potius cum grano ſalis, ad oſten-
dendum quòd nolebat intelligere de hoc poſſeſſo-
rio extraordinario, & momentaneo, quod non ha-
bet longiorem vitam, quàm habeat ipſa lis. Et quòd
de iure canonico non appelletur etiam ab iſtis poſ-
ſeſſoriis momentaneis, quæ parum durant. & quòd
ita ſaluari poſsit Gratianus, ita declarat Gratianus
in d. §. de poſſeſsione, verſi. ſed poteſt dici quòd Gra-
tianus, &c. & ibi ponit duo exempla de iſtis poſſeſ-
ſoriis parum duraturis, & momentaneis, in quibus
ſi feratur ſententia. poſsit dici interlocutoria, & non
diffinitiua, & quòd ab ea non appellatur, puta ſi iu-
dex interloquatur reſtituendam eſſe poſſeſsionem
hæredi per legatarium, ad hoc vt poſsit detrahere
Falcidiam, vel ſi interloquatur creditori rem pigno-
ratam per debitorem reſtituendam, & etiam potuiſ-
ſet hoc exemplum poſſeſſorij extraordinarij ſi de eo
memor fuiſſet, quia eadem eſt ratio, & licet Archid.
propter canonizationem illius legis vnicæ, videatur
tenere quòd etiam de iure canonico, à ſententia lata
in quolibet poſſeſſorio non poſsit appellari, tamen
contra eum eſt communis opinio, vt dixi. & in ſpe-
cie eum reprobat Abb. in d. ca. cùm ad ſedem, col. xj.
nume. 30. Et tu nouiter intellige hanc communem
opinionem, reſpectu ſententiæ latæ in poſſeſſorio
ordinario, ſecus in extraordinario, per ſupradicta:
pro qua opinione facit id quod dixit Feder. de Senis
in conſi. lxxvj. domino auditori, verſic. item ibi in in-
terlocutoria, vbi intelligit d. §. de poſſeſsione, & ca-
nonizationem per Gratianum factam habere locum,
vbi fertur interlocutoria in poſſeſſorio, non autem
diffinitiua, ita quòd ab interlocutoria etiam de iure
canonico non poterit appellari, lata in iudicio poſ-
ſeſſorio: † ſed ſententia lata in hoc iudicio extraor- 7
dinario dicitur interlocutoria, vt dixi ſuprà, & tra-
dit Aymon. Crauet. conſi. cxl. nume. 4. volu. j. Rimi-
nal. in l. ſuper poſſeſsione, C. de tranſact. Marianus
in cap. ignarus, colum. xv. de lib. oblat. Barbat. in cap.
conſultationibus, nume. 31. de offic. deleg. ergo, &c.
Et pro hac parte bene facit, quia tale poſſeſſorium
eſt extraordinarium, & tale remedium fuit inductum
ad euitandum ſcandala, & rixas quæ poſſent oriri
inter partes, occaſione poſſeſsionis lite pendente, vt
dixi ſuprà: & ideò non mirum ſi non admittitur ap-
pellatio quo ad effectum ſuſpenſiuum, etiam de iure
canonico, quia propter euitanda ſcandala multa
conceduntur, quæ aliâs non concederentur, & rece-
dimus à regulis iuris communis, vt eſt videre per
Felinum in cap. ij. de præſcript. vbi ponit trigintatria
ſpecialia, & per prædicta apparet reſponſum ad ob-
iecta, quia non procedunt in præſenti caſu, vbi re-
peritur ita expreſsè cautum, & canonizatum in d. §.
de poſſeſsione, prout etiam vidimus in d. cap. fin. §. ſi
quis, vbi canonizatur l. quiſquis. C. quorum appell.
non recipiuntur, & mandatur non poſſe appellari à
ſententia in remedio l. fin. C. de edict. diui Adria. tol.
quod habet locum etiam de iure canonico, vt per il-
lum textum, tradit Beto. in quæſt. xliiij. ſi loco loci.
nume. 3. licet aliâs de iure canonico admittatur ap-
pellatio, à quolibet poſſeſſorio.

Vltimò pro hac parte facit, quia reperitur expreſsè
deciſum, † quòd in hoc remedio poſſeſſorio extraor- 8
dinario non datur reſtitutio in integrũ, nec repulſatio
teſtium, vt habetur per Capy. deciſi. xiij. & deciſi. lv.
& Nic. Ant. Grauatius in annota. ad Veſtrium, lib. v.
c. vlti. nu. 36. & tamen facilius conceditur reſtitutio,
quæ appellatio patet. † quia ſecundum communem 9
opinionem, licet prohibeatur appellatio in poſſeſſo-
rio ordinario, tamen non prohibetur reſtitutio in
integrum, vt latè notant doct. in d. l. vnica, & valet ar-
gumentum ſi non conceditur priuilegium reſtitu-

tionis

tionis in integrum, multo magis nec appellatio, quæ procedit oon ex priuilegio, ſed de iure communi, quanuis non valeat à contrario, videlicet, non conceditur appellatio, ergo nec reſtitutio in integrum, faciunt dicta per Bal. in d. l. vnica. col. iij. verſi. quæro nunquid eccleſia.

Secundò principaliter contigit dubitari, an appellatio interpoſita à dicta ſententia per illuſtr. Do. Galeaccium, in ea parte in quo fuit declaratum Illuſtriſs. D. Dianam eſſe admittendam, deuoluat necne. Et videtur quòd non, tum quia eſt interlocutoria lata in iudicio poſſeſſorio per ſupradicta, tum
10 quia licet, † quando iudex pronúciat perſonam eſſe
legitimam, quæ non eſt, poſsit appellari, quia continet grauamen procedendi, vt per Bald. in l. ij. q. viij. C. de epiſ. and. & tradit Grauatius in anno. ad Veſtrij praxim, lib. iij. c. x. on. 6. tamen quando ille qui agit contra vnum, opponit contra alterum qui comparet pro eo, noo eſſe legitimum, ſiquidem poterit actor nihilomious licet admittatur illa perſona cõparens, obtinere contra eum aduerſus quem agit, ſi iudex proonociet illum admittẽdum à tali pronuncia noo appellatur, quia non continet grauamen. Ita Bar. in l. ij. in iij. q. de appel. recip. vbi in tutore hoc dicit quem iudex proonuntiat eſſe tutorem, & admittendum in iudicio hoc adiecto ratum eſſe quòd eo auctore factum erit, & dicit quòd nõ poterit appellari. Modo in propoſito ex quo Dom. Galeaccius agebat contra Albertum, & ille nominauit D. Dianã in patronam principalem, acta quæ faciet D. Galeaccius contra D. Dianam, ſine dubio valebunt contra dictum Albertum, quia obtenta ſententia cõtra D. Dianam tenebitur recognoſcere D. Galeaccium, vt declarat Pau. de Ca. in l. ij. col. iij. C. vbi in rem act. & licet Bar. in d. l. ij. in iij. quæſt. de app. recip. loquatur dẽ iure ciuili, tamen idem videtur de iure canonico cùm nullum adſit conſiderabile grauamen, cùm eſſem electus conſultor in hac cauſa, conſului appellationem vtrinque interpoſitam quoad effectum ſuſpenſiuum non deuoluere.

SVMMARIVM.

1 *Curator adulti vel tutor pupilli an poſt litem conteſtatam poſsint inuito aduerſario procuratorem in cauſa conſtituere. & nu. 4. cum ſequen.*

2 *Tutores, & curatores æquiparãtur procuratoribus.*

3 *Procurator an reuocari poſsit poſt litem conteſtatã ſine cauſa cognitione aduerſario inuito. & nu. 5.*

4 *Tutor, vel curator ante litem conteſtatam procuratorem quando poſsint conſtituere.*

6 *Procurator qui ſubſtituit vel conſtituit procuratorem poſt litem conteſtatam, an deſinat eſſe procurator, remiſsiuè.*

CONCLVSIO LXXX.

DIV fuit dubitatum, ac variè iudicatum in ciui-
1 tate Ferrarienſi, an † curator adulti, vel tutor
pupilli poſt litem conteſtatam cum aliquo poſsint conſtituere procuratorem inuito aduerſario cum quo eſt litis conteſtata ad proſequendam illam li-
2 tem. dicebatur quòd non, † quia tales tutores, & cu
ratores æquiparantur procuratoribus: vt not. Bart. per illum tex. in l. neque tutores, in ij. lectura. col. ij. verſi. venio ad tertium. C. de procura. & ibi Bald. in
vlt. no. † ſed procurator poſt litem conteſtatam, non 3
poteſt reuocari, & alter conſtitui inuito aduerſario, cum quo eſt lis conteſtata non ſubſiſtente cauſa. licet procurator conſentiret, quia per litis cõteſtationem dicitur cum eo contraxiſſe, quem quaſi contractum non poteſt dominus diſſoluere inuito aduerſario, & intereſt aduerſarij, vt non reuocetur ſiue ne varietur iudicium ex mutatione perſonarum, ita dicit Pet. de Anch. in c. ij. in iij. nota. de procura. li. vj. & ibi ſequitur Gemin. in §. verum. in ver. in fin. Gloſ. idem voluit etiam Pau. de Caſt. in l. ante litem, col. j. verſi. in textu. ibi inuito procuratore. de procu. Felyn. latè in c. ex parte decani, col. fin. verſi. nota ex Glo. num. 27. de reſcrip. & allegat Abb. in c. auditis, col. iij. verſi. ſed ſaluando, de procu. ergo idem videtur dicendum in curatore qui non videtur poſſe reuocari ſeu amoueri in iudicio poſt litem cõteſtatam ab eo, inuito aduerſario. Adde de procuratore deciſ. Tholoſ. nu. 276. incip. item an procurator.

In contrarium dicebatur quòd † imò talis tutor, 4
vel curator poterit conſtituere procuratorem poſt litem cõteſtatã ſimpliciter etiam inuito aduerſario, nam licet tutor vel curator ante litem conteſtatam non poſsint conſtituere procuratorem ſoli, ſed tantum actorem periculo ſuo. l. neque tutores, C. de procura. l. j. C. de act. tut. vel cura. dan. & quia actor non auditur niſi caueat tutorem, vel curatorem ratum habiturum. l. actor, rem rat. hab. niſi tutori vel curatori data eſſet libera adminiſtratio in teſtamento, & fuerit remiſſa cautio inuentarij, quo caſu poſſunt etiam ante litem conteſtatam conſtituere procuratorem, Bald. in l. j. in ſecunda oppoſitio. C. de bon. mater. Afflict. deciſio. cclxij. fuit in conſil. poſt nu. 6. tamen poſt litem conteſtatam indiſtinctè, ex quo ſunt effecti domini litis poſſunt ſolui etiam ſine cõſenſu pupilli vel adulti, & decreto iudicis procuratorem conſtituere, vt eſt caſus apertus, & ibi not. omnes in d. l. neque tutores, & quæ lex generaliter loquitur, & non diſtinguit, an volente, vel
non volente aduerſario. † Pro reſolutione animad- 5
uertendum eſt, quòd prædicta de reuocatione procuratoris poſt litem conteſtatam quæ fieri non poteſt inuito aduerſario non bene adaptantur ad caſum noſtrum: nam aliud eſt quærere, an procurator vel curator poſt litem conteſtatam poſsit reuocari ſine cauſæ cognitione, & inuito aduerſario, & tunc concludendum eſt quòd non, per ſupradicta quæ vera ſunt in iure. Aliud eſt quærere, an procurator vel curator poſsit poſt litem conteſtatam ſolus ex quo eſt effectus dominus litis, procuratorem conſtituere, vel ſubſtituere, & hoc caſu dicendum eſt quòd ſic, vt eſt caſus in dicta l. neque tutores, in fin. & in l. nulla. vbi Barto. & cæteri, & in l. quòd quis, vbi Iaſ. in iij. reg. C. de procurato. & eſt text. in c. j. de procurato. lib. vj. Curator ergo poſt litem conteſtatam poterit conſtituere alium procuratorem, nec per hoc ipſe cenſetur reuocatus, nec deſinit eſſe curator, & ita reſpondi, & iudicaui dum eſſem Conſiliarius Ducalis iuſtitiæ in ciuitate Ferrariæ, videlicet talem procuratorem conſtitutum à curatore
poſt litem conteſtatam admittendum eſſe. † Nun- 6
quid autem procurator qui ſubſtituit, vel conſtituit procuratorem poſt litem conteſtatam deſinat eſſe procurator, vidi hanc quæſtionem exa-

minatam per Baldum in dicta l. quòd quis, colum.
ij. verſi. ſextò quæritur.

SVMMARIVM.

1 *Reus vnus debendi ſoluens, an alteri proſit & nu. 7.*
2 *Proteſtatio operatur in his quæ à voluntate noſtra dependent.*
3 *Solutio facta per vnum ex correis, ex pacto fieri poteſt quòd alteri non proſit*
4 *Acceptilatio an poſsit fieri vt effectum ſuũ ad correum non porrigat. & nu. 10.*
5 *Solutio ex noua cauſa trãſactionis facta, ipſi tranſactioni eſt aſcribenda.*
6 *Creditor recipiendo partem ſuam ab vno ex correis inſolidum, inducit diuiſionem, & non poteſt alios inſolidum conuenire, ſed viriliter & pro parte ſua tantum.*
7 *Duo rei debendi quando dicantur.*
8 *Creditor habens duos reos debendi, debet eſſe vna ſolutione contentus, alioqui eius intentio reiicitur.*
9 *Acceptilatio facta vni ex correis debendi, an alteri proſit.*
11 *Promiſſor indemnitatis qui renunciauit beneficio de fideiuſſoribus, an poſsit conueniri antequàm conueniatur principalis.*
12 *Agere non poteſt ille cui eſt promiſſa indemnitas, niſi poſtquàm damnum & intereſſe paſſus eſt.*
13 *Differentia inter fideiubere, & promittere quem indemnem conſeruare.*
14 *Agere is non poteſt cui eſt indemnitas promiſſa, ſi aliunde ſe indemnem conſeruare poteſt.*
15 *Pactum ſeu ſolutio facta per aliũ cõpromiſſorem extenuans damnum & intereſſe, prodeſt etiam alii.*
16 *Intellectus ad l. Modeſtinus. ff. de ſolutio.*
17 *Intellectus ad l. hæredi. §. fi. ff. de pact.*
18 *Intellectus ad l. Stichum. §. ſi mandato. ff. de ſolutio.*
19 *Regula l. non omnis. ff. ſi certum peta. non procedit quando voluntas eſt contraria his quæ ſunt de ſubſtantia & natura actus qui geritur.*
20 *Solutio ex cauſa tranſactionis tollit primum antiquum debitum.*
21 *Tranſactione nouatur prior obligatio.*
22 *Nouatio facta cũ vno ex reis debendi, alios liberat.*
23 *Indemnis qualiter quis conſeruetur.*

CONCLVSIO LXXXI.

1 GAſpar † Ganzarinus aromatarius non pro ſe,
ſed contẽplatione, & ad vtilitatẽ cuiuſdam Lucretiæ de Piſtoia vxoris relictæ Antonij Mariæ Zilioli, accepit ad bonã mercationem à Hieronimo & fratribus de Sacratis libras quingintas, quæ deuenerunt ad manus prædictę Lucretiæ, & quidã Thomas Ziliolus, & Bernardus à Ciconia promiſerunt conſeruare indemnẽ, & indemnes prædictum Gaſparẽ, & eius bona. poſt mortẽ Gaſparis conuenitur Marcus Zingarinus eius hæres à prædictis fratribus de Sacratis occaſione dictarum librarũ quingentarum datarũ ad bonã mercationem eius patri, & in effectu cogitur ſoluere, & ipſis ſatisfacere integraliter, propter quòd ipſe Zingarinus paſſus eſt multa dãna. demum ipſe Zingarinus volens ſe indemnem ſeruari, egit cõtra hęredes Thomæ Zilioli, & liquidauit ſuũ damnũ, & intereſſe vſque ad ſummam librarum 1041. ad quam ſummam condẽnatur ipſe de Ziliolis, modo petitur grauamen relaxari pro dicta ſumma cõtra ipſos Ziliolos, verũ quia repertũ fuit inſtrumentũ in quo ipſe Zingarinus habuit & conſequutus fuit occaſione pręmiſſa à Don. Franciſ. de Ciconia hęrede prędicti Bernardi & correo debẽdi, libras 1150. reſpondent ipſi de Ziliolis non poſſe moleſtari, quia ſolutio facta ab vno ex correis, alium liberat, tantò magis, quia fuit ſatisfactus pro ſumma liquidata, & ſi liquidabit vltra dictã ſummã, iuxta reſeruationem ſibi factã in ſententia Magnifici Cõſilij, offeruut ſe ſoluturos omne id ad quod tenẽtur de iure, & quod legitimè liquidabitur, & in effectum ipſum Zingarinum releuare indemnem, iuxta aliàs promiſſa per eorum patrem. Quæſitum fuit, quid iuris eſſet in hoc caſu, pro parte Zingarini? dicebatur quòd propter proteſtationem quæ fecit in inſtrumento, videlicet iura ſua ſalua eſſe contra Ziliolos,
quòd habentur iura ſua ſalua contra Ziliolos. † quia 2
proteſtatio operatur in his quæ dependent à voluntate noſtra, vt per Bat. & alios, in l. nõ ſolũ. §. morte. de nou. oper. nunciat. & in l. Neſennius, de neg. geſt.
† & ex pacto fieri poteſt quòd ſolutio facta per 3
vnum ex correis alteri non proſit. Bart. in l. ex duobus. in ij. q. nu. 7, de duobus reis, per tex. in l. Modeſtinus, de ſol. & tex. in l. & hęredi. §. fi. iuncta l. ſeq. de
pact. † idem videtur in acceptilatione quæ eſt ficta 4
ſolutio & poteſt fieri ita, vt non porrigat effectum ſuum ad correum, vt videtur voluiſſe Bar. in d. l. ex duobus, in ij. q. & in l. ſi quis verum, de lib. legat. cui, licet in acceptilatione aduerſari videantur Are. in d. l. ex duobus, in ij. q. & in l. ij. §. ſi tamen hominem, de verb. oblig. Soz. tamen ibi Barto. defendere videtur, quanuis fortè dictum Bar. non probaretur, in d. l. Modeſtinus, vt voluit Cum. per l. iuſiurandum. §. ſi legatorum, de accep. quem refert Soz. in d. §. ſi hominem, tamen probari videtur in l. Stichum. §. ſi mãda-
to, de ſol. & per reg. l. non omnis, ſi cer. pet. † Secũdò 5
quia ſolutio quam fecit ille de Ciconia, non tantum fuit facta ex illa cauſa obligationis & promiſsionis de indemnitate, ſed etiam ex cauſa noua tranſactionis, & ideò ipſi tranſactioni aſcribi debet, iuxta l. imperatores. §. fi. de tranſact. Cur. Iunior conſ. cv. in fin. Tertiò decebatur animaduertendũ eſſe, quòd ipſe Zingarinus, non ſolùm eſt creditor de ſumma liquidata librarum 1041. ſed etiam de ſumma liquidanda per eum in poſterum, prout cantat ſententia Magnifici conſilij, quæ reſeruat ius liquidandi, quo caſu videtur, quòd ſi Donnus Franciſcus à Ciconia, alter correus debendi, ſoluit Zingarino creditori libras 1150. videatur ſoluiſſe pro dimidia eius quod habere debebat ipſe Zingarinus, tam reſpectu ſummę liquidatæ, quam liquidandæ, quæ poteſt aſcendere ad longè maiorem ſummã, & quòd videatur ſoluiſſe pro dimidia, apparet ex verbis narratiuis in inſtrumento, dum in eo dicitur, quòd Zingarinus poſsit inchoare iudicium contra ipſum Donnum Franciſcum, & ab eo conſequi dimidiam, tam ſortis, quàm
lucrorum & expẽſarum. & clarum eſt in iure † quòd 6
creditor habens obligatos plures reos in ſolidum, recipiendo partem ab vno, inducit diuiſionem, & non poteſt alios deinde inſolidum conuenire, ſed viriliter & pro parte ſua tantùm, l. ſi creditores. C. de pact. & eſt doct. Bart. in d. l. ex duobus, in j. quæſt. & tradit nouiter Bellon. vbi declarat hoc in ſuo conſi. xliiij.

xliiij.licet Andręas.col.j.& ij.ſi igitur ſoluit ille cor-
reus de Ciconia,videtur ſoluiſſe pro parte ſua,vide-
licet lib.520.pro dimidia crediti liquidati.& lib.630.
pro dimidia crediti liquidandi, item pro expenſis
damnis & intereſſe, vt in inſtrumento legitur, er-
go illi de *Ziliolis* qui ſunt correi debendi, tenebun-
tur & poterunt conueniri. & contra eos videtur re-
laxandum grauameo petitum, ſaltem pro dimidia
7 crediti liquidati, videlicet lib.520. Ex † aduerſo di-
cebatur quòd Ciconia & illi de *Ziliolis* attenta pro-
miſsione per eos facta verſus *Zingarinum*,dicun-
tur duo rei debendi: quia idem erat quòd debeba-
tur ab vtroque,& erat vna eadémque obligatio,pa-
riterque principaliter, & inſolidum obligati, vnde
duo rei erant.l.ij.vbi Bar.& cęteri,de duo.reis.& ma-
ximè quia non modo inſolidum,ſed etiam principa
liter in ſe ſuſcipiunt obligationem,quo caſu duo rei
dicuntur.Bar.cum quo alij tranſeunt, in l. eandem,
col.ij.& iij.verſi.quintò quæro, & verſ. circa ſecun-
dum,de duo.reis,& in l.ſi paternam,in fi.C.ad Sena
tuſcon.Vell.& ſolutio facta per vnum ex correis,a-
lium liberat.l.iij.§.fi.vbi Doct.de duo.reis. §. penul.
8 inſti.eo.ti.† Et creditor qui habet duos correos de-
bendi,debet eſſe vnica ſolutione cõtentus,alioquin
eius intentio reiicitur,vt dicit Bar.in l.iij. §. vbi duo,
nu. 3. de duob.reis & bona fides non patitur, vt bis
idem exigatur.l.bona fides, de reg.iur. vbi Doc. pro-
pter quam regulá ita expreſſè in duobus reis tradit
9 Decius,ibi in primis ſuis verbis.† quod non ſolùm
procedit in vera ſolutione,ſed etiã in acceptilatione
quę dicitur ficta ſolutio.l.ſi ex pluribus, de accept.
vbi acceptilatio facta vni ex correis,prodeſt alteri.&
tradit Bar.in d.l.ex duobus, in ij.q.vbi dicit hanc ve
ritatem: quod procedere videtur, licet fieret pa-
ctum quod non prodeſſet, maximè quando ſolui-
tur totum debitum,& nulla lex reperitur, quæ con-
cedat poteſtatem vni ex correis ſoluendi & ſe libe-
randi, ita vt non proſit alteri, vt voluit Cum.in l.&
per iuſiurandum.§.ſi legatorum,de accept. & Ang.
in l.ſi hæres pecuniam,in fi.ad Treb.Soz.& Galiaul.
in l.ſi tamen hominem,de verb.oblig.licet Barto.in
10 d.l.ex duobus, in ij. q. tenuerit contrarium † idem
& in acceptilatione facta cum pacto, vt non proſit
alteri, quicquid Bar.dicat, quæ fieri non poteſt, ita
vt non proſit correo, vt per Cum. in d. §. ſi legato-
rum, Are.in d.l.ſi ex duobus, Ang.in d.l. ſi hæres pe
cuniam. in fi. Fulg.in l.j. in fi. C. de tranſact. Iaſ. &
Guigl.in d.§.ſi tamen hominem, cum quibus vide-
tur ſimpliciter tranſire Aque. ibi & Decius, in l.j.
in fi.C.de tranſact.& eſt tex.fortiſsimus contra Bar.
in l.ij. §.ſiuè.iij.§.nunc de effectu, de lib.legar.& te-
nuit Iaſ.in d.§. ſi hominem, qui ex mente Bar.in ac-
ceptilatione indiſtinctè concludit in duobus reis
prodeſſe correo, in aliis autem diſtinguit aut in rem
facta, aut in perſonam: ex quibus apparet hanc
communem, licet Soz. in d. §. ſi tamen hominem,
teneat cum Bar. cuius tamen conſiderationibus reſ-
pondet ibi Galiaula. & aliqua infrà ſubiiciam.
Quartò dicebatur quòd licet ex pacto poſsit dici,
quòd ſolutio facta ab vno ex correis non prodeſſet
alteri, intelligitur ipſo iure, ſed bene prodeſſe po-
teſt ope exceptionis, per reg.l.bona fides, & ita eſt
de mente omnium, in d. l. Modeſtinus, & ibi ex-
preſſè Pau de Caſtro,col.ij.verſ.in Glo.in col. fin. in
fi. verſicu. & econuerſo, vbi dicit quòd ſi vnus ex
principaliter obligatis, cùm ſoluit diceret, ſoluo
pro me tantùm, & meo nomine, non tolleretur o-
bligatio alterius correi ipſo iure, ſed ope exceptio-
nis. poſtremò adducebam vnum, ad quod non ani-
maduertit patronus in cauſa, videlicet, quòd in
præſenti cauſa non agitur ſimpliciter de illis duo-
bus reis debendi,de quibus loquitur Bar.in locis ſu-
prà citatis, & qui poſſunt conueniri etiam antequã
conueniatur principalis,ſed † agitur de promiſsio- 11
ne,tam per Ciconiam quã Ziliolos facta,de conſec-
uando indemnes, ſiue indemnia,Zingarinũ & eius
bona,ab omni eo quòd ipſe pateretur occaſione di-
ctarum lib.500.acceptarũ per eum ad bonam merca
tionẽ ab illis de Sacrato,quo caſu tales promiſſores
licet renunciauerint beneficio de fideiuſſoribus,ta
men non poſſunt conueniri antequam conueniatur
principalis,pro quo promiſerunt, vt prius videatur
inquantum principalis remaneat dãnificatus,vt eſt
doc.Bar.in l.j.C.de cõuẽ.fiſc.deb. li.x.& in l.quæro,
nu.4.ff.locat.† quia ille cui eſt promiſſa indemnitas, 12
non poteſt agere niſi poſtquam dãnum & intereſſe
paſſus eſt,vt dicit Alex.conſ.cxcix.viſo proceſſu,nu.
3.vol.vij.per Glo.not.in l.fin.C.de magn.cõueo.† & 13
aliud eſt fideiubere, aliud promittere quem indem-
nem conſeruare:quia intelligitur in ſubſidiũ ſi prin-
cipalis non eſt ſoluendo, vt inquit Fely. in c. ex re-
ſcripto,col.fi.poſt.nu.19.verſi.extra glo.extra de iu-
reiuran. † Et non poteſt agere cui eſt promiſſa in- 14
demnitas,ſi aliunde poteſt cõſeruare indemnem, vt
tradit idem Alexand. conſil. cxiiij.ſuper eo de quo
quæritur,col.j.verſ.ij.pro hoc facit,vol.iij.per nota.
in d.l.quæro,& l.j. de conuen.fiſ. debit. Quo ſtante
quidquid ſit in aliis correis debendi dicitur quòd
iſti de Ziliolis non poſſunt conueniri occaſione pro-
miſsionis de indemnitate per eos factæ,niſi conſtet
quòd Zingarinus ſit in damno,& quòd non poſsit
aliunde ſe cõſeruare ſine dãno,& oportet quòd ſen
tiat damnũ,ita & taliter quòd ſentiat diminutionẽ
patrimonij,& non ſufficit quòd amittat lucrũ quòd
nõ ſit radicatũ & perfectè quęſitũ,vt dicit Ale.in d.
cõſ.cxiiij.nu.1.ſed in præſenti caſu pro ſumma liqui-
data.li.1041.Zingarinus remanet ſine dãno & aliun-
de eas habuit in Donno FranciſcoCiconia ſimili cõ-
promiſſore,ergo petit quòd intus habet, & non po-
teſt moleſtare occaſione præmiſſa dictos de Ziliolis.
Et licet in ſentẽtia fuerit reſeruatũ ſibi vt poſsit li-
quidare vlteriora dãna & intereſſe,tamẽ ante quàm
liquidet non datur ſibi executio:quia debet prius li-
quidari damnum,& pro quanta ſumma antequã pe
tatur, vt ſibi ſoluatur:& prius non dicitur eſſe in dã-
no,vt ſuprà dictum eſt,& cùm ſua actio non tendat
niſi ad damnum & intereſſe exequendum & conſe-
quendum: † pactum ſeu ſolutio facta per alium 15
compromiſſorem, quæ extenuat damnum & in-
tereſſe prodeſt etiam aliis, vt inquit Riminal. in l.
j.in vlt.not.C. de tranſactio. & ex hoc ſolo poſſet
reſponderi ad omnia ſuprà in contrarium adducta,
tamen ſpecialius reſpondendo non obſtat illa pro-
teſtatio facta, quia eſt contra diſpoſitionem iuris,
quod vult ſolutionem factam per vnum ex cor-
reis, alium liberari.dict.l.iij.§. fina. & proteſtatio in
his quæ dependent ex diſpoſitione iuris non opera-
tur: iuxta not. in dict.§.morte,non obſtat quòd per

pactum fieri poteſt, vt non proſit, per Doc. Bar. io d.
l. ex duobns, in ij. q. quia contra Barto. multi teoue-
runt, de quibns ſuprà. & maximè videtur vera opi-
nio in præſenti caſu, ex quo Zingarinus remanet ſi-
ne damno & aliunde ſe conſeruauit indemnem,
16 † præterea animaduertendum eſt, quòd text. in d. l.
Modeſtinus, non probat intentionem Bart. quia lo-
quitur quando ſoluens ſoluebat hoc acto, vt ſibi ce
derentur actiooes cootra correum, & ſic ſoluebat
non pro liberatione conſequenda, vt fuit factum in
caſu noſtro, ſed pro ceſsione habenda, & ita eſt ca-
ſus illius legis, & ibi Pau. de Caſt. & alij, & caſus, io
d. §. ſi legatorum, cum quo quantum ad hoc tranſ-
eunt Soz. & Galiaul. in d. §. ſi tamen hominem. præ-
terea licet ſolutio non proſit correo ſtante tali pa-
cto ipſo iure, tamen prodeſt ope exceptionis, vt di-
17 ctum eſt. † Non obſtat tex. in d. l. & hæredi. §. ſi. quia
illa lex loqnitur in pacto qnòd ſolum non prodeſt
correo, & eſt ratio, qnia pactum non habet vim ſolu
tionis & ideò aliud eſſe debet in ſolutione per text.
in d. l. iiij. §. nunc de effectu, de lib. leg. Non obſtat id
quod dictum eſt de accepulatione per Bar. in d. l. ex
dnobus, in ij. q. quem ſequutns eſt Soz. in d. §. ſi ta-
men hominem, quia io cõtrarium videtur cõmunis
18 opi. vt ſuprà probatum eſt, † oec minus tex. in d. §. ſi
mandato. probat intentionem Bar. quia loquitur in
maudatore cuius ſolutio ſi ſimpliciter eſt facta non
liberat principalem debitorẽ, vt inquit Pau. de Ca.
in d. §. ſi mandato, & Bar. in d. l. Modeſtinns, col. ij.
præterea ſolutio ibi non liberat alium ipſo iure, ta-
men ſi creditor ſolutum ab vno petat ab alio non li-
berato repellitur exceptione, vt per Pau de Caſt. ibi
19 & alij omnes in hoc cooueniunt. † Noo obſtat regu-
la l. oon omnis, ſi cert. pet. quia non procedit quan-
do voluntas eſt cootraria his quæ ſuot de ſubſtãtia
& natura actus, qui geritur, vt reſpondet in his ter-
minis Galiau. in d. §. ſi tamen hominem, circa finem.
præterea animaduertendnm eſt, quòd hic non fuit
factum pactum quòd ſolutio facta per vnum non
proſit alteri, ſed tantum non fuit facta iurium reſer-
uatio contra Ziliolos, quæ intelligitur facta ſi quæ
iura competunt, vt per Felynum qui multa cumu-
lat, in c. inter monaſterium, de re iudica. ſed nullum
ius competit ſaltem pro ſumma liquidata, ergo nihil
20 operatur illa reſeruatio. † Non obſtat qnòd illa ſo-
lutio cenſetur facta ex cauſa tranſactionis quia ſuf-
ficere debet quòd illa ſolutio ex cauſa trãſactionis
facta tollit primum antiquum debitum. l. & ſi ita, §.
j. de tranſact. Alciat. & Decius in l. j. C. de tranſactio.
& cenſetur etiam facta ex cauſa originaria, & obli-
gationem antiqnam tollit ſaltem, vt ſolutio, vt ibi
Deci. expreſſè, & Curt. col. ij. in fin. Præterea ſi volue
21 rimus dicere, † quòd propter illam tranſactioocm
cenſeatur facta nouatio prioris obligationis, iuxta
tradita per Ang. conſ. xxx. alias xxxj. Are. cõſ. cxlviij.
col. penul. & Decius cxxxvij. nu. 4. & conſ. ccccxcvj.
22 nu. 12. adhuc dicitur quòd nouatio † facta cum vno
ex reis debeodi alium liberat. l. ſi pro vno, vbi Gloſſ.
Odoffre. Aret. & alij ad Senatnſconſul. Velleia. Non
obſtat vltimò quòd Ciconia alter correus videtur
ſoluiſſe tantum pro dimidia, quia imò ſoluit pro eo
toto ad quod tenebatnr, & pro ſumma tota quam
tunc petere poterat ipſe Zingarinus, imò plus ſol-
uit, nam ſumma liquidata tantum erat de libris
1041. & ſoluit libras 1150. nec illa verba debent ha-
beri in conſideratione, dum in inſtrumento narra-
tur quòd Zingarinus potuiſſet conſequi à Ciconia
dimidiam ſortis, damoorum, & ioteresse: quia
per hoc non oegatur quinetiam potuiſſet conſeqoi
totum propter obligationem qua tenebatur Cico-
nia inſolidum, & illa verba nou præiudicant veri-
tati, ex qno apparet Ciconiam ſoluiſſe totam ſum-
mam liquidatam, & vltra. Doctrina autem Bar. ſu-
prà allegata loquitur quando de ſumma aliqui data
alter correns ſoluit tantnm partem, & ſic ſumus in
diuerſis terminis. Præterea vt dictum eſt ſuprà, ex
qno ſumus in promiſſore indemnitatis ſufficere
debet, quòd ipſe Zingarinus hactenus fuerit coo-
ſeruatus ſine damno, & aliunde iodemnis exiſtat,
† Et ſi conſtare fecerit in aliis damnificatnm, & pro- 23
babitur damnum, tunc cõueniens erit, vt etiam re-
leuetur altero de tribus modis, de quibus per Bal-
dum in l. fin. col. fin. in fin. verſicu. ſed hoc poteſt fie-
ri. C. de vſu. rei iudi. videlicet ſolutione, datis pigno
ribus vel fideiuſſoribus magis idoneis, per quos mo
dos conſeruatur quis indemnis, vt dicit Bal. oor. ibi
fuit votatum per magnificum Ducale conſilium iu-
ſtitiæ non eſſe concedendum grauamen petitum cõ-
tra Ziliolos pro ſumma petita, & liquidata, attenta-
ta ſolutione facta ipſi Zingarino per Doonum Fran-
ciſcum à Cicooia alterum compromiſſorem, prout
apparet in inſtrumento in actis exhibito, declara-
uit tamen ipſos nobiles de Ziliolis teneri ad omnia
damna, & intereſſe paſſa & patienda per ipſum Mar
cum Zingarinum, occaſione de qua in actis quæ ta-
men hanc conſtare fecerit, & liquidauerit vltra ſum
mam dictarum librarum 1041.

SVMMARIVM.

1 *Caſus in quo minor aſſerens ſe maiorem non poteſt petere reſtitutionem in integrum.*

2 *Inſtrumentum curæ cum decreto iudicis an faciat quem præſumi minorem in præiudicium tertij.*

CONCLVSIO LXXXII.

IN cauſa † quadam quidam aſſerebat ſe minorem, 1
& volebat litigare eum curatore vti minor, & iam
ſibi decretus erat curator, opponebat reus quòd
nolebat eum admittere pro minore, ſed potius quòd
erat maior & nolebat ſibi io hoc præiudicare, quia
litigaodo cum eius curatore, videbatur eum appro-
bare vti minorem, & ſibi aperire viam reſtitntionis
in integrum, iuxta conſilium Bal. in l. ij. §. quòd ob-
ſeruari, col. iij. verſi. hic qnæro. C. de iur. calum. ſe-
quitur Fel. in cap. cum inter. col. vij. circa. fio. verſic.
poſſet tamen, extra de excep. Cat. Cotta in memo-
rialibus, in verbo decretũ iudicis, † & licet ſoleat di- 2
ci quòd inſtrumẽtum curæ cum decreto iudicis fa-
ciat quem præſumi minorem, vt eſt dictum Bald. in
l. cum te minorem, col. ij. verſ. interdum ætas allega
tur. C. de probat. & ibi Ang. & Alex. conſi. xcij. viſo,
col. iij. verſi. item reſpondeo, nu. 13. vol. qninto, Dec.
conſi. lxxxvj. viſo puncto, col. quinta, in fi. verſic.
vlterius, vbi allegat Bald. vt ibi per eum tamen id
intelligitur ſi fuit litigatum cum eo vti curatore mi-
noris, alioqui per ſolum inſtrnmentum curæ in
præiudicium tertij non præſumitur minor ætas, &
ſi aliter diceremus poſſent fieri mille fraudes, ita
Alex.

Alex.conſi.xxj.viſo proceſſu,col.ij. verſicu. ad idem
tendunt verba,vol.j. vbi allegat Bald. d. §.quod ob-
ſeruari.& Salic.in l.ſi maior.C.de in integ.reſtit.Re-
ſpondi per hanc obiectionem non retardari iudi-
cium, & ſic procedendum ad vlteriora,ſaluis exce-
ptionibus partium, quia ſufficit parti quòd eum
non approbet vt minorem, & poterit probare eum
maiorem in iudicio, & eoipſo datio curatoris erit
nulla,nec poterit ex hoc, qui aſſerebat ſe minorem,
conſequi aliquam viam ad reſtitutionem in inte-
grum,ita dicit Bald. in d.§.quod obſeruari, col.iij.
ver. credens tamen, & quòd talis exceptio non re-
tardet proceſſum,apparet ex his quæ tradit Alex.d.
conſi.xxj.col.ij.verſi.ad idem.

SVMMARIVM.

1 *Volens impedire immiſsionem, aſſerens primum te-ſtamentum fuiſſe reuocatum per ſecundum, poteſt hoc probare per teſtes,quãdo eos habet in promptu.*
2 *Probari non poteſt incontinenti,illud dicitur, quod expediri non poteſt intra tempus quo cauſa aliàs expediretur.*
3 *Immiſsionem bonorum an poſsit quis conſequi ex teſtamento nuncupatiuo,& beneficium l.ſi.C.de edi-cto di.Adria.tollen.*
4 *Miſsio in poſſeſsionem, an ſummario vel ordinario iudicio probari debeat.*
5 *Teſtibus duobus productis, vno per actorem, & alio per reum,debet iudex pronuntiare ad iudicium or-dinarium recurrendum eſſe.*
6 *Cauſa poſſeſſorij in dubio eſt potior.*
7 *Arbitrio iudicis relinquitur quando quis dicatur habere in promptu,& poſſe incontinenti probari.*
8 *Poſſeſſor per iuſſum non amouetur de poſſeſsione, niſi prius audiatur,& ordinario iudicio conuincatur.*

CONCLVSIO LXXXIII.

1 QVidam de † Argenta condidit duo teſtamen-
ta, vnum in quo inſtituit certos conſobrinos
hæredes, aliud poſtea in quo inſtituit certas mulie-
res, quæ poſt mortem teſtatoris ſteterunt in poſſeſ-
ſione hæreditatis, hæres in primo teſtamento inſti-
tutus prætendens ſecundum teſtamentum non va-
lere ſub prætextu quòd fuerit confectum à notario
forenſi contra formam ſtatuti Argentæ. agit reme-
dio l.fina.C.de edict.diui Adrian.tollen. & petit im-
mitti in poſſeſsionem bonorum hæreditatis, oſtenſo
teſtamento non vitiato, &c. & citatis dictis mu-
lieribus ſi ſua putant intereſſe, opponitur pro parte
mulierum de ſecundo teſtamento quòd debet præ-
ualere.§.poſteriore,inſtit.quibus modis teſt.infir.&
quatenus poſſet dubitari de validitate teſtamenti
confecti per illum notarium exhibet capitula, &
probare intendit teſtamentum ipſum per teſtes,iux-
ta l.publicari. C.de teſtam.pro parte hæredis dicitur
non poſſe probari per teſtes in hoc ſummario iudi-
cio ad impediendum immiſsionem in poſſeſsionem
cùm hoc requirat altiorem indaginem,ideò non ad-
mittendum in præſenti iudicio.l.ij. C.de edicto diui
Adria.toll.nec releuaret etiam ſi incontinenti offer-
2 rent ſe velle probare, † quia illud dicitur non poſſe
probari incontinenti, quod expediri non poteſt in-
tra tempus quo cauſa aliàs expediretur. gloſſ. in l.ſi
is à quo,in prin.vt in poſ.legat.Deci.conſ.ccccxiiij.
nu.19.& ccccclxvij.nu.12. Bart. in l.iiij. §.condemna-
tum, ad fin. de re iudica. & in extrauagan. ad repri-
men.in verſi.ſummariè.Aret. in §.in bonæ fidei. col.
iij.verſi.ſed tunc inſurgit,inſti. de act. ſed immiſsio
ſtatim viſo teſtamento concedi debet, examen au-
tem non ita celeriter fieri poteſt, quia oportet for-
mare capitula,& interrogatoria,vt declarat Bal.in d.
l.publicari,col.ij.& Spe.de inſtru.edi.§.oſtenſo,verſ.
& cùm de publicatione, cum ſimili. † & ideò vide- 3
mus quòd ex teſtamento nuncupatiuo non poteſt
quis conſequi immiſsionem bonorum, & beneficiũ
d.l.ſi.& glo.in d.l.fin. niſi poſtquàm examinauit, &
publicauit,vt ibi dicit Bat.nu.17.verſi.procedo vlte-
rius.† dicebam ego dum hęc mihi allegarentur,imò 4
talia capitula admittenda, & nõ eſſe locum hoc caſu
illi ſummariæ cognitioni, ſed potius ordinario iudi-
cio, ex eo, quia tales mulieres quæ reperiuntur in
poſſeſsione, & habent vltimum teſtamentum dicũ-
tur legitimè contradictores, & ideò in tali caſu iu-
dex debet pronuntiare non eſſe locum ſummariæ co
gnitioni, ſed agendum eſſe iudicio ordinario, per
textum in d.l.ſi.ibi, in iudicio competenti, & ita in
ſpecie decidit Bar.ibi col.vj.poſt nu.21.verſic.aut ap-
paret aliquis.† Et idem concludit Ang. col.pen.dum 5
inquit quòd productis duobus teſtibus, vno per a-
ctorem, & alio per reum, iudex pronuntiabit non
eſſe locum ſummario iudicio, ſed recurrendum eſſe
ad iudicium ordinarium, ſequitur etiam dict. Bart.
ibi,Alex,col.ix.verſi.tamen in iſto argumento,& po
teſt eſſe ratio hoc caſu, quia talia exceptio eſt præ-
potens,& procedit ab eodem fonte teſtatoris,maxi-
mè quando reus eſt in poſſeſsione, nimirum ſi talis
exceptio eſt plurimum diſcutienda,antequã poſſeſ-
ſor amoueatur à poſſeſsione ſua, † & in dubio cau- 6
ſa poſſeſsionis eſt potior.c.ex literis,de proba.§.com
modum,inſtitu.de interdict. & quia hic qui exhibet
ſecundum teſtamentum, & eſt in poſſeſsione habet
paritatem tituli,& videtur docere tale quid,propter
quòd eius intereſt quòd ſummariè non procedatur
ſuper teſtamento primo, cùm ipſe habeat aliud te-
ſtamentum ex quo liquet eius intereſſe, ne ita velo
leuato procedatur,vt dixit Zuccardus in d. l. fin. C.
de edict.diui Adria.tollen.nu.328. verſi. ſed tunc in-
ſurgit difficultas.& licet Deci.in d.l.fin.col.xiij.poſt
nu.42.videatur aliter ſentire,tamen non videtur cu-
randum de eius opinione,cùm rationes quibus mo-
uetur ſint debiles, & Angel. quem allegat loquitur
quando neuter poſsidet, & in ſpecie eum reprobat
Zuccardus in d.l.fin.nu.328.& in contrarium tenue-
runt plures doctores.& magnæ authoritatis,de qui-
bus ſuprà,nec dicatur quòd Bart. & cæteri ſentiunt
hoc quando exhibeatur ſecũdum teſtamentũ quòd
non patitur aliquam difficultatem, quia imò loqui-
tur quãdo reſultaret aliqua dubietas,nam ſi clarum
eſſet valere,non eſſet opus pronuntiare, recurrendũ
eſſe ad ordinarium iudicium.& in terminis quòd ille
qui vult impedire immmiſsionem aſſerens teſtamen
tum primum fuiſſe reuocatum,poſsit probare talem
reuocationem per teſtes quando eos habet in prom-
ptu,videtur deciſ.Bald.in d.l.fina. col.iij. verſicu. &
idem ſi diceret teſtamentum, † & quando quis dica- 7
tur habere in promptu.& poſſe probari incontinen-
ti,relinquitur arbitrio iudicis,vt per Bart.in dicta l.
ſi is à quo.Felin. in cap. exceptionem. col.xij. verſic.
cogitabam,

cogitabam.de except.præterea ſi in materia d. l.fin.
poſſeſſor deducit ea quæ requirunt altiorem indaginem, licet non impediat iuſſum de mittendo, vt
per Pau.de Caſtro ibi, colum. iiij. & doctores in l.ij.
8 C.eo. † tamen per illum iuſſum non amouebitur de
poſſeſsione, niſi prius audiatur, & conuincatur in
ordinario iudicio, quia immiſsio intelligitur & fit,
ſaluo iure poſſeſſoris, & fit tranſitus de poſſeſſorio
ad petitorium, & datur libellus, & lis conteſtatur.
Pau.ibi col.vj. verſic.præterea & ratio, quia ex quo
talia allegás non admittitur, perinde eſt ac ſi immiſſio fieret nemine comparente. ideò miſsio fit ſaluo
iure poſſeſſoris legitimi.Bald.ibi,q.iiij.Salice.col.iiij.
in fi.& dicit notandum, quia pauci aduertunt Zuccard.in d.l.fin.num.346.

SVMMARIVM.

1 *Reus conuictus de mendacio tituli non poſſeſsionis, an perdat poſſeſsionem.*
2 *Iudex in poſſeſsionem tanquam vacantem actorem immittere poteſt quando reus negat ſe poſsidere.*
3 *Fundamentum à nulla partium ſumi poteſt ex poſitione negata.*
4 *In iudiciis quaſi contrahitur ſicut in contractibus, & defectus alterius partis efficit contractum nullum.ita & quaſi contractum.*

CONCLVSIO LXXXIIII.

1 IN quadam cauſa † actor fecit vnam poſitionem,
in qua poſuit qualiter reus conuentus tenebat,
& poſsidebat rem de qua agebatur: cui poſitioni
reus reſpondendo negauit ſe illam tenere,& poſsidere, qua negatione facta, actor inſtetit ſe immitti
in poſſeſsionem dictæ rei, quam reus negauit ſe poſſidere, iuxta practicam Ang.in l.fin. ff.de rei vendic.
quam ſequuntur Iaſ.in §.omnium, nu.92. & quoq;
latè per Gomeſium in §. ex maleficiis, inſti. de acti.
Adde Brunum,conſi.lxxxiij.in fi.in cauſa miſerabili, qui ſequitur doctrinam Angel. dicens ſæpè ſe-
2 cundum eam obtinuiſſe. † & Cæpol. caut. clx. vbi
concludit, quòd tali caſu poteſt actor petere ſe immitti in poſſeſsionem, ex eo quia non intereſt negantis,ex quo fatetur ſe non poſsidere, non autem
in pœnam negationis, prout tunc aliter eſſet diſtinguendum,vt plenè de intellectu d.l. fi. de rei vendi.
eſt in promptu videre Roma. conſi. lix. nu.8. vſque
ad fin.Barbat.conſi. xxxvj.lib.iij.& Guid.pa.in conſil.iij.incip.lex fin.ff.de rei vendica.per totum,& per
Gomeſi.in d.§.ex maleficiis, inſtit. de act. Adde pro
intelligentia, & omnino vide quæſt. Tholoſ. quæſt.
3 clxvij. in apoſtillis ſiue addi. † Reus verò replicabat
non poſſe actorem ſe fundare in poſitione per eum
negata,cùm neutra partium, ſecundum omnes doctores poſsit ex poſitione negata ſumere fundamentum, quia confeſsio eſt actus iuris ciuilis, ſicut
ſtipulatio, ideóque ſicut ipſa ſtipulatio redditur inutilis quando eſt defectus conſenſus in altera parte,
vt l.j.de verborum obligar. ita in hac confeſsione.
4 † Item in iudiciis quaſi contrahitur, ſicut in contractibus, & defectus conſenſus alterius partis efficit
contractum nullum, ita & quaſi contractus, vt plenè per Ioannem Petrum de Ferrariis in ſua Practica
Papienſi, ſuper forma excipiendi contra poſitiones,
in gloſſ.ſuper verbo, primò quòd publica vox & fama.& idem Archid.in c.j.ij.col.de confeſsis, lib. vj.
verſic. nunquid ergo, vbi aſsignat rationem, quia
ſuam turpitudinem allegaret, quia contra dictum
ſuum veniret, ſcilicet, ponens contra ſuam aſſeuerationem,& reſpondens contra ſuam negationem, &
ſic innuit idem ius eſſe in vtroque, videlicet ponente, & reſpondente, & hoc verum, niſi probaretur
error, Guid.pap.deciſi.clxxxij.& in apoſtillis ibi, ſed
ad hoc dicebatur verum eſſe quòd aliqua partium
non poteſt ſe fundare in poſitione negata, ſed iſtud
non procedit quando actor recedit à ſua poſitione
quando acceptat negationem, prout in caſu iſto in
quo actor recedit à ſua poſitione, quando acceptat
negationem ex eo, quia dicit ſe immittendum in
poſſeſsionem, ex quo reus negauit: quia qui vult
conſequens, vult neceſſarium antecedens: & hoc
quando ſumus in eodem iudicio, licet ſecus ſi in diuerſo, quia non diceretur recedere à ſua poſitione,
ſeu aſſertione facta in alio iudicio, vt per Aret. in l.
naturaliter.§.nihil commune, viij.col.de acquir.poſſeſsio.& in iſtis terminis loquitur practica Angel.in
d.l.fin.ff.de rei vendi.& ſequacium: quia actor agendo rei vendicatione de neceſsitate dicit reum poſsidere, & tamen cùm primum reus negat poſsidere,
poteſt actor dicere quòd mittatur in poſſeſsionem
rei, de qua agitur, quoniam rei non intereſt, ex quo
negauit ſe poſsidere.

SVMMARIVM.

1 *Probatio læſionis an plena vel ſemiplena requiratur, cùm reſtitutio in integrum petitur aduerſus ſententiam.& nu.4.*
2 *Probatio ſummaria in primo iudicio ſufficit, cùm aliquid eſt bis probandum ſiue examinandum ſucceſsiuè in duobus iudiciis, quorum vnum eſt declaratorium alterius.*
3 *Summaria cognitio ſufficit in actione præparatoria.*
5 *Reſtitutio in integrum contra ſententiam infra quantum tempus peti poſsit.*
6 *Reſtitutio in integrum non eſt danda contra tres ſententias conformes, niſi prius conſtet de iniuſtitia ſententiarum, vel alterius earum.& nu.9.*
7 *Minor intentans iudicium reſtitutionis contra tres ſententias, antequàm audiatur, debet ſaltem ſummariè de aliqua cauſa docere, per quam appareat ipſum veriſimiliter læſum.& nu.10.*
8 *Minor petens reſtitutionem quid probare habeat.*
11 *Petitio reſtitutionis in integrum aduerſus ſententiam quæ tranſiuit in rem iudicatam an impediat executionem.*
12 *Iura ſpecialia ſunt minus efficacia quàm iura communia.*
13 *Appellatione interpoſita reuocantur attentata infra tempus infra quod licuit appellari per viam attentati.*
14 *Reſtitutio in integrum poſtulata, & nondum conceſſa nil debet innouare.*
15 *Intellectus ad dicta per Alex.in conſi.lxij.& conſil. ccxxiij.in vj.volumi.*
16 *Dictum doctoris intelligitur ſecundum authoritatem quam allegat.*
17 *Reſtitutio in integrum eſt ſpecies appellationis, & ſuſpendit prout appellatio.*
18 *Declaratio c.ſuſcitata.de reſtitu.in integrum.*

CON

CONCLVSIO LXXXV.

DVbitabatur in quadam cauſa, de pluribus: Primò, an quando petitur reſtitutio in integrum aduerſus rem iudicatam, puta aduerſus tres ſententias conformes, vel vnam vel duas habentes tamen vim trium ſententiarum conformium cùm faciant rem iudicatam, plena vel ſemiplena probatio læſionis ſufficiat. Secundò, an reſtitutio in integrum petita aduerſus ſententiam, quæ tranſiuit in rem iudicatam, impediat executionem.

1 Circa † primum Salic. in l. j. C. ſi aduerſus rem iudicatam, in iij. col. verſic. ego in caſu noſtro, dicit ſe putare quòd læſio plenè debeat probari. Innocen. in cap. ex literis, de reſtitutio. in integrum, refert duas opiniones contrarias. vnam, quòd ſiquis petit reſtitui aduerſus ſolum obſtaculum, puta ſententiæ, ſatis eſſe, quòd ſemiplenè ſeu coloratè probet læſionem, ſed vbi vltra reſtitutionem intendit aliquid conſequi, puta vt retractetur ſententia, & alia meliori forma formetur, tunc oporteat læſionem plenè probare, & hanc partem videtur ſequi Bald. in l. j. C. ſi aduerſus libert. in fine. vbi dicit quòd quando petitur reſtitutio aduerſus ſententiam, quòd bis eſt probandum de læſione: prima probatio ad obtinendum reſtitutionem ad ventilationem cauſæ: ſecunda probatio ad obtinendam victoriam principalem. tamen quòd prima probatio eſt facilior quàm ſecunda, quia ſufficit ſummatim conſtare de læſione: quia quod venit reſcribendum, non eſt neceſſe, quòd primò probetur plenariè, ſed ſufficiunt probationes præſumptiuæ, idem Cy. videtur tenere in dicta l. j. C. ſi aduer. liber. qui dicit quòd bis debeat probari de læſione, primò in habenda reſtitutione, ſecundò ea habita probare de læſione ſi velit habere victoriam cauſæ, & idem Cyn. in l. quo tempore. C. de reſtit. milit. vbi dicit quòd in remouendo ſolùm obſtaculum ſententiæ, vt aperiatur via reſciſſoriæ, quia inconueniens eſt
2 vt bis probetur, † nam quando venit aliquid bis probandum, ſiue examinandum ſucceſſiuè in duobus iudiciis, quorum vnum eſt declaratorium alterius. tunc in primo iudicio ſufficit ſummaria probatio, vt in l. iij. §. ſciendum, & l. theſaurus, eodem titu. idem Imola in dicto cap. ex literis, de reſtitutio. in integrum, dicit quòd cùm petitur reſtitutio in integrum aduerſus ſententiam, & vt eius obſtaculum ſolum tollatur, ſummaria probatio ſufficiat ex quo eſt præparatoria ad aliud iudicium plenarium: quia cum effectu videtur quodammodo incidenter peti præparatoriè, cùm poſtea principale veniat plenè diſcutiendum, & ſic ſufficiat allegare aliquem colorem ad iuſtificandum petitionem
3 reſtitutionis: † Nam in actione præparatoria ſufficit ſummaria cognitio: & idem videtur tenere Hoſtienſis, Ioan. Andr. & Anto. de Butr. & Bald. in di-
4 cto cap. ex literis. Alteram † verò partem quòd imò ſemper requiratur plena probatio læſionis firmat Innocen. in dicto cap. ex literis, & dicit hanc opinionem ſibi placere, quam opinionem ſequitur ibi in dicto cap. ex literis, Abb. vbi dicit quòd quando petitur reſtitutio in integrum aduerſus ſententiam debet plenè & manifeſtè conſtare de læſione, & ibi in apoſtillis, not. quòd licet cauſa reſtitutionis in integrum eſſet ſummaria, non ſequitur quòd probatio debeat eſſe ſummaria, & idem Zabſtella, in dicto cap. ex literis, deciſ. Tholoſa. liiij. dicitur quòd ſi latæ ſint tres ſententiæ contra minorem, poteſt peti in integrum reſtitutio propter omiſſas probationes, & ibi in apoſtillis dicitur † quòd debet 5
peti infra quadriennium à die vltimæ ſententiæ computandum. Rot. deciſ. clxviij. † & quòd tamen iu- 6
dex non dabit in integrum reſtitutionem, niſi prius ſibi conſtituto de iniuſtitia dictarum ſententiarum, vel aliqua earundem, † imò antequam audia- 7
tur, oportet quòd ſaltem ſummariè de aliqua nona cauſa doceat, per quam appareat ipſum veriſimiliter læſum, per not. in l. minor. ff. de minor. & Innocen. in cap. ex literis, & cap. auditis, de reſtitutio. in integr. refert Rota deciſio. ij. in nouis, de quo per Siculum, in cap. cùm, de in integr. reſtitu. deciſ. Neap. ccxj. incip. pupillus, concludit quòd reſtitutio in integrum non eſt principaliter inducta fauore minoris ætatis, ſed propter læſionem,
† nam minor tria debet probare, primò ſe minorem, ſecundò læſionem, tertiò quòd dolo aduerſarij, vel ſui facilitate, idem Iaſ. in l. nam poſtea. §. ſi minor, de iureiurand. idem Specul. in titu. de reſtitutio. in integr. ſub rubrica de effectu reſtitutionis, in iiij. colum. tenet quòd cùm petitur reſtitutio in integrum, aduerſus ſententiã plenè ſit probanda læſio, & idem Spe. in d. ti. §. quis autẽ, ſub rub. quis & quando poſſit in integ. reſt. petere. col. xj. ver. illud quoque præmittendum, vbi dicit quòd in hiis quæ ſunt contra ſententiam, vel contractum minor habet neceſſe probare ſe læſum in ſententia, vel con 8
tractu † & idem domini de Rota, deci. ccccxv. inci. no 9
ta quòd aduerſus, vbi dicũt quòd aduerſus tres ſententias conformes non eſt dãda reſtitutio, niſi prius conſtet de iniuſtitia ſentẽtiarum, vel alterius earum in antiquis, & quòd iſto caſu quãdo petitur reſtitutio aduerſus ſententiã, requiratur plena probatio læſionis, eſt magis cõmunis opinio, vt latè remiſſiuè in locis ſuprà citatis, † imò dicunt do. de Rota, deciſ. ij. 10
incip. aduerſus tres ſententias, in nouis quòd volens intentare iudicium reſtitutionis aduerſus tres ſententias ſiue diffinitiuas ſiue interlocutorias, primò opus eſt quòd ſummariè de aliqua cauſa doceat propter quã ſit veriſimile ipſum fore læſum. allegãt l. minor. cum ſua glo. ff. de minor. & Inno. in c. auditis, & in c. ex literis, de reſt. in integr. bene verum eſt quòd per litis conteſtationem factam in cauſa reſtitutionis in integrum principaliter intentata præcluderetur via prædictæ cognitionis præambulæ de læſione, ſeu iniuſtitia ſententiarum aduerſus quas petitur reſtitutio, de qua loquitur ſuprà idem domini de Rota deciſ. cxcj. incip. per lit. conteſtationem, in nouis.

Circa ſecundum † regulariter reſtitutio in inte- 11
grum petita impedit executionem, vt C. nil. non. in integr. reſti. ot. poſtular. in nigro & rubro, & nota. in l. ſi cauſa cognita. C. de tranſact. deciſ. Tholo. liiij. cum ſimilibus, quod tamen Corneus, in conſi. cxj. licet, in prima & ſecunda col. in j. vol. intelligit quando petitur reſtitutio aduerſus ſententiam, quia tunc ſententia ſuſpenditur, prout per appellationem à ſententia, ſecus ſi reſtitutio eſſet petita ad aliud quàm à ſententia, item intelligit in reſtitutione quæ competit de iure communi, ſecus in illa quæ competit vigore ſpecialis reſcripti, † cùm iura ſpecialia 12
ſint

ſint minus efficacia quàm iura communia. l. eius militis. §. militia iuſſus, de mil. teſt. item intelligit in reſtitutione ſimpliciter deducta, ſecus in intentata ſub conditione, item intelligit quando nulla imminet præſumptio contra petentem reſtitutionem, tunc ſuſpenditur executio, ſecus quando imminet præſumptio, quia tunc non ſuſpenditur executio ſententiæ, vt in ca. ſuſcitata, de reſtitu. in integ. & ibi not. doct. Cyn. & Bal. in l. j. C. in integ. reſtitutio. poſtulat. nil noui, vt quia eſſent aliqua indicia, ita intelligunt doct. illam decretalem, cuius vigore tamē eſſet præſtanda cautio ſecundum illius tenorem, Dominus Antonius de Canaria inſignis doct. in tracta. executionis inſtrumentorum ſeu guarantigiæ, in xx. col. verſi. xxj. quæro, examinat iſtum articulum & ſic diſtinguit, aut loquimur de executione facta ante petitam reſtitutionem, aut fiendam, primo caſu non reuocatur executio facta infra tempus infra quod poterit in integrum reſtitutio peti, & in hoc

13 differt ab appellatione,† qua interpoſita reuocantur attentata infra tempus; infra quod licuit appellari per viam attentati, c. non ſolùm, de app. lib. vj. ſecundo caſu, aut executio eſt irreuocabilis & non poteſt interim fieri, aut executio eſt reuocabilis, & tunc aut non offert ſe paratum probare incontinenti, & non impeditur executio, aut offert ſe probaturum incontinenti, & tunc aut loquimur in petitione reſtitutionis in integrum aduerſus ſententiam latam per principem, & non impeditur executio, ſi executionem petens caueat in caſu quo ſuccumbat, vt in d. c. ſuſcitata, ſecundum vnam lecturam, aut loquitur in aliis ſententiis, & tunc aut eſt præſumptio pro ſententia, & idem, vt d. c. ſuſcitata, ſecundum intellectum Hoſtienſis, & intelligit quòd ſententia habeat aliam præſumptionem, quàm illam quæ inſurgit ex ſententia, & propterea ſi forent latæ duæ ſententiæ conformes, ſubdit quòd non putaret reſtitutionem in integrum impedire executionem ſi petēs reſtitutionem caueat per d. c. ſuſcitata, & dicit idem ſi forent tres ſententiæ conformes, arg. clem. penul. de re iud. Si verò non ſit præſumptio pro ſententia,

14 tunc putat quòd executio impediatur,† quoniam innuunt verba nigri & rubri. C. in integ. reſtit. poſtulat. nil noui, &c. quòd in integrum reſtitutio poſtulata, & nondum conceſſa nil debeat innouari. quod tenet ibi Accurſius & Specu. in eod. tit. §. penult. & ſubdit quòd non ſolùm pendente cauſa reſtitutionis, in integrum contra ſententiam nil debet innouari, ſed pendente cauſa reſtitutionis in integrum ad appellandum, quòd his caſibus nil poteſt innouari, cùm innouata veniant reuocanda per viam attentati, vt innouata lite pendente, vt in cap. ij. vt lite pend. in clem. & ſubdit etiam quòd ſi legatus committit cauſam reſtitutionis in integrum, videtur ad ſe totum negotiū aduocaſſe, & ſic nil poteſt medio tempore innouari. cap. vt noſtrum, de appella. & c. ſi eo tempore, de elect. lib. vj. & dicit quòd domini de Rota ita tenēt, & etiam pari modo reſtitutionem in integrum impedire executionem publici inſtrumenti. Et licet aduerſus tres ſententias conformes non detur reſtitutio in integrum, niſi facta plenaria executione, vt in clem. vt calumniis. in verbo plenariè, de re iud. ſecundum Bald. in l. vnica. C. ne liceat tertiò prouoc. cuius opinio. Alexand. in l. tertia, §. condemnatum, vlti. col. de re iud. putat eſſe ſuſtentabilem: & Rota curiæ Romanæ in reſtitutione quam ſolet in hiis concedere ſignatura prout de iure, ſæpe opinionem Bald. & Alexan. eſt ſequuta, eo attento, vt aliquando ſit litium finis, circa finem litibus, de dolo & contumacia. & ne tot ſententiæ cum tanto diſpendio & labore & tempore habitæ ludibrio ſint, quia ſic etiam malitiis plurimorum occurritur. l. ſi prætor. cum ſimil. de iud. tamen contra Bald. tenet Sali. in d. l. vnica. & Mill. in ſuo repertorio in verbo. executio trium ſententiarum, vbi dicit contra Bald. ſentire Laud. vt refert Cardinalis in d. clem. & opin. Salic. ſecuta eſt Rota Romana aliquando ceſſante præſumptione malitiæ, vt refert Caſſadorus in ſuis deciſ. deciſi. j. ſub rub. de reſtit. in integr. charr. xl. vbi dicit quòd intrepidè teneret cum Salic. quando ex nouis, aut antiquis aliquid appareat quod præſumptionem calumniæ ſilere faciat, & minori datur reſtitutio contra plures ſententias conformes, ſicut contra vnam. Millus in dicto loco in verbo, reſtitutio ad appellandum, & Bal. Nouellus, in l. iiij. §. condemnatum, de re iud. col. xiij. verſic. ſed etiam eſt alia principalis ratio, & col. xv. verſi. & præſumptio malitiæ, dicit quòd propter tres ſententias conformes ſucceſſiuè latas contra ipſam partem ſurgere ſuſpitionem & præſumptionem calumniæ etiam in cauſa reſtitutionis in integrum quòd non impediretur executio ſententiæ iam latæ quæ habuit duas alias ſententias conformes, quia tunc indicatur malitia. & propterea licet reſtitutio regulariter impediat executionem, tamen non procedit quando peteretur contra ſententiam principis, vt d. c. ſuſcitata, vel quando eſſet præſumptio malitiæ Bald. verò in addi. Specu. in tit. de reſtitu. in integ. in §. vlt. videndum reſtat, ſub rub. de effectu reſtitutionis in integrum, in fi. col. dicit quòd ſi reſtitutio petitur per malitiā, non impeditur executio. & an petatur per malitiam, ſubdit quòd relinquitur arbitrio iudicis quod tamē arbitrium non debet regulari ex leui præſumptione ſecundum Modernos, in d. §. condemnatum, de re

iud. † Alex. autem in conſi. lxij. incip. egregiè & eleganter, in ij. col. & in conſi. ccxxiiij. incip. egregiè, in fi. col. in vj. volu. in hac materia dicit quòd ita demum per petitionem reſtitutionis in integrum principaliter petitam impeditur executio ſententiæ, quando ante petitionem executionis ſententiæ iam erat introducta petitio reſtitutionis in integrum, allegat Bald. in l. fin. in ij. col. C. ſi ex falſis inſtrumen. quòd dictum Alex. in dictis conſiliis lxij. & ccxxiiij. procedit quoad effectum ſuſpēſiuum, ſiquidem reſtitutio in integrum habet duplicem effectum, ſcilicet effectum deciſiuum qui conſiſtit in ſententia & de iſto non loquimur. habet & alium effectum qui dicitur ſuſpenſiuus & iſte conſiſtit in integrum reſtitutione introducta in iudicio, & iſtum effectum ſuſpenſiuum operatur pendens reſtitutio in integrum, & idem quòd appellatio, Bal. in l. fi. ij. col. C. ſi ex falſ. inſtru. propterea ſi daretur caſus quod ſolum eſſet commiſſa executio & ſic iuris, ſed non facti, & ſic realiter non foret facta ante introductam reſtitutionem, quia aliud eſt eſſe commiſſam executionem aliud factam eſſe. Fulgo. conſi. clxxxiij & poſteà verò pendente reſtitutione in integrum petita inſtaretur pro executione facti, & ſic reali, & pendens 15

reſtitutio

reſtitutio habeat effectum ſuſpenſiuum, neceſſario inſertur, realem executionem differri, aliàs reſtitutio in integrum non haberet effectum ſuſpenſiuum & ita intelligitur quod dixit Alex. in d. conſi. lxij. & ccxxiiij. qui ſe fundat in dicto Bald. in d. l. fin. C ſi ex
16 falſ. inſtrumen. † quoniam dictum doctoris intelligitur ſecundum auctoritatem quam allegat, vt iuribus vulgaribus. & licet incidenter petatur reſtitutio ſi nil euidenter iudici conſtat de læſione quæ cauſaret reſtitutionem, non debet ſuperſedere in executione ſententiæ, ſed ad ea procedere reſeruato iure petendi reſtitutionem in integrum & preſtita cautione iuxta d. c. ſuſcitata, vel ſi probata eſt læſio & minor ætas, concedi debet reſtitutio, aut ſi probata non eſt negari, abſque aliqua reſeruatione, Bar. in hac materia, in l. iiij. §. condemnatum. ff de re iud. & in alijs locis tenuit quòd ſi petitio reſtitutionis requirat altiorem indaginem tunc non impediatur executio, ſecus ſi poteſt probari incontinenti prout in exceptione nullitatis & idem cum Barto. multi alij tenent, tamen Alex. de Imo. in d. §. condemnatum, & poſt eum ibidem Moderni, in quinta col. verſic. ſubdit Bar. tenent & referunt communem opi. eſſe contra Barto. quòd imò petitio reſtitutionis indiſtinctè impediat executionem ſententiæ, ſicut & appellatio etiam quòd requirat altiorem indaginem per tex. in l. ſi cauſa cognita, in verbo ſu-
17 ſpenſa. C. de tranſac. † quia reſtitutio eſt quædam ſpecies appellationis. l. præſes. ff. de minor. & prout appellatio ſuſpendit & ita reſtitutio, Bal. autem in l. j. C. ne quid nou. in integ. reſtit. poſtular. in iſto articulo diſtinguit iſto modo, aut executio eſt irreuocabilis, aut reuocabilis, ſi irreuocabilis, vt puta in vita hominis, vel membri mutilatione, & ſemper reſtitutio impedit executionem, & intellige in vita, vel membris, vel alia pœna corporis afflictiua, vt tortura ſecus in captura per ea quæ notant Moderni, in d. §. condemnatum, contra Paul. de Caſtr. ibi & not. etiam Decius in conſi. lxxiij. inci. præſtantiſsime doctor. Si verò reuocabilis eſt executio & tunc petens reſtitutionem, aut offert probationem paratam, aut non offert, ſi offert tunc impeditur executio ſi non offert, aut eſt præſumptio contra eum, puta ex qualitate cauſæ, vel perſonæ iudicantis, vt puta principis pro quo valdè præſumitur, & nõ impeditur executio. aut eſt præſumptio pro eo & tunc ceſſat executorũ manus. Bar. in trac. differentiæ inter ius canonicum & ciuile ſubdit infraſcripta verba, videlicet item differentia eſt inter ius ciuile & canonicum nam de iure ciuili pendente quæſtione in integrum reſtitutionis, nihil eſt innouandum neque ſententia interim executioni mandatur. C. nil noui. in integ. reſtitutio. poſtulat. in rubro, & nigro, ſed de iure canonico mandatur ſententia executioni pendente quæſtione in integrum reſtitutionis, dummodo interponatur cautio de mandato omnia retro ſi contingat concedi beneficium reſtitutionis in integrum vt extra de reſtim. in integ. c. ſuſcitata. ſecunda q. prima. cap. ſicut. vel dic quòd ibi erat præſumptio contra petentem in integrum reſtitui, vt not. in d. cap. ſuſcitata, & l. ſatis. C. ad leg. Cor. de falſ. iſta ſunt verba Barto. in dicto tract. differentia. cxxxix.
18 incip. inſurgit alia differentia, † item ad d. c. ſuſcitata, datur declaratio, quòd ibi erat præſumptio pro epiſcopo, & contra monaſterium petens reſtitutionem in integrum, vel ibi lata fuit ſententia à principe & ſupplicatum poſt infra x. dies, ſecundum Inno. & ſic non differtur executio per auct. quę ſupplicatio. C. de. precib. imperat. offeren. aliàs pendente cauſa reſtitutionis in integrum executabuntur ſententiæ. d. deciſ. Tholoſ. liiij.

SVMMARIVM.

1 *Actio finium regundorum non habet admixtam cauſam poſſeſsionis & proprietatis.*

Intellectus ad l. iij. C. fin. regundo. per totam concluſionem.

2 *Agens finium regundorum an debeat in libello dicere & probare ſe dominum.*

CONCLVSIO LXXXVI.

LEx extat in ciuitate Senarũ quòd ſi oritur quęſtio confinium inter aliquas perſonas, vel communitates quòd talis cauſa non poſsit cognoſci per aliquos iudices, niſi per conſiſtorium dominorum Priorum dictæ ciuitatis, & quòd conſiſtorium poſſit in tali cauſa cogere partes ad compromiſſum, & quòd dicta lex non intelligatur quando eſſet quæſtio poſſeſsionis & proprietatis, ſed intelligatur quando eſſet quæſtio confinium, & ſi quis adiuerit alios iudices, vel contrauenerit dictæ legi, incurrat pœnam florenorum quingentorum. accidit, quòd orta controuerſia inter quendam Nicolaum Americi ex vna, & communitatem ſancti Quirici ex altera ſuper finibus curiarum: conſiſtorium cogit partes ad compromiſſum, & ita compromiſerunt, iuxta tamen tenorem dictæ legis, & laudatum extitit, & ſuper finibus, & ſuper poſſeſsione & proprietate: ex interuallo motum extitit iudicium per dictam communitatem ſancti Quirici, ſuper poſſeſſione & proprietate tantum bonorum exiſtentium intra dictos fines, & ſuper quibus bonis extitit laudatum. Opponebatur rem ſopitam per laudum emologatum. Replicabatur laudum nullum ex defectu compromiſsi, & ſic iuriſdictionis, quo ad proprietatem & poſſeſsionem, quoniam compromiſſum erat iuxta tenorem dictæ legis continentis materiam tantum finium, & non poſſeſsionis, neque proprietatis. Dubitabatur ſuper validitate dicti laudi ſtãte compromiſſo facta iuxta tenorem dictæ
legis. † in quo dubio dictum fuit quòd actio finium 1
regundorum habet latiſsimam naturam, quia qui agit hac actione ſi aſſerit ſolum ſe poſsidere vſque ad certum terminum: tunc ſolùm de poſſeſsione contenditur, ſi autem aſſerit ſe tantum dominum vſque ad certum terminum, & aduerſarius negat, tunc ſolum de proprietate contenditur: ſi verò aſſerit vtrumque, & aduerſarius vtrumque negat, tunc de vtraque agitur, ſed ſi ſolum de terminis apponendis vel appoſitis reformandis, & tunc in hac actione non contenditur de proprietate, vel poſſeſſione, ſed ſolum de terminis, & ſic intelligitur l. iij. C. eod. & prædicta ſic oſtenduntur, ſiquidem actio finium regundorum poteſt intentari pro poſſeſsione, & proprietate, nam tale iudicium habet quãdoque cauſam proprietatis admixtam, vt quando negatur per aduerſarium poſſeſsio, vel proprietas in eo quod aduerſarius ſe dicit habere ius debere, vbi au-

tem ſimpliciter requireretur, an fines ſint erecti, & nil negatur, & tunc non cohæret proprietati, & ita debet declarari terminus l. ij. & iij. & l. ſi irruptione. ff. fin. regund. & ita ibi declarat Florianus, & Cyn. & Saly. qui idem dicunt in l. iij. C. fin. regun. & idem Flor. in l. j. quæ incipit finium regundorum. ff. eod. declarans, an & quando habeat admixtam cauſam poſſeſsionis & proprietatis, referens de verbo ad verbum præmiſſam cõcluſionem, quem omnino videas, & Saly. in d. l. iij. C. eod. titu. & ita ſecundum prædicta intelligas notata per Ang. de Aret. inſtitu. de actio. in §. quędam actiones, in vj. col. in verſ. quęro an qui agit iſto iudicio finium regundorum. vbi
2 quærit † an qui agit tali iudicio debeat dicere in libello, & probare ſe dominum, & dicit quòd videtur quòd non, quia hæc actio habet multa ſimilia cum actione communi diuidundo, & ita quòd conſtat quòd in iſta non venit quæſtio proprietatis. l. fundi, ff. de exceptio. ſubdit tamen quòd in contrarium videtur expreſſum. C. eod. tit. l. iij. vbi apertè dicitur ꝙ huic actioni quæſtio proprietatis cohæret, & dicit quòd ita communiter ibi tenetur à Docto. ſed ſecundum Ioánem Fabrum mirum videtur cum tex. in d. l. iij. videatur velle quòd quæſtio poſſeſsionis differat à quæſtione confinium, & eſt primo terminanda, vt ibi, ergo multò fortius cauſa proprietatis quæ eſt magis præiudicialis, vt d. l. fundi. Præterea eadem ratio viget, ne per minorem fiat pręiudicium maiori, vt l. per minorem. ff. de iudi. vnde dicit ipſe ſequendo doct. exponas ibi verbum poſſeſsionis. id eſt, proprietatis, ſicut alibi fit in l. ſi de vi, ff. iudi. vel ſubdit, dicas clarius quòd verus intellectus illius legis tertiæ eſt qui ponitur ibi per gl. j. nã ſi quis agit finium regundorum, primò requiritur quantum teneat, ſecundò quot iugera ibi habere debeat, tertiò mittitur executor, vel agri menſor, ita dicit ibi glo. & ſic vides quòd primo inueſtigatur cauſa, & quæſtio poſſeſsionis, & poſt proprietatis. tertiò de confinibus, & dicit, quòd credit ad iſtum finem, vt videatur cui incumbat onus probandi, & quis ſuſtineat partes actoris, in §. commodum. inſtitu. de interdict. & in dubio ſtandum eſt terminis antiquis, niſi probetur quòd ſint mutati de voluntate partium. Et libellus in hoc iudicio dandus eſt & lis conteſtanda, & competit non tantum pro magna quantitate terræ ablata per finium remotionem, ſed etiam pro modico occupata, ita refert Ang. in d. loco, quem poteris videre. Et ex prædictis fuit deciſum iſto caſu actionẽ fin. regun. non habere admixtam cauſam poſſeſsionis, neq; proprietatis: quia cũ dicta lex ſit exorbitans, & pœnalis, non extenditur ad caſum mixtum fortius, quia exceptuat cauſam proprietatis & poſſeſsionis: & propterea dicto caſu non contendi, neq; de poſſeſsione, neq; de proprietata, ſed ſolum de terminis apponendis, vel appoſitis reformandis, & ita intelligitur l. iij. C. eo.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuſis eccleſiaſtica conceſſa vſq; ad mortẽ, an poſsit vendi, & an teneatur eccleſia illam renouare emptori in tertiam generationem prout ſolitum eſt.*

CONCLVSIO LXXXVII.

1 QVidam fuerat † inueſtitus de re emphyteutica quod ius non erat duraturum, niſi vſque ad mortem, accidit quòd iſte emphyteuta inueſtitus, vt ſupra ius ſuum emphyteuticum vendidit, emptor volebat renouari vſque in tertiam generationem iuxta conſuetudinem eccleſię, quę erat ſolita facere ſimiles renouationes in tertiam generationem, eccleſia autem denegabat licentiam pro vlteriori tempore, dicebatur pro eccleſia, quòd licet emphyteuta poſsit vendere ius ſuum emphyteuticum, tamen nõ poſsit plus iuris transferre quàm ipſe habeat vel habiturus ſit: idẽ cum ius non foret duraturum niſi vſque ad mortem, vel vſq; ad finem tertię generationis, non videtur quòd talis venditio poſsit producere effectum, niſi vſque in tempus mortis, vel ad plus vſque in tempus finitæ tertiæ generationis primi acquiſitoris, quia finito iure auctoris finitur ius ſucceſſoris: igitur iniungit directò quòd conſentiat emphyteutæ vendenti ius ſuum emphyteuticum, & recipiat in emphyteutam ipſum emptorem recepta quinquageſima parte pretij, hoc eſt laudemio, non autem ꝙ concedat pinguius ius quàm haberet venditor ſeu ius duraturũ lõgiori tẽpore: ex quo videtur quòd eccleſia poſsit licitè denegare licentiam vendendi pro vlteriori tempore, & non teneatur renouare emptorem in tertiam generationem.

In contrarium adducebatur quòd imò dominus teneatur renouare emptorem in tertiam generationem ſtante quòd eccleſia eſt conſueta ſimiles renouationes facere in tertiam generationem, quæ eſt ſeruanda ab ipſa eccleſia, & contractus cẽſentur geſti ſecundum ea quæ ſunt conſueta fieri, & ita interpretantur, & in eis conſueta intelliguntur, ita quòd ille qui ſua pecunia recipit emphyteuſim à dicta eccleſia cenſetur emphyteuſim accipere, cum hoc quòd poſsit ſuum ius vendere ei cui fiat per eccleſiã renouatio in tertiam generationem, ſua enim intereſt ita contrahere, cum tunc poterit ius ſuum emphyteuticum longe plus vendere quàm alias poſſet, vt experientia docet, quia tunc emptor non vult emere, niſi fiat iſta renouatio vſque in tertiam generationem, & actus interponatur geſtus ſecundum conſuetudinem, & ideo cenſeatur conceſſa emphyteuſis quę eſt conceſſa vſque ad mortem ea conditione, vt ſi emphyteuta alienauerit ſuum ius, eccleſia teneatur renouare illam emptori in tertiam generationem, prout fieri ſolitum eſt, & pro iſta parte conſuluit Corneus in conſi. ccl. incip. in hac. iij. vol. vbi refert ita tenere Benedict. Capram in cap. potuit, de loca. Goza. conſ. lxxv. num. 18. & colligitur ex verbis Bal. in auctẽn. ſi quas ruinas, C. de ſacroſanct. eccl. ij. col. verſic. vlterius quæro, vbi quærit vtrum in emphyteuſi mutatis ſucceſſoribus debeat fieri renouatio, iubdens renouationem fieri ex pluribus cauſis, & inter alios modos renouandi dicit ꝙ oritur neceſſitas renouandi ex conſuetudine, ſiquidem eſt ita conſuetum vt renouetur, & quòd aliquid ſoluatur pro renouatione, & idem videtur ſentire Ioan. And. in cap. j. de precat. in fi. dum ibi dicit quòd contractus renouatur poſt tempus, vel poſt certam generationem.

SVMMARIVM.

1 *Filius an ſubintret locum patris in ſucceſsione? & quid in fideicommiſſo, & quid in diſpoſitione legali. & num. 2. 3. & 4.*

2 *Emphy*

2 *Emphyteuſis accepta pro ſe & filiis maſculis,& fœminis,an intelligatur ordine ſucceſſiuo?*

4 *Defunctus in dubio cenſetur regulare voluntatem ſuam ſecundum diſpoſitionem iuris communis.*

CONCLVSIO LXXXVIII.

1 IN præſenti difficultata nunc occurrenti, articulus eſt valde difficilis, † an filius ſubintret locum patris in fideicommiſſo? in quo doctores variarunt, ſed pro reſolutione conſiderandi ſunt duo caſus. Primus eſt quando ſumus in diſpoſitione legali; quo caſu communiter doctores conueniunt, vt filius ſubintret locum patris quando tractatur de ſuccedendo patruo, per auth. ceſſante. C. de legit. hæred. Secundus caſus eſt, quando ſumus in diſpoſitione hominis,& iſto caſu, duæ ſunt principales opiniones. Altera fuit gloſſ. in l. cùm ita. §. in fideicommiſſo. ff. de lega. ij. quæ relata ad text. indiſtinctè tenuit in fideicommiſſo filium ſubintrare locum patris, & eam ſequitur ibi Imol. quia teſtator videtur in dubio voluiſſe illos de familia vocari eo ordine quo fuiſſent ſucceſſuri ab inteſtato de iure communi, per not. in l. Gallus. §. quidam rectè. ff. de liber. & poſthum. & per Barto. in l. hæredes mei. §. cùm ita. ff. ad Trebel. cum concordant. de quibus ibi, & rationibus Bald. ſpecialiter in dicto §. in fideicommiſſo, reſpondet Imol. & cum gloſſ. tranſit Alexan. conſi. lxxxviij. incip. quòd concurrere debeant, j. volumi. ſiue cxxxvij. & conſi. xxvj. volu. ij. vlti. colum. & conſi. lxxvij. & cxxiiij. volu. v. & reſpondet ad rationes Bal. & refert quòd ipſemet Bal. in conſi. incip. caſus talis eſt, quidam Titius. nu. 488. lib. ij. ſequutus eſt opin. gloſſ. in d. §. in fideicommiſſo, eandem glo. ſequitur Alexan. conſi. xxvj. incip. videretur forſitan. iij. volumi. dicens quòd doctores communiter videntur ibi tranſire cum opin. d. glo. pro qua ibi allegat notata per Bald. in l. j. in v. col. verſic. pone dicit ſtatutum. C. de ſecun. nupt. dum dicit quòd quando vult concurrere filius,& nepos ex alio filio præmortuo non corrumpitur gradus, ſed repræſentatur, & reſpondet Alex. ad rationes Bald. quas adducit contra glo. in dicto §. in fideicommiſſo, & cum gloſ. tranſit etiam Aret. in conſi. clxiiij. diligenter. colum. penult. verſic. venio igitur ad quartum & vltimum, per rationem Imo. quem dicit rectè loqui. cùm teſtator videatur inuitare illos qui vocantur eo ordine, quo fuiſſent ſucceſſuri ab inteſtato, & idem quòd glo. tenet Ange. de Periglis in d. §. in fideicommiſſo, referens Cumanum dicere hanc opinionem eſſe æquiorem. Cum glo. quoque prædicta tranſit Sozin. conſi. cclij. incip. viſis inſtrumentis. col. xij. verſic. ad ſecundam rationem, ij. volumi. vbi allegat l. fi. C. de verbo. ſignifi. in verbo, gradatim, per quem text. dicit ibi Pau. de Caſtro, quòd in fideicommiſſo facto familiæ ſuccedi tur gradatim, id eſt, ſecundum ordinem ſucceſsionis ab inteſtato, vt qui prius ab inteſtato ſuccedit, prius admittatur, ex quo infert, quòd ſi in relicto facto fratribus concurrat frater vterinus cum vtrinq; coniuncto, quòd admittitur prius frater vtrinque coniunctus,& alius per poſterius, & ſic prout de iure ab inteſtato ſucceſsiſſent, quaſi quòd teſtator videatur in hoc voluiſſe ſe conformare cum diſpoſitione iuris communis, prout etiam videmus. Idem in contrahentibus qui etiam in dubio videntur habuiſſe reſpectum ad ordinem ſuccedendi traditum à iure, † vt probatur ex no. 2 per Bart. in l. vt iuriſiurandi. §. ſi liberi, de oper. liber. dum in propoſito vult quòd ſi quis recipiat emphytheuſim pro ſe,& filiis maſculis,& fœminis,& extet ſtatutum, quòd maſculi in ſucceſsione præferantur fœminis. quòd ſecundum prædictum ordinem intelligitur facta conceſsio, vt ſcilicet maſculi prius in totum admittantur,& illis non extantibus fœminæ & cum eo tranſeunt alij, de quibus per Alexan. in l. Gallus. §. quidam rectè, de libe. & poſthum. in fine. ſicut ergo contrahentes videntur ſe conformare cum ſtatuto, quamuis etiam verba repugnent, vt in caſu Bart. in quo ex natura copulæ fœminæ vocantur ſimul cum maſculis, ita etiam videntur cum iure communi ſe conformare vbi ceſſat ſtatutum, & ita expreſſè vult Barto. in l. vxorem. §. teſtamento, de leg. iij. etiam ſi propria verborum ſignificatio aliter importet, allegat not. in d. §. quidam rectè. & l. quæro. §. inter locatorem. ff. de loca. quidquid dixerit Sozin. in dicto §. quidam rectè, qui de Barto. mentionem non facit in dicto §. vxorem. & idem videtur ſentire Pau. de Caſt. in dicto §. cùm ita, dum ſe remittit ad d. l. fina. C. de verbo. ſignific. & cum opin. gloſſ. in dicto §. in fideicommiſſo, tranſit ibi Iacob. de Puteo, prout refert Alexandrinus conſil. xxxvj. incip. Enitar explicitè, nume. 3. qui dicit opin. gloſſ. eſſe æquiorem. eandem opin. gloſſ. tenet Sozin. in conſi. lj. viſa facti, iiij. col. nume. 19. iiij. volu. & conſi. eclj. eod. volum. colum. xv. † Eandem opi. glo. quando ſumus in fideicommiſſo, aui, vel patrui nepos ſuccedat cum patruo, ſequitur Curt. iun. conſi. lvij. nume. 8. verſic. aggredior,& conſi. lviij. j. colum. & conſi. cxxviij. nume. 11. præſupponitur, & conſil. cliij. præſupponitur in facto, nume. 4. verſico. circa ſecundam,& conſi. clxj. nume. 1. ea ratione, quia ſucceſsio legalis fuit introducta ex tacita mente defuncti. l. conficiuntur, in princip. ff. de iur. codicil. † Item quia in dubio defunctus cenſetur regulare voluntatem ſuam ſecũdum quod ius commune diſponit, iuxta doctrinam Bart. communiter approbatam in l. hæredes mei. §. cum ita, ad Treb. ergo ſequitur quòd vbi de iure communi ab inteſtato nepos ſuccederet cum patruo, ita etiam debeamus dicere in fideicommiſſo, vbi autem de iure communi non ſuccederet, ſecus ſit, quia hoc modo conſeruatur affectio teſtatoris, idem Gozad. conſi. iiij. colum. penult. in princip. qui dicit quòd Deci. in conſi. j. loquitur contra communem, eandem opin. gloſſ. ſequitur Curt. in l. ij. C. de ſucceſſ. edict. & idem Iaſ. in conſi. clviij. Magnifica. colum. ij. ij. volumi. & iſtam partem veriorem arbitratur Ioan. Dilectus in tracta. de arte teſtandi. chart. 96. rubrica de ſubſtit. chart. 27. ea ratione quia ſucceſsio ex teſtamento regulatur ex natura ſucceſsionis ab inteſtato. Item quia non videtur minor affectio aui ad nepotes quàm ad filios. l. liberorum. de verbo. ſignific.

3 (beside "eclj. eod. volum. colum. xv. † Eandem") · 4 (beside "† Item")

SVMMARIVM.

1 *Pater non cogitur in vita aſsignare legitimã filio.*

2 *Pater an teneatur præſtare alimenta filio.*

3 *Alimenta quomodo & qualiter ſint taxanda filio.*

4 *Patris inopia & neceſsitas eum excuſat ab onere alimentandi filium.*

5 *Victum ſuum quis arctare non tenetur propter aliũ.*
6 *Teſtatere iubente alimenta præſtari, an in taxando alimenta habeatur ratio ad fructus qui ex bonis emphyteuticis percipiuntur.*

CONCLVSIO LXXXIX.

1 DIco breuiter † quòd legitima non debetur viuo patre, ſi quidem filius viuente patre nul-
lum ius habet in legitima. Bene verum eſt, quòd ſi
pater vult, poteſt aſsignare in vita, ſed non cogitur,
vt per Repeten. in auth. nouiſsima. C. de inoff. teſta.
vij. q. & x. princi. l. ſ §. nec impuberis, de collat bono.
l. ij. §. interdum. ff. de vulg. & pupil. l. ſi. vbi Bart. & Bal.
ff. de libe. agnoſc. Bal. in l. quanquam. C. ad leg. Falc.
glo. & doct. in l. cùm à matre. C. de rei vendi.
2 Sed † bene pater tenetur alere filium. l. ſi quis à li-
beris, in princ. ff. de lib. agno. Sozin. conſi. clxj. Bar. in
l. quemadmodum, de lib. agnoſc. Alex. in l. in ſuis, de
lib. & poſthu. & in hoc non cadit dubitatio, ſed dif-
3 ficultas ſtat in hoc † quomodo alimenta ſint per
patrem præſtanda filio, & quomodo taxanda, in qua
aduertendum eſt quòd in caſu, de quo agitur, ali-
menta non ſunt taxanda, neque præſtanda prout
quantum veroſimiliter expendere & conſumere
poſsit aliquis in alimentis ſingulo anno, ſed ſunt
taxanda ac præſtanda ex fructibus & reditibus &
acceſsionibus: l. ius alimentorum. §. modum. ff. vbi
pupil. educ. deb. l. imperator. in ſi. ff. ad Treb. Nec te-
netur pater ſuam proprietatem vendere pro alimo-
nia filiorum, ex qua ipſemet viuere debet. Nam pa-
ter debet viuere ex fructibus bonorum ſuorum, ſi-
quidem tenetur alere filium deducto, ſcilicet ne
egeat. Bologn. in conſi. x. incip. igitur in cauſa, vbi di-
4 cit † quòd inopia & neceſsitas patris excuſat eum ab
onere alimentandi. cùm alimenta teneatur præſtare
ſecundum facultatem redituum. & primò quia quis
tenetur primo prouidere ſibi, & ſuis alimentis, &
poſtea alienis quia ordinata charitas. &c Nam tene-
tur pater caſu quo facultates vtrique ad alimenta
5 ſuppetant, aliàs non, † quia quis non tenetur arctare
victum ſuum propter alium, caſus eſt, & ibi Bald. &
alij in l. j §. præterea. ff. de tute. & rationi. diſtra. vbi di
cit Bal quòd non tenetur quis arctare victum ſuum
propter alimenta matris, vel alterius cuiuſcunque.
qui debet ali, niſi habeat largas facultates ad factũ
vtriuſque: idem Bolognin. in add. ad conſ. Ioan. de
Ana. in conſi xij. vbi dicit patrem non teneri in ſoli-
dum præſtare alimenta, ſed ſecundum vires fru-
ctuum, non autem patrimonij. idem Ioan. de Amicis
conſi. lvj. in curia. Alex. conſi. lxxij. v. vol. Hinc dixit
Matth. de Afflictis. in libro conſtitutionum regni,
lib. iij. ſub. rub. iiij. incip. dignum. primo not. quòd in
iudicando & conſulendo eſt ſolitus dicere. quod li-
cet conſuetudo Neapolitana in ſcriptis de alimen-
tis præſtandis velit quòd quando filius non vult ſta-
re cum patre, pater debeat ſibi præſtare alimenta
pro numero liberorum, computata perſona ſua, &
vxoris. quòd ſi pater non habeat tantum quod ſibi
ſufficiat ad alimenta, non tenetur dicto filio ad ali-
menta, quia ordinata charitas incipit à ſeipſo, &
quòd pro hoc eſt ſolitus allegare glo. in l. ſi quis à li-
beris. § ſi. in verb. liberto, ff. de lib. agno. Item alimen-
ta quæ debentur ratione ſanguinis, & ſic officio iudi-
cis, vt illa quæ debentur filio à patre, & non iure
obligationis, vel actionis, non poſſunt peti pro tem-
pore futuro. Bart. in l. liberi. §. j. ff. de aliment. & eib.
leg. Alex. conſi. lxxxviij. nu. 20. in ſi. vol. vj. incip. viſis.
& conſi. cxlix. viſis. j. col. & iiij. nu. 30. cum ſequent. &
conſi. lxxij. v. volu. Vbi dicit quòd ita demum pater
tenetur alere filium ſi eſt in neceſsitate, quia non ha-
beat aliunde ſe alat, d. l. ſi quis à liberis. §. ſed ſi fi-
lius. & §. alimenta. ff. de lib. agnoſc.
Adde ad materiam † quid ſi teſtator iubet alimen 6
ta præſtari. an in taxando alimenta habebitur ratio
ad fructus qui percipiuntur ex bonis emphyteuticis,
vide D. Alex. conſi. iiij. in ſi. volu. iiij. vbi etiam ponit
an prius debeat deduci ex his alimentis æs alienum,
& etiam legitima deſcendentium.

SVMMARIVM.

1 *Tutor, vel curator, & quilibet alius adminiſtrator an cogi poſsit reddere rationem antequam per eum ſit reddita ratio ſuæ adminiſtrationis.*
2 *Sententia non conformis libello eſt nulla.*
3 *Officium adminiſtratoris neceſſarij ſibi damnoſum eſſe non debet.*

CONCLVSIO XC.

TVtor † vel alius qui tenetur reddere rationem, 1
antequam ratio ſit reddita ad integrum, an
poſsit condemnari ad certam ſummam, in qua appa
ret debitor, vt puta, vt reſtituat bona de quibus in in-
uentario antequam ſit reddita ratio, & niſi prius li-
quidatis omnibus datis & receptis: Cranetta. in cõ-
ſil. cclxxv. quæritur in hac cauſa, nu. 12. in ſi. verſi. ter-
tio principaliter dubitatur, ij. par. tenet quòd non po
teſt condemnari: quia adminiſtrator non tenetur ali
quid reddere, niſi prius omnibus liquidatis datis &
receptis. & ſoluto ei debito ſuo: allegat Anchar. con-
ſil. cclxxxv. prima facie, col. j verſi. præterea propter
incertum, & Alex. cõſi cxcij. lib. vij. & maximè iſtud
procedit quando ſolum actum eſſet ad redditionem
rationum: tunc enim condemnatur adminiſtrator
ad aliquod certum ante liquidatas rationes, † ſen- 2
tentia non erit conformis libello, in quo ſolum con-
cluditur ad reliquorum præſtationem redditis ra-
tionibus. & ſic ſententia nulla. l. vt fundus. ff. comm.
diuidun. Rurſus talis ſententia continet repugnan-
tia: nam condemnando ad redditionem rationum,
intelligitur quòd reputentur data & ſoluta pro pu-
pillo. l. j. §. præterea. ff. de contra. actio. tut. quæ repu-
tatio videtur denegari condemnando ad certum
quid. Quid enim ſi adminiſtrator appareat credi-
tor rationibus redditis, certè cogetur repetere, quod
retinere poterat, & inuenietur creditor condemna-
tus ad ſoluendum debitori, quo quid abſurdius. † & 3
maximè procedere præmiſſa debent in adminiſtra-
tore neceſſario, cuius officium ſibi damnoſum eſſe
non debet. l. ſi quis ex ſignatoribus. ff. quemadmo-
dum teſt. aperian. l. poſt legatum. §. aduocatum. & l.
tutorem. ff. de his quibus, vt indig. l. cum quædam.
C. de admin. tut. ſed eſſet officium tutelæ damno-
ſum, ſi cogatur tutor quid ſoluere antequàm appa-
reat debitorem eum eſſe nõ redditis rationibus, nec
ſequitur probatur tale quid perueniſſe ad manus
tutoris, ergo continuò damnandus eſt. vt illud reſti-
tuat, ſed expectãdus eſt exitus redditæ rationis, per
quem fortè apparebit, non eum teneri, vt reſtituat,
& contra

& contra ſentientem teneri tutorem ad ſolutionem certæ ſummæ, aut reſtitutionem certæ rei, ante redditam rationem, allegari poteſt dictum l. in ciuile. ff. de legib. nam ſicut in ciuile eſt iudicare, niſi tota lege perſpecta, ſic inciuile eſt tutorem illico condemnare ante totam redditam rationem, quia finis rationis fortè à procœmio abhorrebit. Hæc ſunt verba Crauettæ in allegato loco. & ita tenet Neguſan. in tract. de pignor. quinta part. iij. membro, nu. 101. cum ſequen. chart. xlv.

Contrarium tamen tenet Soz. in conſil. xxiiij. col. xj. in j. vol. vbi dicit, & concludenter tenet, quòd tutor ſi adminiſtrauit, & confecit inuentarium, & finita tutela, vel cura, minor petat reſtitui bona de quibus in inuentario, & tutor vel curator dicat nolle reſtituere, niſi reddita ratione adminiſtrationis, quã ex nunc offerat ſe paratum reddere. tali caſu non retardatur executio illorum bonorũ quæ ſunt in inuẽtario, & penes tutorem, vel curatorem reperiuntur, & poſtea reuideatur ratio: cùm liquidum non impediatur exequi propter illiquidum, vt ibi per eum: quæ opinio Soz. eſt magis communiter recepta.

SVMMARIVM.

1 *Fiſcus an confiſcatis bonis, teneatur dotare filias, vel dare legitimam filiis cuius bona confiſcata ſunt.*

2 *Fiſcus loco hæredis habetur, & in eum tranſeunt actiones actiuè & paſſiuè.*

CONCLVSIO XCI.

1 Confiſcatis † bonis an fiſcus teneatur dotare filias illius cuius bona ſunt confiſcata nõdum nuptas, & ſuperuiuentes, in quo dubio, licet, an filius, propter delictum patris perdat legitimam dubitabile ſit, nam Io. de Lignano, & Cardinalis in clem. Paſtoralis, de re iud. relatis argumentis hinc inde concludunt filium publicatis bonis propter delictum patris amittere eius legitimam: Fabianus verò de Monte. in auth. nouiſſima. C. de inoffic. teſtamento. q. xxv. principali, verſic. ad ſecundum ſentit contrarium. quam Fabij opinionem tenet Angel. in terminis conſi. cccviij. viſis coudemnationibus, aliàs incipit Gregorius, penult. col. & Bal. conſi. clvj. condemnatus, iij. parte cõſiliorum, eam ſequitur & dicit magis ſibi placere. Pau. de Monte pico, in l. Titia, cum teſtamento. §. Titia cum nuberet, colum. xxxij. nume. 78. verſic. decretum eſt apud nos. ff. de bon. damnat. tamen Bald. in l. fin. C. de dot. promiſſio. & Dy. in l. inſulam, in princ. ff. ſolut. matr. Pau. de Caſt. in l. ſi ſocer. in princip. C. de dot. promiſ. & idem Sozin. conſi. lij. v. colum. nume. 13. iiij. volu. concludunt fiſcum teneri dotare filiam. & quòd bona quantumcunque ſint confiſcanda, vel confiſcata, ſi non ſumus in crimine læſæ maieſtatis, cenſentur tranſlata in fiſcum cum onere dotandi, & tale onus tranſit ad hæredem. Alexan. in l. quæſitum. §. ſi ſponſa, de priuileg. credit. Bar. & Dyn. in l. ſi maritus. §. voluntate. & in l. ſi inſulam, & in l. poſt dotem. ff. ſolut. matrim.

2 † Et fiſcus ex confiſcatione vniuerſali bonorum ſequuta illorum incorporatione, dicitur ſuccedere tan quam hæres. l. tutores, in fine. C. ad leg. Iuliam, de vi priuat. & ibi gloſſ. & ideo Bart. in l. inter eos. in fine. poſt gloſſ. ff. de fideiuſſo. inquit fiſcum haberi loco hæredis, quamuis non per omnia, ſequitur Bald. in l. penulti. §. j. C. ad Trebel. & in l. iij. C. ad leg. Falcid. melius, in l. executorem, in xvij. colum. C. de execut. rei iudic. dicens quòd quando fiſcus ſuccedit ex confiſcatione, licet non dicatur propriè hæres, tamen ſemper habetur loco hæredis, idem voluit Specul. in ritu. de ceſſione actio. §. j. verſic. quid ſi bona. vbi dicit, quòd bonis confiſcatis, fiſcus habetur loco hæredis, & in eum tranſeunt actiones actiuè & paſſiuè. latè Franciſcus de Curte Senior conſil. xiiij. incip. nobilis teſtatur. j. colum. & quòd fiſcus ſit loco hæredis firmat Anto. Boiidi. in rub. C. noua vectiga. colum. penulti. idem Ludouicus Bologninus in conſil. xxxv. in præſenti conſultatione. colum. prima. ſubdens ibi in fine conſilij, non eſſe dubitandum quòd ſi omnia bona ſunt publicata, non potuit filia priuari ſua legitima, quia licet fiſcus non ſit propriè hæres, tamen habetur loco hæredis: ex quibus concludo fiſcum teneri dotare dictas filias nondum nuptas, & inhumanum eſſet ſi aliter diceremus, Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Venditor volens emptorem defendere, an & qualiter poſſit inuito actore iudicium in ſe ſuſcipere. & nu. 2. 3. 4. & 5.*

6 *Intellectus ad l. ſi actor. ff. de procur. l. ſolutionem & iudicium. ff. de ſol. & l. j. C. vbi in rem actio.*

CONCLVSIO XCII.

1 Certum eſt quòd † venditor quoad ipſum emptorem conuentum poteſt in iudicio comparere etiam inuito actore, tamen vt defenſor neceſſarius, vel procurator in rem ſuam, & totum iudicium in ſe transferre & ipſe iurabit de calumnia. l. fin. §. j. C. de iuramen. calum. l. rem non nouam. §. j. de iudiciis. doct. in l. ſolutionem ad iudicium, de ſolut. & in l. j. C. vbi in rem ac. per l. ſi mandato meo. §. j. ff. mand. cauendo de reſtituenda poſſeſſione in cauſa euictionis. Bald. in Specul. de defenſore, in princ. & Barto. in conſi. ccxix. agitur contra Tiolum, in libro meo, &c. Cyn. & Raya. poſt gloſſ. in l. ſi mandato meo. §. j. ff. mand. Sed circa prædicta aduertendum eſt, † quia intelligantur & procedunt vt venditor 2
quando comparet, vt ſupra admittatur, non tamen animo nouandi actionem intentatam niſi actor patiatur, ſecundum Iacob. de Aret. & Iac. Butt. Cyn. & Vltramon. Bald. & Salice. in l. j. C. vbi in rem act. licet contra gloſſ. voluerit contrarium & malè in l. libero. §. litem, de neg. geſt. nam illa gl. ibi reprehenditur à Bart. & à doct. in d. l. j. quæ tamen gloſſ. ſecundum Angel. de Aret. inſtit. de exceptio. in rubrica, colum. ix. nume. 16. & 17. poteſt ſaluari quòd admittatur animo nouandi inſtantiam, vt tranſeat inſtantia in eum, non autem intelligitur illa gloſſ. de noua actione intentata, quia tunc talis nouatio liberaret emptorem conuentum ab actione propoſita ex quo ſequeretur inconueniens, quoniam licet fiat nouatio inſtauriæ tantummodo in ipſum venditorem, tamen executio ſententiæ fiet in ipſum emptorem. l. ſæpè. §. ſed ſcientibus, & quod ibi per gloſ. & doct. ff. de re iud. † ſed ſi nouatetur etiam actio 3
nunquam in emptorem etiam in re petita poſſet fieri executio, cùm iam ipſe eſſet liberatus nouatione,

ſta volut Bartol.in l.ſi actor,& ibi doct.ff.de procur.
& Dyn.& Bart.& doct.in l.ſolutionem & iudicium,
de ſolu.& Bald.& Salice.poſt Cyn. & Vltramont.in
4 dicta l.j. † propterea cautus ſit actor quòd quando
fuerit denuntiatum venditori litem motam, iuxta
not.per Bart.in l.emptor, cum ſimili. C. de euict.&
ipſe venditor compareat & velit in ſe ſuſcipere iu-
dicium nouandi animo, quòd tu legitimè proteſte-
ris quòd aliquo modo non intendis nouare actio-
nem tuam intentatam, vel ius tuum competens
contra ipſum emptorem conuentum, quinimò con-
tra ipſum emptorem conuentum intendis proſequi
ius & iudicium tuum. prædicta etiam not. in l. ven-
ditor de iud Bart.in l.pater, in princ. in prima oppo.
ff.de dot.præleg.l.ſi plus. §.mota,de euict. Angel. &
Ioan.de Pra.in l.qui abſentem,de procura.vide gloſ.
in dicta l. j. in gloſſ. in verſicu. poſsidentem. C.vbi
in rem act.in hac tamen materia Angel. in l. ſed &
ſi lege.§.ſiue,verſicu.item ſi rem, el ij.ff.de pet.hære.
5 † not.ſingulariter,quòd actor rei conuenti reali iu-
dicio etiam ſi ſua non interſit,poteſt in iudicio com-
parere ad defendendum reum & ſuſcipere in ſe iu-
dicium,perinde ac ſi poſsideret inuito actore, & ſic
liberare iure cuiuſdam nouationis ipſum reum,
6 quod dicit menti tenendum. † Nec obſtat dicta l. ſi
actor,& quod not.in dicta l.ſolutionem,& l.j.C.vbi
in re. act. in quibus locis habetur quòd animo no-
uandi non poteſt tertius in iudicio venire & ſuſci-
pere iudicium in ſe pro reo conuento, & inuito au-
ctore de quo etiam no. in dicta l. liberto. § item. ff.
de neg. geſt. quoniam dicit ipſe Angel. iſtud proce-
dit quando tertius non eſt auctor rei conuenti, vel
ſi eſt auctor non vult ſuſcipere iudicium perinde
ac ſi poſsideret, & de hoc not. In Specul. de defenſ.
§.j.verſicu.ſed pone vendidiſti,dictum tamen Ange.
ibi reprobat Pau.de Caſt. Adde ad prædictorum de-
clarationem Domin.de Regno,deciſi.cxcvij.nu.6.in
nouis,incip.in cauſa Sberti, & Ioan.de Amicis,con-
ſil.cxix.nu.2.incip.poſſeſſor.

SVMMARIVM.

1 *Colonus cognoſcens alium in dominum & poſſeſſorem virtute iudicialis executionis an præiudicium faciat domino in ſua poſſeſsione.*
2 *Poſſeſsione non dicitur dominus priuatus, ſi colonus non ſit cum familia expulſus.*
3 *Recognitio coloni reſpondendo etiam de fructibus illi quem recognouit non priuat dominum ſua poſſeſsione, non expulſo colono,& tota familia & rebus.*
4 *Sola ſcientia domini ſcientis colonum reſpondere de fructibus illi quem recognouit, non ſufficit ad excludendum dominũ à poſſeſsione, non deiecto eius colono.*
5 *Renuntians verbis poſſeſsioni, qui tamen rei incumbit, naturalem poſſeſsionem retinere dicitur.*
6 *Ingrediens poſſeſsionem alterius facto iudicis ſine citatione, an priuet dominum ſua poſſeſsione. & nu.11.*
7 *Factum iudicis de facto procedentis reputatur factum partis.*
8 *Spoliatus à iudice parte inſtante, videtur ſpoliatus à parte.*
9 *Poſſeſsionem alterius ingrediens ex licentia iudicis non ritè data, excuſationem non habet.*
10 *Ingrediens poſſeſsionem tertij ſub prætextu quòd ignorauit poſſeſsionẽ plenã, non habet excuſationẽ*
12 *Executio quæ fit in eadem re, ſuper qua fuit lata ſententia contra ſucceſſorem condemnati ſeu per iudicem ſucceſſorem,& non contra condemnatum, requirit citationem.*
13 *Grauamen parte non citata conceſſum non nocet tertio.*

CONCLVSIO XCIII.

IN quadam cauſa, quæ vertebatur inter Siluanos
ex vna,& Mecutium omnes de Senis ex altera: du-
bium erat, † an dominus eſſet priuatus ſua poſſeſ- 1
ſione,ex eo quia Mecutius laborator,& colonus re-
cognouerat alium in dominum, vel poſſeſſorem, &
recognitionem huiuſmodi fecerat virtute executio-
nis iudicialis contra ipſum factæ. In quo dubio, di-
cebatur recognitionem factam,& cauſatam ab exe-
cutione iudiciali tanquam neceſſariam obeſſe. ta-
men fuit concluſum contrarium. quod imò ſicut
non nocet voluntaria recognitio coloni, multo mi-
nus debet nocere neceſſaria, cùm in volũtaria adſit
animus ipſius coloni, priuandi dominum ſua poſ-
ſeſsione,& tamen fruſtra conatur,iuxta not. in l.fin.
C. de acquir. poſſ. nam licet voluntarius diſceſſus
coloni à prædio faciat præiudicium domino in poſ-
ſeſsione,vt l.ſi per colonum.in fin. & ibi Alexan. in
l.peregrè.§.fina.de acquiren.poſſ.tamen neceſſarius
diſceſſus. cauſatus ab executione iudiciali nullum
præiudicium fecit domino, l. fina. C. ſi per vim vel
alio modo. Bart. in l.ij.C vbi in rem act. Abb.in cap.
quoniam frequenter. §.ſed ſuper, vt lit.non conteſt.
Alex.in l.ſæpè,de re iud.col.liij. verſi. quæro an ſen-
tentia lata contra colonum, nu.102. & tanto magis
in caſu,de quo agebatur fuit firmata dicta conclu-
ſio.† quia colonus de fundo non fuit deiectus, quo 2
caſu non deiecto colono de fundo, neq; voluntaria,
neq; neceſſaria recognitio coloni priuat dominum
poſſeſsione, vt eſt in promptu videre Sozi. in conſi.
xviij.inci.proſequendo ordinem, in ix.& x.col.j.vol.
& Deci.in conſi.cviij.inci.in cauſa poſſeſsionis.j.vol.
vbi loquitur in quadam tenura data,& ſic executio-
ne facta.idem Gozad. conſil.lxxxvj.videtur. nu.10.
& 11. cum ſeq. vbi plus vult, quòd quotieſcunque
colonus non fuit, vel eſt expulſus de fundo cum
tota familia, non dicitur deiectus, neque expulſus,
& conſequenter non priuat dominum ſua poſſeſ-
ſione, † imò recognitio coloni reſpondendo etiam 3
de fructibus illi quem recognouit, non priuat do-
minum ſua poſſeſsione, non expulſo colono cum
tota familia,& rebus,ſecundum opinionem Alexan.
in l.quamuis,per illum textum. §.ſi conductor. ff.de
acquir.poſ.approbatam per Domi.de Regno, deciſ.
cccxxv.facto verbo.in antiq. †& ſola ſcientia domi- 4
ni ſcientis colonum reſpondere de fructibus illi
quem recognouit, non ſufficit ad excludendum do-
minum à poſſeſsione non deiecto eius colono, & ſic
organo, per ea quę not.doc.in d.l.peregrè §.quibus.
ff.de acqui.poſ. Aret. conſi.xxxij.col.pen.vbi licet do
minus ſciat alium eſſe ingreſſum poſſeſsioné,& mo
leſtari colonum, tamen nõ priuatur poſſeſsione. niſi
deiiciatur colonus cũ familia. † facit quod no.Cald. 5
conſ.iiij.in ti.de tenun.vbi dicit ꝙ quando quis ver-
bis renũtiauit poſſeſsioni, & tamen incũbit rei dici-
tur retinere naturalé poſſeſsionem, nec iuuat ꝙ fue-
rit priuatus dominus poſſeſsione auctore prętore,&
quòd

6 quòd † non fuerit neceſſaria citatio domini, cùm
habuerit ſcientiam de geſtis ſecundum not.in deci.
Neap.cccxxv.ad fin.quia dicitur quòd quando poſ-
ſeſsio eſt plena, vt quia dominus poſsidet ſiue per
ſe,ſiue per colonum,non poteſt quis ingredi poſſeſ-
ſionem,etiam authoritate iudicis poſſeſſore non ci-
tato, nam perinde eſt ac ſi pars propria authoritate
fecerit,Moder.poſt alios in l.fin.nume.108.cum ſeq.
7 C.de edi.diui Adria.toll.ea ratione, † quia factum
iudicis de facto procedentis reputatur factum par-
8 tis.l.ſi ob cauſam,ff.de euictio. † Et dicit Deci.conſi.
cxxv.j.parte. quòd ſpoliatus à iudice parte inſtante
9 videtur ſpoliatus à parte, † ideò ingrediens autho-
ritate iudicis, & eius licentia non ritè datæ non ex-
cuſatur.not.in l.iuſtè poſsidet, ff.de acquiren.poſſeſ.
10 † neque videtur ſe poſſe excuſare ille qui ingreditur
poſſeſsionem ſub prætextu quòd ignorauit poſſeſ-
ſionem plenam, quoniam debuit diligenter inqui-
rere quis eſſet poſſeſſor, & facere citari eum nomi-
natim.Pet.de Ancha.conſi.cclxx.j.dubio.Sozi.conſi.
clviij.colum.vj.vol.ij. Alex.in l.eo tempore,de remiſ.
11 pigno. † & dixit Bald.in l.nam ita diuus.ff.de adopt.
col.pen.quòd etiam notorius prædo debet citari,nec
videtur obſtare, quòd non fuerit neceſſaria citatio:
quia ſumus in realibus,quoniam dicitur quòd licet
12 doct.in loco vario non locuti fuerint. † Tamen vera
eſt concluſio quòd quando executio fit in eadem
re ſuper qua fuit lata ſententia contra ſucceſſorem
condemnati ſeu per iudicem ſucceſſorem, & non
contra cõdemnatum requiritur citatio,vt per Alex.
in l.à diuo Pio.§.in venditione,ff.de re iudi.& docto.
in cap.ex ratione, extra de appella.vbi concludunt
quòd eo caſo quo ſententia poteſt exequi abſq, alia
citatione, tamen quando habet exequi contra non
nominatum in ſententia abſque dubio ſemper re-
13 quiritur citatio. † Præterea grauamen conceſſum
parte non citata, quamuis fortè non poſſet dici nul-
lum ob citationem omiſſam contra tertium, tamen
illud grauamen non nocet tertio non citato, vt per
Alexand. conſi. lxxxiij. in cauſa, iij.colum.volu.iij.
Et quando ſcientia allegata etiam probaretur in iu-
ribus incorporalibus præiudicat ſcienti quando pri-
mus poſſeſſor ſciuit nouo poſſeſſori reſponderi de
fructibus per colonum,ſecus autem in iuribus cor-
poralibus,in quibus data eſt ſcientia non præiudica-
tur ,vt in allega.deciſ.cccxxv.in fi.& per Alex.in d.l.
quamuis.§.ſi conductor.ff.de acquir.poſſ.

SVMMARIVM.

1 *Procurator an habere debeat ſpeciale mandatum ad faciendum cadere dominum in pœnam, & quando illud habere dicatur.*

CONCLVSIO XCIIII.

OPponebatur in quadam lite certæ executio-
nis petitæ, procuratorem non eſſe admitten-
dum tanquam non habentem ſpeciale mandatum
ex quo dominus poterat cadere in pœnam,& regu-
lare eſt vt dominus poſsit facere cadere dominum
in pœnam in quo requiritur ſpeciale mandatum.
1 Concluſum fuit † non requiri quòd procurator ha-
beat ſpeciale mandatum, in quo exprimatur quòd
poſsit facere cadere dominum in pœnam. Sed ſatis
eſt & dicitur ſpeciale & ſufficiens mandatum ad fa-
ciendum cadere dominum in pœnam,ſi habeat ſpe-
cificum mandatum ad illum actum abſque eo quòd
dicat in ſpecie quòd poſsit facere cadere dominum
in pœnam,vt ſi conſtituor procurator ad petendum
tale prædium, tunc dicor habere ſpeciale mandatũ,
& poſſum facere cadere dominum in pœnam,ſecus 1
ſi haberem mãdatum generale ad lites,& cauſas oc-
caſione talis rei, & ita colligitur ex dictis per Alex.
conſi.xxxix.circa.ij.col. nu.2.vol.vij.quod nota quia
quotidie in facto contingit,& verſatur in pallatiis.

SVMMARIVM.

1 *Doctori aſſerenti de conſuetudine vniuerſali non eſt præcisè credendum,ſed inducit præſumptionem,quæ probandi onus transfert in aduerſarium.*

CONCLVSIO XCV.

ARticulus iſte accidit in certa cauſa,†an doctori 1
de conſuetudine aſſerenti ſit credendum, &
an intelligatur de conſuetudine vniuerſali,vel par-
ticulari, & an ſaltem talis aſſertio inducat præſum-
ptionem talem quæ transferat onus probãdi in con-
trarium : fuit cõcluſum communiter teneri,doctori
aſſerenti de conſuetudine vniuerſali non eſſe præ-
cisè ſtandum, ſed quòd aſſertio doctoris aſſerentis
conſuetudinem inducit præſumptioné taliter quòd
transfert onus probandi in aduerſarium,vt per Ay-
mon. Crauettam conſil.clxvj.incipi.licet.iij.colum.
nume.9.cum ſequen.& plenè per Sozi.iun.conſi.lx.
num.9.& 10.vol.ij.in quibus locis poſt relatas opin.
concludunt, quòd communis eſt opinio quòd talis
aſſertio non ſufficit ad probandum conſuetudinem.
Sed inducit talem præſumptionem, quæ transfert
onus probandi in aduerſarium:& atteſtantur iſtam
eſſe communem opinionem,vt in promptu eſt vide-
re,& per Anto.Capycium,in deciſio.Regni , deciſi.
clxxvj.incip.in cauſa,vij.col.nume.17.cum ſeq.

SVMMARIVM.

1 *Appellari an poſsit ad ſuperiorem omiſſo medio.*

CONCLVSIO XCVI.

STatuto cauebatur quòd † à ſententia domi. Po- 1
teſtatis,non poſſet appellari,niſi ad iudicem ap-
pellationum : accidit quòd pars appellauit, omiſſo
medio ad ſuperiorem : dubitabatur, an appellatio
valeret,cum omiſſo medio appellari non poſsit,quo-
niam ſtatutum erat confirmatum à ſuperiore, fuit
concluſum,non potuiſſe appellari omiſſo medio:per
dictum Bald.in conſi.lxxxvj.incip.per ſtatutum, lib.
iij. vbi in terminis tenet quòd ſi ſtat ſtatutum hu-
iuſmodi confirmatum à ſuperiore, quòd appella-
tio omiſſo medio,non valeat idem Cardi.conſi.lxxij.
incipien.Titius.

SVMMARIVM.

1 *A ſententia quæ non tranſit in rem iudicatam, puta ſententia peritorum, matrimonij, & quæ fertur ex conſilio ſapientum, & ſimili: infra quantum tempus appellari debeat.*

2 *Appellatione deſerta à ſententiis prædictis ,ſententia firma remanent.*

3 *Iudicis officium quale eſſe debeat quando per viam querelæ aditur.*

4 *Tranſitus decem dierum appellationis an faciat ſententiam inappellabilem.*
5 *Querela differt ab appellatione.*

CONCLVSIO XCVII.

1 DIſputabatur, † an in caſibus in quibua ſententiia non tranſit in rem iudicatam, vt ſententia peritorum, matrimonij. Item quando fertur ex conſilio peritorum, & ſimiles deberet à tali ſententia appellari. concludebatur, quòd in huiuſmodi ſententiis. in quibus ſententia facit tranſitum in iudicatum, quòd debet appellari infra decem dies. ſi eſt ab ea appellandum ſicut ab aliis ſententiis, aliâs elapſo decendio appellari non poteſt. ſed ſolùm per viam querelæ poſſunt tales ſententiæ reuocari, & nō poteſt adiri iudex appellationis, quia per lapſum decem dierum tollitur remedium deuolutiuum, gl. & ibi Abb. in ca. ad reprimendam. in verſic. ſuſpendatur, de offic. ordi. Abb. in ca. conſanguinei, colum. penulti. & fin. de re iudi. & in ca. ſicut, de teſti. & in cap. propoſuiſti, de proba. Alexan. in l. ſi ab hoſtibus, col. iij. ff. ſolu. mat. Phili. in c. intimaſti, in fi. de appel. Roma. conſil. ccxxviij. deciſio Neapo. deciſio. xxxiij. Abb. in ca. ex parte, col. iiij. verſic. concludo breuiter, de teſtit. ſpol. Feli. in c. lator, col. iiij. & v. verſic. tertia declaratio, de re iudi. Phil. in c. directè, col. penult. de
2 appel. vbi plus dicit, quòd ſi † ab iſtis ſentētiis contingat appellari, & appellatio deſeritur, remanet ſententia firma, ſicut in aliis cauſis, vnde quo ad remedium appellationis nihil differunt iſtæ ab aliis cauſis, imò dicūt doc. in dictis locis præſertim Abb. & Feli.
3 † quòd qoando iudex aditur per viam querelæ, non debet ſimpliciter admittere querelantem, ſed prius ſummariè ſaltē ſe inſormare de iniuſtitia, vel errore
4 commiſſo in ſententia, † nam ſi aliquis prætendat grauamen à ſimilibus ſententiis, ſi vult per appellationem contradicere, debet appellare infra decem dies, & tunc deuoluet cauſam ad ſuperiorem, aliâs elapſis decem diebus, non poteſt vlterius appellare. debet enim contradicere per viam querelæ ſi vult ſe grauare poſt decem dies. gl. in d. c. ad reprimendam, ſed tunc non poteſt adiri ſuperior, ſed debet querela proponi coram eodem iudice. & in hoc differt querela ab appellatione, vt per docto. in l. fi. C. de edict. diui Adria. tollen. ponunt & ſequuntur Moderni in tract. de ordi. iudic. ſuper verbo, in querela, & ſuper verbo venio ad tertiam: vide omnino Ruinum cōſi. xxxiiij. viſis, volu. quinto.

SVMMARIVM.

1 *Vxor cui relicta ſunt alimenta, & conſtituta eſt vſufructuaria in rebus ipſius teſtatoris dum vitam vidualem egerit, & ſteterit in domo ipſius, & cum ipſius hæredibus liberis inſtitutis, quid habere debeat, & quid huiuſmodi legatum importet etiam nepotibus ſubſtitutis.*
2 *Legatum factū vxori cum conditione morandi cum liberis teſtatoris an per eorum mortē extinguatur.*
3 *Conditio per caſum deficiens facit ceſſare legatum.*
4 *Legatū an ſit finitū vel ne ex coniecturis arguitur.*
5 *Verbum donec, quid importet in legato facto vxori, donec morata fuerit cum filiis, & nume. 6.*
6 *Clauſula præcedens magis influit in ſequentia quam econtra.*
7 *Legatum dicitur factum gratia oneris, quando onus legato adiectum æquiualet legato.*
8 *Donatio facta cum cauſa, ſed non æquiualenti, an reuocari poſſit.*
9 *Verbum hæredes in quo verificetur.*
10 *Teſtator an de rebus hæredis diſponere poſſit.*

CONCLVSIO XCVIII.

DOminus Hieronymus de Creſſentiis in ſuo teſtamento ita cauit. Item reliquit nobili, & commendabili dominæ Corneliæ eius coniugi alimenta quæcunque, cibi, potus, & veſtimētorum, & aliarum rerum conuenientia, & concedentia, & habita ratione, & rerum commoditatem in domo ipſius teſtatoris donec vidua per mortem ipſiua teſtatoris vixerit, & pannos, & velos lugubres portauerit, & eam ſic vitam vidualem ſeruantem, & ſtantem, & donec ſteterit in domo ipſius teſtatoris, & cum ipſius hæredibus, reliquit, & conſtituit dominam, madonnam, gubernatricem, adminiſtratricem, vſuariam, vſufructuariam, & imperatricem in domo, rebus, & familia, ipſius teſtatoris, cum omni præeminentia obedientia, & reuerentia, conuenienter liberam, exemptam, & anologiſtam ab onere ſatiſdandi, inuentariū conficiendi, & rationem & reliqua reddendi. & conſignandi, de & pro recipiendo, gerendo, & miniſtrando, prohibens eam poſſe, vel debere per iniunctos hęredes, vel aliquem ex eis, vel alium quencunq; etiam ex officio, vel mandato alienios ius dicentis aſtringi, vel compelli aut moleſtari, aut ab ea peti ratione, vel reliqua de gerendis, miniſtrandis, vel percipiendis per eam, imò abſoluit eam. Et in caſu quo in aliquo condēnaretur, tunc tantundem de bonis ipſius teſtatoria eidem do. Corneliæ reliquit quod ſit æquiualens condemnationi ipſius do. Corneliæ, & ſi & inquantum ipſa do. Cornelia non poſſet & ſibi nnn videretur poſſe laudabiliter, pacificè, & quietè ſtare & viuere cum iunctis hæredibua ipſius teſtatoris, tunc & eo caſu reliquit, & mandauit eidem d. Corneliæ reſtitui, & aſsignari ſuas dotes, & eo caſu in viduali ſtatu, & vita permanente, reliquit habitationem ſeparatam, & commodā in dicta domo, ac fructus & reditus annuos, & anno quolibet ſi & donec vidualiter viuet, & non vltra tot bonorum ſtabilium hæreditatis ipſiua teſtatoris, quæ communi æſtimatione ſint mille ducatis auri. Inſtituit inſuper hæredes Ludouicum ætatis quatuordecim annorum, & Paulum ætatis annorum octo, eius filios legitimos, & naturales, & ſi ambo deceſſerint ſine filiis maſculis legitimis, & naturalibus ſubſtituir filios, & deſcendentes maſculos do. Herculis, eius fratris. Mortuo teſtatore filij eius qui hæreditatem paternam adierunt, deceſſerunt ambo ſine filiis, & ita factus eſt loco fideicommiſſo de filiis domi. Herculis ad fauorem Creſſentij qui ſolus reperitur ex maſculis domi. Herculis. domi. Creſſentius prædictus mouit litem in Rota contra dominam Corneliam vxorem d. teſtatoris, & domi. Lauram, Iuliam. & Camillam filias domini teſtatoris, & quia de fideicommiſſo non erat dubium ſolùm difficultatem faciebat an domina Cornelia tanquam vſufructuaria deberet dict. bona hæreditaria gaudere & illis frui durante tempore vitæ ſuæ, ſtante ſuprascripto legato.

1 Prima † igitur difficultas fuit an tale legatum re-
ſolueretur in alimenta,& præeminentiam quandam
demonſtraret per gloſ,& doctn.in authen.hoc lo-
cum,C.ſi ſecund.nup.mulier.per Barto.& alios,in l.
Titia.cum teſtamento.§.Titia.ff.de leg.ij.vbi poſt
alios Pau.Pic.& licet ſubſtituto hærede extraneo
poſt mortem filiorum importet verum vſufructum
quia legatum eſt annuum,vt per Barto.in d.§ Titia.
in ij.quæſt.& in conſi.lix.Bartholomæus fecit teſta-
mentum.Alexan.& Aret.in l.ſi contratabulas,ff.de
vulg.& pupil.Curt.Senior.latè,in conſil.xv.tamen
attentata cōdictione morandi cum filiis ex quo filij
mortui fuerunt non poteſt habere locum legatum
vſusfructus.quia extinctū eſt deficiente conditinne
per caſum,l.j.§.ſinautem,C.de cadu.tol.l.in teſta-
mento,la ij.de cond.& demon.cum ſimil.& licet fue-
rat appellata vſufructuaria cum omni præeminētia
& cum remiſsione cautionis & præceſsit legatum
alimentorū,nihiluminux non plenum vſufruct.cen-
ſeatur legatum,ſed bene legatarius propria authori-
tate legatum accipere,& tale legatū habebit quan-
dam mixturam prout in terminis conſuluit Aret.in
conſil.xl.demonſtrabatur ex alio mentem teſtatoris
fuiſſe non legare vſufructum:quia in caſu quo mater
cum filiis non moraretur,& ſic nō per ipſam ſtaret,
reliquit ſolùm vſufructum particulare prædij,& ſic
in caſu quo culpa filiorū diuerteret ab eis,ergo non
eſt credendum quòd eis adimplentibus voluntatem
teſtatoris voluerit eos plus grauare & ſic relinquere
generalem vſufructum ex coniecturis elicitur mens
legantis.l.ex facto.la grande,ff.de hæred.inſt.

Ad hoc tamen fuit reſponſum ferè per omnes do-
ctores quòd legatum factum propriè de vſufructu
pleno iudicari debeat etiam inuita filiorum,quia
conſuetudo Bulg.de qua in d.auth.hoc locum,fun-
data eſt in coniecturis,& per contrarias coniecturas
tollitur,vt omnes ibi concludunt.Prima igitur con-
iectura ad vſufructum eſt legatum alimētorum,pri-
mo loco factum,vt ſuperflua euitentur ad Pau conſi.
ccclxxxviij.in antiqu.incip.vxor quæ.ad Pic.in re-
perit.d.l.Titiæ,in ſecunda concluſione,in v.charta,
in vltima colum in fin.verſic.& magis ſignanter li-
mita ad Alexan.in conſi.lvj.per līctis,in iij volu.ad
eundem conſil.ccxiij.ponderatis in fin.in vj.volu.ad
Pic.vt ſuprà nume.44.ad Corn.in conſil.v.in ij.col.
verſic.quia ſuprà,in primo volu.Secunda datur con-
iectura ex legato vſufructus prædij,quia non eſt ve-
roſimile teſtatorem voluiſſe plus relinquere vxori
in vltimo caſu quàm in ſecundò,in quo ipſum ad
gubernationem filiorum inuitabat prout in caſu vi-
duitatis demonſtrat Deci.in conſil.dcxx.nume.7.&
melius in conſi.dcxliij.nume.6.Tertia quia manda-
uit teſtator vxorem moleſtari non debere ab aliquo,
quæ verba vſufructuariæ non alimentariæ conue-
niunt,ad Franciſcum de Crem.in conſi iij.quod eſt
inter conſil.Soz.volu.iiij.referens Iacob.de Belui.
de verbo ad verbum,ad Pariſ.in conſil.xxxiij.circa
primum dubium,nume.39.in ij.volu.Quarta dici-
tur mens,quia remiſsit onus cautionis inuentarij
rationis reddendæ,vt per Pic.vbi ſuprà in iij.concluſ.
ſexto limitata in fine,vbi reſpondet ad conſi.Aret.
& contra eum tenet,& ex iſtis doctores conueuere
legatum fuiſſe plenum vſufructum omnium bono-
rum etiam in vita filiorum.

Secunda fuit maxima difficultas † an tale lega- 2
tum propter cōditionem morandi fuerit extinctum
mortuis filiis & pro parte,d.domi.Creſſentij allega-
bat eius aduocatus deciſionex apertas vt ipſe dice-
bat videlicet Bald.in conſil,ccccxxxiiij.caſus talis eſt
quidam nobilis ad fin.ſecundum antiquam impreſ-
ſionem,ij.volu.aliâs ſecundum nouam,cxl v.volu.
& conſi.ccxlvij.Andræas reliquit,in iiij.volumine,
Signoro.conſi.clxxix.aliâs clxxxj.intimatæ præſup-
poſito,ad fin.Pet.de Ancha.conſi.ccxxxvij.in primo
dubio,refert Deci.conſi.cccclxxxv.in conſi.dxxxvj.
dxxxvij.& in conſi.dcxx.quæ conſilia in eodem caſu
emanaſſe videtur & Capra conſi.lxxij.col.iij.& iſta
dicebatur eſſe communis opinio de qua,in l.j.C.de
leg.& in l.illis libertis,de condit.& demon.& in l.
Seio.l.annua l.Caia.§.Imperator de ann.leg.excepto
tamen legato alimentorum,vt ibi,& in effectu illa
opinio fundata erat in vngulam,† quia conditio 3
per caſum deficiens facit ceſſare legatum,ad l.j.§.
ſinautem.C.de cad.toll.l.legatum.C.de cond.inſer.
d.l.in teſtamento,la ij l.qui concubinam §.vxore.ff.
de leg.iij.cū aliis allegatis,per doct.in d.l.j.C.de leg.
& quia aderant pupillus & minor qui indigebant
gubernio & cura quo caſu mater videtur inuitata ad
legatum ea de cauſa,& ſic legatum videtur factum
fauore filiorum,ideo extinctum fuit,ita conſiderant
Signor.Anchar.& Deci.vbi ſuprà,& quia finalis in-
tentio ligādi fuit,vt filij gubernarētur de iſta cauſa,
& ſic fauor filiorum videtur attendi:quia non con-
ditio nec legatum ſed finale propoſitum cōſiderari
debet ad cuiux fauorem ſit factum legatum,vt dicit
Imol in d.l.illis libertis,de condi.& demonſt.& pro
iſta parte addebatur coniectura legati vltimo loco
facti,quia deſficiente conditione prouidit de alio le-
gato,ad l.vtrum ex fratribus,de condi.inſtit.quem
text.allegat Cam.ad propoſitum,in conſil.xxxviij.
incip.maritus,Deci.in l.j C.de inſtitu.& ſubſtit.item
quia per illa verba dominam Gubernatricem,iniun-
ctum eſt granamen & onux matri reſultat tamen fa-
uor filiorū,vt in tutela dicitur ad Bart.in l.liberorū,
de verb.ſign.l.tria onera.de excuſa.tuto.& de admi-
niſtratione,probat text.in l.Seia,de annu.leg.altera
coniectura,quia in primo,& vltimo legato nulla
conditio morandi fuit appoſita,in medio tamen &
ſic in legato occurrenti adiecta fuit † & ex cōiecturix 4
arguitur an ſit finitum,vel ne,vt per doct.in d.l.j.&
in d.l.illis libertis,volunt doct.& alij ſuprà allegati,
& pro iſta parte multum vrgebant prædicta.

Ego verò in dubiis datix aduocato do.Creſſentij
dicebam communem opinionem de qua,in d.l.j.&
in d.l.illis libertis,& conſi.Signor.Anchar.& Deci.
procedere in legato facto ſub iſtis verbis donec mo-
rata fuit cum filiis,† quia illud verbum donec,de- 5
notat principaliter tempux,vt not.in l.ſi Titio,ff.
quando dies leg.ced.ſecus verò quando per verba
conditionalia factum eſt tale legatum,quia tunc le-
gatum non expirat,ſed potius dicatur,per ratio-
nem Bald.in d.l.j.qui tenuit legatum morte filiorum
non eſſe extinctum ſed potius adimpletam condi-
tionem,cuius opinio fuit prius Nico.de Mattarellis,
in d.l.j.& eam ſecutus eſt Fulgo.ibi qui ſimpliciter
loquitur.ſicut per verbum donec ſiue per conditio-
nem,& licet communis ſit in contrarium ita ſimpli-
citer tenendo,tamen quando conditio eſt appoſita,

cum

cum Bald.videtur tenere Paul.qui ita declarat,in d.
l.& illam videtur ſequi tranſeundo Alexand.& cum
illa diſtinctione Pau.concordat Caro.Ruin.in conſi.
incip. proponitur quòd Petrus licet ex aliis in arti-
culo principali conſuluerit contrarium:& cum præ-
dictis concordat Paul. Pic.in d.repet.l.Titia,& ante
eos voluit, inter conſi. Soz.Ioan.Bapt.de ſancto Se-
uerino, conſi.lxviij.in prima parte, & cum opinione
Bal.indiſtinctè decidunt Cum.& Fulg.conſi.iij.in fi.
& allegant Oldr.ita tenere,in d.l.illis libertis,ex qui-
bus videtur colligi communem opinio.eſſe legatum
conditionale non extingui,& contraria non habere
locum in conditione morandi per rationem aſsigna-
tam per Bald. de qua in d.l.j.ſed in occurrenti caſu
primo loco fuit appoſita conditio ibi ſtantem & do-
nec ſteterit illud participiũ ſtantem, denotant con-
ditionem expreſſam ad gloſſ. in clemen. prima de
præben.quam ibi nota. Imò ad Bart.in l.j.de condi.
& demon.& ibi Imol.nec refert quòd poſtea ſequa-
tur verbum donec:quia attenditur quod primo loco
fuit adiectum.l.quoties.ff.de vſufruct.l.generaliter.
6 §.quid ergo.de fideicommiſſ.liber.† & quia præce-
dentia magis influunt inſequentia quàm econtrà ad
glo.in l.quiſquis.ff.de leg.iij.ad gl.& Bat.in l.filium.
ff.quan.dies leg.ced.in l.auiam.de cond.& demon.
ad Roma. in conſil.diij.diligenter inſpectis:& quia
etiam verbum donec,poteſt importare cõditionem,
ad not.in l.ſi Titio,ff.quan.dies leg.ced.ideò teſta-
tor conditionaliter locutus fuit, ſecundò dicebam
legatum & omnia in eo contenta eſſe facta ad fa-
uorem legatariæ non autem filiorum,quod appare-
bat ex pluribus,

Primò ampliſsimum legatum vſufructus, quia
hæreditas erat opulentiſsima, & onus gubernandi
filios erat leue habito reſpectu ad legati amplitudi-
nem.ideo tale legatum non fuit factum reſpectu il-
lius oneris ad Batto.in l.Pamphilo,§.duas.de leg.iij.
7 vbi dicit † legatum factum eſſe gratia oneris quan-
do onus adiectum legato æquiualebat legato, ſecus
verò ſi excedebat, allegat l.filiusfamil.§.Marcellus,
de leg.j.ergo non poteſt dici finale propoſitum le-
gandi fuiſſe onus: quia non æquiualet, ſed potius
fauor mulieris, & ex iſto fundamento videntur tolli
multa contraria & erit magna coniectura.& pro hoc
8 facit, † quia videmus donationem ob cauſam quæ
fit in fauorem donantis,cùm cauſa ſit ratio quę mo-
ueatur ad donandum non autem fauor donaratij,
non requiret inſinuationem nec reuocari ſuperue-
nientia filiorum, vt per docto.in l.ſi vnqnam,C.de
reuoc.donat.& per Bald.in l.illud, C.de ſacroſanct.
eccleſ.cum ſimilib.tamen ſi cauſa non eſt æquiua-
lens contrarium deciditur,ad Guliel.& Bald.& Sali.
in d.l.illud,hæc autem non prouenit ex alio quia do-
natio excedens onus dicitur pura & in fauorem do-
natarij.ſecunda dabatur coniectura ex vltimo lega-
to vſufructus prædij,qnia filiis decedẽtibus in breue
tempus prout mortui ſunt mater habuiſſet vſufru-
ctum bonorum per modicum tempus & tamen ſi à
filiis diuiſiſſet habuiſſet vſufructũ prędij,alimenta,
habitationem & dotes ſuas, & ſic pinguius fuiſſet
ſibi prouiſum, quia durante vita eius cõſecuta fuiſ-
ſet.& facit conſiliũ Ancha.clxxxv.vbi voluit quan-
do æquè eſt prouiſum mulieri in vtroque caſu non
extingui vſufructum.tertia erat coniectura propter
illa verba legati,quòd non poſſet moleſtari,quę re-
ſpiciunt etiam actum morandi,& ſic inuitis filiis po-
terat morari cum eis,ergo illa cõdictio non fuit ap-
poſita fauore filiorum ſed matris. Vltimò liberatio
facta adeò fauorabilis,vt in legato colligitur arguit
mulierem inuitatam potius ad onus morandi, quàm
quòd onus fuerit cauſa finalis legandi, & ſi hunc ca-
ſum teſtator cogitaſſet fuiſſe relictum vſufructum
vxori, ex prædictis colligitur ideò non extingui ad
gloſ.in l.j.C.de inſtitu.& ſubſtitu.ad Soz.in d.l.in te-
ſtamento, ad gloſ.in l.tale pactum, de pact.& in ſi-
mili facit quæſtio diſputata per Ricar. Malumb.de
qua per Barto.& alios in authen.hoc locum,C.ſi ſe-
cun.nupſer.mul.de legato facto vxori, donec vidua
permanſerit, & poſt mortem eius alteri ibi conclu-
dunt legatum deberi vxore nubente ſtatim non ex-
pectata eius morte,& rationes illorum videntur fa-
cere ad caſum iſtum.

Omnibus iſtis conſideratis tres ex doctoribus
ſunt in voto legatum non eſſe extinctum,quia dice-
batur attento tenore legati apparere affectionem ma-
ximam habuiſſe ad vxorem nec authoritas moran-
di fuiſſe principale propoſitum legandi, ſed impul-
ſiuam cauſam, ideò non expirare legatũ ex rationi-
bus pro iſta parte adductis, nec cõſi. Bal.ccccxxxiiij.
ſiue cxl.& ccxlvij.merebãt allegari quia faciunt pro
contraria parte, & regula deficientis condictionis
non habere locum quãdo apparet quòd fauore mu-
lieris teſtator diſpoſuit.Nec obſtat conſideratio æta-
tis,de qua per Deci.poſt alios, quia ſi eſſet vera filio
effecto maiore ceſſaret eius fauor,& ſic eſſet neceſſe
reſtringere. l.j.& l.illis libertis ad filium impube-
rem, & Ancha.loquitur in firmitate durabili,& in-
ſanabili,& iſtam rationem allegat Ruy.in conſi.ſu-
prà allegato. Præterea coniecturæ ſuprà adductæ
pro iſta parte magis vrgent. Non obſtat tex.in l.vter
ex fratribus, & conſil. Cum.xxxviij.quia nunc fuit
prouiſum in iſto caſu, quo filij mortui ſunt, quia
verba vltimi legati ſolùm viuentibus filiis verifi-
cantur non poſt mortem ipſorum ibi inquantum
non poſſet, & videretur non poſſe laudabiliter, &
ſic in caſu mortis filiorum non fuerat prouiſum,nec
mouebat doctores doctrina Bartol.in l.liberorum,
quia attento legato, & liberatione, & cautione re-
miſſa nullum reddiderat onus in adminiſtrãdo, ſed
honor, nec iurarunt quòd in aliis legatis fuerit ap-
poſita condictio, quia in primo legato ſubintelligi-
tur, videlicet in legato alimentorum quæ in domo
debentur,ad not.in d.l.j.& in vltimo legato non fuit
appoſita propter fauorem mulieris, vt patet in illis
verbis,quia ſibi non videretur.

Adducebat aduocatus domi. Corneliæ verba illa
cum hæredibus ſuis, quæ verificantur ſi domi.Cor-
nelia velit habitare, & cum ſubſtituto, ideò condi-
ctio non defecit, nam † verbum hæredibus, verifi- 9
catur tam in primo, quàm in ſecundo hærede.l.fin.
C.de hæred.inſtitu.cum ſimilibus.Reſpondebat al-
tera pars hoc eſſe verum, quando de hæredibus ter-
tij teſtator locutus eſt, ſecus ſi de ſuis, quia ad pri-
mos reſtringitur ſecundum Bald.in l.fina.C.de hæ-
red.inſtit.in iiij.oppoſi. Alexan.conſi.xxxvj viſo the-
mate,colum.ij.iij.volu.Iaſ.in l.qui liberis.§.hæc ver-
ba, de vulg.& pupil.iſta reſponſio non eſt vera,quia
eſt contra tex.in l.ſi quis plures, de leg.iij.l.antiqui-
tus,

tus, C. de vſufruc. contra tex. in l. ſi peculium, §. hæredi. l. ſtatuliber, §. ſi filiusfamilias, & l. ſi ſeruus hæredi. ff. de ſtat. lib. & Alex. non negat etiam ſecundos heredes venire quando de propriis locutus eſt teſtator: & ex relatis per Iaſ. videtur conſtare de contrario: vnde ad fundamentum do. Corneliæ dicebatur procedere qoando eadem extractio, & omnimoda ita reducendo opiniones ad concordiam, concludit Deci. in regula qui per ſucceſsionem, de reg. iur. ſed diuerſa eſt ratio motandi cum filiis propriis, & cum extraneis, vt patet.

10 Fuit etiam dubitatum, † an in legato vſufructus comprehenderetur dimidia pars domus quæ ſpectabat ad Creſentiũ, & videbatur quòd non, quia teſtator dixit in domo ipſius teſtatoris, & ſic intelligitur de iis quæ diſponere poterat, l. ſi quis ita. vbi Bar. ff. de condi. inſtitu. maximè propter verbum ipſius.

Contrarium fuit concluſum per textum in l. nuper, de lega. iij. Item quia teſtator poteſt diſponere de bonis hæredis, ſicut ille de propriis, ſecundum communem opinionem in l. ſi hæredis ſeruus, de lega. j. & ibi Alexand. in conſi. clj. vol. ij. in fine. Decius in conſil. dcxuj. Laus Deo.

FINIS.

Petro Veneto ordinis Prædicatorum Theologiæ ſanctæ Inquiſitionis Vicario approbante.

INDEX

INDEX RERVM AC VERBORVM QVAE IN TOTO HOC DECISIONVM CANONICARVM VOLVMINE CONTINENTVR,

ORDINE ALPHABETICO COLLECTVS.

A

ABBAS an poſsit incarcerare monachum, qui agit aduerſus ſe de iniuria ſuper ablatione bonorum beneficij. fol. 109.nn.1
Abbas an teneatur ſequi conſilium conuentus. 553.nu.2
Abbas an poſsit ire ad ſtudium abſque licentia epiſcopi. 553.nu.3
Abbatis procuratot couſtitutus ad agendum contra epiſcopnm, voleus validare proceſſum obtiuuit etiam commiſsionem contra capitulum, an capitulum teneatur eiuſmodi commiſsioui parere. 134.nu.1
Abbas, prælatus, & alij habentes legitimam adminiſtrationem, poſſunt agere ſine conſeuſu conuentus. 484.num.1
Fallit hæc regula in rebus arduis, vbi ſine conſenſu capituli agere non poſſunt. ibid.
Abbas vel religioſus habentes adminiſtrationem poſſunt eſſe executores teſtamenti etiam ſine licentia ſuperioris. 510.nu.1
Item & fratres mendicantes, exceptis minoribus. ibid.num.2
Abbatis nomen eſt nomen ſolicitudinis. folio 566. numero 3
Abbatiſſa eligenda debet eſſe virgo. 562.nu.1
Diſpenſari tamen poteſt per papam corrupta in abbatiſſam promoueri. ibid.nn.2
Abſentia remota an cenſeatur impotentia. fol. 155. numero 1
Abſentia procuratoris probata proceditur per audientiam contra dictarum. 373.nu.2
Abſenti donari an poſsit, ſine intermedio epiſtolæ. 226.num.8
Abſoluere non poteſt, qui condemnare non poteſt. 2(?)3 num 1
Abſolui ab impetitione quidnam ſit. 40.nu.1
Abſolui quis inuitus poteſt ab excommunicatione. 563 nu.4
Abſolutio ſemiplena ex poſt facto repletur. fol. 557. numero 2
Abſolutio non debet operari vltra intentionem abſoluentis. 658.num.5
Abſolutio in caſu enormi & enormiſsimæ læſionis à iuramento peti poteſt. 430.nu.2.4
Abſolutoria lata in prima inſtantia perit exceptione rei iudicatæ. 56.nu.1
Abſolutoria in Rota ſemper fertur cum impoſitione perpetui ſilentij. 263.nu.2
Abſtinere à malo non ſufficit, niſi fiat quod bonum eſt. 115.nu.1
Abſurdum detegere ſatis eſt ad impugnationem vnius actus. 354.nu.9
Acceptans ſi habet nouam prouiſionem, capit beneficium abſque publicatione, & nunc noua prouiſio, & non expectatiua canonizanda venit. fol. 282.numero 3
Acceptans licet habeat: nouam prouiſionem, ad maiorem tamen cautelam acceptationem & prouiſionem publicare non deſinat. 282.nu.7
Acceptans plura beneficia ſimul, excedétia taxam literarum apoſtolicarum, an omnino priuandus beneficiis. 80.nu.1
Acceptans ſi obtinuit ſibi bis prouideri de eodem beneficio diuerſis temporibus, trimeſtre datum ad publicandum currit à die primæ non ſecundæ prouiſionis. 427.nu.1.4
Acceptanti non creditur, quòd beneficium ſub ſua gratia non cadat. 429.num.5
Acceptatio facta per excommunicatum, an valeat? vide remiſsiuè. 397.num.8
Acceptatio in mandato de prouidendo, eſt actus ad productionem gratiæ neceſſarius. folio 402. numero 25
Acceptatio eſt actus legitimus qui non recipit conditionem. 89.nu.5
Acceptatio facta per pauperem impetrantem ante purificationem, ſi purificatio fuerit

facta

facta intra menſem, valet. 89.num.1
acceptatio beneficiorum per procuratores fieri poteſt, & an requirat ſpeciale, vel genarale ſufficiat? 422.num.6
acceptatio beneficij quando præſumatur facta infra menſem. 130.nu.1
acceptatio in genare ſemel ad ſpeciem redacta axcludit, quòd aliam validè facere non poſsit. 428. numero 4
acceptationis definitio. 89.nu.2.132.nu.2
acceptilatio facta vni reorum debendi, prodeſt alij. 551.num.2
acceſſus nullam habent præambulam cauſam iuris præteriti, vt habent regreſſus, quare cauti curiales pro illo qui cedit maximi iuri, liti, & cauſæ indeciſæ, reſeruante ſibi regreſſum, petant in ſupplicatione concedi regreſſum, acceſſum, ſiue ingreſſum, vt ſi non ſit locus regreſſui, ſubintret acceſſus, non ſupponens ius aliquod præexiſtens. 339.num.3
acceſſus non tutus probatus contra vnum, an afficiat alium vigore clauſulæ omnéſque alios, &c. 366.num.1
acceſſus non tutus an excuſet vaſallum à iuramento fidelitatis. 63.num.1
acceſſorium non præcedit ſuum principale. 46. numero 10
acceſſorium non trahit principale. 475.nu.2
accipiens pecuniam vt teſtimonium dicat, committit falſum. 558.num.1.2
etiam ſi dixerit teſtimonium verum, niſi palàm daretur pecunia, vt veritatem dicat. ibid.nu.3.4
idem obſeruatur in iudice. ibid.num.5
Agare is non poteſt, cui eſt indemnitas promiſſa, ſi aliundè ſe indemnem conſeruare potaſt. 729.n.14
agi poteſt ad intereſſe contra procuratorem, per cuius negligentiam appellatio eſt deſerta. 388.nu.2
agi poteſt ad accuſationem per modum inquiſitionis ex officio. 73.num.1
agi poteſt contra eum ad æſtimationem, qui irrequiſito domino rem aliquam accepit, ſi dicta res petita non extet. 528.num.1
agi an poſsit cōtra filiumfamiliàs, patre extra prouinciam degente. 472.nu.1
agi an poſsit cum procuratore ſubſtituto, mortuo ſubſtituente. 5.num.1
agens contra tertium ex delicto, non poteſt ille conueniri, niſi ille fuerit proſecutus iudicium vſque ad ſententiam. 462.num.4
agens vnde vi non tenetur titulum ſuæ poſſeſsionis colforare. Secus in interdicto integrandæ. Simile in aquæ ductu. 10.nu.1.2
agens ex conſuetudine ſeu præſcriptione quæ prætenditur contra ius commune intentata, tenetur actus deducere in articulis, ſuper quibus habent reſtea deponere. 104.nu.1
agens prior eſt, & nobilior patiente. 673.nu.10
agens finium regundorum an debeat in libello probare ſe dominum. 735.nu.2.
agens rai vēdicatione an petera poſsit reum interrogari poſt litis conteſt. an poſsideat vel non. 513.n.12
agens interdicto recuperandæ in beneficialibus non debet probare titulum, ſed iuſtificare poſſeſsionem ex titulo. 365.nu.2
agens ad res ablatas per vim vel dolum, neceſſe eſt ei in libello exprimere res ablatas. 67.num.1
agentis ſuper ſpolio aliquando datur remiſsio ad probandum ſpolium. 348.nu.2.4
agenti poſſeſſorio, in quibus terminis obſtet exceptio renuntiationis, etiam ex cauſa permutationis 362.num.9
agitata coram iudice temporali, faciunt fidem coram ſpirituali. 527.num.1
Et hoc in actis concurrentibus factum, non inſtantiam iudicij. ibid.num.2
actor petens adiudicationem debet plenè probare. 138.num.3
actor citatus ad comparendum perſonaliter certo die, quomodo & quando excommunicari poſsit. 68.num.1
actor poſsidens immobilia, non tenetur ſatiſdare. 504.nu.3
actor quemadmodum tenetur probare ſuam intentionem, ita reus exceptionem. 153.nu.1
actor conſtitui poteſt ad præſentès lites, & non ad futuras, cùm decretum per quod conſtituitur ſolùm ad præſentes lites extendatur. 486.nu.1.2
actor an ille dicatur in cauſa appellationis, qui fuit in cauſa principali. 672.nu.1
actor non tenebitur fraudem & reliqua probare ante litis conteſtationem. 531.nu.5
actor lite pendente poteſt ſibi acquirere nouum ius agendi ex toto non ſolùm in poſſeſſorio verum etiam in petitorio. 42.nu.2
actor non poteſt ſibi ius dicere, & propter debitum reum ſpoliare ſuis facultatibus. 576.nu.2
actor quis à iudice conſtitui debeat duobus de poſſeſsione contendentibus. 716.nu.8
actor an debeat prius reſpondere poſitionibus rei, vel reus poſitionibus actoris. 672.nu.4.10
actoris intentione plene probata, non ſufficit probare exceptionem ſemiplenam. 154.nu.1
actori non licet, quod reo non licet. 94.nu.1
actore mortuo, moritur cum eo ſua petitio 61
actore moriente pandente lite beneficiali, contra quos debeant ſeruari termini. 36.nu.1
actore petente reum abſentem reſpondere ſuis poſitionibus, ſi reus voluntariè litigat per procuratorem, mittetur ad reum, expenſis rei. 554.nu.1.3
Secus tamen ſi fuerit perſona quæ excuſatur venira ad iudicium, vel ratione dignitatis, vel ſexus, vel infirmitatis. ibid.nu.2
actore conueniante cum reo lite pendente, reus tenetur etiam ad expenſas. 464.nu.1
Item quando alter litigantium cedit liti. ibidem.
Fallit niſi fuerit iuſta cauſa quara liti renuntiet. ibid.
actio primæua non tollitur par ſententiam condemnatoriam. 550.nu.2
actio cui datur, multò fortius exceptio. 530.nu.2
actio iniuriarum ciuilis tendit ad vindictā. 507.n.4
actio finium regundorum non habet admixtam cauſam poſſeſsionis & proprietatis. 735.nu.1
actio vna ſubrogata in locum alterius, an ſapiat eius naturam. 487.nu.1.2
actio iniuriarum non ſolùm competit ad vindictam, ſed etiam ad rem. 507.nu.1
actio cui conceditur, multò magis & retentio. 722. numero 4

actió de iniuriis quæ non dicatur prætoria. 63.nu.1
actio iniuriarum quãdo dicatur perpetua. 499.nu.1
actio perſonalis non concernit res nec bona. 59.nu.1
actione iniuriarum tanetur qui aliquem iniuſtè interpellat. 500.num.6
actione perſonali qui tanetur non dicitur malæ fidei poſſeſſor. 483.num.4
actiones duæ diuerſæ, ex eodem tamen facto deſcendentes, an poſsint in eodem libello ſub vtraque ſpecie intentari. 94.num.1
actiones ſingulares requirunt deſignationem rerum. 38.num.1
actionum realium quatuor genera. 217.nu.3
actus qui fiunt ex neceſsitate ſtatuti, non regulantur ſecundum ea quæ fiunt voluntariè per partes. 663.nu.17
actus agentium vltra mentem eorum non debent extendi. 228.nu.17
actus corporalis eſt neceſſarius in acquirenda poſſeſsione. 354.nu.12
actus conditionalis non probatur, niſi probetur pactificatio conditionalis 56.nu.2
actus conditionalis non operatur ante aduentum conditionis. 401.num.16
actus iudicialis dici non poteſt, qui nullam habet partem. 158.num.3
actus examinationis non pertinet ad partem, ſed ad iudicem. 496.nu.4
actus ſequens declarat qualis fuerit intentio præcedens. 722.num.15
actus vacandi eſt actus priuatiuus, qui non priuat, niſi reperiat habitum, quem priuet. 218.nu.4
actus legitimi an recipiant diem vel conditionem? 436.nume.8
actus factus ratione communis erroris & præſumptæ voluntatis valet. 630.nu.1
actus ad præſtandam curatoris authoritatem, ex breuitate temporis eſt nullus. 648.nu.6
actus limitatus parit effectum limitatum. 657.nu.4
actus ex neceſsitate factus, non comprehenditur ſub lege prohibente eum fieri. 663.num.19
actus electionis eſt neceſſarius ad acquirendam quaſi poſſeſsionem juris eligendi. folio 354. numero 14
actus non vitiatur quamuis iuris ſolennitas obmittatur in totum, quando ſatisfactum eſt menti legis ſolennitatem inducentis, quia ſufficit ſatisfacere menti legis, licet verbis non fuerit ſatisfactum. 344.nu.2
acta per procuratorem falſum coram principe, ſunt ipſo iure nulla 553.num.5
acta quando faciant fidem etiam contra illos quorum intereſt. 118.nu.1
acta inducunt notorium. 527.nu.3
acta de communi partium conſenſu poſſunt includi, & de nouo omnia produci. 496.num.3
acta & facta per ſecundum procuratorem, etiam ſi non ſit dominus litis, valent. 491.nu.2
acta an poſsint fieri ſine ſcriptis, & probari per teſtes. 27.nu.3
accuſans aliquem propter neceſsitatem officij, excuſatur à pœna præſumptæ calumniæ. 464.nu.2
Non tamen excuſatur à probata calumnia. ibid.
accuſatus de crimine mortem ſi inferens, habetur pro confeſſo. 168.num.13
accuſatus de crimine, vt repellatur à beneficio, non tenetur aduerſarij obiectionibus reſpondere. 77.num.1
accuſator ſuccumbens qua pœna plectendus. 33. numero 3
acquiſitio illicita dici non poteſt, quæ fit lege ciuili aut canonica permittente. 319.nu.11
accumulari an poſsit quis poſſeſsionem poſſeſsion, ſicut accumulatio permittitur titulorum? 362. numero 12
Adhærentes appellationi, pro appellante teſtes eſſe non poſſunt. 529.nu.5
adiectio contraria actui vitiatur. 247.num.5
admiuiſtratio iuris ciuilis poſitiui, principi commiſſa. 232.nu.2
adminiſtratio facta per tutorem ante confectum inuentarium valet. 559.nu.2.& 3
admiſſus à iudice ad cauſam & non antea, poteſt videre regeſtrum. 382.nu.3
admiſsio papæ reſignationum factarum in fauorem certarum perſonarum, ac illarum ſcientia & tollerantia, quæ arguitur ex diuturno & quotidiano vſu eatundem omnem ſimoniæ labem purgat, ſiue datam ſupplicationis admiſsionis ſequatur conſenſus reſignantis, ſiue præcedat: propterea quia tales reſignationes paſsim hodie fiunt, & admittuntur in curia Romana. 338.nu.2
Aduocatus iurans eccleſiam defendere in lite, ſi ſcit eccleſiæ litem eſſe motam, tenebitur etiam irrequiſitus venire ad eius defenſionem. 607.nu.5
aduocatus an compelli poſsit ad patrocinandum. 636.num.1
aduocatus recuſans patrocinari pro paupere peccat mortaliter. 637.nu.2
aduocato debetur ſalarium ex publico conſtitutum, etiamſi moriatur intra annum. 552.nu.4
Secus tamen de ſalario promiſſo à parte. 552.nu.5
Aditus iudiciarius ex quibus cauſis alicui auferatur. 215.nu.5
Aduerbia pluries & quoties, an de per ſe perfectum & certum ſignificatum habeant. 686.nu.6
Aduerſarij conditio per interuentum procuratoris deterior fieri non debet. 662.nu.3
aduerſarij ſola confeſsio non probat. 131.nu.1
Adulter adulteræ legare poteſt, dummodo adulter non ſit miles armatæ militiæ, ſiue cœleſtis. 504. numero 1
adulto curator generalis ad lites præſentes & futuras dari poteſt. 482.nu.1
Æquitate deficiente ceſſat retroactio, quæ niſi per fictionem fieri poteſt. 681.21
æquitas exorbitans inducta in fauorem certarum perſonarum, debet ſic interpretari quòd aliis non noceat. 64.nu.4.65.nu.2
æquitas ſcripta præfertur rigori iuris ſcripti. 549. numero 5
æqualitas in iudiciis eſt ſeruanda. 722.nu.12
Æquiparatio mortis ciuilis cum naturali quando procedat? 27 .nu.5
æquiparatis duobus de iure antiquo, ſi de iure nouo aliquid in vno ſtatuatur, extenditur ad aliud. 448.nu.8
Æſtimatio ſolet facere venditionem. 556.nu.4

Affectio

Affectio & reſeruatio, an ſit extincta ſupplicatione perfecta. 350.nu.4
affectio quando inducatur, & quando reſeruatio afficial ſine decreto vide remiſsiuè. 300.nu.11
affectum ſemel ſemper durat affectum, donec de eo prouideatur. 419.nu.2
affinitas contrahitur per fornicationem. 489.nu.8
Non tamen per coitum ſodomiticum. ibidem.
Nec etiam ſi clauſtrum pudoris intrauerit, non tamen emiſerit ſemen. ibid.nu.3
Alienatio in potentiorem eſt prohibita. 209.nu.3
alienatio facta de iure fiſci, non dicitur facta in fraudem creditoris. 193.nu.3
alienatio bonorum facta poſt delictum inceſtus commiſſum, pro quo imponitur pœna ipſo iure eſt nulla. 678.nu.6
alienatio rei litigioſæ prohibita. 245.nu.3
alienatio neceſſaria, propter vitium litigioſi non eſt prohibita. 692.nu.15
Alimenta continuò eſſe præſtita in domo quomodo probentur. 685.nu.1
alimenta quæ dicantur parua vel magna. 685.nu.2
alimenta non patiuntur dilationem, cùm nemo viuat vento, negaréque illa eſſet necare homines, quapropter ſunt priuilegiata, & conceſſa eorum fauore, ad piam cauſam dicuntur conceſſa. 345. numero 1
alimenta ſpuriæ non debentur ſecundum opulentiam natalium, ſed ad præſcriptam formulam de iure naturali. 665.nu.8
alimenta ſemel à patre præſtita & conſumpta, an debeant iterum præſtari. 664.num.2
alimenta debent præſtari patronis eccleſiarum in euentum indigentiæ. 445.nu.2
Allegans titulum quid probare debeat. 753.nu.7
allegans contraria in iudicio non audiendus. 243. numero 9
alearum ludus recreationis cauſa non præſumitur eſſe peccatum mortale. 524.nu.8
alteratione ſtatus perſonæ an mutetur forum. 506. numero 2
alternatiua in beneficialibus quid ſit? 359.nu.4
alia, hæc dictio ſimilia & paria, non diſsimilia nec maiora aut alterius naturæ includit. 457.nu.3
alia eſt tela & ordo iudicarius in prophanis cauſis, & alia in beneficialibus & ſummariis. 330.nu.1
Seruans male telam ſine ordinem proceſſus iudiciarij, tenetur ſanare illum aut ſua impenſa aut per commiſsionem ſanatiuam. 330.nu.2
amiſſum ludendo ludo permiſſo repeti non poteſt, 523 num.1
Niſi forſan ſumma excederet limites rationis. ib.n.2
Et niſi quis luderet cum eo qui ſuarum rerum non habet adminiſtrationem. ibid.num.3
Andræas filius Caroli Martelli à Ioanna ſua vxore laqueo interemptus. 616.num.4
animus continuandi poſſeſsionem, ſi prius quis non poſſideret, inducit nouam acquiſitionem. 36.nu.1
animarum reſpectu nemo poteſt dici idoneus, niſi probetur & examinetur. 624.num.1
antequam admittatur ceſsio & fiat prouiſio beneficij reſignati poteſt cedens reuocare & mutare voluntatem, quæ ſi non reuocatur durare præſumitur. 336.num.2
annata ſoluitur de beneficio taxato ſecundum quod in libris cameræ reperitur. 278.num.6
annus dicitur currere non à die adeptæ poſſeſsionir pacificæ, ſed à data literarum. 60.num.1
annus xiiij. inceptus an habeatur pro completo. 212. num.1
annus in actione iniuriarum prætoria currit ignoranti. 500.num.2
annuum legatum ſunt plura legata. 578.nu.4
annullatio actus, an, & quando ſit pœna? 313.nu.9.
Appellatur in cauſa poſſeſſorij de iure canonico. 725. nume.5
fallit tamen, & infrà. num.6
appellari an poſsit à ſententia lata per iudicem in cauſa reductionis ad arbitrium boni viri confirmatoria laudi. 658.nu.1
appellari an poſsit à ſententia lata in poſſeſſorio. per totum. 659.num.1
appellandi tempore elapſo, reſtitutio in integrum debet peti à iudice à quo. 601.num.2
appellatus proſequens cauſam ad eum ſpectat onus probandi. 578.nu.3
appellatus an poſsit approbare appellationem parte appellante non citata. 73.num.1
appellatus an poſsit ſe iuuare de appellatione appellantis. 88.num.1
appellatus non poteſt appellantem cogere ad proſequendum appellationem ante finem anni. 613. num. 4
appellatus an poſsit ante finem termini ex cauſa dati appellationem proſequi. 546.num.1.
appellato non eſt tutum proſequi appellationem poſt fatalia. 544.num.4
appellans allegans probabilem cauſam excuſando confeſsionem propriam, iudex à quo debet appellationi deferre. 516.num.4
appellans ſi non inuento iudice à quo, coram honeſta perſona appellauit, an teneatur redire ad eundem pro apoſtolis, vel probare ipſum in momento impeditum. 391.num.1.392.nu.3.6
appellans cogitur iudici à quo tradere copiam appellationis. 487.num.1
appellans de ſtylo curiæ dummodo infra annum aliquid fiat, habet biennium ad proſequendum & finiendum appellationem. 390.nu.8
appellans non petens ſibi dari apoſtolos, an ſit citandus ad alios actus. 60.nu.1
appellans ab interlocutoria ad alium quàm ad papam in ſcriptis appellare debet. 501.nu.1
Niſi appellet forſan ab interlocutoria habente vim diffinitiuæ. num.2.ibid.
appellans appellando conſentit, nec poteſt à conſenſu huiuſmodi recedere. 136.nu.2
appellans termino iuris aſsignato, & interim, &c. tenetur pro apoſtolis iudicem adire, antequam labantur dies triginta. 392.nu.4
appellans non tenetur fidem facere iudici de præſentatione ſeu proſecutione. 621.nu.2
appellans ab aliquo grauamine tenetur appellationem ſuam notificare iudici à quo. fol.614.nu.1
appellans à decreto ſequeſtri debet inſerere cauſam in appellatione. 376.num.5
appellans ſuccumbens in cauſa appellationis quando in expenſis condemnandus. 135.nu.1

Appellans quomodo ſuæ appellationi renunciet. 82.numero 2
Appellanti abſurdum foret producere acta ſuis ſumptibus, vt faciat fidem pro aduerſario contra ſe. 578.num.4
Appellanti ab actu extraiudiciali, vel ab interlocutoria ſemper incumbit onus probandi. 578. numero5
Appellanti ſi auditor dat reuerentiales, quæ concurrere & interuenire debeant, vt verè eos dediſſe videatur. 391.nu.5
Appellanti an currat tempus, ſi facto iudicis vel partis fuerit impeditus. 394.nu.5
Appellanti perſiſtenti in appellatione poſt pleonam reductionem in ſtatum,omnino ſunt dandi apoſtoli. 59.nu.2
Appellantem iniuſtè incarceratum,an poſsit iudex, mediante cautione,relaxare. 88.num.1
Appellatio an ſit actus extraiudicialis. 140.nu.5
Appellatio an verbis fieri debeat,an ſcriptis. folio 52.numero 1
Appellatio legitima iudicis iuriſdictionem ſuſpendit. 188.nu.2
Appellatio quando renuntiatur, habetur pro non facta,& etiam retro. 142.nu.2
Appellatio an à breuitate termini detur. 683.nu.2
Appellatio per procuratorem malè interpoſita,non nocet domino. 93.nu.1
Appellatio deſerta dolo,aut negligentia procuratoris nocet domino. 388.num.1
Appellatio deſerta quando non habeatur pro appellatione. 70.num.3
Appellatio abſente vel impedito iudice coram honeſta perſona interponi poteſt. 387.nu.1
Appellatio iuſtificatur, ſi reperiatur articulos admiſſos eſſe impertinentes, obiectiuos, & malè ſpecificatos. 101.num.1
Appellatio ab interlocutoria cuius iniquitas detegitur allegationibus iuris, ſine expreſsione cauſæ fieri poteſt. 376.num.4
Appellatio à taxatione expenſarum an valeat. 72. numero 2
Appellatio in ſententia cenſuræ operatur effectum deuolutionum. 563.num.7
Appellatio reducit appellantem ad eum ſtatum, in quo erat poſt litem conteſtatam in prima inſtantia. 556.nu.1
Appellatio non ſuſpendit executionem. 645.nu.6
Appellatio an detur à pronuntia cauſam eſſe in deciſorio. 683.num.1
Appellatio procuratoris poſt ceſsionem, & litis & cauſæ factam per dominum,non eſt admittenda. 385.num.1.386.num.8
Appellatio habetur pro deſerta, ſi per negligentiam,vel lapſum anni iuſto impedimento interueniente appellans vel appellatus non fuerint proſecuti. 544.num.1
Appellatio ſuper conuentione non impedit proceſſum reconuentionis. 140.num.3
Appellatio ad ſuperiorem, etiam ſi appellans infra tempus appellationis non curauerit proſequi appellationem an valeat. 116.nu.1
appellatio ab interlocutoria in ſcriptis & cum expreſsione cauſæ fieri debet. 375.num.2
Appellatio non dicitur deſerta, ſi in termino ad proſequendum appellationem aſsignata commiſsio curſoribus, licet non iudici fuit præſentata. 338.num.1
Appellatio reſcindit iudicatum, & reſtituit appellantem vt poſsit facere omnia quæ poterat poſt litem conteſtatam. 272.num.4
Appellatio alternatiua ad talem vel talem de iure canonico non valet, ſecus tamen de iure ciuili. 632.num.1
Appellatio à diffinitiua licet nulla, deuoluit conditionem ad ſuperiorem. fol.10.num.2
Appellatio cõſiſtit in iure, quæ ſi fuerit illegitima, iuriſdictio iudicis non ſuſpenditur. 636.nu.1
Appellatio in abſentia iudicis à quo coram honeſta perſona, quomodo fieri poſsit & debeat? fol. 392.numero 6
Appellationis deſertio non nocet appellato volenti confirmationem vel reformationem ſententiæ, & condemnationem expenſarum.fol.544. numero 2
Appellationis terminus infra quot dies expiret.fol. 62.num.1
Appellationis modus quando iudicis præſentia haberi non poteſt? 391.num.2
Appellationis in cauſa compenſatio opponi poteſt. 550.num.1
Appellatione deſerta à ſententiis prædictis,ſententiæ firmæ remanent. 742.num.2
Appellatione deſerta deſeruntur & eius effectus. 114.numero 2
Appellatione filiorũ continentur nepotes. 208.n.18
Appellatione præbendæ omne beneficium comprehenditur. 150.num.1
Appellatione dominij an contineatur vtile dominium. 217.num.1
Appellatione falcidiæ an veniat Trebellianica. 441. numero 7
Appellatione ceſſante, ceſſat negotium principale. 74. numero 2
Appellatione per annum deſerta manente, poterit poſt annum iudex delegatus ſententiam executioni demandare. 485.nu.1
Appellatione pendente nihil innouandum. 245.n.1
Appoſitio menſis in gratia conditionali operatur vt decretum in ea appoſitum ſtatim liget. 399. numero 5
Apoſtoli quinam dicantur. 60.nu.3
Apoſtoli non ſunt petendi appellanti à iudice, niſi bis. 86.num.1
Apoſtoli quando in abſentia iudicis appellatur, an neceſſariò peti debeant? 391.num.8
Apoſtolorum in datione quæ requirantur. fol. 74. numero 1.
Apoſtolorum non datio facit vt non impetretur commiſsio in cauſa appellationis. folio 148. numero 1
Arbiter,iudex vel aſſeſſor poſſunt eſſe teſtes in cauſa in qua ſunt arbitri, iudices,vel aſſeſſores. 505. numero 1.
Non tamen poſſunt teſtificari cauſa coram eis durante. ibid.num.2
Et tunc proceſſu exiſtente coram alio poterunt vt teſtes produci ſuper principali negotio,aut ſuper geſtis

geſtis coram eis. ibidem.
Item ſi officium eorum ſit finitum aliter quàm per ſententiam diffinitiuam, poterunt teſtificari. ibi. numero 3
Arbiter & arbitrator qua poteſtate vſus eſſe videatur ſi ſimpliciter pronunciauit, vide remiſsiuè. 391.numero 6
Arbitrium conceſſum, an poſsit exerceri ſine cauſa. 671.numero 2.& 7
Arbitrium datum iudici, videtur datum tanquam bono viro. 671.num.4
Arbitrium conceſſum intelligitur in ventilando, non in decidendo. 671.nu.6
Arbitrio iudicis relinquitur quando quis dicatur habere in promptu, & poſſe incontinenti probari. 731.num.7
Archidiaconus an poſsit nomine eccleſiæ appellationem proſequi. 74.num.1
Archiepiſcopis & prælatis an liceat habere fiſcum. 539.numero 3
Argumentum de delicto in committendo ad delictum in omittendo non procedit. 682.nu.28
Argumentum de tempore ad locum eſt validum in iure, & ſimiliter de re ad tempus. 326.num.2
Arma reorum impugnatiua actoris quænam ſint. 220.num.8
Ars naturam imitatur. 28.nu.2
Ars eſt habitus rerum factibilium, prudentia verò rerum agibilium. 27.nu.2
Articulari non poteſt in cauſa prophana de non contentis in libello. 63.nu.1
Articulus conſuetudinis pro impugnatione iuris alterius non eſt admittendus. 95.num.1
Articulus iuriſdictionalis quibus committatur. 19.
Articulus appellationis quando poſsit omitti, & procedi in negotio principali. 87.nu.1
Articulus obiectiuus minus plenè probatus, requirit minores ſpecificationes, quàm nullo modo probatus. 102.nume.1
Articulus iuris non cadit de directo in mentem teſtis. 26.nu.2
Articulus obiectiuus requirit ſpecificationem. 52. numero 2
Articulus de lite mota contra rectorem eccleſiæ, datus ad probandum legitimum impedimentum, cur non ſit nominatus ad ſacros ordines, an ſit admittendus. 34.num.1
Articuli non bene ſpecificati in prima inſtantia, poterunt melius ſpecificari in ſecunda vel tertia. 212.num.2
Articuli an poſt terminum ſint recipiendi in actione iniuriarum ciuili. 93.num.1
Articuli obiectiui dari poſt terminum repellendi. 93.numero 2
Articuli impertinentes poſt terminum non ſunt admittendi. 68.num.1
Articuli fundati ſuper gratia non admittuntur in cauſis beneficiali. 112.num.1
Articuli obiectiui minus bene ſpecificati, dari contra partem abſentem, an admittendi. fol.99. numero 1
Articuli in cauſa prophana de iure partis, non obſtante concluſione facta parte abſente, &c. ſunt admittendi. 102.nu.1
Articuli non bene ſpecificati materia obiectiua non probant. 101.num.1
Articuli dati poſt terminum in cauſa iuris ciuiliter attentata, an ſint admittendi. 99.num.5
Articulum minoris vel eccleſiæ petentium ſe reſtitui aduerſus ſententiam in qua dicuntur ſe læſos, valet. 15 num.1
Articulo deſertionis non diſcuſſo, poteſt iudex tertiæ inſtantiæ ſecundam ſententiam confirmare. 99.numero 1
Articulorum admiſsio quando tranſeat in rem iudicatam. 21.nu.1
Articulis poſt concluſionem admiſsis pars aduerſa poteſt ſe opponere. 109.num.1
Aſſertio fidem non faciens, certificationem non inducit. 255. num.4
Aſſertio partis non probat. 72.nu.1
Aſſertio ſola, abſque teſtibus, non probat. folio 75.numero 1
Aſsignatio termini ad probandum fit ſine libello quando neutra pars vult dare libellum: ſed de facto litigare. 717.num.11
Aſsiſtentes in auditorio principis quod ſuo iure cognoſcunt, non delegant. 12.nu.2
Attentatum vt quid dicatur duo requiruntur. 721.num.1
Attentata ex mero officio iudicis, reuocari poſſunt. 360.num.6
Attentata per actorem poſt commiſsionem & [illegible] citationis, licet non executæ veniunt reuocanda per viam attentati. 265.nu.2
Attentata poſt inhibitionem, vbi conſtat de nullitate appellationis, an poſsint reuocari. fol. 74. numero 1
Attentata an reuocentur cauſa appellationis deſerta. 683.num.3
Attentatorum iudicium & recuperandæ in quibus differant remiſsiuè. 360.nu.3
Attentatorum iudicium cauſam petitorij & poſſeſſorij ſuſpendit. 348.num.3
Atteſtationes tamen receptæ in quarta productione ſine ſolennitate legali, ſi non fuerit contradictum nec appellatum valent, & tenent. 496. numero 2
Atteſtationes receptæ in quarta productione ſine ſolennitate legali, ſi non fuerit contradictum & appellatum, valent. 527.num.1
Atteſtationum publicatio non eſt de ſubſtantia iudicij. 602.nu.4.5
Audire teſtes, ſacramentum recipere, & ſimilia, an iudex delegatus poſsit committere alteri perſonæ quàm nominatæ, in cap. ſtatutum, de reſcrip. lib.vj. 466.nu.1
Auditor Rotæ vigore Innocentianæ poteſt prorogare fatalia. 390.num.2
Auditor Rotæ in procedendo eſt ordinarius, & in multis habet ampliorem iuriſdictionem, quàm delegatus. 326.num.3
Auditor datus ſuper appellatione interpoſita per procuratorem, quomodo pronuntiet. fol.11. numero 1
Auditor non poteſt pronuntiare ſuper deſertione, niſi prius parte citata. 70.num.4
Auditor non eſt iudex niſi ſuper articulo appel-

ſationis. 70.nu.2
Auditor quando non poſsit abſoluere quem excommunicatum per executorem. 68.nu.1
Auditoris ſecundæ inſtantiæ ſententia, qui non ſeruauit terminos conſuetos ſeruari, quomodo poſſit per auditorem tertiæ inſtantiæ confirmari. 106.numero 1
Auditoris & coauditoris officium & iuriſdictio. 61. numero 1
Auditori quando non liceat ſine noua commiſsione in cauſa procedere. 92.nu.1
Auditores palatij in cauſis eis commiſsis cenſentur iudices delegati. 242.nu.3
Auditorum palatij iuriſdictio multum reſtricta. 96.numero 2
Autoritas vicarij, vel officialis epiſcopi non ſufficit in alienationibus rerum eccleſiæ. 489.nu.1
Auus paternus tenetur dotare neptem ſi filius aui non fuerit ſoluendo, aliàs ſecus. 160.nu.7
Auxilium extraordinarium non trahitur ad cauſam ordinario remedio iam prouiſum. 96.nu.1

B

BAnnum ſuper aliqua re appoſitum ex partium conuentione ipſo iure eſt nullum. 482.nu.1
Secus verò ſi in fauorem alterius, ibidem.
Bannitus an gaudeat beneficio ſtatuti de compromiſsis. 663.nu.21
Bannitus qui perdit beneficium ſtatuti ciuitatis, non perdit illud quod concernit publicum intereſſe & publicam vtilitatem. 623.nu.22
Bannitus bannitum capiens an gaudeat beneficio ſtatuti dantis præmium capienti. 623.nu.23
Baptiſati an poſsit quis abſque aqua. 602.nu.1
Barto. doctrina in l. ſi rem & pretium. ff. de peritione hæredita. intellectus. 677.nu.10
Baſtardi & vulgo concepti an ſuccedant matri. fol. 523.nu.3
Baſtardi in legitimatione non eſt neceſſarius conſenſus agnatorum. 628.nu.3
Belli tempore vaſallus non poteſt renunciare feudo. 605.numero 5
Beneficium vacans per contractum matrimonij non poteſt illud alius impetrare, niſi per reſignationem. 75.nu.1
Beneficiũ licet ſit minoris valoris quàm ſit in taxa, tamen neceſſe eſt ſoluere ſecundum taxam. 278. numero 5
Beneficium commendatum ad vitam, commenda ceſſante vacat eo modo quo prius. folio 458. numero 2
Beneficium lite pendente non eſt conferendum. 49.numero 3
Beneficium ſuum facit expectans ex noua prouiſione, quando publicare omiſit. 280.nu.7
Beneficium in cathedrali eccleſia, licet non ſit opus exprimere nomen ſancti, tamen ſi impetratur ex reſignatione alterius & fiat huiuſmodi expreſsio ſuſtinetur. 412.num.1
Beneficium quoque amittit, etiam ſi ſponſa cum qua contraxit per verba de præſenti ingreſſa fuerit monaſterium. 543.nu.4
Beneficium ceſsionis quæ operetur. 478.num.2
Beneficium impetrans aſſerens de iurepatronatus laicorum vel clericorum exiſtere, probandi onus, quòd laicorum exiſtit, ſibi non incumbit. 450.numero 9
Beneficium impetrans per verbum aſſerens, vel vt aſſeritur de iurepatronatus laicorum exiſtere, quid probare tenetur, & cui onus probandi incumbat? 449.nu.1.3
Beneficium ſi liberum naſcitur, nunquam recipit ſeruitutem, ſecus econtra. 450.num.7
Beneficium quo quis priuatur ipſo iure, poteſt abſque alia declaratione alteri conferri. 678.nu.5
Beneficium quando dicatur electiuum. 69.nu.1
Beneficium vacat per obitum illius, qui habebat ſolam ſupplicationem, licet aliter obſeruet cancellaria. 365.nu.9
Beneficium an præſumatur liberum vel ſeruum à natiuitate. 380.nu.7
Beneficium legitimationis à principe conceſſum filio ſpurio, facit eum habilem ad acceptandum hæreditatem quæ tempore legitimationis nondum erat delata. 249.num.2
Beneficium ſeculare & regulare curatum, ſeu non curatum requirit manualitatis expreſsionem, ſi manuale exiſtit. 404.num.4
Beneficium regulare non curatum, nec electiuum, non indiget manualitatis expreſsione. folio 404. numero 5
Beneficium vacans per renuntiationem factam coram papa, an poſsit illud alteri conferre. folio 75.numero 1
Beneficium commendatum per obitum commendatarij, ſiue per eius ceſsionem vacare non cenſetur. 288.num.2
Beneficium vnum duobus acceptantibus, quis præferendus, an ille qui primus acceptauerit, an verò ille cui capitulum illud aſsignauerit. folio 132.num.1
Beneficium recipiens à papa, poteſt eo priuari ab inferiore propter crimen ſuperueniens. folio 561. numero 2
Beneficium vnitum perdit nomen beneficij. fol. 273. numero 1
Regula de annali defendit illum qui beneficium vt vnitum poſsidebat. 273.nu.2
Beneficium ſi vacat per ceſſationem commendæ, an ſit locus regulæ de veriſimili noti. 286.n.1
Beneficium obtinẽs ſi ſoluat vtranque penſionem, an ſibi & eccleſiæ præiudicet? 303.nu.7
Beneficium occupans pendente lite, ad fructus, etiam qui percipi potuerunt, ſicut violentus tenetur. 405.num.3
Beneficij manualis impetratio, aut vnio ſiue commenda, qualitate huiuſmodi non expreſſa eſt ſurreptitia. 404.nu.1
Beneficij appellatione de ſtylo in expectatiuis, non veniunt præſtimonia. 403.nu.33
Beneficij vacatio per obitum illius, qui titulum etiamſine poſſeſsione habebat, non autem illius qui ſine titulo poſsidebat inſpicitur. 458.n.5
Beneficij acceptatio per quam datur dominium beneficij, non acquiritur ſine ſpeciali mandato acceptantis. 638.num.1
Beneficij titulus, de cuius mutatione agitur, non poſsidetur nomine eccleſiæ ſed nomine beneficiati.

ciatl. 26.nu.6
Beneficij impetrationem an ſufficiat probare per ſolam famam. 92.nu.1
Beneficia collectorum ante acceptationem, & exercitium collectoriæ reſeruata exiſtunt. 460.num.3
Beneficia de iurepatronatus clericorum occaſione eccleſiæ non patrimonij, veniunt in expectatiuis. 446.num.2
Beneficia reſeruata per regulas, cùm in eis inferiorum negligentia non detur, deuoluta dici non poſſunt, nec impetratio de eis tanquam deuoloris admittitur. 407.nu.3.8
Beneficia ſecularia de iure communi perpetua, & non temporalia præſumuntur. 404.num.2
Beneficia regularia licet naturaliter manualia exiſtant, tamen ſi ſint curata aut electiua, de iure perpetua reputantur. 404.num.3
Beneficia vacantia per obitum familiaris cardinalis non ſunt reſeruata. ſed prouiſio ſine expreſsione & eorum conſenſu nulla exiſtit. 403.num.6
Beneficia licet pro maiori parte ſint libera, non tamen ſine fundamento datur exiſtentia, quòd omnia eſſent patronata. 450.num.8
Beneficia de iurepatronatus laicorum ex conſuetudine, vel præſcriptione comprehenduntur ſub expectatiuis, ſecus ſi ex priuilegio. 446.nu.1.4
Beneficia exemptorum datis eorum negligentia deuoluuntur ſtatim ad papam. 407.nu.4
Beneficiis quæ ſint ſurreptitia. 105.nu.1
Beneficia minoris valoris cc. duca. Cardinalibus per concil. Lateranen. nouiſsimè celebratum conferri & commendari prohibentur. 397 nu.1
Beneficia deuoluta ad papam an poſsit conferre legatus de latere. 43.nu.1
Beneficiatus homicidiarius non amittit beneficia ipſo iure. 530.nu.1
Secus tamen ſi homicidium præcedeſcet collationem beneficij. ibid.nu.2
Bigamia vera quænam dicatur. 479.nu.2
Bigamia interpretatiua quænam dicatur. 541.nu.4
Bigamia ſimilitudinaria quænam dicatur. 541.nu.5
Bigamus ille non dicitur qui contrahens cum virgine, quam non cognouit, quia morte præuenta, poſtea cum alia contrahit. 547.nu.1
Nec qui cum vidua virgine contrahit. ibid.nu.2
Bigami an ſint priuati priuilegio clericali. fol. 541. num.1. & nu.4
Bigami qui dicantur. 541.nu.2
Bladum habens in hocce tempore chariſtiæ compelli poteſt ad vendendum. 621.nu.1
Bona damnatorum hodie non intelliguntur confiſcata, niſi reus commiſerit crimen læſe maieſtatis. 508.num.2
Bona damnatorum quando veniant confiſcanda, & quando non. 508.nu.3
Bona mariti vergentis ad inopiam non poſſunt aſsignari vxori in præiudicium creditorum. fol.576. numero 1
Bona propter crimen læſæ maieſtatis ipſo iure confiſcantur: & à die commiſsi criminis alienari non poſſunt. 679.num.10
Bona ſua non indicans priuatur beneficio ceſsionis bonorum. 503.nu.2
Bona vbi inter capitulum & epiſcopum ſunt communia, etiam collationes ſunt communes fol.28. numero 5
Bonorum in publicatione domini, non venit ipſa proprietas feudalis. 602.n.3
Bonorum appellatione quæ contineantur. 28.nu.7
Bonorum vi poſſeſſor an teneatus ad fructus extantes. 95.nu.8
Bonis confiſcatis, feudum non dicitur confiſcatum. 602.num.2
Bonis cedens non deſinit eſſe dominus bonorum ſuorum ante diſtributionem. 502.nu.1
Boues ex agro Bononienſi abactos, & in alio loco in nundinis bona fide emptos, an dominus vendicare poſsit. 675.nu.2
Breuiarium, libri, arma, & ſimilia bona nemo cogitur tradere creditoribus. 503.nu.3
Bullæ quæ non regiſtrantur, ſunt ſuſpectæ. fol.269. numero 6
Burſas fiſcales qui habere dicantur. 539.nu.3

C

CAlumnia apertiſsima eſt, ſine aliquo iure litem introducere. 369.nu.2
Calumnia an & qualiter probetur. 689.nu.1
Cancellarius Tholoſanus an poſsit eſſe conſeruator apoſtolicus. 466.nu.1
Cancellaria eſt organum papæ. 300.nu.7
Cancellaria non poteſt committere auditori palatij cauſas ad curiam non legitimè deuolutas, ſine ſpeciali mandato papæ. 242.nu.1
Cancellaria an poſsit omnes cauſas, quæ ſunt de communi iuſtitia, committere. 135.nu.1
Cancellaria an poſsit committere cauſas non deuolutas, partibus non præſentibus, & abſque ſpeciali mandato papæ. 124.nu.1
Cambij literę ſi ante pecuniarum exactionem amittantur, an ſit locus repetitioni à priori nummulario, & quid ſi ille cui ſcribitur, medio tempore effectus eſt non idoneus. 699.nu.1
Canonicatus an mutetur per mutationem præbendæ? 414.nu.1
Canonici regulares ius patronatus habentes, an poſsint ſuos canonicos præſentare. 63.nu.1
Canonis ſententia an ſemper liget, & ſit iuſta. 481. numero 1
Capi. ſi à ſede. de præben. in vj. quomodo intelligatur? 412.nu.2
Cap. ſtatutum de reſcript. lib. vj. non habet locum in executoribus gratiarum apoſtolicarum. fol.480. numero 1
c. reintegranda ſubuenit his qui quocunque modo, iniuſtè amiſerunt eorum poſſeſsionem, quam repetunt. 639.nu.1
c. reintegranda remedium competit etiam contra poſſeſſorem cum titulo & bonæ fidei. fol.639. numero 2
c. reintegranda non ſolùm habet locum in rebus eccleſiaſticis, ſed etiam in rebus prophanis. 639. numero 3
Capitulum conferens alteri, quàm recepto, punitur. 305.nu.4
Capella veoit nomine eccleſiæ, & participat in legatis factis eccleſiæ. Fallit in capella non conſe-

erata. 477.nu.1.2
Capellanus papæ an debeat probare per bullam, ſe receptum fuiſſe ad capellaniam. 137.num.1
Caputium an ſit veſtis. 53?.nu.1
Caputium bipartitum an mutet habitum clericalem. 538.num.2
Cardinalis ſolius teſtimonio an ſtetur. 144.num.1
Cardinalis aſſertioni creditur in cauſis ſibi commiſsis. 67.num.1
Cardinali qui dicit ſe de mandato papæ ſubſignaſſe commiſsionem, an credendum. 147.num.1
Cardinali præpoſito ſignaturæ eſt data poteſtas ſignandi, etiam concedendi petita, regenti verò tantùm extendendi, ſed non reſtringendi conceſſa. 328.num.1
Cardinales in verbis generalibus regularum comprehenderentur, niſi eſſet aliter diſpoſitum per dictam regulam. 296.nu.5
Cardinales indultorum vigore in ſuis eccleſiis, an de electiuis & patronatus beneficiis liberè abſque electione & patronorum præſentatione diſponere poſsint? 456.nu.1
Catnem ſuam mattimonialiter in plures non diuidens, non dicitur bigamus. 547.nu.1
Caſus qui ſequitur moram moroſam non excuſat. 34.numero 2
Caſus in quo minor aſſerens ſe maiorem non poteſt petere reſtitutionem in integrum. 730.nu.1
Caſus excepti extenduntur ad alios caſus ex identitate rationis. 700.nu.4
Caſus ſimplex in odioſis non continet mixtum. fol. 293 numero 3
Caſus, inter quos non eſt diuerſitatis ratio, ad paria iudicantur. 149.num.1
Cautela optima pro quocunque volente diffinitiuè pronunciare. 394.nu.2
Cauſa ſimpliciter ſuper beneficio commiſſa, ſuper petitorio & poſſeſſorio commiſſa cenſetur, & in optione actoris eſt intentare quam malit. 356. numero 6
Cauſa quando eſt ſimpliciter commiſſa, admittitur quandoque ſuſpenſio petitorij, & termini ſemel tenti ſeruiunt etiam in poſſeſſorio. 356. numero 7
Cauſa ſuper moleſtationibus beneficij commiſſa, includit etiam cauſam petitorij. folio 356. numero 8
Cauſa appellationis à grauamine cum incidentibus, dependentibus, & connexis commiſſa includit negotium principale, etiam de eo mentione non habita. 357.nu.13
Cauſa criminali vertente coram iudice laico, ſi reus interea efficiatur clericus, cauſa finietur coram dicto iudice laico: ſed ſententia executioni mandabitur per eccleſiaſticum. 507.nu.2
Cauſa cõmiſſa cum clauſula de toto negotio, intelligitur, ſcilicet in euentum grauaminis. 649.nu 3
Cauſa cùm eſt introducta coram principe, inferior non poteſt etiam de partium conſenſu ſe intromittere. 636.nu.4
Cauſa non deuoluitur ad ſuperiorem, niſi per viam appellationis, vel aliud remedium æquiualens. 495.numero 3
Cauſa pendente inter duos, & tertius vtroque veniente pro ſuo intereſſe ad cauſam huiuſmodi admittatur, proceſſuque facto ad aliquos actus, alter duorum primorum moriatur, an inſtantia quo ad illum tertium pereat. 39.nu.1
Cauſa timoris, ſi quis petat ſe aſſecurari, an ſit exprimenda. 640.nu.2
Cauſa limitata limitatum producit effectum. 294. numero 5
Cauſa beſtialis excuſat à dolo. 278.no.4
Cauſa exiſtente probabili & veriſimili, excipiens audiendus. 159.nu.2
Cauſa ciuilis vtrum ſit criminaliter. 81.num.1
Cauſa poſſeſſorij an ſit magni, vel modici præiudicij. 659.nu.2
Cauſa poſſeſſorij eſt ſummariè agitanda. 660.n.4
Cauſa reuiſionis quomodo ſit expedienda. 725. numero 10.
Cauſa à principio veriſimiliter incogitata in quacunque materia videtur excepta. 705.num.6
Cauſa poſſeſſorij in dubio eſt potior. 731.nu.6
Cauſa finalis in actu principaliter attendi debet. 236.numero 4
Cauſa deuoluta ad curiam, partes citantur pro audientiam. 114.nu.1
Cauſa poſſeſſorij quando dicatur vilis & modici præiudicij, vel magna, & magni præiudicij. 702. numero 12
Cauſa quando dicatur magna vel parua. fol.707. numero 5
Cauſa qualibet poſſeſſorij dicitur ſummaria. 701. numero 5
Cauſa ab effectu non trahit ſuam originem. 243. numero 6
Cauſa probabilis quænam dicatur. 536.num.4
Cauſa dicitur eſſe bona, ſi probationes ſint in promptu. 22.num.3
Cauſæ ex diuerſitate, diuerſa videntur eſſe capita. 518.numero 4
Cauſæ inſtantia vbi eſt finita ſeu perempta, acta illa quæ faciunt ad litis deciſionem, non cenſentur perempta. 518.nu.2
Cauſę commiſsio neceſſariò debet deuenire ad notitiam partis citandæ. 91.nu.1
Cauſæ cognitio eſt de iure diuino, nec omitti debet. 648.numero 7
Cauſæ cognitio an probetur ex eo quòd notarius dixit decretum interpoſitum cum cauſæ cognitione. 648.num.8
Cauſæ commendatariis non committuntur, niſi ex certa ſcientia papæ. 289.nu.12
Cauſæ ſingulorum non ſunt vniuerſitatis nec econtra. 29.nu.3
Cauſæ plena cognitio non poteſt agitari tempore feriarum ſine ſpeciali mandato. 191.num.8
Cauſæ criminales biennio terminantur. 722.nu.6. 722.numero 14
Cautio de refundendis expenſis poſt litem conteſtatam peti poteſt. 504.num.1
Cautio non habet locum, quando teſtatoris verba referuntur ad ius, & impletur conditio per acceptilationem. 572.num.1
Secus ſi verba teſtatoris referuntur ad factum, nam tunc non ſufficeret acceptilatio, ſed locum haberet cautio Mutiana. ibid.num.2

Cautio ſecuritatis arbitrio iudicis moderanda. fol. 640.num. 4
Cautio Mutiana non habet locum in contractibus, ſed bene in donatione cauſa mortis. folio 572. numero 3.4
Cautio præſtita de præſentando aliquem coram iudice an valeat. 88.num.1
Cautio tunc habet locum, cum dubium eſt de mandato. 164.num.2
Cedens actionem non poteſt aduerare poſitiones traditas contra ceſsionarium agentem nomine ſuo & actione vtili. 497.nu.9
Cedens bonis faciens citari ſuos creditores ad videndum fieri bonorum ceſsionem, an poſsit executari. 469.num.1
Cedens agere non poteſt ſi apud eum nulla iura remanſerunt. 497.num.3
Cenſus, an habeat caducitatem ob non ſolutionem? 381.num.2.382.num.6
Cœpta adimplere tenetur procurator & multo magis facta conſeruare, & pro illorum executione quicquid expedit aut neceſſarium extitit facere, noua tamen inchoare non tenetur. 336.nu.5
Certificatio an ſit in conſideratione, quando agitur de præiudicio reuocatus? 387.nu.14
Ceſsio bonorum non habet locum in debito quod procedit ex delicto vel quaſi. 630.nu.2
Ceſsio bonorum in quibus non habeat locum. fol. 478.num.3
Ceſsionis actione nemo agere cenſetur, niſi de ceſſione faciat mentionem. 217.nu.2
Ceſſante cauſa ceſſat effectus. 249.nu.3
Ceſſante præiudicio, ceſſat ratio prohibitionis, & inſectionis. 222.num.1
Ceſſante appellatione, ceſſat eius effectus. 157.nu.1
Ceſſante cauſa ceſſat effectus. 209.nu.5
Ceſſante ratione, ceſſat extenſio iuris exorbitantis. 247.num.9
Ceſſante ratione legis, ceſſat lex. 229.nu.5
Ceſſatione commendæ detegitur vacatio iuris antea cauſata. 458.num.10
Circuitus in iudicio euitandus. 237.nu.5
Citari an aliquis poſsit ab auditore cameræ apoſtolicæ extra curiam. 112.nu.1
Citatus contumax quando non ſit excommunicandus. 67.nu.1
Citatus doloſè agens poteſt excommunicari. 67. numero 1
Citatus cum omnibus clauſulis vt compareat coram iudice certo die in literis expreſſo, caſu quo non compareat, an poſsit procedi per audientiam ad omnes actus iuridicos. 81.nu.1
Citatus pro delicto, poteſt inuitus capi & duci ad iudicem ſi non compareat. 164.nu.2
Citatus ſine adiectione termini, tenetur comparere quàm citius poterit. 564.num.3
Citatio per edictum decreta debet legi & affigi ac affixa dimitti per aliquas horas. 367.nu.1
Citatio poteſt fieri tam ad quemlibet articulum quàm ad totam cauſam 613.nu.1
Citatio teſtis non eſt de ordine iudiciario. 199.n.2
Citatio non requiritur ſi pars eſt in iudicis præſentia, nec etiam quando eſt certum nullam defenſionem abſenti competere. nam cum citatio fiat vt ſe defendat ſatis eſt eum eſſe præſentem, aut eſſe notorium ſibi defenſionem non competere. 344.numero 3
Citatio in notoriis non eſt neceſſaria, & ea etiam notoria dicuntur quæ ſunt in frequenti vſu. folio 302.numero 8
Citatio & monitio quando eſt tempus etiam à lege ſtatutum non eſt neceſſaria, quia dies interpellat & pœna in facto negatiuo ſufficit pro monitione. 302.num.9
Citatio decerni & exequi, etiam per edictum poteſt die feriato. 367.nu.2
Citatio non ſemper debet fieri in propriam perſonam. 131.nu.1
Citatio per edictum, conſtito de non tuto acceſſu, decreta, in quibus & quot locis exequi debeat? 366.numero 2
Citatio quo in loco fieri debeat, cùm partes diuerſis in locis habitent. 90.nu.1
Citatio cum termino nimis breui, non arctat citatum, etiam poſt terminum. 368.nu.3
Citatio debet eſſe certa. 106.nu 1
Citatio per edictum decreta neceſſariò eſt affigenda. 384.num.2
Citationis effectus non dicitur circunductus auctore citationis tempore non comparente. 202.n.9
Citationis decretum an ſit iuriſdictionis voluntariæ. 151.num.4.5
Citationis qualis debet eſſe forma. 698.nu.1
Citatione originali per edictum non affixa in locis in quibus mandatur affigi, ſed ſolum eius copia, citatio valet. 119.nu.1
Citatione per edictum in pluribus locis executa poſt lapſum tempus vltimæ executionis ad comparendum & non antea proceditur. 366.nu.3
Clauium contemptus an inducat præſumptionem hæreſis. 172.nu.33
Clauſula in principio alicuius diſpoſitionis appoſita quando reſpiciat caſus ſequentes. 395.n.2
Clauſula generalis ſeu alio quouis modo continet omnem modum etiam per obitum vacandi ex eadem perſona. 286.nu.2
Clauſula omni meliori modo, quando ſubiungitur in aliqua diſpoſitione, in qua eſt expreſſus ineptus, quid operetur? 391.num.7
Clauſula in qualibet prouiſione apponi ſolita, dummodo non ſit alteri ius quæſitum, de quo iure intelligatur? 283.nu.2.5
Clauſula in literis vnionum apponi ſolita, quod per diſſolutionem vacare cenſeantur, ad quam vacationem referatur? 300.nu.14
Clauſula adiecta in lege interpretata videtur repetita in l. interpretante. 266.nu.11
Clauſula quæ duxerit acceptanda, eſt conditionalis & facit gratiam, decretum, & omnia ex conditione pendere, & ideo in ea tempus exiſtentis conditionis, & non datæ, inſpicitur. folio 400.numero 14
Claulula præſeruans conſeruat ea quæ viuunt, ſicut clauſula non obſtante tollit inualida non valida. 306.nu.3
Clauſula non aliàs aliter nec alio modo in mandato ad reſignandum, neceſsitatem inducit. folio 454.nu.6

clauſula

clauſula quorum tenores appoſita in regola, ſeo gratia ſequenti tollit ſpecialia, & indiuidua præcedennum. 296.nu.3
clauſula ſuſpenſiua mentalium, an liberet beneficium à mentalitate? 313.nu.4
clauſula ad præſtandum quodlibet licitum & honeſtum, iuramentum eſt ſufficiens ad iurandum per horreſcentiam. 381.nu.2
clauſula ex nunc, prout ex tunc, &c. licet inchoationem temporis notet, non tamen in conditionali operatur, quio tempus conditionis impletæ, & oon ſermonis prolati attendatur. folio 400. numero 15
clauſula derogatoria iuripatronatus in litigioſis, & deuolutis, ad cautelam non neceſſario ponitur. 371.numero 8
clauſula, ſaluo iure impertineotium, quid operetur. 673.num.15.
clauſula codicillaris appoſita io teſtameoto nullo ratione præteritionis operatur vim fideicommiſsi. 627.oum.1
clauſula præcedens magis influit in ſequentia quàm econtra. 744.num.6
clauſula ſuſpendens omnes gratias etiam in nullius fauorem, & ſic mentales proſequeotibus operatur, ſiue ſit vel fuerit declarata perſona, cui ex reſeruatione mentali huiuſmodi fuerat prouiſum, ſiue oon. 313.numero 1
clauſula reſtringens ſe ad modum vacandi expreſſum, arctat impetrantem ad illum probandum, aliàs nullus alius comprehenditur. 404.num.3
clauſula ſen alio quouis modo appoſita in impetratione beneficij, quòd exprimitur per deuolutionem vacare, concernit omnem modum vacandi, 404.num.1
clauſula in gratiis beneficiorum, videlicet quorum tenores &c. tollit & ſuſpendit ſpecialia & indiuidua gratiarum præcedeotium. 207.nu.2
clauſula de ſuſpeoſione ad effectum, an referatur noo ſolum ad commendam, verumetiam ad reſeruationem. 403.nu.31
clauſula præſeruans oon operatur niſi circa actus validos. 306.oum.2
clauſula ſuſpenſionis meotalium includit etiam ea quæ remanent adhuc in pectore. 314.nu.3
clauſula ſuſpenſiua reſeruationum eſt pars gratiæ, ideo in ea ſufficit de meotali reſeruatione facere mentionem. 313.num.2
clauſula anteferri conſeruat ius ad rem, ooo in re 315.numero 4
clauſula dummodo in ea intruſus noo ſit, ſolet apponi in omni ſurrogatione. 352.num.1
clauſula in reſcripto procedat eius arbitrio, an aliquid operetur. 671.num 1
clauſula ſi & inquantum de iure quid operetur. 647. numero 1
clauſula, niſi ſi, & inquantum, quid ſignificet. 647. numero 2
clauſula conſtituti oon appoſita io inſtrumento, an habeatur pro appoſita propter notariorum conſuetudinem. 672.num.6
clementina. Appellanti ooo habet locum in appellatione ab interlocutoria habente vim diffinitiuæ. 96.numero 1
clementinoa appellanti in quibus habeat locum. fol. 59.numero 7
clementina vnica de ſequeſtra. poſſ. & fruct. in quo caſu loquatur & intelligatur. 375.nu.2
clericus contraheos matrimonium, amittit beneficium. 543.num.1
Si contraxerit per verba de præſenti etiam non ſubſequuta copula carnali, ſecus tamen ſi per verba de futuro. ibid.numero 2.3
clericus cohabitans vxori adulteræ, an amittat priuilegia clericalia. 479.nu.1
clericus ſi ante ſententiam oon excipit de priuilegio clericatus, tenetur ad expenſas. 387.nu.5
clericus exiſtens in habitu laicali, præuentus de criminibus per iudicem temporalem, an cogatur coram eo agere, an verò remittendus ad iudicem ſpiritualem. 506.num.1
clericus an bonis cedere poſsit. 545.num.1
clericus mercator ſinens ſe trahi coram iudice ſeculari, ſubticens interea vſque ad diffinitiuam & clericum, tenetur actori ad expenſas. 72.nu.1
clericus an conueniri poſsit coram iudice laico. 512. numero 1
Item an ſententia contra eum lata ſit oulla. ibid. numero 2
clericus coniugatus captus, & detruſus in carcerea per iudicem ſecularem, ſi inueniatur non habere tonſuram, non remittitur ad iudicem eccleſiaſticum. 507.nu.1
clericus coram iudice laico reconueniri non poteſt. 489.numero 1
Nec reconuentio habet locum ſuper crimine clerici coram iudice ſeculari, ſiue agatur criminaliter, ſiue ciuiliter. ibid.ou.2
Io cauſa tamen mere ciuili ſeruanda conſuetudo loci. ibid.num.3
clericus agens contra laicum coram iudice eccleſiaſtico ſuper oppreſsione, fraude, vel illicito cootractu, ſi non probauerit, reus abſoluendus tam à iuriſdictione iudicis eccleſiaſtici, quàm ab inſtantia cauſæ. 531.nu.4
clericus excommunicatus pro debito ciuili, admittitur ad faciendum ſequeſtrationem fructuum ſui tituli, ſeu beoeficij. 345.nu.5.6
clericus io laicum de conſenſu etiam epiſcopi non poteſt conſentire. 499.nu.1
clericus periurus priuandus beneficio. 467.nu.3
clericus coniugatus, ſi vxore mortua reaſſumit tonſuram, recuperat omnia priuilegia clericalia. fol. 492.numero 2
clericus veſtitus aliis veſtibus quàm clericalibus, non gaudet priuilegio clericorum. 546.ou.1
clericus criminoſus fugiens poteſt capi à iudice laico. 507.num.3
clerici in cauſa ſanguinis compelli oou poſſunt ad depooendum. 608.num.4
clericorum veſtes quales debeant eſſe. 539.nu.6
clericis non licet facere conuiuium etiam de confertis. 524.num.6
clericatus ooo liberat quem à patria poteſtate. fol. 217.num.3
collator primus impeditus in ſuo turoo, oon perdit illum, ſed habet ſequentem. 428.nu.3
Collatores cameræ Apoſtolicæ loco œconomi

ſuccedunt in beneficiis reſeruatis, & fructus recipiunt, & conſeruantur ad vtilitatem cameræ apoſtolicæ. 260.nu.4
collatio facta per papam alicui de eccleſia ſpectante ad collationem patroni laici, an ſit valida. 239.n.1
collatio facta per Epiſcopum contempto patrono eſt nulla. 65.nu.1
collatio facta de beneficio patronato ſine præſentatione patronorum, ipſis non contradicentibus valet. 432.num.4
collatio beneficij facta excommunicato, etiam occulto, non tenet. 396.num.1.397.nu.5.415.nu.6
collatio alicui facta, confectis literis ante earum præſentationem an valeat. 44.num.2
collatio beneficij facta excommunicato, non conualeſcit ex ſequenti abſolutione. 397.num.7
collatio facta per ordinarium eſt legitima. 50.nu.2
collatio præben. vni per capitulum non obſtante receptione ac promiſsione prius alteri facta tenet, etiam ſi receptus confirmationem in forma communi à papa habuerit. 395.num.1
collatio facta ſpreto patrono ipſo iure eſt nulla. 62. num.1
collatio ordinarij iuxta canonicas ſanctiones dicitur legitima, licet reſeruationes ipſam impugnent. 405.num.9
collatio facta monacho de eccleſia parochiali etiam de conſenſu abbatis, ſine diſpenſatione non valet. 191.num.1
collatin quando præferatur ... 73.nu.1
collatio beneficiorum in collegiatis eccleſiis, de iure communi ad quem ſpectet? 418.nu.3
collatio præbendarum in cathedralibus ad quem pertineat? 418.nu.1
collatio beneficij facta per exiſtentem in quaſi poſſeſsione conferendi an ſufficiat ad obtinendum beneficium. 666.nu.9
collatio ad patronum, inſtitutio ad epiſcopum pertinet. 64.num.3
collatio facta per papam criminoſo valet. 184.nu.5
collatio non aufertur à patrono. 70.nu.1
collatio quando ſpectet ad ſolum epiſcopum. 28. numero 6
collatio beneficij computatur inter fructus. 303. numero 6
collatione ceſſante, ceſſat habilitatio. 123.nu.1
collationis pertinentia ad inferiorẽ pertinere quomodo probetur. 376.nu.1
collationes beneficiorum ſunt actus legitimi. 223. numero 4
Collegium non eſt deterioris conditionis quàm laicus. 195.nu.2
collegæ delegati an teneantur admittere ſubdelegatum. fol.55.num.1
collectoriæ officium in inuitum confertur. 460.n.4
colonus an & quando dicatur poſsidere nomine hæredis, & poſſeſsionem continuare. 655. numero 7
commenda eſt depoſitum, non prouiſio non inducens incompatibilitatem. 314.nu.2
Reſeruatio non expirat per commendam, vel vnionem ad vitam. 314.num.3
commenda ceſſante & vnione diſſoluta, ſolius papæ tenet prouiſio. 315.nu.5
commenda perpetua ſiue ad incertum tempus facta, an reſeruationem extingat? 459.nu.11
commenda eſt canonicus titulus beneficij ad impediendam impetrationem & deuolutionem, non tamen ad euacuandam affectionem vel reſeruationem. 300.num.13
commenda afficit beneficium, & vtrum affectio & reſeruatio expiret per commendam, vide remiſſiuè. 288.num.5
commenda non facit incompatibilitatem ſicut titulus. 288.num.7
commenda eſt canonicus titulus, non autem titularis prouiſio extinctiua reſeruationis. 458.nu.9. 459.num.15
commenda papæ afficit futuram prouiſionem. 458. num.7
commenda & vnio eſt quædam palliata diſpenſatio. 459.num.13
commendæ & vniones ad vitam palliatæ diſpenſationes dicũtur, & in eis apponitur clauſula, quod poſsit de fructibus interim diſponere, &c. 290. numero 8
commendarum beneficium alicui ad vitam, licet obtinens moriatur extra curiam, tamen prouidetur vt de vacanti in curia. 300.num.12
commendata beneficia an vacent eo modo quo prius? 286.num.1
commendatarij noſtri temporis, an habeantur loco titulatorum & faciant fructus ſuos? 228.nu.6
commiſsio cauſæ non debitæ penſionis non datur contra literas executoriales conſtitutæ penſionis, niſi cum clauſula ſine retardatione ſolutionis. 694.nu.14
Nec datur exceptio contra literas conſtitutæ penſionis ſuper nullitate, nec de nullitate opponitur, niſi nullitas reſultet ex ipſo actu, & ex eiſdem literis, & ex lectura earum. 695.num.15
commiſsio facta ſuper appellatione nondum interpoſita eſt ipſo iure nulla. 41.nu.1
commiſsio facta de ſpeciali mandato papæ cum poteſtate citandi, deuoluit cauſam tractandam ad curiam, licet citatio effectum non operetur. fol. 130.num.1
commiſsio ad cauſam impetrata à filiofamilias exiſtente in poteſtate patris, an valeat. 215.nu.1
commiſsio gratioſa pro remiſsione, quando ſubreptitia. fol.6.nu.1.& 2
commiſsio & proceſſus ita fit in cauſa ſpolij, ſicut in cauſa petitorij. 262.num.2
cammiſsio quando non dicatur ſurreptitia. fol. 68. num.1
commiſsio procedi ſola facti veritate inſpecta, valet impetrata etiam parte abſente. 115.nu.1
commiſsio examinandorum teſtium conſtare debet, aliàs non valet. 719.num.2
commiſsionis forma quæ obtinetur contra aſſertos procuratores, qui decretum citationis obtinuerunt. 298.num.6
commiſsiones per non verum procuratorem impetratæ non valent, niſi poſteà per eundem fuerint approbatæ tacitè vel expreſsè. 132.num.1
commiſsiones factæ à ſuperiore auditori grauaminis ſuper negotio principali, ſemper habent tacitam conditionem. fol.96.num.1
commiſ

commiſsiones non debent eſſe venales. 100.nu.3
commiſsiones ſunt latè interpretandæ in curia. 136. numero 2
comparitio non fit niſi ad certos actus, & habere poteſt executores ex mente. 127.nu.2
compaternitas ſpiritualis an cõtrahatur per procuratorem. 511.nu.1
Item an liceat principibus per ſuos procuratores talem compaternitatem contrahere. ibid.nu.2
Item an procurator vel ſyndicus erunt compatres. ibidem.nu.2
compenſatio liquidi ad liquidum inducitur ipſo iure ſecuta tamen declaratione hominis. 681.nu.22
compenſatio quando ab homine declaratur fieri non retrotrahitur ad diem quo cœptum fuit ab vtraque parte deberi, ſed conſideratur tanquam inducta tempore declarationis. 681.nu.23
compenſatio habet vim & naturam ſolutionis. 488. numero 1
compenſatio expenſarum hinc inde quando fienda. 536.nu.6
compenſationis exceptio poteſt opponi in executione ſententiæ. 550.nu.3
communis opinio excuſat planè, & ſequenda eſt, nec ab ea licet recedere, niſi eſſet euidenter falſa. 324.nu.13
compoſitio ſuper fructibus indebitè perceptis facta cum papa licet vniuerſali, vel particulari eccleſiæ debentur, plene liberat. 406.nu.2
compromiſſum an fieri poſsit ſuper re alienari prohibita. 662.nu.9
compromiſſum factum per minorem agentem in iudicio, cui datus fuit curator qui litem conteſtatus eſt, non valet. 497.nu.1
compromiſſum eſt de proceſſu. 662.nu.4
Conceſsio in emphyteuſim an ſit alienatio. 665.nu.1
conceſsio gratioſa latiſsime eſt interpretanda. 101. numero 4
conceſsiones priuilegiorum licet recipiant interpretationem reſtrictiuam & limitatam, non tamen recipiunt interpretationem deſtructiuam. 222.n.2
concludens ſemel in cauſa, concluſionem dicitur approbare. 22.nu.3
concluſio omnino habet locum, vbi conſuetudo inducitur in modum obiectus. 26.nu.1
concluſio tacitè cenſetur reuocari, cùm pars ad ponendum & excipiendum admittitur. 466.nu.1
concluſio ſiue petitio in propoſitione exceptionis non eſt neceſſaria. 213.nu.4
concluſio impedit fieri probationẽ erroris. 515.nu.5
concluſio in cauſa impedit exceptionem. l. quamuis indubitati. C. ad l. Iul. de adult. & ſolùm permittit citationem fieri ad ſententiam. 515.nu.3
concluſio eſt neceſſaria in libello, fallit tamen vbi exuberat officium iudicis. 559.nu.1
concluſio cauſæ facilius reuocatur ad petitionem partis in cuius contumacia eſt facta, quàm alterius. 22.nu.1
concluſio cauſæ facta cum poteſtate, quando & quo modo reuocari poſsit. 22.nu.1
concluſio in cauſa allegationibus viam præcludit. 223.num.1
concluſio in cauſa beneficiali quando reuocari poſsit. 466.nu.3
concordata germaniæ ſunt latiſsimè interpretanda in fauorem ordinariorum, & contra concedentem, quia per illa fit reductio ad ius commune. 338.num.2
condemnatus aliquem actione famoſa, cùm de eius iuriſdictione non conſtet, qua pœna puniendus 63.numero 1
condemnatus pœna corporali de crimine probato, per modum inquiſitionis, an etiam poſsit condemnari ad damna & honorem parti reſarcienda abſque requiſitione partis. 468.nu.1
condemnatus ſoluere melioramenta vel aliud debitum non liquidum, an liberetur præſtando cautionem. 723.nu.5
condemnatio partium facta per iudicem quando nullam habeat vim. 86.num.1
condemnatio iudicis in eo quod continetur in petitione actoris eſt nulla. 188.nu.2
condemnatio in fructibus quomodo & quando fieri debeat. vide remiſsiuè. 348.nu.3
Conditio in forma pauperum videtur ſolùm dirigi ad prouiſionem. 89.num.3
conditio appoſita in poteſtate granati, videtur grauato data poteſtas etiam non implendi. 223.nu.5
conditio quæ dependet ex facto tertij, non ita grauat ſicut illa, quæ dependet ex exiſtentia rei vel voluntatis eius, pro quo eſt ſcriptum. 401.nu.19
conditio impoſsibilis adiecta inſtitutioni, habetur pro non adiecta. 246.nu.3
conditio per caſum deficiens facit ceſſare legatum. 743.numero 3
conditio non purificatur forma non ſeruata. 157. numero 1
conditionis expreſsio alias ſubintellectæ, an faciat conditionem. fol.9.nu.1
conditionis exiſtentia eſt de eſſe actus conditionis validæ. 117.num.4
conditione legatarij purificata, hæres poteſt adire legatum. 167.nu.1
Conductor an poſsit vti retentione rei conductæ pro meliorementis factis. 723.nu.10
conductor quando dicatur nomine hæredis locatoris poſsidere. 655.nu.6
Confitens crimen iudicialiter, & ſponte, ſi lata fuerit contra eum ſententia, etiamſi appellauerit, nihilominus ſententia executioni demandabitur. 516.num.1
Modò illa quæ confeſſus fuerit, propria voce confeſſus fuerit. ibid.nu.2.5.& 6
Confeſsio facta de dote recepta in bonis mobilibus, quæ non apparent conſtante matrimonio, præſumitur facta in fraudem creditorum. 576. numero 1
confeſsio facta in carcere ſuper crimine non valet, ſuper debito ſic. 603.nu.1
confeſsio alteri præiudicans, an ſit valida. 158.nu.1
confeſsio facta per procuratorem per viam contentioſæ iuriſdictionis, præiudicat domino, ſicut ſententia. 601.num.2
confeſsio procuratoris nocet domino, niſi dominus eam reuocet. 601.nu.2
confeſsio procuratoris non tollit facultatem appellandi. 601.nu.4
confeſsio erronea ſcienter facta in iudicio præiudicat in

cat in probabilibus. 178. nu. 3

Confeſsio facta iudicialiter, ſiue extraiudicialiter nocet confitenti. 173. nume. 1

Fallit ſi confitens fuerit furioſus. 174. num. 2

Item ſi coactus confeſſus fuerit. ibid. num. 3

Item ſi per errorem confeſſus fuerit. ibid. nu. 4

Item vbi veritas eſt contraria confeſsioni. ibid. nu. 5

Item ſi verba confeſsionis proferuntur non animo confitendi. 175. nu. 6

Item ſi confeſsio fuerit extraiudicialis. ibid. nu. 7

Item ſi confeſsio fuerit facta in abſentia partis. ibi. numero 8

Item vbi quis ſpe futuræ numerationis confitetur. 177. nu. 9

Item vbi confeſsio eſt facta ſuper eo quod quis non poteſt diſponere. ibid. num. 10

Confeſsio ſuper re, ſuper qua quis diſponere non poteſt an valeat. 165. nu. 1

Confeſsio quando confitenti præiudicet. 165. nu. 3

Confeſsio partis releuat à probatione. 152. nu. 2

Confeſsio falſa ſcienti non præiudicat. 591. nu. 3

Confeſsio erronea facta in iudicio reuocatur. folio 178. numero 1

Fallit vbi reus contra quem agitur rei vendicatione confeſſus eſt ſe poſsidere, & non poſsidebat & hoc vterque ſciebat. ibid.

Item vbi aduerſarius non poteſt prætendere intereſſe. ibidem.

Confeſsio actoris magis nocet actori, quàm confeſsio rei reo. 672. num. 3

Confeſsio facta coram arbitro recepto, cenſetur facta iudicialiter. 179. num. 3

Confeſsio facta per clericum factum & inuitum coram iudice ſeculari non valet. 613. num. 1

Confeſsio præiudicans quoad probationem an præiudicet quo ad obligationem. 178. nu. 1

Confeſsio non excuſata inducit notorium. 516. n. 3

Confeſsio prælati agentis an præiudicet eccleſiæ, etiam ſi fiat ſine conſenſu capituli. 182. nu. 1

Confeſsio emiſſa ad obligationem etiam ſine verbis diſpoſitiuis expreſsis operatur diſpoſitionem obligationis. 178 num. 3

Confeſsio aduerſarij non probans titulum agentis an ſufficiat ad colorandum poſſeſsionem ſpoliati. 666. numero 7

Confeſsio tituli facta per ſpoliatorem ſufficit ad colorandum titulum pro ſpoliato. 262. num. 5

Confeſsio tituli facta per ſpoliatorem ſufficit ad colorandum titulum pro ſpoliato. 365. nu. 6

Confeſsio extraiudicialis an plenè probet. 200. n. 1

Confeſſio extraiudicialis cenſetur voluntaria. folio 180. num. 2

Confeſsio cedentis poſt ceſsionem non obeſt ceſsionario. 497. nu. 2

Confeſsio procuratoris facta de mandato domini, domino nocet, ſi eum procurator non purgauerit. 179. nu. 1

Confeſsio facta per procuratorem de conſenſu domini non nocet nec præiudicat procuratori. 184. numero 1

Confeſsio procuratoris quando noceat domino. 62. num. 1

Confeſsio facta coram non ſuo iudice bene probat. 162. num. 1

Confeſsio partis in beneficialibus non ſufficit. 67. numero 2

Confeſsio facta ſine auctoritate curatoris eſt nulla. 516. num. 3

Confeſsio partis aduerſæ in ſui præiudicium an plenè probet. 224. num. 1

Confeſsio in vno iudicio facta, nocet in alio. folio 4. numero 1

Confeſsioni primæ iuratæ ſtandum eſt, & non ſecundæ contrariæ. 673. num. 9

Conferre qui non poteſt, nec poteſt donare. folio 113. numero 5

Conferendi tempus papæ præfixum non exiſtit. 407. num. 6

Confirmatus in prælatura licet poſsit agere & poſſeſſorio & petitorio, non tamen dicitur eſſe in quaſi poſſeſsione. 354 num. 13

Confirmatio in forma communi, nullum ius de nouo tribuit. 395.

Confirmatio ſola ſuperioris tuetur poſſeſſorem, & omnia facta per eum. 615. nu. 1

Confirmatio quæ ſortitur effectum æquiparatur prouiſioni papali. 117. num. 2

Confirmatio extraiudicialis, & voluntaria prælati non præiudicat domino. 61. nu. 2

Confirmatione exiſtente canonica, conditionis exiſtentia non eſt neceſſaria. 117. num. 5

Confirmationum apoſtolicarum diuerſæ ſpecies, cum ſuis effectibus, vide remiſsiuè. 395. n. 3

Conficiens inuentarium an conueniri poſsit. 548. numero 1

Coniecturis in incertis non eſt locus. fol. 8. nu. 2

Coniuncta perſona ſine mandato etiam cum cautione de rato in beneficialibus, non admittitur pro coniuncto. 298. num. 5

Coniuncta perſona in cauſis beneficialibus, & ſpiritualibus etiam cum cautione de rato non admittitur pro coniuncto. 373. nu. 5

Coniunctiua quando reſoluatur in diffinitiuam. 218. num. 1

Conreus debendi an pro altero conreo debendi poſsit petere abſolutionem. 477. nu. 1

Item an procurator decani & capituli poſsit pro ſe & omnibus clericis eccleſiæ petere. ibid. nu. 2

Item an canonicus non excommunicatus pro excommunicato. ibid. num. 3

Conſcientia publica & non priuata attendi debet. 273. nu. 9

Conſenſus coauditorum qui iuxta conſtitutionem Innocentianam debet accedere, vt iuriſdictio remaneat penes auditorem cui prius fuit præſentata commiſsio, hodie de ſtylo accedit tacitus, nec requiritur alius expreſſus. 326. num. 1

Conſenſus ſiue præſtetur ante datam prouiſionis ſiue poſtea ſemper trahetur ad diem datæ ipſius prouiſionis. 337. num. 8

Conſenſus qui præſtatur in camera vel cancellaria, dummodo aliàs poſſet legitimè probari, non eſt de ſubſtantia reſignationis, ſed tantum ad ipſius probationem, cùm propter regulam cancellariæ literæ apoſtolicæ ſine eo ſeu probatione vel oſtenſione illius expediri non poſſunt. Et ob eam rem huiuſmodi regula non eſt de dandis, cùm reſpiciat expeditionem literarum. 336. nu. 6

Conſenſus priuatorum in ſupplemento defectus circa iuriſdictionem nihil poteſt. 124 num.2
Conſenſus in reſignationibus quæ fiunt in curia, poteſt præcedere & ſequi datam ſupplicationis. 287.numero 3
Conſenſus Cardinalis exigitur in beneficiis, etiam ſi per ceſſationem commendæ aut diſſolutionem vnionis, aut aliàs quomodocunque per obitum familiaris ſui vacare aſſerantur. 295.nu.3
Conſenſus expreſſus venditioni rei propriæ præiudicat domino. 146.nu.4
Conſenſus præſtitus ante vel poſt datam ſupplicationis ſe refert ad ſupplicationem ſignatam vel ſignandam, ſine qua non præiudicat reſignanti volenti cedere in fauorem certæ perſonæ, cùm trahatur ad datam ſupplicationis. 338.num.3
Conſenſus priuatorum non poteſt eum facere iudicem, qui nulli iuriſdictioni præeſt. 535.nu.2
Conſeruator ferens ſententiam quæ poſtea reperitur nulla, an idem conſeruator poſsit de nullitate cognoſcere. 471.nu.1
Conſideratio & contemplatio propriè refertur ad mentem. 225.num.1
Conſtare & reperire quomodo inter ſe differant. 27. numero 1
Conſtituens vicarium, eundem reuocare poteſt. 636.numero 2
Conſtitutio apoſtolica reſeruans collationi & diſpoſitioni papæ aliqua beneficia, eſt odioſa & reſtringenda, & non comprehendit niſi expreſſa. 322 numero 3
Conſtitutio principis quando non habeat vim legis. 204.numero 3
Conſtitutio Marchiæ Anconitanæ prohibens appellari poſſe à poſſeſſorio quomodo procedat. 660.numero 6
Conſtitutio execrabilis an obſtet agenti poſſeſſorio. 375.numero 5
Conſtitutio generalis principis ſecunda tollit primam contrariam cum generali mentione. 296. numero 7.9
Conſtitutionis verba cùm ſunt clara, eis ſtandum. 146.num.2
Conſtitutiones poſitiuæ prohibentes procedi certis temporibus & locis, loquuntur de proceſſu iudiciali iudicialiter per iudicem fiendo. 156. numero 1
Conſtitutiones nouæ & à communi iure exorbitantes ſtrictè interpretantur. 22.num.1
Conſtitutum an contineatur ſub clauſula quæ omnia. 672.nu.7
Conſtitutum liberat venditorem ab actuali rei traditione. 672.nu.5
Contrahens matrimonium cum ea quam primò violauit, non eſt bigamus. 534.nu.1
Contrahens in loco vbi non habet domicilium, nec armarium, ibidem conueniri non poterit. 492.n.1
Sic contrahens habetur vt viator. ibid.
Contrahens cum virgine quam cognouit, quæ propter mariti abſentiam de conſenſu eccleſiæ cum alio contraxit, viro eius viuo exiſtente, an dicatur bigamus. 547.nu.1
Item an ille qui cōtraxit cum illa quam putanat virginem, cum eſſet corrupta. ibid.nu.2
Contrahens illicitè non eſt melioris conditionis, quàm ille qui contraxit licitè. 543.num.5
Contractus factus in fraudem quiſnam dicatur. 193. numero 4
Contractus facti per excommunicatum ratione publici officij, non valent. 505.nu.2
Contractus tamen facti per excommunicatum ratione priuati officij valent. 506.num.3
Contractus de iure communi nullus iuramento vel bona fide non firmatur. 198.nu 1
Contractus celebrati eodem die, loco, tempore, & conteſtibus, dicuntur correſpectiui. 669.nu.1
Contractus dationis in ſolutum, an fœneratitius modicitate pretij concurrente cum pacto de retrouendendo præſumatur? 455.nu.1
Contractus ex modicitate pretij & pacto de retrouendendo fœneratitius, præſumitur etiã ſi emens non ſit ſolitus fœnerari. 454.num.1
Contractus dicitur illius gratia factus, cuius gratia principaliter fit. 126.num.5
Contractus factus cum detento iniuriosè in carcere valet. 603.nu.2
Contractum qui inficit & contractum qui ſupponit, repellendus eſt in totum à iudicio. 114 nu 1
Conſuetudo & ſtylus cuiuſcunque prouinciæ obſeruanda. 495 num.1
Conſuetudo non inducitur biennio. 144.nu.2
Conſuetudo an poſsit inducere, quòd procedatur ad ſententiam excommunicationis ſine ſcriptis. 74.numero 1
Conſuetudo eſt optima legum interpres. 56?.nu.4
Conſuetudo cùm eſt contra ius, eſt reſtringenda, & tenenda in ſuis terminis. 143.num.1.2
Conſuetudo fori ſemper eſt obſeruanda. 487.nu.3
Conſuetudo cùm ſit quid facti probari debet. 705. numero 13
Conditio quælibet habet in ſe tacitam conditionem rebus ſic ſtantibus: & in materia pœnali & odioſa non extenditur vltra caſum de quo loquitur, imò ſtrictè interpretari debet. 705.nu.14
Conſuetudo inducens peccatum, vel reddens homines promptiores ad peccandum non valet. 524. numero 7
Conſuetudo laicorum non ligat clericos. 509.n.1.2
Conſuetudo loci vbi res de qua agitur eſt ſita, ſemper eſt inſpicienda. 4 nu.1.2
Conſuetudo in quibus vincat legem. 85.nu.2
Conſuetudo quando dicatur rationabilis. 85.nu.3
Conſuetudo detrahens formæ teſtandi, in modo probandi bene valet. 149.nu.1
Conſuetudo & modus loquendi interpretatur ſecundum verborum mentem. 184.nu.3
Conſuetudo, quòd capitulum eligat canonicos qui acceptant præbendas minores vacantes, an valeat. 132.num.1
De conſuetudine antiquiori deferenda eſt potius pinguior. 73.numero 1
Conſuetudo aliquibus in prouinciis obſeruanda, tanquam optima legum interpres. 140.nu.1
Conſuetudo optandi quanto tempore præſcribatur. 3.num.1.& 2
Conſuetudine introduci non poteſt quòd ſolennitas requiſita in alienatione rei eccleſiæ non interueniat. 656.num.7

Conuſules

Conſules alicuius ciuitatis vel caſtri quibus de cauſis poſsint iudicare propria auctoritate collectas. 580.numero 1
Conſules alicuius ciuitatis vel caſtri an habeant plenam iuriſdictionem, vel merum & mixtum imperium. 579.numero 1
Contumax in vno articulo non cenſetur contumax in alio. 162.num.8
Contumax an vt hereticus condemnandus. 160.n.1
Contra contumacem abſentem in criminibus an ſententia ferri poſsit. 166.num.2
Contumacia vbi eſt dubia & incerta, abſolutio non impeditur. 64.num.1
Contumacia requirit contemptum, nec cadit in mortuo. 163.numero 1
Contumacia ſuplex an ſit ſufficiens vt canonicus excommunicetur, & auferantur ei fructus. folio 75.numero 1
Contumacia procuratoris non nocet domino. folio 122.num.3
Contumacia non æquiparatur hæreſi. 169.nu.17
Contumaciæ pœna eſt, vt talis damno litis afficiatur. 23 numero.4
Contumaciæ veræ delictum in quibus conſiſtat. fol. 122.numero 2
Conuentus poteſt agere nomine ſacerdotis, qui ſe & ſua dedit alicui loco religioſo non munito habitu. 465.num.1
Conuentio de renunciando beneficium, vt inde penſio habeatur an ſapiat ſimoniam. 694.n.11
Conuitium dicens correctionis ergo, non tenetur actione iniuriarum. 500.nu.7
Creatus in canonicum, non poteſt in illa collatione aliud beneficium acceptare, præter præbendam. 421.num.2
Creditor qui euicit rem pro credito, ſi offerat rem dimittere recepto ſuo credito, & ille à quo res fuit euicta nolebat amplius rem, an poſsit illum cogere rem recipere. 367.num.2
Creditor in pecunia numerata an teneatur accipere à debitore bona immobilia, ſi nulla fuerint mobilia iuxta legitimam æſtimationem. 481.nu.1
Et an creditor habebit electionem vt rem meliorem ſibi dari eligat. ibidem
Eruditem habeat locum in creditore eccleſiæ. ibid.
Creditor habens duos reos debendi, debet eſſe vna ſolutione contentus, alioqui eius intentio reiicitur. 729.numero 8
Creditoribus tamen incumbit onus probandi dotem non eſſe numeratam. 534.num.3
Crimen vel maleficium committens, an poſsit apponere exceptionem xx. vel xxx. annorum. folio 521.numero 1.2
Crimen priuat quem priuilegio. 561.num 3
Criminis læſæ maieſtatis punitio non retardatur aliqua lege non obſtante. 517.nu.8
Crimina morte extinguuntur. 551.num.4
Corpus excommunicati an ſit exhumandum. folio 170.numero 25
Corpus hæretici mortui relinquitur brachio ſeculari, & per brachium ſeculare comburitur. folio 168.numero 11
Corporis vitium, non inducens irregularitatem, non obeſt. 76.num.2
Correctio monachi ſpectat ad abbatem, ſi monachus contra regulam monachalem deliquerit. 566.numero 1
Corruptum & deuaſtatum quando aliquid dicatur. 652.num.1
Corrupti teſtes repellendi tanquam periuri. fol. 558. numero 2
Corteſanus papæ præfertur aliis in collatione beneficiorum. 153.num.1
Culpa vnius non debet obeſſe alteri. 180.nu.5
Curæ collegialis, & curæ parochialis, ſi ſunt in diuerſis eccleſiis quomodo, & quando mentio ſit habenda in literis. 410.nu.5
Curator datus liti adulti, vel pupilli, tenetur bona ſua obligare, & dare fideiuſſorem. 545.nu.1
Non tenebitur tamen inuentarium conficere, & ita de conſuetudine obſeruatur. ibid.num 2
Cogetur tamen ſatiſdare vtilia facere, inutilia prætermittere, & adultum indefenſum non relinquere ad inſtar tutoris. ibid.num.3
Curator datus teſtamento, ſi ante confirmationem non adminiſtrat, non tenetur de negligentia, ſi adultus non petat ipſum confirmari. 552.nu.1
Curator datus in teſtamento non idoneus non tenetur de periculo adminiſtrationis deſertæ. folio 552.numero 2
Curator inuitus dari non poteſt, niſi ex magna neceſſitate, nempe ſi detur perſonę mente capte, & furioſo. 552.num.3. 553.nu.4
Curator datus hæreditati iacenti, poteſt facere compromiſſum neceſſarium ex forma ſtatuti. fol. 662.numero 5.12
Curator adulti vel tutor pupilli an poſt litem conteſtatam poſsint inuito aduerſario procuratorem in cauſa conſtituere. 727.numero 1.& numero 4. cum ſequenti.
Curator tamen ad hoc non eſt cogendus, niſi ex cauſa. 482.numero 2
Item curator abſens dari non poteſt. ibidem.
Curator datus ad litem non conficit inuentarium. 482.num.4
Curia parlamenti habetur loco principis. 555.nu.8
Curiæ mutatio facta per papam non immutat mandatum procuratoris. 152.num.1
Curſor portans commune commiſsionem, an poſsit ab vno petere integrum ſalarium. 107.nu.1

D

Damnatus pœna capitali, eſt effectus ſeruus pœnæ, nec poteſt teſtari. 603 num.3
Dando ſportulas & cautionem de iudicio ſiſti, non videtur quis in iudicem conſentire. 518.nu.1
Data anterior literarum apoſtolicarum, facit regulariter literas præferri. 129 num.1
Data nedum inter ipſos deſcriptos, verum etiam inter alios inſpicitur. 456.num.3
Debilitans membrum alicuius non efficitur irregularis. 530.num.3
Debitor tributarius non debet carcerari. folio 470. numero 3
Debitor propter collectas non cedit bonis. fol. 470. numero 4
Debitor nō cogitur debitori ſatisfacere, ſi idem cre-

ditor nollit debitori inſtrumentum obligationis reſtituere. 565. nu. 1
Et poterit debitor implorare iudicis officium ad ſibi de ſoluto tradendum recognitionem. ibi.nu.2
Debitor tamen tenebitur creditori ſoluere ſumptus factos pro recolligendo inſtrumento.ibi.nu.3
Debitor ex contractu vel quaſi indiſtinctè cedendo bonis à carcere liberatur. 502.nu.2
Debitor in pecunia an de bonis offerre poſsit. 669. numero 1
Debitore ſuſpecto de fuga ſuſpicio probari poteſt per indicia debitore non citato. 633.nu.3.4
Debitum in diem & ſub conditione, etiã ante diem & conditionem, tranſmittitur ad hæredes. 196 numero 8
Debitum contractum cũ monacho abſque interuentu abbatis, vel ſuperioris, rectè eidem ſoluitur & debitor liberatur. 498. nu.1.2
Debitum non venit appellatione bonorum mobilium. nec nomina debitorum appellatione immobilium. 569.nu 1 2.3
Decimę ſi à manibus laici ſine ſcandalo non poſſunt auferri, ſunt dimittendæ. 619.nu 4
Deciſio Dominorum Rotæ ciij.aliàs ciiij.in antiquis impreſsionibus.an vera ſit, & in quibus terminis procedat. 644.nu.2.6
Declaratio legis facta in iudicio, parte non vocata, non valet. 204 nu.4
Declaratio ad cap.olim.de cenſibus. 682.nu.2
Declaratio legis nil noui iuris inducit, ſed ſolum detegit quod prius erat. 204.nu.5
Decennium requiritur ad hoc vt dicatur quis habere titulum pro derelicto. 351.nu.2
Decennalis poſſeſsio facit præſumptionem tituli in poſsidente. 351.nu.9
Decretum cum appoſitione menſis ita ligat nedum ordinarios verum etiam nuncios, etiam ſi acceptans non acceptet, vt infra menſem facta prouiſio non valeat. 424.nu.1
Decretum irritans in expectatiuis & reſeruationibus non mentalibus operatur nullitatem prouiſionum inferiorum infra menſem, etiam ſi expectantes non acceptent. 314.nu.5
Decretum irritans papæ, ligat etiam ignorantes, fol. 316.nu 1.& 3
Decretum ratione initij & finis, certum & incertum iuxta varios caſus exiſtit. 399.no.8
Decretum papæ irritans quando inficiat titulum & poſſeſsionem? 358.nu.2
Decretum papæ irritans operatur vt ſententia lata contra eum ſit nulla & executionem non mereatur 273.nu.6
Decretum an operetur vt annullet ante notitiam poſt eius viſum. 273.nu.7
Decretum papæ appoſitum in reſeruatione ſpeciali ſuper certo corpore beneficij inficit titulum & poſſeſsionem, nec datur reſtitutio aduerſus decretum. 359.numero 5
Eadem ratio militat in literis acceſſus & regreſſus, ac coadiutoriè cum futura ſucceſsione, quæ in reſeruatione ſpeciali. ibid.num.2
Decretum irritans requirit ſpecialem mentionem in derogationibus, nec poteſt per partes decreto renuntiari. 270.nu.3
Decretum quando eſt acceſſorium ad gratiam ſi derogatur gratiæ, & ipſi decreto derogatum eſſe videtur. 270.nu.4
Decretum habet implicitam inhibitionem, & inhibitio decretum. 359.num.6
Decretum & inhibitio æquiparantur in iure.fo.359. numero 7
Prouiſio dicitur eſſe magis notoria, quàm reſeruatio. 360.nu.8
Decretum non ſolum inficit titulum, ſed & poſſeſsionem. 118.nu.1
Decretum legati de latere non ligat ignorantes. 316. num.6.317.nu.8
Decretum papæ irritans inficit titulum & poſſeſsionem habitam contra decretum. 271.nu.5
Decretum hominis ſic afficit ſicut iuris. 358.nu.3
Deductio exiſtentiæ iuriſdictionis debet notorietatem continere. 221.nu.3
Decretum papæ in alternatiua conceſſa epiſcopo appoſitum. quare non inficiat ſicut in reſeruatione? 359.nu.3
Defectus in matrimonio putatiuo non reijcit filios nec efficit non legitimos, ſicut nec impedit legitimationem ex concubinatu. 451.nu.2
Defectus ætatis an reddat quem inhabilem ad acceptandum beneficium, ſi diſpenſationem impetrauerit à papa. 212.nu.1
Defectus ætatis ex principis voluntate ſuppletur. 240.num.5
Defenſor litis veniens ſine mandato, cauens tamen de iudicato ſoluendo, poteſt conſtituere procuratorem ante litis conteſt. 609.nu.1
Quoniam per ſatiſdationem dominus litis efficitur. ibid num.2
Defenſor condemnatus an repetat ſumptus litis. 609.nume.3
Defenſoris confeſsio an præiudicet domino. 609. numero 4
Defenſio nemini eſt deneganda. 42.nu.2
Defenſio vnicuique etiam excommunicato de iure eſt permiſſa. 460.nu.5
Defenſio fraudis in validitate diſcuſſa & probata excludit probationem confeſsionis. 102.nu.1
Defenſiones ſuę nemini ſunt auferendę, nec in cauſa non ſeruatis ſeruandis concludendum. 33.nu.1
Deficiens in purgatione, an cenſendus hæreticus. 172.num.34
Deficiente vno ex ſubſtantialibus contractus, alter nihil operatur.& actus inualidatur. 680.nu.19
Delegatus ad vniuerſitatem cauſarum, æquiparatur ordinario. 471 nu.2
Delegatus ſub conditione ante euentum conditionis effectualem iuriſdictionem non habet.fol.285. numero 4
Delegatus ſimpliciter ſubdelegans perdit iuriſdictionem, ſi ſubdelegans vtatur iuriſdictione, ſecus ſi donec duxerit reuocandam, quia tunc tantum ſuſpendit. 299.nu.2
Delegatus an poſsit probare poteſtatem ſuæ delegationis per teſtes. 47.nu.15
Delegatus ad vniuerſitatem cauſarum, an poſsit alicui committere articulum iuriſdictionale. 466. numero 3
Delegatus principis poteſt puniri vt criminoſus ab ordinario

ordinario loci vbi crimen fuit commiſſum. fol. 612.nu.1.& 2
Delegatus fungitur vice delegantis. 535.nu.1
Delictum commiſſum in faciendo grauius eſt delicto commiſſo in omittendo. 682.nu.27
Delictum patris non nocet filiis. 161.nu.1
Delicti per commiſsionem an bona poſsint confiſcari & excludi hæres. 163.nu.9
Denuntiationis forma. 607.nu.7
Depopulatio fructuum vbi timetur, poteſt fieri ſequeſtratio. 634.nu.4
Depoſitarius vtens pecunia apud ſe depoſita, non committit furtum. 513.num.1
Depoſitarius etiam ſi ſit clericus cogi poteſt per iudicem ſecularem ex officio executiuè implorato ad reſtitutionem depoſiti. 513.nu.2
Derogatur iuri patronatus laicorum per papam, ſi de eo mentio fiat attenta lite. 370.nu.4
Derogatio iuriſpatronatus laicorũ, præterquam ex fundatione vel dotatione, non extenditur ſi ex conſtructione exiſtat. 448.nu.1
Derogatio aut mentio iuriſpatronatus clericorum in literis neceſſaria non exiſtit. 380.nu.11
Derogatio regulæ de xx. eſt fauorabilis, quia fit reductio ad ius commune. 414.nu.6
Derogatio regulę de xx. etiam in beneficiis exiſtentibus, vbi Cardinales habent indultum, non inducit ſurreptionem. 414.nu.7
Deſcripti omnibus præferuntur exceptis Cardinalibus. 416.nu.1
Determinatio adiecta certo determinabili, conferri debet ad tempus ſui determinabilis. 130.nu.1
Deuolutio non ponitur niſi in caſu à iure expreſſo. 97.num.1
Deuolutio iuris eligendi & præſentandi ab inferiori ad epiſcopum, non eſt niſi conſolidatio iuris inſtituendi, & quaſi amotio ſeruitutis. 97.nu.2
Dicens conuitium vetum, an teneatur actione iniuriarum. 500.nu.4
Dicta teſtium non publicare non eſt contra ius conſtitutionis, ſed contra ius litigatoris. 602.nu.2
Dictio maximè de ſui natura quid ſuppouat? 424. numero 8
Dictio, &, eſt copulatiua. dictio verò, etiam, implicatiua. 218.nu.5
Dictio pluribus, & dictio plurimis, qualiter intelligantur. 686.nu.7
Dictiones, penitus, mox omnino quid importent. 678.num.7
Rei legatæ dominium an à die mortis teſtatoris ipſo iure transferatur. 679.nu.8
Dies quando interpellet pro homine. 483.nu.5
Differentia inter perſonatum, dignitatem, & officium. 466.nu.2
Differentiam inter ſententiam legis & hominis, vide remiſsiuè. 436.nu.7
Differentia quæ inter iurare promittere & ſatiſdare. 479.nu.2
Differentia inter ordinarium & collectorem. fol. 107.num.1
Differentia eſt inter reſeruationem, inhibitionem, & decretum. 317.nu.7
Differentia inter contractus nominatos & donationem ob cauſam. 226.nu.5
Differentia inter ementem quotam hæreditatis & eum qui emit rem ſingularem. 676.nu.4
Differentia inter dilationem expectatoriam, & probatoriam. 688.nu.8
Differentia an fiat compromiſſum voluntariè, an verò neceſſariò. 663.nu.13
Differentias inter appellationem iudicialem & extraiudicialem vide remiſsiuè. 385.nu.5
Difficilius reuocatur quod cum maiori difficultate fit. 237. nu. 7
Difficilia in probando, ſatis eſt probare per aliqua media, per quæ fit veriſimilitudo vrgens rem ita eſſe. 685.nu.3
Diffinitiua an ſit articulus grauaminis. 50.nu.2
Dignitas maior poſt pontificalem, aut principalis in collegiata, ſi vacat per obitum familiaris cardinalis, an requiratur côſenſus cardinalis, ex quo ſunt reſeruata papæ per aliam regulam? 420.n.9
Dignitas non moritur. 551.nu.5
Dignitates duæ curatæ non poſſunt ſimul obtineri. 106. nu.3
Dilatio vltra tertiam vel quartam an dari poſsit. 687. nu.1
Dilatio quarta in cauſa ſummaria non eſt concedenda. 687.nu.2
Dilatio tertia & quarta an dari poſsit ſine cauſæ cognitione. 687. nu. 3
Dilatio parti aſsignata non currit donec tardatur per aduerſarium reſponderi poſitionibus. 667. numero 3
Dilatio alia an detur poſt terminum peremptorium. 72.numero 1
Dilatio parti citate quando non danda vlterius. 102. numero 1
Dilatio ſecunda non eſt concedenda illi, qui nullam probationem fecit in prima. 688. nu.4
Dilationem quartam petens cum debitis ſolennitatibus habet vltra alia neceſſe illam petere infra terminum de quo hîc. 688.num.6
Diligentia appellati prodeſt ſæpe appellanti. folio 544.num.3
Diſpenſatus vt poſsit plura beneficia incompatibilia obtinere, ſi ſibi canonicè conferantur, ſi minus canonicè recipiat, an incurrat pœnam extrauagan. execrabilis? 294.nu.3
Diſpenſatio in vno ex impedimentis ſtantibus duobus non ſufficit. 408.nu.4
Diſpenſatio vel remotio obſtaculi perinde valere habilitat. 290.nu.4
Diſpenſatio in prouiſione obtêta, ſuffragatur etiam literis non confectis, regula non obſtante. 293. numero.1
Diſpenſationis ſimplicis vigore cum ſola ſupplicatione plura incompatibilia validè obtinere & aſſequi poteſt dummodo ante ſententiam literarum expeditio fiat. 294.nu.2
Diſpenſationes ſunt ſtricti iuris. 106.nu.2
Diſsipans fructus lite pendente, non poſſunt hi fructus ſequeſtrari, ſi fuerit diſsipâs ſoluêdo. 633.n.1
Secus verò ſi non fuerit ſoluendo. 634.nu.2
Diſpoſitio nude & ſimpliciter loquens infinitatem importat. 143.nu.3
Diſpoſitio perpetua eſt fortior & maior quàm temporalis. 113.num.7

Diſpoſitio canonica an procedat etiam in foro ciuili. 664.num.4
Diſpoſitio principis potius pro conſeruatione iuris communis, quàm illius derogatione interpretari debet. 412.num.13
Diſpoſitio conditionalis futura, & merè cauſali conditione ſuſpenſa non poteſt aliquem ſortiri effectum ante huiuſmodi conditionis euentum. 206.num.16
Diſpoſitio loquens de ſimplici, ſi exorbitat, non extenditur ad caſum mixtum, ſed tantùm ſuis terminis debet eſſe contenta. 327.num.4
Diſpoſitio præcedens habens clauſulam derogatoriam, quando tollatur per ſequentem. 296.n.8
Diſpoſitio etiam pœnalis emanantis in fauorem animæ non debet reſtringi, ſed dilatari. 324.n.10
Diſpoſitio l.j. C. de arbit. quòd non appelletur, procedit in voluntario, ſecus in neceſſario electo ex vi ſtatuti. 663.nu.16
Diſpoſitio conci. Lateranen. nouiſsimè celebrati, vt beneficia eccleſiaſtica cc. duc. va. an non etiam Cardinalibus conferantur, aut commendentur, an vendicet ſibi locum in præſtimoniis ac penſionibus. 403.nu.32
Diſpoſitio principis quando ad conſeruationem & derogationem iuris communis interpretari poteſt, quomodo ſit interpretanda? 294.nu.7
Diſpoſitio capituli ſi à ſede, non habet locum in poſſeſsione illius cui prouideretur per ceſsionem vel mortem prouiſi ab ordinario qui côcurrebat cum prouiſo à papa. 413.nu.1
Diſpoſitum in morte naturali ex identitate rationis locum habet in ciuili. 276.nu.2
Diſtinctio inter verbum vt aſſeris, à verbis vt aſſeritur, vide remiſsiuè. 450.nu.6
Diſtributiones quotidianæ non computantur inter fructus, reſpectu regulæ de exprimendo valore. fol.405.num.6
Diſtributiones quotidianæ dantur pro ſola intereſſentia. 396.num.2
Diſtributiones quotidianæ nullis intereſſentibus applicantur eccleſiæ. 396.num.3
Diſtributiones quotidianæ an debeantur habenti indultum de percipiendis fructibus cum ea integritate cum qua illos perciperet ſi in eccleſia reſideret. 396.num.1
Doctor conſulens per verbum fortè, dicitur quæſtionem quo ad ſe decidere. 403.nu.30
Doctores qui videntur ſibi contrarij debent ſicut leges ad concordiam reduci. 324.num.8
Docto de obitu actoris proceditur per audientiam contradictarum citatis intereſſe putantibus. folio 383.numero 1
Doctis quod ſcriptura præſtat, hoc idem pictura idiotis. 565.nu.2
Dolus, licet conſiſtat animo, tamen detegitur per exteriora. 369.nu.7
Dolus veriſimiliter non præſumitur, niſi probetur. 48.numero 1
Dolus in tacendo exprimenda vitiat gratiam. folio 146.numero 5
Dolus in excommunicatione, an exiſtat neceſſarius? 397.num.3
Dolo ſi quis inductus fuerit ad conſignandum beneficium renuntiatio valebit, poterit tamen per dolum reſcindi. 549.num.4
Domeſtici patris non poſſunt teſtari contra filium, nec econtra. 464.nu.8
Domeſtici in cauſa criminali non poſſunt eſſe teſtes. 463.num.4
Familiares qui dicantur, & qui domeſtici. folio 473. numero 5
Domeſtici & etiam ſui probant quæ in domo aguntur quando alij teſtes adeſſe non poſſent. fol. 686.num.4.9
Domeſtici quòd admitti debeant ad teſtimonium, quia aliter veritas haberi non poteſt, per producentem illos probari debet. 686.num.10
Domicilium judicis dicitur congruus locus ad appellandum & apoſtolos petendum intra tempus debitum. 392.num.7
Dominium an ſine traditione transferri poſsit. folio 224.num.4
Dominium non acquiritur aut poſſeſsio ſine traditione. 690.num.1
Dominium ſine voluntate non perditur. folio 192. numero 2
Dominium antiquiſsimum an per ſolam famam probetur? 377.num.2
Dominium quomodo probetur, & an ſit differentia inter antiquum & antiquiſsimum? vide remiſsiuè. 377.nu.3
Dominium ex pluribus cauſis acquiri poteſt. folio 280.num.6
Dominium quando transferatur per ſententiam remiſsiuè. 332.num.5
Dominium in beneficialibus & vltimis voluntatibus, ſine traditione acquiritur. 401.nu.20
Dominium in prophanis ex pluribus cauſis in ſimul concurrentibus haberi poteſt. 280.num.4
Dominus qui videt cauſam ſuam agi & non contradicit, præſumitur dediſſe mandatum. folio 342.numero 5
Etiam ſi cum ſententia eſſet productus proceſſus in quo deficeret mandatum, præſumitur in antiquis vel antiquiſsimis ratihabitio aut ſcientia vel patientia domini vel ſimile præſumptum mandatum. 342.nu.6
Dominus dans ſeruo veſtimenta quibus ei ſeruiat certo tempore, & in menſa, ſeruo recedente poterit dominus ea ab eo auferre. 576.num.1
Dominus quando per factum ſui procuratoris coloni vel ſerui poſſeſsionem non amittat. folio 42.num.1
Dominus non reuocans feudum propter feloniam commiſſam per vaſallum, an & quãdo eius hæredes reuocare poſsint? 433.num.7
Dominus rei alienatæ ſi venditori ſuccedit, an & quomodo contractus defuncti confirmetur. fol. 691.numero 3
Dominus quando poſsit agere actione vtili ſine ceſſione. 509.nu.3
Dominus tenetur famulo infirmanti ſubuenire quo ad expenſas. 552.num.6
Dominus tenetur de facto famuli, ſi famulus domino ſciente maleficium perpetrauerit. fol. 525. numero 1
Cum domini ſit eligere honeſtas perſonas. ibi nu.2

Donans

Donans ſe & ſua alicui loco religioſo non mutato habitu, æquiparatur ſecularibus, nec poteſt ſe priuilegio religioſorum defendere contra ſeculares. 465. num.1

Donans ſi inrauit non poteſt de iure canonico iuramento contrauenire, dummodo iuramentum non ſit per metum vel dolum extortum. fol.198. numero 2

Donatarius omnium bonorum non tenetur reſpondere creditoribus quando bona deferuntur ad alium ſub nomine quotitatis ex conuentione partium. Secus quando ex diſpoſitione iuris. ibidem. 199. numero 1

Donatoris iure reſoluto, reſoluitur ius acceptoris. 230. numero 5

Donatio iurata inter virum & vxorem reuocari non poteſt. 550. num.1.2

Donatio inter virum & vxorem non eſt contra bonos mores. & confirmatur morte. 550. nu.3

Donatio inter patrem & filium an firmetur iuramento. 550. num.4

Donatio facta in teſtamento, licet non valeat vt donatio, valet tamen vt legatum vel fideicommiſſum. 199. nu.3

Donatio facta per concubinam concubinario, ſi fraus adſit, non valet. 72. num.1

Donatio cauſa mortis totum ſuum effectum ſolùm refert in tempus mortis. 206. nu.15

Donatio facta per patrem filio in premium emancipationis non requirit inſinuationem, quatenus donatio non excedat legitimam filij. Aliàs ſecus. 628. numero 1

Donatio ob cauſam excedens ſummam 500. aureorum, non indiget inſinuatione. 195. num.1

Donatio facta inter abſentes non valet, niſi mediante nuntio vel epiſtola. 199. num.1

Donatio per matrem facta filio non exiſtenti in poteſtate patris, valet. 523. nu.1

Donatio vbi non eſt pura, laudimium non debetur domino. 556. num.1

Donatio cauſa mortis quæ dicatur. 125. num.2

Dos ſi fuerit perdita ſine dolo & culpa filiæ, pater eam iterum tenebitur dotare, aliàs ſecus. 560. numero 10

Dos ſuccedit loco legitimæ. 618. nu.3

E

Ecclesia dicitur habere ius in fundo, cùm fructus pendentes ſint pars fundi. 615. num.3

Eccleſia patronata, an fieri poſsit collegiata inuito patrono? 448. nu.4

Eccleſia læſa, elapſo quadriennio ſi petat ſe reſtitui in integrum, non reſtituitur. 542. nu.1

Niſi læſio fuerit enormiſsima, tunc enim reſtituitur. 543. numero 2

Eccleſia & minor audiuntur etiam poſt ſententiam. 490. num.3

Eccleſia gaudet priuilegio minoris. 606. nu.3

Eccleſia habetur loco domicilij, & executio in ea poteſt fieri. 95. num.1

Eccleſia an pro ſe retinere poſsit emphyteuſim ad ſe reuerſam propter lineam finitam. fol.651. numero 1

Eccleſia poteſt cedere bonis. 503. num.4

Eccleſia eſt indiuiſibilis. 188. num.3

Eccleſia non poteſt obligari per prælatum niſi ex vtilitate euidenti. 244. num.2

Eccleſiæ & hoſpitalia dicuntur loca pia. fol.533. numero 4

Eccleſiæ in dubiis eſt fauendum. 611. nu.4

Eadem eſt ratio de via quæ de termino. 150. nu.1

Ea quæ præſcribi non poſſunt, nec poſſunt pro futuro tempore remitti. 575. num.4

Et qui eſt in poſſeſsione titulus ſufficit ſine noua traditione. 674. num.21

Eo modo quo quis appellat, eodem modo poteſt & appellationi renuntiare. 56. num.1

Eo caſu, iſta verba adiuncta dictioni tunc exaggerant non reſtringunt diſpoſitionem. folio 440. numero 10

Eius eſt nolle cuius eſt velle. 198. num.10

Edictum peremptorium quare proponatur. folio 172. numero 36

Edictum peremptorium ſoluitur morte. folio 167. numero 5

Edicto citationis circunducto non proceditur niſi parte de nouo citata. 201. num.5

Eiciens aliquem à poſſeſsione an dicatur bonæ fidei poſſeſſor. 54. numero 1

Ens & verum conuertuntur. 169. num.21

Electo, vel preſentato, & inſtituto quale ius quæratur? 416. num.4

Electio incerta an valeat? 52. num.3

Electio facta tanquam de bono viro valet, licet de meliori fieri potuerit. 501. num.1

Electio de beneficio vacanti per ceſſationem commendæ non tenet. 299. num 5

Electio ſi fuerit facta ſimoniacè, etiam ignorante electo, ipſo iure eſt nulla. 618 nu.2

Eleemoſinam eccleſia à raptore & vſurario capere non debet. 318. num.4

Emancipatio facta coram iudice laico non derogat libertati clericorum. 216. num.2

Eminentia ſacerdotij an conſiſtat in capite. folio 538. numero 5

Emphyteuſis eccleſiaſtica conceſſa vſque ad mortem an poſsit vendi. folio 736. numero 1

Emphyteuſis conceſſa alicui & filiis ſuis ab eccleſia an tranſeat ad naturales. 697. num.2

Emphyteuta ceſſans à ſolutione canonis, an poſsit propria domini auctoritate expelli vel ſit neceſſaria ſententia declaratoria? 431. num.1

Emphyteuta ſi ceſſauerit à ſolutione & dominus non declarauerit velle eſſe deuolutum eo viuente contra eius hæredem, huiuſmodi declaratio fieri non poterit. 432. num.2

Emphyteuta ceſſans in ſolutione canonis cadit ab emphyteuſi domino volente. 680. nu.15

Emphyteuta poteſt ſine conſenſu domini in rem quam tenet ſeruitutem imponere. folio 629. numero 1. 4

Emphyteuta non ſoluens canonem an perdat fructus rei cum ipſa re. 678. num.1

Emphyteutæ ſi eſt data licentia vendẽdi cuicunque voluerit, an domino irrequiſito vendere poſsit? 435. numero 9

Emens rem ab aliquo tanquam negotiorum geſto-

re, vel coniuncta perſona, vel ab aliquo nomine, & vice alicuius, pro quo de rato &c. an nõ ſecuta ratificatione, dicatur malæ fidei poſſeſſor, ita quòd teneatur ad fructus à die occupationis rei. 682.num.1
Emens ſcienter rem furatam à fure, furti tenetur. 509 num.1
Secus ſi ignoranter, tenebitur tamen rem vero domino reſtituere ſine pretio. ibid.num.2
Emptor vel tertius creditor cuius pecunia peruenit ad primum creditorem, an ſuccedat quo ad ius retentionis in locum primi abſque pacto, ita vt poſsidens poſsit ſecundum creditorem repellere. 695.num.1
Intellectus ad l.j.quibus mod.pign.vel.hipothe.ſoluitur. 695.nu.2.3
Emptor pro parte pretij ſoluti re tradita, conſequitur fructus pro ea rata, non autem pro parte pretij non ſoluti. 669.numero 2
Emptor fundi ſterilis qui nullos fructus percipit, an teneatur ad vſuras pretij non ſoluti.folio 670. numero 3
Emptor tenetur gabellam ſoluere, niſi ſtatuto aliter caueatur. 624.nu.1
Emptor ſi ſuper re vendita ſibi fuerit mota lis an teneatur venditori denunciare. 606.nu.1
Emptor rei ſingularis ab eo qui poſsidebat pro hærede, non poteſt petitione hæreditatis conueniri. 676.num.3
Epiſcopus non poteſt eccleſiam patronatam facere collegiatam, nec cathedralem inuito domino. 445.num.4
Epiſcopus an bona eccleſiæ poſsit alienare abſque conſenſu capituli. 112.numero 3
Epiſcopus nominatus conſtituens procuratorem, is procurator cuius nomine dicatur conſtitutus, an proprius an vero eccleſiæ. 123.num.1
Epiſcopus & legatus ſi in iuriſdictione concurrant, an præuentio facta per epiſcopum adimat iuriſdictionem legato. 136.numero 1
Epiſcopus vicario vel officiali ſuo generali dans poteſtatem conferendi decem beneficia vacantia vel vacatura, an talis conceſsio valeat ad vacatura. 100.num.1
Epiſcopus an poſsit de omnibus beneficiis ſuę diœceſis diſponere. 195.num.3
Epiſcopus poteſt abſoluere excommunicatos à ſuo inferiore. 540.num.2
Niſi aliud per conſuetudinem obſeruaretur. ibidem numero 2
Epiſcopus, inita compoſitione cum principe, an teneatur rebelles principis ſub ſua ditione degentes, principi tradere pacis gratia ſeruandæ 92.num.1
Epiſcopus tenetur ex delicto ſui vicarij. fol. 489. numero 3
Epiſcopi collatio eſt ipſo iure nulla abſque præſentatione patroni. 54.num.2
Epiſcopi iuriſdictio in ſua diœceſi eſt fauorabilior legati. 113.numero 4
Epiſcopi voluntas præfertur patroni, quo ad vtilitatem eccleſiaſticam. 65.num.5
Epiſcopo denuncianti aliquem ſuum ſubditum eſſe excommunicatum an credatur ſine teſtibus folio 36.num.3
Epiſcopis an liceat regulares ad ſeculares eccleſias parochiales promouere. 248.num.4.5
Eremita non gaudet priuilegio religioſorum. 465. numero 2
Error in iure probabilis an excuſet quem à dolo. 261.num.2
Error proprij nominis poſſeſſoris non vitiat poſſeſsionem. 148.num.1
Error qualitatis expreſſæ ſi de corpore conſtat, non viciat literas apoſtolicas. 409.num.3
Error qui committitur in articulis, qui petuntur ad probandum admitti, ante concluſionem reuocari poteſt. 109.num.1
Error iuris dubij excuſat in præſcribendo. 272.n.10
Error in proprio facto quando ſit tolerabilis, & poſsit reuocari. 108.num.1
Error iuris non excludit latam culpam. 178.nu.2
Error iuris non excuſat quem à dolo. 254.nu.3
Erroris iuris præpoſitio non admittitur contra areſta. 635.num.5
Errorem allegantí incumbit onus probationis. 179. numero 4
Euictioni an & quando locus ſit. 367.numero 1
Euocatione pendente non poteſt inferior iudex etiam de conſenſu partium procedere. fol. 636. numero 3
Exacta forma remiſſa, an omnis forma remiſſa. folio 33.num.1
Examen teſtium ſubdelegatus an poſsit alicui committere. 466.num.2
Excipiens donatorem tempore donationis fuiſſe mente captum, litis conteſtationem impedit. 470.num.1
Excipiens contra abſolutionem de manifeſta offenſa, non tenetur declarare offenſam. 88.nu.1
Excipiens qui non excipit bono zelo non eſt audiendus. 160.nu.1
Exceptio ſolutionis impedit litis conteſtationem. 575.num.5
Exceptio ſolutionis apponi poteſt contra executionem ſententiæ, ſi inſtrumentum ſolutionis extet. 514.num.1
Exceptio dilatoria non tollitur per alium actum quem fecit pars ante litis conteſtationem. folio 518.num.2
Exceptio de ſurreptione gratiæ apoſtolicæ, non concernit exceptionem de tacita renunciatione. 110.numero 1
Exceptio appoſita contra teſtem, quando producitur, an differat proceſſum donec probetur, vel reſeruatio fieri poſsit. 651.nu.1
Exceptio criminis cum infamia ſurreptionis, prouiſionis, aut poteſtatis defectus, in prouidente, an admittatur in interdicto adipiſcendæ. folio 371. numero 3
Exceptio interdicti neminem ab agendo repellit. 502. num. 1 .4
Exceptio dilatoria debet proponi ante quàm lis pro conteſtata habeatur. 128.num.4
Exceptio niſi probetur, fruſtra probabitur eliſio. 31. numero 6
Exceptio præſcriptionis an impediat litis conteſtationem. 480.num.1

Exceptio

Exceptio peremptoria impedit litis conteſtationem. 480.num.2
Item exceptio per quam factum impunibile, vt in criminalibus. ibid.num.3
Item quando concluditur actionem non competere actori. ibid.num.4
Item exceptio quòd ſua non intereſt. 481.nu.5
Exceptio rei ad quem finem tendat. 220.nu.6
Exceptio peremptoria quæ non fuit oppoſita in prima inſtantia, poteſt opponi in cauſa appellationis. 550.num.4
Secus tamen ſi malitioſè & doloſè fuerit omiſſa. ibid.numero 5
Exceptio compenſationis in cauſa appellationis poteſt opponi. 4 8.num.2
Exceptio compenſationis competens contra cedentem opponi poteſt contra ceſsionarium. 488.n 3
Exceptio defectus proprietatis quando admittatur contra agentem poſſeſſorio in beneficialibus. 467.num.1
Exceptio ordinis poſt litem conteſtatam non poteſt opponi. 485.nu.1
Exceptio non numeratæ pecuniæ non impedit litis conteſtationem. 521.num.1
Exceptio impediens litis conteſtationem contra quem opponi poſsit. 69 num.1
Exceptio vt quis non conueniatur, niſi inquantum facere poteſt, non eſt peremptoria, ſed dilatoria. 549.num.6
Exceptio dilatoria iuris vel hominis opponi poteſt, vt repellat actorem ab agendo, vel ne condemnetur reus ad ſoluendum ante tempus. 556.nu.2
Exceptio dilatoria quando non opponitur, actio remanet non eliſa. 559.nu.3
Exceptio falſitatis inſtrumenti appellationis an ſit ſufficiens vt per eam reuocentur attentata in iudicio. 71.num.1
Exceptio excommunicationis facit ne appellatus proſequi poſsit cauſam appellationis. 529.n.1
Exceptio ceſsionis bonorum impedit litis conteſtationem. 503.nu.1
Exceptio quæ non repugnat ſententiæ, poteſt opponi etiam poſt ſententiam, quæ tranſiuit in rem iudicatam. 548 nu.4 5
Exceptio abitrationis non impedit litis conteſtationem. 549.num.2
Exceptio inuentarij impedit litis conteſtationem. 571.numero 2
Exceptio recuſationis contra iudicem propoſita in ſcriptis danda. 494.nu.4
Exceptio renuntiationis an obſtet agenti interdicto recuperandæ contra tertium, qui eum ſpoliauit poſt reſignationem factam in fauorem alterius? 361.nu.1
Expreſsio eorum quæ tacitè inſunt nihil operatur. 438.numero 4
Expeditio literarum in dubio præſumitur quòd ſit tempore debito facta. 264.nu.4
Exceptiones quæ impediunt litis conteſtationem. 549.num.1
Exceptiones ſunt arma reorum: replicationes verò arma actorum. 31.num.5
Exceptiones dilatoriæ de ſui natura ſunt odioſæ. 23', numero 9
Exceptiones omnes ſunt perpetuæ. 622.num.2
Exceptiones articulatæ, ſiue articuli includentes etiam per indirectum ius dantis, non dicuntur merè obiectiuæ. 383.numero 1
Exceſſus vbi eſt notorius non eſt neceſſaria citatio, vel probatio ſuper facto. 619.nu.2
Excommunicatus pro re iudicata non abſoluitur niſi ſolutis expenſis. 132.num.1
Excommunicatus quomodo poſsit abſolui ad cautelam, & quomodo talis abſolutio fiat. 38.nu.1
Excommunicatus poteſt præbendam vacantem optare. 415 nume.5
Excommunicatus occultus, an differat à publico? 397.numero 4
Excommunicatus occultus eligi, nec electioni eligendo intereſſe non poteſt. 397.num.6
Excommunicatus iniuſtè per iudicem abſolutus, an condemnandus in expenſis. 91.num.1
Excommunicatus occultè conſtitutus in publico officio, ſi aliquid faciat ratione ſui officij, illud quod facit, valet non obſtante excommunicatione. 27.num.3
Excommunicatus ſi vt actor obtineat ſententiam, non poterit eam executioni facere demandari, niſi eo prius abſoluto. 467.nu.3
Excommunicatus an poterit petere reduci laudum ad arbitrium boni viri. 461.num.4
Excommunicatus ab ordinario poterit denuntiari excommunicatus non obſtante ſua appellatione. 563.num.1
Secus tamen in excommunicato delegato. 564.n.2
Excommunicatus non poteſt intentare poſſeſſorium ſi excommunicatio per partem opponatur, aliàs non. ibid.num.1 ſeq. n. 1.
Excommunicatus excommunicatione non obſtãte, poteſt petere reſtitutionem coniugis. ibid.nu.2
Excommunicato omnis defenſio reſeruatur. 461. numero 1
Fideiuſſor excommunicati an poſsit opponere compenſationem, & de debito ipſius excommunicati. 461.numero 2
Excommunicato debitum ſolui non debet, ſi contractus initus fuerit excommunicatione durante. 506.numero 4
Excommunicato petenti reſtitutionem coniugis, non obſtat exceptio excommunicationis. 522.n.3
Contra excommunicatum impetrantem monitorium purum pro re confeſſata, opponi poteſt exceptio excommunicationis. 503.num.1
Et monitorium ſeu eius effectus tandiu ſuſpẽditur, quoad excommunicatus fuerit abſolutus. ibi.n.2
Excommunicati paſsim in foro ciuili admittuntur ad agendum. 545.num.3
Excommunicatio lata ab ordinario probatur per ſolam denuntiationem. 564.nu.1
Hoc verum vbi apponitur in vim dilatoriæ: ſecus verò vbi apponitur in vim peremptoriæ. ibid. numero 2
Excommunicatio facta per non habentem iuriſdictionem, eſt iniuſta, nihilominus tamen valet. 64.numero 1
Excommunicatio non fertur niſi pro contumacia, aut alio graui peccato. 323.num.7
Excommunicationis ſententia eſt nulla, ſi feratur ſine

ſine ſcriptis,ſine monitioue,& cauſę cognitioue, de conſuetndine tamen induci poteſt vi ſine ſcriptis ſeratur. 302.nnm.11
Excommuuicationis maioris exceptio, repellit ageutem iuterdicto recuperandæ. 452.uum.3
Excommunicationis pœna indubitatam noutiam, ac perſonalem intimationem exigit, & quòd ſententia fetatur iu ſcriptis. 301.num.4
Executot Apoſtolicus poteſt conferre beueficia ad ſedem apoſtolicam deuolnta, ſecus tameu in beneficiis ad collatiouem papæ ſpectautibus. 6t6. numero 1
Executor electus ad diſtribuendum boua pauperibus, poteſt in pauperes eligere filios ſuos, ſi in bonis vſumfructum non habuerit. 5or.nu.2
Executor datus ad maritandas virgines, an debeat dare dotem taxatam ingredientibus monaſterium. 5or.nume.3
Executot acceptans legatum, cogitur exeqni officium, ſecus ſi non acceptauerit. 561.num.3
Execuior in expectatiua à literis & fulminatione proceſſus poteſtatem recipit. 302.num.3
Executor datus licet recipiat iuriſdictionem in habitu,non tamen illam exercere poteſt ante receptionem literatum. 365.nnm.12
Executor datus à duobus, nou proceuit in cauſa ſine tertio ſubſtituto. 77.unm.2
Executores literatum apoſtolicarum non poſſunt ad illarnm executionem procedere, antequam ſint expeditæ. 290.nu.3
Executores apoſtolicarum literarum an poſsint ſubdelegare nudum miniſterium perſonis uon conſtitutis in dignitate. 466.nu.4
Executorum poteſtas depender à papa vel eius cancellario. 45.num.7
Executio ſententiæ fieri an poſsit die feriato ob neceſsitatem hominum introducto. 511.num.1
Item an in feriis introductis in honorem Dei. ibid. nnmero 2
Item an quis talibus diebus capi ac incarcerari poſſit.ibid.num.3
Executio ſententiæ ad literas alterins iudicis qnando fieri uon debeat per alium iudicem. 608. numero 1
Executio ſententiæ latæ per iudicem vnius terræ, fieri poteſt per iudicem alterius territorij. 608. uumero 2
Executio ſententiæ fiari poteſt contra enm iu quem tranſlatio eius quod litigioſum eſt facta fuit. 693. numero 20
Executio vbi eſt irretractabilis, impeditur executio per exceptiouem nullitatis. 614.un.2
Execuuo citationis, quomodo fieri debeat? 384.nu.3
Execntio citationis per edictum, quomodocnnque decretæ paſsim etiam tempore feriarum fieri poteſt. 367.nu.1
Executio facta ad valuas eccleſiæ cathedralis, an ſufficiat? 81.uum.1
Executio teſtamentorum uon ſpectat ad epiſcopum quoad legata non pia. 494.nu.1
Si teſtator mandauerit ne epiſcopus immiſceat ſe executioni ſui teſtamenti. ibid.num.2
Si tamen teſtator nou prouiderit ſibi de execntore, epiſcopus iu cuius diœceſi boua ſita ſunt, erit verus executor. 495.nu.5
Executio an ſit bona, ſi iu ea uon dicatur, quòd legerit,ſed tantum quòd affixit & publicauit. 367. numero 2
Executio in bonis hæreticorum nec illorum occupatio fieri poteſt ante ſententiam, ideo detinendo beneficium poteſt dare de regula. 274.nu.3
Executio actus iudicialiter expediti poteſt fieri etiam in ipſis vacantiis. 154 num.1
Executionis difficultas ſeparata à ſententia, non debet impedire ſententiam. 33.nu.4
Exempla papæ non iuferiorum arctant. 426.uu.7
Exemptus à iuriſdictioue epiſcopi clericus nou exiſtit,ex eo quòd lis inter ipſum & epiſcopum pendere dicatur. 45?.uu.1
Exemptio licet regulariter & ſimpliciter durante lite concedatur,tamen ad ſuperioris inſtantiam ad tempus reſtringitur. 460. nu.6
Exercitium iuriſdictionis eſt penes archiepiſcopum legitimè præſcriptum. 572.nu.1
Exhibitio alicuius rei ad recognoſceudum habet etiam locum in criminalibus. 512.nu.1
Exigere verbi definitio. 503.nu.2
Exiſtens in diœceſi an de ciuitate dicatur. 57.nu.1
Expectans poſt acceptationem & prouiſionem, ius purum & perfectum habet, licet amiſsibile, ſi non fiat publicatio. 283.nu.6
Expectans non impedit permutare volentes. 428. numero 5
Expectans habens ad dno vel tria, iu duabus vel tribus collationibus uon poterit acceptare, niſi vnum in qualibet collatioue. 421.nu.1
Expectans habens beneficium acceptandi infra certum terminnm, poteſt dimittere primum, & acceptare ſecundū, vel aliud quodcunque etiam ſine cauſa, ſecus ſi terminus non eſt appoſitus. 422. uumero 3
Expectaus habens terminuum menſis, licet ante vacationem acceptare non poſsit, tamen ſi habet ſine tempore, poteſt acceptare in genere primū, quod vacabit. 422.num.2
Expectaus habens nouam prouiſionem eum fortiori decreto, ſi concurrat cnm alio expectante, qui publicauit, quis ſit præferendus? 282.nu.4
Expectans eum beneficio acceptandi vigore reſeruationis cum prouiſione etiam motu proprio ad beueficium certæ ſummæ, non capit beneficium in manibus ordinarij ex cauſa permutationis reſignatum. 436.num.1
Expectans habens veram datam concurreus cum habenti fictam, gratificationem meretur. 425. numeto 1
Expectanti an rectè dicatur ius eſſe quæſitum ante lapſum trimeſtris? 280.num.2
Expectanti cnm clauſula acceptandi ius in re, nec ad rem ante acceptationem quæſitum non exiſtit. 399.numero 2
Expectantes vel publicare, vel nouam prouiſionem, quę defectum diligentiarum ſnpplet, facere tenentur. 282 nu.1
Expectatiua ad duas collationes & totidem beneficia quando effectum ſortiri poſsit. fol.421. numero 1
Expectatiuas nullus concedere poteſt, niſi ſolus

papa,

papa, quia nemo ius ad vacatura dare poteſt, niſi ipſe. 287.nu.6
Expeditio literarum ſi concurrat cum termino ad articulandum præſumitur facta ante terminum. 264.numero 6
Expeditio literarum ad euitandam nullitatem præſumitur facta tempore debito, dummodo ante ſententiam producantur. 263.nu.3
Expenſæ contumaciales ſemper præſtantur etiam ſi contumax iuſtam habuerit cauſam litigandi. 3'7.numero 3
Expenſæ executionis factę poſt appellationem procuratoris, de cuius mandato non conſtabat, vſque ad productionem mandati ſolui debent. 387.numero 4
Expenſæ vnius clerici, an minuant fructus adeo quòd in expreſsione veri valoris deducantur. 416. numero 1
Expenſæ quæ quotidia minutim fiunt quomodo probentur. 686.nu.11
Expenſarum taxatio, ſi ſuccumbens poſt appellationem moriatur quomodo fienda. 92.nu.1
Expenſarum taxatio, vbi pars per interlocutoriam eſt condemnata in expenſis quomodo fienda. 99. numero 1
Expenſarum à condemnatione quis excuſetur. 68. numero 1
Experiri nemo poteſt ſine actione. 575.nu.3
Expreſsio per æquipollentiam, an valeat ſicut directo. 410.nu.4
Expreſsio nō mutat formam & facit ius commune. 160. numero 1
Expreſsio falſi in literis gratioſis præſumitur dolosè facta. 120. nu. 3
Expreſsio valoris in impetrationibus beneficiorum non eſt neceſſaria. 616. nu 1
Expreſsio mala valoris non nocet, quando verba literarum multiplicites denotant quòd papa libentius conceſsiſſet beneficium longè opulentius. 616. nu.3
Expreſſum principale ſi non teneat, nec tenet tacitum acceſſorium. 167.nu.4
Expreſſa plus obſunt quàm tacita. 55.nu.1
Extenſio fieri debet ad caſum ſimilem rationem habentem. 355. nu. 19
Extenſio de ſimilibus ad ſimilia, vbi eſt eadem ratio in exceptionibus ſeu fallentiis à regulis, an fiat. 448.nu.3
Extenſio in pœnalibus & correctoriis fit ex identitate rationis quando imminet animæ periculum. 454.nu.2
Extenſio fit in exorbitantibus data paritate rationis vbi verba poſſunt adaptari ex lata ſignificatione. 441.nu.5
Extenſionis materia in quibus habeat locum. 133.n.1
Extrahens violenter quem ab eccleſia læſæ maieſtatis crimen incurrit. 611. nu. 3
Extrauagans & cōſuetudo non notoria eſt allegan da & probanda in termino. 272.nu.2
Extrauagans Pauli ſecundi an dicatur eſſe in vſu 656.num.9
Extrauagans ad regimen eſt temporalis & non perpetua. 321.num.1
Extrauagans nota non eſt neceſſe vt producatur. 302.numero 7
Extrauagantes & regulæ cancellariæ, ante illarum productionem non conſiderantur. 427.n.8
Duæ extrauagantes ſeu declarationes fuerunt æditæ per Alexand.vj.& Leonem x.quibus determinatum fuit conſenſum præſtari poſſe per procuratorem poſt obitum conſtituentis dotata & ſignata ſupplicatione viuo reſignante & bulla declarationis Alexandri fuit producta in quadam alia cauſa & ſecundum eam iudicatum.fol. 336. numero 8

F

Facilius proceditur ad actum declarationis expediendæ, quàm ad diſpoſitionem inducendam. 59.numero 11
Factum certum narratum papæ ad obtinendum gratiam excludit taciiè omnia obſtantia, quæ ex narratis percipi poterant, gratiæ. 84.num.1
Factum ſeu negligentia vnius in adimplendo conditionem non debet alteri nocere. 682.nu.30
In facto proprio non cadit ignorantia, licet bene in iuris intellectu. 324.num.14
Facta de antiquo quæ dicantur. 595.nu.18
Factio idem quòd proditio, & ſic crimen læſæ maieſtatis. 517.num.9
Falſificans monetam principis comburitur. folio 512. numero 1
Falſificans monetam ciuitatis plectitur capite. folio 512.num.2
Falſus homo non eſt homo. 584.num.5
Falſi pœna qui teneantur. 465.nu.2
Falſi expreſsio ſine malitia, non vitiat gratiam. fol. 409.numero 2
Falſa narratio reddit gratiam ſurreptitiam. 120. numero 1
Falſa demonſtratio non vitiat ſtipulationem. 227. numero 10
Falſa narratio an reddat gratiam papæ nullam. fol. 126.num.1
Falſa expreſsio præſumitur doloſa in gratioſis.409. numero 3
Falſam monetam faciens committit crimen læſæ maieſtatis. 517.num.10
Falſitas ſine commodo, & præiudicio committi non ſolet. 409.nu.4
Falſitas teſtium an ſit probanda ante ſententiam, an verò poſt. 558.nu.1
Falſitas expreſſa quæ non induxit ad concedendum non vitiat gratiam. 412.nu.15
Falſitas cauſæ non vitiat ipſo iure vnionem. 138. numero 1
Falſitas cùm eſt in quantitate, ſeu parte ſummæ, in iudiciis negari non poteſt totum. folio 530. numero 1.& 3
Secus quando in libello ſeu petitione eſt falſitas ratione qualitatis. ibid.num.2
Facultas nominandi expirat facta prima nominatione. 427.num.3
Fama facit plenam probationem in cauſis modici præiudicij. 594.num.14
Fama regulariter non facit plenam, ſed ſemiplenam probationem. 376.nu.2

Fama habito reſpectu ad indicia & præſumptiones vnde ſama traxit originem an plenè vel ſemiplenè probet? 376.nu.1
Fama & communis reputatio validat probationem. 160.nu.1
Fama quomodo poſsit habere originem à vili perſona. 593.nu 5
Fama & communis opinio non habent originem à certa ſcientia. 221.nu.4
Fallit in paſsione Chriſti. 221.nu.4.5
Fama poteſt habere originem à tempore contracti mal ficij. 593.nu.6.594.nu.15
Fama quare dicatur communis opinio. 593.nu.1
Fama quare dicatur manifeſta. 543.nu 3
Fama ſola non eſt ſufficiens indicium ad torturam. 595.nu. 19
Fama an ſufficiat in probando iure patronatus antiquiſsimo? 377 nu.4
Fama in his quæ metam humanæ memoriæ excedunt ſatis probat. 377.nu.5
Fama nullo modo probat, ſed probationes iam factas confirmat. 694.nu 12
Fama ſola quomodo releuet aliquem ab onere probandi. 29.nu.3
Fama an poſsit probari per duos teſtes. 593.nu.8
Fama probat in factis antiquis. 595.nu.17
Fama ſola contra imperrantem tacitam præſumptionem inducit. 105.nu.1
Fama cum vno teſte facit plenam probationem in ciuilibus, ſecus in criminalibus. 594.nu.13
Fama aliquando ſufficit ad iuſtificandum probationem. 91.nu.1
Fama aliquando probat. 26.nu.5
Fama, rumor, communis reputatio, notorium & manifeſtum quomodo inducantur, & in quibus differant. 377.nu.2
Famoſis in cauſis an ſit locus dilationi iuramenti in ſupplementum probationis. 544.nu.1.2.3
Famæ definitio. 593.nu.1
Familiaris literas tantum abſque aliquo familiaritatis exercitio habens, an gaudeat prærogatiuis familiaribus conceſsis. 460.nu.1
Familiaris papæ vel cardinalis, licet eſſe deſinat, beneficia tamen, quæ tempore familiaritatis obtinebat, reſeruata papæ remaneut. 420.nu.5
Familiaritas papæ defuncti conſideratur, ex effectu ex ea reſultante, qui durat etiam eo defuncto. 420.nu.4
Familiaritatis literæ alicui conceſſę, an inducant reſeruationem? 460.nu.2
Familiaritatis falſa expreſsio in literis prouiſionis non viciat gratiam, ſi literæ fuerunt taxatæ. 409. numero 1
Fatalia etiam ſine citatione partis in vim bullę Innocentianæ prorogari poſſunt. 391.nu.3
Fatalia ſi prorogantur in vim commiſsionis, legitima citatio partis an ſit neceſſaria? 391.nu.9
Fatalia non currunt dum cauſa pendet in auditorio principis. 635.nu.8
Fatalia an currant pendente termino remiſſoriæ. 393 num.1
Fatalium curſus publico fauore introductus exiſtit. 394.nu.3
Fœmina priuata etiam quòd non ſit in dignitate, eſt capax iuriſpatronatus. 444.nu.4
Fœmina an procuratrix fieri poſsit. 57.nu.3
Fœminę includuntur in emphyteuſi conceſſa fœminę pro ſe & filiis. 696 nu.1
Fœminæ in conſtitutionibus, vel teſtamentis ſub quibus verbis comprehendantur? 444.nu.2
Famulus pro domino eſſe teſtis non poteſt. 463.n.1
Admittitur tamen ad probandum innocentiam domini qui ad ſui defenſionem aliquem occiderit, numero 2.
Item qui tempore teſtimonij non fuerit domeſticus. ibid.nu.3.& 6
famulus procuratori an poſsit eſſe teſtis in cauſa, quam dominus eius mouet contra a liquem. 135. numero 1
Feudi incrementum non per alluuionem, ſed ex induſtria & opera manuali vaſalli ipſius eſt. 318.n.3
feudi donatio pro ſeruitio certo an ſit donatio. 226. numero 7
feudorum iura ſunt ſpecialia contra regulas iuris communis non trahenda in conſequentiam. 319. numero 10
feudalis res quanto tempore præſcribi poſsit. 603. numero 1
Fictè confeſſus auditur appellans. 517.nu.11
fictio & veritas ſi concurrunt in eodem ſubiecto, quæ præferatur? vide remiſsiuè. 425.nu.2
fictio quælibet habet duo extrema, finis ſcilicet, & principij, & requirit habilitatem in vtroque. 401. numero 17
fictio habetur quoad iuris effectum pro veritate, & tantum operatur in ſuo caſu quantum veritas. 300.num.16
fictio circa impoſsibilia non operatur. 152.nu 2
fictionis nulla æquitas ſuadet, quòd locum habeat in beneficialibus. 401.nu.22
fideicommiſſa ſingularia adæquantur legatis. 127. num.3.626.nu.2
fideiuſſor promittens certum quid ſub certa pœna, non tenetur ad aliud intereſſe. 659.nu.4
fideiuſſor non poteſt conueniri pro principali, niſi fideiuſſor ſe conſtituent pro principali. 468. nu.1
fideiuſſor an primò conueniendus quàm principalis debitor. 504.nu.1
fideiuſſor conueniri poteſt pro principali, ſi renunciauerit exceptioni ordinis. 501.nu.1
fideiuſſoris obligatio cùm fuerit pura, remanebit fideiuſſor obligatus etiam poſt termini prorogationem. 519.nu.6
fideiuſſorem dare non potens, iuratoriam præſtat cautionem. 504 nu.2
fideiuſsio monachi tenet. 568.nu.3
fideiuſsionis effectus non extenditur vltra verba ipſius & ſonum eorum. 659.num.5
Filius ex ancilla genitus, quando dicatur legitimus aut legitimetur? 451.nu.3
filius cenſetur eadem perſona cum patre. 615.n.2
filius grauatus reſtituere hæreditatem detrahit dua quartas. 440.nu.2
filius in iudicio an poſsit quicquam acquirere patri. 425.numero 5
filius præſumitur eſſe in poteſtate præſens niſi ſui iuris eſſe probetur. 523.num.4
filius primogeniti viuente patre mortui venit præferendus

ſcendus patruo. 615.num.1

Filius an amittat feudum ob delictum patris, & vtrum ſit differentia inter delictum non commiſſum in perſona domini, vel extra, & de aliis, vide remiſſiuè. 433.num.8

Filius quando in locum patris ſubintret. 696.nu.1

Filius an intret locum matris quando agitur de hæreditate auunculi sui materteræ. 696.nu.2

Filiusfamilias excommunicatus propter contumaciam, ſi petat abſolutionem, an teneatur ad expenſas contumaciæ. 462.num.1

Filiusfamilias, ſeruus & monachus cum non habeant dominium pecuniæ, illud in alium transferre non poſſunt. 523.nu.4

Filiusfamilias an per litis conteſtationem dicatur quaſi contrahere. 462.nu.3

Filiofamilias agente pro aſſecuramento præſtando non requiritur conſenſus patris. 516.nu.4

Filiofamilias de aliquo crimine condemnato, & eius bonis publicatis, non publicatur proprietas eius peculij aduentitij. 498.num.1.2

Nec peculium caſtrenſe. ibid.num.3

Nec peculium profectitium. ibid.num.4

Filio & vxori lite pendente non præſtantur alimenta. 483.num.1

Niſi filius & vxor eſſent in quaſi poſſeſsione filiationis & vxorationis. 484.num.2

Fallit regula vbi filius eſſet ingratus. ibid.

Et haberet vnde ſe aleret. ibid.

Et poſſet ex ſuo labore viuere. ibid.

Filio in iudicio condemnato, executio fiet in peculio caſtrenſi vel quaſi aduentitio, in quo pater habuit vſumfructum. 498.num.1

Filij nati ex matrimonio illicito, quando vterque vel aliter ignorauit impedimentum, ſunt legitimi. 451.num.5

Filij nati an per ſubſequens matrimonium legitimentur, quando vnus ex contrahentibus ſit nobilis, alter verò viliſsimæ conditionis? 452.nu.6

Filia dotata ſemel excluſa à ſucceſsione paterna, an intelligatur etiam à ſucceſsione fraterna. fol. 628.num.1.2

Filia naturalis tantum dummodo non ex damnato coitu ſuccedit matri excluſa auia, etiam quo ad legitimam. 443.nu.1.3

Filia ſpuria an debeat in bonis paternis dotari, vel alimentari. 664.num.1

Filia renuncians hæreditati paternæ, non poteſt ſuccedere ab inteſtato, ſed bene ex teſtamento. 627.num.1

Fiſcus ad quem perueniunt omnia bona habetur loco hæredis. 199.num.2

Fluminis curſum naturalem ad alium diuertere locum opere manu facto eſt prohibitum. 318.nu.1

Frater pro fratre an poſsit agere. 164.num.1

Frater minor epiſcopus an poſsit aliquid de bonis eccleſiæ donare. 75.num.1

Frater etiam tenetur dotare ſororem ſi aliunde non poſsit ſe dotare. 560.nu.8

Idem dicendum de clerico, qui tenebitur eam dotare ex reditibus eccleſiæ. ibid.nu.9

Fraus non præſumitur, quando aliquid fit lege permittente. 285.num.3

Fraus repellit quem à beneficio ceſsionis. 76.nu.1

Fructus beneficij cui debeantur primo anno, ſi illos propria auctoritate, non dicitur ſpoliare beneficiatum. 104.num.1

Fructus beneficiorum curatorum, an debeantur poſt mortem eis, qui eorum adminiſtrationem habent. 104.num.1

Fructus beneficij lite pendente poſſunt ſequeſtrari lite pendente. 634.nu.6

Fructus hæreditatis in quartam Trebellianicam neque legitimam quo ad liberos primi gradus non computantur. 440.num.1

Fructus beneficij quare ſequeſtrentur per prædicationem verbi Dei. 91.num.1

Fructuum perceptio & facultas percipiendi an confirmet perceptionem. 189.num.1

De fructibus autem perceptis ante litis cōteſtationem ſecus. 325.nu.2

Forma an ſit retractabilis per ſuum æquipollens. 284.num.2

Forma tradita in d.clem. cauſam, eſt ſeruanda in executione citationis vigore commiſsionis decretæ. 385.num.4

Forma exceptionis, vt quis non conueniatur, niſi inquantum facere poteſt. 549.num.7

Fundum emphyteuticum poſsidētes communem, an poſsint eum diuidere irrequiſito domino. 483. numero 1

Et ſi diuidant, an debeatur laudimium domino. ibidem.

Fundatio, conſtructio, & dotatio æquiparantur in iure. 379.nu.2

Furioſus non poteſt permutare. 110.num.1

Fur qui criminaliter fuſtigatur, non debet de carcere relaxari, donec furtum reddatur. fol. 468. numero 3

Furti ſuſpicio euitatur per furis denominationem. 509.num.3

A furto quis excuſatur propter neceſsitatem. 548. numero 4

Futura habentia ſe ad eſſe & non eſſe, non eſt opus, vt de eis in impetrationibus mentio habeatur. 414.numero 3

G

GAbella in groſſo ſoluta non debet rurſus exigi ſi contingat emptorem merces in minuto vendere. 624.nu.2

Gabellæ impoſitio eſt de magno imperio, idcirco à ſolo principe imponi poteſt. 624.num.3

Gardiani minorum & priores fratrum mendicantium an habeant dignitatem. 466.num.3

Generalitas vniuerſalis non reddit reum certum. 38.numero 2

Generalitas clauſulæ debet reſtringi ad vnam perſonam, ſi de vna tantùm perſona fiat mentio, ſecus verò ſi de duabus. 137.num.1

Geſta per aſſertum procuratorem, an poſt concluſionem in cauſa ratificari poſsint? fol. 298. numero 3

Geſta per aſſertum procuratorem poſt ſententiam, dominus ratificare poteſt in ſui, & non tertij præiudicium. 298.nu.2

Geſta per metum in ſpiritualibus valent: veniunt

tamen reſcindenda petita reſtitutione. folio 558. numero 1.3
Gloſæ opinio, quando ſit contra communem ſequenda? 455.nu.3
Gratia ad beneficia vacatura non includit beneficia in cathedralibus exiſtentia, niſi id exprimat, 427.num.9
Gratia conceſſa in communi forma pauperum, an ſit æqualis cum illa, quæ conceditur pauperi graduato. 427.num.10
Gratia ad primum vacaturum, non capit beneficium in manibus papæ in fauorem certæ perſonæ reſignatum, nec propterea conſumitur. folio 429.numero 9
Gratia per acceptationem non expirat, ſi ius in beneficio acceptato ſibi non competit. 429.nu.4
Gratia an dicatur perfecta, & expiret reſeruatio ex ſola ſignatura? vide remiſſiuè. 365.num.11
Gratia motu proprio conceſſa, vincit omnes alias prærogatiuas. 413.nu.3
Gratia ſurreptitia reputatur, ſi in ea non exprimantur omnia quæ princeps ad dandum, vel negandum mouere poſſent. 370.num.3
Gratia in forma pauperum, an capiat canonicatum & præbendam eccleſiæ collegiatæ cum prærogatiua regulæ? 425.num.1
Gratia in forma pauperum potius iuſtitiæ, quàm gratiæ innititur. 426.num.2
Gratia contra concedentem latiſsimam capit interpretationem. 429.nume.6
Gratia apoſtolica licet non poſsit probari, niſi per literas, tamen eius qualitates per teſtes probari poſſunt. 417.num.2
Gratia reſeruans beneficia, quæ duxerit acceptanda cum clauſula prouiſionis ex nunc, prout ex tunc, & econtrà per ſequentem reuocationem irritatur quia dicitur eſſe in pendenti ante acceptationem. 399.num.1
Gratia ad vacatura cum clauſula acceptandi, eſt ſuper incerto, & dat decretum incertum. ſed per acceptationem ad certitudinem reducitur. folio 399.numero 7
Gratia in forma c. mandatum, an dici poſsit expectatiua? 292.num.5
Gratia vnionis in ſeculari tacita manualitate eſt ſurreptitia, ſecus in regulari non curato, nec electiuo. 411.num.10
Gratia illius qui nominauit ſe doctorem, probando ſe baccalarium an, & quando ſurreptitia reputetur? 425.numero.1
Gratia in forma pauperum, & quælibet alia expectatiua conditionalis & incerta exiſtit. 399.nu.6
Cuius gratia adhuc eſt purificanda nondum habet ius in re, nec ad rem. 157.num.1
Gratia vno die conceſſa duobus, ille præfertur, qui prius fecit gratiam ſuam purificari, & proceſſum ſuum fieri. 469.num.1
Gratia quando dicatur ſurreptitia, & quando non. 33 numero 1.
Gratia ad vacatura cum clauſula acceptandi, quare cum ſit incerta pro ſpeciali, & non generali reſeruatione capiatur? 400.num.10
Gratia conceſſa motu proprio, ſi reperiatur, quòd pro ea ſit ſupplicatum, quomodo ſit accipienda? 305.numero.4
Gratia ſolum refertur ad ea, quæ de iure communi non competunt. 223.num.6
Gratiam expectatiuam habens vna cum alia gratia in forma cap. mandatum, an ſubiiciatur regulæ de non vtendo duabus gratiis expectatiuis? &c. 291.numero 1
Gratia qualiter habet tacitam conditionem, ſi expreſſa veritate nitantur. 32.nu.7
Gratia principia neceſſariò ſcripturam non requirit & eſt perfecta ſine ea. 202.num.2
Gratia an dicatur perfecta ſignata ſupplicatione. 350.num.2
Gratiæ duæ ſimul concurrentes, utpote ſpecialis & communis, quænam earum præferatur. 32.nu.1
Gratiæ plures & diuerſę etiam ex interuallo poſſunt poni & fieri in eadem charta. 311.num.3
Gratiæ communes & ſpeciales ſunt pares. 104.nu.1
Gratiæ æquales ab initio, licet duo poſtea eadem data ad eandem collationem idem beneficium acceptauerunt, quis præferatur. 58.nu.1
Grauare eccleſiam in admiſsione duorum dici ſolet papã non intelligere, niſi id exprimat hoc de ſtylo non autem de iure probatur. 292.nu.3
Grauius proceditur contra præſentem & auditum, quàm contra abſentem inauditum. 168.num.12

H

HAbens penes ſe rem furtiuam, ſi conſueuerit emere res furtiuas, cenſetur ſcienter id feciſſe, & tenetur furti. 509.num.4
Habens poteſtatem habilitandi tenentes iniuſtè beneficia, non habet poteſtatem conferendi vacantia. 113.num.1
Habilitatus à iuramento ad effectum agendi, & excipiendi, an intelligatur etiam abſolutus ad effectum reſcindendi contractum. 657.num.1
Hæc verba, Volo quòd vxor mea ſit domina omnium bonorum meorum, necnon habeat regimen & adminiſtrationem eorum, ſine illorum alienatione quomodo intelligenda. 629.nu.1
Hæc verba, fida cuſtodia, quomodo intelligenda. 84.numero 1
Hæres intra tempora conficiendi inuentarium conueniri non poteſt, alius tamen conuenire poteſt. 548.numero 2
Hęres tenetur reddere rationem fideicommiſſario, & quoad fideicommiſſum vniuerſalem facere inuentarium. 568.num.1
Hæres licet contra eum declaratio fieri non poſsit, tenetur tamen ad decurſos, & non ſolutos canones. 433.nu.2
Hæres emphyteutæ interpellatus non ſoluens penſiones decurſas infra bienniũ vel trienniũ nõ cadit à iure ſuo. ſecus de decurſis tẽpore ſuo. 433.n.3
Hęres an poſſit agere interdicto recuperandę, licet poteſtat defunctus, & quomodo. 654.n 1
Hæres hæretici mortui an teneatur comparere pro mortuo, & eum defendere. 163.num.1
Hæres ex iuramento defuncti periurus non exiſtit. 382.numero 10
Hæres inſtituens filium ſuum hæredem, caſu quo moriatur, ſubſtituit pauperes, an dicta ſubſtitutio ſit fid

ſit fideicommiſſarla. 533.num.1
Hæres inſtitutus poteſt debita teſtatoris repetere, non autem executor teſtamenti. 575.nu.1
Hæres repræſentat perſonam mortui teſtatoris. 167.num.2
Hæres negligens adire hæreditatem, hæreditas deuoluitur ad venientes ab inteſtato, vel ad fiſcum. 487.num.3
Hæres poſt ſententiam latam poteſt apponere exceptionem inuentarij. 571.num.1
Hæres fideicommiſſario vniuerſali rationem reddere tenetur. 441.num.4
Hæres & defunctus vna & eadem perſona cenſentur. 654.num.2
Hęres an repræſentet perſonam defuncti quo ad vitia. 173.num.39
Hæredis inſtitutio requirit magnam ſolennitatem. 240.num.6
Hæredi quæſtio de felonia commiſſa per defunctum moueri non poteſt, ſi ao viuente dominus non eſt conqueſtus. 432.num.6
Hæredi quando non incumbat onus conficiendi inuentarium. 568.num.5
In hæredem quæ non tranſeunt extraneum, in publicatione bonorum non veniunt. 602.nu.1
Hæreditas viuentis pacto dari non poteſt. 624.n.2
Hæreditas ſi non adeatur, & plura fuerint legata ad pias cauſas, ſi executores compelli non poſsint ad ſoluendum dicta legata, compelletur ordinarius, & valebunt legata. 487.num.2
Hæreditas iacens an repræſentet perſonam minoris. 152.num.1
Hæreditate delata monacho ex teſtamento vel ab inteſtato, monaſterium adibit hæreditatē. 537.n.2
Cùm monachus nihil poſsit habere proprium. 537. numero 3
Hæreſis propter ſuſpicionem nō eſt quis poſt mortem accuſandus. 168.nu.8.9
Hæreticus an poſsit hæredem inſtituere. 173.nu.40
Hæreticus cum ſit priuatus omni titulo & poſſeſſione, an poſsit ſe tueri regula de annali. 274.n.1
Hæretici in condemnatione quatuor perſonæ requiruntur. 161.num.4
Hęreticorum bona licet ipſo iure ſint confiſcata, requiritur tamen ſentētia declaratoria facti. 571.n.2
Hæreticus peccans in vno articulo fidei, an peccet in omnibus. 170.nu.26
Homagij alienatio fieri non poteſt vaſallo inuito. 630.num.4
Homo frigidus præſumitur impotens ad coeundum. 596.num.1
Honor eſt commodo præferendus. 445.num.3
Horam habens in prouiſione præfertur non habenti, & qualiter probetur hora? 417.num.1
Horam habens in gratia, certiorem probationem habet quàm ille qui eſt ſine hora. 264.nu.7
Hoſpitale an in dubio præſumatur erectum authoritate epiſcopi, & ex quibus ſignis præſumatur. 656.numero 3
Hoſtienſis lucerna iuris canonici. 202.num.2

I

IDem eſt iudicium de parte quod de toto vbi ratio diuerſitatis non apparet. 30.num.2
Idem iuris de toto quod de parte. 240.num.3
Ignorans conſtitutionem, ſi inciderit in excommunicationem, an debeat petere ſe abſolui. 119.nu.1
Ignorans ſe excommunicatum, an beneficium & literas apoſtolicas impetrare poſsit? 397.nu. 26
Ignorantia non excuſat quem ab errore. 115.nu.2
Ignorantia præſumitur niſi ſcientia probetur. folio 127.numero 1
Ignorantia in gratioſis non excuſat à ſurreptione. 279.num.3
Illegitimus per epiſcopum diſpenſatus ad beneficia ſine cura an cenſeatur diſpenſatus ad præbendas eccleſiæ cathedralis. 90.num.1
Illegitimus per papæ legitimationem an reſtituatur legitimitati. 231.num.10
Illegitimi affinibus in ſucceſsione præferuntur. 228.numero 15
Illegitimi vtrum admittantur ad canonicatus cathedralium eccleſiarum. 108.num.1
Imagines exiſtentes in officinis pictorum quare non ita æquè adorentur, ac illæ quæ ſunt in templo. 565.numero 1
Imagines adoratione duliæ non latriæ adorandæ. 565.numero 3
Imaginaria ſolutio quæ nam dicatur. 575.nu.2
Immunitas eccleſiæ eſt de iure diuino. 612.nu.5
Imperator an ſit vaſallus eccleſiæ romanæ. 63.nu.2
Impetrans quando ante citationem obtentam non debeat ſe inſcribere. 83.num.1
Impetrans primum reſcriptum quod nondum eſt præſentatum, non poteſt excipere de ipſo contra ſecundum quod eſt impetratum. 47.nu.14
Impetrans an mentionem facere teneatur de futuris habentibus merè contingenter ſe adeſſe & non eſſe. 281.num.10
Impetrans an de præſentatione, vel electione aut de acceptatione facta, per expectantem mentionem facere teneatur, & clauſula dummodo non ſit alteri, &c. quando ſufficiat? 416.nu.2
Impetrans ſecundam gratiam de prima nulla facta mentione, an priuetur ſecunda. 115.num.1
Impetrans ad obtinendum tenetur dare & probare aliquem modum vacandi certum. 276.nu.2
Impetrans an arctetur diſpoſitioni regulæ ſi poſſeſſor ante lapſum ſex menſium naturaliter vel ciuiliter moriatur? 277.nu.8
Impetrans an teneatur probare tempus ſuæ acceptationis. 165.num.4
Impetrans de infecta poſſeſsione ac fructibus malè perceptis, tenetur facere mentionem, & iſta duo æquiparantur. 405.numero 1
Impetrans beneficium patrimoniale à papa, an de oppoſitione per filios patrimoniales coram ordinario loci, cauſa obtinendæ prouiſionis iuxta ſtatuta locorum facta, mentionem facere teneatur? 416.num.1
Impetrans beneficium aſſerens ſe eſſe ſcolarem, ſufficit quòd probet ſe fuiſſe ante impetrationem ſcolarem. 157.num.1
Impetrans qui obſeruauit omnes partes regulæ ſi ante finem anni cedit vel dècedit locus regulæ non exiſtit. 277.num.1
Impetranti beneficium per reſignationem nō cogitur docere titulum ſui authoris. 348.num.4

Impetratio de beneficio vacanti per ceſſationem commendæ, de quo antea per reſignationem in manibus papæ commendata exiiterat, indulto cardinali ordinario collatori conceſſo valida fuit reputata. 458.num.1
Impetratio de diſtributionibus quotidianis indebitè, & ſine titulo perceptis mentione non habita, valida fuit reputata. 405.num.5
Impetratio ſurrogationis quando ſit ſurreptitia. 71. numero 1
Impetratio quando dicitur ſurreptitis. 42.nu.3
Impetratio in præiudicium partis non facienda. fol. 185.numero 2
Impetratio facta ſub conditione, ſi non ſit alteri ius quæſitum, an valeat. 74.nu.1
Impetratio etiam ex cauſa ceſsionis, eſt ambitioſa. 412.num 3
Impetratio de beneficio vacaturo non comprehendit beneficia in cathedrali exiſtentia, niſi exprimatur. 402.nu.4
Impetratio commiſsionis an ſit de actu iudicij. fol. 216.num.2
Impetratio certi corporis beneficij, non expreſsis qualitatibus quando valeat. 73.num.1
Impetratio de proſequendo appellationem, valet ſi in ſupplicatione mentio fuerit facta de termino, quamuis aliter in curia romana obſeruetur. 546.num.4
Impetratio per obitum putatiui triennalis pacifici poſſeſſoris valida reputatur etiam concurrens cum vero, ex quo ei litem non mouit. 349.nu.1
Impedimentum legitimum allegans, quare non probauerit promotionem intra terminum ſibi præſcriptum, iudicis officio ſubleuari debet, 64. numero 1
Impedimentum appellati petentis remiſſoriam excuſat appellantem. 394.num.6
Impedimentum vnius non nocet alteri. 140.nu.2
Impedimenti ſpecies ſpecificè & indiuiduo exprimi debet ad hoc vt quarta dilatio concedatur. 688.num.5
Impedimento primo remanente, totum adhuc remanet impeditum. 183.num.1
Impedito cum ipſo iure competat ſecundum fatale non eſt neceſſe petere declarationem ipſius ſecundi fatalis. 515.num.1
Impedito qui non proſequutus fuerit appellationem ſuam infra conſtitutum tempus, ſubuenitur per reſtitutionem in integrum. 570.nu.1
Impoſsibile non iudicatum factum per ſolum principem, niſi quando abſtractum eſt ab omnibus iuſtitia, & ſoli gratiæ innititur. 319 nu.14
Impubes an ſit habilis, ex diſpenſatione papæ, ad obtinendum præbendam eccleſiæ cathedralis. 258 num 1
Impubens doli capacis teſtimonium facit ſufficiens indicium in maleficiis. 542.num.1.2
Impugnans proceſſum vel ſententiam ex defectu publicationis atteſtationum non audiendus. fo. 602.numero 3
In incertis & non certis locus eſt cõiecturis. 44.n.1 149.num.2
Incertitudinem in gratia modo præmiſſo conceſſa, duplicem eſſe conſideratur. 400.num.9
Incontinenti quæ fiunt, ineſſe videntur. 133.nu.1
Indefinita æquipollet vniuerſali. 364.num.5
Ad inducendam ſimoniam paria ſunt dare pecuniam, ſeu aliud temporale, vel promittere. folio 323. num.2
Indulta & alternatiuè cardinalibus & aliis ordinariis conceſſa, latiſsimam capiunt interpretationem. 457.num.2
Indulta cardinalibus conceſſa, licet in odium concedentis latiſſimè ſunt interpretanda, tamen ſine alterius cuiuſque iniuria intelligi debent. 456.num.3
Indulta cardinalibus in eccleſiis quibus præſunt conceſſa præſeruant, non autem ampliant iuriſdictionem tollendo obſtacula. 456.nu.2.457.nu.3
Indulta cardinalibus, ordinariis, collatoribus conceſſi, ex quo per ea fit reditus ad ius commune in dubio, non autem in caſu claro, vbi coniecturæ & interpretationi locus non exiſtit, latiſsimam contra concedentem capiunt interpretationem. 458.num.3
Indulta ſunt remotiua obſtaculorum ordinariis conceſſa, & ſic fauorabilia exiſtunt, quia illos conſeruant in ſua propria iuriſdictione. 407.nu.5
Infamia facti repellit quem à dignitatibus. 48.nu.2
Infamia facti quatuor habet effectus. 515.nu.2
Infamia iuris repellit quem à teſtimonio. 515 nu.3
Infamia iuris quænam dicatur. 515.num.4
Infames ſecundum leges, ſunt infames ſecundum canones. 515.num.5
Infames infamia facti non repelluntur à teſtimonio, niſi infamia oriatur à crimine. 515.num.1
Infans pro parte natus, & pro parte non natus an poſsit baptiſari. 510.num.1
Item an poſsit baptiſari à laico, vel fœmina ibidem.
Inferior à principe non poteſt diſponere contra legem. 227.nu.11
Inferior non poteſt ſuperiori legem imponere. folio 45.numero 8
Inferiorum manus per reſeruationem, affectionem & decretum papæ ligatæ exiſtunt. 419.nu.3
Infirmitas an præbeat iuſtam cauſam excuſationis? 289.num.4
Infirmitas præſtat iuſtam cauſam reſtitutionis: & paupertas operatur vt fatalia non currant. folio 667.num.2
Informatio facta ſuper infamia teſtium eſt extraiudicialis. 189.num.1
Inhibitio apponitur in reſeruatione ad vacatura in ſimul cum decreto non in vacanti. 359.nu.5
Iniuria facta ſeruo libero, domino eius facta videtur. 508.nu.2
De iniuria agi poteſt tam ciuiliter quàm criminaliter. 507.num.3
Iniuria non præſumitur remiſſa ſi contingat iniuriantem cum iniuriato ſimul comedere. folio 540.num.1
Iniuria remittitur ſalutatione, comeſtione & oſculatione. 541.nu.2
Iniuria illata per ſcripturam dicitur verbalis & non realis. 500.num.9
Iniuriarum actio requirit ſpecificationes. 93.nu.1
Iniuriam remittens propter pecuniam efficitur infamis. 500.num.10

Iniuriæ æſtimatio, carens omni probatione quomodo taxari debeat. 200.num.1
Iniuſta detentio beneficij, ſi de ea non fiat mentio in impetratione, reddit beneficium nullum. folio 638. numero 3
In multis caſibus in iure paupertas nocet & minuit hominis fidem, non tamen hoc debet extendi extra caſus à iure expreſſos cum proſit etiam in multis. & inſpicit lex aliquando magis perſonarum fidem quàm facultatem. 332.nu.3
Iniuſtum eſt vt aduerſarius aduerſario ſumptus litis miniſtret. 37.num.2
Innocentiam ſuam vnicuique licet defendere. 500. numero 3
Inquiſitio facta parte non vocata non valet. folio 138.num.2
Inſtantia cauſæ criminalis an tranſeat in hæredem. 172.numero 25
Inſtitutio corporalis pertinet ad Archydiaconum. 28.nume.4
Inſtitutio eſt verè collatio. 140.num.1
Inſtituendi auctoritas eſt penes epiſcopum, licet capitulum habeat electionem. 28.num.3
Inſtituti quando habeat vim collationis. 39.nu.2
Inſtrumentum notarij quando iudicetur eſſe falſum. 62.num.1
Inſtrumentum notarij ſimulati & falſi non valet. 68.nume.1
Inſtrumentum notarij non habens teſtes, nec ſubſcriptionem, non valet. 70.num.1
Inſtrumentum dotis confeſſatæ, ſi non appareat ante contractum matrimonium eſſe factum, præſumitur confeſſio facta in fraudem creditorum. 576.num.2
Inſtrumentum de datione apoſtolorum, ſi habeat bonam datam quo ad pontificatum, etiam ſi ſit error in numero annorum domini, valet. 51.nu.1
Contra inſtrumentum guarentigiatum habens executionem paratam & contra quod nulla poſsit opponi exceptio niſi falſitatis vel ſolutionis de ſimulatione excipi poteſt quæ facit deficere contractum. nam ex quo deficit conſenſus non dicitur eſſe contractus. 331.num.6
Inſtrumentum obligatorium etiam ſi inueniatur apud debitorem, ſi debitor fuerit perſona domeſtica, non præſumitur debitorem creditori ſatisfeciſſe. 539.num.1
Niſi debitor probet ſolutionem. ibid.num.2
Secus eſt in debitore non domeſtico. ibi.nu.3
Inſtrumento notarij ſuper canonicatu & præbenda quomodo adhibenda fides. 82.nu.1
Inſtrumento imperialis notarij ſi non apponatur, ei ſtandum. 119.num.1
Inſula in flumine ſiue facto hominis aut poteſtate diuina nata acquiritur prædiis vicinis. 318.nu.6.8
Intellectus ad l.j.C.ſi de momen.poſſeſſ. 660.nu.7
Intellectus ad tex. in l.nec vllam. §. omnibus, cum glo.ff.de petitio.hæredita. 677.num.6
Intellectus c.veniens.el ij.de teſtib. 657.num.2
Intellectus ad l.fina.C.de litigio. 692.num.10
Intellectus ad l.etiam.C.mandati. 368.num.5
Intellectus l.licet.ff.de verb.ſignifi. 26.num.1
Intellectus ad l.etiam ſi.§.quod ſi quis. ff.de petitio. hæredita. 676.num.5.677.num.11
Intellectus ad l.j.C.de præſcri.lon.tem. 693.nu.21
Intellectus ad l. ij. verſic.emptor autem.C. de petitio.hæredita. 676.num.2
Intellectus ad l. Neratius. ff. de peti. hæredita. folio 677.numero 11
Intellectus ad tex. in authen. de litigio. verſicu.ob hoc autem. 693.num.18
Intellectus ad l.ratione.§.fina.ff.de feriis. 689.nu.9
Intellectus verbi ſeruare. 201.num.2
Intellectus §.tractari, in l.hæredis inſtitutio.ff. quando dies leg.ced. 107.nu.1
Intellectus ad glo.in l. fi. pro legato. 677.nu.8
Intellectus ad doctrinam Bart.in l. cogi.ff. de petitio.hæredit. 677.nu.9
Intemperies aeris, infirmitas, & inimicitiæ liberant maritum à promiſsione facta vxori de perpetua habitatione in domo dictæ vxoris. 426.nu.1
Intentio vt fundetur, probatio eſt neceſſaria, ſiue ſit affirmatiua ſiue negatiua. 31.num.2
Intentionem ſuam fundans ex vita alicuius, debet probare cum viuere. 568.num.4
Idem dicendum de fundante intentionem ſuam ſuper morte alicuius. ibid.num.5
Intentiones agentium ſecundum naturam ſubiectæ materiæ, de qua agitur, conſiderandæ. folio 220.nume.7
Intentando interdictum vnde vi, vel aliud remedium reſtitutorium, neceſſaria ſemper eſt litis conteſtatio. 538.num.1
Intereſſe non conſideratur quando res eſt integra. 694.num.3
Intereſſe legati quando peti poſsit, & quando non. 475.numero 1
Intereſſe quod conſequitur contra emptorem agentem ad fructus pro parte debet æſtimari ſecundum verum valorem fructuum, & dicitur intereſſe compenſatorium cum fructibus, & in effectu excluſiuum ab ipſis fructibus. 670.nu.6
Interdictum vti poſsidetis aliquo caſu habet naturam recuperandæ. ibid nu.5
Interdicti & excommunicationis maioris differentia. 502.nu. 2. 3
In interdicto vti poſsidetis, an ille obtineat qui probat ſe tempore litis conteſtatæ poſſediſſe. folio 684.num.1
Perceptio penſionis non probat percipientia poſſeſsionem vbi probatur alium poſſediſſe. 684.n.2
Interlocutoria lata per iudicem parte non vocata an valeat. 38.num.1
Interlocutoria, quo ad partem, licet tranſeat in rem iudicatam, non tamen quo an iudicem. 237.nu.6
Interlocutoria lata ſuper expenſarum taxatione dicitur diffinitiua. 474.nu.4
Ab interlocutoria appellandum an ſit in ſcriptis. 569.num.1.2
Interruptio præſcriptionis facta in vno articulo. non prodeſt ad alios. 571.num.2
Intimatio literarum an ſit neceſſaria, quando agitur ad ſolutionem penſionis? 302.num.14
Intimatio appellationis in caſu cle.cauſam.§. quid ſi forſan, facta abſque eo, quod affigatur, eſt bona, & cauſam deuoluit. 384.num.1
Intimatio parti fienda, vt non ſit locus dilationi. 109.numero 1

Intimatio literarum non eſt neceſſaria ei qui præſens reſeruationi penſionis concenſit, ſecus ſi per alium. 301.num.1. 302.num.13

Intimationis appellationis defectus non vitiat deuolutionem quo ad appellantem. 77.num.1

Introductio appellationis includit in ſe proſequutionem. 621.num.1

Introductio & proſequutio idem important. ſolio 612.num.1

Intruſus contra generalem ſeu ſpecialem reſeruationem condemnatur in fructibus à die intruſionis non autem litis motæ ſtante decreto irritante. 348.num.2

Intruſio contra formam d.cap.ij.etiam ex cauſa permutationis vel altàs, an via attentatorum ſit reuocanda. 356.num.5

Inuentarium non faciens, debet complere de ſuo legatarios & fideicommiſſarios. 441.num.3

Inuentarium ſi ab hærede confectum non fuit, an perdat commodum Trebellianicæ? 441.nu.1.6

Inuentarij beneficio qui non gaudeant. 78.nu.1

Inuentarium eſt caput rationis. 568.nu.3

Inuitus agere quis non compellitur. 213.num.3

Inuſitatio iuris reddit ignorantiam probabilem. fol. 261.num.3

Iocalia donata ſponſæ à conſanguineis viri, ea mortua marito acquiruntur. 575.num.2

Itineris arreptio ſapit proſequutionem. 613.nu.3

Iudicare iudex non poteſt iuxta continentiam regulæ aut extrauagantis *niſi poſt productionem*. 268.numero 6

Iudicatum propriè non dicitur, quando poteſt appellari à ſententia, ſed tunc quando non poteſt aut tranſiuit in rem iudicatam. 329.num.3

Iudex ad quem, an poſſit ſuſpendere iuriſdictionem iudicis à quo. 141.nu.1

Iudex non debet dare audientiam vni parti in præiudicium alterius. 159.num.5

Iudex an poſſit excommunicationis ſententiã proferre parte non vocata. 95.num.1

Iudex ſecundus non ſurrogatur primo niſi in cauſis iuriſdictionalibus, & contentioſis. 83.nu.1

Iudex vltra terminum iuris poteſt exceptionem dilatoriam admittere. 527.num.3

Iudex non faciens parti furtum reſtitui, parti tenetur inſolidum. 468.num.4

Iudex requiſitus non tradens apoſtolos, ſi procedit in cauſa, proceſſus eſt ipſo iure nullus. 571.nu.1

Niſi appellatio fuerit interpoſita ſine ſcriptis. ibid. numero 2

Iudex tamen poterit cognoſcere an ſua ſit iuriſdictio. 531.num.2

Iudex poli & fori quis dicatur. 468.num.2

Iudex cui cauſa commiſſa eſt ſola facti veritate inſpecta an poſſit reum condemnare quamuis in petitione vna cauſa ſit producta, & alia probata. 687.numero 1

Iudex pronuncians appellationem eſſe deſertam, non poteſt eam reuocare, niſi fuerit appellatum. 521.num.5

Iudex ſurrogatus an eandem habeat poteſtatem quam primus iudex habebat. 56.num.1

Iudex concludens in cauſa cum poteſtate reuocandi an poſſit reuocare etiam cauſa nulla ſubſiſtente. fol.23.numero 1

Iudex datus ſimpliciter ſine aliqua dictione taxatiua ſeu excluſiua ſuper proprietate iuriſdictionem habet etiam in poſſeſſoria, quia petitorium habet in ventre poſſeſſorium, non autem econtra. 357.num.12

Iudex non dicitur ſententiam pronunciaſſe, non ſeruata forma mandati. 495.nu.2

Iudex ex officio etiam filia non petente negligentem patrem cogere ad congruenter dotandum filiam. 560.nu.1. 2

Iudex poſt concluſionem nihil de nouo facere poteſt, niſi ſit aliqua ambiguitas ſuper iam actitatis. 515.num.4

Iudex datus per reſcriptum non tribuentem iuriſdictionem, an poſſit reum abſoluere, & impetrantem in expenſis condemnare. 263.nu.3

Iudex ad quem poteſt abbreuiare terminum appellationis proſequendæ: ſecus tamen in iudice à quo. 526.nu.1. 527.nu.4

Iudex appellationis immediatè poſt appellationem poteſt expenſas taxare in quibus appellantem condemnauit. 630.nu.1

Iudex appellationis poteſt condemnare in expenſis tam in primæ quàm ſecundæ inſtantiæ. 630.nu.2

Iudex in iudicando communem ſententiam ſequi debet. 319.nu.16

Iudex poteſt etiam parte non petente partem condemnare in fructibus perceptis poſt litem conteſtatam. 325.nu.1

Iudex aliquem excommunicans iniuſtè, non ſolùm ad intereſſe partis tenetur, ſed etiam puniendus ſi culpa qualitas exigat. 603.nu.1.2

Iudex partem non vocatam excommunicans, etiam parte altera non vocata, eandem partem abſoluere poteſt. 156.nu.1

Iudex non deferens appellationi interpoſitæ à diffinitiua puniri poteſt. 392.nu 10

Iudex non debet ferre ſententiam contra contumacem, niſi ſibi conſtet de meritis cauſæ ſaltem vnius partis. 659.nu.2

Iudex an poſſit committere vt habenti rem iudicatam propria auctoritate ingrediatur poſſeſſionem. 352.num.3

Iudex debet habere conſcientiam ex deductis in actis tantùm, & ſecundum allegata & probata iudicare. 273.num.8

Iudex qui fuit in prima inſtantia, an poſſit eſſe aduocatus in cauſa appellationis. 556.num.1

Iudex appellationi à diffinitiua tenetur deferre. fol. 647.numero 3

Iudex à quo non poteſt imponere legem iudici ad quem. 612.nu.2

Iudex aliquem ex dolo iniuſtè excommunicans, tenetur actione iniuriarum. 504.num.2

Iudex eccleſiaſticus an ſit iudex competens inter laicos quo ad pœnam periurij. 467.nu.1

Iudex eccleſiaſticus an poſſit ſe intromittere in legatis factis ad non piam cauſam. 475.num.1

Iudex non eſt ſubiectus peremptorio. 99.nu.2

Iudex ad dandum apoſtolos non poteſt terminum prorogare vltra triginta dies. 473.nu.1

Iudex delegatus an mulctare poſſit. 554.nu.1,2

Iudex appellationis an poſſit pronunciare ſuper nullitate

noſitare ſine alia commiſaione. 40.nu.1
Iudex dr apoſtolis reſpondere, vſque ad vlnmum momentum non tenetur, 392.nu.5
Iudex habens poteſtatem procedendi ſola facti veritate, de iure iudicare tenetur. 687.nu.2
Iudex an poſsit procedere ad receptionem & productionem teſtium parte non vocata. 142.nu.1
Iudex pronuntiat delictum eſſe commiſſum, quando in delicti certa pœna à iure imponitur. 689. numero 3.
Iudex in deciſoriis & præiudicialibus vigore arbitrij conceſsi tenetur ſeruare formam legis vel ſtatuti. 671.nu.5
Iudex nullus poteſt procedere in cauſa, niſi primo receptis literis ſuæ poteſtatis. 47.num.13
Index à quo quando perdat ſuam iuriſdictionem. 141.numero 6
Iudex delegatus ſuſpectus an poſsit ſubdelegare. 135.numero 1
Iudex an poſsit applicare mulctam ad opera publica. 555.num.5
Iudex an teneatur iudicare ſecundum deciſiones Rotæ. 415.num.7
Iudex ille dat reſtitutionem in integrum, qui eſt iudex competens in actu. 601.nu.1
Iudicis decretum an requiratur in conſtitutione ſyndici. 471.nu.1
Iudicis officium non expeditur niſi parte petente. 192.numero 1
Iudicis officium contra procuratorem detrahentem aliquid ex articulis productis contra ſuam partem. 56.nu.1
Iudicis declaratio requiritur ſuper executione quando bona ipſo iure confiſcantur, & factum non eſt notorium. 679.nu.11
Iudicis mandato non parendo, cùm contumacia eſt manifeſta, eſt offenſa manifeſta 551.nu.1.2
Iudici, vt teſti, allegant i ſuam turpitudinem, non creditur. 505.nu.4
Vox vnius, vox nullius. 505.nu.5
Iudici per partes exhibenda copia actorum. 91.n.1
Iudici temporali licitum eſt clericum coram ſe falſum deponentem punire. 592.nu.3
Iudici eccleſiaſtico licitum eſt laicum purum pro crimine eccleſiaſtico capere. 592.nu.2
Iudicem poſſe ſupplere defectum tutoris, quomodo intelligatur & quid agere & ſcire debeat. 390. numero 3.
Iudice ſe abſente à loco iudicij, ſufficit appellare coram perſona authentica. 92.nu.1
Iudice reiiciente recuſationem tanquam ex cauſa notoriè falſa, iuriſdictio eius non ſuſpenditur. fol. 634.numero 5
Iudices ſiquid extra iudicium ſibi proponatur aut intelligant nullam fidem adhibere debent, donec in iudicio ſint producta & pars citata ad dicendum contra. 273.nu.10
Iudicum ſpecificatio non pertinet ad partes: & quid teneantur partes ſpecificare. 46.nu.11
Iudicium idem de his quæ non ſunt, & de his quæ non apparent. 61.num.1
Iudicium reſtitutorium quando per auctoritatem ſuperioris non tollatur. 43.num.1
Iudicium poſſeſſorium in quibus habeat locum. fol. 478.numero 2
Iudicium eſt ipſo iure nullum parte non citata, & citatione non executa. 103.num.1
Iudicium actum cum monacho nullam adminiſtrationem habente eſt nullum. Fallit cum monachus eſt in ſtudio de licentia ſuperioris. 463.n.1.2
Iudicium idem dè toto quod de parte. 172.nu.37
Iudicium ſeu actus cum procuratore reuocato, quando teneat? 3̈6.nu.9.12
In iudicio attentatorum non oportet ex titulo poſſeſsionem colorare. 41.num.1
In iudicio ſpectatur initium. 151.num.3
Iudicia omnia tendunt ad declarationem regulariter. 171.num.28
Iudicia omnia ex ſui natura ſunt abſolutoria. ibi.n.2 64.num.2
In iudicialibus latior interpretatio facienda, quàm in contractibus. 236.num.3
In iudicialibus ſemper requiritur partis vocatio.
Ius ſpeciale quando introducatur contra ius commune. 201.nu.3
Ius commune potentius eſt ad excludendum quàm priuilegium. 342.num.2
Rota ob reſtitutionem, proui de iure minori aut eccleſiæ conceſſam, nō vult executionem trium ſententiarum tot diſpendiis, laboribuſque habitatum impediri, vt ſit aliquando litium finis, ac improborum malitiis occurratur, ſecus vbi præſumptio malitiæ ceſſaret ex iuribus de nouo repertis, vel aliâs. 342.num.3
Ius quæſitum filio ex contractu paterno non poteſt per patrem extingui, vel alterari. 126.nu.6
Ius agendi non habens an procuratorem conſtituere poſsit. 216.nu.1
Ius acquiſitum appellato, per negligentiam appellantis auelli non debet. 114.nu.3
Ius an ita tolli dicatur per ea quæ conceduntur ante litem ceptam, ſicut per ea quæ poſt? 297.o.3
Ius ad rem quomodo tollatur. 63.nu.1
Ius in re, & ad rem quomodo acquiratur, & an de eo alteri quæſito in prouiſione papæ ſit facienda mentio? 399.nu.3
Ius inſtituendi in beneficiis ſine collatio ad quem ſpectet. 666.nu.2.8
Ius in re plenum, licet reſolubile, non poteſt alteri conferri ante reſolutionem. 283.n.3
Ius illius peremptum non eſt cui per ceſſum vel deceſſum impetrantis prouiſum fuit, ex eo quòd ſententia infra annum iuxta formam regulæ lata non exſtit. 277.nu.2
Ius quæſitum ex contractu ſiue in re, ſiue ad rem, ſiue pure, ſiue ſub conditione eſt tranſmiſsibile. 207.nu.17
Ius quæ non faciunt, & graue præiudicium non adferunt, conceduntur ſummariè & de plano parte non vocata. 479 nu.1
Ius filius quando dicatur eſſe quæſitum. 628.n.2
Ius præſentandi, eligendi, vel conferendi ante vacationem nulli competit. 249.nu.1
Ius ex quo oritur Publiciana quaſi dominium appellatur. 218.nu.5
Ius ſpiritnale an cadat in laico. 249.nu.4
Ius in re in iſtis ſpiritualibus ex ſolo titulo etiam abſq; traditione acquiritur, ſtante cōſenſu. 28.n.9

Ius ſuum auferre alieni ſine cauſa eſt contra ius naturale & diuinum. 235.num.10
Ius ex parte actoris metimur. 40.num.2
Ius nonnun auth. inducens vitium litigioſi per ſolam citationem quomodo ſit intelligendum. n.8
Ius patronatus quibus modis acquiratur? fol.448. numero 2.10
Ius patronatus ſi ex præſcriptione acquiritur, quibus noceat? 379.nu.4
Ius patronatus vendicare volens, præſentationes plurimas & curſum temporis allegare debet. fol. 449.numero 4
Ius patronatus reſeruatum illis de genere teſtatoris, extenditur ad deſcendentes ex fœmina. fol. 444.numero 3
Ius patronatus ex conſtructione vel fundatione, eſt æquè potens iuri patronatus ex dotatione, cùm illa tria æquiparentur in iure. 448.num 6.7
Ius primogenituræ competens ex conſuetudine vel ſtatuto eſt tranſmiſsibile ad filium & ad hæredem ipſius primogeniti. 196.nu.6
Ius primogenituræ eſt ius reale. 197.nu.9
Iurispatronatus laicorum ex conſuetudine, ſeu præſcriptione, an in literis prouiſionis vel expectatiuis mentio ſit facienda? 379.nu.5
Iuris effectus quiſnam ſit. 27.num.2
Iuris ignorātia non præſumitur in principe. 218.n.2
Iuris executio non habet iniuriam. 500.num.5
Iuri ſcripto potius adhęrendum eſſe, quàm ſtylo Ro. cur. propter illius varietatem. 357.nu.17
Iuri communi per conſuetudinem ſæpe derogatur. 145.numero 4
De iure videtur verior opinio, quòd in caſu præmiſſo reconuenienti ſuper mercede deberet dari abſolutio à iuramento, vbi ſoluta ſumma obligationis maxima premeretur inopia, & cogeretur mendicare cum periculo vitæ. 346.num.4
De non iure non dicitur conſtare, quandiu poteſt de iure doceri. 42.num.1
Iura nemo præſumitur ignorare. 179.num.2
Iura per ſubauditiones aut repetitiones tacitas non reuocantur, nec per ſimilitudinem earum correctio inducitur. 439.num.8
Iura & defenſiones partium concernunt cauſam & negotium principale 150.nu.4
Iura canonica ſolùm corrigunt leges peccatum introducentes. 482.num 2
Iura omnia canonica quæ dicunt ipſo iure aliquem puniri bonorum confiſcatione, vel quacunque alia pœna non requirunt aliud, quàm declarationem iudicis de crimine commiſſo. 679.nu.12
Iura quæ reddunt proceſſum habitum cum minore, ſunt contra ius commune primæuum. 66.nu.4
Iura requirentia virginitatem tempore contractus, reſpiciunt ad hoc vt non dicatur per alium corrupta. 535.num.3
Iura indicta in fauorem minoris iudicium habitum cum minore, reddunt nullum. 58.num.8
Iura de veris fructibus intelliguntur, non de his, quę perſonę ſudorem requirunt, quamuis nomen fructus largo modo ſumatur. 405 nu.10
In iuribus concurrentibus vt ſingulos, non vt vniuerſos, factum vnius alteri non obeſt. 144.n.1
Iurans non habiturum ſe recurſum ad arbitrium boni viri, ſi doloſè fuerit arbitratum, non obſtante iuramento habebit recurſum. 551.num.1
Si læſio fuerit maxima & enormis: aliàs ſecus, ſi læſio fuerit modica. 552.num.2
Iurans non contrauenire, an ſit ita periurus ad ſupletionem pretij, ac ſi ageret ad reſtitutionem rei? 430.numero 7
Iurās vel bona fide promittēs permutare beneficiū, poteſt cōpelli ad obſeruationē iuramenti. 549.n.1
Quicquid fit contra iuramentum præſtitum non valet. 549.num.2
Iurans non reuelare ſecretū ſi id reſpiciat vtilitatem publicam, cōpelli poteſt ferre teſtimoniū. 543.n.1
Iuramentum ex parte recipientis, & perſonale, & reale eſſe poteſt. 382.num.11
Iuramentum non cenſētur præſtitū ſuper poſitionibus impertinentibus, & non admiſsibilibus. 673. numero 17
Iuramentum in contractu minoris per ipſum appoſitum, an aliquid operetur. 690 num.3
Iuramentum non egreditur perſonam iurantis. fol. 609.numero 2
Iuramentum ſuper reuocatione procuratoris non concernit ſpiritualia: quia eius conſtitutio, & reuocatio non eſt quid ſpirituale. 694 num.5
Iuramentum perpetuat actionem. 535.nu.2
Iuramentum ſuper actu non faciendo præſtito in fauorem alicuius, facit quòd actus in contrarium non valet. 694.nu.10
Iuramentum an debeat regulari ſecundum naturam contractus cui eſt appoſitum? 381.nu.3
Iuramentum de conſenſu partis relaxatur. 519.nu 7
Iuramentum pręſtitum principi an liberet aliquem citatum à papa. 74.nu.1
Iuramentum perhorreſcentiæ licet debeat præſtari ab initio, tamen virtute Innocentianæ in Rota poteſt præſtari quandocunque. 381.nu.3
Iuramentum perhorreſcentiæ poteſt præſtari per habentem deſuper ſpeciale mandatum. 381.nu.1
Iuramentum non facit hæredem, & de foro eccleſiaſtico, ſi aliàs non eſt. 382.num.9
Iuramentum non obligat teſtem. 543.num.3
Iuramentum calumniæ durante proceſſu præſtari poteſt, non tamen ad inſtātiam partis, ſed officio iudicis. 493.nu.1.2
Iuramentum præſtitum poſitis manibus ad pectus more religioſorum an valeat & teneat. 511 nu.1
Item an religioſi & ſacerdotes non teneantur aliter iurare. 512.nu.2
Iuramentum de non alienando ſine licentia papæ non continet ſoluta alienari eo inconſulto. folio 319 num.12
Iuramentum ex parte iurantis eſt perſonale, & non tranſit ad hæredem. 382.num.8
Iuramentum de quo in l. ſi quando. C. vnde vi. non concernit probationem violentiæ vel doli. folio 131.num.1
Iuramenti delatio non habet locum in ſpiritualibus. 164.num.1
Iuramenti ſupplementum non habet locum, niſi vbi eſt probatio ſemiplena. 164.num.3
Iuramento ille dicitur contrauenire, qui quod iurauit certis terminis ſoluere, non ſoluit. 545.nu.1
Iuramento partis ſtatur, ſi dicat ſe poſt appellationem

nem excommunicatam. 92.nu.1
A iuramento notoriè turpitudinem continente quis poteſt abſolui etiam parte non vocata. 479.nu.2
Iurata cautio quando ſufficiat. 124.nu.1
Iuriſdictio quando poſsit prorogari de tempore ad tempus per partes, vide remiſsiuè. 394.nu.9
Iuriſdictio eiuſdem cauſæ poteſt eſſe ſimul coram diuerſis iudicibus. 96.nu.1
Iuriſdictio ordinaria quando dicatur delegata. fol. 620.numero 3
Iuriſdictio delegati renocatur cum appellatio recepta eſt à ſuperiore. 564.nu.3
Iuriſdictio delegata non acquiritur niſi ſcienti, & conſentienti. 46.nu.12
Iuriſdictio epiſcopi lite pendẽte inter ipſum & ſubditum, eſt ſuſpenſa quo ad eam cauſam de qua agitur. 459.num.2
Iuriſdictio delegati perpetuatur per citationem nondum executam: & hoc de iure canonico: ſecus de iure ciuili. 577.nu.1.2
Iuriſdictio non perpetuatur per ſolam ſubdelegationem. 577.num.3
Iuriſdictio voluntaria extra territorium exerceri poteſt. 151.num.7
Iuriſdictio menſuratur ex eo quod petitur, non ex eo quod in veritate debetur. 531 num.3
Iuriſdictionem inferioris ſuperior impedire poteſt. 316.num.5
Iuriſdictione carentes obligare ſe inuicem ſub pœna ad obſeruationem ſtatuti. 605.nu.3
Iuſtus error habetur pro titulo. 189.nu.2
Iuſtus error quis dicatur. 224.num.3

L

LAbor improbus vincit omnia. 205.nu.9
Laicus non poteſt conuenire laicum pro legato pio ſibi relicto coram iudice ſpirituali. fol. 532.numero 1
Laicus ex præſcriptione acquirere poteſt ius patronatus. 353.nu.6
Laicus probans ſe decimas poſſediſſe à tempore immemoriali, non tenetur probare aliam infeudationem. 619.num.2
Laici ſunt clericis infeſti. 613.nu.2
Laudimium ſoluitur domino pro noua inueſtitura. 556.num.2
Laudimium debitum ex permutatione, an poſsit dominus ſibi retinere. 469.nu.1
Legatus de latere an poſsit res eccleſiæ immobiles alienare. 94.num.1
Legatus principe inferior legatur canonibus. 94.n.2
Legatus de latere an poſsit conferre beneficia, quorum collatio, ſiue præſentatio pertineat ad aliquem iure ſpeciali? 446.nu.5
Legatus de latere an poſsit epiſcopali dignitati vnire vnam eccleſiam parochialem. 112.nu.1
Legatus de latere poteſt decretum irritans apponere, an autem liget ignorantes, eſt conflictus opinionum? 316.num.2
Legatus de latere cõtra ius facere non poteſt. 316.n.3
Legatus de latere poteſt reſeruare collationi ſuæ beneficia vacatura etiã pro certa perſona, licet cõfirmare donat. ad prima vacatura nõ poſsit. 287.n.7
Legati poteſtas in prouincia eſt ordinaria, quamuis ſit extraordinario modo inducta. 315.nu.3
Legati & ſtipulationis differentia. 578.nu.6
Legati poteſtas quomodo probetur. 94.num.1
Legati de latere poteſtas non extenditur ad reſeruata. 425.nu.3
Legatorum poteſtas vt ſuprà inducta, eſt reſtringenda, ordinariorum verò amplianda. 317.nu.11
Legans veſtimenta vernalia & æſtiualia familiaribus ſuis, hęredes legatarij coguntur eos bis in anno veſtire. 576.num 3
Legatum factum famulis, debetur his qui erant tempore teſtamenti. 523.nu.2
Legatum relictum pluribus tutoribus, totum legatum debetur illis qui adminiſtrarunt, & reddiderunt rationem tutelę. 561.num.1.2
Legatum per patrem ſpuriæ filiæ an valeat. 664.n.5
Mortua filia ſpuria, dos reddit ad hæredes patris. 664.numero 6
Legatum factum virgini ſub conditione vel prohibitione, ſi nubat, reiicitur conditio, & relictum valet. 561.nu.4
Legatum pium dicitur multis modis. 532.nu.2
Legatum pium nutu factum valet. 487.nu.4
Legatum factum eccleſiæ ſanctæ Mariæ, cùm ſint plures eiuſdem nominis, debetur pauperiori. fol. 477.numero 3
Legatum factum eccleſiæ non expreſſo nomine, debetur parochiali. 477.num.4
Legatum relictum pro reficienda via, ponte, vel fonte, dicitur pium. 532.num.3
Legatum veſtium comprehendit monilia auri & argenti, vel perlarum affixa veſtibus. 600.nu.2
Legatum factum pro filia maritanda, dicitur ob certam cauſam factum. 665.num.1.4
Legata pia debentur, etiamſi teſtamentum rumpatur per agnationem poſthumi. 575.numero 1
Legatarius poteſt aſsiſtere hæredi in iudicio litiganti, ſuper validitate teſtamenti pro intereſſe ipſius legatarij. 615.nu.4
Lex aut capitulum debet regulariter facere ad titulum in quo ponitur, licet non ſemper de neceſsitate. 332.nu.2
Lex cur reſiſtat contractui minorum. 476.nu.5
Lex habens plures intellectus an poſsit allegari & fieri fundamentum ſuper ea? 319.nu.15
Lex libellorum in quibus habet locum. 104.nu.1
Lex ad caſus rarò contingentes non adaptatur. fol. 318.numero 2
Lex illi non ſubuenit, qui cùm ſibi prouidere poſſet non prouidit. 600.num.1
Lex omnis fundata eſt ſuper bonis moribus ciuilibus, & æquitate ciuili. 198.num.2
Lex de eo quod eſt, non de eo quod futurum eſt certa eſſe debet, quomodo intelligatur iſta regula? vide remiſsiuè. 436.num.10
Lex non recepta non ligat, & quando non recepta dicatur. 656.nu.10
Lex dicitur eſſe certa de eo quod poteſt eſſe certus homo, non de eo quod ſoli Deo. 281.num 8
Lex quando reſiſtit actui, ex eo nec ciuilis, nec naturalis oritur obligatio. 447.num.2
Lex ad limites rationis, & ex mente coniecturata, reſtringitur & ampliatur. 277.num.6

Lex ex ſimilitudine rationis & connexitate negotij, etiam ſi ſit pœnalis extenſiuam interpretationem recipit. 418.nu.9
Lex fauorabilis imo nec odioſa, non reſtringenda. 226.nu.6
Lex prohibens tranſlationem poſſeſsionis litigioſæ, nnn comprehendit eam tráſlatiouem quæ fit pro implemento contractus venditionis. 692.nu.17
Legis anxilium fruſtra inuocat qui in legem committit. 611.nu.1
Legis ratione ceſſante, ceſſare debet & lex. 145.n.1
Legis prouiſio vel pacti nemini poteſt auferri. folio 198.nu 11
Legis virtus non in proprietate & cortice verborum ſed in ſenſu & mente, quæ verbis eſt proferenda, conſiſtit. 288.nu.9
In legem qui peccat, non gaudet beneficio ipſius legis. 202.uu.6.620.nu.1
Leges licitè allegantur in foro eccleſiaſtico, niſi canonibus contradicant. 364.nu.3
Leges & vltimæ voluntates inter ſe ſymbolum habent. 682.nu.32
Leges C. diſponentes ſuper nullitate contractus in materia vitij litigioſi in quo caſu loquantur. fol. 692.nu.9
Legitima poteſt per conſuetudinem minui, non autem in totum tolli. 617.nu.1.2
Leproſaria vnita altari an ſit beneficium. 92.n.1
Libellus eſt latiſsimi iuris, & interpretandus ſecundum mentem libellantis. 470.nu.1
Libellus qualiter formandus ſit per excipientem contra aliquem non eſſe prælatum. 660.nn.2
Libellus procedens ex præſumptionibus an ſit validus. 218.nu.1
Libelli copia reo tradenda actoris expenſis. 487.u.2
In libellis & ſententiis plus cōſideratur mens quàm verba. 76.nu.1
Liberculus in quo apparet expenſum an & quomodo probet. 686.nu.5.12
Liberatus à carcere ille non dicitur, qui per ſamiliam euſtodis carceris cuſtoditur. 603.nu.4
Liberi affinibus in ſucceſsione præferũtur. 227.n.14
Libertas vltimæ voluntatis eſt fauorabilior quàm cauſa dotis. 625.nu.4
Ligare ignorantes quando ſit contra ius? 316.nu.4
Ligandi & ſoluendi pars ius eſt. 563.nu.5
Limitatio temporis reſpicit vltimum extremum, & non primum. 259.nu.2
Limitata cauſa, limitatum producit effectũ. 662.n.6
Lis prius viuere in perſonam illius, qui ſurrogari mandatur non dicitur, quàm per iudicem ſit facta admiſsio. 370.nu.5
Lis introducta per aſſertum procuratorem ratificata poſt mortem non impedit ordinarium. 298.n.7
Lis in qua nihil eſt actum per xviij. annos an impediat ordinarios & ſit locus diſpoſitioni. c.j. & ij. vt lit pende. in vj. 361.n.1
Lis non finiri aliter quàm per ſententiam an recipiat aliquam limitationem. 372.nu.2
Lis ſuper poſſeſſorio intentata non facit proprietatem litigioſam. 356.nu.10
Lis & cauſa quando dicantur cepta? 297.nu.2
Lis non dicitur conteſtata, cùm actor, dato libello tanquam contra hæredem, ſuper ſumma. 100. petat prius reſponderi à reo, an ſit hæres, reo reſpondente ſuper ſumma. 468.nu.1
Lis per appellationem extraiudicialem, non dicitur pendere. 385.nu.6
Lis ad hoc vt quoad reum pendere dicatur, neceſſe eſt quod fuerit citatus. 266.nu.14
Lis dicitur durare in perſonam gratioſè ſurrogati. 369.num.2
Lis quandoque per reuocationem alterius partis multum prolongatur. 22.num.2
Lis iniuſtè mota, non inducit vitium litigioſi. 368.n.1
Lis ſuper poſſeſsione beneficij, eſt quaſi ſpiritualis & de ſore eccleſiaſtico. 371.nu.2
Lis dicitur pendere per ſolam commiſsionem & decretum citationis, quo ad eum qui impetrauit & decerui obtinuit. 265 nu.3
Lis introducta literis ſuper gratia non expeditis eſt nulla propter regulam. 264.nu.2
Lis ſuper poſſeſſorio tantum, non facit beneficium litigioſum, nec eſt impedimento ordinario, quin poſsit occurrente vacatione prouidere. 371.nu.1
Lis ita dicitur pendere per admiſsionem, ſicut quando citatio eſt legitimè executa. 370.nu.4
Lis ſecundum Rotam non finitur niſi per ſententiam. 265.nu.5
Lis per ſententiam aut morte ciuili, vel naturali collitigantium finitur. 371.num.6
Lis ſuper beneficio an operetur circa poſſeſsionem, & eam afficiat. 356.nu.3
Litis conteſtatio non inducitur per cōfeſsionem factam ſub conditione. 558.nu.1
Nec per obiectum exceptionis peremptoriæ. ibi.n.2
Litis conteſtatio requiritur in cauſa appellationis extraiudicialis. 82.nu.1
Litis conteſtatio non requiritur ad declarationem priuationis beneficij iam à iure incurſam. 519.n.1
Litis conteſtatio & terminorum palatij obſeruatio quibus in cauſis requiruntur. 68.nu.1
Litis motio iniuſta non inducit vitium litigioſi. fol. 372.num.3
Litis in præiudicium nihil fit, cum ſuper poſſeſsione illorum iurium non litigetur. 116.nu.1
Litis pendentiam non repetitur iure tantum per ſolam commiſsionem fore introductam, licet aliquem eff-ctum pariat. 266.nu.16
Litis in deciſione ſemper ſequenda eſt conſuetudo loci vbi res ſitæ ſunt de quibus agitur: quo verò ad litis ordinationem attenditur conſuetudo loci in quo iudicium peragitur. 32.nu.1
Litem per conteſtationem incipere ſi dicatur, non procedit in actore. 265.nu.4
Lite pendente Patroni præſentare, ac ordinarij inſtituere ſeu prouidere, non poſſunt. 370.nu.2
Lite pendente nihil innouari an poſsit. 41.nu.1
Lite pendente an liceat principi ſupplicare. 245.nn.2
Lite pendente ſuper beneficio ordinarius de eodem quoquomodo prouidere non poteſt. 264.nu.1
Lite inter opponentes legitimè introducta an impetrans mentionem facere de huiuſmodi lite teneatur? 416.nu.6
Lite ſuper toto negotio non conteſtata ab vna partium, an eadem pars debeat condemnari. 78.n.1
Lite mota ſuper poſſeſsione, an res vel poſſeſsio dicatur litigioſa. 691.nu.5

Lite in

Lite in prima inſtantia conteſtata, an etiam in ſecunda debeat conteſtari. 182.nu.1

Literæ gratioſæ ſurreptitiæ ſunt nullæ ipſo iure. 35.numero 1

Literæ falſæ non ſunt literæ, nec falſus procurator eſt procurator. 35.num.2

Literæ alicuius gratiæ ſigillis epiſcoporum ſigillatę, non habent locum contra apoſtolicos impetrantes. 83 num.1

Literæ teſtimoniales officialis, ſub cuius iuriſdictione habitat notarius, an ſufficiant ad hoc vt probetur quis notarius. 574.nu.4

Literæ in beneficialibus habentur loco tituli. fol. 46.numero 9

Literæ per actorem productæ & canonizatæ non ſunt impedimento, quin reus docto de non iure poſſit abſolutoriam obtinere. 384.num.2

Literæ præſentationis cum teſtibus ſine ſigillo & ſubſcriptione notarij, ſed tamen per vicarium epiſcopi ſigillatæ, an valeant. 81.num.1

Literæ auditoria quando derogent commiſsioni. 83.numero 1

Literæ apoſtolicæ aliæ gratioſæ, aliæ iuris & iuſtitiæ appellantur, & quæ ſunt huiuſmodi generis? 292.numero 4

Literæ apoſtolicæ in forma expeditæ & inductio in poſſeſsionem, an ſufficiunt ad probandum veram poſſeſsionem? 134.num.1

Literarum expeditio ſuper diſpenſatione ad incompatibilia, ſi fiat tempore ſententiæ, non autem litis motæ, an ſufficiat ad euitandam pœnam extrauag. execrabilis? 293.nu.4

Literis papæ ſtandum eſt, ſi mandat conferri beneficium ob certum crimen, licet vacatio non inducatur ipſo iure ob huiuſmodi crimen. 300.nu.17

Literis iudicum ſuper actis iudicialibus non creditur, niſi notarij & teſtium habeant deſcriptionem. 36.num.1

Locatio ad non modicum tempus conſtituit ius in re. 244.nu.1

Locatori ſufficit ad probandum poſſeſsionem non eſſe laboratam iuxta conuenta, producere inſtrumentum locationis, & tempus laboraturæ eſſe lapſum. 658.num.1

An locus vbi caput alicuius ſepultum eſt, dicatur religioſus. 538.n.4

Locus remotus quis dicatur. 155.num.2

Locutio imperfecta plus nocet quàm ſilentium. fol. 616.numero 2

Longum & diuturnum quomodo inter ſe differant. 25.numero 3

M

Magis dignum attrahit ad ſe minus dignum, quādo veniunt æquæ principaliter. 326.n.3

Magis principale trahit ad ſe minus principale. fol. 54.numero 2

Maior pars alicuius collegij aliquid faciens, an dicatur ab omnibus de collegio factum? 444.nu.1. 445.numero 2

Maior eſt pœna excommunicationis, quàm priuationis beneficij, & quòd nulla pœna maior in eccleſia excommunicatione, & quomodo hoc ſit intelligendum. 323.nu.5.6

Maiorem ſe eſſe qui iurauit, an poſsit probare ſe minorem iuramento non obſtante. 690.nu.4

Malus prælatus officio ſuo priuandus. 158.n.2

Mala fides an inducatur quando per actum extraiudicialem pars informatur. 652.nu.2

Mala fides quando cauſatur ex errore iuris, non nocet quoad acquiſitionem fructuum. 271.nu.8

Maleficiatus an præſumatur frigidus. 596.nu.2

Maleficium cenſetur perpetuum, etiamſi per aliud maleficium remoueri poſsit. 597.nu.7

Maleficium quando præſumatur perpetuum. 597. numero 5

Mandans delictum an teneatur, ante perpetrationem delicti. 119.nu.1

Mandatum eſt diligenter obſeruandum. 662.nu.7

Mandatum ad reſignandum purè, nec non petendum & obtinendum, quod alteri prouideatur ſimoniacum non exiſtit. 453.nu.1

Mandatum ſeu poteſtas procuratoris non finitur etiam domino moriente ante litis conteſtationem. 551.nu.1

Si dominus ſatis dederit procuratore præſente & conſentiente. ibid.nu.2

Secus tamen eſt in prælato vel rectore, quorum mandatum per obitum eorum expirat. ibid.nu.3

Mandatum quod prouideatur de beneficio in eccleſia non comprehendit dignitatem principalem in ipſa eccleſia. 409.num.1

Mandatum in forma capit. mandatum differt ab expectatiua, non ſolum nomine, ſed etiam in forma. 292.nu.6

Mandatum de prouidendo de eccleſia de altera ex rectorijs curatis exiſtentibus in eccleſia, effectum ſortiri poteſt. 409.num.2

Mandatum ſpeciale comprehenſum ſub generalitate verborum, an ſufficiat in petenda reſtitutione in integrum? 441.num.2

Mandatum & compromiſſum præſumuntur in laudo valde antiquo præceſsiſſe. 341.num.2

Quamuis pro ſententia recenti non præſumatur ſine proceſſu, tamen pro valde antiqua ac illius proceſſu & narratis in ea præſumitur, quamuis acta non reperiantur abſque alia probatione & multo magis. 341.num.3

Mandati qualitas attenditur. 662.num.8

Mandati, de prouidendo aliquem de beneficio, executio, an expiret moriente legato. 420.nu.1

Maritus an cogendus ferre teſtimonium contra vxorem. 463.num.6

Maritus tenetur alere vxorem indotatam, ſi vxor nullam dotem promiſerit. 486.nu.2.165.nu.9

Secus tamen ſi dos fuerit promiſſa, & non ſoluta. numero 3

Maritus ducens vxorem ſine dote, tenetur eam alere ſicut filiam, & ſi præmoriatur tenetur illi relinquere quartam partem bonorum, ſi ex ea ſuſceperit liberos. 560.num.5

Maritus contra vxorem teſtari an poſsit. 498.nu.1

Item an mater contra filiam. ibid.

Item vxor contra maritum. ibid.

Maritus videtur vxori donare in fraudem creditorum, niſi appareat dotem fuiſſe numeratā. 576.n 3

Maſculinum an comprehendat fœmininum in cōtractibus. 696.num.1

mater

Mater regulariter non poteſt pro filio teſtificari, niſi in filij ætate comprobanda. 463.num.4
Mater poteſt donare filio vulgo quæſito. 523.nu.2
Mater damnata de publico crimine, an filius priuetur hæreditate. 210.nu.6
Materia attentatorum quare ſit magis priuilegiata quàm materia interdicti vnde vi. 80.num.1
Materia obiectiua non ſpecificata, ad probandum admitti non debet. 127.nu.1
Materia conſuetudinis aliquando cenſetur calumnia. 95.num.1
Materiæ deductio non eſt neceſſaria ad fundandum ius deductionis. 116.num.1
Materiam obiectiuam quis teneatur probare, præſentatus, vel permutatus. 60.num.1
Matrimonium an propter maleficium ſeparari debeat. 596.num.3.597.nu.4
Matrimonium contrahendum impeditur ad dictum vnius grauis perſonæ. 278.num.2
Matrimonium putatiuum data ignorantia in altero ex contrahentibus, an legitimet prolem ſicut verum? 451.num.1.4
Matrimonium cum quacunque etiam publica meretrice, ſine diſtinctione perſonarum contrahi poteſt. 452.num.7
Matrimonium per non valentes loqui, nutu, vel ſigno contrahi poteſt. 260.num.5
Matrimonium inter abbatem & monaſterium quale ſit. 37.num.3
Matrimonia debent eſſe libera à pœna damni. 561. numero 3
Medium debet ſapere naturam extremorum. 117. numero 3
Membrum enim debilitatum quanuis ſit inutile quo ad operationem, valet tamen quo ad decorem. 530.num.4
In pœnis enim mitior fienda interpretatio. 530. numero 5
Menſis appoſitio in expectatiuis vel reſeruationibus operatur, vt interim factæ prouiſiones non teneant. 315.num.2
Mentalis reſeruatio quæ dicatur, & de eius effectu. 311.numero 3
Mentalis reſeruatio expirat non ſolùm per prouiſionem, ſed etiam per commendam, quia inſpicitur declaratio perſonæ, non modus prouiſionis. 314.num.1.4
Mentalis reſeruatio an ſit illa quando apponit clauſulam cupienti T. de tali beneficio prouidere, ideo motu proprio, &c. reſeruamus. 311.nu.5
Mentalis reſeruationis natura eſt remanere in mente reſeruantis. 314.num.2
Mentalis reſeruatio ſolus papa poteſt eam atteſtari. 314.num.7
Mentalis reſeruatio expirat per motum papæ. 312. numero 6
Mentali reſeruatione ſublata per commendam, remanet tamen alia ſpecies reſeruationis vel affectionis cauſata à commenda. 314.nu.6
Mentalium ad reſeruationem mentio qualiter ſit facienda, ad hoc vt prouiſio ſeu reſeruatio beneficij mentaliter reſeruati valeat? 313.num.1
Mentio in impetrationibus, niſi in caſibus in iure expreſsis fieri debet, & an per æquipollens ſufficiat? 410.num.6
Mentio de actu elidibili, vel nullo, neceſſaria non exiſtit. 280.nu.3
Mercatorum in foro attenditur æquitas & bona fides. 526.num.3
Mercator recipiens pecuniam ad partem, ſi patiatur damnum, naufragium, incendium, vel quid ſimile, infra quod tempus teneatur ea probare. 622.numero 1
Miles liberam teſtandi voluntatem habet. 241.n.7
Militem ſe eſſe dicens, probare debet, aliàs ei non credetur. 504.num.3
Milites noſtri temporis, ſi vacant armis, gaudent priuilegio antiquorum militum. 504.nu.2
Minor ætas quomodo probetur. 690.nu.1
Minor aſſerens cum iuramento ſe eſſe maiorem, an non obſtante iuramento poſsit allegare nullitatem contractus. 690.nu.2
Minor vel eccleſia publicatione teſtium facta, poteſt per viam in integr. reſtit. teſtes iterum producere. 545.num.1
Hoc procedit cùm teſtes nihil probauerint, vel tunc cauſa depoſuerint: & doceat ſe habuiſſe teſtes quos non produxerit. 546.num.2
Minor reſtituitur etiam mutato ſtatu rei. 234.nu.9
Minor reſtituitur etiam cótra tertium poſſeſſorem. 229.num.2
Minor non reſtituitur propter obiectiones omiſſas. 475, numero 1
Nec propter interrogatoria omiſſa. 475.num.2
Hæc habent locum cùm litigat per ſeipſum cum iuramento de non contraueniendo, &c. ſecus ſi per procuratorem. ibid.
Reſtituitur tamen propter probationem neceſſariam omiſſam, læſione aliter non probata. ibid.
Minor non reſtituitur in integrum niſi prius aduerſus ſuam confeſsionem probato errore. 490.n.2
Minor non certioratus de iure ſibi competente ratione minoris ætatis, non excluditur à beneficio minoris ætatis. 474.nu.1
Minor præſumitur ius ignorare. 474.num.2
Iuramentum ad incognita non extenditur. 474.n.3
Minor conuentus in iudicio iurans non venire contra proceſſum, non reſtituitur in integrum ſi ſuccumbat. 473.nu.1
Minor curatorem non habens, an ſit inhabilis. 508. numero 7
Minor quando non ſit inhabilis. 67.nu.5
Minor viginti quinque annis, maior ſedecim, in negotiis ad quæ procurator eſt deputatus, vtrum poſsit eſſe procurator in iudicio. 57.num.1
Minor curatore carens non poteſt agere in iudicio. 495.nume.1
In ſpiritualibus tamẽ maior xiiij. annis per ſeipſum agere poteſt. ibid.
Minor reſtitutus in integrum an condemnetur aduerſario in expenſis. 573.nu.1.2
Minor de re ſua immobili etiam cum tutore diſponere non poteſt ſine cauſæ cognitione, & decreti interpoſitione. 662.nu.10
Minor compellitur à ſtatuto ad compromittendum. 662.nu.11
minor compromittendo in arbitrum videtur læſus, nam priuatur beneficio appellandi. 497.nu.2

minor

Minor carens entatore conſtituens procuratorem ad agendum &c. & iurauit non venire contra dictum proceſſum,an proceſſus valeat. 493.nu.1
Minor an poſsit agere iudicio poſſeſſorio. 493.nu.2
Et ſi in poſſeſſorio ſuccumbat, an poſsit petere in integrum teſtitutionem. 493.nu.3
Minor an poſsit in integrum teſtitui,ſi contra ipſum tres ſententiæ fuerint prolatæ. 476.num.1
Et an pendente cauſa reſtitutionis ſententiæ poterint executioni mandati. ibid.
Minor quare in iudicio repelli poſsit. 66.nu.3
Minoris perſona eſt inhabilis ſtandi in iudicio.folio 66.numero 2
Minoritas tacita reddit gratiam nullam. 105.nu.1
Impedimento vno ſublato quando ſecundum remaneat. 105.num.2
Modica præſumptio reſtituit appellantem in integrum. 84.num.1
Modica mulcta quænam dicatur. 555.nu.3
Modus citandi per audientiam eſt ſubſidiarius. 61.num.1
Moleſtia facti ſeu extraiudicialis durat durante facto, & eo ceſſante præſcriptio de nouo initium capit. 265.num.8
Monachus committens furtum vel homicidium, vel aliud delictum, cognitio & correctio eius ſpectat ad ſolum epiſcopum. 566.num.2
Monachus prior an poſsit pro iniuria ſibi illata agere abſque conſenſu abbatis. 94.num.1
Monachus habens adminiſtrationem, agit actione quæ competit adminiſtrationem habenti. folio 97.num.1
Monachus an admitti poſsit ad regimen eccleſiæ parochialis ſecularis. 247.nu.1. 248.nu.7
Monachus beneficiatus an ſubſit abbati. 93.nu.1
Monachus prioratum habens an teneatur probare profeſsionem,& quomodo. 62.num.1.2
Monachus inſtitutus hæres non poteſt abſque licentia ſuperioris hæreditatem adire. 537.nu.1
Monachus habens prioratum perpetuum poteſt conueniri ſine licentia abbatis. 568.nu.2
Monachus mundo mortuus eſt. 191.nu.2
Monachus contrahens non conuenitur, ſed monaſterium, cùm monachus non habeat proprium. 566.nume.4
Monachus priuatus ab abbate ſuo prioratu,an poſſit petere ſe reſtitui. 76.num.1
Monachus derelinquens primum monaſterium, per ingreſſum alterius, an etiam bona quæ dedit primo monaſterio repetere poſsit. 471.nu.1
Monachus proſequens cauſam ſuam ſiue petitorio agat,ſiue poſſeſſorio,an habeat expenſas. 37.nu.1
Monachus recipiens mutuum, ſi non eſt ſoluendo, non admittitur ad ceſsionem bonorum, ſed priuatur præbenda quoadusque crediroribus ſit ſatisfactum. 568.num.4
Monachus tranſiens abſque licentia ad laxiorem religionem, licet non ſit apoſtata quoad pœnas tamen largè eſt apoſtata. 467.num.1
Monachus de conſenſu abbatis degens in vniuerſitate agere poteſt actione iniuriarum. folio 486. numero 1
Et ſi ſuccumbat non condemnatur in expenſis.ibi. numero 2
Monaſterium paciſcens cum ingrediente de aliqua ſumma, ſeu de aliquibus bonis temporalibus, committit ſimoniam. 567.num.1
Monaſterio dans bona ſua, nec mutans habitum non prohibetur contrahere matrimonium. folio 577.numero 1
Nec gaudet priuilegio fori, & poteſt conueniri coram iudice ſeculari. ibid.num.2
Monaſterio vacante nemo recipitur in monaſterium. 620.num.1
Niſi aliter obſeruetur de conſuetudine. ibid.
Mora vnius non debet alteri eſſe damnoſa.236.nu.2
Mora punienda in alienationis culpa. 155.nu.3
Mora ſua cuilibet eſt nocitua. 155.nu.4
Mora purgari non poteſt poſt terminum ſtatutum à lege vel à ſtatuto. 654.num.4
Mora nocet citato, ſi infra conſtitutum diem non compareat. 564.nu.1
Moræ purgationi eſt locus re exiſtente integra. 156.numero 5
Mors & longa abſentia æquiparantur. folio 480. numero 2
Mors præſumitur quòd impetrationem præceſſerit etiam ſi eadem die facta reperiatur. 417.num.1
Mors ciuilis tollitur per mortem naturalem. folio 172.num.32
Mors alicuius probatur per teſtes, famam & iuramentum. 569.num.1
Mors antiqua probatur per famam publicam. fol. 568.numero 2
Item per lapſum centum annorum. ibid.nu.3
Mortuus non poteſt citari nec contumax reputari. ibidem. numero 2
Mortuus in iudicio ſtare non poteſt. 162.nu.5
Mortuo legato non moritur eius conſtitutio. folio 114.numero 1
Mortuo altero ex colitigan. citatis ſua intereſſe putantes per audientiam contradictarum proceditur. 373.num.1
Mortuo principali procur. etiam effectus dominus litis,non eſt citandus, ſi proceditur contra intereſſe putantes. 385.num.3
Mortuo emphyteuta moroſo an declaratio domini ſuper caducitate fieri poſsit. 680.nu.17
Motus proprius de ſui natura non tollit præiudicium tertij. 254.num.2
motus proprius in expectatiuis, in quo ſuffragetur? 423.numero 2
Motus proprius cum generali clauſula operatur, quòd generalis clauſula habeat vim ſpecialis. 423.numero 3
Motus proprius non tollit qualitates intrinſecas, nec lædit ius tertij. 423.nu.4
Motus proprius ſine clauſula generali ſemota regula, an ſufficiat ad impediendam optionem. 424.num.6
motus proprius quid operetur in gratia? folio 303. numero 4
motus proprius non tollit ea per quæ poſſet reddi gratia nulla. 93.num.1
motus proprius,licet non ampliet, viuificat tamen gratiam. 305.nu.5
motus proprius an probetur ſolùm per literas. 240.numero 2

Motus proprius in expectatiuis, quid operetur. fol. 437.num.4
motus proprij quando contineat reſeruationes, an videantur mendicanti. 305.num.1.5
motu proprio principis aliquid eſſe factum, non præſumitur, niſi id exprimat. 391.num.4
mouere dubia, non eſt ſupplere in facto, ſed in iure. fol. 51.num.2
mulier dans dotem ſiue fictè, ſiue verè, ante contractum matrimonium, & ſit renunciatum exceptioni non numeratæ dotis, præfertur omnibus creditoribus. 534.num.4
mulier dans dotem non præfertur creditoribus expreſſam hypothecam habentibus, & anterioribus.534.numero 1
Secus tamen ſi dos fuerit verè data, nam in dote confeſſata ſolùm præferuntur creditores.ibidem numero 2
mulier renuntians velleiano an debeat certiorari. 471.numero 1
mulier prægnans non cogitur iurare nec teſtificari. 463.num.3
mulier marito mortuo debet veſtiri lugubribus veſtibus expenſis hæredum mariti, ſi talis fuerit in ea regione conſuetudo. 575.num.3
mulieris ſemen neceſſario non concurrit ad generationem. 489.nu.4
mulieri, cuius maritus per x. xv. & xx. annos abſens fuerit, non licet alteri nubere, niſi per certos teſtes eius mors probetur. 569.num.1
mulierum genus eſt auariſſimum. 72.num.2
mutatio facti rem de qua agitur, non immutat. fol. 169.numero 20
mutatio perſonæ inducit mutationem cauſæ. ſolio 82.num.2
mutuans Iudeuti an poſſit mutuum repetere. 524. numero 9
mutuæ petitiones ſimul tractantur, nec ſe impediunt. 128.num.1

N

Narrata in gratia impetrationis, probantur per confeſſionem aduerſarij. 77.num.1
Narratio actoris, & reſponſio rei coram papa inducit litis conteſtationem. 559.num.4
Narratio vera, veram confeſsionem inducit. 134. numero 1
Naturalis affectio ſanguinis plus in afficiendo imprimitur, quàm ciuilis & accidentalis. 228.nu.16
Natus ex ſoluto & ſoluta legitimatur per ſubſequens matrimonium. 535.num.2
Natum vel ædificatum in flumine publico, quicquid eſt an illorum eſſe cenſeatur qui prædia iuxta ripam fluminis poſſident? 318.num.7
Nati ex damnato coitu an ab omni prorſus beneficio excludantur. 226.num.3
Neceſsitatis in caſu licitum eſt participare cum excommunicatis. 548.nu.2
Negatio præcedens totum tempus etiam ſequens negat. 52.num.1
Negatiua de ſui natura non eſt probanda. folio 147. numero 1
Negatiua per partis confeſsionem probari poteſt. 623.numero 13
Negatiua qualiter probari poſſit? 264.nu.5
Negligentia proſequentis appellationem non debet nocere appellato. 69.num.1
Negligentia adeundi hæreditatem non notatur in non valente agere. 152.num.3
Negligentia alicui imputari non debet, vbi diligentia nihil proficeret. 548.nu.6
Negligentia procuratoris an noceat domino, & ex ea poſſit dominus excuſari. 668.nu.3
Negligenti qui non curauit recuperare poſſeſsionem per decem annos, & vltra, an competat remedium c. reintegranda. 652.num.2
Nemo præſumitur dicere niſi quod agitauit in mente. 593.num.9
Nemo citra principem poteſt cõcedere quòd in caſibus non conceſsis expreſsè à iure procedatur ſummariè. 344.num.1
Nepos præfertur patruo in ſucceſsione regni. folio 615.num.3
Nobilitas cùm excuſet quem ne perſonaliter compareat & reſpondeat, ſi notarius ad eum mittatur, expenſis non perſonaliter reſpondentis mittetur. 490.num 1
Nomina damnatorum etiam cum confiſcatione confiſcantur. 233.num 4
Nomina conſtituentium vniuerſitatem non ſunt exprimenda cum agitur contra vniuerſitatem. fol.67.num.1
Notarius cancellariæ aut cameræ non præſumitur ad admittendas vel reprobandas reſignationes beneficiorum, ſed tantum ad recipiendum ſeu teſtificandum reſignantium conſenſus iuxta tenorem ſupplicationum ſignatarum aut ſignandarum cùm ad ſolum papam ſpectet reſignationes in Romana curia factas admittere vel reprobare. 337.num.6
Notarius quis probatur eſſe ex diuturnitate longiſſimi temporis. 574.nu 6
Notarius & iudex nemo poteſt eſſe in eadem cauſa. An verò teſtis. 77.num.1.2
Notarius non ponens in inſtrumento ſe rogatum, præſumitur rogatus. 219.num.1.2
Notarius ſi quis eſſe negetur, quis teneatur ad probandum eum eſſe notarium. 573.nu.1
Notarius tempore inſtrumenti de quo contenditur ſi fungebatur officio notariatus, verè præſumitur eſſe notarius. 573.nu.2
Notarij pœnitentiarij an cenſeantur papæ officiales, & gaudeant exemptionibus. 154.num.1
Notario an credatur ſuper omnibus contentis ſub proprij verbi ſignificatione, etiam ſi ſit verbum iuris. 213.nu.1
Noti dicuntur illi qui in loco ſunt oriundi. fol. 624. numero 2
Notorium inducitur per probationes admiſſas. fol. 94.num.1
In notorio crimine non auditur appellans. fol.517. numero 7
Notoria non probantur. 600.nu.1
Nouus iudex, ſiue ſucceſſor an nouam dilationem poſſit dare. Intellectus l. edictum. ff. de iudiciis. 688.numero 7
Nouus titulus præſumitur ſuperueniſſe reſignanti, ſi poſt

ſi poſt reſignationem illud per triennium poſſedit. 350.num.1
Noua prouiſio æquipollet publicationi. 282.nu.6
Noua prouiſio æquipollet diligentiis. 281.nu.11
Noua prouiſio, an purget vitia præteritæ occupationis, vt fructus illicitè quæſiti ſui remaneant? 405.num.8
Noua prouiſio tacito defectu, de quo potuit papa habere notitiam per regulas cancellariæ, vel diſpoſitione iuris communis, non eſt ſurreptitia. 411.num.7
Noua prouiſio æquipollet nedum publicationi & inſinuationi, verumetiam quoad tertiam partem de vocando poſſeſſorem infra annum. folio 283.numero 1
Noua prouiſio ſupplet omnes diligentias quo ad omnes partes regulæ, poſt acceptationem & prouiſionem. 283.num.2
Noua dilatio an detur per viam reſtitutionis. folio 93.numero 3
Noua prouiſio ſupplet diligentiis requiſitis per regulam in acceptantibus vigore gratiarum expectatiuarum. 280.nume.1
Nuda apprehenſio facti cum animo poſsidendi valet in poſſeſsione vacante. 157.num.2
Nullitas actus, an ex ſola inhibitione reſultet? fol. 398.numero 3
Nullitas actus eſt pœna. 274.num.7
Nullitate pendente non eſt permittenda executio. 614.num.1
Nuncius an quis poſsit eſſe in re ſua. 352.num.4
Nuncius an poſsit conſtitui per iudicem aduerſarius ad actum citationis. 352.num.5
Nuncius apoſtolicus habens à papa conferendi xx. beneficia, etiam ſedi apoſtolicæ reſeruata, an poſsit conferre beneficia duplici reſeruatione reſeruata. 97.nu.1

O

OBeſſe non debet quod non ratione, ſed errore factum eſt. 204.num.6
Obiectus quando poſt terminum ad articulandum dari poſſunt? 382.num.2.4
Obiectus contra iura quæcunque poſt terminum excluſiuum producta, dari poſſunt. 383.nu.5
Obiectus reus & poſſeſſor etiam ſi de eius non iure conſtet dare poteſt ad effectum abſolutionis non autem adiudicationis obtinendæ. 268.nu.9
Obiectus etiam ſine titulo per reum & poſſeſſorem dari poſſe quomodo intelligatur. 383.nu.2
Oblationes & decimæ quæ fiunt infra parochiam cedunt eccleſiæ parochiali. 637.num.1
Obligans ſe tempore conſulatus propter factum conſulatus, non tenetur finito conſulatu. 481.n.1
Obligatio an per appoſitionem pœnæ nouetur. fol. 659.num.6
Obligatio perſonalis contracta ex delicto non tranſit ad hæredem. 167.num.3
Obligatio incerta quouſque non certificatur, non poteſt vaſallum obligare. 605.nu.6
Obligatio naturalis non tollitur per abſolutoriam ſententiam principis. 233.num.3
Obligatio vbi orta eſt de præſenti, licet exactio ſit delata in diem, incipit vniformiter præſcriptio contra annuum debitum. 578.num.5
Obliuio quo tempore inducatur. 363.num.3
Obtinens eccleſiam à papa vacantem, per non promotionem poſſeſſoris, an rectè obtineat. 129.nu.1
Obtinens in prima, & ſuccumbens in ſecunda, propter nouas probationes allegatas per aduerſarium, condemnatur in expenſis tam primæ inſtantiæ quàm ſecundæ. 536.num.3
Officialis poteſtas circa præſentationem patroni ecclaſiaſtici. 508.nu.1
Officialis non habens iuriſdictionem non punitur pœna falſi, ſecus tamen in notario qui ſe pro notario geſsit. 604.num.1
Officialis delinquens prætextu officij & ad commodum officij, ſucceſſor in officio tenebitur de crimine. 481.nu.2
Officialis tenetur ex facto ſuorum officialium: liberantur tamen tradendo malefactores. 526.nu.3.4
Officialis an poſsit purificare gratias nondum factas tépore commiſsionis ſibi factæ ab epiſcopo. 45.num.3
Item vtrum poſsit purificare gratias prius factas ſuper quibus nondum erant literæ apoſtolicæ confectæ. ibidem nu.4
Item vtrum poſsit facere proceſſus ſuper gratiis iam factis & in quibus literæ ſunt confectæ, ſed nondum per ipſam receptæ. ibid.num.5
Officium auditoris cameræ quale. 70.nu.1
Officium actoris finitur finito officio tutoris. fol. 473.num.1
Omiſsio in petitorio quando reparari non poſsit. 29.num.1
Omnis exceptio peremptoria etiam non notoria poteſt opponi ante litis conteſtationem. 521.nu.2
Dummodo excipiens offerat ſe incontinenti probaturum. ibidem
Omnis interlocutoria per quam iudex pronunciat ſe non eſſe iudicem, reuocari non poteſt. fol 520. numero 1.2
Hæc regula habet locum in iudice delegato, ſecus in ordinario. ibidem.nu.3
Niſi forſan à ſententia delegati fuiſſet appellatum, cùm appellatio ſuſpendat vires pronunciati. ibid. numero 4
Omnis ſubſtitutio eſt conditionalis inſtitutio. 247. numero 6
Omnes liberi gaudent immunitate eccleſiarum. 612.num.6
Omnia tacita non reddunt gratiam ſurreptitiam. 250.numero 7
Non omnia falſa expreſſa vitiant impetrationes. 135.nume.1
In onerosis & obligatoriis, licet tacens habeatur pro contradicente, tamen ſi ſcienter aliquid agit, videtur tacitè ſe obligare & conſentire, quia interuenit actus poſitiuus vltra taciturnitatem. Appellatione partis comprehenditur procurator, & quomodo hoc ſit intelligendum. folio 325. numero 2.3
Opinio ſingularis exiſtens pro matrimonio & legitimatione, an ſit ſequenda etiam contra communem. 452.num.8
Optandi conſuetudo duplex. 25.num.4

Opinio vehemens habetur pro certitudine. fol. 369. numero 3
Optandi conſuetudo, vel ſtatutum ceſſat in reſeruatione ſpeciali vel generali motu proprio facta in fauorem certæ perſonæ, ſecus ad alicuius ſubſtantiam. 423.nu.1
Optio vel aſſenſus in eccleſiis abſque nouo titulo, & collatione fit. 415.nu.2
Optio præbendarum de quibus intelligatur, vt optio locum habeat. 415.num.3
Optio an tollatur per clauſulas generales non obſtantiarum, vide remiſsiuè. 424.num.9
Optionis conſuetudo in eccleſia vbi ſunt præbendæ diſtinctæ quot annorum ſpacio præſcribitur. 25.num.1
Ordinarius poteſt reſiſtere delegato, quando vellet procedere in caſu non incluſo in ſua commiſsione. 612.num.3
Ordinarius grauari dicitur, quando papa confert beneficia ad eius collationem ſpectantia. fo. 292. numero 2
Ordinarius eccleſiaſticus an poſsit mulctare. folio 555. numero 4
Ordinarius poteſt inquirere ſuper fructibus malè perceptis. 405.nu.7
Ordinarius vt repellatur petens reſtitutionem beneficij, ſufficit quòd conſtet beneficium eſſe reſeruatum. 86.num.1
Ordinarius reſignationem beneficij reſeruati admittere, ſed non conferre poteſt. 407.nu.9
Ordinarij omni anno debent viſitare eccleſias ſibi ſubiectas. 348.num.3
Ordinaria & extraordinaria remedia purè & ſine conditione ſimul non intentantur. 109.nu.1
Ordinariè vocabuli explicatio. 112.num.2
Ordinatus à papa, an poſsit ab ordine deponi ab epiſcopo. 561.num.1
Ordo ſcripturæ deſignat ordinem voluntatis, quia attenditur etiam inter perſonas. 408.nu.2
Ordo non reſpicitur in his quæ fiunt vnico contextu. 311.numero 2
In ore duorum aut trium ſtat omne verbum. folio 149.num.3

P

PActum appoſitum in contractu emphyteutico quòd liceat domino rem apprehendere abſque declaratione, quid operetur. 434.num.5
Pactum & ſtatutum à pari procedunt. 434.nu.6
Pactum appoſitum conforme diſpoſitioni iuris communis quid operetur. 434.num.7
Pactum factum fauore matrimonij eſt validum ſi paciſcentes vſque ad mortem in eadem voluntate perſeuerauerint. 125.num.3
Pactum contra bonos mores non valet. 561.nume.1. 621.num.3
Et ſi fuerit iuramento firmatum iuramentum non eſt obligatorium. ibid.nu.2
Per pactum extranei actio acquiritur illi cuius nomine fit. 509.num.2
Pactum de non cedendo bonis valet, niſi notoria paupertas reddat pactum illicitum. folio 478. numero 1
Pactum de ſuccedendo factum etiam cum eo de cuius hæreditate agitur eſt à iure improbatum. fol. 624. numero 1
Pactum factum fauore liberorum eſt validum. fol. 126.num.4
Pacto appoſito vt ſolutio fiat ab emphyteuta quolibet menſe, an triennium expectari debeat ad hoc, vt dicatur non ſoluens cecidiſſe à iure ſuo? 434 num.8
Pactis vel iuramentis ius publicum remitti non poteſt. 198.num.3
Papa in dubio non præſumitur onerare velle beneficium duplici onere. 303.num.2
Papa apponens manum prouidendo aut reſeruando inficit omnia in contrarium facta, & per eius decretum ligat etiam ignorantes. 358.nu.8
Papa ſi prouidet, ſi detur executio in actu prouiſionis, dicitur exequi ſuam prouiſionem, cùm in beneficialibus habet plenitudinem poteſtatis. 402.numero 24
Papa quomodocunque prouidendo, an dicatur colorare poſſeſsionem. 269.num.2
Papa non ligatur decretis conciliorum, quia ſupra ius & concilium eſſe dignoſcitur. 398.nu.4
Papa ſolet eximere ſubditos à iuriſdictione epiſcopi lite durante. 459.num.3
Papa totius mundi & omnium eccleſiarum eſt ordinarius epiſcopus. 259.num.1
Papa conferens beneficium litigioſum in curia vacans, de iurepatronatus laicorum exiſten. nulla de eo mentione habita, an collatio valeat? folio 370.num.1.5
Papa non vult nec intendit onerare fructus beneficiorum, licet poſsit ſine conſenſu beneficiati. 304.num.6
Papa non debet habere pedes plumeos, ſed plumbeos. 621.num.3
Papa non videtur tollere quod ignorat. folio 50. numero 1
Papa ſolus diſponit de beneficio mentaliter reſeruato. 311.num.4
Papa an poſsit vendere titulum beneficij ſine vitio ſimoniæ. 453.nu.5
Papa habet omnia iura in ſcrinio ſui pectoris. folio 247.numero 8
In papa debet vigere omnis puritas. 205.num.8
Papæ ſcientia & tollerantia in prohibitis ex conſtitutione canonica, excuſat à vitio ſimoniæ. folio 453.numero 4
Papam grauare velle eccleſiam de duobus beneficiis de iure non præſumitur. 421.num.2
Par in parem non habet imperium. 628.nu.2
Pars parti cedere non tenetur. 214.num.6
Pars grauata producens teſtes, vel aliud faciens an renuntiet iuri appellandi competenti ratione grauaminis. 424.nu.1
Pars præſens non tenetur aduerſarium ſuum quærere extra locum vbi curia cauſarum exercetur. 138.num.1
An pars & iudex poſsint cum inhabili diſpenſare contra legem ſuperioris. 58.numero 6
Partis cognitio non dependet à natura executionis, ſed à natura exceptionis oppoſitæ per partem. 190 num.1

Parte nou petente in reſcripto ſeu commiſsiooe, ſi papa vel cardinalis dieit, placet quod ſummariè &c. aot quod appellatione remota in cauſa procedetur ſummariè & remota appellatione. 334.num.1

Parte non valente appellare coram iudiee à quo propter iuſtum metum, proteſtatio quæ fiet coram houeſtis perſonis habebit locom appellatiouis. 614.unm.2

Pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatos quis decedere non debet. 246.nu.4

Partium conſenſus non facientes quod poſsit articulus iuriſdictionalis committi an habeant æqnalitatem. 33.num.1

Pater ſuper bonis aduentitiis filij conuentus, poteſt ante & poſt litem conteſtatam procuratorem, vt legitimus adminiſtrator, conſtituere. fol.492. numero 1

Et etiam in bis bonis in quibus ante litem conteſtatam habuit vſumfructum. ibid.

In bis tameo neceſſe eſt vt interueniat conſenſus filij. 493.num.4

Pater de inre canonico non poteſt dare filio ſpurio, niſi quatenus debet babere pro alimentis, & non vltra. 665.num.7

Pater poteſt remittere actionem iniuriarum tam ciuilem quàm prætoriam competeotem filio. 543.num.1

Modo pater fuerit honeſtæ vitæ, ſecus ſi vilis. ibid. nnmero 2

Pater ſimpliciter legans filio ſpurio, nulla facta mentione de alimentis, an intelligatur pro alimentis legare. 664.nu.3.665.ou.15

Pater, filius, & alij domeſtici, in maleficus an poſſint deponere, & an eorum teſtimonium faciat indieium. 542.no.3

Pater & cinitas æqoiparantur. 149.num.2

Pater nõ tenetur alere ſpurios qui poſſunt alinnde ſe ſuſtentare. 665.ou.10

Pater an poſsit teſtificari pro filio in cauſa religioois. 463.ou.5

Pater tenetur filiam dotare etiam ſi nubat eo inuito, modo digno. 569.uo.1

Secus ſi indigno turpi indignitate. ibid nu.2

Si tamen mulier promiſerit ſponſo ſuo dare dotem. ibidem. nomero 3.6

Secus ſi non promiſit. ibidem nu.4.6

Pater adminiſtrans bona filij emancipati tenetur reddere rationem ſicut alius. 493.nu.5

Pater inhoneſtæ vitę non habet filium io poteſtate. 543.num.3

Patris per deportationem an filius perdat ius patriæ poteſtatis. 230.num.4

Patris bonis publicatis, peculium profectitium filij oon cenſetur publicatum. 498.num.5

Patri filium vendere licet, neceſsitatis ergo. folio 548.oum.3

Patre ob crimeo læſæ maieſtatis damnato, oon filius idcireo priuatur beneficio eccleſiaſtico. folio 498.numero 6

Patriæ ius poteſtatis eſt à poteſtate ſecolari, & non eccleſiaſtica introductum. 216.nom.1

Patrnnus ex fundatione conſeqoitur ius patronatos. 195.nu.1

Patronus donans eccleſiam, ao cenſeatur donare ios quod in ea habet. 188.num.1

Patronus ille dicitur cuius aotecaſſores per centum annos præſentarunt. 377.num.6

Patroni an ſint vocandi in diſmembratione, ſeo alienatione rerum eccleſiaſticarum? 445.nu.1

Paopertas an excuſet ab appellaodo & appellationem proſequendu? 388.oum.1

Paupertas ne afflictio addator afflicto eſt iuuanda. 389.numero 3

Paupertas quando eſt fundamentum iotentionis probari debet. 665.no.13

Pauper ao quis præſumatur. 665.nn.11

Pauper quis dicatur, vide remiſsiuè. 390.num.7

Pauper expenſis iudicis à quo ad iudicem ad quem mittendus. 491.nom.2

Pauperi quomodo prouideator, quando agitur vt rei iudicatæ pateat. 389.nu.6

Peccatum nocentis uon nocet iuuocenti. 209.ou.2

Peculium aduentitium filij, an aequiratur patri, & an in eo poſsit fieri executio propter eius contumaciam. 462.num.2

Penſio excedens medietatem uon eſt nulla, ſed reducibilis. 304.no.4

Penſio in temporalitate conſiſtit. 694.nom.6

Penſio impoſita ſuper fructibus beneficij alia penſione grauati etiam moto proprio non valet, niſi da prima penſione mentio habeatur. 303.nu.1

Penſio impoſita ſuper fructibos beneficij alia penſione grauati, an ſit nulla vel annullanda? folio 303.nnmero 5

Penſio ſi ab initio nolla fuit, oou reuiuiſcit, licet ceſſet cauſa oullitatis. 304.ou.5

Penſio ſecuoda cum facultate transfereodi reſeruata non faciens mentionem de prima, ſi translata ſit poſt obitum eius cui erat reſeruata prima, an ſit nulla vel annullanda? 304.num.1

Penſio an poſsit exigi, & obtinens beneficium cogi ad ſoluendum abſque eo, quòd literæ ſint deſuper expeditæ? 302.num.5.12

Penſioois reſeruatio à principis oon autem à partibus voluntate dependet. 436.nu.5

Penſionis reſeruatio ſuper fructibus beneficij facta uon tenet in prędiudiciũ illius, qui habebat indultum regredieodi ſeu accedendi. 301.oum.1

Penſionis impoſitio ex eerta ſeientia papæ habita mentione de regreſſu valet. 301.nom.2

Penſiooem noo ſoluens incurrit pœnam priuationis lapſo ſeptimo meoſe à die termini ſolutiools computandum. 301.ou.2

Penſiooem oon ſolueos non eſt excommunicatus, oec incorrit pœnam priuationis creditore tacẽte. 434.numero 4

Penſionem non ſolueos nou cenſetur priuatus, niſi creditore volente. 304.nom.2

Penſionem noo ſoluens in tempore an & qñãdo ſit excommunicatus, & priuationem incurrat? fol. 432.nom.3

Perempta actio quandoque reſtituitur. 229.ou.3

Poſt peremptorium qois abſqoe reſtitutione non admittitur. 201.num.4

Propter periculum in mora, & propter potentiam vaſalli procedi poteſt parte nou citata, & feudum oceopari. 633.ou.1.2

Periculoſum enim eſt inexperto animarum curam committere. 624.num.2.3
Periurus ſuper eo ſuper quo mouet litem, audiri non debet. 694.nu.13
Periurus quibus pœnis puniatur. 467.num.2
Periurium an faciat quem cadere à iure contractus ipſo facto? 382.num.7
Permiſſum eſſe videtur, quod non reperitur expreſsè prohibitum. 384.num.3
Permutari an poſsit beneficium generaliter etiam motu proprio reſeruatum & qualiter ſuccurratur permutanti beneficium ſpecialiter reſeruatum? 437.num.2
Permutato vno beneficio cum duobus, euicto vno, an habeat locum recorſus. 87.num.1
Permutatio facta contempto patrono eſt nulla. 64 num.2
Permutatio facta contēpto patrono an valeat? 65.n.1
Permutatio rei ſpiritualis ad rem ſpiritualem valet. 567.numero 2
Permutatio quando præſumatur fraudulenta.fol. 86.num.1
Contra permutationem fraudulentam beneficij partes opponere ſe poſſunt. 99.num.1
Perſona minoris an ſit minus legitima, atque inhabilis ſtandi in iudicio. 58.num.5
Ex perſona actoris metimur ius. 138.nu.1
Perſonæ priuilegiatæ compelli non poſſunt ad teſtificandum, niſi aliis probationibus deficientibus. 608.nu.2.3
Perſonarum defectus ſuppletur per argumenta probabilia. 595.num.16
Perſonaliter apprehenſus non poteſt recedere ſine licentia. 214.num.5
Peruerſio ordinis non releuat ab onere reſpondendi poſitionibus. 673.nu.19
Petens ſe reſtitui poſt atteſtationes publicatas, debet ex noua cauſa docere. 95.nu.1
Petens reuocari attentata quando non audiatur. 93.numero 1
Petens reuocari attentata in præiudicium appellationis vel litis, an teneatur docere de ſuo intereſſe. 124.num.1
Petens quem condemnari ad ea in quibus ſibi tenetur, an illud verbum, tenetur, comprehendat id ad quod ſibi tenetur de iure communi, an verò etiam illud quod de conſuetudine. 540.nu.1.2
Petens aduerſus confeſsionem ſe in integrum reſtitui non tenetur pro læſione falſitatem confeſſionis probare. 600.nu.2
Petens condemnari monachum in pœna pecuniaria non eſt audiendus, ſecus ſi in corporali.folio 568.num.1
Petenti beneficium ex cauſa permutationis ſufficit probare compermutantem pro tali habitum.fol. 349.num.5
Seruat rota ad hoc vt ſucceſſor non teneatur docere de titulo ſui prædeceſſoris ſufficere cedentem vel decedentem triennio pacificè poſſediſſe. 349.numero 6
Petenti ſe reſtitui an obſtet exceptio excommunicationis vel banni. 522.num.1.2.4
Petitio hæreditatis, ſeu interdictum quorum bonorum an & qualiter detur contra tit.poſsidentem. 675.num.1
Petitioni propoſitæ cum pars aduerſa non directè reſponderit, lis non dicitur conteſtata. 104.num.1
In petitione facta à parte quòd iudex aliquid ex forma legis vel ſtatuti faciat, an citatio alterius partis requiratur. 698.nu.2
Petitorium quando non ſuſpendatur. 118.nu.1
Petitorium & poſſeſſorium colorant titulum. 157. numero 3
Petitorium eſt principalius poſſeſſorio. 136.num.1
Petitorium & poſſeſſorium ſunt correlatiua. folio 478.num.1
Pœna l. ſi quis minor. C. de tranſact. an habeat locum in omni contractu iurato. 381.nu.1.382.nu.7
Pœna cap.licet, tollit ius in re. 65.num.1
Pœna c.licet canon, non eſt admiſsio iuris ad rem ſed iuris in re. 60.num.2
Pœna non debet egredi delictum. 607.num.1
Pœna conditionalis an purificata conditione retrodicatur incurſa à die delicti. 682.nu.29
Pœna talionis quando ceſſet. 32.num.2
Pœna de neceſsitate delictum præſupponit. folio 169.num.16
Pœna periurij non eſt hominis ſed legis. 519.nu.3
Pœna retorcutionis propter ius iniquum ab aliquo impetratum committitur ipſo iure dummodo pars poſtulet. 679.num.44
Pœna excommunicationis ac priuationis beneficij non incurritur, nec regrediendi ſeu accedendi ob non ſolutionem penſionis locus non exiſtit tacente penſionario. 435.nu.1.437.nu.9
Pœna caducitatis non requirit pro eius executione aliquod factum iudicis aut aliquam ſententiam declaratoriam. 683.nu.16
Pœna in dubio videtur adiecta loco intereſſe. folio 659.numero 7
Pœna iuris non excluditur per pœnam regulæ, nec econtra. 274.nu.5
Pœna certa à iure inducta, & non alia eſt imponenda. 381.num.5
Pœna impoſita ipſo iure quando tendit ad fauorem alterius mandatur executioni, ſi ille velit ſine alia declaratoria. 678.num.4
Pœna duplex & interdum triplex aliquando imponitur delicto quando eſt graue. 274.nu.6
Pœnæ regulariter ad hæredes non tranſeunt. folio 432.num.5
Pœnam imponere eſt iuriſdictionis. 605.num.1
Pœnam & damnum qui excludit non videtur fraudem committere. 250.num.6
Pœnam ſpecialem, quæ à iure non eſt expreſsè ſtatuta, imponere non debemus. 381.num.4
In pœnis debet fieri benigna interpretatio, nec in eis valet argumentum de maiori ad minus, & quid in correctoriis, & quid vbi lex correctoria eſt pœnalis? 323.num.6
Pœnalis non dicitur conſtitutio, quæ non priuat iure quæſito, licet irritet actum in iure quærendo. 289.numero 11
In pœnalibus & exorbitantibus non fit extenſio. 168.numero 7
Pœnitentia licita eſt in tranſactione. 694.nu.9
Pœnitentia locum non habet in contractu innominato, in quo iuramentum interuenit. 694.nu.4

Plurale

Plurale quando reſoluatur in ſingulare. 129.nu.2
Pontifex quilibet renouat extrauagantem ad regimen, pro tempore ſui pontificatus. 321.num.3
Poſitio ad quid ſit inuenta. 673.nu.14
Poſitio vnius contrariorum eſt reuocatio alterius. 243.numero 8
Poſitioni negatiuæ reſpondendum eſt, quãdo onus probandi negatiuam parti incumbit. 673.nu.12
Poſitioni criminoſæ an quis teneatur reſpondere. 481.numero 2
Poſitiones licet afferant & narrent, non tamen concludunt. 219.num.3
Poſitiones actoris quando ſunt de directo contrariæ poſitionibus rei, quis ſuccumbere debeat. 672.numero 2
Poſitionibus actoris & rei adinuicem ſibiipſis contrariis an ſit reſpondendum. 673.num.11.20
Poſsidere quando quis incipiat poſt ſententiam. 353.numero 3
Poſsidens beneficium an teneatur probare ſuam poſſeſsionem. 205.num.2
Poſsidens tenetur reſtituere fructus perceptos à tempore quo res incidit in commiſſum. 678. numero 2
Poſsidens quomodo poſsit mutare cauſam ſuæ poſſeſsionis. 362.num.11
Poſſeſſor annalis ſi conuentus ante fluxum anni cedat vel decedat, an impetrans teneatur ad expeditionem cauſæ, iuxta formam regulæ vſque ad diffinitiuam. 276.num.1
Poſſeſſor pacificus quis dicatur. 356.nu.1
Poſſeſſor non tenetur oſtendere titulum ſuæ poſſeſsionis alicui, niſi ſit ordinarius. 362.num.8
Poſſeſſor licet de eius iure non conſtet, non eſt amouendus, quin potius abſoluendus, ſi de iure actoris non appareat. 360.num.5
Poſſeſſor ſeu detentator beneficij reſeruati, an poſſit tueri ſe de regula? 275.num.9
Poſſeſſor decennalis iuuatur regula de triennali, quia de iure præſumitur habere titulum. 268. numero 1
Poſſeſſor non ſuſpendit petitorium rei, quam poſsidet. 128.numero 2
Poſſeſſores de iure citari debent. 358.num.7
In poſſeſſorio ſuper re ſpirituali non iuratur de calumnia. 638.num.3
In poſſeſſorio recuperandæ in beneficialibus an neceſſe ſit quòd coloretur poſſeſsio. 666.nu.7
Poſſeſsio defuncti an & quomodo tranſeat in hæredem. 654.nu.3
Poſſeſsio vera an transferatur per actum fictum? 300.numero 15
Poſſeſsio per quantum tempus amittatur. 653.nu.3
Poſſeſsio cum reputatione dominij an præſumptionem ſufficienter inducat. 223.num.1
Poſſeſsio ſola facti non datur in beneficialibus. fol. 458.numero 6
Poſſeſsio vt per conſtitutum transferatur, requiritur quòd conſtituens tempore conſtituti poſsideat. 691.nu.2
Poſſeſsio duodecim annorum an ſit ſufficiens vt aliqua eccleſia vniat monaſterio. folio 185.numero 1
Poſſeſsio in incorporalibus an acquiratur per ſententiam. 354.numero 11
Poſſeſsio non ſufficit in his, quæ non poſſunt haberi, niſi ex conceſsione principis. 98.nu.1
Poſſeſsio præbendæ qualiter acquiratur. folio 355.numero 2
Poſſeſsio non probatur per locationem. 279.nu.2
Poſſeſsio ante eius acquiſitionem eſt ius. folio 87. numero 2
Poſſeſsio vitioſa facit impetrationem inualidam. 109.numero 1
Poſſeſsio cùm ſit facti in acquirendo exigit corporalem apprehenſionem, nec lex ſupplet etiam per fictionem. 320.nu.18
Poſſeſsio aluei relicta à flumine, acquiritur ab habentibus prædiis vicinis abſque apprehenſione, non tamen inſulæ natæ in flumine. folio 320. numero 19
Poſſeſsio non tenetur colorare poſſeſſorium. fol. 70.numero 1
Poſſeſsio non acquiritur, nec acquiſita probatur per illa verba in literis prouiſionis appoſita, & executoribus directa, quod faciat illum pacificè poſsidere, ſed bene poteſtatem intrandi & acquirendi. 354.nu.10
Poſſeſsio continua & medij temporis probatur, probatis extremitatibus. 686.num.8
Poſſeſsio canon. & præbend. capitaliter tradi debet, aliàs non eſt canonica, niſi aliud ſit de conſuetudine. 355.num.1
Poſſeſsio iuſtificatur per patientiam canonicorum, ad actus canonicis tantùm competentes facta admiſsio. 355.nu.3
Poſſeſsio in cathedrali quæ non eſt bona iuſtificatur ex patientia canonicorum. 447.nu.3
Poſſeſsio non perditur, niſi poſſeſſor habeat animum verum vel fictum eam perdendi. 157.nu.1
Poſſeſsio dum acquiritur eſt facti, licet acquiſita ſit iuris. 353.numero 5
Poſſeſsio recentior & iunior præſumitur clandeſtina, & conſequenter iniuſta. ibid.nu.4
Poſſeſsio ex titulo in beneficialibus debet iuſtificari antequam fiat reſtitutio. 467.nu.2
Poſſeſsio pacifica reſpectu cap. de multa. & cap. licet canon, quomodo intelligatur? 356.num.2
Poſſeſsio colorata quæ dicatur, & quomodo probetur. 666.numero 4
Poſſeſsio incolorata quæ ſit, & qualiter probetur. 666.numero 5
Poſſeſsio regulariter non tranſit ſine apprehenſione corporali. 355.num.18
Poſſeſsio ſeu quaſi ſine apprehenſione non habetur, nec recuperatur etiam per fictionem iuris. 353.numero 1
Poſſeſsio & prouiſio vt attentata quando reuocentur. 122.num.1
Poſſeſsio vniuerſalis iuriſdictionis non probatur per exercitium certi articuli. 571.numero 1
Poſſeſsio an per conſtitutum transferatur in hæredes, & quomodo. 655.num.4
Poſſeſsio nec bonorum adminiſtratio in cathedralibus & monaſteriis capi non poteſt ſine literis. fol. 365.numero 5
Poſſeſsio an & quomodo per conſtitutum transferatur. 655.numero 5

Poſſeſsio nec eius commodum tollitur per litem. 357.num.14
Poſſeſsio ſola nihil operatur ſi titulus eſt notoriè nullus. 359.nu.10
Poſſeſsio vitio litigioſi affecta an poſsit in alium transferri. 691.nu.6
Poſſeſsio habetur pro canonica cum ſola ſupplicatione cum literæ non ad effectum gratiæ, ſed ad illius probationem requirantur. 365.num.3
Poſſeſsio non facit titulum,& à veritate recipit ſeparationem. 138.nu.1
Poſſeſsio decimarum quomodo probetur. 103.nu.1
Antiqua poſſeſsio ſufficit pro coloratione tituli.fol. 103.num.2
Poſſeſsio & reputatio actus ſufficiunt, ſi poſſeſsio fuerit aliquandiu continuata. 134.nu.1
Poſſeſsionis apprebenſio & continuatio per menſem facta per expectantem æquipollet publicationi,de qua in regula de publicandis. 234.nu.1
Poſſeſsionis traditio non impeditur per decretum reſeruationis. 26.nu.1
Ex poſſeſsione caſtri an teneatur acquiſita poſſeſsio iuris præſentandi ad eccleſiam. 353.nu.4
Poteſtas & rector tenetur ex maleficio ſuorum officialium. 512.num.2
Poteſtas exequendi vltimas voluntates an deferatur epiſcopo. 484.nu.1
Et ſi deferatur,à quo tempore incipiat executionis dies. ibid.nu.2
Poteſtas reſtricta conferendi beneficia vacatura conceditur à papa. 100.nu.2
Poteſtas auctorizabilis quænam dicatur. 113.n.8
Poteſtas papæ vel eius executoris ad alium non deuoluitur. 407.nu.7
Practica Rotæ & curiæ obſeruat quod procurator non videtur conſentire in iudicem,etiam ſi patiatur ſe citari ad aliquem vel omnes actus, & non compareat, quia non ſufficit ſola patientia, aut talis tacitus conſenſus, ſed eſt neceſſe quòd expreſsè conſentiat, vel actum poſitiuum faciat, producendo iura, aut ſeruando terminum, vel faciendo aliquid ſimile. 325.nu.1
Præbenda quælibet de iure debet gratis conferri. 108.num.2
Præbenda conſtituitur ex rebus temporalibus,ideo poteſt aſsignari laico,quando non eſt annexa canoniæ. 415.nu.4
Præbendarum eccleſiæ collatio ad quem ſpectat. 27.num.1
Præbendarum collatio eſt communis inter epiſcopum & capitulum. 418.nu 2
In præbendis quis præferendus,an ille qui acceptat infra menſem, & purificat, & facit ſibi conferri poſt menſem:an vero ille qui acceptat, & facit ſibi conferri infra menſem. 105.nu.1
Preces importunæ & debiti remiſsio inducunt ſimoniam. 323.nu.3
Prædicata debent eſſe talia, qualia permittunt eorum ſubiecta. 121.nu.6
Præfecti prætorio & ſenatores habentes immediatè poteſtatem à principe ſupra ius ſunt conſtituti. 635.num.6
Et legem condere poſſunt. nu.7
In ſui præiudicium quis non videtur velle tacite conſentire. 142.num.1
In præiudicium ſuperioris currit tempus ad conferendum ob negligentiam ſuam à die renunciationis in manibus priuati factæ & non à die ratihabitionis. 337.nu.7
Prælatus non habens capitulum nec collegium non eſt idoneus teſtis in cauſa eccleſiæ. 529.nu.3
Prælatus ſolus an ſuper re immobili poſsit facere compromiſſum. 663.num.15
Prælatus an poſsit agere ſine conſenſu ſui capituli. 182.numero 3
In prælato requiritur reſidentia perſonalis. fol. 251. numero 11
Prælati an ſint legitimi adminiſtratores ſuarum eccleſiarum,& monaſteriorum. 182.num.2
Præmium debitum capienti bannitum, non datur officiali capienti ex neceſsitate ſtatuti. 663.nu.18
Prærogatiuæ de ſcriptis conceſſæ à die datæ locum habent. 456.num.2
Præſcriptio inducta per regulam de triennali per moleſtiam iuris vel facti interrumpitur. ſolio 265.num.7
Præſcriptio temporalis inducta ex teſtamento currit minori, ſed reſtituitur. 483.nu.1.2
Præſcriptio habet tacitum conſenſum vel negligentiam ſaltem. 629.num.3
Præſcriptio vna, quæ ordinatur ad extinctionem iuris,& contra præſtationem,ſufficit. 578.nu.1
Præſcriptio ſi ſimpliciter tollatur per legem aut ſtatutum,de qua intelligatur. 364.num.4
Præſcriptio requirit titulum & bonam fidem. ſolio 271.num.4
Præſcriptio quando non currat. 535.nu.1.3
In præſcriptione actionum perſonalium requiritur bona fides. 482.num.1
Item & an in præſcriptione rerum corporalium & temporalium. 483.nu.3
Ex præſcriptione temporis immemorabilis an acquiratur ius patronatus? 377.nu.7
Præſentare, eligere, aut inſtituere ſcipſum nemo poteſt. 416.num.3
Præſentandi qui habet poteſtatem, non ſemper habet poteſtatem inſtituendi. 184.nu.2
Præſentatio regularis ad eccleſiam ſecularem parochialem facta abſque abbatis conſenſu an valet. 248.num.6
Præſentatio clerici habet vim electionis. fol. 446. numero 3
Præſentatio patroni abſque inſtitutione habentis ius inſtituendi,an tribuat ius aliquod præſentato. 666.num.1
Præſentatio eſt fructus iuris patronatus. folio 354. numero 15
Præſentationi voluntariæ quando ſit locus. fol.66. numero 3
Per præſentationem acquiritur quaſi poſſeſsio præſentandi. 353.num.8
Præſentes in curia expectatiuarum vigore, poſſunt acceptare beneficia vacantia extra curiam in genere, & habita notitia vacationis declarare in ſpecie. 422.nu.1
Præſentes in curia, ſicut per ſe in genere acceptare poſſunt,ita per procuratores. 422.nu.4.7
Præſtimonia ad hoc, vt beneficij appellatione veniant,

veniant, an ſufficiat, quòd ſint ſolita dari in titulum perpetui beneficij? 403.num.34
Præſumitor pro proceſſu in ſententia lata parte præſente, & non appellante. 380.nu.2
Præſumitur actus requirens impenſam factus de mandato eius cuius intereſt, & hac ratione præſumitur pro mandato eius qui ſoluit penſionem illi qui erat in quaſi poſſeſsione percipiendi, etiam ſi nullo modo conſtet de mandato illius qui dicitur penſionem debere. 341.nu.4
Non præſumit ur fraus, niſi appareant aliqua vrgentia indicia fraudis. 192.nu.1.2
Præſumptio vna per contrariam præſumptionem tollitur. 133.nu.2
Præſumptio violenta venit ex propinqua facti circunſtantia. 161.num.5
Præſumptio quod potuit prædeceſſor habuiſſe titulum validum cum poſſeſsione, dicitur probata probatio. 351.num.5
Præſumptio probationem non excludit. folio 128. numero 2
Præſumptio ſtatutaria, ſiue legalis, an & quando currat. 652.nu.4
Præſumptio non purgata nec excuſata, an facit quem hæreticum. 169.nu.18
Præſumptio an quem faciat hæreticum. folio 160. numero 2
Ex præſumptione an quis damnari poſsit. folio 168. numero 14
Præſumptiones diuerſæ ſi concurrant, vincit fundata in potentiori ratione ac veriſimili coniectura. 439.nu.9
Primogenitus hæres in vniuerſum inſtitutus poteſt fideicommiſſo grauari. 125.nu.1
Princeps quandoque propter importunitatem vel præoccupatus aut circunuentus non concedenda concedit, ideo in dubio non eſt præſumendum quod voluerit alicui inferre iniuriam. folio 297.num.5
Princeps repræſentat rem publicam. 232.nu.1
Princeps an poſsit facere conſtitutionem per quam vni parti ius auferatur, illud in aliam transferendo. 203.nu.1
Princeps non eſt aſtrictus legibus. 242.nu.2
Princeps debet eſſe alienus ab omni amaritudine & auaritia. 279.nu.5
Princeps remittendo pœnam præſumitur moueri ex iuſta cauſa. 555.num.7
Princeps an habeat in promptu iuris ſcientiam? fol. 306.num.4
Principis præſentia ſupplet omnem ſolemnitatem. 259.num.3
Principis ſolius eſt aliquem priuare iure ſuo. folio 113.num.6
Principis ex gratia & ſupplicatione impetrantis procedit in integrum reſtitutio, & licet ex toto non dependeat à gratia cum innitatur iuri, habet tamen gratiam annexam dependentem potius à iure quàm à iudice. 339.num.1
Coram principe procedi poteſt ſine libello propoſito facto ſimpliciter. 559.nu.5
Principalis tanquam magis informatus, cogitur perſonaliter venire in iudicium ad reſpondendum de veritate. 667.num.2
Principalis litigans per procuratorem effectum dominum litis, propter ipſius infirmitatem ſi omiſit cauſam appellationis infra tempus, an aduerſus lapſum inſtantiæ reſtitui poſsit. 667.nu.1
Principali non exiſtenti ſoluendo agi poteſt contra fideiuſſores, & pignorum poſſeſſores. 526.nu.1
Principali exiſtente rixoſo, & cauilloſo agi poterit contra fideiuſſorem eius non facta diſcuſsione. 526.num.2
Principium cum eſt incertum, nec finis præſumitur certus. 87.nu.2
Principium quando, & quomodo trahatur ad finem actus & econuerſo? 401.nu.18
Priores in ſcriptura, in iure potiores, & prærogatiuè iuxta ordinem potentiores exiſtunt. 408.n.3
Prioratus ſecularis quando cenſeatur reuocabilis. 69.num.1
In prioratus beneficio ille præfertur, qui prius fuerit confirmatus à papa. 83.num.1
Prioratum monachalem non expreſſe profeſſus non impetrat abſque diſpenſatione. 31.nu.1
Prioratum coniunctum cum cura animarum non poteſt obtinere minor vigintiquinque annis niſi velit curam animarum per alium exerceri. 570. numero 1.2.3
Prior conuentualis an poſsit eſſe iudex. 106.nu.1
Priuari an poſsit quis ſuo beneficio ſine cauſa. folio 76.numero 1
Priuatus beneficio non eſt amouendus à ſua poſſeſſione, niſi premiſſa citatione & iuris ordine ſeruato. 374.num.2
Priuatus beneficio per ſententiam à qua appellat, an appellatione pendente poſsit per epiſcopum reſtitui. 250.num.5.8
Priuatio beneficij perpetua maior pœna eſt, quàm excommunicatio ratione durationis, licet ratione effectus excommunicatio ſit maior. folio 323.num.9
Priuatio beneficij non infertur propter peccatum mortale, niſi illud ſit graue, etiam ſi delinquens ſit propterea excommunicandus. 323.num.8
Priuationis pœna inducta per §. qui verò, extrauagantis execrabilis, extenditur tantum ad obtenta curata, & alia inibi expreſſa beneficia circa ſimplicia, inhabilitas verò extenditur ad omnia obtinenda, tam curata quàm ſimplicia. 320.n.2
Priuationis & excommunicationis pœnam abſque expeditione & intimatione literarum, an incurrat non ſoluens in tempore, ſi præſens conſenſit. 302.nu.6
Priuilegiatus an teneatur comparere coram iudice laico ad allegandum ſuum priuilegium. folio 512.num.3
Priuilegium & conſuetudo æquiparantur. 446.n.6
Priuilegium poſteris relictum, an extendatur ad natos ex fœminis? 444.num.1
Priuilegium poſtquam eſt conſumptum, non poteſt amplius effectum producere. 143.num.4
Priuilegium conceſſum militi ſeculari an habeat locum in milite cœleſti. 545.nu.3.4
Priuilegium vt quis non conueniatur, niſi in quantum facere poteſt, non competit his qui ſunt in dolo. 548.nu.1.2.3
Secus tamen ſi non ſint in dolo. ibidem

Priuile

Priuilegium de non ſoluenda canonica portione, cnnceſſum validum exiſtit, licet de poſſeſsione alterius illam percipienti mentionem non faciat. 455.numero 1

Priuilegium conceſſum ſuper decimis antiquis, x qnn ab aliquo poſsideri præſumuntur, tacitè poſſeſſoribus derogatum eſſe videtur, ſecus in priuilegio monialium. 455.num.2

Priuilegium vel reſcriptum emanatum contra legem valet, cum clauſula generali, non obſtan. aliqua lege in contrarium, niſi forma legis iodnceret non valere, niſi faciat menrionem de illa. fol. 296.numero 10

Priuilegium principis ſuper noun pedagio non valer, ſi de pedagiis in endem loco impoſitis mentio non fiat. 303.num.3

Priuilegium ſtatim quòd eſt bullatum, adimit poteſtatem ordinario. 263.num.4

Priuilegium ſeu reſcriptum per principem coonceſſum, an ſit contra ius commune. 184.num.3

Priuileginm obtentum ex falſa cauſa eſt nullum. 205.nnmero 14

Priuilegia conceſſa eccleſiis & rebus earum, an ad hoſpitalia & eorum bona trahantur. 656.nu.3

Prinilegia licet de ſui natura ſint contratia iuti, ſunt tamen ſecundum ius intetpretanda. 205.n.11

Prius ſactum dicitur quod in aliqua ſctiptura præcedit. 673.num.8

Probare quid teneatur ille qui agendo vel excipiendo ſe fundat in negatiua? 263.nu.2

Ptnbare tenetur allegans pluralitatem factotum & perſnnarum eiuſdem nnminis, ac multiplicationem titulorum. 265.nu.7

Probari poteſt per teſtes certa ſcientia papæ, necnon qualitates & circunſtantiæ gratiarum. 305.nu.2

Probans tertius litigans ſe, ante latas tres ſententias cõſormes, habuiſſe poſſeſsionẽ, & dnceat de iure ſuo, an repellendus vel admittendus? 139.n.1

Probandi onus quandn traſferatur in actorẽ. 31.n.3

Probandi nnus deſectnm tituli in pnſſeſſore decennali ordinarius in ſe ſuſcipere poteſt, & qunmodn hoc probari poſsit. 268.num.2

Probandi onns quaodo incnmbat reo, excipiente qnòd literæ per actnrem productæ, noo ſint expeditæ ante cauſæ commiſsionem, & quando actori. 263.num.1.4

Probandi onus cui incumbat literas fuiſſe ante commiſsionem cauſæ expeditas? 264.nu.3

Ad probandum ſtylũ ſignaturæ adducuntur quandoqne commiſsiones, aliàs ſignaturæ in caſibns ſimilibus. 332.nnm.6

Ptobabilis litiganti cauſa, an excuſet à condemnatinne expenſarum? 369.nn.5

Prnbabilia allegans eſt audiendus. 159.nu.1

Probatis extremis præſumitut medium. 96.nu.1

Probario probationem non excludit. 128.nu.1

Probatio præſumptiua quando ſit concludens. ſol. 378.numero 8

Probatio deuolurionis non eſt neceſſaria, quando ineſt clanſola illa generalis, quæ comprehendit omnem modum vacandi. 404.nnm.2

Probatio dependet à iuramento & depoſitione. 192. nomern 2

Probatio ſemiplena in quibus ſufficiat. 49.nu.1

Probatio conueniens naturæ materiæ eſt ſufficiens. 169.numero 22

Probatio ex præſumptione procedens an ſit ſufficiens. 169.nn.23

Prnbario probarionem de iure non excludit, nec prnptet prꝯſumptam calumniam quis à probando repellitur. 143.num.2

Probatio aſſerentis beneficium de iure patronatus laicotum vel clericorum eſſe, an ſibi vel impugnanti incumbat? 318.num.10.12

Probatio lꝯſionis an plena vel ſemiplena requiratur cùm reſtitutio in integrum petitur aduerſus ſententiam. 733.nu.1.4

Probatio ſummaria in primo iudicio ſufficit, cùm aliquid eſt bis probandnm ſiue examinandum ſucceſsiuè in duobus iudiciis, quornm vnum eſt declararnrium alterius. 733.num.2

Probatio plena nnn eliditur per minus plenam. 127.numero 2

Probatio tituli inualidi prædeceſſoris non concludit, quòd non habuerit alium titulum. 349.nu.4

Probatio quæ requiratur in poſſeſſorio in beneficiis. 666.nu.6

Probatio præſumpta ſufficit, vbi clara & liquida haberi nnn poteſt. 369.numero 8

Probatio famæ & communis reputatio releuat ab onere probandi negatiuam illum qui aliàs illam probare tenebatur. 265.nn.8

Probatio ſummaria ſufficit in impetrante qui dixit ſe eſſe magiſtrum vel presbyterum. 49.nu.1

Probatio leuis & inramenrnm, in qnibns habeant pondus. 96.num.1

Probationis definitio. 192.num.1

Probatione non facta excluditur pars. 192.nu.4

Probatinnes vbi non ſunt legitimæ, ſententia lata contra reum pro actnre eſt nulla. 30.num.1

Prnbationes in cauſa appellatinnis quãdo cenſeantur oouæ. 59.num.1

Prnbationes exactæ quibus in cauſis nnn requirantnt. 189.numero 1

Prnbationes ſuper petitorio an admittantur ad corroborationem pnſſeſſorij. 697.num.1

Probationes impertinentes ſunt omoioo reiiciendæ. 212.nn.1

Probationibus vlterius fiendis renunciat tacitè concludens. 22.num.2

Proceditur per audientiam cnntradictarum cum procuratore minus ſufficienti, præfixo termino ad docendum de ſufficienri mandato. 373.nu.4

Proceſſus ſactus coram eo qui nullam habet iuriſdictionem eſt nullus. 242.nu.4

Proceſſus babitns cum procnratore minorum xxv. annis, cùm de hac re ſuerit prnpoſitum in indicio, an valeat. 66.nu.1

Proceſſus tamen cum eo agitatus valet, ni excipiatur. 499.nn.2

Proceſſus babitus cum falſo procurat. valet. 553.nn.1

Modò dominus ratificauerit geſta per falſum procuratorem, ſiue tendant ad ipſius commodum, ſiue præiudicium. ibid.nu.2

Indice tamen pronuntiante procuratorem non habere mãdatum legitimnm, dominus non poterit ratificare acta per ſnnm falſum procuratorem. ibidem numero 3

Nec

Nec etiam dominus poterit ratificare, ſtatuto vel conſuetudine id non admittente. ibid.nu.4
Proceſſus factus vigore commiſsionis ſurreptitiæ, an ſit validus. 107.nu.t
Proceſſus in quo ſunt obſeruati omnes termini ſubſtantiales an valeat. 201.nu.1
Proceſſus factus per tutorem ante confectionem inuentarij an ſit nullus, 559.num.1
Proceſſus factus per iudicem à quo pendente termino ad dandum apoſtolos, an ſit ipſo iure nullus. 140.num.1
Proceſſus ſecundæ inſtantiæ non debet eſſe arctior, quàm primæ. 115.num.1
Proceſſu nullo exiſtente ex defectu iuriſdictionis iudicis, ſententia talis iudicis eſt etiam nulla. 80.numero 1
Proceſſus an valeat ſi non ſit exceptum. 57.nu.2
Proceſſus agitatus partibus abſentibus in cauſa appellationis, non eis obeſt, ſi contra eos aliquid agitetur. 131.nu.1
Proceſſus coram ſecundo iudice factus valet ſi de prima commiſsione alias bona non excipiatur. 132.num.t
Proceſſus per audientiam contradictarum contra intereſſe putan. inualidus reputatur contradictore legitimo apparente omiſſo. 373.num.6
Proceſſus vigore commiſsionis factus parte non vocata eſt nullus. 148.nu.1
Proceſſus eſt probandus per ſcripturam, ſi pars citata eſt vt veniat cum actis & monumentis ab homine. 118.num.1
Proceſſus factus & concluſus, citato non comparente per ſe, nec per ſuum procuratorem in iudicio præſentem, valet. 164.num.1
Proceſſus habitus cum minore 25. annis an valeat. 65.numero 2
Proceſſus validatur partibus tacitè conſentientibus. 191.num.2
Procurator pro domino abſque ſpeciali mandato non poteſt appellare ab executione ſententiæ. 633.numero 1
Procurator in extraiudicialibus reuocari non poteſt, quando aduerſarij intereſt. 694.nu.7
Procurator ad reſignandum beneficium, an poſsit reuocari, & quomodo, vide hic, & de notabili caſu. 693.num.1.2.& 3
Procurator ſciens & voluntariè producens falſa inſtrumenta, non nocet domino. 180.nu.3
Procurator ad lites & cauſas an poſsit petere compromiſſum vigore ſtatuti. 662.nu.t.2
Procurator non reuocatur vbi res non eſt integra, & intereſt partis etiam in ſpiritualibus. 694. numero 8
Procurator conſtitutus contra duos expreſſos, non videtur conſtitutus contra tertium non expreſſum. 82.num.3
Procurator tantum ſalarij habet pro cauſa leui, quàm pro grauiſsima. 115.num.t
Procurator rei an poſt diffinitiuam poſsit excipere contra procuratorem actoris, dicens eum non verè conſtitutum procuratorem. 152.num.1
Procurator conſtitutus à domino ad omnia quæ ſunt neceſsitatis, an poſsit ſe offerre ad voluntariè confitendum. 51.num.1
Procurator dominus litis effectus, an poſsit reuocari. 385.num.4.5.6
Procurator conſtitutus ad acceptandum poſſeſsionem, ſi ſpolier alium, dominus nõ tenetur. 123.n.1
Procurator Epiſcopi iniuſtè mouens litem contra partem, condemnandus in expenſis. 464.nu.t
Procurator eſt voluntarius adminiſtrator, curator verò neceſſarius. 473.num.a
Procurator efficitur dominus litis, ad domini non ſui commodum. 385.num.5
Procurator conſtitutus ad lites, ſi appellauerit à grauamine, vt interlocutoria, tenetur proſequi appellationem. 510.num.1
Secus ſi à diffinitiua. ibid.nu.2
Debet tamen dominum certiorare, ſi dominus non fuerit propinquus curię, & dabitur ſibi terminus peremptorius ad proſequendum appellationem. ibid.numero 3
Procurator non conſtitutus ad appellandum, non poteſt approbare appellationem abſque ſpeciali mandato. 75.num.1
Procurator defuncti dominus litis effectus, in beneficialibus an citari debeat? 373.nu.3
Procurator generalis conſtitutus cum ſpeciali mandato iurandi de calumnia, ſi iuret, iuramentum eius valet. 502.numero t
Procurator ſubſtitutus, licet ſubſtituens iurauerit, debet iurare de calumnia. 502.nu.2
Procurator habens ſpeciale mandatum, licet non exprimatur cauſa, admittitur ad iurandum de calumnia. 537.num.2
Procurator non ſolùm in ſuam animam, ſed & in animam domini de calumnia iurare tenetur. fol. 537.numero 3
Procurator rectè agit etiam in fauorem reuocantis, donec certificetur. 386.nu.13
Procurator factus dominus litis in prima inſtantia, licet non poſsit reuocari, ſecus tamen in ſecunda. 116.num.1
Procurator habens ſpeciale mandatum poteſt petere in integrum reſtitutionem. 476.nu.t
Procurator de mandato domini contrahendo, vel quaſi, ſubeundo iudicium vel alia quæ verſantur circa iudicium, nocent domino. 601.nu.1
Procurator primus reuocatur per minoris in integrum reſtitutionem. 490.num.1
Procurator in Romana curia eſt obligatus pro principali ſuo abſente ad ſoluendum expenſ. regeſtri. 340.num.2
Procurator reſignantis mortuo ipſo reſignante, poteſt aſtringi de iure ad præſtandum conſenſum in cancellaria vel camera pro expeditione literarum, cùm talis conſenſus non ſit niſi executio ad actum perfectum, nec quo ad hoc expirauit mandatum. 336.num.4
Procurator non appellans an & quando teneatur domino ad intereſſe. 368.num.6
Procurator in curia tenetur ad expenſas regiſtri pro domino abſente. 368.num.7
Procurator ſine cauſa poſt litem conteſtatam reuocari non poteſt. 555.num.1
Procurator contrahens ex re vel circa rem, vel ſupra rem domini, domino acquiritur actio vel obligatio abſque ceſsione. 509.nu.1

Procurator non exiſtens ſoluendo auditur in ſubſidium etiam poſt x. dies à tempore ſententiæ computandos per reſtitutionem in integ. 491.nu.1
Procurator quando dicatur non ſoluendo. fol.491. numero 2
Procurator rei ſeu defendentis cauſam reſtitutionis in integrum non indiget ſpeciali mandato. 340.num.2
Procurator conſtitutus ad appellandum, an videatur etiam conſtitutus ad proſequendum appellationem. 87.num.1
Item nec procurator poteſt eſſe teſtis in cauſa in qua procurauit. ibidem.
Procurator ad lites tenetur de ſuo expenſas iudicij ſubire. 668.nu.4
Procurator tenetur præſentare ſuum principalem vt poſitionibus reſpondeat. 667.num 1
Procurator conſtitutus ad appellandum, poteſt appellare à diffinitiua. 70.num.1
Procurator curiæ archiepiſcopalis an poſsit ſe appellare fiſcalem. 555.num.6
Non poteſt procurator conſentire quod non appelletur, niſi ad hoc habeat ſufficiens mandatum, etiam ſi commiſsio hoc contineat de partium conſenſu, ſed poteſt omittere ordinem iudiciarium & alias ſolennitates per partem remiſsibiles vel parui præiudicij etiam ſine mandato, non tamen quæ non ſunt remiſsibiles per partem. 326.num.3.4
Procurator fiſcalis an dicatur ſemper eſſe præſens. 539.num.2
Procuratoris in generali mandato venit omne illud ad quod dominus poſſet compelli. 662.nu.2
Procuratoris malitia non nocet domino. 621.n.3
Procuratoris mors domino de iure eſt intimanda, non autem abſentia. 109.n.1
Procuratoris culpa dominus litis non incidit in contumaciam. 44.n.1
Procuratoris conſtitutio facta per filiumfa. ſine licentia patris, valet ſi dictus filius conſtituerit in rebus in quibus patri non acquiritur vſuſfructus. 516.n.1.2
Procuratori non ſpecialiter deputato ad cauſam an poſsit fieri intimatio. 131.n.1
Procuratore legitimè conſtituto ad iuran. &c. iurante de calumnia, parte aduerſa petente, dominus compelli poteſt ad idem iuramentum præſtandum. 537.num.1
Procuratore non appellante infra tempus, non auditur dominus poſtea. 79.n.1
Procuratorem quis conſtituere poteſt ad acceptandum ac permutandum beneficia in poſterum obtinenda. 63.0.2
Procuratores aſſerti indifferenter in curia obtinent decretum citationis ad partes, promittunt de ratihabitione ſub pœna cc.ducat. 298.n.4
Procuratores nouos conſtituens primos reuocare videtur. 116.n.1
Procuratoris exemplificata de iure communi non probant niſi præſente & conſentiente eo, de cuius conſtat intereſſe. 101.n.1
Procuratorium ad excuſandum, non habens excuſationes expreſſas, an valeat. 70.n.1
Procuratorium requirere, eſt requirere plenam probationem. 84.0.2
Procuratorium ad cauſas motas & mouendas deuolutas, &c. non valet. 105.0.1
Procuratorium generale vtrum ſit ſufficiens. 69. numero 1.2
Procuratorium generale an valeat. 77.n 1
Procuratorij copia in beneficiali cauſa, quando faciat fidem. 100.n.1
Procuratio debita ratione viſitationis tantùm, eſt adeò priuilegiata, vt præſcribi non poſsit. folio 574.n.2
Secus de illa quæ debetur ratione inſtitutionis. ibi.
Procuratio accedit viſitationi, & viſitatio habet in ſe annexum ius publicum auctoritate & vtilitate. 574.n.3
Prohibitum principaliter, ſi illud neceſſariò ſequitur ad poſitionem permiſs, tunc cenſetur in conſequentiam permiſſum. Et quod non licet directo, licet per obliquum. 692.n.14
Prohibitio alienationis ſiue ab homine ſiue à lege inducta, non extenditur ad alienationem neceſſariam. 792.num.16
Proiiciens puerum in aqua, pronuncians verba baptiſationis, an puer cenſeatur baptiſatus. folio 602.numero 2
Promittens ſoluere pro alio tenetur, ſi principalis non fuerit ſoluendo. 485.nu.1.2
Promittens ſoluere ratione conductionis certam ſummam certis terminis exoluẽdam, an expirato primo termino poſsit conductor agere contra eum pro termino futuro. 470.num.1
Promotus vltimo die anni an poſsit permutare. fol. 65.num.1
Per promotionem ad eccleſiarum cathedralium regimina, non vacant de iure priora beneficia obtenta per promotum, donec labatur trimeſtre datum ad petendum munus conſecrationis: hodie tamen papa in promotione conſiſtoriali decernit illa vacare eo ipſo à die promotionis, vbi non datur promoto retentio eorundem. 320.nu.1 321.numero 3
Pronomen ſuum denotat dominium. 615.nu.4
Pronomina poſſeſsiua, meum, tuum, ſignificant tempus præſens. 522.num.1
Propoſitio artis, licet indefinita, valet vniuerſalem. 169.num.15
Propoſitio exceptionis, & propoſitio actionis æquiparantur. 219.num.2
Proprietas vel poſſeſsio aut res ſeu actio etiam in materia beneficiali quando cenſeatur litigioſa, vide remiſsiuè. 357.n.11
Prorogatio fatalium facta procuratore putatiuo citato, an valeat. 390.num.1
Prorogatio inſtantiæ, an ſi fiat valeat, ita quod ſit neceſſe appellare, vel ſit nulla. 671, num.3
Proſequens litem, acceptat. 130.nu.2
Proteſtatio conſeruat ius in poſſeſsione. 85.nu.1
Proteſtatio & denunciatio extraiudicialis, an & quando malam fidem inducat. 652.num.3
Prothocolla quando habeantur pro actis. 129.nu.1
Prouinciæ nomine quidnam contineatur. 472.nu.2
Prouiſus ab ordinario in vno ex ſex menſibus reſeruatis per regulas cancellariæ, ſi ſpoliatur an debeat reſtitui? 358.num.3

Prouiſio magis qualificati ex ceſsione minoris prærogatiui, non præiudicat alteri eodem die cum minori in prouiſione concurrenti. 413.nu.2

Prouiſiones inferiorum infra menſem ſiue reſeruatiuus vel acceptans acceptauerit, ſiue non, non tenent. 316.num.2

Prouiſio in beneficialibus eſt actus legitimus qui non recipit diem, neque conditionem. 413.nu.3

Prouiſio ſeu commenda ex nunc, prout ex tunc, &c. non dicitur verè facta tempore datæ, quia conditionalis exiſtit, recipiens tempus vacationis & acceptationis. 399.num.4

Prouiſio facta tertio de beneficio acceptato per expectantem infra tempus datum ad publicandum non valet, quamuis expectans in publicatione poſtea deficiat. 283.nu.1

Prouiſio ita differt à mandato de prouidendo, ſicut venditio à promiſsione de vendendo. 370.nu.6

Prouiſio papæ de beneficio vacante per obitum familiaris prædeceſſoris ſui defuncti in familiaritate cardinalis viuentis, an ſit canonica? 419.nu.1

Prouiſio papæ etiam motu proprio facta non præiudicat iuripatronatu laicorum. 379.nu.3

Prouiſio papæ de dignitate principali in collegiata, etiam de cura parochianorum, cui imminebat animarum mentio non habita valet. 410.nu.1

Prouiſio papæ de beneficio mentaliter reſeruato, non valet, de mentalitate huiuſmodi mentione non habita. 313.num.3

Prouiſio papæ de deuoluto ad ſedem apoſtolicam comprehendit reſeruatum, quod Cardinalis ex indulto conferre poterat, ſi infra ſex menſes conferre neglexit. 406.num.1

Prouiſio papæ de beneficio patronato laycorum abſque derogatione, non præiudicat patronis. 448.numero 5

Prouiſio papæ quamuis infra menſem reſeruatiuo vel expectanti datum facta teneat, legati tamen licet reſeruatiuus non acceptet, non valet. folio 315.numero 1

Prouiſio papæ, an præueniendo expectantes valeat? 424.num.2

Prouiſio papæ non data acceptatione reſeruatiui, valet etiam ſi in reſeruatione huiuſmodi irritaret prouiſiones etiam per ſe factas. 316.nu.1

Prouiſio papæ per obitum familiaris ſui, nulla de familiaritate Cardinalis, de qua defunctus etiam extiterat, mentione habita, valida reputatur, cùm nec eius conſenſus exigitur. 408.nu.1

Prouiſio beneficij nulla de ipſius qualitate, vt puta electiui ſacerdotales &c. mentione habita an valeat? 410.num.2

Prouiſio beneficij facta vni ex reſignatione obtinentis cum ſuſpenſione gratiarum, non facit expitare gratiam mandati de prouidendo alteri, prius de eodem cum primùm vacauerit conceſſam. 428.num.1

Prouiſio nulla de fructibus indebitè perceptis, quando tertio debentur, mentione habita, valida reputatur. 406.num.1

Prouiſio in deuolutis, nulla de iurepatronatus mentione habita, valida reputatur. 371.nu.7

Prouiſio beneficij de iurepatronatus laycorum ex fundatione, dotatione, vel conſtructione exiſtentis quando valeat? 449.nu.2

Prouiſio facta impetranti poſt præſentationem, & receptionem literarum an valeat. 44.num.1

Prouiſio beneficij non facta mentione de intruſione, eſt nulla. 637.nu.1.2

Prouiſio de beneficio mentaliter reſeruato facta, quando valeat? 429.num.8

Prouiſio de beneficio vacante per obitum familiaris alicuius cardinalis, etiam ſi eidem familiari commendatum extiterat, non valet, niſi de nomine & titulo cardinalis mentio habeatur, & ad id eiuſdem cardinalis accedat aſſenſus. 295.nu.1

Prouiſio beneficij competit primo iudici, ſi ita ei fuerit iniunctum à papa, ſecundo excluſo. folio 84.num.1

Prouiſio eſt nulla, ſi forma non fuerit in ea ſeruata. 148.num.1

Prouiſio dat ius in re, acceptatio verò in rem. folio 89.num.4

Prouiſio nunquam debet fieri, niſi aliquali ſummaria cognitione præcedente. 35.num.1

Prouiſionem veram quænam inducant. folio 72. numero 1.2

Publiciana competit poſſeſſori habenti cauſam & titulum cum bona fide. 677.nu.13

Publicatio acceptationis in alio quàm beneficij loco facta, dato iuſto impedimento an ſufficiat. 366.num.1

Publicatio acceptationis qua ratione fieri mandatur? 282.nu.2

Publicatio acceptationis in curia ſede vacante, vel tempore vacantiarum, qualiter fieri debeat, vt dicatur ſatisfactum regulæ? 285.num.1

Publicatio acceptationis in alio quàm beneficij loco facta, quando ad eum tutus non patet acceſſus ſuſtinetur? 285.num.2

Publicatione teſtium denegata, an ex hoc ſententia impugnari poteſt. 389.nu.2

In publicis officiis non requiritur ſpeciale mandatum. 476.num.2

Publicè expouit Bald. id eſt, coram populo, vnde teſtis dicens quòd publicè audiuit dici, probat famam. 378.nu.4.7

Publicè excommunicatum poteſt iudex ex officio repellare etiam reo non excipiente, ſimiliter libellum quando ex eius continentia ineptitudo apparet. 331.num.5

Pupillus factus adultus non ſuccedit tutori vt vniuerſalis ſucceſſor, nec dicitur eadem perſona cum tutore, vt hæres cum defuncto. 609.num.1

Pupillo quotupliciter ſubuenitur. 472.num.2

Purificatio gratiæ quando non dicatur ſatis purificata. 85.num.1

Q

QValitas aliqua quoties eſt fundamentum excipientis reſpectu habilitatis, vel inhabilitatis perſonæ negatæ, debet de illa qualitate conſtare. 660.num.3

Qualitas rei ſi in libello non exprimatur, nec fuerit contra obiectum, ſi ex probationibus res fuerit ſpecificata ſufficit, ad hoc vt ſententia feratur pro actore. 528.num.1.2.

Qualitas quæ de facto, non autem de iure commu- ni ineſt in beneficiis, exprimi debet. 411.nu.8.11
Qualitas quæ in facto conſiſtit, non autem quæ de iure ineſt, exprimi debet. 404.num.6
Qualitas illa quod hoſpitale fuerit erectum authoritate, vel quod ſit eccleſia, probari debet quòd fuerit tempore contractus. 656.num.6
Qualitas ſemel poſita, quæ ex curſu temporis non tollitur, præſumitur exiſtere, niſi ſublata probetur. 665.num.12
Quando in ſecunda commiſsione nihil dicitur de prima, ſine verbo aduocamus, inducitur cauſæ aduocatio. 325.num.1
Quando papa in reſignatione quæ fit in manibus ſuis ſuſpendit ad illius effectum omnes expectatiuas vel generales reſeruationes, vniones, nominationes, & alias ſimiles gratias citra acceſſus etiam ſine conſenſu non ſuſpenduntur, coadiutoriæ vero ſine conſenſu ſic, quia verbum de conſenſu poſitum in huiuſmodi limitatione ſupplicationum refertur ex ſtyli interpretatione tantum ad coadiutorias. 339.nu.4
Quando ſumus in dicta conſuetudine inducenda, magis præſumitur quòd ex cupiditate procedat niſi de contrario conſtet: quando vero in inducta nec appareat de origine, nec ex qua cauſa ſit inducta tunc præſumimus inductam ex liberalitate, aut ex alia cauſa approbata à iure, puta loco decimarum cenſus cathedratici, vel alterius iuris. 335.num.6
Quando committitur cauſa cum poteſtate citandi in Romana curia, non adiecto, & extra eam, tunc arguitur quod non poteſt citare extra eandem curiam, niſi in cauſa appellationis: iuxta deciſionem cccxcj. in antiquis, aliàs quarta. in titulo de foro competenti. 326.num.3
Quando committuntur cauſæ ſimpliciter & de plano, ſine ſtrepitu & figura iudicij, vt ſunt cauſæ beneficiales & aliæ ſummariæ qualiter ſit procedendum. 329.nu.9
Quando in materia rei liquidæ aut contra inſtrumenta guarentigiata ſit locus exceptioni remiſſiuè. 331.num.9
Si in actione includit & deducit actor exceptionem ſuo ligone ſe percutit, & ei incumbit onus probandi exclusionem exceptionis, aliàs incumberet excipienti aliquid ponenti. 331.num.10
Quando clauſula reſpiciat & præcedentia & ſequentia & qualitas adiecta in aliqua diſpoſitione reſpiciat omnia remiſſiuè. 329.nu.2
Quando opponitur contra procuratorem, & proteſtatur eum non debere admitti cum ratihabitione geſtorum, an talis cautela & proteſtatio iuuet. 698.nu.1
Quare Rota variat in ſuis deciſionibus. 357.nu.15
Quaſi, velut, veluti, tanquam, hæ verborum ſignificationes recipiuntur ſecundum naturam materiæ in qua ponuntur. 171.num.27
Quaſi poſſeſsio inſtituendi per vnum teſtem probatur. 666.nu.10
In quaſi poſſeſsione iuris incorporalis quæ requirantur. 353.num.2
Quatuor ſpecies vicegerentium, vide remiſsiuè. 321.num.2
Quænam ſit differentia inter præbendam gratialem, & corporalem. 108.num.1
Quæ concernunt aptitudinem, vel ineptitudinem cauſæ, poteſt index ſupplere in facto. 51.nu.1
Quæ de nouo emergunt nouo indigent auxilio. 252.numero 12
Quæ requirantur vt tutor poſsit adminiſtrare res pupilli. 479.num.1
Quæ ſententiæ habeant vim diffinitiuæ & quę non. 474.numero 1
Quæ ſunt de directo neceſſaria ad fundandum ius & intentionem agendi, vel defendendi, maxime affirmatiue prolata probanda ſunt. 138.nu.1
Quæ ſunt de ſubſtantia libelli poſt litem conteſtatam mutari non poſſunt. 567.nu.1
Quæ reddant gratiam ſurreptitiam. 49.nu.2
Quæ ſine conditione dicuntur, ſine conditione debent intelligi. 121.num.4
Quænam ſit differentia inter fictionem & præſumptionem. 169.nu.24
Quænam ſit differentia inter gratiam ſtrictam & largam. 90.nu.2
Quænam ſit materia obiectiua. 83.num.1
Querela ſimplex etiam coram vicinis, impedit ratificationem. 652.num.5
Quæſtio proprietatis non admittitur contra volentem habere recurſum. 87.num.3
Quæſtio poſſeſſoria ſuper matrimonio, vel alio ſpiritualis non eſt ſpiritualis, ſed quaſi. 638.nu.2
Qui petit totum petit & quamlibet partem. 530.n.4
Qui petit actionem ſibi edi, nihil petit à iudice. fol. 518.num.3
Qui non habet in ære, luit in corpore. 470.nu.2
Qui prior eſt tempore, potior eſt iure. 534.nu.5.6
Quia regreſſus habent cauſam iuris de præterito & non ſimpliciter de futuro, ideo non continentur nec ſub indultis cardinalium, nec ſub concordatis germaniæ. ſecus eſt in coadiutoriis cum futuris ſucceſsionibus quæ nihil habent de præterito. 358.nu.1
Quibus in caſibus offeratur ſupplicatio principi. 635.num.3
In quibus quis poteſt agere ſine conſenſu capituli, in illis poteſt & per procuratorem. 484.nu.3
Quicquid reperitur actori conceſſum, in pari caſu reo conceſſum videtur. 214.nu.7
Quilibet in ſui commodum præſumitur diligens. 155.numero 2
Quis puniri non debet in alio quàm deliquerit, nec plus quàm deliquerit. 202.nu.8
Quis vel qui relatiua an faciant conditionem. 609.numero 1
Quoad validitatem non refert an aliquid fiat ſub conditione vel modo: quoniam ſi modus non ſeruatur ſubiicitur clauſula irritans ſeu annulans actum, cùm illud ſit pro forma appoſitum quæ dat eſſe rei: qua non ſeruata actus eſt nullus. 331.num.7
Quod ſtatuitur in citatione, locum habet in inhibitione. 326.nu.1
Quod noſtrum eſt ſine facto noſtro à nobis euelli non debet. 230.num.8
Quod procedi poſsit in cauſa non præſtita cautione. 125.num.1
Quod

Quod quis poteſt facere per alium, hoc idem poteſt facere per ſe. 151.nu.6
Quod maius & dignius eſt in genere ſuo, ſub generali diſpoſitione non venit. 29.num.1
Quod fit vltra fines mandati eſt nullum. 124.nu.3
Quomodo intelligatur illud quòd vbi lex vel ſtatutum cogit iudices ad aliquid faciendum quod reſpicit vtilitatem priuatam, quod procedat ſi petatur. 698.num.1
Quot ſunt grauamina, tot cenſentur appellationes. fol.59. nume.1

R

Ratio in lege, quando niſi vnica aſsignari poteſt, habetur pro expreſſa. 289.num.10
Ratio limitat & reſtringit diſpoſitionem ad eius limites. 297.num.4
Ratio iuſta & iniuſta excuſat non ſolum à dolo, verum etiam à pœna doli. 294.num.4
Ratio etiam coniecturata limitat & reſtringit legem ad ipſius limites. 287.nu.4
Ratio proprietatis præiudicans poſſeſſorio in rei teſtitutione, præiudicat vniformiter in fructibus. 95.numero 1
Ratio regulæ quare conſenſus cardinalis requiritur in beneficio vacante per obitum familiaris ſui, eſt propter expenſas quas cardinales ſubſtinent in eorum familia. 295.num.2
Ratio in arbitrariis reddenda non eſt. 456.nu.4
Ratio eſt iuris communis 87.num.2
Ratihabitione an validentur ſententia & proceſſus. 152.numero 3
Recepti auctoritate apoſtolica in canonicos, iure ſuæ receptionis, & ratione ſui canonicatus præferuntur omnibus, & aliis alia auctoritate venientibus, & collatio alteri facta eſt nulla. folio 221.num.1
Rector eccleſiæ parochialis citati debet in loco dictæ eccleſiæ, ibique ei appellatio intimari. 90 n.1
Rectores terrarum eccleſiæ qui dicuntur qui in iudicando in eccleſiæ ciuitatibus præficiuntur à papa, etiam ſi legatus de latere in eadem prouincia eorum ſit ſuperior, & non caſtellorum præſides. 322.num.4
Rectores eccleſiarum vtrum ſint Epiſcopis ſubiecti. 84.num.1
Regreſſus ad beneficia non obſtante indulto cardinali ordinario collatori conceſſo valent, ac data vacatione effectum ſortiri debet etiam de indulto huiuſmodi mentione non habita. 457.n.1
Regreſſus de ſtylo præſeruantur, nec ſuſpenduntur in reſignationibus. 457.nu.4
Regreſſum habens & patiens alium poſtquam regreſſus factus eſt locus pacificè per quadriennium poſsidere ſibi præiudicat. 351.nu.1
Recuſatio ſi probetur iniuſta, valebit proceſſus, ſeeuaſi iuſta. 634.num.4
Reductio ad arbitrium boni viri ſtante enormi læſione, non obſtante quacunque verborum cautela, peti poteſt. 430.nu.3.6
Reſeruatio omnis vim nouæ prouiſionis habet. fol. 147.num.1
Regula de annali nedum in prima, verum etiam in ſecunda & tertia inſtan. produci poteſt, & ſuffragatur etiam quoad nullitatem ſententiæ, & impedit executionem. 272.nu.1
Regula de annali defendit execrabilem. 274.nu.4
Regula de annali an ad poſſeſſorem tantum & eo durante intelligenda & reſtringenda exiſtat? fol. 277.num.7
Regula de annali emanauit in odium impetrantis & contenta eſt detentatione etiam abſque titulo, quia realis exiſtit. 274.nu.2
Regula de annali nedum in impetrationibus certo modo verumetiam in ceſsionibus locum habet. 276.num.1
Regula de annali cum ſit realis, an quilibet de ea dare poſsit etiam ſucceſſor poſſeſſoris? 276.nu.3
Regula de triennali eſt contenta omni alio colore tituli præter exceptuatos in ea. 271.n.6
Regula de triennali defendit prouiſum ab ordinario de dignitate maiori poſt pontificalem, & principali collegiata alia regula non obſtan. 271.n.7
Regula de triennali non defendit illud qui cauſam committi, & citationem etiam duntaxat decerut obtinuit. 265.nu.1
Regula de triennali nec allegatio Lapi lxxxix. non defendunt ſpoliatorem. 363.nu.2
Regula de triennali fraternizat cum cle. de ſequeſt. poſſ. & fruct. 374.nu.3
Regula de triennali an non procedat niſi cum bona fide? 265.nu.6
Regula de triennali extracta videtur ex concilio Conſtantienſi, & approbata in concilio Baſilienſi. 266.num.10
Regula de triennali non defendit habentem ſymoniacum ingreſſum. 274.num.2
Regula de triennali contra ſuperiorem locum non habet. 268.n.10
Regula de triennali non dat titulum. 268.nu.8
Regula de triennali an defendat in dignitate maiori poſt pontificalem aut principali in collegiata poſſeſſorem cum titulo ordinarij. 367.n.1
Regula de triennali non habet locum in beneficiis vacan. apud ſedem etiam collatis à papa de tali vacatione mentione non habita. 269.n.1.3
Regula de triennali defendit etiam illum, qui verum valorem non expreſsit regula de exprimendo valore non obſtan. 271.nu.1.9
regula de triennali non vult aliquem in petitorio, nec poſſeſſorio moleſtari. 363.num.5
regula de triennali non habet locum in eo, qui obtinuit cauſam committi. 363.nu.6
regula de triennali eſt perſonalis & non realis. folio 270.num.1
regula de triennali eſt perſonalis. 351.nu.7
regula de triennali eſt contenta titulo præſumpto. 348.num.2
regula aſinina appellari poteſt cum detentatione dicitur fuiſſe contenta. 275.nu.10
regula de annali requirit pacificum poſſeſſorem quæ tamen ſufficitur per quamlibet moleſtiam iuris vel facti. 275.num.11
regula de veriſimili notitia loquens de beneficio vacanti per obitum, extendi non debet, ſi vacat per reſignationem. 286 nu.1
regula de infirmis reſignantibus, an liget ordina-

rios,& locum habeat extra curiam. 186. nume.1. 187.num.1
regula cancellariæ habens decretum quandocunque in iudicio producatur, annullat omnia acta etiam ante productionem. 273.num.5
regula cancellariæ de qualitatibus beneficiorum exprimendis in impetratione, quomodo intelligatur? 411.nu.12
regula cancellariæ diſponens, quòd habens ſignatura per fiat, præferatur alteri habenti per conceſſum, intelligitur etiam ſi habens per conceſſum eadem die ſit poſſeſſor. 432.num.1
regula de veriſ.noti.dummodo beneficium per obitum vacet, ſiue vacatio huiuſmodi exprimatur, vel in generali clauſula contineatur, locum habet. 286. num.3
regula & extrauagans Alexandri. vj.de fictis familiaribus quare emanarunt? 409. nu.5
regula de publicandis non habet locum, quando acceptans infra tempus cedit, vel decedit. folio 285.numero 1
regula reuocans reſeruationes ſeu gratias etiam Cardinalibus conceſſas, præiudicat eiſdem non obſtante alia regula prius edita, quòd Cardinales non comprehendantur ſub regulis poſt primam editionem faciendis, niſi eorum fauorem concernant. 295.nu.1
regula de exprimendo valore non habet locum in prouiſione ordinarij, quia ordinarij eccleſiæ, papa verò perſonæ prouidere intelliguntur. folio 287.numero 5
regula de exprimendo nomine & titulo, ac conſenſu Cardinalis in impetratione beneficij vacantis per obitum familiaris ſui, non habet locum in prouiſione facienda ex reſignatione familiarium. 414.num.1
regula noua an tollat primam contrariam, quamuis id non exprimat. 296.num.2
regula quòd diſpenſationes non ſuffragentur literis non expeditis extra curiam non procedit. folio 287.numero 8
regula de viginti de ſtylo derogatur quando reſignans eſt abſens. 289.nu.13
regula, quòd non iudicetur iuxta tenorem ſupplicationis, ſed literarum, non habet locum in poſſeſſorio. 365.nu.14
regula de publican.habet locum in reſeruatione & vnione, etiam ſi reſeruatio & vnio habeat clauſulam prouiſionis ex nunc, prout ex tunc. folio 284.numero 2
regula de iure accreſcendi procedit tantùm in concurſu expectantium. 284.nu.8
regula de non tollendo ius quæſitum per quancunque commiſſionem ſeu conceſſionem, intelligit quo ad impetrata & conceſſa lite cœpta ſeu pendente,& non ante. 297.nu.1
regula de publicandis, an annullet acceptationem & prouiſionem factam per expectantem ab initio, ac ſi facta non eſſet, non publicauerit, vel ſolùm poſt finitum tempus. 283.nu.7
regula de infirmis exorbitat vel corrigit ius commune. 288.nu.3
regula de infirmis reſignantibus, an habeat locum quando infirmus beneficium in commendam obtinebat & ceſsit. 288.num.1
regula quòd non iudicetur iuxta tenorem ſupplicationis ſed literarum quomodo procedat & interpretetur. 384.numero 5
regula defendit illum qui habet titulum coloratum. 267.num.2
regula excipiens canonicatus & præbendæ, interpretatur de exiſtentibus in cathedrali, ſi pro pauperibus, ſecus in aliis gratioſis. folio 426. numero 3.5
regula de impetratio. beneficiorum per obitum familiarium Cardinalium vacantium, locum habet etiam ſi beneficia familiaribus prædictis commendata forent. 458.nu.8
regulæ cancellariæ ſunt ſtricti iuris, adeò quòd nec extendi, nec ſuos terminos egredi poſſunt. 420. numero 6
regulæ cancellariæ habent vim legis, & ſunt ſeruandæ, præſertim viuente earum conditore. 620. numero 1
regulæ cancellariæ ſunt ſtricti iuris, & non egrediuntur ſuos terminos. 414.nu.5
regulæ cancellariæ ligant poſt earum publicationem factam in curia. 621.num.2
regulæ cancellariæ quando conficiuntur, qui conueniant in earum confectione? 308.num.2
regulæ cancellariæ an ligent extra curiam? folio 286.numero 2
regulæ de triennali nunquam derogatur in commiſſionibus iuſtitiæ. 271.nu.3
regula quæ reuocat vniones, an intelligatur de perpetuis vel de temporalibus? 292.num.7
Contra regulam de triennali papa non concedit commiſſiones, ne ludibrio pateat & ſit eluſoria. 344.numero 2
relatiuum quis vel qui iunctum verbo futuri temporis, quando faciat ſuum antecedens conditionale? 400.nu.11.13
relatiuum iunctum verbo præſentis temporis, importat demonſtrationem. 400.num.12
religionem profiteri non cogitur obtinens beneficium regulare in commendam. 288.num.8
religioſus ſimplex non poteſt conſtitui procurator ſine licentia ſuperioris. 498.nu.1
religioſus an poſsit eſſe in ſtudio cum licentia abbatis, conuentu non conſentiente. 553.num.1
religioſus conſtitutus procurator non poteſt ſubſtituere. 499.num.1
Si ſubſtituerit domino id ratificante, valebit proceſſus ratificatus. ibid.num.2
In præiudicium tamen ratificantis. ibid.num.3
remedium attentorum in quibus ſit magis priuilegiatum, quàm interdictum vnde vi. 467.nu.3
remedium canonis reintegrandæ, competit etiam contra eum qui cum titulo & bona fide poſsidet. 364.num.1
remedium extraordinarium ſemel tantùm peti poteſt. 635.num.4
remedium reintegranda an competat contra poſſidentem cum titulo & bona fide, abſque eo quòd allegetur aduerſarium clàm poſsidere reſpectu poſſeſsionis. 674.num.1
remediũ reintegranda an detur pro penſionibus denegatis:& an pro iuribus perſonalibus. 668.nu.1

In remedio canonis reintegranda quid agens probare debeat. 652.num.1
remedia in poſſeſſoriis & eorum diuerſitate:vide remiſsiuè. 364.num.2
remiſsio ad partes olim non dabatur ad probandum attentata, hodie tamen aliquando datur. folio 347.num.1
remiſsio an dari poſsit ad partes pro teſtibus recipiendis ab auditore palatij de conſenſu ambatum partium. 154.num.1
remiſsio an fiat in contractu emphyteutico, & quando ſit locus remiſsioni. 657.nu.11
remiſſoria ad probandam violationem ſequeſtri an regulariter concedi debeat. 376.nu 6
remiſsio in delictis non fit inter eos qui non ſunt eiuſdem iuriſdictionis, ſecus ſi ſunt eiuſdem iuriſdictionis. 570.nu.1.2.3
renunciare appellationi quando quis non dicatur. 79.numero 1
renunciare facto & tacitæ ſuæ appellationi quis dicatur. 188.num.1
renunciare an quis poſsit beneficio abſque auctoritate ſuperioris. 71.num.1
renunciare quis ignorans non præſumitur. 127.nu.2
renunciare liti & cauſæ, & renunciare iuri quid importent? 386.nu.7
renuncians amittit omnem poſſeſsionem, ſi poſtea incumbit animo continuandi, illam de nouo acquirere videtur. 362.nu.10
renuncians beneficium licet amittat poſſeſsionem iuris, tamen ſi incumbit poſſeſsioni realiter & de facto, ſi à tertio ſpoliatur, eſt reſtituendus. 361.numero 2
renuncians beneficio an non ſolùm abdicet à ſe dominium, verum etiam ciuilem & naturalem poſſeſsionem. 361.nu.3
renuncians cum iuramento exceptioni non celebrati contractus, an poſsit reuocare dictam renunciationem. 76.num.1
renunciatio facta in manibus laici eſt nulla. folio 71.numero 2
renunciatio facta ex cauſa permutationis, facta videtur ſub conditione tacita. 36.nu.3
renunciatio facta per captionem & detentionem ſecularium poteſtatum eſt ipſo iure nulla. fol.558. numero 2
renunciatio facta per ſpoliatum poſt ſpoliationem, an ſit impedimento ſi vult agere ad reſtitutionem? 361.num.6
renunciatio facta ex cauſa permutationis an valeat. 36.numero 1
renunciatio hæreditatis facta per ſororem fratri patre non conſentiente eſt valida. 628.nu.1
renunciatio in vno caſu non inducit excluſionem in alio. 628.numero 1
Poſt renũciationem & concluſionem in cauſa, pars non admittitur ad producendum inſtrumenta, & alia documenta. 07.nu.1
Fallit in his in quibus iudex procedit ex officio, ſi hoc viderit expedire. ibid.nu.2
Item in cauſis criminalibus, cùm reus vult purgare ſuam innocentiam. ibidem nu.3
Item in cauſis in quibus proceditur ad inſtantiam, ſi inſtrumenta ſint de nouo reperta. ibid.nu. 4
repellere aliquem ab articulo grauaminis, eſt eum repellere à negotio principali. 31.num.4
reperiri verbi ſignificatio. 64.nu.1
requiſita ad reuocationem primi reſcripti, remiſsiuè. 325.num.2
res quæ petitur eſt ſpecificanda. 59.num.1
res non integra quando eſſe dicatur. 236.nu.1
res quæ iam peruenit ad ſuum complectum eſſe, ex cauſa ſuperueniente non retractatur. 114.nu 4
res & pretium ad ſubſtantiandum contractum emptionis & venditionis requiruntur: quorum altero deficiente nihil agitur. 680.num.20
res an & quando dicatur ſolita concedi in emphyteuſim. 656.num 8
res prorogata non cenſetur innouata per prorogationem. 251.num.9
res hypothecæ ſuppoſita, an poſsit lite pendente per debitorem alienari. 693.num.19
res aliqua vendicata ab aliquo ſciente domino & ſe non defendente, præiudicat domino. folio 190. numero 1
res noua fieri videtur quando eſt aliquid ei additum. 290.num.1
res contenta ſub genere poſt expreſsionem amplius non continetur ſub ea. 85.num.2
res emphyteutica ſi detur in dotem, non ſoluitur domino laudimium, ſi res non fuerit æſtimata. 556.numero 3
res iudicata an dicatur ſententia diffinitiua appellatione ſuſpenſa. 165.num.1
res de cuius poſſeſsione agitur an ſit alienabilis. 692.numero 12
reipublicæ honor in magiſtratuum honore conſiſtit. 335.nu.11
rem ſiue beneficium pacificè poſsidere quis non dicitur, ſi ſibi ſuper ea mouetur quæſtio iudicialis. 358 numero 9
In re dubia capienda eſt interpretatio benignior. 205 numero 7
reſcriptum auocatorium ſi ſit ſurreptitium eſt nullum ipſo iure, quia auocatio eſt odioſa. 385.nu.6
reſcriptum papæ ſuper alienatione rei immobilis eccleſiaſticæ, an valeat. 124.numero 1
reſcriptum contra ius quando emanauit ob publicam vtilitatem, an valeat, non facta mentione de iure? 296.num.9
reſcriptum ad lites ſurreptitium non eſt ipſo iure nullum, ſed ope exceptionis, ſecus in auocatorio iuriſdictionis, quod eſt nullum ipſo iure. folio 324.numero 1
reſcriptum ad ſummariè procedendum quãdo non valeat. 78.num.1
reſcriptum gratioſum quamuis non faciat mentionem de primo, valet & tenet. folio 304. numero 3
reſcriptum gratioſum per quod præiudicium alteri affertatur, an ſit ſemper inualidum. folio 222.numero 3
reſcriptum expirat per mortem, ſi materia ſuper qua interpretatur reſcriptum non eſt extendibilis ad ſucceſſorem, aliàs ſecus. folio 551. numero 1.2
reſeruatio non tollitur per indultum, ſed facultas conferendi per eum, ac ſi non eſſet facta reſer-

uario conceditur. folio 407.numero 10
Reſernatio & affectio non inducitur, niſi in caſibus expreſsis quia odioſæ. 300.nu.9
Reſeruatio nec affectio per vnionem ad vitam ſeu quandiu beneficium obtinuerit, non expirat. 459.nnmero 16
Reſeruatio facta per papam per verbum collationi, ita afficit & ligat ſicut verbnm generale diſpoſitioni, vel prouiſioni. 459.nnm.t4
Reſeruatio expirat per ſolam prouiſionem papæ. 403.numero 29
Reſeruatio an expiret ſi commenda aut prouiſio, cuius contemplatione videtur eſſe facta, effectum ſortiri non poſsit? 402.nu.26.28
Reſeruatio in præiudicium papæ eſt fauorabilis & amplianda: in præiudicium verò impetrantis ſeu tertij odioſa & reſtringenda. 322.num.6
Reſeruatio generalis quæ ſit? 310.num.7
Reſeruatio generalis ſeu ſpecialis inficit nedum titulum, ſed etiam poſſeſsionem, quando habet decretum irritans & impedit reſtitutionem. fol. 348.numero 1
Reſeruatio per commendam non expirat, quia vacat eo modo quo prius. 299.num.4
Reſeruatio inducta per regulas, eſt generalis, non ſpecialis. 307.nu.1
Reſeruatio ſimul cum decreto, non autem ſola afficit ante notificationem. 437.num.3
Reſeruatio nulla eſt maior in iure, quàm inducta per cap.ij.de præben.in vj. 420.num.8
Reſeruatio cum prouiſione facta in fauorem cardinalis, ſi fructus non excedat cc. duca. non tenet. 397.num.2
Reſeruatio ſpecialis quæ ſit? 308.nu.3.4
Reſeruatio non expirat per commendam ad vitam. 459.numero 12
Reſeruationis vinculnm, ſtatim etiam ante vacationem cenſetur eſſe iniectum. 407.nu.11
Reſeruationis, & non vacationis tempus attéditur. 408.numero 12
Reſeruationes an ſint odioſæ? 309.num.5
Reſeruationibus pluribus ſuper eodem beneficio concurrentibus, de omnibus eſt habenda mentio in impetratione. 408.nu.5
Reſeruata & facta beneficia papæ, ad eius ſucceſſorem tranſeunt. 420.nu.7
Reſeruatum beneficium non cadit in gratia etiam motu proprio facta, ſi de eo mentio non ſit habita. 312.num.7
Reſeruatiuus & quilibet alius habens gratiam ad vacatura cum tempore ad acceptandum, tenetur ſicut acceptans publicare. 284.num.1
Reſignare validè poteſt obtinens parochialem vltima die anni à iure ad promoueri ſe faciendum conceſsit. 285.num.2
Reſignans beneficium in manibus priuati, ſi ſpoliatur, poteſt illud repetere à ſpoliante, tanquam habens ante admiſsionem ſuperioris verum ius & titulum in eo, non tamen contra ordinarium qui poteſt ceſsionem approbare vel reprobare. 337.numero 4
Reſignatio in manibus papæ quomodocunque facta de ſtylo, in fauorem certæ perſonæ factam eſſe intelligitur. 429.num.10
Reſignatio in fauorem certæ perſonæ eſt ſimoniaca, licet ex ſtylo & certa ſcientia ac tollerantia papæ vitium ſimoniæ purgetur. 453.num.3
Reſignatio ſiue mandatum ad reſignandum in manibus inferioris à papa in fauurem certæ perſonæ & non aliàs eſt ſimoniaca. 454.num.7
Reſignatio beneficij poteſt probari per teſtes. folio 365.numero 4
Reſignatio beneficij ſimouiacè facta eſt nulla etiam in præiudicium reſignantis. 618.nu.1
Per reſignationem beneficij factam in manibus ſuperioris admittentis eandem reſignaus admittit nednm poſſeſsionem, ſed etiam proprietatem & titulum, ſed ſi fuerit facta in manibus priuati, valet in præiudicium cedentis, & non ſuperioris ſine cuius admiſsione non perditur proprietas nec titulus, licet admittatur poſſeſsio. 337.numero 3
Reſignationes an fauorabiles & coadiuuandæ exiſtant? 412.num.2
Reſpondens per verbum, dubito, vel ignoro, an ſufficienter reſpondeat. 468.nu.1
Reſpondens ad id quod nou debet, an & quando ſibi præiudicet. 673.num.16.18
Reſtituitur promiſus ab ordinario ſi ſpoliatur ab expectante habenti inhibitionem & decretum. 358.nnmero 4
Reſtitui an quis poſsit ante litis conteſtationem. 77.numero 1
Reſtituendus non eſt quis aduerſus tres ſententias conformes, niſi prius conſtet iudici de iniuſtitia earundem. 600.num.3
Reſponſio authoris ad conſi.Pe.Philip.Cornei ccvj. incip.licet in hac, in j.vol. 656.num.5
Reſtitutio an canonico regulari ſpoliato competat de beneficio ſeculari cum prouiſione ordinarij? 375.numero 6
Reſtitutio conceditur etiam vbi appellatio denegatur. 343.nu.1
reſtitutio in integrum ſola nititur æquitate. folio 238.numero 8
reſtitutio eſt in priſtinum ſtatum repoſitio etiam quoad omnia. 229.nu.1
reſtitutio an competat intruſo contra formam ca. ij. vt lite pendente. lib. vj. ſi fuit ſpoliatus vigore executorialium. 356.nu.4
reſtitutio an competat ſi propter obitum procuratoris ſententia tranſiuit in rem iudicatam. folio 389.nnmero 5
reſtitutio in beneficialibus non competit ſine titulo colorato, ne detur vitioſus ingreſſus. folio 362.numero 7
reſtitutio etiam ad detentationem & momentum competit hæretico. 275.nu.8
reſtitutio in beneficialibns non datur ſine titulo colorato, ne detur vitioſus ingreſſus. folio 358. numero 9
reſtitutio reddit quod priuatio tollit. folio 234. numero 7
reſtitutio in integrum aduerſus ſententiam diffinitiuam, requirit libellum & litis conteſtationem. 476.numero 3
reſtitutio in integrnm petita, & propter ætatem non probatam denegata, poteſt iterum peti. folio

folio 476.nu.4
reſtit.in integ. eſt beneficium perſonale cum tranſit ad fideiuſſorem:eum verò tranſit ad hęredes, eſt reale. 477. nu.5
reſtitutio in integrum conceſſa minori in re indiuidua, prodeſt etiam ſocio maiori. fol. 477. numero 6
reſtitutio in integrum datur maiori ad inuentarium intra annum non confectum. 477.num.7
Item aduerſus ſententiam latam prætextu falſarum probationum. ibidem.nu.8
reſtitutio indulta poſt quadriennium non tenet.fo. 517.numero 4
reſtitutio impeditur quando notoriè conſtat de non iure agentis in petitorio. folio 358. numero 6
reſtitutio propter enormiſsimam læſionem competit eccleſiæ, etiam poſt quadriennium. folio 430.numero 5
reſtitutio in integrum an peti poſsit cum ſecundum fatale ſit tranſactum per quatuor menſes. 517.numero 1
Duplex eſt tempus reſtitutionis, nempe tempus ad quod datur reſtitutio ad tempus læſionis, & tempus infra quod fit reſtitutio. 517.nu.2
reſtitutionis beneficium latam recipit interpretationem. 230.nu.7
reſtitutionis cauſa eadem cum prima reputatur, & coram eodem iudice terminari debet. folio 373.numero 3
reſtitutionem contra gratiam fieri poſſe, intelligitur, ſi reperiatur læſio. 110.nu.1
reſtitutionem petens in iudicio via attentatorum an teneatur docere vel allegare titulum coloratum.? 360.nu.1
reſtitutionem petens in iudicio via attentatorum quid probare ſibi ſufficiat. 360.nu.2
In reſtitutorio quod requirit probationem tituli, ſufficit titulum probare ſummariè. 40.nu.1
reſtitutorio agere an poſsit non habens poſſeſsionem. 148.nu.1
reſtitutoria ſententia contraria primæ reuocat expreſsè primam, aliàs non valet. 373.num.4
reſumptio cauſæ quid ſit. 56.num.1
reſuſcitatio monachi miraculoſa. 191.num.3
retentio obtenta ab eo qui præmouetur, non tollit reſeruationem inductam per dictam extrauagantem ad regimen. 321.num.1
retrotractio non fit niſi per fictionem, & fictio non operatur, niſi ſuadente æquitate. fol.401 numero 21
retrotractio non habet locum in vltimis voluntatibus. 682.nu.31
reuocatio fit ob demerita & ingratitudinem, quę ad hæredem tranſire non debet. 433.num.9
reuocatione ſi pars non vtatur, valebunt acta per iudicem inferiorem. 636.num.6
reuocatio confeſsionis, quæ videtur facta in libello ſecundæ inſtantiæ, an valeat. 79.num.1
reuocatio grauaminis in quibus non habeat locum. 81.numero 1
reuocatio tacita, quæ fit per mortem, ſi reuocat iuriſdictionem inferioris, multò magis expreſſa. fol.636.numero 5
reuocatio procuratoris tacitè intelligitur eſſe facta, ſi dominus litis & cauſæ ceſsit.fol. 385.nu.2
reuocatio attentatorum quando non admittenda. 88.numero 1
reus non cogitur proponere ſuam exceptionem, niſi actor propoſuerit & probauerit ſuam intentionem. 31.num.4
reus, ante ſententiam, ſemper poteſt allegare ſuas defenſiones. 171.nu.29
reus in exceptione eſt actor. 219.num 7
reus poteſt vti contrariis remediis. 108.nu.1
reus abſoluitur ab inſtantia iudicij & impetitione, ſi lite conteſtata accuſator ſe abſentauerit. 32.numero 1
reus in exceptione eſt actor. 79.num.1
reus an abſoluendus, ſi in libello exprimatur dies certus, teſtibus de alio die probantibus. folio 466.numero 2
reus negans ſe poſsidere, cùm in veritate poſsideat, ſi actor probauerit eum poſsidere, amittet reus poſſeſsionem rei, non autem proprietatem. 513.numero 3
reus quando ſit ab impetitione actoris abſoluendus. 123.num.1
reus excommunicatus poteſt conſtituere procuratorem ad iudicia. 505.nu.1
reus in ſua exceptione eſt actor. 138.num.3
reo confitente defectum iuris ſui, ſi actor deficiat in probando, abſoluitur reus ab impetitione ſua. 632.numero 1
reis in dubio fauendum eſt vbi agitur de pœna applicanda eccleſiæ. 681.nu.25
ruſticus cogitur ſuis expenſis deferre decimas vſque ad eccleſiam. 615.nu.1
ruſtici & agricultores compelli poſſunt venire ad ciuitatem ad vendendum. 621.num.2

S

SAcerdos conſtitutus procurator ab aliqua vniuerſitate poteſt agere in iudicio, & litem conteſtari. 501.num 1
Idem eſt de militante milite. ibidem.num.2.3
Sacerdos ſimplex an poſsit eſſe ſubexecutor apoſtolicus quoad conferendum. 77.num.1
Sacramentum dat robur depoſitioni. folio 192. numero 3
Sacrilegij crimen non ſemper requirit pœnam relegatione maiorem. 194.num.2
Salarium debetur famulo à toto tempore quo non ſeruiuit, ſi ſteterit per dominum qui eum expulit, quominus ſeruierit. 552.nu.1
Doctori, vel famulo non ſubtrahitur ſalarium propter infirmitatem. 552.num.2
Si ita obſeruatum fuerit de conſuetudine, aliàs ſecus. ibidem.num.3
Salarium filiifamilias notarij an cenſeatur quaſi caſtrenſe, & de illo teſtari poſsit. fol. 465. numero 1
Salarium partium in aduocatis modernis, eſt ſobrogatum in locum ſalarij publici. folio 465. numero 2
Sanitatis conditio non facit poteſtatem datam conditionalem. 56.nu.1

Scientia & voluntas eius cui quæritur, poſſeſſio requiritur. 655.num.8
Scientia an probari debeat. 655.num.9
Scientia & patientia iuris proprij in alio vel in lite præiudicant. 351.num.3
Scientia certa refertur ad ſola excogitata. 61.nu.3
Scienter expendens monetam falſam, tenetur pœna legis Corneliæ de falſis, ſi ſit liber: ſi verò fuerit ſeruus, punitur vltimo ſupplicio. folio 512.numero 3
Scholaris ſtudens in propria ciuitate, non gaudet priuilegio ſcholarium. 514.num.3
Scholaris laicus poteſt conueniri coram officiali. 313.numero 1
Scholaris clericus non poteſt conueniri coram indice laico. 514.nu.2
Scholares abſoluuntur ab archiepiſcopo à leuibus iniectionibus manuum. 540.num.1
Scriptura ſacra quatuor admittit ſenſus ſine expoſitiones. 320.num.17
Scripturis, calumnis, ac libris antiquis quomodo adhibeatur fides. 29.num.3
Senatores poſſunt legem conſtituere, quæ tamen à principe confirmari debet. 605.num.4
Sententia adiudicatoria in beneficialibus non dat titulum, ſed declarat ius ad victorem pertinere. 332.numero 4
Sententia nomen rei iudicatæ non habet, niſi ſit lata à iudice competenti. 220.nn.1
Sententia condemnatoria, reuocari poteſt per abſolutoriam. 384.nu.3
Sententia vim diffinitiuæ habens, habetur loco diſſinitiuæ. 135.nu.1
Sententia diffinitiua ſemper requirit terminum peremptorium. 30.num.3
Sententia diffinitiua cum cauſæ cognitione lata per principem, ſi reperiatur malè lata & per errorem, in melius reformari debet. 205.nu.12
Sententia diffinitiua, quãdo non habeatur pro diffinitiua. 69.nu.1
Sententia diffinitiua edicto peremptorio non propoſito, nulla eſt ipſo iure. 162.num.7
Sententia diffinitiua, excommunicatio, & ſuſpenſio abſque ſcriptis an valeat. 85.numero 1
Sententia interlocutoria lata ſuper incompetentia iuriſdictionis vim habet diffinitiuæ. 474.num.3
Sententia confirmata in poſſeſſorio per iudicem appellationis petitorij cauſa debet remitti auditori primo. 136.num.1
Sententia in poſſeſſorio non facit præſumptionem contra obtinentem in petitorio. 374.nu.2
Sententia lata ſuper ſpolio eſt diffinitiua. fol.262. numero 3
Sententia lata in cauſa confirmationis electionis eſt nulla parte non vocata. 54.num.1
Sententia lata in petitorio ſuſpenſa licet nulla ſit ipſo iure, ſecus tamen eſt de poſſeſſorio. 40.nu.1
Sententia lata procuratore domino litis, per conteſtationem litis effecto, præſente tamen vero domino, valet. 491.num.1
Sententia lata contra matrem non obeſt filio: ſecus vbi condemnatio reſpiceret publicam vtilitatem. 161.numero 3
Sententia lata cum non iuſto contradictore, vim & nomen rei iudicatæ non habet. 243.num.7
Sententia lata ex falſa allegatione retractanda. 205 numero 13
Sententia lata inter certos an præiudicet aliis. folio 190.numero 2
Sententia lata extraiudicialiter non habet vim rei iudicatæ. 173.num.38
Sententia hominis probationem non expectat. fol. 436.numero 6
Sententia lata contra iam defunctum non tenet. 336.num.11
Sententia lata ſuper reſtitutione ad appellationem, an ſit interlocutoria, an verò diffinitiua. 84.num.1
Sententia lata à iudice contra partem iniuſtè an teneat. 134.num.2
Sententia lata contra non citatum, & nullam litis notitiam babentem, nullum parit præiudicium. 691.numero 4
Sententia lata ſuper articulo attentatorum, an habeat vim diffinitiuæ. 59.nu.1
Sententia lata abſque legitimo defenſore non præiudicat illis, ad quos legitima defenſio dicitur pertinere. 167.num.1
Sententia lata ſuper poſſeſſorio an ſit diffinitiua, vel interlocutoria. 660.nu.3
Sententia contra mortuum naturaliter haberi non poteſt. & ſi habeatur non valet. fol. 276. num.4 81.numero 1
Sententia lata per falſos teſtes vel falſa inſtrumenta, ipſo iure eſt nulla, ſi lata fuerit contra abſentem dolo aduerſarij. 557.num.1
Secus tamen ſi contra præſentem, reſcindi tamen poteſt per reſtit.in integ. ibidem num.2
Sententia lata ſuper expenſis factis ante litis conteſtationem eſt nulla. 71.num.1
Sententia lata ſuper vna parte, non videtur abſolutio facta ſuper reliquis. 517.num.1
Non poteſt cognoſci de parte, niſi cognoſcatur de toto. ibidem nn.2
Sententia lata non vocata parte an valeat. 52.nu.1
Sententia lata contra regulas cancellariæ ſeu extrauagantes, non eſt ipſo iure nulla, quia à iudicibus non conſiderantur, niſi producantur in actis. 258.num.5
Sententia lata contra regulas cancellariæ & extrauagantes ſi non ſint apud acta cauſæ productæ, valent quando non habent decretum. fo. 273.num.11
Sententia lata contra regulas cancellariæ non eſt ipſo iure nulla, niſi fuerint productæ, quia iudex niſi producantur ſecundum earum tenorem iudicare non poteſt. quod intellige, vt numero 11. fol.272.numero 3
Sententia lata in cauſa furti ſecum trahit executionem. 563.nume.1
Sententia abſolutoria ſecum trahit executionem. 563.numero 2
Sententia excommunicationis non tranſit in rem iudicatam quo ad effectum irretractabilem. fo. 563.num.3.& 6
Sententia poteſt dari & ferri pro minore etiam eo abſente. 491.num.3
Sententia ſi reperiatur nulla propter iuramentum calumniæ

calumniæ ab vna partium non præſtitũ, ad inſtantiam tamen alterius partis præſtari petitum, ſi iudex ordinarius fuerit, iterum de cauſa coguoſcet. 495.numero 1

Seutentia cùm reperiatur nulla uon ſolùm ex ſenteutia, ſed etiam ex aliis agitatis in proceſſu, denuo eſt recognoſcenda. 518.num.1

Sententia quæ intra decem dies non reuocatur, præſumitur tranſiuiſſe in rem iudicatam. fol. 521.num.7

Seutentia in beueficialibus nou tribuit ius, licet tranſeat iu rem iudicatam reſpectu partis contra quam eſt lata, non autem ſuperioris. fol. 363.num.4

Sententia poteſt mandari executioui unn citato vlterius appellante quando appellatio eſt deſerta. 352.numero 2

Sententia bis confirmata per Iudicem, uou poteſt reuocari. 521.num.6

Senteutia coutra hæreticum debet ferri iudicialiter & parte vocata. 162.num.6

Sententia uedum adiudicatoria, verumetiam abſolutoria coutra intereſſe putantibus mortuo actore, valida reputatur. 383.num.2

Sententia & confeſsio ambulant pari paſſu. folio 180.numero 4

Sententia excommunicatiouis an valeat contra prælatum contra quem ſunt impetratæ literæ ad beneficium, qui dicat executoribus ſe velle parere, & panlo poſt id recuſet. [illegible]

Sententia ſi fertur [illegible], eſt nulla. fol.386. numero 10

Sententia à qua eſt appellatum an præſumatur ſemper eſſe bene lata. 37.num.1

Sententia lata contra non contumacem, nec citatum non valet. 76.nu.1

Sententia quando habeat vim rei iudicatæ. folio 23.numero 4

Sententia lata propter pecuniam, eſt ipſo iure nulla. 557.num.3

Sententia lata ſuper reſtitutione, non decernendo tempus, valet. 71.num.1

Sententia eſt terminus diffinitiuus litium. fol. 517. numero 3

Sententia priuationis lata circa primum extremum, circa ſecundum non operabitur. 233.num.5

Ex ſententia compromiſsi agitur de euictione, quando arbitri ſunt electi ex neceſsitate ſtatuti. 663.numero 14

A ſententia excommunicationis cur appellari non poſsit. 563. num.8

Sententiæ iniuſtitia eſt ſufficiens vt quis reſtituatur ad appellandum. 96.num.1

Sententiæ, ſi fuerint diuerſæ, prolatæ per diuerſos iudices, expenſarum taxatio quomodo fieri debeat. 82.num.1

Sententiam & proceſſum quæ uou vitient. folio 78. numero 1

Sententiam ſuam quando poſsit iudex reuocare. fol. 30.numero 2

Si aduerſus ſenteutiam poſtulatur reſtitutio iu integrum, primæ cauſæ procurator non indiget ſpeciali mandato, quia eſt de iucidentibus & appendiciis ac dependentiis primæ cauſæ in quibus mandatum ſpeciale non eſt neceſſarium, ſecus vero vbi petitur iu integrum reſtitutio. 340.numero 1

Scutentiis tribus latis pro ſpoliato, non debet amplius procedi ſuper petitorio, quouſque illæ ſenteutiæ quo ad reſtitutionem poſſeſsionis, fructuum, ac expenſarum fuerint executioni mandatæ. 110.nn.1

Sepatatorum ſeparata eſt ratio. 114.nu.1.127.nu.3. 156.numero 2

Sequentia declarant præcedentia, & medium debet ſapere naturam extremarum. fol.192.num.1. 196.numero 5

Sequeſtratio fructuum quot in caſibus prohibeatur. 634.nu.5

Sequeſtrum decerni poteſt coutra ſymoniacum triennalem, ſi contra ſe reportauit ſententiam tauquam vitioſus poſſeſſor. 374.num.1

Sequeſtrum decernitur vna ſententia lata in petitorio pro eo qui coutra ſententias & rem iudicatam obtinuit in poſſeſſorio. 374.num.1

Sequeſtrum non decernitur contra triennalem qui ſententiam priuatiouis contra ſe ob uou ſolutionem peuſiouis reportauit. 374.num.1

Sequeſtrum non decernitur quando reſtitutus aduerſus rem iudicatã in petitorio, obtinuit ſententiam pro ſe. 373.num.1

Sequeſtrnm vtrum decerni debeat contra illum qui triennio poſſederat, & [illegible] committi obtinuerat. 266.nu.9. 13

Sequeſtrum neceſſarium an auocet poſſeſsionem? 275.num.12

Sequeſtrum in beueficialibus regulariter eſt permiſſum. 375.nu.3

Sequeſtrum an impediatur per appellationem, & violans ſequeſtrum ſub tali prætextu ſit locus pœnæ cle. ad compeſcendas. 375.num.1

Sermones ſunt inquirendi ſecundum materiam. 131.numero 1

Non ſeruans iuramentum compellendus per ſuperiorem ad obſeruationem fidei. 549.num.3

Seruitutis impoſitio licet noceat vaſallo, non tamen nocet domino. 629.num.2

Serui perſona an regulariter ſit habilia ſtandi in iudicio. 215.nu.4

Sicut in cedente exigitur conſenſus vt ceſsio ſortiatur effectum, ita in ceſsionario requiritur etiam conſenſus ſeu acceptatio vt beneficium poſsit dici ſuum, quia inuito non datur beneficium. 336.numero 7

Sicut ab vſu paterfamilias ſic ab vſu papæ valet argumentum in reſignationibus, qui non ſolet admittere illas pro aliis perſonis quàm pro illis in quorum fauorem fiunt. 338.num.1

Sigillare literas ſequeſtri ad quem ſpectet. folio 150. numero 1

Sigilli appoſitio ratificat omnia conteuta in literis. 470.numero 1

Sigilli appoſitio ratificat coutractum, modò fiat de conſenſu partium. 469.nu.1

Sigillo & relationi vicecancellarij quando non adhibeatur fides. 145.num.1

Simonia quomodo committatur. folio 618. numero 5

Symnniaca electio eſt nulla etiam ignorante electo. 374.numero3

Symoniacus triennalis non euitat ſequeſtrum iuxta formam cle.ad compeſcendas. 453.num.6

Symoniacus dicitur intruſus, & ambo fures exiſtunt. 453.nu.7

Symoniacus reali ſimonia in ſpolio non auditur. 452.num.1

Symoniacus eſt excommunicatus ipſo iure per extranagantem pauli.ij. 452.num.2

Symoniaci de iure communi regulariter debent priuari per ſententiam,& non ſunt priuati eoipſo quod hodie fallit in ſymoniaco reali, per extrauagantem eum deteſtabile. 323.nu.1.2

Symoniacè eligentes & confirmantes ſunt ipſo iure excommunicari. 618.nu.4

De ſimilibus ad ſimilia arguendnm. 238 nu.10

Simplex interlocutoria per iudicem poteſt ranocari,modò non habeat vim diffinitiuæ. 474.n.2

In ſimplici commiſsione citationis, an ſubintelligatur ſolita forma citãdi, ſcilicet potius ad domum quàm perſonaliter. 698.nu.2

In ſimplici relatione nuntij, ſcilicet feciſſe ea quæ habuit in mandatis,an præſumatur potius ad domum citaſſe,quàm perſonaliter. 698.num.3

Ex ſimpliei pollicitatione facta eccleſiæ an quis compelli poſsit ad executionem, & an votum tale valear coram Dao. 503. nume.1

Simulatus contractus quiſnam dicatur, & qnot modis dicatur. & num. 6. & quot eius ſpecies. 193.num.5.6.7

Socius ſocij mei non eſt meus ſocius. 529.nu.4

Solennitas eadem requiritur in reformando, quæ in conſtituendo. 290.num.2

Solennitas eadem an requiratur in alienatione rerum hoſpitalis, quæ in rebus eccleſiæ. 656.nu.2

Solennitas non neceſſaria, ſi tamen attentatur & ineptè an valeat actus vide remiſsiuè. 279.nu.6

Solennitas feriarum an obſtet quo minua procedatur in cauſa. 154.num.1

Solennitatem qui allegat eam probare tenetur. folio 577.numero 1

Acta concernentia proceſſum, & acta concernentia merita negotij principalis, quænam ſint. folio 577.numero 2

Solennitates iuris quando non ſint remiſsibiles per partes. 394.num.8

Soluens penſionem trium annorum, præſumitur ſoluiſſe penſionem annorum præteritorum. fol. 542.numero 1.2

Si dicta ſolutio trium annorum eſſet facta de per ſe vnaquæque ſingulo anno, aliàs non. ibidem numero 3

Solutus cum ſoluta de iure ciuili licite fornicantur. 443.num.2

Soluto debito conficiendum inſtrumentum de ſolutione & liberatione. 540.num.4

Solutio facta ab vno de correis de tota ſumma, liberat alios. 551.num.3

Sola iuriſdictionis negatio an faciat iuriſdictionem dubiam. 221.num.2

Sola negatio qualitatis vel cauſæ tribuentis iuriſdictionem, non ex toto excludit iuriſdictionem, ſed impedit proceſſum ſuper principali, ita reus non teneatur reſpondere libello niſi &c. 531.numero 1

Sola reputatio non ſufficit, vbi requiritur veritas cauſæ ad productionem effectus. 138.nn.2

Sola ratio naturalis licitè allegatur in deciſionibus cauſarum, & poſſumus verba legis reſtringere per eam. 345.num.3

Soror ſemel dotata à fratre, etiam ſi dos fuerit amiſſa abſque dolo ſororis, non amplius dotabitur. 560.nu.11

Soror renuntians hæreditati paternæ, niſi expreſsè adiiciatur quòd non poſsit petere legitimam vel ſupplementum, non obſtante ea renuntiatione poterit petere legitimam, vel ſupplementum. 618.numero 4

Spacium triennij quod datur maleficiato à iure vel à iudice ad experientiam copulæ carnalis an debeat computari à iudicis præcepto, an verò à tempore contractus matrimonij. 597.num.6

Speciale mandatum requiritur ad petendam reſtitutionem in integrũ principaliter:nilominus tamen ſufficit ſpeciale compræhenſum ſub generalitate verborum,& ſi dicatur ad tranſigendum & generaliter omnia & ſingula faciendum quæ requirũt ſpeciale mandatum, quia ad tranſigendum etiam requiritur mandatum ſpeciale. 340.num.2

Specificatio in materia obiectiua quidnam ſit. folio 150.num.2

Spiritualia non recipiunt æſtimationem. 164.no.3

Spoliatus agens poſſeſſorio probabiliter renetur facere fidem de titulo. 637.num.1

Spoliatus etiam poſt longiſsimum tempus poteſt agere remedio canonis reintegra, etiam contra quemcunque ſucceſſorem. 363.num.1

Spoliatus ante ingreſſum petitorij an debeat plenè & integrè reſtitui. 478.nu.1

Spoliatus validè cauſam committit literis non confectis, quia regula xxix.annullans commiſsiones & proceſſus, ſi literæ ſuper gratia confectæ non fuerint, non habet locum in ſpolio. 262.nu.1

Spoliatus quandoque poteſt petere reſtitutionem, cùm remedium canonis reintegranda ſit perpetuum. 363.num.1

Spoliatus quis ab aduerſario beneficii, ante litis ingreſſum eſt reſtituendus. 110.num.1

Spoliato an competat reſtitutio ſuper proteſtatione perſonali. 148.num.1

Spolium vltimum an & qualiter ſit purgandum. 651.numero 1

Spurij an poſsint inueſtiri de feudis,& ad honores promoueri. 227.nu.13

Statuere vt tempus currat ignoranti ſolus princeps poteſt. 317.num.10

Statutum prohibens alienationem, locum non habet vbi quis ex neceſsitate laudi cogitur. fol.663. numero 20

Statutum vel reſcriptum habens clauſulam derogatoriam ad ſecundum, quando per ſecundum renocari poſsit? 296.nu.6

Statuta & extrauagantes licet poſt publicationem arctent, non tamen nocent partibus, niſi in iudicio reducentur. 358.nu.5

Statuta paſsiuam etiam interpretationem recipiunt. 266.num 12

Statuta

Statuta an accipiant extenſionem ad caſum non compræhenſum. 208.nu.19

Status negotij cùm eſt mutatus occaſione moræ, non eſt locus purgationi. 171.nu.30

Stylus Roma.curiæ variatur frequenter quem modò album, modò nigrum appellat Lapus.alleg.lj. 328.num.4

Stylus Roma. curiæ in deciſionibus poteſt allegari, vbi non reperitur expreſsè ius in contrarium. 495. num.2

Stylus ex tempore recipit varietatem in dubiis iuris. 357.nu.16

Stylus fori eſt ius prætorium. 496.nu.3

Stylus ad hoc, vt inducatur quæ requirantur? 422. numero 5

De ſtylo ſignaturæ iuſtitiæ non datur abſolutio iuramenti aduerſus iuratam obligationē in forma cameræ etiam ad effectum agendi: quia contra inſtrumenta habentia executionem paratam non admittitur niſi ſolutionis vel falſitatis exceptio. 345.nu.2

De ſtylo curiæ & de more cardinalium eſt quod ipſorum conſenſus præſtatur ab eis in reſignationibus per cedulam propria manu ſubſcriptam, proprióque obſignatam ſigillo: quæ poſtea præſentatur notario cancellariæ aut cameræ apoſtolicæ. 336.nu.1

Ex ſtylo curiæ nunc valide & abſque pœna falſi impetrantur literæ apoſtolicæ ad lites, & ad earum impetrationem admittuntur abſque ſpeciali mandato non obſtante oppoſitione c. nonnulli ad fi. de re. 340.num.4

Subditus ſi durius & taliter à ſuo ſuperiore grauaretur, quod poſsit ad ſeuiciam reputari, ab eius iuriſdictione & ſubiectione eximi poteſt. fol. 460. numero 4

Subditus an poſsit teſtari pro domino ſuo. foli 464. num.9

Subditi quibus imponuntur collectæ, bonis cedere non poſſunt. 502.num.3

Subiiciens ſe cameræ, & extra curiam promittens ſoluere, an poſsit in curia conueniri, & extra curiam citari. 80.nu.1

Ad ſubſtantiandum & conſtituendum ineſſe caducitatem emphyteutæ quæ requirantur. folio 680. num.18

Subſtitutio ſecundi procuratoris, reuocat ſubſtitutionem primi. 127.num.1

Subſtitutio fideicommiſſaria conſeruatur, quando fideicommiſſum eſt vniuerſale. folio 127.num.1. 626.num.1

Subſtitutio conditionalis an ſit directa vel fideicommiſſaria. 485.nu.1

Subſtitutio vulgaris concepta in vno caſu an compræhendat alium ſi mater ſit in medio. folio 440. numero 11

Subſtitutio expreſſa vulgaris cum clauſula tunc & eo caſu an excludat tacitam pupillarem? 438.nu.1

Subſtitutio facta per verba obliqua an ſit fideicommiſſaria. 534.num.2

Subſtitutio neceſſario habere debet aliquam conditionem. 439.num.5

Succeſſor an teneatur ſtare colono. 698.num.1

Succeſſor an teneatur iuſtificare titulum ſui prædeceſſoris, & quid quando litigioſum & de ſurrogato in litem. 348.nu.1

Succeſſor eſt tutus quoad incurſum pœnarum, de quibus ſupra etiam ſi non ſoluens reſignet, cùm eadem ſit ratio in morte ciuili quæ in naturali. 435.num.4

Succeſſor in beneficio vigore facultatis iuris regrediendi ſeu accedendi ob non ſolutionem penſionum tempore prædeceſſoris decurſarum moleſtari non poteſt ſi penſionarius viuente debitore tacuerit. 435.nu.2

Succeſſor in beneficio an teneatur ad decurſas penſiones tempore prædeceſſoris non ſolutas. folio 435.num.3

Succeſſor in beneficio tenetur ſoluere debita prædeceſſoris pro eccleſiæ neceſsitate contractu. 481. num.5

Idem habet locum in prælato. ibidem.

Succeſſor ſingularis cum bona fide poſſeſſoria malæ fidei an aliquo tempore præſcribat. 677.nu.12

Succeſſor non tenetur iuſtificare titulum ſui prædeceſſoris triennalis pacifici. 361.num.5

Succeſsio non habet locum in beneficialibus. 551. num.3

Succurrendum non eſt ei, qui ſe in neceſsitate poſuit, aut arctauit. 285.num.4

Sufficit ad validitatem actus conſenſus vndecunq; collectus & poteſt ad præſtandum ipſum compelli de iure reſignans qui ſupplicationem papæ porrexit: licet hoc in practica non ſeruetur. 336.nu.3

Summaria cognitio ſufficit in actione præparatoria. 733.num.3

Superfluis libellis iura non vtuntur. 546.nu.2

Superior dicens ſpoliationem factam per ſuum vicarium, non excuſatur. 112.nu.1

Superioris auctoritas an requiratur in renuntiatione. 36.num.2

Superioris authoritas in omni iuramento intelligitur excepta. 604.nu.1

Supplementum legitimæ an debeatur cum fructibus perceptis à tempore mortis teſtatoris. 679. num.9. 681.nu.26

Supplicatio an ſit ſufficiens pro colorando titulo in poſſeſſorio recuperandæ. 350.num.3

Supplicatio ſola eſt ſufficiens ad colorandum titulum pro ſpoliato. 262.num.6

Supplicatio ſola probat & perficit gratiam. 302.n.10

Supplicatio ſola ſi per eam conſtet de non iure actoris, etiam in ſecunda & tertia inſtantiis, ſufficit ad abſolutoriam obtinendam. 384.nu.1

Supplicatio iuris proprie, vel iuris tertij excluſiua iuris agentis procedit à pari quoad abſolutoriam obtinendam. 384.nu.4

Supplicatio ſuper aliquo beneficio per papam ſignata an ſufficienter probet ius beneficij fuiſſe alicui acquiſitum. 137.num.1

Supplicatio ad principem, vbi quis à iure communi excluditur ab appellando, non admittitur. folio 635.num.1.2

Supplicatio ad docendum de iure tertij in iudicio producta eſt ſufficiens. 365.nu.13

Supplicatio pauperis cum eſt ſignata, an ſtatim poſſit ſibi eligere executorem. 45.nu.6

Supplicatio ad obtinendam abſolutoriam in petitorio pro

rio pro poſſeſſore eſt ſufficiens. 365.num.7
Supplicatio eſt titulus,& non expirat mortuo concedente. 365.num.8
Supplicatio dicitur informis ante confectionem literarum reſpectu executorum. 365.num.10
Supplicatio ſignata & data ſufficit ad colorandum titulum pro ſpoliato. 365.num.1
Supplicatio diſpenſationis abſque literis, an excuſet ab execrabilitate & inhabilitate? folio 293. numero 1
Supplicatio quando excuſet non ſolùm ad obtenta, verùm etiam ad futura? 294.nu.6
Supplicationis ſignatio an probet. 148.num.1
Super exceptionibus lis non conteſtatur. 494.numero 1.& 2
Nec exceptiones quis cogitur dare in ſcriptis. ibid. numero 3
Surrogatus auditor vel alius iudex in locum abſentis per reaſſumptionem cauſæ factam per redeuntem, excluditur tam ipſe, quàm quilibet alius ſurrogatus. 325.nu.3
Surrogatus an teneatur iuſtificare ius illius in cuius locum ſurrogatur. 48.num.1
Surrogatus per ſurrogationem non poteſt ſibi nouum ius ſeu titulum acquirere. 50.nu.3
Surrogatus in iure non videtur ſurrogatus in poſſeſſione. 88.numero 1
Surrogatio in euentu litis appoſita in prouiſione ad ſupplicationem illius qui ſurrogatur, non infert notitiam litis in eo, niſi aliunde probaretur. 370. numero 3
Surrogatio in lite facit præſumptionem notitiæ litis in ſurrogato. 370.num.1
Surrogatio in lite motu proprio facta, non arguit ſcientiam litis in ſurrogato. 370.num.2
Surrogatio gratioſa quæ ſit? 369.num.1
Surrogatio in iure defuncti quando lis eſt introducta per aſſertum procuratorem, licet ratificata poſt mortem poſſeſſoris collitigantis, poſtquam tertio fuit de beneficio prouiſum, non prodeſt, nec locus regulæ de ſurrogandis eo caſu exiſtit. 298.numero 1
Surrogatio gratioſè conceſſa, admittit ſurrogatum in locum defuncti ſine miniſterio iudicis. folio 369.numero 3
Surrogationem in lite quæ impediunt, non impediunt ſurrogationem in iure. 49.num.1
Suſpenſio gratiæ non extinguit gratiam, ſed magis illam cum ſuis qualitatibus præſeruare videtur. 428.numero 2
Suſpenſio gratiarum in prouiſionibus iuxta mentem papæ, quid operetur? 429.num.7
Suſpenſio vnius petitorij in alio petitorio non ſuſpenſo totaliter diuerſo, nihil operatur. fol.128. numero 3
Syndicus conſtitutus per capitulatios præſentis anni, an finito anno capitulatus deſinat eſſe ſyndicus. 471.nu.1
Syndicus non poteſt conſyndicum ſuum producere in teſtem. 468.nu.1
Syndicus generalis, tutores, curatores, pater in rebus aduentitiis filij, rectores hoſpitalium, & ſimiles perſonę iurant de calumnia in animam ſuam, dummodo habeant notitiam cauſæ. 502.nu.3
Item procurator ad negotia, ſi agit pro negotio quod ipſe geſsit. ibid.num.4

T.

Tacita recognitio quæ eſt in recognitione, inducit obligationem. 532.num.1
Tacitum non valet plus quàm expreſſum. 53.nu.1
Taciturnitas cauſæ de præſenti aut præterito retrahens, vel reddens principem difficiliorem ad concedendum, inducit ſurreptionem, ſecus de illa quæ poſſet contingere de futuro. 414.nu.2
Taciturnitas quando ſurreptionem & non nullitatem inducat. 135.nu.1
Taciturnitas talis exiſtens, qua expreſſa princeps non ita de facili conceſsiſſet, quomodo intelligitur & cognoſcatur. 412.num.14
Taciturnitas eſt quædam ſimulata veritas, quę cenſetur duplex falſitas. 121.nu.5
Taciturnitas enim eſt quoddam mandatum. 499. numero 4
Taciturnitas ſtatus cauſæ, reddit impetrationem ſuper cauſa commiſsionis ſupplentis nullitatis nullam. 85.num.1
Tantum & duntaxat hæ dictiones taxatinæ de ſui natura excludunt omnes caſus tacitos & ſubintellectos. 438.nu.2
Tantum vel alia taxatiua dictio, in fauorabilibus & piis caſibus appoſita, excludit alios caſus non ſimilem, ſed diſsimilem rationem habentes. 449.numero 11
Tardè comparentis minor eſt contumacia, quàm nullo modo comparentis. 198.nu.12
Taxa beneficij an tempore datæ vel vacationis attendi debeat? vide remiſsiuè. 402.nu.27
Taxa beneficij certa quando ſit probanda. 80.nu.1
Taxa ſecundum taxationem decimarum quando attendi debeat. 278.num.7
Temerè ac calumnioſè litigantes in expenſis condemnandi. 536.num.5
Tempus non debet eſſe in cauſa vt quis alienum detineat, & locupletetur cum damno proximi. 363.num.2
Tempus de quo non eſt memoria, dicitur tempus centum annorum. 618.num.1
Tempus ad intimandam appellationem iuxta formam clementinæ cauſam, præfixum intelligitur, quomodocunque intimatio fiat. 395.num.1
Tempus appellationis proſequendæ non poteſt per iudicem abbreuiari. 613.num.1
Tempus de iure ad conferendum pręfixus, non currit impedimento. 407.num.2
Tempus ad litem finiendam de iure canonico, quo ad litigantem non eſt præfixum. 372.nu.4
Tempus ad publicandum quomodo computari debeat? 284.num.3
Tempus in dubio præſumitur præfixum inſtantiæ, non iudici. 394.num.4
Si ex tenore appellationis conſtat quod eſt interpoſita in caſibus à iure prohibitis, tunc iudex non reuocat attentata ſtatim, nec inhibet antequam incipiat cognoſcere an appellatio ſit recipienda vel non, quia appellans habet ius commune contra ſe. 331.nu.4

Tenuta data de facto an poſsit peti confirmari, vel de nouo dari,& qnomodo procedar. 697.nu.2

Terræ eccleſiæ impario romano ſubiectæ non ſnnt. 151.num.8

Terminus legalis ſemper peremporius cenſetur. 654.num.3

Terminus quando dicatur ex toto ſublatns. 50.n.4

Terminus decem dietnm an detur ad proſecntionem appellationis complendam, an verò ad hnluſmodi proſecutionem inchoandam. 199.nn.1

Terminus iure datus ad appellandum, vel appellationem proſeqnendnm ante ſententiam non impedit proceſſum indicis. 140.nnm.4

Terminns datus à inre, & terminus datus ab homine æqniparantur. 134.nu.1

Terminus hominis quando ſuccedit loco termini iuris qnomodo intelligatur. 388.nnm.2

Terminus agendi in iure eſt latiſsimns. 527.nu.2

Terminus eni denegatnr, via etiam ad terminnm veniendi denegatnr. 243.nn.10

Terminus ex partium volnntate poteſt prorogari. 482. nnm. 2

Terminus lapſus primæ inſtantiæ non eſt peremptorius in ſecnnda. 150. nn.1

Terminus conclufionis ſecundum ſtilum palatij non debet omitti. 23.nn.2

Terminus aſsignatus parti per indicem ad producendum teſtes in non debita dilatione ſine ſolennitate, non tenet. 496.nu.1

Terminus præfixus inſtantiæ debet intelligi, ſi infra dictum terminnm cauſa poteſt expediri. 395. numero 10

Termini prohibitio viæ prohibitionem indncit. fol. 150.numero 3

Termini ſernati ſuper ininſtitia, videntnr ſeruati ſuper nullitate. 86.num.2

Termini inſtantiæ vſque ad certum actnm in partibns ſernari, an ſint reiterandi. 30.nn.1

Termini non ſunt reiterandi propter pendentiam dilationis. 83.numero 1

Termino prorogato, inramentum cenſetnr prorogatum, non autem acceſſoria. folio 519.nnm.1. 2.4.& 5

Terminum à inre indultum appellanti ad ſnam appellationem proſeqnendam non poteſt minuere appellatus. 213.num.2

Terminnm competentem qni habnit à inre, alins terminns dandus non eſt. 97.nnm.1

Contra terminum legis municipalis vel commnnis iuris exclufinum non datnr reparatio, nec mora purgatnr, niſi impedimentum probetnr. 653.nn.2

Poſt terminnm legalem non licet producere ad declarandum probationes. 654.nn.6

Tertins veniens ad cauſam pro ſuo intereſſe poſt terminum ad articulandnm bene tentum, an admittatnr ad dandos obiectus? 382.num.1

Teſtator inter hæredes an poſsit prohibere ius accreſcendi. 246.nnm.1

Teſtator executoribns bonorum non poteſt rationis redditionem remittere. 473.num.1

Teſtatoris voluntas in omnibus debet obtinere primum locum. 246.nu.2

Teſtatoris volnntas eſt ambulatoria vſque ad mortem. Fallit in iure primogenituræ. 196.nn.7

Teſtatoris voluntati nihil derogandum, etiam ſi papa aliter diſpenſet. Nec imperator per reſcriptnm ſuum poteſt derogare teſtamento teſtatoris. 469.num.1

Teſtatoris vnius ſi producantnr duo teſtamenta, quorum in vno contineatur legatum magnum purè, in altero verò conditionatum, cuiusm ſtandum. 91.num.1

Teſtamentum coram principe factum & pnblicatum, omnem ſolennitatem habere cenſetur. fol. 282.num.5

Teſtamenti vitium inuiſibile, non impedit hæred. mitti in poſſeſsionem. 371.num.4

Teſtis cogi poteſt ad veritatem dicendam. folio 591.numero 1

Teſtis dicto, quod inramento coram teſtibus firmauit, extra iudicium ſtatnr, etiam ſi in indicio aliter deponat, ob quam cauſam incidit in pœnam falſi, & ea de re diuerſæ opiniones. folio 591.nnmero 2.3

Teſtis excommnnicatns productus infra certam dilationem, an tranſactis dilationibns iterum poſſit produci. Et an idem excommunicatus abſoluendns. 470.nu.1

Teſtis quòd poſsit examinari poſt dilationem, quomodo intelligatnr 654.nu.5

Teſtis ſponte veniens ad deponendnm præſumitur inimicus. 199.nu.3

Teſtis deponens præſumptiuè, ex præſumptione inris ſufficienter probat. 378.num.6

Teſtis deponens de auditu à plnribns, & quòd ſic communiter dicebatnr, ſufficienter probat communem opinionem. 378.nnm.9

Teſtis quòd teneatur reddere cauſam ſni dicti quando locum habeat. 378.nu.10

Teſtis ſi dicat Sempronium poſſediſſe domum, alter teſtis dicat poſſediſſe vna cum Iacobo, an dicatnr probata poſſeſsio inſolidum, vel pro dimidia. 674.num.2

Teſtis qni in ſua depoſitione vatiat, ſubiici poteſt quæſtioni. 592.num.1

Teſtis non citati dictum valet, ſi compulſus depoſuerit. 199.nn.1

Teſtis vnns cum fama probat matrimoniū factum & contractum. 514.nu.1.2

Probationi tamen clariori ſemper ſtandnm. ibid. numero 3

Teſtis ſi diuerſis diebus diuersè deponat, ſtabitur eius primæ depoſitioni. 557.nn.1

Si dixerit extra iudicium contrarium eius quod dixit in iudicio, ex huiuſmodi ſecundo dicto prius non infringitur. 557.nn.2

Teſtis qni inrauit in termino probatorio, an poſsit examinari poſt terminum. 653.nnmero 1 & 2. cum ſeqnen.per tot.

Teſtis nuda depoſitio quando valeat. folio 26. numero 1

Teſtis dictum debet neceſſariò concludere. folio 593.nnmero 10

In teſte conſideranda eſt qualitas perſonæ. folio 569.nnmero 2

Teſtes diſcordantes in tempore ſuper actu non reiterabili non probant. Secus in actu reiterabili. 465.numero 1

Teſtes poſt concluſionem, nec articuli ad probandam admittantur. 23.num.3
Teſtes ſi non ſint perſonæ priuilegiatæ indiſtinctè de iure ciuili ſunt cogendi. 608.nu.1
Teſtes an ita probent, ſicut ſcripturæ. 240.nu.4
Teſtes an produci poſsint lite non conteſtata, nec habito proceſſu. 145.num.1
Teſtes deponentes ſuper valore debent reddere cauſam ſui dicti etiam irrequiſiti quia difficile eſt ſcire verum valorem. 278.nu.3
Teſtes domeſtici quibus in caſibus admittantur. 463.num 7
Teſtes ſuper quibus articulis recipiantur poſt concluſionem in cauſa. 466.nu.2
Teſtes producti ſuper articulo, deponentis vltra articulum, plene probant. 103.nu.1
Teſtes deſcripti in inſtrumento cenſentur rogati. 519.num.3
Nec eſt de neceſsitate vt teſtes ſint rogati, niſi in certis caſibus. ibid.nu.4
Teſtes qui ſemel depoſuerunt non ſunt amplius admittendi. 115.nu.1
Teſtes examinati ſuper non tuto acceſſu ſufficit quòd dicant quòd credunt non eſſe tutum citare eos. 366.nu.2
Teſtes repulſi propter excommunicationem, vel alia ex cauſa, poſt publicationem per viam reſtitutionis in integrum poterunt iidem produci. fol. 611. numero 1
Teſtes infra duos menſes recipere & examinare procuret executor, hæc verba quomodo intelligenda. 91.num.1
Teſtes deponentes de fama qualiter deponere debeant vt concludant? 377.nu.1
Duo teſtes probant famam & notorium. folio 378. numero 3
Teſtium publicatione omiſſa, proceſſus non redditur nullus. 602.num.1
Teſtium variatio quando non noceat. 92.nu.1
Teſtium dicta ſunt adiuuanda, non cauillanda. fol. 378.num.5
Teſtium propter dicta etiam nulliter in partibus examinatorum excludentia ſpolium ac ſuſpitionem malitioſæ dilationis conceditur remiſſoria reo prætenſo ſpoliatori. 347.nu.2
Teſtibus deponentibus ſuper matrimonio vel adulterio, differentibus tamen in hora die, loco an probent. 566.nu.1.2.3.4
Teſtimonium teſtis in re incerta valet. fol. 77. numero 1
Titulus bonus præſumitur ſuperueniſſe putatiuo triennali quem impetrans iuſtificare non compellitur. 349.num.2
Titulus beneficialis quando poſsit multiplicari? fol. 427.num.2
Titulus coloratus reſpectu regulæ ille habere dicitur quando poteſtas eſt in conferente naturaliter, licet ſi ex accidenti impeditus. folio 268. numero 7
Titulus ſaltem coloratus exigitur in beneficialibus in interdicto recuperandæ. 262.num.4
Titulus coloratus quis & quando dicatur? vide remiſsiuè. 375.num.4
Titulus præbendalis de per ſe eſt beneficium eccleſiaſticum. 25.num.2
Titulus præbendalis vel canonicalis non mutatur propter duo, vt ibi. 25.nu.5
Titulus errore facti fulſitus dat cauſam præſcribendi. 189.num.1
Titulus validus intelligitur habere qui habuit ab eo qui valide dare potuit. 351.nu.6
Titulus præſumptus admittitur à iure tam in poſſeſſorio, quàm in petitorio. 269.num.3
Titulus habilis ad acquirendum in futurum, non cauſat ius in re. 127.num.1
Titulus coloratus non dicitur habere ille qui fuit prouiſus à non habente poteſtatem conferendi. 267.num 3
Titulum præſumptum habens an iactetur regula de triennali. 269.num.4
Titulum coloratum an habere dicatur ille qui verum valorem in gratia non expreſsit? folio 271. numero 2
Titulum peius eſt infectum producere, quàm nihil de titulo allegare. 350.num.7
Tituli poſſunt multiplicari. 350.num.8
Tituli in beneficialibus multiplicari poſſunt, non ad effectum conſequendi ius ex variis cauſis, ſed vt ex illis poſsit ſe defendere. 280.nu.5
Tollere facultatem præſentandi. eſt tollere perceptionem fructuum & ſtatum poſſeſsionis immutare. 185.num.1
Tonſuram non dicitur deſeruiſſe, quia eam ſtatim ſine fraude reſumit. 492.nu.1
Totum qui ponit, ponit & partem. 26.nu.3
Totum quid ſit. 26.nu.4
Traditio iuſta, cauſa traditionis, vera poſſeſsio, & amiſsio poſſeſsionis, requiruntur vt quis probet ſe verè dominum. 224.nu.2
Tranſactio ſuper beneficio cum conſtitutione penſionis, an valeat. 694.num.12
Tranſactio vt ſit realis & perpetua ſufficit authoritas epiſcopi dummodo interueniat in ipſo actu tranſactionis. 490.nu 1.3
Secus ſi ex poſtfacto, niſi per papam confirmetur. ibid.num.2
Trebellianica an detrahatur de relictis ad pias cauſas vniuerſaliter. 485.nu.1
Trebellianica an poſsit per teſtatorem prohiberi. 485.num.2
Trebellianica an in filiis primi gradus prohiberi poſsit. 443.nu.1
Triginta dies ad recipiendum apoſtolos, quando currere incipiant, vide remiſsiue. 392.nu.9
Trinus actus an inducat conſuetudinem. 144.nu.3
Tunc iſta dictio non eſt taxatiua nec excluſiua, ſed demonſtratiua, aut declaratiua rei cui adiicitur & in tempore extremitatem notans. folio 438. numero 3
Tunc & eo caſu, iſta verba quando cadant in aliqua diſpoſitione, & an aliquam præſumptionem excluſionis ſeu reſtitutionis inducant. folio 439. numero 6
Turpilliani pœna tenetur, ad cuius inſtantiam iudex inquirit, ſi inquiſitio non probetur. Ac etiam condemnatur in expenſis. 465.num.1
Tutor honorarius tenetur conficere inuentarium. 559.nu.5

Tutor

Tutor poteſt agete & conueniri ante inuentarium perfectum, modo habeatur pro confecto. fol. 559. numero 4
Tutor bona immobilia minoris iuſolutum date nõ poteſt ſine decreto iudicis. 604. num. 1
Fallit ſi conſenſus pattis interuenerit. ibidem.
Fallit in rebus quæ vſu adſumuntur. ibidem.
Tutor, procurator, prælatus commendatarius, ſi contra eos excipitur non eſſe tales, quando hoc probare debeant. 660. nu. 1
Tutor tutorio nomine mouens litem contra aliqua etiam ſi fuerit in expenſis cõdemnatus, executio expenſarum contra pupillum fienda. fol. 472. numero 1
Tutor poteſt eſſe teſtis in cauſa pupilli pro ipſo pupillo, ſi cauſa pupillaris per alium agitetur. 529. numero 1. 2

V

VAcatio ecclesiæ non præſumitur, niſi probetur, & quid ſit præſumptio. 87. num. 1
Vacatio ſi non datur beneficij morte ciuili vel naturali triennali, ſucceſſor iuuari non poteſt, alleg. Lapus. 351. num. 8
Vacillare, & variare quomodo inter ſe differant. fol. 592. num. 4
Valor beneficiorum ſi exprimatur in gratia ſecundum quòd in libris cameræ taxati reperiuntur regulæ de exprimendo valore ſatisfactum eſſe videtur. 278. nu. 1
Valor beneficij neceſſario non probatur per arrendamentum. 278. nu. 1
Valor annuus beneficij in regreſsibus exprimi neceſſarius non exiſtit quando in prouiſione ſeu prima gratia fuerat expreſſus. 277. n. 1
Valor expreſſus ſecundum attendamentum prædeceſſoris excuſat à pœna regulæ de exprimendo valore? 280. nu. 7
Valor eſt pars gratiæ, ideo verè probandus. 279. n. 4
Ad validitatem ſententiæ, proceſſus & iuriſdictio ſunt neceſſarij. 380. num. 1
Vana vox populi an dicatur fama. 592. nu. 7
Variatio in principe vituperoſa. 231. nu. 9
Variata moneta, an tempus contractus, vel ſolutionis addatur, & quomodo ſolutio debeat fieri. fol. 682. num. 1
Vaſallus intrans religionem, an eius feudum tranſeat ad religionem. 209. nu. 4
Vaſallus licet non teneatur domino ſeruire, & poſſit feudo renuntiare, non debet tamen eum offendere in memoriam priſtini dominij. fol. 605. numero 7
Vaſallus ſi ex contractu eſt obligatus domino ad certum quid dandum vel fieudum, non poteſt renuntiare feudo. 604. nu. 1. 2. 3
Vaſallus poteſt inuito domino renuntiare feudo: fallit tamen in quinque caſibus. 604. num. 4
Vaſallus amittit feudum in ſolis caſibus, in quibus ad iura diſponunt. 382. num 6
Vaſallus ſi ob delictum feudo priuetur & dominus remittat delictum an tanquam nouum vel antiquum feudum retinere cenſeatur? folio 436. numero 11
Vaſalli rei crimine læſæ maieſtatis dominium an applicetur fiſco, an verò ad baronem reuertatur directum dominium. 209. nume. 1. 210. num. 7. 201. num. 9
Vaſallorum intereſt non habere plures dominos. 638. num. 1
Rex Franciæ non poteſt inuitis ciuibus vendere vnam ciuitatem ſui regni. 638. nu. 2
Niſi aliter obſeruaretur de conſuetudine. fol. 638. numero 3
Vbi de fide aut verbis extrauagantis dubitatur, recurritur ad quinternum gratiæ cancellariæ apoſtolicæ, in quo conſtitutiones apoſtolicæ extrauagantes ſolent annotari. 321. num. 4
Vbi in gratia ſeu literis apoſtolicis appoſita eſt clauſula gratificationis præfertur prouiſus per illas alteri prouiſo etiam apoſtolico eiuſdem datæ & poſſeſſori non habenti ſimilem gratificationem, aliàs data paritate præfertur poſſeſſor. fol. 336. numero 2
Vbi eſt varietas opinionum, non peccat ſequens opinionem non veram, aut poſtea reprobatam, quia ſufficit ad excuſationem etiam ambiguum iuris, & tanta poſſet eſſe ambiguitas, quòd excuſaret etiam peritiſsimos iuris. 324. num. 11
Vbi non petitur quod poſſet procedi ſummarie, ſignatura papæ aut cardinalis per verbum placet, non cõcedit cauſam ſummariam ſed petita duntaxat. Nec tunc regens poteſt extendere quod ſummarie poſsit procedi. 334. num. 3
Vbi principaliter agitur ſuper nullitate ſententiæ ex aliqua probabili ratione non currit tempus appellandi. 495. nu. 4
Nec currunt fatalia in cauſa nullitatis ex defectu iuriſdictionis. ibidem.
Vbi exactio præcedens dedit cauſam conſuetudini, tunc non valet talis conſuetudo. 335 nu. 4
Sufficit tempus decem annorum ad inducendam conſuetudinem præfatam contra laicos, & vide remiſsiuè de modis probandi huiuſmodi conſuetudinem. 335. num. 5
Vbi in commiſsione conceditur proceſſus ſummarius, extenditur ad ſurrogatum in eius locum, & in alia inſtantia, ſiue hoc concedatur in prima commiſsione, ſiue in ſecunda, vel vlteriore, & in quacunque inſtantia ſeu parte iudicij, ita quòd omnis proceſſus poſt ipſam erit ſummarius, ſed non ante commiſsionem. folio 329. numero 5
Vbi tranſactio fuit diuturno tempore obſeruata præſumitur capituli conſenſum interueniſſe in ea: licet inſtrumentum nihil dicat de conſenſu. 342. num. 7
Vbi iuſto metu, & qui cadere poterat in conſtantem virum, impeditus culpa aduerſarij vel etiam iudicis ceſſante metu impetrat reſtitutionem in integrum, non obſtat ſibi nec regula de triennali, nec quadriennium: ſecus verò vbi metus fuiſſet leuis & condemnandus. 343. nu. 1
Vbi non eſt diuiſio materialis, & ſuppoſitalis, ibi ſeparatio fieri non poteſt. 50. nu. 1
Vbi ſunt duo æquiparata à iure, pœna quæ adiicitur in vno, videtur & in alio adiecta. folio 323. numero 4

Vbi

Vbi agitur de canonizatione vnionis perpetnæ vnius beneficij ad alind, cauſa non eſt beneficialis, ſecus de vnione ad vitam, aut ad certú tempus. 345.num.1

Velut dictionis explicatio. 160.nu.3

Venditor ſi eſt in dolo tenebitur emptori ad intereſſe. 606.nu.4

Venditor in cauſa emptoris, donator in cauſa donatarij, cedens in cauſa ceſsionarij, non poſſunt eſſe teſtes. 488.num.1

Nec ſocius omnium bonorum vel partis, ſi habet intereſſe. ibid.nu.2

Fallit ſi eſt ſocius habitationis tantum. ibid.nu.3

Dependent hi omnes ab arbitrio iudicis quantum ſit iſtis adhibenda fides, conſiderata qualitate perſonarum, affectionis & cauſæ. ibidem numero 4

Venditori quando debeat fieri denunciatio. fo.607. numero 6

Venditio conditionalis, ſecuta traditione habetur pro pura, & ex ea dominium transfertur. folio 670.numero 5

Venditio fructuum facta per poſſeſſorem beneficij poſt ſequeſtrationem, an inducat violationem ſequeſtri. 98.num.1

Venditio facta pro certo pretio cum pacto quòd debeat æſtimari, & iuxta æſtimationem pretium augeri vel minui, dicitur pura & perfecta, & tráſfertur ex ea dominium. 670.nu.4

Venditio etiam iurata, & cum clauſula ſciens, &c. ſi vendens eſt læſus vltra dimidiam iuſti pretij, reſcindi poteſt. 429.num.1

Venditione facta de fundo, ſed non de iugeribus, & ſtatuto pretio pro toto fundo, & non pro quolibet iugere, & repetto nnmero minore pronunciato, an venditor teneatur illud quod deficit ſupplere, ſiue pretium pro rata reſtituere. 670.num.1

Non vendicans mortem teſtatoris occiſi, priuatur hæreditate. 472.nu.1

Vendicádi ius an domino ſit, non reſtituto emptori pretio pro re furtiua publicè, & bona fide in mercato empta. 675.num.1

Verbum in cauſis in eadem regula ſimpliciter prolatum, an de præſentibus tantum vel de futuris intelligi debeat & ſuprà. 297.num.7

Verbum vt aſſeritur, tanquam generale & imperſonale non cenſetur prolatum per impetrantem. 380.numero 9

Verbum vt aſſeris, vel vt aſſeritur, in gratia appoſitum quomodo oneret vel releuet ab onere probandi narrata. 379.nu.1.6. 3 0.nu.8

Verbum quaſi, quid importet. 218.num.6

Verbum proſequentibus, appoſitum in clauſula ſuſpenſiua, quomodo verificatur? 314.num.4

Verbum de cætero reſpicit futura. 401.nu.23

Verbum detur, an ſit obliquum. 534.num.3

Verbum vniuerſale recipit reſtrictionem. folio 194. numero 4

Verbi ſummariè, vis & efficacia. 93 num.1

Verbi poſſe, explicatio. 227.nu.9

Verba reſtricta ad vnum ſuppoſitum ſolùm, ſimul & ſemel duo ſuppoſita importare non poſſunt. 52.numero 2

Verba arbitrio boni viri, qualiter intelliguntur. 659.numero 3

Verba legis ſic interpretanda ciuiliter quòd nullam iniquitatem includant. 202.nu.7

Verba malè agere, quid importent. 681.nu.24

Verba enunciatiua quomodo inducant diſpoſinonem. 532.nu.2

Verba latino ſermone concepta quomodo ſint interpretanda. 396.nu.4

Verba iſta reſidere, & intereſſe differunt etiam ſecundum communem vſum loquendi. fol. 396. numero 5

Verba ſi ſingulariter proferantur, & in latinum reducantur, ſecundum iuris diſpoſitionem intelligi debent. 309.num.6

Verba non operantur effectum, niſi ſecundum finem ad quem tendunt, nec vltra intentionem agentis. 254.nu.1

Verba narratiua non inducunt obligationem. 165. numero 2

Verba narratiua non prolata propter ſe, ſed propter alind, an confeſsionem non inducant. folio 53.numero 1

Verba enunciatiua quando faciant plenam fidem. 619.numero 3

Verba enunciatiua an obligationem inducant. fol. 178.numero 2

Verba legis ciuiliter intelligenda. 260.num.6

Verba præſentis & præteriti temporis, licet regulariter pœnam ipſo iure infligant, coniuncta tamen cum verba ipſo iure, vel eoipſo inducunt canonem latæ ſententiæ. 452.num.4

Verba in pœnalibus proprie intelligi, & in exorbitantibus reſtringi debent, in correctoriis autem ex identitate aut maioritate rationis extendi non debent. 288.num.4

Verba ſequentia declarant præcedentia, & econuerſo. 368.nu.2

Verba petendum & obtinendum, ſupplicationem & non neceſsitatem important. 453.num.2

Verba ad ius iuriſque intelligentiam, & non ad factum factique interpretationem, ſunt referenda. 458.numero 4

Verba coniunctim & diuiſim, in commiſsionibus quid denotent. 125.num.1

Verba futuri temporis, quando inducant canonem latæ ſententiæ? 453 nu.5

Verba non valentia trahi ad proprium ſenſum, ad improprium referuntur. 184.num.5

Verborum (ſublata difficultate quacunque) póſitorum in C. ſi beneficia. de præben. explicatio. fol. 135.numero 1

Verbalis eſt illa reſtitutio quæ ponitur in ſententia talem reſtituendum fore, & reſtituimus. fol. 355.numero 17

Veri taciturnitas vitiat gratiam. 183.numero 2

Veritas in cauſa criminali ſi aliunde haberi non poteſt, indiſtinctè tam clerici quàm laici ſunt ad teſtificandum cogendi. 608.numero 5

Veritatem opinioni præferendam eſſe in beneficialibus qualiter intelligitur. 349.nu.5

Veſtis appellatione in materia odioſa non veniunt caligæ. 475.nu.1

Veſtes clericales quales debeant eſſe. 547.nu.2

Viator

Viator ſortitur forum ratione contractus, cùm contrahens ignorabat eum viatorem. 492. num.3

Vicarius generalis non habens collationem beneficiorum, vtrum habeat inſtitutionem præſentati. 38.num.1

Vicarius epiſcopi ſine ſpeciali mandato epiſcopi vicarium generalem conſtituere non poteſt. folio 489.num.2

Vicarius epiſcopi habens poteſtatem recipiendi reſignationes beneficiorum, an poſsit permutationes expedire. 39.num.1

Vicarius epiſcopi poteſt præſentatos à patronis inſtituere. 508.nu.3

Vicarius & officialis in adminiſtranda iuriſdictione æquiparantur. 508.num.2

Vicarius perpetuus quis dicatur. 184.num.1

Vicarius perpetuus an ſit verus paſtor. 184.nu.4

Vicaria an poſsit vniri monaſterio, rectoria penes aliud monaſterium exiſtente. 62.num.1

Vicegerens auditoris cameræ in Auinione, quanuis ſit deputatus à papa, non tamen habet eandem facultatem & iuriſdictionem ita amplam vt auditor cameræ in vrbe, nec poteſt aliquid vltra conceſſa. 322.num.5

In vicegerente deputato à principe vel vniuerſitate in locum abſentis vel mortui, tranſeunt omnia quæ habet is cuius vices gerit, etiam ſi habeat iuriſdictionem & imperium, & habet immunitatem quam principalis, dummodo ad omnia deputetur vicegerens: ſecus in deputato ab inferiore, vel non generaliter ad omnia. 321.num.1

Vicina loca quo ad effectum exequendi citationem per edictum, quæ intelligantur? 368.num.1

Si victor habuerit legitimam ac probabilem cauſam litigandi ſuper principali. 536.nu.2

Vt victus victori in expenſis condemnetur, eſt in arbitrio iudicis. 494.nu.1. 536.nu.1

Vigore diſpoſitionis conditionalis quæ fiunt conditione pendente non valent. 136.num.3

Violentus poſſeſſor ſi incontinenti fuit deiectus, non eget ſpolio. 361.num.4

Violenter abſtractus ab eccleſia reſtitui debet. fol. 611.num.2

Virius contractus non extendit ſe ad alium caſum quàm expreſſum. 628.num.2

Viſitatio ſeu procuratio quæ debetur de priuilegio vel conſuetudine præſcribi poteſt. 574.nu.1

Secus illa quæ debetur de iure communi. ibid.

Vitium litigioſi quos effectus operetur. 691.n.7

Vitium litigioſi quando contrahitur. 692.nu.11

Viua vox eſt potior quàm mortua. 36.nu.2

Vltimus ſtatus in beneficialibus an ſit attendendus, & quomodo intelligatur. 666.nu.11

In vltimis voluntatibus tot ſunt obligationes quot præſtationes annuæ, diurnæ, vel menſtruæ. folio 578.numero 2

In vltimis voluntatibus eſt vnum legatum, & præſcriptiones diuerſæ. 578.nu.3

Vnde naſcuntur iura, non debent iniuriæ exoriri. 234.numero 8

Vniri poteſt beneficium nondum vacans. folio 300. numero 10

Vnio facta ex falſa cauſa, eſt nulla ipſo iure. folio 426.numero 6

Vnio perpetua extinguit, temporalis autem facit ceſſare titulum ea durante. 299.num.2

Vnio apoſtolica ex falſa cauſa, an ſit ipſo iure nulla? 298.numero 1

Vnio facta ab ordinario eſt annulanda. folio 298. numero 2

Vnio ad vitam eſt quædam palliata diſpenſatio. 290.numero 5

Vnio ad vitam eſt palliata diſpenſatio, ſicut commenda ad vitam, nec titulum beneficij extinguit ſicut perpetua. illáque diſſoluta beneficium vacat, eo modo quo antea vacabat. 345.num.3

Vnio & commenda ad vitam in multis fraternizant. 459.numero 17

Vnio temporalis non facit prælatum in vnito. fol. 299.numero 6

Vnione diſſoluta per obitum, an beneficium ſic vacans reſeruatum ant effectum remaneat. fol. 298. numero 1

In vnione facta per legatum non requiritur conſenſus capituli. 113.num.1

Vniuerſitas non recognoſcens ſuperiorem de facto habens iuriſdictionem, poteſt omnia ſtatuere quæ poteſt princeps. 606.nu.6

Vnus teſtis clarè deponens non probat. folio 38. numero 2

Vna via quod prohibetur, alia via non debet eſſe permiſſum. 205.nu.10

In vna & eadem cauſa, an quis poſsit eſſe procurator & teſtis. 129.num.1

Vnum ius ciuile aliud tollit. 230.nu.6

Vno impedimento ſublato non videtur aliud ſublatum. 251.nu.10

Vno ex duobus correis debendi liberato per pactum, alter correus non cenſetur liberatus, niſi ſint ſocij. 550.nu.1

Vocatio concernit magis ordinis formam, quàm ordinem. 64.nu.3

Vocatio partis in quibus non requiratur. folio 84. numero 2

Volens antecedens, vult etiam neceſſarium conſequens ad ipſum antecedens. 692.nu.13

Volenti & conſentienti non fit iniuria. 101.nu.5

Voluntas & mandatum licet morte finiantur, actus tamen ceſsionis, ſeu reſignationis, & prouiſionis, per ſolam ſignaturam eſt perfectus ex quo habet conſenſum cedentis per procuratorem facientem ſupplicationem & porrigentem illam papæ: quia tunc perinde eſt ac ſi cedens porrexiſſet ex quo eius mandato fecit. 335.num.1

Voluntas quemadmodum trahitur ex præcedentibus ad ſequentia, ita trahitur ex ſequentibus ad longè præcedentia. 133.num.1

Vota quæ à principio fuerunt gratuita, an ex poſt facto ſint neceſſaria. 503.nu.3

Vox vnius, vox nullius. 255.num.5

Vtile dominium an tranſeat in ceſsionatium. folio 217.numero 4

Vxor poteſt ſe opponere creditoribus facientibus executionem in bonis mariti, & agere ad dotem & vſumfructum. 576.num.2

Vxor an poſsit eſſe teſtis pro viro: Item an ſponſa pro ſponſo: Item an concubina. folio 462. numero 1

Vxor an poſsit cogi teſtificari contra maritum. fol. 462. numero 2.
Vxor tenetur ſequi maritum quocunque eat, ſi ante contractum matrimonium ſciuerit eum vagabundum & hiſtrionem. ſecus tamen ſi eſſet leproſus. 486. nu. 1. 2
Vxor agens contra maritum ſuper conſanguinitate & impedimento matrimonij, ab eodem alenda. 486. nu. 3
Vxorem nolentem habitare cum marito rixoſo alendam per maritum. 486. nu. 4
Vxorem adulteram cognoſcens an dicatur bigamus. 541. num. 3
Vxore iniuriata iniuriatur & dignitas mariti. folio 94. num. 2
Vxore mortua maritus poterit ſibi retinere veſtes preciſiores quas fecit vxori. 575. nu. 1
Secus ſe habet in quotidianis. ibidem.

FINIS INDICIS.

REGESTVM.

a b c d e f g h i k l m n o p q r s t v x
y z A B C D E F G H I K L M N O P Q
R S T V X Y Z Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg
Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss
Tt Vv Xx.

Omnes ſunt terniones, excepto
Xx quinternione.